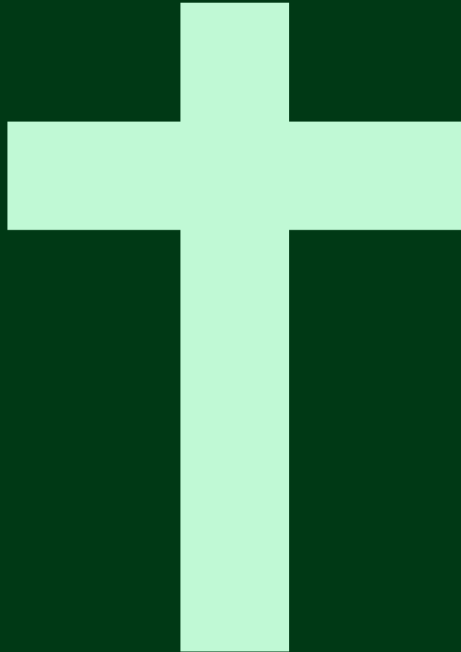

GALA Daawoo Ζευει

Portions of the Holy Bible in the Toma language of Guinea

GALA Daawoo Zευεi
Portions of the Holy Bible in the Toma language of Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue de la Guinée Toma

copyright © 2023 Pioneer Bible Translators and The Bible Society in Guinea-Conakry

Language: Toma

Translation by: Pioneer Bible Translators

Texte copyright © 2023 Traducteurs Pionniers de la Bible et Alliance Biblique en Guinée.

Cette œuvre est mise à disposition selon les termes de la Licence Creative Commons Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification 4.0 International.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Dec 2025 from source files dated 9 Jul 2025
95f995fa-1e05-5170-a262-d0f7dabeeddf

Contents

Zenεze	1
εgezode	68
Levi Nuiti	125
Gaalu Σευει	164
Tο Σευει Velesiei	222
Zozuwe	272
Tukpɔgaaleve Nuiti	305
Lute	338
1 Samiyεle	343
2 Samiyεle	386
1 Masagiti	422
2 Masagiti	464
1 Dɔlɔ Σευει	505
2 Dɔlɔ Σευει	547
Esedalase	596
Negfemi	611
Esεtεel	631
Zɔbe	641
Guyeiti	691
Tεnε Faalaaliiti	831
Tεnεbo Nui	874
Guyei Pagai Guyei Pε Ba	886
Ezayi	896
Zelemi	1010
Gɔlɔ Wooiti	1108
Ezekiyεle	1120
Daniyεle	1187
Wozé	1207
Zowεle	1224
Amɔse	1231
A6ediyase	1244
Zonase	1247
Misé	1250
Naguuume	1260
A6akuke	1265
Sofoni	1271
Azé	1277
Zakali	1280
Malasi	1295
Matiyo	1299
Maleke	1352
Luke	1385
Zan	1439
Kεεwotiiti	1477
Wɔlɔme	1522
1 Kolεnte	1544
2 Kolεnte	1564

Galate	1577
Efaze	1585
Filipe	1592
Kolose	1598
1 Tesalonike	1603
2 Tesalonike	1608
1 Timote	1611
2 Timote	1617
Tite	1622
Filemon	1625
E6ulu	1627
Zake	1643
1 Piyele	1649
2 Piyele	1656
1 Zan	1660
2 Zan	1666
3 Zan	1668
Zude	1670
Kulakεlεmai	1672

Zenze Fai Kpein Tɔɔzeizuwe Sevei lɔɔzeizuwe ma woo mɔungiti

Zenze laaseigi voluwe ɔa ga «Tɔɔzeizuwe». Tɔ ɔa é ga Minazegɛ Pɔlɔmai ma zewe mɔungi, GALA Daawoo Zevei zu. Ebulu woo mɔungi zu, tɔɔzeiwe ga «Tɔɔzeizu mɔunpa». Sevei ɔa anii kpein kulazuwe lezu, ma un ge daa ma mee ga GALA ta nuɔuseiti zɔɔzu vai lɔzei velei. Kisiei ma mɔinmɔin ka é niizuwe vaagwe nu wolaiti zea, é lo nui va ɔaa nuiti ba, ti Zenze zewe ɔeai, ta yeedegalai nii sevei ma. Tanigaa ta ɔisiezɔ ga ma zewe ɔaalewe ba, é ɔula seve wɔlɔmai tanigaa zu Babilɔne, é zo kona unnaanigɔi ma, é li undɔzitai (400-600) ɔɔ pelei, aisa Yesu Kilista va zɔlɔ. Zɔiti ma, ti laawe kisie wɔlɔmai la ga Moize ɔɔɔɔ ɔa é Zenze zewe ta Egezɔde, ta Levi Nuiti Ta-Zevei, naa we Gaalu Sevei va, ta Tɔ Sevei Velesiei, é zo kona waagila unsavagɔi ma, é li waagila unnaanigɔi ɔɔ pelei (1.300-1.400), aisa Yesu Kilista va zɔlɔ.

Kala mɔinmɔin ka Zenze zewe zu, niiti ta ɔɔ keletieinti ba, ti GALA Daawoo Zevei mɔtai ɔaagɔ, Minazegɛ Pɔlɔmai we ma Niinei va. Sevei nii ɔa é naa lezu ga adeye, velei kotoi lɔa la eteai zu, ta velei nuɔusei kpɛɛi vilegai la Kizo nu va. Zenze zewe ɔa dezu balaa ga neve GALA be ga é nuɔuseiti kizo. Naa ɔula we kelema faawokeeyeelugɔ ɔɔ mɔungi zu, é lo Yesu va (3:15), ta GALA ná-minazegɛgi zu, nii é keeni Abalaame we, ga toɔa tuya loo ziiti pe be eteai zu ga tɔun maawe (12:2-3).

Unsosuwe

1. GALA ge eteai ɔeteni, naa we Adama ta Eve va (1:1—2:25).
2. Adama ta Eve ta-ɔotoi, ta ti-mavofodaiti tɔnɔi (3:1—5:32).
3. Nowe ta zieve golai (6:1—9:29).
4. Yeedegalai nii é ɔeni Noweni ta Abalaame ti yɔɔzu, ta Babele zigi gaagooza golai (10:1—11:32).
5. Abalaame ná-eteai zu vai (12:1—25:11).
6. Isemaye mavofodaiti (25:12-18).
7. Zakɔbe ná-eteai zu vai (25:19—35:29).
8. Ezawu mavofodaiti (36:1-43).
9. Zozefe ná-eteai zu vai (37:1—50:26).

Eteai Ta Nuɔusei Ta-Vai Lɔzei Uelei Eteai

(1:1—11:32)

Geegɔlɔgi ta zooi ɔete vai

- ¹ Tɔɔzeizu mɔunpa GALA ge geegɔlɔgi ta zooi ɔeteni.
- ² Kevele ɔila ge la ɔeni zooi va, supakai ɔeni de. Kpidii veeni zie zebele golai ɔa. GALA Zenvui ɔeni levetevesu ziei ɔa.
- ³ GALA ge ɔeni ma: «Wozakalagi ɔula.» Wozakalagi ma ge ɔula.
- ⁴ GALA ge kaani ga wozakalagi vage. GALA ge wozakalagi ta kpidii yeedaagweeni.
- ⁵ GALA ge wozakalagi laasei peeni ga foloi, é kpidii laasei pee ga kuai. Kpidii veeni, geelaalao: naa ɔeni ga folo mɔungi.
- ⁶ GALA ge ɔeni ma: «Zɔɔzu ɔe zieiti ba, é zieiti zeedaagwe ta zieiti.»
- ⁷ GALA ge zɔɔzu ɔe zieiti ba, niiti ti buu velei, ta niiti ti maazu velei. Naa ɔe zieiti ɔa na.
- ⁸ GALA ge zɔɔzuwe laasei peeni ga geegɔlɔgi. Kpidii veeni, geelaalao: naa ɔeni ga foloi velesiei.
- ⁹ GALA ge ɔeni ma: «Zieiti ti geegɔlɔgi wu, naati ti ɔaale ba ada ɔila, ada vɔɔi ɔula kelema.» Naa ɔe zieiti ɔa na.

¹⁰ GALA ge ma vɔɔi laasei pɛɛni ga zooi. Ziɛiti ti ɖaaleai ba, é naati daasei pɛɛ ga kpolodɛiti. GALA ge kaani ga naa vage.

¹¹ Naa volu GALA ge ɖɛni ma: «Zooi pɔnɔba aniiti kula, eɖeɖelei ti-ma ziiti ti la: tufai nii ma waai su a ɖe ga ma zuwui, ta gwaa wuluiti, niiti ti-ma waai ti zu ta ɖe ga ma zuwui.» Naa ɖɛni ɖana nɔ.

¹² Zooi pɔnɔba aniiti kulani, eɖeɖelei ti-ma ziiti ti la: tufai nii ma waai su a ɖe ga ma zuwui, ta gwaa wuluiti, niiti ti-ma waai ti zu ta ɖe ga ma zuwui. GALA ge kaani ga naa vage.

¹³ Kpidii vɛɛni, geelaalao: naa ɖɛni ga foloi zavasiei.

¹⁴ GALA ge ɖɛni ma: «Wozakalagiti ti ɖe geezuve geei ɖaave, ti foloi ta kuai yeedaagwe. Naati ti ɖe ga poogiti, é lo siegiti ba, ta foloiti, ta konagiti,

¹⁵ ti ɖe ga wozakalagiti geei ɖaave, ti eteai zuɖala.» Naa ɖɛni ɖana nɔ.

¹⁶ GALA ge wozakala gola felegɔiti kɖeteni, ma wola gelei da ze foloi unda, ma go gelei da ze kuai unda. E somideɖaiti balaa kɖeteni.

¹⁷ GALA ge ti zelɛni geei ɖaave ga ti da eteai zuɖala,

¹⁸ ti ze foloi ta kuai unda, ti wozakalagiti ta kpidii yeedaagwe. GALA ge kaani ga naa vage.

¹⁹ Kpidii vɛɛni, geelaalao: naa ɖɛni ga foloi naanisiei.

²⁰ GALA ge ɖɛni ma: «Ziɛ wu ani vuluiti ti wola mɔin ziɛiti bu, wɔniiti ti da ɖove geezuve, zooi maazu.»

²¹ GALA ge kpolode wu zua wolaiti kɖeteni, eɖeɖelei ti-ma ziiti ti la, ta zɛnvu anii ma ziiti kpein, eɖeɖelei ti-ma ziiti ti la, niiti ti levetevesu ziɛiti bu. E wɔniiti kɖeteni, eɖeɖelei ti-ma ziiti ti la. GALA ge kaani ga naa vage.

²² GALA ge tuya looni ti vɛ, é ɖe ma: «À buɖu, wo mɔin, wo kpolodɛiti buulaave, wɔniiti ti mɔin eteai zu.»

²³ Kpidii vɛɛni, geelaalao: naa ɖɛni ga foloi lɔɔlusiei.

²⁴ GALA ge ɖɛni ma: «Zooi fuluaniiti kula, eɖeɖelei ti-ma ziiti ti la: toganiiti, ta kpokpo ganiiti, ta dɔɔɔ zuaiti, eɖeɖelei ti ɖilagilagi ti-ma ziiti ti la.» Naa ɖɛni ɖana nɔ.

²⁵ GALA ge dɔɔɔ zuaiti kɖeteni, eɖeɖelei ti-ma ziiti ti la, toganiiti eɖeɖelei ti-ma ziiti ti la, ta kpokpo ganiiti pɛ, eɖeɖelei ti-ma ziiti ti la. GALA ge kaani ga naa vage.

²⁶ GALA ge ɖɛni ma: «Ade nuɖusei ɓete ga ade-maaniinigi, é ɖe ga de-vaagɔlabai, é ze kaleiti unda, ta wɔniiti, ta toganiiti, ta eteai pɛ, ta aniiti kpein ti ɓokposu zooi ma.»

²⁷ GALA ge nuɖusei ɓeteni ga tɔ ɓɔɖɔi maaniinigi, é kɖeteni ga GALA maaniinigi. E zunui ta anzanui ɓeteni.

²⁸ GALA ge tuya looni ti vɛ, é ɖe ti ma: «À buɖu, wo mɔin, wo eteai laave, wo maagɔlo. A ze kaleiti unda, ta wɔniiti, ta suai kpein é yɛnvuzu zooi ɖa.»

²⁹ GALA ge ɖɛni ma: «Wɛɛ, tufai nii ma waai su a ɖe ga ma zuwui, zooi ɖa ná pɛ, gè naa vea wo vɛ, ta gului nii ma waai su a ɖe ga ma zuwui, naa ɖa ɖe ga wo-laamianigi.

³⁰ Gè tufa wundui vea ga daamianigi zou ɖa zuaiti pɛ ɓɛ, ta wɔniiti, ta nii kpein é ɓokposu zooi ma, nii nɔpɛ zɛnvu viilei su.» Naa ɖɛni ɖana nɔ.

³¹ GALA ge kaani ga nii kpein é kɖeteni, ti wola vage. Kpidii vɛɛni, geelaalao: naa ɖɛni ga foloi lɔɔzitasiei.

2

¹ Pele ɖana geegɔɔlogi ɓete vai ɓeni la ta zooi, ta ti zu aniiti kpein.

² Foloi lɔfelasiei, GALA kpegai ma ga ná-botii gaabɛla, é loogoni ná-botii pɛ ba, nii é kɛɛni.

³ GALA ge tuya looni foloi lɔfelasiei vɛ, é make ɓɔɖɔ vɛ, tɔɔzei naama voloi é loogoni, é lo ná-botii pɛ ba, aniiti kɖeteni vai zu é kɛɛni.

*Eteai ta nuɖusei
ti ɓete velei yɔɖɔzulɛ vai*

⁴ Geedɔlɔgi ta zooi lɔzei velel ɔa ɛ ga nii, siɛgi zu ti ɔeteni la.

Siɛgi zu Gɔɔɔɔ GALAGI zooi ta geedɔlɔgi ɔeteni la,

⁵ dɔɔɔ ɔila kpalaa ge la ɔeni de eteai zu, tufa ɔila kpalaa ge la ɔeni de vɔnɔni, mazɔlɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI la ɔeni de tona vuuni zooi ma, nu la ɔeni de nɔ ɔegɛɛin, ɛ va da boti ɔe zooi ma.

⁶ Kele ɔumugi ɔeni wuzegɛzu, ɛ da zooi ma yeɔe.

⁷ Gɔɔɔɔ GALAGI zooi ma vɔlɔi zegeni, ɛ kpete ga zunui, ɛ zenvu viilei vu sokpayegɛiti su, zunui ɔe ga zenvu su anii.

⁸ Naa vɔlu Gɔɔɔɔ GALAGI kpelei leveni Eden yooi zu, folo ɔulazu velel. E zunui vileni su, nii ɛ kpeteai.

⁹ E gului ma zii kpein pɔnɔni zooi ɔa, ti veteɔa maanɛai, ti-ma waaiti nɛai. Zenvu wului ɔeni loni kpelei zaamave, naa vee gului va, nii ɛ faa vagɔi ta faa ɔɔi yɔɔɔɔɔɔɔɔɔ pelei leeɔu.

¹⁰ Zie wolai ɔeni ɔulazu Eden yooi zu, ɛ da vu kpelei ma. Kulaai ma nɔ va, gaagweɛni su ga ma beke naanigɔ.

¹¹ Ma mɔungi laaseigi ɔeni ga Pison, naa ɔa kakudakugai Gavila yooi nɔ pe su. Zanugi ɔa da ɔa zooi naa zu,

¹² zanugi nii pagai. Nu ɔa da gulu mana maku neɛnɛgi balaa ɔa nɔ, daa ga bedeliwume, ta kɔtu zɔngɔ baagi, daa ga wonikese.

¹³ Felesiei laaseigi ɔeni ga Giyon, naa ɔa kakudakugai Kuse yooi nɔ pe su.

¹⁴ Savasiei laaseigi ɔeni ga Tigele, naa ɔa ɛ yeizu Asuul laai zu folo ɔulazu velel. Zie wolai naanisiei ɔa ɛ ga Efelate.

¹⁵ Gɔɔɔɔ GALAGI zunui zegeni, ɛ pile Eden kpelei zu, ga ɛ tii ɔe nɔ, ta ɛ make.

¹⁶ E devei nii veeni zunui ya, ɛ ɔe ma: «Da zoo ɛ guluɔti kpein ma waaiti ta mi, niiti ti kpelei zu,

¹⁷ kele nii ɛ faa vagɔi ta faa ɔɔi yɔɔɔɔɔɔɔɔɔ pelei leeɔu, mina naama waai ta mi, mazɔlɔɔ voloi da naa ta miina la, da za.»

¹⁸ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni ma: «E la vɔni ga zunui ɔila ko ye de. Nɔ kpɔba nu vago ɔeteɔu be.»

¹⁹ Gɔɔɔɔ GALAGI dɔɔɔ zuaiti ta wɔniiti kpeteni ga pɔlɔi. E vaani ga tiye zunui vɔ, ɛ pteɛ, velel a ti-laaseigiti pɛɛ la, naa ɔa a ke ti kpein ti daaseigi zɔlɔɔ, nii zunui a pɛɛ ti va.

²⁰ Zunui daaseigiti pɛɛni toɔanii pe ba, ta wɔniiti, ta dɔɔɔ zuaiti kpein. Kele zunui la ɔeni kpɔba nu vago zɔlɔɔni.

²¹ Gɔɔɔɔ GALAGI niimɛni wolai lɔni zunui ɔaazu, ɛ ɔi. E kaka ɔaegi gila segeni, ɛ ma zuai laaɔulu pogi zu.

²² Gɔɔɔɔ GALAGI anzanui ɔeteni ga naama ɔaka ɔaegi, nii ɛ segeni, ɛ kula zunui ɔakai zu, ɛ vaani la zunui vɔ.

²³ Zunui ɔeni ma:

«Niizu nii ɔa ɛ ga kaei, nii ɛ ga mɔ ɔaei,

kpusei nii ɛ ga kpusei.

Daaseigi ɔa vee ga anzanui,

mazɔlɔɔ kulave zunui zu.»

²⁴ Naa ɔa ɛ ba, zunui ɔa zɛɔe keɛɔe ta dee va, ɛ ɔili anzai va, ti ɔe ga kpuse ɔila.

²⁵ Zunui ta anzai ti felegɔ ti ɔabei ɔeni de, kele ti la ɔeni unfesu ɔɔɔ ɔaazu.

3

Nui loo vai kotoi zu

¹ Kaalii ɔelegeɔega ɔeni de, ɛ leve dɔɔɔ zuaiti kpein ba, niiti Gɔɔɔɔ GALAGI ti ɔeteni. E ɔeni anzanui ma: «GALA ge bogɛ nɛi ga ɔite, ga wo mina guluɔti kpein ma waai mi, niiti ti kpelei zu?»

² Anzanui kaalii woɔɔaavoteni, ɛ ɔe ma: «Gá zoo gi kpelei zu wuluɔti ma waai ta mi.

³ Kεε nii é ga gului é loni kpelei zaamave, naa ma waai, GALA ge feni ma: «A mina ta mi, wo mina vɔɔɔu ba, naa ga a ke wo mina za.» »

⁴ Kaalii feni anzanui ma: «Wo la zaa negelein!

⁵ Kεε GALA ge kwεε ga foloi nɔpe wo ta miizu la, wo-gaazuveti ta zege ma, wa ge ege GALA, wa faa vagɔi ta faa nɔi yɔɔɔzuɔwεε.»

⁶ Anzanui kaani ga gului naa ma waaiti pege ga maanεεve, ta page ga nu mi, fizoge ga é kelegelegi ve nu ya. E ma waai ta gulani, é mi. Naa volu é ta veeni sinigi ya, nii é feni koba, naa balaa ge miini.

⁷ Ti felegɔ ti-gaazuveti ti zegeni ma. Ti kwεeni ga ti gabei ve. Ti koolegoole gului ma laaiti dafani, ti gili ɔɔɔ ma.

⁸ Kpɔkɔ leileigi, ti Gɔɔɔ GALAGI lugi menini, é da ziezie kpelei zu. Zunui ta anzai ti ɔɔɔuni poun Gɔɔɔ GALAGI va kpele zu wuluiti saama.

⁹ Gɔɔɔ GALAGI zunui lolini, é ge ma: «Mini ga è ná?»

¹⁰ E googaavoteni, é ge ma: «Gè è-lugi menige kpelei zu. Dùave, mazɔɔɔ kàbei ve, naa ga é kea ge ɔɔɔua.»

¹¹ Gɔɔɔ GALAGI feni ma: «Be ga keai è ma, è gabei ve? E gulu waai naa ta mia baa, nii ge feni è ma, mina ta mi?»

¹² Zunui googaavoteni, é ge ma: «Anzanui nii è fea zèa, ga gi eteai zie vɔɔma, naa ga é gulu waai vea zèa, ge ta mi.»

¹³ Gɔɔɔ GALAGI feni anzanui ma: «Leeni vaa zu è naa geai?» E googaavoteni, é ge ma: «Kaalii ga é yàava, ge gulu waai ta mi.»

¹⁴ Gɔɔɔ GALAGI feni kaalii ma:

«Tei è naa gea, ge è gɔtoa,
toganiiti kpein ta dɔɔɔ zuaiti saama.

Da da ɔɔkpo è-gɔgi ma,
è da pɔɔi mi, è-zii ma voloi pe su.

¹⁵ Nà kpaai lo wo yɔɔɔzu wa anzanui,
naa ga ge mavofodai ta dɔnɔiti zɔɔɔzu.
Nɔnɔi ga dɔungi maawana,
dɔun da kɔɔ libiligi maawana.»

¹⁶ E feni anzanui ma:

«Nà ta la da-bɔɔi ma, kogi a gena è ma,
da ɔɔɔ pe, da va dointi sɔɔɔ.
E yiima vai ga è mεen è-zinigi vɔ pelei,
tofa ze è unda.»

¹⁷ E feni zunui ma:

«Tei è woiloga è-anzai wooi ma,
è gulu waai mi, nii ge feni è mina mi,
zooi ga gɔto è maavele ma.
Kenì è zuvikei gula, è ɔɔɔ pe,
é va lefa è-laamianigi zɔɔɔ, è-zii ma voloi pe su.

¹⁸ Tofa gaingiti pɔnɔ è laalɔɔma.

Da ge zooi ga lufaiti miizu.

¹⁹ Da è-laamianigi zɔɔɔ,
kele kenì fɔɔi gula è-lovalave,
eyesu è fale ma zooi wu,
ve è zegeai ná.
Mazɔɔɔ è βεεve ga pɔɔi,
da fale ma pɔɔi zu.»

²⁰ Adama anzai laasei pɛɛni ga ɛve,* mazɔɔ tɔ ɔa é ɔɛni ga nu vuluiti kpein ti-lee.

²¹ Gɔɔɔ GALAGI sua ɔɔɔi bɛɛni ga seɔei Adama ta anzai ve, é too ti ɔɔba.

²² Gɔɔɔ GALAGI ɔɛni ma: «Pɛɛ, zunui ɔɛa eɔe ade taɔila, faa vaɔi ta faa ɔɔi yɔɔɔzuɔwɛɛ fai zu. Ade pele leve tuɔɔ niina, é mina yeemaale, é va zɛnvu wului ma waai ɔɔla, a va mi, a va ye vulua ɔɔɔɔ.»

²³ Gɔɔɔ GALAGI zunui ɔɔlani Edɛn kpelei va, ga é ɔa zooi woli, ve kulaai ná.

²⁴ E zunui bɛai ma, geezuɔeelai ti-laaseigi ga seeluɔɛin, é naati toni Edɛn kpelei zu folo ɔɔlazu velei, ta boɔa zɔkɔi nii abui ba, é ɔa lati, ti ɔa zɛnvu wului ma velei make.

4

Kayɛnni ta Aɔele ta-vai

¹ Zunui anzai ɛve laani volu, naa kogi zeɔe, é sɔɔɔ ga Kayɛn, é ɔɛni ma: «Gɛ zunu zɔɔɔga ga Gɔɔɔ GALAGI ná-kpɔbai maavele.»

² Naa volu, é deɔei Aɔele zɔɔɔni. Aɔele ɔɛni ga baala make nui, Kayɛn ɔe ga tii ɔe nui.

³ Yeeɔeɔalai ta laawu, Kayɛn vaani ga zooi vaalɔnɔgi tanigaa, é ke ga veɛɛanii Gɔɔɔ GALAGI ve.

⁴ Aɔele balaagi vaani ga ná-baala kpulugi ma yiɔo mɔungi tanigaa, é ti-ma zuai vasuve ti kula ga zalaɔai. Gɔɔɔ GALAGI yeezeini Aɔele ta ná-veɛɛanii wu ga paɔo.

⁵ Kele é la ɔɛni yeezeini Kayɛn ta ná-veɛɛanii wu. Kayɛn wola yiɔaawanaani, gaazuɔili.

⁶ Gɔɔɔ GALAGI ɔɛni Kayɛn ma: «Lee vaa zu é yiɔaawanaani, é gaazuɔili?»

⁷ Gaɔalage ga ni ɔa faa vaɔi ɔeena, ɔa gaazuve wuzeɔe, kele ni ɔa faa ɔɔi ɔeena, kotoi ɔa laani ɔa-velelaue. Ziima vai ɔa ɔe ga é zeí é unda, kele ɔɔun, vɔni ma.»

⁸ Kayɛn bɔɛni deɔei Aɔele vɔ, tei ti ɔɛni ɔɔɔi zu, Kayɛn valani Aɔele va, é paa.

⁹ Naa vɔluma, Gɔɔɔ GALAGI ɔɛni Kayɛn ma: «È-leɔei Aɔele ɔa mini?» E gooɔaavoteni, é ɔe ma: «Gɛ la kwɛɛ. Ná ɔa gɛ ga deɔei make nui baa?»

¹⁰ Naa ɔɛni ma: «Lee ɔa é keai? E-leɔei ma ɔamai bain gooi ɔa zeelizu mà, é zeɔe zooi ma.

¹¹ Niizu é ɔotove zooi ɔa, nii é laalaoga, é è-leɔei ma ɔamai ɔɔle, é paai.

¹² Siɛgi zu é boti ɔeɛzu la zooi ma, é la mɔ ná-kulanuma vea é ya. ɔa ɔe ga pela nu, é ɔa levetevɛ eteai zu.»

¹³ Kayɛn ɔɛni Gɔɔɔ GALAGI ma: «Nà-faa ɔɔi ma bakɔi wola wuiɔe ga gɛ va zie bu.

¹⁴ Wele, ɔa kpɛɛzu za tii ɔe yooi ma, gɛ maɔooza, gɛ lɔɔɔu é va. Ná ɔe ga pela nu, gɛ ɔa levetevɛ eteai zu. Ni nu a kàana, toɔa pàa.»

¹⁵ Gɔɔɔ GALAGI ɔɛni ma: «Ba-o! Ni nui ta a Kayɛn vaana, Kayɛn nɔnɔi voto ka ɔɔla naama nui ma, ná zeizu ɔe lofela.» Gɔɔɔ GALAGI poogi vɛɛni Kayɛn va ga nu nɔpe ka kaana, é mina paa.

¹⁶ Naa volu, Kayɛn maɔoozani Gɔɔɔ GALAGI va, é li, é zeí Nɔde* yooi zu, Edɛn folo ɔɔlazu velei.

Kayɛn mavofodai

¹⁷ Kayɛn anzai laani volu, naa kogi zeɔe, é Enɔke zɔɔɔ. E taai loni, é ná-doun zunui laaseigi vɛɛ ba.

¹⁸ Enɔke Iilade zɔɔɔni, Iilade Meɔuyayɛle zɔɔɔ, Meɔuyayɛle Metusayɛle zɔɔɔ, Metusayɛle Lemɛke zɔɔɔ.

¹⁹ Lemɛke anza felegɔ zeini. Gilagi laaseigi ɔɛni ga Ada, zɔi laaseigi ɔe ga Sila.

²⁰ Ada Yaɔale zɔɔɔni. Tɔ ɔa é ga naati ti-mɛmɛwolai, niiti ti zeini seɔe ɔotaiti bu, ti ɔa toganiiti make.

* **3:20 3:20 ɛve:** Daaseigi nii ti maaɔuɔaai va ta «nii é vulua». «tevetevɛgi».

* **4:16 4:16 Nɔde:** Daaseigi nii ti maaɔuɔaai va ta

²¹ Degei laaseigi ɣeni ga Yuɓale. Tɔ ɣa é ga naati kpein ti-memewolai, niiti ti kɔnigi ɣeinsu, ti da koolei ve.

²² Sila ɓalaagi Tuɓale-Kayen zɔɓɓni, naa ɣa é ɣeni ga kɔlu ɓɔigi ta kɔlu aniiti kpein gain nui. Tuɓale-Kayen dege anzanui ɣeni ga Naama.

²³ Lemɛke ɣeni anzaiti ma:

«Ada ta Sila, à woilo gòoi ma,
Lemɛke anzaiti, à woilo ga pago gòoi ma.
Gè zunu ɓaani màawana vai zu,
ta zunu loungo nà-palai vaa zu.

²⁴ Potokulai a ɣena Kayen ma, ná zeizu ɣe ɓofela,
Lemɛke nɔnɔi zeizu ɣa ɣe ga puulɓfela maazu ɓofela (77).»

Sete zɔɓɓ fai

²⁵ Adama anzai laani ɓolu mɔnɔ, naa kogi zege, é doun zunu zɔɓɓ, é daasei pɛɛ ga Sete,[†] mazɔɓɓ é ɣeni ma: «GALA ge doun zunu ɣili fea zèa Aɓele ɓotogi zu, nii Kayen paani.»

²⁶ Sete doun zunu zɔɓɓni ɓalaa, é daasei pɛɛ ga Enɔse. Názuɓe ɣa ti tɔɔzeini la ga Gɔɔɔ GALAGI valia.

5

E zo Adama mavofodai ma, é li Nowe nɔnɔi ɓɔ (1 Dɔɓ Sevei 1:1-4)

¹ Adama mavofodai ma zevei ɣa. Siegi zu GALA ge nui ɓeteni la, é kpeteni ga GALA baaɗulabai.

² E zunui ɓeteni ta anzanui, é tuya looni ti ɓe, é ti-laasei pɛɛ ga nuɓusei, ti ɓete voloi nɔ.

³ Adama ná-konagi ɣeai ma ga ungila puusavago (130), é doun zunu zɔɓɓni, nii é ɣeni ga baaɗulabai, ta maaniinigi, é daasei pɛɛni ga Sete.

⁴ Sete zɔɓɓga ɓoluma, Adama kona undɔsava (800) ɣili kɛɛni. E doun zunui ta doun anzanui taɗiligaa zɔɓɓni.

⁵ Adama zii ma voloi kpein ge ɣeni ga kona untaavuugo puusavago (930), naa ɓolu é zaani.

⁶ Sete ná-konagi ɣeai ma ga ungila dɔɓlugo (105), é Enɔse zɔɓɓni.

⁷ Enɔse zɔɓɓga ɓoluma, Sete kona undɔsava kona dɔfela (807) ɣili kɛɛni. E doun zunui ta doun anzanui taɗiligaa zɔɓɓni.

⁸ Sete zii ma voloi kpein ge ɣeni ga kona untaavuugo puugo maazu felego (912), naa ɓolu é zaani.

⁹ Enɔse ná-konagi ɣeai ma ga puutaavuugo (90), é Kenan zɔɓɓni.

¹⁰ Kenan zɔɓɓga ɓoluma, Enɔse kona undɔsava puugo maazu ɓɔlugo (815) ɣili kɛɛni. E doun zunui ta doun anzanui taɗiligaa zɔɓɓni.

¹¹ Enɔse zii ma voloi kpein ge ɣeni ga kona untaavuugo kona dɔɓlugo (905), naa ɓolu é zaani.

¹² Kenan ná-konagi ɣeai ma ga puulɓfela (70), é Maɗalaleyele zɔɓɓni.

¹³ Maɗalaleyele zɔɓɓga ɓoluma, Kenan kona undɔsava puunaanigo (840) ɣili kɛɛni. E doun zunui ta doun anzanui taɗiligaa zɔɓɓni.

¹⁴ Kenan zii ma voloi kpein ge ɣeni ga kona untaavuugo kona puugo (910), naa ɓolu é zaani.

¹⁵ Maɗalaleyele ná-konagi ɣeai ma ga puulɔzita maazu ɓɔlugo (65), é Yelɛde zɔɓɓni.

¹⁶ Yelɛde zɔɓɓga ɓoluma, Maɗalaleyele kona undɔsava puusavago (830) ɣili kɛɛni. E doun zunui ta doun anzanui taɗiligaa zɔɓɓni.

[†] 4:25 4:25 **Sete**: Daaseigi nii ti maaɓuɗaai va ta «Galada».

¹⁷ Maḡalaleyele zii ma voloi kpein ge ḡeni ga kona undəsava puutaavuu maazu ləɔlugo (895), naa volu é zaani.

¹⁸ Yeləde ná-konagi ḡeai ma ga ungila puuləzita maazu felego (162), é Enəke zəɔɔni.

¹⁹ Enəke zəɔɔga vɔluma, Yeləde kona undəsava (800) ḡili kɛɛni. E doun zunui ta doun anzanui taḡiligaa zəɔɔni.

²⁰ Yeləde zii ma voloi kpein ge ḡeni ga kona untaavuuḡo puuləzita maazu felego (962), naa volu é zaani.

²¹ Enəke ná-konagi ḡeai ma ga puuləzita maazu ləɔlugo (65), é Matuzaləme zəɔɔni.

²² Matuzaləme zəɔɔga vɔluma, Enəke kona unsavago (300) ḡili kɛɛni, é da zie ga GALA ziimai. E doun zunui ta doun anzanui taḡiligaa zəɔɔni.

²³ Enəke zii ma voloi kpein ge ḡeni ga kona unsavago puuləzita maazu ləɔlugo (365).

²⁴ Enəke zieni ga GALA ziimai, é la ḡeni yeni ná, təzei GALA ge seḡeni.

²⁵ Matuzaləme ná-konagi ḡeai ma ga ungila puuləsava maazu ləfela (187), é Leməke zəɔɔni.

²⁶ Leməke zəɔɔga vɔluma, Matuzaləme kona undəfela puuləsava maazu felego (782) ḡili kɛɛni. E doun zunui ta doun anzanui taḡiligaa zəɔɔni.

²⁷ Matuzaləme zii ma voloi kpein ge ḡeni ga untaavuuḡo puuləzita maazu taavuuḡo (969), naa volu é zaani.

²⁸ Leməke ná-konagi ḡeai ma ga ungila puuləsava maazu felego (182), é doun zunu ḡila səɔɔni.

²⁹ E daasei pɛɛni ga Nowe.* E ḡeni ma: «Nii ḡa ade ḡaanɛɛɛ ada-wotiiti ta ada-ɔəɔiti kpein faa zu, é zəɔɔsu zooi va, nii ḡooḡo GALAGI foovoai.»

³⁰ Nowe zəɔɔga vɔluma, Leməke kona undəɔlugo puutaavuu maazu ləɔlugo (595) ḡili kɛɛni. E doun zunui ta doun anzanui taḡiligaa zəɔɔni.

³¹ Leməke zii ma voloi kpein ge ḡeni ga kona undəfela puuləfela maazu ləfela (777), naa volu é zaani.

³² Nowe ná-konagi ḡeai ma ga undəɔlugo (500), é Seme ta Same ta Zafeteni səɔɔni.

6

Nuiti mɔin vai

¹ Siɛgi zu nuiti ti təzeini la ga mɔinda zooi ḡa, ti doun anzanuiti səɔɔni,

² GALA doun zunuiti ti kaani ga nuiti ti-loun anzanuiti page, ti tanigaani seḡeni, ti ti ḡe ga ti-anzaiti, naati saama, niiti ti yiimazeḡeni ga tiye.

³ Názu ḡa ḡooḡo GALAGI ḡeni ma la: «Nà-zenvui la yeḡa nuḡusei zu ḡo, mazəɔɔ nui ḡa ga saa ani nɔ, sii ma voloi ḡa ḡe ga kona ungila puufelego (120) nɔ.»

⁴ Kooza nuiti ti ḡeni eteai zu naama zieḡiti su. Uele nɔ ḡana é ḡeni la, GALA doun zunuiti pileḡa vɔluma nuiti ti-loun anzanuiti polu. Naati ti dointi səɔɔni ti vɛ, naama nu wolaiti ka ti ləḡəḡulani wəɔwəɔi zu.

⁵ ḡooḡo GALAGI kaani ga nuḡuseiti ta-vaa nɔi wola wəɔlɔni zooi ḡa, ti-yiimavɛ ma ḡisiseiti ti ḡeni losu nɔ faa nɔi va folo-o-folo.

⁶ ḡooḡo GALAGI yiḡologoloni nuḡusei ɔete vai zu, é pile zooi ḡa, gola ḡaazuḡilini.

⁷ E ḡeni ma: «Nà nuḡusei ma zuwu ḡaalevezu zooi ḡa, nui nii ḡe kpeṽeai, naa vɛɛ toganiiti ba, ta kpokpo ganiiti, ta wəniiti, mazəɔɔ ziḡologologe ga leeni vaa zu ḡe ti ɔeteai.»

⁸ Kele Nowe zaalai zəɔɔni ḡooḡo GALAGI ḡaazu.

Nowe ná-fai

⁹ Nowe mavofodai vɛɛ. Nowe ḡeni ga telebo nu ta sɔle nu ná-siɛgi zu nuḡuseiti saama. Nowe ḡeni ziezu ga GALA ziimai.

¹⁰ Nowe doun zunu savago zəɔɔni: Seme, ta Same, naa vɛɛ Zafete va.

* 5:29 5:29 **Nowe:** Daaseigi nii ti maabuḡaai va ta «ḡaanɛɛɛi».

¹¹ Eteai gologoloni GALA gaazu, daave ga toomai.

¹² GALA ge eteai veteni, é ka ga é gologologa, mazoloo nubuseiti kpein ti-zie velel gologoloni eteai zu.

¹³ GALA ge feni Nowe ma: «Gè devea ga gè kpɛɛnii kpein sii gaaɓela, mazoloo nuiti ti eteai laavega ga toomai. Naa ga é ba, ná ti undaavilisu zooi ga.

¹⁴ Kein golai betɛ ga gulu vagɔi. Da teveleve su ga pɛle goiti, è managi zie koozuve ta poluve.

¹⁵ Wɛle velel da ke la: keingi zakpai ga fɛ ga metɛle ungila puuloolugo (150), kogi fɛ ga metɛle vuufelego maazu loolugo (25), ta gaalɔgai fɛ ga metɛle puugo maazu loolugo (15).

¹⁶ Da fiile zosuve fɛ ba maazuve kavagi wu, é faku ma, nii tiegɔi a fɛ ga metɛle valisaamai liegɔi. Da daave gɔla kakamave. Da sangasoi lo suve, ma velel fɛ boɔɔ maazu ga savago.

¹⁷ Nɔun ná, ná vaazu ga zieve golai zooi ga, ga é fuluaniiti kpein kologolo, niiti kpein ti zooi ga, ti undaa ga vili.

¹⁸ Kɛle ná ná-minazefegi fɛɛzu de yɔɔzu, da le keingi zu, da-o, è-loun zunuiti-yo, é vɛɛ è-anzai ta è-loun anzaiti ba.

¹⁹ Da suai ma zii velefelegi le keingi zu balaa, ga è ti-ma vului make goba. Da ke ga ma zine gɔla ta ma zaa gɔla.

²⁰ Ma zine ta ma zaa, ma zii gɔlagilagi ga va è vɔ be, wɔniiti su, toganiiti balaa su, ta aniiti kpein ti bokposu zooi ma, ga ti pɛ ti yenvui make.

²¹ Da daamianigiti kpein sege, è make goba, naa ga a ke é fɛ ga daamianigi è ve ta tiya balaa be.»

²² Naa ga Nowe kɛɛni. E naati kpein kɛɛni, nii GALA ge ma levei veeni zea.

7

Nowe lɛɛ vai keingi zu ta zieve golai vaa vai

¹ Gooɔ GALAGI feni Nowe ma: «Le keingi zu, da-o, da-velɛyegei-yo, mazoloo gè è vetɛge ga telebo nu niima yeegefɔalai zu nubuseiti saama.

² Suai niiti ti padegai, da ma zii gɔlagilagi zege, ma zine lofela, ta ma zaa lofela, kɛle suai niiti ti gɔzɔai, da naama zii fɛ ga ma zine ta ma zaa nɔ.

³ Wɔniiti balaa, da ma zii gɔlagilagi zege, ma zine lofela, ta ma zaa lofela, naa ga a ke è ti-ma zuwui make eteai zu ná pɛ.

⁴ Mazoloo é yɛga ga folo lofela, gè tonai vu eteai zu, folo vuunaanigo (40) ta kpidi vuunaanigo (40) laawu, fuluaniiti kpein gè ti betɛai, gè ti-ma zuwu gaaɓele zooi ga.»

⁵ Nowe naa kpein kɛɛni, nii Gooɔ GALAGI ma levei veeni zea.

⁶ Nowe kona undɔzita (600) zolooni niina, siɛgi zu zieve golai vaani la eteai zu.

⁷ Nowe lɛɛni keingi zu ta ná-doun zunuiti, ta anzai, ta ná-doun anzaiti, ga ti gɔzo zieve golai ma.

⁸ Suai niiti saama, ti padegai, ta niiti ti gɔzɔai, naa vɛɛ wɔniiti kpein ba, ta suai niiti kpein ti bokposu zooi ma,

⁹ ti kpein ti zeelini Nowe ma keingi vɔ be ga felefelegi, ma zine gɔla ta ma zaa gɔla, egɛvelel GALA ge ma levei veeni la Nowe ya.

¹⁰ Folo lofela vɔluma, zieve golai eteai maaɓleni.

¹¹ Nowe zii ma gona undɔzita (600) ma alu felesiei ma volo puugo maazu lofelasiei (17) ma, naama voloi zooi wu de wolaiti ma deungiti kpein daaleveni, ta geegɔlogi ma velelaveti balaa daalaoni.

¹² Tonai tɔzeini ga vaa eteai zu, eyɛsu folo vuunaanigo (40) ta kpidi vuunaanigo (40).

¹³ Naama voloi boɔɔi nɔ ga Noweni ti lɛɛni la keingi zu, tɔun be, Seme ve, Same ve, ta Zafete, é bo anzai va ta ná-doun anza savagɔiti,

¹⁴ naa ɔɛ dɔɔ zuai ma zii kpein ba, ta toganiiti, ta aniiti kpein ti ɔokposu zooi ma, ɛ ɔɔ wɔniiti kpein ba, ta kove ganiiti kpein.

¹⁵ Anii vului ma ziiti kpein, ma zine ma zaa, ti vaani ga felefelegi Nowe ɔɔ be, ga ti le keingi zu.

¹⁶ Ti gɔlagilagi leɛni ma zine ma zaa, ti ma ziiti kevelei, egɛvelei GALA ge ma levei veeni la Nowe ya. Naa ɔolu Gɔɔɔ GALAGI daaɖuluni ma.

¹⁷ Zieɛ golai yɛni leɛzu, ɛ ke ga folo ɔuunaanigɔ (40) eteai zu. Ziei veni, ɛ keingi wuzege zooi maazu.

¹⁸ Ziei veni, ɛ wola le su eteai zu. Keingi ɖɛni ziezu ziei ɖa.

¹⁹ Ziei ɖɛni leɛzu su nɔ, eyɛsu ɛ gize ɖaagɔozagiti pɛ maabɔle geegɔɔlogi wu eteai zu nɔ pɛ.

²⁰ Ziei leɛni gizeiti maazu ga metɛle lɔfela ɖɛɖala, ti pɛ maalɔɔɖuni.

²¹ Nii kpein ɛ ɖɛni ga fuluanii eteai zu, ti pɛ ti zaani, wɔniiti, toganiiti, dɔɔ zuaiti, nii kpein ɛ ɖɛni ɔokposu, ta nuɔusei kpein.

²² Nii kpein ɛ ɖɛni yɛnvuzu zou ɔɔi ma, naa pɛ ge zaani.

²³ GALA ge fuluanii kpein suwugaaaleveni zooi ɖa: nuɔusei ta suaiti, naa ɔɛ kpokpo ganiiti ta wɔniiti ba. Nowe nɔ ɖa ɛ yɛni nɔ, ta niiti ti ɖɛni ba keingi zu.

²⁴ Zieɛgi yɛni eteai zu eyɛsu folo ungila folo ɔuulɔɔlugɔ (150).

8

Nowe ɖula vai keingi zu

¹ GALA ge ɖizeni Nowe zu, ta dɔɔ zuaiti pɛ, ta toganiiti ti ɖɛni ba keingi zu. GALA ge filiɛi leveni eteai zu, zieɛgi ɔɔzeini ga maa ɖa yɛi.

² Zooi wu deungiti ta geegɔɔlogi ma ɔelɛlavɛti daaɖuluni, tonai teve.

³ Ziei maa ɖɛni yeizu vaa, ɛ ɖa zɛge zooi ma, maalɔini folo ungila folo ɔuulɔɔlugɔ (150) laawu.

⁴ Alu dɔfelasiɛi ma volo puugɔ maazu lɔfelasiɛi (17) ma, keingi loni gizei ma, nii daaseigi ga Alalate.

⁵ Ziei ɖɛni ba maa ɖa yɛi, eyɛsu alugi ɔuusɛi. Naama alugi ma volo mɔungi, gizeiti tɔungiti ti ɖulani keɛma.

⁶ Folo ɔuunaanigɔ (40) leɛgai ma, Nowe fenɛɛɛi laalaoni, nii ɛ kpetɛni keingi ɔa.

⁷ E kalawɔnii ɔilɛni, naa ɖula, ɛ ɖa li, ɛ ɖa ɖaagale ma, nɔ zeizu ɖɛ mɔinmɔin. E nɔ maabɔunni, eyɛsu ziei ɔɔ zooi ɖa.

⁸ Naa ɔolu ɛ poopogi balaa ɔile, ga ɛ pɛɛ, ni ziei maayeida zooi ɖa.

⁹ Keɛ poopogi la ɖɛni zeizu ɔɔɔni, ɛ ɖalɛni ma pɔ be keingi zu, mazɔɔ ziei ɖɛni zooi ma nɔ pɛ. Nowe yeeɖulani, ɛ so, ɛ tɛ ɔɔɔ ma keingi zu.

¹⁰ E folo lɔfela ɖiligaa maabɔunni mɔnɔ, naa ɔolu ɛ yeeɛni poopogi ɔa, ɛ ɖula keingi zu.

¹¹ Kpɔkɔmavɛ, poopogi ɖalɛni ma, ɛ ɔa pɔ be. Pɛɛ, wolive wului ɖaalaagi gila ge ɖɛni dakulugi ɖa. Nowe kwɛɛni naazu ga ziei maalɔida ɖɛni de niina zooi ɖa.

¹² E folo lɔfela ɖiligaa maabɔunni mɔnɔ, naa ɔolu ɛ poopogi ɔilɛni. Keɛ naa la mɔ ɖɛni ɖalɛni ma ɔolu pɔ be.

¹³ Nowe zii ma ɖona undɔzita maazu ɖilagi (601) ma alu mɔungi ma volo mɔungi, ziei ɔɔni zooi ɖa. Nowe keingi lakulugi zɛɖɛni da. E wɛɛni, ɛ ka ga zooi ɖaavɛ ɔɔni niina.

¹⁴ Alugi velesiɛi ma volo ɔuufelegɔ maazu lɔfelasiɛi (27) ma, zooi ɔɔni niina kpaankpaan.

¹⁵ GALA ge ɔɔni Nowe ɔɔ, ɛ ɖɛ ma:

¹⁶ «Gula keingi zu, wa ɛ-anzai, wa ɛ-loun zunuiti, ta ɛ-loun anzaiti.

¹⁷ Fuluanii ma zii kpein kula, niiti ti ɛ ɖoba: wɔniiti, suaiti, ta kpokpo ganiiti, ti vaza eteai zu, ti buɖu, ti mɔin nɔ.»

¹⁸ Nowe ɖulani keingi zu, ta ná-doun zunuiti, ta anzai, ta ná-doun anzaiti.

¹⁹ Suai ma zii ɖilagilagi kpein ge ɖulani keingi zu, ani niiti ti ɓokposu, wɔniiti ta nii kpein é vulua eteai zu.

²⁰ Nowe zalaɖa ɖulazuve beɛni Gooɖo GALAGI ve. E ta zegeni suaiti su, niiti ti ɲadegai, ta wɔniiti su, niiti ti ɲadegai, é ti ɖe ga gala zalaɖai, zalaɖa ɖulazuve.

²¹ Gooɖo GALAGI zalaɖai naama maku neɛɛgi menigai ma, é boni yiimave, é ɖe ma: «Gè la mɔ eteai ɖotoa nui maavele ma, anee balaa nui yiimave ma ɖisiɛiti toge faa ɲoi va, é lozei ma loungo ziegi zu ma. Gè la mɔ fuluanii kpein koloɖologa, eɖevelei gè keai la.

²² Ni nɔ eteai ɖa de ná,
anii vaza fai ta teve vai,
diegi ta kɔɔɛi,
fogoi ta samai,
foloi ta kpidii,
naati ti la bega ɲegɛɛin.»

9

GALA ná-minazeɖegi Nowe ve

¹ GALA ge tuya looni Nowe ve ta ná-doun zunuiti, é ɖeni ti ma: «À buɖu, wo mɔin, wo eteai laave.

² Fuluaniiiti kpein ta lua wo va, ti zasu ɖa bali, é zo suaiti ma ti eteai zu, é li wɔniiti pɔ, ta kpokpo ganiiti, ta kaleiti: Ti pe feeve wo ya.

³ Gè fuluaniiiti kpein fea wo ve ga daamianigi. Eɖevelei gè tufa lenugi veai la wo ve, gè ti pe fea wo ve ɖana.

⁴ Anee naa ve, à mina suai mi, ma ɲamai va ye su, naa ɖa é ga zenvui.

⁵ A suɖwee balaa ga wo-ma ɲamai ɖa é ga wo-yenvui, nà maagaazaɖabo. Nà maagaazaɖabo naa ma, nii nɔpe a nu ɲamai vu, é ɖeni ga suai, baa é ɖeni ga nui. Nà nui ɖilagilagi gaazaɖa keɖɛloin ma ɲamai ma.

⁶ Zoi a nu ɲama vu,
to balaa nu ɖili ka ma ɲamai vu,
mazɔɔ GALA ge nui beɛve
ga maaniinigi ɖevele.

⁷ Woun wa, à buɖu, wo mɔin eteai zu.»

⁸ GALA ge beɛni Nowe vɔ ta ná-doun zunuiti, é ɖe ti ma:

⁹ «Weɛ, gè minazeɖea wo ve, wa wo-mavofodai,

¹⁰ naa veɛ nii kpein ba é vulua wo ɖoba, wɔniiti, toganiiti, ta dɔɔ zuaiti, wa niiti kpein wo ɖulaai keingi zu vɔɔma, ti vaazu yenvuzu eteai zu.

¹¹ Gè minazeɖea wo ve ga: Fuluanii pe undaa la mɔ viliga ga zieve golai, zieve gola la mɔ ɖea ná, é va eteai ɖologolo.»

¹² GALA ge ɖeni ma mɔnɔ: «Nii ɖa é ga minazeɖegi ma voogi eyesu ɖɔ, gè keezu ade yɔɖɔzu, nà-o, wa-o, ta anii kpein ti yenvuzu wo ɖoba.

¹³ Gè nà-kpazamanamanagi zeida tonaɓiingi zu, toɖa ɖe ga minazeɖegi ma voogi gi yɔɖɔzu gá eteai.

¹⁴ Siɛgi zu gè tonaɓiingiti gaalezu ba la, é zele zooi maazu, kpazamanamanagi a ɖulana keɛma tonaɓiingi zu,

¹⁵ nà ɖize nà-minazeɖegi zu, é ade yɔɖɔzu, nà-o, wa-o, ta nii kpein é vulua. Ziei la mɔ vega, é va fuluanii kpein koloɖolo.

¹⁶ Kpazamanamanagi ɖa ɖe tonaɓiingi zu, nà welena ba, nà ɖize ɖooɖo minazeɖegi zu, nii é gi yɔɖɔzu gá fuluaniiiti kpein ti eteai zu.»

¹⁷ GALA ge ɖeni Nowe ma mɔnɔ: «Naa ɖa é ga minazeɖegi ma voogi, nii gè kea gi yɔɖɔzu gá fuluaniiiti kpein ti eteai zu.»

Nowe ná-doun zunu savagɔiti ta-vai

¹⁸ Nowe ná-doun zunuiti ti ɖulani keingi zu, ti ɖeni ga niiti: Seme, Same, ta Zafete. Kanaan keɛɖe ɖeni ga Same.

¹⁹ Naati ka ti ga Nowe ná-doun zunu savagɔiti, ti-mavofodai ɖa é eteai laavegai.

²⁰ Nowe ɖeni ga tii ɖee nu mɔungi, nii é leezen belei leveni.

²¹ E ma lɔɔi bɔleni, naa so, é la ga ɖabei ná-seɖe ɖotai wu.

²² Same, nii é ga Kanaan keɛɖe, naa keɛɖe ɖabei ɖaani, é liini eteave, é bo dieni felego ma.

²³ Seme ta Zafete ti tookɔba wolai zegeni, ti pee ɖoma, ti zie ga voluvelei, ti pee ti-ɖee ma, kabei maalɔɖu. Tei ti voluavega ɖeni de, ti la ɖeni ti-ɖee ɖabei ɖaani jɛɖeɛin.

²⁴ Siegi zu Nowe wuunni da, é ɖula ná-dɔɔzodai zu, é naa menini, nii ná-doun zunu ɖaaɖelagi keeni la,

²⁵ é zɛba é ɖe ma: «Kanaan ɖotove! Togɔ ɖe ga keɛɖeleaiti ta-luɔiti tɔnɔ ma luɔi!»

²⁶ Naa volu é ɖeni ma: «Mamagi ɖa ɔɔɔɔ GALAGI ve, Seme ná-GALAGI, Kanaan ɖa ɖe ga Seme ná-duɔi!

²⁷ GALA ge Zafete zeizuve maawɔɔ, é zei Seme ná-seɖe ɖotaiti bu, Kanaan ɖa ɖe ga ná-duɔi!»

²⁸ Zieve golai volumna, Nowe keeni ga kona unsavago puulɔɔlugo (350).

²⁹ Nowe zii ma voloi kpein ge ɖeni ga kona untaavuugo puulɔɔlugo (950), naa volu é zaani.

10*Ziiti tɔɔzei vele**(1 Dɔɔ Sevei 1:5-23)*

¹ Zieve golai levega volumna, Nowe ná-doun zunuiti, Seme, Same ta Zafete, ti dointi sɔɔɔni. Ti-mavofodaiti daaseigiti ti ɖeni ga:

² Zafete mavofodaiti ti ɖeni ga: Gomɛɛl, Magɔge, Madayi, Yavan, Tuɔale, Mesɛke, ta Tilase.

³ Gomɛɛl mavofodaiti ti ɖeni ga: Asakenaze, Lifate, ta Togaalema.

⁴ Yavan mavofodaiti ti ɖeni ga: Elisa, Taalasise, Kitime, ta Dodanime.

⁵ Ti-mavofodaiti kaa, ti zeini zie zaama yooiti su, ta kpolodei laave yooiti. Ti vazage zooiti su, eɖevelei ta-veleyeɖeiti, ta ti-laawooiti ta ti-ma ziiti ti la.

⁶ Same mavofodaiti ti ɖeni ga: Kuse, Miselayime, Pute, ta Kanaan.

⁷ Kuse mavofodaiti ti ɖeni ga: Seba, ɔavila, Saɔata, Layema, ta Saɔeteka. Layema mavofodaiti ti ɖeni ga: Saɔa ta Dedan.

⁸ Kuse Nimelode zɔɔɔni, naa ɖa é ɖeeni ga zɛbesu nu wola mɔungi zooi ɖa.

⁹ E ɖeni ga doso wola ɔɔɔɔ GALAGI ɖaazu, naa ɖa é ba, a da wo da ga: «Doso wolai ɔɔɔɔ GALAGI ɖaazu, eɖe Nimelode.»

¹⁰ Ná-masadai ma laa wola mɔungiti ti ɖeni ga Baɔleni ta Elɛke, naa veɛ Akade va, ta Kalené,* niiti ti Sineyaal yooi zu.

¹¹ Naama yooi volumna, Nimelode liini Asiili yooi zu, é Ninive laa wolai lo, ta Legɔɔɔte-lil, ta Kala,

¹² naa veɛ Lesen va, nii é Ninive ta taa wolai Kala ti yɔɔɔzuve.

¹³ Miselayime mavofodaiti ti ɖeni ga: Lude nuiti, Aname nuiti, Legabe nuiti, Nafatu nuiti,

¹⁴ Patɔɔse nuiti, Kasulu nuiti, ta Kafatɔɔl nuiti. (Kasulu nui naati ka Filisiti nuiti kulaai ti zu).

¹⁵ Kanaan ná-doun zunu mɔungi é sɔɔɔni, naa ɖa é ɖeni ga Sidon, naa volu gelei ɖe ga ɔete.

* **10:10 10:10** Kalené: Tati pelei taɖili ɔalaa ka ga nii: *taa wola kpein*

¹⁶ Kanaan mavofodaiti ti gɛni ga: Yeɓuse nuiti, Amool nuiti, Giilegase nuiti,

¹⁷ Geve nuiti, Aaleke nuiti, Sine nuiti,

¹⁸ Aalevade nuiti, Semaal nuiti, ta Gamate nuiti. Naa vɔluma Kanaan nuiti ta-veleyegeiti ti vazani.

¹⁹ Kanaan nuiti ta-you gɔwɛgi liini eyɛsu Sidɔn, Gelaal letema vele, eyɛsu ɛ zeeli Gaza, ta Sɔdɔme vele, ɛ vɛɛ Gomɔɔl vele va, ɛ li Adema ta Seɓoyime, eyɛsu ɛ gaabɛla Lesa yooi ma.

²⁰ Same mavofodaiti kana, egevelei ta-veleyegeiti ti la, ta ti-laawooiti, ta ti-ma ziiti ta-yooiti su.

²¹ Seme doun zunuiti balaa zɔɔɔni, tɔ ga ɛ gɛni ga Eɓɛɛl lointi kpein ti-mɛmɛwolai, Zafete nɔnɔ liɛi.

²² Seme mavofodaiti ti gɛni ga: Elame, Asuul, Aalapakasade, Lude, ta Alame.

²³ Alame mavofodaiti ti gɛni ga: Use, Gule, Getɛɛl, ta Mase.

²⁴ Aalapakasade Sela zɔɔɔni, ta Sela Eɓɛɛl zɔɔɔni.

²⁵ Eɓɛɛl zunu loun felegɔ zɔɔɔni: Gilagi laaseigi gɛni ga Pelɛge,[†] tɔɔzei nɔ-siɛgi zu ga zooi ga nuɓuseiti zeeɔaagɔwɛni la, ta keɛɔɛloin laaseigi gɛni ga Yoketan.

²⁶ Yoketan mavofodaiti ti gɛni ga: Alamodade, Selɛfe, Gasaalemavete, Yela,

²⁷ Gadolame, Uzale, Dikila,

²⁸ Woɓale, Aɓimaye, Saɓa,

²⁹ Wofil, Gavila, ta Yoɓaɓe. Niima nuiti pɛ ti gɛni ga Yoketan mavofodaiti.

³⁰ Ti zeini Mesa ta Sefaal gize yooi yɔɔɔzu, nii ɛ folo ɔulazu vele.

³¹ Seme mavofodaiti kana, egevelei ta-veleyegeiti ti la, ta ti-laawooiti, ta ti-ma ziiti ta-yooiti su.

³² Nowe nɔ-doun zunuiti ta-veleyegeiti kana, egevelei ti-mavofodaiti ti la, ti-ma ziiti saama. Tiya ga ziiti kpein kulaai ti zu, ti vazagai eteai zu zieve golai levega vɔluma.

11

Nubusei gaka fai Babelɛ

¹ *Eteai pɛ ge gɛni zii woo ɔilagi wosu, ti gɛni ɔɛɛzu ga woo ɔilagi.

² Ti zegeni ga folo ɔulazu vele, ti nɛmɛ wola ɔila kaani Sineyaal yooi zu, minɔ ga ti zeini nɔ.

³ Ti gɛni ɔɔɔ ma: «Ade li, ade bilikiiti doɔa, ade ti ɔala abui zu.» Bilikii gɛni ti vɛ ga pelɛ lo kɔtui, ti da sei ga managi.

⁴ Ti gɛni ɔɔɔ ma mɔnɔ: «Ade li, de taai ta lo ɔɔɔ vɛ, ta pelɛ ɔaagɔozagi nii nɔungi a ze geei va. Ade ɔɔɔ ɔɔɔɔɔula, naa ga a ke ade mina vaza zooi ga nɔ pɛ.»

⁵ ɔɔɔɔ GALAGI yeini taai vɛtesu ta pelɛ ɔaagɔozagi, nii nuiti ti gɛni tosu.

⁶ ɔɔɔɔ GALAGI gɛni ma: «Weɛ, ta ga zii ɔilagi nɔ, woo ɔilagi nɔ ga ɛ ti-la. Ni ta tɔzeina gani, ani nɔpɛ ge la mɔ pele ɓesaga ti luɔ naa ɔɛɛ vai zu, nii a ɔɛ ti ɔisu.

⁷ Ade yei, de li, de ti-laawooi zupu, naa ga a ke, ti mina ɔɔɔ laawooiti mɛni.»

⁸ ɔɔɔɔ GALAGI ti zuvazani, ti maagooza nɔ va, ti li eteai zu nɔ pɛ. Ti loogoni taai lo fai va.

⁹ Naa ga ɛ keai taai naa laasei pɛai ga Babelɛ,[†] mazɔɔ minɔ ga ɔɔɔɔ GALAGI eteai kpein gooi zupuai nɔ. Nɔ ga ɔɔɔɔ GALAGI ti zuvazani nɔ, ti li eteai zu nɔ kpein.

*Mɛmɛwolaiti daaseigiti ɛ zo Seme ma,
ɛ zeeli Abalame ma*

(1 Dɔɔ Sevei 1:24-27)

¹⁰ Seme mavofodai ɔaa: Zieve golai levegai ma, ɛ ɔɛ ga kona felegɔ, Seme nɔ-konagi gɛni ga ungila (100), ɛ Aalapakasade zɔɔɔni.

[†] 10:25 10:25 **Pelɛge**: Daaseigi nii poluvɛ ga «zeeɔaagɔwɛni». * 11:1 11:1-9 Niima vaiti keɛvɛ gaagɔwɛsu puugoi yeelugɔ.

[†] 11:9 11:9 **Babelɛ**: Daaseigi nii ti maaɓugai va ta «faazupui».

¹¹ Aalapakasade zolbaga voluma, Seme kona undoolugo (500) gili keeni. E doun zunui ta doun anzanui tagiligaa zolbani.

¹² Aalapakasade ná-konagi gēai ma ga puusavago maazu lolugo (35), é Sela zolbani.

¹³ Sela zolbaga voluma, Aalapakasade kona unnaanigo kona savago (403) gili keeni. E doun zunui ta doun anzanui tagiligaa zolbani.

¹⁴ Sela ná-konagi gēai ma ga puusavago (30), é Ebeel zolbani.

¹⁵ Ebeel zolbaga voluma, Sela kona unnaanigo kona savago (403) gili keeni. E doun zunui ta doun anzanui tagiligaa zolbani.

¹⁶ Ebeel ná-konagi gēai ma ga puusavago maazu naanigo (34), é Pelēge zolbani.

¹⁷ Pelēge zolbaga voluma, Ebeel kona unnaanigo puusavago (430) gili keeni. E doun zunui ta doun anzanui tagiligaa zolbani.

¹⁸ Pelēge ná-konagi gēai ma ga puusavago (30), é Leyu zolbani.

¹⁹ Leyu zolbaga voluma, Pelēge kona unfelego kona taavuugo (209) gili keeni. E doun zunui ta doun anzanui tagiligaa zolbani.

²⁰ Leyu ná-konagi gēai ma ga puusavago maazu felego (32), é Seluge zolbani.

²¹ Seluge zolbaga voluma, Leyu kona unfelego kona dofela (207) gili keeni. E doun zunui ta doun anzanui tagiligaa zolbani.

²² Seluge ná-konagi gēai ma ga puusavago (30), é Naḡḡol zolbani.

²³ Naḡḡol zolbaga voluma, Seluge kona unfelego (200) gili keeni. E doun zunui ta doun anzanui tagiligaa zolbani.

²⁴ Naḡḡol ná-konagi gēai ma ga puufelego maazu taavuugo (29), é Tela zolbani.

²⁵ Tela zolbaga voluma, Naḡḡol kona ungila puugo maazu taavuugo (119) gili keeni. E doun zunui ta doun anzanui tagiligaa zolbani.

²⁶ Tela ná-konagi gēai ma ga puulofela (70), é Abalameni solbani ta Naḡḡol ta Galan.

²⁷ Tela mavofodai gaa: Tela Abalameni solbani ta Naḡḡol, ta Galan. Galan Lote zolbani.

²⁸ Galan zaani keegē Tela luḡḡ, solbā zooli zu, ve ná ga Uul, Baḡilone yooli zu.

²⁹ Abalame ta Naḡḡol ti anzaiti seini. Abalame anzai laaseigi ḡeni ga Salayi. Naḡḡol anzai laaseigi ḡe ga Milika. Milika ta Yisekani ti-ḡee ḡeni ga Galan.

³⁰ Salayi maaloni, doun la ḡeni be neḡeḡin.

³¹ Tela ná-doun zunui Abalame zēḡeni, ta ná-dounlōin Lote, Galan ná-doun zunui, ta ná-doun anzai Salayi, Abalame anzai. Ti ḡulani solbā Uul va Baḡilone yooli zu, ti li Kanaan yooli zu vele. Ti zeelini Galan, ti zei ná.

³² Tela zii ma voloi kpein ge ḡeni ga kona unfelego kona doolugo (205), naa volu Tela zaani Galan.

Abalame Ná-Fai

12

(12:1–25:18)

Abalame loli fai

¹ Ḡooḡḡ GALAGI ḡeni Abalame ma: «Zeḡe ḡa-yooli zu, ḡa-wolodai zu, è ḡula è-ḡee velei wu, li zooli naa zu, ve ḡe ná lēzu ga de.

² Nā vaazu zii wola ḡulazu è zu, nā tuya loo è ve, ḡe è-laaseigi woolo. Nā tuya loo zōiti be ga è maavele.

³ Nā tuya loo naati be, niiti ta tuya loo è ve, nā naati foovo, niiti ta è voovo, etea veleḡeḡei kpein ka tuyai zolbā è maavele ma.»

⁴ Abalame liini, eḡevelei Ḡooḡḡ GALAGI boni ma la, Lote vilēni polu. Abalame ná-konagi ḡeni ga puulofela maazu lolugo (75), sieḡi zu è ḡulani la Galan taai va.

⁵ Abalame anzai Salayi zegeni ta Lote, nii é ġeni ga deġe loin, é vee zeafoligiti kpein ba, ta botiġe nuiti, é ti zoloni Galan. Ti wuzegeni, ti li Kanaan yooi zu. Ti zeeliai ma Kanaan yooi zu,

⁶ Abalame ná zuġizeni, eyesu é li adave ná laaseigi ga Sikeme, eyesu é zeeli Molé, sene gului vo be. Kanaan nuiti ka ti ġeni naama yooi zu názu.

⁷ Ġooġo GALAGI ġulani kelema Abalame ve, é ġe ma: «Nà zooi nii veezu è-mavofodai ya.» Abalame zalaġa ġulazuve beteni ná Ġooġo GALAGI ve, nii é ġulani be kelema.

⁸ Naa volu, é zegeni ná, é li ga gize yooi zu vele, Betele folo ġulazu vele. E ná-seġe ġotai loni Betele folo liizu vele ti yoozuvu ta Ayi, nii é folo ġulazu vele. E zalaġa ġulazuve beteni ná Ġooġo GALAGI ve, é woogula Ġooġo GALAGI ma.

⁹ Abalame ġeni liizu bekpé ga lekpemave nu yeezazu vele.

Abalame yeeġeġala go ġe vai

Ezipete yooi zu

¹⁰ Pului looni zooi zu, Abalame yeini Ezipete ga é lago zei ná, mazoloo pului wola wolonni zooi zu.

¹¹ Siegi zu é ġeni vaazu maaġuġazu la Ezipete va, é ġeni anzai Salayi ma: «Wéle, ġe kwee ga da ga anzanui nii pagai.

¹² Siegi zu Ezipete nuiti ti è ġaazu la, ta ġe ma: «Anzai ve!» Ta pàa, ti è ye vulua.

¹³ Da ġe ti ma mu, da ga bàazeelai, naa ġa a ke ti sò ga pagò è maavele ma, zènvui ye zèa è-zaalai zu.»

¹⁴ Siegi zu Abalame zeelini la Ezipete yooi zu, Ezipete nuiti ti kaani ga anzai wola vage.

¹⁵ Falaġon ná-nu wolaiti ti kaai ma, ti maamuseni Falaġon ġaazu. Ti liini ga anzanui masagi ná-pelei wu.

¹⁶ E Abalame zoni ga pagò anzanui maavele ma. Abalame togani goiti ta togani wolaiti soloni, naa vee soovalegiti ba, ta botiġe zunuiti ta botiġe anzanuiti, ta soovale saaiti ta jomeiti.

¹⁷ Kele Ġooġo GALAGI maanoo vaa wolaiti peeni Falaġon ta ná-peleyeġei va, Salayi maavele ma, nii é ga Abalame anzai.

¹⁸ Falaġon zeba é Abalame loli, é ġe ma: «Leeni ġa è keai ga ze? Lee vaa zu è la boni mà ga è-anzai ve?

¹⁹ Lee vaa zu è ġeai mà: «Bàazeelai ve?» Naa ġa é keai ġe seġeai ga ànza. E-anzai ġaa niina, seġena, è li!»

²⁰ Falaġon devei veeni ná-nuiti zea ga ti ze ná, é li, ta anzai, é vee naati kpein ba, ti ġeni ga nono.

13

Abalame ġalema vai

Kanaan yooi zu

¹ Abalame zegeni Ezipete yooi zu, é le volu Kanaan yooi zu, lekpemave nu yeezazuve, toun be-o, anzai ve-o, ta niiti kpein ti ġeni ga nono. Lote ġeni ba.

² Abalame wola beteni, toganiiti su, ta walii, ta zanugi.

³ E yeni leeze bekpé, é zo lekpemave nu yeezazuve yooi zu, eyesu é li Betele, ve ná-seġe ġotai ġeni ná mounpa, Betele ta Ayi ti yoozuvu,

⁴ ve é zalaġa ġulazuve loni ná mounpa. Miná ġa Abalame woogulani ná, Ġooġo GALAGI ma.

Abalame ta deġe loin Lote

ti vali fai ma

⁵ Lote, nii é ġeni Abalame maazaasu, baalagiti ti ġeni zea balaa, naa vee boliiti ba, ta nikéiti, ta seġe ġotaiti,

⁶ zooi la ɣeni kula ɣea ti va, ga ti va zeɪ ada ɣila, mazɔɔ ti-yeaɣɔligiti ti wola mɔinni gola, ti la ɓena zoo ti va zeɪ ada ɣila.

⁷ Naa ɔolu ɓalaa, Kanaan nuiti ta Feɛze nuiti ti ɣeni zeini ma yooi zu naama ziegi zu. Kpɔɛi leveni Abalame ná-togani make nuiti zɔɣɔzu ta Lote ná-togani make nuiti.

⁸ Abalame ɣeni Lote ma: «Nà è maanɛɛɛzu, maaɣaali mina ɣe de yɔɣɔzu da ɔe, ɓaa ná-togani make nuiti ta dɔnɔiti zɔɣɔzu. Mazɔɔ da ga keɛɣelointi.

⁹ Zooi kpein ka è ɣakala. De ɣaagweena ma mu, ni da liina ga nu ɣɔɛzu velei, nà li ga nu yeezazu velei, ni da liina ga nu yeezazu velei, nà li ga nu ɣɔɛzu velei.»

¹⁰ Lote ɣaazuwuzegeni, é weɛ, é Zuluden neme wolai ɣa, nii zeɓea ɣeni de ɣegelein. ɢooɣɔ GALAGI ɣeezu é va Sɔɔme ta Gomɔɔl ɣoloɣolo, ná ɣeni eɣe ɢooɣɔ GALAGI ná-kpelei, eyesu é zeeli Sowaal, kulaai ga Ezipete yooi ɣeevele.

¹¹ Lote yiimazegeni ga Zuluden ma neme wolai kpein, é liini ga folo ɣulazu velei. Vele ɣana ti felegɔ ti ɣaagweeni ma la.

¹² Abalame zeini Kanaan yooi zu, Lote zeɪ neme zu laaiti su, é ná-seɣe ɣotaiti toni Sɔɔme letema velei.

¹³ Sɔɔme nuiti ti wola zuɔuni, ti ɣeni ga kotoba nu wolaiti ɢooɣɔ GALAGI laalɔɣma.

ɢooɣɔ GALAGI ná-minazefegi

Abalame ve

¹⁴ ɢooɣɔ GALAGI ɓɛni Abalame ɔɔ, Lote zeɣea volumna polu, é ɣe ma: «Adaɛ è ná loni, ɣaazuwuzegɛ, è weɛ, nu ɣɔɛzu velei ta nu yeezazu velei, folo ɣulazu velei ta folo liizu velei.

¹⁵ Mazɔɔ, zooi nii kpein è ɣetesu, nà vaazu feezu è ve, wa è-mavofodai, eyesu ɣɔ.

¹⁶ Nà è-mavofodai ɣe eɣe zooi ma vuɣiligi, nii nu la zooga é va gaalu, eɣe pelegi nu la zooga la é va zooi ma vuɣiligi ɣaalu.

¹⁷ Wuzegena ve, è zooi zuɓize, è zie sakpai ta kogi ma, mazɔɔ nà vaazu feezu è ve.»

¹⁸ Abalame ná-seɣe ɣotaiti seɣeni, é li, é zeɪ Mamelé ná-sene guluiti bu, Eɓelɔn ɣobaɛ. E zalaɣa ɣulazuɛ loni ná ɢooɣɔ GALAGI ve.

14

Abalame Lote unɔɔ fai

¹ Naama ziegi zu, Sineyaal masagi Amalafele, ta Elazaal masagi Aliyɔke, ta Elame masagi Kedɔɔl-Lawomɛɛl, ta ɢoyime masagi Tideyale,

² yeeta naati ti kɔɔi ɔɛni Sɔɔme masagi Bela va ta Gomɔɔl masagi Biilisa, ta Adema masagi Sineyaɓe, ta Seɓoyime masagi Semeyebɛɛl, ta Bela masagi (taai naa laa ɣa ga ɓalaa Sowaal).

³ Naati kpein ti ɣaalɛni ba Sidime neme wolai zu, nii maaɓɔlegai za ga Kpoloɔ Wanai.

⁴ Kona puugɔ maazu felegɔ (12) laawu, ti ɣoloa ɣeni de Kedɔɔl-Lawomɛɛl ve, keɛ kona puugɔ maazu zavaɣiɛi (13) ma, ti ɓakani.

⁵ Kona puugɔ maazu naanisiɛi (14) ma, Kedɔɔl-Lawomɛɛl ta masagiti ti ɣeni polu, ti vaani, ti zobo ɔɔɔ Lefa mavofodaiti ma Asatelɔte-Kaalenayime, ta Zuze mavofodaiti ti ɢame, ta Eme mavofodaiti ti Savé-Kiliyatayime,

⁶ ta Woli nuiti ti ta-ɣizeiti su Seyiil, eyesu é zeeli Palan sene guluiti pɔ be, nii é teɛɛɛbaɪ ɣobaɛ.

⁷ Naa ɔolu, ti ɣaleni ma, ti li En-Misepate, nii é ga Kadese, ti zobo ɔɔɔni Amaleke nuiti ma, ta-yooi ná pe su, é ɔɛ Amool nuiti ba, ti ɣeni zeini ɢasason-Tamaal.

⁸ Názuɛ ɣa Sɔɔme masagi, ta Gomɔɔl masagi, ta Adema masagi, ta Seɓoyime masagi, ta Bela masagi nii é ga Sowaal, naati ti kɔɔi ɣeevele ɓeteni la ti laalɔɣma Sidime neme wolai zu.

⁹ Elame masagi Kedɔɔl-Lawomɛɛl, ta ɢoyime masagi Tideyale, ta Sineyaal masagi Amalafele, ta Elazaal masagi Aliyɔke, ti ɣeni ga masa naanigɔ, dɔɔlugɔi laalɔɣma.

¹⁰ Mana zegei wola mɔnni Sidime nɛmɛi zu, Sɔdɔme masagi ta Gomɔɔl vele geleiti ti ɣeni velazu, ti ɗa li, ti ɗa loo zegei naati su. Mɔtaiti ti velani, ti li gizei ma.

¹¹ Niiti ti zobogi zɔɔɔni, naati ka ti Sɔdɔme ta Gomɔɔl naavoloiti kpein segeni, ta daamiani makegaiti, naa volu ti li.

¹² Ti Abalame dege loin Lote ta kɔligiti soni, ti li ga tiye, mazɔɔ Lote ɣeni zeini Sɔdɔme.

¹³ Pela nu ɣila ge vaani, é daazeeli Eɓulu nui Abalame ma, nii é ɣeni zeini Amool nui Mamelé ná-sene guluiti saama. Mamelé ɣeni ga Esekɔleni ta Anɛel ti-ɣɛloin, niiti ti minazegeni Abalame vɛ.

¹⁴ Abalame mɛnigai ma ga dege loin zoge, é ná-botiɣe nu unsavago nu puugo maazu lɔsava (318) maagilini, niiti ti zuzeelii kɔɔɔ vai ma, ti zɔɔɔgai ná-pelei wu, naati ti vilɛni masagiti polu, eyɛsu ti zeeli Dan.

¹⁵ E ná-botiɣe nuiti balini su, é sili nuiti so kpidi. E zobo sɔɔɔni ti ma, é ye ti volu, ti zeeli Woɔa, nii é Damase ɣɔvɛzu vele.

¹⁶ E ɣaleni ma ga kɔɔzoganiiiti kpein. E ɣaleni ma balaa ga dege loin Lote, ta zeagɔligiti, ta anzanuiti balaa, ta kɔɔ luɔiti.

¹⁷ Naa vɔluma, Abalame ɣaleni ma, é zobogi zɔɔɔgai ma Kedɔɔl-Lawomɛel ma, ta masagiti ti ɣeni polu. Sɔdɔme masagi ɣulani, é daagomi Savé nɛmɛi zu, nii é ga Masa Nɛmɛi.

¹⁸ Mɛlekizedeke, Salɛme masagi vaani ga bului ta dɔɔi. E ɣeni ga GALA nii é Anii-Pɛ-Unda, naa ná-zalaɣa ɣula nui.

¹⁹ E tuya looni Abalame vɛ, é ɣe ma: «GALA ge tuya loo Abalame vɛ, GALAGI nii é Anii-Pɛ-Unda, é geegɔlɔgi ta zooi bɛɛai!

²⁰ Mamagi ɣa GALA bɛ, nii é Anii-Pɛ-Unda, nii é vaa bu, è zobogi zɔɔɔ è zili nuiti ma!» Abalame kɔɔzoganiiiti pɛ ma vuusiei veeni zea.

²¹ Sɔdɔme masagi ɣeni Abalame ma: «Nuiti fe zèa, è naavoloiti ta sɔɔlaiti sege vɛ.»

²² Abalame ɣeni Sɔdɔme masagi ma: «Gè ɣonaa ɣɔɔɔ GALAGI ma, nii é Anii-Pɛ-Unda, é geegɔlɔgi ta zooi bɛɛai,

²³ nii dɔin é ga dɔnɔi, gè la ani nɔpɛ segea naa va, anɛɛ geze ɣaali ɣilagi ɔaa savala galu ɣilagi, naa ɣa a kɛ è mina ɣe ma: «Gè Abalame ɣɛvɛ ga kpɛɛ nu.»

²⁴ Gè la ani nɔpɛ makesu ná ɔɔɔi bè, kɛni niigi zunu loungoiti ti miai, ta zunui naati tɔnɔi, niiti gi ɣea siei zu, Anɛel ta Esekɔle ta Mamelé, naati ta tɔnɔ zege.»

15

GALA ná-minazefegi

Abalame ta mavofodai vɛ

¹ Naama vaiti pɔluma, ɣɔɔɔ GALAGI ɔɔɔni Abalame vɔ segi zu, é ɣe ma: «Abalame, mina lua jɛgelein, ná ɣa gè ga è make nui, ɗa-ɣulanumai ɣa wɔɔɔ.»

² Abalame goɔɔavoteni, é ɣe ma: «Màligii, ɣɔɔɔ GALAGI, lee ɣa è feezu zèa? Tɔɔzei doun la zèa, ná-pelei wu vogani zege nui ɣa é ga Eliyezɛel, Damase nui.»

³ E ta laani ma mɔnɔ, é ɣe ma: «È la mavofoda bɛɛni, zɔi sɔɔɔgai ná-pelei wu, naa ɣa é ɣɛɛzu ga ná-pogani zege nui.»

⁴ ɣɔɔɔ GALAGI ɔɔɔni pɔ, é ɣe ma: «Ba-o, naa laade, é va ɣe ɣɛɛzu ga ɗa-vogani zege nui, kɛɛ kɛni zɔi é ɣulazu è ɣoozu, naa ɣa a ɣe ga ɗa-vogani zege nui.»

⁵ Naa volu GALA ge ɣulani la eteavɛ ná-sege ɣotai voluvɛ, é ɣe ma: «Geegɔlɔgi ɣaavɛ vɛɛɛ, è somideɣaiti gaalu, ni ɗa zoo è ti ɣaalu.» E ɣeni ma mɔnɔ: «Zekana è-mavofodaiti tieɣɔi a ɣe la.»

⁶ Abalame laani ɣɔɔɔ GALAGI la, naa naa leveni bɛ ga telebodai.

⁷ E ɣeni ma: «Nà ɣa gè ga ɣɔɔɔ GALAGI, nii é è ɣula Uul taai va Baɓilɔne yooi zu, gè niima yooi ve è ya ga dɔnɔ.»

⁸ Abalame googaaavoteni, é gɛ ma: «Màligii, Góogó GALAGI, ná kwɛɛ gale gitegite ga ná sɔ́lɔ́su?»

⁹ GALA ge gɛni ma: «Li, è kona savagɔ nɛɛ beai zo, ta kona savagɔ woli zaai, ta kona savagɔ vaala sinɛ wolai, è kpɔ kpumagoi va, ta poopogi, è ti gɔ́la ga zalaɣai.»

¹⁰ Abalame naama zuaiti kpein segeni, é ti valivali su, é ma zɛvɛiti gaavote bɔ́gɔ ma, é gɛ ga ma ɲɛkpɛ felegɔ, kɛɛ é la gɛni wɔ́niiti balivalini su.

¹¹ Sua mii wɔ́niiti ti gɛni vuuzu ti-ma voomaiti ma, kɛɛ Abalame ti bɛɛni.

¹² Foloi liizuvɛ, ɲiimɛni wolai leveni ga Abalame, dualuagi so, kpidi bɔ́ii vɛɛ ma.

¹³ Góogó GALAGI gɛni Abalame ma: «Sugwɛɛ ga è-mavofodaiti ta gɛ ga seikɔ́gɔma nuiti zooi taɣili su, ta gɛ ná ga duɔiti, ti ti zopele ɲɔu kona unnaanigɔ (400) laawu.

¹⁴ Kɛɛ ná zii naa lukpɔ́gaalevɛ, nii ta duɔlai gɛ zeezu, naa vɔluma, naavolo wolaiti ta yɛ ti ya, ti gɔ́la zeezu.

¹⁵ Dɔun ɗa, ɗa za ziileigi zu, è maa gɔ́ gɔ́lu, è wɔ́lɔ́zɔ́gɔga vɔluma, undaanɛɛi zu.

¹⁶ E-mavofodai ma yamanii naanisɛi gɔ́ va vɔlu vɛ, mazɔ́lɔ́ Amool nuiti ta-vaaɣaaza golai laa la dɛ zeelini.»

¹⁷ Siɛgi zu foloi liini la, kpidi bɔ́ii vɛɛni, digii nii é duului gɔ́lazɔ, ta sɔ́mɔgi é zosu, naati ti leveni sua gɔ́agwɛaiti zɔ́gɔ́zuɛ.

¹⁸ Naama yee ná, Góogó GALAGI minazɛgeni Abalame vɛ, é gɛ ma: «Gè niima yooi kpein fea è-mavofodai vɛ, é zo Ezipete dɛ wolai ma, é zeeli zie wolai Efelate ma,

¹⁹ Ken nuiti ta-yooi, Kenize nuiti, Kademɔn nuiti,

²⁰ Gɛte nuiti, Felɛze nuiti, Lefa mavofodaiti,

²¹ Amool nuiti, Kanaan nuiti, Giilegase nuiti, ta Yɛbuse nuiti.»

16

Agaal ná-fai ta Isemayeɛle zɔ́lɔ́ fai

¹ Abalame anzai Salayi la gɛni doun zɔ́lɔ́ni bɛ ɲɛgelein. Kɛɛ duɔ anzanui ta gɛni zea, daaseigi gɛni ga Agaal, é gɛni ga Ezipete yooi zu nu.

² E gɛni Abalame ma: «È kaa ga Góogó GALAGI la vaani bu ga gè doun zɔ́lɔ́. Li, è vilɛ ná-duɔ anzanui vɔlu, tanisu ná doun zunu zɔ́lɔ́ ga maavele.» Abalame ziɛni ga anzai Salayi ná-tɛnɛ gooi.

³ Abalame anzai Salayi ná-duɔ anzanui, Ezipete nui Agaal zɛgeni, é fe sinigi Abalame ya ga anza. Abalame zeini niina Kanaan yooi zu, é kɛ ná ga kona puugo.

⁴ E vilɛni Agaal vɔlu, naa kogi zɛgɛ. Siɛgi zu é bɔ́gɔ gɔ́aai ma ga kogi gɔ́ ma, é gɛni bɛɛlɛlala wɛɛi wosu ná-duɔ deei va.

⁵ Salayi gɛni Abalame ma: «Poomugi é zeelizu mà, ɗa gɔ́ è unma gɔ́sɔ vɛ. Ná bɔ́gɔi gɔ́ gè ná-duɔ anzanui zɛgɛa, gè ɗa è vɔlu, siɛgi zu é kaa la ga kogi gɔ́ ma, é ɗa bɛɛlɛlala wɛɛi wo ga ze. Góogó GALAGI gɛ ga tukpɔ́gaalevɛ nui de yɔ́gɔ́zu.»

⁶ Abalame Salayi woogaaavoteni, é gɛ ma: «Da-luɔ anzanui gɔ́ è yeezu. So, eɣɛvɛlei nɛai la è vɛ.» Salayi zɛba é ɗa sopele ɲɔu, eyɛsu naa vɛla ba.

⁷ Góogó GALAGI ná-geezugɛelai kaani ziɛungi gɔ́bavɛ tevebai zu, nii é Suul vɛɛi zu.

⁸ E gɛni ma: «Salayí ná-duɔ anzanui Agaal, mini gɔ́ è zɛgɛai ná, mini gɔ́ è liizu ná?» E googaaavoteni, é gɛ ma: «Nà vɛlazɔ ná-duɔ deei Salayi va.»

⁹ Góogó GALAGI ná-geezugɛelai gɛni ma: «Gale ma ɗa-luɔ deei vɔ bɛ, è bɔ́gɔ unmaayɛi bɛ.»

¹⁰ Góogó GALAGI ná-geezugɛelai gɛni ma mɔ́nɔ: «Nà è-mavofodai mɔ́inzu, toɣa mɔ́in gola, nu nɔpɛ ge la zooga é va gaalu.»

¹¹ E ɣeni ma mɔnɔ: «Wele, da doun zɔɔsu, toɣa ɣe ga zunu loun. Da daasei pe ga Isemaye, * mazɔɔ ɔɔɔɔ GALAGI è woomenini da-ɔɔɔɔviligi zu.

¹² Toɣa ɣe ga dɔɔɔ zu zoovalegi, toɣa ɣe ese pe daalɔɔma, ese pe ge ɣe daalɔɔma, toɣa zeɣe keɣɣelointi pe ba, é zeɣe ye.»

¹³ Agaal ɔɔɔɔ ɣaazafani, é ɣe ma: «Gè GALA ɔɔɔɔi ɣaave nei ɔaa, nii é nɔun kaazu?» ɔɔɔɔ GALAGI nii é ɔɔɔni tɔun pɔ, é naa laasei peɔni ga Ata-ɛle-Loyi.†

¹⁴ Naa ɣa é ba, ma ɣɔɔyeɣei laasei peai ga, Laɣayi-Loyi ɣɔɔyeɣei,‡ Toɣa Kaɣeseni ta Belɛde zɔɔɔzuve.

¹⁵ Agaal doun zunu zɔɔɔni Abalame ve, naa daasei peɔni ga Isemaye.

¹⁶ Abalame ná-konagi ɣeni ga puulɔsava maazu ɔzita (86), siegi zu Agaal Isemaye zɔɔɔni la be.

17

Minazefegi ma voogi

¹ Abalame ná-konagi ɣeai ma ga puutaavuu maazu taavuu (99), ɔɔɔɔ GALAGI ɣulani be kelema, é ɣe ma: «Nà ɣa gè ga GALA Zebei-Pe-Maliɣii. Da-eteai zie ɣaazu ga pagɔ, zelilomazu mina ɣe è va.

² Nà minazefegu è ve, nà è-mavofodai mɔinzu gola.»

³ Abalame maaveɔni, é nɔkɔ zooi ma, GALA ge ɣeni ɔɔɔzu pɔ, é ɣe ma:

⁴ «Wele, nà-minazefegi ɣaa, gè keɣzu è ve: Da ɣeɣzu ga zii mɔinmɔingaa ti-ɣeɣ.

⁵ Za vɔluma, è la mɔ loliga ga Abalame, * kele è-laaseigi ɣa ɣe ga Abalaame,† mazɔɔ nà è ɣeɣzu ga zii mɔinmɔingaa ti-ɣeɣ.

⁶ Nà è-mavofodai ɣaawɔɔɔ gola, da ɣe ga zii mɔinmɔin tɔzeizu, masagiti ta ɣula è-mavofodai zu.

⁷ Nà nà-minazefegi zo è letema eyesu ɣɔ, nà ke ɣana nɔ è-mavofodai kpein be. Niima minazefegi maavele ma, nà ɣe ga da-GALAGI, ta è-mavofodai nɔnɔ è zeɣe vɔluma ná.

⁸ Nà Kanaan yooi kpein fe è ve, da-o, è-mavofodaiti-yo, ve è ná ga seikɔɔma nui niizu. Toɣa ɣe ga wɔnɔ eyesu ɣɔ. Nà ɣe ga è-mavofodai ná-GALAGI.»

⁹ GALA ge ɣeni Abalaame ma mɔnɔ: «Doun, da nà-minazefegiti make, wa è-mavofodaiti kpein.

¹⁰ Nà-minazefegi ɣa é ga nii, nii wa so kpaan ade yɔɔzu, da-o, è-mavofodaiti-yo: Zunuiti kpein ti wo zaama, ti lati pelevolu.

¹¹ Wa-latipelevolui ɣa ɣe ga minazefegi ma voogi ade yɔɔzu.

¹² Zunuiti kpein ta ɣe wo zaama, wa da ti lati pelevolu foloi ɔsavasiɛi ma, é ɣe ɣana wo-mavofodaiti kpein su, é zɔɔɔni pelei wu, ɔaa é ɣeyani ga walii, weɛin é ga duɔi, niiti ti la ga è-mavofoda.

¹³ Ti pe, zeɣaagweɣzu la ba, ta lati pelevolu, é zɔɔɔni da-velei wu, ɔaa é ɣeyani ga da-walii, nà-minazefegi ma voogi ɣa ɣe wo-busei ma zuai va. Naa ɣa é ga ɔɔɔɔ minazefegi.

¹⁴ Zunui nii é la latini pelevolu kpusei zu, naa be ka leve ná-nubuseiti ba, tɔzei é nà-minazefegi ɣolɔɣologa.»

¹⁵ GALA ge ɣeni Abalaame ma: «È la mɔ è-anzai Salayi loliga ga Salayi, kele daaseigi ɣa ɣe ga Sala.

¹⁶ Nà tuya loo be, nà doun zunu ve è ya ga tɔun maavele, nà tuya loozu be, toɣa ɣe ga zii mɔinmɔingaa ti-lee, nubuseiti ma mɔinmɔingaa ta-masagiti ta ɣula tɔun su.»

* **16:11 16:11 Isemaye:** Daaseigi nii ti maaɣaai va ta «GALA ge menige». † **16:13 16:13 Ata-ɛle-Loyi:** Daaseigi nii ti maaɣaai va ta «da ga GALAGI nii é kàazu». ‡ **16:14 16:14 Laɣayi-Loyi ɣɔɔyeɣei:** Daaseigi nii ti maaɣaai va ta «nii é vulua, é da kà, naa ná-kɔɔyeɣei». * **17:5 17:5 Abalame:** Daaseigi nii ti maaɣaai va ta «ɣeɣei unfemai be». † **17:5 17:5 Abalaame:** Daaseigi nii ti maaɣaai va ta «nu mɔinmɔin keɣe».

¹⁷ Abalaame maavɛɛni, é nɔkɔ zooi ma, é ɲɛi wo, é ɖɛ yiimave: «Doun zunu ɖa zɔɔ nɛi zunu va, nii é kona ungila (100) kɛai na? Ta ànzai Sala é kona vuutaavuugo (90) ɖɛai na, naa ɖa zoo é doun zɔɔ ɓaa?»

¹⁸ Abalaame ɖɛni GALA ma: «Nii gè falizu è ma, naa ɖa é ga Isemaye ɖula su, è make ma kpaan.»

¹⁹ GALA ge ɖɛni ma: «Ba-o, è-anzai Sala ɖa doun zunu zɔɔsu è vɛ, ɖa daasei pɛ ga Izaake. Nà-minazɛɖɛgi ɖa ɖɛ ga ɖɔɖɔ faa, gi yɔɖɔzu gá tɔ, ta gi yɔɖɔzu gá mavofodaiti.

²⁰ Isemaye letemazu, gè ɖa-vali wooi menigɛ ná-faa zu. Ungo, nà tuya loo bɛ. Toɖa buɖu, nà mavofodai ɖaawɔɔɔ gola. Masa puugo maazu felegɔ (12) ɖa ɖula tɔun su, toɖa ɖɛ ga zii wola ma mɛmɛwolai.

²¹ Kɛɛ nà nà-minazɛɖɛgi ɖɛ gi yɔɖɔzu gá Izaake, doun zunui nii Sala zɔɔsu è vɛ, niima yeeɖɛɖɛgalai nɔ zu, konagi nii é vaazu.»

²² Siɛgi zu GALA ge ɓɛni la ga ɓɛ Abalaame vɔ, é zɛɖɛni ná, é li.

²³ Abalaame ná-doun zunui Isemaye zɛɖɛni, ta nii kpein é zɔɔni ná-peɛi wu, ta nii kpein é geyani ga walii, zunuiti kpein ná-peɛi wu nuiti saama, é ti latini peɛvolu naama voloi, eɖɛvelei GALA ge devei veeni la zea.

²⁴ Abalaame ná-konagi ɖɛni ga puutaavuu maazu taavuu (99), siɛgi zu é latini da peɛvolu.

²⁵ Ná-doun zunui Isemaye ná-konagi ɖɛni ga puugo maazu savago (13) niina, siɛgi zu é latini da peɛvolu.

²⁶ Abalaame ta ná-doun zunui Isemaye ti latini peɛvolu naama voloi nɔ zu.

²⁷ Zenɔ ɖana é ɖɛni la ga ná-peɛi wu zunuiti kpein, niiti ti zɔɔni ná-peɛi wu, ta wɛinti ti geyani ga walii, ti pɛ ti latini peɛvolu ta tiye.

18

Izaake zɔɔ fai laazeeli vai

¹ Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɖulani kɛɛma Abalaame vɛ Mamelé ná-sene guluiti kobavɛ. Abalaame ɖɛni zeini ná-sege ɖotai laavɛ. Folo kpaai ɖɛni de.

² E ɖaazuwuzɛɖɛni, é wɛɛ. E zunu savagoiti kaani lɔni, ti lago maagoozaai ba. E ti ɖaai ma, é zo ná-sege ɖotai laavɛ, é ɓizɛni, é ti laagomi, é maavɛni, é nɔkɔ zooi ma.

³ E ɖɛni ti ma: «Maliɖii, nà è maanɛɛɛzu, nɛi gè ga ɖa-wotigɛ nui, nii gè zaalai zɔɔɛ è ɖaazu, mina leve, è va maagooza bà.

⁴ A va bu ga gè va ga ziei tago, wo ɖɔɖɔiti maagba, wo lago looɖɔ gulu wolai tɛi bu.

⁵ Nà liizu, gè va ga bulu go wo vɔ, wo zebe zɔɔ vɔlu, naa vɔlu wa li niina, naa ɖa a kɛ wo mina leve ɖana nɔ pɔ bɛ, nɛi gè ga wa-wotigɛ nui.» Ti googaaɔteni, ti ɖɛ ma: «Ungo, kɛ, eɖɛvelei è bogai la.»

⁶ Abalaame liini gaamago nɔ ná-sege ɖotai wu, é ɖɛ Sala ma: «Suvile, è kɔɖɔ ganii ɲɛ savago zege bulu vukɔi zu, è gaayo, è bulu vɛvɛɛgiti kpetɛ.»

⁷ Abalaame ɓizɛni ná-togani bulugi vɔ bɛ, é nɛi yivoi yɔbugi zege nii pagai, é fe botigɛ nui ta ya, naa suvile ga kpetɛa.

⁸ E nɛi ɲiimidɛi ma wulɔi ta nɔnɔi zɛɖɛni, é pɛ nɛi yivoi va, ti kɛvele ɓɛɛni, é vaa la ti vɔ. E lɔni ti ɖɔba tɔ ɓɔɖɔi, gulu wolai wu, ti ɖɛai ma laamiizu.

⁹ Naa vɔlu ti ɖɛni ma: «Mini ɖa è-anzai Sala ná?» E ti woogaaɔteni, é ɖɛ ti ma: «Toɖa vɛ sege ɖotai wu.»

¹⁰ Gila ge ɖɛni ma: «Konagi nii é vaazu, niima yeeɖɛɖɛgalai zu, nà vaazu vɔlu è vɔ bɛ, è-anzai Sala ɖa doun zunu zɔɔ.»

Sala yɛni poluvɛ sege ɖotai wu, é niima wooiti mɛni.

¹¹ Abalaame ta Sala ti wɔɔzaɖaga ɖɛni de niina, ti kona mɔinmɔin kula. Sala ɓudɛni niina doun zɔɔ siɛgi maazu.

¹² Sala jɛɛi woni ɔ̃oozu, é ɔ̃e ma: «Niizu gè wɔ̃ɔzaɔɔaga, zini peɛ wu wɔ̃in ɔ̃a ɔ̃e mà mɔ̃nɔ ɔ̃aa? Màlígíi ɔ̃alaa wɔ̃ɔzaɔɔaga.»

¹³ Ɔ̃ooɔ̃ GALAGI ɔ̃eni Abalaame ma: «Lee vaa zu Sala jɛɛi wogai, é ɔ̃a ɔ̃e ma: «Gaama ve nɛi ɔ̃aa, ga nà doun zunu zɔ̃ɔɔsu, nɛ̃gi pɔ̃ɔzaɔɔagai na?»

¹⁴ Faa ɔ̃a ná nɛi ɔ̃aa, nii Ɔ̃ooɔ̃ GALAGI la zooga kɛɛzu? Konagi nii é vaazu, niima yeegɛɔ̃alai nɔ zu, nà vaazu volu é vɔ̃ bɛ, Sala ɔ̃a doun zunu zɔ̃ɔɔ.»

¹⁵ Sala luani, é zɛɛi wo, é ɔ̃e ma: «Gè la jɛɛ woni.» Kɛɛ Ɔ̃ooɔ̃ GALAGI ɔ̃eni ma: «Ga ɔ̃ite, è jɛɛi wogɛ.»

Abalaame ná-GALA fali vai

Sɔ̃dɔ̃me ve

¹⁶ Zunuiti ti wuzegeni ga ti li, ti wɛɛ ga Sɔ̃dɔ̃me ve. Abalaame ti vuuni ga pele, é vali ti ma.

¹⁷ Ɔ̃ooɔ̃ GALAGI ɔ̃eni ma: «Gè la naa lɔ̃ɔɔfuzu Abalaame va, nii gè vaazu kɛɛzu.

¹⁸ Zii wolai nii zeeɔ̃aabaai, toɔa ɔ̃ɛɛzu ga naa mɛmɛwola. Eteai zu zii kpein ka tuyai zɔ̃ɔɔ maavele ma.

¹⁹ Mazɔ̃ɔɔ gè yiimazeɔ̃ɛve la, nii a kɛ, é devei ve ná-dointi zea, ta mavofodaiti, ga ti Ɔ̃ooɔ̃ GALAGI yiimai ɔ̃e, ti ye soledai ta telebodai ɔ̃ɛɛzu, naa ɔ̃a a kɛ gè minazeɔ̃egiti daazeeli, niiti gè ti woni bɛ.»

²⁰ Ɔ̃ooɔ̃ GALAGI ɔ̃eni Abalaame ma: «Sɔ̃dɔ̃me ta Gomɔ̃ɔl ti maalɔ̃ ɔ̃ee wooi zuwɔ̃ɔɔa, ta-ɔ̃otoi ɔ̃aɔ̃a gola.

²¹ Naa ɔ̃a é ba, nà yeizu, gè peɛ, ni ti ɔ̃ɛɛve eɔ̃ɛvelei ma wooi vaa la, é zeeli mà, ɔ̃aa ni é la ɔ̃ana, nà kwɛɛ.»

²² Zunui naati ti liini ga Sɔ̃dɔ̃me ve, siegi zu Abalaame ɔ̃eni lɔ̃ni la de Ɔ̃ooɔ̃ GALAGI ɔ̃aazu.

²³ Abalaame maabugani ba, é ɔ̃e ma: «Da telebo nui ɔ̃ɔ nu jɔ̃i va, è ti undaavili ɔ̃aa?

²⁴ Tanisu telebo nu vuulɔ̃ɔlugɔ̃ (50) ɔ̃a taai zu, ɔ̃a naati ɔ̃alaa undaavilisɔ̃, è la taai zuvaayɛga telebo nu vuulɔ̃ɔlugɔ̃ (50) maavele ma, ti ti zaama?

²⁵ E la zooga è va naa ɔ̃e! E la telebo nui ta nu jɔ̃i zoga ga ɔ̃ɛvele, è va telebo nui ɔ̃ɔ faa jɔ̃u ɔ̃e nui va, è va ti vaa! E la zooga è va naa ɔ̃e! Deɛ è eteai kpein tukpɔ̃ɔaalevezu, è la telebodai ɔ̃ea ɔ̃aa?»

²⁶ Ɔ̃ooɔ̃ GALAGI ɔ̃eni ma: «Ni nà telebo nu vuulɔ̃ɔlugɔ̃ (50) ɔ̃aana Sɔ̃dɔ̃me taazuve, nà taai kpein suvaayɛ ti maavele ma.»

²⁷ Abalaame kpɔ̃ɛi zegeni volu, é ɔ̃e ma: «Wɛɛ, nà zoosu gè ɔ̃ɔɛ Màlígíi vɔ̃, nɛ̃i gè ga pɔ̃ɔi nɔ, ta zuvui.

²⁸ Tanisu telebo nu vuulɔ̃ɔlugɔ̃ (50) ɔ̃aɔ̃aavoola ga dɔ̃ɔlugɔ̃, dɔ̃ɔlugɔ̃ vai zu, ɔ̃a taai kpein sugologologa ɔ̃aa?» Ɔ̃ooɔ̃ GALAGI ɔ̃eni ma: «Gè la taai zuɔ̃ologologa, ni nà telebo nu vuunaanigɔ̃ maazu lɔ̃ɔlugɔ̃ (45) ɔ̃aana ná.»

²⁹ Abalaame kpɔ̃ɛi zegeni volu mɔ̃nɔ, é ɔ̃e ma: «Tanisu telebo nu vuunaanigɔ̃ (40) nɔ ɔ̃a é ná.» Ɔ̃ooɔ̃ GALAGI ɔ̃eni ma: «Gè la sugologologa naama nu vuunaanigɔ̃ (40) maavele ma.»

³⁰ Abalaame ɔ̃eni ma: «Màlígíi, soma kae è mina yiɔ̃gaawana, tɔ̃zei nà ɔ̃ilizu faa ɔ̃ilagi va. Tanisu telebo nu vuusavagɔ̃ (30) ɔ̃a é ná.» Ɔ̃ooɔ̃ GALAGI ɔ̃eni ma: «Ni nà telebo nu vuusavagɔ̃ (30) ɔ̃aana ná, gè la taai zuɔ̃ologologa.»

³¹ Abalaame ɔ̃eni ma: «Wɛɛ, nà zoosu gè ɔ̃ɔɛ Màlígíi vɔ̃. Tanisu telebo nu vuufelegɔ̃ (20) ɔ̃a é ná.» Ɔ̃ooɔ̃ GALAGI ɔ̃eni ma: «Gè la taai zuɔ̃ologologa nu vuufelegɔ̃ (20) maavele ma.»

³² Abalaame ɔ̃eni ma: «Màlígíi, soma kae è mina yiɔ̃gaawana, gè la mɔ̃ kpɔ̃ɛ ɔ̃ili nɔpɛ bosu, é ɔ̃ula nii volu. Tanisu telebo nu puugɔ̃ ɔ̃a ɔ̃e ná.» Ɔ̃ooɔ̃ GALAGI ɔ̃eni ma: «Gè la Sɔ̃dɔ̃me zuɔ̃ologologa naama nu puugɔ̃iti maavele ma.»

³³ Siɛgi zu ti ɓeni la ga yɛpɛ ta Abalaame, Gooɔɔ GALAGI liini. Abalaame ɓalaagi ɗaleni ma seizuɓe.

19

Sɔdome ta Gomɔɔl ɗologolo fai

¹ Geezuɗeela felegoiti ti zɛɓeni Sɔdome kpɔkɔmave. Lote ɗeni zeini Sɔdome taa zigɗidave. Siɛgi zu Lote ti ɗaani la, ɛ wuzeɓeni, ɛ ti laagomi, ɛ maaveɓeni, ɛ nɔkɔ zooi ma.

² E ɗeni ti ma: «Nà wo maanɛɛɛzu, mǎligiiti, à ɗale ma, wo ɗi nà-pelei wu, nɛi gè ga wa-wotiɗe nui. Wa zoo wo wo-ɗɔɗoiti maagba ná, wo ɗi piin, sobui wo wuzeɗe, wo ɗa li wo-liizu velel.» Ti ɗeni ma: «Ba-o, gá ɗiizu koi zaamave nɔ.»

³ Kele Lote ɗilini ti ma gola, ti vaani bu, ti li ná-pelei wu. E daamianigi ɓeteni ti ɓe, ɛ pɛɛ ɓului ɓa, nii leɓe la su. Ti laamiini.

⁴ Aisa ti ɓa la, Sɔdome taazuɓe zunuiti kpein ti ɓaani, ti ɗaku pelei ma, zunuiti kpein ti ɓaani, ɛ zo zunu loungoiti ma, ɛ li keɓolaiti pɔ, ti pɛ ɗegelein ti ɓaani ná.

⁵ Ti Lote lolini, ti ɗe ma: «Zunuiti ta mini, niiti ti ɓaai ɛ ɓɔ be kpidi? Ti ɗula, ɛ ɓa ga tiye gi ɓɔ, gi ɓede ɗula ga tiye.»

⁶ Lote ɗulani peɓelave, ɛ daagulu ga voluvelei.

⁷ E ɗeni ti ma: «Ba, kɛɛleaiti, nà wo maanɛɛɛzu, à mina faa ɗoi ɗe.

⁸ A woilo, dɔun anzanu felegoiti ti ná, ti la ɓɔɓɔ zunu vaa ɗweɛ. Nà ɓaazu ga naati wo ɓɔ eteave, wo naa ɗe ga tiye, nii neai wo ɓe. Kele à mina ɓɔɗɗu zunui niiti ba, tɔzei ti ɓaave, ti laazuɓe nà-pelei wu.»

⁹ Ti ɗeni ma: «Zeɗe leɛ ɓe!» Ti ɗeni ma mɔnɔ: «Dei ɛ ga seikɔɗoma nu nɔ, ɛ ɓaai, ɗa pɔ ɛ ɗe ga tukpɔgaaleve nu! Be nɔ, nii gi keɛzu ga ɗe, naa ɗa ɗɔu tɔnɔi ɓa.» Ti Lote ɓakpani ga ɗɔuda, ti maaɓɗani kpogi ɓa, ga ti kologolo.

¹⁰ Zunu felegoiti ti ɗeni Lote ɓɔ be, ti soni, ti meɛn pelei wu, ti pelei laagulu.

¹¹ Ti yeeziɓeni nuiti gaazu, niiti ti ɗeni lɔni peɓelave, ti ɗaazugole, ɛ zo zunu loungoiti ma, ɛ li keɓolaiti pɔ, naa ɗa ɛ keɓeni ti la mɔ ɗeni peɓelave ɗaazu.

¹² Zunu felegoiti ti ɗeni Lote ma: «Begele ɗa ɛ ɛ ya ɓe mɔnɔ? E-nekoiti, è-loun zunuiti, è-loun anzanuiti, nii kpein ɛ ga ɗɔnɔ taazuɓe ɓe, ti pɛ kula niima adave ɓa.

¹³ Mazɔɔ gá ga ɓa niima laai ɗologolosu, tɔzei maalɔ ɓee wooi ɓɔɓɔɓe, ɛ zeelizu Gooɔɔ GALAGI ma. Naa ɗa ɛ ba, Gooɔɔ GALAGI gi levege ga gi taai tei kologolo.»

¹⁴ Lote ɗulani, ɛ li, ɛ ɓɔɛ naati pɔ, niiti ti ná-doun anzanuiti maazoni, ɛ ɗe ti ma: «À wuzeɗe, wo ɗula niima adave ɓa, mazɔɔ Gooɔɔ GALAGI ɗana ɓa taai ɗologolosu!» Kele naati ti naama wooiti kaani ga ɗeevae faa nɔ.

¹⁵ Geelaalao siɛgi zu, geezuɗeela ti ɗilini Lote ma, ti ɗa ɗe ma: «Wuzeɗe, è-anzai zeɗe ta è-loun anzanu felegoiti niiti ti ɓe, naa ɗa a ke ɛ undaa mina vili taai ná-undaaviligi zu.»

¹⁶ Tei ɛ ɗeni nekesu, zunu felegoiti ti soni zeei ɓa, tɔun be-o, anzai ɓe-o, ta ná-doun anzanu felegoiti be-o, mazɔɔ Gooɔɔ GALAGI ɗeni pɔ ga ɛ ɓaa ti maazu, ti liini ga tiye, ti ti ye taa voluɓe.

¹⁷ Ti ɗulaai ma taai ɓa, geezuɗeelai gila ge ɗeni ma: «Bize, ɛ è-yenvui ɗizo! Mina wele volu, mina lo nemei zu ada nɔpe! Uela, ɛ le gizei ma, ni ɗa pɔ ga ɛ undaa mina vili.»

¹⁸ Lote ɗeni ma: «Ba-o, mǎligii!

¹⁹ Nɛi gè ga ɗa-wotiɗe nui, gè zaalai zɔɔɔge ɛ ɗaazu, ɛ ɗeeɓe ga woogɗɗila nu bè, ɛ zènvui ɗizo fai zu. Gè la zooga gè ɓa vela, gè ɓa le gizei ma, nà ɗe gè za, undaavili.

²⁰ Wele, taai tei tago maaɓɗave, ga gè bize gè zeeli ná. Doiɓe, nà zoo gè vela, gè li ná, zènvui ɗizo! Taai naa la lɔini ɓaa?»

²¹ Geezuɗeelai ɗeni ma: «Wele, gè vaa naa wu, ga gè ke ɛ ɓe ga faaɓɔɔ, gè la taai tɔna kologologa, nii ɛ ná-fai wosu.

²² Suvile, è vela, è li ná, mazóló gè la zooga gè va faa nɔpɛ kɛ, eyɛsu è zeeli ná.» Naa ɔa é kɛa, ti taai naa laasei pɛai ga Sowaal.*

²³ Folo tɛɛ ziɛgi zu ɔa Lote zeelini la Sowaal.

²⁴ Názu ɔa Ɔoɔɔ GALAGI timini abui vuuni la Sɔdɔme ta Gomɔɔl, eɔɛ tonai, é ɔulazu geezuve.

²⁵ E taai naati koloɔoloni, naa veɛ maaɔoolii ma nɛmɛi kpein ba, ta ma nuɔuseiti, naa veɛ siinziin ganigiti ba.

²⁶ Lote anzai wɛleni ga voluvelei, é voteni ga kpolo zigigi.

²⁷ Abalaame wuzeɔeni ga sobuzobui, ga é li naama adaɔve, ve é ɔɛni loni ná Ɔoɔɔ GALAGI ɔaazu.

²⁸ E ɔaazuziɛni Sɔdɔme ta Gomɔɔl letema vele, ta nɛmɛi maaɔoolii ma yooi kpein su, pɛtɛ, é duului ɔaani, é ɔa wuzeɔe zooi ma, eɔɛ abuzulugi ma luului.

²⁹ Siɛgi zu GALA ge nɛmɛ zu laaiti suɔoloɔoloni la, é ɔɛni Abalaame zu, é Lote ɔula faaɔaagi zaama, nii é taaiti tokani da, ve Lote ɔɛni zeini ná.

Lote ta ná-doun anzanuiti ta-vai

³⁰ Lote zeɔeni Sowaal, é li, é ze i gizei ma, ta ná-doun anzanu felegɔiti, mazóló é luani ga é mina ye Sowaal. E zeini pugi zu ta ná-doun anzanu felegɔiti.

³¹ Yeeta, nu ɔite gelei ɔɛni loungo gelei ma: «De-ɔɛɛ wɔlɔzaɔaga, zunu la zou yɔɔɔzuve ve, nii a vilɛ de volu, eɔɛvelei de ɔula de ka la etea.

³² De li, de ɔɔi vu de-ɔɛɛ la. De la koba, naa ɔa a kɛ, de-ɔɛɛ mavofodai ɔɛ ná.»

³³ Ti ɔɔi vuuni ti-ɔɛɛ la kpidi naa, nu ɔite gelei liini, é la kɛɛɔɛ ɔoba. Naa la looni ga daa la koba, ta buzeɔe la.

³⁴ Naa volu sobui, nu ɔite ɔɛni loungo gelei ma: «Wɛɛ, ɔaave kɛɛ ɔoba kpɔkɔ ná. De ɔɔi vu da mɔnɔ za kpɔkɔi, é li, é la koba, naa ɔa a kɛ de-ɔɛɛ mavofodai ɔɛ ná.»

³⁵ Ti ɔɔi vuuni ti-ɔɛɛ la mɔnɔ kpɔkɔi tɔna. Loungo gelei liini, é la koba. Naa la looni ga daa la koba, ta buzeɔe la.

³⁶ Lote ná-doun anzanu felegɔiti ti kogi zeɔeni ti-ɔɛɛ va.

³⁷ Nu ɔite gelei doun zunu zɔlɔni, é daasei pɛɛ ga Moaɔe.† Zaaɔaza tɔ ɔa é ga Moaɔe nuiti ti-mɛmɛwolai.

³⁸ Loungo gelei balaagi doun zunu zɔlɔni, é daasei pɛɛ ga Bene-Ami.‡ Zaaɔaza tɔ ɔa é ga Amɔn nuiti ti-mɛmɛwolai.

20

Abalaame lii vai Gelaal

Aɔimelɛke vɔ be

¹ Abalaame zeɔeni niima yooi zu, é li ga lɛkpɛmaɔve nu yeezazu vele, é zeini Kadɛseni zɔɔɔzuve ta Suul, é lago zeini Gelaal.

² Abalaame a la ɔɛna ɔɔɛa, é lo anzai Sala va, é ɔɛni ɔɛɛzu ma: «Toɔa ga bàazeelai.» Gelaal masagi Aɔimelɛke Sala zeɔeni.

³ Naazu, GALA ge ɔulani kelɛma segi zu Aɔimelɛke ve kpidi, é ɔɛ ma: «Wɛɛ, ɔa vaazu zaazu, tɔzei anzanui naa ná-faa zu, nii é seɔɛai, mazóló zini ka be.»

⁴ Aɔimelɛke la ɔɛni de daani volu, é goɔɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Màligii, ɔa sɔbalala nuiti paa ɔaa?

⁵ Sinigi ɔɔɔi lei kɛai mà: «Bàazeelai ve»? Ta anzanui ɔɔɔi balaa bogɛ ga: «Dɛi ve»? Gè kɛɛve kisie vagɔi zu, ta sɔbalalai zu.»

⁶ GALA ge ɔɛni ma segi zu: «Gè kwɛɛ gè ɔɛ è kɛɛve zii vagɔlai zu, naa ɔa é kɛa gè pele besagai è luɔɔ ga è mina koto ɔɛ ɔaaloɔma. Naa ɔa é ba, gè la vaani bu ga è va da volu.

* **19:22 19:22 Sowaal:** Daaseigi nii ti maaɔuɔaai va ta «ɔɔi». † **19:37 19:37 Moaɔe:** Daaseigi nii ti maaɔuɔaai va ta «nii kulaai kɛɛɔɛ zu». ‡ **19:38 19:38 Bene-Ami:** Daaseigi nii ti maaɔuɔaai va ta «ɔɛni ná-doun zunui».

⁷ Niizu zunui nii anzai ve zea, mazɔɔ toɔa ga GALA goo wo nui ta. Toɔa maanɛnɛi wo è vɛ, ɔa yɛ vulua. Kɛɛ ni è la teveni pɔ, suɔwɛɛ ga ɔa za, ɔa-o, ɔa-nubuseiti-yo.»

⁸ Aɔimeleke wuzegeni sobuzobui, é ná-botigɛ nu wolaiti toli, é naama vaiti pɛ bo ti ma, ti wola luani.

⁹ Aɔimeleke Abalaame balaa tolini, é ɔɛ ma: «Lee ɔa è kɛai ga giye? Kotoi bɛgele ɔa gè kɛai è laalɔɔma, ná-o, ná-masadai-yo, è gi laai kotoi nii zu? E-ziɛ velel é lo nɔn ba, nu maa la nɛni ga é va naa ɔɛ.»

¹⁰ Aɔimeleke ɔɛni Abalaame ma: «Leeni ɔa é ɔɛa è ɔisu, è niima vai ɔɛai?»

¹¹ Abalaame goɔɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Gè ɔɛni ɔisizu, gè ɔa ɔɛ bɔɔɔ ma, zɛɔema nɔpɛ ge la ba, ta vaazu paaazu anzai vai zu, tɔɔzei GALA gaazuluaba ɔila kpala ge la niima yooi zu.

¹² Gaama vɛ, toɔa ga baazeelai, é ga kèɛ ná-doun anzanui, kɛɛ dèɛ ná-doun anzanu laade. Toɔa ga anzai.

¹³ Siɛgi zu GALA ge kèɛni la ga teveteve nu, gè ɔula kèɛ ná-pɛɛyɛɔɛi wu, gè ɔɛni Sala ma: «Vɛ nɔpɛ de liizu ná, kɛni è ɔɛ bè ga woɔɔɔɔila nu, è ɔa ɔɛ ti ma: Diɛi vɛ.» »

¹⁴ Aɔimeleke toɔanii tanigaa zoni baalagiti saama, ta boliiti, ta nikiiti, é ti ve Abalaame ya, é pɛɛ botigɛ zunuiti ba, ta botigɛ anzanuiti. E anzai Sala balaa teveni pɔ.

¹⁵ E ɔɛni ma: «Ná-zooi laalaogɛ è luɔɔ, zeɛ vɛ nɔpɛ ná nɛɛzu è vɛ.»

¹⁶ E ɔɛni Sala ma: «Gè wali ɔaɛ waagila (1.000) fea è-liɛ ya, é ɔɛ ga poogi ga è la ga soba nu niima vaiti su, è-maɔɔoolii zu nuiti gaazu.»

¹⁷ Abalaame GALA falini. GALA ge Aɔimeleke ɔɛɔeni, ta anzai, ta ná-botigɛ anzanuiti, ti zooni ti ɔa dointi sɔɔɔ volu.

¹⁸ Mazɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI Aɔimeleke ná-pɛɛyɛɔɛi wu anzanuiti pɛ kɛni ga doun zɔɔɔtala nuiti, Abalaame anzai Sala ná-faa zu.

21

Izaake zɔɔɔ fai

¹ Gɔɔɔɔ GALAGI Sala maawɔingaaɛni, é naa laazeelini bɛ, nii é minazegeni la.

² Abalaame wɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ma, anzai Sala kogi zegeni, é doun zunu zɔɔɔ bɛ, naa ɔɛni é zoolo GALA ná-ku logai ma, nii é boni ma.

³ Doun zunui nii Sala sɔɔɔni bɛ, Abalaame daasei pɛni ga Izaake.*

⁴ Abalaame ná-doun zunui Izaake latini pɛɛvɔlu, sɔɔɔ foloi lɔsavasiɛi ma, eɔɛvelei GALA ge ma levei veeni la zea.

⁵ Abalaame ná-konagi ɔɛni ga ungila (100), siɛgi zu ná-doun zunui Izaake zɔɔɔni da.

⁶ Sala ɔɛni ma: «GALA ge zobo fea ga gè ɔɛni wo ga koozunɛi, nu-o-nu nii a nii mɛnina, naa ɔa ɔa ɔɛ nɔ kpaaɛn.»

⁷ E ɔɛni ma: «Bɛ ɔa a la ɔɛ Abalaame ma, Sala ɔa ɔɛni ve dounɔa ya? Tama gè zunu loun zɔɔɔga bɛ pɔɔɔɔɔɔ siɛgi zu.»

Abalaame Agaal ta ná-doun zunui

Isemayɛleni kpɛɛ vai

⁸ Dounɔi wɔɔɔni, Sala daaɔula ɔɛni va. Abalaame feti wolai ɔulani naama voloi.

⁹ Ezipete anzanui Agaal ná-doun zunui é sɔɔɔni Abalaame va, Sala naa ɔaani, é ɔa ɔɛni wo.

¹⁰ Sala ɔɛni Abalaame ma: «Duɔ anzanui nii bɛ ta ná-doun zunui, mazɔɔ niima luɔ anzanui ná-doun zunui, ta doun zunui Izaake ti la bɔɔa poganii ma.»

¹¹ Niima wooi wanani Abalaame ma gola, ná-doun zunui maavele ma.

¹² Kɛɛ GALA ge ɔɛni Abalaame ma: «Mina nii wana bɔɔɔ ma ɔa-luɔ anzanui ná-doun zunui vaa zu. Naa pɛ kɛ Sala vɛ, nii é bosu è ma. Mazɔɔ Izaake ɔa è-mavofodai a ɔula su.

* **21:3 21:3 Izaake:** Daaseigi nii ti maabugaaɛi va ta «toɔa ɔɛɛzu».

¹³ Anεε naa ve, nà dā-luò anzanui ná-doun zunui gε ga zii ta mεmεwola, mazɔlɔ tɔ balaa gfulavε è zu.»

¹⁴ Poluma zobui, Abalaame wuzegeni ga sobuzobui, é bului zefe ta kolo woolei ziei su, é sele Agaál baki ba, é zunu loungoi balaa ve zea, é vali ti ma. E liini, é levetewe Beel-Seba tevebai zu.

¹⁵ Siεgi zu kɔɔ woolei zu dɛi ɓeni da, ɛ zunu lɔungoi yɛni laani gulu goi ta wu,

¹⁶ É li, é zeí tó gíla góozama, ná tago maagóozaai nò fœn, mazóló é gœni gœezu ma: «Gàazu la yesu doin va, é va da za.» E zeini tó gíla góozama, é da balakpala, é da wóló.

¹⁷ GALA ge zunu loungoi wooi menini, GALA ná-geezugeelai yení geezuve, é Agaál loli, é ge ma: «Agaál, leeni ga é è ya? Mina lua, mazaloo ve è doungoi yegai ná, GALA ge goomenige ná.

¹⁸ Wuzεge, è zunu loungoi zege, è gaanεεε. Mazoloo nà zii wola βεεzu ba.»

¹⁹ GALA ge gaazuzedeni ma, é kəɓyedei ɗa, é li, é kəɓ woolei laave ga ziei, é ta ve zunu loundoi ya, é ɓoole.

²⁰ GALA ge ɟɛni zunu loungoi va, é da wɔɔɔ. E zeini tevebai zu, é ɟɛni ga mɛɛn vili nu vagoi.

²¹ E zeini Palan tevebai zu. Dee anzanui ta gʁaiziɛni bɛ, ɛ sei, naa gʁɛni ga Ezipete yooi zu nu.

Abalaame nd-minazefegi Aδimelεke ve

²² Naama ziegì nɔ zu, Abimeleke ná-kɔɔgɔluɔbai Pikɔle vilɛni polu, ti va, ti Abalaame ɔa, é ɔe ma: «GALA ka naa pɛ subɛtɛzu, nii è kɛɛzu.

²³ Gona bè niina ga GÀLA daaseigi, ga è la yàava, 6aa dòinti, 6aa màvofodaiti, kεε da ye da-woodεgiladai gilagi nɔ volu nɔn bε, ta niima yooi nii è lago zeizu su, εεvelei gè kεa la è vε.»

²⁴ Abalaame ɣeni ma: «Gè konai naa woga.»

²⁵ E baazaŋani A6imelεke ma koloyegei ná-fai zu, nii naa ná-botigε nuiti ti seŋeni ga zeeŋaabaai.

²⁶ A6imelεke googaavoteni, é gε ma: «Gè la kwεε bε gα é naa gεa. Da bɔgɔi è la gɛni naa woni mà, za gα gè mɛnisu da.»

²⁷ Abalaame baalagi tanigaa zeḡeni, ta boliiti, ta nikεiti, é ti ve Aḡimeleke ve, ti felego pe ti minazeḡegi ḡεeni boḡo ve.

²⁸ Abalaame baala zivo zaa lofela makeni ye ma bulugi zu.

²⁹ A6imeleke ɣeni Abalaame ma: «Leeni vaa zu è niima vaala zivo zaa lofelaiti makegai ye?»

³⁰ E googaaavoteni, é gɛ ma: «Yeezei baala zivo zaa lofelai niiti bu, gè feezu è ya, naa ga gɛ bè ga zeele wooi ga nà ga gè niima gɔlɔyedei waa.»

³¹ Naa ɔa é ba, ti naama adave laaseigi vɛɛni la ga Beel-Seba (nii poluve ga «minazede kolɔyedei»), tɔɔzei miná ɔa ti felegɔ ti minazedeni ná bɔɔɔ vɛ.

³² Ti minazegeni baḡḡ ve Beel-Seba. Naa volumna Aḡimelεke wuzegeni ta ná-kaaḡuluḡai Pikole, ti ḡale ma Filisiti nuiti ta-yooi zu.

³³ Abalaame gului ta ziinni Beel-Seba, nii ti gɛɛzu ma tamalise, náve ɔa é Gooɔɔ GALAGI valini ná, GALA nii é ná eyɛsu ɔɔ.

³⁴ E lebini zeini Filisiti nuiti ta-yooi zu.

22

Abalaame zuḡḡḡ fai

¹ Niima vaiti pɛ poluma, GALA ge Abalaame zugɔɔɔni, ɛ ɔɛ ma: «Abalaame!» Naa goodaavoteni, ɛ ɔɛ ma: «Nà ɔaal.»

² GALA ge ǵe ma: «È-loun zunu ǵila kpegi Izaake zeǵe, nii è neai ve, è li Moliya yooi zu, è kula ga gala zalaǵai gizei naa ma, nii ná yeelo ba.»

³ Abalaame wuzegeni ga sobuzobui, é ná-soovalegi gasɔgili, é ná-botigɛ nu felegɔ zegeni ta ná-doun zunui Izaake. E kovii valivalini gala zalaɣai vaa ma, é li naama adave, ve GALA ge yeeloní ná va.

⁴ Foloi zavasiei ma, Abalaame gaazuwuzegeni, é naama adave ɣa goozama.

⁵ E ɣeni ná-botigɛ nuiti ma: «À ye ve soovalegi goba. Nà-o, zunu loungoi-yo, gá liizu munu, gi nɔkɔ GALA bu, naa vɔluma gi va wo goba.»

⁶ Abalaame gala zalaɣai ma ɣovii zegeni, é ná-doun zunui Izaake laale bu, é abui ta boɣai zeɣe. Ti felegɔ ti dá zie vɔɔma, ti dá li.

⁷ Izaake bɛeni keɣɣe Abalaame vɔ, é ɣe ma: «Kèè!» E googaaɔoteni, é ɣe ma: «Nà ɣaa, dɔun zunu.» Izaake ɣe ma: «Abui ta koviiti kaa, keɛ mini ɣa baala zivɔi ná, gala zalaɣai vaa zu?»

⁸ Abalaame googaaɔoteni, é ɣe ma: «Dɔun zunu, GALA bɔɣɔgoi ɣa va ga baala zivɔi, gala zalaɣai vaa zu.» Ti felegɔ ti ɣeni ziezɔ vɔɔma, ti dá li.

⁹ Ti zeeliai ma naama adave, ve GALA ge ná leeni, Abalaame zalaɣa ɣulazuve bɛteni, é kovii la maazu ga pagɔ. E ná-doun zunui Izaake yeeiti ta kɔɣɔiti sugɣilini, é da zalaɣa ɣulazuve kovii maazu.

¹⁰ Naa vɔluma Abalaame boɣai zegeni ga é ná-doun zunui ɣɔdaaleve.

¹¹ Gaamago nɔ, Gɔogɔ GALAGI ná-geezuɣeelai yɛni geezuve, é toli, é ɣe ma: «Abalaame! Abalaame!» E googaaɔoteni, é ɣe ma: «Nà ɣa!»

¹² Geezuɣeelai ɣeni ma: «Mina yeevɔɣɣu zunu loungoi va, è va faa nɔpe ke la. Mazɔɔɔ gè kweni niina ga dá luazu GALA ba, è la kòmani ga è-loun zunu ɣila kpegi.»

¹³ Abalaame gaazuwuzegeni, é baala sine wolai ɣa vɔluve, minɛiti sogai dɔbɔ goi zu, é bɔta. E baala sine wolai zoni, é kula ga gala zalaɣai ná-doun zunui ɔotogi zu.

¹⁴ Abalaame naama adave laasei pɛeni ga Adɔnayi-Yiileyee (nii poluve ga «Gɔogɔ GALAGI nii é nu ɣulazu faa zu»). Naa ɣa é ba, zaagaza ti ɣeezu ná ma: «Gɔogɔ GALAGI ná-gizei ma, dá ɣula su.»

¹⁵ Gɔogɔ GALAGI ná-geezuɣeelai yɛni geezuve, é Abalaame loli ná zeizu velesiei,

¹⁶ é ɣe ma: «Gɔogɔ GALAGI laawooi ɣaa: nà ɣonazu nà bɔɣɔi ma, tɛi è naa ɣea, è la kòmani ga è-loun zunu ɣila kpegi,

¹⁷ nà tuya loozu è ve, gè è-mavofodai ɣaawɔɔɔ, eɣe pelegi somideɣaiti ti mɔindai la geezuve, ta eɣe naɣaegi nii é kpolodei gobaɔve. E-mavofodai ɣa zobo sɔɔɔ sili nuiti ma.

¹⁸ Ziiti kpein ti eteai zu, ta tuyai zɔɔɔ è-mavofodai maavele ma, tɔɔzei è gòoi zoge.»

¹⁹ Abalaame ɣaleni ma ná-botigɛ nuiti pɔ pelei, naa vɔlu ti vileni pelei ma, ti dá li vɔɔma Beel-Seba. Miná ɣa Abalaame ɣeni zeini ná.

²⁰ Naama vaiti pɛ poluma, Abalaame mɛnini ga, Milika balaagi doun zunua zɔɔɔni keɣɣeloin Naɣɔɔl ve.

²¹ Use ɣa é ga ná-doun mɔungi, naa deɣeiti ti ɣe ga Buze, ta Kemuwele nii é ga Alame keɣɣe,

²² Kesede, Gazo, Piledase, Yidilafe, ta Betuwele.

²³ Betuwele ɣa é Elebeka zɔɔɔni. Naama loun lɔsavaiti ka Milika ti zɔɔɔni Abalaame keɣɣeloin Naɣɔɔl ve.

²⁴ Anza ɣiligi nii é la ɣeni vuluni ga zoi ɣevele, nii daaseigi ɣeni ga Leyuma, naa dointi sɔɔɔni, ti-laaseigiti ti ɣeni ga: Teba, Gaɣame, Taɣase, ta Maaka.

23

Sala zaa vai

¹ Sala zii ma voloi kpein ge ɣeni ga kona ungila puufele maazu lɔfela (127).

² E zaani Kiliyate-Aaleba, nii é ga Ebelɔn, Kanaan yooi zu. Abalaame ná-saa vai ɣeɛni, é ma wɔɔi wo.

³ Naa vɔlu Abalaame wuzegeni, é anzai ma vooɔmai ye laani, é li, é bɔe Gete nuiti pɔ,

⁴ É ǵe ti ma: «Nà ga wεεin, gè zeini wo zaama. A maagfulu bosu ve zèa, gè ànzai maagfulu, nii saai.»

⁵ Ǵete nuiti ti gooǵaavoteni, ti ǵe ma:

⁶ «Woilo gi-woo ma, màligii. GALA ge è ǵεεve ga nu wola gi zaama. E-anzai maagfulu gá-gabayegēiti ma vagoi zu. Gi tanape ge la è ǵoma ga ná-kabayegē ve vaa è ya è-anzai maagfulu vai zu.»

⁷ Abalaame wuzegēni, é maavεε zou nuiti bε, Ǵete mavofodaiti.

⁸ E 6εε ti vǵ, é ǵe ti ma: «Ni wo va bu ga gè ànzai maagfulu, à Soǵaal ná-doun zunui Efelon maanεεnε bε,

⁹ ga é Makepela vugi ve zèa, toǵa nǵnǵ ve, nii é ná-kpala kpelamavε. E ze zèa ga songǵ ǵitei nǵ wo ǵaazu, naa ǵa a kε é ǵe zèa ga maagfulu bosuve.»

¹⁰ Efelon ǵeni zeini Ǵete nuiti saama. E Abalaame woǵaavoteni Ǵete nuiti gaazu, ta niiti kpein ti ǵeni lεεzu taazu ga sigida velel.

¹¹ E ǵe ma: «Ba-o, màligii, woilo gǵo ma! Gè nà-kpalagi vea è vε, ta pugi nii é ná. Gè fea è vε ga faanεε, nà-nubuseiti gaazu, ga è è-anzai maagfulu ná.»

¹² Abalaame maavεeni zou nuiti bε.

¹³ E Efelon woǵaavoteni, nii a kε ti pε ti gooi mēni, é ǵeni ma: «Woilo dεε gǵoi ma, ǵa balaagi. Va bu gè kpalagi zǵngoi ve è ya. Yeezei bu bε, nà ànzai maagfulu ná niina.»

¹⁴ Efelon Abalaame woǵaavoteni, é ǵe ma:

¹⁵ «Màligii, woilo gǵoi ma, leeni ǵa a ǵe ga naa de yǵǵzu da dε, zooi naa vaa zu nii songǵi ga wali ǵae unnaanigǵ (400)? E-anzai maagfulu ná.»

¹⁶ Abalaame vaani naa wu, nii Efelon boni, é wali ǵaei ǵaaluni, nii naa boni ma Ǵete nuiti gaazu, é lo wali ǵae unnaanigǵi (400) va, eǵεvelei falibogi laave ǵeni la yaaǵoiti zea.

¹⁷ Zekana Efelon ná-kpalagi é Makepela, Mamelé letemavε, kpalagi ta pugi é ná, guluiti ti kpalagi zu, kwepelemavε maagoolii zu,

¹⁸ naati pε ti ǵεeni niina ga Abalaame nǵnǵ, Ǵete nuiti gaazu, naati kpein gaazu, niiti ti ǵeni lεεzu taazu ga sigida velel.

¹⁹ Naa vǵuma Abalaame anzai Sala maagfuluni Makepela balagi ma vugi zu, Mamelé letema velel, nii é ga Ebelon, Kanaan yooi zu.

²⁰ Kpalagi ta pugi nii é ná, ti ǵeni ga Abalaame nǵnǵ, naa ǵe ga kabamavε, é geyani Ǵete nuiti ma.

24

Izaake anza zeì vai

¹ Abalaame wola wǵǵzagaga ǵeni de na, ta Ǵǵǵǵ GALAGI tuya looni bε faiti kpein su.

² Abalaame ná-botigē zunui lolini, nii pǵǵzagagai é leve ti pε ba ná-pelei wu. Tǵ ǵa é ǵeni zeagǵligiti kpein unda, é ǵa make. E ǵeni naa ma: «Yeelǵ kpǵalai wu,

³ ǵa ǵonazu bε Ǵǵǵǵ GALAGI ǵaazu, geegǵǵgi ta zooi ma ǴALAGI, ga è la anza ǵaiziaa dǵun zunui vε Kanaan anzalopǵiti saama, vε gè zeini ná.

⁴ Kεε ǵa liizu nà-zooi zu, nà-bolodai zu, è anzai zegē ná dǵun zunui Izaake vε.»

⁵ Botigē zunui gooǵaavoteni, é ǵe ma: «Tanisu anzanui la kεa, é va vilε pǵlu, é va va niima yooi tēi su, keni mu gè li ga è-loun zunui zooi naa zu, vε è ǵulaai ná ǵaa?»

⁶ Abalaame gooǵaavoteni, é ǵe ma: «Dama, è mina li ga dǵun zunui ná.

⁷ Ǵǵǵǵ GALAGI, é ga geegǵǵgi ma ǴALAGI, nii é kǵla kèε velel wu, ta kèε ná-zooi va, nii é ǵεeni pǵ, é ǵonani bε, ga toǵa zooi nii ve màvofodai ya, tǵ ǵǵǵi ǵa ná-geezuǵeelai leve è luǵǵ, è anzai zegē ná dǵun zunui vε.

⁸ Ni anzanui la pǵ, é va vilε è vǵlu, ǵa vie naazu konai vaa zu, nii è bogai bε. Kεε anεε naa vε, mina li ná nǵ ga dǵun zunui.»

⁹ Botigē nui yeei lǵni maligii Abalaame balai wu, é ǵona bε ga toǵa ná-deveiti so.

¹⁰ Botigɛ nui nɔmɛ puugɔ zɛɣeni maligii ná-nɔmɛiti saama, é liini ga maligii yeaɣɔligi ma zii mɔinmɔin. E wuzɛɣeni, é li Mezopotami, Naɣɔɔl ná-taazuɔɔ.

¹¹ Seeliai ma ná, é nɔmɛiti pileni niibiga taa voluɔɔ zieyɛɣei ɣɔbaɔɔ, kpɔkɔmaɔɔ ma ziegi zu, yeeɣɛɣalai zu nii anzanuiti ta da ɣula la, ti li zie zaɣazuɔɔ.

¹² Naa volu é ɣeni ma: «Gɔɔɣɔ GALAGI, mɔligii Abalaame ná-GALAGI, va bu, è da-woogɛɣiladai ɣula keɛma mɔligii Abalaame ɔɔ za, ga gè ɣomi ga naa, nii gè gaizieu.

¹³ Nà ɣa, gè loni ɔɔ zieungi ɣɔbaɔɔ, taa nuiti ti-loun anzanuiti ta vaazu ɣulazu ga ti va ti ziei zaɣa.

¹⁴ Anzalopoi nɔpɛ gè ɣɛɛzu ma: «Nà è maanɛɛɛzu, da-dɛ ligii yei lɛɛ, gè bɔɔle,» a googaaɔɔtena ga: «Bɔɔle, nà zie veezu balaa nɔmɛiti zea, ti bɔɔle,» naa ɣɛ ga naama anzanui, nii è devea da-wotigɛ nui Izaake ɔɔ. Nà kwɛɛ ga naa maavele ga è da-woogɛɣiladai ɣula keɛma mɔligii ɔɔ.»

¹⁵ E ɣɛɛzu é ɔɔ ga bɔɔ, Elebɛka ɔaani, ná-zie ligii zeini kɔma. E ɣeni ga Betuwele ná-doun anzanui, Abalaame keɛɣɛloin Naɣɔɔl ta anzai Milika ti-lounloin.

¹⁶ E ɣeni ga anzalopoi nii gola ɔani, kpea ɣeni de na, zunu nɔpɛ ge la ɣeni dɛ kwɛɛ. E yeini zieungi zu, é ná-zie ligii laave, é lɛ volu.

¹⁷ Botigɛ nui bizeni, é daaɣomi, é ɣɛ ma: «Nà è maanɛɛɛzu, da-dɛ ligii zu dɛi ta ve zèa, gè bɔɔle.»

¹⁸ E googaaɔɔteni, é ɣɛ ma: «Bɔɔle, mɔligii!» E ná-zie ligii maayeini gaazuvilei zu, é ziei ve zea, é bɔɔle.

¹⁹ Siegi zu é benii la ga ziei ve zea ga é bɔɔle, é ɣeni ma: «Nà vaazu ziei zaɣazu balaa da-nɔmɛiti bɛ, eyɛsu ti bɔɔle gola ga pagɔ.»

²⁰ E ɣaazuvileni, é ná-zie ligii zuwo toganiiti ta-bɔɔle wosuɔɔ, é bizeni zieyɛɣei ɔɔ bɛ mɔnɔ, é ziei zaɣa nɔmɛiti kpein bɛ.

²¹ Zunui la ɣeni faa nɔpɛ boni, é ɣeni nɔ bɔɣɔ ɣaazaɣasu, é da weɛ, ni Gɔɔɣɔ GALAGI ɣa ná-siei nɛɛzu, baa ni é la nɛɛzu.

²² Siegi zu nɔmɛiti ti benii la ga bɔɔle, zunui zanu balaɣae gila seɣeni, nii buɣɛgi a la ɣɛ ga galamu lɔzita, ta zanu bala felegɔ ti ɣilagilagi wuɣɛgi ga galamu ungila (100) keɣala maazu ba, é ti veeni zea ga é ti lɔ yeeɣɔdauɛti.

²³ E ɣeni ma: «Bɛ ná-doun anzanu ɣa é ga dɛ? Bo dɛɛ mà, nà è maanɛɛɛzu. Gá laazu zɔlɔɔ nei è-ɣɛɛ ná-peɛi wu, ga gi ni ná?»

²⁴ Elebɛka googaaɔɔteni, é ɣɛ ma: «Nà ga Betuwele ná-doun anzanui, Milika ta Naɣɔɔl ti-loun zunui.»

²⁵ E ɣeni ma mɔnɔ: «Suaiti daazuɔɔ lufai ta ti-laamianigi ɣa gi ɔɔ bɛ ga bɔɔlɔa, nu laazuɔɔ ɣa ná balaa.»

²⁶ Zunui nɔkɔni Gɔɔɣɔ GALAGI wu,

²⁷ é ɣɛ ma: «Mamagi ɣa Gɔɔɣɔ GALAGI ɔɔ, mɔligii Abalaame ná-GALAGI, nii é la benii ná-nuɔɣɔlai va ta ná-woogɛɣiladai mɔligii letegi! Nà-siei nii zu, Gɔɔɣɔ GALAGI lia ga ze mɔligii keɛɣɛlointi ta-veɛi wu.»

²⁸ Anzalopoi bizeni, é li dee ɔɔ bɛ, é naama vaiti kpein sugula ma.

²⁹ Elebɛka dɛi ta ɣeni ná, daaseigi ga Laɓan. Laɓan bizeni, é ɣula eteave, é li zunui ɔɔ bɛ zieungi ɣɔba.

³⁰ E balaɣaegi ɣaani, ta balaiti baazeelai Elebɛka yeeɣɔdauɛti, é naa kpein mɛnini, nii zunui boni ma. E ɔaani zunui tɛi pɔ bɛ, nii é ɣeni loni nɔmɛiti kɔbaɔɔ, zieungi ɣɔba.

³¹ E ɣeni ma: «Va, dɛi Gɔɔɣɔ GALAGI tuya loai è ɔɔ! Lee vaa zu è yeɛsu eteave? Gè peɛi wu ɣɛvele ɔɛtɛa, ta adave ɔɔ nɔmɛiti ta ɣɛ ná.»

³² Botigɛ nui lɛɛni peɛi wu, Laɓan nɔmɛiti daayeini, é suaiti daazuɔɔ lufai ta ti-laamianigi ve ti ya, é ziei ve zunui ya ga ti ɣɔɣɔiti maagba ta maazaa nuiti.

³³ Naa volu ti daamianigi veeni zea. Keɛ é ɣeni ma: «Gè la daami wosu pɛ, kɛni nà naa wona, nii é bè ga gè bo.» Laɓan ɣɛ ma: «Oluvaawona.»

³⁴ E ɣɛni ma: «Nà ga Abalaame ná-botigɛ nui.

³⁵ Ɔɔɔɔ GALAGI tuya loove gola mǎligii ve, é ɣea ga zɛɛsu nu. Ɔɔɔɔ GALAGI baalagiti feeve zea, boliiti ta nɛɛiti, walii ta zanugi, botigɛ zunuiti ta botigɛ anzanuiti, ɲɔmɛiti ta soovalegiti.

³⁶ Mǎligii anzai Sala wɔlɔzafagai ma, é zunu loun zɔlɔge mǎligii ve. E sɔlɔ ganiiti kpein feeve doun zunui naa ya.

³⁷ Mǎligii ɣɛni mǎ: «Gonana, è ɣe mǎ, è la anzanu zeɣea doun zunui ve Kanaan anzalopoi saama, niiti gè zeini ti zaama ta-yooi zu.

³⁸ Kɛɛ da liizu kɛɛ vɛɛyɛɣei wu, nà-bolodai zu, miná ɣa da anzai zeɣe ná doun zunui ve.»

³⁹ Gè ɣɛni mǎligii ma: «Tanisu anzanui la kɛa, é va vile pɔlu.»

⁴⁰ E gòɔɣaavoteni, é ɣe mǎ: «Ɔɔɔɔ GALAGI nii gè ziaa gaazu ga pagɔ, naa ɣa ná-geezuɣeelai vile è volu, toɣa da-ziei nɛɛ, da anzai zeɣe doun zunui ve nà-bolodai zu, kɛɛ vɛɛyɛɣei wu.

⁴¹ Siɛgi zu è liizu la nà-bolodai zu, ni ta ɣɛlena, ti la anzalopo veeni è ya, da vie minazɛɣegi vaa zu, è bosu bè.»

⁴² «Sèeliai ma zɛɛngi ma, kɛɛve ma: «Ɔɔɔɔ GALAGI, mǎligii Abalaame ná-GALAGI, va bu, è nà-siei nɛɛ, nii gè ma ɣani.

⁴³ Nà ɣa gè loni zɛɛngi ɣɔbave, anzalopoi nii é vaazu ga é ziei zaɣa, nii nà ɣe ma é ná-zie ligii zu ɖei tago ve zèa, gè ɔɔle,

⁴⁴ ni a gòɔɣaavotena ga: «Bɔle da ɔɔɣi, nà zoo balaa gè ziei zaɣa da-ɲɔmɛiti be, naama anzalopoi ɣe ga anzanui naa, nii Ɔɔɔɔ GALAGI devea mǎligii ná-doun zunui ve.»

⁴⁵ Gè ɣɛɛzu gè ɔe ga ɔe zɛɛmave, Eleɛka ɣanu é vaazu, ná-zie ligii zeini kɔma, é yei zɛɛngi zu, é ziei zaɣa. Kɛɛve ma: «Nà è maanɛɛɛzu, ziei ve zèa, gè ɔɔle.»

⁴⁶ E ɣaazuvileve ga é ná-zie ligii maaye, nii é ɣeni zeini kɔma, é ɣe mǎ: «Bɔlena, nà ziei veezu balaa da-ɲɔmɛiti zea, ti ɔɔle.» Gè ɔɔleve, é ta ve ɲɔmɛiti zea, ti ɔɔle balaa.

⁴⁷ Gè gaazaɣage, gè ɣe ma: «Be ná-doun anzanu ɣa ga ɖe?» E gòɔɣaavotegɛ ga: «Nà ga Betuwele ná-doun anzanui, Naɣɔɔl ta Milika ti-lounloin.» Gè balaɣaegi loove sokpai va, gè balaiti dɔ zeeiti ba.

⁴⁸ Naa vɔluma, gè maaveve, gè nɔkɔ Ɔɔɔɔ GALAGI wu, gè Ɔɔɔɔ GALAGI mama, nii é ga mǎligii Abalaame ná-GALAGI, nii é loga tɔɣɔ woɔɣɛɣiladai zu, naa ɣa a ke gè mǎligii kɛɛɣɛloin ná-dounloin zeɣe ná-doun zunui ve.

⁴⁹ Niizu, ni wa nuɔɔɣɔlai ɣɛɛzu ta woɔɣɛɣiladai mǎligii ve, à naa wo mǎ, ni mɔnɔ naa laade, wo naa balaa bo mǎ, gè li ada ɣili.»

⁵⁰ Laɣan ta Betuwele ti goɔɣaavoteni, ti ɣe ma: «Niima vai zeɣeve Ɔɔɔɔ GALAGI vɔ, gi la zooga gi va ɔe é vɔ ga taali ɣili.

⁵¹ Eleɛka vɛɛɛ, é è ɣakala, seɣe, è lii la, é ɣe ga è-maligii ná-doun zunui anzai, eɣevelei Ɔɔɔɔ GALAGI bogai la.»

⁵² Siɛgi zu Abalaame ná-botigɛ zunui ti-wooitɛ mɛnini da, é nɔkɔni zooi ma Ɔɔɔɔ GALAGI ɣaazu.

⁵³ Botigɛ zunui wali zɔlaiti kulani ta zanu sɔlaiti, ta seɣeiti, é ti ve Eleɛka ya, é faanɛ wolaiti kɛɛni diɛ ve ta dee balaagi.

⁵⁴ Naa vɔluma, tɔ-o, maazaa nuiti-yo, ti daamii woni, ti ɔɔle, ti ɲi ná.

Sobui, siɛgi zu ti wuzɛɣeni la, botigɛ zunui ɣɛni ma: «À yeeɛ bà niina, gè ɣale ma mǎligii vɔ be.»

⁵⁵ Eleɛka diɛ ta deeni ti ɣɛni ma: «Be de anzalopoi ye gi va yeeɣɣala laawu, folo puugɔ ɣɣala, naa volu wa li niina.»

⁵⁶ Kɛɛ é ti woɔɣaavoteni, é ɣe ma: «À mina mǎ volo li, tɔzei Ɔɔɔɔ GALAGI nà-siei nɛa. A yeeɛ bà, gè li, gè ɣale ma mǎligii vɔ be.»

⁵⁷ Ti ɣɛni ma: «Ade anzalopoi lolina, ade gaazaɣa tɔ ɔɔɣi.»

⁵⁸ Ti Elebeka lolini, ti ge ma: «Da po wo li, wa zunui nii?» E ti woogaavoteni, e ge ma: «Ungo, ga li.»

⁵⁹ Ti vaani bu ga ti-vaazeelai Elebeka li ta anzanui nii e geni sosu, ta Abalaame na-botige zunui, e ve na-nuiti ba, ti geni polu.

⁶⁰ Ti tuya looni Elebeka ve, ti ge ma:
«Dei e ga gi-vaazeelai, da ge ga waawaagiti ti-lee!
E-mavofodai zobo soloo silinjogiti ma faan!»

⁶¹ Elebeka wuzegeni ta na-botige anzanu loungoiti, ti zei nomeiti koma, ti vile zunui volu, ti da li. Botige zunui Elebeka zegeni, e lii la.

⁶² Izaake vaani, e zege Lagayi-Loyi gloyegei vo be, lekpehave nu yeezavu yooi zu.

⁶³ Kpokomave ta, Izaake gulani, e da zize dabo zu, e gaazuwuzegeni, e wele, e nomeiti kaa, ti da va.

⁶⁴ Elebeka gaazuwuzegeni balaa, e Izaake ga, e zege nomei goma, e vile.

⁶⁵ E geni botige zunui ma: «Be ga e ga zunui tei, e dabo zu, e vaazu ade laagomisu?» Botige zunui googaavoteni, e ge ma: «Maligni ve.» Gaamago no, e na-bazai veni gaazu.

⁶⁶ Botige zunui faiti kpein boni Izaake ma, niiti e ti geni.

⁶⁷ Naa volu, Izaake loni Elebeka lugo, e lii la dee Sala na-sege gotai wu. E Elebeka zegeni, naa ge ga anza, e neni ve. Pele gana Izaake gaaneni zoloni da, balaga volumna dee ma.

25

*Abalaame zaa vai
ta mavofodai e soloni Ketula va
(1 Dolo Sevei 1:32-33)*

¹ Abalaame anza ta zegeni mono, nii daaseigi geni ga Ketula.

² Dointi e ti zoloni be ti-laaseigiti ti geni ga: Zimelan, Yokesan, Medan, Madiyan, Yisiwake, ta Suwa.

³ Yokesan Saba ta Dedanni soloni. Dedan mavofodaiti ti geni ga: Asuul nuiti, Letuse nuiti, ta Leyume nuiti.

⁴ Madiyan mavofodaiti ti geni ga: Efa, Efel, Enoke, Abida, ta Eledaa. Niima nuiti pe ti geni ga Ketula mavofodaiti.

⁵ Abalaame yeaqligiti kpein feeni Izaake ya.

⁶ Anza qligiti niiti ti la geni vuluni ga zoiti kevele, e vebaniiti feeni ti-loun zunuiti be. Keai ma vulua de, e ti leveni folo gulazu vele, e ti maagooza na-doun zunui Izaake va.

⁷ Abalaame zii ma voloi kpein ge geni ga kona ungila kona vuulofela maazu lolu (175).

⁸ Abalaame yii looni, e zaani polzaqaga volumna undaanei zu, e lebini gola sii zuqooza, naa volu e liini memewolani po ti zaai.

⁹ Na-doun zunuiti Izaake ta Isemaye ti maaguluni Makepela vugi zu, Efelon na-kpalagi zu, Gete nui Soqaal na-doun zunui, Mamelé letemave.

¹⁰ Naama balagi ga Abalaame geyani Gete nuiti ma. Miná ga Abalaameni ta anza Sala ti maaguluni na.

¹¹ Abalaame zaa volumna, GALA ge tuya looni na-doun zunui Izaake ve, e geni zeini Lagayi-Loyi gloyegei gobave.

*Isemaye mavofodai
(1 Dolo Sevei 1:28-31)*

¹² Abalaame na-doun zunui Isemaye mavofodai gaa, to ga Aga, Ezipete anzanui e ga Sala na-du anzanui soloni Abalaame ve.

¹³ Isemaye na-doun zunuiti daaseigiti kaa, egevelei ti-mavofodaiti ti la: Nebayote, Isemaye na-doun zunu mungi, ta Kedaal, Adaeyele, Mibisame,

¹⁴ Misema, Duma, Masa,

¹⁵ Gádade, Tema, Yetuul, Nafise, ta Kedema.

¹⁶ Isemaye le ná-doun zunuiti ta ti-laaseigiti kana, egevelei ta-gwapelegiti ta ti uuu veleiti ti la. Kundiḡi puugɔ maazu felegɔiti (12) kaa, ti ḡeni ta-nuḡuseiti unda.

¹⁷ Isemaye le zii ma voloi kpein ge ḡeni ga kona ungila puusavagɔ maazu lofela (137). Zii looni, é za, é li memewolani pɔ ti zaai.

¹⁸ Isemaye le mavofodaiti ti zeini, é zo Gavila, eyesu é zeeli Suul, Ezipete yooi letema vele, nu da ḡena lia ga Asiili vele. Ti zegeni ti-ḡeelointi pɛ ba, ti zei ye.

Zakɔbe Ná-Fai

(25:19–36:43)

Izaake mavofodai

¹⁹ Abalaame ná-doun zunui Izaake mavofodai ḡaa: Izaake keegɛ ḡeni ga Abalaame.

²⁰ Izaake ná-konagi ḡeni ga puunaanigo (40), siegi zu é Laḡan baazeelai Eleḡeka zegeni la ga anzai, Alame nui Betuwele ná-doun anzanui, nii é Padan-Alame.

²¹ Izaake Gɔḡḡ GALAGI maaneneni anzai ná-faa zu, mazɔɔ é ḡeni ga doun zɔɔtala nu. Gɔḡḡ GALAGI goḡḡavoteni, anzai Eleḡeka kogi zegeni.

²² Dointi ti ḡeni zigazu ḡḡḡ va koozu, é ḡeni ma: «Leeni ḡa é ḡeezu ga ze?» E liini, é Gɔḡḡ GALAGI ḡaazaḡa.

²³ Gɔḡḡ GALAGI ḡeni ma:

«Zii felegɔ ḡa é è ḡoozu,
nuḡuseiti ma zii felegɔ ḡa ḡaagweezu,
ta ḡena zɔɔḡa, ti ḡula é ḡoozu.
Gilagi zebɛi ḡa wɔɔɔ é leve zɔi va,
nu ḡitei ḡa lo lounḡoi yeezu.»

²⁴ Doun zɔɔ foloi zeelii ma, ti kaani ga yoogiti ka ti ḡeni koozu.

²⁵ Ma mɔungɛ é vaani, maaḡɔikpɔini, degai ḡe ma eḡe sua ḡɔɔ. Ti daaseigi vɛeni ga Ezawu.*

²⁶ Naa vɔluma, degɛi zɔɔɔni, zeei Ezawu ḡḡḡ libiligi zogai. Ti daaseigi vɛeni ga Zakɔbe.† Kona vuulɔzita (60) ḡa Izaake keeni kpein, ti zɔɔ siegi zu.

Ezawu doun mɔun tosuve vɔdi vai

Zakɔbe ma

²⁷ Doun zunu felegɔi niiti ti kulasui woni. Ezawu ḡeni ga dosoi zeeletegai, ta dɔɔ zii nui, kee Zakɔbe ḡeni ga zunui ná-fai ḡaaleidai, é neeni be ga é ye nɔ seḡe ḡotaiti bu.

²⁸ Izaake Ezawu neeni ve, tɔzei dɔɔ zuai neeni be. Kee Eleḡeka Zakɔbe neeni ve.

²⁹ Foloi ta, Zakɔbe ḡeai ma tḡḡi ḡɔɔzu, Ezawu zegeni dɔɔi zu, gola ḡɔɔai.

³⁰ Ezawu ḡeni Zakɔbe ma: «Tḡḡi ḡai kpɔɔi nii ta ve zèa, ḡè mi, mazɔɔ kpɔɔve gola.» Naa ḡa é keeni ti Edome‡ laaseigi vɛeni la Ezawu va.

³¹ Zakɔbe goḡḡavoteni, é ḡe ma: «Da-loun mɔun tosuve vɔdi mà dɛ.»

³² Ezawu ḡeni ma: «Wee, nà ga va zaazu ga pului, naama loun mɔun tosuve ḡa leeni ḡe bɛ?»

³³ Zakɔbe ḡeni ma: «Gonana dɛ bè.» Ezawu ḡonani be, é ná-doun mɔun tosuve vɔdi Zakɔbe ma.

³⁴ Názu ḡa Zakɔbe bului ta tḡḡi ḡɔɔiti feeni la Ezawu ya. E daamii woni, é ḡɔɔle. Naa volu é wuzegeni, é li. Zekana Ezawu doun mɔun tosuve veleveleeni da.

26

Izaake ta Abimeleke ta-vai

* 25:25 25:25 **Ezawu**: Daaseigi nii ti maaḡuḡaai va ta «degaleḡagi». † 25:26 25:26 **Zakɔbe**: Daaseigi nii ti maaḡuḡaai va ta «tibiligi» ḡaa «yaavai ḡe». ‡ 25:30 25:30 **Edome**: Daaseigi nii ti maaḡuḡaai va ta «ma ḡiḡi».

¹ Pului taḡili ge looni zooi zu, é ḡula zai volu, é looni Abalaame ná-siegi zu. Izaake liini Gelaal, Filisiti nuiti ta-masagi Aḡimeleke ɔɔ be.

² Ḡooḡo GALAGI ḡulani be kelema, é ḡe ma: «Mina yei Ezipete yooi zu, kele zei zooi naa zu, nii gè dɛɛzu ga de.

³ Yeeḡeḡala ḡe niima yooi zu. Nà ye è va, gè tuya loo è ve, mazɔɔ nà niima you yoozuveti kpein feezu è ve, wa è-mavofodai. Nà nà-minazegēgi zo kpaan, nii gè keeni è-ḡe Abalaame ve.

⁴ Nà è-mavofodai moin su, eḡe geēḡologi ma zomideḡaiti, nà niima you yoozuveti kpein fe è-mavofodai ya. Eteai zu zii kpein ka tuyai zɔɔ è-mavofodai maavele ma.

⁵ Tɔzei Abalaame ḡoi zoni, é nà-deveiti so, ta tēḡiti gè ti woni la, ta nà-tḡiti.»

⁶ Naa ḡa é keeni, Izaake zeini la Gelaal.

⁷ Siegi zu naama adave nuiti ti ḡeni gaazaḡagi wosu da, é lo anzai va, é ḡeni ḡeɛzu ti ma: «Bàazeelai ve.» E ḡeni luazu ga a ḡena anzai ve, nàve nuiti ti mina paa Eleḡeka ná-faa zu, tɔzei gola vani.

⁸ Tei ná-sei yeeḡeḡalai zu ḡeni ḡoozazu nàve, foloi ta ḡeni de Filisiti nuiti ta-masagi Aḡimeleke weleni fenetelei la, é Izaake ḡa ta anzai Eleḡeka, ti da zeevoegi ḡe.

⁹ Aḡimeleke Izaake lolini, é ḡe ma: «Gaamai zu, è-anzai ve! Lee vaa zu è ḡeni ma: «Bàazeelai ve?» Izaake ḡooḡaavoteni, é ḡe ma: «Kpɔve ḡana, nii a ke gè mina za maavele zu.»

¹⁰ Aḡimeleke ḡeni ma: «Lee ḡa é keai ga giye? Ná tago nɔ ḡea de nuḡuseiti saama, zunui taḡila ge va la ga è-anzai, é ḡea vaazu gi ḡeɛzu ga sɔba nuiti.»

¹¹ Aḡimeleke niima levei veeni nuḡuseiti kpein zea ga: «Nu nɔpe a faa nɔu ḡena ga zunui tei baa anzai, ta naama nui vaa.»

¹² Izaake tii ḡeni zooi naa zu, é beṡe, é ma veeda ungila (100) sɔɔni naama ḡonagi, mazɔɔ Ḡooḡo GALAGI tuya looni be.

¹³ Zunui nii beṡeni, é ḡeni liizu nɔ ga beṡea, eyesu é ḡe ga kpete nu wola.

¹⁴ Togani bulugiti ti ḡeni zea, nikeiti, baalagiti, boliiti, ta botiḡe nu moinmoinḡiti. Filisiti nuiti ti ḡeni toloi ḡulazu la.

¹⁵ Kɔbyeḡeiti kpein keḡe Abalaame ná-botiḡe nuiti ti ti wɔni ná-siegi zu, ti naati daaveni ga pɔɔi.

¹⁶ Aḡimeleke ḡeni Izaake ma: «Liina, è zeḡe gi ɔɔ be, mazɔɔ é yeeḡaaḡa, é leve gi va.»

¹⁷ Izaake zegeni ná, é li, é vuuzuve ḡe ga Gelaal nemei zu, miná ḡa é zeini ná.

¹⁸ Izaake zieyeḡeiti bɔni volu ga niine, niiti ti wɔni keḡe Abalaame ná-siegi zu, niiti Filisiti nuiti ti ti laaveni Abalaame ná-saai volumna. E naama laaseigiti nɔ veeni ti va, niiti keḡe ti veeni ti va.

¹⁹ Izaake ná-botiḡe nuiti ti ta wɔni mɔnɔ nemei zu, ti zieungi ḡaani ná.

²⁰ Baala make nuiti ti ḡeni Gelaal, ti kpɔei veeni Izaake ná-baala make nuiti ba, ti ḡe ma: «Ziei ḡa ga ḡonɔ!» E zieyeḡei laasei pɛni ga Eṡeke (nii poluve ga «maḡaalii»), tɔzei ti kpɔei veeni ba zieyeḡei ná-faa zu.

²¹ Ná-botiḡe nuiti ti zieyeḡe ḡili bɔni, nii ti sakpeni mɔnɔ ná-faa zu, é daasei pɛni ga Sitina (nii poluve ga «sakpegi»).

²² E zegeni miná, é li, é zieyeḡei taḡili bɔ, niigi kpɔe vaa la ḡeni wuzegeni, é va lo ba. E naa laasei pɛni ga Leḡoḡote (nii poluve ga «suwɔɔba»), mazɔɔ é ḡeni ma: «Niizu, Ḡooḡo GALAGI suwɔɔba gi ve, gi undaa ḡa ne zooi zu niina.»

²³ E zegeni ná, é le ga Beel-Seba vele.

²⁴ Ḡooḡo GALAGI ḡulani be kelema naama bidii, é ḡe ma: «Nà ḡa gè ga è-ḡe Abalaame ná-GALAGI. Mina lua, mazɔɔ nà è va. Nà tuya loozu è ve, gè è-mavofodai moin su nà-botiḡe nui Abalaame maavele ma.»

²⁵ Izaake zalaḡa ḡulazuve loni nàve, é woḡula Ḡooḡo GALAGI ma. E ná-seḡe ḡotai loni ná balaa. Ná-botiḡe nuiti ti zieyeḡe ḡila bɔni ná.

²⁶ Aðimeleke vaani pò be, é zefge Gelaal, ta ná-tenbo nui Afuzate, ta Pikole, nii é feni ga ná-koofo gundigii.

²⁷ Izaake feni ti ma: «Lee vaa zu wo vaazu pò, tama wo da wòinzege, wo da kpè wo vò beti?»

²⁸ Ti goofaavoteni, ti ge ma: «Gá petesu ga Goofo GALAGI ga è va. Naa ga é ba, gi gèezu, minazefegi ge ade yoozu, gá-o, da-o, ade minazefge bofo ve.

²⁹ Da fonazu ga è la faa nou nape kea ga giye, egevelei gi la è zopele nouni la neglein, keni faa vagoi nò ga gi kea è ve, gi è yeni ná, è li ziileigi zu. Dei è tuyai zolobgai Goofo GALAGI ya.»

³⁰ Izaake daamii gevele beteni ti ve. Ti laamiini, ti boole.

³¹ Ti wuzefeni sobuzobui, ti gona bofo ve. Naa volu Izaake valini ti ma, ti li ziileigi zu.

³² Naama voloi nò zu, Izaake ná-botigge nuiti ti vaani, ti voluvaawo ma, é lo koloyefei va, ti feni boozu, ti ge ma: «Gi ziei gaave.»

³³ Izaake daasei peni ga Siba (nii poluve ga «minazefegi»). Naa ga é ba, ti taai laasei peai la ga Beel-Seba (nii poluve ga «minazefge koloyefei»), eyesu zaafaza.

Ezawu ná-vulu gee vaiti

³⁴ Ezawu ná-konagi ghai ma ga puunaanigo (40), é Gete nui Beyeli ná-doun anzanui Zudite zefeni ga anza, ta Gete nui Elon ná-doun anzanui Basemate.

³⁵ Ti felego pe ti feni Izaake ta Elebekani ziiabolzu ti goozu.

27

Tuyai lati fai

é ge ga Zakobe nono

¹ Izaake feni wolozafasu, gaazuveti maa feni bidizu, é la maa feni wozafaaazu neglein. E ná-doun zunu moungi Ezawu lolini, é ge ma: «Doun zunu!» Naa goofaavoteni, é ge ma: «Nà gaa!»

² Izaake feni ma: «Nà gaa, gè wolozafaga, gè la zaa volo gwee.

³ Da-losò zolaiti ti ga da-meen vuu boloi, ta da-meen gaeiti, ti zefena, è li dabo zu, è sua gaizie bè.

⁴ Daamiani neene kpete bè, egevelei nai la bè, è vaa la pò, gè mi, naa ga a ke gè tuya loo è ve pe, gè va legza za.»

⁵ Elebeka feni naa menisu, nii Izaake feni bosu ná-doun zunui Ezawu ma. Ezawu liini dabo zu sua gaiziezuvè, é va vaa la.

⁶ Elebeka feni ná-doun zunui Zakobe ma: «Wele, gè è-gee woomenige, é da boe è-lie Ezawu vò, é ge ma:

⁷ «Ua bè ga sua, è daamiani neene kpete bè, nii nà mi, nà tuya loozu è ve Goofo GALAGI gaazu pe, gè va legza za.»

⁸ Woilo dee gooi ma, doun zunu, nii gè bosu è ma, è naa nò ge.

⁹ Li bè togani bulugi zaama, è boli yivo vago felego zo, è vaa la, nà ti betezu è-gee ve ga daamiani neenegi, egevelei nai la be.

¹⁰ E lii la è-gee vò, é mi, nii a ke é tuya loo è ve pe, é va legza za.»

¹¹ Zakobe dee woofaavoteni, é ge ma: «Ungo, kele die Ezawu ga ga degalega nu, nòun nà, gè la ga naama nu.

¹² Tanisu kèe ga yeeveepe ba, nà ge gaazu ga woya nu, náma su, nà foovooi maaloli bofo ma, tuyai votogi zu.»

¹³ Dee feni ma: «Doun zunu, naama voovooi ye ga ze! Woilo nò gooi ma, è li, è va ga tiye pò.»

¹⁴ Zakobe liini, é ti zefge, é va ga tiye dee vò. Naa daagolii woni, egevelei nai la keefge ve.

¹⁵ Naa volu, Elebeka ná-doun zunu mɔngi Ezawu ná-segeiti sejeni, niiti ti wola vaga ɣeni de, ti ɣeni pelei wu, é ti loo ná-doun zunui loungo gelei Zakɔbe ɣɔba.

¹⁶ E zeeiti ta kɔgi maavelevele ga boli yivoi ma ɣɔloiti, tɔzei dega la ɣeni náti ma.

¹⁷ Daamiani neɛɛgi ta bului niiti é ti beteni, é naati feeni ná-doun zunui Zakɔbe ya.

¹⁸ Naa liini keɛɣe vɔ be, é ɣe ma: «Kèè!» Izaake ɣe ma: «Nà ɣaa! Be ɣa é ga de, doun zunu?»

¹⁹ Zakɔbe keɛɣe woɔɣaavoteni, é ɣe ma: «Nà ga Ezawu, è-loun zunu mɔngi. Gè naa ɣea, nii è bogai mà. Nà è maanɛɛɛzu, wuzegɛ, è ze, è nà-sua betɛai mi, naa ɣa a ke è tuya loo bè.»

²⁰ Izaake ɣeni ná-doun zunui ma: «È keɛve ɣale, doun zunu, è suai ta zɔɔɔgai gaamanɔ?» Zakɔbe goɔɣaavoteni, é ɣe ma: «Gɔɔɣɔ GALAGI da-GALAGI ɣa é vaa la pò.»

²¹ Izaake ɣeni Zakɔbe ma: «Maaɔɣa lee bà, doun zunu, gè yeevɔɔɣu è va, gè ɣe kwɛɛ, ni da ga doun zunui Ezawu, baa ni è la ga toun.»

²² Zakɔbe maaɔɣani keɛɣe Izaake va, naa yeeveɛɛɛ ba, é ɣe ma: «Kpɔɛ vele ɣa ga Zakɔbe ɔɔɛ vele, keɛ zeeiti ta ga Ezawu yeeiti.»

²³ E la ɣeni ɣwɛɛsu ɣaani ba, tɔzei degai ɣeni zeeiti ma, eɣe die Ezawu yeeiti. E tuya looni be.

²⁴ E gaazaɣani de, é ɣe ma: «Da ɣa nei è ga doun zunui Ezawu baa?» Zakɔbe goɔɣaavoteni, é ɣe ma: «Nà ve.»

²⁵ Izaake ɣeni ma: «Doun zunu, da-zuai ta veena zèa, naa ɣa a ke gè mi, gè tuya loo è ve.» Zakɔbe feeni zea, é mi, é va pɔ ga dɔɔi balaa, é kpɔle.

²⁶ Naa volu keɛɣe Izaake ɣeni ma: «Doun zunu, maaɔɣa bà, è nɛɛɛ ga daave komagai.»

²⁷ Zakɔbe maaɔɣani ba, é nɛɛɛ ga daave komagai. Izaake ná-segeiti makugi menini. Naa voluma, é tuya looni be, é ɣe ma:

«Ungo, doun zunui makugi ɣɛɛve eɣe kpalagi makugi,
nii Gɔɔɣɔ GALAGI tuya loai be.

²⁸ GALA ge geɛɣɔɔgi ma nɔɔai ve è ya,
ta zɔɔi ma ɣulanumai,
é moloi ta dɔɔi ve ga mɔinda.

²⁹ Nuɔuseiti ti ɣolo è ve,
ziiti ti boti ɣe è ve.
E ɣe ga è-ɣɛɛleaiti ti-maliɣii,
è-leelointi ti boti ɣe è ve.

Zɔi a è voovo, naa ɣa voovo,
zɔi a tuya loo è ve, tuya ɣa naa ve.»

³⁰ Izaake ɣeni nɔ ga tuya loo Zakɔbe ve, Zakɔbe zegezuve nɔ feya keɛɣe Izaake vɔ be, die Ezawu da unkula, é zege doso zie bosuve.

³¹ Tɔ balaagi é daamiani neɛɛgi ɣevele beteni, é vaa la keɛɣe vɔ be, é ɣe keɛɣe ma: «Kèè, wuzegena, è è-loun zunui ná-suai ta mi, naa ɣa a ke è tuya loo bè.»

³² Keɛɣe Izaake ɣe ma: «Be ɣa é ga de?» E goɔɣaavoteni, é ɣe ma: «Nà ga è-loun zunu mɔngi Ezawu.»

³³ Izaake ɣeni wola unga wuulee, é da wola bali, é ɣe ma: «Be ɣa ga naa degɛmu, nii é suai zogai, é vaa la pò? Gè ti pɛ ta miai, é ɣɛɛzu è va, gè tuya loa be. Togɔ tuyai zɔɔɔ.»

³⁴ Siɛgi zu Ezawu keɛɣe woɔiti menini da, é bainni ga woo wola, é ziiɣaawana bee wolai looni, é ɣe keɛɣe ma: «Kèè, tuya loo bè, nà balaagi!»

³⁵ Izaake ɣeni ma: «È-leɣei vaaɛ ga yaavai, é da-luyai zege.»

³⁶ Ezawu ɣeni ma: «Tɛi daaseigi veai ga Zakɔbe, naa ɣa é yàavaai la ná zeizu ɣe fele baa? E ná-doun moun tosuve zegea, é vaa mɔnɔ niizu, é nà-tuyai zege!» E ɣeni keɛɣe ma: «È la tuyai ta makeni bè baa?»

³⁷ Izaake ɣeni Ezawu ma: «Wele, gè seida ga è-maliɣii, gè keɛɣelointi kpein kea ga ná-botigɛ nuiti, gè moloi ta dɔɔi vea zea. Lee ɣa degɛmu nà zoo gè ke è ve, doun zunu?»

³⁸ Ezawu keɛɛɛ woogaaɔoteni, ɛ ɛ ma: «Naama luya ɛilagi na ɛa ɛ ya ɛaa, kɛɛ? Na ɛalaa tuya loo bɛ, kɛɛ!» Ezawu tɔɔzeini ga ɛainga, ɛ da wɔlo.

³⁹ Keɛɛɛ Izaake googaaɔoteni, ɛ ɛ ma:

«Pɛɛ, ɛ-zeizuvɛ ɛa vala zooi ma ɛulanumai ma,
ta geɛɛɛɛɛ ma naɔɔɛɛɛ ma.

⁴⁰ Da-wɔɛa zɔkpɔi ɛa a ɛ ɛ ga ɛ-ɛɔno gaizie anii,
da ɛ ɛ ga ɛ-ɛɛloin na-botigɛ nui,
kɛɛ da ɛna zieziega ɔɔɔ yeema,
da na-unbawului ɛaleɛale, ɛ kula ɔɔɔ ɛɔba.»

Zakɔɛ vela vai

⁴¹ Ezawu Zakɔɛ wɔinzeɛeni, tɔɔzei tuyai va keɛɛɛ boni bɛ, ɛ da ɛ yiimavɛ: «Kɛɛ zaa voloi maa ɛana ɔɛa, na dɛɛi Zakɔɛ vaa naama yeei.»

⁴² Ti Eleɛɛka na-doun zunu mɔungi Ezawu woiti boni ma. E na-doun zunui louno gelei Zakɔɛ lolini, ɛ ɛ ma: «Wɛɛ, ɛ-lie Ezawu ɛa ɛɛzu ɛ potokulai ɛ, ɛ ɛ vaa.

⁴³ Woilo gooi ma niizu, doun zunu! Wuzɛɛ, ɛ vela, ɛ li dɛ Laɛan vɔ bɛ Galan yooi zu.

⁴⁴ E ye koba yeeɛɛɛɛ laawu, eyɛsu ɛ-lie yiimaalei.

⁴⁵ Siegi zu ɛ-lie na-ziiɛaawanai ɔɔɛzu la ɛ maazu, ɛ yeema naa ma, nii ɛ kɛai la, na ɛ ɛaɛale ma naazu niina. Leeni vaa zu na vala wo felegɔ ma vɔɔma, folo ɛilagi zu?»

⁴⁶ Eleɛɛka ɛeni Izaake ma: «Zenvui wɔinzeɛea ma, ɛɛɛ na-doun anzanui niiti ta-vaa zu. Ni Zakɔɛ ɛalaa ka zooi niizu anzanui ta zeɛna, zenvui ɛa bɛ ga leeni naazu?»

28

¹ Izaake Zakɔɛ lolini, ɛ tuya loo bɛ, ɛ devei nii ve zea, ɛ ɛ ma: «Mina anzanu zeɛ Kanaan anzanu lointi saama.

² Wuzɛɛna, ɛ li Padan-Alame ɛ-lee keɛɛɛ Betuwele vɔ bɛ, ɛ anza ɛaizie ɛ-ɛɛɛ Laɛan na-doun anzanui saama, ɛ sei.

³ GALA Zeɛɛ-Pɛ-Maliɛi tuya loo ɛ vɛ, ɛ ɛ ɛ ga kpɔɔ nu, da ɛa ga nuɔvɛ mɔinmɔin mɛmɛwola.

⁴ E Abalaame na-tuyai ve ɛ ya, ɛ vɛɛ ɛ-mavofodai va, nii a ke zooi ɛ zeini su ga seikɔɔma nui, ɛ naa zɔɔ, zooi nii GALA ge feeni Abalaame ya!»

⁵ Izaake Zakɔɛ leveni ga ɛ li Padan-Alame, Alame nui Betuwele na-doun zunui Laɛan vɔ bɛ, Zakɔɛ ta Ezawu ti-lee Eleɛɛka diei.

⁶ Ezawu kaani ga Izaake tuya looni Zakɔɛ vɛ, ɛ teɛ Padan-Alame ga ɛ anza zeɛ na. E mɛnini ɛalaa ga kɛai ma tuya loozu bɛ, ɛ devei nii veeni zea ga: «Mina anza zeɛ Kanaan anzanu lointi saama.»

⁷ E kwɛɛni ɛalaa ga Zakɔɛ ɛloni keɛɛɛ ta dee vɛ, ɛ li Padan-Alame.

⁸ Ezawu gaɛaani ga Kanaan anzanu lointi maayo ge la ɛeni keɛɛɛ Izaake vɛ.

⁹ Ezawu liini Abalaame na-doun zunui Isemayeɛ vɔ bɛ. E Isemayeɛ na-doun anzanui Maɛalate zeɛni ga anza, nii ɛ ga Neɔayɔte baazeelai, zɔɔma anzaiti poluma ti ɛeni zea.

Zakɔɛ na-segi, ɛ boni Betele

¹⁰ Zakɔɛ zeɛni Beel-Seɛa, ɛ li Galan.

¹¹ E zeelini adavɛ ta, vɛ ɛ niini na, mazɔɔ folo liini niina. E naɔvɛ ɛɔtui ta zeɛni, ɛ da unbu, ɛ niini naama adavɛ.

¹² Na-segi zu, ɛ kaɛagi ɛaani lɔni zooi ma, naungi zeidai geei va. Pɛɛ, GALA na-geezuɛelaɛi ti ɛeni lɛɛzu, ti da yeei kaɛagi naa zu.

¹³ Pɛɛ, ɛɔɔɔ GALAGI ɛeni lɔni kaɛagi unsuvɛ, ɛ ɛ ma: «Na ga ɛɔɔɔ GALAGI, ɛ-ɛɛ Abalaame na-GALAGI, ta Izaake na-GALAGI. Zooi nii ɛ laani ma, na feezu ɛ vɛ, wa ɛ-mavofodai.

¹⁴ E-mavofodai ɔa ɔe eɔe zooi ma vufiligi, ná-zooi zu ɔa baɔo, é zo folo ɔulazu velei, é li folo liizu velei, é zo nu ɔovezu velei, é li nu yeezazu velei. Eteai ma veleyegeiti kpein ta tuyai zoloo è maavele ma, ta è-mavofodai maavele ma.

¹⁵ Wele, ná bɔɔɔi ná è va, ná è make, ve kpein è liizu ná, ná vaazu ga de volu niima yooi zu, mazoloo gè la ɔelea è va negelein, eyesu naa kpein daazeeli, nii gè boga è ma.»

¹⁶ Zakobe wuunni, é ɔula ná-niimenii zu, é ɔe ma: «Gaamazu ɔooɔo GALAGI ɔa niima adave, ndun gè la ɔea sugwee!»

¹⁷ E luani, é ɔe ma: «Ae, niima adave maayikive! Ve ɔa ná ga GALA ná-pelei, geegolgi ma zigidave ve.»

¹⁸ Zakobe wuzegeni ga sobuzobui, kotui nii é daani unbu, é naa zegeni, é gaalo ga ɔizesui, é guloi vu unsuve.

¹⁹ E naama adave laasei peeni ga Betele (nii poluve ga «GALA ná-pelei»), kele taai naa laaseigi ɔeni ga Luze mɔungi zu.

²⁰ Zakobe minazegeni, é ɔe ma: «Ni GALA ga yena bà, é make sisi nii zu, gè bosu, ni a daamianigiti ta segeiti feena zèa,

²¹ ta ni ná ɔalena ma kèe velei wu ziileigi zu, ɔooɔo GALAGI ɔa ɔe ga ná-GALAGI naazu.

²² Kotui nii gè gaalogai ga ɔizesui, naa ɔa ɔe ga GALA ná-pelei. Nii kpein è feezu zèa, ná naama vuusiei ve è ve.»

29

Zakobe zeeli vai Laban vo be

¹ Zakobe sisi loozeini volu, é li folo ɔulazu velei yooi zu.

² E weleni yeeta, é kolbyegei ɔa dɔboi zu, pete, togani bulu seizu savago ɔeni ná, ti da loogo, mazoloo naama ɔolbyegei ɔa togani bulugiti ti ɔeni bɔolezu la. Kotu wolai ɔa é ɔeni ga kolbyegei lakulugi.

³ Siegi zu togani bulugiti kpein ti bena ɔaale ba la ná, ti bena kotui ɔilikili, ti sege zieyegei laave, ta la ziei veena togani bulugiti zea, ti kotui la daazuve zieyegei la.

⁴ Zakobe ɔeni togani make nuiti ma: «Kèeleaiti, mini nu ɔa ga woye?» Ti googaaivoteni, ti ɔe ma: «Gá ga Galan nuiti.»

⁵ E ɔeni ti ma: «Wo Laban ɔwee nei baa, nii é ga Naɔɔol ná-doun zunui?» Ti googaaivoteni, ti ɔe ma: «Uun, gi kwee.»

⁶ E ɔeni ti ma: «Kedegé nei baa?» Ti googaaivoteni, ti ɔe ma: «Kedegé, wele nuu, ná-doun anzanui Lasele va, é vaazu ga togani goiti.»

⁷ Zakobe ɔeni ma: «Wele, foloi wɔolove de, yeedegala la ga nii, ga nu togani bulugiti gaale ba. A ziei ve togani goiti zea, naa volu, wo li ga tiye ga ti daami wo.»

⁸ Ti googaaivoteni, ti ɔe ma: «Gi la zooga, keni togani bulugi kpein gaa ɔa leena ba, názu ɔa gá da kotui ɔilikili da, é zège zieyegei laave, gi ziei ve togani goiti zea.»

⁹ E yeni nɔ bɔezu de ti vo, Lasele da unkula ga keegé ná-togani goiti, mazoloo é ɔeni ga togani make nui.

¹⁰ Siegi zu Zakobe keke Laban ná-doun anzanui Lasele ɔaani la, ta Laban ná-togani bulugi, é maaɔufani ba, é kotui ɔilikili, é sege zieyegei laave, é ziei ve keke Laban ná-togani bulugi ya.

¹¹ Naa volu, Zakobe Lasele neeneni ga daave komagai, é woogula, é wolo.

¹² Zakobe boni Lasele ma ga toɔa ga keegé ná-nu, é ga Elebeka ná-doun zunui. Lasele bizeni, é li, é bo keegé ma.

¹³ Laban baazeelai ná-doun zunui Zakobe vaa vai ma wooi menini nɔ feya, é bizeni, é daagomi, é velevele da, é neene. E loni tuɔo, é lii la ná-pelei wu. Faiti ti zieni, Zakobe naati kpein gaaleeni la.

¹⁴ Laban ɔeni ma naazu: «Gaamazu, da ga mavofoda bɔɔbɔɔgi.» Zakobe alu gila keeni Laban vo be.

Zakobe Lea ta Lasele vulu vai

¹⁵ Naa voluma, Laʼan ʒeni Zakobe ma: «Nà-nui ʒa ga ɔe, ɔa yesu botii ʒeezu bè ʒana nɔ ʒaa? Nii a ʒe ga è-zalai, naa le ga ze.»

¹⁶ Tama anzanu loun felego ʒeni Laʼan ya. Ma mɔungi laaseigi ʒeni ga Lea, lounge gelei laaseigi ʒe ga Lasele.

¹⁷ Lea la ʒeni wola vani, keɛ Lasele wola vaga ʒeni de.

¹⁸ Lasele maayo ge ʒeni Zakobe ve. E ʒeni Laʼan ma: «Nà botii ʒe è ve ga kona ɔofela, è-loun anzanui lounge gelei ná-faa zu.»

¹⁹ Laʼan ʒeni ma: «Ye pò be, neevu bè ga gè fe è ya, gè va ve liizu feezu zunu ʒili zea.»

²⁰ Uele ʒana Zakobe botii ʒeeni la kona ɔofela zu Lasele ná-faa zu, keɛ ti ʒeni gaazu, eʒe foloi tanigaani nɔ, tɔzei maayo ge ʒeni be.

²¹ Naa volu Zakobe ʒeni Laʼan ma: «Ànzai veena zèa, mazɔɔ nà-botigɛ voloi laazeelia, nà pɔ ga gè vile polu.»

²² Laʼan náve nui kpein gaaleeni ba, ti daamii ʒoozunɛi wo.

²³ Kpɔkɔi zeeliai ma, é ná-doun anzanui Lea zegeni, é lii la Zakobe vɔ, naa vileni polu.

²⁴ Laʼan botigɛ anzanui Zilepa zegeni, é fe ná-doun anzanui Lea ya, ga naa ʒe ga ná-botigɛ anzanui.

²⁵ Ma ʒeelaalaogai ma, Zakobe ɔa weɛ, é Lea ʒa, é ʒe Laʼan ma: «Lee ʒa è keai ga ze? Lasele ná-faa ʒa gè boti ʒeai la è vɔ be. Lee vaa zu è yàavaai?»

²⁶ Laʼan ʒeni ma: «Naa la ɔa ga ʒea gi vɔ be pɔlmazu, ga è loungei ve zini be, nu ʒitei luɔɔ.

²⁷ A ɔɔɔɔi ʒaabelaa wa nii, nà zɔi ʒalaa ve è ya, è botii ʒe mɔnɔ pò be kona ɔofela ʒiligaa laawu.»

²⁸ Zakobe vaani bu, ti ɔɔɔɔi ʒaabelaa ta Lea. Naa volu Laʼan ná-doun anzanui Lasele zegeni, é fe Zakobe ya ga anza.

²⁹ Laʼan botigɛ anzanui Biliʒa zegeni, é fe ná-doun anzanui Lasele ya ga ná-botigɛ anzanui.

³⁰ Zakobe Lasele ʒalaa daani volu, nii gola neeni be, é leve Lea va. E botii ʒeeni mɔnɔ Laʼan vɔ be kona ɔofela ʒiligaa laawu.

Zakobe ná-dointi sɔɔɔ fai

³¹ Tei ʒooɔɔ GALAGI kaani ga tiba la ʒeni Lea va, é naa ʒeeni ga kpuɔɔ nu, Lasele ma ge ʒeni ga doun zɔɔɔtala nu.

³² Lea kogi zegeni, é zunu loun zɔɔɔ. E daasei pɛeni ga Luɔɔɔ,* tɔzei é ʒeni ma: «ʒooɔɔ GALAGI ná-ɔɔɔmaayeii veteɔa, sɔnigi ʒa neevu niina niizu.»

³³ E kogi zegeni mɔnɔ, é zunu loun zɔɔɔ, é ʒe ma: «ʒooɔɔ GALAGI menige ga tiba la bà, é nii ʒalaa fea bè.» E naa laasei pɛeni ga Simiyɔn.†

³⁴ E kogi zegeni mɔnɔ, é zunu loun zɔɔɔ, é ʒe ma: «Sɔnigi ʒa ʒili bà niina niizu, mazɔɔ gè zunu loun savago zɔɔɔga be.» Naa ʒa é keeni ti daasei pɛeni ga Levi.‡

³⁵ E kogi zegeni mɔnɔ, é zunu loun zɔɔɔ, é ʒe ma: «Nà ʒooɔɔ GALAGI maamusezu niina niizu.» Naa ʒa é keeni, é daasei pɛeni ga Zuda.§ E ʒeni niina doun zɔɔɔgi va.

30

¹ Tei Lasele kaani ga é la doun zɔɔɔsu Zakobe ve, é toloi ʒulani ga baazeelai, é ɔa ʒe Zakobe ma: «Dounɔa ve bè, ni naa laade, keeni gè za!»

² Zakobe yiigaawanani Lasele ma, é ʒe ma: «Nà ʒa gè GALA potogi zu ʒaa, é pele levesu ɔa-loun zɔɔɔgi luɔɔ?»

* **29:32 29:32 Luɔɔɔ:** Daaseigi nii ti maaɔɔɔaai va ta «à doun zunui vete». † **29:33 29:33 Simiyɔn:** Daaseigi nii ti maaɔɔɔaai va ta «menige». ‡ **29:34 29:34 Levi:** Daaseigi nii ti maaɔɔɔaai va ta «gilibai». § **29:35 29:35 Zuda:** Daaseigi nii ti maaɔɔɔaai va ta «maamusei».

³ Lasele ɣeni ma: «Nà-botigɛ anzanui Biligɛ vete, vilena naa volu, é doun zolɔɔ kòɣɔ ma, toun maavele ma gè doun zolɔɔ, nà balaa.»

⁴ E ná-botigɛ anzanui Biligɛ zegeni, é fe be ga anza. Zakɔbe vileni naa volu.

⁵ Biligɛ kogi zegeni, é doun zunu zolɔɔ Zakɔbe ve.

⁶ Lasele ɣeni ma: «GALA ge nà-gaamai vea zèa, é gòoi meniga, nà balaagi, é doun zunu vea bè.» Naa ɣa é ba, é daasei pɛɛni ga Dan.*

⁷ Lasele ná-botigɛ anzanui Biligɛ kogi zegeni mɔnɔ, é doun zunui velesiɛi zolɔɔ Zakɔbe ve.

⁸ Lasele ɣeni ma: «Gè ɲepi baabaa kɔa bàazeelai laalɔɣɔma, gè zobo sɔlɔɔɛ.» E daasei pɛɛni ga Nɛfɛtali.†

⁹ Lea kaai ma ga é bega doun zolɔɔgi va, é ná-botigɛ anzanui Zilepa zegeni, é fe Zakɔbe ya ga anza.

¹⁰ Lea ná-botigɛ anzanui Zilepa doun zunu zolɔɔni Zakɔbe ve.

¹¹ Lea ɣeni ma: «Niima undaanɛɛ ɣa lee!» E daasei pɛɛni ga Gade.‡

¹² Lea ná-botigɛ anzanui Zilepa doun zunui velesiɛi zolɔɔni Zakɔbe ve.

¹³ Lea ɣeni ma: «Ga-o, kòozunɛa! Uun, anzalopoiti ta ɣɛ mà koozunɛ nui.» E daasei pɛɛni ga Aseɛl.§

¹⁴ Luβen ɣulani moloi é ga beleegi, naa leve ziegi zu. Siinziin ganigi daaseigi ga mandelagɔɔlegi, é naati kaani kpalagiti su, é ti zegeni, é va ga tiye dee Lea vɔ. Lasele ɣɛ Lea ma: «Nà è maanɛɛnɛzu ga è è-loun zunui ná-mandelagɔɔlegi* ta ve zèa.»

¹⁵ Naa gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Faa go ɣana nei baa, ga è sɛnigi zeɣea, è va li mɔnɔ doun zunui ná-ani waaiti seɣezu?» Lasele ɣeni ma: «Kii baa! Zakɔbe ɣa la è ɣoba za bidii, è-loun zunui ná-mandelagɔɔlegiti ma vaa zu.»

¹⁶ Kpɔkɔi Zakɔbe ɣɛai ma vaazu, é zeɣe kpalagave, Lea ɣulani, é daaɣomi, é ɣɛ ma: «Pò be ɣa é vaazu ná za bidii, mazolɔɔ gè è ɣeyave ga doun zunui ná-mandelagɔɔlegiti, è maazolɔɔ fai zu.» E ɲiini pɔ be naama bidii.

¹⁷ GALA ge Lea wooɣaavoteni, é kogi zeɣe, é doun zunui lolusiɛi zolɔɔ Zakɔbe ve.

¹⁸ Lea ɣeni ma: «GALA ge nà-kulanumai vea, tɔzei gè nà-botigɛ anzanui veeni sɛnigi ya.» E daasei pɛɛni ga Isakaal.†

¹⁹ Lea kogi zegeni mɔnɔ, é doun zunui lɔzitasɛi zolɔɔ Zakɔbe ve.

²⁰ Lea ɣɛ ma: «GALA ge vɛɛani vagɔ vea bè niizu, sɛnigi ɣa vaazu zeizu pò, mazolɔɔ gè doun zunu lɔzita zolɔɔga be.» E daasei pɛɛni ga Zabulon.‡

²¹ Naa volu é doun anzanu zolɔɔni, nii é daasei pɛɛni ga Dina.

²² GALA ge ɣitooni Lasele zu, é gooɣaavote, é ke ga kpuɣu nu.

²³ E kogi zegeni, é doun zunu zolɔɔni, é ɣɛ ma: «GALA ge nà-unfegi zeɣea mà.»

²⁴ E daasei pɛɛni ga Zozɛfe.§ E GALA falini, é da ɣɛ ma: «Gòɔɣɔ GALAGI doun zunu ɣila kpɔ ba bè!»

Zakɔbe βete vai toganii zu

²⁵ Siegi zu Lasele Zozɛfe zolɔɔni da, Zakɔbe ɣeni Laβan ma: «Bena bà, gè ɣale ma, gè li nà-taazu, nà-zooi zu.

²⁶ Anzaiti feena zèa, ta dòinti, gi li, niiti gè botii ɣea è ve ti-ma vaa zu, mazolɔɔ è kwɛɛ da βɔɣɔi botii niiti gè ti ɣea è ve.»

²⁷ Laβan ɣeni ma: «Ni da keɛna, woilo gòo ma. Nà-galagiti ti dɛɛve ga ze ga Gòɔɣɔ GALAGI tuya loove bè, doun è maavele ma.

* **30:6 30:6 Dan:** Daaseigi nii ti maaɣuɣaai va ta «gaamai ve». † **30:8 30:8 Nɛfɛtali:** Daaseigi nii ti maaɣuɣaai va ta «ɲepii». ‡ **30:11 30:11 Gade:** Daaseigi nii ti maaɣuɣaai va ta «undaanɛɛi». § **30:13 30:13 Aseɛl:** Daaseigi nii ti maaɣuɣaai va ta «koozunɛɛve». * **30:14 30:14 mandelagɔɔlegi:** Tanigaa ta-ɣisɛi zu, siinziin gani naa ɣa da ɣɛ ga zaɣu anzanui kogi zeɣe. † **30:18 30:18 Isakaal:** Daaseigi nii ti maaɣuɣaai va ta «zunui nii é ga nà-kulanumai». ‡ **30:20 30:20 Zabulon:** Daaseigi nii ti maaɣuɣaai va ta «sei». § **30:24 30:24 Zozɛfe:** Daaseigi nii ti maaɣuɣaai va ta «é ta βɔ ba».

²⁸ E-zalai le ga ze, na feezu e ya.»

²⁹ Zakobe feni ma: «È kwεε da bɔɔɔi, egεvelei gε botii gεai la e ve, velei da-logani bulugi gεai la zεa.

³⁰ Mazɔɔɔ nii goi e feni e ya, aisa gε va va e vɔ be, naa wola gαawɔɔɔa. Gɔoɔɔ GALAGI tuya loa e ve, kaite kɔɔɔi vile folo ma e vɔ be. Niizu, siegi begele ga na botii gεe la na-pelei ve?»

³¹ Laβan feni ma: «Leeni ga na fe e ya?» Zakobe gooɔaavoteni, e gε ma: «È la ani nɔpe feezu zεa. Ni da vaana naa wu, nii gε bosu e ma, na da-logani bulugi gɔnɔkula mɔnɔ, gε make.

³² Na ziezu za da-logani bulugi zaama. Gε naati pu ye, toganiiti saama, nii kpein pɔneai, ta ti vɔdapodagai, ta baala zivɔi nii kpein teidai, gε ke gana nɔ boliiti saama, nii kpein podapodagai ta ti vɔneai. Naati ka ta gε ga sɔlai.

³³ Na-ladalai ga gooɔaavotegi ve bε lina, siegi zu e vaazu la, e sɔlai ga. Nii kpein e la vɔneni, baa e la vɔdapodani, boliiti su, ta ti la leini baala zivɔiti su, naa ta a gαana zεa, naati ti unmauve.»

³⁴ Laβan feni ma: «È gε gana, egεvelei e bogai la.»

³⁵ Naama volo na nɔ, Laβan boli zineiti puuni ye, niiti ti vɔneni ta ti vɔdapodagai, ta boli zaaiti ti vɔneai, ti vɔdapodagai, niiti kpein kolezu feni ti va, ta niiti kpein ti leidai baala zivɔiti su. E naati kalivaani na-doun zunuiti ma.

³⁶ Naa volu e folo savago gεgala zie wosu yeni ti yɔɔɔzu ta Zakobe, nii e feni Laβan na-togani bulugi mɔtai gɔnɔkulazu, e da make.

³⁷ Gului niiti ti ga pepele ta amande ta pelatanegiti, Zakobe naati ma beke wundui tanigaani teveni, e maagɔlogi naa tanigaa gɔla ma, naa ga a ke ma gɔlegi naa tanigaa ti gɔla keɔma.

³⁸ Naa volu, gulu bekegi niiti e maagɔlogi gɔlani ti ma, e ti zegeni, e ti vilepile kpɔle wosuve, ti gε toganiiti gaazu, ti vaazu bɔɔlezu, niiti ti bɔsɔgai, ti da ka, ta vaana bɔɔlezu.

³⁹ Toganii nii kpein kpɔsɔgai, ti feni levesu gulu bekegiti kakalauve, ti bena yivɔiti pu, ti vɔneai, baa ti vɔdapodagai.

⁴⁰ Zakobe feni togani yivɔiti zeeɔaagwεεzu, keɔ e togani bulugi mɔtai vuuni, ti da weɔ Laβan na-togani bulugi va, niiti ti vɔneai, ta nii kpein teidai. Pele gana Zakobe na-togani bulugi vuuni la bɔɔɔ ma ye, e la ti bɔni su ta Laβan na-togani bulugi.

⁴¹ Siεnɔpe su toganiiti ti maaneai, ti feni peepolui wosu da, Zakobe feni gulu bekegiti pilesu kpɔle wosuveti, toganiiti gaazu, nii a ke ti bɔsɔgai da leve gulu bekegiti kakalauve.

⁴² Siegi zu toganiiti ta la gαana la, e la feni gulu bekegiti pilesu, naa ga a ke, niiti ti gαanaai, naati ti gε ga Laβan nɔnɔiti, niiti ma ti maaneai, naati ti gε ga Zakobe nɔnɔiti.

⁴³ Zakobe na-kpetei tanɔ ga e feni laazu ma. E togani goiti sɔɔɔni ga mɔinda, ta botigε anzanuiti, naa vεε botigε zunuiti ba, ta nɔmeiti, ta soovalegiti.

31

Zakobe galema vai

Kanaan yooi zu

¹ Zakobe Laβan na-doun zunuiti goomenini, ti da gε ma: «Nii kpein e gεa ga gi-gεε nɔnɔi, Zakobe naati segea, gi-gεε gɔligi ga e niima beɔei zɔɔɔgai su.»

² Zakobe Laβan gαazuve veteni, e la mɔ feni gεeni, egεvelei e feni la mɔungi zu.

³ Nɔzu ga Gɔoɔɔ GALAGI feni la Zakobe ma: «Gale ma e-mεmεwolani ta-yooi zu, da-veɔyεgei wu, na gε e va.»

⁴ Zakobe Laseleni ta Lea lolini, ga ti va dɔɔɔi zu, ve e feni na, na-togani bulugi gɔba.

⁵ E feni ti ma: «Na kaazu ga wo-gεε gαazuve la mɔ ga egεvelei e gεa la nɔun tetema mɔungi, keɔ keɔ na-GALAGI yege nɔun ba.

⁶ Wa bɔɔɔgoi wo kweni ga gε botii gεeni wo-gεε ve ga sɔvikai kpein.

⁷ Kεε wo-gee yaavai geni ga ze, é sàlai valiboni ná zeizu ge puu. GALA ge la geni vaani bu, é va faa nou ge ga ze.

⁸ Siegi zu é geni geezu la mà: «Ma vodapodagiti ta ge ga è-zalai,» toganiiti ti bena pu ga ma yivoiti ti vodapodagai. Ta siegi zu a la gena la mà: «Ma vonegiti ta ge ga è-zalai,» toganiiti kpein ti bena sàlaga ma yivo vonegiti.

⁹ GALA ka é wo-gee ná-togani bulugi fulani zea, é fe bè.

¹⁰ «Siegi zu toganiiti ti geni veezu la bogo volu, ge gaazuwuzegeni, segi zu ge kaani ga boli zineiti ti geni veezu ma zaaiti polu, ti vonei, ti vodapodage.

¹¹ GALA ná-geezugeelai geni mà segi zu: «Zakobe.» Ge googaavoteni, ge ge ma: «Nà gaa.»

¹² E ge mà: «Gaazu wuzege, è wele, boli zineiti kpein ti veezu ma zaaiti polu, ti voneve, ti vodapodage, mazolo ge naa kpein kaa, nii Laan keai ga de.

¹³ Nà ga ge ga Betele GALAGI, ve è guloi zieni ná kotui ma, è gaalo ga gizesui, ve è minazegeni ná bè. Niizuve wuzegena, gula niima yooi va, è gale ma è zolo zoi zu.» »

¹⁴ Lasele ta Lea ti googaavoteni, ti ge ma: «Leeni ga é gi ve mona ga gona baa pogani gi-gee ná-pele wu?

¹⁵ E la gi zoni na ege ween anzanuiti baa? Tazei é gi vodia, é gi-zongoi mi.

¹⁶ Naavoloi kpein GALA ge kulaai gi-gee ya, ta ga gona ga gi-lointi. Degemu, niizu, naa kpein ke, nii GALA ge boga è ma.»

¹⁷ Zakobe wuzegeni, é ná-dointi ta anzaiti te, é ti ze jomeiti koma.

¹⁸ E liini ga ná-togani bulugi kpein, ta koligiti é ti zoloni, togani bulugi é geni zea, é ti zoloni Padan-Alame. E wuzegeni, é li keege Izaake vo be, Kanaan yooi zu.

¹⁹ Názuve ga Laan liini la ná-baalagiti maalegaiti tevezu. Lasele keege ná-pele wu zaleiti unmani.

²⁰ Zekana Zakobe Alame nui Laan yaavani la, é la faa nape boni ma, é da vela.

²¹ E velani ga naa kpein, nii é geni ga nono. E liini, é zie wolai Efelate bude, naa volu é leteni Galaade gize yooi vo pele ma.

Laan ta Zakobe ti yagzuote vai

²² Foloi zavasiei ma ti daazeelini Laan ma ga Zakobe vela.

²³ E pele wu nuiti segeni, ti vile Zakobe volu, folo lofela laawu ti da zie. Ti kogzumenni Galaade gize yooi zu.

²⁴ Kεε GALA ge fulani kelama kpidii segi zu Alame nui Laan ve, é ge ma: «Dama, mina boe Zakobe vo ga noua.»

²⁵ Laan zeelini Zakobe ma. Zakobe ná-sege gotai loni gize yooi zu. Laan vee ná-pele wu nuiti ba, ti tonoi loni balaa Galaade gize yooi zu.

²⁶ Laan geni Zakobe ma naazu: «Lee ga è keai? Lee vaa zu è yaavaai, è liizu ga don anzanuiti, ege ta ge ga duaiti, ti zogai koi zu?

²⁷ Leeni vaa zu è velaai doguzu, è non yaava, è la toni gisu lago pa? Nà la be è va, è li koozunnei zu, guye woiti saama, ta tamadegiti, ta konigiti goiti.

²⁸ E la zeni ná, ge va donlonti ta don anzanuiti neene ga daave komagai! Gimalala vaa ga è keai niima gelei zu.

²⁹ Zobogi ga bè, ge faa nou ge ga woye, kεε wo-gee ná-GALAGI geni mà wogi bidii: «Dama, mina boe Zakobe vo ga noua.»

³⁰ Niizu è lia niina, tazei è-gee vele ga woin gea è ma, kεε lee vaa zu è ná-galagiti unmaai?»

³¹ Zakobe Laan woodaavoteni, é ge ma: «Dualuagi ga é geni su, ge da gisie ga tanisu da vaazu è-loun anzanuiti kulazu zea ga zeeaaabai!

³² Kεε nui napegi è vaazu da-galagiti kaazu zea, naa la mo zenvui ta woga! Adaveti pe fegefefege da-nuiti gaazu, è naa zege, nii é ga donoi.» Zakobe la geni sugwee ga Lasele ti unmani.

³³ Laʼan leeni Zakabe ná-sege ɔtai wu, ta Lea ná-sege ɔtai, ta botiɛ anzanu felegɔiti ta-zege ɔtai wu, é la ani nɔpe kaani. E ɔlani Lea vɔ be, é le Lasɛle ná-sege ɔtai wu.

³⁴ Lasɛle peɛ wu zaleiti seɣeni, é ti la nɔmei ná-kpɔkpɔgi wu, é ze maazu. Laʼan weleni sege ɔtai kpein bu, é la ani nɔpe kaani.

³⁵ Lasɛle ɣeni keɛɣe ma: «Màligii, mina yiiɣaawana, ni gè la zooni gè va wuzege doun è ɣakala, mazɔɔ nii a da ɣe ga anzanuiti pɔlmazu, naa ɣa é bà.» E peɛ wu zaleiti gaizieni, é la ti ɣaani neɣelein.

³⁶ Zakabe yiiɣaawanani, é kpɔei laale Laʼan wu. E ɣeni ma: «Tɔ kologologi beɣele ɣa gè keai, nà-kotoi ɣa ga beɣele, è vilesu pɔlu ga zeliloma wolai nii ma zii?

³⁷ Siegi zu è nà-kasɔiti kpein feɣelefeɣeleni la, leeni ɣa è kaai ga da-veɛ wu zɔɔlai? Deɛ leɛ nà-peɛ wu nuiti ta da-veɛ wu nuiti gaazu, ti ɣe ga de zuvaa wo nui.

³⁸ Weɛ kona vuufelegɔ (20) ɣa gè keeni è vɔ be, da-vaala saaiti ta da-woli zaaiti ta ɔ ge la zegeni ma, gè la da-logani bulugi ma vaala sineiti ta miini.

³⁹ Gè la vaani è vɔ ga togani, nii suaa ti baliai ga, naama vai ɣeni nà nɔ bà. Nii ta la unma zèa, foloi ba kpidii, è ɣeni naama zongɔi ɔlazu zèa.

⁴⁰ Diegi ɣeni zeizu mà, é da kpɔɔ foloi, kɔɔɛi ɣeni vaazu mà kpidii, niimeni nɔpe gè la ɣeni bosu.

⁴¹ Kona vuufelegɔ (20) ɣa gè keai da-veɛi wu, gè botii ɣeeni è vɛ ga kona puugɔ maazu naanigɔ (14) è-loun anzanu felegɔiti ta-vaa zu, gè ke da-logani bulugi make vai zu ga kona dɔzita, è sàlai valiboni ná zeizu ɣe puu.

⁴² Ni kèe ná-GALAGI la ɣeni vaani, é va lo bè, Abalaame ná-GALAGI nii Izaake luazu ba, è bena zè ɣana, gè gale ma ga zeɔnakai. Keɛ GALA ge nà-kpɔɔi ɣaani, ta nà-botii ɣevelei, é zaamazu logi wo de yɔɔzu, wogi bidii.»

⁴³ Laʼan Zakabe woɣaavoteni, é ɣe ma: «Anzanu lɔinti ta ga nɔn doun anzanuiti, doin niiti ta ga nɔn dointi, niima logani bulugi ɣa ga nà-togani bulugi, nii kpein è kaazu, naa ɣa ga nɔn. Leeni ɣa nà zoo gè ke za doun anzanuiti be, ta ti-lɔinti, ti ti zɔɔɔgai?

⁴⁴ Niizu de minazegɛgi wo bɔɔ vɛ, nà-o, da-o, naa ɣe ga zeelei de yɔɔzu de felegɔ.»

⁴⁵ Zakabe kɔtu ɣila seɣeni, é gaalɔ.

⁴⁶ Zakabe ɣeni ná-peɛ wu nuiti ma: «À kɔtuiti zeve.» Ti kɔtuiti gaaleeni ba, ti ma zidigi lo. Ti daamii woni náve, kɔtu zidigi ɣobave.

⁴⁷ Laʼan daasei peeni ga Yegaal-Saɣaduta, Zakabe ma ge daasei peɛ ga Galeede.*

⁴⁸ Laʼan ɣeni ma: «Niima ɔtu zidigi ɣea ga zeelei de yɔɔzu za.» Naa ɣa é ba, ti daaseigi veeni ga Galeede.

⁴⁹ Ta da toli balaa ga Misepa,† tɔzei Laʼan ɣeni ma: «Gɔɔɔ GALAGI da weɛ de ma, nà-o, da-o, siegi zu de ɣaazuzegɛzu la bɔɔ va de felegɔ.

⁵⁰ Ni da doun anzanuiti sopele nɔuna, ni da anza ɣiligaa zegeni mɔnɔ, nu laade é va ɣe lɔzu de yɔɔzu, keɛ dama, GALA ka é ɣeɛzu de yɔɔzu ga zeelei.»

⁵¹ Laʼan ɣeni Zakabe ma: «Weɛ kɔtu zidigi va ta kɔtu ɣaalɔgai, niiti gè ti logai de yɔɔzu.

⁵² Kɔtu zidigi nii ta kɔtu ɣaalɔgai niiti ta ga zeeleiti, ga eyɛsu pe gè la buɔa ti maazu, gè va li è vɔ pelei, gè va faa nɔu ɣe ga de, ta eyɛsu pe è la buɔa ti maazu, è va va pɔ pelei, è va faa nɔu ɣe ga ze.

⁵³ Abalaame ta Naɔɔɔ ta-GALAGI, ti-ɣee ná-GALAGI ɣe ga tukpɔɣaaleve nui de yɔɔzu.» Zakabe ɣonani GALAGI naa ma, nii Izaake ɣeni luazu ba.

⁵⁴ Naa volu Zakabe zalaɣai ɔlani gizei ma, é keɛɣeleaiti toli ga ti daamii wo. Ti laamiini, ti ni gizei ma.

* **31:47 31:47** Alame wooi zu, Yegaal-Saɣaduta voluve ɣa ga «zeele woo ɔtu zidigi», eɣevelei é la ga Galeede Ebulu wooi zu. † **31:49 31:49 Misepa:** Daaseigi ti maaɔɣaai va ta «gwɛɛma wosuve».

32

¹ Laʼan wuzegeni ga sobuzobui, é ná-dounlonti ta ná-doun anzanuiti nɛɛɛ, é tuya loo ti vɛ. Naa volu é ɣale ma, é li zeizuvɛ.

*Zakɔbe ɣevele bɛɛ vai ga
ti ɣomi ta Ezawu*

² Zakɔbe vileni pelei zu, é da li. GALA ná-geezuɣeelaiti ti vaani, ti daaɣomi.

³ Zakɔbe ti ɣaai ma, é ɣeni ma: «GALA ná-kɔlaaɣai ɣa!» E naama adavɛ laasei pɛɛni ga Maɣanayime (nii poluvɛ ga «kɔlaaɣa felegɔ»).

⁴ Zakɔbe keelaiti teveni luɣɔ diɛ Ezawu ma, Seyiil yooi zu, Edɔme ɣovii zu.

⁵ E devei nii veeni ti ya, é ɣɛ ti ma: «Wɛɛ nii ɣa wa bo mɔliɣii Ezawu ma: «Pele ɣa da-wotigɛ nui Zakɔbe bɔɛzu la: Gè zeini Laʼan vɔ bɛ, zèɛ ná eyɛsu niizu zeeli.

⁶ Nikeiti ta zèa, ta soovalegiti, ta baalagiti, ta botigɛ zunuiti, ta botigɛ anzanuiti. Gè keelaiti tevegɛ ga ti naama wooi laazeeli è ma, mɔliɣii, naa ɣa a kɛ gè zaalai zɔlɔ è ɣaazu.»

⁷ Keelaiti ti ɣaleni ma Zakɔbe vɔ bɛ, ti ɣɛ ma: «Gi liivɛ è-liɛ Ezawu vɔ bɛ, ta vaazu è laaɣomisɛ, ta zunu unnaanigɔ (400).»

⁸ Zakɔbe wola luani, zii da zoolɛ. Nuiti ti ɣeni polu, é naati balini su ga seizu felegɔ, é vɛɛ baalagiti ba, ta nikeiti, ta nɔmɛiti.

⁹ E ɣeni ma: «Ni Ezawu a vaana, é seizu ɣilagi zo, zɔi é yɛsu ná, naa ɣa zoo é vela.»

¹⁰ Naa voluma Zakɔbe maanɛɛni woni, é ɣɛ ma: «Kèɛ Abalaame ná-GALAGI, ta kèɛ Izaake ná-GALAGI, ɣooɣɔ GALAGI, ɗɛi è ɣeni mà: «Galena ma da-yooi zu, da-velɛyɛɣɛi wu, na faa vago ɣevele bɛɛzu è vɛ.»

¹¹ Gè la kulani su, gè va nuɔɔɣɔlai kpein sɔlɔ, ta woɔɣɣiladai kpein nii è kɛa nɔn tetema, nèi gè ga da-wotigɛ nui, mazɔlɔ kèai ma Zuludɛn tɛi kpudɛzu, na-tukpɔi nɔ ɣa é ɣeni zèa, kɛɛ niizu, na niina nuɔuse vɛɛ zeizu felegɔ unda.

¹² Nà è maanɛɛɛzu, kɔzo, è kula diɛ Ezawu ya. Mazɔlɔ nà luazu ga é mina va, é va pàa, gá doun deɛiti ta dointi.

¹³ Da ma, è ɣeni mà: «Nà faa vago ɣevele bɛɛzu è vɛ, gè è-mavofodai ɣɛ eɣɛ kpolodɛi ɣoba naɣaɛgi, é wola mɔin su, nu la zooga é va gaalu.» »

¹⁴ Naama adavɛ tɔna ka Zakɔbe niini ná. Nii é vaani la ga kɔligi, é naa ta zegɛni ba ga bɔɣɔ maazoloogi, é teve diɛ Ezawu vɔ:

¹⁵ boli zaa unfelegɔ (200) ta boli zine vuufelegɔ (20), baala saa unfelegɔ (200) ta baala sine wola vuufelegɔ (20),

¹⁶ nɔmɛ zaa vuusavago (30), é vɛɛ ti-yivoiti ba, ti ɣeni niimii bɔlezu, nika zaa vuunaanigɔ (40) ta nika zine puugo (10), soovale saa vuufelegɔ (20) ta soovale sine puugo (10).

¹⁷ E ti ɣalivaani ná-botigɛ nuiti ma, togani bulugi yeeɣaagwɛa ɣeni de su kpekpe. E ɣeni ná-botigɛ nuiti ma: «À leve tɔɣɔ, wo zɔɣɔzu ɣɛ togani bulugi ɣilagilagi va.»

¹⁸ E niima levei veeni ma mɔungi ya ga: «Siɛgi zu diɛ Ezawu wo laaɣomisɛ da, é wo ɣaazaɣa ga: «Da ga bɛ ná-nu? Mini ɣa è liizu ná?» A ɣena ma: «Bɛ nɔnɔ ɣa ga togani bulugi, nii é è ɣakala?»

¹⁹ da goɔɣaavote ga: «Da-wotigɛ nui Zakɔbe nɔnɔi vɛ, é tevegɛ mɔliɣii Ezawu ma ga sabai. Wɛɛ tɔ bɔɣɔgoi va, é vaazu gi voluvelei.» »

²⁰ Naama leve ɣilagi nɔ ɣa é feeni felesiei ya, ta savasiei, ta naati kpein niiti ti vileni togani bulugiti polu, é ɣɛ ti ma: «Vele ɣana wa bɔɛ la Ezawu vɔ, siɛgi zu wa ɣomina da.

²¹ Wa ɣɛɛzu ma balaa: «Wɛɛ, da-wotigɛ nui Zakɔbe va, é vaazu gi voluvelei.» » Mazɔlɔ é ɣeni ɣɛɛzu ma: «Nà ziileizu ga bɔɣɔ maazoloo gani, nii é liizu tɔɣɔ, naa volu nà gaazuve vɛɛ niina, tanisu toɣa yeezei bù ga pagɔ.»

²² Bɔɣɔ maazoloo ganiiti ti liini tɔɣɔvelei, tɔ bɔɣɔi niini kotai wu naama ɓidii.

²³ E wuzegeni naama ɓidii nɔ, é li ga anza felegɔiti, ta botigɛ anzanu felegɔiti, ta ná-doun puugo maazu ɣilagiti (11), é buɗɛ zie wolai Yaɔke maalevesuvɛ.

²⁴ E ti zegeni, é ti bude zie wolai maazu, nii kpein é gɛni ga nɔnɔ, é naa pɛ kpudɛni.

Zakɔbe ná-nɛpi ɔɔ vai

²⁵ Zakɔbe ɔila ko yɛni ná. Ti kɔɔni naazu ta zunui ta, eyɛsu geelaalao.

²⁶ Zunui kaai ma ga é la zɛzu Zakɔbe wu, é doɣani kpala ɣaei losuɛ kpogɔ ɣaei va. Kpala ɣaei zɛni su kpogɔ ɣaei losuɛ, siegi zu ti gɛni nɛpii ɔɔzu la.

²⁷ Zunui gɛni Zakɔbe ma: «Bena bà, gè li, mazɔɔ woza ɣana ɣala.» Zakɔbe goɔɣaavoteni, é gɛ ma: «Gè la ɓesu è va pɛ, è va li, ni è la tuya looni bè.»

²⁸ Zunui gɛni ma: «È-laaseigi ɣa ga lee?» E goɔɣaavoteni, é gɛ ma: «Zakɔbe.»

²⁹ Zunui gɛni ma mɔnɔ: «È-laaseigi la mɔ ɣea ga Zakɔbe, kɛɛ toɣa ɣe ga Izilayɛle,* mazɔɔ è nɛpii ɔɔa GALA daalɔɣma, ta nuiti, è pile sɔɔɔga.»

³⁰ Zakɔbe gaazagani, é gɛ ma: «Nà è maanɛɛɛzu, è-laaseigi lɛ ga ze.» E goɔɣaavoteni ga: «Leeni vaa zu è dàaseigi maagaaɣabosu?» E tuya looni bɛ náɛ nɔ.

³¹ Zakɔbe naama adaɛ laasei pɛɛni ga Penuwele,† mazɔɔ é gɛni ma: «Gè GALA kaave ga ɣaazuni ta ɣaazu, zɛnvui ɣizo.»

³² Foloi lɛɛni niina, siegi zu é gɛni leɓesu la Penuwele va. Zakɔbe gɛni lɛkpuzu, é ɗa yei ɓalai ma fifi.

³³ Naa ɣa é ba, zaagaza, Izilayɛle nuiti ti la ɗa ga sua nɔtai mia, nii é kpalai zu, é lɛɛzu kpogɔ ɣaei lodazuɛ, mazɔɔ Zakɔbe loɣani nɔtai va, é kpala ɣaei lodazuɛ.

33

Zakɔbe ta diɛ Ezawu ti yɔɔzuɓɛɛ vai

¹ Zakɔbe ɣaazuwuzegeni, é wɛɛ, é Ezawu ɣa, é ɗa va, zunu unnaanigo (400) polu. E dointi gaagwɛɛni Leani zɔɔzu ta Lasele ta botiɣe anzanu felegɔiti.

² E botiɣe anzanuiti ta ti-lointi toni velelave ti untuɣɔ, naa volu Lea ta ná-dointi, gaabelasu ɣe ga Lasele ta Zozɛfe.

³ To ɓɔɔɔi leveni ti luɣɔvelei, é nɔkɔni zooi ma ná zeizu ɣe lofela, eyɛsu é zeeli diɛ Ezawu gobave.

⁴ Ezawu ɓizɛni, é daagomi, é velevele ga kɔgi, é nɛɛɛ. Ti felegɔ ti tɔɔzeini ga wɔɔa.

⁵ Naa volu, Ezawu ɣaazuwuzegeni, é anzanuiti ka ta dointi, é gɛ ma: «Bɛɛni kanu ti è yeema loni munu?» Zakɔbe goɔɣaavoteni, é gɛ ma: «Dointi kana, niiti GALA ge ti veai ná-zaalai zu ɗa-wotiɣe nui ya.»

⁶ Botiɣe anzanuiti ti maaɓugani, tiya-o, ti-lointi-yo, ti nɔkɔ.

⁷ Lea ta ná-dointi ti maaɓugani ɓalaa, ti nɔkɔ. Naa volu Zozɛfe ta Lasele ti maaɓugani, ti nɔkɔ.

⁸ Ezawu gɛni ma: «Leeni ɣa è kɛɛzu ga nuuma vɛɓɛiti, gi ɣomigai ga tiye?» Zakɔbe goɔɣaavoteni, é gɛ ma: «Gè è zabave, naa ɣa a kɛ, gè zaalai zɔɔɔ mɔligii è ɣaazu.»

⁹ Ezawu ɣe ma: «Anii vooɔave zèa, kèeloun, ɗɔnɔi kpein make.»

¹⁰ Zakɔbe goɔɣaavoteni, é gɛ ma: «Ba-o, nà è maanɛɛɛzu, ni gè zaalai zɔɔɔge è ɣaazu, nà-soloo ganii zo. Mazɔɔ gwèlɛɛ è-ɣaazuɛ va, eɣɛvelei nu a wɛɛ la GALA gaazuɛ va, tama è yeezeiɛ bù ga pagɔ.

¹¹ Deɣemu, nà-soloo ganii zo, nii feai è vɛ, tɔɔzei GALA ge zaalaiti daavege bè, gè la valani ani nɔpɛ ma.» E ɣilini Ezawu ma, eyɛsu naa yeezei bu.

¹² Ezawu ɣe ma: «Ade liina, ade vilɛna pelei zu. Nà liizu è luɣɔ.»

¹³ Zakɔbe goɔɣaavoteni, é gɛ ma: «Mɔligii kwɛɛ ga doungoiti ta-vai ɓaave, ta togani yivoiti ti niimii ɓɔlezu. Ni nu a ɓɔina ti la, folo ɔila su ga ti zie vai, togani ɓulugi kpein undaa ɣa vili.

* **32:29 32:29 Izilayɛle:** Daaseigi nii ti maaɓugaai va ta «toɣa nɛpii ɔɔzu GALA daalɔɣma». † **32:31 32:31 Penuwele:** Daaseigi nii ti maaɓugaai va ta «GALA gaazuɛ».

¹⁴ Málígíi lo velela ndun tugó, nèi gè ga ná-botigé nui. Ndun ná, ná vilesu ti volu, gi da li vaa, é zoloo togani bulugi ná-siei ma, nii é kákala, ta é zoloo doungoiti ta-ziei ma, eyesu gè zeeli málígíi vó bɛ Seyiil.»

¹⁵ Ezawu gɛ ma: «Nà pɔ tɔun gè nà-nubuseiti gilazuve ye è va.» Zakóbe googaaivoteni, é gɛ ma: «Lee vaa zu naa a gɛ? Gè zaalai zoloo nɔ málígíi gaaazu!»

¹⁶ Naama volo ná nɔ, Ezawu galeni ma ga Seyiil vele.

¹⁷ Kɛɛ Zakóbe liini Sukote, é pɛɛi lɔni bɔgɔ vɛ, é kotaiti to ná-togani bulugiti bɛ. Naa ga é ba, adave ná laasei pɛai la ga Sukote (nii poluve ga «kotaiti»).

¹⁸ Zakóbe zegɛai ma Padan-Alame, é zeelini ga pagɔ Sikeme taazuve, Kanaan yooi zu. E zeini taa loave.

¹⁹ Vɛ é ná-sege gɔtai lɔni ná, é naama you bugai geyani Sikeme kɛɛgɛ Gamɔl ná-doun zunuiti ma, ga wali gae ungila (100).

²⁰ Miná ga é zalaɗa gulazuve bɛteni ná, nii é daasei pɛeni ga Ele-Elɔgeɛ-Izilayeɛle (nii poluve ga «GALA ka ga Izilayeɛle ná-GALAGI»).

34

*Kpɛ wola leve vai,
é lo Dina va*

¹ Yeeta, Lea ná-doun anzanui Dina, nii é sɔlɔni Zakóbe va, naa ga é gulani zooi zu anzanu loungoiti pɛɛ fai ma.

² Zou gundiɗii Geve nui Gamɔl ná-doun zunui Sikeme kaani, é vala ba, é ma bea zɛge.

³ E gɛlini Zakóbe ná-doun anzanui Dina va ga zii pɛ. Anzalopoi nɛeni bɛ, é bɔeni naa vó ga é kigi lati.

⁴ Sikeme gɛni kɛɛgɛ Gamɔl ma: «Anzalopoi nii gɛizie bè ga anza.»

⁵ Zakóbe mɛnigai ma ga é baaɗfulave ná-doun anzanui Dina ma, tɛi ná-doun zunuiti ti gɛni dɔbɔi zu ga ná-togani bulugi, é maaɗgɛni kpɔ, eyesu ti va.

⁶ Sikeme kɛɛgɛ Gamɔl liini, é bɔɛ Zakóbe vó.

⁷ Naa laa yɔgɔzu, Zakóbe ná-doun zunuiti ti vaani, ti zɛge dɔbɔi zu. Ti mɛnigai ma, ti yiiɗaawanani, ti yiiɗula, tɔzei Sikeme kɔzɔba vai gɛeni Izilayeɛle nuiti saama, daa vai zu ga Zakóbe ná-doun anzanui, nii maa la nɛeni ga é va gɛ.

⁸ Gamɔl bɔeni ti vó, é gɛ ti ma: «Wo-loun anzanui wola nɛɛvɛ doun zunui Sikeme vɛ, ná wo maanɛɛɛzu ga wo fe bɛ niina ga anza.

⁹ A gɛli gi va vulu vai zu, wo da wo-loun anzanuiti fe gi vɛ, wo da gɔnɔiti sege.

¹⁰ Wa zeɛ gi zaama, zooi laa ga lao wo luɗɔ ga wo zeɛ ná, wo wa-wotii gɛ su, wo ná tanigaa gɛya bɔgɔ vɛ.»

¹¹ Sikeme gɛni anzanu loungoi kɛɛgɛ ta dieni ma: «À niima vaaɔgɔi gɛ bè, ná naa ve wo ya, nii wa bona ga gè fe.

¹² A kákala la ga vulu anii, nii bɔlɔai, ta faaɔgɔ ani mɔinmɔin, ná naa ve, nii wa bo mà, kɛɛ à va bu ga anzalopoi gɛ ga anza.»

¹³ Zakóbe ná-doun zunuiti ti Sikeme ta kɛɛgɛ Gamɔl wooɗaivoteni ga kelegele, tɔzei é baaɗfulani ti-vaazeelai Dina ma.

¹⁴ Ti gɛni ti ma: «Faa gana, nii gi la zooga gi va kɛ, ga gi gi-vaazeelai ve zunu vɛ, nii é la latini pɛɛvolu, mazɔlɔ toɗa gɛ ga baaɗfulama vaa gi vɛ.

¹⁵ Gá va niima vai wu, kɛɛ kɛni wa gɛna ga gi gɛvele, ga wo zaama zunuiti kpein ti lati pɛɛvolu.

¹⁶ Naazu, gá gi-loun anzanuiti fe wo ya, gi wo-loun anzanuiti sege vɛ, gá zeɛ wo zaama, ade gɛ ga nubuse gɛla.

¹⁷ Kɛɛ ni wo la vaani tatipɛɛvolu vai wu, gi bogai, gá gi-vaazeelai zɛge, gi li.»

¹⁸ Gamɔl ta Sikeme ti yeezeini naama woɔiti bu, ti boni.

¹⁹ Zunu loundoi la ɣeni suɣoozani, é naama vai ɣe, nii ti boni, mazɔlɔ é ɣeni Zakɔbe ná-doun anzanui ɔɔ. Toɣa ti ɣeni woilosu goo ma gola keɣɣe vɛɛi wu.

²⁰ ɔamɔɔl ta ná-doun zunui Sikeme ti liini taa zɣɣɣɣe, ti ɔɔe ɣani ta-laazu nuiti pɔ,

²¹ ti ɣe ma: «Nui niiti ta ga ziilei bea ade letegi, de va bu, ti zeɪ zooi zu, ti ɔa suɣani ɣaizɛ, wɛɛ zooi zuwɔɔɔɔɔ ta-vaa zu, naati kpein nɔ. Da ti-loun anzanuiti sei, de dɔnɔiti fe ti ya.

²² Keɛ zunui naati ti la vaa bu, ti va zeɪ ade zaama, de va ɣe ga nuɔuse ɣila, keni ade zaama zunui kpein ge lati pɛɛɔɔɔɔ, eɣɛvɛɛi tiya ɔɔɣɔi ti la, ti latigai da pɛɛɔɔɔɔ.

²³ Ta-logani bulugiti, ti-yeaɣɣɣɣiti ta ta-loganiiti kpein ti la ɣea ga dɔnɔ ɔaa? Ade yeezei nɔ ta-levei wu, nii a ke ti ye ade va.»

²⁴ Niiti kpein ti ɣeni taa zɣɣɣɣe, ti ɔamɔɔl ta ná-doun zunui Sikeme wooi meni, ti yeezeini ti-wooi wu. Taazuɔe zunuiti kpein ti latini pɛɛɔɔɔɔ.

²⁵ Foloi zavaɛi ma, siɛgi zu ti ɣeni taɔai zu la, Zakɔbe ná-doun zunui felegɣiti Simiyɔn ta Levi, Dina diɛiti, ti ta-woɣa zɔkpɔiti seɣeni, ti loo taai zu, vɛ ziileigi ɣeni ná, ti zunuiti kpein paa.

²⁶ Ti ɔamɔɔl ta Sikemeni ɔalaa paani ga ɔɔɣa zɔkpɔi, ti ɛ, ti Dina ɣula Sikeme ná-pɛɛi wu, ti ɣula ná va.

²⁷ Zakɔbe ná-doun zunui zɔiti ti vaani, ti nu ɔoomaiti zeɣɣɣɣiti seɣe, ti taazuɔe zɔɔlaiti seɣe, tɔzei ti ɔaɣɣɣɣiti ti-vaazeelai ma.

²⁸ Ti togani goiti ta ma wolaiti seɣeni, é vɛɛ soovalegiti ba, nii kpein nɔ é ɣeni taazuɔe, ta ɔaɣɣɣɣiti su.

²⁹ Ti liini ga ta-naavoloiti kpein, ta ti-lointi, ta ti-anzaiti, ta nii kpein é ɣeni pɛɛiti bu, ti naati kpein seɣeni.

³⁰ Zakɔbe ɣeni naazu Simiyɔn ta Levi ma: «Wa kpɔɔɔɔ, wo maaɔoseɣe zooi zu nuɔuseiti be, niiti ti ga Kanaan nuiti, ta Feɛze nuiti. Nuɔuse go nɔ ɣa é zɛa, ta vaazu ɣaalezu ba dɔalɔɣɣa, ti kɔɔi vɛɛ bɔ, ti kɔlogolo, ná-o, ná-pɛɛyeɣe-yo.»

³¹ Ti goɔɣaavoteni, ti ɣe ma: «Lee vaa zu ɣa gi-vaazeelai ye ná, ti so eɣe kologolo anzanu?»

35

Zakɔbe zeɣe vai Sikeme, é ɛ Betɛle

¹ GALA ge ɣeni Zakɔbe ma: «Wuzeɣe, é ɛ Betɛle, é zeɪ ná. Da zalaɣa ɣulazuɔe ta ɔete ná GALAGI vɛ, nii é ɣulani é vɛ keɛma, siɛgi zu é ɣeni vɛlazu la è-liɛ Ezawu va.»

² Zakɔbe ɣeni ná-pɛɛyeɣe wu nuiti ma, ta niiti kpein ti ɣeni ba: «À kɔɔɣɣ ganigiti kula ɔɔɣɣ zaama, wo ɔɔɣɣ nade, wo wa-zeɣeiti maavalibo.

³ Ada wuzeɣezu, ade ɛ Betɛle. Ná zalaɣa ɣulazuɔe ɔetezu GALA be náve, nii é goɔɣaavoteni, siɛgi zu gɛ ɣeni la kpalai zu, é ɣeni bɔ ná-siɛi zu, kɛai ma pelei zu, gɛ ɔa li.»

⁴ Ti kɔɔɣɣ ganigiti kpein feeni Zakɔbe ya, niiti ti ɣeni ti ya, ta goizu anigiti ti ɣeni ti woizu. Zakɔbe zeɣe wɔɔni, é ti ɔu su, é pɔɔi ɔu ti ma sene gului wu, Sikeme ɣɔɔave.

⁵ Naa vɔluma, ti zeɣeni ná, ti li. GALA ge dualuagi ɔɔni ná maaɣoolii zu laaiti nuɔuseiti su, nu nɔpe ge la mɔ ɣeni Zakɔbe ná-doun zunuiti saɣalaboni.

⁶ Zakɔbe zeelini Luze, taai nii é Kanaan yooi zu, naa ɣa é ga Betɛle, ta ná-siɛpoluiti kpein.

⁷ E zalaɣa ɣulazuɔe ɔeteni ná, é naama aɔave laasei pɛeni ga Ele-Betɛle (nii poluve ga «Betɛle GALAGI»), mazɔlɔ miná ɣa GALA ge ɣulani be ná keɛma, siɛgi zu é ɣeni vɛlazu la diɛ Ezawu va.

⁸ Deɔola, anzanui nii é ɣeni ga Eleɔeka zo nui, naa zaani. Ti maaɣuluni Betɛle, sene gului wu. Ti ná laasei pɛeni ga: «Gɔɔ wo sene gului».

⁹ GALA ge ɖulani mɔnɔ keɛma Zakɔbe ve, siɛgi zu é vaani la, é zeɛge Padan-Alame, é tuya loo be.

¹⁰ GALA ge ɖeni ma: «È-laaseigi ɖa ga Zakɔbe, keɛ è la mɔ loli ga Zakɔbe laaseigi, è-laaseigi ɖa ɖe ga Izilayele.» E daasei pɛeni ga Izilayele.

¹¹ GALA ge ɖeni ma: «Nà ga GALA Zɛbei-Pɛ-Maliɖii. Buɖu, è ɖaawɔɔlo, ziiti ta zii mɔinmɔin ka ɖula è zu, masagaa ta ɖula è ɖoozu.

¹² Zooi naa gè feeni Abalaame ve ta Izaake, nà naa veezu è ve, wa è-mavofodai.»

¹³ Naa volu GALA ge wuzegeni, é zeɛge koba, naama ada ve ve é ɖeni ɔɔzu pɔ ná.

¹⁴ Zakɔbe kɔtui ɖaalɔni, ve GALA ge ɔɔni pɔ ná, é puya zalaɖai vuuni maazu, ta é gulɔi vu ma.

¹⁵ Zakɔbe naama ada ve laasei pɛeni ga Betele, ve GALA ge ɔɔni pɔ ná.

Benzamen zɔɔ fai ta Lasele zaa vai

¹⁶ Zakɔbe ta ná-nuiti ti zegeni Betele. Aisa ti va zeeli Efelata, ti lago maagoozaa ɖeni de de ná va, eyesu Lasele da doin zɔɔ. Ná-doun zɔɔ fai baani.

¹⁷ Doun zɔɔ koozuwanai ma ziegi zu, maavie bo anzanui ɖeni ma: «Mina lua, è doun zunu zɔɔga mɔnɔ.»

¹⁸ Keɛ zii loozuve, é va za, é daasei pɛeni ga Bene-Woni (nii poluve ga «màanɔɖɔ loun zunui»), keɛ keɛɖe daasei pɛeni ga Benzamen (nii poluve ga «zeezazu loun zunui»).

¹⁹ Lasele zaani, ti maagulu Efelata pelei zu, naa ɖa é ga Beteleyeme.

²⁰ Zakɔbe kɔtu zigigi loni ná-kabai ma ga ɖizesui. Zaaɖaza ta ɖeezu ma «Lasele ná-kabama ɖizesu ɖɔtui».

²¹ Izilayele wuzegeni, é li, é ná-sege ɖotai lo Mighedale-Edɛɛl voluvelei.

²² Siɛgi zu Izilayele ɖeni zeini la naama yooi zu, Luɓen liini, é la ga Biliɖa, keɛɖe anza ɖiligi nii é la ɖeni vuluni ga zɔi ɖevele. Izilayele naama wooi menini.

Zakɔbe ná-doun zunuiti tieɖi ɖeni ga puugo maazu fele (12).

²³ Lea ná-doun zunuiti ti ɖeni ga: Luɓen, Zakɔbe ná-doun zunu mɔungi, ta Simiyon, Levi, Zuda, Isakaal, ta Zaɓulon.

²⁴ Lasele ná-doun zunuiti ti ɖeni ga: Zozefe ta Benzamen.

²⁵ Lasele ná-botigɛ anzanui Biliɖa ná-doun zunuiti ti ɖeni ga: Dan ta Nɛfetali.

²⁶ Lea ná-botigɛ anzanui Zilepa ná-doun zunuiti ti ɖeni ga: Gade ta Aseɛl. Zakɔbe ná-doun zunuiti kana, é ti zɔɔni Padan-Alame.

Izaake zaa vai

²⁷ Zakɔbe ɖaleni ma, é va keɛɖe Izaake vɔ be, Mamelé, nii é ga Kiliyate-Aaleɖa, daasei pɛai ga Ebelon, ve Abalaameni ta Izaake ti seikɔɖɔmai ɖeni ná.

²⁸ Izaake zii ma voloi kpein ge ɖeni ga kona ungila kona vuulɔsava (180).

²⁹ Naa volu zii looni, é za, é li memɛwolani pɔ ti zaai. E wɔɔzaɖani, sii zuɖooza. Ná-doun zunui Ezawuni ta Zakɔbe ɖa ti maaguluni.

36

Ezawu mavofodai

(1 Dɔɔ Sevei 1:34-37)

¹ Ezawu nii é ga Edɔme mavofodai ɖa.

² Ezawu anzanu savago zegeni, é sei, Kanaan anzanu loungoiti saama: Ada, Elon ɖete nui ná-doun anzanui, Woɖoliɖama, Ana ná-doun anzanui, Siɓeyon ɖete nui ná-dounloin,

³ Basemate, Isemayeɛle ná-doun anzanui, Nɛɖayɔte baazeelai.

⁴ Ada Elifaze zɔɔni Ezawu ve, Basemate Leyuwele zɔɔ be.

⁵ Woɖoliɖama Yeyuse zɔɔ, ta Yalame, ta Kola. Ezawu ná-doun zunuiti kana, é ti zɔɔni Kanaan yooi zu.

⁶ Ezawu anzaiti seḡeni, ta ná-doun zunuiti, ta ná-doun anzanuiti, ta ná-pele wu nuiti kpein, ta ná-togani bulugiti, ta ná-toganii kpein, naavoloi kpein é sɔlɔni Kanaan yooi zu, é li, é zeí zou ḡili su, é maagooza deḡei Zakɔbe va.

⁷ Tɔzei naavoloi wola ḡaawɔlɔni, ti la bena zoo zeizu ɔɔma ada ḡila, ta zooi zu, ɔe ti seikɔḡmai ḡeni ná, naa la mɔ bena kula ḡe ti va, tɔzei ta-logani bulugiti faa va.

⁸ Zekana Ezawu zeini la Seyiil ḡize yooi zu. Ezawu ḡa é ga Edɔme.

⁹ Ezawu mavofodai ná-fai ḡaa: Edɔme nuiti ti-memewolai, é ḡeni Seyiil ḡize yooi zu.

¹⁰ Ezawu ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: Elifaze, Ezawu anzai Ada ná-doun zunui, Leyuwele, Ezawu anzai Basemate ná-doun zunui.

¹¹ Elifaze ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: Teman, Womaal, Sefo, Gayetame, ta Kenaze.

¹² Ezawu ná-doun zunui Elifaze anza ḡiligi ḡeni ga Timina, nii é la ḡeni vuluni ga zɔi ḡevele, naa doun zunui zɔlɔni be ga Amaleke. Ezawu anzai Ada ná-dounlonti kana.

¹³ Leyuwele ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: Naḡate, Zela, Sama, ta Miza. Ezawu anzai Basemate ná-dounlonti kana.

¹⁴ Ezawu anzai Woḡoliḡama, é ga Ana ná-doun anzanui, Siḡeyon ná-dounlɔn, naa ḡa é Yeyuse zɔlɔni be, ta Yalame, ta Kola.

¹⁵ Bolodama ḡundiḡiiti kaa, ti ḡulani Ezawu ná-doun zunuiti saama. Ezawu ná-doun mɔungi Elifaze ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: kundiḡii Teman, kundiḡii Womaal, kundiḡii Sefo, kundiḡii Kenaze,

¹⁶ kundiḡii Kola, kundiḡii Gayetame, ta kundiḡii Amaleke. Elifaze nɔnɔ ma wolodama ḡundiḡiiti kana Edɔme yooi zu. Ada ná-dounlonti kana.

¹⁷ Ezawu ná-doun zunui Leyuwele ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: kundiḡii Naḡate, kundiḡii Zela, kundiḡii Sama ta kundiḡii Miza. Leyuwele nɔnɔ ma wolodama ḡundiḡiiti kana Edɔme yooi zu. Ezawu anzai Basemate ná-dounlonti kana.

¹⁸ Ezawu anzai Woḡoliḡama ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: kundiḡii Yeyuse, kundiḡii Yalame, ta kundiḡii Kola. Ana ná-doun anzanui Woḡoliḡama, Ezawu anzai nɔnɔ ma wolodama ḡundiḡiiti kana.

¹⁹ Ezawu nii é ga Edɔme ná-doun zunuiti kana, ta ma wolodama ḡundiḡiiti.

Woli nui Seyiil mavofodaiti

(1 Dɔlɔ Sevei 1:38-42)

²⁰ Woli nui Seyiil mavofodaiti kaa, ti ḡeni ga sei nu mɔungiti zooi zu: Lotan, Sɔḡale, Siḡeyon, Ana,

²¹ Dison, Eḡeḡ, ta Disan. Naati ka ti ga Woli nuiti ta-wolodama ḡundiḡiiti, Seyiil ná-doun zunuiti, Edɔme yooi zu.

²² Lotan mavofodaiti ti ḡeni ga: Woli ta Ḣemame. Lotan baazeelai laaseigi ḡeni ga: Timina.

²³ Sɔḡale mavofodaiti ti ḡeni ga: Alavan, Manaḡate, Eḡale, Sefo ta Woname.

²⁴ Siḡeyon ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: Aya ta Ana. Ana tɛi ka é ziɛungi ḡaani tevebai zu, nii kpadiiai, siɛgi zu é ḡeni daamianigi veezu la keɛḡe ná-soovalegiti zea, é da ti make.

²⁵ Ana ná-dointi ti ḡeni ga: ná-doun zunui Dison ta ná-doun anzanui Woḡoliḡama.

²⁶ Dison ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: Ḣemedan, Eḡeban, Yitilan ta Kelan.

²⁷ Eḡeḡ ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: Biligan, Zaavan ta Akan.

²⁸ Disan ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: Use ta Alan.

²⁹ Woli nuiti ta-wolodama ḡundiḡiiti ti ḡeni ga: kundiḡii Lotan, kundiḡii Sɔḡale, kundiḡii Siḡeyon, kundiḡii Ana,

³⁰ kundiḡii Dison, kundiḡii Eḡeḡ ta kundiḡii Disan. Tiya ḡa ti ḡeni ga Woli nuiti ta-wolodama ḡundiḡiiti Seyiil yooi zu.

Edɔme masagiti

(1 Dɔlɔ Sevei 1:43-54)

³¹ Masagiti daaseigiti kaa, niiti ti masadai gɛɛni Edome yooi unda, aisa masa ge va zeizilayele unda.

³² Beyool ná-doun zunui Bela masadai gɛɛni Edome unda, ná-taai laaseigi gɛni ga Dinaɓa.

³³ Bela zaai ma, Bosela nui Zela ná-doun zunui Yoɓaɓe masadai gɛɛni potogi zu.

³⁴ Yoɓaɓe zaai ma, Teman nuiti ta-you zu nui Gusame masadai gɛɛni potogi zu.

³⁵ Gusame zaai ma, Bedade ná-doun zunui Gadade masadai gɛɛni potogi zu. Toun ka é vonini Madiyan nuiti ma Moaɓe yooi zu. Ná-taai laaseigi gɛni ga Avite.

³⁶ Gadade zaai ma, Maseleka nui Samala masadai gɛɛni potogi zu.

³⁷ Samala zaai ma, Sayile masadai gɛɛni potogi zu. E gɛni ga Leɗoɓɓe taa wolai zunu, zie wolai laave.

³⁸ Sayile zaai ma, Akaɓool ná-doun zunui Baale-Ganan masadai gɛɛni potogi zu.

³⁹ Akaɓool ná-doun zunui Baale-Ganan zaai ma, Gadaal masadai gɛɛni potogi zu. Ná-taai laaseigi gɛni ga Pau. Anzai laaseigi gɛni ga Megetaɓeyele, Matelede ná-doun anzanui, é ga Mezaɗaɓe ná-dounloin.

⁴⁰ Ezawu ná-bolodama gundiɗiiti daaseigiti kaa, egɛvelei ti-zeizuveti ti la, ta egɛvelei ti-laaseigiti ti la: Timina, Alava, Yetete,

⁴¹ Wogoliɓama, Ela, Pinon,

⁴² Kenaze, Teman, Miɓisaal,

⁴³ Magadiyele, ta Iilame. Edome gundiɗiiti kana, egɛvelei ti-zeizuveti ti la, zooi zu nii ti solɓoni. Ezawu ga é ga Edome memɛwolai.

Zozɛfe Ná-Fai

37

(37:1–50:26)

Zozɛfe ná-segiti

¹ Zakɓɓe zeini Kanaan yooi zu, ve keɛɗɗe seikɓɓamai gɛni ná.

² Zakɓɓe ná-peleyeɗɗe ná-fai vete. Zozɛfe kona puugo maazu lofela (17) gɗulaai ma, ti gɛni togani bulugi makesu ta dieni keɛɗɗe anzai Biliga ná-doun zunuiti ta Zilepa ná-doun zunuiti. Zozɛfe gɛni ti maalɔɔzu, é da ti-zie vele ɗɗiti bo ti-gɛɛ ma.

³ Zozɛfe neeni Izilayele ve, é leve zɔɔma lointi ba, mazɔɔ é naa zɔɔni pɔɔzaɗa siegi zu. E sege vɔne papa feeni be.

⁴ Diɛni ti kaani ga neɛve ti-gɛɛ ve, é leve ti kpein ba. Ti wainzegeni, ti la gɛni zoosu ti va ɓɓe pɔ ga neɛɛgi.

⁵ Zozɛfe segi ta woni, é da li, é suɗula dieni ma, naati ti wainzegeni mɔno volu.

⁶ E gɛni ti ma: «À woilo segi naa ma, nii gè bogai!

⁷ Gè ade ɗaani, de da moloji gili ba kpalagave. Nà-molo gili wuzegeni, é lo, wɔno ma molo giliiti ti goolɛni ma, ti da nɔko bu.»

⁸ Diɛni ti gɛni ma: «Da kaazu ga da gɛɛzu ga masagi, è zeizigundi, è da gi leve?» Ti wainzegeni mɔno sese, ná-segiti ta daawooiti maavele ma.

⁹ E segi taɗili boni mɔno, nii é suɗulani dieni ma. E gɛni ti ma: «Gè segi ta woge mɔno. Gè foloi ɗaani, ta alugi, ta somideɗa puugo maazu gilaɗiti (11), ti vaani, ti nɔko bu kàkalave.»

¹⁰ E suɗulani keɛɗɗe ta dieni ma, naa zeli lo ma, é gɛ ma: «Segi naa voluve ɗa ga lee, nii è bogai? Da kaazu ga nà-o, è-lee-o, gá è-liɛni, gi kpein gá vaazu, gi nɔko è wu?»

¹¹ Diɛni ti gɛni toloi gɗulazu la, keɛ keɛɗɗe naama vaiti makeni ɗigi zu.

Zozɛfe vɔdi vai

¹² Zozɛfe diɛni ti liini Sikeme lugiti su vele, ga ti ti-gɛɛ ná-togani bulugi make.

¹³ Izilayele gɛni Zozɛfe ma: «Nà pɔ gè è leve è-liɛni pɔ be, ti togani bulugi makesuve Sikeme.» E googaavoteni, é gɛ ma: «Kèè, nà ɗaa.»

¹⁴ Izilayele gɛni ma: «Li, ɛ è-lieni pete, ni ti gedegɛ, ta ni faa nɔpe ge la toganiiti ba, ɛ gale ma, ɛ va ga ti-maawoo vagɔi pɔ.» E Zozefe leveni gana, ɛ zɛge Ebelɔn nemɛi zu, ɛ li Sikeme vele zɔli.

¹⁵ Ti gɔmini ta zunui ta, ɛ da dieni gaizie dɔbɔi zu. E gaazaɣani, ɛ gɛ ma: «Leeni gɛ ɛ gaiziezu?»

¹⁶ Zozefe googaavoteni, ɛ gɛ ma: «Nà dieni gaiziezu. Nà ɛ maanɛɛɛzu, ná le ga ze, ve dieni ti togani bulugi makesu ná.»

¹⁷ Zunui gɛni ma: «Ti zɛgea ve, ti li, tɔzei gè mɛnini, ti da gɛ ma: «Ade li Dotan.» » Zozefe vileni dieni kɔɣɔ vogi va, ɛ da li, ɛ ti gɛ Dotan.

¹⁸ Ti kaai ma goozama, kɛɛzu ɛ maabuɣa ti va, ti yaavai gɛlini ma ga ti paa.

¹⁹ Ti gɛni bɔɣɔ ma: «Se bo nui vete, ɛ vaazu.

²⁰ A va, ade paa, de pili zɛgezaɣai taɣila su. Ada gɛ ma nɔ sua vilei ta gɛ ɛ sogai, da pete naazu veleɣi ná-seɣiti ti vaazu gɛɛzu la.»

²¹ Siɛgi zu Luɛn naa mɛnini la, ɛ Zozefe maaloboni, ɛ gɛni pɔ, ɛ kula ti ya. E gɛni ti ma: «Ade mina zɛnvui gɛla zea.»

²² Luɛn gɛni ti ma mɔnɔ: «À mina namai vu! A sege, wo pili zɛgezaɣai nii zu, ɛ tevebai zu, kele à mina yeeloo ma.» E gɛni gɛsieu ga ɛ kizo, nii a kɛ ɛ gaagale ma, ɛ li kɛgɛ vɔ be.

²³ Siɛgi zu Zozefe zeelini la dieni pɔ be, ti ná-sege vɔnɛgi gɛlini ma.

²⁴ Ti soni, ti sege, ti pili zɛgezaɣai bogi zu, nii supakai gɛni de, zie nɔpe ge la gɛni su.

²⁵ Ti zeini naa voluma, ti da daamii wo. Ti gaazuwuzegeni, ti wele, ti Isemaye nui ti ma vɛbei gɛ, ti da va, ti da zɛge Galaade, ta-nɔmɛiti kasɔgɛliai ga gulu mana maku nɛnɛgi ma aniiti, ti gɛni liizu ga tiye Ezipete yooi zu.

²⁶ Ná nɔ, Zuda gɛ kɛgɛleaiti ma: «Lee gɛlanuma gɛ da sɔlɔ, da de-leɣei vaana, de ma namai lɔɣu?

²⁷ Ade li, de pɔdi Isemaye nui ti ma, de mina yeevɔɣu ba, mazɔlɔ de-leɣei gɛ ga de-ma namai ta!» Kɛgɛleaiti ti woiloni goo ma.

²⁸ Yaagɔiti ti gɛni zɛgezu Madiyan, naati tevesuve, ti Zozefe mɛɛnni, ti tɛ, ti kula zɛgezaɣai zu, ti pɔdini Isemaye nui ti ma ga wali gɛe vuufelegɔ (20), naati ti lii la Ezipete yooi zu.

²⁹ Siɛgi zu Luɛn vaani la volu zɛgezaɣai laave, Zozefe la mɔ gɛni su. E gɔba zɛgeiti balini ga kidaaviligi maavele ma.

³⁰ E gɛleni ma kɛgɛleaiti pɔ be, ɛ gɛ ti ma: «Dungoi la mɔ ná! Leeni gɛ ná kɛ?»

³¹ Ti Zozefe ná-segei zegeni, ti boli zinei gɔdaaleve, ti dɔ ma namai wu.

³² Ti ná-sege vɔnɛgi leveni ti-gɛɛ ma, ti gɛ ma: «Wele nii gɛ gi kaai! Pete, ni è-loun zunui ná-segei laade.»

³³ Zakɔbe kwɛɛni, ɛ gɛ ma: «Dɔn zunui ná-segei ve! Sua vilei ta sogai! Zozefe valivalia ga!»

³⁴ Zakɔbe ná-segeiti balini ga ga kidaaviligi maavele, ɛ zaamaɣili ga saa wɔlɔ wo segei, ɛ folo mɔnmɔin kɛɛni ná-doun zunui ná-saa wɔlɔi gɛ.

³⁵ Ná-doun zunuiti ta ná-doun anzanuiti kpein ti vaani gaanɛɛɛzu, kele ɛ la gɛni yeezeini gaanɛɛɛ nɔpe bu. E gɛni gɛɛzu ti ma: «Nà yesu wɔlɔzu, eyesu gè yei dɔn zunui vɔ be gɔvɛalaazu!» E gɛni ba nɔ, ɛ da wɔlɔ ná-doun zunui zaa vai zu.

³⁶ Madiyan nui ti Zozefe vɔdini Ezipete yooi zu Potifaal ma, nii ɛ gɛni ga Falagɔn ná-botigɛ nu wolai ta, masagi make nui ti ta-gundigii.

38

Zuda ta Tamaal ta-vai

¹ Naama ziegi zu, Zuda zegeni kɛgɛleaiti ba, ɛ li, ɛ ze Adulame zunui ta vɔ be, nii daaseigi gɛni ga Yiila.

² Náve Zuda Kanaan anzalopoi ta g'aani, nii keef'e laaseigi g'eni ga Suwa. E segeni ga anza, é vile polu.

³ E kogi zegeni, é doun zunu zoloo be. E daasei peeni ga Eel.

⁴ E kogi zegeni m'ono, é doun zunu zoloo, é daasei pee ga Wonan.

⁵ E doun zunui zavasiei zolooni volu, é daasei pee ga Sela. Zuda g'eni Kezióe siegi zu anzai solooni da.

⁶ Zuda anzanui ta zegeni ná-doun zunu m'ungi Eel ve, daaseigi g'eni ga Tamaal.

⁷ Eel g'eni ga nu n'ou G'oofo GALAGI g'aazu. G'oofo GALAGI paani.

⁸ Zuda g'eni naazu Wonan ma: «Li, é vile è-lie anzai volu, è-nim'ofoi ve, sei, è p'ono to è-lie va.»

⁹ Kele Wonan kweeni ga naama lointi ti la g'eezu ga toun n'ono. Naa g'a é ba, a la g'ena bedea die anzai ma, é g'eni gaabelazu ga é ma dei vu zoi ma, nii a ke é mina mavofoda zoloo die ve.

¹⁰ Nii é g'eni keezu, naa wola n'uni G'oofo GALAGI g'aazu, naa to balaa paani.

¹¹ Zuda g'eni naazu ná-doun anzai Tamaal ma: «Yena ga poanzai è-g'ee velel wu, eyesu doun zunui Sela w'olo.» E g'eni boezu g'ana ga Sela mina za ga dieni kevele. Tamaal liini, é ze keef'e velel wu.

¹² Sufoozani folo moinm'ingaa ti leve naa ma, Suwa ná-doun anzanui, é ga Zuda anzai, naa zaani. Siegi zu Zuda ná-g'olo wo foloiti ti leveni da, é leeni ga Timina vele ta b'olai Yiila, Adulame nui, ná-baalagiti maalega levezuve.

¹³ Ti g'eni Tamaal ma: «Wele, è-g'ee m'oin g'a leezu Timina, ná-baalagiti maalega levezuve.»

¹⁴ E ná-poanza zefeiti puuni, é segei veleveleni bofo ma, é bofo g'aazumaaloofo, é le, é ze Enayime nu leezuve Timina velel zu. Mazoloo é peteni ga Sela w'olonni niina, kele ti la g'eni feeni naa ya ga anzai.

¹⁵ Zuda Tamaal g'aani ga kolog'olo anzanui ta ve, mazoloo é g'aazuve maaloofo.

¹⁶ E maabufani ba pele g'obave, é g'e ma: «Va bu, g'e la ga de.» Mazoloo é la g'eni kweeni ga ná-doun anzai ve. Naa g'eni ma: «Leeni g'a da fe zèa, da vilena polu?»

¹⁷ E googaavoteni, é g'e ma: «Nà boli yivo g'ila teve è ma, é g'ula nà-togani bulugi zu.» Naa g'eni ma: «Zèe g'a bu, kele da kpounma ve zèa, eyesu è teve.»

¹⁸ E googaavoteni, é g'e ma: «Leeni g'a nà fe è ya ga kpounmai?» E g'eni ma: «Nii da da yeevoze da aniiti ba, naa ve zèa, ta da-galui, é ve da-lukpoi va.» Naa volu é vileni polu, naa kogi zegeni.

¹⁹ E wuzegeni, é li, é ná-segei vu, nii é g'aazumaaloofo la, é ná-poanza zefeiti segeni.

²⁰ Zuda boli yivoi leveni b'olai Adulame nui vo ga é lii la, é kpounma aniiti kula anzanui ya. Kele é la g'eni anzanui g'aani m'ono.

²¹ E náve nuiti gaazagani, é g'e ti ma: «Mini g'a kolog'olo anzanui ná, nii é g'eni losu pele g'obave Enayime?» Ti googaavoteni, ti g'e ma: «Kolog'olo anzanu la de niima ada y'ofozuve.»

²² E g'alen ma, é li, é g'e Zuda ma: «Gè la kaani, náve nuiti ti g'eeve mà: «Kolog'olo anzanu la de ná y'ofozuve neglein.» »

²³ Zuda g'eni ma naazu: «É make naa va, nii é zea, de mina bofo lo neg'ulasu zu. Wele, n'oun g'e boli yivoi nii levega po, kele é la kaani.»

²⁴ Alu savago g'efala levegai ma, ti vaani, ti g'e Zuda ma: «È-loun anzai Tamaal kolog'ologi g'ea, to volo kogi g'a ma, kolog'ologi maavele ma.» Zuda g'e ma: «À g'ula la, é g'ala.»

²⁵ Ti g'ei ma g'ulazu la eteave, é nu leveni keem'oin ma, é bo ma ga: «Zunui nii po ge ga niima g'oligiti, naa g'a ná-kogi mà. Nà è maan'eezezu, ti vete dee, be g'a n'ono ga anii, nii nu a da yeevoze da aniiti ba, ta galui, ta tukpoi niiti?»

²⁶ Zuda ti g'ai ma, é ti g'weeni, é g'e ma: «Toun solege, é leve n'oun ba, é naa g'eeve, t'ozei ba ga, g'e la vaani bu, é va ze doun zunui Sela ve.» E la m' g'eni keeni, é va laa la.

²⁷ Ná-doun zoloo siegi zeelai ma, ti kaani ga yoogiti ka ti g'eni koozu.

²⁸ Doun zoloo yeegefalai zeelai ma be, gilagi yeei gulani kelama. Maavie bo anzanui soni, e geze boigi gili zeei va, e ge ma: «Niima gelei ga e gulazu mounpa.»

²⁹ Kela e yeei looguni mona, boolai gula etea mounpa. Maavie bo anzanui geni ma: «E gulave ga zeeгааааа!» Ti daasei peni ga Pelaze (nii poluve ga «kulazuve»).

³⁰ Naa volumna boolai zolooni, nii geze boigi gilini zeei va. Ti naa laasei peni ga Zela.*

39

Zozefe gee vai Potifaal vo be

¹ Ti yeini ga Zozefe Ezipete yooi zu. Ezipete nui Potifaal, nii e geni ga Falagon na-botige nu wolai ta, ta e ga masagi make nuiti ta-gundigii, naa ga e Zozefe geyani Isemayelee nuiti ma.

² Goofo GALAGI geni Zozefe va, naa maavele ma, e geni undaaneei zolobu naa kpein su, nii e bena ke. E geni maligii Ezipete nui na-pelei wu.

³ Naa peteni ga Goofo GALAGI ga toun ba, nii napegi e geni keezu, Goofo GALAGI geni naa betezu zeema.

⁴ Zozefe zaalai zolooni maligii gaazu, e dooni na-botii zu, e sei na-pelei unda. Nii kpein e geni zea, e naati kalivaani ma.

⁵ E zo naama voloi ma, Potifaal seidai ma na-pelei unda, ta nii kpein e geni zea, Goofo GALAGI tuya looni Ezipete nui Potifaal na-pelei ve, Zozefe maavele ma. Goofo GALAGI na-tuyai geni zeaglogiti kpein ba, e geni ga pelei wu, baa kpalagaveti.

⁶ Niiti kpein ti geni ga zeagoli, e ti yeni Zozefe yeezu, e la mo geni faa gili keezu, keni e na-daamianigi zega na.

Zozefe geni ga zaalamai gola vagai.

⁷ Naama vaiti pe poluma, Zozefe maligii anzai gaazu gulani ba, e ge ma: «Laa ga ze.»

⁸ E geleni, e ge maligii anzai ma: «Pelei wu vai leve ga kogo felego, maligii la faa nape kwee ta zu, e ti pe zeeze zeezu.

⁹ E la wolooni ndun ba niima vele wu, e la to seini faa nape ma, keni da na, toozei da ga anzai. Na naama vaa jou wolai geezu gale, ge koto zega GALA daalagoma?»

¹⁰ Folo-o-folo e geni boizu Zozefe la, e da faa gilagi na wo ma, kela naa la geni woilosu ta ma, e geleni na-dakoba vai va, ga a va vile polu.

¹¹ Folo ta, Zozefe vaani, e le pelei wu, ga e na-botii ge. Nu nape ge la geni na, pelei wu nuiti su.

¹² E soni na-segei va, e ge ma: «Laa ga ze!» Zozefe na-segei yeni zea, e vela, e gula etea vele.

¹³ Siegi zu e kaani la ga naa na-segei yega zea, e vela, e li ga etea vele,

¹⁴ e na-pele wu nuiti tolini, e ge ti ma: «Sinigi vaa ga Ebulu nui ade vo, e da baagula ade ma. Paave po, e ge e la ga ze, keni kpaingai.

¹⁵ Siegi zu e kaai la ga ge woogula ga kpeei, e na-segei yega vuuni kobave, e vela, e li ga etea vele.»

¹⁶ E Zozefe na-segei yeni jobave, eyesu sinigi vaa pelei wu.

¹⁷ E faa gilagi na woni ma, e ge ma: «Ebulu nui e ga duoi, nii e vaai la ade vo, paave po ga e baagula ma.

¹⁸ Kela tei ge woogulaai ga kpeei, e na-segei yega kobave, e vela, e li ga etea vele.»

¹⁹ Kpegai ma ga anzai boe woosti meni, e da ge ma: «Welena, naa ga da-luoi kea,» Zozefe maligii wola yiigaawanani.

²⁰ E Zozefe zoni, e pili kasoi ga, ve masagi na-kasoga nuiti ti makeni na. Minaga Zozefe geni na kasoi ga.

Zozefe gee vai kasoi ga

* **38:30 38:30 Zela:** Daaseigi nii ti maabugaai va ta «ma boi soogi e volozu».

²¹ Goofo GALAGI geni Zozefe va, é woofegiladai ge be, nii a ke naa zaalai zoloo kaso gundigii ya.

²² Kaso gundigii kasofo nui zaiti kpein kalivaani Zozefe ma. Faa nape ge la geni geezu toun polu.

²³ Kaso gundigii la mo geni welezu naama vai tanape ma, nii é geni geezu Zozefe yeezu, mazoloo Goofo GALAGI geni ba. E vaani bu, naa pe subete, nii é geni keezu.

40

Falaŋon ná-botigē gundigī felegaiti ta-zegiti

¹ Naama vaiti poluma, Ezipete masagi Falaŋon ná-kpɔleɔle gani wotigē nuiti ta-gundigii ta ná-daaŋoli wotigē nuiti ta-gundigii ti ɔaŋoni ti-maligii, Ezipete masagi ma.

² Falaŋon yiigulani niima gundigī felegaiti daalɔŋoma, kpɔleɔle gani wotigē nuiti ta-gundigii ta daaŋoli wotigē nuiti ta-gundigii.

³ E ti vilini kasoi ɔa, masagi make nuiti ta-gundigii ná-pelei wu, ve Zozefe makega geni de ná.

⁴ Naa ti ɔalivaani Zozefe ma, ga é da wele ti ma. Ti yeegeɔalai ta geeni kasoi ɔa se.

⁵ Kpidii ta, Ezipete masagi ná-kpɔleɔle gani gundigii ta ná-daaŋoli gundigii, ti geni kasoi ɔa, ti felego pe ti segi woni, eseni ta nono ma zegi, poluve geni ti gilagilagi va.

⁶ Naa vɔluma zobui, Zozefe vaai ma ti vo be, é weleni ti va, ti pe ti ɔaazuɔiliali.

⁷ E Falaŋon ná-botigē gundigiiti gaazaŋani, ti geni toun ba maligii ná-pelei wu kasoi ɔa, é ge ti ma: «Lee vaa zu za wo-ɔaazuveti ɔouɔai?»

⁸ Ti gooɔaavoteni, ti ge ma: «Gi segi woge, kele nu nape ge la ná, nii a poluve wo gi ma.» Zozefe geni ti ma: «GALA tei a zoo é segiti poluveti bo ɔaa? A wa-zegiti suɔula lee ma.»

⁹ Kpɔleɔle gani gundigii laaloni ná-segi zu, é suɔula Zozefe ma, é ge ma: «Nà-segi zu, wele, ansafo tɔkulugi geni kàkalave.

¹⁰ Ansafo tɔkulugi naama beke savago geni ba. Siegi zu é lenuni la, ma vuai ɔulani, ta ma ɔpɔgiti ti leezen ɔoigi ve.

¹¹ Falaŋon ná-kpɔle wɔwɔi geni zèa zoni, gè leezɛinti segeni, gè ti luɔa Falaŋon ná-kpɔle wɔwɔi zu, gè kpɔle wɔwɔi ve Falaŋon ya.»

¹² Zozefe geni toun ma: «Poluve ɔaa: ma beke savagaiti ta ga folo savagaiti.

¹³ Folo savago a levena, Falaŋon ɔa ɔɔungi wuzegē, é è ɔaafale ma da-wotii zu. Da ná-kpɔle wɔwɔi zeizu zeezaamave, egevelei è geni keezu la, siegi zu è geni la ga ná-kpɔleɔle ganiiti ma gundigii.

¹⁴ Kele ná è maanɛɛɛzu, ɔize sù, siegi zu è undaanɛɛzu la, nuɔɔɔla ge bè, è nà-faa vago wo Falaŋon ma, nii a ke é kùla niima ɔasoi ɔa.

¹⁵ Mazoloo ti kùlave Ebulu nuiti ta-yooi zu ga zeeɔaabaai, ve balaagi gè la faa ɔou nape keeni, nii nà vili kasofo ma vaa zu.»

¹⁶ Siegi zu daaŋoli wotigē nuiti ta-gundigii kaani la ga Zozefe segi volu vago woge, é geni ma: «Nà balaa gè segi ta woge, bulu ɔolo savago geni zeini ùnma.

¹⁷ Kpɔlɔgi nii gaagoozaa geni de, daamianigi ma zii kpein ge geni su Falaŋon ve, kele waniiti ti geni miizu kpɔlɔgi zu, é zeini ùnma.»

¹⁸ Zozefe gooɔaavoteni, é ge ma: «Poluve ɔaa: kpɔlo savagaiti ta ga folo savagaiti.

¹⁹ Folo savago a levena, Falaŋon ɔa ɔɔungi leve è va, é è zele gului va, waniiti ta è-ma zuai mi.»

²⁰ Foloi zavasiei ma, Falaŋon zoloo fai ma ɔoozunɛ yeei, é daamiani neɛne golai ɔeteni, é fe ná-botigē nuiti kpein be. Ná-botigē nuiti gaazu, é kpɔleɔle gani wotigē nuiti ta-gundigii ɔulani, ta daaŋoli wotigē nuiti ta-gundigii.

²¹ E kpɔleɔle gani gundigii vileni mɔno ná-botii ma, é da kpɔle wɔwɔi ze Falaŋon yeezaama.

²² Kεε ε daagoli wotige nuiti ta-gundigii zeleni gului va. Faiti pe ti vileni su, egevelei na Zozefe ta-zegiti poluve ti boni la.

²³ Kεε kpolebole gani wotige nuiti ta-gundigii la geni gizeni Zozefe zu, ε yeemani ma.

41

Masagi Falaḡon ná-segiti

¹ Kona felego levegai ma, Falaḡon segi ta woni. Petε: ε geni zie wolai Nile ḡobave.

² E nike zaa lofela ḡaani, ti wola vagai, ti lotai. Ti leni, ti ḡula zie wolai wu, ti da daamii wo tufa lenugi zu, zie ḡobave.

³ Nike zaa lofela ḡiligaa ti ḡulani zie wolai wu zaiti poluma, ti ḡudai, ti ḡana, ti lo ti ḡobave, zie wolai laave.

⁴ Nike zaaiti ti ḡudai ta ti ḡanaai, naati ti nike zaa lofelaiti miini, niiti ti vagai, ti lotai. Falaḡon wuunni.

⁵ E jiini volu, ε segi velesiei wo. E weleni, ε anii ḡopo dofela ḡa, ti ḡezai, ti vagai, ti vonogai ma lokulu gilagi va.

⁶ Naa voluma, ani ḡopo dofela ḡiligaa ti vononi zaiti poluma, ti booveai, ti vooloi ga folo ḡulazu vele viilei.

⁷ Ani ḡopogiti ti booveai, naati ti ani ḡopo dofela vagoiti kpoleni, niiti ti ḡezai, ti laavegai. Falaḡon wuunni, ε gaaga ga ε ḡea segi zu.

⁸ Sobui, Falaḡon geni unga wuulee, ε Ezipete molikulagiti ta ma ḡima nuiti kpein tolini, ε segiti sugula ti ma. Kεε nu nape ge la geni zooni, ε va ti voluwo Falaḡon ma.

⁹ Kpolebole gani wotige ḡundigii kpei zegeni, ε ḡe Falaḡon ma: «Kigi loa na-faagaazagi zu za.

¹⁰ Yeeta geni de, Falaḡon yiigaawanani na-botige nuiti ma, ε nun pilini kasoi ḡa masagi make nuiti ta-gundigii na-pele wu, na-o, daagoli wotige nuiti ta-gundigii-yo.

¹¹ Kpidi ḡilagi zu, gi felego pe gi segiti boni, poluve geni ti va.

¹² Ebulu zunu loungoi ta geni gi va nave, masagi make nuiti ta-gundigii na-duai, gi gagegiti sugulani ma, ε ese nono voluwoni ma.

¹³ Ti pe ti vileni su na, egevelei ε poluwoni gi ma la. Falaḡon pileni volu na-botii ma, ε daagoli wotige nuiti ta-gundigii zeε gului va.»

Zozefe Falaḡon ná-segiti

poluve wo fai

¹⁴ Falaḡon Zozefe lolini, ti kulani kasoi ḡa ga gaazuvilei. E nungi woni, ε na-segeiti maavalibo, ε li Falaḡon vo be.

¹⁵ Falaḡon geni Zozefe ma: «Ge se boge, nu nape ge la zooni poluve wosu, kεε ge menige ga da da segi voluve wo, ni nu a sugulana ε ma.»

¹⁶ Zozefe Falaḡon woogaavoteni, ε ḡe ma: «Na laade, kεε GALA ka a googaavote pagai ve Falaḡon ya.»

¹⁷ Falaḡon geni Zozefe ma: «Na-segi zu, ge geni loni zie wolai Nile laave.

¹⁸ Ge nike zaa lofela ḡaani, ti lotai, ti wola vagai. Ti leni, ti ḡula zie wolai wu, ti da daamii wo tufa lenugi zu zie ḡobave.

¹⁹ Naa volu, nike zaa lofela ḡiligaa ti ḡulani, ti le zaiti poluvelei, ti ḡanaai, ti wola ḡudai, ti-ḡolgi ḡulaai ti ma, ge la de ti ḡegala ḡaani nai zu Ezipete yooi kpein su.

²⁰ Nike zaaiti ti ḡolgi ḡulaai ti ma, ti wola ḡudai, naati ti nike zaa lofela mungiti miini, niiti ti lota geni de.

²¹ Ti ti boleni, ti yei ti goozu, nu la volo kwεga ga ti love ti goozu. Nike zaa ḡanaiti ti ḡouni na, egevelei ti geni la mounpa. Eyesu ge wuun.

²² Naa volu zegi mona, ani ḡopo dofela ti laavegai, ti vagai, naati ti vononi ma lokulu gilagi va.

²³ Naa voluma, ani ɔɔpɔ ɔɔfela ɔɔligaa ti ɔɔnɔni zɔiti poluma, ti ɔɔoveai, ti zupakai, ti ɔɔoloai ga folo ɔɔlazu vele viilei.

²⁴ Ani ɔɔpɔgiti ti ɔɔoveai, naati ti ani ɔɔpɔ ɔɔfela ɔɔgɔiti kpɔleni. Gè sugulaa molikulagiti ma, kɛɛ nu nɔpɛ ge la poluve woni mɔ.»

²⁵ Zozefe ɔɔeni Falaɔɔn ma: «Segi bogai è vɛ, toɔa ga faa ɔɔila nɔ. Nii GALA ge ɔɔazu kɛɛzu, naa ɔɔana é kula kɛɛma Falaɔɔn vɛ.

²⁶ Nike zaa ɔɔfela ɔɔgɔiti ta ga kona ɔɔfelaiti, ani ɔɔpɔ ɔɔfela ɔɔgɔiti ta ga kona ɔɔfelaiti. Se gila kpegi nɔ vɛ.

²⁷ Nike zaa ɔɔfelaiti ti ɔɔanaai, ti ɔɔɔɔɔai, ti ma mɔungiti poluma, naati ta ga kona ɔɔfela ɔɔalaa, ta ani ɔɔpɔ ɔɔfelaiti ti zupakaiti, ti ɔɔoloai ga folo ɔɔlazu vele viilei, ta ɔɔɛzu ga kona ɔɔfela ɔɔlui.

²⁸ Eɔɔvelei nɔ gè boga da Falaɔɔn ma, nii GALA ge ɔɔazu kɛɛzu, naa ɔɔa é kulaa kɛɛma Falaɔɔn vɛ.

²⁹ Pɛɛ, kona ɔɔfela laawu, daamianigi wola ɔɔa mɔin Ezipete yooi kpein su.

³⁰ Pului ma ɔɔona ɔɔfelai ɔɔa ɔɔa naati poluma, nu ɔɔa yeema anii mɔin ziegɛ naa ma Ezipete yooi zu. Pului ɔɔa zooi ɔɔoloɔlo.

³¹ Pului naa é ɔɔazu, toɔa ɔɔi, nu ɔɔi ge la mɔ loa su ɔɔlo ga ni daamiani ge ɔɔɔani zooi zu.

³² Ni Falaɔɔn segi ɔɔaa, ná zeizu ɔɔe fele, naa ɔɔa ga faa ɔɔe deveai niina GALA bɛ, é ɔɔazu ɔɔɛzu ga suvile.

³³ «Falaɔɔn faa ɔɔila kɛɛna niizu, wɛɛ vaa ga ɔɔima nui ta, nii kelegelegai, è seɔe, è sei Ezipete yooi unda.

³⁴ Keni Falaɔɔn ani make nuiti sei zooi zu, ga ti Ezipete moloi zeizu ɔɔalusiei zeɔe ba, ani mɔin ɔɔona ɔɔfelaiti ma ziegiti su.

³⁵ Kona ɔɔgɔiti su ti ɔɔazu zeelizu, ti naama laamianigiti kpein gaale ba, Falaɔɔn ná-devei wu, ti moloiti gaale ba taaiti su, molo makesuveti, ti da wɛɛ ti ma.

³⁶ Daamianigi naati ta ɔɔe ɔɔuni ná zooi vɛ, pulu ɔɔona ɔɔfelaiti bɛ, ti ɔɔazu Ezipete yooi zu, naa ɔɔa a kɛ nuɔuseiti ti mina za ga pului zooi zu.»

Zozefe zeɛ vai ga kundiɔi wolai Ezipete yooi unda

³⁷ Naama wooiti ti wola nɛɛni Falaɔɔn ta ná-botigɛ nu wolaiti kpein bɛ.

³⁸ Falaɔɔn ɔɔeni ti ma: «Ada zoo nu ɔɔili ɔɔloɔsu nei ɔɔaa ga nii ɔɔvele, nii GALA Zenvui a ɔɔe zeini su?»

³⁹ Falaɔɔn ɔɔeni Zozefe ma: «Tɛi GALA ge niima vaiti dea ga de, nu nɔpɛ ge la ná nii a ɔɔegele, é ɔɔe ga ɔɔima nu ɔɔalaa ga è ɔɔvele.

⁴⁰ Da ɔɔa è ɔɔɛzu ná-pɛɛyeɔeɛi unda, ná-nuɔuseiti kpein ta ɔɔolo da-logiti bɛ. Ná ɔɔɔi nɔ ɔɔa tevegai è ɔɔa, ta gè ɔɔe è maazu ga masa kpɔkpɔgi maavele.»

⁴¹ Falaɔɔn ɔɔeni Zozefe ma: «Wɛɛ, gè è zeida Ezipete yooi kpein unda, devei ɔɔa da nɔ è ya.»

⁴² Falaɔɔn ná-masa balaɔaegi ɔɔilani yee ɔɔa, é do Zozefe yeei ɔɔa. E seɔe looni kɔba, nii é ga geze ɔɔgɔi. E zanu kɔbu ansai ɔɔilini kɔbu.

⁴³ E tɛɛni ná-wotoloi velesiei zu. Tevesuve, ti da zeze kakala velei, ti da ɔɔe ma: «À vile niibiga!» Zekana Falaɔɔn Zozefe zeini la Ezipete yooi kpein unda.

⁴⁴ Falaɔɔn ɔɔeni mɔno Zozefe ma: «Nà ɔɔa gè ga Falaɔɔn! Ni da laade, nu nɔpɛ ge la yeevua faa wu Ezipete yooi kpein su.»

⁴⁵ Falaɔɔn Zozefe laasei pɛɛni ga Safenate-Payeneya. E Asenate zeɔeni, é fe zeɛ ga anza, galagi daa ga Won, naa ná-zalaɔa ɔɔila nui Potifela ná-doun anzanui. Zozefe liini, é levetee, é wɛɛ Ezipete yooi ná kpein su.

⁴⁶ Zozefe ná-konagi ɔɔeni niina ga puusavago (30), siegi zu é liini la, é lo Ezipete masagi Falaɔɔn ɔɔazu. Seɔeai ma Falaɔɔn ɔɔ bɛ, é Ezipete yooi kpein subizeni.

⁴⁷ Kona dɔfelaiti daawu, niiti daamianigiti ti ɔɛɛni su, zooi baalɔnɔgi veeni ga poovamai.

⁴⁸ Zozefe kona dɔfelai ma laamianigiti kpein gaalɛni ba Ezipete yooi zu, ɛ daamianigiti maaɔni, ɛ pu taaiti su. E naa vuuni taai ɔilagilagi ɔoozuve, nii ɛ ga maaɔoolii zu yooi na-daamianigiti.

⁴⁹ Zozefe moloi gaalɛni ba, gola mɔin eɛe kpoloɔɛi ma naɔaegi. Naama vuovamai maavele ma, ti looɔoni gaalu fai va, tɔzei nu la mɔ ɔeni zoosu ɛ va gaalu, tiegi latevega ɔeni de.

Zozefe na-dointi ta-vai

⁵⁰ Pulu ɔona mɔunpagi yeelugɔ, Won na-zalaɔa ɔula nui Potifela na-doun anzanui Asenate zunu loun felegɔ zɔɔni Zozefe ve.

⁵¹ Zozefe doun mɔungi laasei pɛeni ga Manasɛ,* mazɔɔ ɛ ɔeni ma: «GALA ge zɛema na-kpɔɔiti kpein ma, ta kɛ na-peleyeɛi kpein ma.»

⁵² E felesiei laasei pɛeni ga Efelayime.† E ɔeni ma: «Mazɔɔ GALA ge kɛa ga kpugɔ nu, zooi naa zu, ve gɛ ziiɔɔɔi zɔɔni na.»

Pului

⁵³ Kona dɔfelai niiti aniiti ti wola ɔɛɛni su Ezipete yooi zu, naati ti leveni.

⁵⁴ Kona dɔfela vultiti ti tɔzeini ga vaa, eɛvelei Zozefe boni la. Pului looni zooi kpein su, kɛe daamianigi ɔeni Ezipete yooi pɛ su.

⁵⁵ Siegi zu pului a la Ezipete yooi kpein sona da, nuɔuseiti ti bena kpee loo Falaɔn woizu ga ti daamianigi zɔɔ. Falaɔn ɔeni Ezipete nui kpein ma: «À li Zozefe vɔ be, nii ɛ bosu wo ma, wo naa ɔe.»

⁵⁶ Pului looni zooi kpein su. Zozefe daamiani makesuɛti kpein daalaoni, ɛ ɔa moloi vɔdi Ezipete nuiti ma. Pului ɔeni liizu ga ɔɔda Ezipete yooi zu.

⁵⁷ Nui ɔeni zegezu zooi kpein su, ti ɔa va Ezipete, Zozefe vɔ be, ga ti moloi ɔeya, mazɔɔ pului wola ɔɔni zooi kpein su.

42

Zozefe keɛɛleaiti ti vaa laa mɔungi

Ezipete yooi zu

¹ Zakɔbe kaai ma ga moloi ɔa Ezipete yooi zu, ɛ ɔeni na-doun zunuiti ma: «Lee vaa zu wo welezu ɔɔɔ va wo ɔilagilagi?»

² Gɛ menige ga moloi ɔa Ezipete yooi zu. A yei, wo ta ɔeya na ade ve, nii a ke ade ye vulua, ade mina za.»

³ Zozefe keɛɛeloun puugɔiti ti yeini Ezipete yooi zu molo ɔeyazuve.

⁴ Zakɔbe la ɔeni Zozefe deɛi Benzamen vileni ti volu, ɛ ɔeni luazu ga faa ɔɔu mina ɔe la.

⁵ Izilayele na-doun zunuiti ti ɔeni zɔiti saama, niiti ti yeini molo ɔeyazuve, mazɔɔ pului ɔɔni Kanaan yooi zu.

Zozefe keɛɛleaiti poluɔula vai

⁶ Zozefe ɔa ɛ ɔeni devei wosu zooi zu na kpein. Tɔ ɔa ɛ ɔeni moloi vɔdizu nuɔusei kpein ma. Zozefe keɛɛleaiti ti vaani, ti nɔkɔ bu, ti unpile zooi ma.

⁷ Zozefe keɛɛleaiti kaani. E ti ɔweeni, kɛe ɛ ɔɔɔ ɔeeni, eɛe ɛ la ti ɔwee. E la ɔeni ɔɔni ti vɔ ɔɔn, ɛ ɔeni ti ma: «Mini ɔa wo zegeai na?» Ti googaavoteni, ti ɔe ma: «Gá zegezu Kanaan yooi zu, gi vaave daamiani geyazu.»

⁸ Zozefe keɛɛleaiti kweeni, kɛe tiya mu ti la ɔeni tɔun kweeni.

⁹ Zozefe ɔigi looni segiti su, ɛ boni, ɛ vile ti va. E ɔeni ti ma: «Wa ga nenegiti! Wo vaave ga wo zooi na-zobotalazuɛti sumɔ.»

* **41:51 41:51 Manasɛ:** Daaseigi nii ti maaɔugaai va ta «ɛ nu yeemazu». † **41:52 41:52 Efelayime:** Daaseigi nii ti maaɔugaai va ta «kpugui».

¹⁰ Ti gooɖaavoteni, ti ɖe ma: «Ba-o, mǎliɖii, gei gi ga ɖa-wotiɖe nuiti, gi vaave na ga gi molo ɖeya.

¹¹ Gi kpein ga na ga zunu ɖila kpegi ná-doun zunuiti, ga ga sɔbelama nuiti, ɖa-wotiɖe nuiti gi la ga nenegaa na.»

¹² E ɖeni ti ma: «Kpele-o, wo vaave zooi ná-zobotalazuveti sumɔsu na.»

¹³ Ti gooɖaavoteni, ti ɖe ma: «Da-wotiɖe nuiti ga ga keɖeloun puugo maazu felego (12), zunu ɖila kpegi ná-doun zunuiti Kanaan yooi zu. Loungo gelei, naa yege gi-ɖee vo be za, gila ge ɖeni ná, naa la mo vulua.»

¹⁴ Zozefe ɖeni ti ma: «Naa mu ka ge bosu wo ma, ge ɖe ma, wa ga nenegiti.

¹⁵ Wele, velegi ge vaazu wo voluɖulazu la. Na ɖonazu Falaɖon ma, nii e vulua, wo la ɖulazuve negelein, ni wo-legei la vaani ve.

¹⁶ Wo zaama, a gila teve, e li, e va ga wo-legei. Wa ma, wo ye kasoi ɖa eyesu wo boe wooiti poluɖula, na kwee ni gaamai ɖa wo bosu. Ni naa laade, ge ɖonaa Falaɖon ma, nii e vulua, wa ga nenegiti.»

¹⁷ E ti kpein dooni vooma kasoi ɖa folo savago laawu.

¹⁸ Foloi zavasiei ma, Zozefe ɖeni ti ma: «Nɔn na luazu GALA ba. Nii ge bosu wo ma, a naa ɖe, wa zenvui wo.

¹⁹ Ni wa ga sɔbelama nuiti, wo-ɖeloin ta ye kasoi ɖa, ve wo na, woun, wo li ga moloi, wo wa-veleyegeiti konakula la,

²⁰ naa volu wo va po ga wo-legei, naa ɖa a ke wa-boeiti poluɖula, wo mina za.» Ti yeezeini naa wu, ti naa ɖe.

²¹ Ti ɖeni ɖeezu boɖo ma: «Ungo, ade ɖeeve ga sɔba nu de-legei letegi, mazobo de na-ziizooli ɖaani, siegi zu e ɖeni de maanenezu la, de la ɖeni woiloni ma negelein! Naa ɖa e kea niima maanogo vai zeelia ade ma la.»

²² Luben kpoei zegeni, e ɖe ti ma: «Ge la ɖeni bosu wo ma baa, ga: «A mina nama ɖula gaazu vaa ɖe ga doungoi nii? Kele wo la ɖeni woiloni goɔ ma negelein. Ma namai ɖa niizu maagaaazaɖa ge wosu de ma.»

²³ Ti la ɖeni sugwee ga Zozefe ɖa gaagaaazu, mazobo e bena daawooleve nui ɖe ti yogo zu.

²⁴ Zozefe maagoozani ti va, e li, e lo, e da wolo. E vaani volu, e boe ti vo, e Simiyon ɖulani ti zaama, e gili ti gaazu.

²⁵ Zozefe devei veeni ga ti ta-bolbiti daave ga moloi, ti ese na-walii la na-boloi zu, ti daamianigiti fe ti ya, ta mi pelei zu. Naa ɖa ti keeni.

²⁶ Ti ta-zoovalegiti kasofilini ga moloi, ti li.

²⁷ Ti tagila ge na-molo boloi laalaoni ga e daamianigi ve na-soovalegi ya, ve ti niini na, e weleni, e na-walii ɖa na-boloi laave.

²⁸ E ɖeni keɖeleaiti ma: «Na-walii gaagalege ma volu, wele lee ba na-boloi zu!» Ti goozuulini, ti da lua, ti da ɖe boɖo ma: «Leeni ɖa GALA ge kea ga adeye?»

²⁹ Ti zeelini ti-ɖee Zakobe vo be, Kanaan yooi zu. Ti naa kpein sugulani ma, nii e ɖeni ga tiye.

³⁰ Ti ɖeni ma: «Zunui nii e ga zooi maliɖii, kpoeve gi vo ga ndufa, e gi zoge, ege ga ɖe ga nenegiti.

³¹ Gi ɖeeve ma: «Ga ga sɔbelama nuiti, gi la ga nenegaa.

³² Ga ga keɖeloun puugo maazu felego (12), gi pee ga keɖei ma. Gilagi la mo na, doungo gelei ɖa gi-ɖee vo be za, Kanaan yooi zu.»

³³ Zunui naa e ga zooi maliɖii, keeve gi ma: «Petee vele na kwee da ga wa ga sɔbelama nuiti. A wo-ɖeloin gila ze koba. A daamianigi zege wa-veleyegeiti faa ma. Tozei pului boive.

³⁴ A li, wo va ga wo-legei po. Na kwee ga naa maavele ga wo la ga nenegaa, kele wa ga sɔbelama nuiti. Na wo-ɖeloin ve wo ya, wa zoo wo ziezi zooi zu, maafilili la ɖea wo ma.»

³⁵ Siɛgi zu ti ta-bɔɔiti suwoni da, ɛɛ ná-wali ɔuun ge ɔeni laani ná-bɔɔi zu. Tiya-o, ti-ɔɛ-o, ti wɛni, ti ta-wali ɔuungi ɔa, eyɛsu ti da lua.

³⁶ Ti-ɔɛ Zakɔbe ɔeni ti ma: «Wa bɔlasu dɔinti ma! Zozefe la mɔ ná, Simiyɔn la mɔ ná mɔnɔ, wa ga Benzamen zɛɛ mɔnɔ, wo lii la! Nà nɔ ɔa naa kpein ge yɛsu ga ze.»

³⁷ Luɛn ɔeni kɛɛɛ ma: «Da dɔun zunu felegɔiti paa, ni gè la ɔaleni ma è ɔɔ ga Benzamen. Kaliva mà, nà ɔale ma la, gè vaa la è ɔɔ.»

³⁸ Zakɔbe ɔeni ma: «Ba-o! Wo la lia ɔɔma pɛ wa dɔun zunui, mazɔɔɔ diɛ zunui zaa, tɔ ɔila kpe nɔ ɔa é zèa niina. Ni faa ɔɔu a maazɔɔna siɛi zu, wo la vaazu bosu, wa nɔundɛga ɔlegiti zeizu ɔvɛalaazu soolɛi zu.»

43

Zakɔbe vaa vai

Benzamen lii vai wu

¹ Pulu ɔeni liizu ga wola ɔɔida zooi zu.

² Siɛgi zu ti ɛni la ga moloɔ mi, nii ti zɛɛni la Ezipete yooi zu, Zakɔbe ɔeni ná-doun zunuiti ma: «À ɔale ma, wo li, wo daamianigi tago ɔeya ade ɔɛ.»

³ Zuda ɔoɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Zunui naa boni, é maabakpa ga: «Wo la mɔ ɔaazulaa ɔazuɔɛ ma, kɛni wo-legɛi a yɛ ná wo ɔolu, wo va.»

⁴ Ni da yeeɛna gi-legɛi va, gi li ɔɔma, ɔá li naazu Ezipete yooi zu, gi daamianigiti geya è ɔɛ.

⁵ Kɛɛ ni è la pɔ, è va teɛ, gi la kɛa, gi va yɛi pɛ, mazɔɔɔ zunui naa ɔɛɔɛ gi ma: «Wo la mɔ ɔaazulaa ɔazuɔɛ ma, kɛni wo-legɛi a yɛ ná wo ɔolu, wo va.» »

⁶ Izilaye ɔeni ma: «Lee vaa ɔɔu mu kana wo kɛai ga ze, wa ɔɛna lia ɔɛzu zunui naa ma, wo-ɔɛloin tagili kana mɔnɔ?»

⁷ Ti ɔoɔaavoteni, ti ɔɛ ma: «Zunui naa gi ɔaazaɔaɛ ga fɛɔɛfɛɔɛɛgi ɔá-vaiti ma, ta ɔá-ɔɛɛɛɛ vaiti, é ɔɛ ma: «Wo-ɔɛ ɔa dɛ vulua ɔaa? Kɛɔɛloin ɔili ka wo ɔɛ?» ɔá ma, gi ɔoɔaavotegi veeni naati pɛ su, ɔá la zoo ɔale gi kwɛɛ ga toɔa ɔɛ gi ma: «A li, wo va ga wo-legɛ zunui?»

⁸ Zuda ɔeni kɛɛɛ Izilaye ma: «Dungoi yɛ ná, é li pɔ, naa ɔa a kɛ, gi wuzɛɛ, gi li, ada zoo de zɛnvui wo, ade mina za, da-o, gi-lointi-yo, giya-o.

⁹ Nà ɔa gè ga zeelagai, ga nà ɔazu tɔun maazu, da maɔaazaɔabo mà, ni gè la vaani la ɔolu è ɔɔ, gè va pile è ɔakala si, gè ɔɛ è ya ga soba nu eyɛsu ɔɔ.

¹⁰ Ni gi la ɔeni leɔini eyɛsu niizu zeeli, é ga gi zɛ ná zeizu ɔɛ ɔɛɔala fele.»

¹¹ Ti-ɔɛ Izilaye ɔeni ti ma: «Tei é ɔɛa ɔana, à nii ɔɛna mu. A zooi ma zɔɔɔ gani vaɔɔiti seɔɛna, wo ti ɔu wa-bɔɔiti su, wo lii la ga sabaliɔai zunui naa ɔɔ, gulo maku nɛnɛgi tago, ta kɔin gulo tago, ta gulu mana maku nɛnɛgi, ta miilegi, ta gulu waai ma ɔɛzɛiti, niiti ti ga pisetasegiti ta amandegiti.

¹² A walii ma ɔɛɛda felegɔi zɛɛ, wo ɔale ma ga walii ti daani wa-bɔɔiti daaɔɛ, tanisu kaka faa nɔ ɔeni de.

¹³ A wo-legɛ zunui zɛɛ, wo wuzɛɛ, wo ɔale ma zunui naa ɔɔ bɛ.

¹⁴ GALA Zɛɛi-Pɛ-Maliɔii zaalai ve wo ya zunui naa ɔazu, é va bu, é yeeɛ wo-ɔɛloin zɔi va, ta Benzamen, ga ti ɔale ma wo ɔɔ. Nɔun nà, ni nà ɔalasu dɔinti ma, gè ɔala ti ma!»

¹⁵ Ti sabaliɔai zɛɛni, ti walii ma ɔɛɛda felegɔiti seɛ ya, ti li ga Benzamen ɔalaa. Ti yeini Ezipete yooi zu, ti li, ti ɔɔɔ le ga Zozefe.

Zozefe kɛɔɛleaiti suzo fai ga pagɔ

¹⁶ Zozefe wɛni, é Benzamen ɔa ti va, é ɔɛ ná-naavolo unda nui ma: «Nui niiti tɛ ná-pelei wu, suai ta vaa, è kpeɛ, è daamii ɔɛɛle ɔɛɛ, mazɔɔɔ niima nuiti ta vaazu laamiizu pɔ bɛ folo gaalɔgai ma.»

¹⁷ Zunui naama vaiti kpein kɛni, niiti Zozefe deveni ti ma, é liini ga nuiti Zozefe ná-pelei wu.

¹⁸ Ti luani siegi zu ti liini ga tiye la Zozefe ná-pɛɛi wu, ti ɣeni ma: «Walii vaa ɔe, é ɣeni ada-bɔɔiti su zɔizu. Naa ɣa ti liizu ga adeye ma, ti vala ade ɔa ga maaɓaai, ti de ɣe ga duɔiti, ti da-zoovalegiti sege.»

¹⁹ Ti maaɓuɣaai ma Zozefe ná-naavolo unda nui ɔa, ti ɔɔeni pɔ nu lɛɛzuɔe pɛɛɛɛɛ.

²⁰ Ti ɣeni ma: «Gi maavaayɛ, mɔligii! Gi ɔaa ná zeizu ɣe ɣila, ga gi daamianigiti geya.

²¹ Siegi zu gi zeeliai ma ɔe maanɛɛni ga gi ni ná kpidi, gi gá-bɔɔiti daalaoni, ɛɛ ge wɛɛni, é ná-walii ɣa ná-bɔɔi laaɔe, é ɣeni nɔ kpein ga walii naa lieɣi, gi pɔdii looni la. Gi ɔaɔe la ɔolu.

²² Gi ɔaɔe ɓalaa ga wali ɣiligaa, ga gi daamianigiti geya. Gi la kwɛɛ ɓe ɣa é gá-walii laani gá-bɔɔiti su.»

²³ Naavolo unda nui ti woogaaɔoteni, é ɣe ma: «À yiilei, wo mina lua! Wa-ƐALAGI ɔe, wo-ɣɛɛ ná-GALAGI, nii é naavoloi laani wa-bɔɔiti su. Wa-walii zeelini zèa.» Naa ɔolu é yeeɓeni Simiyɔn ɔa, é lii la ti ɔɔ.

²⁴ E ti lɛɛni Zozefe ná-pɛɛi wu, é ɔa ga ziei ti ɔɔ, ti ɣɔɣɔiti maagba. E daamianigi veeni ɓalaa ta-zoovalegiti zea.

²⁵ Ti ɣeni sabalivaiti keɔele ɓetɛzu, ti ɗa Zozefe maaɓɔun, é ɣɛɛzu é ɔa folo gaalɔgai ma, mazɔɔ é woni ti ma ga ta daami wosu ɔɔma ta tiye.

²⁶ Siegi zu Zozefe ɔaani la ná-pɛɛi wu, ti sabalivai veeni zea, nii é yeni ti ya, ti ɔaa la, ti nɔkɔni bu zɔoi ma.

²⁷ E ti ɣaazaɣani ɔelei ti ɣeɔelei la, é ɣe ti ma: «Wo-ɣɛɛ ma wɔɔzaɣagi, nii wo ná-fai woni, keɔɛɛ? Toɣa ɗe vulua?»

²⁸ Ti googaaɔoteni, ti ɣe ma: «Da-wotigɛ nui gi-ɣɛɛ ɣeɔɛɛ, toɣa ɗe vulua.» Ti laani kɔɣɔwu.

²⁹ Zozefe wɛɛni, é Benzamen ɣa, nii é ɣeni ga degei, dee ná-doun zunui. E gaazaɣagi woni, é ɣe ma: «Wo-lege zunu ɣaabelagi ɣaa, nii wo ná-fai woni mà?» E ɣeni naa ma: «GALA ge é ɣaazumaawɔingɔ, doun zunu!»

³⁰ Zozefe ɣulani ga suɔile, mazɔɔ degei ɣaa vai zu ɓe, naa keɛni wuulee, ɣɔɔ wɔin soni. E lɛɛni daa ɔelei wu, é wɔɔ.

³¹ Naa ɔolu é ɣaazuɔe gbani, é ɣula ná. E ɣaabaani é ɓɔɣɔ zuzo, é ɣeni ma: «À ɔa ga daamianigi.»

³² Ti Zozefe nɔnɔi veeni zea yɛ, keɔɣɛɛɛɛɛti tɔnɔi ɣe yɛ, Ezipete nuiti ti ɣeni laamiizu pɔ ɓe, naati ɓalaa tɔnɔ veeni ti ya yɛ, mazɔɔ Ezipete nuiti ti la ɣeni kea, ti ɔa laami ɔɔma ta Eɓulu nuiti, ti ɣaazu kɔzɔba va ɣeni ga naa.

³³ Zozefe keɔɣɛɛɛɛti ti zeini gaazu ga ti zɔɔɔ pelei, é zo ma mɔungi ma, é li ma ɣaabelagi ɔɔ. Ti ɣeni wɛɛzu ɓɔɣɔ ɔa, ti laaɔai, ti ɣilagilagi.

³⁴ Zozefe daamianigiti teveni ti ɔɔ, niiti ti ɣeni ná-taɓalii ɣa. Benzamen ɣeni ɔɔɔsu, ná zeizu ɣe ɔɔlu, é leve zɔiti ba. Ti ɓɔɔleni, ti ɣoozune ta tiye.

44

Unma vai yɛ fai ga Benzamen

¹ Zozefe devei nii veeni ná-naavolo unda nui ya, é ɣe ma: «Niima zunuiti ta-bɔɔiti daave ga daamianigiti, eɣeɔelei ta zie bu la, é ɛɛ ná-wali la ná-bɔɔi la.

² Ná-kpɔɔle wɔwɔi, nii é ga walii, ɗa naa la loungo gelei ná-bɔɔi la, é pɛɛ ná-molo zɔngɔi ɔa.» Pɛɛ ungi Zozefe ná-deveiti keɛni.

³ Sobui, geelaalaogai ma, ti yeeɓeni nui niiti ba ta ta-zoovalegiti, ti li.

⁴ Ti ɣulaai ma taai ɔa, ti maa la ɣeni ɗe ɣoozani, Zozefe ɣeni ná-naavolo unda nui ma: «Wuzeɣe, é li, é ɔile nui niiti polu. Siegi zu é ti ɣɔɣɔzu mɛɛnsu da, ɗa ɣe ti ma: «Lee vaa zu wo faa ɔagɔi zuloozu ga faa ɣɔi?»

⁵ Leeni vaa zu wo mɔligii ná-kpɔɔle wɔwɔi unmaai, nii a ɗa ɓɔɔle su, é ɗa sege, é aɗɔi ɓeɛ la? Faa ɣɔu wola ɣana wo keai ga ná.» »

⁶ Naavolo unda nui ti ɔɔɔzumɛɛnni, é bɔɛ ti ʋɔ, eɣɛvelei nɔ maligii boni la ma.

⁷ Ti goɔɣaavoteni, ti ɣɛ ma: «Leeni vaa zu maligii bɔɛzu ɣana ga naama zii? Da-wotigɛ nuiti ti la dɛ naama ɣisɛ nɔpɛ boni ga ti naa ɣɛɣala vaa ɲɔu ɣɛ!

⁸ Walii gi kaani gá-bɔɔiti daavɛ, gi ʋaavɛ ga naa ʋolu è ʋɔ, gi zeɣe la Kanaan yooi zu. Lee vaa zu gá li mɔnɔ walii baa mu zanu unmazu è-maligii ná-pelei wu.

⁹ Da-wotigɛ nuiti gi zaama, zɔi nɔpɛ kpɔɔle wɔwɔi ɣulazu zeevo su, naama nui ɣa za, giya bɔɣɔi gá ɣɛ ga maligii ná-duɔiti!»

¹⁰ Naavolo unda nui ɣɛni ti ma: «Naa zolooga eɣɛvelei wo bogai la. Zɔi nɔpɛ a ɣula zeevo su, naama nui ɣa ɣɛ ga ná-duɔi, naazu wɔun, wa ɣɛ ga sobalala nuiti.»

¹¹ Eɛɛ ge ɣaazuvileni, é ná-bɔɔi ʋile zooi ma, é daalao.

¹² Naavolo unda nui ta-bɔɔiti suveeleni, é tɔɔzeini ti-ma bakologi ʋa, é gaaɓela ti-ma loungoi ma. Kpɔɔle wɔwɔi ɣaani Benzamen ná-bɔɔi zu.

¹³ Ti ta-zɛɣeiti balini ga kidaaviligi maavele ma, eɛɛ ge ná-soovale kasɔɣili ʋolu, ti ɣale ma taazu.

¹⁴ Zuda ta kɛɣɛleaiti ti zeelini Zozefe ná-pelei wu, naa ɣɛni dɛ ná-pelei wu, ti nɔkɔni bu zooi ma.

¹⁵ Zozefe ɣɛni ti ma: «Leeni vaa ɣa wo keai ga nii? Wo la kwɛni baa, ga zunui eɣɛvelei gè la, ná zoo adɔi bɛɛzu?»

¹⁶ Zuda goɔɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Lee ɣa gá bo maligii ma? Gá bɔɛ ɣale? Gá bɔɣɔ maalobo ɣale? GALA ge da-wotigɛ nuiti ta-vaɔɣaazagi ɣula keɛma. Giya ɣaa, gi ɣɛa ga maligii ná-duɔiti, giya-o, zɔi kpɔɔle wɔwɔi ɣaai zea-o.»

¹⁷ Keɛ Zozefe ɣɛni ma: «Gè ɣizo naa ma, gè ʋa naa ɣɛɣala vaa ɣɛ! Nui nii kpɔɔle wɔwɔi ɣaai zea, naa ɣa a ɣɛ ga ná-duɔi. Keɛ wɔun, à li wo-ɣɛɛ ʋɔ ziileigi zu.»

¹⁸ Zuda maaɓugani Zozefe ʋa, é ɣɛ ma: «Màligii, soma, è ʋa bu da-wotigɛ nui bɔɛ è ʋɔ, naa mina ɣɛ ga da-yiigaawana vaa wola da-wotigɛ zunui laalɔɣma, mazɔɔɔ è ɣɛɛve eɣɛ Falagɔn.

¹⁹ Mounpa, màligii da-wotigɛ nuiti gaazaɣani, é ɣɛ gi ma: «Kɛɣɛ ɣa wo ʋɛ nɛi, baa wo-ɣɛɛloin taɣili?»

²⁰ Gi màligii woɔɣaavoteni ga, gi-ɣɛɛ ma wɔɔzaɣagi ɣa ná, ta gi-leɣɛ zunu ɣilagi, nii é solɔɔgai pɔɔzaɣagai ma, naa diɛi zaa. Nii ɣila kpe ka zɛgai dee ya, kɛɣɛ gola nɛai ʋɛ.

²¹ E ɣɛni da-wotigɛ nuiti gi ma: «A li, wo ʋaa la pɔ, gè ka ga ɣaazuvɛ ná bɔɣɔi.»

²² Gi màligii woɔɣaavoteni ga, zunu loungoi la zooga é ʋa zeɣe kɛɣɛ ʋa, ni naa laade, kɛɣɛ ɣa za.

²³ E ɣɛni da-wotigɛ nuiti gi ma: «Ni wo-leɣɛi la yɛni wo ʋolu, wo ʋa ʋa, wo la mɔ ɣaazulaa ɣaazuvɛ ma pɛ.»

²⁴ Siɛgi zu gi leai ma la ʋolu da-wotigɛ nui gi-ɣɛɛ ʋɔ bɛ, gi màligii wooiti boni ma.

²⁵ «Siɛgi zu gi-ɣɛɛ ɣɛni ma la: «A ɣale ma, wo li, wo daamianigi ta ɣɛya ade ʋɛ,»

²⁶ gi goɔɣaavoteni, gi ɣɛ ma: «Gi la zooga ɣalesu ma ná, kɛni ni gi-leɣɛ zunui ɣa gi ʋa, gá yɛi naazu, mazɔɔɔ ni gi-leɣɛ zunui la gi ʋa, gi la zooga gi ʋa ɣaazula zunui naa ɣaazuvɛ ma.»

²⁷ Da-wotigɛ nui gi-ɣɛɛ ɣɛni gi ma: «Wo kwɛni ga ànzai Lasɛle doun zunu felegɔ zɔɔɔni bɛ.

²⁸ ɣilagi ɣulani zɛa, ná ɣisɛzu ga, ɣiteɣitegi zu, dɔɔɔ zuai ta ɣa é soni, é balivali ga, tɔɔzei gè la mɔ ɣɛni kaani eyɛsu zaaɣaza.

²⁹ Wa niima gelei zɛɣena mɔnɔ, wo lii la, wo maaɣooza la bà, faa ɲɔu a ɣɛɛna la, wa nɔundɛɣa ɣolegi yeizu ɣɔvɛalaazu soolei zu.»

³⁰ «Niizu, ni ná ɣalena ma da-wotigɛ nui kɛɛ ʋɔ bɛ, zunu loungoi la yɛni gi ʋolu, gi ʋa li, ta nii ti ɣilaii bɔɣɔ ʋa,

³¹ toɣa za. Da-wotigɛ nuiti gá ɣɛ ga soba nuiti, ni gá da-wotigɛ nui gi-ɣɛɛ nɔundɛɣa ɣolegi yeina ɣɔvɛalaazu soolei zu.

³² E bude naa maazu, nêi gè ga da-wotigè nui, gè yeelaani doungoi ná-fai ga. Gè gèni kèe ma: «Ni gè la vaani la volu è vò, nà gè ga sôba nu è letema eyesu gô.»

³³ «Màligii, nà è maanenezu, nêi gè ga da-wotigè nui, nà ye zunu loungoi votogi zu, gè gè ga màligii ná-duoi, zunu loungoiti ti li ta dieni.

³⁴ Nà zoo lèezu gale kèe vò bè, ni zunu loungoi la liini pòlu? Ee! Gè mina nimizai ga, nii é vaazu zeelizu kèe ma!»

45

Zozefe bôgô lèe vai ga kègfeleaiti

¹ Zozefe la mō gèni zièni ná wu, é va bôgô zuzo naati kpein gaazu, ti gèni loni maagoolii zu. E woogulani, é gè ma: «À nuiti kpein kula!» Nu nòpè ge la gèni yèni Zozefe goba, siegi zu é gèni bôgô lèezu la ga kègfeleaiti.

² E wola woogulani ga gôlô, eyesu Ezipete nuiti ti mēni, ma wooi zeelini Falaḡon ná-peleyeḡei ma.

³ Zozefe gèni kègfeleaiti ma: «Nà ga Zozefe! Kèe gā nēi dè vulua?» Kèe kègfeleaiti ti la gèni zooni ti va toun googaaavote, mazôlô ti gèni luazu ba, ti zasu da bali gaazu.

⁴ Zozefe gèni kègfeleaiti ma: «Nà wo maanenezu, à maaḡuḡa bà.» Ti maaḡuḡani ba. E gèni ti ma: «Nà gā gè ga Zozefe, wo-gēloin, nii wo pōdini, ti vaa la Ezipete yooi zu.

⁵ Niizu, naa mina gè wo vè ga ziiḡôlô vaa, naa mina wo yiiḡaawana ga tēi wo pōdini. Pàaue vè, nu yenvui make vai gā é kēa GALA ge tēve vè wo luḡô.

⁶ Mazôlô kona felegô gāa na, pului loai zooi zu, kona dōlugo gā dè ná volu, wozawoli la gēa, baa molo leve vaa.

⁷ GALA ge tēveḡe woun wo luḡô, nii a kè wo ye vulua zooi gā, wo-yenvui make, naa gè ga kpôba vaa wola.

⁸ Naa gā é ba, wa laade, wo va tēve vè, kēe GALA be. E sēivè ga Falaḡon kègfe, é kè ga ná-pelei maligii, é kēevè ga Ezipete yooi kpein ma ḡundigii wolai.

⁹ «À gale ma fala, wo li kèe goba. Wa gè ma: «E-loun zunui Zozefe gā é niima wooi laazeelizu è ma: GALA ge sēida ga Ezipete yooi kpein maligii. Suvile, è va pò bē!

¹⁰ Da vaazu zeizu Gosen yooi zu, è gè kôbave, da-o, è-loun zunuiti-yo, è lounlonti-yo, wa da-vaalagiti, ta da-nikēiti, é vèe nii kpein ba, é ga è-ḡoligiti.

¹¹ Miná gā nà è-maavai pè kè ná, naa gā a kè è la valaga ani nòpè ma, da-o, da-velēyeḡei-yo, ta nii kpein é ga dōnô, mazôlô kona dōlugo vului gā dè vaazu.»

¹² «Wa bôḡoi wo kaa ga ḡaazuve, dēḡei Benzamen balaa kaa ga ḡaazuve, ga nà bôḡogoi gā gè bōezu wo vò.

¹³ Gaazu unfegi kpein é bē Ezipete yooi zu, à li, wo naa zuḡula kèe ma, nii kpein wo kaa ga ḡaazu, wo naa wo ma. A suvile, wo vaa ga kèe vè.»

¹⁴ Naa volu, é yeevilini deḡe zunui Benzamen ḡogi zu, é wôlô. Benzamen yee yèni kōgi va, é da wôlô.

¹⁵ E kègfeleaiti kpein nēneni balaa, é da wôlô. Naa volumna, kègfeleaiti ti yepeni toun pō.

Falaḡon Zakôḡe loli fai Ezipete yooi zu

¹⁶ Zozefe kègfeleaiti paa vai ma wooi vazani Falaḡon ná-pelei wu. Naa nēeni Falaḡon vè ta ná-botigè nu wolaiti.

¹⁷ Falaḡon gèni Zozefe ma: «Gè è-ḡeḡeaiti ma: «A wa-loganiiti kasôḡili, wo li Kanaan yooi zu,

¹⁸ wo wo-gēe zeḡe ta wa-velēyeḡe wu nubuseiti, naa volu wo gale ma, wo va pò bē. Nà zooi vasuḡeti fe wo ya Ezipete yooi zu. Wa zooi ná-kulanuma vaḡoiti sôlô, wo mi.»

¹⁹ Da devei nii ve ti ya, è gè ti ma: «A wotoloiti seḡe Ezipete yooi zu, wo-lonti bē ta wo-anzaiti. Wa wo-gēe balaa seḡe, wo va.

²⁰ Wo-yii mina gologolo wo-gɔligiti faa zu, mazɔɔ anii bagɔiti ti Ezipete yooi zu, naati ta ɔe ga wɔnɔ. »

²¹ Izilayele ná-dointi ti kɛni ɔana nɔ. Zozefe wotoloiti feeni ti ya, eɣevelei Falagɔn ná-devei ɔeni la. E daamianigiti feeni ti ya balaa, nii ta mi pelei zu.

²² E sege niinei veeni ti ɔilagilagi ya. E wali ɔae unsavago (300) veeni Benzamen ya, ta sege niine lɔɔlugo.

²³ E soovale sine puugo leveni kɛɔe ma, ti ɔasɔɔɔliai ga Ezipete anii vapagiti, ta soovale saa puugo ti ɔasɔɔɔliai ga moloi, ta bului, ta daamianigiti kɛɔe ná-sie vai zu.

²⁴ Naa volu, é yeebeni kɛɔeɔeaiti ba, ti li, é ɔe ti ma: «À mina bɔe pelei zu.»

²⁵ Ti ɔaleni ma, ti zege Ezipete yooi zu, ti le Kanaan yooi zu ti-ɔe Zakɔbe ɔɔ be.

²⁶ Ti ɔeni ma: «Zozefe ɔa de vulua, tɔ ɔa é Ezipete yooi kpein unda.» Kɛle Zakɔbe ɔaalɛini nɔ tɔɔn, mazɔɔ é la ɔeni laani ti la.

²⁷ Ti wootti kpein daazeelini ma, niiti Zozefe ti woni ti ma. Zakɔbe wotoloiti kaani, niiti Zozefe ti leveni sege vai zu. Názu ɔa ti-ɔe Zakɔbe yiileini la bɔɔɔ ma.

²⁸ Izilayele ɔeni ma: «É zolooga! Dòun zunui Zozefe ɔa de vulua! Nà liizu, gè pɛte, aisa gè va za.»

46

Zakɔbe yei vai Ezipete yooi zu

¹ Izilayele vilɛni pelei zu, é da li, é vɛɛ naati kpein ba, ti ɔeni ga nɔnɔi. Siegi zu é zeelini la Beel-Seba, é zalaɔaiti kulani kɛɔe Izaake ná-GALAGI vɛ.

² GALA ge bɔeni Izilayele ɔɔ kulakɛɛmaiti su kpidii naa. E tolini, é ɔe ma: «Zakɔbe! Zakɔbe!» Izilayele goɔɔaavoteni, é ɔeni ma: «Nà ɔaa!»

³ GALA ge ɔeni ma: «Nà ga GALA, è-ɔe ná-GALAGI. Mina lua è lii vai zu Ezipete yooi zu, mazɔɔ náve ɔa gè è ɔeɛzu ná ga zii wola.

⁴ Nà bɔɔɔi ɔa gè yesu è va, de yei Ezipete yooi zu, nà bɔɔɔi nɔ ɔa mɔnɔ gè vaazu leɛzu ga de, gè è ɔula náve. Da zaana, Zozefe ɔa é vaazu è-ɔaazuveti pɛɛzu ma ga tɔ bɔɔɔi zeei.»

⁵ Zakɔbe zegeni Beel-Seba. Izilayele ná-doun zunuiti ti ti-ɔe Zakɔbe zegeni, ta ti-lointi, ta ti-anzaiti, ti ti le wotoloiti su, niiti Falagɔn ti leveni ga ti ti zege ti zu.

⁶ Ti ta-logani bulugiti segeni balaa, ta ti-yeaɔligiti kpein, niiti ti ti zɔɔɔni Kanaan yooi zu. Pele ɔana Zakɔbe zeelini la Ezipete yooi zu, é vɛɛ ná-pɛɛyegei kpein ba.

⁷ E liini ga ná-pɛɛyegei kpein Ezipete yooi zu: ná-doun zunuiti, ta naati ti-loun zunuiti ta ti-loun anzanuiti, ta ná-doun anzanuiti.

Zakɔbe ná-pɛɛyegei, nii é yeini Ezipete yooi zu

⁸ Izilayele ná-doun zunuiti daaseigiti kaa, niiti ti yeini Ezipete yooi zu, Zakɔbe ta ná-doun zunuiti.

Zakɔbe ná-doun zunu mɔungi, é sɔɔɔni, daaseigi ɔeni ga Luɔen.

⁹ Luɔen ná-doun zunuiti ti ɔeni ga: Enɔke, Palu, Gɛɛlon, ta Kaalemi.

¹⁰ Simiyɔn ná-doun zunuiti ti ɔeni ga: Yemuwele, Yamin, Wogade, Yakin, Sogaa, ta Sayile, nii é ga Kanaan anzanui ná-doun zunui.

¹¹ Levi ná-doun zunuiti ti ɔeni ga: Gɛɛlɛson, Kɛgate, ta Melali.

¹² Zuda ná-doun zunuiti ti ɔeni ga: ɛɛl, Wonan, Sela, Pɛɛze, ta Zela. Kɛle ɛɛl ta Wɔnanni ti zaani Kanaan yooi zu. Pɛɛze nɔnɔ ma loun zunuiti ti ɔeni ga: Gɛɛlon ta Gamule.

¹³ Isakaal ná-doun zunuiti ti ɔeni ga: Tola, Puva, Yoɔe, ta Similon.

¹⁴ Zaɔulɔn ná-doun zunuiti ti ɔeni ga: Selɛde, Elon, ta Yaleyɛle.

¹⁵ Zunu lointi kana Lea ti zɔɔɔni Zakɔbe vɛ Padan-Alame, é vɛɛ ti-loun anzanui Dina va. Ti-mavofodaiti pɛ ti ɔeni ga nu vuusava maazu sava (33).

¹⁶ Gade ná-doun zunuiti ti ɔeni ga: Sifiyon, Gagi, Suni, Eɛɛɔn, Eli, Alodi, ta Aleli.

¹⁷ Asael ná-doun zunuiti ti gɛni ga: Yimina, Yisiva, Yisivi, Belia, ta ti-vaazeelai Sela. Belia ná-doun zunuiti ti gɛni ga: Gɛbɛel ta Malekiyele.

¹⁸ Zakɔbe mavofodaiti kana ti yɔɔzu ta Zilepa, botigɛ anzanui nii Laɓan feeni ná-doun anzanui Lea ya. Ti pɛ ti gɛni ga nu puugo maazu lɔzita (16).

¹⁹ Zakɔbe anzai Lasele ná-doun zunuiti ti gɛni ga: Zozefe ta Benzamen.

²⁰ Won ná-zalaɗa gɗula nui Potifela ná-doun anzanui Asenate doun felego zɔlɔni Zozefe ɔɛ Ezipete yooi zu: Manasé ta Efelayime.

²¹ Benzamen ná-doun zunuiti ti gɛni ga: Bela, Bekɛel, Asaɓele, Gela, Naaman, Eyi, Lɔse, Mupime, Gupime, ta Aalede.

²² Zakɔbe mavofodaiti kana ti yɔɔzu ta Lasele. Ti pɛ ti gɛni ga nu puugo maazu naani (14).

²³ Dan ná-doun zunui gɛni ga: Gusime.

²⁴ Nɛfɛtali ná-doun zunuiti ti gɛni ga: Yaseyele, Guni, Yesɛel, ta Sileme.

²⁵ Zakɔbe mavofodaiti kana ti yɔɔzu ta Biliga, botigɛ anzanui Laɓan feeni ná-doun anzanui Lasele ya. Ti pɛ ti gɛni ga nu lofela.

²⁶ Nuiti ti yɛni Zakɔbe ɔa, ti ɔa Ezipete yooi zu, ti gɗulaai tɔun su, ti kpein kpɔga gɛni ga nu ɔuulɔzita maazu lɔzita (66), Zakɔbe ná-doun zunuiti ti-anzaiti ti la naama gɗaalugi zu.

²⁷ Zozefe ná-doun zunuiti ti zɔlɔni Ezipete yooi zu: nu felego. Zakɔbe ná-pɛleyɛgei ma nuɓusei liegoi é yeini Ezipete yooi zu, é gɛni ga nu ɔuulɔfela (70).

Zakɔbe zeizu gɗula vai

Gosɛn yooi zu

²⁸ Zakɔbe Zuda leveni lugɔvelei Zozefe ɔa bɛ, é bo ma ga é daagɔmi Gosɛn. Ti zeeliai ma Gosɛn yooi zu,

²⁹ Zozefe ná-wotoloi gɛvele ɓɛteni, é lɛ su, é li Gosɛn, kɛɛgɛ Izilaye le laagomisɛ. E kaai ma na feya, é vɛɛɛ ga kɔgi, é lebi wolɔzu zeei naa gɔgi ɔa.

³⁰ Izilaye gɛni Zozefe ma: «Nà zoo zaazu niina, tɔzei gɛ è-gaazu ɔa, da de vulua!»

³¹ Zozefe gɛni kɛɛgɛleaiti ma, ta kɛɛgɛ ná-pɛleyɛgei: «Nà liizu, gɛ Falaɗɔn loo gɗisu, gɛ gɛ ma: «Kɛleaiti ta kɛɛ pɛleyɛgei, niiti ti gɛa Kanaan yooi zu, ti ɔa, ti zeelia mà.

³² Niima nuiti ta ga togani make nuiti, mazɔlɔ togani lo nuiti be, ti ɔa ɔa ga ta-vaalagiti, ta ta-woliiti, ta ta-nikeiti, ta nii kpein é ga ti-gɗiligiti.»

³³ Siɛgi zu Falaɗɔn a wo lolina da, é gɛ wo ma: «Begele gɗa wa da kɛ?»

³⁴ wa gooɗaavote ga: «Da-wotigɛ nuiti gá ga togani lo nuiti, é tɔzei gi-ma loungo yeei ma, eyɛsu niizu, giya-o, gi-mɛmɛwolani-yo.» Naa gɛvele ma, toɗa vaazu bu, wo ze Gosɛn yooi zu, mazɔlɔ togani lo nuiti bɛɛzegeve Ezipete nuiti bɛ.»

47

Lɛbiyai Zakɔbe ná-pɛleyɛgei sɔlɔni

¹ Zozefe liini, é Falaɗɔn loo gɗisu, é gɛ ma: «Kɛɛ ta kɛleaiti ti ɔa, ti zege Kanaan yooi zu, é ɔɛ ta-logani wolaiti ta ma goiti ba, ta nii kpein é ga tɔnɔi. Pɛɛ, ti lia Gosɛn yooi zu.»

² E nu loɔlugo zɛgɛni kɛɛgɛleaiti su, é li, é ti lɛ ga Falaɗɔn.

³ Falaɗɔn Zozefe kɛɛgɛleaiti gaazaɗani, é gɛ ti ma: «Wa-wotii gɗa ga begele?» Ti Falaɗɔn wooɗaavoteni, ti gɛ ma: «Da-wotigɛ nuiti gá ga togani lo nuiti, eɗɛvelei gi-mɛmɛwolani ti gɛni la.»

⁴ Ti gɛni mɔnɔ Falaɗɔn ma: «Gi ɔa ɔa lago zeizu zooi zu, tɔzei daamiani ge la ma da-wotigɛ nuiti ta-logani bulugiti zea, mazɔlɔ pului wola ɓɔiɔ Kanaan yooi zu. Va bu, da-wotigɛ nuiti gi ze Gosɛn yooi zu.»

⁵ Falaɗɔn gɛni Zozefe ma: «È-gɛɛ ta è-gɛleaiti paave è gɔba.

⁶ Ezipete yooi gɗa è yeema. È-gɛɛ ta è-gɛleaiti sei zooi ɔasuɛ. Ti ze Gosɛn yooi zu. Ni é kwɛɛ ga sɔbelama zunua ta ti zaama, ti ze na-togani bulugiti unda.»

⁷ Zozefe vaani ga keɛɛɛ Zakabe, é dɛɛ ga Falaɗɗɗɗ. Zakabe tuya looni Falaɗɗɗɗ ɔɛ.

⁸ Falaɗɗɗɗ ɗɛni Zakabe ma: «È-zii ma voloi ma ɗonagiti ti ɗɛa ga dielego?»

⁹ Zakabe Falaɗɗɗɗ woɗaavoteni, é ɗɛ ma: «Sii ma voloi ma ɗonagiti ti ɗɛai sieziɛgi zu, ta ga kona ungila puusava (130). Sii ma voloi ma ɗonagiti ti la mɔinni, ti ɗɔuɔɔ, ti la zeelini ɗɛɛɛɛɛ mɛmɛwolani ti-zii ma voloi ma ɗonagiti su, tɔnɔ ma zieziɛ voloiti.»

¹⁰ Zakabe tuya looni mɔnɔ Falaɗɗɗɗ ɔɛ, é zɛɛ naa ɔɔ bɛ, é li.

¹¹ Zozefe keɛɛɛ ta keɛɛɛleaiti seizu ɗulani, é naa ta veeni ti ya ga tɔnɔ Ezipete yooi zu, zooi ɔasuɔɔ, Lamesese yooi zu, eɗɛɛɛɛ Falaɗɗɗɗ ma levei veeni la zea.

¹² Zozefe keɛɛɛ ta keɛɛɛleaiti kɔnɔkulani, é ti laazɔbo, ta keɛɛɛ ná-peɛɛɛɛɛ kpein, eɗɛɛɛɛ dointi tieɗi ɗɛni la.

Zozefe ná-botii ɗɛɛɛɛ pului ma ziegi zu

¹³ Daamiani ge la mɔ ɗɛni zooi zu ná kpein, mazɔɔɔ pului wola ɔɔini. Nuɓuseiti ti ɗɔɔɔni, Ezipete yooi zu ta Kanaan yooi zu, pului maavele ma.

¹⁴ Zozefe walii kpein gaalɛni ba, é kula Ezipete yooi zu ta Kanaan yooi, moloi voluvele zu ti ɗɛni geyazu. E naama walii leɛni Falaɗɗɗɗ ná-peɛɛɛ wu.

¹⁵ Siegi zu walii ɓeni da Ezipete yooi zu ta Kanaan yooi zu, Ezipete nuiti ti vaani Zozefe ɔɔ bɛ, ti ɗɛ ma: «Daamianigi ve gi ya! Keni nɔ gi za è ɗaazu, tɔzei walii bega?»

¹⁶ Zozefe ɗɛni ma: «Ni wali la mɔ ná, à wa-loganiiti fe, ná daamianigi ve wo ya wa-loganiiti potogi zu.»

¹⁷ Ti ɗɛni ɔaazu ga ta-loganiiti Zozefe ɔɔ. Zozefe daamianigi veeni ti ya, ta-zooiti potogi zu, ta ta-nikeiti, ta ta-ɔaalagiti, ta ta-woliiti, ta ta-zooɔalegiti. E daamianigi veeni ti ya ɗana naama ɗonagi, ta-loganiiti kpein potogi zu.

¹⁸ Siegi zu naama ɗonagi leveni da, ti vaani pɔ bɛ poluma ɗonagi, ti ɗɛ ma: «Gi la dɔɔɗuzu ɗɛɛɛɛɛ mɔliɗii ɔa ga walii bega gi ya, ta gi ɔaa ga togani bulugi mɔliɗii ɔɔ, naa bega, é yɛga gi ma nɔ ga gi ɔaa ga gi-ɓuseiti ta gá-yooiti, gi fe mɔliɗii ya.

¹⁹ Lee ɔaa zu gá li zaazu è ɗaazu, giya-o, gá-yooiti-yo? Gi ɔɛna gá-yooiti ba, è gi ɗɛya daamianigi ɔotogiti su, gá ɗɛ ga Falaɗɗɗɗ ná-duɔiti, giya-o, gá-yooiti-yo. Nii ɓalaa gá faza, naa ve gi ya, naa ɗa a ke gi ye vulua, gi mina za, gá-yooiti gaa ɓakai mina ye.»

²⁰ Zozefe Ezipete yooi kpein geyani Falaɗɗɗɗ ɔɛ, mazɔɔɔ Ezipete nuiti ti ta-ɓalagiti pɔdini, ti ɗilagilagi, tɔzei pului ɓɔini ti la. Zooi ɗɛni ga Falaɗɗɗɗ ɔogi.

²¹ E nuɓuseiti gaalɛni ba, é ti ɔu taa wolaiti su Ezipete ɗɛɛɛɛɛɛɛɛ, é zo zɔɔla vele, é li zɔɔla vele.

²² Keɛ é la ɗɛni zalaɗa ɗula nuiti ta-yooiti geyani, tɔzei Falaɗɗɗɗ tɔ seini zalaɗa ɗula nuiti ta-ɔaa zu. Ti-ɗɔnɔgi ɗɛni ga nii Falaɗɗɗɗ ɗɛni feezu ti ya. Naa ɗa é ba, ti la ɗɛni ta-yooiti pɔdini ɗɛɛɛɛɛ.

²³ Zozefe ɗɛni nuɓuseiti ma: «Gè wo ɗɛyave za Falaɗɗɗɗ ɔɛ, wo ɔɛ wa-yooiti ba. Ani zuwui ɔɛɛ, wa zoo wo faza, wo boli wa-yooiti ba.

²⁴ Molo leve ziegi zu, wa seizu ɓɔlusiei ve Falaɗɗɗɗ ya, seizu naanisisiei zɔiti ti ɗɛ ga wɔnɔ, é ɗɛ ga kpalagiti ba zuwui, é wo ɗɔnɔkula wa wo-lointi, ta niiti kpein ti wa-ɔɛɛɛɛɛɛ bu.»

²⁵ Ti ɗɛni ma: «Da ɗa è gi-yenvui yɛga gi ya, mazɔɔɔ gi zaalai zɔɔɔɔɔ mɔliɗii è ɗaazu, gá ɗɛ ga Falaɗɗɗɗ ná-duɔiti.»

²⁶ Zozefe naa ɗɛni ga tɔgi Ezipete yooi kpein su, naa yɛɛ ma zaɗaɗa, Ezipete yooiti ma zɔɔɔ ganii zeizu ɓɔlusiei ɗa ga Falaɗɗɗɗ nɔnɔ. Keni nɔ zalaɗa ɗula nuiti ta-yooiti ka ti la ga Falaɗɗɗɗ nɔnɔ.

Zakabe zii ma ɗona gaabelagiti

²⁷ Izilayeɛ nuiti ti zeini Ezipete yooi zu, Gosɛn yooi zu. Ti ɓɔɗɔ zɔɔɔni, ti ɓuɗu, ti wola ɗaawɔɔɔ.

²⁸ Zakabe kona puugo maazu lofela geni Ezipete yooi zu. Zakabe zii ma voloi kpein ge geni ga kona ungila puunaani maazu lofela (147).

²⁹ Siegi zu saa voloi maaɓugani la, é ná-doun zunui Zozefe lolini, é ge ma: «Ni da va bu, è faaɓɔɔ ge bè, nà è maanenenzu, yeei lo kpàlai wu, è minazege bè, è neɓei gùla keɓema bè, ta woogegiladai, ga è la màaɓulua Ezipete yooi zu.

³⁰ Siegi zu gè liizu la mèmewolani pɔ, ti zaai, da kùla Ezipete yooi va, è li ga ze, è màaɓulu ta-gabayegèi zu.» Zozefe googaaɓoteni, é ge ma: «Nà ke ɗana, egɓelei è bogai la.»

³¹ Izilayele geni ma: «Gona bè.» Zozefe ɗonani be. Naa volu Izilayele nɔkɔni ná-betei unbuave.

48

Zakabe tuya loo vai

Zozefe ná-doun zunu felegɔiti be

¹ Naama vaiti poluma, ti vaani, ti ge Zozefe ma: «Wɛɛ, è-geɛ ɗa zeeɓezu.» E ná-doun zunu felegɔiti segeni ya, Manasé ta Efelayime.

² Ti liini, ti daazeeli Zakabe ma ga: «È-loun zunui Zozefe ɗa vaazu è ɔ be.» Izilayele zuvikeiti kpein gaaleeni ba, é wuzege, é zeí ná-betei zu.

³ Zakabe geni Zozefe ma: «GALA Zɛɓei-Pɛ-Maliɗii ɗulani bè keɓema Luze, Kanaan yooi zu, é tuya looni bè.

⁴ E geni mà: «Nà è geɛzu ga kpuɗu nu, gè è ɗaawɔɔ, gè è ge ga zii moinmoin. Nà niima yooi ve è-mavofodai ve, ɗun da zegena ná, toɗa ge ɗo ga è-mavofodai nɔnɔ.»

⁵ Doun zunu felegɔiti ti zɔɔɔgai è ve Ezipete yooi zu, aisa gè va va è ɔ be, Efelayime ta Manasé, naati ta ge ga nɔnɔiti, egɓelei nɔ Luɓen ta Simiyɔnni ti la zèa.

⁶ Keɛ, dointi è ti zɔɔɔga niiti poluma, naati ta ge ga ɗɔnɔiti. Ta tɔnɔ ma ɔoganii zɔɔ ti-lieni ta-yooi zu.

⁷ Mazɔɔ gè geni ɗalesu ma, gè da zege Padan-Alame, Lasele zaani pelei zu kɔbaɓe, Kanaan yooi zu, ná maa la geni ɗoozani gola Efelata va. Miná ɗa gè maaɓuluni ná, Efelata pelei zu.» (Efelata é lolisu ɓalaa ga Beteleyeme.)

⁸ Izilayele wɛɛni Zozefe ná-doun zunuiti ba, é ge ma: «Bɛɛni ka ga niiti?»

⁹ Zozefe keɛge woogaaɓoteni, é ge ma: «Dɔun zunuiti kana, GALA ge ti vea zèa ve.» Izilayele geni ma: «Nà è maanenenzu, ti maaɓuɗa lɛɛ bà, ga gè tuya loo ti ve.»

¹⁰ Izilayele ɗaazuveti maaɓidini pɔɔzaɗagi maavele ma, é la mɔ geni wozaɗaazu ɗɔn. Zozefe ti zegeni, é ti maaɓuɗa ba. Izilayele laavɛeni ti-ɗomagaveti, é ti neɛne.

¹¹ Izilayele geni Zozefe ma: «Gè la geni ɗisiezɔ ga ná è-ɗaazuve ɗa volu mɔnɔ, keɛ wɛɛ, GALA ge vaa bu ɔɔɔ gè ɗaazula è-lointi ma.»

¹² Zozefe ná-doun felegɔiti kulani keɛge niibiiti zɔɔɔzu, é nɔkɔ zooi ma.

¹³ Naa vɔluma Zozefe ti felegɔ pɛ segeni, é Efelayime zoni ga zeezai, é naa lo Izilayele ɗɔvezu velei, é Manasé zo ga ɗɔvɛi, é naa lo ga Izilayele yeezazu velei, é ti maaɓuɗa ba.

¹⁴ Keɛ Izilayele zeezai maalenii, é pɛ Efelayime unma, nii é geni ga loungoi, é ɗɔvezu velei yeei wuzege, é pɛ Manasé unma. E zeeiti gaavolani ba, anɛ ni Manasé ɗa é geni ga doun mɔungi.

¹⁵ E tuya looni Zozefe ve, é ge ma:

«GALAGI niigi kɛ Abalaame ta kɛ Izaake ti zieni gaazu,
GALAGI nii togai tɔɗɔ sɛi ma voloi pɛ su eyesu za,

¹⁶ geɛzuɗeelai nii é ùnmɔɔga faa ɗɔi kpein ma,
naa tuya loo niima zunu loungoiti be.

Ti da ti loli ga dɔaseigi, ta kɛni daaseigi, Abalaame ta Izaake,
ti wola ɗaawɔɔ zooi zu ná pɛ.»

¹⁷ Zozefe kaani ga keɛge ɗa yeezai laazu Efelayime unma, naa la geni neɛni be. E keɛge yeei zoni ga é sege Efelayime unma, é lii la Manasé unma velei.

¹⁸ Zozefe ɣeni keɛɣɛ ma: «Mina ke ɣana kɛɛ, mazɔɔɔ nii ma gelei ɣa é ga doun mɔungi. E-yeezai la nɔungi ma.»

¹⁹ Keɛɣɛ ɣɛleni, é ɣe ma: «Gè kwɛɛ, dɔun zunu, gè sugwɛɛ. Tɔ balaagi toɣa vaazu ɣɛɛzu ga nuɔuse mɔinmɔin, gaawɔɔɔ. Keɛ deɣe zunui ɣa wɔɔɔzu, é leve tɔun ba, mavofodaiti ta ɣe ga zii wola.»

²⁰ Naama volo ná, é tuya looni ti felegɔ ɔɛ, é ɣe ma: «Izilayeɛle nuɔuseiti ta wo-laaseigi wo ta-luyai zu, ti ɣe ma: «GALA ge è ɣe ga Efelayime ta Manasé ɣeɛle.» » Zekana é Efelayime leveni da Manasé luɣɔ.

²¹ Izilayeɛle ɣeni Zozefe ma: «Sàa yeei ɣana va zeelizu, wɛɛ GALA ka ɣɛɛzu wo va, toɣa wo ɣaagɣale ma, é li ga woye, wo-mɛmɛwolani ta-yooi zu.

²² Nɔun ná, ná Sikeme yooi zeɣezu, gè da dɔnɔi ma, é leve è-ɣɛɛlɔinti tɔnɔi va, nii gè kulani Amool nuiti zea, ga ná-boɣa zɔkpɔi, ta ná-mɛɛin.»

49

Zakɔbe tuya loo vai

ná-doun zunu puugɔ maazu felegɔiti (12) bɛ

¹ Zakɔbe ná-doun zunuiti tolini, é ɣe ti ma: «À ɣaale ba, gè faiti bo wo ma, niiti ti vaazu ɣɛɛzu ga woye ɛɛɛle ɛɛɛle.

² «À ɣaale ba, wo woilo gòo ma ga pago, Zakɔbe ná-doun zunuiti!
A woilo wo-ɣɛɛ Izilayeɛle wooi ma!

³ «Luɔɛn, da ɣa è ga dɔun mɔungi,
da ga è ga sɛɛɛi ta sùvikɛi ma mɔungiti,
è-losuɛ wɔɔɔɔi ti pɛ ba,
è-zɛɛɛi wɔɔɔɔi ti pɛ ba.

⁴ E yeeɣaaɔaai eɣe ziiɛɛɛi,
è la mɔ nu ɣitela losuɛ zɔɔɔɔga,
mazɔɔɔ è lɛɛɛ è-ɣɛɛ laa ɛɛɛi zu,
è ná-bɛɛi ɣɔzɔɛ è lɛɛ vai zu ná.

⁵ «Simiyɔn ta Levi ta ga keɛɣɛɛlɔinti,
ta-woɣa zɔkpɔiti ta ga tooma aniiti.

⁶ Zii mina ɔɔɔɔɛ ta-yaava vai va ɣeɛɛɛɛ,
ná-kisiɛi mina ɣili ta-ɣaaleɛɛɛi va!
Mazɔɔɔ ti nu vaani ta-yiiɣulagi zu,
ti nikiɛti kɔɣɔɔɔɔɔɔɔ nataiti teveni ta-unsuɔɔi zu.

⁷ Ta-yiiɣulagi ɣotɔɛ, mazɔɔɔ gola ɣɔɔɛ,
ta-yiiɔɔɔɔi ɣotɔɛ!
Nà ti ɣaagwɛ Zakɔbe nɔnɔiti saama,
nà ti vaza Izilayeɛle zaama.

⁸ «Zuda, da ɣa è-ɣɛɛlɔinti ti vaazu è maamusezu.
E-yeei ɣa ɣe è zili nuiti kɔ poluɛ.
E-ɣɛɛ ná-doun zunuiti ta ɣe nɔkɔsu è wu.

⁹ Zuda, dɔun zunu, da ga zala zine goi,
nii é zeɣezu paa wosuɛ!
E niibiiti pɛɛ su, é ɛɛɛ, eɣe zalai,
eɣe zala zaai, ɛɛ ɣa a zoo é buzeɣe pɛɛzuɛ?

¹⁰ Kundigilai ma lukpɔi la ɣulaa Zuda ɛɛɛɛɛɛɛi va pɛ,

anɛɛ tɔgi maazuɓaa nui ná-poogi la ɗulaa kɔɗɔ yɔɗɔzuɓeti,
eyɛsu nii tukpɔi ga nɔnɔ naama nui va,
nuiti ti ɗolo bɛ.

¹¹ Toɗa ná-soovalegi ɗili leezen lɔkulugi va,
é ná-soovale saai ma yivoi ɗili ma lɔkulu pagɔi va.
Toɗa ná-segei gba dɔɔ ɗɛi wu,
é ná-sege maazu zɛgei gba leezɛin ma jamai wu.

¹² Gaazugɛzɛiti kpɔivɛ su ga dɔɔi,
nɔnɔi niigaiti kolevɛ.

¹³ «Zaɓulɔn ɗa zeɪ Kpolodɛ Wolai ɗobavɛ yooiti su,
toɗa zeɪ zɛlavɛ, ɓatoiti tosuɓɛ,
ná-zou ɗwɛpelemavɛti ta zeeli Sidɔn yooi vɔ pelei.

¹⁴ «Isakaal ɗa ga soovale sinei suɓaai,
é laani togani make zasa felegɔiti zɔɗɔzuɓɛ.

¹⁵ E ɗa ka ga ná-dooɗɔ bosuɓɛ vage,
zooi wola vage.
E ɗa ɓili kasɔi wu,
é ɗa ɓɔɗɔ lɔ duɗlai ma wotii zu.

¹⁶ «Dan ɗa ná-nuɓuseiti tukpɔɗaaleɓɛ,
eɗɛ Izilayɛle ná-bolodai ɗila.

¹⁷ Dan ɗa ɗɛɛzu pelei zu ga kaalii,
é ɗɛ ga pɛɛɗaalii pele goi zu,
é sooi ni kɔɗɔ libiligi va,
sooi ɗɔma nui loo daazei.

¹⁸ «Ee, ɗooɗɔ GALAGI, kɪtogɛ ɗa-ɗizo fai va!

¹⁹ «Toosu nuiti ta va Gade laalɔɗɔma,
kele toɗa wuzɛge, é laale ti wu, é ti ziga ga ɗɔɗɔi.

²⁰ «Aseel ná-zooi zu ɗa daamianigi a ɗɛ ná ga ɓɔɓɓa.
Toɗa masa daamiani pagɔi kpein kula.

²¹ «Nɛɛtali ɗa ga dopai, é ɓɔɗɔ yeema, é ɗa vili,
é ɗa zivo vagɔiti pu.

²² «Zozɛfe ɗa ga gwaa wulu vagɔi ma vɔnɔbai,
gwaa wulu vagɔi ma vɔnɔbai, é zɛungi ɗobavɛ.
Ma ɓekegiti buzeɗɛvɛ, ti zɛɛ sigigi maazu.

²³ Ti ɓaagɔge ma, ti mɛɛin vili ma.
Mɛɛn vili nuiti ti ɗɛni ga tɔun sili nuiti.

²⁴ Kele é ná-mɛɛin zogɛ kpaan tɔ ɓɔɗɔi,
zeeiti sulogɛ ga Zakɔbe ná-Zɛbɛ-Su-ɗALAGI yeeiti,
nii é ga Izilayɛle make nui ta ná-fasai.

²⁵ E-ɗɛɛ ná-GALAGI zaalai zu, nii é ga ɗa-ɓɔba nui,
GALA Zɛbɛi-Pɛ-Maliɗii, nii a tuya loo è vɛ,
ɗa tuyaiti sɔɓɔ, ti zɛɗɛzu maazuɓɛ geegɔɓɔgi zu,
ta tuyaiti ti ɗulazu zɛɛi ɓomavɛ zooi wu,

naama molo loɣazuwe laasei pɛɛni ga Aɓele-Miselayime.* Adawe ná ɗa zie wolai Zuluden voluwelei.

¹² Uele ɗana Zakɔbe ná-doun zunuiti ti ti-ɗɛɛ ná-deveiti keɛni la.

¹³ Ná-doun zunuiti ti liini la Kanaan yooi zu, ti maaɗuluni Makepela ɓalagi ma uugi zu, nii Abalaame geyani ɓete nui Efelon ma, ga é ɗe ga nɔnɔ ma maaɗulu bosuwe, Mamelé ɗobawe.

¹⁴ Zozefe ɓegai ma ga keɛɗe maaɗulu, é ɗaleni ma Ezipete, ta keɛɗeleaiti, ta niiti kpein ti leɛni ɓɔɔma keɛɗe maaɗuluzuwe.

Inɛinɛgi ɗɛɛ vai *Zozefe keɛɗeleaiti ba*

¹⁵ Zozefe keɛɗeleaiti ti kaai ma ga ti-ɗɛɛ zaa, ti ɗeni ma: «Ni sei Zozefe a ɗena, é ɗe ga ade zili nu, faa ɗɔi kpein de keɛni la, é ti ɓotokula ade ma!»

¹⁶ Ti keela wooi leveni Zozefe ma, ti ɗe ma: «Aisa è-ɗɛɛ va za, é niima levei veeni, é ɗe ma:

¹⁷ «Wa ɓɔɓ Zozefe ɓɔ ɗani ga: Nà è maanɛɛɛzu, è-ɗɛɛleaiti ta-lo kologologi zuvaaye, ta ta-ɗotoi, mazɔɔ ti faa ɗɔi ɗɛɛwe ga de.» Gá è maanɛɛɛzu, è-ɗɛɛ ná-GALAGI ná-botigɛ nuiti gá-ɗotoi zuvaaye niizu!» Zozefe wɔlɔni, siɛgi zu ti ɓɔɛni pɔ la ɗana.

¹⁸ Keɛɗelointi ti ɓaani tiya ɓɔɗɔi, ti la kɔɗɔwu, ti ɗe ma: «Giya ɗaa, gá ga ɗa-wotigɛ nuiti.»

¹⁹ Zozefe ɗeni ti ma: «À mina lua, nà ɗa gè GALA potogi zu ɓaa?

²⁰ Wo ɗisiɛni ga wo faa ɗɔu ɗe ga ze, keɛ GALA ge naa valiboni, é ke ga faa ɓagɔ, ga naa laazeeli, nii é ɗɛɛzu za, naa ɗa a ke nuɓuse mɔinmɔin zenvui ɗizo.

²¹ Niizu, deɗemu à mina mɔ lua, nà wo-maavaiti pe keɛzu, ta wo-lointi tɔnɔi.» E ti ɗaanɛɛɛni, kpɔɓe velel ma ti ɓɔ ga pagɔ.

Zozefe zaa vai

²² Zozefe zeini Ezipete, ta ná-peleyeɗei. E yɛni vulua, ná-konagi ɗe ga ungila puugo (110).

²³ Zozefe Efelayime mavofodaiti kaani, eyesu é zavagi ɗa. Manasé ná-doun zunui Makiil ná-doun zunuiti ti zɔɔni ɓalaa kɔɗɔ ma.

²⁴ Zozefe ɗeni keɛɗeleaiti ma: «Nà ga ɓa zaazu. Keɛ GALA ka ɓaazu wo ɗulazu niima yooi tei su, é li ga woye mɔnɔ zooi naa zu, nii é ma minazegɛgi woni, é ma ɗonai wo Abalaame ɓe, ta Izaake, ta Zakɔbe.»

²⁵ Zozefe ɗeni Izilaye le lɔinti ma: «Kenɛ wo ɗona, GALA ka ɓaazu wo maalobosu, zegema nɔpe ge la ba, wa le ga mà ɗaaiti, wo ti maaɗooza ɓe ɓa.»

²⁶ Zozefe ná-konagi ɗeai ma ga ungila puugo (110), é zaani. Ti ma ɓoomai ɓɔɔni, ti ɗa gulɔ maku neɛnɛgi ɗɔɗɔ ma, ti da pooma ɗesui zu Ezipete yooi zu.

* **50:11 50:11 Aɓele-Miselayime:** Daaseigi nii ti maaɓugaai ɓa ta «Ezipete nuiti ta-zaa wɔɔ vai».

Egezode

Sevei lɔzeizuve ma woo mɔungiti

Egezode zɛvei ɔa Abalaame mavofoda nɔ-wɔlɔwɔlɔ vai lɔzeizu volu, nii tɔzeidai Zenze zɛvei zu. Egezode laaseigi voluve ɔa ga «kulai», naa ɔa bɔezu ɛ lo Izilaye nuɔuseiti kula vai va Ezipete yooi va, ti ɔa ɔale ma zooi naa zu, nii GALA ge minazegeni la Abalaame ve. Faagwe nu wolai tanigaa ti laave da ga GALA goo wo nui Moize ɔa ɛ sevi nii bɔɔlɔzu zɛvai, egevelei sevi bɔɔɔgoi bosu la. Egezode 24:4 zu, seveve minɔa velei Moize sevi nii nɔ tanigaa zɛvai la. Zozuwe 8:31 naama zɛvei loge devei va Egezode 20:25 zu, ɛ maabakpa ɛ ge ma egevelei sevai la Moize nɔ-to sevi zu. Minazege Niinei laavilege mɔinmɔin sevi naati ba, Moize ti zɛvai, naama voogi gila ka ga siegi zu ɛ bɔezu la, ɛ lo faiti ba, ti leveni ɛ lo kpɔvɔ goi va, nii abui ɔeni ba, toɔa kolezu ga naama vaiti seveve Moize nɔ-sevi zu (Mak 12:26). Keve ege Izilaye nuiti kula vai Ezipete, naa ɔeni kona waagila unsavagɔi ɔaa waagila unnaanigɔi ma (1.300-1.400), aisa Yesu Kilista va zɔlɔ. Masagiti Ta-Zeve Mɔungi zu (1Ma 6:1), seveve minɔa ga Izilaye nuiti kula vai ɔeni kona unnaanigɔ puulɔsava (480) leveni pe masagi Salomɔn nɔ-masa fai ma ɔona naanigɔi va zeeli.

Egezode zɛvei kulave kelema, velei GALA nɔ-minazegegiti makeni la kpaan Abalaame ve, naa ve Izaake ta Zakɔbe va. Sevei nii ɔa zebesu unmoogi leezu, nii GALA ge keeni Abalaame vofodaiti be, Izilaye nuɔuseiti Ezipete yooi zu (1:1–12:51). Minɔa ɔa GALA loni nɔ nɔ-nuɔuseiti tugɔ, ɛ va ga tiye Sinayi gizei ɔɔɔave, ve ɛ to mɔinmɔin feeni nɔ Moize ya, niiti Izilaye nuiti maanɛni ga ti ɔolo ti ve (12:1–19:25). Tɔgi naati ta deezu velei Izilaye nuiti maanɛni ti ɔa zie la, zalaɔaiti kula velei, naa vɔluma velei sege vele ɔadegai maanɛni ɛ lo ɔa, naa ma vaa velevele koi pe ka su, minazege kesui ɔalaa, GALA deɔi vai ma zɔɔlaiti sege vele ɔadegai wu, ɛ ɔa zalaɔa ɔula zegɛiti ba zalaɔa ɔula nuiti faa ma (20:1–31:18). Izilaye nɔ-kpakagi vɔluma, siegi zu ti nike yivoi vaaɔulabai ɔeteni la ga kɔɔɔ ganigi, Moize liini volu ti ɔa ta GALA (32:1–33:23). Sevei ɔaabelasu velei, nu kalasu velei sɔɔlai niiti ta-vai wogai maazu velei, velei ti naati kpɛteni la (33:1–40:38).

Unsosuve

1. Duɔlai Izilaye nuiti ti ɔeni su Ezipete yooi zu (1:1-22).
2. Moize nɔ-fai ta nɔ-eteai, eyesu ɛ zeeli toli foloi ma ga ɛ GALA nɔ-nuɔuseiti unmo (2:1–4:31).
3. GALA ge faa maanɛnegiti keeni ta ɛ nimiza vaiti teveni Ezipete yooi zu, nii a ke ɛ nɔ-nuɔuseiti unmo, ɛ ti ɔula zooi naa zu, ta ɛ ti ɔula Falaɔn nɔ-kɔvebeɔi ya (5:1–15:21).
4. Izilaye nuɔuseiti kulaai ma Ezipete va, ti li Sinayi gizei vɔ be (15:22–19:25).
5. GALA ge tɔgi veeni Moize ya, nii su vai ɔeni ga deveiti ti vile Izilaye nuiti ta-eteai zie velei va, teiti ti ga GALA nɔ-nuɔuseiti, ta velei maanɛai ti GALA deɔi la (20:1–31:18).
6. Izilaye nuiti ti ɔakani, ti woo vɔni Moize die Aalɔn ma ga naa kɔɔɔ gani kpɛte ti ve, ɛ ge ga nike yivoi vaaɔulabai kpɛtai ga zanugi (32:1-35).
7. Moize GALA nɔ-leɔiyai ɔaani ta ɛ deveiti feeni Izilaye nuiti zea, ɛ lo sege vele ɔadegai lo pelei va, ta ɛ vile minazege kesui va, naa ve sɔɔlai taɔiligaa va, ti zoloogai GALA deɔi vai ma sege vele ɔadegai wu, ta zalaɔa ɔula nuiti ta-zalaɔa ɔula zegɛiti (33:1–40:38).

GALA Ge Izilaye Nuiti Kula Vai Ezipete Yooi Ua

(1:1–15:21)

*Izilaye nuiti ɔɔ vai duɔlai zu
Ezipete yooi zu*

¹ Izilayele ná-doun zunuiti kaa, ti yeni Zakobe volu, ti va Ezipete yooi zu, ese ta ná-peleyeghei:

² Luḅen, Simiyon, Levi ta Zuda,

³ Isakaal, Zaḅulon ta Benzamen,

⁴ Dan, Nefetali, Gade ta Aseel.

⁵ Zakobe mavofodaiti tiegɔi ḡeni ga nu vuulɔfela (70). Zozefe ḡeni niina Ezipete yooi zu.

⁶ Zozefe zaani, keḡḡeleaiti kpein ḡalaa, ta ti-ma ḡḡalamaiti kpein.

⁷ Izilayele nuiti ti buḡuni, ti mɔin, ti ḡaawɔɔɔ, ti da ḡe nɔ ga zobobe nuiti. Zooi zulaaveni ga tiye.

⁸ Masa niine zeini Ezipete yooi unda, nii é la ḡeni Zozefe ḡwɛɛ.

⁹ E ḡeni ná-nuḅuseiti ma: «À wɛɛ, Izilayele nuḅuseiti ti mɔinda de va, ti-zɛbei wɔɔɔ dɔnɔi va.

¹⁰ Ade li, de ḡɔḡɔ lɛ ga da ga keḡḡele nuiti ta-vaa zu. De pele ḡesa ta-buḡu vai luḡɔ, mazɔɔɔ ni kɔɔ a vaana, ti mina ḡɔ de wɔinzeḡe nuiti ba, ti va de zakpe, ti va ḡula zooi va naa volu.»

¹¹ Názu ḡa ti ḡwɛɛma nuiti seini la Izilayele nuiti unda, ti da ti ḡɔɔ ga boti ḡaagiti, ti ḡeni feezu ti ya ga maaḡaai. Pele ḡana ti taa wolaiti toni da Falaḡon ve, niiti ti ga Pitome ta Lamesese, anii makɛsuɔeti.

¹² Kɛɛ tɔun ta la ḡena ti ḡɔɔzu, ti maa ḡena mɔin nɔ, ti ḡaa da wɔɔɔ, eyɛsu Ezipete nuiti ti ti wɔinzeḡe.

¹³ Ezipete nuiti ti Izilayele nuiti gola zopele ḡɔuni, ti vɛɛ ti unga ga duɔla ḡaaḡaagi.

¹⁴ Ti eteai ḡaani ti ma ga boti ḡaaḡaagiti ti ḡeni keɛzu, pɔɔ ḡaayɔ faiti, ḡiliki loḡa vaiti, ta kpalaga wotiiti kpein, nii nɔ da ḡe ma wotii kpein, ti ti pɛ daani ti unma ga maaḡaai.

¹⁵ Ezipete masagi ḡɛni Eḡulu nuiti ta-maavie bo anzanuiti pɔ, ḡilagi laaseigi ḡeni ga, Sifela, zɔi ḡe ga Pua,

¹⁶ é ḡe ti ma: «Siɛgi zu wo maaviegi wosu da Eḡulu anzanuiti pɔ bɛ, ni zunu loun ve, à naa vaa. Ni anzanu loun ve, à naa yɛ ná, é yɛ vulua.»

¹⁷ Kɛɛ maavie bo anzanuiti ti ḡeni luazu GALA ba, ti la ḡeni keɛni, eḡɛvelei Ezipete masagi boni la, ti ḡeni doun zunuiti zɛsu vulua.

¹⁸ Ezipete masagi maavie bo anzanuiti tolini, é ḡe ti ma: «Lee vaa zu wo naa ḡɛɛzu, wo da doun zunuiti zɛ vulua?»

¹⁹ Maavie bo anzanuiti ti Falaḡon wooḡaavoteni, ti ḡe ma: «Eḡulu nuiti ti-anzaiti ti la ga Ezipete anzanuiti kevele, ti zuloge, ta doin zɔɔɔsu pɛ, maavie bo anzanui mu ge va zeeli ná.»

²⁰ GALA ge tuya looni maavie bo anzanuiti bɛ. Nuḅuseiti maamɔinni, ti-zɛbei wɔɔɔ.

²¹ Tɛi maavie bo anzanuiti ti luani GALA ba, GALA ge ti-mavofodai ḡaawɔɔɔ.

²² Názu ḡa Falaḡon niima levei veeni la ná-nuḅusei kpein zea ga: «Zunu lointi kpein ta zɔɔɔ, wa naati pili ya zɛ wolai Nile wu, kɛɛ anzanu lointi kpein wa naati zɛ vulua.»

2

Moize zɔɔɔ fai ta ná-doungo zɛgi

¹ Levi ná-peleyeghei wu zunui ta liini, é anzanui ta zeḡe ná-bolodai zu, é sei ga anza.

² Naama anzanui kogi zeḡeni, é doun zunu zɔɔɔ. E kaani ga doungoɔi vage, é seḡeni, é dɔɔḡu alu savagɔ laawu.

³ Tɛi é la mɔ ḡeni zooga é va dɔɔḡu, é tɛmu ḡɔlogi zeḡeni, é managi zɛ ba. Naa volu é doungoɔi zeḡeni, é da su, é li, é sei seeligiti saama zɛ wolai Nile ḡobave.

⁴ Doungoɔi diɛ anzanui liini, é lo ḡoozama tago, nii a kɛ é kwɛɛ, nii é vaazu ḡɛɛzu la.

⁵ Falaḡon ná-doun anzanui yeini zɛ wolai Nile vɔ pelei ga é maagba, ta ná-botigɛ anzanuiti, ti ḡeni zɛziɛsu zɛ wolai Nile laave. E wɛɛni, é tɛmu ḡɔlogi ḡa seeligiti saama, é ná-botigɛ anzanui leveni ga é li, é seḡe.

⁶ E daalaoni, é doungei ɔa laani su. Zunu loundei ɔeni de, é ɔa wɔɔ. Naa maawɔin soni, é ɔe ma: «Ebulu nuiti ti-loin ta ɔaa.»

⁷ Doungei die anzanui ɔeni Falaɔn ná-doun anzanui ma: «Nà zoo nei gè li, gè doun ɔulasu anzanui ta loli è ve, Ebulu anzanuiti saama, naa ɔa a ke é ɔa niimii ve doungei nii ya è ve?»

⁸ Falaɔn ná-doun anzanui goɔɔaavoteni, é ɔe ma: «Li!» Anzanu loundei liini, é doungei dee loli.

⁹ Falaɔn ná-doun anzanui ɔeni ma: «Li bè ga doungei nii, è ɔa niimii ve zea, nà vaazu è zalazu.» Anzanui doungei zegeni, é kula su.

¹⁰ Siɛgi zu doungei wɔɔɔni la, é liini la Falaɔn ná-doun anzanui ɔɔ. Naa segeni, é ke ga ná-doun zunu. E daasei pɛeni ga Moize,* mazɔɔ é ɔeni ma: «Gè kulave ziei ɔa.»

Moize vela vai, é li Madiyan

¹¹ Naama ziei zu, Moize wɔɔɔai ma, é liini ná-nuɔuseiti pɔ be, é weleni, é naati ta-woti baagiti pɛte. E Ezipete nui ta ɔaani, é ɔa keɛɔeloin Ebulu nui ta loɔa.

¹² E weleni ɔoba, é kaai ma ga nu nɔpe ge la ɔeni ná, é Ezipete zunui zoni, é paa, é ɔɔɔɔ naɔaegi zu.

¹³ E ɔulani naa voluma zobui, pɛte, Ebulu zunu felegɔ ɔeni ná, ti ɔa kɔ. Zoi é la ɔeni veeni, é ɔeni naa ma: «Lee vaa zu è è-ɔeloin loɔazu?»

¹⁴ E goɔɔaavoteni, é ɔe ma: «Be ɔa é è zeida ga kundigii ta tukpɔɔaaleve nui gi unda? Da ɔisizu ga è paa, eɔevelei è Ezipete nui vaani la?» Moize luani, é ɔe ɔɔɔ ma: «Gaamazu fai nii ɔweege na.»

¹⁵ Falaɔn naa menini, nii é ɔeeni, é ɔeni pɔ ga é Moize vaa.

Kele Moize velani Falaɔn va, é li poun, é zei Madiyan yooi zu. Keai ma zieyegai ta ɔoba,

¹⁶ anzanu loun lofela ti vaani zie zaɔazuve. Ti ɔeni ga Madiyan zalaɔa ɔula nui ná-doun anzanuiti. Ti toganiiti ta-ɔɔle wosuveti daaveni, ti ti-ɔee ná-togani bulugiti kɔ.

¹⁷ Kele togani make nuiti ti vaani, ti ti be. Moize wuzegeni, é ti maalobo, é ta-logani bulugiti kɔ.

¹⁸ Siɛgi zu ti ɔaleni ma la ti-ɔee Leyuwele ɔɔ be, naa ti ɔaazaɔani, é ɔe ti ma: «Lee vaa zu wo vaai fala za?»

¹⁹ Ti goɔɔaavoteni, ti ɔe ma: «Ezipete zunui ta ɔa é gi maalobogai, é gi ɔula togani make nuiti zea, é ziei zaɔave ɔɔɔ gi ve, é togani bulugi ɔɔ.»

²⁰ E ɔeni ná-doun anzanuiti ma: «Mini ɔa é ná? Lee vaa zu wo zunui naa yegai mu? A tolina, é daamianigi ta mi.»

²¹ Moize yeezeini bu ga é zei zunui naa ɔɔ be, naa ma ge ná-doun anzanui Sefola zege, é fe be ga anza.

²² E doun zunu zɔɔɔni. Moize daasei pɛeni ga Gelesome (nii poluve ga «seikɔɔmai»), mazɔɔ é ɔeni ma: «Nà ga seikɔɔma nui, gè zeini zou ɔili su.»

GALA ge Izilayele nuiti kpain gooi meni fai

²³ Sugoozaai ma, Ezipete masagi zaani. Izilayele nuɔuseiti ti ɔeni balasu nɔ de duɔlai zu, ti ɔeni kpeei loozu. Kpeei ti ɔeni toozu duɔlai zu, naa zeelini GALA ma.

²⁴ GALA ge ti bala gooi menini. GALA ge ɔizeni ná-minazegai zu, é boni Abalaame ve, ta Izaake, naa ve Zakɔbe va.

²⁵ GALA ge weleni Izilayele nuɔuseiti ba, ti maawɔin so.

* **2:10 2:10 Moize:** Daaseigi nii ti maaɔuɔaai va ta «kula».

3

Moize loli fai GALA be

¹ Moize ɣɛni nɛkoi Zetelo ná-togani bulugi makesu, nii é ɣɛni ga zalaɣa ɣula nui Madiyan yooi zu. E liini ga togani bulugi tevebai voluvelei, eyesu é li GALA ná-gizei ma, Wolɛbe.

² Ɔɔoɣɔ GALAGI ná-geezuɣeelai ɣulani be kelɛma abuzogi zaama, kpɔvɔ goi zaamave. Moize wɛleni, pɛtɛ, abui soni kpɔvɔ goi va ná kpein, kelɛ kpɔvɔ goi la ɣɛni ɣalazu nɛɣɛɛin.

³ Moize ɣɛni ma: «Nà latisu, gè li, gè niima laavɔ vaa wolai ɣa, lee vaa zu kpɔvɔ goi la ɣalazu nɛɣɛɛin.»

⁴ Ɔɔoɣɔ GALAGI kaani ga toɣa na lati ga é ná ɣa. GALA ge yɛni kpɔvɔ goi zaamave, é toli, é ɣɛ ma: «Moize! Moize!» E gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Nà ɣaa!»

⁵ GALA ge ɣɛni ma: «Mina maaɓuɣa ve va, ɗa-zavalagiti kula ɣɔɣɔa, mazɔɔɔ adave ve é loni ná, zou ve gè maɲɛɛ vɛai ba.»

⁶ E ɣɛni ma volu: «Nà ɣa gè ga è-ɣɛɛ ná-GALAGI, ta è-mɛmɛwolani Abalaame, Izaake, ta Zakɔbe ta-ƆALAGI.» Moize ɣaazuve ɔɔɣuni, mazɔɔɔ é ɣɛni luazu ga é mina wɛɛ GALA ba.

⁷ Ɔɔoɣɔ GALAGI ɣɛni ma: «Gè nà-nuɓuseiti ta-ɓɔɓi ɣaa Ezipete yooi zu, gè ta-bee wooi meniga, ti toozu ta-wɛɛma nuiti zea, gè ta-ɓɔɓi ɣwɛɛ.»

⁸ Gè vaa ga gè ti unɔɔ, gè ti ɣula Ezipete nuiti zea, gè ɛ ga tiye zou vagɔi zu, suwɔɔɔɔɔɔɔ, ve nɔnɔi ta kɔin gulɔi ɔɔɔvɔaai ná, zooi nii Kanaan nuiti ti zeini su, ta Ɔɛte nuiti, ta Amool nuiti, ta Felɛze nuiti, ta Geve nuiti, ta Yɛbuse nuiti.

⁹ Niizu Izilayele nuɓuseiti ta-bee wooiti ti zeelia mà, gè nimizai ɣa, nii Ezipete nuiti ti seizu ti ma.

¹⁰ Naa ɣa é ba, nà è levesu Falagɔn ɔɔ be, è nà-nuɓusei Izilayele nuiti kula Ezipete yooi va.»

¹¹ Moize ɣɛni GALA ma: «Be ɣa é ga ze, gè liizu Falagɔn ɔɔ be, ga gè Izilayele nuɓuseiti kula Ezipete yooi va?»

¹² GALA ge ɣɛni ma: «Nà ɣɛ è va, wɛɛ nii é ɣɛɛzu ga poogi ga nà ɣa gè è levesu: Siegi zu ɗa nuɓuseiti kulana la Ezipete yooi va, wa nɔkɔ bù gizei nii ma.»

¹³ Moize ɣɛni GALA ma: «Nà liizu Izilayele nuɓuseiti pɔ be, gè ɣɛ ti ma: <Wo-mɛmɛwolani ta-ƆALAGI tɛvɛɛ wo ɔɔ be.> Kelɛ ni ta gàazaɣana ga <daasei ka lee?> Nà ti wooɣaavote ɣale?»

¹⁴ GALA ge ɣɛni Moize ma: «Nà ga naa, nii é ná.»* E ɣɛni ma mɔnɔ: «Pele ɣa ɗa Izilayele nuiti gooɣaavote da: <Zɔi é lolisu ga: Nà ná, naa ɣa é tɛvɛgai wo ɔɔ be.> »

¹⁵ GALA ge ɣɛni Moize ma mɔnɔ: «Da ɓɔɛ ɣani Izilayele nuiti pɔ: <Ɔɔoɣɔ GALAGI,† nii é ga wo-mɛmɛwolani ta-ƆALAGI, Abalaameni, ta Izaake, naa vɛɛ Zakɔbe va, ta-ƆALAGI naa ɣa é tɛvɛgai wo ɔɔ be.> Dàaseigi ɣana eyesu ɣɔ, pele ɣana gè pɔ ga ti ɗa wooɣula mà la, yeeɣɣalaiti pɛ su.

¹⁶ Li, è Izilayele ɣɛwolaiti gaale ba, è ɣɛ ti ma: <Ɔɔoɣɔ GALAGI, wo-mɛmɛwolani ta-ƆALAGI ɣulave bè kelɛma, nii é ga Abalaame ná-GALAGI, ta Izaake, ta Zakɔbe. E ɣɛ ma: Gè wɛɛa wo ma, gaamazu gè naa ɣaa, nii ti daazu wo ma Ezipete yooi zu.

¹⁷ Gè devea ga nà vaazu ɛɛzu ga woye, gè wo ɣula Ezipete yooi va, ve wo ná kpɔɔi zu, gè li ga woye Kanaan nuiti ta-yooi zu, ta Ɔɛte nuiti, ta Amool nuiti, ta Felɛze nuiti, ta Geve nuiti, ta Yɛbuse nuiti, ve nɔnɔi ta kɔin gulɔi ɔɔɔvɔaai ná.>

¹⁸ Ta woilo è-woo ma. Da-o, Izilayele ɣɛwolaiti-yo, wa li Ezipete masagi ɔɔ be, wo ɣɛ ma: <Ɔɔoɣɔ GALAGI, Eɓulu nuiti ta-ƆALAGI vaave gi ɔɔ. Va bu niizu, gi folo savago zie wo tevebai zu, ga gi li, gi zalaɣaiti kula Ɔɔoɣɔ GALAGI ve, é ga gá-ƆALAGI.>

* **3:14 3:14** Nà ga naa, nii é ná: Tati pelei taɣili ɓalaa ka ga nii: Nà ga naa, nii gè le † **3:15 3:15** Ɔɔoɣɔ **GALAGI**: Daaseigi nii ti maaɓuɣaai va ta «Nà ga naa, nii é ná».

¹⁹ Gè kwèni ga Ezipete masagi la vaazu yeebesu wo va, wo va li, ni naa la gèeni ga zeemaɓai.

²⁰ Nà yeemaalesu, gè Ezipete yooi loɗa ga maabele vai ma ziiti kpein, gè vaazu keezu ti zaama. Naa voluma, toɗa vaazu yeebesu wo va, wo li.

²¹ Nà fai ta gè, nii a ke niima nuɓuseiti ti gaaazu unfe soɓɓ Ezipete nuiti gaazu. Siegi zu wo vaazu liizu la, wo la lia ga yeapaka jɛgelein.

²² Izilayele anzanui gɗilagilagi ɗa wali anɗakaiti, ta zanu anɗakaiti, ta segeiti fali seɗɗɗi ma, ta naama anzanui ma, nii é ná-pelei wu, wo wo-loun zunuiti ta wo-loun anzanuiti maaɗili la. Wa ti gɗula Ezipete nuiti zea, wo ti maavo.»

4

GALA ge ná-zɛɓɛi gɗula vai keɓema

Moize ɓe

¹ Moize googaaɓoteni, é gè ma: «Ti la vaazu laazu dà, ti la woiloga gòoi ma. Keɓe ta vaazu gèezu mà: «Gooɗɗ GALAGI la gɗulani è ɓe keɓema.» »

² Gooɗɗ GALAGI gèni ma: «Lee ɗa é zoni è ya?» E googaaɓoteni, é gè ma: «Tukpɔi ɓe.»

³ Gooɗɗ GALAGI gèni ma: «Pili ya zooi ma.» E pilini ya zooi ma, naa latini, é gè ga kaalii. Moize ɓelani ba.

⁴ Gooɗɗ GALAGI gèni Moize ma: «Yeemaale, è so wɔɔngi ɓa.» E yeemaaleni, é so, naa latini, é gè volu ga tukpɔi zea.

⁵ Gooɗɗ GALAGI gèni ma: «Da naa gè, naa ɗa a ke, ti la da ga Gooɗɗ GALAGI, timemewolani ta-GALAGI gɗulaɓe keɓema è ɓe, nii é ga Abalaame, Izaake, ta Zakɔɓe ta-GALAGI.»

⁶ Gooɗɗ GALAGI gèni ma mɔnɔ: «Yeeɓɓe è-ɗakai zu.» E yeei ɓeeni ɗakai zu. Naa volu é segeni ná, peɓe, geei gɗulani zeei maavɓe pe, koleai egɛ kobe kolegi.

⁷ Gooɗɗ GALAGI gèni ma: «Yeei ɓee volu è-ɗakai zu.» E yeei ɓeeni volu kakai zu. Naa volu é yeei zegeni ɗakai zu, é latini, é gè volu ga kɔlogi gɛvelei.

⁸ Gooɗɗ GALAGI gèni ma: «Ni ti la laani è la, ti la gɗisɔɓɓni poogi ma mɔungi ma, ta la poogi velesiei la.

⁹ Ni balaa ti la laani poo felegɔi naati da, ti la woiloni è-wooi ma, da zie wolai Nile ma ɗei ta zege, è pu ya zooi ma. Ziei è vaazu segezu zie wolai Nile ɗa, naa ɗa lati, é gè ga jamai zooi ma.»

¹⁰ Moize gèni Gooɗɗ GALAGI ma: «Ee, Màliɗii, gè la ga zunui nii daaɗɓɓai, naa ma ge la tɔzeini bà wogi, ɓaa veleina, anɛɛ voloi naa è tɔzeida la ga ɓɔɛa pɔ, nɛi gè ga da-wotigɛ nui, mazɔɓɔ dɔavɓe ta nɛgi ti gɗilive.»

¹¹ Gooɗɗ GALAGI gèni ma: «Be ɗa é nu vului laavɓe ɓetea? Be ɗa a da nui gè ga ɓoɓoi, ɓaa goizuɓɔɓ nu, ɓaa é ke ga wozagaa nu, ɓaa gaazugole nu? Nà nɔ laade ɓaa, nɛi gè ga Gooɗɗ GALAGI?»

¹² Liina deɗɛmu gani, nà ɓoɗɔi ɗa gè gèezu è va, da gɛna ɓɔɛa, nii è vaazu bosu, nà è gɗala ga naa.»

¹³ Moize gèni ma: «Ee, Màliɗii, nu gɗili teve, nii è pɔ è teve.»

¹⁴ Gooɗɗ GALAGI yiɗgaawanani Moize ma, é gè ma: «È-liɛ Aalɔn, Levi nui, ɗa ná. Gè kwɛɛ ga daaɗɓɓɓɓe. Wele tɔ ɓoɗɔgo va, é vaazu è laaɗomisɓu. Siegi zu é è gaaazu la, gola goozu ɗa nɛɛ, ga ziimaɓe pe.

¹⁵ Da ɓɔɛ pɔ, è woɔiti pu da. Nɔn nà, nà gè wo va, wa gɛna ɓɔɛa, nà wo gɗala ga naa, nii wa ke.

¹⁶ Toɗa ɓɔɛ è ɓe nuɓuseiti pɔ, é gè ga è-laavɓe, ɗɔun da gè GALA tosuɓe tɔun be.

¹⁷ Tukpɔi nii zege ya, nii è vaazu poogiti keezu la.»

*Moize gale fai ma
Ezipete yooi zu*

¹⁸ Moize ɣaleni ma, é li nekoi Zetelo vɔ be, é ɣeni naa ma: «Nà pɔ gè li kèeleaiti pɔ be, niiti ti Ezipete yooi zu, gè pɛtɛ ni ta dɛ vulua.» Zetelo ɣeni ma: «Li ziileigi zu.»

¹⁹ Ɔɔɔɔ GALAGI ɣeni Moize ma Madiyan yooi zu: «Gale ma, è li Ezipete yooi zu, mazɔɔ niiti kpein ti ɣea pɔ ti è vaa, naati ti zaa.»

²⁰ Moize anzai ta ná-doun zunuiti seɣeni, é ti ze soovale sinɛi ɣɔma, ti pele zo, ti da li Ezipete yooi zu. Moize GALA ná-tukpɔi zɛɣeni ya.

²¹ Ɔɔɔɔ GALAGI ɣeni Moize ma: «Da ɣalena ma Ezipete yooi zu, keni è maaɓele vaiti kpein kɛ Falaɣɔn ɣaazu, nii gè ma zobogi veai è ya. Nɔun nà, nà vaa zu kigi ɓaazu, é la vaa zu yeebesu nuɓuseiti ba, ti va li.

²² Da ɣeezu Falaɣɔn ma: «Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣaa: Izilayele ɣa ga doun zunu mɔungi.

²³ Gè bo è ma: Be doun zunui va, é li, é boti ɣe bè. Ni è la ɣe keeni, è va ɓe ba, é va li, nà è-loun zunu mɔungi undaavili.»

²⁴ Siɛgi zu Moize ɣeni siɛi ma la, é ɣulani adave ta, vɛ é jiini ná, Ɔɔɔɔ GALAGI daaɣomini, é ɣeni pɔ ga é paa.

²⁵ Sefola dodo ɣɔtui zɛɣeni, é ná-doun zunui ná-zunu anii laayɔɔgi levega, é ɓɔɣu Moize ɣɔligi va, é ɣe ma: «Da bè ga zinigi gè solɔɔgai ga ɲamai.»

²⁶ Ɔɔɔɔ GALAGI zeni ná. Názu ɣa anzanui ɣeni ma la: «Zinigi solɔɔgai ga ɲamai,» tatipeɓvolui maavele ma.

²⁷ Ɔɔɔɔ GALAGI ɣeni Aalɔn ma: «Li tevebai zu, è Moize laaɣomi.» Aalɔn liini, é Moize laaɣomini GALA ná-gizei ma, é neene.

²⁸ Moize wooi kpein deeni ga Aalɔn, nii Ɔɔɔɔ GALAGI teveni pɔ, ta poogiti kpein é deveni ga é kɛ.

²⁹ Moize ta Aalɔn ti liini, ti Izilayele ɣɛwolaiti kpein gaale ba.

³⁰ Aalɔn voluvaawoni ga naama vaiti kpein, niiti Ɔɔɔɔ GALAGI ti woni Moize ma. E poogiti keeni nuɓuseiti gaazu.

³¹ Nuɓuseiti ti laani da. Ti kweɣgai ma ga Ɔɔɔɔ GALAGI vaaɓe Izilayele nuiti pɔ, ga é wele ti ma, é ta-maanɔɔi ɣa, ti ɓɔɣmaayeini, ti nɔkɔ bu.

5

Moize ta Aalɔn ti lii laa mɔungi Falaɣɔn vɔ be

¹ Naama vaiti tevegai ma, Moize ta Aalɔn ti liini Falaɣɔn vɔ be, ti ɣe ma: «Ɔɔɔɔ GALAGI, Izilayele ná-GALAGI wooi ɣaa: «Be nà-nuɓuseiti ba, ti li, ti feti ɣula tevebai zu dàaseigi lebi vaa ma.» »

² Falaɣɔn ti woogaaɓoteni, é ɣe ti ma: «Be ɣa é ga Ɔɔɔɔ GALAGI, ga gè ɣolo be, gè ɓe Izilayele nuiti ba, ti li? Gè la Ɔɔɔɔ GALAGI ɣwee, gè la yeebega Izilayele nuiti ba pɛ, ti va li.»

³ Ti ɣeni ma: «Eɓulu nuiti ta-GALAGI ɣulavɛ keɛma gi vɛ. Va bu gi folo savago zie wo tevebai zu, gi li, gi zalaɣaiti kula gá-GALAGI, Ɔɔɔɔ GALAGI vɛ, naa ɣa a kɛ, é mina va seeɓe wola veezu gi va, ɓaa a va kɔɔ vɛe gi va.»

⁴ Ezipete masagi ɣeni ti ma: «Moize ta Aalɔn, leeni vaa zu wo nuɓuseiti seɣezu ta-wotiiti ma? A ɣale ma, wo wa-wotiiti kɛ.»

⁵ Falaɣɔn ɣeni ma: «Niizu, niima nuɓuseiti ti mɔinda zooi zu, wa ta-wotiiti sugologolosu!»

Falaɣɔn ta ɓɔ fai Izilayele nuiti ta-wotii va

⁶ Naama voloi nɔ, Falaɣɔn niima levei veeni nuɓuseiti ta-weɛma nuiti zea, ta ta-wotiɣɛ ɣundiɣiiti, é ɣe ti ma:

⁷ «À mina mɔ tufa ve nuɓuseiti zea, eɗevelei é ɗea ɗɛɛzu la mɔungi zu, ga ti va bilikii loɗa, ti da li niina, tiya ɓoɗɔi ti da tufai yee.»

⁸ Anɛɛ naa ve, bilikii lieɗɔi ti ɗea doɗazu mɔungi zu, wa naa nɔ la ti ɗakala. A mina ta ɗula naa la ga tago ɓalaa, mazɔɔ ta ga dɔɔve nuiti, naa ɗa é keɛzu, ti kpee loozu, ti da ɗe ma: «Be gi va, gi li, gi zalaɗaiti kula gá-GALAGI ve.»

⁹ A nui niiti kasoɗili ga botii, ti-un ka ye naa ma, ti mina woilo zee ɓeɛzuɗulaity ma.»

¹⁰ Nuɓuseiti ta-welema nuiti, ta ta-wotiɗe ɗundiɗiiti ti liini, ti ɗe nuɓuseiti ma: «Falaɗon wooi ɗaa: «Gè la mɔ tufa veezu wo ya.

¹¹ Wa ɓoɗɔi, à li, wo tufai ɗaizie ɓoɗɔ ve, ve nɔpe wa ka ná. Anɛɛ naa ve, tanɔpe ge la ɗulazu wa-wotii la.» »

¹² Nuɓuseiti ti vazani Ezipete yooi zu ná pe, ti da tufa unkpulugiti zee tufai ɓotogi zu.

¹³ Ta-welema nuiti ti ɗeni ɓoizu ti la, ti da ɗe ma: «À wa-volo ɗila kuɗui ɓe, eɗe nɔ siegi zu tufai ɗeni la wo ya.»

¹⁴ Ti ɗeni Izilaye le nuiti ta-wotiɗe ɗundiɗiiti doɗazu, niiti Falaɗon ná-gwelema nuiti ti ti zeini ti unda. Ti ɗeni ɗɛɛzu ti ma: «Lee vaa zu wo la ɓeni ga wogi ta za bilikii lieɗɔi loɗa, daai wo ɗakala, eɗevelei é laani la wo ɗakala mɔungi zu?»

¹⁵ Izilaye le nuiti ta-wotiɗe ɗundiɗiiti ti liini, ti ɓaazaɗa Falaɗon ma, ti ɗe ma: «Lee vaa zu é gi zosu ɗani, ɗe gi ga da-wotiɗe nuiti?»

¹⁶ Ti la mɔ tufa veezu gi ya, ɗe gi ga da-wotiɗe nuiti, ti da ɗe gi ma: «A bilikiiti doɗa!» ɗe gi ga da-wotiɗe nuiti, ta gi loɗazu, tama da-nuɓuseiti ka ti faaɗaazagi ɗeai.»

¹⁷ Falaɗon ti woɗaavoteni, é ɗe ma: «Wa ga dɔɔve nuiti, dɔɔve nu wolaiti! Naa ɗa é keɛzu, wo ɗɛɛzu ma: «Be gi va, gi li, gi zalaɗaiti kula ɓooɗo GALAGI ve.»

¹⁸ Niizu, à li, wa-woti ɗɛɛzuve, nu la mɔ tufa veezu wo ya ɗegelein, keɗe wa bilikii lieɗɔi nɔ ve, nii wo ɗeni feezu pɔlama.»

¹⁹ Izilaye le nuiti ta-wotiɗe ɗundiɗiiti ti kaani ga ta ti maanɔɗzu nɔ sese, ti da ɗe ma: «Wo la tanɔpe kulazu bilikii lieɗɔi la, nii é veezu folo-o-folo.»

²⁰ Ti ɗulazuve Falaɗon ɓɔ be, ti zeelini Moize ta Aalon ɓɔ be, naati ti ɗeni ti maaɓunsu.

²¹ Ti ɗeni ti ma: «ɓooɗo GALAGI ɗa wo ɗaazu, toɗa wo lukpoɗaaleve! Wo gi maayogi zeeɗa Falaɗon ta ná-botigɗe nuiti be. Wo boɗa zɔkpɔi laa ti-yeezaamaave, ga ti gi vaa la.»

²² Moize ɗaleni ma ɓooɗo GALAGI ɓɔ be, é ɗe ma: «Maliɗii, lee vaa zu é faa ɗɔi ɗea ga niima nuɓuseiti? Lee vaa zu é tɛvegai?»

²³ Kaipa gè liini Falaɗon ɓɔ be, gè ɓɔe pɔ è-laaseigi zu, toɗa faa ɗɔi ɗɛɛzu nɔ ga niima nuɓuseiti, da ma, è la da-nuɓuseiti unmaoni pe, è va ti ɗula zea.»

6

GALA ge Izilaye le nuiti unmaoni fai laazeeli vai

¹ ɓooɗo GALAGI ɗeni Moize ma: «Da vaa zu petesu niizu, nii gè vaa zu keɛzu ga Falaɗon. Nà-zeeɗaaba wolai maavele ɗa é vaa zu ɓesu la Izilaye le nuiti ba, ti li, toɗa ti ɓeezu, é ti ɗula ná-zooi va.»

² GALA ge ɓɔeni mɔno Moize ɓɔ, é ɗe ma: «Nɔn nà, nà ga ɓooɗo GALAGI.

³ Gè ɗulani keɗema Abalaame ve, ta Izaake, ta Zakɔbe, ga GALA Zebei-Pe-Maliɗii, keɗe gè la ɗeni ɓoɗɔ leeni ga tiye ga daaseigi ɗa ga ɓooɗo GALAGI.

⁴ Gè minazegeni ti ve, ga nà Kanaan yooi veezu ti ve, zooi naa, nii ti su ga seikoɗoma nuiti.

⁵ Nɔn nà, gè Izilaye le nuiti kpala gooi menige, niiti ti ga Ezipete nuiti ta-luɔiti. Gè ɗizegɛ nà-minazefegi zu.

⁶ Naa ɗa é ba, ɗe Izilaye le nuiti ma: «Nà ga ɓooɗo GALAGI, nà wo viesu, gè wo ɗula boti ɓaagi laawu, niiti Ezipete nuiti ti daazu wo unma. Nà wo unmaasu, wo ɗula duɗai zu,

nii wo su ti ya. Nà wo unmoosu ga nà-zeeḡaabaai, naa ḡa ḡe ga tukpoḡaaleve wolai ti laaloḡma.

⁷ Nà wo zeeḡezu, wo ḡe ga nà-nuḡuseiti, nà ḡe ga wa-GALAGI. Wa suḡwee naazu ga nà ḡa ḡe ga ḡooḡo GALAGI, wa-GALAGI, nii é wo unmoosu, é wo ḡula boti baagiti daawu, niiti Ezipete nuiti ti daazu wo unma.

⁸ Nà leezu ga woye zooi naa zu, nii ḡe ma ḡonai woni ga nà fe Abalaame ya, ta Izaake, ta Zakobe. Noun nà, nà feezu wo ya, é ḡe ga wano. Nà ḡooḡo GALAGI ve.» »

⁹ Moize naama woiti boni Izilayelee nuiti ma, kelee naati ti la ḡeni woiloni goo ma, mazolo ti ḡeni iḡoteve wolai zu, duola baabaa golai maavele ma, nii ti ḡeni su.

¹⁰ ḡooḡo GALAGI boeni Moize vo, é ḡe ma:

¹¹ «Li, é boe Falaḡon vo, Ezipete masagi, é be Izilayelee nuiti ba, ti li, ti ḡula ná-zooi va.»

¹² Moize ḡooḡo GALAGI woḡaavoteni, é ḡe ma: «Izilayelee nuiti ti la woiloni ḡoi ma. Falaḡon ḡa zoo ḡale woilosu ḡoo ma, nēi kpḡela baai?»

¹³ ḡooḡo GALAGI boeni Moize ta Aalon vo, é deveiti fe ti ya, é vile Izilayelee nuiti ba ta Ezipete masagi Falaḡon, Izilayelee nuiti kula vai zu Ezipete yooi va.

Moize ta Aalon ti-memewolaiti

¹⁴ Izilayelee nuiti ta-veleyeḡeiti ma ḡundiḡiiti ti ḡeni ga: Izilayelee ná-doun zunu moḡngi é zoloni, daa ga Luḡen. Naa ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: Enoke, Palu, ḡeselon, ta Kaalemi. Luḡen nōno ma veleyeḡeiti kana.

¹⁵ Simiyon ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: Yemuwele, Yamin, Woḡade, Yakin, Soḡaal, ta Sayile, Kanaan anzanui ná-doun zunui. Simiyon ná-peleyeḡeiti kana.

¹⁶ Levi ná-doun zunuiti daaseigiti kaa, eḡevelei ti-mavofodaiti ti la: ḡeelson, Keḡate, ta Melali. Levi zii ma ḡonagiti ti ḡeni ga kona ungila puusavago maazu loḡela (137).

¹⁷ ḡeelson ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: Liḡini ta Simeyi, ta ta-veleyeḡeiti.

¹⁸ Keḡate ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: Amalame, Yiseḡaal, Eḡelon, ta Uziyelee. Keḡate zii ma ḡonagiti ti ḡeni ga kona ungila puusavago maazu savago (133).

¹⁹ Melali ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: Maali ta Musi. Naati ka ti ga Levi ná-peleyeḡeiti, eḡevelei ti-mavofodaiti ti la.

²⁰ Amalame nazai Yokeḡede zeini ga anza, naa doun zunuiti soloni be: Aalon ta Moize. Amalame zii ma voloi kpein ge ḡeni ga kona ungila puusavago maazu loḡela (137).

²¹ Yiseḡaal ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: Kolé, Nefḡe, ta Zikili.

²² Uziyelee ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: Misayelee, Eḡesafan, ta Sitili.

²³ Aalon Naason baazeelai Eliseḡa zeini ga anza, nii é ga Aminadaḡe ná-doun anzanui, naa doun zunuiti soloni be: Nadaḡe, Aḡiyu, Elezaal, ta Itamaal.

²⁴ Kolé ná-doun zunuiti ti ḡeni ga: Asiil, Eḡekana, ta Aḡiazafe. Kolé ná-doun zunuiti ta-veleyeḡeiti kana.

²⁵ Aalon ná-doun zunui Elezaal, Putiyelee ná-doun anzanui zeini ga anza, naa doun zunu zoloni be, é daasei peeni ga Fineyase. Naati ka ti ga Levi louti ta-veleyeḡeiti ma ḡundiḡiiti, eḡevelei ta-veleyeḡeiti ti la.

²⁶ Aalon ta Moize naati ka ḡooḡo GALAGI ḡeni ti ma: «À li, wo Izilayelee nuiti kula Ezipete yooi va, wo ti zei kpasu ga pago.»

²⁷ Moize ta Aalon ḡa ti liini, ti boe Ezipete masagi Falaḡon vo, ga ti Izilayelee nuiti kula Ezipete yooi va.

ḡooḡo GALAGI ná-minazeḡegi niine vai Moize ve

²⁸ Siḡi zu ḡooḡo GALAGI boeni la Moize vo, Ezipete yooi zu,

²⁹ é ḡeni ma: «Nà ga ḡooḡo GALAGI. Li, é boe Ezipete masagi Falaḡon vo, naama vaiti kpein bo ma, nii ḡe bosu é ma.»

³⁰ Kεε Moize Γοοῖο GALAGI wooḡaavoteni, é ḡe ma: «Nòun nà ḡa kpòela baai, Falaḡon ḡa woilo ḡale ḡoo ma?»

7

¹ Γοοῖο GALAGI ḡeni Moize ma: «Wεε, nà è losu GALA tosubε Falaḡon υε, è-liε Aalòn ḡe ga è laavaawo nui.

² Dòun, ḡa naati kpein bo, nii ḡe vaazu è levezu ma. E-liε Aalòn ḡa lati, é ti wo volu Falaḡon ma, ga é be Izilayεle nuiti ba, ti ḡula ná-zooi va.

³ Nà ma, nòun, nà Falaḡon ḡigi baazu, nà nà-poogiti ta nà-laavòò vaiti ke, ná zeizu ḡe moinmoin Ezipete yooi zu.

⁴ Kεε Falaḡon la vaazu woilosu wo-wooi ma. Názuυε, nà yeeυεεzu Ezipete yooi ma, ḡe nà-nu bulugiti kula Ezipete yooi va, nà-nuḡuseiti ti ga Izilayεle nuiti, ga tukpòḡaaleve wolai maavele.

⁵ Ezipete nuiti ta suḡwεε naazu ga nà ḡa ḡe ga Γοοῖο GALAGI, siegi zu ḡe vaazu yeemaalesu da Ezipete yooi maazu, ḡe Izilayεle nuiti kula ti zaama.»

⁶ Moize ta Aalòn ti naa ḡεeni, eḡεvelei nò kpein Γοοῖο GALAGI devei veeni la ti ya.

⁷ Moize ná-konagi ḡeni niina ga puulòsava (80), Aalòn ná-konagi ḡe ga puulòsava maazu savagò (83), siegi zu ti liini la, ti bòε Falaḡon υò.

*Aalòn ná-tukpòì lati fai,
é ḡe ga kaalii*

⁸ Γοοῖο GALAGI ḡeni Moize ta Aalòn ma:

⁹ «Ni Falaḡon a bòεna wo υò, é ḡe wo ma: «A laavòò vaa ḡila ke,» ḡa ḡe Aalòn ma: «Da-lukpòì zeḡe, è pili Falaḡon ḡakala zooi ma.» Toḡa ḡe ga kaalii.»

¹⁰ Moize ta Aalòn ti liini Falaḡon υò be, ti naa ḡεeni, nii Γοοῖο GALAGI valini la ti ma. Aalòn ná-tukpòì vilini zooi ma Falaḡon ḡakala ta ná-botigε nu wolaiti, naa latini, é ḡe ga kaalii.

¹¹ Kεε Falaḡon molikulagiti tolini, ta zoḡoiti. Tiya balaa, ti naa ḡεḡalai ḡεeni ga ta-zoḡolaiti maavele.

¹² Ti kpein ti ta-lukpòiti pilini zooi ma, naati ti latini, ti ḡe ga kaaliiti. Kεε Aalòn ná-tukpòì ta-lukpòiti kpòleni.

¹³ Falaḡon ḡigi baani, é la ḡeni woiloni Moizeni ta Aalòn wooi ma pe, eḡεvelei nò Γοοῖο GALAGI boni la.

*Maanòḡò mòungi:
Zieì lati fai, é ḡe ga namai*

¹⁴ Γοοῖο GALAGI ḡeni Moize ma: «Falaḡon ḡigi baa, é la keεzu, é va be nuḡuseiti ba, ti va li.

¹⁵ Li Falaḡon υò be sobui nò, toḡa ḡulazu, é ḡa li zie wolai Nile laavε. Tukpòì zo ya, nii é latini, é ḡe ga kaalii.

¹⁶ Da ḡεεzu Falaḡon ma: «Γοοῖο GALAGI, Eḡulu nuiti ta-GALAGI, tèvege è υò be ga ḡe bo è ma ga è be ná-nuḡuseiti ba, ti li, naa ḡa a ke ti dεbi tevebai zu. Kεε dòun, zaagaza é la dε keeni.

¹⁷ Γοοῖο GALAGI wooi ḡaa: «Da vaazu kwεεsu nii maavele ma, ga toḡa ga Γοοῖο GALAGI. Nà vaazu zie wolai Nile loḡazu ga tukpòì é zoni zèa, toḡa vaazu latisu, é ḡe ga namai.

¹⁸ Kaleiti kpein ti zie wolai Nile wu, ta za, zie wolai Nile makugi ḡa ḡula, Ezipete nuiti ta ḡaaba wafuun ga ti zie wolai Nile ta bòle.» »

¹⁹ Γοοῖο GALAGI ḡeni Moize ma: «ḡε Aalòn ma: «Da-lukpòì zeḡe, è yeemaale Ezipete nuiti ta-dεiti ma: ta-dε wolaiti, ta-ma bekegiti, ta-boigiti, ta ta-dε yeḡe goiti. Ta ḡe ga namai, namai ḡa ḡe Ezipete yooi kpein su, gulu anipakaiti su ta kotu anipakaiti.» »

²⁰ Moize ta Aalón ti naa gɛɛni, nii Gɔɔɔɔ GALAGI valini la ti ma. E tukpɔi wuzegeni, é zɛ wolai Nile loɔa Falaɔɔn ɔaazu, ta ná-botigɛ nu wolaiti gaazu, Nile dɛi kpein ge latini ga namai.

²¹ Kaleiti ti zaani zɛ wolai Nile wu. Zɛ wolai Nile makugi ɔulani, Ezipete nuiti ti la mɔ ɔeni zoosu ti va zɛ wolai Nile bɔle. Namai ɔeni Ezipete yooi kpein su.

²² Kɛɛ Ezipete molikulagiti ti naa ɔɛɔalɔi ɔɛɛni ga ta-zoɔolaiti maavele. Falaɔɔn ɔigi baani, é la woiloni Moizeni ta Aalón woo ma, eɔɛvelei nɔ Gɔɔɔɔ GALAGI boni la.

²³ Falaɔɔn ɔaleni ma, é li ná-masa pelei wu, é la vɔlɔ ɔisɔlɔni niima vai ma jɛɛɛɛin.

²⁴ Ezipete nuiti kpein ti zɛɛɛiti bɔni zɛ wolai Nile maagoolii zu, ga ti kpɔle dɛ zɔlɔ, mazɔlɔ ti la ɔeni zoosu ti va zɛ wolai Nile ta bɔle.

²⁵ Gɔɔɔɔ GALAGI zɛ wolai Nile ɔoloɔologai ma, é kɛɛni su ga folo lɔfela.

Maanɔɔi velesiɛi:

Zɔlɔgiti ti zooi maabɔle fai

²⁶ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Moize ma: «Li Falaɔɔn vɔ bɛ, é ɔɛ ma: «Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: Be ná-nuɔuseiti ba, ti li, naa ɔa a kɛ ti dɛbi.

²⁷ Ni é la ɔɛ kɛɛni, é va bɛ ti va, ti va li, ná vaazu da-yooi kpein suɔoloɔolosu ga zɔlɔgiti.

²⁸ Zɛ wolai Nile wuulaa ɔa ve ga zɔlɔgiti, ta ɔula bu, ti lɛ da-masa pelei wu, ti lɔ é laa vɛɛi wu, ta da-vetei zu, ti lɛ da-wotigɛ nuiti ta-vɛɛiti bu, ta da-nuɔuseiti pɔ beti, ta vu da-bulu mɔ zɛɛɛiti su, ta da-bulu vukɔ ɔaayɔ anɔɔakaiti su.

²⁹ Zɔlɔgiti ta lɛ wo ma, wa da-nuɔuseiti, ta da-wotigɛ nuiti kpein.» »

8

¹ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Moize ma: «Gɛ Aalón ma: «Yeemaale ga da-lukpɔi zɛ wolaiti ma, ta ma bekegiti, ta kpoigiti, zɔlɔgiti ti lɛ Ezipete yooi ɔa.» »

² Aalón yeemaaleni Ezipete dɛiti ma. Zɔlɔgiti ti lɛɛni, ti Ezipete yooi maabɔle.

³ Kɛɛ molikulagiti ti naa ɔɛɔalɔi ɔɛɛni ga ta-zoɔolaiti maavele. Ti zɔlɔgiti puuni balaagi Ezipete yooi ɔa.

⁴ Falaɔɔn Moizeni ta Aalón lolini, é ɔɛ ti ma: «À Gɔɔɔɔ GALAGI maanɛɛɛɛ, naa ɔa a kɛ é zɔlɔgiti maagooza gi va ga ná-nuɔuseiti. Ná besu wa-nuɔuseiti ba, ti li, ti zalaɔaiti kula Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ.»

⁵ Moize ɔeni Falaɔɔn ma: «Masagi, va bu da bɔɔɔi é kui lɛ ga ze, yeei gɛ vaazu Gɔɔɔɔ GALAGI maanɛɛɛɛzu la é vɛ, wa da-wotigɛ nuiti, ta da-nuɔuseiti, nii a kɛ é zɔlɔgiti maagooza é va, ta da-vɛɛiti? Taɔila kpala ge la yɛga ná, kɛni zɛ wolai Nile nɔ wu.»

⁶ Falaɔɔn goɔɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Lina nɔ.» Moize ɔeni ma: «Toɔa ɔɛ ɔana, eɔɛvelei é faliai la, naa ɔa a kɛ, é kwɛɛ ga gala kili ge la ɔulani ga Gɔɔɔɔ GALAGI, gá-GALAGI.

⁷ Zɔlɔgiti ta maagooza é va, ta da-vɛɛiti, ta da-wotigɛ nuiti, ta da-nuɔuseiti, taɔila kpala ge la yɛga ná, kɛni zɛ wolai Nile nɔ wu.»

⁸ Moize ta Aalón ti zɛɛni Falaɔɔn vɔ bɛ, Moize woɔɔulani Gɔɔɔɔ GALAGI ma, zɔlɔgiti ta-vaa zu, niiti é ti leveni Falaɔɔn laalɔɔma.

⁹ Gɔɔɔɔ GALAGI naa ɔɛɛni, nii Moize falini ma. Zɔlɔgiti ti zaani peɛiti bu, ta koizuveti, ta dɔbɔiti su.

¹⁰ Ti ti ɔaalɛni ba kpifɔkpifɔ, makugi ɔeni ɔulazu zooi zu ná pɛ.

¹¹ Kɛɛ Falaɔɔn kaai ma ga faiti ti zolooga, é bɔɔɔ ɔikpaani, é la woiloni Moizeni ta Aalón woo ma, eɔɛvelei Gɔɔɔɔ GALAGI bogai la.

Maanɔɔi zavasɛi:

Sosoligiti

¹² Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Moize ma: «Gɛ Aalón ma: «Da-lukpɔi maale, é zooi ma vufiligi loɔa. Toɔa latisu ga sosoligiti Ezipete yooi zu ná kpein.» »

¹³ Zekana ti kɛɛni la. Aalɔn yeemaaleni ga ná-tukpɔi, é zooi ma vufiligi loɖa la. E ɖɛni ga sosoligiti, é vu nuiti ma, ta suaiti. Zooi ma vufiligi kpein ge ɖɛni ga sosoligiti, Ezipete yooi kpein su.

¹⁴ Molikulagiti ti ta-zoɖolaiti kpein kɛɛni, ga ti va sosoligiti kula, keɛ ti la ɖɛni zooni. Sosoligiti ti vuuni nuiti ma ta suaiti.

¹⁵ Názu ɖa molikulagiti ti ɖɛni la Falaɖɔn ma: «GALA bɔɖɔi yee voɖi ve!» Keɛ Falaɖɔn ɖigi baani, é la woiloni Moizeni ta Aalɔn woo ma, eɖevelei Gɔoɖɔ GALAGI bogai la.

Maanɔɖɔi naanisiei:

Dɛgiti puu vai

¹⁶ Gɔoɖɔ GALAGI ɖɛni Moize ma: «Wuzegɛ ga sobuzobui, è li, è lo Falaɖɔn ɖakala, siegi zu é ɖulazu la ga é li ziauve, da ɖɛ ma: «Gɔoɖɔ GALAGI wooi ɖaa: Be ná-nuɖuseiti ba, ti li, naa ɖa a kɛ ti dɛbi.

¹⁷ Ni è la ɓeni ná-nuɖuseiti ba, ti va li, ná vaazu è laalɔɖɔma ga dɛgiti ti laaɓadiai, wa da-wotigɛ nuiti, ta da-nuɖuseiti, naa veɛ da-veleiti ba. Ezipete nuiti ta-veleiti buulaa ɖa ve ga dɛgiti, ta zooi ɓalaa laa ɖa ve.

¹⁸ Keɛ naama volo ná, ná zeeɖaaɖweɛzu ɖɛ Gosen yooi va, ve ná-nuɖuseiti ti zeini ná, dɛgiti ti la ɖɛa miná ɲegɛlein, naa ɖa a kɛ è suɖweɛ ga ná ɖa gè ga Gɔoɖɔ GALAGI, ná naama yooi zu.

¹⁹ Ná zeeɖaaɖweɛzu ɖɛɛzu ná-nuɖuseiti ta da-nuɖuseiti ba. Laavɔɔ vai ma voogi naa ɖa ɖula keɛma lina.»

²⁰ Gɔoɖɔ GALAGI kɛɛni ɖana. Dɛgiti ti laaɓadiai, naati ma ɓulugi vaani Falaɖɔn ná-masa peɛi wu, ta ná-botigɛ nuiti ta-veleiti bu, ta Ezipete yooi kpein su. Zooi ɖologɖoloni dɛgiti zea.

²¹ Falaɖɔn Moizeni ta Aalɔn lolini, é ɖɛ ti ma: «À li, wo zalaɖaiti kula wa-GALAGI ve zooi zu.»

²² Moize gooɖaavoteni, é ɖɛ ma: «É la zolooni lago pa ga é ɖɛ ɖana, mazɔɔɔ gá vaazu zalaɖaiti kulazu Gɔoɖɔ GALAGI ve, gá-GALAGI, ti ga kɔzɔba aniiti Ezipete nuiti be. Ni gá zalaɖaiti kulana Ezipete nuiti gaazu, ti ga kɔzɔba aniiti ti ve, ti la gi zɔa ga kɔtui ɓaa?

²³ Gá folo savago zie wosu tevebai zu, gi zalaɖaiti kula Gɔoɖɔ GALAGI ve, gá-GALAGI, eɖevelei é bogai la gi ma.»

²⁴ Falaɖɔn ɖɛ ma: «Nɔun ná, ná yeeɓesu wo va, wo li tevebai zu, wo zalaɖaiti kula Gɔoɖɔ GALAGI ve, wa-GALAGI. Keɛ wa ɖɛna lia, à mina maɖfooza. A maanɛɛni wo bɛ.»

²⁵ Moize gooɖaavoteni, é ɖɛ ma: «Peɛ, ná ga ɖula è vo be, ná Gɔoɖɔ GALAGI maanɛɛɛzu è ve. Lina, dɛgiti ta maɖfooza Falaɖɔn va, ta ná-botigɛ nuiti, ta ná-nuɖuseiti, keɛ Falaɖɔn mina ye gi yaavazu, é va ɓe yeeɓesu nuɖuseiti ba, ti va li, ti va zalaɖaiti kula Gɔoɖɔ GALAGI ve.»

²⁶ Moize ɖulani Falaɖɔn vo be, é Gɔoɖɔ GALAGI maanɛɛɛ.

²⁷ Gɔoɖɔ GALAGI kɛɛni eɖevelei Moize falini la ma, dɛgiti ti maɖfoozani Falaɖɔn va, ta ná-botigɛ nuiti, ta ná-nuɖuseiti. Gila kpala ge la ɖɛni yení ná.

²⁸ Keɛ niizu mɔnɔ, Falaɖɔn bɔɖɔ ɖigi baani, é la yeeɓeni nuɖuseiti ba, ti va li.

9

Maanɔɖɔi laɓusiei:

Dɔɖ zeeɓei veɛ vai suaiti ba

¹ Gɔoɖɔ GALAGI ɖɛni Moize ma: «Li Falaɖɔn vo be, è ɖɛ ma: «Gɔoɖɔ GALAGI, Eɓulu nuiti ta-GALAGI wooi ɖaa: Be ná-nuɖuseiti ba, ti li, naa ɖa a kɛ ti dɛbi.

² Ni è la ɖɛ kɛɛni, è va ɓe ti va, ti va li, da ti zona,

³ Gɔoɖɔ GALAGI yeei ɖa ɖɛ da-loganiiti daalɔɖɔma, niiti ti dɔɓɔiti su, sooiti, ta soovalegiti, ta ɲɔmeiti, ta nikeiti, ta baalagiti, ta boliiti. Toɖa ɖɛ ga dɔɖɔi, é wola ɲɔu.

⁴ Kελε ƆooƆo GALAGI ɖa zeeɖaaɖwεεzu ɖe Izilayeɛle nά-toganiiti ba ta Ezipete nuiti ta-loganiiti. Niiti ti ga Izilayeɛle nuiti tɔnɔi, gila kpalaɛ ge la zaa ti va.» »

⁵ ƆooƆo GALAGI kui levea ba, ε ɖe ma: «Lina, ƆooƆo GALAGI ɖa naa ɖe zooi zu.»

⁶ ƆooƆo GALAGI keeni ɖana na, poluma voloi. Ezipete nuiti ta-loganiiti kpein ti zaani, keɛ sua ɖila kpalaɛ ge la ɖeni zaani Izilayeɛle nuiti ta-loganiiti su.

⁷ Falaɖon keelai leveni ga ti gaazaɖagiti bo, peɛ, Izilayeɛle nά-toganiiti gila kpalaɛ ge la ɖeni zaani. Falaɖon ɖigi baani, ε la ɖeni beni Izilayeɛle nuiti ba, ti va li.

Maanɖɔi lɔzitasiei:

Divologiti ti lo fai nuiti ta suaiti ba

⁸ ƆooƆo GALAGI ɖeni Moize ta Aalon ma: «À yeelaave ga ɖigi losuve ma yuvui, Moize fobe geezu veleɛ Falaɖon ɖaazu.

⁹ Toɖa ɖe ga fufiligi, ε vε Ezipete yooi pe ma, ε ɖe ga divologi, ε lo nuiti ta suaiti ba, ε ɖula ti ma, Ezipete yooi zu nά pe.»

¹⁰ Ti sulugi ma yuvui zegeni, ti li, ti lo Falaɖon ɖakala. Moize fɔbeni geezu veleɛ, ε ɖeni ga divologiti, keai ga kula ma anii nuiti ta suaiti ma.

¹¹ Molikulagiti ti la ɖeni zooni ti va va Moize ɖakala, tɔzei divologiti ba, mazɔɔ divologiti ti ɖeni molikulagiti ba, eɖeveɛleɛ ε ɖeni la Ezipete nuiti kpein ba.

¹² ƆooƆo GALAGI Falaɖon ɖigi baani, Falaɖon la ɖeni woiloni Moizeni ta Aalon wooi ma, eɖeveɛleɛ ƆooƆo GALAGI bogai la Moize ma.

Maanɖɔi lofelasiei:

Sakɔtuiti puu vai

¹³ ƆooƆo GALAGI ɖeni Moize ma: «Wuzegε ga sobuzobui, ε li, ε lo Falaɖon ɖakala. Da ɖεεzu ma: «ƆooƆo GALAGI, Ebulu nuiti ta-ƆALAGI wooi ɖaa: Be na-nubuseiti ba, ti li, naa ɖa a ke ti dɛbi.

¹⁴ Mazɔɔ niizu, na vaazu ga maanɖɔ vaiti kpein da ɔɔɔi ε laalɔɖoma, ta da-wotigε nuiti daalɔɖoma, ta da-nubuseiti daalɔɖoma, naa ɖa a ke, ε kweε ga keɖala nɔpe ge la nά eteai zu nά kpein.

¹⁵ Ni gε yeemaaleni, gε ε loɖa ga saai, da-o, da-nubuseiti-yo, ε ga wo jεɛɛa etea.

¹⁶ Kεɛ gε ε yege vulua, naa ɖa a ke, ε sɛbei ɖa, ta ti daaseigi wo eteai zu nά pe.

¹⁷ Da ba, ε da pele besa na-nubuseiti dii vai luɖo.

¹⁸ Naa ɖa ε ba, lina, niima leɛi ma, na sakɔtui vuuzu zeeɖaaɖa, nii keɖala nɔpe ge la de ɖεeni Ezipete yooi zu, ε zo naa βεte volo ma, eyesu niizu.

¹⁹ Deɖemu, da-loganiiti makesu βetena ga pagɔ, ta nii kpein ε ga ɖonɔ, ε ε ya eteave. Sakɔtui ɖa vaazu vuuzu nuiti kpein ma ta suaiti, niiti ti vaazu yeεu eteave, ti la loɖuni peɛiti bu, naati ta za.» »

²⁰ Falaɖon na-botigε nuiti saama, niiti ti luani ƆooƆo GALAGI laawooi va, naati ti ta-wotigε nuiti ta ta-loganiiti tεeni peɛiti bu ga gaazuvilei.

²¹ Kεɛ niiti ti la ɖeni ƆooƆo GALAGI laawooi loɔni yiima, ti va ke ɖaazu ma ga faa, naati ti ta-wotigε nuiti ta ta-loganiiti zenɛ eteave.

²² ƆooƆo GALAGI ɖeni Moize ma: «Yeemaale geegɔɔlogi va pelei, sakɔtui vu Ezipete yooi kpein su nuiti ma, ta suaiti, ta tufaiti kpein dɔɔɔiti su, Ezipete yooi zu.»

²³ Moize nά-tukpɔi leteni geegɔɔlogi va pelei. ƆooƆo GALAGI tona kpune tugi leveni, ta sakɔtui, geeɖadei yeini eteai zu. ƆooƆo GALAGI sakɔtui vuuni Ezipete yooi zu.

²⁴ Sakɔtui vuuni, mainmain ɖeni saɖazu, geeɖadei da loo sakɔtuiti saama, gola yeegaabaani, keɖala la de ɖεeni Ezipete yooi zu, kaipa ε ɖεeni ga ɔɔɔ you.

²⁵ Sakɔtui vuuni, ε zeelini Ezipete yooi kpein ma ga jɔuda, nii kpein ε ɖeni eteave, ε zo nuiti ma, ε zeeli suaiti ma. Sakɔtui vuuni tufaiti kpein ma dɔɔɔiti su, ε guluiti sugɔɔɔloni dɔɔɔiti su.

²⁶ Keni nɔ ʋɛ Izilayele nuiti ti ɣɛni ná, Gosɛn yooi zu, miná ɣa sakɔtui la ɣɛni zeelini ná.

²⁷ Falaɣɔn Moizeni ta Aalɔn lolini, é ɣɛ ti ma: «Gè kotoi ɣɛa niizu. Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣa solegai, nà-o, nà-nuɓuseiti-yo, gi la ʋeeni.

²⁸ A Ɔɔɔɣɔ GALAGI maanɛɛɛna, nii a kɛ tona kpunɛ tugi mina mɔ ɣula, ta sakɔtui mina mɔ ʋu. Nà besu wo ʋa, wo li, nu la mɔ yeeviliga wo zu mɔnɔ.»

²⁹ Moize ɣɛni ma: «Siɛgi zu gè ɣulazu la taai ʋa, nà zeeiti tɛɛzu Ɔɔɔɣɔ GALAGI ma. Tona kpunɛ tugi maa ɣa leve, ta sakɔtui, naa ɣa a kɛ è kwɛɛ ga Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣa po ge ga eteai.

³⁰ Kɛɛ gè kwɛɛ ga da-o, da-wotigɛ nuiti-yo, wo la de luazu Ɔɔɔɣɔ GALAGI ʋa.»

³¹ (Gezei ta wɔɔlezegi ti ɣologoloni, tɔɔzei wɔɔlezegi ɣulaa ɣɛni de su ga niine, gezei ʋua ɣɛni de ga niine.

³² Beleegi ta epɔtelegi ti la ɣɛni ɣologoloni, tɔɔzei ti nekɛɛ.)

³³ Moize ɣulani Falaɣɔn ʋɔ bɛ, é li taa voluʋɛ, é yeeiti tɛɛni Ɔɔɔɣɔ GALAGI ma, tona kpunɛ gooi ta sakɔtuiti maaleveni, tonai la mɔ ɣɛni ʋuuni zooi ma.

³⁴ Falaɣɔn kaai ma ga tonai, ta sakɔtui, ta tona kpunɛ gooitɔ maalevea, é ɣɛni nɔ ba, é da kotoi ɣɛ, é ɔɔɣɔ ɣigi baani, tɔ-o, ná-botigɛ nuiti-yo.

³⁵ Falaɣɔn ɣigi baani, é la ɣɛni ɓeni Izilayele nuiti ba, ti ʋa li, eɣɛvelei nɔ Ɔɔɔɣɔ GALAGI puuni la Moize la, é bo.

10

Maanɔɣɔi ɓasavasiei:

Kotogiti puu vai

¹ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣɛni Moize ma: «Li Falaɣɔn ʋɔ bɛ, mazɔɔɔ nà ɣa gè kigi baai, ta ná-botigɛ nuiti zii, nii a kɛ gè nà-poogiti kula keɛma ti zaama.

² Toɣa balaa ga è sugula è-lointi ma, ta ti-lointi, pelei gè Ezipete nuiti sogai da, ta poogi ma ziiti gè ti ɣulaai keɛma ti zaama. Wa sugwɛɛ naazu ga nà ɣa gè ga Ɔɔɔɣɔ GALAGI.»

³ Moize ta Aalɔn ti liini Falaɣɔn ʋɔ bɛ, ti ɣɛ ma: «Ɔɔɔɣɔ GALAGI, Eɓulu nuiti ta-ƆALAGI wooi ɣaa: «Da yesu ɣɛɛzu eyɛsu siɛgi ɓɛgele zu, ga è la ɔɔɣɔ unmaayeida bɛ? Be nà-nuɓuseiti ba, ti li, naa ɣa a kɛ ti dɛbi.

⁴ Mazɔɔɔ ni è la ɣɛ kɛɛni, è ʋa ɓe nà-nuɓuseiti ba, ti ʋa li, wɛɛ, nà ʋaazu lina ga kotogiti da-yooi zu.

⁵ Ta zooi maaɓɔle, nu la zooga é ʋa zooi ɣa, ti anii mɔtaiti mi nii é ná, nii sakɔtui zegai wo ya, guluiti kpein ti ɓɛɛzu wo ʋɛ dɔɔɔiti su, ta naati kpein miizu.

⁶ Ta da-ʋɛɛiti buulaave, ta da-wotigɛ nuiti kpein ta-ʋɛɛiti, ta Ezipete nuiti kpein ta-ʋɛɛiti. E-ɣɛɛni, ta è-ɣɛɛni ti-ɣɛɛni ti la ɣɛni naa ɣɛɣala ɣaani, kaipa ti ɣulani, ti da yɛnvu zooi nii zu, eyɛsu niima voloi.» Moize ʋoluaveni, é ɣula Falaɣɔn ʋɔ bɛ.

⁷ Falaɣɔn ná-botigɛ nuiti ti ɣɛni ma: «Zunui nii ɣa ɣɛɛzu ga balii ɣale ade ʋɛ, eyɛsu siɛ kpɛgele zu? Bena nui niiti ba, ti li, ti Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɓɛbi, ta-ƆALAGI. E la de sugwɛɛ ɓaa ga Ezipete undaa ɣana vili?»

⁸ Ti ʋaani volu ga Moize ta Aalɔn Falaɣɔn ʋɔ bɛ, naa ɣɛ ti ma: «À li, wo Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɓɛbi. Kɛɛ ɓɛɛni ka ti liizu?»

⁹ Moize googaavoteni, é ɣɛ ma: «Gá liizu ga gá-nu niineiti ta gá-nu wɔɔɔiti, gá liizu ga gi-loun zunuiti ta gi-loun anzanuiti, é ʋɛɛ gá-logani goiti ta ma wolaiti ba, mazɔɔɔ keni gi fɛti ɣula Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɓɛbi vaa ma.»

¹⁰ Falaɣɔn ɣɛni ti ma: «Ɔɔɔɣɔ GALAGI yɛ wo ʋa, ni nà ɓena wo ʋa, wo li, wa-o, wo lointi-yo! A dama ga ɔɔɣɔ, tɔɔzei maanɔɣɔi ɣa wo ɣaiziezu!

¹¹ Kɛɛ é la ɣɛɛzu ɣana! Zunuiti à li, wo Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɓɛbi, mazɔɔɔ naa ɣa wo maagaazaɣaboni!» Ti ti ɓɛɛni Falaɣɔn ʋɔ bɛ.

¹² Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣɛni Moize ma: «Yeei maale Ezipete yooi maazu, nii a kɛ kotogiti ti ʋa, ti ʋu Ezipete yooi zu, ti zooi ɣa lufaiti kpein mi, nii kpein sakɔtui zegai.»

¹³ Moize ná-tukpɔi maalenɩ Ezipete yooi maazu, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔaani ga folo ɔulazu vele viilei zooi zu, naama voloi pɛ ta ma biidii pɛ. Sobui, folo ɔulazu viilei ɔaani ga kotogiti.

¹⁴ Kotogiti ti leeni Ezipete yooi kpein ga, ti ɔuuni Ezipete yooi ɔa adavɛ pɛ, naa wola ɔɔini, é leve mɔungi ɔa, koto ge la de mɔinni ɔana, keɔala la mɔ ɔea velela vele eyesu ɔɔ.

¹⁵ Ti zooi maavɛ kpein seɔeni, zooi maabidini. Ti tufai kpein miini zooi ɔa, ta gulu waaiti kpein, nii kpein sakɔtui zeni ná. Daa wundu ɔila kpala ge la ɔeni yenɩ guluiti ga, anɛɛ tufaiti ɔalaa dɔɔɔiti su, Ezipete yooi kpein su.

¹⁶ Falaɔɔn Moizeni ta Aalɔn lolini ga gaazuvilei, é ɔe ti ma: «Gè koto ɔea Gɔɔɔɔ GALAGI laalɔɔma, wa-GALAGI, ta wo laalɔɔma.

¹⁷ Kele ná-kotoi zuvaaye na, niima gelei nɔ zu. Gɔɔɔɔ GALAGI maanɛɛɛ bɛ, wa-GALAGI, nii a ke é saa maanɔɔi nii maagooza bà niizu.»

¹⁸ Moize ɔulani Falaɔɔn ɔɔ bɛ, é Gɔɔɔɔ GALAGI maanɛɛɛ.

¹⁹ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔaani ga folo liizu vele viilei, gola yeeɔaabaai, é li ga kotogiti, é ti vili Seeli Kpolodei wu. Kotogi gila kpala ge la ɔeni yenɩ Ezipete yooi ná tanɔpɛ.

²⁰ Kele Gɔɔɔɔ GALAGI Falaɔɔn ɔigi baani, Falaɔɔn la ɔeni ɔeni Izilaye nuiti ba, ti ɔa li.

Maanɔɔi laavuusiɛi:

Kpidii vɛɛ vai Ezipete yooi ma

²¹ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Moize ma: «Yeei maale geegɔɔlogi ɔɔ pelei, kpidii vɛɛ Ezipete yooi zu, kpidii nu yeei a vɔɔɔu ba.»

²² Moize yeei maalenɩ geegɔɔlogi ɔɔ pelei, kpidii vɛɛni Ezipete yooi zu ná pɛ, nii gola ɔaagililai, naa ɔeenɩ folo savagɔ laawu.

²³ Nu la ɔeni ɔɔla ɔaazu, nu nɔpɛ ge la ɔeni zɛɔeni zeizuvɛ folo savagɔ laawu. Kele wozakalagi ɔeni adavɛti pɛ, vɛ Izilaye nuiti ti ɔeni náti.

²⁴ Falaɔɔn Moize lolini, é ɔe ma: «À li, wo Gɔɔɔɔ GALAGI lebi. Wo-lointi ta zoo ti vile wo volu, keɔni wa-logani goiti ta ma wolaiti nɔ ɔa wa ti ye vɛ.»

²⁵ Moize goɔɔaavoteni, é ɔe ma: «Keɔni è gá-loganiiti ze gi ya, nii a ke gi zalaɔaiti ta gala zalaɔaiti kula Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ.

²⁶ Gá liizu ga gá-logani ɔulugiti, ma voloka gila kpala ge la yeɔa, mazɔɔ toɔa gi ta zeɔezu, gi Gɔɔɔɔ GALAGI lebi la, gá-GALAGI. Eyɛsu gi zeeli ná, gi la kwɛɛ, nii lieɔi gá kula ga zalaɔai Gɔɔɔɔ GALAGI lebi vai ma.»

²⁷ Kele Gɔɔɔɔ GALAGI Falaɔɔn ɔigi baani, Falaɔɔn la ɔeni keɔni, é ɔa ɔe ti ɔa, ti ɔa li.

²⁸ Falaɔɔn ɔeni Moize ma: «Gula pɔ bɛ! Dama ga ɔɔɔɔ, è ɔa gáazuvɛ ɔa mɔnɔ, mazɔɔ voloi da gáazuvɛ vɛɛ da, da za.»

²⁹ Moize ɔeni ma: «È boga! Gè la mɔ è-ɔaazuvɛ ɔa pɛ.»

11

Maanɔɔ ɔaabelagi

ma wooi wo fai

¹ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Moize ma: «Nà ɔaazu ga maanɔɔ ɔaabelagi Falaɔɔn ɔɔ ta Ezipete yooi. Naa a ɔeena, toɔa besu wo ɔa, wo ɔula vɛ ɔa. Siegi zu é besu la wo ɔa ga wo li, toɔa wo ɔe vɛ tɛɛ.

² Bɔɛ nuɔuseiti pɔ ga, zunui ɔilagilagi ta anzanui ɔilagilagi wali anɩnakaiti ta zanu anɩnakaiti fali seɩnɔɔi ma.»

³ Gɔɔɔɔ GALAGI keɔni ɔana, eyɛsu nuɔuseiti ti ɔaazu unfe sɔɔɔ Ezipete nuiti gaazu, Moize ɔɔɔi ɔeni ga nui nii unfemai ɔeni veezu bɛ gola Ezipete yooi zu, Falaɔɔn ná-botigɛ nuiti zea, ta nuɔuseiti pɛ.

⁴ Moize ɔeni: «Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔa: «Kua zaamai ma yeeɔɔɔalai, ná ɔaazu, gè leve Ezipete yooi zu.

⁵ Doun zunu mɔungi kpein ka za Ezipete yooi zu, Falaɗɔn é zeini masa kpɔkpɔgi ɗa, é zo naa ná-doun zunu mɔungi ma, eyesu é zeeli botiɗe anzanui ná-doun zunu mɔungi ma, nii é moloi zigazu, eyesu é zeeli toganiiti ti-yibo zine mɔungiti kpein ma.

⁶ Kpee wola ɗa loo Ezipete yooi kpein su, nii keɗala la de ɗeeni kaipa, ta keɗala la mo ɗea pe.

⁷ Kele Izilayele nuiti po be, nu la ɗite balaa gile bozo woomeniga nu ma, baa mu sua ma, naa ɗa a ke wo kwee ga Ƴooɗo GALAGI zoɗo zu ɗeeve Ezipete va ta Izilayele.»

⁸ Naazu, da-wotige nuiti kpein ta va, ti noko bu, ti ɗe ma: «Gula ve va, wa nuɓuseiti pe, niiti ti è volu!» Naa volumna na ɗula, ge li.» Moize ɗulani Falaɗɔn vo be ga ziigaawana wolai.

⁹ Ƴooɗo GALAGI ɗeni Moize ma: «Falaɗɔn la woiloga wo-woo ma, naa ɗa a ke ge na-maabele vaiti ke ga moinda Ezipete yooi zu.»

¹⁰ Moize ta Aalon ti naama maabele vaiti kpein keeni Falaɗɔn ɗaazu, kele Ƴooɗo GALAGI Falaɗɔn ɗigi baani, é la beni Izilayele nuiti ba, ti va li, ti va ɗula ná-zooi va.

12

Pake fetii lozei vele

¹ Ƴooɗo GALAGI ɗeni Moize ta Aalon ma, Ezipete yooi zu:

² «Niima alugi ɗa ɗe wo ve ga alugiti ma mɔungi, toɗa ɗeezu wo ve ga konagi ma alu mɔungi.

³ A ɗe Izilayele vebai ma: «Niima alugi ma volo puugoi ma, peleyege ɗila baala zivo ɗila, baa koi ɗila baala zivo ɗila, naa ɗa wa kula.

⁴ Ni peleyegei lobe baala zivoi ma, wa sege ti ve ta kobave gelei, eɗevelei nuiti tiegoi la, wa baala zivoi naa ɗaagwe ga nii nu ɗilagilagi a zoo é mi.

⁵ Toɗa ɗe ga baala zivoi, nii neevuzu la ba, é ga ma zinei, é kona gila kulaai. Wa zoo wo baala zivoi baa boli yivoi zege.

⁶ Wa make, wo da pete eyesu alugi ma volo puugo maazu naanisiei (14), Izilayele vebai kpein ka ti ɗodaaleve kpokoi.

⁷ Wa ma jamai zo, wo ta zie daamasagiti ma, maazuve ta kobave felegaiti, ve a mi ná.

⁸ Naama bidii na, wa ma zuai mi, magai abui ɗa. Wa mi ta bului nii leve la su, ta tufa wanaiti.

⁹ A mina ma wundu mi, baa wo va gili ziei wu, kele toɗa mo abui ɗa, nɔungi ve ma begaiti ba ta koozu aniiti.

¹⁰ A mina tanape ze ná sobu va zeeli. Ni ta a yena ná sobui zeeli, wa naa ɗala.

¹¹ Wele vele wa mi la: saamaɗiligi ɗa ɗe wo zaama, wa-zavalagiti ti ɗe wo-ɗoɗoiti ga, wa-lukpoi ɗe zoni wo ya. Wa mi ga gaazuvile. Ƴooɗo GALAGI ná-Pakegi ve.

¹² Naama bidii, na zizu Ezipete yooi zu, ge Ezipete yooi zu loun zunu mɔungiti kpein paa, é zo nuiti ma, é li toganiiti po. Na Ezipete yooi ná-galagiti kpein tukpoɗaaleve. Na ga Ƴooɗo GALAGI.

¹³ Jamai ɗa ɗe ga poogi wo ve peleti ma, ve wa ɗe ná. Na jamai ɗaana, na buɗe wo maazu, maanɗo la zeelia wo ma, nii a wo ɗologolo, siegi zu ge vaazu Ezipete yooi loɗazu la.

Bului nii leve la su, naama vetii

¹⁴ «Naama voloi ɗa ɗe wo ve ga ɗizesui, wa ma ɗoozuneei wo Ƴooɗo GALAGI lebi vaa ma, é ɗe ga ɗooɗo togi, wo-mavofodaiti kpein be.

¹⁵ Folo lofela laawu, wa ye bului miizu, nii leve la su. Folo mɔungi ma, wa levei ɗula wa-veleiti bu tete, mazobo, nu nape a bului miina, nii levei su, é zo folo mɔungi ma, é li folo lofelasiei vo, naa be ka leve Izilayele va.

¹⁶ Folo mɔungi, wa gaaleba ɗadegai wo, dofelasiei wa gaaleba ɗadegai wo. Nu nape ge la boti nape kea naama voloiti su. Wa zoo na wo nu ɗilagilagi ná-daamianigi bete.

¹⁷ Bului nii leve la su, wa naama veti voloi make, mazoloo naama voloi bodoi no ga ge wa-nu bulugiti kulazu la Ezipete yooi va, wa naama voloi make, e ge ga bodoi tigi, wovofodaiti kpein be.

¹⁸ Alugi ma mungi, ma volo puugo maazu naanisiei (14) ma boki, wa buluiti mi nii leve la su, eyesu folo vuufelego maazu gilasisi (21) ma boki.

¹⁹ Folo lufela laawu, leve nape ge mina ga wa-veleiti bu, mazoloo nu nape a bulu miina levei su, naa be ka leve Izilayele vebei va, e geni ga seikodoma nu baa zou loun.

²⁰ A mina bulu mi nii levei su. Adaveti kpein wo zeini nati, wa buluiti mi nii leve la su.»

Maanodoi vuusiei: Doun mungiti saa vai

²¹ Moize Izilayele fewolaiti kpein tolini, e ge ti ma: «À li, wo baala zivoi baa boli yivoi ta zefe wa-veyegeiti be, wo paa Pakegi vaa zu.

²² Wa gizardope tufa difagi zefe, wo do namai wu, nii e geezu kokoi zu, wa kokoi zu namai zie daamasagiti ma, maazuve ta kobave felegaiti. Wo tanape ge mina gula na-pelei wu eyesu sobui zeeli.

²³ Siegi zu Goofo GALAGI vaazu zizu la Ezipete yooi zu, ga e paai wo, a namai gaana daamasagiti ma, maazuve ta kobave felegaiti, Goofo GALAGI ga bude kpogi maazuve, e la bega faa zugologolo geezugelai va, e va le wa-veleiti bu, e va wo vaa.

²⁴ «Wa niima vai make kpaan bodoi ve ta wo-lointi be ege tigi eyesu go.

²⁵ Siegi zu wo leezu la zoi naa zu, nii Goofo GALAGI feezu wo ve, egevelei namazefegi la, wa make niima vai ma.

²⁶ Siegi zu wo-lointi ta gena la wo ma: «Niima vai voluve ga wo ve ga begele?»,

²⁷ wa googaavotegi ve, wo ge ma: «Pakegi ma zalaqai ve, Goofo GALAGI lebi vai ma, nii e budeni Izilayele nuiti ta-veleiti maazu Ezipete yooi zu, siegi zu e Ezipete nuiti paani la, e ada-veleiti make.» » Nuuseiti ti maayeni, ti nako.

²⁸ Izilayele nuiti ti liini, ti naa ge, egevelei Goofo GALAGI ma levei veeni la Moize ta Aalon ya.

²⁹ Kua zaamai, Goofo GALAGI doun zunu mungiti kpein paani Ezipete yooi zu, e zo Ezipete masagi Falaon na-doun zunu mungi ma, e li kasoga nui vo, naa na-doun zunu mungi, ta toganiiti ti-yivo zine mungiti kpein.

³⁰ Falaon wuzegeni kpidii, to ve, na-botige nuiti kpein be, ta Ezipete nuiti kpein. Kpee wolaiti ti looni Ezipete yooi zu na kpein, mazoloo pele gila kpala ge la geni na, ve nu la zaani na.

³¹ Naama bidii no zu, Falaon Moizeni ta Aalon lolini, e ge ti ma: «À wuzefe, wo gula na-nuuseiti saama, wa Izilayele nuiti. A li, wo Goofo GALAGI lebi, egevelei wo boni la.

³² A wa-logani goiti sefe, ta wa-logani wolaiti, egevelei wo boni la. A li, a tuya loo na balaa be.»

³³ Ezipete nuiti ti geni boizu nuuseiti da, ti balani ga ti gula zoi va, mazoloo ti geni geezu ma: «Gi kpein gi undaa gana vili.»

³⁴ Nuuseiti ti liini ga ta-bulu vuko gaayogai, nii e la geni de bokoloni. Ti bulu vuko gaayo anjakaiti maaveleveleni ta-zefeti su, ti ti la gomaveti.

³⁵ Izilayele nuiti ti naa geeni, nii Moize boni ti ma: Ti wali anjakaiti falini Ezipete nuiti ma, ta zanu anjakaiti, ta sefeti.

³⁶ Goofo GALAGI keeni gana eyesu nuuseiti ti gaazu unfe solo Ezipete nuiti gaazu. Nii ti falini ti ma, ti naa veeni ti ya. Ti naati kulani Ezipete nuiti zea, ti ti maavo.

Izilayele nuiti kula vai Ezipete yooi va

³⁷ Izilayele nuiti ti zefeni Lamesese, ti li Sukote. Zunuiti ti feni ziezuzo dɔdɔa, naati ti feni ga nu waaundɔzita (600.000) dɛdɛgala, doungoiti ta anzanuiti ti la naama gaalugi zu.

³⁸ Nui ma zii laalitaaligi kpein ge vileni ti volu, toganii wola mɔinni ti ya, ma goiti ta ma wolaiti.

³⁹ Ti bulu vɛlevɛlegiti mɔni, nii lɛvɛ la su, ga bulu vuko gaayɔgai, ti zefeni la Ezipete yooi zu, ɛ la feni bokoloni, mazɔɔ ti ti bɛeni Ezipete yooi zu, ti la bena neke, ta ti la feni zooga daamiani kpetɛzu bɔdɔ vɛ, nii ta mi vɛlela vɛlei.

⁴⁰ Yeedɛdɛgalai liegɔi Izilayele nuiti ti kɛni Ezipete yooi zu, naa feni ga kona unnaanigo kona vuusavagɔ (430).

⁴¹ Kona unnaanigo kona vuusavagɔi (430), naama gona pɛleda voloi nɔ ga, Gɔdɔ GALAGI nɔ-nubuse bulugiti kpein ti gɛlani la Ezipete yooi va.

⁴² Yeei Gɔdɔ GALAGI ti gɛlani la Ezipete yooi va, ɛ niigaazugai feni naama bidii. Izilayele nuiti ta ti-mavofodaiti kpein balaa, keni ti niigaazugai dɛ naama bidii, Gɔdɔ GALAGI lɛbi vai ma.

Tɔgi ɛ lo Pakegi gɛla vai va

⁴³ Gɔdɔ GALAGI feni Moize ta Aalon ma: «Wɛɛ tɔgi va, Pakegi ma vaa zu: Wɛɛn gɛla kpala mina ma anii ta mi.

⁴⁴ Duɔi kpein nii geyaa ga walii, ta tatigai pɛlevolu, toga zoo ɛ ta mi.

⁴⁵ Seikɔdɔma nui ta botidɛ nui ɛ zalazu, naati ti mina ta mi.

⁴⁶ Wa mi pɛlei nɔ wu. A mina gɛla ga ma zuai tanɔpɛ pɛlei va. A mina ma gaei tanɔpɛ gale.

⁴⁷ Izilayele vɛbɛi kpein ka Pake fetii gɛla.

⁴⁸ Ni wɛɛn ɛ zeini wo dɔdɔma, naa ga pɔ ɛ Pake fetii gɛla Gɔdɔ GALAGI vɛ, keni zunu kpein ɛ nɔ-pɛlei wu, ti lati pɛlevolu, naazu toga va, ɛ fetii gɛla. Toga dɛ naazu ege zou loun, kɛɛ tatipɛlevolulala nu nɔpɛ ge mina ta mi.

⁴⁹ Tɔ gilagi naa nɔ ga ɛ zeizu zou loin ma, ta seikɔdɔma nui.»

⁵⁰ Izilayele nuiti ti kɛni gana nɔ, egevelei Gɔdɔ GALAGI devei veeni la Moize ta Aalon ya.

⁵¹ Naama voloi bɔdɔi nɔ ga, Gɔdɔ GALAGI Izilayele nuiti kulani la Ezipete yooi va, egevelei ti-ma bulugiti ti zeini la kpasu ga pagɔ.

13

Devei ɛ lo Pakegi

ta doun mɔungiti ta-vai va

¹ Gɔdɔ GALAGI bɛni Moize vɔ, ɛ dɛ ma:

² «Doun zunu mɔungi kpein fe bɛ, niiti ta zɔɔ Izilayele nuiti saama, nubuseiti ta toganii. Ma mɔungi kpein Izilayele nuiti pɔ bɛ, ta ga nɔnɔ.»

³ Moize feni nubuseiti ma: «À gize naama voloi zu, yeei wo gɛlani la Ezipete yooi va, duɔla vɛlei wu, mazɔɔ Gɔdɔ GALAGI nɔ-zeegaabaai ga ɛ wo gɛlani la. Nu mina bului mi nii lɛvɛi su.

⁴ Wa gɛlazu za Ezipete yooi va, molo gɛlasu alugi ma, wo li.

⁵ Siegi zu Gɔdɔ GALAGI lɛɛzu la ga woye Kanaan nuiti ta-yooi zu, ta Gɛte nuiti, ta Amool nuiti, ta Gɛve nuiti, ta Yɛbuse nuiti, nii ɛ ma gonai woni wo-mɛmɛwolani bɛ ga ɛ fe wo vɛ, vɛ nɔnɔi ta kɔin gulɔi vuɔvaai nɔ, wa niima lɛbiyai ve Gɔdɔ GALAGI vɛ, niima alugi bɔdɔi nɔ ma.

⁶ Folo lɔfela laawu, wa dɛ buluiti miizu nii lɛvɛ la su. Folo lɔfelasiei ma, fetii ga dɛ Gɔdɔ GALAGI lɛbi vaa ma.

⁷ Wa buluiti mi folo lɔfela laawu, nii lɛvɛ la su. Bului nii lɛvɛi su, naa mina ga wo-zeizuvɛ, nu mina lɛvɛ ga wo vɔ bɛ wa-yooi ga nɔ pɛ.

⁸ «Naama voloi zu, wa sugula wo-loun zunui ma ga: «Toɔa ga naama vai, nii Gooɔɔ GALAGI keeni bɛ, siegi zu gɛ ɖulani la Ezipete yooi va.»

⁹ Toɔa ɖe wo ve wo-yeei va ga poogi, ta tookisui wo-lovalave, naa ɖa a ke Gooɔɔ GALAGI ná-togi ɖe wo-laave, mazoloo Gooɔɔ GALAGI wo ɖulave Ezipete yooi va ga ná-zeeɖaabaai.

¹⁰ Wa niima levei zo, wo ke ma yeeɖeɖalal ma kona-o-kona.

¹¹ «Siegi zu Gooɔɔ GALAGI lee zu la ga woye Kanaan nuiti ta-yooi zu, eɖevelei é ma ɖonai woni la wo ve, ta wo-memewolani be, ga toɔa vaazu fee zu wo ve,

¹² wa doun zunu mɔungi kpein fe Gooɔɔ GALAGI ve, anee toganiiti ti-yivoi ma mɔungiti ti solɔsu, ma zineiti ta ga Gooɔɔ GALAGI nono.

¹³ Wa soovale zivo mɔungi kpein unmo ga baala zivoi. Ni wo la unmoni, wa katɔɖave wolo. Wa doun zunu mɔungi kpein unmo, wo-loun zunuiti saama.

¹⁴ Siegi zu wo-loun zunuiti ti wo ɖaazaɖasu la lina ɖa lina ga: «Naa voluve ɖa ga begele?», wa goɔɖaavote ga: «Gooɔɔ GALAGI ná-zeeɖaabaai maavele ɖa é ade ɖulani la Ezipete yooi va, duɔla vɛlei wu.

¹⁵ Tei Falaɖon ɖeni ɖele zu ga kikpaai, ga é mina be ade va, de va li, Gooɔɔ GALAGI doun zunu mɔungi kpein paani Ezipete yooi zu, é zo nuiti ti-loun zunu mɔungiti ma, é li suaiti ti-ma yivo zine mɔungiti po. Naa ɖa é keezu, ade ma zine mɔungiti kpein kulazu la ga zalaɖai Gooɔɔ GALAGI ve, ta de doun zunu mɔungiti kpein unmo su la.»

¹⁶ Toɔa ɖe eɖe poogi wo-yeei va, ta wo-lovalave, mazoloo Gooɔɔ GALAGI ade ɖulani Ezipete yooi va ga ná-zeeɖaabaai.»

Seeli Kpolodei maazubude vai Izilayele nuiti be

¹⁷ Siegi zu Falaɖon ɖeni la nuɖuseiti ba ga ti li, GALA ge la ɖeni liini ga tiye Filisiti nuiti ta-yooi zu vele, anee ni naa wola maaɖufani, mazoloo GALA ge ɖeni ɖee zu ma: «Nuɖuseiti ti iɔ ka leve, ti ɖale ma Ezipete yooi zu, ta ɖena kooi ɖaa.»

¹⁸ Kele GALA ge ti ɖaafaleni ma, é li ga tiye ga tevebai zu vele, Seeli Kpolodei vo pelei. Izilayele nuiti ti ɖulani Ezipete yooi va, ti ɖasɔɖiliai ga pagɔ.

¹⁹ Moize Zozefe ma ɖaeiti seɖeni ya, mazoloo Zozefe ɖeni Izilayele ná-doun zunuiti ma: «À ɖonana, wo ɖe, GALA ka vaazu bo su wo va, wa le ga ma ɖaeiti ya, wo ti maaɖooza ve va.»

²⁰ Ti zegeni Sukote, ti li, ti vu Etame tevebai laave.

²¹ Gooɔɔ GALAGI ɖeni liizu ti luɖo foloi tonaɖiingi zu, é lo ti luɖo pelei zu, ta kpidii é lo ti luɖo ga abuzogi, é ti maaɖala, naa ɖa a ke ti zie folo vee kpidi va.

²² Tonaɖiingi la ɖeni zegezu nuɖuseiti tuɖo foloi laawu, abuzogi balaa la ɖeni zegezu ti luɖo kpidii laawu.

14

Falaɖon ná-kooɖebɛiti pile fai Izilayele nuiti polu

¹ Gooɔɔ GALAGI boeni Moize vo, é ɖe ma:

² «Boe Izilayele nuiti po ga ti ɖale ma, ti vu Pi-ɖaɖilote ɖakalave, Migeɖole ta kpolodei ti yooɖzuve, Baale-Sefon letemave. Naama adave letemave ɖa wa vu ná, kpolodei ɖobave.

³ Falaɖon ɖa vaazu ɖee zu ma: «Izilayele nuiti ti loa ya zooi zu, tevebai ti maaɖolega.»

⁴ Na Falaɖon ɖigi baazu, toɔa vaazu vilesu ti volu, kele na vaazu lebiyai zolɔsu ga Falaɖon ta ná-kooɖebɛi maavele. Ezipete nuiti ta sugwee naazu ga na ɖa gɛ ga Gooɔɔ GALAGI.» Izilayele nuiti ti keeni ɖana no.

⁵ E woni Ezipete masagi ma ga Izilayele nuɖuseiti ti vela. Názu ɖa Falaɖon ná-kisie ta ná-botigɛ nuiti ta-ɖisie latini la, é lo nuɖuseiti ta-vai va. Ti ɖeni ma: «Leeni ɖa ade keai, ga de be fai Izilayele nuɖuseiti ba, ti li, da-wotiiti ti la mo ɖea?»

⁶ Falaḡon ná-wotoloi ḡevele ḡeteni, é ná-kóobebi vile volu.

⁷ E wotolo ḡii gola undórita (600) zegeni ta Ezipete wotoloiti kpein, kóogó nuiti ti ḡeni ti zu ga nu zavasavagi.

⁸ Góogó GALAGI Ezipete masagi Falaḡon ḡigi ḡaani, Falaḡon vile Izilaye nuiti polu. Izilaye nuiti ti ḡulani ga zebéi.

⁹ Ezipete nuiti ti vileni ti volu, sooiti kpein, ta Falaḡon ná-wotoloiti, ta ná-soo bize zalavusuiti, ta ná-kóobogi, ti zeelini ti ma, názu ti vuuni kpolodei ḡobave, Pi-Gaḡilote vele, Baale-Sefon letemave.

¹⁰ Falaḡon ḡeni maaḡugazu ti va. Izilaye nuiti ti ḡaazuwuzegeni, wéle Ezipete nuiti ba, ti vaazu ti voluvelei. Izilaye nuiti ti wola luani, ti kpeei looni, ti woogula Góogó GALAGI ma.

¹¹ Ti ḡeni Moize ma: «Kabayeḡea ti la Ezipete yooi zu ḡaa, é vaazu ga giye ga gi za tevebai zu? Lee ḡa é keai ga giye, é ḡulazu ga giye Ezipete yooi va?»

¹² Naa laade gi bena bo é ma Ezipete yooi zu ḡaa, ga: «Gi ye ná, gi botii ḡe Ezipete nuiti be?» Mazóḡo fizogé gi ma ga gi botii ḡe Ezipete nuiti be, é leve gi zaa vai va tevebai zu.»

¹³ Moize nuḡuseiti googaaḡoteni, é ḡe ti ma: «À mina lua. A ye zeini ve, wo wéle, velei Góogó GALAGI vaazu wo ḡizosu la za. Mazóḡo Ezipete nuiti wo ti ḡaazu za, wo la mḡo ti ḡaa eyesu pḡe.

¹⁴ Góogó GALAGI ḡa kóoi ḡo wo ve. Wóun, à ná lei tóon.»

¹⁵ Góogó GALAGI ḡeni Moize ma: «Lee vaa zu é woogulazu mà ga kpeei? Bḡe Izilaye nuiti pḡo, ga ti ḡa nḡo li.

¹⁶ Dóun, ḡa-lukpḡi wuzegé, yeemaale kpolodei ma, é bali su. Izilaye nuiti ta lózu kpolodei zaamave ga ḡogḡa vóoi.

¹⁷ Nóun ná, ná vaazu Ezipete nuiti kigi ḡaazu, ga ti vile ti volu. Ná vaazu lebiyai zóḡosu Falaḡon ta ná-kóobogi ná-faa zu, ta ná-wotoloiti, ta ná-soo bize zalavusuiti.

¹⁸ Ezipete nuiti ta suḡwéé ga ná ḡa gè ga Góogó GALAGI, siégi zu Falaḡon ta ná-wotoloiti ta ná-soo bize zalavusuiti, ta ná-lebiyai ḡulana la keḡema.»

¹⁹ GALA ná-geezuḡeelai nii é ḡeni liizu Izilaye vebéi luḡo, naa leveni ga ti voluvelei. Tonaḡiingi zegeni ḡalaa ti ḡakala vele, é li, é lo ti voluvelei.

²⁰ E loni Ezipete nuiti ta-vebei ta Izilaye nuiti ta-vebei ti zogózuve. Tonaḡiingi ḡeni ga kpidi ḡoii ḡilazu vele ve, ta é ḡa wozagala kpidi zu zóla vele ve. Ti la ḡeni maaḡugani ḡogó va neḡeḡin kpidi.

²¹ Názu ḡa Moize yeemaaleni la kpolodei ma, Góogó GALAGI kpolodei ḡaaḡaleni ma kpidi neḡeḡin ga folo ḡulazu vele viḡei, nii gola yeḡaaḡaai. E kpolodei vóoni, ziei vali su.

²² Izilaye nuiti ti lóni kpolodei zaamave ga ti-ḡogḡa vóai. Ziei ḡaalḡeni ba, é ḡe ga siḡigi ti yeezazuve ta ti ḡovezuve.

²³ Ezipete nuiti ti vileni ti volu kpolodei zaamave ga Falaḡon ná-sooiti kpein, ta ná-wotoloiti, naa veé ná-soo bize zalavusuiti ba.

²⁴ Ma ḡeelaalaosuve sobui, Góogó GALAGI yeni abuzogi ta tonaḡiingi letemave, é weleni Ezipete nuiti ma ḡulugi va, é Ezipete nu ḡulugiti ké wuulee.

²⁵ E ta-wotoloiti kóḡoiti kulani ba, ti zie vai ḡaa. Ezipete nuiti ti ḡeni ma naazu: «Ade vela Izilaye nuiti ba, mazóḡo Góogó GALAGI ḡa kóoi ḡózu ti ve de laalḡoma.»

²⁶ Góogó GALAGI ḡeni Moize ma: «Yeei maale kpolodei ma, ziei ḡa ḡaaḡalesu ma Ezipete nuiti ma, ta ta-wotoloiti, ta ta-zoo bize nuiti.»

²⁷ Moize yeemaaleni kpolodei ma. Sobui zeelizuve, kpolodei vaani daazuve volu. Ezipete nuiti ti bizeni maaḡugazuve ti va, kéle Góogó GALAGI Ezipete nuiti tooni kpolodei zaamave.

²⁸ Ziei ḡaaḡaleni ma, é wotoloiti maaḡole, ta soo bize zalavusuiti, ta Falaḡon ná-kóobogi kpein. Niiti ti lóni kpolodei zaamave Izilaye nuiti poluvelei, gila kpala ge la ḡeni ḡulani.

²⁹ Kεε Izilayele nuiti ti zieni ga ɔɔɔa vɔɔiti kpolodei zaamave. Ziei ɔaaleeni ba eɔe sigigi, ti yeezazuve ta ti ɔvɛzuvɛ.

³⁰ Naama voloi Ɔɔɔɔ GALAGI Izilayele ɔizoni, é kula Ezipete nuiti zea. Izilayele Ezipete nuiti ma voomaiti kaani laani kpolodei laave.

³¹ Izilayele Ɔɔɔɔ GALAGI ná-zeeɔaabaai ɔaani, é keeni Ezipete nuiti daalɔɔma. Nuɔuseiti ti luani Ɔɔɔɔ GALAGI va. Ti ɔidaaleveni Ɔɔɔɔ GALAGI ma, ta ná-botigɛ nui Moize.

15

Unmɔɔ gɔyɛi

¹ Názuve, Moize ta Izilayele nuiti ti niima wuyei looni Ɔɔɔɔ GALAGI ve, ti ɔe ma: «Nà gɔyɛi loozu Ɔɔɔɔ GALAGI ve, mazɔɔ é ná-fɔnifaamai ɔulave keɛma, é sooi ta kpize nui viliga kpolodei wu.

² Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ga sùvikɛi ta nà-maamuse wuyeyiti ma ungi, tɔ ɔa é ga nà-kizogi.

Toɔa ga nà-GALAGI, nà bɔɔɔ.

Toɔa ga kèe ná-GALAGI, nà maamusezu.

³ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ga kɔɔɔuluɔai.

Daaseigi ɔa ga Ɔɔɔɔ GALAGI.

⁴ E Falagɔn ná-wotoloiti ta ná-kɔɔɔgi viliga kpolodei wu, ná-kɔɔɔuluɔa ɔezɛiti maaɔɔlega Seeli Kpolodei wu.

⁵ Zie lakpatakpagiti ti ti maaɔɔleni, ti yeini ziei ɔomaveti eɔe kɔtui.

⁶ Ee, Ɔɔɔɔ GALAGI, è-yeezai maayikiɔe ga suvikɛi.

Ee, Ɔɔɔɔ GALAGI, è-yeezai ɔa é è zili nui ɔaayɔni.

⁷ Ee, è ɔaazu unfegi wɔɔɔve!

Da naati tokasu, niiti ti wuzegɛzu è laalɔɔma,

ɔa yeeɔesu ɔa-yiɔaawana wolai va,

é ti ɔala eɔe kpakui.

⁸ Ziei ma zigigiti ti loni ga è-zokpa zu viileiti maaɔele.

Ziei ɔaaleeni ba eɔe sigigi,

paliiti ti ɔaani kpe kpolodei zaamave.

⁹ Sili nui ɔeni ɔeezu ma: «Nà vile ti volu, gè ti zo.

Nà ta-naavoloi ɔaagwe, gè ta mi.

Nà boɔa zɔkpɔi mɛen, gè yeei vɛe ti ma.»

¹⁰ E laavuuvuuni, kpolodei ti maaɔɔleni.

Ti ɔeni loozu eɔe kena kpui ziei wu, ti wola yeegaaɔai.

¹¹ Ee, Ɔɔɔɔ GALAGI, be ɔa é ga è ɔevele galagiti saama?

Be ɔa é ga è ɔevele, maayikiai ɔadedai zu,

ɔaazu unfegi be, maamusei zoloogai ma,

é laavɔɔ vaiti keezu?

¹² E yeezai maalenɛi nɔ,

zooi gi beɛ nuiti kpɔle.

¹³ Nuɔuseiti é ti unmɔɔni, è loni naati tugɔ ga ɔa-woogɛɔɔladai,

ɔa losu ti lugɔ ga è-zuvikɛi, è li ga tiye è-zeizu ɔadegai.

¹⁴ Nuɔuseiti ti mɛnini, ti zuɔali,

dualuagi Filisiti nuiti sogai.

¹⁵ Edɔme ɔundigiti sasu ɔa ɔalizu,

sasuɔalii Moabe ɔɔɔɔuluɔaiti soni,

Kanaan ze wo nuiti dɔtɔzulevea.

¹⁶ Maalua vai ta dualuagiti ta zeeli ti ma.

E-yeelokoi ná-bɔɔlɔi maavele ma, ta ɖɛɛzu ga ɔɔɔoiti eɖe kɔtui,
ee, Ɔɔɔɔ GALAGI, eyɛsu da-nuɔuseiti ti leve,
da-nuɔuseiti è ti ɖeyaaɪ.

¹⁷ Da liizu ga tiye, è ti zeɪ da-ɖizeɪ ma,

ee, Ɔɔɔɔ GALAGI, adave è ná ɔɛɛa ga è-zeizuve,
ee, Maligii, seizu nadegai, nii è-yeeiti ti kpɛɛni.

¹⁸ Ɔɔɔɔ GALAGI ɖa masadai ɖɛɛzu eyɛsu ɖɔ.»

¹⁹ Mazɔɔ Falaɖɔn ná-sooiti, ta ná-wotoloiti ta ná-soo ɔize zalavusuiti ti ɔɔni kpoloɖei
zaamave. Ɔɔɔɔ GALAGI kpoloɖei ɖaagale ma ti ma, keɛ Izilayele nuiti ti zieni ga ɖɔɖɔa
vɔɔi kpoloɖei zaamave.

²⁰ Miliyame é ga GALA goo wo anzanui, Aalɔn baazeelai, tamadegi zegeni. Anzanuiti
kpein ti vileni polu ga tamadegiti, ti da kuai wo.

²¹ Miliyame ɖeni guyei laazosu, é da ɖe ma:

«À guyei loo Ɔɔɔɔ GALAGI ve, mazɔɔ é ná-bɔɔlɔlai ɖula keɛma,
é sooɪ ta kpize nui viliga kpoloɖei wu.»

Izilayele Nuiti Ta-Ziei Tevebai Zu

(15:22–18:27)

Mala ɖei vɔ be

²² Moize liini ga Izilayele nuiti, ti zeɖe Seeli Kpoloɖei vɔ be. Ti Suul tevebai zu veleɪ
zegeni, ti zieni tevebai zu ga folo savago, ti la ɖeni zie ɖaani neɖelein.

²³ Ti zeelini Mala, keɛ ti la ɖeni zooni, ti va Mala ɖei ta ɔɔle, tɔzeɪ é wanani. Naa ɖa é
keɛni, naama laaseigi veɛni ba ga Mala (nii poluve ga «wanave»).

²⁴ Nuɔuseiti ti zeliɪ lɔni Moize ma, ti ɖe ma: «Leeni ɖa ɖa kpɔle?»

²⁵ Moize wooɖulani Ɔɔɔɔ GALAGI ma. Ɔɔɔɔ GALAGI gului ta leɛni la. E ma ɔugai ta
vilini ziei wu, ziei neɛni.

Miná ɖa Ɔɔɔɔ GALAGI tɔgiti ta deveiti feeni ná-nuɔuseiti zea ná. Miná ɖa é ti
voluɖulani ná.

²⁶ E ɖeni ma: «Ni wa woilona gòo ma ga pagɔ, nɛi gè ga Ɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI, ni wa
naa ɖɛɛna, nii sɔlegai gàazu, ni wa woilona nà-deveiti ma, ta ni wa nà-tɔgiti kpein sona,
gè la seeɔeiti tagila kpala pɛa wo va, nii gè pɛɛni Ezipete nuiti ba, mazɔɔ nà ga Ɔɔɔɔ
GALAGI, nii é wo ɖɛɛsu.»

²⁷ Ti zeelini Elime, ve zieuɔn puugo maazu felegɔ (12) ɖeni ná, ta dɔɔ wulu vuulɔfela (70).
Ti vuuni miná zielave.

16

Manegi ta kakalogiti

¹ Izilayele veɔeɪ kpein ge zegeni Elime, ti li, ti zeeli Sin tevebai zu, nii é Elime ta Sinayi ti
yɔɔɔzuve, folo puugo maazu ɔɔlusiɛi (15) ma, alugi velesiɛi ma, ti ɖulaai ma Ezipete yooi
va.

² Izilayele veɔeɪ kpein ge zeliɪ lɔni Moize ta Aalɔn ma tevebai zu.

³ Izilayele nuiti ti ɖeni ti ma: «Leeni vaa zu gi la zaani Ɔɔɔɔ GALAGI yeezu Ezipete yooi
zu, siegi zu gi ɖeni la sua liɖiiti koba, siegi zu gi ɖeni la bului miizu, gi yiɖo kpe? Keɛ wo
vaave ga giye tevebai niizu ga wo beɔeɪ nii kpein paa ga pului.»

⁴ Ɔɔɔɔ GALAGI ɖeni Moize ma: «Nà vaazu bului vuuzu, é zeɖe geezuve. Nuɔuseiti ta
vaazu ɖulazu, ti da zɛve folo-o-folo nii lieɖɔi a kula ɖe, naa ɖa a ke gè ti voluɖula, gè pɛɛ ni
ta zie ga nà-tɔgi, ɔaa ni ti la ziaa la.

⁵ Folo lɔzitasiei, siegi zu ti naa ɖevele beɛzu la, nii ti vaazu la, nii ta da zeve folo-o-folo, toɖa ɖe ga na zeizu felegai.»

⁶ Moize ta Aalon ti ɖeni Izilaye nui ma: «Za kpakɔi, wa vaazu kweesu ga Gooɖo GALAGI ɖa e wo ɖula Ezipete yooi va.

⁷ Sobu, wa Gooɖo GALAGI na-lebiyai ɖa, toozei e wa-yelilomaiti menige, wo keai Gooɖo GALAGI laalɔɖoma. Mazoloo ga ga leeni, wo zeli losu gi ma?»

⁸ Moize ɖeni ma: «Gooɖo GALAGI ɖa sui veezu wo ya za kpakɔi, wo mi, sobui e bului ve wo ya, wo mi, wo yiɖo. Gooɖo GALAGI zelilomaiti menige, wo ti ɖeai daalɔɖoma, mazoloo ga ga begele? Giya lei wa-yelilomaiti ti va ɖe ɖeezu gi laalɔɖoma, Gooɖo GALAGI ɖa ti ɖeezu daalɔɖoma.»

⁹ Moize ɖeni Aalon ma: «Bo Izilaye vebai ma, ga ti maaɖuɖa Gooɖo GALAGI va, mazoloo e ta-yelilomaiti menige.»

¹⁰ Siegi zu Aalon ɖeni boezu la Izilaye vebai kpein po, ti ɖaavoteni ga tevbai vo pelei, peɛ, Gooɖo GALAGI na-lebiyai ɖulani keɛma tonaɖiingi zu.

¹¹ Gooɖo GALAGI boeni Moize vo, e ɖe ma:

¹² «Ge Izilaye nui ta-yelilomaiti menige. Ge ti ma: «Kpakɔi wa sui miizu, sobui wa yiɖo ga bului, wa suɖwee naazu ga na ɖa ge ga Gooɖo GALAGI, wa-GALAGI.» »

¹³ Kpakɔi, waniiti ti vaani, ti-ma zii ɖeai ege kakalogi, ti ti-vuuzuve maaɖidi. Sobui, naɖagi ɖeni veeni ti-vuuzuve maaɖoolii zu.

¹⁴ Siegi zu naama naɖagi neeleni la, ani goi ta ɖeni tevbai zu ege ani waa, ege kobe kolegi ma buun goiti, e zoi ma.

¹⁵ Izilaye nui ti weleni ba, ti ɖe boɖo ma ti ɖilagilagi: «Leeni ɖa ga nii?» Mazoloo ti la ɖeni kwee, nii e ɖeni de. Moize ɖeni ti ma: «Bului ve Gooɖo GALAGI fea wo ya ga daamianigi.

¹⁶ Peɛ nii Gooɖo GALAGI deveai: Eɛ gilagilagi naa yeve, nii a zoloo ga na-daamianigi, kooɖo ganii ne gila nu ɖila, eɖevelei wa-nui tiegi la. Eɛ ge ta zege naati be, niiti ti na-sege gotai wu.»

¹⁷ Izilaye nui ti keeni ɖana. Tanigaa ti zeveni ga gola, tanigaa ma ti zeve ga tago.

¹⁸ Ti ɖeni kooɖo kooɖo gani zu, zoi e ɖeni zevezu ga moinda, e la ɖeni voovazu naa ya, zoi ma e ɖeni tago no yevezu, naa la ɖeni valasu. Eɛ ge ɖeni zevezu, e zoloo no na-daamianigi ma.

¹⁹ Moize ɖeni ti ma: «Nu naɛ ge mina ta ye na, e va yesu sobui.»

²⁰ Nui tanigaani ti la ɖeni woiloni Moize woo ma, ti ta ye ni na eyesu sobui. Keɛ koegiti ti vuuni su, naa makugi ɖulani. Moize yiiɖaawanani naama nui ma.

²¹ Sobu ɖilagila, eɛ ge ɖeni naa yevezu, nii a zoloo ga na-daamianigi. Siegi zu foloi ma liegi a la vaana la, gaa ɖeni wuunsu.

²² Foloi lɔzitasiei, ti ɖeni daamianigi zeizu felegai yevezu, womael zu felego nu ɖila. Beɛi ma ɖundiɖiiti kpein ti vaani, ti suɖula Moize ma.

²³ Moize ɖeni ti ma: «Naa ɖa Gooɖo GALAGI bogai, lina ɖa ga dooɖo folo naɖegai Gooɖo GALAGI ve. A naa mo, nii e wo ya ga wo mo. A naa boɔ, nii e wo ya ga wo kpoo, matai nii kpein e yesu, wo naa make eyesu sobu.»

²⁴ Ti zeni na eyesu sobui, eɖevelei Moize devei veeni la. Naa maku ge la ɖeni ɖulani, ta koegaa ti la ɖeni vuuni su negelein.

²⁵ Moize ɖeni ma: «A mi za, mazoloo dooɖo foloi ve Gooɖo GALAGI ve. Za, wo la ta ɖaa adaɛ tanape eteave.

²⁶ Folo lɔzita laawu, wa ɖe zevezu, keɛ foloi lofelasiei ɖa ga dooɖo foloi, ta la ɖe na, naama yeei.»

²⁷ Foloi lofelasiei ma, nuɓusei tanigaani ti ɖulani ga ti ta yeve, keɛ ti la ɖeni ta ɖaani.

²⁸ Názu ɔ́a Ɔ́oɔɔ́ GALAGI ɔ́eni la Moize ma: «Eyesu sie kpegele zu ɔ́a wo yesu ɔ́elezu la ná-deveiti ta ná-tɔ́giti so fai va?

²⁹ A kwɛɛ ga Ɔ́oɔɔ́ GALAGI dooɔ́ foloi veeve wo ya, naa ɔ́a é ba, folo lɔ́zitasiei ma, toɔ́a folo felego laamianigi veezu wo ya. Eɛ ge ye zeizuve, nu mina zefe zeizuve folo lɔ́felasiei ma.»

³⁰ Nuɔ́useiti ti dooɔ́ foloi maɲɛni, ti looɔ́ folo lɔ́felasiei ma.

³¹ Izilaye le vɛleyeɔ́ei naama laamianigi laaseigi vɛɛni ga manegi.* E ɔ́ulani ga kɔ́liandelegi ma ɔ́aei, é ɔ́oleni, é nɛɛ ga gatoi ɔ́evelei, nii kɔ́in gulɔ́i ba.

³² Moize ɔ́eni ma: «Wɛɛ nii Ɔ́oɔɔ́ GALAGI devea: A kɔ́ɔ́ ganii zu ɔ́ila make manegi zu, wo-mavofodaiti bɛ, lina ɔ́a lina, naa ɔ́a a kɛ ti bului ɔ́a, nii gɛ feeni wo ya, wo mi tevebai zu, siegi zu wo ɔ́ulani la Ezipete yooi va.»

³³ Moize ɔ́eni Aalɔ́n ma: «Digii zefe, è kɔ́ɔ́ ganii ɲɛ ɔ́ila pu su manegi zu, è sei Ɔ́oɔɔ́ GALAGI ɔ́aazu, naa ɔ́a a kɛ é make wo-mavofodaiti bɛ lina ɔ́a lina.»

³⁴ Eɔ́evelei devei la, Ɔ́oɔɔ́ GALAGI feeni Moize ya, Aalɔ́n seini zeele woo zɛvei ma ɔ́esui ɔ́akalave, naa ɔ́a a kɛ, é make.

³⁵ Izilaye le nuiti ti manegi miini kona vuunaanigɔ́ (40) laawu, eyesu ti zeeli zooi naa zu, vɛ nua ti ɔ́eni zeini ná. Ti manegi miini, eyesu ti zeeli Kanaan yooi ɔ́wɛgi ma.

³⁶ (Nu ɔ́ilagilagi ɔ́nɔ́gi ɔ́eni ga kɔ́ɔ́ ganii zu ɔ́ila. Kɔ́ɔ́ ganii nii daaseigi ga wɔ́mɛelegi, naa ɔ́a ga efagi ma ɔ́aɔ́wɛsu puugɔ́i.)

17

Ziei ɔ́ula vai Wolebe vasai va (Gaalɔ́ Sevei 20:1-13)

¹ Izilaye le vɛbei kpein ge zɛɔ́eni Sin tevebai zu, eɔ́evelei Ɔ́oɔɔ́ GALAGI ná-devei ɔ́eni la, é vɛɛ ta-zie vai va, ti liini, ti vu Lefidime. Vɛ nuɔ́useiti ti la ɔ́eni zie zɔ́lɔ́ni ná, ti va ɔ́ɔ́le.

² Názu ɔ́a nuɔ́useiti ti wuzɛɔ́eni la Moize laalɔ́ɔ́ma. Ti ɔ́ɛ ma: «À ziei ve gi ya, gi ɔ́ɔ́le.» Moize ti woɔ́gaavoteni, é ɔ́ɛ ti ma: «Leeni vaa zu wo wuzɛɔ́ezu dàalɔ́ɔ́ma? Leeni vaa zu wo Ɔ́oɔɔ́ GALAGI zuɔ́ɔ́su?»

³ Nuɔ́useiti ti ɔ́eni ná, kpɔ́ɔ́le wɔ́in ɔ́a ɔ́ɔ́i ti la, ti ɔ́a zeli lo Moize ma. Ti ɔ́eni ɔ́ɛɛzu ma: «Lee vaa zu è gi ɔ́ulaai Ezipete yooi va, ga è gi vaa ga kpɔ́ɔ́le wɔ́in, giya-o, gi-lointi-yo, ta gá-loganiiti-yo?»

⁴ Moize woɔ́ɔ́ulani Ɔ́oɔɔ́ GALAGI ma, é ɔ́ɛ ma: «Leeni ɔ́a ná kɛ, é lo niima nuɔ́useiti ba? Ná tago nɔ́ vɛ, ti va ti sɔ́ɔ́ ga kɔ́tɔ́i.»

⁵ Ɔ́oɔɔ́ GALAGI ɔ́eni Moize ma: «Leve nuɔ́useiti kakala vɛlei, è Izilaye le ɔ́ɛwolai tanigaani seɔ́e, ɔ́a-lukpɔ́i ɔ́alaa seɔ́e, nii è zie wolai Nile loɔ́ani la, è li luɔ́ɔ́vɛlei.

⁶ Wɛɛ, ná liizu, gɛ lo è luɔ́ Wolebe ɔ́tɔ́i ma, ɔ́a kɔ́tɔ́i loɔ́a, ziei ɔ́a ɔ́ula ba, nuɔ́useiti ta ɔ́ɔ́le.» Zekana Moize kɛɛni la, Izilaye le ɔ́ɛwolaiti gaazu.

⁷ E naama adaɔ́e laasei pɛɛni ga Masa ta Meliɔ́a (niiti ti-voluvɛti ga «suɔ́ɔ́ɔ́gi» ta «maaɔ́aalii»), tɔ́ɔ́zei Izilaye le nuiti ti maaɔ́aalii ɔ́ɛɛni ná, ti Ɔ́oɔɔ́ GALAGI zuɔ́ɔ́ɔ́, ti ɔ́a ɔ́ɛ ma: «Ɔ́oɔɔ́ GALAGI ɔ́a ade zaama nɛi, ɔ́aa é la ná?»

Izilaye le nuiti ti pile sɔ́lɔ́ fai Amaleke nuiti ma

⁸ Amaleke nuiti ti vaani, ti kɔ́ɔ́ vɛɛ Izilaye le nuiti ba Lefidime.

⁹ Moize ɔ́eni Zozuwe ma: «Yiimazeɔ́e ga zunui tanigaa ade vɛ, wo li, wo vala Amaleke nuiti ba. Lina, ná liizu, gɛ lo gize unmaɔ́e, GALA ná-tukpɔ́i zoni zèa.»

¹⁰ Zozuwe naa ɔ́ɛɛni, nii Moize boni ma, ga é Amaleke zakpe. Moize vɛɛ Aalɔ́n va, ta Guul ti lɛɛni gizei unmaɔ́e.

* **16:31 16:31 manegi:** Daaseigi nii ti maaɔ́uɔ́aai va ta «Leeni ɔ́a ga nii?» Wɛɛ vɛ: 16:15.

¹¹ Siɛgi zu Moize a la yeei wuzegena la, Izilayele ɣeni pile sɔɔɔsu, kɛɛ siɛgi zu a la yeei yeina la, Amaleke ɣeni pile sɔɔɔsu.

¹² Tɛi Moize yeeiti suɔɔɔni, ti kɔtui zegeni, ti da bu, ɛ zeɛ maazu. Aalɔn ta ɔuul ti zeeiti soni, gilagi lo kakamave, zɔi lo zɔɔla velei, zeeiti maalegai yɛni de kpaan eyɛsu foloi da.

¹³ Zozuwe pile sɔɔɔni Amaleke ma ta nɔ-nuɔuseiti, ga boɣa zɔkpɔ ɣaaligi.

¹⁴ ɔoɔɔ GALAGI ɣeni Moize ma: «Niima vaiti seve sevei zu, ɛ ɣe ga ɣizesu vaa, ɛ bo Zozuwe ma ga, nɔ Amaleke ma zuwui ɣaalevezu geegɔɔlogi wu, nu la mɔ ɣisiaa ti zu.»

¹⁵ Moize zalaɣa ɣulazuve ta lɔni, ɛ daasei pɛeni ga: «ɔoɔɔ GALAGI ɣa ga nɔ-ɣalapoi».

¹⁶ E ɣeni ma: «Tɔɔzei nui ta yeei wuzegɛa ɔoɔɔ GALAGI nɔ-masa kpɔkpɔgi laalɔɣɔma, ɔoɔɔ GALAGI nɔ-kɔi ɣa ɣe Amaleke laalɔɣɔma, yeeɣɣalaiti pɛ su.»

18

Moize nekoi Zetelo nɔ-daalima vai

¹ Moize nekoi Zetelo, Madiyan zalaɣa ɣula nui, naa kpein mɛnini, nii GALA ge kɛeni Moize ve ta nɔ-nuɔusei Izilayele nuiti, naa ɣa ɛ ɣeni ga ɔoɔɔ GALAGI Izilayele nuiti kula vai Ezipete va.

² Moize nekoi Zetelo Moize anzai Sefola zegeni, nii Moize yeeɛeni ba, ɛ li kɛɛɣe vɔ be volu,

³ ta nɔ-doun zunu felegɔiti balaa, gilagi laaseigi ɣeni ga ɣeɛɛsome (nii poluve ga «seikɔɣɔmai»), mazɔɔɔ Moize ɣeni ma: «Nɔ ga seikɔɣɔma nui, gɛ zeini zou ɣili su.»

⁴ Zɔi laaseigi ɣeni ga Eliyezɛɛl (nii poluve ga «nɔ-GALAGI ɔɔɣe bɔ»), mazɔɔɔ ɛ ɣeni ma: «Kɛɛ nɔ-GALAGI ɔɔɣe bɔ, ɛ unmɔɔ, ɛ kula Falaɣɔn nɔ-boɣa zɔkpɔi ya.»

⁵ Moize nekoi Zetelo liini tevebai zu ga Moize nɔ-doun zunuiti ta anzai, ve ɛ ɣeni vuuni nɔ, GALA nɔ-gizei ɣoba.

⁶ E wooleveni Moize ma, ɛ ɣe ma: «Nɔun nɔ, ɛ-nekoi Zetelo, pɔave ɛ vɔ be, ga ɛ-anzai, ɛ vɛɛ nɔ-doun zunu felegɔiti ba.»

⁷ Moize ɣulani ɛ nekoi laaɣɔmi, ɛ nɔkɔ bu, ɛ nɛɛɛ ga daave komagai. Ti ɔoɔɔ ɣaazaɣani ta-ɣɛɛyaiti ma vaa ma, naa volu ti ɛɛni Moize nɔ-seɣe ɣotai wu.

⁸ Moize naa kpein suɣulani nekoi ma, nii ɔoɔɔ GALAGI kɛeni ga Falaɣɔn ta Ezipete yooi Izilayele nɔ-faa zu, kpɔɔiti kpein ti zeelini ti ma pelei zu, ta velei ɔoɔɔ GALAGI ti ɣulani la ti zu.

⁹ Zetelo ɣoozunɛɛni faa vɔɔi kpein ma vaa zu ɔoɔɔ GALAGI kɛeni Izilayele nuiti be, ta eɣevelei ɛ ti unmɔɔni la, ɛ ti ɣula Ezipete nuiti zea.

¹⁰ Zetelo ɣeni ma: «Mamagi ɣa ɔoɔɔ GALAGI ve, nii ɛ wo ɣula Ezipete nuiti zea, ta Falaɣɔn ya, nii ɛ nuɔuseiti kula Ezipete nuiti ta-zobogi ya!

¹¹ Gɛ kweɛga niizu ga ɔoɔɔ GALAGI wɔɔɔve, ɛ leve galagiti kpein ba, ɛ naa ɣulani kɛɛma, siɛgi zu Ezipete nuiti ti ɣeni gaazumaavɔ vaiti kɛɛzu la ga Izilayele nuiti.»

¹² Moize nekoi Zetelo gala zalaɣai ta zalaɣaiti kulani GALA be. Aalɔn ta Izilayele ɣɛwolaiti kpein ti naama laamii woni vɔɔma ta Moize nekoi, GALA gaazu.

¹³ Poluma zobui, Moize zeini ga ɛ nuɔuseiti ta-lukpɔiti gaaleve. Nuɔuseiti ti lɔni Moize ɣakala, ɛ zo sobui ma, eyɛsu kpɔkɔi zeeli.

¹⁴ Nii kpein Moize kɛeni nuɔuseiti be, nekoi naa ɣaani, ɛ ɣe ma: «Lee ɣa ɛ kɛɛzu niima nuɔuseiti be? Lee vaa zu ɛ zeizu ɔa ɣila, nuɔuseiti kpein ti lɔni ɛ ɣakala, ɛ zo sobui ma, eyɛsu kpɔkɔi zeeli?»

¹⁵ Moize nekoi woɔɣaavoteni, ɛ ɣe ma: «Toɣa ga nuɔuseiti ka ti vaazu pɔ ga ti GALA gaazaɣa.

¹⁶ Siɛgi zu fai ta ɣɛɛzu la ti ya, ta vaazu pɔ, gɛ tukpɔi ɣaaleve ti yɔɣɔzu, gɛ GALA nɔ-deveiti ta nɔ-tɔgi dɛɛ.»

¹⁷ Moize nekoi ġeni ma: «Nii è kēēzu, naa la vani.

¹⁸ Da bōġo suvikei besu fala, ta niima nuḅusei balaa é è va, mazōlō fai nii wuiṽe è-zēbei ma. Da ġila è la zooga è va kē.

¹⁹ Niizu, woilona ġōoi ma, nà è lenesu, GALA ge ġe è va! Ġe ga nuḅuseiti gaazuṽe GALA koba, da bōġo è li ga nuḅuseiti ta-vaiti GALA pō.

²⁰ Deveiti ta tōgiti gaale ga tiye, pelei le ga tiye, nii maanēai ti ṽile ba, ta kēewotii nii maanēai ti kē.

²¹ Yiimazeġe ga sōbelama zunuiti nuḅuseiti kpein saama, ti luazu GALA ba, zunuiti ti ġiliai gaamai va, ti lobēanii wōinzēġezu, è ti zēġe, è ti zei nuḅuseiti unda ga nu waagilagila kundigīiti, nu ungilagila kundigīiti, nu ṽuulōludōlu kundigīiti, ta nu ṽuupuu kundigīiti.

²² Ti da nuḅuseiti ta-lukpōi ġaaleṽe sienōpe, ti va ga faa biigiti è ṽo, tiya bōġoiti ti faa goiti ma lukpōi ġaaleṽe. Ta ġula da-ġasoi ma, wo seġe ṽōma.

²³ Ni da naa ġēna, GALA ge deveiti fe è ya, da zoo è zie bu ga pagō, niima nuḅuseiti kpein ta zeeli ziileigi zu ti ṽo bē.»

²⁴ Moize woiloni nekoi wooi ma, é naa kpein kēēni, nii naa boni ma.

²⁵ Moize yiimazeġe ga sōbelama zunuiti, Izilayele nuiti kpein saama, é ti zei nuḅuseiti unda ga nu waagilagila kundigīiti, nu ungilagila kundigīiti, nu ṽuulōludōlu kundigīiti, ta nu ṽuupuu kundigīiti.

²⁶ Ti ġeni nuḅuseiti ta-lukpōiti gaaleṽezu sienōpe, ti ġeni vaazu ga faa bii golaiti Moize ṽo bē, tiya bōġoiti ti bena fai mōtaiti ma lukpōi ġaaleṽe.

²⁷ Moize beni nekoi va, é li, naa liini ná-zooi zu.

GALA Ná-Minazeġegi Izilayele Nuiti Bē

19

(19:1–24:18)

Izilayele zeeli vai

Sinayi gizei ṽo bē tevebai zu

¹ Alugi zavasiei ma, ti ġula volumna Ezipete yooi va, Izilayele nuiti ti zeelini Sinayi tevebai zu naama voloi.

² Ti zēġeni Lefidime, ti liini, ti zeeli Sinayi tevebai zu, ti ṽuuni tevebai zu. Izilayele ṽuuni miná, gizei ġakalavē.

³ Moize leni GALA pō pelei, Ġōoġo GALAGI tolini gizei unmaṽe, é ġe ma: «Wēle, nii ġa da bo Zakōbe ná-peleyēġei ma, è daazeeli Izilayele nuiti ma:

⁴ «Wa bōġogoi wo naa ġaani, nii ġe kēēni ga Ezipete nuiti, ġe wo zēġeni koġe ġovegiti su, ġe va ga woye pō pelei.

⁵ Niizu, ni wa woilona ġōoi ma, ni wa makēna nà-minazeġegi ma, wa ġe ga nōnō ġiteġitegiti, nuḅuseiti kpein saama. Anēē ni eteai kpein ka ga nōnō,

⁶ wōun wa, wa ġe bē ga zalaġa ġula zii, nii ġadegai.» Wooiti kana da ti wo Izilayele nuiti ma.»

⁷ Moize liini, é nuḅuseiti ta-ġewolaiti toli, é wooi nii kpein daani ti ṽe, eġēvelei Ġōoġo GALAGI devei veeni la zea.

⁸ Nuḅuseiti kpein ti zolooni faa ġila ma, ti ġe ma: «Gá naa kpein kē, nii Ġōoġo GALAGI bogai.» Moize nuḅuseiti gooi laazeelini Ġōoġo GALAGI ma.

⁹ Ġōoġo GALAGI ġeni Moize ma: «Wēle, nà vaazu è ṽo tonaḅiin gaagīligi zu, naa ġa a kē, sieġi zu ġe bōezu la è ṽo, nuḅuseiti ti menī, ti la è la ġo.» Moize nuḅuseiti gooi laazeelini Ġōoġo GALAGI ma.

GALA kula vai kēma

Sinayi gizei ma

¹⁰ Ġōoġo GALAGI ġeni Moize ma: «Li nuḅuseiti pō bē, è ti ġade za ta lina, ti ta-zēġeiti gba.

¹¹ Ti gɛvele ɓɛɛai gɛle foloi zavasiei ma, mazɔɔɔ foloi zavasiei ma, Gooɔɔ GALAGI ga vaazu yeizu nuɓuseiti kpein gaazu, Sinayi gizei ma.

¹² Da nuɓuseiti kwɛsuɓe leve ba gizei maagoolii zu, ɛ gɛ ma: «A dama, wo mina le gizei ma, wo mina vɔɔɔɔ dakɔɔɔgave va. Nu nɔɓe a vɔɔɔɔuna gizei va, ta naama nui vaa.

¹³ Nu la yeevɔɔɔɔɔ ba, keɛ toɔa zɔɔ ga kɔtui, ɓaa ti ɓɔ ga mɛɛinti, ɛ gɛni ga sua, ɓaa nu, ɛ la yɛga vulua jɛgɛɛin.» Siegi zu baala sine minei ma vuɓugi a vɛɛna la, tanigaa ta le gizei ma nazu.»

¹⁴ Moize yeini nuɓuseiti pɔ pelei, ɛ zege gizei ma, ɛ nuɓuseiti jadeni. Naati ti ta-zegeiti gbani.

¹⁵ E gɛni nuɓuseiti ma: «À gɛvele ɓɛɛ folo savago laawu. A mina maabuɔa anzanu gila kpala ba.»

¹⁶ Foloi zavasiei, ma zobui, tonai kpunɛni, mainmainti ti da saɔa, ta tonabiin gaagiligaɔ gɛni gizei ma, puɓu gooi wola gulanɔ. Nuɓuseiti kpein ti gɛni zeini ti-vuuzube, ti tɔzeini ga sasuɓalii, dualuagi maavele ma.

¹⁷ Moize nuɓuseiti kulani ti-vuuzube, ti GALA daagomi. Ti liini, ti lo gizei gɔgɔave.

¹⁸ Sinayi gizei kpein ge gɛni ga duulu letele, tɔzei Gooɔɔ GALAGI yeini na, abui zaama. Naama luului gɛni gɔlazu ege abuzulugi zu luului, gizei kpein ge gɛni ɓalizu ga zeeɔaabaai.

¹⁹ Puɓu gooi gɛni leezu, tugi da zizi. Moize gɛni ɓɛzu, GALA ge gɛni googaaɓotesu ga woo wola.

²⁰ Zekana Gooɔɔ GALAGI yeini la Sinayi gizei ma, gize losaamave. Moize leeni na.

²¹ Gooɔɔ GALAGI gɛni Moize ma: «Yei, ɛ nuɓuseiti kweteve, ta mina buɔe, ɛ va va Gooɔɔ GALAGI vɔ pelei, faazuɓɛwo faa ma, ma moɔnmoɔn undaa mina va vilisu ti zaama.

²² Zalaɔa gɔla nuiti ɓɔɔɔ ti maabuɔazu Gooɔɔ GALAGI va, ti ɓɔɔɔ jade, Gooɔɔ GALAGI mina va ta zegezu ti va.»

²³ Moize gɛni Gooɔɔ GALAGI ma: «Nuɓuseiti ti la zooga ti va le Sinayi gizei ma, mazɔɔɔ ɛ gi lenegɛ ga gi kwɛgi la gizei maagoolii zu, maajɛɛi vɛɛ ba.»

²⁴ Gooɔɔ GALAGI gɛni ma: «Li, ɛ yei, da leezu volu wa Aalɔn. Keɛ zalaɔa gɔla nuiti ta nuɓuseiti ti mina buɔe jɛgɛɛin, ti va le Gooɔɔ GALAGI vɔ be, nii a ke saa mina va loozu ti zaama.»

²⁵ Moize yeini nuɓuseiti pɔ be, ɛ ɓɛ ti vɔ.

20

GALA na-to puugaiti

(To Sevei Veleiei 5:6-21)

¹ GALA ge niima wooiti kpein boni, ɛ gɛ ma:

² Na ga Gooɔɔ GALAGI, da-GALAGI, nii ɛ gulanɔ Ezipete yooi va, duɔla vɛɛi wu.

³ Gala kiligaa ti mina gɛ ɛ vɛ nɔun polu.

⁴ Mina ani maaniini saɔa ɓɔɔɔ vɛ jɛgɛɛin, ta ani nɔɓe baagɔlaba, niiti ti geegɔɔɔɔ zu, ɓaa niiti ti zooi ma, ɓaa niiti ti zieiti bu zooi wu.

⁵ Mina nɔkɔ ti wu jɛgɛɛin, mina ti lebi jɛgɛɛin, mazɔɔɔ na, Gooɔɔ GALAGI, da-GALAGI, na ga GALAGI toloai, nii a da gɛɛgeiti ta-vaa jɔi votokula ti-lointi ma, eyɛsu ɛ zeeli yamanii zavasiei ta naanisiɛi ma, niiti ti maayosegezu vɛ.

⁶ Keɛ na da woogɛgɔladaɔ gɛ, eyɛsu ɛ zeeli yamani waagilasiei (1.000) ma, naati be, niiti ti nɛɛzu vɛ, ta ti na-deveiti sosu.

⁷ Mina Gooɔɔ GALAGI, da-GALAGI laaseigi wo fuun jɛgɛɛin, mazɔɔɔ Gooɔɔ GALAGI ga naama nui leve ga sɔba nu, nii ɛ daaseigi wosu fuun.

⁸ Gize doogɔ foloi zu, ɛ maajɛ.

⁹ Da botii gɛ folo lozilai zu, ɛ da-wotii kpein ke.

¹⁰ Kεε folo lɔfelasiɛi ɔa ga Ɔooɔo GALAGI, ɔa-ƆALAGI, nά-dooɔo foloi. Mina boti nɔpε ke ma, ɔa-o, ε-loun zunuiti-yo, ε-loun anzanuiti-yo, ɔa-wotigε zunuiti-yo, ɔa-wotigε anzanuiti-yo, ɔa-loganiiti-yo, ta wεɛinti niiti ti zeini ε ɔoɔoma.

¹¹ Mazoɔo folo lɔzita laawu Ɔooɔo GALAGI geegɔɔgi βeteni, ta zooi, ta kpolodei, ta ti zu aniiti kpein, ε looɔoni foloi lɔfelasiɛi ma. Naa ɔa ε ba, Ɔooɔo GALAGI tuya looni dooɔo foloi ma, ε make ɔoɔo vε.

¹² E-ɔεε lɛbi ta ε-lee, naa ɔa a ke ε-zii ma voloiti sugooza, naama yooi zu nii Ɔooɔo GALAGI, ɔa-ƆALAGI feezu ε vε.

¹³ Mina nu vaa negelein.

¹⁴ Mina wεenziε bo negelein.

¹⁵ Mina unma wo negelein.

¹⁶ Mina zεε zeele woo wo negelein ε-zeiɔoɔi laaloɔoma.

¹⁷ Mina ɔaazuɔula negelein ε-zeiɔoɔi nά-pelei va. Mina ɔaazuɔula negelein ε-zeiɔoɔi anzai va, ɔaa nά-botigε zunui, ɔaa nά-botigε anzanui, ɔaa nά-nikei, ɔaa nά-soovalegi, ɔaa ani nɔpε ε ga ε-zeiɔoɔi nɔnɔ.

Moize, GALA daa vaa wo nui

(Tɔ Sevei Velesiɛi 5:23-33)

¹⁸ Nuβuseiti kpein ti tona kpunε tugiti mɛnini, ti mainmainti kaa, ti puuugi wooi mɛni, ti gizei ɔa abuzogi ba. Nuβuseiti ti naati kaai ma, ti zasubalini, ti lo ɔoozama.

¹⁹ Ti ɔeni Moize ma: «Da ɔoɔi ε ɔa ɔε gi vɔ, ɔa woilo ma, kεε GALA ge mina ɔε gi vɔ, ɔa va za.»

²⁰ Moize ɔeni nuβuseiti ma: «A mina lua, mazoɔo GALA paavε ga ε wo voluɔula, naa ɔa a ke, wo lua ba, wo mina koto ɔε.»

²¹ Nuβuseiti ti ɔeni lɔni ɔoozama. Kεε Moize maaβugani tonaβiingi va, vε GALA ge ɔeni nά.

Tɔgi ε lo zalaɔa ɔulazuve va

²² Ɔooɔo GALAGI ɔeni Moize ma: Uele ɔa ɔa ɔε la Izilayele nuiti pɔ: Wo petεge ga zεge geegɔɔgi zu, ge ɔε wo vɔ.

²³ A mina galagaa βete ɔoɔo vε ga walii ɔaa zanugiti, wo va ti vokaɔo mά. A mina naa ta ɔε ɔoɔo vε negelein.

²⁴ Wa zalaɔa ɔulazuve lo bε ga pɔbi, nii wa gala zalaɔaiti ta ziilei zalaɔaiti kula maazu, ga wa-vaalagiti ta wa-nikeiti. Uε nɔpε ge ɔulazu nά keɛma, nά va wo vɔ βε, ga ge tuya loo wo vε.

²⁵ Ni wa zalaɔa ɔulazuve lɔna bε ga kɔtui, a mina to ga kɔtu zaɔaai, mazoɔo wa wa-zolaiti pεena kɔtui va, wa kɔzɔ.

²⁶ A mina nά-zalaɔa ɔulazuve lo, wo va nu lεezuve βete ba, nu a ɔena lεa ga, kabei mina ɔula keɛma.

21

Tɔgiti ε lo duɔiti ba

Ebulu nuiti saama

(Levi Nuiti 25:39-46;

Tɔ Sevei Velesiɛi 15:12-18)

¹ Tɔgiti petε, ɔa dεε ga tiye:

² Ni wa Ebulu nui ta ɔeyana ga duɔi, toɔa botii ɔε kona dɔzita laawu, kεε dɔfelasiɛi, toɔa ɔula, ε woɔɔoyai zɔɔo, ε mina ani nɔpε sala.

³ Ni tɔ ɔila ka ε vaani, tɔ ɔila ka a li, ni anza ɔεεve zea, ta li ta anzai.

⁴ Ni maligii ɔa ε anzai veeni zea, ε doun zunuiti ta doun anzanuiti sɔɔo, anzanui ta nά-dointi ta ɔε ga maligii nɔnɔ, tɔ ɔila ka a li nazu.

⁵ Ni duoi a gɛna ma: «Maliɣii nɛɛvɛ bɛ, ta ànzai ta dòinti balaa, gè la pɔ gè va gɛ bɔɣɔ yeema,»

⁶ naazu maliɣii ɣa lii la GALA kakala, é maaɓuɣa peɛɛlavɛ va, ɓaa daamasagi va. Maliɣii ɣa goii wɔ ga kɔlu ɣaazobagi. Duoi ɣa yɛ ná-botii zu ɣɔ.

⁷ Siɛgi zu zunui ta a ná-doun anzanui ɔɔdina la, ga é gɛ ga duoi, é la ɣula duɔlai zu, eɣɛvelei zunui ta ɣula la.

⁸ Ni woin a zegena maliɣii ma, nii é gɛa deveni ga é sege ga anza, toɣa zɛ ná, nu ɣili ge unmo, keɛ zobo ge la gɛa zea ga é va pɔdi zii ɣili ma, a naa gɛna é gɛa ga yaava nu anzanui letema.

⁹ Ni a devena ga é fulu ná-doun zunui vɛ, toɣa kɛ bɛ, eɣɛvelei soloogai la anzanu lointi ma.

¹⁰ Ni a anza ɣili segena, é la ta ɣula ma moongi ná-daamianigi la, ta ná-segei, ta é la gɛɛa naa ná-dakobai va.

¹¹ Ni é la gɛ naama vaa savagɔiti kɛɛni bɛ, toɣa zoo é li, é mina ani nɔpɛ sala.

*Tɔgiti é lo doɣa vai
ta nu maawana vaiti ba*

¹² Zoi nɔpɛ a nu loɣana, é za, ta naama nui vaa.

¹³ Ni é la woya ɓɛɛni tuɣɔ, ni GALA ge kɛa é gɛ zea ga tevezea vaa, ná ada ɓɛɛzu wo vɛ, vɛ a vɛla, é li, é loɣu ná.

¹⁴ Keɛ siɛgi zu nu a gaagilina la ma, é wuzegɛ seɣɔɣɔi laaloɣɔma, é keɛgele ɣoi gɛ ga é paa, anɛ ni diivɛ, é loɣu ná-zalaɣa ɣulazuɛ, wa kula naa va, wo paa.

¹⁵ Zoi nɔpɛ a keɛgɛ loɣa, ɓaa dee, ta naama nui vaa.

¹⁶ Zoi nɔpɛ a nuɓuse unma, é pɔdi, ɓaa é make ya, ta naama nui vaa.

¹⁷ Zoi nɔpɛ é keɛgɛ ɓaa dee ɣotozu, ta naama nui vaa.

¹⁸ Siɛgi zu nua ti ɓɛzu la, gila ge seɣɔɣɔi zoo ga kɔtui, ɓaa é doɣa ga zeeɓuin, ni é la gɛɛni ga saa vaa, keɛ naa ma ge la ga seeɓɛi,

¹⁹ ni toɣa zoo é ná-tukɔi zegɛ, é ziezie eteavɛ, zoi é doɣai wogai, faa la mo gɛa naa va, keɛ ná-botii koloɣologai ma, toɣa naa zala, é lati, é naa zale, eyɛsu é gɛɛɛ.

²⁰ Siɛgi zu zunui ta ná-duoi loɣazu la ga tukɔi, zunu ɓaa anzanu, eyɛsu duoi za zea, ta potokula ma.

²¹ Ni a yɛna vulua folo ɣila, ɓaa felegɔ, ti la potokulaa ma, mazolo ná-walii vɛ.

²² Ni zunua ta ɓɛna, ti zigɔ anzanui ta va kogi ma, é doin zolo, faaɓa kili ge la soloɔni, ta alamanii zala nii anzazinigi dɛɛzu, ta sala faawo bo nuiti kakala.

²³ Keɛ ni faaɓa ka ɣulana su, zenvui voto ka gɛ ga zenvui,

²⁴ nu ɣaazuɣɛzei voto ka gɛ ga nu ɣaazuɣɛzei, nu ɣiiga voto ka gɛ ga nu ɣiiga, nu yeei voto ka gɛ ga nu yeei, nu ɣɔɣɔi voto ka gɛ ga nu ɣɔɣɔi,

²⁵ abu valai voto ka gɛ ga abu valai, maawanai voto ka gɛ ga maawanai, maaɓologi voto ka gɛ ga maaɓologi.

²⁶ Ni zunui ta a ná-duoi loɣana gaazuɣɛzei gilagi va, é ɣɛni ga zunu ɓaa anzanu, é naa vala gaazuɣɛzei ma, toɣa yeeɓe ba, é li, é ɣula duɔlai zu, gaazuɣɛzei zalai ɣana.

²⁷ Ni a ná-duoi ɣiigai gila kulana da, é ɣɛni ga zunu ɓaa anzanu, toɣa yeeɓe ba, é li, é ɣula duɔlai zu, ɣiigai zalai ɣana.

²⁸ Ni niki a nu zigana ga minei, zunu ɓaa anzanu, naa za, niki ɣa zoo ga kɔtui, nu mina ma zuai mi pa. Nike nui la mo faa zoloɣa.

²⁹ Keɛ ni kaite, niki gɛɛvɛ ba, é ɗa nuiti sigɔ ga minei, ti ɗa niki nui lenɛ, é la wɛɛzu ma, siɛgi zu a zunu ɓaa anzanu vaana la, niki ɣa zoo ga kɔtui, é za. Ta niki nui ɓalaagi vaa.

³⁰ Ni ta zenvui unmo salai levena ma, toɣa naa kpein sala, nii a leve ma.

³¹ Siɛgi zu niki a zunu loun ɓaa anzanu loun zigana la, naama loɣi no ɣa a zie.

³² Keɛ siɛgi zu niki a duoi zigana la, zunu ɓaa anzanu, wali ɣae vuusavago (30) ɣa a zo duɔ keɛgei ya, niki ɣa zoo ga kɔtui.

Təgiti é lo nu ǵəligiti ba

³³ Ni zunui ta a zıeyegıi laalaogai yena de, 6aa ni zunui ta a zıeyegıi ta wəəna, é la daaǵuluni, nıkei loo su, 6aa soovalegi,

³⁴ zıeyegıi nui ǵa toğanii lieǵıi ma walii zala kee nui ma, sua vooıai ǵa ǵe ga toun nənə.

³⁵ Ni nui ta ná-nıke zıne a nui taǵıli ná-nıke zıne zıǵana ga mıneıti, naa za, ta nıke zıneı vödi, nii é vulua, ti walii ǵaaǵwe va, ti lati, ti nıke vooıai 6alaa ǵaaǵwe va.

³⁶ Kele ni kweege ga nıkei é taǵıli paai, keevıe sıǵai wosu, ma nui la weleni ma ıegıein, ma nui ǵa potogi leve ga nıkei nə, nıke vooıai ǵe ga nənə.

³⁷ Ni nui ta a nıke 6aa baala unmana, ni a kədaalevena, 6aa é pödi, toǵa nıke zıne loolugo ve nıke ǵılagi votogi zu, ta baala naanıǵo baalagi votogi zu.

22

¹ Ni unma nui a zona unma wosuve ga maabaai, nu doǵa, é za, ti la ǵea ga səba nu ıegıein, toun tetema saa vai zu.

² Kele ni foloi a tıena, ta ǵe ga səba nu toun tetemazu paa vai zu.

Unma nui kpein ka naa votogi ve, nii é unmaai. Ni ani la zea, ta pödi ná-unma vai zu.

³ Ni nii é unmaai, nıkei 6aa soovalegi, 6aa baalagi, naa ǵa de vulua zea, toǵa naa votogi ve ga ma vıedai.

⁴ Ni zunui ta a faa zuǵologolo keena kpalagi ta zu, 6aa kpelei ta zu, é 6e ná-toganiıti ba, ti daami wo seııǵıi ná-kpalagi zu, toǵa ma vaa zu 6etıi ǵe ga ná-kpalagi zu ani vıǵıi, 6aa ná-leezen 6elei zu ani vıǵıi.

⁵ Ni abui a levena, é so döbıi va, moloi nii daa ga 6elee, é so naama ǵılii va, 6aa nii é ma 6aǵai ǵa, 6aa é kpalagi ǵala, zıi é abui loga, naa ǵa naama vai 6ete ga é potogi ve.

⁶ Ni nui ta a walii 6aa ani ǵıligaa ǵalıvaana nui ta ma ga é make, ni ta ti unmana naa ná-pelei wu, unma nui ǵa ma vıedai ǵaaǵale ma, ni ta sona.

⁷ Ni unma nui la zoni, peıe nui ǵa lo GALA gaazu, é dee ga é la yeezeelini seııǵıi ǵıligi ma.

⁸ Maǵaali vaa kpein, é lo nıke vaa va, 6aa soovale faa, 6aa baala faa, 6aa seǵe vaa, 6aa tooya ani vaa, nii nu a ǵe ma: «Nii ve,» naama nu zeizu feleǵıti ta-vai laa ǵa zeeli GALA ma. Zıi GALA ga peelalana, naa ǵa seııǵıi nənıi ǵaaǵale ma ga ma vıedai.

⁹ Ni nui ta a soovale, 6aa nıkei, 6aa baalagi, 6aa togani nıpe feena nui ta ya ga é make ba, suai zeba é za, 6aa nata ǵale ba, 6aa é ıeeıe, nu nıpe ge la kaani,

¹⁰ konai ǵa wo Ǵoǵo GALAGI laaseigi zu ti feleǵo yǵızu, zıi é suai makeǵai, naa ǵa bo ga é la yeevıeni seııǵıi ǵıligi va. Togani nui ǵa yeezei konai naa wu, zıi la ani nıpe ǵaaǵalega ma ıegıein.

¹¹ Kele ni suai unıave pə be, toǵa potogi ve ma nu ya.

¹² Ni suai valıvalıve ga, toǵa dee, é ǵe ga zeele wooi, é la mə naa voto fea, nii balıvalıai ga.

¹³ Ni nui ta a togani ziıngaona seııǵıi ma, nata ǵale suai naa va, 6aa é za, ma nui ǵaazu la ná, toǵa potogi ve.

¹⁴ Ni ma nui ǵa ná, poto ge la vea. Ni suai zala vaa ǵeevıe de, sala zııǵıi ǵa kula ǵe.

Pelei nu a GALA deıi la ta nıbıseıti

¹⁵ Ni zunui ta a anzalopo 6eai ta neenesona, nii maa la de zoni, é la koba, toǵa fulu naavoloi ǵıla, é seǵe ga anza.

¹⁶ Ni doun keeǵıi a ǵelena, é va fe zea, nii anzalopoıti ta da vulu la, toǵa naa lieǵıi zala ga walii.

¹⁷ A mina zoǵo anzanui ye ná, é va ye vulua.

¹⁸ Nu-o-nu a la ga suai, ta naama nui vaa.

¹⁹ Zai a zalaɗaa ɗula gala kiligaa ve, é ɗula Gooɗo GALAGI ɗila kpe polu, naa undaa ɗa vili.

²⁰ A mina seikɗɗoma nui zopele ɗau ɗegelein, wo va suziɗa, mazɔɔ wo ɗeni ga seikɗɗoma nui Ezipete yooi zu.

²¹ A mina poanzai ɓaa podoin yiiɓɔɔ vaa ɗe ɗegelein.

²² Ni wa ti yiiɓɔɔna, ti woɗula ma ga kpeei, na ti ɓain gooi meni.

²³ Na wola yiiɗaawana wo laalɗɗoma, na wo vaa ga kooi, wo-anzaiti ta ɗe ga poanzaiti, ta wo-lointi ti ɗe ga podointi.

²⁴ Ni wa wali ɗuye veena na-nuɓuseiti ta ma, mone nui é wo ɔɔ be, a mina ɗe be eɗe kuye ve nu, wo mina talama maaloli ma ɗegelein.

²⁵ Ni wa wo-zeiɗɗo na-segei zefena ga kpounmai, wa fe zea, aisa foloi va li.

²⁶ Mazɔɔ na-sege ɗilagi ve, é pezu ɓoɗo ma. Ni naa a ɗulana zea, lee ɗa a pe ɓoɗo ma? A woɗulana ma ga kpeei, na gooi meni, mazɔɔ na da nu maawoingɗa.

²⁷ A mina GALA koto, wo mina woo ɗau wo wa-nuɓuseiti ta-ɗundiɗi ma.

²⁸ Wo maanewe, wo va be ga wa-molo leɓea mɔungiti, wo ke ga zalaɗai, ta wa-leezen de mɔungiti.

Wa wo-loun zunu mɔungi ve zea.

²⁹ Zekana wa ke la wa-logani wolai ta wa-logani goiti ta-vaa zu. Ma mɔungi ɗa ye dee va folo lofela zu. Foloi losavasiei, wa fe zea.

³⁰ Wa ɗe be ga nu ɗadegaiti. A mina sua mi, nii balivaliai ga doɓo zu. Wa naa vili ya gileiti bu.

23

Togi é lo telebodai ɗe vai va

¹ A mina tiɗe woo vaza. A mina ɓo nu ɗau va, wo va zee zeele woo wo.

² A mina vile bebei volu ga wo va faa ɗau ɗe. Ni wo lolige ga wo zeele wooi ve, a mina lo naati polu, niiti ti maɗɗai, wo va telebodai maave.

³ A mina lo mone nui volu na-faawogi zu.

⁴ Ni wa ɗomina ga wo zili nui na-nikei ɓaa na-soovalegi toai ya, keni wo vaa la po.

⁵ Nui é wo woinzegezu, wa na-soovalegi ɗaana, toai na-kaso wu, wa ma, wa inɛinesu ga daayei vai, wa ve ba, wo daayei.

⁶ A mina mone nui na-gaamai maave na-tukpo zu.

⁷ Keni wo beteɓe zee ɓe wo fai va. A mina sabalala nui vaa ta telebo nui. Mazɔɔ ge la saba nui veteɓa eɗe telebo nui.

⁸ A mina loɓani zo, mazɔɔ loɓaniiti ta da naati gaazugole, niiti ti gaazugeɗai ma, ta ti telebo nuii kpɔe wooiti maave.

⁹ A mina seikɗɗoma nui maanɗo. Wo kweni wa ɓoɗo nii seikɗɗoma nui a da suzo, mazɔɔ wo ɗeni ga seikɗɗoma nui Ezipete yooi zu.

Togiti é lo konagiti ba ta dooɗo foloi

¹⁰ Kona dozita laawu, wa ani zuwui vaza wa-yooi ma, wo baalɓogi zɔɔ.

¹¹ Kele wa yeebe ba, wo ze ɗana no, kona dofelasiei, é naa ɗe dooɗogi zu. Mone nui ti wa-nuɓuseiti saama, naati ti naa mi, nii ta ka, ta doɓo zuaiti ti naa mi, nii é yesu. Wa ke ɗana ga wa-leezen bele, ta wa-wolive wuluiti.

¹² Folo lozita laawu, wa wa-wotii ɗe. Kele folo lofelasiei, wa looɗo, naa ɗa a ke wa-wotiɗe nikiiti ta wa-zoovalegiti ti looɗo, ta wa-luɗiti ta seikɗɗoma nui ti lago looɗo.

¹³ A naa kpein so, nii ge bogai wo ma. A mina gala kiligaa laasei bo ɗegelein, nu mina ta meni ɗegelein, é va ɗula wo-laave.

*Konagi zu vɛti wola savagɔiti**(Egezode 34:18-26;**Tɔ Sevei Velesei 16:1-17)*¹⁴ Ná zeizu ɔa ɔe sava konagi zu, wo ɔa fetiiti kula dāaseigi lebi vai zu.¹⁵ Bului nii leve la su, wa naama vetii make. Folo lofela laawu, naama ziegi deveai molo ɔulasu alugi ma, wa bului mi, nii leve la su, egevelei ge ma levei veai la wo ya, mazoloo naama alugi ma ɔa wo ɔulani la Ezipete yooi va. Nu nɔpe ge mina ɔula kelema gāazu ga yeapaka.¹⁶ Wa molo mɔɔ vetii make, wa-wotii zulɔnɔ mɔungiti, nii wa faza kpalagave. Wa molo leve vetii make kona ɔaaɔelagi zu, siegi zu wo besu la ga wa-wotii zulɔnɔgi ɔaale ba.¹⁷ Ná zeizu ɔa ɔe sava konagi zu, zunuiti kpein ti ɔula kelema gāazu, nɛi ge ga wo-Maliɔii ɔoɔɔ GALAGI.¹⁸ Bului nii levei su, a mina naa ɔɔ suai va, wo va kula ga na-zalaɔai. A mina na-fetii ma zalaɔai ma wulɔi make kpidii laawu, e va yesu sobu va zeeli.¹⁹ Wa va ga wa-yooi vaalɔnɔ mɔungiti ɔoɔɔ GALAGI, wa-ɔALAGI ze levei wu.

A mina boli yivoi ɔili ga dee ná-niimidei.

*Kanaan yooi zoloo fai**ma minazeɔegi*²⁰ Nɔun ná, ná geezugelai ta levesu wo luɔɔ, e wo make pelei zu, e wo laazeeli naama adave, ge ná ɔetɛai.²¹ A dama, wo ɔoɔɔ zo gaazu, wo ɔolo gooi ve. A mina ziiɔolɔ vaa ɔe, tɔɔzei e la wa-lo kologologiti suvaayega, mazoloo dāaseigi ɔa tɔun ba.²² Kele ni wa ɔolona gooi ve, ta ni wa naa kpein keena, nii ge bosu wo ma, ná ɔe ga wo zili nuiti sili nui, ta wo maayosege nuiti maayosege nui.²³ Ná-geezugelai ɔa lo wo luɔɔ, e li ga woye Amool nuiti pɔ be, ta ɔete nuiti, ta Felize nuiti, ta Kanaan nuiti, ta Geve nuiti, ta Yebuse nuiti, ta ná ti-ma zuwui ɔaaleve.²⁴ A mina nɔkɔ ta-ɔalagiti bu, wo mina ti lebi. A mina vɔkɔɔɔ naama nuɔuseiti ma ti-zie velei zu. Kele wa ti ɔologolo, wo ta-zale ɔɔtuiti kpezegɛle.²⁵ Wa dɛbi, nɛi ge ga ɔoɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI. Ná tuya loo wa-laamianigi ma, ta wa-ɔoole ɔei. Ná seeɔei ɔula wo zaama, ge maagooza wo va.²⁶ Anzanu la ɔea wa-yooi zu, nii kogi a zɛge ma, ɔaa doun zolɔɔtala anzanu. Ná wo-zii ma ɔonagi zuɔooza.²⁷ Aisa wo va zeeli, ná dualuagi vu zooi zu nuiti su. Ná nuɔuseiti kpein daavili, ge ti zɛge pelei zu wo luɔɔ, niiti wa zeeli ti vɔ be. Ná wo zili nuiti kpein kpe, ti vela wo va.²⁸ Ná kaogiti tevesu wo luɔɔ, ta Geve nuiti kpe, ta Kanaan nuiti, ta ɔete nuiti, ti maagooza wo va.²⁹ Ge la vaazu ti ɔeezu kona gila su, ti va maagooza wo va, naa ɔa a ke, zooi zu, nakai mina ye, dɔɔɔ zuaiti ti mina mɔin wo laalɔɔma.³⁰ Ná ti ɔeezu vaavaa, ti maagooza wo va, eyesu wo ɔa wola mɔin, wo zoo wo zooi zoloo ga wɔnɔ.³¹ Ná wa-ɔwepelemaveti daazu, e zo Seeli Kpoloɔei ma, e zeeli Kpoloɔe Wolai ma, ta e zo tevebai ma, e zeeli zie wolai ma. Mazoloo ná zooi ɔa nuiti dɔɔzu wo yeezu, wa ti ɔe luɔɔ.³² A mina minazege ke yɔɔzu wa tiye, ɔaa wa ta-ɔalagiti.³³ Ti mina ze wa-yooi zu, naa ɔa a ke ti mina wo lo kotoi zu dāalɔɔma, mazoloo wa ta-ɔalagiti dɛbi, naa ɔa ɔe ga balii wo ve.

¹ GALA ge ɖɛni Moize ma: «Lɛ Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɔɔ bɛ, da ɔɔɖɔi wa Aalɔn, ta Nadaɓɛ ta Aɓiyu, ta Izilayele ɖɛwola wɔɔ ɔɔulɔfɛla (70), wo yɛ ɖɔozama, wo nɔkɔ.

² Da ɖila kpe nɔ ɖa da maaɓuɖa Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɔa. Zoiti ti mina maaɓuɖa ba, nuɓuseiti ti mina yɛ é ɔlu, ti ɔa lɛ.»

³ Moize ɔaani, é Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooiti kpein bo nuɓuseiti ma, ta tɔgiti kpein. Nuɓuseiti kpein ti goɔɖaavotegi veeni ga woo ɖila, ti ɖɛ ma: «Gá naa kpein kɛ, nii Ɔɔɔɖɔ GALAGI boga.»

⁴ Moize Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooiti kpein seɓeni. Naa ɔlu é wuzegeni ga sobuzobui, é zalaɖa ɖulazuɓɛ lo gizei ɖɔɖɔaɓɛ, é kɔtu puugɔ maazu felegɔiti (12) pilɛni ga ɖizesui Izilayele ná-boloda puugɔ maazu felegɔiti (12) faa zu.

⁵ E Izilayele zinipoiti teveni, ga ti gala zalaɖaiti kula Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɔɛ, ta ti nɛ zineiti kula ga ziilei zalaɖaiti.

⁶ Moize ɲamai ma lukpegi zegeni, é pu kokoiti su, é ma lukpegi zɔi zegeni, é pili zalaɖa ɖulazuɓɛ ma.

⁷ E minazegegi ma zeɓɛi zegeni, é kala nuɓuseiti gaazu. Ti ɖɛni ma: «Gá naa kpein kɛ, nii Ɔɔɔɖɔ GALAGI boga, gá ɖolo gooiti bɛ.»

⁸ Moize ɲamai zegeni, é faza nuɓuseiti ma, é ɖɛ ma: «Nii ɖa é ga ɲamai nii é minazegegi maaɓakpasu, nii Ɔɔɔɖɔ GALAGI kɛa wo yɔɖɔzu, eɖɛɛɛɛi niima ɔɔɛiti kpein ti la.»

Moize lɛɛ vai Sinayi gizei ma

⁹ Moizeni ti lɛɛni gizei ma ta Aalɔn, ta Nadaɓɛ, ta Aɓiyu, é ɔɛɛ Izilayele ɖɛwola wɔɔ ɔɔulɔfɛla (70) ɔa.

¹⁰ Ti Izilayele ná-GALAGI ɖaani, kɔɖɔiti bu ɖɛai eɖɛ kɔtui nii daaseigi ga safiilegi, kpiiniaɪ eɖɛ geegɖɔlɔgi.

¹¹ Ɔɔɔɖɔ GALAGI la ɖɛni faa ɲɔu nɔpɛ kɛɛni ga Izilayele nu ɖiigiti. Ti GALA kaani, naa ɔlu ti daamii woni, ti ɔɔɔɛ.

¹² Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɖɛni Moize ma: «Lɛ pɔ bɛ gizei ma, é yɛ ná. Nà kɔtu ɖokologiti feezu é ya: tɔgi ta deveiti gè ti zeɓɛai Izilayele nuiti bɛ, ti ɖala fai zu.»

¹³ Moize wuzegeni, ta Zozuwe, nii é ga ná-botɔɖɛ nui, Moize lɛɛni GALA ná-gizei ma.

¹⁴ E ɖɛni kɛwolaiti ma: «À gi maaɔun ɔɛ, eyesu gi ɖale ma ɔlu wo ɔɔ bɛ. Wɛɛ, Aalɔn ta Ɔuul ta yesu wo ɔa ɔɛ, ni faaɖaagɖulaba a ɖɛna ta ya, toɖa bo ti ma.»

¹⁵ Moize lɛɛni gizei ma, tonaɖiingi ɔɛɛni gizei ma.

¹⁶ Ɔɔɔɖɔ GALAGI ná-lɛbiyai yeini, é ɔɛɛ Sinayi gizei ma, tonaɖiingi ɔɛɛni ma folo lɔzita laawu. Foloi lɔfelasɛi, Ɔɔɔɖɔ GALAGI Moize lolini tonaɖiingi zaamaɓɛ.

¹⁷ Ɔɔɔɖɔ GALAGI ná-lɛbiyai ɖɛɛɛɛi ɖɛni Izilayele nuiti gaazu, eɖɛ abuzogi gize unmaɓɛ.

¹⁸ Moize lɔɔni tonaɖiingi zaama, é lɛ gizei ma. Moize kɛɛni gizei ma ga folo ɔuunaanigɔ (40) ta kpidi ɔuunaanigɔ (40).

GALA Ná-Segɛ Uɛɛ Nadegai Lo Fai Ma Leveiti

25

(25:1–31:18)

Segɛ ɔɛɛ nadegai ma veɛaniiti (Egezode 35:4-9)

¹ Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɔɔɛni Moize ɔɔ, é ɖɛ ma:

² Bo Izilayele nuiti ma, ti ɔa pɔ ga veɛaniiti. Wa so, é ɖula nui kpein zea, nii faanɛɛ ɖigi bɛ.

³ Wɛɛ veɛanii ɔa, nii wa so, é ɖula ti ya: zanugi, ta walii, ta kɔlu ɔɔigi,

⁴ ta geze biinii, ta ma boigi, ta ma boi sɔsɔgi, ta geze vagɔi kpaliai, ta boli leɖai,
⁵ ta baala sine ɖɔloiti, ti loai ga ma boigi, ta zie wu zua ɖɔloiti, ta akasia wului,
⁶ ta fitina wulɔi, ta tufa maku neɛɛgiti ti ga siɛma wulɔ ɲadegai ta ansanɛgi vɛ,
⁷ ta kɔtu zɔngɔ baagi nii daaseigi ga wonikese, ta kɔtu zɔngɔ ba kiligiti zalaɖa ɖula zeɖei
 ma vaa zu, ta ma ɖakazu zeɖei.

⁸ Ta seizu ɲadegai lo bɛ, nà ze ti zaama.

⁹ Wa ti kpein kɛ ga seɖe vɛɛ ɲadegai ɖazavi pelei, é ɖɛ ga sɔlai kpein kazavi pelei, nii gè vaazu dɛɛzu ga dɛ.

Minazeɖe kesui

(37:1-9)

¹⁰ Ta kesui bɛɛ ga akasia wului. Sakpai ɖa ɖɛ ga mɛɛɛ ɖila taata, kogi ɖɛ ga mɛɛɛ ɖaaɖwɛsui, ta soligi ɖɛ ga mɛɛɛ ɖaaɖwɛsui.

¹¹ Da zanu kitei zie koozu vɛ ta polu vɛ, è daabegi ɖɛ ga zanugi, é ɖaku ma.

¹² Da zanugi ɖaawuun, è bala naanigoiti kpɛɛ bɛ, è ti vili goizu naanigoiti ba, bala felego gilazu vɛɛɛ ta bala felego zɔla vɛɛɛ.

¹³ Da gulu zɔkpɔiti kpɛɛ ga akasia wului, è zanugi zie ti ma.

¹⁴ Da gulu zɔkpɔiti dɔ balaiti su, kesui ɖakamavɛti, ti kesui va, kesui da zeɖe ga tiye.

¹⁵ Gulu zɔkpɔiti ta yɛ kesui ná-balaiti su, ti mina ɖula ná.

¹⁶ Zeele woo zɛvɛi gè feezu è ya, ɖa da kesui zu.

¹⁷ Da kesui lakulugi bɛɛ ga zanu kitei. Sakpai ɖa ɖɛ ga mɛɛɛ ɖila taata, kogi ɖa ɖɛ ga mɛɛɛ ɖaaɖwɛsui.

¹⁸ Geezuɖeela felegoiti ti laaseigi ga seeluɖɛin, ɖa naati kpɛɛ ga zanu doɖai, è ti vɛɛ kesui lakulugi laaɖe felegoiti ga.

¹⁹ Da seeluɖɛin gila kpɛɛ daabegi ɖilazu vɛ ɖa, seeluɖɛin gila daabegi zɔla vɛɛɛ ɖa. Da seeluɖɛin felegoiti ta kesui lakulugi bɛɛ ga ani ɖila nɔ.

²⁰ Seeluɖɛinti ta ti-ɖovɛgiti suvɛ maazu vɛ, ti kesui lakulugi maalɔɖu ga ti-ɖovɛgiti, ta ɖaavote ɖɔɖ ma. Seeluɖɛinti ta ɖaavote kesui lakulugi ma.

²¹ Zeele woo zɛvɛi gè feezu è ya, ɖa da kesui zu. Da kesui laaɖulu.

²² Miná ɖa nà ɖɛ ɖulazu ná kelɛma è vɛ, zeele woo ɖɛsui lakulugi maazu vɛ seeluɖɛin felegoiti zɔɖɔzu vɛ. Ná ɖa gè vaazu ɖɛɛzu ná è vɔ, é lo nà-deveiti kpein ba, Izilayeɛ nui ti faa zu.

Bului nii feai GALA bɛ,

naa ma laɖalii

(37:10-16)

²³ Da taɖalii bɛɛ ga akasia wului. Sakpai ɖa ɖɛ ga mɛɛɛ ɖila, kogi ɖɛ ga mɛɛɛ lukpɛgi, soligi ɖɛ ga mɛɛɛ ɖaaɖwɛsui.

²⁴ Da zanu kitei zie ma, è daabegi bɛɛ ga zanugi, é ɖaku ma.

²⁵ Da kakamavɛti kpɛɛ ga nu yeavɛ lieɖɔi ɖɛɖala, è naa laabegi balaa kpɛɛ ga zanugi, é ɖaku ma.

²⁶ Da zanu bala naanigoiti to goizu naanigoiti ba, ti ɖɛ kɔɖɔ naanigoiti tetegi.

²⁷ Balaiti ta ɖɛ kakamavɛti ba, gulu zɔkpɔiti ta lo ti zu, taɖalii zeɖe vai zu.

²⁸ Da gulu zɔkpɔiti kpɛɛ ga akasia wului, è zanugi zie ti ma, ti ɖɛ ga taɖalii zeɖe aniiti.

²⁹ Da diɖiiti kpɛɛ, ta tazaiti, puya zalaɖai vaa zu, naa vɛɛ ziawɔiti ta kokoiti ba. Da ti ɖɛ ga zanu kitei.

³⁰ Da buluiti da taɖalii ɖa, niiti ti veai bɛ, ti ɖɛ ná gàazu yeenɔpɛ.

Fitina zeizuvɛ

(Egezode 37:17-24)

³¹ Da fitina zeɛ anii bɛɛ ga zanu kitei doɖaai. Ti pɛ ti ɖɛ ga ani ɖila: kɔɖɔi, ta ma wului, ta ma bekegiti, ta maaɖili zɔlaiti ti ɖulaai ga gulu vuai.

³² Fitina zeii anii ma beke dɔzitaati ta ɖula kakamaɖeti, ma beke savago ɖa ɖeezu kakamaɖe gilazuɖe, ta ma beke savago ɖe kakamaɖe zɔla velei.

³³ Maaɖili zɔlai ɖa ɖe sava ma beke dɔzitaati ɖilagilagi pe ba, ti ɖulaai ga amandegi ma vuai.

³⁴ Maaɖili zɔla naanigo ɖa ɖe fitina zeii anii ma wului va, ti ɖulaai ga amandegi ma vuai.

³⁵ Maaɖili zɔlai gila ka ɖe ma beke felefelegiti todazuɖe.

³⁶ Fitina zeii anii ɖa ɖe ga zanu kitei doɖaai. Baalobazuɖeti pe ti ɖe ga ani ɖila: ma wului, ta ma bekegiti, ta maaɖili zɔlaaiti.

³⁷ Da ná-fitina lofelaiti kpete, ti zeizu maazuɖe, nii a ke é da wozaɖala gaazu.

³⁸ Ná-salava zo zɔlaaiti ta ná-salava zeɖe anɔnakaiti, ta ɖe ga zanu kitei.

³⁹ Da kilo vuusavago (30) zeɖe zanu kitei zu, è kpete ga fitina zeii anii ta ma zɔlaaiti kpein.

⁴⁰ Dama, è ke ga naama ɖazavigi nɔ, nii é leeni ga de gizei ma.

26

*Sege vele nadegai ma landaiti
ta ma veemazegeiti
(Egezode 36:8-19)*

¹ Da sege vele nadegai beɖe ga tanda puugo, ga geze vagoi kpaliai, ta geze biinii, ta ma boigi, ta ma boi sosogi. Da suvu ga seeluɖeinti baagɖulabai.

² Tanda ɖilagi zakpai ɖa ɖe ga meteɖe puugo maazu naanigo (14), kogi ɖe ga meteɖe felego. Koɖogi ɖa ɖe ga ani ɖila nɔ tandaiti kpein faa zu.

³ Tanda loolugɔiti ta zeii boɖo la, zo loolugɔiti balaa ta zeii boɖo la.

⁴ Da galu biiniiti giligili tandai ma boɖu mɔungi laamave. Da ke ɖana nɔ ga tandai ma boɖu velesiɖe laamave.

⁵ Da galu vuuloolugo (50) giligili tandai ma boɖu mɔungi laamave va, è galu vuuloolugo (50) giligili tandai ma boɖu velesiɖe laamave va. Naama galuɖe ta zoloo boɖo ma ga felefele.

⁶ Da zanu kala puuloolugo (50) beɖe, è tandai ma boɖuɖe giligili boɖo va ga tiye. Sege vele nadegai ɖa ɖe ga ani ɖila kpe nɔ.

⁷ Da boli leɖa landa puugo maazu ɖila (11) kpete, ti veɖe sege vele nadegai ɖoma.

⁸ Tanda ɖilagi zakpai ɖa ɖe ga meteɖe puugo maazu loolugo (15), kogi ɖe ga meteɖe felego. Koɖogi ɖa ɖe ga ani ɖila nɔ tanda puugo maazu ɖilagiti (11) be.

⁹ Da tanda loolugɔiti giligili boɖo va, ta è zo lozitaati giligili boɖo va. Da tandai lozitasɖe veɖe su fele sege velei laave.

¹⁰ Da galu vuuloolugo (50) giligili tandai ma boɖu mɔungi laamave, da galu vuuloolugo (50) balaa giligili tandai ma boɖu velesiɖe laamave.

¹¹ Da kolu boi kala puuloolugo (50) beɖe, è kalagiti do galuɖe unsu. Da tanda ma boɖuɖe sei boɖo la ɖana, ti ɖe ga ani ɖila nɔ.

¹² Sege velei ma landaiti ta vaazu voovazu ma ga ta tukpe, naa ɖa yei, é vu ga sege vele nadegai voluvelei.

¹³ Meteɖe ɖaaɖwesui é yesu kakamaɖe gilazu velei, ta meteɖe ɖaaɖwesui é yesu zɔla velei, niiti ti yesu volu sege velei zakpai ma, naati ka ti yeizu sege vele nadegai ɖakama felegoiti, ti veɖe ma.

¹⁴ Da baala sine ɖolɔiti kpete ga peemazegei, toai ga ma boigi, sege velei vaa zu, è zie wu zua ɖolɔiti ma veemazegei veɖe maazu.

*Sege vele nadegai zuzo guluiti
(Egezode 36:20-38)*

¹⁵ Da sege velei zuzo guluiti kpete sege vele nadegai ve ga akasia wuluiti.

¹⁶ Sege velei zuzo gului zoligɔi ɖa ɖe ga meteɖe loolugo, kogi ɖe ga meteɖe ɖaaɖwesui.

¹⁷ Sege velei zuzo gului ɖilagilagi pe kpadɔzuɖe ɖaa ɖa zoba ma wulu felego va. Zekana da ke la sege vele nadegai zuzo guluiti kpein be.

¹⁸ Da sege ɖeɛi zuzo gulu ɖuufelego (20) beɛ sege ɖeɛ naɖegai ɖe, ti gɛɛzu nu yeezazu ɖeɛi.

¹⁹ Da dabu ɖuunaanigoiti (40) kpɛɛ ga walii, ti ɖa la sege ɖeɛi zuzo gulu ɖuufelegoiti (20) gilagilagi wu, kpadɔzu felegoiti be.

²⁰ Da sege ɖeɛi zuzo gulu ɖuufelego (20) beɛ balaa sege ɖeɛ naɖegai ɖe, nu gɔɖeɛzu ɖeɛi.

²¹ Da dabu ɖuunaanigoiti (40) kpɛɛ balaa ga walii, ti ɖa la sege ɖeɛi zuzo gulu ɖuufelegoiti (20) gilagilagi wu, kpadɔzu felegoiti be.

²² Da sege ɖeɛi zuzo gulu lozita beɛ sege ɖeɛ naɖegai bogave, folo liizu ɖeɛi.

²³ Da sege ɖeɛi zuzo gulu felego beɛ sege ɖeɛ naɖegai ma zoko felegoiti be, ti kpogave.

²⁴ Ta gili sege ɖeɛi zuzo gului zoiti ba, e zo buuve, e zeeli bala mɔungi ma ungave. Uele gana a ge la ga ti felego, ti vilegai soko felegoiti su.

²⁵ Sege ɖeɛi zuzo gulu losava ga naazu, e gɛɛzu sege ɖeɛ naɖegai bogave, e ɖee ta-labu puugo maazu lozitaiti (16) ba, ti beɛai ga walii, sege ɖeɛi zuzo gulu gila dabu felego.

²⁶ Da gulu zokpo loolugo beɛ sege ɖeɛi zuzo guluiti be ga akasia wului, ti besa sege ɖeɛ naɖegai gakamave gilagi,

²⁷ ta gulu zokpo loolugo sege ɖeɛ naɖegai gakamave zɔla ɖeɛi zuzo guluiti be, ta gulu zokpo loolugo sege ɖeɛ naɖegai bogave zuzo guluiti be, folo liizu ɖeɛi.

²⁸ Zaamazu wulu zokpoi ga sege ɖeɛi zuzo guluiti maaleve, e zo kwegi ma, e li zɔla ɖeɛi.

²⁹ Da zanugi zie sege ɖeɛi zuzo guluiti ma. Da ta-valaiti kpɛɛ ga zanugi, ga gulu zokpoiti ti lo ti zu. Da zanugi zie naama wulu zokpoiti ma.

³⁰ Da sege ɖeɛ naɖegai lo, egevelei ma gɔzavigi leeni la ga de gizei ma.

Sege ɖeɛ naɖegai ma gwepele segezufoozagi

³¹ Da kwepele segezufoozagi beɛ ga geze biinii, ta ma boigi, ta ma boi sosogi, ta geze vagoi kpaliai. Da suvu ga seelubeinti baagɔlabai.

³² Toɖa zele ga zanu kalagiti ti tokpala naanigoiti ba, ti beɛai ga akasia wului, zanugi ziaai ti ma, ti badɔai dabu naanigoiti ma, niiti ti beɛai ga walii.

³³ Da kwepele segezufoozagi zele kalagiti buuve. Kwepele segezufoozagi goozu ɖeɛi, miná ga da zeele woo gesui le ná. Kwepele segezufoozagi ga ge wo ɖe ga ada naɖegai ta ada naɖega wolai ti yeeɖaagweɛzuve.

³⁴ Da zeele woo gesui laagɔlu, ada naɖega wolai vo be.

³⁵ Da tabalii vile kwepele segezufoozagi gakalave, sege ɖeɛ naɖegai wu, lekpemave nu gɔɖeɛzuve. Fitina zei anii ge tabalii letemave, lekpemave nu yeezazuve.

³⁶ Da kwepele segezufoozagi tagili kpɛɛ sege ɖeɛi laave ga geze biinii, ta ma boigi, ta ma boi sosogi, ta geze vagoi kpaliai, e ge ga sege zuvuai.

³⁷ Toɖa zele ga zanu kalagiti ti tokpala loolugoiti ba, ti beɛai ga akasia wului, zanugi ziaai ti ma. Da kolu boigi gaawuun, e ge ti ɖe ga ta-labu loolugoiti.

27

Zalaɖa gulazuve (Egeẓade 38:1-7)

¹ Da zalaɖa gulazuve beɛ ga akasia wului. Sakpai ga ge ga metele felego ta tukpe (2,5), kogi ge ga metele felego ta tukpe (2,5). Zalaɖa gulazuve ga ge ga seki naanigi, soligi ge ga metele gila ta tukpe (1,5).

² Da mineiti kpɛɛ goizu naanigoiti ba, ma mineiti ta bo ba, ti ge ga ani gila no. Da kolu boigi zie ti ma.

³ Da anijakaiti kpɛɛ zuvu zo fai zu, ta peluiti, ta nama vaza anijakaiti, ta sua zɔ mite wolaiti, ta abu zefe aniiti. Da soolai naati kpein kpɛɛ ga kolu boigi.

⁴ Da kɔlu vɛɛai βete ga kɔlu βoigi zalaɖa ɖulazuve. Da kɔlu βoɪ balaiti to kɔlu vɛɛai va, goizu naanigoiti su.

⁵ Da pile zalaɖa ɖulazuve lakolɔgave wu, ɛ zo buuve, eyesu ɛ zeeli zalaɖa ɖulazuve zoligoɪ zaamave.

⁶ Da gulu zɔkpɔiti kpɛte zalaɖa ɖulazuve ve, ga akasia wului, ɛ kɔlu βoigi zie ti ma.

⁷ Gulu zɔkpɔiti ta lo balaiti su. Gulu zɔkpɔi naati ta ɖe zalaɖa ɖulazuve ɖakama felegoiti, siegi zu a ɖena va zefezu la.

⁸ Da zalaɖa ɖulazuve βete ga gulu zɛveiti, zefei ɖe koozu. Toɖa ɖe eɖevelei ɛ leeni la ga de gizei ma.

*Seɖe vɛɛ nadeɖai
ma ɖoizuve
(Egeɖe 38:9-20)*

⁹ Da seɖe vɛɛ nadeɖai ma ɖoizuve βete. Lekpɛmave nu yeezazuve, maazasa ga seɖei ɛ ga geze vagoɪ kpaliai. Sasai zakpai ɖe ga meteɛ vuulɔlugo (50) naama ɖakama mɔungi.

¹⁰ Tɔkpala vuufelegoiti (20) ta lo dabu vuufelegoiti (20) ga, ti βeteai ga kɔlu βoigi. Tɔkpalaɪti ma ɖalagiti ta ti zeɛ koluiti ta ɖe ga walii.

¹¹ Lekpɛmave nu ɖovezuve, sasai zakpai ɖa ɖe miná balaa ga meteɛ vuulɔlugo (50), naa ɖe ga seɖei, ta tɔkpala vuufelegoiti (20), ta ta-labu vuufelegoiti (20), ti ga kɔlu βoigi. Tɔkpalaɪti ma ɖalagiti ta ti zeɛ koluiti ta ɖe ga walii.

¹² Folo liizu vɛɛ, sasai ɖogi ɖa ɖe ga meteɛ vuufelego maazu loolugo (25), naa ɖe ga seɖei, ta ta-lɔkpala puugo ta ta-labu puugoiti.

¹³ Folo ɖulazu vɛɛ, sasai ɖogi ɖa ɖe ga meteɛ vuufelego maazu loolugo (25).

¹⁴ Nu leezuve ɖobave ɖilazuve, sasai ɖa ɖe ga meteɛ lofela ta tukpe (7,5), naa ɖe ga seɖei, ta tɔkpala savago, ta ta-labu savagoiti.

¹⁵ Nu leezuve ɖobave zɔla vɛɛ, sasai ɖa ɖe miná ga meteɛ lofela ta tukpe (7,5), naa ɖe ga seɖei, ta tɔkpala savago, ta ta-labu savagoiti.

¹⁶ Sasai laave vaa zu, kwepele seɖezugoozagi ɖa ɖe ga meteɛ puugo, ɛ ga geze ɖiinii, ta ma βoigi, ta ma βoɪ sɔsɔgi, ta geze vagoɪ kpaliai, suvui, ta tɔkpala naanigo, ta ta-labu naanigoiti.

¹⁷ Sasai ma lokpalaɪti ma ɖalagiti ta ti zeɛ koluiti kpein ta ɖe ga walii. Ta-labuiti kpein ta ɖe ga kɔlu βoigi.

¹⁸ Sasai zakpai ɖa ɖe ga meteɛ vuulɔlugo (50), kogi ɖe ga vuufelego maazu loolugo (25), soligi ɖe ga meteɛ felego ta tukpe (2,5). Seɖeiti ta ɖe ga geze vagoɪ kpaliai, ta dabuiti ta ɖe ga kɔlu βoigi.

¹⁹ Sɔɔlai kpein deveai seɖe vɛɛ nadeɖai ma wotii vaa ma, ta suzo koluiti kpein, ta sasai zuzo koluiti kpein ta ɖe ga kɔlu βoigi.

*Deveiti
ɛ lo seizu nadeɖai ná-fitinaɪti ba
(Levi Nuiti 24:1-4)*

²⁰ Da devei ve Izilayeɛ nuiti zea, ga ti va ɛ vo ga wolive wulo vagoɪ, kpɛɛai fitinai vaa zu, naa ɖa a ke wo yeeye fitinaɪti ba, yeenɔpe ti mina za.

²¹ GALA daaɖomi seɖe vɛɛ wu, kwepele seɖezugoozagi ɖakalave, nii ɛ zeele woo ɖesui ɖakalave. Miná ɖa Aalɔn ta ná-doun zunuiti ta sei ná, fitinaɪti ti zo, ɛ zo kpɔkɔi ma, eyesu geelaalao, Gooɖo GALAGI ɖaazu. Toɖa ga ɖooɖo tɔgi Izilayeɛ nuiti ti-mavofodaiti kpein be, ti maanɛai, ti so.

¹ Da è-liε Aalɔn maaɓuɗa ɓoɗo ɓa, ta ná-doun zunuiti, ti zeɗe Izilayele nuiti saama, ga è ti ve bè, nà-boti vai zu, é ga zalaɗa ɗula vai, Aalɔn ta ná-doun zunuiti, Nadaɓe ta Aɗiyu, ta Eleazaal ta Itamaal.

² Da zalaɗa ɗula zeɗeiti kpεε è-liε Aalɔn ɓe, ti ɗe ga tosuɓe ta ná-lebiyai ma ɓoogi.

³ Da ɓe naati kpein pɔ, ti ga ɲeeliɗi nuiti, niiti gè ti laavegai ga ɗima yɛnvui, ta Aalɔn ná-seɗeiti kpεε, naa ɗa a ke é ve bè, é nà-zalaɗa ɗula wotii ɗe.

⁴ Wele seɗeiti ba, ta ti ɓete: kakazu zeɗe ɗila, zalaɗa ɗula zeɗe ɗila, tookɔba wola ɗila, seɗewuzeɗe ɗila nii suɓuai, ɓoɓo gila, ta saamaɗili gila. Ta zalaɗa ɗula zeɗe ɲadegaiti kpεε è-liε Aalɔn ta ná-doun zunuiti ɓe, naa ɗa a ke ti nà-zalaɗa ɗula wotii ɗe.

⁵ Ta zanugi zeɗe ta geze ɓiinii, ta ma ɓoigi, ta ma ɓoɓo, ta geze ɓagɔi kpaliai.

Zalaɗa ɗula zeɗe

⁶ Ta zalaɗa ɗula zeɗe ɓete ga geze ɓiinii, ta ma ɓoigi, ta ma ɓoɓo, ta geze ɓagɔi kpaliai. Ta suɓu ga zanu galui.

⁷ Ta kpakiga zeɗe felegɔiti kpεε, ti zeɓi zalaɗa ɗula zeɗe ɗaabelasu felegɔiti da.

⁸ Zalaɗa ɗula zeɗe ma lokoi ɗa ɓete ga ma zii nɔ. Toɗa ɗe ga zanugi, ta geze ɓiinii, ta ma ɓoigi, ta ma ɓoɓo, ta geze ɓagɔi kpaliai. Ta ɗe ga ani ɗila ta zalaɗa ɗula zeɗe.

⁹ Kɔtu zɔngɔ ɓaagi nii daaseigi ga wonikese, ɗa naa felegɔ zeɗe, è Izilayele ná-doun zunuiti daaseigiti seɓe ti ma,

¹⁰ ti-laasei dɔzita ɗa zeɓe kɔtu ɗilagi ma, zɔɓma laasei dɔzitaiti ti ɗe kɔtui velesiei ma, eɗeɓelei ti zɔɓo pelei la.

¹¹ Da Izilayele ná-doun zunuiti daaseigiti seɓe kɔtu felegɔiti ma, eɗeɓelei nu a ɗa kɔtui zaɗa la, eɗe zeeɓozeɓa aniiti. Da ti ɓata ti-lɔɔzuɓeti ba, ti ga zanugi.

¹² Da ti ɗili zalaɗa ɗula zeɗe ma ɓakiga zeɗeiti ba, ti ɗe ga Izilayele ná-doun zunuiti ta-ɗizesui, nii Aalɔn seɗezu ɓaki felegɔiti ga, ga ti-laaseigi Gooɗo GALAGI ɗaazu.

¹³ Da dɔɔzuɓeti felegɔ ɓete ga zanugi.

¹⁴ Da zanu galu felegɔiti fele, è ti lo dɔɔzuɓeti ba.

Kakazu zeɗe

(Egezode 39:8-21)

¹⁵ Da kakazu zeɗe ɓete, nii deveiti ti zeɗezu la, ga geze ɓiinii, ta ma ɓoigi, ta ma ɓoɓo, ta geze ɓagɔi kpaliai. Da suɓu ga zanu galui, ga zalaɗa ɗula zeɗe ɗeɓelei.

¹⁶ Kakazu zeɗe ɗa ɓee su fele, é ɗe ga seki naanigi. Sakpai ɗe ga zeelo gila, kogi ɗe ga zeelo gila.

¹⁷ Da kɔtu zɔngɔ ɓaagiti ɲekpe ba, ma ɲekpe naanigɔi zu: ma ɲekpe mɔungi zu, saaledowane gila, topaze gila, ta emelɔde gila,

¹⁸ ma ɲekpei velesiei zu, gelenate gila, safiil gila, ta diama ɗila,

¹⁹ ma ɲekpei zavasiei zu, wɔpale gila, agate gila, ta ametisete gila,

²⁰ ma ɲekpei naanisiiei zu, kelizolite gila, wonikese gila, ta zasepe gila. Naama ɗɔtu zɔngɔ ɓaagiti ta ɓata ti-lɔɔzuɓeti ba, ti ga zanugi.

²¹ Da Izilayele ná-doun zunuiti daaseigiti seɓe kɔtu puugɔ maazu felegɔiti (12) ma, eɗeɓelei nu a ɗa kɔtui zaɗa la, eɗe zeeɓozeɓa aniiti. Boloda puugɔ maazu felegɔiti (12) daaseigiti ta ɗe ti ma, kɔtu ɗila, gila daasei, kɔtu ɗila, gila daasei.

²² Da zanu galuiti to kakazu zeɗe ɓa, ti velei ga zanu kitei.

²³ Da zanu balaɗae felegɔiti kpεε, è ti lo kakazu zeɗe woizu felegɔiti ba.

²⁴ Da zanu galu felegɔiti to balaɗae felegɔiti ba, kakazu zeɗe woizu felegɔiti.

²⁵ Da zanu galu felegɔiti sokpaiti to dɔɔzuɓeti felegɔ ɓa, niiti ti ɗilii zalaɗa ɗula zeɗe ma ɓakiga zeɗe felegɔiti ba, nii a ke kakazu zeɗe ye velelavε.

²⁶ Da zanu balaɗae felegɔ ɓete mɔnɔ, è ti lo kakazu zeɗe woizu felegɔi zɔiti ba, koozu veleɓi, ná ɓeezu zalaɗa ɗula zeɗe ma.

²⁷ Da zanu balaɗae felego ɗiligaa ɓete, e ti lo zalaɗa ɗula zeɗei ma ɓakiga zeɗe felegoiti ba, buuɓe, velela velel, ti-lodazuɓe ɗobauɓe, zalaɗa ɗula zeɗei ma lokoi maazu.

²⁸ Kakazu zeɗei na-balaɗaegiti ta ɗili zalaɗa ɗula zeɗei na-balaɗaegiti ba, ga galu ɓiinii, naa ɗa a ke, kakazu zeɗei ɗe zalaɗa ɗula zeɗei ma lokoi maazu, ti yeeɗaa mina ɗwe ta zalaɗa ɗula zeɗei.

²⁹ Siegi zu Aalon leezu la ada ɗadegai, Izilayele na-doun zunuiti daaseigi ɗa ɗe ziilawe, seɓeai kakazu zeɗei ma, nii deveiti ti zeɗezu la, ga e ma ɗizesui make yeenɓe ɓooɗo GALAGI ɗaazu.

³⁰ Anii niiti ti-laaseigi ga wuulimegi ta tumimegi, naati pu kakazu zeɗei zu, nii deveiti ti zeɗezu la, ti ɗeezu Aalon yiilawe, siegi zu e leezu la ɓooɗo GALAGI ɗaazu. Vele ɗana Aalon a peɗe la yiilawe yeenɓe, nii a ke e ɗe ɓooɗo GALAGI yiima vai ɗwee, e lo Izilayele nuiti ba.

Zalaɗa ɗula zeɗei zoiti (Egezode 39:22-31)

³¹ Da zalaɗa ɗula zeɗei ma lookɓa wolai ɗe ga geze ɓiinii,

³² ɗa koteɓe zaamazube, nɔngi ɗa lo na, e daaɗale e ɗaku ma ga seɗe velel taɗili, naa ɗa a ke e mina vali ga.

³³ Gului nii daa ga gelenadegi, ɗa naama waai maaniinigi ɗili daamawe, e ɗaku ma ga geze ɓiinii, ta ma ɓoigi, ta ma ɓoi soɓoigi, zanu tala koiti ti ɗe ti yooɗzuɓeti,

³⁴ zanu tala ko ɗila, gelenade gila, zanu tala ko ɗila, gelenade gila, naa ɗaku tookɓa wolai laamawe ma.

³⁵ Aalon ɗa ɓooɗo maaɗili la, e ɗa botii ɗe, tala koiti gooi ɗa ɗe menisu, siegi zu e leezu la ada ɗadegai, ɓooɗo GALAGI ɗaazu, ta siegi zu e ɗulazu la na, e la zaa naazu.

³⁶ Da zanu kitei ma zeɓe goi ɓete, e seɓe ɗe ma ga: «Feai ɓooɗo GALAGI ɓe». Seɓeai eɗeɓelei nu a ɗa zeeɓozeɓa anii maazaɗa la.

³⁷ Da gili ɓooɗo ɓa ga galu ɓiinii, kakala velel.

³⁸ Toɗa ɗe Aalon loɓalawe yeenɓe, siegi zu e losu la gaazu, neɗi ge ga ɓooɗo GALAGI. Naa maavele ma, na yeezei Izilayele nuiti ta-veɓani ɗadegaiti bu, aneɗe ni ta faaɗaazagiti keezu, ta ɗena ti vea zea.

³⁹ Seɗewuzeɗei ta ɓooɗo ɓete ga geze ɓaɗo, e saamaɗiligi ɓete, e suɓu.

⁴⁰ Da seɗewuzeɗeiti kpete Aalon na-doun zunuiti ɓe, e saamaɗiligiti kpete ti ɓe, e ɓooɗogiti kpete ti ɓe, ti ɗe ga ti-losuɓe ta ta-leɓiyai ma ɓooɗo.

⁴¹ Da e-liɗe Aalon ta na-doun zunuiti maaɗili la. Da gulɓi zie ti ma, e ti ve ɓe, e ti ɗade, naa ɗa a ke ti na-zalaɗa ɗula wotii ɗe.

⁴² Da vele kpuɗagi ɓete ti ɓe ga gezei, e ti maanakaɗi ɗooɗu, toɗa zo ti-zaamawe, e yei ti-ɓalaiti ma.

⁴³ Aalon ta na-doun zunuiti ta ti le ɓooɗo ma, siegi zu ti leezu la GALA daaɗomi seɗe velel wu, ɓaa siegi zu ti maaɓuɗazu la zalaɗa ɗulazuɓe ɓa, ti ɓa botii ɗe ada ɗadegai, naazu ti la ɗea ga soɓa nua neɗelein, ta ti la zaa. Naa ɗa ɗe ga ɓooɗo toɗi Aalon ɓe ta mavofodaiti kpein ɓe.

29

Zalaɗa ɗula nuiti fee vai GALA ɓe (Levi nuiti 8:1-36)

¹ Wele, nii ɗa ke, Aalon ta na-dointi fee vai zu ɓe, naa ɗa a ke ti na-zalaɗa ɗula wotii ɗe. Nike zine ɓokpa gila seɗe, ta baala sine felego, neɓuuzu mina ɗe ti ɓa,

² ta bului nii leɓe la su, ta bulu veleɓeleɗeiti leɓe la su, gaayɗgai ga gulɓi, ta bulu leɓeɗeiti, leɓe la su, gulɓi ɓuai ma, e ti ɓete ga bulu vuko ɓaɗo.

³ Da ti ɓu kpooɗo gila su, e ɓa ga tiye kpooɗo naa zu, e ti le, ɗa ɗena nike zine ta baala sine felegoiti kulaa ga zalaɗai.

⁴ Da li ga Aalɔn ta ná-doun zunuiti GALA daagfomi sege vɛlɛi laavɛ, ɛ ti maagba ga ziei.

⁵ Da segeiti sege, ɛ Aalɔn maagfili ga segewuzegɛi, ta tookɔba wolai, ta zalaɣa ɣula zegɛi, ta kakazu zegɛi, ɛ saamaɣfili ga zalaɣa ɣula zegɛi ma lokoi.

⁶ Da bɔɔlogi lɔ nɔungi va, ɛ zanu sɛvɛ goi ɣili kakalavɛ, nii ɛ ga fee vai ma voogi GALA bɛ.

⁷ E siɛma wulɔ nadegai zegɛ, ɛ ta vu nɔungi zu, ɛ ta zie ma.

⁸ Da va ga ná-doun zunuiti, ɛ ti maagfili ga segewuzegɛiti.

⁹ Da ti zaamaɣfili ga saamaɣiligiti, ɛ bɔɔlogiti dɔ tɔungiti ba. Ta ná-zalaɣa ɣula wotii ɣɛ, tɔgi ɣana eyɛsu ɣɔ. Da Aalɔn ta ná-doun zunuiti fe bè.

¹⁰ Da va ga nɛkɛ zine bɔkpagi GALA daagfomi sege vɛlɛi ɣakalavɛ, Aalɔn ta ná-doun zunuiti ti-yeeiti pɛɛ nɛkɛ zinei unnavɛ.

¹¹ Da nɛkɛ zinei ɣɔdaalevɛ ɢooɣɔ GALAGI ɣaazu, GALA daagfomi sege vɛlɛi laavɛ.

¹² Da nɛkɛ zinei ma ɲamai zegɛ, ɛ ta zie zalaɣa ɣulazuvɛ ma minɛiti ma ga ɛ-yeebɛɣai. Da ɲamai mɔtai vu ya zalaɣa ɣulazuvɛ ɣɔɣavɛ.

¹³ Da ma wulɔ kpein sege, nii felevelegai koozu zɔɔlaiti ma, ta ma mɔɔin vasuvɛ, ta ma lɔɣɔ felegɔiti ma, ta gulɔi ɛ ti maavɛ ɲegɛlɛin, da naa ɣala zalaɣa ɣulazuvɛ.

¹⁴ Kɛɛ da nɛkɛ zinei mɔtai ɣala wo-vuuzuvɛ voluvɛ: ma zuai, ta ma ɣɔlɔi, naa vɛɛ ma ɓooiti ba. Toɣa ga koto gba zalaɣai.

¹⁵ Da baala sinei taɣila sege, Aalɔn ta ná-doun zunuiti ta yeeiti pɛɛ baala sinei unnavɛ.

¹⁶ Da baala sinei ɣɔdaalevɛ, ɛ ma ɲamai zegɛ, ɛ pili zalaɣa ɣulazuvɛ ma, ɛ ɣaku ma kpoloo.

¹⁷ Da baala sinei leveleve, ɛ kpulukpulu, ɛ koozu zɔɔlaiti ta kɔɣɔiti gba, ɛ ti la kpulukpulugai ta ma ungi ma.

¹⁸ Da baala sinei pɛ gala zalaɣa ɣulazuvɛ. Toɣa ga gala zalaɣai ɢooɣɔ GALAGI vɛ, zalaɣai vɛ, nii abui galazu, makugi nɛai ɢooɣɔ GALAGI vɛ.

¹⁹ Da zɔɔma vaala sinei zegɛ. Aalɔn ta ná-doun zunuiti ta yeeiti pɛɛ baala sinei unnavɛ.

²⁰ Da baala sinei ɣɔdaalevɛ, ɛ ma ɲamai ta zegɛ, ɛ siɛ Aalɔn yeezazu vɛle woi yɔkpɔgi ma, ta ná-doun zunuiti zeezazu vɛle woi yɔkpɔgiti ma, ta ti-yeezazu yeezinɛkpɔtogiti ma, ta ti-yeezazu ɣɔɣɔzinɛkpɔtogiti ma. Da ɲamai mɔtai vili zalaɣa ɣulazuvɛ ma, ɛ ɣaku ma kpoloo.

²¹ Da ɲamai ta zegɛ, nii a ɣɛ zalaɣa ɣulazuvɛ, ta siɛma wulɔ nadegai ta, ɛ ti vaza Aalɔn ta ná-segeiti ma, naa vɛɛ ná-doun zunuiti ta ta-zegɛiti ba. Pele ɣana da Aalɔnni fe la bè, ta ná-segeiti, naa vɛɛ ná-doun zunuiti ta ta-zegɛiti ba.

²² Da baala sinei ma wulɔ zegɛ, ta ma wɔɔngi, ta ma wulɔ felevelegai koozu zɔɔlaiti ma, ta ma mɔɔin vasuvɛ, ta ma lɔɣɔ felegɔiti, ta ma wulɔ felevelegai ti ma, ta zeezazu balai, mazɔɔ toɣa ga ti zeɛ vai ma vaala sinei.

²³ Bului lɛvɛ la su, naama bɔɔlogi, nii seidai ɢooɣɔ GALAGI ɣakala, da bulu ɣila sege naama bɔɔlogi zu, ta bulu vɛlevɛle gila gulɔi ba, ta bulu lɛvɛ ɣila.

²⁴ Da ti kpein pu Aalɔn ta ná-doun zunuiti zeezu, ti ti lateɣɛ vai ma voogi ɣɛ ɢooɣɔ GALAGI ɣaazu.

²⁵ Naa voluma, da ti ɣula niina ti ya, ɛ ti ɣala zalaɣa ɣulazuvɛ, gala zalaɣai maazu. Toɣa ga zalaɣai, nii abui galazu, makugi nɛai ɢooɣɔ GALAGI vɛ.

²⁶ Da Aalɔn zeɛ vai ma vaala sinei ma ɣekegi zegɛ, ɛ dateɣɛ vai ma voogi ɣɛ ɢooɣɔ GALAGI ɣaazu. Naa ɣa ɣɛ ga dɔnɔi.

²⁷ Da ti zeɛ vai ma vaala sinei ma ɣekegi zegɛ ba ta ma balai, niiti ti ɣula ga dateɣɛ vai ma voogi, ti zegɛ ba Aalɔn vɛ ta ná-doun zunuiti.

²⁸ Ta ɣɛ ga Aalɔn ta ná-doun zunuiti tɔnɔ, naa ɣa ɣɛ ga ɣooɣɔ tɔgi, nii Izilayele nuiti ta so, mazɔɔ vɛbɛanii ɣana seɣeai ba Izilayele nuiti ta-yiilei zalaɣaiti su. Naa ɣa ɣɛ ga ɢooɣɔ GALAGI nɔnɔ.

²⁹ Aalɔn a zaana, ná-zalaɗa ɗula zeɗeiti ta ɗe ga ná-doun zunuiti tɔnɔ, ta ti loo ɗɔba, siegi zu ti gulo ɗadegai ziezu la ti ma, ti zeɪ vai zu.

³⁰ Ná-doun zunuiti su, nii a ɗe potogi zu, zalaɗa ɗula vai zu, naa ɗa too ɗɔba folo lofela laawu, siegi zu é ɗeezu leezu la GALA daaɗomi seɗe veleɪ wu, ga é botii ɗe ada ɗadegai.

³¹ Da ti zeɪ vai ma vaala sineɪ zeɗe, è ma zuai ɗili ada ɗadegai ta.

³² Baala sineɪ ma zuai ta bului a ɗe kpɔlogi zu, Aalɔn ta ná-doun zunuiti ti mi, GALA daaɗomi seɗe veleɪ laave.

³³ Nii keai ga koto gba anii, ta naa mi ɗana, naa ɗa a ke ti ve bè, ta ti ti zeɪ. Nu ɗili nɔpe ge la ta mia, mazɔlɔ ti ɗadegɛ.

³⁴ Ni ti zeɪ vai ma zalaɗa zuai ɓaa ma bului ta ɗa yena ná eyesu sobui, nu la mɔ mia ɗegelein, mazɔlɔ ti ɗadegɛ. Nii é yesu, ɗa naa ɗala.

³⁵ Da zie ga deveiti kpein, gè ti vea è ya Aalɔn ta ná-doun zunuiti ta-vaa zu. Da folo lofela ɗe ti zeɪ vai zu.

³⁶ Folo-o-folo, ɗa nika zine ɗila kula ga zalaɗai koto gba vai zu. Da zalaɗa ɗulazuve ɗade ga naama ɗoto gba vai, è guloɪ zie ma ga é ɗade.

³⁷ Folo lofela laawu, ɗa koto gba vaiti ke zalaɗa ɗulazuve, é ɗade, zalaɗa ɗulazuve wola ɗa ɗade. Nii kpein a vɔɗɗu zalaɗa ɗulazuve va, naa ɗa ɗade.

*Gala zalaɗai,
nii a ɗe ɗulazu folo-o-folo
(Gaalɔ Seɗeɪ 28:1-8)*

³⁸ Folo-o-folo, ɗa ɗa kona gila baala sine felegɔ ɗula ga zalaɗai zalaɗa ɗulazuve.

³⁹ Da baala zivoi ɗilagi ɗula ga zalaɗai sobui, è zɔɔma vaala zivoi ɗula ga zalaɗai kpɔkɔi.

⁴⁰ Da baala zibo mɔungi ɗula ga zalaɗai, è pee bulu vukɔ vagɔi kilo savagɔ va, gaayɔgai ga wolive wulo vagɔi ma litele ɗila ta tukpe (1,5), naa pee ɗɔɔi litele ɗila ta tukpe (1,5) ba.

⁴¹ Da baala zivoi velesiei ɗula ga zalaɗai kpɔkɔi, è pee vebe zalaɗai va, ta puya zalaɗai, eɗevelei sobu gelei la. Zalaɗai ve, nii abui galazu, makugi neai ɓooɗɔ GALAGI ve.

⁴² Toɗa ɗe ga gala zalaɗai, wo-mavofodaiti kpein ta ɗe kulazu folo-o-folo, gàazu, nèi gè ga ɓooɗɔ GALAGI, GALA daaɗomi seɗe veleɪ laave, miná ɗa nà ɗe ɗulazu ná keɓema wo ve, gè ɗa ɓɔe è ɔɔ.

⁴³ Miná ɗa nà ɗe ɗulazu ná keɓema Izilayeɓe nuiti be, naama adave ɗa ɗade ga nà-lebiyai.

⁴⁴ Nà GALA daaɗomi seɗe veleɪ ta zalaɗa ɗulazuve ɗade. Nà Aalɔn ta ná-doun zunuiti ɗade, ti ɗa nà-zalaɗa ɗula wotii ɗe.

⁴⁵ Nà zeɪ Izilayeɓe nuiti saama, gè ɗe ga ta-ƳALAGI.

⁴⁶ Ta suɗwee naazu ga nà ɗa gè ga ɓooɗɔ GALAGI, ta-ƳALAGI, nii é ti ɗulani Ezipete yooi va, nà zeɪ ti zaama. Nà ga ɓooɗɔ GALAGI, ta-ƳALAGI.

30

*Ansansegi
ma zalaɗa ɗulazuve
(Egezode 37:25-28)*

¹ Da zalaɗa ɗulazuve gila kpete ansansegi gala vai zu. Da kpete ga akasia wului.

² Toɗa ɗe ga seki naanigi, sakpai ɗe ga meteɓe lukpegi, kogi ɗe ga meteɓe lukpegi, soligi ɗe ga meteɓe ɗila. Ma minɛiti ti ɗeezu ba, ta ɗe ga ani ɗila.

³ Da zanu kitei zie ma, gaave, ta kakamaveɓi, é ɗaku ma, ta ma minɛiti ma ná pe. Da daaɓegi ɓete ga zanugi, é ɗaku ná pe ma.

⁴ Da zanu bala felegɔ lo ba daaɓegi wuɓe, kakama felegɔiti, gulu zɔkpɔiti ti ɗa lo ti zu, seɗe vai zu.

⁵ Da gulu zɔkpɔiti kpete ga akasia wului, è zanugi zie ti ma.

⁶ Da zalaḡa ḡulazuve lo kwεpele seḡezuḡoozagi ḡakalave, nii é zeele woo ḡesui ḡakalave, kesui lakulugi ḡaazu letemave, nii é zeele woo zεvei maazuve, ve ná ḡe ḡulazu kelema ná è ve.

⁷ Miná ḡa Aalɔn a ḡa ansansegiti gala ná. Toḡa ḡe ta ḡalazu sobu-o-sobu, siegi zu a ḡe fitinaiti kevele βetezu la.

⁸ Aalɔn ḡa ḡe ta ḡalazu kpəkəi, siegi zu a ḡe fitinaiti kevele βetezu la. Ansansegi ve, a ḡe ḡalazu yeenɔpe ḡooḡo GALAGI ḡaazu, wo-mavofodaiti kpein su.

⁹ A mina ansanse ma zii ḡili kula ga zalaḡa, zalaḡa ḡulazuve, anεε gala zalaḡa ḡili be, baa vebe zalaḡa ḡili. A mina puya zalaḡa ḡila kpala pu ya ná.

¹⁰ Aalɔn ḡa ḡa koto gba vaiti ke zalaḡa ḡulazuve minεiti maazu, ná ḡe ḡila kona-o-kona. Toḡa ke ga koto gba zuai ma namai, ná ḡe ḡila kona-o-kona, wo-mavofodaiti kpein su. Zalaḡa ḡulazuve naa ḡa ḡe ga faa nadega wola ḡooḡo GALAGI ḡaazu.

Seizu nadegai ma mulu ḡula vai

¹¹ ḡooḡo GALAGI βɔeni Moize vɔ, é ḡe ma:

¹² «Siegi zu è Izilayele nuiti gaalusu da, ti ḡilagilagi ta βoḡo unmɔɔ ganii zala ḡooḡo GALAGI ma, naa ḡa ḡe gaalugi ma ziegi zu, naa ḡa a ke maanɔḡo mina zeeli wo ma.

¹³ Niiti kpein ti ḡaalusu, naati ta vaazu wali ḡaei galamu lɔzita veezu, eḡevelei seizu nadegai ma wali ḡaei la. Naa ḡe ga vεεanii, é zeḡe ba ḡooḡo GALAGI ve.

¹⁴ Nu-o-nu é ḡεezu gaalugi zu, é zo kona vuufelego (20) ma, é le zeemaazu, naa ḡa vεεanii zala, nii é veezu ḡooḡo GALAGI ve.

¹⁵ Naavolo nui la salaa, é va vuova ma, mɔne nui balaa la salaa, é va yei bu. Vεεani ve, é veezu ḡooḡo GALAGI ve, ta-ḡotoiti gba vai zu.

¹⁶ Da koto gba walii ḡula Izilayele nuiti zea, è dɔ GALA daaḡomi seḡe vεlei ma wotii zu. Toḡa ḡe ga ḡizesu vaa Izilayele nuiti be ḡooḡo GALAGI ḡaazu, nuβuseiti ta-ḡotoiti gba vai zu.»

Maagba aniyakai (Egezode 38:8)

¹⁷ ḡooḡo GALAGI βɔeni Moize vɔ, é ḡe ma:

¹⁸ «Da maagba aniyakai βete ga kɔlu βoigi, ná-seiga anii balaa ḡa ḡe ga kɔlu βoigi, maagba vaiti su. Da pile GALA daaḡomi seḡe vεlei ta zalaḡa ḡulazuve ti yɔḡɔzuve, è ziei vu su.

¹⁹ Naa ḡa Aalɔn ta ná-doun zunuiti ta ḡe yeeiti ta ḡoḡoiti maagbazu la.

²⁰ Siegi zu ti leezu la GALA daaḡomi seḡe vεlei wu, ta βoḡo maagba ga naama dεi, naa ḡa a ke ti mina za, ta siegi zu ti maabugazu la zalaḡa ḡulazuve va, ga ti botii ḡe, ti zalaḡaiti gala ga abui ḡooḡo GALAGI ve.

²¹ Ta ti-yeeiti ta ti-ḡoḡoiti maagba, naa ḡa a ke ti mina za. Naa ḡa ḡe ga ḡooḡo tɔgi, Aalɔn ve ta ná-doun zunuiti, ta ti-mavofodaiti kpein be.»

Gulɔ nadegai ta ma maku nεεnε kelei

²² ḡooḡo GALAGI βɔeni Moize vɔ, é ḡe ma:

²³ «Da ansanse papagiti seḡe: miile gulɔ maku nεεnεgi kilo lɔzita, ta kanεle maku nεεnεgi kilo savago, ta seeli kpaga maku nεεnεgi kilo savago,

²⁴ ta kasegi kilo lɔzita, eḡevelei seizu nadegai ma ḡoḡoiti la, ta wolive wulɔ litεle lɔzita.

²⁵ Da naa ḡe ga siema wulɔ nadegai, eḡevelei gulɔ maku nεεnε kpεte nui a ḡa kpεte la. Naa ḡa é ḡεezu ga siema wulɔ nadegai.

²⁶ «Naa ḡa ḡa ta zie GALA daaḡomi seḡe vεlei ma, ta zeele woo ḡesui,

²⁷ ta taḡalii ta ná-sɔlaiti, ta fitina zei anii, ta ná-sɔlaiti, ta ansansegiti ma zalaḡa ḡulazuve,

²⁸ ta è siε gala zalaɣaiti kulazuve ta ná-sɔɔlaiti kpein ma, ta maagba anɪnakai, é vee ná-seiga anii va.

²⁹ Da niima aniiti kpein fe bè, ti wola ɣa nade, nii kpein a vɔɔɣu ti va, naa ɣa nade.

³⁰ Da gulo nadeɣai zie Aalɔn ta ná-doun zunuiti ma, è ti ve bè, naa ɣa a ke ti ná-zalaɣa ɣula wotii ɣe.

³¹ «Da bɔe Izilayeɛle nuiti pɔ, è ɣe ti ma: «Naa ɣa ɣe bè ga siema wulo nadeɣai, wovofodaiti kpein su.

³² Nu mina ta zie busei ma, neɣelein. A mina ma zii beɛ ga kevele. Nadeɣe, wa da peɛ ga nade ganii.

³³ Nu-o-nu a ma zii beɛna, baa é ta zie nu ɣili ma, é la ga zalaɣa ɣula nu, naa be ka leve ná-nubuseiti ba.» »

Ansansegi

³⁴ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣeni Moize ma: «Ansansegi naati seɣe, ti ɣe tie: setaketegi, ta wonikesegi, ta galebanumegi, ta gulu mana maku neɛneɣi.

³⁵ Da naa ɣe ga ansansegi, supuai, eɣevelei gulo maku neɛne kpeɛ nui a da kpeɛ la, kpoloi ɣe ba. Toɣa ɣe ga ma ɣitei, é nade.

³⁶ Da ke ga ma vukɔi, è sei zeele woo ɣesui ɣakalave, GALA daaɣomi seɣe veleɪ wu, ve ná ɣe ɣulazu kelema ná è ve. Toɣa ɣe wo ve ga anii gola nadeɣai.

³⁷ A mina ansanse kpeɛ bɔɣɔ ve neɣelein ga nii ɣevele, siema vaa zu. Wa peɛ ga ani ve nadeɣai, makeɣai Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣila kpe na ve.

³⁸ Nu nɔpe a naa ɣeɣala beɛna, ga é da maku, naa be ka leve ná-nubuseiti ba.»

31

Seɣe vele nadeɣai ma neɛliɣi nuiti

(Egezode 35:30—36:1)

¹ Ɔɔɔɣɔ GALAGI bɔeni Moize vɔ, é ɣe ma:

² «Weɛ, ge yiimazeɣeve ga Besaleyɛle, nii é ga Uli ná-doun zunui, Ɔuul ná-dounloin, Zuda ná-bolodai zu.

³ Ge daavege ga GALA Zenvui, ta ɣimalai, ta kelegelegi, ta soofaalai, botii ma zii kpein faa zu,

⁴ é zoo faiti kazavisu, é zanugi beɛ, ta walii, ta kɔlu bɔigi,

⁵ é kɔtu zɔngɔ baagiti saɣa, é ti neɣpe ti-lɔɔzuveɛti, é gului zaɣa, é botii ma zii kpein ke.

⁶ Ge kpɔba nu veeve ba, nii é ga Wɔɣoliyaɔe, Ayizamake ná-doun zunui, é ɣula Dan ná-bolodai zu. Ge kelegelegi vuuve naati kpein ziimave, niiti ti zoogai faa la, ga ti naa kpein ke, nii ge è leveai ma,

⁷ é zo GALA daaɣomi seɣe veleɪ ma, é li zeele woo ɣesui vɔ, ta dakulugi, ta seɣe veleɪ ma zɔɔlaiti kpein,

⁸ ta taɓalii ta ná-sɔɔlaiti, ta fitinai zei anii é ga zanu kitei, ta ná-sɔɔlaiti kpein, ta ansanseɣiti ma zalaɣa ɣulazuve,

⁹ ta gala zalaɣaiti kulazuve ta ná-sɔɔlaiti kpein, ta maagba anɪnakai ta ná-seiga anii,

¹⁰ ta botiɣe zeɣeiti, niiti ti ga zalaɣa ɣula nui Aalɔn ná-zalaɣa ɣula zeɣeiti, ta ná-doun zunuiti ta-zeɣeiti zalaɣa ɣulazuve ma woti vai ma,

¹¹ ta siema wulo nadeɣai, ta ada nadeɣai ma ansansegi. Ta naa kpein ke, eɣevelei ge deveai la.»

Dooɣo foloi

¹² Ɔɔɔɣɔ GALAGI bɔeni Moize vɔ, é ɣe ma:

¹³ «Bə Izilayele nuiti pə, ɛ ɟe ti ma: «Wa nà-dooɟo foloiti maape, mazɔɔ naa ɟa a ɟe nɔn nà, ta wa, ade yɔɟɔzu, wo-mavofodaiti kpein saama, ɛ ɟe ga poogi, nii nu a kwɛɛ la ga nà ga Ɔooɟo GALAGI, nii ɛ wo ɲadesu.

¹⁴ Wa dooɟo foloi maape, mazɔɔ toɟa ɟe wo ve ga faa ɲadegai. Zɔi a kɔzɔna, ta naama nui vaa. Nu nɔpe a boti ɟɛɛna naama voloi ma, naa be ka leve ná-nubuseiti ba, ɛ ɟula ti zaama.

¹⁵ Folo lɔzita laawu, nu ɟa boti ɟe, keɛ foloi lɔfelasiɛi ɟa ɟe ga dooɟo foloi, feai Ɔooɟo GALAGI ve. Zɔi nɔpe a boti ɟɛɛna dooɟo foloi, ta naama nui vaa.

¹⁶ Izilayele nuiti ta dooɟo foloi maape, tiya-o, ti-mavofodaiti-yo, ɛ ɟe ga ɟooɟo minazeɟɛgi.

¹⁷ Toɟa ɟe ga poogi, nà-o, Izilayele nuiti-yo, gi yɔɟɔzu, eyɛsu ɟɔ, mazɔɔ folo lɔzita laawu, Ɔooɟo GALAGI geɟɔɔɔgi ta zɔoi beɛni. Folo lɔfelasiɛi ɛ beɛni ná-botii va, ɛ looɟo.» »

Tɔgi ma ɟɔtu ɟokologiti

¹⁸ Siegi zu Ɔooɟo GALAGI beɛni la ga bɔe Moize vɔ Sinayi gizei ma, ɛ zeele woo ɟokolo felegɔiti feeni zea, kɔtu ɟokologiti, GALA ge sevei ɟɛai ti ma ga tɔ bɔɟɔi zeebeɟai.

Minazeɟɛgi Ɔooɟo Fai Ta Niine Vai

32

(32:1–34:35)

*Nike yivoi maaniinigi beɛ vai
ga zanugi*

(*Tɔ Sevei Veleɛi 9:6-29*)

¹ Nubuseiti ti kaai ma ga Moize lebiga, ɛ la yeini, ɛ va zeɟe gizei ma fala, ti ɟaalɛɛni ba Aalɔn maɟoolii zu, ti ɟe ma: «Wuzɛɟena, ɛ galagiti kpeɛ gi ve, ti lo gi luɟɔ, mazɔɔ Moize nii, zunui tei ɛ gi ɟulaai Ezipete yooi va, gi la kwɛɛ nii keai la.»

² Aalɔn ɟeni ti ma: «À zanu goizu anigiti kula wo-anzaiti goizuveti, ta wo-loun zunuiti goizuveti, ta wo-loun anzanuiti goizuveti, wo va ga tiye pɔ.»

³ Nubuseiti kpein ti zanu goizu anigiti kulani woizuveti, ti va ga tiye Aalɔn vɔ.

⁴ E yeezeini zanugi wu, ti feeni zea. E gaawuunni, ɛ pu zanu kpeɛ ɟokologi zu, ɛ kpeɛ ga nike yivoi maaniinigi. Naa volu, ti ɟeni ma: «Izilayele nuiti, à wele wa-ɟalagi va, ɛ wo ɟulaai Ezipete yooi va.»

⁵ Siegi zu Aalɔn miná ɟaani la, ɛ zalaɟa ɟulazuve ta beɛni nike yivoi maaniinigi ve. E woogulani, ɛ ɟe ma: «Feti wola ɟa ɟe ga lina Ɔooɟo GALAGI lebi vai ma!»

⁶ Ma ɟeelaalaogai ma, ti wuzɛɟeni ga sobuzobui, ti gala zalaɟaiti ta ziilei zalaɟaiti kula. Nubuseiti ti zeini, ti daamii ta kpɔɔlei wo. Naa volu, ti wuzɛɟeni, ti da ɟaɟo.

⁷ Ɔooɟo GALAGI ɟeni Moize ma: «Yei, ɛ li, mazɔɔ da-nubuseiti, ɛ ti ɟulani Ezipete yooi va, ti bɔɟɔ ɟɔzɔa.

⁸ Ti zeɟea gaamago nɔ naama veleɛi va, nii gɛ deai ga tiye. Ti nike yivoi maaniinigi beɛta bɔɟɔ ve, ga zanu gaawuungai, ti nɔkɔ bu, ti zalaɟaiti kula be, ti ɟeni ma: «Izilayele nuiti, à wele wa-ɟalagi va, ɛ wo ɟulaai Ezipete yooi va.» »

⁹ Ɔooɟo GALAGI ɟeni Moize ma: «Nà kaazu ga niima nubuseiti ta ga nubuseiti ti zuvɔai.

¹⁰ Niizu, zɛ deɛ ná! Nà-ziiɟaawanai ɟa vaazu ti laalɔɟoma, nà ti-ma zuwui ɟaalevezu, keɛ nà ɛ ɟɛɛzu ga zii wola.»

¹¹ Moize ná-GALAGI maanɛɛɛni, Ɔooɟo GALAGI, ɛ ɟe ma: «Ee, Ɔooɟo GALAGI, lee vaa zu da yiiɟaawanai vaazu da-nubuseiti daalɔɟoma, niiti ɛ ti ɟulaai Ezipete yooi va, ga da-zɛbe wolai, ta zeeɟaabaai?

¹² Ni da naa gɛɛna, Ezipete nuiti ta gɛ ma: «Ti maanɔɔɔ vai ɔa ɛ ti ɔulaai ma, ga ɛ ti vaa gizeiti su, ɛ ti-ma zuwu ɔaaleve eteai zu.» Da-yiigaawana wolai ye na, ɛ mina faa ɔɔu gɛ ga da-nubuseiti.

¹³ Gize Abalaame zu, ta Izaake, ta Izilayele, da-wotigɛ nuiti, niiti ɛ ɔonani ɔɔɔɔ ma ti ve ga: «Na wo-mavofodai maɔn eɛ geɛɔɔɔɔ ma zomideɔaiti, zooi nii kpein gɛ ɔɔɔɔ na-faa zu, ga na fe wo-mavofodai ya, ta sɔɔɔ, ɛ ye ti ya ɔɔ.» »

¹⁴ Gɔɔɔɔ GALAGI zegeni faa ɔɔi volu, nii ɛ ɔeni ɔɔ ɛ ke ga na-nubuseiti.

Moize na-ziiɔaawanai

¹⁵ Moize yeini, ɛ zɛɛ gizei ma, zeele woo ɔokolo felegɔiti ti zoni zea, sevei gɛɛni ti-ɔakama felegɔiti, ti zɛɛni zɔɔla vele ta zɔɔla vele.

¹⁶ GALA ka ɛ kokologiti kpeteni, GALA na-seve gɛai ɔa ɛ ɔeni ti ma, ɔɔɔai kokologiti ma.

¹⁷ Zozuwe nubuseiti gooi menini, ti da zɔngɔ, ɛ gɛ Moize ma: «Kɔɔ bee wooi ɔa nuiti puuzuve.»

¹⁸ E goɔɔaavoteni, ɛ gɛ ma: «Pile sɔɔɔ nua ta-bee woo laade, pile sɔɔɔtala nua ta-bee woo laade, guye woo ɔa gɛ menisu.»

¹⁹ Tei ɛ ɔeni maabugazu ti-vuuzuve va, ɛ nika yivoi ɔaani, nuiti ti ɔeni kuai wosu. Moize wola yiigaawanani. E kɔtu ɔokologiti pilini zooi ma, ɛ ti wolowolo gize ɔɔɔɔɔɔ.

²⁰ E nika yivoi zegeni, nii ti kpeteni, ɛ gala. E fukɔni, ɛ ke ga fufiligi, ɛ ma vukɔi vaza ziei ɔa, ɛ to Izilayele nuiti da, ti kpɔle.

²¹ Moize ɔeni Aalɔn ma: «Leeni ɔa nubuseiti ti keai ga de, ɛ ti yegai na, ti niima ɔoto wolai gɛ?»

²² Aalɔn goɔɔaavoteni ga: «Mɔligii, na-ziiɔaawanai mina wɔɔɔ. Da ɔɔɔ ɛ niima nubuseiti kwɛɛ, faa ɔɔi ɔa ti polu.

²³ Ti ɔeni ma: «Galagiti kpetɛ gi ve, ti lo gi luɔɔ, mazɔɔɔ Moize nii, zunui tei ɛ gi ɔulaai Ezipete yooi va, gi la kwɛɛ nii keai la.»

²⁴ Gɛ ɔeni ti ma: «Niiti zanugi ti ya, ti kula ɔɔɔɔ ma.» Ti feeni zɛa, gɛ pilini abui zu, niima nika yivoi ɔulani su.»

²⁵ Moize peteni ga nubuseiti ti lɔɔni faazupui zu, Aalɔn ti yɛni faazupui naa zu, eyɛsu ti ɔɔɔ lɔ ti maayoseɛ nuiti ta-ɔɛɔɔɔɔɔɔ zu.

²⁶ Moize loni ti-vuuzuve ma velevave, ɛ gɛ ti ma: «À va ɔɔ, wɔiti wo ga Gɔɔɔɔ GALAGI nɔɔɔiti!» Levi na-bolodamaiti kpein ti ɔaaleɛni ba koba.

²⁷ E ɔeni ti ma: «Gɔɔɔɔ GALAGI, Izilayele na-GALAGI wooi ɔa: «Wo ɔilagilagi na-bogɔ zɔkpɔ la ɔoba, à levetevɛ nuiti puuzuve, wo lati naa ma, ɛ zo zɔɔma velevave, ɛ li zɔɔla velei, ɛɛ ɔilagilagi keɛɔɔloun vaa, ɔaa ɔɔɔai, ɔaa na-nui.» »

²⁸ Levi nuiti ti keɛni, eɛvelei Moize boni la, zunu waasavago (3.000) ɔɔɔɔ ɔa ɛ zaani nubuseiti saama naama voloi.

²⁹ Moize ɔeni ma: «Za, wo vea Gɔɔɔɔ GALAGI ve, mazɔɔɔ wo ɔilagilagi la inɛinɛni na-doun zunui ɔaa keɛɔlɔin ɔula vai zu ga zalaɔai, nii a ke ɛ tuyai yei wo ma za voloi.»

Moize na-GALA maanɛɛɛi

³⁰ Poluma zobui, Moize ɔeni nubuseiti ma: «Wo koto wola gɛɛve. Na vaazu leɛzu niizu Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔ be. Tanisu na wa-ɔotoi ma zuvaayɛgi zɔɔɔ.»

³¹ Moize ɔaleni ma Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔ be, ɛ gɛ ma: «Ee! Niima nubuseiti ti koto wola gɛɛve. Ti zanugi betevɛ ɔɔɔ ve ga galagi.

³² Soma kae, ɛ ta-ɔotoi zuvaaye! Ni naa laade, na ɛ maanɛɛɛzu, dɔaseigi ɔaava, ɛ ɔula da-zɛɛi zu, ɛ keai.»

³³ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Moize ma: «Zɔi ɛ kotoi gɛai dɔalɔɔɔma, naa ɔa na daaseigi ɔaava, ɛ ɔula na-sevei zu.

³⁴ Li niizuve, ɛ li ga nubuseiti, ve gɛ na leɛni ga de. Wele, na-geezugeelai ɔa lo ɛ luɔɔ. Kele na-potokula voloi, ta ta-ɔotoiti suboloi ɔoma.»

³⁵ Gooḡo GALAGI nuḡuseiti doḡani, tōzei nike yivoi va, nii ti ḡeni Aalōn ma, é kpete ti ve.

33

Siei wuzegē vai volu

¹ Gooḡo GALAGI ḡeni Moize ma: «Li, zegē ve, ḡa-o, nuḡuseiti-yo, niiti è ti ḡula Ezipete yooi va. Le zooi vō pelei, nii ḡè ma minazegēni ga nā feezu Abalaame ya, ta Izaake, ta Zakōbe, ḡè ḡe ma: «Nā feezu è-mavofodai ya.»

² Nā geezuḡeelai ta levesu è luḡo, nā Kanaan nuiti kpēezu è luḡo, ta Amool nuiti, ta Ḣete nuiti, ta Feleze nuiti, ta Ḣeve nuiti, ta Yeḡuse nuiti.

³ Le naama yooi zu, ve nōnōi ta kōin gulōi vōvōaai ná. Kele ade la leezu vōoma, ḡè mina wo undaavili pelei zu, mazōḡo wa ga suvō nuḡuseiti.»

⁴ Siegi zu nuḡuseiti ti naama ḡōe ḡōiti menini da, ti ḡaalēini. Nu nōpe ge la ḡeni ḡōḡo maaḡilini ga ná-sōla vago.

⁵ Gooḡo GALAGI ḡeni Moize ma: «Ḣe Izilayele nuiti ma: «Wa ga nuḡuseiti ti zuvōai. Ni ḡè leeni wo zaama yeeḡēḡala go laawu, nā la wo undaavili. Niizu, à wa-maaḡili zōla vagoiti kula ḡōḡo ma, nā peḡe, nii ḡè vāazu kēezu wo ve.» »

⁶ Izilayele nuiti ti maaḡoozaai ma Wolēbe gizei va, ti la mō ḡeni ta-maaḡili zōla vagoiti toozu ḡōba.

GALA daaḡomi seḡe vlei

⁷ Ta la ti-vuuzuve ḡetena, Moize bēna seḡe vlei ḡadegai zegē, é to ti-vuuzuve voluve, tago maaḡooza. E daasei pēeni ga GALA daaḡomi seḡe vlei. Nu-o-nu nii é ḡeni pō ga é Gooḡo GALAGI ḡaazaḡa, naa ḡeni ḡulazu, é li GALA daaḡomi seḡe vlei vō pelei, nii é ḡeni ti-vuuzuve voluvelei.

⁸ Siegi zu Moize ḡeni liizu la seḡe vlei ḡadegai wu, nuḡusei kpein ge ḡeni wuzegēzu, ese ge ḡeni losu ná-seḡe vlei laave, é ḡaazulo Moize va, eyesu é le seḡe vlei ḡadegai wu.

⁹ Siegi zu Moize ḡeni leezu la seḡe vlei ḡadegai wu, tonabiingi ḡeni yeizu, é lo seḡe vlei ḡadegai laave, Gooḡo GALAGI ḡeni ḡōezu Moize vō.

¹⁰ Nuḡusei kpein ge ḡeni tonabiingi ḡaazu, é ḡa lo seḡe vlei ḡadegai laave, naazu nuḡusei kpein ge bēna wuzegē, é ye ná-seḡe vlei laave, é nōkō GALA bu.

¹¹ Gooḡo GALAGI ḡeni ḡōezu Moize vō ḡaazuni ta ḡaazu, eḡevelei nu a ḡa ḡōe la ḡōla vō. Naa volu Moize bēna ḡale ma ti-vuuzuve, kele ná-botigē zunu loungoi Zozuwe, Nun ná-doun zunui la ḡeni zegēzu seḡe vlei ḡadegai ḡoozu vlei.

Gooḡo GALAGI ḡula vai kelema

Moize ve

¹² Moize ḡeni Gooḡo GALAGI ma: «Wele, è ḡeeve mō: «Lo niima nuḡuseiti tuḡo, è le ga tiye,» ḡa ma, è la naama nui leeni ga ze, nii ḡá li, é mōaza! Anee naa ve, è ḡeni mō: «Ḣè è ḡwee ga è-laaseigi, è zaalai zōḡōge ḡaazu.»

¹³ Niizu, ni ḡè zaalai zōḡōge è ḡaazu, ḡa-veleiti dēena ga ze, naazu nā è ḡwee, ḡè zaalai zōḡo è ḡaazu mōnō. Wele, zii ḡei ka ga ḡa-nuḡusei.»

¹⁴ Gooḡo GALAGI ḡooḡaavoteni, é ḡe ma: «Nā losu è luḡo, nā ḡōḡoi. Nā dooḡo feezu è ve.»

¹⁵ Moize ḡeni ma: «Ni ḡa ḡōḡoi è la losu gi luḡo, mina gi zegē ve.

¹⁶ Toḡa ḡwee ḡale ga gaama, ga ḡè zaalai zōḡōge è ḡaazu, nōun nā-o, ḡa-nuḡuseiti-yo? Siegi zu laade, ade ziezu la vōoma, ta siegi zu nā-o, ḡa-nuḡuseiti-yo, zōḡozu ḡeezu la gi va ga nuḡuseiti kpein ti eteai zu?»

¹⁷ Gooḡo GALAGI ḡeni Moize ma: «Nā naa ḡe, nii è maaḡaazaḡaboga mō, mazōḡo è zaalai zōḡōge ḡaazu, ḡè è ḡwee ga è-laaseigi.»

¹⁸ Moize ḡeni ma: «Soma kae, è ḡa-lebiyai le ga ze!»

¹⁹ Gooḡo GALAGI gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Nà levesu è ḡakalave, ḡè nà-padai kpein dεε ga de, ḡè dàaseigi le ga de, nii é ga Gooḡo GALAGI. Nà zaalai la naa ma, nii ḡè pɔ ḡè zaalai la ma. Nà maawɔingai ḡe naa ve, nii ḡè pɔ ḡè maawɔingai ḡe be.»

²⁰ E ḡeni ma mɔnɔ: «È la zooga è va ḡàazuve ḡa, mazɔɔɔ nui la zooga kàazu, é va ye vulua.»

²¹ Gooḡo GALAGI ḡe ma: «Wele adave ta va, kòbave, da lo fasai ma.

²² Siεgi zu nà-lebiyai levesu da, nà è lɔzu fasa yeḡei ta zu, ḡè è maalɔɔḡu ga zèei, eyesu ḡè leve.

²³ Naa volu, nà yee ḡaagale ma niina, da pɔluvelei ḡa, kele ḡàazuve la zooga ḡaazu.»

34

Tɔgi ma ḡokolo niineiti saḡa vai

(Tɔ Sevei Velesei 10:1-5)

¹ Gooḡo GALAGI ḡeni Moize ma: «Kɔtu ḡokolo felegɔ zaḡa ga ma mɔungiti kevele. Nà wooiti sevezu naama ḡotu ḡokologiti ma, wooi niiti ti ḡeni ma mɔungiti ma, niiti è ti wolowoloni.

² Sobuzobui, ḡevele beṽe, sobui nɔ, è le Sinayi gizei ma, da losu návε kàkala, gizei unmave.

³ Nu nɔpe ge mina vile è volu, wo va le. Nu nɔpe ge mina bɔḡo le gizei ma ná tanɔpe. Toganii ma go ba ma wola mina balaa daami wo gizei ma, ma lugi zu kpein.»

⁴ Moize kɔtu ḡokolo felegɔi zaḡani, eḡevelei ma mɔungiti ti ḡeni la. Moize wuzegeni sobuzobui, é le Sinayi gizei ma, eḡevelei Gooḡo GALAGI devei veeni la zea, é kɔtu ḡokolo felegɔiti seḡeni ya.

⁵ Gooḡo GALAGI yeini tonabiingi zu, é lo ná kobave, é Gooḡo GALAGI laaseigi leeni.

⁶ Gooḡo GALAGI leveni kakalave, é woogɔlani, é ḡe ma: «Gooḡo GALAGI, Gooḡo GALAGI, maawɔingai GALAGI, nii é zaalai veezu, zii la ḡula fala, kpeṽai nuḡɔḡolai ta woogɔḡiladai zu,

⁷ é woogɔḡiladai ḡeezu, eyesu é zeeli yamani waagilasiei (1.000) ma, é faa nɔi zuvaayesu, ta tɔ kologologiti, ta kotoi, kele é la sɔba nui zoga ga sɔbalala nu, a da ḡeeḡeiti ta-vaa nɔi vɔtokula ti-lointi ma, ta ti-lounlonti ma, eyesu é zeeli yamani zavasiei ta naanisie ma.»

⁸ Moize zuvileni ga maavea zooi ma, é nɔkɔ.

⁹ E ḡeni ma: «Màlɔḡii, ni ḡè zaalai zɔɔḡe è ḡaazu, ḡe gi zaama. Anεε ni suvɔ nuḡuseiti be, ḡá-vaa nɔiti suvaaye, ta ḡá-ḡotoiti, gi zeḡe, è gi ḡe ga dɔnɔ.»

Gooḡo GALAGI ná-minazegegi

(Egezode 23:14-19;

Tɔ Sevei Velesei 16:1-17)

¹⁰ Gooḡo GALAGI gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Nà bɔḡo nà minazegegi ḡeezu wo ve. Nà laavɔɔ vaiti keezu da-nuḡuseiti kpein gaazu, niiti ti ta la de ḡeeni eteai zu ná tanɔpe, ziiti kpein saama. Nuḡuseiti kpein wo zeini ti zaama, ta Gooḡo GALAGI ná-keewotii ḡa, keewotii nii maaluaai, nii nà ke ga è maavele.

¹¹ «À dama ga devei ḡè feezu wo ya za. Nà vaazu Amool nuiti kpeezu wo luḡo, ta Kanaan nuiti, ta ḡete nuiti, ta Feleze nuiti, ta Geve nuiti, ta Yeḡuse nuiti.

¹² A dama, wo mina minazegε ke zooi zu nuḡuseiti be, ve wo vaazu zeizu ná, naa ḡa a ke, ti mina ḡe ga balii wo zaama.

¹³ Kele, keni wo ta-zalaḡa ḡulazuveiti golo, wo ta-zale ḡɔtuiti kpezegεle, wo ta-zale wuluiti teve ga.

¹⁴ A mina nɔkɔ gala kili bu, mazɔɔɔ nà, nɔi ḡè ga Gooḡo GALAGI, dàaseigi ḡa ga «nii toloi». Nà ga tolo GALAGI.

¹⁵ «À mina minazege ke zooi zu nuɓuseiti be, naa ga a ke, ta kologologi gɛena ta ta-galagiti, ti ti go ga zalaɗaiti, ti mina wo loli, wo va ta mi.

¹⁶ A mina ti-loun anzanuiti sege wo-loun zunuiti be, ti-loun anzanuiti ta kologologi gɛena ta ta-galagiti, ti mina wo-loun zunuiti maalele ga ti va da naa ta ge.

¹⁷ «À mina kolui gaawuun, wo va kpete boɗo ve ga galagi.

¹⁸ «Bului nii leve la su, wa naama vetii make, folo lofela laawu, molo gulasu ziegi ma yeegɛgalai zu, teveai ba, wa buluiti mi nii leve la su, egɛvelei ge devei veeni la wo ya, mazoloo molo gulasu alugi ma ga wo gulani la Ezipete yooi zu.

¹⁹ «Doun mɔungi kpein ka ga nɔnɔ, anɛ toganii ma yivo mɔungi ma zinei, e gɛni ga nike yivo, baa baala zivo.

²⁰ Wa soovale zivo mɔungi unmoɔ ga baala zivoi. Ni wo la unmoɔni, wa kotogave wolo. Wa zunu loun mɔungi kpein unmoɔ. Nu nɔpe ge mina gula keɛma gaazu ga yeɗaka.

²¹ «Wa botii ge folo lazita laawu, wo loogo folo lofelasiei, anɛ wozawoli ta molo leve ziegi zu ve.

²² «Wa doogɗiti ma vetii gula, ga molo e ga beleegi ma moɔ mɔungi, ta molo leve vetii konagi a bena.

²³ Na zeizu ga ge sava konagi zu, zunuiti kpein ti gula keɛma Maligii gaazu, Gooɗo GALAGI, Izilaye le na-GALAGI.

²⁴ Mazoloo na ziiti kpeezu wo lugo, na wa-gwɛpelemaveti boɗozu. Nu nɔpe gaazu la gulaa wa-yooi va, siegi zu wo leezu la ga wo gula keɛma Gooɗo GALAGI, wa-GALAGI gaazu, na zeizu ga ge sava konagi zu.

²⁵ «Bului nii levei su, a mina naa bo suai va, wo va kula ga na-zalaɗai. A mina Pakegi na-fetii ma zalaɗai make kpidii laawu, e va yesu sobu va zeeli.

²⁶ «Wa va ga wa-yooi vaalɔnɔ mɔungiti Gooɗo GALAGI wa-GALAGI zeile wu.

«À mina boli yivoi gili ga dee na-jiimidei.»

²⁷ Gooɗo GALAGI gɛni Moize ma: «Wooi niiti seve, mazoloo minazegegi ge keezu e ve, ta Izilaye le ve, toga zoloosu niima wooiti ma.»

²⁸ Moize keɛni Gooɗo GALAGI goba nɔve ga folo vuunaanigo (40) ta kpidi vuunaanigo (40). E la daami woni, ta e la zie boleni. E minazege gooiti seveni kokologiti ma, ti ga to puugoi ma wooiti.

Moize gaazuve volo vai

²⁹ Moize yeini, e zege Sinayi gizei ma, zeele woo gokolo felegɗiti ti gɛni zea, zeizuve e zege gizei ma. E la gɛni kwɛɛ ga gaazuve gɛni volozu, tozei ti yɛɛni ta Gooɗo GALAGI.

³⁰ Aalɔn ta Izilaye le nuiti kpein ti weleni Moize va, pete, gaazuve gɛni volozu, ti gɛni luazu ga ti va maabuɗa ba.

³¹ Moize ti lolini. Aalɔn ta beɓeiti ta-gundigɗiti kpein ti vaani po be, e boɛni ti vo.

³² Naa volumna, Izilaye le nuiti kpein ti maabuɗani ba. E deveiti kpein feeni ti ya, niiti e ti zolɔni Gooɗo GALAGI ya, Sinayi gizei ma.

³³ Siegi zu Moize beni la ga boe ti vo, e segei veeni gaazu.

³⁴ Siegi zu Moize a la gɛna lea la Gooɗo GALAGI vo be, ga e boe po, e gɛni segei gulazu gaazu, eyesu e gula. Siegi zu a la gulana la, e gɛni naa wosu Izilaye le nuiti ma, nii e ga devei e veeni zea.

³⁵ Izilaye le nuiti ti gɛni welezu Moize gaazuve, ti kaani ga gaazuve gɛni volozu, Moize gɛni segei veezu gaazu volu, eyesu e le, e boe Gooɗo GALAGI vo.

GALA Na-Sege Ule Nadagai

Lo Fai

35

(35:1–40:38)

Deveiti é lo doogfo foloi va

¹ Moize Izilayele vebéi kpein tolini, é gɛ ti ma: «À pete, faiti Gooḡo GALAGI ti leveai ga ti gɛ:

² Folo lɔzita laawu, nu ɔa boti gɛ, kele folo lɔfelasiéi ɔa gɛ ga doogfo foloi, feai Gooḡo GALAGI vɛ. Zoi nɔpɛ a boti gɛena naama voloi, ta naama nui vaa.

³ A mina abu ɔaazo doogfo foloi, wo-zeizuvɛ tanɔpɛ.»

Sege vɛɛ padegai
ma vɛɛaniiti
(Egezode 25:1-9)

⁴ Moize bɔeni Izilayele vebéi kpein pɔ, é gɛ ti ma: «Wɛɛ, nii ɔa Gooḡo GALAGI deveai:

⁵ A vɛɛanii sege wo-ɔoligiti ba, Gooḡo GALAGI vɛ. Nu nɔpɛ faanɛɛ ɔigi bɛ, naa ɔa va ga vɛɛanii nii Gooḡo GALAGI vɛ: zanugi, ta walii, ta kɔlu bɔigi,

⁶ ta geze biinii, ta ma bɔigi, ta ma bɔi sɔsɔgi, ta geze vagɔi kpaliai, ta boli legai,

⁷ ta baala sinɛ ɔolɔiti, ti loai ga ma bɔigi, ta zie wu zua ɔolɔiti, ta akasia wului,

⁸ ta fitina wulɔi, ta tufa maku nɛnɛgiti ti ga siɛma wulɔ padegai, ta ansansegɛ vɛ,

⁹ ta kɔtu zɔngɔ baagi nii daaseigi ga wonikese, ta kɔtu zɔngɔ ba kiligiti zalaɔa ɔula zɛgei ma vaa zu, ta ma ɔakazu zɛgei.

Sege vɛɛ padegai
ma zɔɔlaiti
(Egezode 39:32-43)

¹⁰ «Wo zaama, niiti kpein ti zoogai faa la, nɛɛligi vai zu, ti va, ti naa gɛ, nii Gooḡo GALAGI deveai:

¹¹ sege vɛɛ padegai, ta ná-sege vɛɛi, ta ma vɛɛmasegei, ta ma ɔalagiti, ta suzo guluuti, ta ná-gulu zɔkpɔiti, ta ná-tɔkpalaityi, ta ná-dabuityi,

¹² ta kesui ta ná-gulu zɔkpɔiti, ta dakulugi, ta kwɛpele segezuzoozagi,

¹³ ta taɔalii, ta ná-gulu zɔkpɔiti, ta ná-sɔɔlaiti kpein, ta buluityi ti veai GALA bɛ,

¹⁴ ta fitina zei anii, ta ná-sɔɔlaiti, ta ná-fitinaityi, ta gulɔi fitinai vaa zu,

¹⁵ ta ansansegiti ma zalaɔa ɔulazuvɛ, ta ná-gulu zɔkpɔiti, ta siɛma wulɔ padegai ta ansansegɛ, ta pɛɛlavɛ ma ɔwɛpele segezuzoozagi, nu lɛɛzuvɛ sege vɛɛ padegai wu,

¹⁶ ta gala zalaɔaiti kulazuvɛ, ta kɔlu vɛɛai é ga kɔlu bɔigi, ta ná-gulu zɔkpɔiti, ta ná-sɔɔlaiti kpein, ta maagba anijakai ta ná-seiga anii,

¹⁷ ta koi ma zasai ma zɛgeiti, ma lɔkpalaityi, ta ma labuityi, ta sasai laavɛ ma ɔwɛpele segezuzoozagi,

¹⁸ ta sege vɛɛ padegai zuzo kɔluityi, ta koi ma zasai zuzo kɔluityi, ta ta-ɔaluityi,

¹⁹ ta zalaɔa ɔula zɛgeiti ada padegai vaa ma, zalaɔa ɔula nui Aalɔn ná-segeiti, ta ná-doun zunuityi ta-zɛgeiti zalaɔa ɔulazuvɛ ma wotiiti faa zu.»

Izilayele nuiti ta-veɛaniiti

²⁰ Izilayele vebéi kpein ge zɛgeni Moize vɔ bɛ.

²¹ Niiti kpein é bɛtɛni ti yiima, faanɛɛ ɔigi ɔɛni ti vɛ, ti vaani ga vɛɛanii Gooḡo GALAGI vɛ, GALA daaɔomi sege vɛɛi ma wotii ma vaa zu, ná-botii kpein faa zu, ta zalaɔa ɔula zɛgeiti faa zu.

²² Zunuityi ti vaani, anzanuityi balaa, nu-o-nu nii faanɛɛ ɔigi a la gɛ bɛ, naati ti ɔɛni vaazu ga kɔbu aniiti, goizu anigiti, balaɔaegiti, ta balaiti, ta zanu ganiiti ma zii kpein. Eɛ ge zanu vɛɛanii veeni Gooḡo GALAGI vɛ.

²³ Niiti kpein segeiti ti ɔɛni ti ya, geze biinii, ta ma bɔigi, ta ma bɔi sɔsɔgi, ta geze vagɔi, ta boli legai, ta baala sinɛ ɔolɔiti toai ga ma bɔigi, ta zie wu zua ɔolɔiti, ti vaani ga tiye.

²⁴ Niiti kpein walii ta kɔlu bɔigi ma vɛɛanii ɔɛni ti ya, naati ti vaani ga tiye Gooḡo GALAGI vɔ. Niiti kpein akasia wului ɔɛni ti ya, a zoo bɛtɛzu ma vaa ma, ti vaani ga tiye.

²⁵ Anzanui niiti kpein ti zooni faa la, naati ti gezei balini ga yeei, ti vaani ga gezei nii ti kpalini, geze biinii, ta ma boigi, ta ma boi sosogi, ta geze vagoi kpaliai.

²⁶ Anzanui niiti kpein ti-yii gɛvele beteni ga pago, ti zoogai faa la, naati ti boli legai balini.

²⁷ Nuɓuseiti ta-gundigiiti ti vaani ga kotu zongo baagi, nii daaseigi ga wonikese, ta kotu zongo baa kiligiti, zalaɗa gɗula zedei ma vaa zu, ta ma ɗakazu zedei.

²⁸ Ti vaani ga tufa maku neɛɛgiti ta gulɓi, fitinai ná-fai zu, ta siema wulo padegai ta ansansegiti kpete vai zu.

²⁹ Izilaye nulti kpein, zunuiti ta anzanuiti, niiti faanɛɛ gɗigi gɛni ti ɓe, ga ti va ga ani Gooɗo GALAGI ɓo, ná-botiiti faa zu é ma levei veeni Moize ya, naati ti vaani ga vebaniiti Gooɗo GALAGI ɓo.

*Sege vele padegai
ma jɛligi nulti
(Egezode 31:1-11)*

³⁰ Moize gɛni Izilaye nulti ma: «À wele, Gooɗo GALAGI yeeloge Besaleyele va, nii é ga Uli ná-doun zunui, Guul ná-dounloin, Zuda ná-bolodai zu.

³¹ GALA ge daavege ga GALA Zenvui, ta gɗimalai, ta kelegelegi, ta soofaalai, botii ma zii kpein faa zu:

³² é zoo faiti kazavisu, é zanugi bete, ta walii, ta kolu boigi,

³³ é kotu zongo baagiti saɗa, é ti jekpe ti-lɔɔzuɓeti, é gului zaɗa, ta é jɛligi wotii ma zii kpein ke.

³⁴ E kalagi ma vebanii veeɓe be, zekana balaa é keai la Wogoliyaɓe ɓe, Ayizamake ná-doun zunui, Dan ná-bolodai zu.

³⁵ E ti laavege ga gɗimalai, ga ti botii ma ziiti kpein ke, nii é gɛni ga jɛligi vai, ta faa niine laagula vai, ta sege zuɓu vai ga geze biinii, ta ma boigi, ta ma boi sosogi, ta geze vagoi kpaliai, ta sege vele vai. Ti zoogai jɛligi vai ma zii kpein da, ta faa niine laagula vai ma zii kpein.

36

¹ «Besaleyele ta Wogoliyaɓe, ta zunuiti kpein ti zooni faa la, niiti Gooɗo GALAGI gɗimalai ta kelegelegi ɓuuni ti-yiimave, ti zoo ti botii ge, eɗevelei seizu padegai naama wotii kpein ga ge la, ti lɔni botii zu, eɗevelei Gooɗo GALAGI ma levei veeni la.»

² Moize Besaleyele ta Wogoliyaɓe lolini, ta zunuiti kpein gɗigi gɛni ti ma, niiti Gooɗo GALAGI kelegelegi ɓuuni ti-yiimave, niiti kpein ti-gigiti kevele beteni ga ti golo botiiti kee vai zu.

³ Ti vebaniiti kpein segeni Moize ɗaazu, niiti Izilaye nulti ti daani gɗisu, ti vaa la, naa ɗa a ke, seizu padegai ma wotii ge. Sobu-o-sobu, nulti ti gɛni vaazu ga vebaniiti Moize ɓo be mɔno.

⁴ Názu ɗa jɛligi nulti kpein ti gɛni seizu padegai ma wotii gɛɛzu, ti gɗilagilagi ti botiiti zeni ná la, niiti ti gɛni ti gɛɛzu,

⁵ ti vaani, ti ge Moize ma: «Nuɓuseiti ta wola vaazu la, é ɓoova botiiti kee vai ma, nii Gooɗo GALAGI deveai ga é ge.»

⁶ Moize devei woni ga ti sezei wo ti-ɓuuzuɓe ga: «Nu nɔpe, zunu baa anzanu, ta mina mɔ vebani gɛvele bete seizu padegai vaa zu.» Zekana ti pele leveni la nuɓuseiti tuɗo, ti va va ga ta.

⁷ Soɗlaiti ti ti beteni, ti kula gɛeni, é ɓoova botii kpein ma, é gɛni gɛɛzu.

*Sege vele padegai
ma landaiti
ta ma vɛemazegeiti kpete vai
(Egezode 26:1-14)*

⁸ Zunuuti saama, niiti kpein ti zoogai faa la, ɲɛliɖi vai zu, ti sege vele ɲadegai βeteni ga tanda puugo, ga geze vagɔi kpaliai, ta geze βiini, ta ma βɔigi, ta ma βɔi sɔsɔgi. Ti suvuni ga seelubeinti baadulabai.

⁹ Tanda ɖilagi zakpai ɖeni ga meteɛ puugo maazu naanigo (14), kogi ɖe ga meteɛ felego. Kɔɖɔgi ɖeni ga ani ɖila nɔ tandaiti kpein faa zu.

¹⁰ Ti tanda loolugɔiti seini βɔɖo la, ti zo loolugɔiti balaa sei βɔɖo la.

¹¹ Ti galu βiiniiti giliɖilini tandai ma βosu mɔungi laamave. Ti keeni ɖana nɔ ga tandai ma βosu velesiei laamave.

¹² Ti galu vuuloolugo (50) ɖiliɖilini tandai ma βosu mɔungi laamave va, ti galu vuuloolugo (50) ɖiliɖili tandai ma βosu velesiei laamave va. Naama ɖaluuti ti zolooni βɔɖo ma ga felefele.

¹³ Ti zanu kala puuloolugo (50) βeteni, ti tandai ma βosuuti giliɖili βɔɖo va ga tiye. Sege vele ɲadegai ɖeni ga ani ɖila kpe nɔ.

¹⁴ Ti boli leɖa landa puugo maazu ɖila (11) kpeteni, ti ti vee sege vele ɲadegai ɖoma.

¹⁵ Tanda ɖilagi zakpai ɖeni ga meteɛ puugo maazu loolugo (15), kogi ɖe ga meteɛ felego. Kɔɖɔgi ɖeni ga ani ɖila nɔ tanda puugo maazu ɖilagiti (11) be.

¹⁶ Ti tanda loolugɔiti giliɖilini βɔɖo va, ta ti zo lozitaiti giliɖili βɔɖo va.

¹⁷ Ti galu vuuloolugo (50) ɖiliɖilini tandai ma βosu mɔungi laamave, ti galu vuuloolugo (50) balaa giliɖili tandai ma βosu velesiei laamave.

¹⁸ Ti kɔlu βɔi kala puuloolugo (50) βeteni, naa ɖa a ke tandai ma βosuuti ti zei da ga tiye, ti ɖe ga ani ɖila nɔ.

¹⁹ Ti baala sine ɖɔlɔiti kpeteni ga pɛemazeɖei, toai ga ma βɔigi, sege vele vee, ti zie wu zua ɖɔlɔiti ma vɛemazeɖei vee maazu.

Sege vele ɲadegai zuzo guluiti kpete vai

(Egezode 26:15-37)

²⁰ Ti sege vele zuzo guluiti kpeteni sege vele ɲadegai ve ga akasia wuluiti.

²¹ Sege vele zuzo gului zɔligɔi ɖeni ga meteɛ loolugo, kogi ɖe ga meteɛ ɖaagwesui.

²² Sege vele zuzo gului ɖilagilagi pe kpadɔzuve ɖaazobani ma wulu felegɔi va. Zekana ti keeni la sege vele ɲadegai zuzo guluiti kpein be.

²³ Ti sege vele zuzo gulu vuufelego (20) βeteni sege vele ɲadegai ve, ti ɖeni nu yeezazu vele.

²⁴ Ti dabu vuunaanigɔiti (40) kpeteni ga walii, ti va la sege vele zuzo gulu vuufelegɔiti (20) gilagilagi wu, kpadɔzu felegɔiti be.

²⁵ Ti sege vele zuzo gulu vuufelego (20) βeteni balaa sege vele ɲadegai ve, nu ɖɔvɛzu vele.

²⁶ Ti dabu vuunaanigɔiti (40) kpeteni balaa ga walii, ti va la sege vele zuzo gulu vuufelegɔiti (20) gilagilagi wu, kpadɔzu felegɔiti be.

²⁷ Ti sege vele zuzo gulu lozita βeteni sege vele ɲadegai bogave, folo liizu vele.

²⁸ Ti sege vele zuzo gulu felego βeteni sege vele ɲadegai ma zoko felegɔiti be, ti kpogave.

²⁹ Ti ɖilini sege vele zuzo gului zɔiti ba, e zo buuve, e zeeli bala mɔungi ma ungave. Vele ɖana e ɖeni la ga ti felego, ti vilegai soko felegɔiti su.

³⁰ Sege vele zuzo gulu losava ɖa naazu, e ɖeni sege vele ɲadegai bogave, e vee ta-labu puugo maazu lozitaiti (16) ba, ti βetɛai ga walii, sege vele zuzo gulu ɖila dabu felego.

³¹ Ti gulu zɔkpɔ loolugo βeteni sege vele zuzo guluiti be ga akasia wului, ti βesa sege vele ɲadegai ɖakamave ɖilagi,

³² ta gulu zɔkpɔ loolugo sege vele ɲadegai ɖakamave zɔla vele zuzo guluiti be, ta gulu zɔkpɔ loolugo sege vele ɲadegai bogave zuzo guluiti be, folo liizu vele.

³³ Ti zaamazu wulu zɔkpɔi βeteni, ga e sege vele zuzo guluiti maaleve, e zo kwegi ma, e li zɔla vele.

³⁴ Ti zanugi ziɛni sege vele zuzo guluiti ma. Ti ta-valaiti kpeteni ga zanugi, ga gulu zɔkpɔiti ti da lo ti zu. Ti zanugi ziɛni naama wulu zɔkpɔiti ma.

³⁵ Ti kwεpele segezuḡoozagi βεtεni ga geze βiinii, ta ma βoigi, ta ma βoi sɔsɔgi, ta geze vagɔi kpaliai. Ti suvuni ga seeluβεinti baadfulabai.

³⁶ Ti akasia wulu lɔkpala naanigɔ βεtεni βε, ti zanugi zie ti ma. Zanu kalagiti ti ḡeni ti va. Ti walii ḡaawuunni, ti kpetε ga ma labu naanigɔiti.

³⁷ Ti kwεpele segezuḡoozagi taḡili kpetεni seḡe vεlei laavε, ga geze βiinii, ta ma βoigi, ta ma βoi sɔsɔgi, ta geze vagɔi kpaliai, ε ḡeni ga seḡe zuvuai.

³⁸ Ti nά-tɔkpala lɔlugɔiti ta ta-ḡalagiti kpetεni. Ti zanugi ziεni ti-ma zeigaiti ma, ta ti ti zεle kɔluiti kpetε ga zanugi. Ta-labu lɔlugɔi ḡeni ga kɔlu βoigi.

37

Kesui βεtε vai (Egezode 25:10-22)

¹ Besaleyεle kesui βεtεni ga akasia wului. Sakpai ḡeni ga mεtεle ḡila taata, kogi ḡε ga mεtεle ḡaadḡwesui, soligi ḡε ga mεtεle ḡaadḡwesui.

² E zanu kitei ziεni koozuve ta poluve, ε daabegi βεtε ga zanugi, ε ḡaku ma.

³ E zanugi ḡaawuunni, ε bala naanigɔiti kpetε βε. E ti vilini goizu naanigɔiti ba, bala felegɔ gilazu vεlei ta bala felegɔ zɔɔla vεlei.

⁴ E gulu zɔkpɔiti kpetεni ga akasia wului, ε zanugi zie ti ma.

⁵ E gulu zɔkpɔiti dɔɔni balaiti su, kesui ḡakamaveti, kesui zeḡe vai zu.

⁶ E kesui lakulugi βεtεni ga zanu kitei. Sakpai ḡeni ga mεtεle ḡila taata, kogi ḡε ga mεtεle ḡaadḡwesui.

⁷ E seeluβεin felegɔiti kpetεni ga zanu doḡai, kesui lakulugi laaβe felegɔiti ga.

⁸ Seeluβεin gilagi ḡeni daabegi gilazuve ḡa, seeluβεin gilagi ḡε daabegi zɔɔla vεlei ḡa. E seeluβεin felegɔiti ta kesui lakulugi βεtεni ga ani ḡila nɔ.

⁹ Seeluβεinti ti ti-ḡovegiti suvieni maazuve, ti kesui lakulugi maalɔɔḡu ga ti-ḡovegiti, ti ḡaavote βɔḡɔ ma. Seeluβεinti ti ḡaavoteni kesui lakulugi ma.

Tabalii βεtε vai (Egezode 25:23-30)

¹⁰ E tabalii βεtεni ga akasia wului. Sakpai ḡeni ga mεtεle ḡila, kogi ḡε ga mεtεle lukpεgi, soligi ḡε ga mεtεle ḡaadḡwesui.

¹¹ E zanu kitei ziεni ma, ε daabegi βεtε ga zanugi, ε ḡaku ma.

¹² E kakamaveti kpetε ga nu yeavε lieḡoi ḡεḡala, ε naa laabegi βεtε balaa ga zanugi, ε ḡaku ma.

¹³ E zanugi ḡaawuunni, ε ke ga balaiti tabalii vε. E ti lɔni goizu naanigɔiti ba, kɔḡɔ naanigɔiti tetegi.

¹⁴ Balaiti ti ḡeni kakamaveti ba, gulu zɔkpɔiti ti lɔni ti zu, tabalii zeḡe vai zu.

¹⁵ E gulu zɔkpɔiti kpetεni ga akasia wului, ε zanugi ziεni ti ma, ti ḡε ga tabalii zeḡe aniiti.

¹⁶ E anipakaiti kpetεni ga nu da ti zei tabalii ḡa: diḡiiti, ta tazaiti, puya zalaḡai vaa zu, ta kokoiti, ta ziawɔiti. E ti βεtεni ga zanu kitei.

Fitina zei anii βεtε vai (Egezode 25:31-40)

¹⁷ E fitina zei anii βεtεni ga zanu kitei doḡaai. Ti pε ti ḡeni ga ani ḡila: kɔḡɔi, ta ma wului, ta ma bekegiti, ta maadḡili zɔɔlaiti ti ḡulaai ga gulu vuai.

¹⁸ Fitina zei anii ma beke dɔzitaiti ti ḡulani kakamaveti, ma beke savagɔ ḡeni kakamavε gilazuve, ta ma beke savagɔ ḡε kakamavε zɔɔla vεlei.

¹⁹ Maadḡili zɔɔlai ḡeni sava ma beke dɔzitai ḡilagilagi pε ba, ti ḡulaai ga amandegi ma vuai.

²⁰ Maadḡili zɔɔla naanigɔ ḡeni fitina zei anii ma wului va, ti ḡulaai ga amandegi ma vuai.

²¹ Maadḡili zɔɔlai gila ge ḡeni ma beke felefelegiti todazuve.

²² Fitina zeĩ anii ɣeni ga zanu kitei doɣaai. Baalobazuve ti pe ti ɣeni ga ani ɣila: ma wului, ta ma bekegiti, ta maaɣili zɔɔlaiti.

²³ E ná-fitina lofelaiti kpeteni, ta ná-salava zo sɔɔlaiti, ta ná-salava zeɣe aninakaiti, ti pe ti ga zanu kitei.

²⁴ Kilo vuusavago (30) ɣa é seɣeni zanu kitei zu, fitina zeĩ anii, ta ma zɔɔlaiti kpein kpete vai zu.

*Ansansegi
ma zalaɣa ɣulazuve beɛ vai
(Egezode 30:1-5)*

²⁵ E ansansegiti ma zalaɣa ɣulazuve beɛni ga akasia wului. E ɣeni ga seki naanigi, sakpai ɣe ga meɛɛ lukpegi, kogi ɣe ga meɛɛ lukpegi, sɔligi ɣe ga meɛɛ ɣila. Ma mineiti ti ɣeni ba, ti ɣe ga ani ɣila.

²⁶ E zanu kitei zieni gaave, ta kakamave ti, é kaku ma, ta ma mineiti ma. E daaɓegi beɛni ga zanugi, é kaku ma.

²⁷ E zanu bala felego loni ba, daaɓegi wuve, kakama felegoiti, gulu zɔkpɔiti ti da lo ti zu, seɣe vai zu.

²⁸ E gulu zɔkpɔiti kpeteni ga akasia wului, é zanugi zie ti ma.

*Siema wulo beɛ vai
(Egezode 30:22-38)*

²⁹ E siema wulo nadegai beɛni, ta ansansegiti, eɣevelei gulo maku neɛne kpete nui a da kpete la.

38

*Gala zalaɣaiti kulazuve beɛ vai
(Egezode 27:1-8)*

¹ E gala zalaɣaiti kulazuve beɛni ga akasia wului. Sakpai ɣeni ga meɛɛ felego ta tukpe (2,5), kogi ɣe ga meɛɛ felego ta tukpe (2,5). E ɣeni ga seki naanigi, sɔligi ɣe ga meɛɛ ɣila ta tukpe (1,5).

² E mineiti kpeteni goizu naanigoiti ba, ma mineiti ti bo ba, ti ɣe ga ani ɣila no. E kolu boigi zieni ti ma.

³ E zalaɣa ɣulazuve ma zɔɔlaiti kpein kpeteni: zuvu zo aninakaiti, ta peluiti, ta nama vaza aninakaiti, ta sua zɔ mite wolaiti, ta abu zeɣe aniiti. E sɔlai naati kpein kpeteni ga kolu boigi.

⁴ E kolu veleai beɛni ga kolu boigi zalaɣa ɣulazuve. E pileni zalaɣa ɣulazuve lakolɔgave wu, é zo buuve, eyesu é zeeli zalaɣa ɣulazuve zoligo zaamave.

⁵ E kolu boi balaiti kpeteni, é ti lo kolu veleai va, goizu naanigoiti su, gulu zɔkpɔiti ti va da lo su.

⁶ E gulu zɔkpɔiti kpeteni ga akasia wului, é kolu boigi zie ti ma.

⁷ E gulu zɔkpɔiti dooni balaiti su, zalaɣa ɣulazuve ɣakamave ti, ti ɣe ga seɣe aniiti. E zalaɣa ɣulazuve beɛni ga gulu zeveiti, é zeɣe ɣe koozu.

*Maagba aninakai beɛ vai
(Egezode 30:17-21)*

⁸ Anzanuiti niiti ti ɣeni botii ɣeezu GALA daaɣomi seɣe veleai laave, naati ti vaani ga taɣolu boi peɛgiti. Naati ka é ti beɛni ga maagba aninakai, é ɣeni ga kolu boigi. Ná-seiga anii balaa ɣeni ga kolu boigi.

*Seɣe vele nadegai
ma goizuve beɛ vai
(Egezode 27:9-19)*

⁹ E koizuvɛ ɔɛtɛni. Nu yeezazu vɛlei, seɛɛi ɛ ga geze vagoi kpaliai ɔa ɛ ɔɛni na ga sasai. Sasai zakpai ɔɛni ga metɛɛ vuulɔɔlugo (50).

¹⁰ Tɔkpala vuufelegɔiti (20) ti lɔɔni dabu vuufelegɔiti (20) ga, ti ga kɔlu ɔɔigi. Tɔkpalaɛti ma ɔalagiti ta ti zɛɛ kɔlɔiti ti ɔɛni ga walii.

¹¹ Lɛkpɛmavɛ nu ɔɔvɛzuvɛ, sasai zakpai ɔɛni miná balaa ga metɛɛ vuulɔɔlugo (50), naa ɔɛ ga seɛɛi, ta tɔkpala vuufelegɔ (20), ta ta-labu vuufelegɔiti (20), ti ga kɔlu ɔɔigi. Tɔkpalaɛti ma ɔalagiti ta ti zɛɛ kɔlɔiti ti ɔɛni ga walii.

¹² Folo liizu vɛlei, sasai ɔɔgi ɔɛni ga metɛɛ vuufelegɔ maazu lɔɔlugo (25), naa ɔɛ ga seɛɛi, ta ta-lɔkpala puugɔiti ta ta-labu puugɔiti. Tɔkpalaɛti ma ɔalagiti ta ti zɛɛ kɔlɔiti ti ɔɛni ga walii.

¹³ Folo ɔulazu vɛlei, sasai ɔɔgi ɔɛni ga metɛɛ vuufelegɔ maazu lɔɔlugo (25).

¹⁴ Nu lɛɛzuvɛ ɔɔbavɛ ɔilazuvɛ, sasai ɔɛni ga metɛɛ lɔfela ta tukpɛ (7,5), naa ɔɛ ga seɛɛi, ta tɔkpala savago, ta ta-labu savagoiti.

¹⁵ Nu lɛɛzuvɛ ɔɔbavɛ zɔɔla vɛlei, sasai ɔɛni miná ga metɛɛ lɔfela ta tukpɛ (7,5), ta tɔkpala savago, ta ta-labu savagoiti.

¹⁶ Seɛɛi niiti kpein ti ɔɛni ga sasai, naati ti ɔɛni ga geze vagoi kpaliai.

¹⁷ Tɔkpalaɛti ma labuiti ti ɔɛni ga kɔlu ɔɔigi. Tɔkpalaɛti ma ɔalagiti, ta ti zɛɛ kɔlɔiti ti ɔɛni ga walii, ta walii ɔɛni vɛɛni ti-ma zeigaiti ma.

¹⁸ Sasai laavɛ ma ɔwɛpele seɛɛzugoɔzagi zuvua ɔɛni de ga geze ɔiinii, ta ma ɔɔigi, ta ma ɔɔi sɔsɔgi, ta geze vagoi kpaliai. Sakpai ɔɛni ga metɛɛ puugo. Sɔligi ɔɛni ga metɛɛ felegɔ ta tukpɛ (2,5), eɛɛvɛlei sasai ma zɛɛɛi la.

¹⁹ Sasai laavɛ ma lɔkpala naanigɔiti ma labu naanigɔiti ti ɔɛni ga kɔlu ɔɔigi. Tɔkpalaɛti ma ɔalagiti, ta ti zɛɛ kɔlɔiti ti ɔɛni ga walii, ta walii ɔɛni vɛɛni ti-ma zeigaiti ma.

²⁰ Seɛɛ vɛɛ ɛadegai zuzo kɔlɔiti kpein, ta sasai zuzo kɔlɔiti kpein ti ɔɛni ga kɔlu ɔɔigi.

Seɛɛ vɛɛ ɛadegai lo ganiiti gaalu fai

²¹ Seɛɛ vɛɛ ɛadegai lo ganiiti ma ɔaalugi vɛɛɛ, seɛɛ vɛɛɛ nii zɛɛɛ woo ɔɛsui ɔɛni bu, ɛ lɔni Moize ná-devei wu, ga Levi nuiti ta-ɔaabaai, Itamaal ná-totuɔɔlai zu, zalaɔa ɔula nui Aalɔn ná-doun zunui.

²² Uli ná-doun zunui Besaleyɛɛ, Guul ná-dounlɔin, Zuda ná-bolodai zu, ɛ naa kpein kɛɛni, nii ɔɔɔɔ GALAGI ma levei veeni Moize ya.

²³ Wɔɔɔliyaɛɛ, naa ɔɛni polu, ɛ ga Ayizamake ná-doun zunui, Dan ná-bolodai zu, nii ɛ ɔɛni ga ɛɛɛɔɔi nui, faa niinɛ laaɔula nui, ta seɛɛ zuvu nui ga geze ɔiinii, ta ma ɔɔigi, ta ma ɔɔi sɔsɔgi, ta geze vagoi kpaliai.

²⁴ Zanugi lieɔi nii ɛ lɔɔni seizu ɛadegai ma wotiiti kpein su, ɛ ɔɛni ga kilo waagila (1.000) kɛɔala, eɛɛvɛlei seizu ɛadegai ma ɔɔɔɔgi la.

²⁵ Nuɔuseiti ti ɔaaluni, naati ta-walii ɔɛni ga kilo waasavago unnaani puunaanigɔ (3.440) ɔɛɔala, eɛɛvɛlei seizu ɛadegai ma ɔɔɔɔgi la.

²⁶ Nu ɔilagilagi ɔɛni wali ɔaɛi ma valisaamai veezu, eɛɛvɛlei seizu ɛadegai ma wali ɔaɛi la. Zunu ɔilagilagi naa ɔɛɛni, niiti kpein ti ɔaaluni, ɛ zo kona vuufelegɔ (20) ma, ɛ lɛ zeemaazu, naa ɔa ɛ ɔɛni ga zunu waaundɔzita maazu savago undɔɔlu puulɔɔlugo (603.550).

²⁷ Walii kilo waasavago unnaani puufelegɔ (3.420), naa ɔa gaawuunni, ɛ ɔɛ ga seizu ɛadegai ma labuiti, ta kwɛpele seɛɛzugoɔzagi ma labuiti. Dabuiti ti ɔɛɛai ga walii nii, naati ti ɔɛni ga ungila (100).

²⁸ Walii kilo vuufelegɔi (20) mɔtai zɔiti, naati ka ɛ ti ɔaawuunni. E kalagiti ta sɛɛ kɔlɔiti kɛtɛni la tɔkpalaɛti bɛ, ta ɛ ti-ma zeigaiti pɛɛ la.

²⁹ Kɔlu ɔɔigi ɛ ɔɛni ga vɛɛanii, ɛ ɔɛni ga kilo waafelegɔ unnaanigɔ puufeɛ maazu ɔila (2.421) kɛɔala.

³⁰ Ti GALA daagfomi sege vɛlɛi laavɛ ma labuiti kpɛtɛni ga naama ɔɔlu ɔɔigi, ta zalaɔa ɔɔlazuvɛ, ta nɔ-kɔlu vɛlɛi, ta zalaɔa ɔɔlazuvɛ nɔ-sɔɔlɛiti kpɛin,

³¹ ta koi ma zasai ma labuiti kpɛin, ta sasai laavɛ ma labuiti, ta sege vɛlɛ ɲadɛgai zuzo kɔlɛiti kpɛin, ta sasai zuzo kɔlɛiti.

39

Zalaɔa ɔɔla zɛɛɛiti kpɛtɛ vai

(Egezode 28:1-14)

¹ Gezei niiti ti loai ga ma ɔɔinii, ta ma ɔɔigi, ta ma ɔɔi sɔsɔgi, naa ɔa ti kpɛtɛni ga zalaɔa ɔɔla wotii ɔɛ zɛɛɛiti ada ɲadɛgai ma vaa ma. Ti ti ɔɛtɛni ga zalaɔa ɔɔla zɛɛ ɲadɛgaiti Aalɔn vɛ, eɔɛvɛlɛi ɔɔoɔɔ GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

² Ti zalaɔa ɔɔla zɛɛɛi ɔɛtɛni ɔa geze ɔɔinii, ta ma ɔɔigi, ta ma ɔɔi sɔsɔgi, ta geze vagoi kpaliai. Ti suvuni ga zanu galui.

³ Ti zanugi ma sɛpɛgiti sumaaleni, ti tevelɛvɛ eɔɛ galui, ti gezei zuvu ga zanu galui, geze ɔɔinii, ta ma ɔɔigi, ta ma ɔɔi sɔsɔgi, ta geze vagoi kpaliai.

⁴ Ti kpakiga zɛɛɛiti kpɛtɛni ba, ti zeini zalaɔa ɔɔla zɛɛɛi ɔaabelasu felegɔiti da.

⁵ Ti zalaɔa ɔɔla zɛɛɛi ma lokoi ɔɛtɛni ga ma zii nɔ, eɔɛvɛlɛi ɔɔoɔɔ GALAGI ma levei veeni la Moize ya. E ɔɛni ga zanugi, ta geze ɔɔinii, ta ma ɔɔigi, ta ma ɔɔi sɔsɔgi, ta geze vagoi kpaliai. Ti ɔɛni ga ani ɔɔla ta zalaɔa ɔɔla zɛɛɛi.

⁶ Ti kɔtu zɔngɔ ɔaa felegɔiti kpatani ti-lɔzuvɛti ba, ti ga zanugi, kɔtui nii daaseigi ga wonikese, niiti Izilayɛle nɔ-doun zunuiti daaseigiti ti zɛvɛni ti ma, eɔɛvɛlɛi nu a ɔa kɔtui zaɔa la, eɔɛ zeevɔzɛba anii.

⁷ Ti ti ɔɔilini zalaɔa ɔɔla zɛɛɛi ma ɔakiga zɛɛ felegɔiti ba, ti ɔɛ ga Izilayɛle nɔ-doun zunuiti ta-ɔɔizɛsui, eɔɛvɛlɛi ɔɔoɔɔ GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

Kakazu zɛɛɛi ɔɛtɛ vai

(Egezode 28:15-30)

⁸ Ti kakazu zɛɛɛi ɔɛtɛni ga geze ɔɔinii, ta ma ɔɔigi, ta ma ɔɔi sɔsɔgi, ta geze vagoi kpaliai. Ti suvuni ga zanu galui, ga zalaɔa ɔɔla zɛɛɛi ɔɛvɛlɛi.

⁹ Kakazu zɛɛɛi vɛɛni su fele, ɛ ɔɛ ga seki naanigi. Sakpai ɔɛni ga zeelo gila, kogi ɔɛ ga zeelo gila.

¹⁰ Ti kɔtu zɔngɔ ɔaagiti ɲɛkpɛni ba, ma ɲɛkpɛ naanigoi zu: ma ɲɛkpɛ mɔungɛ zu, saaledowane gila, topaze gila, ta emelɔde gila,

¹¹ ma ɲɛkpɛi vɛlesiɛi zu, gelenate gila, safiil gila, ta diama ɔɔla,

¹² ma ɲɛkpɛi zavasiɛi zu, wɔpale gila, agate gila, ta ametisete gila,

¹³ ma ɲɛkpɛi naanisiɛi zu, kelizolite gila, wonikese gila, ta zasepe gila. Niima ɔɔtu zɔngɔ ɔaagiti ti ɔatani ti-lɔzuvɛti ba, ti ga zanugi.

¹⁴ Ti Izilayɛle nɔ-doun zunuiti daaseigiti sɛvɛni kɔtu puugɔ maazu felegɔiti (12) ma, eɔɛvɛlɛi nu a ɔa kɔtui zaɔa la, eɔɛ zeevɔzɛba aniiti. Boloda puugɔ maazu felegɔiti (12) daaseigiti ti ɔɛni ti ma, kɔtu ɔɔla, gila daasei, kɔtu ɔɔla, gila daasei.

¹⁵ Ti zanu galu felegɔiti toni kakazu zɛɛɛi vɛ, ti vɛlɛi ga zanu kitei.

¹⁶ Ti zanu ɔɔzuvɛ felegɔiti kpɛtɛni ta zanu balaɔae felegɔiti. Ti balaɔae felegɔiti toni kakazu zɛɛɛi woizu felegɔiti ba.

¹⁷ Ti zanu galu felegɔiti toni balaɔae felegɔiti ba, kakazu zɛɛɛi woizu felegɔiti.

¹⁸ Ti zanu galu felegɔiti sokpaiti toni ɔɔzuvɛti felegɔ vɛ, niiti ti ɔɔilɛi zalaɔa ɔɔla zɛɛɛi ma ɔakiga zɛɛ felegɔiti ba, nii a kɛ kakazu zɛɛɛi yɛ vɛlɛlavɛ.

¹⁹ Ti zanu balaɔae felegɔi ɔɛtɛni mɔnɔ, ti ti lo kakazu zɛɛɛi woizu felegɔi zɔiti ba, koozu vɛlɛi, nɔ vɛɛzu zalaɔa ɔɔla zɛɛɛi ma.

²⁰ Ti zanu balaɔae felegɔ ɔɔli kpɛtɛni, ti ti lo zalaɔa ɔɔla zɛɛɛi ma ɔakiga zɛɛ felegɔiti ba, buuvɛ, vɛlɛla vɛlɛi, ti-lɔdazuvɛ ɔɔbavɛ, zalaɔa ɔɔla zɛɛɛi ma lokoi maazu.

40

*Sege vele nadegai lo fai
ta fee vai GALA be*

- ¹ Gooḡo GALAGI boeni Moize uo, é ge ma:
- ² «Alu mounḡi ma volo mounḡi, da sege vele nadegai lo, GALA daagomi sege vele.
- ³ Da zeele woo gesui zei bu, è maalooḡu ga kwepele segezuḡoozagi.
- ⁴ Da va ga tabalii, è ná-soolaiti sei ga. Da va ga fitina zei anii, è fitinaiti kevele bete.
- ⁵ Da ansansegi ma zalaḡa ḡulazuve vile, nii zanugi ziēni maave, zeele woo gesui ḡakalave. Da kwepele segezuḡoozagi zele nu leezuve sege vele nadegai wu.
- ⁶ Da gala zalaḡaiti kulazuve vile sege vele nadegai ḡakalave, GALA daagomi sege vele.
- ⁷ Da maagba aninakai zei GALA daagomi sege vele ta zalaḡa ḡulazuve ti yoozuve, è ziei vu su.
- ⁸ Da koi ma zasai lo, é maagooli ná pe, è kwepele segezuḡoozagi zele sasai laave.
- ⁹ «Da siema wulo nadegai zege, è ta zie sege vele nadegai ma, ta nii kpein a ge ná, è ti nade, ta ná-aninakaity kpein. Toḡa nade.
- ¹⁰ Da gulo nadegai zie gala zalaḡaiti kulazuve ma, ta ná-soolaiti. Da zalaḡa ḡulazuve ve bè, naa ḡa a ke, zalaḡa ḡulazuve wola nade.
- ¹¹ Da gulo nadegai zie maagba aninakai ma, é vee ná-seiga anii va, è nade.
- ¹² «Da Aalon ta ná-doun zunuiti maabuḡa nu leezuve va, GALA daagomi sege vele ḡakalave, è ti maagba ga ziei.
- ¹³ Da Aalon maagili ga zalaḡa ḡula zegeiti. Da gulo nadegai zie ma, è fe bè, é zalaḡa ḡula losuve ma wotii ge bè.
- ¹⁴ Da va ga ná-doun zunuiti, è segewuzegēi loo ti ḡoba.
- ¹⁵ Da gulo nadegai zie ti ma, egēvelei è guloi ziezū la ti-ḡee ma, naa ḡa a ke ti nà-zalaḡa ḡula wotii ge. Guloi a ziena ti ma, naa maavele ma, zalaḡa ḡula vai ma losuve ḡa ge ti ya, ti-mavofodaiti kpein su.»
- ¹⁶ Moize naa kpein keeni, nii Gooḡo GALAGI ma levei veeni zea. Zekana é keeni la.
- ¹⁷ Konagi velesiēi ma alu mounḡi ma volo mounḡi ḡa sege vele nadegai loni la.
- ¹⁸ Moize sege vele nadegai loni, é ma labuiti kpete, é suzo guluiti pile, é gulu zokpoiti do ti zu, é tokpalaiti to.
- ¹⁹ E tandai zuvieni, é pee sege vele nadegai ma. E peemazeḡēi veeni maazu, egēvelei Gooḡo GALAGI ma levei veeni la zea.
- ²⁰ E zeele woo ḡokolo felegai zegeni, é ti la kesui zu. E gulu zokpoiti dooni kesui ma valaiti su. E kesui lakulugi zeini kesui la.
- ²¹ E liini ga kesui sege vele nadegai wu. E kwepele segezuḡoozagi zeleni, nii a ke é zeele woo gesui maalooḡu, egēvelei Gooḡo GALAGI ma levei veeni la zea.
- ²² E tabalii vilēni GALA daagomi sege vele wu, nu ḡovezu vele, kwepele segezuḡoozagi ḡakalave.
- ²³ E buluiti puuni ga ga pagoo Gooḡo GALAGI ḡaazu, egēvelei Gooḡo GALAGI ma levei veeni la zea.
- ²⁴ E fitina zei anii vilēni GALA daagomi sege vele wu, nu yeezazu vele, tabalii letemave.
- ²⁵ E ma vitinaiti kevele beteni, Gooḡo GALAGI ḡaazu, egēvelei Gooḡo GALAGI ma levei veeni la zea.
- ²⁶ E zalaḡa ḡulazuve vilēni, nii zanugi ziēni maave, GALA daagomi sege vele wu, kwepele segezuḡoozagi ḡakalave.
- ²⁷ E ansansegiti galani ga, egēvelei Gooḡo GALAGI ma levei veeni la zea.
- ²⁸ E kwepele segezuḡoozagi zeleni nu leezuve sege vele nadegai wu.
- ²⁹ E gala zalaḡaiti kulazuve vilēni sege vele nadegai ḡakalave, GALA daagomi sege vele. E gala zalaḡai ḡulani ná ta vee zalaḡai, egēvelei Gooḡo GALAGI ma levei veeni la zea.

³⁰ E maagba aninakai zeini GALA daagfomi sege vɛlɛi ta zalaɗa ɗulazuwe ti yɔɗɔzuwe. E ziei vuuni su maagba vaiti su.

³¹ Moize ta Aalɔnni, ta ná-doun zunuiti, ti ɗɔɗɔiti ta ti-yeeiti maagbani náwe.

³² Ta la ɗena lea GALA daagfomi sege vɛlɛi wu, ɓaa ti va maaɓuɗa zalaɗa ɗulazuwe va, ti ɗeni ɓɔɗɓ maagbazu, eɗevɛlei Ƴooɗɓ GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

³³ E kooi ma zasai lɔni sege vɛlɛ ɲadegai ta zalaɗa ɗulazuwe maaɗoolii zu, é kwepele segezuɗoozagi zeɛ sasai laawe. Zekana Moize ɓeni da ga botii ɗe.

Ƴooɗɓ GALAGI ná-lebiyai

(Gaalɔ Sevei 9:15-23)

³⁴ Tonaɓiingi vɛɛni GALA daagfomi sege vɛlɛi ma, Ƴooɗɓ GALAGI ná-lebiyai sege vɛlɛ ɲadegai wuulaaveni.

³⁵ Moize la mɔ ɗeni zoosu é va le GALA daagfomi sege vɛlɛi wu, mazɔɔɔ tonaɓiingi ɗeni vɛɛni ma, Ƴooɗɓ GALAGI ná-lebiyai ɗeni nɔ sege vɛlɛ ɲadegai laavesu ɗɔ.

³⁶ Siɛgi zu tonaɓiingi ɗeni wuzegɛzu la, é zege sege vɛlɛ ɲadegai maazu, názu ɗa Izilayeɛle nuiti ti ɓena siɛi wo da, ti zege ti-vuuzuwe.

³⁷ Ni tonaɓiingi la de wuzegɛni maazu, ti la ɗeni liizu, eyɛsu voloi a la wuzegɛna la.

³⁸ Mazɔɔɔ Ƴooɗɓ GALAGI ná-tonaɓiingi ɗeni sege vɛlɛ ɲadegai maazu foloi, keɛ kpidii, abui ɗeni zosu tonaɓiingi zu, Izilayeɛle nuiti kpein ti ɗeni kaazu kpezekele. Zekana é ɗeni ɗɛɛzu la ta-zie yeeɗɛɗalai kpein su.

Levi Nuiti Ta-Zευει Seυει lɔɔzeizυve ma woo mɔungiti

Tɔgi niiti GALA ge ti veeni Izilayele nuiti zea ga Moize maavele, naati ka ti Levi Nuiti Ta-Zευει zu. Tɔgi naati pilege zalaɣaiti kula velei va, ta devei niiti ti logai GALA dɛbi velei va sege velei ɲadegai wu. Levi nuiti ti ɣeni ga bolodai Izilayele nuiti saama, nii GALA ge yiimazegeni la ga ti ɣe ga zalaɣa ɣula nuiti, ti ɣaaɓa GALA sei velei wu wotiiti ma. Faagwe nu wolai tanigaa ti laave da ga GALA goo wo nui Moize ɣa é Minazegɛ Pɔlɔmai ma zeυve lɔɔlugo mɔungiti seυea, Levi Nuiti Ta-Zευει ta zɔiti (Zenɛze, Egezɔde, naa veυ Gaalu Seυει va ta Tɔ Seυει Velesiɛi). Naa ɣulaυe kelema seυei nii ɓɔɣɔi zu, tɔɔzei Levi Nuiti Ta-Zευει nii tɔɔzeiυve ga é ɣe ma GALA ge niima wooiti boni Moize ma (1:1). Tanigaa ti ɣe seυei nii ma ɓuɣaiti gaaleeni ba, ti ɣula seυe wolɔmai tanigaa zu Babilɔne, é zo kona unnaanigɔi ma, é li undɔzitai (400-600) υɔ pelei, aisa Yesu Kilista va zɔlɔɔ.

Levi Nuiti Ta-Zευει lɔɔzeizυve, zalaɣai ma zii mɔinmɔin ma vaa woge ná, niiti GALA ge ti-ma levei veeni zalaɣa ɣula nuiti zea ga ti da ti ɣula. Zalaɣai naa tanigaa ti ɣeni ga nuiti ta-ɣotoiti ma vaa. Zalaɣai taɣiligaa ta zoo ɣulazu ga nui ta yiima vaa, é zoloo neɛbei ma, é ma nu yiimaυe, é lo GALA ba. Kele naa pe su, nii é ɣeni ga faa ɓiigi, naa ɣeni ga zalaɣai maaneeni ga nu kula, keni é ɣe ga anii gola vizɔgai, neυυuzu nɔpe ge mina ɣe ba. Naa ɣa é ɣeni GALA ná-ɲadedai lezu, é kole fo. Seυei ɣaaɓelasυve ɣa naa lezu, velei Izilayele nuiti ta zalaɣa ɣula nuiti ta la kee la, ti ye ɲadedai zu, ɓaa nii ta kee, ti ɲade. Seυei nii ma woo ungi ɣa ga GALA ɲadegɛ, ta ni Izilayele nuiti ta vilena tɔgi niiti polu ti seυei nii zu, ta zoo eteai ziezu GALA gaazu.

Unsosυve

1. Kalagiti é lo zalaɣai ma zii ɣilagilagiti kula velei va (1:1–7:38).
2. Zeelobai wo pelei ga Aalɔn ta ná-doun zunuiti ga ti ɣe ga zalaɣa ɣula nuiti (8:1–10:20).
3. Deveiti ti logai daamiani ɲadegaiti ba, ta niiti ti la ɲadeni, naa veυ seeɓeiti ba (11:1–16:34).
4. Deve ɣiligaa é lo ɣɔnɔ faiti ba, feti vaiti, ta nu luva vele vagɔi, naa veυ dooɣo konagiti ba (17:1–27:34).

Tɔgiti E Uile Zalaɣaiti Ba

(1:1–7:38)

Gala zalaɣai

¹ Ƴooɣɔ GALAGI Moize lolini, é ɓɔe pɔ GALA daaɣomi sege velei wu, é ɣe ma:

² «Bɔe Izilayele nuiti pɔ, è ɣe ti ma: Siɛgi zu nui ta veɓeanii veezu la Ƴooɣɔ GALAGI ve, toɣa sege toganii ma wolaiti ɓaa ma goiti saama.

³ Ni ná-veɓeanii ɣa ga togani wolai, é ga gala zalaɣai, toɣa ma zinei ta ve, neυυuzu mina ɣe ba. Toɣa kula GALA daaɣomi sege velei laave, ga Ƴooɣɔ GALAGI daazo.

⁴ Toɣa yeeυeυe gala zalaɣa loganii unmaυe, naa ɣa neυ Ƴooɣɔ GALAGI ve, ga é ɣe toun be ga koto gba vai.

⁵ Toɣa nike zinei ɣɔdaaleυe Ƴooɣɔ GALAGI ɣaazu. Zalaɣa ɣula nuiti, Aalɔn ná-doun zunuiti, ta ma ɲamai le ga Ƴooɣɔ GALAGI, ti pili zalaɣa ɣulazuυe ma, é ɣaku ma kpoloo, é GALA daaɣomi sege velei laave.

⁶ Toɣa gala zalaɣa loganii ɣɔlɔɔ, é teυeυe, é kpulukpulu.

⁷ Zalaɣa ɣula nui Aalɔn ná-doun zunuiti ta abui la zalaɣa ɣulazuυe, ti kovii υu abui ɣa.

⁸ Zalaɣa ɣula nuiti, Aalɔn ná-doun zunuiti, ta ma ɓulukpulgiti, ta ma ungi, ta ma wulɔiti da kovii maazu, zalaɣa ɣulazuυe abui ɣa.

⁹ Toḡa koozu zɔɔlaiti ta kɔḡɔiti gba ga ziei. Zalaḡa ḡula nui ḡa ti kpein gala zalaḡa ḡulazuve. Gala zalaḡai ve, nii abui galazu, makugi neai Ḡooḡo GALAGI ve.

¹⁰ «Ni ná-vebeanii a ḡena ga gala zalaḡai, é ga togani goi, baala zivoiti ɔaa boli yivoiti, toḡa ma zinei ḡula ga zalaḡai, neevuzu mina ḡe ba.

¹¹ Toḡa kɔdaaleve zalaḡa ḡulazuve ḡovezuve, Ḡooḡo GALAGI ḡaazu. Zalaḡa ḡula nuiti, Aalɔn ná-doun zunuiti, ta ma namai vili zalaḡa ḡulazuve ma, é ḡaku ma kpoloo.

¹² Toḡa teveleve, é kpulukpulu, ta ma ungi, ta ma wulɔi. Zalaḡa ḡula nui ḡa ti la kovii maazu, puai abui ḡa, zalaḡa ḡulazuve.

¹³ Toḡa koozu zɔɔlaiti, ta ma ḡɔḡɔiti gba ga ziei. Zalaḡa ḡula nui ḡa ti kpein kula ga zalaḡai, é gala, zalaḡa ḡulazuve. Gala zalaḡai ve, nii abui galazu, makugi neai Ḡooḡo GALAGI ve.

¹⁴ «Ni ná-vebeanii Ḡooḡo GALAGI ve, a ḡena ga gala zalaḡai, é ga wɔnii, toḡa va ga kpumagoi ɔaa poopoo kpokpaki.

¹⁵ Zalaḡa ḡula nui ḡa va ga wɔnii zalaḡa ḡulazuve. Toḡa nɔungi volo ba, é gala, zalaḡa ḡulazuve. Toḡa ma namai leda zalaḡa ḡulazuve laamave.

¹⁶ Toḡa ma ḡɔzɔgi ta su aniiti kula su, é ti vili ya zalaḡa ḡulazuve ḡobave, folo ḡulazu vele, zuvu vilisuve.

¹⁷ Toḡa wɔni laavali kovegiti zɔḡɔzuve, kele é mina teve su. Zalaḡa ḡula nui ḡa wɔni ḡala zalaḡa ḡulazuve, kovii maazu, puai abui ḡa. Gala zalaḡai ve, nii abui galazu, makugi neai Ḡooḡo GALAGI ve.

2

Vebe zalaḡai

¹ «Siegi zu nui ta vebe zalaḡa veezu la Ḡooḡo GALAGI ve, ná-vebeanii ḡa ḡe ga ani vuko vagɔi. Toḡa gulɔi vu ma, é ansansegi ɔɔ ba.

² Toḡa vaa la zalaḡa ḡula nuiti pɔ, Aalɔn ná-doun zunuiti. Zalaḡa ḡula nui ḡa zeeḡe gila seḡe ani vuko zu, nii gulɔi vuai ma, é ɔɔ ansansegi kpein ba, é gala, zalaḡa ḡulazuve ga ḡizesui. Zalaḡai ve, nii abui galazu, makugi neai Ḡooḡo GALAGI ve.

³ Nii é yesu vebe zalaḡai volu, naa ḡa ḡe ga Aalɔn ta ná-doun zunuiti tɔnɔ. Toḡa ga anii nadega wola zalaḡa aniiti saama, ti ḡalazu abui ḡa, Ḡooḡo GALAGI ve.

⁴ «Ni vebe zalaḡa ve, nii é mɔsu sulugi zu, é ḡe ga bulu velevelegiti leve la su, é kpete ga bulu vuko vagɔi, gaayɔgai ga gulɔi, ɔaa bulu leveviti leve la su, gulɔi vuai ma.

⁵ «Ni vebe zalaḡa ve, nii é ḡeesu kɔlui maazu, toḡa ḡe ga bulu vuko vagɔi leve la su, gaayɔgai ga gulɔi.

⁶ Toḡa ḡaleḡale, é bulukpulu, gulɔi vu maazu. Toḡa ga vebe zalaḡai.

⁷ «Ni vebe zalaḡa ve, nii é ḡeesu kɔlu liḡii ma, toḡa ḡe ga bulu vuko vagɔi, gaayɔgai ga gulɔi.

⁸ «Ta va ga vebe zalaḡai Ḡooḡo GALAGI vɔ, nii kpeteai ga naama aniiti. Toḡa ve zalaḡa ḡula nui ya, é vaa la zalaḡa ḡulazuve.

⁹ Nii maaneai, é ḡula ga ḡizesui, zalaḡa ḡula nui naa zeḡe ba, é gala, zalaḡa ḡulazuve. Zalaḡai ve, nii abui galazu, makugi neai Ḡooḡo GALAGI ve.

¹⁰ Nii é yesu vebe zalaḡai volu, naa ḡa ḡe ga Aalɔn ta ná-doun zunuiti tɔnɔ. Toḡa ga anii nadega wola zalaḡa aniiti saama, ti ḡalazu abui ḡa, Ḡooḡo GALAGI ve.

¹¹ «Vebe zalaḡai tanɔpe wo ḡeezu feezu Ḡooḡo GALAGI ve, ta la ɔetea ga levei, mazɔɔ wo la ani nɔpe gala, nii levei a ḡe su, ɔaa kɔin gulɔi, vebeaniiti saama, ti ḡalazu abui ḡa, Ḡooḡo GALAGI ve.

¹² Wa zoo wo ta ḡula Ḡooḡo GALAGI ve, ga zooi vaalɔnɔ mɔungiti ma vebeanii, kele é mina ḡala zalaḡa ḡulazuve, eḡe vebeanii makugi neai.

¹³ «Wa kpoloi uu wa-vebe zalaḡaiti kpein ba. Kpoloi mina uala wa-vebe zalaḡai zu, wa-GALAGI ná-minazegēgi ma uoogi ve. Keni kpoloi uu wa-vebeaniiti kpein ba.

¹⁴ «Ni wa zooi uaalón mǝungiti ma vebe zalaḡai veena Gooḡo GALAGI ve, wa ani ḡoḡo niineiti gee de, naa uolu wo ti wolowolo, ma vukoi ḡula.

¹⁵ Wa guloi uu ma, ta ansansegī. Vebe zalaḡai ve.

¹⁶ Zalaḡa ḡula nui ḡa ma vukoi ḡilazuve ḡala, ta guloi, é veε ansansegī kpein ba, é ḡe ga ḡizesui. Zalaḡai ve, nii abui galazu, Gooḡo GALAGI ve.

3

Ziilei zalaḡai

¹ «Ni nui ta ná-vebeanii a ḡena ga ziilei zalaḡai, ni toḡa ga togani wolai, toḡa ma zinei ḡaa ma zaai ḡula, neεvuзу mina ḡe ba, Gooḡo GALAGI ḡaazu.

² Toḡa yeeveε zalaḡa loganii unmaυe, é kodaaleve GALA daaḡomi seḡe velei laaυe. Zalaḡa ḡula nuiti, Aalón ná-doun zunuiti, ta ma ḡamai vili zalaḡa ḡulazuυe ma, é ḡaku ma kpoloo.

³ Naama yiilei zalaḡai zu, nii a kula ba ga zalaḡai, é ḡalazu abui ḡa, Gooḡo GALAGI ve, naa ḡa é ga: ma wuloi felevelegai koozu zolaiti ma, ta nii kpein giliai ba,

⁴ ta ma loḡo felegoiti, ta ma wuloi felevelegai ti ma, é veεzu ma zaamalokaēiti ma, ta ma mǝoin uasuυe, a kula ma loḡoiti kobauυe.

⁵ Aalón ná-doun zunuiti ta naa veε gala zalaḡai uυa, nii a ḡe kovii maazu, ti gala zalaḡa ḡulazuυe. Zalaḡai ve, nii abui galazu, makugi neai Gooḡo GALAGI ve.

⁶ «Ni toḡa ziilei zalaḡai ḡulazu Gooḡo GALAGI ve, ga togani goi ta, toḡa ma zinei ḡaa ma zaai ḡula, neεvuзу mina ḡe ba.

⁷ Ni baala zivoi ḡa a kula ga zalaḡai, toḡa uaa la Gooḡo GALAGI ḡaazu.

⁸ Toḡa yeeveε zalaḡa loganii unmaυe, é kodaaleve GALA daaḡomi seḡe velei laaυe. Aalón ná-doun zunuiti ta ma ḡamai vili zalaḡa ḡulazuυe ma, é ḡaku ma kpoloo.

⁹ Naama yiilei zalaḡai zu, nii a kula ba ga zalaḡai, é ḡalazu abui ḡa, Gooḡo GALAGI ve, naa ḡa é ga: ma wuloi, ta wǝngi kpein, a kula saamalokaēi uυa, ta ma wuloi felevelegai koozu zolaiti ma, ta nii kpein giliai ba,

¹⁰ ta ma loḡo felegoiti, ta ma wuloi felevelegai ti ma, é veεzu ma zaamalokaēiti ma, ta ma mǝoin uasuυe, a kula ma loḡoiti kobauυe.

¹¹ Zalaḡa ḡula nui ḡa naa ḡala zalaḡa ḡulazuυe. Daamiani zalaḡai ve, nii abui galazu, Gooḡo GALAGI ve.

¹² «Ni ná-vebeanii a ḡena ga bolii, toḡa kula Gooḡo GALAGI ḡaazu.

¹³ Toḡa yeeveε zalaḡa loganii unmaυe, é kodaaleve GALA daaḡomi seḡe velei laaυe. Aalón ná-doun zunuiti ta ma ḡamai vili zalaḡa ḡulazuυe ma, é ḡaku ma kpoloo.

¹⁴ Nii a kula ba ga zalaḡai, é ḡalazu abui ḡa, Gooḡo GALAGI ḡaazu, naa ḡa é ga: ma wuloi felevelegai koozu zolaiti ma, ta nii kpein giliai ba,

¹⁵ ta ma loḡo felegoiti, ta ma wuloi felevelegai ti ma, é veεzu ma zaamalokaēiti ma, ta ma mǝoin uasuυe, a kula ma loḡoiti kobauυe.

¹⁶ Zalaḡa ḡula nui ḡa naa ḡala zalaḡa ḡulazuυe. Daamiani zalaḡai ve, nii abui galazu, makugi neai. Ma wuloi kpein ka ga Gooḡo GALAGI nǝni.

¹⁷ «Nii ḡa ga ḡooḡo toḡi wo-mavofodaiti kpein be, ve nǝpe wa zei ná: Wo la sua wuloi ta ḡamai mia pe.»

4

Koto gba zalaḡai

¹ Gooḡo GALAGI bǝeni Moize uυ, é ḡe ma:

² «Bɔɛ Izilayele nuiti pɔ, ɛ ɖɛ ti ma: Siɛgi zu nui ta kotoi ɖɛɛzu la, ɛ la kɛɛni ga gaagɪlimai, Gɔogɔ GALAGI ná-devei ta laalɔɔma, ɛ fai ta ɖɛ, nii maa la nɛɛni ga ɛ va ɖɛ,

³ ni zalaɖa ɖula nui ve, gulɔ ɲadegai ziaai ma, ɛ nuɓuseiti ke ga sɔba nu, ná-kotoi ɛ keai naa maavele ma, toɖa nike zine ɓokpaga ɖula ga zalaɖai, nii nɛɛvuzu la ba, Gɔogɔ GALAGI ve, ɛ ɖɛ ga koto gba zalaɖai.

⁴ Toɖa va ga nike zinei GALA daagɔmi seɖe vɛlei laave, Gɔogɔ GALAGI ɖaazu, ɛ yeevee nike zinei unmauve, ɛ kɔdaaleve Gɔogɔ GALAGI ɖaazu.

⁵ Zalaɖa ɖula nui gulɔ ziaai ma, naa ɖa nike zinei ma ɲamai ta zeɖe, ɛ lii la GALA daagɔmi seɖe vɛlei wu,

⁶ toɖa yeeɓɖai lo ɲamai wu, ɛ ɲamai vaza daa ɖɛ lofela, seizu ɲadegai ma ɖwepele seɖezugoozagi letemave, Gɔogɔ GALAGI ɖaazu.

⁷ Zalaɖa ɖula nui ɖa ɲamai ta zie ansansegiti ma zalaɖa ɖulazuve ma mineiti ma, nii ɛ Gɔogɔ GALAGI ɖaazu, GALA daagɔmi seɖe vɛlei wu. Toɖa nike zinei ma ɲamai mɔtai vu ya gala zalaɖaiti kulazuve ɖɔɖaave, nii ɛ GALA daagɔmi seɖe vɛlei laave.

⁸ Toɖa koto gba nike zinei ma wulɔi kpein kula: ma wulɔi felevelegai koozu zɔlaiti ma, ta nii kpein giliai ba,

⁹ ta ma loɖɔ felegɔiti, ta ma wulɔi felevelegai ti ma, ɛ veɛzu ma zaamalɔkaeiti ma, ta ma mɔɔin vasuve, a kula ma loɖɔiti kobave.

¹⁰ Zalaɖa ɖula nui ɖa tobazuve naati kula, eɖevelei ti ɖulazu la ziilei zalaɖa nike zinei va, ɛ ti ɖala, gala zalaɖaiti kulazuve.

¹¹ Kele nike zinei ma ɖɔlɔi, ta ma zuai kpein, ɛ veɛ nɔungi va, ta kɔɖɔiti, ta ma ɖoozu zɔlaiti, ta ma ɓooiti,

¹² woo zuɓuɖa su, nii kpein zegai voluzu nike zinei va, toɖa li ga naa ti-vuuzuve voluve, ada ɲadegai ta, zuvu vilisuve, ɛ gala abui ɖa, kovii maazu. Toɖa gala zuvu vilisuve.

¹³ «Ni Izilayele vɛbei kpein ka ɛ kotoi ɖɛa, ti la gaagɪlini ma, ti la suɖweɛni, ti naa ɖɛ Gɔogɔ GALAGI ná-tɔgi taɖila daalɔɔma, fai nii ti maa la nɛɛni ga ti va ke ɲegelein, ti ɓɔɖɔ ɖɛ ɖana ga sɔba nu,

¹⁴ kotoi ti keai, naa a ɖulana kele zu, bebei ɖa nike zine ɓokpa gila kula ga koto gba zalaɖai, ta vaa la GALA daagɔmi seɖe vɛlei laave.

¹⁵ Izilayele ɖɛwolaiti ta yeevee nike zinei unmauve, ti kɔdaaleve Gɔogɔ GALAGI ɖaazu.

¹⁶ Zalaɖa ɖula nui nii gulɔ ziaai ma, naa ɖa li ga nike zinei ma ɲamai ta GALA daagɔmi seɖe vɛlei wu,

¹⁷ toɖa yeeɓɖai lo ɲamai wu, ɛ faza, ná zeizu ɖɛ lofela Gɔogɔ GALAGI ɖaazu, kwepele seɖezugoozagi letemave.

¹⁸ Toɖa ɲamai ta zie zalaɖa ɖulazuve ma mineiti su, nii ɛ Gɔogɔ GALAGI ɖaazu GALA daagɔmi seɖe vɛlei wu, ta toɖa ɲamai mɔtai vu ya gala zalaɖaiti kulazuve ɖɔɖaave, nii ɛ GALA daagɔmi seɖe vɛlei laave.

¹⁹ Toɖa nike zinei ma wulɔi kpein kula, ɛ gala, zalaɖa ɖulazuve.

²⁰ Toɖa nike zinei naa ɖɛ, eɖevelei nɔ koto gba nike zinei ɖɛɛzu la. Toɖa ke ɖana nɔ. Zekana zalaɖa ɖula nui a koto gba vai ɖɛ la ti ve, suvaa ɖa ye ti ve.

²¹ Toɖa li ga nike zinei ti-vuuzuve voluve, ɛ gala, eɖevelei ɛ nike zine mɔungi ɖalani la. Koto gba zalaɖai ɖana bebei ná-faa zu.

²² «Siɛgi zu kundigɪi ta a kotoi ɖɛɛna la, ɛ la gaagɪlini ma, ɛ ke ná-GALAGI, Gɔogɔ GALAGI ná-devei ta laalɔɔma, ɛ fai ta ɖɛ, nii maa la nɛɛni ga ɛ va ɖɛ, ɛ ɓɔɖɔ ɖɛ ɖana ga sɔba nu,

²³ a ná-kotoi ɖweɛna, nii ɛ keai, toɖa boli zinei ɖula ga zalaɖai, nii nɛɛvuzu la ba.

²⁴ Toɖa yeevee boli zinei unmauve, ɛ kɔdaaleve, gala zalaɖa loganiiti kɔdaalevezuve, Gɔogɔ GALAGI ɖaazu. Koto gba zalaɖai ve.

²⁵ Zalaɖa ɖula nui ɖa koto gba zalaɖai ma ɲamai ta zeɖe ga yeeɓɖai, ɛ ta zie gala zalaɖaiti kulazuve ma mineiti ma, toɖa ɲamai mɔtai vu ya gala zalaɖaiti kulazuve ɖɔɖaave.

²⁶ Toɔa ma wulɔi kpein gala zalaɔa ɔulazuwe, eɔevelei ziilei zalaɔai ma wulɔi la. Zekana zalaɔa ɔula nui a koto gba vai ɔe la kundigii naa ve, na-kotoi vaa zu, suvaa ɔa ye be.

²⁷ «Ni nui ta ve, nuɔuseiti saama, e kotoi ɔeai, e la gaadilini ma, e naa ɔe ɔoɔɔ GALAGI na-togiti ta laalɔɔma, e fai ta ɔe, nii maa la neeni ga e va ɔe negelein, e ɔoɔɔ ɔe ga soba nu ɔana,

²⁸ a na-kotoi ɔweena, e keai, toɔa boli zaai ɔula ga zalaɔai, nii neevuzu la ba, kotoi vaa zu nii e keai.

²⁹ Toɔa yeevee koto gba loganii unmaue, e kodaaleve, gala zalaɔa loganiiti kodaalevezuwe.

³⁰ Zalaɔa ɔula nui ɔa suai ma namai ta zeɔe ga yeebeɔai, e ta zie gala zalaɔaiti kulazuwe ma mineiti ma, e namai motai vu ya zalaɔa ɔulazuwe ɔoɔɔave.

³¹ Toɔa ma wulɔi kpein kula, eɔevelei ziilei zalaɔai ma wulɔi ɔulazu la, e gala, zalaɔa ɔulazuwe, makugi neai ɔoɔɔ GALAGI ve. Zekana zalaɔa ɔula nui a koto gba vai ɔe la be, suvaa ɔa ye be.

³² «Ni soba nui a vaana ga baalagi ga koto gba zalaɔai, toɔa ɔe ga ma zaai, nii neevuzu la ba.

³³ Toɔa yeevee koto gba zalaɔa loganii unmaue, e kodaaleve, gala zalaɔa loganiiti kodaalevezuwe.

³⁴ Zalaɔa ɔula nui ɔa suai ma namai ta zeɔe ga yeebeɔai, e ta zie gala zalaɔaiti kulazuwe ma mineiti ma, e namai motai vu ya zalaɔa ɔulazuwe ɔoɔɔave.

³⁵ Zalaɔa ɔula nui ɔa ma wulɔi kpein kula, eɔevelei ziilei zalaɔa vaala gulɔi ɔulazu la, e gala, zalaɔa ɔulazuwe, naa vee gala zalaɔai zoiti ba, ti ɔalazu ɔoɔɔ GALAGI ve. Zekana zalaɔa ɔula nui a koto gba vai ɔe la zunui naa ve, na-kotoi vaa zu e keai, suvaa ɔa ye be.

5

Kotoi niiti ti zuvaayesu ga koto gba zalaɔai

¹ «Ni nui ta a faa ɔaana, ɔaa e faa meni, naa volu e toligi meni ga zeeleiti ti va, kee e la keeni, nii e kwee, e va naama zeele wooi wo, na-faagaaza golai ma ɔasɔi ɔa la unma.

² «Siegi zu nui ta voɔɔfuzu la koɔɔba anii ta va, e la suɔwee, koɔɔba zuai ta ma voomai, e ɔeni ga doɔɔ zua, ɔaa toganii ta, ɔaa kpokpo ganii, to ɔoɔɔi ɔa ɔoɔɔ, e ɔe ga soba nu.

³ «Ni a voɔɔfuna nui ta ma zii nope ba, koɔɔai, nii a zoo to ɔalaa koɔɔzu, a suɔweena no feya, toɔa ɔe ga soba nu nazu.

⁴ «Ni nui ta a ɔoena soleyai zu, e ɔona ga toɔa faa no ɔeezu ɔaa faa vagoi, e la ɔidaani bu, a suɔweena no feya, toɔa ɔe ga soba nu nazu.

⁵ «Deɔemu, zo e ɔeezu ga soba nu niima vaiti gila su, toɔa laa zo ga ga na-kotoi.

⁶ Naa volumna na-kotoi vaa zu e keai, toɔa va ga baala saa ɔila ɔaa boli zaa ɔila, e ɔe ga koto gba zalaɔai, faazuɔete vai zu ɔoɔɔ GALAGI letema. Zekana zalaɔa ɔula nui a koto gba vai ɔe la be, na-kotoi vaa zu.

Bala nuiti ta-zalaɔai

⁷ «Ni ani la nu ya, a baala saai zoɔɔ da, ɔaa boli zaai, na-kotoi vaa zu e keai, toɔa va ga kpumago felego, ɔaa poopoo kpokpa felego, faazuɔete vai zu ɔoɔɔ GALAGI letema. Gilagi ɔe ga koto gba zalaɔai, zo ɔe ga gala zalaɔai.

⁸ Toɔa va ga tiye zalaɔa ɔula nui vo, naa ɔa naa ɔula ga zalaɔai monpa, nii maaneai e ɔe ga koto gba zalaɔai. Zalaɔa ɔula nui ɔa kogi vee ga, kee e mina noungi ɔula ga.

⁹ Toɔa ma namai ta vaza zalaɔa ɔulazuwe laamave, e namai motai leda zalaɔa ɔulazuwe ɔoɔɔave. Koto gba zalaɔai ve.

¹⁰ Toɔa zooma woni ɔe ga gala zalaɔai, eɔevelei deveai la togi zu. Zekana zalaɔa ɔula nui a koto gba vai ɔe la zunui naa ve, na-kotoi vaa zu e keai, suvaa ɔa ye be.

¹¹ «Ni ani la nu ya, nii a kpumago felego zoloo da, baa poopo kpokpa felego, toga va ga veeanii ná-kotoi ma vaa zu, ga kilo savago bulu vuko vagai zu. E mina gulo vu ma neglein, ta é mina ansanse pee ba balaa, mazoloo toga ga koto gba zalaƒai.

¹² Toga vaa la zalaƒa gula nui vo. Zalaƒa gula nui ga zeene gila sege ga gizesui, é gala, zalaƒa gfulazuve, naa vee zalaƒai zaiti ba, ti galazu Gooƒo GALAGI ve. Koto gba zalaƒai ve.

¹³ Zekana zalaƒa gula nui a koto gba vai ge la zunui naa ve, ná-kotoi vaa zu é keai, é lo naama vaiti taƒila ba, suvaa ga ye be. Nii a ye voluzu, naa ga ge ga zalaƒa gula nui nono, egvelei a da ge la ga vee zalaƒai.»

Faazuβete zalaƒai

¹⁴ Gooƒo GALAGI boeni Moize vo, é ge ma:

¹⁵ «Siegi zu nui ta geezu la ga ladalala nu, é kotoi ge, é la gaafilini ma, é make aniiti ba boƒo ve, niiti ti veai Gooƒo GALAGI ve, toga baala sinei zege, nii neevuzu la ba, é kula ga faazuβete zalaƒai Gooƒo GALAGI ve, ná-kotoi vaa zu, egvelei songoi la, é lo seizu nadegai ma wali vaiti kevelei va. Faazuβete zalaƒai ve.

¹⁶ Toga fe zalaƒa gula nui ya, é pee anii ná zeizu loolugoi gilazuve va, nii feai GALA be. Zekana zalaƒa gula nui a koto gba vai ge la be ga baala sinei, nii kulaai ga faazuβete zalaƒai, suvaa ga ye be.

¹⁷ «Ni nui ta a koto geena, é la sugwee, é naa ge Gooƒo GALAGI ná-devei gila daalofoma, fai niiti maa la neeni, ti va ge neglein, toga boƒo ge ga soba nu, ná-faagaaza golai ma gasoi ga la unma.

¹⁸ Toga va ga baala sinei, nii neevuzu la ba, é fe zalaƒa gula nu ya, ga faazuβete zalaƒai, é sege togani bulugi zaama, egvelei songoi la. Zekana zalaƒa gula nui a koto gba vai ge la be, ná-kotoi vaa zu é keai, é la sugwee, suvaa ga ye be.

¹⁹ Faazuβete zalaƒai ve, zunui naa boƒo geeni gitegite su ga soba nu Gooƒo GALAGI letemazu.»

²⁰ Gooƒo GALAGI boeni Moize vo, é ge ma:

²¹ «Siegi zu nui ta koto geezu la, é ge ga ladalala nu Gooƒo GALAGI letemazu, é zeei wo seinoƒoi ma, kaliva ma vaa zu, anii é kalivaai ma ga é make, anii unmaai, baa ta gulaai su ga yaavai,

²² baa é laamaa ga tooya anii gaa vai, baa é zee gonai wo, é lo kotoi tanope ba, nuβusei a zoo keezu,

²³ siegi zu a kotoi geena la gana, é boƒo ge ga soba nu, anii nii é unma, baa é ta gula su ga yaavai, toga naa votogi ve, baa anii é galivaani ma, baa anii toai ya, é ka,

²⁴ baa anii-yo-anii nii é zee gonai wosu, é lo ba. Toga gaavonigai ve, é seizu loolusiei gilazuve gila pee ba, é teve anii kee nui vo, naama voloi no ma, yeei é ná-faa zuβete zalaƒai gfulazu la.

²⁵ Toga va zalaƒa gula nui vo ga ná-faa zuβete zalaƒai, ná-kotoi vaa zu, Gooƒo GALAGI gaazu, ga baala sinei nii neevuzu la ba, é gula togani bulugi zu, egvelei songoi la.

²⁶ Zekana zalaƒa gula nui a koto gba vai ge la be Gooƒo GALAGI gaazu, suvaa ga ye be, é geeni ga faagaazagi ma zii nape, é boƒo geai su ga soba nu.»

6

Gala zalaƒaiti ta veeaniiti ma logiti

¹ Gooƒo GALAGI boeni Moize vo, é ge ma:

² «Niima levei ve Aalon ta ná-doun zunuiti zea, é ge ti ma: Gala zalaƒai ma logi gaa: Gala zalaƒai ga ye zalaƒa gfulazuve ma lutui zu, kpiddi neglein eyesu sobui, zalaƒa gfulazuve ma abui ga ye sosu.

³ Sobui, zalaɗa ɗula nui ɗa ná-segei loo ɗɔba, é wele kpudagi le ɓɔɗɔ ma, niiti ti ga gezei. Toɗa zuɓui ɗula, nii abui kulaai gala zalaɗai ɗalazuwe, toɗa sei zalaɗa ɗalazuwe ɗɔba.

⁴ Naa vɔluma toɗa ná-segeiti pu, é taɗiligaa loo, ga é li ga zuɓui ti-vuuzuwe voluwe, ada ɲadegai ta zu.

⁵ Abui ɗa ye sosu zalaɗa ɗalazuwe, é mina za ɲegelein. Sobu-o-sobu, zalaɗa ɗula nui ɗa abui lo kovii va, é gala zalaɗai ɓete, é ziilei zalaɗaiti ma wulɔi ɗala.

⁶ Abui ɗa ye sosu ɗɔ zalaɗa ɗalazuwe, é mina za.

⁷ «Vebe zalaɗai ma logi ɗaa: Aalɔn ná-doun zunuiti ta kula Ƴooɗɔ GALAGI ɗaazu, zalaɗa ɗalazuwe ɗakalawe.

⁸ Zalaɗa ɗula nui ɗa zeeɲe gila sege ani vukɔi zu, nii gulɔi vuai ma, é peɛ ansansegi kpein ba. Toɗa naa ɗala zalaɗa ɗalazuwe ga ɗizesui, makugi neai Ƴooɗɔ GALAGI we.

⁹ Aalɔn ta ná-doun zunuiti ta vebɛanii mɔtai mi. Ta mi ada ɲadegai ta, GALA daaɗomi sege welei ma ɗoizuwe, kele lewe mina ɗe ba.

¹⁰ Nu mina lewe vu ma, é va mɔ da. Tɔnɔi ɗana gè feai ti we ná-veɛaniiti su, ti ɗalazu abui ɗa. Ani we gola ɲadegai, ege koto gba zalaɗai baa faazuɓete zalaɗai.

¹¹ Zunui kpein ka ta mi, Aalɔn ná-doun zunuiti saama. Tɔgi ɗana wo-mavofodaiti kpein be eyesu ɗɔ, é lo vebɛaniiti ba, ti ɗalazu Ƴooɗɔ GALAGI we. Nu-o-nu a vɔɗɗu ba, naa ɗa ɲade.»

¹² Ƴooɗɔ GALAGI ɓɛni Moize ɔɔ, é ɗe ma:

¹³ «Wele vebɛanii va, Aalɔn ta ná-doun zunuiti ta fe Ƴooɗɔ GALAGI we, foloi ta gulo ɲadegai ziena la ti ma: kilo savago bulu vuko ɔagɔi zu, gilazuwe sobui, gilazuwe kpɔkɔi, ege folo-o-folo vebe zalaɗai.

¹⁴ Bulu vukɔi ɗa ɗaayɔ ga gulɔi, é la gee kɔlui maazu. Da geegai ta teveleveai ɗula ga vebe zalaɗai, makugi neai Ƴooɗɔ GALAGI we.

¹⁵ Zalaɗa ɗula nui niigi, Aalɔn ná-doun zunuiti saama, gulo ɲadegai a zie ma ga é ze potogi zu, naa balaa ɗa vebɛanii naa ɗula. Ƴooɗɔ tɔgi we. Toɗa ɗala ɲegelein Ƴooɗɔ GALAGI ɗaazu.

¹⁶ Zalaɗa ɗula nui ná-webe zalaɗai kpein ka ɗala ɲegelein, tanɔpe ge la mia.»

Koto gba zalaɗai

¹⁷ Ƴooɗɔ GALAGI ɓɛni Moize ɔɔ, é ɗe ma:

¹⁸ «Bɔe Aalɔn ɔɔ ta ná-doun zunuiti, è ɗe ti ma: Koto gba zalaɗai ma logi vete. Adaɓe gala zalaɗai ɗɔdaalevezu ná, miná ɗa koto gba zalaɗa zuai ɗɔdaalevezu ná, Ƴooɗɔ GALAGI ɗaazu. Ani we gola ɲadegai.

¹⁹ Zalaɗa ɗula nui é koto gba zalaɗai ɗulazu, naa ɗa mi. Toɗa mi ada ɲadegai ta, GALA daaɗomi sege welei ma ɗoizuwe.

²⁰ Nu-o-nu a vɔɗɗu ma zuai va, naa ɗa ɲade. Ni ma ɲamai a vazana sege ma, we fazagai ná ma, miná ɗa gba ada ɲadegai ta.

²¹ Pɔlo liɗii a ɗili su, naa ɗa wolo. Ni kɔlu ɓɔi diɗii ɗa a ɗili su, su ɗa ɓale, é gba ziei wu.

²² Zunui kpein é ga zalaɗa ɗula nui, naa pe ka ta mi. Ani we gola ɲadegai.

²³ Kele nu la zalaɗa zua nɔpe mia, nii ma ɲamai a va GALA daaɗomi sege welei wu, ga koto gba vai va ɗe ada ɲadegai. Ma zuai ɗa ɗala.

7

Faazuɓete zalaɗai

¹ «Wele faazuɓete zalaɗa logi va: Ani we gola ɲadegai.

² Adaɓe ti gala zalaɗai ɗɔdaalevezu ná, miná ɗa faazuɓete zalaɗa zuai ɗɔdaalevezu ná. Ma ɲamai ɗa vili zalaɗa ɗalazuwe ma, é ɗaku ma kpoloo.

³ Ta ma wulɔi kpein kula: ma wɔɔngi, ta ma wulɔi felevelegai koozu zɔlaiti ma,

⁴ ta ma loḡo felegoiti, ta ma wuloi felevelegai ti ma, é veezu ma zaamalokaeti ma, ta ma mooin vasuve, a kula ma loḡoiti kobave.

⁵ Zalaḡa ḡula nui ḡa naa ḡala zalaḡa ḡulazuve. Faazuḡete zalaḡai ve, nii abui galazu, ḡooḡo GALAGI ve.

⁶ Zunuiti kpein ti wo zaama ga zalaḡa ḡula nuiti, naati ta ta mi, é mi ada padegai ta. Ani ve gola padegai.

⁷ «Toḡa ḡe ḡana faazuḡete zalaḡai vaa zu, eḡevelei nō é la koto gba zalaḡai vaa zu. Toḡi naa ḡa ga faa ḡila nō zalaḡa felegoi naati faa zu, ma zuai ḡa ḡe ga zalaḡa ḡula nui nōnō, nii é kotoi gbazu.

⁸ Zalaḡa ḡula nui é vaazu gala zalaḡai ḡulazu, nui ta ve, nōnōi ḡa ḡe ga gala zalaḡai ma ḡolōgi, nii é kulaai ga zalaḡai.

⁹ Vee zalaḡai kpein moḡai sulugi zu, ḡaa anii ḡee kōlu liḡii ma, ḡaa anii ḡee kōlui maazu, naa ḡa ḡe ga zalaḡa ḡula nui nōnō, nii é kulaai.

¹⁰ Vee zalaḡai kpein gaayogai ga gulōi, ḡaa ma vōoi, naa ḡa ḡe ga Aalōn ná-doun zunuiti kpein tōnō, ti ḡilagilagi pe.

Ziilei zalaḡai

¹¹ «Ziilei zalaḡai ma loḡi vete, nii nu a kula ḡooḡo GALAGI ve:

¹² Ni nui ta a ziilei zalaḡai ḡulana ga mama fee zalaḡai, toḡa kula ga bulu velevelegiti leve la su, gaayogai ga gulōi, é vee bulu levei va, nii leve la su, gulōi vuai ma, ta bulu velevelegiti, kpeteai ga bulu vukō vagōi, gaayogai ga gulōi.

¹³ Toḡa bului ḡula balaa, nii levei su, é pee ná-ziilei zalaḡai va, mama fee vai zu.

¹⁴ Veeani ḡilagilagi tago ḡa ḡula ma ḡooḡo GALAGI ve. Naa volu ta ḡe ga zalaḡa ḡula nui nōnō, nii é ziilei zalaḡai ma jamai viligai.

¹⁵ Ziilei zalaḡa zuai ḡa mi, naama voloi nō é ḡulazu la mama fee vai zu. Nu mina tanope ze sobu va zeeli.

¹⁶ «Ni nui ta a zalaḡa ḡulana minazeḡe daazeeli vaa zu, ḡaa veeanai vaa zu é daai ḡisu, ma zuai ḡa mi, naama voloi nō é kulazu la, nii a ye voluzu, naa ḡa mi poluma zobui.

¹⁷ Nii é yesu ga zalaḡa zuai motai foloi zavasiei, naa ḡa ḡala.

¹⁸ Ni nu a naama yiilei zalaḡa zuai ta miina foloi zavasiei, zalaḡai laa la mō zoga, é la faa vaa naa ma, nii é kula. Toḡa ḡe ga anii kōzōai, nu-o-nu a ta miina, ná-faaḡaaza golai ma ḡasōi ḡa la unma.

¹⁹ «Ma zuai fōḡuui kōzōba anii ta va, nu mina naa mi neḡelein. Ma zuai ḡa ḡala.

«Nui niiti kpein ti la ḡōzōni toḡi letemazu, naati ta zoo ti ziilei zalaḡa zuai ta mi.

²⁰ Kele nui nii kōzōai toḡi letemazu, naa a ziilei zalaḡa zuai ta miina, é ga ḡooḡo GALAGI nōnōi, naama nui ḡe ka leve ná-nuḡuseiti ba.

²¹ Zōi a vōḡfuna anii ta va, nii kōzōai, nuḡusei kōzōai, ḡaa suai kōzōai, ḡaa ani nōpe é ga kōzōba anii, é ziilei zalaḡa zuai mi, é ga ḡooḡo GALAGI nōnōi, naama nui ḡe ka leve ná-nuḡuseiti ba.»

Toḡi é lo sua wuloi ta jamai mii vai va

²² ḡooḡo GALAGI ḡōeni Moize vō, é ḡe ma:

²³ «Bōe Izilayele nuiti pō, é ḡe ti ma: A mina nike, ḡaa baala, ḡaa boli wuloi mi neḡelein.

²⁴ Suai saai ḡoḡo ve, ḡaa dōḡo zuai ta paai, naama wuloi ḡa zoo é ḡe ga wo-maavai ta ḡee anii nō, kele wo la mia neḡelein.

²⁵ Zōi a suai ma wuloi ta mi, é ḡulazu ga zalaḡai, é ḡalazu abui ḡa ḡooḡo GALAGI ve, naama nui ḡe ka leve ná-nuḡuseiti ba.

²⁶ Ue nōpe wa ḡe ná, à mina jamai mi, wōnii nōnōi, ḡaa suai nōnōi.

²⁷ Zōi nōpe a jamai mi, ma zii nōpe, naama nui ḡe ka leve ná-nuḡuseiti ba.»

Zalaḡa ḡula nuiti ti-laamiizuve

²⁸ Góogó GALAGI bɔɛni Moize ʋɔ, é gɛ ma:

²⁹ «Bɔɛ Izilayele nuiti pɔ, é gɛ ti ma: Zɔi a ná-ziilei zalaɣai ɣula Góogó GALAGI ʋɛ, toɣa Góogó GALAGI nɔnɔi zeɣe ba.

³⁰ Zalaɣai nii maɛɛai é ɣala abui ɣa, Góogó GALAGI ɣaazu, toɣa ʋa ga naa bɔɣɔ ʋɛ, ma wulɔi, ta ma ɣekegi, é ti lateɣɛ vai ma ʋoogi gɛ Góogó GALAGI ɣaazu.

³¹ Zalaɣa ɣula nui ɣa ma wulɔi ɣala zalaɣa ɣulazuɛ. Ma ɣekegi ɣa gɛ ga Aalɔn ta ná-doun zunuiti tɔnɔ.

³² Wa-yiilei zalaɣaiti ka, wa ma yeezazu balai ve zalaɣa ɣula nui ya.

³³ Aalɔn ná-doun zunuiti su, zɔi a ziilei zalaɣai ma pamai ta ma wulɔi ɣulana, naa ɣa ma yeezazu balai zɔlɔɔ, é gɛ ga nɔnɔ.

³⁴ Mazɔlɔɔ ziilei zalaɣaiti su, nii Izilayele nuiti ti kulazu, ma ɣekegi ta ma balai niiti ta ɗa ɣula ga dateɣɛ vai ma ʋoogi, nà ti zeɣe, gè ti ve zalaɣa ɣula nui Aalɔn ya ta ná-doun zunuiti zea, ga ɣóogó tɔgi Izilayele nuiti ta so.»

³⁵ Daamiizuɛ ɣana, Aalɔn ta ná-doun zunuiti ti sɔlɔɔsu, zalaɣaiti su ti ɣalaai abui ɣa, Góogó GALAGI ʋɛ, é zo naama voloi ma, yeei ti lɛɛzu la ga ti zalaɣa ɣula wotii gɛ.

³⁶ Naa ɣa Góogó GALAGI Izilayele nuiti devezu la, ga é ve ti ya, é zo naama voloi ma, yeei gulo padegai ziaa la ti ma. Toɣa gɛ ga ɣóogó tɔgi ti-mavofodaiti kpein bɛ.

³⁷ Gala zalaɣai ma lɔgiti kana, ta vebɛ zalaɣai, ta koto gba zalaɣai, ta faazuɔɛɛ zalaɣai, ta nu zeɪ vai ma zalaɣai, ta ziilei zalaɣai.

³⁸ Góogó GALAGI ma leveiti feeni Moize ya, Sinayi gizei ma, voloi é devei veeni la Izilayele nuiti zea, ga ti ta-veɛɛanii ve Góogó GALAGI ʋɛ Sinayi tevebai zu.

Zalaɣa ɣula Nu Mɔungiti Fee Vai GALA Bɛ

8

(8:1–10:20)

*Aalɔn ta ná-doun zunuiti
fee vai GALA bɛ*

(Egezɔde 29:1-37)

¹ Góogó GALAGI bɔɛni Moize ʋɔ, é gɛ ma:

² «Aalɔn zeɣe ta ná-doun zunuiti ʋɔɔma, ta zalaɣa ɣula zeɣeiti, ta siɛma wulɔ padegai, ta koto gba nɪkɛ zɪɛi, ta baala sinɛ felegɔiti, ta bului lɛɛ la su, naama bɔlɔgi.

³ Bɛbɛi kpein toli GALA daagɔmi seɣe ʋɛlɛi laaɛɛ.»

⁴ Moize naa ɣɛɛni, nii Góogó GALAGI deveni ga é kɛ. E bɛbɛi ɣaalɛɛni ba GALA daagɔmi seɣe ʋɛlɛi laaɛɛ.

⁵ Moize ɣɛni bɛbɛi ma: «À pɛɛ, nii Góogó GALAGI deveai ga é gɛ.»

⁶ Moize ʋaani ga Aalɔn ta ná-doun zunuiti, é ti maagba ga zɪɛi.

⁷ E seɣewuzɛɣɛi looni Aalɔn ɣɔba, é saamaɣili ga saamaɣiligi. E tookɔba wolai looni kɔba, é zalaɣa ɣula zeɣɛi loo maazu, é gili ga zalaɣa ɣula zeɣɛi ma lokoi.

⁸ E kakazu zeɣɛi ʋilini kɔbu, é wuulimegi ta tumimegi ʋu kakazu zeɣɛi zu.

⁹ E bɔɔlɔgi lɔɔni nɔngi ʋa, é zanu seɛɛ goi ɣili kakalaɛɛ, nii é ga fee vai ma ʋoogi GALA bɛ, eɣɛɛlɛi Góogó GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

¹⁰ Moize siɛma wulɔ padegai zeɣɛni, é siɛ seɣe ʋɛlɛ padegai ma, ta aniiti kpein ti ɣɛni ná, ʋɛlɛ ɣana é ti veeni la GALA bɛ.

¹¹ E faza daa ɣɛɛni lɔfela zalaɣa ɣulazuɛ ma. E gulɔi zɪɛni zalaɣa ɣulazuɛ ma, ta ná-sɔlɔaiti kpein, ta maagba anɪɲakai ta ná-seiga anii, naa ɣa a kɛ é ti ve GALA bɛ.

¹² E siɛma wulɔ padegai ʋuuni Aalɔn nɔngi zu, é ta zɪɛ ma, nii a kɛ é fe GALA bɛ.

¹³ Moize ʋaani ga Aalɔn ná-doun zunuiti, é ti maagili ga segewuzegēiti, é ti zaamaḡili ga saamaḡiliti, é bɔɔlogiti dɔ ti unba, egēvelei Gɔogɔ GALAGI ma levei veeni la zea.

¹⁴ E ʋaani ga koto gba nīkē zīnei. Aalɔn ta ná-doun zunuiti ti yēiti pēeni koto gba nīkē zīnei unmaʋe.

¹⁵ Moize kɔdaaleʋeni, é ɲamai zegē, é ta zīe ga yeebēḡai zalaḡa ḡulazuʋe ma minēiti ma, é zalaḡa ḡulazuʋe ɲade. E ɲamai mɔtai ʋuuni ya, zalaḡa ḡulazuʋe ḡḡḡaʋe, é ɲade ga koto gba vai dā ḡe ná.

¹⁶ E ma wulɔi kpein segēni, nii felevelegai koozu zɔɔlaiti ma, ta ma mɔɔin ʋasʋe, ta ma lɔḡo felegɔiti, é bɔ ti-ma wulɔiti ba, é naa ḡalani zalaḡa ḡulazuʋe.

¹⁷ Kēle é nīkē zīnei mɔtai ḡalani ti-ʋuuzʋe ʋoluʋe, egēvelei Gɔogɔ GALAGI ma levei veeni la zea: ma zuai, ta ma ḡɔɔi, naa ʋee ma ɔoɔiti ba.

¹⁸ E ʋaani ga gala zalaḡai ma ʋaala sinēi. Aalɔn ta ná-doun zunuiti ti yēiti pēeni baala sinēi unmaʋe.

¹⁹ Moize kɔdaaleʋeni, é ma ɲamai ʋili zalaḡa ḡulazuʋe ma, é ḡaku ma kpoloo.

²⁰ E baala sinēi leveleʋeni, é kpulukpulu. E ma ungi ḡalani, ta ma bulukpulgiti, naa ʋee ma wulɔi ʋa.

²¹ E koozu zɔɔlaiti ḡbani ga zīe, ta kɔḡiti. E baala sinēi pē ḡalani zalaḡa ḡulazuʋe. Gala zalaḡai ḡeni de, zalaḡai nii abui galaai, makugi nēai Gɔogɔ GALAGI ʋe, egēvelei Gɔogɔ GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

²² E ʋaani ga zɔɔma ʋaala sinēi, ti zēi vai ma ʋaala sinēi. Aalɔn ta ná-doun zunuiti ti yēiti pēeni baala sinēi unmaʋe.

²³ Moize baala sinēi ḡɔdaaleʋeni, é ma ɲamai ta zegē, é siē Aalɔn yeezazu ʋele woi yɔkpɔḡi ma, ta zeezazu yeezīekpotogi ma, ta zeezazu ḡḡḡzīekpotogi ma.

²⁴ E ʋaani ga Aalɔn ná-doun zunuiti, é ɲamai zīe ti-yeezazu ʋele woi yɔkpɔḡiti ma, ta ti-yeezazu yeezīekpotogiti, ta ti-yeezazu ḡḡḡzīekpotogiti. E ɲamai mɔtai ʋilini zalaḡa ḡulazuʋe ma, é ḡaku ma kpoloo.

²⁵ E ma wulɔi zegēni, ta ma wɔɔngi, ta ma wulɔi kpein felevelegai koozu zɔɔlaiti ma, ta ma mɔɔin ʋasʋe, ta ma lɔḡo felegɔiti, é bɔ ti-ma wulɔi ʋa, ta zeezazu ɔalai.

²⁶ Bului lēʋe la su, naama ɔɔlogi, nii seidai Gɔogɔ GALAGI ḡakala, é bulu ḡila segēni naama ɔɔlogi zu, ta bulu ʋeleʋele ḡila ḡulɔi ba, ta bulu lēʋe ḡila, é ti ʋuuni zalaḡa zuai ma wulɔi ma, ta ma yeezazu ɔalai ma.

²⁷ E naama aniiti kpein puuni Aalɔn ta ná-doun zunuiti zea waa, ga ti ti latēḡe vai ma ʋoogi ḡe Gɔogɔ GALAGI ḡaazu.

²⁸ Naa ʋolu, Moize ti ḡalani ti ya, é ti ḡala, zalaḡa ḡulazuʋe, gala zalaḡai maazu. Ti zēi vai ma zalaḡai ḡeni de, zalaḡai nii abui galaai, makugi nēai Gɔogɔ GALAGI ʋe.

²⁹ Moize ti zēi vai ma ʋaala sinēi ma ḡekegi zegēni, é datēḡe vai ma ʋoogi ḡe Gɔogɔ GALAGI ḡaazu. Moize nɔnɔi ḡeni ga naa, egēvelei Gɔogɔ GALAGI ma levei veeni la zea.

³⁰ Moize siēma wulɔi ɲadegai ta zegēni, ta ɲamai ta, nii é ḡeni zalaḡa ḡulazuʋe. E ti vaza Aalɔn ta ná-seḡeiti ma, naa ʋee Aalɔn ná-doun zunuiti ta ta-seḡeiti ba. E Aalɔn veeni GALA bē, ta ná-seḡeiti, naa ʋee ná-doun zunuiti ta ta-seḡeiti ba.

³¹ Moize ḡeni Aalɔn ta ná-doun zunuiti ma: «À suai ḡili GALA daagomi seḡe ʋelei laaʋe. Miná ḡa wa mi ná, é ʋee bului ʋa, nii é wo zēi vai ma ɔɔlogi zu, egēvelei ḡe deveni la, ḡe ḡe ma: «Aalɔn ta ná-doun zunuiti ta mi.»

³² Suai ta bului mɔtai é yēsu, wa naa ḡala.

³³ Wa yē GALA daagomi seḡe ʋelei laaʋe eyēsu folo lɔfela, wo mina zegē ná, eyēsu wo zēi voloi lieḡi laazeeli, mazɔɔ folo lɔfela ḡa é ḡēzu ga wo zēi voloi.

³⁴ Nii kēai za, Gɔogɔ GALAGI deveʋe ga naa ḡe wo ʋe ga koto gba vai.

³⁵ Wa yēsu deḡemu GALA daagomi seḡe ʋelei laaʋe folo lɔfela, folo ʋee kpidi ʋa, wa Gɔogɔ GALAGI ná-deveiti so, naa ḡa a kē wo mina za, mazɔɔ naa ḡa ma levei veeni zēa.»

³⁶ Aalɔn ta ná-doun zunuiti ti naama vaiti kpein kɛɛni, nii Gɔɔɔɔ GALAGI ma levei veeni ga Moize maavele.

9

Aalɔn ta ná-doun zunuiti ti lɔɔ vai botii zu

- ¹ Foloi lɔsavasiɛi ma, Moize Aalɔn ta ná-doun zunuiti tolini, ta Izilayeɛle ɔɛwolaiti,
² é ɔɛ Aalɔn ma: «Nike yivo zine ɔila seɛe koto gba zalaɔa vai zu, ta baala sine ɔila gala zalaɔa vai zu, nɛɛvuzu mina ɔɛ tanɔpɛ ba, é ti lo Gɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu.
³ Da bɔɛ Izilayeɛle nuiti pɔ, é ɔɛ ti ma: «A boli zine ɔila seɛe koto gba zalaɔai vaa zu, ta niki yivo ɔila, ta baala zivo ɔila, kona gila keleiti, nɛɛvuzu mina ɔɛ ti va, gala zalaɔai vaa zu,
⁴ ta niki zine ɔila, ta baala sine ɔila ziilei zalaɔai vaa zu, naa ɔa a kɛ, ti ɔula ga zalaɔai Gɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu, ta vee zalaɔai, nii é ga ani vukɔi, gaayɔgai ga gulɔi. Mazɔlɔ za Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa ɔulazu kelema wo vɛ.» »
⁵ Nii Moize deveni, ti vaani ga naa GALA daagomi seɛe vɛɛi laavɛ. Bɛɛi kpein ge maabufani ná va, ti lo Gɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu.
⁶ Moize ɔɛni ma: «Wa naa ɔɛ, nii Gɔɔɔɔ GALAGI deveai, Gɔɔɔɔ GALAGI ná-lɛbiyai ɔa vaazu ɔulazu kelema wo vɛ.»
⁷ Moize ɔɛni Aalɔn ma: «Maabufa zalaɔa ɔulazu vɛ. Da-ɔotoi gba zalaɔai ɔula, ta da-ɔala zalaɔai, é koto gba vai ɔɛ bɔɔɔ vɛ, ta nuɔuseiti bɛ. Nuɔuseiti ta-veɛanɔi ɔula, é koto gba vai ɔɛ ti vɛ, eɛvɛɛi Gɔɔɔɔ GALAGI deveni la.»
⁸ Aalɔn maabufani zalaɔa ɔulazu vɛ, é niki yivoi ɔɔdaaleve tɔ bɔɔɔ ná-kotoi gba vai zu.
⁹ Aalɔn ná-doun zunuiti ti ɔamai veeni zea. E yeebɛɔai lɔni ɔamai wu, é ta zie zalaɔa ɔulazu vɛ ma mineiti ma. E ɔamai mɔtai vuuni ya zalaɔa ɔulazu vɛ ɔɔɔa vɛ.
¹⁰ E ma wulɔi ɔalani zalaɔa ɔulazu vɛ, ta ma lɔɔiti, ta koto gba zalaɔa zuai ma mɔɔin vasuvɛ, eɛvɛɛi Gɔɔɔɔ GALAGI ma levei veeni la Moize ya.
¹¹ Kɛɛ é ma zuai ta ma ɔɔlɔgi ɔalani abui ɔa, ti-vuuzuvɛ voluvɛ.
¹² Aalɔn gala zalaɔa loganɔi ɔɔdaaleveni. Ná-doun zunuiti ti ɔamai veeni zea, é pili zalaɔa ɔulazu vɛ ma, é ɔaku ma kpoloo.
¹³ Ti gala zalaɔai veeni zea, tevelevei, é bulukpulu, é vɛɛ ma ungi va, é ti ɔala zalaɔa ɔulazu vɛ.
¹⁴ E koozu zɔlaiti ta kɔɔiti gbani, é ti ɔala zalaɔa ɔulazu vɛ, gala zalaɔai maazu.
¹⁵ Naa volu, é nuɔuseiti ta-zalaɔai ɔulani. E boli zine zɛɛni nuɔuseiti ta-ɔoto gba zalaɔai, é kɔdaaleve, é kula koto gba vai zu, eɛvɛɛi zalaɔa zua mɔungi ɔɛni la.
¹⁶ E gala zalaɔai ɔulani, eɛvɛɛi deveai la tɔgi zu.
¹⁷ E vee zalaɔai ɔulani, é zeeɛ gila seɛe su, é naa ɔala zalaɔa ɔulazu vɛ. Naa la bɔni gala zalaɔai va, nii kulaai sobui.
¹⁸ E niki zine ɔɔdaaleveni, ta baala sine ga ziilei zalaɔai, nuɔuseiti faa zu. Aalɔn ná-doun zunuiti ti ɔamai veeni zea, é pili zalaɔa ɔulazu vɛ ma, é ɔaku ma kpoloo.
¹⁹ Ti niki zine ta baala sine ma wulɔi veeni zea: ma wɔɔngi, ta ma wulɔi é koozu zɔlaiti maavelevelegai, ta ma lɔɔiti, ta ma mɔɔin vasuvɛ.
²⁰ Ti ma wulɔi puuni ma ɔeɛgiti su, é ma wulɔi ɔala zalaɔa ɔulazu vɛ.
²¹ Aalɔn ma ɔeɛgiti ta zeezazu balai zɛɛni, é ti latɛɛ vai ma voogi ɔɛ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu, eɛvɛɛi Moize ma levei veeni la.
²² Aalɔn yeeiti tɛɛni geezu nuɔuseiti pɔ pelei, é tuya loo ti vɛ. Kpegai ma ga koto gba zalaɔai ɔula, ta gala zalaɔai, naa vɛ ziilei zalaɔai va, é zɛɛni zalaɔa ɔulazu vɛ, é yei.
²³ Moize ta Aalɔn ti lɛni GALA daagomi seɛe vɛɛi wu. Siɛgi zu ti ɔulani la ná, ti tuya looni nuɔuseiti bɛ. Gɔɔɔɔ GALAGI ná-lɛbiyai ɔulani kelema nuɔuseiti kpein bɛ.

²⁴ Abui ɣulani Ɔooɣo GALAGI ɔɔ be, é gala zalaɣai ɣala, ta ma wuloiti, niiti ti ɣeni zalaɣa ɣulazuwe. Nuɔuseiti kpein ti kaani. Ti kpeeiti tooni ga koozuneei, ti nɔkɔ.

10

Aalɔn ná-doun zunu felegɔiti

saa vai

¹ Aalɔn ná-doun zunuiti Nadaɓe ta Aɓiyu ti ta-ansanse gala ligiiti seɣeni, ti abulekaiti pu ti zu, ti ansansegi ɔu maazu. Naazu ti ɔaani ga abu ɣiligi Ɔooɣo GALAGI ɣaazu, niigi GALA ge la ɣeni ma leve veeni.

² Gaamago nɔ, abui ɣulani Ɔooɣo GALAGI ɔɔ be, é ti ɣala. Ti zaani Ɔooɣo GALAGI ɣakala.

³ Moize ɣeni Aalɔn ma: «Naa ɣa Ɔooɣo GALAGI boni, siegi zu é ɣeni la: «Niiti ti maabuɣazu bà, keni ti unfe ná-ɲadedai ma. Ná lebiyai zɔlɔ nuɔuseiti kpein gaazu.» » Aalɔn maɣeni kpɔ.

⁴ Moize Misaye le lolini ta Eɓesafan, Uziyele ná-doun zunuiti, nii é ga Aalɔn keɣɣe keɣɣeloin, é ɣe ti ma: «À maabuɣa bà, wo wo-ɣeelointi seɣe, wo li ga tiye ade-ɔuuzuwe voluwe, wo ti maagooza seizu ɲadegai va.»

⁵ Ti maabuɣani ba, ti ti zeɣe ta-zeɣewuzezeiti su, ti li ga tiye ti-ɔuuzuwe voluwe, eɣevelei Moize boni la.

⁶ Moize ɣeni Aalɔn ma, ta Elezaal, ta Itamaal, Aalɔn ná-doun zunuiti: «À mina wɔundeɣaiti ze yaɣaba, wo mina wa-zeɣeiti bali ga, saa wɔlɔ vai zu, naa ɣa a ke, wo mina za, wo ɔa GALA ná-ziiɣaawanai maaloli bebei kpein ma. A wo-ɣeelointi Izilaye le veleyeɣeiti kpein ze ná, ti wɔlɔ naati ta-vaa zu, niiti Ɔooɣo GALAGI ti ɣalaai ga abui, nii é gaazogai.

⁷ A mina zeɣe GALA daagomi seɣe velei laawe, naa ɣa a ke wo mina za, mazɔlɔ Ɔooɣo GALAGI ná-siema wulo ɲadegai ɣa wo ma.» Ti naa ɣeeni, nii Moize bogai.

Devei tanigaani,

é lo zalaɣa ɣula nuiti ba

⁸ Ɔooɣo GALAGI ɔɔeni Aalɔn ɔɔ, é ɣe ma:

⁹ «Mina dɔɔ ɔɔle, ɔaa kpɔleɔɔle ani nɔpe, nii a nu ɣaazulati, ɗa-o, è-loun zunuiti-yo, siegi zu wa ɣe leezu la GALA daagomi seɣe velei wu, naa ɣa a ke wo mina za. Naa ɣa ɣe ga ɣooɣo tɔgi wo-mavofodaiti kpein be.

¹⁰ Mazɔlɔ keni wo zoo zeeɣaagweezu ɣweesu ani ɲadegai ta ɲadetala gelei va, ta nii kɔzɔai ta nii é la ɣɔzɔni.

¹¹ A Izilaye le nuiti kala ga tɔgi kpein, nii Ɔooɣo GALAGI feeni ti ya ga Moize maavele.»

¹² Moize ɣeni Aalɔn ma, ta doun zunu felegɔiti ti ye ni zea, Elezaal ta Itamaal: «À vebe zalaɣai mɔtai zeɣe, nii é la ɣalani abui ɣa Ɔooɣo GALAGI ɣaazu. A mi zalaɣa ɣulazuwe ɣobawe, leve mina ɣe ba, mazɔlɔ ani ve ɲadegai.

¹³ Wa mi ada ɲadegai ta, naa ɣa é ga wo-laamiizuwe, wa è-loun zunuiti, zalaɣa aniiti saama, ti ɣalazu abui ɣa Ɔooɣo GALAGI ɣaazu, mazɔlɔ devei ɣa naa, é veeni zèa.

¹⁴ Ma ɣekegi ta ma balai niiti ti ɣula ga dateɣe vai ma ɔoogi, wa naati mi ada ɲadegai ta, ɗa-o, è-loun zunuiti-yo, ta è-loun anzanuiti ti è ɔɔ be, mazɔlɔ ti veeve wo ve, ga é leve doun è ve, wa è-loun zunuiti, Izilaye le nuiti ta-yiilei zalaɣaiti su.

¹⁵ E ɣula gulɔiti polu, ti maaneai ti ɣala, Izilaye le nuiti ta ɔa ga ma ɣekegi ta ma balai. Ti ɣalaai ma ga dateɣe vai ma ɔoogi, ta ɣe ga dɔnɔ, wa è-loun zunuiti, ti è ɔa, ɣooɣo tɔgi ɣa ɣe ga ná, eɣevelei Ɔooɣo GALAGI deveni la.»

¹⁶ Moize koto gba woli zinɛi ɣaizieni, keke galaa ɣeni de niina. E yiigaaawanani naazu Elezaal ma, ta Itamaal, Aalɔn ná-doun zunuiti ti ye ni ná, é ɣe ma:

¹⁷ «Leeni vaa zu wo la koto gba zalaɗa zuai miini ada ɲadegai ta? Toɗa ga anii gola ɲadegai, Ɔoɗɔ GALAGI feai wo ʋɛ, naa ɗa a ke wo bebei ná-faagaaazagi zeɗe, naa ɗa a ke wo ná-kotoi gba be Ɔoɗɔ GALAGI ɗaazu.

¹⁸ Wɛɛ, wo la liini ga zalaɗa zuai ma ɲamai seizu ɲadegai ɗoozuʋɛ. Wo maanɛɛni, wo zalaɗai ma zuai mi ada ɲadegai ta, eɗeʋelei gè ma levei veai la.»

¹⁹ Aalɔn ɗɛni Moize ma: «Wɛɛ, ti ta-ɗoto gba zalaɗai ɗulaa za, ta ta-ɗala zalaɗai Ɔoɗɔ GALAGI ɗaazu. E suɗweɛni sɔ, nii keai ga ze. Ni za gè ɗɛa koto gba zalaɗai miini, naa a la ɗɛ ga faa ʋagɔ Ɔoɗɔ GALAGI ɗaazu ɓaa?»

²⁰ Moize naama woiti menini, é yeezei ti wu.

Kɔzɔba Vai Ta ɲade Faiti

11

(11:1–16:34)

*Sua ɲadegaiti
ta kɔzɔba geleiti*

(To Sevei Velesiɛi 14:3-21)

¹ Ɔoɗɔ GALAGI ɓɛni Moize ʋɔ ta Aalɔn, é ɗɛ ti ma:

² «À ɓɛ Izilayɛle nuiti pɔ, wo ɗɛ ti ma: Suaiti kpein saama, niiti ti eteai zu, wɛɛ niiti ka wa zoo wo ti mi.

³ Wa zoo wo suai ma zii pɛ mi, nii polokagi ɗaavaliai, é miizu, é ɗa tɛ ʋolu.

⁴ Keɛ niiti wo la ti mia, anɛɛ ni ti-ʋolokagi ɗaavalivɛ, ɓaa ti miizu, ti ɗa tɛ ʋolu, naati ta ga niiti: ɲɔmɛi, anɛɛ ni toɗa miizu, é ɗa tɛ ʋolu, keɛ polokagi ɗaa la ʋalini. Wa deve ga kɔzɔʋɛ.

⁵ Foevoegoi ɓalaa ɗa miizu, é ɗa tɛ ʋolu, keɛ polokagi ɗaa la ʋalini, wa deve ga kɔzɔʋɛ.

⁶ Zaɓɛi ɓalaa ɗa miizu, é ɗa tɛ ʋolu, keɛ polokagi ɗaa la ʋalini, wa deve ga kɔzɔʋɛ.

⁷ Boigi ɓalaa, polokagi ɗaavalivɛ, keɛ é la miizu, é ʋa ɗa tɛ ʋolu, wa deve ga kɔzɔʋɛ.

⁸ A mina ti-ma zuai ta mi, wo mina ʋɔɗɗu ti-ma ʋoomai ta ʋa. Wa ti leve ga ti ɗɔzɔʋɛ.

⁹ «Ziɛ wu zuaiti kpein su, wɛɛ niiti ka wa zoo wo ti mi: niiti ma woekegi ti ʋa, ta maaɗalai ti ma, ti ziɛti bu, é ɗɛni ga kpolodeiti ɓaa ziɛ wolaiti.

¹⁰ Keɛ wa naati deve ga ti ɗɔzɔʋɛ, niiti kpein ma woeke ge la ti ʋa, ɓaa maaɗala la ti ma, ti kpein saama, ti yɛnvuzu ziɛ wu, é ɗɛni ga kpolodeiti ɓaa ziɛ wolaiti.

¹¹ Wa ti leve ga ti ɗɔzɔʋɛ. A mina ti-ma zuai ta mi, wa ti-ma ʋoomai leve ga ti ɗɔzɔʋɛ.

¹² Wa naati kpein deve ga ti ɗɔzɔʋɛ wo ɗaazu, niiti ti ziɛti bu, ma woeke ge la ti ʋa, maaɗala la ti ma.

¹³ «Wɔniiti saama, wɛɛ niiti ka wa ti leve ga ti ɗɔzɔʋɛ, nu la ti mia: ɗu'ai ma zii pɛ, koɗɛi ma zii pɛ,

¹⁴ seevei ma zii pɛ,

¹⁵ kalawɔnii ma zii pɛ,

¹⁶ sizigo'i ma zii pɛ, buungi ma zii pɛ,

¹⁷ kpolode laaʋɛ wɔnii ma zii tanigaa,

¹⁸ ziɛ wɔnii ma zii tanigaa,

¹⁹ ta zegbelutugi, ta devei.

²⁰ «Fuluani goi kpein kovegi ba, é ɗa ziɛ ɗɔɗɔiti ga, wa naati deve ga ti ɗɔzɔʋɛ wo ɗaazu.

²¹ Keɛ fuluaniiti kpein saama, ti ɗovesu, ti ɗa ziɛ ɗɔɗɔiti ga, wa zoo wo naati mi, niiti ti-beɗaiti ti ti-ɗɔɗɔzapalagiti maazuʋɛ, ti ɗa ʋili zooi ma.

²² Pɛtɛ nii wa zoo wo mi: kotogi ta kpazinegi, ta ti-ma ziiti.

²³ Wa fuluani zɔiti deve ga ti ɗɔzɔʋɛ, niiti ti ɗovesu, ta kɔɗɔi ti ʋa.

²⁴ «Suai tanigaa ta ná, ta zoo ti wo ɔ́ɔzo, nu-o-nu a vɔ́ɔɔɔ ti-ma voomai ta va, naa ɔ́a ɔ́ɔzo eyesu kpɔ́kɔ́i zeeli.

²⁵ Nu-o-nu a ti-ma voomai ta zefe, keni é ná-segeiti gba. Kɔ́ɔɔɔ ɔ́a ye de, eyesu kpɔ́kɔ́i.

²⁶ Wa suai naa kpein deve ga kɔ́ɔɔɔ, nii polokagi ba kele kɔ́ɔɔ ɔ́a la valini, ɔ́a é la miizu, é va ɔ́a te. Nu-o-nu a vɔ́ɔɔɔ ta va, toɔa ɔ́ɔzo.

²⁷ Wa naati kpein deve ga ti ɔ́ɔɔɔ, niiti ti-ɔ́ɔɔɔ naani, ti ziezu ti-ɔ́ɔɔɔzapalagiti ga. Nu-o-nu a vɔ́ɔɔɔ ti-ma voomai ta va, toɔa ɔ́ɔzo eyesu kpɔ́kɔ́i zeeli.

²⁸ Nu-o-nu a ti-ma voomai ta zefe, keni é ná-segeiti gba. Kɔ́ɔɔɔ ɔ́a ye de, eyesu kpɔ́kɔ́i. Wa ti leve ga ti ɔ́ɔɔɔ.

²⁹ «Pe te, sua goiti saama, ti bokposu zooi ma, niiti wa ti leve ga ti ɔ́ɔɔɔ, naati ta ga: inegi ma zii pe,

³⁰ ta zeego, ta kooloi ma zii pe.

³¹ Wa ti leve ga ti ɔ́ɔɔɔ, sua goiti saama. Nu-o-nu a vɔ́ɔɔɔ ti-ma voomai ta va, toɔa ɔ́ɔzo eyesu kpɔ́kɔ́i zeeli.

³² Sɔ́ɔla kpein, ti-ma voomai ta a vɔ́ɔɔɔ ba, naa ɔ́a ɔ́ɔzo: gulu anɔ́nakai, ɔ́a segei, ɔ́a kɔ́ɔ, ɔ́a ɔ́ɔ, ɔ́a anɔ́naka kpein nu a ɔ́e de ɔ́ula su. Keni é gba ga ziei, kele kɔ́ɔɔ ɔ́a ye de eyesu kpɔ́kɔ́i zeeli, naa volu toɔa ɔ́ade niina.

³³ Ni ti-ma voomai a loona pɔ́ɔ ligii zu, su anii ɔ́a ɔ́ɔzo, wa anɔ́nakai naa wolo.

³⁴ Daamiani kpein a ɔ́e ga nu mi, ni pɔ́ɔ ligii naa zu dei ta a vuuna ma, naa ɔ́a ɔ́ɔzo. Ni ti-ma voomai a loona anɔ́nakai nɔ́pe su, kpɔ́ɔle ani kpein, nii a ɔ́e su, naa ɔ́a ɔ́ɔzo.

³⁵ Sɔ́ɔla kpein, ti-ma voomai ta a vɔ́ɔɔɔ ba, naa ɔ́a ɔ́ɔzo. Ni a ɔ́ena ga sulugi ɔ́a abu laazuɔeti, wa ti ɔ́oɔɔo. Ti ɔ́ɔɔɔ, wa ti leve ga ti ɔ́ɔɔɔ.

³⁶ Ni a ɔ́ena ga zieungi ɔ́a zie makesuɔeti, naati ti la ɔ́ɔɔɔ, ti ɔ́adegai ɔ́a ye de, kele zɔ́i nɔ́pe a vɔ́ɔɔɔ ti-ma voomai ta va, naa ɔ́a ɔ́ɔzo.

³⁷ Ti-ma voomai ta a loona ani zuwu ma, nii é vazasu, naa ɔ́adegai ɔ́a ye de.

³⁸ Kele ni nu a ziei vuuna ani zuwui ma, ta ti-ma voomai ta loo ani zuwui naa ma, wa deve ga kɔ́ɔɔɔ.

³⁹ «Suaiti ti ɔ́e zu wo ɔ́e ga daamianigi, naa ta a zaana, zɔ́i a vɔ́ɔɔɔ ma voomai va, toɔa ɔ́ɔzo eyesu kpɔ́kɔ́i zeeli.

⁴⁰ Zɔ́i a ma zua voomai ta mi, keni é ná-segeiti gba. Kɔ́ɔɔɔ ɔ́a ye de, eyesu kpɔ́kɔ́i. Zɔ́i a ma voomai zefe, keni é ná-segeiti gba. Kɔ́ɔɔɔ ɔ́a ye de, eyesu kpɔ́kɔ́i.

⁴¹ «Wa sua goi naati kpein deve ga ti ɔ́ɔɔɔ, niiti ti bokposu zooi ma. Nu mina ta mi ɔ́egelein.

⁴² A mina sua goi naa tanɔ́pe mi ɔ́egelein, niiti ti bokposu zooi ma, ane niiti ti bokposu ɔ́ogi ma, ane niiti ti ziezu ɔ́ɔɔ naanigɔiti ga, ɔ́a ɔ́ɔɔ ɔ́a inmɔ́ingiti ga, mazɔ́ɔ wa ti leve ga ti ɔ́ɔɔɔ.

⁴³ A mina ɔ́ɔɔ ɔ́ɔzo ga naama zuaiti ti bokposu. A mina ɔ́ɔɔ ɔ́e ga ɔ́adetala nu ga ti maavele.

⁴⁴ Mazɔ́ɔ ná ga ɔ́oɔɔ GALAGI, wa-ɔ́ALAGI. A ɔ́ɔɔ ɔ́ade, wa ɔ́ade, mazɔ́ɔ nɔ́un ɔ́adegɔ. A mina ɔ́ɔɔ ɔ́ɔzo ga naama zua goiti, ti bokposu zooi ma.

⁴⁵ Mazɔ́ɔ ná ga ɔ́oɔɔ GALAGI, nii é wo ɔ́ula Ezipete yooi va, ga ɔ́e ɔ́e ga wa-ɔ́ALAGI. A ɔ́ade, mazɔ́ɔ nɔ́un ɔ́adegɔ.»

⁴⁶ Tɔ́gi ɔ́ana, é vɔ́le suaiti ta-vai va, ta wɔ́niiti, ta fuluaniiti kpein ti vulua, ti yenvuzu zieiti bu, ta fuluaniiti ti bokposu zooi ma,

⁴⁷ naa ɔ́a a ke wo zɔ́ɔzu ɔ́we ani ɔ́adegaiti ba, ta niiti ti ɔ́ɔɔɔ, suai nu a mi, ta suai nu la mia.

12

*Anzanui a doin zɔ́ɔna,
naa ɔ́ade fai*

¹ Gooḡo GALAGI bōeni Moize vɔ, é ḡe ma:

² «Bōe Izilaye le nuiti pɔ, é ḡe ti ma: Siēgi zu anzanui a kogi zefena la, é doun zunu zɔlɔ, toḡa ḡɔzɔ folo lɔfela laawu. Toḡa ḡɔzɔ eḡe ná-alu kaa ziēgi ma yeeḡeḡalai.

³ Foloi lɔsavasiēi ma, doungei ḡa lati pelevolu.

⁴ Toḡa ye de mōnɔ bōḡo nadesu folo vuusavagɔ maazu savagɔ (33) laawu nāmai vaa zu, é mina vɔḡu ani nadeḡa ḡila kpalaa ba, é mina li seizu nadeḡai, eyesu ná-nade foloiti daazeeli.

⁵ «Ni a anzanu loun zɔlɔna, kɔzɔai ḡa ye de dōḡo felegɔ laawu, eḡe ná-alu kaa ziēgi ma yeeḡeḡalai. Toḡa ye bōḡo nadesu folo vuulɔzita maazu lɔzita (66) laawu.

⁶ «Siēgi zu ná-nade foloiti daazeelizu la, zunu loin ná-faa zu, baa anzanu loin ná-faa zu, toḡa va ga kona ḡila baala zivoi zalaḡa ḡula nui vɔ, GALA daaḡomi seḡe veei laave, ga é ke ga gala zalaḡai, ta poopɔ kpokpa ḡila, baa kpumago ḡila, é ke ga koto gba zalaḡai.

⁷ Zalaḡa ḡula nui ḡa ti ḡula Gooḡo GALAGI ḡaazu, é koto gba vai ḡe be. Toḡa nade naama nāma ḡula ba vai ma keai la. Tōgi ḡana anzanui ná-faa zu, nii é zunu loin zɔlɔsu, baa anzanu loin.

⁸ Ni ani la nu ya, a baala zivoi zɔlɔ da, toḡa kpumago felegɔ zeḡe, baa poopɔ kpokpa felegɔ, ḡilagi ḡa ḡe ga gala zalaḡai, zoi ḡe ga koto gba zalaḡai. Zalaḡa ḡula nui ḡa koto gba vai ḡe be, toḡa nade.»

13

Tōgiti é lo kulama zeeḡeiti ba

¹ Gooḡo GALAGI bōeni Moize ta Aalɔn vɔ, é ḡe ti ma:

² «Siēgi zu nui ta ḡɔlōgi maaḡokolosu da, baa pɔvɔḡulɔi ḡe ma, baa ḡeḡeḡeḡe, nii é ḡeezu ga kulama zeeḡe kɔlōgi ma, ta lii la zalaḡa ḡula nui Aalɔn vɔ, baa ná-doun zunui taḡila pɔ.

³ Zalaḡa ḡula nui ḡa seeḡe ḡevele vete, nii kulaai kɔlōgi ma. Ni ma leḡai ḡoleve su, é yei, suḡooza kɔlōgi va, toḡa ga kulama zeeḡe ma zii ta. Zalaḡa ḡula nui ḡa kevele vete, é deḡ ga nui naa ḡɔzɔve.

⁴ Ni ani ḡolekolegi é kɔlōgi ma, é la yeini, su va ḡooza kɔlōgi va, ma leḡai la ḡoleni, zalaḡa ḡula nui ḡa naama nui le pelei wu, é daaḡulu ma, é ye ná folo lɔfela laawu.

⁵ Zalaḡa ḡula nui ḡa kevele vete foloi lɔfelasiēi ma. Ni seeḡe la ḡe liini luḡoma, ta é la vazani kɔlōgi ma, zalaḡa ḡula nui ḡa te pelei wu mōnɔ ná zeizu velesiēi, é daaḡulu ma folo lɔfela laawu.

⁶ Zalaḡa ḡula nui ḡa kevele vete, ná zeizu velesiēi foloi lɔfelasiēi ma. Ni tago zuzasaga, é la vazani kɔlōgi ma, zalaḡa ḡula nui ḡa deḡ ga nui naa nadeḡe, pɔvɔḡulɔi ve. Toḡa ná-seḡeiti gba, toḡa nade.

⁷ Kele ni pɔvɔḡulɔi a vazana kɔlōgi ma, é bōḡo lea vɔluma ga zalaḡa ḡula nui, naa deḡ ga nadeḡe, toḡa bōḡo le ga zalaḡa ḡula nui ná zeizu velesiēi.

⁸ Naa ḡa kevele vete. Ni pɔvɔḡulɔi vazagɔ kɔlōgi ma, zalaḡa ḡula nui ḡa deḡ ga kɔzɔve. Kulama zeeḡe ma zii ta ve.

⁹ «Siēgi zu kulama zeeḡe ma zii ta ḡeezu la nui ta va, ta lii la zalaḡa ḡula nui vɔ.

¹⁰ Naa ḡa kevele vete. Ni kɔlōgi maaḡokologɔ, é ḡole, ta maaḡokolosuve ma leḡai ḡole, ta ma zua leḡe ḡokolo su,

¹¹ kulama zeeḡe ve é naama nui ḡɔlōgi wu. Zalaḡa ḡula nui ḡa deḡ ga kɔzɔve, é la teḡa pelei wu, é va daaḡulu ma, mazɔlɔ kɔzɔve.

¹² Ni kulama zeeḡe a ḡulana ma, é kɔlōgi maazeḡe, é zo nōungi ma, eyesu é zeeli kōḡoiti ma, veti zalaḡa ḡula nui ḡaazulosu naati ba,

¹³ naa ḡa kevele vete. Ni a kaana ga kulama zeeḡe kɔlōgi maave pe seḡea, toḡa deḡ ga nui nii seeḡe ba, nadeḡe, tōzei maave ḡolea nēḡeḡein, nadeḡe.

¹⁴ Kele voloi ta ma zua leḡe ḡaa la toun ba, toḡa ḡɔzɔ.

¹⁵ Zalaḡa ḡula nui ḡa kevele vete. Ni a ma zua letegi ḡaana, toḡa deḡ ga kɔzɔve. Ma zua letegi ḡɔzɔve, kulama zeebei ma zii ta ve.

¹⁶ Ni ma zua letegi a valibona, é ḡole, toḡa li zalaḡa ḡula nui vo be.

¹⁷ Naa ḡa kevele vete. Ni kɔlogi maagolea, zalaḡa ḡula nui ḡa deḡ ga nui nii seebei ba, nadege.

¹⁸ «Siegi zu divologi losu la nui ta va, divologi zeḡe ba, é ḡede,

¹⁹ ve divologi ḡeni ná, ani budɔ ḡole ga ḡulana ná, baa ani ḡolegi maaɔikpɔigai, naama nui ḡa bɔḡɔ le ga zalaḡa ḡula nui.

²⁰ Zalaḡa ḡula nui ḡa kevele vete. Ni seebei yeive, suḡooza kɔlogi va, ta ma leḡai ḡole, zalaḡa ḡula nui ḡa deḡ ga kɔzɔve. Kulama zeebei ma zii ta ve, nii kulaai divologi zu.

²¹ Kele ni zalaḡa ḡula nui a kaana ga seebei zuzasage, é la yeini, su va ḡooza kɔlogi va, ma leḡai va ḡole, toḡa nui naa le pelei wu, é daaḡulu ma folo lofela laawu.

²² Ni seebei a vazana kɔlogi ma, zalaḡa ḡula nui ḡa deḡ ga kɔzɔve. Kulama zeebei ma zii ta ve.

²³ Kele ni seebei a yena ada ḡilagi nɔ, é la vazani maave, toḡa ga divologi ma vilii. Zalaḡa ḡula nui ḡa deḡ ga nadege.

²⁴ «Siegi zu abui nui ta maagazulu la, geḡeḡe kolegi ḡula galazuve vogi zu, baa koleai maaɔikpɔi,

²⁵ zalaḡa ḡula nui ḡa kevele vete. Ni ma leḡai a ḡolena geḡeḡeḡe zu, é yei suḡooza kɔlogi va, kulama zeebei ve, nii kulaai gala vilii zu. Zalaḡa ḡula nui ḡa deḡ ga nui naa ḡɔzɔve. Kulama zeebei ma zii ta ve.

²⁶ Kele ni zalaḡa ḡula nui a kaana ga seebei zuzasage, é la yeini, su va ḡooza kɔlogi va, ma leḡai va ḡole, toḡa nui naa le pelei wu, é daaḡulu ma folo lofela laawu.

²⁷ Zalaḡa ḡula nui ḡa kevele vete foloi lofelasiei ma. Ni seebei vazaga kɔlogi ma, zalaḡa ḡula nui ḡa deḡ ga kɔzɔve. Kulama zeebei ma zii ta ve.

²⁸ Kele ni seebei a yena ada ḡilagi nɔ, é la vazani kɔlogi ma, suzasaga, gala vilii maaɔokologi nɔ ve, zalaḡa ḡula nui ḡa deḡ ga nadege, mazɔlɔ gala vilii ve.

²⁹ «Siegi zu seebei ḡeezu la zunui ta baa anzanui ta nɔungi zu, baa nekpei va,

³⁰ zalaḡa ḡula nui ḡa seebei ḡevele vete. Ni zeive, suḡooza kɔlogi va, ma leḡai ma ɔikpɔigi ḡa su, peleveḡai, zalaḡa ḡula nui ḡa deḡ ga nui naa ḡɔzɔve. Geḡeḡeḡe ve, kulama zeebei ma zii ta ve é nɔungi zu, baa é nekpei va.

³¹ Ni zalaḡa ḡula nui a kaana ga seebei la yeini, su va ḡooza kɔlogi va, ma leḡa vago la ná, toḡa te pelei wu, é daaḡulu ma folo lofela laawu.

³² Zalaḡa ḡula nui ḡa seebei ḡevele vete foloi lofelasiei ma. Ni ma leḡai ma ɔikpɔi ge la su neḡeḡin, seebei la vazani ma, é va yei, su va ḡooza kɔlogi va,

³³ zai seebei ma, naa ḡa nɔungi wo ta kpei, kele é la miná woga, ve seebei ná. Zalaḡa ḡula nui ḡa te pelei wu mɔnɔ ná zeizu velesiei, é daaḡulu ma folo lofela laawu.

³⁴ Zalaḡa ḡula nui ḡa seebei ḡevele vete foloi lofelasiei ma. Ni seebei la vazani ma, é va yei, su va ḡooza kɔlogi va, zalaḡa ḡula nui ḡa deḡ ga nadege. Toḡa ná-seḡeiti gba, toḡa nade.

³⁵ Kele ni seebei a vazana kɔlogi ma, deai volumna ga nadege,

³⁶ zalaḡa ḡula nui ḡa kevele vete. Ni seebei vazage kɔlogi ma, zalaḡa ḡula nui la mɔ welea ga ma leḡa ɔikpɔi faa, kɔzɔve.

³⁷ Ni seebei la liini luḡoma gaazu, ma leḡa vagoiti ti vɔnɔga, seebei ḡedeḡa, é nadeḡa. Zalaḡa ḡula nui ḡa deḡ ga nadege.

³⁸ «Siegi zu geḡeḡe kolegiti ti ḡulazu la zunui ta baa anzanui ta maave,

³⁹ zalaḡa ḡula nui ḡa kevele vete. Ni geḡeḡeḡe ḡaagolekoleḡe, seebei ve, é la nɔuni, nui naa nadege.

⁴⁰ «Siegi zu zunui ta ḡeezu ná la, undeḡa la unma, toḡa ga kpaana nui, nadege.

⁴¹ Ni undeḡa la unma tosaamave, é va tovala velei, kpaana nui ve kakala velei, nadege.

⁴² Kελε ni seeβει koleai maaβoikpɔi naa ɟa kpaanagi zu, kakala velei 6aa poluvelei, kulama zeeβει ɟana, kulaai kpaanagi zu.

⁴³ Zalaɟa ɟula nui ɟa kevele βete. Ni seeβει ɓokologε, ε ɟole, maaβoikpɔi kpaanagi zu, poluvelei 6aa kakala velei, kulaai ga kulama zeeβει kɔlɔgi ma,

⁴⁴ kulama zeeβει ma zii ta ve, kɔzɔve. Zalaɟa ɟula nui ɟa δεε ga kɔzɔve. Nɔungi zu ɟa seeβει ná.

⁴⁵ «Seeβε nui ɟa ná-segei vali ga, ε too ɟɔba, ε nɔundegaiti ze yaɟaba, ε daave maalɔɟu, ε ɟa kpɛei loo, ε ɟa ɟε ma: <Kɔzɔve! Kɔzɔve!»

⁴⁶ Eyesi seeβει 6e ba, toɟa ye kɔzɔyai zu. Tɔzei kɔzɔve, to ɟila ka a ze ye, seizuve ɟa ɟε ga ti-βuuzuve voluve.

Fuinfuingiti maaɟili zɔlaiti ma

⁴⁷ «Siegi zu fuinfuingi vogi a ɟena la segei zu, baala deɟa zɛgei zu, 6aa geze zɛgei zu,

⁴⁸ 6aa fele zɛgei zu, 6aa kɔlɔ zɛgei ta va, 6aa kɔlɔ zɔlɔai tanɔpe ba,

⁴⁹ ni fuinfuingi vogi a ɓiinkpiinna 6aa ε ɓoikpɔi segei zu, 6aa kɔlɔi zu, fuinfuingi ve, maaneai ε le ga zalaɟa ɟula nui.

⁵⁰ Zalaɟa ɟula nui ɟa kevele βete. Toɟa naama anii le pelei wu, ε daaɟulu ma folo lofela laawu.

⁵¹ Toɟa kevele βete foloi lofelasiei ma. Ni fuinfuingi vogi a vazana segei zu, 6aa kɔlɔi ma, toɟa ga fuinfuingi, ε sumiizu, anii naa ɟɔzɔve.

⁵² Toɟa segei ɟala, 6aa kɔlɔi, niigi fuinfuingi vogi ba, mazɔlɔɔ fuinfuingi ve, ε sumiizu. Toɟa ɟala.

⁵³ «Kελε ni zalaɟa ɟula nui a kaana ga fuinfuingi vogi la vazani segei zu, 6aa kɔlɔi,

⁵⁴ zalaɟa ɟula nui ɟa devei ve ga ti naa gba, nii fuinfuingi veai ba. Toɟa te pelei wu, ε daaɟulu ma ná zeizu velesiei folo lofela laawu.

⁵⁵ Zalaɟa ɟula nui ɟa fuinfuingi naa βete, anii naa gbaai voluma. Ni fuinfuingi vogi la zegeni ɟevele ma, anεε ni ε la vazani, anii naa ɟɔzɔve. Toɟa ɟala, anεε ni fuinfuingi ɟa gaazu vaɟɔi 6aa gaazu ɲɔi ma.

⁵⁶ Ni a kaana ga fuinfuingi vogi ɟaazasaga, anii naa gbaai voluma, toɟa ná leve segei va, 6aa kɔlɔi.

⁵⁷ Ni fuinfuingi vogi a ɟulana mɔnɔ keɛma segei ma, 6aa kɔlɔi, fuinfuingi ve, ε sumiizu. Nii fuinfuingi veai ba, naa ɟa ɟala.

⁵⁸ Segei 6aa kɔlɔi nii gbaai, fuinfuingi vogi zege ba, naa ɟa gba volu ná zeizu velesiei, toɟa ɲade.»

⁵⁹ Tɔgi ɟana, ε vile ani nɔpe ba, nii maave vuinfuinsu, ε ɟeni ga baala deɟa zɛgei, 6aa geze zɛgei, 6aa fele zɛgei, 6aa kɔlɔ zɛgei, 6aa kɔlɔ zɔlɔai tanɔpe, pelegi a ɟweε da ni ɲadege, 6aa ni kɔzɔve.

14

Tɔgi ε lo kulama zeeβει ma ɲade fai va

¹ Ǿɔɟɔ GALAGI ɓɔeni Moize βɔ, ε ɟε ma:

² «Wele pelegi tɔgi a ɟε la, ε vile kulama zeeβε nui va, ná-ɲade foloi vaa zu. Ta vaa la zalaɟa ɟula nui βɔ.

³ Toɟa ɟula ti-βuuzuve va, ε kulama zeeβε nui ɟevele βete. Ni kulama zeeβε nui ɟedεga,

⁴ zalaɟa ɟula nui ɟa devei ve ga ti wɔni felegɔ zege, ti vulua, ti ɲadegai, ta sɛdele gulu ɓuɟai, ta geze ɓɔi sɔsɔgi, ta ɟizɔpe tufa ɓifɔgi, ná-ɲade fai zu.

⁵ Toɟa devei ve ga ti wɔnii gila kɔdaaleve pɔlɔ liɟii maazu, daavegai ga zieungi zu ɟei.

⁶ Toɟa wɔni vului zege, ta sɛdele gulu ɓuɟai, ta geze ɓɔi sɔsɔgi, ta ɟizɔpe tufa ɓifɔgi, ε ti lo wɔnii ɟɔdaaleveai ma ɲamai wu.

⁷ Toḡa faza daa ḡe lofela naa ma, nii kulama zeeḡei ḡea ma, maaneai ga é nade. Naa volu toḡa dɛe ga nadegɛ, é yeeḡe wɔni vului va, é li dɔḡoi zu.

⁸ «Zoi é ḡoḡo nadesu, naa ḡa ná-seḡeiti gba, é ḡoḡo maaleḡai kpein bo, a maagbana ziei wu, toḡa nade. Naa volu toḡa zoo é le ti-vuuzuve, keḡe é la zeida ná-seḡe ḡotai wu, eyesu folo lofela leve.

⁹ Folo lofelasiei, toḡa maaleḡai kpein bo mɔnɔ, nɔungi ta kpelei, ta gaazu ḡo poluveti. Toḡa ná-seḡeiti gba, é ḡusei maagba ga ziei, toḡa nade niina.

¹⁰ «Foloi loḡavasiei, toḡa baala zivo zine felegɔiti seḡe, niiti neevuzu la ti va, ta kona gila baala saai, nii neevuzu la ba, ta bulu vukɔ vagɔi kilo taavuugo, nii gaayogai ga gulɔi, ta gulɔi litele ḡaagwesui, é ḡe ga vee zalaḡai.

¹¹ Zalaḡa ḡula nui nii é nade fai ḡeezu, naa ḡa zunui ḡula keḡema, nii é ḡoḡo nadesu, ta naama aniiti kpein ḡooḡo GALAGI ḡaazu, GALA daagomi seḡe vɛlei laave.

¹² Zalaḡa ḡula nui ḡa baala zivo zineiti gila seḡe, é kula ga faazuḡete zalaḡai, é vee gulɔi litele lukpegi va. Toḡa ti lateḡe vai ma voogi ḡe ḡooḡo GALAGI ḡaazu.

¹³ Toḡa baala zivoi ḡoḡaaleve, ve ta ḡa koto gba zalaḡa zuaiti kɔḡaaleve ná, ta gala zalaḡaiti, ada nadegai ta, mazɔḡo faazuḡete zalaḡai ma zuai ḡa ga zalaḡa ḡula nui nɔnɔ, eḡevelei koto gba zalaḡai ma zuai la, ani ve gola nadegai.

¹⁴ Zalaḡa ḡula nui ḡa faazuḡete zalaḡa zuai ma nɔmai ta zeḡe, é sie naa yeezazu woi yɔkpɔgi ma, nii é ḡoḡo nadesu, ta zeezazu yeezinekpɔtogi ma, naa vee zeezazu ḡoḡozinekpɔtogi va.

¹⁵ Toḡa gulɔi naa ta zeḡe, é pu ḡovezu yeei ḡa.

¹⁶ Toḡa yeeḡeḡai lo gulɔi wu, nii é kovezu yeei ḡa, é gulɔi vaza daa ḡe lofela ga yeeḡeḡai ḡooḡo GALAGI ḡaazu.

¹⁷ Toḡa gulɔi ta zeḡe, nii é kovezu yeei ḡa, é sie naa yeezazu woi yɔkpɔgi ma, nii é ḡoḡo nadesu, ta zeezazu yeezinekpɔtogi ma, naa vee zeezazu ḡoḡozinekpɔtogi va, ve faazuḡete zalaḡa zuai ma nɔmai ziaai ná.

¹⁸ Zalaḡa ḡula nui ḡa gulɔi mɔtai zeḡe, zegai zea, é sie naa nɔungi ma, nii é ḡoḡo nadesu, naa ḡa a ke é koto gba vai ḡe tɔun be ḡooḡo GALAGI ḡaazu.

¹⁹ Naa vɔluma, toḡa koto gba zalaḡai ḡula, é koto gba vai ḡe naa ve, nii é ḡoḡo nadesu ná-kɔzɔba vai ma. Naa volu toḡa gala zalaḡa loganii ḡoḡaaleve.

²⁰ Toḡa gala zalaḡai ta vee zalaḡai ḡula zalaḡa ḡulazuve. Toḡa koto gba vai ḡe zunui naa ve, naa ḡa nade.

*Nadedai é lo bala nui va,
nii kulama zeeḡei ba*

²¹ «Ni toḡa ga bala nui, ná-sɔḡogiti ti la kula ḡea su, toḡa baala zivo zine ḡila nɔ zeḡe, nii a ḡula ga faazuḡete zalaḡai, é lateḡe vai ma voogi ḡe, koto gba vai ḡe la tɔun be. Toḡa bulu vukɔ vagɔi kilo savago zeḡe, gaayogai ga gulɔi, ta gulɔi litele ḡaagwesui, é ḡe ga vee zalaḡai.

²² Toḡa kpumago felegɔ zeḡe ḡalaa, ḡaa poopɔ kpokpa felegɔ, eḡevelei ná-sɔḡogiti ti la. Gilagi ḡe ga koto gba zalaḡai, zoi ḡe ga gala zalaḡai.

²³ Folo loḡavasiei, toḡa va ga naama aniiti kpein zalaḡa ḡula nui vo, GALA daagomi seḡe vɛlei laave, ḡooḡo GALAGI ḡaazu, ná-nade fai zu.

²⁴ Zalaḡa ḡula nui ḡa faazuḡete zalaḡai ma vaala zivoi zeḡe ta gulɔi. Toḡa ti lateḡe vai ma voogi ḡe ḡooḡo GALAGI ḡaazu.

²⁵ Toḡa faazuḡete zalaḡai ma vaala zivoi ḡoḡaaleve. Zalaḡa ḡula nui ḡa faazuḡete zalaḡa zuai ma nɔmai ta zeḡe, é sie naa yeezazu woi yɔkpɔgi ma, nii é ḡoḡo nadesu, ta zeezazu yeezinekpɔtogi ma, naa vee zeezazu ḡoḡozinekpɔtogi va.

²⁶ Toḡa gulɔi ta vu ḡovezu yeei ḡa.

²⁷ Toɗa yeeɓeɗai lo gulɔi ɗa, nii é kɔɓezu yeei ɗa, é gulɔi vaza daa ɗe lofela ga yeeɓeɗai Gooɗo GALAGI ɗaazu.

²⁸ Toɗa gulɔi ta zeɗe, nii é kɔɓezu yeei ɗa, é sie naa yeezazu woi yɔkpɔgi ma, nii é ɓoɗo nadesu, ta zeezazu yeezinɛkpotogi ma, naa ɓee zeezazu ɗoɗozinɛkpotogi ɓa, ɓe faazuɓete zalaɗa zuai ma jamai ziaai ná.

²⁹ Zalaɗa ɗula nui ɗa gulɔi mɔtai zeɗe, zegai zea, é sie naa nɔngi ma, nii é ɓoɗo nadesu, naa ɗa a ke é koto gba vai ɗe toun be Gooɗo GALAGI ɗaazu.

³⁰ Naa ɓolu toɗa kpumagoiti gila kula ga zalaɗai, ɓaa poopu kpokpagiti gila, nii é zooga é sɔɓo,

³¹ gilagi ɗa ɗe ga koto gba zalaɗai, zoi ɗe ga gala zalaɗai, é ɓee veebe zalaɗai ɓa. Zalaɗa ɗula nui ɗa koto gba vai ɗe Gooɗo GALAGI ɗaazu, naama nui ɓe, nii é ɓoɗo nadesu.»

³² Nadedai ma loɗi ɗana, naama nui vaa zu, nii kulama zeeɓei ba, tama sɔɓogiti ti la kula ɗea su.

Fuinfuin pelei nade fai

³³ Gooɗo GALAGI ɓeeni Moize ɓo ta Aalon, é ɗe ti ma:

³⁴ «Siegi zu wo lozu la Kanaan yooi zu, nii ge feezu wo ya ga wono, ni na fuinfuingi ɓeen pelei ta ɓa, zoi zu wo sɔɓosu,

³⁵ zoi nɔno ga pelei, naa ɗa li, é daazeeli zalaɗa ɗula nui ma, é ɗe ma: «Na fuinfuingi ɓogi ɓetesu na-pelei ɓa.»

³⁶ Aisa zalaɗa ɗula nui ɓa le, é ɓa na ɗeele ɓete, toɗa devei ve ga ti pelei zuwo, naa ɗa a ke, bu anii pe ge mina leve ga ti ɗozɔɓe. Naa volumna zalaɗa ɗula nui ɗa le pelei wu, é na ɗeele ɓete.

³⁷ «Toɗa fuinfuingi ɓogi ɗeele ɓete. Ni a kaana ga naa ɓogi ɗa pelei ɓa ga zegezegegiti suɓeingai, ɓaa ti maaɓɔikpɔigai, ti wai pelei zu suɗooza,

³⁸ toɗa ɗula pelei wu, é lo daaɓe, é daaɗulu, é ke ga folo lofela.

³⁹ Zalaɗa ɗula nui ɗa ɗale ma ná, folo lofelasiei ma. Ni a kaana ga fuinfuingi ɓogi vazage pelei ma,

⁴⁰ toɗa deve ga ti kotui naati kula ná, niiti ti vuinfuingai, ti ti vili ya ti-ɓuuzuɓe ɓoluɓe, ada ɗozɔai ta.

⁴¹ Toɗa pelee ɗoozuɓe kpein ɗoin, fufiligi kpein ti kpalesu, ta naa vili ya ti-ɓuuzuɓe ɓoluɓe, ada ɗozɔai ta.

⁴² Ta kotuiti maaleve ga ma niine ɗiligaa, ti ɓolɔi zeɗe, ti pelei zie.

⁴³ «Ni fuinfuingi ɓogi a ɗaagalena ma, é ɗula pelee ɗoozuɓe ma, kotuiti kulaa volumna ná, maavoin, ta pelei zie ɓolu,

⁴⁴ zalaɗa ɗula nui ɗa ɗale ma ná ɓolu. Ni a kaana ga fuinfuingi ɓogi vazage pelee ɗoozuɓe, fuinfuingi ɓe, é sumiizu. Pelei ɗozɔɓe.

⁴⁵ Ta pelei wolo, ti ma ɗotuiti sege, ta guluiti, ta sie ɓolɔiti kpein, ti li ga tiye ti-ɓuuzuɓe ɓoluɓe, ada ɗozɔai ta.

⁴⁶ Zoi a le pelei wu, siegi kpein su daaɗulugai la, naa ɗa ɗozo eyesu kpakɔi.

⁴⁷ Zoi a ɗe laani pelei naa wu, naa ɗa ná-segeiti gba. Zoi a laamiina pelei naa wu, naa ɓalaa ɗa ná-segeiti gba.

⁴⁸ «Ni zalaɗa ɗula nui nii é ɗalegai ma pelei wu, naa a kaana ga fuinfuingi ɓogi la vazani, pelei ziaa volumna, toɗa ɗee ga pelei nadege, mazɔɓo fuinfuingi bega.

⁴⁹ Pelei nade fai zu, toɗa woni felego zeɗe, ta seɗele gulu ɓuɗai, ta geze ɓoi sɔsɔgi ta ɗizɔɓe tufa ɓifɔgi.

⁵⁰ Toɗa woni gila kɔdaaleve ɓolo liɗii maazu, daavegai ga zieungi zu ɗei.

⁵¹ Toɗa seɗele gulu ɓuɗai zeɗe, ta ɗizɔɓe tufa ɓifɔgi, ta geze ɓoi sɔsɔgi, ta woni vului, é ti lo woni ɗoɗaaleveai ma jamai wu, é faza daa ɗe lofela pelei wu.

⁵² Zekana a pɛlɛi ɲade da, ga wɔnii ma ɲamai, ɛ vɛɛ zɛɛngi zu ɔɛi va, ta wɔni vului, naa vɛɛ sɛdele gulu buɣai ta ɣizɔpe tufa bɪfɔgi va, ta geze ɔɔi sɔsɔgi.

⁵³ Toɣa yeeɛe wɔni vului va, ɛ li ti-vuuzuvɛ voluvɛ, dɔɔɔi zu. Zekana a koto gba vai ɣɛ la pɛlɛi vɛ. Pɛlɛi ɣa ɲade.»

⁵⁴ Tɔgi ɣana kulama zeeɛɛi kpein faa zu, ta geɛɣɛɛɛ faiti,

⁵⁵ ta fuinfuingi ɛ ɣulazu seɣeiti su, ɔaa pɛɛiti ma,

⁵⁶ ta ada ɔokolo ba vaiti, ta pɔvɔɣulɔiti, ta geɛɣɛɛɛgiti,

⁵⁷ ɛ kalagi wo, siɛgi zu anii ɣɔzɔai la, ta siɛgi zu ɲadegai la. Tɔgi ɣana kulama zeeɛɛi vaa zu.

15

Zunui ná-ɲadetala vai

¹ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɔɛni Moize ta Aalon vɔ, ɛ ɣɛ ti ma:

² «À ɔɛɛ Izilayele nuiti pɔ, wo ɣɛ ti ma: Zunu nɔpɛ kalajɔ kolegi ba, kɔzɔvɛ naa maavele ma.

³ Ná-kalajɔ kolegi maavele ɣa kɔzɔai la, ɛ ɣɛni ɣulazu kpusei va, ɔaa suzo pa de, kɔzɔvɛ.

⁴ Bete nɔpɛ a la su, naa ɣɔzɔvɛ, ta ani nɔpɛ a zɛi ma, naa ɣa ɣɔzɔ.

⁵ Zɔi a vɔɔɣu ná-betei va, kɛni naa ná-seɣeiti gba, ɛ maagba. Kɔzɔai ɣa yɛ de, eyɛsu kpɔkɔi.

⁶ Zɔi a zeina ani ma, niigi ɛ ɣɛa zeini ma, kɛni naa ná-seɣeiti gba, ɛ maagba. Kɔzɔai ɣa yɛ de, eyɛsu kpɔkɔi.

⁷ Zɔi a vɔɔɣu kpusei va, kɛni naa ná-seɣeiti gba, ɛ maagba. Kɔzɔai ɣa yɛ de, eyɛsu kpɔkɔi.

⁸ A laaɛi vuuna nu ma, nii ɲadegai, kɛni naa ná-seɣeiti gba, ɛ maagba. Kɔzɔai ɣa yɛ de, eyɛsu kpɔkɔi.

⁹ Seima ani nɔpɛ a zɛi ma togani ɣɔma, naa ɣa ɣɔzɔ.

¹⁰ Zɔi a vɔɔɣu ani nɔpɛ ba, nii ɛ ɣɛa tɔun bu, naa ɣɔzɔai ɣa yɛ de, eyɛsu kpɔkɔi. Zɔi a naama anii ta zɛɣɛna, kɛni ɛ ná-seɣeiti gba, ɛ maagba. Kɔzɔai ɣa yɛ de, eyɛsu kpɔkɔi.

¹¹ Nu-o-nu nii kalajɔ kolegi ba, ɛ la yeagbani, a vɔɔɣuna nu va, kɛni naama nui ná-seɣeiti gba, ɛ maagba. Kɔzɔai ɣa yɛ de, eyɛsu kpɔkɔi.

¹² Pɔlɔ liɣii kpein tɔun ka vɔɔɣuna ba, kɛni naa wolo, gulu anɪɲakai kpein ka gba zɛi wu.

¹³ «Siɛgi zu ná-kalajɔ kolegi a ɔena la, toɣa folo lɔfela ɣaalu ná-ɲade fai zu, ɛ ná-seɣeiti gba, ɛ maagba ga zɛɛngi zu ɔɛi. Naa volu toɣa ɲade.

¹⁴ Folo lɔsavasiɛi ma, toɣa kpumago felegɔ zɛɣɛ, ɔaa poopo kpokpa felegɔ, ɛ li Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣakala, GALA daaɣɔmi seɣɛ vɛɛi laaɛɛ, ɛ ti ve zalaɣa ɣula nui ya.

¹⁵ Naa ɣa gilagi ɣɛ ga koto gba zalaɣai, ɛ zɔi ɣɛ ga gala zalaɣai, ɛ koto gba vai ɣɛ tɔun bɛ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣaazu, ná-kalajɔ kolegi vaa zu.

¹⁶ «Zunui nii maagɔlɔɣolosu, kɛni ɛ ɔusei kpein gba. Kɔzɔai ɣa yɛ de, eyɛsu kpɔkɔi.

¹⁷ Seɣɛi kpein, ta kɔlɔi kpein a vu ti ma, naati ta gba zɛi wu. Ti ɣɔzɔai ɣa yɛ de, eyɛsu kpɔkɔi.

¹⁸ «Ni zunui ta anzanui ta laana, ta maagba ti ɣilagilagi. Ti ɣɔzɔai ɣa yɛ de, eyɛsu kpɔkɔi.

Anzanui ná-ɲadetala vai

¹⁹ «Anzanui nii ɲamai ɣulazu ba, tɔzei ná-alugi ɣa ɛ kaazu, toɣa yɛ ná-ɲadetalai zu folo lɔfela laawu. Nu-o-nu a vɔɔɣu ba, naa ɣɔzɔai ɣa yɛ de, eyɛsu kpɔkɔi.

²⁰ Bete nɔpɛ a la su ná-ɲadetala zɛgi zu, naa ɣa ɣɔzɔ. Ani nɔpɛ a zɛi ma, naa ɣa ɣɔzɔ.

²¹ Nu-o-nu nii a vɔɔɣu ná-betei va, kɛni naa ná-seɣeiti gba, ɛ maagba. Kɔzɔai ɣa yɛ de, eyɛsu kpɔkɔi.

²² Nu-o-nu nii a vɔɔɣu anii ta va, nii ɛ ɣɛa zeini ma, kɛni naa ná-seɣeiti gba, ɛ maagba. Kɔzɔai ɣa yɛ de, eyɛsu kpɔkɔi.

²³ Ni anii ɣa betei ɣa, ɔaa vɛ seidai ná, zɔi a vɔɔɣu ba, kɔzɔai ɣa yɛ de, eyɛsu kpɔkɔi.

²⁴ Ni zunu a laana ga anzanui naa, ná-kòzòì vèa toun ba. Kòzòì gá yé de, folo lófela laawu. Bete nòpè a la su, naa gá gòzò.

²⁵ «Anzanui nii jamai a yé gúlazu ba folo moinmoin daawu, é gúla ná-alu kaa yeedegála zoloogaiti polu, 6aa jamai lèbi gúlazu ba, é leve pòlòmai va, kòzòì gá yé de, ná-jama vuu ziegi kpein su, egevelei nò ná-alu kaa yeedegálai la.

²⁶ Bete nòpè a la su, naama jama gúla ziegi laawu, naa gá gòzò ege ná-alu kaa vetei, ani nòpè nii a zeina ma, naa gá gòzò, ege ná-alu kaa ziegi zu nò.

²⁷ Nu-o-nu a vòogú ba, naa gá gòzò, keni é ná-segeiti gba, é maagba. Kòzòì gá yé de, eyesu kpòkòì.

²⁸ «Siegì zu é nadesu la ná-jama vui ma, toga foloi gaalu ga dófela. Naati poluma, toga nade.

²⁹ Foloi lósavasiéi ma, toga kpumago felegò zege, 6aa poopo kpokpa felegò, é li ga tiye zalağa gúla nui vò, GALA daagómi sege vélei laavé.

³⁰ Zalağa gúla nui gá gilagi gúla ga koto gba zalağai, é zòì gè ga gala zalağai. Zalağa gúla nui gá koto gba vai gè bè Gòogò GALAGI gaazu, jama vui ma vaa zu, nii é gèa kòzòzu.

³¹ «Wa Izilayele nuiti maagóza faiti kpein ba, ta ti gòzò, naa gá a ké ti mina za ta-gòzò vaiti su, ni ta ná-sege véle nadegai gòzòna, nii é ti zaama.»

³² Tògi gana naama zunui vé, nii kalaja kolegi ba, 6aa maagòlogologai, é gòzò,

³³ 6aa anzanui, nii kòzòì ga ná-alu kaa jamai, 6aa zunui, 6aa anzanui, nii jamai gúlazu ba, 6aa zunui, nii é laazu anzanui goba, kòzòì.

16

Tògi é lo koto gba vai va konagi zu

¹ Gòogò GALAGI bòeni Moize vò, Aalòn ná-doun zunu felegòiti saa vòluma, niiti ti bògò lèni ga Gòogò GALAGI.

² Gòogò GALAGI gèni Moize ma: «Bòe è-lié Aalòn vò, naa gá a ké, é mina dà lé yeenòpè ada nadega wolai, kwèpele segezúgòozagi vòlúvè, kesui lakulugi gákalavè, nii é minazegè kesui la, naa gá a ké é mina za, mazòlò ná gúlazu kélema tonañiingi zu kesui lakulugi maazuvé.

³ «Pèté vélegi Aalòn a zoo lèezu la ada nadega wolai: Toga níké zínè bókpa gila sege ga koto gba zalağai, ta baala sínè gila ga gala zalağai.

⁴ Toga segewuzegè nadegai loo gòba, é ga gezei, é ma véle kpuğagi lé bògò ma, é zaamağili ga geze zaamağili, é ma wòlògi lò unba. Zalağa gúla zegèiti kana, niiti a bògò maagili ga tiye, é maagba vòluma.

⁵ Toga boli zínè felegò gúla Izilayele vébèi ya ga koto gba zalağai, ta baala sínè gila ga gala zalağai.

⁶ «Aalòn gá koto gba vai gè ga ná-níké zínèi, toga ná-kotoi gba ta ná-pèleyegèi.

⁷ Toga boli zínè felegòiti sege, é va ga tiye Gòogò GALAGI gákala, GALA daagómi sege vélei laavé.

⁸ Aalòn gá kpakutoomai gè ga boli zínè felegòiti, gilagi gè ga Gòogò GALAGI nònòì, gilagi gè ga nii kotoi yèsu dà, é lii la.

⁹ Aalòn gá boli zínèi maağúga va, niigi kpakui loozu ma Gòogò GALAGI vé, é naa gúla ga koto gba zalağai.

¹⁰ Boli zínèi niigi kpakui loozu ma, ga kotoi yé dà, é lii la, naa ma vului gá vilé Gòogò GALAGI gákala, naa gá a ké, é koto gba vai gè, ta yeebè ba, é li tevbèi zu, kotoi yé dà.

¹¹ «Aalòn gá koto gba vai gè ga ná-níké zínèi. Toga koto gba vai gè tò bògòì vé, ta ná-pèleyegèi. Toga ná-koto gba níké zínèi gòdaalevé.

¹² Toḡa ansanse gala liḡii ta zeḡe, daavegai ga abulekaiti, seḡeai zalaḡa ḡulazuve Ḣoḡḡ GALAGI ḡaazu, ta é zeeḡe feleḡo zeḡe ansansegi ma vukoi zu. Toḡa li ga naama aniiti kwεpele seḡezuḡoozagi voluve.

¹³ Toḡa ansansegi vu abui ḡa Ḣoḡḡ GALAGI ḡaazu, naa ḡa a ke ansansegi ma luului kesui lakulugi maalooḡu, nii é zeele woo ḡesui maazu, naazu é la mo za pe.

¹⁴ Toḡa nike zinei ma ḡamai zeḡe, é faza ga yeebeḡai kesui lakulugi ḡakala vele, folo ḡulazu vele, é ḡamai vaza ga yeebeḡai, ná zeizu ḡe lofela, kesui lakulugi ḡakala vele.

¹⁵ Toḡa koto gba woli zinei ḡḡdaaleve nuḡuseiti be, é li ga ma ḡamai kwεpele seḡezuḡoozagi voluvelei. Velei no é keai la ga nike zinei ma ḡamai, zekana no a kee la ga naa ma ḡamai, toḡa faza kesui lakulugi ma ta kakala vele.

¹⁶ «Vele ḡana a koto gba vai ḡe la ada ḡadega wolai ve Izilayele nuiti ta-ḡoḡba vaiti faa zu, ta ta-lo koloḡologiti kpein maavele zu, ti kotoi ḡeai ga ti maavele. Toḡa ke ḡana no GALA daaḡomi seḡe vele ve, mazoo toḡa koḡba nuḡuseiti saama.

¹⁷ Nu noḡe ge la yeḡa GALA daaḡomi seḡe vele wu, sieḡi zu é leezu la ga é koto gba vai ḡe ada ḡadega wolai, eyesu é ḡula ná. Toḡa koto gba vai ḡe to ḡoḡi ve, ta ná-peleyeḡei, ta Izilayele vebai kpein be.

¹⁸ «A ḡena ḡulaa, toḡa li zalaḡa ḡulazuve, nii é Ḣoḡḡ GALAGI ḡakala, é koto gba vai ḡe, zalaḡa ḡulazuve ve, é nike zinei ta boli zinei ma ḡamai zeḡe, é sie zalaḡa ḡulazuve minḡiti ma, maḡoolii pe su.

¹⁹ Toḡa ḡamai vaza ga zeebeḡai, ná zeizu ḡe lofela, zalaḡa ḡulazuve ma. Toḡa kole, é jade, Izilayele nuiti ta-ḡoḡba vaiti faa zu.

²⁰ «Sieḡi zu é besu da ga koto gba vai ḡe ada ḡadega wolai ve, ta GALA daaḡomi seḡe vele ve, ta zalaḡa ḡulazuve ve, toḡa boli zinei ma vului maabuḡa va.

²¹ Aalḡ ḡa yee feleḡoiti peḡe boli zinei ma vului unma ve, é laa zo ga maazu ga Izilayele nuiti ta-vaa ḡoiti kpein, ta ta-lo koloḡologiti kpein, niiti ti kotoi ḡea ga ti maavele. Toḡa ti la boli zinei unma, naa volu, é kpe, é li tevebai zu, zunu ḡila ge bo ba, nii kevele beḡei.

²² Ta-vaa ḡoiti ta ye boli zinei va, ti kpe, é li tevebai zu, é li zooi naa zu, ve ná ḡakai.

²³ «Aalḡ ḡa le GALA daaḡomi seḡe vele wu, é geze zeḡeiti kula, niiti é ḡea ti looni teezuve ada ḡadega wolai. Toḡa ti la ná.

²⁴ Toḡa maagba ada ḡadegai ta, é ná-seḡeiti seḡe volu. Naa volu toḡa ḡula, é ná-gala zalaḡai ḡula, ta nuḡuseiti ta-ḡala zalaḡai, é koto gba vai ḡe boḡo ve, ta nuḡuseiti be.

²⁵ Toḡa koto gba zuai ma wuloi ḡala zalaḡa ḡulazuve.

²⁶ «Zoi a bolii be, nii kotoi yeḡai da, naa ḡa ná-seḡeiti gba, é maagba, naa voluma toḡa le niina ti-vuuzuve.

²⁷ Koto gba zalaḡai ma nike zinei ta koto gba woli zinei niiti ti ti-ma ḡamai zeḡeai, ti vaa la ada ḡadega wolai koto gba vai zu, ta li ga tiye ti-vuuzuve voluve, ti ma ḡolḡiti gala abui ḡa, ta ma zuai, ta ma booiti.

²⁸ Zoi a gala, naa ḡa ná-seḡeiti gba, é maagba. Naa volu toḡa le niina ti-vuuzuve.

²⁹ «Nii ḡa ḡe wo ve ga ḡoḡo toḡi, alugi lofelasiei ma volo puugoi ma, wa zugoi zo, wo la boti noḡe kea, é ḡeni ga zou loun, baa weein nii é ga seikoḡoma nui wo zaama.

³⁰ Mazoo naama volo ná, ta koto gba vai ḡe wo ve, naa ḡa a ke wo jade. Wa jade wa-ḡotoiti kpein faa zu, Ḣoḡḡ GALAGI ḡaazu.

³¹ Toḡa ḡe wo ve ga doḡo folo wolai, wa zugoi zo. Toḡa ḡe wo ve ga ḡoḡo toḡi.

³² «Koto gba vai ḡa ḡe zalaḡa ḡula nui ya, nii ḡuloi ziaai ma, feai be ga é vile keeḡe votogoi zu zalaḡa ḡula vai zu. Toḡa boḡo maḡili ga zalaḡa ḡula zeḡeiti, ti ga gezei.

³³ Toḡa koto gba vai ḡe ada ḡadega wolai ve, ta GALA daaḡomi seḡe vele ve, ta zalaḡa ḡulazuve ve. Toḡa koto gba vai ḡe balaa zalaḡa ḡula nuiti be, ta nuḡuseiti kpein be.

³⁴ «Toḡa ḡe wo ve ga ḡoḡo toḡi, koto gba vai ḡa ḡe, ná ḡe ḡila kona-o-kona, Izilayele nuiti ta-ḡotoiti kpein faa zu.»

Naa ḡeni, nii Ḣoḡḡ GALAGI ma levei veeni Moize ya.

Izilayele Nuiti Ta-Nadedai

17

(17:1–27:34)

Zalaḡa ḡulazu ḡila kpegi

¹ Ḣooḡo GALAGI ḡoḡni Moize u, é ḡe ma:

² «Ḣoḡe Aalḡn u, ta ná-doun zunuiti, ta Izilayele nuiti kpein, è ḡe ti ma: Wele, nii ḡa Ḣooḡo GALAGI deveai:

³ «Ni Izilayele nui ta a nikiḡi ḡaa baalagi, ḡaa bolii ḡoḡaalevena ga zalaḡai ti-uuzuve, ḡaa ti-uuzuve voluve,

⁴ é la liini la GALA daaḡomi seḡe veleḡi laave, é u ke ga vebḡanii Ḣooḡo GALAGI u ná-seḡe veleḡi naḡegai ḡakalave, naama nui ḡa ḡe ga sḡba nu, tḡzei é ḡamai uua. Kpe ka leve ná-nuḡuseiti ba, é ḡula ti zaama.

⁵ Naa ḡa a ke, Izilayele nuiti ti mina mḡ ta-zalaḡa aniiti kula dḡḡoiti su, keḡe ti ḡa u ga tiye zalaḡa ḡula nui u, Ḣooḡo GALAGI ḡakala GALA daaḡomi seḡe veleḡi laave, é ti ḡula ga zalaḡai Ḣooḡo GALAGI u, ga ziileḡi zalaḡaiti.

⁶ Zalaḡa ḡula nui ḡa ma ḡamai vaza Ḣooḡo GALAGI ná-zalaḡa ḡulazuve ma, GALA daaḡomi seḡe veleḡi laave, é ma wulḡi ḡala, nii makugi a neḡe Ḣooḡo GALAGI u.

⁷ Ti la mḡ ta-zalaḡaiti kulaa zeḡe ḡalagiti be, niiti ti-uagḡulabaiti ti ga boli zineiti, niiti ti ḡea ḡoḡo ḡoḡzu ga tiye. Toḡa ḡe ga ḡoḡo tḡgi ti u, ta ti-mavofodaiti kpein.

⁸ «Ḣa ḡe ti ma mḡnḡ: Ni Izilayele nui ta, ḡaa seikḡḡoma nui ta, é ti zaama, a gala zalaḡai ḡulana, ḡaa zalaḡai taḡili,

⁹ é la liini la GALA daaḡomi seḡe veleḡi laave, é u kula ga zalaḡai Ḣooḡo GALAGI u, naama nui be ka leve ná-nuḡuseiti ba.

Tḡgi é lo ḡama mii vai u

¹⁰ «Ni Izilayele nui ta, ḡaa seikḡḡoma nui ta, é ti zaama, a ḡamai ma zii tanḡpe miina, ná voluave naama nui u, nii é ḡamai miizu, ná naama nui beḡebe ḡalaa ná-nuḡuseiti ba, é ḡula ti zaama.

¹¹ Mazḡḡo ḡamai ḡa é ga kpeḡanii kpein zenḡui. Geḡee wo ya, ga wo koto ḡba vai ḡe la zalaḡa ḡulazuve, wo-yenḡuiti faa zu, mazḡḡo tei é ga zenḡui ma uoogi, naa maavele ḡa ḡamai a kotoi ḡba la.

¹² Naa ḡa é ba, geḡe bogḡe Izilayele nuiti ma ga, nu nḡpe ge mina ḡamai mi wo zaama, aneḡe seikḡḡoma nui u, é mina ḡamai mi.

¹³ Ni Izilayele nui ta, ḡaa seikḡḡoma nui ta, é ti zaama, a sua zona dḡḡo ziḡe su, ḡaa wḡnii, nii nu a mi, toḡa ma ḡamai u zooi ma, é fufiligi u gaazu.

¹⁴ Mazḡḡo kpeḡanii kpein, ni nḡ toḡa vulua, zenḡui ḡa ma ḡamai zu. Naa ḡa é ba, geḡe bogḡe Izilayele nuiti ma ga, wo la kpusei tanḡpe ma ḡamai mia, mazḡḡo kpeḡanii kpein zenḡui ḡa ḡamai zu, nu nḡpe a ta miina, naa be ka leve Izilayele nuḡuseiti ba.

¹⁵ «Nu nḡpe, é ḡeni zou loun zu, ḡaa seikḡḡoma nuiti su, a sua miina saai ḡoḡo u, ḡaa balivaliai ga, toḡa ná-seḡeiti ḡba, é maagba. Kḡzḡai ḡa ye de, eyesu kpḡkḡi. Naa volu, toḡa naḡe.

¹⁶ Ni é la ná-seḡeiti ḡbani, é u maagba, ná-faaḡaaza golai ma ḡasḡi ḡa la unma.»

18

*Dakoba vai
ma maḡḡei tanigaani*

¹ Ḣooḡo GALAGI ḡoḡni Moize u, é ḡe ma:

² «Ḣoḡe Izilayele nuiti pḡ, è ḡe ti ma: Ná ga Ḣooḡo GALAGI, wa-GALAGI.

³ A mina naa gɛ, nii é gɛɛzu Ezipete yooi zu, ʋe wo gɛni zeini ná. A mina naa gɛ, nii é gɛɛzu Kanaan yooi zu, ʋe gè liizu ga woye ná. A mina ʋile ta-ɔgiti polu.

⁴ A golo nà-deveiti bɛ, wo makɛ nà-tɔgiti ma, wo ʋile ti ʋolu. Nà ga Gɔoɔɔ GALAGI, wa-GALAGI.

⁵ A golo nà-tɔgiti bɛ, ta nà-deveiti, nui nii a ziena ga tiye, naa gɔa zenvui wo naa maavele ma. Nà ga Gɔoɔɔ GALAGI.

⁶ «Wo tanɔpɛ ge mina la ga anzanu, ta nii ti logai ɔoɔɔ ʋa. Nà ga Gɔoɔɔ GALAGI.

⁷ «Mina la è-lee goba. Toɔa gɛ ga è-gɛɛ unfe faa. Toɔa gɛ balaa ga è-lee unfe faa, mazɔɔɔ è-lee ʋe.

⁸ «Mina la è-gɛɛ anzai taɔili koba. Toɔa gɛ ga è-gɛɛ unfe faa.

⁹ «Mina la è-ʋaazeelai goba, è-gɛɛ ná-doun anzanui ʋe, ɔaa è-lee ná-doun anzanui, anɛɛ ni kulavɛ su pɛɛyɛgɛi taɔili bu.

¹⁰ «Mina la ga è-loun zunui ná-doun anzanui, ɔaa è-loun anzanui ná-doun anzanui, mazɔɔɔ ɔa-unfe faa ʋe, ɔa ɔoɔɔi.

¹¹ «Mina la ga è-gɛɛ anzai taɔili ná-doun anzanui. Toɔa ga è-gɛɛ ná-doun anzanui. Toɔa ga è-ʋaazeelai.

¹² «Mina la ga è-gɛɛ ʋaazeelai. Toɔa ga è-gɛɛ ná-nu gitegitegi.

¹³ «Mina la ga è-lee diɛ ɔaa deɔe anzanu, mazɔɔɔ è-lee ná-nu gitegitegi ʋe.

¹⁴ «Mina la ga è-gɛɛ diɛ ɔaa deɔe zunui anzai, mazɔɔɔ toɔa ga è-lee.

¹⁵ «Mina la ga è-loun anzai. Toɔa gɛ ga è-loin unfe faa.

¹⁶ «Mina la ga è-gɛɛloin anzai. Toɔa gɛ ga è-gɛɛloin unfe faa.

¹⁷ «Mina la ga anzanui, ta ná-doun anzanui. E la ná-doun zunui ná-doun anzanui zeɔea, ɔaa ná-doun anzanui nɔnɔ ma loun anzanui, mazɔɔɔ ta ga ná-nu gitegitegiti, naa gɔa ga faa ɲou wola.

¹⁸ «Ni è-anzai gɔa de ʋulua, mina diɛ ɔaa deɔe anzanui ta zeɔe ga è-anza. Da toloi ɔ ti yɔɔɔzu.

¹⁹ «Mina la ga anzanui ná-alu kaa ziegi zu, nii é toun kɔzɔzu.

²⁰ «Mina la ga è-zeiɲɔɔi anzai, ɔa ɔoɔɔ ɔɔɔ la.

²¹ «Mina è-loin tanɔpɛ kula ga zalaɔa, é ʋa gɔala kɔoɔɔ ganigi ʋe daa ga Mɔɔke, deɔi ʋaa ma, è la ɔa-GALAGI ɔoɔi gologologa. Nà ga Gɔoɔɔ GALAGI.

²² «Mina la ga zunu, eɔeʋelei nu a laa la ga anzanui. Naa gɔa ga kɔzɔba ʋaa.

²³ «Mina la ga sua, è ʋa ɔoɔɔ ɔɔɔ. Anzanu mina la sua goba. Baagɔlama ʋaa ʋe.

²⁴ «À mina ɔoɔɔ ɔɔɔ ga naama zie ʋelei tanɔpɛ, mazɔɔɔ ziiti gè ti bɛɛzu wo luɔɔ, naati ti ɔoɔɔ ɔɔɔʋe ga naama zie ʋeleiti kpein.

²⁵ Zooi kpein ge ɔɔɔa, gè ti maagɔlo ta-ʋaagɔa golaiti faa zu, zooi unpiliga ga ná-nuɔuseiti.

²⁶ «Woun wa, wa golo nà-tɔgiti bɛ, ta nà-deveiti, wo mina naama ɔɔɔba ʋai tanɔpɛ kɛ, é gɛni ga zou loun, ɔaa seikɔɔma nui, nii é wo zaama.

²⁷ Mazɔɔɔ kɔzɔba ʋaiti kpein kana, zooi zu nuɔuseiti ti gɛni kɛɛzu, niiti ti gɛni zeini zooi gɔa mɔungi wo luɔɔ, zooi ɔɔɔa.

²⁸ Naa a gɛena, zooi la mɔ unpiliga ga woye, tɔzei wa-ɔɔɔba ʋaiti ba, eɔeʋelei é unpilini la ga ziiti, ti gɛni woun wo luɔɔ náʋe.

²⁹ Mazɔɔɔ niiti kpein ti ʋaazu naa gɛgɔla ɔɔɔba ʋaiti ta gɛɛzu, ti ɔe ka leʋe ta-nuɔuseiti ba, ti gɔla ti zaama.

³⁰ «Wa golo nà-deveiti bɛ, naa gɔa a kɛ, wo la mɔ naama ʋaa ɲou wolaiti tanɔpɛ kɛa, nii é gɛni gɛɛzu wo luɔɔ, wo la ɔoɔɔ ɔɔɔa ga naa ta. Nà ga Gɔoɔɔ GALAGI, wa-GALAGI.»

19

Aɲade, mazɔɔɔ ɲàdegɛ

¹ Góogó GALAGI bóeni Moize ɔ, é gɛ ma:

² «Bɔɛ Izilayele vɛbɛi kpein pɔ, é gɛ ti ma: A ɲade, mazɔlɔ ɲàdege, nà, Góogó GALAGI, wa-GALAGI.

³ «Ese gilagilagi ɖa unfe dee ta keɛgɛ ma, é nà-dooɖo foloiti maɲɛ. Nà ga Góogó GALAGI, wa-GALAGI.

⁴ «À mina ɖaavote kɔɖɔ ganigiti ma. A mina galagaa bɛte bɔɖɔ vɛ ga kɔlu ɖaawuungi. Nà ga Góogó GALAGI, wa-GALAGI.

⁵ «Siegi zu wa ziilei zalaɖai ɖulana la Góogó GALAGI vɛ, wa ke, nii a ke é daazo.

⁶ Ma zuai ɖa mi foloi wo kulazu la ga zalaɖai, ɖaa poluma zobui. Nii é yesu ná yesu foloi zavasiei, naa ɖa ɖala.

⁷ Foloi zavasiei, ni nu a ta miina, toɖa gɛ ga anii kɔzɔai, zalaɖai laa la mɔ zoga.

⁸ Zɔi a ta miina, ná-faaɖaaza golai ma ɖasɔi ɖa la unma, mazɔlɔ toɖa naa ɖɔzɔzu, nii feai Góogó GALAGI vɛ, naama nui ɖe ka leve ná-nuɖuseiti ba.

⁹ «Siegi zu wo moloi levezu la wa-yooi zu, wa kpala kpelamave ye ná, wo mina ná leve, wo mina ɖale ma posuyevɛi ma.

¹⁰ A mina ani ɖɔpɔgiti kula ɖalaa, niiti ti yeɖai wa-leezen ɖelei zu. A mina ma waaiti zɛvɛ, niiti ti loozu. Wa naa ye ná bala nuiti bɛ, ta seikɔɖoma nuiti. Nà ga Góogó GALAGI, wa-GALAGI.

¹¹ «À mina unma wo. A mina zɛɛ wo, ɖaa wo va woya bɛte, wo gilagilagi wo-zeiɲɔɖɔi laalɔɖoma.

¹² A mina zɛɛ ɖona wo dàaseigi zu, mazɔlɔ wa wa-GALAGI lɔɖɔi ɖologolo. Nà ga Góogó GALAGI.

¹³ «À mina wo-zeiɲɔɖɔi maanɔɖɔ vaa gɛ, wo mina unma wo. A mina ɖata nu ná-sala wali ma, é va yesu poluma zobui.

¹⁴ A mina goizuɖɔlɔ nui ɖoto, wo mina ani nɔpɛ kpesa gaazuɖole nui luɖɔ, nii a ɖɔɖɔziɖa ba, keɛ wa gɛ ga GALA gaazuluaba nu. Nà ga Góogó GALAGI.

¹⁵ «À mina telebotala vaa nɔpɛ ke tukpɔɖaaleveiti su. A mina topolu gɛ bala nui ɖaa nu wolai vɛ. Keɛ wa wo-zeiɲɔɖɔi lukpɔɖaaleve ga sɔledai.

¹⁶ A mina lɔɖɔ ɲɔu vaa vɛɛ wa-nuɖuseiti ta va. A mina zɛɛ zeele woo wo wo-zeiɲɔɖɔi laalɔɖoma, a gɛ ga saa zaɖu. Nà ga Góogó GALAGI.

¹⁷ «À mina wo-ɖɛɛloin wɔinzeɖe wo-yiimave. A dama, wa ɖena zeli loga wo-ɖɛɛloin ma, wo mina koto la bɔɖɔ unma tɔun ná-faa zu.

¹⁸ A mina nɔnɔ ɔtokula vaa gɛ, wo mina faa ze yiima wa-nuɖuseiti ta laalɔɖoma. Wa wo-zeiɲɔɖɔi nɛɛ vɛ, eɖe wa bɔɖɔi. Nà ga Góogó GALAGI.

¹⁹ «Wa ɖolo nà-deveiti bɛ. A mina sua ma zii felegɔ vu bɔɖɔ ma, ti va pɛɛpolu wo. A mina ani zuwu zii felegɔ woli wa-ɖalagi va. A mina seɖe loo ɖɔba feɛai ga gezei ma zii felegɔ.

²⁰ «Siegi zu zunui ta a laana ga ɖuo anzanui ta, nii maazogai zunu ɖili bɛ, é la unmɔni, é la bɔɖɔ yeema, ta faa zuɖologologi bɛte, keɛ ti la ti vaa, mazɔlɔ anzanui naa la bɔɖɔ yeema.

²¹ Zunui ɖa va ga baala sine ɖila, Góogó GALAGI ɔ, ga ná-faa zuɖete zalaɖai GALA daaɖomi seɖe vɛlei laave.

²² Zalaɖa ɖula nui ɖa koto gba vai gɛ tɔun bɛ, Góogó GALAGI ɖakala, ná-kotoi vaa zu é keai, é ke ga baala sinei, é kulazu ga faazuɖete zalaɖai, kotoi naa é keai, suvaa ɖa ye bɛ.

²³ «Siegi zu wo liizu la zooi ná zu, wa ɖena ga gwaa wului ma zii pɛ sin, wa ti-ma waaiti pɛte kona savago laawu ga ti ɖɔzɔvɛ, à mina ta mi ɲegelein.

²⁴ Konagi naanisiɛi ma, wa ti-ma waaiti kpein fe Góogó GALAGI ná-maamuse vaa zu.

²⁵ Konagi lɔlusiei ma, wa zoo wo ma waaiti ta mi. Ni wa naa ɖɛna, wa-ɖulanumai ɖa li ga wɔlɔba. Nà ga Góogó GALAGI, wa-GALAGI.

²⁶ «À mina sua nɔpɛ mi, nii ɲamai su. A mina bɔɖɔ lɔ ungaizie vaa zu, ta adɔɖɛɛ vaa nɔpɛ.

²⁷ A mina wɔungiti buuwo, wo mina wo-ɖakalagiti bo.

²⁸ A mina wen dɔ wo-ɔɔlɔgi ma ɔvɛ vɛ, wo mina pɔɔpale lɔ ɔɔɔ ma. Nà ga Ɔɔɔɔ GALAGI.

²⁹ «À mina wo-loun anzanui ɔaazu unfe seɔe ga wo va dɔ koloɔɔlɔgi zu, galagi tanɔpɛ dɛbi vaa ma, naa ɔa a kɛ zooi zu nuɔuseiti ti mina lɔ koloɔɔlɔgi zu, ná zulaa a va ve ga kɔzɔba vai.

³⁰ Wa nà-dooɔɔ foloiti maɔɔɛ, wo unfe sɛizu ɔadegai ma. Nà ga Ɔɔɔɔ GALAGI.

³¹ «À mina li, wo va ɔvɛ laawooleve nuiti gaazaɔa, ɔaa niiti ɔvɛiti ti vɛlela vɛle vaiti bosu ti ma. A mina ti ɔaiziɛ, wo mina ɔɔɔ ɔzɔ ga tiye. Nà ga Ɔɔɔɔ GALAGI, wa-ƆALAGI.

³² «Wa wuzegɛ un kolegiti kpein bɛ, wo kɛwola wɔɔi lɛbi. Wa lua wa-ƆALAGI va. Nà ga Ɔɔɔɔ GALAGI.

³³ «Ni seikɔɔma nui ta a vaana wo zaama wa-yooi zu, à mina suziɔa.

³⁴ Wa seikɔɔma nui zo ga pagɔ, eɔe pelegi wo zou loin zosu da. Wa nɛɛ vɛ eɔe wa ɔɔɔi. Mazɔɔ wo ɔɛni ga seikɔɔma nuiti Ezipete yooi zu. Nà ga Ɔɔɔɔ GALAGI, wa-ƆALAGI.

³⁵ «À mina telebotala vaa ɔɛ, tukpɔɔaaleveiti su, anɛɛ kɔɔɔgiti su, ɔaa aniiti sɔligiti su, ɔaa aniiti buɔegiti su.

³⁶ Kɛni wa-ɔɔɔ ganiiti ti zɔle, bui vɛlei zoloo. Nà ga Ɔɔɔɔ GALAGI, wa-ƆALAGI, nii é wo ɔulani Ezipete yooi va.

³⁷ Wa nà-deveiti kpein so, ta nà-tɔgiti, wo ti makɛ, wo ziɛ ga tiye. Nà ga Ɔɔɔɔ GALAGI.»

20

Kotoiti ma zalai

¹ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni Moize vɔ, é ɔɛ ma:

² «Ɔɛ Izilayeɛ nuiti ma: Nu-o-nu é ɔɛni Izilayeɛ nuiti saama, ɔaa seikɔɔma nu, nii a ná-doin ta ɔulana ga zalaɔa salei vɛ, daa ga Mɔlɔke, ta naama nui vaa. Zooi zu nuɔuseiti ta sɔ ga kɔtui, é za.

³ Nɔun nà vɔluave naama nui va, gɛ kpetevɛ ná-nuɔuseiti ba, tɔzei ba é ná-doin ta levɛɛ salei Mɔlɔke vɔ, é sɛizu ɔadegai ɔzɔvɛ, é dàasei ɔadegai ɔloɔɔlo.

⁴ Ni Izilayeɛ nuiti ta gilina ba, ti ɔaazuvɛɛ ma naama nui letegi, nii é ná-doin ta levɛgai salei Mɔlɔke vɔ, ni ti la paani,

⁵ nɔun, nà vɔluave ma nui va, ta ná-peɛyeɔɛi, nà kpetevɛ ná-nuɔuseiti ba, é vɛɛ naati kpein ba, niiti ti kɔɔɔ gani kɔɔ vai ɔɛɛzu, eɔvɛlei é kɛɛzu la salei Mɔlɔke vɛ.

⁶ «Ni nui ta a liina, é ɔvɛ laawooleve nuiti gaazaɔa, ɔaa niiti ɔvɛiti ti vɛlela vɛle vaiti bosu ti ma, nii é ga kɔɔɔ gani kɔɔ vai ma zii, nà vɔluave naama nui va, gɛ kpetevɛ ná-nuɔuseiti ba.

⁷ A ɔɔɔ ɔade, wa ɔade, mazɔɔ nà ga Ɔɔɔɔ GALAGI, wa-ƆALAGI.

⁸ A nà-deveiti makɛ, wo ziɛ ga tiye. Nà ga Ɔɔɔɔ GALAGI, nii é wo ɔadesu.

⁹ «Zɔi nɔpɛ é kɛɔɔ ɔaa dee ɔotozu, ta naama nui vaa, tɔzei é kɛɔɔ ɔaa dee ɔotoa, ma ɔamai ɔa la tɔ ɔɔɔ unma.

¹⁰ «Siɛgi zu zunui ta a wɛɛziɛ bona la ga seɔɔɔi ta anza, wa wɛɛziɛ nuiti felegɔ pɛ paa.

¹¹ «Ni zunui ta a laana ga kɛɔɔ anzai, é kɛɔɔ ɔaazu unfe seɔea, wa naama zunui ta naama anzanuiti paa. Ti-ma ɔamai ɔa la ti unma.

¹² Ni zunui ta a laana ga ná-doun anzai, wa ti felegɔi pɛ paa. Ti unfetala vai ɔɛa, ti-ma ɔamai ɔa la ti unma.

¹³ «Ni zunui ta a laana ga zunui ta, ti kɔzɔba vai ɔɛa, wa ti vaa. Ti-ma ɔamai ɔa la ti unma.

¹⁴ «Ni zunui ta a anzanui ta dee zegɛna, é ti felegɔ zeɛ ga anza, naa ɔa ga faa ɔɔu wola. Ta ti savagɔ ɔala, naa ɔa a kɛ faa ɔɔu wolai naa mina yɛ wo zaama.

¹⁵ «Ni zunui ta a laana ga suai, wa zunui naa vaa, wo suai ɔalaa paa.

¹⁶ Ni anzanui ta a maaɓuɗana suai ta ɔa, é la koba, wa anzanui ɔaa, wo suai ɔaa. Ta ti pɛ paa, ti-ma ɲamai ɗa la ti unma.

¹⁷ «Ni zunui ta a ná-seelai zeina ga anza, keɛɗɛ ná-doun anzanui, ɓaa dee ná-doun anzanui, é naa unfega, ta é ɓɔɗɔ unfega. Unfetala ɔaa wola ɗana, ti ɓe ka leve ta-nuɓuseiti ba, naa ɗa ɗɛ ta-nuiti pɛ gaazu. Zunui naa é ná-seelai unfegai, ná-faaɗaaza golai ma ɗasɔi ɗa la unma.

¹⁸ «Ni zunui ta a laana ga anzanui ta, é ná-alugi ɗaai, ti felego pɛ ti ɓe ka leve ta-nuɓuseiti ba, mazɔɔ ti ná-alugi ma ɲamai ɗaa.

¹⁹ «À mina la ga wo-lee diɛ ɓaa deɗe anzanui ta, ɓaa wo-ɗɛɛ ná-seelai ta. Ni zunui ta a laana ga ná-nu ɗiteɗitegi ta, ta-ɔaaɗaaza golai ma ɗasɔi ɗa la ti unma.

²⁰ «Zunui ta a laana ga keɛɗɛ diɛ ɓaa deɗe zunui ta anza, é zunui naa ɗaazu unfe seɗea. Ti felego ta ta-ɗotoi ma ɗasɔi zeɗe, ta za ɗana nɔ, ti la doun zɔɔga.

²¹ «Ni zunui ta a keɛloin anzai zeina, kɔzɔba ɔaa ɗana, é keɛɗeloin unfega, ti la doun zɔɔga.

²² «Wa make ná-deveiti ma, ta ná-togiti, wo ti zo kpaan, naa ɗa a ke zooi ɔe gè ɔaazu liizu ga woye ná, ga wo zeí ná, é la unpiliga ga woye.

²³ A mina zie ga zii naati ta-lubai, niiti gè ɔaazu ti ɓɛɛzu wo luɗɔ, mazɔɔ ti naama ɗɛɛwotiiti kpein keɛɔɔ, naa ɔelezeɗe bè.

²⁴ Gè boga wo ma: Wa ɗa wo ta-yooi zɔɔsu, ná feezu wo ɔe ga wɔnɔ, zooi ɔe, ɔe nɔnɔi ta kɔin gulɔi ɔoɔɔaai ná. Ná ga Ƴooɗɔ GALAGI, wa-ƳALAGI, nii é wo yeeɗaagɗɛa, wa zɔɔma ziiti.

²⁵ Wa zɔɗɔzu ɗɛ kɔzɔba zuaiti ta sua ɲadegaiti ba, ta kɔzɔba wɔniiti ta wɔni ɲadegaiti ba, naa ɗa a ke wo mina ɓɔɗɔ ɗɛ ga kɔzɔba ɔea, ga suaiti, ɓaa wɔniiti, ɓaa ga naati kpein, niiti ti ɓokposu zooi ma. Gè ti yeeɗaagɗɛa, ta suai zɔiti, nii a ke wo kwɛɛ ga ti ɗɔzɔɔ.

²⁶ «À ɲade nɔnɔn bɛ, mazɔɔ ɲadeɗe, nɔnɔn ná, Ƴooɗɔ GALAGI, gè wo yeeɗaagɗɛɛɔɔ wa zɔɔma ziiti, naa ɗa a ke, wo ɗɛ ga nɔnɔiti.

²⁷ «Zunui ɓaa anzanui nii é ga gɔɔe laawooleɔe nui, ɓaa nii gɔɔeiti ti ɔelela ɔele vaiti bosu ma, wa sɔ ga kɔtui, é za. Ma ɲamai ɗa la unma.»

21

Deveiti é lo zalaɗa ɗula nuiti ba

¹ Ƴooɗɔ GALAGI ɗɛni Moize ma: «Bɔɛ zalaɗa ɗula nuiti pɔ, Aalɔn ná-doun zunuiti, é ɗɛ ti ma: Zalaɗa ɗula nui la ɓɔɗɔ ɗɔzɔa ná-nuɓuseiti saama gɔɔe maaɔele ma.

² E ɗula ná-nu ɗiteɗitegi polu, dee, ɓaa keɛɗɛ, ɓaa ná-doun zunui, ɓaa ná-doun anzanui, ɓaa keɛɗeloin,

³ ɓaa ná-seelai, nii é la de zeini zunu ɔe. Toɗa zoo é ɓɔɗɔ ɗɔzɔa ná-seelai naa ɔe, tɔzei naa ɗa ná-peɔyeɗe wu, é la de ɔɛni zunu ɗili ná-peɔe wu.

⁴ Toɗa ga kundigii ná-nuɓuseiti saama, é la ɓɔɗɔ ɗɔzɔa, é ɔa ɓɔɗɔi ɗologolo.

⁵ «Ni saa ɗa lona zalaɗa ɗula nuiti ma, ti la kpaana pɛa tɔungi zu, ti la ɓakalagiti boga, ti la pɔɓpale ɓa ɓɔɗɔ ma.

⁶ Ta ɲade ta-ƳALAGI ɔe, ti mina ta-ƳALAGI ɓɔɗɔi ɗologolo, mazɔɔ ta zalaɗaiti kulazu Ƴooɗɔ GALAGI ɔe, ná-daamianigi ɔe é ɗalazu abui ɗa. Ti maanɛɔɔ, ti ɲade.

⁷ Ti la kologolo anzanu zeida, ɓaa nii tɔɗɔi ɗologologai. Ti la anzanu zeida, nii sinigi ɗɛɔai ba, mazɔɔ zalaɗa ɗula nui ɲadeɗe ná-GALAGI ɔe.

⁸ Wa pɛɛ ga ɲade nu, mazɔɔ tɔ ɗa é daamianigi ɗulazu ga zalaɗai wa-ƳALAGI ɔe. Toɗa ɗɛ ga ɲade nu wo ɔe, mazɔɔ nɔnɔn ɲadeɗe, nɛi gè ga Ƴooɗɔ GALAGI, nii é wo ɲadesu.

⁹ Ni zalaɗa ɗula nui ná-doun anzanui a ɓɔɗɔi ɗologolona ga é lo kologologi zu, toɗa keɛɗɛ ɓɔɗɔi ɗologolosu, ta gala, é za.

¹⁰ «Zalaḡa ḡula nui nii kundigilai zea, keḡḡelointi maazu, nii ḡulo ḡadegai ziaai ma, ta nii zalaḡa ḡula zegḡeiti toai koba, é la noundḡaiti zega yaḡaba, ta é la ná-seḡeiti balia ga.

¹¹ E la lia pooma ḡoba, é la boḡḡo ḡoza, anḡḡ ni keḡḡe a zaana, ḡaa dee.

¹² E la ḡula seizu ḡadegai va, naa ḡa a ke é mina seizu ḡadegai ḡoza, mazoloo feevḡe bḡ ga ná-siema wulo ḡadegai maavele. Nà ga ḡooḡo GALAGI.

¹³ «Zalaḡa ḡula nui naa mina anzanu zei, nii é zunu vaa ḡwḡḡ.

¹⁴ E la poanza zeida, ḡaa anzanui nii sinigi ḡeleai ba, ḡaa koloḡolo anzanu, ḡaa nii toḡḡi ḡoloḡologai, keḡḡ anzanui a ḡe seizu, kení é ḡe ga ná-bolodai zu anzalopo ḡeai, é la de zunu vaa ḡwḡḡ.

¹⁵ Zalaḡa ḡula nui naa la mavofodai loḡo ḡoloḡologa ná-bolodai zaama, mazoloo ná ga ḡooḡo GALAGI, nii é toun ḡadesu.»

¹⁶ ḡooḡo GALAGI boḡni Moize vo, é ḡe ma:

¹⁷ «Boḡ Aalon vo, é ḡe ma: E-mavofodai zu zunui tanope, nii neevuzu ba, naa mina maaḡuḡa ga é ná-GALAGI ná-daamianigi ḡula ga zalaḡai.

¹⁸ Zunui tanope, nii neevuzu a ḡe ba, naa la maaḡuḡaa ná va: gaazuḡole nu, ḡaa dekpū nu, ḡaa nii sokpai maavegai, ḡaa baalobazuve ta zegḡeai kevele ma,

¹⁹ ḡaa zunui ta, nii koḡḡi ḡaleai, ḡaa zeei,

²⁰ ḡaa zunui ta, nii ḡoḡḡi polu, ḡaa é ga kutui, ḡaa gaazuwana nu, ḡaa doḡḡi ma, ḡaa kulama zeeḡei ba, ḡaa nii poloḡezegḡain woloai.

²¹ Zalaḡa ḡula nui Aalon mavofodai zu, zunui tanope nii neevuzu ba, naa mina maaḡuḡa ga é va zalaḡaiti kula ḡooḡo GALAGI ve, zalaḡai niiti ti ḡalazu abui ḡa. Tei neevuzuve ba, é mina maaḡuḡa, é va ná-GALAGI ná-daamianigi ḡula ga zalaḡai.

²² Toḡa zoo é ná-GALAGI ná-daamianigi ta mi, aniiti ti wola ḡadegai, ta ani ḡadegaiti.

²³ Keḡḡ é la lia kwḡpele seḡezuḡoozagi vo pelei, ta é la maaḡuḡaa zalaḡa ḡulazuve va, mazoloo neevuzuve ḡa ba. E la ná-ada ḡadegai ḡoza ta ma zoḡlaiti, mazoloo ná ga ḡooḡo GALAGI, nii é ti ḡadesu.»

²⁴ Moize naama wooiti daazeelini Aalon ma ta ná-doun zunuiti, é veḡ Izilayele nuiti kpein ba.

22

Maḡḡei é lo zalaḡa aniiti fai va

¹ ḡooḡo GALAGI boḡni Moize vo, é ḡe ma:

² «Aalon ta ná-doun zunuiti kala ga fai niiti ta ti maḡḡe, é lo veḡeani ḡadegaiti ba, niiti Izilayele nuiti ti ti ḡulazu bḡ, naa ḡa a ke ti mina dāasei ḡadegai ḡoloḡolo. Nà ga ḡooḡo GALAGI.

³ «ḡe ti ma: Wo-mavofodaiti saama, zunu nōpe kozaai a ye de, é maaḡuḡa veḡeani ḡadegaiti ba, niiti Izilayele nuiti ti ti veezu bḡ, naama nui ḡa ḡe, é zegḡe ḡaazu. Nà ga ḡooḡo GALAGI.

⁴ Nu-o-nu Aalon mavofodai zu, kulama zeeḡei a ḡe ba, ḡaa kalana koleḡi, naa la veḡeani ḡadegaiti ta mia, eyḡsu é ḡe ga ḡade. Zekana é la ga zoí a voḡḡuna nui ta va, kozaai ga poomai, ḡaa é boḡḡo maaḡoloḡologai.

⁵ Zoí a voḡḡuna kpokpo ganii ta va, é kozaai maazoloo, ḡaa nu vului ta, nii kozaaba anii ma zii tanope a veḡna ba, é ḡoza ga naa,

⁶ zoí a voḡḡuna ta va, naa ḡa ye kozaoyai zu eyḡsu kpokoi, é la veḡeani ḡadegaiti ta mia, kení é maagba.

⁷ Foloi a ḡena ga da, toḡa ḡade, naa volu toḡa zoo niina é veḡeani ḡadegaiti ta mi, mazoloo ná-daamianigi ve.

⁸ E la sua vooma mia, ḡaa nii balivaliai ga, nii a ke é mina boḡḡo ḡoza ga naa. Nà ga ḡooḡo GALAGI.

⁹ «Zalaḡa ḡula nuiti ta ná-deveiti make, naa ḡa a ke ti mina koloḡolo, koto va la ti unma, ti mina va zaazu. Ná ga Ḣoḡḡ GALAGI, nii é ti ḡadesu.

¹⁰ «Izilaye nu nḡpe ge mina veḡani ḡadegai ta mi, ni é la ga zalaḡa ḡula nu. Anee zalaḡa ḡula nui ma weein ta ná-botigē nui, ti la veḡani ḡadegai ta mia.

¹¹ Kele duoi nii zalaḡa ḡula nui geyaa, naa ḡa zoo é ta mi, ta nii balaagi solḡgai ná-pelei wu, ta ná-daamianigi ta mi.

¹² Zalaḡa ḡula nui ná-doun anzanui, sinigi la ga zalaḡa ḡula nu, naa la naa ta mia, nii seḡei veḡani ḡadegaiti ba.

¹³ Kele zalaḡa ḡula nui ná-doun anzanui, nii é ga poanzai, baa nii sinigi ḡeleai ba, é la doun zolḡni, ta nii é vaazu ḡalesu ma, é ye keegē ná-pelei wu, eḡevelei é ḡeni ná la, ná-nu niinelai zu, naa ḡa zoo é keegē ná-daamianigiti ta mi. Nu nḡpe ge la ta mia, ni é la ga zalaḡa ḡula nu.

¹⁴ «Ni nui ta a veḡani ḡadegai miina, ki ge la ba, toḡa veḡanii lieḡi naa ve zalaḡa ḡula nui ya, é ta ve ba ga gaagwesu lolugai zeizu ḡilagi.

¹⁵ Zalaḡa ḡula nuiti ti mina Izilaye nu ta-veḡani ḡadegaiti kḡzḡ, nii naati ti seḡezu ba Ḣoḡḡ GALAGI ve.

¹⁶ Ni naati ta ta-veḡani ḡadegaiti miina, ta ta-vaagaa za golai la bḡḡ unma, ti ḡe ga soba nuiti, mazolḡ ná ga Ḣoḡḡ GALAGI, nii é ti ḡadesu.»

Suai niiti ta zoo ḡulazu ga zalaḡai

¹⁷ Ḣoḡḡ GALAGI bḡeni Moize vḡ, é ḡe ma:

¹⁸ «Bḡe Aalḡn ta ná-doun zunuiti pḡ, naa ve Izilaye nu ti kpein ba, é ḡe ti ma: Nu kpein é ga Izilaye nu, baa ti ga seikḡḡma nu Izilaye yooi zu, niiti ta gala zalaḡai ḡula Ḣoḡḡ GALAGI ve, minazeḡe daazeeli vaa zu, baa veḡanii vaa zu ti daai ḡisu,

¹⁹ nii a ke daazo, toḡa va ga toḡani zine ḡila, nii neevuzu la ba, é kula nikeiti saama, baa baalagiti, baa boliiti.

²⁰ A mina ani nḡpe kula ga zalaḡai, nii neevuzu a ḡe ba, mazolḡ daa la zoga wo ve.

²¹ Ni zunui ta a toḡanii ma wolai baa ma goi ta ḡulana ga ziilei zalaḡai Ḣoḡḡ GALAGI ve, é ḡeni ga minazeḡe daazeeli vai, baa é ḡeni ga veḡanii nii é daai ḡisu, neevuzu mina ḡe zalaḡa anii va, naa ḡa a ke daazo. Neevuzu nḡpe ge mina ḡe ba.

²² A mina sua nḡpe kula ga zalaḡai Ḣoḡḡ GALAGI ve, nii gaazuḡoleai, baa maaleḡefegai, baa koliiti ti ba, baa kavai ḡulaai ma, baa geḡḡḡḡḡḡ ḡulaai ma. A mina naa ḡala zalaḡa ḡulazuve Ḣoḡḡ GALAGI ve.

²³ Nike zinei baa baala zivoi nii baalobazuve ta ḡoozaai, baa ta buḡa, wa zoo wo naa ḡula ga zalaḡai baa veḡanii, nii wo daai ḡisu, kele naa ḡeḡala zuai ma zalaḡai la daazoga minazeḡe daazeeli vaa zu.

²⁴ A mina sua ḡula ga zalaḡai Ḣoḡḡ GALAGI ve, nii polḡḡezegain woloai, baa kulaai su, baa teveai ga. A mina naa ta ḡe ga zalaḡa wa-yooi zu.

²⁵ A mina suai naa ma zii tanḡpe geya ween ma, wo va kula wa-ḢALAGI ve ga zalaḡai. Mazolḡ ti maaleḡefegē, neevuzuve ḡa ba, daa la zoga wo ve.»

²⁶ Ḣoḡḡ GALAGI bḡeni Moize vḡ, é ḡe ma:

²⁷ «Sieḡi zu niki a zolḡna da, baa baalagi, baa bolii, toḡa ye ma leei va, é ke ga folo loḡela. E zo folo losavasiei ma, eyesu zḡma voloiti, a ḡulana ga zalaḡai, nii abui galazu Ḣoḡḡ GALAGI ve, daa ḡa zo.

²⁸ A mina toḡani leei ta ma yivoi vaa vḡma folo ḡila nḡ.

²⁹ Wa ḡena mama fee zalaḡai ḡulaa Ḣoḡḡ GALAGI ve, wa kula vele bete, nii a ke daazo.

³⁰ Wa ti pe mi ma voloi nḡ ma, wo la ta yega ná, é va yesu sobui va zeeli. Ná ga Ḣoḡḡ GALAGI.

³¹ «Wa nà-deveiti so, wo zie ga tiye. Nà ga Góogó GALAGI.

³² «À mina dàasei ñadegai gologolo, nà-ñadedai ga maamusei zóóó Izilaye nuiti saama. Nòun nà Góogó GALAGI, nii é wo ñadesu,

³³ nèi gè wo gúlaai Ezipete yooi va, ga gè gè ga wa-GALAGI. Nà ga Góogó GALAGI.»

23

Feti voloiti

¹ Góogó GALAGI bɔɛni Moize vɔ, é gè ma:

² «Bɔɛ Izilaye nuiti pɔ, è gè ti ma: Feti voloi ga ga niiti, wo maanɛai wo ti gúla dèbi vai ma, ti ga nà-feti voloiti. Naati ma vaa zu, wa nuɓuseiti toli, ti gaaleba ñadegai wo.

³ «Ese ka ná-botii gè folo lɔzita laawu, kee foloi lɔfelasiei ga ga doogó foloi, gaaleba ñadegai ga wo ma. Wo la boti nɔpɛ kea naama voloi. Doogó foloi ga gè de Góogó GALAGI lɛbi vai ma, vɛ nɔpɛ wa zeí ná.

⁴ «Wele Góogó GALAGI ná-feti volo gɛligi tanigaa va, niiti wo maanɛai wo nuɓuseiti toli ma, ti gaaleba ñadegai wo naama gúiti ma, ti logai.

Pakegi ta bului leve la su,

naati ma vetii

(Gaalú Sevei 28:16-25)

⁵ «Alu mɔungi ma volo puugo maazu naanisiɛi (14) ma bɔkɔi, kpidii a vɛɛna, naa ga é ga Góogó GALAGI ná-Pakegi.

⁶ Alugi naa ma volo puugo maazu lɔlusiei (15), naa ga gè ga bului nii leve la su, naa ma vetii, Góogó GALAGI lɛbi vai ma. Folo lɔfela laawu, wa ye bului miizu, nii leve la su.

⁷ Folo mɔungi, wa gaaleba ñadegai wo, wo la boti nɔpɛ kea, egɛvelei wa da ke la.

⁸ Folo lɔfela laawu, wa zalaɗai gúla, nii abui galazu, Góogó GALAGI vɛ. Folo lɔfelasiei ma, wa nuɓuseiti toli, wo gaaleba ñadegai wo, wo la boti nɔpɛ kea, egɛvelei wa da ke la.»

Zooi vaalɔnɔ mɔungiti

ma vetii

⁹ Góogó GALAGI bɔɛni Moize vɔ, é gè ma:

¹⁰ «Bɔɛ Izilaye nuiti pɔ, è gè ti ma: Siɛgi zu wo vaazu lɔzu la zooi zu, nii gè feezu wo ya, wa moloi levea, wa va ga ma gili gila, zalaɗa gúla nui vɔ, wa-molo levea mɔungi zu.

¹¹ Doogó foloi vɔluma zobui, zalaɗa gúla nui ga molo gili latɛgɛ vai ma vooigi gɛ, Góogó GALAGI gɔkala, naa ga a ke daazo wo vɛ.

¹² Voloi wo vaazu molo gili latɛgɛ vai ma vooigi gɛɛzu la, wa kona gila baala sinɛi zo, nii nɛɛvuzulu ba, wo kula ga gala zalaɗai Góogó GALAGI vɛ.

¹³ Wa bulu vukɔ vagɔi kilo lɔzita vɛɛ ba, gaayɔgai ga gulɔi, egɛ vɛɛ zalaɗai galaai abui ga, makugi nɛai Góogó GALAGI vɛ, ta puya zalaɗai litɛɛ gila ta tukpɛ (1,5) dɔɔi zu.

¹⁴ Aisa naama voloi va zeeli, wo vaazu ma ga vɛɛanii wa-GALAGI vɔ, à mina bulu mi, baa ani gɔpɔ geega, baa molo niinei. Naa ga ga góogó tɔgi wo-mavofodaiti kpein bɛ, vɛ nɔpɛ wa zeí ná.

Pantekote voloi

(Gaalú Sevei 28:26-31)

¹⁵ «Wa dɔɔgɔi gaalu ga dɔfela, é zo doogó foloi vɔluma voloi ma, yɛi wo vaazu la ga molo gili, wo datɛgɛ mɔ.

¹⁶ E zo doogó foloi ma voloi ma, wa folo vɔulɔɔlugɔ (50) gaalu, wo molo niinei ma vɛɛ zalaɗa gili kevele bɛɛ Góogó GALAGI vɛ.

¹⁷ Wa va ga bulu felegɔ, wo zɛgɛ la wo-zeizuvɛ, wo ti latɛgɛ, ti gɛlagilagi ga bɛɛ ga bulu vukɔ vagɔi kilo lɔzita, ti mɔ ga levei. Naati ta ga zooi vaalɔnɔ mɔungiti Góogó GALAGI vɛ.

¹⁸ Bului naati poluma, wa kona gila baala zivo lofela gfula ga zalaḡai, nɛvuzu mina gɛ ti va, ta nɛ zine ɔokpa gila ta baala sine felegɔ, ti gfula ga gala zalaḡai, ɛ vɛɛ ta-veɛ zalaḡai va, ta ta-vuya zalaḡai. Zalaḡai ve, nii abui galazu, makugi nɛai Gɔogɔ GALAGI vɛ.

¹⁹ Wa boli zinei gfula ga koto gba zalaḡai, ta kona gila baala sine felegɔ, wo kula ga ziilei zalaḡai.

²⁰ Zalaḡa gfula nui gɔ ti lategɛ vai ma voogi gɛ, Gɔogɔ GALAGI gɔkala, ɛ vɛɛ zooi vaalɔnɔ mɔungiti ma bului va, ɛ vɛɛ baala zivo felegɔiti ba. Ta zegɛ, ti ve Gɔogɔ GALAGI vɛ, ti gɛ ga zalaḡa gfula nui nɔnɔi.

²¹ Naama voloi nɔ, wa nuɓuseiti toli, ti gaaleba ɲadegai wo. Wo la boti nɔpɛ kea, egɛvelei wa da ke la. Naa gɔ gɛ ga gɔogɔ tɔgi wo-mavofodaiti kpein bɛ, vɛ nɔpɛ wa zeɪ nɔ.

²² «Siɛgi zu wo moloi levezu la wa-yooi zu, wa kpala kpelamave ye nɔ, wo mina nɔ leve, wo mina gale ma posuyɛvɛi ma. Wa naa ye nɔ bala nuiti bɛ, ta seikɔḡma nuiti. Nɔ ga Gɔogɔ GALAGI, wa-GALAGI.»

Puvu fɛɛ vetii

(Gaalɔ Sɛvɛi 29:1-6)

²³ Gɔogɔ GALAGI ɔɛni Moize vɔ, ɛ gɛ ma:

²⁴ «Bɔɛ Izilayeɛle nuiti pɔ, ɛ gɛ ti ma: Alugi lofelasiei ma volo mɔungi ma, toḡa gɛ ga doogɔ folo wola wo vɛ, wo gɪtoo sɔ, wa puugiti fɛ, wo gaaleba ɲadegai wo.

²⁵ Wo la boti nɔpɛ kea, egɛvelei wa da ke la. Wa zalaḡai gfula, nii abui galazu, Gɔogɔ GALAGI vɛ.»

Koto gba voloi

(Gaalɔ Sɛvɛi 29:7-11)

²⁶ Gɔogɔ GALAGI ɔɛni Moize vɔ, ɛ gɛ ma:

²⁷ «Alugi lofelasiei ma volo puugɔi ma, naa gɔ gɛ ga koto gba voloi. Wa gaaleba ɲadegai wo, wo zugi zo, wo zalaḡai gfula, nii abui galazu, Gɔogɔ GALAGI vɛ.

²⁸ Wo la boti nɔpɛ kea naama voloi, mazɔlɔ koto gba voloi vɛ, yeei koto gba vai maanɛai ɛ gɛ la wo vɛ, Gɔogɔ GALAGI gaaazu, wa-GALAGI.

²⁹ Nu-o-nu nii ɛ la zugi zoni naama voloi, naa ɔɛ ka leve nɔ-nuɓuseiti ba.

³⁰ Nu nɔpɛ a boti gɛɛna naama voloi, nɔ undaavili nɔ-nuɓuseiti saama.

³¹ Wo la boti nɔpɛ kea. Naa gɔ gɛ ga gɔogɔ tɔgi wo-mavofodaiti kpein bɛ, vɛ nɔpɛ wo zeizu nɔ.

³² Toḡa gɛ wo vɛ ga doogɔ folo wolai, wa zugi zo. E zo alugi ma voloi laavuusiei ma ɔɔkɔi ma, ɛ li poluma zobui ma ɔɔkɔi vɔ, keɛni wo loogɔ.»

Kota vetii

(Gaalɔ Sɛvɛi 29:12-39)

³³ Gɔogɔ GALAGI ɔɛni Moize vɔ, ɛ gɛ ma:

³⁴ «Bɔɛ Izilayeɛle nuiti pɔ, ɛ gɛ ti ma: Ma alugi lofelasiei nɔ ma volo puugɔ maazu loɔlusiei (15) ma, naa gɔ gɛ ga kota vetii Gɔogɔ GALAGI vɛ, folo lofela laawu.

³⁵ Folo mɔungi, gaaleba ɲadegai gɔ wo. Wo la boti nɔpɛ kea, egɛvelei wa da ke la.

³⁶ Folo lofela laawu, folo-o-folo wa gala zalaḡai gila kula, Gɔogɔ GALAGI vɛ. Foloji loɓavasiei, wa gaaleba ɲadegai wo, wo gala zalaḡaiti kula Gɔogɔ GALAGI vɛ. Toḡa gɛ ga gaaleba ɲadegai GALA dɛbi vai ma. Wo la boti nɔpɛ kea, egɛvelei wa da ke la.

³⁷ «Feti voloiti kana, Gɔogɔ GALAGI lebi vai ma, niiti wo maanɛai wo nuɓuseiti toli ti ma, ti gaaleba ɲadegai wo. Ti zalaḡaiti kula, ti gɔlazu abui gɔ, ta veɛ zalaḡaiti, ta zalaḡaiti, ta puya zalaḡaiti, ɛ zoloo foloi gɪlagilagi ma leveiti ma.

³⁸ Wa Gɔogɔ GALAGI nɔ-doogɔ foloiti maanɛ, wo ti la wa-veɛaniiti maazu, ta wa-minazegɛgiti, ta wa-veɛaniiti kpein wo ti laaɪ gɪsu, niiti wo ti veezu Gɔogɔ GALAGI vɛ.

³⁹ «Alu dɔfelasiɛi ma volo puugɔ maazu lɔlusiɛi (15) ma, siɛgi zu wo zooi zu ani waaiti kulazu la, wa fɛtii ɖula Ɔoɔɖɔ GALAGI lɛbi vai ma. Wa naa ɖɛ folo lɔfela laawu. Folo mɔungi ɖa ɖɛ ga dooɖɔgi, dɔsavasiɛi balaa ɖɛ ga dooɖɔgi.

⁴⁰ Folo mɔungi, wa gulu vagoiti ma waai zɛɖɛ, ta dɔɔ laaiti, ta gulu bekegiti, ti ɖaaɓiilii, ta ziɛla wulu bekegiti. Wa ɖoozune Ɔoɔɖɔ GALAGI ɖaazu, wa-ƆALAGI, wo naa ɖɛ folo lɔfela laawu.

⁴¹ Kona-o-kona wa fɛtii naa ɖula Ɔoɔɖɔ GALAGI lɛbi vai ma, folo lɔfela laawu. Toɖa ga ɖooɖɔ tɔgi wo-mavofodaiti kpein bɛ. Wa ɖɛ kulazu alu dɔfelasiɛi ma.

⁴² Wa zeɪ kotaiti bu folo lɔfela laawu. Izilayeɛle yooi zu, zou lɔinti kpein ta zeɪ kotaiti bu,

⁴³ naa ɖa a kɛ, wo-mavofodaiti ti kwɛɛ ga gɛ Izilayeɛle nuiti seini kotaiti bu, gɛ ti ɖulaai ma Ezipete yooi va. Na ga Ɔoɔɖɔ GALAGI, wa-ƆALAGI.»

⁴⁴ Uɛle ɖana Moize kalagiti feeni la Izilayeɛle nuiti zea, ɛ vɛlɛ Ɔoɔɖɔ GALAGI ná-feti voloiti ba.

24

Deveiti
ɛ lo seizu ɲadegai ná-fitinaiti ba
(Egeɔɔde 27:20-21)

¹ Ɔoɔɖɔ GALAGI ɔɔeni Moize vɔ, ɛ ɖɛ ma:

² «Devei ve Izilayeɛle nuiti zea, ga ti va ɛ vɔ ga wolive wulɔ vagoi, kpɛtɛai fitinai vaa zu, naa ɖa a kɛ wo yeeyɛ fitinaiti ba, yeenɔpɛ ti mina za.

³ GALA daaɖomi seɖɛ vɛlɛ wu, kwɛpele segezugoɔzagi ɖakalavɛ, nii ɛ zeele woo ɖesui ɖakalavɛ, miná ɖa Aalɔn a sei ná, fitinaiti ti so, ɛ zo kpɔkɔi ma, eyesu geelaalao, Ɔoɔɖɔ GALAGI ɖaazu. Toɖa ga ɖooɖɔ tɔgi, wo-mavofodaiti kpein bɛ.

⁴ Toɖa fitinaiti kevele ɔɛtɛ, fitina zeɪ anii ɖa, ɛ ga zanu kitei, ti ɖa zo yeenɔpɛ Ɔoɔɖɔ GALAGI ɖaazu.

Bului ɛ ɖɛni veezu GALA bɛ

⁵ «Da bulu vukɔ vagoi zɛɖɛ, ɛ bulu puugɔ maazu felegɔ (12) ɔɛtɛ, bului ɖilagilagi ɖa ɖɛ ga kilo lɔzita.

⁶ Da ti ɖɛvele ɔɛtɛ zanu kitei ma labalii ɖa, Ɔoɔɖɔ GALAGI ɖaazu, ga seizu felegɔ.

⁷ Da ansanse kitei ta vu seizu ɖilagilagi ma. Naa vɔlu ɖa ansanse kitei ɖala Ɔoɔɖɔ GALAGI ɖaazu, bului votogi zu, eɖɛ ɖizɛsui.

⁸ Dooɖɔ foloi ɖilagilagi, ta ɖa bului naati kevele ɔɛtɛ yeenɔpɛ Ɔoɔɖɔ GALAGI ɖaazu. Toɖa ga minazɛɖɛgi ɛ yesu ná ɖɔ, Izilayeɛle nuiti ta-vaa zu.

⁹ Bului naati ta ɖɛ ga Aalɔn ta ná-doun zunuiti tɔnɔ, ta ti mi ada ɲadegai ta, mazɔlɔ toɖa ɖɛ ti vɛ ga vɛɛani ɲadega wolai, naati saama, niiti ti ɖalazu, Ɔoɔɖɔ GALAGI ɖaazu. Toɖa ga ɖooɖɔ tɔgi.»

Woo ɲɔu wo nuiti
ta nu vaa nuiti sopelei

¹⁰ Yeeta, Izilayeɛle anzanu ɖila ta Ezipete zunu ɖila, ti-loun zunui vaani Izilayeɛle nuiti saama. Kpɔɛi leveni ti-vuuzuvɛ, Izilayeɛle anzanui naa ná-doun zunui ta Izilayeɛle zunui ta ti yɔɖɔzu.

¹¹ Izilayeɛle anzanui naa ná-doun zunui woo ɲɔiti boni GALA daalɔɖɔma, ɛ koto. Ti vaani la Moize vɔ. Dee laaseigi ɖɛni ga Selomite, Diɓili ná-doun anzanui, Dan ná-bolodai zu.

¹² Ti makeni ga pagɔ, eyesu deve zɔlɔ Ɔoɔɖɔ GALAGI ya.

¹³ Ɔoɔɖɔ GALAGI ɔɔeni Moize vɔ, ɛ ɖɛ ma:

¹⁴ «À woo ɲɔu wo nui ɖula wo-ɔuuzuɔɔ ɔa. Niiti kpein ti gooi mɛnigai, naati ti yeeiti pɛɛ unma, naa ɔluma bɛbɛi kpein ge sɔ ga kɔtui, ɛ za.

¹⁵ Da ɔɔɛ Izilayele nuiti pɔ ga, nu-o-nu a ná-GALAGI ɖotona, naama nui ɖa ná-kotoi ma ɖasɔi zɛɖɛ.

¹⁶ Zɔi nɔpɛ a woo ɲɔu wona Ɔɔɔɖɔ GALAGI laaseigi laalɔɖɔma, ta naama nui ɔaa, bɛbɛi kpein ka sɔ ga kɔtui, ɛ za, ɛ ɖɛni ga seikɔɖɔma nu ɔaa zou loun, tɔɔzei ɛ woo ɲɔi woga GALA daaseigi laalɔɖɔma.

¹⁷ «Zɔi a nu ɔaana, ta naama nui ɔaa.

¹⁸ Zɔi a sua ɔaana, toɖa potogi ve ga suai ta. Zɛnvui ɔoto ka ɖɛ ga zɛnvui.

¹⁹ Ni nui ta a seikɔɖɔi maawanana, toɖa ɖɛ la, eɖɛvelei tɔ ɔɔɖɔi ɛ kea la ga zɔi.

²⁰ Nii a nu ɖaei ɖale, naama nui ɖaei ɖa ɖale, nu ɖaazuɖɛzei ɔoto ka ɖɛ ga nu ɖaazuɖɛzei, nu ɲiiga ɔoto ka ɖɛ ga nu ɲiiga. Ta naama maawanai ɖɛɖalai ɖɛ ga naa, nii ɛ kea ga zɔi.

²¹ Zɔi a sua ɔaana, toɖa potogi ve. Kele zɔi a nu ɔaana, ta naama nui ɔaa.

²² «Tɔ gilagi nɔ ɖa seidai wo ma, seikɔɖɔma nu ɔɛɛ zou loun ɔa, mazɔlɔɔ nà ga Ɔɔɔɖɔ GALAGI, wa-ƆALAGI.»

²³ Moize ɔɛni Izilayele nuiti pɔ. Ti woo ɲɔu wo nui ɖulani ti-ɔuuzuɔɔ ɔa, ti sɔ ga kɔtuiti, ɛ za. Izilayele nuiti ti keeni ɖana, eɖɛvelei Ɔɔɔɖɔ GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

25

Zooi ná-dooɖo konagi

(Tɔ Sevei Velesei 15:1-11)

¹ Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɔɛni Moize ɔɔ Sinayi gizei ma, ɛ ɖɛ ma:

² «Ɔɔɛ Izilayele nuiti pɔ, ɛ ɖɛ ti ma: Siɛgi zu wo ɔaazu leɛzu la zooi naa zu, gɛ feeze wo ɔɛ, wa da zooi ye ná, ɛ da looɖo yeeɖɛɖalai tanigaa zu, naa ɖa ɖɛ Ɔɔɔɖɔ GALAGI ná-lebiyai ɔaa ma.

³ Kona dɔzita laawu, wa wa-ani zuwui vaza wa-ɔalagiti su. Kona dɔzita laawu, wa wa-leezen beleiti subɛte ga pago, wo gaawaai ɖula.

⁴ Kele kona dɔfelasiei, dooɖogi ɖa ve zooi ya, dooɖogi ɖa ɖɛ Ɔɔɔɖɔ GALAGI lebi vai ma. Wo la ani zuwu vazaga wa-ɔalagiti ba. Wo la wa-leezen beleiti subɛte.

⁵ Wo la molo ɖɔɖɔɔlolu levea, wo mina leezen ɖula kpelei zu, nii su la ɔɛɛni. Naa ɖa ɖɛ ga dooɖogi ɲɛɖɛni zooi ɔɛ.

⁶ Zooi ná-dooɖogi zaalai zu, wa ɖonagi zɔlɔ, wɔun wa, wa-wotigɛ zunuiti, ta wa-wotigɛ anzanuiti, ta nui nii wo salazu folo-o-folo, ta wɛɛn ɛ zeini wo ɖɔɖɔma,

⁷ ta wa-loganiiti, ta suaiti ti wa-yooi zu, zooi ɔaalɔnagi kpein ka ɖɛ ga daamianigi.

Ɔɔɖyeemai ta unɔɔ konagi

⁸ «Wa dooɖo kona dɔfela ɖaalu, kona dɔfela zeizu lɔfela, naa ɖa ɛ ga kona ɔuunaanigo maazu taavuuɖo (49).

⁹ Alu dɔfelasiei ma voloi ɔuusiei ma, wa puuugi ve, gooɖula, koto gba voloi, wa puuugi ve wa-yooi kpein su.

¹⁰ Wa kona ɔuulɔlusiei (50) naa leve ga kona ɲadegai, wo ɔɔɖyeemai laazeeli zooi zu ze wo nuiti kpein ma. Toɖa ɖɛ wo ɔɛ ga ɔɔɖyeema ɖonagi, ɛɛ gilagilagi ná-zooi ɖa ɖaagale ma pɔ, ta ɛɛ ka ɖale ma ná-peleyeɖɛi wu.

¹¹ Kona ɔuulɔlusiei (50) ɖa ɖɛ wo ɔɛ ga ɔɔɖyeema ɖonagi: Wo la ani zuwu vazaga, wo mina molo ɖɔɖɔɔlolu leve, wo mina leezen ɖula kpelei zu, nii su la ɔɛɛni.

¹² Mazɔlɔɔ ɔɔɖyeema ɖonagi ɔɛ. Wa deve ga ɲadegɛ. Anii niiti ti ɔonɔsu ɔɔɖɔ ɔɛ kpalagi zu, wa naati mi.

¹³ «Ɔɔɖyeema ɖonagi naa zu, ɛɛ gilagilagi ná-zooi ɖa ɖaagale ma pɔ.

¹⁴ Ni wa zou ɔɔdina, ɔaa wo geya Izilayele nui ta ma, à mina tooma ɔaa ɖɛ.

¹⁵ Wa zou ʊdi zɔŋgɔi ɓaa geya zɔŋgɔi ɗweteve, é tɔzei ɓɔɗɔyeema ɗona gaaɓelagi ma, konagi liegɔi tevegai, ta molo levei liegɔi a ɗe, aisa ɓɔɗɔyeema ɗonagi ʋa zeeli.

¹⁶ Konagi ta a ɗena laa ta ma, wa sɔŋgɔi ta la ma, konagi ma ge la ɗe de mɔinni, wo ta ɗula sɔŋgɔi la. Mazɔɔ molo leve laa liegɔi ɗa, é pɔdizu wo ma.

¹⁷ Wo tanɔpe ge mina loo seipɔɗi ma. Wa lua wa-ƳALAGI ʋa, mazɔɔ nà ga Ƴooɗo GALAGI, wa-ƳALAGI.

¹⁸ «À nà-tɔgiti so, ta nà-deveiti, wo ti make, wo zie ga tiye, wa zeii zooi zu ziileigi zu.

¹⁹ Zooi ɗa ná-kulanumaiti fe, wa daami wo, wo yiɗo, wo zeii ziileigi zu.

²⁰ Ni wa ɗena ma: «Leeni ɗa gá mi konagi ɓafelasiei, mazɔɔ gi la tii ɗeeni, gi la ʋaazu ani zuwu ma ɓɔɓ kulazu?»

²¹ Nà, nà-tuyai loo wo ʋe, konagi ɓɔɓɓasiei, nii a kona savago molo levei liegɔi ve wo ya.

²² Wa tii ɗe konagi ɓasavasiiei ma, ta wa molo wɔɓmai mi, eyesu molo levea niinei zeeli, wa ɗe ma wɔɓmai miizu.

Poganiiti unmo fai

²³ «Zooi la ʋadia, é ʋa yesu ɗo, mazɔɔ zooi ɗa ga nɔnɔ, wa pɔ be ga weinti, ege nuiti ti ʋaai zeizu zooi zu yeeɗɗala go laawu.

²⁴ Zooi zu ná kpein, ʋe wo ʋaazu zeizu ná, é ɗe ga wɔnɔ, wa tɔgi zeii, é zobogi veezu ese pe be ga é ná-zooi unmo.

²⁵ «Ni Izilaye nui ta a ɗena zeapakalai zu, é ná-zooi ta ʋadi, nii maanai ga é lo unmo fai ɗa, é ga ná-nu ɗiteɗitegi, naa ɗa ʋa, é naa unmo, nii keeloin pɔdia.

²⁶ Ni nui ta ɗa ná, nu la zea, maanai ga é lo unmo fai ɗa be, ni a ani zɔɓɔna ɓɔɗo ʋe, nii a ná-unmo fai ɗe la,

²⁷ toɗa tɔzei ga konagiti gaaluga, é zo pɔdi voloi ma, é naa ʋotogi ve, nii é laazu maazu geya nui ʋe, ná-zooi ɗaɗale ma pɔ.

²⁸ Ni é la ani zɔɓɔni, a potogi leve da, zooi ɗa ye geya nui yeezu, eyesu ɓɔɗɔyeema ɗonagi zeeli. Toɗa ɗaɗale ma, é ɗe zeezu, é ɗe ga nɔnɔ názu.

²⁹ «Ni nui ta a daa ʋelei ʋadina taai ta zu, maalatigai ga sigigi, toɗa zoo é unmo kona gila daawu, é zo pɔdi voloi ma. Ná-unmo fai ɗa lebisu ga kona gila nɔ.

³⁰ Kele pelei naa togai taai ta zu, maalatigai ga sigigi, ni naa la unmoɓni kona gilagi ɗeezu é pile da, toɗa ɗe ga geya nui nɔnɔ niina eyesu ɗo, ta nɔnɔ mavofodai, ti la mo tevega, anee ɓɔɗɔyeema ɗonagi a zeelina.

³¹ Peleiti ti taaiti su, sigi ge la ti ma, naati ta leve, egevelei zooi ma ɓogiti ti la. Pɔdi nui ɗa zoo é unmo, ni naa laade pelei ɗa leve ma nui ʋo ɓɔɗɔyeema ɗonagi.

³² «Nii é ga Levi nuiti ta-ʋeleiti ta-ʋai, niiti ti ta-laaiti su, Levi nuiti ta zoo ti unmo fai ɗe eyesu ɗo.

³³ Zɔi a pelei ta ɗeyana Levi nu ma taai zu, toɗa ɗula pelei naa wu, pɔdiai ma, ɓɔɗɔyeema ɗonagi ma. Mazɔɔ Levi nuiti ta-ʋeleiti ta-laaiti su, ta ga ta-ʋoganii Izilaye nui saama.

³⁴ Kpalagiti ti ta-laaiti maɗoolii zu, naati maa la neeni, ti ʋa ʋadi, mazɔɔ tiya ɗa ta-ʋoganii ʋe eyesu ɗo.

Tɔgi é lo bala nuiti maɗuyeyiti ba

³⁵ «Ni Izilaye nui ta a ɗena ga zeapaka nu wo ɗoba, aniiti balagai zea, wa yeezei bu, egevelei wo keezu la weinti ɓaa seikɔɗoma nuiti be, naa ɗa a ke é zenvui wo wo ɗoba.

³⁶ A mina talama maaloli ma, ɓaa kulanumai, wa lua wa-ƳALAGI ʋa, wo-ɗeeloin zenvui wo wo ɗoba.

³⁷ A mina kuye ʋee ga wa-walii, wo ʋa ta la ma. Wo la wa-laamianigi vea zea ga ɓɔɗi, wo ʋa ta la ma.

³⁸ Nà ga Ƴooɗo GALAGI, wa-ƳALAGI, nii é wo ɗula Ezipete yooi ʋa, ga é Kanaan yooi ve wo ya, naa ɗa a ke ge ɗe ga wa-ƳALAGI.

*Togi é lo
nubuseiti unmo fai va
(Egeode 21:2-6;
To Sevei Velesi 15:12-18)*

³⁹ «Ni Izilayele nui ta a gēna ga zeapaka nu wo goba, é bōgō vōdi wo ma, à mina duōla wotii la unma.

⁴⁰ Toḡa gē wo vō bē, egē nui é botii gēezu, wo ḡa sala, é gē egē seikōgōma yeeḡḡala go nō zu. Toḡa yē wa-wotii laawu eyesu bōḡyeema ḡonagi zeeli.

⁴¹ Toḡa zēḡe názu wo vō bē, tō-o, ná-dointi-yo, é ḡale ma ná-bolodai zu, kēḡḡe voganii zaama.

⁴² Mazōbō nā-botigē nuiti be, gē ti ḡulaai Ezipete yooi va, ti la vōdia, egēvelei duōiti ta vōdi la.

⁴³ E la zeida unda ga maaḡa, kēle wa lua wa-ḡALAGI va.

⁴⁴ «Ziiti ti wo-maḡoolii zu, naati saama ḡa wa duō zunui ḡaa duō anzanui zēḡena, ti ḡē ga wōnō, tiya ḡa wa duōiti gēya ti zu.

⁴⁵ Niiti ti vāai zeizu wo zaama, yeeḡḡala go laawu, wa zoo wo naati gēya, ta ti-mavofodaiti. Ta ḡē ga wōnō.

⁴⁶ Wa ti yē ná, wa zēḡena ná, ti ḡē ga pogani wo-loun zunuiti bē, ti ḡē ga tōnō. Wa zoo wo ti makē, ti ḡē ga duōiti eyesu ḡō. Kēle wo-ḡēlōinti tetemazu, ti ga Izilayele nuiti, wo tanōpe ge mina zeī kēḡḡeloin unga ga maaḡa.

⁴⁷ «Ni wēen ḡaa seikōgōma nu, a gēna ga kpetē nui, Izilayele nui ta ḡē ga zeapaka nu koba, ni a bōḡō vōdina wēen naa ma, ḡaa seikōgōma nui naa ma, ḡaa wēen ná-bolodai zu nui ta ma,

⁴⁸ unmoḡgi ma zobogi maanēve é ḡē bē, anēē ni é bega ga bōḡō vōdi. Kēḡḡeloin ta ḡa zoo é unmo.

⁴⁹ Kēḡḡe diē ḡaa deḡe zunui ta, ḡaa naa ná-doun zunui ta, ḡaa ná-nu ḡiteḡitegi ta, é ná-bolodai zu, naa ḡa zoo é unmo. Baa ni sōlō gani ḡa ná, nii zeelaai ma, toḡa bōḡō unmo.

⁵⁰ Ta gēya nui ta konagi ḡaalu, é zo pōdi voloi ma, é zeeli bōḡyeema ḡonagi ma. Unmo salai ḡa leve, é zoloo nui ná-folo ḡila wotigē zalai ma, naa ḡa gaalusu, é zoloo konagi lieḡoi ma.

⁵¹ Ni konagi wola mōinve dē, ná-unmo fai zu, toḡa letemave ma walii ḡula, nii zunui naa gēyaa la.

⁵² Ni kona mōinmōin ge la mō yēni, eyesu bōḡyeema ḡonagi zeeli, toḡa gaalugi ḡē, é letemave ma walii ḡaaḡale ma, ná-unmo fai zu, é zoloo naama ḡonagiti ma.

⁵³ Toḡa ḡē maligii vō bē egē botigē nu, é ḡa zalai zēḡe konagi laawu. Naa la zeida unda, é va sopele jōu ga maaḡa.

⁵⁴ Ni é la unmoḡni ga naama velei tanōpe, toḡa yē ná, eyesu bōḡyeema ḡonagi zeeli, é ḡē bōḡō yeema, tō-o, dointi-yo.

⁵⁵ Mazōbō Izilayele nuiti ta ga botigē nuiti bē, tōzei gē ti ḡulani Ezipete yooi va. Nā ga ḡōḡō GALAGI, wa-ḡALAGI.»

26

*Tuyaiti
(To Sevei Velesi 7:12-24;
28:1-14)*

¹ «À mina kōḡḡo ganigiti kpetē bōḡō vē. A mina vololiba vile, ḡaa sale ḡōtu. A mina kōtui tanōpe saḡa, wo va ḡa nōkō bu wa-yooi zu, mazōbō nā ga ḡōḡō GALAGI, wa-ḡALAGI.

² «Wa nā-doḡḡo foloiti maape, wo unfe sēizu ḡadegai ma. Nā ga ḡōḡō GALAGI.

³ «Ni wa ziēna ga nā-deveiti, wo ḡolo nā-tōḡiti bē, ni wa ti zona,

⁴ nā tonaiti fe wo ya ma yeeḡḡala ma, zooi ḡa ná-kulanumaiti fe, guluiti ta waa.

⁵ Wa ye ḡ moloji loḡazu, eyesu dɔɔ bɛtɛ yeeḡḡḡalai zeeli, wo ye ḡ dɔɔ bɛtɛ vai ḡḡḡzu, eyesu ani zuwu vaza yeeḡḡḡalai zeeli. Wa daamianigi zɔɔɔ ga mɔinda, wo zei ga pagɔ ziileigi zu, wa-yooi zu.

⁶ Nà ziiileigi lo zooi zu, wa niimenii wo, faa nɔpɛ ge la wo ɔɔɔa. Nà sua vilɛiti kpein kula wa-yooi va, kɔɔ la ɔɔa wa-yooi zu.

⁷ Wa vile wo zili nuiti polu, wo zobo sɔlɔ ti ma ga wa-woɔa zɔkpɛi, ti loo.

⁸ Wo zaama, nu loolugo ga pile solo nu ungila (100) ma, ta nu ungila (100) ka nu waapuugo (10.000) be. Wa-woga zekpei ga ge wo zili nui toozu bu.

⁹ Nà yéeyε wo va, gè wo ɔε gā kpudū nū, wɔ wola mɔin. Nà nà-minazegɛgi makε kpaan wɔ vɛ.

¹⁰ Wa molo wələmai mi, wo mətai likpi vələ, nii a kε wo ma niinei vuuzu zələ.

¹¹ Nà sèizuvε βετε wo zaama, gè la mɔ ɣɛla wo va pε.

¹² Nà zìe wo zaama, gè ɖe ga wa-ǾALAGI, wo ɖe ga nà-nuɓuseiti.

¹³Nà ga Góogɔ GALAGI, wa-GALAGI, nii é wo ɖulani Ezipete yooi va, é wo ɖula duɖlai zu. Gè wa-unbawuluityi galeɖaleny, wo zɛ unbuzegɛi zu.

Foovooiti

(Tο Σενει Veleσιει 28:15-68)

¹⁴ «Kελε ni wo la woiloni gòo ma, wo va ziε ga devei niiti kpein,

¹⁵ni wa nà-deveiti wànzegena, wo gɛlɛ nà-tɔgiti ba, wo la zieni ga nà-deveiti kpein, wo nà-minazegɛgi ɔolodolo,

¹⁶ à wele velegi gè vaazu wo zosu da: Nà ziiḅḅai ɔ wo zaama, kəsə kolegi ta kəḅkpadimai da wo zo, ti da wo-ḡaazuveti maaḃidi, ta da ḡula wo-zii la. Wa wa-ani zuwuiti faza fuun nɔ, mazḅḅo wo zili nuiti ta wa-molo leveaiti seḡe.

¹⁷ Nà gale ma wo laalɔ́gɔma, wo-gɔ́ɔɔɔgɔiti ta zobo sɔlɔ wo ma. Niiti ti wo wɔinzegezu, naati ta zei wo unda. Wa vela, anɛɛ ni nu la vilɛni wo volu, é va da wo ɔɛ.

18 «Ni naa pɛ poluma, wo la woiloni gò ma, nà wo maagòlo ná zeizu gɛ lɛfela wa-gotoiti faa zu.

¹⁹ Nà wa-wasogi ma zɛbɛi ɔɔɔɔɔɔɔɔ, geezuuɛ ɔa ɔaa wo ma eɔe kɔlui, wa-yooi ɔe eɔe kɔlu ɔɔɔi.

²⁰ Wo-zuvikei ga 6e, e gula wo ya fuun, wa-yooi la mo na-kulanumaiti fea, zooi ga wuluiti ti la mo waa.

²¹ «Ni wa gɛlena, wo la kɛni, wo va woilo gòo ma, nà wo loɣa ná zeizu gɛ lofela, eɣevelei wa-ɣotoiti ti la.

²² Nà dɔbɔ zuaiti tebe wo laaloɣɔma, ti wo-lointi paa, ti wa-loganiiti suwugaaleve, ti wo maalɔi, wa-veleiti ta vaazu ɖɛɛzu ga tevebaiti.

²³ «Ni, anɛɛ naa ve, wo la vaani bu, gè va wo maadɔlo, wa sàkpɛna,

²⁴ nà balaa, nà wo zakpe, gè wo loḡa ná zeizu ḡe loḡela mōnō, wa-ḡotoiti faa zu.

²⁵ Nà kooiti teve wo laalɔɔma, tɔzei wo minazefegi gologologa. Wa ɔaalɛna ba walaaiti su, gɛ ɔɔfo zeeɔei lɔ wo zaama, wa lɔ wo zili nuiti zeezu.

²⁶ Siegi zu gè wo valasu la wo-ḡnəgi ma, anzanu puugo ḡa bului mə sulu gila su, ti vaa la wo vɔ, gaa a ḡwɛɛna, wa daami wo, wo la yiḡoa.

²⁷ «Ni, anɛɛ naa ɔɛ, wo la woiloni gòò ma, wa sàkpɛna,

²⁸ ná balaa, ná wo zakpe ga ziiḡaawanai, gè wo loḡa ná zeizu ḡe loḡela mənə, wa-ḡotoiti faa zu.

²⁹ Wa wo-loun zunuiti ma zuaiti mi, wo wo-loun anzanuiti ma zuaiti mi.

³⁰ Nà wa-zalaḡa ḡula adaṡeti koloḡolo, ta wa-ansansegiti ma zalaḡa ḡulazuṡeti, ḡè wo-ma ṡoomaiti pu wa-ḡooḡo ganigiti ma ṡoomaiti ma, nà ḡeḡe wo va.

³¹ Nà wa-laaiti kɛ ga tevebai, gè wa-ada padegaiti faza, wa-zalaɗa maku nɛnɛgiti ti la mɔ zɪlɛɪda.

³² Nà ɓɔɗɓi, nà zooi zuɗɔloɗɔlo, wo zili nuiti ti vaai, ti zeɪ ná, naati koozu ɗa vili, ti laavɔ.

³³ Nà wo vaza ziiti saama, gè vîle wo volu ga boḡa zàkpai. Wa-yooi zu ḡa ḡologolo, wa-laaiti ta ḡe ga tevebai.

³⁴ «Naazu zooi ḡa dooḡo sàlò, siēgi kpein é kēezu gaalei zu, wa ḡeezu wo zili nuiti ta-yooi zu. Zooi ḡa looḡo názu.

³⁵ Siēgi kpein é kēezu gaalei zu, toḡa dooḡogi zàlò, nii é la ḡea sàlòsu wa-looḡo konagiti su, siēgi zu wo zeini la ná.

³⁶ «Wo zaama, niiti ti ḡeezu zeini ti zili nuiti ta-yooiti su, nà ti-yiiti daave ga dualuagi. Daai é niikpisu, naa lugi ḡa ti maalua. Ta vèla, eḡevelei nu a ḡa vèla la sili nui ná-boḡa zàkpai va. Ta loo, anē ni nu la vîleni ti volu.

³⁷ Ta bunēsu bōḡo ma, eḡevelei nu a ḡe la boḡa zàkpai ḡakala, anē ni nu la vîleni ti volu. Wo la ungalòga wo zili nuiti kakala.

³⁸ Wo undaa ḡa vili zii ḡiligiti saama. Wo zili nuiti ta-yooi ḡa wo maaḡili.

³⁹ Niiti ta ye vulua wo zaama, naati ta bōḡo undaavili ti zili nuiti ta-yooi zu, ta-vaaḡaaza golaiti ta ti-mēmewolani ta-vaaḡaaza golaiti faa zu.

Ḣooḡo GALAGI ḡa ná-minazefegi make kpaan

⁴⁰ «Ta laa zò ga ga ta-vaaḡaaza golaiti, ta ti-mēmewolani ta-vaaḡaaza golaiti, é lo wooveledaiti ba, ti ti ḡēni ga ze, ta sakpegi ti bogai ga ze,

⁴¹ naa ḡa é kēa gè ti zakpeni, gè li ga tiye ti zili nuiti ta-yooi zu. Ni ta bōḡomaayeina, ta ti ta-vaaḡaaza golai ma ḡuyei zala,

⁴² nà ḡize ná-minazefegi zu, gi yōḡozu ḡa ti-mēmewolani, Zakòbe, Izaake, ta Abalaame, nà ḡize balaa zooi zu.

⁴³ Mazòlò ta ḡula zooi va, naa ḡa dooḡo sàlò názu, siēgi zu é gaalei zu la, ti maagoozaai ba. Ta ta-vaaḡaaza golai ma ḡuyei zala, tōzei ti ḡēni ná-deveiti ta ná-tōgiti ba.

⁴⁴ Kēle siēgi zu ti ḡeezu la, ti zili nuiti ta-yooi zu, gè la ḡēla ti va nēḡelēin, gè la ti-ma zuwu ḡaalevea, gè la ná-minazefegi ḡologologa ti letemazu, mazòlò nà ga Ḣooḡo GALAGI, ta-ḢALAGI.

⁴⁵ Nà ḡizesu ná-minazefē mōungi zu ti-mēmewolani tetemazu, niiti gè ti ḡulani la Ezipete yooi va, ziiti gaazu, ga gè ḡe ga ta-ḢALAGI. Nà ga Ḣooḡo GALAGI.»

⁴⁶ Kalagiti kana, ta deveiti, ta tōgiti, niiti Ḣooḡo GALAGI ti zeini, ti yōḡozu ta Izilayele nuiti, Sinayi gizei ma ga Moize maavele.

27

Minazefē daazeeli zōngai

¹ Ḣooḡo GALAGI bōeni Moize vò, é ḡe ma:

² «Bōe Izilayele nuiti pò, è ḡe ti ma: Ni nui ta a minazefēna ga é nui ta ḡe ga Ḣooḡo GALAGI nōnò, toḡa ná-minazefegi laazeeli ga sōngai,

³ a lona zunui ta va, nii é kona vūufelegò (20) zàlòga, eyesu é zeeli kona vūulòzita (60) ma, sōngai ḡa ḡe ga wali ḡae vūulòlugo (50), é zoloo seizu padegai ma walii ma.

⁴ Ni anzanu vè, sōngai ḡa ḡe ga wali ḡae vūusavagò (30).

⁵ Zunu lōngoi, é zo kona dōlugo ma, é li kona vūufelegò (20) vò, sōngai ḡa ḡe ga wali ḡae vūufelegò (20), anzanu lōngoi ma zōngai ḡa ḡe ga wali ḡae puugo.

⁶ E zo alu gila ma, é li kona dōlugo vò, zunu lōngoi ma zōngai ḡa ḡe ga wali ḡae lōlugo, anzanu lōngoi ma zōngai ḡa ḡe ga wali ḡae savagò.

⁷ E zo kona vūulòzita (60) ma, é lē zeemaazu, zunui ma zōngai ḡa ḡe ga wali ḡae puugo maazu lōlugo (15), ta anzanui ma zōngai ḡa ḡe ga wali ḡae puugo.

⁸ Ni zoi é minazefēgi ḡeai, naa ḡa ga zeapaka nu, é la zooga é va sōngai zala, toḡa va ga zoi nii é kalivaai, é dēe ga zalaḡa ḡula nui. Naa ḡa deve, é soloo ná-sàlògi ḡevelei ma.

⁹ «Ni nu a minazegena ga é suai ta ve Góogó GALAGI ve, nii a zoo gúlazu ga zalağa, naa veeve Góogó GALAGI ve.

¹⁰ Nu la maavaliboga, nu la ma vagoi votogi gëa ga ma noi, baa ma noi votogi gë ga ma vagoi. Ni nu a suai votogi gëena ga tağili, ti felego ta ve Góogó GALAGI ve.

¹¹ «Ni nu a minazegena ga é sua gózoai ta ve Góogó GALAGI ve, nii é la zooga gúlazu ga zalağa, toğa le ga zalağa gúla nui,

¹² naa ga songoi leve, é zoloo pa pelei baa nou velel ma, ná-devei ga ta yeezei bu.

¹³ Ni fee nui ga po é unmo, toğa ta la ma ga doolugoi zeizu gílagi.

¹⁴ «Ni nui ta woinve ga é ná-pelei ve Góogó GALAGI ve, é ke ga nono, zalağa gúla nui ga songoi leve, é zoloo ná-pagi baa ná-nui ma, ta yeezei naa wu, songoi nape é devezu.

¹⁵ Ni zoi nii é feai, toğa po é unmo, toğa songoi ma gaagwesu doolugoi gílazuve la songoi ma, naa ga gë ga nono volu ga niine.

¹⁶ «Ni nui ta a ná-kpalagi veena Góogó GALAGI ve, songoi liegoi ga gwee, é zoloo ani zuwui liegoi ma, nii a vaza ba, wali gae vuuloolugo (50) moloi é ga woolezegi naama gílo unsavago (300).

¹⁷ Ni a ná-kpalagi veena doğoyeema gonagi lozeigi, ta va songoi liegoi wu.

¹⁸ Ni toğa ná-kpalagi ve doğoyeema gonagi a levena, zalağa gúla nui ga songoi gaalu, é zoloo konagi liegoi ma, nii zegai ná, eyesu doğoyeema gonagi zoi zeeli, ta ta gúla songoi liegoi la.

¹⁹ Ni kpala nui ga po é ná-kpalagi unmo, toğa songoi ma gaagwesu doolugoi gílazuve vee ba, egevelei zalağa gúla nui a gida la songoi liegoi wu, toğa kpalagi zefe volu.

²⁰ Ni é la kpalagi unmoni, é vadi zunui tağili ma, zobo ge la mo ná, é va unmo,

²¹ doğoyeema gonagi a zeelina, kpalagi naa ga gë ga Góogó GALAGI nono, é gë ga zalağa gúla nui nono, ege kpalagi nii feai Góogó GALAGI ve eyesu go.

²² «Ni nui ta a kpalagi veena Góogó GALAGI ve, nii é geyai, é la veeni ná-poganiiti ba,

²³ zalağa gúla nui ga gida songoi liegoi wu, é zoloo konagi liegoi ma, a ye ná, eyesu doğoyeema gonagi zoi zeeli. Zou vee nui ga naama walii liegoi zala, naama voloi no yeei deveai la, mazalo kpalagi veeve Góogó GALAGI ve.

²⁴ Kele doğoyeema gonagi ma, kpalagi ga gaagale ma naa ma, nii é geyani ma, nii zoi doğoi gëa zea ga poganii.

²⁵ «Songoi kpein ka wo é zoloo seizu nadegai ma walii ma, nii ma gae gílagi wupegi ga galamu puugoi.

²⁶ «Nu nape ge la zooga é va ná-togani ma yivo mounge ve Góogó GALAGI ve, mazalo ma mounge kpein ka niina ga Góogó GALAGI nonoi, é gëni ga togani goiti baa ma wolaiti ti-ma yivoiti.

²⁷ Ni toğa gë ga sua gózoai ta, é la gúlaa ga zalağa, toğa unmo, egevelei songoi la, é songoi ma gaagwesu doolugoi gílazuve zefe, é pee ba. Ni é la unmoni, toğa vadi, egevelei songoi la.

²⁸ «Naa voluma, nii kpein nu a kona Góogó GALAGI ma, koligaa zaama ti ga nonoi, naa la zooga vadizu, baa é va unmo, é gëni ga nu vului, baa toganii, baa kpalagi é ga zeağoligi. Nii kpein a gona Góogó GALAGI ma, naa ga gë ga nono ta anii gola nadegai.

²⁹ Anee ni nubusei ve a kona, nu la zooga é va unmo, ta naama nui vaa.

³⁰ «Zoi ná-puusiiti, é gëni ga zoi vaalonogiti, baa guluiti gaawaaiti, ta ga Góogó GALAGI nono, ani ve feai Góogó GALAGI ve.

³¹ Ni nui ta ga po é ná-puusi ma anii ta unmo, toğa songoi ma gaagwesu doolugoi gílazuve zefe, é pee ba.

³² Puusi vai, nii é vilesu nikiiti ba, ta baalagiti, ta boliiti, toganii a levena puu, tukpoi wu, puusi ga ve Góogó GALAGI ve.

³³ Togani nui la zooga é va ziimazeđe ke, ma vagoi ta ma jai zu. Nu la ta maavaliboga ga tagili. Ni nu a ta votogi genna ga tagili, ti felego ta ge ga ani jadegai, ti la zooga unmoosu.»

³⁴ Deveiti kana Gogo GALAGI ti veeni Moize ya, Izilayele nuiti ta vaa ma, Sinayi gizei ma.

Gaalu Sevei Sevei loozeizuve ma woo mɔungiti

Kona vuunaanigɔi (40) niiti Izilaye le nuɔuseiti ti keeni siei ɔa tevebai zu, aisa ti va zeeli minazege zooi ma, ɛ ga Kanaan yooi, fai niiti kpein ti ziɛni, naa ɔa Gaalu Sevei suɔulazu. Sevei laasei pɛuve ga Gaalu Sevei tɔzei, ada felegɔ ɔa su, ti zunuiti tiegɔi lɛzu Izilaye le wolodamai ɔilagilagi pɛ su, niiti ti kɔmave (1:1-54; 26:1-65). Faagwe nu wolai tanigaa ti laave da ga GALA goo wo nui Moize ɔa ɛ Minazege Polɔmai ma zeve loolugɔ mɔungiti sevea, Gaalu Sevei ta zɔiti (Zenɛze, Egezɔde, naa ve Levi Nuiti Ta-Zevei va, ta To Sevei Velesiei). Naa ɔula ve kelema sevei nii ɔɔɔi zu, tɔzei Gaalu Sevei nii woo loozeive ga ɛ ɔe ma GALA ge niima wooiti boni Moize ma (1:1). Toɔa zoo ɔeezu ga gaama balaa ga Moize sevei ɔɔɔzuve zeveni, kele seve ɔe nuiti ti ta ve ba, na volu vele poun. Naama voogi ɔa ga nii, gola baave nu va ɔisie ga Moize a la zoo ɛ to ɔɔɔi na-ɔɔɔmaayeii maamuse (12:3).

Izilaye le nuiti ti ɔeai ma siei laawu tevebai zu, ti kpee mɔinmɔin tooni ga GALA daalɔɔ, ti da ɔaka daalɔɔma, tama ti naama ɔakɔi zɔlɔni ga googaa votegi. Naama voogi ta ɔa ga nii, siegi zu Izilaye le nuiti ti luani la, ti kpee loo GALA daalɔɔma ga Kanaan nuɔuseiti sebei wola wɔɔlɔve (14:1-4). Naa maavele ma, GALA ge ɔeni ma, naama yeeɔeɔalalai zu ɔeɔalalama ɔila ɔegelein kpakologiti saama, ta zaazu pɛ, Izilaye le nuiti ti va le minazege zooi zu. Moize ɔɔɔi kololalai ɔeɛni ga GALA, tama zobo ge la mɔ ɔeni veeni be, ɛ va le minazege zooi zu. Tama anɛɛ ni nuɔusei ɔeni ɔakasɔ, GALA ge ɔeni ba nɔ, ɛ da ɔaa ti maazu. Siegi zu Izilaye le zili nuiti ti GALA kweɛtala ɔala goo wo nui ta zegeni la, nii daa ɔeni ga Balaame, ga ɛ Izilaye le nuɔuseiti foovo, aisa naa mu ge va ɔe, GALA ge vaani bu ga toun ɛ da tuya wooiti nɔ wo (22:1–24:25).

Unsosuve

1. Fai tanigaa woge ɛ lo Izilaye le nuiti gaalu fai va, naa ve ti-vuuzuve ɔete vai va, ta zalaɔa ɔula nuiti tosuve, naa ve vebe aniiti ba, niiti bolodai ɔilagilagi maanɛɛni, ɛ va la zalaɔa ɔulazuve laalao fai zu (1:1–10:10).
2. Izilaye le na-siei ɛ boni tevebai zu (10:11–25:19).
3. Gaalugi velesiei wo fai, ta devei taɔiligaa ti veeni ɛ lo Izilaye le nuiti ba. Naa volu adave tanigaa laasei boge, veti Izilaye le nuiti ti ti-vuuzuveti toni na, ti ɔeai ma liizu ga minazege zooi vo pele, faa woge balaa ɛ lo zooi naa ɔaagwe vele va bolodamaiti zɔɔzu niiti ti vaazu lɛzu zooi zu (26:1–36:13).

Izilaye le Nuiti Keai Ma Sinayi Tevebai Zu

(1:1–10:10)

Izilaye le nuiti gaalu faa mɔungi

¹ ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔɛni Moize vo Sinayi tevebai zu, GALA daagomi sege vele wu, alugi velesiei ma volo mɔungi ma, ti ɔulaai ma Ezipete yooi va, ma ɔonagi velesiei. E ɔeni ma:

² «À Izilaye le nuɔuseiti kpein gaalu, egevelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeiti, wo zunuiti kpein gaalu,

³ ɛ zo kona vuufelegɔ (20) ma, ɛ le zeemaazu, nii ɔɔin seeliai kɔɔɔ vai ma Izilaye le nuiti saama. Wa Aalɔn, wa ti ɔaalu ga kɔuvebei ɔevelei.

⁴ «Zunu ɔilagila ka ɔe wo va, ɛ ɔula bolodai ɔilagilagi zu, zunui nii a ɔe ga peleyege ɔundigii.

⁵ Wele zunuiti daaseigiti ba, niiti ta ɔo wo va:

Luɔɛn vo be, Elisuul, Sedeyuul na-doun zunui,

⁶ Simiyɔn vo be, Selumiyele, Sulisadayi na-doun zunui,

⁷ Zuda vɔ bɛ, Naason, Aminadaɓe ná-doun zunui,

⁸ Isakaal vɔ bɛ, Netaneyele, Suaal ná-doun zunui,

⁹ Zaɓulɔn vɔ bɛ, Eliyaɓe, Ɠelon ná-doun zunui,

¹⁰ Zozefe ná-doun zunuiti pɔ bɛ,

Efelayime vɔ bɛ, Elisama, Amiyude ná-doun zunui,

Manasé vɔ bɛ, Gameliyele, Pedasuul ná-doun zunui,

¹¹ Benzamen vɔ bɛ, Aɓidan, Gideyɔni ná-doun zunui,

¹² Dan vɔ bɛ, Ayiyezeel, Amisadayi ná-doun zunui,

¹³ Asael vɔ bɛ, Pagiyele, Wokelan ná-doun zunui,

¹⁴ Gade vɔ bɛ, Eliasafe, Deyuwele ná-doun zunui,

¹⁵ Nefetali vɔ bɛ, Ayila, Enan ná-doun zunui.»

¹⁶ Naati ka ti ɣeni ga nuɓuseiti gaazuɓeti, ti ti lolini. Ti ɣeni ga ta-wolodamaiti ta-lotugɗiti. Tiya ɗa ti ɣeni ɓalaa ga Izilaye ɗɔɔɓɔgi ma ɗundiɗiti.

¹⁷ Moize ta Aalon ti zunui niiti kpɔni ɓɔɔɔ va, niiti ziimazegegi ɣeni ga tiye ga ti-laaseigiti.

¹⁸ Ti nuɓuseiti pɛ gaaleeni ba, alugi velesiei ma volo mɔungi ma. Ti Izilaye nuiiti kpein gaaluni, eɣvelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeti. Ti zunuiti daaseigiti seveni ga gilagila, é zo kona vuufelegɔ (20) ma, é le zeemaazu,

¹⁹ eɣvelei Ɠoɔɔ GALAGI ma levei veeni la Moize ya. Zekana Moize ta-ɗaalugi woni da Sinayi tevebai zu.

²⁰ Luɓen, Izilaye ná-doun zunu mɔungi, mavofodaiti tetemazu, ti zunuiti gaaluni ga gilagila, eɣvelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeti, é zo kona vuufelegɔ (20) ma, é le zeemaazu, niiti kpein ta la zoo ti li kɔɔmave.

²¹ Luɓen ná-bolodai zu nii gaaluni, naa ɣeni ga zunu waavuunaani maazu ɓɔɔɔ (46.500).

²² Simiyɔn mavofodaiti tetemazu, ti zunuiti gaaluni ga gilagila, eɣvelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeti, é zo kona vuufelegɔ (20) ma, é le zeemaazu, niiti kpein ta la zoo ti li kɔɔmave.

²³ Simiyɔn ná-bolodai zu nii gaaluni, naa ɣeni ga zunu waavuulɔlu maazu taaɓuu unsavagɔ (59.300).

²⁴ Gade mavofodaiti tetemazu, ti zunuiti gaaluni ga gilagila, eɣvelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeti, é zo kona vuufelegɔ (20) ma, é le zeemaazu, niiti kpein ta la zoo ti li kɔɔmave.

²⁵ Gade ná-bolodai zu nii gaaluni, naa ɣeni ga zunu waavuunaani maazu ɓɔlu undɔɔɔ (45.650).

²⁶ Zuda mavofodaiti tetemazu, ti zunuiti gaaluni ga gilagila, eɣvelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeti, é zo kona vuufelegɔ (20) ma, é le zeemaazu, niiti kpein ta la zoo ti li kɔɔmave.

²⁷ Zuda ná-bolodai zu nii gaaluni, naa ɣeni ga zunu waavuulɔfela maazu naani undɔɔɔ (74.600).

²⁸ Isakaal mavofodaiti tetemazu, ti zunuiti gaaluni ga gilagila, eɣvelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeti, é zo kona vuufelegɔ (20) ma, é le zeemaazu, niiti kpein ta la zoo ti li kɔɔmave.

²⁹ Isakaal ná-bolodai zu nii gaaluni, naa ɣeni ga zunu waavuulɔlu maazu naani unnaani (54.400).

³⁰ Zaɓulɔn mavofodaiti tetemazu, ti zunuiti gaaluni ga gilagila, eɣvelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeti, é zo kona vuufelegɔ (20) ma, é le zeemaazu, niiti kpein ta la zoo ti li kɔɔmave.

³¹ Zaɓulɔn ná-bolodai zu nii gaaluni, naa ɣeni ga zunu waavuulɔlu maazu ɓfela unnaani (57.400).

³² Zozefe ná-doun zunui Efelayime mavofodaiti tetemazu, ti zunuiti gaaluni ga gilagila, egevelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeiti, é zo kona vuufelego (20) ma, é le zeemaazu, niiti kpein ta la zoo ti li koomave.

³³ Efelayime ná-bolodai zu nii gaaluni, naa gēni ga zunu waavuunaani undoolu (40.500).

³⁴ Manasé mavofodaiti tetemazu, ti zunuiti gaaluni ga gilagila, egevelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeiti, é zo kona vuufelego (20) ma, é le zeemaazu, niiti kpein ta la zoo ti li koomave.

³⁵ Manasé ná-bolodai zu nii gaaluni, naa gēni ga zunu waavuusava maazu fele unfelego (32.200).

³⁶ Benzamen mavofodaiti tetemazu, ti zunuiti gaaluni ga gilagila, egevelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeiti, é zo kona vuufelego (20) ma, é le zeemaazu, niiti kpein ta la zoo ti li koomave.

³⁷ Benzamen ná-bolodai zu nii gaaluni, naa gēni ga zunu waavuusava maazu loolu unnaanigo (35.400).

³⁸ Dan mavofodaiti tetemazu, ti zunuiti gaaluni ga gilagila, egevelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeiti, é zo kona vuufelego (20) ma, é le zeemaazu, niiti kpein ta la zoo ti li koomave.

³⁹ Dan ná-bolodai zu nii gaaluni, naa gēni ga zunu waavuulozita maazu fele undofela (62.700).

⁴⁰ Aseel mavofodaiti tetemazu, ti zunuiti gaaluni ga gilagila, egevelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeiti, é zo kona vuufelego (20) ma, é le zeemaazu, niiti kpein ta la zoo ti li koomave.

⁴¹ Aseel ná-bolodai zu nii gaaluni, naa gēni ga zunu waavuunaani maazu gila undoolugo (41.500).

⁴² Nefetali mavofodaiti tetemazu, ti zunuiti gaaluni ga gilagila, egevelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeiti, é zo kona vuufelego (20) ma, é le zeemaazu, niiti kpein ta la zoo ti li koomave.

⁴³ Nefetali ná-bolodai zu nii gaaluni, naa gēni ga zunu waavuuloolu maazu sava unnaanigo (53.400).

⁴⁴ Naati tiegoi ga Moizeni ta Aalon ti gaaluni. Zunu puugo maazu felegoiti (12) niiti ti gēni ga Izilayele woloda gundiḡiiti, naati ti boni ti va.

⁴⁵ Izilayele nuiti saama, niiti kpein ti ti gaaluni, egevelei ta-veleyegeiti ti la, é zo kona vuufelego (20) ma, é le zeemaazu, niiti kpein ta la zoo ti li koomave,

⁴⁶ ti gēni ga zunu waaundozita zunu waasavago undoolu puuloolu (603.550).

Levi nuiti ta-vai

⁴⁷ Levi nuiti ta-wolodai zu, ti-gēe velayegeiti bu, ti gaa la gēni luni ti zaama.

⁴⁸ Gooḡo GALAGI boni Moize vo, é gē ma:

⁴⁹ «Mina Levi nuiti ta-wolodamaiti gaalu, mina ti gaalu Izilayele nuiti saama negelēin.

⁵⁰ Sege vele padegai, nii zeele woo gēsui bu, naa ma wotii ve Levi nuiti zea, ta ma zoolaiti kpein, ta nii kpein é ga naama vai. Ta sege vele zēge, ta ná-soolaiti kpein, ti ná-botii gē, ti vu sege vele padegai maagoolii zu.

⁵¹ Siēgi zu sege vele padegai a gēna zēgea la losuve, é va li ada gili, Levi nuiti ta kulakula ba, ti to volu ga niine, ve ta gē zeizu ná. Zoi nape a maaḡugana ná va, nii é la ga Levi ná-bolodai zu nui ta, ta naama nui vaa.

⁵² Izilayele nuiti ta vu ti-vuuzuve ti gilagilagi, ná-bolodai ná-poogi gōbave.

⁵³ Kēle Levi nuiti ta vu sege vele padegai maagoolii zu, nii zeele woo gēsui bu, naa ga a kē nā-ziiḡaawanai mina vuka Izilayele vebēi ma. Levi nuiti ta gē sege vele padegai makesu.»

⁵⁴ Izilayele nuiti ti gōloni, ti deveiti kpein so, niiti Gooḡo GALAGI ti veeni Moize ya.

³¹ Dan ná-kóóógiti ti-liegóí gá gē ga zunu waaungila waavuułóólugó maazu łofela undózita (157.600). Naati ka ta li ga gaabelagi ta ta-voogiti.»

³² Izilayele nuúuseiti ti ti gáaluni ga péléyegēi, ta ta-góóógiti kévelei, ti-liegóí gēni ga zunu waaundózita zunu waasavagó undólu puulóólugó (603.550).

³³ Levi nuiti gaa la gēni luni Izilayele nui zóiti saama, egévelei Góógó GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

³⁴ Izilayele nuiti ti zieni ga deveiti pē, egévelei Góógó GALAGI ma levei veeni la Moize ya. Naa gá é kéeni, ti gēni vuuzu ta-voogi góba. Ta gēna ziaa, ti lo ga ta-woloda velei, ta péléyegē velei.

3

Aalón ná-doun zunuiti ta-wotii

¹ Aalón ta Moize ti-mavofodai vete, siegi zu Góógó GALAGI bóeni la Moize vó Sinayi gizei ma.

² Aalón ná-doun zunuiti daaseigiti kaa: ma mǔngi laaseigi gēni ga Nadaáe, naa vólumai Áđiyu ta Eleazaal, ta Itamaal.

³ Ti gēni ga zalađa ġula nuiti, ġuló ġadegai zieni ti ma, zobogi ve ti ya, ga ti zalađa ġula wotii gē.

⁴ Kéle Nadaáe ta Áđiyu ti zaani Góógó GALAGI gáazu Sinayi tevebai zu, tózei ti vaani ga abu ġiligi. Ti la gēni dounđa zólóni. Eleazaal ta Itamaal ti zalađa ġula wotii gēeni, ti-gēe Aalón dá wéle ti ma.

Levi nuiti ké vai zalađa ġula nuiti ta-wotii zu

⁵ Góógó GALAGI bóeni Moize vó, é gē ma:

⁶ «Va ga Levi mavofodai, é ma nuúuseiti pu zalađa ġula nui Aalón yeema, ga ti dá bó ba.

⁷ Ta gēezu ná-botii zu, ta nuúuseiti ta-wotii, GALA daagómi sege vélei ġakala, ti ti-losuúeti kpein ké, ti daazeeli, é lo sege véle ġadegai va.

⁸ Ti gáađa GALA daagómi sege vélei wu zólóiti ma, ti ti make, ti gē Izilayele nuiti ta-wotii zu, ti ti-losuúe kpein ké, ti daazeeli, é lo sege véle ġadegai vai va.

⁹ Da Levi nuiti fe Aalón ta ná-doun zunuiti zea. Ta veezu be ġegelein, ti gē ga Izilayele nuiti gaazuúe.

¹⁰ Da Aalón ta ná-doun zunuiti sei, ti zalađa ġula wotii gē. Zóí nǔpe a maađuana sege véle ġadegai va, nii é la ga ta-véléyegēi wu nui ta, ta naama nui vaa.»

¹¹ Góógó GALAGI bóeni Moize vó, é gē ma:

¹² «Wéle, gē yimazegea ga Levi nuiti, Izilayele nuiti saama, doun zunu mǔngiti kpein potogi zu, Izilayele anzanuiti ti-loun mǔngiti. Ta ga nǔnóiti.

¹³ Doun zunu mǔngi kpein ka ga nǔnó, é zo naama voloi ma, yeei gē Ezipete yooi zu loun zunu mǔngiti paani la, gē Izilayele loun zunu mǔngiti makeni bóđó vé, é zo nuiti ti-lointi ma, é li suaiti ti-yivoiti pó. Ta ga nǔnó. Nà ga Góógó GALAGI.»

Levi nuiti gaalu fai

¹⁴ Góógó GALAGI devei veeni Moize ya, Sinayi tevebai zu, é gē ma:

¹⁵ «Levi mavofodaiti gaalu, egévelei ta-véléyegēiti ti la, ta ta-wolodamaiti. Da zunuiti kpein gaalu, é zo alu ġila ma, é le zeemaazu.»

¹⁶ Moize ti gáaluni Góógó GALAGI ná-devei zu, egévelei é ma levei zólóni da.

¹⁷ Levi ná-doun zunuiti daaseigiti ti gēni ga: Gēeleson, Kégate ta Melali.

¹⁸ Gēeleson ná-doun zunuiti daaseigiti kaa, egévelei ta-wolodamaiti ti la: Liđini ta Simeyi.

¹⁹ Kégate ná-doun zunuiti daaseigiti kaa, egévelei ta-wolodamaiti ti la: Amalame, Yiseđaal, Ebelón, ta Uziyele.

²⁰ Melali ná-doun zunuiti daaseigiti kaa, eɣɛvelei ta-wolodamaiti ti la: Maali ta Musi. Levi ná-bolodamaiti kana, eɣɛvelei ta-velɛyɛɣɛiti ti la.

²¹ Gɛɛleson mavofodaiti ti ɣɛni ga Li6ini ná-bolodamaiti ta Simeyi nɔnɔiti.

²² Ti-liegɔi ɣɛni ga zunu waadɔfela undɔɔlugɔ (7.500), é zo alu gila ma, é lɛ zeemaazu.

²³ Gɛɛleson ná-bolodamaiti ti-vuuzuvɛ ɣɛni ga seɣɛ vɛɛ ɲadegai voluvelei, folo liizu vɛɛ.

²⁴ Gɛɛleson ná-bolodamaiti ta-ɣundigii ɣɛni ga Eliasafe, Layɛle ná-doun zunui.

²⁵ Ti-losuvɛ ɣɛni ga ti ɣaaɓa GALA daaɣomi seɣɛ vɛɛi vaalobazuvɛ niiti ma: seɣɛ vɛɛ ɲadegai, ta ma vɛɛmazeɣɛi, ta kwepele seɣɛzugoozagi, nii é GALA daaɣomi seɣɛ vɛɛi laavɛ,

²⁶ ta koi ma zasai laavɛ ma ɣwepele seɣɛzugoozagi, ta sasai ma zeɣɛiti, nii é seɣɛ vɛɛ ɲadegai ta zalaɣa ɣulazuvɛ maaɣoolii zu, é vɛɛ ta-ɣaluuti ba. Tiya ɣa ti-ɣasɔ ɣɛni ga botii, nii togai naama aniiti kpein ba.

²⁷ Keɣate mavofodaiti ti ɣɛni ga Amalame ná-bolodamaiti, ta Yiseɣaal nɔnɔiti, naa vɛɛ Eɓelɔn ta Uziyɛle tɔnɔiti ba.

²⁸ Ti-liegɔi ɣɛni ga zunu waadɔsava undɔzita (8.600), é zo alu gila ma, é lɛ zeemaazu. Ti pɛ ka ti ɣɛni seizu ɲadegai ma wotii zu.

²⁹ Keɣate ná-bolodamaiti ti-vuuzuvɛ ɣɛni ga nu yeezazu vɛɛi seɣɛ vɛɛ ɲadegai ɣilazuvɛ.

³⁰ Keɣate ná-bolodamaiti ta-velɛyɛɣɛiti ta-ɣundigii ɣɛni ga Elisafan, Uziyɛle ná-doun zunui.

³¹ Ti-losuvɛ ɣɛni ga ti ɣaaɓa GALA daaɣomi seɣɛ vɛɛi ma zɔɔlai niiti ma: minazeɣɛ kesui, ta taɓalii, ta fitina zeɛ anii, ta zalaɣa ɣulazuvɛti, ta seizu ɲadegai ma zɔɔlaiti kpein, niiti botii ɣɛni ɣɛɛzu ga tiye, ta kwepele seɣɛzugoozagi. Tiya ɣa ti-ɣasɔ ɣɛni ga botii, nii togai naama aniiti kpein ba.

³² Levi nuiti ta-ɣundigii wolai ɣɛni ga Elezaal, zalaɣa ɣula nui Aalɔn ná-doun zunui. Tɔ ɣa é ɣɛni wɛɛzu Levi nuiti ma, niiti ti ɣɛni seizu ɲadegai ma wotii zu.

³³ Melali mavofodaiti ti ɣɛni ga Maali ná-bolodamaiti ta Musi nɔnɔiti.

³⁴ Ti-liegɔi ɣɛni ga zunu waadɔzita unfelegɔ (6.200), é zo alu gila ma, é lɛ zeemaazu.

³⁵ Melali ná-bolodamaiti ta-velɛyɛɣɛiti ta-ɣundigii ɣɛni ga Suliyɛle, Aɓiyayile ná-doun zunui. Ti-vuuzuvɛ ɣɛni ga seɣɛ vɛɛ ɲadegai ɣilazu vɛɛi nu ɣɔvɛzuvɛ.

³⁶ Ti-losuvɛ ɣɛni ga ti ɣaaɓa GALA daaɣomi seɣɛ vɛɛi vaalobazuvɛ niiti ma: seɣɛ vɛɛ ɲadegai zuzo guluuti, ta ma wulu zɔkpɔiti, ta ma lɔkpalaiti, ta ta-labuuti, ta ta-zɔɔlaiti kpein niiti botii ɣɛni ɣɛɛzu ga tiye,

³⁷ ta tɔkpalaiti ti ɣɛni ga koi ma zasai, é ɣooli ma, é vɛɛ ta-labuuti ba, ta ti zuzo kɔluuti, ta ta-ɣaluuti.

³⁸ Moize-o, Aalɔn ta ná-doun zunuiti-yo, ti vuuni seɣɛ vɛɛ ɲadegai ɣakalavɛ, folo ɣulazu vɛɛi, GALA daaɣomi seɣɛ vɛɛi laavɛ. Ti ɣɛni seizu ɲadegai ma wotii ɣɛɛzu Izilayɛle nuiti daaseigi zu. Zoi nɔpɛ a la maaɓuɣana ná va, ta naama nui vaa.

³⁹ Levi nuiti kpein, niiti Moizeni ta Aalɔn ti ti ɣaaluni, zunuiti, é zo alu gila ma, é lɛ zeemaazu, eɣɛvelei ɣooɣɔ GALAGI ná-devei ɣɛni la, é lo pɛɛyɛɣɛiti ba, ti ɣɛni ga zunu waavuufɛle maazu felegɔ (22.000).

Doun mɔungiti unmɔɔ fai

⁴⁰ ɣooɣɔ GALAGI ɣɛni Moize ma: «Doun zunu mɔungiti kpein gaalu Izilayɛle nuiti saama, é zo alu gila ma, é lɛ zeemaazu, è ti-laaseigiti sɛvɛ.

⁴¹ Da Levi nuiti fe bɛ, Izilayɛle nuiti ti-loun zunu mɔungiti potogi zu. Nà ga ɣooɣɔ GALAGI. Levi nuiti ta-loganiiti ta ɣɛ ga nɔnɔ, Izilayɛle nuiti ta-logani zine mɔungiti potogi zu.»

⁴² Moize doun zunu mɔungiti kpein gaaluni Izilayɛle nuiti saama, eɣɛvelei ɣooɣɔ GALAGI ma levei veeni la zea.

⁴³ Doun zunu mǎungi kpein gaaluni, é zo alu gila ma, é le zeemaazu. Ti-liegɔi ɣeni ga waabuufele maazu fele unfele puulɔfela maazu savago (22.273).

⁴⁴ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔeni Moize ɔɔ, é ɣe ma:

⁴⁵ «Levi nuiti fe bè, Izilaye le nuiti ti-loun zunu mǎungiti potogi zu, ta Levi nuiti ta-loganiiti, Izilaye le nuiti ta-loganiiti potogi zu. Levi nuiti ta ɣe ga nɔnɔ. Nà ga Ɔɔɔɔ GALAGI.

⁴⁶ Izilaye le nuiti ti-loun zunu mǎungiti, zunu unfele puulɔfela maazu savago (273) unmɔɔ fai zu, nii daai ma, ti yɔɔɔzu ma ta Levi nuiti,

⁴⁷ naa ɣa ga da wali ɣae ɔɔludɔɔlu kula ti ɣilagilagi unmɔɔ fai zu. Wali ɣaei naa zoloo seizu ɲadegai ma walii ma, nii buɲegi ga galamu puugo.

⁴⁸ Da walii naa ve Aalɔn ta ná-doun zunuiti zea, ga naati unmɔɔ ganii, niiti ti-liegɔi a leve Levi nuiti tieɔi va.»

⁴⁹ Moize unmɔɔgi ma walii zoni, é ɣula naati zea, niiti ti-liegɔi ɔɔɔni Levi nuiti maazu, ti unmɔɔgai,

⁵⁰ é walii zoni, é ɣula Izilaye le nuiti ti-loun zunu mǎungiti zea, é ɣe ga wali ɣae waagila unsava puulɔzita maazu ɔɔlugo (1.365), eɣevelei seizu ɲadegai ma walii la.

⁵¹ Moize unmɔɔgi ma walii veeni Aalɔn ta ná-doun zunuiti zea, é zoloo Ɔɔɔɔ GALAGI ná-devei ma, eɣevelei Ɔɔɔɔ GALAGI Moize ɔɔɔi leveni la.

4

Kegate nuiti ta-wotii

¹ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔeni Moize ta Aalɔn ɔɔ, é ɣe ti ma:

² «Kegate mavofodaiti gaalu, Levi ná-doun zunuiti saama, eɣevelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyeɣeiti,

³ é zo kona vuusavago (30) ma, é li kona vuulɔlugo (50) ɔɔ, nii nɔɲegi a zoloo GALA daagɔmi seɣe velei ma wotii ta ɣee vai ma.

⁴ «Kegate mavofodaiti ta-wotii veɛ, ta ɣe keɛzu GALA daagɔmi seɣe velei wu: ada ɲadega wolai ma ɣasɔi ɣa ɣe ti unma.

⁵ Siegi zu ta ɣe liizu la, ti zeɣe ti-vuuzuve, Aalɔn ta ná-doun zunuiti ta kwepele seɣezugoozagi ɣula, ti zeele woo ɣesui maavelevele la,

⁶ zie wu zua ɣɔlɔi veɛ ma, ti seɣe ɔiinii veɛ maazu, naa volu ti kesui zeɣe wulu zɔkpɔiti to ba.

⁷ «Ta seɣe ɔiinii veɛ taɔalii ma, nii bului laazu ga GALA be, ti digiiti sei maazu, ta tazaiti, puya zalaɣai vaa zu, ta kokoiti, ta ziawoiti. Buluiti ti veai GALA be, naati ta ye ná taɔalii ɣa.

⁸ Ta peɛmazeɣe ɔɔi sɔsɔgi veɛ ma aniiti ma, naa volu ti zie wu zua ɣɔlɔi velevele ti ma, naa volu ti taɔalii zeɣe wulu zɔkpɔiti to ba.

⁹ «Ta seɣe ɔiinii zeɣe, ti felevele fitina zei anii ma, wozagala fai zu, ta ná-fitinaiti, ta ná-salava zo sɔlaiti, ta ná-salava zeɣe anɲakaiti, ta ná-gulo anɲakaiti, ná-botii ɣee vai ma.

¹⁰ Ta ti maavelevele, ta ná-sɔlaiti kpein, zie wu zua ɣɔlɔi zu, ti ti la kasɔ zeɣe wului ma.

¹¹ «Ta peɛmazeɣe ɔiinii veɛ zalaɣa ɣulazuve ma, nii zanugi zieni maave, ti maavelevele ga zie wu zua ɣɔlɔi, naa volu ti seɣe wulu zɔkpɔiti to ba.

¹² Ta anɲakaiti kpein seɣe, niiti ti botii ɣeezu ga tiye seizu ɲadegai zu, ti ti vu seɣe ɔiinii zu, ti ti maavelevele ga zie wu zua ɣɔlɔi, naa volu ti ti la kasɔ zeɣe wului ma.

¹³ «Ta zalaɣa ɣulazuve ma yuvui ɣula su, ti peɛmazeɣe ɔɔigi veɛ niina gaazu,

¹⁴ naa ɣa ti sɔlaiti kpein puuzu maazu, niiti ti ga ná-botigɛ aniiti: abu zeɣe aniiti, sua zɔɔ mite wolaiti, peluiti, ta ɲama vaza anɲakaiti. Naa voluma ta zie wu zua ɣɔlɔi veɛ ti pe maazu, ti seɣe wulu zɔkpɔiti to ba.

¹⁵ «Siegi zu Aalɔn ta ná-doun zunuiti ti ɓesu la ga seizu ɲadegai ta sɔɔlaiti maavelevele, ti lii ziegi zu, ti va zeɓe vuuzuve, Keɓate ná-nuiti ta va niina, ti ti zeɓe. Kele ti mina yeevɔɔɓɓu ada ɲadegai ma anii ta va, ti va za. Keɓate mavofodaiti tosuve ɓana, GALA daagomi sege vɛlei ná-fai zu.

¹⁶ «Zalaɓa ɓula nui Aalɔn ná-doun zunui Elezaal losuve ɓa ga, é da wele fitinai ná-gulɔi ma ta ansansegi, ta vɛɛ zalaɓai é ɓulazu folo-o-folo, ta siɛma wulo ɲadegai. Toɓa sege vɛle ɲadegai ma welema vai kpein ke, ta bu anii kpein, ta seizu ɲadegai, é vɛɛ ma zɔɔlaiti kpein ba.»

¹⁷ Ɔɔɔɓɓ GALAGI ɓɔɛni Moize ta Aalɔn vɔ, é ɓe ti ma:

¹⁸ «À mina va bu ga Keɓate nuiti ta-wolodai ma vɛleyegeiti ma zuwu ɓaaleve Levi nuiti saama.

¹⁹ Wele pelegi maanɛai wo ke la ti vɛ, nii a ke ti zɛnvui wo, ti mina za: Siegi zu ti vaazu la ani ɲadegaiti pɔ ɓɛ, ɗɛi é ga Aalɔn, wa è-loun zunuiti, wa le, wo ɛɛ tosuve leɛ la, nii maanɛai é ke.

²⁰ Keɓate nuiti ti maa la nɛɛni, ti va le ada ɲadegai eyesu pɛ, naa vɛɛ faa zu, anɛɛ yeeɓɛɓala go nɔ laawu, ti va za.»

Gɛɛlesome nuiti ta-wotii

²¹ Ɔɔɔɓɓ GALAGI ɓɔɛni Moize vɔ, é ɓe ma:

²² «Gɛɛleson mavofodai gaalu, eɓɛvelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-vɛleyegeiti.

²³ Da zunuiti kpein gaalu, é zo kona vuusavagɔ (30) ma, é li kona vuulɔɔlugɔ (50) vɔ, nii nɔpɛgi a zoloo GALA daagomi sege vɛlei ma wotii ta ɓɛɛ vai ma.

²⁴ Wele nii ɓa é ɓɛɛzu ga Gɛɛleson nuiti ta-vɛleyegeiti tosuve, nii ta ke, ta nii ta sege:

²⁵ Ta da sege vɛle ɲadegai ma landaiti sege, ta GALA daagomi sege vɛlei, ta ma vɛɛmazegaiti, ta zie wu zua ɓɔɔi é vɛɛzu ti maazu, ta kwepele segezugoozagi é GALA daagomi sege vɛlei laave,

²⁶ ta kooi ma zasai, nii é sege vɛle ɲadegai ta zalaɓa ɓulazuve maagoolii zu, ta sasai laave ma ɓwepele segezugoozagi, é vɛɛ ta-ɓaluiti ba, ta naama zɔɔlaiti kpein. Ta botii kpein ke, nii togai naa va.

²⁷ Gɛɛleson mavofodaiti ta ta-wotii kpein ke Aalɔn ta ná-doun zunuiti ta-levei wu, ti naama ɓasɔi zeɓe, nii maanɛai ti sege, ti ti-losuve laazeeli.

²⁸ Pele ɓana Gɛɛleson nuiti ta-vɛleyegeiti ta-wotii a ɓe la, é lo GALA daagomi sege vɛlei vai va. Ta ke, ti daazeeli zalaɓa ɓula nui Aalɔn ná-doun zunui Itamaal ná-devei wu.

Melali nuiti ta-wotii

²⁹ «Da Melali mavofodaiti gaalu ɓalaa, eɓɛvelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-vɛleyegeiti.

³⁰ Da zunuiti kpein gaalu, é zo kona vuusavagɔ (30) ma, é li kona vuulɔɔlugɔ (50) vɔ, nii nɔpɛgi a zoloo GALA daagomi sege vɛlei ma wotii ta ɓɛɛ vai ma.

³¹ «Wele, nii ɓa maanɛai ga ti da sege, GALA daagomi sege vɛlei ma zɔɔlaiti su: sege vɛle ɲadegai zuzo guluiti, ta ma wulu zɔkpɔiti, ta ma lɔkpalaɓi, ta ma labuiti,

³² ta tɔkpalaɓi ti ɓɛni ga kooi ma zasai, é ɓooli ma, é vɛɛ ta-labuiti ba, ta ti zuzo kɔluiti, ta ta-ɓaluiti, ta sɔɔlai nii kpein fizɔgai ti loda vai zu. Wa ɛɛ ná-sɔɔla leɛ la, nii a ɓe segezu.

³³ Pele ɓana Melali nuiti ta-vɛleyegeiti ta-wotii a ɓe la, ta ti-losuve, é lo GALA daagomi sege vɛlei vai va. Naa ɓa ta ɓe keɛzu Itamaal yeezu, nii é ga zalaɓa ɓula nui Aalɔn ná-doun zunui.»

Levi nuiti gaalu fai, niiti ti ɓɛni botii zu

³⁴ Moize ta Aalɔn ta nuɓuseiti ta-ɓundiɓiiti ti Keɓate mavofodaiti gaaluni, eɓɛvelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-vɛleyegeiti,

³⁵ é zo kona vuusavagɔ (30) ma, é li kona vuulɔɔlugɔ (50) vɔ, nii nɔpɛgi a zoloo GALA daagomi sege vɛlei ma wotii ta ɓɛɛ vai ma.

³⁶ Nii gaaluni ta-wolodamaiti su, naa gɛni ga zunu waafelego undofela puulɔɔlugɔ (2.750).

³⁷ Kefate ná-bolodamaiti kana, ti ti gɛaaluni, nii kpein é gɛni botii gɛɛzu GALA daagfomi sege velei wu. Moize ta Aalon ti ti gɛaaluni, egɛvelei Goofo GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

³⁸ Gɛɛleson mavofodaiti ti gɛaaluni, egɛvelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeiti,

³⁹ é zo kona vuusavago (30) ma, é li kona vuulɔɔlugɔ (50) ɔɔ, nii nɔpɛgi a zoloo GALA daagfomi sege velei ma wotii ta gɛɛ vai ma,

⁴⁰ nii gaaluni, egɛvelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeiti, naa gɛni ga zunu waafelego undozita puusavago (2.630).

⁴¹ Gɛɛleson ná-bolodamaiti kana, ti ti gɛaaluni, nii kpein é gɛni botii gɛɛzu GALA daagfomi sege velei wu. Moize ta Aalon ti ti gɛaaluni, egɛvelei Goofo GALAGI ma levei veeni la ti ya.

⁴² Melali ná-bolodamaiti ti gɛaaluni, egɛvelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeiti,

⁴³ é zo kona vuusavago (30) ma, é li kona vuulɔɔlugɔ (50) ɔɔ, nii nɔpɛgi a zoloo GALA daagfomi sege velei ma wotii ta gɛɛ vai ma,

⁴⁴ nii gaaluni, egɛvelei ta-wolodamaiti ti la, naa gɛni ga zunu waasavago unfelego (3.200).

⁴⁵ Melali ná-bolodamaiti kana, ti ti gɛaaluni. Moize ta Aalon ti ti gɛaaluni, egɛvelei Goofo GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

⁴⁶ Levi nuiti, Moize ta Aalon ta Izilayele nuiti ta-gundigiiti ti ti gɛaaluni, egɛvelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-veleyegeiti,

⁴⁷ é zo kona vuusavago (30) ma, é li kona vuulɔɔlugɔ (50) ɔɔ, nii nɔpɛgi a zoloo GALA daagfomi sege velei ma wotii ta gɛɛ vai ma,

⁴⁸ ti-liegɔi gɛni ga zunu waadɔsava undɔɔlugɔ puulɔsava (8.580).

⁴⁹ Goofo GALAGI ga é devei veeni ga ti ti gɛaalu, Moize ɛɛ ná-boti lɛɛni la, nii maanɛai é kɛ, ta kasɔi nii maanɛai é sege, egɛvelei Goofo GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

5

Togi é lo nade fai va

¹ Goofo GALAGI bɔɛni Moize ɔɔ, é gɛ ma:

² «Devei ve Izilayele nuiti zea ga ti naati kpein kula bɔfo zaama ti-vuuzuve, niiti ti gɔzɔai ga gee zeeɛɛi, ɔaa kalapa kolegi, ɔaa ti vɔɔguai poomai ta va.

³ E gɛni ga zunu ɔaa anzanu, wa ti gɔla wo-vuuzuve va, ti mina wo-vuuzuve gɔzo, ve gè zeini ná wo zaama.»

⁴ Izilayele nuiti ti woozogi gɛɛni, ti naama nuiti kpein kulani ti-vuuzuve va, ti li ná voluve, egɛvelei Goofo GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

Unmai ma vaazuɛɛɛi

⁵ Goofo GALAGI bɔɛni Moize ɔɔ, é gɛ ma:

⁶ «Bɔɛ Izilayele nuiti pɔ, é gɛ ti ma: Ni zunu ɔaa anzanu a ɔaagfona nui ta ma, toga gɛ ga ladalala nu Goofo GALAGI letema, kɛni é leve ga sɔba nu.

⁷ Toga laa zo ga ga kotoi é kɛai. Toga ma anii gaagfale ma naa ɔɔ, nii é ɔaagfogai ma, é kpɔ ba ga ma gaagwesu lɔɔlugɔi zeizu gɛlagi.

⁸ Ni nui nii kpaagfomai wogai la, naa za, tama ná-pogani zege nu la ná, nii faazuɛɛɛi a wo zeezaama, aniiti kpein ta ve Goofo GALAGI ve, naa ga ga zalaɔa gɔla nui ga ta ve zea, é ɔɔ baala sinɛi va, é ga koto gba zalaɔai sɔba nui ve.

⁹ Veɛani nadeagai kpein Izilayele nuiti ta kula, faanɛɛ gelei nii a zege ba, é ve zalaɔa gɔla nui ya, naa ga gɛ ga naa nɔnɔ.

¹⁰ Nii nui feeze Gooɔɔ GALAGI vɛ, naa ɔa ve zalaɔa ɔula nui ya, nii nui a fe zalaɔa ɔula nui ya, naa nɔnɔ ɔana.»

Tolo vai é vile anzanui va

¹¹ Gooɔɔ GALAGI ɔɔɛni Moize vɔ, é ɔe ma:

¹² «Bɔɛ Izilaye nui ti pɔ, é ɔe ti ma: Wele nii maanɛai wo ke, ni anzanui ta a sinigi yaavana, é ɔe be ga ladalala nu.

¹³ Ni zunu ɔili ka laana la, sinigi la ɔoleni ma, tɔɔzei é ɔɔɔ ɔɔɔvɛ dɔɔɔfuzu, zeele la ná, a zeele woo wo daalɔɔma, tama é la zoni ná keɛzuve,

¹⁴ siegi zu tolo ɔigi ɔeezu la sinigi vɛ, é zoovi anzai ma, é ɔeni ga ɔite vaa ɔaa zee,

¹⁵ toɔa vaa la zalaɔa ɔula nui vɔ be, moloji nii é ga wɔɔlezegi, toɔa naama ɔeezi kilo savago zee, é ke be ga zalaɔai, é mina gulo vu ma, é mina ansanse pu ma, mazɔɔ toɔa ga tolo zalaɔai, vee zalaɔai nii é faaɔaaza golai ma vai loozu nu ɔisu.

¹⁶ «Zalaɔa ɔula nui ɔa maaɔuɔa ga anzanui seizu ɔadegai va, é lo Gooɔɔ GALAGI ɔakala.

¹⁷ Toɔa zie ɔadegai zaɔa pɔɔ ligi zu, é sege vee ɔadegai ma vufiligi yee, é pu su.

¹⁸ Toɔa anzanui ɔaalo Gooɔɔ GALAGI ɔaazu, é nɔungi vie, é vee zalaɔai ve zea, nii é ná-faaɔaazagi ma ɔizesui wosu, naa ɔa é ga tolo zalaɔai, kele zalaɔa ɔula nui ɔɔɔi ɔa foovoo de wanai zo ya.

¹⁹ Toɔa ɔe anzanui ma: «Da ɔonazu ga: Ni zunu ɔili ge la de laani ga de, é la de ɔɔɔ ɔɔɔni, é va è-zinigi yaava, kaipa é zeini be, naazu foovoo de wanai nii mina faa ɔɔu nɔpe ke ga de.

²⁰ Kele tama, é zeidai ma zini be, ni é è-zinigi yaava, é ɔɔɔ ɔɔɔ, é la zunu ɔili koba,

²¹ da ɔonazu, é yeezei niima voovooiti bu: Gooɔɔ GALAGI è-balaiti fɔ, é è-ɔogi le da, eyesu da-nubuseiti ta ɔena foovoo loa, ti pokɔɔ é ma.

²² Foovoo dei tei ge lo é ɔoozu, é è-ɔogi le da, é è-balaiti fɔ! Anzanui ɔa ɔooɔaavote, é ɔe ma: «Ungo, é ɔe ɔana!»

²³ «Zalaɔa ɔula nui ɔa foovoo vai niiti seve sevei zu, é gba zie wanai wu.

²⁴ Toɔa zie wanai naa lo anzanui la, nii é ga foovoo dei, é kpɔle, é yei koozu.

²⁵ Aisa naa va ɔe, zalaɔa ɔula nui ɔa tolo zalaɔai zee anzanui ya, é dateɔe vai ma voogi ɔe Gooɔɔ GALAGI ɔaazu, naa volu é vaa la zalaɔa ɔulazuve.

²⁶ Zalaɔa ɔula nui ɔa zeeɔe gila sege ba, é make ga ɔizesui, é gala, zalaɔa ɔulazuve, naa voluma, é zie ve anzanui ya, é kpɔle.

²⁷ Ni gaama ve ga é ɔɔɔ ɔɔɔvɛ, é ɔe ga ladalala nui sinigi vɛ, foovoo dei ɔa yei koozuve, é naa wona, kogi le da, kpɔlaiti ta vɔ, eyesu ná-nubuseiti ta ɔena foovoo loa, ti pokɔɔ ma.

²⁸ Kele ni anzanui la ɔɔɔ ɔɔɔni, ni ɔadegɛ, faa ɔɔu nɔpe ge la ɔea la, toɔa zoo é dounɔa zɔɔ volu.

²⁹ «Naa ɔa é ga togi é vile tolo vai va, siegi zu anzanui é zini be, é sinigi yaavazu la, é ɔɔɔ ɔɔɔ,

³⁰ ɔaa ni tolo yii a lɔna zunui ta yiima, é zoovi anzai ma koloɔolo fai zu. Toɔa ɔula la Gooɔɔ GALAGI ɔakala. Zalaɔa ɔula nui ɔa naa ɔe, nii kpein sevei togi zu.

³¹ Anzazinigi ɔa ɔe ga sɔbalala nu naazu, anzanui ná-faaɔaaza golai ma ɔasɔi ɔa la tɔ ɔɔɔi unma.»

6

Nuiti ti ɔɔɔ ɔalivaazu

Gooɔɔ GALAGI ma

¹ Gooɔɔ GALAGI ɔɔɛni Moize vɔ, é ɔe ma:

² «Bɔɛ Izilaye nui ti pɔ, é ɔe ti ma: Siegi zu zunui ta, ɔaa anzanui ta ɔɔɔ ɔalivaazu la Gooɔɔ GALAGI vɛ, é ɔɔɔ ɔalivaa minazefegi wo,

³ kɛni é ɓɔɓɔ zo, é mina dɔɔ ɓɔle, ɓaa kpɔɔle ani nɔpɛ a nu ɟaazulati, é mina dɔɔ laɓa ɓɔle, anɛ kpɔɔle ani laɓai ta ma zii nɔpɛ nii a nu zo, é mina leezɛin ma ɗɛi ta ɓɔle, é mina leezɛin ta mi, ma wundui ɓaa ma vɔɔi.

⁴ Eyɛsu kalivaa ziegi ɓɛ, é mina leezɛin vaalobazuɓɛ tanɔpɛ mi, é zo ma ɟaei ma, é li ma ɟɔɓɔ pɔ.

⁵ «Naama yeeɟɛɟalalai kpein daawu, niiti kalivaai ti zu Ƴooɟɔ GALAGI ma, nɔungi mina wo, eyɛsu naama yeeɟɛɟalaiti daazeeli, toɟa ɲade niina, é nɔundɛɟai ta kpɛɛiti zɛ ná.

⁶ «Yeeɟɛɟalalai kpein daawu, é deveai ga é ɓɔɓɔ ɟaliva Ƴooɟɔ GALAGI ma, é mina maaɓuɟa nu ɓooma va.

⁷ E mina ɓɔɓɔ ɟɔɔɔ tɔgi letemazu, kɛɛɟɛ ɓɛ, ɓaa dee, ɓaa kɛɛɟɛloun zunu ɓɛ, ɓaa baazeela ɓɛ, ni naa ta a zaana, mazɔɓɔ ná-kalivaa vai GALA ma, naama ɓoogi ɟa unmaɓɛ.

⁸ Kalivaa ziegi kpein daawu, toɟa ga nu ɲadɛɟai Ƴooɟɔ GALAGI ɓɛ.

⁹ «Ni nui ta a zaana koba kpaun, nɔungi é kalivaai, naa ɟɔɔɔ, toɟa nɔungi wo ta kpɛɛi, folo lofelasiei ma, ná-ɲade foloi.

¹⁰ Foloi loɓavasiei, toɟa li ga kpumago felegɔ ɓaa poopɔ kpokpa felegɔ zalaɟa ɟula nui ɓɔ, GALA daaɟomi seɟɛ vɛɛi laaɓɛ.

¹¹ Zalaɟa ɟula nui ɟa gila kula ga koto gba zalaɟai, é zɔi ɟɛ ga gala zalaɟai, kotoi kɛai ga é yeevɔɔɟu poomai va, naa gbaai ɟana. Naama voloi nɔ zu, toɟa nɔungi ɟaliva mɔnɔ ga niinɛ.

¹² Toɟa ɓɔɓɔ ɟaliva volu ga niinɛ Ƴooɟɔ GALAGI ma, ná-kalivaa yeeɟɛɟalaiti faa zu é ɟɛa deveni. Toɟa kona gila baala sinei ɟula ga faazuɓɛɛɛ zalaɟai. Foloiti ti levegai, é mina mɔ naati gaalu, tɔɔzei ná-kalivaa voloiti ti ɟɔɔɔni.

¹³ «Tɔgi ɓɛɛɛ é vile ɓɔɓɔ ɟalivaa vai va: Foloi ná-kalivaa vai ɓesu la, naama voloi ta vaa la GALA daaɟomi seɟɛ vɛɛi laaɓɛ.

¹⁴ Toɟa ná-zalaɟai ɟula Ƴooɟɔ GALAGI ɓɛ: kona gila baala sine ɟila, nii nɛɛɓuzu la ba, naa ɟa ɟɛ ga gala zalaɟai, ta kona gila baala saa ɟila, nii nɛɛɓuzu la ba, naa ɟa ɟɛ ga koto gba zalaɟai, ta baala sine wolai, nii nɛɛɓuzu la ba, naa ɟa ɟɛ ga ziilei zalaɟai.

¹⁵ Bului leɓɛ la su, toɟa va ɓalaa ga naama ɓɔɓɔgi: bului kpɛɛai ga bulu vukɔ vagoi, gaayɔgai ga gulɔi, ta bulu leɓɛɛiti leɓɛ la su, gulɔi ɓuai ma, é ɓɔ ta-veɓɛ zalaɟaiti ba, ta ta-ɓuya zalaɟaiti.

¹⁶ Zalaɟa ɟula nui ɟa va ga ti pɛ Ƴooɟɔ GALAGI ɟakala, é ná-koto gba zalaɟai ɟula, ta ná-gala zalaɟai.

¹⁷ Toɟa baala sine wolai ɟula ga ziilei zalaɟai Ƴooɟɔ GALAGI ɓɛ, ta bului leɓɛ la su, naama ɓɔɓɔgi, é kpɔ ná-veɓɛ zalaɟai va ta ná-puya zalaɟai.

¹⁸ Nui kalivaai, naa ɟa nɔungi wo, GALA daaɟomi seɟɛ vɛɛi laaɓɛ. Toɟa nɔundɛɟai zeɟɛ ta kpɛɛi, é ti vili abui ɟa, nii é ziilei zalaɟai wu.

¹⁹ Zalaɟa ɟula nui ɟa baala sine wolai ma ɓakigi zeɟɛ, nii gilii, ta bulu ɟila leɓɛ la su, ta bulu leɓɛ ɟila leɓɛ la su, é fe nui naa ya, nii é ɓɔɓɔ ɟalivaai, naa a ɓena ga nɔungi wo.

²⁰ Naa volu, zalaɟa ɟula nui ɟa ti lateɟɛ vai ma ɓoogi ɟɛ Ƴooɟɔ GALAGI ɟaazu. Daami-anigi naati ɲadɛɟɛ, ta ɟɛ ga zalaɟa ɟula nui nɔnɔ, é ɓɔ ma ɟɛkegi ta ma ɓalai va, niiti ti ɟula ga dateɟɛ vai ma ɓoogi. Naa ɟɛa vɔluma, nii é ɓɔɓɔ ɟalivaai, naa ɟa zoo é dɔɔi ɓɔle niina.

²¹ «Tɔgi ɟana é vile naama nui va, nii é ɓɔɓɔ ɟalivaazu, é minazeɟɛgi ɟɛai, nii maanɛai é kula ga zalaɟai Ƴooɟɔ GALAGI ɓɛ kalivaa vai zu, gaalu ge la naa va, nii a ɟɛ ga faanɛi ma zobogi ɓɛ ga é kɛ. Toɟa kɛ eɟɛvelei a minazeɟɛ la, é ɓɔ naa va, nii tɔgi bogai, é vile nui ɟalivaa vai va.»

Tuyai loo vɛɛi

²² Ƴooɟɔ GALAGI ɓɔɛni Moize ɓɔ, é ɟɛ ma:

²³ «Ƴɔɛ Aalɔn ta ná-doun zunuiti pɔ, é ɟɛ ti ma: <Wɛɛ, vɛɛ ɟa wa ɟɛ tuyai loozu la Izilayele nuiti ɓɛ, wa ɟɛ ti ma:

²⁴ Goofo GALAGI tuya loo wo ve, e wo make!

²⁵ Goofo GALAGI yeezei wo wu ga pagu!

E zaalai la wo ma!

²⁶ Goofo GALAGI wele wo ma!

E ziileigi ve wo ve!»

²⁷ «Zekana ta woofula la ma, Izilayele nuiti ta-vaa zu, nun na, na tuya loo ti ve.»

7

Botii lozei vai sege vele nadegai wu

¹ Yeei Moize beni da ga sege vele nadegai lo, e gulo nadegai zienu ma, e fe GALA be. E keenu gana na ga ma zolaiti, naa ve zalafo gulazuve va, ta ma zolaiti.

² Peleyege gundigiti, ti ga bolodaiti ta-gundigiti ti maabugani. Teiti ti loni gaalugi untufo.

³ Ti vaani ga vebaniiti Goofo GALAGI ve: wotolo lozita ti maazuvei, ta nika puugo maazu felego (12), kundigi felego wotolo gila, nika gilagila. Ti vaani ga tiye sege vele nadegai laave.

⁴ Goofo GALAGI beni Moize va, e ge ma:

⁵ «Ta-vebaniiti so. Wotoloi niiti, ta nika niiti, ta lo GALA daagomi sege vele ma wotii zu. Da kaliva Levi nuiti ma, egevelei ti gilagilagi ta-wotii bedema vai la.»

⁶ Moize yeezeini wotoloi bu, ta nika, e ti gaagwe Levi nuiti ba.

⁷ E wotolo felego zegeni, ta nika naanigo, e fe Geleson na-nuiti zea, egevelei ta-wotii bedema vai geni la.

⁸ E wotolo naanigo ta nika losava ve Melali na-nuiti zea, tozei botii liego va, ti geni keezu Itamaal yeezu, zalafo gula nui Aalon na-doun zunui.

⁹ E la geni ta veeni Kegate na-nuiti zea, mazolo naati ka ani nadegaiti ma gaso geni ti unma, keni ti bena ti zefe goma.

Zalafo gulazuve laalao fai ma vebaniiti

¹⁰ Kundigiti ti vaani ga ta-vebaniiti, voloi ti zalafo gulazuve veeni la GALA be, ti daalao, ti gulo nadegai zie ma. Kundigiti ti vaani ga ta-vebaniiti zalafo gulazuve gkalave.

¹¹ Nazu ga Goofo GALAGI geni la Moize ma: «Kundigiti ti va ga ta-vebaniiti, ti gilagilagi pe, nu gila, folo gila, zalafo gulazuve laalao fai zu.»

¹² Folo mungi, Naason, Aminadabe na-doun zunui vaani, e na-vebaniiti le. Naa ga e geni ga Zuda mavofodai noni.

¹³ E vaani ga tazai, e ga walii, buge ga kilo gila ta tukpe (1,5), ta koko gila, e ga walii, buge ga galamu undosava (800), egevelei seizu nadegai ma gogogi geni geezu la, ti felego pe daavega geni de ga bulu vuko vagoi, gaayogai ga gulo, e va ge ga veb zalafoi,

¹⁴ ta zanu aninaka gila, buge ga galamu ungila puugo (110), daavegai ga ansanegi.

¹⁵ E vaani balaa ga nika zine bokpa gila, ta baala sine wola gila, ta kona gila baala sine gila, gala zalafoi vai zu,

¹⁶ ta boli zine gila, koto gba zalafoi vai zu,

¹⁷ ta nika felego, ta baala sine wola lolugo, ta boli zine lolugo, ta kona gila baala sine lolugo, ti ge ga ziilei zalafoi. Aminadabe na-doun zunui Naason na-vebaniiti geni ga naa.

¹⁸ Foloi velesi, Netaneyele, Suaal na-doun zunui, Isakaal mavofodaiti ta-gundigiti vaani, e na-vebaniiti le.

¹⁹ E ɣɛni ga tazai, é ga walii, buɲɛgi ga kilo ɣila ta tukpɛ (1,5), ta koko ɣila, é ga walii, buɲɛgi ga galamu undɔsava (800), eɣɛvelei seizu ɲadegai ma ɣɔɣɔgi ɣɛni ɣɛɛzu la, ti felego pɛ daavega ɣɛni de ga bulu vuko vagɔi, gaayɔgai ga gulɔi, é va ɣɛ ga vɛɛ zalaɣai,

²⁰ ta zanu anɪɲaka ɣila, buɲɛgi ga galamu ungila puugo (110), daavegai ga ansansegi.

²¹ E vaani balaa ga nɪkɛ zɪnɛ bokpa gila, ta baala sɪnɛ wola ɣila, ta kona gila baala sɪnɛ ɣila, gala zalaɣai vai zu,

²² ta boli zɪnɛ ɣila, koto gba zalaɣai vai zu,

²³ ta nɪkɛ felego, ta baala sɪnɛ wola lɔɔlugo, ta boli zɪnɛ lɔɔlugo, ta kona gila baala sɪnɛ lɔɔlugo, ti ɣɛ ga ziilei zalaɣai. Suaal ná-doun zunui Netaneyele ná-veɛanɪi ɣɛni ga naa.

²⁴ Foloi zavasiei, Eliyaɓe, ɢelon ná-doun zunui, Zaɓulɔn mavofodaiti ta-ɣundiɣii vaani, é ná-veɛanɪi lɛ.

²⁵ E ɣɛni ga tazai, é ga walii, buɲɛgi ga kilo ɣila ta tukpɛ (1,5), ta koko ɣila, é ga walii, buɲɛgi ga galamu undɔsava (800), eɣɛvelei seizu ɲadegai ma ɣɔɣɔgi ɣɛni ɣɛɛzu la, ti felego pɛ daavega ɣɛni de ga bulu vuko vagɔi, gaayɔgai ga gulɔi, é va ɣɛ ga vɛɛ zalaɣai,

²⁶ ta zanu anɪɲaka ɣila, buɲɛgi ga galamu ungila puugo (110), daavegai ga ansansegi.

²⁷ E vaani balaa ga nɪkɛ zɪnɛ bokpa gila, ta baala sɪnɛ wola ɣila, ta kona gila baala sɪnɛ ɣila, gala zalaɣai vai zu,

²⁸ ta boli zɪnɛ ɣila, koto gba zalaɣai vai zu,

²⁹ ta nɪkɛ felego, ta baala sɪnɛ wola lɔɔlugo, ta boli zɪnɛ lɔɔlugo, ta kona gila baala sɪnɛ lɔɔlugo, ti ɣɛ ga ziilei zalaɣai. ɢelon ná-doun zunui Eliyaɓe ná-veɛanɪi ɣɛni ga naa.

³⁰ Foloi naanɪsiei, Elisuul, Sedeyuul ná-doun zunui, Luɓɛn mavofodaiti ta-ɣundiɣii vaani, é ná-veɛanɪi lɛ.

³¹ E ɣɛni ga tazai, é ga walii, buɲɛgi ga kilo ɣila ta tukpɛ (1,5), ta koko ɣila, é ga walii, buɲɛgi ga galamu undɔsava (800), eɣɛvelei seizu ɲadegai ma ɣɔɣɔgi ɣɛni ɣɛɛzu la, ti felego pɛ daavega ɣɛni de ga bulu vuko vagɔi, gaayɔgai ga gulɔi, é va ɣɛ ga vɛɛ zalaɣai,

³² ta zanu anɪɲaka ɣila, buɲɛgi ga galamu ungila puugo (110), daavegai ga ansansegi.

³³ E vaani balaa ga nɪkɛ zɪnɛ bokpa gila, ta baala sɪnɛ wola ɣila, ta kona gila baala sɪnɛ ɣila, gala zalaɣai vai zu,

³⁴ ta boli zɪnɛ ɣila, koto gba zalaɣai vai zu,

³⁵ ta nɪkɛ felego, ta baala sɪnɛ wola lɔɔlugo, ta boli zɪnɛ lɔɔlugo, ta kona gila baala sɪnɛ lɔɔlugo, ti ɣɛ ga ziilei zalaɣai. Sedeyuul ná-doun zunui Elisuul ná-veɛanɪi ɣɛni ga naa.

³⁶ Folo lɔɔlusiei, Selumiyɛle, Sulisadayi ná-doun zunui, Simiyɔn mavofodaiti ta-ɣundiɣii vaani, é ná-veɛanɪi lɛ.

³⁷ E ɣɛni ga tazai, é ga walii, buɲɛgi ga kilo ɣila ta tukpɛ (1,5), ta koko ɣila, é ga walii, buɲɛgi ga galamu undɔsava (800), eɣɛvelei seizu ɲadegai ma ɣɔɣɔgi ɣɛni ɣɛɛzu la, ti felego pɛ daavega ɣɛni de ga bulu vuko vagɔi, gaayɔgai ga gulɔi, é va ɣɛ ga vɛɛ zalaɣai,

³⁸ ta zanu anɪɲaka ɣila, buɲɛgi ga galamu ungila puugo (110), daavegai ga ansansegi.

³⁹ E vaani balaa ga nɪkɛ zɪnɛ bokpa gila, ta baala sɪnɛ wola ɣila, ta kona gila baala sɪnɛ ɣila, gala zalaɣai vai zu,

⁴⁰ ta boli zɪnɛ ɣila, koto gba zalaɣai vai zu,

⁴¹ ta nɪkɛ felego, ta baala sɪnɛ wola lɔɔlugo, ta boli zɪnɛ lɔɔlugo, ta kona gila baala sɪnɛ lɔɔlugo, ti ɣɛ ga ziilei zalaɣai. Sulisadayi ná-doun zunui Selumiyɛle ná-veɛanɪi ɣɛni ga naa.

⁴² Foloi lɔɔzɪtasiei, Eliasafe, Deyuwɛle ná-doun zunui, Gade mavofodaiti ta-ɣundiɣii vaani, é ná-veɛanɪi lɛ.

⁴³ E ɣɛni ga tazai, é ga walii, buɲɛgi ga kilo ɣila ta tukpɛ (1,5), ta koko ɣila, é ga walii, buɲɛgi ga galamu undɔsava (800), eɣɛvelei seizu ɲadegai ma ɣɔɣɔgi ɣɛni ɣɛɛzu la, ti felego pɛ daavega ɣɛni de ga bulu vuko vagɔi, gaayɔgai ga gulɔi, é va ɣɛ ga vɛɛ zalaɣai,

⁴⁴ ta zanu anɪɲaka ɣila, buɲɛgi ga galamu ungila puugo (110), daavegai ga ansansegi.

⁴⁵ E vaani balaa ga nika zine bokpa gila, ta baala sine wola gila, ta kona gila baala sine gila, gala zalaƙai vai zu,

⁴⁶ ta boli zine gila, koto gba zalaƙai vai zu,

⁴⁷ ta nika felego, ta baala sine wola lolugo, ta boli zine lolugo, ta kona gila baala sine lolugo, ti ge ga ziilei zalaƙai. Deyuwele na-doun zunui Eliasafe na-vebeanii geni ga naa.

⁴⁸ Foloi lofelasiei, Elisama, Amiyude na-doun zunui, Efelayime mavofodaiti ta-gundigii vaani, e na-vebeanii le.

⁴⁹ E geni ga tazai, e ga walii, buɲegi ga kilo gila ta tukpe (1,5), ta koko gila, e ga walii, buɲegi ga galamu undasava (800), egevelei seizu nadegai ma dogdogi geni geezu la, ti felego pe daavega geni de ga bulu vuko vagoi, gaayogai ga guloi, e va ge ga vebe zalaƙai,

⁵⁰ ta zanu aninaka gila, buɲegi ga galamu ungila puugo (110), daavegai ga ansansegi.

⁵¹ E vaani balaa ga nika zine bokpa gila, ta baala sine wola gila, ta kona gila baala sine gila, gala zalaƙai vai zu,

⁵² ta boli zine gila, koto gba zalaƙai vai zu,

⁵³ ta nika felego, ta baala sine wola lolugo, ta boli zine lolugo, ta kona gila baala sine lolugo, ti ge ga ziilei zalaƙai. Amiyude na-doun zunui Elisama na-vebeanii geni ga naa.

⁵⁴ Foloi lasavasiei, Gameliyele, Pedasuul na-doun zunui, Manase mavofodaiti ta-gundigii vaani, e na-vebeanii le.

⁵⁵ E geni ga tazai, e ga walii, buɲegi ga kilo gila ta tukpe (1,5), ta koko gila, e ga walii, buɲegi ga galamu undasava (800), egevelei seizu nadegai ma dogdogi geni geezu la, ti felego pe daavega geni de ga bulu vuko vagoi, gaayogai ga guloi, e va ge ga vebe zalaƙai,

⁵⁶ ta zanu aninaka gila, buɲegi ga galamu ungila puugo (110), daavegai ga ansansegi.

⁵⁷ E vaani balaa ga nika zine bokpa gila, ta baala sine wola gila, ta kona gila baala sine gila, gala zalaƙai vai zu,

⁵⁸ ta boli zine gila, koto gba zalaƙai vai zu,

⁵⁹ ta nika felego, ta baala sine wola lolugo, ta boli zine lolugo, ta kona gila baala sine lolugo, ti ge ga ziilei zalaƙai. Pedasuul na-doun zunui Gameliyele na-vebeanii geni ga naa.

⁶⁰ Foloi laavuusiei, Aɗidan, Gideyoni na-doun zunui, Benzamen mavofodaiti ta-gundigii vaani, e na-vebeanii le.

⁶¹ E geni ga tazai, e ga walii, buɲegi ga kilo gila ta tukpe (1,5), ta koko gila, e ga walii, buɲegi ga galamu undasava (800), egevelei seizu nadegai ma dogdogi geni geezu la, ti felego pe daavega geni de ga bulu vuko vagoi, gaayogai ga guloi, e va ge ga vebe zalaƙai,

⁶² ta zanu aninaka gila, buɲegi ga galamu ungila puugo (110), daavegai ga ansansegi.

⁶³ E vaani balaa ga nika zine bokpa gila, ta baala sine wola gila, ta kona gila baala sine gila, gala zalaƙai vai zu,

⁶⁴ ta boli zine gila, koto gba zalaƙai vai zu,

⁶⁵ ta nika felego, ta baala sine wola lolugo, ta boli zine lolugo, ta kona gila baala sine lolugo, ti ge ga ziilei zalaƙai. Gideyoni na-doun zunui Aɗidan na-vebeanii geni ga naa.

⁶⁶ Foloi vuusiei, Ayiyezeel, Amisadayi na-doun zunui, Dan mavofodaiti ta-gundigii vaani, e na-vebeanii le.

⁶⁷ E geni ga tazai, e ga walii, buɲegi ga kilo gila ta tukpe (1,5), ta koko gila, e ga walii, buɲegi ga galamu undasava (800), egevelei seizu nadegai ma dogdogi geni geezu la, ti felego pe daavega geni de ga bulu vuko vagoi, gaayogai ga guloi, e va ge ga vebe zalaƙai,

⁶⁸ ta zanu aninaka gila, buɲegi ga galamu ungila puugo (110), daavegai ga ansansegi.

⁶⁹ E vaani balaa ga nika zine bokpa gila, ta baala sine wola gila, ta kona gila baala sine gila, gala zalaƙai vai zu,

⁷⁰ ta boli zine gila, koto gba zalaƙai vai zu,

⁷¹ ta nika felego, ta baala sine wola lolugo, ta boli zine lolugo, ta kona gila baala sine lolugo, ti ge ga ziilei zalaƙai. Amisadayi na-doun zunui Ayiyezeel na-vebeanii geni ga naa.

⁷² Folo puugo maazu gilasiei (11), Pagiyele, Wokelan ná-doun zunui Aseel mavofodaiti ta-gundigii vaani, é ná-vebeanii le.

⁷³ E feni ga tazai, é ga walii, buɲegi ga kilo gila ta tukpe (1,5), ta koko gila, é ga walii, buɲegi ga galamu undasava (800), egevelei seizu nadegai ma gɔgɔgi feni gezu la, ti felego pe daavega feni de ga bulu vuko vagɔi, gaayogai ga gulɔi, é va ge ga vebe zalaɗai,

⁷⁴ ta zanu aninaka gila, buɲegi ga galamu ungila puugo (110), daavegai ga ansansegi.

⁷⁵ E vaani balaa ga nike zine bokpa gila, ta baala sine wola gila, ta kona gila baala sine gila, gala zalaɗai vai zu,

⁷⁶ ta boli zine gila, koto gba zalaɗai vai zu,

⁷⁷ ta nike felego, ta baala sine wola loolugo, ta boli zine loolugo, ta kona gila baala sine loolugo, ti ge ga ziilei zalaɗai. Wokelan ná-doun zunui Pagiyele ná-vebeanii feni ga naa.

⁷⁸ Folo puugo maazu velesiei (12), Ayila, Enan ná-doun zunui, Nefetali mavofodaiti ta-gundigii vaani, é ná-vebeanii le.

⁷⁹ E feni ga tazai, é ga walii, buɲegi ga kilo gila ta tukpe (1,5), ta koko gila, é ga walii, buɲegi ga galamu undasava (800), egevelei seizu nadegai ma gɔgɔgi feni gezu la, ti felego pe daavega feni de ga bulu vuko vagɔi, gaayogai ga gulɔi, é va ge ga vebe zalaɗai,

⁸⁰ ta zanu aninaka gila, buɲegi ga galamu ungila puugo (110), daavegai ga ansansegi.

⁸¹ E vaani balaa ga nike zine bokpa gila, ta baala sine wola gila, ta kona gila baala sine gila, gala zalaɗai vai zu,

⁸² ta boli zine gila, koto gba zalaɗai vai zu,

⁸³ ta nike felego, ta baala sine wola loolugo, ta boli zine loolugo, ta kona gila baala sine loolugo, ti ge ga ziilei zalaɗai. Enan ná-doun zunui Ayila ná-vebeanii feni ga naa.

⁸⁴ Voloi ti zalaɗa gulazuve laalaoni la, ti gulo nadegai zie ma, kundigii ti ta-vebeaniiti ti feni ga: wali laza puugo maazu fele (12), wali goko puugo maazu fele (12), zanu aninaka puugo maazu fele (12).

⁸⁵ Wali lazai gilagilagi wuɲegi feni ga kilo gila ta tukpe (1,5), wali goko gilagilagi feni ga galamu undasava (800), nii ti kulani, ti pe ge feni ga kilo vuufele maazu lofela ta tukpe (27,5) walii zu, egevelei seizu nadegai ma gɔgɔgi la.

⁸⁶ Zanu aninakai gilagilagi wuɲegi feni ga galamu ungila puugo (110), daavegai ga ansansegi, nii ti kulani, naa kpein ge feni ga galamu waagila unsavago (1.300) zanugi zu, egevelei seizu nadegai ma gɔgɔgi la.

⁸⁷ Nii ti vaani la ga gala zalaɗai, naa feni ga: nike zine puugo maazu fele (12), baala sine wola puugo maazu fele (12), kona gila baala sine puugo maazu fele (12), é vebe vebe zalaɗaiti ba, ti feni pezu ti va. Ti vaani balaa ga boli zine puugo maazu fele (12), koto gba zalaɗai vai zu.

⁸⁸ Ziilei zalaɗai ma vai zu, nii ti kulani, naa feni ga: nike zine vuufele maazu naanigo (24), baala sine wola vuulozita (60), boli zine vuulozita (60), ta kona gila baala sine vuulozita (60). Vebeaniiti keni ga naati, ti gulan zalaɗa gulazuve laalaosuve, ti begai ma ga fe GALA be, ti gulo nadegai zie ma.

⁸⁹ Siegi zu Moize feni lezu la GALA daagomi sege vele wu, ga é va boe Gooɗo GALAGI vo, é feni wooi menisu, é da boe po, é zege kesui lakulugi maazuve seelubein felegaiti zoɗozuve, ti zeidai zeele woo gesui maazu. E feni boezu po.

8

Fitinaiti sei vele ti-zeizuveti

¹ Gooɗo GALAGI boeni Moize vo, é ge ma:

² «Boe Aalon vo, é ge ma: Siegi zu é fitina lofelaiti seizu la ti-zeizuveti, da ti zei ga pago, nii a ke ti-ma zezei da gula fitina zei anii gakala, velela vele.»

³ Aalon keni gana. E fitinaiti seini, fitina zei anii ga velela vele, egevelei Gooɗo GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

⁴ Pɛtɛ vɛlɛi fitina zɛi anii bɛtɛni la, ɛ ɟɛni ga zanu doɟai, ɛ zo kɔɟɔi ma, ɛ lɛ ma wulu vuaiti pɔ. Ti fitina zɛi anii bɛtɛni, ɛ zoloo naama ɟazavigi ma, nii Ɔɔɔɟɔ GALAGI dɛɛni ga Moize.

Levi nuiti fee vai GALA bɛ

⁵ Ɔɔɔɟɔ GALAGI bɔɛni Moize vɔ, ɛ ɟɛ ma:

⁶ «Levi nuiti seɟe Izilayele nuiti saama, ɛ ti ɲade.

⁷ Wɛlɛ vɛlegi dɔ ti ɲade da. Da zɛi vaza ti ma, nii ɛ ga ɲade dɛi, ti kpekai zeɟe, ti ti-busei maavɛ pɛ bo da, ti ta-zeɟeiti gba. Tɔgi letemazu ti ɲadegai ɟana.

⁸ Ta nɪkɛ zɪnɛ bɔkpa gila seɟe, ɛ vɛɛ vɛbɛ zalaɟai va, nii soloogai ma, naa ɟa ɛ ga bulu vukɔ vagoi, gaayogai ga gulɔi. Doun dɔ nɪkɛ zɪnɛ bɔkpagi vɛlesiɛi zeɟe, ɛ ɟɛ ga koto gba zalaɟai.

⁹ Da li ga Levi nuiti GALA daaɟomi seɟe vɛlɛi laavɛ, ɛ Izilayele nuɓuseiti kpein toli.

¹⁰ Da Levi nuiti maaɓuga Ɔɔɔɟɔ GALAGI va, Izilayele nuiti ti yɛɛi la ti ma.

¹¹ Aalɔn ɟa Levi nuiti fe nɔn bɛ, Ɔɔɔɟɔ GALAGI, Izilayele nuiti bɛ, ta lɔ niina nà-botii zu.

¹² Levi nuiti ta yɛɛi vɛɛ nɪkɛ zɪnɛ felegɔiti unmaavɛ. Da ti ɟula ga zalaɟai, gilagi ɟɛ ga koto gba zalaɟai, zɔi ɟɛ ga gala zalaɟai Ɔɔɔɟɔ GALAGI vɛ, naa ɟa a kɛ koto gba zalaɟai ɟula Levi nuiti bɛ, eɟɛvɛlɛi tɔgi la.

¹³ Da Levi nuiti to Aalɔn ta ná-doun zunuiti kakala, ɛ ti ve Ɔɔɔɟɔ GALAGI vɛ.

¹⁴ Pele ɟana, dɔ Levi nuiti sei la yɛ, Izilayele nuiti saama, ta ɟɛ ga nɔnɔiti.

¹⁵ E zo názu ma niina, ta lɔ botii zu, ti dɔ kɛ GALA daaɟomi seɟe vɛlɛi wu.

«Maanɛvɛ ɛ Levi nuiti ɲade, ɛ ti ve bɛ ɟana.

¹⁶ Mazɔlɔ ti vɛvɛ bɛ ɲɛɟɛlɛin Izilayele nuiti saama, ga Izilayele nuiti ti-loun zunu mɔungiti potogi. Gɛ Levi nuiti seɟɛvɛ ga nɔnɔiti.

¹⁷ Mazɔlɔ doun zunu mɔungiti kpein ka ga nɔnɔ, Izilayele nuiti saama, nuiti ti-lointi, ta suaiti ti-ma yivoiti. Voloi gɛ doun zunu mɔungiti paani la Ezipete yooi zu, naama yɛɛi ɟa gɛ ti makɛni la bɔɟɔ vɛ.

¹⁸ Gɛ Levi nuiti seɟɛvɛ, ga Izilayele nuiti ti-loun zunu mɔungiti potogi.

¹⁹ Gɛ ti vɛvɛ Aalɔn ta ná-doun zunuiti bɛ Izilayele nuiti saama, ga ti Izilayele nuiti ta-wotii ɟɛ GALA daaɟomi seɟe vɛlɛi wu, ta botii ɟɛ ti ya, koto gba vai zu. Naazu faa ɲɔu la ɟɛa ga Izilayele nuiti, mazɔlɔ ti la maaɓugazu seizu ɲadegai va.»

²⁰ Moize ta Aalɔn, ta Izilayele nu vɛbɛi kpein, ti naa ɟɛɛni Levi nuiti ta-vaa zu, nii kpein Ɔɔɔɟɔ GALAGI ma levei veeni Moize ya, ɛ vɪlɛ ti va.

²¹ Levi nuiti ti bɔɟɔ ɲadeni, ti ta-zeɟeiti gba. Aalɔn ti veeni Ɔɔɔɟɔ GALAGI vɛ, ɛ tɔgi ma ɲade fai laazeeli koto gba vai zu ti vɛ, nii a kɛ ti ɲade.

²² Naa vɔluma, Levi nuiti ti lɔni botii zu, GALA daaɟomi seɟe vɛlɛi wu, Aalɔn ta ná-doun zunuiti zeezu. Ti kɛɛni ta-vaa zu, eɟɛvɛlɛi nɔ Ɔɔɔɟɔ GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

Levi nuiti ta-wotifɛ ɟonagi lieɟɔi

²³ Ɔɔɔɟɔ GALAGI bɔɛni mɔnɔ Moize vɔ, ɛ ɟɛ ma:

²⁴ «Levi nuiti ti kona vuufɛlegɔ maazu lɔɔlugɔi (25) zɔlɔɔgai, eyɛsu ɛ lɛ zeemaazu, ta lɔ botii zu, ti dɔ kɛ GALA daaɟomi seɟe vɛlɛi wu.

²⁵ Zɔi a kona vuulɔɔlugɔ (50) zɔlɔɔna, naa ná-botii ɟa ɟwɛ niina, ɛ la mɔ botii ɟɛa.

²⁶ Toɟa zoo ɛ dɔ bɔ kɛɟɛleaiti ba GALA daaɟomi seɟe vɛlɛi wu, naati ta-wotiiti su, kɛlɛ tɔ bɔɟɔi la mɔ botii ɟɛa. Pele ɟana dɔ Levi nuiti ta-boti vaiti so da.»

9

Pake ɟetii ɟula vai tevebai zu

¹ Konagi velesiei ma alu mɔungi ma, ti ɖula vɔluma Ezipete yooi va, Gɔɔɖɔ GALAGI ɔɔeni Moize vɔ, Sinayi gizee ma levebai zu. E ɖeni ma:

² «Ƙeni Izilayelee nui ti Pake fetii ɖula ma ɖu logai ma.

³ Wa ma vetii ɖula niima alugi ma volo puugo maazu naanisei (14) ma, kpɔkɔi. Wa ma vetii ɖula, eɖevelei nɔ deveiti ta tɔgiti feai la, ɛ lo ba.»

⁴ Moize ɔɔeni Izilayelee nui pɔ ga ti Pake fetii ɖula.

⁵ Ti ma vetii ɖulani Sinayi tevebai zu, alu mɔungi ma volo puugo maazu naanisei (14) ma, kpɔkɔi, ti ƙe nɔ kpein, eɖevelei Gɔɔɖɔ GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

*Nuiti ti laɲadeni,
ɛ va zoloo tɔgi ma*

⁶ Nui tanigaani ti ɖeni ná, ti la zooni ti va Pake fetii ta ɖula, tɔzei ti ɔɔɖɔ ɖɔzɔni ga ti vɔɔɖu vai poomai ta va. Ti liini ma volo ná nɔ Moize vɔ be ta Aalon,

⁷ ti ɖe ma: «Tɔgi maavele ma gi ɔɔɖɔ ɖɔzɔve, tɔzei gi vɔɔɖuve poomai va. Leeni vaa zu gi maa la neeni, gi va va ga gá-vebeanii, gi va fe Gɔɔɖɔ GALAGI ve vɔɔma, gá Izilayelee nui zɔiti, ma ɖu logai ma?»

⁸ Moize ɖeni ti ma: «À maaɔun ve, gè li, gè woilo Gɔɔɖɔ GALAGI wooi ma, nii ɛ bosu wa-vaa zu.»

⁹ Gɔɔɖɔ GALAGI ɖeni Moize ma:

¹⁰ «Bɔe Izilayelee nui pɔ, ɛ ɖe ti ma: Ni nui ta a ɖena ná wo zaama, niizu ɔaa yeeɖeɖalaiti su ti vaazu, a ɔɔɖɔ ɖɔzɔna tɔgi letemazu, tɔzei ɔɔɖuve poomai ta va, ɔaa ɛ sie ma ɖoozama, toɖa zoo nɔ ɛ Pake fetii ɖula Gɔɔɖɔ GALAGI lebi vai ma.

¹¹ Alugi velesiei ma volo puugo maazu naanisei (14) ma, kpɔkɔi ɖa ta Pake fetii ɖula la, ti baala zivɔi mi, ta bului nii leve la su, ti pee tufa wanaiti ba.

¹² Ti mina tanɔpe ze sobu va zeeli, ti mina ma ɖaei tanɔpe gale. Ta zie eɖevelei deveiti ti la, ɛ lo Pakegi va.

¹³ Ƙele zɔi nɔpe ɲadegai tɔgi letemazu, ɛ la sie ma, ɛ Pake feti vai ɖe ga faalakobai, naa be ka leve ná-nuɔuseiti ba, ná-faagazagi ma ɖasɔi ɖa la unma, tɔzei ɛ la ná-vebeanii veeni Gɔɔɖɔ GALAGI ve ma ɖui ma.

¹⁴ Ni weein ta ɖa zeini wo zaama, ɛ pɔ ɛ Gɔɔɖɔ GALAGI ná-Pake fetii ɖula, toɖa zie eɖevelei Pakegi ma logi la ta ma leveiti. Seikɔɖoma nu ve zou nu va, niima lo gila kpe nɔ ɖa a ze ti ma.»

*Tonabiingi nii ɛ ɖeni ga poogi ga
GALA ka ti zaama
(Egeɔɔde 40:34-38)*

¹⁵ Voloi sege vele ɲadegai ɖaalɔni da, nii zeele woo ɖesui ɖeni bu, tonabiingi veeni ma. Kpɔkɔi, eyesu sobui, ɛ ɖeni sege vele ɲadegai ma eɖe abuzogi.

¹⁶ E ɖeni ɖana nɔ yeenɔpe su: Foloi, tonabiingi ɖeni veezu sege vele ma, kpidii ma ziegi zu, ɛ ɖeni ɖulazu eɖe abuzogi.

¹⁷ Siegi zu tonabiingi ɖeni wuzegezu la, ɛ zege sege vele maazu, názu ɖa Izilayelee nui ti ɔena lii la, ve a la lona ná, ti vu miná.

¹⁸ Gɔɔɖɔ GALAGI ná-devei ɖa Izilayelee nui ti ɔena zege la ti-vuuzuve, a la ná-devei veena, ti vu mɔnɔ. Ni nɔ tonabiingi ɖa de veeni sege vele ɲadegai ma, ti la ɖeni zegezu ná.

¹⁹ Anee tonabiingi a la lebi pa sege vele ɲadegai maazu sugooza, Izilayelee nui ti ɖeni ɖolozu Gɔɔɖɔ GALAGI wooi ve, ti la ɖeni liizu.

²⁰ Tanisu tonabiingi ɖeni foloi tanigaani nɔ ɖeezu sege vele ɲadegai maazuve, sienɔpe su, ti ɖeni nɔ Gɔɔɖɔ GALAGI ná-devei maaɔunsu, ti va vu ti-vuuzuve, ɔaa ti va wuzegé ti-vuuzuve.

²¹ Tanisu ɔalaa tonabiingi ɔena ye aɔave ta nɔ kpɔkɔi eyesu geelaalao, ɔaa ɛ ƙe nɔ ga folo ɖila, kpidi ɖila, ɛ ɔena wuzegé nɔ feya, Izilayelee nui ti wuzegé ti-vuuzuve.

²² Ni a la yɛna seɣe vɛlɛ ɲadɛgai ma, é kɛ ga folo felegɔ, ɓaa alu gila, ɓaa é wola lɛbi suɣooza, Izilayele nuiti ti la ɣɛni ti-vuuzuvɛ valibosu, eyɛsu tonabiingi wuzɛɣe.

²³ Ƴooɣɔ GALAGI ɓena devei ve pɛ, Izilayele nuiti ti va vu ti-vuuzuvɛ, ɓaa ti va wuzɛɣe ti-vuuzuvɛ. Ti ɣɛni ti-losuvɛti kpein kɛɛzu, ti ɣolo Ƴooɣɔ GALAGI ná-deveiti bɛ, eɣɛvɛlei é devei veeni la Moize ya.

10

Puvu felegɔiti ti ɓɛɛni ga walii

¹ Ƴooɣɔ GALAGI ɓɛni Moize vɔ, é ɣɛ ma:

² «Puvu felegɔ ɓɛɛ ga wali loɣai. Ta ɣɛ è ya, è ɗa ɓɛɛi loli da, é ɣɛ ga poogi nuiti bɛ siɛ wo fai zu, wa ɣɛna zɛɣɛ wo-vuuzuvɛ.

³ Ta puvu felegɔiti fɛɛna vɔɔma, ɓɛɛi kpein ka maaɓɔ è vɔ bɛ, GALA daaɣɔmi seɣe vɛlɛi laavɛ.

⁴ Ni ta puvu gilagi nɔ vɛɛna, Izilayele ɣundigɔiti, bolodama ɣundigɔiti nɔ ɣa, ta maaɓɔ è vɔ bɛ.

⁵ Siɛgi zu wo fɛɛzu la ga goo ɣaaɓaingai, niiti ti vuuni folo ɣulazu vɛlei, naati ta wuzɛɣe, ti siɛi loɔzei.

⁶ Siɛgi zu wo fɛɛzu la ga goo ɣaaɓaingai, ná zeizu velesiɛi, niiti ti vuuni nu yeezazu vɛlei, naati ta wuzɛɣe, ti siɛi loɔzei. Puvu goo ɣaaɓaingai ɣa ɣɛ ga siɛ wo fai ma voogi.

⁷ Wa ɗa fɛ ɓalaa ɓɛɛi loli fai ma, kɛɛ názu wo la puvugi vɛa ga goo ɣaa va ɓain.

⁸ «Zalaɣa ɣula nuiti ti ga Aalɔn mavofodaiti, naati gila nɔ ɣa ta ɗa puvugiti fɛ. Naa ɣa ɣɛ ga ɣooɣɔ tɔgi, wo-mavofodaiti kpein bɛ.

⁹ «Siɛgi zu wa ɣɛna la wa-yooi zu, wa ɣɛna lia kɔɔmavɛ wo zili nuiti daalɔɣɔma, ti laalɛ wo wu, wa puvugi vɛ, wo goo ɣaaɓain, naazu ná ɣize wo zu, nɛi gɛ ga Ƴooɣɔ GALAGI wa-ƳALAGI. Ná wo unmɔɔ, gɛ wo ɣula wo zili nuiti zea.

¹⁰ Wa puvugi vɛ, wa-ɣoozunɛ voloiti, ta wa-volo wolaiti, ta alugi ma volo mɔungiti, siɛgi zu wo gala zalaɣaiti kulazu la, ta ziilei zalaɣaiti. Toɣa ɣɛ ga zaɓui, wa-ƳALAGI ɣize wo zu. Ná ga Ƴooɣɔ GALAGI, wa-ƳALAGI.»

Siɛi é Zo Sinayi Gizei Ma, é Zeeli Moaɓɛ Ƴwɛpelemauvɛ

(10:11–21:35)

Izilayele nuiti seɣe vai Sinayi gizei vɔ bɛ

¹¹ Konagi velesiɛi, ma alugi velesiɛi ma volo vuufelegɔi (20) ma, tonabiingi zɛɣɛni seɣe vɛlɛ ɲadɛgai maazu, nii zeele woo ɣɛsui ɣɛni bu.

¹² Izilayele nuiti ti zɛɣɛni Sinayi teɓɛbai zu, ti li, eɣɛvɛlei devei veeni la, é vilɛ ta-zie vai va. Tonaɓiingi loni Palan teɓɛbai zu.

¹³ Ma mɔun ge ɣɛni ga nii ti va zɛɣe ti-vuuzuvɛ, eɣɛvɛlei Ƴooɣɔ GALAGI ná-deveiti ɣɛni la, nii ti solɔni Moize ya.

¹⁴ Nu ɓulugi nii gaalɛai ba Zuda ná-poogi wu, naa ɣa mɔunpa é vilɛni pelei ma. Zuda mavofodaiti ta-nu ɓulugiti ti ɣɛni Aminadaɓɛ ná-doun zunui Naason ná-deveiti bu.

¹⁵ Isakaal mavofodaiti ta-nu ɓulugi ɣɛni Suaal ná-doun zunui Netaneyɛle ná-deveiti bu.

¹⁶ Zaɓulɔn mavofodaiti ta-nu ɓulugi ɣɛni Ƴelon ná-doun zunui Eliyaɓɛ ná-deveiti bu.

¹⁷ Naa vɔluma, ti seɣe vɛlɛ ɲadɛgai ɣulakulani ba, Ƴɛɛleson mavofodaiti ta Melali mavofodaiti ti seɣe, ti vilɛ pelei ma.

¹⁸ Naa vɔlu, nu ɓulugi nii gaalɛai ba Luɓɛn ná-poogi wu, naa vilɛni pelei ma. Luɓɛn mavofodaiti ta-nu ɓulugi ɣɛni Sedeyuul ná-doun zunui Elisuul ná-deveiti bu.

¹⁹ Simiyən mavofodaiti ta-nu bulugi ģeni Sulisadayi ná-doun zunui mavofodai Selumiyele ná-deveiti bu.

²⁰ Gade mavofodaiti ta-nu bulugi ģeni Deyuwele ná-doun zunui Eliasafe ná-deveiti bu.

²¹ Naa volu, Keġate mavofodaiti ti ada ġadegai ma zəolaiti seġeni, ti vile pelei ma. Levi nui zəiti ti ģeni seġe vele ġadegai veepeezu ba, ti to, aisa Keġate nuiti ti va va.

²² Naa volu, nu bulugi nii gaaleai ba Efelayime ná-poogi wu, naa vileni pelei ma. Efelayime mavofodaiti ta-nu bulugi ģeni Amiyude ná-doun zunui Elisama ná-deveiti bu.

²³ Manasé mavofodaiti ta-nu bulugi ģeni Pedasuul ná-doun zunui Gameliyele ná-deveiti bu.

²⁴ Benzamən mavofodaiti ta-nu bulugi ģeni Gideyən ni ná-doun zunui Aḡidan ná-deveiti bu.

²⁵ Naa volu, nu bulugi nii gaaleai ba Dan ná-poogi wu, naa ģeni ga voluzui, é vile pelei ma. Dan mavofodaiti ta-nu bulugi ģeni Amisadayi ná-doun zunui Ayiyezeel ná-deveiti bu.

²⁶ Aseel mavofodaiti ta-nu bulugi ģeni Wokelan ná-doun zunui Pagiyele ná-deveiti bu.

²⁷ Neḡetali mavofodaiti ta-nu bulugi ģeni Enan ná-doun zunui Ayila ná-deveiti bu.

²⁸ Izilaye le nuiti ta-nu bulugiti ta-zeikpasui ģeni ga ná, siegi zu ta la ģena siei woga da, ti va zeġe ti-vuuzuve.

²⁹ Moize ģeni nekoi, Madiyan nui Leyuwele ná-doun zunui Woḡaḡe ma: «Gá ga li zooi naa zu, nii Ġoḡḡ GALAGI minazeġeni la gi ve, ga toġa fe gi ve. Va, ade li, da ġe gaane zu, mazolḡo Ġoḡḡ GALAGI minazeġeni ga toġa faa vago ġe Izilaye le ve.»

³⁰ Woḡaḡe ģeni ma: «Gè la vilesu è volu. Zlimai ġa ga gè ġale ma nà-zooi zu, nà-nuḡuseiti po be.»

³¹ Moize ġilini ma, é ġe ma: «Nà è maaneenezu, mina zeġe gi volu, mazolḡo è tevebai nii zuġwee gola, ta adave ti gá zoo gi vu ná, da ġe gi ve ga totuġoi.

³² Ni da gi maazaana, da ḡno zolḡo naama ani vagoiti kpein su, nii Ġoḡḡ GALAGI vaazu ti veezu gi ve.»

³³ Izilaye le nuiti ti liini, ti zeġe Ġoḡḡ GALAGI ná-gizei ma, ti folo savago ziei woni. Naama volo savagoiti daawu, Ġoḡḡ GALAGI ná-minazeġe kesui ģeni loni ti luġo, é da ada ġaizie ti ve, ve ta looġo ná.

³⁴ Siegi zu ta la zeġena la ti-vuuzuve, Ġoḡḡ GALAGI ná-tonaḡiingi ģeni zelesu ti maazu foloi.

³⁵ Minazeġe kesui lii la ġilagila, Moize ģeni GALA falii ġeezu, é da ġe ma: «Wuzeġe Ġoḡḡ GALAGI, è zili nuiti ti vaza, niiti ti è woinzeġezu, naati ti vela è va!»

³⁶ Siegi zu ta la zeina la, é ģeni ġeezu ma: «Va volu Ġoḡḡ GALAGI, da-nuḡuse bulu moimmoingiti saama, ti ga Izilaye le nuiti!»

11

Izilaye le nuiti ta-unsuyeli lo fai

¹ Foloi ta, nuḡuseiti ti unsuyelii loni, ti daazeeli Ġoḡḡ GALAGI ma. Siegi zu Ġoḡḡ GALAGI naa menini da, é yiḡaawanani. Ġoḡḡ GALAGI ná-abui soni ti-vuuzuve, é naa ġobave ġala.

² Nuḡuseiti ti woḡḡulani Moize ma, naa Ġoḡḡ GALAGI maaneene, abui za.

³ Ti naama adave laasei peeni ga Taḡeyela (nii poluve ga «ada ġalai»), mazolḡo ná ġa Ġoḡḡ GALAGI ná-abui soni ná ti-vuuzuve.

Bebei suai maaloli fai

⁴ Nu ġiligiti ti ģeni ga weinti Izilaye le nuiti saama, naati ti-yiimave laaveni ga gaazuḡulapo vaiti. Názu ġa Izilaye le nuiti ti təzeini la ga kpeei loa, ti da ġe ma: «Ni gá la zoo gi da sua zolḡo, gi mi!»

⁵ Gá ɖítoozu kalei zu, gi ɖɛni miizu Ezipete yooi zu, geya la ba, ta kilikamaiti, ta pasetɛkegiti, ta yava laa kpaazagiti, ta yava baazagiti, ta yava vɛlɛvɛlegiti!

⁶ Niizu gá ga ɖaɲa. Gi valage anii kpein ma, kɛni nɔ manegi, yeenɔpɛ nɔ manegi!»

⁷ Manegi ma ɖazavigi ɖɛni eɖɛ kɔliandelegi ma ɖaei, gaazuɛ ɖɛ eɖɛ gulu mana maku nɛɛnɛgi, daaseigi ga bedɛliwume.

⁸ Nuɓuseiti ti bɛna ɖula, ti vaza, ti da zɛvɛ, ti da golowolo ga daamiani siɖa ɖɔtui, baa ti siɖa kodai zu, ti gili diɖii zu, ti kɛ ga bulu vɛlɛvɛlegi. Ná-nɛɛi ɖɛai eɖɛ bulu vɛlɛvɛlegi gulɔi ba.

⁹ E ɖɛni vuuzu kpidi ti-vuuzuɛ, ta nɔɖai.

¹⁰ Pɛleyeɖɛi ɖilagilagi vuuni ná-seɖɛ ɖotai laavɛ, é da kpeei loo. Moize nuɓuseiti gooi mɛnini, ti da wɔɔ. Ɔooɖɔ GALAGI wola yiiɖaawanani. Moize wola ɖaazuɖilini.

¹¹ E ɖɛni Ɔooɖɔ GALAGI ma: «Lee vaa ɲɔu ɖa è kɛɛzu ga ze, nɛi gè ga da-wotiɖɛ nui? Lee vaa zu gè la zaalai zɔɔɔni è ɖaazu? Da zoo ɖale è niima nuɓuseiti kpein ta-ɖasɔi la nɔun unma?»

¹² Nà ɖa gè niima nuɓuseiti kpein sɔɔɔga baa? Nà ɖa gè ti vilɛga etea baa, è ɖɛɛzu mà: «Ti vɛɛ yiila, eɖɛvɛlei doun deei a da ná-ɲiimiɔɔlegi zo la,» gè naa ɖɛ eyɛsu gi zeeli naama yooi zu, nii è ma minazeɖɛ boni ti-mɛmɛwolani bɛ, ga da feezu ti ya?

¹³ Mini ɖa nà suai zɔɔɔna, gè va gaagɔwɛ niima nuɓuseiti kpein ba, ti wɔɔzu kɔba, ti da ɖɛ ma: «Suai ve gi ya, gi mi!»

¹⁴ Gè la zooga, nà ɖila ko, gè va niima nuɓuseiti kpein ta-ɖasɔi zeɖɛ. Gola wuiɛ mà!

¹⁵ Ni da pɔ è zaalai la mà, zɛnvui zeɖɛ, aisa è va sɔ ɖani, gè mina nà-maanɔɖɔi ɖa!»

Kundiɖi vuulɔfelaiti (70) pɛɛ vai

Moize va

¹⁶ Ɔooɖɔ GALAGI ɖɛni Moize ma: «Zunu vuulɔfela (70) ɖaale ba bè, è ti ɖula Izilaye ɖundiɖiiti saama, zunui niiti è ti ɖɔwɛɛ ga ta ga sɔbelama nua, nuɓuseiti ta-ɖundiɖiiti. Va ga tiye GALA daagɔmi seɖɛ vɛɛi laavɛ, wo lo ná vuɔma, wa tiye.

¹⁷ Nà yeizu ná, gè ɔɔɛ è ɔɔ, nà ta zeɖɛ zɛnvui naa va, nii é è va, gè fe ti ya, naa ɖa a kɛ, wo niima nuɓuseiti ta-ɖasɔi zeɖɛ vuɔma, da ɖila è mina mɔ seɖɛ.

¹⁸ Da ɖɛ nuɓuseiti ma: «A ɔɔɖɔ ɲade lina voloi vaa zu, wa vaazu suai miizu, tɔɔzei wo wɔɔvɛ Ɔooɖɔ GALAGI woizu ga: Ee, ni gá la zoo gi sua mi! Gi ɖɛa gaane zu Ezipete yooi zu! Naa ɖa é ba, Ɔooɖɔ GALAGI ɖa vaazu suai veezu wo ya, wo mi.

¹⁹ Wa vaazu miizu ɖɔ, é la nɔ ga folo ɖila faa, baa folo felegɔ, baa folo lɔɔlugo, baa folo puugo, baa folo vuufelegɔ (20).

²⁰ Kɛɛ wa yesu miizu eyɛsu alu gila, eyɛsu é ɖula wo-zokpai zu, unpili wɔin da wo zo. Mazɔɔ wo Ɔooɖɔ GALAGI vɛɛviliga, nii é wo zaama, wo wɔɔba gaazu, wo ɖɛ ma: Leeni vaa zu deɖɛmu gi zeɖɛai Ezipete yooi zu?» »

²¹ Moize goɔɖaavoteni, é ɖɛ ma: «Niima nuɓuseiti gè ti zaama, gá ga zunu waaundɔzita (600.000), è minazeɖɛ naati bɛ ga ta suai mi alu gila daawu ɲɛɛɛin!

²² Ta baalagiti paa ti vɛ, ta nikiɛti, é va kula ɖɛ ti va? Anɛɛ ni nu ɖa kpolodei wu ɖaleiti kpein kpɛɛzu ti vɛ, toɖa kula ɖɛ nei?»

²³ Ɔooɖɔ GALAGI goɔɖaavoteni, é ɖɛ ma: «Ɔooɖɔ GALAGI yee ɖa wola buɖa baa? Su la mɔ ɖoozani, da naa ɖa, ni ɖite vɛ, baa zɛɛ vɛ, ga ni nii nà bo, toɖa da vile su.»

GALA Zɛnvui yei vai

kundiɖi vuulɔfelaiti (70) ma

²⁴ Moize ɖulani, é Ɔooɖɔ GALAGI laawooi wo nuɓuseiti ma. Naa volu, é zunu vuulɔfelaiti (70) gaaleeni ba, ta-ɖundiɖiiti saama, é ti lo seɖɛ vɛɛi maagoolii zu.

²⁵ Ɔooɖɔ GALAGI yeini tonaɔiingi zu, é ɔɔɛ pɔ. Zɛnvui nii é ɖɛni Moize va, é ta zɛɖɛni naa va, é fe kundiɖi vuulɔfelaiti (70) zea. Siegi zu zɛnvui yeini la ti ma, ti tɔɔzeini ga ɔɔɛa eɖɛ GALA goo wo nua, kɛɛ ti la ɖɛni lebini ga.

²⁶ Zenvui yeini balaa zunu felego ma ti-vuuzuve, gilagi laaseigi feni ga Eledade, zoi laaseigi fe ga Medade. Zenvui yeini ti ma, mazoboo ti-laaseigi zevuni zunu vuulofelaiti (70) saama, kefe ti la feni zefeni ti-vuuzuve, ti va li sefe vefei vo be. Ti toozeini ga boea ege GALA goo wo nua.

²⁷ Zunu loungoi ta bizeni, e li, e bo Moize ma, e fe ma: «Eledade ta Medade ta GALA na-kulakelama vaiti bosu ade-vuuzuve.»

²⁸ Nun na-doun zunui Zozuwe, nii e feni ga Moize na-kpoba nui, e zo na-doungo ziegi zu ma, naa feni ma: «Maliigi, Moize, pele leve ti lugbo, ti be naa geezu!»

²⁹ Moize feni ma: «Da ma lolo fulazu? Goofo GALAGI na-Zenvui yei Izilayele nubuseiti pe ma, ti fe ga GALA goo wo nuiti!»

³⁰ Moize ta Izilayele fundigiti ti galeni ma ti-vuuzuve.

Kakalogiti

³¹ Goofo GALAGI fiilei leveni kpolodei ga, e va ga kakalogiti, ti vu ti-vuuzuve maagoolii zu, e jaku na ma ga folo gila sie liego. Ti zoi maa'idini, eyesu e le ga metele gila soligo.

³² Nubuseiti ti loni dogoma naama voloi, ta ma bidii kpein, ta mono poluma voloi neglein, ti da kakalogiti so. Nu nape ge la feni sefeni, e va yei kilo waasavago (3.000) zeedogowu. Ti ti zuvieni, ti da fo ti-vuuzuve maagoolii kpein su.

³³ Suai naa yeni no ti-laave, ti la de numani, eyesu Goofo GALAGI yiigaawana ti ma, e maanogoi vee nubuseiti ba.

³⁴ Ti naama adave laaseigi vee ni ga Kibelote-Gataava (nii poluve ga «gaazufulapo gabayefiiti»), mazoboo min ga ti naati ma monmon maagfuluni na, niiti daamii vai ma gaazufulapoi ti zoni.

³⁵ Nubuseiti ti siei toozeini, ti zefe Kibelote-Gataava, ti va Gaselote, ti vu min.

12

Miliyame ta Aalon

ti vaa vai Moize ma

¹ Moize Kuse anzanui ta zefeni ga anza. Miliyame ta Aalon ti feni vaazu ma.

² Ti feni ma: «Moize gila no lei Goofo GALAGI boei po! Kpove ga balaagi gi vo!» Goofo GALAGI ti-wooi menini.

³ Tama Moize feni ga dogomaayei nu gola, e leve nui pe ba etei zu.

⁴ Gaamago no, Goofo GALAGI Moize lolini, naa vee Aalon va, ta Miliyame, e fe ti ma: «A gomi, wo savago, GALA daagomi sefe vefei vo be.» Ti liini na.

⁵ Goofo GALAGI yeini tona'bingi zu, e lo sefe vefei laave maazuve. E Aalon ta Miliyameni tolini. Ti felego ti vaani.

⁶ E feni ti ma: «A woilo, nii e be, ge bo wo ma! Siegi zu GALA goo wo nu a fena la wo zaama, na, Goofo GALAGI, na da dogo lee la kulakelamai zu, ge bo po segi zu.

⁷ Kefe e la gana ga na-botige nui Moize, nii e ga lada nui na-pelwu vai kpein su.

⁸ Na da bo po ga wooi koleai, faa zubidi laade, ge dogo lee la, e ka. Lee vaa zu wo la luani, wo da va na-botige nui Moize ma?»

⁹ Goofo GALAGI yiigaawanani ti laalogoma, e li.

¹⁰ Tona'bingi zefeni no feya sefe vefei maazuve, geei vee Miliyame ma mee, koleai ege kobe kolegi. Aalon weleni ba, e ka ga e fea ga gee nu.

¹¹ Aalon feni Moize ma: «Soma maliigi, e mina ga-gotoi ma gasoi la gi unma, gi keai gimalalai zu!

¹² Ee, de-vaazeelai mina fe ege doin saai, e va zoboo, nii kpusei ta luulaai, aisa e va zoboo.»

¹³ Moize woo'fulani Goofo GALAGI ma, e fe ma: «Ee, GALA, na e maanenezu, kede!»

¹⁴ Gooḡo GALAGI ḡeni Moize ma: «Ni kεεḡe a la ḡeni laadei vuuni gaazuve, é la bena ye ma unfegi zu, eyesu folo lofela? A kpe, é ḡula wo-vuuzuve va, é ke su ga folo lofela, naa volumna, wa yeezei bu niina, é va wo zaama.»

¹⁵ Miliyame ḡulani ti-vuuzuve va, é ke ga folo lofela. Nuḡuseiti ti yeni ti-vuuzuve, eyesu é va, é lo ti zaama mḡḡo.

¹⁶ Naa volumna, ti zεḡeni Ḡaselḡte, ti li, ti vu Palan tevebai zu.

13

Kanaan yooi zuvete fai

(Tḡ Sevei Velesiei 1:19-33)

¹ Gooḡo GALAGI ḡḡeni Moize vḡ, é ḡe ma:

² «Zunuiti teve, ti Kanaan yooi zuvete, ḡe feeze Izilayele nuiti be. Yeelo nu ḡila ba, bolodai ḡilagilagi zu, seḡeai kundiḡiiti saama.»

³ Moize Gooḡo GALAGI wooi zoni, é zunuiti teveni, ti zeḡe Palan tevebai zu. Izilayele nuiti ta-ḡundiḡiiti ti ḡeni ga tiye.

⁴ Ti-laaseigiti ti ḡeni ga:

Luḡen ná-bolodai nḡḡai ḡeni ga: Samua, Zakuul ná-doun zunui.

⁵ Simiyḡn ná-bolodai nḡḡai ḡeni ga: Safate, Woli ná-doun zunui.

⁶ Zuda ná-bolodai nḡḡai ḡeni ga: Kalḡbe, Yefuné ná-doun zunui.

⁷ Isakaal ná-bolodai nḡḡai ḡeni ga: Yigale, Zozefe ná-doun zunui.

⁸ Efelayime ná-bolodai nḡḡai ḡeni ga: Wozé, Nun ná-doun zunui.

⁹ Benzamen ná-bolodai nḡḡai ḡeni ga: Palati, Lafu ná-doun zunui.

¹⁰ Zaḡulḡn ná-bolodai nḡḡai ḡeni ga: Gadiyele, Sodi ná-doun zunui.

¹¹ Zozefe ná-bolodai nii é ga Manasé nḡḡai, naa ḡeni ga: Gadi, Susi ná-doun zunui.

¹² Dan ná-bolodai nḡḡai ḡeni ga: Amiyele, Gemali ná-doun zunui.

¹³ Aseel ná-bolodai nḡḡai ḡeni ga: Setuul, Mikayele ná-doun zunui.

¹⁴ Neḡetali ná-bolodai nḡḡai ḡeni ga: Naaḡi, Vḡfesi ná-doun zunui.

¹⁵ Gade ná-bolodai nḡḡai ḡeni ga: Geyuwele, Maki ná-doun zunui.

¹⁶ Zunuiti daaseigiti kana, niiti Moize ti leveni ga ti Kanaan yooi zuvete. Moize Nun ná-doun zunui Wozé laasei pḡeni ga Zozuwe.

¹⁷ Moize ti levegai ma ga ti Kanaan yooi zuvete, é ḡeni ti ma: «À leve ga lekpeḡave nu yeezazuve yooi zu vele, wo zeeli gize yooi vḡ peleḡ,

¹⁸ wo ḡida zooi ná-fai wu. Wo ka veleḡ é la, ta nuiti ti zeini ná, wo ti vete ni ti zuloḡe, ḡaa ni zebe la ti ya, ni ti mḡinve, ḡaa ni ti la mḡinni.

¹⁹ Wo zooi vete, ve ti zeini ná, ni page, ḡaa ni ḡḡḡḡḡ, ta-laa wolaiti ta ḡale, ni siḡḡḡi ḡa ti ma, ḡaa ni é la ti ma,

²⁰ ani ḡete you ve, ḡaa ani la ḡetea ga, gulua ta ga, ḡaa ti la ná? A yiilḡḡ! A zooi zu wulu waai tanigaa zeḡe.»

E ḡeni ga leezen waa mḡungi ma yeeḡeḡalai.

²¹ Zunui naati ti liini, ti zooi zuvete, é tḡzei Sin tevebai zu eyesu Leḡḡḡe, Leḡo-Ḡamate ḡḡḡḡḡ.

²² Ti leeni lekpeḡave nu yeezazuve yooi zu, ti zeeli Eḡelḡn. Ayiman ta Sesayi ta Talamayi nuiti ti zeini ná, Anake mavofodaiti. Eḡelḡn laai loni, é ke ga kona dḡfela aisa Soan va lo, nii é Ezipete yooi zu.

²³ Ti zeeliai ma Esekḡle nḡmḡi zu, ti leezen ansaḡḡḡi ma ḡeke ḡila teveni ba, nii leezen ḡḡḡḡḡi ḡeni zeleni ba. Bui veleḡ ma, ti dḡḡni gului ḡa, nu felegḡ da ḡḡma, ti seḡe. Ti gelenade wului ma waaiti seḡeni ḡalaa, ta kooleḡḡḡḡḡḡḡ.

²⁴ Ti naama adaḡe laasei pḡeni ga Esekḡle nḡmḡi (nii poluve ga «anii ḡḡḡḡḡi ma nḡmḡi»), tḡzei leezen ḡḡḡḡḡi va, Izilayele nuiti ti teveni ná.

²⁵ Ti ɖaleni ma, ti zeɖe zooi veɛsuve, folo vuunaanigo (40) ɖa ti keɛni.

Nene puugo maazu felegiti (12)

ta-voluvaawo gooi

²⁶ Ti vaani, ti Moize ɖa, ta Aalon, ta Izilayele vebɛi kpein, Palan teɛɛɛɛ zu Kadese. Ti voluvaawo ti ma ga nii kpein ti kaani, ti zooi zu wulu waaiti deɛ ga tiye.

²⁷ Wele poluvaawo gooi va, ti boni Moize ma: «Gi zeelini zooi naa zu, ve e gi leveni na. Gaamaz, zou ve, ve nono ta koin gulɔi voovaai na, naa wulu waaiti peɛ.

²⁸ Kele-o, nuiti ti zeini na, ti wola zuɔaave. Taaiti boɔbove, sigigi ti ma. Gi Anake mavofodaiti balaa peɛge na.

²⁹ Amaleke nuiti ta zeini nu yeezazu vele. Geɛte nuiti, ta Yeɔuse nuiti, ta Amool nuiti ta zeini gize yooi zu. Kanaan nuiti ta zeini Kpolode Wolai laave, ta Zuluden nemei zu.»

³⁰ Nazu ɖa Kalebe gaabaani la ga e nuɔuseiti gaabe, niiti ti tozeini niina ga wuzegɛa Moize laalɔɔma. E ɖeni ti ma: «Ade li na! Ada voni zooi ma, de sege. Mazoɔo ma gaabaai ɖa ade ya.»

³¹ Kele zunuiti ti ɖeni ga na-siepoluiti, naati ti ɖeni ɖeezu ma: «Ma zobo ge la ade ve, de va laale nuuma nuɔuseiti bu, mazoɔo ti zuɔaave de va.»

³² Ti tozeini Izilayele nuiti gaazu ga zooi naa na-fai zuvalaga, nii ti liini ti ka, ti ɖeni ma: «Zooi nii gi subizaai, gi suvete, toɖa ga zooi nii e naati paazu, niiti ti vaazu, ti ze ga. Nuiti kpein gi ti gaai na, ta ga nu ɖoozagiti.

³³ Gi kooza nuiti kaave na balaa, Anake mavofodaiti, nu ɖoozagiti ma zuwuzui. Gi ɖea ti ɖoba, e ɖe gi gaazu, ege ga ɖe ga kotogiti no, tiya balaa, ti gaazu, gi ɖeni ege kotogaa no!»

14

Izilayele nuiti kpaka fai

¹ Izilayele nuɔuseiti kpein ti kpeei looni, ti nii wolo zu naama bidii.

² Ti unsuyelii loni Moize ta Aalon laalɔɔma. Nuɔuseiti kpein ti ɖeni ti ma: «Ni suɖila gi zaani Ezipete yooi zu, ɔaa teɛɛɛɛ zu!

³ Leeni vaa zu ɔooɔo GALAGI po ga e va ga giye niima yooi zu, ti va gi vaa ga koo, gi-anzaiti, ta gi-lointi, ti va ɖe ga gi zili nuiti daamianigi? E la ɖea gi ve ga faa vago ɔaa, ga gi ɖale ma Ezipete yooi zu?»

⁴ Ti ɖilagilagiti ti ɖeni ɖeezu boɔo ma: «Ade yeelo kundigɔ ɖila ba, de ɖale ma Ezipete yooi zu!»

⁵ Moize ta Aalon ti looni zooi ma, ti laave Izilayele nuɔuseiti kpein gaazu, ti ɖaalɛai ba.

⁶ Zozuwe, Nun na-doun zunui, ta Kalebe, Yefune na-doun zunui, nu felego naati, ti ɖeni zoiti ba, teiti ti liini zooi zuvete su, ti felego ti ta-zegeiti balini ga kidaaviligi maavele ma,

⁷ ti ɖe Izilayele nuɔuseiti kpein ma: «Zooi nii gi subizaai, gi suvete, toɖa ga zou vago wola.

⁸ Ni ɔooɔo GALAGI ɖa ade ve, toɖa ade lo zooi naa zu, e fe de ve, ve nono ta koin gulɔi voovaai na.

⁹ Toɖa no ga, a mina wuzegɛ ɔooɔo GALAGI laalɔɔma. A mina lua zooi naa zu nuiti ba, mazoɔo ta ɖeezu no ga ade-ɖono, niinigi e ɖea ti makesu, naa maagooza ti va, tama ɔooɔo GALAGI ɖa ade va. Degemu, a mina lua ti va pa!»

¹⁰ Nuɔuseiti kpein ti ɖeni ɖeezu, ti ti zo ga kotui, ti ti vaa, kele gaamanɔ ɔooɔo GALAGI na-lebiyai ɖulani keɛma Izilayele nuiti be GALA daagomi sege vɛɛi maazu.

¹¹ ɔooɔo GALAGI ɖeni Moize ma: «Niima nuɔuseiti ta yesu belevilisu eyesu siegi begele zu? Ta yesu ɖelezu ga ti mina la da, eyesu siegi begele zu? Anee ge poo gola moimoin kea ti zaama.

¹² Na dofo zeeɛi veezu ti va, ge ti-ma zuwu gaaleve, naa volu na zii betezu, e gula e zu, nii seɛi a wolo, ta e moim Izilayele va!»

13 Moize Gooḡo GALAGI wooḡaavoteni, é ḡe ma: «Ezipete nuiti ti kwεε ga ḡa ḡa è niima nuḡuseiti kula ta-yooi va ga è-zεbei.

14 Ti bogε niima you zu nuiti kpein ma. Ti menige ga ḡa, Gooḡo GALAGI, ḡa niima nuḡuseiti saama, ḡa ḡoḡo lεεzu kpezekele. Ti menige ga ḡa-lonabiingi ḡa zelēni ti maazu, ḡa losu ti luḡo foloi tonabiingi zu, ta kpidii abuzogi zu.

15 Ni ḡa niima nuḡusei kpein paana eḡe nu ḡila, zooiti ti è-ḡεε vaiti ma woomeniga, è ti ḡeai, naati ta vaazu ḡεεzu ma:

16 «Gooḡo GALAGI la ḡena zobo sɔlɔɔ, é va li ga nuḡusei teiti zooi naa zu, nii é ma ḡona woni ga é fe ti ya, naa ḡa é keai é ti vaa tevebai zu.»

17 Niizu Mǎligii, nà è maanεεnezū, ḡa-zobogi ḡula kelema ga zεbei pε, eḡevelei è boni la ḡi ma ga:

18 «Gooḡo GALAGI yii la ḡa ga ḡula fala, kpeṭεve wooḡεḡiladai zu, toḡa ḡa faaḡaaza golai zuvaaye ta tɔ koloḡologi. Kele é la ḡa ga sɔba nui levea ga sɔbalala nu, toḡa doun keεḡeiti ta-vaa nɔi votokula ti-lointi ma, eyesu yamani zavisiei ḡaa naaniseiei.»

19 Nà è maanεεnezū, niima nuḡuseiti suvaaye ga ta-vaagḡaaza golai, ḡa-wooḡεḡiladai maavele ma, eḡevelei nɔ è niima nuḡuseiti suvaayesu ḡa, è zo ti ḡula voloi ma Ezipete yooi va, é zeeli za ma.»

20 Gooḡo GALAGI ḡeni ma: «Gè ti maavaayεga, eḡevelei è falia la.

21 Kele eḡevelei ḡe vulua la ga ḡite, nɛi ḡe ga Gooḡo GALAGI, nà-lebiyai eteai pε daavegai, ḡe ḡonaa ga:

22 Nui niiti ti nà-lebiyai ḡaani, ta poo golaiti ḡe ti ḡεeni Ezipete yooi zu, ta tevebai zu, ti sùḡoḡo daa ḡea puu, ti la ḡoloni bè,

23 ti taḡila kpalaa ge la zooi naa ḡaa, nii ḡe ma minazeḡe boni, ḡe ḡona su timemewolani bε. Teiti kpein ti bèleviligai, taḡila kpalaa ge la lea ná.

24 Kele nà-botigε nui Kalεbe, ḡi kili ka é ḡeni naa vε, keεve bè ga wooḡεḡila nu eyesu ḡo. Naa ḡa é ba, nà le ga naa, ma yooi zu, vε é liini ná, mavofodaiti ta naa zɔlɔɔ.

25 Tei Amaleke nuiti ta Kanaan nuiti ti zeini nemεi zu, lina sobu nɔ, wa nuiti gaagalesu ma tevebai zu, wo li ga Seeli Kpolodei vɔ pelei.»

26 Gooḡo GALAGI ḡeni Moize ta Aalɔn ma:

27 «Nà niima nuḡuse nɔiti zesu ná, ti ḡa unsuyelii lo dàalɔḡoma, eyesu yeele? Mazɔlɔḡo ḡe Izilayele nuiti ta-unsuyeliiti menige, ti tosu dàalɔḡoma.

28 ḡe ti ma: «Eḡevelei ḡe vulua la ga ḡite, nà wo zosu, eḡevelei wo wooiti bogai la ḡoizu, Gooḡo GALAGI wooi ḡana.

29 Wa za tevebai tei su, wo-ma voomaiti ti la ná. Wɔiti dɔin ti wo ḡaaluni, é zo kona vuufelegɔ (20) ma, é le zeemaazu, mazɔlɔḡo wo unsuyelii logε dàalɔḡoma,

30 wo la mɔ la zooi naa zu, nii ḡe ma minazeḡegi woni, ḡe ḡona ga wa zei ga, kenɛ Kalεbe, Yefuné ná-doun zunui, ta Zozuwe, Nun ná-doun zunui.

31 Kele wo-lointi, wo ḡeni ḡεεzu ma ta ḡe ga wo zili nuiti daamiani, nà liizu ga tiye ma yooi zu, ta zooi naa ḡwεε, nii wo beleviligai.

32 Kele wɔun, wa zaazu tevebai tei su.

33 Wo-lointi ta ḡεεzu ga teṭeteve nuiti, kona vuunaanigɔ (40) laawu. Ta wa-woovaladai ma zalai zɔlɔḡo ḡana, nii wo kea ga ze, eyesu wo pε wo za tevebai zu.

34 Folo vuunaanigɔ (40) ḡa wo keeni zooi zuṭetesuve, tama, wa wa-vaagḡaaza golai ma zalai zɔlɔḡo kona vuunaanigɔ (40) laawu, kona ḡila, folo ḡilagi votogi zu. Wa kwεε naazu ga wa ḡelena bà, wa ḡala.»

35 Nà, Gooḡo GALAGI, nà ḡa kpɔeai. Ungo, zekana ḡe vaazu niima nuḡuse nɔiti sosu ḡa, ti ḡiliai va, ti wuzeḡe dàalɔḡoma. Ta nεεlezū tevebai tei su, ti za ná.»

36 Zunuiti Moize ti leveni ga ti zooi zuṭete, ti ḡalegai ma ma, ti nuḡuseiti unsuleveni, ti unsuyelii lo dàalɔḡoma, ga zooi zu vaiti suvala pelei.

³⁷ Gooḡo GALAGI zunui naati doḡani, ti za, tōzei ti zooi ná-fai zuvalani.

³⁸ Zunuiti ti liini zooi zuvetesu, ti pe ti zaani, keni Zozuwe, Nun ná-doun zunui, ta Kalébe, Yefuné ná-doun zunui, naati nō ḡa ti yēni vulua.

*Woozotala niinēi
(Tō Sevei Velesei 1:41-46)*

³⁹ Siēgi zu Moize Gooḡo GALAGI laawooi woni da Izilayele nuiti ma, nuḡuseiti gola ḡaaleini.

⁴⁰ Poluma zobui, ti wuzegēni ga sobuzobui, ti le gize yooi vō pelei, ti ḡe ma: «Gi koto ḡea, kele ḡá ga le, ve Gooḡo GALAGI ḡōēai, é vile ná va.»

⁴¹ Moize ḡēni ti ma: «Leeni vaa zu wo zēgezu Gooḡo GALAGI wooi volu? Wo la zobo solōḡa!

⁴² A mina le, mazōḡo Gooḡo GALAGI la wo zaama. Wo zili nuiti ti mina wo vaa fuun.

⁴³ Mazōḡo wa Amaleke nuiti kaazu luḡo, ta Kanaan nuiti, wa ḡōḡo vaa. Uelei wo voluaveḡai da Gooḡo GALAGI va, é la mō ḡea wo va.»

⁴⁴ Ti daani mēē, keni ti lēēni gize yooi vō pelei, kele Gooḡo GALAGI ná-minazeḡe kesui la ḡēni liini, ta Moize ḡalaa, ti va ḡula ti-vuuzuve va.

⁴⁵ Amaleke nuiti ta Kanaan nuiti ti ḡēni vuuni gize yooi zu, naati ti yeini, ti Izilayele nuiti sakpe, ti ti ḡologolo, ti vile ti volu, eyesu ti li, ve ná laaseigi ga Gōolema.

15

*Tōgi é lo vebēaniiti ba,
ta puya zalaḡaiti*

¹ Gooḡo GALAGI ḡōēni Moize vō, é ḡe ma:

² «Bōē Izilayele nuiti pō, é ḡe ti ma: Siēgi zu wo zeelizu la zooi naa zu, ḡē vāazu feeze wo ve ga wo zei ná,

³ wa ḡēna pō wo zalaḡaiti kula Gooḡo GALAGI ve, nii abui galazu, gala zalaḡai, ḡaa minazeḡe daazeeli zalaḡai, ḡaa vebēanii nui daai ḡisu, ḡaa zalaḡai nii é vilesu wa-GALA fai ma vēti voloi ta va, wa ke ga nikel, ḡaa baalagi, ḡaa bolii, nii é ḡalazu, makugi neai Gooḡo GALAGI ve.

⁴ Wa vebē zalaḡaiti kpō zalaḡa zua ḡilagilagi pe ba. Wa ḡulu vukō vāḡoi kilo savagō ḡo ba, gaayōḡai ga ḡuloi lilele ḡila ta tukpe (1,5),

⁵ ta puya zalaḡai ḡe ga dōoi lilele ḡila ta tukpe (1,5), ni zalaḡa zuai ḡa ga baala zivoi.

⁶ Ni baala sine wolai ve, wa vebē zalaḡai ḡe ga ḡulu vukō vāḡoi kilo lōzita, gaayōḡai ga ḡuloi lilele felegō,

⁷ ta puya zalaḡai ḡe ga dōoi lilele felegō. Naama zalaḡaiti makugi ḡa neē Gooḡo GALAGI ve.

⁸ Ni nikel zinei ḡa wo kulazu ga zalaḡai Gooḡo GALAGI ve, é ḡe ga gala zalaḡai, ḡaa minazeḡe daazeeli zalaḡai, ḡaa é ḡe ga ziilei zalaḡai,

⁹ wa ḡulu vukō vāḡoi kilo taavuugō ḡo ba ga vebē zalaḡai, gaayōḡai ga ḡuloi lilele savagō,

¹⁰ ta puya zalaḡai ḡe ga dōoi lilele savagō. Zalaḡai ve, nii abui galazu, makugi neai Gooḡo GALAGI ve.

¹¹ «Pele ḡana wo maaneai wo nikel zinei zalaḡai ḡula la, ḡaa baala sinei, ḡaa baala sine yivoi, ḡaa boli yivoi.

¹² Toganii mōin va vele-o-vele, vebēanii ḡa vee ti ḡilagilagi va.

¹³ Izilayele nu ḡōḡōḡi kpein maaneve é naama lōgi zo, a ḡēna zalaḡai ḡulaa, nii abui galazu, makugi neai Gooḡo GALAGI ve.

¹⁴ Tō ḡilagi naa nō ḡa a zei nuḡusei pe ma, ga faa ḡila nō anee weēin é ga seikōḡoma nui, ḡaa ná-peleyeḡei wo zaama wo-mavofodaiti kpein su, ni ta pō ti zalaḡa ḡula, nii abui galazu, makugi neai Gooḡo GALAGI ve.

¹⁵ Nuɓusei pɛ ka tɔgi naa zo, ga faa ɗila nɔ toɗa la ɛɛ gilagilagi pɛ ma, Izilayele nu vɛɛ seikɔɗɔma nu va. Naa ɗa ɗɛ ga ɗooɗo tɔgi, wo-mavofodaiti kpein bɛ, ta seikɔɗɔma nui, Ƴooɗo GALAGI ɗaazu.

¹⁶ Tɔ gilagi, ta deve ɗilagi nɔ ɗa a ɗɛ ná wo pɛ bɛ, wa seikɔɗɔma nui.»

Bulu mɔungiti ma vɛɛanii

¹⁷ Ƴooɗo GALAGI ɗɛni Moize ma:

¹⁸ «Bɛ Izilayele nuiti pɔ, ɛ ɗɛ ti ma: Siegi zu wo zeelizu la zooi zu, vɛ gè losu wo luɗo, wo li ná,

¹⁹ wo ma you zu bului miizu, wa gilazu zeɗe ba ga vɛɛanii Ƴooɗo GALAGI vɛ.

²⁰ Siegi zu wo bului mɔsu da, wa ma mɔungi zeɗe ba, wo kula bè ga zalaɗai, eɗɛvelei wa ɗa molo niinei nɔnɔi zeɗe ba la.

²¹ Vɛɛanii ɗana, wa fe Ƴooɗo GALAGI vɛ, ɛ ɗula wa-vuului ná-botii ɗɛa mɔungi zu, wo-mavofodaiti kpein su.

Tevezɛa ɗotoi ma zalaɗai

²² «Ni wa koto ɗɛɛna, wo la gaagilini ma, wo la tɔgi niiti kpein soni, niiti Ƴooɗo GALAGI ti veai Moize ya,

²³ ɛ zo naama voloi ma Ƴooɗo GALAGI deveiti feeni la, eyesu ɛ li wo-mavofodaiti pɔ velela velei,

²⁴ ni faaɗaazagi a ɗɛɛna, ɛ la ɗɛɛni ga gaagilima, ɛ ɗɛ ga nuɓuseiti kweɛtala zu vaa, nuɓusei kpein ka nika zine ɗokpa gila kula ga gala zalaɗai, makugi nɛai Ƴooɗo GALAGI vɛ, ɛ ɓo vɛɛ zalaɗai va, ta puya zalaɗai, eɗɛvelei deveai la tɔgi zu, ta boli zinei, nii a ɗɛ ga koto gba zalaɗai.

²⁵ Zalaɗa ɗula nui ɗa kotoi gba Izilayele nuɓuseiti kpein bɛ, suvaa ɗa ye ti vɛ, tɔzei faaɗaazagi vɛ, ti keai, ti la gaagilini ma. Siegi zu ti vaazu la ga ta-zalaɗai, nii abui galazu, Ƴooɗo GALAGI vɛ, ta koto gba zalaɗai Ƴooɗo GALAGI ɗaazu, tɔzei ta-vaɗaazagi vaa va, ti keai, ti la gaagilini ma,

²⁶ suvaa ɗa ye Izilayele nuɓuseiti kpein bɛ, ta seikɔɗɔma nuiti, mazɔɔ nuɓuseiti ti naama vaɗaazagi ɗɛɛvɛ, ti la gaagilini ma.

²⁷ «Ni nu ɗila kpe nɔ vɛ, ɛ kotoi ɗɛai, ɛ la gaagilini ma, toɗa kona gila boli zaai ɗula ga koto gba zalaɗai.

²⁸ Zalaɗa ɗula nui ɗa kotoi gba Ƴooɗo GALAGI ɗaazu, nui naa vɛ, nii ɛ kotoi ɗɛai, ɛ la gaagilini ma. Siegi zu ɛ kotoi gbazu la bɛ, naa zuvaa ɗa ye bɛ.

²⁹ Siegi zu nu a koto ɗɛɛna la, nii ɛ la gaagilini ma, tɔ gilagi nii nɔ ɗa a zeɪ nui pɛ ma, Izilayele nuiti ti ga zou lɔinti, ta seikɔɗɔma nuiti.

³⁰ «Kɛɛ nu-o-nu, nii a gaagili ma, ɛ kotoi ɗɛ, Izilayele nui, ɛ ga zou loin, ɓaa seikɔɗɔma nui, ɛ Ƴooɗo GALAGI lɔɗi ɗologologa, kpe ka leve ná-nuɓuseiti ba, ɛ ɗula ti zaama.

³¹ E Ƴooɗo GALAGI laawooi vɛɛviliga, ɛ ná-deveiti kologolo, kɛni kpe ge leve ná-nuiti ba. Ná-faɗaaza golai ma ɗasɔi ɗa la unma.»

Dooɗo foloi zo fai

³² Tɛi Izilayele nuiti ti ɗɛni teɛbai zu, ti zunui ta ɗaani, ɛ ɗa kovii ɗale dooɗo foloi.

³³ Tɛiti ti soni ná, ti vaani la Moize vɔ ta Aalɔn, ta nuɓuseiti kpein pɔ.

³⁴ Ti makeni ma ga pagɔ, tɔzei faa nɔpɛ ge la ɗɛni dɛ leveni, ɛ va vɛɛ naa va, nii a zoo ɛ ɗɛ la.

³⁵ Ƴooɗo GALAGI ɗɛni Moize ma: «Ta naama zunui vaa. Wa lii la wo-vuuzuvɛ voluvɛ, nuɓusei kpein ge sɔ ga kɔtui.»

³⁶ Názu ɗa nuɓuseiti ti ɗulani la la, ti-vuuzuvɛ voluvɛ, ti sɔ ga kɔtui, eyesu ɛ za, eɗɛvelei Ƴooɗo GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

Geze yiizayiizagi ma levei

³⁷ Gooḡo GALAGI ḡeni Moize ma:

³⁸ «Bo Izilayele nuiti ma ga, tiya-o, ti-mavofodaiti-yo, ti geze yiizayiizagi lo ta-veekoma zefeti goizuve, ta geze ḡaali biinii.

³⁹ Siegi zu wo geze yiizayiizagiti kaazu la, wa ḡize Gooḡo GALAGI ná-deveiti su, wo ḡa ke, wo la boḡo ḡakaga, wo va vile wo yiima vaiti polu, ta wa-ḡaazuḡulapaiti, niiti ti wo lozu woovaladai zu.

⁴⁰ Naazu wa ḡize ná-deveiti kpein su, wo ḡolo ti ve. Wa ḡade wa-GALAGI ve.

⁴¹ Ná ga Gooḡo GALAGI, wa-GALAGI, nii é wo ḡulaai Ezipete yooi va, ga é ḡe ga wa-GALAGI. Ungo, ná ga Gooḡo GALAGI, wa-GALAGI.»

16*Kolé baka fai*

¹ Kolé, Yiseḡaal ná-doun zunui, Keḡate ná-peleyeḡei wu, Levi ná-bolodai zu zunui ta ḡeni de, é Luḡen ná-bolodai zu zunu savago veeni boḡo va, Datan ta Aḡilame, Eliyaḡe ná-doun zunuiti, ta Won, Pelete ná-doun zunui,

² ti wuzegeni Moize laaloḡoma, ti Izilayele nuiti nu unfelego puuloḡugo (250) veeni boḡo va, niiti ti ḡeni ga nuḡuseiti ta-ḡundigḡiti, ti ḡeni ga balaa nuiti tene nuiti maaḡogiti su, ti ga nuiti unfemai ti ve.

³ Ti ḡaaleni ba Moize ta Aalḡnni daaloḡoma, ti ḡe ti ma: «É kula ḡea! Nuḡusei kpein ka ḡadegai, Gooḡo GALAGI ḡa ade pe ba. Zobogi beḡele ḡa é wo ya, ga wo zei Gooḡo GALAGI ná-bebei ḡa nii?»

⁴ Siegi zu Moize naama yelilomaiti menini da, é laaveeni zooi ma.

⁵ Naa volu é boeni Kolé vo, ta polu nuiti, é ḡe ma: «Lina sobu, Gooḡo GALAGI ḡa naa le, nii é ga nḡoi ta nii ḡadegai, a zoo maaḡuḡazu ba, nii é yimazeḡezu la.

⁶ Wele nii wo vaazu keezu, Kolé ta polu nuiti kpein ta ansanse gala liḡiti seḡe,

⁷ ti ti laave ga abulekaiti, ti ansanegi vu ga, Gooḡo GALAGI ḡaazu. Nii Gooḡo GALAGI a yimazeḡe la, naa ḡa ḡadegai. E kula ḡea, Levi ma zuwuzuiti!»

⁸ Moize ḡeni Kolé ma mḡo: «À woilo ḡoi ma ga pagḡo, Levi nuiti!

⁹ Naa ḡa wo ḡaazu ga faa go baa, ga Izilayele ná-GALAGI yimazeḡe ga woye ye, Izilayele nuḡuseiti saama, é zobo fe wo ve, wo maaḡuḡa ba, wo ḡa botii ḡe Gooḡo GALAGI ná-seḡe vele ḡadegai wu, wo lo nuḡuseiti untuḡo, wo botii ḡe tḡun be?

¹⁰ E ma zobogi veeve wo ve ga wo ḡa maaḡuḡa ba, wa è-ḡeeleaiti, Levi nuiti. Naa ḡa wo zalaḡa ḡula nui losuve ḡaiziezu mḡo?

¹¹ Naa ḡa é kea ḡa-o, ḡa-nuiti-yo, wo gilia ba, wo wuzegḡe Gooḡo GALAGI laaloḡoma! Mazoḡo Aalḡn ḡa ga be, wo va ḡe unsuyelii losu daaloḡoma?»

¹² Moize nu leveni ga ti Datan loli ta Aḡilame, Eliyaḡe ná-doun zunuiti. Kele ti ḡeni ma: «Gi la liizu!

¹³ E gi ḡula zou vagḡi va, ve nḡoi ta kḡin ḡulḡi voovaai ná, é va ga giye tevebai zu ga gi za, faa go ḡana baa? Da ḡeezu mḡo, è zei gi unda baa?

¹⁴ E la vaani ga giye zou zu, ve nḡoi ta kḡin ḡulḡi voovaai ná! E la kpalagaa veeni gi ya, baa kpelea ga ḡoḡo. Da niima nuiti kpein kaazu ga gaazuḡole nuiti? Ba-o, gi la liizu pe!»

¹⁵ Moize wola yiḡaawanani, é ḡe Gooḡo GALAGI ma: «Mina yeezei ta-vebe zalaḡai wu! Ge la tanḡpe kḡi kulani zea, folo ḡila balaa, anee soovale gila kpalaa, ge la de faa ḡou ḡeeni ga taḡila balaa!»

¹⁶ Moize ḡeni Kolé ma: «Da-o, è volu nuiti-yo, é bo Aalḡn va, à ḡula kelema lina Gooḡo GALAGI ḡakala.

¹⁷ Wo gɛlagilagi, ansanse gala ligii zefɛ, ɛ ansansegi vu su, ɛ va Gooɔɔ GALAGI ɔakala. Wa va ga ansanse gala ligi unfelego puuloolugo (250), da-o, Aalon-o, wo gɛlagilagi ɔa nonoi zo ya.»

¹⁸ Ti gɛlagilagi, ti ta-ansanse gala ligii zefeni, ti abulekaiti pu su, ti ansansegi vu ga. Ti pe ti loni GALA daagomi sege vɛlei laave, Moize balaagi ta Aalon.

¹⁹ Kolé bebei gaaleeni ba ti laalɔɔma GALA daagomi sege vɛlei laave.

Naazu, Gooɔɔ GALAGI ná-lebiyai ɔulani keɛma bebei kpein be.

²⁰ Gooɔɔ GALAGI ɔeni Moize ta Aalon ma:

²¹ «À ɔula niima nuɔuseiti saama, ná ti undaavilisu ɔaniganigi ná!»

²² Keɛ Moize ta Aalon ti laaveeni zooi ma, ti maaneɛni wo, ti ɔe ma: «Ee, GALA! GALAGI nii deve kpetaniiti kpein zenvui ma, da vaazu bebei kpein sosu ga nu gɛlagi ná-kotoi?»

²³ Gooɔɔ GALAGI ɔeni Moize ma:

²⁴ «Bɔe nuɔuseiti pɔ, ɛ devei ve ti ya ga ti maagooza Kolé ta Datan ta Aɔilameni ta-zefɛ ɔotaiti ba.»

²⁵ Moize wuzefeni zooi ma. Izilayeɛ ɔundigɛiti ti vileni polu, ti li Datan ta Aɔilame vu be.

²⁶ E ɔeni nuɔuseiti ma: «À maagooza kotoba nui teiti ta-zefɛ ɔotaiti ba. A mina vooɔɔ ti-yeaɔɔligi tanope ba, ni wo la woinni, wo undaa va vili ta-ɔotoiti faa zu!»

²⁷ Naazu, ti maagoozani Kolé ta Datan ta Aɔilameni ta-zefɛ ɔotaiti ba.

Datan ta Aɔilame ti ɔulani, ti lo ta-zefɛ ɔotaiti daave, ta ti-anzaiti, ta ti-loun zunuiti, ta ti-lounlonti.

²⁸ Moize ɔeni ma: «Nii ɔa wa kwɛɛ da ga Gooɔɔ GALAGI ɔa ɛ tɛvega, ga gɛ keɛwotii niiti ke, gɛ la faa nɔpe keɛzu ɔooɔ ve ɔana ná.

²⁹ Ni niima nuɔuseiti ta zaana ga nu zaa vele ná, eɔvelei deveai la nuɔusei ma ga ɛ za, naazu Gooɔɔ GALAGI laade ɛ va vali mà, ɛ va tɛve.

³⁰ Keɛ ni Gooɔɔ GALAGI a fai ta ɔɛena, nii keɔala la de ɔɛeni, ni zooi a laalaona, ɛ ti ɔole ta ti-yeaɔɔligiti kpein, ti ma vului yei ɔvɛalaazu, wa kwɛɛ naazu ga nui niiti ti ɔɛɔɔɔlaɛ Gooɔɔ GALAGI zu.»

³¹ Moize beni ná ga woo ɔaabeli, zooi valini ga Datan ta Aɔilameni kooɔwu.

³² Zooi laalaoni, ɛ ti ɔole, ta ta-veɛyɛgeiti, ta Kolé ná-nuiti, ta ti-ɔɔligiti.

³³ Naama nuiti ti yeini ɔvɛalaazu ga ti ma vului, ta tɔnɔiti kpein. Zooi laaɔuluni ti ma volu. Pele ɔana ti ɔaalani da, nuɔuseiti saama.

³⁴ Ta-bee wooi menigai ma, Izilayeɛ nuiti kpein ti ɔeni loni ná maagoolii zu, ti ɔizeni, ti da kpeei loo, ti ɔe ma: «Ade ɔize, zooi mina ade ɔole, ada balaa!»

³⁵ Abui ɔulani Gooɔɔ GALAGI vu be, ɛ zunu unfelego puuloolugoiti (250) gala, niiti ansansegi ɔeni ti ya.

17

Bɛ ɔa a zoo ɛ maabufa GALA ba?

¹ Gooɔɔ GALAGI ɔɛni Moize vu, ɛ ɔe ma:

² «Bɔe Elezaal vu, zalaɔa ɔula nui Aalon ná-doun zunui, bo ma ga ɛ ansanse gala ligiiti kula abui zu, ɛ abulekaiti pu ya ɔoozama, mazoloo digii naati ti ɔadega.

³ Nui niiti, ti zaai ta-ɔotoi maavele ma, à ta-ansanse gala ligiiti sege, wo ti loɔa, wo ti ɔete ga kolu ɔoi sepegiti, nii a vɛɛ zalaɔa ɔulazuve ma. Digii naati ti ɔadega, mazoloo ti vaave ga tiye pɔ. Ta ɔe ga poogi Izilayeɛ nuiti be.»

⁴ Zalaɔa ɔula nui Elezaal ansanse gala ligiiti segeni, niiti ti ga kolu ɔoigi, zunuiti niiti ti vaani ga tiye, abui naati galani. Ti ti loɔani, ti ti ɔe ga ma zepɛgiti, ti pɛɛ zalaɔa ɔulazuve ma.

⁵ Naa ɔa é ga ɔizɛsui Izilayele nuiti be, ga nu nɔpe nii é la ga Aalɔn mavofodai, maa la neeni, é va maaɔuɔa ɔɔɔɔ GALAGI va, é va ansanse kula ga zalaɔai gaazu, a va ɔe eɔe Kolé ta ná-nuɔuseiti, eɔevelei ɔɔɔɔ GALAGI devei veeni la Moize ya ga é bo ma.

Nuɔuseiti ti zeli lo fai

Moize ta Aalɔn ma

⁶ Poluma zobui Izilayele nuɔuseiti kpein ti ɔeni zeli losu Moize ta Aalɔn ma, ti ɔe ma: «Wo ɔɔɔɔ GALAGI ná-nuɔuseiti paave!»

⁷ Ti maaɔni ba Moize ta Aalɔn maaɔoolii zu. Ti ɔeai ma latisu GALA daaɔomi seɔe velei ɔɔ pelei, peɛ, tonabiingi veeni ma, ɔɔɔɔ GALAGI ná-lebiyai ɔulani keɛma.

⁸ Moize ta Aalɔn ti liini, ti lo GALA daaɔomi seɔe velei laave.

⁹ ɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Moize ma:

¹⁰ «À ɔula bebei tei saama, ná ti-ma zuwu ɔaalevezu ɔani nɔ.» Ti laaveeni zooi ma.

¹¹ Naa volu Moize ɔeni Aalɔn ma: «Da-ansanse gala ligii zeeɔe fala, abulekaiti seɔe zalaɔa ɔulazuve, é pu su, é ansanasegi ɔu ga. Suvile, é lii la nuɔuseiti pɔ be, é koto gba vai ɔe, mazɔɔɔ ɔɔɔɔ GALAGI ná-ziɔaawanai lokolevea, niizu maanɔɔi tɔzeida.»

¹² Aalɔn naa ɔeeni, nii Moize boni ma. E ansanse gala ligii zeeɔeni, é ɔize, é li nuɔuseiti saama. Naazu maanɔɔi tɔzeini niina ga zeelia nuɔuseiti ma. E ansanasegiti galani, é koto gba vai ɔe nuɔuseiti be.

¹³ E loni nuiti saama, niiti ti zaa ɔeni de na, ta niiti ti ɔeni vulua, maanɔɔi beni.

¹⁴ Nui lieɔi é zaani naama maanɔɔi zu, é ɔeni ga nu waapuugo maazu naanigo undɔfela (14.700), é ɔula niiti polu, ti undaavilini Kolé ná-fai zu.

¹⁵ Aalɔn ɔaleni ma Moize ɔɔ be GALA daaɔomi seɔe velei laave, siegi zu maanɔɔi beni la.

Aalɔn ná-tukpɔi

¹⁶ ɔɔɔɔ GALAGI ɔeeni Moize ɔɔ, é ɔe ma:

¹⁷ «Devei ve Izilayele nuiti zea, ga bolodama ɔundiɔii ɔilagilagi tukpɔi ɔila fe é ya. Tukpɔ puugo maazu felegɔ (12) ɔa bolodama ɔundiɔiiti ta fe é ya. E ti ɔilagilagi laaseigi zeeve eɛe nɔnɔ ma.

¹⁸ Da Aalɔn laaseigi zeeve Levi ná-bolodai ná-tukpɔi ma, mazɔɔɔ bolodama ɔundiɔi ɔilagilagi ná-tukpɔi ɔa ɔe ná.

¹⁹ Da ti la GALA daaɔomi seɔe velei wu, zeele woo ɔesui ɔakalave, ve ada ɔe ɔomisú ná.

²⁰ Zunui nii gè yiimazeɔezu la, naa ná-tukpɔi ɔa ɔonɔ ba, naa ɔa a ke gè Izilayele nuiti ta-unsuyelii ɔe, nii ti bosu ɔoizu yeenɔpe wo laalɔɔma.»

²¹ Moize naama leveiti feeni Izilayele nuiti zea. Bolodama ɔundiɔiiti ɔilagilagi tukpɔ ɔilagila feeni zea, é ɔe ga tukpɔ puugo maazu felegɔ (12). Aalɔn ná-tukpɔi ɔeni tɔnɔiti saama.

²² Moize ti laani ɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu, seɔe velei wu, nii zeele woo ɔesui ɔeni bu.

²³ Poluma zobui, Moize leeni seɔe velei wu. E kaani ga Aalɔn ná-tukpɔi, nii é laani Levi ná-bolodai laaseigi zu, é ɔonɔni ba, ma vuaiti gaavuye, gulu waai é ga amandegi, naa ma ɔoigi ɔeni ba.

²⁴ Moize tukpɔi kpein seɔeni volu seɔe velei wu, ɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu, é li, é deɛ ga Izilayele nuiti. Ti naa ɔaani nii keai, eɛe ge ná-tukpɔ zeeɔeni.

²⁵ ɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Moize ma: «Aalɔn ná-tukpɔi la volu zeele woo ɔesui ɔakalave. Toɔa makesu ná eɔe poogi niiti be, ta ɔe ti ɔaka, naa ɔa a ke é ti beɛve unsuyeli lo fai va ɔaazu, ti va za.»

²⁶ Moize keeni ɔana. E ɔɔɔɔ GALAGI wooi zoni, eɔevelei naa deveni la.

²⁷ Izilayele nuiti ti ɔeni Moize ma: «Weɛ, gi loa ya, ɔa zaazu neɔeɛin!

²⁸ Nu-o-nu a maaɔuɔa ɔɔɔɔ GALAGI ná-seɔe veɛ naɔegai va, naa ɔa zaazu! Zekana gi pe gi ɔaabelazu la?»

18

Zalaḡa ḡula nuiti ta Levi nuiti tosuve

¹ Gooḡo GALAGI ḡeni Aalɔn ma: «Da-o, è-loun zunuiti-yo, ta è-ḡee mavofodaiti, faaḡaaza golaiti kpein ti ḡeezu seizu ṇadegai laalḡoma, ma ḡasoi ḡa la wo unma. Da-o, è-loun zunuiti-yo, faaḡaaza golaiti kpein ti ḡeezu, wa-zalaḡa ḡula wotii ma ziegi zu, wa ḡa naama ḡasoi a la wo unma.

² E-ḡeeleaiti maabuḡa boḡo va, Levi ná-bolodai, è-ḡee ná-bolodai, ti ḡili è va, ti bo è va, wa è-loun zunuiti wo ḡe botii zu seḡe velel wu, nii zeele woo ḡesui bu.

³ Ta da-levei zo, ti da seḡe velel kpein make, kele ti la maabuḡaa seizu ṇadegai ma zoolaiti ba, anee zalaḡa ḡulazuve balaa, wa va lia zaazu, tiya-o, wa-o.

⁴ Ta ḡe wo va, da-wotii zu, ta ḡe GALA daaḡomi seḡe velel wu wotii kpein su, ti da botii pe ke, nii maaneai ga ti ke. Kele nu ḡili nape ge la maabuḡaa wo va.

⁵ Wa ḡa seizu ṇadegai ma ḡasoi a ḡe wo unma, ta zalaḡa ḡulazuve, na-ziiḡaawanai loko la levea naazu, é va yei Izilayele nuiti daalḡoma.

⁶ A wele, ḡe yiimazegeni ga wo-ḡeeleaiti, Levi nuiti, Izilayele nui zaiti saama, ta ga nɔnɔi, ḡe ti veeve wo ya ga ti GALA daaḡomi seḡe velel ma wotii ḡe.

⁷ Doun da Aalɔn, wa è-mavofodaiti, wa wa-zalaḡa ḡula wotii ḡe, naa kpein su nii é vilesu zalaḡa ḡulazuve va, ta nii é ada ṇadega wolai, kwepele seḡezuḡoozagi voluve, wo-ḡasoi ḡana. ḡe wa-zalaḡa ḡula wotii veeve wo ve ga faaneai. Zoi nape a maabuḡana ná va, ga wo ḡevele, ta naama nui vaa.»

Zalaḡa ḡula nuiti ti-laamiizuve

⁸ Gooḡo GALAGI ḡeni Aalɔn ma: «Woilo, nii doin Izilayele nuiti ti kulazu vebani ṇadegaiti ba, na boḡoi ḡe naa make vai ḡaliva è ma. ḡe fea è ve, wa è-mavofodaiti, wɔnɔi ḡa ná, naa ḡa ḡe ga ḡooḡo togi.

⁹ Wele nii a ḡe ga wɔnɔi vebani ṇadegaiti su, nii é ga nɔnɔi, naa a zegena ba, é ḡala: nii doin Izilayele nuiti ti keezu bè ga vee zalaḡaiti moloi zu, ta koto gba zalaḡaiti, ta ná-faa zuḡete zalaḡaiti, ti vaazu ga tiye pò. Naama ani ṇadega wolaiti ta ḡe ga dɔnɔ, wa è-loun zunuiti.

¹⁰ Wa ti mi ada ṇadegai ta. Zunuiti nɔ ḡa ta mi. Ta ḡe ga ani ṇadega wolaiti wo ve.

¹¹ «É bude naa maazu, vebanii niiti Izilayele nuiti ti feezu bè, da naa ḡilazuve zefe. ḡe naa kpein fea è ve, wa è-loun zunuiti, ta è-loun anzanuiti, naa ḡa ga ḡooḡo togi. Nuiti kpein ta ḡe da-velei wu, ti la to koloḡoloni, ta zoo ti ta mi.

¹² Zoi vaalɔnɔ mɔungiti ti feezu bè, ḡe naati balaa fea wo ve, naa ḡa é ga gulɔi, ta dɔɔ niinei, ta moloi,

¹³ zoi vaalɔnɔ mɔungi kpein ti vaazu la Gooḡo GALAGI vɔ. Nuiti kpein ta ḡe da-velei wu, ti la to koloḡoloni, ta zoo ti ta mi.

¹⁴ «Nii kpein Izilayele nuiti ta konana mà ga nɔnɔi, naa ḡea balaa ga wɔnɔ.

¹⁵ Doun mɔungiti, ta togani mɔungiti, ta ti ve Gooḡo GALAGI ve, naati ta ḡe ga dɔnɔ. Keni è doun zunu mɔungi unmɔɔ, è togani yiivo zine mɔungi balaa unmɔɔ, nii é la zooga é va ḡula ga zalaḡa.

¹⁶ Zunu loin unmɔɔ ganii ḡa ḡula, a alu gila sɔlɔna, sɔngɔi ḡa ḡe ga wali ḡae loolugo, seizu ṇadegai ma valibogi zu, naama wali ḡae ḡilagi ḡa ga galamu puugo.

¹⁷ Kele mina va bu, ti va nike yiivo mɔungi unmɔɔ, baa baala yiivo mɔungi, baa boli yiivo mɔungi, ta ga zalaḡa ani ṇadegaiti. Wa ti-ma jamai vaza zalaḡa ḡulazuve ma, wo ti-ma wulɔi ḡula ga zalaḡai, nii abui galazu, makugi neai Gooḡo GALAGI ve.

¹⁸ Ti-ma zuai ḡa ḡe ga dɔnɔ, eḡevelei zalaḡa zuaiti ta da ḡe la, ma ḡekegi ta ma balai é ga zeezazu velel, niiti ti ḡula ga dategai vai ma voogi.

¹⁹ Ani nadegaiti kpein Izilayele nuiti ti segezu ba Gooḡo GALAGI ve ta-vebeaniiti su, gè naati fea wo ve, da-o, è-loun zunuiti-yo, è-loun anzanuiti-yo, naa ḡa ga ḡooḡo tḡi. Toḡa ga minazegegi é la ḡologologa ta é la valiboga, wo yḡḡo zu wa Gooḡo GALAGI ta è-mavofodaiti.»

²⁰ Gooḡo GALAGI ḡeni Aalḡn ma: «È la zou zḡḡoga, ga è bḡḡo gele, Izilayele yooi zu, dḡḡo nḡpe ge la ḡea ná, ti zaama. Nà ḡa gè ga dḡḡoi ta da-betḡi Izilayele nuiti saama.

Levi nuiti ti-laamiizuve

²¹ «Puusiei nii kpein Izilayele nuiti ti kulazu, gè naa vea Levi nuiti be ga tḡḡo, botii vaa zu ti keezu, nii ti keezu GALA daaḡomi seḡe velei wu.

²² Izilayele nuiti ti la mḡ maaḡuḡaa GALA daaḡomi seḡe velei va, ti va koto zegḡe, ti va za.

²³ Levi nuiti nḡ ḡa ta ḡe GALA daaḡomi seḡe velei wu wotiiti keezu, ni faaḡaaza gola ḡa ḡeena ná, tiya ḡa ma ḡasḡi a la ti unma. Toḡa ḡe ga ḡooḡo tḡi, wo-mavofodaiti kpein be. Ti la zou zḡḡoga Izilayele nuiti saama,

²⁴ mazḡḡo nà puusiei kpein feezu Levi nuiti be ga tḡḡo, nii Izilayele nuiti ti kulazu Gooḡo GALAGI ve. Naa ḡa é kea, gè boni ti ma ga ti la zou zḡḡoga Izilayele nuiti saama.»

Levi nuiti ta-vuusiei

²⁵ Gooḡo GALAGI ḡeni Moize ma:

²⁶ «Bo Levi nuiti ma ga: «Sieḡi zu Izilayele nuiti ti vaazu ga puusieiti wo vḡ, gè feezu wo ya ga wḡḡo, wa puusiei ḡula ba ga vebeanii Gooḡo GALAGI ve, naa ḡa é ḡeezu ga puusiei ma vuusiei.

²⁷ Wḡḡo ma ḡuladai naa ḡa levezu ga, eḡevelei naa la, nii é ḡulazu molo loḡazuve ta dḡḡo beḡezuve.

²⁸ Pele ḡana wa ta ḡula da la, wa balaagi, é ḡe ga vebeanii Gooḡo GALAGI ve, é ḡula puusiei kpein ba, wo sḡḡosu Izilayele nuiti zea. Wa fe zalaḡa ḡula nui Aalḡn ya, é ḡe ga zalaḡai Gooḡo GALAGI ve.

²⁹ Faanḡi kpein wo sḡḡosu, wa vebeanii zegḡe ba Gooḡo GALAGI ve, wa ma vaḡoi zegḡe ba, é ḡe ga ma vaḡo nadegai seḡeai ba ye.»

³⁰ «Da ḡe ti ma mḡḡo: «Wa ma vaḡoi ḡulana ba, mḡtai ḡa ḡe wo ve, Levi nuiti, eḡevelei naa la, nii é ḡulazu molo loḡazuve ta dḡḡo beḡezuve.

³¹ Wa mi, ve nḡpe ná neai wo ve, wa wa-veleyegḡeiti, mazḡḡo wo-zalai ḡana, botii kpein faa zu nii wo keezu GALA daaḡomi seḡe velei wu.

³² Wo la faaḡaaza nḡpe kea ga naa, tḡzei wo ma vaḡoi zegḡe ba bè. Naazu wo la Izilayele nuiti ta-vebeani nadegaiti kḡzaa jḡeḡein, wo va za.» »

19

Nade dei ná-fai

¹ Gooḡo GALAGI bḡeni Moize ta Aalḡn vḡ, é ḡe ti ma:

² «Peḡe, devei nii ḡa é Gooḡo GALAGI ná-tḡi zu: A bo Izilayele nuiti ma, ti va ga nike zaa bḡigi, nii neevuzu la ba, ḡaa maa va leḡeḡe, nii é la de wozawolini.

³ Wa fe zalaḡa ḡula nui Elezaal ya. Naa balaagi ḡa lii la wo-vuuzuve voluve, ti kḡdaaleve gaazu.

⁴ Toḡa ma jamai ta zo, é yeebeḡai lḡ bu, é faza ná zeizu ḡe lḡfela GALA daaḡomi seḡe velei letema velei.

⁵ Naa volu, ta nike zaai naa ḡala gaazu: ma ḡḡbi, naa vee ma zuai va, ta ma jamai, naa vee ma booitḡi pe ba.

⁶ Naa volu, zalaḡa ḡula nui ḡa seḡele gulu buḡai zegḡe, ta ḡizḡope tufa bḡḡgi, ta geze bḡi sḡḡgi, é ti vili abuzogi zaamave, ve nike zaa bḡigi ḡalazu ná.

⁷ Naa pe poluma, zalaḡa ḡula nui ḡa ná-seḡeiti gba, é bḡḡo maagba, aisa é va ḡale ma wo-vuuzuve, anḡe naa ve, kḡzai ḡa ye de tḡi letemazu eyḡsu kpḡkḡi zeeli.

⁸ Zoi balaagi a nike zaai gála, naa gá ná-segeiti gba, é bɔɔɔ maagba, kɔzɔai gá yɛ de eyɛsu kpɔkɔi zeeli.

⁹ Zunu gíla nii ñadegai tɔgi letemazu, naa gá nike zaai ma yuvui gaale ba, é lii la wovuvuvu voluvelei, é pu ada ñadegai ta, vɛ a make ná Izilayele nuɓuseiti bɛ, ñade dɛi bɛtɛ vai zu, koto gba vai zu.

¹⁰ Zoi a nike zaai ma yuvui gaale ba, naa bala gá ná-segeiti gba, kɔzɔai gá yɛ de eyɛsu kpɔkɔi zeeli. Izilayele nuiti ta seikɔɔma nuiti, ta tɔgi nii zo eyɛsu gɔ.

¹¹ «Nu-o-nu a vɔɔɔ nu vɔoma va, kɔzɔai gá yɛ de, tɔgi letemazu, folo lofela laawu.

¹² Ni a bɔɔ ñadena foloi zavasiei ta dɔfelasiei, ga niima dɛi, toɔa ñade. Ni naa la gɛeni, kɔzɔai gá yɛ de.

¹³ Nu-o-nu nii a vɔɔɔ nu vɔoma va, é la bɔɔ ñade fai gɛeni, toɔa Gɔɔɔ GALAGI ná-sege vɛle ñadegai gɔzɔzu. Naama nui bɛ ka leve Izilayele nuiti ba. Tɔzei ñade dɛi la vazani ma, kɔzɔai gá yɛ de.

¹⁴ «Tɔgi vɛtɛ, nii maanɛai ga wo so: Ni nu a zaana sege gɔtai wu, niiti kpein ti lɛɛzu ná, ta niiti kpein ti gɛni ná, ti gɔzɔai gá yɛ de folo lofela laawu.

¹⁵ Anɔnakai kpein daalaogai, dakulu ge la vɛeni da, naa gá gɔzɔ.

¹⁶ Ni nu a vɔɔɔfuna nu vɔoma va dɔbɔi zu, nu paa, baa é za bɔɔ vɛ, baa é vɔɔɔ nu gaei baa kabai va, kɔzɔai gá yɛ de folo lofela laawu.

¹⁷ «Nii a kɛ é ñade, ta nike zaai ma yuvui zege, nii kulaai ga zalaɔai, é gála, koto gba vai zu, ti pu anɔnakai zu, ti zieungi zu dɛi vu ma.

¹⁸ Zunui nii ñadegai tɔgi letemazu, naa gá gɔzɔpe tufa bɔfɔgi gila sege, é dɔ ziei wu, é ta vaza sege gɔtai wu, vɛ nui ta zaai ná, ta anɔnakaiti ma, ta nuiti kpein ma ti gɛni ná. Toɔa kɛ gána nɔ naama nui vɛ, nii fɔɔɔfua nu gaeiti ba, baa nu vɔoma va, nii nui ta paai, baa saai bɔɔ vɛ, baa nii fɔɔɔfua kabai va.

¹⁹ Nui nii ñadegai tɔgi letemazu, naa gá a ziei vaza zoi ma nii kɔzɔai. Toɔa naa gɛ foloi zavasiei ta dɔfelasiei ma. Folo lofelasiei, zunui kɔzɔai, naa gá ná-segeiti gba, é bɔɔ maagba. Kpɔkɔi, toɔa ñade.

²⁰ «Kɛ ni zunui nii kɔzɔai, é la bɔɔ ñadeni, kpe ka leve Izilayele nuiti ba, mazɔɔ toɔa Gɔɔɔ GALAGI zeizu ñadegai gɔzɔzu. Tɔzei ñade dɛi la vazani ma, kɔzɔai gá yɛ de.

²¹ «Izilayele nuiti ta niima lɔgi zo eyɛsu gɔ. Zoi a ñade dɛi vazana, naa gá ná-segeiti gba. Zoi a vɔɔɔfuna naama dɛi va, naa gá gɔzɔ eyɛsu kpɔkɔi zeeli.

²² Zunui kɔzɔai, anii kpein a vɔɔɔ ba, naati ta gɔzɔ, nu-o-nu a vɔɔɔ nui va, nii kɔzɔai, to bɔɔ gá gɔzɔ eyɛsu kpɔkɔi.»

20

*Miliyame zaa vai
ta Meliba dɛi
(Egezɔde 17:1-7)*

¹ Konagi ma alu mɔungi, Izilayele nuɓuseiti ti zeelini Sin teɔebai zu, ti vu Kadɛse. Miná gá Miliyame zaani ná, ti maagulu ná.

² Zie la gɛni ná. Nuɓuseiti ti gaaleeni ba Moize ta Aalɔn laalɔɔma.

³ Ti kpɔɛi vɛeni Moize va, ti gɛ ma: «Ee, ni gá la gɛni zaani, siegi zu gi-gɛleaiti ti gɛni zaazu la, Gɔɔɔ GALAGI gaa zu!

⁴ Leeni vaa zu wo vaai ga Gɔɔɔ GALAGI ná-nuɓuseiti niima levebai zu, gi za gá gá-loganiiti?

⁵ Leeni vaa zu wo zegeai ga giye Ezipete yooi zu, wo va ga giye niima adaɔvɛ nimizai zu? Nu la zooga é va ani nɔpɛ sin vɛ. Nu la koolegɔole gulu gaazu vɛ, baa kpelei, baa gelenade gului. Zie vɔɔ gá é la ná, nu va bɔɔle.»

⁶ Moize ta Aalɔn ti maagʊozani bebei va, ti li GALA daagʊomi sege vɛlei laave, nɛve ɔa ti looni nɛ, ti laavee zooi ma. Nɛzu ɔa Gʊɔɔɔ GALAGI nɛ-lebiyai ɔulani la ti ve kelema.

⁷ Gʊɔɔɔ GALAGI ɔɔeni Moize vɔ, ɛ ɔe ma:

⁸ «Da-lukpɔi zɛge, wa ɛ-liɛ Aalɔn, wo nuɔuseiti gaale ba. Wa ɔɔe fasa ɔɔtui vɔ ti ɔaazu, ɛ ziei ve. Da ziei ɔulazu fasa ɔɔtui naa va, ɛ fe nuɔuseiti zea, ti ɔɔle ta ta-loganiiti.»

⁹ Moize liini, ɛ nɛ-tukpɔi zɛge Gʊɔɔɔ GALAGI ɔaazu, egevelei naama levei veeni la zea.

¹⁰ Moize ta Aalɔn ti bebei lolini fasa ɔɔtui vɔ be, nii ɛ leeni ga tiye. Moize ɔeni ti ma: «À woilo, wɔiti wo ga kololala nuiti! Wo laave da ɔaa, ga ɔa zoo gi ziei ɔula fasa ɔɔtui tei ba wo vɛ?»

¹¹ Moize yeewuzeɔeni, ɛ fasa ɔɔtui loɔa la ɔe fele ga nɛ-tukpɔi. Ziei ɔulani ga ɔɔla. Nuɔuseiti ta toganiiti ti zooni ti ɔɔle.

¹² Kele Gʊɔɔɔ GALAGI ɔeni Moize ta Aalɔn ma: «Tɔɔzei wo la laani dɛ, wo va nɛ-nadedai wɔɔɔ Izilayele nuiti gaazu, naa maavele ma, wa la mɔ de, wa lo niima vɛbei luɔɔ, wo va lii la naama yooi zu, nii gɛ feezu ti vɛ.»

¹³ Meliɔa ɔɛiti kana, Meliɔa laaseigi ɔa ɛ ga «sakpegi». Nɛ ɔa Izilayele nuiti ti kpɔɛi vɛeni nɛ Gʊɔɔɔ GALAGI va. Nɛ ɔa mɔnɔ ɛ nɛ-lebiyai ɔulani nɛ kelema ti vɛ.

Edome masagi ɔɛle vai

Izilayele leve fai va nɛ-zooi zu

¹⁴ Moize keelaiti teveni, ti zɛge Kadɛse, ti li Edome masagi vɔ be. Ti ɔeni ma: «È-ɔɛeloin Izilayele ɔe, ɛ kpɔɔiti kpein kwɛɛ, nii gi ɔɔɔɔgai.

¹⁵ Kaite gi-mɛmɛwolani ti liini Ezipete yooi zu, gi zeini nɛ kona mɔinmɔin daawu. Kele Ezipete nuiti ti gi zopele ɔɔuni, egevelei ti gi-mɛmɛwolani sopele ɔɔuni la.

¹⁶ Gi ɔainni Gʊɔɔɔ GALAGI woizu, ɛ gi woomɛni. E nɛ-geezuɔɛelai teveni, ɛ gi ɔula Ezipete yooi va. Niizu ɔa Kadɛse, taai nii ɛ vuuni dɛ-yooi ma ɔwepelemave.

¹⁷ Va bu, gi leve dɛ-yooi zu. Gi la ziezɔu kpɔlagaa zu, ɔaa kpelea, gi la wa-ɔɔɔyege dɛ ɔɔlezu. ɔa vilesu nɔ pele wolai nɔ ma, gi la zɛgezu ba, gi va li ga yeezazu vele, ɔaa ɔɔvɛzu vele, eyɛsu gi dɛ-yooi maazuɔude.»

¹⁸ Edome masagi ɔoɔaavoteni, ɛ ɔe ma: «Wo la levesu nɛ-zooi zu. Ni naa laade, nɛ kɔɔi vɛɛ wo va.»

¹⁹ Izilayele ɔɛelaiti ti ɔeni ma: «ɔa ziezɔu nɔ ga pele wolai, ni ɔa dɛ-dɛ ta ɔɔlena, ɔa ɔa-loganiiti, ɔa ɔɔɔɔi ve ɛ ya. Gi la faa ɔili nɔpe maagʊazaɔabosu ɛ ma, kɛni nɔ ɛ va bu, gi zie ɔɔɔɔa, gi leve dɛ-yooi zu.»

²⁰ Masagi ti woɔaavoteni, ɛ ɔe ti ma: «Wo la levesu vɛ!»

Edome nuiti ti Izilayele laagʊomini ga kɔɔɔgi, ti wola mɔin, ti wola yeeɔaaɔaai,

²¹ ti pele ɔesa ti luɔɔ, ti va leve ta-yooi zu, naa ɔa ɛ kɛni Izilayele nuiti ti liini la ga pele ɔili.

Aalɔn zaa vai

²² Izilayele nuɔuseiti kpein ti zɛɔeni Kadɛse, ti zeeli Gʊɔl gizei ma.

²³ Gʊɔɔɔ GALAGI ɔɔeni Moize ta Aalɔn vɔ, Gʊɔl gizei ma, Edome yooi ma ɔwepelemave, ɛ ɔe ti ma:

²⁴ «Aalɔn ɔana va liizu mɛmɛwolani pɔ, ti zaai. E la ɔɔzu zooi naa zu, nii gɛ vaazu feezu Izilayele nuiti zea, mazɔɔ wo woɔzotalai ɔɛeni ga nɛ-deveiti, Meliɔa ɔɛi nɛ-faa zu.

²⁵ Aalɔn zɛge ta nɛ-doun zunui Eleazaal, ɛ le ga tiye Gʊɔl gizei ma.

²⁶ Da Aalɔn nɛ-zalaɔa ɔula zɛgeiti kula kɔba, ɛ ti loo nɛ-doun zunui Eleazaal ɔɔba. Naazu Aalɔn ɔa li niina mɛmɛwolani pɔ, toɔa za minɛ.»

²⁷ Moize naa ɔɛeni, nii Gʊɔɔɔ GALAGI deveni la. Ti savagɔ, ti leeni Gʊɔl gizei ma, nuɔuseiti gaazu.

²⁸ Moize Aalɔn nɛ-segeiti kulani kɔba, ɛ ti loo nɛ-doun zunui Eleazaal ɔɔba. Aalɔn zaani nɛ, gize unmaɛ. Moize ta Eleazaal ti yeini, ti zɛge gize unmaɛ.

²⁹ Izilayele nuɓuseiti kpein ti suɗwɛɛni ga Aalɔn zaa. Nuɓuseiti kpein ti ná-wɔɔi woni folo vuusavago (30) laawu.

21

Izilayele nuiti ti zobo sɔɔɔ fai
Kanaan nui tanigaa ma

¹ Masagi Alade, Kanaan nui, é ɗɛni zeini lekɓemave nu yeezazuɓe yooi zu, é mɛnini ga Izilayele nuiti ta levesu ga Atalime vele. E laalɛɛni ti wu, é tanigaa zo ti zaama ga duɔi.

² Izilayele nuiti ti minazegɛni Ƴooɗɔ GALAGI ɓɛ, ti ɗɛ ma: «Ni ɗa niima nuɓuseiti ɗɔɔna gi yeezu, gá ta-laaiti kpein kologolo mɛtu.»

³ Ƴooɗɔ GALAGI Izilayele nuiti gooi zoni, é zobogi ve ti ɓɛ, ti pile sɔɔɔ Kanaan nuiti ma. Izilayele nuiti ti ti zuwuɗaaleveni, ti ta-laaiti kologolo. Ti naama adave laaseigi ɓɛɛni ga Ƴooɓema (nii poluɓe ga «é ɗologologo»).

Kaali jɔiti ta-vai

⁴ Izilayele nuiti ti zegɛni Ƴooɓ gizei ma, ti li ga Seeli Kpolodei ɓɔ pelei, nii a ke ti Edome yooi maala. Kele nuɓuseiti iɓɔ ge leveni pelei zu.

⁵ Ti tɔɔzeini ga ɓɔɛa GALA daalɔɗɔma ta Moize, ti ɗa ɗɛ ma: «Lee vaa zu wo gi ɗulaai Ezipete yooi ɓa, wo ɓa ga giye, gi ɓa za teɓɓai zu? Mazɔɔɔ ɓulu la ná, zie la ná, niima maanɔɗɔ laamianigi wɔinzeɗɛa gi ma!»

⁶ Názu ɗa Ƴooɗɔ GALAGI kaali jɔiti teveni la nuɓuseiti daalɔɗɔma, ti ɗa ti ji. Izilayele nuɓusei zaani ga gola.

⁷ Nuɓuseiti ti ɓaani, ti Moize ɗa, ti ɗɛ ma: «Gi kotoi ɗɛɛni, siegi zu gi ɓɔɛa la Ƴooɗɔ GALAGI laalɔɗɔma ta ɗa ɓɔɗɔi. Niizu, soma é Ƴooɗɔ GALAGI maanɛɛɛ, é kaalii tɛiti kula gi ma!» Moize maanɛɛɛni woni nuɓuseiti ɓɛ.

⁸ Ƴooɗɔ GALAGI goɗɗaavoteni, é ɗɛ ma: «Kaalii ɓɛɛ ga kɔlui, é seɓe gulu ɗoozagi ɓa. Zoi nɔɓɛ kaali a jiina, é ɗaazuwuzɛɗɛ, é weɓe kaalii tɔna ba, naa la zaa.»

⁹ Moize kaalii ɓɛɛni ga kɔlu ɓɔigi, é seɓe gulu ɗoozagi ɓa. E zo názu ma, nu nɔɓɛ kaalii a la jiina, é ɗaazuwuzɛɗɛ, é weɓe kaalii ɓa, é ga kɔlu ɓɔigi, naa la ma ɗɛni za.

Minazɛɗɛ zooi ma ɗwɛpelemave

¹⁰ Naa vɔluma, Izilayele nuiti ti zegɛni ti-ɓuuzɓɓɛ, ti li, ti ɓu Wɔɓɔte.

¹¹ Ti zegɛni miná, ti li Ye-Aɓalime, nii é teɓɓai zu, gaavotegai Moaɓe yooi ma, folo ɗulazu vele.

¹² Naa vɔluma, ti liini, ti ɓu Zelɛde nɛmɛi zu,

¹³ naa vɔlu ti liini, ti ɓu zie wolai Aalanɔn vɔluvelei, ziei naa ɗa é yeizu teɓɓai zu, é ɗa ɗula Amool nuiti ta-yooi zu, é ga kwɛpelegi Moaɓe yooi ta Amool nuiti ta-yooi yɔɗɔzu.

¹⁴ Naa ɗa é ba, bogɛ é ɗole, Ƴooɗɔ GALAGI ná-kɔɔ vaiti ma zɛɓɛi zu ga: «Waɗɛɓe nii é Sufa, ta ma bekegiti, ta Aalanɔn,

¹⁵ é ɓɔ ma bekegiti ba, ti yeizu Aal taai ɓɔ pelei, tiya ɗa ti ga Moaɓe ɗwɛpelegiti.»

¹⁶ Ti zegɛni miná, ti li Beel. Kɔɔyeɗɛi naa ná-fai ɗa é keɛni Ƴooɗɔ GALAGI ɗɛni Moize ma: «Nuɓuseiti gaale ba, ná ziei veezu ti ya.»

¹⁷ Izilayele nuiti ti niima wuyei looni, ti ɗɛ ma:
 «Ziei ɗula kɔɔyeɗɛi zu, é le!

A maamusei wo!

¹⁸ A kɔɔyeɗɛi ɓɛɛ,
 nii kundigiti ti ɓɔɔni,
 nii nu wolaiti ti ɓɔɔni
 ga ta-lukɔi ta ta-ɓakɔiti.»

Ti zegɛni teɓɓai zu, ti li Matana,

¹⁹ ti li Naɣfaliyele, ta Bamote.

²⁰ Ti liini nɛmɛi zu, nii é Moabe yooi zu, gizei nii daaseigi ga Pizega, naa unmaɓe, ɓe ná zɛlɛgai tevebai maazu.

Izilayele pile sɔlɔɔ fai masagi Sigon ma

(Tɔ Sɛvɛi Vɛlesiɛi 2:26–3:11)

²¹ Izilayele nuiti ti keelaiti teveni Amool nuiti ta-masagi Sigon ma, ti ɣɛ ma:

²² «Va bu, gi leve ɗa-yooi zu. Gi la ziezu kpalagaa zu, ɓaa kpelea, gi la wa-ɣɔlɔyeɣe ɗe ɓolezu. Gá vilesu nɔ pele wolai nɔ ma, eyesu gi ɗa-yooi maazuɓude.»

²³ Anɛɛ naa ɓe, Sigon ɣɛleni, é la ɓeni ti ɓa, ti ɓa zie ná-zooi zu. E ná-kɔɔɣɔ nuiti pɛ gaalɛɛni ba, é li Izilayele nuiti daalɔɣɔma tevebai zu, é kɔɔi ɓɛɛ ti ɓa Yaɣase.

²⁴ Kele Izilayele nuiti ti vɔnini ma, ti ná-zooi pɛ seɣe, é zo zie wolai Aalanɔn ma, nu yeezazu ɓelei, é li zie wolai Yaɓɔke ɓɔ pele, nu ɣɔɓɛzuɓe, eyesu é li Amɔn nuiti ta-ɣwɛpelemave, folo ɣulazu ɓelei, ná makega ɣɛni de kpekpe.

²⁵ Izilayele Amool nuiti ta-laaiti kpein soni, é zeɪ ti zu, ɢɛsɛɓon taai la ma mɛɛ, ta maagoolii zu geleiti pɛ.

²⁶ Mazɔlɔɔ ɢɛsɛɓon ɣɛni ga taa wola, ɓe Amool nuiti ta-masagi Sigon ɣɛni zeini ná, é zo naama ziegi zu ma, é kɔɔi ɓɛɛni la Moabe masagi ɓa, é zooi kpein seɣɛni, é zeeli zie wolai Aalanɔn ma.

²⁷ Naa ɣa é ba, faagwe nuiti ti boni la, ti ɣɛ ma:

«À ɓa ɢɛsɛɓon!
Sigon ná-taai lo volu,
é lo volu!

²⁸ Mazɔlɔɔ abui ɣa vukazu, é ɗa ɣula ɢɛsɛɓon,
abuzogi vazaga, é ɗa ɣula Sigon ná-taazuɓe,
é Aal ɣala Moabe yooi zu,
ta Aalanɔn ada ɣaaɣoozagiti maligiti.

²⁹ Maanɔɣɔi ɣa è ɓe, Moabe!
E loa ya, Kemɔse ná-nuɓusei!
E-loun zunuiti ti ɓela.
E-loun anzanuiti ti ɣɛa ga
Amool nuiti ta-masagi ná-duɔiti,
ungo, Sigon masagi.

³⁰ Gi gá-mɛɛinti pilini Amool nuiti ma!
Niizu zooi pɛ ge ɣologologa,
é zo ɢɛsɛɓon, eyesu é zeeli Diɓon.
Eyesu é li Nofa, é li ɣite Medeɓa,
gi ti kpein kologoloni!»

³¹ Zekana Izilayele nuiti ti zeini la Amool nuiti ta-yooi zu.

³² Moize zou zuɓɛɛɛ nuiti teveni, ti li, ti Yazɛɛl taai ɓɛɛɛ. Taaiti kpein ti ɣɛni ba, Izilayele nuiti ti naati soni, ti Amool nuiti kpe ná.

Izilayele nuiti ti pile sɔlɔɔ fai

Basan masagi Wɔge ma

³³ Naa volu ti latini, ti li ga Basan vele. Basan masagi Wɔge ɣulani, ta ná-kɔɔɣɔ nuiti kpein, ti ti laagomi, ti ɓa kɔɔi ɓɛɛ ti ɓa Edeleyi.

³⁴ ɢɔɔɣɔ GALAGI ɣɛni Moize ma: «Mina lua tɔun ba, mazɔlɔɔ gè ɗɔa è yeezu, ta ná-kɔɔɣɔ nuiti kpein, é ɓɛɛ ná-zooi ɓa. Da so, eɣɛvelei è Amool nuiti ta-masagi Sigon zoni da, nii é ɣɛni zeini ɢɛsɛɓon.»

³⁵ Izilayele nuiti ti Wɔge ɓaani ta ná-doun zunuiti, ta ná-kɔɔɣɔ nuiti kpein. Nu ɣila kpalaa ge la ɣulani. Ti ná-zooi zoni.

Izilayele Nuiti Kɛai Ma Moabe Nɛmɛi Zu

22

(22:1–36:13)

Balaame ta Balake ta-vai

¹ Izilayele nuiti ti liini mɔnɔ, ti vu Moabe nɛmɛi zu zie wolai Zuluden folo ɖulazu velei, Zeliko letemave.

² Sipɔɔl ná-doun zunui Balake naa kpein kaani, nii Izilayele kɛɛni ga Amool nuiti.

³ Moabe nuiti ti wola luani nuɓuseiti mɔin vai va. Moabe nuiti sasuɓalini Izilayele nuiti tugɔ.

⁴ Ti ɓɔɖɔ ɖaani ta Madiyan nuiti ta-ɖundigɖiiti, ti ɖe naati ma: «Niima vɛbɛ wolai ɖa vaazu, ti zooi ta maagoolii kpein kologolo, eɖevelei nɛɛiti ta da tufaiti gaamii la dɔɔɔiti su.» Naama ziegi zu Sipɔɔl ná-doun zunui Balake ɖeni masadai ɖɛɛzu Moabe yooi unda.

⁵ E keelaiti teveni Beyɔɔl ná-doun zunui Balaame ma Petɔɔl, zie wolai Efelate ɖobave, zooi naa ɖa é zɔɔɔni su, é ɖe naa ma: «Wele nuɓuseiti kulave Ezipete! Ti vazaga adave pe, ti zeida ná-zooi letemave.

⁶ Niizu ná è maanɛɛɛzu ga è va. Niima nuɓuseiti foovo bè, mazɔɔɔ ti-zɛbɛi wɔɔɔɔvɛ nɔnɔi va. Tanisu ná zoo naazu gè vala ti va, gè vɔni ti ma, gè ti ɓɛ, ti ɖula zooi va. Mazɔɔɔ gè kwɛɛ, zɔi da tuya loo bɛ, tuyai ɖa naa vɛ, zɔi da foovo, naa voovooɔvɛ.»

⁷ Moabe ɖewolaiti ta Madiyan ɖewolaiti ti liini ga lobɛanii, ungaizie vai zu, ti va fe Balaame ya. Ti zeelini Balaame vɔ bɛ, ti Balake laawooi wo ma.

⁸ Balaame ti woɖaavoteni, é ɖe ma: «À yɛ vɛ za kpɔkɔi. Lina, ná ná-goɖaavotegi ve wo ya, eɖevelei ɖooɖɔ GALAGI a ɓɔɛ la pɔ.» Moabe ɖundigɖiiti ti niini pɔ bɛ.

⁹ GALA ge vaani Balaame vɔ bɛ, é gaazaɖa, é ɖe ma: «Nui ɓɛgele ɖa ga niiti ti è vɔ bɛ?»

¹⁰ Balaame goɖaavoteni, é ɖe ma: «Nuiti be Sipɔɔl ná-doun zunui Balake, Moabe masagi ti levegai, ga ti ɖe mà:

¹¹ «Nuɓuseiti ti ɖulaai Ezipete yooi va, niizu ti vɛa zooi zu mɛɛ. Ua, è ti voovo bè, tanisu ná zoo naazu gè ti zakpe, gè ti ɓɛ.» »

¹² Kɛɛ GALA ge ɖeni Balaame ma: «Mina vile ti volu, wo va li. E la niima nuɓuseiti foovoa, mazɔɔɔ tuyai ɖa ti ma.»

¹³ Poluma zobui, Balaame liini, é ɖe kundigɖiiti ma, niiti Balake ti leveni: «À ɖale ma wa-yooi zu, mazɔɔɔ ɖooɖɔ GALAGI la yeezeini bu ga gè vile wo volu.»

¹⁴ Moabe zou zu ɖundigɖiiti ti wuzegeni, ti ɖale ma Balake vɔ bɛ, ti ɖeni ma: «Balaame la kɛɛni, é va vile gi volu, gi va va.»

¹⁵ Balake kundigɖi ɖiligaa leveni, ti mɔin gola, é leve ma mɔungi va, ta unfemai veezu ti vɛ, é leve mɔun keleti ba.

¹⁶ Ti vaani Balaame vɔ bɛ, ti ɖe ma: «Sipɔɔl ná-doun zunui Balake ɖe ma: «Soma, è mina ɖɛɛ, è va è ɓɔ bà.

¹⁷ Ná è wola wɔɔɔ, ná naa pe kɛ, nii da maagaaazaɖabo mà. Kɛɛ kɛni è va, è nuɓusei teiti foovo bè.» »

¹⁸ Balaame Balake ná-botigɛ nuiti goɖaavoteni, é ɖe ti ma: «Anɛɛ ni Balake ɖa vaazu ga walii ta zanugi, nii é ná-masa pelei laavegai, é fe zɛa, gè la ɖooɖɔ GALAGI, ná-GALAGI ná-devei tanɔpe kologologa, ma wola, ɓaa ma go.

¹⁹ Kɛɛ tama, wa ɓalaa, à yɛ vɛ za kpɔkɔi. Ná pɔ gè naa ɖwɛɛ, nii ɖooɖɔ GALAGI ɖa pɔ é fai ta wo mà dɛ.»

²⁰ Kpidii GALA ge vaani, é ɖe Balaame ma: «Ni niima zunuiti ti vaa è lolisu, à li wa tiye. Kɛɛ mina faa nɔpe kɛ, kɛni nii ná bona è ma.»

²¹ Balaame wuzegeni sobui, é ná-soovale saai maagɖili, ti li ta Moabe ɖundigɖiiti.

Geezuqeelai pele leve vai
Balaame lugó

²² GALA ge yiiḡaawanani sie vai naa zu. Ḡooḡo GALAGI ná-geezuqeelai loni pelei zu, é besa tuḡo. Balaame ḡeni ná-soovale saai ḡoma, ná-botigé nu felego vilégai polu.

²³ Soovale saai geezuqeelai ḡaani, boḡa zókpó zea, kulaai maalaḡagi zu, é loni pele zaamave. E zegeni pelei va, é li ga dóbó zu vele. Balaame toozeini ga doḡaa, é vaa la pelei zu.

²⁴ Geezuqeelai liini, é lo ḡoozama pele zokogi zu, leezen beleiti zóḡo zu, kotu zigḡi zóla vele, é zóla vele.

²⁵ Soovale saai Ḡooḡo GALAGI ná-geezuqeelai ḡaani, é zigḡa kotu zigḡi va, é Balaame ḡoḡó bata kotu zigḡi va. Naa balaa toozeini ga doḡaa.

²⁶ Ḡooḡo GALAGI ná-geezuqeelai leveni ti va mánó, é li, é lo pele boḡologi zu, ve nu la zooga é va leve ná, ga nu yeezazu vele, baa nu ḡovezu vele.

²⁷ Siegi zu soovale saai kaani la, é veeni zooi ma, Balaame wu. Balaame yiiḡaawanani, é toozei ga suloḡaa ga ná-tukpó.

²⁸ Ḡooḡo GALAGI soovale saai laave vieni, é boe Balaame vo, é ḡe ma: «Leeni ḡa gè keai ga de, è dōḡa ná zeizu ḡea sava?»

²⁹ Balaame goḡaavoteni, é ḡe ma: «Mazóbo è neḡḡulave sù. Ee, ni boḡa zókpó ḡeni zèa, gè ḡea è vaazu ḡani nó!»

³⁰ Soovale saai goḡaavoteni, é ḡe ma: «Nà laade gè va ḡe ga da-zoovale saai, nii da da zei kóma yeenópe? Zekaa nei ná da è zo da polómazu baa?» E goḡaavoteni, é ḡe ma: «Ba!»

³¹ Gaamago nó, Ḡooḡo GALAGI Balaame ḡaazuve zegeni ma, é Ḡooḡo GALAGI ná-geezuqeelai ḡa, é loni pele zaamave, ná-boḡa zókpó zea, kulaai maalaḡagi zu. Balaame vileni jiiḡiḡa, é náka, é unpilè zooi ma.

³² Ḡooḡo GALAGI ná-geezuqeelai ḡeni ma: «Leeni vaa zu è da-zoovale saai loḡaai ná zeizu ḡe sava? Nà ḡa páai, gè pele leve è lugó, mazóbo siei nii è toozeidai, undaavili pelei ve.

³³ Soovale saai kàave, é màala ná zeizu ḡe sava. Ni é la ḡeni màalaani, é ga gè è vaa, gè toun ze vulua.»

³⁴ Balaame ḡeni Ḡooḡo GALAGI ná-geezuqeelai ma: «Gè gaazave, mazóbo gè la ḡea kwee ga da loni tuḡo pelei zu. Ni siei nii wanave è ma, gè ḡale ma.»

³⁵ Ḡooḡo GALAGI ná-geezuqeelai ḡeni ma: «À li wa zunui teiti, keke keni nó è da woo ḡilagi nó wo, nii ná bo è ma.» Balaame ta kundigiti Balake ti leveni, ti vileni pelei zu, ti da li.

³⁶ Siegi zu Balake menini da ga Balaame vaa, é liini, é daaḡomi Moabe taa wolai zu, nii é zou ḡwemave ḡobave, zie wolai Aalanon ḡobave.

³⁷ Balake Balaame ḡaazaḡani, é ḡe ma: «Gè la keela mōungiti teveni baa, ga è va? Leeni vaa zu è la vaani gaamago nó pò be? E ḡeni ḡisizu ga gè la zooga gè va è wóbo?»

³⁸ Balaame Balake woḡaavoteni, é ḡe ma: «Wele, gè vaa è vo be. Da kaazu niina ga ná zoo boezu è vo boḡo ve ḡana nó? Wooi nii GALA ka pu dà, naa nó ḡa ná bo è ma.»

³⁹ Balaame vileni Balake volu, ti li Kiliyate-Ḡusote.

⁴⁰ Balake nikeiti ta baalagiti kulani ga zalaḡai, é Balaame nōnōi leve ma, ta kundigiti ti yeni polu, ti va.

Balaame tuya loo vai
Izilayele nuiti be

⁴¹ Poluma zobui, Balake vaani, é Balaame laaḡomi, ti le Bamote-Baale, ve é ḡeni Izilayele nuḡusei ḡilazuve ḡaazu ná.

23

¹ Balaame gɛni Balake ma: «Zalaɣa ɣulazu lofela lo bè vɛ, è nɪkɛ zɪnɛ lofela ta baala sinɛ lofela ɣɛvɛlɛ bɛtɛ bè vɛ.»

² Balake naa ɣɛni, nii Balaame boni. Balake ta Balaame ti nɪkɛ zɪnɛ ɣɪla ta baala sinɛ ɣɪla kulani ga zalaɣai, zalaɣa ɣulazu vɛ ɣɪlagɪlagɪ.

³ Balaame gɛni Balake ma: «Gaalɔ, è lo ɗa-ɣala zalaɣai ɣoba. Nà maagoozazu, tanisu Ɔooɣɔ GALAGI ɣa vaazu é dàagɔmi. Nà naama wooi laazeeli è ma, nii a kula kɛlɛma bè.» E liini gizei ta ma, nii gulu la ma.

⁴ GALA ge ɣulani kɛlɛma Balaame vɛ, naa ɣɛni ma: «Gè zalaɣa ɣulazu lofela logɛ, gè nɪkɛ zɪnɛ ta baala sinɛ ɣulavɛ ga zalaɣai, zalaɣa ɣulazu vɛ ɣɪlagɪlagɪ.»

⁵ Ɔooɣɔ GALAGI wooi vuuni Balaame la, é ɣɛ ma: «Gale ma Balake vɔ bɛ, è ɓɔɛ pɔ ɣani.»

⁶ Balaame ɣaleni ma Balake vɔ bɛ, nii é ɣɛni ná-gala zalaɣai ɣoba, ta Moaɓɛ ɣundiɣiiti.

⁷ Balaame faalaalii nii woni, é ɣɛ ma:

«Moaɓɛ masagi Balake zeɣɛvɛ ga ze

Siili yooi zu gizeiti su.

E ɣɛ mà: «Ua, è Zakɔɓɛ mavofodai voovo bè!

Ua, è ɗa-yiigaawanai yei Izilayeɛle laalɔɣma!»

⁸ Nà naa voovoozu ɣale, nii GALA ge la foovooni?

Nà yiigula ɣale nuɓuseiti ma, siegi zu Ɔooɣɔ GALAGI yii la ɣulani la?

⁹ Nà yesu fasa ɣizeiti unma vɛ, gè pɛtɛ,

nà yɛna gizeiti unma vɛ, gè pɛtɛ,

nuɓuse vɛ é zeizu ye,

zɔɣɔzu ɣa ti va ta zii zɔiti.

¹⁰ Bɛ ɣa a zoo é Zakɔɓɛ mavofodai ma vɛbɛi ɣaalu,

ɓaa é Izilayeɛle nu ɓulugi ɣaalu?

Gè za, eɣɛvɛlɛi sɔlɛ nui zaa vɛlɛi la.

Gaaɓɛla vɛlɛi ɣɛ ga nɔnɔi ɣɛvɛlɛi.»

¹¹ Balake gɛni Balaame ma: «Leeni ɣa è kɛa ga ze? Gè è zeɣɛvɛ ga è sɪli nuiti foovo, wɛlɛ ɗa ba, è ɗa tuya loo ti vɛ!»

¹² E ɣɛni ma: «Nà ɣɛna ɓɔɛa, gè la naa woga ɓaa, nii Ɔooɣɔ GALAGI pua dà?»

Balaame ná-tuyai velesiɛi

¹³ Balake ɣɛ ma: «Ua pɔ bɛ, de li ada taɣɪli, vɛ ɗa ti ɣa ná. Da ti ɣɪlazuvɛ nɔ ɣa, è la ti pɛ kaa, miná ɣa ɗa ti voovo ná nɔnɔn bɛ.»

¹⁴ E liini la Sɔfime kpalagavɛ, Pizega gizei unma vɛ, é zalaɣa ɣulazu lofela lo, é nɪkɛ zɪnɛ ɣɪla ta baala sinɛ ɣɪla kula ga zalaɣai, ti ɣɪlagɪlagɪ maazu.

¹⁵ Balaame gɛni ma: «Lo vɛ ɗa-ɣala zalaɣai ɣoba, gè li munu, gè Ɔooɣɔ GALAGI laagɔmi.»

¹⁶ Ɔooɣɔ GALAGI ɣulani kɛlɛma Balaame vɛ, é wooi vu da, é ɣɛ ma: «Gale ma Balake vɔ bɛ, è ɓɔɛ pɔ ɣani.»

¹⁷ Balaame ɣaleni ma Balake vɔ bɛ, naa ɣɛni loni ná-gala zalaɣai ɣobavɛ, ta Moaɓɛ ɣundiɣiiti. Balake gɛni ma: «Leeni ɣa Ɔooɣɔ GALAGI bogai?»

¹⁸ Balaame faalaalii nii woni, é ɣɛ ma:

«Balake wuzɛɣɛ, è woilo!

Sipɔɔl ná-doun zunui, woilo gòoi ma!

¹⁹ GALA ge la ga nuɓusei, é va zɛɛi wo,

ɓaa nu vulu, é va zeɣɛ kpɔɛ wooi va.

Nii é bogai, é la naa ɣɛa ɓaa?

Toɣa woo wo, é la su vai ɣɛa?

²⁰ Wɛlɛ, gè devei zɔɓɔga ga gè tuya loo,

GALA ge tuya loa, gè la seɣezu ma.

²¹ E la telebotala vaa ɣaani Zakɔbe va,
 é la sɔletala vaa ɣaani Izilayele nuɓuseiti ba.
 Ɔɔɔɔ GALAGI, é ga ná-GALAGI, naa ɣa tɔun polu,
 toɣa masadai ma ɣoozunɛi zɔlɔ ti vɔ be.

²² GALA ge ti ɣulani Ezipete yooi va,
 suvikɛi ɣulavɛ ga tegui zuvikɛi ti vɛ.

²³ Zogolai la ga faa nɔpɛ Zakɔbe mavofodai ɣaazu,
 ɓaa ungaizie vai Izilayele laalɔɣɔma.
 Yeeɣɛɣala vagɔi ma, toɣa ɗa wo Zakɔbe ta Izilayele ma,
 nii kpein GALA ge kɛɛzu.

²⁴ Niima nuɓuseiti ta wuzegɛzu eɣɛ zalai,
 toɣa ɣaalɔsu eɣɛ zalai,
 é ɗa ná-sua zogai mi,
 é ɗa ná-sua zogai ma ɲamai ɓɔle,
 naa vɔluma ɣa niina a ɗa laa la.»

²⁵ Balake ɣɛni Balaame ma: «Ni è la ti voovooni, mina tuya loo ti vɛ, ga tago ɓalaa.»

²⁶ Balaame googaaɔoteni, é ɣɛ ma: «Gè la boni è ma ɓaa ga na naati kpein nɔ ɣɛ, nii Ɔɔɔɔ GALAGI bosu?»

Balaame ná-tuyai zavasiei

²⁷ Balake ɣɛni Balaame ma: «Va deɣɛmu, na liizu ga ɗe adavɛ taɣili, tanisu GALA ka petɛ názu ga ɗa nuɓusei niiti foovo nɔun be.»

²⁸ Balake liini ga Balaame Peyɔɔl gizei unmaɔvɛ, nii é zelɛni teɔɔɔɔ maazu.

²⁹ Balaame ɣɛni Balake ma: «Zalaɣa ɣulazu ɓɔfela lo bɛ, è nike zine ɓɔfela ta baala sine ɓɔfela ɣɛvele ɓɛɛ bɛ vɛ.»

³⁰ Balake naa ɣɛɛni, nii Balaame boni. E nike zine ɣila ta baala sine ɣila kulani ga zalaɣai, zalaɣa ɣulazuɔvɛ ɣilagilagi.

24

¹ Balaame petɛni ga nɛɛvɛ Ɔɔɔɔ GALAGI vɛ ga tuyai loo Izilayele vɛ, é la mɔ ɣɛni liini kulakɛɛma ɣili gaiziezu, eɣɛ pelegi é ɣɛni kɛɛzu la zɔɔma zieɣiti su, keɛ é ɣaazu latini teɔɔɔɔ letema velei.

² E ɣaazuwuzegɛni, é Izilayele ɣa vuuni, eɣɛvelei ná-bolodaiti ti la. Názu ɣa GALA Zɛnvui yeini la tɔun ma.

³ Balaame faalaalii nii laazeelini, é ɣɛ ma:

«Beyɔɔl ná-doun zunui Balaame ná-keela wooi ɣaa,
 zunui nii gaazuzegɛai ma, ná-keela wooi ɣaa,

⁴ nui nii é GALA gooitɛ mɛnisu, naa ná-keela wooi ɣaa,
 é Zɛɓɛi-Pɛ-Maliɣii ná-kulakɛɛmai ɣaazu,
 siɛgi zu é loozu la sugili, gaazuzegɛ ma:

⁵ Ee Zakɔbe, ɗa-zegɛ ɣotaiti wola vagɛ,
 ta è-ɲiizuɔvɛti ɓalaa, Izilayele!

⁶ Ti ɗa yei ga zuviegɛ eɣɛ laasamagiti,
 eɣɛ kpeleiti, ti zie ɣɔɓavɛ,
 eɣɛ alɔwɛ gului, Ɔɔɔɔ GALAGI siingai,
 eɣɛ sɛdele gului, ti zielavɛ.

⁷ Ziei ɣa yeizu, é ɗa ɣula seizuɔvɛ,
 zie mɔinmɔingiti ta ná-ani zuwuɛti fae.
 Ná-masagi ɣa zobogi zɔlɔ Agage ma,
 ná-masadai zɛɓɛi ɣa wɔɔɔɔ.

⁸ GALA ge kulavɛ Ezipete yooi va,

tegfui zεbei gεgalai ga é zea,
toğa zobo sɔlɔɔ ziiti ma, ti ga sili nuiti,
é ti-ma gaeiti golowolo,
é ti zo ga ná-mεεinti.

⁹ Toğa bili, é vεε ege zala zinei,
egevelei zala zaai la,
be ga a kata ga é wuzege?

Nui nii a tuya loo è vε, tuya ga naa vε,
nui nii a è voovo, foovooi ga naa zo.»

¹⁰ Balake yiiğaawanani Balaame ma, é yealogani, é gēni Balaame ma: «Gè è lolige ga è va,
è sili nuiti foovo, wele, ná zeizu gēa sava, è da tuya loo ti vε.

¹¹ Tēi é gēa gāna, liina da-yooi zu! Gè boni ga nà faanεε moinmoin ke è vε, kele Gooğɔ
GALAGI è valage faanεεiti sɔlɔɔ fai ma.»

*Balaame GALA ná-kulakεmaiti bo fai
Izilayele ná-faa zu*

¹² Balaame Balake wooğaavoteni, é gē ma: «Gè bɔeni gani keelaiti pɔ, è ti leveni mà:

¹³ «Anεε ni Balake ga vaazu ga walii ta zanugi, nii é ná-masa pelei laavegai, é fe zèa, gē
la zooga faa nɔpe keezu ga ma vago, baa ma nɔu, Gooğɔ GALAGI ná-devei laalɔğma. Nà
naa nɔ wo, nii Gooğɔ GALAGI a bo mà.»

¹⁴ Niizu nà ga li nà-nubuseiti pɔ. Va, nà naa leezu ga de, nii Izilayele nubuseiti ti vaazu
keezu ga da-nubuseiti, yeedεgalaiti su ti vaazu.»

¹⁵ Balaame faalaalii nii laazeelini, é gē ma:
«Beyɔɔl ná-doun zunui Balaame ná-keela wooi gaa,
zunui nii gaazuzegeai ma, ná-keela wooi gaa,

¹⁶ nui nii é GALA gooitii menisu, naa ná-keela wooi gaa,
nii é Anii-Pε-Unda ná-faagwεgiti feai zea,
é Zebei-Pε-Maliğii ná-kulakεlmai gaaazu,
siegi zu é loozu la sugili, gaazuzege ma:

¹⁷ Nà petεsu, kele niizu laade de,
nà sumɔsu, kele maa la de buğani,
velela velel, somidegai ta ga gɔlazu Zakɔbe mavofodai zu,
masadai ma lukpɔi ga gē Izilayele zaama,
nii a gē Moabe nuiti goizuloğazu,
toğa Sete ná-doun zunuiti kpein doğa tɔungi zu.

¹⁸ Toğa Edome yooi zo, é gē ga nɔnɔ,
sili nuiti su, Seyiil yooi ga zo,
Izilayele ga ná-zeeğaaɔaai le.

¹⁹ Nui nii é gɔlazu Zakɔbe mavofodai zu, naa ga masadai gē,
toğa naati undaavili, niiti ti velazu, ti gɔla taaiti ba.»

*Balaame Izilayele zili nuiti
koloğolo fai wo fai*

²⁰ Balaame Amaleke gāani. E faalaalii nii laazeelini, é gē ma:
«Amaleke ga é ga ziiti pe ti-ma mɔungi.
Kele gaaɔelasu, toğa gɔloğolosu.»

²¹ E Ken nuiti kaani. E faalaalii nii laazeelini, é gē ma:
«È-zeizuvε logε kpe,
è-lağagi logε fasa gizei ma.

²² Kele Ken nuiti ta gē ga abui laamianigi.
Gaaɔelasu, Asuul nuiti ta li ga woye, ti wo gē ga kasoga nuiti.»

²³ Gaaabelasu, é faalaalii nii laazeelini, é gɛ ma:

«Ee, maanɔɔɔi nii é vaazu! Bɛ ɔa a yɛ vulua GALA ná-kɛɛwotii luɔɔ?

²⁴ Kɛɛ keingiti ti ziei ɔa, ti vaazu, ti zeɔɛ Kitime,

ta Asuul nuiti maanɔɔɔ, ti Eɔɛɛl nuiti maanɔɔɔ.

Tɔ balaa toɔa liizu undaaviligi zu.»

²⁵ Balaame liini, é ɔale ma ná-zooi zu. Balake balaagi liini ga vɔ pelei.

25

Izilayele nuiti ti ɔɔɔɔ lɔɔ vai

kɔɔɔɔ gani kɔɔ vaiti su

¹ Izilayele nuiti ti zeini Sitime. Nuɔuseiti ti tɔɔzeini ga ɔɔɔɔ lɔa koloɔɔɔɔɔɔɔɔ zu, ta Moaɔɛ anzanu lointi.

² Naati ti ti lolini ga ti zalaɔɔai ɔula ta-ɔalagiti bɛ. Nuɔuseiti ti vaani bu, ti zalaɔa laamii wo, ti nɔkɔ naati ta-ɔalagiti bu.

³ Ti vɔɔɔɔɔni naati ta-ɔalagi Baale-Peyɔɔl lɛbi vai va. Naama vai ɔɔɔɔɔ GALAGI yiiɔaawanani ti laalɔɔɔma.

⁴ ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni Moize ma: «Nuɔuseiti kpein gaale ba, è ta-ɔundigiiiti seɛ guluiti ba, foloi ɔa, gɔazu, naa ɔa a kɛ ná-ziiɔaawanai zeɔɛ Izilayele maala.»

⁵ Moize ɔɛni Izilayele lukpɔɔaaleve nuiti ma: «Wo ɔilagilagi ná-nuiti paa, niiti ti vɔɔɔɔɔ Baale-Peyɔɔl lɛbi vai va.»

⁶ Zunu ɔila ge ɔɛni Izilayele nuiti saama, é vaani ga Madiyan anzanu ɔila kɛɛɔɔlointi saama, Moize ta Izilayele vɛbɛi kpein gaazu, naazu naati ti da wɔɔɔ, GALA daaɔɔmi seɔɛ vɛɛɛi laavɛ.

⁷ Zalaɔa ɔula nui Aalɔn ná-doun zunui Eleazaal ná-doun zunui Fineyase naama vai ɔaai ma, é wuzegeni bɛbɛi zaama, é kɔɛɛin zeɔɛ,

⁸ é vile Izilayele zunui volu ná-seɔɛ ɔotai wu, é ti felegɔ pɛ sɔ vɔɔma, kɔɛɛin zunui volokula, é anzanui zo kobuvɛ. Naazu maanɔɔɔ vai ɔɛni Izilayele nuiti saama.

⁹ Nu waaɔvɔvɔfelegɔ maazu naanigɔ (24.000) ɔa é zaani maanɔɔɔi naa zu.

¹⁰ ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni Moize vɔ, é gɛ ma:

¹¹ «Zalaɔa ɔula nui, Aalɔn ná-doun zunui Eleazaal ná-doun zunui Fineyase ɔa é ná-ziiɔaawanai zeɔɛa Izilayele nuiti maala, ná-ziiɔoolɛi ɔa é ma ti zaama, naa ɔa é kɛa, nɛi gɛ ga GALAGI, ná pɔ ga ti ná ɔila nɔ dɛbi, ná-ziiɔaawanai zu, gɛ la mɔ Izilayele nuiti ma zuwu ɔaaleveni.

¹² Naa ɔa é ba, ɔa gɛ ma: «Gɛ minazegɛgi ɔɛa tɔun bɛ, nii a gɛ ga ziileigi ma ungi.

¹³ Toɔa gɛ ga tɔun nɔnɔ, ta mavofodaiti. Zalaɔa ɔula wotii ɔa gɛ ga tɔnɔ, yeeɔɔɔɔɔɔɔɔ pɛ su, tɔɔzei é ná-ziiɔoolɛi ɔulaɔvɛ kɛɛma ná-GALAGI vɛ, é koto gba vai ɔɛɛvɛ Izilayele nuiti ta-vaa zu.» »

¹⁴ Izilayele zunui ti paani ta Madiyan anzanui vɔɔma, daaseigi ɔɛni ga Zimili, Salu ná-doun zunui. E ɔɛni ga Simiyɔn ná-peɛyeɔɛ ɔundigii ta.

¹⁵ Madiyan anzanui nii ti paani, daaseigi ɔɛni ga Koziɔi, kɛɛɔɛ laaseigi ɔɛni ga Suul, nii é ɔɛni ga bolodama mɔinmɔin ma ɔundigii, kulaai bolodai ɔila su Madiyan yooi zu.

¹⁶ ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni Moize vɔ, é gɛ ma:

¹⁷ «Vala Madiyan nuiti ba, è ti-ma zuwu ɔaaleve.

¹⁸ Mazɔɔɔ ti ɔɛni ga wo zili nuiti, ti laavegai ga keɛɔɛle ɔɔi, Peyɔɔl ná-fai zu, ta Koziɔi, nii é ɔɛni ga Madiyan ɔundigii ta ná-doun anzanui, nii é zaani ga maanɔɔɔi, tɔɔzei Peyɔɔl ná-fai va.»

Izilayele nuiti gaalu daa velesɛi

¹⁹ Maanɔɔɔ vai naa levega vɔluma,

26

¹ Gɔɔɔɔ GALAGI ɣɛni Moize ta zalaɣa ɣula nui Eleazaal ma, nii ɛ ga Aalɔn nɔ-doun zunui:

² «À Izilayɛle vɛbɛi kpein gaalu, ɛ zo kona vuufelegɔ (20) ma, ɛ lɛ zeemaazu, eɣɛvelei ta-vɛɛyɛɣɛiti ti la, Izilayɛle nui ti kpein su, niiti ta zoo ti li kɔɔmavɛ.»

³ Moize ta zalaɣa ɣula nui Eleazaal, ti ɔɔɛni ti vɔ Moabe nɛmɛi zu, Zuludɛn ɣobavɛ, Zeliko letemavɛ, ti ɣɛ ma:

⁴ «Ada vaazu gaalugi wosu, ɛ zo kona vuufelegɔ (20) ma, ɛ lɛ zeemaazu, eɣɛvelei Gɔɔɔɔ GALAGI ma levei veeni la Moize ya.»

Izilayɛle nuɔuseiti pɛtɛ, niiti ti ɣulani Ezipete yooi va:

⁵ Izilayɛle nii daa ga Zakɔbe, nɔ-doun zunu mɔungi ɛ sɔɔɔni, daaseigi ɣɛni ga Luɔɛn. Luɔɛn nɔ-doun zunui ti-mavofodaiti, ti ɣɛni ga: Enɔke mavofodaiti, Palu mavofodaiti,

⁶ ɢɛsɛlon mavofodaiti, ta Kaalemi mavofodaiti.

⁷ Luɔɛn mavofodaiti tieɣɔi ɣɛni ga zunu waavuunaani maazu savago undɔfela pu-usavago (43.730).

⁸ Palu nɔ-doun zunui ɣɛni ga Eliyaɔɛ.

⁹ Naa ɣa ɛ ɣɛni ga Nemuwele kɛɛɣɛ, ta Datan, ta Aɔilame. Datan naa, ta Aɔilame ti ɣɛni ga kundigɛiti bɛbɛi untuɣɔ, ti wuzɛɣɛni Moize ta Aalɔn laalɔɣma, ta Kolɛ nɔ-nu ɔlugiti, siegi zu ti wuzɛɣɛni la Gɔɔɔɔ GALAGI laalɔɣma.

¹⁰ Zooi laavalini, ɛ ti maalɔɣu, ta Kolɛ, siegi zu nɔ-nu ɔlugiti ti zaani la, ta siegi zu abui zunu unfelegɔ puulɔɔlugɔ (250) ɣalani la. Ti ɣɛni nuɔuseiti bɛ ga kizɛsu vai.

¹¹ Kɛɛ Kolɛ nɔ-doun zunui ti la ɣɛni zaani.

¹² Simiyɔn nɔ-doun zunui, eɣɛvelei ti-mavofodaiti ti la, ti ɣɛni ga: Nemuwele mavofodaiti, Yamin mavofodaiti, Yakɛn mavofodaiti,

¹³ Zela mavofodaiti, ta Sayile mavofodaiti.

¹⁴ Simiyɔn mavofodaiti tieɣɔi ɣɛni ga zunu waavuufele maazu fele unfelegɔ (22.200).

¹⁵ Gade nɔ-doun zunui, eɣɛvelei ti-mavofodaiti ti la, ti ɣɛni ga: Sefon mavofodaiti, ɢagi mavofodaiti, Suni mavofodaiti,

¹⁶ Wozeni mavofodaiti, Eli mavofodaiti,

¹⁷ Alode mavofodaiti, ta Aleli mavofodaiti.

¹⁸ Gade mavofodaiti tieɣɔi ɣɛni ga zunu waavuunaanigo undɔɔlugɔ (40.500).

¹⁹ Zuda nɔ-doun zunui ti ɣɛni ga ɛɛl ta Wonan. ɛɛl ta Wonan ti zaani Kanaan yooi zu.

²⁰ Zuda nɔ-doun zunui, eɣɛvelei ti-mavofodaiti ti la, ti ɣɛni ga: Sela mavofodaiti, Pelɛze mavofodaiti, ta Zela mavofodaiti.

²¹ Pelɛze nɔ-doun zunui ti-mavofodaiti ti ɣɛni ga: ɢɛsɛlon mavofodaiti ta ɢamule mavofodaiti.

²² Zuda mavofodaiti tieɣɔi ɣɛni ga zunu waavuulɔfela maazu lɔzita undɔɔlugɔ (76.500).

²³ Isakaal nɔ-doun zunui, eɣɛvelei ta-wolodamaiti ti la, ti ɣɛni ga: Tola mavofodaiti, Puva mavofodaiti,

²⁴ Yasuɔɛ mavofodaiti, ta Similon mavofodaiti.

²⁵ Isakaal mavofodaiti tieɣɔi ɣɛni ga zunu waavuulɔzita maazu naani unsavago (64.300).

²⁶ Zaɔulɔn nɔ-doun zunui, eɣɛvelei ti-mavofodaiti ti la, ti ɣɛni ga: Selɛde mavofodaiti, Elon mavofodaiti, ta Yaleyɛle mavofodaiti.

²⁷ Zaɔulɔn mavofodaiti tieɣɔi ɣɛni ga zunu waavuulɔzita undɔɔlugɔ (60.500).

²⁸ Zozɛfe nɔ-doun zunui, eɣɛvelei ti-mavofodaiti ti la, ti ɣɛni ga: Manasɛ ta Efelayime.

²⁹ Manasɛ nɔ-doun zunui ti-mavofodaiti ti ɣɛni ga: Makiil mavofodaiti, Galaade mavofodaiti, nii ɛ ɣɛni ga Makiil nɔ-doun zunui.

³⁰ Galaade nɔ-doun zunui ti-mavofodaiti ti ɣɛni ga: Yezɛɛl mavofodaiti, ɢɛɛke mavofodaiti,

³¹ Asaliyɛle mavofodaiti, Sikɛme mavofodaiti,

³² Semida mavofodaiti, ta Gefɛɛl mavofodaiti.

³³ Gefɛɛl ná-doun zunui Selofɛɛɖade la ɖɛni doun zunua zɔlɔɔni, kɛɛ é doun anzanuiti sɔlɔɔni, ti-laaseigiti kaa: Maala, Noa, Wogela, Milika ta Tiilesa.

³⁴ Manasé mavofodaiti tieɖɔi ɖɛni ga zunu waavuulɔɔlugɔ maazu felegɔ undɔfela (52.700).

³⁵ Efelayime ná-doun zunuiti, eɖɛvelei ti-mavofodaiti ti la, ti ɖɛni ga: Sutela mavofodaiti, Bekɛɛl mavofodaiti, ta Taɖan mavofodaiti.

³⁶ Sutela ná-doun zunuiti ti-mavofodaiti ti ɖɛni ga: Elan mavofodaiti.

³⁷ Efelayime mavofodaiti tieɖɔi ɖɛni ga zunu waavuusaɔagɔ maazu felegɔ undɔɔlugɔ (32.500). Zozɛfe ná-doun zunuiti kana, eɖɛvelei ti-mavofodaiti ti la.

³⁸ Benzamɛn ná-doun zunuiti, eɖɛvelei ti-mavofodaiti ti la, ti ɖɛni ga: Bela mavofodaiti, Asaɖele mavofodaiti, Ayilame mavofodaiti,

³⁹ Sufame mavofodaiti, ta Gufame mavofodaiti.

⁴⁰ Bela ná-doun zunuiti ti-mavofodaiti ti ɖɛni ga: Aalede mavofodaiti ta Naaman mavofodaiti.

⁴¹ Benzamɛn mavofodaiti tieɖɔi ɖɛni ga zunu waavuunaani maazu lɔɔlugɔ undɔzita (45.600).

⁴² Dan ná-doun zunuiti, eɖɛvelei ti-mavofodaiti ti la, ti ɖɛni ga: Sugame mavofodaiti.

⁴³ Sugame mavofodaiti tieɖɔi ɖɛni ga zunu waavuulɔzita maazu naanigɔ unnaanigɔ (64.400).

⁴⁴ Asɛɛl ná-doun zunuiti, eɖɛvelei ti-mavofodaiti ti la, ti ɖɛni ga: Yimina mavofodaiti, Yisivi mavofodaiti, ta Belia mavofodaiti.

⁴⁵ Belia ná-doun zunuiti ti-mavofodaiti ti ɖɛni ga: Gefɛɛl mavofodaiti ta Malekiyɛle mavofodaiti.

⁴⁶ Anzanu loun ɖɛni Asɛɛl ya, daaseigi ɖɛni ga Sela.

⁴⁷ Asɛɛl mavofodaiti tieɖɔi ɖɛni ga zunu waavuulɔɔlugɔ maazu saɔagɔ unnaanigɔ (53.400).

⁴⁸ Nɛfɛtali ná-doun zunuiti, eɖɛvelei ti-mavofodaiti ti la, ti ɖɛni ga: Yaseyɛle mavofodaiti, Guni mavofodaiti,

⁴⁹ Yesɛɛl mavofodaiti, ta Sileme mavofodaiti.

⁵⁰ Nɛfɛtali mavofodaiti tieɖɔi ɖɛni ga zunu waavuunaanigɔ maazu lɔɔlugɔ unnaanigɔ (45.400).

⁵¹ Izilayɛle nuiti tieɖɔi ɖɛni ga zunu waaundɔzita maazu ɖila undɔfela puusaɔagɔ (601.730).

Zooi ɖaaɖwɛ vai

⁵² Gɔɔɖɔ GALAGI ɔɔni Moize ɔɔ, é ɖɛ ma:

⁵³ «Zooi ɖaaɖwɛ bolodaiti ba, é zoloo nuiti tieɖɔiti ma.

⁵⁴ Bolodaiti ti mɔindai, ɖa zooi ve ti ya ga bɔɔba, niiti ti lɔidai, è zooi tago ve ti ya. Eɛɛ gilagilagi ná-zooi ɖa ve zea, é zoloo ti-lieɖɔi ma.

⁵⁵ Kɛɛ zooi ɖaa ɖa ɖwɛ ga kpakutoomai. Ta ti zɔlɔɔ ga tɔnɔ, eɖɛvelei ti-ɖɛni ta-wolodaiti daaseigi la.

⁵⁶ Zooi ɖaa ɖa ɖwɛ ga kpakutoomai, naati zɔɖɔzu, niiti ti wola mɔindai, ta niiti ti wola la mɔinni.»

Levi nuiti gaalu daa velesiɛi

⁵⁷ Levi nuiti, ti ɖaaluni, eɖɛvelei ti-mavofodaiti ti la, ti ɖɛni ga: Gɛɛɛson mavofodaiti, Kɛgate mavofodaiti, ta Melali mavofodaiti.

⁵⁸ Levi mavofodaiti ti ɖɛni ga: Liɓini mavofodaiti, Eɖɛɔn mavofodaiti, Maali mavofodaiti, Musi mavofodaiti, ta Kolé mavofodaiti. Kɛgate Amalame zɔlɔɔni.

⁵⁹ Amalame anzai laaseigi ɣeni ga Yokeɖede, Levi ná-doun anzanui, nii é zólɔni Levi ve Ezipete yooi zu. E dounɣa zólɔni Amalame ve ga Aalɔn ta Moize, ta Miliyame, nii é ɣeni ga ti-vaazeelai.

⁶⁰ Niiti ti zólɔni Aalɔn ve ti ɣeni ga Nadaɓe, Aɓiyu, naa veɛ Elezaal va, ta Itamaal.

⁶¹ Nadaɓe ta Aɓiyu ti zaani, naa ɣeni siegi zu ti vaani la ga abu ɣiligi Ɔoɔɔ GALAGI ɣakala.

⁶² Niiti ti ɣaaluni, zunuiti kpein é zo alu gila ma, é le zeemaazu, zunuiti ta zunu lointi, ti ɣeni ga zunu waavuufele maazu savago (23.000). Ti la ɣeni ti veɛni Izilaye le nuiti ba, ti va ti ɣaalu, mazólɔ zou la ɣeni veeni ti ya Izilaye le nuiti saama.

Gaalugi unseizuve

⁶³ Naati ka Moize ta Elezaal ti ti ɣaaluni Moaɓe nemeiti su, Zuluden ɣobave, Zeliko letemave.

⁶⁴ Niiti kpein Moize ta zalaɣa ɣula nui Aalɔn ti ti ɣaaluni Sinayi tevebai zu, naa tanɔpe ge la ma ɣeni niiti saama.

⁶⁵ Mazólɔ Ɔoɔɔ GALAGI ɣeni ti ma: «Ta zaazu tevebai zu.» Gila kpala ge la ɣeni yeni vulua, é ɣula Yefuné ná-doun zunui Kaleɓe volu, ta Nun ná-doun zunui Zozuwe.

27

Tɔgi é lo anzanuiti ta-vogani zeɣe vaiti ba

¹ Anzanu loun lólugo ɣeni ná, ti-laaseigi ga: Maala, Noa, Wogela, Milika, ta Tiilesa. Ti-ɣee laaseigi ɣeni ga Selofegade, Gefeel ná-doun zunui, nii memewolani ti ɣeni ga Galaade, ta Makiil, ta Manasé, ta Zozefe. Anzanui naati ka ti vaani,

² ti lo Moize ɣakala, ta Elezaal, ta kundiɣiiti, ta bebei kpein, GALA daaɣomi seɣe vele laave, ti ɣe ma:

³ «Gi-ɣee zaave tevebai zu, keɛ é la ɣeni naati ta-ɓɔgi zu, niiti ti wuzegeni Ɔoɔɔ GALAGI laalɔɣma, Kolé ná-nu bulugiti, keɛ é zaani ga kpɔɔ ɣotoi maavele, doun zunu la ɣeni zea.

⁴ Leeni vaa zu gi-ɣee laaseigi a ɣula ná-bolodai zaama, tɔzei doun zunu valagi maavele ma? Gi-ɔɔda ve, gi-ɣee keɣɣelointi saama.»

⁵ Moize liini ga ti-maavai Ɔoɔɔ GALAGI ɣakala.

⁶ Ɔoɔɔ GALAGI ɣeni Moize ma:

⁷ «Gaamai ɣa Selofegade ná-doun anzanuiti ti bosu. Da zooi ve ti ya, é ɣe ga tɔnɔi, ti-ɣee keɣɣelointi saama. Tiya ɣa da ti-ɣee nɔnɔi leve ti ɔɔ.

⁸ Da ɓee Izilaye le nuiti pɔ, è ɣe ti ma: Siegi zu zunui ta zaazu la, é la doun zunu yeni, wa ná-poganii ve ná-doun anzanui ya.

⁹ Ni doun anzanu la zea, wa ná-poganii ve keɣɣelointi zea.

¹⁰ Ni keɣɣelounɣa ti la be, wa ná-poganii ve keɣɣe keɣɣelointi zea.

¹¹ Ni keɣɣelounɣa ti la keɣɣe ve, wa ná-poganii leve ná-nu ɣiteɣitegi ta ɔɔ bolodai zu, naa ɣa a ye zea. Toɣa ɣe ga devei ta tɔgi Izilaye le nuiti be, eɣevelei Ɔoɔɔ GALAGI ma levei veeni la Moize ya.»

Zozuwe ɣee vai ga Moize votogi

(Tɔ Sevei Velesi 31:1-8)

¹² Ɔoɔɔ GALAGI ɣeni Moize ma: «Le Aɓalime ɣizei nii ma, è wele zooi va, gè feezu Izilaye le nuiti be.

¹³ Da welezu ba, keɛ da ɓalaagi da zaazu, è li è-memewolani pɔ, ti zaai, eɣevelei è-ɣeeloin Aalɔn zaani la, é li memewolani pɔ ti zaai.

¹⁴ Mazólɔ wo ɣeeve ga kololala nuiti ná-devei laalɔɣma, Sin tevebai zu, siegi zu bebei zu nuɓuseiti ti maɣaali ɣeeni la, ti kpɔei veɛ bà. Wo la ɣeni ná-nadedai maawuini nuɓuseiti

gaazu, é lo ziei vai va, ti ɣeni maalolisu.» (Naa ɣeni ga Meliɓa ɗei ná-fai é ɣeni Kadese, Sin tevbai zu.)

¹⁵ Moize ɓɛni Ƴooɗo GALAGI ɔɔ, é ɣe ma:

¹⁶ «Ƴooɗo GALAGI é ga kpusei kpein ta-zenvuiti ta-ƳALAGI, ɗa ɓoɗɔi yiimazeɣe ga nu, è sei bebei unda, é ɣe ga kundigii,

¹⁷ nii nii a ɣe losu ti untuɗo kooɗozuɓeti, é ɗa li ga tiye, é ɗa va ga tiye, nii a ke Ƴooɗo GALAGI ná-nuɓuseiti ti mina ɣe eɣevelei baalagiti ti la, ti make nu la ná.»

¹⁸ Ƴooɗo GALAGI ɣeni Moize ma: «Nun ná-doun zunui Zozuwe zeɣe, zunu ve nii zenvui zeini su, da yeela ma.

¹⁹ Da lii la, è sei zalaɗa ɗula nui Elezaal ɗakala, ta bebei kpein, è deveiti fe zea ti ɗaazu.

²⁰ Da ɗa-ɗundiɗilai ma zobogi ta ve zea, naa ɗa a ke Izilayele vebɛi ɗolo be.

²¹ Toɗa ze zalaɗa ɗula nui Elezaal ɗakala, naa ɗa ɗa ɗaazaɗa toun be, ga anii nii daaseigi ga wuulimegi. Nii nɔpe a bona, vele ɗana Zozuwe ta Izilayele nuɓuseiti ta ta-ɗooɗo vaiti so da.»

²² Moize keeni, eɣevelei Ƴooɗo GALAGI ma levei veeni la zea. E Zozuwe zeini zalaɗa ɗula nui Elezaal ɗakala, ta bebei kpein.

²³ E yeeiti daani ma, é deveiti fe zea, eɣevelei Ƴooɗo GALAGI boni la ma.

28

Tɔgi é lo zalaɗaiti ba

(Egeɗɗe 29:38-46)

¹ Ƴooɗo GALAGI ɓɛni Moize ɔɔ, é ɣe ma:

² «Niima levei laazeeli Izilayele nuiti ma, è ɣe ti ma: Wa dama kpe, wo nɔnɔ ma vebɛanii ve, yeedɗgala vagoi zu, é ga ná-zalaɗaiti, daamianigiti ti ɗalazu abui ɗa, ti bè ga ani maku neai.

³ Da ɣe ti ma: Folo-o-folo, wa kona gila baala sine felego ɗula, nii neɓvuzu la ba, Ƴooɗo GALAGI ve ga gala zalaɗai, nii abui galazu.

⁴ Da baala zivoi ɗilagɗi ɗula ga zalaɗai sobui, è zɔɔma vaala zivoi ɗula ga zalaɗai kpɔkɔi,

⁵ naa vee vee zalaɗai va, nii é ga bulu vuko vagoi kilo savago, gaayɔgai ga wolive wulo vagoi litɛɛ ɗila ta tukpe (1,5).

⁶ Gala zalaɗai ɗana, folo-o-folo, nii é ɣeezu ɗulazu, eɣevelei deveai la Sinayi gizei ma. Zalaɗai ve, nii abui galazu, makugi neai Ƴooɗo GALAGI ve.

⁷ Wa puya zalaɗai ɓɔ baala zivo mɔungi va, ga ɗɔɔ baagi litɛɛ ɗila ta tukpe (1,5), ada ɗadɛgai zu ɗa wa puya zalaɗai naa ɗula ná, ga ɗɔɔ baagi Ƴooɗo GALAGI ve.

⁸ Baala zivoi velesiɛi ɗa ɗula ga zalaɗai kpɔkɔi, vee zalaɗai ta puya zalaɗai, niiti ti ɓogai sobu gelei va, naa ma ziiti nɔ ɓɔ ba. Zalaɗai ve, nii abui galazu, makugi neai Ƴooɗo GALAGI ve.

Dooɗo foloi ma zalaɗaiti

⁹ «Dooɗo foloi, wa baala zivo felego ɗula ga zalaɗai, niiti ti kona gila nɔ ɣea, neɓvuzu nɔpe ge la ba, è vee zalaɗai vu ma ga bulu vuko vagoi kilo lɔzita, gaayɔgai ga gulɔi, puya zalaɗai vu ma.

¹⁰ Wa gala zalaɗai naa ɗula dooɗo foloi ɗilagilagi. Naa kpein ge ɓɔ gala zalaɗai va, é ɗulazu folo-o-folo, ta ná-puya zalaɗai.

Alugi laaɗulazuve ma zalaɗai

¹¹ «Alugi laaɗulazuve, wa nike zine ɓokpa felego ɗula ga gala zalaɗai Ƴooɗo GALAGI ve, ta baala sine ɗila, ta kona gila baala sine lɔfela, neɓvuzu mina ɣe ti va.

¹² Wa vee zalaɗai vee gala zalaɗa zuaiti ba, toɗa ɣe ga bulu vuko vagoi, gaayɔgai ga gulɔi: kilo taavuuɗo nike zinei ɗilagilagi ve, ta kilo lɔzita baala sinei ve,

¹³ ta kilo savago baala zivoi gɛlagilagi ve. Gala zalaɣai ve, zalaɣai nii abui galazu, makugi neai Gooɣo GALAGI ve.

¹⁴ Puya zalaɣaiti ta gɛɛzu ga dooi lilele savago, e ve nike zine gɛlagi va, lilele felego ve baala sine va, ta lilele gila ta tukpe (1,5) ge ve baala zivoi va. Gala zalaɣaiti kana, ta gɛ gɛlazu alugi laaɣulazuve, alu-o-alu, konagi zu.

¹⁵ Wa boli zinei gɛla balaa ga koto gba zalaɣai Gooɣo GALAGI ve. Naa kpein ge bo gala zalaɣai va, e gɛlazu folo-o-folo, ta na-puya zalaɣai.

Pakegi ma zalaɣaiti

(Levi Nuiti 23:5-14)

¹⁶ «Alu mɔungi ma volo puugo maazu naanisiei (14) ga gɛɛzu ga Gooɣo GALAGI na-Pakegi.

¹⁷ «Alugi naa ma volo puugo maazu loolusiei (15) ga fetii loozeizu ma. Bului nii leve la su, naa ga wa gɛ miizu eyesu folo lofela.

¹⁸ Folo mɔungi, wa gaaleba nadegai wo, wo la boti nɔpe kea, egevelei wa da ke la,

¹⁹ wa nike zine bokpa felego gɛla ga gala zalaɣai Gooɣo GALAGI ve, ta baala sine gila, ta kona gila baala sine lofela, neevuzu mina gɛ ti va.

²⁰ Wa vebe zalaɣai ve gala zalaɣa zuaiti ba, toga gɛ ga bulu vuko vagɔi, gaayɔgai ga gulɔi: kilo taavuugo nike zinei gɛlagilagi ve, ta kilo lozita baala sine ve,

²¹ ta kilo savago baala zivoi gɛlagilagi ve.

²² Wa boli zine gila kula ga koto gba zalaɣai, naa ga a ke koto gba vai gɛ wo ve.

²³ Naati kpein ta laazu gala zalaɣai maazu, e gɛlazu sobu-o-sobu.

²⁴ Folo-o-folo, folo lofela laawu, wa naama laamianigiti kula, nii abui galazu, makugi neai Gooɣo GALAGI ve. Wa ti gɛla ga zalaɣai, e bo gala zalaɣai va, e gɛlazu folo-o-folo, ta na-puya zalaɣai.

²⁵ Foloi lofelasiei, wa gaaleba nadegai wo, wo la boti nɔpe kea, egevelei wa da ke la.

Pantekote voloi ma zalaɣaiti

(Levi Nuiti 23:15-22)

²⁶ «Zooi vaalɔnɔ mɔungiti ma goozune voloi, wo vaazu vebe zalaɣai veezu la Gooɣo GALAGI ve, ga ani niineiti, dooɣɔiti ma vetii, wa gaaleba nadegai wo, wo la boti nɔpe kea, egevelei wa da ke la.

²⁷ Wa nike zine bokpa felego gɛla ga gala zalaɣai, ta baala sine gila, ta kona gila baala sine lofela, makugi neai Gooɣo GALAGI ve.

²⁸ Wa vebe zalaɣai ve gala zalaɣa zuaiti ba, toga gɛ ga bulu vuko vagɔi, gaayɔgai ga gulɔi: kilo taavuugo nike zinei gɛlagilagi ve, ta kilo lozita baala sine ve,

²⁹ ta kilo savago baala zivoi gɛlagilagi ve.

³⁰ Wa boli zinei gɛla balaa, naa ga a ke koto gba vai gɛ wo ve.

³¹ Wa suai niiti kula, neevuzu mina gɛ ti va, ta ta-buya zalaɣaiti. Naa kpein ge bo gala zalaɣai va, e gɛlazu folo-o-folo, ta na-vebeanii.

29

Puvu fee vetii ma zalaɣaiti

(Levi Nuiti 23:23-25)

¹ «Alugi lofelasiei ma volo mɔungi, wa gaaleba nadegai wo. Wo la boti nɔpe kea, egevelei wa da ke la. Toga gɛ wo ve ga puvu fee yeei.

² Wa nike zine bokpa gila kula ga gala zalaɣai, ta baala sine gila, ta kona gila baala sine lofela, neevuzu mina gɛ ti va, makugi neai Gooɣo GALAGI ve.

³ Wa vebe zalaɣai ve gala zalaɣa zuaiti ba, toga gɛ ga bulu vuko vagɔi, gaayɔgai ga gulɔi: kilo taavuugo nike zinei ve, ta kilo lozita baala sine ve,

⁴ ta kilo savagɔ baala zivoi ɖilagilagi ve.

⁵ Wa boli zine ɖila kula ga koto gba zalaɖai, naa ɖa a ke koto gba vai ɖe wo ve.

⁶ Naama zalaɖaiti ta ɔ gala zalaɖaiti ba, niiti ti ɖulazu alu-o-alu ta folo-o-folo, ta ta-vebe zalaɖaiti, ta ta-vuya zalaɖaiti, eɖevelei deveai la togi zu ta-vaa zu. Zalaɖaiti be, niiti abui ti ɖalazu, makugi neai Ɔoɔɔ GALAGI ve.

Koto gba voloi ma zalaɖaiti

(Levi Nuiti 23:26-32)

⁷ «Alugi lofelasiei ma volo puugɔ ma, wa gaaleba ɲadegai wo. Wa zugɔ zo, wo la boti nɔpe kea.

⁸ Wa nike zine ɔokpa gila kula ga gala zalaɖai, ta baala sine ɖila, ta kona gila baala sine lofelaiti, neevuzu mina ɖe ti va, makugi neai Ɔoɔɔ GALAGI ve.

⁹ Wa vebe zalaɖai ve gala zalaɖa zuaiti ba, toɖa ɖe ga bulu vukɔ vagɔi, gaayɔgai ga gulɔi: kilo taavuugɔ nike zinei ve, ta kilo lozita baala sinei ve,

¹⁰ ta kilo savagɔ baala zivoi ɖilagilagi ve.

¹¹ Wa boli zinei ɖula ɔalaa ga koto gba zalaɖai. Naa kpein ge ɔ koto gba zalaɖai va, nii é ɖulazu koto gba voloi, ta gala zalaɖai, nii é ɖulazu folo-o-folo, ta ná-vebe zalaɖai, ta ta-vuya zalaɖaiti.

Kota vetii ma zalaɖaiti

(Levi Nuiti 23:33-44)

¹² «Alugi lofelasiei ma volo puugɔ maazu loolusiei (15) ma, wa gaaleba ɲadegai wo, wo la boti nɔpe kea, eɖevelei wa ɖa ke la. Wa fetii ɖula Ɔoɔɔ GALAGI lebi vai ma, wa naa ɖe folo lofela laawu.

¹³ Wa nike zine ɔokpa puugɔ maazu savagɔ (13) ɖula ga gala zalaɖai, ta boli zine felegɔ, ta kona gila baala sine puugɔ maazu naanigɔ (14), neevuzu mina ɖe ti va, makugi neai Ɔoɔɔ GALAGI ve.

¹⁴ Wa vebe zalaɖai ve gala zalaɖa zuaiti ba, toɖa ɖe ga bulu vukɔ vagɔi, gaayɔgai ga gulɔi: kilo taavuugɔ nike zinei ɖilagilagi ve, ta kilo lozita baala sinei ɖilagilagi ve,

¹⁵ ta kilo savagɔ baala zivoi ɖilagilagi ve.

¹⁶ Wa boli zinei ɖula ɔalaa ga koto gba zalaɖai. Naa kpein ge ɔ gala zalaɖai va, é ɖulazu folo-o-folo, ta ná-vebe zalaɖai, ta ná-puya zalaɖai.

¹⁷ «Foloi velesiei ma, wa nike zine ɔokpa puugɔ maazu felegɔ (12) ɖula ga zalaɖai, ta baala sine felegɔ, ta kona gila baala sine puugɔ maazu naanigɔ (14), neevuzu mina ɖe ti va.

¹⁸ Wa vebe zalaɖaiti ta puya zalaɖaiti pee zalaɖa zuaiti ba, kɔɖɔgi lieɔi zoloo ti-lieɔi ma, eɖevelei deveai la togi zu.

¹⁹ Wa boli zinei ɖula ɔalaa ga koto gba zalaɖai. Naa kpein ge ɔ gala zalaɖai va, é ɖulazu folo-o-folo, ta ná-vebe zalaɖai, ta ná-puya zalaɖai.

²⁰ «Foloi zavasiei ma, wa nike zine puugɔ maazu ɖila (11) kula ga zalaɖai, ta baala sine felegɔ, ta kona gila baala sine puugɔ maazu naanigɔ (14), neevuzu mina ɖe ti va.

²¹ Wa vebe zalaɖaiti ta puya zalaɖaiti pee zalaɖa zuaiti ba, kɔɖɔgi lieɔi zoloo ti-lieɔi ma, eɖevelei deveai la togi zu.

²² Wa boli zinei ɖula ɔalaa ga koto gba zalaɖai. Naa kpein ge ɔ gala zalaɖai va, é ɖulazu folo-o-folo, ta ná-vebe zalaɖai, ta ná-puya zalaɖai.

²³ «Foloi naanisiei ma, wa nike zine puugɔ ɖula ga zalaɖai, ta baala sine felegɔ, ta kona gila baala sine puugɔ maazu naanigɔ (14), neevuzu mina ɖe ti va.

²⁴ Wa vebe zalaɖaiti ta puya zalaɖaiti pee zalaɖa zuaiti ba, kɔɖɔgi lieɔi zoloo ti-lieɔi ma, eɖevelei deveai la togi zu.

²⁵ Wa boli zinei ɖula ɔalaa ga koto gba zalaɖai. Naa kpein ge ɔ gala zalaɖai va, é ɖulazu folo-o-folo, ta ná-vebe zalaɖai, ta ná-puya zalaɖai.

²⁶ «Foloi loolusiei ma, wa nika zine taa'uugo gula ga zala'ai, ta baala sine felego, ta kona gila baala sine puugo maazu naanigo (14), neevuzu mina ge ti va.

²⁷ Wa vee zala'aiti ta puya zala'aiti pee zala'a zuaiti ba, kofogi liegi zoloo ti-liegi ma, egevelei deveai la tigi zu.

²⁸ Wa boli zinei gula balaa ga koto gba zala'ai. Naa kpein ge bo gala zala'ai va, e gulazu folo-o-folo, ta na-vee zala'ai, ta na-puya zala'ai.

²⁹ «Foloi lozitasiei ma, wa nika zine losava gula ga zala'ai, ta baala sine felego, ta kona gila baala sine puugo maazu naanigo (14), neevuzu mina ge ti va.

³⁰ Wa vee zala'aiti ta puya zala'aiti pee zala'a zuaiti ba, kofogi liegi zoloo ti-liegi ma, egevelei deveai la tigi zu.

³¹ Wa boli zinei gula balaa ga koto gba zala'ai. Naa kpein ge bo gala zala'ai va, e gulazu folo-o-folo, ta na-vee zala'ai, ta na-puya zala'ai.

³² «Foloi lofelasiei ma, wa nika zine lofela gula ga zala'ai, ta baala sine felego, ta kona gila baala sine puugo maazu naanigo (14), neevuzu mina ge ti va.

³³ Wa vee zala'aiti ta puya zala'aiti pee zala'a zuaiti ba, kofogi liegi zoloo ti-liegi ma, egevelei deveai la tigi zu.

³⁴ Wa boli zinei gula balaa ga koto gba zala'ai. Naa kpein ge bo gala zala'ai va, e gulazu folo-o-folo, ta na-vee zala'ai, ta na-puya zala'ai.

³⁵ «Foloi losavasiei ma, wa GALA debi gaalebai wo. Naama voloi, wo la boti nape kea, egevelei wa da ke la.

³⁶ Wa nika zine gila kula ga gala zala'ai, baala sine gila, ta kona gila baala sine lofela, neevuzu mina ge ti va, makugi nai Goofo GALAGI ve.

³⁷ Wa vee zala'aiti ta puya zala'aiti pee zala'a zuaiti ba, kofogi liegi zoloo ti-liegi ma, egevelei deveai la tigi zu.

³⁸ Wa boli zinei gula balaa ga koto gba zala'ai. Naa kpein ge bo gala zala'ai va, e gulazu folo-o-folo, ta na-vee zala'ai, ta na-puya zala'ai.

³⁹ «Naa ga wa ke Goofo GALAGI ve, wa-ve ti voloiti su, e gula wa-vebeaniiti polu, wo ti laai gisu, ta wa-minazege daazeeli zala'aiti, ti ga wa-gala zala'aiti, ta wa-vee zala'aiti, ta wa-vuya zala'aiti, ta wa-yilei zala'aiti.»

30

¹ Moize devei naati kpein boni Izilayele nuiti ma, niiti Goofo GALAGI ti veeni zea.

Togi e lo minazefegiti ba

² Moize boeni Izilayele nuiti ma wolodama gundigiti po, e geni ti ma: «Devei vete, nii Goofo GALAGI feai:

³ Siegi zu zunui ta minazefezu la Goofo GALAGI ve, baa e konai wo, e vile fai ta va, nii e po ga e ke, e la mo daawooi zega ma. Toja naa kpein ke, niiti ti gilaai da, e bo.

⁴ «Ni anzalopoi ta, nii e kege na-pelei wu de, a minazege keena Goofo GALAGI ve, e bofo gili ga naa,

⁵ ni kege a na-minazege fai ta na-kona vai zugwena, e bofo giliai la, ni kege a maagena kp, e la faa woni toun tetegi, na-minazefegiti ta na-konaiti kpein ta ye ma, niiti e bofo giliai ga tiye.

⁶ Kele ni kege la yeezeini bu, yeei no e faa gwega la su, minazefegiti ta konai kpein e bofo giliai la, naati ti la mo yega ma. Goofo GALAGI ga suvaaye, mazobo kege la yeezeini ti wu.

⁷ «Ni toja zini be, e minazefegaa geai na, baa e bofo giliai na, ga kpoei ta nii kulaai na da, e bo,

⁸ ta sinigi a faa gwena su, e maage kp toun tetegi voloi no e faa gwega la su, na-minazefegiti ta ye ma, ta konaiti e bofo giliai ga tiye, ta ye ma.

⁹ Kεε ni sinigi la yeezeini bu, voloi nɔ é suɣwεesu da, é minazefegi ɣaava, nii é keai, ta kpɔɛi kulaai daave, niiti é ɔɔɔ ɣiliai ga tiye, Ɔɔɔɔ GALAGI ɣa suvaaye.

¹⁰ «Poanzai, ɔaa anzanui ti ɣeleai ba, minazefegi naa a bo, ɔaa konai nɔpe kulaai daave, nii é ɔɔɔ ɣilizu la, ɣiliai ɣa ye de.

¹¹ «Anzanui nii é zini be, naa a minazefegaa ɣεena, ɔaa é ɔɔɔ ɣili ga konai ta,

¹² sinigi a faa ɣwεena su, é maafε kpɔ, é la yeegulani bu, é va ɣele, ná-minazefegiti kpein ta ye ma, ta kona wooi nɔpe é ɔɔɔ ɣiliai la.

¹³ Kεε ni sinigi a ɣelena, voloi nɔ é suɣwεesu da, ná-minazefegi kpein ta kona wooi kpein é lo tɔ ɔɔɔɔi va, ɔaa daawooi va, naati ti la yega ma. Sinigi ti ɣaavaa, Ɔɔɔɔ GALAGI ɣa suvaaye.

¹⁴ Sinigi ɣa zoo é ti ye ma, ɔaa é minazefegi kpein koloɣolo, ɔaa konai kpein nii a zoo ɣelezu la anii ta va.

¹⁵ Ni sinigi la ɣeleni, a maafena kpɔ eyesu poluma zobui zeeli, anzai ɣa ɣili minazefegi kpein su, ta kona wooiti kpein su, é ti woga. E vaa bu ga é ti make, tɔɔzei é maafεga kpɔ, é la faa woni, foloi é meniga da.

¹⁶ Kεε ni toɣa ti zeɣe ma, foloi tanigaani tevega voluma, kpega voluma ga suɣwεε, toɣa anzai ná-faafaa golai ma ɣasɔi zeɣe.»

¹⁷ Tɔgiti kana, niiti Ɔɔɔɔ GALAGI ti veeni Moize ya, é vile zunui ta anzai ti yɔɔɔzuve va, doun keefei ta ná-doun anzanui ti yɔɔɔzuve va, siegi zu é ga nu niinei, é keefε ná-pelei wu de.

31

Pile sɔɔɔ fai Madiyan nuiti ma

¹ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔeni Moize vɔ, é ɣe ma:

² «Izilaye le nuiti tɔnɔi votokula Madiyan nuiti ma, naa volu, ɔa li niina è-memewolani pɔ, ti zaai.»

³ Moize ɔɔeni nuɔuseiti pɔ, é ɣe ti ma: «À zunui tanigaani maafili ga kɔɔɔ zɔɔlaiti wo zaama, ti li Madiyan nuiti daalɔɔma, naa ɣa a ke, Ɔɔɔɔ GALAGI ná-potokulai laazeeli Madiyan nuiti ma.

⁴ Bolodai ɣilagilagi zu, wa zunu waagila (1.000) kula ti zaama, wo ti leve kɔɔmave.»

⁵ Ti ziimazefegi woni Izilaye le nuɔuseiti saama, bolodai ɣilagilagi zu, zunu waagilagila (1.000), ti-lieɔi ɣeni ga zunu waapuugo maazu felegɔ (12.000) ti maafiliai kɔɔɔ vai ma.

⁶ Moize ti leveni kɔɔmave, é Fineyase veε ti va, zalaɣa ɣula nui Eleazaal ná-doun zunui, naa ɣa é ɣeni seizu naɔɔgai ma zɔɔlaiti segezu, ta puugiti é va ɔa poogiti deε la.

⁷ Ti kɔɔɔ zɔɔlaiti segeni, ti li Madiyan nuiti daalɔɔma, eɣevelei Ɔɔɔɔ GALAGI devei veeni la Moize ya. Ti zunuiti kpein paani,

⁸ é ɔɔ Madiyan nuiti ta-masa dɔɔlugɔ va, ti ga: Evi, Lekeme, Suul, Guul, ta Leɔa. Ti Beyɔɔ ná-doun zunui Balaame ɔalaagi vaani ga boɣa zɔkpɔi.

⁹ Izilaye le nuiti ti Madiyan anzanuiti ta ti-lointi soni ga duɔiti, ti li ga tiye. Ti ta-zuaiti soni, ta ta-logani ɔulugiti kpein, é veε ti-yeaɣɔligi kpein ba.

¹⁰ Ti abui loni ta-laaiti kpein ba, veiti ti ɣeni zeini ná, ta ti-vuuzuveiti kpein.

¹¹ Ti liini ga aniiti kpein ti ti zoni kɔɔmave, nuiti ti veε toganiiti ba.

¹² Ti liini ga duɔiti, ta kɔɔzoganiiiti, ta kɔɔi zu aniiti Moize vɔ, ta zalaɣa ɣula nui Eleazaal, ta Izilaye le vebɛi, naati ti ɣeni vuuni Moaɔe nemei zu, Zuluden ɣobave, Zeliko letemave.

Kɔɔɔ nuiti naɔɔ fai

¹³ Moize ta zalaɣa ɣula nui Eleazaal ta beɔɔi ná-kundiɣiiti kpein ti wuzegeni, ti li, ti laaɣomisuve, ti-vuuzuve voluvelei.

¹⁴ Moize yiɣaawanani kɔɔɣuluɔaiti ma, nu waagilagila kundiɣiiti, ta nu ungilagila kundiɣiiti, niiti ti vaani, ti zeɣe kɔɔmave.

¹⁵ Moize ti gaaɗaɗani, é ɗe ti ma: «Lee vaa zu wo niima anzanuiti kpein zegai vulua?

¹⁶ A ɗize su ga, tiya ɗa ti Balaame ná-tene gooi zoni, ti Izilayele nuiti do woɔvaladai zu, Ƴooɗo GALAGI laaloɗoma, Peyɔol ná-fai zu, naa ɗa é ɔaani ga maanɔɗi Ƴooɗo GALAGI ná-nubuseiti saama.

¹⁷ Niizu niina, à zunu loungoiti kpein paa, wo anzanui kpein paa, niiti ti zunu vaa ɗweɗgai na.

¹⁸ Anzanu loungoiti, niiti ti la de zunu lakoba vaa ɗweɗ, naati no ɗa wa ti ye ná, wo ti make ɓoɗo ɓe.

¹⁹ «Woun wa, à li, wo ɔu ada ɗila ade-ɔuuzube ɔolube, wo ye ná folo lofela laawu, wɔiti wo nu ɔaai, ɓaa wo ɔoɗu pooma ɔa, wa ɓoɗo ɗade foloi zavasiei, ta foloi lofelasiei, wa-o, wa-luɔiti-yo.

²⁰ Wa segeiti kpein ɗade ɓalaagi, soola kpein kpetɛai ga kolɔi, ɓaa boli legɗa zergei kpein, ta anɗaka kpein é ga gului.»

²¹ Zalaɗa ɗula nui Elezaal ɓɛni kooɗo nuiti pɔ, ti zegeni koomave, é ɗe ti ma: «À wele faazeikpasui ɔa, é togi zu, Ƴooɗo GALAGI ma levei veai Moize ya:

²² zanugi, walii, kolu ɓigi, kolui, fogagi, ta ɓɓɓgi,

²³ anii kpein nii a zoo loozu abui ɗa, é la ɗala, wa naa lo abui ɗa, é ɗade. Naa ɔolu, wa ti lo ɓalaa zie ɗadegai wu. Kele, soola kpein é la zooga loozu abui ɗa, wa naati do no zie ɗadegai wu.

²⁴ Wa wa-zegeiti gba, foloi lofelasiei, wa ɗade niina, naa ɔoluma, wa zoo loozu ade-ɔuuzube.»

Koozoganiiti gaagweɗ vai

²⁵ Ƴooɗo GALAGI ɗeni Moize ma:

²⁶ «Zalaɗa ɗula nui Elezaal zerge, é ɓee é ɔa, ta nubuseiti ta-veleyegeiti ma ɗundiɗiiti, wo koozoganiiti gaalu, duɔiti ta toganiiti.

²⁷ Da koozoganii naati gaagweɗ su fele, ma ɔalisaamai ve kooɗo nuiti zea, ma ɔalisaamai ve nubusei zoiti kpein zea.

²⁸ Nii é ɗeezu ga kooɗo nuiti tɔnɔi, veɓeanii ɗa zerge ba, é ɗe ga Ƴooɗo GALAGI nɔnɔi, nu ɗila ka zerge nu undoolugɔi (500) zaama, togani ɗila ka zerge togani undoolugɔi (500) zaama, ma wolaiti ta ma goiti ta soovalegiti saama.

²⁹ Ma ɔalisaamai nii feai ti ya, da sege naa ɔa, é fe zalaɗa ɗula nui Elezaal ya, é ɗe ga veɓeanii segeai ba Ƴooɗo GALAGI ɓe.

³⁰ Ma ɔalisaamai nii é ɗeezu ga Izilayele nuiti tɔnɔi, da nu ɗila sege nu ɔooloolugɔi (50) zaama, é togani ɗila sege togani ɔooloolugɔi (50) zaama, ma wolaiti ta ma goiti ta soovalegiti saama, é ti ve Levi nuiti zea, niiti Ƴooɗo GALAGI ná-sege vele ɗadegai make vai ɗalivaai ti ma.»

³¹ Moize ta zalaɗa ɗula nui Elezaal ti keeni, egɛvelei Ƴooɗo GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

³² Koozoganiiti niiti kooɗo nuiti ti ɔaani la, naa ɗeni ga: baalagi ta bolii waaundɔzita waaɔoolofela maazu loolu (675.000),

³³ nika waaɔoolofela maazu felego (72.000),

³⁴ soovale waaɔoolɔzita maazu ɗila (61.000),

³⁵ anzanu loungoi niiti ti la ɗeni de zunu lakoba vaa ɗweɗ, naati ti ɗeni ga nu waaɔuusavago maazu felego (32.000).

³⁶ Ma ɔalisaamai nii é ɗeni ga kooɗo nuiti tɔnɔi, tiegoi ɗeni ga: baalagi ta bolii waaunsavago waaɔuusavago maazu lofela undoolu (337.500),

³⁷ naa ɗa undɔzita puulofela maazu loolugɔi (675) zegeni ba, é ɗe ga Ƴooɗo GALAGI nɔnɔi,

³⁸ nike waavuusavago maazu lɔzitai (36.000), naa ɔa puulɔfela maazu felegɔi (72) zɛgeni ba, ɛ ɔe ga Gooɔɔ GALAGI nɔnɔi,

³⁹ soovale waavuusavago undɔɔlugɔi (30.500), naa ɔa puulɔzita maazu ɔilagi (61) zɛgeni ba, ɛ ɔe ga Gooɔɔ GALAGI nɔnɔi,

⁴⁰ nuɔuse waapuugo maazu lɔzitai (16.000), naa ɔa nu vuusavago maazu felegɔi (32) zɛgeni ba, ɛ ɔe ga Gooɔɔ GALAGI nɔnɔi.

⁴¹ Vebɛanii kpein ɛ ɔeni ga Gooɔɔ GALAGI nɔnɔi, Moize naa zɛgeni, ɛ pu zalaɔa ɔula nui Elezaal yeezu, eɔevelei Gooɔɔ GALAGI ma levei veeni la zea.

⁴² Ma valisaamai ɛ ɔeni ga Izilaye le nuɔuseiti tɔnɔi, nii Moize puuni ye, kɔɔɔɔ nuiti tɔnɔi vɔluma,

⁴³ naa ɔeni ga: baalagi ta bolii waaunsavago waavuusavago maazu lɔfela undɔɔlu (337.500),

⁴⁴ nike waavuusavago maazu lɔzita (36.000),

⁴⁵ soovale waavuusavago undɔɔlu (30.500),

⁴⁶ nuɔuse waapuugo maazu lɔzita (16.000).

⁴⁷ Ma valisaamai ɛ ɔeni ga Izilaye le nuiti tɔnɔi, Moize nu ɔilagilagi zɛgeni nu vuulɔɔludɔɔlugi (50) kpein ba, ɛ togani ɔilagilagi ɔula togani vuulɔɔludɔɔlugi (50) kpein saama, ɛ ti ve Levi nuiti zea, niiti ti Gooɔɔ GALAGI ná-seɔe vɛle ɔadegai makesu, eɔevelei Gooɔɔ GALAGI ma levei veeni la zea.

Faanɛ wuugwɛ fai

ma vebɛaniiti

⁴⁸ Kɔɔɔgiti deve ɔundigɔiti, waagilagila kundigɔiti, ta nu ungilagila kundigɔiti, naati ti vaani naazu,

⁴⁹ ti ɔe Moize ma: «Gei gi ga ɔa-wotigɛ nuiti, gi kɔɔɔɔ nuiti gaaluga, niiti ti ɔea gá-leveiti bu, ti ɔaavɔnigɛ, zunu ɔila kpala ge la ye ni ná vɔlu gi zaama.

⁵⁰ Gi ɔilagilagi gá vaazu ga zanu sɔɔlaiti Gooɔɔ GALAGI vɔ, ti ɔe ga vebɛaniiti, nii gi ka, zanu balaiti, yɔɔɔɔiti, balaɔaegiti, goizu anigiti, ta kɔbu ansaiti, ɛ ɔe ga koto gba anii tɔgi letemazu, gi-ɔuseiti faa zu, Gooɔɔ GALAGI ɔaazu.»

⁵¹ Moize ta zalaɔa ɔula nui Elezaal ti yeezeini naama zɔɔlaiti bu, ti ti veeni ti ya, ti beɛɛai ga zanugi.

⁵² Zanugi kpein nu waagilagila kundigɔiti ta nu ungilagila kundigɔiti ti gaaluni Gooɔɔ GALAGI vɛ, buɔegɛ ɔeni ga kilo ungila puulɔsava maazu naanigɔ (184).

⁵³ Kɔɔɔɔ nuiti ɛɛ ge ná-kɔɔzoganii zɛgeni ɔɔɔ vɛ.

⁵⁴ Moize ta zalaɔa ɔula nui Elezaal ti zanugi zɛgeni, nu waagilagila (1.000) kundigɔiti ta nu ungilagila (100) kundigɔiti zea, ti lii la GALA daaɔomi seɔe vɛlei wu, ɛ ɔe ga ɔizesui Izilaye le nuiti bɛ, Gooɔɔ GALAGI ɔaazu.

32

Galaade yooi vee vai

Gade ta Luɔɛn mavofodaiti zea

(Tɔ Sevei Velesi 3:12-22)

¹ Togani bulu golai ɔeni Luɔɛn mavofodaiti ta Gade mavofodaiti zea. Ti kaani ga Yazɛɛl yooi ta Galaade yooi ta ga ada vago toganiiti to fai zu.

² Ti vaani, ti zeeli Moize ma, ta zalaɔa ɔula nui Elezaal, ta nuɔuseiti ta-ɔundigɔiti, ti ɔe ti ma:

³ «Taaiti ti ga, Atalɔte, Diɔon, Yazɛɛl, Nimila, Gɛɛɛɔon, Eleyalɛ, Seɔame, Neɔo ta Beyon,

⁴ zooi nii Gooɔɔ GALAGI feai Izilaye le nuɔuseiti bɛ, toɔa ga zooi pagai togani lo fai ma. Tama, toganii wola mɔinve gi ya gei gi ga ɔa-wotigɛ nuiti.»

⁵ Ti ɖɛni ma: «Ni gi zaalai zɔɔɔɔɔɔ ɛ ɖaazu, yeezei bu, ɛ zooi nii ve gi ya, ɛgi gi ga da-wotigɛ nuiti. Mina gi buɖe ga Zuludɛn voluvelei.»

⁶ Moize bolodama felegɔi niiti googaaɔoteni, ɛ ɖe ti ma: «Wa pɔ wo ye ve, wo-ɖɛlɔinti ta ɖɛna lia kɔɔmaɔɔ, naa ɖa ɖe ɖale?»

⁷ Lee vaa zu wo pɔ Izilayeɛle nuiti iɔteɔɔɔ ti lɛɛ vai zu zooi zu, nii Gɔɔɖɔ GALAGI feezu ti ya?

⁸ Zekana kpein nɔ wo-ɖɛni ti kɛni la, siegi zu gɛ ti leveni la, ti zege Kadese-Baaleneya, ti li, ti zooi vɛɛ.

⁹ Ti lɛni, ti zeeli Esekale nɛmɛi zu, ti begai ma ga zooi vɛɛ, ti Izilayeɛle nuiti iɔteɔɔɔni ga ti mina li zooi zu, nii Gɔɔɖɔ GALAGI feezu ti ya.

¹⁰ Gɔɔɖɔ GALAGI yiiɖaawanani naama voloi, ɛ ɖona, ɛ ɖe ma:

¹¹ «Zunui niiti ti ɖulaai Ezipete yooi va, ɛ zo kona vuufelegɔ (20) ma, ɛ le zeemaazu, naati ti la ɖaazulaa zooi ma, nii gɛ ma ɖona woga ga nà feezu Abalaame ya, ta Izaake, ta Zakɔɔɔɔ, mazɔɔɔ ti la vilɛni gɔoi volu, ti va ɖolo bɛ,

¹² ɛ ɖula Kalɛɛɛ volu, Yefuné ná-doun zunui, nii ɛ ga Kenize nui, ta Nun ná-doun zunui Zozuwe, niiti ti vilɛni Gɔɔɖɔ GALAGI laawooi volu, ti ɖolo bɛ.»

¹³ «Gɔɔɖɔ GALAGI yiiɖaawanani Izilayeɛle nuiti ma, ɛ ti leɔteɔɔɔ teɔɔɔɔɔ zu kona vuunaanigɔ (40) laawu, eyesu naama yamanii kpein ge zege ná, niiti ti Gɔɔɖɔ GALAGI wanama vai ɖɛni.

¹⁴ Wɛɛ, wa ɖa wo wo-ɖɛni tosuɔɔ zegea, eɖeɔɔɔɔ wo la ga kotoba nuiti ti zɔɔɔɔɔɔ, wo Gɔɔɖɔ GALAGI ná-ziiɖaawanai ɖaalezu ba Izilayeɛle laalɔɖɔma.

¹⁵ Mazɔɔɔ ni wo la ɖe kɛni, wo va ɖolo tɔun bɛ, toɖa Izilayeɛle ye nɔ teɔɔɔɔɔ zu, wa ɖe ga zaɔui wo niima nuɔɔɔɔ kpein undaavili.»

¹⁶ Ti Moize woogaaɔoteni, ti ɖe ma: «Ba-o, gá sasaiti nɔ losu ve, gá-logani bulugiti faa zu, gi taaiti to gá-veɔɔɔɔɔɔ bɛ.

¹⁷ Gɔun gi letegi, gá ɔɔɖɔ maagili ga kɔɔɖɔ zɔɔlaiti gaazuvilei zu, gi lo Izilayeɛle nuiti untuɖɔ, eyesu gi lo ga tiye naama adaɔɔ, ve ná veai ti ya. Gá-veɔɔɔɔɔɔ gila nɔ ɖa ta ɖe yesu taaiti su, sigigiti ti ti ma, nii a ke ti maalɔɖɔ zooi zu nuɔɔɔɔɔɔ ba.

¹⁸ Gi la ɖalega ma gá-veɔɔɔɔɔ bu, eyesu Izilayeɛle nuiti gilagilagiti ti tɔnɔ ma yooiti sɔɔɔ.

¹⁹ Keɛ gi la mɔ zou zɔɔɔga Zuludɛn voluvelei, anɛɛ ná maagooza va, tɔzei gi gɔnɔ ma yooi zɔɔɔga Zuludɛn ɖakamaɔɔ folo ɖulazu velei.»

²⁰ Moize ɖɛni ti ma: «Ni wa minazege gooi naa laazeelina, ni wa ɔɔɖɔ maagilina ga wo kɔɔi ɖɔ Gɔɔɖɔ GALAGI ɖaazu,

²¹ ni wa-ɔɔɖɔ nuiti kpein ta ɔɔɖɔ maagili, ti Zuludɛn buɖe, Gɔɔɖɔ GALAGI ɖaazu, eyesu ɛ sili nuiti kpein kpe ɖaazu,

²² ni wa ɖale ma, siegi zu nɔ zooi maagolozu la Gɔɔɖɔ GALAGI ɖaazu, faa la mɔ ɖea wo va, wa vie naazu Gɔɔɖɔ GALAGI ɖaazu, ta Izilayeɛle letegi. Naazu, niima ada yɔɖɔzuɔɔ ɖa ɖe ga wɔnɔ Gɔɔɖɔ GALAGI ɖaazu.

²³ Keɛ ni wo la ɖe kɛni ɖana, wo koto ɖea Gɔɔɖɔ GALAGI laalɔɖɔma. A sugwɛɛ ga wa-gotoi ɖa wo ɖɔɖɔzumɛɛn!

²⁴ A taaiti to wa-veɔɔɔɔɔɔ bɛ, wo sasaiti to wa-logani bulugiti bɛ. Nii ɛ ɖulaa wo-la, wo bo, à zie ga naa.»

²⁵ Gade mavofodaiti ta Luɔɛn mavofodaiti ti ɖɛni Moize ma: «Da-wotigɛ nuiti gá ke, eɖeɔɔɔɔ mɔligii devei wogai la.

²⁶ Gi-lɔinti, gi-anzaiti, gá-loganiiti, ta gá-logani bulugiti ta ye Galaade taaiti su.

²⁷ ɛgi gi ga da-wotigɛ zunuiti, gi pe gi maagilii ga kɔɔɖɔ zɔɔlaiti, gá Zuludɛn buɖe, gi kɔɔi ɖɔ Gɔɔɖɔ GALAGI ɖaazu, eɖeɔɔɔɔ mɔligii bosu da.»

²⁸ Moize devei veeni ta-vaa zu zalaɖa ɖula nui Eleazaal ya, ta Nun ná-doun zunui Zozuwe ya, ɛ vɛɛ Izilayeɛle wolodama veɔɔɔɔ ɖundigiiti ba.

²⁹ E ɣeni ti ma: «Ni wa Gade mavofodaiti ta Luḅen mavofodaiti, wa Zuludēn maazuḅudēna vɔɔma, ti maagiliai ga kɔɔɔ zɔɔlaiti, ti kɔɔi ɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔazu, eyesu zooi maagɔlo wo vɛ, wa Galaade yooi ve ti ya ga tɔnɔ.

³⁰ Kɛɛ ni ti la Zuludēn ḅudēni, ti ɣevele ḅetɛai va ɣe de, ga wo kɔɔi ɔɔ vɔɔma, ta zeɪ wo zaama Kanaan yooi zu.»

³¹ Gade mavofodaiti ta Luḅen mavofodaiti ti gooɔaavoteni, ti ɣe ma: «Gá naa ɣe, nii Gɔɔɔɔ GALAGI bogai gi ma, ɣei gi ga da-wotiɣe nuiti.

³² Gá ḅudɛ, gi maagiliai ga kɔɔɔ zɔɔlaiti, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔazu, Kanaan yooi zu, kɛɛ gá ɣɔnɔi ma yooi zɔlɔɔ Zuludēn ɣakala veleɪ.»

³³ Amool nuiti ta-masagi Siɣon, ta Basan nuiti ta-masagi Wɔge, Moize naati ta-masadai ta ta-yooiti feeni Gade mavofodaiti zea, ta Luḅen mavofodaiti, é vɛɛ Manasé ná-bolodai ɣilazuve va, nii é ga Zozefe ná-doun zunui, é vɛɛ ta-laaiti ba, ta ma yooiti ti ɣeni ti va.

³⁴ Taai niiti Gade mavofodaiti ti ti loni, ti ɣeni ga: Diḅon, Atalɔte, Alowɛɛl,

³⁵ Atalɔte-Sofan, Yazɛɛl, Yogeḅɛɣa,

³⁶ Bete-Nimala, ta Bete-Galan, taaiti siɣigi ti ma. Ti sasaiti toni togani ḅulugiti faa zu.

³⁷ Taai niiti Luḅen mavofodaiti ti ti loni, ti ɣeni ga: ɣɛɛɛɛɛ, Eleyalé, ta Kiliyatayime,

³⁸ Neḅo, ta Baale-Meyon, naati ti-laaseigi valiboni, ta Siḅima. Ti daaseigiti pɛeni taaiti ba, niiti ti ti loni.

³⁹ Makiil mavofodaiti, nii é ga Manasé ná-doun zunui, naati ti liini Galaade laalɔɔma, ti vɔni ma, ti zobo sɔlɔɔ Amool nuiti ma, ti ɣeni zeini ná, ti ti zeɣe.

⁴⁰ Moize Galaade yooi veeni ti ya, ti zeini ná.

⁴¹ Yayiil é ga Manasé ná-dounloin ta, naa wuzɛɣeni, é li, é ḅalaɣaiti so, é ti-laasei pɛeni ga Yayiil ná-taaiti.

⁴² Nɔḅa laalɛni Kenate wu, é so, ta taaiti ti ɣilini ba, é tɔ ḅɔɔi daaseigi vɛɛ ti va.

33

Izilayele nuiti tevesuɔeti

¹ Peleiti pɛte Izilayele nuiti ti leveni da, ti ɣulaai ma Ezipete yooi va, ti zeidai kpasu, Moize ta Aalɔn ti loni ti luɔɔ.

² Moize ti-vuuzuvɛti ta ti-ziezuɔeti seɔeni, eɣevelei Gɔɔɔɔ GALAGI ná-devei ɣeni la.

³ Alu mɔungi ma volo puugo maazu laalugoi (15) ma, Pakegi vɔluma zobui, ti liini, ti zeɣe Lamesɛse. Izilayele nuiti ti ɣulani ḅɔɔ yeema zooi va, Ezipete nuiti kpein gaazu ɣeni ti va.

⁴ Ezipete nuiti ti ɣeni ti-loun zunu mɔungiti maagɔluzu, niiti Gɔɔɔɔ GALAGI ti vaani. Tukpɔi ɣana é daalɛni ta-ɣalagiti bu.

⁵ Izilayele nuiti ti zeɣeni Lamesɛse, ti li, ti vu Sukɔte.

⁶ Ti zeɣeni Sukɔte, ti li, ti vu Etame, nii é teɔebai ɣaaḅelazuve.

⁷ Ti zeɣeni Etame, ti ɣaagale ma ga vɔgi Pi-ɣaɣilɔte vele, Baale-Sefon folo ɣulazu veleɪ, ti li, ti vu Migedɔle letemave.

⁸ Ti zeɣeni Pi-ɣaɣilɔte, ti leve Seeli Kpolodei zaamave, teɔebai vɔ peleɪ. Ti folo savago zie woni Etame teɔebai zu, ti li, ti vu Mala.

⁹ Ti zeɣeni Mala, ti zeeli Elime, vɛ zieun puugo maazu felego (12) ɣeni ná, ta dɔɔ wulu vuulɔfela (70), miná ɣa ti vuuni ná.

¹⁰ Ti zeɣeni Elime, ti li, ti vu Seeli Kpolodei ɣobave.

¹¹ Ti zeɣeni Seeli Kpolodei ɣobave, ti li, ti vu Sin teɔebai zu.

¹² Ti zeɣeni Sin teɔebai zu, ti li, ti vu Dofeka.

¹³ Ti zeɣeni Dofeka, ti li, ti vu Aluse.

¹⁴ Ti zeɣeni Aluse, ti li, ti vu Lefidime, vɛ nuḅuseiti ti la ɣeni zie zɔlɔni ná ga ti va ḅɔɔle.

¹⁵ Ti zeɣeni Lefidime, ti li, ti vu Sinayi teɔebai zu.

- 16 Ti zegeni Sinayi tevebai zu, ti li, ti vu Kibelote-Gataava.
 17 Ti zegeni Kibelote-Gataava, ti li, ti vu Gaselote.
 18 Ti zegeni Gaselote, ti li, ti vu Litima.
 19 Ti zegeni Litima, ti li, ti vu Limon-Peelase.
 20 Ti zegeni Limon-Peelase, ti li, ti vu Liolina.
 21 Ti zegeni Liolina, ti li, ti vu Lisa.
 22 Ti zegeni Lisa, ti li, ti vu Kegelata.
 23 Ti zegeni Kegelata, ti li, ti vu Safael gizei ma.
 24 Ti zegeni Safael gizei ma, ti li, ti vu Galada.
 25 Ti zegeni Galada, ti li, ti vu Makelote.
 26 Ti zegeni Makelote, ti li, ti vu Tagate.
 27 Ti zegeni Tagate, ti li, ti vu Tala.
 28 Ti zegeni Tala, ti li, ti vu Mitaka.
 29 Ti zegeni Mitaka, ti li, ti vu Gasemona.
 30 Ti zegeni Gasemona, ti li, ti vu Moselote.
 31 Ti zegeni Moselote, ti li, ti vu Bené-Yaakan.
 32 Ti zegeni Bené-Yaakan, ti li, ti vu Gool-Gidegade.
 33 Ti zegeni Gool-Gidegade, ti li, ti vu Yotebata.
 34 Ti zegeni Yotebata, ti li, ti vu Abelona.
 35 Ti zegeni Abelona, ti li, ti vu Esiyon-Geebeel.
 36 Ti zegeni Esiyon-Geebeel, ti li, ti vu Sin tevebai zu, to ga é ga Kadese.
 37 Ti zegeni Kadese, ti li, ti vu Gool gizei ma, Edome yooi gwehave.
 38 Egevelei Goofo GALAGI ná-devei woni da, zalafo gula nui Aalon leni Gool gizei ma, é za, Izilayele nuiti kulaai ma Ezipete yooi va ma gonagi vuunaanisie (40) ma, alugi lolusiei ma volo mounge ma.
 39 Aalon ná-konagi geni ga kona ungila kona vuufele maazu savago (123), siegi zu é zaani la Gool gizei ma.
 40 Názu ga Alade masagi, Kanaan yooi zu nui, nii é geni zeini zooi unda lekpehave nu yeezazuve, naa menini da ga Izilayele nuiti ta vaazu.
 41 Ti zegeni Gool gizei ma, ti li, ti vu Salamona.
 42 Ti zegeni Salamona, ti li, ti vu Punon.
 43 Ti zegeni Punon, ti li, ti vu Wobote.
 44 Ti zegeni Wobote, ti li, ti vu Ye-Abalime, Moabe kwepelehave.
 45 Ti zegeni Ye-Abalime, ti li, ti vu Dibon-Gade.
 46 Ti zegeni Dibon-Gade, ti li, ti vu Alamon-Dibelatayime.
 47 Ti zegeni Alamon-Dibelatayime, ti li, ti vu Abalime gizeiti zafazuve, Nebo gizei fakalave.
 48 Ti zegeni Abalime gizeiti ma, ti li, ti vu Moabe nemei zu, Zuluden jobave, Zeliko letemave.
 49 Ti vuuni Zuluden jobave, é zo Bete-Yesimote, é li Abele-Sitime, Moabe nemeiti su.

Kanaan yooi zo fai ma levei

- 50 Goofo GALAGI boni Moize vo, Moabe nemeiti su Zuluden jobave, Zeliko letemave,
 51 é ge ma: «Boe Izilayele nuiti po, é ge ti ma: Siegi zu wo Zuluden budezu la, wo lo Kanaan yooi zu,
 52 wa zooi zu nuiti kpein kpe lugfo, wo ta-goofo ganigiti kpein kologolo, ti ti betai ga kotui, wo ta-vololibaiti kpein kologolo, ti betai ga kolui gaawuungai, wo ta-zalafo gula adaveti kpein kologolo.
 53 Wa zooi zege ga wono, wo zei na, mazolo ge zooi vea wo ya, é ge ga wono.

⁵⁴ Wa zooi ɣaaɣwɛ va, wa kɛ ga kpakutoomai, eɣɛvelei wa-wolodamaiti ti la. Niiti ti mɔindai, wa ta-yooi wɔɔɔ, wo fe ti ya, niiti ti la mɔinni, wa ta-yooi ve ti ya, kɛɛ gola mina wɔɔɔ. Ɛsɛ ka naa zɔɔɔ, nii a ve zea ga kpakutoomai, wa ti zeɣe ga wɔnɔ, eɣɛvelei wo-ɣɛni ta-wolodamaiti ti la.

⁵⁵ Kɛɛ ni wo la zooi zu nuiti kpɛni luɣɔ, ti zaama, niiti wa ti yɛ ná, ta ɣɛzu ga ɣaingi, ti ɖa vu wo-ɣaazuɔeti, ta ani ɣaazɔbagiti ti ɖa wo-ɣo kakamavɛti kpota, ta ɣɛ ga wo zili nuiti zooi naa zu, vɛ wo vaazu zeizu ná.

⁵⁶ Názu ɣa ná wo zo da, eɣɛvelei gɛ deveni la ga gɛ ti zo da.»

34

Kanaan yooi ma ɣwɛpelegiti

¹ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɔɔɛni Moize vɔ, é ɣɛ ma:

² «Devei nii ve Izilayele nuiti zea, é ɣɛ ti ma: Siɛgi zu wo vaazu lɛɛzu la Kanaan yooi zu, wɛɛ zooi va, nii é vaazu veezu wo ya ga wɔnɔ, Kanaan yooi, é vɛɛ ná-kwɛpelegiti ba.

³ Lɛkpɛmavɛ nu yeezazuɔɛ, wa-you ɣwɛgi lɔɔ ɣa zeɣe Sin teɛɛɛbaɪ zu, é lɛ ga Edome yooi zakpai. Folo ɣulazu vɛlei, wo-ɣwɛgi sogai lɛkpɛmavɛ nu yeezazuɔɛ, naa ɣa liizu, é lo Kpolodɛ Wanai va,

⁴ wo-ɣwɛgi zu ɣa bilisu gize yɔɣɔzuɔɛ Akelaɔime, lɛkpɛmavɛ nu yeezazuɔɛ, é leve ga Sin vɛle, é zeeli Kadese-Baaleneya, lɛkpɛmavɛ nu yeezazuɔɛ. E li ga Ɔasaal-Adaal vɛle, é leve ga Asamon vɛle,

⁵ é zo Asamon, é lati, é li, é zeeli Ezipete ɣɔtudeɪ ma, é vɛɛ Kpolodɛ Wolai va.

⁶ «Wa-ɣwɛpelemavɛ é folo liizu vɛlei, naa ɣa ɣɛ ga Kpolodɛ Wolai.

⁷ «Wɛɛ nii é ɣɛɛzu ga wa-ɣwɛpelemavɛ lɛkpɛmavɛ nu ɣɔvɛzuɔɛ, é zo Kpolodɛ Wolai ma, wa kwɛgi la, eyɛsu é zeeli Ɔɔɔl gizeɪ ma.

⁸ Wa ɣwɛgi la, é zo Ɔɔɔl gizeɪ ma, é li Leɔo-Ɔamate, é vɛɛ Sedade va,

⁹ é zo miná, é li ga Zifelon vɛle, é li, é vɛɛ Ɔasaal-Enan va. Lɛkpɛmavɛ nu ɣɔvɛzu vɛle ɣwɛpelegi ɣana.

¹⁰ «Wa ɣwɛpelemavɛ leve ba folo ɣulazu vɛlei, é zo Ɔasaal-Enan, é li Sefame vɛle,

¹¹ é zo miná, é yei Libila, Ayɛn folo ɣulazu vɛlei, kwɛpelemavɛ ɣa yeizu, é vɛɛ Kineleɛte ɔolodɛi va, folo ɣulazu vɛlei,

¹² é yei mɔnɔ ga zie wolai Zuludɛn, é vɛɛ Kpolodɛ Wanai va. Wa-yooi ɣwɛgiti kana.»

¹³ Moize Izilayele nuiti kalani ga niima vaiti, é ɣɛ ti ma: «Zooi ɣana nii wo vaazu ɣaaɣwɛɛzu ga kpakutoomai, Ɔɔɔɣɔ GALAGI devea ga é ve boloda taavuuɣɔi ta ma lukpɛgi ya.

¹⁴ Mazɔɔɔ Luɔɛn nuiti ta-wolodamaiti, eɣɛvelei ta-vɛɛyɛɣɛiti ti la, ti ta-yooiti seɣea, ta Gade nuiti ta-wolodamaiti ɔalaa, eɣɛvelei ta-vɛɛyɛɣɛiti ti la, Manasé ná-bolodai ɣilazuɔɛ ɔalaagi ná-zooi zeɣea.

¹⁵ Boloda felegɔi naati ta boloda lukpɛgi, ti tɔnɔi zeɣea Zuludɛn voluvelei, Zeliko letemavɛ, folo ɣulazu vɛlei.»

Seikpasui é lo

zooi ɣaaɣwɛ vai va

¹⁶ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɔɔɛni Moize vɔ, é ɣɛ ma:

¹⁷ «Wɛɛ zunuiti daaseigiti ba, ti vaazu zooi ɣaaɣwɛɛzu wo yɔɣɔzu: zalaɣa ɣula nui Eleazaal, ta Nun ná-doun zunui é ga Zozuwe.

¹⁸ Wa bolodama ɣundiɣii ɣilagilagi zeɣe ga ti zooi ɣaaɣwɛ.

¹⁹ Naama zunuiti daaseigiti ta ga:

Zuda ná-bolodai zu, Yefuné ná-doun zunui Kalɛɔe,

²⁰ Simiyɔn nɔnɔi, Amiyude ná-doun zunui Samiyɛle,

²¹ Benzamen nɔnɔi, Kisilon ná-doun zunui Elidade,

²² Dan nɔnɔi, Yogeli ná-doun zunui Buki é ga kundigii,
²³ Zozefe mavofodaiti su,
 Manasé nɔnɔi, kundigii Ganiyele, Efode ná-doun zunui,
²⁴ Efelayime nɔnɔi, kundigii Kemuwele, Sifitan ná-doun zunui,
²⁵ Zaɓulɔn nɔnɔi, kundigii Elisafan, Paalenake ná-doun zunui,
²⁶ Isakaal nɔnɔi, kundigii Paletiyele, Azan ná-doun zunui,
²⁷ Aseel nɔnɔi, kundigii Ayiyude, Selɔmi ná-doun zunui,
²⁸ Nefetali nɔnɔi, kundigii Pedaɗele, Amiyude ná-doun zunui.»
²⁹ Naati ka Gooɗo GALAGI devei veeni ti ya, ga ti Kanaan yooi ɗaagwe Izilayele nuiti zɔɗɔzu.

35

Levi nuiti ta-laaiti

¹ Gooɗo GALAGI ɓɛni Moize ɔɔ, Moaɓe nemeiti su, Zuluden ɗobawe, Zeliko letemawe.
² E ɗɛni ma: «Devei ve Izilayele nuiti zea, ga ti va bu, ti taai tanigaa ve Levi nuiti zea ta-yooi zu, nii ti sɔɓɔgai ga tɔnɔ, ɔeti ta zoo ti zeí náti. Wa náti maagooliiti fe Levi nuiti zea.
³ Naama laaiti ta ɗɛ ga ti-zeizuve. Ti-maagooliiti su ɗɛ ga ta-logani losuɔeti, ti-yeaɗɔligiti ti ɗɛ ná, ta ta-logani ɓulugiti.
⁴ Taaiti maagooliiti su, niiti wo ti veezu Levi nuiti zea, zooi ɗa ɗɛ ba, é ɗaku ma ga meteɛ undɔɓlugo (500), é tɔɔzei sigigiti ma, é li poluvelei maagoolii kpein su.
⁵ Wa kɔɗo, wo kwegi la taa voluvelei, ga meteɛ waagila (1.000), é ɗaku ma kpoloo, taai ɗa ɗɛ zaamazuve. Uele ɗana zooi a ɗɛ la, ta-laaiti maagoolii zu.
⁶ Wa yeelo taa lɔzita va, wo fe Levi nuiti be, ti ɗɛ ga maavela wosuve, nui niiti ti nu vaazu, ti la gaagilini ma, ta zoo ti vela, ti li ná, é ɔee taa vuunaanigo maazu felego (42) ɗiligaa va.
⁷ Taaiti wo vaazu ti veezu Levi nuiti be, tiegoi ɗa ɗɛ ga puunaanigo maazu lɔsava (48), é ɔee ti-maagoolii ma yooiti ba, ti ɗilagilagi pe.
⁸ Taaiti wo vaazu ti zegezu Izilayele nuiti ta-yooiti su, mɔinda ɗa ɗula naati zea, niiti gola ti ya, tago nɔ ɗa a ɗula naati zea, niiti é la mɔinni ti ya. Bolodai ɗilagilagi ɗa ná-taai ta ve Levi nuiti be, eɗevelei a zoloo da sɔɓɔgi ma, é vaazu bosu.»

Maavela laaiti

(Tɔ Sevei Velesei 4:41-43;

19:1-13;

Zozuwe 20:1-9)

⁹ Gooɗo GALAGI ɓɛni Moize ɔɔ, é ɗɛ ma:
¹⁰ «Bɔe Izilayele nuiti pɔ, é ɗɛ ti ma: Siegi zu wo Zuluden buɗezu la, wo le Kanaan yooi zu,
¹¹ wa yeelo taai tanigaani ba, ta ɗɛ wo ɔe ga maavela laaiti, ni nu a nu vaana, é la gaagilini ma, é vela, é li ná.
¹² Naama laaiti ta ɗɛ wo ɔe ga maavela laaiti, namai ɔotokula nui va, naa ɗa a ke nu vaa nui mina za, aisa é va ɗula kelema nuɓuseiti gaazu, ná-tukpɔi ɗaa va leve.
¹³ Wa yeelo taa lɔzita va, ti ɗɛ ga maavela laaiti,
¹⁴ wa taa savago ve Zuluden voluvelei, wo taa savago ve Kanaan yooi zu. Naati ta ɗeezu ga maavela laaiti.
¹⁵ Naama laa lɔzitaiti ta ɗeezu ga maavela laaiti Izilayele nuiti be, ta weinti, naa ɔee seikɔɗoma nuiti ba, nu-o-nu nii a nu vaana, é la gaagilini ma, miná ɗa a vela, é li ná.
¹⁶ «Ni zunui ta a seipɔɗɔi loɗana ga kɔlu ani, naa za, toɗa ga nu vaa nu. Ta nu vaa nui naa vaa.
¹⁷ Ni a sɔɔna ga kɔtu, naa za, toɗa ga nu vaa nu. Ta nu vaa nui naa vaa.
¹⁸ Ni a doɗana ga gulu, naa za, toɗa ga nu vaa nu. Ta nu vaa nui naa vaa.
¹⁹ Namai ɔotokula nui ɗa nu vaa nui naa vaa, siegi zu é maazɔɓɔsu da.

²⁰ Ni zunui ta a zɔɔna seijɔŋɔɔi va ga wɔinzeɟemai, ɓaa é ani zeɟe, é pili ma ga kisie ɲoi, saa vaa ɟula su,

²¹ ɓaa ni a doɟana ga yeei, sili vaa zu, saa vaa ɟula su, toɟa ga nu vaa nu, ta paa. Namai ɔotokula nui naa ɟa nu vaa nui naa vaa, siɛgi zu é yeezeelizu la ma.

²² «Kɛɛ ni zunui ta a zɔɔna seijɔŋɔɔi va, é la gaafilini ma, é la daani ɟisu, ɓaa é anii ta vili ma, é la daani ɟisu,

²³ ɓaa é la naa ɟaazu, eyesu é kotui loo ma, naa volu ɟe ga saai, é la ga silijɔŋɔ, é la faa ɲɔu ɓetezu daalɔɟoma,

²⁴ nuɓuseiti ta tukpɔɟaaleve, é zoloo tɔgi ma, nu vaa nui ta ɲamai ɔotokula nuiti zɔɟɔzu.

²⁵ Nuɓuseiti ta nu vaa nui ɟizo, ti kula ɲamai ɔotokula nui ya. Nuɓuseiti ta gaafale ma maavela laai zu, ve pelaai, é li ná. Toɟa ye ná eyesu zalaɟa ɟula ɟundiɟi wolai, nii gulo ɲadegai ziaai ma, naa za.

²⁶ «Ni nu vaa nui a ɓudɛna maavela laai ma ɟweɟiti maazu, ve pelaai, é li ná,

²⁷ ni ta ɟomina ta ɲamai ɔotokula nui taa voluve, naa paa, é la ɟea ga sɔba nu, nu vaa vaa zu.

²⁸ Mazɔɔɔ, nu vaa nui maanɛɛve, é ye maavela laai zu, eyesu zalaɟa ɟula ɟundiɟi wolai za. Zalaɟa ɟula ɟundiɟi wolai zaa voluma, nu vaa nui ɟa zoo é ɟale ma ná-poganii unda.

²⁹ «Deveiti kana wo ma vaa zu, wo-mavofodaiti kpein su, ve nɔpe wa zeí ná.

³⁰ Ni nui ta a nu loɟana, é za, ta nu vaa nui vaa, zeeleiti gooi ma. Kɛɛ zeele ɟila ge la kula ɟea, peelalai va ve nui ya ga ti paa.

³¹ «À mina yeezei walii wu, nu vaa nui yenvui vaa zu, nii maanɛai ga é za, mazɔɔɔ keni ti naama nui vaa.

³² A mina yeezei walii wu, wo va pelei ve zea, é va ɟula maavela laai va, é va ɟale ma ná-zooi zu, aisa zalaɟa ɟula ɟundiɟi wolai va za.

³³ A mina zooi ɟɔzɔ, ve wo vaazu zeizu ná, mazɔɔɔ ɲamai ɟa da zooi ɟɔzɔ. Koto gba vaa la ɟea ɲamai ná-faa zu nii puai, keni naama nui ɲamai, nii é ɲamai vuai.

³⁴ Wo la zooi naa ɟɔzɔa, ve wo vaazu zeizu ná, ve ná ɓalaagi gè vaazu zeizu ná, mazɔɔɔ ná ga ɢooɟo GALAGI, nii é zeini Izilayeɛle nuiti saama.»

36

Tɔgi é lo

pɛɛyeɟeiti ta-you vaiti ba

¹ Pɛɛyeɟe ɟundiɟiiti ti ɟulaai Galaade ná-bolodai zu, Makiil ná-doun zunui, Manasé ná-doun zunui, Zozefe ná-doun zunui ta-wolodamaiti saama, ti vaani Moize ɔɔ ɓe, ti ɓɔe pɔ, ta Izilayeɛle nuiti ta-ɔɛɛyeɟe ɟundiɟiiti,

² ti ɟe ti ma: «ɢooɟo GALAGI devei veeni mɔliɟii ya, ga é zooi ɟaagwe Izilayeɛle nuiti ba ga kpakutoomai. Naa voluma, mɔliɟii devei zɔɔɔni ɢooɟo GALAGI ya, ga é gi-ɟeeloin Selofegade ná-poganii ve ná-doun anzanuiti zea.

³ Ni ta vuluna Izilayeɛle nuiti ta-wolodamai taɟili ma, ta-ɔoganii ɟa zeɟe gi-mɛmɛwolani ta-ɔoganii va, é ɔee bolodai naa, ná-poganii va, nii ti ɟiliai ba, naa maavele ma, ta ɟa ɟulazu poganii la, nii gaagweai gi va ga kpakutoomai.

⁴ ɓɔɟayeema ɟonagi a zeelina Izilayeɛle nuiti ɓe, ta-ɔoganii ɟa ɔee bolodai naa nɔnɔi va, nii ti ɟilizu ba, toɟa zeɟe ga-wolodai nɔnɔ ma gelei va.»

⁵ Moize ɢooɟo GALAGI ná-deveiti daazeelini Izilayeɛle nuiti ma, é ɟe ti ma: «Zozefe mavofodaiti ta-wolodai ɟa gaamai wosu.

⁶ Pɛɛ nii ɢooɟo GALAGI deveai Selofegade ná-doun anzanuiti ma: Ta zeí naama nuiti ɓe, niiti ta ɟe ti ɔɔ, ni nɔ ta zeí ti-ɟeeni ta-wolodai zu.

⁷ Izilayeɛle yooi zu, poganii tanɔpe ge la ɟulaa bolodai ta zu, é va li bolodai zɔi zu, kɛɛ Izilayeɛle nui ɟilagilagi ɟa ɟili kɛɛɟeni ta-wolodai ma ɔoganii va.

⁸ Anzanu loin g̃ilagilagi kpein poganii a g̃e zea, Izilayele nuiti ta-wolodaiti su, keni naa zei zini be, keeg̃e ná-bolodai zu, naa ga a ke Izilayele nuiti g̃ilagilagiti ti ti-memewolani ta-voganii zoloo.

⁹ Poganii tanope ge la g̃ulaa bolodai ta va, e va li bolodai tag̃ili su, kee Izilayele nuiti ta-wolodaiti ta g̃ili ti g̃ilagilagi ta-voganii va.»

¹⁰ Selofegade ná-doun anzanuiti ti keni, eg̃evelei G̃ooḡo GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

¹¹ Selofegade ná-doun anzanuiti ti ga Maala, Tiilesa, Wogela, Milika ta Noa, ti zeini ti-g̃ee keeg̃elointi ti-loun zunuiti be,

¹² ti zeini Zozefe ná-doun zunui Manasé mavofodaiti be, ta-voganiiti ti yeni ti-g̃eeni ta-wolodai zu.

¹³ Deveiti ta tog̃iti kana, niiti G̃ooḡo GALAGI feeni Izilayele nuiti zea, ga Moize maavele, Moabe nem̃ei zu, Zuluden g̃obave, Zeliko letemave.

Tɔ Sevei Velesiei Sevei laazeizuve ma woo mɔungiti

Tɔ Sevei Velesiei ɔa ga sevei nii ɛ tɔgiti bosu volu, niiti ti Minazeɔe Pɔlɔmai ma zeve mɔun naanigɔi zɔiti su. Sevei laaseigi ɔa ga «wooti», Ebulu wooi zu. Nui bɔɔɔzu ɔa ɔisiezɔu ga Moize ɔa ɛ sevei nii ɔeai, ɛ ɔula puuzu ɔaabelagiti polu, niiti ti nɔ-saa vai zuɔulazu. Sevei laazeive ga: «Sevei nii ɔa wooti bosu, niiti Moize ti laazeelini Izilaye nuiti kpein ma.» Kisiei bogai ga Moize ɔa ɛ ga Tɔ Sevei Velesiei ɔee nui, naa wola maaɔakpage Minazeɔe Niinei zu. Eɔevelei ɛ la Keelaiti Keewotiiti 3:22-23, minɔ Piyee ɔeni Tɔ Sevei Velesiei zu wooti bosu (18:15-18), ta ɛ ɔeni ma Moize bɔe wooti be. Keewe eɔe Moize Tɔ Sevei Velesiei zeveni, ta Zeneze, naa ve Egezɔde va, ta Levi Nuiti Ta-Zevei va, ta Gaalu Sevei, ɛ ti zeveni ɛ zo kona waagila unsavagɔi ma, ɛ li waagila unnaanigɔi vɔ pelei (1.300-1.400), aisa Yesu Kilista va zɔɔɔ.

Tɔ Sevei Velesiei zeveni eɔe a ɔe ga minazeɔegi masagi ta, ta masadai taɔili zɔɔzu, nii ɛ tɔun nɔ-zobogi wu, velei ɛ ɔeni ɔeezu la wolɔwolɔ ziegiti su. Minazeɔegi ve, ɛ GALA ta Izilaye nuiti zɔɔzu. GALA ge zolooni ma ga toɔa tuya loo Izilaye nuɔuseiti be, ni naati ta ziena ga nɔ-tɔgiti. Ni Izilaye a kololalai ɔeena ga GALA nɔ-tɔgiti, toɔa naa zuɔolo ɔɔmɔ. Woo ungi naa ɔa sevei zu nɔ pe, ma un ge daa ma mee ga gaafwesɔu puufelegɔ maazu lɔfelasiei (27) ta puufelegɔ maazu lɔsavasiei (28), minɔ tuyai ta foovooiti seveve nɔ, niiti ti ɔeezu ga Izilaye nɔ-koloi ta nɔ-kololalai ma ɔulanumai ɔaa su nimizai, naa ɔa ɛ woo ungi naa wola maaɔakpagai. Bolodamai ɔilagilagiti pe ti ɔeni loni gize felegɔ maazu, siegi zu ti minazeɔegi naati ta foovooiti naati daazeelizu la bɔɔ ma ga pilimai, ti zeizu felegɔ ti da pili bɔɔ ma ga woo wolai, nii ɛ deezu ti vaa minazeɔegi wu.

Unsosuve

1. Moize naa zuɔulani, nii tevegai siegi zu ti ɔeni ziezu la tevebai zu (1:1–3:29).
2. Deveiti ti vilɔgai minazeɔegi va, GALA ta nɔ-nuɔuseiti zɔɔzu (4:1–26:19).
3. Izilaye nuiti ti ɔeni tuyaiti ta foovooiti pilisu bɔɔ ma ga woo wola, ti dee ga ese pe ge zolooga minazeɔegi ma (27:1–30:20).
4. Moize woo ɔaabelagiti boni Zozuwe ma, ta Izilaye wolodai ɔilagilagiti pe ma, aisa ɛ va za (31:1–34:12).

Moize Nɔ-Kpɔezɔɔula Mɔungi

(1:1–4:44)

¹ Sevei nii ɔa wooti bosu, niiti Moize ti laazeelini Izilaye nuiti kpein ma, Zuluden folo ɔulazu velei, tevebai zu, petu nemei zu Sufe letemave. Nemei naa ɔa Palanni zɔɔzuve ta taa naanigɔi zɔiti: Tofele ta Laɔan, naa ve ɔaselɔte ta Di-Zaɔabe va.

² (Folo puugɔ maazu ɔila (11) sie ɔa ɛ nɔ, ɛ zo Wolɔbe gizei ma, ɛ va ga Seyiil ɔizei ma velei, ɛ zeeli Kadese-Baaleneya.)

³ Kona vuunaanisiiei (40) ma alu puugɔ maazu ɔilagi (11) ma volo mɔungi ma, ti ɔula volumna Ezipete yooi va, Moize bɔeni Izilaye nuiti pɔ, eɔevelei ɔɔɔɔ GALAGI devei veeni la zea ta-vaa zu.

⁴ Naa ɔeeni, siegi zu ɛ benɔ da ga vɔni Amool nuiti ta-masagi Sigon ma, nii nɔ-taa wolai ɔeni ga ɔeseɔon, ta Basan masagi Wɔge, nii ɛ ɔeni zeini Asatalɔte ta Edeleyi.

⁵ Zuluden voluvelei, Moabe yooi zu, minɔ ɔa Moize tɔzeini nɔ ga tɔgi nii yɔɔzulea ga tiye, ɛ ɔe ti ma:

⁶ ɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI bɔeni de vɔ Wolɔbe gizei ma, ɛ ɔe ma: «Wo wola lebigɔ zeini gizei nii vɔ be.

⁷ A latina, wo li Amool nuiti ta-ɔize yooi zu, ta nɔ maagooliiti su, ve Kanaan nuiti ti zeini nɔ, Zuluden ma vetu nemei zu, ta gizeiti ma, naa ve zielave ma nemei zu va, ta

lɛkpɛmavɛ nu yeezazuɛ, ta Kpolodɛ Wolai ɔɔbavɛti, eyɛsu ɛ zeeli Liban ɔɔizeiti ma, ta zɛ wolai Efelate ma.

⁸ A pɛtɛ, gɛ zooi tɛi fea wo ɛ. A li, wo zooi naa zɛɛ ga wɔnɔ, nii nɔn na Gɔɔɔɔ GALAGI gɛ ma ɔɔna woni wo-mɛmɛwolani bɛ, Abalaame, ta Izaake, naa ɛɛ Zakɔbe va, ga gɛ fe ti ɛ, ta ti-mavofodaiti, ta zɛɛna nɔ.»

*Moize tukpɔɔfaaleve nuiti sei vai
(Egezode 18:13-27)*

⁹ Moize ɔɔni ma mɔnɔ: Naama zɛɛgi zu, gɛ bɔɛni wo ɔɔ ɔɔni ga: «Gɛ la zooga, na ɔɔla, gɛ va lo wo luɔɔ.

¹⁰ Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI, wo maamɔinda, za wo mɔinda eɛ geɛɔɔlɔgi ma zo-mideɔaiti.

¹¹ Gɔɔɔɔ GALAGI, wo-mɛmɛwolani ta-GALAGI, ta bɔ wo va nɔ zeizu ɔɛ ga waagila (1.000), ɛ tuya loo wo ɛ, eɛɛɛɛɛɛ ɛ minazɛɛni la!

¹² Na ɔɔla, na wa-ɔɔsɔi zɛɛ ɔɔla, gɛ wa-vaiti gaagula ba, ta wa-bɔɛ vaiti?

¹³ A yeelo zunui tanigaani ba, wa-wolodaiti su, ti ga ɔɔma nuiti, ti ɔɛɛɛɛɛɛɛ, ta luɔɔ vagɔi ti va, gɛ ti zɛi wo unda.»

¹⁴ Wo gɔɔɔaavoteni, wo ɔɛ mɔ: «Nii ɛ ɔɔisiaa su ga ɛ kɛ, naa ɔɔ ga faa vagɔ.»

¹⁵ Gɛ wa-wolodama ɔɔndiɔiiti seɛni, ɔɔma nuiti, luɔɔ vagɔi ti va. Gɛ tanigaa zɛi wo unda ga nu waagilagila kundigiiiti, nu ungilagila kundigiiiti, nu ɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ kundigiiiti, ta nu ɔɔupuu kundigiiiti. Gɛ zɔiti kɛ ga faaɔaagula ba nuiti wa-wolodaiti su.

¹⁶ Gɛ devei veeni naama zɛɛgi zu, wa-lukpɔɔfaaleve nuiti zɛa, gɛ ɔɛ ti ma: «À woilo wo-ɔɛɛɛɛɛ goo ma, wo ti lukpɔɔfaaleve ti yɔɔzu vaiti su, ta ti-ɔɛɛɛɛɛ, ta wɛɛinti, ga telebodai.

¹⁷ A mina zeelɔɔɔɔzu ɔɛ nuiti su, wa woilo mɔnɛ nuiti goo ma, ta zobobɛ nuiti. A mina lua nu nɔpɛ ba, mazɔɔ GALA ka po ge ga tukpɔɔfaaleve vai. Ni fai ta a baana wo ya gola, wa vaa la pɔ bɛ, gɛ gaagula ba.»

¹⁸ Pele ɔɔna naama zɛɛgi zu gɛ devei veeni la, ga nii kpein wa kɛ.

*Kpakagi ɛ ɔɔni Kadɛse
(Gaalɔ Sɛvɛi 13:1-33;
14:20-45)*

¹⁹ Ade zɛɛni Wolɛbe gizei ɔɔ bɛ, de zɛ teveba wolai zu, nii maayikiai, de li ga Amool nuiti ta-ɔɛ yooi zu vɛɛi, eɛɛɛɛɛ Gɔɔɔɔ GALAGI ade leveni la. Ade zeelini Kadɛse-Baaleneya.

²⁰ Gɛ ɔɔni wo ma: «Wo zeelia Amool nuiti ta-ɔɛ yooi zu, nii Gɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI fea de ɛ.

²¹ Pɛtɛ, Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI zooi laa wo ɔɔkala. A lɛ, wo seɛ ga wɔnɔ, eɛɛɛɛɛ Gɔɔɔɔ GALAGI, wo-mɛmɛwolani ta-GALAGI boni la wo ma. A mina lua. A mina baɛi.»

²² Wo pɛ wo maabugani ba, wo ɔɛ mɔ: «Ade zunui tanigaa leve, ti zooi zuvɛtɛ, ti va, ti voluvaawo ade ma, peɛi da zɛ la, taaiti ɛ da li nɔ, ti naati dɛɛ.»

²³ Wo ɔɔsu vai naa nɛɛni bɛ. Naa ɔɔ ɛ kɛni, gɛ yeelo zunu puugɔ maazu felegɔ (12) va wo zaama, boloda ɔɔla, zunu ɔɔla.

²⁴ Ti liini, ti lɛ ga gize yooi ɔɔ peɛi, eyɛsu ti li Esekɔle nɛmɛi zu, ti nɔti sumɔni.

²⁵ Ti vaani ga ma yooi ma wulu waaiti ya, ti dɛɛ ga adeye, ti voluvaawo, ti ɔɛ ma: «Zou vagɔ ɛ, nii Gɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI feezu de ɛ.»

²⁶ Kɛɛ wo la kɛni, wo va lɛ. Wo baani wa-GALAGI Gɔɔɔɔ GALAGI nɔ-deve laalɔɔma.

²⁷ Wo bɔɛni unsu wa-zɛɛ ɔɔtaiti bu, wo ɔɛ ma: «Tɛi ade wɔinzegea Gɔɔɔɔ GALAGI ma, naa ɔɔ ɛ de ɔɔlaa la Ezipete yooi va, ɛ va de lɔ Amool nuiti zeezu, ti de undaavili.

²⁸ Mini ɔa ade liizu ná? Ade-ɔɛeleaiti ti de iɲotevea, ti ɔe ma: «Nuɓusea ve ti wola mɔindai, ti wola ɔoozakoozagai ade va, taaiti be ti wola wɔɔɔɔai, sigigi ti ma, é zeɪ geeɪ va, gi Anake mavofodaiti kaave ná ɔite.» »

²⁹ Gè ɔeni wo ma: «À mina bali. A mina lua ti va.

³⁰ Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI, nii é loni wo luɔɔ, tɔ ɔooɔi ɔa a kooi ɔɔ wo ve, eɔevelei é keeni la wo ve, wo ɔaazu, Ezipete yooi zu,

³¹ naa volu tevebai zu, wo kaani miná, Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI wo zegeni, eɔevelei zunui a ɔa ná-doun zunui zeɔe la, pelei kpein su, eyesu wo zeeli niima adave.»

³² Anɛɛ naa ve, wo la ɔeni laani Ɔooɔɔ GALAGI la, wa-ƆALAGI,

³³ nii é ɔeni losu wo luɔɔ pelei zu, ga é wo-vuuzu ɔaizie, é ɔeni losu wo luɔɔ kpidii abuzogi zu, é pelei le ga woye, nii wo ziezɔ la, foloi é lo wo luɔɔ tonaɓiingi zu.

³⁴ Ɔooɔɔ GALAGI wo ɔisu vai ɔweeni, é yiɔaawana, é minazeɔe ɔani:

³⁵ «Niima yamanii zu nuɓuse ɲɔiti taɔila kpala ge la zooi naa ɔaa, nii gè ma ɔona woga ga gè fe wo-mɛmɛwolani zea,

³⁶ keɪni Kalɛbe, Yefuné ná-doun zunui, tɔ ɔa a ka. Nà zooi naa ve zea, nii siaai su, ta ná-doun zunuiti, tɔɔzeɪ sieve ga zɔimai.»

³⁷ Ɔooɔɔ GALAGI yiɔaawanani mà ɔalaa wa-vaa zu, é ɔe mà: «Da ɔalaagi, è la mɔ lea ná.

³⁸ Keɛ Nun ná-doun zunui Zozuwe, ɔa-ɔɔba nui, naa ɔa le ná. Naa iɲɔɔɔ, mazɔɔɔ tɔ ɔa é vaazu losu Izilayeɛ nuiti tuɔɔ zooi zo fai zu.

³⁹ Wo-lointi, wo ɔeni ɔeezu ma ta ɔe ga wo zili nuiti daamiani, ta wo-loun zunuiti, niiti ti la faa vaɔɔi ta faa ɲɔi yɔɔɔzuɔwe za, naati ka ti leezu ná, naati ka gè feezu ti ve, ti seɔe ga tɔnɔ.

⁴⁰ Keɛ wɔun, à ɔale ma, wo li volu tevebai zu, Seeli Kpolodeɪ vɔ pelei.»

⁴¹ Wo ɔooɔaavoteni, wo ɔe mà: «Gi koto ɔea Ɔooɔɔ GALAGI laalɔɔma. Ɔá leezu, gi kooi ɔɔ, eɔevelei Ɔooɔɔ GALAGI ɔá-ƆALAGI devei vea la gi ya.» Wo ɔilagilagi wo wa-ɔooɔɔ zɔɔlaiti seɔeni, wo ka ga faa go, wo leɛ vai gize yooi zu.

⁴² Keɛ Ɔooɔɔ GALAGI ɔeni mà: «Ɔe ti ma: «A mina le, ta à mina koo ɔɔ, mazɔɔɔ gè la wo zaama ɲegelein, wo zili nuiti ta wo ɔologolo nɔ fuun.» »

⁴³ Anɛɛ naa ve, gè ɔɔloni ga ɔɔea wo vɔ, wo la woiloni, wo ɔakani Ɔooɔɔ GALAGI ya, wo leeni ga goizuɔɔɔi gize yooi zu.

⁴⁴ Názu ɔa Amool nuiti ti zeini gize yooi zu, ti ɔulani, ti wo laaɔomi, ti vile wo volu eɔe kɔingiti, ti laale wo wu, é zo Seyiil lugi zu, eyesu é zeeli Ɔɔlema.

⁴⁵ Wo ɔalegai ma ma, wo wɔloni Ɔooɔɔ GALAGI ɔakala, keɛ Ɔooɔɔ GALAGI la ɔeni woiloni wo-wooi ma, é woizuɔɔloni.

⁴⁶ Naa ɔa é keeni wo yeɪni Kadese, wo wola lebi ná.

2

Edɔme ta Moabe ta Amɔn yooiti maazuɔude vai

¹ Ade latini, de li ga tevebai zu vele, de Seeli Kpolodeɪ ma veleɪ zo, eɔevelei Ɔooɔɔ GALAGI boni mà la. Ade folo mɔinmɔin keeni, de ɔa lati Seyiil ɔize yooi ma.

² Ɔooɔɔ GALAGI ɔeni mà:

³ «Wo lebiga latisu gize yooi teɪ ma. A latina ga lekpɛmave nu ɔovezu veleɪ.

⁴ Deveɪ nii ve nuɓuseiti zea, ga wa vaazu levesu wo-ɔɛeleaiti Ezawu ná-doun zunuiti ta-ɔwepelemave, ti zeini Seyiil yooi zu. Ta lua wo va, keɛ à dama ga ɔooɔɔ.

⁵ A mina laale ti wu, mazɔɔɔ gè la wo-ɔooɔɔ losu nɔpe feezu ta-yooi zu, tɔɔzeɪ gè Seyiil gize yooi veeve Ezawu ve ga nɔnɔ.

⁶ Wa daamianigi zɔlɔɔ ti ya, ga wo geya ga walii, wo mi, anɛɛ zieɪ wa ɖɛ kpɔlezu, wa sɔlɔɔ ti ya ga wo geya ga walii.»

⁷ Mazɔlɔɔ Ɔɔɔɖɔ GALAGI wa-ƆALAGI tuya loovɛ wo vɛ, wo-yeavaiti pɛ su, gwɛlevɛ wo ma wa-zieɪ zu, teveba wolai nii zu. Kona vuunaanigɔ (40) ɖa Ɔɔɔɖɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɖa wo va, wo la valani ani nɔpɛ ma.

⁸ Ade-ɖɛeleaiti Ezawu ná-doun zunuiti ti zeini Seyiil yooi zu, ade ti yeɪni ɖoozama, de leve ti va, de lago maagoozani Zuluden ma vetu nemɛi zu veleɪ va, ta Elate, ta Esiyon-Geebɛɛl. Naa volu, ade latini, de li ga Moaɓe tevebai zu veleɪ.

⁹ Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɖɛni mà: «À mina laale Moaɓe nuiti bu, wo mina kɔɔ vɛɛ ti va, mazɔlɔɔ gɛ la ada nɔpɛ feezu wo ya ná-zooi zu, Lote ná-doun zunuiti ka gɛ Aal yooi veai ti ya ga tɔnɔ.»

¹⁰ (Eme mavofodaiti ka ti ɖɛni zeini ná mɔungi, ma nuɓuseiti ti wɔɔloni, ti wola mɔin, ti ɖoozakooza eɖɛ Anake mavofodaiti.

¹¹ Tiya balaagi ti ɖɛni ti vetɛsu eɖɛ Lefa mavofodaiti, veleɪ nɔ Anake mavofodaiti ti la, keɛ Moaɓe nuiti ti ɖɛni ti lolisu ga Eme mavofodaiti.

¹² Woli nuiti ka ti ɖɛni zeini Seyiil, Ezawu ná-doun zunuiti ti ti zoni, ti ti-ma zuwu ɖaaleve luɖɔ, ti zeɪ ti-votogi zu, eɖɛveleɪ Izilayeɛ keɛni la zooi naa zu, nii é zea, nii Ɔɔɔɖɔ GALAGI feeni zea.)

¹³ Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɖɛni ma mɔnɔ: «À wuzegɛna niizu, wo Zeɛde ɖɔtudeɪ buɖɛ.» Názu ɖa ade Zeɛde ɖɔtudeɪ buɖɛni la.

¹⁴ Yeeɖɛɖalɔi ade keɛni, de ɖa zie, é zo Kadɛse-Baaleneya, é li Zeɛde ɖɔtudeɪ maazuɓude voloi vɔ, é ɖɛni ga kona vuusava maazu lɔsava (38), eyɛsu zunuiti ti zeelini kɔɔɖɔ vai ma, naati kpeɪn ti jɛɛɛ de zaama, eɖɛveleɪ Ɔɔɔɖɔ GALAGI ma ɖonai woni la ti vɛ.

¹⁵ Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɓɔɖɔi ɖɛni ti laalɔɖɔma, é ɖa ti vaa, eyɛsu ti jɛɛɛ de zaama.

¹⁶ Siɛgi zu kɔɔɖɔ nuiti kpeɪn ti jɛɛɛni la nuɓuseiti saama ga ti za,

¹⁷ Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɖɛni mà:

¹⁸ «Wa Moaɓe ɖwɛpelemavɛ maazuɓudezu za, wo leve ga Aal taai ɖoba veleɪ,

¹⁹ wa vaazu maabudɖazu Amɔn nuiti ba. A mina laale ti wu, wo mina kɔɔ vɛɛ ti va, mazɔlɔɔ gɛ la ada nɔpɛ feezu wo ya Amɔn nuiti ta-yooi zu, Lote ná-doun zunuiti ka gɛ naa veai ti ya ga tɔnɔ.»

²⁰ (Naama adavɛ leveni ga Lefa mavofodaiti ta-yooi, Lefa mavofodaiti ka ti ɖɛni zeini ná mɔungi, Amɔn nuiti ti ɖɛni ti lolisu ga Zamazume nuiti,

²¹ ti ɖɛni ga nuɓuseiti ti wɔɔloni, ti wola mɔin, ti ɖoozakooza eɖɛ Anake mavofodaiti. Ɔɔɔɖɔ GALAGI ti ɖologɖoloni Amɔn nuiti, naati ti ti zo, ti zeɪ ti-votogi zu.

²² Vele ɖana Ɔɔɔɖɔ GALAGI keɛni la Edome nuiti bɛ, ti ga Ezawu mavofodaiti, niiti ti zeini Seyiil, siɛgi zu é Woli nuiti kologɖoloni la, naati ti ta-yooi zoni, ti zeɪ ná ti-votogi zu, eyɛsu zaagaza.

²³ Ava nuiti ti zeini taa goiti su, eyɛsu é zeeli Gaza, Kafatɔɔl nuiti ti vaani, ti naati kologɖolo, ti zeɪ ti-votogi zu.)

²⁴ Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɖɛ ma: «À wuzegɛ, wo pele zo, wo zie wolai Aalanɔn buɖɛ. Wɛɛ, gɛ Ɔɛsɛɓon masagi Siɖon Amool nui la wo yeezu, ta ná-zooi. A tɔɔzeɪ ga kɔɔi vɛɛ ba, wo ná-zooi zeɖɛ ga wɔnɔ.

²⁵ Za, ná tɔɔzeizu ga wo-vaaluabai la nuɓuseiti kpeɪn su, niiti ti zeini geeɖɔlɔgi wu, ta lua wo va. Siɛgi zu ti wo-maawooi mɛnisu da, ta ɓali, ti ɖɛ nɔ unga wuulee wo luɖɔ.»

Ɔɛsɛɓon masagi Siɖon ná-zooi zo fai

(Gaalɔ Seveɪ 21:21-30)

²⁶ De yeɪni Kedemɔte tevebai zu, gɛ keelaiti teve Ɔɛsɛɓon masagi Siɖon ma, ga ziileɪ kpɔɛiti. Gɛ boni ma ga:

²⁷ «Va bu, gi leve da-yooi zu. Gá levesu ga pele zakpai nɔ, gi la zɛɛjezu ba, gi va li ga yeezazu vele, ɔaa ɔvɛzu vele.

²⁸ Daamiani kpein gá mi, da ti vɔdi gi ma, ziei nii kpein gá kpɔle, da ti vɔdi gi ma, gá levesu nɔ ná ɔɔɔa.

²⁹ Naa ɔa Ezawu ná-doun zunuiti ti kɛɛni gi vɛ, niiti ti zeini Seyiil, zenɔ ɔana Moabe nuiti ti kɛɛni la gi vɛ, niiti ti zeini Aal taazuɔvɛ. Va bu gi leve, eyɛsu gi Zuludɛn maazuɔvɛ, gi lɔ zooi naa zu, nii ɔɔɔɔ GALAGI gá-ɔALAGI feezu gi vɛ.»

³⁰ Kɛɛ ɔɛɛɛɛon masagi Sigɔn la ɔɛni kɛɛni, é va va bu, ade va leve pɔ bɛ, mazɔlɔɔ ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI kigi ɔaani, é ɔaazumaavɔ, nii a kɛ é lɔ wo yeezu, eɔvɛlei wo pɛɛsu la za.

³¹ Naa vɔluma, ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni mɔ: «Wɛɛ, gɛ tɔɔzeida ga gɛ Sigɔn ta ná-zooi lɔ wo yeezu. A tɔɔzei ga ná-zooi zɛɛ ga wɔnɔ.»

³² Sigɔn ɔulani ga ná-kɔɔɔgi pɛ, ti laale ade wu, ti kɔɔi vɛɛ ade va Yaɔase.

³³ ɔɔɔɔ GALAGI ada-ɔALAGI dɔɔni de yeezu, de zobogi zɔlɔɔni ma, ta ná-doun zunuiti, ta ná-nuɔɛɛiti pɛ.

³⁴ Naama zɛɛgi zu, ade ná-taaiti kpein soni da, de ti ɔologolo. Ade nuɔɛɛiti suwuɔaaleveni ti zu, zunuiti, ta anzanuiti, ta doungoiti, gila kpala ge la ɔulani.

³⁵ Toganiiti nɔ ɔa ade ti makɛni ɔɔɔ vɛ, ta kɔɔzɔganiiti, ade ti yɛvɛni taaiti su, niiti ade ti zoni.

³⁶ E zo Alowɛɛl, zɛ wolai Aalanɔn ɔomavɛ, ta taai naa nii é nɛmɛi zu, eyɛsu é zeeli Galaade, taa nɔpɛ ge la ɔɛni ná, nii ade la vɔnini ma, mazɔlɔɔ ɔɔɔɔ GALAGI da-ɔALAGI ti pɛ dɔɔni de yeezu.

³⁷ Kɛɛ wo la ɔɛni maaɔugani Amɔn nuiti ta-yooi va, anɛɛ zɛ wolai Yaɔɔke ɔomavɛ, ta taaiti ti gize yooi zu, ta naama adavɛti tanɔpɛ, niiti ɔɔɔɔ GALAGI ma levei veeni ade ya ga de ɔaa ti maazu.

3

Basan masagi Wɔge ná-zooi zo fai (Gaalɔ Sɛvɛi 21:31-35)

¹ Ade latini, de li ga Basan vele. Basan masagi Wɔge ɔulani, ta ná-kɔɔɔɔ nuiti kpein, ti ade laagomi, ti va kɔɔi vɛɛ ade va Edeleyi.

² ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni mɔ: «Mina lua tɔun ba, mazɔlɔɔ gɛ dɔa è yeezu, ta ná-kɔɔɔɔ nuiti kpein, é vɛɛ ná-zooi va. Da so, eɔvɛlei è Amool nuiti ta-masagi Sigɔn zoni da, nii é ɔɛni zeini ɔɛɛɛɛon.»

³ ɔɔɔɔ GALAGI da-ɔALAGI Basan masagi Wɔge lɔɔni ade yeezu, é ɔɔ ná-kɔɔɔɔ nuiti kpein ba. De ti pɛ paani. Nu ɔila kpala ge la ɔulani.

⁴ Názu ɔa de ná-taaiti pɛ soni da, taa vɔvɔlɔzita (60) ɔa é ɔɛni Aalagɔɔe yooi maaɔoolii zu, niiti Wɔge ɔɛni masadai ɔɛɛzu ti unda, Basan yooi zu. Taa ɔila kpala ge la ɔɛni yɛni, nii de la ɔɛni soni.

⁵ Naama laa wolaiti toga ɔɛni de gola, sigi gaagɔozagiti ti ti ma, ta kpogiti nu ti loozu. Taaiti ti ɔɛni ná ɔalaa, ti mɔindai, niiti sigi ge la ɔɛni ti ma.

⁶ Ade taai naati pɛ kologoloni, eɔvɛlei de kɛɛni la ga ɔɛɛɛɛon masagi, Sigɔn, nɔnɔiti. Ade nuɔɛɛiti pɛ suwuɔaaleveni ti zu, zunuiti, ta anzanuiti, ta doungoiti.

⁷ Kɛɛ ade toganiiti soni ɔɔɔ vɛ, ta kɔɔzɔganiiti niiti ti ɔɛni taai naati su.

⁸ Zekana, naama zɛɛgi zu, ade adavɛ náti kulani la Amool nuiti ta-masa felegɔiti ze, zooi nii é Zuludɛn vɔlɔvɛlei, é zo zɛ wolai Aalanɔn ma, eyɛsu é zeeli ɔɛɛɛɛon gize ma.

⁹ (Sidɔn nuiti ti ɔɛɛɛɛon gize laasei pɛvɛ ga, Siliyɔn, Amool nuiti ti daasei pɛɛ ga Seniil.)

¹⁰ Ade zooi kpein soni, niiti ti ɣɛni Basan masagi Wɔge ná-masadai zu: gize nɛmɛ zu laaiti kpein, ta Galaade yooi kpein, naa vɛɛ Basan yooi va, eyɛsu é zeeli Saleka taai ta Edeleyi taai ma.

¹¹ (Basan masagi Wɔge ɣila kpe ka é yɛni vulua, Lefa mavofodaiti saama. Ná-pooma ɣesui kpɛɛai ga kɔtui, naa ɣa dɛ Laɓa, Amɔn nuiti ta-laa wolai zu. Sakpai ɣa ga mɛtɛɛ naanigɔ, kogi ɣɛ ga mɛtɛɛ felegɔ.)

*Zuludɛn folo ɣulazu vɛɛ yooi
ɣaaɣwɛɛ vai*

(Gaalɔ Sɛvɛi 32:1-42)

¹² Naama zɛgi zu, ade ɓeni ga zooi naati kpein so. Luɓɛn ta Gade nuiti ta-wolodamaiti ka gè zooi naa veeni ti ya, nii é Alowɛɛl letemavɛ lɛkpɛma nu ɣɔvɛzuvɛ, zɛ wolai Aalanɔn ma, ta Galaade ɣize yooi ɣilazuvɛ, é ɓɔ ná-taaiti ba.

¹³ Manasé ná-bolodai ɣilazuvɛ ɣa gè Galaade yooi mɔtai veai zea, ta Basan yooi kpein, nii Wɔge ɣɛni masadai ɣɛɛzu unda. (Aalagɔɓɛ maagoolii kpein, é ɓɔ Basan kpein ba, naa ɣa é ɣɛni lolisu ga Lefa mavofodaiti ta-yooi.)

¹⁴ Yayiil é ga Manasé ná-dounloin ta, naa ɣa é Aalagɔɓɛ yooi kpein seɣeni, eyɛsu é zeeli Gesuul nuiti ta Maakate nuiti ta-ɣwɛpelemavɛ, é daaseigi vɛɛni Basan laaiti ba, zaagaza ta lolisu ga Yayiil ná-taaiti.)

¹⁵ Gè Galaade yooi veeni Makiil vɛɛ.

¹⁶ Gè Galaade ɣilazuvɛ veeni Luɓɛn nuiti bɛ, ta Gade nuiti, eyɛsu é zeeli zɛ wolai Aalanɔn ma, tɔ ɣa é ga kwɛpelegi, eyɛsu é zeeli zɛ wolai Yaɓɔke ma, Amɔn nuiti ta-ɣwɛpelemavɛ.

¹⁷ Folo liizu ɣwɛpelemavɛ ɣɛni ga Zuludɛn ma vɛtu nɛmɛi, é zo Kinelɛte va, é zeeli Kpolodɛ Wanai ma. Folo ɣulazu ɣwɛpelemavɛ ɣɛni ga Pizega ɣize ɣɔɣɔvɛ.

¹⁸ Naama zɛgi zu, gè niima levei veeni wo ya ga: «Gɔɔɣɔ GALAGI wa-ƳALAGI niima yooi vea wo vɛ, nii a kɛ é ɣɛ ga wɔnɔ. Wɔiti kpein wo ga zunuiti, wa da ɓɔɣɔ maagili ga kɔɔɣɔ zɔɔlaiti, wo leve wo-ɣɛɛleaiti tuɣɔ, Izilayɛle nuiti.

¹⁹ Wo-anzaiti, wo-lointi, ta wa-loganiiti nɔ ɣa ta yɛ ná, naama laaiti su gè ti veai wo ya. (Wa-loganiiti mɔinvɛ, gè naa zuɣwɛɛ.)

²⁰ Wa ɓɔ wo-ɣɛɛleaiti ba, eyɛsu Gɔɔɣɔ GALAGI dooɣɔ fe ti vɛ, eɣɛvelei é kɛai la wo vɛ, tiya ɓalaagi ti zooi zɔɔɔ ga tɔnɔ, nii Gɔɔɣɔ GALAGI wa-ƳALAGI feezu ti ya Zuludɛn voluvelei. Názu ɣa wa ɣale ma la wa-yooiti su, niiti gè ti veai wo ya.»

²¹ Naama zɛgi zu, gè devei veeni Zozuwe ya, gè ɣɛ ma: «È-ɣaazuvɛ naa kpein kaani, nii Gɔɔɣɔ GALAGI wa-ƳALAGI kɛɛni ga masa felegɔiti, pele ɣana Gɔɔɣɔ GALAGI a kɛ la ga masadai kpein, vɛ è vaazu levesu ná.

²² A mina lua ti va, mazɔɔɔ Gɔɔɣɔ GALAGI wa-ƳALAGI ɓɔɣɔi ɣa é kɔɔi ɣɔɔzu wo vɛ.»

Moize la ɛa minazɛɣɛ zooi zu

²³ Naama zɛgi zu, gè Gɔɔɣɔ GALAGI maanɛɛnɛni, gè ɣɛ ma:

²⁴ «Màligii, Gɔɔɣɔ GALAGI, è tɔɔzeida ga è wɔɔɔ vɛlei ta è-zɛbɛi ɛa ga ze, nɛi gè ga da-wotigɛ zunui, mazɔɔɔ galagi ɓɛgele ɣa é geegɔɔlogi zu, ɓaa zooi ma, nii a zoo é vɔkɔɣɔ da-ɣɛɛwotiiti ma, ta da-vaa wolaiti?

²⁵ Nà è maanɛɛnɛzu ga è va bu, gè Zuludɛn maazuɓudɛ, gè zou vagɔi naa ɣa, nii é zɔɔla vɛlei, naama ɣize you vagɔi, ta Liban.»

²⁶ Kɛɛ Gɔɔɣɔ GALAGI yiiɣaawanani mà wa-vaa zu, é la mɔ ɣɛni pɔ ga é va gɔɔmɛni. E ɣɛni mà: «È kula ɣɛa! Mina mɔ ɓɛɛ pɔ ga naama vai ta.

²⁷ Lɛ Pizega gize ma, è ɣaazuziɛ, folo liizu vɛlei, ta lɛkpɛma vɛlei nu ɣɔvɛzuvɛ, ta nu yeezazuvɛ, ta folo ɣulazu vɛlei, è pɛtɛ ga ɣaazuvɛ, mazɔɔɔ è la Zuludɛn nii maazuɓudɛa pɛ.

²⁸ Deveiti fe Zozuwe ya, è inàdò, è sèbelò, mazòlò tò ɔ́a é losu niima nuɓuseiti tuɔ́, é zooi nii ve ti ya ga tònò, nii è ɓaazu pɛ́tesu.»

²⁹ Ade yɛni nɛmɛi zu, Bete-Peyɔ́ol letemave.

4

Nu ɔ́olo vai GALA ná-tɔ́giti bɛ

¹ Niizu, Izilayeɓe nuɓuseiti, à woilo tɔ́giti ta deveiti ma, gè wo ɔ́alasu da. A ti zo, wo make ti ma, naa ɔ́a a kɛ wo zɛnvui wo, wo zooi zòlò ga wònò, nii Ƴooɔ́ GALAGI, wo-mɛmɛwolani ta-ƳALAGI feezu wo ɓɛ.

² A mina ta ɓɛɛ devei naa ɓa, nii gè feezu wo ya, à mina tanɔ́pɛ seɓe ba. Wa ɔ́olo Ƴooɔ́ GALAGI wa-ƳALAGI ná-deveiti bɛ, ɓelei gè feezu la wo ya.

³ Wo-ɔ́aazuɓe naa ɔ́aani, nii Ƴooɔ́ GALAGI kɛɛni, é lo Baale-Peyɔ́ol ɓa. Ƴooɔ́ GALAGI wa-ƳALAGI naati kpein undaavilini wo zaama, niiti ti ɓɔ́ɔ́pɛɛni Baale-Peyɔ́ol lɛbi vai ɓa.

⁴ Wɔ́iti wo ɔ́ilini Ƴooɔ́ GALAGI wa-ƳALAGI ɓa, wo pɛ wa vulua za.

⁵ Wo suɔ́wɛɛ ga gè wo ɔ́alagɛ ga tɔ́giti, ta deveiti, eɔ́ɓelei Ƴooɔ́ GALAGI ná-GALAGI ma levei veeni la zèa, naa ɔ́a a kɛ wo so, wo make naama yooi zu, ɓɛ wo ɓaazu lɛɛzu ná, wo sòlò ga wònò.

⁶ A so, wo make, naa ɔ́a a wo ɔ́ɛ ga ɔ́ima nuiti, ta keɓeɓe nuiti, nuiti gaazu, ta naama vaiti mɛni, ti ɔ́ɛ ma: «Zii wolai nii ɔ́a ga ɔ́ima nu, ti ɔ́eɓeɓe.»

⁷ Zii ɓeɓe ɔ́a é ná, anɛɛ zou wolaiti saama, nii ná-galagiti maaɓuɔ́aai ba, eɔ́ɓelei Ƴooɔ́ GALAGI da-ƳALAGI maaɓuɔ́aai la de ɓa, siɛgi zu de woɔ́ɔ́lazu la ma?

⁸ Zii wolai ɓeɓe ɔ́a é ná, nii tɔ́giti ta deveiti ti zea, ti zɔ́legai, eɔ́ɓelei niima lɔ́gi la, gè feezu wo ya za?

Kulakɛɓemaiti ti veai

Sinayi gizei ma

⁹ Keɓe à dama ga ɓooɔ́, wo ɓaa wo-yɛnvui maazu, wo-zii ma voloi pɛ su, wa ɓa yeema naama vaiti ma, niiti ti ɔ́ɛni wo ɔ́aazu, wo ga ti-ma zeeleiti, ti mina ɔ́ula wo ɔ́isu. A ti lɛ ga wo-lointi, ta wo-lounlointi.

¹⁰ A mina yeema naama voloi ma, yeei wo lɔ́ni da Ƴooɔ́ GALAGI wa-ƳALAGI ɔ́akala, Wolɛɓe gizei ma, siɛgi zu Ƴooɔ́ GALAGI ɔ́ɛni mà la: «Niima nuɓuseiti gaale ba kàkalaɓɛ, gè dàawooi lɛ ga tiye, naa ɔ́a a kɛ ti tɔ́zei ga lua bà, ti-zii ma voloi pɛ su eteai zu, ti ti-lointi kala da.»

¹¹ Wo maaɓuɔ́ani gizei ɓa, wo lo kooɔ́aɓɛ. Abui soni gizei ɓa, eyɛsu é lɛ geezuɓɛ. Kpidii ɓɛɛni, ta tonaɓiingi, ta ɓumugi.

¹² Ƴooɔ́ GALAGI ɓɛɛni abui zaamaɓɛ wo ɓò. Wo kpɔ́ɛ wooiti mɛnini, keɓe wo la ɔ́ɛni gaazuɓɛ ɔ́aani, wooi nò ɔ́a é ɔ́ɛni ná.

¹³ E ná-minazɛɔ́gi ɔ́ulani keɓema wo ɓɛ, nii é wo leveni ga wo so, naa ɔ́a é ga tɔ́ puugɔ́iti. Naa ɓolu é ti zɛɓɛni kɔ́tu ɔ́okolo felegɔ́iti ma.

¹⁴ Naama ziɛgi zu, Ƴooɔ́ GALAGI devei veeni zèa, ga gè wo ɔ́ala ga deveiti ta tɔ́giti, naa ɔ́a a kɛ, wo ti zo, wo dà ziɛ ga tiye zooi naa zu, nii wo ɓaazu lɛɛzu su, wo seɓe, é ɔ́ɛ wo ɓɛ ga wònò.

Kooɔ́ ganigiti koo vai

maaɓɛ vai

¹⁵ Tɔ́zei wo la ɔ́ɛni nu nɔ́pɛ gaazu ɔ́aani, voloi Ƴooɔ́ GALAGI ɔ́ɛni ɓɔ́ɛzu la wo ɓò, abui zaamaɓɛ, Wolɛɓe gizei ma, à dama ga ɓooɔ́,

¹⁶ wo mina ɓooɔ́ yaava, wo ɓa kooɔ́ ganigi ta ɓete ɓooɔ́ ɓɛ, é ɓa ɔ́ɛ ga anii tanɔ́pɛ baagɔ́laba, zunu ɔ́ɛɓele, ɓaa anzanui,

¹⁷ ɓaa suai ta ɔ́ɛɓele, nii é vulua eteai zu, ɓaa wònii, nii é ɔ́ovesu geezuɓɛ,

¹⁸ ɓaa suai ta ɔ́ɛɓele, nii é ɓokposu zooi ma, ɓaa kalei ta ɔ́ɛɓele, nii é ziei wu zooi wu.

¹⁹ A mina ungi wuzegé, wo va wéle geezuve, wo va foloi vete, ta alugi, ta somidefai, ta niiti kpein ti volozu geezuve, wo va nòkò ti wu, wo va da ti lebi. Góogó GALAGI wa-GALAGI naama vai yége nuḅusei zóiti zea, zooi ma geególógi wu ná pè.

²⁰ Kéle woun, Góogó GALAGI liini, é wo gáizíe, é wo volo abuzulugi naa zu, nii é gèni ga Ezipete yooi, é wo gè ga ná-nuḅuseiti, wo gè ga nònòiti, egévelei wo la za.

²¹ Góogó GALAGI yígáawanani mà wa-vaa zu, é góna, é gè, gè la Zuludén maazuḅudéa, gè va ló zou vagó zu, nii Góogó GALAGI wa-GALAGI feezu wo ya gónò.

²² Nòun nà, nà zaazu degemu niima yooi zu, gè la Zuludén maazuḅudéa jégelein, kéle woun, wa kpudézu, wo zou vagó naa zégé ga wónò.

²³ A dama, wo mina yeema minazegégi ma, nii Góogó GALAGI wa-GALAGI segeni wo vé, wo va kóogó ganigi ta bété bógó vé, é va gè ga anii tanòpè baagúlaba, nii a gè Góogó GALAGI wa-GALAGI ná-deveiti daalógóma.

²⁴ Mazóló Góogó GALAGI wa-GALAGI géve egé abui, nii é anii pè galazu, GALAGI nii toloi.

²⁵ Síegí zu wo dointi sálósu da, ta dounlòinti, wo lebi zeini zooi zu, wa gákana, wo kóogó ganigi ta bété ga ani nòpè baagúlaba, wo wa-GALAGI Góogó GALAGI wanama vai géni, wo zígáawana,

²⁶ gè geególógi ta zooi zoga za ga zeeleiti wo laalógóma, kulafiliba zaa baungi gá zeeli wo ma, wo jéle zooi gá, wo vaazu sálósu ga wónò, wa Zuludén ḅudéna, wo-zii zu la góozaa ná, mazóló wa gólogólo jégelein.

²⁷ Góogó GALAGI gá wo vaza nuḅuseiti saama, wo wola gáagáló zii gílígiti saama, vé Góogó GALAGI a li ga woye ná.

²⁸ Miná, wa gè gala kilígiti débizu, nii nuḅusei yeei kpétai ga gului baa kótui, é la zooga é va wozaḡa, baa é va faa mēni, baa é va daami wo, baa é va ani maku mēni.

²⁹ Miná gá balaagi wo vaazu Góogó GALAGI wa-GALAGI gáizíezu ná volu, wa ka, ni wa gaizíena ga wo-yiimave pè, ta wo-yenvui pè.

³⁰ Niima vai kpein ka zeeli wo ma, wa-gídaavilígiti su. Naama ziegiti su ti vaazu, wa gale ma Góogó GALAGI wa-GALAGI vó, wo gólo gooi vé.

³¹ Mazóló Góogó GALAGI wa-GALAGI gá ga maawóingaa GALAGI, é la géléa wo va, é la wo gólogóloga, é la yeemaa minazegégi ma, nii é ma gónai woni wo-mémewolani bè.

Góogó GALAGI gíla kpe nò gá é ga GALAGI

³² A gígáizíe lé su, fai niiti kpein ti gèai, aisa wo va zóló, kaipa GALA ge nuḅusei bétēni, é kula etea, é zo gee bēla, é li zóla véle, fai nii kéḡala la dè géni ga laavó vai, ta gēa baa? Nu nii gégála vaa mēniga baa?

³³ Nuḅuse galagi ta laawoo mēniga nēi baa, é da bōe abui zaamave, é la zaani, egévelei kéai la ga woye?

³⁴ Galagi bēgele gá é lia ná-nuḅuseiti gaizíezu, zii gílígiti saama, ga volugúlaiti, ta laavó vaiti, naa véé maabéle vaiti ba, é kóoi gó ga yeei, é maalua vaiti ké, egévelei Góogó GALAGI wa-GALAGI kéni la wo vé, Ezipete yooi zu, wo-gáazuve naa gá?

³⁵ E naa kpein dēni ga woye, wo gè kwéé ga Góogó GALAGI gá é ga GALA, taḡili nòpè ge la ná toun polu.

³⁶ Daawooi zegeni geezuve, wo mēni, é wo gála, é ná-abu wolai lé ga woye zooi ma. Wo daawooiti mēnini, é gúla abui zaamave.

³⁷ Tóozei é wo-mémewolani nēni vé, é yiimazegé ga ti-mavofodaiti, ta yé ná ti voluvelei, naa gá é kéa, tó bógó wo gúla Ezipete yooi va, ga ná-zébe wolai,

³⁸ é ziiti kpé wo luḡó, ti wola wólóbai, ti zúba wo va, é wo ló ta-yooi zu, é fe wo ya ga wónò, egévelei wo pētésu da za.

³⁹ A suɖwɛɛ deɖɛmu za, wo make ɖɔ wo-yiimave, ga Gooɖɔ GALAGI ɖa é ga GALA gila kpegi, geezuve ta zooi ma, taɖili nɔpe ge la ná tɔun polu.

⁴⁰ Wa ná-tɔgiti so, wo ti make, ta ná-deveiti, gè ti veezu wo ya za, naa ɖa a ke, wo undaanɛ, wa wo-lointi ti yesu ná wa zaana, wo-zii zuɖooza zooi naa zu, nii Gooɖɔ GALAGI wa-GALAGI feezu wo ve ga wɔnɔ eyesu ɖɔ.

Maavela wo taa savagɔiti

⁴¹ Moize yeeloni taa savagɔ va Zuludɛn folo ɖulazu veleɪ,

⁴² ti ɖe ga maavela laai naama nui ve, nii é la gaaɖilini ma, é nu va, é la wɔinzegeni pɔlɔma, nu vaa nui ɖa vela, é li taai naa gila su, zenvui ɖa ye zea.

⁴³ Luɓɛn ná-bolodamaiti tɔnɔi ɖeni ga Besɛɛl, nii é ɖeni tevebai zu gize nɛmɛi ma, Gade nuiti tɔnɔi ɖeni ga Lamɔte, Galaade yooi zu, Manasé nuiti ɓalaa tɔnɔi ɖe ga Golan, Basan yooi zu.

Moize Ná-Kpɔɛzuɖulai Velesiɛi

(4:45–11:32)

⁴⁴ Tɔgi vete Moize deɛni ga Izilayeɛle nuiti.

⁴⁵ Ti ɖeni ga deveiti, ta tɔgiti, ta kala gooiti é ti veeni Izilayeɛle nuiti zea, ti ɖulaai ma Ezipete yooi va.

⁴⁶ Naa ɖɛni Zuludɛn voluvelei, nɛmɛi zu, Bete-Peyɔɔl letemave, Amool nuiti ta-masagi Sigon ná-zooi zu, nii é ɖeni zeini Gɛsɛɓon, nii Moize ta Izilayeɛle nuiti ti kɔɔi veɛni ba, ti vɔni ma, ti ɖulaai ma Ezipete yooi va.

⁴⁷ Ti ná-zooi zegeni ga tɔnɔ, ta Basan masagi Wɔge ná-zooi. Amool nuiti ta-masa felegɔi naati ti ɖeni Zuludɛn voluvelei, folo ɖulazu veleɪ.

⁴⁸ Izilayeɛle zeini ná kpein, é zo Alowɛɛl, zie wolai Aalanɔn ɖomave, é zeeli Siyon gizei ma, nii é ga Gɛɛɛmɔn,

⁴⁹ é ɓɔ Zuludɛn ma vetu nɛmɛi kpein ba, Zuludɛn folo ɖulazu veleɪ, é zeeli Kpolodɛ Wanai ma, Pizega ɖizei ɖɔɖɔave.

5

Tɔ Puugɔiti

(Egeɛɔde 20:1-17)

¹ Moize Izilayeɛle nuiti pe tolini, é ɖe ti ma: A woilo, Izilayeɛle nuɓuseiti, deveiti ta tɔgiti kaa, gè feezu wo ya za. A ti ɖala, wo ti zo, wo ɖa ti ɖe.

² Gooɖɔ GALAGI da-GALAGI minazegɛ boni de ve, Wolɛɓe gizei ma.

³ E la ga de-mɛmɛwolani gila nɔ ɖa Gooɖɔ GALAGI minazegeni ti ve, keɛ dea ɓalaa, dei pe de ve za, de vulua.

⁴ Gooɖɔ GALAGI ɓɛni wo ɔɔ, ɖaazuni ta ɖaazu, gizei ma, abui zaama.

⁵ Naama ziegi zu, gè loni wo yɔɖɔzu, wa Gooɖɔ GALAGI, gè daawooi laazeeli wo ma. Mazɔɔ wo luani abui va, wo la ɖeni leɛni gizei ma. Pete nii é boni, é ɖeni:

⁶ «Nà ga Gooɖɔ GALAGI da-GALAGI, nii é è ɖulani Ezipete yooi va, duɔla veleɪ wu.

⁷ «Gala kiligaa ti mina ɖe è ve nɔun polu.

⁸ «Mina ani maaniini saɖa ɓɔɖɔ ve jɛgelein, ga anii tanɔpe baagɖulaba, niiti ti geegɔɔlogi zu, ɓaa niiti ti zooi ma, ɓaa zieiti bu zooi wu.

⁹ Mina nɔkɔ ti wu jɛgelein, mina ti lebi jɛgelein, mazɔɔ nà, Gooɖɔ GALAGI, da-GALAGI, nà ga GALAGI toloai, nii a ɖa ɖeɖeiti ta-vaa ɔɔi ɔtokula ti-lointi ma, eyesu é zeeli yamanii zavasiei ta naanisisiei ma, niiti ti màayosegezu ve.

¹⁰ Keɛ nà ɖa woogɛgiladai ɖe, eyesu é zeeli yamani waagilasiei (1.000) ma, naati be, niiti ti nɛɛzu ve, ta ti ná-deveiti sosu.

11 «Mina Góogó GALAGI da-GALAGI laaseigi wo fuun negelēin, mazólo Góogó GALAGI ga naama nui leve ga saba nu, nii é daaseigi wosu fuun.

12 «Dooó foloi leve ga maanēba voloi, egēvelei Góogó GALAGI da-GALAGI ma levei veai la è ya.

13 Da botii gē folo lózitai zu, è da-wotii kpein kē.

14 Kēle folo lófelasiei ga ga Góogó GALAGI da-GALAGI ná-dooó foloi. Mina boti nōpē kē ma, da-o, è-loun zunuiti-yo, è-loun anzanuiti-yo, da-wotigē zunuiti-yo, da-wotigē anzanuiti-yo, da-wotigē níkēiti-yo, da-zoovalegiti-yo, anēē da-loganiiti kpein, anēē wēēinti niiti ti zeini è góogóma, naa ga a kē, da-wotigē zunuiti ta da-wotigē anzanuiti ti la loogó ga è gēvele.

15 Da gīze su ga è gēni ga duoi Ezipete yooi zu, Góogó GALAGI da-GALAGI ga é è gūlani ná ga ná-zeeǵaabaai. Naa ga é ba, Góogó GALAGI da-GALAGI è levea ga è dooó foloi maanē.

16 «È-gēē lēbi ta è-lee, egēvelei Góogó GALAGI da-GALAGI ma levei veeni la è ya, naa ga a kē è-zii ma voloiti sugóoza, è da-eteai zīe undaanēi zu, naama yooi zu nii Góogó GALAGI da-GALAGI feezu è vē.

17 «Mina nu vaa negelēin.

18 «Mina wēēnzīe bo negelēin.

19 «Mina unma wo negelēin.

20 «Mina zēē zeele woo wo negelēin è-zeiǵogó laalóogóma.

21 «Mina ǵaazuǵula negelēin è-zeiǵogó anzai va. Mina ǵaazuǵula è-zeiǵogó ná-pēlei va, anēē ná-kpalagi, ǵaa ná-botigē zunui, ǵaa ná-botigē anzanui, ǵaa ná-níkēi, ǵaa ná-soovalegi, ǵaa ani nōpē é ga è-zeiǵogó nōnō.»

22 Wooiti kana, Góogó GALAGI ti woni wa-nuǵuseiti ma, é wooǵula la gizei ma, abui zaamañe, tonabiingi zu, ta ǵumugi, é la tanōpe daani ma. E ti zēvēni kōtu gókolo felegóiti ma, é ti ve zēa.

*Moize, GALA daa vaa wo nui
(Egezdē 20:18-21)*

23 Wo wooi menigai ma, nii é gēni gūlazu kpidii zu, tama abui gizei va, wo vaani pò bē, wa wa-wolodama gundiǵiiti kpein, ta wa-gēwolaiti,

24 wo gēni: «Wēle, Góogó GALAGI ǵá-GALAGI ná-lēbiyai lēa ga giye, ta ná-bóoloi gēvelei, gi gooi meniga abui zaama, za gi kwēēga ga GALA ka zoo é bōē nui vō, naa zoo é yē ná, é yē vulua.

25 Kēle niizu, lee vaa zu gá li bōǵo lōzu saai zu? Mazólo abu wolai nii ga gi undaavili. Ni gá yēna Góogó GALAGI ǵá-GALAGI wooi menisu, gá za.

26 Nu gīla ǵalaa ka ná nēi eteai zu, nii é zēnvu su GALAGI wooi meniga ga gi gēvele, é da bōē abui zaama, é yē vulua, é la zaani?

27 Li da bōǵoi, è woilo naa kpein ma, nii Góogó GALAGI ǵá-GALAGI bosu, naa volu è ti wo gi ma, gá woilo ma, gi kē.»

28 Góogó GALAGI wo-wooiti menini, wo gēai ma bōēzu pò, é gē mǎ: «Gē niima nuǵuseiti daawooiti meniga, ti bogai è ma, gē vaa bu.

29 Ni nō ta la kēvele vǵogó naati makēna, ti lua bà ti-yiimañe, ti nà-deveiti so yeenōpe, nii a kē tiya-o, ti-mavofodaiti-yo, ti undaanē eyēsu gó!

30 Li, è gē ti ma, ti gale ma ta-zēgē gótaiti bu.

31 Kēle dōun, da yēsu bà vē, nà deveiti, ta tōgiti, ta faliiti bosu è ma, nii da ti ǵala da, ti so, ti da kē zooi naa zu, nii gē feezu ti vē ga tōnō.»

32 Nii Góogó GALAGI wa-GALAGI ma levei vea wo ya, wa naa zo, wo da kē, à mina zēgē gila kpalaa ba.

33 Wa zīe ga pelei naa nō negelēin, nii Góogó GALAGI wa-GALAGI wo leveai ma, naa ga a kē wo da-eteai zīe undaanēi zu, wo-zii zūǵooza, zooi naa zu, nii wo sǎlōosu ga wōnō.

6

*A wa-ƐALAGI neɛ ve,
wo ná-deveiti so*

¹ A wɛɛ deveiti ba, ta tɔgiti, ta faliiti, nii ƆooƆo GALAGI wa-ƐALAGI dɛveni ga gɛ wo ɔala da, nii a kɛ wo so, wo da kɛ, zooi naa zu wo lozu su, wo seɛ ga wɔnɔ,

² wo lua ƆooƆo GALAGI ɔa, wa-ƐALAGI, wo ɔolo wo-zii ma voloi pɛ su ná-deveiti bɛ, ta ná-tɔgiti, gɛ ti veai wo ya. Ta ga wɔnɔ, wa wo-lointi ta ti-mavofodaiti, naa ɔa a kɛ wo-zii zuɔoza.

³ Naa ɔa é ba, Izilayele nuɔuseiti, à woilo ti ma, wo ɔaaba wo ɔolo ti vɛ, wo ti ɔɛ, nii a kɛ wo undaanɛ, wo wola mɔin naama yooi zu, vɛ nɔnɔi ta kɔin gulɔi ɔoovaai ná, eɛvelei ƆooƆo GALAGI, wo-mɛmɛwolani ta-ƐALAGI boni la wo ma.

⁴ A woilo, Izilayele nuɔuseiti! ƆooƆo GALAGI ada-ƐALAGI ɔa é ga GALA gila kpegi.*

⁵ Da ƆooƆo GALAGI da-ƐALAGI neɛ vɛ ga è-yii pɛ, è-yenvui pɛ, ta è-zuvikɛi pɛ.

⁶ Wooi niiti gɛ ti veezu è ya za, ta ɔɛ è-yiimavɛ.

⁷ E-lointi kala ga tiye, è yɛpɛ la ti ma, da ɔɛna zeini da-vɛlei wu, ta da ɔɛna ziaa pelei zu, da ɔɛna laa, ta da wuzegɛna.

⁸ Ti ɔili è-yeeiti ba eɛɛ poogi, ti ɔɛ ga poogi è-lovalavɛ.

⁹ Da seve da-vɛlei ma laamasagi ma, ta da-laa zigɔdavɛ ma.

*Izilayele maa la neɛnɛni,
é va yeema ná-GALAGI ma*

¹⁰ Siɛgi zu ƆooƆo GALAGI wa-ƐALAGI leɛzu la ga woye zooi naa zu, nii é ma ɔonai woni wo-mɛmɛwolani bɛ, Abalaame, ta Izaake, naa vɛɛ Zakɔbe ɔa, ga é fe wo vɛ, ta taa wolaiti ti ɔagai, niiti wo la ti loni,

¹¹ pelei ti laavegai ga ani ɔagɔiti, wa laade wo ɔa naati pu ti wu, kɔɔyɛgeiti ti wɔai, wa laade wo ɔa ti wɔ, leezen beleiti, ta wolive wuluiti, wa laade wo ɔa ti zin,

¹² siɛgi zu wo laamiizu la, wo yiɔ, à dama ga ɔoɔ, wa ɔa yeema ƆooƆo GALAGI ma, nii é wo ɔulaai Ezipete yooi ɔa, duɔla vɛlei wu.

¹³ A lua ƆooƆo GALAGI ɔa, wa-ƐALAGI, tɔ ɔila kpe ka wa dɛbi, wo ɔona daaseigi zu.

¹⁴ A mina ɔɔpɛɛ gala kiligiti ta-vaa ɔa, nuɔuseiti ti wo-maagoolii zu ta-ɔalagiti,

¹⁵ mazɔɔ ƆooƆo GALAGI wa-ƐALAGI ɔa wo zaama, ga GALAGI nii toloai. Toɔa yiigaawana wo laalɔɔma, é wo-ma zuwu ɔaaleve eteai zu.

¹⁶ A mina ƆooƆo GALAGI wa-ƐALAGI zuɔoɔ, eɛvelei wo keɛni la Masa.†

¹⁷ Keɛ à ɔolo ƆooƆo GALAGI wa-ƐALAGI ná-deveiti ta ná-tɔgiti bɛ, ta faliiti è ti woni wo ma.

¹⁸ Wa naa ɔɛ, nii ƆooƆo GALAGI devezu ga solegɛ, ta pagɛ, naa ɔa a kɛ wo undaanɛ, wo zoo wo zou ɔagɔi zɔɔ ga wɔnɔ, nii ƆooƆo GALAGI ma ɔona woni wo-mɛmɛwolani bɛ,

¹⁹ é wo zili nuiti kpein kpe wo luɔ, eɛvelei ƆooƆo GALAGI boni la.

²⁰ Siɛgi zu, vɛlela vɛlei, wo-loun zunuiti ti wo ɔaazaɔasu da ga: «Lee vaa zu ƆooƆo GALAGI da-ƐALAGI kala gooi niiti, ta deveiti, ta tɔgiti feai wo ya?»,

²¹ wa ti woɔaavote ga: «Gi ɔɛni ga duɔiti Falaɔn ya Ezipete yooi zu, ƆooƆo GALAGI ɔa é gi ɔulani ná ga ná-zɛɛi.

²² E laavɔ vaiti keɛni gi ɔaazu, ta poo golaiti, nii é ɔɛni ga Ezipete yooi nimiza vai, é ɔɛni Falaɔn ta ná-peleyɛgei kpein daalɔɔma.

²³ Keɛ ɔoun, é gi ɔulani ná ɔa, é ɔa ga giye vɛ, é zooi ve gi vɛ, nii é ma minazɛgegi woni, é ɔona gi-mɛmɛwolani bɛ.

* **6:4 6:4** ƆooƆo GALAGI ada-ƐALAGI ɔa é ga GALA gila kpegi: Tati pelei taɔiligaa balaa ka ga niiti: ƆooƆo GALAGI ná ɔa é ga ada-ƐALAGI baa ƆooƆo GALAGI ada-ƐALAGI ɔa ɔila † **6:16 6:16** ɛgz 17:1-7.

²⁴ Gooḡo GALAGI devei veeni ade ya, ga de tōgi tēiti so, de ke, de lua Gooḡo GALAGI da-
GALAGI va, naa ḡa a ke de undaan e yeṣu ḡo, é de-yeṅvui make, eḡevelei é keṣzu la zaḡza.

²⁵ Adoun de letema, toga ga telebo faa, ni da Goofo GALAGI da-GALAGI ná-deveiti sona, de make, edevelei é boni la de ma.»

7

Kanaan nuiti ta ta-ḡḡḡ ganigiti

(Ezeze 34:11-16)

¹ Siɛgi zu Ɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔaazu la ga woye, zooi naa zu wo segezu ga wɔnɔ, ɛ ziiti kpein kpɛ wo luɔɔ, Ɔete nuiti, ta Giilegase nuiti, ta Amool nuiti, ta Kanaan nuiti, ta Felɛze nuiti, ta Ɔeve nuiti, ta Yeɔuse nuiti, zii lofela ti mɔindai, ti-zɛbeɪ wɔɔɔ wɔnɔi ɔa,

² a ti lɔna wo yeezu, wa zobo sɔlɔna ti ma, wa ti zuwugaaleve. A mina minazege nɔpe ke ti vɛ, à mina ti maawɔinda.

³ A mina vulu ɓɔɓɔ ma wa nuɓusei naati. A mina wo-loun anzanu ve ti-loun zunu ve, wo mina ti-loun anzanu zeɗe wo-loun zunu ve.

⁴ Ni naa laade, ta wo-lointi segezu Gɔɔɔ GALAGI va, ti da gala kiligiti dɛbi. Gɔɔɔ GALAGI da yiidaawana wo laalɔɔma, ɛ wo-ma zuwu daaleve gaamago na.

⁵ Wele velei wa ti zo da: Wa ta-zalaḡa ḡulazuḡeti golo, wo ta-zale ḡtuuti kpezegēle, wo ta-zale wuluuti teḡe ga, wo ta-ḡḡḡḡ ganigiti gala.

⁶ Mazóló wa ga nuḅuseiti ti ṇadegai Góogó GALAGI wa-ǾGALAGI vɛ. E yiimazegeni ga woye ziiti kpein saama eteai zu, ga wo ɖɛ ga nuḅuseiti ti wola vizəgai.

Maliq̄ii ná-wooḡεq̄iladai

ndá-minazeḑe fai zu

⁷ E la ga wo moin ga bogai zoma nubuseiti ba, naa ga e kai, Goofo GALAGI jiliala la wo ba, e yimazedo ga woye, mazobo woun ka wo loidai nubuseiti kpein saama.

⁸ Kελε tɔɔzei Ɔɔɔɔ GALAGI wo neɛve ve, tɔɔzei toɔa pɔ ga ɛ nɔ-minazeɛe konai laazeeli, nii ɛ boni wo-mɛmɛwolani ma, naa ga ɛ kea, ɛ wo ɔula ga nɔ-zeeɔaabaai duɔla veɛi wu, ɛ wo ɔula Ezipete masagi Falaɔɔn ya.

⁹ A suŋweɛ deŋemu ga ƆooƆo GALAGI wa-ƆALAGI ɔa ɛ ga gaama ƆALA gila kpegi. Woodeɣfila GALAGI, ɛ na-minazedeɣi ta na-woodeɣfiladai makesu eyesu ɛ zeeli yamani waagilasiei (1.000) ma, naati be, niiti ti neɛzu be, ta ti na-deveiti sosu.

¹⁰ Kεε toga da naati sala gaamago nɔ, é zoloo ta-ɖεwotiiti ma, niiti ti maayoseɖezu, é ti undaavili. Toga naama nui zala gaamago nɔ, nii é maayoseɖezu, é zoloo ná-kεwotii ma.

¹¹ Wa deveiti so mu, ta tɔgiti, ta kala gooiti, wo ti make, niiti gè ti veezu wo ya za, wo da zìe ga tiye.

Tuyai é koloizu

(Τῷ Σευεὶ Βελεσιεὶ 28:1-14)

¹² Ni nɔ wa yε woilosu tɔgiti ma, wo ti zo, wo ziε ga tiye, Gooḡo GALAGI wa-GALAGI ḡa ná-minazedegi ta ná-woodeḡiladai makε wo υε, edεvelei é donani la wo-mεmεwolani bε.

¹³ Toḡa wo neε ve, é tuya loo wo ve, é wo maamain, é doun mainmain fe wo ya. Toḡa tuya loo wo ve zooi baalónogiti ma: wa-moloi é ga beleegi, ta wa-lóḡḡigi, ta wa-wuloi, é wa-loganiiti ma wolaiti ta ma goiti kpuḡu vai maawóḡ zooi zu, velei é minazegeni la, é ḡona wo-mεmεwolani be, ga é fe wo ya.

¹⁴ Wa-luyai ɔa wɔɔɔ zii ti kpein tɔnɔi va. Zunu ɔaa anzanu la ɔɔa wo zaama ga doun zɔɔɔtala nu, wa-logani bulugi zu, gila kpala ge la ɔɔa ti zaama ga zivo vuulala gele.

¹⁵ Ḑoḑo GALAGI ḑa seeḑe nḑiti kpude wo maazu, é la naama ḑoḑo nḑi tanḑe pḑa wo va, niiti ti zeelini Ezipete yooi ma, wo naa zuḑwee, keḑe toḑa ti leve naati ma, niiti ti wo maayoseḑezu ve.

¹⁶ Wa nuɓusei kpein suwuɗaaleve, niiti Ɔooɗɔ GALAGI wa-ƆALAGI ti lɔɔzu wo yeezu, ta maawɔin mina wo zo. A mina ta-ɗalagiti deɓi, toɗa ɗe ga balii wo ve.

Maligii ɗa ga na-nuɓuseiti make nui

¹⁷ Wa ɗisiezu tanisu ga: «Zii niiti mɔinve gi va, ga ti ɓe ɗale?»

¹⁸ A mina lua ti va. A ɗitoo naa zu nɔ, nii Ɔooɗɔ GALAGI wa-ƆALAGI keeni ga Falagɔn, ta Ezipete yooi kpein,

¹⁹ voluɗula wolaiti wo-ɗaazuve ti ɗaani, poogiti, ta laavɔɔ vaa wolaiti, Ɔooɗɔ GALAGI wa-ƆALAGI ná-zeegaaɓaai, é wo ɗulani la Ezipete yooi va. Uele nɔ ɗana Ɔooɗɔ GALAGI wa-ƆALAGI a naama nuɓuseiti kpein so da, niiti wo luazu ti va.

²⁰ Ɔooɗɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɗa kaogiti teɓe ti laalɗɗoma, eyesu ti naati kpein paa, niiti ti yesu ná, ti lɔɗfuzu wo va.

²¹ Wo zasu mina ɓali ti ɗaazu, mazɔɔ Ɔooɗɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɗa wo zaama, GALAGI ve, ɓɔɔɓai, ta maayikiai.

²² Ɔooɗɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɗa zii naati kpe wo luɗɔ vaavaa, wo la zooga wo va ti-ma zuwu ɗaaleve gaamago nɔ, naa ɗa a ke, dɔɔɔ zuaiti ti mina mɔin, ti va wuzegɗe wo laalɗɗoma.

²³ Ɔooɗɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɗa niima nuɓuseiti dɔ wo yeezu, ti ɗe unga wuulee, eyesu ti undaavili.

²⁴ Toɗa ta-masagiti dɔ wo yeezu, wa ti-laaseigi ɗaava geegɗɔlogi wu zooi ma, taɗila kpala ge la loga wo luɗɔ, eyesu wo ti pe koloɗolo.

²⁵ Ta-ɗalagiti ti ga vololibaiti, wa naati gala. A mina ɗaazuɗula wali va ɓaa zanugi, nii é zelɛni ti va. A mina ta zegɗe ve, a va ɗe wo ve ga balii, mazɔɔ ta ga kɔɔɔba ani Ɔooɗɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɗaazu.

²⁶ A mina le ga kɔɔɔba ani wa-veleiti bu, wo va ɗɔɔɔ ga tɔun kevele. A naama anii ɗologolo, wo ɗele ba, wo deve ga kɔɔɔba anii, mazɔɔ togi ɗa ma.

8

Izilayele maagolo vai teɓebai zu

¹ Deveiti kpein gè ti veezu wo ya za, wa ti zo, wo zie ga tiye, naa ɗa a ke wo zenvui wo, wo maamɔin, wo zooi naa zegɗe ga wɔnɔ, nii Ɔooɗɔ GALAGI ma ɗona woni wo-memewolani be.

² A ɗize peleiti kpein su, niiti Ɔooɗɔ GALAGI wa-ƆALAGI wo zieni ga tiye kona vuunaanigɔ (40) laawu, teɓebai zu, é baladai le ga woye, é wo voluɗula. E naa ɗeeni, nii a ke é wo ɗoozu vaa ɗitei ɗwee, ni wa ɗolo ná-deveiti be, ɓaa ni wa ɗele.

³ Ungo, é vaani bu, wo baladai ɗwee, ta pului, é wo laamianigi ve ga manegi, nii wo la ɗeni kwee, wo-memewolani ɓalaa ti la ɗeni kwee. Naa maavele ma, é ɗeni pɔ é wo ɗala ga nui la zenvui woga ga daamianigi nɔ, keke keeni wooiti pe maavele ti ɗulazu Ɔooɗɔ GALAGI la.

⁴ Wa-zegɗe la ɗeni zaɗani wo ɗɔɔba, wo-ɗɔɗɔ la veni wo wu, naama ɗona vuunaanigɔ (40) laawu.

⁵ A suɗwee wo-yiimave ga Ɔooɗɔ GALAGI ɗa wo maagolozu, eɗevelei zunui ná-doin maagolozu la.

⁶ A Ɔooɗɔ GALAGI wa-ƆALAGI ná-deveiti so mu, wo zie ga ná-peleiti, wo lua ba.

Suɗɗogiti ta wo minazegɗe zooi zu

⁷ Mazɔɔ Ɔooɗɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɗa wo lɔɔzu zou vagoi zu, zooi nii ziei mɔindai su, zieungiti ta zou deiti ti laani nemɛiti su, ta ti ɗulazu gizeiti ba.

⁸ Zou ve, nii moloiti kpein ti ɓetɛzu ga, ti-laa ga ɓelee ta wɔɔlezegi, ta leezen ɓelei, ta kooleɗoole gului, ta gelenade gului, ta wolive wului, ta kɔin gulɔi,

⁹ ʋe wo la kpala laamii woga ná, zou ʋe wo la ʋalaga ani nɔpɛ ma ná, kɔlui ɔa ma vasaiti su, wa zoo wo kɔlu ɔɔigi ɔula ma ɔizeiti su.

¹⁰ Wa daami wo, wo yiɔ, wa ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI mama zou ʋagɔi vaa zu, nii é feai wo ya.

¹¹ A dama, wo mina yeema ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI ma, wo ʋa ɔe ná-deveiti sosu, ta ná-fali wooiti, ta ná-tɔgiti, niiti gè ti veezu wo ya za.

¹² Siɛgi zu wo daami wosu la, wo yiɔ, siɛgi zu wo pɛle ʋagɔiti tosu da, wo ɔa ɲi ti wu,

¹³ siɛgi zu wa-loganii ma wolaiti ta ma goiti ti mɔinzu la, walii ta zanugi mɔin wo ya, wo-yeaɔɔligi kpein ge mɔin,

¹⁴ à dama, wo yiilaa mina ve ga wasogi, wo ʋa yeema ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI ma, nii é wo ɔulani Ezipete yooi ʋa, duɔla ʋɛɛi wu.

¹⁵ E lɔni wo luɔ, wo zie teveba wolai zu, nii maayikiai, sulaavegai ga kaali ɲɔiti, ta akuɔtɔkaaliiti, ada ʋɔi, zie la ná, miná ɔa é ziei ɔulani ná fasai ʋa.

¹⁶ Tevebai naa zu, é wo ɔɔnɔkulani ga manegi, nii wo-mɛmɛwolani ti la ɔɛni kwɛɛ. E naa pɛ kɛɛni, nii a kɛ é zeɔɔakalai lɛ ga woye, é wo ʋoluɔula, naa ʋoluma é faanɛɛ ɔɛ wo ʋe.

¹⁷ A dama, wo mina ɔɛ ma wo-yiimaʋe: «Nà ɔɔɔɔi nà-zobogi ta sɛbei ɔa gè niima naavoloiti sɔɔɔgai da.»

¹⁸ Wa ɔize ɔɔɔɔ GALAGI zu, wa-ɔALAGI, mazɔɔɔ tɔ ɔa é zobogi vea wo ʋe, wo naama naavoloiti sɔɔɔ, eɔɛvelei é dɛɛzu la za mɔnɔ, ga ná-minazegɛgi maavele, nii é ma ɔonai woni wo-mɛmɛwolani bɛ.

¹⁹ Ni gaama wa yeemana ɔɔɔɔ GALAGI ma, wa-ɔALAGI, wo ʋile gala kiligiti polu, wo ɔa ti lɛbi, wo ɔa nɔkɔ ti wu, nà dɛɛzu ga woye za, ga wo undaa ɔa ʋili.

²⁰ Ungo, wo undaa ɔa ʋili, eɔɛvelei ɔɔɔɔ GALAGI ziiti undaavilisɔ da wo luɔ, ni wo la woiloni ɔɔɔɔ GALAGI wooi ma, wa-ɔALAGI.

9

Izilayele nuiti ta-ɔololalai

¹ A woilo, Izilayele nuɔuseiti! Wa ga ʋa Zuludɛn maazuɔudɛzu za, wo li, wo ziiti kpɛ, ti wɔɔɔɔe wo ʋa, ti-zebei wɔɔɔ wɔnɔi ʋa, ta taa wolaiti su, siɔigi ti ma, é zeɛ geei ʋa,

² ta ga nuɔuseiti ti wɔɔɔai, ti wola ɔoozakooza, Anake mavofodaiti, wo ti ɔwɛɛ, wo ti-maawoo mɛnini ga: «ʋe ɔa a zoo é Anake ná-doun zunuiti sakpe?»

³ A suɔwɛɛ ʋolu za, ga ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI ɔɔɔi ɔa losu wo luɔ eɔɛ abui nii é galai wosu. Toɔa niima nuɔuseiti koloɔolo, é ti unmaayei wo ʋe, wa zobo sɔɔɔ ti ma, wo ti undaavili gaamago nɔ, eɔɛvelei ɔɔɔɔ GALAGI boni la wo ma.

⁴ Siɛgi zu ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI ti dɛɛzu la wo luɔ, à mina bo wo-yiimaʋe: «Ada-zoledai ʋe, é kɛɛzu ɔɔɔɔ GALAGI zooi veezu la de ya, ga adɔnɔ.» Mazɔɔɔ zii niiti ta-vaa ɲɔi ɔa ɔɔɔɔ GALAGI ti dɛɛzu la wo luɔ.

⁵ E la ga wo lelebogɛ, ɔaa wo zɔlegɛ wo-yiimaʋe, naa ɔa é kɛɛzu wo ʋaazu ta-yooi zɔɔɔsu da ga wɔnɔ, kɛɛ zii naati ta-vaa ɲɔi ɔa é kɛa, ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI, ti dɛɛzu la wo luɔ, é daawooi laazeeli, nii é ma ɔona woni wo-mɛmɛwolani bɛ, Abalaame, ta Izaake, naa ʋɛɛ Zakɔbe ʋa.

⁶ A suɔwɛɛ deɔɛmu ga, é la ga wo lelebogɛ, naa ɔa é kɛɛzu, ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI niima you ʋagɔi veezu la wo ya, ga wɔnɔ, mazɔɔɔ wa ga nuɔuseiti ti zuvɔai.

Nuɔuseiti ta-vaaɔaazagi é lo niki yivoi ʋa

⁷ A ɔize su, wo mina yeema, velegi wo ɔɛni ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI yiɔgaawana vaiti kɛɛzu la tevebai zu. E zo wo ɔula voloi ma Ezipete, eyɛsu wo zeeli adaʋe tɛi, wo ɔɛni wuzegɛzu ɔɔɔɔ GALAGI laalɔɔma.

⁸ Wo Gɔɔɔɔ GALAGI yiiɔaawanani Wolɛbe gizei ma, ɛ yiiɔaawanani, wɔin ɔeni ma ga ɛ wo-ma zuwu ɔaaleve.

⁹ Siɛgi zu gɛ lɛni la gizei ma, ga gɛ minazeɔe kɔtu ɔokologiti seɔe, minazeɔegi nii Gɔɔɔɔ GALAGI kɛni wo yɔɔɔzu wa tiye, gɛ yɛni nɔve, eyɛsu folo vuunaanigɔ (40) ta kpidi vuunaanigɔ (40), gɛ la daami woni, gɛ la bɔɔleni.

¹⁰ Gɔɔɔɔ GALAGI kɔtu ɔokolo felegɔiti feeni zɛa, GALA ge ti zɛvɛai ga yeebɛɔai, ti zoloo wooiti kpein ma, ɛ ti woni wo ma gizei ma, abui zaamave, gaaleba voloi.

¹¹ Folo vuunaanigɔ (40) ta kpidi vuunaanigɔ (40) laawu, Gɔɔɔɔ GALAGI minazeɔe kɔtu ɔokolo felegɔiti feeni zɛa.

¹² E ɔeni mɔ: «Wuzɛɔe, ɛ yɛi gaamanɔ, ɛ zɛɔe gizei ma, mazɔɔɔ da-nuɔuseiti, ɛ logai ti luɔɔ, ɛ ti ɔula Ezipete yooi va, ti koto wola ɔɛa. Ti zɛɔe pelei va fala, nii gɛ deveni ga ti zie la. Ti kɔlu ɔaawuungai bɛtɛa ga kɔɔɔɔ ganigi.»

¹³ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni mɔ: «Gɛ niima nuɔuseiti pɛtɛga, ti zuvɔɔve.

¹⁴ Be bɔ, gɛ ti-ma zuwu ɔaaleve, gɛ ti-laaseigi bɔle, ɛ ɔula geɔɔɔɔɔ wu. Zii niiti ta-zobogi wɔɔɔɔai, ti wola mɔindai, ti leve niiti ba, nɔ ɛ ɔe ga naati ti-ɔɛɛ.»

¹⁵ Gɛ yeini, gɛ zɛɔe gizei ma, minazeɔe kokolo felegɔiti ti zoni zɛa, abui da so gizei va.

¹⁶ Gɛ welɛni, pɛtɛ, wo kotoi ɔɛni Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI laalɔɔma. Wo niki yivoi bɛtɛni ga kɔlu ɔaawuungi. Wo zɛɔeni gaamago nɔ naama velei va, nii Gɔɔɔɔ GALAGI nɔ-fai zɛvɛni.

¹⁷ Gɛ kokolo felegɔiti soni ga yee felegɔi, gɛ ti vili zooi ma, ti wolowolo wo ɔaazu.

¹⁸ Naa vɔluma gɛ laani Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔɔɔwu, gɛ yɛni nɔ, eɔvɛlei nɔ ɛ ɔeni la mɔungi, folo vuunaanigɔ (40) ta kpidi vuunaanigɔ (40), gɛ la daami woni, gɛ la bɔɔleni, tɔzei koto wolai va, wo Gɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔɛni, wo ziiɔaawana.

¹⁹ Mazɔɔɔ gɛ luani ziiɔaawanai naa va, ziiɔulagi nii Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni su wo laalɔɔma, ɛ ɔeni pɔ ga ɛ wo-ma zuwu ɔaaleve. Kɛɛ nɔzu mɔnɔ, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔoɔɔaavoteni.

²⁰ Gɔɔɔɔ GALAGI wola yiiɔaawanani Aalɔn ma balaa, ɛ ɔeni pɔ ga ɛ undaavili. Gɛ maanɛɛɛni Aalɔn balaa vɛ naama ziegi zu.

²¹ Nii ɛ ɔeni ga wa-ɔotoi ɔe ungi, niki yivoi naa wo kpɛtɛni, gɛ galani, gɛ fukɔ, gɛ kɛ ga fufiligi, gɛ ma vukɔi vili kɔtudei ɔa, nii ɛ yeizu gizei ma.

Nuɔuseiti ta-vaaɔaaza kiligiti

²² Wo Gɔɔɔɔ GALAGI yiiɔaawanani mɔnɔ Tabeyela, ta Masa, ta Kibɛlɔte-Gataava.

²³ Siɛgi zu Gɔɔɔɔ GALAGI wo leveni la ga wo zɛɔe Kadɛse-Baaleneya, ɛ ɔe wo ma: «À lɛ, wo zooi zɛɔe ga wɔnɔ, nii gɛ feezu wo ya,» wo woozotalai ɔɛni ga Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI, wo la ɔeni laani tɔun da, wo la ɔeni woiloni goo ma.

²⁴ Kaipa gɛ wo ɔwɛni, wo la ɔoloni Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ.

²⁵ Siɛgi zu Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni ɔɛɛzu la, ɛ wo-ma zuwu ɔaaleve, gɛ laani Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔɔɔwu, gɛ yɛni nɔ eyɛsu folo vuunaanigɔ (40) ta kpidi vuunaanigɔ (40).

²⁶ Gɛ falini, gɛ ɔe ma: «Màligi, Gɔɔɔɔ GALAGI, mina da-nuɔuseiti ma zuwu ɔaaleve, ɔnɔiti ɛ ti unmɔɔgai ga da-zobogi, ɛ ti ɔulaai Ezipete yooi va ga è-yeei nɔ-zɛɛi.

²⁷ Gize da-wotigɛ nuiti su, Abalaame, ta Izaake, naa vɛɛ Zakɔbe va. Mina niima nuɔuseiti so ga ti-zɔ ɔɔi, ta ta-vaa ɔɔi, ta ta-ɔotoi maavele!

²⁸ Ni naa laade, zooi nii ɛ gi ɔulaai su, naama nuɔuseiti ta ɔe ma: Gɔɔɔɔ GALAGI ti ɔulave Ezipete yooi zu, ɛ va ti vaa tevebai zu, tɔzei zobo ge la ɔeni bɛ, ɛ va li ga tiye zooi naa zu, nii ɛ ma vaa woni ti ma.

²⁹ Tama, ta ga da-nuɔuseiti, ɔnɔiti, niiti ɛ ti ɔulaai ga da-zobo golai, ta da-yeeɔaabaai.»

10

GALA ge ná-nubuseiti maavaaye fai (Egeẓode 34:1-10)

¹ Naama ziegi zu, Gɔogɔ GALAGI ɖɛni m̀a: «Kɔtu ɖokolo felegɔ zaɖa ga ma m̀ungiti kevele, ɛ ɛ p̀ɔ bɛ, gizei ma, ɛ kesui bɛtɛ balaa ga gului.

² Nà wooiti sɛvɛzu naama ɖɔtu ɖokologiti ma, wooi niiti ti ɖɛni ma m̀ungiti ma, niiti ɛ ti wolowoloni, ɖa ti la kesui zu.»

³ Gè kesui bɛtɛni ga akasia wului, gè kɔtu ɖokolo felegɔi zaɖani, eɖevelei ma m̀ungiti ti ɖɛni la, gè ɛɛni gizei ma, kokolo felegɔiti ti zoni zèa.

⁴ Gɔogɔ GALAGI sɛvɛi ɖɛɛni kokolo niineiti ma ga ma m̀ungiti kevelei, tɔ puugɔiti ɛ ti veeni wo ya gizei ma abui zaamave, voloi wo ɖaalɛni ba la. E feeni zèa.

⁵ Gè ɖaleni ma, gè gizei yei, gè kokologiti daani kesui zu, nii gè kpetɛni. Ti yege laani su, eɖevelei Gɔogɔ GALAGI ma levei veeni la zèa.

⁶ (Izilaye le nuiti ti zɛɖeni Beyelɔte-Bene-Yaakan, ti li Mosela. Miná ɖa Aalɔn zaani ná, ti maagulu. Ná-doun zunui Eleazaal zeini potogi zu ga zalaɖa ɖula ɖundiɖi wolai.

⁷ Ti zɛɖeni miná, ti li Gudegoda, ti zeɖe miná, ti li Yotebata, zooi vɛ ziei wola m̀indai ná.

⁸ Naama ziegi zu ɖa Gɔogɔ GALAGI yiimazeɖeni la ga Levi ná-bolodai, ga ti ɖa Gɔogɔ GALAGI ná-minazeɖe kesui zeɖe, ti lo kakala, nii a ke ti ná-botii ɖɛ, ti tuya loo nubuseiti bɛ daaseigi zu, naa ɖa ti keɛzu zaaɖaza.

⁹ Naa ɖa ɛ ba, Levi nuiti ti la tɔnɔ zɔbɔni la zooi zu ti-ɖeeleaiti saama: Gɔogɔ GALAGI ɖa ɛ ga tɔnɔi, eɖevelei Gɔogɔ GALAGI wa-GALAGI boni la ti ma.)

¹⁰ Gè yeɛni gizei ma, eɖevelei ɛ ɖɛɛni la ma m̀ungi, folo vuunaanigo (40) ta kpidi vuunaanigo (40). Gɔogɔ GALAGI gɔɔɖaavoteni m̀nɔ niizu, ɛ zeɖe wo undaavili fai volu.

¹¹ E ɖɛni m̀a: «Wuzege, li, ɛ lo niima nubuseiti tugɔ. Ti li zooi naa zu, ti seɖe ga tɔnɔ, nii gè ɖonani ti-mɛmɛwolani bɛ ga nà fe ti ya.»

Tɔgi ɛ lo neɛbei ta koloi ma vai va

¹² Niizu Izilaye le nubuseiti, leeni ɖa Gɔogɔ GALAGI wa-GALAGI p̀ɔ ga wo ke bɛ? Toɖa nɔ ga wo lua ba, wo zie ga ná-peleiti kpein, wo neɛ vɛ, wo dɛbi ga wo-yii pɛ, ta wo-yenvui pɛ,

¹³ wo Gɔogɔ GALAGI ná-deveiti so, ta ná-tɔgiti, gè ti veezu wo ya za, naa ɖa a ke wo undaane.

¹⁴ Wɛɛ, geeɖɔlɔ sɛbeɛ golai maagoozaai, naa ɖa ga Gɔogɔ GALAGI wa-GALAGI nɔnɔ, naa vɛɛ zooi ta gaa aniiti kpein ba.

¹⁵ Anɛɛ naa vɛ, wo-mɛmɛwolani nɔ ɖa Gɔogɔ GALAGI ɖilini ti va, wo ti neɛ vɛ, ti vɔluma, wa vɛ wo ga ti-mavofodaiti, wa ɖa ɛ yiimazeɖea ga woye ziiti saama, eɖevelei wo kaazu la za.

¹⁶ A valibo mu wo-yiimave, wo mina ɖɔgi baa ga Gɔogɔ GALAGI laalɔɖoma.

¹⁷ Mazɔlɔ Gɔogɔ GALAGI wa-GALAGI ɖa ɛ ga GALAGI nii ɛ galagiti unga, maliɖiiti ti-Maliɖii, GALAGI nii bɔɔlɔai, zeeɖaabaai, maayiki, ɛ la zeelɔzɔɖɔzu ɖɛɛzu, ɛ la lobɛani zoga,

¹⁸ ɛ telebodai ɖɛɛzu podoin vɛ, ta poanzai, seikɔɖoma nui neai bɛ, ɛ kɔnɔgi ta seɖei veezu zea.

¹⁹ A seikɔɖoma nui neɛ vɛ, mazɔlɔ wo ɖɛni ga seikɔɖoma nuiti Ezipete yooi zu.

²⁰ A lua Gɔogɔ GALAGI wa-GALAGI va, wo ɖa dɛbi, wo ɖili tɔ ɖila kpe nɔ va, wa ɖɛna ɖonaa, wo ɖona daaseigi zu.

²¹ Tɔ ɖa ɛ ga wa-maamusei ma ungi, toɖa ga wa-GALAGI, tɔ ɖa ɛ keɛwoti wolaiti kea wo vɛ, ti maayikiai, wo-ɖaazu vɛ ti ɖa.

²² Wo-mɛmɛwolani ti yeini Ezipete yooi zu, ti liegi ɖɛni ga nu vuulɔfela (70), niizu Gɔogɔ GALAGI wa-GALAGI wo ɖɛa ga maamɔin nu, eɖevelei geeɖɔlɔgi ɖaave zomideɖaiti ti la.

11

*A Gɔɔɔɔ GALAGI nɛɛ vɛ,
wo ɔolo ná-deveiti bɛ*

¹ Wa Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI nɛɛ vɛ, wo ná-deveiti so yeenɔpɛ, ta ná-tɔgiti, ta ná-kala gooiti, ta ná-fali wooiti.

² Wo la ga wo-lointi kevele, niiti ti la niima vaiti kwɛɛ, ti la ti ɔaani, wɔi wo ná za, wo naa ɔwɛɛ, nii Gɔɔɔɔ GALAGI wo ɔalani da, bɔɔɔ vɛlei, ná-zeeɔaabaai, ta ná-zɛbɛi,

³ laavɔɔ vaiti, ta keɛwotiiti é ti laazeelini Ezipete yooi zu, Falagɔn laalɔɔma, Ezipete masagi, ta ná-zooi kpein daalɔɔma,

⁴ nii é keɛni ga Ezipete ɔɔɔɔ nuiiti, ta ta-zooiti, ta ta-wotoloiti, vɛlei é Seeli Kpoloɔɔi ɔaɔɔaleni ma la, é vu ti ma, siegi zu ti ɔeni wo zaɔalabosu la, é ti maalɔɔɔuni, ti neele negelein.

⁵ Wo naa kpein kwɛɛ, nii é keɛni wo vɛ tevebai zu, eyɛsu wo va zeeli niima adavɛ,

⁶ vɛlei é Datan zoni da, ta Aɔilame, Eliyaɔɛ ná-doun zunuiti, Luɔɛn ná-bolodai zu, siegi zu zooi laalaoni da ti ɔɔɔɔwu, é ti maagulu ta ta-vɛɛyeɔɔeiti, ta ta-zeɔɛ ɔotaiti, ta niiti kpein ti ɔeni loni ti volu, Izilayele nuiiti saama.

⁷ Mazɔɔɔ wo keɛwoti wolai naa kpein kaani, nii Gɔɔɔɔ GALAGI keɛni.

⁸ Naa ɔa é ba, à deveiti kpein so, gɛ feezu wo ya za, nii a ke wo zɛbɛi zɔɔɔ, wo li, wo zooi zo, vɛ wo liizu, wo ná zeɔɛ ga wɔnɔ,

⁹ wo-zii zu ɔa ɔooza zooi naa zu, nii Gɔɔɔɔ GALAGI ma ɔonai woni wo-mɛmɛwolani bɛ, ta ti-mavofodaiti, zooi vɛ nɔnɔi ta kɔin gulɔi vooɔaai ná.

¹⁰ Mazɔɔɔ zooi nii wo liizu, wo seɔɛ ga wɔnɔ, é la ga Ezipete yooi ɔɛvele, vɛ wo ɔulaai ná. Miná wa la ani zuwui vazana, kɛni wo bɛna kɔ, eɔɛ guulu kpelei.

¹¹ Zooi nii wo levesu, wo li, wo seɔɛ ga wɔnɔ, toɔa ga zooi nii gizeiti ti su ta nɛmɛiti, é yeɔɛzu ga tona ɔɛi é zeɔɛzu geezuve.

¹² Zou vɛ nii Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI daazɔɔbosu, é ɔaaba ma, é zo konagi ma volo mɔungi ma, é li ma ɔaabelagi vɔ.

¹³ Ni wa ɔolona deveiti bɛ, gɛ ti veezu wo ya za, wo Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI nɛɛ vɛ, wo da lɛbi ga wo-yii pɛ, ta wo-yɛnvui pɛ,

¹⁴ toɔa tonai vu wa-yooi zu, siegi zu maanɛai é vu la, sama gelei ta foɔɔ gelei, wa wa-moloi ɔaale ba, nii é ga beleegei, ta wa-lɔɔ niinei, ta wa-wulɔi,

¹⁵ toɔa tufa vagɔiti pu wa-lɔɔɔi zu, wa-loganiiti daamii vai zu, wa daami wo, wo yiɔɔ.

¹⁶ Wa dama ga ɔɔɔɔ, wo mina ɔɔɔɔ ye ná, wo va ɔaka, wo va li ga gala kiligiti pɔ pelei, wo va ti lɛbi, wo va nɔkɔ ti wu.

¹⁷ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa yiɔaawana wo ma, é geeɔɔɔlogi laaɔulu, tona la vua, zooi la aniiti pɔnɔga, wo undaa ɔa vili gaamanɔ zou vagɔi naa zu, nii Gɔɔɔɔ GALAGI fea wo vɛ.

¹⁸ Tɔgi niiti gɛ ti veezu, wa ti zeve wo-yiimave, ti ɔɛ wo ɔisu, ti ɔili wo-yeeiti ba eɔɛ poogi, ti ɔɛ ga poogi wo-lovalave.

¹⁹ A wo-lointi kala ga tiye, wo yepe la ti ma, wa ɔɛna zeini wa-vɛlei wu, ta wa ɔɛna ziaa pelei zu, wa ɔɛna laa, ta wa wuzɛɔena.

²⁰ Wa ti zeve wa-vɛlei ma laamasagi ma, ta wa-laa zigɔidave ma.

²¹ Wo-ziiti ta wo-loun zunuiti siiti su ɔa ɔooza, eɔɛ geeɔɔɔlogiti siiti, niiti ti zeleeɔai zooi maazu, naama yooi zu, nii Gɔɔɔɔ GALAGI ma ɔona woni wo-mɛmɛwolani bɛ, ga é fe ti ya.

²² Mazɔɔɔ ni wa ɔolona devei niiti pɛ bɛ, gɛ feezu wo ya ga wo make, wo Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI nɛɛ vɛ, wo zie ga pelei kpein é wo ɔalaga da, wo ɔili tɔ ɔilagi va,

²³ toɔa zii niiti kpein kpe wo luɔɔ, wa ziiti ta-yooi zeɔɛ ga wɔnɔ, niiti ti mɔindai wo va, zɛbɛi ti va ti leve wo va.

²⁴ Adaɓe kpein wo ɔɔɔɔlosu ná ma, miná ɔa ɔe ga wɔnɔ, wa-ɔwepelemawe ɔa zeeli Liɓan teɓebai ma, ta zie wolai Efelate, eyesu é zeeli folo liizu vele ɓolodei ma.

²⁵ Nu nɔpe ge la zooga é ɓa wo zakpe, eɔeɓelei é boni la wo ma, Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔa dualuagi lɔ nuiti su wo luɔɔ, ti zasu ɔa ɓali, zooi kpein su ɓe wo leɓesu ná.

Tuyai ta foovooi

²⁶ Gè tuyai ta foovooi zeida wo luɔɔ za, wo yiimazege:

²⁷ Wa tuyai zɔlɔɔ, ni wa ɔolona Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ná-deveiti ɓe, gè feezu wo ya za,

²⁸ wa foovooi zɔlɔɔ, ni wo la ɔoloni Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ná-deveiti ɓe, ni wa zegena pelei ɓa, gè ma levei veezu wo ya za, wo ɔili gala kiligiti ɓa, niiti wo la ti ɔwee.

²⁹ Siɛgi zu Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI liizu la ga woye zooi naa zu, ɓe wo ná zegezu ga wɔnɔ, wa tuyai loo Galizime gizei ma, wo foovooi loo Eɓale gizei ma.

³⁰ Naama ɔize felegɔiti pe ta Zuluden ɓoluɓelei, pelei nii é folo liizu ɓelei naa ɓoluɓe, Kanaan nuiti ta-yooi zu, niiti ti zeini Zuluden ma ɓetu neɓei zu, Gilegale letemawe, Molé sene gului, naati kobawe.

³¹ Mazɔlɔɔ wa ga ɓa Zuluden ɓudezu, wo li, wo zooi zo, nii Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI feezu wo ya. Wa sege ga wɔnɔ, wo zeí ná.

³² Wa dama, wo ɔolo deveiti ɓe ta tɔgiti, gè ti veezu wo ya za.

Tɔgiti Ta Deveiti

12

(12:1–26:19)

¹ Wele tɔgiti ta deveiti ɓa, niiti wa ti zo, wo ɔa zie ga tiye wo-zii ma voloi pe su, zooi naa zu, Ɔooɔɔ GALAGI, wo-memeɓolani ta-ƆALAGI feezu wo ɓe, ga wo sege ga wɔnɔ.

GALA falizuɓe ɔe ɔila nɔ

² Wa naama adaweti pe kpezegɛle, ɓe zii naati wo ɓaazu ti ɓeezu, ti ɔeni ta-ɔalagiti deɓizu ná, gize ɔaagoozagiti ma, ta gize goiti, ta gulu wolaiti bu.

³ Wa ta-zalaɔa ɔulazuɓeti toka, wo ta-zale ɔɔtuiti kpezegɛle, wo ta-zale wuluiti gala, wo ta-ɔooɔɔ ganigiti galeɔale, ti ga ta-ɔalagiti, wo ti-laaseigi ɓale, é ɔula adawe náti, é neele.

⁴ A mina ti-ɔeeɓotii naama zii ta ɔe ga Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI.

⁵ Kele Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔa yiimazegezu ga adawe ta, wo-mavofodaiti kpein saama, ɓe ná a ɔe ga seizuɓe, miná ɔa wa li ná, wo ɔa nɔko bu.

⁶ Miná ɔa wa gala zalaɔaiti kula ná, ta zalaɔaiti, ta puusiɛiti, ta ɔuladaiti, ta minazege daazeeli zalaɔaiti, ta veɓaniiti wo daai ɔisu, ta wa-loganii ma wolaiti ta ma goiti ma yivo mɔungiti.

⁷ Miná ɔa ɓalaa wa daami wo ná, Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔaazu, wa-o, wa-ɓeleɓeɓeiti-yo, wo ɔoozune naama ani ɓagɔi pe faa zu a ɔe wo ya, niiti Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI a tuya loo wo ɓe ti zu.

⁸ A mina faiti ke, eɔeɓelei ade keezu la za ɓe, eɓe ka naa ɔeezu nɔ, nii pagai gaazu.

⁹ Tɔzei wo la de zeelini dooɔɔ ɓosuɓe, ta zooi zu, nii Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI feezu wo ɓe ga wɔnɔ.

¹⁰ Wa ga ɓa Zuluden maazuɓudezu, wo zeí zooi zu, nii Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI feezu wo ɓe ga wɔnɔ, toɔa dooɔɔgi ve wo ya, é wo ɔula wo zili nuiti kpein zea, ti wo-maagoolii zu, wa zeí zooi naa zu ziileigi zu.

¹¹ Adawe ɔa ɔe miná, nii Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI a yiimazege ga ná, ɓe daaseigi a ye ná ɓa. Miná ɔa wa naati kpein kula ná, niiti gè wo levezu ti ma, wa-ɔala zalaɔaiti, ta wa-zalaɔaiti, ta wa-ɓuusiɛiti, ta wa-ɔuladaiti, ta veɓaniiti wo minazegezu ga tiye Ɔooɔɔ GALAGI ɓe.

¹² Wa ɔ̃oozune Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔ̃aazu, wa wo-loun zunuiti, ta wo-loun anzanuiti, ta wa-wotigɛ zunuiti, ta wa-wotigɛ anzanuiti, naa vɛɛ Levi nuiti ba, ti zeini wa-laaiti su, mazɔɔ naati ti la zou nɔpɛ sɔɔni wo zaama.

¹³ A dama ga ɔɔɔ, wo mina wa-ɔala zalaɔaiti kula adavɛ tanɔpɛ nɔ, wa ná ɔa,

¹⁴ kɛɛ wa wa-ɔala zalaɔaiti kula naama adavɛ, vɛ Ɔooɔɔ GALAGI a yeelo ná va, wa-wolodai ta zu, miná ɔa wa naa kpein kɛ ná, nii gɛ wo levezu ma.

¹⁵ Anɛɛ naa vɛ, siɛgi zu wɔin a wo zo da, wa zoo wo toganii ta vaa, wo ma zuai mi, é zoloo tuyai ma, nii Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI bosu wo vɛ, vɛ nɔpɛ wa zeini ná. Nui nii kɔzɔai, ɔaa nii ɲadegai, ta zoo ti ta mi, eɔɛ nɔ vɛlei nu dopa zuai ɔaa goe suai miizu la.

¹⁶ A mina nɔ ɲamai mi, kɛɛ wa pu ya zooi ma eɔɛ zɛi.

¹⁷ A mina wa-moloi ma vuusɛi mi wo-zeizuvɛ, ta wa-lɔɔ niinɛi, ta wa-wulɔi, ta wa-loganii ma wolaiti ta ma goiti ma yivoiti, anɛɛ minazegɛ ganii gila kpalaa, ɔaa wa-veɛaniiti wo daai ɔisu, ta wa-ɔuladaiti.

¹⁸ Wa ɔɛ nɔ Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔ̃aazu, naama adavɛ, vɛ é yeelosu ná va, miná ɔa wa ti mi ná, wa wo-loun zunuiti, ta wo-loun anzanuiti, ta wa-wotigɛ zunuiti, ta wa-wotigɛ anzanuiti, ta Levi nuiti ti zeini wa-laaiti su, wa ɔ̃oozune Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔ̃aazu, wa-wotii ma lɔnɔgiti kpein su.

¹⁹ A mina yeema Levi nuiti ma, eyesu pɛ wo-zii ma voloi pɛ su, wa-yooi zu.

²⁰ Siɛgi zu Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI wa-yooi zuwɔɔɔzu la, eɔvɛlei é minazegɛni la wo vɛ, ni sua wɔin a wo zona, wa zoo wo naa kpein mi, nii a nɛ wo vɛ.

²¹ Ni adavɛ Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI yeelosu ná va ga daaseigi ɔɛ ná, ná maɔɔoozavɛ wo va, wa-loganiiti Ɔooɔɔ GALAGI feezu wo vɛ, wa zoo wo ta zegɛ ma wolaiti su, ɔaa ma goiti su, wo paa, eɔvɛlei gɛ devei veeni la wo ya, wa zoo wo mi, vɛ wo zeini ná, eɔvɛlei wo pɔ la.

²² Wa mi, eɔvɛlei nu a ɔa dopa zuai ɔaa goe suai mi la, nui kɔzɔai, ɔaa nii ɲadegai, naa felegɔ pɛ ka zoo é ta mi.

²³ A dama nɔ, wo mina ɲamai mi, mazɔɔ ɲamai ɔa é ga zɛnvui, à mina zɛnvui ɔɔ suai va, wo va mi.

²⁴ A mina ta mi ɲegɛlɛin, wa pu ya zooi ma eɔɛ zɛi.

²⁵ A mina mi, naa ɔa a kɛ wo undaanɛ, wa wo-mavofodaiti, tɔzɛi wo naa ɔɛa, nii sɔlegai Ɔooɔɔ GALAGI ɔ̃aazu.

²⁶ Kɛɛ wa-loganiiti wo ti veezu GALA bɛ, ta minazegɛ daazeeli zalaɔaiti, wa li ga naati naama adavɛ, vɛ Ɔooɔɔ GALAGI yeelosu ná va.

²⁷ Wa gala zalaɔaiti kula, suai vɛɛ ma ɲamai va, Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ná-zalaɔa ɔulazuvɛ. Wa-zalaɔai zɔiti ma ɲamai ɔa vaza Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ná-zalaɔa ɔulazuvɛ, wa zoo wo ma zuai ta mi.

²⁸ A ɔizɛ devei niiti kpein su, gɛ feezu wo ya, à ɔolo ti pɛ bɛ. Naazu wo undaa ɔa nɛ, wa wo-mavofodaiti, tɔzɛi nii pagai, é zɔle Ɔooɔɔ GALAGI ɔ̃aazu, wa naa ɔɛɛzu.

Nu mina vokɔɔ

Kanaan nuiti ma

²⁹ Siɛgi zu Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ziiti ma zuwu ɔaalevezu la wo luɔɔ, niiti wo liizu ti vɔ bɛ, wo ti zo, siɛgi zu wo ti ɔɛɛzu la, wo zeini ta-yooi zu,

³⁰ à dama ga ɔɔɔ, wo mina ɔɔ ga ta-valii, wo va vokɔɔ ti ma, ti undaaviliga vɔluma wo luɔɔ. A mina vɔɔpɛɛ ta-ɔalagiti ta vaa va, wo va gaazaɔa bo ga: «Nubusei niiti ti ɔɛni ta-ɔalagiti dɛbizu ɔale? Gá pɔ gá balaagi gi kɛ ga ti ɔvɛle.»

³¹ Wo ɔvɛlei mina ɔɛ ɔana Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI letema. Mazɔɔ zii naati ti ɔɛni fai ma zii pɛ kɛɛzu, niiti ti Ɔooɔɔ GALAGI ɔ̃aazu ga kɔzɔba vaiti, ti wɔin la ma. Ti yɛni liizu la, ti ɔa ti-loun zunuiti ta ti-loun anzanuiti gala ga zalaɔai ta-ɔalagiti bɛ.

13

¹ Wa ɔlo devei kpein be, nii ge feezu wo ya, wo make, a mina tanope da ma, a mina tanope sege ba.

*Kooɔo gani koo nuiti maaɔolo vai
Izilayele nuiti saama*

² Tanisu GALA goo wo nui ta ɔa wuzeɔe wo zaama, ɔaa kulakelema ɔaa nui, e poogi ta ve wo ya, e wo laavɔ, e maaɔele vai ta le ga woye.

³ Ni poogi ɔaa maaɔele vai e bogai, naa laa a zeelina, e ɔe wo ma: «Ade li, de vile gala kiligiti polu, de ti lebi,» tama wo la galagi naati kwee,

⁴ a mina woilo GALA goo wo nui naa wooi ma, ɔaa kulakelema ɔaa nui naa wooi ma, mazɔɔo ɔooɔo GALAGI wa-ɔALAGI segeve ga e wo voluɔula la, nii a ke e kwee ni neeve wo ve, gaamai zu, ga wo-yii pe, ta wo-yenvui pe.

⁵ ɔooɔo GALAGI wa-ɔALAGI ɔila kpe no ɔa wa vile polu, wo lua ba, wo ɔolo na-deveiti be, wo woilo goo ma, wo debi, wo ɔili toun ba.

⁶ Maaneeve ga ti GALA goo wo nui naa vaa, ɔaa kulakelema ɔaa nui naa, mazɔɔo kpove ga nuiti ti kololalai ɔe ɔooɔo GALAGI wa-ɔALAGI laalɔoma, nii e wo ɔulani Ezipete yooi zu, e wo ɔula duɔla veleɪ wu, mazɔɔo e ɔeni po ga e wo zege pelei va, nii ɔooɔo GALAGI wa-ɔALAGI ma levei veeni ga wo zie la. Wa faa noi looɔula ɔana boɔo zaama.

Wo wɔla mina wo ɔaka

⁷ Ni e-ɔeeloin, e-lee na-doun zunui, ɔaa e-loun zunui, ɔaa e-loun anzanui, ɔaa e yiima anzai, ɔaa e-wɔlai neai e ve, naa ta a suɔɔona dooɔuzu ga e e le ga, e ɔe e ma: «De li, de gala kiligiti debi,» tama da-o, e-memewolani-yo, wo la ɔeni galagi naati kwee,

⁸ galagiti ti ween nuɔuseiti saama, ti buɔama, ɔaa ɔoozama, ti zeini, e zo zou bela ga, e li zou bela ga,

⁹ mina kisu vai zo, mina woilo goo ma, mina maawoingɔa, mina maazasa, mina na-kakagi looɔu.

¹⁰ E maaneeve ga e paa. Yeewuzeɔe daalɔoma monpa, ga e paa, naa voluma, nuɔuseiti ti bo e va.

¹¹ Da so ga kotui, e za, tozei woin ɔea ma ga e e zege ɔooɔo GALAGI va, da-ɔALAGI, nii e e ɔulani Ezipete yooi va, duɔla veleɪ wu.

¹² Izilayele nuiti kpein ta meni, ti lua, nu nape ge la mo naama ɔeevoti noi ma zii ta ɔea wo zaama.

*Kololala nuiti maaɔolo vai
Izilayele nuiti saama*

¹³ Ni wa menina taai tagila na-faa zu, nii ɔooɔo GALAGI wa-ɔALAGI feai wo ve ga wo zeɪ su,

¹⁴ nu pakaiti kulave wa-nuɔuseiti boɔoi no zaama, ti ta-laazu nuiti kala ga: «Ade li, de gala kiligiti debi,» tama wo la ɔeni galagi naati kwee,

¹⁵ wa naa wuuzumɔ, wo ɔida bu, wo nuiti gaazaɔa ga pagɔ. Ni fai naa ɔa ga gaama, daazu ɔa ve nei, naama ɔozoba vai ɔeeve nei wo zaama,

¹⁶ wa taa nuiti kpein paa ga boɔa zokpoi, ta toganiiti. Wa koloɔolo ta su anii kpein.

¹⁷ Wa koozoganii kpein gaale ba zaamazuve, wo taai ɔala negelein, e ve na-koozoganii va ga zalaɔai ɔooɔo GALAGI ve. Adave na ɔa ɔe ga ve na ɔoloɔologai, taai la mo loga volu eyesu pe.

¹⁸ A mina anii naa tanope sege, nii maape veai ba, naa ɔa a ke, ɔooɔo GALAGI na-ziiɔaawanai ɔaayeɪ, e wo maawoingɔa, e wo maamoin, egevelei e ma ɔonai woni la wo-memewolani be,

¹⁹ wa woilona ɔooɔo GALAGI wa-ɔALAGI woo ma, wo ɔolo na-deveiti be, ge ti veezu wo ya za, wo naa ɔe, nii solegai ɔooɔo GALAGI wa-ɔALAGI ɔaazu.

14

*Fai niiti tɔgi zeidai ti ma,
é lo saa vai va*

¹ Wa ga Gɔɔɔɔ GALAGI wa-ƐALAGI ná-dointi. Saai a loona, à mina wɛn ɔaa pɔlɔpale lɔ ɔɔɔɔ ma, ɔaa wo va wɔungi buye wo-lovala velei ga saa wɔlɔi ma vooɔi.

² Mazɔlɔɔ wa ga nuɔuseiti ti ɲadegai Gɔɔɔɔ GALAGI wa-ƐALAGI vɛ, Gɔɔɔɔ GALAGI yimazeɖeɛ ga woye, é wo ɖula ziiti kpein sama eteai zu, ga wo ɖe ga nɔnɔ yɛ.

*Sua ɲadegaiti ta kɔzɔba geleiti
(Levi Nuiti 11:1-47)*

³ A mina kɔzɔba ani nɔpɛ mi.

⁴ A wɛɛ suai niiti ka wa zoo ti miizu: nɛi, baalagi, ta bolii,

⁵ dopai ma zii pɛ, goegi ma zii pɛ, gize wolii, dɔɔɔ vaalagi, dɔɔɔ wolii,

⁶ suai nii kpein polokagi ɖaavalai, é miizu, é ɖa tɛ volu.

⁷ Kɛɛ niiti wo la ti mia, anɛɛ ni ti-volokagi ɖaavalivɛ, ɔaa ti miizu, ti ɖa tɛ volu, naati ta ga niiti: ɲɔmɛi, zabei, ta foevoegoi, anɛɛ ni ta miizu, ti ɖa tɛ volu, kɛɛ ti-volokagi ɖaa la valini. Wa ti leve ga ti ɖɔzɔvɛ.

⁸ Boigi ɔalaa, polokagi ɖaavalivɛ, kɛɛ é la miizu, é va ɖa tɛ volu, wa deve ga kɔzɔvɛ. A mina ti-ma zuai ta mi, wo mina vɔɔɖu ti-ma vooɔi ta va.

⁹ Ziɛ wu zuaiti kpein su, nii wa zoo wo mi, naa ɖa ga, niiti ma woekegi ti va, ta maɖalalɛ ti ma.

¹⁰ Kɛɛ à mina naati mi, niiti ma woeke ge la ti va, ɔaa maɖalalɛ la ti ma, wa naati deve ga ti ɖɔzɔvɛ.

¹¹ Wa zoo wo wɔni ɲadegai kpein mi.

¹² Kɛɛ wɛɛ niiti wo la zooga wo va ti mi: ɖuai ma zii pɛ, koɖɛi ma zii pɛ,

¹³ seevɛi ma zii pɛ,

¹⁴ kalawɔnii ma zii pɛ,

¹⁵ sizigoɔi ma zii pɛ, buungi ma zii pɛ,

¹⁶ ma wolaiti ta ma goiti,

¹⁷ kpolodɛ laavɛ wɔnii ma zii tanigaa,

¹⁸ ziɛ wɔnii ma zii tanigaa, ta zɛgbɛlutugi, ta dɛvɛi.

¹⁹ Fuluanɔi goi kpein kovɛgi ba, wa naati deve ga ti ɖɔzɔvɛ, à mina naati mi.

²⁰ Kɛɛ wa zoo wo naati mi, niiti ti ɖɔvesu, ta ti ɲadegai.

²¹ A mina sua mi, nii saai ɔɔɔɔ vɛ. Wa zoo wo fe seikɔɖɔma nui ta ya, é wo vɔ bɛ, ga é mi, ɔaa wo pɔɖi wɛɛin ta ma. Mazɔlɔɔ wa ga nuɔuseiti ti ɲadegai Gɔɔɔɔ GALAGI wa-ƐALAGI vɛ.

A mina boli yivoi ɖili ga dee ná-ɲiimidɛi.

Puusiɛ ɖula vai ma lɔgi

²² Kona-o-kona wa wa-ɔalagi zu aniiti kpein ma vuusiɛi zɛɖɛ ba.

²³ Wa mi Gɔɔɔɔ GALAGI wa-ƐALAGI ɖaazu, naama adaɛvɛ, vɛ daaseigi a zeɛ ná, é ɖɛni ga wa-moloi ma vuusiɛi, ta dɔɔ ɲiɛni nɔnɔi, ta gulɔi nɔnɔi, é vɛɛ wa-loganiiti ma wolaiti ta ma goiti ma yivo mɔungiti ba, naa ɖa a kɛ wo lua Gɔɔɔɔ GALAGI wa-ƐALAGI va eyɛsu ɖɔ, wo-zii ma voloi pɛ su.

²⁴ Siɛgi zu Gɔɔɔɔ GALAGI wa-ƐALAGI tuya loozu la wo vɛ, é vuova gola, tanisu wo la zooga wo va lii la, vɛ Gɔɔɔɔ GALAGI wa-ƐALAGI yeelosu ná va ga daaseigi ɖɛ ná, tɔzei ná maɖooza vai va,

²⁵ wa puusiɛi vɔɖi, wo ma walii zɛɖɛ, wo lii la naama adaɛvɛ, vɛ Gɔɔɔɔ GALAGI wa-ƐALAGI yeelosu ná va.

²⁶ Miná, wa zoo wo naa kpein geya, nii wɔin wo ma, toganii ma wolaiti ta ma goiti, ta dɔɔi, ta kpɔleɔle ganiiti ta nu ɖaazulati, nii nɔpe nɛai wo ve, wo daami wo ná, Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI ɖaazu, wo ɖoozunɛ, wa-o, wa-veleyeɖeiti-yo.

²⁷ A mina yeema Levi nuiti ma, ta ɖe wo zaama, mazɔɔ ti la ada nɔpe sɔɔɔni zooi zu ga tɔnɔ ga wo ɖeɛle.

²⁸ Kona zavasavagi ma, wa konagi zavasiei ma vuusiei zeɖe wa-balagi zu aniiti kpein ba, wo pu wa-laazuve.

²⁹ Levi nuiti, ti la ada nɔpe sɔɔɔni zooi zu ga tɔnɔ, naati ta va, ta seikɔɖɔma nuiti, ta podointi, ta poanzaiti ti zeini wa-laazuve, ti daami wo, ti yiɖo. Naazu Gɔɔɖɔ GALAGI ɖa tuya loo wa-wotii kpein ma, niiti wa ɖe ti ɖeezu.

15

Kuyeiti suvaaye konagiti (Levi Nuiti 25:1-7)

¹ Konagi lɔfelasieiti kpein ma, wa kuyeiti suvaaye.

² Wele kuyeiti suvaaye pelei va: Siegi zu kuyei zuvaaye konagi ma zezeti wosu da, Gɔɔɖɔ GALAGI lebi vai ma, nu kpein é kuye veai seijɔɖɔi ma, é ga zou loin ga tɔun kevele, é mina ani nɔpe maaloli ma.

³ Wa zoo wo ɔai weeinti da ga ti ta-ɖuyeiti sala, keke wa wo-zeijɔɖɔiti, zou lointi tɔnɔi ye ná, wo mina ani nɔpe maaloli ti ma.

⁴ Tama maa la neeni ga bala nu va ɖe wo zaama, mazɔɔ Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI ɖa pɔ ga é tuyai loo wo ve, é vuova, zooi naa zu, nii é feezu wo ve ga wɔnɔ,

⁵ ni nɔ wa woilo Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI wooi ma, deveiti gè ti veezu wo ya za, wo ti zo, wo da zie ga tiye.

⁶ Mazɔɔ Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI ɖa tuya loo wo ve, eɖeɛlele é minazegeni la. Naazu wa da wali ɖuyei veɛ zou ɖiligaa ma, wo la lɔɔ boga eyesu pe. Wa zeti zii mɔinmɔin unda, keke tanɔpe ge la zeida wo unda.

⁷ Ni wo-zeijɔɖɔi, zou loin ta a lɔna baladai zu, naama yooi zu nii Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI feezu wo ve, à mina ɖaazumaavɔ be, wo va be kuyei veɛzu ma.

⁸ Keke wa naa veɛ ma ga kuyei, nii a kula kpɛde ma vai zu jɛgelein.

⁹ A dama, kisie jɔi mina lɔ wo-yiimave, wo va ɖe ma: «Konagi lɔfelasiei maaɔɔɖa, kuyeiti suvaaye konagi,» naa maavele ma, wo ɖaazu jɔi lo wo-zeijɔɖɔi zou loin va, é ga bala nui, wo la ani nɔpe fea zea. Mazɔɔ toɖa baazaɖa ga wo-lɔɖɔ Gɔɔɖɔ GALAGI ma, wa ɖe ga sɔba nu.

¹⁰ A kuyei veɛ ma, wo fe zea ga koozunɛi. A mina ke ga bala vaa. Naa a ɖeena, Gɔɔɖɔ GALAGI ɖa tuya loo wa-woti ɖeai kpein ma, ta wa-woti ɖeezuveiti kpein.

¹¹ Bala nuiti ta ɖe nɔ ɖɔ wo zaama zooi zu, naa ɖa é ba, gè wo levea ga wo ɖe ga faanɛɛ ɖe nu, wo yeavie gola wo-zeijɔɖɔi zou lointi be, ta maanɔɖɔ nuiti, ta bala nuiti ti zooi zu.

Duɔiti kula vai duɔlai zu (Egezoɔde 21:1-11;

Levi Nuiti 25:39-46)

¹² Ni wo-ɖeeɔloin Eɔulu nui ta, zunu ɔaa anzanu, a ɔɔɖɔ vɔdina wo ma, toɖa botii ɖe wo ve kona dɔzita laawu. Keke konagi lɔfelasiei ma, wa fie, é zeɖe wo vɔ be, é li.

¹³ Siegi zu wo fiesu la, ga é ɖe ɔɔɖɔ yeema, é zeɖe wo vɔ be, é li, à mina be ba, é va li ga yeapaka.

¹⁴ Wa faanɛɛ ɖe be, é zoloo tuyai ma, nii Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI toa wo ve, wo seɖe wa-logani goiti ba, ta wa-moloi é ga beleegi, ta wa-lɔɔi.

¹⁵ A ɖize su ga wa ɔɔɖɔi wo ɖeni ga duɔiti Ezipete yooi zu, Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI ɖa é wo unmɔɔni. Naa ɖa é keɛzu, gè niima levei veezu la wo ya za.

¹⁶ Ni wa-luɔi a ɖɛna, ɛ la pɔ ɛ zeɖe wo vɔ be, tɔzei ɛ ɖilia wo va, wa wa-vɛɛyeɖei, toɖa gaane zu wo vɔ be,

¹⁷ naazu wa kɔlu ɖaazobagi zeɖe, wo goii vɛɛ wa-bogi va, wo bɔ. Naazu toɖa ɖe ga wa-wotigɛ nui eyɛsu ɖɔ. Wa ke ɖana nɔ ga wa-wotigɛ anzanui.

¹⁸ Naa mina ɖe wo vɛ ga faaɖa, duɔ vie fai zu wo vɛ, ɛ va li bɔɖɔ yeema, ɛ zeɖe wo vɔ be, mazɔbɔ ɛ botii ɖea wo vɛ kona dɔzita laawu, ɛ botii ɖea wo vɛ, nii a ɖe ga sala zeɖe nui nɔnɔi zeizu felegɔ ɖɛvele. Ɛɔɔɖɔ GALAGI wa-ƐALAGI tuya loo wo vɛ, naa kpein su, nii wo keɛzu.

Toganiiti ti-ma yivo mɔungiti

¹⁹ Wa-loganii ma wolaiti ta ma goiti ma yivo mɔungiti, ti ga ma zineiti, à naati fe Ɛɔɔɖɔ GALAGI wa-ƐALAGI vɛ. A mina boti ɖe ga wa-nikeiti ma yivo mɔungi. A mina wa-vaalagiti ma yivo mɔungiti maaleɖai leve.

²⁰ Wa-o, wa-vɛɛyeɖeiti-yo, wa ɖa mi konagi leve daa ɖilagila, Ɛɔɔɖɔ GALAGI wa-ƐALAGI gaazu, naama adave, vɛ ɛ yeelosu ná va.

²¹ Ni nɛɛvuzu ɖa ba, ni toɖa lekpuzu, ɖaa gaazuɖolea vɛ, ɖaa nɛɛvuzu wola ɖili ge ɖe ba, à mina naa ɖula ga zalaɖa Ɛɔɔɖɔ GALAGI wa-ƐALAGI vɛ.

²² Wa mi, vɛ wo zeini ná, nui nii kɔzɔai, ɖaa nii ɲadegai, naati seizu felegɔiti pɛ ta zoo ti ta mi, eɖeɛlele nɔ nu a ɖa dopai ɖaa goegi mi la.

²³ Kele à mina ma ɲamai mi eyɛsu pɛ. Wa pu ya zooi ma, eɖe ziei.

16

Pake fetii

(Egezɔde 12:1-20)

¹ A ɖaaɖa, molo ɖulasu alugi ma, wo Pake fetii ɖula Ɛɔɔɖɔ GALAGI wa-ƐALAGI lebi vai ma, mazɔbɔ naama alugi ma ɖidii ta ɖa Ɛɔɔɖɔ GALAGI wa-ƐALAGI wo ɖulani la Ezipete yooi va.

² Wa nikel ɖula ga Pake zalaɖai, ɖaa baalagi, ɖaa bolii, Ɛɔɔɖɔ GALAGI wa-ƐALAGI lebi vaa ma, naama adave, vɛ a yeelo ná va, ga daaseigi ɖe ná.

³ Bului leɛi su, à mina naa ɖɔ Pake daamianigi va, wo va mi, kele folo lɔfela laawu, wa ye bului miizu, nii leɛi la su. Ziizoolɛ bului naa ɖa wo ɖitoo su ga wo zegeni Ezipete yooi zu ga gaazuvilei. Naa maavele ma, wo-zii ma voloi pɛ su, wo-ɖi ka ye wo zeɖe voloi zu Ezipete yooi zu.

⁴ Naama volo lɔfelai kpein daawu, maa la nɛeni nu va leɛi vɔ gila kpala ka wo-zeizuvɛ wa-yooi kpein su. Nii ɛ ga suai ɛ ɖulazu ga zalaɖai folo mɔungi ma ɖɔkɔi, nu mina tanɔpɛ make, ɛ va yeɛsu sobui va zeeli.

⁵ Wo la zooga wo va Pakegi ma zalaɖa zuai vaa taaiti pɛ nɔ zu, niiti Ɛɔɔɖɔ GALAGI wa-ƐALAGI ti veezu wo ya ga wo-zeizuvɛ.

⁶ Keni nɔ vɛ Ɛɔɔɖɔ GALAGI wa-ƐALAGI yeelosu ná va, ga daaseigi ɖe ná, miná ɖa wa Pake zalaɖai ɖula ná. Wa zalaɖa zuai ɖɔdaaleve foloi daa ziegi zu, siegi zu wo wuzegeni la Ezipete yooi zu.

⁷ Wa suai ɖili, wo mi naama adave, vɛ Ɛɔɔɖɔ GALAGI wa-ƐALAGI yeelosu ná va. Poluma zobui, wa zoo wo li wa-zeɖe ɖotaiti bu.

⁸ Folo lɔzita laawu, wa ye bului miizu, nii leɛi la su. Folo lɔfelasiei, wa maaɖɔ ɲadegai wo Ɛɔɔɖɔ GALAGI wa-ƐALAGI lebi vai ma. A mina boti nɔpɛ ke naama volo ná.

Pantekote voloi ma vetii

(Egezɔde 34:22;

Levi Nuiti 23:15-21)

⁹ Wa dɔɔɔɔi ɔaalu ga dɔfela. Wa gaalu fai lɔɔzei, siɛgi zu moloi é ga ɔeleegi, wa naa leve vai lɔɔzeina la, wa molo leve woɔai lɔna su nɔ feya.

¹⁰ Naa volu, wa dɔɔɔɔi ma vetii ɔula Ɔoɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI lebi vaa ma. Wa vebɛaniiti fe bɛ, wo daai ɔisu, é zoloo tuyai ma, nii wa-ƆALAGI a too wo vɛ.

¹¹ Wa ɔoozunɛ Ɔoɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔaazu, wa wo-loun zunuiti, wa wo-loun anzanuiti, wa wa-wotigɛ zunuiti, wa wa-wotigɛ anzanuiti, wa Levi nuiti ta ɔɛ zeini wa-laaiti su, ta seikɔɔma nuiti, ta podointi, ta poanzaiti ta ɔɛ wo zaama, naama adaɔvɛ, vɛ Ɔoɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI yeelosu ná va ga daaseigi ɔɛ ná.

¹² Wa ɔize su ga wo ɔɛni ga duɔiti Ezipete yooi zu. Wa ɔaaba, wo devei tɛiti so, wo zie ga tiye.

Kota vetii

(Levi Nuiti 23:33-43)

¹³ Siɛgi zu wo ɔesu la ga moloi loɔa, nii é ga ɔeleegi, ta dɔɔ ɔɛɛ vai, wa kota vetii ɔula, wa naa ɔɛ folo lɔfela laawu.

¹⁴ Wa ɔɛ koozunɛi zu, wo da fetii ɔula, wa wo-loun zunuiti, wa wo-loun anzanuiti, wa wa-wotigɛ zunuiti, wa wa-wotigɛ anzanuiti, é vɛɛ Levi nuiti ba, ta seikɔɔma nuiti, ta podointi, ta poanzaiti ti zeini wo zaama.

¹⁵ Folo lɔfela ɔa wa kɛ fetii ɔa Ɔoɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI lebi vaa ma, naama adaɔvɛ, vɛ é yeelosu ná va, tɔɔzei toɔa vaazu tuya loozu kpalagi zu anii kpein ma, ta botii kpein wa kɛ, naa ɔa a kɛ, wo ɔɛ koozunɛi zu, nii kwɛ ge la ba.

¹⁶ Ná zeizu ɔa ɔɛ sava konagi zu, zunuiti kpein ti ɔula keɛma Ɔoɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔaazu, naama adaɔvɛ, vɛ a yeelo ná va: bului nii leve la su naama vetii zu, ta dɔɔɔɔi ma vetii zu, ta kota vetii zu. Nu nɔpɛ ge mina ɔula keɛma Ɔoɔɔ GALAGI ɔaazu ga yeapaka.

¹⁷ Keɛ ɛɛ gilagilagi ɔa va ga gala kɔɔi, é zoloo ná-sɔɔɔgi ma, eɔɛvelei Ɔoɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI tuya loa bɛ la.

Tukpɔɔaaleve nuiti sei vai

¹⁸ Taaiti kpein Ɔoɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ti veezu wo vɛ, wa tukpɔɔaaleve nuiti sei naati, ta kundigɔiti wa-wolodaiti su, ti da nuɔuseiti tukpɔɔaaleve ga telebodai.

¹⁹ A mina tukpɔi maave, à mina zeelɔɔɔɔzu ɔɛ, à mina lobɛani zo, wo va yaava, mazɔɔ lobɛanii ɔa da ɔima nuiti gaazuɔole, é sɔbalala nuiti ta-vai maave.

²⁰ A ɔaaba, wo tukpɔɔaaleve ga sɔledai, naazu wa zoo wo wa-eteai zie, wo zooi zeɔe ga wɔnɔ, nii Ɔoɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI feezu wo vɛ.

Faiti tɔgi zeidai ti ma

²¹ A mina sale wului ta lo zalaɔa ɔulazuɔvɛ ɔobavɛ, nii wo vaazu kpetɛzu Ɔoɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI vɛ.

²² A mina sale ɔɔtu ɔaalɔ naa ɔobavɛ, mazɔɔ naama ɔɛɛwotii ma ziiti wɔinzeɔɛvɛ Ɔoɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ma.

17

¹ A mina sua ɔula ga zalaɔa Ɔoɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI vɛ, nii nɛɛvuzuvɛ tanɔpɛ ge ba, é ɔɛni ga niki, ɔaa baalagi, ɔaa bolii, mazɔɔ toɔa ɔɛ ga kɔɔba ani Ɔoɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI vɛ.

² Tanisu taaiti Ɔoɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ti veezu wo vɛ, zunui ta, ɔaa anzanui ta ɔa ɔɛ ta zu, é da wa-ƆALAGI Ɔoɔɔ GALAGI wanama vai ɔɛ, é ná-minazeɔɔgi ɔolooɔlo,

³ é li, é da gala kiligiti dɛbi, é da nɔkɔ ti wu, é da nɔkɔ foloi wu, ta alugi, ɔaa somideɔaiti kpein, nii é devei laalɔɔma nii gɛ feeni.

⁴ Wa ma woo mɛnina feya, wo ɔwɛɛ faa ɔɛ su, à ná wola wuuɔvɛ ga pagɔ. Ni gaama vɛ, fai naa ɔolevɛ, kɔɔba vai naa ɔɛvɛ Izilayeɛ nuiti saama,

⁵ nu ɲɔi naa, ɛ ɣɛni ga zunu ɔaa anzanu, wa vaa la nu lɛɛzuve taazuve, wo sɔ ga kɔtuiti, ɛ za.

⁶ Nii maanɛai ɛ za, zeele felegɔ ɔaa savagɔ nɔ-zeele wooi ɣa wa lo ma, wo paa, zeele ɣila nɔ-zeele woo la kula ɣɛa su.

⁷ Zeeleiti ta ɣɛ ga ma mɔungi ti kɔtuiti pili ma, paa vai zu, nuɓusei mɔtaiti ta ɔɔ ti va niina. Wa faa ɲɔi ɣula ɔɔɣɔ zaama ɣana.

*Faabaagiti ka
ti-ma lukpɔi ɣaa a leve
GALA seizuve*

⁸ Ni fai ta a vaana, ɛ vile nu vaa vaa va, ɔaa kpɔɛ vaa, ɔaa nu maawana vaa, ɔaa faa ta, nii kpaai, wa li ga naa, ve ɔɔɔɣɔ GALAGI wa-ɔALAGI yeelosu nɔ va.

⁹ Wa li, wo Levi nuiti pɛɛɛ, ti ga zalaɣa ɣula nuiti, ta tukpɔɣaaleve nui ɛ nɔ. Wa ti ɣaazaɣa, ti tukpɔi ɣaaleve wo ve.

¹⁰ Wa ke ɣana, eɣɛvelei ta tukpɔi ɣaaleve la wo ve, ve ɔɔɔɣɔ GALAGI yeelosu nɔ va. Wa ɣaaɔa, wo zie ga naa, nii ta wo ɣala da.

¹¹ Wa zie ga tɔ gooi, ta wo ɣala da, ta tukpɔi naa ti gaalevezu, wo mina zeɣe ta-levei gila kpala ba.

¹² Ni nui ta a ɣelena ga nɔ-wasogi maavele, ɛ la woiloni zalaɣa ɣula nui wooi ma, nii ɛ ɔɔɔɣɔ GALAGI wa-ɔALAGI nɔ-botii zu, ɔaa tukpɔɣaaleve nui ɛ nɔ, zunui naa ɣa za. Wa faa ɲɔi ɣula ɣana Izilayeɛle nuiti saama.

¹³ Nuɓuseiti ta menina, dualuagi ɣa ti kpein so, nu nɔpɛ ge la mɔ waso fai naa ma zii ta ɣɛa.

Masadaɪ

¹⁴ Siɛgi zu wo lɛɛzu la naama yooi zu, nii ɔɔɔɣɔ GALAGI wa-ɔALAGI feeze wo ve, wo seɣe ga wɔnɔ, wo zeɪ su, tanisu wa vaazu ɣɛɛzu ma: «Ade masa sei ɔɔɣɔ unda, eɣɛvelei zii zɔiti ti la, ti de-maagoolii zu.»

¹⁵ Wa masagi naa zeɪ ɔɔɣɔ unda, nii ɔɔɔɣɔ GALAGI wa-ɔALAGI a yiimazeɣe la. Zou loin ta ɣa wa seɣe, wo sei ɔɔɣɔ unda, wo la zooga wo va yeelo wɛɛn va ga wa-masagi.

¹⁶ Masagi naa mina sooi wola mɔin ɔɔɣɔ ya, ɛ mina nuɓuseiti teɛ Ezipete yooi zu, ga ti li, ti soo mɔinda ɣeya nɔ. Mazɔɔɔ ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣɛni wo ma: «À mina mɔ ɣale ma, wo va zie ga pelei nɔ.»

¹⁷ Anzai mina mɔin, kigi a va vote, a va zeɣe GALA ba. E mina walii wola ɣaale ba, ɔaa zanugi.

¹⁸ Siɛgi zu a zeina la masa kpɔkpɔgi ɣa, toɣa tɔ seveɪ zeve ɔɔɣɔ ve, seveɪ ta zu, toɣa bo Levi nuiti ma, ti ga zalaɣa ɣula nuiti, ga ti fe zea.

¹⁹ Naama zeveɪ mina ɣula zea, ɛ ɔa kala sii ma voloi pɛ su, naa ɣa a ke ɛ ɔɔɔɣɔ GALAGI nɔ-GALAGI ɣaazuluaba vai maagɔli, ɛ tɔ gooi kpein so, ta deveiti, ɛ ɔa zie ga tiye,

²⁰ naa ɣa a ke, ɛ mina vili kibɔɔlɔmai zu, ɛ va waso zou nuiti ma, ɛ va zeɣe devei gila kpala ba, nii a ke, sii zuɣooza nɔ-masadaɪ zu, ta mavofodaiti, Izilayeɛle nuiti saama.

18

Levi nuiti ti ga zalaɣa ɣula nuiti ti-laamiizuve

¹ Levi nuiti ti ga zalaɣa ɣula nuiti, ta Levi mavofodai zɔiti kpein, ti la zou nɔpɛ sɔɔɔga ga tɔnɔ, eɣɛvelei Izilayeɛle nui zɔiti ti la. Ta ti-ɣɔnɔgi zɔɔɔ gala zalaɣaiti su, ta ani vagɔi kpein niiti ti veezu ɔɔɔɣɔ GALAGI ve.

² Zou la ɣɛa ti ya ga tɔnɔ, zou lɔinti saama. ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣa ɛ ga tɔnɔi, eɣɛvelei tɔ ɔɔɣɔi boni la wo ma.

³ Weɛɛ, ve nɔ a ɣɛ ga zalaɣa ɣula nuiti daamiizu, nuɓuseiti ta fe ti ya, niiti ta niki ɣula ga zalaɣai, ɔaa baalagi, ta ma ɔakigi ve zalaɣa ɣula nuiti zea, ta ma ɔaloiti, ta ma ɔudɛgi.

⁴ Wa zooi ɔaalɔnɔ mɔungiti kpein fe ti ya, ga moloi nii é ga ɔeleegi, ta dɔɔ niinei, ta gulɔi, ta baala deɔa mɔungi wa teve wa-ɔaalagiti ma.

⁵ Mazɔlɔɔ wa-wolodamaiti saama, Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI yiimazeɔeɔe ga Levi nuiti ta ti-mavofodaiti, é ti lo seizu ɲadegai ma wotii untuɔɔ daaseigi vaa zu eyesu ɔɔ.

⁶ Siégi zu Levi nui ta zeɔezu la Izilayeɔe laai ta zu, ɔe é ɔeni zeini ná, tɔzei wɔinɔe ga é li ɔe Ɔɔɔɔɔ GALAGI yeelogai ná ɔa,

⁷ é da botii ɔe, Ɔɔɔɔɔ GALAGI, ná-GALAGI laaseigi zu, eɔeɔelei nɔ keeɔeleaiti, Levi nui zɔiti ti losu da Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔakala.

⁸ Toɔa nɔnɔ ma laamianigi zɔlɔɔ, é zoloo naati tɔnɔi lieɔi ma, naa la ɔɔni pogani ɔaalɔnɔi ɔa, é ɔɔdizu, nii é ɔɔlɔɔni keeɔeni zea.

Zee ɔala goo wo nuiti ta-vai

⁹ Siégi zu wo leeɔu la zooi naa zu, nii Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI feeɔu wo ɔe, à mina ɔokɔɔ kɔzɔba ɔeeɔotii naati ma, niiti zooi naa zu nuɔuseiti ti ti ɔeeɔu.

¹⁰ Nu nɔpe ge mina ɔe wo zaama, nii a ná-doun zunui ɔaa ná-doun anzanui ɔula ga zalaɔai, é ɔa gala abui ɔa. Nu nɔpe ge mina ungaizie vaa ɔe, ɔaa ɔelela ɔele vaa wo faa, ɔaa aɔɔɔe vaa, ɔaa zɔɔɔ vaa,

¹¹ ɔaa sale ɔili ma vaa, ɔaa zenɔu ɔaazaɔa faa, ɔaa ɔɔve ɔaazaɔa faa.

¹² Mazɔlɔɔ niiti ti naama vaiti keeɔu, naati ta ga kɔzɔba nu Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu, tɔzei zooi nii wo ɔaazu lɔɔzu su, nuiti ti zeini ná, naati ti ɔɔɔ veeni naama vaiti zea, naa ɔa é keeɔu Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔa ti ɔeeɔu wo luɔɔ.

¹³ Wɔun wo letegi, à ɔɔɔ ve Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔe, peelalazu mina ɔe wo ɔa.

¹⁴ Mazɔlɔɔ zii naati wo ɔaazu ti ɔeeɔu, ta da woilo aɔɔɔe nuiti gooɔi ma, ta ungaizie nuiti, keɔe wɔun wa, Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI la ɔɔ ga wo ɔa naa ma zii tanɔpe ke.

GALA goo wo nu ɔiteiti

¹⁵ Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔa GALA goo wo nui ta wuzeɔezu wo ɔe ga nɔun keɔele, wo-ɔeeɔaiti saama. A woilo goo ma.

¹⁶ Naa zolooge naa ma, nii wo maɔaazaɔaboni Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ma, voloi wo ɔaalɔeni ba la Wolɔbe gizei ma, wo ɔeni ma: «Gi la mɔ ɔɔ ga gi ɔa Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔa-ƆALAGI wooɔi meni, gi la mɔ ɔɔ gi ɔa niima abu wolai ɔa. Gi la ɔɔ gi ɔa za.»

¹⁷ Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔeni mà naazu: «Gè vaa naa wu, nii ti bosu ɔani.

¹⁸ Nà GALA goo wo nui ta wuzeɔezu ti ɔe, ti-ɔeeɔaiti saama, ga é ɔeɔele. Nà dàawooi ɔu da, toɔa naa kpein bo ti ma, nii nà deve ma.

¹⁹ Ni nui ta a ɔelena, ga é mina woilo naa ma, nii é bosu dàaseigi zu, nà ɔɔɔi, nà su ɔolo ve zea.

²⁰ Keɔe ni gala goo wo nui ta a ɔɔena dàaseigi zu ga gaazumaanɔeɔi, é wooi ta wo, nii ge la deveni ga é bo, ɔaa é ɔɔe gala kiligiti daaseigi zu, gala goo wo nui naa ɔa za.»

²¹ Tanisu, wa ɔɔɔ ɔaazaɔasu ga: «Gá wooi naa ɔwee ɔale, nii é la zegeni Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔɔ?»

²² Siégi zu gala goo wo nui ɔeeɔu la Ɔɔɔɔɔ GALAGI laaseigi zu, gooɔi la ɔilɔni su, naa la ɔeeni, nii é bogai, Ɔɔɔɔɔ GALAGI laade é ɔa naama wooi wo. Gaazulɔeɔi nɔ ɔa gala goo wo nui naa, a naa wo da. A mina ɔa bu, é ɔa wo laavɔ.

19

Maavela laaiti

(Gaalɔ Seveɪ 35:9-34;

Zozuwe 20:1-9)

¹ Siégi zu Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔaazu ziiti kpeeɔu la, niiti é ɔɔ é ta-yooi ve wo ya, siegi zu wo ti ɔeeɔu la, wo zeɔ ta-laaiti su, ta ta-ɔeleiti bu,

² wa taa savago ye ná ye zooi zu, nii Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI feeɔu wo ɔe ga wɔnɔ.

³ Wa peleiti to ti va, nii a ke nu vaa nui da loofuzu gajizɛ ná, wa zooi valisu ga savago, nii Goofo GALAGI wa-GALAGI feezu wo ve ga wono.

⁴ Wele veleɪ nu vaa nui maaneai la, é bofo maavela la, taai naati gila su, zenvui va gizo: Ni é seɪnofoi vaave, é la gaafilini ma, naa ná-woinzegema gi ge la gea kisu kaipa.

⁵ A gena no ga tanisu ti li ta boilai doboi zu, gulu levezuve, a yena gului vosu, zoovei gula ma ungi ga, é boilai zaga, é za. Zunui naa ga zoo é vela, é li taai naati gila su, zenvui gizo,

⁶ naa ga a ke, jamaɪ votokula nui mina lia vilesu polu, ná-ziigaawana wolai zu, é va so, ni sie goozaka a wo, é va zeeli taai naa ma, a va paa, tama zunui naa maa la neeni, é va za. Woinzegema vaa la gea ti yofozu kaipa ta seɪnofoi, é paai.

⁷ Naa ga é ba, ge devei vea wo ya, ga wo yeelo taa savago va bofo ve ye.

⁸ Ni Goofo GALAGI wa-GALAGI a wa-yooi zuwoona, egevelei é minazegeni womemewolani be, é zooi kpein fe wo ya, nii é minazegema ga é fe wo ya,

⁹ ni no wa devei niiti so, wo da zie ga tiye, nii ge feezu wo ya za, wo Goofo GALAGI wa-GALAGI nee ve, wo zie sienope su ga ná-pelei, wa taa savago la taa savagoi niiti ma bofo ve,

¹⁰ naa ga a ke, nu la sobalala nu vaa, ma jamaɪ va vu zooi nii zu, nii Goofo GALAGI wa-GALAGI feezu wo ve ga wono, nu vaa jama gotoi la gea wo va naazu.

¹¹ Kele ni woinzegemai ga nui ta gisu seɪnofoi laalofoma, é da gaaveene, é so, é dofa, naa za, é vela, é li, é zeɪ naama laaɪ tagila su,

¹² ná-taazu gɛwolaiti ta nu leve kalama, a vaana, ti fe jamaɪ puai, naa votokula nui ya, naa ga a ke é za.

¹³ A mina maawoinga, wa Izilayele jade gana sobalala nui jamaɪ ma puai, wa ge gaaneeɪ zu.

Kwemave ma maape

ta zee zeele vai

¹⁴ Siegi zu wo zeizu la zooi naa zu, Goofo GALAGI wa-GALAGI feezu wo ve ga wono, a mina kwe ma gotui zede daazuve, nii é wo-zeɪnofoi gwegi leezu, nii nu mɔungiti ti daani, ti paai ma.

¹⁵ Zeele gilagi ná-zeele wooi la zoga nu gilagi laalofoma, é va lo ná-faagaazagi va, baa ná-faa poi, baa kotoi tanope nu a ke. Fai pe gaa ga gula ba no, ga zeele felego baa zeele savago ná-zeele wooi maavele.

¹⁶ Ni zee zeelei a zeei veena nui ta ma, faa poi ta ma vaa zu,

¹⁷ nu felegiti ti zakpegai, naati ta va Goofo GALAGI gakala, zalaga gula nuiti ta tukpagaaleve nuiti kakala, niiti ti botii zu naama ziegi zu.

¹⁸ Tukpagaaleve nuiti ta naa wuube ga pago gola. Ni ta kaana ga zeelei zeei woni, zee zeele wooi no ga é boni kegefeloin laalofoma,

¹⁹ naazu wa naa ge la, nii é woinni ga é ge ga kegefeloin. Uele gana wa faa poi gula la bofo zaama.

²⁰ Zoiti ta menina, ta lua, nu nɔpe ge la mo naa gɛgala vaa poi ta gea wo zaama.

²¹ A mina maawoinga ge, devei ga ge ga: Zenvui voto ka ge ga zenvui, nu gaazugetei voto ka ge ga nu gaazugetei, nu niiga voto ka ge ga nu niiga, nu yeei voto ka ge ga nu yeei, nu gɔfoi voto ka ge ga nu gɔfoi.

20

Koofo vai ma bogiti

¹ Siegi zu wo liizu la kɔmave wo zili nuiti daalofoma, wo sooti ka, ta koofo wotoloiti, ta koofo nuiti, ti moindai wo va, a mina lua ti va. Mazoloo Goofo GALAGI wa-GALAGI nii é wo gulani Ezipete yooi va, naa ga wo va.

² Wa gena gevele beta ga wo va kooi lozei, zalaga gula nui ga maabuɔa wo va, é boe koofo nuiti po.

³ Toḡa ḡe ma: «À woilo ma, Izilayeíe nuiti! Wo vaa za, ga wo kooi ḡo wo zili nuiti daalḡḡoma. A mina ipoteve wo-yiimave. A mina lua, wo zasu mina bali, wo-ḡigi mina zupu ti ḡaazu.

⁴ Mazḡḡo Ḣooḡḡo GALAGI wa-ḢALAGI ḡa losu wo luḡḡo, é kooi ḡo wo ve wo zili nuiti daalḡḡoma, naa ḡa a ke é wo ḡizo.»

⁵ Naa voluma, kundigḡiiti ta bḡe kooḡḡo nuiti pḡ, ti ḡe ti ma: «Nui ta ḡa wo zaama nei baa, nii é pele niine logai, é la de daalaoni? E ḡale ma ná-taazu, a va za koomave, nu ḡili ge va niine mounpa.

⁶ Nui ta ḡa wo zaama nei, nii é leezen belei leveai, é la de ma waa mounḡi ḡulani? E ḡale ma ná-taazu, a va za koomave, nu ḡili ge va ná-leezen belei ma waa mounḡi ḡula.

⁷ Nui ta ḡa wo zaama nei, nii é anzanui ta maazogai, é la de fuluni? E ḡale ma ná-taazu, a va za koomave, taḡili ge va ná-anzanu maazogai zei.»

⁸ Kundigḡiiti ta bḡe kooḡḡo nuiti pḡ mḡnḡ, ti ḡe ti ma: «Nui ta ḡa wo zaama nei, nii é luazu, ipoteveai? E ḡale ma ná-taazu, a va keḡḡeleaiti ipoteve ga bḡḡḡ ḡevele.»

⁹ Sieḡi zu kundigḡiiti ti besu da ga bḡe kooḡḡo nuiti pḡ, ta kundigḡiiti sei niina nu bulugiti unda.

¹⁰ Sieḡi zu wo liizu la taai zosu, wo bo taazeigiti ma ga, ti bḡḡḡ ve wo ya, kooḡḡo vaa mina ḡe ba.

¹¹ Ni ta vaana wo ḡisu vai wu, ti taai laalao wo ve, ta-nubuseiti kpein ta ḡe ga wa-wotigḡe nuiti, ti ḡe ga wa-luḡiti.

¹² Ta ḡelena wo ḡisu vai va, ti kooi laale wo wu, wa lati taai ma, wo sei kele su.

¹³ Ḣooḡḡo GALAGI wa-ḢALAGI ḡa dḡ wo yeezu, wa zunuiti kpein paa ga boḡa zḡkpḡi.

¹⁴ Kele anzanuiti, ta dounḡoiti, ta toganiiti, ta koozoganiiiti wa ka taazuve, wa naati kpein seḡe bḡḡḡ ve. Koozoganiiiti wa ti ḡula wo zili nuiti zea, wa naa zeḡe, Ḣooḡḡo GALAGI wa-ḢALAGI ḡa é naa veezu wo ve.

¹⁵ Zekana wa ke la ga naama laaiti kpein ti maḡḡoozaai wo va, niiti ti la bḡni naama yooi va, nii wo zeini su.

¹⁶ Kele naama laaiti ma nubuseiti, niiti Ḣooḡḡo GALAGI wa-ḢALAGI ta-yooi veai ga é ḡe wo ve ga wḡnḡ, nii kpein é yenvuzu ná, à mina tanḡpe ze vulua.

¹⁷ Wa niiti kpein suwuḡaaleve, niiti ti ga Ḣete nuiti, ta Amool nuiti, ta Kanaan nuiti, ta Feleze nuiti, ta Geve nuiti, ta Yebuse nuiti, eḡevelei Ḣooḡḡo GALAGI wa-ḢALAGI ma levei veeni la wo ya,

¹⁸ naa ḡa a ke, ti mina wo ḡala ga ta-ḡḡzḡba vaiti ti keezu, ta-ḡalagiti debi vai zu, wo va ta ḡe ti ḡevele, wo va kotoi ḡe Ḣooḡḡo GALAGI wa-ḢALAGI laalḡḡoma.

¹⁹ Sieḡi zu wo taai zeizu la kele su, suḡḡooza, aisa wo va so, à mina zoove ve maḡḡoolii zu wuluiti ba, ti waazu. Wa zoo wo ti-ma waaiti ta mi, kele à mina ti vḡ. Mazḡḡo dḡḡḡu wului la ga nubusei, nii wa li kooi loozu ma.

²⁰ Gului niiti ti la gwaa woga, nu va ma waai mi, naati nḡ ḡa wa zoo wo ti vḡ. Wa zoo wo ti zeḡe, ti ḡe ga gului, wo kooḡḡo zḡlaiti kpete ga tiye taai naa laalḡḡoma, nii wo maalatigai, wo zei ma, é kooi ḡḡḡu wo laalḡḡoma, eyesu é loo bu.

21

*Ni ta nu vaana,
nu la paa nui ḡwee*

¹ Zooi nii Ḣooḡḡo GALAGI wa-ḢALAGI feeze wo ya ga wḡnḡ, ni ta nui ta vaana ná, wo ma voomai ḡa dḡḡḡ zu, wo la nu vaa nui ḡweeni,

² wa-ḡundigḡiiti ta wa-lukpḡḡaaleve nuiti ta li naama adave, ti ná yḡḡḡu ve ḡḡḡḡ, é zo poomai vḡ be va, é zeeli maḡḡoolii ma laaiti su,

³ ti ɔe kwɛɛ nii maabuɔaai. Naama laai ma ɔundiɔiti ta nika zaa yivoi zeɔe, nii ɛ la de botii ɔɛni, unbawulu la de vilini unba.

⁴ Ta lii la kɔtudei ta vo be, nii ɛ la da ga voa eyesu ɔo, ve nu la de wozawolini na, ɔaa nu va ani vaza na. Miná ɔa ta nika yivoi ma zaai ɔoɔɔaɔe wolo na, kɔtudei wu.

⁵ Názuve ɔa zalaɔa ɔula nuiti, Levi nuiti ta maabuɔa la na va, mazɔɔo tiya ɔa ɔoɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI yiimazeɔeai ga tiye, ga ti ɔe ná-botii zu, ti da tuyai loo daaseigi zu. Tiya ɔa ti maaneai, ti kpɔe vaiti gaagula ba, ta doɔa vaiti, ta nu maawana vaiti.

⁶ Naa volu, kundiɔiti ti taai naa zu, nii deai ga maabuɔaɔe poomai va, ta yagba nika zaa yivoi maazu, nii kpɔoɔaɔe woloai kɔtudei wu.

⁷ Ti ɔe ma: «Gi-yeeiti ti la ɔɛni ga, nui nii ma ɔama vuu nua, gi ɔaazuve la faa nɔpe kaani, ɛ va lo ba, ɔa ɔe su ga zeele.

⁸ Ee, ɔoɔɔ GALAGI, da-nuɔuseiti maavaaye, Izilayele nuiti, ɛ ti unmoogai. Mina sobalala nu vaa vai ma ɔasoi la ti unma.» Pele ɔana ɔamai puai ma ɔoto gba vai a ɔe la ti ve.

⁹ Wa sobalala nu vaa vai ma ɔasoi zeɔe ɔoɔ unma ɔana, tozei wo naa ɔea, nii solegai ɔoɔɔ GALAGI ɔaazu.

Duo anzanuiti ta-vai

¹⁰ Siegi zu wo liizu la, wo koo loo wo zili nuiti ma, ɔoɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI ti lo wo yeezu, niiti wo ti ɔeezu ga duɔiti, tanisu ti zaama,

¹¹ wo zaama ta a duo anzanu vago ta ɔana, woin so, ɛ po ga ɛ ze be ga anza.

¹² Toɔa lii la ná-pelei wu. Anzanui ɔa nɔungi buye, ta ɛ zeezaingiti teve.

¹³ Toɔa ná-duo zeɔei vu, nii ɛ ɔeni koba. Toɔa ze sinigi ná-pelei wu, ɛ wolo keeɔe ta dee ta-vaa zu, alu gila daawu. Naa a levena, toɔa vile polu niina, ɛ ɔe ga sinigi, naa ɔe ga anza.

¹⁴ Su a ɔoozana, woin a zeɔena zunui ma, toɔa be ba, ɛ li ve ná neai be. Zunui la zooga ɛ va poɔi, ɔaa ɛ va do duola zu, tozei ɛ laa koba, ti ɔo faa ma.

Doun zunu mɔungiti tosuve

¹⁵ Ni anza felego a ɔena zunui ta ya, tanisu toɔa gilagi nee ve, ɛ leve zoi va. Ni ti felego ta dointi soɔona be, tanisu doun zunu mɔungi ɔe ga anzanui naa nɔnɔi, nii gola la ziimani.

¹⁶ A ɔena pogani ɔaagwea ná-doun zunuiti zoɔzu, ɛ la zooga ɛ va doun moun tosuve ve anzanui naa ná-doun zunui ya, nii gola neai be, ɛ va kula naa ná-doun zunui ya, nii gola la ziimani, ni naa ɔa ɛ ga doun mɔungi.

¹⁷ Keni anzanui naa gola la neeni be, ɛ ná-doun zunui ɔwee ga doun zunu mɔungi, ɛ pogani ma veeda felegoi ve zea, zeaɔligi kpein su. Mazɔɔo doun zunui naa ɔa ɛ ga suvikei ma mɔungi, doun moun tosuve ɔa ga toun nɔnɔ.

Doun zunui nii kpakagai

¹⁸ Ni zunui ta ɔa ná, doun zunui ta zea, kpakagai, gaazule, ɛ la ɔoloni keeɔe ta dee ve, ni ta maagolona, kee ɛ la ɔoloni,

¹⁹ keeɔe ta dee ta so, ti lii la taa ɔundiɔiti po be, taa zigidaɔe.

²⁰ Ta ɔe kundiɔiti ma: «Gi-loun zunui vete, kpakagai, gaazule, ɛ la ɔoloni gi ve, ɛ ɔea ga kologolo nu, ta doo ɔole nu.»

²¹ Ná-taazu zunuiti kpein ta so ga kɔtui, ɛ za. Wa faa ɔoi looɔula ɔana ɔoɔ zaama. Izilayele nuiti kpein ta ma wooi menina, ta lua.

Nu zelegai ma voomai ná-fai

²² Ni zunui ta a faa ɔoi ta ɔena, soloogai ga ɛ za, wo sele gului va,

²³ ma voomai maa la neeni ɛ va kpidi ɔe zeleni gului va. Wa maagulu ma yeei no, mazɔɔo nii selegai gului va, naa ɔa ga foovooi GALA gaazu. A mina zoi ɔozo, nii ɔoɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI feezu wo ve ga wɔnɔ.

22

A lua wo-wɔɔlaiti kɔligiti ba

¹ Wa wo-gɛɛloin ná-níkɛi ɓaa ná-baalagi ɗaana, toai ya, à mina gaazumaavɔɔ ɗɛ, kɛni wo lii la pɔ.

² Ni wo la zeini ada ɗila wa wo-gɛɛloin naa, maagɔozavɛ wo va, ɓaa wo la kwɛni, à li ga toganii wa-vɛɛi wu, wo makɛ ba wa-vɛɛi wu, eyɛsu é maagaaazaɗabo, názu wa fe zea.

³ Zekana wa kɛ la ga ná-soovalegi, ɓaa ná-seɗɛi, ɓaa ani nɔpɛ nɔ wo-gɛɛloin a toona ya, wo ka, à mina gaazumaavɔɔ vaa ɗɛ la.

⁴ Ni wa wo-gɛɛloin ná-soovalegi ɗaana, ɓaa ná-níkɛi, toai pelei zu, à mina ɗaazumaavɔ, wo va leve ba, wa ɓɔ ba, wo buzeɗɛ.

Tɔgiti é lo faa mɔinmɔin ba

⁵ Anzanu mina zunu zeɗɛ loo ɗɔba, zunu mina anzanu zeɗɛ loo ɗɔba, niiti kpein ti naama vai ɗɛɛzu, naati ta ga kɔzɔba nuiti ɓɔɔɗɔ GALAGI ɗaazu.

⁶ Ni wa wɔni laɗa kaana pelei zu, é gului zu, ɓaa zooi ma, ma leei vɛɛni ma ɗainti ma, ɓaa ma yivoiti, à mina ma leei ta ma yivoiti kpɔsu, wo va ti zeɗɛ.

⁷ A ɓe ma leei va, é ɗove, é li. Wa zoo wo ma yivoiti seɗɛ. Wa ziena ɗana, wo undaa ɗa nɛ, wo-zii zuɗooza.

⁸ Ni wa peɛ niine lona, kɔmavɛ ɗaanɛmɛai, kɛni wo sasai lo peɛ ɗɔmavɛ, é ɗaku ma, nu a va ɗula ná, é va loo, a zaana, ma laɗɔ a va vɛɛ wo va.

⁹ A mina ani ɗiligaa zin wa-leezen ɓelei zu, ni naa laade, nii nɔpɛ a zɔlɔna ná, leezɛinti, ta ani waai zoiti, tɔgi ɗa ɗɛ ti ma.

¹⁰ A mina nikɛ zinei ta soovale sinei ɓɔsu, wo va ti lo unbawulu ɗilagi wu, ti va wozai woli wo vɛ.

¹¹ A mina seɗɛ loo ɗɔba, nii feɛai zupuai ga baala deɗai ta gezei.

¹² Seɗɛi nii wo felevelesu ɓɔɗɔ ma, wa geze yiizayiizagi lo goizu naanigɔiti ba.

Vulu vai ma maɗɛ tanigaani

¹³ Ni zunui ta a anzanui ta zeina, ti ɓɔ faa ma, naa vɔluma, naa wɔinzeɗɛ ma,

¹⁴ é zɛɛ vaiti kpɛɛ anzanui laalɔɗɔma, é kisie ɗɔi wo, é lo ba, é ɗɛ ma: «Gè la ɗɛni ma ɓea zɛɗeni, gè fuluai ma, gè vile polu.»

¹⁵ naazu, anzanui kɛɛɗɛ ta dee ta ma ɓea vooɗi zeɗɛ, ti lii la taa ɗundiɗiiti pɔ taa zigɗidavɛ, ti-zeizuvɛ.

¹⁶ Kɛɛɗɛ ɗa ɗɛ ti ma: «Gè dɔun anzanui veeni zunui tɛi bɛ ga vului, kelɛ é maaɓoa,

¹⁷ é tɔzeida ga maaɓoa, ga wɛɛnzie nu vɛ, é la ma ɓea zɛɗeni. Kelɛ poogi vɛɛɛ, nii é dɛɛzu ga dɔun anzanui ma ɓeai ɗɛni de.» Ta maazaa kpidi ma lasuzeɗɛi zuvie taa ɗundiɗiiti gaazu, nii ɗamai vazagai su.

¹⁸ Taa ɗundiɗiiti ta zunui naa zo, ti faa la ma,

¹⁹ tɔzei é Izilayeɛle anzanu ɓeai ta maaɓoa, kɛni ti alamanii loo ma, ga wali ɗae ungila (100), é fe anzanu lounɗoi kɛɛɗɛ ya. Toɗa ye zea ga anzai eyɛsu saai, ma zobo nɔpɛ ge la mɔ ɗɛa bɛ, é va ɗɛɛ ba.

²⁰ Kelɛ tama, ni kɛɛvɛ ga gaama, anzanu lounɗoi ná-kpea vai ma vooɗi la ɗaani,

²¹ ta anzanu lounɗoi ɗula, ti to kɛɛɗɛ ná-peɛɛlavɛ, ná-taazuiti ta sɔ ga kɔtui, é za, tɔzei é etea ɗologolo faa ɗɛa Izilayeɛle nuiti saama, é kologologi ɗɛ, keai ma kɛɛɗɛ ná-peɛi wu. Pele ɗana wa faa ɗɔi laɗɗula la ɓɔɗɔ zaama, nii é wo ɗɔzɔzu.

Dakoba vaiti maɗɛ ti va

²² Ni ta zunui ta zona, é ɗa la ga anzanui é zini bɛ, ta ti felegɔ pɛ paa, zunui ta anzanui. Wa faa ɗɔi laɗɗula ɗana Izilayeɛle nuiti saama.

²³ Ni anzalopoi ta maazoge zunui ta vɛ, ta ɗomina ta zunui taɗili taazuvɛ, é la koba,

²⁴ wa li ga ti felegɔ taa zigɪdave, wo ti zɔɔ ga kɔtui, ti za. Anzanu lounɔi ɔa za, tɔɔzei ɛ la kpɛɛ looni, anɛɛ ni taazuve ve, zunui ɔa za, tɔɔzei ɛ baagɔlɛa seɪnɔɔɔi anzai ma. Wa faa nɔi loogɔla ɔana boɔɔ zaama.

²⁵ Ni dɔɔɔi zu ɔa zunui ɔomigai nɔ ga anzanu lounɔi, nii maazogai, ni a sona, ɛ la koba, zunui ɛ dakobai wogai, naa ɔila nɔ ɔa a za.

²⁶ A mina faa nɔpɛ kɛ ga anzalopoi, mazɔɔɔ ɛ la faagɔaaza faa nɔpɛ kɛɛni, nii soloogai saai ma. E boɔɔ ɔaani faagɔaagi laawu nɔ, eɔɔvelei zunu a vala la seɪnɔɔɔi va, ɛ paa.

²⁷ Anzalopoi maazogai, zunui ɔomigai da dɔɔɔi zu, ɛ kpɛɛi loove, kɛɛ nu la vaani, ɛ va bo ba.

²⁸ Ni zunui ta anzalopoi ta ta ɔomina, nii nu la de maazoni, ɛ so zee va, ɛ laa la, ti ti zo na,

²⁹ zunui daai la, naa ɔa wali ɔae vuulɔɔlugo (50) ve doun kɛɛɔɔi ya, toɔa seɔe, ɛ ɔe ga anza, tɔɔzei tɔ ɔa ɛ ma bea zɛɔeai. Kɛɛ ɛ la pilega, sii ma voloi pɛ su.

23

¹ Nu nɔpɛ ge la kɛɛɔɔi anzai tanɔpɛ seida ga anza, ɛ mina baagɔlɛa kɛɛɔɔi ma ɔana.

*Nui niiti maanɛai ga
ti ɔula maabɔgi zaama*

² Zunu nɔpɛ nii pɔɔɔɔɔɔɔɔɔ woloai, baa seɔɔɔɔɔɔɔɔɔ, naa la laa ɔoɔɔɔ GALAGI nɔ-maabɔgi zu.

³ Wɛɛn loun la laa ɔoɔɔɔ GALAGI nɔ-maabɔgi zu, anɛɛ ti-mavofodai vuusɛi ve, ɛ la laa ɔoɔɔɔ GALAGI nɔ-maabɔgi zu.

⁴ Amɔn nuiti ta Moabe nuiti ti la laa ɔoɔɔɔ GALAGI nɔ-maabɔgi zu, anɛɛ ti-mavofodai vuusɛi ve, ɛ la laa ɔoɔɔɔ GALAGI nɔ-maabɔgi zu.

⁵ E ɔe ɔana eyɛsu ɔɔ, tɔɔzei wo ɔulazuve Ezipete yooi va, ti la ɔeni vaani wo vɔ pelei zu ga bulu baa zie, kɛɛ ti Beyɔɔ nɔ-doun zunui Balaame lɛɛni ga wo laalɔɔɔma, nii ɛ ɔeni Petɔɔ, Mezopotami yooi zu, ga ɛ wo voovo.

⁶ Kɛɛ ɔoɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI la ɔeni kɛɛni, ɛ va woilo Balaame wooi ma, ɛ foovooi latini wo ve ga tuyai, mazɔɔɔ ɔoɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI wo nɛɛve ve.

⁷ Wa-eteai pɛ su, a mina yiizoolɛ ga ta-yiilei faa, baa ta-undaane vaa.

⁸ A mina Edome nuiti wɔinzeɔe, mazɔɔɔ wo-ɔɛɔlɔinti be, a mina Ezipete nuiti wɔinzeɔe, mazɔɔɔ wo ɔeni ga seikɔɔɔma nuiti ta-yooi zu,

⁹ doun zunuiti ti ti zɔɔɔsu ti-mavofodai zavasiɛi zu, naati ta zoo ti la ɔoɔɔɔ GALAGI nɔ-maabɔgi zu.

Kɔɔɔɔ nuiti puuzuve nade fai

¹⁰ Siegi zu wo liizu la kɔɔmave wo zili nuiti daalɔɔɔma, wa wa-ɔɔɔlaagɔi vuuna, a dama, wo mina faa nɔpɛ kɛ, a wo ɔɔɔɔ.

¹¹ Ni zunui ta a ɔena nɔ, ɛ ɔɔɔɔ tɔgi letemazu, maagɔɔɔɔɔ kpidii, toɔa ɔula wo-vuuzuve va, ɛ mina lɛ nɔ ga foloi.

¹² Kpɔkɔ voloi, toɔa maagba, foloi a daana, toɔa zoo niina ɛ la volu wo-vuuzuve.

¹³ Wa adave ta leve ba wo-vuuzuve voluve, eteave, minɔ ɔa wa ɔe liizu nɔ dɔɔɔ zu.

¹⁴ Kɔɔɔɔ nui ɔilagilagi ɔa sɔɔlai ta make nɔ-kasɔi zu, siegi zu maagɔlɛa da, toɔa zɛɔeai wɔ, naa volu a bɛna, ɛ nɔ-kpooi maagɔlu.

¹⁵ Mazɔɔɔ ɔoɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI ɔa ziezu wo-vuuzuve, ɛ da wo make, ɛ zobogi ve wo ve, wo pile sɔɔɔ wo zili nuiti ma. Wo-vuuzuve kpɛin maanɛɛve, ɛ nade, GALA ge mina faa zolootala nɔpɛ ka wo zaama, nii a ɔe ga zaɔu, ɛ voluave wo va.

Tɔgi ɛ lo duɔiti ba

¹⁶ Duɔi a velana, ɛ zɛɔe maligii vɔ be, ɛ va, ɛ loogɔ wo vɔ be, a mina gaagale ma volu maligii vɔ be.

¹⁷ Toɔa yɛ wo zaama wa-yooi zu, vɛ ná a nɛ bɛ, wa-laai ta zu, vɛ a ɔɛ ná gaane zu. A mina suziɔa.

Walii nui sɔbɔsu koloɔologi zu

¹⁸ Koloɔolo anzanu nɔpɛ ɔaa koloɔolo zunu nɔpɛ ge mina ɔɛ Izilayeɛle nuiti saama, galagi tanɔpɛ deɓi vaa ma.

¹⁹ Anzanui ɔaa zunui a koloɔologi ɔɛena, ti sala, à mina va ga ma walii tanɔpɛ Ɔoɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI zeɪ vɛɛi wu, minazeɔɛ daazeeli vaa zu. Mazɔɔɔ ti felegɔ pɛ ta ga kɔzɔba ani Ɔoɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔaazu.

Kuyei maalamai ba

²⁰ A mina wo-ɔɛeloin ɔata ga é maalamai la walii ma, ɔaa daamianigi ma, ɔaa ani nɔpɛ ma, nii nu a seɔɛ ga é ta la ma.

²¹ Wa zoo wo wɛɛn ɔata ga é maalamai la ma, keɛ à mina maalama ɔula wo-ɔɛeloin ya, naa ɔa a kɛ Ɔoɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI tuya loo wo vɛ, wo-yeavaiti kpein su, zooi naa zu, nii wo liizu wo seɔɛ ga wɔnɔ.

Minazeɔɛ faiti

²² Wa minazeɔɛ bona Ɔoɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI vɛ, à mina suɔooza, wo daazeeli. Mazɔɔɔ Ɔoɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔa ma ɔuyei ɔɛ wo ma, wa koto zeɔɛ ga naa.

²³ Ni wa ɔɔɔɔ zona, wo la minazeɔɛ boni, wo la koto ɔɛeni.

²⁴ Keɛ minazeɔɛ goo a ɔulana wo-laavɛ, wo bo, kɛni wo so, wo daazeeli Ɔoɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI vɛ, eɔɛvɛɛi wo kulaa la yiima, wo boga wo-laavɛ.

Siɛ vɛɛi zu laamii

²⁵ Ni wa ɔɔna wo-zeɪɔɔɔɔ ná-leezen ɔɛɛi zu, wa zoo wo ma waai ta mi, wo yiɔɔ, keɛ à mina ta vu wa-anɪɔa zu, wo va lii la.

²⁶ Ni wa ɔɔna wo-zeɪɔɔɔɔ ná-kpalagi zu, moloɪ é ga ɔɛɛɛɛɛɛ, wa zoo wo ma ɔɔɔɔɔɔ ta ɔaavolososo ga yɛɛi, keɛ à mina molo leve woɔai ɔ wo-zeɪɔɔɔɔ ná-moloɪ zu, wo va ta leve.

24

Vulu zaa vai

¹ Ni tanisu zunui ta a anzanui ta zeina, ti yɛ liizu la, wɔinzeɔɛ ma, tɔzeɪ é fai ta ɔa naa va, nii é la nɛɛni bɛ, toɔa vulu zaa zeɪɛ ɔɛɛɛ, é fe zea, é pile, é ɔula ná-pɛɛi wu,

² naa a zeɔɛna pɔ bɛ, é li, é zeɪ vɔlu zunu ɔili bɛ,

³ ni wɔin a zeɔɛna naama zunui ma, é vulu zaa zeɪɛ ɔɛɛɛ, é fe zea, é kula ná-pɛɛi wu, ɔaa zunu ɔaabelagi ná, nii é ɔɛa seini, naa za,

⁴ zunu mɔungi é pilɛni, naa la mɔ zooga é va sei ga anza, kɔzɔa vɔluma, mazɔɔɔ naa ɔa ga fai kɔzɔai Ɔoɔɔɔ GALAGI ɔaazu. A mina zooi zulaave ga kotoi, nii Ɔoɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI feezu wo vɛ ga wɔnɔ.

Tɔgi zeikɔɔgiti

⁵ Siɛɛi zu zunui anzai zeizu la ga niine, suvaa ɔa yɛ ga kɔɔɔɔ vai, daaloba woti vaa la laa unma, toɔa yɛ ná-pɛɛyɛɛɛi yeema, eyɛsu kona gila, anzai é fuluai, é naa ɔoozunɛ vai ɔɛ.

⁶ A mina wo-zeɪɔɔɔɔ ná-molo ziɔa ɔɔɔai ta etei ti felegɔ zeɔɛ vɔɔma ga kpɔunma. A mina vɔɔ ɔɛte etei ɔula zea, mazɔɔɔ wa naa ɔɛena, keɛvɛ eɔɛ wa zɛnvui ɔula zea.

⁷ Ni wa zunui ta ɔaana, é nu vului ta unmaai wo-ɔɛelointi Izilayeɛle nuiti saama, é ɔɔɔɔɔɔ zu, ɔaa é pɔɔi, kɛni unma nui naa za. Wa faa ɔɔi ɔɔɔɔɔ ɔana ɔɔɔɔ zaama.

⁸ A dama ga gee zeeɔɛi, wo naa kpein so, wo ziɛ la, nii Levi nuiti ti ga zalaɔa ɔula nuiti ti wo ɔalasɔ da. Wa devei naati so, wo ziɛ ga tiye, nii gɛ feeni ti ya.

⁹ A ɖize naa zu, nii Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI kɛni ga Miliyame, wo ɖɛai ma siei wosu, wo ɖulaai ma Ezipete yooi va.

¹⁰ Wa kuyei vɛɛna wo-zeiɖɔɖɔi ma, à mina le ná-pelei wu, wo va ma ɖounma ani zeɖe,

¹¹ wa kuye zo nui maaboun eteave, é va ga ná-kpounma anii wo vɔ eteave.

¹² Ni bala nui ve, é ná-seɖe wolai veai wo ya ga kpounmai, aisa wo va la, kɛni wo ná-kpounma anii ɖaafale ma, wo fe zea.

¹³ A mina be tevesu pɔ pa, foloi a ɖɛna daa, naa ɖa a ke a ɖɛna laa, é pɛɛ ɖɔɖɔ ma, é tuya loo wo vɛ. Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI ɖa naama vai leve wo vɛ ga telebodai.

¹⁴ A mina tooma vaa ɖe ga zeɔɔnaka nui, ɖaa maanɔɖɔ nui, wo va ná-folo wotii ma zalai ɖologolo, é ɖɛni ga Izilayele nu, ɖaa seikɔɖɔma nui nii é zeini wo zaama, wa-yooi zu.

¹⁵ Kɛni wo salai ve zea, folo-o-folo aisa foloi va da, mazɔɔ toɖa ga zeɔɔnaka nui, kpalave ga zalai ɔɔɔ fai. Ni naa laade, toɖa kpee loo Gɔɔɖɔ GALAGI woizu wo laalɔɖɔma, ma ɖotoi ɖa la wo unma.

¹⁶ Nu la doun kɛɖɛiti paa ti-lointi ta-ɖoto ɖɛai vaa zu, nu la dointi paa ti ɔɔɔ nui ta-ɖoto ɖɛai vaa zu. Eɛ gilagilagi ɖa za tɔ ɖɔɖɔi ná-kotoi vaa zu, nii é kɛai.

¹⁷ A mina tukpɔɖaaleve ga zeelɔɔɖɔzu, wo va seikɔɖɔma nui lɔ, ɖaa podoin. A mina poanzai ná-seɖe zo ga kpounma.

¹⁸ A ɖize su ga wo ɖɛni ga duɔiti Ezipete yooi zu, Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI wo unmaɔni. Naa ɖa é kɛa, gè devei nii veezu ga wo zie la.

¹⁹ Siegi zu wo moloi levezu la wa-ɖalagave, wa yeemana molo ɖilii ta ma kpalagi zu, à mina ɖale ma, wo va seɖe. A ze ná. Toɖa ye ná seikɔɖɔma nui be, ta podointi, ta poanzaiti, naa ɖa a ke Gɔɔɖɔ GALAGI tuya loo wo vɛ, fai kpein su wo kɛɛzu.

²⁰ Wa wolive wului ma waai loɖana ga, à mina zie vɔgi zu, niiti ti yeɖai ma bekegiti ga, naati ta ɖe ga seikɔɖɔma nui tɔnɔ, ta podointi, ta poanzaiti.

²¹ Zenɔ ɖana, siegi zu wo lezeinti kulazu la, à mina ɖale ma vɔgi zu, wo va ma ɖɔpɔgi mɔtaiti kula, niiti ti yeɖai ma bekegiti ba, naa ɖa ɖe ga seikɔɖɔma nui tɔnɔ, ta podointi, ta poanzaiti.

²² A ɖize su ga wo ɖɛni ga duɔiti Ezipete yooi zu. Naa ɖa é ba, gè devei nii veezu wo ya, ga wo so, wo zie la.

25

¹ Kpɔɛ a ɖɛna zunu felegɔiti ɔɖɔzu, ta li tukpɔɖaalevezuve, ɔi peai, faa la ɖɛa naa va, sɔba nui veelala.

² Ni maanɛɛve ga é loɖa, tukpɔɖaaleve nui ɖa pɛɛ zooi ma, é doɖa pee nui ɖaazu ga kpakɔ ɖe tieɖi, nii soloogai ná-faa ɖologologi ma.

³ Kɛɛ é la loɖaa, é va ɖude kpakɔ ɖe vuunaanigɔi (40) maazu, ti va ye doɖazu, ti va poova ma gola, wo va wo-ɖɛloin ɖaazu unfe seɖe.

⁴ A mina nikel laave ɖili, a ɖɛna moloi ɖaalaa ga.

*Poanza zeɛ vai,
nii é la de doun ɔɔɔni*

⁵ Gɛɖɛlointi ta zeina ada ɖila, gilagi za, é la doun zunu yenii, nii saai, naa anzai la ɖula koi va, é va zeɛ nu ɖili be, kɛɛ kɛɖɛloin ɖa vile polu, é sei ga anza, é kɛɖɛloin vai laazeeli.

⁶ Doun zunu maungi anzanui naa ɔɔɔsu, toɖa leve ga kɛɖɛloin saai naa ná-doun zunui, naa ɖa a ke daaseigi naa mina loo ya Izilayele nui saama.

⁷ Ni wɔin la zunui naa ma ga é va nimɔɖɔi zeɛ, anzanui ɖa li taa ɖundigɛiti pɔ be taa zigɔɔave, é ɖe ti ma: «Nimɔɖɔi ɖɛɛve ga é mina kɛɖɛloin laaseigi ye Izilayele nui saama, é la pɔ é va sɛi, nɛi gè ga nimɔɖɔi.»

⁸ Taa ɖundigɛiti ta toli, ti ɖɔɛ pɔ. Ni a lona kpaan, é ɖe ma: «Gè la pɔ gè va seɖe,»

⁹ nimɔɔɔi ɔa maabuɔa ba taa ɔundiɔiti gaazu, ɛ naa ná-savalagi ɔula kɔɔɔ va, ɛ laaɔɔi vu gaazu. Toɔa bo, ɛ woɔɔula la, ɛ ɔe ma: «Zunui nii ɛ la pɔ ga keeɔɔloin ná-pelei ɔaa va lo, naama nui ɔa ɔe ga nii ɔevelei.»

¹⁰ Daaseigi ɔa ve ba Izilaye nuiti saama ga: «Zunui nii kɔɔɔa zavalagi ɔulaai kɔɔɔa, naa ná-pelei.»

Nepi lɔgi

¹¹ Siɛgi zu zunu felegɔiti ti nepii ɔɔzu la, ni gilagi anzai a maabuɔana ti va, ɛ ɔe ɛ sinigi ɔula zɔi ya, naa ɔe doɔazu, anzanui naa a yeemaalena, ɛ zunui zo tuɔɔ,

¹² wa zeei leve ba. A mina maawɔingɔa.

Zee ɔɔɔɔganiiti

¹³ Kilo ɔɔtui ma zii felegɔ mina ɔe wo ya wa-bɔɔi zu, gilagi wui, zɔi wupɛgi veɔa.

¹⁴ Kɔɔɔ ganii ma zii felegɔ mina ɔe wo ya wa-velei wu, gilagi wola wɔɔɔ, zɔi wola loi.

¹⁵ Kilo ɔɔtui ta kɔɔɔ ganii, niiti ta ɔe wo ya, kenii ti zɔle, ti zoloo su kpein nɔ, naa ɔa a ke wo-zii zuɔooza naama yooi zu, nii ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI feezu wo ve.

¹⁶ Mazɔɔ nu nɔpe ɛ ziezu ɔana, nu nɔpe ɛ yaava vai naa ɔeezu, naama nui ɔa ga kɔzɔba nu ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ɔaazu.

Amaleke nuiti ta-vai

¹⁷ A ɔize su velei Amaleke nuiti ti wo zoni da pelei zu, wo ɔulazuve Ezipete yooi zu,

¹⁸ velei ti vilɛni la wo volu, ti voluzu nuiti so, fike la ɔeni wo zu, wo bɔɔai, tɔzei ti la ɔeni luazu GALA ba.

¹⁹ Siɛgi zu ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI dooɔ feezu la wo ve, ɛ wo ɔula wo zili nuiti zea, ti wo-maagoolii zu, zooi naa zu ɛ feezu wo ve ga wɔnɔ, à Amaleke nuiti ma zuwu ɔaaleve geegɔlɔgi wu, ti-laaseigi bale, ta-ɔisiei nele. A mina yeema naa ma pa, wo ke.

26

Minazeɔe zooi zu wulu waa mɔungiti

¹ Siɛgi zu wo zeelizu la naama yooi zu, nii ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI feezu wo ve ga wɔnɔ, siɛgi zu wo seɔezu la, wo zeii ná,

² wo ɔilagilagi ɔa ta zeɔe zooi ma lɔnɔ mɔungi va, ɛ vaazu sɔlɔɔsu zooi naa zu, nii ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI feezu wo ya, toɔa ti vu kpɔlɔgi zu, ɛ li ve ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI yeelosu ná va ga daaseigi ɔe ná.

³ Toɔa li, ɛ zalaɔa ɔula nui ɔa, nii ɛ botii zu naama ziegi zu, ɛ ɔe ma: «Nà deezu za ga ɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI ga gè la zooi naa zu, nii ɔɔɔɔ GALAGI ɔonani ade-memɛwolani be ná-faa zu, ga ɛ fe de ve.»

⁴ Zalaɔa ɔula nui ɔa kpɔlɔgi ɔula zea, ɛ sei ɔɔɔɔ GALAGI ná-zalaɔa ɔulazuve ɔakalave.

⁵ Zunui ɔa bɔe ɔɔɔɔ GALAGI ná-GALAGI ɔaazu, ɛ ɔe ma: «Kèwola ɔeni ga Alame nui, siezie nu, ɛ yeini Ezipete yooi zu ga nu bulu ko nɔ, ɛ zeii ná, ti ɔe ga zii wola ná, ti zɛbe, ti wola mɔin.

⁶ Kele Ezipete nuiti ti gi zopele nɔuni, ti gi wɔinzeɔe, ti gi lo duɔla ɔaa golai zu.

⁷ Názu ɔa gi kpee looni la ɔɔɔɔ GALAGI woizu, gi-memɛwolani ta-GALAGI. E gi ɔala gooiti menini, ɛ gá-maawɔin ɔa, ta gá-bɔɔi, ta gá-voluɔulai,

⁸ ɛ gi ɔulani Ezipete va ga ná-zeegaaɔaai, naa ɔeni ga kiteve vaa wola Ezipete nuiti be, ta poogiti, ta laavɔɔ vaiti.

⁹ Naa volu, ɛ loni gi luɔɔ, ɛ va ga giye niima yooi zu, ɛ zooi nii ve gi ve ga faanɛɛ, ve nɔnɔi ta kɔin gulɔi voovaai ná.

¹⁰ Naa ɔa ɛ ba, ee, ɔɔɔɔ GALAGI, gè vaa ɛ vɔ za ga zooi ná-tɔnɔ mɔungiti, zooi nii ɛ fea bè.» Naa voluma, toɔa kpɔlɔgi zeii ɔɔɔɔ GALAGI ná-GALAGI ɔakala, ɛ nɔko bu.

¹¹ Naa volu, wa ɔ̃oozunɛ, wa Levi nuiti, ta seikɔ̃ɔma nuiti ti wo zaama, ani vagɔ̃iti kpein su, nii ɔ̃ooɔ̃ GALAGI wa-ƐALAGI fea wo vɛ, wa wa-veɛyɛgeiti.

Kona savagɔ vuusieiti

¹² Siegi zu wo besu la ga wo-zɔɔɔ ganiiti kpein ma vuusieɪ zeɣe ba, konagi zavasieɪ ma, puusieɪ ɔ̃onagi ma, wa feena Levi nuiti zea, ta seikɔ̃ɔma nuiti ti wo zaama, ta podointi, ta poanzaiti, ti ani zɔɔɔ, ti mi, ti yiɔ̃ɔ, vɛ wo zeini ná,

¹³ naazu, wa nii wo ɔ̃ooɔ̃ GALAGI wa-ƐALAGI ɣaazu, wo ɣe ma: «Nii kpein é ga ɔ̃nɔ ná-pelei wu, gè naa ɣula ná, gè fe Levi nuiti zea, ta seikɔ̃ɔma nuiti, ta podointi, ta poanzaiti, é zoloo deveiti kpein ma, é feeni zèa. Gè la ɔ̃a-leveiti taɣila kpala kologoloni, ɔ̃aa gè va yeema ta ma.

¹⁴ Gè la puusieɪ nii ta zeɣeni ba, gè va mi saa wɔɔ wo faa zu, gè la ta zeɣeni ba, siegi zu kɔ̃zɔa ɣeni de la, gè la ta veeni ɔ̃vɛ ya. Gè ɔ̃ooɔ̃ GALAGI ná-ƐALAGI wooi zoge, gè zie ga ɔ̃a-leveiti kpein, é ti veeni zèa.

¹⁵ Ye geezuve, é ɣaazulo è-zeizu naɣegai va, geeɣɔ̃lɔgi ungave, tuya loo ɔ̃a-nuɔ̃useiti be, Izilayeɪle nuiti, ta zooi nii è feai gi vɛ, eɣevelei è ma ɣonai woni la gi-memewolani be, zooi vɛ nɔ̃nɔi ta kɔ̃in gulɔi voovaai ná.»

Minazeɣe goo ɣaabelagi

¹⁶ Za, ɔ̃ooɔ̃ GALAGI wa-ƐALAGI ɣa ɔ̃ɛzu wo vɔ, ga wo ná-deveiti so, ta ná-tɔgiti. Wa ɣolo ti vɛ, wo ti zo ga yiimave pe, ta wo-yenvui pe.

¹⁷ Wo minazeɣea za ɔ̃ooɔ̃ GALAGI vɛ, ga toɣa ɣe ga wa-ƐALAGI, ta wa zie ga pelei naa, nii é ɔ̃ea ga woye, wo ziima vaiti ke, wo ɣolo ná-deveiti ta ná-tɔgiti be, wo woilo gooi ma.

¹⁸ ɔ̃ooɔ̃ GALAGI letemazu, é minazeɣea wo vɛ za, ga wa ɣe be ga nuɔ̃useiti ti wola vizɔgai, niiti ti ɣolozu ná-deveiti be.

¹⁹ Ungo, ɔ̃ooɔ̃ GALAGI wa-ƐALAGI ɣa pɔ wo yeeleve ziiti pe ba, é ti ɣetɛai, wo lɛbiyai zɔɔɔ, wo-lɔɣɔi ɣula, wo-losuve wɔɔɔ, wo ɣe ga nuɔ̃useiti ti naɣegai be, eɣevelei é boni la.

Minazeɣegi Niinɛ Vai

27

(27:1–28:68)

Tɔgi zeve vai

¹ Nuɔ̃useiti ta-ɣewolaiti ti vileni Moize volu, é tɔgi veeni Izilayeɪle nuiti zea, é ɣe ti ma: Wa deveiti kpein so, nii gè feezu wo ya za.

² Foloi wa Zuluden buɣe la, wo lɔ zooi naa zu, nii ɔ̃ooɔ̃ GALAGI wa-ƐALAGI feezu wo vɛ, wa kɔtu ɔ̃aazagi ma zigigi ɣaale ba, wo kobegi zie ma.

³ Wa zie wolai buɣena, wo tɔ gooi kpein seve kɔtui naati ma. Wa lɔ ɣana naama yooi zu, nii ɔ̃ooɔ̃ GALAGI wa-ƐALAGI feezu wo vɛ, vɛ nɔ̃nɔi ta kɔ̃in gulɔi voovaai ná, eɣevelei ɔ̃ooɔ̃ GALAGI, wo-memewolani ta-ƐALAGI minazeɣeni la wo vɛ.

⁴ Wa Zuluden buɣena, wa kɔtu zigigi lo Eɔale gizei ma, eɣevelei gè ma levei veezu la wo ya za, wo kobegi zie ti ma.

⁵ Naama adave nɔ ɣa wo zalaɣa ɣulazuve losu ná ɔ̃ooɔ̃ GALAGI wa-ƐALAGI vɛ, ga kɔtuiti, nii kɔlu ani la de vɔɔɣuni ba.

⁶ A mina ɔ̃ooɔ̃ GALAGI wa-ƐALAGI ná-zalaɣa ɣulazuve lo ga kɔtu zaɣaai. Wa gala zalaɣaiti kula be naama zalaɣa ɣulazuve.

⁷ Wa ziilei zalaɣaiti kula, wo naa mi náve nɔ, wo ɔ̃oozunɛ ɔ̃ooɔ̃ GALAGI wa-ƐALAGI ɣaazu.

⁸ Wa niima lɔ gooitɔ kpein seve kɔtu zigigi ma ga pagɔ, nu ɔ̃a zoo é kala ga pagɔ.

⁹ Naa vɔluma, Levi nuiti ti ga zalaɖa ɖula nuiti ti vilɛni Moize vɔlu, ɛ ɔɛni mɔnɔ Izilayɛle nuiti kpein pɔ, ɛ ɖɛ ti ma: Izilayɛle nuɔuseiti, ɔ maagɛ kpɔ, wo woilo! Za, wo ɖɛa ga Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI ná-nuɔuseiti.

¹⁰ A ɖɔlo deɖemu Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI laawooi vɛ. A ná-deveiti so kpaan, ta ná-tɔgiti gè ti veezu wo ya za.

¹¹ Naama volo ná nɔ ɖa Moize niima levei veeni la nuɔuseiti zea, ɛ ɖɛ ti ma:

¹² Siɛgi zu wo Zuludɛn ɔudezu la, Simiyɔn ná-bolodamaiti, ta Levi nɔnɔiti, ta Zuda nɔnɔiti, ta Isakaal nɔnɔiti, ta Zozɛfe nɔnɔiti, ta Benzamɛn nɔnɔiti, ta lo Galizime gizeɪ ma, ti tuyai loo nuɔuseiti bɛ.

¹³ Luɔɛn ná-bolodamaiti, ta Gade nɔnɔiti, ta Aseɛl nɔnɔiti, ta Zaɔulɔn nɔnɔiti, ta Dan nɔnɔiti, ta Nɛfetali nɔnɔiti, ta lo Eɔale gizeɪ ma, ti foovooi loo.

Foovooiti

¹⁴ Levi nuiti ta kpɔɛi zeɖe, ti bo Izilayɛle nuiti ma ga woo wola, ti ɖɛ ma:

¹⁵ «Foovoo nu ɖa ga nui naa, nii ɛ kɔɔɖɔ ganigi ta ɔɛɛzu, ɛ pɔnɛ, ɔaa ɛ vololibai ɔɛɛzu ga kɔlu ɖaawuungai, ga ɛ to ada maalɔɖuɔai ta zu, naa ɖɛɖala ani ɔɛɛaiti, ta ga kɔzɔba ani Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI ɖaazu.» Nuɔusei kpein ka ɖɛ ma: «Amina!»

¹⁶ «Foovoo nu ɖa ga naa, zɔi ɛ ɔaagɔlazu kɛɛɖɛ ta dee ma.» Nuɔusei kpein ka ɖɛ ma: «Amina!»

¹⁷ «Foovoo nu ɖa ga naa, zɔi ɛ ti ɖwɛpelemavɛ ma ɖɔtui zeɖezu daazu ta seɪnɔɖɔi, ɛ ta vili vɔ pelei zu.» Nuɔusei kpein ka ɖɛ ma: «Amina!»

¹⁸ «Foovoo nu ɖa ga naa, zɔi a gaazuɖɔle nui ɖaka.» Nuɔusei kpein ka ɖɛ ma: «Amina!»

¹⁹ «Foovoo nu ɖa ga naa, zɔi ɛ tukpɔɖaaleve vai maavesu seikɔɖɔma nui laalɔɖɔma, ɔaa podoin, ɔaa poanzai.» Nuɔusei kpein ka ɖɛ ma: «Amina!»

²⁰ «Foovoo nu ɖa ga naa, zɔi a la ga kɛɛɖɛ anzai ta, mazɔlɔ ɛ ɔaagɔla kɛɛɖɛ ma.» Nuɔusei kpein ka ɖɛ ma: «Amina!»

²¹ «Foovoo nu ɖa ga naa, zɔi a la ga suai ma zii nɔpɛ.» Nuɔusei kpein ka ɖɛ ma: «Amina!»

²² «Foovoo nu ɖa ga naa, zɔi a la ga baazeelai, kɛɛɖɛ ná-doun anzanui, ɔaa dee ná-doun anzanui.» Nuɔusei kpein ka ɖɛ ma: «Amina!»

²³ «Foovoo nu ɖa ga naa, zɔi a la ga mɔɛin.» Nuɔusei kpein ka ɖɛ ma: «Amina!»

²⁴ «Foovoo nu ɖa ga naa, zɔi ɛ seɪnɔɖɔi vaazu dɔɔɖuzu.» Nuɔusei kpein ka ɖɛ ma: «Amina!»

²⁵ «Foovoo nu ɖa ga naa, zɔi a lobɛani zo, ga ɛ sɔbalala nui vaa.» Nuɔusei kpein ka ɖɛ ma: «Amina!»

²⁶ «Foovoo nu ɖa ga naa, zɔi nɔpɛ ɛ la ɖɛ unfema veeni tɔ gooi niiti bɛ, ɛ ti zo yɔɔɖɛ, ɛ la zieni ga tiye.» Nuɔusei kpein ka ɖɛ ma: «Amina!»

28

Tuya loo vaiti

(Levi Nuiti 26:3-13;

Tɔ Seveɪ Velesiɛi 7:12-24)

¹ Ni wa ɖolona ga pagɔ Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI vɛ, wo ná-deveiti so, wo zie ga tiye, niiti gè ti veezu wo ya za, Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI ɖa wo ɖɛ ga ma mɔungi, wo wɔlɔ ziiiti kpein ba eteai zu.

² Ni wa ɖolona Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI vɛ, wɛɛ tuyaiti ba, ɛ vaazu ti loozu wo vɛ:

³ Toɖa tuya loo wo vɛ taazu vɛ, ta balaɖai zu.

⁴ Toɖa tuya loo wo vɛ, ɛ doun mɔinmɔin fe wo ya, ɛ daamianigi ve wo ya ga bɔlɔa, ɛ wa-nikɛiti gaawɔlɔ, ta wa-vaalagiti, ta wa-woliiti.

⁵ Toɖa tuya loo wa-ɔɔlɔgiti ta wa-ɔaɖa ligiiti ma.

⁶ Toɖa tuya loo wo vɛ, wa ɖɛna lia, ta wa ɖɛna vaa.

⁷ Gɔɔɖɔ GALAGI ɖa wo zili nuiti suvaza, ta vaana laalɛɛzu wo wu. Ta zie ga pele ɖila nɔ, ta ɖɛna vaa wo laalɔɖɔma, kɛɛ ta vela wo va, ti li ga pele lɔfela.

⁸ Gooḡo GALAGI ḡa tuya loo wo ve, é molo ḡotaiti daave, wo bōḡo zolō wo-yeavai pe su. Ungo, Gooḡo GALAGI wa-ḡALAGI ḡa tuya loo wo ve zooi naa zu, nii é feezu wo ve.

⁹ Ni wa ḡolona Gooḡo GALAGI wa-ḡALAGI ná-deveiti be, wo zie ga pelei naati, é ti lea ga woye, toḡa wo ḡe ga ná-nubuseiti ti ḡadegai be, eḡevelei é minazegeni la.

¹⁰ Eteai zu nubuseiti kpein ta ka ga Gooḡo GALAGI laaseigi ḡa wosu wo ve. Ta unfema ve wo ve.

¹¹ Gooḡo GALAGI ḡa ani vagōi kpein gaavōni wo ve, zooi naa zu, nii é minazegēa, é ḡona ma vaa zu wo-mēmewolani be, ga é fe wo ya: Toḡa doun mōinmōin fe wo ya, wa-loganiiti ti buḡu, ti mōin, é daamianigi ve wo ya ga bōlōa.

¹² Gooḡo GALAGI ḡa ná-naavolo makesu vagōi laalao wo ve, geezuve, é tonai vu wa-yooi zu ma yeeḡeḡalai ma, é tuya loo botii kpein ma, nii wo-yeei keezu. Wa kuyei veē zou mōinmōin ma, kele wa bōḡōi wo bēde la ḡea ba ga wo kuye zegē.

¹³ Gooḡo GALAGI ḡa tosu mōungi ve wo ya ziiti kpein saama, wo la ḡea ga ma ḡaabela. Wa ye lōni velelave nō, wo la yeida bu, ni nō wa woilosu Gooḡo GALAGI wa-ḡALAGI ná-deveiti ma, gē ti veezu wo ya za, wo ḡolo ti ve, wo zie ga tiye,

¹⁴ wo mina zegē gila kpala ba, devei nii kpein gē feai wo ya za, wo mina ḡili gala kiligiti ba, wo va ti lēbi.

Foovooi taḡiligaa

(Levi Nuiti 26:14-46)

¹⁵ Kele ni wo la ḡe ḡoloni Gooḡo GALAGI wa-ḡALAGI ve, ni wo la ḡaabaani, wo va ná-deveiti ta ná-tōgiti so, wo va zie ga tiye, niiti gē ti veezu wo ya za, wele foovooiti ba, ti vaazu zeelizu wo ma:

¹⁶ Toḡa wo ḡoto taazuve, ta balaḡai zu.

¹⁷ Toḡa wa-bōlōgiti ta wa-baḡa ligiiti koto.

¹⁸ Toḡa wo ḡoto, é la doun mōinmōin fea wo ya, é va daamianigi ve wo ya ga bōlōa, é va wa-nikeiti gaawōlō, ta wa-vaalagiti, ta wa-woliiti.

¹⁹ Toḡa wo ḡoto, wa ḡena lia, ta wa ḡena vaa.

²⁰ Gooḡo GALAGI ḡa yeebe maanōḡōi va, é va wo laalōḡoma, ta faazupui, ta wo ḡologolo fai, fai kpein su wa ḡe keezu, eyesu wo ḡologolo metu, su la ḡooza wo nele, tōzei wo ḡelea ba, wo faa ḡōiti ke.

²¹ Gooḡo GALAGI ḡa dōfo zeebei ḡili wo va, nii a wo-ma zuwu ḡaaleve zooi naa zu, nii wo vaazu sōlōsu ga wōnō.

²² Toḡa wo bōlō ga kōsō kolegi, kōlōkpadimai, ta kpōlōbōlōgi ma zii pe. Toḡa fōvōgi vili wa-balagiti su, ta siinziin ganigiti ta-zeebei. Naama maanōḡōiti kpein ta vile wo volu, eyesu wo undavili.

²³ Geeḡōlōgi é wo maazuve, naa ḡa baa eḡe kōlu bōigi, zooi wo ma, naa baa eḡe kōlui.

²⁴ Gooḡo GALAGI ḡa fufiligi ta ḡaḡaegi leve wa-yooi zu tonai vōtogi zu, naati ka ta ḡe vuuzu wo ma, ti zegē geezuve, eyesu wo-ma zuwu ḡaaleve.

²⁵ Toḡa va bu, wo bize wo zili nuiti ba, ni wa ziena ga pele ḡila nō, wo ḡa li ti laalōḡoma, pele lōfela ḡa wa vela la ti va. Fai niiti ta ḡe zeelizu wo ma, naati ta eteai ma masadaiti kpein maalua.

²⁶ Wo-ma vōomaiti ta ḡe ga wōniiti ta dōbō zuaiti daamianigi, nu nōpe ge la vaa, é va ti niikpi wo maazu.

²⁷ Gooḡo GALAGI ḡa divologi lo wo va, eḡevelei é ḡeni la ga Ezipete nuiti, ta puzēḡulagi, ta dōḡōi, ta maaḡelegi niiti ti la zalea.

²⁸ Toḡa titi seebei vili wo ma, ta gaazuḡolei, ta ḡimalalai,

²⁹ wo ḡa yeeve mēmē foloi, eḡevelei gaazuḡole nuiti ta ḡa ke la kpidii zu. Wo-ḡe vai tanōpe su la bētea. Yeenōpe, kēni nō nuiti ti ḡa loo wo ma, ti wo yeabale, nu nōpe ge la bōga wo va, é va wo maalobo.

³⁰ Ni zunui ta a anzalopo maazona, zunui taḡili ka naa bea. Nui ta a peḡe lona, taḡili ka a zei naa wu. Nui ta a kpele levena, to bōḡi la ma waai ta mia.

³¹ Ta wa-nikeiti paa wo ḡaazu, keḡe wo la ma zuai tanope mia. Ta wa-zoovalegiti unma wo ḡaazu, wo la sōḡa volu neḡein. Wo zili nui ta wa-vaalagiti ta wa-woliiti kula wo ya, nu nōpe ge la bōga wo va.

³² Wo-loun zunuiti ta wo-loun anzanuiti ta lo zii ḡiligiti zeezu, wa ḡe naa ḡaazu, ti woin da wo zo, keḡe wo la zooga wo va faa nōpe ke.

³³ Zii wo la kwēē, naa ḡa a wa-yooi ma lōnōgi mi, ta botii kpein wo kēēzu, naama lōnōgiti, nui ta ḡe nō loozu wo ma ḡo, ti da wo ḡologolo.

³⁴ Naama vaiti ta ḡena ḡea wo ḡaazu, wo da ti ḡa, wo-ḡigi ḡa ḡula wo ya.

³⁵ Ḣoḡḡ GALAGI ḡa divologi lo wo-niibiiti ba, ta wo-balaiti, toḡa lo wo-busei kpein ba, é zo wo-ḡḡḡave, é le wōungi zu, nii é la ḡedega eyesu pe.

³⁶ Ḣoḡḡ GALAGI ḡa wo lo duḡlai zu, wa wa-masagi wa sei bōḡo unda, wo li zii ta zaama, nii wa-o, wo-mēmewolani-yo, wo la ḡeni kwēē neḡein. Wa lo gala kiligiti dēbi vai zu, niiti ti ga guluiti, ta kōtuiti.

³⁷ Nuḡuseiti kpein Ḣoḡḡ GALAGI a li ga woye ti vo be, wa-vai ḡa ti laavō, wo ḡe ti ve ga faalaalii, ti da neḡḡula wo zu.

³⁸ Wa ani zuwu mōinmōin faza wa-balagi zu, keḡe tago nō ḡa wa sōḡo, mazōḡo kotogiti ta ti pe kologolo.

³⁹ Wa leezen beleiti teve, wo boti ḡe ti zu, keḡe wo la dōo zōḡaga ba, wo va kpōle, wo la ma waa ḡila kpala sōḡaga, wo va kula, mazōḡo belekpelegiti ta ti pe mi.

⁴⁰ Wolive wului ḡa ḡe wa-yooi ḡa ná pe, keḡe wo la gulō zōḡaga ma waai va ga mōinda, anēē nii wa ḡe siezu bōḡo ma, mazōḡo wa-wolive ma vuai ḡa a ḡe vuuzu ya.

⁴¹ Wa doun zunuiti ta doun anzanuiti sōḡo, keḡe ti la ḡea ga wōnō, mazōḡo ta ti lo duḡlai zu.

⁴² Kotogiti ta wa-wuluiti kpein gaami, ta zooi ḡaa lufaiti.

⁴³ Seikōḡoma nui ta ḡe wo zaama, ti-losuve ḡa li ga wōḡḡa wōnōi va, wōun wa ye nō yeizu bu ḡo.

⁴⁴ Tiya ḡa ta ḡe kuyei veezu wo ma, keḡe wōun wo la ani nōpe sōḡaga, wo va kuye vee ti ma. Ta ḡe wo luḡo, wo ḡe ga ti voluvelei.

⁴⁵ Naama voovooi kpein ka la wo unma, é vile wo volu, é wo zo, eyesu wo-ma zuwu ḡaaleve, tōzei wo la ḡolozu Ḣoḡḡ GALAGI wa-ḢALAGI ve, wo va ná-deveiti so, ta ná-tōgiti, niiti é ti veeni wo ya.

⁴⁶ Ta ḡe wo ve wa wo-mavofodaiti ga poogiti ta maaḡele vaiti, wa ḡi sōḡo ga ti maavele.

⁴⁷ Tōzei wo la botii ḡēni Ḣoḡḡ GALAGI wa-ḢALAGI ve ga koozunēēi, wo-yiimave va zōle, siegi zu anii pe ge ḡea voovani la wo ya,

⁴⁸ wo zili nui Ḣoḡḡ GALAGI ti levesu wo laalōḡoma, wa botii ḡe ti yeezu, pului zaama, ta kpōle woin, wo ḡe seḡe veeḡoi zu, wo vala anii kpein ma, unbawului nii é ga kōlu gelei, naa ḡa ta pili wo ḡōba, eyesu wo-ma zuwu ḡaaleve.

⁴⁹ Ḣoḡḡ GALAGI ḡa va ga zii ta wo laalōḡoma, é zeḡe ḡoozama, zou bela ga, nii wo la daawooi menisu, toḡa loo wo ma, eḡe kōḡei a ḡe loozu ná-daamianigi ma.

⁵⁰ Toḡa ḡe ga zii ná, zunuiti ti su, ti ḡaazumaavōai, ti la unfema vea kewola wōḡo ve, ti la dōungo maawōingaa.

⁵¹ Ta wa-loganiiti mi, ta wa-yooi vaalōnōgiti, eyesu ti wo-ma zuwu ḡaaleve. Wa za ga pului, mazōḡo ti la molo yeḡa wo ya, ḡaa dōoi, ḡaa guloi, ḡaa nikeiti, ḡaa baalagiti, ḡaa boliiti, eyesu ti wo pe wo undaavili.

⁵² Ta wa-laaiti sei keḡe su, eyesu siḡi gaḡḡoozagiti wo ḡigi ti va, naati ti loo bu, wa-yooi zu ná pe, ta wa-laaiti kpein sei keḡe su zooi zu ná pe, nii Ḣoḡḡ GALAGI wa-ḢALAGI feezu wo ve.

⁵³ Siɛgi pɛ daawu wo zeidai la kɛɛ su, wo zili nuiti ta yɛ ɔɔizu wo la, eyɛsu voluɖulai naa zu, wo ɖa wo-lointi mi, ungo, wa wo-loun zunuiti ta wo-loun anzanuiti ma zuaiti mi, niiti Gooɖo GALAGI wa-GALAGI vaazu ti veezu wo vɛ.

⁵⁴ Zunui nii ná-fai wola ɖaaneai wo zaama, naa ɖa wɛɛ kɛɛɖeloin va ga ɲɔɖa, ta nɛɛɛɛ anzaɪ, ta doin niiti ta yɛ dɛ zea,

⁵⁵ ga é mina ná-dointi ma zuai ta ve ti tanɔpɛ zea, make vai zu bɛ ga tɔ ɔɔɖɔi ná-daamianigi, mazɔɔɔ ani nɔpɛ ge la mɔ zea, tɔɔzei voluɖulai va, wo zili nuiti ta da wo ma, ga wa-laaiti kpein sei vai va kɛɛ su.

⁵⁶ Anzanui nii ná-fai wola ɖaaneai wo zaama, é la ɖɛni zoosu é va ɖɔɖɔave vɛɛ zou ɲakai ma, naa ɖa ɖaazu ɲɔi lo nɛɛɛɛ zinigi va, ta ná-doun zunui, ta ná-doun anzanui,

⁵⁷ mazɔɔɔ toɖa wɔin ga é doun ɲɛgi ta doun laɖagi mi dɔɔɖuzu, nii é sɔɔɔgai, wɔin galui leveai nɔ feya, tɔɔzei voluɖulai va, wo zili nuiti ta da wo ma, ga wa-laaiti kpein maalati fai.

⁵⁸ Ni wo la tɔ gooi tɛiti kpein soni, ti sevei zu, wo va zie ga tiye, wo va naa lɛbi, nii lɛbiyai bɛ, maayikiai, Gooɖo GALAGI wa-GALAGI,

⁵⁹ Gooɖo GALAGI ɖa wo loɖa ga laavɔɔ vai, wa wo-mavofodaiti, ga dɔɖo zeeɖeiti ta ɖili wo ma, ta seeɖe ɲɔiti ta ɖili wo ma.

⁶⁰ Dɔɖo zeeɖe kpein é pɛɛni Ezipete nuiti ba, wo ɖɛni luazu ti va. Toɖa naa kpein pɛɛ wo va.

⁶¹ Naa voluma, toɖa va ga seeɖe kpein ma zii pɛ ta dɔɖɔi niiti ti-laasei ge la woni tɔ sevei nii zu, eyɛsu wo-ma zuwu ɖaaleve.

⁶² Wo mɔin va ga somideɖaiti tieɖo, wo wola maa ɖa lɔi, tɔɔzei wo la ɖoloni Gooɖo GALAGI wa-GALAGI laawooi vɛ.

⁶³ Eɖɛvelei nɔ é nɛɛni la Gooɖo GALAGI vɛ ga é faanɛɛi ɖɛ wo vɛ, wo wola mɔin, zenɔ ɖana a nɛ la bɛ mɔnɔ ga é wo undaavili, wo ɖologolo, wo ɖula zooi naa va, nii wo vaazu lɔɔzu su, wo sɔɔɔ ga wɔnɔ.

⁶⁴ Gooɖo GALAGI ɖa wo vaza eteai zu ná pɛ, nuɓuseiti saama. Wa gala kiligiti dɛbi, nii wa ɔɔɖɔi wo la ɖɛni kwɛɛ, ɔaa wo-mɛmɛwolani, galagiti ti ga gului, ta kɔtui.

⁶⁵ Zii naati saama, wo la ɖɛa gaane zu, wo la zeida ada, vɛ wa dooɖo sɔɔɔ ná. Gooɖo GALAGI ɖa wo lɔ ziizoolɛi zu, wo ɖaazu ɖa zoolɛ, iɲɔtevei ɖa ɔɔi wo la,

⁶⁶ gaa nɔpɛ ge la ɖɛa wo luɖɔvele vaiti ba, wa ɖɛ dualuagi zu, kpidi vɛɛ folo va, kito ge la ɖɛa wo vɛ wa-eteai vaa zu.

⁶⁷ Sobui a zeelina, wo ɖa ɖɛ ma: «Ee, ni kpɔkɔi ɖɛni de!» Kpɔkɔi wo ɖɛ ma: «Ee, ni sobui ɖɛni de!» Tɔɔzei dualuagi maavele ma, nii wo sɔɔɔsu wo-yiimave, ta naama vaiti maavele wa ɖɛ ti ɖaazu.

⁶⁸ Gooɖo GALAGI ɖa wo vile Ezipete velei ma, wo li keingiti su ga pelei naa, nii gɛ ɖɛni wo ma: «Wo la mɔ ka volu pɛ.» Miná, zinaa pɛ ta anzaa pɛ, wa ɔɔɖo ve wo zili nuiti bɛ, ga ti wo ɖɛya, wo ɖɛ ga duɔiti. Kɛɛ, nu nɔpɛ ge la wo ɖɛyaa.

Moize Ná-Kpɔɛzuɖula Gaaɓelagi

(28:69–30:20)

⁶⁹ Wɛɛ minazeɖe gooitɪ ba Gooɖo GALAGI feeni Moize ya, naa ɖɛɛni Izilayeɛ ná-faa ma Moaɓe yooi zu, é ɔɔ minazeɖegi va, nii é boni ti vɛ Wolɛɛ gizei ma.

29

*Faiti GALA ge ti ɖɛni
Izilayeɛ nuiti bɛ*

¹ Moize Izilayeɛ nuiti kpein tolini, é ɖɛ ti ma: Wo naa kpein kaani ga wa ɔɔɖɔi wo-ɖaazuve, nii Gooɖo GALAGI kɛɛni Ezipete yooi zu, ga masagi Falaɖɔn, ta ná-botigɛ nuiti kpein, ta ná-zooi pɛ.

² Wo volugɔla vaa wolai ɔaani, nii ɛ seini ti ma, wo ɔeni ga zeelei poogiti ta maabele vaiti su, ɛ ti ɔeni.

³ Kele zaagaza, Ɔoɔɔ GALAGI la kwee kigi veeni wo ve, ɔaa wozaga ɔaazuve, ɔaa faa meni goiyegɛi.

⁴ Toge wo lugɔ tevebai zu eyesu kona vuunaanigo (40), wa-zegɛ la zagani wo ɔɔba, wa-zavala ge la zagani wo ɔɔɔa.

⁵ Wo ɔede la vileni bulu mii vaa va, ɔaa dɔɔ ɔɔle vaa, anee gaazulati gani nɔpe, naa ɔa a ke wo kwee ga na ga Ɔoɔɔ GALAGI, wa-ƆALAGI.

⁶ Ade zeelɛi ma adave tei, Ɔeseɔon masagi Siɔon ta Basan masagi Woge, naati ti ɔulani, ti ade laagomi, ti kɔɔi vee ade va, ade pile sɔɔɔni ti ma.

⁷ Ade ta-yooi zoni, de fe Luɔen na-bolodaiti zea ga tɔnɔ, ta Gade na-bolodaiti, naa vee Manasɛ na-bolodai ɔilazuve va.

⁸ A ɔolo minazegɛgi tei ma wooiti be, wo zie ga tiye, naa ɔa a ke wo-ɔee vaiti pe subete.

Minazegɛgi ɔa ga sɔbelama vaa GALA gaazu

⁹ Wa za losu Ɔoɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔaazu, wo pe, bolodama ɔundigiiti, kewolaiti, ta kundigiiti, Izilaye le zunuiti kpein,

¹⁰ wo-lointi, wo-anzaiti, ta seikɔɔma nuiti ti wo zaama wo-vuuzuve, ti gului levezu wo ve, ɔaa ti ziei zagazu wo ve.

¹¹ Wa za ve, ga wo lo minazegɛgi zu, nii Ɔoɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI pɔ ɛ bo wo ve za, ga konaiti,

¹² naa ɔa a ke wo ɔe ga na-nubuseiti, to ɔɔɔi ɔe ga wa-ƆALAGI, egevelei ɛ boni la wo ma, egevelei ɛ ma ɔonai woni la wo-memewolani be, Abalaame, ta Izaake, naa vee Zakobe va.

¹³ Wa ɔila no laade, Ɔoɔɔ GALAGI va ɔe niima minazegɛgi wosu wo ve, ga konaiti,

¹⁴ toga wosu wo ve, wɔiti wo lɔni za Ɔoɔɔ GALAGI da-ƆALAGI ɔaazu, ta zɔiti balaa ti ga de-mavofodaiti ti la de zɔɔɔni.

Maape ɔa kɔɔɔ gani kɔɔ vai va

¹⁵ Wo kwee vele ade ɔeni la Ezipete yooi zu, vele ade ziiti ta-yooiti maazuɔudeni la, ve wo zieni na.

¹⁶ Wo kɔɔɔ gani ɔɔɔɔugiti kaani, ti ga gului, ta kɔtui, naa vee wali ɔaei va, ta zanugi.

¹⁷ Nu nɔpe ge mina ɔe wo zaama, zunu, ɔaa anzanu, ɔaa peleyegɛ, ɔaa bolodai ta, nii kigi a zegɛ za Ɔoɔɔ GALAGI ada-ƆALAGI va, ɛ va li zii naati ta-ɔalagiti debizu. A lua, ga nu nɔpe ge mina ɔe wo zaama, ege gului nii ma zapei ga nu vaa ani, ɔaa ani wana.

¹⁸ Nu nɔpe ge mina ɔe wo zaama, niima ɔona wooiti meniga vɔluma, ɛ va ɔɔɔ maamuse, ɛ va ɔe ma: «Fai pe ka zoloo ndun be, anee ni na vilesu kisɔ vaiti no volu.» Ni zooi nii zɛɛai naa a maanɔɔi zɔɔɔna, zɔi nii ɔai naa balaa ɔa ta zɔɔɔ.

¹⁹ Ɔoɔɔ GALAGI la vaa bu, ɛ va maavaaye. Kele na-ziiɔaawanai ɔa zeeli ma zunui naa, na-ladalalai maavele ma, foovoo vaiti kpein ti zɛɛai niima zɛɛi tei su, naati ta la unma, toga daaseigi ɔaava, ɛ kula eteai zu.

²⁰ Nii a ke maanɔɔ, Ɔoɔɔ GALAGI ɔa kpeteve Izilaye wolodamaiti kpein ba, egevelei minazegɛgi zu voovoo vaiti kpein seɛai la, niima lo sevei zu.

Kɔɔɔ gani kɔɔ vai ma zalai

²¹ Wo-mavofodaiti ti vaazu, wo-loun zunuiti ti wuzegɛzu, wa zegena na, ta weein ɛ vaazu, ɛ zegɛ zou ɔili su ɔoozama, ta zooi nii zu maanɔɔiti kaana, ta seeɛiti Ɔoɔɔ GALAGI ti vɛai ba,

²² zooi pe galaai ga timinigi, ta kpoloi, nu la zooga ɛ va ani nɔpe sin na, ani nɔpe ge la vɔnɔ ga, tufa nɔpe ge la mo ɔetea ga, ɛ ɔea ga faazupui ɔevele nii ɛ ɔeni Sɔdome, ta Gomɔl, ta

Adema, ta Seboyime, ʋe Gɔɔɔɔ GALAGI ná ma vaiti supuni, ná-ziiɔaawanai ta ná-ziiɔfulagi zu,

²³ ziiti kpein ta ɔe ma: «Leeni vaa zu Gɔɔɔɔ GALAGI niima yooi zogai ɔani? Leeni ɔa é ga niima yiiɔaawana wolai?»

²⁴ Ta ti woɔɔaavote, ti ɔe ma: «Nii ɔeeʋe, tɔɔzei ti ɔeeʋe minazefegi ʋa, nii ti-memewolani ta-GALAGI Gɔɔɔɔ GALAGI keeni ti yɔɔɔzu, é ti ɔulaai ma Ezipete yooi zu.

²⁵ Tɔɔzei ti liiʋe, ti gala kiligiti deɓi, ti nɔkɔ gala kiligiti bu, ti la ɔeni ti ɔwee kaipa, é la veeni ti ya ga tɔnɔ.

²⁶ Naa ɔa é kea, Gɔɔɔɔ GALAGI ná-ziiɔaawanai ʋa zooi nii laalɔɔma, é ʋa ga maanɔɔ vai kpein, nii sevei niima lɔ sevei zu.

²⁷ E ti lɔɔfulani ta-yooi zu ga ná-ziiɔaawanai, ta ná-ziiɔfulagi, naa ʋee ná-ziimalevei ʋa. E ti ɔe, ti li zou ɔili su, ʋe ti zeini ná de za.»

²⁸ Fai niiti ti lɔɔɔui, Gɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI ɔa é naati kwee. Kele niiti ti ɔulaai kelema, naati ta ga adɔnɔ, da de-lointi eyesu ɔɔ, naa ɔa é ga tɔgi nii zu wooiti, nii maaneai, de so, de zie la.

30

Galema volui GALA pɔ

¹ Wooi niiti gè ti wogai wo ma, tuyai ta foovooi, ta ʋaazu ɔeezu. Ni wa ti zona ʋolu ga niine wo-yiimaʋe, nuɓuseiti saama, ʋe Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ʋaazu wo ɔeezu, wo vaza náti,

² ni wa ɔalena ma, wo ʋa ʋolu Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ʋɔ, ni wa woilona gooi ma, wo ɔolo be ga wo-yiimaʋe pe, ta wo-yenvui pe, wa wo-lointi, nii kpein nɔ gè feezu wo ya za,

³ naazu, Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ɔa wo niine, é wo maawɔingɔ, toɔa wo ɔaale ba, é ʋa ga woye, wo ɔula nuɓuseiti saama, ʋe wo ɔea vazani ná.

⁴ Anee ni wa ɔe pela velei zu, zou bela ga, Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ɔa li, é wo ɔaizie náʋe, é wo ɔaale ba,

⁵ é ʋa ga woye naama yooi zu, nii wo-memewolani ti sɔlɔɔgai, wa seɔe ga wɔnɔ. Toɔa wo undaane, é wo mɔin, wo leve wo-memewolani ba.

⁶ Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ɔa wo valibo wo-yiimaʋe, wa wo-mavofodaiti, naa ɔa a ke wo nee ʋe ga wo-yiimaʋe pe, ta wo-yenvui pe, naazu, wa zenvui wo.

⁷ Foovoo vai niiti kpein gè ti zevei wo ʋe, naa ɔa zeeli wo zili nuiti ma, niiti ti wo maayoseɔe, ti wo wɔinzeɔe.

⁸ Wɔun wa, wa ɔale ma, wo ʋa tɔun pɔ ʋolu, wo woilo gooi ma, wo ná-deveiti kpein so, nii gè feezu wo ya za.

⁹ Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ɔa undaaneɛi ɔe wo ʋe, é wo-ɔee vaiti kpein suɔete, wo ɔuɔu ga doun mɔinmɔin, wa-loganiiti gola ɔaawɔɔɔ, daamianigi ʋoova wo ya. Mazɔlɔ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa wɔin ga wa-undaaneɛi ʋolu, eɔeevelei é wɔinni la ga wo-memewolani ta-undaaneɛi,

¹⁰ ni nɔ wa woilo gooi ma, wo ɔolo ná-tɔgiti be, ta ná-deveiti, niiti ti zevei tɔ sevei nii zu, siegi zu wo ɔalesu ma la, wo ʋa pɔ, ga wo-yiimaʋe pe, ta wo-yenvui pe.

Tɔgi ɔa nu yiimaʋe

¹¹ Devei gè feezu wo ya za, é la ɔaani, é ʋa ɔude wo-zebei maazu, ɔaa maa ʋa ɔooza wo ʋa.

¹² E la geegɔlɔgi zu, wa ʋa ɔe ma: «Be ɔa a le geegɔlɔgi zu gi ʋe, é ʋaa la gi ʋe, é ʋa su vai wo gi ma, naa ɔa a ke, gi so, gi zie la?»

¹³ E la kpolodei ʋoluvelei, wa ʋa ɔe ma: «Be ɔa a ɔude gi ʋe kpolodei ʋoluvelei, é ʋaa la gi ʋe, é su vai wo gi ma, naa ɔa a ke gi so, gi zie la?»

¹⁴ Wooi ɔa wo ɔoba nɔ, toɔa wo-laʋe, ta wo-yiimaʋe, ga wo so, wo zie la.

Zenvui ta saai

¹⁵ A wɛɛ, za gɛ zenvui ta undaanɛɛi zeida wo luɔ, gɛ saai ta maanɔɔi balaa seida wo luɔ.

¹⁶ Devei gɛ feeze wo ya za, naa ɔa ɛ ga, wo Gooɔ GALAGI wa-GALAGI nɛɛ vɛ, wo zie ga pelei, nii ɛ dea ga woye, wo ɔolo nɔ-deveiti bɛ, ta nɔ-tɔgiti, ta nɔ-kala gooti, naa ɔa a kɛ wo zenvui wo, wo mɔin, wo tuyai zɔɔɔ Gooɔ GALAGI ya, wa-GALAGI, naama yooi zu, vɛ wo liizu nɔ, wo seɛ ga wɔnɔ.

¹⁷ Kɛɛ ni wo-ɔigi a zɛɛna tɔun ba, ni wo la kɛɛni, wo va ɔolo bɛ, wa ɔɔɔ yɛna nɔ, wo da nɔkɔ gala kiligiti bu, wo da ti lɛbi,

¹⁸ nɔ wo loozu ɔisu naa luɔ za ga wo undaa ɔa vili. Wo-zii zu la ɔooza naama yooi zu Zuludɛn voluvelei, vɛ wo vaazu liizu nɔ, wo seɛ ga wɔnɔ.

¹⁹ Gɛ geɛɔɔlɔgi ta zooi zoga za ga zeelei wo laalɔɔma, ga wo yiimazeɛ zenvui ta saai ti yɔɔzu, tuyai ta foovooi ti yɔɔzu. A yiimazeɛ ga zenvui, naa ɔa a kɛ, wo zenvui wo, wa wo-mavofodaiti.

²⁰ A yiimazeɛ ga wo Gooɔ GALAGI wa-GALAGI nɛɛ vɛ, wo ɔolo tɔun bɛ, wo ɔili ba ɔ, mazɔɔ tɔ ɔa ɛ ga wo-yenvui, ɛ wo-zii zuɔoozazu, wo va ze zooi naa ɔa, nii ɛ ma ɔona woni ga ɛ fe wo-mɛmɛwolani zea, Abalaame, ta Izaake, naa vɛɛ Zakɔbe va.

Moize Nɔ-Falimai Ta Saa Vai

31

(31:1–34:12)

¹ Moize ɔɛni Izilayeɛ nuiti kpein pɔ ɔani, ɛ ɔɛ ti ma:

² «Nii zu gɛ kona ungila puufelegɔ (120) zɔɔɔga, gɛ la mɔ zooga gɛ va lo wo luɔ. Gooɔ GALAGI ɔɛni mɔ, gɛ la Zuludɛn nii maazuɔudea.

³ Gooɔ GALAGI wa-GALAGI ɔɔɔi ɔa lo wo luɔ. Zii naati ti zeini nɔ, toɔa naati koloɔolo wo luɔ, wo zoo wo ta-yooi zeɛ ga wɔnɔ. Zozuwe ɔa ɛ losu wo untuɔ, eɛvelei Gooɔ GALAGI bogai la.

⁴ Gooɔ GALAGI ɔa ti ɔoloɔolo, eɛvelei ɛ Amool masagiti koloɔoloni da, Sigon ta Wɔge ta ta-yooi.

⁵ Toɔa zobogi ve wo vɛ, wo vɔni zii naati ma, wa ti zo kpein nɔ, eɛvelei gɛ wo leveni la.

⁶ A yiilɔ, wo zɛɛzeɛ! A mina lua, ti mina wo zasubali, mazɔɔ Gooɔ GALAGI wa-GALAGI ɔɔɔi ɔa liizu wo volu, ɛ la yeebega wo va, ɛ la ɔɛɛa wo va.»

Zozuwe vile fai Moize votogi zu

⁷ Naa volu, Moize Zozuwe lolini, ɛ ɔɛ ma Izilayeɛ nuiti kpein gaazu: «Yiilɔ, ɛ zɛɛzeɛ, mazɔɔ da ɔa ɛ lɛzu ga niima nuɔuseiti naama yooi zu, nii Gooɔ GALAGI ma ɔona woni ti-mɛmɛwolani bɛ, ɛ va fe ti ya. Da ɔa ɛ vaazu liizu ga tiye, ti seɛ ga tɔnɔ.

⁸ Gooɔ GALAGI ɔɔɔi ɔa lo ɛ luɔ, toɔa ɔɛ ɛ va, ɛ la yeebega ɛ va, ɛ la ɔɛɛa ɛ va. Mina lua ani nɔɛ ba, ɛ zasubali.»

Tɔ sevei ɔala yeeɔɔɔalaiti

⁹ Moize niima lɔ gooti kpein seɛni, ɛ kaliva zalaɔa ɔula nuiti ma, Levi mavofodaiti, ti-losuve ɔɛni ga ti da Gooɔ GALAGI nɔ-minazeɛ kesui zeɛ, ta Izilayeɛ ɔundiɔiti kpein.

¹⁰ E niima levei veeni ti ya, ɛ ɔɛ ti ma: «Konagi lɔfelasiɛi ɔilagilagi kpein ma, kuye zuvaaye konagi laawu, kota vetii ma zie zu,

¹¹ siegi zu Izilayeɛ nuiti kpein ti vaazu la, ti lo Gooɔ GALAGI wa-GALAGI ɔakala, naama adaɛ, vɛ ɛ yeelosu nɔ va, wa tɔ gooi nii ɔala nɔ Izilayeɛ nuiti kpein bɛ.

¹² Wa nuɔuseiti kpein gaale ba, zunuiti, ta anzanuiti, ta doungoiti, ta wɛɛinti ti seikɔɔmai zu wo zaama, naa ɔa a kɛ ti pɛ ti tɔgi ɔala gooi mɛni, ti Gooɔ GALAGI wa-GALAGI ɔaazuluabai maaleɛ, ti niima lɔ gooti kpein so, ti da zie la,

¹³ ti-lointi balaa, niiti ti la kwɛɛ, naati ta mɛni, ti Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ɔaazuluabai maaleɛ, yeenɔpɛ, wo-zii ma voloi pɛ su, naama yooi zu wo vaazu seɛzezu ga wɔnɔ, wo Zuludɛn bɔdɛa vɔluma.»

Izilayele nuiti ta ɔɛ ga woovɔlɔda nuiti

¹⁴ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni Moize ma: «Wɛɛ, ɛ-zii ɔaabelazuve maabuɔa. Ua ga Zozuwe, wo lo GALA daaɔomi seɛ ɔɛɛi wu, miná ɔa gɛ ná-deveiti feezu zea ná.» Moize ta Aalɔn ti liini, ti lo GALA daaɔomi seɛ ɔɛɛi wu.

¹⁵ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɛlani keɛma ti ɔɛ miná, tonaɔiingi zu, ɛ lo GALA daaɔomi seɛ ɔɛɛi laave.

¹⁶ Ɛ bɔɛni Moize ɔɔ, ɛ ɔɛ ma: «Wɛɛ, nágo ɔɛ na, ɛ li ɛ-mɛmɛwolani pɔ, ti zaai. E zaa vɔluma, niima nuɔuseiti ta vaazu koloɔologi ɔɛɛzu ta gala kiligiti, naama yooi zu, ɔɛ ti vaazu liizu ná. Ta ɔɛɛ bɔ, ti minazɛɔɛgi ɔloɔɔlo, nii gɛ kɛɛni ti ɔɛ.

¹⁷ Naa maavele ma, ná yiɔaawana ti ma naama voloi zu. Ná ɔɛɛ ti va, gɛ voluave ti va. Naazu, nuɔuseiti ta ɔɛ ga zii taɔɔli daamiani, kpɔɔ mɔinmɔin ka zeeli ti ma, ta faaɔaagiti. Naama voloi, Izilayele nuiti ta ɔɛ bɔɔɔ ma: «Gaamazu, tɛi ada-GALAGI la mɔ de zaama, naa ɔa ɛ kɛɛzu, niima maanɔɔiti ti zeelizu la de ma.»

¹⁸ Ungo, naama ziegi zu ná voluave ti va jɛɛɛɛin, faa jɔi kpein faa zu, nii ta kɛ, ta ɔaavotena gala kiligiti ma.

¹⁹ «À guyei nii zɛɛ niizu. Da ɔɛ Moize, Izilayele nuiti kala da, ti ɔa too, naa ɔa a kɛ, guyei naa ɔɛ bɛ ga zeele ti laalɔɔma.

²⁰ Ná liizu ga tiye zɔoi naa zu, ɔɛ nɔnɔi ta kɔin gulɔi vɔovaa ná, gɛ minazɛɔɛni, gɛ ɔona ti-mɛmɛwolani bɛ, ta daami wo, ti yiɔ, ta ze ná, anii pɛ ge vɔova ti ya, názu ɔa ta ɔaavote da gala kiligiti ma, ti ɔa ti lɛbi, ta zii ɔloɔɔlo, ti ná-minazɛɔɛgi ɔloɔɔlo.

²¹ Siegi zu maanɔɔ mɔinmɔingi zeelizu la ti ma, ta faaɔaagi, naazu guyei nii ɔa ɔɛ ga zeele ti laalɔɔma. Mazɔɔ ti-mavofodaiti ti la yeemaa, ti va ɔɛ too vai va. Gɛ ti-yiimave ɔɛɛɛɛi ɔwɛɛ niina, aisa gɛ va li ga tiye zɔoi naa zu, nii gɛ minazɛɔɛni, gɛ ma ɔona wo ti ɔɛ.»

²² Naama volo ná nɔ ɔa Moize guyei naa zɛɛni la, nii ɛ Izilayele nuiti kalani da.

²³ Naa vɔluma, Gɔɔɔɔ GALAGI ná-deveiti feeni Nun ná-doun zunui Zozuwe ya, ɛ ɔɛ ma: «Yiilɔ, ɛ zɛbɛzɛɛ, mazɔɔ ɔa ɔa ɛ vaazu liizu ga Izilayele nuiti naama yooi zu, nii gɛ minazɛɔɛni ma vaa zu, gɛ ɔona. Nɔun ná, ná ɔɛɛzu ɛ va.»

²⁴ Siegi zu Moize ɔɛni da ga tɔ gooit kpein sɛɛ, sɛɛ ɔɔla su, ta la yɛni vɔluzu,

²⁵ ɛ niima levei veeni Levi nuiti zea, niiti ti ɔɛni Gɔɔɔɔ GALAGI ná-minazɛɛ kesui zeɛzezu, ɛ ɔɛ ti ma:

²⁶ «À tɔ sɛvɛi nii zeɛ, wo da Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ná-minazɛɛ kesui ɔɔbave. Toɔa yɛsu ná, ɛ ɔɛ ga zeele Izilayele nuɔuseiti daalɔɔma.

²⁷ Tɔɔzei ba ga, gɛ kwɛɛ wa ga kololala nuiti, wo zuvɔɔɔɛ. Ni za, ná vulua wo zaama, wo ɔa wuzɛɛ Gɔɔɔɔ GALAGI laalɔɔma, wa vaazu kɛɛzu ɔale, sàa vɔluma!

²⁸ Niizu, à wa-wolodama ɔɛwolaiti gaale ba maaɔoolii zu, ta kundiɔiiti kpein, gɛ guyei ma woiti bo ti ma, ná geɔɔɔɔgi ta zɔoi zosu ga zeele ti laalɔɔma.

²⁹ Gɛ kwɛɛ, gɛ ɔɛ, sàa vɔluma, kɛni nɔ wo bɔɔɔ ɔɔzɔ, wo zeɛ pelei va, nii gɛ ná-fai zɛɛɛi. Naazu kpɔɔi ɔa zeeli wo ma velela velei, tɔɔzei wa Gɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔɛ, wo-zie veleiti ta vaazu ná-ziiɔaawanai maalolisu wo ma.»

³⁰ Naa vɔluma, Moize guye woiti kpein dɛɛni ga Izilayele nu ɔɛɛi, ti ti pɛ mɛnini.

32

Moize ná-guyei

¹ Ee, geɔɔɔɔgi, woilo, ná bɔɛzu. Da ɔɛ, ee, zɔoi, daawooiti mɛni!

² Nà-faaɖwɛgi vu eɖɛ tonai,
 gɔoi ziɛ eɖɛ nɔɖai,
 eɖɛ duɖui é tufa lɛnugi ɖa,
 eɖɛ sabalagi é tufai ɖa.

³ Mazɔɔ nà Gɔogɔ GALAGI laaseigi wosu.
 A ada-GALAGI maamuse!

⁴ Toɖa ga fasai, ná-kɛɛwotii laazeelivɛ,
 ná-peleiti pɛ sɔlegɛ,
 woogɛɖila GALAGI vɛ, telebotala vaa la ziima,
 toɖa telebogai, é zɔle.

⁵ Wɔun wa, tɔun tetemazu, wo yaavavɛ,
 wo la mɔ ga ná-dointi,
 tɔzei sɔgi ɖa wo va,
 wa ga yaava nuiti, ta sɔletala nuiti.

⁶ Gimalala nuɖuseiti, ɖi ge la ti ma,
 Gɔogɔ GALAGI zopelei ɖana wo vɛ?
 Wo-gɛɛ laade ɖaa, wo ɖɛɛ nui?
 Tɔ laade é va wo ɖɛɛ, é va wo ze?

⁷ A ɖize wɔɔwɔɔ voloiti su,
 wo ɖida yeegɛɖala ɖilagilagi ma ɖonagiti bu.
 A wo zɔɔɔ nuiti gaazaɖa, ta dɛɛ ga woye.
 A wa-nu wɔɔiti gaazaɖa, ta wo ɖala da.

⁸ Siegi zu nii é Anii-Pɛ-Unda, é zooi veeni la nuɖuseiti bɛ,
 é nuɖuseiti gaagwɛ, ti vaza zooi ɖa,
 é zooiti kwɛgi la,
 é zoloo GALA dointi tieɖi ma.

⁹ Gɔogɔ GALAGI nɔnɔi ɖa é ga ná-nuɖuseiti,
 Zakɔɔɛ ná-dointi ka ti ga nɔnɔ.

¹⁰ E Izilayɛle ɖaani teɛɛbai zu, ná zupakai,
 vɛ nu la zeini ná, kɛni suaiti kpain gooi nɔ.
 E sɛɛɛboni, é seɖɛ, é kula su,
 é ɖaaɖa ma, eɖɛ gaazuleegi.

¹¹ Kɛɛvɛ eɖɛ kogɛi nii paai ma yivoiti maalogazu,
 é ɖovesu ná-zivoiti maazu,
 é ɖovegi zuvie, é ti zeɖɛ,
 é ti zo ga ɖovedeɖaiti, é ɖa li ga tiye.

¹² Gɔogɔ GALAGI ɖila kpe nɔ ɖa é loni ti lugɔ,
 gala kili gila kpalaa ge la ɖɛni ɖɔni ba.

¹³ E lɛɛni ga tiye zooi ɖaaɖoozazuvɛ,
 é ti ɖɔnɔkulani ga kpalaga aniiti.
 E ti ɖɔnɔkulani ga kɔin gulɔi, é ɖulazu fasai va,
 é wolive wuluiti pɔnɔni kɔtuɖɔtu zooi zu.

¹⁴ E ti ɖɔnɔkulani ga nɪkɛ zaaiti ta-nɔnɔi,
 ta boli zaaiti ta-nɔnɔi,
 é vɛɛ baala sineiti ma wulɔiti ba,
 ta Basan yooi zu vaala golaiti, ta ma woli zineiti,
 ta molo vɔpɔgi é ga ɛleegi,

ta dɔɔɔɔi papagi.

¹⁵ Su la ɔɔozani, Yesulun, nii ɛ ga Izilayɛle,
ɛ ɔɔɔɔ maalɔɔai ma, ɛ ɔakani.

E wɔɔɔɔni, ɛ ɔakpa, gaazuɔɔ ɔa volo.

E ɔɛɛni GALAGI ɔa, nii ɛ tɔun kpɛɛai,
ɛ nɔ-kizo fasai vɛɛvili.

¹⁶ Izilayɛle nuiti ti GALA diini toloi ma,
tɔɔzei ti gaavɛɛni,

ti vɛɛ gala kiligiti polu,

ti ziiɔaawanani ga ta-ɔɔɔɔba vaiti.

¹⁷ Ti ɔɛa zalaɔaiti kulazu inɛgiti bɛ,

niiti ti la vɔɔɔ ga gala,

niiti ti la ti ɔwɛɛ, ti ɔɔɔaai ga niine,

niiti wo-mɛmɛwɔlani ti la ɔɛni ti lɛbizu.

¹⁸ Izilayɛle, ɛ yeema ɛ make vasai ma, nii ɛ zɔɔɔɔgai la,
ɛ yeema GALA ma, nii ɛ zɛnvui veai ɛ ya.

¹⁹ Siɛgi zu ɔɔɔɔ GALAGI naa ɔaani la, ɛ yiiɔaawanani,
tɔɔzei nɔ-doun zunuiti ta nɔ-doun anzanuiti ti ɔaagɔni ma.

²⁰ E boni, ɛ ɔɛ ma: «Nɔ vɔluavesu ti ɔa,
fai nii ɛ vaaazu ti zɔɔɔsu, nɔ naa vɛɛ nɔzu.

Mazɔɔɔ nɔvɛɛiti be, ti yaavaai,
dointi be, ti la ga woɔɔɔɔɔla nu.

²¹ Ti kɛa ga tolo nu ga naa maavele, nii ɛ la ga gala,
ti ziiɔaawana ga kɔɔɔɔ ganigiti.

Nɔ ɔalaa, nɔ ti ɔɛɛzu ga tolo nuiti ga naa maavele, nii ɛ la ga zii nɔpɛ.

Nɔ ti yiiɔaawanazu ga zii ta, nii ɔi ge la ma.

²² Mazɔɔɔ nɔ-ziiɔaawana abui soga,
toɔa galai wosu, eyɛsu ɛ zeeli ɔvɛalaazu ɔogi zu,
toɔa zɔoi ta gaa aniiti miizu,
ɛ soga gizeiti kpogiti ba.

²³ «Nɔ maanɔɔɔi ɔiizisu ti ma,
nɔ nɔ-mɛɛinti kpein pilisu ti ma.

²⁴ Pului ɔa ti ɔolɔɔɔlo,
kɔɔkpɔdimai vɛɛ ti ɔa, ɔɔɔi ti vaa.

Gɛ suaiti tɛvɛ ti ma, ti ɔa ti vali ga ga ti-ɔiigai,
ta kaali ɔɔiti ma wanai.

²⁵ Koi yɔɔɔzuɔvɛti, ɔɔa zɔkpɔi ɔa ɔɛ ti vɔlu minɔ,
ɛ ɔa ti vɔla ti-lointi ma,
pɛɛiti bu, dualuagi ɔa zeeli ti pɛ ma,
zunu loungoiti, ta anzanu loungoiti,
ta ɔiimiɔɔlegiti, ta kɛwola wɔɔiti, ti pɛ.

²⁶ Wɔin ɔɛni mɔ ga gɛ ti pɛ ma zuwu ɔaalevɛ,
nɔvɛɛiti ti mina mɔ ɔisɛ ti zu etɛai zu.

²⁷ Kɛɛ gɛ luani ga ti zili nuiti ti mina ɔɛɔɔɔla nɔun su,
ti ɔa ɔisɛ ga ta-zɔbogi ɔa ɛ naa ɔɛa,
ɔɔɔɔ GALAGI laade, ɛ ɔa naati kpein kɛ.»

²⁸ Izilayɛle ɔa ga zii, nii balagai ɔi pagɔi ma,

ti ɔalagɛ kelegɛlegi ma.

²⁹ Ni ti ɣɛni ga ɣima nu,
ta la ɣɛ faiti zɔɣɔzuɣaazu,
ti ɣida vɛlela vɛle vaiti bu.

³⁰ Kɔɔɣɔ nu ɣilagi ɣa zoo ɣale ɛ nu waagila (1.000) kpɛ?

Baa nu felegɔi nɔ nu waapuugɔi (10.000) bɛ?

Naa la bɛ naa ɣɛ, ni ti makɛ vasai la ɣɛni ti ɔɔdini,
ni ɔɔɣɔ GALAGI la ɣɛni yeezegɛni ti maazu.

³¹ Mazɔɔ ti zili nuiti ti kwɛɛ ga,
ta-ɣalagi ɛ ti makɛsu, naa la ga Izilayɛle nɔ-GALAGI ɣɛvɛle.

³² Ti ɣɛvɛ ɛɣɛ kpelei, nii ma zuwui zegɛai Sɔɔme,
ta ga kpelei nii zegɛai Gomɔɔl.

Ma lɔɔɔi gwaai wanavɛ,
leezɛn belei ma waai wanavɛ.

³³ Ta-lɔɔi ɣa ga kaali wanai,
toɣa ga pɛɛɣaali wana ɲɔi.

³⁴ «Kɛɛ pɛtɛ, nɔn nɔ, ɔɔɣɔ GALAGI,
nii gɛ kɛvɛle bɛtɛai dɔɔɣuzu,
gɛ makɛ ba ti laalɔɣɔma.

³⁵ Nɔ ɣa gɛ ga potokula nui, gɛ ti zala, vɛlei soloogai la ti ma,
siɛgi zu ti-ɣɔɣɔi bunesu la.

Mazɔɔ ti ɣologɔlo foloi maaɔuɣa gola,
nii deveai ti ma, naa wola maaɔuɣa.»

³⁶ Ungo, ɔɔɣɔ GALAGI ɣa nɔ-nuɔuseiti tukpɔɣaaleve ga telebodai,
toɣa nɔ-botigɛ nuiti maawɔingɔ,
siɛgi zu ɛ kwɛɛsu la ga ti-zɛbɛi bega,
nu la mɔ ti zaama a ɣɛ ga duɔ, baa ɔɔɣɔyeema nu.

³⁷ Nɔzu, toɣa ɣɛ ma:

«Wa-yɛɛ ɣalagiti ta mini mu?

Mini ɣa fasai nɔ, nii wo ɣɛni ɣitosu ba?

³⁸ Galagiti ti ɣɛni wa-zalaɣa zua wulɔiti miizu,
ti ɔa wa-vuya zalaɣai ma lɔɔi ɔɔle,
ti wuzegɛ lɛɛ, ti ɔɔ wo va.

Ti ɣɛ wo vɛ ga wo makɛ anii.

³⁹ «À suɣwɛɛ degɛmu, ga nɔ ɣila kpe ka gɛ ga GALAGI,
taɣili ge la nɔ nɔn polu.

Nɔ ɣa nɔ ɔa paai wo,
nɔ ɣila kpe nɔ ɣa nɔ ɔa zɛnvui ve,
nɔ ɣa gɛ maawanai woni, nɔ ɣa gɛ kedɛsu,
nɔ sona, nu nɔpɛ ge la zooga ɛ va kula zɛa.

⁴⁰ Mazɔɔ gɛ yeelɛa geezu,
gɛ dɛɛ, gɛ ɣɛ ma:

«Eɣvɛlei gɛ vulua la ga ɣite, eyɛsu ɣɔ,

⁴¹ gɛ nɔ-boɣa zɔkpɔi ɣaalia,
gɛ wuzegɛa potokulai ma,
nɔ nɔn ɔotokulazu maaɔoseɣɛ nuiti ma,
gɛ naati kpɛin sala, niiti ti wɔnzegɛai.

⁴² Sili nuiti ti-ɲamai ɖa nà-mɛɛinti so eɖe dɔɔi,
nà-boɖa zɔkpɔi ɖa yiɖo ga nuiti ma zuai,
ta nu maawanaiti ta duɔiti ti-ma ɲamai,
ta sili nuiti ta-ɖundigɪiti tɔungiti.» »

⁴³ Zii ɖiligiti, à ɖoozunɛ ná-nuɖuseiti ma!
Gɔɔɖɔ GALAGI ɖa ná-botigɛ nuiti ti zaa vai votokulazu,
toɖa potokulai ɖɛɛzu sili nuiti ma,
toɖa koto gba vai ɖɛɛzu zooi ve, ná-nuɖuseiti be.

⁴⁴ Moize ta Nun ná-doun zunui Zozuwe ti vaani, ti niima wuye woiti kpein kala nuɖuseiti be, naati ti menini.

Keni nuiti ti ɖolo

⁴⁵ Moize begai ma ga niima woiti kpein bo Izilayeɛle nuiti ma,

⁴⁶ é ɖɛni ti ma: «À ɖize niima woiti kpein su, nii gè kɛɛzu ga zeele wooi wo laalɔɖɔma za. Wa wo-lointi kala ga tiye, naa ɖa a ke, ti ɖolo tɔgi ná-deveiti kpein bu, ti zie la.

⁴⁷ Mazɔɔ é la ga wafuun goo wo ve, wa-eteai ɖa su, niima wooi maavele ma, wo-zii zu ɖa ɖooza naama yooi zu, nii wo vaazu sɔɔsu ga wɔnɔ, wa Zuluden budena.»

Moize zaa vai wo fai

⁴⁸ Naama volo ná nɔ, Gɔɔɖɔ GALAGI ɔɔɛni Moize vɔ, é ɖɛ ma:

⁴⁹ «Le Aɖalime ɖize ɲekpeiti ma, è le Neɔo gizei ma, nii é Moaɓe yooi zu, Zeliko letemave, è Kanaan yooi vete, nii gè feeze Izilayeɛle nuiti be ga tɔnɔ.

⁵⁰ Da zaazu gizei naa ma, nii è vaazu læzu ma, è li è-mɛmɛwolani pɔ, ti zaai, eɖevelei è-liɛ Aalɔn zaani la Gɔɔl gizei ma, è li mɛmɛwolani pɔ ti zaai.

⁵¹ Tɔɔzei wo la ɖɛni ga lada nu bè Izilayeɛle nuiti saama, Meliɔa ɖɛiti pɔ be, Kadese, Sin tevebai zu. Wo la ɖɛni vaani bu, nà-ɲadedai va ɖula keɛma Izilayeɛle nuiti gaazu.

⁵² Da ye ɖoozama, è zooi naa ɖa ga ɖaazu, nii gè feeze Izilayeɛle nuiti be, keɛ è la lea ná.»

33

Moize tuya loo vai

Izilayeɛle nuiti be

¹ Tuyai vete, nii GALA nui Moize tooni Izilayeɛle nuiti be, aisa é va za.

² E ɖɛni ma:

Gɔɔɖɔ GALAGI vaave, é zeɖe Sinayi gizei ma,
é wuzeɖe ti ve, eɖe foloi, é zeɖe Seyiil yooi zu,
toɖa volozu, é zo Palan ɖize ma zoligo,
paave, é ɖula ná-geezuɖeela ɲadegai waawaagiti saama,
tɔ seveɪ ɖɛni zea, abui ba.

³ Ungo, nuɖuseiti neɛve è ve,
ɖa makesu naati ma, niiti ti ga dɔnɔiti,
ta vuuni è ɖɔɖɔwu, ti ɖa è-laawooi meni.

⁴ Ada-vaa ɖa é tɔgi veeni la Moize ya,
Zakɔbe ná-nuɖuseiti ti sɔɔ ga tɔnɔ.

⁵ E ɖɛni ga masagi Yesulun unda,
siegi zu nuɖuseiti ta-ɖundigɪiti ti maaɔni da,
ta Izilayeɛle wolodamaiti.

⁶ Luɔɛn zii zuɖooza, é mina za,
ná-nuɖuseiti ti la mɔinni, naati ye ná ɖɔ.

⁷ Wɛlɛ nii ɔa ɛ boni, ɛ lo Zuda va:
 Ee, Ɔɔɔɔ GALAGI, woilo Zuda wooi ma.
 Lo tuɔɔ, ɛ lii la nɔ-nuɔuseiti pɔ.
 Zeeiti ti maalobo,
 ɔa ɔɔɔi ɔɛ ga nɔ-kpɔba nui sili nuiti daalɔɔma.

⁸ Levi letegi, ɛ ɔɛni ma:
 Ee, Ɔɔɔɔ GALAGI! E wuulimegi ta tumimegi veeni ɔa-lada wotigɛ nuiti zea, Levi
 mavofodaiti,
 niiti ɛ ti voluɔulaai Masa,
 ɛ ti zakpe Meliɔa ɔɛiti pɔ bɛ.

⁹ Levi, nii ɛ ɔɛɛzu kɛɛɔɛ ta dee ta-vaa ma:
 «Gɛ la wɛɛzu ti va!»
 Tɛigi ɛ la zeelɔɔɔɔzu ɔɛɛni nɔ-doun zunuiti ta kɛɛɔɔlɔinti zɔɔɔzu,
 kɛai ga woogɛɔɔla nu ɛ-laawooi ɔɔla nɔ vɛ, ta ɔa-minazɛɔɛgi.

¹⁰ Levi nuiti ta ɔa Zakɔbe nɔ-nuiti kala ga ɔa-levei,
 ti Izilayɛle nuiti kala ga ɔa-lɔgi,
 ti ansansegiti gala ɛ vɛ,
 ti gala zalaɔai ɔɔla ɔa-zalaɔa ɔɔlazuvɛ.

¹¹ Ee, Ɔɔɔɔ GALAGI, ta ɔa ti-zɛbɛi va,
 ɛ tuya loo botii kpein ma, ti kɛɛzu ga yeei.
 Ti zili nuiti ta-ɔaaɔaai ɔɔlɔɔlo,
 niiti kpein ti ti wɔinzɛɔɛzu,
 tanɔpɛ ge mina ungi wuzɛɔɛ mɔnɔ eyɛsu pɛ.

¹² Benzamɛn letegi, ɛ ɔɛni ma:
 Ɔɔɔɔ GALAGI nɛɛbɛ nui, toɔa zeini ziileigi zu tɔun koba,
 GALA ka ɛ makɛsu yeenɔpɛ,
 toɔa zeini nɔ-gizeiti saama.

¹³ Zozɛfe letegi, ɛ ɔɛni ma:
 Ɔɔɔɔ GALAGI tuya loovɛ nɔ-zooi vɛ,
 ga nɔɔa vagoi ɛ zɛɔɛzu geezuvɛ,
 ta zou wu ɔɛ wolaiti,
¹⁴ ta gulu waa vagoiti, foloi ti ɔoizu,
 ta gulu waai kpein nɛai, ti vɔnɔsu alu-o-alu,
¹⁵ ta vɛɛani vagoiti, gize wɔɔzagaɔgiti ti feezu,
 ta wɔɔwɔɔi zu ɔizeiti ta-lɔnɔ pagɔiti.
¹⁶ Tɔnɔgi nii fizɔgai gola, ɛ zooi laavegai.
 GALA nii ɛ ɔɔlani kelɛma kpɔvɔ goi zu,
 nii abui ɔɛni sosu ba, naa nɔ-faanɛi va,
 ɛ ɔɛ ga masa ɔɔɔlɔgi Zozɛfe unba, teigi ziimazɛɔɛgi wogai da,
 ɛ ɔɛ ga kɛɛɔɔlɔinti ta-ɔundigii.

¹⁷ Unfemai ɔa Zozɛfe vɛ!
 Suzeelivɛ eɔɛ niki zinei.
 Mine felegɔi ɔa ba, eɔɛ wɔɔwɔɔlɔ legui,
 naati ka a ɔa ziiti sigɔ la,
 ɛ ti laavili, ɛ li ga tiye zou ɔela ga.
 Minei gilagi ɔa ɛ ga Efelayime nuɔuse waawaagiti,
 zoi ɔa ɛ ga Manasɛ nɔ-nuɔuse mɔinmɔingiti.

¹⁸ Zaɓulɔn letegi, ɛ ɣɛni ma:

Zaɓulɔn, ɣoozunɛ ɗa-ɔɗɗi loo vaiti su.
Isakaal, ɗoun zeɪ kpɛ ɗa-zeɣe ɣotaiti bu.

¹⁹ Wa nuɓuseiti toli wa-ɣize ɣaagoozagi ma,
wa zalaɣaiti kula ga telebodai,
kpolodei ta zieleɗe naɣaegi ta ɣe ga zaɓu,
wo naavolo moinmoin sɔlɔɔ.

²⁰ Gade letegi, ɛ ɣɛni ma:

Maamusei ɣa ɣooɣɔ GALAGI ɔɛ, nii ɛ zou wolai veezu Gade ɔɛ.
Gade ɣa looɣosu eɣe zala zaai,
a ɗa na-sua zogai vali ga, ɛ so kaɣɗiti ma, ɛ li nɔunkalagi ɔɔ.

²¹ E yiimazegeni ga ma ɔaɣɔi,
ɔɛ na makegai be, kundiɣi laamiizuɔɛ ɣana.
Tɔ ɣa ɛ loni nuɓuseiti untuɣɔ,
ɛ telebodai zie, eɣevelei ɣooɣɔ GALAGI pɔ la,
ɛ zoloo faa zalegaiti ma, ti wogai Izilayeɛle na-faa zu.

²² Dan letegi, ɛ ɣɛni ma:

Dan ɣa ga zala ɓokpagi,
nii ɛ vilisu, ɛ zeɣe Basan yooi zu.

²³ Neɣetali letegi, ɛ ɣɛni ma:

Neɣetali yiɣɔa ga faanɛɛi,
ɛ ɣooɣɔ GALAGI na-tuyaiti pe sɔlɔɔga.
Na-zooi ɛ seɣezu ga nɔnɔ,
toɣa zo folo ɣulazu, ɛ li lekɛma nu yeezazuɔɛ.

²⁴ Aseɛl letegi, ɛ ɣɛni ma:

Aseɛl ɣa ga tuya nu, Zakɔbe na-doun zunuiti saama.
Undaanɛ ɣe be ye, keɣɣelointi saama,
kaɣɗi ɣa lo gulɔi wu.

²⁵ Na-taazuɔɛ, sɔɣɔgiti ta ɣe ga kolui ta kolu ɓɔigi,
na-keɗeyai ye zea, sii ma voloi pe su.

²⁶ Ee, Yesulun, GALA pokɔɣɔma la na!

Toɣa geɣɣɔlɔgi ɓotasu, ɛ ɔa ɛ ɓɔ ɛ ɔa,
maayikiɔɛ, toɣa tonaɓiingiti su.

²⁷ ɣooɣɔ GALAGI ɣa ga nu loɣfuzuɔɛ,
toɣa ga ɗa-ɓɔba nui ɣooɣɔ zooi ma.

Toɣa ɛ zili nui be ɛ luɣɔ,
ɛ ɣe ɛ ma: «Suwuɣaaleɛ!»

²⁸ Naazu Izilayeɛle zeini ziileigi zu,
Zakɔbe na-dointi ta-ɗeungi ɣa ɣulazu ga pagɔ ye,
zooi na zu, ɔɛ moloi, ɛ ga beleegi, naa ɔnɔsu na, leezen belei na,
geezuɔɛ ɗa nɔɗai vaza na ma.

²⁹ Izilayeɛle nuiti, wo undaanɛɛɛ! Beɛni ka ti wo ɣevele,
woi wo ga nuɓuseiti ɣooɣɔ GALAGI ti ɣizogai?
Toɣa ga wa-ɣooɣɔ zepegi, nii ɛ ɔaazu ɛ ɓɔ wo ɔa.
Toɣa balaa ga ɓoɣa zɔkpɔi, nii wo pile sɔlɔɔsu da.
Wo zili nuiti ta ɔaana wo ɔɔ ga ɓɔɣmaayei,

wa ɔɔɔlo ta-ada ɔaagoozagiti kpein ma.

34

Moize zaa vai

¹ Moize zegeni Moaɔe nɛmɛi zu, ɛ lɛ Neɔo gizei ma, Pizega unmaɔe, Zeliko letemaɔe. Ɔɔɔɔ GALAGI zooi kpein dɛɛni la, ɛ zo Galaade yooi zu, eyɛsu ɛ zeeli Dan taai ma,

² Nɛfɛtali yooiti, ta Efelayime ta Manasɛ, ta Zuda yooi, ɛ ze folo liizu vɛle ɔolodɛi va,

³ ta lɛkpɛmaɔe nu yeezazuɔe yooi, ta Zeliko nɛmɛi, taai nii dɔɔ wuluiti ti su, ɛ zeeli Sowaal.

⁴ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni ma: «Zooi ɔana, gɛ minazegeni la, gɛ ɔona Abalaame vɛ, ta Izaake, ta Zakɔɔe, gɛ ɔɛ ti ma: «Nà feezu wo-mavofodaiti bɛ.» Gɛ dɛɛvɛ ga dɛ, ɛ ka ga ɔaazuɔe, kɛɛ ɛ la la ná pɛ.»

⁵ Miná ɔa Ɔɔɔɔ GALAGI ná-botigɛ nui Moize zaani ná, Moaɔe yooi zu, eɔvɛlei Ɔɔɔɔ GALAGI ná-devei ɔɛni la.

⁶ Ɔɔɔɔ GALAGI maaɔɔluni miná, nɛmɛi zu, Moaɔe yooi zu, Bɛte-Peyɔɔ letemaɔe. Nu nɔpɛ ge la ná-kabayegɛi ɔwɛni, eyɛsu niizu.

⁷ Moize kona ungila puufelegɔ (120) zɔɔɔni, siɛgi zu ɛ zaani la. Gaazu maa la ɔɛni ɔidini, ta la ɔɛni ɔulani ná-zɛbɛi la.

⁸ Izilayeɛ nui ti Moize ná-saa wɔɔi woni folo vuusavagɔ (30) laawu, Moaɔe nɛmɛi zu. Naa vɔlu, ɔɔɔi ta gaanɛɛni ɛ woni Moize ná-fai zu, naati gaabelani.

⁹ Nun ná-doun zunui Zozuwe laaveni ga ɔima yɛnvui, mazɔɔ Moize yeelaani ma. E zo názu ma, Izilayeɛ nui ti ɔloni bɛ, ti zɛ ɛ zoloo deveiti ma, niiti Ɔɔɔɔ GALAGI ti veeni Moize ya.

¹⁰ Kaipa, GALA goo wo nu la mɔ wuzegeni Izilayeɛ nui saama ga Moize ɔvɛle, nii Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni kaazu ɔaazuni ta ɔaazu.

¹¹ Nu nɔpɛ ge la vɔkɔɔga ma, poogiti ta maaɔɛɛ vaa wolaiti su, nii Ɔɔɔɔ GALAGI tevɛni ga ɛ ti ɔɛ, Ezipete masagi Falaɔɔn ɔaazu ta ná-botigɛ nu wolaiti, ta ná-nuɔuseiti kpein,

¹² ta zɛbɛsu ɔɛwotiiti ti maayikiai, niiti Moize ti ɔɛni Izilayeɛ nui gaazu.

Zozuwe Ná-Sɛvɛi Sɛvɛi lɔɔzeizuvɛ ma woo mɔungiti

Zozuwe Ná-Sɛvɛi ɔa Izilayele nuɓuseiti ta-wɔɔwɔɔ vai lɔɔzeizu volu, Tɔ Sɛvɛi Velesiei vɔluma. Izilayele nuɓuseiti ti tɔɔzeivɛ Zuludɛn voluvɛ folo ɔulazu vɛlei. Zozuwe Ná-Sɛvɛi ɔa dɛɛzu, vɛlei ti Zuludɛn maaɓudɛai la, ta vɛlei Zozuwe nii é ɔɛɛni ga Moize maalevɛgi, naa lɔni la ti luɔɔ, ti Kanaan yooi zo. Ti naa ɔɛɛni, mazɔɔ GALA ka é ma levei veeni ti ya. Naama vai vɔ GALA ge ɔɛni minazeɔɔgi laazeelizu, nii é kɛɛni ga toɔa Kanaan yooi ve Abalaame vofodaiti bɛ (Zen 12:7).

Nu la kwɛɛ 6ɛ ɔa é Zozuwe Ná-Sɛvɛi ɔɛai, 6aa é gaalɛai ba. Ná tanigaa sɛvɛi ɔɛɛ nui ɔa ɔɛɛzu eɔɛ faiti ta zie gaazu, siegi zu ti ɔɛni ɔɛɛzu la (eɔɛvɛlei 5:1, 6 la). Naa maavele ma, faaɔwɛ nu wolai tanigaa laavɛ da ga Zozuwe ɔɔɔɔi ɔa é sɛvɛi ɔɔɔɔzuvɛ zɛvɛai. Naa pɛ ge ɔɛɛ va, kolevɛ ga nu ɔili ge sɛvɛi nii ná tanigaa zɛvɛvɛ, é ɔula Zozuwe volu, eɔɛvɛlei Zozuwe ná-maaɔulu fai la (24:29). Faaɔwɛ nu wolai tanigaa ti ɔɛ, fai niiti ti wogai sɛvɛi nii zu, ma vaiti tevege kona undɔsava (800) ɔulasu pɛ sɛvɛi va ɔɛ. Kɛɛvɛ eɔɛ faiti ti Zozuwe Ná-Sɛvɛi zu, ti levege kona waagila unfelegɔ puulɔɔlugɔ (1.250) ziegi zu, aisa Yesu Kilista va zɔɔɔ, naa ɔa dɛɛzu ga kona vuunaanigo (40) levegai ma, Lamesɛsɛ ná-masadaɔ vɔluma Ezipete yooi zu. Lamesɛsɛ ɔa é ga masagi nii nu kaazu ga tɔ ɔa é ɔɛni masadaɔ ɔɛɛzu Izilayele nuiti kula ziegi zu Ezipete va (Egz 1:11).

Unsɔsu

1. Izilayele nuiti ti Zuludɛn maaɓudɛni ta ti lɔɔni Kanaan yooi zu (1:1–5:12).
2. Kanaan yooi zo fai Izilayele nuiti bɛ (5:13–12:24).
3. Kanaan yooi ɔaaɔwɛ vai Izilayele wolodamaiti zɔɔɔzu (13:1–21:45).
4. Izilayele wolodamai tanigaa ɔalema vai volu, ti li Zuludɛn voluvɛ folo ɔulazu vɛlei, Zozuwe ná-falimai ta maaɔulu vaa, naa vɔluma vɛlei minazeɔɔgi é Izilayele ta GALA ti yɔɔɔzu, naa niinɛni la volu (22:1–24:33).

Zozuwe zɛi vai nuɓuseiti unda

¹ ɔɔɔɔ GALAGI ná-botigɛ nui Moize zaa vɔluma, ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni Nun ná-doun zunui Zozuwe ma, Moize ná-kpɔba nui:

² «Nà-botigɛ nui Moize zaa. Niizu, ɔɛvɛle ɔɛtɛna, ɔa-o, niima nuɓuseiti-yo, wo Zuludɛn budɛ, wo lɔ zɔoi naa zu, nii gɛ feezu Izilayele nuiti zea.

³ Adavɛ nɔpɛ wo-ɔɔɔɔi a lona ná ma, gɛ miná vea wo vɛ, eɔɛvɛlei gɛ boni la Moize ma.

⁴ Wa-yooi ɔa zo tevebai ma, eyɛsu é zeeli Liɔan ɔizeiti ma, ta zie wolai Efelate, ɔɛte nuiti ta-yooi kpɛin ka ɔɛ su, é zɛi Kpolodɛ Wolai va, folo liizu vɛlei.

⁵ Nu nɔpɛ ge la loga é luɔɔ, è-zii ma voloi pɛ su. Nà ɔɛ é va, eɔɛvɛlei gɛ ɔɛni la Moize va, gɛ la yeebega é va pɛ, gɛ la ɔɛlɛa é va pɛgɛlɛin.

⁶ Yiilɔɔ, è zɛbɛzɛge, mazɔɔ è-zaalai zu ɔa niima nuɓuseiti ti zɔoi zɔɔɔsu da ga tɔnɔ, nii gɛ ma minazege boni ti-mɛmɛwolani bɛ, ga nà feezu ti ya.

⁷ Keni nɔ é yiilɔɔ, è zɛbɛzɛge ga pagɔ, è ɔolo tɔ gooi kpɛin bɛ, nii nà-botigɛ nui Moize sɛvɛni é vɛ, è zie la, è mina zɛge ba, è va li ga yeeza, 6aa ɔɔvɛi, naazu ɔa zobo sɔɔɔ fai kpɛin su, è kɛɛzu.

⁸ E ɔa tɔ sɛvɛi nii ɔala, è ɔa yɛpɛ ga su wooiti, è ɔisie ti zu folo vɛɛ kpidi va, naa ɔa a kɛ é ɔolo su wooi pɛ bɛ, mazɔɔ názu ɔa è-ɔɛɛ vaiti suɔɛtɛzu la, è zobo sɔɔɔ fai kpɛin su, è kɛɛzu.

⁹ Gɛ la boni é ma 6aa ga, yiilɔɔ, è zɛbɛzɛge? Mina lua ani nɔpɛ ba, è zasu mina ɔali, mazɔɔ nà, ɔɔɔɔ GALAGI, ɔa-ɔALAGI, nà ɔɛ é va, vɛ nɔpɛ é liizu ná.»

*Zuludən bude vai
ma gɛvele bɛtɛi*

¹⁰ Zozuwe niima leveiti feeni nuɓuseiti ta-ɗundigɛiti zea, ɛ gɛ ti ma:

¹¹ «À zɛ ade-ɓuuzube ná pɛ, wo devei ve nuɓuseiti zea, ga ti daamianigi gɛvele bɛtɛ ɓoɗɓo ve, mazɔɔ folo savago vɔluma, wa Zuludən nii budezu, wo li, wo zooi zege ga wɔnɔ, nii Gooɗɔ GALAGI wa-GALAGI feezu.»

¹² Zozuwe ɓɛni Luɓen ná-bolodai ɓɔ, ta Gade ná-bolodai, ta Manasé ná-bolodai gɪlazube, ɛ gɛ ti ma:

¹³ «À gɪze devei zu, nii Gooɗɔ GALAGI ná-botigɛ nui Moize feeni wo ya, ɛ gɛ wo ma: «Gooɗɔ GALAGI wa-GALAGI zooi vea wo ya, ɛ doogogi ve wo ya.»

¹⁴ Wo-anzaiti, ta wo-lointi, ta wa-loganiiti ta ye Zuludən volube folo gɪlazu vele, zooi naa zu nii Moize feeni wo ya, keɛ zunuiti kpein, ti ga kooɗɔ nuiti, wa bude, wo lo wo-gɛleaiti untuɗɔ koomave, wo yeeve ti ve,

¹⁵ eyesu Gooɗɔ GALAGI wa-GALAGI doogɔ fe ti ve ga wo gɛvele, ti zooi naa zɔɔ, nii ɛ feezu ti ve. Naa vɔluma, wa gale ma niina wɔnɔ ma yooi zu, wo ze ná pɛ, Zuludən folo gɪlazu vele, egɛvelei Gooɗɔ GALAGI ná-botigɛ nui Moize boni la.»

¹⁶ Ti Zozuwe woogaaɓoteni, ti gɛ ma: «Devei kpein ɛ fea, gá naa kpein so, ve nɔpɛ ɛ gi levesu ná, gá li miná.

¹⁷ Gá golo ɛ ve, egɛvelei gi gɔloni la Moize ve. Gooɗɔ GALAGI, da-GALAGI gɛ ɛ va, egɛvelei ɛ gɛni la Moize va.

¹⁸ Zɔi nɔpɛ a ɓakana da-ɗundigɪlai laalɔɗɔma, ɛ la gɔloni da-leveiti kpein bɛ, ta naama nui vaa. Yiilɔ nɔ, ɛ zɛbɛzege!»

2

Zeliko zuvete fai

¹ Nun ná-doun zunui Zozuwe nɛnɛ felegɔ leveni doogɔzu, ti zege Akasia nɛmɛi zu, ɛ gɛ ti ma: «À li, wo zooi zuvete, ta Zeliko ɓɔɓɔ.» Ti liini, ti ji kologolo anzanui ta ná-pelei wu, nii daaseigi gɛni ga Laɗabe.

² Ti gɛni Zeliko masagi ma: «Weɛ, Izilayeɛ nuiti seeliɓe ve kpidii, ga ti zooi zuvete.»

³ Zeliko masagi keelai leveni Laɗabe ma, ɛ gɛ ma: «Zunuiti fe gi ya, ti jiai da-velei wu, mazɔɔ zooi zuvete fai ga ti vaai ma.»

⁴ Keɛ anzanui zunu felegɔiti segeni, ɛ ti loogɔ, ɛ gɛ ma: «Gaamazu, zunui naati ti vaani pɔ bɛ, keɛ gɛ la gɛni ti-zegezu gɔweɛ.

⁵ Sigɪ daave laaɗulu zɛgi zu, fitilimave, ma zunuiti ti gɪlani, ti li, gɛ la kwɛɛ, ve ti liai ná. A suvile, wo vile ti volu, wa ti gɔɗɔzumɛnsu.»

⁶ Toun ɛ ti leeni peɛ gɔmave doogɔ bosube, ɛ ti loogɔ geze ɓaku zigigi wu, nii ɛ kevele bɛtɛni ɓoɗɓo ve ná-peɛ gɔmave.

⁷ Masagi ná-keelaiti ti vilɛni ti volu pelei naa zu, nii ɛ liizu Zuludən maalevesu vele. Ti gɪlani nɔ taai va feya, ti sigigi laaɗulu ti voluvelei.

*Laɗabe ta nɛnɛ felegɔiti
ta-woolaamai*

⁸ Laɗabe leeni peɛ gɔmave doogɔ bosube, ɛ ma weɛinti ka, aisa ti va la.

⁹ E gɛni ti ma: «Gɛ kwɛni ga Gooɗɔ GALAGI niima yooi veeve wo ve, dualuagi gi zoga, ve yooɗɔzube nuɓuseiti kpein sasu ga ɓalizu wo luɗɔ.

¹⁰ Mazɔɔ gi menini ga Gooɗɔ GALAGI Seeli Kpolodei vɔɔni su wo luɗɔ, siegi zu wo gɪlani la Ezipete yooi va. Gi naa menini, vele wo Amool nuiti ta-masa felegɔiti soni da, Sigon ta Woge, ti gɛni masadai gɛɛzu Zuludən voluvelei, folo gɪlazu vele, wo ti zuwuɗaaleve ta ta-nuɓuseiti, wo ta-yooi gologolo.

¹¹ Gi naama vaiti menigai ma, gi iɲo ge levea. Nu nɔpɛ zii la laa, é va lo wo luɔɔ. Tɔɔzei Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ɔa é ga GALA, geegɔɔɔɔ zu ta zooi ma.

¹² Niizu, à ɔonana bè, Gɔɔɔɔ GALAGI laaseigi zu, ga nuɔɔɔɔɔlai gè keai wo ve, wa buuɔwɛɛ, wa balaagi wo nuɔɔɔɔɔlai ɔe nà-peleyeɔe ve. A poogi ta ve zèa, nii nà la da.

¹³ A minazeɔe bè ga wa kèe ye vulua, ta dèe, ta kèe ná-dointi, ta tɔnɔiti kpein, wo la vaa bu, gi va za.»

¹⁴ Zunui niiti ti ɔeni ma: «Ni nɔ wo la gi maalɔni, gi ɔonaa gi-yenvui ma, gá ɔe ga wooɔɔɔɔla nu gá-minazeɔeigi zu, gá ɔe ga faanɛ wuuɔwɛɛ nu è ve, siegi zu Gɔɔɔɔ GALAGI zooi veezu la gi ve.»

¹⁵ Laɔaɔe ná-pelei ɔeni lɔni taai ma zigigi va, sigigi ɔoozuve ɔɔɔɔ ɔa é ɔeni zeini ná. Naa ɔa é keeni, é zooni é zunu felegɔiti kula fenetelei laave, é ti yei ga galui.

¹⁶ E ɔeni ti ma: «À li ga gize yooi zu vele, ni naa laade, wo la ɔulaa wo ɔee nuiti zea. A laaɔu ná folo savago laawu, eyesu ti ɔale ma. Naa volu, wa pele zo niina.»

¹⁷ Zunu felegɔiti naati ti ɔeni ma: «Wɛɛ, vele gá minazeɔeigi a ye ma la, nii è boga ga gi ke è ve, faa la ɔea gi va:

¹⁸ Aisa gi va va zooi zu, galu ɔɔigi nii ɔili fenetelei laave, nii gi ɔulaai daave, gi vile, è è-ɔee, ta è-lee, ta è-ɔeeleaiti, ta da-veleyeɔe kpein gaale ba da-velei wu.

¹⁹ Nu nɔpɛ a buɔena da-velei ma ɔofalagi maazu, é ɔula eteave, naa ma ɲamai ɔa la tɔ ɔɔɔi unma, faa la ɔea gi va. Kele ni gá yeevɔɔɔuna naa taɔila kpala ba, niiti ti è va pelei wu, naa ma ɲamai ɔa la gi unma.

²⁰ Ni da gi maalɔna, faa la gi va, é lo konai va, gi bogai è ve.»

²¹ E ɔeni ti ma: «É ɔe, eɔevelei wa-minazeɔeigi la!» E ɔeni ti va, ti li. E galu ɔɔigi ɔilini ná-fenetelei laave.

²² Ti liini, ti zeeli gize yooi zu, ti ye ná, eyesu folo savago, eyesu ti ɔaizie nuiti ti ɔale ma. Ti ɔaizie nuiti ti ti ɔaizieni pele ɔobave ná pe, ti la ti ɔaani.

²³ Zunu felegɔiti ti yeini volu, ti zege gize yooi zu, ti Zuluden buɔe. Ti zeelini Zozuwe vɔ be, Nun ná-doun zunui, ti voluvaawo ma ga nii kpein é zieni.

²⁴ Ti ɔeni Zozuwe ma: «Gaama ve, Gɔɔɔɔ GALAGI zooi kpein feeve ade ve, mazɔɔ zooi zu nuɔuseiti kpein sasu ɔa balizu ade luɔɔ.»

3

Zuluden buɔe vai

¹ Zozuwe wuzɔɔeni poluma zobui, ta Izilaye nuiti kpein ti zege ti-vuuzuve Akasia nemai zu, ti li, ti vu Zuluden zieleve, ti ɲi miná, aisa ti va buɔe.

² Folosavago vɔluma, nuɔuseiti ta-ɔundigɔiti ti ti-vuuzuve maagakuni,

³ ti devei niiti fe ti ya: «Siegi zu wa zalaɔa ɔula nuiti kaana la, Levi nuiti ti Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ná-minazeɔe kesui zegeai, wa zege niina wo-vuuzuve wo ná, wo vile ti volu.

⁴ Wa zɔɔɔzu ɔe ɔɔɔ va wa minazeɔe kesui, ga kilo ɔila. A mina maaɔuɔa ba. Wa pelei ɔwɛɛ naazu, nii wa zie la, mazɔɔ kaipa wo la de zieni ga ná vele.»

⁵ Zozuwe ɔeni nuɔuseiti ma: «À ɔɔɔ ɲade, mazɔɔ lina, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa laavɔ vaa wolaiti keezu wo zaama.»

⁶ E ɔeni zalaɔa ɔula nuiti ma: «À minazeɔe kesui zege, wo lo nuɔuseiti tuɔɔ siei zu.» Ti minazeɔe kesui zɔɔeni, ti lo nuɔuseiti tuɔɔ.

⁷ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Zozuwe ma: «Za nɔ, nà tɔzeizu ga è wɔɔla Izilaye nuiti gaazu, ti kwɛɛ ga nà ɔeezu è va, eɔevelei gè ɔeni la Moize va.

⁸ Devei nii ve zalaɔa ɔula nuiti zea, niiti ti minazeɔe kesui zegezu, ga ta zeelina Zuluden zie wolai laave, ti-ɔɔɔɔ a lona ziei wu, ti lo miná.»

⁹ Zozuwe ɔeni Izilaye nuiti kpein pɔ, é ɔe ti ma: «À maaɔuɔa, wo woilo Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI laawooiti ma.

¹⁰ Pɛtɛ vɛlɛi wɔ kwɛɛ dɔ gɔ zɛnvu su ǴALAGI, toǵa wo zaama, toǵa Kanaan nuiti kpɛ wo luǵɔ, ta Ǵɛtɛ nuiti, ta Ǵɛvɛ nuiti, ta Fɛlɛzɛ nuiti, ta Giilɛgɛsɛ nuiti, ta Amool nuiti, ta Yɛbɛusɛ nuiti:

¹¹ Eteai pɛ Maligii ná-minazɛɛɛ kesui ǵa Zuludɛn bɔdɛzu wo ǵaazu.

¹² A yeelo zunu puugɔ maazu felegɔ (12) va niina, Izilayɛlɛ wolodaiti su, boloda ǵila, nu ǵila.

¹³ Siɛgi zu zalaǵa ǵula nuiti ti Ǵooǵɔ GALAGI, eteai pɛ Maligii ná-minazɛɛɛ kesui zɛɛɛzu, naati ti-ǵooǵɔi vilɛsu la Zuludɛn wu, zɛ wolai ǵa lɛvɛsu fɛlɛ, zɛi é zɛɛɛzu maazu vɛlɛi, naa ǵa lo, gaalɛ ba ɛɛ siǵigi.»

¹⁴ Nuɓusɛiti ti ta-zɛɛ ǵotaiti pɛɛni su, Zuludɛn bɔdɛ vai zu. Zalaǵa ǵula nuiti ti minazɛɛɛ kesui zɛɛni, ti lo ti luǵɔ.

¹⁵ Molo lɛvɛ zɛi zu ǵɛni dɛ, Zuludɛn a dɔ vɛ la yɛɛnɔpɛ, é bɔdɛ ma ǵakɛiti maazu. Siɛgi zu zalaǵa ǵula nuiti ti minazɛɛɛ kesui zɛɛɛzu la, ti-ǵooǵɔi maayɛɛni la zɛi wu,

¹⁶ zɛi nii é ǵɛni yeizu, é dɔ zɛɛ maazu vɛlɛi, naa zuzoni, é la mɔ ǵɛni yeizu, é loni gaagooza ɛɛ siǵigi, é li ǵoozama, é zo Adame taai ma, é li Saletan vɛlɛ. Kɛlɛ tɔun, buu vɛlɛi, zɛi nii é yeizu Kpolodɛ Wanai vɔ pɛlɛi, Zuludɛn ma vɛtu nɛmɛi zu, naa ǵɛni yeizu, ɛyɛsu é vɔ. Nuɓusɛiti ti lɛvɛni Zeliko letɛmavɛ.

¹⁷ Zalaǵa ǵula nuiti ti ǵɛni Ǵooǵɔ GALAGI ná-minazɛɛɛ kesui zɛɛɛzu, ti loni Zuludɛn zɛi laazuɓɛ, ná vɔai. Ti yɛni loni ná kpaan, ɛyɛsu nuiti kpɛin ti lɛvɛ, ti-ǵooǵɔi maavɔai.

4

Kizɛsu ǵɔtu

puugɔ maazu felegɔiti (12)

¹ Nuɓusɛiti kpɛin kpegai ma ga Zuludɛn bɔdɛ, Ǵooǵɔ GALAGI ǵɛni Zozuwe ma:

² «À yeelo zunu puugɔ maazu felegɔ (12) va, boloda ǵila, nu ǵila.

³ A bo ti ma, ti li, ti kɔtu puugɔ maazu felegɔ (12) zɛɛ, Zuludɛn zɛi laazuɓɛ, vɛ zalaǵa ǵula nuiti ti ǵɛa loni ná, wo li ga tiyɛ adavɛ wo niizu ná, za bidii.»

⁴ Zozuwe zunu puugɔ maazu felegɔiti (12) tolini, niiti é yeelonu ti va, Izilayɛlɛ nuiti saama, boloda ǵila, nu ǵila,

⁵ é ǵɛ ti ma: «À lɛvɛ Ǵooǵɔ GALAGI ná-minazɛɛɛ kesui ǵakalavɛ, wo li Zuludɛn zɛi laazuɓɛ, wo ǵilagilagi kɔtui ǵaizɛ, é dɔ ǵoma, wo seǵɛ ga Izilayɛlɛ wolodai lieǵɔi,

⁶ naa ǵa a kɛ, é ǵɛ ga poogi wo zaama. Siɛnɔpɛ su wo-loun zunuiti ta wo ǵaazaǵana la ga: «Niima ǵɔtuiti ta ga lɛɛni wo vɛ?»

⁷ wa ǵɛ ti ma: «Zuludɛn lɛvɛni su fɛlɛ Ǵooǵɔ GALAGI ná-minazɛɛɛ kesui luǵɔ, siɛgi zu é ǵɛni zɛi wolai bɔdɛzu la. Niima ǵɔtuiti ta ga ǵizɛsui Izilayɛlɛ nuiti kpɛin bɛ ɛyɛsu ǵɔ, é dɛɛ ga Zuludɛn lɛvɛni su fɛlɛ.» »

⁸ Izilayɛlɛ nuiti ti naa ǵɛɛni, nii Zozuwe boni ti ma. Ti kɔtu puugɔ maazu felegɔ (12) zɛɛni Zuludɛn zɛi laazuɓɛ, kɔtu ǵilagila Izilayɛlɛ wolodai ǵilagilagi vɛ, ɛɛvɛlɛi Ǵooǵɔ GALAGI dɛɛni la ga Zozuwe. Ti liini ga tiyɛ ti-vuuzuvɛ, ti ti la ná.

⁹ Zozuwe kɔtu puugɔ maazu felegɔ (12) ǵiligaa loni Zuludɛn zɛi laazuɓɛ, vɛ zalaǵa ǵula nuiti ti ǵɛni loni ná, niiti minazɛɛɛ kesui ǵɛni ti ya. Kɔtui naati ta ná zaagaza.

¹⁰ Zalaǵa ǵula nuiti ti ǵɛni minazɛɛɛ kesui zɛɛɛzu, ti yɛni loni Zuludɛn zɛi laazuɓɛ, ɛyɛsu dɛvɛi nii kpɛin Ǵooǵɔ GALAGI boni Zozuwe ma, nuɓusɛiti ti naati kpɛin kɛ. Zozuwe dɛvɛiti kpɛin kɛɛni, ɛɛvɛlɛi Moizɛ fɛɛni la zɛa. Nuɓusɛiti ti ǵaazuvilɛni, ti lɛvɛ.

¹¹ Siɛgi zu nuɓusɛiti kpɛin ti lɛvɛni dɔ zɛi voluvɛlɛi, Ǵooǵɔ GALAGI ná-minazɛɛɛ kesui ta zalaǵa ǵula nuiti ti lɛvɛni, ti lo nuɓusɛiti untuǵɔ.

¹² Luɓɛn ná-bolodai, ta Gade ná-bolodai, ta Manasé ná-bolodai ǵilazuɓɛ, naati tazunuiti ti ǵɛni zɛɛzu Izilayɛlɛ nui zɔiti tuǵɔ, ti maagilii ga kooǵɔ zoolaiti, ɛɛvɛlɛi Moizɛ ma lɛvɛi vɛɛni la ti ya.

¹³ Kɔɔɔɔ nu waavuuanaanigo (40.000) ɔɔɔɔ, ti maagilii ga kɔɔɔɔ zɔɔlaiti, naati ka ti liini kɔɔɔɔ vai ma, ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔaazu, Zeliko nɛmɛi zu.

¹⁴ Naama voloi, ɔɔɔɔ GALAGI Zozuwe wɔɔɔɔni Izilaye nuiti gaazu, ti unfema veeni nɔ-kundigilai vɛ, eɔɔvɛlei nɔ ti kɛɛni la Moize vɛ, sii ma voloi pɛ su.

¹⁵ ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔni Zozuwe ma:

¹⁶ «Devei ve zalaɔa ɔɔla nuiti zea, ti zeele woo ɔɔsui zɛɔɔzu, ti lɛ, ti ɔɔla Zuludɛn zɛ laazu vɛ.»

¹⁷ Zozuwe naama levei veeni zalaɔa ɔɔla nuiti zea, ɛ ɔɔ ti ma: «À lɛ, wo ɔɔla Zuludɛn zɛ laazu vɛ.»

¹⁸ Siɛgi zu zalaɔa ɔɔla nuiti, niiti ti ɔɔɔɔ GALAGI nɔ-minazɛɔ kesui zɛɔɔzu, ti ɔɔlani la zɛ laazu vɛ, ti-ɔɔɔɔ lo kakei ma, Zuludɛn dɛi laani su volu, ɛ nɔti pɛ daave, ɛ dɔa yɛi, eɔɔvɛlei ɛ ɔɔni la pɔɔmazu.

¹⁹ Nuɔuseiti ti Zuludɛn buɔɔni, alu mɔungi ma volo puugɔi ma. Ti liini, ti vu Gilegale, Zeliko ɔɔwɛpelemavɛ, folo ɔɔlazu vɛlei.

²⁰ Kɔtu puugɔ maazu felegɔiti (12) ti ti zɛɔni Zuludɛn zɛ laazu vɛ, Zozuwe naati toni Gilegale.

²¹ Naa volu ɛ ɔɔni Izilaye nuiti ma: «Ni yɛi ta, wo-mavofodaiti ti ti-ɔɔɛni gaazaɔasu da ga kɔtui niiti ta ga leeni?

²² Wa gaalɛ ga tiye, vɛlei Izilaye nuɔuseiti ti Zuludɛn buɔɔni la ga ɔɔɔɔa vɔɔi,

²³ mazɔɔɔ ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔɔɔɔ Zuludɛn vɔɔni su daazu vɛ, eyɛsu wo leve, eɔɔvɛlei ɛ kɛɛni la ga Seeli Kpolodɛi gi luɔɔ, nii a kɛ gi buɔɔ.

²⁴ E naa ɔɔɛni, nii a kɛ eteai zu nuɔuseiti kpein ti kwɛɛ vɛlei nɔ-zɛbɛi wɔɔɔɔi la, naa ɔɔ a kɛ wa balaagi wo lua ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔɔɔɔ vɔ, wo dɔa dɛbi.»

5

¹ Amool nuiti ta-masagiti kpein ti zeini Zuludɛn folo liizu vɛlei, ta Kanaan masagiti ti zeini Kpolodɛ Wolai laavɛ, ti mɛnini ga ɔɔɔɔ GALAGI Zuludɛn vɔɔni su Izilaye nuiti tuɔɔ, eyɛsu ti leve. Ti iɔɔ ge leveni, nu nɔpɛ zii la ɔɔni lɔɔni, ɛ vɔ lo Izilaye nuiti tuɔɔ.

Buzɛɔ niinɛgiti tati fai pɛɛvolu

² Naama zɛɔgi zu nɔ, ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔni Zozuwe ma: «Kɔtuiti kpetɛ ga boɔai, ɛ tatipɛɛvolu vai lɔɔzɛi volu Izilaye nu niinɛi niiti ta-vaa zu.»

³ Zozuwe kɔtuiti kpetɛni ga boɔai, ɛ Izilaye nuiti tatini pɛɛvolu gizeɛ ɔɔbavɛ, Alalɔte (nii poluvɛ ga «tatipɛɛvolui»).

⁴ Pɛɛ, lee vaa zu Zozuwe ti latini pɛɛvolu: Zunui nii kpein nɔ-konagi zeelini kɔɔɔɔ vai ma, ti ɔɔlani Ezipete yooi zu, naati pɛ ti zaani pɛlei zu, tevebai zu, ti ɔɔlaai ma Ezipete yooi vɔ.

⁵ Ti pɛ ti latini pɛɛvolu. Kɛɛ zunu loin kpein ɛ zɔɔɔni pɛlei zu, tevebai buɔɔ zɛɔgi zu, ti ɔɔlaai ma Ezipete yooi vɔ, nu la ɔɔni naa tanɔpɛ tatini pɛɛvolu.

⁶ Izilaye nuiti ti yɛni zɛɔzu tevebai zu, ɛ ɔɔ ga kona vuunaanigo (40), eyɛsu zunuiti, ma ɔɔɔalamaiti, niiti ti zeelini kɔɔɔɔ vai ma, ti ɔɔlazu vɛ Ezipete yooi vɔ, naati ti za. Tɔɔzɛi ti la ɔɔni ɔɔɔɔ GALAGI wooi zoni. ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔnani ga ɛ la ti yɛga nɔ, ti vɔ zooi naa ɔɔ ga ɔɔaazu, nii ɛ minazɛɔni, ɛ ɔɔna nɔ-faa zu ti-mɛmɛwolani bɛ, ga ɛ fe ade vɛ, vɛ nɔnɔi ta kɔin gulɔi vuuvaa nɔ.

⁷ Ti-loun zunuiti ka ɛ ti zeini ti-votogi zu. Zozuwe ti latini pɛɛvolu, tɔɔzɛi ti la ɔɔni dɛ latini pɛɛvolu, ta-zɛ wo siɛgi zu tevebai zu.

⁸ Siɛgi zu ti zunuiti pɛ tatini da pɛɛvolu, ti yɛni ada ɔɔlagi, ti-vuuzuvɛ, eyɛsu ti ɔɔdɛ.

⁹ Naa voluma, ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔni Zozuwe ma: «Za, gɛ Ezipete unfegi zɛɔa wo ɔɔaazu.»

Naa ɔa é ba, adave ná laaseigi veeni ga Gilegale.* Daaseigi naa ɔa é ba zaaɔa.

*Pake fetii
ta manegi be fai*

¹⁰ Siɛgi zu Izilayele nuiti ti ɔeni vuuni la Gilegale, ti Pake fetii ɔulani alugi ma volo puugo maazu naanisiɛi (14) ma ɔɔkɔi, Zeliko nemei zu.

¹¹ Poluma voloi nɔ, ti zooi vaalɔnɔgi ta miini, bului nii leve la su, ta ani ɔae ɔeegai.

¹² Poluma voloi nɔ ɔa manegi beteveni la vuu vai va, tɔɔzei ti ɔeni zoosu ti ɔɔnɔ sɔlɔ ga zooi zu ziinziin ganigiti ma waaiti. Mane ge la mɔ ɔeni ná Izilayele nuiti be, ti ɔeni niina Kanaan yooi zu ziinziin ganigiti miizu naama ɔonagi.

*Ɔoɔɔ GALAGI ná-kɔ ɔundigii
vaa vai*

¹³ Foloi ta, Zozuwe ɔeni Zeliko ɔobave, é ɔaazuwuzegeni, é zunui ta ɔa, é loni kakalave, ná-boɔa zɔkpɔi ɔulaai maalaɔagi zu, é zoni zea. Zozuwe maaɔugani ba, é gaazaɔa, é ɔe ma: «Da ga ɔá-nui ta, ɔaa gi zili nuiti ti ta?»

¹⁴ Zunui ɔoɔaavoteni, é ɔe ma: «Ba-o. Ná ga Ɔoɔɔ GALAGI ná-kɔ ɔundigii, unkula vele ɔa gè su.»

Zozuwe nɔkɔni, é unpilɛ zooi ma, é ɔe ma: «Màligii, ná ga ɔa-wotigɛ nui, ɔa-levei ɔa ga beɔeleni?»

¹⁵ Ɔoɔɔ GALAGI ná-kɔ ɔundigii ɔoɔaavoteni, é ɔe ma: «Da-zavalagiti kula ɔɔɔa, mazɔlɔ adave è loni ná, naa ɔadeɔe.» Zozuwe ɔooi zoni, é ke ɔana.

6

*Zeliko zo fai
Izilayele nuiti be*

¹ Zeliko taai laaɔuluni kpekpe, Izilayele nuiti maavele ma. Nu la ɔeni leezu, nu la ɔeni ɔulazu.

² Ɔoɔɔ GALAGI ɔeni Zozuwe ma: «Wele, gè Zeliko la è yeezu, ta ná-masagi, ta ná-kɔɔɔ nu ɔeɔeɔeɔegiti kpein.

³ Folo lɔzita laawu, ɔa-o, ɔa-ɔɔɔɔ nuiti-yo, folo-o-folo wa ɔa lati taai ma, ná ɔe ɔila folo ɔila.

⁴ Zalaɔa ɔula nu lɔfela, niiti baala mine vuugi ti ɔilagilagi ya, naati ta lo minazeɔe kesui luɔ. Folo lɔfelasiɛi, wa lati taai ma, ná ɔe lɔfela, zalaɔa ɔula nuiti ta puugi ve niina.

⁵ Siɛgi zu nuɔuseiti ti baala sine vuugi ve wooi menisu da suɔoozaai, eɛ pe ka kpeei loo vuuma, taai ma zigigiti ta wolo gaamago nɔ. Nuɔuseiti ta taai zo, eɛ ge lo ga letegi.»

⁶ Nun ná-doun zunui Zozuwe zalaɔa ɔula nuiti tolini, é ɔe ti ma: «À minazeɔe kesui zeɔe, zalaɔa ɔula nu lɔfela baala sine vuvu ɔɔfela zeɔe, ti lo Ɔoɔɔ GALAGI ná-minazeɔe kesui luɔ.»

⁷ Naa vɔluma é ɔeni nuɔuseiti ma: «À li, wo lati taai ma, kɔɔɔ zunu ɔeɔeɔeɔegiti kpein ti lo Ɔoɔɔ GALAGI ná-minazeɔe kesui luɔ.»

⁸ Nuɔuseiti ti keeni, eɔevelei Zozuwe devei veeni la. Zalaɔa ɔula nu lɔfelaiti, ti puvu ɔɔfelaiti seɔeni, kpɛɛai ga baala sine minɛiti. Ti loni Ɔoɔɔ GALAGI ná-minazeɔe kesui luɔ, ti tɔɔzei ga puugi vea. Ɔoɔɔ GALAGI ná-minazeɔe kesui vileni ti volu.

⁹ Kɔɔɔ nui tanigaa ti ɔeni loni zalaɔa ɔula nuiti tuɔ, niiti ti ɔeni puugi veezu, ta kɔɔɔ nui zɔiti ti vileni kesui volu. Ti ɔeni ziezu puugi wooi ma.

¹⁰ Zozuwe naama levei veeni nuɔuseiti zea, é ɔe ti ma: «À mina kpee loo pa, nu mina wo woomeni, woo ɔila kpala min ɔula wo-laave, eyesu foloi ná devei ve la wo ya, ga wo kpeei loo. Wa woɔɔula niina.»

* **5:9 5:9 Gilegale:** Daaseigi nii ti maaɔugaai va ta «seɔeai».

¹¹ G̃ooḡo GALAGI ná-minazeḡe kesui latini taai ma, ná ḡe ḡila. Naa volu ti liini ti-vuuzuve, ti ji ná kpidii.

¹² Zozuwe wuzegeni ga sobuzobui. Zalaḡa ḡula nuiti ti G̃ooḡo GALAGI ná-minazeḡe kesui zegeni.

¹³ Zalaḡa ḡula nu lofelaiti, ti puvu dofelaiti seḡeni, niiti ti beṡeai ga baala sine mineiti, naati ti vileni pelei zu m̃oño, G̃ooḡo GALAGI ná-minazeḡe kesui luḡo, ti da ti ve. Koḡḡo nui tanigaa ti loni ti luḡo, koḡḡo nui zoiti ti vileni G̃ooḡo GALAGI ná-minazeḡe kesui volu. Ti ḡeni ziezu puuugi wooi ño ma.

¹⁴ Ti latini taai ma, ná ḡe ḡila, foloi velesiei. Naa volu ti ḡale ma ti-vuuzuve. Ti keeni ḡana ño folo lozitai kpein su.

¹⁵ Foloi lofelasiei ma, ti wuzegeni ga gosui, ti lati taai ma, ná ḡe lofela ḡana ño. Naama volo ḡila kpegi ño ti latini taai ma ga dofela.

¹⁶ Dofelasiei ma, zalaḡa ḡula nuiti ti puuugi veeni, Zozuwe ḡeni nuḡuseiti ma: «À kpeei loo, mazoloo G̃ooḡo GALAGI taai vea wo ve!

¹⁷ Taai ḡa ḡulazu ga zalaḡai G̃ooḡo GALAGI ve, ta su aniiti kpein. Keni koloḡolo anzanui Laḡaḡe ḡila kpe ño ḡa a ye vulua, ta niiti kpein ta ḡe ba ná-pelei wu, mazoloo to ḡa é zunuiti doḡḡuni, niiti ade ti leveni.

¹⁸ Kele à dama! A boḡo zo, wo dama ga nii maapei ba G̃ooḡo GALAGI ve. A mina naa tanape seḡe, nii maapei ba, wo va Izilayele vuuzuve lo nimizai zu, wo va maanḡḡoi vee ba.

¹⁹ Walii kpein, ta zanugi, ta k̃olu boi soolaiti, ta k̃olu zoalaiti, naa kpein feeve G̃ooḡo GALAGI ve. Ta vuuzu G̃ooḡo GALAGI ná-naavolo makesuve.»

²⁰ Ti puuugi veeni. Nuḡuseiti ti menigai ma, ti kpeei looni, ti woḡḡula la, siḡḡi woloni gaamago ño. Nuḡuseiti ti vilini taazuve, ese ge lo ga letegi, ti taai zo.

²¹ Ti taai zu nuḡuseiti pe suwuḡaaleveni, zunuiti ta anzanuiti, nu niineiti ta nu woloiti. Ane nikeiti pe ka ti ti zuwuḡaaleveni, ta baalagiti, ta soovalegiti.

Laḡaḡe ta ná-nuiti make vai

²² Zozuwe ḡeni zunu felegoiti ma, niiti ti zooi zuveteni: «À li koloḡolo anzanui ná-pelei wu, wo anzanui naa ḡula, ta ñoñoiti kpein, eḡevelei wo minazegeni la be, wo ḡona.»

²³ Zunu felegoiti ti liini zou zuvete fai ma, naati ti liini, ti Laḡaḡe ḡula, ta keeḡe, ta dee, ta keeḡeleaiti, ta ñoñoiti kpein, ti ná-nuiti pe kula. Ti ḡaa ti maazu, ti ti vu Izilayele nuiti puuzuve voluve.

²⁴ Ti taai ḡalani, ta nii kpein é ḡeni ná. Keni walii, ta zanugi, ta k̃olu boi soolaiti, ta k̃olu zoalaiti, ti naati puuni G̃ooḡo GALAGI ná-naavolo makesuve.

²⁵ Zozuwe koloḡolo anzanui Laḡaḡe yenvui makeni, ta ná-peleyeḡei, ta niiti kpein ti ḡeni ga ñoño. E zeini Izilayele nuiti saama eyesu zaagaza. Mazoloo é keelaiti doḡḡuni ga pago, niiti Zozuwe ti leveni Zeliko vete fai ma.

²⁶ Naama ziegi zu, Zozuwe niima ḡonai woni, é ḡe ma:

«Naama zunui ḡa ga foovoo nu G̃ooḡo GALAGI ḡaazu,

nii a wuzeḡe, é ḡe é Zeliko taai lo volu.

Ná-doun zunu m̃ungi yenvui ḡa

a ye buulaagi ma yeḡei w̃o vai zu.

Ná-doun zunu ḡaabelagi yenvui ḡa

a ye kpogiti too vai zu.»

²⁷ G̃ooḡo GALAGI ḡeni Zozuwe va, toḡḡi ḡulani zooi pe su.

¹ Izilayele nuiti ti woovalada vaa wola gʒeni, é lo aniiti ba, niiti Gʒoɔɔ GALAGI maɔɔɔni vʒeni ti va, ga nu mina ta zege. Zuda ná-bolodai zu nui ta, nii daa ga Akan, Kaalemi ná-doun zunui, nii é ga Zaɔidi ná-doun zunui, Zaɔidi nɔnɔ ma gʒeɔɔɔni gʒeni ga Zela. Akan naa gʒa é ma anii tanigaa zegeni ɔɔɔɔ vʒe. Gʒoɔɔ GALAGI wola yiɔɔaawanani Izilayele nuiti ma.

² Zozuwe yeni Zeliko, é zunuiti teve Ayi taazuvʒe, Bete-Aven gʒobavʒe, Betele folo gʒulazu velei, é valini ti ma ga ti ma yooi zuvʒe. Nenɔɔni naati ti liini, ti Ayi vʒe.

³ Ti gʒaleni ma Zozuwe vʒ bʒe, ti gʒe ma: «Nuɔusei kpein ge mina li, zunu waafelegʒ (2.000) ɔaa waasavagʒ (3.000) nɔ li, ta vʒni Ayi ma. Mina nuɔusei kpein kpɔɔ, de-zakpeɔɔɔɔiti ti la mɔinni.»

⁴ Naa gʒa é keeni ti kɔɔɔɔ nu waasavagʒ (3.000) leveni, ti li, ti laale taai wu, keɔ Ayi laaveaiti ti ti ɔɔɔni.

⁵ Ayi nuiti ti zunu vuusavagʒ maazu lɔzita (36) gʒɔɔɔɔ vaani ti va. Ti vileni zɔiti polu, ti zege nu lʒezuvʒe taazuvʒe. Ti vʒnini ti ma taai ma gʒize yeizuvʒe, eyʒsu ti zeeli zanu kulazuvʒe. Nuɔuseiti ti iɔɔ ge leveni, ti vʒa ta-zobogi pʒe ma.

⁶ Zozuwe ta Izilayele gʒewolaiti ti ta-zegeiti balini ga kidaaviligi maavele ma, ti fufiligi vu tɔungiti ma, ti la zooi ma Gʒoɔɔ GALAGI ná-minazege kesui gʒakalavʒe, ti yeni ná, kpɔkɔi zeeli.

⁷ Zozuwe gʒeni ma: «Ee, Mɔligʒii, Gʒoɔɔ GALAGI, lee vaa zu è Zuludɔn maazuɔudeai ga niima nuɔuseiti, gi lɔɔ vai vʒ Amool nuiti zeezu ɔaa, ga ti gi undaavili? Ni gi yeni suɔɔɔɔ Zuludɔn zie wolai voluvelei!

⁸ Nɔun ná, Mɔligʒii, leeni gʒa ná bo, niizu Izilayele nuiti ti vʒela ti zili nuiti ba?

⁹ Kanaan nuiti ta zii zɔiti ti zeini zooi zu, ta suɔwʒʒsu, ta gi maagʒoolizu, ti gi-laaseigi gʒaava, é gʒula zooi gʒa. Naazu leeni gʒa è keezu ga è-laasei golai?»

¹⁰ Gʒoɔɔ GALAGI gʒeni Zozuwe ma: «Wuzegʒe! Lee vaa zu è yʒsu laani zooi ma, è laaɔaɔɔai?

¹¹ Izilayele kotoi gʒʒʒʒ. Ti minazegʒegi gʒologʒologʒe, nii gʒe boni ti vʒe. Ti maɔɔɔba aniiti segeve, ti ga nɔnɔiti, ti ti unma, ti zʒʒi wo, ti dɔ ɔɔɔɔ aniiti saama.

¹² Naa gʒa é ba, Izilayele nuiti ti la loga ti zili nuiti tuɔɔ, ti va zie ti wu. Ta ye vʒelazu nɔ gʒo ti zili nuiti ba, mazɔɔɔ tiya ɔɔɔɔ ti gʒe ga maɔɔɔba anii. Gʒe la yʒsu gʒo gʒʒʒʒ wo va, ni wo la naa gʒologʒoloni, nii é wo zaama ga maɔɔɔba anii.

¹³ Wuzegʒe, è nuɔuseiti toli, è tiɔade. Bo ti ma ga ti ɔɔɔɔ ɔɔade lina vaa ma, mazɔɔɔ Gʒoɔɔ GALAGI, Izilayele ná-GALAGI wooi gʒaa: Maɔɔɔba anii gʒa wo zaama, Izilayele nuiti. Wo la zooga wo va zie wo zili nuiti bu, ni wo la naa gʒulani ɔɔɔɔ zaama.

¹⁴ Lina sobu, wa vaazu, wo lo gʒazu ga boloda velei. Naa vʒolu bolodai nii Gʒoɔɔ GALAGI a yeelona ba, naati ta ɔɔɔɔ lʒe ga koi velei. Pʒʒʒʒʒʒʒ nii Gʒoɔɔ GALAGI a yeelona ba, naama zunuiti ta ɔɔɔɔ lʒe niina ga gilagila.

¹⁵ Zɔi nɔpʒe a zona ga sɔba nui, ga tɔ gʒa é maɔɔɔba anii zegʒeai, toɔɔ gʒala ta nɔnɔiti kpein, tɔɔzei é Gʒoɔɔ GALAGI ná-minazegʒegi gʒologʒologʒe, é ɔaaɔulama vaa gʒe Izilayele nuiti saama.»

Akan ná-kotoi ma zalai zɔɔɔ fai

¹⁶ Poluma zobui, Zozuwe wuzegʒeni ga sobui, é Izilayele nuiti toli ga boloda velei. Zuda ná-bolodai gʒa é zoni.

¹⁷ E ti lolini ga koi velei. Zela ná-koi gʒa é zoni. E Zela ná-koi lolini. Zaɔidi ná-pʒʒʒʒʒʒ gʒa é zoni.

¹⁸ E naama vʒʒʒʒʒʒ lolini ga zunui gʒilagilagi. Akan gʒa é zoni, Kaalemi ná-doun zunui, nii é ga Zaɔidi ná-doun zunui, Zaɔidi nɔnɔ ma gʒeɔɔɔni gʒeni ga Zela, Zuda ná-bolodai zu.

¹⁹ Zozuwe gʒeni Akan ma: «Dɔun zunu, lʒbiyai vʒ Gʒoɔɔ GALAGI vʒe, Izilayele ná-GALAGI, unfemai vʒ bʒe, naa lʒe ga ze, nii è keai, mina dɔɔɔɔu bà.»

²⁰ Akan Zozuwe wooḡaavoteni, é ḡe ma: «Gaama ve, ḡe kotoi ḡeeve Ḣooḡo GALAGI laalḡḡama, Izilayeḡe ná-GALAGI. Weḡe nii ḡa ḡe keai:

²¹ Ḣe seḡeungi ḡaani Baḡilḡne zeḡei, pagai gola, é koozoganiiti saama, ta wali ḡae unfeḡeḡo (200), ta zanu pagai nii buḡeḡi ga galamu undḡḡlugo (500), ḡaazuḡḡulani ti va, ḡe ti zeḡe. Ti loḡḡuve niina zooi wu, ná-seḡe ḡotai wu, wali ḡaei ḡa bu.»

²² Zozuwe numaa leveni Akan ná-seḡe ḡotai wu. Ti ḡizeni, ti li, ti aniiti dḡḡḡuai ḡa seḡe ḡotai wu, wali ḡaei laani bu.

²³ Ti ti pe kulani seḡe ḡotai wu, ti vaa la Zozuwe vo, ta Izilayeḡe nuiti pe, ti ti vu Ḣooḡo GALAGI ḡakala.

²⁴ Zozuwe ta Izilayeḡe nuiti ti Zela ná-dounloin Akan zoni, ta walii, ta seḡeungi, ta zanu kpui, ta ná-doun zunuiti, ta ná-doun anzanuiti, ta ná-nikeiti, ta ná-soovaleḡiti, ta ná-baalagiti, ta ná-seḡe ḡotai, é ḡo zeḡḡḡligi kpein ba, ti li ga tiye Akḡḡol neḡei zu.*

²⁵ Zozuwe ḡeni Akan ma: «Lee vaa zu é maanḡḡḡi zeidai gi ma? Ḣooḡo GALAGI maanḡḡḡi zeidai é ma za!» Gaamanḡ Izilayeḡe nuiti pe ti soḡni ga kḡtui, é za. Ti ná-nuiti pe soḡni ga kḡtui, ti za. Naa volu, ti ti pe gala ta zeḡḡḡligiti.

²⁶ Naa voluma ti kḡtu ziḡḡi loni maazu, nii é ná zaḡḡaza. Ḣooḡo GALAGI yeeḡḡulani ná-ziḡḡaawanai zu. Naa ḡa é kea naama adaḡe laasei peai la ga Akḡḡol neḡei zu, daaseḡi naa ḡa é ba zaḡḡaza.

8

Ayi taai zo fai

¹ Ḣooḡo GALAGI ḡeni Zozuwe ma: «Mina lua, é zasu mina ḡaliḡeḡeḡin. Kooḡo nuiti kpein seḡe, wo li, wo laale Ayi taai wu. Mazḡḡḡ ḡe Ayi masagi loa é yeezu, ta ná-nuḡuseiti kpein, ná-taai ta ná-zooi pe.

² Da Ayi zo ta ná-masagi, eḡevelei é Zeliko ta ná-masagi zoni da. Keḡe niizu, niiti ta ḡe ga wḡḡo koozoganii zu, naa ḡa ḡe ga ti-yeḡḡḡligiti, ta ta-loganiiti. Kooḡo nui tanigaa loḡḡu taa voluve.»

³ Zozuwe ná-kooḡo nuiti kpein seḡeni, ti vile pelei ma, ti li, ti laale Ayi taai wu. Zozuwe yeelonu kooḡo nu ḡezeḡeze waavuusaḡaḡo (30.000) va, é ti leve kpidii.

⁴ E niima levei veeni ti ya, é ḡe ma: «À li, wo loḡḡu taai voluve. A mina maḡḡooza gola taai va, wo ḡevelei ḡete wo pe.

⁵ Nḡun ná, ḡa nuḡuseiti ti bà, ḡa maḡḡuḡazu taai va. Ayi nuiti ta ḡulana gi laaḡomisu, eḡevelei ti keeni la mḡungi, ḡa velazu ti va.

⁶ Ta ḡula, ti vile gi volu, eyesu gi ti yeeleve taai va, mazḡḡḡ ta ḡe ma: «Ta velazu gi va, eḡevelei é ḡeeni la zoizu.»

⁷ Wa ḡula dḡḡḡu vele zu, wo taai zo. Ḣooḡo GALAGI wa-ḢALAGI dḡa wo yeezu.

⁸ Siḡi zu wo vḡnisu da taai ma, wa abui lo ba. Wa ke, eḡevelei Ḣooḡo GALAGI laawooi la. A zie ga devei, nii ḡe fea wo ya.»

⁹ Zozuwe ti leveni, ti li, ti loḡḡu Beteleni zoḡḡzuḡe ta Ayi, Ayi folo liizu vele. Zozuwe yeni nuḡuseiti saama naama ḡidii.

¹⁰ Zozuwe wuzegeni sobuzobui, é ná-kooḡo nuiti pete, naa volu é loni ti untuḡḡo, ta Izilayeḡe ḡundiḡiiti, ti li Ayi laalḡḡama.

¹¹ Kooḡo nuiti kpein ti vileni polu, ti yeni liizu ḡana, eyesu ti zeeli taai letemaḡe. Ti vuuni Ayi lekpeḡemaḡe nu ḡḡeḡzuḡe, neḡei ḡeni ti yoḡḡzu ta Ayi.

¹² Zozuwe zunu waadḡḡlugo (5.000) zegeni, é ti loḡḡu Betele ta Ayi ti yoḡḡzuḡe, taa voluve folo liizu vele.

¹³ Kooḡo nuiti ti zeini ti-vuuzu ḡiigi, lekpeḡemaḡe nu ḡḡeḡzuḡe. Niiti ti ḡeni ti makesu voluzu vele, naati ti ḡeni taa voluve folo liizu vele. Zozuwe jiini naama ḡidii neḡei zaamaḡe.

* **7:24 7:24 Akḡḡol:** Daaseḡi nii ti maḡḡuḡaai va ta «maanḡḡḡi».

¹⁴ Siegi zu Ayi masagi sugwɛɛni da, é ná-zunuiti buzegeni gaamanɔ, ti suvile, ti gɔla taai va, ti li kɔɔɔzuve, ti lo Izilayele laalɔɔma, Zuluden ma vetu nemɛi letemave. Masagi gi ge la gɛni ba ga ni nua lɔɔɔvuɛ taa voluve tɔun daalɔɔma.

¹⁵ Zozuwe ta Izilayele nuiti ti kɛɛni ege ta vɔni ti ma, ti vela, ti li ga tevebai zu vele.

¹⁶ Ti taazu nuɔuseiti kpein tolini ga ti vile ti volu. Ti vilɛni Zozuwe volu, ti yeeleve taai va.

¹⁷ Nu nɔpe ge la gɛni yɛni Ayi ta Betɛle taazuɔeti, nii é la gɛni gɔlani, é va li Izilayele nuiti kpɛɛzuve. Ti taa laalaogai yɛni, ti vile Izilayele nuiti polu.

¹⁸ Gɔɔɔ GALAGI gɛni Zozuwe ma: «Da-ɛɛin maale Ayi letema vele, mazɔɔ nà dɔɔzu è yeezu.» Zozuwe kpɛɛin maalen taai letegi.

¹⁹ Zozuwe yeemaalegai ma nɔ feya, zunuiti ti lɔɔɔuni, naati ti gɔlani, ti vili taai zu. Ti lɛɛni, ti so, ti abui vili ba.

²⁰ Ayi nuɔuseiti ti wɛɛni voluvelei, ti duului ga, é da gɔla taai va, é da lɛ geezuve. Ti la mɔ gɛni zobo nɔpe sɔɔɔni, ti va vela ga yeezazu vele ɔaa gɔɔzu vele. Pele leveni ti luɔɔ ná pɛ, mazɔɔ Izilayele nuiti ti gɛni velazu, ti da li ga tevebai zu vele, naati ti galani ma ti ɛɛ nuiti daalɔɔma.

²¹ Zozuwe ta Izilayele nuiti kpein ti kaai ma ga zunuiti ti lɔɔɔuni, naati ti gɔlaa, ti taai zo, taai gɔla luului gɛni lɛɛzu, ti gaavoteni Ayi nuiti ma, ti laale ti wu.

²² Kɔɔɔ nui zɔiti ɔalaa, ti gɔlani taai va, ti li, ti vɛɛ zɔiti ba. Izilayele nuiti ti Ayi nuiti kalini. Ti zobo sɔɔɔni ti ma, nu gila kpala ge la gɔlani, ti la gila kpala zɛni vulua.

²³ Kɛɛ ti Ayi masagi ma vului zoni, ti vaa la Zozuwe vɔ.

²⁴ Izilayele nuiti ti Ayi nuiti kpein paani, niiti ti gɛni ɔalaɔaiti su, ta tevebai zu, veti ti vilɛni ti volu náti, ti ti pɛ paani ga ta-wɔɔa zɔkpɔiti, é zeeli ma gaabelagi ma. Naa vɔluma, Izilayele zunuiti kpein ti lɛɛni taazuve, ti taazu nuɔuseiti mɔta zuwugaaleve.

²⁵ Uele gana, naama voloi, nu waapuugo maazu felegɔ (12.000) undaavilini da, zunu, anzanu, nii kpein é gɛni ga Ayi nuɔuse.

²⁶ Zozuwe ná-kpɛɛin maalegai yɛni de, eyɛsu Ayi nuɔuseiti kpein suwugaaleve.

²⁷ Anɛɛ naa ve, Izilayele nuiti ti toganiiti ta ani vagɔiti soni ga kɔɔzoganiiiti, niiti ti gɛni taazuve, egevelei Gɔɔɔ GALAGI ma levei veeni la Zozuwe ya.

²⁸ Zozuwe Ayi galani, é ná gɔlogɔlo, ná gɛ ga tevebai eyɛsu gɔ, zekana ná la zaaɔa.

²⁹ Ti Ayi masagi zɛɛni gului va, é yɛni ná eyɛsu kpɔkɔi zeeli. Foloi gɛai ma daazu, Zozuwe devei veeni ga ti ma vɔoma yei, ti kula gului ma. Ti pilini ya nu lɛɛzuve taazuve, ti kɔtu zigigi vuuni ma, naa ga ná zaaɔa.

Tɔ sevei gɔla fai nuɔusei kpein gaazu

³⁰ Zozuwe zalaɔa gɔlazuve loni Eɔale gizei ma, Gɔɔɔ GALAGI vɛ, Izilayele ná-GALAGI.

³¹ E toni, egevelei Gɔɔɔ GALAGI ná-botige nui Moize ma levei veeni la Izilayele nuiti zea, niiti ti zɛɛai Moize ná-tɔgi zu: zalaɔa gɔlazuve nii togai ga kɔtuiti, niiti kɔlu ani la vɔɔɔuni ti va. Ti gɔla zalaɔaiti ta ziilei zalaɔaiti kulani ná Gɔɔɔ GALAGI vɛ.

³² Tɔgi nii Moize seɛni, Zozuwe naa zu wooiti seɛni kɔtuiti ma, Izilayele nuiti gaazu.

³³ Naama ziegi kpein su, Izilayele nuiti kpein, kɛwolaiti, ta kundigiiti, ta tukpɔgaaleve nuiti, ti gɛni loni Gɔɔɔ GALAGI ná-minazege kesui maagoolii zu, Levi nuiti ti ga zalaɔa gɔla nuiti naati gaazu, tɛiti ti segezu. Seikɔɔma nuiti ta Izilayele nu ɔɔɔɔgiti, ti gɛni ná. Ti gɔlazuve gɛni loni Galizime gizei letemave, ti gɔlazuve gɛni Eɔale gizei letemave, egevelei Moize, Gɔɔɔ GALAGI ná-botige nui boni la kaite, ga ti da tuyai loo la Izilayele nuɔuseiti bɛ.

³⁴ Naa vɔluma, Zozuwe tɔ gooiti kpein kalani, tuyai loo ɔɛiti ta foovoo geleiti, egevelei nɔ é gɛni la tɔgi ma zɛɛi zu.

³⁵ Zozuwe ti pɛ kalani Izilayele nu vɛbɛiti kpein gaazu, nii kpein nɔ Moize feeni ga devei, ɛ la tanɔpɛ zɛni voluzu, naa ɣɛni anzaiti gaazu, ta doungoiti, ta seikɔɣɔma nuiti.

9

Gabaɣɔn nuiti ta-gelegele nɔi

¹ Ma wooi zeelini masagiti kpein ma, niiti ti zeini zooiti su niiti ti Zuluden folo liizu vele, gize yooiti su, ta Kpolodɛ Wolai laaɔvɛ ma nɛmɛi, eyɛsu ɛ zeeli Liɓan yooi ma ɣizeiti ma. ɢɛte masagiti, ta Amool geleiti, ta Kanaan geleiti, ta Felɛze geleiti, ta ɢɛve geleiti, ta Yɛbuse geleiti,

² ti ɣaalɛni ba, ti zoloo su ga ti laale Zozuwe ta Izilayele nuiti bu.

³ Gabaɣɔn nuiti ti naa kpein mɛnini, nii Zozuwe kɛɛni ga Zeliko ta Ayi.

⁴ Ti kelegele nɔi ɔɛtɛni, ti li, eɣɛ ta ti leve siɛ ma, ti ɔɔɔ zaɣaiti pɛɛ ta-zoovalegiti kɔma, ti kɔɔ woole wɔɔzaɣagiti seɣɛ, baliai ga, ti daɣa.

⁵ Savala pɔɔmaiti ti ɣɛni ti ɣɔɣɔa, ti ti laɣagai, ti ɔɔɣɔ maagili ga seɣɛ wɔɔmaiti. Buluiti ti ti ɔɛtɛni, naati ti vɔɔni niina, ti vuinfuin.

⁶ Ti vaani Gilegale, ti Zozuwe vɛtɛ, ti ɔɔɛ ti vɔ ta Izilayele zunuiti, ti ɣɛ ma: «Gi zeɣɛvɛ ɣoozama zooi ta zu, gi va, gi wo maanɛɛɛ ga ade minazeɣɛ bo yɔɣɔzu.»

⁷ Izilayele zunuiti ti ɢɛve nui naati ɣooɣaavoteni, ti ɣɛ ti ma: «Bɛ ɣa ɛ kwɛɛ, ni wo la ga gi-zeiɣɔɣɔiti ta? Niizu gi la zooga gi va minazeɣɛ bo wo vɛ.»

⁸ Ti ɣɛni Zozuwe ma: «Gá pɔ gi ɣɛ ga da-wotiɣɛ nuiti.» Zozuwe ɣɛni ti ma: «Bɛ ɣa ga woye, mini ɣa wo zeɣɛai ná?»

⁹ Ti ɣooɣaavoteni, ti ɣɛ ma: «Da-wotiɣɛ nuiti gi zeɣɛvɛ zooi ta zu, ɣoozama, gi va, tɔɔzei ɢooɣɔ GALAGI, da-GALAGI maawooi va. Gi maawooi mɛniɣɛ, ta nii kpein ɛ kɛɛni Ezipete yooi zu,

¹⁰ vele ɛ Amool nuiti ta-masagiti soni da, niiti ti ɣɛni masadai ɣɛɛzu Zuluden voluvelei, ɢɛsɛɓon masagi Sigon, ta Basan masagi Wɔge, nii ɛ ɣɛni zeini Asatalɔte.

¹¹ Gá-ɣɛwolaiti, ta gá-you zu nuiti kpein ti ɣɛni gi ma: «A siɛ ɣɔnɔgiti seɣɛ ya, wo li, wo Izilayele nuiti ka, wo ɣɛ ti ma: Gá pɔ gi ɣɛ ga wa-wotiɣɛ nuiti. Ade minazeɣɛ bo yɔɣɔzu.»

¹² Gá-buluiti pɛtɛ, ti ɔadia ɣɛni de, siɛgi zu gi ti zeɣɛni la ga siɛ ɣɔnɔgi, gi da ɣula gá-vɛɛiti bu, foloi gi siɛi ɔɔzeini la, ga gi va wo vɔ bɛ. Wɛɛ, niizu ti vɔa, ti da vuinfuin.

¹³ Niima ɔɔ wooleiti pɛtɛ, ti ma niine ɣɛvɛ de, gi ti laave, ti valia ga. Gá-zeɣɛiti pɛtɛ, ta gá-zavalagiti, ti pɛ ti wɔɔzaɣaga, tɔɔzei siɛ ɣoozagɛ va.»

¹⁴ Izilayele nuiti ti ta-laamianigiti seɣɛni, kɛɛ ti la ɣɛni ɢooɣɔ GALAGI ɣaazaɣani.

¹⁵ Zozuwe ziilei fai ma minazeɣɛgi ɣɛɛni ti yɔɣɔzu, ɛ ɔaa ti-yenvui maazu. Nuɓuseiti ta-ɣundiɣiiti ti minazeɣɛni, ti ɣona.

¹⁶ Folo savagɔ leɔgai ma, minazeɣɛgi woga vɔluma ti vɛ, pɛtɛ nii ɛ ɣɛɛni, Izilayele nuiti ti kwɛɛni ga ti-zeiɣɔɣɔiti be, ti ɣɛni zeini ɣoba.

¹⁷ Izilayele nuiti ti zeɣɛni ti-zeizuvɛ, ti folo savagɔ zie wo, ti zeeli ta-laazuvɛti. Naama laaiti ta ga: Gabaɣɔn, Kɛfila, Beyelɔte, ta Kiliyate-Yeyalime.

¹⁸ Izilayele nuiti ti la ɣɛni ti vaani, tɔɔzei konai va bɛbɛiti ta-ɣundiɣiiti ti boni, ɢooɣɔ GALAGI, Izilayele ná-GALAGI laaseigi zu. Kɛɛ nuɓuseiti ti unsuyelii lɔni kundiɣiiti daalɔɣɔma.

¹⁹ Kundiɣiiti kpein ti dɛɛni ga nuɓuseiti, ti ɣɛ ti ma: «Giya ɣa gi konai woni ti vɛ, ɢooɣɔ GALAGI, Izilayele ná-GALAGI laaseigi zu, niizu ade la zooga ade va vɔɣu ti va.

²⁰ A wɛɛ, vele ade vaazu ti zosu da, da ti yɛsu vulua, de mina ɢooɣɔ GALAGI ɣaazu nɔu lo ɔɔɣɔ va, tɔɔzei konai va, gi boni ti vɛ.»

²¹ Kundiɣiiti ti ɣɛ ti ma: «Ta yɛsu vulua. Kɛɛ kɛni ti da kovii ɣale, ti da ziei zaɣa nuɓuseiti kpein bɛ.» Naa ɣa ɛ ɣɛni ga kundiɣiiti ta-levei.

²² Zozuwe Gaḃaḃon nuiti tolini, é ḡe ti ma: «Leeni vaa zu wo gi yaavani, wo kula eḡe wa ḡe ḡeni zeini ḡoozama, tama wo zeini gi ḡobave no?»

²³ Niizu, wo voovooṽe, wo la mǝ ḡula duḡlai zu, eyesu ḡǝ, wa kovii ḡale, wo da ziei zaḡa, nǝ-GALAGI ná-pɛɛi wu.»

²⁴ Gaḃaḃon nūiti ti gooḡaavoteni, ti ḡe ma: «Gi kɛɛni ḡana, tɔɔzei ti gi ḡobavaawoni, ga Ḣooḡo GALAGI, ḡa-ḢALAGI devei veeni ná-botiḡe nui Moize ya, ga toḡa zooi kpein feezu wo ya, é ḡe wo gaa nui kpein undaavili, wa ḡena lia ga zeida ga. Wo vaazuvɛ, gi wola luani, é lo gi-yenvui va. Naa ḡa é kɛɛni, gi naa ḡɛɛni.

²⁵ Gá niina è yeezu, gi zo, eðevelei soloogai la è ðaazu, nii solegai.»

²⁶ Pele dāna Zozuwe 6aani la ti maazu, ga Izilayele nuiti ti mina ti vaa.

²⁷ E ti losuve gēeni ga ti da kovii gale, ti da ziei zaḡa nuḡuseiti be, ta Gḡoḡo GALAGI ná-zalaḡa ḡulazuve, naama adave, ve é vaazu yeelosu ná va. Naa ḡa ti yeḡai keezu eyesu zaḡaḡa.

10

*Kədi é gəni Gabagən
ta maafoolii zu*

¹ Zeluzaleme masagi Adoni-Sedεke mεnini ga Zozuwe taai zoga, nii ε ga Ayi, ε koloɣolo metu, nii ε keeni ga Zeliko taai ta ná-masagi, naa gεɣalai ga ε keeni ga Ayi ta ná-masagi. E mεnini balaa ga Gaɓaɗon nuiti ti yɔɔzuβeteni ta Izilayelee nuiti, ta zeini ti zaama.

² E wola luani, mazoloo Gabagdon feni ga taa bii gola, egevelei na masa taaiti ti la, e wolonni Ayi va, naa uue, zunuuti kpein ti feni ga koodo nu dezedezegiti.

³ Naa ɔ́a é kɛɛni, Zeluzalɛmé masagi Adoni-Sedɛke keelaiti teveni Ebelɔn masagi Wofame ma, ta Yaalemute masagi Pileyame, ta Lakise masagi Yafia, ta Egelon masagi Debiil, ga é wo ti ma ga:

⁴«À va, wo yeeve bè, ade Gaḃaḃon zakpe, tɔɔzei ná-nuiti ti ziilei minazeḃegi woga yɔḃɔzu ta Zozuwe, ta Izilayeleti nuiti.»

⁵ Naa ɔ́a é kɛɛni, Amool nuiɛi ta-masa dɔɔlugɔiti, ti woolaani ma, Zeluzalɛme gelei, ta Ebelɔn gelei, ta Yaalemute gelei, ta Lakise gelei, ta Egelon gelei, ti lo ta-zalaɔusuiti untuɔɔ, ti li Gaɔaɔɔn laalɔɔma. Ti Gaɔaɔɔn zeini keɛ su, ti laale taai wu.

⁶ Gaḁaḁon nuiti ti keelaiti teveni Zozuwe ma ti-vuuzuve Gilegale, ti gē ma: «Mina gēle ḁa-wotigē nuiti gi va. Va fala, ē ḁo gi va, ē gi gizo, mazḁḁ Amool nuiti ta-masagiti ti zeini gize yooi zu, ti yeezoga, ti va gi laalḁḁma.»

⁷ Zozuwe ta kooɔɔ nuiti kpein ti lɛni, ti zeɔe Gilegale, ta ná-kooɔɔ nu ɔɛzeɔɛzeɔgiti.

⁸ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔni Zozuwe ma: «Mina lua naama masagiti ba, mazɔɔɔ ɔɔ zobogi vea ɛ vɛ, ɛ vɔni ti ma, ti taɔila kpalaa ge la zooga ɛ va ɛ zakpe.»

⁹Zozuwe piini piin ziezú, é zo Gilegale. E dulaní ti viliba, é loo ti ma.

¹⁰ Ɔɔɔɔ GALAGI ti zuvazani Izilaye le nui ti tuɔ, kɔɔi ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ti ya Gaɔaɔɔ ɔaɔaɔe. Izilaye le nui ti pi le sɔɔɔɔ ti ma, ti vi le ti vo lu pe le zu, e le zu gi ze ya ɔɔɔzu le Be te-Go lon, ey esu ti ze le Azeka ta Ma ke da.

¹¹ Siegi zu Amool nūiti ti ɣeni velazu la Izilayele nūiti ba, ti da yei ga pelei, é gize yɔɔɣzuwe Bete-Golon, Gɔɔɣ GALAGI sakotu wolai yeini ti ma, é zeɣe geezuwe, é da vu ti ma, eyesu é zeeli Azeka. Naa nui wola vaani, é leve Izilayele nūiti ta-nu vaai va ga boɣa zɔkpɔi.

¹² Naama volo ná, Zozuwe woogfulani Góogó GALAGI ma, yeei Góogó GALAGI feeni la Izilayele nuiti be ga ti pile soló Amool nuiti ma. Zozuwe woogfulani Izilayele nuiti kpein gaazu, é de ma:

«Foloi, lo kpe Gabaḡon maazuve!
Alugi, lo Ayalon nemɛi maazuve!»

¹³ Foloi loni, é la niikpini. Alugi balaa loni, eyesu nuɓuseiti ti potokulai ɗe ti zili nuiti ma. Naa zeɓɓe «Telebo nui ná-seɓɓe» zu. Foloi loni, é ɗai ma, é la daani eyesu folo ɗila kpalain.

¹⁴ Folu ɗila kpalaa ge la de ɗeni ga naama voloi ɗeɓeɓe, naa luɗo ɓaa naa volumna, ga ɓooɗo GALAGI ɓa woilo nui woo ma ɗana, mazɓɓo ɓooɗo GALAGI ɗa é ɗeni kooi ɗoozu Izilayele nuiti be.

¹⁵ Zozuwe ta Izilayele nuiti kpein ti ɗaleni ma ti-ɓuuzube Gilegale.

Zozuwe masagiti paa vai

¹⁶ Masa dɔɔlugɔi naati ti belani, ti loɗu Makeda, pugi zu.

¹⁷ Nui tanigaani ti Zozuwe ɗobavaawoni, ti ɗe ma: «Masa dɔɔlugɔiti dɔɔɗube Makeda, pugi zu.»

¹⁸ Zozuwe ɗeni ma: «À kɔtu wolaiti kilikili, wo da pugi laaɓe, wo zunuiti sei ná, ti naa make.

¹⁹ Woun wa, à mina looɗo, à ɓile wo zili nuiti polu, à pele leve ti luɗo, ti mina le ta-laazubeɗi, mazɓɓo ɓooɗo GALAGI wa-ɓALAGI ti ɓa wo yeezu.»

²⁰ Zozuwe ta Izilayele nuiti ti ɓeni ga yeezeeli ti ma, nágo ti ɓa ti-ma zuwu ɗaaleɓe, keni pela geleiti no, niiti ti liini ta-laaiti su, niiti sigigi ti ma.

²¹ Naa volu, nuɓuseiti kpein gaazolegai ɓaani ga pagɔ ti-ɓuuzube, Zozuwe ɓɓe, Makeda. Naa volumna, ma yooi kpein su, nu nɔɓe ge la mo ɗeni ɓeezu Izilayele nuiti daalɔɗma.

²² Zozuwe ɗeni ti ma: «À pugi laalao, wo masa dɔɔlugɔiti kula su, wo ɓa ga tiye pɔ.»

²³ Zekana ti keni la, ti masa dɔɔlugɔiti kulani pugi zu, ti li ga tiye pɔ, Zeluzaleme masagi, Ebelon masagi, ta Yaalemute masagi, naa ɓee Lakise masagi ɓa, ta Egelon masagi.

²⁴ Siɓi zu ti masagi naati kulani la, ti ɓa ga tiye Zozuwe ɓɓe, Zozuwe Izilayele zunuiti kpein tolini, ta kooɗo nu ɗundiɗiiti niiti ti ɓoni ba kooɗoɓe, é ɗe ti ma: «À maaɓuɗa ɓa, wo ɗɔɗɓo masagi niiti kɔda.» Ti maaɓuɗani ba, ti ɗɔɗɓo ti-ɗɔɗaɓeɗi.

²⁵ Zozuwe ɗeni ti ma: «À mina lua, wo zasu mina ɓali. A yiiloo, wo zeɓeɓeɗe, mazɓɓo ɓee ɗana ɓooɗo GALAGI wo zili nuiti sosu da, niiti wo ɓaazu ti zakpesu.»

²⁶ Naa volumna, Zozuwe ti ɓaani, é ti zele gulu loɔlugɔiti ba. Ti yeni zeleni ná eyesu kpokoi.

²⁷ Foloi daa ziɓi zu, Zozuwe devei veeni, ga ti ti-ma ɓoomaiti kula gului ti ba, ti ti ɓili ya pugi zu, ɓe masagiti ti loɗuni ná. Naa volumna, ti daaɗulu ga kɔtu wolaiti. Naati ta ná zaagaza.

Zooi lekɓemave nu yeezazube zo fai

²⁸ Zozuwe Makeda zoni naama voloi no. E taaveaiti kpein suwuɗaaleveni ta ta-masagi, é la ɗeni gila kpalaa zeni vulua. E Makeda masagi zoni, eɗeɓeɓe é Zeliko masagi zoni da.

²⁹ Zozuwe ta Izilayele nuiti ti zegeni Makeda, ti li Liɓina, ti laale bu.

³⁰ ɓooɗo GALAGI taai naa ta taa masagi looni Izilayele nuiti zeezu. Ti taaveaiti kpein suwuɗaaleveni, ti la gila kpalaa zeni vulua. Zozuwe ma masagi zoni, eɗeɓeɓe é Zeliko masagi zoni da.

³¹ Zozuwe ta Izilayele nuiti ti zegeni Liɓina, ti li Lakise. Ti seini keɓe su, ti laale bu.

³² ɓooɗo GALAGI Lakise looni ti yeezu, ti naa zoni foloi velesiɓi. Ti taaveaiti kpein suwuɗaaleɓe, niiti ti ɗeni ná, eɗeɓeɓe ti keni la ga Liɓina.

³³ Gezeɓ masagi Wolame ɓaani Lakise maalobosu. Keɓe Zozuwe ɓonini ma, ta ná-nuɓuseiti, é la gila kpalaa zeni vulua.

³⁴ Zozuwe ta Izilayele nuiti ti zegeni Lakise, ti li Egelon. Ti seini keɓe su, ti laale bu.

³⁵ Ti soni ma volo ɗilagi no. Ti taaveaiti kpein suwuɗaaleveni, niiti ti ɗeni ná. Zozuwe ná zuɗologoloni ma yee no, eɗeɓeɓe é keni la ga Lakise.

³⁶ Zozuwe ta Izilayele nuiti ti zegeni Egelon, ti li Ebelon, ti laale bu.

³⁷ Ti taai zoni, ti masagi ta nuɓuseiti pe suwuɗaaleve, ta taa goiti ti ɗeni ba, naati su nuɓuseiti, eɗevelei ti keeni la ga Egelon. Zozuwe taai ɗologoloni metu, é la ɗeni nu ɗila kpalaa zeni vulua.

³⁸ Naa volumna, Zozuwe ta Izilayele nuiti ti ɗaleni ma Deɓiil vele, ti laale bu.

³⁹ Ti taai zoni, ti taa masagi zo, ta taa goiti kpein ti ɗeni ba. Ti nuɓusei kpein suwuɗaaleveni, niiti ti ɗeni ná, ti la gila kpalaa zeni vulua. Zozuwe Deɓiil ta ná-masagi zoni, eɗevelei é Ebelon zoni da, ta ná-masagi, ta Libina ta ná-masagi.

⁴⁰ Zozuwe zooi pe soni, é pile sɔlɔni masagiti ma, ti ɗeni gize yooi zu, ta lekpemave nu yeezazuve yooi zu, ta zieleave ma nemei, ta niiti ti ɗeni gize ɗaagoozagiti ma. E nu vului kpein suwuɗaaleveni, é la nuɓusei ɗila kpalaa zeni ná, eɗevelei ɗooɗo GALAGI, Izilayele ná-GALAGI ma levei veeni la.

⁴¹ E naa yoozuvu ma yooi pe soni, é zo Kadese-Baaleneya, é zeeli Gaza, ta Gosen lugi zu, é zeeli Gabagɗon.

⁴² Kula laa ɗila kpegi no zu, é zobo sɔlɔni masagiti kpein ma, é ta-yooiti pe so, mazalɔ ɗooɗo GALAGI, Izilayele ná-GALAGI ɗeni kooi ɗoozu ná-nuɓuseiti be.

⁴³ Naa volumna, Zozuwe ta Izilayele nuiti ti ɗaleni ma ti-vuuzuvu Gilegale.

11

Koo wolai ɗoo vai Melome dei ɗobave

¹ Siegi zu ɗasool masagi Yaɓin menini da ga Zozuwe pile sɔlɔɗge, é keelaiti teveni Madon masagi Yobaɓe ma, ta Similon masagi, ta Akasafe masagi,

² ta naati ma ti ɗeni zeini gize yooi zu lekpemave nu ɗovezuve, ta Zuluden ma vetu nemei zu, zie wolai Zenezalɛte lekpemave nu yeezazuve, ta zieleave ma nemei zu, ta folo liizu vele, ɗool yooi zu.

³ E ta leveni Kanaan nuiti ma, folo ɗulazu vele, ta folo liizu vele, ta Amool nuiti, ta ɗete nuiti, ta Feleze nuiti, ta Yebuse nuiti ti gize yooi zu, ta Geve nuiti ti ɗeelemɔn gize ɗɗɗave, Misepa yooi zu.

⁴ Naama masagiti ta ta-ɗooɗo nuiti kpein ti ɗulani. Ti ɗeni ga bebei nii mɔindai, eɗe kpolodei ɗoba ɗaɗaegi. Soo bulugi ta wotoloiti ti ɗeni ti ya, ti wola mɔinni gola.

⁵ Naama masagiti kpein ti yeezoni, ti li, ti-vuuzuvu ɗete Melome dei ɗobave, ga ti kooi ɗo Izilayele laalɗoma.

⁶ ɗooɗo GALAGI ɗeni Zozuwe ma: «Mina lua ti va, mazalɔ lina, niima yeeɗɗalai ma, na ti lɔzu Izilayele nuiti zeezu, ti maawana, ti za. Da ta-zooiti kooɗuolu ɗatai leve, é ta-wotoloiti gala.»

⁷ Zozuwe ta ná-kooɗo nuiti ti ɗulani ti viliba, ti laale ti wu Melome dei ɗobave.

⁸ ɗooɗo GALAGI ti lɔni Izilayele nuiti zeezu, ti vɔni ti ma, ti vile ti volu, eyesu ti zeeli Sidon taa wolai ɓ be, eyesu ti zeeli Miselefote-Mayime, eyesu ti zeeli Misepé nemei zu, folo ɗulazu vele. Ti pile sɔlɔni ti ma, eyesu ti la nu vulu ɗila kpalaa zeni ná.

⁹ Zozuwe ti zoni, eɗevelei ɗooɗo GALAGI ma levei veeni la zea. E ta-zooiti kooɗuolu ɗatai teveni, é ta-wotoloiti gala.

Masagiti ta-laaiti so fai

¹⁰ Naama ziegi zu, Zozuwe ɗalesuve ma ga vogi, é ɗasool zoni, é ma masagi vaa ga boɗa zokpoi. Toun, mɔungi ɗasool ɗa é ɗeni ga masadai naati kpein ma laa wolai.

¹¹ Ti naa ɗologoloni, ti nuɓusei kpein suwuɗaaleve, nu vulu nape ge la ɗeni yeni ná. Ti ɗasool ɗalani.

¹² Zozuwe masagi naati ta-laa wolaiti kpein soni ɗalaa, é ti ɗologolo, é ma masagiti ta ta-nuɓuseiti kpein suwuɗaaleve, eɗevelei ɗooɗo GALAGI ná-botigé nui Moize ma levei veeni la.

¹³ Anɛɛ naa ve, Izilayele nuiti ti la ɣeni taa wolai taɣila kpala galani, niiti ti vuuni gizeiti ma, keni Ɔasool nɔ, nii Zozuwe galani.

¹⁴ Izilayele nuiti ti naavoloi kpein seɣeni ɔɔɔ ve, ta taazuve ma loganiiti, kele ti nuɔusei kpein ma zuwu ɣaaleveni, ti la nu vulu ɣila kpala zeni ná.

¹⁵ Devei nii kpein Ɔooɔ GALAGI feeni ná-botigɛ nui Moize ya, Moize feeni ɣana nɔ Zozuwe ya, naa ma ge ti pe keeni ɣana nɔ. E la ɣeni devei naa tanɔpe soni ga faavalagaazu vaa.

Zooi niiti Zozuwe ti zoni

¹⁶ Zozuwe zooi kpein soni: gize yooi, ta zooi nii é lekɔemave nu yeezazuve, ta Gosɛn yooi kpein, ta zieleve ma nɛmɛi kpein, ta Zuludɛn ma vetu nɛmɛi, ta gize yooi pe, ta lekɔemave nu ɣovezuve ma nɛmɛi pe.

¹⁷ E masagiti soni, é ti vaa, é zo Ɔalake gizei, nii é Seyiil ɣobave, lekɔemave nu yeezazuve, eyɛsu é zeeli Baale-Gade, Liban vetugi zu, Ɔeɛɛmɔn gizei ɣɔɣave, lekɔemave nu ɣovezuve.

¹⁸ Kɔɔi naa Zozuwe peɛni naama masagiti ba, ti lebini ga ga gola.

¹⁹ Taa nɔpe ge la ɣeni ná, niiti ti zolooni ziilei faa ma ta Izilayele nuiti, keni Gaɔaɔɔn, ve Ɔeve nuiti ti ɣeni zeini ná. Izilayele nuiti ti kɔɔi ɣɔɔni, ti taai pe so.

²⁰ Ti-ɣigiti kpaa vai zɛɣeni Ɔooɔ GALAGI ɔɔ, ga ti kɔɔi ɣɔ Izilayele laalɔɔma, nii a ke naa ti vaa, é mina ti maawɔingɔ, kele keni é ti zuwuɣaaleve, eɣevelei Ɔooɔ GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

²¹ Naama ziegi nɔ zu, Zozuwe liini, é Anake mavofodaiti sakpe, niiti ti ɣeni zeini Ebelɔn gizeiti ma, ta Debiil, ta Anaɔe, ta Zuda ɣize yooi zu, ta Izilayele ɣize yooi zu. E ti zuwuɣaaleveni, é ta-laa wolaiti koloɔlo.

²² Zii nii é ga Anake, naama nu nɔpe ge la ɣeni yɛni Izilayele yooi zu peɣelein. Tanigaani ti ɣeni zeini nɔ Gaza laai zu, ta Gate, ta Asaɔɔde.

²³ Zozuwe zooiti pe seɣeni, eɣevelei Ɔooɔ GALAGI faiti kpein boni la Moize ma. Zozuwe feeni Izilayele nuiti be ga tɔnɔ, é gaagwe ti va, ga ti zeilei bolodaiti su. Ziileigi lɔni zooi zu, kooɔ vai be.

12

Masagiti niiti Moize vɔnini ti ma

¹ Masagiti peɛte, niiti Izilayele nuiti ti vɔnini ti ma, Zuludɛn folo ɣulazu vele, ti ze ta-yooiti su, é zo zie wolai Aalanɔn ma, eyɛsu é zeeli Ɔeɛɛmɔn gizei ma, folo ɣulazu vele, Zuludɛn ma vetu nɛmɛi zu.

² Ma mɔungi ɣeni ga Sigɔn, Amool nuiti ta-masagi, nii é ɣeni zeini Ɔeseɔn, ná-masadai zoni Alowɛɛl ma, nii é zie wolai Aalanɔn ma vetugi laave, é zeeli Galaade yooi ɣilazuve, eyɛsu zie wolai Yaɔɔke ɔɔ be, nii é ɣeni ga Amɔn nuiti ta-ɣwepelemave.

³ Zuludɛn ma vetu nɛmɛi ɣeni zea, folo ɣulazu vele, ta zie wolai Zenezalɛte, lekɔemave nu ɣovezuve, é zeilei Kpoloɔe Wanai va, Beɛte-Yesimɔte ɣobave, ta lekɔemave nu yeezazuve, zooi nii é Pizega ɣize ɣɔɣave.

⁴ Basan nuiti ta-masagi Wɔge, nii é ɣeni ga Lefa mavofodai ma ɣaabelagi ta, é ɣeni masadai ɣeezu Asatalɔte ta Edeleyi unda.

⁵ E ɣeni masadai ɣeezu Ɔeɛɛmɔn gizei ta Saleka ta Basan yooi pe unda, eyɛsu é zeilei Gesuul nuiti ta Maakate nuiti ta-ɣwepelemave va, ta Galaade ɣilazuve unda, eyɛsu é zeilei Ɔeseɔn masagi Sigɔn ná-kwepelemave va.

⁶ Ɔooɔ GALAGI ná-botigɛ nui Moize ta Izilayele nuiti ti vɔnini naama masa felegɔiti ma. Moize ta-yooi veeni ga tɔnɔ Luɔɛn ná-bolodai ya, ta Gade ná-bolodai, ta Manasé ná-bolodai ɣilazuve.

Masagiti niiti Zozuwe vɔnini ti ma

⁷ Masagiti pete, niiti Zozuwe ta Izilayele nuiti ti vonini ti ma Zuluden folo liizu vele, é zo Baale-Gade, Liban vetugi zu, é zeeli Galake gizei ma, nii buzegeai Seyiil vele. Zozuwe ti veeni Izilayele wolodaiti zea ga ton, é gaagwe ti va.

⁸ Naama yooiti ti gēni gize yooi, ta zielave ma nemei, ta Zuluden ma vetu nemei, ta gize wolaiti ma, ta tevebai zu, ta lekpemave nu yeezazuve yooi zu. Zoi naati ti gēni ga Gete nuiti ta-yooiti, ta Amool nuiti, naa vee Kanaan nuiti ta Fezeze nuiti ba, ta Geve nuiti, ta Yebuse nuiti.

⁹ Masagiti ti pile soloni ti ma, ti gēni ga niiti: Zeliko masagi, Ayi masagi Betele gobave,

¹⁰ Zeluzalame masagi, Ebelon masagi,

¹¹ Yaalemute masagi, Lakise masagi,

¹² Egelon masagi, Gezēl masagi,

¹³ Debiil masagi, Geedēl masagi,

¹⁴ Gōlema masagi, Alade masagi,

¹⁵ Libina masagi, Adulame masagi,

¹⁶ Makeda masagi, Betele masagi,

¹⁷ Tapua masagi, Gefēl masagi,

¹⁸ Afēke masagi, Lasalon masagi,

¹⁹ Madon masagi, Gasol masagi,

²⁰ Similon-Melon masagi, Akasafe masagi,

²¹ Taanake masagi, Megido masagi,

²² Kedese masagi, Yokeneyame masagi é gēni Kaalamēle,

²³ Dōl masagi é gēni Dōl yooi zu, Goyime masagi é gēni Gilegale gobave,

²⁴ Tiilesa masagi. Masagiti tiegōi gēni ga nu vuusavago maazu gila (31).

13

Zoi niiti ti la de zoni

¹ Zozuwe wolozagani niina. Gōgō GALAGI gēni ma: «Wele, è wolozagaga, tama zoi wolove de ná, nii é la de zoni.

² Zoi vete, zegai ná: Filisiti nuiti ta-yooiti kpein, ta Gesuul nuiti ta-yooi kpein.

³ E zo Sigol dei ma, é yeizu Ezipete yooi zu vele, Ekelon kwemave lekpemave nu govezuve, naama adave pe ka levezu ga Kanaan nuiti ta-yooi. Miná ga Filisiti nuiti ta-masada lolugaiti ma laa wolaiti ti ná, Gaza, Asadode, Asekalon, Gate, ta Ekelon, ta Ava nuiti ta-yooi lekpemave nu yeezazuve.

⁴ Kanaan yooi pe ka de ná balaa, maaneai é zo, é zo Meyala ma, nii é ga Sidon nuiti toni, eyesu é zeeli Afēke, Amool nuiti ta-gwēpelemave,

⁵ ta Gebale nuiti ta-yooi, ta Liban kpein, folo gulazu vele, é zo Baale-Gade, Geelemon gizei gogave, eyesu é zeeli Lebo-Gamate,

⁶ nuiti kpein ti zeini gize yooi zu, é zo Liban, é zeeli Miselefote-Mayime, Sidon nuiti kpein. Ná ti beezu Izilayele nuiti tugō. Naa ga é ba, naati kpein fe Izilayele ya ga kpakutoomai, egevelei gē ma levei veeni la,

⁷ zoi tei gaagwēna, è fe boloda taavugaiti zea, ta Manasé ná-bolodai gilazuve.»

Zoi gaagwē vai

Zuluden folo gulazu vele

⁸ Manasé ná-bolodai gilazuve zoi ta Luβen ná-bolodai, ta Gade noni, naati ti ta-yooi zoloni. Gōgō GALA ná-botigē nui Moize feeni ti ya Zuluden folo gulazu vele,

⁹ é zo Alowēl, zie wolai Aalanon laave, eyesu é zeeli taa wolai ma, é petugi zaamave, é go gize nemei kpein ba, é zo Medeba, eyesu é zeeli Diβon,

¹⁰ ta Amool nuiti ta-masagi Sigon, nii é gēni masadai geezu Gesēbon, naa ná-taa wolaiti kpein, é zeeli Amōn nuiti ta-gwēpelemave.

¹¹ E 6ɔ Galaade yooi ɔalaagi ɔa, ta Gesuul nuiti ta-yooi, ta Maakate nuiti, ta Gɛɛɛmɔn gizei, ta Basan kpein é zeeli Saleka,

¹² ta Wɔge ná-masadai kpein Basan yooi zu, nii é ɣeni ga Lefa mavofodai ma ɣaabelagi, é masadai ɣɛni Asatalɔte ta Edeleyi. Moize zobogi zɔɔɔni niima masagiti ma, é ti ɔɛ ta-yooi ɣa.

¹³ Kɛɛ Izilayɛle nuiti ti la ɣeni Gesuul nuiti ta Maakate nuiti kpɛɛni, naa ɣa é kɛa ti zeini Izilayɛle nuiti saama, zaagɔa.

¹⁴ Levi ná-bolodai ɣila kpe ka é la ɣeni zou zɔɔɔni ga nɔnɔ. Kɛɛ gala zalaɣaiti, ti ga Gɔɔɔɔ GALAGI Izilayɛle ná-GALAGI nɔnɔ, naa ɣa é ga tɔnɔ, eɣɛvelei é woni la tɔun ma.

Luɔɛn ná-bolodai ná-zooi

¹⁵ Moize Luɔɛn ná-bolodai nɔnɔ veeni zea, eɣɛvelei ta-ɔɛɛyɛɣeiti ti la.

¹⁶ Zooi ti sɔɔɔni, é zoni Alowɛɛl, zie wolai Aalanɔn laaɔɛ, ta taa wolai é pɛtugi zaamaɔɛ, gize nɛmɛi kpein ma Medeɔa ɣɔbaɔɛ,

¹⁷ é li Gɛɛɛɔn, ta ma laa wolai kpein ti gize nɛmɛi ma: Diɔn, Bamɔte-Baale, Bete-Baale-Meyon,

¹⁸ Yasa, Kedemɔte, Mefaate,

¹⁹ Kiliyatayime, Siɔima, Seelɛte-ɣasaɣaal pɛtugi ma ɣizei ma,

²⁰ Bete-Peyɔɔl, Pizega ɣizei ɣɔɣɔbaɔɛ, ta Bete-Yesimɔte.

²¹ Gize nɛmɛi maɔɛ laa wolai naati kpein poluma, ti Amool nuiti ta masagi Siɣon ná-masadai ma yooi kpein sɔɔɔni, nii é ɣeni masadai ɣɛɛzu Gɛɛɛɔn. Moize zobogi zɔɔɔni Siɣon ma, ta Madiyan ɣundiɣiiti, ti ɣoloni Siɣon ɔɛ, ti zeini zooi zu: Evi, Lekɛme, Suul, ɣuul, ta Leɔa.

²² Ungazie nui Balaame, Beyɔɔl ná-doun zunui ɣeni naati saama, niiti Izilayɛle nuiti ti ti ɔaani ga boɣa zɔkpɔi.

²³ Luɔɛn mavofodaiti ta-ɣwɛpelemɔɔɛ ɣeni ga Zuludɛn, ta zieleɔɛ.

Luɔɛn mavofodaiti ta-wolodai nɔnɔ ɣana, eɣɛvelei ta-ɔɛɛyɛɣeiti ti la, taa wolaiti ta ma laa goiti.

Gade ná-bolodai ná-zooi

²⁴ Moize Gade ná-bolodai nɔnɔ veeni zea, eɣɛvelei ta-ɔɛɛyɛɣeiti ti la.

²⁵ Nii ti sɔɔɔni ga zooi ná ɣeni ga: Yazɛɛl, ta Galaade laa wolaiti kpein, ta Amɔn nuiti ta-yooi ɣilazuɔɛ, é zeeli Alowɛɛl, Laɔa letemɔɔɛ,

²⁶ é zo Gɛɛɛɔn, é zeeli Lamate-Misepé, ta Betonime, é zo Maɣanayime, é zeeli Deɔiil ɣwɛpelemɔɔɛ,

²⁷ ta nɛmɛi zu, Bete-ɣalame, Bete-Nimala, Sukɔte, ta Safon, Gɛɛɛɔn masagi Siɣon ná-masadai ma yooi mɔtai. Naama yooi kpein é ɣeni zie wolai Zuludɛn ɔluɔɛ. Zuludɛn ɣeni zou ɣwɛpelemɔɔɛ, nii é folo liizu ɔɛɛi, eyɛsu é zeeli zie wolai Zenezalɛte ɣaabelazuɔɛ, lekɛmɔɔɛ nu ɣɔɔɛzuɔɛ.

²⁸ Gade mavofodaiti ta-wolodai nɔnɔ ɣana, eɣɛvelei ta-ɔɛɛyɛɣeiti ti la, taa wolaiti ta ma laa goiti.

Manasé ná-bolodai ɣilazuɔɛ ná-zooi, nii é folo ɣilazu ɔɛɛi

²⁹ Naa ɔluma, Moize Manasé ná-bolodai ɣilazuɔɛ nɔnɔ veeni zea, gaagɔɛ ti ɔa, ɔɛɛi ta-ɔɛɛyɛɣeiti ti la.

³⁰ Zooi ti sɔɔɔni, naa ɣeni ga Basan, é zo Maɣanayime, Basan masagi Wɔge ná-masadai ma yooi kpein, ta Yayiil ná-taa go ɔuulɔzita (60), ti kpein ti ɔuuni ma yooi zu.

³¹ Naa ɔluma, ti Galaade yooi ɣilazuɔɛ zɔɔɔni, ta Asatalɔte ta Edeleyi, Basan masagi Wɔge ná-masadai ma laa wolaiti. Ti ti pɛ gaagɔɛ Makiil mavofodaiti ba, Manasé ná-doun zunui, ɔɛɛi ta-ɔɛɛyɛɣeiti ti la.

³² Zooi ɣana, nii Moize feeni Moaɓe yooi ma nemeiti su, Zuluden voluvelei, Zeliko letemave, folo ɣulazu vele.

³³ Moize la ɣeni zou veeni Levi mavofodaiti zea. Ƴooɣo GALAGI, Izilayele ná-GALAGI ɣa é ga tɔnɔi, eɣevelei é boni la ti ma.

14

Kanaan yooi ɣaagwee vai Zuluden folo liizu vele

¹ Wele nii Izilayele nuiti ti sɔlɔni ga tɔnɔ, Kanaan yooi zu, nii zalaɣa ɣula nui Eleazaal, ta Nun ná-doun zunui Zozuwe, ta boloda veleɣeɣeiti ta-ɣundigɣiti ti feeni ti ya.

² Zou ɣaagwee vai ná, boloda taavuugɔi ta ma lukpegi va, naa ɣeeni ga kpakutoomai, eɣevelei Ƴooɣo GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

³ Mazɔlɔ Moize zooi veeni niina boloda felegɔiti ta ma lukpegi ya, Zuluden voluvelei, folo ɣulazu vele, é la ɣeni ta veeni Levi nuiti zea.

⁴ Zozefe mavofodaiti ti ɣeni ga boloda felegɔ, Manasé ta Efelayime, kele ti la ɣeni zou veeni Levi nuiti zea, kenɩ nɔ ta-laaiti, ta ná maagooliiti, ta-loganiiti faa zu, ta ve ta ti-ɣɔligiti make ná.

⁵ Izilayele nuiti ti keeni, eɣevelei Ƴooɣo GALAGI ma levei veeni la Moize ya, ti zooi ɣaagweeni.

Ebelɔn laai ta ma yooi vee vai Kalebe ya

⁶ Zuda ná-bolodamaiti ti maaɓugani Zozuwe va Gilegale. Kalebe, Yefuné ná-doun zunui, nii é ɣeni ga Kenize nui, naa ɣeni ma: «È naa ɣwee, nii Ƴooɣo GALAGI boni GALA nui Moize ma, nɔnɔ ná-faa zu, ta dɔn da-vaa zu, siegi zu ade ɣeni la Kadese-Baaleneya.

⁷ Gè kona vuunaanigo (40) zɔlɔni niina, siegi zu Ƴooɣo GALAGI ná-botigɛ nui Moize tɛveni la, gè zeɣe Kadese-Baaleneya, gè li zooi zuvete fai ma. Gè voluvaawoni ma, ga sɔledai ziimave.

⁸ Kele zunuiti ti ɣeni bà, naati ti nuɓuseiti ipɔteveni. Kele nɔnɔ ná, gè ziɛni ga woogɛɣiladai Ƴooɣo GALAGI, ná-GALAGI ná-pelei.

⁹ Naama volo ná, Moize niima ɣonai woni, é ɣe ma: «Gaamazu, zooi nii è ziaa su, naa ɣa ɣe ga dɔnɔi, wa è-mavofodai, eyesu ɣo, tɔzei è zieve woogɛɣiladai zu ga Ƴooɣo GALAGI, da-ƳALAGI ná-pelei.»

¹⁰ Niizu pete, é ɣea ga kona vuunaanigo maazu lɔlugo (45), siegi zu Ƴooɣo GALAGI ɔɔeni la Moize ɔɔ, Izilayele ɣeai ma siei wosu teɛɛɛbaɩ zu, é mà vului makega ga ná-minazegɛgi maavele. Za, gè kona vuulɔsava maazu lɔlugo (85) zɔlɔga.

¹¹ Sùloge de, eɣe naama voloi nɔ, yeei Moize tɛveni da siei ma, zeɛɛi ɣa de bà kɔɔɣo vaa zu, eɣevelei é ɣeni bà la naama ziegi zu, ná zoo de gè da li, gè da va.

¹² Niizu, gize yooi naa ve zèa, nii Ƴooɣo GALAGI ma minazegɛgi woni bè ma volo ná. Mazɔlɔ è menini naama voloi nɔ ga Anake mavofodaiti ta ná, taa wolaiti ta ná, sigigi ti ma. Ƴooɣo GALAGI ɣe bà nɔ, ná ti ɔe, eɣevelei Ƴooɣo GALAGI boni la.»

¹³ Zozuwe tuya looni Kalebe ve, Yefuné ná-doun zunui, é Ebelɔn ve zea ga nɔnɔ.

¹⁴ Uele ɣana Kalebe, Yefuné ná-doun zunui, Kenize nui, Ebelɔn zɔlɔni da ga nɔnɔ eyesu zaaɣaza, tɔzei é ziɛni ga woogɛɣiladai, Ƴooɣo GALAGI ná-pelei zu, Izilayele ná-GALAGI.

¹⁵ Mɔungi, Ebelɔn laaseigi ɣeni ga Kiliyate-Aaleɓa. Aaleɓa ɣeni ga zunui nii unfemai ɣeni be gola, Anake mavofodaiti saama.

E zo názuve ma niina, kɔi benɩ zooi zu, ziileigi ɣeni ná pe.

15

Zuda ná-bolodai ná-zooi

¹ Zooi nii kpakutoomai feeni Zuda ná-bolodai ma velayegeiti zea, é zeelini Edome gwepelemave Sin tevebai zu, lekpemave nu yeezazuve.

² Pele gana, ta-gwepelemave lekpemave nu yeezazuve, naa liini la Kpolode Wanai gaabelazuve, é ze lekpemave nu yeezazuve yooi va,

³ é li, é too ma lekpemave nu yeezazuve, gize yagfazuve Akelaɓime, é leve ga Sin vele, é le lekpemave nu yeezazuve Kadese-Baaleneya, é leve miná ga Geselon vele, é le Adaal, é lati Kaalekaa vele,

⁴ é leve naa volu ga Asamon vele, é lo Ezipete gɔtudei va, kwepelegi loni Kpolode Wolai va. Naa ga é ga wo-gwegi lekpemave nu yeezazuve.

⁵ Folo gulazu vele, kwepelemave geni ga Kpolode Wanai, eyesu é ze ti loolave va ta Zuluden.

Lekpemave nu gɔvezu, kwemave zoni kpolodei zuzeizu, nii é ti loolave ta Zuluden.

⁶ E leeni ga Bete-Gogela vele, é leve Bete-Alaba, lekpemave nu gɔvezu, é lo kotui va, ti gɛezu ma Bogan, Luɓen ná-doun zunui taɗila daasei kana,

⁷ kwepelemave liini Deɓiil, é leve Akool nemei zu, é li lekpemave nu gɔvezu vele, Gilegale, é gize yagfazuve Adumime letemave, kotudei vo be, lekpemave nu yeezazuve. Naa volu é leve En-Semese zieungiti po be, é too ma En-Lagele.

⁸ Kwepelegi leeni, é leve ga Bene-Ginome vetugi zu vele, Yebuse nuiti ta-gizei gɔgɔave, nii é ga Zeluzalame, lekpemave nu yeezazuve. Kwepelegi untɛni gizei ma, nii é vuuni folo liizu vele, Ginome vetugi zu, Lefayime vetugi gaabelazuve, lekpemave nu gɔvezu.

⁹ E zo gize unma, é yei, é zeeli Nefetoea deungiti ma, é li Efelon gizei ma laaiti po pelei, aisa é va li ga Baala vele, nii é ga Kiliyate-Yeyalime.

¹⁰ E zo Baala, kwepelemave, é lati folo liizu vele, Seyiil gizeiti po pelei, é leve Dɔɔɔ gizei gɔgɔave, lekpemave nu gɔvezu, naa ga é ga Kesalon, é yei Bete-Semese, é leve Timina.

¹¹ E zege miná, é zeeli Ekelon gize gɔgɔave, lekpemave nu gɔvezu, é va Sikelon, é leve Baala gizei vo be, é li Yaɓeneyele, é lo Kpolode Wolai va.

¹² Folo liizu vele ma gwemave geni ga Kpolode Wolai laave. Ule gana kwepelemaveti ti geni la, é lo zooi va, é veeni Zuda mavofodaiti zea, egɛvelei ta-velayegeiti ti la.

Kalebe ná-zooi zo fai ɓagɓ ve

(Tukpɔgaaleve Nuiti 1:10-15)

¹³ Ti Yefuné ná-doun zunui Kalebe nonoi veeni zea Zuda mavofodaiti saama, egɛvelei Gooɔɔ GALAGI ma levei veeni la Zozuwe ya: Kiliyate-Aaleba, nii é ga Eɓelon. Aaleba geni ga Anake memɛwolai.

¹⁴ Kalebe Anake mavofodaiti kpɛni: Sesayi nuiti, Ayiman nuiti, ta Talamayi nuiti.

¹⁵ E zegeni miná, é li é Deɓiil nuiti sakpe. Mɔungi Deɓiil laaseigi geni ga Kiliyate-Seefɛel.

¹⁶ Kalebe geni ma: «Nà doun anzanui Akasa ve naama nui ve ga anza, nii a Kiliyate-Seefɛel zakpe, é so.»

¹⁷ Kalebe keɛgɛloin Kenaze ná-doun zunui Wotenyele ga é ná zoni. Kalebe ná-doun anzanui Akasa veeni be ga anza.

¹⁸ Seeliai ma sinigi vo be, é deeni ga naa, ga naa kpalagi ta vali keɛgɛ Kalebe ma. Naa volu, Akesa vilini, é zege ná-soovalegi goma. Kalebe gaazagani, é ge ma: «Leeni ga woin é ma?»

¹⁹ E googaavoteni, é ge ma: «Faanɛ ge bè! Zieungaa ve bè, mazolɔɔ zooi é sɛidai su, lekpemave nu yeezazuve, naa vɔɔve.» Kalebe zieungiti feeni be maazu vele, ta buu vele.

Zuda mavofodaiti ta-laaiti

²⁰ Zuda mavofodaiti ta-wolodai nonoi gana, egɛvelei ta-velayegeiti ti la.

²¹ Zuda mavofodaiti ta-laaiti ti ɣɛni lɛkpɛmaɓɛ nu yeezazuɓɛ, Edɔme ɣwɛpelemaɓɛ letegi, naati ti ɣɛni ga: Kaɓeseyɛle, Edɛɛl, Yaguul,

²² Kina, Dimona, Adada,

²³ Kedɛse, ɓasɔɔl, Yitinan,

²⁴ Zife, Telɛme, Bealɔte,

²⁵ ɓasɔɔl-ɓadata, Keliyɔte-ɓeselon, nii ɛ ga ɓasɔɔl,

²⁶ Amame, Sema, Molada,

²⁷ ɓasaal-Gada, ɓesemon, ɓete-Palɛte,

²⁸ ɓasaal-Suale, Beel-Seɓa, Biziyotiya,

²⁹ Baala, Iyime, Aseme,

³⁰ Elɛtolade, Kesile, ɓɔɔlema,

³¹ Sikilage, Mademana, Sanesana,

³² Leɓayɔte, Siligime, Ayɛn, ta Limon. Taa wolai lieɓɔi ɣɛni ga taa ɓuufelegɔ maazu taɓɓuugɔ (29), ta ma laa goiti.

³³ Taai niiti ti ɣɛni zieleɓɛ ma nɛmei zu, naati ti ɣɛni ga niiti: Esetawɔle, Soleya, Asena,

³⁴ Zanoa, En-Ganime, Tapua, Ename,

³⁵ Yaalemute, Adulame, Soko, Azeka,

³⁶ Saalayime, Aditayime, Gedela, ta Gedelɔtayime. Taa wolai lieɓɔi ɣɛni ga puugɔ maazu naanigɔ (14), ta ma laa goiti.

³⁷ Senan, ɓadasa, Migedale-Gade.

³⁸ Dileyan, Misepɛ, Yoketeyɛle,

³⁹ Lakise, Bosekate, Egelon,

⁴⁰ Kaɓon, Laamase, Kitelise,

⁴¹ Gedelɔte, ɓete-Dagon, Naama, ta Makeda. Taa wolai lieɓɔi ɣɛni ga puugɔ maazu ɓɔzita (16), ta ma laa goiti.

⁴² Liɓina, Etɛɛl, Asan

⁴³ Yifeta, Asena, Nesiɓe,

⁴⁴ Keyila, Akiziɓe, ta Malesa. Taa wolai lieɓɔi ɣɛni ga taɓɓuugɔ, ta ma laa goiti.

⁴⁵ Ekelɔn ta ma laa goiti, ta ma ɓalaɓaiti,

⁴⁶ taa wolai nii kpein ɛ Asadɔde ɓɔɓaɓɛ, ta ma laa goiti, Ekelɔn ta Kpolodɛ Wolai ti yɔɓɔzuɓɛ.

⁴⁷ Asadɔde ta ma laa goiti, ta ma ɓalaɓaiti, ta Gaza ta ma laa goiti, ta ma ɓalaɓaiti, eyɛsu ɛ zeeli Ezipete ɓɔtudei ma, ɛ li Kpolodɛ Wolai laaɓɛ.

⁴⁸ Gize yooi ma ɓele geleiti ti ɣɛni ga: Samiil, Yatiil, Soko,

⁴⁹ Dana, Kiliyate-Sana, nii ɛ ga Deɓiil,

⁵⁰ Anaɓe, Esetemo, Anime,

⁵¹ Gosɛn, Wolon, ta Gilo. Taa wolai lieɓɔi ɣɛni ga puugɔ maazu ɓila (11), ta ma laa goiti.

⁵² Alaɓe, Luma, Eɛyan,

⁵³ Yanume, ɓete-Tapua, Afeka,

⁵⁴ ɓumeta, Kiliyate-Aaleɓa, nii ɛ ga Eɓelɔn, ta Siyɔɔl. Taa wolai lieɓɔi ɣɛni ga taɓɓuugɔ, ta ma laa goiti.

⁵⁵ Maon, Kaalamɛle, Zife, Yuta,

⁵⁶ Zizeleyɛle, Yokedeyame, Zanoa,

⁵⁷ Kayɛn, Giɓea, ta Timina. Taa wolai lieɓɔi ɣɛni ga puugɔ, ta ma laa goiti.

⁵⁸ ɓalaɓule, ɓete-Suul, Gedɔɔl,

⁵⁹ Maalate, ɓete-Anɔte, ta Elɛtekon. Taa wolai lieɓɔi ɣɛni ga dɔzita, ta ma laa goiti.

⁶⁰ Kiliyate-Baale nii ɛ ga Kiliyate-Yeyalime, ta Laɓa. Taa wolai lieɓɔi ɣɛni ga felegɔ, ta ma laa goiti.

⁶¹ Tevebai zu geleiti ti ɣɛni ga: ɓete-Alaɓa, Midin, Sekaka,

⁶² Niɓesan, Iil-Mela, ta En-Gedi. Taa wolai lieɓɔi ɣɛni ga dɔzita, ta ma laa goiti.

⁶³ Zuda mavofodaiti ti la ɣeni zooni ti va Yeḡuse nuiti kpe, niiti ti ɣeni zeini Zeluzalɛme, naati ta de zeini ná zaaɣaza ta Zuda nuiti.

16

Zozefe mavofodai ná-zooi

¹ Zozefe mavofodai ná-zooi é sɔlɔɔni ga kpakutoomai, ma ɣwepelei tɔzeini Zuludɛn va, Zeliko ɣobave, folo ɣulazu vele, ziɛungi letemave, nii é kpɔle de veezu taa nuiti zea. E zɛɣeni miná, é le ga gize yooi zu vele, tevebai zu, é li Betele.

² E zɛɣeni Betele, é li ga Luze vele, é leve Aaleke nuiti ta-ɣwepelemave Atalɔte vele.

³ Naa volu é yeini folo liizu vele, ga Yafilete nuiti pɔ pelei, eyɛsu Bete-Ḡolon buu vele, é zeeli Gezeel, é lo Kpolode Wolai va.

⁴ Zooi ɣana, nii é ɣeni ga Zozefe mavofodaiti tɔnɔi, Manasé ta Efelayime.

Efelayime ná-bolodai ná-zooi

⁵ Zooi vete, nii é veeni Efelayime mavofodaiti zea, eɣevelei ta-velɛyeɣeiti ti la: Folo ɣulazu vele, ta-ɣwepelemave zoni Atalɔte-Adaal, é zeeli Bete-Ḡolon ná maazu vele.

⁶ E loni Kpolode Wolai va, folo liizu vele. Lekpemave nu ɣovezuve, kwepelemave liini ga Mikemetate vele, é lati ga folo ɣulazu vele, é Taanate-Silo maaleve, é li ga Yanoa vele.

⁷ Miná ɣa é yeini ná ga Atalɔte vele, ta Naalata, é lo Zeliko va, é vile Zuludɛn va.

⁸ E zoni Tapua, é li folo liizu vele, Kana kotudei vɔ be, é lo Kpolode Wolai va. Naa ɣa é ɣeni ga Efelayime mavofodai nɔnɔi, eɣevelei ta-velɛyeɣeiti ti la,

⁹ é bɔ taa wolaiti ba, ta ma laa goiti, niiti ti makeni ti ve, Manasé mavofodai ná-zooi zu.

¹⁰ Efelayime nuiti ti la ɣeni zooni ti va Kanaan nuiti kpe, niiti ti ɣeni zeini Gezeel. Naati ta zeini ti zaama, zaaɣaza, kele Efelayime nuiti ti duɔla wotii kpein daani ti unma.

17

Manasé ná-bolodai ɣilazuve ná-zooi, nii é folo liizu vele

¹ Zooi ta veeni Manasé mavofodai ya, tɔ ɣa é ɣeni ga Zozefe ná-doun zunu mɔungi. Makiil ɣeni ga Manasé ná-doun zunu mɔungi, é ɣe ga Galaade keɛɣe, tɔ ɣa é Galaade ta Basan yooiti sɔlɔɔni, Zuludɛn folo ɣulazu vele, mazɔlɔ é ɣeni ga kɔɔɔ nu wola.

² Manasé mavofodai zɔiti ti zooiti sɔlɔɔni, Zuludɛn folo liizu vele, eɣevelei ta-velɛyeɣeiti ti la. Aɓiyeeel mavofodaiti ti ta zɔlɔɔni, ta Geleke mavofodaiti, ta Asaliyele mavofodaiti, ta Sikeme mavofodaiti, ta Gefeel mavofodaiti, ta Semida mavofodaiti. Zozefe ná-doun zunui Manasé mavofodaiti kana, eɣevelei ta-velɛyeɣeiti ti la.

³ Manasé wolodamai ta ɣeni ná, daa ga Selofegade, doun zunu la ɣeni zea, keni nɔ anzanu lɔinti, ti-laaseigiti kaa: Maala, Noa, Wogela, Milika, ta Tiilesa. Selofegade ɣeni ga Gefeel ná-doun zunui. Memewolani ti ɣeni ga Galaade, ta Makiil, ta Manasé.

⁴ Ná-doun anzanui naati ti vaani zalaɣa ɣula nui Eleazaal vɔ be, ta Zozuwe, Nun ná-doun zunui, ta kundigiiti, ti ɣe ti ma: «Ḡoɔɔ GALAGI devei veeni Moize ya, ga é zou ve gi ya, gi-ɣee keɛɣelɔinti saama.» Ti zou veeni ti ya, ti-ɣee keɛɣelɔinti saama, eɣevelei Ḡoɔɔ GALAGI ná-devei ɣeni la.

⁵ Manasé ná-bolodai zou puugɔ zɔlɔɔni, Galaade ta Basan yooiti ti la naama ɣaalugi zu, niiti ti Zuludɛn folo ɣulazu vele,

⁶ mazɔlɔ Manasé ná-doun anzanuiti ti zou zɔlɔɔni ná-doun zunuiti saama. Galaade yooi ma ge ɣe ga Manasé ná-doun zunui zɔiti tɔnɔ.

⁷ Manasé ná-kwepelemave zoni Aseel ma, é li Mikemetate nii é Sikeme letemave, é zege miná, é yei Yamin vele, En-Tapua nuiti pɔ be.

⁸ Tapua yooi ɣeni ga Manasé mavofodaiti tɔnɔ, kele Tapua taai, nii é ɣeni Manasé kwepelemave, miná ɣeni ga Efelayime mavofodaiti tɔnɔ.

⁹ Kwεpelemave loni Kana kotudɛi va nu yeezazuve. Kεle taa wolai niiti ti ɣeni ga kotudɛi voluvelei nu yeezazuve, naati ti ɣeni ga Efelayime nɔnɔ, anεε ni ti ti ɣeni Manasé yooi ma. Manasé ná-kwεpelegi leveni kotudɛi ɔba, lekɛmave nu ɔvεzuvε, é zeɪ Kpolodε Wolai va.

¹⁰ Naa ɔa é kεeni, Efelayime ná-zooi liini ga lekɛma veleɪ nu yeezazuve, Manasé nɔnɔi ma ge li ga lekɛma veleɪ nu ɔvεzuvε. Kpolodε Wolai ɣeni ga kwεmave, folo liizu veleɪ. Lekɛmave nu ɔvεzuvε, é zeini Aseɪl va, folo ɔulazu veleɪ, é zeɪ Isakaal va.

¹¹ Manasé taa wola mɔinmɔin sɔlɔɔni balaa Aseɪl ná-zooi zu ta Isakaal. Ta ga Bete-Seyan ta ma laa goiti, Yiɔileyame ta ma laa goiti, é vεε Dɔɔl balaagi va, ta ná-kovi savagɔiti, niiti ti ga En-Dɔɔl, Taanake, ta Megido, ta ma nuɔuseiti pε, ta ma laa goiti pε.

¹² Anεε naa ve, Manasé ná-nuiti ti la ɣeni zooni ti va taa wolai naati su nuiti so, Kanaan nuiti ti yeɪni zeini ma yooi zu.

¹³ Siεgi zu Izilayeɪle nuiti ti zeɔbei zɔlɔɔni da, ti Kanaan nuiti dɔɔni duɔla wotii ɔεε vai zu, kεle ti la ɣeni zooni ti va ti bε.

Ta ɔɔ fai Zozεfe mavofodai ná-zooi va

¹⁴ Zozεfe mavofodaiti ti vaani, ti baazaɔa Zozuwe ma, ti ɔε ma: «Leeni vaa zu è zooi tago nɔ veai gi ya, ga kpakutoomai? Tama ɔɔɔɔ GALAGI tuya loa gi vε gola, niizu gi wola mɔinda gola.»

¹⁵ Zozuwe ti woɔɔaavoteni, é ɔε ti ma: «Ni wo wola mɔinda gola, ni Efelayime ɔize yooi la mɔ kula ɔεa wo va, à li Feleze nuiti ta-lɔɔiti su, ta Lefa mavofodaiti, wo ná ta maazaɔa ɔɔɔ vε.»

¹⁶ Zozεfe mavofodaiti ti ɣeni ma: «Gaamai ve ɔize yooi la kulaa gi va, naa volu kɔlu wotoloiti ta Kanaan nuiti zeɔ, ti zeini pεtugi zu, niiti ti Bete-Seyan, ta niiti ti logai ba, ta niiti ti zeini Zizeleyeɪle pεtugi zu.»

¹⁷ Zozuwe ɣeni Efelayime nuiti ta Manasé nuiti ma, ti ga Zozεfe mavofodaiti: «Wa ga nuɔuseiti ti wola mɔindaɪ, wo-zeɔbei wɔlɔa, wo la mɔ vɔniga zou go nɔ ma.

¹⁸ Kεle wa ɔize yooi zeɔe, nii dɔɔɔi ma. Wa maazaɔa, wo zeɪ ná pε. Wa Kanaan nuiti kpε, anεε kɔlu wotoloiti ta ti ya, zeɔbei ɔε ti va.»

18

Zooi ɔaaɔwεε vai boloda lɔfelai zɔiti ba

¹ Izilayeɪle nuiti ti zooi zogai ma, ti maɔɔlo, ti ɔaaɔeni ba Silo. Ti GALA daaɔomi seɔe veleɪ loni ná.

² Boloda lɔfela ɔa é yeɪni Izilayeɪle nuiti saama, niiti ti la ɣeni dε tɔnɔi zɔlɔɔni.

³ Zozuwe ɣeni naazu Izilayeɪle nuiti ma: «Yeεɔɔɔala lielegɔ ɔa dε wo kεεzu faalakobai zu, wo va li, wo va zooi zeɔe ga wɔnɔ, nii ɔɔɔɔ GALAGI, wo-mεmεwolani ta-GALAGI feai wo vε?»

⁴ A yeelo zunu savagɔ va bolodai ɔilagilagi zu, nà ti levesu ada. Ta wuzeɔezu, ti zooi zuɔize, ti ta-wolodamai nɔnɔi vεte, ti ná-fai zeve, ti vaa la pɔ bε.

⁵ Ta kεεzu su lɔfela, ti ɔaaɔwε ɔɔɔ va. Zuda ɔa yeɪsu ná-kwεpelemave, lekɛmave nu yeezazuve. Zozεfe ná-peɔyeɔeɔi ɔa yeɪsu ná-kwεpelemave, lekɛmave nu ɔvεzuvε.

⁶ Wa zooi ɔaaɔwεεzu su lɔfela, wo va vε pɔ ga ma zeveɪ. Nà kpakutoomai ɔεεzu wo vε, vε nɔ ɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI ɔaazu.

⁷ Kεle Levi mavofodai la zou nɔpe sɔlɔɔga ga nɔnɔ wo zaama, mazɔlɔɔ ɔɔɔɔ GALAGI ná-zalaɔa ɔula vai ɔa é ga tɔnɔi. Nii é ga Gade ná-bolodai, ta Luɔen ná-bolodai, ta Manasé ná-bolodai ɔilazuve, naati ti tɔnɔi zɔlɔɔge na, Zuluden voluvelei, folo ɔulazu veleɪ, nii Moize, ɔɔɔɔ GALAGI ná-botigε nui feeni ti ya.»

⁸ Zunuiti ti yeeloni ti va ga ti zooi gaaɖwɛ, naati ti pele zoni. Aisa ti va li, Zozuwe niima leveiti feeni ti ya, é ɖɛ ti ma: «À li, wo zɛ zooi zu, wo gaaɖwɛ sɛvɛi zu, naa volu wo ɖale ma pò bɛ. Silo vɛ nɔ ɖa, gè kpakutoomai ɖɛɛzu ná wo vɛ, Gooɖɔ GALAGI ɖaazu.»

⁹ Zunui naati ti liini, ti zɛ zooi zu, ti gaaɖwɛ sɛvɛi zu, ti kɛ su lofela, eɖɛvelei taa wolaiti ti la. Ti ɖaleni ma Zozuwe vɔ bɛ, ti-vuuzuvɛ Silo.

¹⁰ Zozuwe zooi gaaɖwɛɛni Izilayɛle nuiti ba ga kpakutoomai Silo, Gooɖɔ GALAGI ɖaazu, é bolodai ɖilagilagi nɔnɔi ve zea.

Benzamen ná-bolodai ná-zooi

¹¹ Zooi ma mɔungi kpakui looni ma, naa ɖɛni ga Benzamen mavofodaiti ta-wolodai nɔnɔi, eɖɛvelei ta-vɛɛyɛɖɛiti ti la. Ná-zooi ɖwɛgi ɖɛni Zuda ná-bolodai ta Zozefe mavofodaiti ta-wolodaiti zɔɖɔzuɛ.

¹² Lɛkpɛmavɛ nu ɖɔvɛzuɛ, ti ɖwɛgi zoni Zuludɛn va, é lɛ Zeliko ɖobavɛ, lɛkpɛmavɛ nu ɖɔvɛzuɛ, é lɛ gize yooi zu folo liizu vɛlei, é li, é vɛlɛ Bete-Avɛn levebai va.

¹³ Kwɛpelemavɛ leveni ga Luze vɛle, nii daa ga Betele, lɛkpɛmavɛ nu yeezazuɛ, naa volu é yeini ga Atalɔte-Adaal vɛle gize maazuɛ, nii é Bete-Golon buu vɛlei, lɛkpɛmavɛ nu yeezazuɛ.

¹⁴ Folo ɖulazu vɛlei, kwɛpelemavɛ liini, é lati kpolodɛi vɔ pelei, é zo gizei va, nii é Bete-Golon letemavɛ, lɛkpɛmavɛ nu yeezazuɛ, é li, é lo Kiliyate-Baale va, nii é ga Kiliyate-Yeyalime, Zuda mavofodaiti ta-laa wolai. Folo liizu vɛle ɖwɛpelegi ɖana.

¹⁵ Lɛkpɛmavɛ nu yeezazu vɛlei ma ɖwɛgi zoni Kiliyate-Yeyalime va, é liini folo liizu vɛlei Nɛfetoa ɖɛungiti pò bɛ,

¹⁶ miná ɖa é yeini ná gize ɖɔɖɔavɛ, nii é zelɛni Bɛnɛ-Ginɔmɛ vɛtugi maazu, Lɛfayime vɛtugi zu, lɛkpɛmavɛ nu ɖɔvɛzuɛ. E yeini Ginɔmɛ vɛtugi zu, Yɛbuse nuiti ta-ɖize ɖobuvɛ, lɛkpɛmavɛ nu yeezazuɛ, eysesu é zeeli En-Lɔgele.

¹⁷ E latini lɛkpɛma vɛlei nu ɖɔvɛzuɛ, é lo En-Semɛse va, naa volu é lo Gelilɔte va, gize yɔɖɔzuɛ Adumime letemavɛ. E zo miná, é yeini kɔtui naa vɔ bɛ, nii daa ga Bogɔn, Lubɛn ná-doun zunui taɖila daasei kana.

¹⁸ E leveni gizei ɖobuvɛ lɛkpɛmavɛ nu ɖɔvɛzuɛ, nii selegai Zuludɛn ma vɛtu nɛmɛi maazu, é yeini pɛtu nɛmɛi zu.

¹⁹ E liini Bete-Gogela ɖoba, lɛkpɛmavɛ nu ɖɔvɛzuɛ, é li, é lo Kpolodɛ Wanai va ga nu ɖɔvɛzu vɛlei tosuɛ Zuludɛn va. Lɛkpɛmavɛ nu yeezazuɛ vɛle ɖwɛpelegi ɖana.

²⁰ Folo ɖulazu vɛlei, Zuludɛn ɖa é ɖɛni ga kwɛmavɛ.

Benzamen mavofodaiti ta-wolodai nɔnɔi ɖana, eɖɛvelei ta-vɛɛyɛɖɛiti ti la, ta ta-ɖwɛpelemavɛti é lati ti ma.

²¹ Benzamen mavofodaiti ta-laa wolaiti ti ɖɛni ga niiti, eɖɛvelei ta-vɛɛyɛɖɛiti ti la: Zeliko, Bete-Gogela, Emɛke-Kesise,

²² Bete-Alaɖa, Semalayime, Betele,

²³ Avime, Pala, Wofela,

²⁴ Kefaal-Amonayi, Wɔfeni, ta Geɖa. Taa wolai lieɖɔi ɖɛni ga puugo maazu felegɔ (12), ta ma laa goiti.

²⁵ Gaɖaɖɔn, Lama, Beyelɔte,

²⁶ Misepé, Kefila, Mosa,

²⁷ Lekɛme, Yiilepeyele, Taleyala,

²⁸ Sela, Elɛfe, Yɛbuse, nii é ga Zeluzalɛme, Gibeate, ta Kiliyate. Taa wolai lieɖɔi ɖɛni ga puugo maazu naanigo (14), ta ma laa goiti.

Benzamen mavofodaiti ta-wolodai nɔnɔi ɖana, eɖɛvelei ta-vɛɛyɛɖɛiti ti la.

19

Simiyɔn ná-bolodai ná-zooi

¹ Zooni velesiei kpakui looni ma, naa gɛni ga Simiyɔn ná-bolodai nɔnɔi, eɣɛvelei ta-velɛyeɣɛiti ti la. Ta-yooi gɛni Zuda nɔnɔi zaamaɓɛ.

² Ta-yooi zu laaiti ti gɛni ga niiti: Beel-Seɓa, Seɓa, Molada,

³ Gasaal-Suale, Bala, Aseme,

⁴ Elɛtolade, Betule, Gɔɔlema,

⁵ Sikilage, Bete-Maalekaɓɔte, Gasaal-Susa,

⁶ Bete-Leɓayɔte, ta Saluɣɛn. Taa wolai lieɣɔi gɛni ga puugo maazu savago (13), ta ma laa goiti.

⁷ Ayɛn, Limon, Etɛɛl, ta Asan. Taa wolai lieɣɔi gɛni ga naanigo, ta ma laa goiti,

⁸ ta taa goiti kpein ti naama laa wolaiti maagoolii zu, eyɛsu é zeeli Baalate-Beel, nii é ga Lamate, lekpeɓamaɓɛ nu yeezazuɓɛ yooi zu.

Simiyɔn mavofodaiti ta-wolodai nɔnɔi gana, eɣɛvelei ta-velɛyeɣɛiti ti la.

⁹ Simiyɔn mavofodai ná-zooni zegeni Zuda nuiti tɔnɔi ɓa, mazɔɓɔ Zuda mavofodaiti ta-yooi ti sɔɓɔni, gola ɓagɔni ti ma. Naa ga é keeni, Zuda ná-zooni Simiyɔn mavofodaiti maalatini.

Zaɓulɔn ná-bolodai ná-zooni

¹⁰ Zooni zavasiei kpakui looni ma, naa gɛni ga Zaɓulɔn mavofodaiti ta-wolodai nɔnɔi, eɣɛvelei ta-velɛyeɣɛiti ti la. Ta-yooi ma gɔwepelemamaɓɛ zeelini Salide.

¹¹ E keeni folo liizu vele, Maleyala vele, é ze, Daɓesete ɓa, naa ɓolu kɔtuɗɛi nii é yeizu Yokeneyame gɔkalamaɓɛ.

¹² E zo Salide, é latini folo gɔlazu vele, Kisilɔte-Taɓɔɔl gɔwepelemamaɓɛ, é ɓile Daɓelate ɓa, é le Yafia.

¹³ E zegeni miná, é leve folo gɔlazu vele ga Gita-Gefɛɛl vele ta Ita-Kasin, é lo Limon ɓa, é lati, é zeeli Neya.

¹⁴ Lekpeɓamaɓɛ nu gɔɓɛzuɓɛ, kwepelemamaɓɛ latini, é li Ganaton, é lo Yifeta-Ele ɓetugi ɓa.

¹⁵ E ɓɔ Katate ɓa, ta Naɗalale, ta Similon, ta Yideyala, ta Beteleyeme. Taa wolai lieɣɔi gɛni ga puugo maazu felego (12), ta ma laa goiti.

¹⁶ Zaɓulɔn mavofodaiti ta-wolodai nɔnɔi gana, eɣɛvelei ta-velɛyeɣɛiti ti la, taa wolaiti ta ma laa goiti.

Isakaal ná-bolodai ná-zooni

¹⁷ Zooni naanisiiei kpakui looni ma, naa gɛni ga Isakaal mavofodaiti ta-wolodai nɔnɔi, eɣɛvelei ta-velɛyeɣɛiti ti la.

¹⁸ Ta-yooi zu laaiti ti gɛni ga niiti: Zizeleyele, Kesulɔte, Suneme,

¹⁹ Gafalayime, Siyon, Anaɗalate,

²⁰ Laɓite, Kisiyon, Aɓese,

²¹ Lemete, En-Ganime, En-Gada, ta Bete-Pasese.

²² Ta-gɔwepelemamaɓɛ loni Taɓɔɔl ɓa, Saɗasima, ta Bete-Semese, é lo Zuludɛn ɓa. Taa wolai lieɣɔi gɛni ga puugo maazu lɔzita (16), ta ma laa goiti.

²³ Isakaal mavofodaiti ta-wolodai nɔnɔi gana, eɣɛvelei ta-velɛyeɣɛiti ti la, taa wolaiti ta ma laa goiti.

Aseɛl ná-bolodai ná-zooni

²⁴ Zooni loɓusiei kpakui looni ma, naa gɛni ga Aseɛl mavofodaiti ta-wolodai nɔnɔi, eɣɛvelei ta-velɛyeɣɛiti ti la.

²⁵ Ta-yooi zu laaiti ti gɛni ga niiti: Gɛlekate, Gali, Betɛn, Akasafe,

²⁶ Alameleke, Ameyade, Miseyale. Folo liizu vele ta-gɔwepelemamaɓɛ zeini Kaalamɛle ɓa, ta Sigɓɔl-Liɓenate.

²⁷ Naa ɓolu, folo gɔlazu vele, é latini ga Bete-Dagon vele, é lo Zaɓulɔn yooi ɓa, ta Yifeta-Ele ɓetugi, é li lekpeɓamaɓɛ nu gɔɓɛzu vele, é zeeli Bete-Emɛke ta Neyiyele, é loni Kaɓule ɓa nu gɔɓɛzuɓɛ,

²⁸ Eḏelon vele, ta Leḡḡbe, ta Ġamon, ta Kana, eyesu é zeeli Sidṓn wolai ma.

²⁹ Kwεpelemaυε lati mṓnṓ Lama vele, é lo Tiil taa wolai va sigḡi ma, Woza vele, é li, é lo Kpoloḏe Wolai va, ga Akiziḡe yooi υṓ pelei,

³⁰ é ḡṓ Uma va, ta Afeke, ta Leḡḡbe. Taa wolai lieḡṓ ḡeni ga puufelegṓ maazu felegṓ (22), ta ma laa goiti.

³¹ Aseel mavofodaiti ta-wolodai nṓnṓi ḡana, eḡεvelei ta-υεleyeḡeiti ti la, taa wolaiti ta ma laa goiti.

Nεfetali ná-bolodai ná-zooi

³² Zooi lṓzitasiei kpakui looni ma, naa ḡeni ga Nεfetali mavofodaiti ta-wolodai nṓnṓi, eḡεvelei ta-υεleyeḡeiti ti la.

³³ Ta-ḡwεpelemaυε zeelini Ġεlefe zṓli, é zo Saananime sene gului, ta Adami-Neekεḡe, ta Yaḡeneyele, é zeeli Lakume, é lo Zuludεn va.

³⁴ E latini folo liizu vele, ga Azenṓte-Taḡṓṓl vele, é zeḡe miná, é li, é lo Ġukṓke va, é zeḡe Zaḡulṓn yooi va ga nu yeezazu vele, é lo Aseel yooi va folo liizu vele, ta Yεḡuda, Zuludεn ḡeni ga folo ḡulazu vele.

³⁵ Taa wolaiti sigḡi ḡeni ti ma, naati ti ḡeni ga: Sidime, Seel, Ġamate, Lakate, Kinelete,

³⁶ Adama, Lama, Ġasṓṓl,

³⁷ Kedεse, Edeleyi, En-Ġasṓṓl,

³⁸ Yileyon, Migatedale-Ele, Ġεleme, Beṡe-Anate, ta Beṡe-Semεse. Taa wolai lieḡṓ ḡeni ga puugṓ maazu taavuugṓ (19), ta ma laa goiti.

³⁹ Nεfetali mavofodaiti ta-wolodai nṓnṓi ḡana, eḡεvelei ta-υεleyeḡeiti ti la, taa wolaiti ta ma laa goiti.

Dan ná-bolodai ná-zooi

⁴⁰ Zooi lṓfelasiei kpakui looni ma, naa ḡeni ga Dan mavofodaiti ta-wolodai nṓnṓi, eḡεvelei ta-υεleyeḡeiti ti la.

⁴¹ Ta-yooi zu laaiti ti ḡeni ga niiti: Soleya, Esetawṓle, Iil-Semεse,

⁴² Saalaḡin, Ayalon, Yitila,

⁴³ Elon, Timinata, Ekelṓn,

⁴⁴ Eleṡeké, Giḡeton, Baalate,

⁴⁵ Yεḡude, Bené-Belake, Gate-Limon,

⁴⁶ Yaalekon ḏei, ta Lakon, é ḡṓ zooi va, é Zafa letemaυε.

⁴⁷ Dan mavofodaiti ti valani ta-yooi ma. Dan mavofodaiti ti leeni naazu, ti kṓṓi υεε Lesεme va. Ti vṓnini taai naa ma, ti su nuḡusei pε pa ga boḡa zṓkpṓi, ti seḡe ga tṓnṓ, ti zeḡe ná. Ti ti-mεmεwolai Dan laaseigi υεeni Lesεme va.

⁴⁸ Dan mavofodaiti ta-wolodai nṓnṓi ḡana, eḡεvelei ta-υεleyeḡeiti ti la, taa wolaiti ta ma laa goiti.

Timinate-Sela laai vee vai Zozuwe ya

⁴⁹ Siεḡi zu Izilayele nuiti ti ḡeni la ga zooi ḡaagwε ḡṓḡṓ va, ti kwεgiti da, ti zooi ta veeni Zozuwe υε, Nun ná-doun zunui, é ḡε ga nṓnṓi ti zaama.

⁵⁰ Eḡεvelei Ġṓḡṓ GALAGI ná-devei ḡeni la, taa wolai é yiimazeḡeni la, naa ḡa ti feeni zea, Timinate-Sela, nii é ḡeni Efelayime ḡize yooi zu. E taai naa lṓni volu, é zeḡe ná.

⁵¹ Zooiti kana, niiti zalaḡa ḡula nui Eleazaal, ta Nun ná-doun zunui Zozuwe, ta pεleyeḡe ḡundiḡiiti ti Izilayele wolodaiti su, ti gaagwεeni ga kpakutoomai, Ġṓḡṓ GALAGI ḡaazu, Silo, GALA daagṓmi seḡe υeḡi laaυε. Pele ḡana ti zooi ḡaagwεε vai ḡaḡelani la.

20

Maavela wo taa lɔzitaiti
(*Gaalu Sevei 35:9-34;*
Tɔ Sevei Velesiɛi 4:41-43;
19:1-13)

¹ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔɔni Zozuwe vɔ, ɛ ɔɛ ma:

² «Bɔɛ Izilayeɛle nuiti pɔ, ɛ ɔɛ ti ma: «A taaiti kpɛɛ ɔɔɔɔ vɛ ga maavela laaiti, nii gɛ ma vai woni wo ma ga Moize maavele.

³ Nu vaa nui nii a nu vaana, ɛ la gaagɔlini ma, ɛ ga tevezɛa vaa nɔ, toɔa zoo ɛ vɛla, ɛ li nɔ. Toɔa ɔɛ ga wo-vɛlazuvɛ, ɔamai vɔtokula nui va.

⁴ Nu vaa nui ɔa vɛla, ɛ li ma laai taɔila su, toɔa lo sigɔdavɛ, ɛ nɔ-fai lɛ ga taa ɔundigɔiti. Naati ta yeezei bu, ɛ yɛ ti vɔ bɛ taazuvɛ, ti ada ve zɛa, vɛ a yɛ nɔ.

⁵ ɔamai vɔtokula nui a vɛlɛna polu, ti la nu vaa nui vɛa zɛa. Mazɔlɔɔ ɛ la gaagɔlini ma, ɛ va seɔɔɔɔ vɛ, ɛ la ɔɛni ga naa zili nu pɔlɔmazu.

⁶ Toɔa yɛ naama laazuvɛ, eyɛsu ɛ ɔula keɛma nuɔuseiti gaazu, ti nɔ-tukpɔi ɔaaleve, ɔaa eyɛsu zalaɔa ɔula ɔundigɔi wolai, nii ɛ botii zu naama yeeɔɔɔɔlaɛi, naa za. Naama ziɛgi zu ɔa nu vaa nui a ɔale ma la nɔ-pɛɛi wu, nɔ-taazuvɛ, vɛ ɛ vɛlani, ɛ zɛɛ nɔ.» »

⁷ Ti yiimazeɔɛni ga Kedɛse, taai nii ɛ Galilɛ, Nɛfɛtali ɔize yooi zu, ta Sikɛme, nii ɛ Efelayime ɔize yooi zu, ta Kiliyate-Aaleɔa, nii ɛ lolisu ɔalaa ga Eɔelɔn, ɛ Zuda ɔize yooi zu.

⁸ Zuludɛn vɔluvɛ, Zeliko folo ɔulazu vɛlei, ti yeeloni Besɛɛl va, ɛ zɛɛni tevebai maazu, Luɔɛn yooi zu, ta Lamɔte, nii ɛ Galaade, Gade yooi zu, ta Golan, nii ɛ Basan, Manasɛ yooi zu.

⁹ Taaiti kana, ti yeeloni ti va, ti ɔɛ ga maavela laaiti, Izilayeɛle nuiti bɛ, ta seikɔɔɔma nuiti ta ɔɛ ti zaama, nu-o-nu nii a nu vaana, ɛ la gaagɔlini ma, naa ɔa zoo ɛ vɛla, ɛ li nɔ, ɔamai vɔtokula nui la pa, aisa ɛ va ɔula keɛma nuɔuseiti gaazu, nɔ-tukpɔi ɔaa va leve.

21

Levi nuiti ta-laa wolaiti

¹ Levi nuiti ta-vɛɛyeɔɛ ɔundigɔiti ti vaani zalaɔa ɔula nui Eleazaal vɔ bɛ, ta Nun nɔ-doun zunui Zozuwe, ta Izilayeɛle wolodai zɔiti ta-vɛɛyeɔɛ ɔundigɔiti,

² Silo, Kanaan yooi zu. Ti ɔɔɔni ti vɔ, ti ɔɛ ma: «Gɔɔɔɔ GALAGI devei veeni Moize ya, ga taaiti ti ve gi ya, ga gi zeɛ ti zu, ta ti-maagɔoliiti, vɛ ga-loganiiti ta ɔɛ laamiizu nɔ.»

³ Izilayeɛle nuiti ti taai tanigaa zɛɛni ta-yooiti su, ta ti-maagɔoliiti, ti fe Levi nuiti zɛa, eɔɛvɛlei Gɔɔɔɔ GALAGI nɔ-devei ɔɛni la.

⁴ Kpakutoomai zolooni mɔunpa su Kɛɔate mavofodaiti ta-vɛɛyeɔɛiti ma. Ti zaama, Levi nuiti ti ɔɛni ga zalaɔa ɔula nui Aalɔn mavofodaiti, naati ti taa puugɔ maazu savagɔ (13) zɔlɔɔni kpakutoomai zu, niiti ti Zuda, Simiyɔn, ta Benzamɛnni ta-wolodaiti ta-yooiti su.

⁵ Kɛɔate mavofodai zɔiti ti taa puugɔ zɔlɔɔni kpakutoomai zu, Efelayime nɔ-bolodai nɔ-zooi zu, ta Dan nɔ-bolodai nɔ-zooi zu, ta Manasɛ nɔ-bolodai ɔilazuvɛ nɔ-zooi zu.

⁶ Gɛɛɛson mavofodaiti ti taa puugɔ maazu savagɔ (13) zɔlɔɔni kpakutoomai zu, Isakaal nɔ-bolodai nɔ-zooi zu, ta Asɛɛl nɔ-bolodai nɔ-zooi zu, ta Nɛfɛtali nɔ-bolodai nɔ-zooi zu, ta Manasɛ nɔ-bolodai ɔilazuvɛ nɔ-zooi zu, nii ɛ zeini Basan yooi zu.

⁷ Melali mavofodaiti, eɔɛvɛlei ta-vɛɛyeɔɛiti ti la, ti taa puugɔ maazu felegɔ (12) zɔlɔɔni Luɔɛn nɔ-bolodai nɔ-zooi zu, ta Gade nɔ-bolodai nɔ-zooi zu, ta Zabulɔn nɔ-bolodai nɔ-zooi zu.

⁸ Izilayeɛle nuiti ti naama laaiti ta ti-maagɔoliiti feeni Levi nuiti zɛa ga kpakutoomai, eɔɛvɛlei Gɔɔɔɔ GALAGI ma levei veeni la Moize ya.

Kɛɔate mavofodai nɔ-taa wolaiti

⁹ Zuda ná-bolodai ná-zooi zu, ta Simiyon ná-bolodai ná-zooi zu, taai niiti ti ti veeni naati zea, ti-laaseigiti kaa,

¹⁰ ti ɣeni ga Kegate ná-pɛɛyɛɣeiti tɔnɔ, Aalɔn mavofodaiti saama, Levi ná-bolodai zu. Mazɔɔɔ tiya ɔa kpakutoomai ti zoni mɔunpa.

¹¹ Ti Kiliyate-Aaleɓa veeni ti ya, nii é ga Eɓelɔn, Zuda ɔize yooi zu, ta maagoolii. Aaleɓa ɣeni ga Anake kɛɛɣɛ.

¹² Kɛɛ kpalagiti ta taa goiti ti ɔilini ma laai va, naati ti veeni Yefuné ná-doun zunui Kalɛbe ya ga nɔnɔ.

¹³ Taai niiti ti veeni zalaɔa ɔula nui Aalɔn mavofodaiti zea, ta ti-maagooliiti, naati ti ɣeni ga: Eɓelɔn, taai naa ɣeni ga nu vaa nuiti maavelazuve ta, Liɓina,

¹⁴ Yatiil, Esetemoa,

¹⁵ Wolon, Deɓiil,

¹⁶ Ayɛn, Yuta, é vɛɛ Bete-Semɛse va. Taa wola taavuugo ɔana, ti sɔɔɔni Zudani ta Simiyon ta-wolodaiti ta-yooi zu.

¹⁷ Taai niiti ti ti zɔɔɔni Benzamɛn ná-bolodai ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti ɣeni ga: Gaɓaɔn, ta Geɓa,

¹⁸ é vɛɛ Anatɔte va, ta Alamon, taa wola naanigo.

¹⁹ Taa wolai lieɔi zalaɔa ɔula nuiti Aalɔn mavofodaiti ti sɔɔɔni, é ɣeni ga taa wola puugo maazu savago (13), é vɛɛ ti-maagooliiti ba.

²⁰ Levi nuiti ti ga Kegate mavofodai zɔiti ta-vɛɛyɛɣeiti, naati ti taa wolaiti sɔɔɔni ga kpakutoomai, Efelayime ná-bolodai ná-zooi zu.

²¹ Taai niiti ti ti zɔɔɔni, ta ti-maagooliiti, naati ti ɣeni ga: Sikɛme, taai naa ɣeni ga nu vaa nuiti maavelazuve ta, Efelayime ɔize yooi zu, naa vɛɛ Gezɛɛl va,

²² ta Kiɓisayime, é vɛɛ Bete-Golon va, taa wola naanigo.

²³ Taai niiti ti ti zɔɔɔni Dan ná-bolodai ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti ɣeni ga: Elɛteké, ta Giɓeton,

²⁴ ta Ayalon, é vɛɛ Gate-Limon va, taa wola naanigo.

²⁵ Taai niiti ti ti zɔɔɔni Manasé ná-bolodai ɔilazuve ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti ɣeni ga: Taanake, é vɛɛ Gate-Limon va, taa wola felego.

²⁶ Taa wolai lieɔi Kegate mavofodai zɔiti ti sɔɔɔni, é ɣeni ga taa wola puugo, é vɛɛ ti-maagooliiti ba.

Gɛɛleson mavofodai ná-taa wolaiti

²⁷ Levi vɛɛyɛɣeiti ti ga Gɛɛleson mavofodaiti, taai niiti ti ti zɔɔɔni Manasé ná-bolodai ɔilazuve ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti ɣeni ga: Golan, nii é Basan yooi zu, taai naa ɣeni ga nu vaa nuiti maavelazuve ta, é vɛɛ Beesetela va, taa wola felego.

²⁸ Taai niiti ti ti zɔɔɔni Isakaal ná-bolodai ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti ɣeni ga: Kisiyon, ta Dabelate,

²⁹ ta Yaalemute, é vɛɛ En-Ganime va, taa wola naanigo.

³⁰ Taai niiti ti ti zɔɔɔni Aseɛl ná-bolodai ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti ɣeni ga: Miseyale, Aɓedon,

³¹ ɔɛɛkate, é vɛɛ Legɔbe va, taa wola naanigo.

³² Taai niiti ti ti zɔɔɔni Nɛfɛtali ná-bolodai ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti ɣeni ga: Kedese, nii é Galilé yooi zu, taai naa ɣeni ga nu vaa nuiti maavelazuve ta, ta Gamote-Dɔɔl, é vɛɛ Kaaletan va, taa wola savago.

³³ Taa wolai lieɔi Gɛɛleson mavofodaiti ti sɔɔɔni, é ɣeni ga taa wola puugo maazu savago (13), é vɛɛ ti-maagooliiti ba.

Melali mavofodai ná-taa wolaiti

³⁴ Taai niiti ti ti veeni Levi ná-pɛɛyɛɣeiti mɔtaiti zea, ti ga Melali mavofodaiti, Zaɓulɔn ná-bolodai ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti ɣeni ga: Yokeneyame, Kaaleta,

³⁵ ta Dimina, é vɛɛ Naɟalale va, taa wola naanigɔ.

³⁶ Taai niiti ti ti zɔlɔɔni Luβɛn ná-bolodai ná-zooi zu, ta ti-maaɟooliiti, naati ti ɟɛni ga: Besɛɛl, Yasa,

³⁷ ta Kedemɔte, é vɛɛ Mefaate va, taa wola naanigɔ.

³⁸ Taai niiti ti ti zɔlɔɔni Gade ná-bolodai ná-zooi zu, ta ti-maaɟooliiti, naati ti ɟɛni ga: Lamɔte, nii é Galaade yooi zu, taai naa ɟɛni ga nu vaa nuiti maavɛlazuvɛ ta, ta Maɟanayime,

³⁹ ta Gɛsɛβon, é vɛɛ Yazɛɛl va, taa wola naanigɔ.

⁴⁰ Taa wolai lieɟɔi Melali mavofodaiti ti sɔlɔɔni kpakutoomai zu, ti ga Levi ná-peleyeɟɛi mɔtaiti, é ɟɛni ga taa wola puugɔ maazu felegɔ (12).

⁴¹ Taa wolai lieɟɔi Levi nuiti ti sɔlɔɔni, Izilayele nui zɔiti saama, é ɟɛni ga taa wola vuunaanigɔ maazu lɔsava (48), é vɛɛ ti-maaɟooliiti ba.

⁴² Taa wolai naa ɟilagilagi pɛ, zooi ɟɛni maaɟoolii zu, pele ɟana é ɟɛni la, é lo taa wolai naati kpein ba.

GALA ge ná-minazɛɟɛgi laazeeli vai

⁴³ Vele ɟana Gɔɔɟɔ GALAGI zooi kpein feeni la Izilayele nuiti bɛ, nii é ma ɟonai woni ti-mɛmɛwolani bɛ. Ti seɟɛni ga tɔnɔ, ti zeɪ ná.

⁴⁴ Gɔɔɟɔ GALAGI dooɟɔgi veeni ti ya ta-you ɟwɛmavɛti pɛ, eɟɛvelei é ma ɟonai woni la ti-mɛmɛwolani bɛ. Ti zili nu nɔpɛ ge la vɔnini ti ma, é βɔni ti va, ti pile sɔlɔɔ ti zili nuiti kpein ma, ta la lɔni ti luɟɔ.

⁴⁵ Faanɛɛi kpein Gɔɔɟɔ GALAGI ma minazɛɟɛni ga é kɛ Izilayele nuβusɛiti bɛ, vele ɟana naa pɛ daazeelini la, tanɔpɛ suɲaka la ɟɛni yɛni.

22

Bolodai niiti ti zeini Zuludɛn folo ɟulazu veleɪ

¹ Zozuwe Luβɛn zunuiti tolini ta Gade zunuiti, ta Manasé ná-bolodai ɟilazuvɛ ma zunuiti,

² é ɟɛ ti ma: «Wo naa kpein kɛɛvɛ, nii Gɔɔɟɔ GALAGI ná-botigɛ nui Moize ma levei veeni wo ya, wo ɟolovɛ ná-devei kpein bɛ.

³ Wo la βetɛvɛni wo-ɟɛɛleaiti ba sienɔpɛ su, eyɛsu zaagaza, wo devei naa zogɛ, wo zie la, nii Gɔɔɟɔ GALAGI wa-GALAGI feeni wo ya.

⁴ Niizu, Gɔɔɟɔ GALAGI wa-GALAGI dooɟɔ fea wo-ɟɛɛleaiti bɛ, eɟɛvelei é boni la ti ma. A pele zona, wo li wa-zeɟɛ ɟɔtaiti bu, wa-yooi zu, nii Gɔɔɟɔ GALAGI ná-botigɛ nui Moize feeni wo ya ga wɔnɔ, Zuludɛn voluvelei.

⁵ A dama, wo zie ga devei, wo tɔgi zo, nii Gɔɔɟɔ GALAGI ná-botigɛ nui Moize feeni wo ya. A Gɔɔɟɔ GALAGI wa-GALAGI nɛɛ vɛ, wo zie ga ná-peleiti kpein, wo ná-deveiti so, wo zie la, wo ɟili tɔun ba, wo dɛbi ga wo-yiimavɛ pɛ, ta wo-yɛnvui pɛ.»

⁶ Zozuwe tuya looni ti vɛ, é ti vɛlɛ, ti li ta-laaiti su.

⁷ Moize zou veeni Manasé ná-bolodai ɟilazuvɛ ya ga nɔnɔ, Basan yooi zu. Zɔɔma lukpɛgi nɔnɔ ma yooi zɔlɔɔni Zuludɛn folo liizu veleɪ, ti zeɪ ná ta ti-ɟɛɛleaiti. Siɛgi zu Zozuwe ti vɛlɛni da, ga ti li ta-zeɟɛ ɟɔtaiti bu, é tuya looni ti vɛ,

⁸ é ɟɛ ti ma: «À ɟale ma, wo li wa-zeɟɛ ɟɔtaiti bu ga naavolo wolaiti, ta togani βulu golaiti, ta wali mɔinmɔin gola, ta zanugi, ta kɔlu βɔigi, ta kɔlui, ta seɟɛiti. Wa wo-ɟɛɛleaiti, à kɔɔzoganii ɟaagwɛ va, nii wo kulaai wo zili nuiti zeɪ.»

⁹ Luβɛn ná-bolodai, ta Gade ná-bolodai, naa vɛɛ Manasé ná-bolodai ɟilazuvɛ va, naati ti zeɟɛni Izilayele nuiti pɔ bɛ Silo, Kanaan yooi zu, ti ɟale ma Galaade yooi zu, zooi nii ti sɔlɔɔni ga tɔnɔ Moize ya, Gɔɔɟɔ GALAGI ná-devei zu.

*Zalaḡa ḡulazuwe,
é ḡeni Zuluden voluwelei*

¹⁰ Siegi zu ti zeelini la Zuluden laaue, ti ḡeni de Kanaan yooi zu vele, Luḡen ná-bolodai, ta Gade ná-bolodai, ta Manasé ná-bolodai ḡilazuwe, ti zalaḡa ḡulazuwe loni zieleaue, gola maayikini.

¹¹ Izilaye ele nui zoiti ti menini ga Luḡen ná-bolodai, ta Gade ná-bolodai, ta Manasé ná-bolodai ḡilazuwe, ti zalaḡa ḡulazuwe loge Zuluden laaue, Kanaan yooi zu vele, Izilaye ele nui zoiti koba vele.

¹² Izilaye ele nui zoiti ti menigai ma, ti kpein ti ḡaalɛni ba Silo, ti va li ga kooi ti laalḡoma.

¹³ Ti zunuiti teveni Luḡen ná-bolodai vo be, ta Gade ná-bolodai, ta Manasé ná-bolodai ḡilazuwe, Galaade yooi zu. Nuiti ti ti leveni, ta ḡeni ga Fineyase, zalaḡa ḡula nui Eleazaal ná-doun zunui,

¹⁴ kundiḡi puugo ḡoni ba, boloda ḡila kundiḡi ḡila. Ti pe ti ḡeni ga kundiḡi ta-veleyegeiti bu, Izilaye ele wolodamaiti su.

¹⁵ Ti liini Luḡen ná-bolodai vo be, ta Gade ná-bolodai, ta Manasé ná-bolodai ḡilazuwe, Galaade yooi zu, ti ḡeni ti vo, ti ḡe ti ma:

¹⁶ «Wele nii ḡa ḡooḡo GALAGI ná-nubuseiti ti boga: Lee vaa zu wo woovaladai ḡeezu, wo wuzegɛ Izilaye ele ná-GALAGI laalḡoma? Lee vaa zu wo zegɛzu ḡooḡo GALAGI volu niizu? Mazoḡo wa zalaḡa ḡulazu lona ḡooḡo ve za, wo la wuzegɛni ḡooḡo GALAGI laalḡoma ḡaa?

¹⁷ Ade faaḡaaza gola ḡeeni Peyḡol, de la de ḡeni ga ḡade naa ma zaḡaaza, anee nii é kpḡoi laani de ma. Naa la kulani ḡaa?

¹⁸ Wa ga voluave za ḡooḡo GALAGI va! Ni wa wuzegɛna za ḡooḡo GALAGI laalḡoma, lina, zii ḡa ḡula Izilaye ele nubusei kpein ma.

¹⁹ Zooi nii feai wo ya ga wḡno, ni naa ḡozove wo ḡaazu, à va naama yooi zu, nii é ga ḡooḡo GALAGI nḡnoi, ve ná-sege vele ḡadegai beḡai ná, wo zei gi zaama. Kele à mina wuzegɛ ḡooḡo GALAGI laalḡoma, à mina wuzegɛ gi laalḡoma, wo va ḡooḡo zalaḡa ḡulazu lo, é ḡula ḡooḡo GALAGI da-GALAGI nḡnoi volu.

²⁰ Siegi zu Zela ná-doun zunui Akan faaḡaaza golai ḡeeni la, é vile aniiti ba, niiti ḡooḡo GALAGI maḡeei veeni ti va, é ti zegɛni, Izilaye ele nubuseiti kpein ti ḡooḡo GALAGI ná-ziiḡaawanai zoḡoni, wo naa zugwee ga pagḡo. To ḡila ta ḡeni de, undaa va vili ná-faa ḡoi vaa zu.»

²¹ Luḡen ná-bolodai, ta Gade ná-bolodai, ta Manasé ná-bolodai ḡilazuwe, naati ti Izilaye ele wolodai zoiti ta-ḡundiḡiiti goḡaavoteni, ti ḡe ti ma:

²² «ḡooḡo GALAGI, GALAGI ḡegala la ná, ungo GALAGI ḡegala la ná, ḡooḡo GALAGI naa ḡwee! Izilaye ele balaa ka kwee! Ni kpaka faa ḡa gi keai ma, ḡaa woovalada vaa, é mina gi ḡizo za voloi!

²³ Ni gi zalaḡa ḡulazuwe loge, nii a ke gi zegɛ ḡooḡo GALAGI va, gi va da gala zalaḡaiti kula ná, ta vebe zalaḡaiti, ta ziilei zalaḡaiti, ḡooḡo GALAGI ḡooḡi gi zakpe!

²⁴ Kele ḡa-o, naa laade! Gi nii ḡeeve, gi ḡoozuvilini, gi da ḡisie ga lina ḡa lina, wo-mavofodaiti ti mina ḡe gi-mavofodaiti ma: «Lee ḡoḡaama ḡa é wo yḡḡzu, wa ḡooḡo GALAGI, Izilaye ele ná-GALAGI?

²⁵ Luḡen ná-bolodai, ta Gade ná-bolodai, ḡooḡo GALAGI ḡooḡi la Zuluden ḡeeni ga kwepelemave ade yḡḡzu ḡaa? Wḡno la ḡooḡo GALAGI ná-faiti su!» Wo-mavofodaiti ta ḡe ga zaḡu, gi-mavofodaiti ti beḡeve ḡooḡo GALAGI lebi vai va.

²⁶ Naa ḡa é keeni, gi ḡe ḡooḡo ma: «Ade zalaḡa ḡulazuwe lo.» E la ga gi va ḡe gala zalaḡa ḡulazu ná, ḡaa zalaḡa ḡiligaa,

²⁷ é ḡe nḡ ga zeele vaa ade yḡḡzu, ta ade-mavofodaiti zoḡzu, ada zegɛna ná, gi ḡooḡo GALAGI lebi vai ḡe to ḡooḡi ḡaazu, ga ḡa-ḡala zalaḡaiti, ta ḡa-yiilei zalaḡaiti, ta ḡa-zalaḡa

g'iligiti. Nii gi pɔ ga é mina ɔɛ, naa ɔa ga, yeeta, wo-mavofodai mina ɔɛ ɔnɔi ma: «Wa-vaa la Ɔɔɔɔ GALAGI ná-faa zu!»

²⁸ Gi ɔɛni ma, ni yeeta ta naama ɔɔɛi wona gi ma, ɔaa gi-mavofodaiti ma, ɔá ti woɔɔaavote, gi ɔɛ ti ma: «A Ɔɔɔɔ GALAGI ná-zalaɔa ɔulazuwe ma zii vete, nii gi-memewolani ti kpeteni, é la ga gala zalaɔaiti ti va ɔa ɔula ná, ɔaa zalaɔa g'iligaa, kele é ɔɛ ga zeelei ade yɔɔɔzu.»

²⁹ Naa maɔɔooza gi va, gi va wuzeɔe Ɔɔɔɔ GALAGI laalɔɔma, gi va voluave Ɔɔɔɔ GALAGI va za, gi va zalaɔa ɔulazuwe lo, gi va ɔa gala zalaɔaiti kula ná, ta vee zalaɔaiti, ta zalaɔa g'iligiti, gi va buɔe Ɔɔɔɔ GALAGI, ɔá-GALAGI ná-zalaɔa ɔulazuwe maazu, nii é ná-seɔe vee naɔegai ɔakalawe.»

³⁰ Siɛgi zu zalaɔa ɔula nui Fineyase ta kundiɔiti, ta peɛyeɔe ɔundiɔiti, ti naama woozuɔula gooiti kpein menini da, nii Luɔen ná-nuiti ti boni ta Gade ná-nuiti, ta Manasé ná-nuiti, ti yiileini.

³¹ Zalaɔa ɔula nui Elezaal ná-doun zunui Fineyase ɔɛni Luɔen ná-nuiti ma, ta Gade ná-nuiti, ta Manasé ná-nuiti: «Gi kweɛga za ga Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ade zaama, ɔɔɔɔ wo la woɔalada vaa ɔɛni Ɔɔɔɔ GALAGI laalɔɔma. Wo la Izilayeɛ nuiti ɔɔni Ɔɔɔɔ GALAGI yeezu, é va faa ɔɔu ɔɛ ga tiye.»

³² Zalaɔa ɔula nui Elezaal ná-doun zunui Fineyase ta kundiɔiti, ti zeɔeni Luɔen ná-nuiti pɔ be, ta Gade ná-nuiti, Galaade yooi zu. Ti vaani Kanaan yooi zu, Izilayeɛ nuiti pɔ be, ti voluvaawo.

³³ Poluvaawogi naa Izilayeɛ nuiti ziileini, ti GALA mama, ti la mɔ ɔɛni faa woni ga ti va li, ti va kɔ vee Luɔen ná-nuiti ba, ta Gade ná-nuiti, ti va zooi naa ɔoloɔolo, nii ti zeini su.

³⁴ Luɔen ná-nuiti ta Gade ná-nuiti ti daaseigi veeɛni zalaɔa ɔulazuwe naa va, ga «zeelei», mazɔɔ ti ɔɛni ma: «Toɔa ga zeelei ade yɔɔɔzu ga Ɔɔɔɔ GALAGI ɔila kpe ka é ga GALAGI.»

23

Zozuwe ná-falima woo ɔaabelagiti

¹ Kona mɔinmɔin ge leveni, Ɔɔɔɔ GALAGI dooɔɔgi veai ma Izilayeɛ nuiti zea, é ti ɔula ti zili nuiti zea, niiti ti ɔɛni ti-maɔɔoolii zu. Zozuwe wola wɔɔzaɔani niina.

² Zozuwe Izilayeɛ nuiti kpein tolini, ta-ɔewolaiti, ta-ɔundiɔiti, ta-lukpɔɔaaleve nuiti, ta-ɔɔɔɔ nu ɔundiɔiti. E ɔɛni ti ma: «Gè wola wɔɔzaɔaga.

³ Wɔun, wo naa kpein kaa, nii Ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI keɛni ga zii g'iligiti, wa-vaa zu. Mazɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ɔa é kɔɔi ɔɔni wo ve.

⁴ Wele, ge zooi veeni wo ya ga kpakutoomai, eɔevelei wa-wolodaiti ti la, zii naati ti zo fai yeɔai voluzu, ta ziiti kpein ge ti-ma zuwu ɔaaleveni, é zo Zuluden va, eyesu é zeeli Kpolode Wolai ma, folo liizu vele.

⁵ Ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ti laavili, ti maɔɔooza wo va, é ti be wo luɔ, wa ta-yooi zeɔe ga wɔnɔ, eɔevelei Ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI boni la wo ma.

⁶ «À ɔaaɔa ga zebei pe, wo naa kpein so, wo zie la, nii seveai, Moize ná-to sevei zu, wo mina zeɔe ba ga yeezai, ɔaa ga ɔɔvei.

⁷ A mina zupu, wa zii niiti ti yeɔai wo zaama. A mina ta-ɔalagiti daasei bo. A mina ta wo wa-ɔona wo faiti su. A mina ti lebi. A mina nɔkɔ ti wu.

⁸ Kele à ɔili Ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI va, eɔevelei wo keezu la zaɔaɔa.

⁹ «Naazu Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa nuɔuse mɔinmɔingiti kpe wo luɔ, niiti ti zebei wola wɔɔɔai, eyesu za zeeli, nu nɔpe ge la de loni wo luɔ, é va zoo wo la.

¹⁰ Wo zaama, nu ɔilagi ɔɛni nu waagilagi (1.000) beezu, mazɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ɔɛni kɔɔi ɔɔzu wo ve, eɔevelei é boni la.

¹¹ A dama ga ɔɔɔi gola, à Ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI nee ve.

¹² «Mazɔlɔɔ ni wa ɔoluavena tɔun ba, wo ɔili ziiti ba, ti de wo zaama, wo vulu ɔɔɔ ma wa tiye, ni wa zupuna wa tiye,

¹³ à suɔwɛɛ ga Ɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI la yɛga zii niiti kpɛɛzu wo luɔɔ, kɛɛ ta ɔɛ wo ɔɛ ga tumɔi, ta balii, ta kpakɔi é wo loɔazu, ta ɔaingi é wo-ɔaazuɔɛ, eyɛsu wo undaavili zou ɔagɔi zu, nii Ɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI feeni wo ɔɛ.

¹⁴ «Nɔun nà, nà ga ɔa zaazu. Niizu à suɔwɛɛ ga pagɔ wo-yiimavɛ ta wa-ɔisiɛi zu, ga Ɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ná-minazeɔɛ kpɔɛ ɔagɔiti ma wooi gila kpalaɔa suɔaka la yɛni. Ti pɛ daazeelivɛ wo ɔɛ, gila kpalaɔa suɔaka la yɛni.

¹⁵ Eɔɛvelei Ɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ná-minazeɔɛ kpɔɛ ɔagɔiti boni la wo ma, ti laazeeli wo ɔɛ, toɔa maanɔɔɔ vaiti daazeeli wo laalɔɔma, eyɛsu é wo-ma zuwu ɔaaleve, wo ɔula zou ɔagɔi ɔa, nii é feai wo ɔɛ.

¹⁶ Ni wa minazeɔɛgi ɔologolona, nii Ɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI boni wo ɔɛ, wo li, wo da gala kiligiti deɔi, wo da nɔkɔ ti wu, Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa yiɔaawana wo ma, toɔa wo ɔula zou ɔagɔi naa ɔa, nii é feai wo ɔɛ, wo undaavili.»

24

Gaalɛba ɔaabelagi ti boni Sikɛme

¹ Zozuwe Izilayɛle wolodamaiti kpein gaalɛni ba Sikɛme. E Izilayɛle ɔɛwolaiti tolini, ta kundiɔiiti, ta tukpɔaaleve nuiti, ta kɔɔɔ nu ɔundiɔiiti. Ti loni GALA gaazu.

² Zozuwe ɔɛni nuɔuseiti kpein ma: «Ɔɔɔɔ GALAGI, Izilayɛle ná-GALAGI wooi ɔaa: «Suɔooza gola, wo-mɛmɛwolani, Tela ɔɔɔɔ, Abalaame ta Naɔɔɔleni ti-ɔɛɛ, naati ti zeini zie wolai Efelate ɔoluvele yooi zu, ti ɔɛni gala kiligiti debizu.

³ Gè wo-mɛmɛwola Abalaame zegeni zie wolai Efelate ɔoluvele yooi zu. Gè zieni la Kanaan yooi zu ná pɛ. Gè mavofodai mɔinni gola, gè Izaake ve zea ga doun zunui.

⁴ Gè Zakɔɔɛ ta Ezawu veeni Izaake ya. Gè Seyiil ɔize yooi veeni Ezawu ɔɛ ga nɔnɔ. Zakɔɔɛ ta ná-doun zunuiti ti liini Ezipete yooi zu.

⁵ « «Suɔoozaai ma, gè Moizeni ta Aalɔn leveni, gè maanɔɔɔ vaa mɔinmɔin daa Ezipete yooi ma, naa ɔoluma gè wo ɔula ná.

⁶ Gè wo-mɛmɛwolani kulani Ezipete yooi ɔa, wo zeeli kpolodei ma. Ezipete nuiti ti ɔileni wo-mɛmɛwolani polu ga wotoloiti, ta soo ɔize zalavusuiti, ti zeeli Seeli Kpolodei ɔɔ ɔɛ.

⁷ Wo-mɛmɛwolani ti kpeei looni ɔɔizu. Gè kpidii lɔɔni wo yɔɔzu wa Ezipete nuiti, gè kpolodei ɔaɔfale ma, gè pu ti ma, é ti maalɔɔɔ. Wo naa kpein suɔwɛɛ ga pagɔ, nii gè kɛɛni ga Ezipete nuiti. Wo yɛni zeini teɔɔɔɔ zu, eyɛsu suɔooza.

⁸ « «Gè liini ga woye Amool nuiti ta-yooi zu, niiti ti zeini Zuludɛn ɔoluvelei, folo ɔulazu velei. Ti kɔɔi ɔɛni wo ɔa, kɛɛ gè zobogi veeni wo ɔɛ, wo pile ɔɔɔ ti ma. Wo ta-yooi zegeni ga wɔnɔ, gè ti ɔologoloni wo luɔɔ.

⁹ Sipɔɔl ná-doun zunui Balake, Moaɔɛ masagi wuzegeni, é Izilayɛle zakpe. E Beyɔɔl ná-doun zunui Balaame lolini, ga é wo voovo.

¹⁰ Kɛɛ gè la ɔɛni kɛɛni, gè ɔa woilo Balaame wooi ma, tuyai ɔa é tooni wo ɔɛ. Gè wo ɔulani Balake yeezu.

¹¹ « «Wo Zuludɛn maazuɔudɛni, wo ɔa Zeliko. Naama laa wolai zu nuiti ti wo zakpeni, gè zobogi ve wo ɔɛ, wo pile ɔɔɔ ti ma. Pele nɔ ɔana wo ɔɔɔni la Amool nuiti ma, ta Felɛze nuiti, ta Kanaan nuiti, ta Ɔɛte nuiti, ta Giilegase nuiti, ta Ɔɛve nuiti, ta Yɛɔuse nuiti.

¹² Gè kaogiti teveni wo luɔɔ, ti Amool nuiti ta-masa felegɔi tɛiti kpɛɛni wo luɔɔ, ti ti maɔooza wo ɔa, wa-woɔa zɔkpɔi ɔaa wa-mɛɛin laade, wo ɔa ti ɔɛɛ la.

¹³ Gè zooi veeni wo ɔɛ, nii wo la tii ɔɛni ma, ta taa wolaiti wo la ti loni, wo zeizu ti zu, ta leeɛɛn beleiti, ta wolive wuluiti, niiti wo la ti ziinni, kɛɛ wo ma waaiti miizu.» »

*Izilayele nuiti ti yimazege vai
ga Gooḡo GALAGI lebi vai*

¹⁴ Zozuwe ḡeni ti ma: «Niizu, à lua Gooḡo GALAGI va, wo debi ga soledai ta woḡḡiladai. A gala kiligiti kula bḡḡo zaama, niiti wo-memewolani ti ḡeni ti lebizu zie wolai Efelate voluvelei ta Ezipete yooi zu. A Gooḡo GALAGI lebi.

¹⁵ Ni é la neeni wo ve ga wo Gooḡo GALAGI lebi, à yimazege za ga galagi naa, nii wa debi, baa naati niiti wo-memewolani ti ti lebini zie wolai Efelate voluvele yooi zu, baa Amool nuiti ta-ḡalagiti, niiti wo zeini ta-yooi zu. Nà-o, nà-peleyeḡei-yo, ḡá Gooḡo GALAGI lebi.»

¹⁶ Nuḡuseiti ti ḡooḡaavoteni, ti ḡe ma: «Naama ḡisiei maḡooza gi va, gi va ḡele Gooḡo GALAGI va, gi va gala kiligiti debi!

¹⁷ Mazḡḡo Gooḡo GALAGI, ḡá-GALAGI ḡa é gi ḡulani Ezipete yooi va, ḡá gi-memewolani, zooi nii gi ḡeni su ga duḡiti. E poo ḡolaiti keeni gi ḡaazu, é gi makeni pelei zu, ve kpein gi zieni ná, ta nuḡuseiti kpein saama, niiti gi ta-yooi maazuḡudeni.

¹⁸ Gooḡo GALAGI ḡa é nuḡuseiti kpein kpeeni gi luḡḡo, ma un ge daa ma me ga Amool nuiti ti ḡeni zeini zooi tei su. ḡá balaagi, ḡá Gooḡo GALAGI lebi, mazḡḡo toḡa ga ḡá-GALAGI.»

¹⁹ Zozuwe ḡeni nuḡuseiti ma: «Wo la zooga wo va Gooḡo GALAGI lebi, mazḡḡo GALAGI ve naḡegai, GALAGI ve toloai, é la wa-lḡ kologologiti suvaayega, ta wa-ḡotoiti.

²⁰ Wa ḡelena ba, wo ḡa gala kiligiti debi, toḡa ḡale ma wo laalḡḡoma, é faa nai ḡe ga woye. E faaneḡi ḡea volumna wo ve, toḡa wo-ma zuwu ḡaaleve.»

²¹ Nuḡuseiti ti Zozuwe woḡaavoteni, ti ḡe ma: «Ba-o! Gooḡo GALAGI ḡa ḡá debi.»

²² Zozuwe ḡeni ti ma: «Wo ḡea ga zeeleiti, wa bḡḡi wo laalḡḡoma, ga wa ḡa wo yimazeḡea ga Gooḡo GALAGI, ga wo debi.» Ti ḡooḡaavoteni, ti ḡe ma: «ḡá ga ma zeeleiti.»

²³ Zozuwe ḡeni ti ma: «Ni naa ve, à beteve gala kiligiti ba, ti wo zaama, wo lati Gooḡo GALAGI ma, Izilayele ná-GALAGI, ga wo-yimave pe.»

²⁴ Nuḡuseiti ti ḡooḡaavoteni, ti ḡe ma: «ḡá Gooḡo GALAGI lebi, ḡá-GALAGI, gi ḡolo ná-deveiti be.»

Minazeḡegi unso fai

²⁵ Naama volo ná Sikeme, Zozuwe minazeḡegi unsoni nuḡuseiti be, é toḡi ve ti ya, ta deveiti.

²⁶ Zozuwe niima vaiti kpein seveni GALA ná-to sevei zu. E kotu wolai zegeni, é gaalo sene gului wu, nii é ḡeni Gooḡo GALAGI zeizu naḡegai.

²⁷ Zozuwe ḡeni nuḡuseiti ma: «Wele, kotui nii ḡa ḡeezu ga zeelei ade laalḡḡoma, mazḡḡo wooi kpein Gooḡo GALAGI bogai ade ma, é naati pe menige. Ungo, toḡa ḡe ga zeelei wo laalḡḡoma, ga wo mina ḡele wa-GALAGI va.»

²⁸ Ti begai ma, Zozuwe yeebeni nuḡuseiti ba, ese ge li, é zei ná-poganii unda.

Zozuwe zaa vai

²⁹ Naama vaiti poluma, Nun ná-doun zunui Zozuwe, Gooḡo GALAGI ná-botigḡe nui zaani, ná-konagi ḡeni ga kona ungila kona puḡḡo (110).

³⁰ Ti maḡuluni zooi naa zu, nii é solḡni ga nḡḡo, Timinate-Sela, Efelayime ḡize yooi zu, Gaase ḡizei lekpeḡave nu ḡḡezevve.

³¹ Izilayele nuiti ti ḡeni Gooḡo GALAGI lebizu, Zozuwe zii ma voloi pe su, saa volumna balaa, kevolai naati sii ma voloi pe su, niiti ti yeni vulua Zozuwe ná-siegi kpein su, ti naama vaa wolaiti kpein kaai, niiti Gooḡo GALAGI ti ḡeeni Izilayele ve.

³² Zozefe ma ḡaeiti Izilayele nuiti ti vaani ga tiye, ti zefe ga tiye Ezipete yooi zu, ti naati maḡuluni Sikeme taazuve, zou goi naa zu, nii Zakḡbe geyani ga wali ḡae ungila (100), ḡamḡol mavofodaiti ma, nii é ḡeni ga Sikeme keeḡe. Ná ḡeeni ga Zozefe mavofodaiti tḡḡo ma yooi ta.

³³ Aalɔn ná-doun zunui Eleazaal ɓalaagi zaani. Ti maaɗfuluni gizei ma, nii é veeni ná-doun zunui Fineyase ya, Efelayime ɗize yooi zu.

Tukpɔɔaaleve Nuiti Ta-Zɛvɛi Sɛvɛi lɔɔzeizuvɛ ma woo mɔungiti

Tukpɔɔaaleve Nuiti Ta-Zɛvɛi ɔa Izilayele nɔ-wɔlɔwɔlɔ vai zuɔɔulazu, siɛgi zu ti Kanaan yooi nɔ ta zoga la mɔunpa. Naama yeedɛɔɔala pɛ ge ɔeni nɔ ga kpakagi ta unmoogi. Izilayele ɔɛ vaa wɔlɔma ɔeni de, ti bɛna tɔɔzei ga kɔɔɔɔ ganigiti dɛbia nɔ feya, GALA ma ge bɛna zou ɔili buzeɔe ti laalɔɔma, naati ti da ti maanɔɔ. Naa vɔluma nuɔusei bɛna ɔaafale ma GALA pɔ, ti kpee loo goizu, naazu ɔa GALA ge ɔeni totuɔɔi ta wuzɛɔezu la, niiti ti laaseigi ɔeni ga «tukpɔɔaaleve nuiti,» nii a kɛ ma nu lo nuɔuseiti tuɔɔ, ɛ ti unmoɔ ti-zili nuiti ma.

Nu nɔpɛ ge la Tukpɔɔaaleve Nuiti Ta-Zɛvɛi ɔɛ nui ɔwɛɛ. Toɔa wosu ga GALA goo wo nui Samiyɛle ɔa ɛ sɛvɛa. Nu ɔa zoo bosu ga ladalai ga sɛvɛi nii ɔɛvɛ, siɛgi zu masa ge ɔeni la niina Izilayele unda, tɔɔzei sɛvɛi bɔɔɔi ɔa bosu nɔ zeizu ɔɛ mɔinmɔin, ɛ da ɔɛ ma: «Naama ziɛgi zu, masa ge la ɔeni Izilayele unda» (17:6; 18:1; 19:1; 21:25). Ni Izilayele nuiti kula vai Ezipete yooi va, naa ɔɛni kona waagila unnaanigo (1.400) ɔɔɔala, aisa Yesu Kilista va zɔlɔ, naa vɔluvɛ ɔa ga fai niiti ti wogai Tukpɔɔaaleve Nuiti Ta-Zɛvɛi zu, naati kɛvɛ kona waagila unsavagoiti zɔɔzuvɛ ta kona waagila kona vɔulɔlugɔi (1.300-1.050), aisa Yesu Kilista va zɔlɔ, konagi naa zu ɔa Sayile zeini la ga masagi.

Unsosuvɛ

1. Kɔɔ ɔaabelagi Izilayele kɔɔni Kanaan nuiti daalɔɔma Zozuwe zaa vɔluma, tukpɔɔaaleve nuiti ta-yeedɛɔɔalai lɔɔzeizuvɛ, siɛgi zu GALA ge ɔeni totuɔɔi buzeɔezu la, nii a kɛ ti lo Izilayele luɔɔ ta ti unmoɔ (1:1–3:6).
2. Tukpɔɔaaleve nui niiti GALA ge ɔeni ti wuzɛɔezu ga ti bɔ Izilayele va, naati ta-vaiti suɔula vai (3:7–16:31).
3. Izilayele nuiti ta-baka fai tanigaa (17:1–21:25).

Lɛkpɛmavɛ nu yeezazu vɛle wolodaiti ta-yooi zo fai

¹ Zozuwe zaai ma, Izilayele nuiti ti ɔɔɔɔ GALAGI ɔaazaɔani, ti ɔɛ ma: «Gi zaama, bɛ ɔa a li mɔunpa, ɛ kɔɔi vɛɛ Kanaan nuiti ba?»

² ɔɔɔɔ GALAGI ɔeni ma: «Zuda ɔa mɔunpa a li, gɛ zooi lɔa zeezu.»

³ Zuda nuiti ti ɔeni ti-ɔɛɛloin Simiyɔn nɔ-nuiti ma: «Ade lɛ wo bɔ gi va zooi naa vaa zu, nii feai gi ya, ade Kanaan nuiti sakpe, gɔ balaa gɔ vɛlɛ wo vɔlu, ade li naama yooi zu, nii feai wo ya.»

Simiyɔn nɔ-nuiti ti vɛlɛni ti vɔlu ti li.

⁴ Zuda nuiti ti lɛɛni, ɔɔɔɔ GALAGI Kanaan nuiti dɔɔni ti yeezu, ta Felɛze nuiti. Ti zunu waapuugo (10.000) vaani naati ba Bezɛke.

⁵ Ti masagi Adoni-Bezɛke ɔaani Bezɛke, ti sakpeni, ti zobogi zɔlɔɔni Kanaan nuiti ma, ta Felɛze nuiti.

⁶ Adoni-Bezɛke bizeni, kɛlɛ ti vɛlɛni polu, ti so, ti zeezinekpɔtogiti ta kɔɔzinekpɔtogiti teveni ba.

⁷ Adoni-Bezɛke ɔeni ma: «Masa puulɔfela (70), niiti ti ti-yeezinekpɔtogiti, ta ti-ɔɔɔzinekpɔtogiti teveni ba, naati ti ɔeni daamianigi mɔtai yɛvɛzu, nii ɛ ɔeni loozu, ɛ da ɔula nɔ-taɔalii ɔa. GALA ge naa ɔɛa ga ze, nii gɛ kɛɛni.» Ti liini la Zeluzalɛme, minɔ ɔa ɛ zaani nɔ.

⁸ Zuda nuiti ti laalɛni Zeluzalɛme wu, ti soni. Ti ma laai zu nuɔuseiti pɛ paa, ti abui lo taai va.

⁹ Naa voluma, ti liini ti kɔɔi vɛɛ Kanaan nuiti ba, niiti ti ɣeni zeini gize yooi zu, ta lekpɛmave nu yeezazuve yooi zu, ta zieleve ma nɛmɛi zu.

¹⁰ Zuda nuiti ti kɔɔi vɛɛni Kanaan nuiti ba, niiti ti ɣeni zeini Ebelɔn, nii daaseigi ɣeni mɔungi ga Kiliyate-Aaleba. Ti zobo sɔlɔni Sesayi nuiti ma, ta Ayiman nuiti, ta Talamayi nuiti.

¹¹ Ti zegeni miná, ti li ti Debiil nuiti sakpe. Mɔungi, Debiil laaseigi ɣeni ga Kiliyate-Seefɛɛl.

¹² Kalɛbe ɣeni ma: «Nà doun anzanui Akasa ve naama nui vɛ ga anza, nii a Kiliyate-Seefɛɛl zakpe, é so.»

¹³ Kalɛbe deɣei Kenaze ná-doun zunui Wotenyiele ɣa é ná zoni. Kalɛbe ná-doun anzanui Akasa veeni bɛ ga anza.

¹⁴ Seeliai ma sinigi vɔ bɛ, é deeni ga naa, ga naa kpalagi ta vali keɛɣɛ Kalɛbe ma. Naa volu, Akasa vilini, é zeɣe ná-soovalegi ɣoma. Kalɛbe gaazaɣani, é ɣɛ ma: «Leeni ɣa wɔin é ma?»

¹⁵ E goɔɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Faanɛɛ ɣɛ bè! Ziɛungaa ve bè, mazɔlɔ zooi è sèidai su, lekpɛmave nu yeezazuve, naa vɔvɛ.» Kalɛbe ziɛungiti feeni bɛ maazu vele, ta buu vele.

¹⁶ Ken nuiti, Moize nɛkoi mavofodaiti, ti zegeni Zeliko, Dɔza Taa Wolai, ta Zuda nuiti, ti li ti ze nuɔuseiti saama, teɔebai zu Zuda yooi zu, vɛ ná Alade lekpɛmave nu yeezazuve.

¹⁷ Zuda nuiti ti ɔni ti-ɣɛloin Simiyɔn ná-nuiti ba, ti li ti Kanaan nuiti sakpe, niiti ti ɣeni zeini Sefate. Ti nuɔuseiti kpein suwuɣaaleveni, ti taai ɣologolo ɲɛɣɛlin. Ti taai naa laasei pɛɛni ga ɢɔlema (nii poluve ga «é ɣologologa»).

¹⁸ Zuda nuiti ti Gaza zoni balaa, ta Asekala, ta Ekelɔn, ta naama laa wolaiti maɣoolii ma yooiti.

¹⁹ ɢɔɔɣɔ GALAGI ɔɔɣɔi ɣeni ti va, naa ɣa é keeni Zuda nuiti ti zoo, ti gize yooi zo. Kele ti la ɣeni zooni, ti va pɛtugi zu nuiti kpɛ, mazɔlɔ naati, kɔɔɣɔ wotoloiti ti ɣeni naati zea, nii é ga kɔlu geleiti.

²⁰ Kalɛbe Ebelɔn zɔlɔni, eɣevelei Moize ma levei veeni la. E Anake mavofoda savagɔiti kpɛɛni ná.

²¹ Benzamen mavofodai la ɣeni Yeɔuse nuiti kpɛɛni, niiti ti ɣeni zeini Zeluzalɛme, naati ta de zeini Zeluzalɛme zaagaza, ta Benzamen mavofodai.

Lekpɛmave nu ɣovezu vele wolodaiti ta-yooi zo fai

²² Zozɛfe mavofodai balaa liini, é laale Betele wu, ɢɔɔɣɔ GALAGI ɣeni ti va.

²³ Ti nuiti teveni ga ti Betele taai vɛɛ, nii mɔungi daaseigi ɣeni ga Luze.

²⁴ Keelaiti ti zunu ɣila kaani, é da ɣula taazuve, ti ɣeni ma: «Pele le ga giye, vɛ gá lɔ ná taazuve, gá nuɔɔɣɔla ɣɛ è vɛ.»

²⁵ Pelei ta leɛ la taazuve, é naa leeni ga tiye. Ti taa nuiti kpein paani, kele ti zunui naa ta ná-peleyeɣei yɛni ná, naati ti li.

²⁶ Zunui naa liini ɢɛte nuiti ta-yooi zu, é taai loni ná, é daasei pɛɛni ga Luze, daaseigi naa ɣa é ba zaagaza.

²⁷ Manasé nuiti ti la ɣeni Bete-Seyan nuiti kpɛɛni, ta Taanake nuiti, ta Dɔɔl nuiti, ta Yiɔileyame nuiti, ta Megido nuiti, ta ti-vaalobaiti kpein. Kanaan nui naati ti yɛni zeini ma yooi zu.

²⁸ Siegi zu Izilaye nuiti sebei wɔlɔni la, ti ɣeni duɔla wotii veezu ti ya, ti da ke, kele ti la ɣeni ti ɔɛɛni.

²⁹ Efelayime nuiti ti la ɣeni Kanaan nuiti kpɛɛni, niiti ti ɣeni zeini Gezeel, naati ti yɛni zeini Efelayime nuiti saama.

³⁰ Zaɔulɔn nuiti ti la ɣeni zooni ti va Kitilon nuiti kpɛ, ta Naɣalɔle nuiti. Kanaan nui naati ti yɛni zeini Zaɔulɔn nuiti saama, kele naati ti ɣeni duɔla wotii veezu ti ya, ti da ke.

³¹ Aseel nuiti ti la ɣeni Ako nuiti kpɛɛni, ta Sidon nuiti, ta Aalaɓe nuiti, ta Akiziɓe nuiti, ta ɢeleɓa nuiti, ta Afike nuiti, ta Legɔɓe nuiti.

³² Aseel mavofodaiti ti zeini Kanaan nui naati saama, niiti ti ɣeni zeini zooi naa zu, mazɔɔ ti la ɣeni ti ɓɛɛni.

³³ Nefɛtali nuiti ti la ɣeni Bete-Semese nuiti kpɛɛni, ta Bete-Anate, ti yɛni zeini Kanaan nui naati saama, niiti ti ɣeni zeini zooi naa zu. Kɛɛ ti ɣeni duɔla wotii veezu taa wola felegɔi naati su nuiti zea, ti ɗa kɛ.

³⁴ Amool nuiti, ti Dan ná-nuiti kpɛɛni, ti ɛ gize yooi zu, ti la ɣeni vaani bu ga ti yɛi nɛmɛi zu.

³⁵ Amool nuiti ti yɛni zeini Gaal-Gelese, ta Ayalon, ta Saalaɓime, kɛɛ Zozefe mavofodai zɛɓɛi ɣeni liizu ga wɔɔɓa ti laalɔɣma, ti ɣeni duɔla wotii veezu ti ya, ti ɗa kɛ.

³⁶ Amool nuiti ta-ɣwɛpelemawe liini gize yɔɣɔzuwe Akelaɓime, ɛ zo Sela, ɛ li ná voluvelei.

2

Izilayele nuiti ti la ɣeni ɣɛɛni ga woogɛɣila nu

¹ Ɔooɣɔ GALAGI ná-keelai zɛɣeni Gilegale, ɛ va Bokime, ɛ ɓɛɛni Izilayele nuiti pɔ, ɛ ɣɛ ti ma: «Gè wo ɣulani Ezipete yooi va, gè vaani ga woye zooi naa zu, nii gè minazɛɣeni ná-faa zu, gè ma ɣonai wo, wo-mɛmɛwolani ɓɛ. Gè ɣɛni ma: «Eyesu ɣɔ, gè la ná-minazɛɣegi ɣologologa wo letema.

² Woun wa, wo la minazɛɣe boga niima yooi ma nuɓuseiti ɓɛ, wa ta-zalaɣa ɣulazuɓeti toka. Kɛɛ wo la woiloni ɣooi ma. Lee vaa zu wo naa ɣɛɛni?

³ Názu ɣa gè ɣɛni la ma, gè la ti ɓɛɛzu wo luɣɔ, ta yesu wo ɣoba, ta-ɣalagiti ti ɣɛ ga baliiti wo luɣɔ.»

⁴ Siɛgi zu Ɔooɣɔ GALAGI ná-keelai niima wooiti boni la Izilayele nuiti ma, nuɓuseiti ti tɔzeini ga wɔɔɓa.

⁵ Ti naama adawe laasei pɛɛni ga Bokime (nii poluwe ga «ɣɔɔ nuiti»). Ti zalaɣaiti kulani ná Ɔooɣɔ GALAGI ɓɛ.

Zozuwe zaa vai

⁶ Zozuwe yeeɓeni nuɓuseiti ba, Izilayele nuiti ti liini ti zooi zɛɣe, ti ɣilagilagi zeini ná-poganii unda.

⁷ Nuɓuseiti ti ɣɛni Ɔooɣɔ GALAGI ɛɓizu, Zozuwe zii ma voloi pɛ su, ta kɛwolai naati kpein ta-ziegi zu, niiti ti ɣɛni ma ta Zozuɓeni, ti kɛɛwoti wolaiti kpein kaani, niiti Ɔooɣɔ GALAGI ti ɣɛɛni, Izilayele ná-faa zu.

⁸ Nun ná-doun zunui Zozuwe, Ɔooɣɔ GALAGI ná-botigɛ nui zaani, siɛgi zu ná-konagi ɣɛni la ga ungila puugo (110).

⁹ Ti maagɣuluni ná-zooi ma, nii ɛ sɔɔɓni ga nɔnɔ Timinate-Gelese, Efelayime ɣize yooi zu, Gaase gizei ɛkpɛmawe nu ɣɔɓɛzuɓɛ.

¹⁰ Ma ɣɛɣalamaiti kpein ɓalaa ti zɛɣeni ná, ti za. Ɔɛɣalama ɣili ge wuzɛɣeni naati poluma, nii ɛ la ɣɛni Ɔooɣɔ GALAGI ɣwɛɛ, anɛ kɛɛwotii nii ɛ kɛɛni Izilayele ná-faa ma.

Nuɓuseiti ti ɣɛɛ vai Ɔooɣɔ GALAGI va

¹¹ Názu ɣa Izilayele nuiti ti Ɔooɣɔ GALAGI wanama vai ɣɛɛni la, ti Baale ɣalagiti ɗɛbini.

¹² Ti ɣɛɛni Ɔooɣɔ GALAGI va, ti-mɛmɛwolani ta-ƆALAGI, nii ɛ ti ɣulani Ezipete yooi va, ti ɓile gala kiligiti polu, nuɓuseiti ta-ɣalagiti saama, niiti ti ti-maagɣoolii zu. Ti ɣɛni nɔkɔsu ti wu, ti ɗa Ɔooɣɔ GALAGI yiiɣaawana.

¹³ Uele ɣana ti ɣɛɛni Ɔooɣɔ GALAGI va, ti ɗa Baaleni ɗɛbi ta Asetaateiti.

¹⁴ Ɔɔɔɔɔ GALAGI yiiɔaawanani Izilayele nuiti ma. E ɔeni ti va, toosu nuiti ti loo ti ma, ɛ la ti maaloboni. E ti looni ti zili nuiti zeezu, niiti ti ɔeni ti-maagoolii zu, ti la zobo sɔlooni, ti va lo ti zili nuiti daaloɔma.

¹⁵ Siɛnɔpɛ su ta la liina la kɔɔmauve, Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔeni sugologolosu ti ya, eɔevelei ɛ boni la ti ma, ɛ ma ɔonai wo. Uele ɔana ti looni la iɔteve wolai zu.

¹⁶ Ɔɔɔɔɔ GALAGI tukpɔɔaaleve nuiti buzegeni, niiti ti ti ɔizoni, ti ti ɔula ti zili nuiti zea, niiti ti ɔeni loozu ti ma.

¹⁷ Kele ti la ɔeni woilosu ta-lukpɔɔaaleve nuiti gooi ma. Ti ɔeni nɔ ɔɔɔɔ ɔɔzɔzu ga gala kiligiti, ti da nɔkɔ ti wu. Ti ɔeni zegezu gaamanɔ naama velelɛ va, nii ti-mɛmɛwolani ti ziɛni la, niiti ti ɔoloni Ɔɔɔɔɔ GALAGI nɔ-devei ve, ti la ɔeni vɔkɔɔɔni naati ma, ti-ziɛ velelɛ ɔeni ye.

¹⁸ Siɛnɔpɛ su Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔeni tukpɔɔaaleve nui levesu da, ɛ ɔeni ɔeezu naa va, ɛ ti unmaɔ, ɛ ti ɔula ti zili nuiti zeezu, tukpɔɔaaleve nui naa nɔ-yeegɛɔalai kpein su. Mazɔloɔ Ɔɔɔɔɔ GALAGI a la nɔ-nuɔuseiti kaana, ti da kpeei loo unbawului wu, ti zili nuiti zea, ti da ti maanɔɔ, ti maawɔin ɔeni sosu.

¹⁹ Kele siegi zu tukpɔɔaaleve nui a la zaana la, nuɔuseiti ti bena tɔzei ga ɔɔɔɔ ɔɔzɔa mɔnɔ, ɛ leve ti-mɛmɛwolani tɔnɔi va, ti vile gala kiligiti polu, ti da ti lebi, ti da nɔkɔ ti wu, ti la ɔeni yeebesu ti-zɔ ɔɔiti ba, ta ta-ɔikpaaiti.

*GALA ge Izilayele loo vai
voluɔulai zu*

²⁰ Ɔɔɔɔɔ GALAGI yiiɔaawanani Izilayele ma, ɛ ɔe ma: «Tɔzei niima nuɔuseiti ti nɔ-minazegɛgi ɔologologa, nii gɛ boni ti-mɛmɛwolani be, tɔzei ti la ɔoloni ɔɔoi ve,

²¹ nɔun nɔ, gɛ la mɔ zii niiti gila kpalaa kpea, teiti ti yeɔai nɔ, eyɛsu Zozuwe za,

²² naa ɔa a ke gɛ ti ɔe ga Izilayele voluɔula anii, gɛ kwee, ni ta ziɛ ga nɔ-pelei, eɔevelei ti-mɛmɛwolani ti ziɛni la, ti ɔolo bɛ.»

²³ Ɔɔɔɔɔ GALAGI zii naati zeni nɔ, ti ze ziiɛigi zu, ɛ la ɔaazuvileni ga ti bea, teiti ɛ la ɔeni ti looni Zozuwe yeezu.

3

¹ Ziiti pete, niiti Ɔɔɔɔɔ GALAGI ti yenɛ zɔoi zu, ga ti ɔe ga voluɔula anii Izilayele ve, tiya ɔa ti la ɔeni Kanaan yooi zo fai ma ɔɔoi ta ɔɔni.

² Naa ɔe ungi ɔeni ga ɔeɔalama niinei, ɛ wuzegɛzu Izilayele nuiti saama, niiti ti la kɔɔɔ vaa ɔwee, naati ti kɔɔɔ vai maalele.

³ Ɔɔɔɔɔ GALAGI Filisiti nuiti ta-masada loolugɔi ma nuɔuseiti zeni zɔoi zu, ta Kanaan nuiti kpein, ta Sidon nuiti, ta Geve nuiti ti ɔeni zeini Liban ɔizeiti ma, ɛ zo Baale-Geelɛmon gizei ma, eyɛsu ɛ zeeli Lebo-ɔamate.

⁴ Zɔoi naati ti ɔeni nɔ, Izilayele voluɔula vai ma, ni ta ɔolo deveiti be, niiti Ɔɔɔɔɔ GALAGI ti veeni ti-mɛmɛwolani zea ga Moize maavele.

⁵ Izilayele nuiti ti zeini Kanaan nuiti saama, ta ɔete nuiti, ta Amool nuiti, ta Feleze nuiti, ta Geve nuiti, ta Yeɔuse nuiti.

⁶ Ti zɔoi naati su nuiti ti-loun anzanuiti seini ga ti-anzaiti, ti ti-loun anzanuiti fe naati ti-loun zunuiti be ga ti-anzaiti, ti da ta-ɔalagiti debi.

*Woteniyele,
tukpɔɔaaleve nui Izilayele unda*

⁷ Izilayele nuiti ti Ɔɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔeenɛ. Ti yeemani Ɔɔɔɔɔ GALA ma, ta-ɔALAGI, ti li ti da nɔkɔ Baaleni bu, ta Aselani.

⁸ Ɔɔɔɔɔ GALAGI yiiɔaawanani Izilayele ma, ɛ ti vɔdini Mezopotami masagi Kusan-Liseyatayime ma. Ti duolai ɔeenɛ Kusan-Liseyatayime yeezu ga kona dɔsava.

⁹ Ti kpeeɪ looni Ɔɔɔɔ GALAGI woizu, naa unmaɔ nu wuzegeni Izilayele nuiti be, naa ti ɔizoni, Woteniyele ɔeni ga naa, nii e ɔeni ga Kenaze na-doun zunui, Kalebe degei.

¹⁰ Ɔɔɔɔ GALAGI na-Zenvui ɔeni toun ba. E ɔeni ga tukpɔɔaaleve nui Izilayele unda. E liini ga kɔɔi Kusan-Liseyatayime laalɔɔma, Mezopotami masagi, Ɔɔɔɔ GALAGI zobogi veeni be, e pile sɔɔ naa ma.

¹¹ Ziileigi ɔeni zooi zu na pe, kona vuunaanigo (40) laawu. Kenaze na-doun zunui Woteniyele zaani.

Eɔude, tukpɔɔaaleve nui Izilayele unda

¹² Izilayele nuiti ti Ɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔeeni monɔ. Naa maavele ma, Ɔɔɔɔ GALAGI Moabe masagi Egelon inɔɔɔni, e wuzegɛ Izilayele laalɔɔma.

¹³ Egelon Amɔn nuiti kpɔni ɔɔɔɔ va, ta Amaleke nuiti, ti li ti laale Izilayele wu, ti zobogi zɔɔɔni ma, ti kpe ti kula Zeliko va, Dɔza Taa Wolai, ti so.

¹⁴ Izilayele nuiti ti lɔni duɔlai zu, Moabe masagi Egelon yeezu, kona puugo maazu lɔsava (18) laawu.

¹⁵ Izilayele nuiti ti kpeeɪ looni Ɔɔɔɔ GALAGI woizu, naa unmaɔ nu leveni ti ma ga Eɔude, Benzamen nui, Gela na-doun zunui, nii e ɔeni ga kɔve nui. Izilayele nuiti ti valini ma ga e li ga maazoloo ganii Egelon vɔ, Moabe masagi.

¹⁶ Eɔude boɔa zɔkpɔi ɔeteni ɔɔɔɔ ve, ga gaavelegi, e ɔe ga metele lukpegi, e gilini na-saamaɔiligi va na-segei wu, ga zeezazu vele kpalai ma.

¹⁷ E liini e maazoloo ganii ve Egelon ya, Moabe masagi. Tama Egelon ɔeni ga zunui, nii gola wɔɔɔni.

¹⁸ Siegi zu e ɔeni da ga maazoloo ganii ve zea, e yeeɔeni zunuiti ba, ti li, teiti ti vaani ga anii naati.

¹⁹ Seeliai ma kɔɔɔ ganigiti pɔ be, ti ga kɔtui, Gilegale ɔobave, e ɔaleni ma volu, e ɔe masagi ma: «Ee, masagi, keela woo ɔa zɛa, e ve, e ga dɔɔɔguzu vaa.»

Masagi devei veeni ga ti ɔe ba, niiti kpeini ti ɔeni na, naati pe ti ɔulani pelei wu.

²⁰ Nazu ɔa Eɔude maabugani la masagi va, e ɔeni zeini sangasoɪ wu maazuve, nii e makeni ɔɔɔɔ ve dɔɔɔɔ bosuve maazuve, fiilei ɔa. Eɔude ɔeni ma: «GALA na-keela wooi ɔa e zɛa, ga e wo e ma.» Masagi wuzegeni na-kpɔkpɔgi zu.

²¹ Eɔude ɔɔveɪ maaleni yeezazu veleɪ, e boɔa zɔkpɔi meenni, e pu ba kogi zu.

²² Ma ungi balaa lɔni, ma meengi laa voluma, ma wulɔi ziɛni ma meengi ma, e naa laaɔulu. Mazɔɔ boɔa zɔkpɔi folokulani ga poluvelei, e la ɔeni meenni, e va kula.

²³ Eɔude ɔulani ga pele voluvelei, e daaɔulu, e sɔɔɔgi loo.

²⁴ Siegi zu e ɔulani la, masagi na-botigɛ nuiti ti liini ti naa vete, ti kaani ga sangasoɪ ma velelaveti daaɔuluni, sɔɔɔgi loo. Ti ɔeni ma: «Tanisu, toɔa ɔe latini pelei volu.»

²⁵ Ti ɔɔɔni ga maabɔunga, kele tei e la ɔeni sangasoɪ ma velelaveti daalaoni maazuve, ti kpakui zegeni, ti daalao, pete ti-maliɔii ɔeni laani zooi ma, saai.

²⁶ Tei ti wola leɔini maabɔungi ɔa, Eɔude velani. Kɔɔɔ ganigiti ti ga kɔtui, e naati pɔ be maazuɔudeni, e vela e li Seyila.

²⁷ Seeliai ma miná feya, e puuɔgi veɛni Efelayime ɔize yooi zu. Izilayele nuiti ti yeini, ti zegɛ ɔize yooi zu, e lɔni ti untuɔɔ.

²⁸ E ɔeni ti ma: «À vile pɔlu, mazɔɔ, Ɔɔɔɔ GALAGI Moabe nuiti dɔa wo yeezu, wo zili nuiti.» Ti vilɛni polu, ti Zuluden maalevesuɔeti so Moabe yooi letemave, ti la nu nɔpe zeni na, e va zie wolai maazuɔude.

²⁹ Naama voloi, ti zunu waapuugo (10.000) vaani Moabe nuiti ba, ti pe ti ga zunuiti ti zuloga, kɔɔɔ nu ɔezeɔɔɔegiti, gila kpalaa ge la ɔulani.

³⁰ Naama voloi, Moabe unmaayeini Izilayele yeewu. Ziileigi lɔni zooi zu, eyɛsu kona vuulɔsava (80) laawu.

*Samegaal,
tukpɔɔaaleve nui Izilayele unda*

³¹ Toun poluma, Anate ná-doun zunui Samegaal ɔa é wuzegeni. E zunu undɔzita (600) ɔaani Filisiti nuiti ba, ga nika maaɓee lukpɔi kɔlu ɔaazɔɓagi ga. Tɔ ɓalaa é Izilayele nuɓuseiti unmaani.

4

*Deɓola,
tukpɔɔaaleve nui Izilayele unda*

¹ Eɓude zaa vɔluma, Izilayele nuiti ti tɔɔzeini ga ɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔɔa.

² ɔɔɔɔ GALAGI ti lɔɔni Kanaan masagi Yaɓin yeezu, nii é ɔɔni masadai ɔɔɔɔ ɔasɔɔl taa wolai unda. Ná-kɔɔɔ ɔundigii ɔɔni ga Sisela, é ɔɔni zeini ɔalosete-Goyime.

³ Kɔlu wotolo untaavuuɔ (900) ɔa é ɔɔni Yaɓin ya, é Izilayele nuiti gola zopele ɔɔni, kona vuuɔfelegɔ (20) laawu. Naati ti kpee looni ɔɔɔɔ GALAGI woizu ga é ɓɔ ti ɔa.

⁴ Naama ziegi zu, Lapidɔte anzai Deɓola, GALA goo wo anzanui, é ɔɔni ga tukpɔɔaaleve nui Izilayele yooi zu.

⁵ E ɔɔni zeizu dɔɔ wului wu, ti daasei pɔɔni ga Deɓola ná-dɔɔ wului, Lama ta Betɔle ti yɔɔɔzuɔɔ, Efelayime ɔize yooi zu. Izilayele nuiti ti ɔɔni liizu pɔ be faawo bo fai ma.

⁶ Foloi ta, é keela leveni Balake ma, Aɓinoame ná-doun zunui, Kedese nui, Nɔfetali yooi zu, é ɔɔ ma: «Wɔle, ɔɔɔɔ GALAGI, Izilayele ná-GALAGI devei, nii veeɔɔ è ya: «Li è zunu waapuugɔ (10.000) laasei sɔɔɔ, Nɔfetali ná-bolodai zu, ta Zaɓulɔn ná-bolodai, è lo ti luɔɔ, wo li Taɓɔɔl gizei ma.

⁷ Nà ɔaazu ga Yaɓin ná-kɔɔɔ ɔundigii Sisela è ɔɔ, zie wolai Kison ɔɔ be, ta ná-wotoloiti, ta ná-salavusuiti, nà ti lɔɔzu è yeezu.»

⁸ Balake Deɓola woɔɔaavoteni, é ɔɔ ma: «Ni ɔa vɔle pɔlu, nà li, keɔ ni è la vɔleni pɔlu, gè la lia.»

⁹ E goɔɔaavoteni, é ɔɔ ma: «Nà vɔlesu è vɔlu, de li, keɔ è la lebiya zɔɔɔga pelei naa zu, è ɓɔɔ lɔɔzu su, mazɔɔ ɔɔɔɔ GALAGI ɔa Sisela lɔɔzu anzanu yeezu.» Deɓola vɔleni Balake vɔlu, ti li Kedese.

¹⁰ Balake Nɔfetali ná-bolodai lolini Kedese, ta Zaɓulɔn ná-bolodai. Zunu waapuugɔ (10.000) vɔleni polu, Deɓola vɔɔni ti ɔa, ti li.

¹¹ Ma ziegi nɔ zu, ɔɔɔɔ, Ken nui, ɔetevɔni Ken nui zɔiti ba, Woɓaɓe mavofodaiti, Moize nekoɔi, é liini é ná-seɔe ɔotai lo Kedese, Saananime sɔne gului ɔɔaɔɔ.

¹² E woni Sisela ma, ga Aɓinoame ná-doun zunui Balake lea Taɓɔɔl gizei ma.

¹³ Sisela ná-salavusuiti gaaleɔni ba, ta kɔlu wotolo untaavuuɔ (900). Ná-kɔɔɔ nuiti kpein ti liini ɔalosete-Goyime, zie wolai Kison ɔɔ be.

¹⁴ Deɓola ɔɔni Balake ma: «De liina! Za ɔa ɔɔɔɔ GALAGI Sisela lɔɔzu la è yeezu, è pile sɔɔɔ ma. ɔɔɔɔ GALAGI ɓɔɔɔi ɔa losu è luɔɔ.» Balake loni zunu waapuugɔ (10.000) untuɔɔ, ti Taɓɔɔl gizei yei.

¹⁵ ɔɔɔɔ GALAGI Sisela ɔɔɔni ta ná-wotoloiti, ta ná-salavusuiti, é ti pɔ kpeɔni ga boɔa zɔkpɔi Balake luɔɔ. Sisela ɔulani ná-wotoloi zu, é vɔle ɔɔɔɔ, é vɔla.

¹⁶ Balake vɔleni wotoloiti polu, ta salavusuiti, eyɔsu ti zeeli ɔalosete-Goyime, ti Sisela ná-salavusuiti kpein paani. Nu ɔila kpala ge la ɔɔni ɔulani.

¹⁷ Sisela ɔizeni ɔɔɔɔ, é li Ken nui Eɔɔɔ anzai Yayɔle ná-seɔe ɔotai wu, mazɔɔ ziileigi ma minazegɔgi ɔɔni ɔasɔɔ masagi Yaɓin ta ɔɔɔɔ ná-pɔɔɔɔɔɔ ti zɔɔɔzu.

¹⁸ Yayɔle ɔulani, é Sisela laaɔomi, é ɔɔ ma: «Le vɔ, mɔligii, le pɔ be. Mina lua!» E leɔni ná-seɔe ɔotai wu, naa pɔɔmazegɔi vɔɔni ma.

¹⁹ E ɔɔni ma: «Soma è zie ve zɔa, gè ɓɔɔle, kpɔɔle wɔin ɔa mà.» E kɔɔ woolei laalaoni nɔnɔi su, é fe zea, é ɓɔɔle, naa vɔlu, é seɔe vɔɔ ma.

²⁰ Sisela ɖɛni ma: «Li è lo seɖe ɖotai laaue, ni nu a vaana, é è ɖaazaɖa ga: «Nu ɖa ve?», ɖa ɖe ma: «Ba-o!» »

²¹ Sisela wola ɔɔɔa ɖɛni de, é ɖiini poun. Ɔeɔeɛl anzai Yayele, seɖe ɖotai ma wulu ɖaazobagi ta zegeni, é pɛɛ malitɔi va, é maaɔuɖa ba vaavaa, é kpado nɔungi va, é folokula é zooi zo, é zaani.

²² Balake yɛni Sisela ɔɛɛzu, é va ná, Yayele ɖulani é daaɖomi, é ɖe ma: «Va gè zunui lɛ ga de, nii è gaizieu.» E lɛɛni naa vɔ be, é Sisela ɖa laani zooi ma, saai, seɖe ɖotai ma wulu ɖaazobagi nɔungi volokulaai.

²³ Zekana, naama volo ná, GALA ge zobogi veeni la Izilayele nuiti be, ti pile sɔɔɔ Kanaan masagi Yaɖin ma.

²⁴ Izilayele nuiti ta-zobogi liini ga wɔɔɔa, Kanaan masagi Yaɖin laalɔɖoma, eyɛsu ti-ma zuwu ɖaaleve.

5

Debola ná-guyei

¹ Naama voloi Debola ta Aɖinoame ná-doun zunui Balake ti guyei looni, ti ɖe ma:

² Izilayele, ɛɛ nɔungi vieɖe, kevele ɔete ga é kɔɔi ɖɔ,
nuɔuseiti ti ɔɔɖɔ veeve ga ti kɔɔi ɖɔ:
Ɔɔɖɔ GALAGI mama!

³ Masagiti, à woilo ɖòo ma! Kundigiti, à woilo!
Nà guyei loozu, ungo, nɔun, nà guyei loozu Ɔɔɖɔ GALAGI ve,
gè guyei loo Ɔɔɖɔ GALAGI lɛbi vai ma, Izilayele ná-GALAGI!

⁴ Ee, Ɔɔɖɔ GALAGI, siɛgi zu è Seyiil ɖizeɛ yeini la,
è vaai ma, è zeɖe Edome yooi zu,
zooi ɔalini, tonaɖiingi yeeɓeni tonai va, é vu.

⁵ Gizeiti ti ɔuseni è luɖɔ,
Sinayi gizeɛ ná-Ɔɔɖɔ GALAGI, Izilayele ná-GALAGI.

⁶ Anate ná-doun zunui Samegaal ná-siɛgi zu,
Yayele ná-siɛgi zu, peleiti kpein ti laaɖuluni,
siɛ wo nuiti ti ɖɛni ziezu ga kaku peleiti.

⁷ Ɔɛɛ pe ge ɖɛleni Izilayele laa wolaiti ba,
ti ɖɛleni ti va,
eyɛsu nà, Debola, gè wuzeɖe,
gè wuzeɖe, eɖe doun deei Izilayele ve.

⁸ Izilayele nuiti ti yiimazeɖeni ga gala kiligiti,
gaamago nɔ, kɔɔi vaani ta-zigɖaveti.
Kɔɔɖɔ nui waavuunaanigɔ (40.000) ɖa é Izilayele,
keɛ kɔɔɖɔ zepe gila kpala ge la ná, anɛɛ mɛɛn gila kpala.

⁹ Zii ɖa zoolezu Izilayele ɖundiɖiti ta-vaa zu,
ti ɔɔɖɔ veai nuɔuseiti saama, ga ti kɔɔi ɖɔ.
A mamagi ve Ɔɔɖɔ GALAGI ve!

¹⁰ Wɔiti wo lɛɛzu soovale saa ɖolegiti kɔma,
wɔiti wo zeini seɖe wolaiti su,
wɔiti wo ziezu peleiti su, à ɖigaizie!

¹¹ Niiti ti zieungiti kobave, ti ɖa ziei ɖaagwe,
ta Ɔɔɖɔ GALAGI ná-faanɛɛiti maamusezu,
ná-faanɛɛiti Izilayele ɖundiɖiti tetema,

siegi zu Gɔɔɔɔ GALAGI ná-nuɔuseiti ti yeini la, taa wolai ma zigɔdaveti.

¹² Wuzegɛ Deɔola, wuzegɛ!

Gaalɔ, guye ɔila too!

Aɔinoame ná-doun zunui Balake, wuzegɛ!

Li ga ɔa-luɔiti.

¹³ Nui mɔtai zegai zobobe nuiti su,

GALA ge feeni naati be, ga ti zei nuɔuseiti unda,

Gɔɔɔɔ GALAGI feeni bɛ, ga nɔun gɛ ɔɛ kɔɔ ɔundigɔiti saama!

¹⁴ Niiti ti pile sɔɔɔgai Amaleke ma, naati kulave Efelayime.

Benzamen vileni ti volu, toɔa ta-ɔɔɔɔ nuiti saama.

Makiil ná-peleyegɛi kundigɔiti kulani.

Zaɔbulɔn ná-bolodai ma ge gaalu bo nuiti fe, ti sevei ɔɛ ga seve ɔɛ nui ná-tukpɔi.

¹⁵ Isakaal ná-kundigɔiti ti ɔɛni Deɔola va,

Isakaal ɔa Balake va,

ti yeini nemɛi zu.

Luɔɛn ná-nuiti saama, ɔɔɔɔɔaai woni,

kpɔɛzuɔulai woni, goolaama la ɔulani su.

¹⁶ Lee vaa zu ɛ yɛni loni togani makɛsu felegɔi yɔɔɔzu,

ɛ ɔa woilo togani makɛ nuiti kpain gooi ma?

Luɔɛn ná-nuiti saama, ɔɔɔɔɔaai woni,

kpɔɛzuɔulai woni, goolaama la ɔulani su.

¹⁷ Galaade yɛni Zuludɛn voluvelei.

Dan la zegɛni ná-ɔatoiti koba.

Aseel yɛni zeini kpolodei laave,

ɛ zeini kpɛ, ziileigi zu, ná-ɔato losuve.

¹⁸ Zaɔbulɔn ɔa ga nuɔusei, nii tegɛai saai zu,

Nɛfetali ɔalaagi, zenɔ ɔana ɛ la, kɔɔɔɔzuve.

¹⁹ Masagiti, ti ziliai ga giye, Kanaan masagiti,

ti kɔɔi veeni gi va Taanake, Megido ɔɛiti pɔ be,

kele ti la liini ga ani nɔpe, wali ɔaa kɔɔɔɔgani.

²⁰ Geeɔɔɔgi zu, somideɔaiti ti kɔɔi ɔɔɔni,

ti vileni ti-zie veleiti ba, ti Sisela zakpe.

²¹ Zie wolai Kison ti yeveni, ɛ yei ga tiye,

wɔɔwɔɔɔ ɔɛ wolai, zie wolai Kison.

De zie ga zɛbei!

²² Sooiti ti leveni ga kpizei,

ti-volokagiti tugi ɔa ɔula, ti-lugi ɔa ɔula zooi ma.

²³ Gɔɔɔɔ GALAGI ná-geezuɔeelai ɔɛni ma:

«À Meloze voovo! A foovo, wo ná-taai zu nuiti foovo!

Mazɔɔɔ ti la vaani, ti va ɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI va,

ti va ɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI va, kɔɔɔɔ ɔundigɔiti saama!»

²⁴ Yayele ɔa ga tuya nu anzanuiti saama,

Ken nui Gebeel anzai!

Tuyai ɔa be, anzanuiti saama,

niiti ti zeini sege ɔotaiti bu!

²⁵ Sisela ziei valini ma,

ɛ nɔnɔi veeni naa ya.

E nike niimidei ma wulɔi veeni zea lɛbiya daawɔi zu.

²⁶ E gulu ɔaazɔɔagi zoni ga yeei gilagi,
 ɛ botigɛ nuiti ta-malitoi zegɛ ga yeezai.
 E Sisela loɔani ga malitoi, ɛ naa nɔungi valini su!
 E tooni, ɛ nɔungi bota.

²⁷ E zeini Yayele ɔɔɔwu,
 ɛ looni, ɛ la.
 E zeini kɔɔwu, ɛ looni.
 Uɛ ɛ zeini ná, miná ɔa ɛ looni ná, ɛ zumaale, ɛ za.

²⁸ Maazuwe, fenetele laawe,
 miná ɔa Sisela dee weleni ná, daawɔ, ɛ ɔɛ ma:
 «Lee vaa zu ná-wotoloi lɛbisu, ɛ la vaazu?
 Lee vaa zu ná-wotoloi ti liizu vaa?»

²⁹ E ɔɛni naa wosu nɔ ɔɔ,
 nii ná-botigɛ ɔima anzanuiti ti boni:
³⁰ «Salavusuiti ti kɔɔzɔganiiti ka ga bɔɔba,
 ti da ti ɔaagwe ɔɔɔ va:
 Anzalopo ɔila, ɔaa anzalopo felegɔ,
 naa ve kɔɔɔ nui ɔilagilagi ya.
 Sisela ɔa sege zupu vagɔi zɔɔɔsu,
 segeiti ti vɔdaai, ti zuvuai,
 sege zuvu felegɔi ɔa loo zobo sɔɔɔ nui ɔɔba.»

³¹ Ee, ɔɔɔɔ GALAGI, ɛ zili nuiti undaavili ɔana!
 Kele niiti ti ɛ neai we,
 naati ti volo ga foloi ɔevele, a ɔena toa gola!

Ziileigi lɔɔni zooi zu kona vuunaanigɔ (40) laawu.

6

Madiyan nuiti ti Izilayele ɔɔɔ vai

¹ Izilayele nuiti ti ɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔɛni mɔnɔ. Naa ti lɔɔni Madiyan nuiti zeezu, kona ɔɔfela laawu.

² Madiyan nuiti ti Izilayele wola ɔɔɔni. Madiyan nuiti ta-vaa ɔa ɛ keeni, Izilayele nuiti ti lɔɔɔzuwe ti kpeteni la gizeiti ba, ta pugiti, ta fasaiti.

³ Siɛgi zu Izilayele nuiti ta la tii ɔɛna la, Madiyan nuiti ti ɔɛni leezu ta Amaleke nuiti, sieziɛ nuiti ti ga folo ɔulazu wele nuiti, ti li ti laalɔɔma.

⁴ Ti vuuzuwe ɔɛteni zooi zu, ti da zooi zu ɔulanumai kpein koloɔolo, Gaza maagoolii zu. Ti la ɔɛni daamiani nɔpe zesu Izilayele nuiti zea, anɛ baalagiti, ɔaa nikeiti, anɛ soovalegiti.

⁵ Ti ɔɛni vaazu ga ta-loganiiti, ta ta-zegɛ ɔotaiti, ege koto kpulugiti, nu la ɔɛni zooga, ɛ va ti ɔaalu, tiya-o, ta-ɔɔmeiti-yo, ti ɔɛni vaazu zooi zu, zooi ɔoloɔolo fai ma.

⁶ Izilayele wola valani, tɔzei Madiyan nuiti ba, Izilayele nuiti ti kpeei looni ɔɔɔɔ GALAGI woizu.

⁷ Siɛgi zu ti kpeei looni la ɔɔɔɔ GALAGI woizu, Madiyan ná-faa zu,

⁸ ɛ GALA goo wo nui ta leveni ti ma, naa ɔɛni ti ma: «ɔɔɔɔ GALAGI, Izilayele ná-GALAGI wooi ɔaa: «Gɛ leeni ga woye, gɛ wo ɔula Ezipete yooi va, gɛ wo ɔulani duɔlai ma wele wu.

⁹ Gɛ wo ɔizoni, gɛ wo ɔula Ezipete nuiti zea, ta niiti kpein ti ɔɛni wo maanɔɔzu, gɛ ti ɔɛ wo luɔ, gɛ ta-yooi ve wo ya.

¹⁰ Gè ɣeni wo ma: Nà ga Ɔoɔɔ GALAGI, wa-ƆALAGI, à mina nɔkɔ Amool nuiti ta-ɣalagiti bu, niiti wo zeini ta-yooi zu. Kɛɛ wo la woiloni ɔdoi ma.» »

*GALA ge vali vai Zedeyɔn ma
ga é Izilayeɛle unma*

¹¹ Ɔoɔɔ GALAGI ná-geezuɣeelai vaani Wofela taazuwe. E zeini sene gului wu, nii é ɣeni lɔni Zoase ná-zooi zu, Aɓiyezeel ná-peɣeyeɣei wu nui. Ná-doun zunui Zedeyɔn ɣeni moloi loɣazu, dɔɔɔɔi kpɛɛzuwe, é ɗa dɔɔɔɔ Madiyan nuiti ba.

¹² Ɔoɔɔ GALAGI ná-geezuɣeelai ɣulani keɛma be, é ɣeni ma: «Ɔoɔɔ GALAGI ɣa é va, kɔɔɔɔ nu wolai!»

¹³ Zedeyɔn goɔɔaavoteni, é ɣe ma: «Ee, mɔliɣii, ni Ɔoɔɔ GALAGI ɣa gi va, lee vaa zu niima maanɔɔɔ vaiti kpein ti zeizu gi ma? Poo golai naati ta mini, niiti gi-memewolani ti-ma vaiti boni gi ma, siɛgi zu ti ɣeni la gi ma: «Ɔoɔɔ GALAGI ɣa é gi ɣulani Ezipete yooi zu»? Niizu é ɣɛɛa gi va, é gi lo Madiyan nuiti zeezu.»

¹⁴ Ɔoɔɔ GALAGI ɣaavoteni ma, é ɣe ma: «Li ga naama zebei, nii é è va, ɗa Izilayeɛle nuiti unma, è ti ɣula Madiyan nuiti zeezu. Nà laade ɓaa, gè va ɣe è levesu?»

¹⁵ Kɛɛ Zedeyɔn ɣeni ma: «Ee, mɔliɣii, leeni ɣa nà Izilayeɛle nuiti kizo da? Nà-peɣeyeɣei ɣa gaalɓidai Manasé ná-bolodai zu, nà ɣa gè ga dounɔi kèe ná-doun zunuiti saama.»

¹⁶ Ɔoɔɔ GALAGI ɣeni ma: «Kɛɛ nà ɣe è va, ɗa zobo solɔɔ Madiyan nuiti ma, eɣe zunu ɣila nɔ.»

¹⁷ Zedeyɔn ɣeni ma: «Ni è zaalai laa mà, poo fe zèa, nii nà kwɛɛ da, ga Mɔliɣii, ɗa ɣa è ɓɛzu pò.

¹⁸ Nà è maanɛɛɛzu, mina maagfooza we va, eyesu gè va ga nà-vebeanii, gè da è ɔɔɔɔwu.»

Naa ɣeni ma: «Nà yesu we, eyesu è ɣale ma, è va we.»

¹⁹ Zedeyɔn liini é boli ɓokpɔgi ɓete, é ɓo bulu vukɔi kilo vuusavago (30) va, é naa ɓeteni ga bului, nii leve la su. E suai vuuni kpɔɔgi zu, é sua ɗei vu pɔɔ liɣii zu, é li ga tiye pɔ sene gului wu, é sei kakala.

²⁰ GALA ná-geezuɣeelai ɣeni ma: «Suai zeɣe ta bului nii leve la su, ti la kɔtu wolai tɛi maazu, è sua ɗei vu ti ma.» Zedeyɔn gooi zoni.

²¹ Tukpɔi é ɣeni Ɔoɔɔ GALAGI ná-geezuɣeelai ya, é naa zokpai lɔni suai va, ta bului nii leve la su. Abui soni kɔtu wolai va, é suai ɣala, ta bului nii leve la su. Naa volu, Ɔoɔɔ GALAGI ná-geezuɣeelai jɛɛɛni gaazu.

²² Zedeyɔn kwɛɛni ga Ɔoɔɔ GALAGI ná-geezuɣeelai we. E kpee looni, é ɣe ma: «Màanɔɔɔa, Mɔliɣii, Ɔoɔɔ GALAGI! Mazɔɔɔ gè Ɔoɔɔ GALAGI ná-geezuɣeelai ɣaa, ga ɣàazuwe.»

²³ Kɛɛ Ɔoɔɔ GALAGI ɣeni ma: «Yiilei, mina lua, è la zaazu.»

²⁴ Zedeyɔn zalaɣa ɣulazuwe lɔni náwe Ɔoɔɔ GALAGI we, é daasei pɛɛni ga «ziilei GALAGI». Toɣa de ná, zaaɣaza Wofela taazuwe, Aɓiyezeel ná-peɣeyeɣei zaama.

*Zedeyɔn Baale ná-zalaɣa ɣulazuwe
ɣologolo fai*

²⁵ Ma ɓɔkɔi nɔ, Ɔoɔɔ GALAGI ɣeni Zedeyɔn ma: «È-ɣɛɛ ná-nike zinei zo, kona ɗafela gelei. Baale ná-zalaɣa ɣulazuwe ɣologolo, nii é ga è-ɣɛɛ nɔnɔi, sale wului é lɔni koba, naa ɓalaa ɣologolo.

²⁶ Naama ɣizei maazuwe ɣa è zalaɣa ɣulazuwe ɓetezu ná, ga pagɔ, Ɔoɔɔ GALAGI, ɗa-ƆALAGI we. Da nike zinei velesiɛi zo, è kula ga gala zalaɣai, sale wului nii è kologolosu, naa ɣa ɗa seɣe, è ke ga kovii.»

²⁷ Zedeyɔn zunu puugo zegeni ná-botigɛ nuiti saama, é naa ɣɛɛni nii kpein Ɔoɔɔ GALAGI boni ma. Kɛɛ é la ɣeni zooni, é va naa ɣe ga foloi, keni kpidi, tɔzei é ɣeni luazu keɛɣe ná-peɣeyeɣei va, ta taaveaiti.

²⁸ Siɛgi zu taaveaiti ti wuzegeni la ga sobuzobui, ti pɛteni ga Baale ná-zalaɔa ɔulazuve ɔologoloni, sale wului ɔologoloni, nika zinei ɔilagi ɔulani ga gala zalaɔai zalaɔa ɔulazuve, naa beɛa niinei.

²⁹ Ti ɔeni ɔɔɔ ɔaazaɔasu, ti da ɔe ma: «Be ɔa é naa ɔeai?»

Siɛgi zu ti ɔeni gaazaɔagi wosu da, ti ɔeni ti ma: «Zedeyɔn ve, Zoase ná-doun zunui, naa ɔa é naa ɔeɛni.»

³⁰ Gaamanɔ, taaveaiti ti ɔeni Zoase ma: «È-loun zunui ɔula, keni é za, mazɔɔ é Baale ná-zalaɔa ɔulazuve ɔologologa, ta sale wului é ɔeni ná ɔobave.»

³¹ Zoase maɔoolii zu nuɔuseiti ɔoɔaavoteni, é ɔe ti ma: «Wa ɔa wa Baale maalogi wo be ɔaa? Wa ɔa wa ɔɔ ba, wo kizo? Nu-o-nu a Baale maalobona, ta naama nui vaa, aisa lina sobu. Ni Baale ɔa ga gala, é ɔɔɔ maalogi wo ɔɔɔ ve, tɔɔzei ti ná-zalaɔa ɔulazuve bezeɔelega.»

³² E zo naama voloi ma, ti Zedeyɔn laasei pɛeni ga Yelubaale (nii poluve ga «baale ɔɔɔ maalobo»), tɔɔzei ti ɔe ma: «Baale ɔɔɔ maalobo tɔun daalɔɔma, tɔɔzei é ná-zalaɔa ɔulazuve ɔologoloni.»

Zedeyɔn poogi ɔaizie vai

³³ Madiyan nuiti ta Amaleke nuiti, siɛzie nuiti ti ga folo ɔulazu vele nuɔuseiti, ti ɔaalɛni ba, ti Zuluden ɔude, ti li ti vu Zizeleyele nɛmɛi zu.

³⁴ ɔoɔɔ GALAGI ná-Zenvui yeini Zedeyɔn ma, é lo su. E puɔugi vɛeni, é Aɔiyezeel ná-peleyeɔei lolini, ti vile polu.

³⁵ E keelaiti teveni Manasé ná-zooi zu, ti naati tolini ti vile polu. E keelaiti teveni Aseel ná pɛ, ta Zabulon, ta Nefetali, naati ti lɛeni ti ti laaɔomi.

³⁶ Zedeyɔn ɔeni GALA ma: «Ni da pɔ, é Izilayele ɔizo ga ze, eɔevelei é bogai la,

³⁷ wele, nii ɔa gè falizu é ma, ná baala kɔloi vɛezu zooi ma, molo loɔazuve. Ni nɔɔai a vuuna baala kɔloi nɔ ma, zooi nii é maɔoolii zu, ná pɛ maavɔai ye de, ná kwɛe gè ɔe da pɔ é Izilayele ɔizo ga ze, eɔevelei é bogai la.»

³⁸ Vele nɔ ɔana é ɔeɛni la. Poluma zobui, é wuzegeni ga sobuzobui, é li é baala kɔloi luɔa, ma nɔɔai kokoi laaveni.

³⁹ Zedeyɔn ɔeni GALA ma: «Mina yiiɔaawana mà, gaazaɔa gila kpe nɔ ɔa gè bosu ga de, poo gaabelagi é vile baala kɔloi va, tɔ ɔila kpe nɔ vɔai ye de, kele nɔɔai zooi maave kpein zebe maɔoolii zu.»

⁴⁰ GALA ge naa nɔ ɔeɛni mɔnɔ kpidii naa. Baala kɔloi ɔila kpe nɔ ɔa ɔai ye de, nɔɔai vuuni zooi ma ná pɛ.

7

Zedeyɔn

ta kɔɔɔ nu unsavagɔiti (300)

¹ Poluma zobui, Yelubaale, nii é ga Zedeyɔn, ta ná-kɔɔɔ nuiti ti vilɛni pelei zu, ti liini ti vu ɔalɔde zieungi ɔobave. Madiyan nuiti ti vuuni ti ɔvɛzu velei, é zo Molé ɔizei va, eyesu ma nɛmɛi zu.

² ɔoɔɔ GALAGI ɔeni Zedeyɔn ma: «Nuɔusei é è volu, naati gola mɔinve, gè va va bu, ti va pile sɔɔɔ Madiyan nuiti ma. Naa a ɔeɛna, Izilayele nuiti ta waso nɔun ma, ti ɔisie ga ti ɔɔɔ zebei ɔa ti ɔɔɔ unmɔɔgai da.

³ Niima ɔaazaɔagi wo da-ɔɔɔɔ nuiti saama, é ɔe ma: «Be ɔa é wo zaama, é luazu sasu da ɔali? E maɔooza Galaade gizei va, é li ná-taazu.» » Ná-kɔɔɔ nui zunu waavuufele maazu felegɔ (22.000) ɔa é ɔalɛni ma, é yeini ná ga zunu waapuugo (10.000).

⁴ Kele ɔoɔɔ GALAGI ɔeni Zedeyɔn ma: «Kɔɔɔ nuiti gola mɔinve de. Yei ga tiye kɔtudei vɔ be, miná ɔa suweengi wosu ná. Nii ná ɔe é ma: «Nii ɔa vile é volu,» naa ɔa vile é volu. Kele nii kpein ná ɔe é ma: «Nii mina vile é volu, wo va li,» naa mina vile é volu, wo va li.»

⁵ Zedeyɔn yeini ga ná-zunuiti kɔtudei laave. Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni ma: «Nui nii kpein a laave ziei ɔa, é ɔa kpɔle ga gilei ɔevele, naati seɔe zɔiti ba, ti vilɛsu niibiɔa, ti ɔa ɔɔle, è ti vu ye.»

⁶ Nui niiti ti ɔeni ziei ɔɔlezu, ti seɔe ga yeei, ti to la, naati ti ɔeni ga zunu unsavagɔ (300). Zɔiti kpein ti vilɛni niibiɔa, ti laave ziei ɔa, ti ɔa kpɔle.

⁷ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Zedeyɔn ma: «Zunu unsavagɔi (300) niiti ti ziei ɔɔlea ga yeei, naati ka gè wo unmoosu ga ti maavele, gè Madiyan nuiti ɔo wo yeezu. Nuɔusei mɔtaiti ti ɔale ma ta-veleiti bu.»

⁸ Naa volu, Zedeyɔn Izilaye le zunuiti kpein gaɔɔaleni ma, ɛɛ ge li ná-seɔe ɔotai wu, é zunu unsavagɔ (300) nɔ make, naati ma ti ta-laamianigiti seɔeni, ta ta-vuvugiti. Tama Madiyan nuiti ti ɔeni vuuni ti yeeɔɔɔwuwu nɔ nɛmɛi zu.

Zedeyɔn zili nuiti ta-ɔɔɔɔ nui ta segi wo fai

⁹ Naama ɔidi ná, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Zedeyɔn ma: «Li, è laale Madiyan nuiti bu ta-ɔɔlaaɔai zu, mazɔlɔ gè ti laa è yeezu.

¹⁰ Ni ɔa luazu ga è yei ná, à yei ta-ɔɔlaaɔai zu, wa ɔa-wotigɛ nui Pula.

¹¹ Woilo, è naa mɛni nii ti bosu, naa ɔa è zebelɔ, ɔa yei naa volu è laale ta-ɔɔlaaɔai wu.» Zedeyɔnni ti yeini ta ná-botigɛ nui Pula, naati ta-ɔɔlaaɔai ma mɔungi vɔ bɛ.

¹² Madiyan nuiti, ta Amaleke nuiti, ta folo ɔulazu vele nuiti, ti vazaga ɔeni de nɛmɛi zu, ti mɔin gola, eɔe kotogiti, nu la bena zoo é va ta-nɔmɛiti gaalu, ti mɔinni eɔe kpɔlodei ɔɔave ɔaɔaegi.

¹³ Zedeyɔn zeeliai ma ná, wele zunui ta ɔeni segi zuɔulazu ɔɔlai ta ma. E ɔeni ma: «Sɛsuwe, wele wɔlezege ma bului gila ge ɔilikilini, é li é loo Madiyan nuiti ta-ɔɔlaaɔai zu, seeliai ma seɔe ɔotai vɔ bɛ, é loɔani maazuwe ta buuwe va, é toka zooi ma.»

¹⁴ ɔɔlai ɔoɔaavoteni, é ɔe ma: «Ani ɔili nɔpe ta ga ná, kɛni Zoase ná-doun zunui Zedeyɔn ná-ɔɔa zɔkpɔi, Izilaye le zunui, nii GALA ge zobogi veai bɛ, ga é pile sɔlɔ Madiyan ma, ta ná-kɔɔɔɔ nuiti.»

¹⁵ Siɛgi zu Zedeyɔn segi zu wooi mɛnini ɔa, ta poluwo gooi, é nɔkɔni, é ɔale ma Izilaye le nuiti ta-ɔɔlaaɔai zu, é ɔe ti ma: «À wuzegɛ, mazɔlɔ Gɔɔɔɔ GALAGI zobogi vea wo vɛ, wo pile sɔlɔ Madiyan nuiti ta-ɔɔɔɔ nuiti ma.»

¹⁶ Zedeyɔn zunu unsavagɔiti (300) gaɔɔweɛni su sava, é puuugi veeni kɔɔɔɔ nui ɔilagilagi pɛ zea, ta pɔlɔ liɔi zunakai, nii ti ɔeni sɔmɔgi ɔaazosu, ti ɔo su.

¹⁷ E ɔeni ti ma: «Wa ɔe nɔun petɛsu, wo ɔa naa nɔ ɔe, nii gè kɛɛzu. Nà zeelina nɔ feya ta-ɔɔlaaɔai ɔɔave, nii gè kɛɛzu, wo naa ɔe.

¹⁸ Siɛgi zu gè puuugi vɛɛzu la, niiti kpein ti bà, wa puuugi vɛ wa ɔalaagi ta-ɔɔlaaɔai maɔɔoolii zu, wo ɔe ma: «Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ, Zedeyɔn vɛ!» »

Gɔɔɔɔ GALAGI zobogi vee vai Izilaye le ya

¹⁹ Zedeyɔn ta zunu ungilagiti (100) ti zeelini Madiyan nuiti ta-ɔɔlaaɔai zu, aisa kua zaamai. Naati ti kɔlaaɔa maabɛɛ nuiti maavaliboni nɔ feya. Gaamago nɔ, Zedeyɔn ta ná-nuiti ti puuugi vɛɛni, ti pɔlɔ liɔiiti golo, niiti ti ɔeni zoni ti ya.

²⁰ Ti-zeizu savagɔiti pɛ ti puuugi vɛɛni, ti ta-vɔlɔ liɔiiti golo. Ti sɔmɔgi zoni ga ti-ɔvɛi, puuugi ɔe ti-yeezai ɔa, ti ɔa fɛ, ti ɔa kpeei loo, ti ɔe ma: «À sogi wo ga wa-wɔɔa zɔkpɔi Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ, ta Zedeyɔn vɛ!»

²¹ Ti ɔilagilagi pɛ ge yeɛni loni losuwe, kɔlaaɔai maɔɔoolii zu, zunuiti kpein ti velani ti ɔula kɔlaaɔai va ga kpizei, ti ɔa kpeei loo.

²² Zunu unsavagɔi (300) ɔeai ma puuugi vɛɛzu, Gɔɔɔɔ GALAGI vaani bu, ga teiti ti ɔeni kɔlaaɔai zu, ti vɛɛ ɔɔɔ ma ga ɔɔa zɔkpɔiti. Kɔlaaɔai zu nui mɔtaiti ti ɔizeni, eyɛsu ti li Bete-Sita, ti li ga Selela vele, ti zeeli Aɔele-Meɔola taa wolai vɔ bɛ, Tabate ɔɔave.

*Izilayele ɔɔɔɔ nui zɔiti
ti vaa vai kpɔbai ma*

²³ Izilayele zunuiti ti ɔaalɛni ba, Nɛfɛtali geleiti, ta Asɛɛl ta Manasɛ geleiti, ti vilɛni Madiyan nuiti polu.

²⁴ Zedeyɔn keelaiti teveni Efelayime ɔize yooi zu nɔ pɛ, ti ɔɛ ma: «À yei wo Madiyan nuiti daaɔomi, wo zie levesuɔeti so ti luɔɔ, eyɛsu Bɛte-Bala, ta Zuludɛn levesuɔeti.» Ti Efelayime zunuiti kpein tolini, ti yeini ti zie levesuɔeti so, eyɛsu Bɛte-Bala, ta Zuludɛn levesuɔeti.

²⁵ Ti Madiyan nuiti ta-ɔundigɔ felegɔ zoni, Wolɛbe ta Zeebe, ti Wolɛbe vaani fasai ma, daasei pɛai ga Wolɛbe vasai, ti Zeebe vaani dɔɔɔɔi kpɛɛzuɔɛ, nii daasei pɛai ga Zeebe nɔ-dɔɔɔɔi kpɛɛzuɔɛ. Ti vilɛni Madiyan nuiti polu, ti liini ga Wolɛbe nɔungi, ta Zeebe nɔungi, ti fe Zedeyɔn ya, Zuludɛn voluɔelei, folo ɔulazu ɔelei.

8

Efelayime nuiti ta-yiɔaawana vai

¹ Efelayime zunuiti ti ɔɛni Zedeyɔn ma: «Leeni vaa ɔa ɛ kɛai ga giye? Lee vaa zu ɛ la gi lolini, ɛ liizuɔɛ Madiyan nuiti sakpesu?» Ti laalɛni bu, ti bɔɛ gola.

² Zedeyɔn ti woɔɔaavoteni, ɛ ɔɛ ti ma: «Lee vaa wola ɔa gɛ kɛai, nii nu a pokɔɔɔna wɔnɔ ɔɛai ma? Efelayime nuiti, wo-losuɔɛ wo naa ɔɛai, posuyɛɛɛi naa la wɔɔɔni, ɛ va leve Aɔiyɛzɛɛl nɔ-pɛɛyɛɛɛi nɔnɔ ma lɔɔɔɔi kpɛɛai va?»

³ Naa pɛ poluma, wa ɔa GALA ge Madiyan ɔundigɔiti Wolɛbe ta Zeebe lɔɔni wo yeezu. Lee vɔkɔɔɔma vaa ɔa gɛ kɛni ga woye naazu?» Zedeyɔn nɔ-goɔɔaavotegi ti yiilɛini, ti zɛɛ ziiɔaawanai volu.

*Zobo sɔlɔ fai
Madiyan masagiti ma*

⁴ Zedeyɔn zeelɔi ma Zuludɛn ma, ta zunu unsavagɔiti (300), ti maazuɔudɛni, ti wola bɔɔɔai, kɛɛ ti ɔɛni nɔ ti zili nuiti kpɛɛzu.

⁵ Zedeyɔnni seelɔi ma Sukɔte taa wolai zu, ɛ ɔɛni taaveaiti ma: «Nɔ wo maanɛɛɛɛzu, à bulua ve zunuiti zea, niiti ti mɔazaasu, mazɔlɔ ti bɔɔa, tama nɔ dɛ Zeɔa ta Salamuna bɛɛzu, niiti ti ga Madiyan masagiti.»

⁶ Sukɔte ɔundigɔiti ti goɔɔaavoteni, ti ɔɛ ma: «Leeni vaa zu ɔa daamianigi ve da-ɔɔɔɔɔɔ nuiti zea? E yeezie Zeɔa ta Salamunani bu, ɔaa ti lɔ ɛ yeezu?»

⁷ Zedeyɔn ɔɛni ti ma: «Ni ɛ ɔɛa ɔana, siɛgi zu ɔɔɔɔɔ GALAGI Zeɔa ta Salamuna lɔɔzu la zɛɛzu, nɔ wo zuvala ga teɔɔɔɔi zu ɔaingiti ta ɔaingi ma zii pɛ.»

⁸ Zedeyɔn zɛɛni nɔ, ɛ li Penuwele, ɛ fali ɔilagi naa nɔ woni ma laaveaiti ma. Penuwele nuiti ti goɔɔaavote ɔilagi naa nɔ woni da, nii Sukɔte nuiti ti boni la.

⁹ E ɔɛni Penuwele nuiti ma: «Siɛgi zu kɔɔi a bɛna la, nɔ ɔalena ma ziilɛigi zu, nɔ wa-laaveaiti ta-ɔɛɛ ɔaagɔoza golai loka.»

¹⁰ Zeɔa ta Salamuna ti ɔɛni Kaalekɔɔl ta ta-ɔɔɔɔɔɔ nuiti, ti-liegɔi ɔɛni ga zunu waapuugɔ maazu lɔɔlu (15.000). Naa nɔ ɔa ɛ yɛni ti ya, folo ɔulazu ɔele nuiti ta-ɔɔɔɔɔɔ nuiti su zunu waaungila waaɔuufelegɔ (120.000) kpein ge zaani, niiti ti ɔɛni kɔɔi ɔɔɔzu ga bɔɔa zɔkpɔi.

¹¹ Zedeyɔn lɛni ga teɔteɔɔe nuiti ta-ɔɛɛi, Nɔɔa folo ɔulazu ɔelei ta Yogeɔɔɔa, ɛ liini ɛ kɔɔlaagɔi zakpe, nii ɛ laani ɔɔɔɔ la, maagɔili la ɔɛni ma.

¹² Madiyan masa felegɔiti, Zeɔa ta Salamuna, ti ɔɛlani. Zedeyɔn vilɛni ti volu, ti ti zo, dualuagi lɔɔni ta-ɔɔɔɔɔɔ nuiti su, ti vaza.

Sukɔte ta Penuwele nuiti sulɔɔa vai

¹³ Zoase nɔ-doun zunui, Zedeyɔn zɛɛɛzuɔɛ kɔɔmaɔɛ, ɛ lɛni ga pelei, ɛ gize yɔɔɔzuɔɛ ɔɛɛɛɛ.

¹⁴ E zunu loungoi ta zoni, Sukɔte nuiti saama, é gaazaɗa, naa Sukɔte ɗundigɗiiti ta keɓwolaiti daaseigi zeɓeni, é fe zea, ti ɗeni ga zunu ɓuulɔfela maazu ɓɔfela (77).

¹⁵ Naa ɓolu, é ɓaani Sukɔte nuiti pɔ be, é ɗe ti ma: «À wele Zeɓa ta Salamuna ɓa, niiti wo pɔomuni ta-vaa zu, wo da ɗe ma: «Zeɓa ta Salamuna ti ɓa é yeezu ɓaa, gi ɓa daamiani fe da-nuiti zea, niiti ti ɓɔɓai?» »

¹⁶ E Sukɔte taa ɗewolaiti soni, é teɓebai zu ɗaingingiti kula, ta ɗaingi ma zii pe, é ti zuvala da.

¹⁷ E Penuwele taaveaiti ta-ɓele ɗaagɔoza golai lokani ɓalaa, é zunuiti paa.

¹⁸ Zedeyɔn ɗeni Zeɓa ta Salamuna ma: «Zunuiti ti ɗeni ɗale, niiti wo ti ɓaani Taɓɔɔl?»

Ti goɔɗaavoteni, ti ɗe ma: «Ti ɗeni ga é ɗeɓele, ti ɗeɓelei ɗeni eɗe masa dounɗa.»

¹⁹ Zedeyɔn ɗeni ti ma: «Kɛɛleaiti kana, gi dee ma. Nà ɗonazu ɗooɗɔ GALAGI ma, nii é vulua, ni wo ti yeni vulua, wo la ti ɓaani, gè la ɓena wo vaa pe!»

²⁰ E ɗeni ná-doun zunu mɔungi Yetɛel ma: «Wuzegɛ, é ti vaa!» Kɛɛ zunu loungoi la ɗeni ná-boɗa zɔkpɔi ɗulani su, tɔzei é ɗeni luazu, mazɔɔ zunu loungoi nɔ ɗeni de de.

²¹ Zeɓa ta Salamuna ti ɗeni Zedeyɔn ma: «Wuzegɛ, é gi vaa da ɓɔɗɔi! Mazɔɔ ɓelei zunui la, zekana ná-zɛɓi la!» Zedeyɔn wuzegɛni, é Zeɓa ta Salamuna vaa. Naa ɓolu, é ta-ɗameiti kɔbu yɔɓɔɗɔ ɓagɔiti seɗeni.

Zedeyɔn ɗele vai masadai va

²² Izilayele zunuiti ti ɗeni Zedeyɔn ma: «Zei ga masagi gi unda, da zegena ná è-loun zunui, naa ɓolu è-lounlɔin, mazɔɔ é gi ɗizoga gi ɗula Madiyan nuiti zea.»

²³ Zedeyɔn ɗeni ti ma: «Gè la zeizu wo unda ga masa, anɛɛ doun zunui ɓe, ɓaa dounlɔin. ɗooɗɔ GALAGI ɗa é zeizu wo unda ga masagi.»

²⁴ Zedeyɔn ɗeni ti ma mɔnɔ: «Nà faa ɗila bosu wo ma ga wo ke: Wo ɗilagilagi zanu goizu anigi gila fe bɛ, aniiti su ti zogai kɔɔi zu.» Zanu goizu anigiti ti ɗeni Madiyan nuiti zea, tɔzei ɓele ɗana teɓebai zu nuiti ti ɗeni la.

²⁵ Ti ɗeni ma: «Gá ti ve ga koozunɛ.» Ti seɗe wolai zuvieni, ɛɛ ge da goizu anigi ɓili su, é ɗula naa zu, nii é sogai kɔɔi zu.

²⁶ Zanu goizu anigi Zedeyɔn ɓɔɓɔni, ti pe ɓunɛgi ɗeni ga kilo ɓuufelegɔ (20). E kɔbu yɔɓɔɗɔiti ɓɔɓɔni ɓalaa, ta seɗe ɓai pagɔiti, niiti Madiyan masagiti ti ɓena too ɗɔɓa, ta yɔɓɔɗɔ ɓagɔiti, ti ɗeni ta-ɗameiti kɔbu.

²⁷ Zedeyɔn zalaɗa ɗula zegɛi ɓɛteni la, nii é ga kakazu gelei, é daani ná-taazuɓɛ, Wofela. Miná ɗa Izilayele nuiti ti ɓɔɗɔ ɗɔzɔni ná, tɔzei ti ɗeni nɔkɔsu bu. E ɗeni ga balii Zedeyɔn ɓe ta ná-peleyegɛi.

Zedeyɔn zaa vai

²⁸ Madiyan ɗoloni Izilayele ɓe, ti la mɔ ungi wuzegɛni pe. Zoi zeini ziileigi zu, kona ɓuunaanigɔ (40) laawu Zedeyɔn zii ma voloi pe su.

²⁹ Zoase ná-doun zunui Yelubaale, nii é ga Zedeyɔn, ɗaleni ma, é ze ná-pelei wu.

³⁰ Zedeyɔn doun zunu ɓuulɔfela (70) zɔɓɔni, kpɔɗɔ gelei, mazɔɔ anzai wola mɔinni.

³¹ Anzai Sikeme, nii é la ɗeni vuluni ga zɔiti keɓele, naa doun zunu ɗila ɓɔɓɔni be ɓalaa, é naa laasei peeni ga Aɓimeleke.

³² Zoase ná-doun zunui, Zedeyɔn zaani, kɛɛ é pɔɔzaɗagi woni undaanɛɛi zu. Ti maɗuluni kɛɛɗe Zoase ná-kabayegɛi zu, Wofela taazuɓɛ, nii é ɗeni ga Aɓiyeeɛel ná-peleyegɛi nɔnɔi.

³³ Siegi zu Zedeyɔn zaani la, Izilayele nuiti ti tɔzeini ga koloɗologi ɗea ta Baaleni, ti Baale-Belite ɗeni ga ta-ɗalagi.

³⁴ Izilayele nuiti ti la ɗeni ɗizeni ɗooɗɔ GALAGI zu, ta-ɗALAGI, nii é ti vieni, é ti ɗula ti zili nuiti kpein zeezu, niiti ti ɗeni ti-maagoolii zu.

³⁵ Ti la ɗeni nuɓɔɗɔlai wuugwɛeni, ga tago nɔpe, é ɓa lo Zedeyɔn ná-peleyegɛi ɓa, nii é ga Yelubaale, faa ɓagɔi nii kpein é keeni Izilayele letema.

9

*Aɓimeleke zeɪ vai
ga masagi Sikeme*

¹ Yelubaale, nii é ga Zedeyɔn, naa ná-doun zunui gila, nii é ga Aɓimeleke, naa ɗa é liini kekɛni pɔ bɛ Sikeme, é ɓɔɛ dee ná-pɛleyɛɗɛi wu nuɓuseiti pɔ, é ɗɛ ti ma:

² «À Sikeme nu wolaiti gaazaɗa, wo ɗɛ ti ma: «Leeni ɗa fizɔgai wo ma, Yelubaale ná-doun zunu ɓuulɔfelaiti (70) ti zeɪ wo unda, ɓaa nu ɗila nɔ zeɪ wo unda?» A ɗize su ga wo ta ɗa ga ze, ada ga nama ɗilagi.»

³ Kekɛni ti liini ti naama wooiti daazeeli Sikeme nu wolaiti kpein ma. Naati kpein ti ɗitoni Aɓimeleke ɓa, mazɔɔ ti ɗɛni ma: «Gi ta ɓe.»

⁴ Ti wali ɗae ɓuulɔfela (70) veeni zea, ti seɗe Baale-Belite leɓi ɓɛɛi wu. Aɓimeleke nu ɗakaiti ta teɓeteɓe nuiti seɗeni ga naama walii, ti ɓile polu.

⁵ Naa ɓoluma, é liini keɛɗɛ ná-taazuɓe Wofela, é keɛɗɛ Yelubaale ná-doun zunu ɓuulɔfelaiti (70) paa, é ti pɛ paani kotu ɗilagi maazu. Keni Yotame ɗila kpe, Yelubaale ná-doun zunui, nii gola liini ti zu, naa la ɗɛni zaani, tɔɔzei é ɓɔɗuni.

⁶ Sikeme nu wolaiti kpein ta Bete-Milo nuɓuseiti kpein ti ɗaaleɛni ba, ti Aɓimeleke zeɪ ga masagi, ti naa ɗɛni sene gului wu Sikeme, zalaɗa ɗotu ɗaagɔozagi ɗobave.

Yotame ná-faalaalii

⁷ Naa kpein ge woni Yotame ma. E liini é lo Galizime gizeɪ unmaɓe, é ɓɔɛni ti ɓɔ, é woogula la, é ɗɛ ma:

A woilo gòo ma, Sikeme nu wolaiti,
ni wa pɔ ga GALA ge wo woomeni!

⁸ Gulu wolaiti ti liini,
ga ti gulɔi zie masagi ma, é zeɪ ti unda.
Ti ɗɛni wolive wului ma:

«Zeɪ gi unda ga masagi.»

⁹ Kele wolive wului ti woogaaɓoteni, é ɗɛ ti ma:

«Gè ɓe mà waai ma wulɔi vee vai ɓa ɓaa,
nii ta ɗa GALA ta nuɓuseiti ɗɛɓi la,
gè li gè ɓɔɗɔ ɓɔɓɔ ga gè zeɪ guluiti unda?»

¹⁰ Guluiti ti ɗɛni naazu koolegɔole gului ma:

«Ua, è zeɪ gi unda ga masagi!»

¹¹ Kele koolegɔole gului ɗɛni ti ma:

«Gè ɗɛɛ mà nɛɛi ɓa, ta mà waa ɓagɔi,
gè li gè ɓɔɗɔ ɓɔɓɔ ga gè zeɪ guluiti unda?»

¹² Guluiti ti ɗɛni leezen ansaɗɔgi ma:

«Ua, ɗɔun è zeɪ gi unda ga masagi.»

¹³ Kele leezen ansaɗɔgi ɗɛni ti ma:

«Gè ɗɛɛ nà-ɗɔɔi ɓa,
nii é GALA ta nuiti koozunɛɛzu,
gè li gè ɓɔɗɔ ɓɔɓɔ ga gè zeɪ guluiti unda?»

¹⁴ Názu ɗa guluiti kpein ti ɗɛni la ɗain ba wului ma:

«Ua, è zeɪ gi unda ga masagi.»

¹⁵ ɗain ba wului ti woogaaɓoteni, é ɗɛ ti ma:

«Ni wo-yiimai ɗana, wo gulɔi zie mà,
wo kè ga masagi wo unda,
à ɓa wo ɓɔɗu mà niinigi wu.
Ni wa ɗɛlena, abui ɗa ɗula mà ɗaingiti su,
é Liɓan sɛdele guluiti gala.»

¹⁶ Yotame ɔɛni ma mɔnɔ: «Niizu deɔɛmu, kisie vagɔi ɔa wo bogai nei, ta soledai, Aɔimeleke zei vai zu ga masagi? Faa vago ɔana nei wo keai Yelubaale na-peleyeɔei letema? Wo unfemai veeve be nei, e zoloo na-keewoti vagoiti ma, niiti e ti ɔɛeni?»

¹⁷ Mazɔlɔ kɛe kɔɔi ɔɔni wo ve, e ɔikulani zenvui zu kɔɔmave, e wo ɔulani Madiyan nuiti zea.

¹⁸ Wɔun, wo wuzegɛa kɛe na-peleyeɔei laalɔɔma za, wo na-doun zunuiti paani, zunu vuulɔfela (70), kɔtu ɔilagi maazu. Wo na-botigɛ anzanui na-doun zunui Aɔimeleke lo Sikeme ga masagi, tɔɔzei toɔa ga wo-ɔɛeloin.

¹⁹ Ni kisie vagɔi ɔana wo bogai za, ta soledai, Yelubaale letema, ta na-peleyeɔei, Aɔimeleke wo yiima vai ɔe wo ve, wa balaa wo ziima vai ɔe!

²⁰ Ni naa laade, abu ɔila ka ɔula Aɔimeleke zu, nii a Sikeme nu wolaiti gala, ta Milo vɛleyeɔei, abu ɔila ka ɔula Sikeme nu wolaiti su, ta Bete-Milo nuiti, nii a Aɔimeleke ɔala!»

²¹ Yotame velani e li e lɔɔɔu Beel, miná ɔa e yení ná, e maagooza kɛɔɔeloin Aɔimeleke va.

Nuiti ti wuzegɛ vai

Aɔimeleke laalɔɔma Sikeme

²² Aɔimeleke ɔɛni ga kundigii Izilaye le unda kona savagɔ laawu.

²³ Naa vɔluma, GALA ge googaaɔaalala yenvui lɔni Aɔimeleke ta Sikeme nu wolaiti zɔɔɔu, naati ti wuzegɛni daalɔɔma,

²⁴ tɔɔzei faa ɔɔi va e keeni ga Yelubaale na-doun zunu vuulɔfelaiti (70), naa ɔa a ke ti-ma jamai la Aɔimeleke unma, tɔɔzei ti-ɔɛeloin ve, to ɔa e ti vaani, Sikeme nu wolaiti ti ɔɔ ba.

²⁵ Nii a ke ti zoo Aɔimeleke la, Sikeme nuiti, ti nuiti seini gizeiti unma ve, ti ti lɔɔɔu taa wolai ɔobave, naama zunuiti ti ɔɛni loozu nuiti ma, niiti ti ɔɛni levesu ti ɔobave. Ma wooi woni Aɔimeleke ma.

²⁶ Yeeta, Eɔede na-doun zunui Gaale, ta kɛɔɔelointi ti ɔɛni levesu Sikeme. Sikeme nu wolaiti kpein ti laani da.

²⁷ Ti liini ta-leezen beleiti su, ti ma waaiti kula, ti ti be te, ti koozun ve ti ɔula, ti li ta-ɔalagi na-pelei wu, ti daamii wo, ti ɔɔle, ti Aɔimeleke ɔoto.

²⁸ Eɔede na-doun zunui Gaale ɔɛni ɔɛezu ma: «Be ɔa e ga Aɔimeleke, be ɔa e ga Sikeme, gi va botii ɔe Aɔimeleke ve? Yelubaale na-doun zunui laade baa, Zebule laade e va ɔe ga na-keelai? A botii ɔe Gamɔl zunuiti be, nii e ga Sikeme kɛɔɔe. Goun, leeni vaa zu ga botii ɔe Aɔimeleke ve?»

²⁹ Ni nui ta a niima nuɔuseiti ta-ɔundigilai veena zɛa! Na la Aɔimeleke maagooza. Na la ɔe Aɔimeleke ma: «Li e ta ɔɔ da-zalavusuiti ba, e va e kɔɔi ɔɔ!» »

³⁰ Zebule nii e ɔɛni ga taai ma ɔundigii, naa menini nii Gaale boni, Eɔede na-doun zunui, gola yiiɔaawanani.

³¹ E keelaiti teveni dɔɔɔuzu Aɔimeleke ma, e ɔe ma: «Wele, Eɔede na-doun zunui Gaale, ta kɛɔɔelointi ti vaave Sikeme, ti taai wuzegɛa e laalɔɔma.

³² Keni niina e ɔaɔa ga kuai, wa nuɔuseiti ti e va, a lɔɔɔu ti va balagɔai zu.

³³ Sobui, foloi a ɔulana, da wuzegɛ e yei ti ma taa wolai zu. Siegi zu Gaale ta polu nuɔuseiti ta wuzegɛna la e laalɔɔma, da naa ɔe la, nii e-zɛbei a zoo da.»

³⁴ Aɔimeleke ta nuɔuseiti ti ɔɛni polu, ti wuzegɛni ga kuai, ti li ti lɔɔɔu Sikeme ɔobave, ti ɔɔɔ zeini su ga naanigɔ.

³⁵ Eɔede na-doun zunui, Gaale ɔulani, e lo taa zigɔdave. Aɔimeleke ta nuɔuseiti kpein ti ɔɛni polu dɔɔɔu veleí zu, ti ɔulani kelema.

³⁶ Gaale ti ɔaani, e ɔe Zebule ma: «Wele nuɔuseiti ba, ti gizei yeizu.»

Zebule googaaavoteni, e ɔe ma: «Gizeiti ma niinigi ɔa e kaazu ga numaa ve.»

³⁷ Gaale ɔɛni ma mɔnɔ: «Nuɔuseiti be ti yeizu zou zaamave, bebei ɔa vaazu ga ungaizie sene gului ma veleí.»

³⁸ Zeɓule gooɔaavoteni, é ɔe ma: «Da-ɓɛzuɔɔɔula vagoiti ta mini, ɔei é ɔeni ɔeɛzu ma: «Be ɔa é ga Aɓimeleke, gi va botii ɔe be?» Nuɓuseiti ta ga naa, é ɔeni ti velevɛesu? Liina niina é kooi veɛ ba!»

³⁹ Gaale lɔni Sikeme nu wolaiti tuɔɔ, é kooi veɛ Aɓimeleke va.

⁴⁰ Aɓimeleke vilɛni polu, é vela naa va. Nu moinmoin maawanani ti za, tanigaa ti looni, aisa ti va zeeli taa zigɔɔave.

⁴¹ Aɓimeleke ɔweni Aluma. Zeɓule Gaale ɓeeni ta keɛɔɔeleaiti, ti la zooni ti va ye Sikeme.

Aɓimeleke Sikeme ɔologolo fai

⁴² Poluma zobui, Sikeme nuɓuseiti ti ɔulani ɓalaɔai zu. Naa woni Aɓimeleke ma,

⁴³ é ná-kooɔɔ nuiti seɔeni, é ti ɔaagwe su ga seizu savago, é looɔɔ ɓalaɔai zu, ti pelei ɓoun. E kaai ma ga nuɓuseiti ta ɔulazu taa wolai zu, é wuzegeni ti laaloɔɔma, é ti zakpe.

⁴⁴ Aɓimeleke ta nu zeizu lieɔi é polu, ti vazani, ti lɔni taa zigɔɔave, nu ɓulu felegoiti ti vuuni naati kpein ma, niiti ti ɔeni ɓalaɔai zu, ti ti zakpe.

⁴⁵ E laaleɛni taai wu, é luva lɔni ba folo ɔila jɛgelein. Yovelee é va leɔa taai zo, é zu nuɓuseiti pe paa ti ɔeni ná. E taai lokani, é kpoloi vaza ná.

⁴⁶ Siegi zu Migatedale-Sikeme nu wolaiti ti naa menini da, ti velani ti li ti looɔɔ zegoɔi zu, ta-ɔalagi Belite ná-pelei wu.

⁴⁷ E woni Aɓimeleke ma ga Migatedale-Sikeme nu wolaiti pe ti ɔaaleɛni ba.

⁴⁸ Aɓimeleke leɛni Salamon gizei ma, ta nuɓuseiti ti ɔeni polu. E zoovei zegoɔni, é gulu bekegi levega, é kula ba, é da ɔoma. Naa volu, é ɔeni polu nuɓuseiti ma: «Wo naa ɔaa, nii gè keai, à suvile wo ke, eɔevelei gè keai la.»

⁴⁹ Nuɓuseiti kpein ese ge gulu beke gilagila teveni, ti vile Aɓimeleke volu. Ti liini ti gulu bekegiti pu zegoɔi laave, ti abui lo ba, ti naa ɔala, ta nii kpein é ɔeni ná. Zekana ti Migatedale-Sikeme taaveaiti kpein undaavilini la, nu waagila (1.000) keɔala ɔeni de, zunuiti ta anzanuiti.

Aɓimeleke zaa vai

⁵⁰ Naa voluma, Aɓimeleke liini Teɓese. E laaleɛni taai wu, é so.

⁵¹ Pele ɔaagooza golai ɔeni taa zaamaave, ve zunuiti ta anzanuiti ti ɔeni looɔɔfuzu ná, ta taa nu wolaiti. Ti daaɔuluni ɓoɔɔ ma, ti le komaave.

⁵² Aɓimeleke vaani pele ɔaagoozagi vo be, ve ná ɔeni ga ti-looɔɔfuzuve, é laaleɛni bu, é maabuɔa pelevave va, ga é abui lo ba.

⁵³ Názu ɔa anzanui ta molo zigɔ ɔotui looni la Aɓimeleke nɔungi zu, é nɔunkalagi wolowolo.

⁵⁴ Gaamago nɔ, é zunu lɔngoi lolini, nii é ɔeni ná-kooɔɔ zoolai zegoɔzu, é ɔe ma: «Da-woɔa zokpoɔi ɔula su, è paa, naa ɔa a ke ti mina da ga ɔe ma: «Anzanu ɔa é paani.» » Zunu lɔngoi ɓooni, é za.

⁵⁵ Izilayeɛle zunuiti ti kaai ma ga Aɓimeleke za, ese ge liini ná-taazu.

⁵⁶ Uele ɔana GALA ge Aɓimeleke ná-faa ɔoi zalani la to ɓoɔɔi ma, nii é keeni ga keɛɔe, tozei keɛɔeloun vuulɔfelaiti (70) paa vai va.

⁵⁷ GALA ge Sikeme nuiti ta-vaa ɔoi votokulani tiya ɓoɔɔi ma. Uele ɔana Yeluɓaale ná-doun zunui Yotame ná-foovooi laazeelini la.

10

Tola ta Yayii,

tukpɔɔaaleve nuiti Izilayeɛle unda

¹ Aɓimeleke zaa voluma, Pua ná-doun zunui Tola, nii é ɔeni ga Dodo ná-dounloin, Isakaal ná-bolodai zu nui ta, naa ɔa é wuzegeni ga é Izilayeɛle unmo. E ɔeni zeini Samiil, Efelayime gize yooi zu.

² E ɔeni Izilayeɛle ga tukpɔɔaaleve nui kona vuufelego maazu savago (23) laawu. Naa voluma é zaani, ti maaɔuluni Samiil.

³ Yayiil Galaade nui ɖa é zeini potogi zu, ga tukpɔɖaaleve nui Izilayele unda, kona vuufelego maazu felego (22) laawu.

⁴ Ná-doun zunui ɖeni ga puusavago (30), ti ɖeni zeizu soovale vuusavagoiti (30) koma, taa vuusavago (30) ɖa é ɖeni ti ya, ti ti-laaseigi vɛeni ga Yayiil ná-taaiti, zaafaza naa nɔ ɖa é ti va, ta vuuni Galaade yooi zu.

⁵ Yayiil zaani, ti maagfuluni Kamon.

Amɔn nuiti ti Izilayele nuiti kpɔɔ vai

⁶ Izilayele nuiti ti Gooɖo GALAGI wanama vai ɖɛeni mɔnɔ. Ti Baaleni dɛbini, ta Asetaateiti, ta Siili nuiti ta-ɖalagiti, ta Sidon nuiti ta-ɖalagiti, ta Moabe nuiti ta-ɖalagiti, ta Amɔn nuiti, ta Filisiti nuiti. Ti ɖɛeni Gooɖo GALAGI va, ti la mɔ ɖeni dɛbizu.

⁷ Gooɖo GALAGI yiiɖaawanani Izilayele ma, é ti vɔdi Filisiti nuiti ma, ta Amɔn nuiti.

⁸ E zo naama ɖonagi ma, eyesu kona puugo maazu lɔsava (18) laawu, ti Izilayele nuiti maanɔɖoni, ti ti nimiza. Teiti ti ɖeni Zuluden folo ɖulazu vele, Amool nuiti ta-yooi zu Galaade.

⁹ Amɔn nuiti ti Zuluden buɖeni, ti kooi vɛɛ Zuda va, ta Benzamen, ta Efelayime vɛɛyegɛi. Izilayele nuiti ti ɖeni kidaavili golai zu.

¹⁰ Izilayele nuiti ti bainni Gooɖo GALAGI woizu, ti ɖɛ ma: «Gi kotoi ɖɛa è laalɔɖoma, mazɔɔ gi ɖɛɛa è va, gá-GALAGI, gi da Baaleni dɛbi.»

¹¹ Gooɖo GALAGI ɖeni Izilayele nuiti ma: «É zo Ezipete nuiti ma, é li Amool nuiti pɔ, ta Amɔn nuiti, ta Filisiti nuiti,

¹² ta Sidon nuiti, ta Amaleke nuiti, ta Maon nuiti, naati kpein ti wo nimizani, keɛ siegi zu wo kpee looni la goizu, gè la ɖeni wo ɖizoni, gè va wo ɖula ti ya ɖaa?

¹³ Keɛ wa ya, wo ɖɛeni bà, wo da gala kiligiti dɛbi. Naa ɖa é ba, gè la mɔ wo ɖizosu mɔnɔ.

¹⁴ A li wo kpee loo gala kiligiti goizu, niiti wo yiimazeɖeai ga tiye, ti wo ɖizo wa-maanɔɖo ziegi zu!»

¹⁵ Izilayele nuiti ti ɖeni Gooɖo GALAGI ma: «Gi kotoi ɖɛa, gi zo, eɖɛvelei è pɔ la. Keɛ yiilɔ, è gi ɖizo za!»

¹⁶ Ti gala kiligiti kulani ɔɖo zaama, ti Gooɖo GALAGI lɛbi. Gooɖo GALAGI la ɖeni vaani bu, ga Izilayele ye kpɔɔi zu.

¹⁷ Amɔn nuiti ti ɖaaleɛni ba, ti ta-ɖɔlaaɖai vu Galaade, Izilayele nuiti ti ɖaaleɛni ba ɖalaa, ti ta-ɖɔlaaɖai vu Misepa.

¹⁸ Nuɔuseiti ta Galaade ɖundigiti ti ɔɖo ɖaazafani ga: «Zunui ɔɛ ɖa a laale Amɔn nuiti bu? Toɖa ɖɛ ga Galaade nuiti kpein ta-ɖundigii.»

11

Zɛfeté,

tukpɔɖaaleve nui Izilayele unda

¹ Galaade nui Zɛfeté ɖeni ga kooɖo nu wola. E ɖeni ga kologolo anzanui ná-doun zunui, ti yɔɖozu ta zunui daa ɖeni ga Galaade.

² Zunui naa ɔɖo anza ɖalaa ge zunu lointi sɔɔɔni. Naati ti wɔɔɔni, ti Zɛfeté ɔɛni pɛɛyegɛi wu, ti ɖɛ ma: «È la pogani zɔɔga gi-ɖɛɛ ná-pelei wu, mazɔɔ da ga anzanu ɖili ná-doun zunu.»

³ Zɛfeté velani, é maagsooza keɛɖɛleaiti ba. E liini é zeɛ Tɔɔe yooi zu. Nu ɖakaiti ma bulugi vileni polu, ti da siepolui wo.

⁴ Yeɛɖɛɖalɔ tanigaa vɔluma, Amɔn nuiti ti kooi vɛɛni Izilayele va.

⁵ Tei Amɔn nuiti ti kooi vɛɛni Izilayele va, Galaade ɖɛwolaiti ti liini, ti Zɛfeté loli Tɔɔe yooi zu.

⁶ Ti ɖeni Zɛfeté ma: «Va è ɖɛ ga gá-ɖɔɖɔfuluɔai, ade Amɔn nuiti sakpe.»

⁷ Zefeté Galaade ɖewolaiti gooɖaavoteni, é ɖe ti ma: «Wo la ɖeni wɔ̄nzegeni ɖaa, wo va kpè, wo kùla kèe ná-pelɛyegɛi va? Lee vaa zu wo vaazu pò niina, tei wo kidaaviligi zu ɖaa?»

⁸ Galaade ɖewolaiti ti ɖeni Zefeté ma: «Naa mu ka é keai gi vaai è vò be volu niizu, è lo gi luɖɔ, è Amɔn nuiti sakpe, è ɖe ga gá-ɖundigii, è ɖɔ Galaade nuiti kpein ba.»

⁹ Zefeté Galaade ɖewolaiti gooɖaavoteni, é ɖe ti ma: «Wa liina ga ze volu, gè Amɔn nuiti sakpe, ni Gooɖɔ GALAGI a ti lɔ̄na zèezu, nà ɖa ga ɖe ga wa-ɖundigii.»

¹⁰ Galaade ɖewolaiti ti ɖeni Zefeté ma: «Gooɖɔ GALAGI ɖa ga zeelei, nii gi bosu gá zie ga è-wooi.»

¹¹ Zefeté vileni Galaade ɖewolaiti polu, ti li. Nuɖuseiti ti yeeloni ba, ti ke ga kundigii, ta kooɖuluɖai ɖɔɖɔ unda. Zefeté naa kpein sugulani, nii ti zolooni ma ta kewolaiti, Gooɖɔ GALAGI ɖaazu Misepa.

Zefeté ná-keela wooi leve fai

Amɔn nuiti ma

¹² Zefeté keelaiti teveni Amɔn masagi ma, é ɖe ma: «Leeni ɖa é è ɖisu dàalɔɖɔma, è vaazu è ɖa kooi vee ná-zooi va?»

¹³ Amɔn nuiti ta-masagi keelaiti gooɖaavoteni, é ɖe ti ma: «Toɖa ga Izilaye le ɖulazuve Ezipete yooi va, ti ná-zooi zegeni, é zo zie wolai Aalanɔn va, é li zie wolai Yaɔke vò be, é zeeli Zuluden ma nemɛi ma. A mináti fe zèa, ziilegi zu.»

¹⁴ Zefeté keelaiti teveni volu ga niine Amɔn nuiti ta-masagi ma,

¹⁵ ti liini ti ɖe ma: «Zefeté bogɛ ga: Izilaye le Moaɓe you zegeni, ɖaa Amɔn nuiti ta-you.

¹⁶ Tɔ̄zei Izilaye le leeni é zege Ezipete, é ziɛni ga teɛbai zu velei, eyesu é zeeli Seeli Kpoloɖɛi ma, é zeeli Kadese.

¹⁷ Názu ɖa Izilaye le nuiti ti keelaiti teveni la Edome masagi ma, ti ɖe ma: «Soma gi leve ga ɖa-yooi zu velei.» Kele Edome masagi la ɖeni keeni, é va woilo. Ti ta leveni ɖalaa Moaɓe masagi ma, naa ɖalaa ɖeleni. Izilaye le nuiti ti yɛni Kadese.

¹⁸ «Ti ziɛni teɛbai zu, ti latini Edome yooi ma, ta Moaɓe yooi, ti va ga Moaɓe yooi folo ɖulazu velei, ti vuuni zie wolai Aalanɔn voluve, ti la leeni Moaɓe yooi zu, mazɔlɔ Aalanɔn ɖa é ga Moaɓe you ɖwɛgi.

¹⁹ «Izilaye le nuiti ti keelaiti teveni Amool nuiti ta-masagi Sigon ma, Geseɓon masagi, ti ɖe ma: «Soma, gi zie ɖa-yooi zu, gi leve, gi li vɛ gi liizu ná.»

²⁰ Kele Sigon la ɖeni wola laani Izilaye le la, é va va bu ga naa va leve ná-zooi zu. E ná-nuɖuseiti kpein gaaleeni ba, ti ti ɖoun Yaɖase, ti kooi vee ti va.

²¹ «Gooɖɔ GALAGI, Izilaye le ná-GALAGI, Sigon ta ná-nuɖuseiti ɖɔni Izilaye le yeezu, é pile sɔlɔ ti ma. Izilaye le zooi kpein soni, vɛ Amool nuiti ti ɖeni ná.

²² Ti Amool nuiti ta-yooi kpein soni, é zo zie wolai Aalanɔn ma, eyesu é zeeli zie wolai Yaɔke ma, é zo teɛbai ma, é zeeli Zuluden ma.

²³ «Niizu niina, ni Gooɖɔ GALAGI, Izilaye le ná-GALAGI, Amool nuiti kpɛa ná-nuɖuseiti Izilaye le luɖɔ, ɖa pɔ è ti ɖe ná ɖaa?

²⁴ Nii nɔpe ɖa-ɖalagi Kemɔse feezu è ya ga è so, è la naa zoga ɖaa? Nii kpein Gooɖɔ GALAGI, gá-GALAGI seizu gi luɖɔ ga gi sege, gi la naa zegea ɖaa?

²⁵ E vizage mu Balake va ɖaa, Sipɔl ná-doun zunui, Moaɓe masagi? E Izilaye le zakpeni nei ɖaa, ɖaa é koo vɛeni ba?

²⁶ E ɖɛa ga kona unsavagɔ (300) Izilaye le zeini Geseɓon, ta Alowɛɛl, ta taaiti ti ɖiliai ti va, ta taa wolaiti kpein ti zie wolai Aalanɔn laave. Leeni vaa zu wo la ɖeni ti ɖulani ti ya naama ziegi zu?

²⁷ Nɔ̄un ná, gè la kotoba vaa nɔpe keeni è laalɔɖɔma, ɖa ɖa è faa ɔ̄ni ɖɛɛzu ga ze, è kooi vee vai nɔ̄un ba. Gooɖɔ GALAGI, tukpɔɔaaleve GALAGI, ɖe za ga tukpɔɔaaleve nui Izilaye le nuiti ta Amɔn nuiti zɔɖɔzu!»

²⁸ Amɔn nuiti ta-masagi la ɖeni woiloni naama woiti ma, niiti Zefeté ɖeni ti wosu ma.

Zɛfeté ná-minazegɛgi ta ná-pilɛ sɔlɔ fai

²⁹ Naazu vɛ, Gɔɔɔɔ GALAGI ná-Zɛnvui yeini Zɛfeté ma, é Galaade ta Manasé yooiti maazuɔɔɔɔni, é leve Misepé Galaade yooi zu, segeai ma miná, é liini luɔɔ, é laale Amɔn nuiti bu.

³⁰ Zɛfeté minazegɛni Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ, é gɛ ma: «Ni gaamazu ɔa zobo feena bè, gè pile sɔlɔ Amɔn nuiti ma,

³¹ nà nu mɔngi naa ve è vɛ, gè kula ga gala zalaɔfai, nii a gɔla nà-pelei wu, é va dàaɔomisɔ, nà zobo sɔlɔna Amɔn nuiti ma kɔɔi zu, gè gale ma.»

³² Zɛfeté leveni é li Amɔn nuiti daalɔɔma, é kɔɔi vɛɛ ti va, Gɔɔɔɔ GALAGI ti lɔɔni zeezu.

³³ E ti wola zuɔɔɔɔɔɔloni taa wola vuufelegɔ (20) zu, é zo Alowɛɛl, Minite vele, eyɛsu é zeeli Aɔele-Kelamime. Amɔn nuiti ti ɔloni Izilayele nuiti bɛ.

Zɛfeté ná-doun anzanui ná-fai

³⁴ Zɛfeté ɔleni ma volu ná-pelei wu Misepa. Welɛ, ná-doun anzanui ɔa é ɔlani, é daaɔomi ga tamadegiti ta kua wo faiti. Ná-doun ɔila kpegi ɔeni de, zunu loun la ɔeni zea, ɔaa anzanu loun.

³⁵ E kaani nɔ feya, é ná-segeiti balini ga kidaaviligi maavele ma, é gɛ ma: «Ee, dɔun anzanu! E kpɔla, ɔa mɔanɔɔɔɔ nuiti saama! Gè minazegɛ bogɛ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu, gè la zegɛ nà-minazegɛgi volu.»

³⁶ E ɔeni ma: «Kèɛ, ni è minazegɛ boga, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu, nii kulaai è-laavɛ, è bo, naa gɛ ga ze, niizu Gɔɔɔɔ GALAGI ɔnɔ vɔtokula è zili nuiti ma, Amɔn nuiti.»

³⁷ E ɔeni kɛɛgɛ ma: «Faa ɔila ka gè falizu è ma, è kɛ bè, alu felegɔ ve bè, gè li ga bɔɔlaiti gizei ma, gi nà-kpea wɔlɔi wo.»

³⁸ Zɛfeté ɔoɔaavɔteni, é gɛ ma: «Li!» E valini ma ga alu felegɔ. E liini gizei ma, ta bɔɔlaiti, ti ná-kpea wɔlɔi wo.

³⁹ Alu felegɔi voluma, é ɔleni ma kɛɛgɛ vɔ bɛ, naama ge ná-minazegɛgi laazeelini la. E la ɔeni de zunu vaa gɔwɛɛ.

Naama yeei ɔa ma lɔgi zeini la Izilayele zaama ga,

⁴⁰ kona-o-kona, Izilayele anzalɔpoiti ti ɔa li, ti wɔlɔ ga folo naanigɔ Zɛfeté ná-doun anzanui ná-faa zu, nii é ga Galaade nui.

12

Zii ɔɔi Efelayime ta Galaade yɔɔzu

¹ Efelayime wolodai ma zunuiti ti ɔaalɛni ba, ti Zuludɛn ɔudɛ, ti li Safon, ti ɔeni Zɛfeté ma: «Leeni vaa zu è levegai, è li, è kɔɔi vɛɛ Amɔn nuiti ba, è la gi lolini, gi va vile è volu? Gá pɔ gi ɔa-pelei ɔala, gi è ɔɔ ba, è ɔala.»

² Zɛfeté ti woɔaavɔteni, é gɛ ti ma: «Kpɔɛ wola ɔa é ɔɛa loni gi va gá nà-nuɔuseiti, é lo gi yɔɔzu vɛ va gá Amɔn nuiti. Siɛgi zu gè wo lolini la, ga wo va wo ɔɔ bà, wo la vaani wo va ɔɔ bà, wo va kula ti ya.

³ Siɛgi zu gè kaani la ga gè la zooga ɔitosu wo va, gè ɔikulani zɛnvui zu, gè liini nà ɔila, gè Amɔn nuiti sakpe. Gɔɔɔɔ GALAGI ti lɔɔni zèezu. Lee vaa zu za wo vaazu dàalɔɔma, ga wo kɔɔ vɛɛ bà?»

⁴ Efelayime nuiti ti ɔeni ɔɛɛzu: «Wa ya, Galaade nuiti, wa ga Efelayime nuiti ti velaai, ti li Manasé.» Naa ɔa é kɛɛni, Zɛfeté Galaade zunuiti kpein gaale ba, é kɔɔi vɛɛ Efelayime nui naati ba, ti pile sɔlɔ ti ma.

⁵ Galaade nuiti ti Zuludɛn maalevesuvɛti soni Efelayime letemavɛ. Pela nuiti ti ɔeni zegɛzu Efelayime, naa ta a la ɔɛna: «Nà pɔ gè leve,» Galaade nuiti ti ɔeni gaazaɔasu, ti gɛ ma: «Da ga Efelayime nuiti ta?» A la ɔɛna ti ma: «Ba-o,»

⁶ ti ɔɛni ɔɛɛzu ma: «Da ɔɛ <Siɔɔlete.> » E ɔɛni ɔɛɛzu «Ziɔɔlete,» mazɔɔɔ ti la ɔɛni zoosu ti ɔa bo ga pagɔ. Naa ɔa ɛ ɔɛni kɛɛzu, Galaade zunuiti ti ɔɛni ti zosu, ti ɔa ti ɔɔdaaleve Zuludɛn maalevesuɛ. Efelayime zunuiti ti undaavilini naama vai zu, ɛ ɔɛni ga nu waaɔuunaani maazu fele (42.000).

⁷ Zɛfetɛ ɔɛni ga tukpɔɔaaleve nui Izilayele yooi zu kona ɔɔzita laawu. Naa ɔoluma Galaade nui Zɛfetɛ zaani, ti maagɔluni Galaade laa wolai ta zu.

Iɛsan ta Elon ta Aɛdon, tukpɔɔaaleve nuiti

⁸ Tɔun poluma, Beteleyeme nui Iɛsan ɔɛni ga tukpɔɔaaleve nui Izilayele yooi zu.

⁹ E doun zunu ɔuusavagɔ (30) zɔɔɔni, ta doun anzanu ɔuusavagɔ (30), ɛ ti veeni Izilayele wolodama ɔiligiti bɛ ga anzai, ɛ anzanuiti fuluni nɔ-doun zunuiti bɛ, ti ɔula Izilayele wolodama ɔiligiti su. E ɔɛni ga tukpɔɔaaleve nui Izilayele yooi zu, kona ɔɔfela laawu.

¹⁰ Naa ɔolu, Iɛsan zaani, ti maagɔlu Beteleyeme.

¹¹ Tɔun poluma, Zaɔulɔn nui Elon ɔɛni ga tukpɔɔaaleve nui Izilayele yooi zu kona puugɔ laawu.

¹² Saai ma, ti maagɔluni Ayalon, Zaɔulɔn yooi zu.

¹³ Tɔun poluma, Aɛdon, Pilaton nui ɔilele nɔ-doun zunui ɔɛni ga tukpɔɔaaleve nui Izilayele yooi zu.

¹⁴ E doun zunu ɔuunaanigɔ (40) zɔɔɔni, nɔ-dounloin ɔɛni ga puusavagɔ (30), ti ga zunuiti, ti pɛ ti ɔɛni zeizu soovale ɔuulɔfela (70) ɔɔma. E ɔɛni ga tukpɔɔaaleve nui Izilayele yooi zu kona ɔɔsava laawu.

¹⁵ Naa ɔolu, Pilaton nui ɔilele nɔ-doun zunui Aɛdon zaani, ti maagɔlu Pilaton, Efelayime yooi zu, Amaleke nuiti ta-ɔize yooi zu.

13

Samesɔn zɔɔɔ fai

¹ Izilayele nuiti ti ɔɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔɛɛni mɔnɔ. ɔɔɔɔɔ GALAGI ti ɔɔni Filisiti nuiti zeezu kona ɔuunaanigɔ (40) laawu.

² Zunui ta ɔɛni Soleya, Dan nɔ-bolodai zu, daa ɔɛni ga Manoa. Anzai ɔɛni ga doun zɔɔɔtala nui, ɛ la ɔɛni zooni ɛ ɔa doun zɔɔɔ.

³ Foloi ta, ɔɔɔɔɔ GALAGI nɔ-geezuɔeelai ɔulani keɛma anza nui naa ɔɛ, ɛ ɔɛ ma: «Weɛ, ɔa ga doun zɔɔɔtala anzai, ɛ la ɔɛ doun zɔɔɔni, ɔa kogi zeɔɛzu, keɛ ɛ doun zunu zɔɔɔ.

⁴ Niizu, dama ga ɔɔɔɔ, mina ɔɔɔ ɔɔle, ɔaa ani nɔpɛ a nu ɔaaɔulati, ta ɛ mina ani mi, nii kɔɔɔai.

⁵ Mazɔɔɔ ɔa ɔaazu kogi zeɔɛzu, ɛ doun zunu zɔɔɔ. Doungoi naa ɔa yɛsu dee ɔoozu, ɛ ɔaliva GALA ma, eyɛsu pɛ, maa la nɛɛni, ɛ ɔa nɔungi wo, ɔaa kpeɛi. Toɔa a tɔɔzei ga Izilayele ɔula Filisiti nuiti zeezu.»

⁶ Anzanui liini nɔ-koizu, ɛ ɔɛ sinigi ma: «GALA nui ta ɔaavɛ pɔ bɛ, ɛ ɔɛa ɔulani ga GALA nɔ-geezuɔeelai ta, gaamazɔ maayikiɔɛ. ɔɛ la gaazaɔani ga ɔɛ seɔɛai nɔ, ta ɛ la laasei ɔɛɛni ga ze.

⁷ Keɛ kɛɛvɛ mɔ: «Weɛ, ɔa ɔaazu kogi zeɔɛzu, ɛ doun zunu zɔɔɔ. Niizu mina ɔɔɔ ɔɔle, ɔaa gaazulati gani, ta mina ani mi, nii kɔɔɔai, tɔɔzei doungoi naa yɛɛ dee ɔoozu, ɛ ɔaliva GALA ma, eyɛsu saa voloi zeeli.»

⁸ Manoa ɔɔɔɔɔ GALAGI valini, ɛ ɔɛ ma: «Ee, Mɔliɔii, GALA nui ɛ teveni, ɛ ɔaana mɔnɔ gi ɔɔ bɛ, ɛ gi ɔala ga nii maanɛai gi ke doungoi nɔ-fai zu, nii ɛ zɔɔɔsu!»

⁹ GALA ge Manoa wooi mɛnini, GALA nɔ-geezuɔeelai ɔaani mɔnɔ anzanui ɔɔ bɛ, siegi zu ɛ ɔɛni zeini la kpalagavɛ, sinigi Manoa la ɔɛni ba nɔ.

¹⁰ E suvilɛni ɛ ɔize, ɛ li, ɛ bo sinigi ma, ɛ ɔɛ ma: «Weɛ, zunui nii ɛ ɔaani pɔ bɛ zɔizu, ɛ ɔula keɛma bɛ mɔnɔ.»

11 Manoa wuzegeni, é vile anzai volu, ti li zunui vɔ be, é ge naa ma: «Da ga nei è bɔɛai anzanui nii vɔ?»

Naa gooɔaavoteni, é ge ma: «Nà ve.»

12 Manoa geni ma: «Niizu è-laawooi a vilena su, tɔgi begele ga gá so doungoi ná-faa zu, leeni ga gá ke?»

13 Gooɔɔ GALAGI ná-geezugeelai gooɔaavoteni, é ge ma: «È-anzai maanɛɛve é bɔɔɔ zo naa pe su, nii gè boni ma.

14 E mina leezen ansaɔɔgi ma waai mi, é mina dɔɔ bɔle, baa gaazulati gani, é mina ani nɔpe mi, nii kɔzɔai, é zie ga devei naa, egɛvelei gè boni ma la.»

15 Manoa geni Gooɔɔ GALAGI ná-geezugeelai ma, naazu: «Va bu gi è zuzo, gi boli yivo gila kpɛɛ è ve.»

16 Gooɔɔ GALAGI ná-geezugeelai gooɔaavoteni, é ge ma: «Anɛɛ ni da sɔzосу, gè la da-laamianigi ta mia, keɛ ni da pɔ è gala zalaɔai gɔla Gooɔɔ GALAGI ve, naa ge!» Manoa la geni kwɛɛ ga Gooɔɔ GALAGI ná-geezugeelai ve.

17 E geezugeelai ɔaazaɔani, é ge ma: «È-laaseigi? Naa ga a ke, nii è bogai, naa laa a zeelina, gi zoo gi è wɔɔɔ.»

18 Gooɔɔ GALAGI ná-geezugeelai gooɔaavoteni, é ge ma: «Lee vaa zu è gàazaɔasu dàaseigi ma? Daasei be maayikiai.»

19 Manoa boli yivoi zegeni, é kpɔ vɛɛ zalaɔai va, é gala zalaɔa gɔla kɔtu wolai ma Gooɔɔ GALAGI ve. Laavɔɔ vaa geɛni, siegi zu Manoa ta anzai ti geni weɛzu la,

20 abuzogi geni leɛzu geezu vele, é da zege zalaɔa gɔlazuve, Gooɔɔ GALAGI ná-geezugeelai leeni zalaɔa gɔlazuve ma abuzogi zu. Manoa ta anzai ti naa ɔaai ma, ti looni zooi ma, ti laave.

21 Gooɔɔ GALAGI ná-geezugeelai la mɔ geni gɔlani keɛma Manoani be ta anzai. Manoa kwɛɛni naazu ga Gooɔɔ GALAGI ná-geezugeelai geni de.

22 Manoa geni anzai ma: «Da zaazu ti, mazɔɔ de GALA kaa.»

23 Anzai gooɔaavoteni, é ge ma: «Ni Gooɔɔ GALAGI geni pɔ ga é de vaa, é la bɛna da-veɛ zalaɔai ta gala zalaɔai zo, é la bɛna naama vaiti kpein deɛ ga deye, é la bɛna naama vaiti kpein bo de ma.»

24 Anzanui doun zunu zɔɔɔni, é daasei peɛ ga Samesɔn. Doungoi wɔɔɔni, Gooɔɔ GALAGI tuya looni be.

25 Gooɔɔ GALAGI ná-Zenvui tɔɔzeini ga botii gea la Maɔanɛ-Dan, Soleya ta Esetawɔle ti yɔɔzuve.

14

Samesɔn Filisiti anzanui vulu vai

1 Foloi ta, Samesɔn yeini Timina, é Filisiti nuiti ta-anzalopoi ta ɔaani.

2 E ɔalegai ma ma, é boni keɛge ta dee ma, é ge ti ma: «Gè anzanui ta ɔaave Timina, Filisiti anzalopoiti saama, à li wo naa vulu bè ga anza.»

3 Keɛge ta dee ti geni ma: «Anzanu la è-geɛleaiti ti-loun anzanuiti saama baa, ta danuɔuseiti kpein, è liizu anzanu zegezu Filisiti nuiti pɔ be, naama latipeɛvolulala nuiti?»

Samesɔn geni keɛge ma: «À naa zege bè, mazɔɔ naa zolooge mà.»

4 Keɛge ta dee ti la geni kwɛɛ ga Gooɔɔ GALAGI ga é loni naama vaiti untuɔɔ, mazɔɔ naa geni kpɔɛ geɛgele gaiziezu é lo Filisiti nuiti ba. Naama ziegi zu Filisiti nuiti ka ti geni zeini Izilayeɛle nuiti unda.

5 Samesɔn yeini Timina ta keɛgeni ta dee, ti zeelini leezen belei vɔ be, gaamago nɔ zala bɔkpagi gɔlani, é da zikɔ, é daaɔomi.

6 Gooɔɔ GALAGI ná-Zenvui yeini Samesɔn ma, zea nakai, é zalai zoni, é bali ga, egɛvelei nu a da boli yivoi vali ga la. Keɛ é la geni naa woni keɛge ta dee ma.

⁷ E yeini é ɔɔɛ anzanui ɔɔ, naa ná-fai wola nɛɛni bɛ.

⁸ Foloi tanigaani teɓegai ma, é ɔɔɔɔni ma ga é li é vului ɔɔ, é zɛɔɔni pelei va, é li é zalai ma ɔɔɔɔni ɔɔɔɔ. E kɔɔɔɔni kaani, ti zalai ma ɔɔɔɔni zu, ta kɔɔɔni gulɔi.

⁹ E ta zɛɔɔni ya, é ɔɔ ziɛ, é ɔɔ kɔɔɔni pelei zu. Siɛgi zu é zeelini la kɛɛɔɔ ta dee ɔɔ bɛ, é ta veeni ti ya, naati ti ta miini. Kɛɛ é la ɔɔni boni ti ma ga é kɔɔni gulɔi ɔɔɔni zala ɔɔɔni zu.

Samesɔn faalaalii wo fai

Filisiti nuiti ma

¹⁰ Samesɔn kɛɛɔɔ yeini anzanui ɔɔ bɛ. Samesɔn vulu vai ma laaɔɔlii woni, mazɔɔ zekana nu niinɛiti ti ɔɔni kɛɛzu la.

¹¹ Ti kaai ma, ti yeeloni nu ɔɔɔɔɔɔɔ (30) va ga ná-siɛpoluiti, ti ɔɔ ba.

¹² Samesɔn ɔɔni ti ma: «Nà faalaalii ta wosu wo ma. Ni wa poluwona mà, aisa fetii ma volo ɔɔɔɔni va ɔɔ, nà seɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔ (30) ve wo ya, ta seɔɔ wola ɔɔɔɔɔɔɔ (30).

¹³ Kɛɛ ni wo la zooni wo va poluwo mà, wa ɔɔ wa seɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔ (30) ve zèa, ta seɔɔ wola ɔɔɔɔɔɔɔ (30).»

Ti ɔɔni ma: «Da-vaalaalii wo, gi mɛni.»

¹⁴ E ɔɔni ti ma:

«Nii é mii wosu, nu laamianigi ɔɔɔɔɔ naa zu,

Nii subaai, nɛɛ gelei ɔɔɔni naa zu.»

Folo savago laawu, nu niinɛiti ti la ɔɔni zooni ti va faalaalii voluwo.

¹⁵ Foloi naanisiɛi,* ti ɔɔni Samesɔn anzai ma: «È-zinigi nɛɛnɛso, é faalaalii voluwo wo é ma, è va è bo gi ma, ni naa laade, gá è ɔɔɔɔɔ, ɔɔ-o, ɔɔ-ɔɔɔɔɔɔɔ-yo. Wo gi lolige ga wo loo gi zu ɔɔa?»

¹⁶ Samesɔn anzai tɔɔzeini ga wɔɔɔ daalɔɔɔma, é ɔɔ ɔɔ ma: «È la nɛɛni ɔɔ! Wɔɔni la è ma! E faalaalii woga nà-zou zu nuiti ma, è la poluwo leeni ga ze!»

Kɛɛ é ɔɔni ma: «Gè la poluwoni kɛɛ ma, anɛɛ dɛɛ ɔɔɔa, ɔɔ ɔɔ ga poluwo è ma?»

¹⁷ E ɔɔni wɔɔɔ goizu fetii ma volo ɔɔɔɔɔ kpein daawu, foloi ɔɔɔɔɔɔi é faalaalii voluwo woni ma, mazɔɔ anzanui ɔɔni da. Naa liini gaamanɔ é bo ná-nubuseiti ma.

¹⁸ Foloi ɔɔɔɔɔɔi, aisa foloi va da, taazuwo nu niinɛiti ti ɔɔni Samesɔn ma: «Leeni ɔɔ nɛmigi kɔɔni gulɔi va, ɔɔ ɔɔ subaai zalai va?»

E ti wooɔaavoteni, é ɔɔ ti ma: «Ni wo la ɔɔni wozai wolini ga nà-nike zaai, wo la ɔɔna gooɔaavote ɔɔɔ.»

¹⁹ Gooɔɔ GALAGI ná-Zenvui yeini ma, é yeini Asekalɔn. E zunu ɔɔɔɔɔɔɔ (30) vaani, é ta-zɔɔɔɔni seɔɔni, é seɔɔ wɔɔɔni feeni naati zea, niiti ti faalaalii voluwo woni. Naa volu, gola yiigaawanai ɔɔ é ɔɔɔni ma la kɛɛɔɔ ná-pelei wu.

²⁰ Ti Samesɔn anzai veeni zunu lounɔi naa ya, nii é ɔɔni ga ɔɔɔni vulu vai zu.

15

Samesɔn potokulai wo fai

Filisiti nuiti ma

¹ Yeeɔɔɔɔɔ tanigaa leɓegai ma, moloi é ga ɔɔɔɔɔ, naa leɓe ziɛgi zu, Samesɔn liini laaliizu anzai ma ga boli yiɔi, é ɔɔ ɔɔ ma: «Nà leɔzu ànzai ná-pelei wu.» Kɛɛ anzai kɛɛɔɔ la ɔɔni kɛɛni, é va le ná.

² Naa ɔɔni ma: «Gè ɔɔa laani da ga wɔɔni la è ma, gè fea è-wɔɔɔni ya ga anza. Deɔɔ anzanui la ɔɔni, é va leɓe tɔun ba ɔɔa? Naa zeɔɔ tɔun potogi zu.»

³ Samesɔn ɔɔni ti ma: «Niizu gè la mɔ ɔɔa ga ɔɔba nu Filisiti nuiti ta-vaa zu, ni nà faa nɔu ɔɔna ga tiye.»

* 14:15 14:15 Foloi naanisiɛi: Eɔulu woo zeɓe wɔɔɔni zu, naa ɔɔ ga: foloi ɔɔɔɔɔɔi.

⁴ Samesɔn liini, é kove unsavagɔ (300) zo, é felefelegiti wɔɔngiti gili bɔɔɔ va, é sɔmɔgi gili ti-wɔɔn felegiti saama.

⁵ E abui loni sɔmɔgiti ba, é yeebe koveiti ba, ti vɛle Filisiti nuiti ta-moloiti su, nii é ga beleegi, ma giliiti ta ma mɔɔiti ti gɔla, ta wolive beleiti.

⁶ Filisiti nuiti ti gɛni ma: «Bɛ gɔ é niima vai gɛai?»

Ti gɛni ti ma: «Samesɔn vɛ, Timina nui nekoi, tɔɔzei naa anzai zɛgɛvɛ, é fe bɔɔlai ya ga anza.» Filisiti nuiti ti liini, ti anzanui naa gɔla, ta kɛɛgɛ.

⁷ Samesɔn gɛni ti ma: «Zekana wo kɛɛzu la baa? Gè la mɔ looɔɔga eyɛsu gè nɔnɔ votokula wo ma.»

⁸ E laalɛni ti wu, é ti zuloɔfani gola. Naa volu, é li é zeɪ Etame pugi zu.

Samesɔn vee vai

Filisiti nuiti zea

⁹ Filisiti nuiti ti liini ti vu Zuda yooi zu, ti vaza Leyi vɛle.

¹⁰ Zuda nuiti ti gaazaɔɔagi woni, ti gɛ ma: «Lee vaa zu wo lɛai gi laalɔɔɔma?»

Ti gɛni ti ma: «Gi vaavɛ ga gi Samesɔn gili, gi naa votokula, nii é kɛai ga giye.»

¹¹ Naa gɔ é kɛɛni, Zuda yooi zu zunu waasavagɔ (3.000) liini Etame pugi zu, ti gɛ Samesɔn ma: «È la sugɔwɛɛ baa ga Filisiti nuiti ta zeini ade unda? Leeni gɔ é kɛai ga giye?» E ti wooɔaavoteni, é gɛ ti ma: «Gè ti zogɛ, eɔgɛvelei ti sɔgai la.»

¹² Ti gɛni ma: «Gi vaavɛ gi è gili, naa volu gi è vɛ Filisiti nuiti zea.»

Samesɔn gɛni ti ma: «À gɔna bè, ga wo la pàa wa bɔɔɔi.»

¹³ Ti gooɔaavoteni, ti gɛ ma: «Ba-o, gá pɔ nɔ ga gi è gili, gi è leve ti vɔ, kɛɛ gi la è vaazu.» Ti gilini ga galu niinɛ felegɔ, ti kula pugi zu.

¹⁴ Siɛgi zu ti zeelini la Leyi, Filisiti nuiti ti kpeeɪ looni ga koozunɛɪ, ti daaɔfomi. Gɔɔɔɔ GALAGI ná-Zenvui yeini Samesɔn ma gaamanɔ. Galuiti ti gɛni zee va, naati ti gɛni eɔgɛ gezei, nii abui galaai, gili gɔluiti pɛ ti vuuni ya, ti gɔla zee va.

¹⁵ E soovalegi kpaloɔɔgae niinɛi gɔani, é yeemaaleni, é seɔe, é zunu waagila (1.000) paani ga naa.

¹⁶ Samesɔn gɛni ma:

«Gè poomaiti gaalɛ ba
ga soovale kpaloɔɔgae gɪlagi,
ungo gè zunu waagila (1.000) paa,
ga soovale kpaloɔɔgae gɪlagi.»

¹⁷ Siɛgi zu é benɪ la ga bɔɛ, é soovale kpaloɔɔgaeɪ vilini ya. Ti naama adaavɛ laasei pɛɛni ga Lamate-Leyi.*

¹⁸ Kpɔɔle wɔin wola bɔini da, é wooɔfulani Gɔɔɔɔ GALAGI ma, é gɛ ma: «Da gɔ é kizo faa wolai nii gɛai ga zɛɛi, nɛi gè ga da-wotigɛ nui, niizu ná ga za ga kpɔɔle wɔin, ná ga loo tatipɛɛvolulala nuiti zeezaama?»

¹⁹ Gaamanɔ, GALA ge kɔtui ma yeɔei laalaoni, nii é Leyi, zɛi gɪlani ná. Samesɔn bɔɔleni, ziilei tɔɔn, é zɛbɛi zɔlɔɔ volu. Naa gɔ é kɛɛni ti zɛɛngi naa laasei pɛɛni ga En-Gakole,† naa ná-zɛɛngi, toɔa dɛ ná zaɔɔɔza Leyi.

²⁰ Samesɔn gɛni ga tukpɔɔaaleve nui Izilayele yooi zu, Filisiti nuiti ta-zɛɛgi zu kona vuufelegɔ (20) laawu.

16

Samesɔn ná-fai Gaza taazuve

¹ Samesɔn liini Gaza taazuve, é koloɔɔlo anzanui ta gɔani ná, é kɛɛni naa ná-pɛɛi wu.

² Ti gɛni Gaza nuiti ma: «Samesɔn zeelivɛ taazuve.» Ti nu gɪlazuvɛ kpein makɛni kpidiɪ, ti da maaɔɔun taa zigɪdaavɛ. Anɛɛ naa vɛ, ti gɔalɛini kpidiɪ jɛgɛɛɛn, ti deve ga ti paa sobui.

* **15:17 15:17 Lamate-Leyi:** Daaseigi nii poluvɛ ga «kpaloɔɔgae gɪzei». † **15:19 15:19 En-Gakole:** Daaseigi nii poluvɛ ga «tolibo nui ná-zɛɛngi».

³ Samesɔn yɛni laani dɔin eyɛsu kua zaamai. Kua zaamai, ɛ wuzegɛni, ɛ taai ma zigigi ma ɔ sɛvɛiti soni ta daamasa felegɔiti, ɛ kpo sɔɔɔgi va, ɛ ti pɛ pu ɔɔma, ɛ li ga tiye gize unmaɔvɛ Ebelɔn letemaɔvɛ.

Dalila Samesɔn yaava vai

⁴ Tago zuɔɔozaai ma, Samesɔn anzanui ta nɛɛni vɛ, nii daa ɔɛni ga Dalila, ɛ ɔɛni zeini Soleke nɛmɛi zu.

⁵ Filisiti nuiti ta-ɔundigɔiti ti liini naa vɔ bɛ, ti ɔɛ ma: «Nɛɛnɛso dɛɛ, ɛ kwɛɛ vɛ nɔ-zɛbɛ wolai zeɔzezu nɔ, ta vɛlei ga zobo sɔɔɔ da ma, gɔ gilizu, gi vɔni ma, gi ɔilagilagi ɔa wali ɔae waagila ungila (1.100) fe ɛ ya.»

⁶ Dalila ɔɛni Samesɔn ma: «Nɔ ɛ maanɛɛnɛzu, vɛ da-zɛbɛ wolai zeɔzezu nɔ, soma ɛ nɔ lɛ ga ze, ta leeni ɔa nu a ɛ ɔili la, nu vɔni ɛ ma.»

⁷ Samesɔn ɔoɔaavoteni, ɛ ɔɛ ma: «Ni nu a ɔilina ga mɛɛn galu niine ɔɔfela, niiti ti la dɛ vɔɔni, zɛbei ɔa ɔula zɛa, nɔ ɔɛ nɔ eɔɛ nui mɔtaiti kevele.»

⁸ Filisiti nuiti ta-ɔundigɔiti ti vaani ga mɛɛn galu niine ɔɔfelaiti Dalila vɔ, niiti ti la ɔɛni dɛ vɔɔni. E gilini ga naati.

⁹ Keɛ ti nuiti dɔɔɔuni koba pɛlei wu. Anzanui ɔɛni ma: «Filisiti nuiti ta ga ɛ zo, Samesɔn!» E mɛɛn galui naati sulevelevɛni eɔɛ nɔ geze vuɔɛ ga ɔala abu ɔa. Nɔ-zɛbei zeɔzezuɔvɛ la ɔɛni ɔwɛɛni.

¹⁰ Dalila ɔɛni Samesɔn ma: «Wɛɛ, ɛ ɔaɔɔologazu, zɛɛiti ka ɛ ti woga mɔ. Niizu nɔ ɛ maanɛɛnɛzu, soma ɛ naa lɛ ga ze, nii nu ɔa ɛ ɔili la.»

¹¹ E ɔɛni ma: «Ni ta ɔilina ga galu wɔɛn niineiti, ti la dɛ botii ɔɛni ga tiye, zɛbei ɔa ɔula zɛa, nɔ ɔɛ nɔ eɔɛ nui mɔtaiti kevele.»

¹² Dalila galu wɔɛn niineiti seɔɛni, ɛ gili ga tiye. Naa voluma, ɛ ɔɛ ma: «Filisiti nuiti ta ga ɛ zo, Samesɔn!» Nuiti ma ti ɔɛni lɔni koba pɛlewuvɛ. Keɛ galuiti ti ɔɛni zɛɛi va, ɛ ti leveni ga eɔɛ geze ɔaali ɔila nɔ.

¹³ Dalila ɔɛni Samesɔn ma: «Zaɔɔaza da ɔaɔɔologazu, zɛɛiti nɔ ɔa ɛ ti wosu mɔ. Dɛɛ ga ze, nii nu ɔa ɛ ɔili la.»

Samesɔn ɔɛni ma: «Ni da nɔun kpaɔa ɔɔfelaiti fɛlɛna geze vɛɛ ɔakogi zu, ɛ ti zeɛi da ga pagɔ ga gului, nɔ vala sɛbei ma, nɔ ɔɛ eɔɛvɛlei nuɔusei mɔtaiti ti la.»

¹⁴ Keai ma niizu, Dalila nɔun kpaɔa ɔɔfelaiti fɛlɛni geze vɛɛ ɔakogi zu, ɛ ti zeɛi da ga pagɔ ga gului. E ɔɛni ma: «Filisiti nuiti ta ga ɛ zo, Samesɔn!»

E wuunni, ɛ ɔula nɔ-niimenii zu, ɛ kpako guluiti tɔɔɔulani.

¹⁵ Dalila ɔɛni ma: «Da zoo ɔale ɛ ɔɛ mɔ: «Gɛ ɛ nɛvɛ vɛ.» E la laani dɔ! Wɛɛ, nɔ zeizu ɔɛa sava, ɛ da ɔaɔɔologɔ, ɛ la keɛni, ɛ va da-zɛbɛ wolai zeɔzezuɔvɛ lɛ ga ze.»

¹⁶ Tɛi folo-o-folo ɛ ɔɛni kpɔɔzu, ɛ da zɛlii lo ma ga daawooiti, saa wɔin soni.

¹⁷ E ɔoɔzu vai pɛ boni ma, ɛ ɔɛ ma: «Kpeka la dɛ vɔɔɔuni nɔungi va, tɔɔzei gɛ yɛni dɛɛ ɔoɔzu, gɛ ɔaliva GALA ma. Ni nɔungi a wona, nɔ vala sɛbei ma, nɔ ɔɛ eɔɛvɛlei nuɔusei mɔtaiti ti la.»

¹⁸ Dalila kaai ma ga ɛ ɔoɔzu vai pɛ boga ma, ɛ woolevenɛni, ti Filisiti nuiti ta-ɔundigɔiti toli, ɛ ɔɛ ti ma: «À vaana niizu, mazɔɔɔ ɛ ɔoɔzu vai pɛ boga mɔ.» Filisiti nuiti ta-ɔundigɔiti ti liini pɔ bɛ, ga waliiti ya.

¹⁹ E Samesɔn laani ɔɔɔɔi ma, naa ni, naa volu ɛ zunui ta lolini, naa nɔundeɔa vɛɛa ɔɔfelaiti teve ga. Pele ɔana ɛ tɔɔzeini la ga vɔniga ma, tɔɔzei nɔ-zɛbei ɔulani zea.

²⁰ E ɔɛni ma: «Filisiti nuiti ta ga ɛ zo, Samesɔn!»

E wuunni, ɛ ɔula nɔ-niimenii zu, ɛ ɔɛ ɔɔɔɔ ma: «Nɔ ɔulazu, eɔɛvɛlei gɛ keai la mɔungiti su, gɛ ɔɔɔɔ viel!» E la ɔɛni kwɛɛ ga ɔoɔɔ GALAGI zeɔɛa polu.

²¹ Filisiti nuiti ti soni, ti gaazuɔɛɛ felegɔiti kulani su. Ti yeini la Gaza, ti gili ga kɔlu ɔɔi yɔɔɔɔi, ti pili kasoi ɔa, ɛ da molo zigɔ ɔɔtui lati.

Samesɔn nɔ-potokulai ta saa vai

²² Anɛɛ naa ve, nɔungi buyega voluma, nɔundɛɣai tɔɔzeini ga lɛa nɔungi ma.

²³ Tama, Filisiti nuiti ta-ɣundigɛiti ti ɣaaleɛni ba, ga ti zalaɣa wola ɣula ta-ɣalagi Dagon ve, ti ɣoozunɛ. Ti ɣeni ɣɛɛzu: «Gá-ɣalagi gi zili nui Samesɔn lɔa gi yeezu.»

²⁴ Siɛgi zu nuɓuseiti ti kaani la, ti ɣoozunɛni, ti ta-ɣalagi maamuse, ti ɣɛ ma: «Gá-ɣalagi gi zili nui lɔa gi yeezu, tɔ ɣa é ɣeni ɣá-yooi ɣologolosu, é ɗa ɣá-nu mɔinmɔingiti paa.»

²⁵ Tɛi ti wola ɣoozunɛni, ti ɣeni ma: «À Samesɔn loli, é va é ɣaogi wo gi ve!» Ti Samesɔn lolini, é ɣula kasoi ɣa, é ɗa ɣaogi wo ti ɣaazu. Ti toni pɛlei ma bɛɗɛgiti zɔɣɔzuve.

²⁶ Samesɔn ɣeni zunu lounɔi ma, nii é ɣeni sosu zee va: «Lo tɔɣɔ, è zèe vɛɛ kpɛɗɛgiti ba, niiti pɛlei zeini ti ɣa, gè yeeve ti ve.»

²⁷ Pɛɛ wolai naa laaveni ga nuɓusei, zunuiti ta anzanuiti, Filisiti nuiti ta-ɣundigɛiti kpɛin ti ɣeni ná. Seizei bosuve pɛɛ ɣɔmave, miná pɛ ka naa laaveni, nu waasavago (3.000) ɣa é ɣeni ná, zunuiti ta anzanuiti, ti ɣeni wɛɛzu Samesɔn va, é ɗa ɣaogi wo.

²⁸ Samesɔn woɣulani ɣooɣɔ GALAGI ma, é ɣɛ ma: «Màligɛi, ɣooɣɔ GALAGI! Nà è maanɛɛɛzu, ɣize sù, ee, GALA, zɛbɛi ve bè, niizu, ná ɣɛ ɣila kpe nɔ, gè ɣàazuɣɛze felegɔi vaa votokula Filisiti nuiti ma!»

²⁹ Samesɔn yeeveeni zaamazu bɛɗɛ felegɔiti bɛ, pɛlei ɣeni zeini ga, é vɔɔɣu ti va, zɔi ɣeni zeezazuve, zɔi ɣɛ kɔvɛzuve.

³⁰ Naa volu é ɣeni ma: «Gi za vɔɔma ɣá Filisiti nuiti!» E ti laavilini ga zɛbɛi pɛ, pɛlei woloni Filisiti nuiti ta-ɣundigɛiti ma, ta bɛbɛi, nii é ɣeni ná. Nii é paani saazuve, naa mɔinni é leve kɛai ma vulua gele va.

³¹ Kɛɛɣɛleaiti ta ná-nuiti kpɛin, ti yeini, ti ma voomai zeɣɛ, ti lii la, ga ti maaɣulu Soleya ta Esetawɔle ti yɔɣɔzuve, kɛɛɣɛ Manoa ná-kabayɛɣɛi zu. E ɣeni ga tukpɔɔaaleve nui Izilayɛle yooi zu kona vuufelegɔ (20) laawu.

17

Mika ná-zalaɣa ɣulazuve

¹ Zunui ta ɣeni zeini Efelayime ɣize yooi zu, daaseigi ɣeni ga Mika.

² E ɣeni dee ma: «È-ɣi ka su ga ti wali ɣae waagila ungila (1.100) unmani è ya, è unma nui voovooni ɣàazu. Nà ɣa gè walii naa ɣulani è ya, toɣa pò bɛ.»

Dee ɣeni ma: «ɣooɣɔ GALAGI tuya loo dɔun zunui ve!»

³ E wali ɣae waagila ungilagi (1.100) veeni dee ya, naa ɣeni ma: «Nà niima wali ɣaei veezu ɣooɣɔ GALAGI ve ga nà bɔɣɔi zeei, é ɣɛ dɔun zunui ve, ga vololibai ta kɔɣɔ ganigi é ga kɔlui ɣaawuungai. Zekana gè feezu la è ya volu.»

⁴ E wali ɣaei veeni dee ya. Dee wali ɣae unfelegɔi (200) zegeni, é fe kɔlu ɣaawuun nui ya. Naa vololibai ta kɔɣɔ ganigi bɛɛni ga kɔlu ɣaawuungai. Ti ti vuuni Mika ná-pɛlei wu.

⁵ Mika naa, ada zɔɔɔni ná-pɛlei wu, ve é ɣeni nɔkɔsu ná ti wu. E zalaɣa ɣula zeɣɛi ta pɛɛ wu zalei taɣiligaa bɛɛni, é ná-doun zunui ta zeɛ ga ná-zalaɣa ɣula nui.

Mika ná-zalaɣa ɣula nui

⁶ Naama ziegi zu, masa ge la ɣeni Izilayɛle unda. Eɛ ge ɣeni naa nɔ ɣɛɛzu, nii pagai gaazu.

⁷ Zunu lounɔi ta ɣeni Beteleyɛme laai zu, Zuda yooi zu, Zuda ná-bolodai zu. E ɣeni ga Levi nui ta, é ɣeni seikɔɣɔmai zu.

⁸ Zunui naa zegeni Beteleyɛme taazuve, Zuda yooi zu, é li zeizu adaɛ ta, ve a zeɛ ná. E yɛni ziezu pɛlei zu, é zeeli Efelayime ɣize yooi zu, eyɛsu é zeeli Mika ná-pɛlei wu.

⁹ Mika ɣeni ma: «Da zeɣɛzu mini?»

E ɣooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Nà ga Levi nui, Beteleyɛme, Zuda yooi zu, nà liizu gè zeɛ ve nà zoo zeizu ná.»

¹⁰ Mika ɣeni ma: «Ye pɔ be, e ɣe ga kɛɛ, ta zalaɣa ɣula nui bɛ, na wali ɣae puugo ve e ya kona gilagi laawu, e ɔ segeiti ba, ta daamianigi.»

Levi nui ná-botii lozeini.

¹¹ E vaani bu ɣana, e ye zunui naa vo be, naa balaa yeezeini bu, e deve ga ná-doun zunui ta.

¹² Mika Levi nui zeini zalaɣa ɣula wotii unda, zunu loungoi naa ɣeni ga ná-zalaɣa ɣula nui. E naa laazuveeni ná-pelei wu.

¹³ Mika ɣeni ma: «Niizu, gɛ kwɛɛga ga Gooɣo GALAGI ɣa faanɛ ɣe bɛ, toozei Levi nui nii ɣa ba ga zalaɣa ɣula nui.»

18

Zou ɣaizie vai Dan mavofodaiti be

¹ Naama ziegi zu, masa ge la ɣeni Izilaye unda. Dan mavofodaiti ti ɣeni zou ɣaiziezu, ve ta zeini ná. Mazolo eyesu naama ziegi zu zeeli, ti la ɣeni de zou zoloni Izilaye vele yegei zaiti saama.

² Dan mavofodaiti ti zunu ɣezeɣeze doolugo ɣulani ɔɣo zaama, ti zege Soleya ta Esetawole, ti li ti zooi vete, ti ziezi su. Ti ɣeni ti ma: «À li, wo zooi zuvete.»

Ti zeelini Efelayime ɣize yooi zu, eyesu ti li Mika ná-pelei wu, ti ni ná.

³ Ti maabuɣaai ma Mika ná-pelei va, ti Levi zunu loungoi wooi vaagulabai ɣweeni, ti ɣale ma, ti ɣe ma: «Be ɣa paai ga de ve? Leeni ɣa e keezu ve? Leeni vaa zu e yesu ve?»

⁴ Nii kpein Mika keeni be, e naati boni ti ma, e ɣe ti ma: «Toɣa ɗa sàla, gɛ ɣea ga ná-zalaɣa ɣula nui.»

⁵ Názu ɣa ti ɣeni ma la: «Gá e maanɛɛɛzu, GALA gaazaɣa deɛ, gi kwɛɛ ni siei gi toozeida, toɣa zoloo.»

⁶ Zalaɣa ɣula nui ti woogaaivoteni, e ɣe ti ma: «À li ziileigi zu, Gooɣo GALAGI ɣa wo va, siei zu wo toozeizu.»

⁷ Zunu loolugoi naati ti liini, ti zeeli Layise. Ti nuɓuseiti kaani ti zeini ná, ti laai ɔɣo la, ga Sidon nuiti kevele, ti yiileida kitogi zu. Nu nɔpe ge la ɣeni ti ɔlozu ti-maagoolii zu, ɣaa e va zeini ta unda. Ti maagoozani Sidon nuiti ba, kpɔfaama la ɣeni ti yɔɣo zu ta nu nɔpe.

⁸ Zunu loolugoi naati ti ɣaleni ma, ti li ti-ɣeleaiti pɔ be Soleya ta Esetawole, naati ti ɣeni ti ma: «Lee vaa ɣa siei ma?»

⁹ Ti ɣeni ti ma: «À wuzegɛ! Ade le ti laalɔɣoma, mazolo gi zooi ɣaave, gola vage. Toɣa ɣale! Wa zeini nɔ, wo la faa wosu! A mina ɣe ga doove nui. A pele zo, wo li wo zooi naa zo!

¹⁰ Wa zeelina náve, wa nuɓuseiti ka ná, ti laai ɔɣo la. Zou ve gola wɔɔɔbai, GALA ge fea wo ya, ada ve nu la valaga ani nɔpe ma ná, anii nii kpein nɔ e eteai zu.»

¹¹ Zunu undozita (600), Dan mavofodaiti su, naati ka ti ta-ɣooɣo zolaiti segeni, ti zege Soleya ta Esetawole.

¹² Ti leeni, ti kɔlaaɣai vu Kiliyate-Yeyalime voluve, Zuda yooi zu. Naa ɣa e ba, naama adave laasei peai ga Maɣané-Dan, zaagaza (nii poluve ga «Dan ná-kɔlaaɣai»).

¹³ Ti zegeni miná, ti li Efelayime ɣize yooi zu, eyesu ti zeeli Mika ná-pelei wu.

¹⁴ Zunu loolugoi niiti ti liini Layise yooi zuvete su, naati ti ɣeni ti-wɔɔlaiti ma: «Wo suɣweɛ nei ɣaa, ga zalaɣa ɣula zegɛi ɣa pelei nii ta wu, ta pele wu zaleiti, ta vololibai, ta kooɣo ganigi tagili, nii e ga kɔlu ɣaawuungai? A naa leve, nii wa ke.»

¹⁵ Ti ɣaleni ma miná, ti le Levi zunu loungoi ná-pelei wu, Mika ná-pelei wu, ti tuɔgi wo.

¹⁶ Názu niina, Dan mavofodaiti, nu undozitai (600) niiti kooɣo zolai ɣeni ti ya, ti ɣevele ɣeteai kooɣo vai ma, naati ti ɣeni loni peleva.

¹⁷ Zunu loolugoi niiti ti liini zooi zuvete su, naati ti leeni, ti vololibai zege, ta zalaɣa ɣula zegɛi, ta pele wu zaleiti, ta kooɣo ganigi, nii e ɣeni ga kɔlu ɣaawuungai. Zalaɣa ɣula nui ɣeni loni peleva ta nu undozitaiti (600) niiti kooɣo zolai ɣeni ti ya.

¹⁸ Zalaɖa ɖula nui zɔiti kaai ma, ti le Mika ná-pɛlei wu, ti vololibai zeɖe, ta zalaɖa ɖula zeɖei, ta pɛle wu zaleiti, ta kɔɔɖo ganigi é ga kɔlu ɖaawuungai, é ɖeni ti ma: «Leeni ɖa wo keɛzu miná?»

¹⁹ Ti goɔɖaavoteni, ti ɖe ma: «Maɖɛ kpɔ! Yeevɛe la, é vile gi volu, ɖe ga ɖeɖɛgi gi vɛ, ta zalaɖa ɖula nui. Fizɔge è ma nei baa, è ɖe ga zalaɖa ɖula nui zunu ɖilagi nɔ vɛ, baa è ɖe ga zalaɖa ɖula nui bolodai vɛ, ta pɛleyeɖei vɛ, Izilaye le yooi zu?»

²⁰ Zalaɖa ɖula nui wola ɖoozunɛ naama vai zu. E zalaɖa ɖula zeɖei zɛɖeni, ta pɛle wu zaleiti, ta vololibai, é vile nuɓuseiti saama.

²¹ Ti pele zoni, ti ɖa li, ti doungoiti toni luɖo, ta toganiiti, ta kasɔiti.

²² Ti maɖoozaai ma Mika ná-pɛlei va, Mika zeɓɔɖoiti ti ɔɖo lolini, ti vile Dan ná-nuiti polu.

²³ Ti ɖeni kpeei loozu Dan ná-nuiti polu, naati ti ɖaleni ma, ti ɖe Mika ma: «Leeni ɖa keai, è toligi wosu ɖana?»

²⁴ E ti woɔɖaavoteni, é ɖe ti ma: «Nà-galagiti gè ti ɔɛteni, wo ti zeɖea, é vɛe zalaɖa ɖula nui va, wo lia ga tiye, lee ɖili ka niina zɛgai zèa, wa gaazaɖa mà vaa zu?»

²⁵ Dan ná-nuiti ti goɔɖaavoteni, ti ɖe ma: «Mina gi woizuɔɔ! Tanisu gi zaama, nui tanigaa yiɖaawana, ti loo è ma. Toɖa ɖe ga è undaavili faa, wa ɖa-vɛleyeɖei.»

²⁶ Dan ná-nuiti ti pele zoni, ti ɖa li. Mika kaai ma ga ta-zobogi wɔɔɔvɛ nɔnɔi va, é ɖaleni ma, é li ná-pɛlei wu.

Dan mavofodaiti ti zeɓi vai Layise

²⁷ Nii kpein Mika kpɛteni, zekana Dan ná-nuiti ti naati seɖeni la, ti li ga tiye, é vɛe zalaɖa ɖula nui va, é ɖeni zea. Naa vɔluma, ti laaleɓi Layise wu, ti nuɓuseiti paa, niiti ti ɖaalɛini, ti laai ɔɖo la, ti zeini ziileigi zu, naa volu ti abui lɔni taai va.

²⁸ Nu nɔpɛ ge la ɖeni vaani, é va ɔo ti va, mazɔɔo ti maɖoozani Sidon yooi va, kpɔfaama la ɖeni ti yɔɖozu ta nu nɔpɛ, ná ɖeni nɛmɛi zu, nii é Bete-Legɔbe.

Dan ná-nuiti ti taai lɔni volu, ti zeɓi ná.

²⁹ Ti taai laasei pɛeni ga Dan, ti-mɛmɛwola Dan laaseigi, Izilaye le ná-doun zunui, keɛ mɔungi daaseigi ɖeni ga Layise.

³⁰ Dan ná-nuiti ti vololibai naa ɖaalɔni ná, ti Zonatan zeɓi ga zalaɖa ɖula nui, Dan mavofodaiti bɛ, nii é ɖeni ga Geɛlesome ná-doun zunui, Moize* ná-dounloin. Naa mavofodaiti ka ti ɖeni naama wotii ma, eyɛsu ti li ga tiye duɔlai zu.

³¹ Vololibai nii Mika kpɛteni, ti naa makɛni, GALA pɛlei nii é ɖeni Silo, naa ná-yeeɖeɖalal kpein daawu.

19

Giɖea laaveaiti ta-vaa nɔi

¹ Naama ziegi zu, masa ge la ɖeni Izilaye le unda. Levi nui ta ɖeni ná, é ɖeni zeini Efelayime ɖize yooi ɖaabelazuve, é anzai ta zɛɖeni Beteleyeme Zuda yooi zu, nii é la vuluni ga zɔiti kevele.

² Keɛ anzanui naa ɔɖo lɔni kologologi zu, é zɛɖeni pɔ bɛ, é ɖale ma keɛɖe vɔ bɛ Beteleyeme, é keɛni ná ga alu naanigo.

³ Sinigi wuzɛɖeni, é li pɔ bɛ, é va ɔɔe pɔ, é ziila, é lii la. Ná-botigɛ zunu lɔngoi ɖeni ba, ta soovale felegɔ. Anzanu lɔngoi naa leɓni keɛɖe ná-pɛlei wu, siɛgi zu keɛɖe zunui ɖaani la, é yeezeini bu ga koozunɛ.

⁴ Nekoi, anzanu lɔngoi keɛɖe, naa yeevilini su, é ye naa vɔ bɛ, é ke ná ga folo savago. Ti ɖa daamii wo, ti ɖa ɔɔle, ti ɖa ji ná.

⁵ Foloi naanisiei, ti wuzɛɖeni ga sobuzobui, Levi nui ɖevele ɔɛteni ga é li. Keɛ anzanu lɔngoi keɛɖe ɖeni nekoi ma: «Ani go mi, è zeɔe zɔɔo, wa li niina.»

* 18:30 18:30 Moize: Eɖulu woo zeɔe wɔɔmai zu, naa ɖa ga: *Manasé*.

⁶ Ti zeini, ti daamii wo, ti ɔɔle ɔɔma ti felegɔ. Naa volu anzanu loungoi keɛɛɛ ɣeni anzazinigi ma: «Deve, ɛ ɲi ve, ɛ yiilei.»

⁷ Anzazinigi wuzegeni ga ɛ li, keɛ nekoɪ ɣilini ma, ɛ kpidi ɣila keɛni ná mɔnɔ.

⁸ Foloi ɔɔlusiei, ɛ wuzegeni ga sobuzobui ga ɛ li. Anzanui keɛɛɛ ɣeni ma: «Nà ɛ maanɛnɛzu, ani go mi, wo naa maaɔun, foloi gaayei.» Ti felegɔ pɛ ti daamii woni.

⁹ Anzazinigi wuzegeni, ga ti li ta anzai nii ɛ la ɣeni fuluni ga zɔiti kevele, ta ná-botigɛ zunu loungoi, keɛ anzai keɛɛɛ ɣeni ma: «Wele foloi gaayeida, woza lia, à ɲi ve, foloi lia. A ɲi ve, ɛ yiigaalei, lina wa wuzegɛ ga sobuzobui, wo vile pelei zu, ɛ li da-laazu.»

¹⁰ Anzazinigi la ɣeni pɔ ga ɛ va ɲi ná, ɛ wuzegeni, ɛ li. E zeelini Yeɓuse ɣakalave, nii ɛ ga Zeluzalɛme, ta soovale felegɔiti ti maaɣiliai, ta anzai nii ɛ la ɣeni vuluni ga zɔiti kevele.

¹¹ Siegi zu ti zeelini la Yeɓuse, foloi wola liini niina. Botigɛ zunu loungoi ɣeni maligii ma: «Ade li, de lati Yeɓuse nuiti ta-laai tɛi ma, ade ɲi ná.»

¹² Maligii gooɣaavoteni, ɛ ɣɛ ma: «Ba-o, ade la laazu zii ɣiligiti ta-laazu, ve Izilayele nu la ná, ada ɲiizu Giɓea.»

¹³ E ɣeni mɔnɔ ná-botigɛ zunu loungoi ma: «Ade li, de maaɔuɣa nuuma adaveti ta va, Giɓea ɓaa Lama, de ɲi ná.»

¹⁴ Ti yɛni ziezɛ eyɛsu foloi da, siegi zu ti maaɔuɣani la Giɓea va, nii ɛ Benzamen yooi zu.

¹⁵ Ti latini eyɛsu ti zeeli miná, ti ɲi Giɓea. Levi nui keɛni, ɛ lo taa zaamave. Nu nɔpɛ ge la ɣeni suzoni, ɛ va daazuveɛ ná-pelei wu, ga ɛ ɲi ná.

¹⁶ Gaaɓelasu, keɛwola wɔɔi ta vaani kpɔkɔi, ɛ zegɛ boti ɣɛɛzuve kpalagave, zunui naa ɣeni ga Efelayime ɣize yooi zu nui ta, ɛ ɣeni zeini Giɓea, keɛ náve nuiti ti ɣeni ga Benzamen nuiti.

¹⁷ E ɣaazuwuzegeni, ɛ weɛin ɣa taa zaamave. Keɛwolai ɣeni ma: «Da liizu mini? Da zegɛzu mini?»

¹⁸ E gooɣaavoteni, ɛ ɣɛ ma: «Gá zegɛzu Beteleyɛme Zuda yooi zu, gá liizu Efelayime ɣize yooi ɣaaɓelazuve, miná ɣa gɛ zɔɔni ná. Pàave, gɛ zegɛ Beteleyɛme Zuda yooi zu, ná liizu ɣooɣo GALAGI ná-pelei wu, keɛ nu nɔpɛ ge la ná, nii ɛ yeezeizu bù.

¹⁹ Tama, tufai ɣa gi ya soovalegiti kɔnɔ fai zu, ta ɓului ɓalaa, ta dɔɔi, gi ve ga ànzai ta ná-botigɛ nui, gi ɓede la ani nɔpɛ ba.»

²⁰ Keɛwolai ɣeni ma naazu: «Ziileigi ɣɛ ɛ ve! Gɛ minazegɛa ga è-maavai pɛ, ɛ la ɲia taa zaamave.»

²¹ E ti keɛni ná-pelei wu, ɛ tufai ve soovalegiti zea. Sieveaiti ti ɣooɣoiti maagbani, naa volu ti daamii wo, ti ɔɔle.

²² Siegi zu ti ɣeni ɣoozunɛɛzu la, taazuve zunuiti, nu ɲakaiti, ti vaani ti ɣaku pelei ma, ti da daa ziga, ti da ɣɛ keɛwola wɔɔi ma, pelei keɛ nui: «Zunui ɣula, nii tɛai ɛ vɔ be, gi ɓede ɣula la!»

²³ Pelei keɛ nui ɣulani, ɛ li ti vɔ be, ɛ ɣɛ ti ma: «Ba-o, kɛɛleaiti, à mina faa ɲɔu ɣɛ, ná wo maanɛnɛzu, tɔɔzei zunui nii ɣa ga mà weɛn, à mina tɔɣo ɣologolo faa ɣɛ.

²⁴ Wele dɔun anzanui va, kpeaai, ta zunui anzai, ná ɣulazu ga naati. A loo naati ma, wo naa ɣɛ nii wo wɔinni wo ke. Keɛ à mina tɔɣo ɣologolo faa wolai naa ɣɛ ga zunui nii.»

²⁵ Zunui naati ti la ɣeni woiloni goo ma. Názu ɣa Levi nui anzai zoni la, ɛ kula eteave. Ti vuuni ma, ti vooɔa ma, ɛ zo kpidi ma eyɛsu sobui, naa volu sobuzobui ti yeeɓe ba.

²⁶ Sobui, anzanui naa vaani, ɛ loo zunui naa ná-pelelave, ve sinigi ɣeni ná, eyɛsu woza ɣala.

²⁷ Sobui sinigi wuzegeni, ɛ pelei laalao, ɛ ɣula, ɛ va li ná-siei ma. Keɛ anzanui naa, ɛ ga anzai nii ɛ la ɣeni fuluni ga zɔiti kevele, ɛ naa ɣaani laani nu keɛzuve pelei wu, zeeiti peai kpofalagi ma.

²⁸ E ɣeni ma: «Wuzegɛ, de li!» Keɛ gooɣaavote ge la ɣeni veeni. Sinigi segeni, ɛ pɛɛ soovalegi gila kɔma, ɛ vile pelei zu, ɛ da li ná-taazu.

²⁹ Seeliai ma ná-pɛlei wu, é boɔɔai zɛɛni, é anzai leveleve, é kɛ ga ma bulukpulu puugɔ maazu felegɔ (12), é teveni Izilayele yooi zu ná pɛ.

³⁰ Niiti kpein ti naa ɔaani, ti ɔeni ma: «Nii ɔɛɔala vaa nɔpɛ ge la dɛ ɔɛni, nu la dɛ ta ɔaani, kaipa Izilayele nuiti ti lɛni, ti ɔula Ezipete yooi va, eyɛsu zaagaza. A ɔisiɛ su, wo boɔɔ ɔa, wo deve wo!»

20

Izilayele nuiti ti devei wo fai

Benzamen nuiti daalɔɔma

¹ Izilayele nuiti kpein ti vaani, é zo Dan, é li Beel-Seɔa, eyɛsu Galaade yooi zu, bebei ɔaalɛni ba ɔɔɔɔ GALAGI ɔakala eɛɛ nu ɔila nɔ Misepa.

² Nuɔuseiti ta-ɔundigɔiti kpein, ti ga Izilayele wolodamaiti, ti ɔeni GALA ná-nuɔuseiti ta-maaɔɔgi zu, zunu waaunnaanigɔ (400.000) ɔeni ná, niiti ti ɔeni ziezu ɔɔɔɔa, boɔa zɔkpɔi ɔeni ti ya.

³ Benzamen nuiti ti mɛnini ga Izilayele nuiti ti lɛni Misepa. Izilayele nuiti ti ɔeni ma: «Delei faa ɔɔi nii vaai la, à naa wo lɛɛ gi ma.»

⁴ Levi nui nii ti anzai vaani, naa ɔeni ti ma: «Ànzai nii é la ɔeni vuluni ga zɔiti kɛvele, ɔa naa ɔa gi vaani ɔiɔea Benzamen yooi zu, ga gi ɔi ná.

⁵ Taaveaiti ti laalɛni nɔun bu. Kpidii, ti pɛlei maalatini, vɛ gɛ ɔeni ná, ti ɔɛ ti paa. Ti vilɛni ànzai volu, ti yɛ laazu la eyɛsu ti paa.

⁶ Gɛ ma voomai zɛɛni, gɛ teveleve, gɛ sei su puu maazu fele (12), gɛ teve Izilayele yooi zu ná pɛ. Tɔɔzei ɔamaba vai é ga tɔɔɔ ɔologologi niima zii ɔɛa Izilayele yooi zu.

⁷ Wɛɛ, Izilayele nuiti wo kpein ka, wo ɔaalɛi ba, à unpilɛna, wo faa ɔila deve!»

⁸ Nuɔusei kpein ge wuzɛɛni sɔ gilagi zu, ti ɔɛ ma: «Nu ɔila kpala ge la ɔalesu ma ná-seɔɛ ɔotai wu, nu ɔila kpala ge la liizu ná-pɛlei wu.

⁹ Wɛɛ nii ade kɛɛzu niina ga ɔiɔea nuiti, ada kpakutoomai ɔɛɛzu, ade kwɛɛ nii da kɛ ga tiye.

¹⁰ Izilayele wolodai kpein su, ada nu puugɔ zɛɛzu nu ungilagi (100) zu, ta nu ungila (100) nu waagilagi (1.000) zu, ta nu waagila (1.000) nu waapuugɔi (10.000) zu, ta liizu ti daamiani gaiziɛ nuɔuseiti bɛ, naa ɔa a kɛ ta ɔalɛna ma, ade ɔiɔea zo, nii é Benzamen yooi zu, eɛvelei ta-ɔamaba vaa ɔɔi la, ti kɛai Izilayele yooi zu.»

¹¹ Zekana Izilayele zunuiti kpein ti ɔaalɛni ba la taai laalɔɔma, eɛɛ zunu ɔila kpe nɔ.

¹² Izilayele wolodaiti ti zunuiti teveni Benzamen ná-pɛɛyɛɛɛi ma, ti ɔɛ ma: «Namaba vai, nii ɔɔudai, naa ɔɛvɛ ɔale wo zaama?

¹³ Gaamago nɔ, su mina ɔooza, à nu ɔakaiti fe gi ya, niiti ti ɔiɔea, gi ti undaavili, gi faa ɔɔi ɔula Izilayele zaama ɔana!»

Benzamen nuiti ti la ɔeni kɛni, ti va woilo ti-ɔɛɛɛaiti goo ma, Izilayele nuiti.

¹⁴ Benzamen nuiti ti zɛɛni ta-laa wolaiti su, ti ɔaalɛ ba ɔiɔea, ti va li ga kɔɔi Izilayele laalɔɔma.

¹⁵ Benzamen nuiti gaaluni ma volo ná, ti ɔeni ga, zunu waavuufɛle maazu lɔzita (26.000), niiti boɔa zɔkpɔi ɔeni ti ya, ɔiɔea taaveaiti ti la naama ɔaalugi zu, tɔɔzei naati tiegi ɔeni ga nu undɔfɛla (700), ti ga kɔɔɔ nu ɔɛɛɛɛɛɛgiti.

¹⁶ Naama ɔɔɔɔɔ nuiti saama, kɔvɛ nui ɔeni ti zaama ga nu undɔfɛla (700), naati kpein ti ɔeni zoosu ti kɔtui vili ga fɛɛvɛɛɛɛ, ti la voola nu undɛɔa ɔila kpegɛi va.

¹⁷ Ti Izilayele nuiti gaaluni ɔalaa, ti ɔeni ga nu waaunnaanigɔ (400.000), niiti boɔa zɔkpɔi ti ya, ti ga kɔɔɔɔ nuiti, Benzamen nuiti ti la naama ɔaalugi zu.

Kɔɔi ɔɔa vai

Benzamen nuiti daalɔɔma

¹⁸ Izilayele nuiti ti wuzegeni, ti le Betele, ti GALA gaazaɔa, ti ge ma: «Gi zaama be ga a le de mounpa, e Benzamen nuiti sakpe?»

Ɔoɔɔ GALAGI ɔeni ma: «Zuda nuiti ka ta le ti toozei.»

¹⁹ Geelaalaoni no feya, Izilayele nuiti ti wuzegɛ ti ta-ɔɔlaaɔai vu Gibe a ɔobave.

²⁰ Ti ɔulani, ti li ga ti kooi ve Benzamen nuiti ba, ti ɔɔɔ zeini su, ti lo Gibe laawu.

²¹ Benzamen nuiti ti ɔulani Gibe, ti Izilayele nui vaani kooɔzuve naama volo na ga nu waavuufele maazu fele (22.000).

²² Nuɔuseiti, Izilayele nuiti, ti ɔɔɔ iɔɔɔɔni, ti gevele beteni kooɔ vai ma mona ga niine naama adave no, ve ti ɔeni vuuni na folo mounɔi.

²³ Izilayele nuiti ti leeni, ti wolo Ɔoɔɔ GALAGI ɔaazu, eyesu kpakai zeeli. Ti Ɔoɔɔ GALAGI ɔaazaɔani, ti ge ma: «Gi maaneve nei gi koo laale Benzamen nuiti bu, gi-geleaiti?»

Ɔoɔɔ GALAGI ɔeni ti ma: «A li ti laaloɔma.»

²⁴ Poluma zobui, Izilayele nuiti ti laaleeni Benzamen nuiti bu volu, na zeizu velesi.

²⁵ Na zeizu velesi naa, Benzamen nuiti ti ɔulani Gibe, ti ti laaɔomi, ti nu waapuugo maazu losava (18.000) vaani Izilayele ɔoɔɔ nuiti ba, kooɔzuve, ti zoogai boɔa zokpoi vilisu.

²⁶ Izilayele nuiti kpein, ti ma vebeti ti leeni Betele. Ti yeni zeini na, Ɔoɔɔ GALAGI ɔakala, ti da wolo, ti zugi zo eyesu kpakai, ti gala zalaɔaiti kula, ta ziilei zalaɔaiti Ɔoɔɔ GALAGI ɔakala.

²⁷ Ti Ɔoɔɔ GALAGI ɔaazaɔani mona. Naama ziegi zu, mina ga Ɔoɔɔ GALAGI na-minazege kesui ɔeni na.

²⁸ Elezaal na-doun zunui, Fineyase, nii e ga Aalon na-dounloin, naa ga e ɔeni botii zu naama ɔonagi. Ti ge ma: «Gi maaneve gi li mona, gi gi-geleaiti sakpe, Benzamen mavofodaiti, baa gi looɔ?»

Ɔoɔɔ GALAGI ɔeni ti ma: «A li, mazolo lina, na zobo feezu wo ve, wo pile solo ti ma.»

²⁹ Izilayele nuiti, ti zunuiti seini ɔooɔzu Gibe maagoolii zu.

³⁰ Naa volu, ti liini, ti laale Benzamen nuiti bu na folo zavasie. Ti ɔoɔ zeini su kooɔ vai ma Gibe lugo, egevelei ma moun felegoi ɔeni la.

³¹ Benzamen nuiti ti ɔulani kooɔ vai ma, ti beni ɔoɔ va, ti yeebeteve taai va. Ti toozeini ga nuiti paa nuɔuseiti saama, egevelei no ti keeni la mounɔiti su, pelei naati su, nii gilagi leezu ga Betele vele, gilagi da li ga Gibe vele ɔalaɔai zu. Izilayele zunui ti paani, e ɔeni ga nu vuusavago (30).

³² Benzamen nuiti ti ɔeni gezu ma: «Ade voniga ti ma ga mounɔi no gevelei.»

Kele Izilayele nuiti ti ɔeni gezu: «Ade vela ti va, de ti beteve taai va, de li ga tiye pelei zu.»

³³ Izilayele zunui kpein ge zegeni losuɔeti, ti ɔoɔ gevele bete Baale-Tamaal. Izilayele na-nuiti ti looɔuni, naati ti zegeni Maale-Gea, ve ti ɔeni na.

³⁴ Kooɔ nu gezegze waapuugo (10.000), niiti zeelobai woni ga tiye Izilayele zaama, naati ti zeelini Gibe ɔakalave. Kooi wola boini, kele Benzamen nuiti ti la ɔeni kwe ga maanoɔi ga vaazu ti vo.

³⁵ Ɔoɔɔ GALAGI Benzamen nuiti sakpeni Izilayele ve, naama voloi, Izilayele zunui waavuufele maazu looɔ unɔila (25.100) paani, ti pe ti zoogai kooi ɔoozu ga boɔa zokpoi.

³⁶ Benzamen nuiti ti kweeni ga Izilayele nuiti ti pile solo ga ti ma. Izilayele zunuiti ti keeni, ege ta ge velazu Benzamen nuiti ba, kele ti-ɔigi ɔeni ta-ɔooɔ nuiti ba, niiti ti looɔuni Gibe ɔobave.

³⁷ Nazu ga nui naati ti looɔuni, ti ɔulani la, ti loo Gibe zu, ti vaza taazuve, ti nuiti undavili.

³⁸ Ti zolooni ma ta Izilayele ɔɔɔɔ nui zɔiti, ga ti abui lo, ma luului wuzegɛ taazuve, ɛ ɔa le geezuve.

³⁹ Izilayele zunuiti ti ɔaavoteni volu ti ma, ga kɔɔɔɔi. Benzamen nuiti ti nu vuusavago (30) ɔɛɔala vaani niina ti va, naa maavele ma, ti ɔeni ɔɛɛzu ma: «Ti voluazoga, ti ɔa vela ade va, eɔevelei ɛ ɔeni la kɔɔɔɔ volo mɔungi zu.»

⁴⁰ Gaamanɔ, duulu wolai tɔɔzeini ga wuzegɛa taazuve. Benzamen nuiti ti latini, ti ka ga abuzogi ɔa ta-laai va, ma abuzogi ɔa le geezuve.

⁴¹ Nɔzu ɔa Izilayele zunuiti ti ɔaleni ma la Benzamen nuiti daalɔɔɔma, naati ti wola zuluani. Mazɔɔɔ ti undaaviligi ɔaani, nii ɛ ɔeni ti luɔɔ.

⁴² Ti voluaveni Izilayele zunuiti ba, ti ɔa li ga tevebai zu vele. Kele kɔɔi la ɔeni buɔeni ti maazu, niiti ti zegeni taazu vele, naati ti ɔeni ti vaazu, tɔɔzei ti ɔeni ti yɔɔɔzu.

⁴³ Izilayele nuiti ti Benzamen nuiti maalatini, ti vileni ti volu, ti ɔa ti vaa, ve kpein ti ɔeni ɔɛɛzu ti looɔɔ nɔ, eyɛsu Giɔea letemave, folo ɔulazu vele.

⁴⁴ Ti Benzamen zunu waapuugɔ maazu lɔsava (18.000) vaani, ti pɛ ti ga kɔɔɔɔ nu ɔɛɛɔɔɔɔgiti.

⁴⁵ Niiti ti yɛni vulua, naati ti biɔeni, ti li tevebai zu, Limon fasai vɔ pelei, ti nu waadɔɔlugɔ (5.000) vaani naati saama pelei zu, ti vile ti volu, eyɛsu ti zeeli Gidome, ti nu waafelegɔ (2.000) vaa ti va minɔ.

⁴⁶ Benzamen nui lieɔi ɛ zaani, ɛ ɔeni ga zunu waavuufele maazu lɔɔlu (25.000), ti pɛ ti ga kɔɔɔɔ nu ɔɛɛɔɔɔɔgiti.

⁴⁷ Zunu undɔzita (600), niiti ti voluaveni, ti vela ti li tevebai zu, Limon fasai vɔ pelei, naati ti yɛni minɔ eyɛsu alu naanigɔ.

⁴⁸ Naa voluma, Izilayele nuiti ti ɔaavoteni Benzamen nuiti daalɔɔɔma, ti ɔa zunuiti paa ga boɔa zɔkpɔi taaiti su, ta toganiiti, ta niiti kpein nɔ ti ɔeni ti ɔaazu luɔɔ. Ti abui lɔni taaiti kpein ba, ma yooi zu, niiti ti ti ɔaani.

21

Benzamen mavofodai vuu vai su volu

¹ Zunuiti ti ɔonani Misepa ga ti la mɔ ti-loun anzanu vea Benzamen nu ve ga vulu.

² Nuɔuseiti ti vaani Betele, ti yɛni zeini nɔ GALA kakala eyɛsu kpɔkɔi. Ti yɛni zɔngɔzu, ti ɔa wɔɔ gola,

³ ti ɔa ɔɛ ma: «Leeni vaa zu, ɔɔɔɔ GALAGI, Izilayele nɔ-GALAGI, niima vaa ɔɔu zii ɔɛai Izilayele? Leeni vaa zu Izilayele valagai za nɔ-bolodai gila ma?»

⁴ Poluma zobui, nuɔuseiti kpein ti wuzegeni ga sobuzobui, ti zalaɔa ɔulazuve lɔni nɔve. Ti gala zalaɔaiti kulani ta ziilei zalaɔaiti.

⁵ Naa volu, Izilayele nuiti ti ɔeni ɔɔɔɔ ma: «Izilayele wolodai kpein su, ma ɔɛgele ɔa ɛ laade zaama, gaalebai zu, ɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu?» Mazɔɔɔ ti konai woni naama nui laalɔɔɔma, nii ɛ la vaani ɔɔɔɔ GALAGI ɔakala Misepa, ɛ woni ga ta naama nui vaa.

⁶ Izilayele nuiti ti-ɔɛlɔin Benzamen nɔ-fai ma maawɔin ti zoni, ti ɔa ɔɛ ma: «Za, bolodai gila kpetevea Izilayele va.

⁷ Leeni ɔa ada ke ti ve, nii a ke niiti ti yɛgai vulua, naati ti anza zɔɔɔ? Tɔɔzei de ɔonani ɔɔɔɔ GALAGI ve, ga de la de-loun anzanuiti ta vea ti ya ga anza.»

⁸ Ti ɔeni ma: «Nui ta ɔa nɔ nɛi ɔaa, Izilayele nɔ-bolodaiti saama, nii ɛ la leeni Misepa, ɔɔɔɔ GALAGI ɔakala?» Ti kaani ga Yaɔese nii ɛ Galaade, naa nɔ-nu ɔila kpala ge la ɔeni vaani kɔɔlaaɔai zu, ta maaɔɔi zu.

⁹ Ti nuɔuseiti gaalugai ma, Yaɔese nii ɛ Galaade, ti la ɔeni naa nɔ-nu ɔila kpala kaani.

¹⁰ Nuɔuseiti ti kɔɔɔɔ nu waapuugɔ maazu felegɔ (12.000) leveni, ti devei ve ti ya, ti ɔɛ ti ma: «À li Galaade yooi zu, wo Yaɔese laaveaiti pɛ paa, anzanuiti pɛ ta doungeiti.

¹¹ Wɛɛ ɔɛɛi wa kɛ la, à zunuiti kpein suwugaaaleve, ta anzanui kpein niiti ti zunu vaa gʋwɛɛ.»

¹² Kɔɔɔ nui naati ti anzalopo ɔɛa unnaanigo (400) ɔaani Yaɔɛɛ taaveaiti saama, Galaade yooi zu, niiti zunu la ɔɛni de vɔɔɔuni ti ɔa. Ti liini ga tiye, Silo kɔɔlaagai zu, Kanaan yooi zu.

¹³ Nuɔuseiti kpein ti keelaiti teveni Benzamen nuiti ma, niiti ti ɔɔɔuni Limon fasai ma, nii a kɛ ti yɔɔɔzuɔɛɛ, ziileigi ɔɛ ti zaama.

¹⁴ Benzamen nuiti ti ɔaleni ma. Ti anzanuiti feeni ti ya, niiti ti la ɔɛni ti ɔaani Yaɔɛɛ, Galaade yooi zu, kɛɛ é la ɔɛni kula ɔɛɛni ti ɔa.

¹⁵ Benzamen nuiti maawɔin nuɔuseiti soni, tɔɔzei ɔɔɔɔ GALAGI zeɔɛ ɔaka wɔɔni Izilayeɛ wolodamaiti saama.

¹⁶ Bɛɛi ma ɔundigiiti ti ɔɛni ma: «Ada kɛ ɔale, de ɔa anzanu zɔɔɔ zɔiti bɛ, ti yeɔai vulua, tɔɔzei Benzamen anzanuiti kpein undaaviligɛ?»

¹⁷ Ti ɔɛni ma mɔnɔ: «Niiti ti yeɔai vulua Benzamen nuiti saama, naati ti ta-ɔoganiiti make, naa ɔa a kɛ bolodai ta ɔaa mina ɔala ba Izilayeɛ zu.

¹⁸ Kɛɛ ade la zooga de ɔa de-loun anzanui ta ve ti ɔɛ ga anza.» Mazɔɔɔ Izilayeɛ nuiti ti konai woni, ti ɔɛ ma: «Naama nui ɔɔɔɔɛ, nii a anza ve Benzamen nui ta ya!»

¹⁹ Ti ɔɛni ma: «Wɛɛ kona-o-kona ɔɔɔɔ GALAGI ná-fetii ɔa ɔa ɔula Silo, nii é Betele lekɔɔmaɛ nu ɔɔɔɔɔɔɛ, é lo pelei naa ɔa folo ɔulazu ɔɛɛi, nii é zeɔɛɔ Betele é ɔa li Sikeme, ta Lebɔna lekɔɔmaɛ nu yeezazuɔɛ.»

²⁰ Naa ɔolu, ti niima levei veeni Benzamen nuiti zea, ti ɔɛ ti ma: «À li wo ɔɔɔɔ ná, leezen ɔɛɛiti su.

²¹ Siɛgi zu wo Silo anzalopoiti kaazu la, ti ɔa kuai wo, ti ɔa lati, wa ɔula leezen ɔɛɛi zu, wo ɔilagilagi ɔa anzalopo ɔila so ɔɔɔɔ ɔɛ ga anza, wo li ga tiye Benzamen yooi zu.

²² Ni ti-ɔɛɛni, ɔaa ti-ɔɛɛleaiti, ta ɔaana ti ɔaazaɔa gi ɔɔ bɛ, ɔá ɔɛ ti ma: «A gi maawɔingɔa, mazɔɔɔ gi la anzanu zɔɔɔni ti ɔɛ kɔɔi zu. Wa laade wo ɔa fe ti ya, ni wa ɔɛni de, wa la ɔɛ ga sɔba nu.» »

²³ Zekana Benzamen zunuiti ti kɛɛni la, ti anzanuiti seɔɛni ga ti-lieɔi, é ɔula anzalopoiti saama, niiti ti ɔɛni kuai wosu Silo, naa ɔolu ti li ga tiye. Ti ta-laaiti to ɔolu, ti zeɛ ná, ta-ɔoganiiti saama ti ɔilagilagi pɛ.

²⁴ Naama ziɛgi nɔ zu, Izilayeɛ nui zɔiti ti liini ta-wolodaiti su, ta-ɔɛɛyeɔɛiti bu, ti ɔilagilagi ti zeɛ ta-ɔoganii unda.

²⁵ Naama ziɛgi zu, masa ge la ɔɛni Izilayeɛ unda. ɛɛ ge ɔɛni naa nɔ ɔɛɛzu, nii pagai gaazu.

Lute Ná-Sɛvɛi Sɛvɛi lɔɔzeizuɔvɛ ma woo mɔungiti

Lute Ná-Sɛvɛi ɔa faa maanɛnɛgi tanigaa zuɔfulazu, niiti ti zeelini Izilayeɛle vɛɛyɛɛɛi ta ma, Izilayeɛle lukpɔɔaaleve nuiti ta-ziegi zu. Pɛɛyɛɛɛi naa ma vɛɛɛ deei, nii daa ga Naomi, naa ɔeni faa ɔɔi wola laawu, siegi zu sinigi ta ná-doun zunu felegɔiti ti zaani la, naazu ti zeini Moaɔe wɛɛn yooi zu. Kɛɛ naa ɔulaai ma su, Naomi tuya zɔɔɔni siegi zu ná-doun anzai gilagi, nii daa ɔeni ga Lute, Moaɔe nui, naa vileni la polu kɛai ma ɔalesu ma Izilayeɛle yooi zu, ta é minazeɛɛ bɛ ga toɔa yeezei bu. Naa vɔluma anzanu felegɔi niiti, Lute ta Naomi ti tuya zɔɔɔni, siegi zu pɛɛyɛɛɛi naa vaalobai gila, nii daa ga Boaze, naa minazeɛɛni la ga toɔa ɔaaɔa ti ma, ta é Lute zeɛɛ ga anza. Tukpɔɔaaleve nuiti ta-yeeɔɔɔalal wola ɔɔuni, Izilayeɛle nui ma mɔinmɔin ge ɔeni ta-eteai ziezɔ, ti maavaa la tɔgiti ba, kɛɛ Naomi ta Lute, naa vɛɛ Boaze va, ta-vai ɔeni yɛ, ti ɔeni ga Izilayeɛle nuiti niiti ti ɔeni ɔɔ ga ti zie ga GALA ná-tɔgiti.

Nu nɔpɛ ge la sɛvɛi nii zɛvɛ nui ɔwɛɛ. Nu la kwɛɛ ɔalaa siegi nii kulaai la, kɛɛ tanigaa ti ɔɛ sɛvɛi nii zɛvɛvɛ siegi zu Izilayeɛle nuiti ti ɔula la duɔlai zu, naa lɔɔzei Eɔulu wooi ma zii va, nii sɛvɛi ɔɛai su. Fai ta ɔa ná nii maanɛai nu ɔize su, naa ɔa ga Lute nii é la ɔeni ga Izilayeɛle nu, naa ɔɛvɛ ga masagi Davide dee wola vɔlu lee wolai. Naa ɔa bosu ga toɔa ɔalaa ga Yesu Kilista mɛmɛwolai ta, naa ɔa dɛɛzu ga nu ɔɛɛ vai ga GALA nɔnɔ, naa la ɔulazu nɔ ɔa-vɛɛyɛɛɛi zu, kɛɛ nu yiimaɔvɛ.

Unsɔsuɔvɛ

1. Naomi ná-pɛɛyɛɛɛi ta faa ɔɔii nii é zeelini pɛɛyɛɛɛi ma, ta vɛɛi Naomini ta Lute ti ɔaleni la ma Izilayeɛle yooi zu. (1:1-22).
2. Luteni ta Boaze ti ɔaani, siegi zu Lute ɔeni molo ɔɔpɔgiti zɛvɛzu la, niiti ti ɔeni yesu molo leve nuiti pogi zu Boaze ná-kpalagaɔvɛ (2:1-23).
3. Naomi Lute leveni ga é li, é ɔɛ Boaze ma, ti vulu ɔɔɔɔma ta naa, nii a kɛ Boaze ɔaaɔa ma, tɔɔzei Boaze ɔeni ga pɛɛyɛɛɛi vaalobai ta ɔɔɔɔɔɔ minazeɛɛgi maavele ma. Boaze vaani naa wu (3:1-18).
4. Boaze Naomi sinigi vɔganiiti unmɔɔni, é zɛba é Lute vulu ga anza (4:1-22).

Elimelɛke ná-pɛɛyɛɛɛi ná-maanɔɔ vai

¹ Tukpɔɔaaleve nuiti ta-ziegi zu, pului looni Izilayeɛle nuiti ta-yooi zu. Beteleyɛme laai é Zuda yooi zu, naama zunui ta liini ta anzai ta ná-doun zunu felegɔiti, ga ti lago zei Moaɔe yooi zu.

² Zunui naa laaseigi ɔeni ga Elimelɛke, anzai laaseigi ɔeni ga Naomi, ta ná-doun zunu felegɔiti daaseigiti ti ɔeni ga Maalon ta Kiliyon. Ti ɔeni ga Efelata nuiti, Beteleyɛme laai zu Zuda yooi zu. Ti zeeliai ma Moaɔe yooi zu, ti zeizuɔvɛ ɔɛɛni ná.

³ Naomi zinigi Elimelɛke zaani, anzanui ɔila ko yɛni niina ná, ta ná-doun zunu felegɔiti.

⁴ Ti Moaɔe anzanuiti seini. Gilagi laaseigi ɔeni ga Wɔɔlepa, felesiei laaseigi ɔɛ ga Lute. Ti zeini ná kona puugɔ laawu.

⁵ Maalon ta Kiliyon ti zaani ɔalaa ti felegɔ pɛ. Naomi yɛni ná, balagai ná-doun felegɔiti ma ta sinigi.

Lute ta Naomi ti lii vai Beteleyɛme

⁶ E yɛni Moaɔe yooi zu, é mɛni ga ɔɔɔɔ GALAGI undaanɛ laa ná-nuɔuseiti bɛ, é daamianigi vɛa ti ya. E wuzɛɛni, tɔ-o, ná-doun anzaiti-yo, ga ti zeɛɛ Moaɔe yooi zu.

⁷ Ti zedjeni ti-zeizuve, ta ná-doun anza felegɔiti, ti vile pelei ma, ga ti ɔale ma Zuda yooi zu.

⁸ Naomi ɔeni naazu ná-doun anza felegɔiti ma: «À ɔale ma, ɛɛ ge li dee ná-pelei wu. Ɔoɔɔ GALAGI faaɔɔɔ ɔe wo ve, vele wo kea la wo-zinigiti be, niiti ti zaai, ta wo kea la ná balaa be.

⁹ Ɔoɔɔ GALAGI wo ɔilagilagi ze vele beɛ zini pelei wu, wa ɔe bu!» E ti neɛneni. Ti tɔzeini ga wɔba.

¹⁰ Ti ɔeni ma: «Ba-o, ada liizu ɔɔma da-nubuseiti pɔ be.»

¹¹ Naomi ɔeni ti ma: «À ɔale ma, dɔun anzanuiti! Lee vaa zu wa vile pɔlu? Doun zunua ta kɔozu mɔnɔ baa, ta ɔe ga wo-zinigiti?

¹² A ɔale ma, dɔun anzanuiti. A li! Mazɔɔɔ ɔɔla wɔlɔve na, gɛ va ze zini be. Anɛ balaa ná ɔeezu ma: «Kito ka bɛ, ga za bidii, gɛ ve zini be ga gɛ zunu lounɔa zɔɔɔ.»

¹³ wa naati maaɔun ga ti wɔɔɔ, wa ɔe wo ze vai va zini be naazu baa? Ba-o, dɔun anzanuiti! Mazɔɔɔ ná-kpɔɔi wɔlɔve wɔnɔi va, ta mɔnɔ Ɔoɔɔ GALAGI yeewuzegɛve dɔalɔɔma.»

¹⁴ Ti wɔɔni mɔnɔ. Wɔɔlepa deemɔn neɛneni, ti bali ma, keɛ Lute ɔilini ba.

¹⁵ Naomi ɔeni Lute ma: «Peɛ, è-zeeɔi ɔalega ma ná-nubuseiti pɔ ta ná-galagiti. Gale ma, è vile è-zeeɔi volu.»

¹⁶ Keɛ Lute ɔeni ma: «Mina ɔɔi dà ga gɛ zɛɛ è volu, ga gɛ ɔe è va! Uɛ dà li ná, ná li miná, ve dà ze ná, ná ze miná. Da-nubuseiti ta ɔe ga ná-nubuseiti, da-GALAGI ɔa ɔe ga ná-GALAGI.

¹⁷ Uɛ dà za ná, ná za miná, maaɔulu ná. Ɔoɔɔ GALAGI sɔ ná-ziigaawanai pe su, ni ani ɔili ka kpɛtevena è va, é ɔula saai volu!»

¹⁸ Naomi kaai ma ga wɔinve ga ti li ɔɔma, é zeni kana niina.

¹⁹ Ti felegɔ ti zieni ɔɔma, eyɛsu ti zeeli Beteleyeme. Siɛgi zu ti leɛni la Beteleyeme, taai kpein ge buseni ti maavele ma, anzanuiti ti ɔeni ɔeezu ma: «Naomi ɔa nɛi baa?»

²⁰ E ɔeni ti ma-o: «À mina mɔ tɔli ga Naomi,* keni Mala.† Mazɔɔɔ Zebei-Pɛ-Maliɔii eteai baa mɔ.

²¹ Diizuve, zɛi laavega ɔeni de, Ɔoɔɔ GALAGI vaa ga ze zɛɔnakai. Lee vaa zu wa tɔli ga Naomi? Tɔzei Ɔoɔɔ GALAGI voluavega bà, Zebei-Pɛ-Maliɔii maaɔɔa.»

²² Zekana Naomi ta ná-doun anzai Lute, Moabe nui, ti vaani la, ti zɛɛ Moabe yooi zu. Ti zeelini Beteleyeme, moloi nii daa ga wɔlezegi, naa leve vai lɔzeidai nɔ kpein.

2

Lute molo ɔɔpɔgi yeve vai

Boaze ná-kpalagave

¹ Naomi zinigi ná-nui ta ɔeni ná. E ɔeni ga zobobe nu kpɛɛai, Elimelɛke ná-peleyegɛi wu, daaseigi ɔeni ga Boaze.

² Moabe nui Lute ɔeni Naomi ma: «Nà è maanɛɛɛzu ga è va bu, gɛ li molo ɔɔpɔ gaiziezuve kpalagave, naama nui ɔosuve, nii a maaɔingɔa.» E ɔeni ma: «Li, dɔun anzanu.»

³ E liini molo ɔɔpɔ gaiziezuve kpalagi ta zu, molo leve nuiti pogi zu. E zolooni nɔ kpein ga kpalagi naa ɔeni ga Boaze nɔnɔi, nii é ɔeni ga Elimelɛke ná-peleyegɛi wu nui.

⁴ Ná tago keai ma, Boaze vaani, é zɛɛ Beteleyeme, é ɔe molo leve nuiti ma: «Ɔoɔɔ GALAGI ɔe wo va!» Ti gooɔaavoteni, ti ɔe ma: «Ɔoɔɔ GALAGI tuya loo è ve!»

⁵ Boaze ɔeni ná-botigɛ zunui ma, nii é ɔeni weɛzu molo leve nuiti ma: «Anzanu lounɔi nii ɔa ga bɛ ná-doun?»

⁶ Botigɛ zunui é ɔeni weɛzu molo leve nuiti ma, naa gooɔaavoteni, é ɔe ma: «Moabe anzanu lounɔi ta ve, nii ti vaai ta Naomi, ti zɛɛ Moabe yooi zu.

* **1:20 1:20 Naomi:** Daaseigi nii poluve ga «koozune anzanui». † **1:20 1:20 Mala:** Daaseigi nii poluve ga «ziibɔɔ anzanui».

⁷ E boge mà ga gè va bu, é da molo ɔɔpɔgiti gaizie, molo ɔɔliiti zɔɔɔzu, molo leve nuiti poluvelei, é da ti ɔaale ba. Paa yee ma za sobui, toɔa loni nɔ eyesu niizu, é lago looɔfoge nɔ kotai wu.»

⁸ Boaze ɔeni Lute ma: «Woilo, dɔun anzanu, mina li molo ɔɔpɔ gaiziezu kpala kili su, mina maagooza ve va, ye nà-botigɛ anzanuiti ba.

⁹ Wele ve moloi levezu ná kpalagi zu, è li ti volu. Gè nà-botigɛ zunuiti tenegɛ ga ti mina vɔɔɔu è va. Siegi zu kpɔɔle wɔin è zosu da, da li zie liɔiti pɔ be, è ɔɔɔle ga nii botigɛ zunuiti ti saɔaai.»

¹⁰ E vileni jiiibiga zooi ma, é nɔkɔ, é ɔe ma: «Gè zaalai zɔɔɔge ɔale è ɔaazu, ga è ɔeezu mà bebe, nèi gè ga ween anzanui?»

¹¹ Boaze gooɔaavoteni, é ɔe ma: «Ti naa kpein boge mà, nii è kea è-leemɔɔn ve, è-zinigi zaa voluma, velel è zɛɛai la è-ɔee ta è-leeni ba, ta zooi è zɔɔɔgai su, ga è va nuɔuseiti pɔ, niiti è la ɔea ti ɔwee pɔɔmazu.

¹² Nii è kea, Gooɔɔ GALAGI naama ɔulanumai ve è ve. Gooɔɔ GALAGI, Izilayele ná-GALAGI, nii è vaa, è looɔu kovegi wu, naa da-ɔulanumai zuwɔɔɔ gola.»

¹³ Lute ɔeni ma: «Ee, Màliɔii, gè zaalai zɔɔɔga è ɔaazu! Mazɔɔɔ è gàanɛɛɛa, ta è ɔɔea pɔ, è ziila, nèi, gè ga da-wotigɛ anzanui. Anɛe naa ve, nɔun, gè la ga da-wotigɛ anzanuiti gila kpala kevele.»

¹⁴ Daamii ziegi zu, Boaze ɔeni ma: «Maabuga, è daamii wo, da-bulu buɔai lo guulu daɔai wu.» E zeini molo leve nuiti kobave. Boaze ani ɔae ɔeegai veeni zea. E miini, é yiɔo, é mɔtai make.

¹⁵ Naa volu é wuzegeni posuyevɛi ma. Boaze niima levei veeni ná-botigɛ zunuiti zea, é ɔe ti ma: «À yeezei bu ga é posuyevɛi ɔe balaa molo ɔɔliiti zɔɔɔzu. A mina kpɔɔ.

¹⁶ Anɛe wa ma ɔɔpɔgi tanigaa ɔula ma ɔɔliiti ba, ga wo ze ná, é zevɛ, wo mina zelilo ma.»

¹⁷ E posuyevɛi ɔeeni kpalagave eyesu kpɔkɔi. E naa loɔani, nii é zevɛni. E kilo vuusavago (30) ɔɔɔ gila daaveni ga molo ɔaamagi nii daa ga wɔɔlezegi.

¹⁸ Nii é zevɛni, é naa zegeni, é lii la taazu, é deeni ga deemɔɔn. E ná-daamianigi mɔtai balaa ɔulani, é ti ve zea.

¹⁹ Deemɔɔn ɔeni ma: «Mini ɔa è posuyevɛi ɔeai ná za? Mini ɔa è botii ɔeai ná za? Tuya ɔa naa ve, zɔi é è zɛɛɛbɔgai!» E naa kpein sugulani deemɔɔn ma, nii kpein é ziɛni su. Naa volu, é ɔeni ma: «Zunui nii gè botii ɔeai pɔ be, daa ɔa ga Boaze.»

²⁰ Naomi ɔeni ná-doun anzai ma: «Gooɔɔ GALAGI tuya loo naama nui ve, teigi é maawɔingai ɔeezu naati be, ti vulua, ta naati be, niiti ti zaai!» Naomi ɔeni ma mɔnɔ: «Zunui naa ɔa ga da-nu ɔiteɔite, toɔa ga naati ti ta, niiti ti-losuve ga ti de unmɔɔ.»

²¹ Moabe nui Lute ta laani ma, é ɔe ma: «Keeve mà balaa: «Ye nà-botigɛ nuiti ba, eyesu ti be ga nà-moloi leve.» »

²² Naomi ɔeni ná-doun anzai Lute ma: «Naa vage, dɔun anzanu, ga è ɔe ná-botigɛ anzanuiti ba, naa ɔa a ke nu mina è ɔɔɔ kpalagi taɔili su.»

²³ Naazu, é yenii Boaze ná-botigɛ anzanuiti ba, é da posuyevɛi ɔe, eyesu moloi nii daa ga wɔɔlezegi ta moloi nii daa ga beleegi, naati ti leve vaiti kpein ti be. Naa pe su é ɔeeni deemɔɔn vɔ be.

3

Lute ná-maanɛɛɛi

¹ Yeeta Lute deemɔɔn Naomi ɔeni ma: «Dɔun anzanu, nà pɔ gè è ze vele ɔete, naa ɔa a ke è ɔe undaanɛi zu.

² E kwɛni ga Boaze nii è ɔea ná-botigɛ anzanuiti ba, naa ɔa ga da-nui ta. Tama za kpɔkɔi, toɔa liizu moloi ɔaavɛɛzu, ná-molo loɔazuve.

³ Maagba, è gulo maku nɛɛnɛgi zie ɔɔɔ ma, è da-zegɛ vagoiti too, è yei molo loɔazuve. Mina ɔɔɔ lɛ la, eyesu é be ga daamii wo, è ɔɔɔle.

⁴ Siégi zu é liizu la, é la, ná vete, ve é laazu ná. Naa volu maaɓuɗa ba, è segei tago wuzegé kəɗiti ma, è la. To ɓɔɗɔgo, toɗa naa wo è ma, nii maaneai ga è ke.»

⁵ Lute gooɗaavoteni, é ɗe ma: «Nà naa kpein ke, nii è boga mà.»

⁶ E yeini molo loɗazuve, é naa kpein keeni, nii deemɔɔn deveni ma.

⁷ Boaze laamiini, é ɓɔɓe, koozunɛeni ziimave. E liini, é la molo ɗiliiti poluve. Lute vaani naazu vaavaa, é segei zegé kəɗiti ma, é la.

⁸ Kua zaamai, zunui naa wuunni kami, é lati, é ka ga anzanui ta ɗa laani kəɗiti bu.

⁹ E ɗe ma: «Be ɗa ga de?» Naa gooɗaavoteni, é ɗe ma: «Nà ve, Lute ve, da-wotigé anzanui. Baa màazu, mazɔɔɔ velei è la ga gi ɓɔɗɔ nu, unɔɔ fai ma losuve veeve è ya nɔn tetema.»

¹⁰ E ɗeni ma: «Gooɗɔ GALAGI tuya loo è ve, dɔn anzanu! Faa ɗaabelagi nii ɗa dawoɗɗiladai leezu mɔnɔ, é leve ma mɔngi va, mazɔɔɔ è la nu niineiti gaizieni, bala nua, ɓaa kpete nua.

¹¹ Niizu, dɔn anzanu, mina lua ɗeglein. Nà naa kpein ke è ve, nii è bosu, mazɔɔɔ nuɓuse pe ge sugwee ga da ga anzanu zɔɓelama.

¹² Gaamai ve ga unɔɔ fai ma losuve ɗa zèa, kele tagili ka ná, nii é nɔn tuɗɔ.

¹³ Ni ve. Lina, ni toɗa pɔ é unɔɔ fai ma losuve ɗe è ve, é ke. Kele ni é la neeni be ga é ke è ve, gè ɗona Gooɗɔ GALAGI ma, nii é vulua, nɔn, nà ke è ve. Ye laani eyesu sobu.»

¹⁴ E yeini laani kəɗiti bu eyesu sobui. E wuzegeni ga kpidiɓidigi, nu la de zooga è va nu maaɓeɗaga ɗa. Mazɔɔɔ Boaze ɗeni ma: «Maa la neeni ga nu va sugwee ga anzanu leuve molo loɗazuve.»

¹⁵ E ɗeni ma: «Da-zegé wolai zuvie, è so.» E soni. Naa su lozita ɗɔɗɔni moloji zu, é pu su, é daale bu. Naa volu é leeni taazu.

¹⁶ Lute vaani deemɔɔn vɔ be. Naomi ɗeni ma: «Da ve ɓaa, dɔn anzanu?» Lute naa kpein sugulani, nii zunui naa keeni be.

¹⁷ E ɗeni ma: «É su lozita veeve bè moloji zu, é ɗe mà: «E la lia ga yeapaka è-leemɔɔn vɔ be.» »

¹⁸ Naomi ɗeni ma: «Ye ve, è yiilei, dɔn anzanu, eyesu è kwee velei niima vai vaazu besu da, mazɔɔɔ zunui nii la dooɗɔ nɔpe boga ɗeglein, keeni a niima vai ɗaabelana za.»

4

Lute vulu vai Boaze ve

¹ Boaze liini taa zigidaave, é zeí ná. Peté, zoi unɔɔ fai ma losuve ɗeni zea, nii Boaze ná-fai woni, naa vaani, é da leve. Boaze ɗeni ma: «Uaa lee ve, zeí lee ve.» Naa vaani, é zeí.

² Boaze nu puugo zegeni taa ɗewolaiti saama, é ɗeni ti ma: «À zeí lee ve.» Ti zeini.

³ Naa volu é ɗeni naama nui ma, nii unɔɔ fai ma losuve ɗeni zea: «È sugweeni ga Naomi va, é zegé Moabe yooi zu. Toɗa pɔ é zou buɗai vɔdi, nii é ga ade-ɗeeloin Elimeleke nɔnɔi.

⁴ Gè ɗisiève ga gè naa wo è ma, ga è geya taaveaiti gaazu, ta nà-nuɓuseiti ta-ɗewolaiti gaazu. Ni da pɔ è unɔɔ, unɔɔ. Ni è la unɔɔsu, de ga ze, gè ɗe kwee, mazɔɔɔ da ɗa mounpa ma losuve è ya. Nà ɗa é zèa dɔn è volumna.» E gooɗaavoteni, é ɗe ma: «Nà pɔ gè zooi unɔɔ.»

⁵ Boaze ɗeni ma: «Foloi è zooi ɗeyazu la Naomi ma, da Moabe nui Lute ɓalaagi zeí naama ziegi zu, nii é ga poanzai, nii a ke sinigi nii saai, vofoda ɗe naa va, niiti ta ná-poganii zegé.»

⁶ Zoi unɔɔ fai ma losuve ɗeni zea, naa gooɗaavote, é ɗe ma: «Ni naa ve, gè ɗelea unɔɔ tosuve va, gè mina va nà-poganii ɗologolosu. Unɔɔ fai ma losuve zegé ga dɔnɔ, mazɔɔɔ gè la zooga gè va unɔɔ.»

⁷ Izilaye le nui saama mɔngi, faa nɔpe a la ɗena ɗilia ba, é lo unɔɔ faa va, ɓaa anii maavalibo faa va, gilagi bena ná-savalagi ɗula ɗɔɗɔa, é fe zoi ya, naa bena ɗe ga poogi Izilaye le nui be ga naama vai ɓetea.

⁸ Zoi unɔɔ fai ma losuve ɗeni zea, naa ɗeni Boaze ma: «Zooi ɗeya ɓɔɗɔ ve,» é ná-savalagi ɗulani ɗɔɗɔa.

⁹ Boaze ɣɛni naazu kɛwolaiti ta nuɓuseiti kpein ma: «Wo ɣɛa ga zeeleiti za, ga nii kpein é ɣɛa ga Elimeleke nɔnɔ ta Kiliyon, naa vɛɛ Maalon va, gè naati pɛ geyaa Naomi ma.

¹⁰ Gè Moaɓe nui Lute zeida ɓalaa, é ɣɛ ga ànza, nii é ɣɛni ga Maalon anzai, ga nii saai naa laaseigi mina jɛɛɛ ná-poganii zaama, naa ɣa a kɛ daaseigi yɛ ná ɣɔ kɛɛɣɛleaiti saama, sɔɓɔ taa ziɣidavɛ. Wo ɣɛa ga ma zeeleiti za.»

¹¹ Nuɓusei niiti kpein ti ɣɛni taa ziɣidavɛ ta kɛwolaiti, ti ɣɛni ma: «Gá ga naama zeeleiti! Anzanui é lɛɛzu da-vɛɛɛi wu, Ƴooɣɔ GALAGI kɛ ga Zakɔɓe anzaiti Lasɛle ta Leani kɛvele, niiti ti felegɔiti ti Izilayɛle vɛɛɛyɛɣɛi logai! Da ɓooɣi ɓalaa, tuyai ɣɛ è ma Efelata, ta è loɣɔ zɔɓɔ Beteleyɛme!

¹² Vofodai nii Ƴooɣɔ GALAGI feezu è ya ga anzanu lounɣoi nii maavele, é da-vɛɛɛyɛɣɛi ɣɛ ga Pelɛze ná-pɛɛyɛɣɛi ɣɛvele, nii Tamaal sɔɓɔni Zuda vɛ!»

¹³ Boaze Lute zegeni, é kɛ ga anza, é daani volu. Ƴooɣɔ GALAGI vaani bu Lute kogi zeɣɛ, é doun zunu zɔɓɔ.

¹⁴ Anzanuiti ti ɣɛni Naomi ma: «Mamagi ɣa Ƴooɣɔ GALAGI vɛ, nii é la vaani bu, è va vɛla za pɛɛyɛɣɛi make nui ma, GALA ge kɛ daaseigi wɔɔɔ Izilayɛle nuiti saama faan!

¹⁵ Doin nii ɣa è-yɛnvui niine, é è make da wɔɔzaɣana, mazɔɓɔ è-loun anzai nii è nɛai bɛ, ta fizɔgai è vɛ zunu loun lofɛla va, naa ɣa é sɔɓɔgai.»

¹⁶ Naomi doin zegeni, é pɛɛ yiila. To ɣa é kulani su.

¹⁷ Anzanuiti ti ɣɛni ga seijnɔɣɔiti, naati ti ɣɛ ma: «Doun zunu zɔɓɔga Naomi vɛ!» Ti daasei pɛɛni ga Woɓɛde. To ɣa é ɣɛni ga Izayi kɛɛɣɛ, é ɣɛ ga Davide kɛɛɣɛwola.

Davide mɛmɛwolaiti

¹⁸ Pelɛze mavofodaiti ta ga: Pelɛze Ƴɛsɛlon zɔɓɔni,

¹⁹ Ƴɛsɛlon Lamɛ zɔɓɔ, Lamɛ Aminadaɓɛ zɔɓɔ,

²⁰ Aminadaɓɛ Naason zɔɓɔ, Naason Salema zɔɓɔ,

²¹ Salema Boaze zɔɓɔ, Boaze Woɓɛde zɔɓɔ,

²² Woɓɛde Izayi zɔɓɔ, ta Izayi Davide zɔɓɔ.

Samiyele Ná-Seve Mɔungi
Sevei loʔzeizuve ma woo mɔungiti

Tɔɔzeizuvɛ, Samiyɛlɛ Nά-Sɛvɛ Mɔungi ta Felesielɛ ti bɔni su, ti ɖɛ ga sɛvɛ zuɖooza gila kpe, daaseigi ɖeni nɔ ga «Samiyɛle». Sɛpetante zɛvɛi zu ɖa gaagwɛɛni su ná mounpa. Sɛpetante zɛvɛi naa ɖa é ga Minazegɛ Pɔlɔmai, nii tatigai Gɛlɛke wooi zu. Samiyɛle ná-sɛvɛiti ta bɔɛzu, é vilɛ GALA goo wo nui Samiyɛle ná-eteai va, naa vɛɛ masagi Sayile ta masagi Davide ta-eteaiti ba. Samiyɛle ɖa é ɖeni ga totuɖɔ ɖaaabelagi, siɛgi zu Izilayɛle yooi ma lotuɖɔlai ɖeni ɖulazu la tukpɔgaaleve nuiti ze, é da ve masagiti ze. Samiyɛle ɖa balaa é gulɔi ziɛni Sayile ta Davide ma, Izilayɛle masa moun felegɔiti. Samiyɛle ná-sɛvɛ felegɔiti ta Izilayɛle yooi ná-wɔlwɔlb vai zuɖulazu, vɛlei é ziɛni la, naama yeedɛɖalai zu.

Nu nɔpɛ ge la kwɛɛ zɔi é Samiyɛle ná-sɛvɛ felegɔiti sɛvɛai. Sɛvɛi gʒɛ nui la faa nɔpɛ boni, é va vile to bɔgʒoi va sɛvɛi zu. Kɛlɛ é eteai ziɛni, masagi Davide ná-yeeɖɛɖala ma, tanisu vɔlo é leve naa ná-yeeɖɛɖalai va, ta zee zeelini balaa sɛvɛi taɖiligaa ma, niiti ti ɖeni Sayile ta Samiyɛle ta-eteai zu vaiti suɖulazu. Uelei dɔɔɖuzuu vai la, togai sɛvɛi niiti kɛɛ nui ba kɛɛ nuiti ba, nu la kwɛɛ balaa yeeɖɛɖalai ti zɛvɛai ma.

Unsосуе

1. GALA goo wo nui Samiyele zoloo fai ta toli fai (1:1–3:21).
2. Filisiti nuiti ti GALA ná-minazege kesui zegeni, ti kula Izilayelee nuiti zea, tama naa gʻeeni ga faa zuʻfologologo Filisiti yooi zu, siegi zu kesui gʻeni la ta-yooi zu (4:1–7:17).
3. Izilayelee nuiti ti gʻeni ti bʻedʻei gʻa masa ba, Samiyele ma ge gulʻoi zie Sayile ma, é gʻe ga Izilayelee masa mʻungi. Naa volu suʻfoozaa ma, Maliʻigii gʻelʻeni Sayile va (8:1–15:35).
4. Samiyele gulʻoi zieni Davide ma, é gʻe ga Izilayelee masagi velesiei, ta eyesu Sayile ná-eteai ʻaaʻbela, é gʻeni Davide ʻaizieu ga é paa (16:1–31:13).

Samiyεle Ná-Fai

(1:1–7:17)

Ane lii vai GALA sei vɛlei ma ɔoizuvɛ Silo

¹ Efelayime zunui ta ɖɛni Lama, Sofe ɖovii ma, Efelayime ɖize yooi zu. Daaseigi ɖɛni ga Elɛkana. E ɖɛni ga Yelofame ná-doun zunui, kɛwola ɖɛni ga Toɖu ná-doun zunui Eliyu. Toɖu naa, kɛɛɖɛ ɖɛni ga Sufe.

² Anza felego ga Elekana seini. Ma moungi laa ŋeni ga Ane, felesiei laa ŋe ga Penina, dointi ti ŋeni Penina ve, keke ta la ŋeni Ane ve.

³ Kona-o-kona Elékana bena zeḡe ná-taazuwe, é li Silo, é náko Góogó GALAGI wu, Fai-Pe-Maliḡii. Eli ná-doun zunu felegoiti, Wofeni ta Fineyase, naati ti ḡeni ga Góogó GALAGI ná-zalaḡa ḡula nuiti Silo taazuwe.

⁴Zalaɗai ɗula laa ɗilagila, Eɛkana ve, é bɛna ma zuai ta ɗaawɛ Penina ta ná-dointi ba.

⁵ Kεε Ane nənɔi bɛna wɔɔɔ ga seizu felegɔ, tɔɔzei Ane wɔla nɛɛni Elɛkana vɛ, anɛɛ ni Gɔɔɔɔ GALAGI la ɔɛni doun veeni naa vɛ.

⁶ Sinianzai Penina la ɣɛni looɣosu ga gaazu unfe seɣeai, mazɔlɔ Ƴooɣɔ GALAGI la ɣɛni doun veeni be.

⁷ Kona-o-kona, naa nɔ ɔa ti ɔeni daawu. Penina da Ane yiiɔɔɔ, dii laa ɔilagila Ɔoɔɔ
GALAGI zeɪ vɛɛɪ ma ɔoɪzuɛ.

Ti yɛni naazu konagi ta, Ane tɔɔzei ga ɛ ɖa wɔɔ, ɛ ɖa ɖɛɛ daami wo fai va.

⁸ Sinigi Elekana gaazaḡani, é ḡe ma: «Ane, lee vaa zu è wəbzu, è ḡa ḡele daamianigi va? Toḡa ḡale, è bəḡḡ maawəinzu? Nà ḡila ḡè la vizəni doun puuḡə va è vɛ baa?»

Ane ná-GALA μασηενηι

⁹ Ti daamii wogai ma, ti ɓɔɔle Silo, Ane wuzegeni, é li zalaɗa ɗulazu vele, zalaɗa ɗula nui Eli ɗeni zeini ná-kpɔkpɔgi ɗa, Ƴooɗo GALAGI zeɪ veleɪ laave.

¹⁰ Tɔɔzei ziiɓɔɓa ɗeni de koozu gola, é Ƴooɗo GALAGI maanɛɛɛni, é ɗa wɔɓ gola.

¹¹ E minazegegi woni, é ɗe ma: «Ee, Ƴooɗo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɗii! Ni ɗa ná-kpɔɔi ɔetena, é gàazumaawɔingɗa, ni é la yeemani mà, ni ɗa doun zunu veena bè, nà fe è ɔe, Ƴooɗo GALAGI, sii ma voloi pɛ su, kpeka la ɔɔɗua nɔundegai ta kpelei va eyesu pɛ.»

¹² Tɛi Ane leɓini Ƴooɗo GALAGI valizu, Eli ɗeni dakɔlogiti jiiɓi pelei zumɔsu.

¹³ E ɗeni naa lakɔlogiti kaazu, ti ɗa jiiɓi, keɛ nu la ɗeni woo nɔpɛ menisu, mazɔɔ Ane ɗeni GALA falizu yiimave. Eli ɗisieni ga ɗɔɔi ɗa é Ane zogai.

¹⁴ Eli ɗeni Ane ma: «Da ɗulazu niima ɗevelei zu yeelɛ? Li, è ɗa-lɔɔi ɗula ɗaazu ada ɗili pele.»

¹⁵ Ane googaaɔoteni, é ɗe ma: «Ba-o, maliɗii, ɗɔɔ lei é va ɗe bà, gè la ɗɔɔ ɓɔleni, ɓaa gaazulati gani nɔpɛ. Keɛ zii ɗa é ɓɔɓzu koozu. Nà ɔe ga gè nà-ziiɓɔɓi le ga Ƴooɗo GALAGI.

¹⁶ Mina pɛte ga anzanu jakai, ziiɓɔɓ latevegai ɗa é kea gè leɓiga nà-GALA falii zu.»

¹⁷ Eli googaaɔoteni, é ɗe ma: «Ni naa ɔe, li, ziiɛigi ɗe è ɔe, Izilayeɛle ná-GALAGI è woogaaɔote, nii è falia ma, é naa ɔe è ya!»

¹⁸ Ane Eli woogaaɔoteni, é ɗe ma: «Da-nuɓɔɗɔlai zoo é ye bà.» Naa woga vɔluma Ane ɔe, é liini, é daamii wo, gaazuɔe zeɪ ga pagɔ.

¹⁹ Pɔluma zobui, kpidiɗidigi, Elekana ta ná-peleyegɛi pɛ ti liini, ti nɔkɔ Ƴooɗo GALAGI wu, naa vɔluma, ti ɗaleni ma, ti li ta-laazu Lama.

Elekana ɓeɗeni anzai Ane ma, Ƴooɗo GALAGI ge naa maawɔingɗaani.

²⁰ Ane kogi zegeni naama ɗonagi nɔ laawu, é zunu loun zɔɔɔ, é ɗe ma: «Doin nii laa ɗa ga Samiyele,* mazɔɔ gè faliɔe Ƴooɗo GALAGI ma.»

Ane ná-doin ɗalivaa vai GALA ma

²¹ Naa vɔluma, Elekana ta ná-peleyegɛi pɛ ti ɗeni liizu mɔnɔ Silo, ga ti naama zalaɗai ɗula, nii ta ɗa kula kona-o-kona, Ƴooɗo GALAGI ɔe, ta é ná-minazegegi laazeeli, nii é keɛni.

²² Keɛ Ane la ɗeni vilɛni ti volu naama ziei zu, é ɗeni sinigi ma: «Nà naa maaɓɔunsu, eyesu doin laaɗula jiiɓii va, naazu nà lii la niina Silo, gè fe Ƴooɗo GALAGI ɔe, nii a ke doin tɛi ge ye Ƴooɗo GALAGI ya, sii ma voloi pɛ su.»

²³ Sinigi Elekana ɗeni ma: «Ke eɗevelei è devea la, naa maaɓɔun eyesu è doin laaɗula jiiɓii va. Ƴooɗo GALAGI ge ke, nii é minazegɛa la, naa laazeeli.» Ane yenɪ ná, é ɗa jiiɓii ve dɔngoi ya, eyesu naa laaɗula jiiɓii va.

²⁴ Doin laaɗulaai ma jiiɓii va, dee Ane segeni, é lii la Ƴooɗo GALAGI zeɪ veleɪ ma ɗoizuvɛ Silo, anɛɛ ni dɔngoi loida ɗeni de de. E kona savago nɪke zinei zegeni, é ɔeɛ bulu vukɔi kilo vuusavago (30) va, ta kɔɔ woole ɗila daavegai ga ɗɔɔi.

²⁵ Ti nɪke zinei vaani, ti kula ga zalaɗai, naa vɔluma, ti liini ga dɔngoi Eli ɔɔ.

²⁶ Ane ɗeni ma: «Ee, maliɗii, è-ɗi ka naa zu nɛi ɓaa, ga anzanui ta vaani, é ɗa Ƴooɗo GALAGI vali è ɗɔbave? GALA ka kàazu, eɗevelei è vulua la ga ɗite, gaamazu nà ɗeni de.

²⁷ Weɛ, doin nii ɗa gè ɗeni falizu GALA ma. Tama Ƴooɗo GALAGI fea zèa.

²⁸ Nà ɓalaagi, nà pɔ ga gè kaliva Ƴooɗo GALAGI ma, toɗa ga nɔnɔ sii ma voloi pɛ su.» Ti nɔkɔni ná Ƴooɗo GALAGI wu.

2

Ane ná-mama guyei

¹ Ane GALA falini ɗani:

* **1:20 1:20 Samiyele:** Daaseigi nii ti maaɓugaaɪ va ta «faliai».

15 Yeeta bena gɛle gɛte, ti va gɛ ti zalaɗa zuai ma wulɔiti gala, zalaɗa gɛla nui ná-botigɛ nui bena va, naama nui vɔ be, é gɛ ma: «Zalaɗa gɛla nui ná-mɔ suai ve, mazɔlɔ é la vaazu giliai ta zosu, ma wundui nɔ ɗa é pɔ.»

16 Ni zunui nii ti ná-zalaɗai gɛlazu, naa a gɛna ma: «Zena de, gi be ga ma wulɔi gala, da va niina, nii nɔpe é pɔ, è naa zege,» zalaɗa gɛla nui ná-botigɛ nui bena gɛ ma: «Ba, keni è fe niizu, è la na keni, na ta zege ga zeeɗaabaai.»

17 Niima zunu loungoiti sɔgi wola jɔuni, Gooɗo GALAGI ɗaazu, tɔzei veɓanii niiti nuiti ti gɛni feezu Gooɗo GALAGI ve, zunu loungoi niiti ti gɛni naa gɛezu ga fuun gani.

18 Kele doungoi Samiyele gɛni ná-botii gɛezu Gooɗo GALAGI ve, kɔba zegei gɛni ga zalaɗa gɛla zegei.

Samiyele ta sɔlɔ nuiti

19 Kona kula laa gɛlagila, Samiyele dee bena sege maavɔnigi beɛ be, ta la gɛna lia ta sinigi Silo, zalaɗa gɛla vai ma, é gɛni liizu ga naama zegei ná-doin vɔ.

20 Eli tuya looni Elekana ta anza ve, é gɛ ti ma: «Gooɗo GALAGI va bu ga é doun gɛligaa zɔlɔ è-anza nii va, niiti ta gɛ ga Samiyele vɔtogi, nii é fea Gooɗo GALAGI ve.» Naa vɔluma, ti gɛleni ma ta-laazu.

21 Gooɗo GALAGI Ane maawɔnɗaani, polu gɛ ga Ane zunu loun savago, ta anzanu loun felego gɛligaa zɔlɔni vɔlu. Naama ziegi zu Samiyele gɛni ba, é da wɔlɔ, Gooɗo GALAGI ɗaazu.

Eli ta ná-dointi

22 Eli wɔlɔzaɗani niina ga gola. E ná-doun zunuiti sie velei ma woo mɛnini, é vile Izilayele nuiti ba, é mɛnini ga ná-doun zunuiti ta vɔlɔ laazu ga anzanuiti, niiti ti gaaɛezu ba GALA daagomi sege velei laave.

23 Eli gɛni ná-doun zunuiti ma: «Leeni ɗa gè mɛnisu, é vile wo va? Eɛ pe ka wo-lɔɗo jɔi wosu, tɔzei wo-zie velei la vani. Leeni vaa zu wo naa gɛezu?»

24 Doun zunuiti, à yeegula naazu, nii gè mɛnisu é vile wo va, naa la vani. Wa Gooɗo GALAGI ná-nubuseiti diizu tɔ kologologiti ma.

25 Ni nui ta a koto gɛena bɔla nubusei ta laalɔɗoma, GALA ka é ga tukpɔgaaleve nui naazu, kele zai é kotoi gɛezu, Gooɗo GALAGI bɔɗi laalɔɗoma, be ɗa a naama nui maavaawo?» Eli nii kpein boni, kele ná-doun zunuiti ti la gɛni keni, ti va ti-gɛ wozi, tɔzei Gooɗo GALAGI deveni niina ga ti za.

26 Samiyele ma zunu loungoi gɛni wɔlɔzu, é da Gooɗo GALAGI ta nubuseiti ziila.

Nimizai é zeini

Eli ná-peleyegei ma

27 Yeeta GALA goo wo nui ta vaani, é gɛ Eli ma: «Gooɗo GALAGI wooi ɗaa: «E sugwɛɛ kala, ga è-mɛmɛwolani keai ma Ezipete yooi zu, Falagɔn ná-pelei wu ga duɔiti, gè bɔɗo leeni ga tiye, tiya-o, ta-peleyegeiti-yo.

28 Izilayele peleyegei kpein saama, è-mɛmɛwola Aalɔn ɗa gè yiimazegeni la, ga é gɛ ga ná-zalaɗa gɛla nui. E da lo ná-zalaɗa gɛlazuve, é da ná-zalaɗaiti daazeeli mà, é da ansansegiti gala bè, ta é da gaaɗaɗa. Gè ti-laamiizu veeni, tɔ-o, mavofodai-yo, gala zalaɗai ti-ma zuaiti ba, niiti Izilayele nuiti ti vaazu la.

29 Toɗa ɗale mu, wo bele gɛlazu ná-zalaɗaiti ta ná-veɓaniiti ba, nii gè ma levei veai, ga é da gɛ ná-pelei wu? Lee vaa zu è-loun zunuiti fizɔsu bà? Wo da bɔɗo ɗɔnɔkula ga zalaɗa zuai vasuɓeti, niiti ná-nubuseiti, Izilayele nuiti, ti vaazu la pɔ?

30 «Naa ɗa é ba, tei é gɛa ɗana, nèi gè ga Izilayele ná-GALAGI, gòoi ɗa é ga nii: Gè minazegeni è ve, da-o, da-peleyegei-yo, ta è-mɛmɛwolani tɔnɔ ma peleyegei balaa, ga wa ɗa wo ga ná-botigɛ nuiti yeenɔpe eyesu ɗo. Kele, nɔn na, Gooɗo GALAGI, na bosu è ma ga

minazegegi naa li poun. Mazoloo nà da gaazu unfegi ve naati be, niiti ti debizu, kele niiti ti belalazu, unfegi ga da yei ga tiye.

³¹ Foloi tanigaa ta vaazu, nà vaazu da-velayegēi, ta è-memewola nono ma velayegēi zuvikei gulazu ti ya, naa ga a ke, nu wolozaga nɔpɛ ge mina mo ge da-velayegēi wu.

³² Da wele, è è zili nui ga, é da gaaba sèi vèlèi ma. Fai pɛ ka ge ga pagɔ Izilayele velayegēi vɛ, naama ziegi zu nu la mo kewola wolo nɔpɛ kaa, da-vèlèi wu.

³³ Naa pɛ ge geɛ va, nà vaazu è-mavofodai gila makesu, nà-zalaga gulazuve gobave, nii a ke é da nimiza boɔɔ ma, ga toloi ta kitevei. Názu ma, da-velayegēi wu nui mataiti kpein ta za, ti-ma niinelai zu.

³⁴ « Nii é vaazu geɛzu ga è-loun felegɔiti, Wofeni, ta Fineyase, naa ga é geɛzu ga poogi è vɛ, ga nii gè bosu gaamai vɛ, tɔzei, ti felegɔ pɛ ta zaazu folo gila kpe.

³⁵ Naa voluma, nà yimazege ga zalaga gula nu boɔɔ vɛ, gè sei, nii a ge ga lada nu, toga zie ga nà-kisiɛiti, ta zɛimai vaiti. Nà mavofodai bɛtɛ ba, nii a ye ná ɔɔ, é ge ga zalaga gula nui, masagi goba, nii gè yimazegezu la, gè guloi zie ma.

³⁶ Zɔi a ye vulua è-mavofodai zu, naa ga va zalaga gula nui naa vɔ be, é vile niibiga kakala, nii a ke é va wali gilagi zoloo, baa bulu buɔa gila ko. Toga zalaga gula nui naa maanɛnɛ, é ge ma: Soma, è boti ve zèa, zalaga gulazuve, nii a ke gè bulu buɔa go zoloo ga kɔnɔgi. »

3

Samiyele loli fai GALA be

¹ Zunu loungoi Samiyele ɣeni Gooɔɔ GALAGI ná-botii geɛzu, Eli gobave. Naama ziegi zu, Gooɔɔ GALAGI la ɣeni boeni nuiti pɔ, valafala, ti la mo ɣeni ná-kulakelɛma vaiti sɔlɔɔsu valafala.

² E ɣeni ga kpidii ta, zalaga gula nui Eli ɣeni laani daazuve, naama ziegi zu Eli gaazuveɛti maaɓidini niina. E la mo ɣeni wozagaazu fɔɔn.

³ Samiyele balaa ɣeni Gooɔɔ GALAGI zeì vèlèi wu, é ɣeni laani minazege kesui gobave, naazu GALA ná-fitinaì da zo dɛ.

⁴ Naama ziegi zu, Gooɔɔ GALAGI Samiyele lolini, Samiyele ge ma: «Nà gaa!»

⁵ Samiyele bizeni, é li Eli vɔ be, é ge ma: «Nà gaa, mazoloo è tòligɛ.»

Eli gooɔaavoteni, é ge ma: «Gè la toli boni, gale ma, è li, è la.» Samiyele liini, é la volu.

⁶ Gooɔɔ GALAGI Samiyele lolini volu. Samiyele wuzegeni, é li Eli vɔ be, é ge ma: «Nà gaa, mazoloo è tòligɛ.»

Eli gooɔaavoteni, é ge ma: «Dòun zunu! Gè la toli boni, li, è la.»

⁷ Samiyele ma ge la ɣeni dɛ Gooɔɔ GALAGI ɔwɛɛ, tɔzei kaipa naa la ɣeni dɛ boeni tɔ boɔɔi vɔ.

⁸ Gooɔɔ GALAGI Samiyele lolini volu, ná zeizu zavasiei. Samiyele ɣaleni ma Eli vɔ be, é ge ma: «Nà gaa, mazoloo è tòligɛ.»

Eli gaagaani niina ga Gooɔɔ GALAGI ga é doungoi lolisu.

⁹ Eli ɣeni Samiyele ma naazu: «Liina, è la, ni da toli kili menina, da ge ma: «Boena, Gooɔɔ GALAGI, da-wotigɛ nui woilogɛ.» » Samiyele liini, é la daazuve.

¹⁰ Gooɔɔ GALAGI vaani, é lo kobave, é toli ga ma mɔungiti kevele, é ge ma: «Samiyele! Samiyele!»

Samiyele gooɔaavoteni, é ge ma: «Boena, mazoloo nèi gè ga da-wotigɛ nui gòilogɛ.»

¹¹ Gooɔɔ GALAGI ɣeni Samiyele ma: «Nà vaazu faa laazu Izilayele nuɓuseiti ma, nu-o-nu a ma wooi menina, daa ga vɔ.

¹² Naama voloi, maanɔɔi nii kpein gè deveai Eli ta ná-pelayegēi vɛ, nà ti pɛ daazeeli, gè la gila kpala zɛga voluzu.

¹³ Gè dɛɛvɛ la ga, nà ná-pelayegēi veelalazu eyɛsu ɔɔ, mazoloo é gea sugwɛɛ ga ná-dointi ta belalazu, kele é la keeni, é va naati maɔɔlo.

¹⁴ Naa ɔa é ba, gè ɔona Eli ná-pɛɛyɛɛɛi vɛ, gè ɔɛ ma: «Zalaɔai ɔaa vɛɛaniiti ti la zooga ti va Eli ná-pɛɛyɛɛɛi ná-kotoi gba eyɛsu pɛ.» »

¹⁵ Samiyele yɛni laani eyɛsu geelaalao. Naa vɔluma, é wuzɛɛɛni, é ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛi ma vɛɛlavɛti daalao. Kɛɛ nii GALA ge boni ma, é ɔɛni luazu ga é va naa wo Eli ma.

¹⁶ Kɛɛ Eli tolini, é ɔɛ ma: «Samiyele, dɔun zunui!»

Doungoi googaaɔoteni, é ɔɛ ma: «Nà ɔaa.»

¹⁷ Eli ɔɛ ma: «Lee ɔa ɔɔɔɔ GALAGI bogai é ma? Mina tanɔpɛ dɔɔɔɔ bà. GALA ka é zo ná-ziiɔaawanai pɛ su, ni ɔa gila kpala dɔɔɔɔ bà!»

¹⁸ Samiyele daani ma kpɛ, é ti pɛ daazeeli ma, é la ɔɛni tanɔpɛ dɔɔɔɔni Eli va. Eli ɔɛni ma: «Tɔ ɔa é ga ɔɔɔɔ GALAGI, é naa ɔɛ, nii pagai gaazu.»

¹⁹ Samiyele ɔɛni wɔɔɔɔ, ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni ba yeenɔpɛ, wooi ɔilagilagi kpɛin é ɔɛni bosu, ɔɔɔɔ GALAGI laaseigi zu, ti pɛ daa ɔɛni zeelizu.

²⁰ Naa ɔa é kɛɛni, Izilayele kpɛin, é zo Dan, é li Beel-Seba, ti pɛ ti kwɛɛni ga Samiyele ɔa ga ɔɔɔɔ GALAGI laawoo wo nui.

²¹ ɔɔɔɔ GALAGI la ɔɛni ɔɛni ɔɔla vai va kɛɛma Silo, mazɔɔ miná ɔa é ɔɛni ɔɔɔɔ lɛɛzu ná ga Samiyele, é ɔa daawooi lɛɛ la.

4

¹ Samiyele ɔɛni naama wooi laazeelizu Izilayele pɛ ma, nii é ɔɛni sɔɔɔsu ɔɔɔɔ GALAGI ya.

Minazeɛɛ kesui zeɛɛ vai

Filisiti nuiti bɛ

Izilayele nuiti ti ɔɔlani ga ti Filisiti nuiti daaɔomi ga kɔɔi, Izilayele ná-kɔɔvɛɛi vɔuni Eɔɛn-Ezɛɛl. Filisiti nuiti ti tɔnɔi vɔ Afeke taazuɛ.

² Filisiti nuiti ti lopele ɔɛɛni kɔɔɔ vai ma, ti kɔɔi lɔɔzeini ta Izilayele nuiti. Kɔɔi ɔɔini ga gola, Filisiti nuiti ti zeelini Izilayele nuiti ma, ti nu waanaanigo (4.000) ɔɛɔala vaaɪ ti zaama, kɔɔɔɔɔɛ.

³ Zoiti ti vɛlani, naati ti ɔalegai ma ma kɔɔlaaɔai zu, Izilayele lotuɔɔiti ti ɔɛni ɔɔɔ ɔaazaɔasu ga: «Lee vaa zu ɔɔɔɔ GALAGI ade yɛga na Filisiti nuiti ti ɔa vɔni ade ma?» Ti ɔɛni ɔɔɔ ma: «Ade li Silo, ade va ga ɔɔɔɔ GALAGI ná-minazeɛɛ kesui. Naa a ɔɛna ade zaama, toɔa ade ɔizo ade zili nuiti zeei ma.»

⁴ Ti numaa leveni Silo, ɔɔɔɔ GALAGI ná-minazeɛɛ kesui ɔalama, Fai-Pɛ-Maliɔii, nii é zeini seeluɔɛinti unda. Zalaɔa ɔɔla nui Eli ná-doun zunu felegɔiti Wofeni ta Fineyase ti yɛni minazeɛɛ kesui vɔlu, ti va.

⁵ Ti zeeliai ma ga ɔɔɔɔ GALAGI ná-minazeɛɛ kesui kɔɔlaaɔai zu, Izilayele ɔɔvɛɛi wooɔɔlani ga koozunɛi, eyɛsu zooi ɔali ti wu, vɛ ti ɔɛni ná.

⁶ Filisiti nuiti ti zɔngɔ wooi naa mɛnigai ma, ti ɔɛni ɔɔɔ ɔaazaɔasu, ti ɔa ɔɛ ma: «Kpɛɛ wolai nii vɔluɛ ɔa ga leeni, Eɔulu nuiti ta-ɔɔlaaɔai zu?» Ti mɛnini ga ɔɔɔɔ GALAGI ná-minazeɛɛ kesui ɔa ti vaaɪ la Izilayele ná-kɔɔlaaɔai zu.

⁷ Ti wola luani, ti ɔa ɔɛ ɔɔɔ ma: «Ade maanɔɔa, tɔzei GALA ge va Eɔulu nuiti ta-ɔɔlaaɔai zu, é la ɔɛa ɔana pɔɔma.

⁸ Ade maanɔɔa-o! Bɛ ɔa a ade ɔɔla zɛɛsu ɔalagi niiti zea? Galagi tɛiti ka ti maanɔɔi ma zii mɔinmɔin seini Ezipete nuiti ma, teɛvɛɛi zu.

⁹ A zasulo! Filisiti nuiti, wo ɔɛ ga zunu ɔɔɔɔɔɔ! Wo mina va lɔɔzu duɔlai zu, Eɔulu nuiti zea, eɔɛvɛɛi ti ɔɛa la wo ya duɔlai zu, naa ɔa é ba, à zunuyai ɔɛna, wo kɔɔi ɔa.»

¹⁰ Filisiti nuiti ti kɔɔi lɔɔzeini, ti vɔnini Izilayele ma, ɛɛ pɛ ge ɔa ɔize ga lɔɔɔa ná-seɛɛ ɔotai wu. Ti vɔnini Izilayele ma ga gola, nu waavuuɛavago (30.000) ɔa é zaani Izilayele va.

¹¹ Filisiti nuiti ti GALA ná-minazeɛɛ kesui zeɛɛni, Eli ná-doun zunu felegɔiti ma, Wofeni ta Fineyase, naati ti za kɔɔi zu.

Eli ta ná-doun anzai ti zaa vai

¹² Naama volo gɛlagi nɔ, zunu gɛla ge bizeni, é gɛla kɔlaagɛi zu, é gɛni ga Benzamen mavofodai zu nui ta, é vaani Silo, ná-segeiti balivaliai ga, fufiligi nɔungi pɛ unma, kidaaviligi maavele ma.

¹³ Tɛai ma taazuwe, Eli gɛni zeini ná-kpɔkpɔgi gɛ, pele gɔbawe, é da maabɔungi wo, tɔzei zii gɛni zoolezu ga GALA ná-minazege kesui ma vai. Zunui tɛi paai ma, é nuuma wooi wo taazuwe, nuɔuseiti pɛ ti kpeei gɛlani bu.

¹⁴ Eli naama beei menigai ma, é gaazaɣagi woni ga: «Lee ma beɛ gɛ é loozu?»

Zunui tɛi ge vaani, ga é naama vai laazeeli Eli ma.

¹⁵ Naama ziegi zu, Eli zii ma volo gɛni ga kona vuutaavuu maazu lɔsava (98), gaazuɣoleni niina.

¹⁶ Zunui gɛni Eli ma: «Pɛlawe, gɛ zege kɔɣɔzuwe za nɔ.»

Eli gɛni ma: «Leeni gɛ kɛai, dɔun zunu?»

¹⁷ Keelai goɣaavoteni, é gɛ ma: «Izilaye le biza Filisiti nuiti ba, gi loowe bu ga gola. E-loun zunu felegɔiti saawe vɔlɔ kɔi zu, Wofeni ta Fineyase. GALA ná-minazege kesui balaagi zegeve Filisiti nuiti be.»

¹⁸ Siɛgi zu keelai bɔeni la, é vile GALA ná-minazege kesui va, Eli gɛlani ná-kpɔkpɔgi gɛ, é buɛ bɔɣɔ maazu, é loo kpɔgi gɔbawe, kpɔɔoi woloni, é za. Mazɔlɔ, Eli wɔlɔzaɣani niina, é wuini bɔɣɔ ma balaa. Eli Izilaye lukpɔgaaleveni kona vuunaanigɔ (40) laawu.

¹⁹ Ná-doin, Fineyase anzai gɔgi gaawɔni niina. E menigai ma, ga ti GALA ná-minazege kesui zegeve, naa vɔluma, kɛmɔɔin ta sinigi ti zaa, anzanui nii zeini gɔɣɔvɔlu, é doin zɔlɔ, tɔzei koozuwanai soni gaamanɔ.

²⁰ Tɛi é gɛnina zaazu, anzanui niiti ti gɛni koba, naati ti gɛni ma: «Mina lua, mazɔlɔ é zunu loun zɔlɔga.» Kɛɛ é la vɔlɔ gɛni wɔiloni naa ma, é va ta zege ba ti ve.

²¹ E doin laasei pɛeni ga I-Kabode (nii poluwe ga «lebiya la mɔ ná»). Mazɔlɔ é gɛni ma: «GALA ná-lebiyai zegea Izilaye va.» Kɛai ma naa wosu, é gɛsieni, é vile GALA ná-minazege kesui va, nii Filisiti nuiti ti segeni, ta kɛmɔɔin ta sinigi ti zaa vai.

²² E woogɛlani, é gɛ ma: «Ungo, lebiyai gɛla Izilaye va, mazɔlɔ Izilaye zili nuiti ti lia ga GALA ná-minazege kesui.»

5

Minazege kesui vai

Filisiti nuiti pɔ be

¹ Filisiti nuiti ti GALA ná-minazege kesui zegeni Eɛen-Ezeel, ti lii la Asadode taazuwe.

² Ti tɛeni ta-gɛlagi Dagon ná-pelei wu, ti da maaniini saɣaai naa gɔbawe.

³ Asadode nuiti ti wuzegeni sobuzobui, ti ka ga Dagon gɛ laani daaveai zooi ma, Gooɣɔ GALAGI ná-minazege kesui gɛkalawe. Ti buzege, ti to tosuwe.

⁴ Poluma zobui mɔnɔ, ti wuzegeni kpidiɔidigi, ti ka ga Dagon gɛ laani daaveai mɔnɔ zooi ma, Gooɣɔ GALAGI ná-minazege kesui gɛkalawe, nɔungi ta zee felegɔiti teveai ba, ti vazagai kpɔfalagi maazu, kpusei nɔ gɛ é yenɛ ná niina.

⁵ Naa gɛ é kɛa, Dagon ná-zalaɣa gɛla nuiti, ta niiti kpein ti lɛezu Dagon ná-pelei wu Asadode, ti la da ga zie kpɔfalagi ma, zaɣaza.

⁶ Gooɣɔ GALAGI ná-zɛbei lɛeni ga Asadode nuiti, é dualuagi lɔni ti zu, é puzɛɣulagi vɛeni ti va, Asadode ta ná-zooi pɛ su.

⁷ Asadode nuiti ti naama vai gaai ma, é da gɛ ga tiye, ti gɛni ma: «Izilaye ná-GALAGI ná-minazege kesui la lebiga ada-laazuwe, mazɔlɔ zeei ná-zɛbei gɛ ade laalɔɣma, ada-o, ada-gɛlagi Dagon-o.»

⁸ Ti Filisiti gundiɣiiti tolini Asadode taazuwe, ti ti gaazaɣa, ti gɛ ma: «Lee gɛ ada kɛ ga Izilaye ná-GALAGI ná-minazege kesui nii?»

Naati ti ti woogaaavoteni, ti gɛni ti ma: «Ƙeni Izilayele ná-GALAGI ná-minazege kesui leve Gate.» Ti liini ga GALA ná-minazege kesui miná.

⁹ Ƙele ti lia vɔluma la, Gooɔɔ GALAGI wuzegeni Gate taai laalɔɔma. Dualua golai laɔni ti pe su, puzɛɖulagi ti zoni, é laazei doungoiti ma, é li kpakologiti pɔ.

¹⁰ Gaamago nɔ, ti GALA ná-minazege kesui ɖulani naa va, ti lii la Ekelɔn. Ƙele ti zeeliai ma la Ekelɔn, Ekelɔn nuiti ti kpee wolai looni, ti gɛ ma: «Ti va ga Izilayele ná-GALAGI ná-minazege kesui ada-laazuwe, nii a ƙe ade za, adea-o, ada-nuɔuseiti-yo!»

¹¹ Tiya balaa, ti Filisiti ɖundiɖiiti tolini, ti gɛ ti ma: «À Izilayele ná-GALAGI ná-minazege kesui ɖaafale ma ná-zooi zu, ni naa laade, gi kpein gá vaazu zaazu, giya-o, gá-nuɔuseiti-yo!» Mazɔlɔɔ nuiti ti gɛni zaazu ga duɔi taazuwe ná pe. Mazɔlɔɔ GALA ge ná-zɛbei leeni ga tiye gola.

¹² Nui niiti saai a la voola ti va, puzɛɖulagi ɖa é bena naati so, naa maavele ma, taai zu nuɔuseiti kpain gooi leeni geegɔlɔgi zu.

6

GALA ná-minazege kesui ɖaafalema vai Izilayele yooi zu

¹ Gooɔɔ GALAGI ná-minazege kesui ƙeeni ga alu dɔfela Filisiti nuiti ta-yooi zu.

² Filisiti nuiti, ti ta-zalaɖa ɖula nuiti ta velela vele vaa wo nuiti gaaleeni ba, ti gɛ ti ma: «Leeni ɖa gá ƙe ga Gooɔɔ GALAGI ná-minazege kesui? A pele le ga giye, nii gá leve da, gi daazeeli ná-zooi zu.»

³ Naati ti ti woogaaavoteni, ti gɛ ma: «Ni wa Izilayele ná-GALAGI ná-minazege kesui levesu ná-zooi zu, à mina ma jakai nɔ leve. Ƙeni wo faazuɔɔɛɛ zalaɖaa ɖula be. Wa naa gɛena, wa gɛde, wa kwɛɛ leeni vaa zu é wuzegezu wo laalɔɔma sienɔpe.»

⁴ Filisiti nuiti ti ti ɖaazaɖani vɔlu ga: «Faazuɔɔɛɛ zalaɖai ma zii begele ɖa gá kula?»

Zalaɖa ɖula nuiti ta velela vele vaa wo nuiti ti ti woogaaavoteni ga: «À zanu sɔɔla laɔlugo beɛɛ, é gɛ ga puzɛɖulagi vaaɖulabai, ta zanu sɔɔla laɔlugo, nii é gɛɛzu ga inegiti baaɖulabai, naa ɖa é zoloosu Filisiti ɖundiɖi laɔlugoiti tiegɔi ma, mazɔlɔɔ kpakɔ ɖilagi nɔ ɖa seeliai wo ma, wa-o, wa-ɖundiɖiiti-yo.

⁵ A wa-vuzɛɖulagiti ta inegiti baaɖulabaiti kpɛɛɛ, niiti ti faa zuɖologologi gɛɛzu zooi zu, wo zɛba wo lebiyai ve Izilayele ná-GALAGI we, tanisu toɖa ná-ziigaawanai ye ná, é bosu wo laalɔɔma, wa-o, wa-ɖalagiti-yo, ta wa-yooi.

⁶ A mina ɖikpa ga Falaɖɔn ta Ezipete nuiti ƙevele. Wo ɖize su, ga GALAGI nii ɖa é naati kpɔlɔni ga ƙevele moɔnmoɔn, eyesu naati ti be Izilayele va, é ɖula duɔlai zu.

⁷ «À wotolo niinei beɛna, wo nike zaa felegɔ zɛge, niiti ti-ma yivoiti ti jiiimii ɔɔlezu, nike zaai niiti unbawului laade laani ti unma kaipa. Wo ti ɖili wotoloi va, ƙele wo li ga ti-ma yivoiti togani make vele wu.

⁸ A Gooɔɔ GALAGI ná-minazege kesui zɛge, wo da wotoloi zu, wo zɛba wo kesui taɖili sege, wo zanu sɔɔlaiti pu su, niiti wo ti ɖulaai ga wa-vaa zuɔɔɛɛ zalaɖai, Gooɔɔ GALAGI we, à naama ɖesui la minazege kesui ɖoba, wotoloi zu, wo be wotoloi va, é da li.

⁹ Wa losu, wo da wele nikeiti ba. Ni ta liina ga Izilayele yooi zu vele, kwɛpelema vele, we vele Beɛɛ-Semese ná, wa kwɛɛ naazu, ga Izilayele ná-GALAGI ɖa é maanɔɖɔi niiti seida ade ma. Ƙele, ni ti la liini ga naa vele, ada gɛ ma naazu: «Tɔ laade zee va gɛ ade va, ƙele niima vai vaaɛ nɔ ɔɔɔɔ we.» »

¹⁰ Filisiti nuiti ti zieni ga naama lenɛ gooi. Ti koima nike zaa felegɔi zegeni, ti ti ɖili wotoloi va, ti nike yivoiti te togani make vele wu.

¹¹ Ti Gooɔɔ GALAGI ná-minazege kesui laani wotoloi zu, ta kesui nii zanu sɔɔlaiti ti su, puzɛɖulagi ta inegiti baaɖulabai.

¹² Nike zaaiti ti liini ga Bete-Semese vele, ti lete nɔ tein, ti da li ga bainga, ti la ɣeni zegeni pelei va, ti va li ga yeezazu vele, ɓaa ɣɔvezu vele. Filisiti ɣundigiiti ti yeni ti volu, eyesu ti zeeli Bete-Semese ɣwepelemaɓe.

¹³ Bete-Semese nuiti ti ɣeni neme wolai zu, molo levezuɓe. Ti minazege kesui ɣaai ma, ti wola ɣoozunɛɛni.

¹⁴ Wotoloi zeelini Bete-Semese nui, Zozuwe ná-kpalagi zu, wotoloi loni kɔtu wolai ɣobaɓe. Nuiti ti wotoloi ma wuluiti teveleɓeni, ti balibali, ti zɛba ti nika zaa felegoiti ke ga gala zalaɣai Ƴooɣɔ GALAGI ɓe.

¹⁵ Levi nuiti ti Ƴooɣɔ GALAGI ná-minazege kesui ɣulani wotoloi zu, ta kesui nii zanu soolaiti ti ɣeni su, ti ti la kɔtu wolai maazu. Naama volo ɣilagi nɔ, Bete-Semese nuiti ti gala zalaɣaiti kulani Ƴooɣɔ GALAGI ɓe, ta zalaɣai taɣiligaa.

¹⁶ Siegi zu Filisiti ɣundigiiti ti miná ɣaai ma la, ti ɣaleni ma naama voloi nɔ Ekelɔn.

¹⁷ Filisiti nuiti ti faazuɓete zalaɣai ɣulani Ƴooɣɔ GALAGI ɓe. Zanu soola loolugo ɣeni de, nii é ɣeni ga ta-ɓuzeɣulagi ɓaagɣulabai, é zoloo ta-laa wola loolugɔi niiti tieɣɔi ma: Asadɔde, Gaza, Asekalɔn, Gate, ta Ekelɔn.

¹⁸ Inegiti baagɣulabaiti balaa ti ɣeni ná, naa balaa zolooni taai naati ma, niiti Filisiti ɣundigi loolugɔi ti zeini ti unda, é loozei taa wolaiti ma, niiti sigigi ti ma, é li taa goiti pɔ, niiti sigi ge la ti ma. Kɔtu wolai nii Levi nuiti ti Ƴooɣɔ GALAGI ná-minazege kesui laani ma, Bete-Semese nui Zozuwe ná-kpalagi zu, naa ɣa de ná, zaaɣaza, ga niima vaiti ma zeelei.

¹⁹ Ƴooɣɔ GALAGI yeeɓɛɛni Bete-Semese nuiti ma, nu ɓuulɔfela (70) ɣa é zaani ti zaama, mazɔɔɔ ti weleni minazege kesui zu. Bebei kpein ge naama zaa wolɔi woni, toozei Ƴooɣɔ GALAGI ɓooɣuni ti va gola.

²⁰ Bete-Semese nuiti ti ɣeni ma: «Be ɣa a zoo é lo Ƴooɣɔ GALAGI ɣaazu, GALA naɗegai nii? Be ɓɔɔda ɣa ada zoo ade ná-minazege kesui leve ná, nii a ke é zege ade ɓɔ be?»

²¹ Ti keelaiti teveni Kiliyate-Yeyalime nuiti ma, ti ɣe ti ma: «Filisiti nuiti ti Ƴooɣɔ GALAGI ná-minazege kesui ɣaaɣalega ma, à va, wo sege, wo lii la wa-laazuɓe.»

7

¹ Kiliyate-Yeyalime nuiti ti ɓaani, ti Ƴooɣɔ GALAGI ná-minazege kesui zege, ti lii la, ti te Aɓinadaɓe ná-pelei wu, gizei ma. Ti yiimazeɣeni ga ná-doun zunui Eleazaal, ga é da make Ƴooɣɔ GALAGI ná-minazege kesui va.

Izilayele nuiti paa vai volu Ƴooɣɔ GALAGI ɓɔ

² E loozei minazege kesui va voloi ma Kiliyate-Yeyalime, suɣoozani gola, kona ɓuufelegɔ (20) leɓeni niina. Naazu Izilayele nuiti kpein ti ɣeni ɓalakpalasu, mazɔɔɔ wɔin ɣeni ti ma, ga ti va volu Ƴooɣɔ GALAGI ɓɔ.

³ Samiyele ɣeni Izilayele ɓeleɣeɣei pe ma: «Ni wa ɣalesu ma Ƴooɣɔ GALAGI ma ga wo-yii pe, à gala kiligiti kula ɓooɣɔ zaama, ta saleiti ti-laa ga Asetaate, wo ɣili Ƴooɣɔ GALAGI va ga wo-yii pe, wo tɔ ɣila kpe deɓi, naazu toɣa wo ɣizo, é wo ɣula Filisiti nuiti zea.»

⁴ Izilayele nuiti ti Baaleni ta Asetaateiti kpein kulani ɓooɣɔ zaama, ti la mɔ ɣeni ani ɣili nɔpe deɓini, keni Ƴooɣɔ GALAGI ɣila kpe nɔ.

⁵ Samiyele ɣeni ti ma: «À Izilayele nuiti kpein gaale ba Misepa, ge Ƴooɣɔ GALAGI maanɛɛɛɛ wa-vaa zu.»

⁶ Ti ɣaaleɛni ba Misepa, ti da ziei zaɣa, ti da pu ya zooi ma, Ƴooɣɔ GALAGI ɣaazu. Ti zugi zoni naama voloi, ti laani zo ga ga ta-ɣotoiti, ti ɣe ma: «Gi kotoi ɣea Ƴooɣɔ GALAGI laalɣɔma.» Misepa ɣa Samiyele ɣeni ná ga Izilayele ná-tukpɔɣaaleve nui.

Izilayele ɓoni fai Filisiti nuiti ma

⁷ Siɛgi zu Filisiti nuiti ti menini da ga Izilayele ɖaaleɛɛɛ ba Misepa, ta-ɖundiɖi laɔlugɔiti ti deveni ga ti va ti kɔɔi vɛɛ Izilayele va. Izilayele nuiti ti ma wooi menigai ma, ti luani ga gola Filisiti nuiti ba.

⁸ Ti ɖɛni Samiyele ma: «Mina maagɛ kpɔ, ɛ da woogula ade vɛ Gooɖo GALAGI ma, ada-GALAGI, nii a kɛ ɛ ade ɖizo Filisiti nuiti ma.»

⁹ Samiyele baala zivoi zegeni, nii ɛ ɖɛni de niimii bolezu, ɛ kula ga gala zalaɖai Gooɖo GALAGI vɛ. Naa voluma, ɛ Gooɖo GALAGI maanɛɛɛni Izilayele vɛ, Gooɖo GALAGI googaaɔoteni.

¹⁰ Siɛgi zu Samiyele ɖɛni gala zalaɖai ɖulazu la, Filisiti nuiti ti maaɔuɖani Izilayele va, ga ti kɔɔi vɛɛ ba. Kele naama volo ná, Gooɖo GALAGI geeɔade lu golai vilini ti zaama, ɛ ti be, ti voluazo. Izilayele nuiti ti vɔnini ti ma.

¹¹ Izilayele nuiti ti ɖulani Misepa va, ti vile Filisiti nuiti polu, ti da ti be, ti da ti vaa, ti yɛni Filisiti nuiti polu, eyɛsu ti zeeli Bete-Kaal taa ɖoɖowuɛ.

¹² Samiyele woogulani, ɛ ɖɛ ma: «Gooɖo GALAGI boɛɛ ade va, eyɛsu ade zeeli vɛ.» E kɔtu wola ɖila segeni, naazu ɛ kpado Misepani zoɖozuɛ, ta Sen, ɛ daaseigi vɛɛ ga Eɔɛn-Ezɛɛl (nii poluɛ ga «kpɔba ɖɔtui»).

¹³ Filisiti nuiti gaazu unfegi zegeni naazu pa, ti la mɔ ɖɛni buɖeni ta-ɖwɛpelemave maazu, ti va vili Izilayele yooi zu vele. Mazɔbo Gooɖo GALAGI yeewuzegeni ti laalɔɖoma Samiyele zii ma voloi pɛ daawu.

¹⁴ Izilayele laa wolaiti kpein, niiti ti ɖɛni Filisiti nuiti zea, naati kpein, ti ɖaaɖaleni ma volu, ti zeeli Izilayele ya, ɛ zo Ekelɔn, ɛ li Gate, ɛ vɛɛ naa maagoolii ma yooi pɛ ba, ti ɖulani ti ya. Ziileigi ɖɛni Izilayele nuiti zoɖozu ta Amool nuiti.

¹⁵ Samiyele ɖɛni ga tukpɔɖaaleve nui, sii ma voloi pɛ daawu, Izilayele yooi zu.

¹⁶ Kona-o-kona, Samiyele bena leve zooi zu, ɛ tɔzei Betele, ɛ li Gilegale, ɛ zeeli Misepa, ɛ da Izilayele nuiti tukpɔɖaaleve, naama laaiti su.

¹⁷ Naa pɛ poluma, ɛ bena ɖale ma Lama, vɛ ná-pɛlei ɖɛni ná, miná ɖa ɛ bena Izilayele nuiti tukpɔɖaaleve ná. Ná nɔ ɖa ɛ zalaɖa ɖulazuɛ beteni ná Gooɖo GALAGI vɛ.

Masa Fai Lɔzei Uelei

8

(8:1–12:25)

Masa gaizie vai Izilayele vɛ

¹ Samiyele wɔɔzaɖagai ma, ɛ ná-doun zunuiti seini votogi zu, tukpɔɖaaleve vai ma, Izilayele yooi zu.

² Ná-doun zunu mɔungi laaseigi ɖɛni ga Zowele, felesiei laaseigi ɖɛ ga Aɔiya. Ti zeini Beel-Seba, ga ti da tukpɔɖaaleve miná.

³ Kele ti la ɖɛni vilɛni ti-ɖɛɛ Samiyele zie velei volu. Tei walii ná-nɛɛbei ɖɛni ti-yiimave ga gola, ti ɖɛni lobɛaniiti sosu, ti da tukpɔi ɖaaleve ga telebotalai.

⁴ Naa ɖa ɛ keɛni, Izilayele ɖundiɖiiti kpein ti maaɔni Lama, Samiyele vɔ be.

⁵ Ti ɖɛni Samiyele ma: «Da ɖaa, ɛ wɔɔzaɖagai, tama ɛ-lointi ti la ziezɔ ga pagɔ, ga ɛ ɖeɛɛɛ. Naa ɖa ɛ ba, masa seina gi unda, nii a ɖɛ gi levezu, eɖeɛɛɛ ɛ ɖɛɛɛɛ la zɔɔma yooiti su.»

⁶ Naama wooi wanani Samiyele ma, ga ti ɖɛɛ vai ma: «Masa sei gi unda, nii a ɖɛ gi levezu.» Samiyele Gooɖo GALAGI valini.

⁷ Gooɖo GALAGI Samiyele woogaaɔoteni, ɛ ɖɛ ma: «Woilo Izilayele nuiti gooi ma, nii ti maaɖaazaɖaboga, yeezei naa wu. Mazɔbo da laade ti va ɖɛ ɖɛɛɛɛ ɛ va, na ɖa ti ɖɛɛɛɛ ba, ga gɛ mina mɔ ɖɛ ga masagi ti unda.

⁸ Nii ti keɛɛɛɛ ga de, naa nɔ ɖa ti keɛɛɛɛ ga ze kaite, ɛ lɔzei voloi gɛ ti ɖulani la Ezipete yooi va, duɔlai zu, ta da ɖɛɛɛɛ ba, ti da gala kiligiti deɔi.

⁹ Naa ɔa é ba, nii ti boga naa ɔe ti ve, keɛ ti lenɛ ga gola, è naati dɛɛ ga tiye, nii kpein a ɔe ga masagi zɔgiti.»

¹⁰ Samiyele liini, é Ɔoɔɔ GALAGI wooi pɛ daazeeli bebei ma, niiti ti ɔeni ɔɛɛzu ma, é masa sei ti unda.

¹¹ Samiyele ɔeni ti ma: «À woilo fai niiti ma, niiti ti ɔɛɛzu ga masagi zɔgi: mounpa, toɔa wo-loun zunuiti seɔe, é ti ɔe ga ná-salavusuiti. Ti ɔe ga ná-kɔɔɔ wotolo bize nuiti, ɔaa ná-sooiti kpize nuiti, ɔaa niiti ti ziezɔ tɔ ɔɔɔɔi ná-wotoloi ɔakalave.

¹² Toɔa yiimazeɔe ga tanigaa, é ti ɔe ga nu waagilagilagiti ta-ɔundigiti, é tanigaa ɔe ga nu vuulɔludɔlugiti ta-ɔundigiti salavusuiti saama. Toɔa tanigaa ɔe ga ná-wozawoli nuiti, zɔiti ti ɔe ga ná-molo leve nuiti. Toɔa taɔiligaa zeɔe, é ti ɔe ga ɔain bo nuiti, ti da kɔɔɔ zɔɔlaiti gain, ta ma wotoloi va zɔɔlaiti.

¹³ Toɔa wo-loun anzanuiti seɔe, é tanigaa ɔe ga gulo maku neɛne kpɛɛ nuiti, ɔaa daaɔoli wo nuiti, ɔaa bulu beɛɛ nuiti.

¹⁴ Toɔa wa-ɔalagiti seɔe, ta wa-leezen beleiti, ta wa-wolive bele vapagiti, é ti ve ná-botigɛ nu wolaiti zea.

¹⁵ Toɔa puusiei ɔula wa-ani zuwuiti ba, ta wa-leezen beleiti, é ti ve ná-nu wolaiti zea, ta ná-botigɛ nu wolaiti.

¹⁶ Toɔa wa-wotigɛ nuiti, zunuiti ta anzanuiti seɔe, naa ɔɔ wa-nu niineiti ba, niiti ti ga zɛbesu geleiti, ta wa-zoovalegiti, ti da botii ɔe be.

¹⁷ Toɔa wa-loganiiti ma vuusieiti seɔe, wa ɔɔɔɔi, wa ɔe ga ná-duɔiti.

¹⁸ Naama voloi, wa kpeei loo ga wa-masagi laalɔɔi, nii wo yiimazeɔeai la, keɛ Ɔoɔɔ GALAGI la woiloga wo-woo ma.»

¹⁹ Izilayeɛ nuiti ti la ɔeni keɛni, ti va Samiyele wooi zo, ti ɔeni ma: «Gá-vaa ɔana! Gi ɔe masagi ɔe nɔ gi unda,

²⁰ naa ɔa a ke, gá ɔalaa gi ɔe ga zɔɔma yooiti kevele, gá-masagi da gi lukpɔɔaaleve, é da lo gá-ɔɔvebeiti tuɔɔ, gi da kɔɔi ɔɔ vuɔma.»

²¹ Samiyele begai ma ga Izilayeɛ nuiti ta-ɔɔi naati meni, é ti pɛ daazeelini Ɔoɔɔ GALAGI ma.

²² Ɔoɔɔ GALAGI ɔeni Samiyele ma: «Yeezei naa wu, nii ti maɔaazaɔaboga è ma, masagi zei ti unda.»

Naa volumna, Samiyele ɔeni Izilayeɛ nuiti ma: «Ese pɛ ge liina ná-taazu.»

9

Sayile soovale saaiti gaizie vai

¹ Zunui ta ɔeni Benzamen mavofodai zu, nii daa ɔeni ga Kise, Aɔiyele ná-doun zunui ɔeni de, Aɔiyele keɔɔe ɔeni ga Selɔɔ, Selɔɔ keɔɔe ɔe ga Bekolate, Bekolate keɔɔe ɔe ga Afia, Afia ɔalaa ɔeni ga Benzamen mavofodai zu nui ta ná-doun zunui. Kise ɔeni ga zɛbesu nu.

² Zunu loun ɔila ge ɔeni Kise nii ya, nii daaseigi ɔeni ga Sayile, zunu lounge ɔa pa ge ɔeni de. Izilayeɛ nuiti saama, tanɔpɛ ge la ɔeni zeelini su pagi zu, é ɔoozani é leve ti pɛ ba.

³ Yeeta, Kise ná-soovale saaiti ti looni ya, é da ɔe ná-doin Sayile ma: «Botigɛ nui gila seɔe, wo li, wo soovale saaiti gaizie.»

⁴ Sayile ta ná-botigɛ nui ti Efelayime ɔize yooi zubizeni, ti leve miná va, ti li ga Salisa yooi zu vele, ti la soovale saaiti kaani. Ti liini mɔnɔ ga Saalime yooi zu vele, ta Benzamen yooi zu vele, keɛ ti la ti ɔaani pɛ.

⁵ Ti zeeliai ma Sufe yooi zu, Sayile ɔeni ná-botigɛ nui ma: «De ɔale ma taazu, ni naa laade, kɛɛ ɔa vaazu yeemazu soovale saaiti fai ma, é yiizoolɛ ga deye.»

⁶ Ná-botigɛ nui ɔeni ma: «GALA goo wo nui ta ɔa taai nii zu é de luɔɔ, tɔɔi wola ɔulave, nii nɔpɛ é bosu, naa ɔa da vilesu. De li, de gaazaɔa, ɔafɔ toɔa de lii vele le da-ziei niizu.»

⁷ Sayile ɔeni ná-botigɛ nui ma: «Ungo, keɛ leeni ɔa de liizu la zunui tɔna pɔ? Daamianigi beɔa da-ɔɔɔiti su, veɛani ɔili ge la de ya, nii da fe GALA goo wo nui ya. Leeni ɔa é de ya?»

⁸ Ná-botigé nui gɛni ma: «Wali gɛla ka de zèa, nà naa ve GALA goo wo nui ya, é pelei le ga deye, nii da zie la.»

⁹ (Mɔungi, Izilaye nui ti pɔ be, ta la gɛna lia GALA gaazaɣasu, ti bɛna gɛ ɔɔɔ ma: «À va, ade li wozaɣaa nui vɔ be.» Mazɔɔɔ nii daaseigi ga «GALA goo wo nui» za, naa laa gɛni ga «wozaɣaa nui»).

¹⁰ Sayile gɛni ná-botigé nui ma: «Gaama gɛ è ya, de liina.» Ti liini ga taai naa zu vele, ve GALA goo wo nui gɛni ná.

¹¹ Ti gɛai ma taa gɛzei leɛzu, ti gɔmini ga anzalopoiti, ti da gizei yei zie zaɣazuve, ti naati gaazaɣani, ti gɛ ma: «Wozaɣaa nui gɛ naɛ taazuve?»

¹² Anzalopoiti ti ti woɔɣaavoteni, ti gɛ ma: «Ungo, paa gɛ feya wo luɔɔ, paave za gá-laazuve, tɔzei taai kpein ka za zalaɣa gɛlazu, zalaɣa gɛla adave ma. A li fala.

¹³ Wa vaazu kaazu, wa leɛna nɔ feya taazuve, é va gɛ é li zalaɣa gɛla adave daamii vai ma. A liina fala, wa ka, tɔzei nuɔuseiti ti la daami woga tɔun polu, mazɔɔɔ toɣa tuyai loo zalaɣai ma pɛ, niiti ti loligai, naati ti va daami wo.»

Sayile lii vai

Samiyele vɔ be Lama

¹⁴ Ti liini taazuve, nu leɛzuve taai zu, Samiyele da gɛla ga ti vɔ pelei, é va li zalaɣa gɛla adave.

¹⁵ Tama Sayile va gɛ é va, folo gɛla ge yei naa luɔɔ, Gɔɔɔ GALAGI niima vai le ga Samiyele.

¹⁶ E gɛ ma: «Lina, niima yeeɣɛɣalai nɔ zu, nà zunui ta levesu è ma, é gɛla Benzamen yooi zu. Da gulɔi zie ma, è ke ga masagi nà-nuɔuseiti unda, Izilaye nui. Toɣa ti unmo, é ti gɛla Filisiti nui zea. Mazɔɔɔ gè nà-nui ta-bɔɔi gaa, gè ti bain gooi meniga.»

¹⁷ Samiyele Sayile gaa ma, Gɔɔɔ GALAGI gɛni ma: «Zunui nii gɛ gè gɛni ná-fai wosu è ma, nii gɛ é masadai gɛzu nà-nuɔuseiti unda.»

¹⁸ Sayile maaɔɣani Samiyele va, nu leɛzuve taazuve, é gɛ ma: «Wozaɣaa nui ná-pelei le ga ze.»

¹⁹ Samiyele goɔɣaavoteni, é gɛ ma: «Nà gɛ gè ga wozaɣaa nui, lo tɔɔɔ, de li zalaɣa gɛla adave. Ada laamiizu vɔɔma za, lina sobu, nà bɛna ga da-gɛdaavili faiti kpein suɣula è ma, nà ɛe niina è va, è da li.

²⁰ Nii é ga soovale saaiti, ti loai ya ma volo zavasie gɛ, mina mɔ yiizoolɛ ga naati, mazɔɔɔ ti naati kaave na. Kele é buɔe naa maazu, ani vaɔi niiti kpein ti Izilaye yooi zu, naati ta ga ɛe nɔnɔ? Da laade baa? Da-o, è-gɛ ná-peleyeɣei-yo?»

²¹ Sayile goɔɣaavoteni, é gɛ ma: «Lee vaa zu è naa wosu mà? Nèi gè ga Benzamen mavofodai zu nui ta nɔ, nii gaalɔdai Izilaye wolodai kpein su. Kèe ná-pelei lei é va loi Benzamen wolodamai kpein saama baa?»

²² Samiyele leɛni ga Sayile, ta ná-botigé nui, daamii wo pelei wu, é seizu vaɔ ve ti ya velelave, naama nu vuusavaɔiti (30) saama, niiti ti lolini daamii wo fai ma.

²³ Samiyele gɛni daagoli wo nui ma: «Va ga suai gè gɛa feeni è ya, ga è make ba ye.»

²⁴ Daagoli wo nui sua balai zegeni, é veɛ baalobai pɛ ba, é vaa la, é da Sayile gɛkala. Samiyele gɛni Sayile ma naazu: «Nii gɛ gè gɛa makeni è ve, siegi zu gè nui toligai ma la daamii vai ma, toɣa ná, miina.» Zekana é gɛni la Sayile ta Samiyele ti daamii woni vɔɔma naama voloi.

²⁵ Naa vɔluma, ti zegeni zalaɣa gɛla adave, ti yei ga taazu vele. Samiyele ta Sayile ti liini, ti ze dooɔ bosuve, pelei maazuve, ti da yeɛ.

Samiyele gulɔi zie vai Sayile ma

²⁶ Poluma zobui, Sayileni ta ná-botigé nui ti wuzegɛai ma, Samiyele Sayile lolini dooɔ bosuve pelei maazuve, é gɛ ma: «De liina, gè è vu ga pele.» Sayileni ti vileni pelei ma ta Samiyele, ti da li.

²⁷ Ti zeeliai ma taai gʷemave, Samiyele ɣeni Sayile ma: «Bo ɗa-wotigɛ nui ma, é leve velevave.» Naa liini ga veleva velei. Samiyele ɣeni Sayile ma: «Lo deɛ, nii Gooɗo GALAGI bogai, gè naa le ga de.»

10

¹ Samiyele ná-gulɔ woolei laalaoni, nii é ɣeni zea. E gulɔi vuuni Sayile nɔungi ma. E neɛɛɛni ga daave komagai, é ɣe ma: «Gooɗo GALAGI gulɔi ziaa è ma, è va ɣe ga ná-nubuseiti ta-lotugɔi.

² Za, da balina ma, ɗa liizu, è ɗula zunu felego ma Lasele ná-kabai ɗobave, Selesa Benzamen yooi zu, ta vaazu ɣeezu è ma: «Soovale saai niiti è ɣea liini ti ɣaiziezu, ti ti ɣaa. E-ɣee la mɔ yiizoolazu ga naati, wa-yiizolei ɗa è ma niina, é ɗa ɓoɗo ɣaazaɗa ga: Toɗa ke ɣale, é va ná-doun zunui ɗa?»

³ «Da zegena miná, ɗa lago liizu poun, è zeeli sene gului ma, é Taɓɔɔl. Wa ɗomisɔ miná, wa zunu savago, ti ɗa li Betele GALA deɓi vai ma, boli yiɔ savagoi ɗa ma mɔungi ya, bulu savagoi zoni felesiei ya, kolo woole ɗila ge zoni savasiei ya, daavegai ga ɗɔɔi.

⁴ Ta vaazu laaliizu è ma, ti bulu felego ve è ve, yeezei bu.

⁵ «Naa vɔluma ɗa zeelizu Giɓea-Elɔyime, ve Filisiti nuiti ta-ɗundiɗii gila ge zeini ná. Da ɣena lea taazuve, wa ɗomisɔ wa GALA goo wo nuiti ma bulugi, ti ɗa zeɗe zalaɗa ɗula adave, geingein gani gein nuiti ti ti luɗo, ti ɗa kɔnigi ɣein, ta papai, ta tamadegiti, ti ɗa koolei ve. GALA goo wo nui naati, ti ɗa GALA ná-kulakelema vaiti bo.

⁶ Gooɗo GALAGI ná-Zenvui ɗa yeizu è ma, ɗa balaagi, è ɗa GALA ná-kulakelema vaiti bo ga ti ɣevele, ɗa valibosu, è ɣe ga nu niine.

⁷ Niima vaiti kpein daa ɗa zeelina, ɗa kweɛ naazu ga GALA ka è va. Naazu nii maaneai ga è ke, naa ɣe.

⁸ «Naa pe pɔluma ɗa tosu da tuɗo, è li Gilegale, ná vaazu, gè è ɗa ná, gala zalaɗaiti kula vai ma, ta ziilei zalaɗaiti. Da maaɓɔunsu ná folo lofela laawu, eyesu gè va, gè naa le ga de, nii maaneai ga è ke.»

⁹ Sayile voluaveni nɔ feya Samiyele va, é ɗa li, GALA ge zii maavaliboni, nii kpein Samiyele boni ma, ti pe daazeelini naama voloi nɔ.

¹⁰ Seeliai ma Giɓea, GALA goo wo nu bulugi daaɗomini, GALA Zenvui yeini ma, to balaa é vili ti zaama, é ɗa GALA ná-kulakelema vaiti bo.

¹¹ Zoiti kpein ti ɣeni kweɛ kaite, ti kaai ma, é ɗa GALA ná-kulakelema vaiti bo, GALA goo wo nuiti saama, ti ɣeni ɓoɗo ɣaazaɗasu ga: «Leeni ɗa keai ga Kise ná-doun zunui? Sayile balaa kana GALA goo wo nuiti saama baa?»

¹² Naama nui ta ɣeni ma: «Be ɗa mu é ga ta-ɗalamɔin?» Miná ɗa faalaalii naa zoɓɔni ná ga: «Sayile balaa kana GALA goo wo nuiti saama baa?»

¹³ Sayile begai ma ga GALA ná-kulakelema vaiti bo, é liini zalaɗa ɗula adave.

¹⁴ Sayile keɛɣe keɛɣeloin ɣeni ma: «Mini ɗa wo ɣea liini ná, wa ɗa-wotigɛ nui?»

E ɣeni keɛɣe keɛɣeloin ma: «Gi ɣea liini soovale saaiti ɣaiziezu, keɛ gi la ti ɣaani, naa ɗa é kea, gi lia, gi Samiyele ɣaazaɗa.»

¹⁵ Keɛɣe keɛɣeloin ɣeni ma: «Leeni ɗa mu Samiyele boga wo ma?»

¹⁶ Sayile googaavoteni, é ɣe ma: «Keɛve nɔ gi ma, soovale saaiti kaave na.» Keɛ Sayile la ɣeni keeni, é va naa wo keɛɣe keɛɣeloin ma, nii Samiyele boni, é vile masa fai va.

*Sayile zeɪ vai
ga masagi Izilayele unda*

¹⁷ Samiyele Izilayele nubuseiti pe tolini Gooɗo GALAGI ɣaazu Misepa,

¹⁸ é ɣe ti ma: «Gooɗo GALAGI, Izilayele ná-GALAGI wooi ɣaa: «Nà ɗa gè Izilayele ɗulani Ezipete yooi zu, gè leɛ la. Gè wo unmoɔ, gè wo ɗula Ezipete nuiti zea, ta zoɔma masa zooiti, niiti ti ɣeni wo woinzeɣezu.»

¹⁹ Wa ɖa za, wo ɖelezu wa-GALAGI va, tama ka é wo ɖizoni wa-yiiboloi yeeɖeɖalai, ta wa-maanɔɖ voloiti su. Wo ɖe nɔn ma: «Masa sei gi unda.» Naa ɖa é ba, à ɖaale ba Ɔoɔɖ GALAGI ɖakala ga bolodama vele, ta peleyeɖe vele.»

²⁰ Samiyele Izilaye nui ti teveni ga bolodama vele, Benzamen ná-bolodamaiti ka zeelobai woni ga tiye.

²¹ Samiyele Benzamen ná-bolodamaiti teveni ga peleyeɖe vele, ziimazeɖegi zolooni Mateli ná-peleyeɖe ma, naati saama, Kise ná-doun zunui Sayile ɖa ziimazeɖegi zolooni ma. Ti gaizieni, keke ti la kaani.

²² Ti Ɔoɔɖ GALAGI ɖaazaɖani volu, ti ɖe ma: «Zunui taɖili kana ɖaa, nii paai ve?»

Ɔoɔɖ GALAGI ti woɔɖaavoteni, é ɖe ti ma: «À wele, dɔɔɖuve kasɔiti poluve.»

²³ Ti ɖizeni, ti li, ti vaa la, é lo bebei zaama, gaagoozani ti pe ba.

²⁴ Samiyele ɖeni bebei pe ma: «À wele, zunui tei ka Ɔoɔɖ GALAGI yiimazeɖeni la, keɖala nɔpe ge la wo zaama.»

Ti pe ti woɔɖulani, ti da ɖe ma: «Masagi lebi ɖeke faan!»

²⁵ Naa voluma, Samiyele daani ma kpe é naa le ga tiye, niiti maanɛai ti ɖe ga masagi laamiizuve ta tosuve, é lati, é seve, é da Ɔoɔɖ GALAGI lebizuve. Kpegai ma, é nuɖuseiti pe gaagalen ma, ese ge li ná-taazu.

²⁶ Sayile ɖalaa ge ɖaleni ma ná-taazu, Gibeá, sɔbelama nui tanigaa ti vileni polu, niiti GALA ge puuni ti yiima, ga ti ɖili toun ba.

²⁷ Anee naa ve, nu nakai tanigaa ti ɖeni ná, ti da ɖe ma: «Lee ma ɖaba ɖa nii a zoo keezu ade ve?» Ti ɖeni beɖelalazu, ti la ɖeni vebɛani nɔpe feeni be. Keke Sayile la ɖeni faa woni.

11

Sayile vɔni fai Amɔn nui ti ma

¹ Amɔn nui ti ta-masagi Naɖase vaani ga ná-kɔvɛbei, é Yaɖese taai ze keke su, nii é Galaade yooi zu. Yaɖese nui ti ɖeni Naɖase ma: «Ade minazeɖe bo yɔɖɔzu, gá ɖolo é ve.»

² Keke Naɖase ti woɔɖaavoteni ga: «Ni wa pɔ ade minazeɖe bo yɔɖɔzu, keni wo va bu, gè wo yeezazu vele ɖaazuɖezeiti kula su, wo ɖilagilagi pe, gè unfegi vu Izilaye nui ti pe gaazu ga naa.»

³ Yaɖese ɖewolaiti ti ɖeni Naɖase ma: «Dɔɔɖ ɖila ku ve gi ve, gi keelaiti teve Izilaye yooi zu ná pe. Ni nu nɔpe ge la zolooni, nii a kpɔba ve gi ve, gá ɖoɖ ve é ya naazu.»

⁴ Keelaiti ti zeelini Gibeá, Sayile ná-taazuve, ti naama vai pe bo taazuve nui pe ma. Bebei pe ge woloni.

⁵ Naa zolooni nɔ Sayile da zeɖe kpalagave ga ná-nikeiti. E gaazaɖagi woni, é ɖe ma: «Lee ɖa keai ga nuɖuseiti ti wolɔzu?» Ti Yaɖese nui daawooi laazeelini ma.

⁶ Naama wooiti menigai ma Sayile ve, GALA Zenvui yeini ma, ziɖaawanani ga gola.

⁷ Sayile nika felegɔ zoni, é ti vaa, é suɖulukpulu, é fe keelaiti zea, é ti leve Izilaye yooi zu ná pe, é vali ti ma ga: «Nu nɔpe é la keeni, é va li kɔɖɔzuve Sayile ta Samiyele volu, zekana ma nui ná-nikeiti ta bulukpulu da.» Ɔoɔɖ GALAGI maapɔgi yeini Izilaye nui ti pe ma, ti lua gola, ti ɖulani, ti da li ná, eɖe nu ɖila nɔ.

⁸ Sayile ti ɖaaluni Bezeke. Izilaye wolodamai zɔiti ti ɖeni ga nu waaunsavago (300.000), Zuda wolodamaiti ti ɖe ga nu waaususavago (30.000).

⁹ Ti ɖeni Yaɖese ɖeelaiti ma: «À li, wo ɖe Yaɖese nui ti ma, Galaade yooi zu: «Lina, wa unmɔɔgi zolɔ, siɛgi zu foloi gaalɔsu da.» » Keelaiti ti liini, ti naama wooi wo Yaɖese nui ti ma, é ɖeni ga koozune wola ti ve.

¹⁰ Ti ɖeni Amɔn nui ti ma: «Lina gá ɖoɖ ve wo ya, nii nɔpe wo pɔ, wo naa ɖe ga giye.»

¹¹ Poluma voloi, Sayile ná-kɔvɛbei ɖaagweeni su ga savago. Ti looni Amɔn nui ti ta-ɖɔlaagai zu ga gosui, ti yeni naati paazu, eyesu folo gaalɔgai. Zɔiti ti la ɖeni zaani, naati ti vazani ga gilagila, ti tanɔpe ti la ɖeni volu fele.

¹² Izilayele nuiti ti gɛni Samiyele ma: «Bɛɛni ka ti gɛni gɛɛzu ma: «Sayile la masadai gɛa gi unda»? A ti ve gi ya, gi ti vaa.»

¹³ Kɛɛ Sayile gɛni ti ma: «À mina nu nɔpɛ paa za gɛgala foloi, mazɔɔɔ Gooɔɔ GALAGI fɔnifaamai vea ade vɛ za, Izilayele nuiti.»

¹⁴ Samiyele gɛni Izilayele nuiti ma: «À va, ade li Gilegale, ade laa la Sayile ná-masadai maazu, ade maaɓakpa.»

¹⁵ Bɛbɛi pɛ ge gaaɛɛni ba Gilegale. Ti bo Gooɔɔ GALAGI gaaazu, ti maaɓakpa, ga Sayile gɛa ga masagi. Ti ziilei zalaɣaiti kulani Gooɔɔ GALAGI vɛ. Sayile ta Izilayele nuiti pɛ ti wola gɔozunɛɛni.

12

Samiyele ná-falima ɓɛiti

¹ Samiyele gɛni Izilayele nuiti ma: «Wo kaa, gɛ woiloga wo-woo ma, nii wo gɛa pɔ, gɛ naa pɛ kea wo vɛ, gɛ masagi zeida wo unda.

² Za vɔluma, masagi nii gɛ a ɗa lo wo luɔɔ niina. Nɔun gɛ lo ga wo luɔɔ, é loɔzei mà loungo yee ma, é zeeli za ma. Gɛ wɔɔɔɔɔɔɔɔ, nɔundɛɣaiti ti gɔlea, dɔinti ɓalaa kana ti wo zaama.

³ Nà losu za wo gaaazu, gɛ wo gaaazaɣa, à gòɔɣaavote, Gooɔɔ GALAGI gaaazu, ta masagi nii é gulɔi ziaai ma. Wo zaama, ɓɛ gɛ gɛ ná-nikɛ, ɓaa ná-soovale kula zea? Bɛ gɛ gɛ mɔnɛa, ɓaa gɛ suziɣaa, wafuun? Bɛ gɛ é lobɛani vea zɛa, nii a kɛ gɛ gaaazu vɛɛ ma, ná-faaɣaazagiti ma? A bo dɛɛ mà, ni nà gɛ ani nɔpɛ kulani nu ya telebotala maazu, nà ti pɛ gaagale ma.»

⁴ Ti gòɣaavoteni ga: «È la gi mɔnɛni, è va gi zuziɣa fuun, è la ɓalaa lobɛani nɔpɛ kulani nu ya.»

⁵ Samiyele gɛni ti ma vɔlu: «Gooɔɔ GALAGI, ta wa-masagi, ta ga zeelei, ga wo la sɔ kaani bà, nii wa pèelala su.»

Ti gɛni ma: «Ungo, zekana é la.»

⁶ Samiyele gɛni nuɓuseiti ma, mɔnɔ: «Gooɔɔ GALAGI gɛ é yiimazegɛni ga Moize ta Aalɔnni ga ti wo-mɛmɛwolani kula Ezipete yooi zu.

⁷ Naa gɛ é ba, à gaaɛɛna ba Gooɔɔ GALAGI gɛakala, gɛ wo gɛtoɔ naama vaa wolaiti su, niiti é ti gɛa wo gɛzo faa zu, wa-o, wo-mɛmɛwolani-yo.

⁸ «Zakɔɓe ta ná-nuɓuseiti, ti liai ma Ezipete yooi zu, kpɔɔi yɛni zeizu ti ma, ti Gooɔɔ GALAGI lolini, ga é ɓɔ ti va, naa gɛ é kɛɛni Gooɔɔ GALAGI Moize ta Aalɔnni teveni, ti ti gɛla Ezipete yooi va, ti va ga tiye, ti zeizi zooi nii zu, vɛ ade ná za.

⁹ Kɛɛ wo-mɛmɛwolani ti gɛɛni Gooɔɔ GALAGI va, ta-GALAGI. Naa gɛ é kɛɛni, Gooɔɔ GALAGI yeeɓeni ti va la, ti lo Gaaɔɔ gɔɔɣulubai Sisela yeezu, ta Filisiti nuiti, ta Moaɓe masagi, niiti ti kɔɔi vɛɛni ti va.

¹⁰ Ti woogɛlani mɔnɔ Gooɔɔ GALAGI ma, ti laa zɔ ga ga ta-gotoiti, ti gɛ ma: «Gooɔɔ GALAGI, gá ga sɔba nu, mazɔɔɔ gi gɛɛa è va, gi ɗa kɔɔɔ ganigiti dɛbi, Baaleni, ta Asetaateiti. Kɛɛ gi unmoɔ niizu, è gi gɛla gi zili nuiti zea, naa a gɛɛna, gá è ɓɛbi.»

¹¹ Naa vɔluma, Gooɔɔ GALAGI Zedeyɔn leveni, é Bedan leve, ta Zɛfeté, é gaabɛla ga ze, nà Samiyele, ga é wo gɛzo wo zili nuiti ma, niiti ti gɛni wo-maagoolii zu, naa gɛ é kea, wo zeini ziileigi zu zooi zu.

¹² «Wo Amɔn nuiti ta-masagi Naɣase gaaɛ ma, é ɗa va kɔɔi vɛɛzu wo va, wo gɛni mà: «Masa sei gi unda.» Wo naa gɛ, eɣɛ Gooɔɔ GALAGI ɓɛi, é va gɛ ga wa-masagi.

¹³ Wa-masagi gaa mu, eɣɛvelei wo yiimazegɛa la ɗa, ta wo maagaaɣaɣaboga ɗa mà. Gooɔɔ GALAGI gɛ é seida wo unda.

¹⁴ E loɔzei za ma, ni wa Gooɔɔ GALAGI ɓɛbina, wo botii gɛ bɛ, wo golo bɛ, ni wo la wuzegɛni ná-tɔgiti daalɔɣoma, ni wa-o, wa-masagi-yo, wa vɛɛna Gooɔɔ GALAGI vɔlu, fai pɛ ka gɛ ga pago.

¹⁵ Kεε ni wo la woiloni gooi ma, wa wuzegena ná-deveiti daalɔɔma, Gooɔɔ GALAGI ɔa yeewuzede wo laalɔɔma ga gola, egevelei é keeni la ga wo-memewolani.

¹⁶ «À ye losuɔeti, wo laavɔɔ vaa wolai ɔa, nii Gooɔɔ GALAGI vaazu keezu wo ɔaazu.

¹⁷ Fogoi lei ade va ɔe su ɔaa? Nà Gooɔɔ GALAGI valizu, é yeebe geeɔadei va, ta tonai, ti va, wo kwεε ga naati ga faa ɔu wola ɔa wo kea Gooɔɔ GALAGI ɔaazu, ga wo masa gaizie ɔɔɔ ɔe.»

¹⁸ Samiyele Gooɔɔ GALAGI valini, naama voloi Gooɔɔ GALAGI tonai vuuni, é geeɔadeiti too. Izilayele nuiti pe ti luani Gooɔɔ GALAGI va, ta Samiyele.

¹⁹ Ti pe ti ɔeni Samiyele ma: «Da-GALAGI maanene gi ɔe, nii é ga Gooɔɔ GALAGI, nii a ke gi mina za, mazɔɔ ɔá-ɔotoi zɔiti pe poluma, gi ta laa ma, ga gi masa gaizie ɔɔɔ ɔe.»

²⁰ Samiyele ɔeni ti ma: «À mina lua. Wa ɔa wo niima vaa ɔi ɔea, kee à mina voluave Gooɔɔ GALAGI va, kee à deɔi ga wo-yii pe.

²¹ Wa voluavena ba, naa volu ɔa ga wo vile kooɔɔ ganigiti polu, niiti zobo ge la ti ɔe, ti va ɔo nu va, ɔaa ti va nu ɔizo, mazɔɔ ta ga fuun ganiiti.

²² Neɔve Gooɔɔ GALAGI ɔe, ga é wo ɔe ga ná-nuɔuseiti, naa ɔa é ba, é la ɔelea wo va, mazɔɔ toɔa ɔo ga leɔiyai ve daasei golai ɔe.

²³ Niima é ga nɔun tetegi, Gooɔɔ GALAGI kizo naama ɔoto wolai ɔee vai ma, tɔun daalɔɔma, ga ɔe va ɔe maanenei wosu wo ɔe. Nà yesu wo ɔalasɔ ga pelei pagai, ta solegai.

²⁴ Wa ma, à lua Gooɔɔ GALAGI va, wo deɔi gaamai zu, ga wo-yii pe. Mazɔɔ à ɔize faa wolaiti su, é ti ɔeai wo ɔaazu.

²⁵ Kεε ni wa faa ɔi ɔeena, wo undaa ɔa vili, wa-o, wa-masagi-yo.»

Sayile Ná-Masadai

13

(13:1–31:13)

Izilayele ɔaka fai

Filisiti nuiti daalɔɔma

¹ Sayile ná-konagi ɔeni ga puusavago (30), siegi zu é zeini la ga masagi. Kona vuunaanigo maazu felego (42) ɔa é keeni masadai zu, Izilayele unda.

² Sayile yeeloni salavusu waasavago (3.000) va, Izilayele nuiti saama, nu waafelegai (2.000) yeni koba Mikemase ta Betele ɔize yooi zu, mɔta waagilagi (1.000) vileni ná-doun zunui Zonatan volu, ti li, ti zei Gibeá, Benzamen yooi zu. Sayile nuɔusei mɔtaiti gaagalen ma, eɔe ge li ná-pelei wu.

³ Yeeta, Zonatan Filisiti nuiti ta-ɔɔlaagai zoni, nii é ɔeni Geɔa. Naama wooi zeelini Filisiti nuiti ma. Sayile ɔeni ti puɔugi ve Izilayele yooi zu ná pe, mazɔɔ é ɔeni bosu, é ɔa ɔe ma: «Ken Ebulu nuiti pe ti sugwee.»

⁴ Izilayele nuiti pe ti menini ga Sayile Filisiti nuiti ta-ɔɔlaagai zoge, naa maavele ma, Izilayele woinzegea Filisiti nuiti ma. Izilayele ɔɔɔɔɔ pe ge ɔaaleeni ba Sayile ɔoba, Gilegale.

⁵ Filisiti nuiti balaa, ti ta-ɔɔɔɔɔ ɔaaleeni ba, ga ti kooi ɔee Izilayele va. Kooɔɔ wotolo waasavago (3.000) ɔa é ɔeni ti ya, soo ɔize zalavusu waadɔzita (6.000), salavusuiti ti moin, é ɔe kpolodei laave ɔaɔaegi. Ti tɔno ma ɔɔlaagai vuuni Mikemase, folo ɔulazu vele Bete-Aven letemave.

⁶ Izilayele nuiti ti kaai ma ga faaɔaagi ɔa ti daawu, mazɔɔ ti zili nuiti ti ti ɔatani, ti ɔeni loɔɔɔɔ pugiti su, peɔugiti su, zefeiti su, kɔtu yegeiti su, ta zieyegeiti su niiti ti zuvai.

⁷ Ebulu nuiti saama, tanigaa ti Zuluden maalevesuɔe ɔudeni, ga ti li, ti loɔɔɔ Gade ta Galaade yooi zu.

Naazu Sayile ɔeni de Gilegale, ná-kooɔɔɔ koba, ti ɔa ɔali ga dualuagi.

⁸ Folo lofela laawu, ti gɛni Samiyele boonsu, mazoloo é boni ga toɔa vaazu. Kεε é la gɛni dε vaani Gilegale, kooɔɔ nuiti ti toozeini ga ti da vaza, ti da zεgε Sayile goba.

Sayile ná-faaɔaazagi

⁹ Sayile gɛni ti ma: «À va ga zalaɔa loganiiti pò, gala zalaɔaiti, ta ziilei zalaɔaiti.» Tò boɔɔi é gala zalaɔai ɔulani.

¹⁰ Kpesuve ga kula, Samiyele da zeeli ná. Sayile liini, é daaɔomi, é tuvo.

¹¹ Samiyele gɛni ma: «Lee ɔa é keai?»

Sayile gooɔaavoteni, é gε ma: «Siegi zu gè kaa la ga ná-kooɔɔ nuiti ta ga zεgε koba, da ma, è la vaani fala toligi ma, nii bogai, Filisiti nuiti ma gaaleai na ba Mikemase,

¹² gè gɛni ma: «Filisiti nuiti ta vaazu ti loo gi ma Gilegale, aisa gi va Gooɔɔ GALAGI maaneene!» Naa ɔa é kea, gè gεelala vaa gεa, gè gala zalaɔai ɔula.»

¹³ Samiyele gɛni Sayile ma: «È ɔimalala vaa gεeve, è la ɔoloni devei naa ve, nii Gooɔɔ GALAGI, da-GALAGI feai è ya. Ni è ná-devei zoni, é gεa vaazu bu da-veleyegεi ye masadai zu eyesu ɔo, Izilayele unda.

¹⁴ Kεε tei è la ɔoloni Gooɔɔ GALAGI ná-deveiti bε, da-masadai la yεga ná ɔo. Gooɔɔ GALAGI devea ga é ziima nui ɔaizie, é naa zeí ná-nubuseiti unda, Izilayele nuiti.»

Kooɔɔ nuiti ti gεevele bεte vai

¹⁵ Naa voluma, Samiyele zεgɛni koba Gilegale, é li Giɔea, Benzamen yooi zu. Sayile ná-kooɔɔ nuiti gaaluni, niiti ti gɛni koba, ti gε ga nu undozita (600).

¹⁶ Sayile ta ná-doun zunui Zonatan, ta ta-ɔooɔɔ nuiti, niiti ti gɛni ti va Geɔa, Benzamen yooi zu, ti lopele bεteni kooɔɔ vai ma, naazu Filisiti nuiti balaa, ti lopele bεtea Mikemase.

¹⁷ Faa zuɔolooɔolo kooɔɔbei ɔulani Filisiti nuiti ta-ɔoolaaɔai zu, ti ɔaaɔwe su ga savago, ma mɔungiti ti Wofela velei zoni, Suale yooi zu vele.

¹⁸ Felesieiti ti li ga Bete-Golon vele, savasieiti ti li ga kwepelema velei nii é liizu ga petugi zu vele, nii daa ga Seboyime vetugi, tevebai vo pelei.

¹⁹ Naama ziegi zu, ɔain bo nu nɔpe ge la gɛni Izilayele yooi zu ná tanɔpe, mazoloo Filisiti nuiti ti gɛni ma: «Ade pele besa Ebulu nuiti tugɔ, ga ti mina boɔa zokpo baa kpeen bεte boɔɔ ve.»

²⁰ Keni, Izilayele nuiti pe ti bena li Filisiti nuiti po bε, ga ti ta-wozawoli nikeiti ta-ɔaliiti gaali, ta zooveiti, naa vεe zεgε woo ɔoluiti ba, ta kotu wolo ɔoluiti.

²¹ Siegi zu wozawoli nikeiti ta-ɔaliiti, ta kotu wolo ɔoluiti, ta gaazava koluiti, ta zooveiti ti ɔaa a la zaana, baa togani make nuiti ta-ɔolu ɔaazooagi zokpai zole fai zu, keni ti li Filisiti nuiti po bε.

²² Kooɔɔ voloi zeeliai ma, boɔa zokpo nɔpe ge la nu nɔpe zea, anεε kpeein, keni Sayile ta Zonatanni nɔ ɔa ta gɛni ti ya.

²³ Filisiti ɔooɔɔbei gila ge vaani, é gize yooɔzu velei zo Mikemase ɔobave.

14

Zonatan kooi vεε vai Filisiti nuiti ta-ɔoolaaɔai gila ba

¹ Yeeta, Sayile ná-doun zunui Zonatan gɛni ná-kooɔɔ zoolaa zεgε nui ma: «Va, de li Filisiti ɔooɔɔbei nii vo bε, nii é kwepelegi voluvelei.» Kεε Zonatan la gɛni faa woni keεgε ma.

² Sayile gɛni zeini Giɔea taa ɔwεmauve, gului ta wu, nii daa ga gelenade gului, nii é Migilon. Kooɔɔ nu undozita (600) gεɔala ɔa é gɛni zea.

³ Zalaɔa ɔula nui, nii é gɛni loni naa goba, zalaɔa ɔula zεgεi koba, daa gɛni ga Ayiya, Ayituɔe ná-doun zunui. Ayituɔe keεɔeloin gɛni ga I-Kaɔode. Ti-gεε laaseigi gɛni ga Fineyase, Eli nii é gɛni ga Gooɔɔ GALAGI ná-zalaɔa ɔula nui Silo, naa ná-doun zunui. Nu nɔpe ge la gɛni suɔweε ga Zonatan lia ada.

⁴ Pelei nii Zonatan soni, nii a ke é zeeli Filisiti gɔɔɔgi ma, ma velel ɣeni laani fasa gaazoba felegai yɔɔɔzuve, niiti ti-laa ga Bosese, ta Sene.

⁵ Ma mɔungi ɣeni loni lekɔemave nu ɣɔvezuve Mikemase letemave, felesiei ɣeni loni lekɔemave nu yeezazuve Geba letemave.

⁶ Zonatan ɣeni zunu loungoi ma: «Va, de vala tatipɛɛvolulala nui teiti ta-gɔɔlaagai va, tanisu Gɔɔɔ GALAGI ɣa vaazu ɔɔsu de va. Mazɔɔɔ zobogi ɣa be, é kizogi wo, ga nu bulu ko nɔ, egevelei a kee la ga nu bulu golai.»

⁷ Zunu loungoi ɣeni ma: «Nii é é ɣisu, de naa ɣe. De li, kɛvele beɛve ga gè vile è volu, ve nɔpe è pɔ ga de li ná.»

⁸ Zonatan ɣeni ma: «Da ziezu vaavaa, de zeeli nui niiti ma, eyesu de ɣula ti viliba.

⁹ Ni ta de ɣaana, ti ɣe de ma: «A lo miná, à mina zege ná, eyesu gi zeeli wo ma,» da ye de-losuve, de la lia ti vɔ be.

¹⁰ Kele ni ta ɣeena de ma: «A le ve,» da liizu, naa ɣa é deezu ga Gɔɔɔ GALAGI ɣa vaazu bu, de vɔni ti ma.»

¹¹ Siegi zu ti ɔɔɔ leeni la, ga Filisiti nui naati, niiti ti ɣeni kɔɔlaagai naa zu, naati ti bainni, ti ɣe ma: «À wele Ebulu nuiti ba! Ti ɣula zegeiti su, vɛti ti ɣea ɔɔɔuni náti.»

¹² Ti ɣeni Zonatan ta zunu loungoi ma, nii é kɔɔɔ zɔɔlaiti segezu: «À le ve, gi ɔɔɔ le ga woye.»

Zonatan ɣeni ná-botigɛ nui ma: «Vile pòlu, de le gize unmave. Mazɔɔɔ Gɔɔɔ GALAGI zobogi vea Izilaye le ya, ga é vɔni ti ma.»

¹³ Zonatan veeni ya, é da zie. Filisiti nuiti ti ɣeni loozu Zonatan ɣɔɔɔwu, zunu loungoi ná-kɔɔɔ zɔɔlaiti ti ɣeni zea, naa da ti vaa ga poluvelei.

¹⁴ Nu vuufelego (20) ɣa Zonatan ta ná-kɔɔɔ zɔɔla zege nui, ti paani ada lɔilɔi koi miná.

¹⁵ Filisiti ɣɔɔlaagai zu ɣeni nɔ wuulee, bebeiti kpein ti ɣeni ná maagoolii zu laaiti su, ti pe ti luani. Dualuagi taa make kɔɔɔɔgi zoni, ta nepi ɣɔɔ gelei nii é ɣeni Filisiti nuiti zea. Naa pe poluma, zooi tɔɔzeini ga é da bali, naa ti mɔta ɣe unga wuulee.

¹⁶ Taa maaɔee nuiti, niiti Sayile ti vileni Gibeaa taai ma, nii é Benzamen yooi zu, naati ti Filisiti nu bulugi ɣaani, ti da vaza, ti da li pele ungi pe su.

¹⁷ Sayile ɣeni ná-kɔɔɔ nuiti ma, niiti ti ɣeni koba: «À gaalugi wo de, wo ka niiti ti ɣulaai ade zaama, ti li.» Ti gaalugi woni, ti ka ga Zonatan ta ná-kɔɔɔ zɔɔla zege nui, ti la ti zaama.

¹⁸ Sayile ɣeni Ayiya ma: «Maaɔuɣa ga Gɔɔɔ GALAGI ná-minazege kesui.» Mazɔɔɔ naama voloi minazege kesui ɣeni Izilaye le nuiti zea.

¹⁹ Siegi zu Sayile ɣeni ɔɔɔzu la zalaɣa ɣula nui vɔ, zongoi wola ɣeni wɔɔɔzu Filisiti nuiti saama. Sayile ɣeni zalaɣa ɣula nui ma: «Yeegula niina naa zu.»

²⁰ Sayile ná-kɔɔɔ nuiti gaaleeni ba, ti li kɔɔɔzuve. Ti ti zili nuiti kaani, ti da ɔɔɔ vaa ga boɣa zɔkpɔiti, é ɣeni ga faazupu wolai.

²¹ Ebulu nuiti ti ɣeni Filisiti nuiti zea de, duɔlai zu, ti yeni ti volu, ti li kɔɔlaagai zu, naati ti latini ga Izilaye le nuiti pɔ pelel, ti ve naati ba, niiti ti ɣeni Sayile ta Zonatan volu.

²² Izilaye le nuiti balaa, niiti ti ɔɔɔuni Efelayime ɣize yooi zu, naati ti menini ga Filisiti nuiti ti velani, ti ɣulani, ti da Filisiti nuiti kpe, ti da ti vaa.

²³ Naama voloi Gɔɔɔ GALAGI unmɔɔgi veeni Izilaye le ve, ti yeni kɔɔi ɣa eyesu ti leve Beɛ-Aven va.

²⁴ Ma voloi Izilaye le nuiti ti wola ɔɔloni, mazɔɔɔ Sayile ti vileni foovooi laawu, é ɣe ma: «Ni gè la de wanaɣulani sili nuiti ba, zɔi nɔpe a daami wona, kpɔkɔ va ɣe é zeeli, ma nui voovoove.» Naa maavele ma, nu nɔpe ge la ɣeni daamiani nɔpe miini.

²⁵ Ti pe ti zeeli dɔɔɔi ta zu, ve gului ta ɣeni ná, kɔin gulɔi ma yegei zu, é da vu ya zooi ma.

²⁶ Ti zeelii ma gului naa ma, ti pe ti kaani, kɔin gulɔi da yei la. Kele tanɔpe ge la ɣeni yeevileni ga, é va te la, mazɔɔɔ ti ɣeni luazu foovooi va, nii Sayile tooni.

²⁷ Kele Zonatan la ɣeni keɛɣe wooi menini, siegi zu naa ɣeni foovooi loozu la bebei laalɔɣma. Kpakui é ɣeni zoni zea, é naa looni koin gulɔi ɣa, é do la, gaamago gaazuzeini ga pago.

²⁸ Kooɣo nui gila ge ɣeni ma: «È-ɣee foovooi loove ga: Zoi a daami wona za, naama nui voovooe. To ɣa é kea, ese pe suvikei ɣulaai.»

²⁹ Zonatan ɣeni ma: «Kee ɣa é kpɔɔi zeida bebei ma. A welena, velel gè zebai zolɔga la, koin gulɔi nii ta ɣomogai ma bè.

³⁰ Ni kooɣo nuiti pe ti daami woni za, ga aniiti ti zogai kooi zu, ade ɣea Filisiti nuiti paazu, é leve nii va keai.»

³¹ Naama voloi Izilaye le vɔnini Filisiti nuiti ma, ti ye ti volu ti zege Mikemase, ti zeeli Ayalon. Ti zuvikei pe ge ɣulani niina ti ya.

³² Ti looni ani naati su ti zogai kooi zu. Ti baalagiti ta nikeiti ta nike yivoiti soni, ti ti vaa nàve nɔ, ti da suai ve ma jamai va, ti da mi.

³³ Nui ta vaani, é ɣe Sayile ma: «Nuɔuseiti ta ga kotoi ɣe ɣooɣo GALAGI laalɔɣma, ta suai vezu ma jamai va, ti da mi.»

Sayile bainni ga tiye, é ɣe ti ma: «Wa ga woovalada nuiti! A kotu wolai ta ɣilikili fala, wo vaa la ve.

³⁴ Naa voluma, à leve ga boga ese pe ma, ga ti ɣaale ba pò be, ese ga ɣena vaa, é va ga ná-nikei, baa ná-baalagi, ve ɣa maanai ga ti ta-loganiiti kodaaleve ná, ta da mi niina, naa ɣa a ke, ti mina kotoi naa ma zii ɣe ɣooɣo GALAGI laalɔɣma, ga ti da suai ve ma jamai va, ti da mi.» Naama bɔkɔi, ese pe ge vaani ga ná-toganii, ti kodaaleve miná.

³⁵ Sayile zalaɣa ɣulazuve beteni miná ɣooɣo GALAGI ve. Naa ɣa é ɣeni ga ma mɔungi, nii é kpeteni ɣooɣo GALAGI lebi vaa ma.

³⁶ Sayile ɣe ma: «Ade li za bidii, ade loo Filisiti nuiti su, eyesu geelaalao, ade ti-ɣoligiti sege ga zeeɣaabaai, ade mina be nu ɣila kpala ba, zenvui va ye su.»

Nuiti ti ɣeni ma: «Nii neai è ve, naa ɣe.»

Kele zalaɣa ɣula nui ɣe ma: «Ade ɣooɣo GALAGI ɣaazaɣa de.»

³⁷ Sayile ɣooɣo GALAGI ɣaazaɣani, é ɣe ma: «Nà zoo nei gè yei Filisiti nuiti polu? Nà liina, da ke nei baa, è ti lo gi yeezu, gi vɔni ti ma?» Kele GALA ge la ɣeni goɣaavoteni naama voloi.

³⁸ Sayile Izilaye ɣundigiiti pe gaaleeni ba, é ɣe ti ma: «À faiti buuveɛ ga pago, wo ɣe kwee kotoi nii keai za.

³⁹ Gè ɣonaa ɣooɣo GALAGI ma, nii é vulua, Izilaye ná-unmɔ GALAGI ga: Zoi é niima vaa ɣoi ɣeai, keni è za, anee balaa doun zunui Zonatan ve.» Kele bebei zaama, nu nape ge la ɣeni goɣaavoteni.

⁴⁰ Sayile da ɣe ti ma: «Wo pe à lo ga vepema ɣila pele, nà-o, doun zunui Zonatan-o, gi lo ga vepema ɣila pele, gi felego.»

Nuiti ti ɣeni ma: «Nii nape è pɔ, naa ɣe.»

⁴¹ Sayile ɣeni ɣooɣo GALAGI ma: «Izilaye ná-GALAGI! Gaamai ɣula kelema.» GALA ná-goɣaavotegi é feeni, naa Sayile ta Zonatan zoni, faa zege nuɔuseiti ba niina.

⁴² Sayile devei veeni, ga kpakutoomai ɣe ti yoozu ta ná-doun zunui Zonatan. Naa ɣeai ma, Zonatan ɣa é zoni.

⁴³ Sayile ɣeni Zonatan ma: «Nii è keai, bo dee mà.»

Zonatan ɣeni ma: «Gè koin gulɔi tago ɣooɣe ga tukpɔi bogi, nii é ɣea zèa. Nà ɣaa, kèvele beteve ga gè za.»

⁴⁴ Sayile ɣe ma: «È gaamai woga, keni è za, Zonatan. GALA ge sò ná-ziiɣaawanai pe su, ni è la zaani.»

⁴⁵ Kooɣo nuiti ti ɣeni Sayile ma: «È ɣe ma lee? Zonatan za! Naa li poun! Nii é ɣea ga zabui, é zobogi ve Izilaye ve sili nuiti ma. Gi ɣonaa ɣooɣo GALAGI ma, nii é vulua, ga

gi la vaa bu pe, ga noundefai gila kpalaa ge va loo zooi ma, mazɔlɔɔ, nii é keai za, é naa gɛɛɛ GALA ná-kpɔbai zu.» Naa ga é keeni kɔɔɔɔ nuiti ti Zonatan gizoni da saai ma.

⁴⁶ Sayile la mɔ gɛni vileni Filisiti nuiti polu, naati ti galeni ma ta-yooi zu.

Sayile ná-fɔnifaamaiti sili nuiti ma

⁴⁷ Sayile masadai zɔlɔɔgai ma Izilayele unda, é kɔɔi vɛɛni sili nuiti pe ba, ti gɛni maagoolii zu, Moaɛe nuiti, Amɔn nuiti, Edome nuiti, Soɔa yooi zu masadaiti, ta Filisiti nuiti. Naama gɔɔi pe su, é gɛni vɔnisu sili nuiti ma.

⁴⁸ E ná-zɛɛsulai lɛɛni, siegi zu é vɔnini da Amaleke nuiti ma, é Izilayele gɔla naati zea, niiti kpein ti gɛni zeaɔɔligiti segezu ga zeeɔaabaai.

⁴⁹ Sayile zunu lounɔa zɔlɔɔni, ti-laaseigiti ti gɛni ga: Zonatan, Yisivi, ta Malekisua. E doun anzanu felegɔ zɔlɔɔni balaa, ma mɔungi laa gɛni ga Melaɛe, felesiei laa gɛ ga Mikale.

⁵⁰ Sayile anzai laa gɛni ga, Ayinoame, Ayimaase ná-doun anzanui gɛni de. Sayile ná-kɔɔɔluluɔa wolai laa gɛni ga, Abenɛɛl, Nɛɛl ná-doun zunui, Nɛɛl naa gɛni ga, Sayile keeɔɔ degei.

⁵¹ Tɔɔzei, Kise nii é ga Sayile keeɔɔ, naati ta Nɛɛl ga ti gɛni gɛɛ ma, ti-gɛɛ laa gɛni ga, Aɔiyɛle.

⁵² Siegi kpein Sayile keeni masadai zu, kɔɔi gɛni nɔ ti yɔɔɔzu ta Filisiti nuiti ga zeeɔaabaai. Naa ga é keeni, Sayile a la zunui ta gaana, é ga zɛɛsu nu, baa é ga ziilɔɔ nu, é gɛni naa zegezu, é dɔ ná-kɔɔɔgi zaama.

15

GALA keɛ vai Sayile va

¹ Yeeta, Samiyele gɛni Sayile ma: «Nà ga Gɔɔɔɔ GALAGI tɛvɛni, ga gɛ gulɔi zie è ma, è gɛ ga Izilayele ná-masagi, niiti ti ga ná-nuiti. Woilo naa ma, nii é pɔ gɛ bo è ma.

² Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi gaa: «Ki ka su ga Izilayele zegezuɛ Ezipete yooi zu, Amaleke nuiti ti pele besani tuɔɔ.

³ Naa ga é ba, li, è vala ti va, è ti-yeaɔɔligiti pe kona GALA ma. Nii kpein é ga fuluani, naati pe suwuɔaaleve, è mina gaazumaawɔingaa nɔpe ke, tɔɔzei zunuiti ma, é li anzanuiti pɔ, ta doungoiti, naa vɛɛ jiimiɔɔlegiti pe ba, nikaɛti balaa, ta baalagiti, jɔmeiti, ta soovalegiti.» »

⁴ Sayile ná-kɔɔvɛɛi gaalɛɛni ba, é ti gaalu Telayime taazuɛ. Izilayele wolodai zɔiti ta-gɔɔɔɔ nuiti ti gɛni ga nu waaunfelegɔ (200.000), Zuda wolodai zu geleiti ti gɛni ga, nu waapuugɔ (10.000).

⁵ Sayile loni ti luɔɔ, eyesu ti zeeli Amaleke nuiti ta-laai gɔbavɛ, é zɛba é nuiti pile, ti luɔɔɔ, ti pelei bɔun, ti luɔɔ nɛmɛi zu.

⁶ Sayile gɛni Ken nuiti ma: «À mina ye Amaleke nuiti saama, à maagooza ti va. Gɛ la pɔ ga nii gɛ seizu ti ma, wa va wɔnɔ zɔlɔɔ su, mazɔlɔɔ, wo gɛni ga woogɛɔɔla nu Izilayele nuiti bɛ, ti zegezuɛ Ezipete yooi zu.» Ken nuiti ti gɔlani Amaleke nuiti saama.

⁷ Sayile Amaleke nuiti paa vai luɔzeini Gavila, é ye ti volu, ti zeeli Suul, taai nii é Ezipete gɔbavɛ, folo gɔlazu vɛlei.

⁸ Sayile Amaleke nuiti ta-masagi Agage zoni ga ma vului, é nuɔusei mɔtaiti suwuɔaaleve ga boɔa zɔkpɔi.

⁹ Keɛ Sayile ta ná-kɔɔɔ nuiti ti Agage yɛni vulua, ta togani vagoiti, niiti ti zoni kɔɔi zu, baalagiti, nikaɛti, boliiti, togani niiti ti wola wulɔai, ta baala zivoiti, ti la gɛni keeni, ti va naati suwuɔaaleve. Keɛ zɔiti ti la gɛni vani, tosu la ti va, naati ka ti ti zuwuɔaaleve.

¹⁰ Gɔɔɔɔ GALAGI bɔɛni Samiyele vɔ, é gɛ ma:

¹¹ «Gɛ nimizaa bɔɔɔ ma, ziimazege vai zu ga Sayile, ga gɛ ke ga masagi, mazɔlɔɔ é voluavega bà, nà-devei nii gɛ fea zea, é la zieni ga naa.» Samiyele yiiɔɔlɔni koozu, kpidi jɛgeɛɛn, é gɛni Gɔɔɔɔ GALAGI maanɛɛɛzu.

¹² Poluma zobui, Samiyele wuzegeni ga sobuzobui, é li é Sayile gá. E yeni pelei zu, é meni ga Sayile léni Kaalaméle gizeí ma, ga é gízésu ani vile ná, naa voluma, é gáleni ma, é yei ga Gilegale vele.

¹³ Samiyele zeeliai ma Sayile ma, naa daagomini, é gɛ ma: «Góogó GALAGI tuya loo è vɛ! Devei nii Góogó GALAGI feai zèa, gè kɛa.»

¹⁴ Samiyele gɛni ma: «Mini gá baalagiti kpain gooi zegézu ná, nii gè menisu, ta nìkɛiti kpain gooi, é loozu gòizu?»

¹⁵ Sayile gɛni ma: «Kóogó nuiti ka ti yimazegeai ga baalagiti ta nìkɛiti ma vapagiti, ti zegé ga tiye Amaleke nuiti pò bɛ, ga ti va gɛ ga zalaɣai, da-GALAGI, Góogó GALAGI vɛ. Gi mótaiti suwuɣaaleve nɛgɛlɛn.»

¹⁶ Samiyele gɛni Sayile ma: «Gwɛ mina! Naa kula gɛa su. Bɛ gè naa wo è ma, nii Góogó GALAGI dɛeni ga ze kpidii tevegai.»

Sayile gɛni ma: «Awa, bɔɛna.»

¹⁷ Samiyele gɛni ma: «Siɛgi zu è la gɛni bógó gáazu la ga sɔbelama nu, názu gá è gɛa la ga masagi Izilayele wolodamaiti unda, Góogó GALAGI gá é gulɔi zìɛ è ma, è gɛ ga masagi Izilayele unda.

¹⁸ Tama Góogó GALAGI è-zìɛ veleí kɛa, é devei ve è ya, ga è li, è Amaleke nuiti suwuɣaaleve, kotoba nui naati, è kóoi vɛɛ ti va, eyɛsu è ti zugológolo.

¹⁹ Lee vaa zu è la gɔloni Góogó GALAGI ná-devei vɛ? Lee vaa zu è Góogó GALAGI wanama vai gɛɛzu, è dá aniiti seɣe, niiti ti zogai kóoi zu?»

²⁰ Sayile gɛni Samiyele ma: «Nà ma, kòlɔvɛ Góogó GALAGI ná-devei vɛ, nii é fea zèa, nii é tèvegai kɛɛ vai ma, gè naa gɛvɛvɛ, gè gále ma ga Agage, Amaleke nuiti ta-masagi, gè nui mótaiti suwuɣaaleve Góogó GALAGI vɛ.

²¹ Kɛɛ kóogó nuiti ka ti baalagiti ta nìkɛiti ma vapagiti segeai, anii naati su ti zogai kóoi zu, niiti maanɛa gɛni de ga maɲɲɛi vɛɛ ti va Góogó GALAGI vɛ, ti naati segeve ga ti va gɛ ga zalaɣai Gilegale Góogó GALAGI vɛ, nii é ga dá-GALAGI.»

Woozogi vizɔgɛ zalaɣai va

²² Samiyele googaaɔoteni, é gɛni ma:
«Góogó GALAGI wáɔnvɛ nɛi ga zalaɣaiti ta gala zalaɣaiti,
ɛgɛvelei wáɔndai la ga nu gɔlo daawooi vɛ?

Wɛɛ, woozogi vizɔgɛ zalaɣaiti ba,
koloi vizɔgɛ é leve baala sínɛiti ma wulɔi va.

²³ Mazóló zoi é kololalai gɛɛzu, naa ɲɔvɛ ɛgɛvelei ungaizìɛ wo fai la.

Bógómaayeilalai ɲɔvɛ, ta ga gɛvelei nɔ ta ani góo vai.

Tɛi è Góogó GALAGI laawooi viliga ya,
tò balaa é è viliga ya, é masadai gúla è ya.»

²⁴ Sayile kpɔɛi zegeni, é gɛ Samiyele ma: «Gè kotoi gɛa, mazóló gè Góogó GALAGI ná-devei gologologa, ta dónɔ ma lɛnɛ gooitì, è ti veai zèa. Gè sumɔga dualuagi ma, ga gè mina kóogó nuiti zìiɣaawana, gè woiloga naa ma, nii ti maagáazaɣaboga mà.

²⁵ Nii gè è maanɛɛnɛzu la, naa gá ga, è soma è nà-kotoi nii zuvaayɛ, è va, de li, gè nòko Góogó GALAGI wu.»

²⁶ Samiyele googaaɔoteni, é gɛ ma: «Ba-o, de la liizu vɔɔma, mazóló è Góogó GALAGI ná-deveiti daaviligɛ, naa gá é kɛa, tò balaa é è laaviliga, é masadai gúla è ya Izilayele unda.»

²⁷ Tɛi Samiyele gɛni voluavesu, ga é gále ma, Sayile soni ná-segei lakólógi va, é vali ga, ma buɣai yɛ zea.

²⁸ Samiyele gɛni ma: «Vele gána Góogó GALAGI Izilayele masadai valizu ga la, é kula è ya za, é fe taɣíli zea, nii fízɔgai è va.

²⁹ Suɣwɛɛ ga Maligii nii é ga Izilayele ná-lebiyai, é la zɛɛ woga, é la nimiza ɓoɗo ma ga nuɓusei ɣeɓele.»

³⁰ Sayile ɣeni ma ɓolu: «Gè kotoi ɣeeɓe, keɛ anɛɛ naa ɓe, soma è unfema ve zèa nà-nuɓuseiti ta-ɣundigiiti gaazu, ta Izilayele nuiti pɛ gaazu. Soma è ɓile pòlu, de li, gè nàko ɗa-GALAGI wu, nii é ga Ƴooɗo GALAGI.»

³¹ Samiyele ɓileni Sayile ɓolu, ti li, Sayile nàko Ƴooɗo GALAGI wu.

³² Samiyele ɣeni ti ma: «À ɓa ga Amaleke masagi Agage pò.» Agage ɣeni ɓaazu koozunɛai, é ɗa ɣisiɛ ga saai ɗa na a ɓude maazu.

³³ Keɛ Samiyele ɣeni Agage ma: «Da-woɗa zàkpɔi ɗa é anzanui ma moinmoin balani ti-lointi ma, naa maavele ma, ɗa ɓalaa è-lee ɗa ɓala è ma za.» Samiyele Agage ɓaani Gilegale, Ƴooɗo GALAGI ɗaazu.

³⁴ Naa ɓoluma, Samiyele ɗaleni ma Lama, Sayile ɓalaa ge ɗaleni ma ná-taazu Giɓea.

³⁵ Samiyele la mɔ ɣeni ɗaleni ma ɓolu, é ɓa li Sayile ɗa ɓaa ma, eyesu saa voloi zeeli. Keɛ Sayile ma yiizooli ɣeni ma, mazɔɔ Ƴooɗo GALAGI ɣeleni niina Sayile ɓa, é ɣe Sayile mina mɔ ɣe ga masagi.

16

GALA ge yiimazeɣe vai ga Davide ga masa niinɛi

¹ Ƴooɗo GALAGI ɣeni Samiyele ma: «Da yesu wɔɔzu, eyesu yeelɛ, Sayile ná-faa zu? Nàun gè ɣeɛa ba, nii a ke gè Izilayele masadai ɗula zea. Da-wulo minei laave, è li Beteleyeme taazuɓe. Nà è leɓesu Izayi ná-pelei wu, mazɔɔ gè yiimazeɣeɓe ga ná-doun zunui gila, ga é ɣe ga masagi.»

² Samiyele ɣeni ma: «Naa ɗa zoo é ɣe ɗale? Sayile a menina, toɗa pàa.» Ƴooɗo GALAGI ɣeni ma: «Nike ɓokpa gila seɣe, è lii la, ɗa ɣeezu ma: «Pàaɓe zalaɗa ɗulazu Ƴooɗo GALAGI ɓe.»

³ Da Izayi loli zalaɗa ɗulazuɓe. Nii gè pɔ ga è ke, nà naa le ga ɗe niina. Nui nii gè ɗeezu ga ɗe, naa ɗa è gulɔi ziezu ma bè.»

⁴ Samiyele ɗoloni Ƴooɗo GALAGI wooi ɓe, é liini Beteleyeme. Taa ɣewolaiti ti Samiyele ɗaai ma, ti yiizooleni, ti gaazaɗa, ti ɣe ma: «È ɓaa ungi ɗa ga faa ɓago ɓaa?»

⁵ Samiyele ɣeni ti ma: «Ungo, pàaɓe zalaɗa ɗulazu Ƴooɗo GALAGI ɓe. A ɓoɗo ɗadana zalaɗa ɗula vai ma, wa ɓa niina pò pelei.» Samiyele Izayi ta ná-dointi tolini ga ti ɓoɗo ɗade, ti ɓa zalaɗa ɗulazuɓe.

⁶ Naati paai ma, Samiyele Eliyaɓe ɗaani, é ɗa ɣe ɓoɗo ma: «Tanisu nii ɗa Ƴooɗo GALAGI yiimazeɣeai la.»

⁷ Keɛ Ƴooɗo GALAGI ɣeni Samiyele ma: «È ɗaazu mina ɗula kpusei ta kooza ɓelei ɓa, mazɔɔ gè la yiimazeɣeni la. Gè la faiti pɛtesu ga eɣeɓelei nuiti ti kaazu la. Nuɓusei ɓelagi ɗa nɔ ga nii é kaazu ga ɗaazuɓe, keɛ nàun, nà ɗa wele nui yiimaɓe.»

⁸ Naa ɓoluma, Izayi Aɓinadaɓe lolini, é ɗee ga Samiyele, keɛ Samiyele ɣeni ma: «Ƴooɗo GALAGI la yiimazeɣeni ga nii ɓalaa.»

⁹ Naa ɓoluma, é ɓaani ga Sama. Samiyele ɣeni ma ɓolu: «Ƴooɗo GALAGI la yiimazeɣeni ga nii ɓalaa.»

¹⁰ Izayi ná-doun lofela leeni ga Samiyele ɗana nɔ, keɛ Samiyele ɣeni ma: «Ƴooɗo GALAGI la yiimazeɣeni ga nii tanɔɓe.»

¹¹ Samiyele Izayi ɗaazaɗani, é ɣe ma: «È-loun zunuiti tie ka ná ɓaa?» Izayi ɣeni ma: «Ti-ma lounɗo ɗa ɗɔɓo zu, é ɗa baalagiti make.» Samiyele ɣeni ma: «Nu leve, ti toli, é ɓa, tɔzei ade la zalaɗa laamii lozeizu polu, keɛ a ɓaana.»

¹² Izayi nu leveni, ti Davide loli, é va. Davide ɣɛni ga zunu loungoi, é ɣɛni ga kpɔi nu, gaazuɣɛzɛiti seidai su ga pagɔ, dɔtɔai balaa ga pagɔ. Gɔɔɔɔ GALAGI ɣɛni Samiyele ma: «Tɔ ɣaa, wuzegɛ, è gulɔi zɛ ma.»

¹³ Samiyele gulɔ minɛi zegɛni, é gulɔi zɛ Davide nɔungi ma, kɛɛɣɛlɔinti gaazu. Gɔɔɔɔ GALAGI ná-Zɛnvui yeini Davide ma naama voloi, é yɛni ba ɣɔ. Samiyele begai ma, é ɣaleni ma Lama.

GALA Zɛnvui zegɛ vai Sayile va

¹⁴ Gɔɔɔɔ GALAGI ná-Zɛnvui zegɛni Sayile va, zɛnvu nɔi ta levɛga ɣɛni de Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ, naa da nɔungi zegɛ ma.

¹⁵ Sayile ná-botigɛ nuiti ti ɣɛni ma: «Gi sugwɛɛ ga GALA ge zɛnvu nɔi ta levɛga, nii é dɔungi zegɛzu ma.

¹⁶ Naa ɣa é ba, ni da devei veena nɔ gi ya, gá nu ɣaizɛzu, nii soogai kɔnigi ɣɛinsu, naa ɣa a kɛ, siɛgi zu zɛnvu nɔi a dɔungi zegɛna ma, ɣɛingɛin gani ɣɛin nui ɣa kɔnigi ɣɛin, naazu dɔungi zu ɣa la ga pagɔ.»

¹⁷ Sayile ɣɛni ti ma: «Zèe ɣa bu, à ɣɛingɛin gani ɣɛin nu ɣaizɛna bè, wo vaa la pɔ.»

¹⁸ Ná-botigɛ nui gila ge kpɔɛi zegɛni, é ɣɛ ma: «Gè zunu loungoi ta ɣaavɛ Bɛteleyɛme taazuɛ, Izayi ná-dointi saama, soogɛ kɔnigi ɣɛinsu. Toɣa ga kɔɔɔɔ nu wola, é bɔdɛ naa maazu, soogɛ bɔɛzu ga pagɔ, pagɛ gola, Gɔɔɔɔ GALAGI ɣa ba.»

¹⁹ Sayile keelaiti tevɛni Izayi ma ga ti ɣɛ ma: «Masagi ɣɛ è Davide leve ma, è-loin nii é baalagiti makɛsu.»

²⁰ Izayi bului tanigaa zegɛni, ta kɔlɔ woole ɣila, nii dɔɔi su, ta boli yivo ɣila, é ma ɣasɔi la soovalegi volu, ná-doin Davide li ga tiye Sayile vɔ.

²¹ Davide zeelini nɔ fɛya Sayile vɔ bɛ, é lɔ naa ná-botii zu. Davide ná-fai nɛɛ vɛle ma Sayile vɛ, é seɣɛni, é kɛ ga ná-kɔɔɔɔ zɔɔlaiti seɣɛ nui.

²² Sayile keela leveni Izayi ma, é ɣɛ ma: «È-loin Davide ná-fai wola nɛɛvɛ bè, bɛ é yɛ kɔba, é da boti ɣɛ bè.»

²³ E lɔɔzei naama voloi ma, zɛnvu nɔi GALA ge ɣɛni tevesu, naa a la Sayile nɔungi zegɛna ma, Davide bɛna kɔnigi zegɛ, é da ɣɛin. Sayile nɔungi zu ɣɛni laazu ga pagɔ, é lago vizo, zɛnvu nɔi maagɔoza ba.

17

Goliath malimasakɛɛi leve fai Izilayɛle nuiti ma

¹ Filisiti nuiti ti ta-ɣɔɔɔɔgiti gaalɛni ba, ti va kɔɔi loo. Ti bɔɔɔ ɣaalɛni ba Soko, Zuda yooi zu. Ti ta-ɣɔɔlaagɛi vuuni Efɛse-Damime, Soko ta Azeka ti yɔɔɔzuɛ.

² Sayile ta Izilayɛle ɣɔɔɔɔgiti balaa ti bɔɔɔ ɣaalɛni ba. Ti ta-ɣɔɔlaagɛi vu Ela vɛtugi zu, ti lopele bɛtɛni kɔɔɔɔ vai ma, Filisiti nuiti daalɔɔma.

³ Naa ɣɛai ma, Filisiti nuiti ti ɣɛni gize ɣila ma, Izilayɛle nuiti balaa ti ɣɛ gizei taɣili ma, zɔɔla vɛlei, pɛtugi ɣɛ ti yɔɔɔzu.

⁴ Filisiti nuiti ta-ɣɔɔɔɔlulubai ɣila ge ɣulani ti zaama. Gate taazuɛ nu ɣɛni de, daaseigi ɣɛni ga Goliath, sɔligɔi ɣɛni ga, mɛtɛɛ savagɔ.

⁵ Maagilia ɣɛni de ga kɔlu bɔi bɔɔɔɔgi, kɔlu zegɛi nii é ga kaka makɛ gelei, naa balaa ɣɛni ga kɔlu bɔigi, buɣɛgi ɣɛni ga kilo vuulɔzita (60).

⁶ Kpekazuɛti makɛga ɣɛni de ga kɔlu bɔi kokologiti, kpɛɛn goi é ɣɛni zɛlɛni kpaki poluɛ, naa balaa ɣɛni ga kɔlu bɔigi.

⁷ Ná-kpɛɛn wolai ma wului baɣoni, eɣɛ seɣɛ vɛɛ nui ná-ɣba gului, nii a da seɣɛi vu ma, kpɛɛin ma mɛɛngi wuɣɛgi ɣɛni ga kilo lɔfela. Ná-kɔɔɔɔ zɛpɛ seɣɛ nui ɣɛni loni tuɣɔ.

⁸ Filisiti nui loni Izilayele Ɔɔɔɔɔ nui daawu, é Ɔe ti ma: «Lee vaa zu wo lopele ɔetɔzu kɔɔɔɔ vai ma? Nɔun ná ga Filisiti nui, wa ma, wa ga Sayile ná-duɔiti. A nu Ɔila kula, é va gi kɔɔi Ɔɔ gá tɔ.»

⁹ Ni a vɔnina mà, é paa, gá Ɔe ga wa-luɔiti, keɛ ni ná Ɔa ga vɔni ma, gè paa, wa Ɔe ga gá-luɔiti.

¹⁰ Za, gè malimasakɛɛi levea ga Izilayele Ɔɔɔɔɔgi! A nu Ɔila kula, gi kɔ gá tɔ.»

¹¹ Siɛgi zu Sayile ta ná-kɔɔɔɔgi ti Filisiti nui naa wooi mɛnini da, ti zasubalini, ti wola lua.

Davide lii vai Izilayele ƆɔlaaƆai zu

¹² Davide Ɔeni ga Efelata vɛɛyɛƆei wu nu, Izayi ná-doun zunui gila, nii é Ɔeni zeini Beteleyɛme, Zuda yooi zu, doun zunu lɔsava Ɔa é Ɔeni zea. Sayile ná-siɛgi zu, Izayi wolɔzaƆani niina ga gola.

¹³ Izayi ná-doun zunu mɔun savagɔiti ti vilɛni Sayile volu kɔɔɔɔzuɛ. Ma mɔungi laa Ɔeni ga Eliyaɔe, felesiɛi laa Ɔeni ga Abinadaɔe, savasiɛi laa Ɔeni ga Sama.

¹⁴ Davide Ɔa é Ɔeni ga dounɔi ti pɛ su. Diɛ savagɔiti ti vilɛni Sayile volu kɔɔɔɔzuɛ.

¹⁵ Davide Ɔeni liizu kɔlaaƆai zu, é ɔa Ɔale ma Beteleyɛme, kɛɛƆe ná-baalagiti make vai zu.

¹⁶ Sobu Ɔilagila, kpɔkɔ Ɔilagila, Filisiti nui Ɔeni losu Izilayele laawu. E kɛɛni ga folo vuunaanigɔ (40).

¹⁷ Názu Ɔa Izayi Ɔeni la ná-doun zunui Davide ma: «Kilo vuusavagɔ (30) zeƆe, ani Ɔae Ɔeegai zu, è lii la, ta bulu puugɔi, è ti ve è-liɛni zea, kɔlaaƆai zu.

¹⁸ Folomaze puugɔi niiti balaa seƆe, è li, è fe ta-Ɔɔɔ Ɔundigɔi ya, nii é nu waagila (1.000) unda. Li, è ka, ni è-liɛni kɛɛɛɛ, ɔa Ɔena vaa, ti sabaliva ve è ya, è vaa la pɔ.

¹⁹ Da ti Ɔaazu Sayile vɔ bɛ, ta Izilayele Ɔɔɔɔɔgi pɛ, Ela vɛtugi zu. Ta kɔɔi Ɔa, ta Filisiti nui.»

²⁰ Poluma zobui, Davide wuzɛɛni ga sobuzobui, é kɛɛƆe ná-baalagiti kaliva nu Ɔili ma, ga naa ɔa ti make. Kasɔi nii maanɛɛni ga é lii la, é naa zeƆeni, eƆɛvelei kɛɛƆe boni ma la. Davide zeelini nɔ kpein, siɛgi zu kɔɔvebei Ɔeni lopele ɔetɔzu la kɔɔɔɔ vai ma, ta ti ɔa kɔ beei loo.

²¹ Izilayele nui ti lopele ɔetɛni, Filisiti nui ti lopele ɔetɛ, kɔɔɔɔ vai ma.

²² Davide ná-kasɔiti kalivaani kasɔ make nui ma, é li ga kɔɔɔɔzu velei, é dieni tuɔɔ.

²³ Davide Ɔeai ma ɔɛzu dieni pɔ, é kaani ga, zunu Ɔila ka Ɔulazu Filisiti nui saama, daa ga Goliata, Gate nu Ɔeni de, é ɔa ma ɔɛ Ɔilagi nɔ wo. Davide gooi mɛnini.

²⁴ Izilayele Ɔɔɔɔɔ nui ti kpein ti kaai ma, ti wola luani, ti vela.

²⁵ Ti ɔa Ɔe ɔɔɔɔ ma: «Wa zunui nii Ɔaazu? ToƆa na va mɔnɔ, ga é Izilayele vooɔu, zɔi nɔpɛ a zoo é zunui nii vaa, masagi Ɔa naavolo mɔinmɔin fe ma nui ya, é ná-doun anzanui ve bɛ ga vului, naa volu é ma nui kɛɛƆe ná-peɛyɛƆei Ɔula mului zu, Izilayele yooi zu.»

²⁶ Davide zunui gaazaƆani, niiti ti Ɔeni koba, é Ɔe ti ma: «Leeni Ɔa ta fe naama nui ya, nii a zoo é Filisiti nui nii vaa, é unfe kasɔi zeƆe Izilayele unma? Filisiti nui nii Ɔa ga leeni, tatipeɛvolulala nui tɛi, a zɛnvu su ƆALAGI ná-kɔɔɔɔgi vooɔu?»

²⁷ Ti Davide woƆaavoteni, ga minazeƆe gooi nii bogai naama nui vaa ma, nii a zoo é paa.

²⁸ Diɛ Eliyaɔe goomɛnini, ti ɔa yɛpɛ ta zunui. E yiƆaawanani, é Ɔe Davide ma: «Lee Ɔa è vaa kɛɛzu vɛ? Bɛ Ɔa è baala kpulu koi yɛgai zea, tevebai zu? Gè ɔa-wasogi Ɔwɛɛ, ta kibɔɔlɔmai, nii é è-yiimavɛ. E vaaɛ ga è kɔɔɔɔzuɛ Ɔa.»

²⁹ Davide diɛ ƆaazaƆani, é Ɔe ma: «Leeni Ɔa gè kea ga faa ɔi? GaazaƆa nɔ Ɔa gè boga.»

³⁰ Davide voluaveni diɛ va, é gaazaƆagi wo ga kɔɔɔɔ nui taƆili, é ma ƆaazaƆa Ɔilagi nɔ woni, ga nu mɔinmɔin, ti ɔa goƆaavote Ɔilagi nɔ ve zea.

Davide ɔɔɔ Ɔula vai ga ti kɔ ta Goliata

³¹ Davide ɔɔe wooi zeelini ɛɛ pɛ ma, Sayile ɔɔɔɔi ɔalaa mɛnini, ɛ Davide lolini.

³² Davide ɔɛni Sayile ma: «Màligii, nu nɔpɛ ge mina ɔɔɔɔ iɔɔteve Filisiti nui tɛi ná-faa zu, nɛi gè ga ɔa-wotigɛ nui, ná liizu, gi kɔ gá tɔ.»

³³ Sayile ɔɛni Davide ma: «Ba! E la zooga liizu laalɛɛzu Filisiti nui nii wu, mazɔɔɔ ɔa ga zunu loungo nɔ, tama toɔa ga kɔɔɔɔ nu kaite ma loungo zɛ su.»

³⁴ Davide ɔɛni Sayile ma: «Siegi zu nɛi gè ga ɔa-wotigɛ nui, ná la ɔɛna kɛɛ ná-baala kpulugiti makesu la, zalai ɔaa filɛ zuai ta a la ɔaana ga ɛ togani gila baala kpulugi zaama,

³⁵ gè ɔɛna ɔilɛ polu, gè toganii naa ɔula daaɔɛ. Ni zalai ɔaa filɛ zuai a la ɔalena ma, ɛ laalɛ bɔ, gè ɔɛna so kɔma leɔai ɔa, gè yɛ doɔazu, gè paa.

³⁶ Uele ɔana gè zalai ta filɛ zuai ma mɔinmɔin paani la. Zekana nɔ gè kɛɛzu la ga Filisiti nui nii, tatipeleɔolulala nui tɛi, mazɔɔɔ ɛ zɛnvu su GALAGI ná-kɔɔɔɔgi ɔoomuga.

³⁷ ɔɔɔɔ GALAGI nii ɛ kɔla zalai ta filɛ zuai zaingiti zea, naa ɔa zoo ɛ kɔla Filisiti nui tɛi zea.»

Sayile ɔɛni Davide ma: «Liina, ɔɔɔɔ GALAGI yɛ ɛ ɔa.»

³⁸ Naa woga ɔoluma, Sayile Davide maagilini ga tɔ ɔɔɔɔi ná-kɔɔɔɔ zɔɔlaiti, ɛ kɔlu ɔai ɔɔɔɔgi lɔ unba, ɛ kaka make kɔlu zegei loo kɔba.

³⁹ Kɔɔɔɔ maagili zɔɔlai naati poluma, Davide Sayile ná-boɔa zɔkpɔi ɔilini zaama, ɛ ɔɛ ɛ zɛ la, kɛɛ ɛ la ɔɛni zooni ɛ ɔa zɛ. Tɔɔzei, ɛ la ɔɛni naa ma pɔlɔma. E ɔɛni Sayile ma, naazu: «Gè la zooga gè ɔa zɛ ga niiti pɛ, gè la ma pɔlɔma.» Davide ti kpein kula ɔɔɔɔ ma.

⁴⁰ E ná-tukpɔi zɛɛni, ɛ yei kɔtudɛi ɔɔbaɔɛ, ɛ yiimazege ga kɔtu lɔɔlugo náɔɛ, niiti ti maaloungai, ɛ ti lɔ ná-ɔɔlɔi zu, ɛ ná-fɛleɔɔɔɔgi zege, ɛ li Filisiti nui laalɔɔma.

Davide ɔɔni fai Goliath ma

⁴¹ Filisiti nui ta ná-kɔɔɔɔ zɛpɛ sege nui ɔalaa, nii ɛ ɔɛni tugɔ, ti ɔɛni maaɔɔɔazu Davide ɔa, ɔaɔaɔa.

⁴² Filisiti nui wɛleni ga pagɔ, ɛ Davide ɔaai ma, ɛ leɔɛni su, mazɔɔɔ zunu loungo ɔaazui ɔɛni ba, ɛ ga kpɔi nu, pagai, ɔɔɔai.

⁴³ Filisiti nui ɔainni ga Davide, ɛ ɔɛ ma: «Da kàazu ga gile ɔaa, ɛ ɔaazu dàalɔɔma ga kpakuiti?» Kpegai ma ga Davide ɔoovo, ná-galagiti kpein daaseigi zu,

⁴⁴ ɛ ɔɛni Davide ma: «Ua ɔɛ, gè ɛ-ma zuai ve wɔniiti zea, ta ɔɔɔ zuaiti, ga ti-ɔɔnɔgi.»

⁴⁵ Davide ɔoɔɔaɔɔɔtenɛi, ɛ ɔɛ ma: «Dɔun ɔa ɔaazu dàalɔɔma ga boɔa zɔkpɔi, ta kpɛɛin, naa ɔɛɛ kpɛɛn goi ɔa, kɛɛ nɔun ná ɔaazu ɛ laalɔɔma ɔɔɔɔ GALAGI laaseigi zu, Fai-Pɛ-Maligi, Izilaye ɔɔɔɔgi ná-GALAGI, nii ɛ poomugai.

⁴⁶ Za, ɔɔɔɔ GALAGI zaalai zu, ná ɔɔnisu ɛ ma, gè ɛ ɔaa, gè ɔɔungi leve ɛ ɔa. Foloi ɔa ɔɛ ɛ li za, ná Filisiti ɔɔɔɔɔɔiti ma ɔoomaiti kɛɛzu ga wɔniiti, ta ɔɔɔ zuaiti kɔnɔgi. Naazu etea pɛ ka kwɛɛ ga GALA ka Izilaye ɔɛ.

⁴⁷ Bɛɛi nii pɛ ka kwɛɛ ga ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ɔa nu ɔizo, boɔa zɔkpɔi ɔaa la ba, ɔaa kpɛɛin. Mazɔɔɔ, ɔɔɔɔ GALAGI ɔa po ge ga kɔɔi, toɔa wo lɔzu za gi yeezu.»

⁴⁸ Gaamago nɔ, Filisiti nui tɔɔzeini ga ɔɛvele ɔɛɛa, ɛ ɔa maaɔɔɔa Davide ɔa. Davide suvilɛni ga ɔizaa kɔɔɔɔzuɔɛ, ɛ ɔa li Filisiti nui laaɔomi su.

⁴⁹ Davide yeelɔɔni ná-ɔɔlɔi zu, ɛ kɔtu ɔila sege, ɛ pili ga ná-fɛleɔɔɔɔgi. Kɔtui li nɔ, ɛ ɔilɛ Filisiti nui lovalaɔɛ, ɛ lɔ nɔungi zu, Filisiti nui ɔula unga, ɛ laaɔɛ zooi ma.

⁵⁰ Davide ɔɔni pelei ɔana Filisiti nui ma, boɔa zɔkpɔi la ɔɛni zea, kɛni ná-fɛleɔɔɔɔgi nɔ, ta kɔtu ɔila kpe naa nɔ ɔa ɛ Filisiti nui zɔɔni la, ɛ paa.

⁵¹ Davide ɔizɛni, ɛ zeeli Filisiti nui ma, ɛ naa ná-boɔa zɔkpɔi ɔula ma laɔagi zu, ɛ nɔungi leve ba. Filisiti nuiti ti kaai ma ga, ta-ɔɔɔɔɔlɔɔɔbaɔi zaa, ti ɔɛlani.

⁵² Izilaye ta Zuda ɔɔɔɔɔ nuiti ti ɔilɛni Filisiti nuiti polu, ti ɔa kɔɔ ɔɛɛi loo, ti yɛni Filisiti nuiti kpɛɛzu, eyɛsu ti zeeli pɛtugi ɔɔbaɔɛ, ta Ekelɔn taa zigidaɔɛ. Filisiti nui niiti ti ti ɔaani, naati ma ɔoomai vazani Saalayime ɔɛlei ma, eyɛsu ɛ zeeli Gate ta Ekelɔn.

⁵³ Izilayele nuiti ti zegeni Filisiti nuiti polu, ti gale ma naati ta-gɔlaaɗai zu, ti ɗa naati zeaɗligiti sege.

⁵⁴ Davide Filisiti nui nɔungi zegeni, é lii la Zeluzaleme. Kéle é naa ná-kɔɔɗɔ zɔɔlaiti puuni ná-sege ɗotai wu.

⁵⁵ Siegi zu Sayile Davide ɗaani la, é ɗa li Filisiti nui laalɔɗma, é ná-kɔɔɗfuluɓai Aɓenɛɛl ɗaazaɗani, é ɗe ma: «Zunu loungoi nii ɗa ga ɓe ná-doun zunu?» Aɓenɛɛl ɗeni ma: «Ee, masagi, GALA ka kàazu, eɗeɓelei è vulua la ga ɗite, gaamazu gè la naama vai ɗwee.»

⁵⁶ Masagi ɗeni ma: «Gaazaɗa bo, è ɗe zunu loungoi nii keeɗe ɗwee.»

⁵⁷ Davide ɗalegai ma ma, kpegai ma ga Filisiti nui vaa, Aɓenɛɛl loni tuɗɔ, ti li Sayile vɔ ɓe. Filisiti nui nɔungi ɗeni de zoni Davide ya.

⁵⁸ Sayile Davide ɗaazaɗani, é ɗe ma: «Doungo, ɓe doun zunu ɗa ga ɗe?» Davide gooɗaavoteni, é ɗe ma: «Nà ga ɗa-wotiɗe nui Izayi ná-doun zunui, Beteleyeme nui.»

18

Zonatan ná-neɓei é vile Davide va

¹ Davide ɓegai ma ga ɓɔe Sayile vɔ, Zonatan ɗilini Davide va ziimave. E Davide neɓeni ve, eɗe tɔ ɓɔɗɔi.

² Naama voloi, Sayile la ɗeni ɓeni Davide va, é va li keeɗe vɔ ɓe, é Davide makeni ɗoba.

³ Zonatan ta Davide ti minazeɗe boni yɔɗɔzu, tɔɔzei Zonatan Davide neɓeni ve, eɗe tɔ ɓɔɗɔi.

⁴ E ná-sege wolai ɗulani ɗoba, é fe Davide ve, naa vee ná-kɔɔɗɔ zegeiti ba, é ná-bogɗa zɔkpɔi ta ná-meɓinti feeni Davide ve, ta ná-saamaɗiligi.

⁵ Ue nɔpe Sayile a la Davide leve ná kɔɔmave, Davide ɗeni vɔnisu naa ma, naa ɗa é keɓeni, Sayile pileni da ná-kɔɔɗɔ nuiti unda. Davide ná-fai wola neɓeni beɓei ve, ta Sayile ná-botigɗe nu wolaiti.

Sayile toloi ɗula vai ga Davide

⁶ Davide ɓegai ma ga Filisiti nui vaa, ti ɗalegai ma ma, ti zege kɔɔɗɔzuve, anzanuiti ti ɗulani Izilayele laaiti pe su, ti masagi Sayile laagomi, ti ɗa kuai wo, ti ɗa guyei loo, ga koozune woo wolai, ti ɗa tamadegiti ta geingein ganigi taɗiligaani gein.

⁷ Ti pe ti ɗeni guyei loozu vɔɔma ga koozuneei, ti ɗa ɗe ma:

«Sayile vɔnini nu waagilagilagiti ma,
Davide ma ge vɔni nu waavuupuugiti ma!»

⁸ Sayile naama vai zegeni ga faa nɔu, é yiigaawana ga gola, é ɗa ɗisie ga: «Ta waa seizu vuupuugiti feezu Davide ya, ti ɗa waa seizu ɗilagilagiti fe zèa. Masadai nɔ ɗa é la de zea.»

⁹ E tɔzei naama voloi ma, Sayile ɗeni welezu Davide va niina ga toloi.

¹⁰ Poluma voloi, GALA ge zenvu nɔi gila teveni, é lo Sayile zu, é tɔzei ga é ɗa kulakelɛma vaiti bo ná-pelei wu. Davide ɗeni ná-kɔnigi ɗeinsu, eɗeɓelei é ɗeni keezu la zɔɔma voloiti su. Sayile ná-kpeɓin ɗeni zoni zea.

¹¹ Sayile ná-kpeɓin vilini, é ɗa ɗe ɓɔɗɔ ma: «Nà sɔɔzu, gè kpado pelei va.» Kéle ná zeizu ɗeni fele, Davide ɗa zege tuɗɔ.

¹² Sayile luani Davide va, mazɔlɔ ɓɔɗɔ GALAGI ɗeni Davide volu, kéle é zegea tɔun polu.

¹³ Naa ɗa é keɓeni, Sayile Davide maagoozani la ɓɔɗɔ va, é sei salavusu waagila (1.000) unda. Davide ta ná-salavusuiti, ti ɓena li kɔɔɗɔzuve.

¹⁴ Ue nɔpe Davide a la li ná, é ɗeni zobogi zɔlɔɔsu fai pe su, mazɔlɔ ɓɔɗɔ GALAGI ɗeni polu.

¹⁵ Sayile naama vɔnifaama wolaiti kaai ma, ta vɛɛni ná-duai va.

¹⁶ Kéle Davide ná-fai wola neɓeni Izilayele ve, ta Zuda nuɓuseiti pe ɓe, mazɔlɔ tɔ ɗa é ɗeni losu ti luɗɔ ta-ɗɔɗɔ vaiti su.

Davide Mikale vulu vai

¹⁷ Yeeta, Sayile ɣɛni Davide ma: «Wɔin ɣa mà ga gè dòun anzanu mɔungi Melaɓe ve è ɔe ga vului, ni ɗa ɣena bè ga kooɣuluɓa wola, è ɗa lo Ɔooɣo GALAGI ná-kooiti tuɣo.» Naa wosuve be, é ɣeni ɣisiɛzu ga: «Nà ɓoɣoi gè la paazu, Filisiti nuiti ka ti paazu.»

¹⁸ Davide gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Nà ga leeni, ɓaa tosuve beɣele ɣa é kèe vɛɛi va, Izilaye yooi zu, gè ɣe ga masagi nekoi?»

¹⁹ Kele siegi zeeliai ma, ga Sayile ná-doun anzanui Melaɓe ve Davide ya ga anzai, keɣɛ tatini, é fe Meɣola nui Adiliyele ya ga vului.

²⁰ Sayile ná-doun anzanui velesiɛi, nii daa ɣeni ga Mikale, naa Davide neɛni ɔe. Sayile menigai ma, koozunɛeni ga gola.

²¹ Mazɔɔ è ɣeni ɣeezu ɓoɣo ma: «Nà feezu be ga vului, nii a ke, é ɣe be ga balii, Filisiti nuiti ti paa.» Sayile ɣeni Davide ma ɔolu: «Da zoo è ɣe ga nekoi niina.»

²² Sayile ɣeni ná-botigɛ nu wolaiti ma, ti ɓɔe Davide ɔo ga pago, ti ɣe ma: «Da-vai nea masagi ta ná-nuɓuseiti be. Va bu za ga è ɣe ga masagi nekoi.»

²³ Sayile ná-botigɛ nu wolaiti ti liini, ti naama wooiti daazeeli Davide ma. Kele Davide ti wooɣaavoteni ga: «Toɣa wo ɣaazu ga faa go ɓaa, ga nɔun gè ɣe ga masagi nekoi? Nà ga bala nu nɔ, ta tosu wola la bà.»

²⁴ Sayile ná-botigɛ nu wolaiti ti liini, ti Davide ná-gooɣaavotegi laazeeli Sayile ma.

²⁵ Sayile ɣeni ti ma: «À ɣe Davide ma: «Masagi la vulu zongo ɣaiziɛzu ná-doun anzanui vaa zu. Nii nɔ wɔin ma, naa ɣa é ga, zunu ani laayɔɔ ungila (100), Filisiti nuiti saama, naa ɣa é ɣeezu ga ná-wanaɣulai sili nuiti ba.» » Sayile naa woni, nii a ke, é Davide undaavili Filisiti nuiti zea.

²⁶ Sayile ná-botigɛ nu wolaiti ti ɔaani, ti naa wo Davide ma. Naama wooi Davide eneɛni, nii a ke, é ɣe ga masagi nekoi. Kui nii masagi toni, naa ɔa ɣe é zeeli,

²⁷ Davide ta ná-kooɣo nuiti ti liini ti Filisiti nu unfelego (200) ɔa, ti naati ta-zunu aniiti daayɔɔgiti teve. Davide ɔaani ga ti pe gaavonigai, é fe masagi ya, nii a ke, é ɣe ga naa nekoi. Sayile ná-doun anzanui Mikale veeni Davide ɔe ga anza.

²⁸ Sayile gaagaa ma ga Ɔooɣo GALAGI ɣa Davide ɔa, ta Davide neɛve to ɓoɣoi ná-doun anzanui Mikale ɔe,

²⁹ Sayile ná-dualuagi wɔɔloni, é lo Davide ɔa, é ɣeni naa wɔinzeɣezu niina nɔ yeenɔpe.

³⁰ Naama ziegi zu, Filisiti ɣundigiti ti ɣeni liizu ga kooi, Izilaye nuiti daalɔɣma. Kele ti lii laa ɣilagila ga kooi, Davide ɓena zobo sɔɔɔ gola, é leve Sayile ná-kooɣuluɓaiti pe ba. Naa ɣa é keɛni, toɣoi ɣulani gola.

19*Zonatan Davide maalobo fai*

¹ Sayile ɓɔeni ná-doun zunui Zonatan ɔo, ta ná-botigɛ nu wolaiti, ga ti Davide ɔa. Kele Sayile ná-doun zunui Zonatan Davide neɛni ɔe ga gola.

² E Davide ɣoba vaa woni, é ɣe ma: «Kèe Sayile ɣa po ga é è ɔa. Naa ɣa é ba, wele ɓoɣo ma, lina sobu, mina ɣula keɛma, loɣu.

³ Gá kèe, gá ɔaazu ɣulazu, gi zieziɛ kpalagi naazu, ɔe è loɣuui ná. Nà ɓɔezu kèe ɔo ga ɗa-vai, gè kisu vai ɣwee, é vile è ɔa, gè ɔa, gè bo è ma.»

⁴ Zonatan ɣeni Davide maamuse ɓɔeiti bosu keɣɛ Sayile ɣoba, é ɣe ma: «Masagi mina ɓoɣo ɣe ga sɔba nu ná-botigɛ nui Davide ná-faa zu, mazɔɔ è la faa gaazani è ma. Kele ná-botii pe keɛve ga undaane è ɔe.

⁵ E ɣikulani zenvui zu, é li, é Filisiti nui ɔa, naa ɣeni ga unmoɔ faa wola, nii Ɔooɣo GALAGI keɛni Izilaye pe be. Da ɓoɣoi è miná ɣaani, è ɣoozune naama vai zu. Lee vaa zu mu ɗa li ɓoɣo loɔzu kotoi naama zii zu, ga è sɔbalala nui ma jamai ɔu, lee vaa zu ɗa Davide ɔa nɔ fuun?»

⁶ Sayile woiloni Zonatan ná-kpɔɛiti ma, é ɔ́ɛ ma: «Gè ɔ́onaa Ɔ́oɔɔ́ GALAGI ma, nii é vulua, ga Davide la zaa.»

⁷ Zonatan Davide lolini, é naama ɔ́ɛiti pɛ bo ma, é lo Davide luɔ́, é lii la Sayile ɔ́ ɔ́ɛ. Davide ná-botii lɔ́zeini Sayile ɔ́ ɔ́ɛ ga mɔ́ungi ɔ́ɛvele.

Davide ɔ́izo fai anzai Mikale ɔ́ɛ

⁸ Tɛi kɔ́ɔi lɔ́zeini ɔ́lu, Davide liini, é kɔ́ɔi ɔ́ɛɛ Filisiti nuiti ba, é ɔ́ni ti ma ga gola, naati ti ɔ́la ba.

⁹ Zenvu ɔ́ɔi nii Ɔ́oɔɔ́ GALAGI teveni, naa lɔ́ni Sayile zu, é ɔ́ni zeini ná-pelei wu, ná-kpɛɛin zoni zea. Davide ɔ́ni zeini, é ɔ́a kɔ́nigi ɔ́ɛin.

¹⁰ Sayile ɔ́ni ɔ́ ga é Davide zɔ́, é kpado pelei ɔ́a ga ná-kpɛɛin. Kɛɛ Davide lekpeni kpɛɛin luɔ́, kpɛɛin ɔ́ado pelei ɔ́a. Davide ɔ́izeni, é ɔ́la. Ma ɔ́idii nɔ́,

¹¹ Sayile keelaiti teveni Davide ná-pelelaɔ́ɛ, ga ti ná make, ti ɔ́a paa sobui. Kɛɛ Davide anzai Mikale boni ma, é ɔ́ɛ ma: «Ni é la ɔ́elani za ɔ́idii, lina, è zaa.»

¹² E kulani fenɛtelei laaɔ́ɛ, é ze. Davide ɔ́elani, é li. Pele ɔ́ana é ɔ́ulani la.

¹³ Naa ɔ́oluma, Mikale pelei wu zalei zegeni, é da betei zu. E boli ɔ́ɔ́ɔi zegɛ, é ɔ́o unba, é seɔ́ɛi ɔ́ɛɛ ma.

¹⁴ Siɛgi zu Sayile keelaiti teveni da, ga ti Davide zo, é ɔ́ni ti ma: «É la ɔ́ɛɛeni.»

¹⁵ Sayile ti ɔ́aɔ́aleni ma, ga ti Davide ɔ́ɛɛ. E ɔ́ni ti ma: «À zɛ ná-betei zu, wo ɔ́aa la ɔ́o, nii a kɛ gè paa.»

¹⁶ Keelaiti ti ɔ́aleni ma ɔ́lu, wɛɛ, pelei wu zalei ɔ́a é ɔ́ni laani betei zu, boli ɔ́ɔ́ɔi laani unbu.

¹⁷ Sayile ɔ́ni Mikale ma: «Lee ɔ́aa zu è yàavaai ɔ́ani, è ɔ́e sili nui ɔ́a, é ɔ́la?» Mikale gooɔ́aavoteni, é ɔ́ɛ ma: «Tɔ́ ɔ́a kɛai mɔ́: «Zɛna, gè li. Ni naa laade, ná è ɔ́aazu.» »

Davide ɔ́la vai Samiyele ɔ́ ɔ́ɛ

¹⁸ Davide ɔ́la ɔ́elei ɔ́ana, é li Samiyele ɔ́ ɔ́ɛ Lama. Nii pɛ Sayile kɛɛni, é naati pɛ boni Samiyele ma. Naa ɔ́oluma, ti felegɔ́ ti liini, ti ze. Nayɔ́te.

¹⁹ Nuiti ti liini ti ɔ́ɛ Sayile ma: «Wɛɛ, Davide ɔ́a Nayɔ́te, Lama ɔ́ɔ́aɔ́ɛ.»

²⁰ Sayile nuiti teveni ga ti Davide zo. Kɛɛ ti liai ma, ti GALA goo wo nu ɔ́ulugi ɔ́aani, ti ɔ́a kulakeɛma vaiti bo, Samiyele lɔ́ni ti luɔ́, GALA Zenvui yeini ti ma, tiya ɔ́alaa, ti ɔ́a kulakeɛma vaiti bo.

²¹ Sayile mɛnigai ma, é taɔ́iligaa leveni mɔ́nɔ́, naati ɔ́alaa, ti ɔ́a kulakeɛma vaiti bo. Sayile taɔ́iligaa leveni ná zeizu zavaɛi, naati ɔ́alaa, ti ɔ́a kulakeɛma vaiti bo.

²² Sayile ɔ́ɔ́ɔi liini Lama. Seeliai ma zɛyeɔ́ɛ wolai ma, nii é Seku taazuɔ́ɛ, é gaazaɔ́agi woni, é ɔ́ɛ ma: «Mini ɔ́a Samiyele ta Davide ti ná?» Ti gooɔ́aavoteni, ti ɔ́ɛ ma: «Ta Nayɔ́te, Lama ɔ́ɔ́aɔ́ɛ.»

²³ Diizuɔ́ɛ miná, GALA Zenvui yeini ma, tɔ́ ɔ́alaa pelei zu, é ɔ́ni kulakeɛma vaiti bosu, é ɔ́a li, eyɛsu é zeeli Nayɔ́te, Lama ɔ́ɔ́aɔ́ɛ.

²⁴ Seeliai ma, é seɔ́ɛi ɔ́ulani ɔ́ɔ́a tɔ́ ɔ́alaa, é ɔ́a kulakeɛma vaiti bo, tɔ́ ɔ́alaa Samiyele ɔ́aazu. E looni suɔ́ili, maɔ́nakai yeini laani zooi ma, naama voloi, ta ma ɔ́idii. Naa ɔ́a é kɛa, ti ɔ́ni ma: «Sayile ɔ́alaa kana GALA goo wo nuiti saama ɔ́aa?»

20

Davide ta Zonatan ta-woolaamai

¹ Davide ɔ́elani, é zegɛ Nayɔ́te, Lama ɔ́ɔ́aɔ́ɛ. E liini, é Zonatan ɔ́aazaɔ́a, é ɔ́ɛ ma: «Leeni ɔ́a gè kɛa? Ná-faɔ́aazagi ɔ́a ga leeni, kotoi ɔ́eɛle ɔ́a gè kɛa è-ɔ́ɛ laalɔ́ɔ́ma, é ɔ́ɛɛzu é ɔ́aa?»

² Zonatan gooɔ́aavoteni, é ɔ́ɛ ma: «Naa li poun! E la zaa. Kɛɛ la ɔ́ɛ faa nɔ́pɛ kɛɛni, ni é la boni mɔ́. Lee ɔ́aa zu mu kɛɛ nii lɔ́ɔ́fuzu bà? Faa nɔ́pɛ ge la naazu.»

³ Davide ɣɛni ma: «Nà ɣonazu è vɛ ga è-ɣɛɛ kwɛni ga bɔɔlai ɣa ga de, toɣa ɣɛ ɣisiɛni nɔ ga: «Kɛni Zonatan mina faa ɣwɛɛ niima vai zu, ni naa laade, zii ɣa bɔɔɔ.» Kɛɛ gɛ ɣonaa ɢooɣɔ GALAGI ma, nii é vulua, ta ɗa ɓalaa ma, ɗɛi è vulua, nà bosu è ma ga kɔɣɔ lo daa ɣila nɔ ɣa é gi yɔɣɔzu gá saai.»

⁴ Zonatan ɣɛni Davide ma: «Nii nɔpɛ è pɔ, bo mà, nà kɛ è vɛ.»

⁵ Davide ɣɛni ma: «Lina ɣa é ga alu toga niinei ma vɛtii, maanɛɛvɛ gɛ daami wo masagi ná-tabalii ɣa. Kɛɛ va bu, gɛ li, gɛ lɔɣɔ ɗɔɓɔi zu, eyesu foloi zavasiei kpɔkɔ.

⁶ Ni è-ɣɛɛ a kaana ga gɛ la ná, ɗa ɣɛ ma: «Davide màanɛɛnɛvɛ ga gɛ ɓɛ ba, é li fala ná-taazu Beteleyɛme. Mazɔɔ ná-peleyeɣei pɛ ka zalaɣai ɣulazu, nii ta ɗa kula kona-o-kona.»

⁷ Ni a ɣɛna ma: «Naa vage,» naazu ziileigi ɣa bè ɗa-wotigɛ nui. Kɛɛ, ni a yiiɣaawanana, kwɛɛ ga é devea ga é pàa.

⁸ Da woogɛɣiladai lɛ ga ze naazu, nɛi gɛ ga ɗa-wotigɛ nui, mazɔɔ de minazeɣea ɓɔɣɔ vɛ ga nɛɛbɛi, ɢooɣɔ GALAGI laaseigi zu. Ni nà ɣɛ ga sɔba nu faa nɔpɛ su, pàa ɗa ɓɔɣɔi, kɛɛ mina li ga ze è-ɣɛɛ vɔ.»

⁹ Zonatan ɣɛni ma: «Naama ɣigi maagooza bà poun! Ni nà kwɛɛna ga kɛɛ ɣa pɔ é faa ɣɔu ɣɛ ga de, nà bo è ma.»

¹⁰ Davide ɣɛni Zonatan ma: «Ni è-ɣɛɛ ɣa è woogaaavotena ga ɣɔuɗa, ɓɛ ɣa è tevesu ga é bo mà?»

¹¹ Zonatan ɣɛni Davide ma: «Va, de li ɗɔɓɔi zu.» Ti felegɔ ti liini ɗɔɓɔi zu.

¹² Zonatan ɣɛni ma: «Gɛ minazeɣea ɢooɣɔ GALAGI laaseigi zu, Izilayeɛle ná-GALAGI, ga lina, ɓaa lina a levena, niima yeegɛɣalai nɔ ma, nà kɛɛ ɣoozu ɣaazaɣasu, gɛ ná-kisiɛiti kwɛɛ. Ni ná-kisiɛiti page, é vile è va, naazu nà bo è ma.

¹³ Kɛɛ, ni kɛɛ ɣa pɔ é faa ɣɔu ɣɛ ga de, gɛ la kɛɛni, gɛ va bo è ma, ɢooɣɔ GALAGI sò ná-ziiɣaawanai pɛ su. Nà ɓɛ è va, é li ziileigi zu. ɢooɣɔ GALAGI ɣɛ è va, eɣɛvelei é ɣɛni la kɛɛ va.

¹⁴ Ni nà de vulua, zie bè ga ɢooɣɔ GALAGI ná-woogɛɣiladai, nii a kɛ gɛ mina za.

¹⁵ Da-woogɛɣiladai mina zeɣe màvofodaiti ba, anɛɛ ɓalaa, ɢooɣɔ GALAGI ɣa è zili nuiti pɛ kulazu eteai zu.»

¹⁶ Zonatan minazeɣegi ɣɛɛni ti yɔɣɔzu ta Davide ná-peleyeɣei. Kpegai ma, é ɣɛ ma: «Ni ɗa minazeɣegi nii ɣologolona, ɢooɣɔ GALAGI ɣa è loɣa ga è zili nuiti ta-ɓakɔi.»

¹⁷ Naa vɔluma Zonatan ɣɛni Davide ma, é ɣona ga toɣa nɛɛ vɛ eyesu ɣɔ. Mazɔɔ Zonatan Davide nɛɛni vɛ eɣɛ tɔ ɓɔɣɔi.

¹⁸ Zonatan ɣɛni ma: «Lina, ta kwɛɛsu ga è la vaani alu toga niinei ma vɛtii zu, tɔɔzei è-zeizuvɛ nakai ɣa ɣɛɛzu lee.

¹⁹ Lina a levena, li vɛ è lɔɣɔuni ná, siegi zu niima vaiti pɛ tɔɔzeini la, ɗa lɔɣɔ Ezele ɣɔtui ɣɔbavɛ.

²⁰ Nà mɛɛin vilisu sava kɔtui vɔ pelei, gɛ ɗa tete anii ta ma.

²¹ Naa vɔluma, nà nà-botigɛ zunu loungoi levesu, ga é ti zeɣɛ. Ni nà ɣɛna ma: «Wɛɛ, mɛɛn ɣaeiti ta è vɔluvelei, ɣale ma, è ti zeɣɛ,» naazu, ɗa zoo vaazu, mazɔɔ fai pɛ page è luɣɔ. Gɛ ɣonaa ɢooɣɔ GALAGI ma, nii é vulua, ga faa nɔpɛ ge la ná, nii ɗa lua ba.

²² Kɛɛ ni nà ɣɛna zunu loungoi ma: «Li poun, mɛɛn ɣaeiti maagoozavɛ è va,» naazu, li, mazɔɔ ɢooɣɔ GALAGI ɣa é pɔ ga è li.

²³ Wɔoi ɣana de giliai ba, ɓɔɣɔ yɔɣɔzu, ɗa-o, nà-o, ɢooɣɔ GALAGI va bu, de ye woogɛɣiladai zu, eyesu ɣɔ.»

Sayile deve vai ga é Davide vaa

²⁴ Davide liini, é lɔɣɔ ɗɔɓɔi zu. Alu toga niinei ma vɛtii ɣula yeei, kpɔkɔi, masagi liini, é zeɛ tabalii ɣakala daami wosuvɛ.

²⁵ Masagi zeini seizuvɛ, vɛ a ɗa ɣɛ ná pɔɓma, é vɔluzei pelei va, Zonatan zeɛ é ɣaavote ma, Aɓenɛɛl zeɛ Sayile ɣoba, kɛɛ Davide seizuvɛ nakai ɣɛni de.

²⁶ Sayile la ɣeni faa nɔpɛ boni naama voloi, é ɣeni ɣisielezu ga naa ɣa ɣe kɔzɔba vai ta ɣeeni kazemazu.

²⁷ Kɛɛ, fɛtii ma voloi velesiei, Sayile Davide zeizuve ɲakai ɣaai ma mɔnɔ, é Zonatan ɣaazaɣani, é ɣe ma: «Tɔɣa ɣale gè la Davide ɣaazu daami wosuve, wogi, ta za?»

²⁸ Zonatan gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Davide gòla maanɛɛnɛuve ga gè ɓe ba, é li Beteleyeme.

²⁹ Kɛɛve mà: «Nà è maanɛɛnɛzu, yeeɓe bà, gè li. Mazɔɔɔ, ɣá zalaɣa ɣulazu peleyeɣei wu, ɣá-laazu, diɛ tòligɛ ma vai ma. Naa ɣa é ba, va bu bè, gè li gè ɣaazula nà-nuiti ma.» Naa ɣa é kɛa, Davide la fɛti laamii woni è ɔɔ bɛ.»

³⁰ Sayile wola yiigaawanani Zonatan ma, é ɣe ma: «Da ga tuva vele ɲɔu anzanui ta kololala anzanui ná-doun zunui. Gè sugwɛɛ ga è Izayi ná-doun zunui ɣea ga è-wɔɔlai, ɗa-unfe kana, è-lee ná-unfe ge ɣe lee.

³¹ Kɛɛ, woilo nii ma, gè bosu è ma: Ni nu laali nuu ɣa vulua, è la ɣea ziilei su pɛ, è la masadai zɔɔɔga eyesu pɛ. Naa ɣa é ba, nu leve naa luɣɔ, ti so, ti vaa la pò, keni é za.»

³² Zonatan kɛɛɣɛ Sayile wooɣaavoteni, é ɣe ma: «Lee vaa zu é zaazu? Lee ɣa é kɛa?»

³³ Sayile ná-kpɛɛin vilini ga é Zonatan zɔ. Zonatan gaɣaani naazu ga kɛɛɣɛ deveuve ga é Davide vaa.

³⁴ E wuzegeni ga ziiɣaawanai, é la daami woni naama voloi. Tɔɔzei zii ɣeni zoolezu ga Davide ná-faa, kɛɛɣɛ ɣeni poomusu ga gola.

Davideni ti vali vai ta Zonatan

³⁵ Poluma zobui, Zonatan liini dɔɔɔi zu, ɔɛ ti zolooni ná ma, ta Davide. Botiɣɛ zunu loungo ɣila ge ɣeni polu.

³⁶ E ɣeni naa ma: «Bize, è li, mɛɛn ɣaeiti gè ti vilisu, è ti yɛɛɛ.» Botiɣɛ zunu loungoi bizeni, Zonatan mɛɛn ɣae ɣila pilini, é kpude naa maazu.

³⁷ Zunu loungoi maabuɣaai ma, mɛɛn ɣaei baɗɔzuve va, Zonatan ɣeni ma: «Mɛɛn ɣaei maɣfoozave è va.

³⁸ Li ga suvile, mina ye miná!» Zonatan ná-botiɣɛ zunu loungoi mɛɛinti gaalɛeni ba, é li ga tiye maliɣii ɔɔ.

³⁹ Zunu loungoi la ɣeni faa nɔpɛ gaɣaani, keni Zonatanni ta Davide ɣa ti ɣeni gaɣaazu yɔɣɔzu.

⁴⁰ Zonatan ná-mɛɛin ta ná-mɛɛn ɣaeiti feeni ná-botiɣɛ zunu loungoi ya, é ɣe ma: «Li ga tiye taazu.»

⁴¹ Zunu loungoi liai ma, Davide ɣulani dɔɔɣuzuve kɔtu zigigi voluve, é nɔkɔ ná zeizu ɣe sava, Zonatan ɣakala, é unpilɛ zooi ma. Ti felegɔ ti ɓɔɣɔ nɛɛnɛni, ti lebi wɔɔɔzu, Davide ɓɔɔɓɔ ge wola wɔɔɔni.

⁴² Naa vɔluma, Zonatan ɣeni Davide ma: «Li ziileigi zu. ɣize ɓɔɔla vai ma minazegɛgi zu, de felegɔ de boga yɔɣɔzu, ɣɔɔɣɔ GALAGI laaseigi zu, de ɣe ma: «ɣɔɔɣɔ GALAGI va bu, de ye wooɣɛɣiladaɪ zu, eyesu ɣɔ, ɗa-o, nà-o, ta de-mavofodaiti!» »

21

¹ Davide wuzegeni, é li, Zonatan balaa ge ɣale ma, é le taazu.

Davide vela vai Ayimeleke ɔɔ bɛ

² Davide liini Nɔɓe, zalaɣa ɣula nui Ayimeleke ɔɔ bɛ. Naa kaai ma, é daaɣomini ga kpalii, é gaazaɣa, é ɣe ma: «Lee vaa zu ɗa ɣila è vaazu, nu nɔpɛ ge la è volu?»

³ Davide gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Masagi tèvege keela ma, é ɣe mà: «Nu nɔpɛ ge mina faa ɣwɛɛ niima vai zu, nii gè è levesu ma, ta devei nii gè feeze è ya.» Naa ɣa é kɛa, gè ada lea ga nà-nubuseiti ga gi ɣomi ná.

⁴ Daamiani kpɛgele ɣa é è ya ɣani? Bulu lɔɔlugɔ ve zèa, ɓaa nii nɔpɛ ɗa sɔɔɔ.»

⁵ Zalaɣa ɣula nui gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Bulu ɣili ge la zèa, keni nii makegai ɣɔɔɣɔ GALAGI ɔɛ. Da zoo ti zɛɣezu, è li ga tiye ɗa-nuiti bɛ, ni ti la anzanu vaa ɣeeni niizuve.»

⁶ Davide googfaavoteni, é gɛ ma: «Siɛnɔpɛ su gi nii gɛɣala vai ta ma la, tɔ ka gi ma, é vile anzanu vai va. Ni gá gɛna lia kɔɔɔɔzuɔɔ ta nɔ, nà-siɛpoluiti pɛ ta-gɔɔɔɔ zɔɔlaiti pɛ nadegɛ, toɣa bɔdɛ naa maazu, niima ziei zu.»

⁷ Zalaɣa ɣula nui bulu nadegai naati feeni Davide ya, mazɔɔɔ taɣili ge la gɛni ná. Bului naati fea gɛni de Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɛ, naa vɔluma ti ti ɣulani zalaɣa ɣula labalii ɣa, ti maavalibo fai zu ga ma niinei.

⁸ Naama voloi, Sayile ná-botigɛ nui ta gɛni Gɔɔɔɔ GALAGI ná-zalaɣa ɣulazuɔɔ, ga é fai ta ɣaɣula ba, ti yɔɔɔɔ zu ta GALA. E gɛni ga Edome nu, daa ga Dowegɛ, tɔ ɣa é gɛni ga Sayile ná-baala makɛ nuiti ta-gundigii.

⁹ Davide zalaɣa ɣula nui Ayimeleke ɣaazaɣani volu, é gɛ ma: «Kpɛɛin la è ya, ɔaa boɣa zɔkpɔ? Masagi ná-keela ziegi nii gɛɛɔɔ ga gaazuvile vaa, tɔ ɣa é kea gè la ná maazɔɔni, gè va nà-boɣa zɔkpɔi zegɛ, ɔaa kɔɔɔɔ zɔɔlai taɣili.»

¹⁰ Zalaɣa ɣula nui googfaavoteni, é gɛ ma: «Filisiti nui Goliata ná-boɣa zɔkpɔi ɣa é ɔɛ, nii è paani Èla pɛtugi zu. Maavelevelegɛ segei ta zu, toɣa laani zalaɣa ɣula zegɛi voluɔɔ. Ni ɔa pɔ ga è sege, sege, tɔɔzei taɣili ge la gi ya ɔɛ, kɛni tɔ nɔ.» Davide gɛni ma: «Fe zèa, tɔɔzei keɣala la ná.»

Davide lii vai Filisiti nuiti pɔ bɛ Gate

¹¹ Davide wuzegɛni, é vɛla Sayile va, naama voloi nɔ. E liini Akise ɔɔ bɛ, Gate masagi.

¹² Akise ná-botigɛ nu wolaiti ti gɛni ma: «Davide la ga nii ɔaa, zooi ma masagi? Nii lei ti gɛni guyei loozu bɛ, ti ɔa kuai wo, ti ɔa gɛ ma:

«Sayile vɔnini nu waagilagilagiti ma,
Davide ma ge vɔni nu waavuuuugiti ma?»

¹³ Davide naama wooiti segɛni ga sɔbelama vaa, é wola lua Gate masagi Akise va.

¹⁴ Davide ɔɔɔ gɛni ga ɔoloɣa nui Filisiti nuiti gaazu, é ɔa zeevɔzɛbaiti kɛ kpogiti ma, é ɔa ɔe daaɔɔ nagi va, naa ɔa yei kpɛlei ɣa.

¹⁵ Akise gɛni ná-botigɛ nu wolaiti ma: «Wa kaazu wa ɔɔɔi ga zunui tɛi nɔungi zegɛa ma! Lee vaa zu wo vaazu la pɔ?

¹⁶ ɔoloɣa nu vɛla ka é mà ɔaa, wo vaazu ga niima gelei ga é ɔa ɔoloɣa vaiti kɛ gàazu? Wa ɣisiezɔu ga nii ɣa lɛɛzu nà-pelei wu ɔaa?»

22

Davide gɛɛ vai ga kɔɔ lotuɣɔi

¹ Davide zegɛni miná, é li, é loɔɣu Adulame vugi zu. Kɛɛɣɛlointi ta ná-pɛɛyegɛi wu nuiti pɛ ti mɛnigai ma, ti liini pɔ bɛ.

² Naa vɔluma, maanɔɔɔ nuiti pɛ, ta niiti kuyei gɛni ti ma, ta niiti ti ɣoozu la gɛni nɛɛni, naati pɛ ti ɣaalɛni ba Davide ɣoba, é gɛ ga ta-gundigii. Ti gɛni ga nu unnaanigɔ (400) gɛɣala.

³ Davide zegɛni miná, é li Misepé, Moaɔe yooi zu. E gɛni Moaɔe masagi ma: «Nà è maanɛɛɛzu, ga kɛni ta dèe ti va, ti zeɛ ɔɛ, eyɛsu gè ɔa sò pelei ɣa, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɛ.»

⁴ Davide liini ga kɛɛɣɛ ta dee, Moaɔe masagi ná-koizuɔɔ. Ti yɛni miná siɛgi naa pɛ su Davide kɛni dɔɔɣui zu.

⁵ Yeeta, GALA goo wo nui Gade gɛni Davide ma: «Gula dɔɔɣui nii zu, ɣale ma, è li Zuda yooi zu.» Naazu Davide liini, é lɔ Gɛɛte lɔɔi zu.

Sayile Ayimeleke vaa vai ta ná-pɛɛyegɛi wu nuiti

⁶ Sayile gɛni Gíɔea, é zeini gizei ma, tamalise wului ma niinigi wu, ná-kpɛɛin zoni zea, ná-botigɛ nuiti kakugai ma. E mɛnini ga ti Davide ta ná-nuiti kaavɛ.

⁷ E ɣeni ná-botiɣe nuiti ma: «Benzamen nuiti, à woilo gòoi ma! Wa ɣisielezu ga Izayi ná-doun zunui nuu ɣa kpalagiti fe wo pe zea, ta leezen beleiti? Wa ɣisielezu ga toɣa wo ze nu ungilagilagiti unda, ta nu waagilagilagiti unda ɓaa?»

⁸ Lee vaa zu mu, wo pe wo yaavai loozu mà? Mazoloo wo tanope ge la boni mà ga doun zunui ti, ta Izayi ná-doun zunui, Davide, ti minazegeni yoozu. Wo tanope ge la yiizooleni ga é va de ga ze, ga doun zunui ɣa ná-botiɣe nui laavilisú mà, nii a ke é bali le tũɣɔ, eɣevelei ade kaazu la za.»

⁹ Edome nui Dowege, nii é ɣeni Sayile ná-botiɣe nu wolaiti saama, naa Sayile woogaaivoteni, é ɣe ma: «Gè Izayi ná-doun zunui ɣaave, é va Nobe, Ayituɓe ná-doun zunui Ayimeleke ɔɔ be.

¹⁰ Ayimeleke Gooɣo GALAGI ɣaazaɣage Davide ɔe, é daamianigiti fe zea, é Filisiti nui Goliath ná-boɣa zokpoi ve zea.»

¹¹ Masagi nuiti teveni, ga ti va ga Ayituɓe ná-doun zunui Ayimeleke, nii é ɣeni ga zalaɣa ɣula nui, ta ná-peleyeɣei wu nuiti pe, ti ga zalaɣa ɣula nuiti Nobe. Ti pe ti vaani, ti boɣo le ga masagi.

¹² Sayile ɣeni ma: «Woilo ga pagɔ, Ayituɓe ná-doun zunui!» Naa googaaivoteni, é ɣe ma: «Gòoi loge, màligii.»

¹³ Sayile ɣe ma: «Lee vaa zu wa Izayi ná-doun zunui wo woyai loozu mà? Lee vaa zu è bului ta boɣa zokpoi veai zea, è Gooɣo GALAGI ɣaazaɣa be, nii a ke, é wuzege daalooɣoma, é bali le tũɣɔ, eɣevelei é keezu la za?»

¹⁴ Ayimeleke masagi woogaaivoteni, é ɣe ma: «Da-wotiɣe nuiti saama, ɓe ɣa é ga woogefila nu, ga Davide ɣevele? E ga è-nekoi, é ga è make nui, naa pe poluma to lei unfema wolai va ɣe zea da-velei wu ɓaa?»

¹⁵ Ma moun ge la ga nuu balaa, gè va ɣe GALA gaazaɣasu be. Kele naa li poun! Gè la ɣisieni kaipa ga gè woya lo è ma. To ɣa é ba, mina niima ɣasoi la unma, ɓaa ná-peleyeɣei wu nuɓuseiti unma, mazoloo gè la faa nape kwee niima vai zu.»

¹⁶ Masagi ɣeni ma: «Ayimeleke, da zaazu, wa da-veleyeɣei wu nuiti pe.»

¹⁷ Naa voluma masagi ɣeni make nuiti ma, ti ɣeni kobave: «À li, wo Gooɣo GALAGI ná-zalaɣa ɣula nuiti paa, mazoloo tiya balaa ti boɣe Davide va, ti ɣea kweeni ga toɣa velazu, ti la boni mà.» Kele, masagi ná-botiɣe nuiti ti la ɣeni keeni, ti va yeevooɣu Gooɣo GALAGI ná-zalaɣa ɣula nuiti ba.

¹⁸ Masagi ɣe vele ɣana Dowege ma: «Li, è zalaɣa ɣula nuiti paa.» Edome nui Dowege ɣa é latini, é zalaɣa ɣula nuiti paa. Naama voloi, zunu vuulosava maazu loolugo (85) ɣa é paani, niiti zalaɣa ɣula zeeɣi ɣeni ti ɣoba.

¹⁹ E Nobe nuiti paani monɔ ga boɣa zokpoi, zalaɣa ɣula nuiti ta-laazuɔe. E toozeini zunuiti ma, é li anzanuiti, ta doungoiti po, naa ɔee niimiɓolegiti ba, ta balaa nikeiti, ta soovalegiti, ta baalagiti, é ti pe paani.

²⁰ Keni Aɓiataal, nii é ɣeni ga Ayimeleke ná-doun zunui, é ga Ayituɓe ná-dounloin, naa ɣila kpe no ɣa é zooni é vela, é li Davide ɔɔ be.

²¹ Aɓiataal boni Davide ma ga Sayile Gooɣo GALAGI ná-zalaɣa ɣula nuiti paave.

²² Davide ɣeni Aɓiataal ma: «Gè gaagaani ga Edome nui Dowege ɣa li no ti, é niima vaiti daazeeli Sayile ma, toozei é ɣeni Nobe naama voloi. Da-veleyeɣei wu nuiti saa vai ma ungi ga é ga ze.

²³ Naa ɣa é ba, ye koba, mina lua, mazoloo zoi é zenvui ɣaiziezu, toɣa da balaa è-yenvui ɣaiziezu. Kele ni da koba, na è make ga pagɔ.»

23

Davide Keyila taai unma vai

¹ Ti vaani, ti ɣe Davide ma: «Filisiti nuiti ti kooi laalea Keyila taai wu, ti da moloi unma molo loɣazuɔe.»

² Davide Gooḡo GALAGI ḡaazaḡani, é ḡe ma: «Nà zoo n̄i ḡè li, ḡè k̄ōi v̄e Filisiti nui niiti ba?» Gooḡo GALAGI gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Ungo, li, ḡa v̄onisu ti ma, é Keyila taai ḡula ti ya.»

³ K̄e Davide ná-nuiti ti ḡeni ma: «Zuda yooi zu mu ka ḡi ná dualuagi zu, ḡá liina laal̄ezu Filisiti nuiti bu Keyila, ta la v̄ea dualuagi va baa?»

⁴ Davide Gooḡo GALAGI ḡaazaḡani volu, Gooḡo GALAGI gooḡaavote, é ḡe ma: «Wuzeḡe, è li Keyila, maz̄l̄o nà Filisiti nuiti d̄ōzu è yeezu.»

⁵ Davide ta ná-k̄ōḡo nuiti ti ḡa li Keyila, ti k̄ōi v̄e Filisiti nuiti ba, ti naati ta-logani bulugi zo, ti v̄oni naati ma ga gola. Ule ḡana Davide Keyila nuiti un̄m̄oni da.

⁶ Sīgi zu Ayimeleke ná-doun zunui, Abiataal ḡeni velazu la Davide v̄o b̄e Keyila, é liini ga zalaḡa ḡula zeḡei ya, ti ḡeni Gooḡo GALAGI ḡaazaḡasu da.

⁷ Ti liini, ti ḡe Sayile ma: «Davide ḡa Keyila.» Sayile ḡe ma: «GALA ge d̄ōa z̄èezu, maz̄l̄o è ḡoḡo l̄a bali ḡa, ga dii vai é l̄e taai naa zu, kpogi da, ta pilisuiti.»

⁸ Sayile ná-nuiti p̄e gaal̄eni ba, ga ti li, ti Davide ta ná-k̄ōḡo nuiti sei k̄e su, Keyila taazūv̄e.

⁹ Davide suḡw̄eni ga Sayile maab̄otev̄ea, é ḡeni zalaḡa ḡula nui Abiataal ma: «Va ga zalaḡa ḡula zeḡei.»

¹⁰ Davide ḡeni ma: «Gooḡo GALAGI, Izilaȳle ná-GALAGI, ḡè m̄eniga ga Sayile ḡa ḡevele b̄etezu ga é va, é Keyila taai ḡologolo n̄un maavele ma.

¹¹ Keyila ḡundiḡiiti ta vaazu f̄eezu zea baa? T̄oun ka vaazu ga ḡite, eḡvelei ḡè m̄enigai da, n̄i ḡè ga da-wotiḡe nui? Gooḡo GALAGI, Izilaȳle ná-GALAGI, zoo è naa l̄e ga ze.» Gooḡo GALAGI gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Ungo, toḡa vaazu.»

¹² Davide ḡeni ma volu: «Sayile ḡa vaana, Keyila ḡundiḡiiti ta vaazu ḡi levesu p̄o baa, nà-o, nà-nuiti-yo?» Gooḡo GALAGI ḡe ma: «Ta wo levesu p̄o.»

¹³ Davide ta ná-k̄ōḡo nuiti ti ḡulani Keyila taai va. Ti ḡeni ga nu und̄ozita (600) ḡeḡala, ti li v̄e ta zoo ti li ná. Sayile m̄enigai ma ga Davide ḡulaa taai va, é ná-k̄ōḡoḡi ḡaaḡaleni ma.

Zonatan ná-daalimai

¹⁴ Davide zeelini Zife tev̄ebai zu, é zei gize ḡakamav̄e ná z̄elegai. Sayile ḡeni gaiz̄iezu folo-o-folo, k̄e GALA ge la ḡeni feeni zea.

¹⁵ Davide suḡw̄eni ga Sayile vil̄ega polu, ga é paa. E ȳeni Wol̄esa, Zife tev̄ebai zu.

¹⁶ Názu ḡa Sayile ná-doun zunui Zonatan wuzeḡeni la, é vil̄e pelei ma, ga é li Wol̄esa, é Davide ip̄oḡo GALA ná-fai zu.

¹⁷ E ḡe ma: «Mina lua, maz̄l̄o k̄e Sayile, yee la zeelia è ma p̄e. Da masadai ḡeezu Izilaȳle unda, n̄un ḡè ḡe ga da-zeikobai. K̄e ḡoḡo suḡw̄e ga zekana é ḡeezu la.»

¹⁸ Ti feleḡo ti minazeḡegi ḡeni ȳoḡo zu, Gooḡo GALAGI ḡaazu. Davide ȳeni Wol̄esa, Zonatan ḡale ma ná-taazu.

Sayile voola vai Davide va

¹⁹ Zife nui tanigaa ti liini Gibeá, Sayile v̄o b̄e, ti ḡe ma: «Davide l̄oḡuv̄e ḡi zaama, d̄oḡuv̄e Wol̄esa, ada z̄elegiti ḡakila ḡizei ma, tev̄ebai zu l̄ekp̄emav̄e nu yeezazūv̄e.

²⁰ Ee, masagi, ni ḡa p̄o ga è Davide zo, va n̄o, ḡá fe è ya.»

²¹ Sayile ti woḡaavoteni, é ḡe ti ma: «Gooḡo GALAGI tuya loo wo v̄e, w̄oi m̄aaw̄oin wo zogai.

²² Nà wo maan̄en̄ezu, à li d̄e, wo tev̄esuv̄eti kw̄e, b̄e ḡa é kaa? Maz̄l̄o ḡè m̄eniḡe ga keleḡeleḡe gola.

²³ A faiti buuv̄ete, wo d̄oḡufuzuv̄eti kw̄e, naa v̄oluma wo va, wo ma ḡaamai wo m̄a. Nà ȳe wo volu, naazu ade li. Ni toḡa zooi zu, nà gaiz̄ie Zuda yooi ma zokogi p̄e su.»

²⁴ Zife nuiti ti toni da Sayile luḡo, ti ḡa li Zife. Naazu Davide ta ná-k̄ōḡo nuiti, ti ḡeni Maon lev̄ebai zu, Zulud̄en ma v̄etu n̄em̄i zu, nii é tev̄ebai zu l̄ekp̄emav̄e nu yeezazūv̄e.

²⁵ Sayile ta ná-kooḡḡ nuiti ti liini gaiziezu. Davide menigai ma, é yeini, é zeí fasa ḡizeiti saama, Maon lewebai zu. Sayile menigai ma, é vileni Davide volu tewebai zu.

²⁶ Sayile ta ná-kooḡḡ nuiti ti ḡeni ziezu gizei ḡakamave gilazu veleí, Davide ta nənəiti ti ḡa zie zəəla veleí. Davide ḡeni velazu ga suvile Sayile va. Sayile ta ná-kooḡḡ nuiti ti ḡenina zeelizu Davide ta ná-kooḡḡ nuiti ma, ti va ti maḡaku, ti ti zo,

²⁷ eyesu keela zeeli Sayile ma, é ḡe ma: «Va fala! Filisiti nuiti ti kəəi vea zooi va.»

²⁸ Sayile ḡaleni ma ga voluvelei, é zeḡe Davide volu, é li, é Filisiti nuiti daaḡomi, ga kəəi. Naa ḡa é kəeni ti miná laasei pəeni ga Zeegaaḡwe Vasai.

24

Davide ḡele vai Sayile vaa vai va

¹ Davide zəḡeni miná, é li, é zeí En-Gedi, adaḡeti náti maazəəsu 6aai.

² Sayile ḡalegai ma ma, é zeḡe Filisiti nuiti polu, é menini ga Davide ḡa En-Gedi yooi ma lewebai zu.

³ E yeeloni nu waasavagə (3.000) va, niiti ti ga salavusu ḡezegzegiti Izilaye yooi ná pə su. Tə-o, naati-yo, ti li Davide ta ná-kooḡḡ nuiti gaiziezu, eyesu ti zeeli Dəə Woliiti Ta-Vasaí ma.

⁴ E zeelini baala sasai ma, nii é ḡeni pele ḡobave, pugi ta ḡeni miná. Sayile ləəni pugi naa zu, ga é lə dəə zu. Davide ta ná-nuiti ti ḡeni pugi naa 6omave.

⁵ Davide ná-kooḡḡ nuiti ti ḡeni ma: «Pete yeegḡalai ḡa nii ḡooḡḡ GALAGI ma minazeḡe boni, ga é è zili nui lə è yeezu, nii a kə nii nəai è ve, è naa ḡe la.» Davide wuzegeni, é li, é Sayile ná-seḡei laave ta leve ba, Sayile la looni ga naa.

⁶ Davide naa ḡeai ma, zii doḡani, təzei é Sayile ná-seḡe wolai ta leveni ba.

⁷ E ḡe ná-kooḡḡ nuiti ma: «Ḗooḡḡ GALAGI məkə, ga ḡe mina nii ḡḡḡala vai ta ḡe eyesu pə, ḡe va yeeloo məliḡii ma, nii Ḗooḡḡ GALAGI guləi ziaai ma, mazəəḡ Ḗooḡḡ GALAGI ḡa é guləi ziaa ma.»

⁸ Davide ná-kooḡḡ nuiti suzoni ga naama wooi, é la kəeni, naati ti va vala Sayile va. Sayile wuzegeni, é ḡula pugi zu, é ḡa li.

⁹ Naa voluma, Davide wuzegeni, é ḡula pugi zu, é vile Sayile volu, é ḡa toli, é ḡe ma: «Ee, masagi! Məliḡii!» Sayile weleni volu, Davide vileni niibiḡa, é unpilə zooi ma, é nəkə.

¹⁰ Davide ḡeni Sayile ma: «Lee vaa zu è woilosu naati goo ma, niiti ti ḡeezu è ma: «Davide ḡa pə é faa ḡəu ḡe ga de?»

¹¹ Da bəḡəi è naa ḡaa za ga è-ḡaazuḡezeiti, ga Ḗooḡḡ GALAGI ḡea za è ləəni zəezu, pugi zu. Ti ḡea ḡeni mə, ḡe è vaa, kələ ḡe è yeḡe ná, ḡe ḡe ma: «Ḗe la yeeloozu məliḡii ma, mazəəḡ toḡa Ḗooḡḡ GALAGI yiimazeḡeai la, nii é guləi ziaai ma.»

¹² Ee, kəe, welenə ḡa-zeḡe wolai lakəḡi va, é zəa. Ni ḡe ḡa-zeḡe wolai lakəḡi ta levea ba, kələ ḡe la è vaani, gaḡa ga naa ga sili vaa la kisu, 6aa buzeḡe daaləḡma vaa, ḡe la 6alaa koto ḡeəni è laaləḡma. Dəun ka è ḡaiziezu ga è pəa.

¹³ Ḗooḡḡ GALAGI ḡa é ḡeezu ga tukpəḡaaleve nui de yəḡəzu, ḡa-o, nə-o. Ḗooḡḡ GALAGI ḡa nəəni vətokula è ma, kələ nəun ḡe la yeevəḡuzu è va.

¹⁴ Eḡevelei faalaalii wəḡmai bosu la ga: «Sujəu nuiti nə ḡa sujəi ḡa ḡa ḡula ti zu.» Kələ, nəun, zəei la ḡea è laaləḡma.

¹⁵ Be ḡa mu Izilaye masagi liizu daaləḡma ga kəəi? Be ḡa è vilesu polu? Gilə voomai, koe fəfə goi nə.

¹⁶ Ḗooḡḡ GALAGI ḡa telebodai ḡe, tə ḡa é ḡeezu ga tukpəḡaaleve nui de yəḡəzu, ḡa-o, nə-o, toḡa məalobo, toḡa tukpəi lə bə, é kula è ya.»

¹⁷ Davide begai ma ga naama bəeiti bo Sayile ma, Sayile gaazaḡani, é ḡe ma: «Dəun zunu Davide, ḡa bəḡəḡəḡə ka ḡe è woomenisu nəi 6aa?» Sayile təzeini ga é ḡa wəḡ gola.

¹⁸ Naa voluma, é ġeni Davide ma: «È leleboge, é leve nòun ba, mazòlò è nuòòòlòlai ġea bè, nòun gè faa jòl ġe ga de.

¹⁹ E nuòòòlòlai ġula keɛma za, nii è keɛzu bè, tòzei Ġòòò GALAGI ġea fèeni è ya, keɛ è la pàani.

²⁰ Ni nui ta a ġulana sili nui viliba, toġa ða ze ná, é li bòò yeema ðaa? Nii è kea bè za, Ġòòò GALAGI bòòoi naama ġulanumai ve è ya.

²¹ Gè kwɛɛga niina ga, ða ġɛɛzu ga masagi, Izilayele masadai ġa ze ga pagò è yeezu.

²² Ġonana bè, Ġòòò GALAGI laaseigi zu, ga è la màvofodai ġaalevea, naa voluma, è la kèe vèlèi laaseigi ðalega.»

²³ Davide ġonani Sayile vɛ. Sayile ġaleni ma ná-taazu, Davide ðalaa ta ná-kòòò nui ti ġale ma ti-lòòòzu vɛ.

25

¹ Naama zìegi zu Samiyele zaani. Izilayele nui ti ġaaleɛni ba, ti ná-saa wòlò wo, ti maagùluni ná-taazu vɛ Lama.

Nabale faanɛ wuufwɛetalai ġɛ vai ga Davide

Naa voluma, Davide vilèni pelei ma, é li ga Palan tevebai zu vele.

² Zunui ta ġeni Maon, é ga kpɛɛ nu wola, kòligiti ti ġeni Kaalamɛle taa goi zu. Baalagi ġeni zea ga waasavagò (3.000), bolii ġe zea ga waagila (1.000). Niima zìegi zu é ġeni Kaalamɛle, é ða ná-baalagiti maaleġai leve.

³ Zunui nii ġeni ga Kalɛbe mavofodai zu nui ta, daa ġeni ga Nabale, anzai laa ġe ga Aðigayile. E ġeni ga ġima anzanu, pagai ðalaa, keɛ sinigi ná-fai ðaani, supòu.

⁴ Davide mɛnini tevebai zu ga Nabale ġa ná-baalagiti maaleġai levezu.

⁵ E yeeloni zunu loungo puugò va, ná-nui saama, é ġe ti ma: «À li Kaalamɛle, wo Nabale luò bè.

⁶ Wo ġe ma: «E-zii zuġooza! Ziileigi ġe è vɛ, ða-o, ða-vɛɛyɛgei-yo, ta nii pɛ é ga ðòò.

⁷ Gè mɛnigɛ ga ða ða-vaalagiti maaleġai levezu. Tama ða-vaala make nui ti ġea gi va, gi la faa jòu ġɛni ga tiye, ti la valani ani nòpɛ ma, yeeġɛġalai naa pɛ su, nii ti kea Kaalamɛle.

⁸ Ti ġaazaġa ma, ta zoo ti bo è ma. Naa ġa é ba, yeezei nà-zunu loungoiti bu ga pagò, tòzei gi vaa gi zoloo fɛti voloi ma. Naa maavele ma, nii nòpɛ é è ya, naa ve gi ya, gei gi ga ða-wotigɛ nui ti, gá è-loun zunui Davide.» »

⁹ Davide ná-zunu loungoiti seeliai ma, ti naama wooiti pɛ daazeelini Nabale ma, Davide laaseigi zu. Naa voluma ti maagɛ kpò.

¹⁰ Nabale ti wooġaavoteni, é ġe ti ma: «Bɛ ġa é ga Davide? Bɛ ġa é ga Izayi ná-doun zunui? Niizu botigɛ nu mɛinmɛin ka velazu, ti zeġe ta-luò keɛġɛiti pò bɛ.

¹¹ Nòun gè nà-ɓului, ta nà-zìei zeġe, ta nà-suai, nii gè kevele ɓɛɛai nà-baala maaleġa leve nui ti bɛ, gè fe naama nui zea, niiti gè la ti-zeġezu ġwɛɛ?»

¹² Davide ná-zunu loungoiti ti voluazoni, ti ġale ma, ti Nabale ná-kpɛiti pɛ daazeeli Davide ma.

¹³ Davide ġeni naazu ná-kòòò nui ti ma: «Wo ġilagilagi pɛ ge ná-boġa zòkpò ġili zaama.» Davide ta ná-nui ti ta-woġa zòkpòiti ġilini zaama. Nu unnaanigò (400) ġa é vilèni polu, nu unfelegò (200) ye kasòiti koba.

Aðigayile ɓo fai Davide va ga ná-ġimalai

¹⁴ Nabale ná-botigɛ nu ġila ge liini, é naama vaiti pɛ daazeeli Nabale anzai Aðigayile ma, é ġe ma: «Davide keelaiti tevege, ti zeġe tevebai zu, ga ti gá-ġalamɛin luò, keɛ é la yeezeini ti wu ga pagò.

¹⁵ Nui naati ma, ti gēni ga nu vago gi vε, ti la faa j̄ou n̄pε kēni ga giye, ani n̄pε ge la gūlani gi ya, yeegegalai naa pε su, nii gi kēni ti goba.

¹⁶ Kpidii vεε folo va, ti gēa gi ma ga sigigi, yeegegalai naa pε su, nii gi kēni ti goba, gi da baalagiti k̄on̄kula.

¹⁷ Naa ḡa é ba, ḡis̄iε naazu ga paḡo, nii da kε, maz̄ol̄o ni è la faa ḡēni, maan̄oḡoi ḡa é vaazu ḡa-ḡalam̄oin v̄o, ta ná-p̄ēleyēgei. T̄o ma, tōga ga nu j̄aka, nu la zooga faa n̄pε bosu ma.»

¹⁸ Ābigayile suvilēni, é bulu unfeleḡo (200) zēge, kol̄o woole feleḡo d̄ōoi zu, baala d̄ōoluḡo niiti ti ḡevele b̄etea gēni de niina, k̄oḡo ganii zu l̄ōoluḡo ani ḡae ḡeegai zu, leez̄en v̄ōoi zeēnε ungila (100), ta kooleḡoole f̄ōoi ma buun ba unfeleḡo (200), é ti pε daani soovalegiti k̄oma.

¹⁹ E ḡe ná-botiḡe nuiti ma: «À lo t̄uḡo, nà wo volu.» Sinigi Nābale la gēni faa n̄pε kwεε naama vaiti su.

²⁰ E gēni zeini ná-soovalegi ḡoma, é da yei, gizei gēni gaazu luḡo. Naazu ma Davide ta ná-k̄ōoḡo nuiti ti da va ga p̄o pele, gaamago é b̄ōoḡo ḡaani naati kakala.

²¹ Naazu Davide begai ga ḡe b̄ōoḡo ma: «Gè nii ḡoligiti makēge n̄o fuun tēebai zu, ga ta mina loo ya, é nà-faa vaḡoi zuloa ga faa j̄oi.

²² GALA ge s̄o ná-ziīgaawanai pε su, ni é zo za ma, é li lina v̄o, nà zunu ḡila kpalaa ze ná vulua Nābale ná-p̄ēlei wu.»

²³ Ābigayile Davide ḡaai ma, é gūlani ná-soovalegi ḡoma ga suvilē, é ḡaazuyei zooi ma, é la Davide ḡoḡowu.

²⁴ Naa v̄oluma é looni k̄oḡowu, é ḡe ma: «M̄aliḡii, va bu ga niima vaa j̄oi pε ge ḡe ga ùnma ḡas̄o! Va bu, n̄ei ḡe ga da-wotiḡe anzanui, ḡe b̄ōe è v̄o, woilo ḡōo ma.

²⁵ M̄aliḡii, mina w̄ele nu j̄akai Nābale va, maz̄ol̄o daaseigi soḡe ḡez̄eḡez̄e: Daa ḡa ga Nābale, poluv̄e ga nu j̄akai, tama vele ḡana é ziezu la. N̄ei ḡe ga da-wotiḡe anzanui, ḡe la zunu loungoiti kaani, niiti è ti leveni.

²⁶ K̄ele ḡe ḡonaa Ḡooḡo GALAGI ma, nii é vulua, ta da balaa ma d̄ei è vulua, ga Ḡooḡo GALAGI ḡa é pele besaga è luḡo ga è mina l̄o nu vaa vaa zu, baa è va potokulai ḡe b̄ōoḡo v̄e. M̄aliḡii è zili nuiti pε ti ḡe ga Nābale ḡevele.

²⁷ Yeezei veb̄eanii nii wu, ḡe vaa la, è gaaḡwε zunu loungoiti ba, niiti ti è volu, m̄aliḡii.

²⁸ Soma è nà-faa j̄oi zuvaayε b̄è, n̄ei ḡe ga da-wotiḡe anzanui. D̄aav̄e da ga Ḡooḡo GALAGI ḡa masadai veezu è ya, da-o, da-v̄ēleyēgei-yo, maz̄ol̄o m̄aliḡii d̄a losu ḡēzu Ḡooḡo GALAGI ná-k̄ōoḡo vaiti su. Ni nu a w̄elena è-zie vele, è-zii ma voloiti su, nu la è ḡa ga s̄oba nu.

²⁹ Ni nui ta a v̄ilena è volu ga é è vaa, Ḡooḡo GALAGI da-GALAGI ḡa m̄aliḡii è-yenvui makē goba, nii a kε è ye fulu nuiti saama. K̄ele tōga è zili nui yenvui v̄ili ya poun, ēge f̄elevele ka ani v̄ili ya.

³⁰ Sīegi zu Ḡooḡo GALAGI besu la ga faa vaḡoi naati pε kε è v̄e, niiti é minazēgeai ga tiye è v̄e, é è ḡe ga Izilayele ná-totuḡoi,

³¹ m̄aliḡii è-yii la b̄ol̄ba è ḡoozu, baa è va nimiza b̄ōoḡo ma ga è va ḡe nu vaani n̄o fuun, baa è va potokulai ḡe b̄ōoḡo v̄e. Sīegi zu Ḡooḡo GALAGI besu la ga faa vaḡoi ḡe è v̄e, m̄aliḡii, ḡize s̄u, n̄ei ḡe ga da-wotiḡe anzanui.»

³² Davide gēni Ābigayile ma: «Mamagi ḡa Ḡooḡo GALAGI v̄e, Izilayele ná-GALAGI, nii é è levega za d̄aaḡomis̄u.

³³ Tuya ḡa è ma da-ḡimala vaḡoi ma vaa zu, tuya ḡa è ma balaa è pele besa fai zu t̄uḡo ga ḡe mina nu vaa, ḡe mina potokulai ḡe b̄ōoḡo v̄e.

³⁴ Gaamazu ḡe ḡonaa Ḡooḡo GALAGI ma, Izilayele ná-GALAGI, nii é vulua, ga é pele besage t̄uḡo ga ḡe mina faa j̄ou ḡe ga d̄e. Ni naa laade, ni è la gēni d̄aaḡomini fala, é zo niizu ma, é li lina sobui v̄o, zunu ḡila kpalaa ge la m̄o gēni yega vulua Nābale ná-p̄ēlei wu.»

³⁵ Davide yeezeini veb̄eanii wu, nii Ābigayile vaani la p̄o, é ḡe naa ma: «Ḡale ma, è li da-v̄ēlei wu, ziileigi ḡe è v̄e. Ḡe è woomeniga, ḡe yeezei bu, ēgevelei è bogai la mà.»

Davide Aḡigayile zeḡe vai ga anza

³⁶ Aḡigayile zeeliai ma, é kaani ga Naḡale ḡa fetii ḡulazu eḡe masa. Gola ḡoozuneeeni, dḡoi sogai, é la ḡeni faa nḡpe boni naa ma, eyesu sobui.

³⁷ Kele sobui, Naḡale ná-dḡoi ḡulaai ma gaazu, anzai naama vaiti pe boni ma, niiti ti levegai. Naḡale yii doḡani, suvidi.

³⁸ Folu puuḡo levegai ma, ḡooḡo GALAGI doḡani, é za.

³⁹ Davide menigai ma ga Naḡale zaa, é ḡeni ma: «Mamagi ḡa ḡooḡo GALAGI ve, nii é mḡaloboga, sieḡi zu Naḡale ḡeni pḡomusu la. Mamagi ḡa be, é pele besaga tḡḡo, ga ḡe mina faa nḡu ḡe. Tḡ ḡa é Naḡale ná-faa nḡu ḡasai la tḡ bḡḡo unma.»

Naa vɔluma, Davide keela leveni Aḡigayile ma ga naa ḡe ga anzai.

⁴⁰ Ti zeelini Aḡigayile vḡ be Kaalamele, ti ḡe ma: «Davide gi leveḡe è vḡ be, mazḡḡo toḡa pḡ ga è ḡe ga anza.»

⁴¹ E wuzegeni, é nḡkḡ zooi ma, é ḡe ma: «Kèvele beḡeve, ga ḡe ḡe ga duai, ḡe da mḡliḡii ná-botiḡe nuiti kḡḡiti maagba.»

⁴² Naa vɔluma é wuzegeni, é zei soovalegi ḡoma, é vile pelei ma ta Davide ná-keelaiti, ná-botiḡe anzanu lḡḡuḡo ḡa é maazaani. Uele ḡana é ḡeeni la ga Davide anzai.

⁴³ Tei Davide Zizeleyele nui Ayinoame zegeni, ti felegḡo ti ḡeni ga Davide anzaiti.

⁴⁴ Mikale nii é ḡeni ga Davide anza mḡungi, naa keeḡe Sayile feeni Palati ve ga vului, Layise ná-doun zunui, nii é ḡeni ga Galime nui.

26

Davide ḡele vai vɔlu

Sayile vaa vai va

¹ Zife nuiti ti liini Giḡea, ti ḡe Sayile ma: «Davide lḡḡuve ḡakila ḡizei ma, tevebai ḡobave.»

² Sayile liini Zife tevebai zu, ga é Davide ḡaizie. Nu waasavagḡo (3.000) ḡa é ḡeni polu, niiti ti ga salavusu ḡezeḡezegiti Izilayelee yooi ná pe su.

³ E ná-kḡḡaagai vuuni ḡakila ḡizei ma, tevebai ḡobave pele laave. Naama zieḡi zu Davide ḡeni jiiizu tevebai zu. E menigai ma ga Sayile vileḡe polu, é da ḡaizie tevebai zu,

⁴ é nenegiti teveni dḡḡuzu, é kweeni naazu ga Sayile vaa ga ḡite.

⁵ Davide wuzegeni, é vile pelei ma, é zeelini ve Sayile ná-kḡḡḡi vuuni ná, é wele ga pagḡo, é Sayileni daazuve ḡa, ta ná-kḡḡfulubai Aḡeneel, Neel ná-doun zunui. Sayile ḡeni laani kḡḡaagai zaamave, ná-salavusuiti ti laani maagḡoolii zu.

⁶ Davide ḡete nui Ayimeleke lolini, ta Aḡisayi, Seluya ná-doun zunui, Zoabe keeḡeloin, é ti ḡaazaḡani, é ḡe ti ma: «Wo zaama, ḡa be ḡa gi liizu Sayile vḡ be, kḡḡaagai zu?» Aḡisayi ḡe ma: «Nḡun, kèvele beḡeve ga de li.»

⁷ Davide ta Aḡisayi ti lḡni kḡḡebeḡi zaama ga kpidii, ti Sayile ḡaani laani zaamazuve, kḡḡaagai zu, ná-kḡeein baḡai unbuaḡe zooi ma. Aḡeneel ta salavusuiti ti laani maagḡoolii zu.

⁸ Aḡisayi ḡe Davide ma: «GALA ge è zili nui lḡa za è yeezu. Va bu ḡe sḡ ga kḡeein, ná ḡe ḡila nḡ, felesie vaa la ba.»

⁹ Kele Davide ḡeni Aḡisayi ma: «Mina paa! Mazḡḡo be ḡa a yeeloo naama nui ma, nii ḡooḡo GALAGI yiimazeḡeai la, é gulḡi ziaai ma, ma nui ḡe ga sḡbalala nu?

¹⁰ ḡe ḡonaa ḡooḡo GALAGI ma, nii é vulua, ga ḡooḡo GALAGI bḡḡi ḡa é nii yenvui zeḡezu ga saai, baa é undaavili kḡoi zu.

¹¹ ḡooḡo GALAGI kizo naa ma, ḡe va yeevḡḡu naama nui va, nii é gulḡi ziaai ma. Kḡeein nḡ zeḡe, nii é unbuaḡe, ta zie woolei, de li.»

¹² Davide kḡeein ta zie woolei zegeni, niiti ti ḡeni Sayile unbuaḡe, ti da li. Nu nḡpe ge la ti ḡaani, nu la looni ga ná, tanḡpe ge la balaa wuunni, ti pe ti ḡeni jiiizu, mazḡḡo ḡooḡo GALAGI jiiimeni wolai leveni ga tiye.

¹³ Davide petugi maaleveni, é lo gize unmauve goozama, ti yəɟɔzu goozama ta Sayile ná-koolaaɣai.

¹⁴ E tɔɔzeini ga woogula Neel ná-doun zunui Aʙenɛel ma ta ná-kooləbeɪ, é ɣe ma: «Aʙenɛel, è la googaaɔotesu?» Aʙenɛel ɣeni ma: «Be ɣa ga de, deɪ è ʙainsu masagi woizu?»

¹⁵ Davide kpɔɛi zɛɣeni volu, é ɣe Aʙenɛel ma: «Da ga zunu ɣiteɣite, è ɣeɣala nɔpe ge la Izilayele, lee vaa zu mu è la masagi makeni, è-maliɣii? Mazoloo nuɔuseiti saama nui ta vaave, ga é è-maliɣii da-masagi vaa.

¹⁶ Nii è keai, é la vani. Gè ɣonaa ɢooɣɔ GALAGI ma, nii é vulua, ga wo maanɛɛve ga wo za, mazoloo wo la masagi makeni, wo-maliɣii, nii ɢooɣɔ GALAGI gulɔi ziaai ma. Welena! Mini ɣa masagi ná-kpɛɛin ta ná-zie woolei ti ná, niiti ti ɣea unbuave?»

¹⁷ Sayile Davide wooi ɣweɛni, é ɣe ma: «Dòun zunu Davide, è-wooɪ ɣa gè mɛnisu ʙaa?» Davide googaaɔoteni, é ɣe ma: «Ungo, masagi maliɣii, gooi ɣa è mɛnisu.»

¹⁸ E ɣeni ma: «Lee vaa zu maliɣii vilesu polu, nɛi gè ga ná-botigɛ nui? Lee ɣa gè kea? Faa nɔi ʙeɣele ɣa é ga sɔgi?»

¹⁹ Niizu, maliɣii, soma é woilo gooi ma, nɛi gè ga ná-botigɛ nui: Ni ɢooɣɔ GALAGI ɣa é è laavilisuma, naazu é soma é yeezei vɛɛani ɣila bu, naa ziilei, keɛ ni nuiti ka ti è laavilisuma, ɢooɣɔ GALAGI ɣa ma nuiti foovo, mazoloo ta kpɛɛzu ga ti kula zooli va za, nii ɢooɣɔ GALAGI feai ná-nuɔuseiti zea ga tɔno, keɛve eɣe ta ɣe ɣɛɛzu ma: «Li, è gala kiligiti deɪi.»

²⁰ Keɛ, ee! Ma ɣamai mina vu kae ɢooɣɔ GALAGI ɣaazu ɣɔpoluma, mazoloo Izilayele masagi liive ga kooi koe fɔfo go no laalɔɣoma, eɣe ta ɣe kakalo kpɛɛzu gizeiti ma.»

²¹ Sayile ʙainni, é ɣe ma: «Gè kotoi ɣea. Gale ma è va, dòun zunu Davide, mazoloo gè la mo faa nɔu nɔpe kea ga de, tɔɔzei zɛnvui vizɔga za è ɣaazu. Gimalala vaa ɣa gè keai, gè faaɣaaza golai ɣea.»

²² Davide googaaɔoteni, é ɣe ma: «Masagi, da-ʙɛɛin ɣa é ve, da-wotigɛ nui gila ge va é seɣe.

²³ ɢooɣɔ GALAGI ɣa ɛɛe pe ná-telebodai, ta ná-woogɛɣiladai zulɔnɔgi ve zea, mazoloo ɢooɣɔ GALAGI ɣea è veeni zèa za, keɛ gè la vaani bu, gè va yeevɔɣu naa va, nii ná-gulɔi ziaai ma.

²⁴ Eɣeɛveleɪ è-yɛnvui vizɔga la ɣaazu za, na ʙalaa zɛnvui vizɔ ɣana kae ɢooɣɔ GALAGI ɣaazu, é kula kidaaviligi pe su.»

²⁵ Sayile ɣeni Davide ma: «ɢooɣɔ GALAGI tuya loo è ve, dòun zunu Davide. Da vaazu faa wola mɔinmɔin keɛzu, nii nɔpe da tɔɔzei, ti pe su ɣa neɛ.» Naa vɔluma Davide liini ga vɔ pelei, Sayile ʙalaa ge li ná-taazu.

27

Davide loogɔ vai volu Filisiti nuiti pɔ ʙe

¹ Davide ɣisiɛni, é ɣe ʙooɣɔ ma: «Yeeta Sayile ɣa vaazu vɔnisu ma, é paa. Nii pagai ga gè ke, naa ɣa ga gè vɛla, gè li, gè loogɔ Filisiti nuiti ta-yooi zu, nii a ke Sayile loogɔ ɣaiziezu Izilayele yooi zu, naazu kula ɣana zea.»

² Davide wuzɛɣeni, ta nu undɔzitai (600) niiti ti ɣeni ba, ti li Maoke ná-doun zunui Akise vɔ ʙe, Gate masagi.

³ Davide ta ná-kooloo nuiti ti liini, ti zeɪ Gate masagi Akise ɣoba, ɛɛe pe ta ná-peɣeɣeɣeɪ, Davide ʙalaa, anza felegɔiti ti ɣeni zea, Ayinoame Zizeleyele nui, ta Kaalamɛle nui Aʙigayile poanzai, nii Naʙale zɛni.

⁴ Ti liini, ti naa laazeeli Sayile ma, ga Davide vɛla, é li Gate. Sayile loogɔni Davide ɣaizie vai va.

⁵ Davide ɣeni Akise ma: «Ni da ke è faaʙooɣɔ ɣe ʙè, seizu ve zèa dɔɔɔzu laai ta zu, ve na li, gè zeɪ ná. Mazoloo é la ga faa vago ga nɛi gè ga da-wotigɛ nui, gè zeɪ è ɣoba, masa taai zu.»

⁶ Naama voloi nɔ Akise Sikilage laai veeni zea. Tɔ ɔa é kɛa Sikilage ɔeni la ga Zuda masagiti tɔnɔ eyɛsu za.

⁷ Davide kɛeni Filisiti yooi zu ga kona gila, alu naanigo.

⁸ Davide ta ná-kɔɔɔɔ nuiti ti ɔeni liizu, ti ɔa kɔɔi vɛɛ Gesuul nuiti ba, ta Giileze nuiti, ta Amaleke nuiti, nuɔusei niiti ti ɔeni zooi naazu kaite Suul letegi, é zeeli Ezipete yooi ɔwɛpelemavɛ.

⁹ Davide ɔeni naama yooi zuɔologolosu, é la ɔeni zunu ɔaa anzanu yɛsu vulua. E ɔeni vaazu ga baalagiti, boliiti, nikiiti, soovalegiti, ɔɔmɛiti, ta seɔɛiti, a la ɔalena ma, é ɔeni liizu Akise vɔ bɛ.

¹⁰ Akise ɔena Davide ɔaazaɔa, é ɔɛ ma: «Bɛɛni ka za wo kɔɔi vɛai ti va?» Davide ɔeni goɔɔaavotesu, é ɔɛ ma: «Zuda yooi lekpɛmavɛ nu yeezazuɛ», ɔaa «Yelameyele yooi lekpɛmavɛ nu yeezazuɛ», ɔaa «Ken yooi lekpɛmavɛ nu yeezazuɛ.»

¹¹ Davide la ɔeni nu nɔpɛ zɛsu vulua, é ɔeni ga zunu, ɔaa anzanu, é va lii la Gate vɔ, mazɔɔɔ é ɔeni ɔɛɛzu ɔɔɔɔ ma: «Ti mina poluvaawo bo ga sɔgi ɔa nii ɔaa nii.» Naa nɔ ɔa Davide ɔeni kɛɛzu, yeeɔɔɔalɔai pɛ daawu, nii é kɛeni Filisiti nuiti ta-yooi zu.

¹² Akise laani Davide la ga gola, é ɔa ɔɛ ɔɔɔɔ ma: «Davide ɔɔɔɔ wɔinzeɔɛa ná-nuiti ma, Izilaye nuiti, toɔa yɛsu bɔ ɔɔ, é ɔa botii ɔɛ bɛ.»

28

¹ Naama ziegi zu Filisiti nuiti ti ta-ɔɔɔvɛbɛi ɔaalɛeni ba, ga ti kɔɔi vɛɛ Izilaye va. Akise ɔeni Davide ma: «Kɛni è kwɛɛ ga ɔa-o, ɔa-nuiti-yo, wa ɔɛɛzu gi vɔ pelei kɔɔi nii zu.»

² Davide ɔeni Akise ma: «Naa vage, ɔa vaazu kaazu, nɛi gɛ ga ɔa-wotigɛ nui, nii gɛ vaazu kɛɛzu.» Akise ɔeni Davide ma volu: «Gɛ è zeɔɛa ga mɔkɛ nui, eyɛsu ɔɔ.»

Sayile lii vai gɔvɛ laawooleve anzanui ta vɔ bɛ

³ Ná laa yɔɔɔzu, Samiyele zaani, Izilaye pɛ ge ná-saa wɔɔi wo, ti maagulu ná-taazuɛ Lama. Sayile gɔvɛ laawooleve nuiti pɛ kulani Izilaye yooi va, ta niiti gɔvɛiti ti velela vele vaiti bosu ti ma.

⁴ Filisiti nuiti ti ɔaalɛeni ba, ti ta-ɔɔɔlaaɔai vu Sunɛme. Sayile Izilaye pɛ gaalɛeni ba, ti ta-ɔɔɔlaaɔai vu Gileɔa.

⁵ Sayile Filisiti nuiti ta-ɔɔɔlaaɔai ɔaai ma, dualuagi soni, sasuɔalini gola.

⁶ Sayile ɔɔɔɔ GALAGI ɔaazaɔani, kɛɛ ɔɔɔɔ GALAGI la kɛeni, é va goɔɔaavote, ga segiti, ɔaa gaazaɔa sɔɔlɔiti, ɔaa GALA goo wo nuiti maavele.

⁷ Sayile ɔeni ná-botigɛ nuiti ma: «À anzanui ta ɔaizie bɛ, nii a zoo é gɔvɛiti daawooleve, gɛ li pɔ bɛ, gɛ gaazaɔa.» Ná-botigɛ nu wolaiti ti ɔeni ma: «Anzanui ta ɔa En-Dɔɔl, nii a ɔa gɔvɛiti gaazaɔa.»

⁸ Sayile ɔɔɔɔ maavaliboni, é seɔɛ ɔiligaa loo ɔɔba, é zunu felegɔ vile volu, ti li En-Dɔɔl, ti zeelini anzanui vɔ bɛ ga kpidi, Sayile ɔɛ ma: «Nà pɔ ga è velela vele vaiti bo bɛ, ga è gɔvɛi ta laawooleve bɛ, nii gɛ ɔɛɛzu, è toli.»

⁹ Anzanui ɔeni ma: «È suɔwɛɛ sɔ ga Sayile gɔvɛ laawooleve nuiti kulaɛ zooi va, ta niiti gɔvɛiti ti velela vele vaiti bosu ti ma, ɔa ɔɛɛzu è balii le tɔɔɔ ɔaa? Sàa vai ɔa è pɔ ɔaa?»

¹⁰ Sayile ɔonani ɔɔɔɔ GALAGI laaseigi zu, é ɔɛ ma: «Gɛ ɔonaa ɔɔɔɔ GALAGI ma, nii é vulua, ga faa ɔɔu nɔpɛ ge la ɔula niima vai zu, é va zeeli è ma.»

¹¹ Anzanui ɔeni ma: «Bɛ ɔa è ɔɛɛzu gɛ toli è vɛ?» Sayile ɔɛ ma: «Samiyele loli bɛ.»

¹² Siɛgi zu anzanui Samiyele ɔaani la, é wola ɔainni, é ɔɛ Sayile ma: «Lee vaa zu è yaavazu? Da ɔa è ga Sayile.»

¹³ Masagi ɔeni ma: «Mina lua, kɛɛ ɔɛgele ɔa è kaazu?» Anzanui ɔɛ ma: «Galagi ta ma zii ɔa gɛ kaazu, é ɔa ɔula zooi wu.»

¹⁴ Sayile gɛ ma: «Kɛvelei ɔa ɔale?» Anzanui gooɔaavoteni, é gɛ ma: «Kɛwola wɔlɔi ve de, é lɛɛzu, maavelevelegai ga segei.» Sayile kwɛɛni ga Samiyele ve, é unpilɛni zooi ma, é la kɔɔwɔu.

¹⁵ Samiyele ɔɛni Sayile ma: «Lee vaa zu è ná-dooɔɔgi zuɔoloɔologai? Lee vaa zu è tòlisu?» Sayile gooɔaavoteni, é gɛ ma: «Nà ziiɔɔlɔ wɔlai zu, Filisiti nuiti ti kɔɔi laalea bù, ɔooɔɔ GALAGI ma ge zɛgea bà, é la gòooɔaavoteni ga GALA goo wo nuiti ɔaa segiti maavele. Gè è lolige ga nii nà kɛ, è naa lɛ ga ze.»

¹⁶ Samiyele gɛ ma: «Lee vaa zu mu è tòlisu, ni ɔooɔɔ GALAGI ɔɛlɛa è va, é ɔɛa ga è zili nui?»

¹⁷ ɔooɔɔ GALAGI naa laazeelia, nii é ɔɛni gè bo è ma. E masadai ɔulaa è ya, é fe è ɔoba nui ta ya, Davide ya.

¹⁸ Tei è la kɛɛni, è va ɔolo ɔooɔɔ GALAGI ná-devei ve, velei é ɔɛni ɔɛɛzu, é yeevɛɛ la Amaleke nuiti ma, ná-ziigaawanai zu, è la naa ɔɛɛni. Naa ɔa é kɛa, ɔooɔɔ GALAGI è zosu la ɔani za.

¹⁹ ɔooɔɔ GALAGI ɔa vɔlɔ wo lɔɔzu Filisiti nuiti zeezu, ɔa-o, Izilayele nuiti-yo. ɔa-o, è-lointi-yo, wa vaazu pò pelei lina, ɔooɔɔ GALAGI ɔa Izilayele ɔɔvɛɛɛi pɛ ɔo Filisiti nuiti zeezu.»

²⁰ Gaamago Sayile yɛni loni, é loo zooi ma, mazɔlɔ é wola luani Samiyele laawooi va. Naa volu, tei é la ɔɛni daami woni foloi, ta kpidii, zɛɛɛ la mɔ ɔɛni zea.

²¹ Anzanui vaani Sayile ɔoba, é ka ga naa wola luave, é ɔɛni Sayile ma: «Pɛtɛ, nèi gè ga ɔa-wotiɔɛ anzanui, gè woiloga è-woo ma, gè ɔikula zɛnvui zu, gè naa ɔɛ, nii è boga mà.

²² ɔa ɔalaa woilona ɔa-wotiɔɛ anzanui wooi ma: ɔɛ gè bulu buɔa ɔila kɛvele ɔɛtɛ è ve, è mi, nii a kɛ è zɛɛɛ zɔlɔ, è wuzɛge, è vile pelei ma, è ɔa li.»

²³ Sayile ɔɛlɛni, é gɛ ma: «Gè la daami wosu.» Kɛlɛ ná-botiɔɛ nuiti, ta anzanui, ti ɔɔini ɔa, Sayile ma ge woilo ti-woo ma. E wuzɛɔɛni zooi ma, é zɛi betɛi zu.

²⁴ Anzanui nɛkɛ ɔokpɔgi vaani, nii é ɔɛni zea, é ɔa makɛ, é bulu vukɔi zɛge, é gaayo, é kpɛtɛ ga buluiti, nii lɛvɛ la su.

²⁵ Anzanui daamianigi naati feeni Sayile ta ná-botiɔɛ nuiti zea. Ti begai ma ga daamii wo, ti wuzɛɔɛni, ti li ma ɔidi naa nɔ.

29

Filisiti nuiti ti Davide ɔaaɔale vai ma

¹ Filisiti nuiti ti ta-ɔɔvɛɛɛi pɛ gaalɛni ba Afɛke, Izilayele ná-kɔɔlaaɔai vu zɛungɔ ɔobave, nii é Zizeleyɛle.

² Filisiti ɔundigɔiti ti maaɔuɔani ga ta-nu ungilagiti, ta ta-nu waagilagiti. Davide ta ná-kɔɔɔɔ nuiti ti vilɛni masagi Akise volu, ti ɔɛni voluzu velei.

³ Filisiti ɔundigɔiti ti ɔɛni ma: «ɔɛɛni ka ga Ebulu nui niiti?» Akise ti woɔɔaavoteni, é gɛ ti ma: «Davide ve, Izilayele masagi Sayile ná-botiɔɛ nui, é folo mɔinmɔin, ta kona mɔinmɔin kɛa kɔba, gè la ɔɛ sɔ kaani, nii nu a peelala su, é lɔzei paa yee ma, é zeeli za ma.»

⁴ Kɛlɛ Filisiti ɔundigɔiti ti yiigaawanani Akise ma, ti gɛ ma: «Zunui nii ɔaaɔale ma, ve è seidai ná. E mina yei gi volu kɔɔɔɔzuve, é mina va ɔɛɛzu ga gi zili nui kɔɔɔɔ zɛgi zu. Nii la vaazu maligɔi ɛnɛkɛsu, kɛni é ɔa-nuɔɔɛi ta leve naa vɔ.

⁵ Davide nii nɔ laade ti ɔɛni guyei loozu bɛ, ti ɔa kuai wo, ti ɔa gɛ ma: «Sayile vɔnini nu waagilagilagiti ma, Davide ma ge vɔni nu waavuuuugiti ma?»

⁶ Akise Davide lolini, é gɛ ma: «Gè ɔonaa ɔooɔɔ GALAGI ma, nii é vulua, ga ɔa ga sɔle nu, nɛvɛɛ bè ga gè ɔa è ɔa kɔba, ade ɔa lɔ, ade ɔa ɔula, ada kɔvɛɛɛi, mazɔlɔ kaipa è vaani kɔba, gè la ɔɛ è-zɔ kaani, è ye ga su za zeelia. Kɛlɛ, è maayo ge la Filisiti ɔundigɔiti bɛ.

⁷ Naa gá é ba, gále ma, é li, ziileigi gá è vè, nii a ké Filisiti gúndigíiti wanama vaa mina gá.»

⁸ Davide gáni Akise ma: «Lee gá gè kéa mu, leeni gá è kaai bà, nèi gè ga dá-wotigé nui, é lózei páa yee ma è goba, é zeeli za ma, nii a ké gè mina li, gè va kóoi gó màligíi zili nuiti daalóóma?»

⁹ Akise Davide wooóaaavoteni, é gá ma: «Gè kwéni ga è névè bè, egé GALA ná-geezuóeela, kéle Filisiti gúndigíiti ka ti gáai má: «E la vilesu gi volu kóóózuve.»

¹⁰ Naa gá é ba, à wuzegé lina sobuzobu, dá-o, dá-galamóin ná-botigé nuiti-yo, niiti ti vilégai è volu, à wuzegé sobui, woza zu a géena kala, wo dá li.»

¹¹ Poluma voloi sobuzobui, Davide ta ná-kóóóó nuiti ti wuzegéni fala, ti gále ma Filisiti nuiti ta-yooi zu. Filisiti nuiti ti líini Zizeleyele.

30

Amaleke nuiti ti loo vai Sikilage zu

¹ Amaleke nuiti ti kóoi véeni Sikilage va, ta Zuda yooi va, lékpémavé nu yeezazuve. Siegi zu Davide ta ná-kóóóó nuiti ti zeelini la foloi zavasiei Sikilage, ti kaani ga ti taai gologologe, ti galaai ga abui.

² Ti anzanuiti soni, ta niiti pé ti gáni taazuve, doungo véé kpakolo ba. Ti la gáni nu nópé paani, kéle ti ti zoni, ti pele zo, ti dá li.

³ Davide ta ná-kóóóó nuiti ti zeeliai ma taazuve, ti taai gaani galaai. Ti-anzanuiti, ta ti-loun zunuiti, ta ti-loun anzanuiti, ti zogai ga kóo luóiti, ti lí ga tiye.

⁴ Davide ta nuóuseiti ti gáni polu, ti tóózeini ga óainga, ti dá wóó, eyesu zébei pé ge gúla ti ya.

⁵ Ti Davide anza felegóiti pé soni ga dúó, Ayinoame Zizeleyele nui, ta Abigayile poanzai, nii Kaalamele nui Nabale zéni.

⁶ Davide yii wola óóóni, mazóóó nuóuseiti ti gáni géezu, ti só ga kótui, é za, tóózei ti gílagilagi pé ti yii gáni zoolézu ga ti-loun zunuiti, ta ti-loun anzanuiti ta-vai. Kéle Davide óóóó gálivaani Góóóó GALAGI ma, ná-GALAGI, é zébe niine zóóóni volu.

⁷ Davide gáni zalaóá gúla nui Ayimeleke ná-doun zunui Abiataal ma: «Óa ga zalaóá gúla zégei, nii Góóóó GALAGI gáazagásu da.» Abiataal vaani la, é fe zea.

⁸ Davide Góóóó GALAGI gáazagáni, é gá ma: «Nà zoo néi gè vilé niima nuiti polu? Nà viléna ti volu, nà ti góóóóóóóó néi?» Góóóó GALAGI goóóaaavoteni, é gá ma: «Vilé ti volu, dá ti góóóóóóóóóóó, nii pé ti liai la, é ti pé unmóó.»

⁹ Davide ta ná-nu undóóóóóó (600) ti viléni pelei ma. Ti zeeliai ma Bezóó kótudéi ma, tanigaa ti yéni miná.

¹⁰ Davide viléni nó pelei ma, nui naati polu, ta nu unnaanigo (400), nu unfelegó (200) zóóiti ti óóóni, ti la zooni ti va Bezóó kótudéi búde, naati ti yéni miná.

¹¹ Ti Ezipete zunui ta gaani dóóóó zu, ti so, ti líi la Davide vó. Ti búlui véeni zea, é mí, ti ziei ve zea, é óóóle,

¹² ti koolegóóóóóó ma waa vóóó ta véeni zea, ta zeeé felegó leezen vóóó zu. Kpegai ma ga daamii wo, é zébe zóóóni, mazóóó é kééni ga folo savagó, ta kpídi savagó, é la daami wosu, é la óóólezu.

¹³ Davide gaazagáni, é gá ma: «Bé ná-nu gá ga dé? Mini gá è zégezu ná?» E goóóaaavoteni, é gá ma: «Nà ga Ezipete zunu loungo, Amaleke zunui ta ná-duó gá ga ze, folo savagó gá ná-duó kéégéi tóai ya, mazóóó gè la gédéni.

¹⁴ Kóóó gá gi liai gi too, Kéle yooi zu lékpémavé nu yeezazuve, Zuda yooi, ta Kalébe yooi lékpémavé nu yeezazuve, gi abui logé balaa Sikilage va.»

¹⁵ Davide gaazaɣani, é ɣe ma: «Da ke è lo tũɣɔ, de zeeli kɔɔɔgi naa ma?» Ezipete zunu lounɣoi ɣeni Davide ma: «Gona bè GALA daaseigi zu, ga è la pàa, ta è la fèa nà-duo keɣɣei ya, naa a ɣeena, nà lo è luɣɔ, de zeeli ti ma.»

Davide zie vai Amaleke nuiti bu

¹⁶ E loni Davide luɣɔ, ti zeeli Amaleke nui naati ma, ti vazagai naama you yɔɣɔzuwe, ti da daamii ta kpɔɔlei wo, ti da fetii ɣula, koozunɛɛi maavele ma, é lɔzei naama ani mɔinmɔingi vaa va, nii ti soni kɔɔi zu, Filisiti yooi, ta Zuda yooi zu.

¹⁷ Davide kɔɔi vɛɛni ti va gosui, é ye ti vaazu, eyesu poluma voloi kpɔkɔi. Tanɔpe ge la ɣulani zea, keni zunu lounɣo unnaanigɔiti (400), niiti ti zeini nɔmɛiti kɔma, ti vɛla.

¹⁸ Davide naati pe unmɔɔni, niiti Amaleke nuiti ti ti zegeni, é anza felegɔiti ɓalaa unmɔɔni.

¹⁹ Ti la ɣeni ɔalani nu ɣila kpalaa ma, dounɣoa zu, kpakologaa zu, zunu lounɣo, ɓaa anzanu lounɣo, nii pe é zoni kɔɔi zu, ti la ɔalani gilazu ɓalaa ma. Nii pe ti kulani ti ya, Davide ɣaleni ma ga ti pe.

²⁰ Davide togani vɛlevɛlegiti, ta ma ɓaazagiti soni, nui niiti ti ɣeni loni togani ɓulugi naati tuɣɔ, ti ɣeni ɣɛɛzu ma: «À ka, nii ɣa Davide sogai kɔɔi zu.»

Kɔɔzoganii ɣaagwe vai

²¹ Davide zeelini nu unfelegɔiti (200) ma, niiti ti ɓɔlɔni, ti la ɣeni zooni ti va vɛle polu, ti yenɛ Bezɔɔl kɔtudei vɔ be. Naati ti ɔaani Davide laaɣomisu, ta nui niiti ti ɣeni polu. Davide maaɓugani ti va, é ti luu.

²² Nui niiti ti ɣeni Davide ɔolu, nu nɔiti ta nu nakai tanigaa ti ɣeni ti zaama, ti da ɣe ma: «Tei ti la ade maazaani kɔɔɣɔzuwe, nii pe ade sogai kɔɔi zu, tɔnɔ la ba, keni ti-anzaiti, ta ti-lointi nɔ ɣa ta ve ti ya, ti da li.»

²³ Kele Davide ɣeni ti ma: «Kɛɛlointi, à mina naa ɣe, ga nii ɣɔɣɔ GALAGI feai ade ya, mazɔlɔ é ade makega, é naati dɔ ade yeezu, niiti ti laaleai ade wu.

²⁴ Be ɣa é woilosu wo-woo ma niima vai zu? Zɔi diai kɔɔɣɔzuwe, ta nii zegai kasɔiti koba, tɔnɔi ɣa ɣɛɛzu ga ɣevele, ti gaagwe yɔɣɔzu vɔɔma.»

²⁵ Uele ɣana é ɣeɛni la, é lɔzei naama voloi ma, é li ga naa luɣɔvelei, ti naa ɣeɛni ga tɔgi, ta devei Izilaye yooi zu, zaagaza tɔgi naa ɣa ná.

²⁶ Davide liai ma Sikilage, aniiti ti zogai kɔɔi zu, é naati gaagweɛni, é ta leve ɓɔɔlaiti ma, Zuda ɣundigɛiti, é ɣe ti ma: «Wo-zabai ɣaa, kulaai anii naati su, ti zogai kɔɔi zu, nii kɔai ɣɔɣɔ GALAGI zili nuiti daalɔɣma.»

²⁷ Uele ɣana é keɛni la Betele geleiti be, é ta leve Lamɔte ɣundigɛiti ma ti lekɔemave nu yeezazuwe yooi zu, é ta leve Yatiil ɣundigɛiti ma.

²⁸ E ta leve Alowɛɛl ɣundigɛiti ma, ta Sifemɔte ɣundigɛiti, é ta leve Esetemɔa ɣundigɛiti ma.

²⁹ E ta leve Lakale ɣundigɛiti ma, é ta leve Yelameyele laa wolaiti su ɣundigɛiti ma, ta Ken laa wolaiti su ɣundigɛiti ma.

³⁰ E ta leve ɣɔɔlema ɣundigɛiti ma, ta ɓɔɔl-Asan ɣundigɛiti, é ta leve Atake ɣundigɛiti ma.

³¹ E ta leve Ebelɔn ɣundigɛiti ma, ta vɛ kpein Davide ta ná-kɔɔɣɔ nuiti ti leveni ná.

31

Sayile zaa vai

(1 Dɔlɔ Sevei 10:1-12)

¹ Filisiti nuiti ti kɔɔi vɛɛni Izilayele nuiti ba. Izilayele nuiti ti ɔalani ti va, ti-ma mɔinmɔin ge zaani ti zaama, Gileɓoa gizei ma.

² Filisiti nuiti ti ɣaavoteni ga ɣiteɣite Sayile ma, ta ná-doun zunuiti. Ti ná-doun zunuiti paani: Zonatan, Aɓinadaɓe, naa vɛɛ Malekisua va.

³ Kɔɔi ɣaavoteni Sayile nɔ ma niina. Mɛɛn vili nuiti ti kaani, é wola lua.

⁴ Sayile g̃eni ná-kɔɔɔ zɔɔla zege nui ma: «Da-woɔa zɔkpɔi g̃ula ma laɔagi zu, è pàa, nii a ke tatipele volulala nui niiti ti mina va pàazu, ti va baag̃ula mà.» Kele naa la g̃eni keeni, tɔɔzei é g̃eni balizu ga dualuagi. Sayile bɔɔɔi ɔa ná-boɔa zɔkpɔi zege, é lo ga.

⁵ Ná-kɔɔɔ zɔɔla zege nui kaai ma ga é zaa, tɔ balaa é lɔni nɔnɔ ma woɔa zɔkpɔi ga, ti pe ti za.

⁶ Uele g̃ana Sayile ta ná-doun zunu savagɔiti ti zaani la folo g̃ila kpegi, ta ná-kɔɔɔ zɔɔla zege nui, é vee ná-kɔɔɔ nuiti ba.

⁷ Izilayele nui niiti ti g̃eni petugi voluvelei, ta zoiti ti g̃eni Zuluden voluvelei zɔɔma g̃akei ma, ti kaai ma ga Izilayele g̃ɔvɔbei vela, ta Sayile vee ná-dointi ba, ti za, tiya balaa ti g̃ulani ta-laaiti su, ti vela. Filisiti nuiti ti vaani, ti ze naama laaiti su.

⁸ Poluma voloi Filisiti nuiti ti vaani kɔɔ lɔɔi zu, nii a ke ti poomaiti kɔligiti sege. Ti Sayile ta ná-doun zunu savagɔiti ma voomaiti kaani Gileboa gizei ma.

⁹ Ti Sayile nɔungi leveni ba, ti ná-kɔɔɔ zɔɔlaiti sege. Naa volu ti ta-vɔnifaamai ma wooi laazeeli Filisiti yooi ná pe su, daazeeli nuɔuseiti ma ta ta-gɔɔɔ ganigiti ta-veleiti bu.

¹⁰ Ti Sayile ná-kɔɔɔ zɔɔlaiti daani Asetaateiti ta-velei wu, ti ma voomai zele Bete-San zigigi va.

¹¹ Siɛgi zu Galaade yooi zu Yaɔese laaveaiti, ti naa menini da, nii Filisiti nuiti ti keai ga Sayile,

¹² kɔɔɔ nu g̃ezeg̃ezegiti ti va, naati ti vileni pelei ma, ti ji piin ziezu, ti va, ti Sayile ma voomai g̃ula Bete-San zigigi va, ti ná-doun zunu savagɔiti ma voomaiti sege balaa, ti li ga tiye Yaɔese, ti ti g̃ala miná.

¹³ Ti ti-ma g̃aeiti segeni, ti naati maag̃ulu, tamalise wului wu, nii é Yaɔese. Naa voluma, ti zugi zoni folo lofela laawu.

Samiyele Ná-Sevei Velesi
Sevei lozeizuve ma woo mungiti

Təəzeizuvə, Samiyəle Nə-Sevə Məungi ta Felesiei ti bəni su, ti ɟe ga sevə zuɟooza gila kpe, daaseigi ɟeni nɔ ga «Samiyəle». Sepetante zəvɛi zu ɟa gaadwɛɛni su nə məunpa. Sepetante zəvɛi naa ɟa ɛ ga Minazegɛ Pələmai, nii tatigai Gɛlɛke wooi zu. Samiyəle nə-sevɛiti ta bɔɛzu, ɛ vilɛ GALA goo wo nui Samiyəle nə-eteai va, naa vɛɛ masagi Sayile ta masagi Davide ta-eteaiti ba. Samiyəle ɟa ɛ ɟeni ga totuɟɔ ɟaabelagi, siɛgi zu Izilayəle yooi ma lotuɟɔlai ɟeni ɟulazu la tukpɔɟaalevɛ nuiti zea, ɛ da ve masagiti zea. Samiyəle ɟa balaa ɛ gulɔi zieni Sayile ta Davide ma, Izilayəle masa məun felegɔiti. Samiyəle nə-sevə felegɔiti ta Izilayəle yooi nə-wələwələ vai zuɟulazu, vɛlei ɛ zieni la, naama yeedɟɟalai zu.

Nu nɔpɛ ge la kwɛɛ zɔi ɛ Samiyɛle nɔ-sɛvɛ felegɔiti sɛvɛai. Sɛvɛ ɣɛɛ nui la faa nɔpɛ boni, ɛ va vɛlɛ tɔ ɔɔɣɔi va sɛvɛi zu. Kɛɛ ɛ eteai ziɛni, masagi Davide nɔ-yɛɛɣɛɣala ma, tanisu vɔɔ ɛ levɛ naa nɔ-yɛɛɣɛɣalai va, ta zɛɛ zeelini ɔalaa sɛvɛi tagiligaa ma, niiti ti ɣɛni Sayile ta Samiyɛle ta-eteai zu vaiti suɣulazu. Ulei ɔɔɣufuzu vai la, togai sɛvɛi niiti kɛɛ nui ɔaa kɛɛ nuiti ba, nu la kwɛɛ ɔalaa yɛɛɣɛɣalai ti zɛvɛai ma.

Unsosu_{UE}

1. Davide gʼɛɛni dɛ ga Zuda masagi, naa vɔluma ɛ gʼɛ ga Izilayɛle pɛ ma masagi (1:1–5:25).
2. Davide masadai gʼɛɛni ta ɛ vɔnini sili nui ma mɔɪnmɔɪn ma (6:1–10:19).
3. Davide wɛɛnziɛgi ta nu vaai gʼɛɛni, naa vɔlu GALA goo wo nui Natan zeli lo ma (11:1–12:31).
4. Buzɛgɛ daalɔgɔma felegɔi niiti ti gʼɛɛni Davide laalɔgɔma (13:1–20:26).
5. Masagi Davide nɔ-masadai ma vaa gaaɓelagiti dɛɛ vai (21:1–24:25).

Davide Ná-Masadai

*Sayile ta Zonatan
ti zaa vai wo fai Davide ma*

¹ Sayile gɛnina zaani, siɛgi zu Davide ɣaleni ma la, ɛ va, ɛ zeɪ Sikilage, kpegai ma ga vɔni Amaleke nuiti ma. E folo felegɔ ɣɛni Sikilage.

² Foloi zavasiei, zunui ta gʻulani Sayile ná-kɔlaagʻai zu, é va, kɔba zegeiti balivaliai ga, fufiligi vuuni nɔungi ma kidaaviligi maavele ma. Seeliai ma Davide gʻoba, é looni zooi ma, é la Davide dɔdɔwu.

³ Davide gaazaɣani, é ɣɛ ma: «Mini ɣa è zegezu ná?» E googaavoteni, é ɣɛ ma: «Pèlavɛ, gè zeɣe Izilayɛle ná-koolaaɣai zu.»

⁴ Davide ɣɛni ma: «Lee ɣa keai? Nà è maanɛɛɛzu, bo dɛɛ mà.» Naa ɣɛni ma: «Izilaye le ɣɔɔɔɛɛɛi ɓizaa kɔɔi va, ti zunu mɔinmɔin paa ti zaama. Sayile ɓɔɔɔi ta Zonatan ti zaa.»

⁵ Davide zunu loungoi naa gaazaḡani, nii é ḡeni poluvaawogi wosu, é ḡe ma: «È kwεεḡe ḡale ga Sayile ta ná-doun zunui Zonatan ti zaa?»

⁶ Zunu loungoi goodaavoteni, é ɖe ma: «Solooge nɔ kpein ga gè ɖea Gileboa gizei ma, gè Sayile ɖa, é da zeɛ ga ná-kpɛɛin ma ungi, kɔɔɖɔ wotoloiti ta soo biɛ zalavusuiti ti da maaɖuɖa ba.

⁷ E wɛɛni volu, é kà, é tòli, gè ɖɛ ma: ‹Yoo, masagi.›

⁸ E gàazadani, é dε mà: <Be da ga de?> Gè dε ma: <Nà ga Amaleke nu.>

⁹ E ɖɛni mà: «Maabuɖa bà, è pàa. Mazɔlɔ gaazulatigi sòga, anɛɛ ni zɛnvui ɖa dɛ sù.»

¹⁰ Gè maaɓugani ba, gè paa, mazoloo gè kaani ga é la mɔ yenvua ná-tooɔ vɔluma. Naa vɔluma gè masa baolɔgi ɗula unma, gè balai ɗula zeei va. Tiya ɗaa, pàave ga tiye málígíi va.»

¹¹ Davide ɔɔba zegeiti soni, é ti valivali ga, ga kidaaviligi maavele. Koba nuiti pe ti ta-zegeiti balivalini ga ga kevele.

¹² Ti saa wɔlɔi woni, ti ɔɔɔ maawɔin, ti zugi zo eyesu kpɔkɔ, Sayile ta Zonatan ta-vaa zu, naa veɛ Ɔɔɔɔ GALAGI ná-kɔɔvebei va, ta Izilayeleti nuiti pe ta-vaa zu, niiti ti zaani kɔɔi zu.

¹³ Davide zunu loungoi ɔaazaɔani volu, nii é poluvaawogi woni ma, é ɔe ma: «Mini nu ɔa ga de?» Naa goɔɔavoteni, é ɔe ma: «Kɛɛ ɔa ga Amaleke zunui ta, nii paai seikɔɔɔmai ma zooi nii zu.»

¹⁴ Davide ɔeni ma volu: «Lee vaa zu è la luani, è yeemaalega, è naama nui vaa, nii Ɔɔɔɔ GALAGI yiimazegeai la, é gulɔi ziaai ma?»

¹⁵ Davide ná-kɔɔɔ nui gila tolini, é ɔe ma: «Va, è paa.» Kɔɔɔ nui Amaleke nui naa vaani.

¹⁶ Davide ɔeni ma: «È zaa vai ma ungi ɔa ga ɔa ɔɔɔi, mazɔɔɔ ɔa ɔɔɔ ɔa è ɔɔɔ maala, siegi zu è ɔea la ma: «Nà ɔa gè naama nui vaa, nii Ɔɔɔɔ GALAGI yiimazegeai la, é gulɔi ziaai ma.» »

Saa wɔlɔ wuyei Davide tooni Sayile ta Zonatan ma

¹⁷ Davide saa wɔlɔ wuyei nii ɔeteni, é too Sayile ta Zonatan ma.

¹⁸ E devei veeni ga ti Zuda mavofodaiti pe kala ga ma guyei. Guyei ve daa ga «Meein». Seveve «Telebo nui ná-sevei» zu.

¹⁹ Izilayeleti, ɔa-ɔɔɔɔ nu wolaiti ti zaa, ɔa-ɔizeiti ma!

Toɔa ɔale kɔɔɔuluɔa wolaiti toai?

²⁰ A mina ma wooi laazeeli Gate,
ma wooi mina wo Asekalɔn koi ɔɔɔzuɔeti,
nii a ke Filisiti anzanu loungoiti ti mina ɔoozune,
nii a ke tatipelevolulala nuiti ti-loun anzanuiti ti mina guyei loo,
ti va ɔa kuai wo.

²¹ Ee, Gileɔoa gizeiti, duɔu mina mɔ vu wo ma, ta tona,
tii nɔpe ge mina mɔ ɔe wo-ɔakamaveti, é va ɔa ɔete.
Mazɔɔɔ ná ɔa ɔaɔɔulaai ná kɔɔɔ nuiti ta-ɔɔɔɔ zepegiti ma,
Sayile ná-kɔɔɔ zepegi, nii gulɔi la mɔ ziaa ma eyesu pe.

²² Zonatan ná-meein la ɔea ɔulazu volu, aisa é va sili nuiti paa,
é la ɔea zegezu kɔɔɔɔɔiti sebei luɔa,
Sayile ná-boɔa zɔkpɔi la ɔea ɔaɔɔalesu ma,
keni a la losuve ɔeena.

²³ Sayile ta Zonatan ti ɔea neeni nuiti be, ti-zii ma voloi pe su,
ti la ɔalaa ɔaɔɔweeni saai zu.
Ti zuvileni, é leve koɔeiti ba,
ti ɔaaɔa, é leve zalaiti ba.

²⁴ Izilayeleti anzanu loungoiti, à wɔlɔ Sayile ná-faa zu,
nii é ɔea sege ɔiigiti toozu wo ɔɔba, ti vagai,
é ɔea zanu sɔolaiti gilizu wa-zegeiti ba.

²⁵ Toɔa ɔale kɔɔɔuluɔa wolaiti toai kɔɔi zaama?

Naa ɔeeve ɔale, Zonatan zaai gize unmauve?

²⁶ Zii ɔa ɔɔɔzu kɔɔzu ɔa-vaa zu, Zonatan,
kɛeloin, ɔɔla vagɔi nii gola ɔea neeni bè.

Da-wɔla vai wola ɔea vani nɔun be,
é va é leve anzanui ná-nebei va.

²⁷ Toɔa ɔale kɔɔɔuluɔa wolaiti toai?

Toɔa ɔale kɔɔɔ nu wolai niiti undaaviligai?

2

 *Davide zeĩ vai
ga Zuda masagi Ebelon*

¹ Naama vaiti poluma, Davide Gooḡo GALAGI ḡaazaḡani, ga ni toḡa zoo liizu, é zeĩ Zuda laa wolai gila su. Gooḡo GALAGI gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Ungo, ḡa zoo liizu.» Davide ḡe ma: «Taai ma beḡele zu?» Gooḡo GALAGI ḡe ma: «Ebelon.»

² Davide liini zeizu miná ta anza felegoiti, Zizeleyele nui Ayinoame, ta Aḡigayile, poanzai nii Kaalamēle nui Naḡale zeni.

³ E liini balaa ga ná-kooḡo nui ti pē, ta ta-veleyeḡeiti, ti li, ti zeĩ Ebelon maagoolii zu laaiti su.

⁴ Zuda nui ti vaani miná, ti guloi zie Davide ma ga é ḡe ga Zuda masagi.

Davide menini ga Yaḡese nui niiti ti Galaade, ti Sayile maaguluve.

⁵ Davide keelaĩti teveni ti ma, é ḡe ti ma: «Gooḡo GALAGI tuya loo wo ve, tōzei woogegiladai naa va, nii wo kea wo-maliḡii Sayile ve, ga wo maagulua.

⁶ Gooḡo GALAGI boḡoi balaa zoo é nuḡoḡolai ta woogegiladai ḡe wo ve. Nà wa-nuḡoḡolai ḡegala ḡe wo ve.

⁷ A zebzeḡe, wo ḡe ga gaabaa nu wolaiti. Wo-maliḡii Sayile zaa, keḡe à sugwēe ga Zuda nui ti guloi zieve mà, ga ḡe ḡe ga ta-masagi.»

 *Isebaale zeĩ vai
ga Izilayele masagi*

⁸ Naama zieḡi zu, Sayile ná-kooḡulubai, Neel ná-doun zunui Aḡenēel liini ga Sayile ná-doun zunui Isebaale Maḡanayime taazuve.

⁹ E liini, é deḡ ga naa ḡa é ga masagi Galaade, Asuul, Zizeleyele, Efelayime, ta Benzamen yooiti unda, subuḡa zu Izilayele yooi kpein.

¹⁰ Sayile ná-doun zunui Isebaale ná-konagi ḡeni ga puunaanigo (40), sieḡi zu é zeini la ga Izilayele* masagi. Kona felego ḡa é keeni masadai zu. Keḡe Zuda wolodamaiti ti ḡilini Davide va.

¹¹ Davide masadai ḡeeni Zuda wolodai unda kona doḡela, alu doḡita laawu Ebelon.

 Tetele kooi Zuda ta Izilayele yooḡo zu

¹² Neel ná-doun zunui Aḡenēel ta Sayile ná-doun zunui Isebaale ná-kooḡo nui ti zegeni Maḡanayime, ti ḡa li ga Gaḡaḡon vele.

¹³ Seluya ná-doun zunui Zoaḡe ta Davide ná-kooḡo nui balaa ti vileni pelei ma, ti zeizu felego pē ti ḡomi kpoigi ḡobave nii é Gaḡaḡon, ti lopele beḡe, zoiti ti lo zie voluve, zoiti balaa ti lo zie voluve.

¹⁴ Aḡenēel ḡeni Zoaḡe ma: «Nà pō ga ḡa-zunu lounḡoi tanigaa ta nōnōi tanigaa ti kō ga gilagila.» Zoaḡe ḡeni ma: «Zēe ḡa bu.»

¹⁵ Kooḡo nu puuḡo maazu felego (12) ḡulani Benzamen ma wolodamaiti saama, ta Sayile ná-doun zunui Isebaale letegi, salavusu puuḡo maazu felego (12) ḡula Davide ná-kooḡo nui saama.

¹⁶ Kooḡo nui ḡilagilagi zili nu zoni nōungi va, é boḡa zōkpōi lo kokakamave, eyesu ti pē ti loo uōma. Ti Gaḡaḡon ḡobave miná laasei pēeni ga Boḡa Zōkpō Balagi.

¹⁷ Kooi wuzegeni ti yooḡo zu, é boi. Davide ná-nui ti zieni Aḡenēel ta Izilayele nui bu naama voloi.

¹⁸ Seluya ná-doun zunu savago ḡeni salavusuiti saama: Zoaḡe, Aḡisayi, ta Azayele. Azayele vegani boḡo ma, é biḡe, eḡe dopai é doḡoi zu.

¹⁹ E vileni Aḡenēel volu, é ḡa kpe. E vileni naa volu, é la zegeni polu, é va li ga yeezazu vele baa ḡovezu vele.

* 2:10 2:10 Izilayele: Ue Izilayele ḡa ga boloda puuḡoiti ti lekpeḡa nu ḡovezu vele.

²⁰ Aʒenɛɛl ungi latini, é gaazaɗagi wo, é ɖe ma: «Azayele, ɗa ɖa è pòlu?» Azayele ɖe ma: «Ungo, nà ve.»

²¹ Aʒenɛɛl ɖeni ma: «Li ga yeezai, ɓaa ɖɔɔɛi, è vile salavusu zunu loundoi nii gila polu, è ná-kɔɔɖɔ zɔɔlaiti kula zea.» Kɛɛ Azayele la ɖeni kɛɛni, é va zeɖe polu.

²² Aʒenɛɛl ɖeni ma volu: «Zeɖe pòlu, lee vaa zu è ɗiizu è vaa vai ma? Nà zoo ɖale gè wele è-liɛ Zoabe ɖaazu?»

²³ Kɛɛ Azayele la ɖeni kɛɛni, é va zeɖe polu. Aʒenɛɛl ná-kpɛɛin ma ungi lo Azayele ɖogi zu, é ɖula ga poluvelei. E looni gaama, é za ná nɔ. Nu nɔpɛ a la zeelina ve Azayele zaai ná, kɛni a la lo.

²⁴ Zoabe ta Aʒisayi ti vilɛni nɔ Aʒenɛɛl volu, foloi daazuve kpɛin ti ɗa zeeli Ama ɖizei ma, Giya letemave, Gaɓaɗɔn tevebai zu velei.

²⁵ Benzamen nuiti ti ɖaaleɛni ba, ti bun ɓɔɖɔ ma Aʒenɛɛl ɖobave, ti gize unmauve zo.

²⁶ Aʒenɛɛl ɗa woɖgula Zoabe ma, é ɖe ma: «Ade la looɖoga kɔɔi ɖɔɔzu ɓɔɖɔ laalɔɖɔma ga boɖa zɔkpɔi? E la gaɖaazu ga niima vaiti gaabelagi ɖa ga faa nɔu? Lee ɖa è maaɓɔunsu, è va bo ɗa-nuiti ma ga ti zeɖe ti-ɖeelointi polu?»

²⁷ Zoabe gooɖaavoteni, é ɖe ma: «Gè ɖonaa ɓooɖɔ GALAGI ma, nii é vulua, ni è la ɖeni ɓɛɛni ɖana, nà-nuiti ti ɖea yesu wo ɓɛɛzu eyɛsu lina sobu.»

²⁸ Zoabe puuugi veɛni, kɔɔvebei pɛ ge loni, ti looɖɔ kɔɔi va ta Izilayele nuiti kpɛɛ vai va.

²⁹ Aʒenɛɛl ta ná-kɔɔɖɔ nuiti ti ziɛni naama ɓidii nɛgelein, Zuluden ma vetu nɛmɛi zu, ti zeeli Zuluden ma, ti kpude, ti Bitelon maaleve, ti zeeli Maɖanayime.

³⁰ Zoabe zeɖeai ma Aʒenɛɛl volu, é ná-kɔɔvebeiti pɛ gaaleɛni ba. E ɖula Azayele volu, nu puugo maazu taavuugo (19) ɖiligaa ɖa ti la ɖeni ɓɛɛni tolighi ma, Davide ná-nuiti saama.

³¹ Kɛɛ Davide ná-nuiti ti nu unsavago nu vuulɔzita (360) vaani Benzamen nuiti ta Aʒenɛɛl ná-nuiti saama.

³² Ti liini ga Azayele ma voomai, ti maagulu kɛɖɛ ná-kabai zu Beteleyeme. Zoabe ta ná-kɔɔɖɔ nuiti ti niini piin ziezɔ, ti zeeli Eɓelon geelaalaosuve.

3

¹ Kɔɔi leɓini Sayile ná-peleyeɖei ta Davide ná-peleyeɖei yɔɖɔzu, kɛɛ Davide ná-peleyeɖei zebei ɖeni liizu ga wɔɔɓa, Sayile ná-peleyeɖei zebei ɗa li ga velevelega.

*Davide ná-doun zunuiti
ti zɔɔɓni Eɓelon*

² Davide doun zunua zɔɔɓni Eɓelon. Ma mɔungi laa ɖeni ga Amenɔn, Zizeleyele nui Ayinoame ná-doun zunui.

³ Felesiei laa ɖe ga Kileyaɓe, Aʒigayile ná-doun zunui, Kaalamɛle nui Naɓale ná-poanzai. Savasiei laa ɖeni ga Aɓasalɔme, Maaka ná-doun zunui, Gesuul masagi Talamayi ná-doun anzanui.

⁴ Naanisiɛi laa ɖe ga Adoniya, ɓagite ná-doun zunui. Dɔɔlusiei laa ɖeni ga Sefatia, Aɓitale ná-doun zunui,

⁵ ta dɔzitasiei laa ɖe ga Yitileyame, Egela ná-doun zunui, Egela naa ɓalaa ɖeni ga Davide anzai ta. Davide ná-doun zunuiti kana, ti zɔɔɓni be Eɓelon.

Aʒenɛɛl ɖili vai Davide va

⁶ Kɔɔi ɖeai ma Sayile ná-peleyeɖei ta Davide ná-peleyeɖei yɔɖɔzu, Aʒenɛɛl losuve maaɓakpani Sayile ná-peleyeɖei wu.

⁷ Anzai ɖeni Sayile ya, nii é la vuluni ga zɔiti kevele, daa ga Lisipa, Aya ná-doun anzanui. Isebaale ɗa zeli lo Aʒenɛɛl ma, é ɖe ma: «Lee vaa zu è laai kɛɛ anzai ɖoba?»

⁸ Naama wooiti ti wola wanani Aʒenɛɛl ma, é ɖe Isebaale ma: «Da kàazu ga gile, nii é botii ɖɛɛzu Zuda ve ɓaa? Kaite nà woogɛɖiladai ɖɛɛzu è-ɖɛɛ Sayile ná-peleyeɖei ve, naa veɛ kɛɖɛlointi ba, ta ɓɔɔlaiti. Gè la vaani bu, è va loo Davide yeezu. Da ɖa è faaɖaaza daazu ùnma za, anzanui nii maavele ma.

⁹ GALA ge sò ná-ziiḡaawanaiti pɛ su, ni gè la losuɓe kpein kɛɛni, naa laazeeli vai zu, nii Ḡooḡo GALAGI minazeḡea la Davide ɓe, é konai wo maazu,

¹⁰ é ḡe toḡa Izilaye le ta Zuda masadai ḡulazu Sayile ná-peleyeḡei ya, é fe Davide ya, é loḡzei Dan, é li Beel-Seba.»

¹¹ Isebaale la ḡeni zooni é ɓa gooḡaavote ga woo ḡila kpala, mazolḡo é ḡeni wola luazu ba.

¹² Aḡenɛel keelaiti teveni Davide ma, é ḡe ma: «Be ḡili ka nɔnɔ ga zooi nii? De minazeḡe ke yḡḡo zu, ná zoo gè ɓo è ɓa, gè Izilaye le pɛ tati è ma.»

¹³ Davide ḡeni ma: «Zèe ḡa bu, da minazeḡe ɓoḡo yḡḡo zu, keke faa ḡila kpe maazu: da ḡena vaa, kɛni è ɓa dɛɛ ga Sayile ná-doun anzanui Mikale.»

¹⁴ Naama zieḡi zu, Davide keelaiti teveni Sayile ná-doun zunui Isebaale ma, é ḡe ma: «Ànzai Mikale ve zèa, nii gè fuluai ga Filisiti nuiti ta-zunu ani laayḡḡo unḡilagi (100).»

¹⁵ Isebaale Mikale zɛḡeni sinigi Paletiyele ɓo be, Layise ná-doun zunui.

¹⁶ Paletiyele ɓilɛni polu, é da wḡo, é yɛni polu, ti zeeli Baḡulime. Ti zeeliai ma niina, Aḡenɛel ḡeni ma: «Ḡalena ma, è li.» E ḡaleni ma.

¹⁷ Aḡenɛel ɓɛni Izilaye le ḡewolaiti pɔ, é ḡe ti ma: «Kaite wɔin ḡea wo ma ga Davide ḡe ga wa-masagi.

¹⁸ Yeeḡḡalal zeelia, wo naama ḡeɛwotiiti ke. Mazolḡo Ḡooḡo GALAGI minazeḡeɓe, é ḡe ma: «Nà-botigɛ nui Davide ḡa gè nà-nuiti Izilaye le nuiti unmoḡsu ga maavele, gè ti ḡula Filisiti nuiti zea, ta ti zili nuiti pɛ zea.» »

¹⁹ Aḡenɛel ɓɛni ḡana nɔ Benzamen mavofodai ɓo. Naa ɓoluma é liini Eḡelɔn, é naama vaiti daazeeli Davide ma, nii ti zolooni ma ta Izilaye le nui moḡaiti, naa ɓee Benzamen mavofodai zu nuiti ba.

²⁰ E zeelini Davide ɓo be Eḡelɔn, ta zunu ɓuufelegḡiti (20), niiti ti maazaani. Davide daami wola ḡevele ɓetɛni ti pɛ be.

²¹ Aḡenɛel ḡeni Davide ma: «Nà liizu, gè Izilaye le nuiti pɛ gaale ba da-zobogi wu, mǎligii masagi, minazeḡeḡi ḡa ḡe wo yḡḡo zu, da masadai ḡe, velei nɔpe è pɔ la.» Naa ɓoluma Davide yeeɓeni Aḡenɛel ɓa, é li ziileḡi zu.

Zoaḡe Aḡenɛel vaa vai

²² Su la ḡoozani, Zoaḡe ta Davide ná-nuiti ti da unkula, ti zɛḡe kɔmave ta. Ti ɓaani ga ani moɔnmoɔn, niiti ti ti zoni kɔi zu. Aḡenɛel la mo ḡeni Davide ɓo be Eḡelɔn, mazolḡo Davide ɓeni ba, é li ziileḡi zu.

²³ Sieḡi zu Zoaḡe ta ná-siepoluiti ti zeelini la, ti ḡeni ma: «Nɛel ná-doun zunui Aḡenɛel ḡea ɓaani masagi ɓo be, naama ge ɓe ba, é li ziilei su.»

²⁴ Zoaḡe liini masagi ɓo be, é ḡe ma: «Lee ḡa è keai? Aḡenɛel ɓaave è ɓo be, doḡun è ze ná, é li ɓoḡo yeema.

²⁵ E Nɛel ná-doun zunui Aḡenɛel ḡweɛ so! Ni paave è ɓo be, naa ḡa nɔ ga é è yaava, é è lii veleiti ta è ɓaa veleiti kweɛ, naa ɓoluma é naa pɛ kweɛ, nii è keɛzu.»

²⁶ Zoaḡe ḡulani masagi ɓo be, é keelaiti teve Aḡenɛel ɓolu. Ti Aḡenɛel ḡaagɛaleni ma, é zɛḡe zieyɛḡei ɓo be zoligḡo, nii é Sila. Davide ḡweɛ faa la ḡeni naa zu.

²⁷ Aḡenɛel ḡaleḡai ma ma Eḡelɔn, Zoaḡe liini la doḡḡu zu, taai ma zigidaɓe ḡoozu vele, eḡe a ḡee doḡḡu vaa wosu naa ma. Ti zeeliai ma miná, Zoaḡe boḡai loḡni Aḡenɛel ḡogi zu, é paa, nii a ke é deḡei Azaye le vaa vai ɓotokula.

²⁸ Davide naama wooi menigai ma, nii keai, é ḡeni ma: «Nà-o, nà-masadai-yo, gi-zḡ ge la Nɛel ná-doun zunui Aḡenɛel zaa vai zu Ḡooḡo GALAGI ḡaazu eyɛsu ḡo.

²⁹ Ma ḡasoi pɛ ka laazu Zoaḡe ta ná-peleyeḡei unma! Mavofodai zu mina ɓala pɛ ga: kalaja kole nu, ɓaa gee nu, ɓaa nui a ḡe zelesu ga tukpɔi, é da zie, ɓaa nii a za ga boḡa zḡkpɔi, ɓaa nui daamianigi a ɓe ɓalasu zea.»

³⁰ Zoaḡe ta deḡei Aḡisayi ti Aḡenɛel ɓaani, mazolḡo é ti-leḡei Azaye le ɓaani Gaḡaḡon ḡoḡi zu.

³¹ Davide ɣɛni Zoabe ta kɔɔɔɔ nui ti pɛ ma, ti ɣɛni polu: «À wo ɔɔba zeɣeiti bali ga kidaaviligi maavele ma, wo ɔɔɔɔ maagili ga saa wɔɔ wo seɣei, wo Aɓenɛɛl ná-saa wɔɔi wo.» Davide ɣɛni ziezu pooma ɣɛsui voluvelei.

³² Ti Aɓenɛɛl maagiluni Eɓelɔn, Davide kpeeɣi ɣulani bu. Eyɛsu nuɓuseiti pɛ ti ɣɛni koba, ti ɔa wɔɔ.

³³ Masagi saa wɔɔ wuyei nii looni Aɓenɛɛl ma, é ɣɛ ma:

«Lee vaa zu é zaai, Aɓenɛɛl, ga nu ɲakaiti saa velei?

³⁴ E-yeeiti su la ɣɛa ɣilini,

yɔɔɔɔ la ɣɛa è-ɔɔɔɔiti su,

kele è-ma ɔoomai loovɛ,

eɣɛ nui nii toosu nui ti valaai ba.»

Nuɓuseiti pɛ ti tɔɔzeini ga wɔɔa ɔolu.

³⁵ Naa ɔoluma ɛɛɛ pɛ ge ɔɔini Davide la ga é daami wo, siegi zu foloi ɣɛni ná la de, kele é konai nii woni, é ɣɛ ma: «GALA ge sò ná-ziɣaawanai pɛ su, ni ná bulu buɣa ɣila kpalaa miina, ɔaa ge daamiani nɔpɛ mi, foloi va ɣɛ é da.»

³⁶ Nuɓuseiti pɛ ti faa ɣwɛɛni, é lo naa va, ti va bu, eɣɛvelei ti ɣɛni vaazu la masagi ɣɛɛ vai pɛ bu.

³⁷ Kɔɔɔɔɔɔiti pɛ ta Izilayeɛle pɛ ge kwɛɛni naama voloi ga masagi zɔ ge la Nɛɛl ná-doun zunui Aɓenɛɛl ná-saa vai zu.

³⁸ Masagi ɣɛni ná-botigɛ nui ma: «Wo suɣwɛɛ nɛi ɔaa, ga kundigii gila é ga nu wolai ta, naa ɣa toai za Izilayeɛle?

³⁹ Masa gulɔi zievɛ mɔ, kele zebe wola la de zèa. Seluya ná-doun zunui niiti ma, ta ga zɛɓɛsu nu wolaiti. ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔɔɔi faa ɲɔu ɣɛ nui zala, é zoloo ná-faa ɲɔi ma.»

4

Isebaale zaa vai

¹ Siegi zu Sayile ná-doun zunui Isebaale mɛnini la ga Aɓenɛɛl zaa Eɓelɔn, zebeɣi ɣulani zea, ta dualuagi Izilayeɛle nui ti pɛ soni.

² Zunu felegɔ ɣɛni Isebaale ná-devei wu, ti ga kɔɔɔɔ kundigiiiti, gilagi laa ɣɛni ga Baana, zɔi laa ga Lekaɓe, ti-ɣɛɛ ɣɛni ga Benzamɛn nui Limon, Beyelɔte taazuɔvɛ nu ɣɛni de. (Beyelɔte ɣɛni ga Benzamɛn nui ti po.

³ Beyelɔte nui ti ɔelani, ti li, ti zei Gitayime, ti-mavofodaiti ta de miná zaaɣaza.)

⁴ Zunu loun ɣila ge ɣɛni Sayile ná-doun zunui Zonatan ɔɛ, kɔɔɔ felegɔi pɛ maalɛɣɛɣgai. Zizeleyeɛle ɣɔɔi ma ziegi zu, kona dɔɔlugɔ ɣa é ɣɛni zea. Sayile ta Zonatan ti zaa wooi ɔaai ma, doun zo anzanui seɣeni, é ɔela la, é yɛ gaazuvilei zu, é too, naa ɣɔɔɔ felegɔiti ti gula bu. Daa ɣɛni ga Mefiɔaale.

⁵ Beyelɔte nui Limon ná-doun zunui felegɔiti Lekaɓe ta Baana ti lɛɛni Isebaale ná-pelei wu folo gaalɔgai, naa ɣɛni laani folo ɲiimɛnii zu.

⁶ Ti lɛɛni peɛ ɣoozuɔvɛ eɣɛ ta ɣɛ molo zeɣezu, ti ɔɔgai ɔu kogi zu. Naa ɔolu Lekaɓe ta keɛɣɛloin Baana ti ɔelani, ti li.

⁷ Ti lɛɛni peɛ ɣoozuɔvɛ, siegi zu é ɣɛni laani la, é ɔa looɔ ná-betei zu daa ɔelei wu, ti paa. Ti nɔngi leveni ba, ti ɔize la, ti ɲi piin ziezu Zuludɛn ma ɔetu nɛmɛi zu.

⁸ Ti liini ga Isebaale nɔngi masagi Davide ɔɔ Eɓelɔn, ti ɣɛ ma: «Sayile ná-doun zunui Isebaale nɔngi ɣa, é zili nui Sayile nii é ɣɛa è ɣaiziezu ga é è vaa. ɔɔɔɔ GALAGI mɔligii masagi nɔnɔi ɔotokulaa Sayile ta mavofodaiti ma za.»

⁹ Davide Beyelɔte nui Limon ná-doun zunui felegɔiti googaaɔoteni, Lekaɓe ta Baana, é ɣɛ ti ma: «Gè ɣonaa ɔɔɔɔ GALAGI ma, nii é vulua, nii é ùnmɔɔgai, é kula kidaaviligiti pɛ su,

¹⁰ Ƶɔi é ʋaani pè Sikilage, é Sayile zaa vai wo mà, é ɣeni kaazu ga woo niine ʋagɔ ɔa é daazeelizu mà, gè ɣeni ti so, ti paa, naa ɔa é ɣeni ga ná-woo niine ʋagɔi zulɔnɔgi, nii gè feeni zea.

¹¹ Siɛgi zu mu faa nɔu ɣe nuiti wo sɔbalala nui ʋaazu la ná-pɛlei wu, daazuʋe, gè la ma namai maagaaɔagaboga wo ma ɔaa, nii é wo-yeeiti ma? Nà wo ɔulazu zooi ʋa!»

¹² Gaamago Davide devei veeni ná-nuiti zea, ti ti ʋaa, naa ʋoluma ti ti-yeeiti ta ti-ɔɔɔɔiti teʋe ti ʋa, ti ti zeɛ Eɛelɔn kpoigi ɔɔabʋe. Ti Isebaale nɔungi zegeni, ti maagulu Aɛeneɛl ná-kabai zu Eɛelɔn.

5

Izilayele masagi Davide

(1 Dɔlɔ Sevei 11:1-3)

¹ Izilayele wolodamai ɔɔiti pɛ ti ʋaani Davide ʋɔ bɛ Eɛelɔn, ti ɣe ma: «Ada ga zii ɔila, ta nama ɔila.

² Kaite Sayile ná-masadai ma ziegi zu gi unda, da ɔa é ɣeni losu Izilayele ná-kɔɔiti tuɔɔ. Ƣɔɔɔɔ GALAGI minazegeni é ʋe, é ɣe ma: «Da ɔa é ɣeezu ga ná-nuɔusei Izilayele maaɔee nui, é ɣe ga ná-totuɔɔi.» »

³ Izilayele ɣewolaiti pɛ ti ʋaani masagi Davide ʋɔ bɛ Eɛelɔn. Miná ɔa ti minazeɣe keeni ná yɔɔɔɔ zu Ƣɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu. Ti gulɔi ziɛni ma, kee vai zu ga Izilayele pɛ ma masagi.

⁴ Davide ná-konagi ɣeni ga puusavagɔ (30), siɛgi zu é zeini la ga masagi. Kona ʋuunaanigɔ (40) ɔa é keeni masadai zu.

⁵ E kona dɔfela ta alu dɔzita ɣeeni Eɛelɔn, Zuda wolodamaiti unda, é ke ga kona ʋuusavagɔ maazu savagɔ (33) masadai zu Zeluzalɛme, Zuda ta Izilayele wolodamaiti pɛ unda.

Zeluzalɛme zo fai

(1 Dɔlɔ Sevei 11:4-9)

⁶ Masagi ta ná-kɔɔɔɔ nuiti ti liini Zeluzalɛme laalɔɔɔma, nii a ke ti kɔɔi ʋee Yebuse nuiti ba, niiti ti ɣeni zeini naama yooi zu. Naati ti ɣeni Davide ma: «È la ɛa taai nii zu pɛ! Mazɔlɔ anee gaazuɔole nuiti ta dekpɔ nuiti ta é laavili.» Naa ʋolu ɣeni ga Davide la ɛa taazuʋe pɛ.

⁷ Keɛ Davide Siyɔn zoni, taai nii makegai ga sigi gaagɔozagiti, ti ná laasei pɛe ga: «Davide ná-taa wolai».

⁸ Naama voloi, Davide ɣeni ná-kɔɔɔɔ nuiti ma: «Ƶɔi é pɔ é zie Yebuse nuiti bu, é leʋe nɔ ga zie yei ʋelei, é zooi wu, toɔa zeeli ti ma, dekpɔ nui ta gaazuɔole nui niiti wɔinzeɣeʋe mà.» Miná ɔa faalaalii naa zegeni ná ga: «Gaazuɔole nui ta dekpɔ nui ti la ɛa pɛlei wu.»

⁹ Davide zeini taazuʋe, é ná laasei pɛe ga: «Davide ná-taa wolai». E ta ɔɔni taai zeɛi ʋa ga peɛiti ta sigigiti, niiti é ti lɔni pɛtugi maagoolii zu nii é daaveni, daa ga Milo.

¹⁰ Davide zeɛi ɣeni liizu ga wɔlɔa, tama Ƣɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii ɣeni ba.

Tiil masagi Yilame ná-keelaiti

(1 Dɔlɔ Sevei 14:1-2)

¹¹ Tiil masagi Yilame keelaiti teʋeni Davide ma, é sɛdele guluiti teʋe ma, ta peɛe maalɛe nuiti, naa ʋee kɔtu zaɔa nuiti ba. Ti masa pɛlei lɔni Davide ʋe.

¹² Davide kwɛeni naazu ga Ƣɔɔɔɔ GALAGI tɔun toga ga Izilayele masagi, ta é ɣeni ná-masadai ɔaawɔlɔzu, ná-nuɔuseiti maavele ma, Izilayele nuiti.

Davide ná-doun zunuiti

ti zɔlɔni Zeluzalɛme

(1 Dɔlɔ Sevei 3:5-9;

14:3-7)

¹³ Davide zeɣeai ma Eɛelɔn, é li zeizu Zeluzalɛme, é anza ɔiligaa vuluni, ta é tanigaa zeɛi, niiti ti la vuluni ga ɔɔiti keʋele. E doun zunuiti ta doun anzanuiti sɔlɔni naati ba.

¹⁴ Davide ná-doun zunuiti daaseigiti kaa, niiti ti zólóoni Zeluzaléme: Samua, Sobaábe, Natan, Salomón,

¹⁵ Yiáaal, Elisua, Nefége, Yafia,

¹⁶ Elisama, Eliada, ta Elifelete.

Davide ná-fónifaamaiti Filisiti nuiti ma

(1 Dóló Sevei 14:8-16)

¹⁷ Siégi zu Filisiti nuiti ti ménini la ga ti guló ziaa Davide ma ga é gē ga Izilayele masagi, ti léeni gaizie vai ma. Davide ma wooi ménini, é yei kóolaagai zu.

¹⁸ Filisiti nuiti ti vaani ga kóoi, ti vu Lefayime vetugi zu.

¹⁹ Davide Góogó GALAGI gaazaḡani, é gē ma: «Nà zoo nēi gē li Filisiti nuiti daalóḡoma? Da ti ló nēi zēezu ḡaa?» Góogó GALAGI googaaḡoteni, é gē ma: «Li, tózei zegema nḡpe ge la ba, nà Filisiti nuiti dóozu é yeezu.»

²⁰ Davide zeelini Baale-Pelasime, é vóni ti ma miná. Davide ḡeni ma: «Góogó GALAGI zegē wóowé sili nuiti ta-ḡóobógi va tḡḡó, egēvelei ziei a ḡa kaagai ḡolo la.» Naa ḡa é kéeni, ti ná laasei pēeni ga Baale-Pelasime (nii poluḡe ga «Maligii nii é zegē wóowé»).

²¹ Filisiti nuiti ti ta-ḡóobó ganigiti tooni ya miná, Davide ta ná-kóobó nuiti ti naati seḡe.

²² Filisiti nuiti ti ḡaleni ma volu ga kóoi, ti vu Lefayime vetugi zu.

²³ Davide Góogó GALAGI gaazaḡani volu. Naa googaaḡoteni, é gē ma: «Mina ti laagómi. ḡula ga ti voluḡelei, ḡa zeelizu ti ma guluiti tetemave.

²⁴ Siégi zu é nu ḡóḡó lugi ménisu ḡa guluiti unsuḡe, zuvile, é va, mazóló názu ḡa gē losu ḡa é luḡó, nii a ké gē vóni Filisiti nuiti ma.»

²⁵ Davide naa ḡeeni, nii Góogó GALAGI boni ma. E vónini Filisiti nuiti ma, é ḡa ti ḡe, é zo ḡeba, é zeeli Gezeel.

6

*Davide lii vai
ga minazegē kesui Zeluzaléme*

(1 Dóló Sevei 13:1-14)

¹ Davide Izilayele ḡóobó nu vapagiti gaalēeni ba volu, ti ḡe ga nu waawuusavagó (30.000).

² Naa vóluma, é vilēni peleḡi ma ta naama ḡóowebēiti pē, ti ḡa li Baalé-Zuda ga ti va ga GALA ná-minazegē kesui, nii Góogó GALAGI laaseigi maalolisu ma, Fai-Pē-Maligii, é zeini seelubēinti unda.

³ Ti minazegē kesui ḡulani Aḡinadaḡe ná-peleḡi wu gize unḡave, ti ḡa wotolo niinēi zu. Aḡinadaḡe ná-doun zunuiti Uza ta Ayiyo ḡa ti ḡeni loni wotoloi luḡó.

⁴ Ti minazegē kesui zegēni Aḡinadaḡe ná-peleḡi wu gize unḡave, ti ḡa lii la. Ayiyo ḡeni ziezū wotoloi luḡó.

⁵ Davide ta Izilayele nuiti pē ti ḡeni ḡóozunēezu Góogó GALAGI ḡaazu, ti ḡa ḡeingein ganigḡi ma ziiti pē ḡein, niiti ti ḡetēai ga sipēle gului, naa vee kōnigiti ba, ta papaiti, tamadegiti, sekeiti, ta kōtegiti.

⁶ Ti zeeliai ma Nakon ná-molo loḡazuḡe, nikēiti ti ḡunenḡi, ti ḡeni ḡēezu, ti GALA ná-minazegē kesui loo. Uza yeemaalenḡi, é so.

⁷ Góogó GALAGI yiiḡaawanani Uza ma, é doḡa náḡe nḡ, tózei ná-faagaaazagi va. Uza zaani miná, GALA ná-minazegē kesui ḡobave.

⁸ Davide yiiḡaawanani, mazóló Góogó GALAGI nii ḡeḡala loḡai woni ga Uza. Ná laasei ge veeḡi ga Pelēze-Uza (nii poluḡe ga «é ḡulave Uza ma»), naama laaseigi ḡa ḡe é ba zaagaza.

⁹ Naama voloi Davide wola luani Góogó GALAGI va, é ḡa ḡóḡó ḡaazaḡa ga: «Nà zoo ḡale gē lē ga Góogó GALAGI ná-minazegē kesui pò bē?»

¹⁰ Davide la ɣɛni vaani bu, é va li ga Ɔooɔɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui pɔ bɛ, Davide ná-taa wolai zu. Ti liini la Gate nui Woɔɛde-Edɔme ná-pɛɛi wu.

¹¹ Ɔooɔɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui yɛni ná alu savagɔ laawu. Ɔooɔɔ GALAGI tuya looni Gate nui Woɔɛde-Edɔme vɛ ta ná-pɛɛyɛɣɛi pɛ.

Minazeɣe kesui zeeli vai Zeluzalɛme

(1 Dɔɔ Seveɪ 15:25–16:3)

¹² E woni Davide ma ga Ɔooɔɔ GALAGI tuya loovɛ Woɔɛde-Edɔme ná-pɛɛyɛɣɛi vɛ ta nɔnɔiti pɛ, GALA ná-minazeɣe kesui maavele ma. Názuɔvɛ Davide liini, é GALA ná-minazeɣe kesui zeɣe Woɔɛde-Edɔme ná-pɛɛi wu, é lii la Davide ná-taa wolai zu, koozunɛ wolai zaama.

¹³ Ɔooɔɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui zeɣe nuiti ti kɔɔ lo dɔzita ɣɛai ma, Davide nika zine wola ɣila kulani ga zalaɣai ta nika yiivo ɣila nii gulɔai.

¹⁴ Davide ɣɛni kuai wosu ga zɛbɛi pɛ Ɔooɔɔ GALAGI ɣaazu, maagɣiliai nɔ ga geze zeɣɛi, kulaai ga zalaɣa ɣula nuiti ta-zeɣɛi.

¹⁵ Uele ɣana Davide ta Izilayeɛle nuiti pɛ ti liini la ga Ɔooɔɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui Zeluzalɛme, ga koozunɛ woɔiti ta puɔu fɛɛ woɔiti.

¹⁶ Tɛi Ɔooɔɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui ɣɛni lɛɛzu Davide ná-taa wolai zu, Sayile ná-doun anzanui Mikale lɔni, é da wɛɛ fenɛtɛɛ laavɛ. E masagi Davide ɣaani, é da vili, é da kuai wo Ɔooɔɔ GALAGI ɣaazu. E Davide vɛɛvɛɛni yiimavɛ.

¹⁷ Ti vaani ga Ɔooɔɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui, ti da seɣe ɣotai wu, nii Davide toni bɛ. Davide gala zalaɣaiti ta ziilei zalaɣaiti kulani Ɔooɔɔ GALAGI vɛ.

¹⁸ Davide begai ma ga zalaɣai naati kula, é tuya looni nuɔuseiti bɛ, Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii laaseigi zu.

¹⁹ E zɛba é daamianigi ɣaagwɛ Izilayeɛle nuiti pɛ ba, zunuiti ta anzanuiti, ɛɛ gilagilagi bulu ɣilagila solɔni, ta sua mɔgai, é vɛɛ leezen vɔɔi ma buun gilagila ba. Naa vɔluma, ɛɛ pɛ ge ɣaleni ma ná-pɛɛi wu.

²⁰ Davide ɣaleni ma ná-pɛɛi wu ga é tuya loo ná-pɛɛ wu nuiti bɛ. Sayile ná-doun anzanui Mikale daagɔmini, é ɣɛ ma: «Ee! Gaamazɔ Izilayeɛle masagi lɛbiya zɔɔɔɛ za, é ɣɔba nakai ɣulavɛ ná-botigɛ nuiti ta-wotigɛ anzanuiti gaazu, eɣɛ zunu nakai ta nɔ!»

²¹ Davide Mikale woɔɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Ɔooɔɔ GALAGI ɣa gɛ ná-koozunɛi ɣulaai gaazu, nii é yiimazeɣɛai ga ze, é è-ɣɛɛ yɛ ná, ta ná-pɛɛyɛɣɛi pɛ, é kɛ ga ná-nuɔuseiti Izilayeɛle nuiti ta-lotuɣɔi. Nà koozunɛi ɣula de volu, deɔi vai ma.

²² Nà de ɔɔɔ vɛɛvɛɛsu volu, é leve nii va kɛai, gɛ ɔɔɔmaayei. Kɛɛ naa pɛ ge ɣɛɛ va, lɛbiyai ɣa ve bè, botigɛ anzanui naati zea, niiti è vaazu ti ma.»

²³ Sayile ná-doun anzanui Mikale la ɣɛni doun zɔɔni, eyɛsu é za.

7

GALA ná-minazeɣɛgi

Davide ta mavofodaiti bɛ

(1 Dɔɔ Seveɪ 17:1-15)

¹ Tɛi masagi Davide zeini ná-pɛɛi wu, ta Ɔooɔɔ GALAGI dooɣo feeni zea, é kula sili nuiti pɛ zea, niiti ti ɣɛni maagɔolii zu,

² é ɣɛni GALA goo wo nui Natan ma: «Wɛɛ! Nà ɣiizu masa pɛɛi wu, nii togai ga sɛdele gului, GALA ná-minazeɣe kesui ma ge da ɣi seɣe vɛɛi wu.»

³ Natan masagi woɔɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Li, nii nɔpɛ é è yiima, è kɛ, mazɔɔ Ɔooɔɔ GALAGI ɣa è va.»

⁴ Kɛɛ naama ɔidii, Ɔooɔɔ GALAGI ɔɛni Natan vɔ ɣani:

⁵ «Li, è ɣɛ ná-botigɛ nui Davide ma: «Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɣaa: Da ɣa è ɣɛɛzu è pɛɛ lo bè, vɛ ná zeɪ ná?»

⁶ E lɔɔzei Izilayele nuiti kula yee ma bè Ezipete yooi zu, é zeeli za ma, kaipa sèizu la ɖɛni ga pɛɛ wu. Kɛɛ gɛ ɖɛni ti va vɛ nɔpɛ ta la ɖɛ ná, tama gɛ ɖɛni seɖe vɛɛi wu, GALA daaɖomi seɖe vɛɛi wu.

⁷ Yeeɖeɖalɔi nii pɛ gɛ kɛɛni Izilayele nuiti polu, gɛ ɖɛni totuɖɔiti seizu ga ti lo ná-nuɖuseiti Izilayele nuiti tuɖɔ, kɛɛ ti zaama bɛ ɖa gɛ ɖɛni ma: Lee vaa zu wo la pɛɛ losu bè ga sɛdele gului?

⁸ «Pɛɛ, nii ɖa è liizu niina, è bo ná-botiɖɛ nui Davide ma: «Gɔɔɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii wooi ɖaa: Nà ɖa gɛ è zɛɖeni baala makɛsu vɛ tufa lɛnugiti su, gɛ è ɖɛ ga ná-nuɖuseiti Izilayele nuiti ta-lotuɖɔi.

⁹ Nii pɛ è yeevua bu, zɛgɛ è va naati pɛ su, gɛ è zili nuiti pɛ suwuɖaaleve. Nà lɛbiya laasei feezu è ya, ga etea nu wolaiti tɔnɔi ɖɛvele.

¹⁰ Nà seizu veezu ná-nuɖusei Izilayele nuiti zea, vɛ ta zeí ná, ti la luaa ani nɔpɛ ba, telebotala nuiti ti la mɔ tɔɔzeida ga ti va ɖa ti ɔɔɔ ga ma mɔungi zu ɖɛvele,

¹¹ eɖɛvelei tukpɔɖaaleve nuiti ta-ziegi ɖɛni la, niiti gɛ ti zeini ná-nuɖusei Izilayele nuiti unda. Nà dooɖogi veezu è ya, gɛ è unmɔɔ è zili nuiti ma. Naa vɔluma, nɔn nà, Gɔɔɖɔ GALAGI, nà ɖɛɛzu ga ɖɛ ga ɖa-vɛɛyɛɖɛi ɖa ɖɛɛzu ga masa pɛɛyɛɖɛi.

¹² « «Siɛgi zu è lii voloi zeelizu la è-mɛmɛwolani pɔ, nà è-mavofodai ta ɔɖɔɔɖɔ sei ga è-votogi masadai zu, gɛ ná-masadai zeí.

¹³ Tɔ ɖa é vaazu pɛɛ losu bè, nà ɔaa ná-masa kpɔkpɔgi maazu eysesu ɖɔ.

¹⁴ Nà ɔɖɔi ná ɖɛ bɛ ga ɖɛɖɛi, tɔun ge ɖɛ bè ga doun zunu. Ni a faa nɔu ɖɛɛna, nà maɖɔlo, eɖɛvelei doun kɛɖɛi a ɖa ná-doin maɖɔlo la.

¹⁵ Kɛɛ gɛ la ná-nuɔɖɔɔlɔi maɖɔozaa ba pɛ, eɖɛvelei gɛ maɖɔozaani la Sayile va, nii gɛ dikpini, gɛ è vɛɛ ga potogi.

¹⁶ Da-vɛɛyɛɖɛi ta ɖa-masadai ta zeí ga pagɔ gàazu eysesu ɖɔ, ɖa-masa kpɔkpɔgi la niikpiga eysesu ɖɔ.» »

¹⁷ Natan liini, é niima ɔɔɛiti pɛ ta ma ɖulakɛɛmaiti pɛ daazeeli ga pagɔ Davide ma.

Davide ná-maaneɛni (1 Dɔɔ Seveí 17:16-27)

¹⁸ Naa ɖɛai ma, Davide liini, é zeí Gɔɔɖɔ GALAGI ɖaazu, é GALA fali ɖani: «Màliɖii, Gɔɔɖɔ GALAGI, nà ga leeni, ná-pɛɛyɛɖɛi ɔalaa ka ga leeni, è liizu dàazeelizu, vɛ gɛ ná?

¹⁹ E la mɔ naa ɖaani ga faa wola, Màliɖii, Gɔɔɖɔ GALAGI, è minazegɛa volu bè, nɛi gɛ ga ɖa-wotiɖɛ nui, ga vɛlela vɛle vaiti ti maɖɔozaai, é vɛɛ ná-masa pɛɛyɛɖɛi va. Màliɖii, Gɔɔɖɔ GALAGI, vɛɛi ɖana ɖa ɖa nuɖusei zo da nɛi?

²⁰ Lee ɖili ka ná bo è ma, é vɛɛ nii va? Màliɖii, Gɔɔɖɔ GALAGI, ɖa ɔɖɔi è kwɛɛ, nɛi gɛ ga ɖa-wotiɖɛ nui.

²¹ Da-minazegɛi ta ɖa-leveiti maavele ɖa é kɛa, è niima vaa wolaiti kɛa, è lati, è ti ɖula bè kɛɛma, nɛi gɛ ga ɖa-wotiɖɛ nui.

²² «Ee, Màliɖii, Gɔɔɖɔ GALAGI, è wɔɔɔvɛ! Nu nɔpɛ ge la ga è ɖɛvele, gaamazu gala kili nɔpɛ ge la ná, é ɖula è volu, eɖɛvelei nɔ gi mɛnigai la ga gi-woiyɛɖɛiti.

²³ Eteai zu, zii ɖeɖe ɖa é ga ɖa-nuiti Izilayele nuiti kɛvele, nii è liai, è ti unmɔɔ, ti ɖɛ ga ɖa-nuɖuseiti, ta è ɔɖɔ wɔɔɔ? E la zii ɖiligi tanigaa ɖɛɛni ɔaa ta ta-ɖalagiti ɖa-nuɖuseiti tuɖɔ, niiti è ti unmɔɔgai, è ti ɖula Ezipete yooi va.

²⁴ E ɖa-nuɖusei Izilayele nuiti seida ga ti ɖɛ ga ɖa-nuɖuseiti eysesu ɖɔ. Da ma, Gɔɔɖɔ GALAGI, è ɖɛa ga ta-GALAGI.

²⁵ «Niizu niina, Màliɖii, Gɔɔɖɔ GALAGI, soma kae, è ɔaa ɖa-minazegɛi maazu, nii kɛa bè, nɛi gɛ ga ɖa-wotiɖɛ nui, ta ná-masa pɛɛyɛɖɛi vɛ. Kɛ, eɖɛvelei è boga la.

²⁶ Naazu ɖa lɛbiyai zɔɔ eysesu ɖɔ, ta nuiti ti ɖɛ ma: «Gɔɔɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii ɖa é ga Izilayele ná-GALAGI!» Nɛi gɛ ga ɖa-wotiɖɛ nui Davide, ná-masa pɛɛyɛɖɛi mina niikpi pɛ è ɖaazu.

²⁷ Mazoloo, ee, Gooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii, Izilayele ná-GALAGI, da ɓoḡoi ɗa è dea ga ze, nɛi gè ga da-wotigɛ nui, ga da masa peleyeḡei losu bè, naa ɗa é kea gè gaabaa zolooḡa, gè niima maanɛɛɛ wooi laazeeli è ma.

²⁸ «Niizu niina, Màliḡii, Gooḡo GALAGI, da ɗa è ga GALA, è-laawooiti ta ga gaamai, da ma ka è minazeḡea bè ga undaanɛi nii, nɛi gè ga da-wotigɛ nui.

²⁹ Soma mu niina, è tuya loo nà-masa peleyeḡei ma, nii a ke é ye ná ɗo è ɗaazu. Mazoloo, Màliḡii, Gooḡo GALAGI, da ɗa è minazeḡea, da-luyai maavele no ɗa a ke, nɛi gè ga da-wotigɛ nui, nà-masa peleyeḡei tuya zoloo.»

8

Davide zobo sɔlɔ fai

zɔɔma ziiti ma, ti maagoolii zu

(1 Dɔlɔ Sevei 18:1-13)

¹ Naa vɔluma Davide vɔnini Filisiti nuiti ma, é ti ɗaazu unfe seḡe, é ta-ɗaabaai ɗula ti ya.

² E vɔnini ɓalaa Moaɓe nuiti ma. Niiti é ti zoni, é ti laani zooi ma, é ti ɗaagwe su ga seizu savagɔ ga galui. Nu zeizu savagɔi zaama, é seizu felegɔiti paani, é seizu ɗilagi ye vulua. Moaɓe nuiti ti ɗoloni Davide ve, ti da mului zala ma.

³ Naa vɔluma Davide vɔnini Soɓa masagi ɗadadezeel ma, Leḡɔɓe ná-doun zunui, sieḡi zu é ɗeni liizu la ga ná-masadaɪ zeida vɔlu zie wolai Efelate maave.

⁴ Davide soo ɓize zalavusu waagila undɔfela (1.700) zoni, ta sie kɔḡa zalavusu waavuufelegɔ (20.000). E wotolo ɓize zoo ungila (100) makeni. E mɔtaiti kɔḡovɔlu nataiti teveni.

⁵ Siili yooi zu nuiti ti ɗeni Damase, naati ti vaani ɓosu Soɓa masagi ɗadadezeel va. Davide nu waavuufelegɔ maazu felegɔ (22.000) vaani ti va.

⁶ Naa vɔluma, Davide kundigɔiti seini Damase yooi zu Siili nuiti saama. Siili nuiti ti ɗoloni Davide ve, ti da mului zala ma. Gooḡo GALAGI ɗeni fɔnifaamai veezu Davide ve, ve kpein é ɗeni liizu ná ga kooi.

⁷ Davide zanu kooḡo zepɛgiti seḡeni, niiti ti ɗeni ɗadadezeel ná-salavusuiti zea, é li ga tiye Zeluzalɛme.

⁸ Davide kɔlu ɓai mɔinmɔin seḡeni masagi ɗadadezeel ná-taa wolaiti su, Beta ta Belotayi.

⁹ Sieḡi zu ɗamate masagi Toyi menini da ga Davide vɔnigɛ ɗadadezeel ná-kooɓɛɛti pe ma,

¹⁰ é ná-doun zunui Yolame leveni Davide ma ga é tuɔɔ, ta é mama fala vai zu ɗadadezeel va, é vɔni ma, tɔzei Toyi ta ɗadadezeel ti ɗeni kooi ɗa no ɗo. Yolame liizuɓe, é liini ga soolai ma zii pe, niiti ti ɗeni ga walii, zanugi, ta kɔlu ɓoigi.

¹¹ Masagi Davide ti veeni Gooḡo GALAGI ve, eḡɛvelei é keeni la niina ga walii ta zanugi, nii é kulani zɔɔma zii ɗiligiti zea, niiti é vɔnini ti ma:

¹² Edɔme nuiti, Moaɓe nuiti, Amɔn nuiti, Filisiti nuiti, ta Amaleke nuiti, ta nii kpein é soni kooi zu, é kula Soɓa masagi ɗadadezeel ya, Leḡɔɓe ná-doun zunui.

¹³ Davide ɓoḡoi mɔta ɗulani, sieḡi zu é ɗaleni la ma, fɔnigai ma Edɔme nu waapuugɔ maazu ɓsavai (18.000) ma, Kpolo Uɛtugi zu.

¹⁴ Naa vɔluma, é kundigɔiti seini Edɔme yooi ná pe su. Edɔme nuiti pe ti ɗoloni Davide ve. Gooḡo GALAGI ɗeni fɔnifaamai veezu Davide ve, ve kpein é ɗeni liizu ná ga kooi.

Davide ná-botigɛ nu wolaiti daaseigiti

(1 Dɔlɔ Sevei 18:14-17)

¹⁵ Davide masadaɪ ɗɛni Izilayele pe unda, é ɗeni tukpɔi ɗaaleɓezu ga soledai ná-nuɓuseiti pe be.

¹⁶ Seluya ná-doun zunui Zoaḅe ɔ́a é ɔ́eni ná-kṵṵebei unda, Ayilude ná-doun zunui Zozafate ɔ́e ga laavaawogi,

¹⁷ Ayituḅe ná-doun zunui Sadṵke, ta Aḅiataal ná-doun zunui Ayimeleke ti ɔ́e ga zalaɔ́a ɔ́ula nuiti, Selaya ɔ́e ga seve ɔ́e nui.

¹⁸ Yeɔ́oyada ná-doun zunui Benaya ɔ́a é ɔ́eni Kelete nuiti ta Pelete nuiti unda, niiti ti ɔ́eni ga masa make nuiti. Davide ná-doun zunuiti ti ɔ́eni ga zalaɔ́a ɔ́ula nuiti.

9

Davide yeezei vai

Zonatan ná-doun zunui Mefiḅaale wu

¹ Davide gaazaɔ́agi woni, é ɔ́e ma: «Sayile ná-pele wu nui ta yege nei vulua? Nà pṵ gè woodeɔ́ɔ́ilada ɔ́e be, Zonatan maavele ma.»

² Sayile ná-peleyeɔ́ei wu botiɔ́e nui gila ge ɔ́eni ná, daa ga Siḅa. Ti vaani la masagi vṵ be. Davide gaazaɔ́ani, é ɔ́e ma: «Da ɔ́a è ga Siḅa?» E goodeaavoteni, é ɔ́e ma: «Nà ɔ́a gè ga Siḅa, da-wotiɔ́e nui.»

³ Masagi da gaazaɔ́a, é ɔ́e ma: «Nu vulu nṵpe ge la yeɔ́ni Sayile ná-peleyeɔ́ei wu, nii nà zie be ga GALA ná-woodeɔ́ɔ́ilada?» Siḅa goodeaavoteni, é ɔ́e ma: «Zonatan ná-doun zunui gila ka de ná, nii kṵɔ́ felegṵi pe maaleɔ́eɔ́gai.»

⁴ Masagi ɔ́eni ma: «Mini ɔ́a é ná?» Siḅa goodeaavoteni, é ɔ́e ma: «Toɔ́a Lodeḅaal, Makiil ná-pelei wu, Amiyele ná-doun zunui.»

⁵ Masagi Davide nu leveni, ti li, ti seɔ́e Lodeḅaal, Amiyele ná-doun zunui Makiil ná-pelei wu.

⁶ Siɔ́e zu Sayile ná-dounloun, é ga Zonatan ná-doun zunui Mefiḅaale zeelini la Davide ɔ́akala, é laani masagi ɔ́ɔ́ɔ́wu. Davide tolini, é ɔ́e ma: «Mefiḅaale!» Naa ɔ́e ma: «Wele nà va, da-wotiɔ́e nui.»

⁷ Davide ɔ́eni ma: «Mina lua. Nà woodeɔ́ɔ́ilada ɔ́eezu è ve, è-ɔ́ee Zonatan maavele ma. Nà è-ɔ́ewola Sayile ná-zooi pe feezu volu è ya, da ɔ́ɔ́ɔ́i da ɔ́e laamiizu ná-taḅalii ɔ́a folo-o-folo.»

⁸ Mefiḅaale laani kṵɔ́ɔ́wu, é ɔ́e ma: «Masagi, lee vaa zu è yiizoolazu ga ze, nèi gè la vizṵni gile vṵmai va?»

⁹ Masagi Siḅa lolini, Sayile ná-botiɔ́e nui, é ɔ́e ma: «Nii kpein é ɔ́ea ga Sayile ta ná-peleyeɔ́ei nṵnṵ, gè ti pe fea è-maliɔ́ii ná-dounloun ya.

¹⁰ Da ve-o, è-loun zunuiti be-o, da-wotiɔ́e nuiti be-o, wa ɔ́eezu tii ɔ́eezu be. Nii wa solṵna, wo vaa la, naa ɔ́a é ɔ́eezu ga è-maliɔ́ii ná-peleyeɔ́ei ɔ́nṵgi. Mefiḅaale ɔ́ɔ́ɔ́i ɔ́a ɔ́eezu laamiizu ná-taḅalii ɔ́a folo-o-folo.» Siḅa ma, zunu loun puugṵ maazu loṵlugṵ (15) ɔ́a é ɔ́eni zea, ta botiɔ́e nu vṵufelegṵ (20).

¹¹ Siḅa ɔ́eni masagi ma: «Nii kpein maliɔ́ii masagi bogai mà, nèi gè ga da-wotiɔ́e nui, nà ti pe keezu.» Mefiḅaale ma ge ɔ́eni daami wosu masagi ná-taḅalii ɔ́a, eɔ́e masagi ná-doin ta.

¹² Zunu loun ɔ́ila ge ɔ́eni Mefiḅaale ya, nii daa ɔ́eni ga Mika. Siḅa ná-pele wu nuiti pe ti ɔ́eni botii ɔ́eezu Mefiḅaale ve.

¹³ Mefiḅaale yeɔ́ni Zeluzaleme, é da laami masagi ná-taḅalii ɔ́a. Kṵɔ́ felegṵiti pe maaleɔ́eɔ́eni.

10

Amṵn masagi Davide ná-keelaiti unfe fai

(1 Dṵlṵ Sevei 19:1-5)

¹ Naa vṵluma Amṵn masagi zaani, ná-doun zunui ɔ́anun zei potogi zu ga masagi.

² Davide ʒeni ma: «Nà woofegilada ʒeezu Ganun ve, eʒevelei keeʒe Naʒase woofegiladai ʒeni la bè.» Davide ná-botigʒe nui tanigaa leveni ga ti bena fe be keeʒe zaa vai zu. Siegi zu Davide ná-botigʒe nuiti ti zeelini la Amən yooi zu,

³ Amən ʒundiʒiiti ti ʒeni ta-masagi Ganun ma: «Da kaazu ga è-ʒee ná-lebiya ʒa é keeʒe Davide gaaneeɛ nua levesu la è ma ʒaa? Taai ʒwee fai ta peɛ fai laade ʒaa, nii a ke ti va kologolo yeeta?»

⁴ Ganun zeba é Davide ná-keelaiti so, ti ti-belaiti gilazuɛti bo, ti ti ʒoba zegaiti teve ga ti-vunagi letemaɛ, naa volumna ti be ti va, ti da li.

⁵ Davide menini nii keai. E keela leveni ti luʒo, mazɔɔ naati ti wola unfeni. E ʒe ti ma: «À ye Zeliko eyesu wo-belaiti ti le volu, wa va niina.»

Davide vɔni fai Amən ta Siili nuiti ma

(1 Dɔɔ Sevei 19:6-19)

⁶ Amən nuiti ti kaani ga ti ʒoʒo wɔinzegʒea Davide ma. Ti salaɔusuiti gaizieni zou ʒiligaa zu: salaɔusu waavuufegɔ (20.000) Siili nuiti saama ti Beɛte-Leʒɔbe, ta Soʒa, salaɔusu waagila (1.000) Maaka masagi ɔɔ be, ta salaɔusu waapuugɔ maazu felegɔ (12.000) Tɔbe ɔɔ pelei.

⁷ Davide menigai ma, é Zoabe leveni ti laalɔʒoma, ta Izilayeɛ ʒɔɔɛbeiti pe.

⁸ Amən nuiti ti ʒulani, ti lo kɔɔʒo vai ma, ta-laa wolai laaɛ. Siili zalaɔusuiti, niiti ti zegeni Soʒa ta Leʒɔbe ta Tɔbe, é ɔɛ Maaka zalaɔusuiti ba, naati pe ti ʒeni lɔni ye kɔɔ lɔɔi zu.

⁹ Zoabe kaai ma ga kɔɔʒozuɛ ʒa fele ɔɔma, veɛleɛve ta voluzu velei, é yeeloni kɔɔʒo nu ʒeʒeʒeʒegiti ba, é ti vile Siili nuiti daawu kɔɔʒo vai ma.

¹⁰ E kɔɔɛbeɛi mɔtai ma lotuʒɔlai ʒalivaani keeʒeloin Aʒisayi ma, naati ti lo Amən nuiti daawu kɔɔʒo vai ma.

¹¹ Zoabe ʒeni keeʒeloin Aʒisayi ma: «Ni Siili nuiti zeevi ka mɔinna mà, da va, è ʒo bà. Ni Amən nuiti zeevi ka mɔinna è ma, nà va, ʒè ʒo è va.

¹² Zebezeʒe, ade kɔɔi ʒo, de da-nuɔuseiti maalobo, ta da-GALAGI ná-taaiti. ʒoʒo GALAGI naa ʒe, nii pagai gaazu!»

¹³ Zoabe ta ná-kɔɔɛbeɛi ti lopeɛ beɛeni kɔɔʒo vai ma, Siili nuiti daalɔʒoma, naati ti velani ba.

¹⁴ Amən nuiti ti kaai ma ga Siili nuiti ti vela, tiya ʒalaa ti velani Aʒisayi va, ti li ta-laazu. Zoabe zegeni Amən nuiti polu, é ʒale ma Zeluzalɛme.

¹⁵ Siili nuiti ti kaai ma ga Izilayeɛ nuiti ti vɔniga ti ma, ti ta-ʒɔɔɛbeɛi pe gaalɛni ba.

¹⁶ Masagi ʒadadezeɛ keela leveni, ga ti Siili nui zɔiti gaale ba, niiti ti zie wolai Efelate voluvelei. ʒadadezeɛ ná-kɔɔʒuluɔai Soʒake lɔni ti luʒo, ti zeeli ʒelame.

¹⁷ Davide faa ʒweegai ma su, é Izilayeɛ ʒoʒo nuiti pe gaalɛni ba, ti Zuluden buɛ, ti li ʒelame. Siili nuiti ti ʒeveɛ beɛeni ga ti vala Davide va, ti kɔɔi lɔzeini.

¹⁸ Keɛ ti velani Izilayeɛ nuiti ba. Davide kɔɔʒo wotolo undɔfela (700) zu zalaɔusuiti paani, ta soo ʒize zalaɔusu waavuunaanigɔ (40.000). Zeezeelini ʒalaa ta-ʒoʒuluɔai Soʒake ma, naa za náɛ.

¹⁹ Tei masagi niiti kpein ti ʒoni ʒadadezeɛ va, ti kaani ga Izilayeɛ ziaa ti wu, ti ziileigi ʒaizieni yɔʒo zu ta Izilayeɛ, ti ʒolo Izilayeɛ ɔɛ. Naa volumna Siili nuiti ti ʒeni luazu ga ti va li ʒosu Amən nuiti ba.

11

Davide ta Bate-Seba ta-vai

¹ Poluma ʒonagi, yeeʒeʒalal nii masagiti ta da lii la kɔɔʒozuɛ, Davide Zoabe ta ná-kɔɔʒo nu wolaiti teveni, ti lo Izilayeɛ ʒoʒo nuiti kpein tuʒo. Ti Amən yooi zuʒologoloni, ti ta-laa wolai Laʒa zeɛ keɛ su. Keɛ Davide yeɛni Zeluzalɛme.

² Yeeta kpɔkɔ voloi, Davide wuzegheni folo niimenii zu, é da ziezie dooɔo bosuve, ná bɛɛai ná-masa pɛlei ɔ́mave. E yeni miná, é anzanui ta ɔ́a, é da maagba, gola vagai.

³ Davide nu leveni ga ti anzanui naa volu ɔ́aazaɔa bo. Ti ɔ́e ma: «Eliyame ná-doun anzanui Bate-Seba ve, ɔ́ete nui Ilii anzai.»

⁴ Davide numaa leveni, ti li, ti toli. E vaani Davide vɔ bɛ, naa la koba. To ma kpega ɔ́eni de nɔ feya ga ɔ́ade fai ɔ́e ná-alugi ɔ́a vɔluma. E ɔ́aleni ma ná-pɛlei wu.

⁵ Naa vɔluma, é kaani ga kogi ɔ́a ma, é keela leve Davide ma, é ɔ́e ma: «Kogi ɔ́a mà.»

⁶ Davide keela leveni Zoabe ma ga naa ɔ́ete nui Ilii leve ma. Zoabe devei veeni naa ya, ga é li masagi vɔ bɛ.

⁷ Ilii zeelini Davide ma, naa Zoabe ta kɔvɛbei maagaaazaɔabo ma, ta kɔɔi ɔ́evelei.

⁸ Naa vɔluma Davide ɔ́eni ma: «Li da-ɔ́oizu, é looɔo.» Kulaai ma masagi vɔ bɛ, naa vɛɛanii leveni ma.

⁹ Kele Ilii la ɔ́eni keeni, é va li ná-pɛlei wu. E laani masagi ná-pɛlelave, ta maligii make nuiti.

¹⁰ Ti boni Davide ma ga Ilii la liini ná-pɛlei wu. Davide tolini, é ɔ́e ma: «Siei ɔ́a é zeɔezu ma, lee vaa zu é la liini da-ɔ́oizuve?»

¹¹ Ilii gooɔaavoteni, é ɔ́e ma: «Minazeɔe kesui, ta Izilaye kpein, é vɛɛ Zuda va, ta niizu kotaiti bu, kɔɔɔɔɔɔɔɔ Zoabe ta ná-salaɔusuiti ta kɔɔ lɔɔɔi va. Ná zoo ɔ́ale, gè naati ze miná, gè li ná-pɛlei wu, gè laami, gè bɔɔle, ta gè la ànzai ɔ́oba? GALA ka kàazu, eɔ́evelei é vulua la ga ɔ́ite, gaamazu gè la naama vaa zii ɔ́ea eyesu pɛ.»

¹² Davide ɔ́eni ma: «Yɛ vɛ mɔnɔ za, lina, gè ɔ́e é va, é li.» Ilii yeni Zeluzalɛme naama voloi, ta pɔluma zobui.

¹³ Davide tolini ga ti daamii wo vɔɔma pɔ bɛ, é dɔɔi veeni zea, naa ye kpɔlezu eyesu dɔɔi so. Kele kpɔkɔi, Ilii liini mɔnɔ, ti la ta maligii make nuiti. E la keeni, é va li ná-pɛlei wu.

¹⁴ Pɔluma zobui Davide seɔe ɔ́eeni Zoabe ma, é fe Ilii ya ga é lii la.

¹⁵ Seɔei naa zu wooi ɔ́eni ga nii: «Ilii vɛle vɛlelave, vɛ kɔɔi bɔɔɔai ná, wo ɔ́ula volu, wo maagooza ba, nii a ke ti yeezeeli ma, é za.»

¹⁶ Zoabe ɔ́eai ma taai zeizu kele su, é Ilii vɛleni, vɛ ná zogai kpe ti zili nuiti ta-zalaɔusu wolaiti bɛ.

¹⁷ Niiti ti ɔ́eni taai naa zu, naati ti ɔ́ulani, ti kɔɔi vala Zoabe va. Ti salaɔusui tanigaa ta ɔ́uluɔai tanigaa vaani Davide ná-kɔvɛbei va. ɔ́ete nui Ilii ɔ́eni naati saama, ti zaai.

¹⁸ Zoabe wooleveni Davide ma, é kɔɔi ɔ́evelei pɛ sugula ma.

¹⁹ Zoabe ɔ́eni keelai ma, nii é ɔ́eni liizu ga wooleɔegi: «Da bɛna ga kɔɔɔɔɔɔɔɔ vai pɛ bo masagi ma,

²⁰ ni a yiɔ́aawanana, é è ɔ́aazaɔa ga: «Lee vaa zu wo wola maabugaa taai va ɔ́ana kɔɔɔɔ ziegi zu? Wo la sugwɛɛ ga nu ɔ́a zoo yesu sigigi ungave, é mɛɛin vili?»

²¹ Wo-ɔ́i ka su nei ɔ́aa anzanu ɔ́a é Yelubeseɛte ná-doun zunui Abimeleke vaani Teɔese? E la ɔ́eni yeni sigigi ungave, é kɔtu wolai vili ma, é paa? Lee vaa zu wo wola maabugaa sigigi va?» Da ɔ́e ma niina: «Da-wotiɔe nui ɔ́ete nui Ilii ɔ́alaa saave kɔɔi zu.»

²² Keelai liini ga é wooleɔegi wo Davide ma, nii a ke nii pɛ Zoabe boni ma, é li, é bo Davide ma.

²³ E ɔ́eni Davide ma: «Taai maabɛɛ nuiti ti ɔ́ea de zieni gi wu, ti ɔ́ulani gi laalɔɔma, ti va dɔɔɔi zu, kele gi ti laavilige, eyesu taa zigidaɔe.

²⁴ Názu ɔ́a mɛɛn vili nuiti ti yeɔa la sigigi ungave, ti mɛɛinti pili, masagi da-zalaɔusui tanigaa zaave, da-wotiɔe nui ɔ́ete nui Ilii ɔ́a naati saama, niiti ti zaai.»

²⁵ Davide ɔ́eni keelai ma: «Nii ɔ́a da bo Zoabe ma: «Mina niima vai zeɔe ga faaɔa. Kɔɔi zunaka la da ga ɔ́ula. ɔ́aaɔa, é taai zo, é koloɔolo.» Li, é Zoabe ipɔɔo ga naama wooi.»

²⁶ Siegi zu Ilii anzai menini da ga sinigi zaa, é naa ná-saa wɔloi woni.

* 11:21 11:21 Welɛ vɛ: TgN 9:50-54.

²⁷ Saa wɔlɔi ma voloiti tevegai ma, Davide nu leveni daagomisusu, é naa lɛɛni ná-pɛlɛi wu, é gɛ ga anzai, é doun zunu zɔlɔni bɛ. Kɛlɛ nii Davide kɛɛni, naa wanani Gooɔɔ GALAGI ma.

12

GALA goo wo nui Natan zelilo fai Davide ma

¹ Gooɔɔ GALAGI Natan leveni Davide ma. E liini pɔ bɛ, é gɛ ma: «Zunu felegɔ gɛni taai ta zu, zɔi ga kɛtɛ nu, bɔɔlai ga bala nu.

² Nikeiti ta baalagiti ti mɔinni kɛtɛ nui ya.

³ Baala saa yivo gila kpe nɔ gɛ é gɛni bala nui ya, nii é geyani, é da to, naa gɛni baɔɔzu pɔ bɛ ná-dointi koba. E gɛni zunui ná-daamianigi miizu, é da bɔɔle ná-ziawɔi zu, é da la zeeloko zu, é gɛni zea eɣɛ ná-doun anzanu.

⁴ Yeeta wɛɛn gɔlani kɛtɛ nui ma, kɛlɛ tɔun ge la gɛni pɔ ga é va ná-toganii ta zeɣe, baalagiti baa nikeiti saama, é va gili ma wɛɛn vɛ ga kɔnɔgi. E liini, é bala nui ná-baala saa yivoi zo, é kɛtɛ ga ma wɛɛn gɔnɔgi.»

⁵ Davide wola yiiɣaawanani naama zunui ma, é gɛ Natan ma: «Gè gɔnaa Gooɔɔ GALAGI ma, nii é vulua, ga nui nii é naama vai gɛa, maanɛɛvɛ ga é za.

⁶ Baala zivoi é seɣeai, toɣa naama vɛɛda naanigɔi ve, mazɔlɔ é la gaazumaawɔingaa gɛɛni.»

⁷ Natan gɛni Davide ma naazu: «Da gɛ é ga zunui naa! Gooɔɔ GALAGI Izilayeɛle ná-GALAGI wooi gaa: «Nà gɛ gè gulɔi ziaa é ma ga é gɛ ga Izilayeɛle masagi, gè é gɔla Sayile ya.

⁸ Gè è-maligii Sayile ná-pɛlɛi lɔ è yeezu, gè anzaiti pu è yeezu, gè è zeɛ ga Izilayeɛle ta Zuda unda ga masagi. Ni naa pɛ ge gɛa ga faa go, kèvele bɛtɛa gɛa de ga gè vɛbɛani giligaa la ma.

⁹ Lee vaa zu mu è dàawooi vɛlɛvɛlɛsu, è da wànama vai gɛ? E Gɛte nui Ilii vaavɛ ga bogɔa zɔkpɔi, è anzai zeɣe, è ke ga dɔnɔ, tɔ bɔɔɔi ma è paa ga Amɔn nuiti ta-woɣa zɔkpɔi.

¹⁰ Naa gɛ é ba, toomai la mɔ zeɣea da-vɛlɛi va pɛ, mazɔlɔ è pɛlɛvɛlɛga, è Gɛte nui Ilii anzai zeɣe ga dɔnɔ.»

¹¹ Gooɔɔ GALAGI wooi gaa: «Nà vaazu ga maanɔɔɔi è vɔ, è gɔla da-vɛlɛyɛɣeɛi nɔ wu, nà è bɔɔɔ anzaiti seɣezu è gaaazu, gè ti ve nu gili zea, é la ga tiye ɛsɛ pɛ gaazu.

¹² Doun è dɔnɔi gɛɛvɛ dɔɔɣuzu, nɔun nà nii gɛɛzu Izilayeɛle pɛ gaazu, folo wolai.» »

¹³ Davide gɛni Natan ma: «Gè kotoi gɛa Gooɔɔ GALAGI laalɔɔma.» Natan gɛni Davide ma: «Gooɔɔ GALAGI da-gɔtoi maavaayɛga, è la mɔ zaazu.

¹⁴ Kɛlɛ tei niima vai maavele ma, è yeeɣɛɣalai vɛa Gooɔɔ GALAGI zili nuiti zea ga ti woo jɔi wo ma, doin sɔlɔɔgai è vɛ, toɣa za.»

Davide ná-faaɣaazagi ma zalai

¹⁵ Natan gɛleni ma ná-koizu. Gooɔɔ GALAGI seebɛ wolai vilini dɔungoi ma, nii Ilii anzai sɔlɔni Davide vɛ.

¹⁶ Davide GALA maanɛɛnɛni dɔungoi vɛ. E zugi zoni, é ji piin laani zooi ma.

¹⁷ Ná-pɛlɛi wu wotigɛ nu wolaiti ti looɣoni ba ga é wuzeɣe, kɛlɛ é gɛleni, é la kɛɛni, ti va laami vɔɔma.

¹⁸ Folo lɔfela vɔluma, dɔungoi zaani. Davide ná-botigɛ nuiti ti la gɛni zoosu ti va bo ma, mazɔlɔ ti gɛni gɛɛzu bɔɔɔ ma: «Dɔungoi gɛai ma vulua, é la woiloni ade-woo ma. Ada zoo gale, ade gɛ ma, dɔungoi zaa? Toɣa faa jɔu gɛ ga bɔɔɔ.»

¹⁹ Davide kaani ga ná-botigɛ nuiti ta bɔɛzu laa wu. E gaagaaani ga dɔungoi zaa. E ti gaaazagani, é gɛ ma: «Dɔungoi zaa baa?» Ti gɛ ma: «É zaa.»

²⁰ Naazu Davide wuzegeni zooi ma, é maagba, é gulo maku nɛɛnɛgi zie ɔɔɔ ma, é ná-segei maavalibo, é li Gɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛi ma vɛɛɛɛɛ, é nɔkɔ ná. Naa vɔluma é liini ná-koizu, é ɔɛ ti daamianigi ve zea, é laami.

²¹ Ná-botigɛ nuiti ti gaazaɣani, ti ɔɛ ma: «Nii é keai, naa vɔluve ɔa ga leeni? Siɛgi zu dɔungoi ɔɛa la vulua, é zugi zogɛ, é ɔa wɔɔ. Tei é zaa, é wuzegɛ, é ɔa laami.»

²² E ti woɔɣaavoteni, é ɔɛ ma: «Siɛgi zu dɔungoi ɔɛa la de vulua, gɛ ɔɛa zugi zosu, gɛ ɔa wɔɔ, mazɔɔɔ gɛ ɔɛa ɔɛɛzu ma: «Be ɔa é kwɛɛ ni Gɔɔɔ GALAGI la maaɔɔɔɔɔ, é va dɔungoi yɛnvui yɛ su?»

²³ Ni é zaa, lee vaa zu ná li zu sosu? Naama zobo ka bè, gɛ zɛnvui vu su? Nɔun ná liizu pɔ pelei, keɛ tɔun ge la mɔ vaazu ga pɔ pelei.»

Salomɔn zɔɔɔ fai

²⁴ Davide maaɔɔɔani anzai Bate-Seba va, é gaanɛɛɛ, é laani koba, naa doun zunu ɔili sɔɔɔ be vɔlu, é daasei pɛɛ ga Salomɔn. Gɔɔɔ GALAGI dɔungoi naa nɛɛni vɛ,

²⁵ é naa lɛɛni ga Davide ga GALA goo wo nui Natan maaɛɛ. Naama nɛɛɛi maaɛɛ ma, dɔungoi laaseigi vɛɛni ga, Yedidia (nii poluve ga «Gɔɔɔ GALAGI nɛɛɔɔɔ»).

Davide Amɔn nuiti ta-laa wolai *Laɔa zo fai*

(1 Dɔɔ Seɛi 20:1-3)

²⁶ Naama ziegi zu kɔɔɔɔɔɔɔ Zoaɛ laaleɛni Amɔn nuiti ta-laa wolai Laɔa wu, é masa koizuve zoni.

²⁷ Názu ɔa é keelaiti teveni la Davide ma, é ɔɛ ma: «Gɛ laalea Laɔa wu, gɛ buu vɛɛ ɔoizuve zoga vɔɔ, vɛ zie makɛsuvɛ ná.

²⁸ Kɔɔɛɛi mɔtai ɔaaleɛna ba mu, é va, é taai zeɪ keɛ su ɔa ɔɔɔɔ, é so. Gɛ la pɔ ga gɛ so, ma lɛbiyai pɛ ge va va pɔ.»

²⁹ Davide kɔɔɛɛi mɔtai pɛ gaaleɛni ba, é li, é laale Laɔa wu, é naa zo.

³⁰ Davide masa bɔɔɔgi zegeni, nii é ɔɛni ta-masagi unma. Bɔɔɔgi naa ɔɛni ga zanu tetelegi, buɔɔgi ɔɛni ga kilo vɔusavagɔ (30), kɔtu zɔngɔ ɔaagi ɔila ge ɔɛni ba. Ti dɔɔni Davide unma. E ɔɔlani taai naa zu ga ani mɔinmɔin, niiti é ti zoni kɔɔ zu.

³¹ Nuɔusei niiti ti ɔɛni zeini ná, é naa tanigaa ɔɛni ga sii zie nuiti, kɔtu zaɣa nuiti, gulu vɔ nuiti, é tanigaa ɔɛ ga biliki loɣa nuiti. Vɛɛ ɔana é keɛni la ga nuɔuseiti pɛ, niiti ti ɔɛni Amɔn laaiti su. Naa vɔluma, Davide ta kɔɔɛɛi pɛ ti ɔɔlani ma Zeluzalɛme.

13

Amenɔn ta Tamaal ta-vai

¹ Naa vɔluma, pɛɛ nii é ɔɛni, zeela ɔila ge ɔɛni Davide ná-doun zunui Aɔasalɔme ya, pagai ga gola, daa ga Tamaal. Davide ná-doun zunui Amenɔn wɔinni la.

² Amenɔn zeeɛni ga ziiɔɔɔ, é vɛɛ ná-seelai Tamaal va, nii wɔin ɔɛni ma. E ɔɛni Amenɔn ɔaazu ga fai maayikiai, ga é va maaɔɔɔ naa va, mazɔɔɔ naa la ɔɛni de zunu vaa ɔwɛɛ.

³ Amenɔn bɔɔlai ta ɔɛni ná, gola ɔeɔɔeɔeɔ, daa ga Yonadaɛ, Davide keɔɔɔloin Simeya ná-doun zunui ɔɛni de.

⁴ E ɔɛni Amenɔn ma: «Lee vaa zu ɔɛi é ga masa doin, é ɔɔɔ maaɔɔɔɔɔ ɔani sobu-o-sobu? E la pɔ é va bo mà?» Amenɔn goɔɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Tamaal ɔa wɔin mà, kɛɔloin Aɔasalɔme ná-seelai.»

⁵ Yonadaɛ ɔɛ ma: «La betei zu, é ɔɔɔ ɔɛ ga seeɛɛ nui. Siɛgi zu é-ɔɛ a vaana la, ɔa ɔɛ ma: «Va bu, ná-seelai Tamaal va, é daamii ve zɛa, é kpɛɛ ɔaazu, tɔ ɔɔɔ é fe zɛa, gɛ mi.» »

⁶ Amenɔn laani, é ɔɔɔ ɔɛ ga seeɛɛ nui. Masagi liini wɛɛzu ma, Amenɔn ɔɛ masagi ma: «Nà é maanɛɛɛzu, soma ná-seelai Tamaal va, é deɔɛ buun felegɔ ɔɛɛ ɔaazu, tɔ ɔɔɔ é ti ve zɛa, gɛ ti mi.»

⁷ Davide keela leveni Tamaal ma ná-pɛlɛi wu, é ɔ́ɛ ma: «Li è-liɛ Amenɔ́n ná-pɛlɛi wu, è kɔ́nɔ gili.»

⁸ Tamaal liini diɛ Amenɔ́n ʋɔ bɛ, é ka laani, é ɔ́lu vukɔi yɛɓɛni, é gaayɔ, é dɛɔ́ɛ ɓuun felegɔi ɓɛtɛ diɛ ɔ́aazu, é gili.

⁹ E ma liɔ́ɔi zeɔɛ, é daaloka gaazu. Kele Amenɔ́n ɔ́ɛlɛni daami va. E ɔ́ɛ ma: «À nuiti kula ná-pɛlɛi wu!» ɛsɛ pɛ ge ɔ́ɛlɛni ná-pɛlɛi wu.

¹⁰ Amenɔ́n ɔ́ɛni niina Tamaal ma: «Ʋaana ga dɛɔ́ɛ ɓuungiti dāa ʋɛlɛi wu, miná ɔ́a è ti veezu ná zèa da ɓɔɔɔi, gè ti mi.» Tamaal liini ga dɛɔ́ɛ ɓuungiti, é ti ɓɛtɛni diɛ Amenɔ́n ʋɛ, naa laa ʋɛlɛi wu.

¹¹ Siɛgi zu é ɔ́ɛni feezu la zea, Amenɔ́n soni, é ɔ́ɛ ma: «Ʋa, de la, zeela!»

¹² Tamaal ɔ́ɛ ma: «Ba, diɛ, mina ʋu mà! Naa la da ga ɔ́ɛ Izilaye. Mina unfetala vai naa ɔ́ɛ!

¹³ Naa ɔ́ɛa ʋoluma, mini ɔ́a ná li ná ga ná-unfegi? Da ɓalaa, da ɓɔɔɔ ɔ́ɛlɛ naazu ga unfetala nu Izilaye. Lee vaa zu è la lia, è bo masagi ma? E la ɔ́ɛlɛa fèe vai ʋa è ʋɛ.»

¹⁴ Kele Amenɔ́n la ɔ́ɛni kɛɛni, é ʋa woilo goo ma, é soni ga maaɓaai, é ʋu ma, é laa la.

¹⁵ Naa ɔ́ɛai ma, maayo ge zɛɔɛni Amenɔ́n ʋɛ, é naa wɔ́inzeɔɛni ga gola, é leve naa ná-nɛɓɛi ʋa, nii é ɔ́ɛni ziima. E ɔ́ɛni naa ma: «Wuzɛɔɛna ʋɛ, è li!»

¹⁶ Tamaal ɔ́ɛni ma: «Ba! Mina kpè ɔ́ana, naa ɔ́a ɔ́ɛ ga faa ɲɔu wola, é leve nii ʋa, è kɛai ga ze niina.» Kele é la kɛɛni mɔ́nɔ, é ʋa woilo goo ma.

¹⁷ E ná-botiɔ́ɛ zunu lɔungoi lolini, é ɔ́ɛ ma: «Anzanu lɔungoi nii ɔ́ɛlɛ mà pɛlɛi wu, è pɛlɛi vilisu ga poluvelei.»

¹⁸ Botiɔ́ɛ zunu lɔungoi kulani eteave, é pɛlɛi vilisu ga poluvelei.

Seɔɛ ʋapagi ta ɔ́ɛni Tamaal ɔ́ɔba, pɔ́nɛai, naama zɛɔɛi ma zii ɔ́a masagi ná-doun anzanuiti ti ɓena too ɔ́ɔba, niiti ti la dɛ zunu vaa ɔ́wɛɛ.

¹⁹ Tamaal zuʋui ʋuuni nɔ́ungi ma, é ná-seɔɛ ʋɔ́nɛgi ʋali ga, nii é ɔ́ɛni kɔ́ba, é yeela unma, é da li ga wɔ́ba.

²⁰ Kɛɛɔ́ɛlɔin Aɓasalɔ́me ɔ́ɛni ma: «È-ɔ́ɛlɔin Amenɔ́n ʋuʋɛ è ma ɓaa? Nii gè bosu è ma niina, zeela, maagɛ kpɔ, da-zeelai ʋɛ. Mina naama vai zɛɔɛ yii ʋɔ.» Tamaal yɛni niina diɛ Aɓasalɔ́me ná-pɛlɛi wu, eɔ́ɛ anzanui nii sinigi ɔ́ɛlɛai ba.

²¹ Masagi Davide naama vaiti mɛnini, é wola yiiɔ́aawana.

²² Aɓasalɔ́me la ɔ́ɛni faa nɔ́pɛ boni Amenɔ́n ma. E naa wɔ́inzeɔɛni, mazɔ́lɔɔ naa ʋuuni ná-seelai Tamaal ma.

Aɓasalɔ́me potokulai ɔ́ɛɛ vai ná-seelai ʋɛ

²³ Kona felegɔ ʋoluma, baala maaleɔa leve nuiti ti ɔ́ɛni Aɓasalɔ́me ya Baale-ɔ́asɔ́l, Efelayime ɔ́ɔbaɓɛ. E masagi ná-doun zunuiti pɛ tolini ná.

²⁴ E liini masagi ʋɔ bɛ, é ɔ́ɛ ma: «È kweni ga nèi gè ga da-wotiɔ́ɛ nui ná ná-baalagiti maaleɔai levezu. Masagi soma tɔ-o, ná-botiɔ́ɛ nuiti-yo, wo ʋa pò bɛ, nèi gè ga da-wotiɔ́ɛ nui.»

²⁵ Kele masagi ɔ́ɛni ma: «Ba-o, dɔ́un zunu, gi pɛ gi la ʋaazu, naa ɔ́a ɔ́ɛ ga kasɔ wola è unma.» Aɓasalɔ́me ɓɔini da, kele masagi ɔ́ɛlɛni toligi ʋa, é tuya looni nɔ́ bɛ.

²⁶ Aɓasalɔ́me ɔ́ɛni ma: «Ni è la mɔ́ kɛɛni è ʋa ʋa, ʋa bu kɛɛlɔin Amenɔ́n li, é gi maaza.» Masagi ɔ́ɛni ma: «Lee vaa zu é liizu, wo maazaasu?»

²⁷ Aɓasalɔ́me ná-kpɔidai maavele ma, masagi ɓɛni Amenɔ́n ʋa, ti li ta masagi ná-doun zunuiti pɛ.

²⁸ Aɓasalɔ́me devei veeni ná-botiɔ́ɛ nuiti zea, é ɔ́ɛ ti ma: «Wa Amenɔ́n ɔ́aana feya koozunɛai ga dɔ́ɔi, ta ná ɔ́ɛna wo ma: «A Amenɔ́n loɔa,» názu wa paa niina. A mina lua, ná ɔ́a gè devei veai wo ya. A zɛɓɛzeɔɛ, wo ɔ́aaba.»

²⁹ Aɓasalɔ́me ná-botiɔ́ɛ nuiti ti ná-devei zoni, ti Amenɔ́n ʋa. Gaamago masagi ná-doun zunui zɔiti ti wuzɛɔɛni daami wosɔ́ɛ, ɛsɛ ge lɛ ná-soovale fuului ɔ́ma, é ʋela.

³⁰ Ti yēni pelei ma, Davide mēni ga Aḃasalōme masagi ná-doun zunuiti pē paave, gila kpalaa ge la ḡlani.

³¹ Masagi wuzegēni, é ná-segeiti balivali ga ga kidaaviligi maavele, é la zooi ma. Ná-botigē nu wolaiti pē ti ḡeni loni koba, ta-zegēiti balivaliai ga.

³² Davide keeg̃eloin Simeya ná-doun zunui Yonadaḃe kp̃ei zegēni, é ḡe ma: «Màlig̃ii masagi mina ḡisīe ga masagi ná-doun zunuiti pē ka ti zaai, Ameñn ḡila ka saai. Kaite yeei é uuuni la ná-seelai Tamaal ma, Aḃasalōme ḡeni ḡeezu, toḡa paazu.

³³ Màlig̃ii masagi mina niima vai zēge mu yii ṽ, é va ḡa ḡisīe ga ná-doun zunuiti pē ka ti zaai. Ameñn ḡila ñ ḡa saai.»

³⁴ Aḃasalōme ḃḡḡi velave.

Siēgi zu ada maab̃ee nui welēni la ḡoozama, é nu m̃inm̃in golai ḡaani, ti ḡa va ga poluvelei, gize ḡakamave.

³⁵ Yonadaḃe ḡeni masagi ma: «Welēna masagi ná-doun zunuiti ba, ti vaazu, eg̃evelei ñ ḡe ḡea bosu la è ma, ñi ḡe ḡa ḡa-wotigē nui.»

³⁶ Kpesuve ga ḃe, masagi ná-doun zunuiti ti unkulani. Ti pē ti w̃l̃ni ga gola, masagi ḃalaa ta ná-botigē nuiti ti w̃l̃ni gola.

³⁷ Aḃasalōme velani, é li Gesuul masagi Talamayi ṽ b̃e, Amiyude ná-doun zunui. Davide ḡeni ná-doun zunui zaa w̃l̃i wosu folo-o-folo.

³⁸ Aḃasalōme yēni pela velel̃i zu Gesuul, é ke ga kona savag̃.

³⁹ Masagi Davide looḡoni Aḃasalōme ḃee vai va, maz̃l̃ḃ gaaneēnea ḡeni de niina Ameñn zaa vai zu.

14

Aḃasalōme ḡalema vai Zeluzalēme

¹ Seluya ná-doun zunui Zoaḃe kaani ga masagi yiimaaleida Aḃasalōme letegi.

² E keela leveni Tekoa, ti va ga anzanui ta, nii gola zoogai faa ḃetezu, é ḡe ma: «ḃḡḡ ḡe eg̃e ḡa ḡe saa w̃l̃i wosu, è saa w̃l̃i zegēi loo ḡḃa, mina gul̃ maku neēne siē ḃḡḡ ma, ḡaazuve ḡe eg̃e anzanui nii é ná-nui ta zaa w̃l̃i wosu kaite.

³ Da li niina masagi ṽ b̃e, nii ḡe bosu è ma, è naa wo ma.» Zoaḃe naa lēni la, nii maaneēni é bo masagi ma.

⁴ Tekoa anzanui liini masagi ṽ b̃e, é la k̃ḡḡwu, é ḡe ma: «Ee, masagi, k̃zo.»

⁵ Masagi ḡeni ma: «Leeni ḡa è p̃?» E ḡeni ma: «Masagi! Nà ga poanzai, s̃nigi zaa.

⁶ Doun zunu feleg̃ ḡa é ḡea z̃ea, ñi ḡe ḡa ḡa-wotigē anzanui. Ti feleg̃ ti k̃ḡni d̃ḃḃi zu, nu la ná, é va ti ḡaag̃we, z̃i ḡa ḃḃalai loḡa, é paa.

⁷ P̃eleyeg̃ei pē buzegē vele ḡana dàalḡḡma, ti ḡe m̃a: «Z̃i é ḃḃalai vaai, fe, gi paa, t̃ḃzei é keeg̃eloin vaave. Uele ḡana ḡa pogani zegē nui undaavili da gaama.» Ta naa ḡeena, ta nà-kito gaaḃelagi ḡoloḡolosu naazu. S̃nigi laaseigi ta mavofodai ḡa p̃eele zooi ḡa.»

⁸ Masagi ḡeni anzanui ma: «Li ḡa-laazu, nà deveiti feeze ḡa-vaa zu.»

⁹ Tekoa anzanui ḡeni ma: «Màlig̃ii masagi, niima vaag̃aazagi ye ga giye, ḡa nà-p̃eleyeg̃ei, masagi ḡe ga s̃ḃalala nu, ta mavofodaiti, niima vai zu.»

¹⁰ Masagi ḡeni ma: «Ni nu ñp̃e ka zelilona è ma niima vai zu, vaa la p̃, toḡa è ye ná.»

¹¹ Anzanui kp̃ei zegēni volu, é ḡe ma: «Masagi soma, é minazegē ḃè Ḣḡḡḡ GALAGI laaseigi zu, ga potokula nui mina ta ṽee nà-maanḡḡi va, ga é va z̃i vaa, nii zegai z̃ea.» Masagi goog̃aavoteni, é ḡe ma: «Ḣḡ ḡonaa Ḣḡḡḡ GALAGI ma, nii é vulua, ga è-loin unma undeg̃ai gila kpalaa ge la loa zooi ma.»

¹² Anzanui ḡeni ma: «Da va bu ñi, màlig̃ii masagi, ḡe faa ḡili bo d̃e è ma, ñi ḡe ḡa ḡa-wotigē anzanui?» Masagi ḡe ma: «Ḣ̃eena.»

¹³ Anzanui kp̃ei zegēni volu, é ḡe ma: «Lee vaa zu mu è ḡisīi ḡana, é lo GALA ná-nuḃuseiti ba? Maz̃l̃ḃ wooi niiti maavele ma, è ti wogai feya, masagi, è ḃḡḡ ḡweeg̃e ga s̃ḃa nu, maz̃l̃ḃ è la Aḃasalōme ḡaag̃aleni ma, nii è kp̃ei.

¹⁴ Yeeta ade pe ada zaazu, ege ziei puai ya zooi ma, nu la zooga zeezu. GALA ge la da ga zenvu gfula nu ya, kee toga da pelei gfaizie ga nii kpai, e mina ye pela vele zu.

¹⁵ Da kaana, paa ge e e, toga ga nubuseiti kevelei ga, e maaluai, ge e e ma: «Nà liizu, ge e masagi e, tanisu toga zie ga nà-tene gooi, nèi ge ga ná-botigè anzanui.

¹⁶ Tanisu toga ke e baa màazu, nèi ge ga ná-botigè anzanui, zunui naa laalagoma, nii e gea po e gi laazege etea, ga doun zunui, ga e gi gfula nubuseiti saama, niiti GALA ge yimazegeai ga tiye ga ti ge ga nana.»

¹⁷ Kee e e ma: «Maligii masagi laawooi ga ge ga ziilei kpae bè.» Mazoloo maligii masagi gee e e GALA ná-geezugeelai ga e faa vagoi ta faa noi yagzu gfula. Goo e GALAGI da GALAGI ye e va.»

¹⁸ Masagi geni anzanui ma: «Nà balaa, nii ge e gaazagasu ma, mina tanope ddogu ba.» Anzanui ge ma: «Maligii masagi, bena.»

¹⁹ Masagi kpai zegeni volu, e ge ma: «Zoa e lei e va ge volu niima vai pe su?» Anzanui ge ma: «Ee, maligii masagi, GALA ka kazu, egevelei e vulua la ga gite, nii kpein maligii masagi boga, nu la zooga zeezu ba, e va li ga yeeza baa gvezu vele. Ti pe ka ga gaamai, da-wotigè nui Zoa e ga e tevega, ga ge e e. Nii kpein maanai ga ge bo, nèi ge ga da-wotigè anzanui, to ga e ti pe pua da.

²⁰ Ni da-wotigè nui Zoa e naa gea, toga po e niima vai gfula ga kevelei tagili. Kee ggi ga maligii ya, ege GALA ná-geezugeelai. Nii kpein e geezu zooi zu, e ti pe kwee.»

²¹ Masagi liini, e ge Zoa e ma: «Nii e boga, ge vaa bu. Liina, e va ga zunu loungoi Abasalome e.»

²² Zoa e laani masagi gdogwu, e ge ma: «GALA ge tuya loo e e, masagi! Ge kweega ga e yiilaave ma, tozei e naa gea, nii ge bogai e ma, nèi ge ga da-wotigè nui.»

²³ Zoa e wuzegeni, e li Gesuul, e Abasalome zee ná, e vaa la Zeluzalome.

²⁴ Masagi geni ma: «Abasalome mina zeeli po e e, e li ná-pelei wu.» Abasalome liini ná-pelei wu, e la gaazulaani masagi ma.

Davideni ta Abasalome ti yagzu e vai

²⁵ Izilayele yooi zu, Abasalome gegala la geni ná pagi zu, e zo kagave, e le unmaave, ná pe paga geni de.

²⁶ Konagi besu gilagila, e geni nungi wosu, mazoloo noundegai geni wuizu ma. Ti bena noundegai gdog, e ge ga, kilo felego ta tukpe (2,5), egevelei masagi ná-kagogiti ti la.

²⁷ Abasalome zunu loun savago zoloni, ta anzanu loun gila, nii e geni ga anzanu vapa gola, daa geni ga Tamaal.

²⁸ Abasalome keeni ga kona felego Zeluzalome, e la liini masagi gakala.

²⁹ Yeeta e Zoa e lolini ga e naa leve masagi e e, kee Zoa e la geni keeni, e va li po e e toligi ma. Abasalome tolini ná velesiei zu, kee Zoa e la geni keeni.

³⁰ Nazu ga Abasalome geni la ná-botigè nuiti ma: «À we! Zoa e ná-kpalagi ga nnoi goba. A li, wo abui vili ba.» Abasalome ná-botigè nuiti ti abui vilini Zoa e ná-kpalagi va.

³¹ Zoa e wuzegeni, e li Abasalome e e, e gaaza, e ge ma: «Lee vaa zu da-wotigè nuiti ti abui logai ná-kpalagi va?»

³² Abasalome googaavoteni, e ge ma: «Ge e lolige, e la keeni, e va va. Ge gea geezu, ge e leve, e masagi gaaza, e ge ma: «Lee vaa zu segeai Gesuul, ge va? Maaneni no ge ye ná.» Nà po niina ga ge ge masagi gakala niizu, ni ná ga soba nu, e paa!»

³³ Zoa e liini masagi e e, e naa ná-doin laawooiti pe daazeeli ma. Masagi Abasalome lolini. Diai ma, e la masagi gdogwu. Masagi Abasalome neeni ga daave komagai.

15

Abasalome wuzege vai Davide laalɔɔma

¹ Naa vɔluma Abasalome kɔɔɔ wotolo ɔila ta sooiti gaizieni ɔɔɔ vɛ, ta nu vuulɔɔlugo (50), niiti ti ɔeni ɔizezu nɔ-wotoloi ɔakala.

² E ɔeni wuzegezu ga sobuzobui, ɛ lo pele ɔobavɛ. Nu nɔpɛ a la ɔena lia masagi vɔ bɛ tukpɔɔaaleve vai ma, Abasalome ɔeni gaazaɔasɛ, ɛ ɔɛ ma: «Da ga taa ɔegele zu nu?» Naa a la ɔena ma: «Nɔ ga Izilaye le wolodai zu nui ta.»

³ Naazu Abasalome ɔeni ɔɛɛzu ma: «È lii ungi vage, kɛɛ nu nɔpɛ ge la masagi vɔ bɛ, a woilo è-woo ma.»

⁴ E ɔena ɔɛ ma vɔlu: «Ee, ni nɔ ɔa gɛ ɔeni tukpɔɔaalevezu zooi nii zu, niiti kpein kpɔɛ ɔaa goomaɔɔaali ti yɔɔzu, ta la ɔɛ vaaazu pɔ, nɔ ma, nɔ la ɔɛ ta-lukpɔi ɔaalevezu ga telebodai.»

⁵ Ni nui ta a la maaɔɔɔana ga ɛ nɔkɔ bɛ, ɛ ɔeni yeemaalesu ma, ɛ so, ɛ buzege, ɛ nɛnɛ.

⁶ Zekana Abasalome ɔeni kɛɛzu la ga nui pɛ nɔ a ɔɛ liizu masagi vɔ bɛ tukpɔi ɔaaleve vaa ma, naa ɔa ɛ yɛni kɛɛzu, ɛ nɛ Izilaye le nuiti bɛ.

⁷ Kona naanigɔ vɔluma, Abasalome ɔeni masagi ma: «Va bu, gɛ li Eɔelɔn, gɛ minazegegi laazeeli, nii gɛ kɛa ɔɔɔɔ GALAGI vɛ.

⁸ Mazɔɔɔ nɛi gɛ ga ɔa-wotigɛ nui, gɛ minazege kɛɛni, siɛgi zu gɛ ɔeni la Gesuul, Siili yooi zu. Gɛ ɔeni ma: «Ni ɔɔɔɔ GALAGI a gaaɔalena ma Zeluzalɛme, nɔ zalaɔa ɔula bɛ.» »

⁹ Masagi ɔeni ma: «Li, ziileigi ɔɛ è vɛ.» Abasalome liini Eɔelɔn.

¹⁰ Kɛai ma minɔ, ɛ keelaiti teveni Izilaye le wolodaiti pɛ ma, ɛ ɔɛ ti ma: «Siɛgi zu wa puvu fɛɛ wooi mɛnina la, wa ɔɛ ma: «Abasalome ɔɛa ga masagi Eɔelɔn.» »

¹¹ Nu unfelegɔi (200) niiti Abasalome ti lolini, ti zege Zeluzalɛme, ti vilɛ polu ladalai zu, ti la ɔeni faa nɔpɛ kwɛɛ nɔ-kisieɛi zu.

¹² Kɛai ma zalaɔai ɔulazu, ɛ nu leveni Gilo taazu vɛ ga ti Gilo nui Ayitofele loli, ɛ ɔeni ga Davide nɔ-tɛnɛbo nui. Woyai zɛbɛi wola wɔɔɔni, ta nuɔusei ɔeni liizu ga mɔinda Abasalome vɔlu.

Davide vela vai

¹³ Nui ta vaani, ɛ ɔɛ Davide ma: «Izilaye le nuiti ti ɔaaɔotega Abasalome ma.»

¹⁴ Davide ɔeni nɔ-botigɛ nuiti ma, niiti kpein ti ɔeni koba Zeluzalɛme: «À wuzege, ade vela, mazɔɔɔ ade ɔula ɔegelele kili ge la nɔ Abasalome ya. A suvilɛ, wo li, ni naa laade, toɔa zuvilezu ga ɛ zeeli ade ma, ɛ faa ɔɔu ɔɛ ga adeye, ta ɛ lɛ taazu vɛ ga ɔɔa zɔkpɔi, ɛ ɔa nuiti paa.»

¹⁵ Masagi nɔ-botigɛ nuiti ti ɔeni ma: «Masagi, nii nɔpɛ è devezu, gɔ ɛ yeema.»

¹⁶ Masagi ta nɔ-peleyegei pɛ ti vilɛni ɔɔɔa, ti vela, kɛɛ ɛ anza puugo yɛni nɔ, niiti ti la vuluni ga zɔiti kɛvele, ga ti ɔa wɛɛ kooi ma.

¹⁷ Masagi ɔulazu vɛ taai va ta nuɔuseiti pɛ, ti lago loni pɛɛ ɔaaɔelagi ɔobavɛ.

¹⁸ Nɔ-botigɛ nuiti kpein ti ɔeni levesu koba, ta tɔ ɔɔɔi make nuiti niiti ti ɔeni ga Kɛɛte nuiti ta Peɛte nuiti, naa vɛ Gate nu undɔzitaiti (600) ba, niiti ti zɛgeni Gate, ti vilɛ masagi vɔlu, ti ɔa lo tuɔɔ.

¹⁹ Masagi ɔeni Gate nui Itayi ma: «Lee vaa zu ɔa ɔalaa è vilɛsu gi vɔlu? Gale ma, è li, è ye masa niineɛi ɔoba, mazɔɔɔ ɔa ga wɛɛn vɛ, ti è ɔulaai ɔa-yooi va.

²⁰ E vaa vɛ pɔ bɛ su la ɔɛ ɔɔozani, nɔ è vilɛsu ɔale mɔnɔ ɔɔɔma za gi vɔlu? Gɛ la ɔɛ vɔɔ kwɛɛ mini ɔa gɛ liizu nɔ. Gale ma, è li wa è-ɔɛɔlɔinti. ɔɔɔ GALAGI zoo ɛ nuɔɔɔlai ta woogɛɔiladai ɔɛ è vɛ.»

²¹ Itayi masagi woogaaɔoteni, ɛ ɔɛ ma: «Gɛ ɔonaa ɔɔɔ GALAGI ma, nii ɛ vulua, ta ɔa ɔalaa ma ɔɛi è vulua, ga vɛ nɔpɛ mɔligii masagi è liizu nɔ, nɔ è vɔlu, saai zu ɔaa zɛnvui zu.»

²² Davide gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Naa vaḡe. Levena mu velelavé.» Gate nui Itayi leveni velelavé ta ná-nuḡuseiti pɛ, é vɛɛ ta-veleyeḡeiti ba.

²³ Bɛbɛi levesuvɛ, nuḡuseiti pɛ ti ḡeni wɔlɔzu. Masagi Sedelɔn vɛtugi ḡudɛni, ta polu nuiti pɛ. Ti tevebai zu velei zoni.

*Davide wooḡɛḡila botiḡe nuiti
ze fai Zeluzalɛme*

²⁴ Zalaḡa ḡula nuiti Sadɔke ta Aḡiataal ḡalaa ti ḡeni ná, ta Levi nui niiti ti ḡeni GALA ná-minazeḡe kesui zeḡezu. Naati ti minazeḡe kesui laani zooi ma, eyɛsu nuḡusɛi pɛ ge ɛe ga ḡula taai va.

²⁵ Masagi ḡeni Sadɔke ma: «ḡale ma ga GALA ná-minazeḡe kesui taazu. Ni ḡooḡo GALAGI ḡa pɔ é faaḡoḡo ḡe bè, toḡa va ga ze volu, é va bu ḡe ná-minazeḡe kesui ḡa, ta seizuvɛ.

²⁶ Kɛɛ ni a ḡɛɛna mà: «Ziima nu la mɔ ga de,» naazu é sò velei é pɔ la.»

²⁷ Masagi ḡeni zalaḡa ḡula nui Sadɔke ma volu: «Da wozaḡaazu? ḡale ma, é li taazu ziileigi zu, wo-loun felegɔiti ti wo maaza, è-loin Ayimaase, ta Aḡiataal ná-doin Zonatan.

²⁸ Nòun nà maabɔungi wosu ḡoḡozu tevebai zu, zie maalevesuvɛ ḡobavɛ, eyɛsu ḡe wo-laḡeela zɔlɔ.»

²⁹ Sadɔke ta Aḡiataal ti ḡaleni ma ga GALA ná-minazeḡe kesui Zeluzalɛme, ti ye ná.

³⁰ Davide ḡeni Wolive wulu ɛelei ma ḡizei lɛɛzu, é da wɔlɔ, é seḡei vɛai nɔungi ma, é ḡeni ziezu ga kɔḡa jakai. Zɔiti pɛ ti ḡeni polu, ti seḡeiti pɛeni tɔungiti ma ḡalaa, ti da lɛ ga wɔlɔa.

³¹ Ti vaani, ti ḡe Davide ma: «Ayitofele ḡa woya gili nuiti saama, niiti ti Aḡasalɔme volu.» Davide ḡeni ma: «Ee, ḡooḡo GALAGI, Ayitofele ná-tɛɛ gooiti sunaka ḡula.»

³² Davide zeelias ma gize unnavɛ, vɛ nu nɔkɔsu ná GALA bu, Aaleke nui ḡusayi ḡulani ga poluvelei, kɔba zeḡei valiai ga, fufiligi vuuni nɔungi ma kidaaviligi maavele ma.

³³ Davide ḡeni ma: «Ni da vilena pɔlu, da ḡɛɛzu ga kàsɔ.

³⁴ Kɛɛ ni da ḡalena ma taazu, è ḡe Aḡasalɔme ma: «Ee, masagi, nà ga da-wotiḡe nui, ḡe botii ḡea è-ḡɛɛ vɛ eyɛsu za zeeli, niizu niina da ḡa ḡe botii ḡɛɛzu è vɛ,» naazu da zoo è pele besa bè Ayitofele ná-tɛɛ gooiti tuḡo.

³⁵ Zalaḡa ḡula nuiti Sadɔke ta Aḡiataal ta ḡɛɛzu è va. Nii nɔpɛ da mɛnina masagi ná-pɛɛi wu, da li, è bo ti ma.

³⁶ Ti-loun felegɔiti ta ná, Sadɔke ná-doun zunui Ayimaase ta Aḡiataal ná-doun zunui Zonatan. Wooi nɔpɛ wo mɛnisu, naati ka wa vali ti ma, ti va, ti bo mà.»

³⁷ Davide bɔlai ḡusayi ḡaleni ma naazu taazu, siegi zu Aḡasalɔme ḡeni lɛɛzu la Zeluzalɛme.

16

Davide ta Mefiḡaale ná-botiḡe nui Siḡa

¹ Davide lago leveni nɔ gize unnavɛ va, é Mefiḡaale ná-botiḡe nui Siḡa ḡa, é vaazu daaḡomisu ga soovale felegɔ ti maagiliai ta ti ḡasɔḡiliai ga bulu unfelegɔ (200), ta leezen vɔɔ buun ungila (100), naa vɛɛ gulu waa ungila (100) kili ba, ta kɔlɔ woole ḡila dɔɔi zu.

² Masagi gaazaḡani, é ḡe ma: «Lee ḡa è pɔ è kɛ ga nii pɛ?» Siḡa gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Soovalegiti ta ga masagi ná-pɛleyeḡei nɔnɔ, ti da zei ti ḡoma, bului ta gulu waaiti ti ḡe ga ḡonɔgi buzeḡe niinegiti bɛ, dɔɔi ḡe ga kpɔɔle dei naati bɛ, ta bɔlɔ tevebai zu.»

³ Masagi ḡeni ma volu: «Mini ḡa mu da-ḡalamɔin ná-doun zunui ná?» Siḡa masagi wooḡaavoteni, é ḡe ma: «Zeḡe Zeluzalɛme, mazɔlɔ é ḡea ḡɛɛzu bɔḡo ma: «Izilayele veleyeḡei ḡa kɛɛ ná-masadaï ve zèa niina.» »

⁴ Masagi ḡeni Siḡa ma naazu: «Ni zekana é la, nii pɛ é ga Mefiḡaale nɔnɔ, ḡe ti pɛ fea è ya.» Siḡa ḡeni ma: «Nà laazu è ḡoḡowu. Da-vaabɔḡoi zoo é ye bà, màligii.»

Simeyi Davide voovoo vai

⁵ Masagi Davide zeeliai ma Baɖulime, zunui ta ɖulani taa goi naa zu, é ga Sayile ná-peleyeɖei wu nui ta. Zunui naa laaseigi ɖeni ga Simeyi, é ga Gela ná-doun zunui. E ɖeni vaazu ga Davide voovoa,

⁶ é ɖa kɔtuiti pili Davide ta ná-botigɛ nuiti ma, anɛɛ ni nuɖuseiti ta salavusuiti ti ɖakuni naa ma, kɔvɛzu velei ta zeezazu velei.

⁷ Simeyi ɖeni woogulazu, é ɖa Davide voovo, é ɖa ɖɛ ma: «Leve, leve, nu vaa nui, nu nakai!

⁸ Gooɖo GALAGI Sayile ná-peleyeɖei ma ɲamai laa è unma, Sayile nii è masadai ɖɛɛzu potogi zu. Gooɖo GALAGI masadai ɖula è ya, é fe è-loin Aɖasalɔme ya. Wele ɖa va za, è maawɔindai, eɖevelei soloogai la è ma, mazɔɔɔ ɖa ga nu vaa nui.»

⁹ Názu ɖa Seluya ná-doun zunui Aɖisayi ɖeni la masagi ma: «Lee vaa zu nu ɖa gile voomai nii ye ná, é ɖa mǎliɖii masagi voovo? Va bu gè li, gè nɔungi leve ba.»

¹⁰ Masagi gooɖaavoteni, é ɖɛ ma: «Wɔnɔi ɖa naa zu ga leeni, Seluya ná-doun zunuiti? Mazɔɔɔ ni Gooɖo GALAGI ɖa keai ma é fòovo, ɖɛ ɖa a zelilo ma?»

¹¹ Naa vɔluma Davide ɖeni Aɖisayi ta ná-botigɛ nuiti pe ma: «Ni dɔun zunui nii gè sɔɔɔgai ná ɔɔɔɔi, naa ɖa ɖɛɛzu é pǎa, Benzamen nui nii la kea, é va leve naa va ɖaa? A ze ná dɔin, é foovooi loo, mazɔɔɔ Gooɖo GALAGI ɖa é boga ma.

¹² Tanisu Gooɖo GALAGI ɖa ná-maanɔɖɔi vɛtesu, é za voovooi lati ga tuyai.»

¹³ Davide ta ná-nuiti ti ɖeni liizu nɔ, Simeyi ɖalaa ɖeni ziezu Davide ɖobave gize ɖakamave, é ɖa foovooi loo, ta é ɖa kɔtui ta fufiligiti pili.

¹⁴ Gaaɖelagi, masagi ta polu nuiti ti zeelini, ti wola ɔɔɔai. Miná ɖa ti loogoni ná.

Aɖasalɔme zeeli vai Zeluzalɔme

¹⁵ Aɖasalɔme ta Izilaye nuɖuseiti pe ti leeni Zeluzalɔme, Ayitofele ɖeni ba.

¹⁶ Siegi zu Davide ɔɔɔlai Aaleke nui ɖusayi zeelini la Aɖasalɔme ɖobave, é ɖeni ma: «Masagi lebi ɖeke, é lebi ɖeke faan!»

¹⁷ Aɖasalɔme ɖeni ɖusayi ma: «Da-woogɛɖiladai pe kana, é vile è-wɔɔlai va? Togɖa ɖale, é la vileni polu?»

¹⁸ ɖusayi gooɖaavoteni, é ɖɛ ma: «Ba, nui nii Gooɖo GALAGI ta nuɖusei niiti, naa vɛɛ kɔɔɖo nuiti pe ba, ti yiimazeɖeai la, naa ɖa gè vilesu polu, gè ye koba.

¹⁹ Tɔun vɔɔ, nui ma zii pe tei ná ɖa botii ɖɛ be. Bɔɔlai ná-doun zunui la ga ɖe ɖaa? Uelei nɔ gè ɖea la ga è-ɖɛɛ ná-botigɛ nui, zenɔ ɖana gè botii ɖɛɛzu la è vɛ.»

²⁰ Aɖasalɔme ɖeni Ayitofele ma: «À ɖa tenɛgi wo vɔɔma. Ada ke ɖale?»

²¹ Ayitofele gooɖaavoteni, é ɖɛ ma: «Li, è la ga è-ɖɛɛ anzaiti, niiti ti la vuluni ga zɔiti kevele, é ti yeɖai masa pelei wu, ga ti ɖa make. Izilaye pe ka kweɛ naazu ga è leɖea è-ɖɛɛ zu, naazu niiti pe ti è vɔlu, ta zebe zɔɔɔ.»

²² Ti seɖe ɖotai loni Aɖasalɔme vɛ, dooɖo bosuve ná ɖeteai pelei maazu, miná ɖa é laani ná ga keeɖe anzaiti, niiti ti la vuluni ga zɔiti kevele, Izilaye nuiti pe gaazu.

²³ Naama ziegi zu kuɲe ɖeni Ayitofele ná-tɛɛ gooiti pe ba, eɖe nu ɖa GALA ɔɔɖɔi ɖaazaɖa, zekana ná-tɛɛ gooiti pe ti ɖeni la Davide vɛ ta Aɖasalɔme ɖalaa be.

17

ɖusayi Ayitofele ná-tɛɛ gooi maaɖaali vai

¹ Ayitofele ɖeni Aɖasalɔme ma: «Be gè yeelo nu waapuugo maazu felegɔ (12.000) va, gè vile Davide vɔlu za ɖidii nɔ.

² Nà zeelizu ma siegi zu kɔɔɔai la, zebe la mɔ zea. Nà faazupui vilisu pɔ be. Niiti kpein ti polu, naati ti ɖize, gè masagi ɖila nɔ vaa.

³ Naa vɔluma gè ɖale ma ga nuɖuseiti pe. Mazɔɔɔ ni zunui naa a zaana, nii è gaiziezu, nuɖuseiti pe ta ɖale ma è vɔ. Ti ze ziiɛigi zu.»

⁴ Naama wooi zolooni Aɖasalɔme ta Izilaye nu wolaiti pe ma.

⁵ Aḅasalḅme ḡeni ma: «Aaleke nui Ḡusayi loli dεε, ade tḅ ḅalaa goomḅeni.»

⁶ Ḡusayi lḅai ma Aḅasalḅme ṽḅ bε, Aḅasalḅme gaazaḡani, ε ḡε ma: «Wεε nii ḡa Ayitofele boga, ḡi naa ḡε, nii ε bogai, ḅaa ḡigi taḡili ka ε ṽε?»

⁷ Ḡusayi Aḅasalḅme wooḡaaṽoteni, ε ḡε ma: «Niima gelei zu, Ayitofele ná-tεne gooi la ṽani.»

⁸ Ḡusayi ḡeni ma: «È è-ḡεε ḡwεε sḅ ta ná-nuiti! Ta ga zεḅesu zalaṽusuiti, ti ṽileṽe eḡε zuluḅui, nii ma yiṽoi ḡulaai zea dḅḅḅi zu. E-ḡεε ḡa ga kḅḅḅḅ nui, ε la ṽaazu kpidii ḡεεzu nuḅuseiti saama.

⁹ De ḅḅεzu ḡani, toḡa ḡε lḅḅḡua kḅtu yeḡei ta zu, ḅaa ade taḡili. Ni tḅ ḡa zeina ga ḡa-ḡḅḅḅḅ nui tanigaa ti zaana ti ya, ma wooi ga mḅni ε wo ga: «Aḅasalḅme ná-nuiti ti loa bu.»

¹⁰ Naazu, anεε zεḅesu zalaṽusui, niiti zala yii ti ḡoozu, naati pε ta ḡε iṽṽoteṽei zu. Mazḅḅḅ Izilayeḅe pε ge kwεε ga è-ḡεε ḡa ga kḅḅḡuluḅa wolai, ta kḅḅḅḅ nu wolaiti ta ba.

¹¹ Nà pḅ ga Izilayeḅe nuiti pε ti ḡaale ba ε ḡoba, ε zo Dan, ε li Beel-Seḅa, ḡa-ḡḅḅṽeḅei ḡa mḅin eḡε kpolodei laaṽe ma naḡaegi. Da ḅḅḅḅi ε lo ti luḡḅ kḅḅḅḅzṽe.

¹² Ada zeelizu Davide ma ade ta, ṽe dḅḅḡuai ná, ade loo ma, eḡεṽelei nḅḅai a ḡa ṽεε la zooi ma. Tḅ-o, ná-siepoluiti-yo, tanḅpε ge la ḡula ade ya.

¹³ Ni a lḅḅḡuna taai ta zu, Izilayeḅe nuiti pε ta ṽa ga galuiti, ade taai naa mḅen pεtugi zu, ε kobauṽe, eyesu kḅtu ḡila kpalaa ge mina mḅ ḡε ná.»

¹⁴ Aḅasalḅme ta Izilayeḅe nuiti pε ti ḡeni ma: «Aaleke nui Ḡusayi ná-tεnεḡi vizḅḡε, ε leṽe Ayitofele nḅnḅi ṽa.» Mazḅḅḅ Ḡḅḅḅ GALAGI deṽeni ga ε Ayitofele ná-tεne paḡoi loo bu, nii a kε ε ṽa ga maanḅḅi Aḅasalḅme ma.

Davide Zuludḅn ḅudε vai

¹⁵ Ḡusayi liini zalaḡa ḡula nuiti Sadḅke ta Aḅiataal ṽḅ bε, ε Ayitofele ná-tεne gooi laazeeli ti ma, ta nii tḅ ḅḅḅḅi ε bogai Aḅasalḅme ta Izilayeḅe nu wolaiti pε ma.

¹⁶ E ḡeni ti ma ṽolu: «À nu leṽe fala Davide ma, ε bo ma ga, ε mina ḡi za teṽebai zu zie maaleṽesuṽe ḡobaṽe, keḅε ε Zuludḅn ḅudε, ε li poun, nii a kε ti mina za ta ná-siepoluiti.»

¹⁷ Zonatan ta Ayimaase ti ḡeni En-Lḅḡele, botiḡε anzanui ḡila ge ḡeni liizu, ε ḡa keela wooi wo ti ma, nii maanḅeni ga ti li, ti bo Davide ma. Mazḅḅḅ ti maa la ḡeni nḅeni ga ti lε taazuṽe, naa ḡa a kε nu mina ti ḡa.

¹⁸ Keḅε zunu loungo ḡila ge ti ḡaani, ε li, ε bo Aḅasalḅme ma. Keela felegḅiti ti liini ga gaazṽile, ti liini, ti lε Baḡulime zunui ta ná-peḅε wu. Zieyeḡε ḡeni ná-koizuṽe, ti lḅḅḡuni zeḡei naa zu.

¹⁹ Peḅε deei seḡe wolai zeḡeni, ε pεε zeḡei la, ε ani ḡae ziḡai ṽuuni ma, nu nḅpε ge la ḅena gaḡa ga ani ḡa ná.

²⁰ Aḅasalḅme ná-keelaiti ti ṽaani anzanui naa ṽḅ bε, ti ḡε ma: «Mini ḡa Ayimaase ta Zonatan ti ná?» Anzanui ti wooḡaaṽoteni, ε ḡε ma: «Ti ziei ḅudεa.» Ti naati gaizieni, keḅε ti la ḡeni Ayimaase ta Zonatan ḡaani. Ti ḡaleni ma Zeluzalḅme.

²¹ Ti liai ma, Ayimaase ta Zonatan ti ḡulani zieyeḡei zu, ti li, ti keela wooi wo Davide ma. Ti Ayitofele ná-tεne gooi laazeelini Davide ma, nii ε boni daalḅḡoma. Naa ṽoluma ti ḡeni ma: «À wuzeḡε, wo ziei ḅudε ga suṽile.»

²² Davide ta nui niiti kpein ti ḡeni polu, ti Zuludḅn ḅudḅni. Geelaalaosuṽe kaani ga ti pε ti leṽega.

²³ Ayitofele kaai ma ga ná-tεne gooi la zoni, ε lḅeni ná-soovaleḡi ḡoma, ε li ná-taazu. Kpeḡai ma ga ṽali ná-peḅε wu nuiti ma, ε ḅḅḅḅ zεḅeni, ε za, ti maḡḡulu kεεḡε ná-kabai zu.

Davide zeeli vai Maḡanayime

²⁴ Davide zeelini Maḡanayime. Aḅasalḅme ta Izilayeḅe ḡḅḅḅḅ nuiti pε ti Zuludḅn ḅudḅni.

²⁵ Aḅasalḅme Amasa ḡḅḅni ga ná-kḅḅḡuluḅai, Zoabe ṽotogi zu. Amasa tḅna ge ḡeni ga Izilayeḅe zunui ta ná-doun zunu, nii daa ḡeni ga Yitila. Amasa dee laa ḡeni ga Aḅigayile, Naḡase ná-doun anzanui, nii ε ḡeni ga Zoabe dee Seluya baazeelai.

²⁶ Izilayele nuiti ta Aḅasalḅme ti ta-ḡḡolaag'ai vuuni Galaade yooi zu.

²⁷ Davide zeel'ai ma Maḡanayime, zunui tanigaa ti daaḡomini: Naḡase ná-doun zunui Soḡi, é ga Laḡa nui, Amḡn nuiti ta-laa wolai, ta Lodeḡaal nui Amiyele ná-doun zunui Makiil, naa vee Baalazilayi va, Logelime nui Galaade yooi zu.

²⁸ Zunui niiti ti vaani ga daama aniiti, ta aniyakaiti, ta diḡiiti, ti va ga moloi nii é ga beleeḡi ta wḡolezegi, ti va ga ḡulu vukoi, ta ani ḡae ḡeegaiti, ti va ga tḡḡḡ ḡaazagiti ta ma veeveleḡi.

²⁹ Ti vaani mḡnḡ ga kḡin ḡuloi, ta nike jiiimidei ma wuloi, naa vee folomazegi va, ta baalagiti. Ti naati pe feeni Davide ta ná-nubusseiti zea, nii a ke ti laami, mazḡḡḡ ti ḡeni ḡeezu ḡḡḡḡ ma: «Numai niiti ti ḡḡḡa ga siei ti boga tevebai zu, pului ta kpḡole wḡin ḡana ti ma.»

18

Aḅasalḅme ná-kḡḡvebei loo vai bu

¹ Davide kḡḡḡḡ nuiti gaaluni, niiti ti ḡeni polu. E nu waagilagila kundigiiiti ta nu ungilagila kundigiiiti seini ti unda.

² Davide kḡḡḡvebei ḡaaḡweeni su sava, é ma mḡungi ve Zoabe ya, é felesiei ve Zoabe keeḡeloin Aḡisayi ya, Seluya ná-doun zunui, é savasiei ve Gate nui Itayi ya. E zeba é ḡe tḡ ḡḡḡḡi toḡa vilesu ti volu kḡḡḡḡḡḡ.

³ Kele kḡḡḡḡ nuiti ti ḡeni ma: «Kpele-o, é la vilesu gi volu! Mazḡḡḡ ni ḡá velana, é la ḡea ga faa ḡii gi zili nuiti gaazu, anee ḡalaa gi ḡilazuve pe ka zaazu, ti la naa ḡea ga faa ḡii. Kele ḡa ḡila, é ḡeeve eḡe nu waapuugḡ (10.000) gi zaama. E ḡula naa volu ḡalaa, fizḡḡe ga é ye taazuve, é ḡa kpḡbai leve gi ma.»

⁴ Masagi ḡeni ti ma: «Nà naa ḡeezu, nii pagai wo ḡaazu.» Masagi loni taa zigidave ḡobave, sieḡi zu kḡḡḡvebei ḡeni ḡulazu la, nu ungilagilagiti ta nu waagilagilagiti.

⁵ Masagi devei veeni nu savagḡi niiti zea, Zoabe, Aḡisayi, ta Itayi, é ḡe ti ma: «Nà wo maaneenezu, à mina faa jḡu ḡe ga zunu loungoi Aḅasalḅme.» Bebei pe ge masagi woomenini, é ḡa devei naa ve kḡḡḡvebei ma ḡundigiiiti zea, é vile Aḅasalḅme va.

⁶ Kḡḡḡvebei lḡni dḡḡḡi va ga ti Izilayele nuiti daaḡomi ga kḡḡi. Ti kḡḡi lḡni ga, Efelayime lḡḡḡi zu.

⁷ Davide ná-kḡḡḡḡi vḡnini Izilayele gelei ma ga gola, nu waavuufelegḡ (20.000) ḡa ti paani Izilayele va.

⁸ Kḡḡḡḡ nuiti ti vazani ma zou ḡeleḡi naa zu. Naama voloi nui lieḡi é zaani dḡḡḡi zu, naa mḡinni, é leve niiti ba, boḡa zḡkpḡi ti vaani.

Zoabe Aḅasalḅme vaa vai

⁹ Aḅasalḅme weleni, é ḡḡḡḡ ḡa Davide ná-nuiti kakala. E ḡizeni ná-soovale fuului ḡḡma, naa li, é lḡ sene ḡulu wola ta ma ḡḡḡḡi zu. Aḅasalḅme nḡungi ḡatani ḡulu bekeḡiti zḡḡḡḡḡḡ, é ye ni zeleni geeḡḡḡḡi ta zḡḡi yḡḡḡḡḡḡ, ná-soovale fuului ḡula bu, é ḡa li.

¹⁰ Kḡḡḡḡ nui ḡila ge kaani, é li, é bo Zoabe ma. E ḡe ma: «Gè Aḅasalḅme ḡaave zeleni sene ḡului va.»

¹¹ Zoabe ḡeni ma: «È kaave! Leeni vaa zu é la paani náve nḡ? Nà la wali ḡae puugḡ ve é ya ta saamaḡili ḡila.»

¹² Kele kḡḡḡḡ nui ḡooḡaavoteni, é ḡe ma: «Ba-o, anee ni wali ḡae waagila (1.000) ka ḡa la kḡḡḡ, é fe zèa, ḡè la kea, ḡè va yeelo masagi ná-doun zunui ma, mazḡḡḡ gi goomenini, é fali nii wo wo ma, ḡa-o, Aḡisayi-yo, ta Itayi, é ḡe wo ma: «A dama ga nu nḡpe ge mina faa jḡu ḡe ga zunu loungoi Aḅasalḅme.»

¹³ Tḡ vḡḡ ni ḡè ḡikulani zenvui zu, ḡè paa ná, ḡè ke eḡe faa la ḡula su, masagi a la menḡ nḡ, mazḡḡḡ faa la ḡa ḡa lḡḡḡ ba, ḡa ḡḡḡḡi ḡalaa é la ḡena māavaawo.»

¹⁴ Zoabe ḡeni ma: «Gè la nà-yeedeḡalai ḡoloḡolosu é ma!» E kpaku ḡaazḡḡa savagḡ zegeni, é li, Aḅasalḅme yenvui su de zeleni ḡului va, é ti ḡaḡḡ naa yii va.

¹⁵ Zunu loungo puugɔi niiti ti ɣeni Zoabe ná-kɔɔɔ ɔɔɔlaiti segezu, naati ti ɣakuni Aɔasalɔme ma, ti mɔta va.

¹⁶ Zoabe puuugi vɛɛni ga ti looɔɔ kɔɔi va. Ná-kɔɔvɛɛi ɣaleni ma, ti zeɣe Izilayeɛle nuiti polu.

¹⁷ Ti Aɔasalɔme zɛɣeni, ti pili zeɣe ɔoma ɣooza golai ta zu, ti kɔtu zigi golai lo maazu. Názu Izilayeɛle nuiti ɛɛ ge ɔa li vɔ ɔa.

¹⁸ Aɔasalɔme ɣɛai ma vulua, é kɔtu ɣila kpadɔni Masagi Ná-Pɛtugi zu ga ɣizesui, mazɔɔɔ é ɣeni ɣɛɛzu ɔɔɔɔ ma: «Zunu loun la bè, nii tɔɔɔi ɣa ye ba eyesu ɔɔ.» E tɔ ɔɔɔɔi daaseigi vɛɛni ɣizesu ɣɔtui naa va, zaɔɔɔa daa ɣa ga: «Aɔasalɔme ná-ɣizesu ɣɔtui».

Davide Aɔasalɔme zaa vai mɛni fai

¹⁹ Sadɔke ná-doun zunui Ayimaase ɣeni Zoabe ma: «Va bu, gɛ li, gɛ niima woo niine vago laazeeli masagi ma, ga ɔɔɔɔ GALAGI ná-gaamai vea zea, é unmoɔga, é kula sili nuiti zea.»

²⁰ Zoabe ɣeni ma: «È la zooga ɣɛɛzu ga woo niine vago laazeeli nu za, ɔa zoo ɣɛɛzu la yee ɣili, keɛ za è la zooga liizu niima wooi wosu, mazɔɔɔ masagi ná-doun zunui zaavɛ.»

²¹ Zoabe ɣeni Etiyopi zunui gila ma: «Nii é kaai, li, è naa wo masagi ma.» Zunui naa laani Zoabe ɔɔɔɔwu, é wuzeɣe, é li ga kpizɛi.

²² Sadɔke ná-doun zunui Ayimaase kpɔɛi zɛɣeni volu, é ɣe Zoabe ma: «Nii a ɣulana su, naa ɣula su! Keɛ ɔe bà, gɛ ɔize Etiyopi zunui volu.» Zoabe gooɔaavoteni, é ɣe ma: «Lee ɔize ɣa è pɔ è bo, ɔɛ? Da-undaanɛ nɔpe ge la nii ɣeɣala woo laazeeli vai zu.»

²³ Ayimaase ɣeni ma volu: «Nii a ɣulana su, naa ɣula su! Keɛ na pɔ gɛ ɔize.» Zoabe ɔa ɣe ma niina: «Bizena mu.» Ayimaase ɔizeni, é li ga Zuluden ma nɛmɛi zu vele, é leve Etiyopi zunui va.

²⁴ Davide ɣeni zeini taai ma zigɔɔavɛ ɣoozu vele. Taai maaɔɛɛ nui lɛɛni sigigi ɣa, é weɛ zeemaalegi zu, é zunu ɣila ka, é ɔa va ga kpizɛi.

²⁵ Taai maaɔɛɛ nui wooɣulani, é daazeeli masagi ma. Masagi ɣeni ma: «Ni tɔ ɣila be, toɔa vaazu ga woo niine vago.» Zunui naa ɣeni maaɔɔɔazu ga kpizɛi.

²⁶ Taai maaɔɛɛ nui wɛɛni mɔnɔ, é zunu ɣili ka, é ɔa va ga ɔizaa, é wooɣulani sigida make nui ma, é ɣe ma: «Weɛ zunu ɣili ba, é vaazu ga ɔizaa tɔ ɣila.» Masagi ɣeni ma: «Tɔ ɔalaa toɔa vaazu ga woo niine vago.»

²⁷ Taai maaɔɛɛ nui ɣeni ma: «Nà kaazu ga ma mɔungi ɔize vele ɣɛɛvɛ eɣe Sadɔke ná-doun zunui Ayimaase.» Masagi ɣe ma: «Nu vago vɛ, toɔa vaazu ga woo niine vagoa.»

²⁸ Ayimaase maaɔɔɔani masagi va, é ɣe ma: «Fai pɛ ka zizɛzu ga pagɔ!» E laani masagi ɔɔɔɔwu, é ɣe ma: «Mamagi ɣa ɔɔɔɔ GALAGI vɛ, ɔa-ɔALAGI, nii é va bu, è vɔni naati ma, niiti ti ɣea wuzɛɣeni mɔligii masagi laalɔɔma.»

²⁹ Masagi gaazagani, é ɣe ma: «Zunu loungoi Aɔasalɔme ɣeɔɔɔ faa la ba?» Ayimaase gooɔaavoteni, é ɣe ma: «Siegi zu Zoabe ɣea tɛvesu la è vɔ bɛ ga botigɛ nui taɣili vɔɔma, gɛ ɣea nuiti kaazu, ti ɔa wola ɣe unga wuulee, keɛ gɛ la kwɛɛ lee ma vaa wuulee be.»

³⁰ Masagi ɣeni ma: «Ziɛ su, è lo vɛ.» Ayimaase zieni su, é ɔa maaɔɔungi wo.

³¹ Etiyopi zunui unkulani názuɔɛ, é ɣe ma: «Woo niine vago ɣa gɛ vaazu daazeelizu mɔligii masagi ma, mazɔɔɔ ɔɔɔɔ GALAGI ɔa-ɔaamai vea è ya, é è unmoɔga, é è ɣula è zili nuiti zea.»

³² Masagi gaazagani, é ɣe ma: «Zunu loungoi Aɔasalɔme ɣeɔɔɔ faa la ba?» Etiyopi zunui gooɔaavoteni, é ɣe ma: «Nii seeliai zunu loungoi naa ma, é zeeli faan mɔligii masagi zili nuiti ma, ta niiti ti wuzeɣezu daalɔɔma.»

19

Davide ná-doun zunui zaa wɔɔi

¹ Masagi bɔlɔni ziimaɔe naazu, ɛ lɛɛzu ga wɔɔa pɛɛ ɔaagɔozagi wu sigɔɔɔɔ, ɛ ɔa ɔe ma: «Ee, dɔun zunui, Aɔasalɔme, dɔun zunui! Ee, dɔun zunui, Aɔasalɔme! Ni nɔun gɛ zaani nɔ ɛ-ɔotogi zu! Ee, Aɔasalɔme, dɔun zunui, dɔun zunui!»

² Ti liini, ti ɔe Zoabe ma: «Masagi ɔa wɔɔzu, ɛ ɔa ɔɔɔ maawɔin Aɔasalɔme nɔ-faa zu.»

³ Naama voloi ma vɔnifaamai ma ɔoɔzunɛi latini ga saa wɔɔi nuɔusei pɛ be, mazɔɔɔ ti mɛnini ga masagi ɔaazugɔliɔe nɔ-doun zunui zaa vai zu.

⁴ Ma volo ɔilagi nɔ, kɔɔɔ nuiti pɛ ti lɛni taazuɔe ga dɔɔɔɔ, eɔe kɔɔɔ nuiti ti vɛlaai kɔɔi va, ti da unfe.

⁵ Masagi seɔei vɛni ɔaazu, ɛ ɔa ɔe nɔ ma: «Ee, dɔun zunui Aɔasalɔme! Ee, Aɔasalɔme dɔun zunui, dɔun zunui!»

⁶ Zoabe lɛni pɔ be pɛɛi wu, ɛ ɔe ma: «È unfegi yeida za ga ɔa-ɔɔɔ nuiti, niiti ti wɔ-ɔenvuiti kizoga, ɔa-o, ɛ-loun zunuiti ta ɛ-loun anzanuiti-yo, naa vɛɛ ɛ-anzaiti pɛ ba.

⁷ Niiti ti ɛ wɔinzegezu, naati ka ɛ ti nɛɛzu vɛ, ɛ naati wɔinzege, niiti ti ɛ nɛɛzu vɛ. E dea za ga ɔa-ɔɔɔɔɔɔ ma ɔundigɔiti ta ɔa-ɔɔɔ nuiti, naati zɛnvui la ga ani nɔpɛ ɛ ɔaazu. Gɛ kwɛɛga niina ga ni Aɔasalɔme yɛni vulua, gi pɛ gi za, naa a la nɛɛ ɛ vɛ.

⁸ Wuzegɛ niina, ɛ ɔula mu, ɛ ɔɔ ɔa-ɔɔɔ nuiti pɔ ga ipɔɔɔ woɔiti. Mazɔɔɔ gɛ ɔonaa ɔɔɔ GALAGI ma ga ni ɛ la ɔulani, nu nɔpɛ ge la yeɔa ɛ va za ɔidii. Naa ɔa ɔɔ ɛ ma, ɛ leve maanɔɔi pɛ ba, niiti ti zeelɔi ɛ ma, ɛ zo ɔa-loungo zie su ma, ɛ zeeli za ma.»

⁹ Masagi ɔulani naazu, ɛ ze sigɔɔɔ. Ti daazeelini kɔɔɔ nuiti pɛ ma ga masagi ɔanu, ɛ zeini sigɔɔɔ. Ti pɛ ti ɔaalɛni ba koba.

Davide ɔalema vai Zeluzalɛme

Aɔasalɔme nɔ-kɔɔɔ nuiti ti vɛlani, ɛɛ ge li nɔ-pɛɛ wu.

¹⁰ Izilayeɛ vɛɛyeɔei pɛ bu nuiti ti ɔeni ɔɛɛzu ɔɔɔ ma: «Masagi ɔa ɛ ade unɔɔga ade zili nuiti ma, ma un ge daa ma ga, tɔ ɔa ɛ ade unɔɔga Filisiti nuiti ma. Keɛ niizu Aɔasalɔme maavele ma, ɛ vɛlaa, ɛ ɔula zooi va.

¹¹ Aɔasalɔme nii ade ɔulɔi ziaa ma, ga ɛ ɔe ga ada-masagi, naa zaa kɔɔi zu. Leeni ɔa mu wo maaɔɔunsu, Davide loli fai zu, ɛ va zeɛ vɔlu ga masagi?»

¹² Nii ɛ ɔeni wosu Izilayeɛ yooi zu nɔ pɛ, Davide mɛnini, ɛ wooleve ga ti bo zalaɔa ɔula nuiti ma, Sadɔke ta Aɔiataal, ti ɔe ti ma: «À li, wo ɔe Zuda wolodai ma ɔundigɔiti ma: «Lee vaa zu wo ɔɛɛzu ga gaabelɔ wo vaa vai zu ga masagi seizuɔe?

¹³ Wa ga masagi keɛɔɔlointi, wo ɔe ga zii ɔila, ta ɔama ɔila. Leeni vaa zu mu wa ɔe ga nu ɔaabelɔ wo vaa vai zu ga masagi?»

¹⁴ A ɔe Amasa ma: «Da ga zii ɔila, ta ɔama ɔila. GALA ge sɔ nɔ-ziigaaawanai pɛ su, ni gɛ la ɛ ɔeni ga kɔɔɔɔɔɔɔ Zoabe ɔotogi zu.» »

¹⁵ Naa maavele ma, Davide Zuda nuiti pɛ kigi ɔaavoteni ɔɔɔ ma eɔe nu ɔila nɔ. Ti ɔeni masagi ma naazu: «Gale ma, ɛ va, wa ɔa-wotigɛ nuiti.»

Davide Simeyi maavaaye fai

¹⁶ Masagi ɔaleni ma vɔlu, ɛ zeeli Zuludɛn laaɔe. Zuda nuiti pɛ ti liini ga kpizɛi Gilegale, ga ti masagi laaɔomi, ɛ zieɛ leve.

¹⁷ Gela nɔ-doun zunui Simeyi, Benzamɛn nui nii ɛ ɔeni ga Baɔulime nui, naa vilɛni Zuda nuiti polu, ti li masagi laaɔomisɔ.

¹⁸ Ta Benzamɛn nu waagila (1.000) ka ti liini. Sayile nɔ-pɛɛyeɔei wu botigɛ nui Siɔa liini ɔalaa, ta nɔ-doun zunɔ puugɔ maazu ɔɔɔɔɔ (15), naa vɛɛ nɔ-botigɛ nu vɔvɛfelegɔ (20) va. Ti pɛ ti yeini ga gaazuvilei Zuludɛn laaɔe masagi laaɔomisɔ.

¹⁹ Naama zie su, beɔei ɔa zieɛ leve ga masagi nɔ-pɛɛyeɔei, ta ɛ naa ɔe, nii nɛai masagi vɛ. Masagi Zuludɛn levegai ma, Gela nɔ-doun zunui Simeyi looni masagi ɔɔɔwɔ,

²⁰ ɛ ɔe ma: «Mɔligɔi masagi mina sɔ ga nɔ-faaɔaazagi, ɛ mina ɔize su ga foloi ɛ ɔeni ɔulazu la Zeluzalɛme va, gɛ faa ɔɔ ɔeni la, ɛ va naa make yiima.

²¹ Mazɔlɔ nɛi gɛ ga ɗa-wotigɛ nui, gɛ suɗwɛɛ ga gɛ koto ɗɛɛvɛ, nà ɗa gɛ ga nu mɔungi Zozɛfe mavofodaiti saama, gɛ va, gɛ mɔligii masagi laaɗomi.»

²² Seluya ná-doun zunui Aɓisayi ɗɛni ma naazu: «Simeyi maa la nɛni, é va za ɓaa? Teigi é masagi voovoi, nii Ɔɔɔɗɔ GALAGI gulɔi ziaai ma?»

²³ Davide gooɗaavoteni, é ɗɛ ma: «Lee ɗa é ade yɔɗɔzu, Seluya ná-doun zunuiti, wa-o, nà-o? Wo liizu ɓɔɗɔ ɗɛɛzu ga sili nuiti kɛvele. Za ɗa nɛi ga ku, nii nu ɗa Izilayɛle nui ta vaa ma? Ladalai la zèa za ɓaa ga nà masadai ɗɛɛzu de Izilayɛle unda?»

²⁴ Masagi latini Simeyi ma, é ɗonani bɛ, é ɗɛ ma: «È la zaa.»

Mefiɓaale woozuɗula fai Davide vɛ

²⁵ Sayile ná-dounlɔin Mefiɓaale ɓalaa ge liini masagi laaɗomisu. E lɔɔzei naa ɗula voloi ma Zeluzalɛme va, é zeeli naa ɗalema voloi ma ga vago, Mefiɓaale la ɗɛni ɗaabaani kɔɗɔiti ma, é la ɓɛɛi woni, é la ná-seɗɛiti gbani ɓalaa.

²⁶ Seeliai ma masagi vɔ bɛ, naa gaazaɗani, é ɗɛ ma: «Mefiɓaale, leeni vaa zu è la vilɛni pɔlu?»

²⁷ E masagi wooɗaavoteni, é ɗɛ ma: «Ee, mɔligii masagi, nà-botigɛ nui ɗa é yàavaai, ni naa laade, gɛ ɗɛni ma: «Nà nà-soovalegi ɗɛvele ɓɛɛzu, gɛ zeɛi kɔma, gɛ vilɛ masagi volu, mazɔlɔ nà ga maaleɗɛfe nu.»

²⁸ Kɛɛ nà-botigɛ nui vaa è vɔ bɛ, é zeɛi vɛɛ mà. Kɛɛ mɔligii masagi, ɗa ga eɗɛ GALA ná-geezuɗɛelai. Nii nɔpɛ soloogai è ɗaazu, naa ɗɛ.

²⁹ Kɛwola Sayile ná-peleyeɗɛi wu nui tanɔpɛ ge la ɗɛa ani ɗili maaɓɔunsu è ya kɛni saai, kɛɛ anɛɛ naa vɛ, è yeezei vɛ nɔn bu, gɛ ɗɛ naati saama, niiti ti daami wosu ɗa-laɓalii ɗa. Zobogi ɓɛgele ɗa é bɛ ga gɛ kpɔba ɗili fali mɔligii masagi ma?»

³⁰ Masagi gooɗaavoteni, é ɗɛ ma: «Da-ɓɛɛzuɗula mɔinmɔingi ye ná kana, gɛ devevɛ ga wo Sayile ná-zooiti gaagwɛ va, wa Siɓa.»

³¹ Mefiɓaale ɗɛni masagi ma: «Siɓa ti pɛ seɗɛ vɔlɔ vɛ. Tei nɔ mɔligii masagi ɗalesu ma ga vago, naa ɗa gɛ ɗɛa pɔ.»

Davide Baalazilayi mɛɛin vee vai

³² Galaade nui Baalazilayi ɓalaa zeɗɛni Logɛlime, é va masagi vuuzu ga pele Zuludɛn zɛlavɛ, ta é vali naa ma zɛlavɛ.

³³ Kona vuulɔsava (80) ɗɛwola wɔlɔ ɗɛni de. To ɗa é ɗɛni masagi ɓɛɗɛma vai pɛ gaagɗulazu ba, naa ɗɛai ma Maɗanayime, tɔɔzei é ɗɛni ga kpɛɛ nu wola.

³⁴ Masagi ɗɛni Baalazilayi ma: «Vilɛ pɔlu, de zɛi ɓudɛ, de li Zeluzalɛme, nà è ɓɛɗɛma vai pɛ gaagɗula ba pɔ bɛ.»

³⁵ Kɛɛ Baalazilayi gooɗaavoteni, é ɗɛ ma: «Sii ma ɗonagi yeɗa voluzu ga dielegɔ, gɛ vilɛsu è volu, de li Zeluzalɛme?»

³⁶ Kona vuulɔsava (80) ɗa é zèa, gɛ la mɔ zoosu gɛ va ani vagoi ta ani ɗoi yɔɗɔzuɗula. Nɛi gɛ ga ɗa-wotigɛ nui, gɛ la vɔlɔ zoosu gɛ va naati ta-nɛi yɔɗɔzuɗula, niiti gɛ ti miizu, ta niiti gɛ ti ɓɔlezu. Gɛ la zoosu ɓalaa gɛ va guye loo zunuiti ta guye loo anzanuiti goo vaaɗulaba ɗa. Lee vaa zu nà li ɗɛɛzu ga mɔligii masagi unma ɗasɔ?

³⁷ Nà Zuludɛn ɓudɛzu nɔ, de lago li. Gɛ la ɗite kwɛɛ lee vaa zu masagi ɗa li mɛɛin veezu ɗani.

³⁸ Va bu, nɛi gɛ ga ɗa-wotigɛ nui, gɛ ɗale ma nà-peɛi wu, gɛ za nà-taazu, kɛɛ ta dɛɛ ta-ɗabaiti koba. Wɛɛ ɗa-wotigɛ nui Kimeɗame va, toɗa yesu è volu, nii nɔpɛ è pɔ è kɛ bɛ ga ma vago, naa ɗɛ bɛ.»

³⁹ Masagi ɗɛni ma: «Zèe ɗa bu, ɓɛ Kimeɗame vilɛ pɔlu, nii nɔpɛ è pɔ, nà kɛ bɛ. Nii nɔpɛ wɔin è ma, nà kɛ è vɛ.»

⁴⁰ Ɛɛ pɛ ge Zuludɛn ɓudɛai ma, masagi ɓalaa kpudɛai ma, é Baalazilayi nɛnɛni ga daave komagai, é tuya loo bɛ. Naa vɔluma Baalazilayi ɗaleni ma ná-taazu.

⁴¹ Masagi liini ga Gilegale vele, Kimeɖame ɖeni polu. Zuda ɖɔɔvebei pe, ta Izilayele ɖɔɔvebe ɖilazuve pe ge ɖeni ná, siegi zu masagi ɖeni Zuluden ɖudezu la.

Maaɖaalii lɔ vai
Zuda ta Izilayele yɔɖɔzu

⁴² Kεε Izilayele nuiti ti maaɖugani masagi va, ti ɖe ma: «Lee vaa zu gi-ɖeɖointi Zuda nuiti ti vaai, ti e zege dɔɖɔzu, ti Zuluden ɖude ga de, da-o, da-veɖeɖeɖe-yo, ta nuɖusei niiti pe ti ɖea e volu?»

⁴³ Zuda nuiti ti ti woɖaavoteni, ti ɖe ma: «Gá-o, masagi-yo, gi ɖoge e leve wo va. Toɖa ɖale wo yiɖaawanazu naazu? Gi zeε ka bogai masagi va ɖaa? Baa veɖeani ɖegele ɖa e fea gi ya?»

⁴⁴ Izilayele nuiti ti ɖeni ma: «Masagi ɖa ga ɖɔɔ ná zeizu ɖe puu, e leve wo va, gi leve ɖa Davide ɖɔɖɔi ma, e leve wo va. Toɖa ɖale mu, wo gi veɖeɖeɖe ɖani? Gei gi ɖea ga nu mɔungi, gi ɖe ma: «Ade va ga ada-masagi.» » Kεε Zuda nuiti ta-woɖaavotegi yeeɖaabaani, e leve Izilayele nuiti tɔɔi va.

20

Seba ɖaka fai Davide laalɖɔma

¹ Nu ɖakai ta ɖeni náve, daa ga Seba, e ɖeni ga Benzamen nui, Bikeli ná-doun zunui. E puuɖi veeni, e woɖula, e ɖe ma: «Faa la ade yɔɖɔzu ada Davide, ade la ɖɔni faa nɔpe ma ada Izayi ná-doun zunui. Adei de ga Izilayele nuiti, eεe pe ge li ná-pele wu!»

² Izilayele nui zɔiti pe ti zegeni Davide va, ti vile Bikeli ná-doun zunui Seba volu. Keni Zuda nuiti nɔ ɖa ti yeni ta-masagi va, ti yeni polu, ti zege Zuluden zieleave, eyesu ti zeeli Zeluzaleme.

³ Davide zeeliai ma masa pelei wu, e anza puugɔiti gaizieni, niiti ti la vuluni ga zɔiti kevele, niiti e ti yeni ga ti da wele koi ma. E ti vuuni pele ɖila bu, ve ná makegai ga pagɔ. E ɖeni ti ɖeɖema vaiti pe gaagɖulazu ba, keε e la mɔ ɖeni laani ti ɖoba pe. Naati ti yeni pele laagɖulagai wu eyesu ti zaa voloi zeeli, ti ta-eteai zie eɖe poanzaiti.

Zoaɖe Amasa vaa vai

⁴ Masagi ɖeni Amasa ma: «Gè folo savagɔ vea e ya, e Zuda ɖɔɔvebei pe toli bè, wo va ve.»

⁵ Amasa masagi ná-devei laazeelini, kεε kui leveni, nii masagi toni.

⁶ Davide ɖeni Aɖisayi ma: «Bikeli ná-doun zunui Seba ɖɔɖa, e leve Aɖasalome va niina. Liina mu, e lo masa make ɖɔɖeɖeɖe luɖɔ, wo vile polu, e mina lɔɖɔzu zɔlɔ taa wolai ta zu, nii siɖigi ma, ve ade yee la zeelia ma ná.»

⁷ Aɖisayi liini ga Zoaɖe ná-ɖɔɖeɖeɖe, ta Kεete nuiti, naa veε Pelete geleiti ba, ta ɖɔɖuluba ɖiteiti. Ti zegeni Zeluzaleme, ti li Bikeli ná-doun zunui Seba zosuε.

⁸ Ti zeeliai ma kɔtu wolai ma, nii e Gaɖaɖɔn, ti Amasa ɖaani, e da va ga ti vɔ pelei. Zoaɖe saamaɖiligi ta ɖilini ná-segei maazu, boɖa zɔkpɔi ɖeni ma laɖagi zu, giliai saamaɖiligi va. Siegi zu Zoaɖe ɖeni maaɖugazu la Amasa va, boɖai looni.

⁹ Zoaɖe ɖeni Amasa ma: «È ɖeɖeɖe, kεeloun?» E Amasa ɖelei zoni ga zeezai, e neene ga daave komagai.

¹⁰ Amasa la ɖeni boɖa zɔkpɔi ɖaani ga pagɔ, nii e ɖeni Zoaɖe ɖɔve ɖa. Naa zeɖa e boɖai lo kogi zu, e koozu zɔlɔaiti pu zoi ma. Amasa zaani gaamanɔ, Zoaɖe la mɔ ɖeni boɖai vuuni ba, ná va ɖe fele. Naa vɔluma Zoaɖe ta keεɖeloin Aɖisayi ti pele zoni, ti vile Bikeli ná-doun zunui Seba ɖaizie vai ma.

¹¹ Zoaɖe ná-ɖɔɖɔ nui gila ge ɖeni loni Amasa ma voomai ɖobave, e da ɖe ma: «Zɔiti kpein ti Zoaɖe ta Davide vɔ, naati ti vile Zoaɖe volu.»

¹² Amasa maaɖɔkɔni ma ɖamai zu pele ɖezei zu. Kɔɖɔ nui naa kaai ma ga ɖɔɖeɖeɖe pe ka vaazu, ti da lo, e Amasa ma voomai zegeni pelei zu, e da kpalagi ta zu, e segei veε ma.

¹³ Poomai zegeai ma pelei zu, kooḡḡ nui ti pe ti leveni, ti vile Zoabe volu, Bikeli ná-doun zunui Seba ḡaizie vai ma.

Seba ná-fai ḡaabelasuve

¹⁴ Ti Izilaye yooi ná pe subizeni, ti li ga Aḡele-Bete-Maaka vele. Beel nui ti pe ti ḡaalēni ba, ti vile Zoabe volu.

¹⁵ Zoabe ta ná-kooḡbe ti zeelini Aḡele-Bete-Maaka taai ma, ti sei kele su. Ti sigigi loni taai laaloḡma, é zeeli taai ma zigigi ḡeḡala. Nuḡusei niiti ti ḡeni Zoabe volu, naati ti toozeini ga sigigi wuḡula, nii a ke é va ḡolo.

¹⁶ Anzanui ta ḡeni ná, é ga ḡima nu, naa yēni taazuve, é bain, é ḡe ma: «À woilo dē! A bo Zoabe ma, é soma é maabuḡa ve, ná pō ḡe bōe pō.»

¹⁷ Zoabe maabuḡani, anzanui ḡe ma: «Da ḡa é ga Zoabe?» E ḡe ma: «Eyei, ná ve.» Anzanui ḡe ma: «Woilo ḡoḡ ma, nēi ḡe ga da-wotiḡe nui.» Zoabe ḡe ma: «Ḡoilogē.»

¹⁸ Anzanui ḡe ma: «Mōungi ti ḡeni ḡeēzu ma: «A li, wo gaazaḡa bo Aḡele, naama vai ḡa ḡaagula ba.»

¹⁹ Ḡá naama nui saama, niiti ti yiileidai, ta ti ga woḡeḡila nui Izilaye. Da ma, doun, da pō é taai naa ḡologolo, nii é Izilaye ga taa bii gola! Lee vaa zu é pō é Ḡoḡḡ GALAGI nōnōi ḡologolo?»

²⁰ Zoabe ḡeni ma: «Naa li poun! Ḡe la vaani taa ḡologolo faa ma, baa ḡe ani nōpe suḡologolo.

²¹ Naama vaa laade. Kele Efelayime ḡize yooi zu zunui ta ḡa ná, daa ga Seba, Bikeli ná-doun zunui ve. Naa ḡa é wuzegēai masagi Davide laaloḡma. A to ḡila nō ve zēa, ḡe maagooza taai va.» Anzanui ḡe Zoabe ma: «Naa zolooga! Ḡá nōungi vili niina é ma sigigi voluvelei.»

²² Anzanui liini, é bōe seiḡoḡiti pō ga ḡimalai. Ti Bikeli ná-doun zunui Seba nōungi leveni ba, ti pili Zoabe ma. Zoabe puuḡi vēni, ēse pe ge vaza, ti zēge sigigi ma, ti ḡale ma ta-veleiti bu. Zoabe ḡaleni ma masagi vō be Zeluzalēme.

Davide ná-botiḡe nu wolaiti daaseigiti

²³ Zoabe ḡeni Izilaye ḡooḡbeiti pe unda. Yegoyada ná-doun zunui Benaya ḡa é ḡeni Kele nui ta Pele nui unda.

²⁴ Adolame ḡa é ḡeni duola wotiiti unda. Ayilude ná-doun zunui Zozafate ḡeni ga laavaawogi.

²⁵ Seva ḡeni ga seve ḡe nui, Sadake ta Aḡiataal ti ḡe ga zalaḡa ḡula nui.

²⁶ Yayiil nui Ila ḡeni balaa ga zalaḡa ḡula nui Davide ve.

21

Kona savagō vului loo vai

¹ Davide ná-siēgi zu, pului looni, é ke ga kona savagō. Davide Ḡoḡḡ GALAGI ḡaazaḡani, naa ḡooḡaavote, é ḡe ma: «Sayile maavele ve, ta ná-peleyegēi, é ga nama vuu vele yegēi, mazolo é Gaḡaḡon nui paani.»

² Masagi Gaḡaḡon nui tolini. Ti la ḡeni ga Izilaye nu, kele Amool nui mōtaiti ge ḡeni de. Izilaye nui ti minazegēni ti ve ga ti la naati pa, kele anēe naa ve, Sayile ná-gaabaai é ḡeni zea Izilaye nui ta Zuda nui be, é ḡeni ḡeēzu, é ti zuwuḡaaleve.

³ Davide ḡeni Gaḡaḡon nui ma: «Lee ḡa ná ke wo ve? Lee ḡa ná kula ga zalaḡai niima ḡoto gba vai zu, nii a ke wo tuya loo Ḡoḡḡ GALAGI ná-nuḡuseiti be?»

⁴ Gaḡaḡon nui ti ḡooḡaavoteni, ti ḡe ma: «Kpōēi é gi yōḡzu ḡá Sayile ta ná-peleyegēi, su la bētea ga walii baa zanugi, ḡá lei balaa ḡá Izilaye nui tanōpe paa.» Masagi ḡeni ti ma: «Lee ḡa mu wo pō ḡe ke wo ve?»

⁵ Ti ḡooḡaavoteni, ti ḡe ma: «Tei zunui nii ḡea ḡeēzu, é gi undaavili, ta é gi zuwuḡaaleve Izilaye yooi ná pe su,

⁶ gi bɛdɛi ɔa mavofodai zu zunu lɔfela va, gi ti zɛlɛ gului va Gɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu, Sayile nii Gɔɔɔɔ GALAGI yiimazegɛni la, naa nɔ-taazuve Giɓea.» Masagi ɔɛni ma: «Nà ti lɔɔzu wo yeezu.»

⁷ Masagi Zonatan ná-doun zunui Mefiɓaale yɛni ná, tɔɔzei minazegɛgi va, ti kɛɛni yɔɔɔzu ta Sayile ná-doun zunui Zonatan, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu.

⁸ Kɛlɛ masagi Aya ná-doun anzanui Lisipa ná-doun zunu felegɔiti soni, niiti é ti zɔlɔɔni Sayile ve, Aalamoni ta Mefiɓaale, ta Sayile ná-doun anzanui Meelaɓe ná-doun zunu lɔlɔgɔiti, é ti zɔlɔɔni Megola nui Baalazilayi ná-doun zunui Adiliyɛle ve.

⁹ E ti ve Gaɓaɔn nuiti zea, ti ti zɛlɛ gize unmauve Gɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu. Ti nu lɔfela pɛ ti zaani vɔɔma. Ti zaani nɔ é zoloo moloi nii daa ga wɔɔlezegi, naa leve volo mɔungi ma.

¹⁰ Aya ná-doun anzanui Lisipa saa wɔlɔ wo segei zegɛni, é pɛɛ wu fasai ma, molo leve volo mɔungi, eyɛsu tonai vu ti ma, é ɔɛni wɔniiti kpɛɛzu poomaiti ma foloi, é da dɔɔɔ zuaiti kpɛ kpidii.

¹¹ Ti liini, ti naa wo Davide ma, nii Aya ná-doun anzanui Lisipa kɛɛni, Sayile anzai nii é la ɔɛni vuluni ga zɔiti kɛvele.

¹² Davide liini naazu, é Sayile ma ɔaɛiti ta ná-doun zunui Zonatan ma ɔaɛiti maavali Yaɓese nuiti ma, Galaade yooi zu. Mazɔlɔ naati ka ti ti-ma vɔomaiti segei Bete-San taa zaamauve, ve Filisiti nuiti ti ti zɛlɛni ná, siegi zu ti vɔnini la Sayile ma Gileɓoa.

¹³ Ti zegɛni miná ga Sayile ma ɔaɛiti ta ná-doun zunui Zonatan ma ɔaɛiti, ti va ga tiye, ti kpɔ zɔiti ba, ti zɛlɛni.

¹⁴ Ti liini, ti Sayile ma ɔaɛiti ta Zonatan ma ɔaɛiti maagulu Sayile kɛɛɔɔ Kise ná-kabai zu, Sela, Benzaɛen yooi zu. Ti masagi ná-deveiti pɛ daazeelini. Naa vɔluma GALA ge zooi maawɔingani.

*Kɔɔi niiti ti ɔɔni
Filisiti nuiti daalɔɔma
(1 Dɔlɔ Seveɪ 20:4-8)*

¹⁵ Kɔɔi tɔɔzeini mɔnɔ Filisiti nuiti ta Izilayɛle yɔɔɔzu. Davide ta ná-kɔɔɔ nuiti ti liini, ti vala Filisiti nuiti ba. Davide ɔɔlɔ ɔɛni de niina.

¹⁶ Lafa mavofodai zu nui nii daa ɔɛni ga Yiseɓi-Benɔde ɔɛni ɔɛɛzu, é Davide vaa. Boɔa zɔkpɔ niinɛi ɔɛni keelave, kpɛɛin é ɔɛni zea, ma mɛɛngi ɔɛni ga kɔlu ɔɔigi, buɛngi ga kilo savagɔ ɔɛɔala.

¹⁷ Kɛlɛ Seluya ná-doun zunui Aɓisayi vaani, é ɔɔ Davide va, é Filisiti nui va. Davide ná-kɔɔɔ nuiti ti ɔɛni ma naazu: «È la mɔ vɛlɛga gi vɔlu kɔɔɔɔzuve, naa ɔa a kɛ Izilayɛle ná-lanɔi mina za.»

¹⁸ Kɔɔi taɔili su mɔnɔ, Filisiti nuiti daalɔɔma Gɔɓe, Gusa nui Siɓekayi Safe vaani, naa ɓalaa ɔɛni ga Lafa mavofodai ta.

¹⁹ Naa vɔlu kɔɔi taɔili su mɔnɔ Filisiti nuiti daalɔɔma Gɔɓe, Beteleyɛme nui Yaalé-Wologime ná-doun zunui Elɛɔanan Gate nui Goliate vaani, nii ná-kpɛɛin ma wului wɔlɔni, eɔɔ sege vɛlɛ nui ná-ɔba gului.

²⁰ Kɔɔi taɔili su mɔnɔ Gate, zunui ta ɔɛni ná, koozaai, zeeɓegaiti ta kɔɔɔɔegaiti ti ga dɔzitaɔzita, ti pɛ kpɔga ɔɛ ga puufɛle maazu naani (24). E ɔɛni ga Lafa mavofodai ta tɔ ɓalaa.

²¹ E malimasakɛɛi leveni ga Izilayɛle nuiti, Davide kɛɛɔɔlɔin Simeya ná-doun zunui Zonatan paani.

²² Lafa mavofoda naanigɔi niiti ti zɔlɔɔni Gate, ti pɛ ti zaani Davide ta ná-kɔɔɔ nuiti zeezu.

22

*Davide ná-guyei
(Guyeiti 18)*

¹ Davide niima wuyei looni Gooḡo GALAGI ve, siegi zu naa unmooni da, é kula sili nuiti kpein zeezu, ma un ge la ma mee ga Sayile.

² E ḡeni ma:

«Gooḡo GALAGI ḡa ga na-fasai, na-siḡigi, unmo nui,

³ na-GALAGI, na-fasai, ve ge loḡfuzu ná,
na-kooḡo zepēgi, zobogi nii é kizosu,
na-siḡi gaagoozagi, dōḡfuzuve,
kizo nui, nii é kizosu toosu nuiti ma.

⁴ Mamagi ḡa Gooḡo GALAGI ve!

Siegi zu ge tolini da, ge vieni, ge ḡula sili nuiti kpein zea.

⁵ «Mazoboo saai ma de lakpatakpagiti ti maaboleni,
é da maalua, eḡevelei kotudei la, é faa zuḡologologi ḡeezu.

⁶ Govealaazu ḡaluiti ti veleleveleni ma,
saai ná-tumōiti ti ḡe tuḡo, ti da maalua.

⁷ Na-kidaaviligi zu, ge woḡfulani Gooḡo GALAGI ma,
ge woḡfulani na-GALAGI ma,
é yeni ná-masa pelei wu, é ḡōmeni,
na-kpee wooi looni goizu.

⁸ «Naazu, zōoi balini, é niikpi,
geḡḡlogi ma wuulaagiti ti balini,
ti niikpi ná-ziiḡaawanai maavele ma.

⁹ Duului ḡa ḡulazu sokpayeḡeiti su,
abui nii é galai wosu, naa da ḡula daave,
ga tiḡilekai é da ḡala.

¹⁰ E geḡḡlogi zieni su, é yei,
tonabiin gaagiligai kōḡoi wu.

¹¹ E leeni seelubein ḡoma, é da ḡove,
é ḡula kelema filei ḡovegiti kōma.

¹² E boḡo maaveleveleni ga kpidii, é loḡu su,
fiile wolai ma bidii zu, tonaabiin gaagiligai zu.

¹³ Wozakalagi, nii é ḡeni tuḡo,
abulekaiti ti ḡeni zosu ba.

¹⁴ Gooḡo GALAGI ḡa zikozu geḡḡlogi zu,
GALA nii é Anii-Pe-Unda, naa wooi ḡa ḡulazu.

¹⁵ E meenti pilini ga é sili nuiti suvaza,
é mainmainti pilini, nii a ke ti voluazo.

¹⁶ Kpolodei bomave ḡulani kelema,
eteai ma wuulaagiti maa ḡe kala,
ga Gooḡo GALAGI ná-kpaazaḡai maavele,
ta sokpayeḡeiti su viilei!

¹⁷ «É yeemaaleni, é ye geezuve, é nōun so,
é mēen, é kula zie wolaiti ga.

¹⁸ E kulan sili nu wolai ya,
niiti ti wōinzeḡezu, tama ti zuḡaai nōun ba.

¹⁹ Ti wuzegeni dāalōḡoma na-kidaavili foloi,
kele Gooḡo GALAGI ḡa é loni pōlu.

²⁰ E kulan faabaagi zu,

é kùlani, mazɔlɔɔ nèɛvɛ bɛ.

21 «Gɔɔɔɔ GALAGI vaani bu, é sò eɖɛvelei nà-telebodai la,
é kɛ bè, eɖɛvelei zèeiti jade pelei la,

22 mazɔlɔɔ gè Gɔɔɔɔ GALAGI ná-peleiti sogɛ,
gè la maag̃oozani nà-GALAGI va, ga faa ɲɔu ɖɛɛ vaa maavele.

23 Gàazu ɖa ná-tɔgiti ba yeenɔpɛ,
gè la zegɛzu ná-deveiti ba.

24 Gè ɖɛni ga ziimai ɖɛ nui,
gè ɔɔɔɔ zoni ga gè mina faag̃aaza gola ɖɛ.

25 Gɔɔɔɔ GALAGI sàlani nà-telebo fai maavele ma,
eɖɛvelei nòun ɲadegai la toun gaazu.

26 «Zɔi é è vɛ ga woog̃ɛɖila nui, ɖa ɖɛ naa vɛ ga woog̃ɛɖila GALAGI,
zɔi peelalazu la ba, peelalazu la è va naa letema.

27 Zɔi ɲadegai, ɖa ɖa-ɲadedai lɛɛzu ga naa,
niiti ti ga yaava nuiti, ɖa ɖa-ɖimalai lɛɛzu ga naati.

28 Da maanɔɔɔ nuiti kizosu,
ɖa weɛzu gaazulɛɛ nuiti ba, è ti maayei.

29 Da ɖa è ga nà-wozakalagi, ee, Gɔɔɔɔ GALAGI!
Gɔɔɔɔ GALAGI ɖa nà-kpidii zu ɖɛ kala.

30 Ni ɖa bà, nà vili salavusu bulugi zaama,
ni nà-GALAGI ɖa bà, nà vili gè bude sig̃igi maazu.

31 «GALA ná-peleiti daazeelivɛ,
Gɔɔɔɔ GALAGI laawooi ɖolevɛ.
GALA ka ga kɔɔɔɔ zɛpɛgi naati kpein bɛ, niiti ti lɔɔɖuzu toun polu.

32 Mazɔlɔɔ ɔɛ ɖa é ga GALA, ni Gɔɔɔɔ GALAGI laade?

Bɛ ɖa é ga fasai, ni gá-GALAGI laade?

33 GALA ka é ga nà-sig̃i gaag̃oozagi, nii zeeɖaabaai,
é nà-pelei ɔɛɛ ga pagɔ.

34 Toɖa kòɖɔiti kɛɛzu, eɖɛ dopai ɖɔɖɔiti,
é tò ada ɖaag̃oozagiti.

35 Tɔ ɖa é màaleɛzu ga kɔɔɔɔ vai,
mɛɛin é ga kɔlu ɔɔigi kpili fai baai, zèeiti ta mɛɛn ɖae vilisu ga naa.

36 Unmɔɔgi è bosu ga ze, naa ɖa é ga nà-kɔɔɔɔ zɛpɛgi,
ɖa-ɔɔbaiti ta sèbelɔɔzu.

37 E-zaalai zu, nà ziezu valafala,
kòɖɔiti ti la liizu ga.

38 «Nà vilesu sili nuiti polu, gè ti zuɖologolo,
gè la ɖalega ma, ni gè la ti-ma zuwu ɖaaleveni.

39 Gè ti-ma zuwu ɖaaleveni, gè ti vali ga,
ti la mɔ wuzeg̃ea,
ti loo kòɖɔ wu.

40 Da sàamag̃ilizu ga zɛbei kɔɔɔɔ vai ma,
ɖa sili nuiti toozu bu bè.

41 Da sili nuiti kpɛɛzu tùɖɔ,
nà wɔinzeɖɛ nuiti kologolo.

42 Ti kpɔba nu ɖaiziaa, ti la sɔlɔɔni,

ni ta Gooḡo GALAGI lolina, naa la ti woogfaavotesu!

⁴³ Nà ti ḡeezu ga zooi ma vufiligi,
gè ti wolowolo, gè zìe ti zu, egè pele zu valavalagi.

⁴⁴ «È kùla nà-nuḡuseiti ta-ḡaka fai laawu,
è màkega ga zii ḡiligiti ta-ḡundigii.
Nuḡuseiti gè la ti ḡwεε, naati ta botii ḡeezu bè.

⁴⁵ Wεεinti ta vaazu, ti ḡa tè su.
Nà ti levena nò feya, ti ḡolo bè gaamanò.

⁴⁶ Wεεinti ta iḡotevei zu,
ti zasu ḡa ḡali, ta ḡena ḡulaa ta-zigigi zu.

⁴⁷ «Gooḡo GALAGI ḡa vulua! Mamagi ḡa bε, tḡ ḡa é ga nà-fasai!
Ese pe ge nà-GALAGI maamuse, nà-kizo fasai.

⁴⁸ GALAGI é zobo feeze bè, gè nònò votokula,
é ziiti kolozu bè,

⁴⁹ ḡa kùlazu sili nuiti zea.
Da sèizu wòinzegε nuiti unda,
è kùla nu ḡḡiti zea!

⁵⁰ Naa ḡa é ba, nà è maamuse zii ḡiligiti saama, ee, Gooḡo GALAGI!
Nà guyei loo è-laaseigi lēbi vaa ma.

⁵¹ Gooḡo GALAGI unḡḡḡ faa wolai ḡea ná-masagi vε.
Toḡa woogεḡiladai ḡeezu naa vε, nii ḡulo ḡadegai ziaai ma,
nii é ga Davide, ta mavofodai, eyesu ḡḡ!»

23

Davide ná-woo ḡaabelagiti

¹ Davide ná-woo ḡaabelagiti kaa:

«Davide ḡḡε wooi, Izayi ná-doun zunui,
tosuba nu wolai ḡḡε wooi,
nii Zakḡḡε ná-GALAGI yiimazeḡeai la, é ḡuloi ziaai ma,
Izilayεle yiima wuye loo nui.

² «Gooḡo GALAGI ná-Zenvui ḡḡεa ga màavele,
é daawooi vua dà.

³ Izilayεle ná-GALAGI ḡḡεa,
Izilayεle ná-fasai ḡeni mà:
«Zoi é masadai ḡeezu nuiti unda ga telebogi,
ta é keεzu GALA gaazuluabai zu,

⁴ kulavε ga foloi, é ḡulazu sobui,
é volozu geezuve, vε tonaḡiin ge la ná,
ma zezei ta tonai ti ḡa tufai vḡnḡ zooi ma.»

⁵ «Nà-peleyegεi la ḡana ḡaa GALA gaazu?

Toḡzei é ḡḡḡḡ minazeḡε keεve bè,
é gaagula ba, é màke ga pagḡ.

Toḡa vaazu ga nà-kizogi,
é zīima vaiti daazeeli.

⁶ Keε nu ḡakaiti kpein keεve egε ḡaingiti ti vilisu ya,
toḡzei nu la ti zeḡea ga yeḡnaka.

⁷ Ƴɔi é pɔ é ti zeɣe,
kɛni é kɔlui ɔaa kpɛɛin ma wului zeɣe,
ti ɣala abui zu náve nɔ.»

*Davide ná-kɔɣfuluɔa wolaiti daaseigiti
(1 Dɔlɔ Sevei 11:10-47)*

⁸ Wɛle Davide ná-kɔɣfuluɔa wolaiti daaseigiti ba: Ma mɔungi ɣeni ga Yosɛbe-Basebete, Taakemɔn mavofodai, é ɣeni ga kɔɣfuluɔaiti ta-lotugɔi. Daa ɣeni ɔalaa ga Esenee nui Adino. Tɔ ɣa é nu undɔsava (800) vaani uɔɔma kɔɣɔ laa ɣila su.

⁹ Tɔun polumai ɣeni ga Dodo ná-doun zunui Elezaal, Aɣoa nui ta ná-dounlɔin. E ɣeni kɔɣfuluɔa savagɔiti saama, niiti ti yɛni Davide va, siegi zu ti malimasakɛɛi leveni la ga Filisiti nuiti, naati gaalɛai ma ba kɔɣɔ vai ma, naazu Izilayele ɣɔɔvebei da ɣula volu, ti da lɔɣu.

¹⁰ Kɛle Elezaal loni kpaan, é yɛni Filisiti nuiti paazu, zeei ɔata boɣa zɔkpɔi va ga kpɔlɔi. Naama voloi Ƴɔɔɣɔ GALAGI fɔnifaama wola veeni Izilayele ya, kɔɔvebei maabugani Elezaal va nɔ ga ti poomaiti kɔligiti seɣe.

¹¹ Tɔun polumai ɣeni ga Sama, Ƴalaal nui Agé ná-doun zunui. Filisiti nuiti ti ɣaalɛeni ba Leyi. Tɔɣɔ belei ta ɣeni náve, Izilayele nuiti ti ɣeni velazu Filisiti nuiti ba.

¹² Kɛle Sama loni kpalagi zaama, é ná zo volu, é da Filisiti nuiti paa. Ƴɔɔɣɔ GALAGI fɔnifaama wola veeni Izilayele ya.

¹³ Yeeta molo levei lɔzeizuvɛ, kɔɣfuluɔa uususavagɔiti (30) saama, nu savagɔ yeini Davide ɣoba Adulame vugi zu, siegi zu Filisiti ɣɔɔbɔgi gila ge ɣeni ɣaalɛzu la ba Lefayime vetugi zu.

¹⁴ Davide ɣeni názu ná-dɔɣu wosuvɛ, siegi zu Filisiti ɣɔɔbɔgi gila ge zeini la Beteleyeme.

¹⁵ Ani wɔin ta Davide zoni nɔ sa, é ɣe ma: «Be ɣa a va bè ga Beteleyeme taa loave ma zieyɛɣei zu ɔei ta pɔ, gè kpɔle?»

¹⁶ Kɔɣfuluɔa savagɔiti ti lɔni Filisiti ɣɔɔlaaɣai zu, ti ziei zaɣa zieyɛɣei zu, é Beteleyeme taa loave. Ti vaani la, ti fe Davide ya, kɛle é la ɣeni kɛni, é va kpɔle. E feeni Ƴɔɔɣɔ GALAGI vɛ, é pu ya zooi ma.

¹⁷ E ɣeni ma: «Ƴɔɔɣɔ GALAGI kizo nii ɣeɣala vai ɣee vai ma! Kulave eɣe ná ɣe naama nuiti ma pamai ɔɔlezu, niiti ti ɣikulaai ti-yenvuiti su, ti li.» E ɣeleni kpɔle vai va.

Lɔɣɔɣula faa wolai ɣana kɔɣfuluɔa wola savagɔi naati ti kɛni.

¹⁸ Zoabe kɛɣɣeloin Aɔisayi, Seluya ná-doun zunui ɣa é ɣeni ga nu savagɔiti ta-ɣundigii. Tɔ ɣa é nu unsavagɔ (300) vaani ga ná-kpɛɛin. E lɔɣɔ zɔlɔni naazu nu savagɔiti saama.

¹⁹ Tɔɣɔɣulani ti savagɔ zaama, é ɣe ga ta-ɣundigii, kɛle é la ɣeni zeelini nu savagɔ mɔungiti su.

²⁰ Benaya, Yegoyada ná-doun zunui, é ɣeni ga kɔɣfuluɔa wolai ta ná-dounloun, nii é ɣeni ga Kabeseyele nu, é lɔɣɔɣula faa wolaiti kɛni. Benaya naa ɣa é Moabe ɣɔɔɣfuluɔa wola felegɔ vaani. Tɔ ɣa ɔalaa, kɔle vukɔi yɛni uuuzu foloi ta, é yeini zieyɛɣei ɔomave, é zalai va.

²¹ Tɔ ɣa mɔnɔ é Ezipete nui ta vaani, nii gola maayikini, kpɛɛin zoni zea. Tukpɔ nɔ ɣa é ɣeni zoni Benaya ya, é vili Ezipete nui naa ma, é naa ná-kpɛɛin ɣula zea, é paa la.

²² Lɔɣɔɣula faa wolaiti kana Benaya kɛni, Yegoyada ná-doun zunui, é lɔɣɔ wola zɔlɔni kɔɣfuluɔa wola savagɔ ɣiligi niiti saama.

²³ E lebiya wola zɔlɔni nu uususavagɔiti (30) pɛ ba, kɛle é la ɣeni zeelini nu savagɔ mɔungiti su. Davide seini tɔ ɔɣɔi make zalavusuiti unda.

²⁴ Niiti ɔalaa ti ɣeni nu uususavagɔiti (30) saama: Zoabe kɛɣɣeloin Azayele, Beteleyeme nui Dodo ná-doun zunui Eɣanan,

²⁵ Sama ta Elik, Ƴalɔde nu felegɔiti,

²⁶ Pelɛte nui Ƴelɛse, Tekoa nui Ikese ná-doun zunui Ila,

²⁷ Anatote nui A6iyezeel, Gusa nui Me6unayi,
²⁸ A6oa nui Salamon, Netofa nui Ma6alayi,
²⁹ Netofa nui Baana ná-doun zunui Gele6e, Li6ayi ná-doun zunui Itayi, Gi6ea nui Benzamen yooi zu,
³⁰ Pilaton nui Benaya, Na6alé-Gaase nui Yidayi,
³¹ Aala6a nui A6i-Ala6on, Baale6ume nui Azamavete,
³² Saale6on nui Elia6a, Bené-Yasen, Zonatan,
³³ Galaal nui Sama, Alaal nui Salaal ná-doun zunui Ayyiame,
³⁴ A6asebayi ná-doun zunui Elifelete, Maaka zunui ta dounloun 6eni de, Gilo nui Ayitofele ná-doun zunui Eliyame,
³⁵ Kaalaméle nui 6eselayi, Ala6e nui Paalayi,
³⁶ So6a nui Natan ná-doun zunui Yigeyale, Gade nui Bani,
³⁷ Amón nui Seleke, Beyelote nui Naalayi, nii é 6eni Seluya ná-doun zunui Zoa6e ná-koo6o zoolaiti segezu,
³⁸ Ila ta Gale6e, Yeteeel nu felegaiti,
³⁹ ta 6ete nui Ilii.
 Ti pe kpoga 6eni ga nu vuusava maazu lofela (37).

24

Davide Izilayele nuiti daaseigiti seve vai
(1 Dolo Sevei 21:1-26)

¹ Yeeta Goo6o GALAGI yii6aawanani mono Izilayele nuiti ma, é Davide li ti laaloo6oma ga, é Izilayele ta Zuda nuiti daaseigiti seve.
² Masagi 6eni naazu ná-koo6ulubai Zoa6e ma, nii é 6eni koba: «Leve Izilayele yooi ná pe su, é zo Dan, é li Beel-Se6a, nu6useiti daaseigi seve, nii a ke gè ti-liegai 6wee.»
³ Zoa6e 6eni ma: «Da-GALAGI é ga Goo6o GALAGI, naa ke é nu6usei mon su ga seizu ungila (100), ta maligii masagi ka ga 6aazu! Kele leeni ve maligii masagi po ga é naa 6e6ala vai 6e?»
⁴ Kele masagi la zegeni wooi volu, nii é boni Zoa6e ta koo6ebe ma 6undigiiti ma. Ti vileni pelei ma ga ti li, ti Izilayele nuiti daaseigiti seve.
⁵ Ti Zuluden budeni, ti vu Aloweeel, taa wolai yeezazuve nii é Gade nemai zaama, Yazeeel gobave.
⁶ Ti zegeni miná, ti li Galaade 6ovi ma ta Taatime-6odesi yooi. Ti zesu, ti li ga Dan-Yaan vele eyesu ti zeeli Sidon.
⁷ Ti zeelini Tiil taa wolai zu sigigi ma, naa volu ti liini Geve ta Kanaan laa wolaiti pe su. Gaabelagi zu, ti zeeli Beel-Se6a, Zuda yooi zu lekpehave nu yeezazuve.
⁸ Uele 6ana ti zoi ná pe subizeni la, alu taavuugo folo vuufelego (20) laawu, ti 6aleni ma Zeluzalame.
⁹ Zoa6e daasei sevei ma voluvaawogi woni masagi ma: Izilayele 6eni ga zunu waaundosava (800.000), niiti ta zoo liizu koo ma, Zuda geleiti ti 6eni ga zunu waaundoolugo (500.000).
¹⁰ Gaamago Davide gaagaani ga to6a ga soba nu, mazoloo é nu6useiti daaseigiti seveni. E 6eni Goo6o GALAGI ma: «Gè faagaaza gola 6ea ga nii 6ee vai! Naa 6a é ba, Goo6o GALAGI, suvaaye ga ná-faa noi kae, nei gè ga da-wotige nui, mazoloo gè kweni ga gè nii 6eeve ege 6imalala nu.»
¹¹ Davide wuzefeai ma poluma zobui, Goo6o GALAGI 6oeni GALA goo wo nui Gade vo, nii é 6eni Davide goba, é 6e ma:
¹² «Li, è 6e Davide ma: «Goo6o GALAGI wooi 6aa: Nà faa savagoi niiti gila seizu è ma, yimazege ga gila, gè sei è ma.» »

¹³ Gade liini Davide ɔɔ bɛ, ɛ keela wooi wo ma, ɛ ɔɛ ma: «Leeni ɔa ɛ pɔ ga gɛ sei ɛ ma: Kona dɔfela pului ɔɛ da-yooi zu? Ba alu savago ɛ da bize ɛ zili nuiti ba, ti wuzegɛzu ɛ laalɔɔma? Ni naa laade, dɔfɔi ɔa da-yooi zu folo savago laawu? Gisie su ga pago, ɛ yiimazegɛ, ɛ naa wo mɔ, nii nɔ li, gɛ bo tɛvɛ nui ma.»

¹⁴ Davide Gade woɔɔaavoteni, ɛ ɔɛ ma: «Ziibɔɔ wolai ɔa gɛ su! Ade loo Ɔɔɔɔ GALAGI yeezu, mazɔɔ nɔ-gaazumaawɔingai zuwɔɔɔvɛ, keɛ gɛ mina loo nuiti zeezu!»

¹⁵ Ɔɔɔɔ GALAGI dɔfɔ zeeɛi leveni Izilayele yooi zu, ma yee zobui nɔ eyɛsu ɛ zeeli kui ma teveai ba. E tɔɔzei Dan, ɛ zeeli Beel-Seba, ɛ zunu waaɔɔulɔfela (70.000) vaa.

¹⁶ Tɛi geezuɔeelai ɔɛni yeemaalesu Zeluzalɛme ma ga ɛ koloɔolo, Ɔɔɔɔ GALAGI nimizani bɔɔɔ ma ga naama vaa nɔi. E ɔɛni geezuɔeelai ma, nii ɛ ɔɛni faa zuɔoloɔɔologi ɔɛɛzu nuɔuseiti saama: «Yeei lɛna ba, naa kula ɔɛa su.» Geezuɔeelai ɔɛni niina Yeɔuse nui Alavena nɔ-molo loɔazuɛ ɔɔɔvɛ.

¹⁷ Davide geezuɔeelai ɔaai ma, ɛ da nuɔuseiti paa, ɛ ɔɛni Ɔɔɔɔ GALAGI ma: «Nɔ ɔa gɛ kotoi ɔɛai, nɔ ɔa gɛ faaɔaazagi ɔɛai. Keɛ nuɔusei niiti, leeni ɔa ti kea? Dɔɔa mu, nɔ ɔila, nɔ-o, nɔ-pɛɛyegɛi-yo.»

¹⁸ Naama voloi nɔ, Gade liini Davide ɔɔ bɛ, ɛ ɔɛ ma: «Wuzegɛ, ɛ li Yeɔuse nui Alavena nɔ-molo loɔazuɛ, ɛ zalaɔa ɔulazuɛ ɔɛɛ nɔ Ɔɔɔɔ GALAGI vɛ.»

¹⁹ Davide liini nɔ, ɛɔɛvelei Ɔɔɔɔ GALAGI valini la Gade ma ga ɛ bo ma.

²⁰ Alavena ɔaazuwuzegɛni, ɛ masagi ɔa ta nɔ-botigɛ nuiti, ti da vɔ. E liini naazu, ɛ la masagi ɔɔɔwu.

²¹ E gaazaɔa, ɛ ɔɛ ma: «Toɔa ɔale, mɔligii masagi, ɛ vaaazu pɔ, nɛi gɛ ga da-wotigɛ nui?» Davide ɔɛ ma: «Gɛ vaa, gɛ molo loɔazuɛ vɛ ɔɛya ɛ ma, gɛ zalaɔa ɔulazuɛ ɔɛɛ nɔ Ɔɔɔɔ GALAGI vɛ, nii a ke dɔfɔi nii maaɔooza nuɔuseiti ba.»

²² Alavena ɔɛni Davide ma: «Mɔligii masagi, molo loɔazuɛ zegɛ. Zalaɔai nii ɛ pɔ ɛ kula, ɛ naa ɔula. Nikeiti ka gala zalaɔai vai zu, kava loɔa wulu zɛpɛgi ma wuluiti ta nikeiti gili wuluiti ta ɔɛ ga kovii.

²³ Ee, masagi, gɛ ti pɛ fea ɛ ya. Ɔɔɔɔ GALAGI ɛ ga da-GALAGI, naa yeezei kae ɛ wu ga pago.»

²⁴ Keɛ masagi ɔɛni Alavena ma: «Ba-o, nɔ geyazu ɛ ma ga sɔngɔi ɔiteɔitegi. Gɛ la gala zalaɔa ɔulazu nɔ-GALAGI Ɔɔɔɔ GALAGI vɛ, nii gɛ la ɔɔɔni ma.» Davide molo loɔazuɛ ɔɛyani ta nikeiti ga wali ɔae ɔɔulɔɔlugɔ (50).

²⁵ E zalaɔa ɔulazuɛ ɔɛɛni minɔ Ɔɔɔɔ GALAGI vɛ, ɛ gala zalaɔaiti ta ziilei zalaɔaiti kula. Nɔzu ɔa Ɔɔɔɔ GALAGI zooi maaɔoozani la, dɔfɔi maaɔooza Izilayele vɔ.

Masagiti Ta-ZeƵe Mɔungi SeƵei looƵeizuƵe ma woo mɔungiti

TooƵeizu mɔunpa, Masagiti Ta-ZeƵe Mɔungi ta Felesiei ti ɔni su, ti ɔe ga seƵe zuɔooza gila kpe na. SeƵetante zeƵei zu ɔa gaagweeni su na mɔunpa. SeƵetante zeƵei naa ɔa e ga Minazege Polɔmai, nii tatigai Geleke wooi zu. Nu la kwee zai e Masagiti Ta-ZeƵe Mɔungi ta Felesiei zeƵeai, ɔaa e ti gaaleai ba. Masagiti Ta-ZeƵe ɔee nui weleƵe ada mɔinmɔin, e Ƶa seƵei niiti gaaleba (1Ma 11:41; 14:19, 29). Nu la ɔalaa kee yeegɔgalai ɔaa gaaleba yeegɔgala ɔɔɔɔɔɔɔ ɔwee. KoleƵe ga seƵei niiti kee vai gaabelage masagi Yeɔoyakin gɔla Ƶoluma kasoi ɔa, kona undoolugo puulɔzita maazu ɔilagi ma (561), aisa Yesu Kilista Ƶa zoloo. TooƵei niima vaiti seƵeƵe Masagiti Ta-ZeƵe Velesiei zu (2Ma 25:27). Faagwe nu mɔinmɔin daaƵe da ga seƵei niiti na ɔoolzu ɔeeƵe kona mɔinmɔin su na luɔo.

Masagiti Ta-ZeƵe Mɔungi ta Felesiei ta IzilayeƵe ta Zuda masagiti ti ɔilagilagiti pe ta-wolowolo vai zuɔulazu, e tooƵei masagi Salomɔn na-yeegɔgalai, naazu masa zou felegɔiti kpɔga ɔeni de de su. Ta naa ɔalaa suɔulazu, Ƶele masadai gaagweeni la su fele, ti ee ɔilagilagi na-wolowolo vai zuɔula, eyesu yeegɔgalai naa ma, siegi zu ti ti felego pe soga la, ti li ga tiye duolai zu. SeƵei ɔee nui ɔa deezu ɔalaa, Ƶelei masagi ɔilagilagiti ti yoozuƵe ɔeni la ta GALA, ni ma nu ɔeni ziezu ga GALA ziimai, ɔaa ni e la ɔeni ziezu ga GALA ziimai.

Masagi tanigaa «ti ɔooɔo GALAGI yiima vai ɔeeni» (2Ma 18:3). Tanigaa ma «ti ɔooɔo GALAGI wanama vai ɔeeni» (2Ma 21:2). Masagi niiti kpein ti ziini ga ɔooɔo GALAGI yiima Ƶelei, seƵei ɔee nui ɔa naati ta-wolowolo vaiti suɔulazu ga pagoo, e de ga zooli ɔilagilagi na-ditugomai ma ungi ɔeni ɔulazu ta-masagiti ta-woogɔɔiladai zu ɔooɔo GALAGI Ƶe. Masagiti Ta-ZeƵe Velesiei 17:7 zu toɔa ɔalasɔ minaa ga IzilayeƵe liini duolai zu, tooƵei IzilayeƵe nuiti «ti kotoi ɔeeni ɔooɔo GALAGI laalooɔoma,» ta «ti ɔeni gala kiligiti deƵizu.»

UnsosoƵe

1. Davide na-doun zunui Salomɔn ɔee vai ga masagi, ta Ƶelei e masa fai ɔeeni la IzilayeƵe pe unda (1:1–11:43).
2. Masadai gaagwe vai su IzilayeƵe ta Zuda, ta ta-masagi tanigaa ta-vaiti (12:1–16:34).
3. GALA goo wo nui Eli na-botii e keeni, ta ma un ge daa ma mee ga ti yoozuƵe ta IzilayeƵe masagi Akae (17:1–19:21).
4. IzilayeƵe ta Zuda masagi taɔiligaa (20:1–22:54).

Davide Na-Masadai Belagi Ta Salomɔn Nonoi Loozeigi

(1:1–11:43)

Masa kpɔkpɔgi woin ɔee vai Adoniya ma

¹ Masagi Davide woloozagaga ɔeni de niina, anee ɔalaa ta la segeiti feleƵele ma, naa la ɔeni koolasu.

² Na-botigee nuiti ti ɔeni ma: «Be gi anzalopo bea ɔila gaizie maligii masagi Ƶe, e da boti ɔe e Ƶe, e da e make, ta e da la e ɔoba, naa ɔa ɔeena kooli ɔa zeege maligii masagi ma.»

³ Ti weleƵe IzilayeƵe yooi zu na pe ga anzalopo Ƶago. Ti Aɔisage ɔaani, Suneme nui, ti Ƶaa la masagi ɔoba.

⁴ Anzalopoi naa wola Ƶani, e gaabaani masagi ma, e da boti ɔe be. Kele masagi la ɔeni daani Ƶolu pe ga anza.

⁵ Naama ziegi zu, Davide ta Gagate ti-loun zunui Adoniya ɔooɔo leezu su, e da ɔe ma: «Na ɔa ge ɔeezu ga masagi.» E wotolo Ƶaagɔeni ɔooɔo Ƶe, ta soo ɔize zalavusuiti, naa Ƶee zunu Ƶuuloolugo (50) Ƶa, ti da ɔize toun tuɔo.

⁶ Kaipa, sii ma voloi pɛ su, kɛɛɖɛ la ɖɛni zeliloni ma, ɛ va ɖɛ ma: «Toɖa ɖale, ɛ naa ɖɛɛzu?» E ɖula naa volu, Adoniya ɖɛni ga lakpa doun vɔpa, Abasalome deɖe ɖɛni de.

⁷ Ti yɛpɛni ta Zoaɓe, Seluya ná-doun zunui, naa vɛɛ zalaɖa ɖula nui Abiataal va, naati ti vile Adoniya volu.

⁸ Kɛɛ zalaɖa ɖula nui Sadɔke vɛ, Yɛɖoyada ná-doun zunui Benaya vɛ, GALA goo wo nui Natan vɛ, Simeyi vɛ, ta Leyi, naa vɛɛ Davide ná-kɔɔɖuluɓaiti ba, ti tanɔpɛ ge la ɖɛni Adoniya volu.

⁹ Yeeta Adoniya zalaɖai ɖulani Zɔyelete ɖɔtui ɖɔbavɛ, nii ɛ En-Lɔgele ɖɔbavɛ, ga baalagiti, ta nikeiti, ta nike yivoiti ti wulɓai. E kɛɛɖɛlɔinti pɛ tolini, masagi ná-dointi, ta Zuda nu ɓiigi niiti kpein ti ɖɛni boti ɖɛɛzu masagi vɛ.

¹⁰ Kɛɛ ɛ la ɖɛni GALA goo wo nui Natan lolini, ta Benaya, ta masagi ná-salavusu wolaiti, naa vɛɛ deɖei Salomɔn va.

Natan ta Bate-Seba ti Salomɔn nɔnɔ ma vepei ma

¹¹ Natan liini Salomɔn dee Bate-Seba vɔ bɛ, ɛ ɖɛ ma: «È suɖwɛɛ ɓaa ga ɖagite ná-doun zunui Adoniya ɖana ɓɔɖɔ ɖɛ ga masagi ade-maliɖii Davide ɖi poluma?»

¹² Woilo, gɛ tɛnɛ fe ɛ ya, nii a wo-yenvuiti kizo, wa è-loin Salomɔn.

¹³ Liina fala masagi vɔ bɛ, ɛ gaazaɖa, ɛ ɖɛ ma: «Ee, maliɖii masagi, ɖa lei ɛ minazegɛni bè, ɛ ɖona, ga dɔun zunui Salomɔn ɖa ɛ masadai zegɛzu ɛ voluvelei, ɛ zei ɖa-masa kpɔkpɔgi ɖa? Toɖa ɖale mu Adoniya masadai ɖɛɛzu?»

¹⁴ Da yɛsu nɔ ɓɛɛzu masagi vɔ, gɛ lɛ ná ɓɔɖɔi, gɛ è-wooi mɔta maaɓakpa.»

¹⁵ Bate-Seba liini masagi laa vɛlei wu. Naa wɔɓzaɖaga ɖɛni de niina gola, Sunɛme nui Abisage ɖa ɖaaɓa ma.

¹⁶ Bate-Seba vilɛni jiiɓiɖa, ɛ la masagi ɖɔɖɔwu. Naa zɛba ɛ gaazaɖa, ɛ ɖɛ ma: «Leeni ɖa ɛ pɔ gɛ kɛ ɛ vɛ?»

¹⁷ E gooɖaaɔoteni, ɛ ɖɛ ma: «Maliɖii, ɛ minazegɛvɛ bè, nɛi gɛ ga ɖa-wotiɖɛ anzanui, ɛ ɖona ɖa-GALAGI ɖɔɖɔ GALAGI laaseigi zu ga dɔun zunui Salomɔn ɖa ɛ masadai ɖɛɛzu ɛ voluvelei, ɛ zei ɖa-masa kpɔkpɔgi ɖa.

¹⁸ Kɛɛ wele niina, Adoniya ɓɔɖɔ ɖɛa ga masagi, maliɖii masagi è-ɖi ge la su.

¹⁹ E togani mɔinmɔin kulani ga zalaɖai: nike zine wolaiti, nike yivoiti ti wulɓai, ta baalagiti, ɛ masagi ná-doun zunuiti pɛ toli, ta zalaɖa ɖula nui Abiataal, naa vɛɛ kɔɔvɛɓei ma lotuɖɔi Zoaɓe va, kɛɛ ɛ la è-loun zunui Salomɔn lolini.

²⁰ Tama Izilaye pɛ gaazu ɖa ɖa nɔ va, maliɖii masagi, ga ɛ naama nui lɛ, nii ɛ zeizu è-voga maliɖii ɖa-masa kpɔkpɔgi ɖa.

²¹ Ni naa laade, siɛgi zu maliɖii masagi ɛ liizu la è-mɛmɛwolani pɔ, ta vaazu gi zosu eɖɛ faa jɔu ɖɛ vɛa, gá dɔun zunui Salomɔn.»

²² E yɛni nɔ ɓɛɛzu masagi vɔ, GALA goo wo nui Natan vaa.

²³ Ti va ti ɖɛ masagi ma: «Wele GALA goo wo nui Natan va.» Naa lɛɛni masagi vɔ bɛ, ɛ la kɔɖɔwu, nɔungi vilɛgai zooi ma,

²⁴ ɛ ɖɛ ma: «Ee, maliɖii masagi, ɖa ɖa ɛ bogai ɓaa ga Adoniya ɖa masadai ɖɛ ɛ voluvelei, ta ɛ zei ɖa-masa kpɔkpɔgi ɖa?»

²⁵ Mazɔɔɔ diiɛ za, ɛ nikeiti ta nike yivoiti ti wulɓai, ta baala mɔinmɔin ga ɖula ga zalaɖai, ɛ masagi ná-doun zunuiti pɛ tolige, ta kɔɔvɛɓei ma lotuɖɔiti, naa vɛɛ zalaɖa ɖula nui Abiataal va. Tiya ɖanu, ti daamii ta kpɔɔlei wosu ta tiye, ti ɖa ɖɛ ma: «Masagi Adoniya lebi ɖe ke faan!»

²⁶ Kɛɛ ɛ la nɔun tolini, nɛi gɛ ga ɖa-wotiɖɛ nui, ɛ la zalaɖa ɖula nui Sadɔke lolini, ta Yɛɖoyada ná-doun zunui Benaya, ta ɖa-wotiɖɛ nui Salomɔn.

²⁷ Nii ɖɛɖala vai ɖa zoo ɖɛɛzu ɓaa maliɖii masagi ná-devei wu, ga ɛ la zooga ɛ va naa lɛ ga ɖa-wotiɖɛ nuiti, zɔi ɛ maliɖii masagi maavalibosu masa kpɔkpɔgi ɖa?»

Davide yeelo fai votogi va

²⁸ Masagi Davide goɔɔaavoteni, é ɔɛ ma: «À Bate-Seba loli dɛɛ bè.» Naa lɛɛni masagi vɔ bɛ, é lo kakala.

²⁹ Masagi ɔɔɛni pɔ konai zu, é ɔɛ ma: «Gè ɔɔnaa Ɔɔoɔɔ GALAGI ma, nii é vulua, nii é kùlaai ziiɔɔɔiti pɛ su,

³⁰ gè bo è ma ga za nɔ, nà minazefegi naa laazeelizu, nii gè kɛɛni è vɛ, gè ɔɔna Ɔɔoɔɔ GALAGI, Izilayɛle ná-GALAGI laaseigi zu, siɛgi zu gè ɔɛa è ma la è-loun zunui Salomɔn ɔa é masadai ɔɛɛzu pɔluvele, é zeɪ nà-masa kpɔkpɔgi ɔa pòtogi zu.»

³¹ Bate-Seba vilɛni jiiɔɔɔɔ, é la masagi ɔɔɔɔwu, é ɔɛ ma: «Màliɔɔii masagi Davide lɛbi ɔɛke faan!»

³² Masagi ɔɛni ma: «À zalaɔa ɔɔla nui Sadɔke loli, ta GALA goo wo nui Natan, naa vɛɛ Yɛɔɔyada ná-doun zunui Benaya.» Ti lɛɛni masagi vɔ bɛ.

³³ Masagi ɔɛni ti ma: «À nà-botigɛ nuiti pɛ toli, ti vilɛ wo volu, wo doun zunui Salomɔn lɛ nà-soovale fuului ɔɔma, wo yei la Giyon.

³⁴ Miná ɔa zalaɔa ɔɔla nui Sadɔke ta GALA goo wo nui Natan ti gulɔi zizɛ zu ma ná, é ɔɛ ga Izilayɛle masagi. Wa puuɔgi vɛɛzu, wo ɔa ɔɛ ma: «Masagi Salomɔn lɛbi ɔɛke faan!»

³⁵ Wa yɛsu polu, wo lɛ, é va é zeɪ nà-masa kpɔkpɔgi ɔa. Tɔ ɔa é masadai ɔɛɛzu pòtogi zu. Gè yeeloga ba ga Izilayɛle ta Zuda ta-lotugɔi.»

³⁶ Yɛɔɔyada ná-doun zunui Benaya masagi woɔɔaavoteni, é ɔɛ ma: «É ɔɛ ɔana! Ɔɔoɔɔ GALAGI é ga màliɔɔii masagi ɔa-GALAGI, naa laawooi ɔana!

³⁷ Eɔɛvelei Ɔɔoɔɔ GALAGI yɛgai la màliɔɔii masagi è va, é ye ɔana nɔ Salomɔn va, é ná-masadai ma lɛbiyai zuwɔɔɔ, é leve màliɔɔii masagi Davide nɔnɔi va.»

³⁸ Zalaɔa ɔɔla nui Sadɔke-o, GALA goo wo nui Natan-o, ta Yɛɔɔyada ná-doun zunui Benaya, ta Kelete nuiti, naa vɛɛ Pelete geleiti ba, ti Salomɔn zegeni, ti tɛ masagi Davide ná-soovale fuului ɔɔma, ti lii la Giyon.

³⁹ Zalaɔa ɔɔla nui Sadɔke minɛi zegeni, nii gulɔi ɔɛni su, seɔɛ vɛlei wu, é gulɔi zizɛ Salomɔn ma. Ti puuɔgi vɛɛni, nuɔuseiti pɛ ti ɔɛ ma: «Masagi Salomɔn lɛbi ɔɛke faan!»

⁴⁰ Nuɔusei pɛ ge loni ga poluvelei, ti ɔa lɛ, nuiti ti ɔa kooleiti fɛ ti ɔa ɔoɔzunɛ ga gola, eyɛsu zooi ɔali ga ti-wooi lugi.

Salomɔn Adoniya maavaayɛ fai

⁴¹ Adoniya ta ná-nu loligaiti ti zɔngɔ wooi mɛnini, siɛgi zu ti ɔɛni ɔɛsu la ga ta-vɛti laamii wo. Zoafɛ puuɔgi wooi mɛnigai ma, é gaazaɔagi woni, é ɔɛ ma: «Lee ma vaa wuulee ka, é taazuɛ?»

⁴² E yɛni nɔ ɔɛɛzu, zalaɔa ɔɔla nui Aɔiataal ná-doun zunui Zonatan va. Adoniya ɔɛni ma: «Va, mazɔɔɔ ɔa ga sɔbelama nu, tanisu woo niine vago ɔa é vaazu bosu.»

⁴³ Zonatan Adoniya woɔɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Naa laade vɔɔɔ pɛ, ade-maliɔɔii masagi Davide ɔa é Salomɔn zeidai ga masagi.

⁴⁴ Masagi zalaɔa ɔɔla nui Sadɔke, ta GALA goo wo nui Natan, ta Yɛɔɔyada ná-doun zunui Benaya, ta Kelete nuiti ta Pelete nuiti pileɔɛ polu, ti tɛɛvɛ masagi ná-soovale fuului ɔɔma.

⁴⁵ Zalaɔa ɔɔla nui Sadɔke ta GALA goo wo nui Natan ti gulɔi ziaa ma Giyon ga é ɔɛ ga masagi. Miná ɔa ti zɛɛɛai ná, ti lɛ ga koozunɛɛi, taai zu ɔɛ wuulee, naama zɔngɔ wooi ɔa wo mɛnigai.

⁴⁶ Salomɔn vɔɔɔ zeidai masa kpɔkpɔgi ɔa.

⁴⁷ Ade-maliɔɔii masagi Davide ná-nu wolaiti ti vaa ga ti tuya loo bɛ, ti ɔɛ ma: «Da-GALAGI kɛ, é Salomɔn lɔɔɔi ɔɔla, é leve ɔɔnɔi va, ta ná-masadai ma lɛbiyai wɔɔɔɔ ɔɔnɔi va!» Masagi yɛɛɛ daa vɛtei zu, é nɔkɔ.

⁴⁸ Naa pɛ poluma, masagi wooi ɔaa, nii é bogai: «Mamagi ɔa Ɔɔoɔɔ GALAGI vɛ, Izilayɛle ná-GALAGI, nii é nu zeidai za nà-masa kpɔkpɔgi ɔa, ta gè kaa ga ɔaazu.» »

⁴⁹ Adoniya ná-nu loligaiti ti naama wooi menigai ma, ti zuɓalini, ɛɛ ge ɗa li liizu vele.

⁵⁰ Adoniya lua veleɪ ma Salomɔn va, é wuzegeni, é li, é zalaɗa ɗulazuwe ma mineiti so.

⁵¹ Ti liini, ti ɗe Salomɔn ma: «Peɛɛ, duai maavele ma, Adoniya liiwe, é zalaɗa ɗulazuwe ma mineiti so, é ɗa ɗe ma: «Masagi Salomɔn minazeɗe bè za, é ɗona ga é la pàa ga boɗa zɔkpɔi!» »

⁵² Salomɔn ɗeni ma: «Ni a ziena eɗe sɔbelama nu, nɔundegai gila kpala ge la loɗa zooi ma. Kele ni a ɗena ga sɔba nu, toɗa za.»

⁵³ Masagi Salomɔn numaa leveni, ti li, ti Adoniya zeɗe zalaɗa ɗulazuwe, ti vaa la. E laani masagi Salomɔn ɗɔɗɔwu, Salomɔn ɗe ma: «Li ɗa-velei wu.»

2

Davide falima woo ɗaabelagiti

¹ Davide kaai ma ga toɗa na va zaazu, é valini ná-doun zunui Salomɔn ma ga niima wooiti:

² «Nɔun nà ga li we ná ga fulu nui pe gaabelazuwe. Zebzeɗe, é ɗe ga zunu!

³ Golo ɗa-GALAGI Gɔɔɗɔ GALAGI we, é ɗa ziima vai nɔ ɗe, é golo ná-deveiti ta ná-tɔgiti be, ta ná-kala gooiti, eɗevelei é seveai la Moize ná-tɔgi zu, naa ɗa a ke é ɓɔɗɔ zɔɔɔ naa pe su, nii ɗa yeevu bu,

⁴ nii a ke balaa Gɔɔɗɔ GALAGI minazeɗegi naa laazeeli, nii é keeni bè, siegi zu é ɗeni la mà: «Ni è-mavofodaiti ta ziima vai ɗena woɗeɗɗiladaɪ zu, ga ti-yii pe ta ti-yenvui pe, nu ɗa zɔɔɔ nɔ ɗɔ ti zaama, nii a ɗe zeizu Izilayeɪle masa kpɔkpɔgi ɗa.»

⁵ «Naa vɔluma, é kweni nii kpein Seluya ná-doun zunui Zoabe keeni ga ze, nii é keeni ga Izilayeɪle ɗɔɔwebei ma lotuɗɔ felegɔiti Neeɪ ná-doun zunui Aɓenɛɪ, ta Yetɛɪ ná-doun zunui Amasa. E ti vaani ziileigi ma ziegi zu, eɗevelei a la kee la kɔɔɗɔ ziegi zu, naati ma jamai ma ɗasɔi ɗa toun unma.

⁶ Ge ga ɗima nu tetemazu, mina ze ná, é va za gaane zu pɔɔzaɗagi ya.

⁷ «Mina yeema é Galaade nui Baalazilayi ná-doun zunuiti so ga pagɔ, ti ɗe naati saama, niiti é ti ɗonɔkulazu, mazɔɔɔ vele ɗana ti dɔaɗomini la, kɛai ma velazu è-lie Aɓasalɔme va.

⁸ «Mina yeema ga Simeyi ɗa é ɗoba, Benzamen nui, Gela ná-doun zunui, nii é ɗeni zeini Baɗulime, é pɔomuni, é kòto ga ɲɔuda, voloi gè ɗeni liizu la Maɗanayime. Kele ɗalesuwe ma, é vaani, é dɔaɗomi Zuluden laawe, gè ɗonani be Gɔɔɗɔ GALAGI laaseigi zu, gè ɗe ma: «Gè la é vaa ga boɗa zɔkpɔi pe.»

⁹ Niizu mina so ga sɔbalala nu, ɗa ga ɗima nu, é kweni veleɪ ɗa so da, anɛɛ ni pɔɔzaɗage na, keni é ke vele-o-wele ti paa.»

Davide zaa vai

(1 Dɔɔ Seveɪ 29:26-28)

¹⁰ Davide zaani, ti maaɗulu Zeluzalɛme.

¹¹ E kona vuunaanigo (40) ɗeni masadai zu Izilayeɪle unda: E kona dɔfelai ɗeeni Eɓelɔn, é kona vuusavago maazu savagoi (33) ɗe Zeluzalɛme.

¹² Salomɔn zeini keeɗe Davide ná-masa kpɔkpɔgi ɗa, é tɔ ɓɔɗɔi ná-masadai zapelo.

Adoniya zaa vai leve vai Salomɔn we

¹³ Gagite ná-doun zunui Adoniya liini Salomɔn dee Bate-Seba vɔ be. Naa gaazaɗani, é ɗe ma: «Da vaazu nei ga kisie vagɔa?» Adoniya ɗe ma: «Ungo.

¹⁴ Nà pɔ gè ɓɔɛ é vɔ.» Naa ɗe ma: «Bɔɛna, ɓeɗele ve?»

¹⁵ Adoniya ɗe ma: «È kweni ga masadai ɗea ga nɔnɔ, ta Izilayeɪle nuiti pe gaazu ɗea bà ga ti kè ga masagi, kele masadai latiga dèɗei ma, mazɔɔɔ Gɔɔɗɔ GALAGI ɗa é seida tuɗɔ.

¹⁶ Faa ɗila kpe nɔ ɗa gè falizu é ma, mina ɗele gòoi va.» Bate-Seba ɗe ma: «Bɔɛna!»

¹⁷ E kpɔɛi zegeni, é gɛ ma: «Nà è maanɛɛnɛzu, bo masagi Salomɔn ma, é Sunɛme nui Aʒisage ve zèa, é gɛ ga ànzai. Mazɔlɔɔ nii nɔpɛ da fali ma, é la gɛlɛa è-woo va.»

¹⁸ Bate-Seʒa gɛni ma: «Naa vage. Nà bɔɔɔi nà bɔɛzu pɔ é vile è va.»

¹⁹ Bate-Seʒa liini masagi Salomɔn vɔ bɛ ga é Adoniya ná-faa wo ma. Masagi wuzegeni, é li daagomisu, é laani tɔun kɔɔɔwu, é zeí ná-masa kpɔkpɔgi ɔa, é masa kpɔkpɔgi taɔili pile, dee zeí ga zeezazuve.

²⁰ E gɛni ma: «Gaazaɔa ko ɔila nɔ ɔa gè bosu ga de, mina gɛle bà.» Masagi gɛni ma: «Bɛgele ɔa è pɔ, dèe, gè la gɛlɛa.»

²¹ Bate-Seʒa gɛ ma: «Bɛ Sunɛme nui Aʒisage ve è-gɛeloin Adoniya ve é gɛ ga anzai.»

²² Masagi Salomɔn dee woɔɔaavoteni, é gɛ ma: «Lee vaa zu è Sunɛme nui Aʒisage maavalizu Adoniya ve? Masadai pɛ maavali bɛ mu, tei tɔ ɔa é ga dɛi, maavali tɔun bɛ, ta zalaɔa ɔula nui Aʒiataal ve, naa vɛɛ Seluya ná-doun zunui Zoabe va!»

²³ Masagi Salomɔn ɔonani naazu Ɔɔɔɔ GALAGI ma, é gɛ ma: «GALA ge sò ná-ziiɔaawanai pɛ su, ni gè la Adoniya vaani, tɔzei nuu va é maɔɔaazaɔabogai.

²⁴ Gè ɔonaa Ɔɔɔɔ GALAGI ma, nii é vulua, tei é sèidai kpaan kèe Davide ná-masa kpɔkpɔgi ɔa, ta é minazeɔeai bè ga masadai ná-o, màvofodaiti-yo, ga za nɔ ta Adoniya va.»

²⁵ Masagi Salomɔn Yeɔoyada ná-doun zunui Benaya leveni, é paa, vele ɔana Adoniya zaani la.

Salomɔn Aʒiataal ɔula vai ná-botii zu

²⁶ Masagi Salomɔn gɛni zalaɔa ɔula nui Aʒiataal ma: «Gale ma, è li è-ɔɔligiti saama da-laazu Anatɔte, mazɔlɔɔ saai zolooge è ma. Kele gè la è vaazu za, mazɔlɔɔ è gɛni Maliɔii Ɔɔɔɔ GALAGI ná-minazeɔe kesui zeɔɛzu kèe Davide ve, ta è ɔnɔ zɔlɔɔni ná-ziiɔɔlɔi pɛ su.»

²⁷ Vele ɔana Salomɔn Aʒiataal bɛeni la, é kula Ɔɔɔɔ GALAGI ná-zalaɔa ɔula vai zu, nii a ke Ɔɔɔɔ GALAGI laawooi laazeeli, nii é boni Eli ná-peleyeɔeí ma Silo.*

Salomɔn devei vee vai ga

ti Zoabe va

²⁸ Naama wooi zeelini Zoabe ma. Zoabe ma ge vileni Adoniya volu, anɛɛ ni é la gɛni vileni Aʒasalɔme volu, naa ɔa é kɛeni Zoabe liini, é lɔɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI ná-seɔe veleí wu, é li, é zalaɔa ɔulazuve ma mineiti so.

²⁹ Ti liini, ti gɛ masagi Salomɔn ma: «Zoabe lɔɔɔvɛ Ɔɔɔɔ GALAGI ná-seɔe veleí wu, toɔa zalaɔa ɔulazuve ɔɔavɛ.» Salomɔn Yeɔoyada ná-doun zunui Benaya leveni naazu, é gɛ ma: «Li, è paa.»

³⁰ Benaya zeeliai ma Ɔɔɔɔ GALAGI ná-seɔe veleí ma, é gɛni Zoabe ma: «Masagi gɛ, è ɔula.» Kele é goɔɔaavoteni, é gɛ ma: «Ba-o! Uɛ ɔa gè zaazu ná!»

Benaya ɔaleni ma masagi vɔ bɛ, é Zoabe ná-goɔɔaavotegi wo ma.

³¹ Masagi gɛni ma: «Li, è ke eɔevelei é bogai la, paa, naa vɔluma da maagulu, è faa zeɔe gi unma gá ná-peleyeɔeí, ɔamai naa vaa zu Zoabe puai fuun.

³² Namaiti é ti vuai, Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa naati da tɔ bɔɔɔ unma, tɔzei é zunu felegɔ vaani, Nɛel ná-doun zunui Aʒenɛel, nii é gɛni ga Izilaye ɔɔvɛbei ma lotuɔɔi, ta Yetɛel ná-doun zunui Amasa, Zuda ɔɔvɛbei ma lotuɔɔi, niiti ti lelebogai, ti vizɔgai é leve tɔun ba, é ti vaa ga boɔa zɔkpɔi, kèe Davide ɔwɛɛ faa la gɛni su.

³³ Ti-ma ɔamai ɔa la Zoabe ta mavofodaiti unma eyɛsu ɔɔ. Kele Ɔɔɔɔ GALAGI ná-ziiɛigi ɔa gɛ Davide ta mavofodaiti bɛ, ná-peleyeɔeí ta ná-masa kpɔkpɔgi ve eyɛsu ɔɔ.»

³⁴ Yeɔoyada ná-doun zunui Benaya liini, é Zoabe vaa. Ti maaguluni ná-zooi ma tevebai zu.

³⁵ Masagi Yeɔoyada ná-doun zunui Benaya vileni potogi zu kɔvɛbei unda, é zalaɔa ɔula nui Sadɔke vile Aʒiataal votogi zu.

* 2:27 2:27 Wele vɛ: 1Sa 2:30-36.

Simeyi vaa vai

³⁶ Masagi keela leveni Simeyi ma, ti toli é va, masagi gɛ ma: «Pɛlɛ lo bɔɔɔ vɛ Zeluzalɛme, ná ɔ́a è gɛɛzu ná, è mina ɔ́ula, è va ziezie.

³⁷ Kwɛɛ ga voloi è ɔ́ulazu la taai va, è Sedelɔn vɛtugi maaleve, da za, è-ma ɲamai ɔ́a la è unma.»

³⁸ Simeyi ɔ́ɛni masagi ma: «Naa vage! Nii nɔpɛ è bosu, málígíi masagi, nɛi gè ga da-wotigɛ nui ná kɛ.» Simeyi lɛbini Zeluzalɛme.

³⁹ Kɛlɛ kona savagɔ vɔluma, ná-duɔ felegɔ vɛlani, ti zeɔɔ pɔ bɛ, ti li Maaka ná-doun zunui Akise vɔ bɛ, Gate masagi. Ti ɔ́ɛni Simeyi ma: «Da-luɔiti ta Gate.»

⁴⁰ Simeyi wuzegɛni názu, é gɛvele bɛtɛ, é lɛ ná-soovalegi ɔ́oma, é li Gate, Akise vɔ bɛ, é ná-duɔiti sege, é ɔ́ale ma ga tiye.

⁴¹ Naama wooi zeelini Salomɔn ma ga Simeyi zeɔɔvɛ Zeluzalɛme, é li Gate, é ɔ́ale ma.

⁴² Masagi Simeyi lolini, é gɛ ma: «Gè la ɔ́ɛni gɛɛni è ma: «Gona Gɔɔɔɔ GALAGI ma ga è la ɔ́ula taai va,» baa, gè gɛ è ma: «Voloi è ɔ́ulazu la taai va, da za?» E la ɔ́ɛni gòɔɔaavoteni, è va gɛ mà: «Naa vage, gè mɛniga,» baa?

⁴³ Lee vaa zu mu è konai naa zeɔɔa ma, nii boga Gɔɔɔɔ GALAGI ɔ́aazu, è la ɔ́oloni devei vɛ gè feeni è ya?»

⁴⁴ Masagi ɔ́ɛni Simeyi ma: «È kwɛni da bɔɔɔi, faa ɲai nii è kɛa ga gaagílíma ga kɛɛ Davide. Gɔɔɔɔ GALAGI ɔ́a da-nu ɲulai ma ɔ́asɔi la è unma.

⁴⁵ Kɛlɛ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔ́a tuya loo bè, é Davide ná-masa kpɔkpɔgi zapelɔ eyesu ɔ́a.»

⁴⁶ Masagi devei veeni Yegɔyada ná-doun zunui Benaya ya, naa ɔ́ula, é Simeyi vaa.

Uele ɔ́ana masadai zeini la ga pagɔ Salomɔn yeezu.

3

Salomɔn Falaɔɔn ná-doun anzanui

vulu vai

¹ Salomɔn Ezipete masagi Falaɔɔn ná-doun anzanui vuluni, vului naa maavele ma, ti ɔ́ilini va ta Falaɔɔn. E va gɛ é bɛ ga masa pɛlɛi lo, ta Gɔɔɔɔ GALAGI zeí vɛlɛi, naa vɛɛ síɔ́igi va Zeluzalɛme ma, nii é ɔ́ɛni lolisu balaa ga Davide ná-taa wolai, miná ɔ́a é zeini ná.

² Nuɓuseiti ti ɔ́ɛni dɛ zalaɔɔaiti kulazu zalaɔɔ ɔ́ula adavɛti, mazɔlɔɔ ti la ɔ́ɛni dɛ Gɔɔɔɔ GALAGI zeí vɛlɛi loni bɛ.

³ Gɔɔɔɔ GALAGI nɛɛni Salomɔn vɛ, é ɔ́ɛni ziezú ga kɛɛgɛ Davide ná-tɛnɛ gooiti. Kɛlɛ tɔ bɔɔɔi ɔ́ɛni zalaɔɔaiti kulazu, é da ansansegiti gala zalaɔɔ ɔ́ula adavɛti.

Gɔɔɔɔ GALAGI ɔ́igi vee vai Salomɔn vɛ

(2 Dɔlɔ Sevei 1:2-13)

⁴ Yeeta, masagi liini Gaɓaɔɔn ga é zalaɔɔai ɔ́ula, Mazɔlɔɔ miná ɔ́a ná ɔ́ɛni ga zalaɔɔ ɔ́ula ada ɓiigi: Salomɔn gala zalaɔɔa mɔinmɔingaa ɔ́ulani niina zalaɔɔ ɔ́ulazuve miná.

⁵ Kpidii, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔ́ulani bɛ keɛma segi zu Gaɓaɔɔn, é gɛ ma: «Nii wɔin è ma, dɛɛ, gè kɛ è vɛ.»

⁶ Salomɔn goɔɔaavoteni, é gɛ ma: «È da-woogɛɔ́ilada wolai ɔ́ulave keɛma da-wotigɛ nui kɛɛ Davide vɛ, tɔ balaa é zie gaamai ta telebodai zu, naa vɛɛ sɔledai va è vɛ. E naama woogɛɔ́iladaí makega bɛ ga è doun zunu ve bɛ, nii é zeini za ná-masa kpɔkpɔgi ɔ́a.

⁷ Niizu niina, Gɔɔɔɔ GALAGI ná-GALAGI, da ɔ́a è kɛa ga masagi, nɛi gè ga da-wotigɛ nui, kɛɛ Davide votogi zu, ná ma, ná ga zunu loungo nɔ, nii é la zooni deve wosu.

⁸ Nɔun nɛi gè ga da-wotigɛ nui, gè wɛlɛa nɔ, gè bɔɔɔ ɔ́a da-nuɓuseiti untuɔɔ, niiti è yiimazeɔɔai ga tiye, ti mɔindai, nu la zooga ti ɔ́aalusu, è va ti-lie kwɛɛ.

⁹ Naa ɔ́a é ba, ɔ́igi ve zèa, nɛi gè ga da-wotigɛ nui, nii ná lo da da-nuɓuseiti tuɔɔ, gè kwɛɛ nii pagai ta nii ɲudai. Mazɔlɔɔ ni naa laade, bɛ ɔ́a a zoo losu da-nuɓuse mɔinmɔingí niiti tuɔɔ?»

¹⁰ Naama GALA falii Salomɔn kɛɛni, é nɛɛni Maliǵii vɛ.

¹¹ GALA ge woodaavoteni, é ǵɛ ma: «Tɛi naa ǵa è falizu, è la sii zuǵooza valini bɔǵɔ vɛ, è la naavolo valini bɔǵɔ vɛ, è la balaa è zili nuiti saa vai valini, kɛɛ ǵigi ǵa è falizu, nii a kɛ è masadai ǵɛ ga telebodai,

¹² nà è yiima vai laazeelizu, nii a kɛ ǵigi ǵɛ è ma, ta è ǵelegɛle, é leve naati ba, ti ǵɛa è luǵɔ, ta niiti ti vaazu è voluvele.

¹³ Naa pɛ poluma, nii è la falini, nà naa veezu è ya, naavoloi ta lɛbiyai, nii a kɛ è-zii ma voloi pɛ su, è ǵɛǵala mina zɔlɔ masagiti saama.

¹⁴ Ni da ziɛna ga nà-peleiti, è ǵolo nà-deveiti ta nà-tɔgiti bɛ ga è-ǵɛɛ Davide ǵevele, nà è-zii zuǵooza.»

¹⁵ Salomɔn wuunni, é gaadja ga GALA kpɔvɛ pɔ segi zu. E ǵaleni ma Zeluzalɛme, é li Maliǵii ná-minazeǵɛ kesui vɔ bɛ. E gala zalaǵaiti ta ziilei zalaǵaiti kulani, é feti wola ǵevele bɛtɛ ná-botifɛ nu wolaiti bɛ.

Salomɔn tukpɔi ǵaaleve vai ga ǵimalai

¹⁶ Yeeta koloǵolo anzanu felegɔ vaani masagi vɔ bɛ, ti lo kakala.

¹⁷ Gilagi ǵɛni ma: «Ni da vaana bu, mǎliǵii, woilo ǵòo ma. Gá anzanui nii gá niizu pɛɛ ǵilagi wu, ǵè doun zunu ǵila sɔlɔǵɛ koba.

¹⁸ Folo savagɔ vɔluma, tɔ balaa é doin zɔlɔ. Giya ǵila nɔ ǵa gi ǵɛa pɛɛi wu, nu ǵili nɔpɛ ge la ǵɛa gi ǵoba, kɛni gi felegɔ nɔ.

¹⁹ Kpidii niina é laani ná-doin ma, naa za.

²⁰ Buzɛǵɛ vɛle ǵana kua zaamai, názu nɛi ǵè ga da-wotifɛ anzanui ǵè niizu, é doin zeǵɛ kàkala, é da ǵakala, é nɔnɔ ma loun vɔomai la kàkala.

²¹ Sobui ǵè wuzɛǵɛa ga ǵè niimii ve doin ya, ǵè ka ga doungoi zaavɛ. Foloji ǵulaai ma, ǵè da pɛtɛ ga pagɔ, ǵè ka niina ga nɔnɔ ma loin laade, nii ǵè sɔlɔǵai.»

²² Zɔi yɛ ná, é ǵɛ ma: «Zɛ! Dòin ǵa é vulua, dɔnɔi ǵa saai!» Ma mɔungi ǵɛ ma: «Ba-o, dɔnɔ naa mu ka saai, nɔnɔi ǵa é vulua!» Naama maadjaalii ǵa ti ǵɛni ga masagi ǵakala.

²³ Gaaɓelagi zu, naa da ǵɛ ti ma: «Zɔi ǵɛ: «Dòin ǵa é vulua, dɔnɔi ǵa saai,» zɔi balaa ge ǵɛ: «Ba-o! E-loin ǵa saai, nɔnɔi ǵa é vulua.» »

²⁴ Masagi ǵɛ ma vɔlu: «À va ga boǵa zɔkpɔi ta pɔ.» Ti va ga boǵa zɔkpɔi pɔ.

²⁵ E ǵɛ ma: «Doungoi nii é vulua, à teve su fele, wo gilazuvɛ ve zɔi ya, wo gilagi ve zɔi balaa zea.»

²⁶ Zɔi nɔnɔ ǵɛni ga doungoi é vulua, ná-doin maawɔin soni ga gola, é ǵɛ masagi ma: «Maliǵii, doungoi nii é vulua, à fe zea, kɛɛ à mina paa!» Kɛɛ bɔɔlai ǵɛni ma: «Ba-o! A teve su, naazu é la yɛga zèa, é la yɛga zea.»

²⁷ Názu ǵa masagi tukpɔi ǵaaleveni la, é ǵɛ ma: «À mina doungoi vaa, nii é vulua, wo fe anzanu mɔungi ya, toǵa ná-doun vɛ.»

²⁸ Izilayɛle nuiti pɛ ti masagi ná-tukpɔǵaalevei naa ma woo mɛnini. Ti pɛ ti luani ba, tɔɔzei ti kwɛɛni ga é ǵigi zɔlɔǵɛ GALA zea tukpɔǵaaleve vai zu.

4

Salomɔn ná-botifɛ nu wolaiti

¹ Masagi Salomɔn ǵɛni Izilayɛle pɛ unda.

² Ná-nu wolaiti daaseigiti kaa: Zalaǵa ǵula nui Azalia, Sadɔke ná-doun zunui,

³ Sisa ná-doun zunu felegɔiti, Eliyɔlɛfe ta Ayiya, naati ka ti ǵɛni ga ná-sɛvɛ ǵɛ nuiti. Ayilude ná-doun zunui Zozafate ǵɛ ga laavaawogi.

⁴ Yɛǵoyada ná-doun zunui Benaya ǵɛni ga kɔvɛbɛi ma lotuǵɔi, Sadɔke ta Aɓiataal ti ǵɛ ga zalaǵa ǵula nuiti.

⁵ Natan ná-doun zunui Azalia ǵa é ǵɛni ga zou zɛvɛ ǵundigɔiti ta-ǵundigɔii, Natan ná-doun zunui Zabude ǵɛni ga zalaǵa ǵula nui, é ǵɛ ga masagi bɔɔlai.

⁶ Ayisaal ɔa é ɔeni wɛɛzu masa pɛɛi ma, Aɔada ná-doun zunui Adonilame ɔa é ɔeni ga duɔla wotii ma ɔundiɔii.

⁷ Zou zɛvɛ ɔundiɔi puugɔ maazu felegɔ (12) ɔa é ɔeni Salomɔn ya Izilayeɛle yooi ná pɛ su, tiya ɔa ti ɔeni masagi ta ná-pɛɛyɛɔei ɔɔnɔ fai gaagɔlazu ba, ti ɔilagilagiti pɛ ti ɔena alu ɔilagila seɔe konagi zu.

⁸ Ti-laaseigiti kaa: ɔuul ná-doun zunui, nii é ɔeni Efelayime ɔize yooi zu.

⁹ Deekɛɛl ná-doun zunui ɔeni Makase, ta Saalaɔime, ta Bɛte-Semese, ta Elon Bɛte-ɔanan unda.

¹⁰ ɔesede ná-doun zunui ɔa é ɔeni Aluɔɔte, tɔ ɔa Soko ta ɔefɛɛl yooi ɔeni zea.

¹¹ Aɔinadaɔe ná-doun zunui ɔa Dɔɔl yooi ɔeni zea, Salomɔn ná-doun anzanui Tafate ɔa é ɔeni ga anza.

¹² Ayilude ná-doun zunui Baana ɔa Taanake ta Megido ɔeni zea, ta Bɛte-Seyan pɛ, nii é Saletan ɔɔbaɛ Zizeleyɛle wuvɛ, é zo Bɛte-Seyan, é li Aɔɛle-Megola, é li Yokemeyame.

¹³ ɔeɔɛɛl ná-doun zunui ɔeni zeini Lamɔte Galaade yooi zu. Tɔ ɔa é ɔeni Manasé ná-doun zunui Yayiil ná-taaiti unda ga kundiɔii, niiti ti ɔeni Galaade, naa vɛɛ Aalagɔɔe ɔovii Basan yooi zu va, taa wola vuulɔzita (60) ɔeni ná, siɔigi ti ma, ti laa ɔa ɔulu ga kɔlu ɔɔi sɔɔɔgi.

¹⁴ Ido ná-doun zunui Ayinadaɔe ɔa é ɔeni Maɔanayime.

¹⁵ Ayimaase ɔeni Nɛfɛtali. Naa ɔalaa Salomɔn ná-doun anzanui ta zegeni ga anza, daa ga Basemate.

¹⁶ ɔusayi ná-doun zunui Baana ɔa é ɔeni Aɛɛl ta Bealɔte.

¹⁷ Palua ná-doun zunui Zozafate ɔa é ɔeni Isakaal.

¹⁸ Ela ná-doun zunui Simeyi ɔe Benzamɛn.

¹⁹ Uli ná-doun zunui ɔeɔɛɛl ɔeni Galaade yooi zu, Amool masagi Siɔon ná-zooi ɔeni zea, ta Basan masagi Wɔge ná-zooi. Zou zɛvɛ ɔundiɔi ɔila nɔ ɔa é ɔeni zooi ná zu.

²⁰ Zuda ta Izilayeɛle ti mɔinni eɔe kpoloɔei ɔɔba naɔaegɛ. Ti ɔeni daamii ta kpɔɔlei wosu, ti ɔa ɔoozunɛ.

5

Salomɔn ná-masadaɛ zeelizuvɛti

¹ Salomɔn ɔeni masadaɛ ɔɛɛzu zɔɔma masada vɛɛvɛɛgiti pɛ unda, é zo zie wolai Efɛlate, é li Filisiti yooi zu, é zeeli Ezipete yooi ɔwɛgi ma. Sii ma voloi pɛ su, naama yooiti ti ɔeni maazoloo ganii ɔulazu, ta ti ɔoloni bɛ.

² Folo-o-folo Salomɔn ta ná-nuɔuseiti kɔnɔgi ɔena ɔe ga bulu vukɔ vagɔi ma ɔaazagi kilo waataavuuɔ (9.000), ta bulu vukɔi kilo waapuugɔ maazu lɔsava (18.000).

³ Nike puugɔ niiti ti makɛgai ga pagɔ, ta nike vuufelegɔ (20) niiti ti zogai nike makɛsuɛ ɔɔɔi zu, baala ungila (100), naa la vɛɛni goegiti, ta dopaiti, ta boliiti ba, ta wɔniiti ti makɛgai ga pagɔ.

⁴ E ɔeni masadaɛ ɔɛɛzu yooiti pɛ unda niiti ti folo liizu vɛɛi zie wolai Efɛlate letemavɛ, é zo Tifisa, é zeeli Gaza, é ɔeni naama you yɔɔɔzuɛ masagiti pɛ unda, ta ziileigi ɔeni ti yɔɔɔzu ta maagoolii zu yooiti pɛ.

⁵ Sii ma voloi pɛ su, Zuda ta Izilayeɛle nuiti sei vɛɛl vani, é zo Dan, é li Beel-Seba, ɛɛ pɛ ge ɔeni ná-leezen belei ta ná-kooɛɔooɛ gului wu, é ɔa ɔoozunɛ ná ziileigi zu.

⁶ Soo waavuunaanigɔ (40.000) makɛ pɛɛiti ti ɔeni Salomɔn ya, ta soo ɔize zalaɔusu waapuugɔ maazu felegɔ (12.000), ná-wotoloiti faa zu.

⁷ Zou zɛvɛ ɔundiɔiiti ti ɔeni masagi Salomɔn ɔɔnɔ fai gaagɔlazu ba, ta niiti kpein é ɔeni ti ɔonɔkulazu, ɛɛ ge ɔeni ná-botii ɔɛɛ alugi naa zu nii feai zea, ti la ɔeni vaazu bu ga ani nɔpɛ ge vala ti ya.

⁸ ɛɛ ge ɔeni sooiti ta kpize geɛiti kɔnɔgi levesu naama adaɛ vɛ masagi ɔeni ná, ga moloi nii daa ga wɔɔlezegi, ta molo ɔaɔai, é zoloo devei ma bogai.

Salomɔn ná-ɣimalai

⁹ GALA ge ɣigi ta kelegele golai veeni Salomɔn vɛ, ná-faagɣwɛgi zu vai mɔin eɣɛ kpolodei laavɛ naɣaɛgi.

¹⁰ Salomɔn ɣimalai zɔɔɔni, é leveni ɣima nuiti kpein ba, niiti ti ɣeni folo ɣulazu vele yooiti su, ta Ezipete.

¹¹ Kɛɣala la ɣeni nuiti saama ɣimalai zu, ná-ɣimalai leveni Ezela nui Etan nɔnɔi va, é leveni balaa Maɣɔle ná-doun zunuiti ba: ɢeman, ta Kalakɔle ta Daalada. Salomɔn wɔɔɔ vele ma, maawooi zieni ti maagoolizu nuɔuseiti saama.

¹² E faalaali waasavago (3.000) ta guye waagila dɔɔlugo (1.005) ɔɛɛni.

¹³ E ɔɔɛni é vile pɔnɔgani kpein ba, é zo Liɓan sɛdele gului ma, é kɔkula ɣizɔɔpe tufa ɓifɔgi ma, é vɔnɔsu sigigi va. E ɔɔɛni mɔnɔ é vile suaiti, ta wɔniiti, ta kpokpo suaiti, ta kaleiti ba.

¹⁴ Etea masagi niiti pɛ ti ná-ɣimalai ma woo mɛnini, naati ti ɣeni nuiti tevesu ga ti ná-ɣima ɔɔɛi ta mɛni.

Salomɔn GALA sei vɛɛi lo fai

ma ɣɛvele ɔɛɛi ɣɛɛ vai

(1 Masagiti 7:13-14;

2 Dɔɔɔ Sɛvɛi 1:18–2:17)

¹⁵ Tiil masagi Yilame mɛnigai ma ga ti gulɔi ziaa Salomɔn ma, ti kɛ ga masagi kɛɣɛ vɔtogi zu, é numaa leveni ma. Mazɔɔɔ Davide ɔɔɔla wɔɔɔwɔɔ ge ɣeni ga Yilame.

¹⁶ Salomɔn keelaiti teveni Yilame ma, é ɣɛ ma:

¹⁷ «Da ɔɔɣɔi é ɣɛa kɛɛ Davide ɣwɛɛ, é la zooni é va pɛɛ lo ná-GALAGI ɣɔɣɔɣ GALAGI vɛ, tɔɔzei kɔɔi va é ɣɛa kɔɔzu nuɔusei naati daalɔɣɔma, ti ɣɛa maagakuni, eyɛsu ɣɔɣɔɣ GALAGI ɔɛ ga ti la kɔɣwu.

¹⁸ Kɛɛ niizu, ná-GALAGI ɣɔɣɔɣ GALAGI dooɣɔgi vɛa zɛa adɛ pɛ, kɔɔɔɔɣɔ la mɔ ná, inɛinɛ faa la ná, é va lo maanɔɣɔ vaa va.

¹⁹ Wɔin ɣa mà ga gɛ pɛɛi lo ná-GALAGI ɣɔɣɔɣ GALAGI laaseigi zu, eɣɛvelei tɔ ɔɔɣɔi é boni la kɛɛ Davide ma ga: «E-loun zunui nii gɛ vɔazu seizu da-masa kpɔkpɔgi ɣa è-vɔtogi zu, naa ɣa é vɔazu pɛɛi losu dàaseigi zu.»

²⁰ Va bu niizu, è devei ve ga ti Liɓan sɛdele gului ta leve bè. Nà-botigɛ nuiti ta ɔɔsu ɔɔnɔiti ba, nii nɔpɛ da bo ga da-wotigɛ nuiti salai, ná naa veezu. Mazɔɔɔ da ɔɔɣɔi é kweni ga gulu leve nu vago la gi zaama ga wo ɣɛvele, Sidɔn nuiti.»

²¹ Yilame Salomɔn wooi mɛnigai ma, gola ɣoozunɛɛni, é ɣeni ma: «Mamagi ɣa ɣɔɣɔɣ GALAGI vɛ, nii é ɣima loun vɛa Davide vɛ, nii a lo niima nuɔuse mɔinmɔingi niiti tugɔ.»

²² Yilame wooleveni Salomɔn ma, é gooɣaavote, é ɣɛ ma: «Nii è bogai da-woolevegi zu, gɛ mɛniga. Nii nɔpɛ è pɔ é lo sɛdele gului ta sipeɛ gului va, ná fe è vɛ.

²³ Nà-botigɛ nuiti ta ti zeɣezu Liɓan ɣizeiti ma, ti yei ga tiye kpolodei laavɛ, ti guluɔumaiti gili ba, ti kɛ ga bebeiti, ti da ziei ɣa eyɛsu ti zeeli ga tiye vɛ é ná lɛɛzu ga ze, ti bebei naati fie ná. Da-wotigɛ nuiti ta va, ti guluuti seɣe miná. Da ma, è ná-pɛɛyɛɣɛi ɣɔnɔgi ve, nii ná bo è ma.»

²⁴ Yilame sɛdele gului ta sipeɛ gului veeni Salomɔn ya, vele é ɣeni pɔ la.

²⁵ Salomɔn ma tetegi, kona-o-kona é ɣeni masagi Yilame ná-pɛɛyɛɣɛi ɣɔnɔgi veezu, moloi nii daa ga ɔɛlee, naa ma ɣilo miliyɔn lɔzita (6.000.000) ta wolive wulo vagoi liteɛ waadɔsava (8.000), é ɣɛ ga ná-masa pɛɛyɛɣɛi ɣɔnɔgi.

²⁶ ɣɔɣɔɣ GALAGI ɣigi veeni Salomɔn vɛ eɣɛvelei é minazɛɣeni la bɛ. Ziileigi ɣeni Salomɔnni zɔɣɔzu ta Yilame, ti felegɔ ti minazɛɣe kɛɛni yɔɣɔzu.

²⁷ Masagi Salomɔn duɔla wotigɛ nu waavuusavago (30.000) laasei sɛvɛni Izilaye yooi zu ná pɛ.

²⁸ Alu gilagila é ɣɛni nu waapuugo (10.000) lebesu Liɓan, ti ɣɛni alu gila kɛɛzu Liɓan, ti alu felego ɣɛ ta-laazu. Adonilame ɣa é ɣɛni ga ta-ɣundiɣii.

²⁹ Kaso mɛɛn nu waavuulɔfela (70.000) ɣɛni Salomɔn ya, ta kɔtu zaɣa nu waavuulɔsava (80.000) gize yooi zu,

³⁰ é ɣula kundiɣii waasavago unsavagoiti (3.300) polu, niiti ti ɣɛni Salomɔn ná-zou zɛvɛ ɣundiɣiiti bu, ta ti ɣɛni weɛzu botiɣɛ vɛbɛi naa ná-botii ma.

³¹ Masagi Salomɔn devei veeni ga ti kɔtu ɓaaza papagiti kula, ti ti zaɣa, ti ɣɛ ga pɛɛi wuulaagi.

³² Salomɔn ta Yilame ta-wotiɣɛ nuiti ta Geɓale nuiti ti ɣɛɛni kɔtuiti saɣazu, ti da guluiti ta kɔtuiti kɛvele ɓɛɛɛ pɛɛi lo fai zu.

6

GALA sei vɛɛi lo fai

(2 Dɔɔ Sevei 3:1-14)

¹ Masagi Salomɔn ɣooɣo GALAGI zeɛ vɛɛi lo fai lɔɛzeini kona unnaanigo puulɔsava (480) vɔluma Izilayɛɛ nuiti kula yee ma Ezipete yooi zu, Salomɔn ná-kona naanigo ma masadaɪ zu konagi ma alugi velesiɛi ma, nii daa ga Zive.

² Pɛɛi nii Salomɔn toni ɣooɣo GALAGI vɛ sɔligi ɣɛni ga mɛɛɛɛ vuusavago (30), kogi ɣɛ ga mɛɛɛɛ puugo, gaagooza ga mɛɛɛɛ puugo maazu lɔɔlugo (15).

³ Tɛɛ wosuɛ ɣɛni GALA sei vɛɛi ɣaazu vɛɛi, sakpai ɣɛni ga mɛɛɛɛ puugo, é zoloo pɛɛi ɣogi ma, buugooza ga mɛɛɛɛ lɔɔlugo.

⁴ E fenɛɛɛɛi kɛɛɛni pɛɛi va, é giliyazegi vilɛ ti la.

⁵ GALA sei vɛɛi maagoolii zu, é sangasoiti toni, é ti voluzei pɛɛ ɣoozu wolai ma zigigi va, ta pɛɛ ɣoozuɛ naa ɣɛni pɛɛ ɓoga vɛɛi.

⁶ Sangasoɪ ma vɛɛ mɔungi é ɣɛni buuɛ, naa ɣoozuɛ ɣɛni ga mɛɛɛɛ felego ta tukpɛ (2,5), zaamazɛ geɛi ɣoozuɛ ɣɛ ga mɛɛɛɛ savago, maazuɛ geɛi ɣoozuɛ ɣɛ ga mɛɛɛɛ savago ta tukpɛ (3,5). GALA sei vɛɛi ma zigigi ɣaa ɣɛni liizu ga vɛɛa etea vɛɛi maazuɛ, nii a kɛ pɛɛ maalɛ wuluiti ti mina lo sigigi zu.

⁷ Ti GALA sei vɛɛi loni ga kɔtu zaɣaaiti nɔ, niiti ti ɣɛvɛɛ ɓɛɛni kɔtu ɣulazuɛ, naa ɣa é kɛɛni eyɛsu pɛɛ logi ɓɛ, nu la malito, ɓaa zoovɛ, ɓaa kɔlu ani nɔpɛ tu mɛnini GALA sei vɛɛ losuɛ.

⁸ Sangasoɪ ma vɛɛ mɔungi laavɛ ɣɛni nu yeezazu vɛɛi pɛɛi va, miná ɣa nu ɣɛni lɛɛzu ná, é zie nu lɛɛzuɛ suzeidai, è lɛ zaamazɛ vɛɛi wu, vɛɛ nɔ ɣana é ɣɛni la nu va lɛ savasiɛi zu.

⁹ Salomɔn begai ma ga GALA sei vɛɛi lo, é dakai ɓɛɛni ga sɛɛɛɛ gulu zɛvɛiti ta é ma wulu valivaligiti sei bu.

¹⁰ E sangasoiti toni, ti gaagooza ga mɛɛɛɛ vɛɛɛɛɛɛ ta tukpɛ (2,5), ti voluzei pɛɛi va. E ti ɣilini pɛɛi va ga sɛɛɛɛ guluiti.

¹¹ ɣooɣo GALAGI ɓɛɛni Salomɔn vɔ, é ɣɛ ma:

¹² «Pɛɛi ɣaa, è tosu, ni da ziena é zoloo ná-tɔgiti ma, è ɣolo ná-deveiti bɛ, è zie ga zɛimai, vɛɛi gɛ è leveai la, ná ná-minazɛɣɛi laazeeli è vɛ, nii gɛ kɛɛni è-ɣɛɛ Davide vɛ.

¹³ Ná va, gɛ zeɛ Izilayɛɛ nuiti saama, gɛ la ɣɛɛa ná-nuɓuseiti ba, Izilayɛɛ nuiti.»

GALA sei vɛɛi ɣoozuɛ ɓɛɛɛ vai

¹⁴ Pɛɛi lo fai begai ma,

¹⁵ Salomɔn sɛɛɛɛ gulu zɛvɛi vɛɛni sigigi ma pɛɛ ɣoozuɛ, é zo bu, é lɛ dakai ma, é sipɛɛ gulu zɛvɛi vɛɛ zooi ma pɛɛ ɣoozuɛ ná pɛ.

¹⁶ E sɛɛɛɛ gulu zɛvɛi vɛɛni pɛɛ ɓoga vɛɛi ma lebesui ma zigigi ma, é zo bu, é lɛ dakai ma, sakpai ɣɛ ga mɛɛɛɛ puugo, é koozuɛ ɓɛɛni, ná ɣɛ ga ada naɛɛɛa wolai.

¹⁷ GALA sei vɛɛi mɔtai, pɛɛ ɣoozu wolazuɛ zakpai ɣɛni ga mɛɛɛɛ vuufɛlego (20).

¹⁸ Gulu zɛvɛi niiti ti ɣɛni pɛlɛ ɣoozuuɛ, naati maavɛlupɛluni ga goolei vaagɣulabai ta ani vuai niiti ti ɣaavuyegai. Pɛlɛi nɔ pɛ maazɛɣɛni ga sɛdele gului, nu la ɣɛni kɔtui gila kpala kaazu.

¹⁹ Salomɔn ada ɲadega wolai ɣɛvɛle bɛtɛni, vɛ nɔ wola vizɔni ɢooɣɔ GALAGI zɛi vɛlɛi wu, nii a kɛ ɛ ɢooɣɔ GALAGI nɔ-minazɛɣɛ kesui la nɔ.

²⁰ Pɛlɛ ɣoozuuɛ, vɛ ɛ nɔ bɛtɛni, minɔ ɣogi ɣɛni ga mɛtɛlɛ puugo, sakpai ɣɛ ga mɛtɛlɛ puugo, gaa zɔligi ɣɛ ga mɛtɛlɛ puugo. Zanu kitei ɣa ti siɛni ma zidigiti ma, ti zalaɣa ɣulazuuɛ bɛtɛni nɔvɛ ti sɛdele gulu zɛvɛiti pɛɛ ma.

²¹ Salomɔn zanu kitei ziɛni pɛlɛ ɣoozuuɛ nɔ pɛ. E zanu yɔlɔɣɔ goiti sɛlɛni voluzu vɛlɛ vɛlɛ ɣoozuuɛ laavɛ.

²² Pɛlɛ ɣoozuuɛ nɔ pɛ ge ɣɛni nɔ ga zanugi, vɛlɛ nɔ ɣana balaa ɛ ɣɛni la ga zalaɣa ɣulazuuɛ nii ɛ ɣɛni la ada ɲadega wolai laavɛ.

²³ Ti seelubɛin felegɔ maaniini saɣani ga dɔbɔ wolive wului, ti ɣaa zɔligi ɣɛ ga mɛtɛlɛ lɔɔlugo, ada ɲadega wolai.

²⁴ Ti-ɣovɛ gilagilagi zuɣoozani ga mɛtɛlɛ felegɔ ta tukpɛ (2,5), ma ɣovɛ felegɔiti ta zeina la ɛ ɣɛ ga mɛtɛlɛ lɔɔlugo.

²⁵ Seelubɛinti kpɛtɛ vɛlɛi ɣɛni ga faa ɣila nɔ.

²⁶ Ti-zɔligiti ti ɣɛ ga faa ɣila nɔ.

²⁷ Salomɔn seelubɛinti pilɛni pɛlɛ ɣoozuuɛ, GALA sei vɛlɛi zaamavɛ, zɔi ɣovɛ gilagi zɛi pɛlɛi va, zɔi balaa ɣovɛ gilagi zɛi pɛlɛi va, ti-ɣovɛ felegɔi zɔiti ti zɛi bɔɣɔ la.

²⁸ Salomɔn zanugi ziɛni seelubɛin naati balaa ma.

²⁹ Ti pɛlɛ ɣoozu felegɔi ma zidigiti pɛlupɛluni ga seelubɛinti, ta dɔɔ wuluiti, ta ani vuaiti ti ɣaavuyegai.

³⁰ Ti zanugi balaa puuni gulu zɛvɛiti ma, niiti ti pɛlɛ ɣoozu felegɔiti buulaani ga tiye.

³¹ Ada ɲadega wolai laavɛ ma bɔgi ɣɛni fele, ti ga dɔbɔ wolive wului, daamasagiti, maazuuɛ ta kobavɛ felegɔiti, naati ti ɣɛni sigigi ma ɣaaɣwɛsu lɔɔlugoɣi ɣila nɔ zɛɣɛzu.

³² Kpo felegɔiti ti ɣɛni ga dɔbɔ wolive wului, kpo felegɔi naati pɛlupɛluga ɣɛni de ga seelubɛinti, ta dɔɔ wuluiti, ta ani vuɔ ɣaavuyegaiti ti bɛtɛai ga zanugi. Ti zanugi vuuni balaa seelubɛinti ta dɔɔ wuluiti ma maaniinigiti ma.

³³ Uɛlɛ ɣana ɛ kɛɛni la ga GALA sei vɛlɛi laa wolazuuɛ balaa. Daamasagiti, maazuuɛ ta kobavɛ felegɔiti, naati ti ɣɛni ga dɔbɔ wolive wului, ti sigigi ma ɣaaɣwɛsu naanigɔi ɣila nɔ zɛɣɛ,

³⁴ ta kpo felegɔiti ti ɣɛni ga sipɛlɛ gului, kɔlu ɣala felefelegi ɣɛ ti ɣilagilagiti ba.

³⁵ Ti ti maavɛlupɛlu balaa ga seelubɛinti, ta dɔɔ wuluiti, ta ani vuɔ ɣaavuyegaiti, ti zanugi zɛ vɛti, ti naati maazaɣani.

³⁶ Salomɔn koi ɣoozuuɛ maagakuni ga sigigi, nii toga ɣɛni de ga kɔtu zaɣaai ma ɲɛkpɛ savago, ti laani bɔɣɔ maazu, sɛdele gulu valivaligi ma ɲɛkpɛ ɣila.

³⁷ ɢooɣɔ GALAGI zɛi vɛlɛi ma wuulaagi laa vai lɔɔzeini Salomɔn nɔ-masadaɪ ma ɣonagi naanisiɛi, alugi ma daa ga Zive,

³⁸ nɔ-masadaɪ ma ɣonagi puugo maazu ɣilasɛi (11) ma, alugi lɔsavasiɛi ma, nii daa ga Bule, ti bɛni ga pɛlɛi lo, ti ba vai pɛ kɛ, ɛɣɛvɛlɛi ti seini la kpasu. Kona dɔfɛla ɣa ti kɛɛni naazu ti bɛ ga pɛlɛi lo.

7

Masa pɛlɛi lo fai

¹ Salomɔn tɔ bɔɣɔi nɔ-masa pɛlɛi lo fai lɔɔzeini, naa ma wotii ɣɛɛni kona puugo maazu savago (13) laawu, ɛ bɛ.

² E pɛlɛi loni dɛ, nii ti daasei pɛɛni ga: «Liban Lɔbɔi», sakpai ɣɛni ga mɛtɛlɛ vuulɔɔlugo (50), kogi ɣɛ ga mɛtɛlɛ vuufɛle maazu lɔɔlugo (25), gaagooza ga mɛtɛlɛ puugo maazu lɔɔlugo

(15), daaseigi naa ɣeni ba, tɔɔzei dakai ma lagaiti ti ga sɛdele gulu zɛvɛiti, naati ti ɣeni laani kpɛɖɛgi ma jɛkpɛ naanigɔ ɖa, naati balaa ti ga sɛdele gului.

³ Dakai balaa nii ɛ ɣeni ga sɛdele gului, naa ɣeni laani daga jɛkpɛ savagɔ ma, ti ga puugɔ maazu lɔɔludɔɔlu (15), ti pɛ kpɔga ɖɛ ga puunaanigɔ maazu lɔɔlugɔ (45), naati balaa sɛdelegiti ka ti ɣeni ti wu ga kpɛɖɛgiti.

⁴ Fenɛtɛlɛ laalaogai ma jɛkpɛi ɣeni sava, fenɛtɛlɛi ɖilagilagi pɛ gaavotega ɣeni de taɖili ma.

⁵ Naama ɓogiti kpein ta daamasagiti, ti seki naanigi ɖazavini, ɖaavotegai ɓɔɖɔ ma ga felefele, ma jɛkpɛi ɖɛ ga savagɔ.

⁶ Salomɔn kpɛɖɛ pɛlɛ ɖoozuve lɔni, sakpai ɣeni ga mɛtɛlɛ vuufelegɔ maazu lɔɔlugɔ (25), kogi ɖɛ ga mɛtɛlɛ puugɔ maazu lɔɔlugɔ (15). E nu lɛezuve ɓɛtɛni ba, ɛ kpɛɖɛgiti sei bu, ɛ nɔ go maalɛ pɛlɛ ɖaazu velei.

⁷ E pɛlɛ ɖoozuve nɔ ta ɓɛtɛni, ve ɣeni ga masa kpɔkpɔgi vilesuve faawo bo fai ma, ɛ nɔ laasei pɛɛni balaa ga faawo bo pɛlɛi. Buulaani, koozuve ma zigigi maazeɖe ga sɛdele gului, ɛ zo zooi ma, ɛ ze dakai va.

⁸ Tɔ ɓɔɖɔi laa velei ɣeni koi ɖili su, zɔɔma ɖoi voluvelei ve masa kpɔkpɔgi vilesuve ɣeni nɔ, kɛlɛ ɛ ti lo pelei ɓɔni. Salomɔn naama velei ma zii lɔni Falaɖɔn nɔ-doun anzanui ve, nii ɛ fuluni.

⁹ Naama veleti kpein toga ɣeni de ga kɔtu vɔpagiti, ti zaɖaai ga pagɔ ga sii, gaazu felegɔi pɛ ma. Zekana ɛ ɣeni la ɛ zo zooi ma, ɛ lɛ pɛlɛ jigaave, ta etea velei sigigi lo fai zu koi ma.

¹⁰ Sebasemaiti ɓɔɖɔi laani ga kɔtu vɔpagiti ti ɖoozakoozagai ga mɛtɛlɛ naaninaani, dɔɔludɔɔlu.

¹¹ Sebasemai naati ka, ti kɔtu ɖooza ɓaazagiti daani ti ma, ti zaɖaai ga pagɔ ga sii, ta sɛdele guluuti.

¹² Sigigi ɛ ɣeni koi wolai ma, toga ɣeni de ga kɔtu ɖooza saɖaai ma jɛkpɛ savagɔ, ta sɛdele gului ma jɛkpɛ ɖila, velei nɔ ɖooɖɔ GALAGI ze velei ma ɖoi ɖoozuve zu zigigi ɣeni la ta ma lɛɛ wosuve.

Botii niiti ti ɖalivaai Yilame ma

¹³ Masagi Salomɔn keela leveni Yilame ma Tiil yooi zu ga ɛ va.

¹⁴ E ɣeni ga Tiil nu ga kɛɛɖɛ maavele, ɛ ɖɛ ga Nɛfetali ma wolodamai zu nu ga dee maavele, naa ɣeni ga poanzai. Yilame ɣeni ga ɖima nu wola, ɛ ɖelegele, ta ɛ zoo kɔlu ɓɔigi ɓɛɛzu gola. E vaani masagi Salomɔn vɔ bɛ, ɛ naa nɔ-botiiti pɛ kɛ.

Kɔlu ɓɔi kpɛɖɛgiti

(2 Dɔɔɔ Sevei 3:15-17)

¹⁵ Yilame kpɛɖɛ felegɔ ɓɛtɛni ga kɔlu ɓɔigi, ti zɔligi ga mɛtɛlɛ laavutaavu, ma ɖakumai ɖɛ ga mɛtɛlɛ lɔɔlugɔ ta tukpɛ (5,5).

¹⁶ E seiga felegɔ ɓɛtɛni kpɛɖɛgiti faa ma ga kɔlu ɓɔi gaawuungai, ti ɖilagilagi zɔligi ɣeni ga mɛtɛlɛ felegɔ ta tukpɛ (2,5).

¹⁷ E kɔlu ansa velevɛlegiti kɛtɛni, ti vilipiligai ɓɔɖɔ zu eɖɛ yɔɔɖɔ, seigai naati faa ma, ɛ ɣeni zɔi va lɔfela, ɛ ɖɛ zɔi va lɔfela.

¹⁸ E gelenade gulu waai vaaɖulabaiti kɛtɛni balaa, ɛ kɛ ga ma jɛkpɛ felegɔ, ɛ kaku kɔlu ansa velevɛlegiti ma, niiti ti ɣeni seiga felegɔiti ba.

¹⁹ Kpɛɖɛ felegɔi niiti ti ɣeni tɛɛ wosuve, seigaiti ti ɣeni ti ɖa, ti-zɔligi ɣeni ga mɛtɛlɛ velefele, ti ɓɛɛai ga bulɛgi ma vuai ɖazavi pelei.

²⁰ Seigai niiti ti ɣeni kpɛɖɛgiti ga, naati kpokolosuve yeemaazuve, ve nɔ ɓudɛni kɔlu ɓɔi ansa velevɛlegiti maazu, nu a la zoo ɛ gelenade unvelefele (200) gaalu, ma jɛkpɛi ɖakugai seigaiti kɔbuve.

²¹ E kpɛɖɛ felegɔiti pilɛni tɛɛ wosuve ɖakalave, ɛ nu yeezazu vele gelei laasei pɛɛ ga Yakin (nii poluve ga «toɖa sebelɔɔi wo su»). Felesiei ɛ nu ɖɔvɛzu velei, ɛ naa laasei pɛɛni ga Boaze (nii poluve ga «zebei ɖa tɔun su»).

²² Bulɛgi ma vuai vaaɖulabai ɖɛni zeini kpɛɖɛgiti ungavɛ. Ule ɖana Yilame kpɛɖɛgi kpɛtɛni la.

Kɔlu ɔɔi zie liɖi wolai
(2 Dɔlo Sevei 4:2-5)

²³ Yilame zie liɖi wolai* ɔtɛni ga kɔlu ɔɔi gaawuungai. Kiliɖiligai, koozuuve zɔligi ɖɛni ga mɛtɛlɛ lɔɔlugɔ, gaagooza ga mɛtɛlɛ felegɔ ta tukpɛ (2,5), ma ɖakumai ɖɛ ga mɛtɛlɛ puugɔ maazu lɔɔlugɔ (15).

²⁴ Goolei vaaɖulabai ɖakuni kɔbuuve, puuvelefelegi (20) ɖa ɛ ɖɛni mɛtɛlɛ ɖilagilagi pɛ ma, ma jɛkpɛi ɖɛni fele, ɛ ma ɖɔlu ɔɔigiti gaawuunni vɔɔma ta tazai ma ɖɔlu ɔɔigi.

²⁵ Zie liɖi wolai ɔɔɖɔi ɖɛni zeini nikel zine vaaɖulaba puugɔ maazu felegɔ (12) ɖa, savagɔi ɖaavoteni ga lekɛmavɛ nu ɖɔvɛzu vɛlei, savagɔ ɖaavote ga folo liizu vɛlei, savagɔ ɖaavote ga lekɛmavɛ nu yeezazu vɛlei, savagɔi ɖaavote ga folo ɖulazu vɛlei, ti vɔluavegai ɔɔɖɔ va tazai wu.

²⁶ Tazai ɖaagilini ga zeelo daa ɖila, dakɔlɔgi ɔtɛni eɖɛ ziawɔi, nii kpɛtɛai ga bulɛgi ma vuai ɖazavi pelei, litɛlɛ waavuulɔsava (80.000) ɖɛɖala ɖa ɛ ɖɛni vuuzu su.

Kɔlu ɔɔi wotoloiti

²⁷ Yilame wotolo puugɔ ɔtɛni ga kɔlu ɔɔigi, ti-ɖogiti ta ti-zakpaiti ti ɖɛni ga mɛtɛlɛ vɛlefele, ti ɖaagooza ga mɛtɛlɛ ɖila ta tukpɛ (1,5).

²⁸ Pɛtɛ vɛlei ɛ ti ɔtɛni la: Ti ɔtɛni ga kɔlu ɔɔi sɛpɛgiti, kɔlu ɔɔi sɛpɛgi naati gilia ɖɛni de ma ɖakaiti zɔɖɔzu.

²⁹ Zalaiti, ta nikɛiti, ta seeluɔɛinti baaɖulabai ɖɛni kɔlu zɛpɛgi naati ma, niiti ti zuzoni wotoloi ma ɖakaiti zɔɖɔzu, vɛle ɖana ɛ ɖɛni balaa wotoloi ma ɖakaiti niiti ti ɖɛni zalaiti ta nikɛiti baaɖulabaiti, ungavɛ ta buuve, naati maavelupɛluni ga ade maanɛɛ aniiti ti yeizu.

³⁰ Wotoloi ɖilagilagiti kpein ti-ɖɔɖɔi ɖɛni ga kɔlu ɔɔigi naaninaani, ti lɔɔni kɔlu ɔɔi sɔkpɔ ɖiliɖiligiti ga, ti va da lati ma. Kɔlu ɔɔi sɔkpɔi naati balaa ti lɔɔni kɔlui tanigaa ɖa, wotoloi zeki naanigɔiti ga nii a kɛ ti taza wolai zuzo. Ti kɔlui naati gaawuunni vɔɔma ta wotoloi ma ɖakaiti, kelɛ ti la ɖɛni budɛni ani naati maazu, ti ti vɛlupɛlugai.

³¹ Wotoloi ungavɛ daavɛ ɖiliɖilini, suɖooza ga zeelo felegɔ ta tukpɛ, naa ɖa ɛ ɖɛni tazai zuzosu, ma ɖakumai ɖɛ ga zeelo savagɔ ta tukpɛ, daalaosuve miná balaa vɛlupɛluni. Kɔlu zɛpɛgiti ti ɖɛni ga seki naani kpugagi, ti la ɖɛni ɖiliɖilini.

³² Ma ɖɔɖɔ naanigɔiti ti ɖɛni kɔlu zɛpɛgiti bu, kɔlui nii ti ɖɛni latisu ga, naa ɖilini wotoloi va buuve, ma ɖɔɖɔ ɖilagilagi ma ɖakumai ɖɛni ga zeelo savagɔ ta tukpɛ.

³³ Ma ɖɔɖɔi naati ti ɔtɛni ga sooi nɔnɔ ma wotoloi ɖɔɖɔi ɖɛvele. Nii ɛ latisu ga, ta ma zeikoozuiti pɛ ti ɖɛni ga kɔlu ɔɔi gaawuungai.

³⁴ Kɔlu naanigɔi niiti ti ɖɛni wotoloi zeki naanigɔiti, naati ti ɖɛni ga ani ɖila ta kɔlu zɛpɛgiti.

³⁵ Kɔlu ɔɔi kiliɖiligi ɖɛni wotoloi ungavɛ, komavɛ wɔɔɔbai ga zeelo gila ta tukpɛ, kɔlu naanigɔi ta kɔlu zɛpɛgiti ti ɖɛni miná, ti ga kɔlu zii ɖila nɔ.

³⁶ Yilame wotoloi zosuve ma ɖɔlu zɛpɛgiti ta dagaiti pɛlupɛluni ga seeluɔɛinti, ta zalaiti, ta dɔɔ wuluuti, naa vɛɛ ade maanɛɛ aniiti ba.

³⁷ Ule ɖana ɛ kɛɛni la ga wotolo puugɔiti kpein. Ti-zɔligiti ta ti-ɖazavigiti kpein ti ɔɔni, ti pɛ ti ɖɛni ga kɔlu ɔɔi gaawuungai.

³⁸ E taza wola puugɔ ɔtɛni ga kɔlu ɔɔigi, ti ɖilagilagi laavɛ zɔligi ɖɛni ga mɛtɛlɛ felegɔ, litɛlɛ waagila undɔzita (1.600) ɖa ɛ ɖɛni vuuzu taza gilagi zu, tazai naati gilagilagi pɛ ge ɖɛni zeini wotolo puugɔiti gilagilagiti da.

³⁹ E wotolo lɔɔlugɔ ta ta-dɛ liɖiiti toni GALA sei vɛlei yeezazu vɛlei, ɛ dɔɔlugɔi ta ta-dɛ liɖiiti to nu ɖɔvɛzu vɛlei. Zie liɖi wolai kiliɖiligai naa ɖɛni zeini GALA sei vɛlei yeezazu vɛlei lekɛmavɛ nu yeezazu vɛlei.

* 7:23 7:23 Welɛ vɛ: Eɖz 30:17-21.

*Zalaḡa ḡula zḡlaiti**(2 Dḡlḡ Sevei 4:7–5:1)*

⁴⁰ Yilame zuvu zo anɪnakaiti ta pɛluiti ta ɲama vaza anɪnakaiti kpɛtɛni. Ule ḡana ɛ masagi Salomɔn nɔ-botiiti kpein gaaḡelani la, nii naa feeni zea Ḣoḡḡ GALAGI zeɪ vɛlɛɪ vai zu:

⁴¹ Kpɛdɛ felego ta seiga felegoiti ti ḡiliḡiligai, maanɛai ga ti zeɪ ti ḡa, kɔlu ansa vɛlɛvɛlɛ felego niiti ti seiga ḡiliḡiligiti ma,

⁴² gelenade gulu waai vaaḡulabai, naa unnaanigo (400) niiti ti ḡeni zɛlɛni kɔlu ansa vɛlɛvɛlɛgiti ba, ga ma ɲɛkpɛ vɛlɛfɛlɛ,

⁴³ wotoloiti ta taza wolaiti niiti ti ḡeni zeini wotoloiti ga,

⁴⁴ zɛ liḡi wolai nii tɔ ḡila ɛ ḡeni ɔɛɛ vɛlɛɪ ma, ta nɪkɛi vaaḡulaba puugo maazu felego (12), niiti ɛ ḡeni zeini ti ma.

⁴⁵ Yilame zuvu zo anɪnakaiti, ta pɛluiti, ta ɲama vaza anɪnakaiti kpɛtɛni. Ḣoḡḡ GALAGI zeɪ vɛlɛɪ wu zḡlai niiti kpein ti ḡeni ga kɔlu ɔḡigi maaloungai, ɛ ti ɔɛtɛni masagi Salomɔn vɛ.

⁴⁶ Ti ti ḡaawuunni, ti ti vu penɛ yeḡɛiti su, Zuludɛn ma nɛmɛ wolai zu, Sukɔteni zḡḡzuve ta Saletan.

⁴⁷ Salomɔn niima zḡlaiti pɛ kɛvɛlɛ ɔɛtɛni, ti la kɔlu ɔḡigi wuɲɛgi ḡḡḡni, tḡzei gola mɔinni.

⁴⁸ Salomɔn zḡma zḡlaiti kpɛtɛni Ḣoḡḡ GALAGI zeɪ vɛlɛɪ vaa ma: ansansegiti kulazuve ga zalaḡai, ta taḡalii nii ɔului ḡeni laazu ga Ḣoḡḡ GALAGI vɛ, naati maaziɛni ga zanugi,

⁴⁹ fitina zeɪ aniiti ti ga zanu kitei, ti vɛlɛgai ga dḡludḡlu, nu yeezazuve ta nu ḡuvezuve, ada ɲadega wolai ḡakalave, ta tufa waa vuaiti baaḡulabaiti, fitinaiti, ta bɛɛngiti, ti pɛ ti ga zanugi,

⁵⁰ tazaiti, salava zo sḡlaiti, ɲama vaza anɪnakaiti, ansanse seḡe ɲakaiti, ansanse gala liḡiiti, ti ga zanu kitei, zanu kalagiti kpogiti faa ma pɛlɛ ḡoozuve ada ɲadega wolai ma vɛlɛlave ta GALA sei vɛlɛɪ laave ma ɔḡigiti faa ma.

⁵¹ Salomɔn ɔɛgai ma ga Ḣoḡḡ GALAGI zeɪ vɛlɛɪ lo fai ma wotii pɛ kɛ tɛtɛ, ɛ devei veeni ga ti va ga sḡlaiti pɛ kɛɛḡɛ Davide ti veeni Ḣoḡḡ GALAGI vɛ: walii, zanugi, naa vɛɛ sḡlai ma zii pɛ ba, ɛ ti pɛ pu GALA sei vɛlɛɪ ma naavolo makesuve.

8*GALA sei vɛlɛɪ laalao fai**(2 Dḡlḡ Sevei 5:2–6:2)*

¹ Naama ziegi zu masagi Salomɔn Izilayeɛ ḡɛwolaiti pɛ, ta bolodama ḡundiḡiiti, ta pɛlɛyeḡɛiti gaazuveɪti pɛ tolini ga ti ḡaale ba koba Zeluzalɛme, ga ti Ḣoḡḡ GALAGI nɔ-minazeḡe kesui zeḡe Davide nɔ-taa wolai zu, nɔ laa ga Siyɔn, ti li la Ḣoḡḡ GALAGI zeɪ vɛlɛɪ ma ḡoizuve.

² Izilayeɛ nuiti kpein ti ḡaalɛni ba masagi Salomɔn ḡoba fɛti ḡula vai ma, nii a ḡa ḡɛ alugi lofelasiei ma, daa ga ɛtanime.

³ Izilayeɛ ḡundiḡiiti pɛ ti vaani, zalaḡa ḡula nuiti tosuve ḡeni ga ti minazeḡe kesui zeḡe.

⁴ Zalaḡa ḡula nuiti ta Levi nuiti ti Ḣoḡḡ GALAGI nɔ-minazeḡe kesui zeḡeni, ta GALA daaḡomi seḡe vɛlɛɪ, naa vɛɛ bu zḡlai ɲadegaɪti pɛ ba.

⁵ Masagi Salomɔn ta Izilayeɛ nuḡuseɪti pɛ, niiti ti ḡaalɛni ba koba, naati ti ḡeni minazeḡe kesui ḡakalave, ti ḡa togani vɛlɛvɛlɛgiti ta ma ɔaazagi ma mɔinmɔin kula ga zalaḡai, nu la ɔena tie kwɛɛ.

⁶ Zalaḡa ḡula nuiti ti Ḣoḡḡ GALAGI nɔ-minazeḡe kesui laani, vɛ nɔ ɔɛɛai bɛ, voluzu vɛlɛ vɛlɛ ḡoozuve GALA sei vɛlɛ wu, nɔ laa ga ada ɲadega wolai, seeluḡɛinti koveḡiti bu.

⁷ Tḡzei seeluḡɛinti koveḡiti suviegai ḡeni de minazeḡe kesui zeizuve maazu, nii a kɛ ti vɛɛ kesui ta seḡe wulu zḡkpɔiti ma.

⁸ Uelei ti gulu zokpoi naati koozani la, nu gɛni yesu ada ɲadegai wu, ʋe ná ada ɲadega wolai ɟakalawe, nu ɗa ti-zokpaiti ka, keɛ nu la gɛni ti ɟaazu ga etea uelei. Miná ɟa ti yegai ná eyesu za.

⁹ Ani ɟili ge la gɛni minazeɟe kesui zu, kɛni kɔtu ɟokolo felegɔiti Moize ti laani su Wolɛbe,* siegi zu Gooɟo GALAGI minazeɟegi gɛni la ti yɔɟzu ta Izilayeɛle nuiti, ti ɟulazuwe Ezipete.

¹⁰ Siegi zu zalaɟa ɟula nuiti ti ɟulani la ada ɲadegai, tonaɓiingi Gooɟo GALAGI zeɛ ʋeleɛi wuulaaveni.

¹¹ Tonaɓiingi maavele ma, zalaɟa ɟula nuiti ti la gɛni zooni ti ʋa ye ná ga ti ʋa ta-wotii ɟe. Mazɔɔ Gooɟo GALAGI ná-ɛbiyai ná-peɛi wuulaaveni.

¹² Salomɔn gɛni ma názu: «Gooɟo GALAGI ɟe, toɟa zeizu ada bidiai zu.

¹³ Nɔun, gɛ peɛ maayiki toga è ʋe, ʋe ɗa zeɛ ná eyesu ɟo!»

GALA sei ʋeleɛi ɟalivaazuwe ɓɔɛi

Salomɔn boni

(2 Dɔɔ Sevei 6:3-11)

¹⁴ Naa ʋoluma masagi latini, é tuya loo Izilayeɛle nuɓuseiti pe be, ti gɛni loni.

¹⁵ E gɛni ma: «Mamagi ɟa Gooɟo GALAGI ʋe, Izilayeɛle ná-GALAGI! E ná-minazeɟegi laazeelia, nii é kɛni kɛɛ Davide ʋe, é ɟe ma:

¹⁶ «E zo foloi naa ma, yeei gɛ ná-nuɓuseiti Izilayeɛle nuiti kulani la Ezipete yooi zu, é zeeli za ma, gɛ la yiimazeɟeni ga taa wolai tanɔpe Izilayeɛle wolodamaiti saama, ʋe peɛ ɟa lo ná nɔun be, gɛ zeɛ ná. Keɛ gɛ yiimazeɟea ga Davide, nii a ke é lo ná-nuɓuseiti Izilayeɛle nuiti untuɟo.»

¹⁷ Wɔin gɛni kɛɛ Davide ma ga é peɛ lo Gooɟo GALAGI ɓɔɔi wɔɔɔ ʋaa ma, Izilayeɛle ná-GALAGI.

¹⁸ Keɛ Gooɟo GALAGI gɛni ma: «Peɛ lo devei è bo ga nɔun tɔɟɔi wɔɔɔ ʋaa ma, naa ɟa ga faa ʋaɔ, è keɛ ʋe ga pagɔ è ɟisie naa zu.

¹⁹ Naa pe ge ɟe ʋa, ɗa lei è ʋa ɟe peɛi naa losu, è-loun zunui ɟa é peɛi naa losu bɛ.»

²⁰ Gooɟo GALAGI ná-minazeɟegi laazeelia. Gɛ kɛɛ Davide maavaliboga, ná zeini za Izilayeɛle masa kpɔkpɔgi ɟa, eɟeɛleɛi Gooɟo GALAGI boni la, ta gɛ peɛi loga Izilayeɛle ná-GALAGI Gooɟo GALAGI ɓɔɔi wɔɔɔ ʋaa ma.

²¹ Gɛ ada yege ná, ʋe minazeɟe kesui ɟa la ná, nii Gooɟo GALAGI ná-minazeɟe gooi laani su, nii é kɛni ti yɔɟzu ta ade-mɛmɛwolani, siegi zu é ti ɟulani la Ezipete.»

Salomɔn ná-GALA maanɛnɛi

(2 Dɔɔ Sevei 6:12-40)

²² Naa ʋoluma Salomɔn loni Gooɟo GALAGI ná-zalaɟa ɟulazuwe laawu, Izilayeɛle ɓɔgi pe gaazu. E yeɛɛni geezu,

²³ é ɟe ma: «Gooɟo GALAGI, Izilayeɛle ná-GALAGI, gala kili ge la ná ga è ɟeɛle, geegɔɔgi zu ta zooi ma. ɗa ga woogɛɟila nu ɗa-minazeɟegi zu, ɗa ɗa-woogɛɟiladaɪ makesu ɗa-wotigɛ nuiti be, niiti ti ziezu ga è-yiimai ga ti-yiimawe pe.

²⁴ Uele ɟana è ɗa-minazeɟegi laazeeliai la, nii è kɛni ɗa-wotigɛ nui kɛɛ Davide ʋe. Ungo, è naa ɟeɛ ʋe za, nii a ke naa laazeeli, nii kulaai ɗa ɓɔɟɔi è-la, è bo.

²⁵ Niizu niina, Gooɟo GALAGI, Izilayeɛle ná-GALAGI, soma è zɔɔma minazeɟegi laazeeli, nii è kɛni, siegi zu è gɛni la ma: «Ni è-mavofodaiti ta zie ʋele ɓetɛna, ti zie gaaazu ga pagɔ eɟeɛleɛi ɗa ɓɔɟɔi è ziaai la, gɛ bo è ma ga gaamai, è la ʋalaga nu ma ti zaama, nii a zeɛ Izilayeɛle masa kpɔkpɔgi ɟa nɔun gaazu.»

²⁶ Naama minazeɟegi è keai ɗa-wotigɛ nui kɛɛ Davide ʋe, sona ma mu kae, Izilayeɛle ná-GALAGI, è daazeeli.

* 8:9 8:9 Wolɛbe: Sinayi ɟizei laaseigi taɟili be.

²⁷ «Kεε GALA ka zoo nεi é zei zooi ma? Geeǵǵǵǵ mu ta ná-suwwǵǵǵǵ é la vǵnini miná, de va ǵε ma pelei nii gè togai.

²⁸ Naa pε ge ǵεεva, Ǵǵǵǵ GALAGI, nà-GALAGI, soma è woilo nà-GALA falii ta nà-maanεεnei ma, woilo toligi ma gè bosu ga de za, nèi gè ga da-wotigε nui.

²⁹ Ǵaazu ye pelei nii va kpidi vεε folo va, vε da bǵǵǵǵ è kulaa la, è ǵε ma: «Uε ǵa gè ǵεεzu ná.» Woilo GALA falii ma gè daazeelizu è ma náve.

³⁰ Soma è woilo nà-maanεεnei ma, ta toligi da-nuǵuseiti Izilayele nuiti ti daazeelizu è ma, ta ǵaavotena adave nii ma. Ye è-zeizuvε geeǵǵǵǵ zu, è gá-GALA falii mēni, è gi zuvaaye.

³¹ «Ni nui ta a koto ǵεεna seiǵǵǵǵ laalǵǵǵǵ, ti ǵε ma keni é ǵona, ni konai naa ǵa wona da-zalaǵa ǵulazuvε ǵakalave pelei nii ǵakalave,

³² ye geeǵǵǵǵ zu, è woilo, lǵ ti yǵǵǵzu, è da-wotigε nuiti tukpǵǵǵǵ, è sǵba nui veelala, é sǵgi zulǵnǵgi zǵǵǵ, è sǵbalala nui ná-sǵbalalai ǵula keεma, è so velei ná-telebogi la.

³³ «Ni da-nuǵuseiti Izilayele nuiti ti zili nuiti ta vǵnina ti ma, tǵǵzei ti kotoi ǵεa è laalǵǵǵǵ, ni ta ǵalena ma è vǵ, ti è maamuse, ni ta-maanεεne wooi a zeelina è ma niima velei wu,

³⁴ ti woomēni geeǵǵǵǵ zu, da-nuǵuseiti Izilayele nuiti suvaaye ga ta-ǵotoi, va ga tiye volu zooi nii zu è feai ti-mēmewolani bε.

³⁵ «Ni geeǵǵǵǵ laa ǵa ǵuluna, tona la vuuzu tǵǵzei ti kotoi ǵεεve è laalǵǵǵǵ, ni ta ǵaavotena vε ma ga ti è maanεεne, ti è maamuse, ti zeǵε ta-ǵotoiti polu, mazǵǵǵ è ti unmaayeida,

³⁶ woilo ti-woo ma geeǵǵǵǵ zu, da-wotigε nuiti ta da-nuǵuseiti Izilayele nuiti suvaaye ga ta-ǵotoi. Pele vǵǵǵi lε ga tiye, nii ta zie la, yeebe tonai va, é vu zooi naa ma, é ga dǵnǵi, nii è feai ti ya ga tǵnǵ.

³⁷ «Siǵgi zu pului loozu la zooi zu, baa dǵǵǵǵ ǵε zooi zu, siǵgi zu siinziin ganiiti ti zeeǵεzu la, siǵgi zu kotogiti baa kotokǵliiti ti vaazu la ga mǵinda, siǵgi zu balaa Izilayele zili nuiti ti vaazu la zooi zu, ti zeeli ta-laa wolaiti su, niiti sigǵigiti ti ma, ni seeǵei ta baa faaǵaagi tanǵpε ka vaana ti ma,

³⁸ ni naama vaaǵaagi ǵa nui tanǵpε ziiǵǵǵǵ da-nuǵuseiti saama Izilayele nuiti, ma nui ǵa yeemaalena pelei nii vǵ pelei, é è maanεεne, baa é è vali,

³⁹ gooǵaavote geeǵǵǵǵ zu, vε è zeini ná, ti zuvaaye, lǵ ná yǵǵǵzu, è εse gilagilagi zo é zoloo sǵgi ma, mazǵǵǵ è zii ǵwεε. Tǵǵzei da ǵila kpe ka è nuiti kpein zii ǵwεε.

⁴⁰ Da naa ǵεna, ta è lεbi yeeǵǵǵǵ pε daawu ta kε vulua zooi ná zu, è feai gi-mēmewolani zea.

⁴¹ «Ni wεεin ta a ǵεna ná, é la ga da-nuǵuseiti Izilayele nuiti ti ta, tama é è-maawoo mēnigai, é zeǵε ǵoozama you zu, é va,

⁴² mazǵǵǵ wεεinti ta mēni ga da ga GALA golai, nii é seǵei ǵulazu keεma, ni a vaana pelei nii vǵ pelei é maanεεnei wo,

⁴³ soma kae è gooǵaavote geeǵǵǵǵ zu, vε è zeini ná. Nii é falia è ma, naa ve zea, naa ǵa a kε etea nuǵuseiti pε ti è ǵwεε, ti lua è-ǵaazu va, ga da-nuǵuseiti Izilayele ǵεvele, ta kwεε balaa ga pelei nii gè togai, da ǵa dǵnǵ vε.

⁴⁴ «Siǵgi zu da-nuǵuseiti Izilayele nuiti ti liizu la kǵǵǵǵzuvε, vε è ti levesu ná, ti zili nuiti daalǵǵǵǵ, ni ta è valina, dēi è ga Ǵǵǵǵ GALAGI, ti ǵaavotegai taai ta pelei nii ma gè togai da-lebiyai vaa ma,

⁴⁵ ti woomēni geeǵǵǵǵ zu, ta-GALA falii ta ta-maanεεnei ǵaavote, ti maalobo.

⁴⁶ «Siǵgi zu Izilayele nuiti ti kotoi ǵεεzu la è laalǵǵǵǵ, mazǵǵǵ nu nǵpε ge la ná, nii é la koto ǵεa, ni da yiǵaawanana, è ti lǵ ti zili nuiti zeezu, naati ti li ga tiye ǵuǵama baa ǵoozama you zu, duǵlai zu,

⁴⁷ ni ta yεna duǵla yooi naa zu, ti va ǵīma, ti ǵale ma è vǵ, ti è maanεεne, ti ǵε è ma: «Gi kotoi ǵεa, gi zie vele ǵǵuǵa, ǵa ga sǵba nuiti,»

⁶⁶ Poluma zobui Salomōn nuḅuseiti gaafaleni ma. Ti tuya looni masagi ve, ti gale ma ta-veleiti bu ga koozuneei, ti g̃oozuneeeni tōzei faaneei kpein faa zu nii G̃ooḡ GALAGI keeni ná-botigē nui Davide ve, ta ná-nuḅusei Izilaye ve.

9

*Gooḡaavotegi G̃ooḡ GALAGI feeni
Salomōn ya*

(2 Dolo Sevei 7:11-22)

¹ Salomōn begai ma ga G̃ooḡ GALAGI zeilei lo, ta masa pelei, ta nii kpein é g̃eni pō ga é to,

² G̃ooḡ GALAGI g̃ulani be kelema ná zeizu velesiei zu, eg̃evelei é g̃ulani la be kelema Gabag̃on.

³ E g̃eni ma: «Gè woiloga da-GALA falii ta da-maaneeene wooi ma, nii è daazeeliai mà. Pelei nii è togai bè, gè kea ga ada nadegai, ve nà ye ná eyesu ḡ. Nà wele ma yeenōpe, ta zii g̃a g̃e ná.

⁴ Da ma, ni da ziēna g̃aazu, eg̃evelei è-g̃ee Davide ziēni la ladalai ta soledai zu, è naati pe ke, niiti gè è levea ti ma, ni da ḡolona nà-deveiti ta nà-togiti be, gè ti veai è ya,

⁵ nà da-masa kp̃okp̃ogi zeilei kpe Izilaye unda eyesu ḡ, eg̃evelei gè minazeg̃eni la è-g̃ee Davide ve, siegi zu gè g̃eeni la ma: «Nu g̃a g̃e zolōsu nō ḡ è-mavofodaiti saama, nii a g̃e zeizu Izilaye masa kp̃okp̃ogi g̃a.»

⁶ Kele ni wa voluavena bà, wa wo-mavofodaiti, ni wo la ḡoloni nà-togiti ta nà-deveiti be, gè ti zeidai wo ma, ni wa liina, wo gala kiligaa lebi, wo nōkō ti wu,

⁷ nà Izilaye nuḅuseiti kula zooi naa va, nii gè feai ti ya, pelei nii gè keai ga ada nadegai, dàaseigi ye fai zu ná, nà pili ya poun, é zeg̃e g̃aazu, Izilaye g̃a g̃e ga n̄eg̃ulasu ani ta beelala ani etea nuḅuseiti pe be.

⁸ Nuiti ta g̃ena levega G̃ooḡ GALAGI zeilei nii ḡoba, kologologai, daa g̃a vō, é da foei ve. Nuiti ta da g̃e ḡoḡ g̃aazag̃asu, ti da g̃e ma: «Leeni vaa zu G̃ooḡ GALAGI zooi nii ta pelei nii zogai g̃ani?»

⁹ Gooḡaavotegi g̃a g̃e ga: «Mazolō ti g̃elea ta-GALAGI, G̃ooḡ GALAGI va, nii é tim̄m̄ewolani kulani Ezipete yooi va, mazolō ti vilega gala kiligiti polu, ti nōkō ti wu, ti ti lebi, naa g̃a é keai G̃ooḡ GALAGI niima maanōḡiti pe seidai la ti ma.» »

*Salomōn ná-boti wolaiti
(2 Dolo Sevei 8:1-18)*

¹⁰ Salomōn keeni ga kona uuufelegō (20) pele felegōiti to fai ma: G̃ooḡ GALAGI zeilei ta masa pelei.

¹¹ Tei Tiil masagi Yilame g̃a é seḡele guluiti, ta sip̄ele guluiti, ta zanugiti feeni Salomōn ve, eg̃evelei Salomōn g̃eni pō la, masagi Salomōn balaa taa wola uuufelegō (20) veeni Yilame ve, Galilé yooi zu.

¹² Yilame zeg̃eni Tiil ga é taaiti ka, niiti Salomōn ti veai be. Kele taai naati ti la g̃eni en̄eken̄i.

¹³ E g̃eni ma: «Taai ma zii beg̃eleni ka è ti veai bè g̃ani, n̄eg̃oḡoi Salomōn?» E ti laasei peeni ga Kaḡule yooi (nii poluve ga «tosu la ba»), daaseigi naa g̃a é ti va zaag̃aza.

¹⁴ Kilo waasavagō undōlugō (3.500) g̃a Yilame teveni Salomōn ma zanugi zu.

¹⁵ Masagi Salomōn duola wotii zeini kpasu, G̃ooḡ GALAGI zeilei lo fai zu ta masa pelei, ta petugi laave fai, nii daa ga Milo, naa ve Zeluzalame zig̃igi va, ta G̃asōl, naa volu Megido, é ve Gezeel va.

¹⁶ Ezipete masagi Falag̃on liini Gezeel zosu, é abui loni taai va, é Kanaan nuiti paa, niiti ti g̃eni zeini taai naa zu. E taai naa veeni ná-doun anzanui ve ga vulu g̃eezu vaan̄eei, siegi zu naa zeini la Salomōn ve ga anza.

¹⁰ Naa voluma, é zanugi kilo waasavago undoolugo (3.500) veeni masagi ve, ta é tufa maku neenengi ma moimoin feeni, ta kotu zongo baabaagiti. Kaipa nu nape ge la mo geni vaani ga tufa maku neenengi naa ma zii ta, é va moim ga naa gevele, Saba masa anzanui vaani la Salomon vo.

¹¹ Batoi niiti ti geni vaazu ga zanugi, é zegezu Wofiil, naati ti geni vaazu ga santale gului ga moinda, ta kotu zongo baabaagiti.

¹² Masagi santale gului naa tanigaa geni ga Goofo GALAGI zeilei ta masagi ná-pelei ma wuuzegiti, é konigiti ta papaiti kpete ga ta guye loo nuiti be. Santale gului ta la mo geni vaani pe, nu la mo geni ta gaani pe, eyesu za zeeli.

¹³ Nii kpein woin geni Saba masa anzanui ma, ta nii kpein é falini masagi Salomon ma, naa ti pe feeni zea, naa voluma é vebani giligaa veeni be, nii a zoo masa tdogfulazu, egvelei Salomon la. Masa anzanui galeni ma ná-zooi zu, ta ná-botigé nuiti.

*Salomon ná-kpetei zu aniiti
(2 Dolo Sevei 1:14-17; 9:13-28)*

¹⁴ Kona-o-kona kilo waavuufelego (20.000) ga Salomon geni solobu zanugi zu,

¹⁵ naa la veeni seve zalaiti ba niiti ti geni fulazu zou volu zolaiti ta yaago zolaiti ma, naa ve mului va nii zou volu masagiti ta ná-zou zeve fundigiti ti geni feezu.

¹⁶ Masagi Salomon koofo zepe gola unfelego (200) beteni ga zanu dogaa, kilo lozita ga é dooni ga zanugi ti gilagilagi pe kpete vai zu,

¹⁷ é koofo zepe koiti unsavago (300) bete ga zanu dogaa, kilo gila ta tukpe (1,5) ka é dooni ga zanugi ti gilagilagi pe kpete vai zu. Masagi ti pe daani pelei naa wu daa ga «Liban loboi».

¹⁸ Masagi masa kpokpo gola beteni ga see niigai, é maa vu ga zanu kitei.

¹⁹ Koofo losu lozita ga é geni nu laazeelizu masa kpokpogi naa ga, tibisui giligilini, zeelokoi ge ba kakama felegoiti, zalai vaagulaba felego ge zeeloko felegoiti koba,

²⁰ zalai vaagulaba puugo maazu felego (12) ge koofo losu lozitaiti su, kakama felegoiti pe su. Kefala nape ge la de beteni masadai tanope be.

²¹ Masagi Salomon ná-ziawoi pe ge geni ga zanugi, daami anjakai niiti kpein ti geni pelei wu daa ga «Liban loboi», naati pe ti geni ga zanu kitei. Tanope ge la geni ga walii, mazobo Salomon ná-siegi zu, nu la volo geni walii levezu ga ani bii.

²² Toozei batoiti ti geni masagi ya ti da levetee kpolodei ga ta Yilame nonoiti, kona savago-o-kona savago batoiti ti geni vaazu ga zanugi ta walii, ta see niigai, ta koyaiti, ta waso waniiti.

²³ Masagi Salomon leveni etea masagiti pe ba, kpetei ta gimalai zu.

²⁴ GALA ge gimalai wola veeni Salomon ya, naa maavele ma ese pe ge geni vaazu ga ti goomeni.

²⁵ Ese ge da va ga vebaniiti po, ga walii zolaiti ta zanu solaiti, segeiti ta koofo zolaiti, é tufa maku neenegiti feezu, ta sooiti, naa ve soovale fuuluiti ba. Uele gana é geni geezu la kona-o-kona.

²⁶ Wotolo waagila unnaanigo (1.400) ga é geni Salomon ya, ta soo bize zalausu waapuugo maazu felego (12.000), é ti gaagwe taaiti su, veti ná-sooiti ti geni ná, ta Zeluzalame to bogoi gobave.

²⁷ Masagi zaalai zu, walii moinni Zeluzalame ege kotui, sede le gului moim ege sikomool gului, nii é vonosu zielave ma nemei zu.

²⁸ Ezipete ta Silisi ga Salomon ná-sooiti ti geni zegezu ná, masagi ná-yaago vebai geni liizu ná, ti sooiti geya ga naama zongoi nii deveai.

²⁹ Wotoloi gilagilagi kpein é geni zegezu Ezipete, songoi geni ga wali gae undozita (600), sooi gilagilagi zongoi ge ga wali gae ungila puuloolugo (150). Yaago gilagi naati no ga ti geni liizu ga wotoloiti ta sooiti Gete masagiti ta Siili masagiti po.

11

Salomɔn voluave fai ná-GALAGI va

¹ Salomɔn wɛɛn anzanu mɔinmɔin nɛɛni vɛ, é ɖula Falaɖɔn ná-doun anzanui volu, tanigaa ti ɖɛni ga: Moaɓe nu, Amɔn nu, Edɔme nu, Sidɔn nu, ta Gɛte nuiti,

² ti ɖulani zii naati su, niiti Gɔoɖɔ GALAGI ɖɛni Izilayele nuiti ma ta-vaa zu: «À mina ɖili ti va, ti mina ɖili wo va, mazɔɔ ta wo-yiiti tati ta-ɖalagiti pɔ pelei.» Naama ziiti ka Salomɔn gilini ti va ga nɛɛbei.

³ E masa doun undɔfela (700) vuluni, ti ɖɛ ga anzaiti, é anzanu unsavago (300) ɖiligaa zeɪ, niiti ti la vuluni ga zɔiti kɛvele. Anzaiti ti zii latini.

⁴ Salomɔn wɔɔzaɖa siegi zu, anzaiti ti zii latini gala kiligiti ma, zii la mɔ ɖɛni ná-GALAGI Gɔoɖɔ GALAGI ɖila nɔ va, eɖeɓelei kɛɛɖe Davide yii ɖɛni la.

⁵ Salomɔn Asetaate lɛbini, Sidɔn nuiti ta-ɖalagi, é Milikome lɛbi, Amɔn nuiti ta-ɖɔzɔba ɖɔɖɔ gani.

⁶ Salomɔn Gɔoɖɔ GALAGI wanama vai ɖɛɛni, é la ziɛni ga naa yiima velei pɛ, eɖeɓelei kɛɛɖe Davide ziɛni la.

⁷ Naama ziegi zu, Salomɔn zalaɖa ɖula adavɛ ɓɛɛni gizei ma é Zeluzalɛme folo ɖulazu velei, Kemɔse vɛ, Moaɓe nuiti ta-ɖɔzɔba ɖɔɖɔ gani, é ta ɓɛɛ Mɔɔke vɛ, Amɔn nuiti ta-ɖɔzɔba ɖɔɖɔ gani.

⁸ Uele ɖana é kɛɛni la anzaiti kpein ta-ɖalagiti bɛ, wɛɛn anzanui niiti ti ɖɛni zea, nii a kɛ naati ti ɖa zalaɖaiti kula ga ansansegiti ta toganiiti.

⁹ Gɔoɖɔ GALAGI, Izilayele ná-GALAGI yiiɖaawanani Salomɔn ma, mazɔɔ é voluaveni Gɔoɖɔ GALAGI va, nii é ɖulani ba ga seizu felego.

¹⁰ Naama ge devei veeni zea, é lo niima vai ga é mina gala kili dɛbi, kɛɛ Salomɔn la ɖɛni Gɔoɖɔ GALAGI ná-deveiti soni.

¹¹ Gɔoɖɔ GALAGI ɖɛni Salomɔn ma: «Tɛi vele ɖana è ziezu la, è la nà-minazɛɖegi ta nà-deveiti makɛni, niiti gɛ ti veeni è ya, nà masadai ɖulazu è ya, gɛ fe naa ya, nii é è yeeɖɔɖwu.

¹² Kɛɛ gɛ la naa ɖɛɛzu siegi zu è vulua la dɛ, è-ɖɛɛ Davide maavele ma. E-loun zunui ɖa gɛ vaazu masadai ɖulazu zeezu.

¹³ Gɛ la ɓalaa masadai pɛ kulazu zeezu, nà boloda ɖila zɛsu è-loun zunui ya, nà-botigɛ nui Davide maavele ma, ta Zeluzalɛme, vɛ gɛ yiimazɛɖeai ga ná.»

Salomɔn ziliɖɔɖiti

¹⁴ Gɔoɖɔ GALAGI Salomɔn zakpeɖɔɖɔ ɖila buzegɛni, Edɔme nui Gɔdade, é ɖɛni ga masa pelei wu nui ta.

¹⁵ Siegi zu Davide kɔɔi vɛɛni la Edɔme yooi va, ná-kɔɔɖuluɓai Zoabɛ lɛɛni ná poomaiti maagɖuluzu, názu ɖa é Edɔme zunuiti pɛ paani la ti ɖɛni Edɔme,

¹⁶ é yɛni ná alu dɔzita laawu ta Izilayele ɖɔɔveɓeiti pɛ, eyɛsu ti zunuiti pɛ pa.

¹⁷ Názu ɖa Gɔdade velani la, ti li Ezipete ta Edɔme nuiti, niiti ti ɖɛni ga kɛɛɖe ná-botigɛ nuiti. Naama ziegi zu Gɔdade ɖɛni dɛ ga zunu loungo.

¹⁸ Ti zeɖeai ma Madiyan, ti zeelini Palan, ti Palan nuiti seɖe ya, ti zeeli Ezipete, Ezipete masagi Falaɖɔn vɔ bɛ. Falaɖɔn peɛ ta zou veeni Gɔdade vɛ, é ɖa kɔnɔkula.

¹⁹ Gɔdade undaaneɛ zɔɔɔni Falaɖɔn ya, eyɛsu Falaɖɔn ná-nimɔɖɔi ve bɛ ga anza, masagi anzai Taapanɛse ná-seelai.

²⁰ Taapanɛse ná-seelai doun zunu ɖila sɔɔɔni Gɔdade vɛ, é daasei pɛɛ ga Genuɓate. Taapanɛse doungoi naa ɖulani su Falaɖɔn ná-pelei wu, Falaɖɔn ná-dointi saama.

²¹ Siegi zu Gɔdade yɛni da Ezipete, é mɛni ga Davide zaa, ná-kɔɔɖuluɓai Zoabɛ ɓalaa ge zaa, é ɖɛni Falaɖɔn ma: «Bena bà, gɛ ɖale ma nà-zooi zu.»

²² Falaḡon gaazaḡani, é ḡe ma: «Leeni ḡa è valagai ma kòbave? Toḡa ḡale è pò ga è ḡale ma da-yooi zu?» E naa woḡaaavoteni, é ḡe ma: «Gè la valani ani nòpe ma, keḡe bē ḡè li.»

²³ GALA ge Salomòn zakpeḡḡoi taḡili buzeḡeni, Eliada ná-doun zunui Lezon, é velani, é zeḡe Ḡadadezeḡel vò bē, Soḡa masagi.

²⁴ E nui tanigaa ḡaalēni ba ḡoba, siēgi zu Davide Ḡadadezeḡel ná-kòvobeiti paa la, naazu é bòḡḡ ḡeni ga kòbò kundiḡi, ti liini, ti zei Damase, é da masadai ḡe miná.

²⁵ E ḡeni ga Izilayeḡe ziliḡḡḡ Salomòn zii ma voloi pē su, naama vaa ḡoi kpein koba, nii Ḡadade ḡeni kēezu la, é zilini ga Izilayeḡe, é da masadai ḡe Siili yooi unda.

Zeloḡoame ḡaka fai

²⁶ Zeloḡoame ḡeni ga Neḡate ná-doun zunui, Efelayime nui nii ná-taazuve ḡeni ga Seleda, dee ḡeni ga poanzai ta, daa ga Selua. Zeloḡoame ḡeni ga Salomòn ná-botiḡe nu wolai ta. Tò balaa é wuzeḡeni masagi laaloḡma.

²⁷ Pēte veleḡi é wuzeḡeni la naa laaloḡma. Salomòn ḡeai ma petugi laave fai ma nii daa ga Milo, ta é zeḡeḡi laaḡulu, nii é ḡeni siḡiḡi va kēḡḡ Davide ná-taa wolai ma.

²⁸ Zeloḡoame ḡa gaaḡaa nu. Salomòn kaai ma ga toḡa botii ḡēezu ga pagò, é toni Zozefe ná-peḡyeḡeḡi wu ḡasò zeḡe nuiti pē unda.

²⁹ Naama ziēgi zu Zeloḡoame ḡulaai ma Zeluzalēme va, ti ḡomini pelei zu ta GALA goo wo nui Ayiya, Silo nui, seḡe niinēi koba. Ti nu felegò nò ḡa ti ḡeni dòḡoi zu.

³⁰ Ayiya ná-seḡe niinēi ḡulani ḡoba, é balivali su ga puugò maazu felegò (12).

³¹ E ḡeni Zeloḡoame ma: «Puugòḡi zeḡe bòḡḡ vē, mazòḡḡ Ḡòḡḡ GALAGI, Izilayeḡe ná-GALAGI wooi ḡaa: «Pēte, nà vaazu masadai ḡulazu Salomòn ya, ḡè boloda puugòḡi vē è vē.

³² Keḡe boloda ḡila ka yeḡsu zea ná-botiḡe nui Davide maavele ma, ta Zeluzalēme, taai nii ḡè yiimazeḡeai la Izilayeḡe wolodaiti kpein saama.

³³ Nà naa ḡēezu tòzeḡi ti voluavega nòun ba, ti nòkò Sidòn nuiti ta-ḡalagi Asetaate wu, ti nòkò balaa Moaḡe nuiti ta-ḡalagi Kemòse wu, ta Amòn nuiti ta-ḡalagi Milikòme wu, naa vòluma ti la kēni ti va zie ga zīmai, ti la zīma vaa ḡēni, ti la ná-deveiti ta ná-tòḡiti soni, Salomòn kēḡḡ Davide ḡevele.

³⁴ Gè la masadai pē kulazu zea, mazòḡḡ nà seḡezu ga masagi sii ma voloi pē su, ná-botiḡe nui Davide maavele ma, nii ḡè yiimazeḡeai la, ta é ná-deveiti ta ná-tòḡiti sogai.

³⁵ Keḡe nà masadai ḡulazu ná-doun zunui yeezu, ḡè boloda puugò vē è ya,

³⁶ nà boloda ḡila zeḡsu zea, naa ḡa a kē ná-botiḡe nui Davide mina vala mavofoda ma, nii a ḡe masadai ḡēezu nòun gaazu Zeluzalēme taazuve, vē ḡè yiimazeḡeai ga ná ga ḡè dàaseiḡi vēè ná va.

³⁷ Nà è zeḡezu, è masadai ḡe naa kpein unda, nii a nēè è-yii vē, da ḡe ga Izilayeḡe masagi.

³⁸ Ni da woilona nii kpein ma ḡè è levezu ma, da ziēna ga zīmai, nii pagai ḡàazu, da naa ḡena, è ná-deveiti ta ná-tòḡiti so, eḡevelei ná-botiḡe nui Davide kēai la, nà ye è va, ḡè masa peḡyeḡe lo è vē, nii é la ḡiikpiga eyēsu pē, eḡevelei ḡè ta logai la Davide vē, nà Izilayeḡe vē è vē.

³⁹ Nà Davide mavofodaiti unmaayeizu ga naa, keḡe naa lei é va ḡe yeḡsu ma ḡò.» »

⁴⁰ Salomòn ḡeni pò ga é Zeloḡoame vaa, keḡe Zeloḡoame velani, é li Ezipete, masagi Sisake ḡoba, é yeḡni Ezipete eyēsu Salomòn za.

Salomòn ná-masadai ḡaḡbela pelei

(2 Dòḡ Sevei 9:29-31)

⁴¹ Salomòn ná-kēewotii mótaiti, ta nii kpein é kēni, ta ná-ḡimalai, naati seveve Salomòn ná-kēewotiiti ma zevei zu.

⁴² Salomòn kēni masadai zu Zeluzalēme ta Izilayeḡe pē unda ga kona vuunaanigò (40).

⁴³ Naa vòluma, Salomòn zaani. Ti maagūluni kēḡḡ Davide ná-taa wolai zu. Ná-doun zunui Loḡoame ḡa é masadai ḡēni potogi zu.

Zuda ta Izilayele Masagiti, E Loozei Balimai Ma, Eyesu Izilayele Masadai Be

12

(12:1–22:54)

Balimai: Zuda masagi Loboame

ta Izilayele masagi Zelooboame

(2 Dolo Sevei 10:1-15)

¹ Loboame liini Sikeme, mazoloo Izilayele nuiti pe ti gaaleeni ba na ga ti sei ga masagi.

² Nebate na-doun zunui Zelooboame geni de Ezipete, ve e velani na, e loogu Salomon va, E niima maaogi ma woo menigai ma, e deveni ga e ye Ezipete.

³ Ti numaa leveni daagomisu, Zelooboame vaani naazu, to-o, Izilayele nuiti-yo, ti boeni Loboame vo geni:

⁴ «E-gee gi unma gasoi wola wuida, doun ta gulana duola gasoi naa na-buii ma, nii e-gee daai gi unma, ga botii ge e ve.»

⁵ E geni ti ma: «A li, wa gale ma volu, wo va po be folo savago volumna.» Nuusei liini.

⁶ Masagi Loboame kewolaiti gaazagani, niiti ti geni keege Salomon lenesu, keai ma vulua, e ge ti ma: «Tene kpegele ga wo feezu, ge nuusei woogaaavote da?»

⁷ Naati ti googaavoteni, ti ge ma: «Ni da de za ga e gevele beteve ga e botii ge nuusei ve, ni da ti woogaavotena ga woo vagoti, ta geezu ga da-wotige nuiti eyesu go.»

⁸ Kele Loboame la geni kewolaiti ta-lenegi zoni, nii ti feeni zea. E zinipoiti gaazagani, niiti ti geni loni koba, ta niiti ti bagoni vooa.

⁹ E geni ti ma: «Tene kpegele ga wo feezu, ge nuusei woogaaavote da, e geezu ma: «Ta gula kasoi nii na-buii ma, nii e-gee daai gi unma?»»

¹⁰ Kegala zunu loungoiti ti geni ma: «Nuusei niiti ti ge: «E-gee kaso wuii daa gi unma, naa maavele ma e ta gula ma,» da ti woogaavote geni: «Zeebeja goi woolove kee zaamalokaeiti ba.»

¹¹ Kee kaso wuigi laave wo unma, ndun na ta veezu na-buii va. Kee gea wo volu ga kpakoi, ndun na vilesu wo volu ga kpakoi nii maayikiai.» »

¹² Foloi zavasiei Zelooboame ta nuusei pe ti vaani, ti Loboame ga, egevelei e boni la ti ma.

¹³ Masagi la geni zienu ga kewolaiti ta-lenegi, e boeni nuusei vo ga jouda,

¹⁴ egevelei no bola zunu loungoiti ti teneni la, e geni ma: «Kee kaso wuigi laave wo unma, ndun na ta veezu na-buii va. Kee gea wo volu ga kpakoi, ndun na vilesu wo volu ga kpakoi nii maayikiai.»

¹⁵ Uele gana masagi geleni la nuusei wooi va, mazoloo Goofo GALAGI bofoi ga e loni faiti tugo gana, nii a ke e na-minazegegi laazeeli, nii e keeni Nebate na-doun zunui Zelooboame ve, e gula GALA goo wo nui Ayiya la, Silo nui.

Masadai gaagwe vai su fele

(2 Dolo Sevei 10:16–11:4)

¹⁶ Siegi zu lekpea maazu vele nuiti ti kaani la ga masagi la woilosu ti-woo ma, ti geni ma: «Lee gili ka ade bogai ma, ada Davide? Ade la boni pogani ma, ada Izayi na-doun zunui. Ade gale ma ada-laazuveti. Dei ma e ga Davide mavofodai, gaaba da-velei ma.» Nuusei zegeni koba, ti li.

¹⁷ Loboame masadai geeni nuuseiti unda, niiti ti geni zeini Zuda laa wolaiti no zu.

¹⁸ Naa pe poluma, e Adolame leveni, nii e geni duola wotii unda, naa li Izilayele nuiti po be, ti lekpea maazu vele. Kele naati ti soni ga kotui, e za. Masagi bofoi zooni no, e le na-soo wotoloi zu, e vela, e li Zeluzalame.

¹⁹ Uele gana Izilayele nui niiti ti geni lekpea maazu vele ti geleni la Davide na-peleyegei na-masadai va, eyesu za zeeli.

²⁰ Siɛgi zu ti pɛ ti suɣwɛɛni la ga Zeloɔoame ɖalega ma, ti ɔɔɖɔ ɖaaleba ɖɛɛni, ti toli ná, ti sei ga Izilayele masagi. Zuda wolodai ɖila nɔ ɖa é yɛni Davide ná-pɛɛyɛɖɛi va.

²¹ Loɔoame zeelini nɔ feya Zeluzalɛme, é kɔɔɖɔ nu waaungila waaɔuulɔsava (180.000) ɖaaleɛni ba Zuda ta Benzamɛn wolodamaiti saama, niiti ti zoogai gola, ga ti li, ti kɔɔi vɛɛ Izilayele nuiti ba, ti lɛkpɛma maazu vɛlei, nii a kɛ é ze naati unda ga maabaai, teigi é ga Salomɔn ná-doun zunui.

²² Kɛɛ GALA ge ɔɔɛni GALA goo wo nui Semaya vɔ, é ɖɛ ma:

²³ «Bɔɛ Salomɔn ná-doun zunui Loɔoame vɔ, Zuda masagi, ta Zuda ta Benzamɛn ma wolodamaiti su nuiti pɛ pɔ, naa vɛɛ nuɔusei mɔtai pɛ ba, é ɖɛ ti ma:

²⁴ «Gɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa: A mina lɛ, wo va vala wo-ɖɛɛlointi ba, Izilayele nuiti ti lɛkpɛma maazu vɛlei. Wo ɖilagilagi pɛ ge ɖale ma ná-pɛɛi wu, mazɔlɔ nà ɖa niima vaiti seɖɛai pɔ.» » Ti ɖoloni Gɔɔɖɔ GALAGI wooi vɛ. Ti ɖaleni ma, vɛlei Gɔɔɖɔ GALAGI boni la ti ma.

Zeloɔoame ná-kotoi

²⁵ Zeloɔoame siɖigi lɔni Sikɛme taai ma, Efelayime ɖize yooi zu, é ze ná. E zeɖɛni miná, é siɖigi lo Penuwele taai ma.

²⁶ Zeloɔoame ɖisiɛni, é ɖɛ ma: «Masadai ɖa dɛ a ɖɛ ga Davide ná-pɛɛyɛɖɛi nɔnɔ.

²⁷ Ni nuɔusei niiti ta lɛɛzu Zeluzalɛme, zalaɖa ɖula vai ma Gɔɔɖɔ GALAGI ze vɛlei ma ɖoizuvɛ, ti-yii ɖa lati ti-maliɖii Loɔoame ma volu, Zuda masagi, ta nɔn paa, ti ɖale ma volu Zuda masagi Loɔoame vɔ.»

²⁸ Masagi ɖobaɖaazadani, é niki yivoi vaaɖulaba felegɔ ɔɛɛ ga zanugi, é ɖɛ nuɔuseiti ma: «Wo wola ziaa Zeluzalɛme. Izilayele nuiti, à wɛɛ wa-ɖalagiti ba, ti wo ɖulaai Ezipete yooi va.»

²⁹ E ta vilɛni Betele, é zɔi vilɛ Dan.

³⁰ E nuɔuseiti diini ɖana kotoi ɖɛɛ vai ma, nuɔusei vilɛni niki vaaɖulabai ɖilagi volu, ti zeeli Dan.

³¹ Zeloɔoame kɔɔɖɔ gani kɔɔ vɛɛiti toni zalaɖa ɖula adaveti koba, é zalaɖa ɖula nuiti sei, niiti ti ɖɛni nuɔuseiti saama, ti la ga Levi mavofodai zu nui ta.

³² Zeloɔoame feti voloi ma ɖui lɔni alugi lɔsavasiɛi ma volo puugɔ maazu lɔlugɔi (15) ma, eɖɛvɛlei nɔ ti ɖɛni kɛɖala vetii ɖulazu la Zuda. Tɔ ɔɔɖɔi é zalaɖaiti kulani zalaɖa ɖulazuvɛ. Pɛɛ nii ɖa é kɛɛni Betele, é zalaɖai ɖulani niki yivoi vaaɖulabaiti bɛ niiti é ti ɔɛɛni, zalaɖa ɖula nui niiti é yiimazegeni ga tiye, é naa tanigaa ze zalaɖa ɖula adaveti koba.

³³ Alugi lɔsavasiɛi ma volo puugɔ maazu lɔlugɔi (15), kui nii tɔ ɔɔɖɔi é toni, Zeloɔoame feti ɖila daani ga Betele ta Izilayele nuiti bɛ, feti naa ɖulazuvɛ, tɔ ɔɔɖɔ ɖa é ansansegiti galani zalaɖa ɖulazuvɛ, vɛ é ná ɔɛɛni.

13

GALA goo wo nui ta vaa vai Betele

¹ GALA goo wo nui ta devei zɔlɔni Gɔɔɖɔ GALAGI ya ga é zeɖɛ Zuda yooi zu, é li Betele. E zeelini kpein nɔ, Zeloɔoame ɖa ansansegiti gala zalaɖa ɖulazuvɛ.

² E Gɔɔɖɔ GALAGI laawooi nii woni zalaɖa ɖulazuvɛ laalɔɖɔma, é ɖɛ ma: «Zalaɖa ɖulazuvɛ! Zalaɖa ɖulazuvɛ! Gɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa: «Zunu loun ɖa zɔlɔsu Davide ná-pɛɛyɛɖɛi wu, daaseigi ɖa ɖɛ ga Zoziase, nii é vaaɔu zalaɖa ɖula adaveti ma zalaɖa ɖula nuiti kulazu ga zalaɖai é ma, niiti ti ansansegiti galazu é ma, ta nu ɖaɛiti gala vɔlɔ é ma.» »

³ Naama voloi nɔ é poogi veeni ti ya, é ɖɛ ti ma: «Wɛɛ poogi va nii é dɛɛzu ga Gɔɔɖɔ GALAGI ɖa kpɛɛai: Zalaɖa ɖulazuvɛ ɖa vaaɔu valizu su, zuvui nii é vuuni ga, naa ɖa vazasu.»

⁴ Siɛgi zu masagi naama wooi menini la, nii GALA goo wo nui boni zalaɗa ɗulazuɓe laalɗɗoma nii é Betele, é yeemaaleni, é ɗe ma: «À so!» Kele zeei nii é maaleni GALA goo wo nui laalɗɗoma, naa zaani ma, é la mɔ ɗeni zooni é ɓa te ba.

⁵ Zalaɗa ɗulazuɓe valini su, zuɓui é ɗeni ga, naa vazani, é zoloo poogi ma nii GALA goo wo nui feeni ga Ƴooɗo GALAGI maavele.

⁶ Masagi kpɔɛi zɛɗeni, é ɗe GALA goo wo nui ma: «Da-ƳALAGI, Ƴooɗo GALAGI maanɛɛɛɛ bɛ, nii a ke gè zo gè zèei le ba.» GALA goo wo nui Ƴooɗo GALAGI maanɛɛɛɛni, masagi zooni é zeei le ba, é vile keɓele wɔlɔmai zu.

⁷ Masagi GALA goo wo nui lolini, é ɗe ma: «Ua, de li nà-pelei wu, de daami wo, naa volumna nà faanɛɛ ɗe è ɓe niina.»

⁸ Kele GALA goo wo nui ɗeni ma: «Anɛɛ balaa ɗa ɗa-naavoloi ma valisaamai pe feezu zèa, gè la liizu ɗa-ɓelei wu, gè la daamiani nɔpe mia, gè la balaa zie nɔpe kpɔlea.

⁹ Mazɔlɔ gè niima levei zɔlɔɔge Ƴooɗo GALAGI ya, é ɗe mà: «Mina daamii ta kpɔle wo, mina balaa ɗale ma ga pelei nii è liai la.» »

¹⁰ E liini ga pele ɗili, é la ɗeni ɗaleni ma ga pelei nii é liini la Betele.

GALA goo wo nui woozotalai ɗee vai ga Ƴooɗo GALAGI

¹¹ Naama ziegi zu GALA goo wo nu wɔlɔzaɗagi ta ɗeni Betele. Ná-doun zunuiti ti naa kpein boni ma, nii pe GALA goo wo nui keɛni, nii seɗeai Zuda, é ɓa Betele naama voloi, ta nii kpein é boni masagi ma. Ná-doun zunuiti ti naa pe suɗulaai ma ma.

¹² E ɗeeni ti ma: «Mini vele ɗa diai la?» Ná-doun zunuiti ti GALA goo wo nui lii vele ɗaani, nii é zɛɗeni Zuda.

¹³ E ɗe ma: «À soovalegi maaɗili bɛ.» Ti soovalegi maaɗilini, é le kɔma.

¹⁴ E vileni GALA goo wo nui ɓolu, é li, é naa ɗa zeini sene gului ta wu, é ɗe naa ma: «Da ɗa è ga GALA goo wo nui seɗeai Zuda?» Naa gooɗaavoteni, é ɗe ma: «Eyei, nà ɓe de.»

¹⁵ E ɗeni ma naazu: «Ua, de li pelei wu, de daami wo.»

¹⁶ Kele GALA goo wo nui gooɗaavoteni, é ɗe ma: «Gè la ɗalega ma è ɓɔ, gè ɓa le ɗa-ɓelei wu. De la daamiani mia ɓɔɔma, de la ɓɔɔlea ɓɔɔma pe adave tei,

¹⁷ mazɔlɔ Ƴooɗo GALAGI ɗeeɓe mà: «Mina daamii ta kpɔle wo ná, mina balaa ɗale ma ga pelei nii è liai la.» »

¹⁸ GALA goo wo nu ɗewolai ɗeni ma: «Nà balaa, nà ga GALA goo wo nui ta ga è ɗeeɓe. Ƴooɗo GALAGI ná-geezuɗeelai gila teɓege mà, é ɗe mà: «Li, è gaagale ma, wo ɓa ɗa-ɓelei wu, é laami, ta é ɓɔɔle.» » Zei ɗa é ɗeni bosu naa ma.

¹⁹ GALA goo wo nui vileni polu, ti ɗale ma, é daamii woni, é ɓɔɔle ná-pelei wu.

²⁰ Ti ɗeai ma daamii wosu, Ƴooɗo GALAGI ɓɔɛni GALA goo wo keɓolai ɓɔ, nii é gaagaleni ma.

²¹ E ɓɔɛni GALA goo wo nui ɓɔ nii é ɓaani, é zege Zuda, é ɗe ma: «Ƴooɗo GALAGI wooi ɗaa: «Tei è kololalai ɗea ga Ƴooɗo GALAGI, è la tɔgi zoni nii ɗa-ƳALAGI Ƴooɗo GALAGI feai è ya,

²² tei è ɗalega ma, è laami ta è ɓɔɔle naama adave, ɓe keai è ma: Mina daamii ta kpɔle wo ná, è-ma ɓoomai la laa è-ɗeeni ta-ɗabaiti su.» »

²³ Ti begai ma ga daamii wo, ti ɓɔɔle, GALA goo wo nui nii é gaagaleni ma, é naa ná-soovalegi maaɗilini.

²⁴ Naa ɗa li, é ɗulani zala ɗila ma pelei zu, naa paa, é ma ɓoomai yɛni laani pelei zu, soovalegiti ta zalai ti lɔni koba.

²⁵ Teɓe nuiti ti poomai naa ɗaani laani pelei zu, zalai lɔni koba. Ti liini, ti ɓo taazuɓe, ɓe GALA goo wo keɓolai ná.

²⁶ GALA goo wo kɛwolai nii é gaafaleni ma naama wooi menini, é gɛ ma: «GALA goo wo nui ve, nii é kololalai gɛai ga Gooɔɔ GALAGI ná-devei, Gooɔɔ GALAGI fea zalai ya, naa bali ga, é paa, egevelei Gooɔɔ GALAGI boni la ma.»

²⁷ E gɛni ná-doun zunuiti ma: «À soovalegi maaɖili bè.» Ti soovalegi maaɖilini.

²⁸ E liini, é poomai gɛ pelei zu, soovalegiti ta zalai ti loni koba. Zalai la gɛni poomai miini, ta é la gɛni soovalegi valini ga.

²⁹ GALA goo wo kɛwolai GALA goo wo nui ma voomai wuzegeni, é da soovalegi gɔma, é gɛle ma la taazuve, nii a kɛ é ná-saa wɔloi wo, é maaɖulu.

³⁰ E naa laani tɔ bɔɔɔi ná-kabai zu, nuiti ti gɛni saa wɔlo wuyei loozu ma, ti da gɛ ma: «Maawoin vaa ve, kɛloin zaa.»

³¹ Maaɖulugi begai ma, GALA goo wo kɛwolai gɛni ná-doun zunuiti ma: «Yeei gè zaazu la, à maaɖulu kabai nii nɔ zu, nii GALA goo wo nui maaɖulugai su, wa mà voomai la ma voomai gɔba.

³² Mazɔlɔ wooi nii é bogai Gooɔɔ GALAGI laaseigi zu Betɛle zalaɖa ɖulazuve laalɔɖɔma, ta zalaɖa ɖula adaveti ma vɛɛiti kpein daalɔɖɔma ti Samali yooi zu, ma wooi zu vaiti daa gɛ zeeli.»

³³ Niima vai pɛ poluma, Zeloɔoame la gɛni valiboni, é va zege kɛwoti nɔiti polu. E gɛni ba nɔ, é da nuiti sege nuɔuseiti saama, é ti gɛ ga zalaɖa ɖula nuiti, zalaɖa ɖula adaveti unda. Nu nɔpɛ nɔ ma woin a la gɛ naa ma, é gɛni naa zeizu ga ta.

³⁴ Naa gɛeni ga kotoi gɛ zabui Zeloɔoame ná-peleyeɖei ve, naa gɛ é kɛeni é ɖologoloni, é nɛɛle zooi gɛ.

14

Zeloɔoame ná-masadai belagi

¹ Naama ziegi zu, Zeloɔoame ná-doun zunui Aɖiya zeeɓeni.

² Zeloɔoame gɛni anzai ma: «Vote, nii a kɛ nu nɔpɛ ge mina kwɛɛ ga ànzai gɛ ga ɖe, li Silo. Miná gɛ GALA goo wo nui Ayiya ná, tɔ gɛ é ɖɛeni ga ze ga nà gɛɛzu ga masagi nuɔusei niiti unda.

³ Da bulu puugo zegezu, ta buluiti, naa vɛɛ kɔin gulo woole ɖila ba, da zeelina pɔ bɛ, toɖa naa wo é ma, nii é gɛɛzu ga doungei.»

⁴ Ule gɛna Zeloɔoame anzai kɛeni la. E liini Silo, é lɛ GALA goo wo nui Ayiya naa ná-pelei wu. Ayiya la mɔ gɛni wozaɖaazu, gaazuve maaɖidini niina ga pɔɔzaɖagi.

⁵ Gooɔɔ GALAGI gɛni Ayiya ma: «Zeloɔoame anzai gɛna, é vaazu è vɔ bɛ ga é è ɖaazaɖa ná-doun zunui vaa zu, mazɔlɔ naa la ɖɛɛni, da goodaavote gani ta nii. Siegi zu é vaazu la, toɖa bɔɔɔ ɖulazu ga nu ɖili.»

⁶ Siegi zu Ayiya kɔɔɔ lugi menini la, kɛai ma kpofalagi maaɖudezu, é gɛni ma: «Lɛ, Zeloɔoame anzai, lee vaa zu è bɔɔɔ ɖulazu ga nu ɖili? Tèvege ga gè ziizoolɛ ɖeela woo wo é ma.

⁷ Li, è gɛ Zeloɔoame ma: «Gooɔɔ GALAGI, Izilayele ná-GALAGI wooi gaa: Gè è zegeve nuɔuseiti saama, gè è gɛ ga masagi ná-nuɔuseiti Izilayele nuiti unda.

⁸ Gè masadai ɖulave Davide ná-peleyeɖei ya, gè fe è ya. Kɛɛ è la kɛeni ga nà-botigɛ nui Davide ɖevely, nii é ná-deveiti soni, ta é ɖili nɔnɔn ba ga zii pɛ, ga é naa nɔ gɛ nii pagai gaaazu.

⁹ E-zie vele nɔuda, é leve naati kpein ba ti levegai è luɔɔ, è lia, è gala kiligaa ɖete bɔɔɔ ve, ta kɔɔɔ ganigiti, ga kɔlui puai, nii a kɛ è ziiɖaawana, é voluave nɔnɔn ba.

¹⁰ Naa gɛ é ba, nà maanɔɔi zeizu da-peleyeɖei ma, gè zunuiti pɛ undaavili è-vaalobaiti saama, dounge vɛɛ kpakolo ba, gè da-peleyeɖei bale ná tɛtɛ, egevelei nu gɛ da kawai bale da ga kpalegi.

¹¹ Da-peleyeɖei wu nui nɔpɛ é zaazu taazuve, gileiti ka ta ma voomai mi, zɔi ma é zaazu dɔbɔi zu, wɔniiti ka ta naama voomai mi. Naa gɛ Gooɔɔ GALAGI bogai.»

¹² «Ɖei ma é ga Zeloóoame anzai, ɔ́ale ma, é li ɔ́a-laazu, keɛ ɔ́a leezu nɔ feya taazuwe, doundoi za.

¹³ Izilayeɛ kpein ka ná-saa wolɔi wo. To ɔ́ila kpe ka Zeloóoame ná-pɛɛyeɛɛi wu maagɔluzu kabai zu, tɔzei to ɔ́ila kpe ka so pagɔ ɔ́aai su, Izilayeɛ ná-GALAGI, Ɔ́oɔɔ GALAGI ɔ́aazu, Zeloóoame ná-pɛɛyeɛɛi wu.

¹⁴ Ɔ́oɔɔ GALAGI ɔ́a masa sei Izilayeɛ unda naama voloi, nii a Zeloóoame ná-pɛɛyeɛɛi wu nuiti kpein undaavili. Naama voloi ɔ́a pele ma, é ɔ́a va, é zeelia vɔlo.

¹⁵ Ɔ́oɔɔ GALAGI ɔ́a Izilayeɛ nuiti doɔa, tɛiti ti ɔ́eai eɔe seeligi é zieleave, toɔa ti loɔɔɔla zou vagɔi naazu é feeni ti-ɔ́eɛni be, é ti vaza zie wolai Efelate voluvele yooi zu. Naa ɔ́a ɔ́eezu ga tiye mazɔlo ti sale wuluɛti kpadɔa, nii a ke ti Ɔ́oɔɔ GALAGI yiɔ́aawana.

¹⁶ Ɔ́oɔɔ GALAGI ɔ́a vaazu ɔ́elezu Izilayeɛ va, tɔzei kotoiti ba Zeloóoame ti ɔ́eai, ta niiti é nuɔuseiti diai ti ɔ́ee vai ma.»

¹⁷ Zeloóoame anzai wuzegeni, é ɔ́ale ma Tiilesa. Keai ma kpofalagi maabudezu, é va le peɛi wu, doundoi ɔ́a za.

¹⁸ Ti maagɔluni, Izilayeɛ nuiti pe ti ná-saa wolɔi wo, eɔeveɛi nɔ Ɔ́oɔɔ GALAGI boni la, é ɔ́ula ná-botigɛ nui, GALA goo wo nui Ayiya la.

¹⁹ Zeloóoame ná-keɛwotii mɔtaiti, veɛi é kɔɔi ɔ́ɔɔni la, ta veɛi é masadai ɔ́eɛni la, naati seɛveɛ Izilayeɛ masagiti ta-ɔ́eeɛwoti zeɛi zu.

²⁰ E keɛni masadai zu ga kona vuufelegɔ maazu felegɔ (22). Zeloóoame zaani. Ná-doun zunui Nadaɛe ɔ́a é masadai ɔ́eɛni potogi zu.

Zuda masagi Loboame

(2 Ɖɔlo Seɛi 12:1-16)

²¹ Salomɔn ná-doun zunui Loboame masadai ɔ́eɛni Zuda unda. Ná-konagi ɔ́eni ga puunaani maazu ɔ́ila (41), siegi zu é zeini la ga masagi. Kona puugɔ maazu lofela (17) ɔ́a é keɛni masadai zu Zeluzalɛme, taai nii Ɔ́oɔɔ GALAGI yiimazegeni la Izilayeɛ wolodamaiti pe saama, ga toɔɔi veɛ ná va. Loboame dee laa ɔ́eni ga Naama, Amɔn nu ɔ́eni de.

²² Zuda wolodamai zu nuiti ti Ɔ́oɔɔ GALAGI wanama vai ɔ́eɛni, ti ná-toloi wuzegɛ ga ta-ɔ́otoiti, é leve ti-ɔ́eɛni tɔnɔi va ti keɛni.

²³ Tiya ɔ́alaa ti zalaɔa ɔ́ula adaveti kpeteni ɔ́oɔɔ ve, ti sale ɔ́ɔtuɛti ta sale wuluɛti to gizeiti kpein ungaveti, ta gulu wunduiti bu.

²⁴ Koloɔɔlo nuiti ti ɔ́e ti ya ta-zalaɔa ɔ́ulazuɛti, ti ɔ́eni vokaɔɔsu zii naati ta-ɔ́ɔɔba ɔ́eeɛwotiiti ma, niiti Ɔ́oɔɔ GALAGI ti beɛni Izilayeɛ nuiti tuɔɔ.

²⁵ Loboame ná-konagi loɔlusieɛi ma masadai zu, Ezipete masagi Sisake leɛni Zeluzalɛme laaloɔɔma.

²⁶ E Ɔ́oɔɔ GALAGI zeɛi veɛi wu naavolo makesuve anii pe seɛni ta masa peɛi wu geleiti, é anii pe seɛni. E lati, é zanu kɔɔɔ zepɛgiti pe seɛe, niiti Salomɔn ti beɛni.

²⁷ Masagi Loboame naati maavalibogi ɔ́eɛni ga kɔlu ɔ́oi kɔɔɔ zepɛgiti, é ti ve salavusui niiti ti ɔ́eni masa peɛi laave makesu, naati ta-ɔ́undiɔ́iti zea.

²⁸ Masagi li laa ɔ́ilagila Ɔ́oɔɔ GALAGI zeɛi veɛi ma ɔ́oizuve, salavusuiti ti bena kɔɔɔ zepɛgiti seɛe, naa volumna ti ɔ́ale ma ga tiye, ti ti la ma veɛi wu.

²⁹ Loboame ná-keɛwotii mɔtaiti, ta nii kpein é keɛni, naati seɛveɛ Zuda masagiti ta-ɔ́eeɛwoti zeɛi zu.

³⁰ Kɔɔi yeɛni nɔ ɔ́o Loboameni zɔɔɔzu ta Zeloóoame.

³¹ Loboame zaani. Ti maagɔluni memɛwolani ta-ɔ́abamave Davide ná-taa wolai zu. Loboame dee laa ɔ́eni ga Naama, Amɔn nu ɔ́eni de. Ná-doun zunui Abiyame ɔ́a é masadai ɔ́eɛni potogi zu.

15

Zuda masagi Abiyame

(2 Dɔlɔ Sevei 13:1-3, 22-23)

¹ Neɓate ná-doun zunui Zeloɓoame ná-kona puugo maazu ɓasavasiei (18) ma masadai zu Izilaye le unda, Abiyame zeini Zuda unda ga masagi.

² Kona savago ɗa é keeni masadai zu Zeluzalɛme. Dee laa ɗeni ga Maaka, Aɓisalɔme ná-doun anzanui ɗeni de.

³ Abiyame kotoi naati keeni, niiti keɗge ti ɗeni toun tugo, é la ɗeni Ƴooɗo GALAGI neeni ve ga zii pe ga memewola Davide ɗevele.

⁴ Kele Davide maavele ma, ná-GALAGI, Ƴooɗo GALAGI doun zunu ɗila feeni be, naa va zeipotogi zu, nii a ke peleyeɗei ɗaa mina leve, ta Zeluzalɛme ye ga masa taa wolai.

⁵ Mazɔlɔ Davide ziɛni telebodai zu Ƴooɗo GALAGI ɗaazu, é la kololala nɔpe keeni ga naa, é ɗula Ƴete nui Ilii ná-fai volu.

⁶ Kooi ye ni nɔ ɗo Loɓoameni zoɗo zu ta Zeloɓoame, sii ma voloi pe su.

⁷ Abiyame ná-keewotii mɔtaiti, ta nii kpein é keeni, naati seveve Zuda masagiti ta-ɗeewoti zevei zu. Kooi ɗeni Abiyamani zoɗo zu ta Zeloɓoame.

⁸ Abiyame zaani. Ti maagfuluni Davide ná-taa wolai zu. Ná-doun zunui Aza ɗa é masadai ɗeni potogi zu.

Zuda masagi Aza

(2 Dɔlɔ Sevei 14:1-2; 15:16-19; 16:1-6, 11-14)

⁹ Zeloɓoame ná-kona vuufesiei (20) ma masadai zu Izilaye le unda, Aza zeini Zuda unda ga masagi.

¹⁰ Kona vuunaanigo maazu ɗila (41) ɗa é keeni masadai zu Zeluzalɛme. Deewola laa ɗeni ga Maaka, Aɓisalɔme ná-doun anzanui ɗeni de.

¹¹ Aza Ƴooɗo GALAGI yiima vai ɗeni, eɗevelei nɔ memewola Davide keeni la.

¹² E kologolo nuiti kpein kulani zooi va, niiti ti ɗeni zalaɗa ɗula adaɗeti, é kooɗo ganigiti kpein kologolo, nii memewolani ti ti ɓeteni.

¹³ E lebiya laaseigi zeɗeni deewola Maaka va, nii é ɗeni lolisu ga «Masa mama wolai», mazɔlɔ naa kooɗo gani ɗoi ta ɓeteni anzanu ɗalagɩ Asela ve. Aza kooɗo ganigi naa leveni ga, é gala Sedelon petugi zu.

¹⁴ Kele anee Aza zii ma voloi pe su, é Ƴooɗo GALAGI neeni ve ga zii pe, é la ɗeni zalaɗa ɗula adaɗeti kpeni.

¹⁵ E ɓaani ga anii naati Ƴooɗo GALAGI zeɓeɓe ma ɗoizuve, niiti ta keɗge ti ti veeni Ƴooɗo GALAGI ve: walii, zanugi, ta soola ɗiligiti.

¹⁶ Kooi ɗeni nɔ Aza yoɗo zu ta Izilaye le masagi Baasa, ti-zii voloi pe daawu.

¹⁷ Baasa ɓaani yeeta, é kooi ve Zuda yooi va, é siɗigi lo Lama taa goi ma, nii a ke é pelei leve Zuda masagi Aza luɗo ta ná-zooi zu nuiti, ti mina ɗa ga lo, ti va ɗa ɗula ga miná vele.

¹⁸ Aza walii ta zanugi pe seɗeni, niiti ti ɗeni Ƴooɗo GALAGI zeɓeɓe ma naavolo makesuve, ta masagi ná-pelei wu, é ti ve ná-botige nu wolaiti zea. Naa vɔluma é ti leve Siili masagi Bene-Ƴadade ma, nii é ɗeni zeini Damase, Taɓalimon ná-doun zunui, é ɗe mɔnɔ ga Geziyon ná-dounloin, é ɗeni naa ma,

¹⁹ «De minazede yoɗo zu, eɗevelei de-ɗeni felego ti keeni la. Pete, ge walii ta zanugiti tevega é ma. Li, é ɗa-minazefegi kologolo nii é wo yoɗo zu wa Izilaye le masagi Baasa, nii a ke é zeɗe ná-zooi ma.»

²⁰ Bene-Ƴadade yeezeini masagi Aza ná-kpɔei wu, é ná-salavusu ɗundiɗiiti teveni, ti li ti kooi ve Izilaye le laa wolaiti ba. Ti tɔzeini Iyon, ti li Dan ta Aɓele-Bete-Maaka, ti Kinelote ɗovi zo, naa ve Nefetali yooi mɔtai pe ba.

²¹ Baasa naa menigai ma, é looɗoni siɗigi lo fai va Lama ma, é zeini Tiilesa.

²⁸ Womeli zaani. Ti maagfuluni Samali. Ná-doun zunui Akaḅe ɔa é masadai ɔɛni potogi zu.

Izilayele masagi Akaḅe

²⁹ Aza ná-kona vuusavagɔ maazu lɔsavai (38) ma masadai zu Zuda unda, Womeli ná-doun zunui Akaḅe zeini Izilayele unda ga masagi Samali. Kona vuufelegɔ maazu felegɔ (22) ɔa é kɛɛni masadai zu.

³⁰ Womeli ná-doun zunui Akaḅe ɔɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔɛni, é ɔɔu é leve masagiti pɛ ba, ti levegai tuɔɔ.

³¹ E Neḅate ná-doun zunui Zeloḅoame ná-kotoiti pɛ kɛɛni, naa la ziileini, é li, é Sidɔn masagi Eteḅaale ná-doun anzanui Zezaḅele vulu, é li vɔlɔ é kɔɔɔɔ ganigi Baale lebi, é nɔkɔ bu.

³² E peḅe loni kɔɔɔɔ ganigi Baale vɛ Samali, é zalaɔa ɔulazuve ḅete ná.

³³ E sale wului ḅadɔni. Naama ɔɛwotiiti kpein maavele ma, Akaḅe ɔɔɔɔɔ GALAGI, Izilayele ná-GALAGI yiiɔaawanani, é leve Izilayele masagiti kpein ba, ti leveni tɔun tuɔɔ.

³⁴ Akaḅe ná-siegi zu ɔa Beḅele nui Yiyele Zeliko taai loni da volu. Kɔtu mɔungi é daani, naa zu anii ɔɛni ga ná-doun zunu mɔungi Aḅilame, kpegai ma ga peḅela bogiti pile, naa zu anii ɔɛ ga ná-doun zunui loungo gelei Seguḅe. Naama vai pɛ ge ɔɛni é zoloo wooi naa ma, nii ɔɔɔɔ GALAGI boni, é ɔula Nun ná-doun zunui Zozuwe la.

17

GALA goo wo nui Eli

foɔɔ ḅaankpaangi ma vai wo fai

¹ Tiseḅé nui Eli, nii é ɔɛni ga Galaade yooi zu nui ta, naa ɔɛni Akaḅe ma: «Gè ɔɔnaa ɔɔɔɔ GALAGI ma, nii é vulua, Izilayele ná-GALAGI gè botii ɔɛɛzu bɛ, konagi niiti ti vaazu, dubu la vua, tona la vua, keni ni ná falina.»

² Naama wooi voluma, ɔɔɔɔ GALAGI ḅɔɛni Eli vɔ, é ɔɛ ma:

³ «Zeɔe vɛ, é li folo ɔulazu vele. Lɔɔɔ Kelite kɔtudei ma vetugi zu, nii é folo ɔulazu vele zie wolai Zuluden ɔɔave.

⁴ Kɔtudei naa ɔa é ɔɛɛzu ga ḁa-ḅɔle ḁei, gè devei vɛa kalawɔniiti zɛa ga ti ḁa é ɔɔnɔkula ná.»

⁵ Eli liini, é naa ɔɛ, nii ɔɔɔɔ GALAGI boni ma. E liini, é zeɔ Kelite kɔtudei ɔɔave, nii é folo ɔulazu vele zie wolai Zuluden ɔɔave.

⁶ Kalawɔniiti ti ɔɛni liizu pɔ ga bului ta suai sobui ta kpɔkɔ, é ɔɛni ḅɔlezu ga kɔtudei.

⁷ Keḅe yeeɔɔɔalɔ tanigaa laawu, kɔtudei vɔni, mazɔlɔ tona la mɔ ɔɛni vuuzu zooi zu.

Eli lii vai poanzai vɔ bɛ Salepɛta

⁸ ɔɔɔɔ GALAGI ḅɔɛni pɔ naazu, é ɔɛ ma:

⁹ «Wuzɔe, é li Salepɛta, Sidɔn yooi zu, é zeɔ ná. Gè devei veevɛ poanzai ta ya, ga é ḁa é ɔɔnɔkula miná.»

¹⁰ Eli wuzɔɛni, é li Salepɛta. Taa zigɔɔave, é poanzai ta ɔaani, é ḁa kovii yeve. Eli tolini, é ɔɛ ma: «Ni ḁa kɛɛna, li kae, é vɔ bɛ ga zie tago zie liɔii zu, gè ḅɔle.»

¹¹ Naa liizuve vaazu ga zie, é naa lolini volu, é ɔɛ ma: «Ni ḁa kɛɛna, é vɔ ḅalaa ga bulu buɔa ɔila pɔ.»

¹² Keḅe poanzai ɔɛni ma: «Gè ɔɔnaa ḁa-GALAGI, ɔɔɔɔ GALAGI ma, nii é vulua, ga bulu buɔa ɔila kpala ge la zɛa peḅi wu. Zee zakpa ɔe gila nɔ ɔa é zɛa anɔnakai zu ga bulu vukɔi, ta gulɔi tago nɔ ɔa é zɛa gulɔ woolei zu. Gè ɔɛa vaani kovi buɔa felegɔ yevezu, gè li, gè naa mɔta goi ḅete dɔun zunui vɛ. Gá miina, ani ɔili ge la mɔ gi ya, keni niina nɔ gi zeɔ, gi ḁa saai maaḅɔun.»

¹³ Eli ɔɛni ma: «Mina lua. Li, é naa ɔɛ, nii é bogai, keḅe nii é é yeewu, bulu ɔila kpɛte ḁe ga naa nɔun bɛ, é vaa la pɔ, ḁa li niina, é ta ḅete wo vɛ, wa é-loun zunui.

¹⁴ Mazɔɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI, Izilayele ná-GALAGI wooi ɔaa: «Bulu vukɔi ma anɔnakai zu la valaga pɛ, ta gulɔ woolei zu la valaga pɛ, eyɛsu naama voloi zeeli, yeei Ɔɔɔɔ GALAGI tonai vuuzu la zooi ma.» »

¹⁵ E liini, é naa ɔɛ, nii Eli boni ma. Tama, daamianigi ɔɛni zea yeeɔɔɔɔala zuɔɔɔa daawu, tɔ-o, ná-peɔyeɔɔi-yo, naa vɛɛ Eli va.

¹⁶ Bulu vukɔi la valani anɔnakai zu, gulɔi la valani goolei zu, eɔɛvelei nɔ Eli Ɔɔɔɔ GALAGI laawooi woni da ma.

*Eli poanzai ná-doun zunui
yɛnvui vuu vai su volu*

¹⁷ Niima vaiti pɛ poluma, poanzai é yeezeini Eli wu, naa ná-doun zunui zeeɛɛni, seeɛɛi ɔɔi, é za.

¹⁸ Dee ɔɛni ma: «GALA goo wo nui, leeni ɔa é de yɔɔɔzu? E vaave ga è kɔi too ná-faaɔaaza golaiti, ta è ɔɛ ga doun zunui zaa zaɔui ɔaa?»

¹⁹ Eli ɔɛni ma: «È-loun zunui ve zèa.» E naa ɔulani anzanui yeeloko zu, é lɛɛ la geezu vɛɛi wu, vɛ ti daazuvɛɛni ná, é da ná-betei zu.

²⁰ Naa vɔluma é Ɔɔɔɔ GALAGI maanɛɛɛni ɔani: «Ɔɔɔɔ GALAGI, ɔɛi è ga ná-GALAGI, poanzai nii ɔalaa é yeezeidai bù ná-peɛi wu, da pɔ è ma ɔɔi zai ma, ga è ná-doun zunui vaa?»

²¹ E zakpa maalɛɛ daa ɔɛɛni dɔungoi ma ga savago, é da Ɔɔɔɔ GALAGI maanɛɛɛni ɔani: «Ɔɔɔɔ GALAGI, ná-GALAGI, ná è maanɛɛɛzu, dɔungoi nii yɛnvui vu su volu!»

²² Ɔɔɔɔ GALAGI Eli woomɛnini, é dɔungoi yɛnvui vuuni su volu, naa tɔɔzei mɔnɔ ga yɛnvua.

²³ Eli dɔungoi zeeɛni, é yei la buu vɛɛi wu, é fe dee ya, é ɔɛ ma: «Wɛɛ, è-lɔin ɔa vulua!»

²⁴ Anzanui ɔɛni Eli ma: «Gè kwɛɛga niizu ga da ga GALA goo wo nu ɔɔɔɔɔɔɔ, ta da Ɔɔɔɔ GALAGI laawooi laazeelizu ga ɔite.»

18

Eli ɔale fai ma Akaɛ vɔ bɛ

¹ Folɔ mɔinmɔin ge leveni. Foɔɔ ɔaankpaangi ma ɔona savasiɛi ma, Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni Eli vɔ, é ɔɛ ma: «Li, è ɔɔɔ lɛ ga Akaɛ, ná ɔɛ tonai va niina, é vu zooi ma.»

² Eli liini ɔɔɔ lɛɛzu ga Akaɛ. Pului wola ɔɔini Samali.

³ Akaɛ Aɔɛdiyase lolini, masa peɛi wu ɔundigɔi. (Aɔɛdiyase ɔɛni ga Ɔɔɔɔ GALAGI ɔaazuluaba nu wola.

⁴ Siɛgi zu Zezaɛɛle ɔɛni Ɔɔɔɔ GALAGI laawoo wo nuiti paazu la, Aɔɛdiyase nu ungila (100) seɔɛni ti zaama, é ti lɔɔɔ pugiti su ga nu vuulɔɔɔɔɔɔɔ, é da ti ɔɔnɔkula ga bului ta ziei.)

⁵ Akaɛ ɔɛni Aɔɛdiyase ma: «Levena zooi zu ná pɛ zieungiti ta kɔtudeiti pɔ ɔɛ ti, ɔafɔ da tufa wundu ɔaa, nii a kɛ sooiti ta soovale fuuluiti zɛnvu yɛ ti zu, ade mina vili togani vaa vaa zu.»

⁶ Ti zooi ɔaagwɛɛni ɔɔɔ va ga ti subize, Akaɛ ɔila ge li ga ná-peɛi, Aɔɛdiyase ɔalaa tɔ ɔila ge li ga ná-peɛi.

⁷ Aɔɛdiyase ɔila kɛai ma peɛi zu, é Eli ɔaani, é da va pɔ peɛi. Aɔɛdiyase ɔwɛɛsu ɔaani ba, é loo kɔɔɔwu, é laave zooi ma, é ɔɛ ma: «Da ɔa nɛi, mɔligɔi Eli?»

⁸ Eli ɔɛ ma: «Nà ɔa. Li, è ɔɛ è-maligɔi ma: «Eli ɔa é vaazu.» »

⁹ Aɔɛdiyase ɔɛni Eli ma: «Kotoi ɔɛgele ɔa gè kɛai, nɛi gè ga da-wotigɛ nui, è tɛvesu Akaɛ vɔ ga é paa?»

¹⁰ Gè ɔonaa da-GALAGI Ɔɔɔɔ GALAGI ma, nii é vulua, ga zou la yɛni ta masa zooi ta la yɛni, vɛ mɔligɔi la nu leveni ná è ɔaiziezu. Ni naama yooi zu nuiti ta la ɔɛna ma: «E la vaani gi vɔ ɔɛ,» kɛni naati ti ɔona mɔnɔ ga ti la é ɔaani.

¹¹ Da ma ka, è gɛ gè li, gè gɛ mǎligĩi ma: «Eli ɔa é vaazu.»

¹² Naa vɔluma ná zɛɣena è ɔoba, Gooɔɔ GALAGI ná-Zenvui ɔa vaazu é è zɛɣe, é li ga de, gè la kwɛɛ mini, gè zɛba gè li, gè vɔluvaawo Akaɓe ma, a vaana, é la è ɔaani, toɔa pǎa. Ná ma, ɔa-wotigɛ nui, ná luazu Gooɔɔ GALAGI va kaite mà loungo yee.

¹³ Mǎligĩi, ti la naa woni è ma ɓaa, nii gè kɛɛni, siɛgi zu Zezaɓele ɣɛni Gooɔɔ GALAGI laawoo wo nuiti paazu la? Gè GALA goo wo nu ungila (100) ɔooɔɔni ti zaama pugiti su ga nu vɔulɔɔludɔɔlu, gè ɔa ti ɔɔnɔgi ɔula ga bului ta ziei.

¹⁴ Da ɔa, è gɛ gè li, gè gɛ mǎligĩi ma: «Eli ɔa é vaazu.» Toɔa pǎa.»

¹⁵ Kɛɛ Eli ɣɛni ma: «Gè ɔonaa Gooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Mǎligĩi ma, nii é vulua, nii gè botii ɣɛɛzu bɛ, gaamazu za kɛni gè ɔooɔ lɛ ga Akaɓe.»

¹⁶ Aɓɛdiyase liini, é Akaɓe laaɔomi, é vɔluvaawo naa ma. Akaɓe ɓalaa liini naazu Eli vɔ pelei.

¹⁷ E Eli ɔaai ma, é ɣɛni ma: «Wɛɛ ɔa va, ɔɛi é vaazu ga maanɔɔi Izilayɛle yooi zu!»

¹⁸ Eli gooɔaavoteni, é gɛ ma: «Nà laade, gè va va ga maanɔɔi Izilayɛle ma, kɛɛ wa ve, ɔa-o, è-ɣɛɛ ná-pɛɣɛɣɛi-yo, mazɔɔ wo ɣɛɛa Gooɔɔ GALAGI ná-deveiti ba, wo ɔa lɛbiyai ve Baaleni bɛ.

¹⁹ Keela levena, é Izilayɛle nuiti pɛ gaale ba kɔba Kaalamɛle gizei ma, naa vɛɛ Baale ná-gala goo wo nu unnaani puulɔɔlugɔiti (450) ba, ta anzanu ɔalagi Asela ná-gala goo wo nu unnaanigɔiti (400), niiti Zezaɓele ti ɔɔnɔkulazu.»

Eli ta Baale ɔala goo wo nuiti Kaalamɛle

²⁰ Akaɓe keelaiti teveni, ti Izilayɛle nuiti kpein gaale ba, ta gala goo wo nuiti, Kaalamɛle gizei ma.

²¹ Eli maaɓufani nuɓuseiti ba, é gɛ ti ma: «Wa yesu ada felegɔiti zɔɔɔzu, eyɛsu yeelɛ? Ni Gooɔɔ GALAGI ɔa é ga GALA, à vɛɛ polu, ni tama Baale ve, à vɛɛ polu!» Nuɓuseiti ti la gooɔaavoteni ga woo ɔila kpala.

²² Eli ɣɛni ti ma: «Nà ɔila ka zɛgai ná ga Gooɔɔ GALAGI ná-GALA goo wo nui, Baale nɔnɔiti ta ga nu unnaanigɔ puulɔɔlugo (450).

²³ Ti nɛɛ zɛɣe felegɔ ve gi ya. Baale ná-nuiti ti yiimazeɣe, ti teveleɛ, ti da kovii maazu, ti mina abu lo ba. Nà ɓalaagi, gè nɛɛ zɛɣe ɔilagi ɣɛvele ɓɛɛ, gè da kovii maazu, gè mina abu lo ba.

²⁴ Naa vɔluma à wa-ɔalagi vali, nɔun gè Gooɔɔ GALAGI vali. Zoi é ga GALA kitei, naa ɔa é gooɔaavotegi veezu ga é abui ɔaazo.» Nuɓuseiti pɛ ti gɛ ma: «Gi vaa naa wu.»

²⁵ Eli ɣɛni Baale ná-gala goo wo nuiti ma: «À yiimazeɣe nɛɛ zɛɣe su, wa mounpa, mazɔɔ wa ɔa wo mɔindai. Naa vɔluma à wa-ɔalagi vali, kɛɛ à mina abu ɔaazo.»

²⁶ Ti nɛɛ zɛɣe zɛɣeni, nii ti feeni ti ya, ti zalaɔai ɓɛɛ, ti tɔzei ga Baale maanɛɛna, é zo sobui ma, é zeeli folo gaalɔgai ma, ti ɔa gɛ ma: «Baale, gi woogaaavote!» Ti ɔa kua wo zalaɔa ɔulazuɛ ɔobavɛ, kɛɛ ti la gooɔaavote nɔpɛ sɔɔni.

²⁷ Foloi gaalɔgai ma, Eli tɔzeini ga é nɛɛɔulaa ti zu, é ɔa gɛ ti ma: «À wola woogula, mazɔɔ galagi ve. Tanisu toɔa ɔisɛzu fai ta zu, ɓaa ti toli ga gaazuvɛɛ ade ta, ɓaa toɔa gɛ lia siɛ ma, ni naa laade, toɔa gɛ niizu, à maaloɔa.»

²⁸ Ti wola ɓainni, ti da gaagili ma, ti da ɔooɔ maawana ga boɔa zɔkpɔiti ta kpɛinti, eɣvelei ti-ɣɛwoti wɔlmaiti ti la, ti ye su, namai ɔa ɔula ti va.

²⁹ Folo gaalɔgai leɛgai ma, ti ɣɛni Baale lolisu mɔnɔ ga zea laalitaaligi ma mɔinmɔin, eyɛsu kpɔkɔ volo zalaɔa ɔula yeɛɣɣalai zeeli, kɛɛ ti la gooɔaavote gila kpala sɔɔni ga woo nɛ gila ɓaa poo gila kpala.

³⁰ Eli nuɓuseiti tolini ga ti gaale ba koba. Ti vaai ma, Eli tɔzeini ga é ɔa Gooɔɔ GALAGI ná-zalaɔa ɔulazuɛ ɓɛɛ volu, vɛ ná ɔologologa ɣɛni de niina.

³¹ Eli kɔtu puugɔ maazu felegɔ (12) zegeni, é zoloo Zakɔbe mavofodaiti ma wolodamaiti tiegɔi ma. Zakɔbei naa ɔa Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔeni pɔ, é ɔe ma: «È-laaseigi ɔa ɔe niina ga Izilaye le.»

³² Kɔtui naati ka é zalaɔa ɔulazuve ɔeteni ga tiye Gɔɔɔɔ GALAGI laaseigi zu, é zeguei leve, é kaku zalaɔa ɔulazuve ma, nii lilele vuusavago (30) a zoo vuuzu su.

³³ E koviiti daani ga pagɔ, é nike zinei leveleve, é da koviiti maazu.

³⁴ Naa volumna é ɔeni ti ma: «À zie zaɔa, ɔɔni naanigo laave ga ziei, wo ti vu zalaɔai ta koviiti ma.» Ti naa ɔɔeni. Eli ɔeni ti ma: «À felesiei ɔe.» Ti naa ɔɔeni. E ɔeni ti ma: «À savasiei ɔe.» Ti naa ɔalaa keeni.

³⁵ Ziei yeini, é ɔakuni zalaɔa ɔulazuve ma, é zeguei laave.

³⁶ Yeeɔeɔalai kpɔkɔ volo zalaɔai ɔa ɔa ɔula la GALA be, GALA goo wo nui Eli maaɔugani zalaɔa ɔulazuve va, é ɔe ma: «Gɔɔɔɔ GALAGI, Abalaame, ta Izaake, ta Izilaye ta-GALAGI, ese pe ge kwɛɛ za ga ɔa è ga Izilaye ná-GALAGI, nɔun ná ga ɔa-wotigɛ nui, ti kwɛɛ ɔalaa ga nii kpein gè kea, ɔa ɔa è naama levei veai zèa.

³⁷ Gɔɔɔaavote, Gɔɔɔɔ GALAGI, gɔɔɔaavote, nii a ke niima nuiti ti kwɛɛ ga Gɔɔɔɔ GALAGI, ɔa ɔa è ga GALA kitei, ta ɔa ɔa è ti-yiiti gaɔalesu ma è ma ga mɔungi ɔevele.»

³⁸ Gɔɔɔɔ GALAGI yeeɔeni abui va, é yei, é zalaɔai ta koviiti ta kɔtuiti gala, naa veɛ fufiligi va, é ziei vɔ, nii é ɔeni zeguei zu.

³⁹ Izilaye nuiti ti miná ɔaai ma, ti looni, ti laave zooi ma, ti ɔa bain, ti ɔa ɔe ma: «Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa é ga GALA kitei! Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa é ga GALA kitei!»

⁴⁰ Eli zɛba é ɔe ti ma: «À Baale ná-gala goo wo nuiti so, gila kpala ge mina vela.» Ti ti pe soni, Eli yei ga tiye Kison kɔtudei laave, miná ɔa ti ti ɔɔdaaleveni ná.

Fofo ɔaankpaangi ɔaabelagi

⁴¹ Naa volumna Eli ɔeni Akaɔe ma: «Li, è daami wo, è ɔɔle, mazɔlɔ ná tonai woomɛnisu, é ɔa kpunɛ.»

⁴² Akaɔe liini ga é daamii wo, é ɔɔle. Eli ma ge le Kaalamɛle gizei ma, é vile niibiɔa zooi ma, é nɔungi vile niibiiti zɔɔzu.

⁴³ E ɔeni ná-botigɛ nui ma: «Le, é wele kpolodei laa velei.» Naa leeni, é wele, é ɔale ma, é ɔe ma: «Ani nɔpe ge la ná.» Eli teve daa ɔɔeni lɔfela.

⁴⁴ Dɔfelasiei botigɛ nui ɔeni ma: «Tonaɔiin ko ɔa zegezu kpolodei ɔaa velei, é ɔa le. Kele é la wɔlɔni nu yee zapalagi va.» Eli devei veeni zea, é ɔe ma: «Li, è bo Akaɔe ma, é ná-sooiti kevele ɔete, é yei fala, tonai mina va pele levesu tuɔɔ.»

⁴⁵ Geei ɔaa ɔeni liizu ga ɔidia, tɔzei tonaɔiingiti ba, fiilei ɔeni vaazu la, tona wolai tɔzeini ga vua, naazu masagi Akaɔe ɔeni ná-wotoloi zu, é ɔa le Zizeleye taazuve.

⁴⁶ Gɔɔɔɔ GALAGI zɛbei veeni Eli ve, é zaamaɔili dii vai zu, é yenii ɔizezu Akaɔe ná-wotoloi ɔakala, ti zeeli Zizeleye taa laave.

19

Eli vela vai Zezaɔele va

¹ Akaɔe liini, é naa kpein sugula Zezaɔele ma, nii Eli keeni, velei ti Baale ná-gala goo wo nuiti paani la ga ɔoɔa zɔkpɔi.

² Zezaɔele keela leveni Eli ma, é ɔe ma: «Lina, ni gè la è vaani, velei è gala goo wo nui niiti paai la, naa a ɔɔena, galagiti ti sò ta-yiigaawanai pe su.»

³ Eli luani, é vela ga é zenvui ɔizo. Seelii ma Beel-Seɔa, Zuda yooi zu, é ná-botigɛ nui yenii miná.

⁴ E folo ɔila keeni, é ɔa zie tevebai zu, é li, é zeii gului ta wu, daa ga zenɛ. Saa wɔin soni, é ɔe ma: «Gɔɔɔɔ GALAGI, zɛnvui zege niina, kpɔloi kula ɔea ga ze, mazɔlɔ gè la vizɔni mɛmɛwolani ba.»

⁵ E laani gului wu, é ji. Gaamago geezuḡeelai gila ge vaani, é maaloḡa, é ḡe ma: «Wuzeḡe, è daamii wo.»

⁶ E wuzegeni, é wele, é bulu laalii ḡaa, nii maḡai kotu baadii ma, naa unbuaue, ta ziawo ḡila, ziei fegɔ. E daamii wogai ma, é baale, é laani volu gului wu.

⁷ ḡooḡo GALAGI ná-geezuḡeelai vaani volu, é maaloḡa, é ḡe ma: «Wuzeḡe, è daamii wo, mazɔbo sie ḡooza ka è ya.»

⁸ E wuzegeni, é daamii wo, é baale. Zebei nii daamianigi naa feeni zea, naa yeni ba, é ke ga folo vuunaanigɔ (40), kpidi vuunaanigɔ (40) siei ḡa, eyesu é zeeli GALA ná-gizei ma, Wolebe.

GALA ge inḡooi vee vai volu Eli ya

⁹ Eli laani miná pugi zu, é ji ná piin. ḡooḡo GALAGI baeni po miná, é ḡe ma: «Lee ḡa è keezu ue, Eli?»

¹⁰ Eli gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Gè sùvikèi pe kula ḡooḡo GALAGI ue, Fai-Pe-Maliḡii, mazɔbo Izilaye nui ti ḡelea da-minazegegi va, ti da-zalaḡa ḡulazuueti koloḡologa, ti è-laawoo wo nui paa ga boḡa zɔkpɔi. Nà ḡila ka niina zèḡai voluzu, nà balaagi ta po ga ti paa.»

¹¹ ḡooḡo GALAGI ḡeni ma: «Ḡula, è lo gizei ma nòun gaazu.» Gaamago nɔ, fiile wolai lokoleveni, é da va ga zeeḡaabaai, sebe wɔbo velel ma é ḡeni gizeiti ta fasaiti golozu ḡooḡo GALAGI luḡo, keke ḡooḡo GALAGI la ḡeni fiilei zu. Fiilei levegai ma, zou balii ḡeni, keke ḡooḡo GALAGI la ḡeni zou balii zu.

¹² Zou balii volumna, abui va, ḡooḡo GALAGI la ḡeni abui zu. Abui volumna, fiile leilei ko lugi ḡulani fee, gaaneai.

¹³ Eli tugi menigai ma, é ḡaazuue maaveleveleni ga ná-seḡe wolai, é ḡulani pugi zu, é lo daave. E woo menini, é da ḡe ma: «Lee ḡa è keezu ue, Eli?»

¹⁴ Eli gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Gè sùvikèi pe kula ḡooḡo GALAGI ue, Fai-Pe-Maliḡii, mazɔbo Izilaye nui ti ḡelea da-minazegegi va, ti da-zalaḡa ḡulazuueti koloḡologa, ti è-laawoo wo nui paa ga boḡa zɔkpɔi. Nà ḡila ka niina zèḡai voluzu, nà balaagi ta po ga ti paa.»

¹⁵ ḡooḡo GALAGI ḡeni ma: «Ḡale ma ga tevebai zu velel nii nɔ è vaai la. Li Damase, è gulɔi zie Ḡazaye ma, é ḡe ga Siili masagi.

¹⁶ E gulɔi zie Nimesi ná-doun zunui Zewu ma, é ḡe ga Izilaye masagi, è gulɔi zie Aḡele-Meḡola nui Safate ná-doun zunui Elizé ma, é ḡe ga GALA goo wo nui è-votogi zu.

¹⁷ Naazu zɔi Ḡazaye ná-boḡa zɔkpɔi a voola ba, Zewu ḡa naama nui vaa, nii Zewu ná-boḡa zɔkpɔi a voola ba, Elizé ḡa naama nui vaa.

¹⁸ Keke nà nu waadofela (7.000) makesu Izilaye nui saama, niiti ti la vileni niibigɔ Baale ue, ta ti la laaveeni komaga, ti va neene.»

Elizé loli fai

¹⁹ Eli zegeni miná, é li, é Safate ná-doun zunui Elizé ḡaa, naa da wozai vili, woza vili nike velefelegi ḡeni kakala ga puugɔ maazu felegɔ (12), puugɔ maazu velesi (12) ḡa é ḡeni zea. Eli leveni Elizé ḡoba, é ná-seḡe ḡula ḡoba, é pili Elizé ma.

²⁰ Elizé ná-nikeiti zeni ná, é bize Eli volu, é ḡe ma: «Be gè kèeni ta dèe neene, gè vali ti ma. Naa volumna nà va niina, gè vile è volu.» Eli gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Li, è va, ḡize naa zu, nii gè keai ga de.»

²¹ Ta Eli ti baligai ma ma, é liini ga voluvelei, é nike felegɔ zo, é ke ga zalaḡai, é ma unbawului ḡe ga kovii, ti suai ḡili la, é fe nuḡuseiti zea, ti mi, é wuzegeni, é vile Eli volu, é ḡe ga naa ná-botigɔ nui.

20

Akaḅe v̄oni fai

Siili masagi Bene-Gadade ma

¹ Siili masagi Bene-Gadade ná-kòṣṣebei pɛ gaalɛɛni ba, é vɛɛ masa puusavagɔ maazu felegɔ (32) va, naa vɛɛ sooiti, ta kòṣṣɔ wotoloiti. Ti vaani, ti Samali zei kɛɛ su ga ti kòṣṣi vala ba.

² E keelaiti teveni taazuve Izilayele masagi Akaḅe ma,

³ ti gɛ ma: «Bene-Gadade gɛ: «Da-wali ta da-zanugiti fe zèa, è-anzaiti ta è-loun zunui zɛḅesu geleiti fe zèa.» »

⁴ Izilayele masagi goḡḡaavoteni, é gɛ ma: «Màligii, nii è boga, zèe gɛ bu, nà-o, zeaḡli kpein, gá ga dɔnɔ.»

⁵ Bene-Gadade ná-keelaiti teveni volu, ti gɛ Akaḅe ma: «Bene-Gadade gɛ: «Gè woo levega è ma ga è da-waliiti ta da-zanugiti fe zèa, naa vɛɛ è-anzaiti ta è-loun zunuiti ba.

⁶ Lina niima yeedɛḡḡalai ma, nà nà-botigɛ nu wolaiti tevesu, ti va, ti wɛɛ da-vɛɛi ta da-wotigɛ nuiti ta-vɛɛiti bu, ti naa kpein seḡe, nii pagai è gaaazu.» »

⁷ Izilayele masagi zooi ma ḡundigiiiti pɛ gaalɛɛni ba, é gɛ ti ma: «À suḡwɛɛ, wo gaagɛ ga zunui nii gɛ ade gɛaizizu ga faa ɲɔ. E keela levega mà ga gè nà-waliiti ta nà-zanugiti fe zea, naa vɛɛ ànzaiti ta doun zunuiti ba, gè la ḡɛɛni naa tanɔpɛ ba.»

⁸ Kundigiiiti ta nuḅuseiti pɛ ti ḡɛni Akaḅe ma: «Mina woilo goo ma, mina yeezei ná-faa nɔpɛ bu.»

⁹ E ḡɛni naazu Bene-Gadade ná-keelaiti ma: «À li, wo gɛ màligii masagi ma: «Nii kpein è boga mà mɔungi, nà naati kɛ, kɛɛ gaabeli kelei nii è boga, gè la zooga kɛɛzu.» » Keelaiti ti liini, ti naa wo Bene-Gadade ma.

¹⁰ Bene-Gadade wooleveni mɔnɔ Akaḅe ma, é gɛ ma: «Ni Samali vufigi gɛ kula ḡɛɛna ga é kòṣṣɔ nui niiti zeave laave pòlu, naa gɛ ḡɛɛna galagiti ti sò ta-yiḡḡaawanai pɛ su.»

¹¹ Kɛɛ Izilayele masagi ḡɛni ti ma: «À li, wo gɛ ma: «Zoi é liizu kòṣṣave, naa maa la nɛɛni, é va ḡḡḡ lɛ su eḡe zoi é zobo sɔḷḷḡḡai, é da zegɛ kòṣṣazuve.» »

¹² Siɛgi zu Bene-Gadade naama wooi mɛnini da, é ḡɛni dɔɔi ḡɔlezu ta zɔḡma masagiti seḡe ḡotaiti bu. E ḡɛni ná-kòṣṣɔ nuiti ma: «Ese ge lo tosu.» Ti lɔni ti-losuveiti taai zo fai zu.

GALA goo wo nui ta vaa vai

é ḡḡɛ masagi Akaḅe v̄o

¹³ Naama ziɛgi zu GALA goo wo nui gila ge vaani, é Izilayele masagi Akaḅe vɛɛɛ, é gɛ ma: «ḡḡḡ GALAGI wooi ḡaa: «E kòṣṣeɛ wolai nii vɛɛga? Nà dɔɔzu za è yeezu, da suḡwɛɛ naazu ga nà gɛ gè ga ḡḡḡ GALAGI.» »

¹⁴ Akaḅe gaazaḡḡi woni, é gɛ ma: «ḡḡḡ GALAGI gɛ levesu ga ḡɛ maavele, é dɔ zèezu?» Naa goḡḡaavoteni, é gɛ ma: «ḡḡḡ GALAGI wooi ḡaa: «Nà dɔɔzu è yeezu ga nu niineiti maavele, ti laai salavusu vai zu ga niine zou zɛve ḡundigiiiti bɛ.» » Akaḅe gaazaḡḡi volu ga: «Bɛ gɛ é kòṣṣi lɔzeizu?» GALA goo wo nui goḡḡaavote, é gɛ ma: «Da vɛ.»

¹⁵ Akaḅe salavusu lounḡiti gaalɛɛni ba niiti zou zɛve ḡundigiiiti, ti ti-laaseigiti seveni, naati ti ḡɛni ga nu unfelegɔ puusava maazu fele (232), é Izilayele ḡḡṣebei mɔtaiti gaalu, ti gɛ ga nu waadɔfela (7.000).

¹⁶ Ti ḡulani ga folo gaalḡḡai. Naazu Bene-Gadade ta masa vuusavagɔ maazu felegɔ (32), niiti ti vaani ḡḡsu ba, ti da dɔɔi ḡɔle, é da ti zo seḡe ḡotaiti bu.

¹⁷ Zou zɛve ḡundigiiiti ta-zalavusuiti ka ti ḡulani mounpa. Bene-Gadade nuiti teveni ná, ga é kwɛɛ nii é ḡɛɛzu ná. Ti vaani, ti gɛ ma: «Nuiti kulave Samali.»

¹⁸ E ḡɛni ti ma: «É ḡɛni ga ziileigi zuvali vai vɛ, ḡaa ti va kòṣṣi vɛɛzu ade va, à ti ma vuluiti so, wo va ga tiye.»

¹⁹ Salavusu niineiti ta kòṣṣebei nii é ḡɛni ti volu, ti ḡulani taai va.

²⁰ Eɛ ge valani kɔɔɔɔɔɔi va, é paa, Siili nuiti ti vela, Izilayele nuiti ti vile ti volu. Siili masagi Bene-Gadade velani sooi gila kɔma, ta soo bize zalavusuiti.

²¹ Izilayele masagi ná-kɔɔɔɔɔɔi leveni, ti ti zili nuiti ta-zooiti ta kɔɔɔɔ wotoloiti sugologolo, ti Siili nuiti too bu ga gola.

²² Naa vɔluma GALA goo wo nui vaani, é gɛ Izilayele masagi ma: «Zɛɛɛɛɛɛ, è gɛsiɛ naa zu, nii da kɛ, mazɔɔɔɔ nɔmɔ zu niima ziegi nɔ ma, Siili nuiti ta vaazu, ti kɔɔi vala è va.»

Izilayele nuiti ti vɔni fai mɔnɔ

Siili nuiti ma

²³ Siili masagi ná-botigɛ nu wolaiti ti gɛni ma: «Ta-GALAGI gɛ ga gize maazu GALAGI, naa gɛ é kɛa ti vɔniga ade ma. Ade vala ti va nɛmɛi zu, naazu ada vɔni ti ma.

²⁴ Pɛɛ nii da kɛ, masagi niiti kpein kula ti-losuɔɛti, è ti maavalibo ga zou zɛvɛ gɛndigɛti.

²⁵ Naa vɔluma salavusuiti daaseigiti sɛvɛ, ti mɔin eɛɛɛɛɛi zɔiti ti gɛa mɔinni la, è valagai ti ma, sooi ti mɔin ta kɔɔɔɔ wotoloiti. Ade zɛba ade vala ti va nɛmɛi zu, ada vɔni nɔ ti ma.» Bene-Gadade zieni ga ta-lɛnɛ gooi, é naa pɛ kɛɛni, nii ti boni ma.

²⁶ Pɔluma gɔnagi ma yeeɛɛɛɛɛi nɔ, é Siili gɔɔɔɔɔɔi pɛ gaalɛni ba, ti va Afeke taazuɛ kɔɔi vala vai zu Izilayele yooi va.

²⁷ Izilayele nuiti balaa ti ta-gɔɔɔɔɔɔi gaalɛni ba, ti daamianigiti fe ti ya. Ti liini, ti ti laagomi ga kɔɔi. Izilayele nuiti ti lɔni ti gaa zu, ti gɛ nɔ eɛɛ boli bulu felegɔ. Siili nuiti ma, ti ma vɛɛi vɔvɔni zɔɔi zu ná pɛ.

²⁸ GALA goo wo nui vaani, é gɛ Izilayele masagi ma: «Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gaa: «Tɛi Siili nuiti ti gɛ nɔn nà ga gize maazu GALA, gɛ la ga pɛtu su GALA, naa maavele ma, nà niima vɛɛɛ wolai lɔɔ zu è yeezu. Wa sugwɛɛ naazu ga nà gɛ gɛ ga Gɔɔɔɔ GALAGI» »

²⁹ Kɔɔɔɔɛ felegɔiti ti yɛni lɔni bɔɔɔ laawu, é yɛsu folo lɔfela, foloi lɔfelasiɛi kɔɔi da tɔɔɛi, Izilayele nuiti Siili zalavusu waaungila (100.000) paa folo gɛlagi.

Akabe Siili masagi yɛnvui yɛ fai zea

³⁰ Mɔtaiti ti velani, ti li Afeke taazuɛ. Niiti ti yɛni vɔluzu, nu waaɔvɔfelegɔ maazu lɔfela (27.000) velani, ti li Afeke taa wolai zu, kɛɛ taai ma sigigi gɔlɔni ti ma. Bene-Gadade velani, é li taazuɛ, é da leveteve pɛɛiti bu.

³¹ Ná-botigɛ nu wolaiti ti gɛni ma: «Woilo, gi mɛnigɛ ga Izilayele masagiti ta ga gaazumaawɔingaa nuiti. Bɛ gi saa wɔɔ wo seɛɛiti gili zaama, gi galuiti gili gɔungiti ba, gi li masagi vɔ bɛ, bafɔ toɔa è yɛ vulua.»

³² Ti saa wɔɔ wo seɛɛiti gilini zaama, ti galuiti gili tɔungiti ba, ti li masagi vɔ bɛ, ti gɛ ma: «Da-wotigɛ nui Bene-Gadade wooi gaa: «Zɛnvui yɛ zɛa.» » Akabe gɛni ti ma: «Tɔun ka dɛ vulua kɛɛ? Toɔa ga kɛɛlɔin.»

³³ Naati ti ziilei faa gaa ni naama wooi zu, ti zɔvile ga ti so ga gooi, ti gɛ ma: «Ungo, toɔa ga è-gɛɛlɔin.» Akabe gɛni ti ma: «À li, wo vaa la!» Bene-Gadade gɛlani ná-dɔɔɔɔ vɛɛi zu, é va, é bɔɔɔ lɛ ga Akabe. Akabe tɛɛni, é sei ná-wotoloiti zu.

³⁴ Bene-Gadade gɛni Akabe ma: «Nà taaiti pɛ gaagale ma è ma, niiti kɛɛ ti gɛlani è-gɛɛ ya, da zoo pɔdi loozuɔɛti daalaosu Damase, eɛɛɛɛɛi kɛɛ ti laalaoni la Samali.» Akabe gɛ ma: «Nà ma, nà wɔɔɔɔɔi ve è ya, de minazɛɛɛ kɛ yɔɔɔ zu.» Ti minazɛɛɛ gɛni yɔɔɔ zu, é bɛ naa va, é li bɔɔɔ yeema.

Akabe ná-minazɛɛɛi vɛɛlala vai GALA goo wo nui ta vɛ

³⁵ Gɔɔɔɔ GALAGI bɔɛni GALA goo wo nu bɔgi ma nu gila pɔ, é gɛ bɔɔɔɔ ma: «Dògɛ!» Kɛɛ naa la gɛni kɛɛni, é va dɔɔa.

³⁶ Ma mɔungɛi da gɛ bɔɔɔɔ ma: «Tɛi è la gɔlɔni Gɔɔɔɔ GALAGI ná-devei vɛ, da zɛɛna kɔba, zalai ta gɛ valazu è va, é è vaa.» Tama é zɛɛni nɔ feya bɔɔɔɔ gɔba, zala gila ge gɛla, é vala ba, é paa.

³⁷ Ma mɔungɛi liini mɔnɔ, é tagili ka, é faa gɛlagi nɔ wo naa ma. Naa dɔɔani, é maawana.

³⁸ GALA goo wo nui begai ma ga ɖaazuve maavelevele ga sege zakpaiti, nii a ke nu mina kwεε, é liini, é lo masagi leve pelei zu.

³⁹ Masagi levesuve, GALA goo wo nui ɖainni, é ge ma: «Nà-masagi! Zège kooɖozuve, zunu gila ge va ga koo luɔi ta pò, é ge mà: «Make bè zunui tɛi ma, a velana, da ɖa è yesu potogi zu, ni naa laade, è wali ɖae waasavago (3.000) ve.»

⁴⁰ Tama nòun gaazuvilei yεge de, gè da lo, gè da ɖula, koo luɔi vela.» Izilayele masagi ge ma: «È tukpɔɖaalevea da ɖɔɖɔi!»

⁴¹ Gaamago, GALA goo wo nui sege zakpaiti kulani ɖaazu, masagi ɖwεεsu ɖa ba ga GALA goo wo nui ta ve.

⁴² E ɖeni masagi ma: «Gooɖɔ GALAGI wooi ɖaa: «E yeeɖega zunui naa va, é li, nii gè ɖea daa veeni saai ve. Naa ɖa é ba, da ɖa è ga potogi, da-nuɖuseiti ta za ná-nuɖuseiti potogi zu.» »

⁴³ Izilayele masagi ɖaleni ma Samali zii ɖologologi ta ziiɖaawanai zu.

21

Nabote vaa vai

¹ Yeeɖɖalalai tanigaa ti levegai ma niima vaiti poluma, pete nii é ɖeɛni: Zunui ta ɖeni Zizeleyele taazuve nuiti saama, daa ga Nabote, leezen belei ɖeni zea Zizeleyele, Samali masagi Akaɓe ná-masa pelei ɖɔɓave.

² Akaɓe da ge Nabote ma: «Da-leezen belei ve zèa, gè ná ge ga guluwulu kpelei, mazɔɔ toɖa ná-masa pelei ɖɔɓa. Nà maavalibo ga leezen belei taɖili, nii pagai toun ba, ɓaa ni da pò, nà songɔi ɖeɖalalai ve è ya ga walii.»

³ Kele Nabote ɖeni Akaɓe ma: «Gooɖɔ GALAGI kizo naa ma ga gè va zooi naa ve è ya, nii gè sɔɔɔgai ga pogani kèɛni zea.»

⁴ Akaɓe ɖaleni ma ná-pelei wu zii ɖologologi ta ziiɖaawanai zu, tɔɔzei naama wooi va, nii Zizeleyele nui Nabote boni ma ga: «Gè la mèmewolani ta-voganii veezu è ya.» E laani ná-betei zu, é ɖaavote pelei ma, é la daami woni.

⁵ Anzai Zezaɓele vaani koba, é ge ma: «Lee ma yiizoolɛ ɖa é è ma, è la keɛzu è va daami wo?»

⁶ E ge naa ma: «Kèɛve Zizeleyele nui Nabote ma: «Da-leezen belei ve zèa, gè geya ga walii, ɓaa gè maavalibo ga leezen belei taɖili.» Kele keɛve mà: «Gè la ná-leezen belei veezu è ya.» »

⁷ Anzai Zezaɓele da ge ma: «Da lei è va ge masadai ɖeezu Izilayele yooi zu ɓaa? Wuzegɛ, è daami wo, è ɖoozunɛ. Nòun nà Zizeleyele nui Nabote ná-leezen belei veezu è ya.»

⁸ E seveiti keɛni Akaɓe laaseigi zu, é Akaɓe ná-poogi ze ti va, é ti leve kundigiiti ta ɖalazogiti ma, ti ɖeni nii wosu taa gila su ta Naboteni.

⁹ Nii ɖa é boni sevei naati su: «À zu so foloi leve ba, wo Nabote lo nuɖuseiti untuɖɔ.

¹⁰ Wo nu naka felegɔ ze daawu, ti da maalɔ, ti da ge ma: «Nabote GALA kotove, naa veɛ masagi va.» Naa vɔluma à kula taai va, wo ye sɔɔzu ga kotui, é za.»

¹¹ Kundigiiti ta ɖalazogiti ti naa ɖeɛni, nii Zezaɓele boni ti ma ná-seveiti su.

¹² Ti zu so foloi leveni ba, ti ge Nabote ma, é lo ma ɖaalebai luɖɔ.

¹³ Nu naka felegɔiti ti vaani, ti ze daawu, ti tɔɔzei ga maalɔ, ti da ge ma: «Nabote GALA kotove, naa veɛ masagi va!» Ti kulani naazu taai va, ti ye sɔɔzu ga kotui, é za.

¹⁴ Taa ɖundigiiti ti keela leveni Zezaɓele ma ga Nabote zɔɔve ga kotui, tama é zaa.

¹⁵ Zezaɓele menigai ma ga ti Nabote zɔɔve ga kotui, é za, é ɖeni Akaɓe ma: «Wuzegɛ, è Zizeleyele nui Nabote ná-leezen belei zegɛ ga dɔnɔ, nii kelɛai feeze è ya ga è geya. Mazɔɔ Nabote la mɔ vulua, é zaa.»

¹⁶ Akaɓe menigai ma ga Nabote za, é wuzegeni ga é yei Zizeleyele nui Nabote ná-leezen belei zu, é va sege ga nɔnɔ.

GALA ge Akaɓe ta Zezaɓele veelala vai

¹⁷ Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔɔɔni naazu Tisebé nui Eli ɔɔ, é ɔɔ ma:

¹⁸ «Wuzeɔɔ, é Akabe laaɔomi, Izilayeɔ masagi, é Samali, wɔɔna ba é Naɔɔte ná-leezen beɔei zu, ga é seɔɔ ga nɔɔ.»

¹⁹ Da ɔɔɔ ɔɔ, é ɔɔ ma: «Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔɔa: Toɔa ɔɔe, é ɔɔga vɔɔuma ga zunui ɔɔa, ɔɔa ga li mɔɔnɔ kɔɔligi zeɔɔzu ga ɔɔnɔ?» Da ɔɔ ma vɔɔlu: «Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔɔa: Uɔ nɔ gileiti ti Naɔɔte ɔɔmai ɔɔmɔgai ná, miná nɔ ɔɔa ti é-ɔɔmai ɔɔmɔsu ná.» »

²⁰ Akabe Eli ɔɔai ma, é ɔɔni naa ma: «Wɔɔe, ɔɔa va! E kaa kɔɔe, siɔli nui?» Eli ɔɔ ma: «Gè é ɔɔa, é ɔɔɔɔ ɔɔɔia faa ɔɔi ma, é Ɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔɔe.»

²¹ Woilo Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ma: «Nà ɔɔazu ga maanɔɔi é ma, gè é ɔɔe ná, gè ɔɔa-veɔeɔɔɔi wu zunuiti ɔɔe suwugaaɔe, dounɔ ɔɔe kpakolo ba Izilayeɔ yooi zu.»

²² Nà ɔɔa-veɔeɔɔɔi ɔɔeɔzu ga Zeloɔoame ná-peɔeɔɔɔi ɔɔeɔe, Neɔate ná-doun zunui, ta Baasa ná-peɔeɔɔɔi ɔɔeɔe, Ayiya ná-doun zunui, mazɔɔɔ é zɔɔgaawana, é Izilayeɔ lia kotoi ma.»

²³ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔeɔe é vɔɔe Zezaɔeɔe ɔɔa ba, é ɔɔ ma: «Gileiti ta Zezaɔeɔe ma zuai mi Zizeɔeɔe zɔɔɔi ɔɔa.»

²⁴ Akabe ná-peɔeɔɔɔi wu nui nɔɔe é zaazu taazuɔe, gileiti ka ta ma vɔɔmai mi, zɔi ma é zaazu ɔɔɔi zu, wɔniiti ka ta naama vɔɔmai mi.»

²⁵ (Gaamazɔ Akabe ɔɔɔaɔa nu la zɔɔnɔ, nii a yiimazeɔɔ ga Ɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔɔai ga tɔun kɔeɔe, tama anzai Zezaɔeɔe ɔɔa é ɔɔni diizu ma.)

²⁶ E zɔe vɔeɔi wola ɔɔu ga é ɔɔɔɔ lɔɔ vai kɔɔɔ gani kɔɔ vai zu, eɔeɔeɔeɔi nɔ Amool nuiti ti ɔɔni kɔeɔzu la, niiti Ɔɔɔɔ GALAGI ti ɔɔni Izilayeɔ nuiti tuɔɔ, é ti-zeizɔe ve naati zea.)

*Akabe ɔɔɔmaayeɔi vai
é lɔzeɔi siɔ vɔeɔi va*

²⁷ Akabe naama wooiti mɔnigai ma, niiti Eli ti woni ma, é ná-seɔeɔi vɔlini ga ga ɔɔɔmaayeɔi ma vɔoɔi, é saa wɔɔ wo seɔeɔi loo ɔɔa, é zugi zɔ, é ɔɔa zɔe vaavaa.

²⁸ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔni Eli ɔɔ, Tisebé nui, é ɔɔ ma:

²⁹ «È kaa, vɔeɔi Akabe ɔɔɔmaayeɔi la gaaɔu? Tei é ɔɔɔmaayeɔi bɔe, gè la mɔ zɔeɔ vɔɔa, gè ɔɔa ɔɔa ga maanɔɔi, nii gè ɔɔa ɔɔeɔzu gè ɔɔa la. Ná-doun zunui ná-yeɔeɔaɔi zu ɔɔa, gè ɔɔazu la ga maanɔɔi naa.»

22

*Akabe ɔɔa ɔɔ é Lamɔte taai zeɔe vɔlu
(2 Dɔɔ Seveɔ 18:1-3)*

¹ Kona savagɔ leveni, kɔɔ nɔɔe ge la ɔɔni Izilayeɔ nuiti ta Siili nuiti zɔɔɔzu.

² Konagi zavasiɔi ma, Zuda masagi Zozafate yeini Izilayeɔ masagi ɔɔa.

³ Izilayeɔ masagi ɔɔni ná-botɔe nu wolaiti ma: «Wo kweni ga Lamɔte nii é Galaade yooi zu, toɔa ga aɔnɔ? Tama ada ineinesu ga kula vai Siili masagi ya.»

⁴ E ɔɔni Zozafate ma: «Da liizu kɔɔɔzuɔe Lamɔte laalɔɔma Galaade yooi zu?» Naa ɔɔ ma: «De felegɔ da liizu, naa ɔɔe ɔɔa-nuiti ta nɔnɔiti ba, ɔɔa-zooiti ta nɔnɔiti.»

*GALA goo wo nuiti
ti ɔɔe ɔɔlɔɔ fai wo fai
(2 Dɔɔ Seveɔ 18:4-11)*

⁵ Naa vɔɔuma Zozafate ɔɔni Izilayeɔ masagi ma: «Nà é maanɔeɔeɔzu, Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔaɔaɔa lɔe de.»

⁶ Izilayeɔ masagi GALA goo wo nu unnaanigɔ (400) ɔɔɔaɔa ɔɔaɔeɔi ba, é ti ɔɔaɔaɔa ga: «Nà zoo nei gè li, gè kɔɔi ɔɔe Lamɔte ɔɔa Galaade yooi zu, ɔɔa gè looɔɔ?» Ti gooɔaavoteni, ti ɔɔ ma: «Lɔe, Maligii ɔɔa ɔɔ masagi yeeɔu.»

⁷ Kɔe Zozafate ɔɔni ma: «Ɔɔɔɔ GALAGI ná-GALA goo wo nui ta la mɔ ɔe, nu ɔɔa ɔɔaɔaɔa ga tɔun maaveɔe?»

⁸ Izilayele masagi gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Nu ḡila nḡ ḡa niina é voluzu, nii da zoo Ḣooḡḡ GALAGI ḡaazaḡasu ga maavele, daa ḡa ga Misé, Yimila ná-doun zunui. Kele wainzeḡeḡe mà, mazḡḡ é la ḡa ga woo vago nḡpe bo bè, keni woo nḡiti nḡ.» Zozafate ḡe ma: «Masagi mina ḡe ḡana!»

⁹ Izilayele masagi ná-botigḡe nu wolai gila tolini, é ḡe ma: «Li ḡani nḡ, è va ga Yimila ná-doun zunui Misé.»

¹⁰ Izilayele masagi ta Zuda masagi Zozafate eḡe maaḡilini ga ná-masa seḡeiti, ti zeini ta-kpḡkpḡgiti ga fiilei ḡa, Samali taa zigḡidave, GALA goo wo nuiti ti ḡa kulakeḡema vaiti bo ti ḡaazu.

¹¹ Kenaana ná-doun zunui Sedesiyase minḡiti kpḡteni ga kḡlui, é ḡa ḡe ma: «Ḣooḡḡ GALAGI wooi ḡaa: «Minḡi niiti ka è yeḡu Siili nuiti doḡazu ga tiye, eyḡu è ti zuḡologolo.» »

¹² Naa nḡ ḡa GALA goo wo nuiti kpein ti ḡeni bosu, ti ḡa ḡe ma: «Le Lamḡte Galaade yooi zu, ḡa zobo sḡḡ, Ḣooḡḡ GALAGI ḡa ḡo masagi yeezu.»

*GALA goo wo nui Misé
ta-loobu vai wo fai ti ma
(2 Dḡḡ Seḡe 18:12-27)*

¹³ Keelai é liini Misé lolisu, é ḡeni Misé ma: «GALA goo wo nuiti pḡ ti zolooge ma ga ti masagi ná-faa vagoi wo, ḡa ḡalaagi è-wooi maaneḡe è zoloo tḡnḡi ma, ḡa ná-faa vagoi wo.»

¹⁴ Misé gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Gè ḡonaa Ḣooḡḡ GALAGI ma, nii é vulua, ga nii nḡpe Ḣooḡḡ GALAGI bosu mà, naa ḡa gè bosu.»

¹⁵ Seeliai ma masagi vḡ bḡ, naa gaazaḡani, é ḡe ma: «Misé, ḡá zoo nei gi li, gi kḡi vḡe Lamḡte va Galaade yooi zu, ḡaa gi looḡḡ?» Naa ḡe ma: «Ungo, li, ḡa zobo sḡḡ, Ḣooḡḡ GALAGI ḡa ḡo masagi yeezu.»

¹⁶ Kele masagi kpḡei zḡeni, é ḡe ma: «Nà yeḡu è maaneḡeḡe eyḡu yeḡe, è va gaamai wo mà nḡ, é ḡula Ḣooḡḡ GALAGI la?»

¹⁷ Misé ḡeni ma naazu:

«Gè Izilayele nuiti kpein kaave, ti vazagai gizeiti ma, ti ḡeai eḡe baalagiti make nu la ti vḡ.

Ḣooḡḡ GALAGI ḡe ma:

«Totuḡḡ la mḡ niima nuiti bḡ.

Naa ḡa é ba, eḡe pḡ ge ḡale ma ḡain ná-peḡe wu.» »

¹⁸ Izilayele masagi zḡba é ḡe Zozafate ma: «Keḡe gè bogḡ è ma ga zunui nii la ḡa ga GALA ná-kulakeḡema vaa vago wo ga bè, keni ma nḡiti nḡ.»

¹⁹ Misé liini luḡḡ ga kpḡei zuḡulaa, é ḡe ma: «Woilo mu Ḣooḡḡ GALAGI wooi ma! Gè Ḣooḡḡ GALAGI ḡaave zeini ná-masa kpḡkpḡgi ḡa, naazu geezu ḡḡḡḡḡḡ pḡ ti loni koba, zeezazu veleḡi ta kḡḡḡḡ veleḡi.

²⁰ Ḣooḡḡ GALAGI ti ḡaazaḡa ga: «Bḡ ḡa a zoo é Akaḡe yaava, nii a ke é li, é kḡi vala Lamḡte va, Galaade yooi zu, é za kḡḡḡḡḡḡ?» Eḡe ge ḡa ná-gooḡaavote fe.

²¹ Gaabelagi zu, zenvui ta maaḡuḡani, é lo Ḣooḡḡ GALAGI ḡaazu, é ḡe ma: «Nḡun ná zoo gè yaava.» Ḣooḡḡ GALAGI ḡe ma: «Ḣa keḡe ḡale?»

²² E ḡe ma: «Nà liizu gè zḡeḡi lḡ ná-GALA goo wo nuiti kpein da.» Ḣooḡḡ GALAGI ḡe ma: «Gaamazu ḡa zoo yaavazu, ḡa zḡe ná wu. Liina, è ke veleḡi è bogai la.» »

²³ Misé wooḡaabelani, é ḡe ma: «Naa ḡa Ḣooḡḡ GALAGI keai faave bu ga zḡe yenvui va é lḡ ḡa-GALA goo wo nuiti kpein su ti vḡ, mazḡḡ é ḡa-undaaviligi levea.»

²⁴ Naazu GALA goo wo nui nii daa ga Sedesiyase, Kenaana ná-doun zunui wuzḡeni la, é Misé woizuloḡa, é ḡe ma: «Peleḡi ma ḡeḡe ḡa Ḣooḡḡ GALAGI ná-Zenvui levegai la, é ḡula nḡun su, é ḡe è vḡ?»

²⁵ Misé ḡe ma: «Ḣa kwḡḡ voloi ḡa ḡe leḡeteḡesu peḡeiti bu ga è va lḡḡu.»

²⁶ Izilayele masagi niima levei veeni ná-botigē nui gila zea, é gē ma: «Misé zo, è li, è fe taa gundigii Amon ya, ta masagi ná-doun zunui Zoase.

²⁷ Da gē ti ma: «Masagi gē wo zunui nii ló kasoi gā, wo dā bului ta ziei tago nō ve zea, eyesu gē gāle ma, gē zegē kōōgōzuvē ga pagō ziileigi zu.» »

²⁸ Misé zēba é woogula, é gē ma: «Ni dā gālena ma ga ziileigi, naa gā gēena Gōogō GALAGI la bōeni ga māvēle.» E gēni ma volu: «À woilo gōo ma, wōi kpein wo ga nuḅuseiti.»

*Akaḅe zaa vai kōōi zu
(2 Dōlō Sēvēi 18:28-34)*

²⁹ Naama zīe su, Izilayele masagi ta Zuda masagi Zozafate ti lēeni Lamōte Galaade yooi zu.

³⁰ Akaḅe gēni Zozafate ma: «Nà ná-segeiti maalevesu, gē li kōōgōzuvē, dā ma, è dā masa segei loo gōba.» Izilayele masagi ná-segeiti maaleveni, é li kōōgōzuvē.

³¹ Siili masagi niima levei veeni kundigī vuusavagō maazu felegōiti (32) zea, niiti ti gēni kōōgō wotoloiti unda, é gē ti ma: «À mina vala salaḅusu goiti ta kōōguluḅaiti ba, keḅe Izilayele masagi gīla nō gā wa vala ba.»

³² Kōōgō wotolo gundigīiti ti Zozafate gāai ma, ti gē bōgō ma: «Izilayele masa kitei gānu.» Ti liini pō peleī ga ti vala ba. Keḅe Zozafate ḅainni.

³³ Kōōgō wotolo gundigīiti ti kaai ma ga Izilayele masagi laade, ti zegēni polu.

³⁴ Siili zalaḅusui gila ge ná-mēin ṽilini ga kulafilibai, é ló kaka make gōōgō zōlai zēidazuvē yōgōzu, é zeeli Izilayele masagi ma. Masagi gēni naazu ná-kōōgō wotolo ḅize nui ma: «Daalati ga ze, gūla ga ze kōō lōḅōi ṽa, mazōlō māvānaa.»

³⁵ Kōōi bōini naama voloi. Masagi yēni lōni ná-kōōgō wotoloi zu Siili nuiti daawu, eyesu é za kpōkōi. Maawana ṽamai vuuni ná-kōōgō wotoloi zu ná pē.

³⁶ Kpōkōi, wooi ta gūlani kōōḅēbēi pē saama, ti gē ma: «Ese pē ge gālena ma ná-taazu, ese pē ge gālena ma ṽo bē.»

³⁷ Uele gāna masagi zaani la, ti lii la Samali, ti maagūlu miná.

³⁸ Ti gēai ma ma ṽamai gbazu ná-kōōgō wotoloi zu Samali ḅoigi wu, gileiti ti gēni ma ṽamai gōmōsu, kologōlo anzanuiti ti dā maagba bu, Gōogō GALAGI laawooi nii é boni, naa ṽilēni su naazu.

³⁹ Akaḅe ná-kēewotii mōtaiti, ta nii kpein é kēeni, see ṽiiga ṽelēi é toni, ta taai niiti kpein é sigīgi lōni ti ma, naati sēṽēṽe Izilayele masagiti ta-gēewoti zēṽēi zu.

⁴⁰ Akaḅe zaani. Ná-doun zunui Agazia gā é masadai gēni potogi zu.

*Zuda masagi Zozafate
(2 Dōlō Sēvēi 17:1-6; 20:31–21:1)*

⁴¹ Akaḅe ná-kona naanisiēi ma masadai zu Izilayele unda, Aza ná-doun zunui Zozafate zeini Zuda unda ga masagi.

⁴² Zozafate ná-konagi gēni ga puusava maazu lōlugō (35), siēgi zu é zeini la ga masagi. Kona ṽuufelegō maazu lōlugō (25) gā é kēeni masadai zu Zeluzalēme. Dee laa gēni ga Azuḅa, Siligī ná-doun anzanui gēni de.

⁴³ E zīe ṽele ṽani ga kēēgē Aza gēṽele, é la zegēni naa ná-pelei tanōpē ba, é dā Gōogō GALAGI yiima vaiti nō gē.

⁴⁴ Keḅe é la gēni zalaḅa gūla adavēti kologōlōni, nuḅuseiti ti gēni dē zalaḅaiti kulazu, ti dā ansansegiti gala zalaḅa gūla adavēti.

⁴⁵ Ziileigi gēni Zozafate ta Izilayele masagi ti yōgōzu.

⁴⁶ Zozafate ná-kēewotii mōtaiti, ná-tōgōgūla faiti ta kōōi niiti é ti gōōni, naati sēṽēṽe Zuda masagiti ta-gēewoti zēṽēi zu.

⁴⁷ E kologōlo zunui mōtaiti kulani zōoi ṽa, niiti ti gēni ná kaite kēēgē Aza ná-siēgi zu zōli.

⁴⁸ Masa nōpē ge la gēni Edōme yooi zu, kēni masagi ná-zou zēṽe gundigīi gila nō.

⁴⁹ Zozafate ɓatoiti kpɛtɛni Taalasise dɛi ɗa, ga ti dɛ li Wofil, ti dɛ va ga zanugi. Kɛɛ ti la zeelini pɛ, tɔɔzei ɓatoiti ti ɗɛni ɗologolosu Ɛsiyon-Geeɓɛɛl.

⁵⁰ Akaɓe nɔ-doun zunui Aɗazia zɛba ɛ ɗɛ Zozafate ma: «De ɓɔsu de da-wotigɛ nuiti teve ɔɔma ɓatoiti su,» kɛɛ Zozafate la ɗɛni kɛɛni.

⁵¹ Zozafate zaani. Ti maagɗuluni mɛmɛwolani ta-ɗabamavɛ, Davide nɔ-taa wolai zu. Nɔ-doun zunui Yolame ɗa ɛ masadai ɗɛɛni potogi zu.

Izilayele masagi Aɗazia

⁵² Zozafate nɔ-kona puugo maazu ɓfelasiɛi (17) ma masadai zu Zuda unda, Akaɓe nɔ-doun zunui Aɗazia zeini Izilayele unda ga masagi Samali. Kona felegɔ ɗa ɛ kɛɛni masadai zu Izilayele unda.

⁵³ E Ƴooɗɔ GALAGI wanama vai ɗɛɛni ga kɛɛɗɛ ta dee ɗɛvele, ta Zeloɓoame Neɓate nɔ-doun zunui ɗɛvele, nii ɛ Izilayele nuiti diini kotoi ɗɛɛ vai ma.

⁵⁴ E Baale ɓbini, ɛ nɔko bu, ɛ Ƴooɗɔ GALAGI yiiɗaawanani, Izilayele nɔ-GALAGI, eɗɛvelei nɔ kɛɛɗɛ kɛɛni la.

Masagiti Ta-Zeveye Velesiei

Təzeizu mounpa, Masagiti Ta-Zeveye Məungi ta Felesiei ti ɓəni su, ti ɗe ga seve zugooza gila kpe nɔ. Seɓetante zeveyi zu ɗa gaagwɛeni su ná mounpa. Seɓetante zeveyi naa ɗa é ga Minazeɗe Pɔlɔmai, nii tatigai Geleke wooi zu. Nu la kwɛɛ zai é Masagiti Ta-Zeveye Məungi ta Felesiei zeveai, ɓaa é ti ɗaaleai ba. Masagiti Ta-Zeveyi ɗee nui weleve ada moinmoin, é va sevei niiti gaaleba (1Ma 11:41; 14:19, 29). Nu la ɓalaa kee yeeɗeɗalal ɓaa gaaleba yeeɗeɗalal ɓɔɓɔɓɔɗi ɗwɛɛ. Koleve ga sevei niiti kee vai ɗaabelage masagi Yegoyakin ɗula vɔluma kasoi ɗa, kona undɔɔlugɔ puulɔzita maazu ɗilagi ma (561), aisa Yesu Kilista va zɔɔɔ. Təzei niima vaiti seveve Masagiti Ta-Zeveyi Velesiei zu (2Ma 25:27). Faaɗwe nu moinmoin daave da ga sevei niiti ná ɓɔɔɔzu ɗeeve kona moinmoin su ná luɗɔ.

Masagiti Ta-Zeveye Məungi ta Felesiei ta Izilaye ta Zuda masagiti ti ɗilagilagiti pe ta-wɔɔwɔɔ vai zuɗulazu, é təzei masagi Salomɔn ná-yeeɗeɗalal, názu masa zou felegɔiti kpɔga ɗeni de de su. Ta naa ɓalaa suɗulazu, vele masadai ɗaagwɛeni la su fele, ti ese ɗilagilagi ná-wɔɔwɔɔ vai zuɗula, eyesu yeeɗeɗalal naa ma, siegi zu ti ti felegɔ pe soga la, ti li ga tiye duɔlai zu. Sevei ɗee nui ɗa deezu ɓalaa, vele masagi ɗilagilagiti ti yɔɗɔzuve ɗeni la ta GALA, ni ma nu ɗeni ziezu ga GALA ziimai, ɓaa ni é la ɗeni ziezu ga GALA ziimai.

Masagi tanigaa «ti ɓooɗɔ GALAGI yiima vai ɗeeni» (2Ma 18:3). Tanigaa ma «ti ɓooɗɔ GALAGI wanama vai ɗeeni» (2Ma 21:2). Masagi niiti kpein ti zieni ga ɓooɗɔ GALAGI yiima vele, sevei ɗee nui ɗa naati ta-wɔɔwɔɔ vaiti suɗulazu ga pagɔ, é de ga zooi ɗilagilagi ná-ditugɔmai ma ungi ɗeni ɗulazu ta-masagiti ta-woodeɗiladai zu ɓooɗɔ GALAGI ve. Masagiti Ta-Zeveyi Velesiei 17:7 zu toɗa ɗalasu miná ga Izilaye liini duɔlai zu, təzei Izilaye nui «ti kotoi ɗeeni ɓooɗɔ GALAGI laalɔɗma,» ta «ti ɗeni gala kiligiti deɓizu.»

Unsohuve

1. GALA goo wo nui Eli ná-botii ɗaabelazuve, ta ná-kaladopoi Elizé nii é maaleveni, naa ná-botii é keeni (1:1–8:15).
2. Izilaye ta Zuda masa moinmoingi taɗiligaa ta-vai, ta Izilaye lii vai duɔlai zu (8:16–17:41).
3. Zuda masagi Ezekiasé ná-masa fai, toun ge ɗeni ga woodeɗila nu Maliɗii ve (18:1–20:21).
4. Zuda masa gaabelagiti ta-etea ziegi, ta vele ɓonigi woni da Zuda ma, ti lii la duɔlai zu Baɓilɔne (21:1–25:30).

Zuda Ta Izilaye Masagiti

(1:1–17:41)

Aɗazia ná-seeɓi ta saa vai

¹ Akaɓe zaa vɔluma, Moaɓe nui ti ɓakani Izilaye laalɔɗma.

² Masagi Aɗazia ɗulani ná-geezu velei wu Samali, é loo bu ga fenetelei laa vele, gola maawana. E keelaiti teveni ga ti li, ti Ekelɔn ɗalagi Baale-Zebuɓe ɗaazaɗa, ni toɗa zoo ɗeɗesu maawanai vɔluma.

³ ɓooɗɔ GALAGI ná-geezuɗeelai ɓɔeni Tiseɓé nui Eli ɔɔ, é ɗe ma: «Uile pelei zu, é Samali masagi ná-keelaiti daaɗomi, é ti ɗaazaɗa, é ɗe ma: «GALA ge la Izilaye yooi zu ɓaa, wo liizu Ekelɔn ɗalagi Baale-Zebuɓe ɗaazaɗasu?»

⁴ Naa ɗa é ba, ɓooɗɔ GALAGI wooi ɗaa: «Betei nii é laani ga, é la mɔ ɗula naa ɗa pe, da zaazu.» » Naa vɔluma Eli liini.

⁵ Keelaiti ti ɗaleni ma Aɗazia ɔɔ be, naa ti ɗaazaɗa, é ɗe ma: «Toɗa ɗale wo ɗalegai ma ɗani fala?»

⁶ Ti googaavoteni, ti ɗe ma: «Zunui ta gi laaɗomige, é ɗe gi ma: «A ɗale ma, wo li masagi ɔɔ be, nii é wo levegai, wo ɗe ma: ɓooɗɔ GALAGI wooi ɗaa: GALA ge la Izilaye yooi zu

baa, è liizu Ekelon galagi Baale-Zebuḅe gaaazaḡasu? Naa ḡa é ba, betei nii è laani ga, è la mḡ ḡula naa ḡa pḡ, da zaazu.» »

⁷ Afazia ti gaaazaḡani, é ḡe ti ma: «Zunui naa ḡete velel ḡa ḡale, nii paai, é wo laaḡomi, é keela wooi nii wo wo ma?»

⁸ Ti ḡeni ma: «Zunui nii maagiliḅe ga sua leḡa zḡeḡi, kolḡ zaamaḡiligi saama.» Afazia ḡe ma: «Eli ḅe, Tiseḡé nui.»

Afazia ḡisic vai ga é Eli zo

⁹ Gaamago Afazia kḡḡfuluḡa ḡila teḅeni ta nu ḅuulḡlugḡ (50) Eli ma, ga ti so, ti ḅaa la. Kḡḡfuluḡai lḡeni, é Eli ḡa gizei unmaḅe. E ḡe Eli ma: «GALA goo wo nui, masagi ḡe, è yei.»

¹⁰ Eli gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Ni nà ga GALA goo wo nu, abui zḡeḡe geezuḅe, é wo ḡala muluu, wa da-nu ḅuulḡlugḡiti (50).» Gaamanḡ abui zḡeḡeni geezuḅe, é kḡḡfuluḡai ta ná-salaḅusu ḅuulḡlugḡiti (50) ḡala muluu.

¹¹ Afazia kḡḡfuluḡa ḡili teḅeni ḅolu ta nu ḅuulḡlugḡ (50). Naa ḡeni Eli ma: «GALA goo wo nui, masagi ná-devei maavele ma, zḅilḡ, è yei!»

¹² Eli ti wooḡaavoteni, é ḡe ma: «Ni nà ga GALA goo wo nu, abui zḡeḡe geezuḅe, é wo ḡala, wa da-nu ḅuulḡlugḡiti (50).» Gaamanḡ abui zḡeḡeni geezuḅe, é kḡḡfuluḡai ta ná-salaḅusu ḅuulḡlugḡiti (50) ḡala.

¹³ Afazia kḡḡfuluḡai zavaḡiei leḅeni ta ná-nu ḅuulḡlugḡi (50). Kḡḡfuluḡai zavaḡiei naa zeeliai ma Eli ḅḡ ḅe, é ḅilḡni ḡiibiḡa Eli ḡakala, é maanḡḡḡ, é ḡe ma: «GALA goo wo nu, nà è maanḡḡḡzu, nḡun zḡnvui, ta da-wotiḡe nu ḅuulḡlugḡi niiti zḡnvuiti ti vizḡ è ḡaazu.

¹⁴ Pḡḡ, abui zḡḡea geezuḅe, é kḡḡfuluḡa mḡun felegḡiti ta ta-nu ḅuulḡlugḡi (50) ḡala, kelḡ zḡnvui vizḡ niina è ḡaazu.»

¹⁵ ḡḡḡḡ GALAGI ná-geezuḡelai ḡeni Eli ma: «ḅile polu, wo yei, mina lua ba.» Eli wuzḡeni, ti yei ta tḡ masagi ḅḡ ḅe.

¹⁶ Ti zeeliai ma, Eli ḡeni ma: «ḡḡḡḡ GALAGI wooi ḡaa: «Tei è keelaiti teḅega Baale-Zebuḅe gaaazaḡasu, Ekelon galagi, eḡḡ GALA ge la ḡe Izilayele yooi zu nii nu ḡa gaazaḡa, naa ma ka é ba, è la ḡulazu betei naa zu pḡ, è laani ga, da zaazu ga ḡite.» »

Afazia zaa vai

¹⁷ Afazia zaani ga ḡite, velel nḡ naama wooi la nii ḡḡḡḡ GALAGI boni, é ḡula Eli la. Tei doun zunu la ḡeni ḅe, kḡḡḡḡḡ Yolame zeini potogi zu ga masagi, Zuda masagi Yolame ná-masadai ma ḡonagi velesiḡi ma, Zozafate ná-doun zunui.

¹⁸ Afazia ná-kḡḡwotii mḡaiti, ta nii kḡḡin é kḡḡni, naati seḅḅḅ Izilayele masagiti ta-ḡḡḡwoti zḡḅḡ zu.

2

GALA ge Eli lḡ vai geeḡḡḡgi zu

¹ Pḡḡ nii é ḡḡḡni voloi ḡḡḡḡ GALAGI ḡeni Eli wuzḡḡezu la, é tḡ geeḡḡḡgi zu tḡḡḡḡ fiilei zu. Eli ta Elizé ti zḡḡeni Gilegale.

² Eli ḡeni Elizé ma: «Nà è maanḡḡḡzu, ye ḅe, mazḡḡḡ ḡḡḡḡ GALAGI ḡa tḡḅesu Betele.» Elizé gooḡaavoteni, é ḡe ma: «ḡè ḡonaa ḡḡḡḡ GALAGI ma, nii é vulua, ta da ḡalaa ma ḡḡi è vulua, ga ḡè la zḡḡezu è ḅa.» Ti zeelini Betele.

³ GALA goo wo nuiti ta-ḡaladopoiti ti ḡeni Betele, naati ti Elizé laaḡomini, ti ḡe ma: «È suḡḡḡḡni nei ḡaa ga ḡḡḡḡ GALAGI ḡa za da-ḡalamḡin wuzḡḡezu è unmazu?» E ti wooḡaavoteni, é ḡe ma: «ḡè suḡḡḡḡni, nà ḡalaa. A maagḡ kḡḡ!»

⁴ Eli ḡeni ma: «Elizé, nà è maanḡḡḡzu, ye ḅe, mazḡḡḡ ḡḡḡḡ GALAGI ḡa tḡḅesu Zeliko.» Elizé gooḡaavoteni, é ḡe ma: «ḡè ḡonaa ḡḡḡḡ GALAGI ma, nii é vulua, ta da ḡalaa ma ḡḡi è vulua, ga ḡè la zḡḡezu è ḅa!» Ti zeelini Zeliko.

⁵ GALA goo wo nuiti ta-ɖaladopoiti ti ɖɛni Zeliko, naati ti maaɖugani Elizé va, ti ɖɛ ma: «È sugwɛɛni nɛi ɖaa ga Ɔooɖɔ GALAGI ɖa za ɖa-ɖalamɔin wuzɛɖɛzu è unmazu?» E ti woogaaɖoteni, é ɖɛ ma: «Gè sugwɛɛni, nà ɖalaa. A maagɛ kpɔ!»

⁶ Eli ɖɛni ma: «Nà è maanɛɛɛzu, yɛ vɛ, mazɔɔ Ɔooɖɔ GALAGI ɖa tèvesu Zuludɛn.» Elizé googaaɖoteni, é ɖɛ ma: «Gè ɖonaa Ɔooɖɔ GALAGI ma, nii é vulua, ta ɖa ɖalaa ma ɖɛi è vulua, ga gè la zɛɖɛzu è va!» Ti felegɔ ti liini vɔɔma.

⁷ GALA goo wo nuiti ta-ɖaladopo vuulɔɔlugɔ (50) vilɛni ti volu, ti lo letema ɖoozama, ti zeeliai ma Zuludɛn laavɛ.

⁸ Eli ná-seɖɛ wolai ɖulani ɖɔba, é kpilikpili, é ziei loɖa la, ziei valisu ta lɛ, ta yei, ti zoo ti ziei ɖudɛ ada vɔɔi zu.

⁹ Ti ziei ɖudɛai ma, Eli ɖɛni Elizé ma: «Bɛgele ɖa è pɔ gè kɛ è vɛ, gè va ɖɛ gè lɛ maaɖooza è va?» Elizé googaaɖoteni, é ɖɛ ma: «Nà è maanɛɛɛzu ga ɖa-yɛnvui ma vɛɛda felegɔi ɖɛ nɔun ba.»

¹⁰ Eli ɖɛ ma: «Faa ɖaaɖa kana è falizu. Kɛlɛ ni ɖa kàana, siɛgi zu gè wuzɛɖɛzu la è ɖoba, gè ɖa lɛ, naa ɖa ɖɛ è vɛ. Ni naa laade, é la ɖɛa è vɛ.»

¹¹ Tei ti ɖɛni ziezɛ, ti ɖa yɛpɛ, wotolo ɖila ge vaani abui ba, sooiti ti ɖɛni mɛɛnsu abui naati ba, ti Elini ta Elizé valini ma, zɔi li yɛ, zɔi ɖalaa li yɛ. Tɔngɔɔ filɛi Eli zɛɖɛni, é lɛɛ la geɖɔɔlɔgi zu.

¹² Elizé miná ɖaai ma, é ɖainni, é ɖɛ ma: «Kɛɛ! Kɛɛ! Ɖɛi è ɖɛa ga eɖɛ Izilayɛle ná-wotoloi ta kpizɛ nui!» Naa vɔluma é la mɔ ɖɛni kaani pɛ, é zɛba é ná-seɖɛi zɔ, é bali su fele.

¹³ E zɛba é Eli ná-seɖɛ wolai zɛɖɛ zooi ma, nii naa tooni. Naa vɔluma é ɖalɛni ma ga voluvelei, é lo Zuludɛn laavɛ,

¹⁴ é seɖɛ wolai zɛɖɛ nii Eli tooni, é ziei loɖa la, é ɖɛ ma: «Mini ɖa Ɔooɖɔ GALAGI ná, Eli ná-GALAGI?» Uele ɖana tɔ ɖalaa é ziei loɖani la, naa valisu ta lɛ, ta yei, é leve ada vɔɔi zu.

¹⁵ GALA goo wo nuiti ta-ɖaladopoiti ti ɖɛni Zeliko, naati ti kaai ma, ti ɖɛni ma: «Eli ná-zɛnvui ɖana Elizé va!» Ti liini, ti daaɖomi, ti la tɔun kɔɖɔwu zooi ma.

¹⁶ Ti ɖɛni ma: «Gɛi gi ga ɖa-wotigɛ nuiti, nu vuulɔɔlugɔ (50) ɖa gi zaama, ti ga zɛbɛsu nuiti, ɖɛ ti li, ti ɖa-ɖalamɔin ɖaizizɛ. Tanisu Ɔooɖɔ GALAGI ná zɛnvui seɖɛvɛ, é pili gizei ta unma, ɖaa pɛtugi ta zu.» E ɖɛni ti ma: «À mina ti leve.»

¹⁷ Kɛlɛ ti wola ɖɔini da, é zɛba é ɖɛ ti ma: «À ti levena.» Ti nu vuulɔɔlugɔi (50) naati teveni, ti gaizizɛ woni folo savagɔ laawu nɔ fuun.

¹⁸ Ti vaani Elizé vɔ bɛ Zeliko, é ɖɛ ti ma: «Kɛbɛ kɛɛvɛ wo ma, à mina li.»

Elizé Zeliko ɖɛungi zu ɖade fai

¹⁹ Zeliko nuiti ti vaani, ti ɖɛ Elizé ma: «Uelei ɖa ɖɔɖɔi è kaazu, mɔligɔi, gá-laai vuuzuvɛ vage, kɛlɛ ziei la vani, é la kɛɛzu ɖalaa ani va ɖɛɛ zooi ɖa.»

²⁰ E ɖɛni ti ma: «À kpoloi vu anipaka niinɛi zu, wo vaa la pɔ.» Ti vaani la pɔ.

²¹ E liini ziezɛngi zu, é kpoloi vu ná, é ɖɛ ma: «Ɔooɖɔ GALAGI wooi ɖaa: «Gè ziei nii ɖadeɖa, é la mɔ nu nɔpɛ paa, é la mɔ pele leveɖa zooi luɖɔ ani va ɖɛ ɖɛɛzu ga.» »

²² Ziei naa ɖadeni, zaaɖaza ɖadeɖɛ, vɛlei nɔ Elizé boni la.

²³ Elizé zɛɖɛni miná, é li Betele. Tei é ɖɛni lɛɛzu ga pelei, zunu loungoiti ti ɖulani taazuɛ, ti ɖa ɖɛɖɔgula su, ti ɖa ɖɛ ma: «Lɛ-o, kpaana nui! Lɛ-o, kpaana nui!»

²⁴ E latini, é wɛlɛ volu ga tiye, é ti ɖoto Ɔooɖɔ GALAGI laaseigi zu. Filɛ zua felegɔ ɖulani ɖɔɖɔi zu, ti nu vuunaanigɔ maazu felegɔ (42) bulukpulu ti zaama.

²⁵ E zɛɖɛni ná, é li Kaalamɛle gizei ma, é zɛɖɛ miná, é li Samali.

3

Izilayɛle masagi Yolame

¹ Zozafate ná-kona puugɔ maazu lɔsavai (18) ma masadai zu Zuda unda, Akaɓe ná-doun zunui Yolame zeini Izilayeɓe unda ga masagi. Kona puugɔ maazu felegɔ (12) ɗa é keɓni masadai zu Samali.

² E Gooɗɔ GALAGI wanama vai ɗɛni, keɓe é la ɗeni zeelini keɓɗe ta dee zu. E Baale ma maaniini saɗaai lokani, nii keɓɗe toni.

³ Keɓe é ɗili kpaan Neɓate ná-doun zunui Zeloɓoame ná-kotoi va, nii é Izilayeɓe liini kotoi ma, é la zegeni polu pe.

Kulaai wo fai Moaɓe laalɗɗa

⁴ Moaɓe masagi Mesa ɗeni ga baala to nui, é ɗeni mului zalazu Izilayeɓe masagi ma ga baala zivo waaungila (100.000), ta baala sine waaungila (100.000), naa ɓee ti maaleɗai va.

⁵ Akaɓe zaai ma, Moaɓe masagi bakani Izilayeɓe masagi ya.

⁶ Masagi Yolame ɗulani Samali va, é Izilayeɓe ɗɔɓɓeɓeiti pe gaale ba.

⁷ E wooleveni Zuda masagi Zozafate ma, é ɗe ma: «Moaɓe masagi bakaga zèa, da ke nɛi è va, de li, de vala ba?» Zozafate gooɗaavoteni, é ɗe ma: «Un. De felegɔ da liizu, naa ɓee ɗa-nuiti ta nònɔiti ba, ɗa-zooiti ta nònɔiti.»

⁸ Zozafate ɗeni ma ɓolu: «Pelei ɓegele ɗa de sosu?» Yolame ɗe ma: «Da sogi wosu ga Edome teɓebai zu ɓelei.»

⁹ Izilayeɓe masagi ta Zuda masagi, naa ɓee Edome masagi va, ti ɓileni pelei ma, ti ke ziezu ga folo lɔfela pele ɗakugi zu. Keɓe ziei ben ti ya nuɓuseiti faa ma ta togani niiti ti ɗeni ti ɓolu.

¹⁰ Izilayeɓe masagi bainni, é ɗe ma: «Maanɗɔ vaa ɗa-o, Gooɗɔ GALAGI ɓaave ga ade savago masagiti ga é ade ve Moaɓe nuiti zea!»

¹¹ Keɓe Zozafate ɗeni ma: «GALA goo wo nui ta la ɓe, nii a Gooɗɔ GALAGI ɗaazaɗa ade ɓe?» Izilayeɓe masagi ná-kooɗuluɓai gila ge ɗeni ma: «Eli ná-kaladopoi Elizé ɗa ɓe, Safate ná-doun zunui.»

¹² Zozafate ɗe ma: «Zunui naa ɗa ɗa Gooɗɔ GALAGI laawooi zolɔɔ.» Izilayeɓe masagi ta Zozafate, naa ɓee Edome masagi va, ti liini Elizé ɓo be.

¹³ Keɓe Elizé ɗeni Izilayeɓe masagi ma: «Leeni ɗa de yooɗzu? Li, è è-ɗee ta è-lee ta-ɗala goo wo nuiti gaazaɗa.» Izilayeɓe masagi ɗe ma: «Ba, mazolɔɔ Gooɗɔ GALAGI ɓaave ga gi savago masagiti ga é gi ve Moaɓe nuiti zea.»

¹⁴ Elizé gooɗaavoteni, é ɗe ma: «Gè ɗonaa Gooɗɔ GALAGI, Fai-Pe-Maliɗii ma, nii é vulua, nii gè ɗebizu, ni gè la ɗeni unfesu Zuda masagi Zozafate ma, gè la ɓolo bena woilo è-woo ma, gè va wele è ɗaazu.

¹⁵ Niizu à va ga geingein gani gein nui ta pò.»

Siɛgi zu naa ɗeni ná-geingein gani ɗeinsu la, Gooɗɔ GALAGI ná-zɛɓi yeini Elizé ma,

¹⁶ é ɗe ma: «Gooɗɔ GALAGI wooi ɗaa: «A zege moinmoin teɓe kotuɗe laazuɓe tei ná ɓail!»

¹⁷ Mazolɔɔ Gooɗɔ GALAGI wooi ɗaa: «Wo la fiile ɗaa, wo la tona ɗaa, keɓe kotuɗe laazuɓe nii laa ɗa ve ga ziei, wa wo ɓoole ɗei zolɔɔ, wa wa-logani bulugiti ta wa-logani ɗiligiti.»

¹⁸ Keɓe naa ɗa ga faa go na Gooɗɔ GALAGI ɗaazu, toɗa Moaɓe nuiti ɗoozu wo yeezu.

¹⁹ Wa ta-laa wolaiti kpein suɗologolo, niiti siɗigi ti ma, ta ta-laa ɓiigiti. Wa ta-wulu ɓagɔiti kpein toka, wo ta-ɗe ungiti pe daaɗulu, wo lati, wo ta-you ɓapagiti pe kologolo ga wo kotuiti pili náti.»

²⁰ Poluma zobui, sobu zalaɗai ɗula ziegi zu, ziei zegeni ga Edome lugi zu ɓele, é ná yooɗzuɓe kpein sulaave.

²¹ Naazu ma Moaɓe nuiti ti menigai ma ga masa savagoi naati pilege pelei ma ga ti kooi vala ti va, ti zunuiti kpein gaaleɓi ba. Niiti ti zeelii na kooɗo vai ma ta niiti ti leɓegai na ná va, ti li, ti lo kwepelemave.

²² Sobui Moaɓe zalaɓusuuti ti weleni, ti ziei ɗa, kpoidai eɗeɗama, mazolɔɔ foloi ɗeni loozu ga ma zezei ɗa gale ma.

²³ Ti ɓainni, ti ɗe ma: «Namai ɓe, masagiti ta ɗe boɗai zeɗea ɓoɗo laaloɗoma, ti ɓoɗo vaa! Moaɓe nui, ade liina, ade ti-yeaɗɗoligiti sege!»

²⁴ Ti ɓizeni, ti lo Izilaye nui ta-ɗoolaɗai zu, keɗe naati ti Moaɓe nui daaɗomini, ti ɓoni ti ma, ti ti ɓe, ti wola lo Moaɓe yooi zu, ti ɓoni ti ma ga gola.

²⁵ Ti ta-laa wolaiti koloɗoloni, ti ɗa koɗuiti pili naati ta-molo balagiti su, e yesu minati sulaave ga koɗuiti, ti zieungiti pe daaɗulu, ti gulu ɓagɗiti pe po. Gaabelagi zu, taa wolai Kiil-Galezete gila no ɗa e yeni na, keɗe naa balaa, koɗo nui niiti felewelegi ɗeni ti ya, ti maɗakuni, ti vala ba.

²⁶ Moaɓe masagi kaai ma ga e la zooga e ɓa lo koɗi naa luɗo, e salaɓusu undafela (700) zegeni, niiti boɗa zokpo ti ya, ga e pele ɗaizie, e zeeli Edome masagi ma, keɗe e la ɗeni zooni.

²⁷ Nazu ɗa e na-doun zunu moongi zoni la, nii maanɗeni ga e ze poga masadai zu, e kula ga gala zalaɗai sigigi ɗa e taai ma. Izilaye nui ti mina ɗaai ma, na woinzegeni ti ma ga gola, ti zegeni Moaɓe masagi volu, ti ɗale ma ta-yooi zu.

4

Elizé ɓoɗo fai poanzai gila ba

¹ GALA goo wo nui ta-ɗaladopo gila na-poanzai Elizé maanɗeneni, e ɗe ma: «È kwee ga ɗa-wotige nui sinigi ɗea luazu la ɗooɗo GALAGI ɓa, keɗe e zaa, tama zunui nii na-kuyei gi ma ga walii, naa ɗe ge don felegɗiti fe zea, ti ɗe ga na-duɗiti.»

² Elizé gaazaɗani, e ɗe ma: «Leeni ɗa na ke e ɓe? Nii e e ya pelei wu, naa le ga ze.» Anzanui gooɗaavoteni, e ɗe ma: «Ani nope ge la mo zea pelei wu, keni gulo woole gila no.»

³ Elizé ɗe ma: «Li e-zeiɗoɗiti po ɓe, e anɗaka wola zupakaiti siingao ti ma ga moinda.

⁴ Naa voluma a le pelei wu, wa e-lointi wo daaɗulu ɓoɗo ma. Da toozei niina ga gulɗi ɓa anɗakaiti su. Zai daa ɗa veena, e ɗa naa ze ɗoba.»

⁵ Anzanui liini, ti pelei laaɗulu ɓoɗo ma ta na-dointi, naati ti ɗa anɗakaiti fe zea, e ɗa ti laave.

⁶ Na tago keeni, e ɗe na-doin gila ma: «Anɗakai gila fe zea de.» Keɗe ti pe daaveni niina, dongoi ɗe ma: «Tanope ge la mo na.» Gaamanɗo gulɗi belani pele zu, e la mo ɗeeni ɓuuzu.

⁷ Anzanui liini, e naa wo GALA goo wo nui ma, nii keai. Naa ɗe ma: «Li, e gulɗi tona poɗi, e kuyei gula. Wali motai e yesu voluzu, naa ɗa ɗe ga wo-ɗonagi, wa e-lointi.»

Elizé ta Suneme anzanui

⁸ Yeeta Elizé ɗeni levesu Suneme. Anzanu gila ge ɗeni na, e ga naavolo nu. E ɓoini Elizé la ga naa daami wo po ɓe. Naa ɗa e keeni, Elizé leve da gila gila, e ɗeni liizu anzanui ɓo ɓe, e daami wo.

⁹ Anzanui ɗeni sinigi ma: «Daaɓe da ga zunui nii e levesu ɓe, toɗa ga GALA goo wo nu naɗega.

¹⁰ De maanɗeɓe de daazu ɓete ɓe pelei maazuɓe, de bete gila pile na ɓe, ta taɓali gila, ta kpokpo gila, naa ɓee lanbo gila ba, naa ɗa a ke a ɓaana de ɓo ɓe, e ɗa ni na.»

¹¹ Yeeta Elizé ɗeni levesu na, e liini, e le geezu ɓelei naa wu, e ni na.

¹² Elizé valini na-botige nui Geyazi ma, ga naa li, e Suneme anzanui loli. Siegi zu naa ɓaani la e lo kakala,

¹³ Elizé ɗeni Geyazi ma volu: «Gaazaɗa, e ɗe ma: «E niima ɓoɗi pe suzoga gi ɓe, leeni ɗa ga ke e ɓe? Gi ɗa-vaa ɓagɗi laazeeli masagi ma, ɓaa koɗɗuluɓai ma?» » E ɗeni ti ma: «Ba-o, wo mama, na yenvuzu undaanɗi zu na-nubuseiti saama.»

¹⁴ Elizé Geyazi gaazaɗani, e ɗe ma: «Leeni ɗa nu ɗa ke mu ɓe?» Geyazi gooɗaavote, e ɗe ma: «Keɓe doun la ɓe, tama sinigi wolɓaɗaga.»

¹⁵ Elizé ɗeni Geyazi ma: «Toli volu.» Geyazi tolini, e ɓa, e lo peɓelawe.

¹⁶ Elizé ɗe ma: «Yooɗonazu niima ziegi no ma, ɗa doun zunu la yeezu.» E ɓainni, e ɗe ma: «Ba-o, maliɗii, GALA goo wo nui, mina zee gito bo ga ze, neɗi ge ɗa-wotige anzanui.»

¹⁷ Anzanui naama ge kogi zegeni, é doun zunu zoloo yeedegalai naa no ma, nii Elizé vaani ma.

¹⁸ Doungoi wooloni. Yeeta keegeni ti yeni boti geezube ta molo leve nuiti, é li naa vo be.

¹⁹ E geni keege ma: «Kèe, nòungi! Nòungi!» Keegé geni ná-botigé zunu loungoi ma: «Lii la dee vo.»

²⁰ Naa segeni, é lii la dee vo. Doungoi yeni laani dee gogoi ma eyesu foloi gaalo, é zeba é za.

²¹ E leeni, é da GALA goo wo nui ná-betei zu, é pelei laagulu, é gula.

²² E sinigi lolini, é gé ma: «Botigé nui gila tebe mà, ta soovale saa gila, nà liizu fala GALA goo wo nui vo be, nà vaazu volu.»

²³ Sinigi geni ma: «Togá gale é liizu po be za? Alu toga niinei ma veti laade, doogo folo laade balaa.» E naa woogaavoteni, é gé ma: «Mina yiizoolé.»

²⁴ E zeizube beteni soovale saai goma, é gé ná-botigé zunu loungoi ma: «Kpize, de li, mina lo ga ze, keni nà bona é ma.»

²⁵ E liini GALA goo wo nui vo be Kaalamele gizei ma.

GALA goo wo nui kaai ma goozama poun, é geni ná-botigé nui Geyazi ma: «Wéle nuu, Suneme anzanui va!

²⁶ Bize, è daagomi, è gaazađa, è gé ma: «E gedegé? E-zinigi gedegé? Doungoi gedegé?» » Anzanui Geyazi woogaavoteni, é gé ma: «Ma jou la ná.»

²⁷ Kéle seeliai ma Elizé vo be gizei ma, é looni kogowu. Geyazi geni geezu é daavili, kéle Elizé geni ma: «Be ba, mazoloo ziiolo wolai ga é ba, nii gé la de un kwéé, toozei Goofo GALAGI la deeni ga ze.»

²⁸ Gaamago no, anzanui geni ma: «Nà ga nei gé geni é ma doun zunu ve zèa? Kébe gé geni é ma vòlo: «Mina zéé gito bo ga ze.» »

²⁹ Elizé geni Geyazi ma: «Zaamadili, è nà-GALA goo wo tukpoi zége, é li. Ni da nu gaana pelei zu, mina laali ma, nu ga laaliina é ma, mina daazo. Da zeelina, da nà-tukpoi laazu zunu loungoi gaazube.»

³⁰ Zunu loungoi dee geni ma: «Gè fonaa Goofo GALAGI ma, nii é vulua, ta da balaa ma, dei é vulua, ga gé la é yesu ve, gé va li pe!» Elizé wuzegeni naazu, é vile polu.

³¹ Geyazi toni da ti lugó, é li, é tukpoi la zunu loungoi gaazube, kéle woo la gulani, é la naa jiiikpi poo kaani balaa. E galeni ma ga voluvelei Elizé laagomisú, é gé naa ma: «Doungoi la wuunni.»

³² Elizé zeeliai ma pelei wu, doungoi ma voomai geni de laani ná-betei zu.

³³ Elizé leeni, é pelei laagulu ti felego ma, é Goofo GALAGI maanene.

³⁴ E beeni doungoi maazu, é laave lo naa laave, é gaazube lo naa gaazube va, é zeaveti pee naa yeaveti, peai yeni de naa ma, eyesu doungoi gologi badi volu.

³⁵ Elizé wuzegeni volu, é da leveteeve pele goozube, naa vóluma é bilini monó doungoi ma. Gaamago doungoi yenvu maagulani ga dofela, é gaazuzége ma.

³⁶ Elizé Geyazi lolini, é gé ma: «Li, è Suneme anzanui tei toli.» Geyazi liini, é toli. Anzanui vaai ma, Elizé geni ma: «Va, è è-loin zége.»

³⁷ E maabugani, é loo GALA goo wo nui gogowu, é noko zoi ma, naa volu é ná-doin la yeezu, é gula la.

Elizé ná-kaladopoiti konkula vai

³⁸ Elizé galeni ma Gilegale. Tama pului geni naama yooi zu. Yeeta ná-kaladopoiti ti geni zeini koba, é gé ná-botigé nui ma: «Digí wolai zei abui ga, è daamianigi gili kaladopoiti be.»

³⁹ Ti-ma bulugi zaama, gila ge liini dooi zu ga é tufai tanigaa gaizie, é ansafo goole belei ta gaani, é ga doo gelei. E goolei tanigaa gaani ná, é ta gula, é ná-segei zulaave da. Seeliai ma, é ti leveleveni, é ti vu digii zu, kéle nu nape ge la geni ma zii gwee.

⁴⁰ Siēgi zu ti gaagfwēni la nuiti ba, ti kōḡḡgai ma, ti tōzeini ga bainga, ti ḡa ḡe ma: «GALA goo wo nui, nu vaa ḡani ḡa daamianigi nii zu!» Ti la zooni ti va mi.

⁴¹ Kēle Elizé ḡeni ti va ga ḡulu vukōi pō, é ta zēḡeni, é pu daamianigi zu, naa volu é ḡe ná-botigē nui ma: «Daamianigi ve nuiti zea, ti mi.» Ani jōu nōpe ge la mō ḡēni digii zu.

⁴² Naama ziēgi zu, zunui ta zēḡeni Baale-Salisa, é va ga wōleze ḡulu vuufelegō (20), kpētēai ga ḡulu vukō niinei, ta moloi é ga beleegei, naama ḡeze niinei ḡōḡ ḡila GALA goo wo nui vō. Elizé ḡeni ná-botigē nui ma: «Daamianigi niiti gaagfwē eṣe pē ba.»

⁴³ Kēle naa ḡeni ma: «Nà zoo ḡale ḡè nu ungila (100) kōḡkula ga nii?» Elizé ḡe ma: «Gè ḡe è ma, gaagfwē eṣe pē ba, mazōḡō ḡōḡḡ GALAGI wooi ḡaa: «Eṣe pē ka daami wo, é kula ḡe mōtai yē vōḡ.» »

⁴⁴ Botigē nui gaagfwēni ti pē ba, ti daamii woni, mōtai yē, velei nō ḡōḡḡ GALAGI boni la.

5

Elizé gee nui Naaman ḡede fai

¹ Siili masagi ná-kōḡḡlulubai Naaman ḡeni masagi yiima nui, unfema wola ḡeni bē, mazōḡō tō ḡa ḡōḡḡ GALAGI Siili nuiti unmōni ga maavele. Kēle ziilō ḡōḡḡlulubai naa ḡeni ga gee nui.

² Kōḡḡḡ tanigaa ti zēḡeni Siili yooi zu, ti li Izilayele yooi zu, ti vaani ga anzanu loungo ḡila ga kōḡ luoi. Niima ziēgi zu, é ḡe botii ḡēzu Naaman anzai va.

³ Anzanu loungoi ḡeni ná-duō dee ma: «Ee! Ni mālīgii a la liina nō Samali GALA goo wo nui vō bē, naa a la zoo é ná-geei zēḡe ba.»

⁴ Naaman naama wooiti daazeelini masagi ma, niiti Izilayele anzanu loungoi ti woni.

⁵ Siili masagi ḡeni ma: «Naa vage, liina, nà seve ḡēzu, ḡè fe è ya, è lii la Izilayele masagi vō.» Naaman vilēni pelei ma, diizuvē é liini ga kilo unsavagō (300) walii zu, ta kilo vuulōzita (60) zanugi zu, naa vee seḡe niine puugō va.

⁶ Seeliai ma Samali, é sevei veeni Izilayele masagi ya, nii é zēveni su ga: «Da niima ḡeela wooi zōḡosu é ḡula ná-kōḡḡlulubai Naaman ya, nii ḡè tevesu è ma ga è balo, è kula ná-gee zeeḡi zu.»

⁷ Izilayele masagi sevei naa zu vai ḡwēegai ma, é ḡōba zēḡeiti balini ga kidaaviligi maavele ma, é bain, é ḡe ma: «Nà ḡa ḡè ga gala ḡaa? Baa zobo ka é bē ḡaa zenvui ta saai ma, zunui nii liizu gee nu levesu mō ga ḡè kēde? A gaagā ga kpōei ḡa nii gaiziezu pō.»

⁸ GALA goo wo nui Elizé mēnigai ma ga Izilayele masagi ná-seḡeiti balivē ga, é wooleveni ma, é ḡe ma: «Lee vaa zu è ḡa-zēḡeiti balizu ga? Zunui tōna teve mō, toḡa kwēe ga GALA goo wo nu ḡa Izilayele yooi zu.»

⁹ Naaman ta ná-sooiti naa vee ná-wotoloi va, ti liini, ti lo Elizé ná-pelelavē, é ḡa naa maaḡun.

¹⁰ Elizé keela leveni ma, é ḡe ma: «Li, è maagba Zuludēn wu ga ḡōfela, ḡa ḡede ta ḡa jade fo.»

¹¹ Naaman yiḡaawanani, é ḡale ma, é ḡa ḡe ma: «Gè ḡea ḡisiezū ga zunui tei ka ḡulazu tō ḡōḡi, é lo vē, é ná-GALAGI, ḡōḡḡ GALAGI maanēne, naa volu é yeei leveteve ade naa maazu vē seeḡi ná va, é balo gee zeeḡi nii mō.

¹² Damase ḡeiti, Amana ta Palepaal ti la vizōni Izilayele ḡeiti kpein ba, ḡaa? Gè la bena zoo ḡè maagba miná, ḡè jade ḡaa?» E ḡaleni ma ga ziḡaawanai.

¹³ Kēle ná-botigē nuiti ti maaḡugani ba, ti ḡe ma: «Ni GALA goo wo nui nii faa ḡaaḡa boni è ma, mālīgii, è la bena kē ḡaa? Ni tōun é ḡea è ḡōḡ maagba, naa ḡe, è jade.»

¹⁴ E yeini naazu ziauvē, é lo Zuludēn wu ga seizu lōfela, velei GALA goo wo nui boni la ma, kōḡḡ lounni ma eḡe doungo, é jade fofo.

¹⁵ E ḡaleni ma GALA goo wo nui vō bē, ta ná-siepoluiti pē. Seeliai ma, é ḡōḡ lēni ga naa, é ḡe ma: «Gè kwēega niina ga Gala kili ge la etēai zu, ná tanōpe, é ḡula Izilayele ná-GALAGI

volu. Nà è maanɛɛɛzu niina, yeezei veeɛanii nii wu, gè feezu è ya, nèi gè ga da-wotigɛ nui.»

¹⁶ Elizé gooɖaavoteni, é gɛ ma: «Gè ɖonaa Gooɖo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii ma, nii é vulua, nii gè dɛbizu, ga gè la ani nɔpɛ sogaa.» Naaman ɔɔini da, keɛ Elizé la ɖeni keɛni pɛ.

¹⁷ Naaman ɖeni ma: «Tɛi è gɛ ba, va bu balaa gè da-yooi ma volɔi ta zege, nii a gɛ ga soovale fuulu felego ɖaso, gè lii la, mazolɔ nèi gè ga da-wotigɛ nui, gè la pɔ ga gè gala zalaɖa ɔaa zalaɖa nɔpɛ kula gala kili bɛ, keɛni Gooɖo GALAGI.

¹⁸ Keɛ Gooɖo GALAGI soma, é sùvaaye ga siegi zu mɔliɖii lɛɛzu la Limon zeɛi wu ga é nɔko bu, keɛni nɔ gè nɔko Limon zeɛi wu, mazolɔ toɖa da voluzei zèeɛi va. Gooɖo GALAGI da-wotigɛ nui zuvaaye ga naama gɛɛwotii»

¹⁹ Elizé ɖeni ma: «Li, ziileigi gɛ è vɛ.» Naaman zɛɖeni koba, é li.

Geyazi ná-faaɖaazagi

Naaman la ɖeni dɛ liini ɖoozama,

²⁰ GALA goo wo nui Elizé ná-botigɛ nui Geyazi gɛ ɔɔɖo ma: «Mɔliɖii la keɛni, é va yeezei ani tanɔpɛ bu, niiti Siili nui Naaman feai zea. Gè ɖonaa Gooɖo GALAGI ma, nii é vulua, nà ɔizezu polu, gè ani zolɔ zea.»

²¹ Geyazi vilɛni Naaman volu ga kpizeɛi. Naaman kaai ma voluvelei, é ɖulani ná-wotoloi zu ga gaazuvilei, é vile zooi ma, é daaɖomi, é gɛ ma: «Toɖa ɖale mu?»

²² Geyazi gooɖaavoteni, é gɛ ma: «Ma ɲu nɔpɛ ge la ná. Mɔliɖii gɛɛvɛ nɔ, gè bo è ma ga GALA goo wo nuiti ta-ɖaladopo felego vaa nɔ ɖa feya pò bɛ, ti zege Efelayime ɖize yooi zu, naa maavele ma, è soma è kilo vuusavago (30) ve zèa walii zu, ta ɔɔɖo maavalibo sege felego ti ma vaa ma.»

²³ Naaman ɖeni ma: «Nà è maanɛɛɛzu, soma è kilo vuulɔzita (60) zege.» E ɔɔini da, é walii kilo vuulɔzitai (60) vu ɔolɔ felego zu, ta ɔɔɖo maavalibo sege felegoiti, é ti ve ná-botigɛ nu felego ya, ti sege Geyazi vɛ.

²⁴ Ti zeeliai ma gizeɛi ma é taa loovɛ, Geyazi kasɔiti kulani ti ya, é lɛ ga soolaiti ná-pɛlei wu, é zunu felego naati gaagale ma, ti da li.

²⁵ Naa vɔluma é ɖaleni ma maliɖii vɔ bɛ. Naa gaazaɖa, é gɛ ma: «Mini ɖa è zegezu ná, Geyazi?» Geyazi gooɖaavoteni, é gɛ ma: «Gè la ɖea liini ada nɔpɛ.»

²⁶ Keɛ Elizé ɖeni ma: «Da kaazu ga nɔun zɛnvui la ɖea è volu ɔaa, siegi zu zunui naa ɖea ɖulazu la ná-wotoloi zu, é da va è laaɖomisu? Toɖa è ɖisu ga yeeɖeɖala ɖa ga nii ɔaa, nii nu ɖa yeezei su walii ta segeiti bu, wolive beleɛi ta leezen beleiti bu, togani vɛlɛvɛlegi ta ma ɔaazagiti bu, botigɛ zunuiti ta anzanuiti bu?»

²⁷ Naaman ná-geei ɖa vɛɛzu è va, ta è-mavofodai va eyɛsu ɖo.» Geyazi zegeai ma Elizé vɔ bɛ, geeɛi vɛɛni ba, é ɖole ege kobegi.

6

Zoovɛ vɛngi zɛɛ fai ziei ɖa

¹ Yeeta GALA goo wo nuiti ta-ɖaladopoiti ti ɖeni Elizé ma: «Wɛɛ, vɛ ade gaalebai gɛɛzu ná, ná loida ade ma.

² Va bu gi li Zuludɛn, gi ɖilagilagi pɛ gi gulu ɖilagila teve, gi kota niine ɖili to ade vɛ, gaaleba vai zu.» Elizé gɛ ti ma: «À liina.»

³ Keɛ ti ɖila ge maanɛɛɛni, é gɛ ma: «Kalamɔn, soma è vile gi volu, ade li!» Elizé gɛ ma: «Zèe ɖa bu, ade li.»

⁴ E vilɛni ti volu, ti li Zuludɛn, ti da guluiti pɔ ná.

⁵ Gila ge yenɛ ná-gului vɔsu, ná-zoovɛ vɛngi ɖula ga, é vili ziei wu. E ɔainga, é gɛ ma: «Kalamɔn, maanɔɖa! Gè zoovɛi nii ziingaovɛ.»

⁶ GALA goo wo nui gɛ ma: «Mini ɖa piligai ná?» Zunui ná lɛɛni la, Elizé zɛba é gulu buɖai ta leve, é pili ma ada ɖilagi nɔ. Gaamago zoovɛ vɛngi lɛ ziei ɖa.

⁷ Elizé ɣɛni ma: «Seɣe.» Zunui yeemaale, é zoove ɖɛngi zeɣe.

Siili zalavusuiti ti deve vai ga

ti Elizé zo

⁸ Kɔɔi ɣɛni Siili masagi ta Izilayeɛle yɔɣɔzu, é ná-kɔɔɣulubaiti gaazaɣani, naa vɔluma é dɛɛ ga tiye ɖɛ ná-kɔɔlaaɣai ɣɛɛzu ná.

⁹ Kɛɛ GALA goo wo nui wooleveni Izilayeɛle masagi ma, é ɣɛ ma: «Dama, mina leve ga niima veleɪ, mazɔɔ Siili nuiti ta yeizu ga ná veleɪ.»

¹⁰ Izilayeɛle masagi numaa leveni ná, ti da wɛɛ ɖɛ ma GALA goo wo nui ná lɛɛni la. Ná zeizu ɣɛɛni mɔinmɔin Elizé da too kisu, tama é da ɣɛveɛle ɔɛɛ.

¹¹ Naama vaiti ti Siili masagi yiiɔɔɔni gola, é ná-kɔɔɣulubaiti gaale ba, é ɣɛ ti ma: «Yaava nui ɣa ade zaama, é Izilayeɛle masagi ná-kakei ɣa, wo la pɔ wo va dɛɛ ga ze ɔaa?»

¹² Ti zaama gila ge ɣɛni ma: «Yaava nu nɔpɛ ge la ade zaama, mɔligii masagi. Kɛɛ GALA goo wo nui Elizé, nii é Izilayeɛle, naa ɣa é naama wooiti pɛ daazeelizu ná-masagi ma, nii kpein è bosu è laa veleɪ wu.»

¹³ Masagi ɣɛ ti ma: «Uɛ é ná, à li, wo ná ɣaizie, nii a kɛ gè nu leve, ti so.» Ti vaani, ti ɣɛ ma: «Toɣa Dotan.»

¹⁴ E kɔɔveɛ wola leveni ná, ta sooiti, naa ɖɛɛ kɔɔɣɔ wotoloiti ba. Ti zeelini ga kpidii, ti taai maɣaku.

¹⁵ Poluma zobui, GALA goo wo nui ná-botigɛ nui wuzegɛni ga sobuzobui, é ɣula eteave, é ka ga taai maɣakuge ga sooiti ta kɔɔɣɔ wotoloiti, é ɣɛ ma: «Ee, mɔligii, da kɛɛzu ɣale?»

¹⁶ Elizé gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Mina lua, mazɔɔ zɔiti ti de va, naati mɔinve é leve ti va.»

¹⁷ Elizé GALA falini, é ɣɛ ma: «Gɔɔɣɔ GALAGI, gaazuve zeɣe ma, é wozaga.» Gɔɔɣɔ GALAGI botigɛ nui ɣaazuve zegɛni ma, é ka ga gizei maalaaveɣe ga abu ba zooiti ta wotoloiti Elizé maɣoolii zu.

¹⁸ Siili zalavusuiti ti ɣɛni liizu Elizé ɔɔ peleɪ. Elizé GALA falini, é ɣɛ ma: «Gɔɔɣɔ GALAGI, ná è maanɛɛɛzu, ti loɣa ga gaazuɣoleɪ.» Gɔɔɣɔ GALAGI ti gaazuɣoleni, veleɪ Elizé boni la.

¹⁹ Elizé ɣɛni ti ma: «Wo ɣakaga peleɪ va, taai nii lei ti va dɛɛ ga woye, à va, gè lo wo luɣɔ, ade li zunui naa ɔɔ be wo gaiziezu.» E liini ga tiye Samali taazuve.

²⁰ Ti zeeliai ma Samali taazuve, Elizé GALA falini volu, é ɣɛ ma: «Gɔɔɣɔ GALAGI, nui niiti gaazuzegena ma, ti wozaga.» Gɔɔɣɔ GALAGI ti-gaazuveɛti segɛni ma, ti ka ga ta Samali taa zaamave.

²¹ Izilayeɛle masagi ti ɣaai ma, é Elizé gaazaɣani, é ɣɛ ma: «Kɛɛ, gè ti vaa ɔaa?»

²² Elizé gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Ba, mina ti vaa! Da da salavusui naati paa ɔaa, niiti è ti zogai ga da-woɣa zɔkpɔi ta da-mɛɛin? Daamii mu fe lɛɛ ti ya ga bului ta ziei, ta daami wona, ti ɔɔle, ti ɣale ma ta-masagi ɔɔ be.»

²³ Izilayeɛle masagi daamiani pagɔ ɔɛɛni ti ɖɛ, ti mi, ti ɔɔle, naa vɔluma é ti ɣaagale ma ta-masagi ɔɔ be. Naa ma pa, Siili nuiti ti la mɔ ɣɛni tosu wosu Izilayeɛle yooi zu.

Pului loo vai Samali

²⁴ Yeeɣɣalal tanigaa levegai ma, Siili masagi Bene-Gadade ná-kɔɔveɛɛiti pɛ gaalɛɛni ba, ti li, ti Samali zeɪ kɛɛ su.

²⁵ Pulu wolai zɛba é loo Samali taazuve. Taai zeɪ veleɪ ma kɛɛ su, soovale gilagi nɔungi ɣɛni ɣeyazu ga wali ɣae vuulɔsava (80), poopo kpooi ma ɣilo lukpɛgi da ɣeya ga wali ɣae loolugo.

²⁶ Yeeta Izilayeɛle masagi ɣɛni ziezu sigigi ɣa, anzanu ɣila ge woogɣulani ma, é ɣɛ ma: «Mɔligii masagi, va, è ɔɔ bà!»

²⁷ Masagi gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Ni Gɔɔɣɔ GALAGI la ɔɔni è va, ná zoo ɣale gè ɔɔ è va? Molo la zèa, dɔɔ la zèa, gè va fe è ya.»

²⁸ Masagi ɣɛni ma ʋolu: «Lee ɔa keai ga de?» Anzanui gooɔaavoteni, é ɔe ma: «Anzanui nii ɔa keai ma: «E-loun zunui ve, de mi za, lina, de nɔnɔi mi.»

²⁹ Gi zɛba gi dɔun zunui ɔili, gi mi. Poluma voloi, gɛ ɔe ma: «E-loun zunui veena, de mi,» é dɔɔɔu.»

³⁰ Masagi anzanui naa ná-kpɔɛi mɛnigai ma, é ɔɔba zɛɛiti balini ga kidaaviligi maavele ma, tevesuʋe ʋolu sigigi ɔa, nuɔuseiti ti kaani ga é saa wɔɔ wo seɛi looʋe ná-seɛi wu.

³¹ E ɣɛni ma: «GALA ge sò ná-ziigaawanai pɛ su, ni Safate ná-doun zunui Elizé nɔungi ɔa yɛna ga, za leve.»

Elizé pului ɔaɔɔɔa fai laazeeli vai

³² Elizé ɣɛni ná-pelei wu ta taa ɔundigiiti. Masagi nu leveni ná, keɛ masagi ná-keelai ʋa ɔe é ʋa, Elizé bɛga ga ɔe kundigiiti ma: «Wo la suɔwɛɛ ga nu ʋaa nui ná-doun zunui nii nu levega ga é nɔungi ɔila ga? A dama, wa ná-nu levegai ɔaana nɔ feya, à pelei laaɔulu, é mina le pelei wu. Tɔ lei ade kɔɔ lugi mɛnisu ɔaa?»

³³ E la ʋɔɔ ɔeni ga ɔɔɛ, eyɛsu masagi ná-nu levegai unkula. Masagi ɣɛni Elizé ma: «Niima ʋaa ɔoi pɛ kulaʋe ɔooɔ GALAGI ya, lee ɔili ka ná ɔito ba tɔun zea?»

7

¹ Elizé ɣɛni ti ma: «À woilo ɔooɔ GALAGI laawooi ma: «ɔooɔ GALAGI wooi ɔaa: Lina niima yeeɔɔɔalai nɔ ma Samali ɔooɔi zu, ɔulu vukɔi kilo puugɔi ɔa da ɔeya ga wali ɔae ɔila, ta moloi nii daa ga wɔɔlezegi, naa ma ɔilo ʋuufelegɔi (20) da ɔeya ga wali ɔae ɔila.» »

² Masagi ná-make nui nii é ɣɛni polu folo-o-folo, naa ɣɛni GALA goo wo nui ma: «Anɛɛ ɔalaa ɔooɔ GALAGI ɔa zɛɛiti ɔoozu geɔɔɔɔgi ʋa, nii é bogai, naa ɔa zoo ɔɛɛzu ɔale?» Elizé ɔe ma: «Da ka ga è-ɔaazuʋe, keɛ è la ta mia.»

Gee nuiti tɛ vai Siili ɔɔlaaɔai zu

³ Gee nu naanigɔ ɣɛni taa zigɔdave ɔɔbaʋe. Ti ɣɛni ɔooɔ ma: «Lee ʋaa zu ada zeɛi ʋe, ade da saai maaɔɔun?»

⁴ Ni ada devena ga de le taazuʋe, ada za ná, mazɔɔɔ pului ɔa ná. Keɛ ni ada yɛna ʋe, ada za ɔalaa. Ade liina mu Siili ɔɔlaaɔai zu, ade ɔooɔ ve ti ya. Ni ta ade yɛna vulua, solooge, ni mɔnɔ ta ade ʋaazu, ti ade ʋaa!»

⁵ Kpɔkɔi zeelizuʋe, ti yeini Siili ɔɔlaaɔai ʋa pelei, ti zeeli kɔlaaɔai laaʋe, keɛ ti la nu nɔpɛ kaani kɔlaaɔai zu.

⁶ Mazɔɔɔ Maligii kulani Siili nuiti goizu, eɔe kɔʋeɔe wolai ɔooɔ lugi, niiti ti ʋaazu sooiti kɔma ta kɔooɔ wotoloiti su. Ti ɣɛni ɔooɔ ma: «Izilaɔe masagi lia, é ɔete masagiti ta Ezipete masagiti buzeɔe ga ti ta-ɔooɔeɛiti teʋe ade laalɔɔma!»

⁷ Kpidii ʋeai ma, ti ʋelani ga ti ti-yenvuiti kizo, ti kɔlaaɔai yɛni nɔ ɔana, ti seɛe ɔotaiti ta sooiti ze ná, naa ʋɛɛ soovalegiti ba.

⁸ Gee nu naanigɔiti seeliai ma kɔlaaɔai laaʋe, ti leɛni seɛe ɔotai gila bu, ti daamii wo, ti ɔooɔe, naa ʋoluma ti walii ta zanugi ta seɛeiti seɛe, ti ti ɔooɔu, ti ɔale ma, ti le taɔili bu, nii ti kaani ná, ti seɛe, ti li, ti dɔooɔu.

Gee nuiti ti ma wooi laazeeli vai masagi ma

⁹ Ti zɛba ti ɔe ɔooɔ ma: «Nii ade keɛzu, é la ʋani, za ɔa ga woo niine ʋagɔ volo. Ni ada niima woo niine ʋagɔi makeɔa ɔooɔ nɔ ʋe, ade la boni eyɛsu geelaalao, ma ɔakɔi ɔa zeeli ade ma. Ade li, ade bo masagi ná-koizuʋe.»

¹⁰ Ti liini, ti ʋoluvaawo taa make nuiti ma, ti ɔe ti ma: «Gi liiʋe, gi le Siili ɔɔlaaɔai zu, gi la nu nɔpɛ kaani, gi la nu ɔila kpala goomɛnini, sooiti ta soovalegiti nɔ ɔa ti ná, ti ɔilii, seɛe ɔotaiti ta ɔeʋe nɔ ma.»

¹¹ Taa make nuiti ti nu ɔila tolini, ti bo ma, é li, é bo masagi ná-koizuʋe.

¹² Masagi wuzegeni kpidii, é ná-nu wolaiti gaale ba, é gɛ ti ma: «Nà gɛsiɛzu ga Siili nuiti ti gɛɛvɛ ɔɔɔ ma: «Tɛi pului ti ma, ade gɛla, ade ɔɔɔɔ dɔɔɔ zu. Ta gɛlana taai va, ade ti ma vuluiti so, ade ɛ taazuɛ.» »

¹³ Ná-botigɛ nui gila ge gɛni ma: «Ade nui tanigaa leve soo ɔɔɔɔɔti kɔma, ti yɛgai ade ya taazuɛ, ti li, ti wɛɛ ná. Naa la gɛa ade va ga faa nɔpɛ, mazɔɔɔ nii a zeeli ti ma, naa nɔ gɛa a zeeli Izilayɛle nui mɔtaiti ma ti taazuɛ, tama ti maabuɔaai na ti-gaabelasuɛ va.»

¹⁴ Ti kɔɔɔ wotolo felegɔ gɛsɔgɛlini, ti ti gɛli sooiti ba, ti vɛɛ Siili gɔɔvɛbei volu, ti ka nii kɛai.

¹⁵ Ada zu ɔɛɛ nuiti ti vɛɛni Siili gɔɔvɛbei gɔɔɔ vɔgi va eyɛsu ti zeeli Zuluden zɛlavɛ. Pelei maazegeni nɔ ga segeiti ta sɔɔlaiti niiti Siili nuiti ti gɛni ti loozu ya kpizɛi zu. Keelai naati ti galeni ma, ti va, ti voluvaawo masagi ma.

Elizé ná-faawokɛɛyeeluɔ ɔɛiti pilɛ fai su

¹⁶ Gaamago nɔ, Samali taazuɛ nuɔuseiti ti gɛlani, ti yɛi Siili gɔɔlaaɔai zu, ti da aniiti sege. Názu gɛ bulu vukɔi kilo puugɔi gɛni gɛyazu la ga wali gɛa gɛla, ta moloi nii daa ga wɔɔlezegi, naa ma gɛlo vuufɛlegɔi (20) da gɛya ga wali gɛa gɛla, vɛɛi Gɔɔɔ GALAGI boni la.

¹⁷ Masagi sigɛdavɛ makɛ vai veeni ná-makɛ nui ya, nii é gɛni polu folo-o-folo, kɛɛ nuɔuseiti ti yɛni zɛzu ma, é za, vɛɛi nɔ GALA goo wo nui boni la ma, siɛgi zu masagi liini la naa vɛɛsu.

¹⁸ Mazɔɔɔ naama zɛgi zu gɛa GALA goo wo nui gɛni la ma: «Moloi nii daa ga wɔɔlezegi, naa ma gɛlo vuufɛlegɔi (20) da gɛya ga wali gɛa gɛla, ta bulu vukɔi kilo puugɔi gɛa da gɛya ga wali gɛa gɛla, lina niima yɛɛgɛgalai nɔ ma Samali ɔɔɔɔi zu.»

¹⁹ Názu gɛ masagi ná-makɛ nui gooɔaavoteni la ga: «Anɛɛ ɔalaa Gɔɔɔ GALAGI gɛ zɛgeiti ɔɔzu gɛgɔɔlogi va, nii è bogai, naa gɛ zoo gɛɛzu gale?» ta Elizé gooɔaavoteni la ga: «Da ka ga è-gaazuɛ, kɛɛ è la ta mia.»

²⁰ Naa gɛ é gɛɛni la, nuɔuseiti ti zɛni ma sigɛdavɛ, é za.

8

Izilayɛle masagi tukpɔi gaaleve vai Sunɛme anzanui vɛ

¹ Elizé ɔɛni anzanui naa vɔ, nii é ná-doun zunui yɛnvui vuuni su, é gɛ ma: «À gɛla vɛ va wa da-vɛɛyɛgɛi. Wo li seikɔɔma vɛɛ zu, zou gɛli su, vɛ wa zoo zeizu ná, mazɔɔɔ Gɔɔɔ GALAGI devevɛ ga é pului loo zooi nii zu, é yɛsu kona dɔfɛla.»

² Anzanui zɛni ga GALA goo wo nui ná-tɛnɛ gooi, ta ná-pɛɛyɛgɛi ti liini, ti zɛi Filisiti yooi zu kona dɔfɛla laawu.

³ Kona dɔfɛlai ɔɛgai ma, anzanui zɛgɛni Filisiti yooi zu, é li masagi vɔ bɛ ga ti ná-pɛɛi ta ná-zooiti fe zea.

⁴ E zolooni kpein masagi ta GALA goo wo nui Elizé ná-botigɛ nui Geyazi ti da yɛpɛ, é naa gaazaɔagai, é gɛ ma: «Faa wolai niiti Elizé ti gɛai, ti wo dɛɛ mà.»

⁵ Siɛgi zu é gɛni naa wosu da vɛɛi Elizé gɔvɛi ta wuzegeni la, é kula saai ya, anzanui nii Elizé ná-doun zunui yɛnvui vuuni su, naa unkulani masagi vɔ bɛ ga naa ɔɔ ba ná-pɛɛi ta ná-zooiti fai zu. Gaamago Geyazi woogɛlani, é gɛ ma: «Wɛɛ anzanui va gɛ gɛa ná-fai wosu è ma, màligɛi masagi, wɛɛ ná-doun zunui ɔalaa ba, nii Elizé buzegeni, é kula saai ya.»

⁶ Masagi anzanui gaazaɔani, naa ná-faiti pɛ sugɛla ma. Masagi ná-botigɛ nu wolai gila feeni anzanui ya, é gɛ naa ma: «Li, è bo, ti anzanui nii gɛligiti pɛ gaagale ma pɔ, ti ani ve zea ga ná-zooi vaalɔnɔgi ti kulaai, é zo dii volo nuu ma, é zeeli niizu ma, naama zalai.»

Gazayɛle ta Elizé ti gɔmi fai

⁷ Yeeta mɔnɔ Elizé liini Damase. Siili masagi Bene-Gadade ɣeni zeeɓezu, ti ɣeni ma: «GALA goo wo nui ɓaɓɓe ɓe.»

⁸ Masagi ɣeni ɢazaye ma: «Veeani zeɣe, è li GALA goo wo nui ɓɔ be, é ɢooɣo GALAGI ɣaazaɣa bɛ, ni nà ɣulazu niima zeeɓei zu.»

⁹ ɢazaye veeaniiti seɣeni, niiti ti ga Damase yooi ɓaalonɔ pagɔiti, é nɔme ɓuunaanigo (40) ɣasɔɣili ga tiye, é li GALA goo wo nui Elizé ɓɔ be. Seeliai ma, é loni naa ɣaazu, é ɣe ma: «Da-wotigɛ nui Siili masagi Bene-Gadade tɛvege ga gè è ɣaazaɣa, ni toɣa ɣeɗesu, é ɣula niima zeeɓei zu.»

¹⁰ Elizé gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Li, è ɣe ma: «Ungo, ɗa ɣeɗesu, è ɣula seeɓei nii zu.» Kele ɢooɣo GALAGI deɓɓe ga ze ga toɣa zaazu.»

¹¹ GALA goo wo nui ɣaazuloni ɢazaye ɓa, é ye welezu ba, naa unfe, naa ɓoluma Elizé ɗa wɔɓɔ.

¹² ɢazaye ɣaazaɣani, é ɣe ma: «Toɣa ɣale mɔligii wɔɓɔzu?» Elizé gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Mazɔɓɔ gè kweni faa nɔi nii kpein è ɓaazu keɛzu ga Izilaye nui. Da ɓaazu abui losu ta-laa wolaiti ba niiti sigigi ti ma, è ta-zunu loungoiti paa ga boɣa zɔkpɔi, è lati, è ta-loungo ɓeleɓelegiti kpɔnekele, è koma anzanuiti kogiti daavali.»

¹³ ɢazaye kpɔei zeɣeni, é ɣe ma: «Nà ga leeni kae, nɛi gè ga ɗa-wotigɛ nui, kɛai nɔ eɣe gilei, nà zoo nii ɣeɣala vaa wolaiti keɛzu?» Elizé ɣe ma: «ɢooɣo GALAGI deɓɓe ga ze ga ɗa ɣeɛzu ga Siili masagi.»

¹⁴ ɢazaye zeɣeni Elizé ɣoba, é li mɔligii ɓɔ be, naa ɣaazaɣa, é ɣe ma: «Leeni ɣa Elizé bogai è ma?» E ɣe ma: «É ɣe ɗa ɣeɗesu, è ɣula seeɓei nii zu.»

¹⁵ Poluma voloi ɢazaye peemazegei gila seɣeni, é ɗo ziei wu, é pee masagi ɣaazu, naa za, é masadai ɣe naa ɓotogi zu.

Zuda masagi Yolame

(2 Dɔɓɔ Seɓei 21:2-20)

¹⁶ Akaɓe ná-doun zunui Yolame ná-kona ɗɔɓɓusiei ma masadai zu Izilaye unda, Zozafate ná-doun zunui Yolame zeini Zuda unda ga masagi.

¹⁷ Ná-konagi ɣeni ga puusava maazu fele (32), siegi zu é zeini la ga masagi. Kona ɗɔsava ɣa é keeni masadai zu Zeluzalɛme.

¹⁸ E zie ɓele nɔuni ga Izilaye masagiti keɓele, eɣeɓelei nɔ Akaɓe ná-peleyeɣei keeni la, mazɔɓɔ é Akaɓe ná-doun anzanui gila fuluni. E ɢooɣo GALAGI wanama vai ɣeeni.

¹⁹ Kele ɢooɣo GALAGI la ɣeni keeni é ɓa Zuda masadai ɣologolo, mazɔɓɔ é minazeɣeni ná-botigɛ nui Davide ɓe ga naa mavofodaiti ta ɣe masadai ɣeɛzu nɔ ɣɔ.

²⁰ Yolame ná-masa fai ma ziegi zu ɣa Edome nui ti ɓakani la Zuda masadai laalɔɣɔma, ti ɓɔɣɔ masa sei.

²¹ Názu ɣa Yolame ná-kooɣo wotoloiti pe gaaleeni ba la, é li Sayiil. Kele, keeni kua zaamai masagi ta ná-kooɣo wotolo ɓize ɣundiɣiiti pe ti ɓɔni Edome nui ta-ɣɔɔɔɔkpɛi zaama, ti leve ga zeeɣaaba, mazɔɓɔ naati ti ti maagɔkuni niina, kele ná-salavusuiti ti ɓelani, ti li ta-zeɣe ɣotaiti bu.

²² E zo názu ma niina, é zeeli za ma, Edome nui ti la mɔ Zuda masadai yeema, ta ɓɔɣɔ yeema. Naama yeeɣeɣalai nɔ Liɓina taa wolai wuzegeni Zuda laalɔɣɔma.

²³ Yolame ná-keɛwotii mɔtaiti, ta nii kpein é keeni, naati seɓɓɓe Zuda masagiti ta-ɣeɛwoti zeɓei zu.

²⁴ Yolame zaani. Ti maagɔluni memɛwolani ta-ɣabamaɓe, Davide ná-taa wolai zu. Ná-doun zunui Aɣazia ɣa é masadai ɣeeni potogi zu.

Zuda masagi Aɣazia

(2 Dɔɓɔ Seɓei 22:1-6)

²⁵ Akaɓe ná-doun zunui Yolame ná-kona puugo maazu felegɔ (12) ma masadai zu Izilaye unda, Yolame ná-doun zunui Aɣazia zeini Zuda unda ga masagi.

²⁶ Ná-konagi ɣɛni ga puufele maazu fele (22), siɛgi zu é zeini la ga masagi. Kona gila ka é kɛɛni masadai zu Zeluzalɛme. Dee laa ɣɛni ga Atali, Izilayeɛle masagi Womeli ná-dounloin ta ɣɛni de.

²⁷ E zii vele nɔuni ga Akaɓe ná-pɛleyɛgei ɖɛvele, é Gɔɔɖɔ GALAGI wanama vai ɖɛeni, eɖɛvelei nɔ pɛleyɛgei naa keeni la, mazɔɔɔ vulu ɖalui ɖɛni ti yɔɖɔzu.

²⁸ Afazia ta Akaḃe nā-doun zunui Yolame ti liini ga kooi Siili masagi ʿAzayele laaləḡoma, Lamote Galaade yooi zu. Siili nuiti ti masagi Yolame maawanani,

²⁹ naa gale ma Zizeleyele, ná-maawanaiti salezu nii Siili nuiti ti pɛɛni ba Lama, siɛgi zu ti lia la ga kɔɔi Siili masagi Gɔzaye le laalɔgɔma. Názu gɔ Agɔzia liini la pɛɛsu, mazɔɔ é gɛni zoolezu ga ve.

9

Zewu gεε vai ga Izilayεle masagi

¹ GALA goo wo nui Elizé GALA goo wo kaladopoi gila tolini, é gē ma: «Γεβελε βετε è lii vai zu, é gulō bōbogi nii zeḡe, è li Lamōte Galaade yooi zu.

² Da liizu, è Zozafate ná-doun zunui Zewu vete, Nimesi ná-dounloin, da tolisu, è ge ma é gula boolaiti saama, wa leezu pele goozu veki gila bu.

³ E gulɔ ɔɔɔɔgi zeɖe, e gulɔi ziɛ nɔungi zu, e ɖe ma: «Gɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa: Gɛ gulɔi ziaa e ma ga e ɖe ga Izilaye le masagi!» Naa vɔluma da ɔizɛzu, e ɖula pɛɛɛɛɛ, e vɛla, mina maaɔɔun bo.»

⁴ GALA goo wo kaladopoi liini Lamote Galaade yooi zu.

⁵ Seeliai ma, é kɔɔvɛbɛi ma ɣundiɣiiti kaani, ti ɣaaleai ba ada ɣila. E ɣeni ma: «Kundiɣii, kpɛdɛvɛ è ma.» Zewu gaazaɣani, é ɣe ma: «Gi zaama be ve?» Naa ɣe ma: «Da ve, kundiɣii.»

⁶ Zewu wuzegeni, é lɛ pɛlɛi wu, GALA goo wo nui gulɔi zieni nɔungi zu, é gɛ ma: «Gɔɔgɔ GALAGI wooi gaa: ɔGè gulɔi ziaa è ma ga è gɛ ga Izilaye masagi, Gɔɔgɔ GALAGI ná-nuɓuseiti.

⁷ Da vaazu è-maligii Akaḃe ná-pɛɛyɛɛɛi wu nuiti paazu. Uɛɛ ɣana gɛ ná-botigɛ nuiti, GALA goo wo nuiti, tɔnɔi votokulazu la, Gɔɔgɔ GALAGI ná-botigɛ nuiti kpein Zezaḃɛɛɛ ti vaai.

⁸ Akaḃe ná-pɛɛyɛgɛi pɛ undaa ɔ́a vilisu, ná ná-pɛɛyɛgɛi wu zunuiti pɛ suwugaaleve Izilayeɛ yooi ɔ́a, dounɡo vɛɛ kpakolo ba.

⁹Nà pelɛyegɛi naa zosu velei gè Zeloɔoame ná-pelɛyegɛi zoni la, Nebate ná-doun zunui, ta velei gè Baasa nɔnɔi zoni da, Ayiya ná-doun zunui.

¹⁰ Zezaḁele ma, gilḁiti ka ti miizu Zizeleyele kpelei zu, nu nḁpe ge la zḁḁaga, é va maaḁulu.» » GALA goo wo nui ḁegai ma ga naama wooiti bo, é pḁlei laalaoni, é vela.

¹¹ Zewu galegai ma ma boolaiti koba, naati ti gaazagani, ti ge ma: «Toga gale? Leeni ga titi nui nuu gea vaani ma e bo be?» Zewu ge ti ma: «Wo niima nu laaliiti kwεε kala, ta ta-boε nakaiti.»

¹² Kελε naati ti ɣeni ma: «Zεε ɣana è bosu. Nii é bogai è ma, naa wo gi ma.» Zewu zεba é ɣe ti ma: «Kεεve ma: ‹Gɔɔɣɔ GALAGI wooi ɣaa: Gè gulɔi ziaa è ma ga è ɣe ga Izilayele masagi.› »

¹³Naama wooiti menigai ma ti ve, ti ta-zegfeiti kulani goba ga gaazuvilei, ti da ti veε Zewu ludu nu lexuveti, ti da koolei ve, ti da de ma: «Zewu da ga masagi!»

Zewu Izilayele masagi Yolame vaa vai

¹⁴ Uele gana Zozafate ná-doun zunui, Nimesi ná-dounloin Zewu yaavai ɔɛɛni la Yolame laalɔɔma, siɛgi zu naati ta Izilayele ɔɔɔɔɔɔɔti pɛ ti ɔɛni Lamɔte maalobosu da Galaade yooi zu, Siili masagi ɔɔɔɔɔɔɔle laalɔɔma.

¹⁵ Masagi Yolame liini Zizeleyele ga é ná-palaiti sale, tózei maawanai va Siili nuiti ti boni la kóǵǵozuve Siili masagi Gázayele laalǵǵoma. Zewu ǵeni bóolaiti ma: «Ni wa pò, keni nu nǵpe ge mina ǵula taai va, é va li ma wooi wosu Zizeleyele.»

¹⁶ Zewu ǵeni ná-wotoloi zu, é li Zizeleyele, ve Yolame ǵeni laani ná. Zuda masagi Afázia liai laaliizu ma.

¹⁷ Taai maaǵee nui ǵeni sigǵi ǵa, é Zewu ná-bebei ǵa, ti da va. E wooleveni masagi ma ga: «Nà bebei ǵaazu, ti da va.» Yolame ǵeni ti ma: «À soo bize zalavusu ǵila teve, é ti laaǵomi, é ti ǵaazaǵa, ni ziilei faa ǵa ti vaazu la.»

¹⁸ Soo bize nui liini Zewu laaǵomisu, é ǵe ma: «Masagi ǵe: «Ziilei faa ǵa è vaazu ma?» » Zewu ǵe ma: «Dónǵ ǵa ziilei fai zu ga leeni? Gale ma, è lo ga pòluvelei.» Taai maaǵee nui ná-poluvaawogi woni, é ǵe ma: «Keelai lia, é zeeli ti ma, kele é la ǵalesu ma.»

¹⁹ Ti taǵili teveni mǵnǵ, naa liini, é ǵe Zewu ma: «Masagi ǵe: «Ziilei faa ǵa è vaazu ma?» » Zewu ǵe ma: «Dónǵ ǵa ziilei fai zu ga leeni? Gale ma, è lo ga pòluvelei.»

²⁰ Taai maaǵee nui ná-poluvaawogi woni, é ǵe ma: «Keelai lia, é zeeli ti ma, kele é la ǵalesu ma. Zoi é bebei luǵǵ, toǵa ná-wotoloi bizezu eǵe Zewu, Nimesi ná-dounloin, tózei toǵa bizezu eǵe titi nu.»

²¹ Naazu ǵa Yolame ǵeni la ti ma: «À ná-wotoloi ǵili sooi va.» Ti ná-wotoloi ǵilini sooi va. Izilayele masagi Yolame ta Zuda masagi Afázia ti ǵeni ta-wotoloiti su, ti li Zewu laaǵomisu. Ti zeelini ma ná-kpelei zu nii mǵungi é ǵeni ga Zizeleyele nui Naǵǵte nǵnǵ.

²² Yolame Zewu ǵaai ma, é gaazaǵani, é ǵe ma: «Zewu, ziilei faa ǵa è vaazu ma?» Zewu gooǵaavoteni, é ǵe ma: «Ziilei faa ǵa è bosu? E kwee kala ga zaǵaza è-lee Zezaǵele ná-kologolo fai ǵa de ná, ta ná-zoǵǵ vaa mǵinmǵingiti.»

²³ Yolame ná-wotoloi laalatini, é ǵe Afázia ma: «Dama, Afázia! Yaavai ve!» Naa volu é velani.

²⁴ Kele Zewu ná-meein zoni, é pili, mǵen ǵae li, é Yolame zo kpaki zǵǵǵozuve, é leve, é ǵula kekegi zu, Yolame looni ná-wotoloi zu, é za.

²⁵ Zewu ǵeni ná-kǵǵǵ zǵpe seǵe nui Bidikaal ma: «Ma voomai zeǵe, è pili ya Zizeleyele nui Naǵǵte ná-kpelei zu. E-ǵi ka su nei? De felegǵ de ǵeni wotolo ǵila su, keeǵe Akaǵe volu, Gǵoǵǵ GALAGI niima ǵeela wooi woni daalǵǵoma, é ǵe ma:

²⁶ «Gǵoǵǵ GALAGI wooi ǵaa: Tei gè Naǵǵte ma ǵamai ta ná-dointi ti-ma ǵamai ǵaa, é da yei, ná keǵalai nǵ ǵeezu ga de ma kpele ǵilagi nǵ zu, naa ǵa Gǵoǵǵ GALAGI bogai.» Naa maavele ma, seǵe, è pili ya, velei Gǵoǵǵ GALAGI bogai la.»

Zewu Zuda masagi Afázia vaa vai (2 Dǵǵ Sevei 22:7-9)

²⁷ Zuda masagi Afázia miná ǵaai ma, é velani, é li ga pelei nii é liizu Beǵe-Ǵagan. Zewu vileni polu tǵ balaa, é ǵe ti ma: «À tǵ balaa paa.» Wotoloi zu, ti sǵǵni ga mǵein, pelei zu nii ǵeezu ga Guul vele, Yiǵileyame ǵǵbave. E velani, é li Megido, é ye ná, é za.

²⁸ Ná-botǵǵ nuiti seǵeni wotoloi ta zu, ti lii la Zeluzalǵme, ti maaǵulu ná-kabai zu mǵmǵwolani ta-ǵabamave, mǵmǵwola Davide ná-taa wolai zu.

²⁹ Afázia masadai zǵǵǵni siegi zu Akaǵe ná-doun zunui Yolame keeni la ga kona puuǵǵ maazu ǵila (11).

Zezaǵele zaa vai

³⁰ Zewu ǵeni Zizeleyele. Zezaǵele mǵenigai ma, é ǵulǵi zieni ǵaazuve, é nǵungi maaǵili, é da wele fenǵelei la.

³¹ Zewu zeelizuve sigǵidave, é ǵeni naa ma: «Ziilei faa ve ǵaa, Zimili niinei* nii é malǵii vaazu?»

³² Zewu ǵaazuwuzǵeni, é wele fenǵelei la, é ǵe ma: «Be ǵa é bè miná?» Zunu zǵǵǵaga felegǵ ǵaa savagǵ ti ungi ǵulani, ti wele ba.

* **9:31 9:31** *Zimili niinei*: Naa ǵa vilesu Zimili va, nii é Izilayele masagi Ela vaani. 1Ma 16:8-20.

³³ E ɣɛni ti ma: «À pili zooi ma.» Ti zɔɔni ba, é loo zooi ma, ma ɲamai vaza pelei ma, ta sooiti ma. Zewu ziɛni ma ga ná-soo wotoloi, é leve.

³⁴ Zewu lɛɛni masa pelei wu, é daamii wo, é bɔɔle, é ɣɛ ná-siepoluiti ma: «À li, wo ɣaaɓa, wo anzanui tɛi maagʊlu nii kotoai, mazɔɔɔ masa doin ɣɛa de.»

³⁵ Ti liini ga ti maagʊlu, keɛ ti va ɣɛ ti li, nɔun kalagi ta zeeiti ta kɔɣɔiti nɔ ɣa ti ti ɣaani ná.

³⁶ Ti ɣaleni ma, ti bo Zewu ma, naa ɣɛ ma: «Naama wooi ɣa ɢɔɔɣɔ GALAGI boni, é ɣula ná-botigɛ nui Eli la, Tisebé nui, é ɣɛ ma: «Gileiti ta Zezaɓele ma zuai mi Zizeleyele ɓalagi zu.

³⁷ Zezaɓele ma zuai mɔtai zu ɣa vaza eɣɛ ga pɔɔ lɛigi kpalagiti su, nu nɔpɛ ge la zooga kaazu, é va ɣɛ ma: Zezaɓele ɣaa.» »

10

Akaɓe mavofodaiti suwugaaleve vai

¹ Akaɓe ná-doun zunu ɔuulɔfela (70) ɣa é ɣɛni Samali. Zewu seɓeiti teveni Zizeleyele ɣundiɣiiti ta taa ɣɛwolaiti ma, naa ɔɛɛ nui naati ba ti ɣɛni Akaɓe ná-doun zunuiti kalasu, seɓei zu wooi ɣɛni ga nii:

² «Wa ɣa wo ɣaaɓaazu wo-maliɣii ná-peleyeɣei wu lɔinti ma, wotoloiti ta sooiti ta kɔɣɔ zɔɔlaiti ta wo ya, wa zeini ɓalaa taa wolai zu sigigi ma. Naa ɣa é ba, wa seɓei nii zɔɔɔna nɔ feya,

³ à wele masagi ná-doun zunuiti saama, zɔi a zoo ta soloogai ma ga é ɣɛ ga masagi, wo naa ze ga masagi, wo zɛba wo ɣɛvele ɓete, wo kɔɔi ɣɔ masagi ná-peleyeɣei ɔɛ.»

⁴ Naama nuiti ti naa menigai ma, ti wola luani, ti ɗa ɣɛ ɓɔɣɔ ma: «Masa felegɔ mu ka ti la zooni ti va lo Zewu laawu, ada zoo ɣale ade lo daawu?»

⁵ Gaamago masa pelei ma ɣundiɣii, ta salaɓusu ɣundiɣii é taazuɔɛ, naa ɔɛɛ keɛwolaiti ta masagi ná-doun zunuiti kala nuiti ba, ti googaaɔotegi nii leveni Zewu ma, ti ɣɛ ma: «Gá ga ɗa-wotigɛ nuiti, nii nɔpɛ ɗa bo, naa ɣa gi keɛzu, gi la nu nɔpɛ seizu ga masa. Naa ɣa é ba, nii neai é ɔɛ, naa ɣɛ.»

⁶ Zewu seɓei velesiɛi leveni ti ma, é ɣɛ ti ma: «Ni wa pɔ, ni wa ɣolozu ná-deveiti bɛ, lina niima yeeɣɛɣalai nɔ ma, à masagi ná-doun zunuiti kpein tɔungiti teve ti va, wo va ga tiye pɔ Zizeleyele.» Tama, masagi ná-doun zunu ɔuulɔfelaiti gaagwɛa ɣɛni de taa wolai zu nu ɓiigiti ba, naati ka ti ɣɛni ti ɣulazu su.

⁷ Seɓei zeeliai ma ti ma, ti masagi ná-doun zunu ɔuulɔfelaiti (70) soni, ti ti ɣɔdaaleve, ti tɔungiti pu kpɔɔgiti su, ti ti leve Zewu ma Zizeleyele.

⁸ Keela ɣila ge liini, é bo Zewu ma ga ti ɔaa ga nu unkalagi naati, Zewu devei veeni ga ti nu ungitu sei su ga ma zigɔ felegɔ taa zigɔɗaɔe eyesu geelaa ɗa lao.

⁹ Poluma voloi sobui é ɣulani taai va, é ɓɔɛ beɓei ɔɔ, é ɣɛ ti ma: «Wɔun wa ga sɔbalala ɔea! Ná ɣa gɛ ga sɔba nui, mazɔɔɔ ná ɣa gɛ yaavai ɣiliai masagi Yolame ma, gɛ paa. Keɛ niiti ma, ɓɛ ɣa é ti ɔaai?

¹⁰ A kwɛɛ ga ɢɔɔɣɔ GALAGI laawooi niiti kpein é ti woni Akaɓe ná-peleyeɣei laalɔɣɔma, gila kpalaa ge la yeɛni ɔoluzu nii daa la zeelini. E naama wooiti kpein daazeelia, niiti é ti woni, é ɣula ná-botigɛ nui Eli la.»

¹¹ Zewu Akaɓe ná-pele wu nui mɔtaiti paani niiti ti ɣɛni Zizeleyele, ta ná-botigɛ nu wolaiti, naa ɔɛɛ ɓɔɔlaiti ta zalaɣa ɣula nuiti ba, é la gila kpalaa zeɛni ná.

Zewu devei vee vai ga ti Afazia keɛɣɛlɔinti paa

(2 ɗɔɔ Seɓei 22:8)

¹² Naa ɔoluma Zewu ɔilɛni pelei ma, é ɗa li Samali. Seelizuɔɛ togani make nuiti ta-ɣaaleba ɔleɛi gila ma, nii é ɣɛni pelei zu,

¹³ Zewu ɔmini ga Zuda masagi Aɔazia keɛɔɔlɔinti, ɛ ɔe ti ma: «Be ɔa ga woye?» Ti ɔoɔaavoteni, ti ɔe ma: «Gá ga masagi Aɔazia keɛɔɔlɔinti, gá liizu masagi ná-dointi tuɔɔsu, ta masa anzanui Zezaɔele ná-dointi.»

¹⁴ Zewu ɔeni ná-siepoluiti ma: «À ti ma vuluiti so.» Ti ti ma vuluiti soni, ti ti ɔɔdaaleve, ti ti vili ya gaaleba velel naa ma zieyegei zu. Ti ɔeni ga nu vuunaanigo maazu felego (42), Zewu la ɔeni gila kpala zeni ná.

¹⁵ Segeai ma miná, ti ɔmini ta Lekaɔe ná-doun zunui Yonadaɔe, ɛ ɔe naa ma: «È yiima ɔoleve nei bè, velel ziima ɔoleai la è ve?» Yonadaɔe ɔe ma: «Ziima ɔoleve.» Zewu ɔe ma: «Ni vele ɔana ɛ la, yeela zèa.» Yonadaɔe yeelaani zea. Zewu zeba ɛ te, ɛ sei ɔoba ná-wotoloi zu,

¹⁶ ɛ ɔe ma: «Va, de li, è ka velel gè botii ɔeezu la ɔoɔɔ GALAGI ve ga zebeli.» E liini ga naa ná-wotoloi zu.

¹⁷ Zewu zeelii ma Samali, ɛ Akaɔe ná-pele wu nui mɔtaiti paani niiti ti ɔeni Samali, ɛ ti zuwuɔaleve, egevelei no ɔoɔɔ GALAGI boni la Eli ma.

Zewu Baale ɔala goo wo nuiti paa vai

¹⁸ Naa voluma, ɛ nuɔuseiti gaaleeni ba, ɛ ɔe ti ma: «Akaɔe la wola Baale lebiini, nɔun ná Zewu ná debizu ga gola.

¹⁹ Naa ɔa ɛ ba, à Baale ɔala goo wo nuiti kpein toli, ti va pò be, nui niiti kpein ti debizu ta ná-zalaɔa ɔula nuiti, gila kpala ge mina ye voluzu, mazɔɔ ná pɔ gè zalaɔa wola ɔula Baale ve. Zoi nɔpe a ye voluzu, naama nui la yega vulua.» Zewu ɔeni naa wosu ga kelegelegi, nii a ke ɛ Baale lebi nuiti paa.

²⁰ E ɔeni ti ma: «À feti ɔula ɔui lo, Baale lebi vai zu.» Ti kui loni.

²¹ Zewu keelai leveni Izilayele yooi zu ná pe. Baale lebi nuiti pe ti vaani, nu ɔila kpala ge la ɔeni yeni voluzu nii ɛ la vaani. Ti leeni Baale lebi velel wu, buulaave ɛ zeeli kwegi pe ma.

²² Zewu ɔeni zalaɔa ɔula zefeiti make nui ma: «Segeiti kula Baale lebi nuiti pe be.» Zunui naa segeiti kulani ti ve.

²³ Zewu ta Lekaɔe ná-doun zunui Yonadaɔe ti leeni Baale lebi velel wu, ɛ ɔe ti ma: «À wele ɔoɔɔ zaama, ɔoɔɔ GALAGI ná-botige nui tanɔpe ge mina ɔe wo zaama, Baale lebi nuiti wo ma letele no ye pelel wu.»

²⁴ Ti leeni ga ti zalaɔaiti ta gala zalaɔaiti kula. Zewu salavusu vuulɔsava (80) loni eteave, ti ɔaku pelel ma, ɛ ɔe ti ma: «Zoi nɔpe a be nu ɔila kpala ba, ɛ li, niiti su gè ti veezu wo ya, è ma nui ɔa za potogi zu.»

²⁵ Ti begai ma ga gala zalaɔaiti kula, Zewu ɔeni salavusuiti ta ta-ɔundigiti ma: «À le, wo ti vaa, tanɔpe ge mina ɔula ba.» Ti leeni, ti ɔa naati paa ga boɔa zɔkpɔi, ti ɔa poomaiti pili ya etea velel, ti yeni ti vaazu eyesu ti le Baale ná-pelel ma ada ɔadega wolai wu.

²⁶ Ti Baale velel wu zale zɔlaiti kulani, ti abui lo ti va, ti ɔala.

²⁷ Ti Baale ná-sale ɔotui loka ta ti ná-pelel balaa golo, ti ná lati ga bebeli ná-maagba wosu, naa ɔa ɛ su, zaaɔa.

Izilayele masagi Zewu

²⁸ Zewu Baale ɔulani Izilayele yooi va tete.

²⁹ Kele ɛ la ɔeni zegeni naama ɔotoiti polu, niiti Nebate ná-doun zunui Zeloɔoame Izilayele nuiti diini kee vai ma, mazɔɔ zanu nike yivoiti ti ɔeni de Betele, ta Dan.

³⁰ ɔoɔɔ GALAGI ɔeni Zewu ma: «Tei ɛ naa ɔea nii solegai ɔazu, ɛ naa kpein ke nii ɛ ɔea ga ziima vai ɛ lo Akaɔe ná-peleyegei va, è-lointi ta ye zeizu Izilayele masa kpɔkpɔgi ɔa eyesu è-mavofodai zeizu naanisiei.»

³¹ Naa pe ge ɔeeni, kele Zewu la ɔeni ziini ga yii pe ɔoɔɔ GALAGI ná-togiti su, Izilayele ná-GALAGI. E la zegeni pe naama ɔotoiti polu, niiti Zeloɔoame Izilayele nuiti diini kee vai ma.

³² Naama zięgi zu Gooḡo GALAGI tōzeini ga é da ta leve Izilayele yooi va. E vaani bu Siili masagi Gāzayele vōni ti ma ta-yooi ḡwēpelemaveti pē.

³³ Uele ḡana ti valani la zooi ḡilazuve ma, é folo ḡulazu velel Zuludēn letegi ma, é zo taa wolai Alowēel ma é lekpeḡma maazu velel zię wolai Aalanōn letegi ma, Galaade ta Basan yooi ḡeni ga mināti, ná ḡa Luḡēn wolodamaiti ta Gade wolodamaiti, naa vee Manasé wolodamaiti ba ti ḡeni zeini ná.

³⁴ Zewu ná-kēewotii mōtaiti, ta nii kpein é kēeni, naa vee ná-tōḡḡula faiti ba, naati seveve Izilayele masagiti ta-ḡēewoti zēvei zu.

³⁵ Zewu zaani. Ti maḡfuluni Samali. Ná-doun zunui Yoagaze ḡa é masadai ḡeeni potogi zu.

³⁶ Zewu kēeni masadai zu Izilayele unda Samali ga kona vuufele maazu lōsava (28).

11

Atali masadai zeḡe vai ga maabaai

(2 Dolo Sevei 22:10-12)

¹ Aḡazia dee Atali kaai ma ga ná-doun zunui zaa, é deveni ga é masagi mavofodaiti pē paa.

² Kele Yolame ná-doun anzanui, Aḡazia baazeelai Yegjoseba zooni é Aḡazia ná-doun zunui Zoase zeḡe dōḡfuzu masa dointi saama, niiti Atali ḡeni ti vaazu, é li ga tiye ta anzanui nii é ḡeni sosu, é ti le nu nii velel ḡila bu. E dōungoi lōḡfuni Atali va, naa ḡa é kēeni naa la paani.

³ E kēeni dōḡfu velel zu ga kona dōzita Yegjoseba ya Gooḡo GALAGI zię velel wu, naama zięgi zu Atali da masadai ḡe zooi unda.

Zoase ḡee vai ga masagi

(2 Dolo Sevei 23:1-21)

⁴ Konagi lōfelasiei ma, zalaḡa ḡula nui Yegjoyada da Kali nuiti ta-zalavusu ungilagila kundigiti toli, ta zōma zalavusuiti niiti ti Gooḡo GALAGI zię velel makesu. E ti lolini, ti va pō be Gooḡo GALAGI zię velel ma ḡoizuve. Ti minazegēgi ḡe yōḡzu, ti ḡona Gooḡo GALAGI zię velel ma ḡoizuve, naa vōluma é masagi ná-doun zunui le ga tiye.

⁵ E zēba é devei niiti fe ti ya, é ḡe ti ma: «Pete nii wa ke, dōḡo foloi nii é vaazu, wa-ḡōḡōgi ma zeikpasu ḡila ka ḡeezu tuvasui zu, ma ḡiliba mōungi ḡa ḡeezu masa pelei makesu velel é la pōlmazu.

⁶ Felesiei da Suul Zigidave make, savasiei da salavusuiti poluve zigidave make, ma ḡiliba savagōi naati ta ḡeezu masa pelei makesu ga seḡezegedai.

⁷ Wa-ḡōḡōgi ma zeikpasu felegōi niiti ti la da ḡa ḡe tuvasui zu dōḡo foloi, naati balaa ti da Gooḡo GALAGI zię velel make, nii a ke ti ḡaa masagi maazu.

⁸ Wa masagi maḡakusu é pile da, ese pē ná-kōḡo zōla ḡe zoni zea. Nu nōpe a ḡe é leve wo va ga maabaa, à ma nui va. Wa yesu masagi va a ḡena ḡulaa, ta a ḡena lea.»

⁹ Salavusu ḡundigiti ti naa ḡeeni nii zalaḡa ḡula nui Yegjoyada boni ti ma. Ti ta-zalavusuiti gaakeeni ba: zōiti ti ḡeni vaazu ada make vai ma dōḡo foloi, naa vee niiti ba ti ḡeni zeḡezu ná dōḡo foloi. Ti pē ti liini zalaḡa ḡula nui Yegjoyada vō be.

¹⁰ Zalaḡa ḡula nui kpeēinti ta kōḡo zepēgiti feeni salavusu ḡundigiti zea, niiti ti ḡeni ga masagi Davide nōnō pōlma, ta ti ḡeni laani Gooḡo GALAGI zię velel wu.

¹¹ Salavusuiti ti lopele ḡeteni, ese ná-kōḡo zōla zoni zea, ti nekpeḡni ga kakuma lukpegi sigidave, é zo vepema nu yeezazuve Gooḡo GALAGI zię velel va é li nu ḡōvezu velel, zalaḡa ḡulazuve ḡobave, peḡe ḡobave, nii a ke ti masagi maḡaku.

¹² Yegjoyada vaani ga masagi ná-doun zunui, é masa bōlōgi lō unma, ta é tō sevei ve zea, ti gulōi zię ma, ti ke ga masagi, ti da yealoḡa, ti da ḡe ma: «Masagi lebi ḡeke faan!»

¹³ Atali salaɓusuiti ta nuɓuseiti gooi menigai ma, é vaani bebei zaama Ƴooɓɓo GALAGI zeɪ vɛɛɪ ɔɔ pelei.

¹⁴ E wele, é masa niinei ɗa lɔni kpɛɗegi ɗɔɓaɓe, Ƴooɓɓo GALAGI zeɪ vɛɛɪ laaɓe, vɛɛɪ kundigiti ta ɗa kee la, salaɓusu ɗundigiti ta puɓu fee, nuiti ti lɔni koba. Nuɓuseiti pe koozunɛai, puɓu fee nuiti ti ɗa puɓugi ve. Atali zɛba é ná-segeiti bali ga kidaaviligi maavele ma, é bain, é ɗe ma: «Yaava ɗa! Yaava ɗa!»

¹⁵ Tei zalaɗa ɗula nui Yegɗoyada la ɗeni po ga ti paa Ƴooɓɓo GALAGI zeɪ vɛɛɪ ma ɗoizuve, é ɗoeni salaɓusu ɗundigiti ɔɔ é ɗeni ga kooɗuluɓai, é ɗe ma: «À kula ɗooɗo zaama. Zoɪ nɔpe a vile polu, à ma nui vaa ga boɗa zɔkpɔi.»

¹⁶ Ti yeeɓeeni ma, ti lii la ga masa pelei ɔɔ pelei, sooiti teezu vɛɛɪ, miná ɗa ti paani ná.

¹⁷ Yegɗoyada minazegɗe ɓeteni Ƴooɓɓo GALAGI ta masagi ti yooɗzu, naa vee nuɓuseiti ba, minazegɗe naa ɗeni deezu ga nuɓusei va bu ga ta ga Ƴooɓɓo GALAGI ná-nuɓuseiti. E minazegɗe ɗilini ba ɓalaa masagi ta nuɓuseiti zooɗzu.

¹⁸ Zooi zu nuɓuseiti pe ti leeni Baale ná-pelei wu, ti golo. Ti ná-zalaɗa ɗulazuveti golowolo ta kooɗo ganigiti, ti Baale ná-zalaɗa ɗula nui Matan vaa zalaɗa ɗulazuveti kakalaɓe. Zalaɗa ɗula nui Yegɗoyada Ƴooɓɓo GALAGI zeɪ vɛɛɪ make vai zeini kpasu.

¹⁹ E Kali nuiti ta-zalaɓusu ungilagila kundigiti ta zɔɔma zalaɓusuiti gaaleeni ba, ta nuɓuseiti pe, ti masagi zɛɗe Ƴooɓɓo GALAGI zeɪ vɛɛɪ ma ɗoizuve, ti leve ga salaɓusuiti ta-velela vɛɛɪ, ti lii la masa pelei wu. Zoase zeini naazu masa kpɔkpɔgi ɗa.

²⁰ Zooi zu nuɓuseiti pe ti ɗeni koozunɛi zu, taazuve ɗaaleini tɔɔn ti ɓegai ma ga Atali vaa ga boɗa zɔkpɔi masa pelei wu.

12

Zuda masagi Zoase

(2 Dɔlo Sevei 24:1-3)

¹ Zoase ná-konagi ɗeni ga ɗofela, siegi zu é zeini la ga masagi.

² Zewu ná-kona ɗofelai ma masadai zu Izilayeɓe unda, Zoase zeini Zuda unda ga masagi. Kona vuunaanigo (40) ɗa é keeni masadai zu Zeluzalɛme. Dee laa ɗeni ga Sibia, Beel-Seɓa nu ɗeni de.

³ Zoase Ƴooɓɓo GALAGI yiima vai ɗeeni yeeɗɗɗalai kpein daawu é keeni, é ɗa zie ga zalaɗa ɗula nui Yegɗoyada ná-tene gooi.

⁴ Kele é la ɗeni zalaɗa ɗula adaɓeti kologoloni, nuɓuseiti ti ɗeni zalaɗaiti kulazu, ti ɗa ansansegiti gala zalaɗa ɗula adaɓeti.

GALA sei vɛɛɪ niine vai

(2 Dɔlo Sevei 24:4-14)

⁵ Yeeta Zoase ɗeni zalaɗa ɗula nuiti ma: «À waliiti kpein so ti vaaazu la Ƴooɓɓo GALAGI zeɪ vɛɛɪ ma ɗoizuve ná-botigɛ vai ma, ta nu ɗilagilagi unmoɔ walii, naa vee vee waliiti ba ti vaaazu ga tiye Ƴooɓɓo GALAGI zeɪ vɛɛɪ ma ɗoizuve.

⁶ Zalaɗa ɗula nui ɗilagilagi kpein ka kulazu gaazugweegiti zea, vɛti kpein náti kologologai GALA sei vɛɛɪ va, wo náti kpɛɛ ga walii naati.»

⁷ Kele ná-kona vuufelego maazu savagɔi (23) ma masadai zu, zalaɗa ɗula nuiti ti la ɗeni de GALA sei vɛɛɪ ná tanɔpe kpɛɛni.

⁸ Masagi zalaɗa ɗula nui Yegɗoyada lolini ta zɔɔma zalaɗa ɗula nuiti, é ɗe ti ma: «Togɗa ɗale, wo la GALA sei vɛɛɪ ɓeteni? Tei veɓe ɗana wo keezu la, wo la mo walii zoga pe, nii wo ɗaazugweegiti ti vaaazu la, kele wa ti yesu ná niina pelei ɓete vai ma.»

⁹ Zalaɗa ɗula nuiti ti vaani bu ga ti mina wali zo, ta ti mina pelei ɓete.

¹⁰ Zalaɗa ɗula nui Yegɗoyada kesu ɗila kpɛɛni, é zɛɗe wo ba, é sei zalaɗa ɗulazuve vɛpema nu yeezazuve, ve nuiti ti ɗeni levesu ná, ti ɗa li Ƴooɓɓo GALAGI zeɪ vɛɛɪ ma ɗoizuve.

Zalaḡa ḡula nui niiti ti ḡeni peḡelawe makesu, naati ti ḡena walii kpein pu su, nii nuiti ti ḡeni vaazu la Ḣooḡo GALAGI zeḡi veḡei ma ḡoizuve.

¹¹ Ta la kaana ga walii moinda kesui zu, masagi ná-seve ḡe nui ḡeni lee zu ta zalaḡa ḡula ḡundigḡi wolai, ti walii ḡaalu nii ti ḡeni vaazu la Ḣooḡo GALAGI zeḡi veḡei ma ḡoizuve, ti pu boḡoiti su.

¹² Ti ḡeni walii naa veezu naama nuiti zea, niiti ti ḡeni Ḣooḡo GALAGI zeḡi veḡei ma woti vai unda, ti ḡeni naama walii ḡee zu ga botigḡe nuiti ta peḡe maalḡe nuiti salai, niiti ti ḡeni botii ḡee zu Ḣooḡo GALAGI zeḡi veḡei ma,

¹³ naa veḡe peḡe lo nuiti ta koḡu zaḡa nuiti ba, ti ḡa guluiti ta koḡu zaḡaaiti geya ga ma walii, ta Ḣooḡo GALAGI zeḡi veḡei beḡe vai zu.

¹⁴ Keḡe ti la ḡeni wali woole taza beḡeni, ḡaa boḡa, ḡaa ḡama vaza anijaka, ḡaa puugiti, ḡaa wali woole anijaka noḡe ta zanu keḡei ga walii nii ti ḡeni vaazu la Ḣooḡo GALAGI zeḡi veḡei ma ḡoizuve.

¹⁵ Ti ḡeni fee zu botigḡe nuiti zea, ga ti ḡo Ḣooḡo GALAGI zeḡi veḡei beḡe vai zu.

¹⁶ Nui niiti ti ḡeni wali vee zu ti ya ga ti fe naati zea ti botii unda, ti la ḡeni ḡee zu naati ma ti voluvaawo, mazoloo ti ḡeni kee zu ga telebogi.

¹⁷ Walii nii é ḡeni ga faazu beḡe zalaḡai ta koto ḡba zalaḡai, naa la ḡeni loo zu kesui zu Ḣooḡo GALAGI zeḡi veḡei ma ḡoizuve, é ḡeni ga zalaḡa ḡula nuiti tono.

Zoase ná-masa fai ḡaabelagi

(2 Doḡo Sevei 24:23-27)

¹⁸ Ná zu ḡa Siili masagi Ḣazayeḡe koḡi valani la Gate va, é ná zo. E ḡeni po ga é le Zeluzaleme laaloḡoma.

¹⁹ Gaamago Zoase ani biigiti kpein gaaleeni ba, niiti keeḡewolani Zozafate ta Yolame ta Aḡazia, Zuda masagiti ta to boḡo ti feeni Ḣooḡo GALAGI ve, é pee zanugi pe ba é ḡeni Ḣooḡo GALAGI zeḡi veḡei ma naavolo makesuve ta masa peḡei ma naavolo makesuve, é ti pe seḡe, é teve Siili masagi Ḣazayeḡe vo, naa ma ge maḡooza Zeluzaleme va.

²⁰ Zoase ná-kee wotii moḡaiti, ta nii kpein é keeni, naati seveve Zuda masagiti ta-ḡee woti zeveḡi zu.

²¹ Ná-botigḡe nu wolaiti ti yaavai ḡilini ma, ti paa Beḡe-Milo wu, nii é Sila ḡizeḡi yeizuve.

²² Nu felego ḡeni ti zaama, Yozaḡade Simeyate ná-doun zunui, ta Yeḡozaḡade Someḡel ná-doun zunui, naati ka ti paani. Ti maḡuluni memewolani ta-ḡabamave, Davide ná-taa wolai zu. Ná-doun zunui Amasia ḡa é masadai ḡeḡeni potogi zu.

13

Izilayeḡe masagi Yoagaze

¹ Aḡazia ná-doun zunui Zoase ná-kona vuufeḡe maazu savagoi (23) ma masadai zu Zuda unda, Zewu ná-doun zunui Yoagaze zeini Izilayeḡe unda ga masagi Samali. Kona puu maazu loḡela (17) ḡa é keeni masadai zu.

² E Ḣooḡo GALAGI wanama vai ḡeḡeni, é la ḡeni zeḡeni naama ḡotoiti polu, niiti Neḡate ná-doun zunui Zeloḡoame Izilayeḡe nuiti diini kee vai ma.

³ Ḣooḡo GALAGI yiigḡaawanani Izilayeḡe ma, é ti lo Siili masagi Ḣazayeḡe yee zu, ta naa ná-doun zunui Bene-Ḣadade yee zu yeeḡeḡalai kpein daawu naati ti keeni masadai zu.

⁴ Keḡe Yoagaze Ḣooḡo GALAGI maaneeni, naa goomeni mazoloo é kaani veḡei Siili masagi ḡeni Izilayeḡe boḡo zu la.

⁵ Ḣooḡo GALAGI kizo nu leveni Izilayeḡe ma, é ti ḡula Siili nuiti ta-zeigai wu. Naa voluma Izilayeḡe zeini moḡo ziileigi zu ga polomai ḡeveḡe.

⁶ Keḡe naa pe poluma, ti la ḡeni zeḡeni Neḡate ná-doun zunui Zeloḡoame ta ná-peḡeyeḡei ná-kotoiti polu, mazoloo Zeloḡoame Izilayeḡe liini kotoi ḡee vai ma. Sale wului yeḡi voḡo vileni Samali taazuve.

⁷ Gaaɓelagi zu, Yoagaze ná-kóowɓeɓi ɗeni nɔ ga soo ɓize nu ɓuulɓɓugɔ (50), kóogɔ wotolo puugo, naa ɓee kóogɔ zalaɓusu nu waapuugo (10.000) ɓa, mazɔɓɔ Siili masagi ma mɔinmɔin paani, é tago nɔ ye ná, ti loi ege nu ɗogɔ ɗoba vufiligi.

⁸ Yoagaze ná-kɛɛwotii mɔtaiti, ta nii kpein é kɛɛni, ta ná-tɔɗɔɗula faiti, naati seɓɓe Izilayele masagiti ta-ɗɛɛwoti zeɓɓi zu.

⁹ Yoagaze zaani. Ti maagɗuluni Samali. Ná-doun zunui Zoase ɗa é masadai ɗɛɛni potogi zu.

Izilayele masagi Zoase

¹⁰ Zoase ná-kona ɓuusava maazu ɓafelasiei (37) ma masadai zu Zuda unda, Yoagaze ná-doun zunui Zoase zeini Izilayele unda ga masagi Samali. Kona puu maazu ɓɔzita (16) ɗa é kɛɛni masadai zu.

¹¹ E Góogɔ GALAGI wanama vai ɗɛɛni, é la zegeni naama ɗotoiti polu, niiti Nebate ná-doun zunui Zeloɓoame Izilayele nuiti diini kɛɛ vai ma, naama ɓelei nɔ ɗa é yɛni ma kpaan.

¹² Zoase ná-kɛɛwotii mɔtaiti, ta nii kpein é kɛɛni, naa ɓee ná-tɔɗɔɗula faiti ba ta kóɔi é kóoni Zuda masagi Amasia laalɔɗɔma, naati seɓɓe Izilayele masagiti ta-ɗɛɛwoti zeɓɓi zu.

¹³ Zoase zaani. Ti maagɗuluni Samali, Izilayele masagiti koba. Ná-doun zunui Zeloɓoame ɗa é masadai ɗɛɛni potogi zu.

Elizé ná-faiti gaaɓelagi

¹⁴ Kɛɛ aisa Zoase ɓa za, Elizé za zeeɓei soni, Izilayele masagi Zoase liini laaliizu ma, é ɗɔɓni Elizé ɗaazu, é ɗe ma: «Kèè! Kèè! Ɗei é ɗea ga ege Izilayele ná-wotoloi ta kpize nui!»

¹⁵ Elizé ɗeni ma: «Mɛɛn ɗila sege ta mɛɛn ɗaeiti.» E mɛɛn ɗila segeni, naa ɓee mɛɛn ɗaeiti ba.

¹⁶ Naa ɓoluma Elizé ɗe ma: «Mɛɛin zumɛɛnna.» E mɛɛin zumɛɛnni, Elizé yeeiti pɛɛ masagi yeeiti ma,

¹⁷ é ɗe ma: «Fenetelei laalao ga folo ɗulazu ɓelei.» Zoase daalaoni, Elizé ɗe ma ɓolu: «Pili!» E pilini. Elizé woogulani, é ɗe ma: «Mɛɛin nii ɗa ga Góogɔ GALAGI ná-fɔnifaama mɛɛin, fɔnifaamai nii é feezu é ya Siili nuiti daalɔɗɔma. Da vɔnisu Siili nuiti ma Afeke eysesu é ti zuwuɗaaleɓe.»

¹⁸ Elizé ɗeni ma mɔnɔ: «Mɛɛin zɔiti sege.» E ti zegeni. Elizé ɗeni Izilayele masagi ma: «Mɛɛinti sege, é zooi loɗa.» E zooi loɗa laa ɗɛɛni ga savago ga mɛɛin.

¹⁹ GALA goo wo nui yiiɗaawanani ma, é ɗe ma: «Ma ɗea nɛɛni é loɗa laa ɗe ɓɔlu ɓaa ɓɔzita, naazu ɗa la vɔni Siili nuiti ma eysesu é ti zuwuɗaaleɓe, kɛɛ ɗa vɔnisu ti ma niina ga savago nɔ.»

²⁰ Elizé zaani, ti maagɗulu. Poluma ɗonagi toosu nu ɓulugiti ti zegeni Moaɓe yooi zu, ti ɓo Izilayele yooi zu.

²¹ Tei nuiti ti ɗeni poomai ta maagɗuluzu, ti toosu nu ɓulugi naati gila kaani, ti poomai ɓilini ga gaazuvile Elizé ná-kabai zu. Poomai vɔoguai ma Elizé ma ɗaeiti ba, zɛnvui ɓuuni su ɓolu, é wuzegeni, é lo ɗogɔiti ga.

Pile sɔɓɔ fai Siili nuiti ma

²² Yoagaze ná-masadai ma ziegi kpein su, Siili masagi ɗazayele ɗeni Izilayele maanɔɗɔzu.

²³ Kɛɛ ti maawɔin Góogɔ GALAGI zoni, é ɓo ti ɓa, tózei ná-minazegegi ɓa Abalaame, ta Izaake, ta Zakɔbe ɓe. E la ɗeni kɛɛni é ɓa ti undaavili, zaagaza é la ti maagoozani ɓogɔ ɓa poun.

²⁴ Siili masagi ɗazayele zaani. Ná-doun zunui Bene-ɗadade ɗa é masadai ɗɛɛni potogi zu.

²⁵ Gaamago Zoase Izilayele laa wolaiti segeni ɓolu, niiti ɗazayele ti ɗulani kɛɛge Yoagaze ya. Ná zeizu ɗɛɛni sava Zoase ɗa vɔni Bene-ɗadade ma, é taa wolai naati unmo.

14

Zuda masagi Amasia

(2 Dɔlɔ Sevei 25:1-4, 11-12, 17-28; 26:1-2)

¹ Yoafaze ná-doun zunui Zoase ná-kona velesiɛi ma masadai zu Izilayele unda, Zuda masagi Zoase ná-doun zunui Amasia zeini Zuda unda ga masagi.

² Ná-konagi ɣeni ga puufelegɔ maazu loolugɔ (25) siɛgi zu é zeini la ga masagi. Kona vuufelegɔ maazu taavuugɔ (29) ɔa é keeni masadai zu Zeluzaleme. Dee laa ɣeni ga Yoadan, Zeluzaleme nu ɣeni de.

³ E Ɔoɔɔɔ GALAGI yiima vai ɣeeni, keɛ é la ɣeni zeelini memɛwola Davide zu. E ziɛni nɔ ga keɛɣe Zoase zie veleɪ.

⁴ Zalaɔa ɣula adaveti ti la ɣeni neeleni zooi ɔa, nuɓuseiti ti ɣeni zalaɔaiti kulazu, ti da ansansegiti gala náti.

⁵ Sei vele ɓeteai ma nɔ feya masadai zu, é keɛɣe ná-botigɛ nu wolaiti pe paani, niiti ti keɛɣe vaani.

⁶ Keɛ é la ɣeni naati ti-lointi paani, eɣevelei sevei la Moize ná-tɔ sevei zu, ve Ɔoɔɔɔ GALAGI bogai ná ga: «Nu la doun keɛɣeiti paa ti-lointi ta-ɔoto ɣeai vaa zu, nu la dointi paa ti zolɔɔ nuiti ta-ɔoto ɣeai vaa zu, keɛ eɛe gilagilagi ɔa za tɔ ɓɔɔɔi ná-kotoi vaa zu.»

⁷ E Edome nu waapuugɔ (10.000) vaani Kpolo Uetugi zu, siɛgi ti keeni kooi ɔa, é Sela taai zoni, é daasei pee ga Yoketeyele, naama laaseigi ɔa é ná va zaafaza.

Amasia loo vai bu

Izilayele ɣɔɔvebei lugɔ

(2 Dɔlɔ Sevei 25:14-24)

⁸ Naazu Amasia keelaiti teveni Izilayele masagi Zoase ma, Yoafaze ná-doun zunui, Zewu ná-dounloin, é ɣe naa ma: «Va, de ɔomi, de kooi ɔɔ.»

⁹ Keɛ Izilayele masagi Zoase goɔɔaavoteni, é ɣe ma: «Yeeta Liɓan yooi zu, ɣain gulu goi ta ɣeni seɗele gului ma: «E-loun anzanui ve, é zeɪ dɔun zunui ve ga anza,» keɛ Liɓan loɓɔ zuaiti ti leveni ga ɣain gului vɔ pelei, ti suɔolo ga ɔɔɔɔi.

¹⁰ Gaama ve è vɔniga Edome nuiti ma, è ɣaazulea. Ɔoozune naama lebiyai ma, è ye è-zeizuve. Leeni vaa zu da ɓɔɔɔ lo fai ta zu nii gaabela ge la vani da ɓɔɔɔi ma, naa vee Zuda masa zooi va?»

¹¹ Keɛ Amasia la ɣeni woiloni goo ma. Názu ɔa Izilayele masagi Zoase leeni la, ti kooi ɔɔ ta Zuda masagi Amasia Zuda laai zu daa ga Bete-Semese.

¹² Zuda ɣɔɔvebei looni bu Izilayele gelei ɔakala, ti vela naati ba, eɛe ge li ná-taa zu.

¹³ Izilayele masagi Zoase Zuda masagi Amasia zoni Bete-Semese. Amasia ɣeni ga Zoase ná-doun zunui, é ɣe ga Afazia ná-dounloin. E liini Zeluzaleme, é siɔigi vaaleve ga meteɛe unfelegɔ (200) ɣeɔala siɔidaveti zɔɔɔzu, niiti ti laa ga Efelayime ta Zokogi.

¹⁴ E zanugi ta waliiti pe segeni, naa vee soɔlaiti pe ba ti ɣeni Ɔoɔɔɔ GALAGI zeɪ veleɪ ma naavolo makesuve, ta masa pelei ma naavolo makesuve, é duɔiti soni ɓalaa, naa vɔluma é ɔale ma Samali.

¹⁵ Zoase ná-keɛwotii mɔtaiti, ná-tɔɔɔɔɔula faiti ta kooi é kooni Zuda masagi Amasia laalɔɔma, naati seveve Izilayele masagiti ta-ɣeɛwoti zeeɪ zu.

¹⁶ Zoase zaani. Ti maagɔluni Samali, Izilayele masagiti koba. Ná-doun zunui Zeloɓoame ɔa é masadai ɣeeni potogi zu.

Amasia vaa vai

(2 Dɔlɔ Sevei 25:25-28)

¹⁷ Zoase ná-doun zunui Amasia Zuda masagi kona puugɔ maazu loolugɔ (15) ɣeeni vulua, Izilayele masagi Zoase zaa vɔluma, Yoafaze ná-doun zunui.

¹⁸ Amasia ná-keɛwotii mɔtaiti seveve Zuda masagiti ta-ɣeɛwoti zeeɪ zu.

¹⁹ Ti yaavai gĩlini ma Zeluzalɛme, ɛ vɛla, ɛ li Lakise, kɛɛ sili nuiti ti numaa leveni polu Lakise ga ti paa miná.

²⁰ Ti ma voomai laani wotoloi zu, sooiti ti da mɛɛn, ti vaa la, ti maagʉlu mɛmɛwolani ta-gabamavɛ Zeluzalɛme, Davide ná-taa wolai zu.

²¹ Zuda nuɓuseiti pɛ ti ná-doun zunui Azalia zegeni, nii ná-konagi gɛni ga puugɔ maazu lɔzita (16), ti sei ga masagi kɛɛgɛ Amasia votogi zu.

²² Tɔ gɔ kɛɛgɛ zaai ma, ɛ Elate taa wolai zoni volu, ɛ ná lo volu, ɛ dɔ Zuda masadai ná-zobogi wu.

Izilayele masagi Zeloɔoame velesiɛ

²³ Zoase ná-doun zunui Amasia ná-kona puugɔ maazu lɔɔlugɔi (15) ma masadai zu Zuda unda, Izilayele masa pɔɔi Zoase ná-doun zunui Zeloɔoame zeini Izilayele unda ga masagi Samali. Kona vuunaanigɔ maazu gĩla (41) ka ɛ kɛɛni masadai zu.

²⁴ E Gɔɔgɔ GALAGI wanama vai gɛɛni, ɛ la gɛni zegeni naama gɔtoi gila kpala polu, nii Neɔate ná-doun zunui Zeloɔoame Izilayele nuiti diini kɛɛ vai ma.

²⁵ E Izilayele you gɔwɛgi laani volu daazu, ɛ zo Leɔo-Gamate, ɛ zeeli Kpolodɛ Wanai ma, egevelei nɔ Gɔɔgɔ GALAGI boni la, ɛ gĩla ná-botigɛ nui GALA goo wo nui Zonase la, Gate-Gefɛel nui, Amitayi ná-doun zunui.

²⁶ Mazɔɔɔ Gɔɔgɔ GALAGI maanɔgɔ wolai gɔani nii Izilayele loai su, nu nɔpɛ ge la mɔ gɛni ná, doungo vɛɛ kpakolo ba, nii a zoo ɔɔsu ba.

²⁷ Tama Gɔɔgɔ GALAGI la gɛni boni ga toɔa Izilayele laaseigi jɛɛɛzu, ɛ kula geegɔɔgi wu, naa gɔ ɛ kɛɛni ɛ Izilayele yooi gizoni ga Zoase ná-doun zunui Zeloɔoame maavele.

²⁸ Zeloɔoame ná-kɛɛwotii mɔtaiti, ta nii kpein ɛ kɛɛni, ná-tɔgɔgĩla faiti, ta ná-kɔɔiti, ta vɛlei ɛ Damase ta Gamate lɔɔni la Izilayele masadai ná-zobogi wu, niiti ti gɛni ga Zuda nɔnɔ, naati seveve Izilayele masagiti ta-gɛɛwoti zevei zu.

²⁹ Zeloɔoame zaani, ti maagʉluni Izilayele masagiti ta-gabamavɛ. Ná-doun zunui Zakali gɔ ɛ masadai gɛɛni potogi zu.

15

Zuda masagi Azalia

(2 Dɔɔ Sevei 26:3-4, 21-23)

¹ Izilayele masagi Zeloɔoame ná-kona vuufelegɔ maazu lɔfelasiɛi (27) ma masadai zu Izilayele unda, Amasia ná-doun zunui Azalia zeini Zuda unda ga masagi.

² Ná-konagi gɛni ga puugɔ maazu lɔzita (16), siɛgi zu ɛ zeini la ga masagi. Kona vuulɔɔlugɔ maazu felegɔ (52) gɔ ɛ kɛɛni masadai zu Zeluzalɛme. Dee laa gɛni ga Yekoliya, Zeluzalɛme nu gɛni de.

³ E Gɔɔgɔ GALAGI yiima vai gɛɛni ga kɛɛgɛ Amasia gɛvele fai pɛ su.

⁴ Kɛɛ ɛ la gɛni zalaɔa gĩla adaveti kologoloni, nuɓuseiti ti gɛni de zalaɔaiti kulazu, ti da ansansegiti gala náti.

⁵ Gɔɔgɔ GALAGI gee zeeɔɛi vɛɛni masagi va, ɛ yɛni naama zeeɔɛi zu eyɛsu saa voloi zeeli. Ti maagʉlesa teveni pɛlei ta wu. Ná-doun zunui Yotame gɔ ɛ gɛni masa pɛlei unda, ɛ da masadai gɛ zooi zu nuɓuseiti unda.

⁶ Azalia ná-kɛɛwotii mɔtaiti, ta nii kpein ɛ kɛɛni, naati seveve Zuda masagiti ta-gɛɛwoti zevei zu.

⁷ Azalia zaani. Ti maagʉluni mɛmɛwolani ta-gabamavɛ, Davide ná-taa wolai zu. Ná-doun zunui Yotame gɔ ɛ masadai gɛɛni potogi zu.

Izilayele masagi Zakali

⁸ Azalia ná-kona vuusava maazu lɔsavasiɛi (38) ma masadai zu Zuda unda, Zeloɔoame ná-doun zunui Zakali zeini Izilayele unda ga masagi Samali. Alu dɔzita gɔ ɛ kɛɛni masadai zu.

⁹ E Gɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔɛɛni, eɔɛvelei nɔ keɛɔɛiti keɛni la. E la ɔɛni zegeni naama ɔotoiti polu, niiti Nebate ná-doun zunui Zeloɔoame Izilayele nuiti diini keɛ vai ma.

¹⁰ Yaɔese ná-doun zunui Salume yaavai ɔilini ma, é paa nuɔuseiti gaazu, naa vɔluma é masadai ɔɛɛ potogi zu.

¹¹ Zakali ná-keɛwotii mɔtaiti seɔve Izilayele masagiti ta-ɔɛwoti zevei zu.

¹² Uele ɔana Gɔɔɔɔ GALAGI laawooi vileni la su, nii é boni Zewu ma, é ɔɛ ma: «È-lointi ta ye zeizu Izilayele masa kpɔkpɔgi ɔa eyesu è-mavofodai zeizu naanisiɛi.» Naa ma nɔ ɔa é ɔɛni.

Izilayele masagi Salume

¹³ Woziase ná-kona vuusavagɔ maazu taavuuɔɔi (39) ma masadai zu Zuda unda, Yaɔese ná-doun zunui Salume zeini Izilayele unda ga masagi. Alu gila ka é keɛni masadai zu Samali.

¹⁴ Gadi ná-doun zunui Menaɔɛme zegeni Tiilesa, é le Samali, é Yaɔese ná-doun zunui Salume vaa, é masadai ɔɛɛni potogi zu.

¹⁵ Salume ná-keɛwotii mɔtaiti, ta yaavai é ɔilini, naati seɔve Izilayele masagiti ta-ɔɛwoti zevei zu.

¹⁶ Názu ɔa Menaɔɛme kɔɔi valani la Tifisa taai va, ta ná maagoolii zu laaiti kpein, é nuɔuseiti pe paa, é zo Tiilesa é zeeli Tifisa, mazɔɔɔ ti la ɔɛni taai naa ma velelaveti daalaoni tuɔɔ. Naa vɔluma, koma anzanuiti pe ti ɔɛni ná, é ti-ɔɔgiti daavalini.

Izilayele masagi Menaɔɛme

¹⁷ Azalia ná-kona vuusavagɔ maazu taavuuɔɔi (39) ma masadai zu Zuda unda, Gadi ná-doun zunui Menaɔɛme zeini Izilayele unda ga masagi. Kona puugɔ ɔa é keɛni masadai zu Samali.

¹⁸ E Gɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔɛɛni. Sii ma voloi pe su, é la ɔɛni zegeni naama ɔotoiti polu, niiti Nebate ná-doun zunui Zeloɔoame Izilayele nuiti diini keɛ vai ma.

¹⁹ Asiili masagi Pule* vaani, é zooi zo. Menaɔɛme walii kilo waavuuusavagɔ (30.000) veeni zea, ga naa ɔɔ ba é ye masa kpɔkpɔgi ɔa, ta ná-masa fai ɔɔɔɔ ɔikpi.

²⁰ Menaɔɛme naama walii zɔɔɔni ga mului nii é kulani Izilayele naavolo nuiti zea, nu ɔilagilagi ɔɛni feezu ga wali ɔae vuulɔɔlugɔ (50), é ma waliiti kpein fe Asiili masagi ya. Naa vaani bu é ɔula zooi va, é ɔale ma ná-taa zu.

²¹ Menaɔɛme ná-keɛwotii mɔtaiti, ta nii kpein é keɛni, naati seɔve Izilayele masagiti ta-ɔɛwoti zevei zu.

²² Menaɔɛme zaani. Ná-doun zunui Pekayia ɔa é masadai ɔɛɛni potogi zu.

Izilayele masagi Pekayia

²³ Azalia ná-kona vuulɔɔlugɔi (50) ma masadai zu Zuda unda, Menaɔɛme ná-doun zunui Pekayia zeini Izilayele unda ga masagi Samali. Kona felegɔ ɔa é keɛni masadai zu.

²⁴ E Gɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔɛɛni, é la ɔɛni zegeni naama ɔotoiti polu, niiti Nebate ná-doun zunui Zeloɔoame Izilayele nuiti diini keɛ vai ma.

²⁵ Ná-kɔɔɔɔɔɔɔɔ gila nii daa ɔɛni ga Peka, Lemalia ná-doun zunui, naa yaavai ɔilini ma, é paa Samali taazuve, masa pelei wu, é Pekayia ná-siepoluiti Aalagɔɔe ta Aliye ɔalaa paani. Salavusu vuulɔɔlugɔ (50) ɔɛni Peka ya Galaade nuiti saama. Kpegai ma ga ti vaa, é masadai ɔɛɛni naa votogi zu.

²⁶ Pekayia ná-keɛwotii mɔtaiti, ta nii kpein é keɛni, naati seɔve Izilayele masagiti ta-ɔɛwoti zevei zu.

Izilayele masagi Peka

* 15:19 15:19 Pule: Asiili masagi Tigilate-Pilezeɛl laaseigi ɔana Baɔilɔne wooi zu. 15:29.

²⁷ Azalia ná-kona uuuloolu maazu felegoi (52) ma masadai zu Zuda unda, Lemalia ná-doun zunui Peka zeini Izilayele unda ga masagi Samali. Kona uuufelego (20) ga é keeni masadai zu.

²⁸ E Gooḡo GALAGI wanama vai ḡeeni, é la ḡeni zegeni naama ḡotoiti polu, niiti Nebate ná-doun zunui Zeloḡoame Izilayele nuiti diini kee vai ma.

²⁹ Peka ná-siegi zu, Asiili masagi Tigilate-Pilezeel vaani ga kooi, é taa wolai niiti so: Iyon, Aḡele-Bete-Maaka, Yanoa, Kedese, Gasool, é Galaade ta Galilé yooiti pe soni balaa naa ve Neḡetali yooi va, é li ga ma nuḡuseiti duolai zu Asiili.

³⁰ Ela ná-doun zunui Wozé yaavai ḡilini Lemalia ná-doun zunui Peka ma, é paa, é masadai ḡee naa votogi zu, Woziasé ná-doun zunui Yotame ná-kona uuufelegoi (20) ma Zuda unda masa fai zu.

³¹ Peka ná-keewotii mōtaiti, ta nii kpein é keeni, naati seveve Izilayele masagiti ta-ḡeevoti zevei zu.

Zuda masagi Yotame

(2 Dolo Sevei 27:1-3, 7-9)

³² Lemalia ná-doun zunui Peka ná-kona felesiei ma masadai zu Izilayele unda, Woziasé ná-doun zunui Yotame zeini Zuda unda ga masagi.

³³ Ná-konagi ḡeni ga puufele maazu loolugo (25), siegi zu é zeini la ga masagi. Kona puugo maazu lozita (16) ga é keeni masadai zu Zeluzaleme. Dee laa ḡeni ga Yelusa, Sadoke ná-doun anzanui ḡeni de.

³⁴ E Gooḡo GALAGI yiima vai ḡeeni ga keeḡe Woziasé ḡevele fai pe su.

³⁵ Kele zalaḡa ḡula adaveti ti la ḡeni neeleni zooli ḡa, nuḡuseiti ti ḡeni de zalaḡaiti kulazu, ta ti da ansansegiti gala náti. Yotame ga é Gooḡo GALAGI zei velei ma zigidaave beteni ve ná ḡeni lekpeḡa nu ḡovezu velei.

³⁶ Yotame ná-keewotii mōtaiti, ta nii kpein é keeni, naati seveve Zuda masagiti ta-ḡeevoti zevei zu.

³⁷ Ná-masa fai ma ziegi zu Gooḡo GALAGI tōozeini ga é da Siili masagi Lesin leve Zuda laaloḡoma, ta Izilayele masagi Peka, Lemalia ná-doun zunui.

³⁸ Yotame zaani. Ti maagūluni memewolani ta-ḡabamave, memewola Davide ná-taa wolai zu. Ná-doun zunui Aḡaze ga é masadai ḡeeni potogi zu.

16

Zuda masagi Aḡaze

(2 Dolo Sevei 28:1-27)

¹ Lemalia ná-doun zunui Peka ná-kona puugo maazu lofelasiei (17) ma masadai zu Izilayele unda, Yotame ná-doun zunui Aḡaze zeini Zuda unda ga masagi.

² Aḡaze ná-konagi ḡeni ga puufelego (20), siegi zu é zeini la ga masagi. Kona puugo maazu lozita (16) ga é keeni masadai zu Zeluzaleme. E la ḡeni ná-GALAGI, Gooḡo GALAGI yiima vaa ḡeeni, eḡevelei memewola Davide keeni la.

³ E zie vele ḡouni ga Izilayele masagiti kevele. E ná-doun zunui volo ḡulani ga gala zalaḡai kooḡo ganigiti be, é vile kōzoba vaiti polu niiti zii ḡiligiti ti ḡeni keezu, niiti Gooḡo GALAGI ti beeni Izilayele lugo, é ta-yooi ve zea.

⁴ E ḡeni zalaḡaiti kulazu ta é da ansansegiti gala zalaḡa ḡula adaveti, ta gizeiti unmaḡeti, naa ve gulu wunduiti pe bu.

⁵ Naazu Siili masagi Lesin ta Izilayele masagi Peka, Lemalia ná-doun zunui, ti vaani, ti kooi vala Zeluzaleme va. Ti Aḡaze zeini kele su, kele ti la ḡeni zieni bu.

⁶ Naama ziegi nō zu Siili masagi Lesin Elate taa wolai zoni, é dō Siili masadai ná-zobogi wu, é Zuda nuiti kula Elate va, é va ga Edome nuiti, ti zei ná, ná ḡa ti ná zaagaza.

⁷ Afaze keela leveni Asiili masagi Tigilate-Pilezeel ma, é gɛ ma: «Nà ga da-wotigɛ nui ta è-loin, naa ma, va, è kɪzo Siili masagi yeei ma ta Izilaye masagi yeei, niiti ti kɔɔi valaai bà.»

⁸ Afaze wali ta zanugiti segeni, ti gɛni Gooɔɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi ma naavolo makesuɐ ta masa pɛlɛi ma naavolo makesuɐ, é ti leɐ ga sabaliɐvai Asiili masagi ma.

⁹ Asiili masagi woiloni goo ma, é lɛɛni Damase laaloɔɔma, é ná zo, é li ga ma nuɔuseiti Kiil duɔlai zu, é Lesin vaa.

¹⁰ Masagi Afaze liini Damase Tigilate-Pilezeel laaɔɔmi su, é zalaɔa ɔulazuɐ vɛtenɪ nii é gɛni taazuɐ, é ma ɔazavigi leveni zalaɔa ɔula nui Ilii ma, ta ma zeikpasui kpein.

¹¹ Zalaɔa ɔula nui Ilii zalaɔa ɔulazuɐ ta βɛtenɪ ga ma zii nɔ, vɛlɛi nɔ masagi Afaze yɛni la Damase, é teɐ ma. E βɛni ga kpeɛ pɛ masagi va ɔale ma, é zɛɔe Damase.

¹² Masagi zɛgeni Damase, é zalaɔa ɔulazuɐ ɔa, é maaɔuɔa ná va, é lɛ ga.

¹³ Tɔ βɔɔɔi é ná-gala zalaɔai ɔulani, naa vɛɛ ná-veɐ zalaɔai va, ta puya zalaɔaiti, é ziilei zalaɔaiti kula, é ma ɲamai vili zalaɔa ɔulazuɐ ma.

¹⁴ Zalaɔa ɔulazuɐ nii togai ga kɔlu βɔigi ga Gooɔɔ GALAGI nɔnɔi, é naa ɔulani tosuɐ Gooɔɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi ta zalaɔa ɔulazu niineɪ ti yɔɔzuɐ, é to zalaɔa ɔulazu niineɪ ɔoba lɛkpɛma maazu vɛlɛi.

¹⁵ Masagi Afaze niima levei veeni zalaɔa ɔula nui Ilii ya, é gɛ ma: «Za vɔluma, zalaɔa ɔulazu wolai nii ɔa niina maaneai è da gala zalaɔai ɔala ma sobu ɔilagila, ta kpɔkɔ zalaɔaiti, masagi ná-gala zalaɔai ta ma veɐ zalaɔaiti, nuɔuseiti ta-ɔala zalaɔai ta ma veɐ zalaɔaiti, ta ta-vuya zalaɔaiti, suai niiti kpein ti ɔulazu ga gala zalaɔai ta zɔɔma zalaɔaiti, è da ti ma ɲamaiti pili zalaɔa ɔulazuɐ ma. Niima é ga zalaɔa ɔulazuɐ kpɛɛai ga kɔlu βɔigi, ná βɔɔɔi ná deve wosu é vile naa va»

¹⁶ Zalaɔa ɔula nui Ilii masagi ná-devei kpein soni, é kɛ.

¹⁷ Masagi Afaze Gooɔɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi ma ɔɔlu βɔi wotoloiti ma ɔɔlu βɔi sɛpɛgiti suɔaleɔaleni, é ma tazaiti kula Gooɔɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi ma ɔoizuɐ, zie ligi wolai nii é gɛni zeini kɔlu βɔi nɪkɛiti kɔma, é naa ɔula ná, é sei zooi ma kɔtuiti ma.

¹⁸ Naa vɔluma Asiili masagi ná-nɛɐbeɪ maavele ma, é dooɔɔ foloi ma vɛlɛi ɔoloɔɔloni, nii toga gɛni de Gooɔɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi ɔoozuɐ, ta poluvelei masagi lɛɛzu vɛlɛi.

¹⁹ Afaze ná-kɛɛwotii mɔtaiti, naati sɛvɛɐ Zuda masagiti ta-ɔɛɛwoti zɛvɛi zu.

²⁰ Afaze zaani. Ti maaɔuluni mɛmɛwolani ta-ɔabamave, Davide ná-taa wolai zu. Ná-doun zunui Ezekiasɛ ɔa é masadai ɔɛeni potogi zu.

17

Izilaye masa gaabelagi Wozé

¹ Afaze ná-kona puugo maazu velesiei (12) ma masadai zu Zuda unda, Ela ná-doun zunui Wozé zeini Izilaye unda ga masagi Samali. Kona taavuugo ɔa é kɛɛni masadai zu.

² E Gooɔɔ GALAGI wanama vai gɛɛni, kɛlɛ é la gɛni zeelini Izilaye masa mɔungiti su, ti leɐgai tɔun tuɔɔ.

³ Asiili masagi Salamanazaal lɛɛni, é kɔɔi vala ba. Wozé lɔɔni zeezu, é da maazoloo ganii zala ma.

⁴ Kɛlɛ Wozé yaavai ɔilini Salamanazaal ma. E keela leveni Ezipete masagi ma, Sayise, ta é la mɔ gɛni kɛɛzu é va kona ɔilagila maazoloo ganii zala Asiili masagi ma. Salamanazaal naa zuɔwɛɛgai ma, é Wozé zoni, é pili kasoi ɔa.

⁵ Naa vɔluma é zooi ná pɛ subizeni, é va, é Samali zeɪ kɛlɛ su kona savago laawu.

⁶ Wozé ná-kona taavuusiei ma masadai zu Izilaye unda, Asiili masagi Samali zoni, é li ga Izilaye nuiti Asiili duɔlai zu, é ti zeɪ ɔala, ta Gozan dɛi ɔaβɔɔl ɔɔbave, ta Mɛde nuiti ta-laa wolaiti su.

Izilayele nuiti kula vai ma ungi

zooi va

⁷ Niima vai gɛɛni mazɔɔ Izilayele nuiti ti kotoi gɛɛni ta-GALAGI Gooɔɔ GALAGI laalɔɔma, nii ɛ ti ɖulani Ezipete, Falaɖɔn ná-duɔlai zu. Naa vɔluma niima vai gɛɛni mazɔɔ ti gala kiligiti dɛbini.

⁸ Ti vɛlɛgɛ zii naati kɛzɔgiti polu, niiti Gooɔɔ GALAGI ti bɛɛni Izilayele lugɔ. ta tuva vɛlei niiti Izilayele masagiti ti ti lɔɔni zooi zu.

⁹ Izilayele nuiti ti naa gɛɛni dɔɔɖuzu ta-GALAGI, Gooɔɔ GALAGI laalɔɔma, nii maa la nɛɛni nu va kɛ. Ti zalaɖa ɖula adaveti kpetevɛ bɔɖɔ vɛ taa wolaiti kpein su, ɛ tɔɔzei taa maaɖɛɛ nuiti seizuveti ma, ɛ li taa wolaiti pɔ niiti sigigi ti ma.

¹⁰ Ti sale ɖɔtuuti ta sale wuluuti kpadɔvɛ gizeiti kpein ma, ta gulu wunduiti kpein bu.

¹¹ Mináti ka ti ɖɛa ansansegiti galazu ná, ga zii naati kɛvɛle niiti Gooɔɔ GALAGI ti bɛɛni ti lugɔ. Ti faa jɔiti kɛɛni, niiti ti Gooɔɔ GALAGI yiiɖaawanani.

¹² Naa vɔluma ti lɛbiyai veevɛ kɔɔɖɔ ganigiti bɛ, tama Gooɔɔ GALAGI tɔgi zeini ti ma ga ti mina naa ɖɛ.

¹³ Gooɔɔ GALAGI Izilayele nuiti ta Zuda nuiti tɛnɛni ga GALA goo wo nuiti pɛ ta wozaga nuiti pɛ maavele, ɛ ɖɛ ti ma: «À zɛɖɛ wa-ɖɛɛwoti jɔiti polu, wo ná-devɛiti ta ná-tɔgiti so, niiti gɛ ti zɛvɛai tɔ sɛvɛi zu, gɛ ti ve wo-ɖɛɛni zea ga ná-botigɛ nuiti maavele, GALA goo wo nuiti.»

¹⁴ Kɛlɛ nui niiti ti la ɖɛni kɛɛni ti va woilo naa ma, nii ti ɖɛni bosu ti ma, ti kikpaai gɛɛni ga ti-ɖɛwolani kɛvɛle, niiti ti la ɖɛni laani ta-GALAGI, Gooɔɔ GALAGI la.

¹⁵ Ti ɖɛlɛni ná-tɔgiti ba, ta minazɛɖɛgi ɛ kɛɛni ti yɔɖɔzu ta ti-ɖɛɛni, naa vɛɛ tɛnɛgiti ba ɛ boni ga tiye. Ti bɔɖɔ ɖilini kɛzɛsulala ɖalagiti ba, tiya bɔɖɔi ti ɖɛ ga kɛzɛsulala nuiti. Ti vɛlɛni zii naati sɔgiti polu, niiti Gooɔɔ GALAGI ɖɛni ti ma: «À mina vɔkɔɖɔ ti ma.»

¹⁶ Ti ɖɛlɛni ta-GALAGI, Gooɔɔ GALAGI ná-tɔgiti ba, ti nɛkɛ yɛvɔ felegɔ ɖɛtɛ bɔɖɔ vɛ ga kɔlu ɖaawuungai, ti sale wului ɖaɖɔ, ti ɖa nɔkɔ foloi, ta alugi, ta somideɖaiti bu, ti ɖa lɛbiyai ve Baale vɛ.

¹⁷ Ti ɖa ti-loun zunuiti ta ti-loun anzanuiti gala abui zu ga zalaɖai, ti ɖa ungaizɛ vaiti ta adɔbɛɛ vaiti kɛ, ti ɖa bɔɖɔ ve Gooɔɔ GALAGI wanama vai ɖɛɛ vai ya, nii a kɛ ti naa yiiɖaawana.

¹⁸ Naa ɖa ɛ kɛɛni Gooɔɔ GALAGI wola yiiɖaawanani la Izilayele ma, ɛ la mɔ pɔ ga ɛ ti ɖa ga ɖaazu, tɔ ɖa ɛ kɛa Zuda wolodai ɖila nɔ ɖa zɛgai ná.

¹⁹ Zuda nuiti ɖalaa ti la ɖɛni Gooɔɔ GALAGI ná-tɔgiti soni. Ti ziɛni ga Izilayele nui zɔiti kɛzɔgiti kɛvɛlei.

²⁰ Gooɔɔ GALAGI ɖɛlɛa Izilayele mavofodaiti pɛ ba, ɛ ti unfe, ɛ ti lɔ toosu nuiti zea, ɛ ti bɛ ɖɔba.

²¹ Siɛgi zu ɛ Izilayele ɖulani la Davide ná-pɛlɛyɛɖɛi ya, ti Nɛbata ná-doun zunui Zeloɔoame zeini ga masagi, Zeloɔoame naa ma ge ti zɛɖɛ Gooɔɔ GALAGI va, ɛ Izilayele li koto wolai ma, ti kɛ.

²² Izilayele nuiti ti bɔɖɔ veeni Zeloɔoame ná-kotoiti zea, ti la kɛɛni ti va zɛɖɛ ti vɔlu pɛ,

²³ eyɛsu Gooɔɔ GALAGI yiiɖaawana Izilayele ma, ɛ kɛɛ ɖaazu, ɛɖɛvɛlei nɔ ɛ boni la, ɛ ɖula ná-botigɛ nuiti kpein da, GALA goo wo nuiti. Izilayele ɖulaɛ ná-zooi va, ɛ li poun duɔlai zu Asiili yooi zu vɛ, zɛgai ná zaaɖaza.

Samali nuiti tɔkulugi

²⁴ Asiili masagi nuiti seɖɛni taa wolai niiti su: Babilɔne, Kuta, Ava, Gamate, ta Sefaalavayime, ɛ ti zeɛ ga kɛɖaaɖa Samali laa wolaiti su, Izilayele nuiti potogi zu, niiti ti liini ga tiye duɔlai zu. Ti Samali zoni ga tɔnɔ, ti zeɛ ná, ta ma laa wolaiti su.

²⁵ Ti tɔɔzeidai ma ga zeɛda ná, ti la ɖɛni Gooɔɔ GALAGI lɛbizu. Gooɔɔ GALAGI zalaiti teveni ti laalɔɔma, ti nu mɔinmɔin paa ti zaama.

²⁶ Ti liini, ti gɛ Asili masagi ma: «Nui niiti è liai ga tiye, é ti zeí Samali laaiti su, ti la naama GALAGI lebi velei gɔwɛɛ. Tɔ gɔ é kɛa naa zalaiti tevega ti laalɔgɔma, ti da ti vaa.»

²⁷ Masagi devei veeni ga ti zalaɣa gɔla nui gila gaagale ma ná, niiti ti gɛa zeini ná pɔlɔma, ti liai duɔlai zu, ga é li, é zeí ná, é ti gɔla ga naama GALAGI lebi vai.

²⁸ Naa gɔ é kɛeni zalaɣa gɔla nui niiti ti ti gɔlani Samali va, ti li ga tiye duɔlai zu, naa gila ge gɔleni ma, é li, é zeí Betele, é da nui naati kala ga Gɔogɔ GALAGI lebi velei.

²⁹ Kɛɛ zii gɔligi naati ɛɛ pɛ ge bɔgɔ gɔla kpɛteni, ti ti vile zalaɣa gɔla adaveti ma veleití bu, veti Samali nu wɔlɔmaiti ti náti toni. Ti naa gɛeni Samali laaiti su, vɛ zii naati ɛɛ ge gɛni zeini ná.

³⁰ Babilɔne nuiti ti Sukɔte-Benɔte bɛteni, Kute nuiti ti Nɛɛɛgale bɛte, Gamate nuiti ti Asima bɛte,

³¹ Ava nuiti ti Nibaze ta Taalatake bɛte, Sefaalavayime nuiti ti da ti-loun zunuiti gala abui gɔ ta-galagiti Adalameleke ta Anameleke ti lebi vai zu.

³² Ti pɛ ti gɛni balaa Gɔogɔ GALAGI lebizu. Ti gɛni yeelosu nuiti ba bɔgɔ zaama ga naati ti gɛ ga ta-zalaɣa gɔla nuiti, ta-zalaɣa gɔla adaveti peleití bu.

³³ Uele gana ti gɛni Gɔogɔ GALAGI lebizu la, ti lati, ti da ti bɔgɔ galagiti dɛbi, velei ti-gɛɛ vaa wɔlɔiti ti gɛni la naama yooiti su ti zegeai náti.

³⁴ Zaaɣaza ti-mavofodaiti ta ti-gɛɛ vaa wɔlɔmaiti kɛɛzu dɛ, ti la Gɔogɔ GALAGI lebizu ga pagɔ, ti la balaa ta-vaa wɔlɔmaiti ma lɔgiti sosu, ta ti bɔgɔ leveiti, ti la Gɔogɔ GALAGI ná-tɔgiti ta ná-deveiti sosu, niiti é ti veeni Zakɔbe mavofodaiti zea, Zakɔbei naa gɔ Gɔogɔ GALAGI daasei pɛeni ga Izilaye.

³⁵ Minazegɛgi gɛni Zakɔbe mavofodaiti zɔgɔzu ta Gɔogɔ GALAGI, naa devei niiti boni ga tiye: «À mina gala kiligaa lebi, wo mina nɔkɔ ti wu. A mina ti lebi, wo mina zalaɣa gɔla kpala kula ti vɛ.

³⁶ Kɛɛ à nɔkɔna ná gɔla kpe bu, nɛi gɛ ga Gɔogɔ GALAGI, gɛ wo gɔla Ezipete va ga sɛbe wolai, ná gɔ maɛai wo nɔkɔ bù, wo zalaɣaiti kula bè.

³⁷ Kɛni wo da ná-deveiti ta ná-tɔgiti so nɔ gɔ, naa vɛɛ ná-kalagiti ba, niiti gɛ ti zɛvɛai, gɛ fe wo ya, ma un ge daa ma ga wo mina gala kiligaa lebi.

³⁸ A mina yeema minazegɛgi ma nii gɛ kɛa ade yɔgɔzu. A mina gala kiligaa lebi.

³⁹ Kɛɛ nɛi gɛ ga wa-GALAGI, Gɔogɔ GALAGI, à ná gɔla dɛbi, ná wo gɔla wo zili nuiti pɛ zea.»

⁴⁰ Kɛɛ nui naati ti la gɛni kɛeni ti va woilo goo ma, ti gɛni ti-gɛɛwoti wɔlɔmai nɔ gɛɛzu.

⁴¹ Zii gɔligi niiti ti gɛni Gɔogɔ GALAGI lebizu, ti da ti bɔgɔ galagiti dɛbi balaagi. Ti-lointi ta ti-lounlointi balaa zenɔ gana ti kɛɛzu la zaaɣaza.

Izilaye Gaaɓelagiti E Zo Ezekiasé Ma, E Zeeli Zuda Masadai Gologolo Siɛgi Ma

18

(18:1–25:30)

Zuda masagi Ezekiasé ná-masa fai lɔzeigi

(2 Dɔlɔ Sɛvɛi 29:1-2; 31:1)

¹ Ela ná-doun zunui Wozé ná-kona savasiei ma masadai zu Izilaye unda, Aɣaze ná-doun zunui Ezekiasé zeini Zuda unda ga masagi.

² Ná-konagi gɛni ga puufe maazu lɔɔlugo (25), siɛgi zu é zeini la ga masagi. Kona vuufe maazu taavuugo (29) gɔ é kɛeni masadai zu Zeluzalɛme. Dee laa gɛni ga Aɓi, Zakali ná-doun anzanui gɛni de.

³ E Gɔogɔ GALAGI yiima vai gɛeni ga mɛmɛwola Davide gɛvele fai pɛ su.

⁴ E zalaɣa ɣula adaɣeti koloɣoloni, é sale ɣɔtuiti kpezegɛle, é sale wului leve ga, é kɔlu ɓɔi kaalii ɓezegɛle, nii Moize kpɛteni, mazɔɔ Izilayeɛle nuiti ti ɣɛni de ansansegiti galazu tɔun kakala, ti daasei pɛɛ ga Newusetan.

⁵ Ezekiasɛ laani Ɔoɔɣɔ GALAGI la, Izilayeɛle ná-GALAGI, é leve Zuda masagiti kpein ba, ti ɓaani tɔun poluma, ta niiti ti ɣɛni tɔun tuɣɔ.

⁶ E ɣilini Ɔoɔɣɔ GALAGI ɓa, é la zegɛni polu, ta é Ɔoɔɣɔ GALAGI ná-deveiti kpein so, niiti é ti veeni Moize ya.

⁷ Ɔoɔɣɔ GALAGI ɓalaa yɛni ba. Nii kpein é yeeɓuuni bu, ti pɛ ge ɣɛni zoloosu. E ɓakani Asiili masagi ya, é la mɔ ɣɛni ɓɔni naa yeezu pɛ.

⁸ Tɔ ɣa é ɔnini Filisiti nuiti ma, é yɛ ti ɓolu, é zeeli Gaza ta ma yooi pɛ su, é ta-laa wolaiti so niiti sigigi ti ma, ta ada maaɓɛɛ nuiti seizuɓeti.

Asiili nuiti ti Samali zo fai

(2 Masagiti 17:3-7)

⁹ Masagi Ezekiasɛ ná-kona naanisiɛi ma, nii é zolooni Izilayeɛle masagi Wozé, Ela ná-doun zunui ná-kona dɔfelasiɛi ma, Asiili masagi Salamanazaal ɓaani Samali laaloɣɔma, é ná zeɛ keɛ su.

¹⁰ E ná zoni kona savagɔi laawu, Ezekiasɛ ná-masadaɪ ma ɣonagi ɓɔzitasɛi ma. Izilayeɛle masagi Wozé ná-masadaɪ ma ɣonagi laaɓuusiɛi ma ɣa Samali zoni la.

¹¹ Asiili masagi Izilayeɛle nuiti kulani ta-yooi ɓa, é li ga tiye duɓlai zu, é ti zeɛ Ɔala, ta Gozan ɗɛi Ɔabɔɔl ɣɔɓaɓɛ, ta Mede nuiti ta-laa wolaiti su.

¹² Mazɔɔ ti la ɣɛni woiloni Ɔoɔɣɔ GALAGI woo ma, ta-ƆALAGI, ti ná-minazegɛgi ɣologolo. Ti la woiloni naa ma, ti la naa zoni, nii Ɔoɔɣɔ GALAGI ná-botigɛ nui Moize boni ti ma.

Ɔɛnakeliɓe ɓaa vai Zuda yooi laaloɣɔma

*(2 Dɔɓɔ Sevei 32:1-8;
Ezayi 36:1)*

¹³ Masagi Ezekiasɛ ná-kona puugɔ maazu naanisiɛi (14) ma, Asiili masagi Ɔɛnakeliɓe liini ga kɔɔi Zuda laa wolaiti pɛ daaloɣɔma, é ti zo.

¹⁴ Zuda masagi Ezekiasɛ wooleveni Asiili masagi ma Lakise taazuɓɛ, é ɣɛ ma: «Gè la ɓeenɪ. Maagooza bà. Ni nɔpɛ ɗa da mà, nà zie bu.» Asiili masagi unma ɣasɔi laani ga walii kilo waataaɓuugɔ (9.000), ta zanugi kilo untaaɓuugɔ (900).

¹⁵ Ezekiasɛ waliiti kpein teveni nii é ɣɛni Ɔoɔɣɔ GALAGI zeɛ ɓɛɛi wu, ta masagi ná-pɛɛi ma naavolo makesuɓɛ.

¹⁶ Kɛni ɔɓɔ zanugi é puuni Ɔoɔɣɔ GALAGI zeɛ ɓɛɛi ma ɓogiti ta daamasagiti ma, é naati kulani ma, é ti ve Asiili masagi ya.

Zeluzalɛme zeɛ vai keɛ su *(2 Dɔɓɔ Sevei 32:9-16; Ezayi 36:2-10)*

¹⁷ Asiili masagi yɛni Lakise, é ná-zalaɓusu ɣundiɣi wolai leve masagi Ezekiasɛ ɓɔ ɓɛ, ta salaɓusu ɣundiɣi gila, naa ɓɛɛ tɔ ɓɔɣɔi ná-kpɔba nui ɓa kɔɓlaaɣai zu. Ti liini ta kɔɓɓɛɛ wola ɣila, ti zeeli Zeluzalɛme. Ti zeeliai ma taai ma, ti lɔni zie makesuɓɛ é ɣɛni maazuɓɛ, naama ɗɛi yei ɓɛɛi ɣɔɓaɓɛ, peɛ uɔgi naa zu, nii é liizu ga kala loo nuiti ta-ɓalagi zu ɓɛɛ, ¹⁸ ti ɗa masagi loli. Názu ɣa Yilikiya ná-doun zunui Eliakime, masagi ná-pɛɛi wu ɣundiɣii, liini la ti ɓɔ ɓɛ, ta seɓɛ ɣɛ nui Seɓena, naa ɓɛɛ Azafe ná-doun zunui Yoa ɓa, laavaawogi.

¹⁹ Asiili masagi ná-kɔɓlaaɣai ma ɓɔba nui ɣɛni ti ma: «À ɣɛ Ezekiasɛ ma: «Masa golai, Asiili masagi wooi ɣaa: Ɓɛgele ɣa é ɣitogai ba?

²⁰ Da ɣisiɛzu ga kpɔɛzuɖulai nɔ ɖa a zoo ɖɛɛzu ga kɔɔɖɔ vai ma vaazeikpasui, ta ma zɛbei? Be ɖa mu ɛ voluzeidai ba, ɛ liizu bakasu zɛa?

²¹ Da voluzeizu Ezipete va, seeli kpakui naa nii goloai, a da naama nuiti zeave zaɖa, niiti ti zelesu la. Uele ɖana Falagɔn la, Ezipete masagi, naama nuiti be ti ɔɔɖɔ ɖalivaazu ma.

²² Tanisu wa vaazu ɖɛɛzu mɔ: Gá-GALAGI, Gɔɔɖɔ GALAGI ɖa gi ɖalivaazu ma. Kele GALAGI naa lei Ezekiasɛ ná-zalaɖa ɖula adavɛti ta zalaɖa ɖulazuɛti kulaai zooi va, ɛ ɖɛ Zuda nuiti ta Zeluzalɛme nuiti ma, ti da GALA dɛbi zalaɖa ɖulazuɛ ɖila kpegi nɔ ɖakala, nii ɛ Zeluzalɛme?

²³ Za voloi zu, gɛ malimasakɛɛi levezu ga dɛ, mɔligii Asiili masagi laaseigi zu: Gɛ soo waafelegɔ (2.000) vea ɛ vɛ, ni da zoo ɛ nu zɔɔɔ, ti le ti ɖɔma.

²⁴ Kele da zoo ɖale ɛ voluave kundigii gila kpala ba, mɔligii ná-botigɛ nu goiti saama? E ɖitosu Ezipete va, ga ɛ va kɔɔɖɔ wotoloiti sɔɔɔ, ta sooitil!

²⁵ Toɖa ɛ ɖisu ga Gɔɔɖɔ GALAGI lei ɛ va va bu ga gɛ va, gɛ vɛ ɖologolo? Gɔɔɖɔ GALAGI ɖa ɛ ɖɛni mɔ: Li, ɛ vala zooi nuu va, ɛ kologolo!» »

*Asiili nuiti ti nuɓusɛiti maalua vai
ga ti ɔɔɖɔ ve
(Ezayi 36:11-22)*

²⁶ Yilikiya ná-doun zunui Eliakime, ta Seɓena, naa vɛɛ Yoa va, ti ɖɛni Asiili nuiti ta-ɖɔlaaɖai ma ɔɔba nui ma: «Soma ɛ ɔɔɛ gi vɔ Alame nuiti daawooi zu, mazɔɔɔ gá mɛnisu. Mina ɔɔɛ gi vɔ Eɓulu wooi zu naama nuiti maavele ma ti sigigi ɖa, ti da de woomɛni.»

²⁷ Kele kɔɔlaaɖai ma ɔɔba nui ti woɔɖaavoteni, ɛ ɖɛ ma: «Wa kaazu ga wa-o, wa-masagi-yo, wa nɔ ɖa ná-masagi tɛvegai wo ma ga gɛ niima ɖeela wooi laazeeli wo ma ɔaa? Toɖa ga niima nuiti pɛ tɔnɔ, niiti ti zeini sigigi ɖa, ti vaazu ɖɛɛzu ga wo ɖeɛvele, ti da ti-ɔooiti mi, ti da ɔɔle ga ta-woideiti?»

²⁸ Naa vɔluma kɔɔlaaɖai ma ɔɔba nui loni miná, ɛ ɔɔɛ ga woo wola Eɓulu wooi zu, ɛ da ɖɛ ma: «À woilo masa golai laawooi ma, Asiili masagi!

²⁹ Masagi ɖɛ: «A mina va bu Ezekiasɛ va wo ɖaka, mazɔɔɔ ɛ la zooga wo unɔɔsu, wo va ɖula gi ya.

³⁰ Ezekiasɛ mina lo wo luɖɔ, wo va ɔɔɖɔ ɖaliva Gɔɔɖɔ GALAGI ma, ɛ va ɖɛ wo ma: Gɔɔɖɔ GALAGI ɖa ade unɔɔsu ga ɖite, taai nii la loa Asiili masagi yeezu.

³¹ A mina woilo Ezekiasɛ woo ma, mazɔɔɔ Asiili masagi wooi ɖaa: Ade wooolaama, wo ɔɔɖɔ ve zɛa, názu wo ɖilagilagi pɛ ka ná-leezen ɓelei ta ná-koolegɔolegi ɖaawaai mi, ma nu ɔɔle ga ná-zieyegɛi zu dɛi,

³² eyɛsu gɛ va, gɛ va li ga woye zou ɖili su, nii kulaai ga wa-yooi, zooi nii moloi ta dɔɔi ti su, ɓului ta leezen ɓeleiti ti su, ta wolive wuluiti ma waai ma wulɔi ta kɔin gulɔi ti su. Naazu wa yɛnvu, wo la zaa. Naa ɖa ɛ ba, à mina woilo Ezekiasɛ woo ma, toɖa wo ɖakasu, ɛ da ɖɛ wo ma: Gɔɔɖɔ GALAGI ɖa ade unɔɔsu.

³³ Zɔɔma yooiti ta-ɖalagiti ti ti unɔɔgɛ nɛi, ti ti ɖula Asiili masagi ya?

³⁴ Mini ɖa Gamate ta Aalapadeni ta-ɖalagiti ti ná? Mini ɖa Sefaalavayime ná-galagiti ti ná, Gena, ta Iva geleiti? Ti zoogɛ nɛi ti Samali ɖula zɛa?

³⁵ Naama yooiti ma ɖalagiti kpein saama, ma ɓɛgeleni ka ti ta-yooi unɔɔni, ti kula zɛa, ga Gɔɔɖɔ GALAGI va Zeluzalɛme unɔɔ, ɛ va kula zɛa?» »

³⁶ Nuɓusɛiti ti maɖɛni kpɔ, ti la goɔɖaavoteni ga woo ɖila kpala ba, mazɔɔɔ masagi Ezekiasɛ ɖɛni ti ma: «À mina goɔɖaavote.»

³⁷ Yilikiya ná-doun zunui Eliakime, masagi ná-pɛlei wu ɖundigii, ta seɛvɛ ɖɛ nui Seɓena, naa vɛɛ Azafe ná-doun zunui Yoa va, laavaawogi, ti liini Ezekiasɛ vɔ be, ta-zegɛiti balivaliai ga kidaaviligi maavele ma, ti Asiili ɖɔlaaɖai ma ɔɔba nui laawooi laazeeli ma.

19

Ezekiase GALA goo wo nui Ezayi gaazaɣa fai (Ezayi 37:1-7)

¹ Masagi Ezekiasse naama wooi menigai ma, é ná-segeiti balivalini ga ga kidaaviligi maavele, é saa wɔlɔ wo segei loo ɣɔba, é li Ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛɪ ma ɣoizuvɛ.

² E Eliakime leveni, nii é ɣeni ga masagi ná-peɛɪ wu ɣundigii, ta seve ɣe nui Seɓena, naa vɛɛ zalaɣa ɣula nu wɔɔɔɔ ba, saa wɔlɔ wo segei ti ɣɔba, ti li GALA goo wo nui Ezayi vɔ be, Amɔse ná-doun zunui.

³ Ti ɣe ma: «Ezekiasse wooi ɣaa: «Za voloi ɣa ga ziiɔɔɔ volo, ta maagɔlo volo, ta unfe ku. Mazɔɔɔ gi ɣea eɣe koma anzanui, doin zɔɔɔ fai maabuɣaai na ba, keɛ zɛbe nɔpe ge la mɔ ná, é va sɔɔɔ.

⁴ Asiili masagi ná-kɔɔlaaɣai ma ɔɔba nui levege ga é zenvu su ƆALAGI vooomu. Ee, é ga ɔa-ƆALAGI, Ɔɔɔɔ GALAGI ɣeni poomugi naati menisu, é doɣa, tɔzei kpɛ vɛɛɪ nuuti ba. Doun, ɣaaɔa, é Ɔɔɔɔ GALAGI maanɛɛɛ ná-nubusei mɔtai niiti be.» »

⁵ Masagi Ezekiasse ná-keelaiti ti zeelini Ezayi vɔ be.

⁶ Naa ɣeni ti ma: «À li, wo ɣe wo-maliɣii ma: «Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣaa: Wooi nuuti Asiili masagi ná-botigɛ nuiti ti pɔomugai ga tiye, naa mina è maalua.

⁷ Masagi ɣa wooi ta men, gè pu ziimave ga é ɣale ma ná-zooi zu. Miná ɣa nà va bu ga ti paa ná ga boɣa zɔkpɔi.» »

Senakeliɓe ɔɔɔɔ maalua vai volu Zeluzalɛme ma (2 Dɔɔ Seveɪ 32:17; Ezayi 37:8-13)

⁸ Asiili ɣɔɔlaaɣai ná-kpɔba nui ɣaleni ma, mazɔɔɔ é menini ga ná-masagi zegeve Lakise, é li, é Liɓina zeɪ keɛ su. Miná ɣa é kaani ná.

⁹ Su la ɣoozani Asiili masagi keela woo zɔɔɔ ga Etiyopi masagi Tilaka vilɛge pele ma toun daalɔɣoma. E keelaiti teveni volu Ezekiasse ma, é ɣe ma:

¹⁰ «À ɣe Zuda masagi Ezekiasse ma: «Mina va bu ɔa-ƆALAGI va è yaava, nii è ɣalivaai ma, ni a ɣɛɛna è ma, Zeluzalɛme la ɔa Asiili masagi yeezu.

¹¹ Da ɔɔɔɔgoi è menini vɛɛɪ Asiili masagiti ti zooiti kpein sogai la, ti ti kpein koloɣoloni nɔ. Da kaazu ga ɔa ɣila ka naa ɣa voola è va?

¹² Mɛmɛwolani ti taa wolai niiti koloɣoloni: Gozan, Ɔalan, ta Lesɛfe, ti Eden mavofo-daiti suwuɣaaleve niiti ti ɣeni Telasaal. Naama yooiti ta-ɣalagiti ti ti unmɔɔni ɔaa?

¹³ Mini ɣa Ɔamate masagi ná, ta Aalapade masagi, ta Layile masagi, ta Sefaalavayime masagi, naa vɛɛ Ɔena ta Iva geleiti ba?» »

Ezekiasse ná-GALA maanɛɛɛɪ (Ezayi 37:14-20)

¹⁴ Ezekiasse seveɪ ɣulani keelaiti zea, é kala. Naa vooluma é ɛɛni la Ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛɪ ma ɣoizuvɛ, é suvie Ɔɔɔɔ GALAGI ɣaazu,

¹⁵ é maanɛɛɛ, é ɣe ma: «Ee, Ɔɔɔɔ GALAGI, Izilayeɛ ná-GALAGI, ɔɛi è zeini seeluɓɛinti unda, ɔa ɣa è ga GALA gila kpegi eteai zu masadaiti pe be eteai zu, ɔa ɣa è geegɔɔɔ ɔɛɛa ta zooi.

¹⁶ Ee, Ɔɔɔɔ GALAGI, woilo ga pagɔ, ɣaazugeɣe ma, è weɛ! Senakeliɓe wooi men, nii é ná-kɔɔlaaɣai ma ɔɔba nui levegai ga zenvu su ƆALAGI vooomu ga tiye.

¹⁷ Ee, Ɔɔɔɔ GALAGI, gaamai ve, Asiili masagiti ti zɔɔma ziiti ta ta-yooiti koloɣologɛ.

¹⁸ Ti naati ta-ɣalagiti pili abui zu, ti ɣala, tɔzei naati ti la ɣeni ga gala kitea, ti ɣeni nɔ ga nubuseiti ta-ɣɛɛliɣi wotiiti, gului ta kɔtui, tama ti ti ɣoloɣologɛ.

19 Naa ɔa é ba, ee, Ɔooɔɔ GALAGI, gá-GALAGI, gi ɔizo, è gi ɔula Senakeliɔe ya, nii a ke eteai zu masadaiti pe ti kwee ga Ɔooɔɔ GALAGI, ɔa ɔila kpe ka è ga GALAGI.»

*Ɔooɔɔ GALAGI ná-goofaavotegi
(Ezayi 37:21-35)*

20 Názu ɔa Amɔse ná-doun zunui Ezayi niima ɔeela wooi leveni la Ezekiasa ma, é ɔe ma: «Ɔooɔɔ GALAGI, Izilaye le ná-GALAGI wooi ɔaa: «Gè maanɛɛɛni mɛniga nii è daazeeliai mà, é vile Asiili masagi Senakeliɔe va.»

21 Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɔaa daaloɔɔma:
«Siyon anzalopoi è veeviliga,
é ɔa neɛɔɔla è zu.
Zeluzaleme anzalopoi ɔa è neɛzu,
é ɔa ungi niikpi ga de.

22 « «Be ɔa è poomugai, è suve?
Be ɔa è daaɔugi ɔulazu la ga woo wola,
è wele ba ga belelalai?
Nà ve de, Izilaye le ná-GALA Nadegai!
23 E pòomuge, nèi gè ga Maliɔii, ga ɔa-ɔeelaiti maavele,
è ɔe ma: Nà-kooɔɔ wotolo moinmoinɔiti saala zu,
gè leeni gizeiti unmave,
gè lo Liban ɔize zaamave,
gè se dele gulu ɔoozagiti teve,
naa vee sipela gulu vapagiti ba,
gè zeeli ma unsu ɔaaɔelagi ma,
ná-goya wolai unga munu.

24 Gè zieyeɔei woo ve ween yooi zu,
gè su ɔei ɔole.
Gè zie wolai Nile ma bekegiti pe ɔoni ga kooɔiti
Ezipete yooi zu ná pe.

25 « «Kee ɔoun è la sugweeni ga kaite gè niima vaiti deveve,
ta kaite wolo wolo gè seive kpasu?
Niizu niina, nà ga naa laazeeli, nii gè deveai.
Naa ɔa é kea gè vaa ga de,
nii a ke è taa wolaiti golo niiti sigigi ti ma,
ti ɔe nò ga kotu zigigiti.

26 Zee nape ge la ti zu nuɔuseiti ba,
ta luazu, unfegi yeidai ga tiye,
ti ɔeeve eɔe ɔoozu lufai, eɔe tufa lenugi,
eɔe pele ɔoma lufa vooɔgi,
é voozu aisa ma bakui va lo ba.

27 Kee gè ɔa-vaiti pe kwee, siegi zu è zeini la,
gè kwee siegi è ɔulazu la, ɔaa è leezu la ɔa-vele wu,
ta siegi zu è wuzeeɔezu la daaloɔma.

28 Tei è wuzeeɔea daaloɔma
ɔa-ɔee yaɔasagiti ti loa goizu,
nà nà-balaɔaegi vilisu è-zokpai va,
gè è-lakooɔiti pilisu ga nà-kalafei,
gè è ɔaaɔale ma ga pelei nii è vaa la.

29 «Doun, da ma, Ezekiasse, nii gá gɛɛzu è vɛ ga poogi:

Nɔmɔ ɔonagi molo gaei nii pɔnɔgai bɔɔɔ vɛ,

naa gá é gɛɛzu ga wo-ɔonagi,

yɔɔɔnázú balaa vele nɔ gána é gɛɛzu la.

Kelé konagi zavasiei, à tii gɛ, wo teve,

wo leezen beleiti sin, wo ti-gaawaai mi.

30 Zuda nui niiti ta ye vulua,

naati ta gɛ egɛ gulu vɔnɔgi,

nii é zapei niineiti dɔɔzu,

ta é waazu ga pagɔ.

31 Ungo, nui mɔta go gá ye vulua Zeluzalɛme,

kɔɔ voolabaiti ta gɛ Siyɔn gizeiti ma.

Naa gá Gɔɔɔɔ GALAGI vaazu kɛɛzu

tɔɔzei ná-nɛɛɛ wolai va.»

32 «Naa gá é ba, Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gaa é vile Asiili masagi va:

«E la lɛa taa wolai nii zu pɛ,

é la mɛɛn nɔpɛ piliga daalɔɔma,

é la maabugaa ba ga ná-kɔɔɔ zɛpɛgiti maavele,

é la pɔlɔ zigɔ toga daalɔɔma.

33 Pelei é vaani la, toɔa gale ma ga naa nɔ,

é la lɛa taai tɛi su,» Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gána.

34 «Nà baazu taai nii maazu, gè kizo, nà bɔɔɔi maavele ma ta nà-botigɛ nui Davide maavele ma.» »

Unmɔgi

(2 Dɔlɔ Sɛvɛi 32:21-22;

Ezayi 37:36-38)

35 Gɔɔɔɔ GALAGI ná-geezugɛelai ɔulani naama bidii, é nu waaungila waavuulɔsava maazu lɔɔlugo (185.000) vaa Asiili ɔɔlaaɔgai zu. Poluma zobui, ti wuungai ma, ti kɔɔlaaɔgai zulaavegai ɔaani ga poomaiti.

36 Názu gá, Asiili masagi Senakeliɔe kɔɔlaaɔgai zegeni ná la, é li, é gale ma Ninive, é ye ná.

37 Yeeta, é yɛni nɔkɔsu ná-galagi Nisilɔke ná-pelei wu, ná-doun zunuiti Adalameleke ta Salɛsɛɛl ti paa ga bɔɔa zɔkpɔi, naa vɔluma ti vela, ti li Alalate yooi zu. Ná-doun zunui zɔi, daa ɔɛni ga Ezaal-Gadon, naa gá é zeini potogi zu masa kpɔkpɔgi gá.

20

Ezekiasse zeeɔɛ vai ta kɛɛ fai

(2 Dɔlɔ Sɛvɛi 32:24-26;

Ezayi 38:1-8, 21-22)

1 Naama ziegi zu Ezekiasse zeeɔɛni, é ɔɛnina zaazu. Amɔse ná-doun zunui Ezayi, GALA goo wo nui liini pɔ bɛ, é gɛ ma: «Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gaa: «Da-vaiti gaagula ba, é devei ye ɔa-vɛɛyɛgɛi ya, tɔɔzei ɔa ga za, è la ɔulazu seeɔɛi nii zu.» »

2 Ezekiasse gaavoteni pelei ma, é Gɔɔɔɔ GALAGI maanɛɛnɛni ɔani:

3 «Ee, Gɔɔɔɔ GALAGI, soma è ɔize su ga siɛvɛ è gaazu ga woogɛɔiladai ta ɔi pagɔlai, gè naa gɛ nii pagai è gaazu.» Naa vɔluma Ezekiasse wɔlɔni, gaazudei vu ga gola.

4 Ezayi la ɔɛni dɛ ɔulani koi zaamaɔɛ va, eyɛsu Gɔɔɔɔ GALAGI bɔɛ pɔ, é gɛ ma:

5 «Gale ma Ezekiasse vɔ bɛ, nà-nuɔuseiti ta-lotugɔi, è gɛ ma: «E-mɛmɛwola Davide ná-GALAGI, Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gaa: Gè ɔa-maanɛɛnɛ wooi mɛniga, gè è-gaazudei gaa. Nà è ɔɛɛsu, lina gá levena ɔa zoo è li Gɔɔɔɔ GALAGI zeɛi vɛɛi ma ɔoizuvɛ.

⁶ Gè kona puugo maazu loolugo (15) viliga è-zii zu. Da-o, taai nii-yo, nà wo unmoosu, gè wo gùla Asiili masagi ya, nà taai nii make nà boḡoi nà-faa zu ta nà-botigè nui Davide ná-faa zu.» »

⁷ Ezayi ḡeni ti ma: «À kooleḡoolegi ḡaawaai ḡaayogai zefè.» Ti seḡeni, ti pu masagi ná-wologi ḡa, é ḡede.

⁸ Ezekiasè Ezayi ḡaazaḡani, é ḡe ma: «Poogi beḡele ḡa nà kwèè da ga Ḣoḡḡ GALAGI ḡa kèdesu, ta nà zoo gè li Ḣoḡḡ GALAGI zeì vèlèi ma ḡoizuvè lina ḡa levena?»

⁹ Ezayi ḡoḡaavoteni, é ḡe ma: «Poogi vètè nii Ḣoḡḡ GALAGI feezu è ya, è va kwèè da ga toḡa ná-minazefègi laazeelizu nii é keai è vè: Da pḡ ga niinigi li luḡḡ ga kḡḡ losu puugo, baà é ḡula volu ga kḡḡ losu puugo?»

¹⁰ Ezekiasè ḡoḡaavoteni, é ḡe ma: «É la baani ga niinigi li luḡḡ ga kḡḡ losu puugo, é va zeeli kula vai zu ga voluvelei. E ḡula volu toun ga kḡḡ losu puugo.»

¹¹ GALA ḡoo wo nui Ezayi Ḣoḡḡ GALAGI maanèenèni, naa niinigi ḡula volu ga kḡḡ losu puugo, Aḡaze ná-kḡḡ losuvè, vè é yeini ná niina.

Babilone ḡeelaiiti (Ezayi 39:1-8)

¹² Naama yeeḡḡalai nḡ, Babilone masagi Melodake-Baladan, Baladan ná-doun zunui, menini ga Ezekiasè zeeḡeni. E keelaiiti teveni ma, sevei ti ya ta sabalivai.

¹³ Ezekiasè yeezeini ti wu, naa volumna é pèlèi wu lèeni ga tiye, vè ná ga ani ḡiigiti makesuvè, walii ta zanugi ta tufa maku nènègiti, ta gulḡ maku nènègi. E ná-kḡḡḡ zḡalaiiti puuzuvè balaa lè, ta nii kpein makega ḡeni de zea. E la ḡeni ani nḡpè dḡḡḡuni ti va ná-pèlèi wu, ta ná-masa zooi zu.

¹⁴ Naa volumna GALA ḡoo wo nui Ezayi vaani masagi Ezekiasè vḡ bè, é gaazaḡa, é ḡe ma: «Leeni ḡa niima nuiti ti bogai, mini mu ka ti zefèai ná?» Ezekiasè ḡoḡaavoteni, é ḡe ma: «Ti zefèvè ada ḡooza, Babilone.»

¹⁵ Ezayi ḡeni ma volu: «Leeni ḡa ti kaai da-vèlèi wu?» Ezekiasè ḡe ma: «Ti anii kpein kaavè nà-pèlèi wu, ani nḡpè gè la yèni voluzu nà-naavolo makesuvè, nii gè la dèeni ga tiye.»

¹⁶ Ezayi ḡeni Ezekiasè ma naazu: «Woilo Ḣoḡḡ GALAGI wooi ma:

¹⁷ «Foloi tanigaa ta vaazu, nii kpein é da-vèlèi wu, nii è-mèḡewolani ti gaalèai ba, eyèsu za zeeli, ta li ga ti pè Babilone, gila kpala ge la yèga voluzu.» » Ḣoḡḡ GALAGI ḡa é boga.

¹⁸ « «Ta li ga è-mavofodai tanigaani, ti ḡe ga botigè nu wolaiti Babilone masagi ná-pèlèi wu.» »

¹⁹ Ezekiasè Ezayi woḡaavoteni, é ḡe ma: «Ḣoḡḡ GALAGI laawooi vage nii è bogai mà.» Mazḡḡ é ḡeni ḡèezu ma: «Kèbè toun ziileigi ta makei ḡa ḡe ade vè sli ma voloi pè su, kèlè?»

²⁰ Ezekiasè ná-fai mḡaiti ta ná-tḡḡḡula faiti, ta vèlèi é zie makesuvè beḡeni la, zefèi é bḡḡni ga é lè ga zie taazuvè, naati sevevè Zuda masagiti ta-ḡèewoti zèvèi zu.

²¹ Ezekiasè zaani. Ná-doun zunui Manasé ḡa é masadai ḡèeni potogi zu.

21

Zuda masagi Manasé (2 Dḡḡ Sevei 33:1-10, 18-20)

¹ Manasé ná-konagi ḡeni ga puugo maazu felegḡ (12), siègi zu é zeini la ga masagi. Kona vuulḡḡḡ maazu loolugo (55) ḡa é keeni masadai zu Zeluzalème. Dee laa ḡeni ga Ḣèfesiḡa.

² E Ḣoḡḡ GALAGI wanama vai ḡèeni, é vilè kḡzoba vaiti polu niiti zii ḡiligiti ti ḡeni keezu, niiti Ḣoḡḡ GALAGI ti beeni Izilayelee nuiti tuḡḡ.

³ E zalaḡa ḡula adaveti toni volu, niiti keḡḡ Ezekiasè ti ḡologoloni, é Baale ná-zalaḡa ḡulazuveti kpèḡ, é sale wului baḡḡ, vèlèi Izilayelee masagi Akaḡe keeni la, é nḡkḡ aniiti pè bu ti volozu geḡḡḡḡ zu, é ti lèbi.

⁴ E zii g̃iligiti ta-zalaḡa ḡulazuḡeti kpete G̃ooḡo GALAGI zeĩ velei wu Zeluzaleme, ve G̃ooḡo GALAGI boni ga ná ḡa daaseigi ḡa ḡe wosu ná.

⁵ E zalaḡa ḡulazuḡeti kpeteni foloi ta alugi ta somideḡaiti be G̃ooḡo GALAGI zeĩ velei ma ḡoi ḡoozu feleg̃oiti su.

⁶ E ná-doun zunui ḡalani abui zu ga zalaḡai, é ḡa adoi be é vile velela vele vaiti ba, é ḡa zoḡo vai ma zii pe ke. E ḡove laawooleve nuiti seini, ti ḡa velela vele vaiti bo. E ḡeni liizu n̄ ga G̃ooḡo GALAGI wanama vai ḡea, nii a ke é naa yiḡaawana.

⁷ E anzanu ḡalagi Asela ma maaniini saḡaai leeni G̃ooḡo GALAGI zeĩ velei wu, ve G̃ooḡo GALAGI b̄eni é lo ná va Davide ta ná-doun zunui Salom̄n v̄, é ḡe ti ma: «Pelei nii, ta Zeluzaleme ḡa ḡe yiimazeḡeai ga náti Izilaye le wolodamaiti pe saama ga d̄aseigi ḡa wo ná eyesu ḡo.

⁸ G̃e la m̄ Izilaye le nuiti pileḡa ḡḡḡoma pe, ti maa va ḡooza naama yooi va ḡe feai ti-mem̄wolani be, ni ta naati keena n̄ nii kpein ḡe boga ti ma, é zoloo t̄ḡi naa ma nii ná-botig̃e nui Moize feai ti ya.»

⁹ Kele ti la woiloni naa ma, Manasé ti ḡakaga, ti faa n̄oi ḡe é leve naama yooiti ba G̃ooḡo GALAGI ti ḡologoloni Izilaye le nuiti tuḡo.

¹⁰ Naazu G̃ooḡo GALAGI niima wooi vuuni ná-botig̃e nuiti da, GALA goo wo nuiti, ga ti bo:

¹¹ «Teĩ Zuda masagi Manasé k̄z̄ba vai naati kea, é faa n̄oi ḡe é leve Amool nuiti ba, niiti ti levgai t̄un tuḡo, é Zuda l̄ kotoi zu ga ná-k̄ḡḡo ganigiti,

¹² naa ḡa é ba G̃ooḡo GALAGI, Izilaye le ná-GALAGI wooi ḡaa: «N̄ vaazu ga maan̄ḡoi ma zii ta, Zeluzaleme ta Zuda ma, nii nu-o-nu a ma wooi menina, daa ḡa v̄.

¹³ N̄ Zeluzaleme ḡologolosu ga Samali ta Aka be ná-peleyeḡei ḡevele, n̄ Zeluzaleme zugbazu, eḡevelei nu a ḡa anipakai zugba la, é daave.

¹⁴ N̄ ḡelezu ná-nubusei m̄taiti ba, ḡe ti ve ti zili nuiti zea, ti ti-yeaḡligiti kpein kula ti ya ga zeeḡaabaai.

¹⁵ N̄ naa ḡeezu, maz̄l̄o ti w̄nama vai ḡeeve, ta é l̄zei yee nuu ma ḡe ti-mem̄wolani kulani la Ezipete, é zeeli za ma, ti la b̄l̄ni ga z̄iḡaawana.» »

¹⁶ Manasé s̄balala nu m̄inm̄in paani, eyesu Zeluzaleme laave ga nu namai, naama ḡotoi laani koto m̄inm̄ingiti ma, niiti é Zuda nuiti d̄oni ti zu, ti G̃ooḡo GALAGI wanama vai ḡe.

¹⁷ Manasé ná-keewotii m̄taiti, ta nii kpein é keeni, naa ve ná-kotoi ḡee velei va, naati seveve Zuda masagiti ta-ḡeewoti zevei zu.

¹⁸ Manasé zaani. Ti maḡuluni ná-pelei ma belei zu, é lolisu balaa ga Uza ná-kpelei. Ná-doun zunui Amon ḡa é masadai ḡeeni potogi zu.

Zuda masagi Amon

(2 D̄o Sevei 33:21-25)

¹⁹ Amon ná-konagi ḡeni ga puufele maazu feleg̃o (22), siegi zu é zeini la ga masagi. Kona feleg̃o ḡa é keeni masadai zu Zeluzaleme. Dee laa ḡeni ga Mesulemete, Yotaḡa nui ḡaluse ná-doun anzanui ḡeni de.

²⁰ Amon G̃ooḡo GALAGI wanama vai ḡeeni, eḡevelei n̄ keeḡe Manasé keeni la.

²¹ E vileni keeḡe zie velei n̄ va, é ḡa k̄ḡḡo ganigiti d̄ebi niiti keeḡe ti l̄bini, é n̄k̄ni balaa ti wu.

²² E ḡeleni G̃ooḡo GALAGI va, mem̄wolani ta-GALAGI, é la z̄eni ga naa yiima veleiti.

²³ Ná-botig̃e nu wolaiti ti yaavai ḡilini ma, ti paa ná-masa pelei wu.

²⁴ Kele zooi zu nubuseiti ti naama nuiti pe paani, niiti ti yaavai ḡilini masagi Amon ma. Ti ná-doun zunui Zoziase zeini ga masagi potogi zu.

²⁵ Amon ná-keewotii m̄taiti, ta nii kpein é keeni, naati seveve Zuda masagiti ta-ḡeewoti zevei zu.

²⁶ Ti maagfuluni ná-kabai zu, Uza ná-kpelei zu. Ná-doun zunui Zoziase gá é masadai gɛɛni potogi zu.

22

Zuda masagi Zoziase

(2 Dɔɔ Sevei 34:1-2)

¹ Zoziase ná-konagi gɛni ga dɔsava, siɛgi zu é zeini la ga masagi. Kona vuusavago maazu gila (31) ka é kɛni masadai zu Zeluzalɛme. Dee laa gɛni ga Yedida, Bosekate nui Adaya ná-doun anzanui gɛni de.

² Zoziase Gooɔɔ GALAGI yiima vai gɛni, é siɛ vele vagoiti kɛni ga mɛmɛwola Davide gɛvele nɔ fai pɛ su, é la zegeni naa ziɛ vele gila kpalaa ba.

Tɔ Sevei gaa vai

(2 Dɔɔ Sevei 34:8-18)

³ Masagi Zoziase ná-kona puugo maazu losavai (18) ma masa fai zu, é Asalia ná-doun zunui, Mesulame ná-dounlɔin Safan lolini, nii é gɛni ga seve gɛ nui, é teve Gooɔɔ GALAGI zeɪ veleɪ ma goizuvɛ, é gɛ ma:

⁴ «Li zalaɔa gɔla gundigɔ wolai Yilikiya vɔ bɛ, è bo ma ga ti wali gaaɔu nii nuiti ti vaazu la Gooɔɔ GALAGI zeɪ veleɪ wu, nii peɛla make nuiti ti sɔɔsu nuɔuseiti zea,

⁵ ti wali naa ve naama nuiti zea, niiti ti Gooɔɔ GALAGI zeɪ veleɪ zaɔazuvɛti kpɛtɛ vai unda, naati ti naama walii gɛ ga botigɛ nuiti salai, niiti ti botii gɛɛzu Gooɔɔ GALAGI zeɪ veleɪ ma:

⁶ peɛ maaleɛ nuiti, botigɛ nuiti, ta peɛ lo nuiti. Ti guluiti ta kɔtu zaɔaaiti geya ga ma walii ta, nii soloogai Gooɔɔ GALAGI zeɪ veleɪ ɔɛtɛ vai zu.

⁷ Keɛ nu mina ti gaaɔa ga ti gɔnabo é vilɛ walii va é veezu ti ya, mazɔɔ ta ziezɔu ga woogɛgɔladai.»

⁸ Zalaɔa gɔla gundigɔ wolai Yilikiya gɛni seve gɛ nui Safan ma naazu: «Gè tɔ sevei gaaɔu Gooɔɔ GALAGI zeɪ veleɪ wu.» Yilikiya sevei veeni Safan ya, é kala.

⁹ Naa vɔluma Safan galeni ma masagi vɔ bɛ, é vɔluvaawo ma, é gɛ ma: «Walii é gɛa Gooɔɔ GALAGI zeɪ veleɪ wu, da-wotigɛ nuiti ti fea naama nuiti zea, niiti ti Gooɔɔ GALAGI zeɪ veleɪ ɔɛtɛ vai unda.»

¹⁰ E gɛ ma vɔlu: «Zalaɔa gɔla nui Yilikiya seve gɔla feeɔu zèa.» E tɔzeini ga kalaga masagi gaaɔu.

Masagi GALA goo wo anzanui Guluda

gaaɔa fai

(2 Dɔɔ Sevei 34:19-28)

¹¹ Masagi tɔ sevei zu wooi mɛnigai ma, é ná-segeiti balivalini ga kidaaviligi maavele ma.

¹² Naa vɔluma é niima nuiti tolini: zalaɔa gɔla nui Yilikiya, Safan ná-doun zunui Ayikame, Misé ná-doun zunui Akaɔɔɔ, seve gɛ nui Safan, ta Azaya, masagi ná-botigɛ nui gila.

¹³ E gɛni ti ma: «À li, wo Gooɔɔ GALAGI gaaɔa bɛ, nuɔusei ɔalaa bɛ, ta Zuda pɛ bɛ, tɔzei sevei nii zu wooi va, nii kaai. Mazɔɔ Gooɔɔ GALAGI ná-ziigaawanai wola wɔɔɔvɛ, ná-ziigaawanai yeida ade ma, mazɔɔ ade-mɛmɛwolani ti la gɔloni sevei nii zu wooi vɛ, ti va naa gɛ nii kpein seveai su.»

¹⁴ Zalaɔa gɔla nui Yilikiya, ta Ayikame, ta Akaɔɔɔ, ta Safan, naa vɛɛ Azaya va, ti wuzegeni názu, ti li GALA goo wo anzanui Guluda vɔ bɛ. Sinigi gɛni ga zunui ta daaseigi ga Salume, Tikava ná-doun zunui, é gɛ ga Gaalaɔase ná-dounlɔin, tɔ gá é gɛni ga Gooɔɔ GALAGI zeɪ veleɪ wu zegeiti ma gundigɔi. Anzanui naa gɛni zeini Zeluzalɛme taazuɔvɛ koi niinei zu. Ti vɔluvaawoni ma.

¹⁵ Guluda da ge ti ma: «Goofo GALAGI, Izilayele na-GALAGI wooi gaa: «A daazeeli zunui naa ma, nii e wo lebegai ma:

¹⁶ Goofo GALAGI wooi gaa: Na vaazu ga maanofoi zooi nii ta su nubuseiti ma, nii kpein sevei ma yeelugo sevei naa zu nii Zuda masagi kalagai.

¹⁷ Mazoloo ti gelea ba, ti da ansansegiti gala gala kiligiti be, ti ziigaawana gana ga ta-geewotiiti, naa maavele ma, na-ziigaawanai yeida zooi nii ma, tama e la de volo zefezu ga.

¹⁸ Kele Zuda masagi e wo lebegai ga wo Goofo GALAGI gaazaqa, a li, wo ge ma: Goofo GALAGI, Izilayele na-GALAGI wooi gaa: E sevei naa zu wooiti meniga.

¹⁹ E yibolba, e bofomaayei kakala, naama wooi menigai voluma, nii ge boga zooi nii ta su nubuseiti daalofoma, e lozei na gologolo fai va, ta foovooi ge toai. E da-zefegiti balia ga, e wolo gaazu kidaaviligi maavele ma. Na balaagi, ge da-maanene wooi meniga, Goofo GALAGI wooi gana.

²⁰ Naa maavele ma, na e laazeelizu e-memewolani ma, ti zaai, e maafulu ziileigi zu da-gabai gila su, e gaazu la laa maanofoi nii gila kpala ma, niiti ge vaazu ga tiye zooi nii laalofoma.» Keelaiti ti liini, ti naati bo masagi ma.

23

Minazefegi niine vai

(2 Dolo Sevei 34:29-32)

¹ Masagi wooleveni ga Zuda gewolaiti kpein ta Zeluzalame geleiti ti gaale ba koba.

² Naa voluma masagi liini Goofo GALAGI zeilei ma goizuve, naa ve Zuda ta Zeluzalame nubuseiti pe ba, zalaqa gula nuiti ta GALA goo wo nuiti, nubusei pe, bolomadofiti ta seizumaanegiti. Minazefeg sevei nii ti kaani Goofo GALAGI zeilei wu, e naa zu wooi galani ti pe gaazu.

³ Naa voluma e loni kpedegi gobave Goofo GALAGI zeilei laave, e minazefegi niine ti yofozu ta Goofo GALAGI, e minazefeg ga toga ge ga woofegila nu Goofo GALAGI ve, e golo naa na-deveiti be, ta na-togiti, naa ve na-kalagiti ba ga yii pe, ta e sevei naa zu vaiti kpein pile keewotii zu. Nubusei pe ge looni minazefegi naa zu.

Falibo fai Zoziase keeni

Zuda yooi zu

(2 Dolo Sevei 34:3-5)

⁴ Masagi geni zalaqa gula gundigi wolai Yilikiya ma, ta zalaqa gula nui zaiti, naa ve pelela make nuiti ba, ti solaiti kpein kula Goofo GALAGI zeilei wu, niiti ti betei Baale ta Asela ta aniiti pe ti volozu geegolgi zu ta-vaa ma. Ti ti gulani Zeluzalame va, ti ti gala Sedelon petugi zu, ti li ga ma yuvui Betele.

⁵ Koofo gani zalaqa gula nui niiti kpein Zuda masagiti ti ti zeini Zuda laa wolaiti su, ta Zeluzalame gobaveti, ga ti da ansansegiti gala zalaqa gula adaveti, masagi ti pe kulani ti-losuveti. Niiti balaa ti geni ansansegiti galazu Baale ta foloi, ta alugi, ta somidegaiti be, ta aniiti pe be ti volozu geegolgi zu, e naati kulani na.

⁶ E sale wului gulani Goofo GALAGI zeilei wu, ti lii la Zeluzalame voluvelei, Sedelon petugi zu, ti gala, e ge no ga zuvui, ti ma yuvui vili ya bebe maafulu yefei zu.

⁷ Masagi kologolo nuiti ta-veleiti goloni balaa, niiti ti geni Goofo GALAGI zeilei ma goizuve, ta veti anzanuiti ti geni sege zugoogagiti felezu na sale wului ve.

⁸ E zalaqa gula nuiti kpein tolini, ti gula Zuda laa wolaiti su. E zalaqa gula adaveti kazoni, veti zalaqa gula nuiti ti geni ansansegiti galazu nati, e zo Geba, e va Beel-Seba. E zalaqa gula adaveti goloni, niiti ti geni taaiti ma zigidaveti, ma un ge daa ma me ga taa gundigii Zozuwe nono ma zigidave, nii e nu govezu vele taa zigidave letegi.

⁹ Ti la ɣeni vaani bu ga zalaɣa ɣula adaveti ma zalaɣa ɣula nuiti ti va boti nɔpe ke Ƣooɣo GALAGI ná-zalaɣa ɣulazuve nii é ɣeni Zeluzalɛme, ti ɣeni bului nɔ miizu, nii leve la su, ta ti-wɔɔla zalaɣa ɣula nui zɔiti.

¹⁰ Masagi Tofete abu laazuve balaa kɔzɔni, nii é ɣeni Bene-Ƣinɔme vetugi zu, nii a ke nu nɔpe ge mina mɔ ná-doun zunu ba ná-doun anzanu ɣala ná abui zu ga zalaɣai Mɔlɔke lebi vaa zu.

¹¹ E sooiti kulani Ƣooɣo GALAGI zeɪ veɪ ma veɪlave, niiti Zuda masagiti ti vilɛni ná foloi ve, botiɣe nu wolai Natan-Meleke nii veɪ ɣobave, Ƣooɣo GALAGI zeɪ veɪ ma veebaiti bu, é foloi ná-wotoloiti gala.

¹² Masagi zalaɣa ɣulazuveɪ goloni, niiti Zuda masagiti ti ti loni Aɣaze ná-peɪ maazuve dooɣo bosuve, ta niiti Manasé ti loni Ƣooɣo GALAGI zeɪ veɪ ma ɣoizu felegɔiti. Kpegai ma ga ti zuɣaleɣale, ti liini ga ma bulukpulu koiti, ti ti vili ya Sedelɔn pɛtugi zu.

¹³ Masagi zalaɣa ɣula adaveti kɔzɔni, niiti ti ɣeni Zeluzalɛme ɣoba, faa zuɣoloɣolo gizeɪ va lekpeɛmave nu yeezazu veɪ, niiti Izilayeɪ masagi Salomɔn ti loni Asetaate ve, Sidɔn ta-ɣɔzɔba ɣooɣo gani, ta Kemɔse ve, Moabe nuiti tɔnɔi, naa vee Amɔn nuiti ta-ɣɔzɔba ɣooɣo gani Milikɔme va.

¹⁴ E sale ɣɔtuiti kpezeɣele, é sale wuluiti teve ga, é ti-losuveɪ daave ga nu ɣaeiti.*

Falibo fai Zoziase keeni Izilayeɪ yooi zu

(2 Dɔɔ Seveɪ 34:6-7)

¹⁵ Uele nɔ ɣana Zoziase keeni la ga zalaɣa ɣulazuve nii é ɣeni Betele,† ta zalaɣa ɣula adave Zeloɔoame toni, Nebate ná-doun zunui, nii é Izilayeɪ lɔɔni kotoi zu. E zalaɣa ɣulazuve miná ɣoloni, é zalaɣa ɣula adave ɣala, é ke ga fufiligi, é sale wului ɣala.

¹⁶ Zoziase latini, é weɪ volu, é kabaiti ka, ti ɣeni ná gizeɪ ma. E nuiti teveni, ti va ga nu ɣaeiti, é ti ɣala zalaɣa ɣulazuve, é ná ɣɔzɔ ga naa, eɣeveɪ Ƣooɣo GALAGI boni la, é ɣula GALA goo wo nui la, tɔzeɪ naama wooiti ka é ti woni siegi zu masagi Zeloɔoame ɣeni loni la zalaɣa ɣulazuve ɣakalave feti ɣula ziegi zu. Zoziase latini, é Ƣooɣo GALAGI ná-GALA goo wo nui naa ná-kabai vete.

¹⁷ Naa vɔluma é ɣeni ma: «Kizɛsu ani beɣele ɣanu gɛ kaazu?» Taazuve nuiti ti ɣeni ma: «GALA goo wo nui nii é vaani é zeɣe Zuda, naa ɣabai ve, nii é niima wooiti boni niiti é ti ɣeai za ga Betele zalaɣa ɣulazuve.»

¹⁸ Masagi ɣeni ti ma: «À ze ná, nu nɔpe ge mina vɔɔɣu ma ɣaeiti ba.» Ti unfema veeni GALA goo wo nui naa ma ɣaeiti be, ta GALA goo wo nui zɔi balaa ma ɣaeiti be, nii é zɛɣeni Samali.‡

¹⁹ Peɪ niiti Izilayeɪ masagiti ti ti loni zalaɣa ɣula adaveti Samali laa wolaiti su, niiti ti ɣeni ga Ƣooɣo GALAGI ná-ziiɣaawanai ma ungi, Zoziase naati goloni balaa. Uele nɔ é keeni la Betele, zenɔ ɣana é keeni la ga tiye.

²⁰ E zalaɣa ɣula adaveti ma zalaɣa ɣula nuiti pe paani, é da ti ɣɔdaaleve ti ɔɔɣo zalaɣa ɣulazuveɪ, é lati, é nu ɣaeiti gala náti. Kpegai ma, é ɣale ma Zeluzalɛme.

Pake fetii nii Zuda nuiti ti kulani

(2 Dɔɔ Seveɪ 35:1, 18-19)

²¹ Masagi deveɪ nii veeni nuɔuseɪti pe zea, é ɣe ti ma: «À Pake fetii ɣula, wo wa-ƢALAGI, Ƣooɣo GALAGI lebi, eɣeveɪ seveai la minazeɣe seveɪ nii zu.»

²² Kaipa Pake fetii naa ɣeɣala la ɣeni de ɣulani, é zo siegi zu ma tukpɔɣaaleve nuiti ti ɣeni masadai ɣeezu la zooi unda, ta Izilayeɪ ta Zuda masagiti ta-ziegi tanɔpe su.

* **23:14 23:14** Nu ɣaeiti ti ɣeni naama adaveti kɔzɔzu. † **23:15 23:15** zalaɣa ɣulazuve nii é ɣeni Betele: Weɪ ve: 1Ma 12:26–13:10. ‡ **23:18 23:18** Weɪ ve: 1Ma 13:29-31.

²³ Zoziase ná-masa fai ma gona puugo maazu lɔsavai (18) ma nɔ ga, ti Pake fetii naa gɔlani la Gooɔɔ GALAGI lɛbi vaa ma Zeluzalɛme.

Zoziase ná-fai belagi

(2 Dɔlɔ Sevei 35:20-27; 36:1)

²⁴ Naa pɛ poluma, Zoziase gɔvɛ laawooleve nuiti kpein kulani Zuda yooi ta Zeluzalɛme va, ta niiti gɔvɛiti ti velela vele vaiti bosu ti ma, naa vɛɛ pɛɛ wu zaleiti ba, ta zokosu zaleiti, ta GALA kwɛɛtala nuiti ta-gɔzɔba gɔɔɔɔ ganiiti kpein, nii a kɛ ɛɛ pɛ ge golo tɔ sevei naa zu wooiti bɛ, nii zalaɔa gɔla nui Yilikiya kaai Gooɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛi wu.

²⁵ Masagiti kpein ti leveni Zoziase luɔɔ, ta niiti kpein ti vaani tɔun poluvele, tanɔpɛ ge la zɔlɔni, nii ɛ galeni ma Gooɔɔ GALAGI vɔ ga yii pɛ, ta zenvui pɛ, ta suviki pɛ, ma nu va Moize ná-tɔgi pɛ so ga Zoziase gɛvele.

²⁶ Anɛɛ naa vɛ, Gooɔɔ GALAGI la gɛni zegeni ná-ziiɔaawana wolai volu, nii ɛ gɛni zii ma Zuda laalɔɔma, tɔɔzei faaɔaaza golai naati kpein ba, niiti Manasé ziiɔaawanani ga tiye.

²⁷ Naa ga ɛ kɛni, ɛ gɛni ma: «Nà Zuda bɛɛzu maagooza bà, vɛɛi gɛ Izilayeɛ bɛai la, nà gɛɛzu Zeluzalɛme va, nii gɛ gɛa yiimazegeni la, ta pɛɛi nii gɛ minazegeni ga ɛ gɛ ga sɛi vɛɛi.»

²⁸ Zoziase ná-kɛɛwotii mɔtaiti, ta nii kpein ɛ kɛni, naati seɛvɛ Zuda masagiti ta-gɛɛwoti zeɛi zu.

²⁹ Ná-masa fai ma ziɛgi zu, Ezipete masagi Falaɔɔn Neko liini ga kɔɔi pɛɛzu Asiili masagi va, ɛ leveni ga ziɛ wolai Efelate vɔ pɛɛi. Masagi Zoziase daaɔomini ga ɛ peɛ leve tuɔɔ, kɛɛ ti gɔmigai ma, Falaɔɔn paani Megido.

³⁰ Ná-kɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ti daani wotoloi gila su, ti seɛ Megido, ti lii la Zeluzalɛme, ti maagɔɔɔ ná-kabai zu. Zooi zu nuɔɔɛiti ti ná-doun zunui Yoagaze zegeni, ti gulɔi ziɛ ma, ti sei ga masagi kɛɛgɛ votogi zu.

Zuda masagi Yoagaze

(2 Dɔlɔ Sevei 36:2-4)

³¹ Yoagaze ná-konagi gɛni ga puufɛle maazu savagɔ (23), siɛgi zu ɛ zeini la ga masagi. Alu savagɔ ga ɛ kɛni masadai zu Zeluzalɛme. Dee laa gɛni ga Gamutal, Liɔina nui Zelemi ná-doun anzanui gɛni de.

³² E Gooɔɔ GALAGI wanama vai gɛni ga mɛmɛwolani kɛvele fai pɛ su.

³³ Falaɔɔn Neko gilini ga kɔlu yɔlɔɔɔ Liɔila, Gamate yooi zu, naa gɛ ga ná-masa fai belagi Zeluzalɛme. Falaɔɔn Neko maazoloo gani laani zooi unma ga walii kilo waasavagɔ (3.000), ta zanugi kilo vuusavagɔ (30).

³⁴ Falaɔɔn Neko Zoziase ná-doun zunui Eliakime zeini ga masagi kɛɛgɛ votogi zu, ɛ naa laaseigi maavalibo ga Yegoyakime. E li ga Yoagaze Ezipete yooi zu, naa ye miná, ɛ za.

³⁵ Yegoyakime mului gɔlani ná-zooi zu nuɔɔɛiti pɛ zea, nii a kɛ ɛ naa leve nii Falaɔɔn maaloligai. Siɛgi zu ɛɛ pɛ ge beni la ga nɔnɔi gɔla, Yegoyakime walii ta zanugi zegeni, ɛ teve Falaɔɔn Neko vɔ.

Zuda masagi Yegoyakime

(2 Dɔlɔ Sevei 36:5-8)

³⁶ Yegoyakime ná-konagi gɛni ga puufɛle maazu lɔɔlu (25), siɛgi zu ɛ zeini la ga masagi. Kona puugo maazu gɔla (11) ka ɛ kɛni masadai zu Zeluzalɛme. Dee laa gɛni ga Zɛbuda, Luma nui Pedaya ná-doun anzanui gɛni de.

³⁷ E Gooɔɔ GALAGI wanama vai gɛni fai pɛ su ga mɛmɛwolani kɛvele.

24

¹ Yegoyakime ná-siɛgi zu, Babilɔne masagi Nebukadenɛzaal kɔɔi valani ba, naa zeɪ unga kona savagɔ laawu, naa vɔluma ɛ baka naa ya volu.

² Naazu, Gooḡo GALAGI toosu nu bulugiti buzegeni daaloḡoma, tanigaa ti zefge ga Baḡilone yooi zu vele, tanigaa Siili, tanigaa Moabe vele ta Amōn vele, nii a ke Zuda masadai zefge ná, eḡevelei é puuni la ná-botifge nuiti GALA goo wo nuiti da la, ti bo.

³ Naama maanḡoi pe ge vaani ga Gooḡo GALAGI ná-devei maavele, mazolḡo é ḡeni pḡ ga é Zuda be ḡoba poun, tḡzei kotoi kpein faa va Manasé keeni.

⁴ Mazolḡo é sḡbalala nu mōinmōin paani, ti-ma ḡamai Zeluzalēme laave, Gooḡo GALAGI la mḡ ḡeni pḡ é va maavaaye bo.

⁵ Yefḡoyakime ná-keewotii mḡtaiti, ta nii kpein é keeni, naati seveve Zuda masagiti ta-ḡeewoti zewe zu.

⁶ Yefḡoyakime zaani. Ná-doun zunui Yefḡoyakin ḡa é masadai ḡeeni potogi zu.

⁷ Naama ziegi zu Ezipete masagi la mḡ ḡeni ḡulazu ná-zooi va, mazolḡo ve kpein ná ḡeni zea mōungi, Baḡilone masagi mināti kpein kulani zea, é zo kḡtudēi ma é Ezipete you ḡwegi ma lekpeḡave nu ḡovezu vele, é zeeli Baḡilone de wolai Efelate ma.

Zuda masagi Yefḡoyakin

(2 Dḡḡo Sevei 36:9-10)

⁸ Yefḡoyakin ná-konagi ḡeni ga puugḡo maazu lḡsava (18), siegi zu é zeini la ga masagi. Alu savagḡo ḡa é keeni masadai zu Zeluzalēme. Dee laa ḡeni ga Newuseta, Zeluzalēme nui Elenatan ná-doun anzanui ḡeni de.

⁹ E Gooḡo GALAGI wanama vai ḡeeni fai pe su, eḡevelei nḡ keeḡe keeni la.

Zeluzalēme zei vai kele su

¹⁰ Naama ziegi zu, Baḡilone masagi Neḡukadenēzaal ná-salavusuiti ti leeni Zeluzalēme laaloḡoma, ti ná zei kele su.

¹¹ Baḡilone masagi Neḡukadenēzaal vaani taa loave, názu ná-salavusuiti ti taai zeidai na kele su.

¹² Názu ḡa Zuda masagi Yefḡoyakin ḡula la taai va, ta dee, ta ná-salavusu ḡundigḡi wolaiti, ta ná-lada nuiti, ti bḡḡo ve Neḡukadenēzaal ya, naa ti ḡe ga kasoḡa nuiti, Neḡukadenēzaal ná-kona dḡsavasiēi ma ḡeni de masa fai zu.

¹³ E liini ga Gooḡo GALAGI zei vele wu naavoloi pe, ta masagi ná-pelei wu naavoloi pe, é zanu sḡḡaiti pe kpezegeleni, niiti Izilaye masagi Salomōn ti beḡeni. Uele ḡana Gooḡo GALAGI laawooi laazeelini la, nii é boni.

¹⁴ E liini ga Zeluzalēme nuḡuseiti pe, kundigḡiti pe, ta salavusuiti pe, ta ḡeeligḡi ḡe nuiti pe, ta ḡain bo nuiti pe, ti pe kpḡga ḡeni ga nu waapuugḡo (10.000), niiti ti liini duḡlai zu, zeḡḡaka nuiti nḡ ḡa ti yēni zooi zu.

¹⁵ Neḡukadenēzaal Yefḡoyakin zegeni Zeluzalēme, é lii la Baḡilone, ta dee, ta anzaiti, ta ná-botifge nu wolaiti, ta zooi ná-zebesu nuiti.

¹⁶ Baḡilone masagi liini ḡalaa ga salavusu waadḡfelaiti (7.000), ḡeeligḡi nuiti ta ḡain bo nuiti kpḡga ḡeni ga waagila (1.000), ta kḡḡḡo nuiti ti ḡalagai kḡḡi zu.

¹⁷ E Yefḡoyakin kee keeḡeloin Matania zeini ga masagi naa votogi zu, é daaseigi maavalibo ga Sedesiyase.

Zuda masa gaabelagi Sedesiyase

(2 Dḡḡo Sevei 36:11-12;

Zelemi 52:1-3)

¹⁸ Sedesiyase ná-konagi ḡeni ga puufele maazu ḡila (21), siegi zu é zeini la ga masagi. Kona puugḡo maazu ḡila (11) ka é keeni masadai zu Zeluzalēme. Dee laa ḡeni ga ḡamutal, Liḡina nui Zelemi ná-doun anzanui ḡeni de.

¹⁹ E Gooḡo GALAGI wanama vai ḡeeni ga Yefḡoyakime ḡevele fai pe su.

²⁰ Niima vaiti kpein ti ḡeeni mazolḡo Gooḡo GALAGI yiḡḡaawanani Zeluzalēme ta Zuda yooi pe ma, ta é ḡeni pḡ ga é ti be ḡoba poun.

Sedesiyase ḡakani Baḡilone masagi laaloḡoma.

25

Zeluzalɛme zo fai

(Zelemi 39:1-7; 52:3-11)

¹ Sedesiyase ná-kona taavuugɔi alugi vuusiei ma volo vuusiei ma masa fai zu, Baɓilɔne masagi Nebukadenɛzaal ɔaani ga ná-kɔɔvɛɛi pɛ Zeluzalɛme laalɔɔma, é ná zeɪ kɛɛ su, ti pɔɔ zɪgɪgiti toni daalɔɔma, ti kaku taai ma.

² Taai zeini kɛɛ su eyɛsu masagi Sedesiyase ná-masadai ma ɔona puugo maazu ɔilasiei (11).

³ Alugi naanisiɛi ma volo taavuugɔi ma, pului ɔɔini gola taazuɔɔ, daamiani nɔpɛ ge la mɔ ɔɛni ná zooi zu nuɔuseiti bɛ.

⁴ Baɓilɔne nuiti ti zeɔɛi wɔɔni taa ma zɪgɪgi ɔa. Kpidii vɛai ma, masagi ta Zuda zalavusuiti kpein ti vɛlani. Anɛɛ ni Baɓilɔne zalavusuiti ti latiga ɔɛni de taai ma, ti ɔulani taai ɔa ga pɛlɛla vɛlei nii é sigɪ felegɔiti zɔɔɔzuɔɔ, masagi ná-kpelei ɔɔavɛ. Ti liini ga pɛlei nii é liizu ga Zuludɛn ma vɛtu nɛmɛi zu vɛlei.

⁵ Kɛɛ Baɓilɔne zalavusuiti ti vɛlɛni masagi Sedesiyase volu, ti kɔɔɔzumɛɛn Zeliko nɛmɛi zu. Ná-salavusuiti kpein ti vazani ba.

⁶ Baɓilɔne nuiti ti masagi zoni, ti lii la Baɓilɔne masagi ɔɔ Liɓila, ti ná-tukpɔi ɔaaleve.

⁷ Ti Sedesiyase ná-doun zunuiti paani ti-ɔɛɛ ɔaazu, ti lati, ti gaazuɔɔɛɛiti golo su, ti gili ga kɔlu ɔɔi yɔɔɔɔ felegɔ. Naa vɔluma ti liini la Baɓilɔne.

Zuda nuɔuseiti dii vai duɔlai zu

(2 Dɔɔ Sevei 36:17-21;

Zelemi 39:8-10; 52:12-30)

⁸ Baɓilɔne masagi Nebukadenɛzaal ná-masadai ma ɔona puugo maazu taavuusiei (19) ma, alugi ɔɔlusiei ma volo ɔɔfelai ma, Nebuzaladan lɛɛni Zeluzalɛme, masagi makɛ nuiti ta-ɔundigɪi ɔɛni de, é ɔɛni ga nu wola Baɓilɔne masagi ná-koizuɔɔ.

⁹ E ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛlei ta masagi ná-pɛlei ɔala, ta Zeluzalɛme vɛlɛiti pɛ, ta pɛɛ ɔiigiti pɛ.

¹⁰ Baɓilɔne ɔɔvɛɛi kpein é ɔɛni masagi makɛ nuiti ta-ɔundigɪi volu, ti sigɪgiti goloni niiti ti Zeluzalɛme maagɔakuni.

¹¹ Nuɔusei mɔtaiti niiti ti yɛni taazuɔɔ, masagi makɛ nuiti ta-ɔundigɪi Nebuzaladan liini ga naati duɔlai zu, ta niiti ti ɔɔɔ vɛeni Baɓilɔne masagi ya, naa vɛɛ beɛi mɔtai ɔa.

¹² Kɛɛ é nuɔusei ɔilazuɔɔ yɛni ná, bala nuiti, ti ɔa botii ɔɛ leeɛɛn ɔɛlɛiti su ta kpalagiti.

¹³ Baɓilɔne nuiti ti kɔlu ɔɔi kpɛɔɔgiti galeɔaleni, niiti ti ɔɛni ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛlei wu, ta wotoloiti, naa vɛɛ ziɛ liɔi wolai ɔa é ɔɛni ga kɔlu ɔɔigi, é ɔɛni zeini koizuɔɔ. Ti liini ga kɔlu ɔɔigi tɔnati pɛ Baɓilɔne.

¹⁴ Ti zuu zo ganiiti ta peluiti, ta salava zo sɔɔlaiti, ta ansanse seɔɛ jakaiti, ta kɔlu ɔɔi sɔɔlaiti kpein seɔɛni, niiti botii ɔɛni ɔɛɛzu ga tiye ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛlei wu.

¹⁵ Masagi makɛ nuiti ta-ɔundigɪi sɔɔlaiti seɔɛni, ti ɔɛɛai ga zanugi ta walii, abu zeɔɛ aniiti ta pama vaza anɪjakaiti.

¹⁶ Kpɛɔɔ felegɔiti, ta ziɛ liɔi wolai, ta wotoloiti, niiti Salomɔn ti ɔɛɛni ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛlei vaa ma, nu nɔpɛ ge la ɔɛni ti-wuɔɔgi lieɔi ɔwɛɛ ga kɔlu ɔɔigi.

¹⁷ Kpɛɔɔ felegɔiti gaagɔozani ga mɛɛɛ laavutaavu. Seiga felegɔ ɔɛɛni kpɛɔɔgiti faa ma ga kɔlu ɔɔigi, ti ɔilagilagi zɔligi ɔɛni ga mɛɛɛ ɔila ta tukpɛ (1,5). Kɔlu ansa vɛɛvɛɛgiti ti vilipiligai ɔɔɔ zu eɔɛ yɔɔɔɔ, naati kakugai seigaiti ma, gelenade gulu waai vaaɔulabaiti seɛseɛgai ti ɔa, ti pɛ ti ga kɔlu ɔɔigi.

¹⁸ Masagi makɛ nuiti ta-ɔundigɪi zalaɔa ɔula ɔundigɪi wolai Selaya zoni, ta Sofoni é ɔɛni ga ná-seikobai, ta zalaɔa ɔula nu savagɔ ti ɔɛni GALA sei vɛlei laavɛ makesu.

¹⁹ E salavusu ɔundigɪi ɔila soni, nii é ɔɛni ga salavusuiti ta-vaagaaɔulaba nui, ta nu ɔɔlugɔ masagi ná-tɛnɛbo nuiti saama, ta seɛɛ ɔɛ nui nii é ɔɛni nuiti daaseigiti seɛɛzu

salaʼusu vai zu, tɔ ʁalaa ɛ ɟɛni ga kɔɔvɛbɛ ɟundiɟi gila, ta Zuda zunu vuulɔzita (60). Naama nuiti pɛ ti ɟɛni Zeluzalɛme taazuɛ.

²⁰ Neʁuzaladan liini ga tiye Baʁilɔne masagi vɔ bɛ Liʁila.

²¹ Naa ti pɛ paani nɔvɛ nɔ, ɠamate yooi zu. Uele ɟana Zuda liini la duɔlai zu, maaɟooza nɔ-zooi va.

Gedalia ɟɛ vai ga Zuda you zɛvɛ masagi
(Zelemi 40:7–41:18)

²² Baʁilɔne masagi Neʁukadenɛzaal Gedalia zɛɟɛni, Ayikame nɔ-doun zunui, Safan nɔ-dounloin, ɛ sei Zuda nuʁusei mɔtaiti unda, niiti ɛ vaani bu ga ti yɛ zooi zu.

²³ Ti mɛnigai ma ga Neʁukadenɛzaal Gedalia ɟɛa ga kundigii, Zuda zalavusu ɟundiɟii niiti ti liini Gedalia vɔ bɛ Misepa: Netania nɔ-doun zunui Isemayeɛle, Kaleya nɔ-doun zunui Yoɟanan, Netofa nui Tanumɛte nɔ-doun zunui Selaya, Maakate nui Yaazania ta ta-zalavusuiti pɛ.

²⁴ Gedalia minazɛɟɛni ti vɛ ta ta-zalavusuiti, ɛ ɟɛ ti ma: «Dualua ge mina wo zo ɛ va lo Baʁilɔne nuiti ba. A ze i zooi zu, wo ɟolo Baʁilɔne masagi vɛ, naa ɟa wa-undaanɛɛi su.»

²⁵ Kɛɛ alugi ɔfelasiei ma, Netania nɔ-doun zunui Isemayeɛle, ɛ ga Elisama nɔ-dounloin, masa suwuzui ta, naa vaani Misepa ta nu puugɔ, ti Gedalia loɟa, ti paa, ta Zuda nuiti naa vɛɛ Baʁilɔne nuiti ba ti ɟɛni koba taazuɛ.

²⁶ Naa ɟɛai ma nuʁusei mɔtaiti ta salaʼusu ɟundiɟiiti ti velani, ti li Ezipete, mazɔɔɔ ti ɟɛni luazu Baʁilɔne nuiti ba.

Yɛɟoyakin maavaayɛ fai
(Zelemi 52:31-34)

²⁷ Kona vuusavagɔ maazu ɔfelai (37) ɟɛai ma Zuda masagi Yɛɟoyakin vɛ duɔlai zu, Evile-Melodake zeini ga Baʁilɔne masagi. Naama ɟonagi ma alu puugɔ maazu felegɔi (12) ma volo vuufelegɔ maazu ɔfelai (27) ma, ɛ Yɛɟoyakin maavaayɛni, ɛ kula kasoi ɟa.

²⁸ E ɟɛni ʁɛzu pɔ ga pagɔ, naa vɔluma ɛ tosu veeni zea ɛ ʁude zɔɔma masagiti tɔnɔiti maazu, niiti ti ɟɛni ba Baʁilɔne.

²⁹ E zobogi veeni Yɛɟoyakin ya ga naa mina mɔ kasɔɟa zɛɟɛi loo ɟɔba. Naa vɔluma ɛ ɟɛni laamiizu niina masagi nɔ-taʁalii ɟa sii ma voloi pɛ su.

³⁰ Baʁilɔne masagi maavaiti kpein kɛɛni, ɛ ɟa ti ɟaaɟula ba, folo-o-folo, sii ma voloi pɛ su.

Dolo Seve Mɔungi

Sevei lozeizuve ma woo mɔungiti

Tɔzeizu mɔunpa, Dolo Sevei ma Mɔungi ta Felesiei ti bɔni su, ti ge ga seve gila kpe nɔ. Sepetante zɛvei zu ga gaagweeni su ná mɔunpa. Sepetante zɛvei naa ga é ga Minazegɛ Pɔlɔmai, nii tatigai Geleke wooi zu. Daaseigi é ba Ebulu wooi zu, naa ga ga «folo gɪlagilagi zu vaiti ti levesu». Faagwe nu mɔinmɔin ka kaazu ga Esedalase ga é Dolo Seve felegɔiti sevei, naa ve Esedalase Ná-Sevei va ta Nefemi nɔnɔi. Sevei gee nui weleve seve mɔinmɔin su, nii a ke é nɔnɔ ma zɛveiti ke, ma un ge daa ma ga Samiyele Ná-Seve felegɔiti ta Masagiti Ta-Zeve felegɔiti. Faagwe nu wolai ma mɔinmɔin daave da ga sevei niiti keve kona unnaanigo zɔgɔzuve ta unnaani puulɔlugɔi (400-450), aisa Yesu Kilista va zɔlɔ, naa zolooge nɔ kpein Esedalase ná-eteai ma ziegi ma.

Dolo Sevei ma Mɔungi ta Felesiei lozeizuve ga nu wɔlɔzafagiti daaseigiti dɔlɔsu, é zo Adama ma, é zeeli Abalaame ma, ta Izilayele gee vai ga bɔgɔ you naa lozeizuve, eyesu é zeeli Izilayele nuiti gaagalema ziegi ma, ti gɪla duɔlai zu Babilɔne. E zo niina naama ziegi ma, Dolo Seveiti ta Izilayele ná-wɔlɔwɔlɔ vai zuɔɔlazu, é zo Sayile ná-masadai ma ziegi ma, é zeeli Zeluzalɛme gɔlogɔlo siegi ma. Dolo Seveiti su, sevei gee nui wola gaazuloge GALA sei velei ná-fai va Zeluzalɛme. Davide kevele bɛte mɔinmɔin keeni pelei lo fai zu (1DS 28:1–29:30), naa vɔluma ná-doun zunui Salomɔn ga é pelei lɔni niina (2DS 2:1–7:22). Sevei gee nui bɔve bala é lo GALA sei velei gɔlogɔlo pelei va ta velei bu zɔlɔlɔti segeai la, ti li ga tiye (2DS 36:15-21). Gaabelagi ga ga Dolo Sevei Velesiei puuzu gaabelagi (2DS 36:23) ga kulazu kelema velei GALA sei velei vaazu losu da vɔlu ga niina.

Unsosuve

1. Nu wɔlɔzafagiti daaseigi ta zɛveve, é zo Adama ma, é zeeli Izilayele nuiti gaagalema ziegi ma, ti gɪla duɔlai zu (1:1–9:44).
2. Davide ná-eteai ta ná-masa fai Izilayele unda (10:1–29:30).

E zo Adama ma, é va Seme vɔ

- ¹ Adama gɛni ga Sete keegɛ, Sete gɛ ga Enɔse keegɛ,
- ² Enɔse gɛ ga Kenan keegɛ, Kenan gɛ ga Maɔalaleyele keegɛ, Maɔalaleyele gɛ ga Yelɛde keegɛ,
- ³ Yelɛde gɛ ga Enɔke keegɛ, Enɔke gɛ ga Matuzalɛme keegɛ, Matuzalɛme gɛ ga Lemɛke keegɛ,
- ⁴ Lemɛke gɛ ga Nowe keegɛ, Nowe gɛ ga Seme, Same ta Zafɛte ti-gee.
- ⁵ Zafɛte mavofodaiti ti gɛni ga: Gomɛel, Maɔoge, Madayi, Yavan, Tuɔale, Mesɛke ta Tilase.
- ⁶ Gomɛel mavofodaiti ti gɛni ga: Asakenaze, Difate, ta Togaalema.
- ⁷ Yavan mavofodaiti ti gɛni ga: Elisa, Taalasise, Kitime, ta Lodanime.
- ⁸ Same mavofodaiti ti gɛni ga: Kuse, Miselayime, Pute, ta Kanaan.
- ⁹ Kuse mavofodaiti ti gɛni ga: Seba, Gavila, Sabata, Layema, ta Sabeteka. Layema mavofodaiti ti gɛni ga: Saɔa ta Dedan.
- ¹⁰ Kuse Nimelɔde zɔlɔni, naa ga é gɛni ga zɛbesu nu wola mɔungi zooi ga.
- ¹¹ Miselayime mavofodaiti ti gɛni ga: Lude nuiti, Aname nuiti, Legaɔe nuiti, Nafatu nuiti,
- ¹² Patɔlɔse nuiti, Kasulu nuiti, ta Kafatɔl nuiti. (Kasulu nui naati ka Filisiti nuiti kulaai ti zu.)
- ¹³ Kanaan ná-doun zunu mɔungi é sɔlɔni, naa ga é gɛni ga Sidɔn, naa vɔlu gelei gɛ ga Gɛte.
- ¹⁴ Kanaan mavofodaiti ti gɛni ga: Yeɔuse nuiti, Amool nuiti, Giilegase nuiti,

¹⁵ Gɛvɛ nuiti, Aaleke nuiti, Sine nuiti,

¹⁶ Aalevade nuiti, Semaal nuiti, ta Gamate nuiti.

¹⁷ Sɛmɛ mavofodaiti ti ɣɛni ga: Elame, Asuul, Aalapakasade, Lude, ta Alame. Alame mavofodaiti ti ɣɛni ga: Use, Gule, Getɛɛl ta Mesɛke.

¹⁸ Aalapakasade Sela zɔɔɔni, ta Sela Eɔɛɛl zɔɔɔni.

¹⁹ Eɔɛɛl zunu loun felegɔ zɔɔɔni: Gilagi laaseigi ɣɛni ga Pelɛge, tɔɔzei nɔ-siɛgi zu ɣa zooi ɣa nuɔuseiti zeeɣaagwɛɛni la, ta kɛɛɣɛloin laaseigi ɣɛni ga Yoketan.

²⁰ Yoketan mavofodaiti ti ɣɛni ga: Alamodade, Selɛfe, Gasaalemavɛte, Yela,

²¹ Gadolame, Uzale, Dikila,

²² Eɔale, Aɔimayɛle, Saɔa,

²³ Wofil, Gavila ta Yoɔaɔe. Niima nuiti pɛ ti ɣɛni ga Yoketan mavofodaiti.

*Gɛɛɣɛ wola puugɔiti ɛ zo Sɛmɛ ma,
ɛ zeeli Abalaame ma*

²⁴ Sɛmɛ ɣa ɛ ɣɛni ga Aalapakasade kɛɛɣɛ, Aalapakasade ɣɛ ga Sela kɛɛɣɛ,

²⁵ Sela ɣɛ ga Eɔɛɛl kɛɛɣɛ, Eɔɛɛl ɣɛ ga Pelɛge kɛɛɣɛ, Pelɛge ɣɛ ga Leyu kɛɛɣɛ,

²⁶ Leyu ɣɛ ga Seluge kɛɛɣɛ, Seluge ɣɛ ga Naɣɔɔl kɛɛɣɛ, Naɣɔɔl ɣɛ ga Tela kɛɛɣɛ,

²⁷ Tela ɣɛ ga Abalame kɛɛɣɛ nii ɛ ga Abalaame.

Abalaame nɔ-dointi ta ti-mavofodaiti

²⁸ Abalaame nɔ-dointi ti ɣɛni ga: Izaake ta Isemayɛle.

²⁹ Wɛɛ ti-mavofodaiti ba: Neɔayɔte, Isemayɛle nɔ-doun zunu mɔungi, ta Kedaal, Adaɔeyɛle, Miɔisame,

³⁰ Misema, Duma, Masa, Gadade, Tema,

³¹ Yetuul, Nafise ta Kedema. Naati ka ti ɣɛni ga Isemayɛle nɔ-doun zunuiti.

³² Ketula Abalaame anzai nii ɛ la ɣɛni vuluni ga zɔiti kɛvele, naa nɔ-dointi ti ɣɛni ga: Zimelan, Yokesan, Medan, Madiyan, Yisiɔake, ta Suwa. Yokesan nɔ-dointi ti ɣɛni ga: Saɔa ta Dedan.

³³ Madiyan mavofodaiti ti ɣɛni ga: Efa, Efɛɛl, Enɔke, Aɔida ta Eledaa. Niima nuiti pɛ ti ɣɛni ga Ketula mavofodaiti.

Ezawu mavofodaiti

³⁴ Abalaame nɔ-doun zunui ɣɛni ga Izaake, Izaake nɔ-doun zunuiti ti ɣɛ ga Ezawu ta Izilayɛle.

³⁵ Ezawu nɔ-doun zunuiti ti ɣɛni ga: Elifaze, Leyuwɛle, Yeyuse, Yalame ta Kola.

³⁶ Elifaze nɔ-dointi ti ɣɛni ga: Teman, Womaal, Sefi, Gayetame, Kenaze, Timina, ta Amalɛke.

³⁷ Leyuwɛle nɔ-doun zunuiti ti ɣɛni ga: Naɣate, Zela, Sama ta Miza.

³⁸ Seyiil mavofodaiti ti ɣɛni ga: Lotan, Sɔɔale, Siɔeyon, Ana, Dison, Esɛɛl, Disan.

³⁹ Lotan mavofodaiti ti ɣɛni ga: Woli ta Womame. Lotan baazeelai laaseigi ɣɛni ga: Timina.

⁴⁰ Sɔɔale mavofodaiti ti ɣɛni ga: Aliyan, Manaɣate, Eɔale, Sefi, ta Woname. Siɔeyon nɔ-doun zunuiti ti ɣɛni ga: Aya ta Ana.

⁴¹ Ana nɔ-doun zunui ɣɛni ga: Dison. Dison nɔ-doun zunuiti ti ɣɛni ga niiti: Amalan, Eseɔan, Yitilan ta Kelan.

⁴² Esɛɛl nɔ-doun zunuiti ti ɣɛni ga: Biligan, Zaavan ta Yaakan. Disan nɔ-doun zunuiti ti ɣɛni ga: Use ta Alan.

Edɔme masagiti

(Zenɛze 36:31-43)

⁴³ Masagiti daaseigiti kaa, niiti ti masadai ɣɛɛni Edɔme yooi unda, aisa masa ge va ze i Izilayɛle unda: Beyɔɔl nɔ-doun zunui Bela, nɔ-taai laaseigi ɣɛni ga Dinaɔa.

⁴⁴ Bela zaai ma, Bosela nui Zela nɔ-doun zunui Yoɔaɔe masadai ɣɛɛni potogi zu.

⁴⁵ Yoḅaḅe zaai ma, Teman nuiti ta-you zu nui Ġusame masadai ġeeni potogi zu.

⁴⁶ Ġusame zaai ma, Bedade ná-doun zunui Ġadade masadai ġeeni potogi zu. Toun ka é vónini Madiyan nuiti ma Moaḅe yooi zu. Ná-taai laaseigi ġeni ga Avite.

⁴⁷ Ġadade zaai ma, Maseleka nui Samala masadai ġeeni potogi zu.

⁴⁸ Samala zaai ma, Sayile masadai ġeeni potogi zu. E ġeni ga Leḡoḅote taa wolai zunu, zie wolai laave.

⁴⁹ Sayile zaai ma, Akaḅḅol ná-doun zunui Baale-Ġanan masadai ġeeni potogi zu.

⁵⁰ Baale-Ġanan zaai ma, Ġadade masadai ġeeni potogi zu. Ná-taai laaseigi ġeni ga Pau. Matelede ná-doun anzanui ġa é ġeni ga anzai, daaseigi ġeni ga Meḡetaḅeyele, Mezaḡaḅe ná-dounloin.

⁵¹ Ġadade zaai ma, peleyeḡe ġundigii tanigaa ġa ti ġeni Edome unda, ti-laaseigiti kaa: Timina, Alava, Yetete,

⁵² Woḡoliḅama, Ela, Pinon,

⁵³ Kenaze, Teman, Miḅisaal,

⁵⁴ Magadiyele ta Iilame. Edome ġundigiti kana.

2

Zakḅe ná-doun zunuiti

¹ Izilayeḡe ná-doun zunuiti ti ġeni ga: Luḅen, Simiyon, Levi, Zuda, Isakaal, Zaḅulon,

² Dan, Zozefe, Benzaḡen, Neḡetali, Gade, ta Aseel.

Zuda mavofodaiti

³ Doun zunu savago ġa Zuda sḅḅoni, anzai va Kanaan nui, Suwa ná-doun anzanui, naama lointi daaseigiti kaa: Eel, Wonan, Sela. Zuda ná-doun zunu mounḡi Eel zḅgi jḅi Ġoḡḡ GALAGI ġaazu, tama é paa.

⁴ Zuda ná-doun anzai Tamaal, doun zunua zḅḅoni Zuda ḅḅḡi ve, naati daaseigiti kaa: Peleze ta Zela. Naati pe ta ḅona su, zunu loun lḅlugḡ ġa Zuda sḅḅoni.

⁵ Peleze ná-doun zunuiti ti ġeni ga: Ġeselon ta Ġamule.

⁶ Zela doun zunu lḅlugḡ zḅḅoni: Zimili, Etan, Ġeman, Kalakḅle ta Dala.

⁷ Kaalemi ná-doun zunui ġeni ga: Akaal. Tḅ ġa é ġeni ga nimizai ma ungi Izilayeḡe ve, siegi zu é kḅzogani ta makeni la ḅḅḡ ve, nii makega ġeni de Ġoḡḡ GALAGI nḅ ve.

⁸ Etan ná-doun zunui ġeni ga: Azalia.

⁹ Ġeselon ná-doun zunuiti ti ġeni ga: Yelameyele, Lame ta Keluḅayi.

¹⁰ Lame Aminadaḅe zḅḅoni, Aminadaḅe Naason zḅḅ, nii é ġeni ga Zuda veleyeḡei ma lotuḡi,

¹¹ Naason Salema zḅḅ, Salema Boaze zḅḅ,

¹² Boaze Woḅede zḅḅ, Woḅede Izayi zḅḅ.

¹³ Izayi ná-doun zunu mounḡi laaseigi ġeni ga Eliyaḅe, felesiei ġe ga Aḅinadaḅe, savasiei ġe ga Simeya,

¹⁴ naanisisiei ġe ga Netaneyele, dḅlusiei ġe ga Ladayi,

¹⁵ dḅzitasiei ġe ga Woseme, naati pe poluma dḅfelasiei ġa é ġeni ga Davide.

¹⁶ Ti-vaazeelaiti ti ġeni ga: Seluya ta Aḡigayile. Doun zunu savago ġa Seluya sḅḅoni: Aḅisayi, Zoḅe ta Azayeḡe.

¹⁷ Aḡigayile zunu loun ġila sḅḅoni Yeteel ve, Isemayeḡe nui, ná-doun zunui naa laasei ġe ġeni ga Amasa.

¹⁸ Zunu loun savago ġa Ġeselon ná-doun zunui Kaleḅe sḅḅoni anzai Azuḅa va, ta Yeliyḅte, naati ti laaseigiti ti ġeni ga: Yeseel, Soḅaḅe ta Aaladon.

¹⁹ Azuḅa zaani, Kaleḅe zeba é Efalate zeḡe ga anza, naa doun zunu ġila sḅḅ be, daaseigi ga Ġuul.

²⁰ Ġuul Uli zḅḅoni, Uli Beḅaleyele zḅḅ.

²¹ Naa voluma, Gɛselon kona vuulɔzitai (60) zɔlɔɔgai ma, ɛ vilɛni Galaade kɛɛɖɛ Makiil nɔ-doun anzanui volu, ɛ fulu ga anza. Naa doun zɔlɔɔ bɛ daaseigi ga Segube.

²² Segube nɔ-doun zunui ɖɛni ga Yayiil, nii ɛ taa wola vuufelegɔ maazu savagɔ (23) ɖɛni zea Galaade yooi zu.

²³ Kɛɛ Gesuul masagiti ta Alame geleiti ti Yayiil nɔ-taaiti kulani mavofodaiti zea, naa vɛɛ Kenate taa wolai va, ta taa wolai niiti pɛ ti ɖɛni koba, ti pɛ kpɔga da ɖɛ ga taa wola vuulɔzita (60). Niiti pɛ ti ɖɛni zeini taai naati su, ti ɖɛni ga Makiil mavofodaiti, nii ɛ ɖɛni ga Galaade kɛɛɖɛ.

²⁴ Gɛselon zaai ma, nii anzai ɖɛni ga Aɖiya, Kalɛbe vilɛni Efelata volu, naa doun zunu zɔlɔɔ bɛ nii daaseigi ɖɛni ga Asuul, nii ɛ Tekoa laaɖulani.

²⁵ Gɛselon nɔ-doun zunu mɔungi Yelameyele nɔ-doun zunuiti ti ɖɛni ga: Lame, ma mɔungi ɖana, naa voluma Buna, Wolɛn, Wosɛme ta Ayiya.

²⁶ Yelameyele anza ɖili zɔlɔɔni, daaseigi ɖɛni ga Atala, naa doun zunu zɔlɔɔ bɛ, nii daaseigi ɖɛni ga Woname.

²⁷ Yelameyele nɔ-doun zunu mɔungi Lame nɔ-doun zunuiti ti ɖɛni ga: Maase, Yamin ta Ekɛɛl.

²⁸ Woname nɔ-doun zunuiti ti ɖɛni ga: Samayi ta Yada. Samayi nɔ-doun zunuiti ti ɖɛni ga: Nadaɓɛ ta Aɖisuul.

²⁹ Aɖisuul anzai laaseigi ɖɛni ga Aɖiyayile, naa doun zunu felegɔ zɔlɔɔni bɛ: Aaɓan ta Molide.

³⁰ Nadaɓɛ nɔ-doun zunuiti ti ɖɛni ga: Selɛde ta Apayime. Selɛde zaani, ɛ la doun zɔlɔɔni.

³¹ Apayime nɔ-doun zunui ɖɛni ga Yiseyi, Yiseyi Sesan zɔlɔɔ, Sesan Aalayi zɔlɔɔ.

³² Samayi kɛɛɖɛloin Yada nɔ-doun zunuiti ti ɖɛni ga: Yetɛɛl ta Zonatan. Yetɛɛl zaani, ɛ la doun zɔlɔɔni.

³³ Zonatan nɔ-doun zunuiti ti ɖɛni ga: Pelɛte ta Zaza. Yelameyele mavofodaiti kana.

³⁴ Sesan la ɖɛni zunu loun zɔlɔɔni, anzanu lointi nɔ ɖa ti ɖɛni zea. Ezipete nu ɖɛni zea ga duɔi, daaseigi ga Yalaɖa.

³⁵ E nɔ-doun anzanui gila feeni naa ya ga anza. Naa doun zunu zɔlɔɔni, ɛ daasei pɛɛ ga Atayi.

³⁶ Atayi Natan zɔlɔɔni, Natan Zaɓade zɔlɔɔ,

³⁷ Zaɓade Efelale zɔlɔɔ, Efelale Woɓɛde zɔlɔɔ,

³⁸ Woɓɛde Zewu zɔlɔɔ, Zewu Azalia zɔlɔɔ,

³⁹ Azalia Geleɛse zɔlɔɔ, Geleɛse Elasa zɔlɔɔ,

⁴⁰ Elasa Sisimayi zɔlɔɔ, Sisimayi Salume zɔlɔɔ,

⁴¹ Salume Yekamia zɔlɔɔ, Yekamia Elisama zɔlɔɔ.

⁴² Yelameyele kɛɛɖɛloin Kalɛbe nɔnɔ ma lointi ti ɖɛni ga niiti: Nɔ-doun zunu mɔungi ɖɛni ga Mesa nii ɛ Zife laaɖulani, felesiei ɖɛni ga Malesa, naa ɖa ɛ Eɓelɔn laaɖulani.

⁴³ Eɓelɔn nɔ-doun zunuiti ti ɖɛni ga: Kola, Tapua, Lekɛme ta Sema.

⁴⁴ Sema Laɖame zɔlɔɔni, Laɖame Yolokeyame zɔlɔɔ. Lekɛme Samayi zɔlɔɔni,

⁴⁵ Samayi Maon zɔlɔɔ, Maon Bete-Suul zɔlɔɔ.

⁴⁶ Kalɛbe anzai nii ɛ la ɖɛni vuluni ga zɔi ɖɛvele, nii daaseigi ɖɛni ga Efa, naa doun zunua zɔlɔɔni Kalɛbe vɛ: Galan, Mosa ta Gazɛze. Galan Gazɛze zɔlɔɔni.

⁴⁷ Yadayi nɔ-doun zunuiti ti ɖɛni ga: Legeme, Yotame, Gesan, Pelɛte, Efa ta Saafe.

⁴⁸ Kalɛbe anzai nii ɛ la vuluni ga zɔi ɖɛvele, daaseigi ga Maaka, naa doun zunua zɔlɔɔni bɛ: Seɓɛɛl ta Tilana.

⁴⁹ Naa voluma, ɛ Mademana kɛɛɖɛ Saafe zɔlɔɔ, naa vɛɛ Makabena ta Giɓea ti-ɖɛɛ Seva va. Doun anzanu ɖɛni Kalɛbe ya ɓalaa, daaseigi ga Akasa.

⁵⁰ Kalɛbe mavofodaiti kana. Kalɛbe anzai Efelata, nɔnɔ ma loun zunu mɔungi Guul nɔ-doun zunuiti ti ɖɛni ga: Sɔɓale, nii ɛ Kiliyate-Yeyalime laaɖulani,

⁵¹ Salema, nii ɛ Beteleyɛme laaɖulani, naa vɛɛ Galɛfe va, nii ɛ Bete-Gadeel laaɖulani.

⁵² Sɔɔale nii ɛ Kiliyate-Yeyalime laaɖulani, naa vofodaa zɔlɔni: Naati ka ti ga Alowe nuiti ta Menuɖote nuiti gilazuɔɛ.

⁵³ Kiliyate-Yeyalime vɛɛyɛɖɛiti ti ɖɛni ga: Yetɛɛl nuiti, Pute nuiti, Sumate nuiti, ta Misala nuiti. Naama vɛɛyɛɖɛiti ka Sɔla nuiti ta Esetawɔle nuiti ti ɖɛlaa ti zu.

⁵⁴ Salema mavofodaiti ti ɖɛni ga: Beteleyɛme nuiti, Netofa nuiti, Atalɔte-Bete-Zoaɔe nuiti, ta Manati nuiti gilazuɔɛ, ta Sɔla nuiti,

⁵⁵ naa vɛɛ faaɖwɛ nuiti ta vɛɛyɛɖɛiti ba ti ɖɛni zeini Yaɔese: Tileya nuiti, Simeyate nuiti, ta Sukate nuiti. Naati ka ti ga Ken nuiti, Lekaɔe vɛɛyɛɖɛ lotuɖɔi ɖamate mavofodaiti.

3

Davide mavofodaiti

¹ Wɛɛ Davide ná-doun zunuiti daaseigiti ba, niiti ɛ ti zɔlɔni Eɔelɔn: Ma mɔungi laa ɖɛni ga Amenɔn, Zizeleyɛle nui Ayinoame ná-doun zunui. Felesiei laa ɖɛni ga Daniyɛle, Kaalamɛle nui Aɔigayile ná-doun zunui.

² Savasiei laa ɖɛni ga Aɔasalɔme, Maaka ná-doun zunui, Gesuul masagi Talamayi ná-doun anzanui. Naanisie laa ɖɛni ga Adoniya, ɖagite ná-doun zunui.

³ Dɔɔlusiei laa ɖɛni ga Sefatia, Aɔitale ná-doun zunui, ta dɔzitasiei laa ɖɛ ga Yitileyame, Egela ná-doun zunui, Egela naa ɔalaa ɖɛni ga Davide anzai ta.

⁴ Doun zunu lɔzitai naati ti zɔlɔni bɛ Eɔelɔn, vɛ ɛ kona dɔfela ta alu dɔzita ɖɛni ná masadai zu. E kɛ ga kona vuusava maazu sava (33) masadai zu Zeluzalɛme.

⁵ Niiti ɛ ti zɔlɔni Zeluzalɛme, naati kaa: Simeya, Soɔaɔe, Natan, Salomɔn, naati naanigɔ pɛ ti ɖɛni ga Bate-Seɔa ná-dointi, Amiyele ná-doun anzanui.

⁶ Naa vɔluma doun zunu taavuuɖɔ ɖiligaa ti zɔlɔni Davide vɛ vɔlu: Yiɔaal, Elisama, Elifelɛte,

⁷ Nɔga, Nefɛge, Yafia,

⁸ Elisama, Eliada, ta Elifelɛte. Doun zunu taavuuɖɔ ɖiligaa ɖana ti zɔlɔni Davide vɛ vɔlu.

⁹ Davide ná-doun zunuiti pɛ kana, naa pɛ pɔluma, anzai niiti ɛ la ɖɛni ti vuluni ga zɔiti kɛvele, naati ɔalaa ti zunu lɔinti sɔlɔni bɛ. Ti pɛ ti-vaazeelai ɖɛni ga Tamaal.

¹⁰ Salomɔn mavofodaiti kaa, ɛ zo ɖɛɛɖɛiti ma, ɛ li lɔinti pɔ: Loɔoame, Aɔiya, Aza, Zozafate,

¹¹ Yolame, Aɖazia, Zoase,

¹² Amasia, Azalia, Yotame,

¹³ Aɖaze, Ezekiasɛ, Manasɛ,

¹⁴ Amon, ta Zoziase.

¹⁵ Zoziase ná-doun zunuiti kaa: Ma mɔungi ɖɛni ga Yoɖanan, felesiei Yɛɖoyakime, savasiei Sedesiyase, ta naanisie laa Salume.

¹⁶ Yɛɖoyakime ná-doun zunuiti ti ɖɛni ga: Yekonia ta Sedesiyase.

¹⁷ Yekonia nii ti liini la duɔlai zu, fofodaiti ti ɖɛni ga: Seyalitiyɛle,

¹⁸ naa vɔluma, Malikilame, Pedaya, Sɛnasaal, Yekamia, Wosama, ta Nedaɔia.

¹⁹ Pedaya ná-doun zunuiti ti ɖɛni ga: Zoloɔaɔɛle ta Simeyi. Zoloɔaɔɛle zunu loun felegɔ zɔlɔni: Mesulame ta ɖanania, Selomite ɖa ɛ ɖɛni ga ta-zeelai,

²⁰ naa vɔluma, zunu loun lɔlugɔ ɖiligaa ti zɔlɔni bɛ: Asuɔa, Woɖɛle, Belekia, ɖasadia, ta Yusaɔe-ɖesɛde.

²¹ ɖanania ná-doun zunuiti ti ɖɛni ga: Pelatiya ta Yesaya. Lefaya ná-doun zunuiti ta Aalanane nɔnɔiti, naa vɛɛ Aɔbediyase nɔnɔiti ba ta Sekania nɔnɔiti ti ɖɛni ga niiti:

²² Doun zunu lɔzita ɖa Sekania sɔlɔni: Semaya, ɖatuse, Yigeyale, Balia, Nɛyalia, ta Safate.

²³ Doun zunu savagɔ ɖa Nɛyalia sɔlɔni: Eliyɔyenayi, Ezekiasɛ, ta Azilikame.

²⁴ Doun zunu lɔfela ɔa Eliyɔyenayi sɔlɔɔni: Wodavia, Eliasiɔe, Pelaya, Akuɔe, Yofanan, Delaya, ta Anani.

4

Zuda mavofodai taɔiligaa laaseigiti

¹ Zuda mavofodaiti kaa: Pelɛze, Gɛselon, Kaalemi, Guul, ta Sɔɔale.

² Sɔɔale nɔ-doun zunui Leaya nɔ-doun zunui ɔeni ga Yaɔate, Yaɔate Aɔumayi ta Laɔade zɔlɔ. Naati ka ti ɔeni ga Sɔla vɛleyeɔeiti ti-mɛmɛwolani.

³ Etame nɔ-doun zunuiti ti ɔeni ga: Zizeleyele, Yisima, ta Yideɔase, ti-vaazeelai ɔeni ga Aseleleponi.

⁴ Penuwele Gedɔl zɔlɔɔni, Ezɛɛl Gusa zɔlɔ. Guul mavofodaiti kana, nii ɛ ɔeni ga Efelata nɔ-doun zunu mɔungi, Beteleyeme laaɔula nui.

⁵ Anza felegɔ ɔa ɛ ɔeni Tekoa kɛɛɔɛ Asuul ya: Geleya ta Naala.

⁶ Naala doun zunua zɔlɔɔni bɛ: Aɔuzame, Gefɛɛl, Temeni, ta Aɔasetali.

⁷ Geleya ɔalaa doun zunua zɔlɔɔni bɛ: Selete, Soɔaal, ta Etenan.

⁸ Kɔse Anuɔe ta Gasobeɔa zɔlɔɔni, naa vɛɛ Aɔaleɔeel vɛleyeɔeiti ba, nii ɛ ɔeni ga Galume nɔ-doun zunui.

⁹ Gaazu unfegi ɔeni Yaeɔese vɛ ɛ leve kɛɛɔɛlointi ba. Dee daaseigi vɛɛni ga Yaeɔese, tɔzei ɛ ɔeni ma: «Gè doin nii zɔlɔɔge soolei zu.»

¹⁰ Yaeɔese woogulani Izilayele nɔ-GALAGI ma, ɛ ɔe ma: «Da-luyai loo bè ga ɔiteɔite, è nà-zooi zuwɔlɔ, ɔa-ɔaa maazu yeei zele mɔazu, maanɔɔi ta soolei maagooza bà!» GALA ma ge naa veeni zea, nii ɛ falini naa ma.

¹¹ Suɔa kɛɛɔɛloin Keluɔe nɔ-doun zunui ɔeni ga Meyiil, nii ɛ ɔeni ga Eseton kɛɛɔɛ.

¹² Eseton nɔ-doun zunuiti ti ɔeni ga: Bete-Lafa, Paseya, ta Teyina, nii ɛ Naɔase taai laaɔulani. Niima nuiti ka ti ɔeni zeini Leka.

¹³ Kenaze nɔ-doun zunuiti ti ɔeni ga: Woteniyele ta Selaya. Woteniyele nɔ-doun zunuiti ti ɔeni ga: Gatate

¹⁴ ta Meyonotayi, nii ɛ Wofela zɔlɔɔni. Selaya Zoabe zɔlɔɔni, jɛɛliɔi nuiti ti-ɔewola, niiti ti ɔeni zeini jɛɛliɔi ɔe nuiti ta-vetugi zu.

¹⁵ Yefuné nɔ-doun zunui Kaleɔe nɔnɔ ma loun zunuiti daaseigiti kaa: Ilu, Ela, ta Naame. Ela nɔ-doun zunui ɔeni ga Kenaze.

¹⁶ Yeɔalelele nɔ-doun zunuiti ti ɔeni ga: Zife, Zifa, Tilia, ta Azaleyele.

¹⁷ Eɛdalase nɔ-doun zunuiti: Yetɛɛl, Melɛde, Efɛɛl, ta Yalɔn. Melɛde anzai dointi sɔlɔɔni: Miliyame, Samayi, ta Yisiɔa, nii ɛ ɔeni ga Esetemoa kɛɛɔɛ.

¹⁸ (Anzai nii ɛ ɔeni ga Zuifui ta, naa ɔalaa dointi sɔlɔɔni: Yelɛde nii ɛ Gedɔl laaɔulani, Geɔeel nii ɛ Soko laaɔulani, naa vɛɛ Yekutiyele va, nii ɛ Zanoa laaɔulani.) Bitiya nɔ-doun zunuiti kana, Falaɔn nɔ-doun anzanui nii Melɛde seɔeni ga anza.

¹⁹ Naɔame baazeelai, nii ɛ ɔeni ga Wodiya anzai, nɔ-doun zunuiti kaa: Keyila kɛɛɔɛ Galame nui, ta Esetemoa Maakate nui.

²⁰ Simon nɔ-doun zunuiti kaa: Amenɔn, Lina, Bene-Ganan, ta Tilɔn. Yiseyi nɔ-doun zunuiti kaa: Zoɔete ta Bene-Zoɔete.

²¹ Zuda nɔ-doun zunui Sela mavofodaiti kaa: ɛɛl nii ɛ ɔeni ga Leka kɛɛɔɛ, Layeda nii ɛ ɔeni ga Malesa kɛɛɔɛ, naa vɛɛ pelɛyeɔeiti ba niiti ti ɔeni botii ɔɛɛzu geze vaɔi ma ti ɔeni zeini Bete-Asabea,

²² Yokime, Kozeɔa nuiti, Zoase, ta Salafe, niiti ti ɔeni zeini Moabe unda, ta Yasubi-Lɛɔeme. Niima aniiti ta ga faa wolɔma.

²³ Ti ɔeni ga pɔlɔ liɔi lo nuiti niiti ti ɔeni zeini Netayime ta Gedela masagi ɔoba, ti ɔa boti ɔe bɛ.

Simiyɔn mavofodaiti

²⁴ Simiyon ná-doun zunuiti: Nemuwele, Yamin, Yali6e, Zela, ta Sayile.

²⁵ Sayile mavofodaiti kaa, é zo gʼeegʼei ma, é li lointi pɔ: Salume, Mi6isame, ta Misema.

²⁶ Misema ná-doun zunuiti ti ɣeni ga: Gamuwele, Zakuul, ta Simeyi.

²⁷ Doun zunu puugɔ maazu lɔzita (16) ta anzanu loun lɔzita ɣa Simeyi sɔlɔɔni. Keegʼelointi ti la ɣeni doun mɔinmɔin sɔlɔɔni. Naa ɣa é keeni Simiyon wolodamai ma vɛleyeɣeiti ti la ɣeni wola buɣuzu ga Zuda geleiti kevele.

²⁸ Ti ɣeni zeini taai wolai niiti su: Beel-Se6a, Molada, ɢasaal-Suale,

²⁹ Biliɣa, Eɛme, Tolade,

³⁰ Betuwele, ɢɔɔlema, Sikilage,

³¹ Bete-Maaleka6ote, ɢasaal-Susime, Bete-Bileyi, ta Saalayime. Naati ka ti ɣeni ga ta-laa wolaiti, eyesu Davide ɖa masadai zɔlɔɔ.

³² Ma laa goiti ti ɣeni ga dɔɔlugɔ: Etame, Ayen, Limon, Token, ta Asan.

³³ Naati ka ti vɛɛzu zɔɔma laa goiti ba, niiti ti taa wolai naati maagoolii zu, eyesu é zeeli Baale. Ti-zeizuveti kana, ta ti-mavofodaiti kana 6alaa.

³⁴ Mesobade, Yameleke, Amasia ná-doun zunui Yosa,

³⁵ Zowele, Zewu, Yosibia ná-doun zunui, nii keegʼe ɣeni ga Selaya, naa keegʼe ɣe ga Aziyele,

³⁶ Eliyɔyenayi, Yaakoba, Yesoɣaya, Azaya, Adiyele, Yesimiyele, Benaya,

³⁷ Ziza, Sifeyi ná-doun zunui, é lati é ɣe ga Alon ná-dounlɔin, naa 6ɔɣɔi mu ge ɣeni ga Yedaya, ta Simili, naa vɛɛ Semaya va ti-mavofodai ta,

³⁸ zunui niiti ti-laaseigiti bogai, naati ka ti ɣeni ga ta-vɛleyeɣe lotuɣɔiti, ta-vɛleyeɣeiti gola ɣaa yenii wɔɔlɔzu.

³⁹ Ti liini ga Gedɔɔl taa lɔa veleii, folo ɣulazu veleii pɛtugi letemave, nii a ke ti ta-vaalagiti daamiizu zɔlɔɔ.

⁴⁰ Ti tufa lenu papagi zɔlɔɔni, zooi ta zu vɛ ná zuwɔɔlɔai, ná ɣaaleidai ga pagɔ, ziileigi 6alaa ge ná, vɛ Same mavofodaiti ti ɣeni zeini ná wɔɔwɔlɔi zu.

⁴¹ Siɛgi zu Ezekiasɛ ɣeni la ga Zuda masagi, pɛɛ ungi niiti ti laaseigi wogai, naati ti wuzegeni, ti li naama yooi zu, ti Same mavofodaiti ta-zeɣe ɣotaiti golo, ti ma nu6useiti paa tɛtɛ, nu la mɔ vɔlɔ naati po kaazu za logi zu. Ti zeini naati ta-yooi ná zu, tɔɔzei ti ta-loganiiti daamiizu vagɔ zɔlɔɔni ná.

⁴² Simiyon mavofodaiti su, nu undɔɔlugɔ (500) liini, ti zeii Seyiil ɣize yooi zu, ta-lotuɣɔiti ti ɣeni Yiseyi ná-doun zunui niiti: Pelatiya, Neyalia, Lefaya, naa vɛɛ Uziyele va.

⁴³ Ti Amaleke ɣɔɔ looɣobai mɔta goiti paani, ti zeii miná, naa ɣa ɖe ti ná zaagaza.

5

Lu6en mavofodaiti

¹ Lu6en ɣa é ɣeni ga Izilayele ná-doun zunu mɔungi, keɛ tɛi é laani keegʼe anzai gila koba, nii é la ɣeni vuluni ga zɔiti kevele, ná-doun mɔun tosuve ɣulani zea, é ve Izilayele ná-doun Zozefe ná-doun zunuiti zea. Naa ɣa é keeni Lu6en laaseigi la mɔ ɣeni zeveni doun mɔun tosuve.

² Zuda ɣeɛni ga zɛbesu nu wola keegʼelointi saama, mavofodaiti saama ɣa masa ge zɔlɔɔni ná, keɛ doun mɔun tosuve veeni Zozefe vɛ.

³ Izilayele ná-doun zunu mɔungi Lu6en ná-dointi daaseigiti kaa: Enoke, Palu, ɢeselon ta Kaalemi.

⁴ Zowele nɔnɔ mavofodaiti kaa, é zo gʼeegʼeiti ma, é li lointi pɔ: Semaya, Gɔge, Simeyi,

⁵ Misé, Leaya, Baale,

⁶ Beyela. Beyela ɣeni ga totuɣɔ wola Lu6enni mavofodaiti saama. Tɔ ɣa Asiili masagi Tigilate-Pilezɛɛl seɣeni, é lii la duɔlai zu.

⁷ Beela keegʼelointi pɛtɛ, ti laaseigiti ti zevei, eɣevelei ta-wolodamaiti ti la, ta ta-vɛleyeɣeiti: Ma mɔungi ɣeni ga Yeiyele, naa vɔluma Zakali,

⁸ti-gaaabelagi gɛni ga Zowele ná-dounloin Sema nɔnɔ ma lounloin Azaze ná-doun zunui Bela. Niima nui ti gɛni zeini Aloweel gɔvii ma ta zooi nii diai é ze Nebo gizei va ta taai nii zu daa ga Baale-Meyon.

⁹Ti gɛni zeini tevebai laawu folo gɔlazu velei, eyesu é zeeli zie wolai Efelate ma, tɔzei ta-logani bulugiti suwɔɔloni Galaade yooi zu.

¹⁰Sayile ná-siegi zu, ti kɔɔi vɛeni Gagaal nui ti ba, ti vɔni naati ma, ti naati ta-veleiti sege ga ti-niizuveti Galaade yooi zu folo gɔlazu velei.

Gade mavofodaiti

¹¹Gade mavofodaiti ti gɛni zeini ti goba lekpemave nu gɔvezu velei Basan nemɛi zu, eyesu ti ze Saleka va.

¹²Naati saama, peleyege wolai gɛni ga Zowele nɔnɔi, felesiei gɛ ga Safame nɔnɔi, naa volumna Yayenayi ta Safate ta-veleyegeiti.

¹³Peleyege lofela gili ge gɛni ti goba, naama veleyege ungiti kaa: Mikayele, Mesulame, Seba, Yolayi, Yayekan, Ziya, ta Eɛɛl.

¹⁴Naati pe ti gɛni ga Aɓiyayile ná-doun zunui ti, Aɓiyayile memɛwolani daaseigiti kaa, é zo gɛgeiti ma, é li lointi pɔ: Guli, Yaloo, Galaade, Mikayele, Yesisayi, Yado, ta Buze.

¹⁵Guni ná-doin Aɓidiyele ná-doun zunui Ayi ga é gɛni ga ta-veleyegeiti pe ma lotugɔi.

¹⁶Ti gɛni zeini Galaade yooi zu, ta Basan, naa vɛe ná maagoolii zu yooi pe ba, ta togani losuveti kpein ti gɛni Salon, eyesu ti zeeli kwepelemave.

¹⁷Niima nui ti pe daaseigi zɛvɛni daasei seve zɛve wolai zu, siegi zu Yotame gɛni la ga Zuda masagi, Zeloɔoame gɛ ga Izilaye masagi.

¹⁸Luɓen ta Gade ti-mavofodaiti, naa vɛe Manasé ná-bolodai gɔlazuve va, kɔɔgɔluɔa wolaiti ti gɛni naati zea, niiti ti-liegɔi gɛni ga nu waaɔuunaani maazu naanigɔ undɔfela puulɔzita (44.760), ti zoogai kɔɔgɔ zɛpegi zosu, naa vɛe boɔa zɔkpɔi va, ti zoogai balaa mɛɛin vilisu, ti gɛvele ɓeteni ga ti li kɔɔgɔzuve.

¹⁹Ti kɔɔi vɛeni Gagaal nui ti ba, ti pee Yetuul va, naa vɛe Nafise ta Nodaɓe va.

²⁰GALA ge ɓɔni ti va, é zobogi ve ti ya, ti vɔni Gagaal nui ti ma ta niiti kpein ti kpɔni su, tɔzei siegi zu ti gɛni kɔɔi gɔɔzu la, ti woogɔlani GALA ma. GALA ge ti woogaaɔvɛni, tɔzei ti laani da.

²¹Ti naati ta-loganiiti pe segeni: nɔme waaɔuulɔɔlugɔ (50.000), baalagi ta bolii naati ti gɛni ga waaunfelegɔ waaɔuulɔɔlugɔ (250.000), soovalegi gɛni waafelegɔ (2.000). Ti nu waaungila (100.000) soni balaa ga duɔiti.

²²Ti zili nui ma mɔinmɔin ge zaani, tɔzei GALA ɓɔgɔgoi ga kɔɔi naa gɛni zeezu. Ti zeini naati ta-yooi zu, eyesu ti lii ziegi zeeli duɔlai zu.

Manasé mavofodaiti

²³Manasé ná-bolodai gɔlazuve zeini zooi naa zu, nii sogai Basan va, é ze Baale-Gɛɛɛmɔn va, é zo Seniil va, é ze Gɛɛɛmɔn gizei va. Ta-nuɓuseiti gola gaawɔɔloni.

²⁴Ta-veleyege lotugɔiti daaseigiti kaa: Efɛɛl, Yiseyi, Eliyele, Azaliyele, Zelemi, Wodavia ta Yadiyele. Ta-veleyege lotugɔi niiti pe ti gɛni ga kɔɔgɔluɔaiti, ti gɛ balaa ga tɔgɔgɔlagiti.

²⁵Kele bolodamai niiti ti-mavofodai ti gaaɓela keeni ga ti gɛ ga woovalada nui ti memɛwolani ta-GALAGI ve, ti gɛle naa va, ti da zooi naa zu nuɓuseiti ta-galagi dɛbi, zii gɔligi niiti GALA ge ti zugologoloni ti ve.

²⁶Naa ga é keeni, GALA ge Asiili masagi niiti buzegeni ti laalɔgɔma: Pule ta Tigilate-Pilezɛɛl, ga ti li ga bolodamai niiti ma nuɓuseiti: Luɓen ta Gade, naa vɛe Manasé wolodamai gɔlazuve, ti ti vu taai niiti su: Gala, Gaɓɔɔl, ta Gala, naa vɛe Gozan dɛi maagoolii va, zaaɔaza mináti ka ti zeini náti.

Levi mavofodaiti

²⁷Levi ná-doun zunui ti: Gɛɛɛson, Kegate, ta Melali.

²⁸ Kɛgɛtɛ nɔ́-doun zunuiti: Amalame, Yisɛgɛaal, Eɛɛlɔn, ta Uziyɛle.

²⁹ Amalame nɔ́-dointi: Aalɔn, Moize, ta Miliyame. Aalɔn nɔ́-doun zunuiti: Nadaɛɛ, Aɛiyu, Eleazaal, ta Itamaal.

³⁰ Eleazaal nɔ́-doun zunui gɛni ga Fineyase, naa mavofodaiti kaa, ɛ zo gɛɛgɛiti ma, ɛ li lointi pɔ: Aɛisua,

³¹ Buki, Uzi,

³² Zelayia, Melayɔte,

³³ Amalia, Ayituɛɛ,

³⁴ Sadɔke, Ayimaase,

³⁵ Azalia, Yoɛanan,

³⁶ Azalia, nii ɛ zalaɛa gɛla wotii gɛɛni GALA sei vɛɛi wu, nii Salomɔn toni Zeluzalɛme.

³⁷ Azalia Amalia zɔɔɔni, Amalia Ayituɛɛ zɔɔɔ,

³⁸ Ayituɛɛ Sadɔke zɔɔɔ, Sadɔke Salume zɔɔɔ,

³⁹ Salume Yilikiya zɔɔɔ, Yilikiya Azalia zɔɔɔ,

⁴⁰ Azalia Selaya zɔɔɔ, Selaya Yewosadake zɔɔɔ.

⁴¹ Yewosadake liini duɔlai zu, siɛgi zu Gɔɔgɔ GALAGI Zuda ta Zeluzalɛme nuɔuseiti teveni da duɔlai zu ga Nɛbukadenɛzaal maavele.

6

¹ Levi mavofodaiti kaa: Gɛɛɛson, Kɛgɛtɛ ta Melali.

² Gɛɛɛson nɔ́-dointi kaa: Liɛini ta Simeyi.

³ Kɛgɛtɛ nɔ́-doun zunuiti kaa: Amalame, Yisɛgɛaal, Eɛɛlɔn, ta Uziyɛle.

⁴ Melali nɔ́-doun zunuiti kaa: Maali ta Musi. Levi vɛɛyɛgɛiti kaa, ti laaseigiti sɛvɛai ti-gɛɛni tɔgɔiti bu.

⁵ Gɛɛɛson mavofodaiti kaa, ɛ zo gɛɛgɛiti ma, ɛ li lointi pɔ: Liɛini, Yaɛgɛtɛ, Zima,

⁶ Yoa, Ido, Zela, Yeatalayi.

⁷ Kɛgɛtɛ mavofodaiti kaa, ɛ zo gɛɛgɛiti ma, ɛ li lointi pɔ: Aminadaɛɛ, Kolé, Asiil,

⁸ Elɛkana, Eɛiyasafe, Asiil,

⁹ Taɛgɛtɛ, Uliyɛle, Uziya, Sayile.

¹⁰ Elɛkana nɔ́-doun zunuiti kaa: Amasayi ta Ayimɔte.

¹¹ Elɛkana mavofodaiti kaa, ɛ zo gɛɛgɛiti ma, ɛ li lointi pɔ: Sofayi, Naɛgɛtɛ,

¹² Eliyaɛɛ, Yeloɛame, Elɛkana, ta Samiyɛle.

¹³ Samiyɛle nɔ́-doun zunuiti kaa: Ma mɔungi gɛni ga Zowɛle, felesiei gɛ ga Aɛiya.

¹⁴ Melali mavofodaiti kaa, ɛ zo gɛɛgɛiti ma ɛ li lointi pɔ: Maali, Liɛini, Simeyi, Uza,

¹⁵ Simeya, Gagiya, ta Azaya.

¹⁶ Levi mavofodaiti daaseigiti pɛtɛ, niiti Davide guye loo vai veeni ti ya Gɔɔgɔ GALAGI zeɛ vɛɛi wu, siɛgi zu ti minazɛgɛ kesui laani la ná.

¹⁷ Ti gɛni niina ta-wuye loo wotii gɛɛzu seɛgɛ vɛɛɛ naɛɛgai laavɛ, nii ɛ ga GALA daagɔmi seɛgɛ vɛɛi, eyɛsu Salomɔn pɛɛi lo Gɔɔgɔ GALAGI vɛ Zeluzalɛme. Ti gɛni ta-wotii gɛɛzu, ɛ zoloo devei naa ma, nii ɛ veeni ti ya.

¹⁸ Pɛtɛ niiti ka ti gɛni naama wotii gɛɛzu ta ti-loun zunuiti. Kɛgɛtɛ mavofodaiti saama: Gɛman, nii ɛ gɛni ga gɛingɛin gani gɛin nui, fofodaiti kaa, ɛ zo lointi ma, ɛ li gɛɛgɛiti pɔ: Zowɛle, Samiyɛle,

¹⁹ Elɛkana, Yeloɛame, Eliyɛle, Toa,

²⁰ Sufe, Elɛkana, Maɛgɛtɛ, Amasayi,

²¹ Elɛkana, Zowɛle, Azalia, Sofoni,

²² Taɛgɛtɛ, Asiil, Eɛiyasafe, Kolé,

²³ Yisɛgɛaal, Kɛgɛtɛ, Levi, Izilayɛle nɔ́-doun zunui.

²⁴ Kεεgɛloin Azafe gɛni loni zeezazuve, ta nii ti gɛni ga bolodamai. Naa mavofodaiti kaa, ɛ zo lointi ma, ɛ li gɛεgɛiti pɔ: Belekia, Simeya,

²⁵ Mikayele, Baazeya, Malikiya,

²⁶ Eteni, Zela, Adaya,

²⁷ Etan, Zima, Simeyi,

²⁸ Yaɣate, Gεεleson, Levi ná-doun zunui.

²⁹ Etan gɛni loni ga kɔuvezu veleɪ, Melali mavofodaiti saama, ta niiti ti gɛni ga bolodamai. Etan mavofoda gɛteɪ kaa, ɛ zo lointi ma, ɛ li gɛεgɛiti pɔ: Kisi, Aɓidi, Maluke,

³⁰ Gasaɓiya, Amasia, Yilikiya,

³¹ Amesɪ, Bani, Semεel,

³² Maali, Musi, Melali, Levi ná-doun zunui.

³³ Levi wolodamai zɔiti kpein ti gɛni boti gɪligiti ma GALA ná-sege veleɪ nadegai.

³⁴ Aalɔn ta fofodaiti ti gɛni zalaɣaiti kulazu gala zalaɣaiti kulazuve, ti ɗa ansansegiti gala naama zalaɣa gɪlazuve. Botii kpein maanɛni ga ɛ ge ada nadega wolai, tiya ɣa ti gɛni naati keezu. Tiya nɔ ɣa ɓalaa ti gɛni losu Izilayele nui tuɣɔ, naati ta-gotoiti gba vai ma zalaɣa gɪla vaiti su, egevelei nɔ GALA ná-botigε nui Moize deveni la.

³⁵ Aalɔn mavofodaiti kaa, ɛ zo gɛεgɛiti ma, ɛ li lointi pɔ: Eleazaa, Fineyase, Aɓisua,

³⁶ Buki, Uzi, Zelayia,

³⁷ Melayɔte, Amalia, Ayituɓe,

³⁸ Sadɔke, ta Ayimaase.

Taai niiti ti veeni Levi mavofodaiti zea

³⁹ Peɛ taaiti daaseigiti ba, niiti ti veeni Aalɔn mavofodaiti zea, niiti ti ga Keɣate mavofodaiti saama. Ti taaiti feeni ti ya ga kpakutoomai:

⁴⁰ Zuda yooi zu laai Eɓelɔn, ta maagoolii.

⁴¹ Keɛ kpalagiti ta taa goiti ti gɪlini ma laai va, ti naati feeni Yefuné ná-doun zunui Kalɛbe ya.

⁴² Taa wolai niiti ka ti veeni Aalɔn mavofodaiti zea ga maavela laaiti, ta ti-maagooliiti, naati ti gɛni ga: Eɓelɔn, Liɓina, Yatiil, Esetemoa,

⁴³ Yilɛn, Deɓiil,

⁴⁴ Asan, ta Beɛte-Semεse.

⁴⁵ Taai niiti ti ti zɔlɔni Benzamɛn ná-bolodai ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti gɛni ga: Geɓa, Alemεte, ta Anatɔte. Ti pe kpɔga taa puugɔ maazu savagɔ (13) ɣa ti sɔlɔni, ti gaagɣe ta-veleyeɣeiti ba.

⁴⁶ Keɣate mavofodai zɔiti ti taa wola puugɔ zɔlɔni ga kpakutoomai Efelayime ta Dan ta-wolodaiti ta-yooiti su, naa veɛ Manasé ná-bolodai gɪlazuve ná-zooi zu.

⁴⁷ Gεεleson mavofodaiti ti sɔlɔni ga taa wola puugɔ maazu savagɔ (13), ti naati sɔlɔni Isakaal, Aseel, Nefetalini ti-mavofodaiti ta-yooiti su, ta Manasé mavofodaiti ta-yooi zu Basan.

⁴⁸ Melali mavofodaiti ti taa wola puugɔ maazu felegɔ (12) zɔlɔni ga kpakutoomai, Luɓɛn, Gade, ta Zaɓulɔnni ta-wolodaiti ta-yooiti su.

⁴⁹ Izilayele nui ti niima laa wolaiti ta ti-maagooliiti feeni Levi mavofodaiti be.

⁵⁰ Taai niiti ti-laaseigiti bogai maazu veleɪ, ti naati feeni ti ya ɓalaa ga kpakutoomai, Zuda, Simiyɔn, ta Benzamɛnni ta-wolodaiti ta-yooiti su.

⁵¹ Keɣate mavofodai zɔiti, taai niiti ti ti zɔlɔni, Efelayime ná-bolodai ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti gɛni ga:

⁵² Sikεme, nii ɛ gɛni ga maavela laai ta Efelayime gɪze yooi zu, Gezεel,

⁵³ Yokemeyame, Beɛte-Golon,

⁵⁴ Ayalon, ta Gate-Limon.

⁵⁵ Taai niiti ti ti zɔlɔni Manasé ná-bolodai gɪlazuve ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti gɛni ga: Anεel, ta Bileame. Mináti ka Keɣate mavofodai zɔiti ti sɔlɔni.

⁵⁶ Gεελεson mavofodaiti, taai niiti ti ti zolooni Manasé ná-bolodai gílazuve ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti gēni ga: Golan, nii é Basan yooi zu, ta Asatalote.

⁵⁷ Taai niiti ti ti zolooni Isakaal ná-bolodai ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti gēni ga: Kedese, Daβelate,

⁵⁸ Lamote, ta Aneme.

⁵⁹ Taai niiti ti ti zolooni Aseel ná-bolodai ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti gēni ga: Masale, ta Aβedon,

⁶⁰ Gukake, ta Legabe.

⁶¹ Taai niiti ti ti zolooni Nefetali ná-bolodai ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti gēni ga: Kedese, nii é Galilé yooi zu, Gamon, ta Kiliyatayime.

⁶² Melali mavofodai zaiti, taai niiti ti ti zolooni, Zabulon ná-bolodamai ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti gēni ga: Limono, ta Taβol.

⁶³ Taai niiti ti ti zolooni Zuluden zie voluvelei, Zuluden gobave, folo gulazu vele, Zeliko letemave, Luβen ná-bolodai ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti gēni ga: Beseel, nii é tevebai zu, Yasa,

⁶⁴ Kedemote, ta Mefaate.

⁶⁵ Taai niiti ti ti zolooni Gade ná-bolodai ná-zooi zu, ta ti-maagooliiti, naati ti gēni ga: Lamote, nii é Galaade yooi zu, Maγanayime,

⁶⁶ Gεεβon, ta Yazeel.

7

Isakaal mavofodaiti

¹ Doun zunu naanigo ga Isakaal solooni: Tola, Pua, Yasube ta Similon.

² Tola ná-doun zunuiti daaseigiti kaa: Uzi, Lefaya, Yeliyele, Yamayi, Yiβisame, ta Samiyele, naati kpein ti gēni ga peleyege lotugaiti Tola mavofodaiti su. Ti pe ti gēni ga kooγuluβa wolaiti ta-veleyegeiti bu. Davide gēai ma ga masagi, ti-liegai gēni ga nu waavuufele maazu felego undozita (22.600).

³ Uzi mavofodaiti kaa: Yizalaya, naa ná-doun zunuiti ti gēni ga niiti: Mikaye, Aβediyase, Zowe, Yizalayia. Ti nu lolugo pe ti gēni ga peleyege lotugaiti.

⁴ Salavusuiti ti gēni ta-veleyegeiti zea, naati ti-liegai gēni ga nu waavuusavago maazu lozita (36.000), toozei ti-anzaiti ta ti-lointi moin vele va.

⁵ Isakaal mavofodaiti ta-nubusei pe kpoga gēni ga waavuulosava maazu lofela (87.000), ti ga kooγuluβaiti niiti ti-laaseigiti seveai.

Benzamen mavofodaiti

⁶ Doun zunu savago ga Benzamen solooni: Bela, Bekel, ta Yediaye.

⁷ Bela solooni ga zunu loun lolugo: Eεβon, Uzi, Uziyele, Yelimote, ta Ili, naati ka ti gēni ga ta-veleyege lotugaiti, ti ge ga kooγuluβaiti, teiti kpein ti laaseigi zevēni, ti gēni ga zunu waavuufele maazu felego puusavago maazu naanigo (22.034).

⁸ Bekel mavofodaiti kaa: Zemila, Yoase, Eliyezee, Eliyyenayi, Womeli, Yelemote, Aβiya, Anatote, ta Alemote. Bekel mavofodaiti kana.

⁹ Ta-veleyegeiti daaseigiti seveai ma, ti pe kpoga gēni ga zunu waavuufelego unfelego (20.200), ti ga ta-veleyege lotugaiti, ti ge kooγuluβaiti.

¹⁰ Yediaye mavofodaiti kaa: Biligan, nii ná-doun zunuiti ti gēni ga niiti: Yeyuse, Benzamen, Egude, Kenaana, Zetan, Taalasise, Ayisaγaal.

¹¹ Yediaye mavofodai niiti kpein ti gēni ga ta-veleyegeiti ma lotugaiti, niiti zunu waapuugo maazu lofela unfelego (17.200) gēni ti zaama ga kooγuluβaiti, ti gēvele βetēai ga ti li kooγozu.

¹² Supime ta Gupime ti gēni ga Iil ná-doun zunuiti, Gusime ge ga Agēel ná-doun zunui.

Nefetali mavofodaiti

¹³ Nɛfɛtali mavofodaiti kaa: Yasiyele, Guni, Yesɛɛl ta Salume. Nɛfɛtali dee ɣɛni ga Biliga.

Manasɛ mavofodaiti

¹⁴ Manasɛ mavofodaiti kaa: E doun zunu felegɔ zɔlɔɔni Siili anzanui va, nii ɛ la vuluni ga zɔi ɣɛvele, naama loun mɔungi laaseigi ɣɛni ga Asaliyele, felesiei laaseigi ɣɛ ga Makiil, naa ɣa ɛ ɣɛni ga Galaade kɛɛɣɛ.

¹⁵ Makiil anza ɣila fuluni ɢupime vɛ, ɛ gila fulu Supime vɛ. Baazeelai laaseigi ɣɛni ga Maaka. Doun zunui velesiei laaseigi ɣɛni ga Selofɛɣade, anzanu letele nɔ ɣa naa sɔlɔɔni.

¹⁶ Makiil anzai Maaka doun zunu ɣili sɔlɔɔni bɛ, ɛ daasei pɛɛ ga Pelɛse, ɛ taɣili sɔlɔɔ, ɛ naa laasei pɛɛ ga Selɛse. Selɛse nɔ-doun zunuiti ti ɣɛni ga niiti: Ulame, Lekɛme.

¹⁷ Ulame nɔ-doun zunui ɣɛni ga: Bedan. Galaade mavofodaiti kana, Makiil nɔ-doun zunui, ɛ ga Manasɛ nɔ-dounloin.

¹⁸ Galaade baazeelai Yamolekete zunu loun zɔlɔɔni: Yisɔde, Aɣiyezeɛl, ta Maala.

¹⁹ Semida nɔ-doun zunuiti ti ɣɛni ga niiti: Ayiyan, Sikɛme, Liki, ta Aniname.

Efelayime mavofodaiti

²⁰ Efelayime mavofodaiti kaa, ɛ zo ɣɛɛɣɛiti ma, ɛ li lointi pɔ: Sutela, Belɛde, Taɣate, Eleyada, Taɣate,

²¹ Zabade, Sutela. Ezɛɛl ta Eleyade, Gate nui niiti ti ɣɛni ga zooi naa zu nuiti, ti naati felegɔ vaani, tɔzei ti ɣɛni ɣɛɛzu ti naati ta-logani bulugiti seɣe ga tɔnɔ.

²² Ti-ɣɛɛ Efelayime folo mɔinmɔin kɛɛni ti zaa wɔlɔi ɣa. Baalobaiti ti vaani ga ti gaanɛɛɛ.

²³ Naa vɔluma Efelayime laani anzai ɣoba, naa kogi zeɣe, ɛ doun zunu zɔlɔɔ, ɛ daasei pɛɛ ga Belia (nii poluvɛ ga «kpɔlɔi zu»), tɔzei nɔ-peleyeɣɛi ɣɛni kpɔlɔi zu.

²⁴ Efelayime anzanu loun zɔlɔɔni balaa, nii daaseigi ɣɛni ga Seyela. Tɔ ɣa ɛ Bete-ɢolon taai maazu velei ta buu velei loni, naa vɛɛ Uzen-Seyela va.

²⁵ Belia mavofodaiti kaa, ɛ zo ɣɛɛɣɛiti ma, ɛ li lointi pɔ: Lefa, Lesɛfe, Tela, Taɣan,

²⁶ Layedan, Amiyude, Elisama,

²⁷ Nun, ta nɔ-doun zunui Zozuwe.

²⁸ Taai niiti Efelayime nuiti ti ti zɔlɔɔni ga ti zeɛ nɔ, minɔti kaa: Betɛle ta koba laaiti, Naalan ɣa ɛ ɣɛni ga folo ɣulazu velei, folo liizu velei Gezeɛl ɣa ɛ ɣɛni minɔ ta koba laaiti: Sikɛme, ta taa wola felegɔi naati koba laa goiti, naa vɛɛ Sikɛme ta Aya ti yɔɣɔzu yooi ma laaiti pɛ ba.

²⁹ Manasɛ mavofodaiti taa wolai niiti sɔlɔɔni: Bete-Seyan, Taanake, Megido, Dɔɔl, ta ti ɣoba laa goiti pɛ. Taa wolai naati su ɣa Izilayeɛle nɔ-doun zunui Zozefe vofodaiti ti ɣɛni zeini nɔ.

Asɛɛl mavofodaiti

³⁰ Asɛɛl nɔ-doun zunuiti kaa: Yimina, Yisiva, Yisivi ta Belia, naa vɛɛ ti-vaazeelai Sela va.

³¹ Belia nɔ-doun zunuiti kaa: ɢɛbɛɛl, ta Malekiyele. Malekiyele naa ɣa ɛ Bilizavite laaɣulani.

³² ɢɛbɛɛl nɔnɔ ma loun zunuiti kaa: Yafilɛte, Somɛɛl, Wotame, ta ti-vaazeelai Suwa.

³³ Yafilɛte nɔ-doun zunuiti kaa: Pasake, Bimigale, ta Asavate. Yafilɛte nɔ-doun zunuiti kana.

³⁴ Semɛɛl nɔ-doun zunuiti kaa: Ayi, Loyega, ɢuɣa, ta Alame.

³⁵ Kɛɛɣɛloin ɢɛɛme nɔ-doun zunuiti kaa: Sofa, Yimina, Selɛke, ta Amale.

³⁶ Sofa nɔ-doun zunuiti kaa: Suwa, ɢaalenɛfɛɛl, Suale, Beli, Yimila,

³⁷ Besɛɛl, Wode, Sama, Silisa, Yitilan, ta Beyela.

³⁸ Yetɛɛl nɔ-doun zunuiti kaa: Yefunɛ, Pisipa, ta Ala.

³⁹ Ula nɔ-doun zunuiti kaa: Ala, ɢaniyele, Lisia.

⁴⁰ Niima nuiti pɛ ti ɣɛni ga Aseɛl mavofodaiti, ti ɣɛni ga pɛɛyeɣe lotuɣɔ vagɔiti, ti ɣɛni ga nu ɔiigiti kɔɔɣuluɔaiti, ta totuɣɔ nu wolaiti. Zunui niiti ti-laaseigiti ti zeveɪni niiti ta zoo liizu kɔɔɣɔzu, naati ti ɣɛni ga nu waavuufe le maazu lozita (26.000).

8

Benzamen mavofodaiti

¹ Benzamen ná-doun zunuiti ti-laaseigiti kaa: Bela ɣa é ɣɛni ga doun mɔungi, Asaɔele ɣe ga felesiei, savasiei ɣe ga Aala,

² naanisei ɣɛni ga Noɣa, dɔɔlusiei ɣe ga Lafa.

³ Bela doun zunuiti sɔɔɔni: Adaal, Gela, Aɔiyude,

⁴ Aɔisua, Naaman, Aɣoa,

⁵ Gela, Sefufan, ta ɢulame.

⁶ Eɣude ná-doun zunuiti Geɔa nuɔuseiti ta-veɛyeɣe lotuɣɔiti ti ti zɛɣeni zeizu, ti naati sei Manaɣate. Ti-laaseigiti kaa:

⁷ Naaman, Ayiya, ta Gela, nii é ɣɛni ga Uza ta Ayiyude ti-ɣee, naa ɣa é loni seɣeseizui luɣɔ.

⁸ Saɣalayime anzaiti kpɛɛni, ɢusime ta Baala, naa vɔluma é doun zunua zɔɔɔni Moaɔe nɛmɛi zu.

⁹ E anzanu ɣili seini nii daaseigi ɣɛni ga Wodeɛe, é doun zunuiti sɔɔɔ naa va, naati daaseigiti kaa: Yoɔaɔe, Siɔia, Mesa, Malekame,

¹⁰ Yeyuse, Sakia ta Miilima. Saɣalayime ná-doun zunuiti ti-laaseigiti kana, niiti ti ɣɛni ga pɛɛyeɣe lotuɣɔiti.

¹¹ Mɔunpa de, é Aɔituɔe ta Elɛpaale zɔɔɔni anzai ɢusime va.

¹² Elɛpaale ná-doun zunuiti ti-laaseigiti kaa: Eɔeel, Miseyame, ta Semɛde, nii é taa wola felegɔi niiti toni: Wono, ta Lode, é veɛ ti ɣoba laa goiti ba.

¹³ Belia ta Sema, niiti ti ɣɛni ga pɛɛyeɣe lotuɣɔiti Ayalon nuiti saama, ti Gate nuiti kpɛɛni.

¹⁴ Naa vɔluma, Belia ná-doun zunuiti ti-laaseigiti kaa: Ayiyo, Sasake, Yelemɔte,

¹⁵ Zeɔadia, Alade, Edeɛl,

¹⁶ Mikayeɛle, Yisifa ta Yoɣa,

¹⁷ Elɛpaale ná-doun zunuiti ti-laaseigiti kaa: Zeɔadia, Mesulame, Yiziki, ɢeɔeel,

¹⁸ Yisemelayi, Yiziliya ta Yoɔaɔe.

¹⁹ Simeyi ná-doun zunuiti daaseigiti kaa: Yakime, Zikili, Zaɔidi,

²⁰ Eliyenayi, Siletayi, Eliyeɛle,

²¹ Adaya, Belaya, ta Similate.

²² Naa vɔluma, Sasake ná-doun zunuiti daaseigiti kaa: Yisipan, Eɔeel, Eliyeɛle,

²³ Aɔadon, Zikili, ɢanan,

²⁴ ɢanania, Elame, Antotiya,

²⁵ Yifideya, ta Penuwele.

²⁶ Yeloɣame ná-doun zunuiti daaseigiti kaa: Sameselai, Seɣalia, Atalia,

²⁷ Yalesia, Eliya ta Zikili.

²⁸ Naati ka ti ɣɛni ga pɛɛyeɣe lotuɣɔiti, eɣeveɛle ti-mavofodaiti ti la. Ti ɣɛni zeini Zeluzaleme.

²⁹ Gaɔaɣɔn keɛɣe ɣɛni zeini Gaɔaɣɔn taazuve, ta anzai nii daaseigi ɣɛni ga Maaka.

³⁰ Ná-doun zunu mɔungi laaseigi ɣɛni ga Aɔadon, naa vɔlu Suul, Kise, Baale, Nadaɔe,

³¹ Gedɔɔl, Ayiyo, ta Zekɛɛl.

³² Mikelɔte ná-doun zunui ɣɛni ga Simeya. Niima nuiti ɔalaa ti zeini Zeluzaleme ti-ɣeelointi koba.

*Sayile vofodaiti**(1 Dɔlɔ Seveɪ 9:39-44)*

³³ Nɛɛl Kise zɔlɔni, Kise Sayile zɔlɔ. Sayile ná-doun zunuiti ti ɣɛni ga: Zonatan, Malekisua, Aɓinadaɓe, naa vɛɛ Esebaale va.

³⁴ Zonatan Meliɓe-Baale zɔlɔni, Meliɓe-Baale Misé zɔlɔ.

³⁵ Misé ná-doun zunuiti ti ɣɛni ga: Piton, Meleke, Taalea ta Aɗaze.

³⁶ Aɗaze Yewoada zɔlɔni, Yewoada ná-doun zunuiti ti ɣɛni ga: Alemete, Azamavete, ta Zimili. Zimili Mosa zɔlɔni,

³⁷ Mosa Bineya zɔlɔ, Bineya Lafa zɔlɔ, Lafa Eleyasa zɔlɔ, Eleyasa Asele zɔlɔ.

³⁸ Doun zunu lɔzita ɗa Asele sɔlɔni, ti laaseigiti kaa: Azilikame, Bokelu, Isemaye, Sealia, Aɓediyase naa vɛɛ Ganan va. Asele ná-doun zunuiti kana.

³⁹ Asele kɛɛɣɛloin ɣɛni ga Eɛke. Eɛke ná-doun zunuiti daaseigiti kaa: Ulame ɗa é ɣɛni ga doun mɔungi, felesiei ɣɛ ga Yeyuse, savasiei ɣɛ ga Elifelɛte.

⁴⁰ Ulame ná-doun zunuiti ti ɣɛni kɔɔɗɔ nu wolaiti, ti zoogai mɛɛin vilisu. Ti wola ɓuɗuni, ti-lointi ta ti-lounlointi gola mɔinni. Ti pɛ kpɔga ɣɛni ga nu ungila nu vuulɔlugɔ (150). Niima nuɓuseiti pɛ ti ɣɛni ga Benzamɛn mavofodaiti.

9

*Zeluzalɛme zeɪ wo nuiti
ti ɗulaa vɔluma duɗlai zu*

¹ Izilayeɛle nuiti pɛ daaseigi zeɛni ga peɛyeɣe velei, daasei seɛve zeɛve wolai zu, nii é ɣɛni masagiti zea. Zuda nuɓuseiti ti liini Baɓilɔne duɗlai zu, tɔzei ta-woovaladai va.

² Niiti ti ɣɛni ga nu mɔun ti ɗale ma vɔlu ta-yooiti su, ti zeɪ ta-laaiti su, naati ti ɣɛni ga Izilayeɛle nuiti, zalaɗa ɗula nuiti, Levi mavofodaiti, ta niiti ti ɣɛni botii ɣɛɛzu GALA sei velei wu.

³ Naa vɔluma, Zuda, Benzamɛn, Efelayime ta Manasé wolodamaiti su nuiti ti vaani, ti zeɪ Zeluzalɛme.

⁴ Zuda wolodamaiti su, zɔiti ti vaani, naati ti ɣɛni ga: Utayi, nii é ɣɛni ga Amiyude ná-doun zunui, Amiyude naa ɣɛni ga Womeli ná-doun zunui, é ɣɛ ga Imili ná-dounloin, Imili naa ɓalaa kɛɛɣe ɣɛni ga Bani, nii é ɣɛni ga Peɛze ná-bolodai zu nui ta.

⁵ Silo nuiti su, niiti ti vaani, ti zeɪ, ti ɣɛni ga: ná-doun zunu mɔungi Azaya ta ná-doun zunuiti.

⁶ Zela mavofodaiti su, zɔi é vaani, é zeɪ, naa ɣɛni ga: Yeyuwele. Zuda wolodamaiti su nuiti niiti ti zeini Zeluzalɛme ti ɣɛni ga nu undɔzita nu vuutaavuugo (690).

⁷ Benzamɛn wolodai zu niiti ti vaani, ti zeɪ, naati ti ɣɛni ga: Salu, Mesulame ná-doun zunui, é ɣɛ ga Wodavia ná-dounloin, é ɓalaa ga Gasenua ná-dounloun loin.

⁸ Naa vɔlumi ɣɛni ga Yiɓeneya, Yeloɗame ná-doun zunui, Ela, Uzi ná-doun zunui, é ɣɛ ga Mikili ná-dounloin, Mesulame, Sefatia ná-doun zunui, é ɣɛ ga Leyuwele ná-dounloin, é ɓalaa ga Yiɓiniya ná-dounloun loin.

⁹ Benzamɛn wolodai zu niiti ti vaani, ti zeɪ, naati ti ɣɛni ga nu untaavuugo puulɔlugɔ maazu lɔzita (956), naama nuiti pɛ ti ɣɛni ga peɛyeɣe lotuɗɔiti.

¹⁰ Zɔiti ti vaani zalaɗa ɗula nuiti saama, naati kaa, é zo lɔinti ma, é li ɣɛɛɣeiti po: Yedaya, Yegoyaliɓe, Yakin,

¹¹ Azalia, Yilikiya, Mesulame, Sadɔke, Melayɔte, Ayituɓe, naa ɗa é ɣɛni ga GALA sei velei ma lotuɗɔi.

¹² Adaya ɓalaa ge ɣɛni ná, Yeloɗame ná-doun zunui, nii mɛmɛwolani ti ɣɛni ga: Pasuul ta Malikiya. Mayesayi ɓalaa vaani, Adiyele ná-doun zunui, nii mɛmɛwolani ti ɣɛni ga: Yazela, Mesulame, Mesilemite, naa vɛɛ Imɛɛl va.

¹³ Naati ti vɛɛ zɔɔma zalaɗa ɗula nuiti ba, ti ga peɛyeɣe lotuɗɔiti, ti pɛ kpɔga ɣɛni ga nu waagila undɔfela puulɔzita (1.760), ti ɣɛni ga zeɓesu nuiti ta nu ɓiigiti, ti ɗa botii ɣɛ GALA sei velei wu.

¹⁴ Levi mavofodaiti saama, zɔiti ti ɔaani, ti zeɪ, naati kaa é zo lointi ma, é li ɖɛɛɖɛiti pɔ: Semaya, Ɔasube, Azilikame, ta Ɔasabiya, niiti ti ɖɛni ga Melali ná-peleyeɖeɪ wu nuiti.

¹⁵ Bakeɖakaal balaa ɖɛni ná, naa vɛɛ Ɔeɛse ɔa, ta Galale, naa vɛɛ Matania ɔa, nii é ɖɛni ga Misé ná-doun zunui, é ɖɛ ga Zikili ná-dounloin ta Azafe mavofodai.

¹⁶ Aɖediyase ɖɛni ná, Semaya ná-doun zunui, Galale ta Yedutun ti-mavofodai. Belekia ɖɛni ná balaa, Aza ná-doun zunui, é ga Ɛlekana ná-dounloin, nii é ɖɛni nii wosu Netofa nuiti ta-laaiti su.

¹⁷ Sigida make nuiti balaa ti ɖɛni ná: Salume, Akuɛ, Talamɔn, Ayiman, ta ti-ɖɛɛlointi. Salume ɖa é ɖɛni ga ta-lotuɖɔi.

¹⁸ Zaaɖaza mavofodaiti ka de ti botii ɖɛɛzu GALA sei vɛɛi laave folo ɖulazu vɛɛi, vɛ ná laaseigi vɛai ga masagi ná-sigidaɔ. Sigida make nuiti ka ti ɖɛni Levi mavofodaiti saama.

¹⁹ Salume, Kolé ná-doun zunui, Eɖiyasafe ta Kolé ti-mavofodai, ta Kolé vɛɛyɛɖeɪ zɔiti pɛ bu nuiti, ti ɖɛni ga GALA daaɖomi seɖe vɛɛi laave make nuiti, eɖevɛɛi ti-mɛmɛwolani ti ɖɛni Ɔooɖɔ GALAGI ná-seɖe vɛɛi laave makesu la.

²⁰ Mɔungi Elezaal ná-doun zunui Fineyase ɖa é ɖɛni ga ta-lotuɖɔi, tɔzei Ɔooɖɔ GALAGI ɖɛni ba.

²¹ Meselemia ná-doun zunui Zakali balaa ɖɛni ga GALA daaɖomi seɖe vɛɛi laave make nui ta.

²² Niiti kpein ti yeelonɪ ti ɔa ga ti ɖɛ ga sigida make nuiti, ti ɖɛni ga nu unfelegɔ nu puu maazu felegɔ (212). Ti-laaseigiti ti zɛvɛni ga taa vɛɛi. Davide ta GALA goo wo nui Samiyɛle ti naama losuve veeni ti ya eyɛsu ɖɔ.

²³ Tiya-o, ti-mavofodaiti-yo, ta-wotii ɖa ga ti da Ɔooɖɔ GALAGI zeɪ vɛɛi laave make, seɖe vɛɛi laave.

²⁴ Sigida make nuiti ti ɖɛni vɛpema naanigɔiti pɛ su: folo ɖulazu vɛɛi, folo liizu vɛɛi, lekɛmave nu ɖɔvɛzu vɛɛi ta lekɛmave nu yeezazu vɛɛi.

²⁵ Sigida make nui zɔi niiti ti ɖɛni ti ɔooɖɔ laaiti su, naati ti ɔena ɔa, ti da dɔooɖɔ ɖilagilagi ɖɛ ti ɖɔba.

²⁶ Keɛ sigida make nu ɔii naanigɔi niiti ti ɖɛni ná nɔ ɖɔ, Levi mavofodaiti ge ɖɛni ga tiye, tiya ɖa ti ɖɛni wɛɛzu nii wosuvɛti ma, ta GALA sei vɛɛi ma naavolo makesuve ma.

²⁷ Ti ɖɛni nii zu piin GALA sei vɛɛ maagoolii zu, tɔzei tiya ɖa ti ɖɛni wɛɛzu ma, naa vɔluma, kɛni sobu-o-sobu ti ma vɛɛlavɛti daalao.

²⁸ Tanigaa ta-wotii ɖɛni ga ti da wɛɛ GALA sei vɛɛi wu zɔolaiti ma, siegi zu ta la ɖɛna ɖulaa la ga tiye, ta la ɖɛna balaa ti lɛa pɛɛi wu, ti ɔena ti ɖaalu.

²⁹ Taɖiligaa tɔnɔi ɖɛni ga ti da wɛɛ anɪnakai mɔtaiti ma ta zalaɖa ɖula zɔolaiti, naa vɛɛ ɔulu vukɔ ɔagɔi, dɔɔi, gulɔi, ansansegi, ta tufa maku nɛɛnɛgiti ba.

³⁰ Keɛ zalaɖa ɖula nuiti ɔooɖɔgo ti ɔena tufa maku nɛɛnɛgi naati kpɛɛ.

³¹ Levi nu ɖila ge ɖɛni ná, é ga Kolé mavofodai Salume ná-doun zunu mɔungi, daaseigi ɖɛni ga Matitia, naa ná-botii ɖɛni ga é da ɔului ɔɛɛ, nii é ɖɛni ɖɛɛzu ga vɛɛ zalaɖai.

³² Levi mavofodai taɖiligaa niiti ti ɖɛni ga Keɖate vaalobaiti ta, naati ta-wotii ɖɛni ga ti da ɔului ɔɛɛ, nii é ɖɛni ɖɛɛzu ga zalaɖai Ɔooɖɔ GALAGI vɛ dɔooɖɔ folo ɖilagila.

³³ Levi vɛɛyɛɖeɪ lotuɖɔi niiti ti ɖɛni guye loo vai unda, naati ti nii vɛɛiti ti ɖɛni ná, ti-vɔ ge la ɖɛni zɔoma wotii tanɔpɛ ba, tɔzei kpidi vɛɛ folo ɔa botii ɖɛni nɔ ti ya.

³⁴ Levi vɛɛyɛɖeɪ lotuɖɔiti kana, eɖevɛɛi ti-mavofodaiti ti la. Ti ɖɛni zeini Zeluzalɛme.

Sayile vofodaiti

(1 Dɔlɔ Sɛvɛi 8:29-38)

³⁵ Gaɔaɖɔn kɛɛɖe Yeiyɛle ɖɛni zeini Gaɔaɖɔn taazuve, ta anzai nii daaseigi ɖɛni ga Maaka.

³⁶ Ná-doun zunu mɔungi laaseigi ɖɛni ga Aɔadon, naa vɔlu Suul, Kise, Baale, Nɛɛl, Nadaɔe,

³⁷ Gedɔɔl, Ayiyo, Zakali, ta Mikelɔte.

³⁸ Mikelote ná-doun zunui ɣeni ga Simeyame. Niima nuiti balaa ti zeini Zeluzalame, ti-ɣɛlɔinti koba.

³⁹ Nɛɛl Kise zolɔni, Kise Sayile zolɔ. Sayile ná-doun zunuiti ti ɣeni ga: Zonatan, Malekisua, Aɓinadaɓe, naa ɔɛɛ Eseɓaale ɔa.

⁴⁰ Zonatan Meliɓe-Baale zolɔni, Meliɓe-Baale Misé zolɔ.

⁴¹ Misé ná-doun zunuiti ti ɣeni ga: Piton, Meleke, ta Taalea.

⁴² Aɣaze Yayela zolɔni, Yayela ná-doun zunuiti ti ɣeni ga: Alemete, Azamavete, ta Zimili. Zimili Mosa zolɔni,

⁴³ Mosa Bineya zolɔ, Bineya Lefaya zolɔ, Lefaya Eleyasa zolɔ, Asele zolɔ.

⁴⁴ Doun zunu lɔzita ɣa Asele solɔni, ti laaseigiti kaa: Azilikame, Bokelu, Isemaye, Sealia, Aɓediyaase naa ɔɛɛ Ganan ɔa. Asele ná-doun zunuiti kana.

10

Sayile zaa vai

(1 Samiyele 31:1-13)

¹ Filisiti nuiti ti kɔɔi ɔɛɛni Izilayele nuiti ba. Izilayele nuiti ti ɔɛlani ti ɔa, ti-ma mɔinmɔin ge zaani ti zaama, Gileɓoa gizei ma.

² Filisiti nuiti ti ɣaavoteni ga ɣiteɣite Sayile ma, ta ná-doun zunuiti. Ti ná-doun zunuiti paani: Zonatan, Aɓinadaɓe, naa ɔɛɛ Malekisua ɔa.

³ Kɔɔi ɣaavoteni Sayile nɔ ma niina. Mɛɛn ɔili nuiti ti kaani, é wola lua.

⁴ Sayile ɣeni ná-kɔɔɔ zolɔa zeɣe nui ma: «Da-woɣa zɔkpɔi ɣula ma laɣagi zu, é pàa, nii a ke tatipeleɔvolulala nui niiti ti mina ɔa pàazu, ti ɔa baagula mà.» Kele naa la ɣeni keɛni, tɔzei é ɣeni balizu ga dualuagi. Sayile ɔɔɔɔi ɔa ná-boɣa zɔkpɔi zeɣe, é lɔ ga.

⁵ Ná-kɔɔɔ zolɔa zeɣe nui kaai ma ga é zaa, tɔ balaa é lɔni nɔnɔ ma woɣa zɔkpɔi ɣa, é za.

⁶ Uele ɣana Sayile ta ná-doun zunu savagɔiti pɛ ti zaani la ɔɔma, naa ɔɛɛ ná-peleyeɣei pɛ ba.

⁷ Izilayele nui niiti pɛ ti ɣeni pɛtugi zu, ti kaai ma ga Izilayele ɣɔɔɔɔɔɔi ɔɛla, ta Sayile naa ɔɛɛ ná-doun zunuiti ba ti za, tiya balaa ti ɣulani ta-laaiti su, ti ɔɛla. Filisiti nuiti ti ɔaani, ti zeɣi naama laaiti su.

⁸ Poluma voloi Filisiti nuiti ti ɔaani kɔɔ lɔɔi zu, nii a ke ti poomaiti kɔligiti seɣe. Ti Sayile ta ná-doun zunuiti ma ɔoomaiti kaani Gileɓoa gizei ma.

⁹ Ti Sayile ná-kɔɔɔ zolɔaiti seɣe, ti nɔungi leve ba, ti li ga ná-kɔɔɔ zolɔaiti ta nɔungi. Naa volu ti ta-vɔnifaamai ma wooi laazeeli Filisiti yooi ná pɛ su, daazeeli nuɔuseiti ta ta-ɣɔɔɔ ganigiti ma.

¹⁰ Ti Sayile ná-kɔɔɔ zolɔaiti daani ta-ɣalagiti ta-ɔɛlei wu, ti Sayile nɔungi zeɣe ta-ɣalagi Dagon ná-pelei wu.

¹¹ Siɛgi zu Galaade yooi zu Yaɓese nuiti ti naa pɛ mɛnini da, nii Filisiti nuiti ti keai ga Sayile,

¹² kɔɔɔ nu ɣɛzeɣɛzeɣiti ti ɔilɛni pelei ma, ti Sayile ta ná-doun zunuiti ma ɔoomaiti seɣe, ti ɔa ga tiye Yaɓese. Ti naati ma ɣaaiti maagulu, sene gului wu Yaɓese, naa ɔoluma ti zugi zoni folo lɔfela laawu.

¹³ Sayile saai zolɔni, tɔzei kololalai ɔa, nii é keɛni ga ɣɔɔɔ GALAGI. E la ɣeni keɛni, é ɔa ɣolo ɣɔɔɔ GALAGI wooi ɔɛ, naa ɔoluma é liini ɣɔɔ laawooleve nui ta ɔɔ, é ɣɛ naa ɣɔɔi ta ɣaazaɣa bɛ,

¹⁴ aisa tɔun é ɔa ɣɔɔɔ GALAGI ɣaazaɣa. ɣɔɔɔ GALAGI vaani bu é za, tama é masadai zeɣe, é fe Izayi ná-doun zunui Davide ya.

11

Izilayele masagi Davide

(2 Samiyele 5:1-3)

¹ Izilayele nuiti pe ti vaani Davide vo be Ebelon, ti ge ma: «Ada ga zii gila, ta nama gila.

² Kaite Sayile ná-masadai ma ziegi zu, da ga é geni losu Izilayele ná-kooiti tugó. Tama da-GALAGI, Goofo GALAGI minazegeni é ve, é ge ma: «Da ga é geezu ga ná-nubusei Izilayele maabee nui, é ge ga ná-totugoi.» »

³ Izilayele gewolaiti pe ti vaani masagi Davide vo be Ebelon. Miná ga ti minazege keeni ná yoozu, Goofo GALAGI gaazu. Ti guloi zieni ma, kee vai zu ga Izilayele pe ma masagi, é zoloo naa ma, nii Goofo GALAGI boni, é gula Samiyele la.

Zeluzalame zo fai

(2 Samiyele 5:6-10)

⁴ Davide ta Izilayele nuiti pe ti liini Zeluzalame laalofoma, ve ná laaseigi ga Yebuse, naa ga Yebuse nuiti ti geni zeini ná, zooi naa zu zei wo nuiti.

⁵ Naati ti geni Davide ma: «È la lea taai nii zu pe!» Kele Davide Siyon zoni, taai nii makegai ga sigi gaagoozagiti, ti ná laasei pee ga: «Davide ná-taa wolai».

⁶ Davide geni ná-nuiti ma: «Zoi nape a ge ga nu moungi, é vóni Yebuse nuiti ma, ná ke ga kooobei ma lotugoi.» Seluya ná-doun zunui Zoahe ese ka é leeni ti laalofoma, tama, é ge ga kooobei ma lotugoi.

⁷ Davide zeini taazuve, naa ga é kea ti ná laaseigi veeni la ga: «Davide ná-taa wolai».

⁸ E ta boni taai zebai va ga pekaiti ta sigigiti, niiti é ti loni petugi maagoolii zu nii é daaveni, daa ga Milo. Naama ziegi zu, Zoahe da taai motai niine.

⁹ Davide zebai geni liizu ga woola, tama Goofo GALAGI, Fai-Pe-Maligii geni ba.

Davide ná-koofuluba wolaiti daaseigiti

(2 Samiyele 23:8-39)

¹⁰ Davide ná-koofulubaiti daaseigiti pete, niiti ta Izilayele nuiti pe ti yeezeini bu ga zebai, yeedegalai pe su é keeni masadai zu, é zoloo naa ma nii Goofo GALAGI boni é vile Izilayele va.

¹¹ Wele Davide ná-koofuluba wolaiti daaseigiti ba: Gakamoni mavofodai Yasoheyame, é geni ga koofulubaiti ta-lotugoi. To ga é nu unsavago (300) vaani ga ná-kpein, é ti pe paa voooma koofo laa gila su.

¹² Toun polumai geni ga Dodo ná-doun zunui Elezaal, Agoa nui. E geni koofuluba savagoti saama.

¹³ To ga é Davide maazaani Pa-Damime, ve Filisiti nuiti ti gaaleeni ba ná koofo vai ma. Kpalagi ta geni miná, sulaavegai kpe ga moloi nii daa ga woolezegi. Izilayele nuiti ti velani Filisiti nuiti ba.

¹⁴ Ti lopele beteni kpalagi zu, ti ná zo volu, ti vóni Filisiti nuiti ma. Goofo GALAGI fonifaama wola veeni Izilayele ya.

¹⁵ Yeeta, koofuluba vuusavagoti (30) saama, nu savago yeini Davide goba fasai ma Adulame vugi zu, siegi zu Filisiti goobogi gila ge geni gaaleezu la ba Lefayime vetugi zu.

¹⁶ Davide geni názu ná-doofo wosu, siegi zu Filisiti goobogi gila ge zeini la Beteleyeme.

¹⁷ Ani woin ta Davide zoni no sa, é ge ma: «Be ga a va be ga Beteleyeme taa loave ma zieyegai zu dei ta po, ge kpo?»

¹⁸ Koofuluba savagoti ti boni Filisiti goolaagai zu, ti ziei zafo zieyegai zu, é Beteleyeme taa loave. Ti vaani la, ti fe Davide ya, kele é la geni keeni, é va kpo. E feeni Goofo GALAGI ve, é pu ya zooi ma.

¹⁹ E geni ma: «Nà-GALAGI kizo nii degala vai gee vai ma! Kulave ege ná ge naama nuiti ma namai bolezu, niiti ti gikulaai ti-yenvuiti su, ti li. Tozei ti gikulave ti-yenvuiti su pe, ti va va ga ziei nii.» E geleni kpo vai va.

Loofofula faa wolai gana koofuluba wola savagoti naati ti keeni.

²⁰ Zoahe keegeloin Abisayi ga é geni ga nu savagoti ta-gundigii. To ga é nu unsavago (300) vaani ga ná-kpein. E lofo zoloni naazu nu savagoti saama.

⁴ Gaḅaḅon nui Yisemaya, naa ḡeni kooḡo nu uususavagōiti (30) saama, to ḡa é ḡeni ga ta-ḡundigii.

⁵ Zelemi, Yaḡaziyele, Yoḡanan, Gedeela nui Yozaḅade,

⁶ Eluzayi, Yelimote, Bealiya, Semalia, Ḡalḡe nui Sefatia,

⁷ Elekana, Yisiya, Azalele, Yowezeel, Yasobeyame, niiti pe ti ḡeni ga Kolé mavofodaiti,

⁸ Gedool nui Yelofame ná-doun zunuiti Yowela ta Zeḅadia.

⁹ Gade wolodamaiti ti ḡeni zeḡezu Sayile va, ti da vile Davide volu tevebai zu. Ti ḡeni ga kooḡuluḅa wolaiti, ti ga salavusuiti ti ḡalagai ga kooḡo vai, ti zoogai ḡoozu ga kooḡo zepegi ta kpeein. Ti maayikini eḡe zalai, ti zuvile eḡe goegiti ti biḡezu gizei ma.

¹⁰ Ezeeḡ ḡa é ḡeni ga ta-lotugōi, naa voluma Aḅediyase ḡa é ḡeni ga felesiei, Eliyaḅe ḡe ga savasiei,

¹¹ Misamana ḡe ga naanisiei, Zelemi ḡe ga doolusiei,

¹² Atayi ḡe ga dozitasiei, Eliyele ḡe ga dofelasiei,

¹³ Yoḡanan ḡe ga dosavasiei, Elezaḅade ḡe ga taavuusiei,

¹⁴ Zelemi ḡe ga puusiei, Makeḅanayi ḡe ga puugo maazu ḡilasiei (11).

¹⁵ Gade wolodamai zu nui naati pe ti ḡeni ga salavusu lotugōiti, zoi zeemaalḡidai ti zaama, naa ḡila kpe a la zoo vōnisu nu ungila (100) ma, zoi zeeḡaaḅaai ti zaama, naa a la zoo vōnisu nu waagila (1.000) ma.

¹⁶ Tiya ḡa ti Zuluden ḅudeni konagi ma alu mōungi ma zieve siegi zu, ti zieḡoba nuiti pe kpe, niiti ti ḡeni folo ḡulazu velei ta niiti ti ḡeni folo liizu velei.

¹⁷ Benzaḡen wolodamaiti ta Zuda wolodamaiti su nui tanigaa ḅalaa ti liini Davide, ve naa loḡuni ná.

¹⁸ Davide ti laaḡomini, é ḡe ti ma: «Ni wa vaazu pò ga ziileigi, kisie vagōi zu ga wo ḅo ḅa, naazu ada ḡili ḅoḡo va. Kele ni wa vaazu ga wo yāava, wo fè sili nuiti zea, tama ḡe la faa ḡou ḡeeni, ade-memewolani ta-ḠALAGI ná ḡa é tukpōḡaaleve ade yōḡozu.»

¹⁹ Naama ziegi zu GALA Zenvui yeini Amasayi ma, nii é ḡeni ga nu uususavagōiti (30) ta-ḡundigii, é ḡe ma:

«Ḡá è va, Davide, Izayi ná-doun zunui, ḡá è ḡoba.

Ziileigi ḡe è ve, ziileigi ḡe naati be ti ḅosu è va,

tozei GALA ge ḅoga è va!»

Davide yeezeini ti wu, é ti ḡe ga ná-kooḅoḡi tanigaa ma ḡundigiiiti.

²⁰ Manasé wolodai zu nui tanigaa ḅalaa ti ḡilini Davide va, siegi zu naa veeni la Filisiti nuiti ba, ga ti kōi ḡo Sayile laaloḡma. Kele de bo ga gaama, Davide ta ná-nuiti ti la ḡeni kooḡoni Filisiti nuiti be, tozei naati ta-ḡundigiiiti ti Davideni kpeeni volu, ti ḡeni ma: «Davide ta maliḡi woloḡmai ta yōḡozuḅetena, toḡa ade ve naa ya.»

²¹ Siegi zu niina Davide ḡeni liizu la Sikilage, názu ḡa Manasé nui niiti ti vileni la polu, ti laaseigiti kaa: Adana, Yozaḅade, Yediayeḡe, Mikayeḡe, Yozaḅade, Eliyu ta Siletayi. Ti ḡilagilagi pe ti ḡeni ga salavusu waagilagila kundigiiiti Manasé wolodamaiti saama.

²² Naa ḡeni ga kḡoba wola Davide ta ná-nuiti be, tozei ti pe ti ḡeni ga kooḡuluḅa wolaiti, Davide ti ḡeeni ga kundigiiiti ná-kooḅebeḡi zu.

²³ Folo-o-folo, nuiti ti ḡeni vaazu, ti da ve Davide va ga ti ḅo ba, gaamanō ná-kooḅebeḡi zuwōlōni, é ḡeni eḡe GALA ná-kooḅebeḡi.

Davide ná-kooḅebeḡi wōlo vai gola

²⁴ Salavusuiti tieḡoi ḡaa, niiti ti vaani Eḅelōn ga ti ḅo Davide va, ga ti Sayile ná-masadai ve zea, veleḡi Ḡooḡo GALAGI boni la.

²⁵ Zuda wolodai zu nu waadozita nu undōsava (6.800) kooḡo zepegiti ta kpeainti ti ti ya.

²⁶ Simiyōn wolodai zu nu waadofela nu ungila (7.100), ti ga kooḡuluḅaiti.

²⁷ Levi wolodai zu nu waanaanigo nu undōzita (4.600),

²⁸ naa vee Yegjoyada va, nii é ģeni ga Aalón mavofodaiti ta-ġundigfii, nu waasavago nu undofela (3.700) ġa é veeni naa volu.

²⁹ Sadake ģeni ga zunu louno nii é ģeni ga kooġfuluġa wola, ná-peleyeġei wu totuġo vuufelego maazu felego (22) ġa é ģeni polu.

³⁰ Benzaamen wolodai zu nuiti, niiti ti ģeni ga Sayile keeġelointi, naati ti ģeni ga nu waasavago (3.000), ti boolozu, ti ģeni botii ġeezu Sayile ná-peleyeġei ve.

³¹ Nu waavuufelego nu undosava (20.800) ġa é zegeni Efelayime wolodai zu, ti ga kooġfuluġaiti, ti pe ti ga loġġba nuiti ta-peleyeġeiti bu.

³² Manasé wolodai ġilazuve zu nu waapuugo maazu losava (18.000) ġa daaseigi zeveni ga ti li, ti Davide zei ga masagi.

³³ Isakaal wolodai zu totuġo unfelego (200) ġa é vaani ta niiti ti ģeni ta-leveli wu, ti pe ti ģeni kwee velei ta yeeġeġalai nii Izilaye ġa faa ġeezu la.

³⁴ Zaġulón wolodai zu salavusu waavuuloolugo (50.000) ġa é vaani, ti pe ti ġalagai ga kooġi, ti ġevele beġei ga ti li kooġzuve, kooġo zoolai ma zii pe ge ti ya. Ti zooni balaa kooi ġoozu gilibalai zu.

³⁵ Neġetali wolodai zu kooġfuluġa waagila (1.000) ka é zegeni miná, ti vaani ga salavusu waavuusavago maazu lofela (37.000), kooġo zeeġiti ta kpeinti ti ti ya.

³⁶ Salavusu waavuufelego maazu losava undozita (28.600) ġa é zegeni Dan wolodai zu, ti ġevele beġei ga ti li kooġzuve.

³⁷ Salavusu waavuunaanigo (40.000) ġa é zegeni Aseel wolodai zu, ti ġalagai ga kooġi, ti ġevele beġei ga ti li kooġzuve.

³⁸ Bolodai niiti ti ģeni zeini Zuluden voluvelei, folo ġulazu velei, niiti ti ga Luġen, Gade, ta Manasé wolodai ġilazuve, naati ti nu waaungila waavuufelego (120.000) leveni, kooġo zoolai ma zii pe ge ti ya.

³⁹ Salavusui niiti pe ti vaani Ebelón, ti ġevele beġeni ga ti kooi ġo, ti pe ti zooloni ġi gila ma ga ti Davide ġe ga masagi Izilaye pe unda. Izilaye nui motai zoiti pe ti zooloni ma ga ti masadai ve Davide ya Izilaye nuiti pe maazu.

⁴⁰ Ti keeni ná Davide ġoba ga folo savago, ti-ġonogi ta ti boole ani ģeni ga nii ti-ġelointi ti ģeni feezu ti ya.

⁴¹ Ná ġoba yooiti su nuiti balaa, eyesu é zeeli Isakaal, Zaġulón ta Neġetali wolodamaiti su nuġuseiti ti daamianigiti daani soovalegiti koma, ta ġomeiti, soovale fuuluiti ta nikeiti koma, ti va ga tiye, daamianigi naati ti ģeni ga: ġulu vukaiti, kooleġoole foori ma liveiti, leezen vooi, dooi, ġuloi, nikeiti ta baala moimoin, toozei koozuneei wooloni Izilaye yooi zu.

13

*Davide lii vai
ga minazeġe kesui Zeluzaleme
(2 Samiyele 6:1-11)*

¹ Davide salavusu ġundigfii pe gaaleeni ba, niiti ti ģeni nu waagilagilagiti ta nu ungilagilagiti unda, naa vee seizumaanegi zoiti ba.

² Naa volumna, é boeni Izilaye vebai pe po, é ġe ti ma: «Ni wa kaana ga faa vago ve, ni toġa balaa ada-ĠALAGI, Ġooġo GALAGI ná-faazeikpasui zu, ade keelaiti tevena ade-ġelointi pe ma, niiti ti yeġai voluzu Izilaye you zevei ġilagilagiti pe su, naa vee zalaġa ġula nuiti ta Levi mavofodaiti ba ti ta-laaiti su ta ná ġoba yooi zu, nii a ke ti pe ti ġaal ba ade zaama.

³ Naa volumna, ada va niina ga ada-ĠALAGI ná-minazeġe kesui ade ġoba. Toozei siegi zu Sayile ġea la masadai zu ade unda, ade la yiizooleni ga ade va li kalama.»

⁴ Bebai pe ge zooloni naama ġigi ma, ti deveni ga ti naa ġe.

⁵ Davide Izilaye nuiti pe gaaleeni ba, é zo Ezipete ġotudei ma, é zeeli Leġo-Ġamate, nii a ke ti GALA ná-minazeġe kesui zeġe Kiliyate-Yeyalime, ti vaa la Zeluzaleme.

⁶ Davide ta Izilayele nuiti pɛ ti liini Baala, nii é Kiliyate-Yeyalime, Zuda yooi zu, ga ti va ga GALA ná-minazeɣe kesui, nii Gɔoɣɔ GALAGI laaseigi maalolisu ma, nii é zeini seeluɓɛinti unda.

⁷ Ti GALA ná-minazeɣe kesui ɣulani Aɓinadaɓe ná-pɛlei wu, ti da wotolo niinei zu. Uza ta Ayiyo ɣa ti ɣeni ziezɔ wotoloi luɣɔ.

⁸ Davide ta Izilayele nuiti pɛ ti ɣeni ɣoozunɛɛzu GALA gaazu, ti ɗa gyeiti too ga zɛɓɛi pɛ, ti ɗa ɣeingɛin ganigiti ɣein: kɔnigiti, papaiti, tamadegiti, kɔɛgiti, ta puɔugiti.

⁹ Ti zeelɩai ma Kidon ná-molo loɣazuɓe, nikaɛti ti ɓunenɩ, ti ɣeni ɣɛɛzu ti minazeɣe kesui loo. Uza yeemaalenɩ, é so.

¹⁰ Gɔoɣɔ GALAGI yiiɣaawanani Uza ma, é doɣa, tɔɔzei é yeevɔɔɣuni minazeɣe kesui va. Uza zaani miná, Gɔoɣɔ GALAGI ɣaazu.

¹¹ Davide yiiɣaawanani, mazɔɔɔ Gɔoɣɔ GALAGI nii ɣɛɣala loɣai woni ga Uza. Ná laasei ge ɓɛni ga Pɛɛze-Uza (nii poluɓe ga «é ɣulaɓe Uza ma»), naama laaseigi ɣa ɗɛ é ba zaagaza.

¹² Naama voloi Davide wola luani GALA ba, é ɗa ɓɔɣɔ ɣaazaɣa ga: «Nà zoo ɣale gè lɛ ga GALA ná-minazeɣe kesui pò ɓɛ?»

¹³ Davide la ɣeni liini ga minazeɣe kesui pò ɓɛ, Davide ná-taa wolai zu. Ti liini la Gate nui Woɓɛde-Edɔme ná-pɛlei wu.

¹⁴ GALA ná-minazeɣe kesui yenɩ ná alu savago laawu. Gɔoɣɔ GALAGI tuya looni Woɓɛde-Edɔme ɓɛ ta nɔnɔiti pɛ.

14

Tiil masagi Yilame ná-keelaiti

(2 Samiyɛle 5:11-12)

¹ Tiil masagi Yilame keelaiti teveni Davide ma, é sɛdele guluiti teɓe ma, ta kɔtu zaɣa nuiti, naa ɓɛɛ pɛɛ maaleɛ nuiti ba, nii a kɛ ti masa pɛɛɛ lo Davide ɓɛ.

² Davide kweɛni naazu ga Gɔoɣɔ GALAGI tɔun toga ga Izilayele masagi, ta é ɣeni ná-masadaɩ ɣaawɔɔɔzu, ná-nuɓuseiti maavele ma, Izilayele nuiti.

Davide ná-doun zunuiti ti zɔɔɔni Zeluzalɛme

(2 Samiyɛle 5:13-16;

1 Dɔlo Sɛvɛi 3:5-9)

³ Davide zeidai ma Zeluzalɛme, é anza ɣiligaa vuluni, é doun zunuiti ta doun anzanuiti zɔɔɔni naati ba.

⁴ Davide ná-doun zunuiti daaseigiti kaa, niiti ti zɔɔɔni Zeluzalɛme: Samua, Soɓaɓe, Natan, Salomɔn.

⁵ Yiɓaal, Elisua, Elɛpɛɛte,

⁶ Nɔga, Nefɛge, Yafia

⁷ Elisama, Beyeliyada, ta Elifeɛte.

Davide ná-fɔnifaamaiti Filisiti nuiti ma

(2 Samiyɛle 5:17-25)

⁸ Siɛgi zu Filisiti nuiti ti mɛnini la ga ti gulɔi ziaa Davide ma ga é ɣɛ ga Izilayele masagi, ti lɛni gaizɛ vai ma. Davide ma wooi mɛnini, é liini ti laagomisɩ.

⁹ Filisiti nuiti ti ɓaani ga kɔɔi, ti loo Lefayime ɓɛtugi zu nuiti ma.

¹⁰ Davide GALA gaazaɣani, é ɣɛ ma: «Nà zoo nei gè li Filisiti nuiti daalɔɣɔma? Da ti lo nei zèezɩ ɓaa?» Gɔoɣɔ GALAGI googaaɓoteni, é ɣɛ ma: «Li, nà ti loɔzu é yeezu.»

¹¹ Filisiti nuiti ti zeelini Baale-Pelasime, Davide vɔni ti ma miná. E ɣeni ma: «Gɔoɣɔ GALAGI zeɣe wɔɔɓe sili nuiti ta-ɣɔɔɔɔgi ɓa ga zèe, eɣɛvelei ziei a ɗa kaaɣai ɣolo la.» Naa ɣa é kɛni ti ná laasei pɛni ga Baale-Pelasime (nii poluɓe ga «Maligii nii é zeɣe wɔɔzu»).

¹² Filisiti nuiti ti ta-ḡoḡḡ ganigiti tooni ya miná, Davide devei veeni ná-nuiti zea ga ti naati gala.

¹³ Filisiti nuiti ti ḡaleni ma volu ga kooi, ti loo petugi zu nuiti ma.

¹⁴ Davide GALA gaazaḡani volu. Naa goḡḡaavoteni, é ḡe ma: «Mina ti laaḡomi. Ḣula ga ti voluvelei, da zeelizu ti ma guluiti tetemave.

¹⁵ Siḡi zu è nu ḡḡḡ lugi menisu da guluiti unsuve, zuvilé, è va, è vala ti va, mazoloo názu ḡa ḡè losu da è luḡḡ, nii a ke ḡè vóni Filisiti nuiti ma.»

¹⁶ Davide naa ḡeeni, nii GALA boni ma. Ná-nuiti ti vónini Filisiti nuiti ta-ḡoḡḡḡ ma, ti da ti ḡe, é zo Gaḡḡḡn, é zeeli Gezeel.

¹⁷ Naa ḡeeni nei feya, Davide loḡḡi ḡula, ma wooi vazani zooiti pe su, Ḣooḡḡ GALAGI Davide maayikini zooiti pe gaazu.

15

Minazeḡe kesui lii vai Zeluzaléme

¹ Davide peḡiti toni ḡoḡḡ ve Davide ná-taa wolai zu. E ada ḡevele ḡeteni GALA ná-minazeḡe kesui ve, é seḡe vele ḡila to be.

² E zeba é ḡe ma: «Levi nuiti gila kpe nḡ ḡa ti GALA ná-minazeḡe kesui zeḡezu, tḡzei tiya ḡa Ḣooḡḡ GALAGI yiimazeḡeai ga tiye ga ti da naa ḡe, ta ti da botii ḡe be yeenḡe.»

³ Davide Izilayeḡe nuiti pe gaaléeni ba Zeluzaléme, Ḣooḡḡ GALAGI ná-minazeḡe kesui vaa vai zu, ga ti da ve é ná ḡeteai be.

⁴ Davide Aalḡ mavofodaiti ta Levi wolodamaiti pe gaaléeni ba, Levi nui naati kaa:

⁵ Keḡate veleḡeḡei wu nuiti tetegi zu, Uliyeḡe ḡa é ḡeni ga ta-lotuḡḡi, ti ḡeni ga nu ungila nu vuufelegḡ (120).

⁶ Melali veleḡeḡei wu nuiti tetegi zu, Azaya ḡa é ḡeni ga ta-lotuḡḡi, ti ḡeni ga nu unfelegḡ puufelegḡ (220).

⁷ Geelḡon veleḡeḡei wu nuiti tetegi zu, Zoweḡe ḡa é ḡeni ga ta-lotuḡḡi, ti ḡeni ga nu ungila nu vuusavagḡ (130).

⁸ Elisafan veleḡeḡei wu nuiti tetegi zu, Semaya ḡa é ḡeni ga ta-lotuḡḡi, ti ḡeni ga nu unfelegḡ (200).

⁹ Eḡelḡon veleḡeḡei wu nuiti tetegi zu, Eliyeḡe ḡa é ḡeni ga ta-lotuḡḡi, ti ḡeni ga nu vuulḡsava (80).

¹⁰ Uziyeḡe veleḡeḡei wu nuiti tetegi zu, Aminadaḡe ḡa é ḡeni ga ta-lotuḡḡi, ti ḡeni ga nu ungila nu puu maazu felegḡ (112).

¹¹ Davide zalaḡa ḡula nuiti Sadḡke ta Aḡiataal lolini, naa ve Levi nuiti ba Uliyeḡe, Azaya, Zoweḡe, Semaya, Eliyeḡe ta Aminadaḡe.

¹² E ḡeni ti ma: «Wa ḡa wo ga Levi veleḡeḡeiti ta-lotuḡḡi, à ḡoḡḡ padena, wa wo-ḡeelointi, wo le ga Izilayeḡe ná-GALAGI, Ḣooḡḡ GALAGI ná-minazeḡe kesui, wo da ve ḡè ná ḡeteai be.

¹³ Tḡzei tei wo la ḡeni ná ma mḡungi zu, naa ḡa é keeni Ḣooḡḡ GALAGI ḡá-GALAGI gi loḡani la, mazoloo gi la ḡeni gaiziḡeni ga veleḡi tḡgi bosu la.»

¹⁴ Zalaḡa ḡula nuiti ta Levi nuiti ti ḡoḡḡ padeni, nii a ke ti va ga Izilayeḡe ná-GALAGI, nii é ga Ḣooḡḡ GALAGI, naa ná-minazeḡe kesui.

¹⁵ Levi nuiti ti kesui zeḡeni ga gulu zḡkpḡiti, ti da ḡoma, eḡevelei Ḣooḡḡ GALAGI ná-devei la, nii Moize feeni.

Geingéin gani nuiti ta ada make nuiti

¹⁶ Davide ḡeni Levi nuiti ta-lotuḡḡi ma, ti guye loo nuiti kevele ḡete niiti ti ta-veleḡeḡeiti bu, naa ve ta-geingéin ganiiti ba: kḡnigiti, papaiti, naa ve kḡtegiti ba, nii a ke ti da koozune vaiti gaane ga geingéin ganigiti goo wolai.

¹⁷ Levi nuiti ti yeeloni niima nuiti ba naama wotii vaa zu: Zowele ná-doun zunui Geman, Belekia ná-doun zunui Azafe, ta nii ti ɣeni ga pɛɛyeɣe ɣila bu nu, naa vɛɛ Kusaya ná-doun zunui Etan va, Melali ná-pɛɛyeɣeɪ wu.

¹⁸ Naa volu ti Levi nui taɣiligaa zɛɣeni ti vɛɛ ti va, naati ti-laaseigiti kaa: Sigida make nuiti ti ɣeni ga: Zakali, Ben, Yaziyɛle, Semilamɔte, Yeiyɛle, Uni, Eliyaɓe, Benaya, Maaseya, Matitia, Elifeleɣu, Mikineya, Woɓɛde-Edɔme naa vɛɛ Yegiyɛle va.

¹⁹ Geingɛin gani ɣein nuiti ti ɣeni ga: Geman, Azafe ta Etan, naati ka ti ɣeni kɔlu ɓɔi kɔtegi ɣeinsu.

²⁰ Zakali, Aziyɛle, Semilamɔte, Yegiyɛle, Uni, Eliyaɓe, Maaseya ta Benaya naati ka ti ɣeni kɔnigi ɣeinsu ga goo ɣaaɓaingai.

²¹ Matitia, Elifeleɣu, Mikineya, Woɓɛde-Edɔme, Yeiyɛle, ta Azazia, naati ka ti ɣeni kɔnigi ɣeinsu nii galui ga lɔsava, ti da sei guyei wu.

²² Levi nuiti ta-lotuɣɔi Kenania ɣa é ɣeni losu guyei luɣɔ, tɔɔzei é zooni gola naa la.

²³ Belekia ta Elekana, naati ka ti ɣeni welezu minazeɣe kesui ma.

²⁴ Zalaɣa ɣula nuiti Seɓania, Zozafate, Netaneyɛle, Amasayi, Zakali, Benaya, naa vɛɛ Eliyezeɛl va, naati ka ti ɣeni puɔugi vɛɛzu, ti da zie GALA ná-minazeɣe kesui ɣakala. Woɓɛde-Edɔme ta Yegiya, naati ka ti ɣeni welezu minazeɣe kesui ma ɓalaa.

Minazeɣe kesui zeeli vai Zeluzalɛme (2 Samiyɛle 6:12-19)

²⁵ Davide ta Izilayɛle nu wolaiti, naa vɛɛ salavusu ɣundigiti ba, ti liini ga ti Gooɣɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui zeɣe Woɓɛde-Edɔme ná-pɛɛɪ wu, ti vaa la, koozunɛ wolai zaama.

²⁶ GALA ná-kpɔbai ɣa é keɛni Levi mavofodaiti ti Gooɣɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui zɛɣeni la. Nike zine lɔfela ta baala sine lɔfela ɣa ti kulani ga zalaɣai Gooɣɔ GALAGI vɛ.

²⁷ Davide ɓɔɣɔ maagilini ga geze vago zeɣe wolai, ga Levi nuiti keɓele, niiti ti ɣeni minazeɣe kesui zeɣezu, naa vɛɛ guye loo nuiti ba, ta Kenania, geingɛin gani ɣein nuiti ta-ɣundigii. Naa voluma, Davide seɣewuzeɣeɪ ɓalaa tooni kɔba, nii é ɣeni ga geze zeɣeɪ, kulaai ga zalaɣa ɣula nuiti ta-zeɣeɪ.

²⁸ Uele ɣana Izilayɛle nuiti pɛ ti liini la ga Gooɣɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui Zeluzalɛme, ga koozunɛ woiti, ta kooleiti, naa vɛɛ puɔugiti ba, ta kɔtegitɪ, ti da kɔnigiti ta papaiti ɣein.

²⁹ Tei Gooɣɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui ɣeni lɛɛzu Davide ná-taa wolai zu, Sayile ná-doun anzanui Mikale lɔni, é da wele fenetele laaɓe. E masagi Davide ɣaani, é da vili, é da kuai wo. E Davide vɛɛvɛɛni yiimavɛ.

16

¹ Ti vaani ga GALA ná-minazeɣe kesui, ti da seɣe ɣotai wu, nii Davide toni bɛ. Ti gala zalaɣaiti ta ziilei zalaɣaiti kulani GALA bɛ.

² Davide begai ma ga zalaɣai naati kula, é tuya looni nuɓuseiti bɛ Gooɣɔ GALAGI laaseigi zu.

³ E zɛba é daamianigi ɣaagwɛ Izilayɛle nuiti pɛ ba, zunuiti ta anzanuiti, ɛɛɛ gilagilagi ɓulu ɣilagila solɔni, ta sua mɔgai, é vɛɛ leezen vɔɔi ma ɓuun gilagila ba.

Gooɣɔ GALAGI maamuse vai Levi nuiti bɛ

⁴ E Levi nui tanigaa zɛɣeni, naati ta-wotii ɣeni ga ti ye Gooɣɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui ɣoba, ti da woogula Gooɣɔ GALAGI ma, Izilayɛle ná-GALAGI, ti da guyeiti too bɛ, ti da maamuse.

⁵ Naama nuiti ti ɣeni ga: Azafe naa ɣa é ɣeni ga ta-ɣundigii, ná-seikobai ɣe ga Zakali, naa volu geleti ti ɣe ga Yeiyɛle, Semilamɔte, Yegiyɛle, Matitia, Eliyaɓe, Benaya, Woɓɛde-Edɔme ta Yeiyɛle. Geingɛin ganiiti ti ɣeni ti ya: papaiti ta kɔnigiti. Azafe ɣeni kɔtegitɪ ɣeinsu.

⁶ Zalaɗa ɗula nu felegɔiti, Benaya ta Yaɗaziyɛle, naati ti ɗeni puuugi vɛɛzu siɛgi pɛ su Ƴooɗɔ GALAGI ná-minazegɛ kesui ɗakalavɛ.

⁷ Ma moun ge ɗeni ga naa, ga Davide yeelo Azafe ta ná-pɛɛyɛɛɛi wu nuiti ba, ga ti da maamuse wuyei loo Ƴooɗɔ GALAGI vɛ.

Guyei

(Guyeiti 105:1-15; 96:1-13; 106:1, 47-48)

⁸ A Ƴooɗɔ GALAGI maamuse, wo wooɗula, wo dɛɛ ga toɗa ga GALA, wo kɛɛ vaa wolaiti dɛɛ ziiti saama!

⁹ A guyei loo toun bɛ, wo maamuse ga ɛingɛin ganigiti!
A kɛɛwoti maayikiaiti kpein dɛɛ!

¹⁰ A ɓooɗɔ maamuse ga GALA daasei ɲadegai!
Niiti ti Ƴooɗɔ GALAGI ɗaizizɛzu, naati ti ɗoozunɛ.

¹¹ A Ƴooɗɔ GALAGI ɗaizizɛ ta ná-zɛbɛi,
wɔin ɗɛ wo ma ga wo ɗɛ gaazu yeenɔpɛ.

¹² A ɗizɛ kɛɛwoti maayikiaiti su, é ti ɗɛɛni,
maaɓɛɛ vaiti, ta ná-tukpɔɗaaleveiti,

¹³ wɔiti wo ga ná-botigɛ nui Izilayɛle mavofodaiti,
wɔi wo ga Zakɔbe ná-dointi, wɔi é yiimazegɛai ga woye!

¹⁴ Ada-ƳALAGI ɗa ga Ƴooɗɔ GALAGI,
toɗa deve eteai pɛ ma.

¹⁵ A ɗizɛ ná-minazegɛgi zu yeenɔpɛ,
wooi nii é fea yamani waagila (1.000) su nuɓuseiti zea,

¹⁶ minazegɛgi é boni Abalaame vɛ,
ta ná-kona woi ɗɛ de Izaake vɛ.

¹⁷ E kɛ ga devei Zakɔbe vɛ,
é ɗɛ ga ɗooɗɔ minazegɛgi Izilayɛle vɛ.

¹⁸ E ɗeni ma:
«Nà Kanaan yooi veezu è vɛ,
toɗa ɗɛ ga wɔnɔi wo sɔlɔɔsu.»

¹⁹ Wo loini gola,
wo goa nɔ ɗeni de, wo ga wɛɛinti wo seikɔɗɔmai zu ná,

²⁰ ti ɗeni levetɛvesu, ziiti pɔ beti,
ta masadaiti pɔ beti.

²¹ Kɛɛ GALA ge la ɗeni ti yɛni na, nu nɔpɛ ge va ti maanɔɗɔ,
ti make vai ɗa é masagiti doɗani la.

²² E ɗeni ti ma:
«À mina naati sopele ɲɔu, niiti gè yiimazegɛai ga tiye,
à mina faa ɲɔu ɗɛ ga dàawoo laazeeli nuiti.»

²³ Eteai zu nuɓuseiti kpein, à guyei loo Ƴooɗɔ GALAGI vɛ!
Folo-o-folo, à ná-kizo fai ma woo niine vagɔi laazeeli!

²⁴ A ná-lɛbiyai ɗula kɛɛma ziiti saama,
ta kɛɛwoti maayikiaiti nuɓuseiti saama!

²⁵ Mazɔlɔɔ Ƴooɗɔ GALAGI wɔlɔvɛ, tɔ ɗa maamusei kpein soloogai ma,
maayikiɔvɛ é leve gala kiligiti ba.

²⁶ Mazɔlɔɔ nuɓuseiti ta-ɗalagiti pɛ ta ga zɛɛ ɗalagiti,
kɛɛ Ƴooɗɔ GALAGI ɗa é geegɔlɔgi ɓɛtɛni.

²⁷ Toɗa volozu ná-bɔlɔi ta ná-maayikii zu,
zobogi ta koozunɛi ta seizu ɲadegai.

²⁸ Nuɓuseiti kpein zooi ɗa, à Ƴooɗɔ GALAGI maamuse,

wo ná-lebiyai ta ná-zebɛi ɖula keɛma.

²⁹ A lebiyai ve Gooɖo GALAGI laasei golai ve!

A va ga vɛɛaniiti, wo lo kakalave!

A vile niibiɖa, wo nɔko Gooɖo GALAGI wu, ná-ɲadedai ma voloi zu.

³⁰ Eteai zu nuɓuseiti kpein, à ɓali gaazu.

Eteai ɖa loni kpaan, é la niikpiga.

³¹ Geeɖɔlogiti ti ɖoozunɛ, eteai ɖe koozunɛ wolai zu,

Ti dɛɛ ga zii ɖiligiti pe ga Gooɖo GALAGI ɖa masadai ɖɛɛzu.

³² Kpoloɖɛi zikɔ, ta bu aniiti kpein.

Dɔɔɔi ɖoozunɛ, ta su aniiti kpein.

³³ Dɔɔɔzu wuluiti kpein ti woogɖula ga koozunɛɛi Gooɖo GALAGI ɖaazu.

Mazɔɔ toɖa vaazu é eteai lukpɔɖaaleve.

³⁴ A Gooɖo GALAGI maamuse, mazɔɔ page,

mazɔɔ ná-woogɛɖiladai ɖa yesu ná ɖɔ!

³⁵ A ɖe ma: «Ee, GALAGI, gi Gizo Nui, gi ɖizo!

Gi ɖaale ba, è gi ɖula zii ɖiligiti saama,

naa ɖa a ke gi è maamuse, ɖeigi è ɲadegai,

gá-ɖoozunɛɛi ɖe ga gi ɖa è lebi!

³⁶ Mamagi ɖa Gooɖo GALAGI ve,

Izilayele ná-GALAGI, ɖooɖo ta ɖooɖo!»

Nuɓuseiti kpein ti ɖeni ma: «Amina!» Ti Gooɖo GALAGI maamuseni.

³⁷ Davide Azafe ta keɛɖelointi zeni Gooɖo GALAGI ná-minazeɖe kesui ɖoba, ti ɖa ta-wotii ɖe miná yeenɔpe, eɖeɛɛɛi deveai la folo ɖilagilagi vaa ma.

³⁸ Sigida make nuiti é yeeloni ti va, naati ti ɖeni ga niiti: Yedutun ná-doun zunui Woɓede-Edome, naa veɛ Woza va, ta ti-ɖeelointi nu vuulɔzita maazu ɓsava (68).

³⁹ E devei veeni zalaɖa ɖula nui Sadoke ya ta zalaɖa ɖula nui zɔiti, ga ti ɖa ta-wotii ɖe Gooɖo GALAGI ná-sege veɛ ɲadegai ɖakalave, nii é zalaɖa ɖula adave ma Gabagɔn,

⁴⁰ nii a ke ti ɖa gala zalaɖai ɖula folo veɛ kpɔko va Gooɖo GALAGI ve zalaɖa ɖulazuve maazu, eɖeɛɛɛi seɛɛi la Gooɖo GALAGI ná-togi zu, nii é feeni Izilayele ya.

⁴¹ Zɔiti ti ɖeni ti ɖoba, naati ti ɖeni ga niiti: Geman ta Yedutun, naa veɛ zɔiti ba, niiti ziimazeɖegi woni ga tiye, ti yeelo ti va ga ti ɖa Gooɖo GALAGI maamuse, mazɔɔ ná-woogɛɖiladai ɖa yesu ná ɖɔ.

⁴² Geman ta Yedutun tɔnɔ ma wotii ɖeni ga ti ɖa puuɖi ve, naa veɛ kɔtegi ɖein fai va, ta geingɛin gani zɔiti niiti ti maanɛeni ga ti ɖa ɖe guyei wu GALA ɖɛbi vai ma. Yedutun ná-doun zunuiti ta wotii ɖeni ga ti ɖa weɛ sigidaveti ma.

⁴³ Naa volumna, nuɓuseiti pe ti ɖaleni ma ta-ɖoizuveti. Davide ɓalaa ge ɖaleni ma ná-koizu ga é tuya loo ná-peɛyeɖe ve.

17

*GALA ná-minazeɖegi
Davide ta mavofodaiti be
(2 Samiyele 7:1-17)*

¹ Tei masagi Davide zeini ná-peɛi wu, é ɖeni GALA goo wo nui Natan ma: «Weɛ! Nà niizu masa peɛi wu, nii togai ga seɛɛɛ gului, Gooɖo GALAGI ná-minazeɖe kesui ma ge ɖa ɲi sege veɛi wu.»

² Natan Davide woogaaɓoteni, é ɖe ma: «Nii nɔpe é è yiima, è ke, mazɔɔ GALA ka è va.»

³ Keɛ naama bidii, Gooɖo GALAGI ɓɔeni Natan ɓɔ ɖani:

⁴ «Li, è gɛ nà-botigɛ nui Davide ma: «Gɔɔgɔ GALAGI wooi gaa: Da laade è va gɛ pɛlɛ losu bè, vɛ nà zeì ná.

⁵ E lɔɔzei Izilayele nuiti kula yee ma bè Ezipete yooi zu, é zeeli za ma, kaipa sèizu la gɛni ga pɛlɛ wu. Kɛlɛ gè gɛni ti va vɛ nɔpɛ ta la gɛ ná, tama gè gɛni sege vɛlɛi wu, GALA daagɔmi sege vɛlɛi wu.

⁶ Yeeɖɛɖalɛi nii pɛ gè kɛɛni Izilayele nuiti polu, gè gɛni totugɔiti seizu ga ti lo ná-nuɔuseiti Izilayele nuiti tugɔ, kɛlɛ ti zaama bɛ gɛ gè gɛni ma: Lee vaa zu wo la pɛlɛ losu bè ga sɛdele gului?

⁷ « «Pɛtɛ, nii gɛ è liizu niina, è bo nà-botigɛ nui Davide ma: Gɔɔgɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii wooi gaa: Nà gɛ gè è zegeni baala makesuvɛ tufa lɛnugiti su, gè è gɛ ga nà-nuɔuseiti Izilayele nuiti ta-lotugɔi.

⁸ Nii pɛ è yeevua bu, zègɛ è va naati pɛ su, gè è zili nuiti pɛ suwuɖaalevɛ. Nà lɛbiya laasei feezu è ya, ga etea nu wolaiti tɔnɔi gɛvele.

⁹ Nà seizu veezu nà-nuɔusei Izilayele nuiti zea, vɛ ta zeì ná, ti la luaa ani nɔpɛ ba, telebotala nuiti ti la mɔ tɔɔzeida ga ti va da ti zopele ɲɔu ga ma mɔungi zu gɛvele,

¹⁰ eɖɛvelei tukpɔɖaalevɛ nuiti ta-ziegɛ gɛni la, niiti gè ti zeini nà-nuɔusei Izilayele nuiti unda. Nà è zili nuiti dɔ è yeezu. Naa voluma, nɔn nà, Gɔɔgɔ GALAGI, nà dɛɛzu ga dɛ ga da-vɛlɛyegɛi gɛ dɛɛzu ga masa pɛlɛyegɛi.

¹¹ « «Siɛgi zu è lii voloi zeelizu la è-mɛmɛwolani pɔ, nà è-mavofodai ta ɔɔɖɔɔɖɔ sei ga è-votogi masadai zu, gè ná-masadai zeì.

¹² Tɔ gɛ é vaazu pɛlɛ losu bè, nà baa ná-masa kpɔkpɔgi maazu eyɛsu gɔ.

¹³ Nà ɔɔɖɔi nà gɛ bɛ ga gɛɛgɛi, tɔun ge gɛ bè ga doun zunu. Kɛlɛ gè la nà-nuɔɔɖɔlai maagɔozaa ba pɛ, eɖɛvelei gè maagɔozani la naama nui va, nii é gɛni ná è lugɔ.

¹⁴ Nà sei nà-pɛlɛyegɛi ta nà-masadai zu eyɛsu gɔ, ná-masa kpɔkpɔgi la ɲiikpiga eyɛsu gɔ.» »

¹⁵ Natan liini, é niima ɔɔɛiti pɛ ta ma ɖulakɛlɛmaiti pɛ daazeeli ga pagɔ Davide ma.

Davide ná-maanɛɛnɛi (2 Samiyɛle 7:18-29)

¹⁶ Naa gɛai ma, Davide liini, é zeì Gɔɔgɔ GALAGI gɛazu, é GALA fali gɛni: «Màliɖii, Gɔɔgɔ GALAGI, nà ga leeni, nà-pɛlɛyegɛi ɔalaa ka ga leeni, è liizu dàazeelizu vɛ gè ná?

¹⁷ E la mɔ naa gɛani ga faa wola, ee, GALAGI. E minazegɛa volu bè, nèi gè ga da-wotigɛ nui, ga vɛlela vɛle vaiti ti maagɔozai, é vilɛ nà-masa pɛlɛyegɛi va. Gɔɔgɔ GALAGI, dɔun da sòsu eɖɛ nà gɛ ga nu bii.

¹⁸ Lee ɖili ka nà bo è ma é vilɛ niima lɛbiyai va, nii é feezu da-wotigɛ nui vɛ? Da ɔɔɖɔi è kwɛɛ, nèi gè ga da-wotigɛ nui.

¹⁹ Gɔɔgɔ GALAGI, tɛi da-wotigɛ nui nɛai è vɛ, ta è devea ga è kɛ gɛni, naa gɛ è niima vaa wolaiti kɛa, è lati, è ti ɖula kɛlɛma.

²⁰ «Ee, Gɔɔgɔ GALAGI, nu nɔpɛ ge la ga è gɛvele, gala kili nɔpɛ ge la ná, é ɖula è volu, eɖɛvelei nɔ gi mɛnigai la ga gi-woiyegɛiti.

²¹ Eteai zu, zii ɔɛgele gɛ é ga da-nuiti Izilayele nuiti kɛvele, nii è liai, è ti unmɔɔ, ti gɛ ga da-nuɔuseiti? E lɔɖɔɖula faa gɛa, tɔɔzei faa wolaiti ta faa maayiki golaiti ba, è ti gɛai Izilayele vɛ, è zii ɖiligiti kpɛvɛ da-nuɔuseiti tugɔ, è ti unmɔɔni, è ti ɖula Ezipete yooi va.

²² E da-nuɔusei Izilayele nuiti kɛa ga da-nuɔuseiti eyɛsu gɔ. Da ma, Gɔɔgɔ GALAGI, è gɛa ga ta-GALAGI.

²³ «Niizu niina, ee, Gɔɔgɔ GALAGI, soma kae yeenɔpɛ su, è baa da-minazegɛgi maazu, nii kɛa bè, nèi gè ga da-wotigɛ nui, ta nà-masa pɛlɛyegɛi vɛ. Kɛ eɖɛvelei è boga la.

²⁴ Naama minazegɛgi laazeeli kae. Naazu da lɛbiyai zɔlɔɔ eyɛsu gɔ, ta nuiti ti gɛ ma: «Gɔɔgɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii, Izilayele ná-GALAGI gɛ ga GALA kiteɖite Izilayele vɛ!» Nèi gè ga da-wotigɛ nui Davide, nà-masa pɛlɛyegɛi mina ɲiikpi pɛ è gɛazu.

¹⁷ Yegfoyada ná-doun zunui Benaya ga é gfeni Kelēte nui ti ta Pelēte nui ti unda, niiti ti gfeni ga masa makē nui ti. Davide ná-doun zunui ti ka ti gfeni ga ná-seikobaiti.

19

Amōn masagi Davide ná-keelaiti unfe fai (2 Samiyēle 10:1-5)

¹ Naa vōluma, Amōn masagi Naḡase zaani, ná-doun zunui zei potogi zu ga masagi.

² Davide gfeni ma: «Nà woofegilada gēezu Ganun vε, egēvelei kēegē Naḡase woofegiladai gfeni la bè.» Davide keelai tanigaa leveni ga ti bena fe bε kēegē zaa vai zu. Siegi zu Davide ná-botigē nui ti ti zeelini la Amōn yooi zu Ganun vō bε ga ti bena fe bε,

³ Amōn gundigiti ti gfeni Ganun ma: «Da kaazu ga è-gēē ná-lēbiya ga é kēezu Davide gaanēne nua levesu la è ma baa? Zooi ḡwēē fai ta pēte fai laade baa, nii a kē ti va kologolo yeeta?»

⁴ Ganun zēba é Davide ná-keelaiti so, ti ti-ḡelēiti bo, ti ti ḡōba zegēiti teve ga ti-vūnōgi letemavε, naa vōluma ti ḡe ti va,

⁵ ti ḡa li. Davide mēnini nii kēai. E keela leveni ti luḡō, mazōlō naati ti wola unfeni. E ḡe ti ma: «À yε Zeliko eyēsu wo-ḡelēiti ti lε vōlu, wa va niina.»

Davide vōni fai Amōn ta Siili nui ti ma (2 Samiyēle 10:6-19)

⁶ Amōn nui ti ti kaani ga ti ḡōḡō wōinzegēa Davide ma. Ganun ta Amōn nui ti ti walii kilo waavūsavagō (30.000) teveni Siili nui ti ma, niiti ti Mezopotami vele, ta Maaka vele, naa vεē Sōba vele va, nii a kē ti soo ḡize zalavūsuiti seḡe vε.

⁷ Uele ḡana ti kōḡḡō wotolo waavūsavagō maazu felegō (32.000) zōlōni da, naa vεē Maaka masagi va ta ná-kōvεbei. Naati ti vaa, ti ta-ḡōlaaḡai vū Medēba ḡobavε. Amōn nui ti ma, ti ḡula ta-laa wolaiti su, ti ḡaale ba, ti va kōḡḡō vai ma.

⁸ Davide mēnigai ma, é Zoabē leveni ti laalōḡōma, ta Izilayēle ḡōvεbēiti pε.

⁹ Amōn nui ti ti ḡulani, ti lo kōḡḡō vai ma, ta-laa wolai laavε. Masagi niiti ti vaani ḡōsu ti va, naati ti gfeni loni yε kōō lōḡoi zu.

¹⁰ Zoabē kaai ma ga kōḡḡōzuvε ḡa fele vōōma, vεlelavε ta vōluzu vεlei, é yeeloni kōḡḡō nu ḡēzēḡēzēgiti ba, é ti vīle Siili nui ti daawu kōḡḡō vai ma.

¹¹ E kōvεbei mōtai ma lotuḡōlai ḡalivaani kēegēloin Aḡisayi ma, naati ti lo Amōn nui ti daawu kōḡḡō vai ma.

¹² Zoabē gfeni kēegēloin Aḡisayi ma: «Ni Siili nui ti zeevi ka mōinna mǎ, ḡa va è ḡō bǎ. Ni Amōn nui ti zeevi ka mōinna è ma, nǎ va, ḡē ḡō è va.

¹³ Zēbēzēḡe, ade kōoi ḡō, de da-nuḡuseiti maalobo, ta da-ḡALAGI ná-taaiti. ḡōḡḡō GALAGI naa ḡe, nii pagai gaazu!»

¹⁴ Zoabē ta ná-kōvεbei ti lopele ḡetēni kōḡḡō vai ma, Siili nui ti daalōḡōma, naati ti vεlani ba.

¹⁵ Amōn nui ti ti kaai ma ga Siili nui ti ti vεla, tiya ḡalaa ti vεlani Zoabē kēegēloin Aḡisayi va, ti li ta-laazu. Zoabē ḡaleni ma Zeluzalēme.

¹⁶ Siili nui ti ti kaai ma ga Izilayēle nui ti ti vōniga ti ma, ti keela leveni, ga ti Siili nui zōiti gaale ba, niiti ti zie wolai Efelate vōlūvelei. ḡadadezēēl ná-kōḡḡōlūḡai Sofake loni ti luḡō.

¹⁷ Davide faa ḡwēegai ma su, é Izilayēle ḡōḡḡō nui ti pε gaalēni ba, ti Zuludēn ḡudε, ti li Siili nui ti daalōḡōma. Ti ḡēvele ḡetēni, ti vala naati ba, naati mōunpa ka ti kōoi lōzēini.

¹⁸ Kēle ti vεlani Izilayēle nui ti ba. Davide kōḡḡō wotolo waadōfela (7.000) zu zalavūsuiti paani, ta siē kōḡḡō zalavūsu waavūnaaniḡō (40.000). E ta-ḡōḡḡōlūḡai Sofake vaani ḡalaa.

¹⁹ Tɛi masagi niiti kpein ti ɔni Gadadezeɛl va, ti kaani ga Izilayeɛle ziaa ti wu, ti ziileigi ɣaiziɛni Davide ya, ti ɔlo be. Naa vɔluma Siili nuiti ti la mɔ ɣeni keɛzu, ti va li ɔsu Amɔn nuiti ba.

20

*Laɓa zo fai Zoabe ve
(2 Samiyɛle 11:1; 12:26-31)*

¹ Poluma ɣonagi, yeeɣɛɣalai nii masagiti ta da lii la kɔɔɣɔzuve, Zoabe loni kɔɔvebe wolaiti tugɔ. Ti Amɔn yooi zugolɔɣoloni, ɛ ta-laa wolai Laɓa zeɛ keɛ su. Keɛ Davide yɛni Zeluzaleme. Zoabe vɔnini Laɓa ma, ɛ na ɔloɣolo.

² Davide masa bɔɔɔgi zegeni nii ɛ ɣeni ta-masagi unma. Bɔɔɔgi naa ɣeni ga zanu tetelegi, buɣegi ɣeni ga kilo vuusavago (30), kotu zɔngɔ baagi ɣila ge ɣeni ba. Ti dɔɔni Davide unma. E ɣulani taai naa zu ga ani mɔinmɔin, niiti ɛ ti zoni kɔɔi zu.

³ Nuɓusei niiti ti ɣeni zeini na, ɛ naa tanigaa ɣɛni ga sii zie nuiti, kotu zaɣa nuiti, gulu vɔ nuiti. Uele ɣana Davide keɛni la ga nuɓuseiti pe niiti ti ɣeni Amɔn laaiti su. Naa vɔluma, Davide ta kɔɔvebeiti pe ti ɣaleni ma Zeluzaleme.

*Kɔɔi niiti ti ɣɔni
Filisiti nuiti daalɔɣoma
(2 Samiyɛle 21:18-22)*

⁴ Kɔɔi taɣili su mɔnɔ Filisiti nuiti daalɔɣoma Gezeɛl, Gusa nui Siɔekayi Sipayi vaani, naa ɓalaa ɣeni ga Lefa mavofodai ta. Filisiti nuiti gaazu unfe ge zegeni naazu.

⁵ Naa vɔlu kɔɔi taɣili su mɔnɔ Filisiti nuiti daalɔɣoma, Yayiil na-doun zunui Eleɣanan Gate nui Lami vaani, Goliath keɛɣeloin, nii na-kpeɛin ma wului wɔɔloni, eɣe seɣe vele nui na-gba gului.

⁶ Kɔɔi taɣili su mɔnɔ Gate, zunui ta ɣeni na, koozaai, zeeɓɛɣaiti ta kɔɣɔɓɛɣaiti ti ga dɔzitadɔzita, ti pe kpɔga ɣe ga puufele maazu naani (24). E ɣeni ga Lafa mavofodai ta to ɓalaa.

⁷ E malimasakeɛi leveni ga Izilayeɛle nuiti. Davide keɛɣeloin Simeya na-doun zunui Zonatan paani.

⁸ Lafa mavofodai niiti ti zɔɔni Gate, ti pe ti zaani Davide ta na-kɔɔɣɔ nuiti zeezu.

21

*Davide Izilayeɛle nuiti daaseigiti seve vai
(2 Samiyɛle 24:1-25)*

¹ Yeeta Setana* wuzegeni Izilayeɛle nuiti daalɔɣoma, ɛ Davide li Izilayeɛle nuiti daaseigiti seve vai ma.

² Davide zɛba ɛ ɣe Zoabe ta kɔɔvebei ma ɣundiɣiti ma: «À Izilayeɛle nuɓuseiti daaseigiti seve, ɛ zo Beel-Seba, ɛ li Dan, wo ɣale ma, wo vɔluvaawo ma, nii a ke ge ti-liegɔi ɣweɛ.»

³ Zoabe ɣeni ma: «Gɔɔɣɔ GALAGI ke ɛ na-nuɓuseiti mɔin su ga seizu ungila (100) faan! Keɛ, ee, mɔliɣii masagi, za logi zu ti pe ti la ga da-wotigɛ nuiti ɓaa? Leeni ve mu mɔliɣii masagi pɔ ga ɛ naa ɣeɣala vai ɣe? Lee vaa zu ɛ liizu Izilayeɛle ɣeezu ga sɔba nu?»

⁴ Keɛ masagi la zegeni wooi vɔlu, nii ɛ boni Zoabe ma. E liini Izilayeɛle yooi zu na pe. Naa vɔluma, ɛ ɣale ma Zeluzaleme.

⁵ Zoabe daasei sevei ma vɔluvaawogi woni Davide ma: Izilayeɛle zunuiti ti ɣeni ga miliyon ɣila nu waaungila (1.100.000), niiti ta zoo liizu kɔɔ ma. Zuda geleiti ti ɣeni ga zunu waaunnaanigɔ nu waaɔuulɔfela (470.000).

⁶ Masagi na-devei naa wana velei ma Zoabe ma, ɛ la ɣeni vɔɔ Levi ta Benzamen wolodamaiti daaseigiti seveni zɔiti saama.

* **21:1 21:1 Setana:** Daaseigi nii poluve ga «maalɔ nui».

⁷ Naama laasei seve vai feni ga faa nou GALA gaazu, é gaaavote Izilayele laalofoma.

⁸ Davide feni GALAGI ma: «Gè faagaaaza gola gëa ga nii gëe vai! Naa gëa é ba, sùvaaye ga nà-faa noi kae, nèi gè ga dà-wotigë nui, mazoloo gè kwëni ga gè nii gëe ege gimalala nu.»

⁹ Goofo GALAGI bëni GALA goo wo nui Gade uo, nii é feni Davide goba, é gë ma:

¹⁰ «Li, é gë Davide ma: «Goofo GALAGI wooi gaa: Nà faa savagoi niiti gila seizu é ma, yiimazege ga gila, gè sei é ma.» »

¹¹ Gade liini Davide uo bë, é gë ma: «Goofo GALAGI wooi gaa: «Yiimazege niima vaa savagoti su:

¹² Da-yooi kë pului zu ga kona savago, baa é loo bu alu savago laawu, é dà bize é zili nuiti ba, ti wuzegezu é laalofoma. Ni naa laade, folo savago laawu Goofo GALAGI dà-yooi loga ga dfoi, naama volo savagoti daawu Goofo GALAGI ná-geezugeelai faa zufologologi gë Izilayele yooi zu ná pë.» Yiimazege, é naa wo mà, nii nà li, gè bo tèbe nui ma.»

¹³ Davide Gade woogaavoteni, é gë ma: «Ziibolo wolai gë su! Ee, bë uë gè loo Goofo GALAGI yeezu, mazoloo ná-gaazumaawoingai zuwobuë, këlë gè mina loo nuiti zeezu!»

¹⁴ Goofo GALAGI dfo zeebei leveni Izilayele yooi zu, é zunu waavuulofela (70.000) vaa.

¹⁵ Goofo GALAGI geezugeelai ta leveni ga é Zeluzalëme gologolo, këlë tēi naa feni taai gologolosu, Goofo GALAGI wëni, naama vaa noi wainzege ma, é zë ná. E feni geezugeelai ma, nii é feni faa zufologologi gëezu: «Yeei lëna ba, naa kula gëa su.» Geezugeelai feni niina Yëbuse nui Wölenan ná-molo logazuë gobaë.

¹⁶ Davide Goofo GALAGI ná-geezugeelai gaani, é zëlë zooiti zafzuë ta geegolagi, ná-boga zokpoi gūlaai maalaqagi zu, maalegai Zeluzalëme ma. Gaamago Davide uë kundigiti ba, ti bogo maagilini ga saa wolo wo segei, ti laavë zooi ma.

¹⁷ Davide GALA falini gani, é gë ma: «Nà gë devei veai ga ti nuiti daaseigiti seve, nà gë kotoi gëai, nà gë faagaaaza golaiti këai. Këlë nuëse niiti, leeni gë ti këa? Ee, Goofo GALAGI, nà-GALAGI, dōga mu, nà gila, nà-o, nà-pëyegëi-yo, këlë soma kae dfoi nii bë yeizu dà-nuëseiti ma!»

¹⁸ Goofo GALAGI ná-geezugeelai feni Gade ma: «Bo Davide ma, é lë Yëbuse nui Wölenan ná-molo logazuë, é zalaqā gūlazuvë bëtë ná Goofo GALAGI uë.»

¹⁹ Davide liini ná, egevelei Goofo GALAGI valini la Gade ma, ga é bo ma.

²⁰ Wölenan feni moloi logazu, é latini, é Goofo GALAGI ná-geezugeelai gā. Ná-doun zunu naanigiti ti feni koba, naati ti loofuni.

²¹ Davide maabugaai ma ba, Wölenan gaazuwuzegeni, é Davide gā. E gūlani molo logazuë, é la Davide gōfowu.

²² Davide gë Wölenan ma: «Molo logazuë tēi fe zëa, gë gëya é ma, gë zalaqā gūlazuvë bëtë ná Goofo GALAGI uë. Soma kae é ná ve zëa, gë gëya ga songo gitegitegi, nii a kë dfoi nii maagooza nuëseiti ba.»

²³ Wölenan feni Davide ma: «Màligii masagi, molo logazuë zege. Nii é pō é kë, é naa gë. Nikëiti balaa kaa, naati ta gë ga gala zalaqai, kava loga wulu zëpëgi ma wuluiti ta gë ga kovii, naa volumna moloi gā gë ga vëbë zalaqai. Gè ti pë fea é ya.»

²⁴ Këlë masagi Davide feni Wölenan ma: «Ba-o, nà gëyazu é ma ga songo gitegitegi. Gè la ani nōpë fea Goofo GALAGI ya nii é ga dōnō, gè va kula ga gala zalaqai bë, tama gë la ani nōpë dōni polu.»

²⁵ Davide zanu kae undozita (600) veeni Wölenan ya ga zou zongoi.

²⁶ E zalaqā gūlazuvë bëteni miná Goofo GALAGI uë, é gala zalaqaiti ta ziilëi zalaqaiti kula. E woogūlani Goofo GALAGI ma, naama ge googaavote ga abui zege geegolagi zu, é zo zalaqai va, nii é feni gala zalaqaiti kulazuë.

²⁷ Naa volumna, Goofo GALAGI devei veeni geezugeelai ya ga naa ná-boga zokpoi lo ma laqagi zu.

²⁸ Naama zięgi zu, tēi Davide kaani ga Gooḡo GALAGI gooḡaavoteni Yeḡuse nui Wōolenan ná-molo loḡazuve, é tōzeini ga é ḡa zalaḡaiti kula miná.

²⁹ Gooḡo GALAGI ná-seḡe veḡe naḡegai, nii Moize kpeteni tevebai zu, ta gala zalaḡaiti kulazuve, naati ti ḡeni zalaḡa ḡula adave ma Gaḡaḡon.

³⁰ Keḡe Davide la ḡeni zoosu é va li, é va Gooḡo GALAGI ḡaazaḡa, tōzei gola zu luani ga Gooḡo GALAGI ná-geezuḡeelai ná-boḡa zōkpōi.

22

¹ Davide ḡeni ma: «Ve ḡa Gooḡo GALAGI zeḡ veḡei losu ná, ve ḡa ná ḡeezu ga Izilayeḡe ná-gala zalaḡaiti kulazuve.»

GALA sei veḡei lo fai ma ḡeveḡe ḡeteḡi

² E devei veeni ga ti weḡinti pe gaale ba, niiti ti ḡeni zeini Izilayeḡe yooi zu, é naati kakala laani ga ti kōtui ḡula, ti saḡa GALA sei veḡei lo fai zu.

³ Davide kōlu mōinmōin keveḡe ḡeteni ḡalaa kpogiti kpadō vai zu, ta kalagiti, é kōlu ḡoigi ma mōinmōin gaaleeni ba ḡalaa, nii nu la ḡena zoo gaalusu,

⁴ naa veḡe seḡele gulu mōinmōingi va, nii Sidōn nuiti ta Tiil nuiti ti ḡeni feezu.

⁵ E ḡisiēni, é ḡe ma: «Dōun zunui Salomōn ḡa ga zunu lounḡo, nii é la de faa mōinmōin kwēē. Gooḡo GALAGI zeḡ veḡei niima maanḡai ga é lo, kēni tōḡoi ḡula zooi pe su, tōzei ḡōḡo veḡei va, ta gola va peḡei va. Naa ḡa é ba, ná keveḡe ḡeteḡi lōzeizu be.» Ueḡe ḡana Davide peḡe lo sōḡlai ma mōinmōin gaaleeni la ba, é va ve zaazu.

⁶ Naa vōluma é ná-doin Salomōn lolini, é devei ve naa ya ga naa GALA sei veḡei lo Gooḡo GALAGI ve, Izilayeḡe ná-GALAGI.

⁷ E ḡeni naa ma: «Dōun zunu, wōin ḡea mà ga ná ḡōḡoi ḡe GALA sei veḡei lo ná-GALAGI, Gooḡo GALAGI ve deḡi vai ma.

⁸ Keḡe Gooḡo GALAGI ḡōeni pō, é ḡe mà: «E naḡai wola vuuve, é kōḡ wolaḡi kōḡve. Nama mōinmōingi nii è pua ḡāazu zooi ma naa maaveḡe ma, ḡa laade è va ḡe peḡei losu bē dēbi vai ma.

⁹ Keḡe doun zunu ḡa zōḡosu è ve, nii é vaazu ḡeezu ga ziḡei nu. Ná ziḡeiḡi ḡeveḡe ḡeteḡi ti yōḡozu ta sili nuiti pe, niiti ti maḡoolii zu. Daaseiḡi ḡa ḡeezu ga Salomōn (nii poluve ga «ziḡei nui»). Sii ma voloi pe su, ná ziḡeiḡi ta dooḡogi ve Izilayeḡe ve.

¹⁰ Tō ḡa é vaazu peḡei losu bē, tōḡa ḡe bē ga dōun zunui, ḡe ḡe be ga keḡḡe. Ná ná-masadaḡi make kpaan Izilayeḡe unda, é la jiikpiga pe.» »

¹¹ Davide ḡeni ma vōlu: «Dōun zunu, Gooḡo GALAGI ye è va, nii a ke è zoo è GALA sei veḡei lo ḡa-GALAGI ve, nii é ga Gooḡo GALAGI, eḡeveḡei tō ḡōḡoi é bogai la é vilē è va.

¹² Ee, Gooḡo GALAGI soma kae siēgi zu é è zeizu la Izilayeḡe unda, é ḡimalai ta keḡeḡeḡi ve è ve, nii a ke è ḡolo ná-tōgi ve, teiḡi é ga ḡa-GALAGI.

¹³ Da vaazu liizu luḡo, ni ḡa ḡaabaana keḡe è ḡolo Gooḡo GALA ná-deveiti ta ná-tōgiti be, niiti é ti veeni Moize ya Izilayeḡe ve. Yiḡḡo, è zebezeḡe, mina lua, è zasu mina ḡali pa.

¹⁴ Weḡe, Gooḡo GALAGI zeḡ veḡei lo fai zu, ḡe ḡaabaave keḡe ḡe kilo miliyōn savago (3.000.000) ḡaale ba zanugi zu, naa veḡe kilo miliyōn vuusavago (30.000.000) va walii zu, ta kōlu ḡoigi, naa veḡe kōlu ḡitei va, niiti nu la zooga ti ḡaalusu. ḡe gului ta kōtui ḡalaa keveḡe ḡeteve, ḡa ta ḡo niina naati ba vōlu.

¹⁵ Neḡliḡi ḡe nu mōinmōin ka è ḡoba, kōtu zaḡa nuiti, gului ta kōtui maavōne nuiti, ta kala nu wolaḡi botii pe su.

¹⁶ Zanugi, walii, kōlu ḡoigi, kōlu ḡitei, naati ta è ya gaalu ge la ba. Tō ḡa é ba botii lōzeina, Gooḡo GALAGI ye è va kae!»

¹⁷ Naa vōluma Davide boni Izilayeḡe lotuḡōiti pe ma ga ti yeeve ná-doun zunui Salomōn ve.

¹⁸ E ɣɛni ti ma: «Wa-GALAGI, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa wo va. E dooɔɔɔgi vea wo ya wa-you ɣwɛmaveti pɛ, mazɔlɔ ɛ zɔɔi zu nuɔuse wɔlɔmaiti dɔa nà-zobogi wu. Pɛtɛ naati ta niina Gɔɔɔɔ GALAGI ta ná-nuɔuseiti ta-zobogi wu.

¹⁹ Naa ɔa ɛ ba, à ɔili Gɔɔɔɔ GALAGI va ga wo-yii pɛ ta wo-yenvui pɛ. A botii lɔzeina, wo Gɔɔɔɔ GALAGI zeizu ɲadegai lo, nii a kɛ wo va ga Gɔɔɔɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui ta ani niiti kpein ti veai Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ, wo ti la pɛlei naa wu, nii togai Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ.»

23

Levi nuiti gaalu fai

¹ Siɛgi zu Davide wola wɔlɔzaɣani da, sii ma voloi wola mɔindai, ɛ ná-doun zunui Salomɔn zɛɣeni, ɛ sei Izilaye le unda ga masagi.

² E Izilaye le lotuɔɔiti pɛ gaalɛni ba ta zalaɣa ɣula nuiti, naa vɛɛ Levi nuiti ba.

³ Naama ziegi zu ɛ Levi nuiti gaaluni, niiti ta-ɣonagi zeeliai na puusavago (30) zu, ti ɣɛni ga nu waavuusava maazu lɔsava (38.000).

⁴ Ti zaama, masagi Davide yeeloni nu waavuufele maazu naanigo (24.000) va ga ti lo Gɔɔɔɔ GALAGI ze vɛlei lo fai ma wotiiti tuɔɔ. E yeelo nu waadɔzita (6.000) va, naati ti ɣɛ ga kundigiiiti ta tukpɔgaaleve nuiti.

⁵ E yeelo nu waanaanigo (4.000) va, naati ti ɣɛ ga sigida make nuiti, ɛ nu waanaanigo (4.000) zɔiti kɛ ga guye loo nuiti Gɔɔɔɔ GALAGI maamuse vai zu ga ɣeingɛin ganigiti niiti ɛ ti ɔɛɛni naama vai ma.

⁶ Davide Levi nuiti gaagwɛɛni su ga savago, vɛlei ta-vɛleyeɣeiti seidai la kpasu Levi ná-doun savagoiti ba: Gɛɛleson, Kɛɣate, ta Melali.

⁷ Doun zunu felego ɔa Gɛɛleson sɔlɔni: Layedan ta Simeyi.

⁸ Layedan doun zunu savago zɔlɔni: Ma mɔungi ɣɛni ga Yegiyɛle, naa volu Zetame ta Zowɛle.

⁹ Simeyi balaa doun zunu savago zɔlɔni: Selomite, Gaziyele ta Galan. Pɛleyeɣe lotuɔɔiti kana, niiti ti ɣulaai Layedan vofodai zu.

¹⁰ Simeyi zunu loun naanigo ɣiligaa zɔlɔni: Yaɣate, Zina, Yeyuse ta Belia.

¹¹ Yaɣate ɔa ɛ ɣɛni ga doun mɔungi, felesiei ɣɛ ga Ziza. Yeyuse ta Belia ti la ɣɛni doun mɔinmɔin sɔlɔni, naa ɔa ɛ kɛni ti ti felego ɔni su, ti kɛ ga pɛleyeɣe ɣila gaalu bo siɛgi zu.

¹² Doun naanigo ɔa Kɛɣate sɔlɔni: Amalame, Yiseɣaal, Eɛelɔn, ta Uziyele.

¹³ Amalame ná-doun zunuiti kaa: Aalɔn, ta Moize. Zeelogi woni Aalɔn ta mavofodaiti ba ɣɔɔɔɔ faa ma ga ti ɔa botii ɣɛ yeenɔpɛ ada ɲadega wolai, nii a kɛ ti ɔa ansansegiti gala Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ, ti botii ɣɛ bɛ, ta ti ɔa tuyai loo daaseigi zu ɔɔ.

¹⁴ GALA botiɣɛ nui Moize mavofodaiti gaaluni Levi wolodamaiti saama.

¹⁵ Moize ná-doun zunuiti ti ɣɛni ga: Gɛɛlesome, ta Eliyezɛɛl.

¹⁶ Gɛɛlesome ná-doun zunui ɣɛni ga kundigii Seɔuwɛle.

¹⁷ Doun zunu ɣila nɔ ɔa Eliyezɛɛl sɔlɔni, kundigii nii daaseigi ɣɛni ga Leyaɔia. Kɛɛ Leyaɔia mavofodaiti ti wola mɔinni.

¹⁸ Yiseɣaal ná-doun zunui ɣɛni ga kundigii Selomite.

¹⁹ Eɛelɔn ná-doun zunuiti kaa: Doun mɔungi ɣɛni ga Yeliya, felesiei ɣɛ ga Amalia, savasiei ɣɛ ga Yaɣaziyele, naanisiei ɣɛ ga Yekameyame.

²⁰ Uziyele ná-doun zunu mɔungi ɣɛni ga Misé, felesiei ɣɛ ga Yisiya.

²¹ Melali ná-doun zunuiti kaa: Maali ta Musi. Maali ná-doun zunuiti ti ɣɛni ga Eleazaal ta Kise.

²² Eleazaal zaani, ɛ la doun zunu zɔlɔni, anzanu lɔinti nɔ ɔa ɛ ti zɔlɔni. Naati ti zeini Kise ná-doun zunuiti bɛ, ta niiti ti ɣɛni ga bolodamaiti.

²³ Zunu loun savago ɔa Musi sɔlɔni: Maali, Eɔɛɛl ta Yelemɔte.

²⁴ Levi mavofodaiti kana, vɛlei ti zɛidai la su kpɛkpɛ ga pɛɛyɛgɛ vɛlei, pɛɛyɛgɛ lotuɖɔiti ɓalaa kana ti laaseigiti sɛvɛai ga gilagila daasei sɛvɛ ziɛgi zu, ti ɖɛni lɔɔzu Gɔɔɖɔ GALAGI zɛi vɛlei wu wotii zu, ɛ zo kona vuufelegɔ (20) ma, ɛ lɛ zeemaazu.

²⁵ Tɔɔzei Davide ɖɛni ma: «Izilaye le ná-GALAGI, Gɔɔɖɔ GALAGI doogɔgi vɛa ná-nuɓuseiti bɛ, ɛ zeizuvɛ ɖɛa ga Zeluzalɛme eyɛsu ɖɔ.

²⁶ Levi nuiti ti la mɔ seɖe vɛle ɲadegai zɛɖe, ti va da leve da, ta bu zɔɔlaiti pɛ.»

²⁷ Davide ná-deve ɖaaɓelagi ɖa ɛ kɛɛni ti Levi nuiti daaseigiti sɛvɛni gaalu sɛvɛi zu, ɛ zo kona vuufelegɔ (20) ma, ɛ lɛ zeemaazu.

²⁸ Ta-wotii ɖɛni ga ti da ɓɔ Aalɔn mavofodaiti ba Gɔɔɖɔ GALAGI zɛi vɛlei wu, tiya ɖa ti ɖɛni wɛɛzu ma ɖoizuvɛ ma, ta pɛɛ ba vɛle goiti, ti da aniiti maɲade niiti ti vɛai Gɔɔɖɔ GALAGI vɛ, ta GALA sei vɛlei wu wotii pɛ.

²⁹ Ti da ɓuluiti kpɛtɛ, niiti ti vɛai Gɔɔɖɔ GALAGI vɛ, ti ɓulu vukɔi ɓɛtɛ vɛbɛ zalaɖaiti kula vai zu, ti ɓulu lɛɛvɛiti kpɛtɛ, nii lɛvɛ la su, ti vɛbɛ zalaɖaiti kpɛtɛ niiti ti mɔsu, ta niiti ti ɖaayɔgai ga gulɔi, ta ani ɖɔɖɔ gani ma zii pɛ.

³⁰ Naa voluma, tanigaa ti maanɛɛni ga folo-o-folo ti da li sobu ɖilagila ta kpɔkɔ ɖilagila, ti da Gɔɔɖɔ GALAGI maamuse, ti dɛbi.

³¹ Ti da gala zalaɖaiti kula Gɔɔɖɔ GALAGI vɛ, doogɔ foloiti, alu toga niinɛi ma vɛtiiti ma, ta gaalɛbaiti su, ɛ zoloo naa lieɖɔi ma nii ma levei zɛvɛni, ɛ ve ti ya.

³² Ti maanɛɛni ga ti da wɛle GALA daagomi seɖe vɛlei ma ta seizu ɲadegai, ti ɓɔ ti-ɖɛɛlɔinti Aalɔn mavofodaiti ba Gɔɔɖɔ GALAGI zɛi vɛlei wu wotii pɛ su.

24

Zalaɖa ɖula nuiti ta-ɓɔgiti gaagwɛ vɛleiti su

¹ Aalɔn mavofodaiti gaagwɛɛni su ga Aalɔn ná-doun zunuiti tieɖɔi: Nadaɓɛ, Aɓiyu, Elezaal, ta Itamaal.

² Nadaɓɛ ta Aɓiyu ti zaani ti-ɖɛɛ luɖɔ, ti la doun yɛni ga voluvelei. Elezaal ta Itamaal ti zalaɖa ɖula wotii ɖɛɛni.

³ Sugoozaai ma, Sadɔke nii ɛ ɖɛni ga Elezaal ná-dounlɔin ta, ta Ayimeleke nii ɛ ɖɛni ga Itamaal ná-dounlɔin ta, ti ɓɔni Davide va, ti Aalɔn mavofodaiti gaagwɛsu kpɔgi gilagilagiti su, ɛ zoloo botiiti ma niiti ɛ veeni ti ya.

⁴ E vɛtɛni ga totuɖɔi mɔinni Elezaal mavofodaiti saama, ɛ leve Itamaal nɔnɔiti ba. Naa ɖa ɛ kɛɛni Elezaal mavofodaiti gaagwɛɛni su ga pɛɛyɛgɛ lotuɖɔ puugɔ maazu lɔzita (16), Itamaal nɔnɔiti gaagwɛsu ga pɛɛyɛgɛ lotuɖɔ lɔsava.

⁵ Ti gaagwɛɛni su ga kpakutoomai, tɔɔzei seizu ɲadegai ma lotuɖɔi tanigaa ta GALA botii ma lotuɖɔi tanigaa ti ɖɛni Elezaal mavofodaiti saama, ta ɖɛ Itamaal mavofodaiti saama.

⁶ Sɛvɛ ɖɛ nui Semaya, Netaneye le ná-doun zunui, nii ɛ ɖɛni ga Levi mavofodai ta, naa ti-laaseigiti sɛvɛni masagi ɖaazu, ta totuɖɔiti, naa vɛɛ zalaɖa ɖula nui Sadɔke, ta Aɓiataal ná-doun zunui Ayimeleke va, ta zalaɖa ɖula nui naa vɛɛ Levi nuiti ta-vɛɛyɛgɛ lotuɖɔiti ba. Ti ɖɛni kɛɛzu ga seɖezɛɖɛdai, ta la pɛɛyɛgɛ ɖila seɖɛna Elezaal nɔnɔiti saama, ti gila seɖe Itamaal nɔnɔiti saama.

⁷ Pɛɛyɛgɛ lotuɖɔiti kaa, niiti zeelobai woni ga tiye ga seɖezɛɖɛdai ga kpakutoomai: Ma mɔungi, Yɛɖoyaliɓɛ. Felesiei, Yedaya.

⁸ Savasiei, Galime. Naanisie, Seyolime.

⁹ Dɔɔlusiei, Malikiya. Dɔzitasiei, Miyamine.

¹⁰ Dɔfelasiei, Akɔse. Dɔsavasiei, Aɓiya.

¹¹ Taavusiei, Zozuwe. Puusiei, Sekania.

¹² Puugɔ maazu ɖilasiei (11), Eliasibɛ. Puugɔ maazu vɛlesiei (12), Yakime.

¹³ Puugɔ maazu zavasiei (13), Gupa. Puugɔ maazu naanisie (14), Yeseɓeyaɓɛ.

¹⁴ Puugɔ maazu lɔɔlusiei (15), Biliga. Puugɔ maazu lɔzitasiei (16), Imɛɛl.

¹⁵ Puugɔ maazu lɔfelasiei (17), Eziil. Puugɔ maazu lɔsavasiei (18), Apisese.

¹⁶ Puugɔ maazu taavusiei (19), Petayia. Puufelesiei (20), Ezekiyɛle.

¹⁷ Puufele maazu ɔilasiei (21), Yakin. Puufele maazu velesiei (22), Gamule.

¹⁸ Puufele maazu zavasiei (23), Delaya. Puufele maazu naanisi (24), Maaziya.

¹⁹ Uele ɔana ti ɔaagwɛɛni la su, ga ti da le Ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛi wu, ti ɔɛni ta-wotiiti kɛɛzu, ɛ zoloo devei naa ma nii Izilayele nɔ-GALAGI, Ɔɔɔɔ GALAGI feeni ti-mɛmɛwola Aalɔn ya, ɛ daazeeli ti ma.

Levi mavofodai zɔiti daaseigiti

²⁰ Levi vɛɛyɛɛɛ ɔundigɔi zɔiti daaseigiti kaa: Suɔayɛle, Amalame mavofodaiti saama, Yedeya, Suɔayɛle nɔnɔiti saama,

²¹ Kundigɔi Yisiya, Leyaɔia mavofodaiti saama,

²² Selomɔte, Yisɛɔaal mavofodaiti saama, Yaɔate, Selomɔte mavofodaiti saama.

²³ Eɔelɔn nɔ-doun zunuiti kaa: Ma mɔungi ɔɛni ga Yeliya, felesiei ɔɛ ga Amalia, savasiei ɔɛ ga Yaɔaziyɛle, naanisi ɔɛ ga Yekameyame.

²⁴ Samiil, Uziyɛle nɔ-doun zunui Misɛ mavofodaiti saama.

²⁵ Zakali, Misɛ kɛɛɔɔloin Yisiya mavofodaiti saama.

²⁶ Melali nɔ-doun zunuiti kaa: Maali ta Musi, naa vɛɛ nɔ-doun zunui Yaziya nɔnɔ ma lointi ba.

²⁷ Melali mavofodaiti kaa, nɔ-doun zunui Yaziya ma vɛle ma: Sogame ta Zakuul naa vɛɛ Iɔili va.

²⁸ Maali mavofodaiti saama, Eleazaal, nii ɛ la ɔɛni doun zɔɔɔni.

²⁹ Kise nɔ-doun zunui Yelameyɛle.

³⁰ Musi nɔ-doun zunuiti ti ɔɛni ga: Maali, Edɛɛl ta Yelimɔte. Levi mavofodaiti kana, vɛlei ta-vɛɛyɛɛɛti ti zeini la su kpɛkpɛ.

³¹ Tiya ɔalaa vɛlei nɔ ti-ɔɛɔlointi ti kɛɛni la Aalɔn mavofodaiti, ti ta-wotii zeini su ga kpakutoomai, masagi Davide ɔaazu, ta Sadake, naa vɛɛ Ayimeleke va, ta zalaɔa ɔula nuiti ta-vɛɛyɛɛɛti, ta Levi vɛɛyɛɛɛ ɔundigɔi. Uele nɔ ɔakologi nɔ-pɛɛyɛɛɛi zosu da, vɛle nɔ ɔana loungoɪ nɔnɔ ma vɛɛyɛɛɛi zosu la.

25

Guyɛ loo nuiti ta-vɛɛyɛɛɛti

¹ Davide ɔɔga kundigɔi niiti ti GALA dɛbi vai unda, ti yeeloni Azafe mavofodai tanigaa va, naa vɛɛ Ɔɛman mavofodai tanigaa, ta Yedutun mavofodai tanigaa va, niiti ti ɔɛni GALA gooi wosu guyɛi zu, ti da kɔnigi, papai ta kɔtɛgiti ɔɛin guyɛi wu. Nui niiti ti ti vileni naama wotii laawu, ti-laaseigiti kaa:

² Azafe nɔ-doun zunuiti saama: Zakuul, Zozɛfe, Netania ta Azaleyɛla, naati ta-lotuɔɔi ɔɛni ga ti-ɔɛɛ, nii masagi ɔɛni losu tuɔɔ, ɛ da GALA gooi wo guyɛiti su.

³ Yedutun nɔnɔ ma lointi ti ɔɛni ga nu lɔzita: Gedaliya, Seli, Ezayi, Simeyi, Ɔasaɔiya ta Matitia, ti-ɔɛɛ ɔɛni losu ti luɔɔ, nii ɛ ɔɛni GALA gooi wosu guyɛiti su, ɛ da kɔnigi ɔɛin bu Ɔɔɔɔ GALAGI maamuse vai ma.

⁴ Ɔɛman mavofodaiti su: Bukiya, Matania, Uziyɛle, Seɔuwɛle, Yelimɔte, Ɔanania, Ɔanani, Eliyata, Gidalati, Lomameti-Ezɛɛl, Yosebekasa, Maloti, Wotiil, Maɔaziɔte.

⁵ Niiti pɛ ti ɔɛni ga Ɔɛman nɔ-doun zunuiti, nii ɛ ɔɛni ga masagi nɔ-GALA goo wo nui, GALA ge ɔɛni ɔɔɛzu pɔ, nii a kɛ ɛ naa maamuse nɔ-zobogi vaa zu. E ɔula doun zunu puugɔ maazu naanigɔiti (14) polu, GALA ge doun anzanu savagɔ veeni Ɔɛman vɛ.

⁶ Ti-ɔɛɛni ti ɔɛna lo ti pɛ ti luɔɔ, ti da guyɛi loo Ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛi wu, ga kɔtɛgi, kɔnigi ta papai, vɛle ɔana ti ɔɛni ta-wotii ɔɛɛzu la GALA sei vɛɛi wu. Azafe vɛ, Yedutun vɛ ta Ɔɛman ti ɔɛni masagi nɔ-devei wu.

⁷ Levi nui niiti ti kalagi woni, ti gɛ ga kalamointi Gooɔɔ GALAGI lɛbi vai zu ga guyei, ti gɛni ga nu unfelego puuloɔsava maazu loɔsava (288).

⁸ Ta-wotii zeini kpasu ga kpakutoomai, zeeloɔɔɔɔɔɔɔɔ la gɛni gɛeni bolomadɔɔɔɔɔɔɔɔ ta seizumaanegiti ɔɔɔɔɔɔɔɔ, ɔaa kalamointi ta kaladopoiti ɔɔɔɔɔɔɔɔ.

⁹ Kpakutooma mɔungi nii ɛ ɔɔɔɔɔni Azafe nɔ-peleyegɛi ma, naa looni Zozefe ma, felesiei loo Gedaliya ma ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

¹⁰ Savasiei, Zakuul, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

¹¹ Naanisiiei, Yiseli, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

¹² Doolusiei, Netania, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

¹³ Dɔzitasiei, Bukiya, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

¹⁴ Dɔfelasiei, Yesaleyela, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

¹⁵ Dɔsavasiei, Yesaya, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

¹⁶ Taavusiei, Matania, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

¹⁷ Puusiei, Simeyi, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

¹⁸ Puugo maazu gilasiei (11), Azalele, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

¹⁹ Puugo maazu velesiei (12), Gasabiya, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

²⁰ Puugo maazu zavasiei (13), Suɔaye, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

²¹ Puugo maazu naanisiiei (14), Matitia, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

²² Puugo maazu loolusiei (15), Yelemote, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

²³ Puugo maazu lozitasiei (16), Ganania, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

²⁴ Puugo maazu lofelasiei (17), Yosebekasa, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

²⁵ Puugo maazu losavasiei (18), Ganani, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

²⁶ Puugo maazu taavusiei (19), Maloti, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

²⁷ Puufelasiiei (20), Eliyata, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

²⁸ Puufele maazu gilasiei (21), Wotiil, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

²⁹ Puufele maazu velesiei (22), Gidalati, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

³⁰ Puufele maazu zavasiei (23), Magaziate, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ keɛgɛlointi ba, ti pɛ kpɔga gɛni ga nu puugo maazu felego (12).

³¹ Puufele maazu naanisiɛi (24), Lomameti-Ezɛɛl, ta ná-doun zunuiti, naa vɛɛ kɛɛɣɛlɔinti ba, ti pɛ kpɔga ɣɛni ga nu puugɔ maazu felegɔ (12).

26

Sigida make nuiti ta-velɛyɛɣɛiti

¹ Wɛɛ vɛɛ ɣa sigida make nuiti ti zeini la kpasu. Kolé mavofodaiti saama, niiti ti ɣɛni ná, tiya ɣaa: Kolé ná-doun zunui Meselemiya, Azafe ná-pɛɛyɛɣɛi wu nu ɣɛni ga naa.

² Ná-doun zunuiti ti ɣɛni ga niiti ɛɣɛvɛɛɛi ti zɔɔɔ pelei la: Zakali, Yediayɛɛ, Zɛɔadia,

³ Yateniyɛɛ, Elame, Yɔɣanan ta Eliyɔyɛnayi.

⁴ Woɔɛde-Edɔme ná-doun zunuiti ti ɣɛni ga niiti ɛɣɛvɛɛɛi ti zɔɔɔ pelei la: Semaya, Yɛɣɔaɔade, Yoa, Sakaal, Netanɛyɛɛ.

⁵ Amiyɛɛ, Isakaal ta Pewuletayi, ti pɛ kpɔga ɣɛni ga nu lɔsava, tɔɔzei GALA ge tuya looni bɛ.

⁶ Ná-doun zunui Semaya doun zunua zɔɔɔni, niiti ti ɣɛni ga zobobɛ nuiti ta-velɛyɛɣɛiti bu, tɔɔzei ti ɣɛni ga sɔɔɛlama nuiti.

⁷ Naama loun zunuiti ti ɣɛni ga: Wɔteni, Lɛfayɛɛ, Woɔɛde, Elɛzaɔade, ma un ge daa ma mɛɛ ga ti-ɣɛɛlɔinti Eliyu ta Samakia niiti ti ɣɛni ga soofaala nu ɣiteɣitegiti.

⁸ Woɔɛde-Edɔme mavofodaiti kana. Tiya-o, ti-lɔinti-yo, naa vɛɛ ta-wolodamaiti ba, ti ɣɛni ga nu vɔulɔzita maazu felegɔ (62), ti pɛ ti ga sɔɔɛlama nuiti, niiti ti ɣɛni ta-wotiiti kɛɛzu ga zɛbɛi.

⁹ Meselemiya nɔnɔ ma ɔɔgi zu, ná-doun zunuiti ta kɛɛɣɛlɔinti ka ti ɣɛni su, ti nu puugɔ maazu lɔsava (18), ti ɣɛni ga sɔɔɛlama nuiti.

¹⁰ Melali mavofodai Woza doun zunuiti sɔɔɔni. Simili ɣa é ɣɛni ga totuɣɔi, anɛɛ ni tɔ lei é va ɣɛni ga doun mɔungi, kɛɛɣɛ seini ga totuɣɔi.

¹¹ Naa vɔlu, felesiɛi ɣɛni ga Yilikiya, savasiɛi Teɔaliya, naanisiɛi Zakali. Woza ná-bolodamai zu nuiti ti ɣɛni ga nu puugɔ maazu savagɔ (13).

¹² Sigida make nuiti ta-ɔɔgi naati pɛɛ, naa vɛɛ totuɣɔiti ba, ta ti-ɣɛɛlɔinti pɛ, ti ɣɛni ta-wotii ɣɛɛzu ɣɔɔɣɔ GALAGI zeɛ vɛɛi wu.

¹³ Ti kpakutoomai ɣɛni ga ti sigidavɛti gaagwɛ pɛɛyɛɣɛ ɔɔgiti ba, zeelɔzɔɣɔzu la ɣɛni ɣɛni bolomadɔɣɔiti ta seizumaanɛgiti zɔɣɔzu.

¹⁴ Kpakutoomai maavele ma, Selemiya ɣa é folo ɣulazu vɛɛ vɛɛlavɛ zɔɔɔni. Ná-doun zunui Zakali, nii é ɣɛni ga tɛnɛbo nu wola ɣigi ma, kpakutoomai maavele ma, naa lɛkpɛmavɛ nu ɣɔvɛzu vɛɛ vɛɛlavɛ zɔɔɔni.

¹⁵ Lɛkpɛmavɛ nu yeezazu vɛɛ vɛɛlavɛ veeni Woɔɛde-Edɔme ya, kasɔ vuu vɛɛiti ti ve ná-doun zunuiti ze.

¹⁶ Supime ta Woza, naati ka folo liizu vɛɛ zigidavɛ veeni ti ya, naa vɛɛ sigidavɛ va, ná laaseigi ga Salekɛte, nii daalaosu ga pelei zu vɛɛ nii é lɛɛzu.

Wɛɛ, vɛɛ ɣaa botiiti gaagwɛni la ga ti ɣaaɣooza vɛɛi:

¹⁷ Folo ɣulazu vɛɛ vɛɛlavɛ, Levi nu lɔzita foloi ma, lɛkpɛmavɛ nu ɣɔvɛzu vɛɛi, nu naanigɔ foloi ma, lɛkpɛmavɛ nu yeezazu vɛɛi, nu naanigɔ foloi ma, nu vɛɛfelegi zeizu felegɔ kasɔ vuuu felegɔiti faa ma.

¹⁸ Pɛɛbai vɔ pelei, folo liizu vɛɛi, nu naanigɔ ɣa é ɣɛni nu lɛɛzuve makesu, nu felegɔ ɣa pɛɛbaiti make.

¹⁹ Sigida make nuiti ta-ɔɔgiti kaa, niiti ti laaseigiti ti zɛvɛni, ti ga Kolé ta Melali ti-mavofodaiti.

Levi nuiti ta-woti biigi tanigaa

²⁰ Levi nui tanigaa vɛɛi Ayiya la, é ɣɛni ga GALA sei vɛɛ wu naavolo make nui, ta sɔɔlaiti pɛ make nui, niiti ti veai ga GALA nɔnɔ.

²¹ Ti ɣɛni ga Layedán mavofodaiti, Gɛɛleson ná-pɛɛyɛɣɛi wu nuiti, ti ɣilagilagi ti ɣɛni ga ta-velɛyɛɣɛiti ma lotuɣɔiti. Ti-laaseigiti kaa: Yɛɣiyɛli,

²² ta ná-doun zunuiti Zetame ta keegeloin Zowele. Tiya ga Goofo GALAGI zeí velei wu naavoloi make vai geni ti va.

²³ Amalame, Yisegaal, Ebelon ta Uziyele ti-mavofodaiti saama, niiti ti zegeni,

²⁴ ti geni ga: Sebuwele Gelesome mavofodai, Moize ná-doun zunui, nii é geni ga naavolo make nuiti ta-lotufi wolai.

²⁵ Keegelointi niiti ti geni ga Eliyezeel mavofodaiti, naati segezegeve da ga ti zoloo pelei: Leyabia, Ezayi, Yolame, Zikili ta Selomite.

²⁶ Selomite ta keegelointi ka ti zeini GALA sei velei wu zolaiti make vai unda, niiti masagi Davide ti veeni GALA be, ta peleyege lotufiti, ta nu waagilagila kundigiti, naa veé nu ungilagila kundigiti ba, ta salavusu fundigiti zaiti.

²⁷ Naati, ti koozoganii gilazuve veeni Goofo GALAGI zeí velei bete vai zu.

²⁸ Selomite ta keegelointi ka monó ti geni welezu GALA sei velei wu zolaiti pe ma, niiti niima nuiti ti ti veeni GALA be, naa veé ani motaiti pe ba niiti ti veai GALA be: GALA goo wo nui Samiyele, Kise ná-doun zunui Sayile, Neel ná-doun zunui Abenael, Seluya ná-doun zunui Zoabe.

²⁹ Yisegaal mavofodaiti saama, Kenania ta ná-doun zunuiti ka ti geni ga bebei ma vaagaagulaba nuiti Izilayelee yooi zu, tiya ga ti geni ga kundigiti ta tukpogaaleve nuiti.

³⁰ Ebelon nuiti saama, Gasabiya ta kapogiti, sobelama nu waagila undofela (1.700), naati ka ti geni welezu Izilayelee yooi ma, nii é Zuluden jobave folo liizu velei, tiya ga ti geni Goofo GALAGI ná-faiti unda, ta ti da nuboseiti zofu vaiti gaagula ba.

³¹ Peleyege laasei seveiti da wooi ma, Yeliya ga é geni ga Ebelon nuiti ta-lotufi. Masagi Davide ná-kona vuunaanigoi (40) ma masa fai zu, ti faiti buuoteni, ti ka ga koozuluba wolaiti ta ti zaama ti ga nu biigiti, Yazael taazuve Galaade govii ma.

³² Yeliya ta ná-bolodai zu nuiti ti geni ga nu waafelego undofela (2.700), ti ga nu biigiti, ta peleyege lotufiti. Tiya ga masagi Davide GALA faiti ta nuboseiti zofu vaagaagulaba vai galivaani ti ma, LuBen mavofodaiti, Gade mavofodaiti, ta Manasé mavofodaiti gilazuve unda.

27

Koovebei zeí velei kpasu

¹ Izilayelee peleyege lotufiti daaseigiti pete, niiti ti zegeni ga salavusu fundigiti, nu waagilagilagiti ta nu ungilagilagiti unda, ta faagaagulaba nuiti niiti ti geni bosu masagi va salavusu fobogiti faa zu, niiti ti geni vaazu alu-o-alu, ti da ta-wotii ge. Nu waavuufele maazu naanigo (24.000) ga é geni kooogi gilagilagi pe su.

² Koo mungi nii alu mungi veeni zea, nu waavuufele maazu naanigo (24.000) ga é geni su. Zoi é geni unda, naa geni ga Zabidiyele ná-doun zunui Yasoheyame.

³ E geni ga Peleze mavofodai ta, to ga alu mungi zu é geni koovebei ma fundigiti pe devezu.

⁴ Kooogi velesiei nii alugi velesiei geni zea, naati balaa ti geni ga waavuufele maazu naanigo (24.000), Agoa nui Dayi ga é geni naa unda, ná-seikobai geni ga Mikelote.

⁵ Alugi zavasiei ma fobogi ma lotufi geni ga zalaga gula fundigi wolai Yegoyada ná-doun zunui Benaya, tiya balaa ti geni ga nu waavuufele maazu naanigo (24.000).

⁶ Benaya naa geni koozuluba vuusavogiti (30) unda, é ná-doun zunui Amizaade zeini ná-kooogi naa unda.

⁷ Koozulubai naanisiei nii alugi naanisiei geni zea, naa geni ga Azayelee, Zoabe keegeloin, ti ye liizu la, ná-doun zunui Zebadia vile potogi zu, tiya balaa ti geni ga nu waavuufele maazu naanigo (24.000).

⁸ Alugi lolusiei nonoi geni ga Yizala ná-peleyegei wu nui Samewute. Nu waavuufele maazu naanigo (24.000) ga é geni ná-kooogi zu.

⁹ Alugi lɔzitasiei nɔnɔi ɣeni ga Ikese ná-doun zunui Ila, Tekoa nu ɣeni de. Nu waavuufele maazu naanigo (24.000) ɣa é ɣeni ná-kɔɔbɔgi zu.

¹⁰ Alugi lɔfelasiei nɔnɔi ɣeni ga Efelayime mavofodai Gelese, Palon nu ɣeni de. Nu waavuufele maazu naanigo (24.000) ɣa é ɣeni ná-kɔɔbɔgi zu.

¹¹ Alugi lɔsavasiei nɔnɔi ɣeni ga Gusa nui Sibekayi, Zela ná-peleyegei wu nu ɣeni de. Nu waavuufele maazu naanigo (24.000) ɣa é ɣeni ná-kɔɔbɔgi zu.

¹² Alugi laavuusiei nɔnɔi ɣeni ga Anatote nui Aɔiyezeel, Benzamen mavofodai ta ɣeni de. Nu waavuufele maazu naanigo (24.000) ɣa é ɣeni ná-kɔɔbɔgi zu.

¹³ Alugi vuusiei nɔnɔi ɣeni ga Netofa nui Maɣalayi, Zela ná-peleyegei wu nu ɣeni de. Nu waavuufele maazu naanigo (24.000) ɣa é ɣeni ná-kɔɔbɔgi zu.

¹⁴ Alugi puugo maazu ɣilasiei (11) nɔnɔi ɣeni ga Pilaton nui Benaya, Efelayime mavofodai ta ɣeni de. Nu waavuufele maazu naanigo (24.000) ɣa é ɣeni ná-kɔɔbɔgi zu.

¹⁵ Alugi puugo maazu velesiei (12) nɔnɔi ɣeni ga Netofa nui Gɛledayi, Woteniyele mavofodai ta ɣeni de. Nu waavuufele maazu naanigo (24.000) ɣa é ɣeni ná-kɔɔbɔgi zu.

Boloda lotuɣiti

¹⁶ Wele totuɣi niiti ti-laaseigi ve, naati ka ti ɣeni bolodaiti unda Izilayele yooi zu. Luɛen ná-bolodai: Zikili ná-doun zunui Eliyezeel. Simiyon ná-bolodai: Maaka ná-doun zunui Sefatia.

¹⁷ Levi ná-bolodai: Kemuwele ná-doun zunui Gasaɔiya, Aalon mavofodaiti tɔnɔi ɣeni ga: Sadake.

¹⁸ Zuda ná-bolodai: Eliyu, Davide keegɛloin ta ɣeni de. Isakaal ná-bolodai: Mikayele ná-doun zunui Womeli.

¹⁹ Zaɓulon ná-bolodai: Aɔbediyase ná-doun zunui Yisemaya. Neɛetali ná-bolodai: Azaliyele ná-doun zunui Yelimote.

²⁰ Efelayime ná-bolodai: Azazia ná-doun zunui Wozé. Manasé ná-bolodai ɣilazuve: Pedaya ná-doun zunui Zowele.

²¹ Manasé ná-bolodai ɣilazuve, é ɣeni zeini Galaade: Zakali ná-doun zunui Yido. Benzamen ná-bolodai: Aɔbenɛel ná-doun zunui Yasiyele.

²² Dan ná-bolodai: Yelogeame ná-doun zunui Azalele. Niima nuiti ka ti ɣeni ga Izilayele wolodaiti ma lotuɣiti.

²³ Davide la ɣeni keeni, ti va zunu loungoiti daaseigiti seve, niiti ta-ɣonagi ɣeni ga puufelego (20), é yei bu, tɔzei Gooɣo GALAGI minazegeni ga toɣa Izilayele nuiti gaawoɔlo, ti moin ege somideɣaiti ti geegolɔgi ɣa.

²⁴ Seluya ná-doun zunu Zoafe daasei sevei lɔzeini, kele é la ɣeni gaabelani, tɔzei Gooɣo GALAGI yiiɣaawanani Izilayele ma naama laasei sevei vaa zu. Naa ɣa é keeni, naama laasei sevei é ɣeni, ma gaalugiti ti la vileni Davide ɣee vaiti ma zeveiti su.

Masagi ná-botiɣe nu wolaiti

²⁵ Adiyele ná-doun zunui Azamavete ɣa é ɣeni masagi ná-naavolo make vai unda. Niiti ti ti gaaleeni ba balaɣaiti su, taa wolaiti ta taa goiti su, ta sigi gaagoozagiti su, nui nii é ɣeni naati unda, naa ɣeni ga Woziase ná-doun zunui, Zonatan.

²⁶ Zoi ma é ɣeni kpalaga lii ɣe nuiti unda, naa ɣeni ga Kelube ná-doun zunui Ezili.

²⁷ Zoi é ɣeni leezen bele wotiɣe nuiti unda, naa ɣeni ga Simeyi, Lama nu ɣeni de. Nii é ɣeni dɔo make vai unda kpeleiti su, naa ɣeni ga Sefame nui Zaɔidi.

²⁸ Zielave ma nemei zu, zoi é ɣeni wolive bele ta sikomɔol kpeleiti unda, naa ɣeni ga Baale-Ganan, Gedɛel nu ɣeni de. Nui nii é ɣeni gulɔiti makesu, naa ɣeni ga Yoase.

²⁹ Togani bulugi niiti ta-laamii wosuve ɣeni ga Salon nemei zu, nui nii é ɣeni naati unda, naa ɣeni ga Sitilayi, Salon nu ɣeni de. Togani bulugi nii ma é ɣeni petugiti su, Adalayi ná-doun zunui Safate ɣa é ɣeni naati unda.

³⁰ Zɔi ɛ ɣɛni nɔmɛiti unda, naa ɣɛni ga Woɔile, Isemayele nu ɣɛni ga naa. Nii ɛ ɣɛni soovale saaiti unda, naa ɣɛni ga Melonɔte nui Yedeya.

³¹ Zɔi ɛ ɣɛni baala kpulugiti ta boli ɓulugiti unda, naa ɣɛni ga Ɔagaal nui Yazize. Niima nuiti kpein ka ti ɣɛni Davide ɣɔligiti unda.

Davide ɓɔɣɔi nɔ-tɛnɛbo nuiti

³² Davide kɛkɛi Zonatan ɣɛni ga nɔ-tɛnɛbo nui, ɛ ɣɛni ga faagwɛ nu wola, ɛ ɣɛni ga sɛvɛ ɣɛ nui. Tɔ vɛ, Ɔakamoni nɔ-doun zunui Yɛɣiyele vɛ, tiya ɣa ti ɣɛni masagi nɔ-dointi kalasu.

³³ Ayitofele ɣɛni ga masagi nɔ-tɛnɛbo nui. Aaleke nui Ɔusayi ɣa ɛ ɣɛni ga masagi nɔ-dɔɔɣuzu vaa make nui.

³⁴ Ayitofele zeɣeai ma nɔ, Benaya nɔ-doun zunui Yɛɣoyada vilɛni potogi zu, ta Aɓiataal. Zoabe ɣa ɛ ɣɛni ga kɔɔɣuluɓa wolai masagi nɔ-kɔvɛɓɛiti unda.

28

Davide GALA sei vɛɛ lo fai ɣalivaa vai

Salomɔn ma

¹ Davide Izilaye ɣundigɛiti pɛ gaaleeni ba Zeluzaleme: bolodama ɣundigɛiti, masagi ɓɔɣɔi nɔ-salavusu ɣundigɛiti, salavusu ɣundigɛiti niiti ti ɣɛni nu waagilagilagiti ta nu ungilagilagiti unda, masagi ta nɔ-dointi kɔligiti ta togani ɓulugiti make nuiti, tosuba nu wolaiti masa pɛɛi wu, kɔɔɣuluɓa wolaiti, ta sɔɓelama nuiti pɛ.

² Masagi Davide ɣaalɔni, ɛ zɛba ɛ ɓɔɛ ti vɔ ɣani: «Kɛɛleaiti, naa vɛɛ nɔ-nuɓuseiti ba, à woilo gòo ma! E ɣɛa nɛɛni bè ga gè GALA sei vɛɛi lo, vɛ nɔ a ɣɛ ga Ɔɔɔɣɔ GALAGI nɔ-minazeɣe kesui looɣosuvɛ, ta ada-ƆALAGI ɣɔɣɔlosuvɛ. Gè kɛvɛɛ ɓɛɛi pɛ kɛvɛɛ pɛɛi lo fai zu.

³ Kɛɛ GALA kɛvɛɛ mɔ: «Da lei ɛ vɔ ɣɛ pɛɛ losu bè, ɗa ga kɔɔɣɔ nu, ɛ nɔmai vuuuvɛ.»

⁴ Ɔɔɔɣɔ GALAGI, Izilaye nɔ-GALAGI ɣa ɛ yiimazeɣɛa ga ze kɛɛ vɛɛi wu, nii a kɛ ɛ kɛ ga Izilaye masagi, ta gè ɣɔɔɣɔ masa pɛɛyɛɣɛi laalao. Mazɔɔɔ Zuda nɔ-bolodai ɣa ɛ yiimazeɣɛi la ga naa lo zɔiti tuɣɔ. Zuda wolodai naa zu, ɛ yiimazeɣɛ ga kɛɛ vɛɛi, tama kɛɛlɔinti pɛ saama, nɔ ɣa ɛ yiimazeɣɛai ga ze, ɛ sèi masadai zu Izilaye unda.

⁵ Ɔɔɔɣɔ GALAGI doun zunu mɔinmɔin fɛvɛ bè. Doun zunui naati saama, ɛ yiimazeɣɛ ga Salomɔn ga naa ze Izilaye masa kpɔkpɔgi ɣa ta ɛ masadai ɣɛ Ɔɔɔɣɔ GALAGI zaalai zu.

⁶ E zɛba ɛ ɣɛ ma: «E-loin Salomɔn ɣa ɛ nɔ-pɛɛi losu, ta ma ɣoizuvɛti pɛ. Tɔɔzei gè yiimazeɣɛa la, ga ɛ ɣɛ ga doun zunui, nɔn nɔ ɣɛ bɛ ga kɛɛɣɛ.

⁷ Nɔ ɓaa nɔ-masa fai maazu eyɛsu ɣɔ, ni a zɛɓezɛɣɛna, vɛɛi ɛ kɛɛzu la za, ga ɛ ɣolo nɔ-devɛiti ta nɔ-tɔgiti bɛ.»

⁸ Naa ɣa ɛ ba, za ɣani, Izilaye pɛ gaazu, Ɔɔɔɣɔ GALAGI nɔ-bɛɛi pɛ gaazu, ta ada-ƆALAGI ɓɔɣɔi ɣaazu, à minazɛɣɛna ga wa ɣolo Ɔɔɔɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI nɔ-devɛiti pɛ bɛ, wo ɗa kala, nii a kɛ wo kwɛɛ ga gola. Naazu zou vɔɣɔi nii ɣa yɛ wo ya, wo fe wo-mavofodaiti zɛa ga pogani eyɛsu ɣɔ.

⁹ «Ɖɛi ma ɛ ga doun zunui Salomɔn, ɣaaɓa keɛ, ɛ è-ɣɛɛ nɔ-GALAGI ɣwɛɛ ga pagɔ, lɛbiyai vɛ bɛ ga è-yii pɛ, ta kisɛ vɔɣɔi zu, tɔɔzei Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣa wɛɛzu nui yiima munu poun, ɛ kisɛiti pɛ pɛɛɛ. Ni ɗa gaizɛna, toɣa ɓɔɣɔ yɛna ɛ ka, kɛɛ ni ɗa vɔluavɛna ba, toɣa ɣɛɛ ɛ vɔ eyɛsu ɣɔ.

¹⁰ Kwɛɛ niina ga Ɔɔɔɣɔ GALAGI yiimazeɣɛa ga ɗɛ, ga ɛ sei vɛɛ lo bɛ, vɛ nɔ ɣɛɛzu ga seizu nɔɗɛgai. Zɛɓezɛɣɛ, ɛ botii lɔɔzei.»

Davide GALA sei vɛɛi ma ɣazavigi vɛɛ vai

Salomɔn ya

¹¹ Davide GALA sei vɛlɛi ma lɛɛ wosuvɛ ma ɟazavigi veeni Salomɔn ya, naa vɛɛ ma vɛlɛiti kazavigiti ba, pɛɛbaiti, naavolo makesuvɛti, geezu vɛlɛiti, ta pɛlɛ ɟoozu vɛlɛiti, naa vɛɛ minazeɟe kesui laazuɛ va.

¹² Naa vɔluma, ɛ naa pɛ ma ɟazavigiti feeni zea, niiti ɛ deveni ga ɛ ti lo: Ɔooɟɔ GALAGI zeɛi vɛlɛi ma ɟoizuvɛ, pɛlɛi niiti ti ɟakusu ma, vɛti ti ɟɛɛzu ga GALA sei vɛlɛi wu naavolo makesuvɛti ta anii niiti kpein ti veai Ɔooɟɔ GALAGI vɛ.

¹³ Naa vɔlu, masagi Levi nuiti ta zalaɟa ɟula nuiti ta-zeikpasu zɛvɛiti feeni Salomɔn ya, naa vɛɛ botii ma zii pɛ ba niiti ti maanɛai ga ti da ɟɛ Ɔooɟɔ GALAGI zeɛi vɛlɛi wu, ta sɔɔlaiti pɛ niiti botii ɟɛɛzu ga tiye GALA sei vɛlɛi wu.

¹⁴ E zanugi wupɛgi lieɟɔi lɛɛni la, nii maanɛai ɛ lo zanu sɔɔlaiti ɟilagilagi zu, botii ɟilagilagi vaa zu, vɛle nɔ ɟana balaa ɛ kɛɛni la ga walii, sɔɔlai ɟilagilagiti pɛ faa zu ti maanɛai ti lo botii ɟilagilagiti su.

¹⁵ E zanu fitina zeɛi aniiti ta ma fitinaiti buɛgi lieɟɔi lɛɛni ti ɟilagilagi pɛ, vɛle nɔ ɟana balaa ɛ kɛɛni la ga walii geleiti ta ma fitinaiti, ɛ zoloo botii ma nii ɛ ɟɛɛzu ga ti ɟilagilagi.

¹⁶ E zanugi lieɟɔi lɛɛni nii gaawuunsu, ɛ vu taɓalii ɟilagilagiti ma, niiti bului laazu ti ɟa Ɔooɟɔ GALAGI vɛ, ta walii wupɛgi, walii laɓaliiti faa zu.

¹⁷ E sua zɔɔ mite wolaiti kazavigi lɛɛni la, naa vɛɛ pama vaza anipakaiti ba ta zanu gooleiti, ti pɛ ti ga zanu kitei, naa vɛɛ ziawɔiti ba ti ga zanugi. E zanugi lieɟɔi lɛɛni nii maanɛai ɛ ɓɛɛ ga ziawɔi ɟilagilagi. Uele nɔ ɟana ɛ kɛɛni la ga ziawɔi niiti ti ɓɛɛzu ga walii.

¹⁸ E ansansegiti ma zalaɟa ɟulazuɛ ma ɟazavigi lɛɛni la, nii zanu gbaai vuuzu ma. E zanugi wupɛgi lieɟɔi lɛɛni balaa, naa vɛɛ zanu wotoloi va, kpɛɛai ga seeluɓɛinti niiti ti-ɟovɛgi ɟɛni zelɛni Ɔooɟɔ GALAGI nɔ-minazeɟe kesui maazu.

¹⁹ Davide ɟɛni ma: «Ɔooɟɔ GALAGI ɓɔɟɔi ɟa ɛ botii nii ma ɟazavigi pɛ sevea sevei zu, nii a ke gɛ ti ɟaaɟa.»

²⁰ Naa vɔluma, Davide ɟɛni Salomɔn ma: «Dɔn zunu, yiilɔ, zɛɓɛɛɛɛ, ɛ tɔɔzei ga botii ɟɛa! Mina lua, ɛ maa mina bali, mazɔɔ Ɔooɟɔ GALAGI nii ɛ ga nɔ-GALAGI, naa ɟa yesu ɛ va, ɛ la ɛ yɛga nɔ pɛ, ɛ la ɟɛla ɛ va pɛ, eyɛsu ɛ ɓɛ ga botii naati pɛ ke, nii maanɛai ga ɛ ke Ɔooɟɔ GALAGI zeɛi vɛlɛi lo fai zu.

²¹ Zalaɟa ɟula nuiti ta Levi nuiti balaa kana, ti zeivɛ su kpɛkpɛ ga kpɔgiti, GALA sei vɛlɛi wu wotiiti faa ma. Niima wotiiti pɛ su, da kpɔba zɔɔ ɲɛliɟi nuiti saama, botii ɟilagilagiti pɛ faa zu, niiti a nɛɛ ti vɛ ga ti ɓɔ ɛ va, kundigiti ta nuɓuseiti pɛ ta ɛ yeema.»

29

Veɓaniiti niiti Davide ti veeni GALA sei vɛlɛi lo fai zu

¹ Masagi Davide ɟɛni ɓɛɓɛi ma: «Dɔn zunui Salomɔn, nii ɟilagi GALA ge yiimazeɟɛai la, toɟa ga zunu lounɔ nɔ, ɟi gola la de zea, botii ma suwɔlɔvɛ, tɔɔzei pɛlɛi nii la ga nuɓuse nɔnɔ, Ɔooɟɔ GALAGI ɟa nɔnɔ vɛ.

² Nɔn nɔ ɓɔɟɔi gɛ sɔɔda vai pɛ kɛvɛ, nii a ke gɛ kɛvɛle ɓɛɛi ɟɛ nɔ-GALAGI zeɛi vɛlɛi nii lo fai zu: zanugi, walii, kɔlu ɓɔigi, kɔlu ɟite, naa vɛɛ gului va, gɛ naati gaalɛvɛ ba, nii a ke niiti kpein ti maanɛai ga ti ɓɛɛ ga sɔɔlai naa ma ziiti, ti va ɓɛɛ ga tiye. Gɛ kɔtu vɔpagiti gaalɛvɛ ba balaa: niiti ta zoo ɲɛkpɛzu, niiti ti volozu, ma vɔnɛgiti, kɔtu zɔngɔ ɓaagi ma zii pɛ, ta kɔtu ɟolegiti, kɔtui wola mɔinɛ.

³ Naa pɛ pɔluma, nii gɛ kɛvɛle ɓɛɛai GALA sei vɛlɛi lo fai zu, GALA sei vɛlɛi nɛɛ vɛlɛi ma bɛ, gɛ nɔ ɓɔɟɔi kɔli papagiti fea, zanugiti, waliiti, niiti ti ga kpɔɟɔ geleiti, ɛ ɟula niiti polu gɛ ti ɓɛɛai GALA pɛlɛ ɲadɛgai lo fai zu.

⁴ Nii makegai bɛ naa ɟa ga: kilo waaungila (100.000) zanu kitei zu, nii ɛ zeɟɛzu Wofiil, naa ɓɔ kilo waaunfelegɔ waaɔunaanigo (240.000) va walii maɲadɛgai zu pɛlɛi ɟoozuɛ zie vai zu.

⁵ Zanugi ta walii niiti ta ná, nii a ke sɔɔlai nii nɔpɛ maanɛai ga é bɛtɛ ga zanugi ɔaa walii, ti bɛtɛ ga niiti, botii pɛ su niiti jɛɛliɖi ɖɛ nuiti ta ɖɛ ti kɛ. Niima ziegi zu niina, wo zaama, ɔɛ ɖa kevele bɛtɛai ga é faaɔɔɖɔ ɖɛ ga ɖoozunɛ vele ɖooɖɔ GALAGI vɛ?»

Vɛɛanii niiti nuɔuseiti ti ti veeni
GALA sei vɛɛi lo fai zu

⁶ Naama ziegi zu Izilayeɛ ɖundiɖiiti kpein, pɛɛyeɖe geleiti, boloda geleiti, nu ungilagila ta nu waagilagila kundiɖiiti, naa vɛɛ niiti ba ti masagi ná-faiti unda, ti pɛ ti zɛba ti vɛɛaniiti fe, ti daai ɖisu.

⁷ Nii ti gaalɛni ba é ɖɛni ga: zanugi kilo waaungila waaɔuulɔfela (170.000), zanu kae waapuugo (10.000), walii leveni kilo waaunsavago (300.000) va, kɔlu ɔɔigi a la zeeli kilo waaundɔzita (600.000) zu, kɔlu ɖitei a la leve kilo miliyɔn savago (3.000.000) va.

⁸ Zɔiti kɔtu zɔngo ɔaagiti ti ɖɛni ti ya, naati ti ɖɛni vaazu ga tiye, ti ɖa kaliva Yegiyɛle ma, Gɛɛleson mavofodai, ga ti va da ɖooɖɔ GALAGI zeɛi vɛɛi wu naavolo makesuvɛ.

⁹ Nuɔusei wola ɖoozunɛni vɛɛanii naati fai zu, tɔɔzei ti ɖɛni feezu ga yii pɛ ɖooɖɔ GALAGI vɛ. Masagi Davide ɔɔɖɔi ɔalaa gola ɖoozunɛni.

Davide ná-mama fe GALA falii

¹⁰ Davide mamagi veeni ɖooɖɔ GALAGI vɛ bebɛi pɛ gaazu, é ɖɛ ma:

«Ee, ɖooɖɔ GALAGI, mamagi ɖa é vɛ eyɛsu ɖɔ,
 gi-mɛmɛwola Izilayeɛ ná-GALAGI.

¹¹ ɖooɖɔ GALAGI, ɖa ɖa è-vo ge ga
 ɔɔɔɔi, zɛbɛi, pagi, lɛbiyai ta masadai.

Mazɔɔɔ nii kpein é geɛɖɔlɔgi zu ta zɔɔi ma ta ga ɖɔnɔ, ee, ɖooɖɔ GALAGI!

Da ɖa è-vo ge ga masadai,
 ɖa ɖa zobogi é ya fuluanii pɛ unda.

¹² Da ɖa kpɛtɛi ta lɛbiyai zeɖezu è vɔ.

E leve ɖa anii pɛ ma,
 gaabaai ta zobogi naati ta è yeezaama.

Zobogi ɖa é vɛ ga zɔi è pɔ ga è unbuzɛɖe, è naa wuzɛɖe ta è gaabaai ve bɛ.

¹³ Naa ɖa é ba, gá-GALAGI, gá è maamusezu,
 gi ɖa-lɛbiyai ɖula kɛɛma.

¹⁴ Mazɔɔɔ ná ga leeni kae,
 ná-nuɔuseiti ɔalaa ta ga leeni kae,
 gi zoosu gi nii ɖɛɖala vaabɔɖɔi ɖɛ è vɛ?

Nii kpein ka zeɖezu ɖa nɔ è vɔ.

Nii gi feai è ya, gi naa zɔɔɔge ɖa ɔɔɖɔi nɔ è ya.

¹⁵ Gá nɔ ga wɛɛinti ta seikɔɖɔma nuiti è ɖaazu,
 vɛɛi nɔ gi-mɛmɛwolani ti ɖɛni la.

Gi-zii ma voloiti eteai zu, ta nɔ ga eɖe niinigi é levesu,
 é levesu, kito nɔpɛ ge la bɛ.

¹⁶ ɖooɖɔ GALAGI, gá-GALAGI, naavoloi nii pɛ ka zɔɔɔsu ɖa nɔ è ya,
 nii kpein gi gaalɛai ba ɖani, nii a ke gi pɛɛi lo nii è-laaseigi ɖa vɛ ba,
 ɖɛi è ɔadegai, niiti pɛ ta ga ɖɔnɔ.

¹⁷ Ee, ná-GALAGI, gɛ suɖwɛɛ ga ɖa gi yiizumɔsu,
 è ɖoozu ɖa ɖa nɛɛ, siɛgi zu nui ta a ziena la telebodai zu.

Naa ma ka é ba, gɛ niima vɛɛaniiti pɛ feeve è ya zii zɔledai zu.

E ɖɛ bɛ ga koozunɛ, siɛgi zu gɛ ɖa-nuɔuseiti pɛtɛga la, ti ɖa va ga vɛɛaniiti ga ɖoozunɛ vele.

¹⁸ Ee, ɖooɖɔ GALAGI, gi-mɛmɛwolani Abalaame, Izaake, ta Izilayeɛ ta-GALAGI, ɖi pagɔi
 nii ta kisie vagoi niiti make yeenɔpɛ ɖa-nuɔuseiti ziimave.

Ti-yii latigai make kpaankpaan è vɔ pelei.

¹⁹ Zii ve dɔun zunui Salomɔn ya, nii gaa la ɖwɛni su fele, nii a kɛ é ɖolo da-leveiti bɛ, naa vɛɛ da-ɖalagiti ta da-logiti ba. E zie ga ti pɛ, ta é GALA sei vɛlɛi lo, nii gɛ ma ɖɛvele bɛtɛi ɖɛai.»

*Gulɔi zie vaa Salomɔn ma
é va ɖɛ ga masagi*

²⁰ Naa vɔluma, Davide ɖɛni bɛbɛi ma: «À Ɔɔɔɖɔ GALAGI mama, wa-ƆALAGI!» Bɛbɛi pɛ ge zɛba é mamagi ve Ɔɔɔɖɔ GALAGI vɛ, ti-mɛmɛwolani ta-ƆALAGI. Ti vileni niibigɔ, ti la Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɖɔɖɔwu ta masagi ɖaazu.

²¹ Poluma zobui, ti zalaɖaiti ta gala zalaɖaiti kulani, ti fe Ɔɔɔɖɔ GALAGI vɛ: nɪkɛ zɪnɛ waagila (1.000), baala sinɛ waagila (1.000), ta baala zivo waagila (1.000), naa vɛɛ puya zalaɖaiti ba ga dɔɔi nii a la kula ɖɛ su, naa vɔlu, ti zalaɖa mɔinmɔin kiligaa ɖula Izilayele pɛ bɛ.

²² Naama voloi ti daamii ta kpɔɔlɛi woni ga koozunɛ wolai Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɖaazu. Ná zeizu velesiei ɖɛni ga nii, ti gulɔi zie Davide ná-doun zunui Salomɔn ma Ɔɔɔɖɔ GALAGI laaseigi zu, é va ɖɛ ga ta-masagi. Ti gulɔi ziɛni balaa Sadɔke ma, é ɖɛ ga zalaɖa ɖula nui.

²³ Salomɔn zeini Ɔɔɔɖɔ GALAGI ná-masa kpɔkpɔgi ɖa, ga é masadai ɖɛ kɛɛɖɛ Davide votogi zu. E masadai zegeni, é da li luɖɔma, Izilayele nuiti pɛ ti ɖoloni bɛ.

²⁴ Kundigiti ta salaɔusuiti, naa vɛɛ masagi ná-doun zunuiti pɛ ba, ti ɖoloni bɛ.

²⁵ Ɔɔɔɖɔ GALAGI Salomɔn unbuzegeni Izilayele nuiti pɛ gaazu, é ná-masadai maawui é leve zɔiti pɛ ba, ti masadai ɖɛɛni Izilayele unda tɔun tuɖɔ.

*Davide zaa vai
(1 Masagiti 2:10-12)*

²⁶ Izayi ná-doun zunui Davide masadai ɖɛɛni Izilayele pɛ unda.

²⁷ E kona vuunaanigɔ (40) ɖɛni masadai zu Izilayele unda: E kona dɔfelai ɖɛɛni Eɔɛlɔn, é kona vuusavagɔ maazu savagɔi (33) ɖɛ Zeluzalɛme.

²⁸ Davide zaani, keɛ polɔzaɖaga vɔluma kɔɛkɔɛ ziilei su, é zii zɔlɔɔni, naa vɛɛ naavoloi ta lɛbiyai va. Ná-doun zunui Salomɔn ɖa é masadai ɖɛɛni potogi zu.

²⁹ Masagi Davide ná-kɛɛwotiiti, é zo ma mɔungiti ma, é li ma ɖaaɔɛlagiti pɔ, naati sɛvɛvɛ GALA goo wo nuiti Samiyele, Natan ta Gade ta-zɛvɛiti su.

³⁰ Ná-masadai, ná-zobogi, naa vɛɛ fai pɛ ba é ɖɛɛni ná-yeeɖɛɖalɛi, Izilayele yooi zu, ta zɔɔma masa zooiti su, naa pɛ bogɛ sɛvɛi naati su.

Dolo Sevei Velesiɛi

Tɔɔzeizu mɔunpa, Dolo Sevei ma Mɔungi ta Felesiɛi ti ɔni su, ti ge ga seve gila kpe nɔ. Sevetante zevi zu ga gaagweɛni su ná mɔunpa. Sevetante zevi naa ga é ga Minazege Pɔlmai, nii tatigai Geleke wooi zu. Daaseigi é ba Ebulu wooi zu, naa ga ga «folo gɛlagilagi zu vaiti ti levesu». Faaɖwe nu mɔinmɔin ka kaazu ga Esedalase ga é Dolo Seve felegɔiti sevei, naa veɛ Esedalase Ná-Sevei va ta Nefemi nɔnɔi. Sevei geɛ nui welewe seve mɔinmɔin su, nii a ke é nɔnɔ ma zeveti ke, ma un ge daa ma ga Samiyele Ná-Seve felegɔiti ta Masagiti Ta-Zeve felegɔiti. Faaɖwe nu wolai ma mɔinmɔin daave da ga sevei niiti keɛve kona unnaanigo zɔɖɔzuve ta unnaani puulɔɔlugɔi (400-450), aisa Yesu Kilista va zɔɔɔ, naa zolooge nɔ kpein Esedalase ná-eteai ma ziegi ma.

Dolo Sevei ma Mɔungi ta Felesiɛi ɔɔzeizuve ga nu wɔɔzafagiti daaseigiti dɔɔsu, é zo Adama ma, é zeeli Abalaame ma, ta Izilaye geɛ vai ga ɔɔɔ you naa ɔɔzeizuve, eyesu é zeeli Izilaye nuiti gaagalema ziegi ma, ti gɔla duɔlai zu Babilɔne. E zo niina naama ziegi ma, Dolo Seveti ta Izilaye ná-wɔɔwɔɔ vai zuɖulazu, é zo Sayile ná-masadai ma ziegi ma, é zeeli Zeluzalame gɔlogɔlo siegi ma. Dolo Seveti su, sevei geɛ nui wola gaazuloge GALA sei velei ná-fai va Zeluzalame. Davide kevele ɔete mɔinmɔin keɛni pelei lo fai zu (1DS 28:1–29:30), naa vɔluma ná-doun zunui Salomɔn ga é pelei lɔni niina (2DS 2:1–7:22). Sevei geɛ nui ɔɔve ɔalaa é lo GALA sei velei gɔlogɔlo pelei va ta velei bu zɔɔlaiti segeai la, ti li ga tiye (2DS 36:15-21). Gaabelagi ga ga Dolo Sevei Velesiɛi puuzu gaabelagi (2DS 36:23) ga kulazu kelema velei GALA sei velei vaazu losu da vɔlu ga niina.

Unsosuve

1. Salomɔn ná-eteai ta ná-masa fai Izilaye pe unda (1:1–9:31).
2. Uelei Izilaye gaagweɛni la su ga masa zou felegɔ, Izilaye ta Zuda, ta masagi gɛlagilagiti niiti ti zeini Zuda masadai unda, é zo gaagweɛi ma ziegi ma, eyesu é zeeli masadai naa zo siegi ma (10:1–36:23).

Salomɔn Ná-Masadai

(1:1–9:31)

¹ Davide ná-doun zunui Salomɔn tɔ ɔɔɔ ná-masadai zapelɔni. Ná-GALAGI, Gɔogɔ GALAGI geɛni ba, é da ta ɔɔ tɔɔi va.

*Salomɔn gɛgi vali vai GALA ma
(1 Masagiti 3:4-15)*

² Masagi Salomɔn Izilaye nuiti pe tolini, ma un ge daa ma meɛ ga salavusu gundigiti ti nu waagilagilagiti ta nu ungilagilagiti unda, tukpɔgaaleve nuiti, ta Izilaye nu ɔiigiti pe, naa veɛ bolodama gundigiti ba.

³ Salomɔn ta bebeti pe ti liini zalaɖa gɔla adave Gaɔagɔn, mazɔɔ miná ga GALA daagomi sege velei geɛni ná, nii Gɔogɔ GALAGI ná-botige nui Moize kpeteni tevebai zu.

⁴ Kele masagi Davide liini ga GALA ná-minazege kesui Kiliyate-Yeyalime, é da naama adave, ve é ná ɔeteni be, mazɔɔ kaite é sege gɔtai lɔni be Zeluzalame.

⁵ Sege vele nadagai gɔkalave, zalaɖa gɔlazuve geɛni ná, é ga kɔlu ɔɔigi, nii Besaleyele toni, Uli ná-doun zunui, Guul ná-dounloin. Miná Salomɔn ta polu nuɔuseiti pe ti vaani ná, ti Gɔogɔ GALAGI gaazaɖa.

⁶ Miná ga masagi Salomɔn leɛni ná Gɔogɔ GALAGI gaazu, zalaɖa gɔlazuve é ga kɔlu ɔɔigi GALA daagomi sege velei wu, é gala zalaɖa waagila (1.000) kula.

⁷ Naama ɔidii, GALA ge gɔlani be kelema, é ge ma: «Nii wɔin è ma, deɛ, ge ke è ve.»

⁸ Salomɔn googaaɔoteni, é ge ma: «È da-woogegɛlida wolai gɔlave kelema kɛɛ Davide ve, è sèi potogi zu.

⁹ Niizu niina, Gɔɔɔɔ GALAGI, minazefegi nii è kɛɛni kɛɛ Davide vɛ, soma è naa laazeeli, tɔɔzei da ɔa è kɛa ga masagi nuɔuseiti unda, niiti ti mɔindaɪ efɛ zooi ma vufiligi.

¹⁰ Naa ɔa é ba, ɔigi ta faagwɛgi vɛ bè, nii a kɛ gè kwɛɛ vɛlɛi nà lo da nuɔusei niiti tuɔɔ. Mazɔlɔ ni naa laade, bɛ ɔa a zoo losu da-nuɔuse mɔinmɔingi niiti tuɔɔ?»

¹¹ GALA ge zɛba é Salomɔn woogaaavote, é ɔɛ ma: «Tei naa ɔa é ga è yiima vai, è la kpɛtɛi ta naavoloi ɔaa lɛbiyai valini ɔɔɔɔ vɛ, è la ɔalaa è zili nuiti saa vai ɔaa è-zii zuɔooza vai valini, kɛɛ ɔigi ta faagwɛgi ɔa è falizu, nii a kɛ è lo nà-nuɔuseiti tuɔɔ ga pagɔ, niiti gè è zɛidai ti unda,

¹² deɔɛmu nà ɔigi ta faagwɛgi veezu è vɛ. Naa pɛ poluma, nà kpɛtɛi ta naavoloi veezu è ya, naa vɛɛ lɛbiyai va, é leve naati ba ti ɔɛni masadai zu è lugɔ, ta niiti ti vaazu masadai ɔɛɛzu ga è voluɛɛle.»

¹³ Naa vɔluma, Salomɔn zɛɔɛni Gaɔaɔɔn, zalaɔa ɔula adavɛ, GALA daaɔomi seɔɛ vɛlɛi ɔakalavɛ, é ɔale ma Zeluzalɛme. E masadai ɔɛɛni Izilayɛle unda.

Salomɔn ná-kpɛtɛi ta ná-lɛbiyai

(1 Masagiti 10:26-29;

2 Dɔlɔ Sɛvɛi 9:25-28)

¹⁴ Wotolo waagila unnaanigo (1.400) ɔa é ɔɛni Salomɔn ya, ta soo ɔize zalaɔusu waapuugo maazu felegɔ (12.000), é ti ɔaagwɛ taaɪti su, vɛti ná-sooiti ti ɔɛni ná, ta Zeluzalɛme tɔ ɔɔɔɔi ɔɔbavɛ.

¹⁵ Masagi zaalai zu, walii ta zanugi mɔinni Zeluzalɛme efɛ kɔtɪ, sɛdele gului mɔin efɛ sikɔmɔɔl gului, nii é vɔnɔsu zɛlavɛ ma nɛmɛi zu.

¹⁶ Ezipete ta Silisi ɔa Salomɔn ná-sooiti ti ɔɛni zɛɔɛzu ná, masagi ná-yaagɔ vɛbɛi ɔɛni liizu ná ti sooiti gɛya ga naama zɔngɔi nii deveai.

¹⁷ Wotoloi ɔilagilagi kpein é ɔɛni zɛɔɛzu Ezipete, sɔngɔi ɔɛni ga wali ɔae undɔzita (600), sooɪ ɔilagilagi zɔngɔi ɔɛ ga wali ɔae ungila puulɔlugɔ (150). Yaagɔ ɔilagi naati nɔ ɔa ti ɔɛni liizu ga wotoloiti ta sooiti ɔɛte masagiti ta Siili masagiti pɔ.

Salomɔn GALA sei vɛlɛi lo fai

ma ɔɛvɛle ɔɛtɛi ɔɛɛ vai

(1 Masagiti 5:15-32; 7:13-14)

¹⁸ Salomɔn deveni ga é GALA sei vɛlɛi lo Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ, ta é masa pɛlɛi lo ɔɔɔɔ vɛ.

2

¹ Masagi Salomɔn nu waavuuɔfɛla (70.000) laasei sɛvɛni sɔɔlɛiti seɔɛ vai zu, nu waavuuɔsava (80.000) kɔtɪ ɔula vai ta saɔa vai zu gizeɪ zu, é nu waasavago undɔzita (3.600) laasei sɛvɛ, naati ti da wɛɛ zekegiti ma.

² Salomɔn keelaiti tevɛni Tiil masagi Yilame ma, é ɔɛ ma: «Soma, nii è kɛɛni kɛɛ Davide vɛ, è kɛɔalai ɔɛ bè, tɔɔzei è sɛdele gului veeni zɛa ga é masa pɛlɛi lo ɔɔɔɔ vɛ, vɛ a ɔɛ niizu ná.

³ Niima zɛɛgi zu, nà GALA sei vɛlɛi losu nà-GALAGI, Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ, é ɔɛ ga nɔnɔ. Miná ɔa ɔi ɔɛɛzu ansansegiti galazu ná bɛ, ɔi da buluiti da ná yeenɔpɛ, nii maanɛai ga é vɛ bɛ, ɔi da gala zalaɔaiti kula sobu vɛɛ kpɔkɔ va, ɔi da dooɔɔ foloiti ta alu toga niinei ma vɛtiiti kula ná, naa vɛɛ gá-GALAGI, Gɔɔɔɔ GALAGI ná-fɛti zɔiti pɛ ba. Naa ɔa ɔɛɛzu ga kɛɛ vaa Izilayɛle yooi zu eyɛsu ɔɔ.

⁴ GALA sei vɛlɛi gè tosu, su vaa ɔa ɔaɔozu, tɔɔzei gá-GALAGI wɔɔlɔvɛ galagiti pɛ ba.

⁵ Kɛɛ bɛ mu ka a zoo é pɛɛ lo, é zoloo tɔun ma, geegɔlɔgiti mu ka é la vɔnisu ti zu? Nà ɔɔɔɔgoi ɔalaa, nà ga leeni kae gè pɛɛ losu bɛ? Kɛɛ anɛɛ naa vɛ, nà zoo ɔalaa gè ada go ɔɛtɛ, vɛ gá ɔɛ zalaɔaiti galazu ná bɛ.

⁶ «Soma, è ɲɛɛliɔi ɔɛ nu ɔila teve mà, nii soogai zanugi ta walii ɔɛtɛzu, naa vɛɛ kɔlu ɔɔigi ta kɔlu ɔitei va, soogai ɔalaa kala loozu seɔɛiti ma ga ma ɔɔigi, ma ɔɔi sɔsɔgi, naa vɛɛ ma

biinii va, soogai balaa ani velupelu fai la. Ta nà-jɛɛliɖi wotiɖe nuiti ka ti botii ɖɛɛzu vɔɔma, niiti kɛ Davide ti ɖɛvele βeteni, ti Zeluzalɛme ta Zuda yooi zu ná pɛ.

⁷ Soma balaa è Liban yooi zu wului tanigaa leve mà: sɛdelegi, sipɛlegi, naa vɛɛ santalegi va, tɔɔzei gè kweni ga da-wulu leve nuiti sooge naa la ga gola. Ta nà-botigɛ nuiti ta botii ɖɛɛzu vɔɔma,

⁸ ti gulu mɔinmɔin kpɛtɛ bè, tɔɔzei GALA sei vɛɛi nii gè tosu gola ɖa wɔɔɔzu, é va balaa ga gola.

⁹ Nɔun tetegi, nii nà fe ga da-wulu leve nuiti kɔnɔgi, naa ɖa ga: moloii nii daa ga βelee, naa ma ɖilo miliyɔn lɔzita (6.000.000), wɔɔlezegi ma ɖilo miliyɔn naanigɔ (4.000.000), dɔɔi litɛɛ waaundɔsava (800.000), wolive wulɔi litɛɛ waaundɔsava (800.000).»

¹⁰ Tiil masagi Yilame sevei ɖɛɛni, é teve Salomɔn ma, é ɖe ma sevei naa zu: «Gɔɔɖɔ GALAGI ná-nuβuseiti nɛɛ ɖa bogai bɛ, naa ɖa é kɛa é è zeida ti unda ga masagi.»

¹¹ Naa vɔluma, Yilame ɖɛni ma: «Mamagi ɖa Gɔɔɖɔ GALAGI vɛ, Izilayeɛ ná-GALAGI, nii é geɖɔlɔgi ta zooi βetɛa, é ɖima loun, kelegɛle doun ta faa ɖaɖa loun vɛa masagi Davide vɛ, nii é vaazu GALA sei vɛɛi losu Gɔɔɖɔ GALAGI vɛ, ta é masa pɛɛ wolai lo βɔɖɔ vɛ.

¹² «Naa ɖa é ba, nà jɛɛliɖi nu βɔɖɔβɔɖɔ tevesu è ma, nii kalagai ɖɛzɛɖɛzɛ, daaseigi ɖa ga Gulame-Aβi.

¹³ Dee ɖa ga Dan mavofodai zu anzanui ta, kɛɛɖe ɖa ga Tiil nu. Sooge zanugi ta walii βetɛzu, naa vɛɛ kɔlu βɔigi ta kɔlu ɖitei va, ta kɔtui, naa vɛɛ gului va. E kala loo vai ɖwɛɛ, ga geze βɔigi, ta ma biinii, ta ma βɔi sɔsɔgi, naa vɛɛ geze vago zeɖei va. Kalagɛ gola ani velupelu faiti su. Botii nɔpɛgi é ɖalivaazu ma, toɖa zoo kɛɛzu. Ta βɔga da-jɛɛliɖi ɖɛɛ nuiti ka ti botii ɖɛɛzu vɔɔma, naa vɛɛ mɔliɖii Davide nɔnɔiti ba, è-ɖɛɛ ya.

¹⁴ Nii niina gè falizu mɔliɖii ma, naa ɖa ga, ɖɔnɔgi niiti è vaai ti ma, è naati teve da-wotiɖe nuiti ma: βelegei, wɔɔlezegi, naa vɛɛ gulɔi ta dɔɔi va.

¹⁵ Goun, gá ma, gului nɔpɛgi è βɛɛi ɖa ɖe ba Liban yooi zu, gá ti pɛ pɔ, gi ti ɖili ba, gi da ziei ɖa, gi vaa la è vɔ Zafa, da ti zeɖe niina miná, è daazeeli Zeluzalɛme.»

¹⁶ Salomɔn wɛɛinti pɛ gaaluni, niiti ti ɖɛni Izilayeɛ yooi zu, kɛɛɖe Davide nɔnɔ ma laasei sevei vɔluma. Wɛɛinti ti ɖɛni ga nu waaungila waaɔuulɔlu maazu savago nu undɔzita (153.600).

¹⁷ E nu waaɔuulɔfela (70.000) zeɖeni ti zu, naati ti ɖe ga kasɔ zeɖe nuiti, é nu waaɔuulɔsava (80.000) zeɖe, naati ti da kɔtui zaɖa gizei zu, mɔta waasavago undɔzitai (3.600) da wɛɛ botigɛ nuiti pɛ ta-wotii ma.

3

GALA sei vɛɛi lo fai (1 Masagiti 6:1-38)

¹ Masagi Salomɔn Gɔɔɖɔ GALAGI zeɛ vɛɛi lo fai lɔɔzeini Zeluzalɛme, Moliya gizei ma, vɛ Gɔɔɖɔ GALAGI ɖulani ná keɛma kɛɛɖe Davide vɛ. E toni vɛ kɛɛɖe yiimazɛɖeni ga ná, Yɛbuse nui Wɔɔlenan ná-molo loɖazuɛ.

² Salomɔn GALA sei vɛɛi lo fai lɔɔzeini ná-kona naanisiɛi ma masadai zu, naama ɖonagi ma alugi velesiɛi ma voloi velesiɛi.

³ Pɛɛi nii Salomɔn toni GALA bɛ sɔligi ɖɛni ga mɛtɛɛ vɔusavago (30), kogi ɖe ga mɛtɛɛ puugo.

⁴ Tɛɛ wosuvɛ ɖɛni GALA sei vɛɛi ɖaazu vɛɛi, sakpai ɖɛni ga mɛtɛɛ puugo, é zoloo pɛɛi ɖogi ma, gaazɔligi ɖɛni ga mɛtɛɛ vɔuulɔzita (60). Salomɔn koozuɛ zieni ga zanu kitei.

⁵ Pɛɛ ɖoozu wolai zieni ga sipɛɛ gului, é naa zie ga zanu pagɔi, ti pɛɛɛlu ga dɔɔ laai vaaɖulabai ta yɔɔɖɔ goiti baaɖulabai.

⁶ Ti GALA sei vɛɛi vɔnɛni ga kɔtu zɔngo baaβaagiti, zanugi ɖɛni ga Palivayime zanugi.

⁷ GALA sei vɛlɛi ná pɛ ge ziɛni ga zanugi: pɛlɛ ɔoozu wolai, kpɛdɛgiti, kpofalagi, tevesuiti, kpogiti. Naa vɔluma, Salomɔn tevesuiti koozuɔeti pelupɛluni ga seeluɔɛinti baaɔulabaiti.

Adaɲadega wolai

⁸ E koozuɔe ɔɛɛni, naa ɔɛ ga ada ɲadega wolai, sakpai ɔɛni ga mɛɛlɛ puugo, é zoloo GALA sei vɛlɛi ɔogi ma, kogi ɔalaa ɔɛni ga mɛɛlɛ puugo, kilo waavuuɛlego (20.000) ɔa é feeni zanu pagoi zu ga ti siɛ naati pɛ ma.

⁹ Zanu gaazobagiti buɲɛgi ɔɛni ga galamu undɔzita (600). E geezu vɛlɛiti ɔalaa siɛni ga zanugi.

¹⁰ Ti seeluɔɛn felego ɔɛɛni ada ɲadega wolai vaa ma, ti zanugi zie ti ma.

¹¹ Ti-ɔovegi zoligi ɔɛni ga mɛɛlɛ puugo, ma mɔungi ɔove gilagi ɔɛni ga mɛɛlɛ felego ta tukpɛ (2,5), é ɔa zei pɛlɛi va, zoi ɔalaa ɔooza ga mɛɛlɛ felego ta tukpɛ (2,5), é ɔa zei ɔolai ɔove gilagi va.

¹² ɔolai naa ɔalaa ɔove gilagi zuviegai, é ga mɛɛlɛ felego ta tukpɛ (2,5), é ɔa zei pɛlɛi va zɔla vɛlɛi, kovegi ɔilagi zoi ɔalaa ɔa zei ɔolai nɔnɔi va.

¹³ Naa ɔa é kɛni seeluɔɛn felegoi naati kovegiti soligi ɔɛni ga mɛɛlɛ puugo. Ti felego ti ɔɛni lɔni ti-ɔɔɔiti ga, ti ɔa wɛlɛ ga pɛlɛ ɔoozu vɛlɛi.

¹⁴ Ti kwɛpɛlɛ seɔezugoozagi vɛlɛni, ti pɔnɛ ga ma ɔiinii, ta ma ɔoigi, ta ma ɔoi sɔsɔgi, ta geze vagoi, ti suvu ga seeluɔɛinti baaɔulabai.

Kpɛdɛgiti ta zalaɔa ɔulazuɔe

ti ɔɛɛai ga kɔlu ɔoigi

(1 Masagiti 7:14-22)

¹⁵ GALA sei vɛlɛi ɔaazu vɛlɛi, é kpɛdɛ felego ɔɛɛni ga kɔlu ɔoigi, ti ɔooza ga mɛɛlɛ puugo maazu lɔfɛla (17), é seiga felego ɔɛɛni kpɛdɛgiti faa ma, ti ɔilagilagi zoligi ɔɛni ga mɛɛlɛ felego ta tukpɛ (2,5).

¹⁶ E kɔlu ansa vɛlɛvɛlegiti kpɛɛni, ti vɛlɛpɛlɛigai ɔoɔɔ zu eɔɛ yɔlɔɔɔ, ti naati pɛlɛ kpɛdɛgiti ungavɛ. Gelenade gulu waai vaaɔulabaiti ungila (100) é ɔɛni zɛlɛni kɔlu yɔlɔɔɔi naati ba.

¹⁷ E kpɛdɛ felegoiti pɛlɛni pɛlɛla wolazuɔe ɔakalavɛ, nu yeezazu vɛlɛi ta nu ɔovɛzu vɛlɛi. E gilagi laasei pɛɛni ga Yakɛn (nii poluvɛ ga «toɔa sɛbɛlɔi wo su»), é felesɛi laasei pɛɛ ga Boaze (nii poluvɛ ga «zɛbɛi ɔa tɔun su»).

4

Zalaɔa ɔulazuɔe ná ɔɛɛai ga kɔlu ɔoigi

(1 Masagiti 7:23-26)

¹ Salomɔn boni ga ti zalaɔa ɔulazuɔe ɔɛɛ ga kɔlu ɔoigi, kogi ɔɛ ga mɛɛlɛ puugo, sakpai ɔɛ mɛɛlɛ puugo, gaagooza ga mɛɛlɛ lɔlugo.

² Naa vɔluma, é zie liɔi wolai ɔɛɛni ga kɔlu ɔoi gaawuungai. Kiligiligi, koozuɔe zoligi ɔɛni ga mɛɛlɛ lɔlugo, gaagooza ga mɛɛlɛ felego ta tukpɛ (2,5), ma ɔakumai ɔɛ ga mɛɛlɛ puugo maazu lɔlugo (15).

³ Nike zɛnɛ vaaɔulabai* ɔakuni kɔbuɔɛ, puuvelefelegi (20) ɔa é ɔɛni mɛɛlɛ ɔilagilagi pɛ ma, ma ɲɛkpɛi ɔɛni fele, é ma ɔɔlu ɔoigiti gaawuunni vɔɔma ta tazai ma ɔɔlu ɔoigi.

⁴ Zie liɔi wolai ɔoɔi ɔɛni zeini nike zɛnɛ vaaɔulaba puugo maazu felego (12) ɔa, savagoi ɔaavoteni ga lɛkpɛmavɛ nu ɔovɛzu vɛlɛi, savago ɔaavote ga folo liizu vɛlɛi, savago ɔaavote ga lɛkpɛmavɛ nu yeezazu vɛlɛi, savagoi ɔaavote ga folo ɔulazu vɛlɛi, ti vɔluavɛgai ɔoɔɔ va tazai wu.

⁵ Tazai ɔaagilini ga zeelo daa ɔila, dakɔlɔgi ɔɛɛni eɔɛ ziawoi nii kpɛɛai ga bulɛgi ma vuai ɔazavi pɛlɛi, litɛlɛ waaungila waavuuɛlego (120.000) ɔɛɔala a la vu su.

* **4:3 4:3** Nike zɛnɛ vaaɔulabai: 1Ma 7:24 zu, tatigɛ ga goolei vaaɔulabai. Ebulu wooi zu, woo felegoi niiti ti ɔulavɛ ga vɛ.

⁶ E taza wola puugo βeteni, dɔlugɔi ɣeni zeini GALA sei vɛɛi yeezazu vɛɛi, dɔlugɔi zeini kɔvɛzu vɛɛi, ani gba vai zu, tiya ɣa gala zalaɣai ma zɔɔlaiti pɛ ti ɣeni gbazu ti zu. Zie liɣi wolai ma ge ɣeni ga zalaɣa ɣula nuiti maagbazuvɛ.

Zalaɣa ɣula zɔɔlaiti
(1 Masagiti 7:40-51)

⁷ Salomɔn zanu fitina zeini anii puugo βeteni, ɛ zoloo kazavigi ma nii sevɛai, ti naati sei GALA sei vɛɛi ma vɛɛ wolaɪ wu, dɔlugɔi nu yeezazu vɛɛi, dɔlugɔi nu ɣɔvɛzu vɛɛi.

⁸ E taɓalii puugo βeteni, ti naati ɓalaa sei GALA sei vɛɛi ma vɛɛ wolaɪ wu, dɔlugɔi nu yeezazu vɛɛi, dɔlugɔi nu ɣɔvɛzu vɛɛi. E ɲama vaza anɲaka ungila (100) kɛtɛni ga zanugi.

⁹ E koi zaamavɛ βeteni zalaɣa ɣula nuiti bɛ, naa vɛɛ koi zaama wolaɪ va, ta ma vɛɛla wolaɪti, ti kpogiti siɛni ga kɔlu ɓɔigi.

¹⁰ Zie liɣi wolai kiligiligai naa ɣeni zeini GALA sei vɛɛi yeezazu vɛɛi, lɛkpɛmavɛ nu yeezazu vɛɛi ta folo ɣulazu vɛɛi yɔɣɔzuvɛ.

¹¹ ɢulame-Aɓi zuvu zo anɲakaiti ta pɛluiti ta ɲama vaza anɲakaiti kɛtɛni. Vɛɛ ɣana ɛ masagi Salomɔn ná-botiiti kɛin gaabelani la, nii naa feeni zea GALA sei vɛɛi vai zu:

¹² kɛɛɛ felegɔ ta ta-zeiga felegɔi ti ɣiligiligai, ti zeizu ti unga, kɔlu ansa vɛɛvɛɛ felegɔ niiti ti seiga ɣiligiligiti ma,

¹³ gelenade gulu waai vaaɣulabai, naa unnaanigɔ (400) niiti ti ɣeni zelɛni kɔlu ansa vɛɛvɛɛgiti ba, ga ma ɲɛkpɛ vɛɛvɛɛ,

¹⁴ wotoloiti ta taza wolaɪti niiti ti ɣeni zeini wotoloiti ga,

¹⁵ zie liɣi wolai nii tɔ ɣila ɛ ɣeni βɛɛ vɛɛi ma, ta nikɛi vaaɣulaba puugo maazu felegɔi (12), niiti zie liɣi wolai ɣeni zeini ti ma.

¹⁶ ɢulame-Aɓi zuvu zo anɲakaiti, ta pɛluiti, ta sua zɔɔ mite wolaɪti kɛtɛni. ɢɔɔɣɔ GALAGI zeini vɛɛi wu zɔɔlai niiti kɛin ti ɣeni ga kɔlu ɓɔigi maaloungai, ɛ ti βeteni masagi Salomɔn vɛ.

¹⁷ Ti ti ɣaawuunni, ti ti vu penɛ yeɣeiti su, Zuludɛn ma nɛmɛ wolaɪ zu, Sukɔtɛni zɔɣɔzuvɛ ta Seleda.

¹⁸ Salomɔn niima zɔɔlaiti pɛ kɛtɛni gola mɔin, nu la ɣeni zooga ɛ va kɔlu ɓɔigi wuɲɛgi ɣɔɣɔ, tɔɔzei gola mɔinni.

¹⁹ Salomɔn zɔɔma zɔɔlaiti kɛtɛni GALA sei vɛɛi vaa ma: ansansegiti kulazuvɛ ga zalaɣai, naa maaziɛni ga zanugi, ta taɓalii nii bului ɣeni laazu ga ɢɔɔɣɔ GALAGI vɛ,

²⁰ fitina zeini aniiti ti ga zanu kitei, ta ma fitinaɪti, niiti maanɛni ga ti ɣaa da zo vɛɛgi deveai la, ada ɲadega wolaɪ ɣakalavɛ,

²¹ ta tufa waa vuaiti baaɣulabaiti, fitinaɪti, ta bɛɛngiti, ti pɛ ti ga zanu kitei,

²² salava zo sɔɔlaiti, ɲama vaza anɲakaiti, ansanse seɣɛ ɲakaiti, ansanse gala liɣiiti, ti ga zanu kitei, zanu kalagiti kpogiti faa ma pɛɛ ɣoozuvɛ ada ɲadega wolaɪ ma vɛɛlavɛ ta GALA sei vɛɛi laavɛ ma ɓogiti faa ma.

5

GALA sei vɛɛi laalao fai
(1 Masagiti 8:1-13)

¹ Salomɔn ɓegai ma ga ɢɔɔɣɔ GALAGI zeini vɛɛi lo fai ma wotii pɛ kɛ tɛtɛ, ɛ devei veeni ga ti va ga sɔɔlaiti pɛ kɛɛɣɛ Davide ti veeni ɢɔɔɣɔ GALAGI vɛ: walii, zanugi, naa vɛɛ sɔɔlai ma zii pɛ ba, ɛ ti pɛ pu GALA sei vɛɛi ma naavolo makesuvɛ.

² Naama ziegi zu masagi Salomɔn Izilayeɛ ɣɛwolaɪti pɛ ta bolodama ɣundigiti, ta pɛɛyeɣeiti gaazuvɛti pɛ tolini ga ti ɣaale ba Zeluzalɛme, ga ti ɢɔɔɣɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui zeɣɛ Davide ná-taa wolaɪ zu ná laa ga Siyɔn, ti li la ɢɔɔɣɔ GALAGI zeini vɛɛi ma ɣoizuvɛ.

³ Izilayeɛle nuiti kpein ti ɖaaleɛni ba masagi ɖoba fɛti ɖula vai ma, nii a ɖa ɖe alugi lofelasiei ma.

⁴ Izilayeɛle ɖundiɖiiti pe ti vaani, Levi nuiti tosuve ɖeni ga ti minazeɖe kesui zeɖe.

⁵ Levi nuiti ti ga zalaɖa ɖula nuiti ti minazeɖe kesui zeɖeni, ta GALA daaɖomi seɖe veleɪ, naa veɛ bu zɔɔlai ɲadegaɪti pe ba.

⁶ Masagi Salomɔn ta Izilayeɛle nuɔuseɪti pe, niiti ti ɖaaleɛni ba koba, naati ti ɖeni minazeɖe kesui ɖakalave, ti ɖa togani velevɛlegiti ta ma ɖaazagi ma moɪnmɔɪn kula ga zalaɖai, nu la ɖena tie kweɛ.

⁷ Zalaɖa ɖula nuiti ti Ɔoɔɖɔ GALAGI ná-minazeɖe kesui laani, ve ná ɖeteai be, voluzu vele veɛ ɖoozuve GALA sei veɛ wu, ná laa ga ada ɲadega wolai, seeluɔɛinti kovegiti bu.

⁸ Tɔɔzei seeluɔɛinti kovegiti suviegɔ ɖeni de minazeɖe kesui zeizuve maazu, nii a ke ti veɛ kesui ta seɖe wulu zɔkpɔiti ma.

⁹ Velei ti gulu zɔkpɔi naati koozani la, nu ɖeni yesu ada ɲadegaɪ wu, ve ná ada ɲadega wolai ɖakalave, nu ɖa ti-zokpaiti ka, keɛ nu la ɖeni ti ɖaazu ga etea veleɪ. Miná ɖa ti yeɖai ná eyesu za.

¹⁰ Ani ɖili ge la ɖeni minazeɖe kesui zu, keni kɔtu ɖokolo felegɔiti Moize ti laani su Wolɛbe,* siegi zu Ɔoɔɖɔ GALAGI minazeɖegɪ ɖeni la ti yɔɖɔzu ta Izilayeɛle nuiti, ti ɖulazuve Ezipete.

¹¹ Zalaɖa ɖula nuiti ti ɖulani ada ɲadega wolai. Zalaɖa ɖula nui niiti kpein ti ɖeni ná, ti ɔɔɖɔ ɲadeni ga veleɪ ta ɖa keɛ la pɔlɔma, ti la keɛni nɔ ga ta-ɔɔgiti niiti ti ti zu naati teve peɪ.

¹² Levi nui niiti kpein ti ɖeni ga geingɛin gani gein nuiti, naati ti ɖeni loni zalaɖa ɖulazuve ɖobave, folo ɖulazu veleɪ, kɔteɖiti ti ti ya, naa veɛ kɔnigiti ta papaiti ba. Zɔiti ti ɖeni ná, naati ti ɖeni ga: Azafe, Ɔeman, Yedutun, naa veɛ ti-loun zunuiti ta ti-ɖeɛlointi ba, ti pe ti maagɪliai ga geze vago zeɖeɪ. Zalaɖa ɖula nu ungila puufelegɔ (120) ɖeni loni ti ɖoba, ti ɖa puugiti fe.

¹³ Puu fɛɛ nuiti ta guye loo nuiti ti ɖeni liizu la vɔɔma, ti goo ɔɔsu, nii a ke ti Ɔoɔɖɔ GALAGI lebi ta ti maamuse. Siegi zu geingɛin gani gein nuiti ta la puugiti ta kɔteɖiti goodulana la, naa veɛ geingɛin gani zɔiti ba, ti ɖeni Ɔoɔɖɔ GALAGI maamusezu, ti ɖa ɖe ma:

«Mazɔlɔɔ page,

mazɔlɔɔ ná-woogɛɖiladai ɖa yesu ná ɖɔ!»

Naama yeeɖɛɖalɔi nɔ zu, Ɔoɔɖɔ GALAGI zeɪ veleɪ wuulaaveni kpekpe ga duului.

¹⁴ Tonaɔiingi maavele ma, zalaɖa ɖula nuiti ti la ɖeni zooni ti va ye ná, ti va ta-wotii ɖe, mazɔlɔɔ Ɔoɔɖɔ GALAGI ná-lebiyai GALA sei veleɪ wuulaaveni.

6

GALA sei veleɪ ɖalivaazuve ɔɔɛɪ

Salomɔn boni

(1 Masagiti 8:12-21)

¹ Salomɔn ɖeni ma názu: «Ɔoɔɖɔ GALAGI ɖe toɖa zeizu ada ɔɔɔɔɔɔ zu.

² Nɔn gɛ peɛ maayiki toga è ve, ve ɖa zeɪ ná eyesu ɖɔ.»

³ Naa vɔluma masagi latini, é tuya loo Izilayeɛle nuɔuseɪti pe be, ti ɖeni loni.

⁴ E ɖeni ma: «Mamagi ɖa Ɔoɔɖɔ GALAGI ve, Izilayeɛle ná-GALAGI! E ná-minazeɖegɪ laazeelia, nii é keɛni kɛɛ Davide ve, é ɖe ma:

⁵ «E zo foloi naa ma, yeei gɛ ná-nuɔuseɪti kulani la Ezipete yooi zu, é zeeli za ma, gɛ la yiimazeɖeni ga taa wolai tanɔpe Izilayeɛle wolodamaiti saama, ve peɛ ɖa lo ná nɔn be, gɛ zeɪ ná. Gɛ la yiimazeɖeni ga nu nɔpe ga é ɖe ga ná-nuɔuseɪti Izilayeɛle ná-kundiɖii.

* **5:10 5:10 Wolɛbe:** Sinayi ɖizeɪ laaseigi taɖili be.

⁶ Kɛlɛ gɛ yiimazɛɖɛa ga Zeluzalɛmɛ nii a kɛ dɔaseigi ɖɛ nɔ vɔ, gɛ yiimazɛɖɛ ga Davide, nii a kɛ ɛ lo nɔ-nuɔuseiti Izilayeɛle nuiti untuɖɔ.»

⁷ Wɔin ɖɛni kɛɛ Davide ma ga ɛ pɛɛ lo Ɔɔɔɖɔ GALAGI lɔɖɔi wɔɔɔ vaa ma, Izilayeɛle nɔ-GALAGI.

⁸ Kɛlɛ Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɖɛni ma: «Pɛɛ lo devei ɛ bo ga nɔn tɔɖɔi wɔɔɔ vaa ma, naa ɖa ga faa vɔɔ, ɛ kɛɛvɛ ga pagɔ ɛ ɖisiɛ naa zu.

⁹ Naa pɛ ge ɖɛ vɔ, ɖa lei ɛ vɔ ɖɛ pɛɛi naa losu, ɛ-loun zunui ɖa ɛ pɛɛi naa losu bɛ.»

¹⁰ Ɔɔɔɖɔ GALAGI nɔ-minazɛɖɛgi laazeelia. Gɛ kɛɛ Davide maavaliboga, nɔ zeini za Izilayeɛle masa kpɔkpɔgi ɖa, ɛɖɛɛɛɛi Ɔɔɔɖɔ GALAGI boni la, ta gɛ pɛɛi loga Izilayeɛle nɔ-GALAGI Ɔɔɔɖɔ GALAGI lɔɖɔi wɔɔɔ vaa ma.

¹¹ Gɛ kesui laavɛ bu, nii Ɔɔɔɖɔ GALAGI nɔ-minazɛɖɛ gooi laani su, nii ɛ kɛɛni ti yɔɖɔzu ta Izilayeɛle nuiti.»

*Salomɔn nɔ-GALA maanɛɛnɛi
(1 Masagiti 8:22-53)*

¹² Naa vɔluma Salomɔn loni Ɔɔɔɖɔ GALAGI nɔ-zalaɖa ɖulazuɛ laawu, Izilayeɛle ɔɔgi pɛ gaazu. E yeɛɛɛni ga ɛ GALA fali.

¹³ Mazɔɔ Salomɔn nu losu ɔɛɛni ga kɔlu ɔɔgi, ɛ ga seki naani kpudagi, kogi ta sakpai ti pɛ ti ɖɛni ga mɛɛɛɛɛɛɛɛ ta tukpɛ (2,5), gaadɔɔza ga mɛɛɛɛɛɛɛɛ ɖila ta tukpɛ (1,5). E toni koi zaamavɛ, ɛ ɛ, ɛ lo ga. E vileni niibiga nɔ, Izilayeɛle ɔɔgi pɛ gaazu, ɛ yeɛɛɛni geezu,

¹⁴ ɛ ɖɛ ma: «Ɔɔɔɖɔ GALAGI Izilayeɛle nɔ-GALAGI, gala kili ge la nɔ ga ɛ ɖɛɛɛɛɛ, geeɖɔɔgi zu ta zooi ma. Da ga woɔɖɛɖila nu ɖa-minazɛɖɛgi zu, ɖa ɖa-woɔɖɛɖiladai makesu ɖa-wotigɛ nuiti bɛ, niiti ti ziezɔ ga ɛ-yiimai ga ti-yiimavɛ pɛ.

¹⁵ Uɛɛ ɖana ɛ ɖa-minazɛɖɛgi laazeeliai la, nii ɛ kɛɛni ɖa-wotigɛ nui kɛɛ Davide vɛ. Ungo, ɛ naa ɖɛɛvɛ za, nii a kɛ naa laazeeli, nii kulaai ɖa ɔɔɖɔi ɛ-la, ɛ bo.

¹⁶ Niizu niina, Ɔɔɔɖɔ GALAGI, Izilayeɛle nɔ-GALAGI, soma ɛ zɔɔma minazɛɖɛgi laazeeli, nii ɛ kɛɛni, siegi zu ɛ ɖɛni la ma: «Ni ɛ-mavofodaiti ta zie uɛɛ ɔɛɛna, ti zie ga pagɔ ɛ zoloo nɔ-tɔgi ma, ɛɖɛɛɛɛi ɖa ɔɔɖɔi ɛ ziaai la, gɛ bo ɛ ma ga gaamai, ɛ la valaga nu ma ti zaama, nii a zei Izilayeɛle masa kpɔkpɔgi ɖa nɔn gaazu.»

¹⁷ Naama minazɛɖɛgi ɛ kɛai ɖa-wotigɛ nui Davide vɛ, sona ma mu kae, Ɔɔɔɖɔ GALAGI, Izilayeɛle nɔ-GALAGI, ɛ daazeeli.

¹⁸ «Kɛɛ GALA ka zoo nɛi ɛ zei zooi ma, nu vului ɖɔba? Geeɖɔɔgi mu ta nɔ-suwɔɔɔi ɛ la vɔnini minɔ, ɛ vɔ ɖɛ ma pɛɛi nii gɛ togai.

¹⁹ Naa pɛ ge ɖɛɛvɛ, Ɔɔɔɖɔ GALAGI, nɔ-GALAGI, soma ɛ woilo nɔ-GALA falii ta nɔ-maanɛɛnɛi ma, woilo toligi ma gɛ bosu ga ɛ, nɛi gɛ ga ɖa-wotigɛ nui.

²⁰ Gaazu ye pɛɛi nii vɔ kpidi vɛɛ folo vɔ, vɛ ɛ ɖɛai ma ɛ-laaseigi ɖa vɛɛzu nɔ vɔ. Woilo GALA falii ma gɛ daazeelizu ɛ ma nɔvɛ.

²¹ Soma ɛ woilo nɔ-maanɛɛnɛ wooiti ma, ta toligi ɖa-nuɔuseiti Izilayeɛle nuiti ti daazeelizu ɛ ma, ta ɖaavotena adavɛ nii ma. Ye ɛ-zeizuvɛ geeɖɔɔgi zu, ɛ gɔ-GALA falii mɛni, ɛ gi zuvaayɛ.

²² «Ni nui ta a koto ɖɛɛna seiɔɔɖɔi laalɔɖɔma, ti ɖɛ ma kɛni ɛ ɖɔna, ni konai naa ɖa wona ɖa-zalaɖa ɖulazuɛ ɖakalavɛ pɛɛi nii ɖakalavɛ,

²³ ye geeɖɔɔgi zu, ɛ woilo, la ti yɔɖɔzu, ɛ ɖa-wotigɛ nuiti tukpɔɖaalevɛ, ɛ sɔba nui veelala, ɛ sɔgi zulɔnɔgi zɔɔɔ, ɛ sɔbalala nui nɔ-sɔbalalai ɖula kɛɛma, ɛ so uɛɛi nɔ-telebogi la.

²⁴ «Ni ɖa-nuɔuseiti Izilayeɛle nuiti ti zili nuiti ta vɔnina ti ma, tɔɔzei ti kotoi ɖɛa ɛ laalɔɖɔma, ni ta ɖalena ma ɛ vɔ, ti ɛ maamuse, ni ta-maanɛɛnɛ wooi a zeelina ɛ ma niima uɛɛi wu,

²⁵ ti woomeni geeɖɔɔgi zu, ɖa-nuɔuseiti Izilayeɛle nuiti suvaayɛ ga ta-ɖotoi, vɔ ga tiye vɔlu zooi nii zu ɛ feai ti-mɛmɛwolani bɛ ta tiya ɔɔɖɔi ti vɛ.

²⁶ «Ni geegɔlɔgi laa ɔa ɔuluna, tona la vuuzu tɔzei ti kotoi ɔeeve è laalɔɔma, ni ta ɔaavotena ve ma ga ti è maaneene, ti è maamuse, ti zege ta-ɔotoiti polu, mazɔɔ è ti unmaayeida,

²⁷ woilo ti-woo ma geegɔlɔgi zu, da-wotigɛ nuiti ta da-nubuseiti Izilaye nuiti suvaaye ga ta-ɔotoi. Pele vagɔi le ga tiye, nii ta zie la, yeebe tonai va, é vu zooi naa ma, é ga dɔnɔi, nii è feai ti ya ga tɔnɔ.

²⁸ «Siegi zu pului loozu la zooi zu, ɔaa dɔfɔi ɔe zooi zu, siegi zu siinziin ganiiti ti zeeɛezu la, siegi zu kotogiti ɔaa kotokoliiti ti vaazu la ga mɔinda, siegi zu ɔalaa Izilaye zili nuiti ti vaazu la zooi zu, ti zeeli ta-laa wolaiti su, niiti sigigiti ti ma, ni seeɛi ta ɔaa faaɔaagi tanɔpe ka vaana ti ma,

²⁹ ni naama vaɔaagi ɔa nui tanɔpe ziiɔɔlɔna da-nubuseiti saama, Izilaye nuiti, ma nui ɔa yeemaalena pelei nii vɔ pelei, é è maaneene, ɔaa é è vali,

³⁰ goɔɔaavote geegɔlɔgi zu, ve è zeini ná, ti zuvaaye, è ɛɛ gilagilagi zo é zoloo sɔgi ma, mazɔɔ è zii ɔwee. Tɔzei da ɔila kpe ka è nuiti kpein zii ɔwee.

³¹ Da naa ɔena, ta è lebi, ti zie ga è yiima vele yeeɔɔɔalɔi pe daawu ta ke vulua zooi ná zu, è feai gi-memewolani zea.

³² «Ni weein ta a ɔena ná, é la ga da-nubuseiti Izilaye nuiti ti ta, tama é zege ɔoozama you zu, é va, mazɔɔ é menige ga da ga GALA golai, nii é seɛi ɔulazu keɛma, ni a vaana pelei nii vɔ pelei é maaneenei wo,

³³ soma kae è goɔɔaavote geegɔlɔgi zu, ve è zeini ná. Nii é falia è ma, naa ve zea, naa ɔa a ke etea nubuseiti pe ti è ɔwee, ti lua è-ɔaazu va, ga da-nubuseiti Izilaye ɔevele, ta kwee ɔalaa ga pelei nii gè togai, da ɔa dɔnɔ ve.

³⁴ «Siegi zu da-nubuseiti Izilaye nuiti ti liizu la kɔɔɔzuve, ve è ti levesu ná, ti zili nuiti daalɔɔma, ni ta è valina, ti ɔaavotegai taai ta pelei nii ma gè togai da-lebiyai vaa ma,

³⁵ ti woomeni geegɔlɔgi zu, ta-GALA falii ta ta-maaneenei ɔaavote, ti maalobo.

³⁶ «Siegi zu Izilaye nuiti ti kotoi ɔeezu la è laalɔɔma, mazɔɔ nu nɔpe ge la ná, nii é la koto ɔea, ni da yiiɔaawanana, è ti lɔ ti zili nuiti zeezu, naati ti li ga tiye ɔugama ɔaa goozama you zu, duɔlai zu,

³⁷ ni ta yena duɔla yooi naa zu, ti va ɔima, ti ɔale ma è vɔ, ti è maaneene, ti ɔe è ma: «Gi kotoi ɔea, gi zie vele ɔɔuda, ɔa ga sɔba nuiti,»

³⁸ ni ta ɔalena ma è vɔ ga ti-yii pe, ta ti-yenvui pe, ni ta yena ti zili nuiti ta-yooi zu, ve ti ná duɔlai zu, ti è maaneene, ti ɔaavotegai zooi naa ma è feai ti-ɔeeni zea, ta taai nii ma è yimazeɔeai la, ta pelei nii ma gè togai da-lebiyai vaa ma,

³⁹ ti woomeni è-zeizuve, geegɔlɔgi zu, ta-GALA fali ta ta-maaneenei ɔaavote, è ti maalobo. Da-nubuseiti suvaaye ga kotoi ti keai è laalɔɔma.

⁴⁰ Za vɔluma, na-GALAGI, ɔaazuve zege ma, è woilo fali wooi kpein ma, nii é wosu ve.

⁴¹ Niima ziegi zu, ee, GALA, ɔooɔ GALAGI, wuzege, è va naama adaɔe, ná ga da-looɔo bosuve, wa da-minazege kesui nii è-zeɛi zeini su.

GALA, ɔei è ga ɔooɔ GALAGI, kizo fai ɔe kae da-zalaɔa ɔula nuiti kɔba ga ti maagili zɔɔlai. Da-wooɔɔɔila nuiti ti woogula ga koozuneei!

⁴² ɔooɔ GALAGI, GALA, mina vɔluave masagi va, nii gulɔi ziaai ma. Da-wooɔɔɔiladai maavele ma, soma è ɔize minazegegi zu, nii è keeni da-wotigɛ nui Davide ve.»

7

*Zalaɔai niiti ti ɔulani ɔooɔ GALAGI ve
(1 Masagiti 8:62-66)*

¹ Salomɔn begai ma ga ná-GALA falii gɛ, abui zegeni geegɔlɔgi zu, é yei, é gala zalaɗai gala ta zalaɗai zɔiti pɛ, Gɔɔɔ GALAGI ná-lebiyai GALA sei vɛlɛi wuulaaveni kpekpe.

² Zalaɗa gɔla nuiti ti la gɛɛni zoosu ti va lɛ Gɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi wu, tɔɔzei Gɔɔɔ GALAGI ná-lebiyai pelei wuulaaveni kpekpe.

³ Izilayeɛle nuiti pɛ ti abui gaani ta Gɔɔɔ GALAGI ná-lebiyai, ti da yei GALA sei vɛlɛi ma, ti nɔkɔni, ti laavɛ zooi ma GALA sei vɛlɛi ma ɔoizuvɛ, ti tɔɔzei ga Gɔɔɔ GALAGI maamusea, ti da gɛ ma:

«Mazɔlɔɔ pagɛ,

mazɔlɔɔ ná-woogɛɗiladai gɔa yesu ná gɔ.»

⁴ Masagi Salomɔn ta nuɓuseiti kpein ti zalaɗaiti kulani Gɔɔɔ GALAGI lɛbi vaa ma.

⁵ Salomɔn nɛkɛ waaɔuufelegɔ maazu felegɔ (22.000) ta baala waaungila waaɔuufelegɔ (120.000) gɔlani ga zalaɗai. Vɛle gɔana masagi ta nuɓuseiti pɛ ti GALA sei vɛlɛi laalaoni da.

⁶ Zalaɗa gɔla nuiti ti gɛni ti-losuvɛti. Levi nuiti balaa ti lopele bɛtɛni ga gɛingɛin ganiiti niiti masagi Davide ti bɛtɛni Gɔɔɔ GALAGI maamuse vai ma, ti gɛni guyei loozu, ti da gɛ ma: «Mazɔlɔɔ ná-woogɛɗiladai gɔa yesu ná gɔ!» Davide gɔa é naama gɔsɔi laani ti unma ga ti da Gɔɔɔ GALAGI maamuse. Zalaɗa gɔla nuiti ti gaaɔvoteni ti ma, ti da puɔugiti fɛ. Izilayeɛle nuiti pɛ ti gɛni loni.

⁷ Salomɔn Gɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi laavɛ ma ɔoi ɔoizuvɛ pɛ feeni GALA bɛ, mazɔlɔɔ zalaɗa gɔlazuvɛ ti ná bɛtɛni ga kɔlu bɔigi, miná wola lɔini zalaɗaiti faa ma naama voloi, tɔ gɔa é kɛɛni Salomɔn koi ɔoizuvɛ pɛ seɣeni, ga ti da gala zalaɗaiti gala ná, ta vɛbɛ zalaɗaiti, naa vɛɛ ziilei zalaɗaiti ma wulɔiti ba.

⁸ Naama ziegi nɔ zu Salomɔnni ta Izilayeɛle nuiti pɛ ti fetii gɔlani folo lɔfela laawu. Bɛbɛ wolai gɔa é zegeni Izilayeɛle yooi zu ná pɛ, é zo Lebo-Gamate yooi zu, é zeeli Ezipete kɔtudɛi ma.

⁹ Ti zalaɗa gɔlazuvɛ laalaoni folo lɔfela laawu, naa vɔluma ti folo lɔfela gɔli kɛ ga feti. Foloi lɔsavasiɛi fetii vɔluma ti gaaleba wolai gɛɛni.

¹⁰ Alugi lɔfelasiɛi ma voloi vɔuufeɛle maazu zavasiɛi (23) ma, Salomɔn nuɓuseiti gaagɔaleni ma, ɛsɛ pɛ ge li ná-taazu. Ti pɛ ti wola ɔoizuvɛni tɔɔzei faanɛi naa va, nii Gɔɔɔ GALAGI kɛɛni Davide ta Salomɔn vɛ, naa vɛɛ ná-nuɓusei Izilayeɛle va.

Gooɣaavotegi Gɔɔɔ GALAGI feeni Salomɔn ya

(1 Masagiti 9:1-9)

¹¹ Salomɔn bɛni ga Gɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi lo, ta masa pelei. Nii kpein é gɛni pɔ ga é kɛ peɛle felegɔi naati to fai zu, é zieni ti pɛ bu.

¹² Gɔɔɔ GALAGI zɛba é gɔla bɛ keɛma kpidii, é gɛni ma: «Gè woiloga da-maanɛɛnɛ wooi ma. Gè yiimazeɣɛa ga pelei nii ga ná gɛ bɛ ga zalaɗa gɔla adaɔvɛ.

¹³ Siɛgi zu gè geegɔlɔgi laagɔlusu la ga tona mina vɔ, gè devei ve kotogiti zɛa ga ti zooi zugɔlogɔlo, baa ná dɔfɔ zeebɛi levena ná-nuɓuseiti daalɔɣɔma,

¹⁴ ni ná-nuɓuseiti niiti dɔaseigi ti va, naati ta bɔɣɔmaayeina, ti maanɛɛnɛi wo, ti gàizie, ni ta zegena ti-zie vɛle ɔɔiti polu, nɔnɔn, ná ye geegɔlɔgi zu, gè ti woomɛni, gè ti zuvaaye ga ta-gɔtoiti, gè ta-yooi valo.

¹⁵ Za vɔluma, gè gaazuzɛɣɛa ma, gè woilo fali wooi kpein ma, nii é wosu niima adaɔvɛ.

¹⁶ Niima ziegi zu, gè yiimazeɣɛa ga pelei nii, gè ná gɛ ga ada ɔadɛgai, vɛ ná gɛ ná gɔ. Ná weɛle ma yeenɔpɛ, zii gɔa gɛ ná.

¹⁷ «Da ma, ni da ziena gaazu eɣɛvɛlei è-gɛɛ Davide zieni la, ni da naati pɛ kɛ, niiti gè è levea ti ma, ni da gɔlona ná-deveiti ta ná-tɔgiti bɛ, gè ti veai è ya,

¹⁸ ná da-masa kpɔkpɔgi zeɪ kɛ, eɣɛvɛlei gè minazeɣɛni la è-gɛɛ Davide vɛ, siɛgi zu gè gɛɛni la ma: «Nu gɔa gɛ zɔlɔosu nɔ gɔ è-mavofodaiti saama, nii a gɛ zeizu Izilayeɛle masa kpɔkpɔgi gɔa.»

¹⁹ Kɛɛ ni wa ɔluavena bà, ni wo la ɔloni nà-tɔgiti ta nà-deveiti bɛ gè ti zeidai wo ma, ni wa liina wo gala kiligaa lebi, wo nɔkɔ ti wu,

²⁰ nà wo ɔula zooi naa va, nii gè feai wo ya, pɛɛi nii gè kɛai ga ada ɲadegai, dàaseigi yɛ fai zu ná, nà pili ya poun, é zeɣe gàazu, gè kɛ ga ɲɛɣɣulasu ani ta bɛɛlala ani etea nuɓuseiti pɛ bɛ.

²¹ Ɔoɔɣɔ GALAGI zeɪ vɛɛi nii ma, zɔi nɔpɛ a leve koba, daa ɣa vɔ. Nuiti ta ɗa ɣɛ ɓoɣɔ ɣaazaɣasu, ti ɗa ɣɛ ma: «Leeni vaa zu Ɔoɔɣɔ GALAGI zooi nii ta pɛɛi nii zogai ɣani?»

²² Ɔooɣaavotegi ɣa ɣɛ ga: «Mazɔɔɔ ti ɣɛɛa ta-ƆALAGI, Ɔoɔɣɔ GALAGI va, nii é ti-mɛmɛwolani kulani Ezipete yooi va, mazɔɔɔ ti vɛɛga gala kiligiti polu, ti nɔkɔ ti wu, ti ti lebi, naa ɣa é kɛai Ɔoɔɣɔ GALAGI niima maanɔɣiti pɛ seidai la ti ma.» »

8

Salomɔn ná-boti wolaiti (1 Masagiti 9:10-28)

¹ Salomɔn kɛɛni ga kona vuufelegɔ (20) pɛɛ felegɔiti to fai ma: Ɔoɔɣɔ GALAGI zeɪ vɛɛi ta masa pɛɛi.

² E taa wolaiti toni ɔlu ga niine, niiti Tiil masagi Yilame ti veeni zea, é Izilayeɛle nuiti sei ti zu.

³ Naa vɔluma é liini ga kɔɔi Ɔamate taai laalɔɣɔma, Soɓa yooi zu, é so.

⁴ E Tadamɔɔl loni ɔlu ga niine tevebai zu, naa vɛɛ taa wolaiti pɛ ba, niiti é ti loni Ɔamate yooi zu, nii a kɛ é ɗa kɔligiti make náti.

⁵ E Bete-Ɔolon maazu vɛɛi loni ɓalaa, ta Bete-Ɔolon buu vɛɛi, é taa wolai naati toni niiti ti maɣakugai ga sigigiti, ti laaɣulusu ga kpogiti niiti pilisui ti va,

⁶ naa vɛɛ Baalate va, ta taai niiti kpein ti ɣɛni bɛ ga ani makesuɓeti, ta taai niiti ná-kɔɔɣɔ wotoloiti ti ɣɛni ti zu, naa vɛɛ ná-soo bize zalavusuiti ɲiizu laaiti ba. Nii kpein é ɣɛni pɔ ga é to ga pɛɛ, é ti loni Zeluzaleme taazuɓe, ta Liɓan ɣizeɪ ma, ta vɛ kpein é ɣɛni zeini naa unda.

⁷ Zii ɣiligi tanigaa ti ɣɛni de zooi zu naama ziegi zu: Ɔete nuiti, Amool nuiti, Feɛze nuiti, Ɔeve nuiti, ta Yeɓuse nuiti, ti tanɔpɛ ti la ɣɛni ga Izilayeɛle nu,

⁸ niiti ti-mavofodaiti ti yɛni zooi zu, Izilayeɛle nuiti ti la ɣɛni ti zuwuɣaaleveni, tiya ɣa Salomɔn duɔla wotii niiti daani ti ma, zaagaza naa ɣa ti daawu.

⁹ Kɛɛ Salomɔn la ɣɛni Izilayeɛle nu nɔpɛ seɣeni ga duɔ, naama woti wolai tanɔpɛ su, é ti ɣɛni ga salavusuiti, ta salavusu ɣundigɣiti, naa vɛɛ kɔɔɣɔ wotolo bize nuiti ta ná-soo bize zalavusuiti ba.

¹⁰ Salomɔn ná-botigɛ nu wola unfelegɔ puulɔɔlugɔ (250) ɣa é ɣɛni losu botigɛ nuiti untuɣɔ.

¹¹ Salomɔn Falaɣɔn ná-doun anzanui ɣulani Davide ná-taa wolai zu, é tati pɛɛ wolai wu nii é toni naa vɛ, tɔɔzeɪ é ɣɛni ma: «Ànzai la yɛsu Izilayeɛle masagi Davide ná-pɛɛ wolai wu, mazɔɔɔ vɛti Ɔoɔɣɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui laai náti, mináti ɲadegɛ.»

Gala fali ɣaalebai zeɪ vɛɛi kpasu

¹² E zoni názu ma niina, Salomɔn ɣɛni gala zalaɣaiti kulazu Ɔoɔɣɔ GALAGI vɛ, Ɔoɔɣɔ GALAGI ná-zalaɣa ɣulazuɓe é ná ɓɛɛni ná, vɛ tɛɛ wosuɓe ɣakalavɛ.

¹³ Folo-o-folo é ɣɛni naa ɣɛɛzu, é zoloo devei naa ma nii Moize feeni, dooɣo foloiti faa zu, alu toga niinei ma vetiiti faa zu, naa vɛɛ feti wola savagɔiti ba, niiti ta ɗa ɣula ná ɣɛ ɣila konagi zu, naati ka ti ga: ɓului leve la su naama vetii, dɔɔɣɔiti ma vetii, naa vɛɛ kota vetii va.

¹⁴ Vɛɛi kɛɛɣɛ Davide seikpasui ɣɛni la, Salomɔn zalaɣa ɣula nuiti ta-ɓogiti pilɛni ta-wotiiti ma, é Levi nuiti pile Ɔoɔɣɔ GALAGI lebi vai ma, ɓaa ta-wotiiti kɛɛ vai ma zalaɣa ɣula nuiti koba, vɛɛi maanɛai é ɗa ɣɛ la folo-o-folo, gaabelagi sigida make nuiti, tɔnɔ ma

ḡogiti balaa ti zeini kpasu, eseni ta nṇṇ ma zigḡidave, é zoloo seikpasui ma GALA ná-nui Davide kḡeni.

¹⁵ Fai ḡilagila pḡ su, ti la ḡeni zegeni seikpasui va nii Davide kḡeni, é lo zalaḡa ḡula nuiti ba ta Levi nuiti, é lo balaa naavoloiti faa va.

¹⁶ Uele ḡana nii kpein Salomṇ yeevuuni bu, ti ḡaaḡelani la ga pagṇ, é zo voloi naa ma yeei ti ḡṇḡḡ GALAGI zeí veí ma ḡṇtui mṇungi laani la, eyesu é zeeli gaaḡela foloi ma. Zekana ḡṇḡḡ GALAGI zeí veí ḡaaḡelani la tḡḡ.

¹⁷ Salomṇ liini Esiyon-Geeḡel ta Elate, Seeli Kpoloḡei laavḡḡ, Edṇme yooi zu.

¹⁸ Masagi Yilame batoiti feeni ná-botiḡḡ nuiti zea ga ti vaa la pṇ. Fenisi yooi zu ziḡ wotiḡḡ nui niiti ḡi ge ti ma, naati ka ti ḡeni batoí naati kpizezu. Ti liini ta Salomṇ ná-botiḡḡ nuiti Wofiil, ti zanugi zegḡ miná, buḡḡḡ ḡḡ ga kilo waapuugṇ maazu loḡlugṇ (15.000), ti vaa la masagi Salomṇ vṇ.

9

Saḡa masa anzanui vaa vai laaliizu Salomṇ ma (1 Masagiti 10:1-13)

¹ E woni Saḡa yooi zu masa anzanui ma ga Salomṇ loḡṇ vago zḡḡḡḡ. E vaani Salomṇ voluḡulazu ga gaazaḡa kpaḡḡagiti. Beḡḡ wola yḡni polu, ti va Zeluzaleme, é vaani ga ḡṇḡḡḡ ti ḡasḡḡilai ga tufa maku neḡḡḡḡ, ta zanu mṇinmṇingiti, ta kṇtu zṇḡḡ ḡaaḡagiti. E kisu vai pḡ boni naa ma.

² Salomṇ ná-gaazaḡagiti pḡ gaavoteni, tanṇḡḡ ge la ḡeni ḡaani Salomṇ ya, ta la yḡni voluzu, nii é la ḡeni zooga é va gaavote.

³ Saḡa masa anzanui Salomṇ ná-ḡimalai ḡaani, ta peí é togai,

⁴ é ná-daamianigiti ka, ta ná-botiḡḡ nu wolaiti ḡiizuḡḡ, ta ná-botiḡḡ nuiti tosuḡḡ, ta ti maḡḡi zḡḡaiti, ta niiti ti ḡeni daamianigi ta dṇṇi veezu zea, é weí, é nu ḡḡḡḡḡḡḡ ka, nu leḡzuḡḡ ḡṇḡḡ GALAGI zeí veí ma ḡoizuḡḡ. Naati kaai ma, daavṇṇi, zenvu maaleve.

⁵ E ḡeni masagi ma: «Nii kpein ti bogai mà ná-zooi zu, é lo è-laawooiti ta ḡa-ḡimalai va, ti pḡ ka ga gaama!

⁶ ḡḡ va ḡḡ zeeli ve, ḡḡ ka ga ḡaazu, ḡḡ la ḡḡa laani da, keí weí, ti la vḡḡ ḡa-ḡimalai wṇḡḡ veí ma lukpḡḡi balaa boni mà. E buḡḡḡ naati kpein maazu niiti ḡḡ ti mḡḡgai, ti ḡa bo.

⁷ Undaanḡ nu ḡa ga ḡa-nuiti ta ḡa-wotiḡḡ nu wolaiti, ti è va folo-o-folo, ti ḡa tṇṇ zḡḡḡ ḡa-ḡimalai zu.

⁸ Mamagi ḡa ḡṇḡḡ GALAGI ve, ḡa-ḡALAGI nii é faaḡṇḡ ḡḡai è ve, é zeí vai zu ná-masa kpṇkpṇḡi ḡa, nii a ke è ḡḡ tṇṇ be ga masagi, teḡḡi é ga ḡṇḡḡ GALAGI ḡa-ḡALAGI. Ná-neḡḡi nii é zii ma ḡṇ Izilayeí ve, naa maavele ḡa é kea è zeidai ga masagi, nii a ke è soledai ta telebodai ḡḡ.»

⁹ Naa voluma, é zanugi kilo waasavago undṇḡlugṇ (3.500) veeni masagi ve, ta é tufa maku neḡḡḡi ma mṇinmṇin feeni, ta kṇtu zṇḡḡ ḡaaḡagiti. Kaipa tufa maku neḡḡḡ ge la mṇ ḡeni zḡḡṇi, é va ḡḡ ga naa ḡevele nii Saḡa masa anzanui vaani la Salomṇ vṇ.

¹⁰ Yilame ta Salomṇ ta-wotiḡḡ nuiti ti ḡeni vaazu ga zanugi, é zegḡḡ Wofiil, naati ti ḡeni vaazu ga santale gului ta kṇtu zṇḡḡ ḡaaḡagiti.

¹¹ Masagi santale gului naa tanigaa ḡḡḡḡ ga nu leḡzuḡḡ ḡṇḡḡ GALAGI zeí veí ta masagi ná-peí wu, é kṇḡḡḡ ta papaiti kpḡḡ ga ta guye loo nuiti be. Kaipa nu ḡeni de santale gului naa ḡḡḡḡ ḡaani pḡ Zuda yooi zu mṇungi.

¹² Nii kpein wṇin ḡeni Saḡa masa anzanui ma, ta nii kpein é falini masagi Salomṇ ma, naa ti pḡ feeni zea, naa voluma é veḡḡḡ ḡiligaa veeni be, nii ti ma veḡḡa la ga ve ta nii é vaani la. Naa pḡ poluma masa anzanui ḡaleni ma ná-zooi zu, ta ná-botiḡḡ nuiti.

*Salomɔn ná-kpɛɛi zu aniiti
(1 Masagiti 10:14-29)*

¹³ Kona-o-kona kilo waaɔuufelego (20.000) ga Salomɔn ɣeni sɔlɔɔsu zanugi zu,

¹⁴ naa la veeni seve zalaiti ba niiti ti ɣeni ɣulazu zou volu zɔlaiti ta yaago zɔlaiti ma, naa ve walii ta zanugi va nii Alaɛ masagiti ta Salomɔn bɔɣɔi ná-zou zɛve ɣundiɣiiti ti ɣeni feezu.

¹⁵ Masagi Salomɔn kɔɔɣo zɛpe gola unfelego (200) bɛɛni ga zanu doɣaai, kilo lɔzita ga é dɔɔni ga zanugi ti ɣilagilagi pe kpɛɛ vai zu,

¹⁶ é kɔɔɣo zɛpe koiti unsavago (300) bɛɛ ga zanu doɣaai, kilo savago ga é dɔɔni ga zanugi ti ɣilagilagi pe kpɛɛ vai zu. Masagi ti pe daani peɛi naa wu daa ga «Liban lɔɔi».

¹⁷ Masagi masa kpɔkpɔ gola bɛɛni ga see niigai, é maaɔu ga zanu kitei.

¹⁸ Kɔɣo losu lɔzita ga é ɣeni nu laazeelizu masa kpɔkpɔgi naa ga, kɔɣoloma anii ɣeni ba, kpɛɛai ga zanugi, zeelokoi ɣe ba kakama felegoiti, zalai vaaɣulaba felego ɣe zeeloko felegoiti koba,

¹⁹ zalai vaaɣulaba puugo maazu felego (12) ɣe kɔɣo losu lɔzitaiti su, kakama felegoiti pe su. Keɣala nɔpe ge la de bɛɛni masadai tanɔpe be.

²⁰ Masagi Salomɔn ná-ziawɔi pe ge ɣeni ga zanugi, daami anɔnakai niiti kpein ti ɣeni peɛi wu daa ga «Liban lɔɔi», naati pe ti ɣeni ga zanu kitei. Salomɔn ná-siegi zu, nu la volo ɣeni walii levezu ga ani bii.

²¹ Tɔzei batoiti ti ɣeni masagi ya ti da levetee kpoloɔi ga ta Yilame ná-botigɛ nuiti, kona savago-o-kona savago batoiti ti ɣeni vaaɔu ga zanugi ta walii, ta see niigai, ta koyaiti, ta waso wɔniiti.

²² Masagi Salomɔn leveni etea masagiti pe ba, kpɛɛi ta ɣimalai zu.

²³ GALA ge ɣimalai wola veeni Salomɔn ya, naa maaɔu ma masagiti pe ti ɣeni vaaɔu ga ti goomeni.

²⁴ Eɛe ge da va ga vɛɛaniiti pɔ, ga walii zɔlaiti ta zanu sɔlaiti, segeiti ta kɔɔɣo zɔlaiti, é tufa maku neɛɛgiti feezu, ta sooiti, naa ve soovale fuuluiti ba. Uele ɣana é ɣeni ɣeezu la kona-o-kona.

²⁵ Sooiti ta wotoloiti make vɛɛi waanaanigo (4.000) ga é ɣeni Salomɔn ya, ta soo bize zalavusu waapuugo maazu felego (12.000), é ti ɣaagwe taaiti su, veti ná-sooiti ti ɣeni ná, ta Zeluzalɛme tɔ bɔɣɔi ɣobave.

²⁶ Salomɔn ɣeni masadai ɣeezu zɔɔma masada vɛɛvɛlegiti pe unda, é zo zie wolai Efelate, é li Filisiti yooi zu, é zeeli Ezipete yooi ɣwegi ma.

²⁷ Masagi zaalai zu, walii mɔinni Zeluzalɛme eɣe kɔtui, sɛdele gului mɔin eɣe sikɔmɔl gului, nii é vɔnɔsu zieleɔe ma nɛmɛi zu.

²⁸ Ti ɣeni vaaɔu ga sooiti Salomɔn ve, é zeɣe Ezipete ta zɔɔma yooiti pe su.

*Salomɔn zaa vai
(1 Masagiti 11:41-43)*

²⁹ Salomɔn ná-keɛwotii mɔtaiti, é zo ma mɔungiti ma, é li gaabelagiti pɔ, naati seve GALA goo wo nui niiti ta-zɛvɛiti su: Natan, Silo nui Ayiya, ta Yeyedo ná-kulakɛɛma zɛvɛiti su é lo Nebate ná-doun zunui Zeloɔoame vaa zu.

³⁰ Salomɔn keɛni masadai zu Zeluzalɛme ta Izilayɛle pe unda ga kona vɔunaanigo (40).

³¹ Naa vɔluma, Salomɔn zaani. Ti maaɣuluni keɛɣe Davide ná-taa wolai zu. Ná-doun zunui Loboame ga é masadai ɣeɛni potogi zu.

Zuda Ta Izilayɛle Masagiti Ta-Vaiti

*Balimai: Zuda masagi Loboame
ta Izilayele masagi Zeloame
(1 Masagiti 12:1-15)*

¹ Loboame liini Sikeme, mazoloo Izilayele nuiti pe ti gaaleeni ba ná ga ti sei ga masagi.

² Nebate ná-doun zunui Zeloame gēni Ezipete, ve é velani ná, é loogu Salomon va. E niima maaɓgi ma woo menigai ma, é zegeni Ezipete yooi zu, é va volu.

³ Ti numaa leveni daagomisu, Zeloame vaani naazu, to-o, Izilayele nuiti-yo, ti ɓeni Loboame vo gani:

⁴ «È-ge gi unma gasi wola wuida, doun ta gulana duɗa gasi naa ná-buii ma, nii è-ge daai gi unma, ga botii ge è ve.»

⁵ E gēni ti ma: «À li, wa gale ma volu, wo va pò be folo savago volumna.» Nuɓusei liini.

⁶ Masagi Loboame kewolaiti gaazagani, niiti ti gēni keege Salomon lenesu keai ma vulua, é ge ti ma: «Tene kpegele ga wo feezu, ge nuɓusei woogaaɓote da?»

⁷ Naati ti googaavoteni, ti ge ma: «Ni da ɓoɓo lena ga da ga nu vago nuɓusei ve, ni da ti woogaavotena ga woo vagoiti, ta geezu ga da-wotige nuiti eyesu go.»

⁸ Kele Loboame la gēni kewolaiti ta-lenegi zoni nii ti feeni zea. E zinipoiti gaazagani, niiti ti gēni loni koba, ta niiti ti ɓagani voma.

⁹ E gēni ti ma: «Tene kpegele ga wo feezu, ge nuɓusei woogaaɓote da, é geezu ma: «Ta gula kasɓi nii ná-buii ma, nii è-ge daai gi unma?»»

¹⁰ Kefala zunu loungoiti ti gēni ma: «Nuɓusei niiti ti ge: «È-ge kasɓi wuii daa gi unma, naa maavele ma è ta gula ma,» da ti woogaavote gani: «Zeeɓega goi wɗolɓe kee zaamalɓaeti ba.»

¹¹ Kee kasɓi wuigi laave wo unma, ndun na ta veezu ná-buii va. Kee gea wo volu ga kpakɓi, ndun na vilesu wo volu ga kpakɓi nii maayikiai.»

¹² Foloi zavasiei Zeloame ta nuɓusei pe ti vaani, ti Loboame ga, egevelei é boni la ti ma.

¹³ Masagi Loboame la gēni ziēni ga kewolaiti ta-lenegi, é ɓeni nuɓusei vo ga nduda,

¹⁴ egevelei no ɓɗa zunu loungoiti ti teneni la, é gēni ma: «Kee kasɓi wuigi laave wo unma, ndun na ta veezu ná-buii va. Kee gea wo volu ga kpakɓi, ndun na vilesu wo volu ga kpakɓi nii maayikiai.»

¹⁵ Uele gana masagi gēni la nuɓusei wooi va, mazoloo GALA ɓoɓi ga é loni faiti tugɓi gana, nii a ke é ná-minazegēgi laazeeli nii é keeni Nebate ná-doun zunui Zeloame ve, é gula GALA goo wo nui Ayiya la, Silo nui.

*Masadai gaagwe vai su fele
(1 Masagiti 12:16-24)*

¹⁶ Siegi zu lekpema maazu vele nuiti ti kaani la ga masagi la woilosu ti-woo ma, ti gēni ma: «Lee gili ka ade ɓogai ma ada Davide? Ade la ɓeni pogani ma, ada Izayi ná-doun zunui. Ade gale ma ada-laazuɓeti. Dei ma è ga Davide mavofodai, gaaba da-velei ma.» Nuɓusei zegeni koba, ti li.

¹⁷ Loboame masadai gēni nuɓuseiti unda, niiti ti gēni zeini Zuda laa wolaiti no zu.

¹⁸ Naa pe poluma, é Gadolame leveni, nii é gēni duɗa wotii unda, naa li Izilayele nuiti po be, ti lekpema maazu vele. Kele naati ti sooni ga kotui, é za. Masagi ɓoɓi zooni no, é le ná-soo wotoloi zu, é vela, é li Zeluzalame.

¹⁹ Uele gana Izilayele nui niiti ti gēni lekpema maazu vele ti gēni la Davide ná-peleyegei ná-masadai va, eyesu za zeeli.

11

¹ Loboame zeelini no feya Zeluzalame, é ɓoɓo nu waaungila waaɓuulɓa (180.000) gaaleeni ba Zuda ta Benzaamen wolodamaiti saama, niiti ti zoogai gola, ga ti li, ti ɓoɓi ve Izilayele nuiti ba, ti lekpema maazu vele, nii a ke é ze naati unda ga maaɓai.

² Kɛlɛ Gɔogɔ GALAGI bɔɛni GALA goo wo nui Semaya vɔ, ɛ ɖɛ ma:

³ «Bɔɛ Salomɔn ná-doun zunui Loboame vɔ, Zuda masagi, naa vɛɛ Zuda ta Benzamɛn wolodamaiti su nuiti pɛ ba, ɛ ɖɛ ti ma:

⁴ «Gɔogɔ GALAGI wooi ɖaa: A mina lɛ, wo va vala wo-ɖɛɛlɔinti ba. Wo ɖilagilagi pɛ ge ɖale ma ná-pɛlɛi wu, mazɔlɔ ná ɖa niima vaiti seɖeai pɔ.» » Ti ɖoloni Gɔogɔ GALAGI wooi vɛ, ti ɖaleni ma. Ti la kɔ valani Zelooboame va.

Loboame sigigiti to fai taa wolaiti ma

⁵ Loboame zeini Zeluzalɛme, ɛ botiiti kɛɛni Zuda laa wolaiti su, niiti sigigiti ma,

⁶ E sigigi lɔni taa wolai niiti ma: Beteleyɛme, Etame, Tekoa

⁷ Bete-Suul, Soko, Adulame,

⁸ Gate, Malesa, Zife,

⁹ Adolayime, Lakise, Azeka,

¹⁰ Soleya, Ayalon, ta Ebelɔn, zɛbɛsu laa wolaiti niiti ti Zuda ta Benzamɛn.

¹¹ E ta bɔni naati ti-zɛbɛiti ba, ɛ zou zɛvɛ ɖundigiti sei naati unda, naa vɔluma mináti ka ɛ ɖɛni ɖɔnɔgi, gulɔi ta dɔɔiti makesu ná.

¹² Taa wolai naati gilagilagiti pɛ su, kɔogɔ zɛpɛgiti ti ɖɛni náti, naa vɛɛ kpɛɛinti ba. E zɛbɛ wola veeni taa wolai naati zea. E zeini Zuda ta Benzamɛn unda.

Zuda masadai zɛbɛ zɔlɔ fai

¹³ Zalaɖa ɖula nuiti ta Levi nuiti niiti ti vazaga ɖɛni de Izilayɛle yooi zu ná pɛ, naati ti latini ná-kakei ɖa, zooi zu ná pɛ.

¹⁴ Levi nuiti ti voluaveni ta-lii ɖɛɛzuɛti niiti ti ɖɛni ta-laaiti koba, ti ti-ɖɔligiti zɛ ná, ti li Zeluzalɛme ta Zuda yooi zu, tɔzei Zelooboame ta ná-doun zunuiti ti la ɖɛni vaazu bu ti va ta-zalaɖa ɖula wotiiti kɛ Gɔogɔ GALAGI vɛ.

¹⁵ Zelooboame tɔ bɔɖɔ ná-zalaɖa ɖula nuiti seini zalaɖa ɖula adavɛti faa ma, vɛti ti ɖɛni kɔogɔ ganigiti kɔɔzu ná, niiti ti ga boli zinei ta nɛkɛ yivoi vaagɖulabai, niiti Zelooboame ti bɛɛni.

¹⁶ Levi nuiti kɔɖɔvɔ ba, Izilayɛle wolodai ɖilagilagi pɛ su zɔiti ɛ ɖɛ ti yiima ga ti ɖili Gɔogɔ GALAGI va, Izilayɛle ná-GALAGI, naati ti ɖɛni vaazu Zeluzalɛme, ga ti zalaɖaiti kula Gɔogɔ GALAGI vɛ, ti-mɛmɛwolani ta-ǴALAGI.

¹⁷ Tɔnɔ ma bɔbai ɖana ti kɛɛni, nii a kɛ Zuda masadai ɖɔɖɔ bɛkpi, ta ti zobo fe Loboame vɛ, Salomɔn ná-doun zunui. Ti kɛɛni naa zu ga kona savago, tɔzei kona savago laawu, ti zieni Davide ta Salomɔn ɖɔɖɔ vɔgi zu.

Loboame ná-pɛɛyɛɖɛi

¹⁸ Loboame Maɖalate zɛɖɛni ga anza, naa ɖɛni ga Yelimɔte ná-doun anzanui. Yelimɔte kɛɛɖɛ ɖɛni ga Davide. Maɖalate dee laaseigi ga Aɖiyayile, naa ɖɛni ga Eliyaɖe ná-doun anzanui, ɛ ɖɛ ga Izayi ná-dounloin.

¹⁹ Maɖalate doun zunuiti sɔlɔni Loboame vɛ: Yeyuse, Semalia ta Zaɖame.

²⁰ Suɖoozaai ma, ɛ Aɖisalɔme ná-doun anzanui Maaka vuluni ɖalaa, ti dointi sɔlɔ ta naa: Aɖiya, Atayi, Ziza ta Selomite.

²¹ Loboame Aɖisalɔme ná-doun anzanui Maaka nɛɛni vɛ, ɛ leve anzai zɔiti ba ɛ ti vuluni, ta niiti ɛ la ɖɛni ti vuluni ga zɔiti kɛvele. Anzai niiti ɛ ti vuluni, naati ti ɖɛni ga nu puugo maazu lɔsava (18), zɔiti ɛ la ɖɛni ti vuluni, naati ti ɖɛ ga nu vuulɔzita (60), naati pɛ ti ɖɔsu, ti zunu loun vuufelegɔ maazu lɔsava (28) ta anzanu loun vuulɔzita (60) zɔlɔ bɛ.

²² Loboame doun mɔun tosuɛ veeni Maaka ná-doun zunui Aɖiya vɛ, ɛ sei kɛɛɖɛlɔinti unda, tɔzei ɛ ɖɛni pɔ ga ɛ naa ɖɛ ga masagi votogi zu.

²³ E kɛɛni ga kelegele, ɛ ná-doun zunui zɔiti gaagɖwɛ Zuda ta Benzamɛn laa wolaiti pɛ su, niiti sigigiti ti ma, ɛ ɖɔnɔgi ve ti ya ga poovama, ɛ anza mɔinmɔin fulu ti vɛ.

12

Ezipete masagi Sisake lee vai ga kooi Zeluzalame (1 Masagiti 14:25-28)

¹ Loboame ná-masa fai zeí vele betaei ma kpe, é la mo geni keezu é va golo Goofo GALAGI ná-togiti be. Izilaye le nui ti pe ti vokofoni ma naa zu.

² Loboame ná-konagi lolusiéi ma masadai zu, Ezipete masagi Sisake leeni Zeluzalame laalofoma. Woovaladai nii Izilaye le keeni ga Goofo GALAGI, naa zuboloi geni ga naa ti geni komosu.

³ Sisake zegeni Ezipete ga koofo wotolo waagila unfelego (1.200) ta soo bize zalavusu waavuulozita (60.000), é geni kooebe wola untugo nii nu la zooga gaalusu, niiti ti geni ga Ezipete nui ti, Li6i nui ti, Suki nui ti, ta Etiyopi nui ti.

⁴ E Zuda laa wolaiti soni, eyesu é zeeli Zeluzalame ma.

⁵ GALA goo wo nui Semaya liini, é Loboame ta Zuda lotugiti pe, niiti ti gaaleeni ba Zeluzalame, siegi zu Sisake geni maabugazu la, é ge ti ma: «Goofo GALAGI wooi gaa: «Wo gelea ba, ná balaagi ge gelea wo va, ge wo ye Sisake yeezu.» »

⁶ Izilaye le lotugiti ta masagi ti bofo maayeini, ti ge ma: «Goofo GALAGI leleboge.»

⁷ Siegi zu Goofo GALAGI kaani la ga ta bofo maayeizu, é boeni volu Semaya vo ga niine, é ge ma: «Tei ti bofo maayeida, ge la mo ti undaavilisú, su la mo goozani, ge ti unmo, naa volu ná-zigaaawanai la yeizu Zeluzalame ma ga Sisake maavele.

⁸ Naa pe ge gee va, ta yesu naa yeezu, naazu ta zogzu ga niina botii geai va be, ta botii ti keezu zou gili su masagiti be.»

⁹ Ezipete masagi Sisake vaani, é kooi vala Zeluzalame va. E Goofo GALAGI zeí vele wu naavolo makesu anii pe segeni ta masa pelei wu geleiti, é anii pe segeni. E lati, é zanu koofo zepigiti sege, niiti Salomon ti beteni.

¹⁰ Masagi Loboame naati maavalibogi geeni ga kolu boi koofo zepigiti, é ti ve salavusui niiti ti geni masa pelei laave makesu, naati ta-gundiigiiti zea.

¹¹ Masagi li laa gilagila Goofo GALAGI zeí vele ma goizube, salavusui ti bena koofo zepigiti sege, naa volumna ti gale ma ga tiye, ti ti la ma vele wu.

¹² Siegi zu Loboame bofo maayeini la, Goofo GALAGI ná-zigaaawanai zegeni ma, é la mo geni gologoloni metu. Toun vlo faa vagoi tanigaa ti geni de geezu Zuda yooi zu.

Loboame ná-masa fai gaabelagi (1 Masagiti 14:21-24, 29-31)

¹³ Masagi Loboame masadai geeni Zeluzalame, é ná masadai zapeloni. Ná-konagi geni ga puunaani maazu gila (41), siegi zu é zeini la ga masagi. Kona puugo maazu lofela (17) ga é keeni masadai zu Zeluzalame, taai nii Goofo GALAGI yimazegeni la Izilaye le wolodamaiti pe saama ga tofoi bee ná va. Loboame dee laa geni ga Naama, Amón nu geni de.

¹⁴ E Goofo GALAGI wanama vai geeni, mazolo é la geni gilizu naa va ga yii pe.

¹⁵ Loboame ná-keewotii, é zo ma mungiti ma, é li gaabelagiti po, naati seube GALA goo wo nui ti Semaya ta Ido ta-sevei zu, boloda loló sevei zu. Kooi yeni no go Loboameni zogzu ta Zeloame.

¹⁶ Loboame zaani. Ti maagfuluni Davide ná-taa wolai zu. Ná-doun zunui A6iya ga é masadai geeni potogi zu.

13

Zuda masagi A6iya (1 Masagiti 15:1-8)

¹ Zelofoame ná-kona puugo maazu losavasi (18) ma masadai zu Izilayele unda, Afiya zeini Zuda unda ga masagi.

² Kona savago ga é keeni masadai zu Zeluzaleme. Dee laa geni ga Mikaya, Gihea nui Uliyele ná-doun anzanui geni de. Kooi geni Afiyani zofozu ta Zelofoame.

³ Afiya kooi lozeini, ná-kooibei geni ga nu waaunnaanigo (400.000), kooifuluba wolaiti zeelobai wogai ga tiye, Zelofoame lo daalofoma ga nu waaundosava (800.000), naati balaa ti ga kooifuluba wolaiti zeelobai wogai ga tiye.

⁴ Afiya loni Semalayime gizei ma, nii é Efelayime gize yooi zu, é zeba é da ge ma: «Zelofoame, wa Izilayele nuii pe, à woilo go ma!

⁵ Wo la sufwee baa ga Goofo GALAGI, Izilayele ná-GALAGI minazegeve nii é la fologologa ta é la valiboga ga é Izilayele masadai vea Davide ta fofodaiti zea?

⁶ Kele Nebate ná-doun zunui Zelofoame, nii é gea ga Davide ná-doun zunui Salomon ná-botige nu, naa bakage maligii laalofoma.

⁷ Tooya nuii ta nu jakaiti ti gaaleeni ba koba, ti wuzege Salomon ná-doun zunui Loboame laalofoma. Naa geni ga zunu loungo, gi gola la geni de zea, naa maavele ma, é la geni zooni é va ti zakpe.

⁸ Niima ziegi zu, wa gisizu ga wa zoo vonisu masadai ma nii Goofo GALAGI feai Davide mavofodaiti zea? Wa ga bebe wolai, naa volumna nika yivo vaagulabaiti ta wo ya, niiti Zelofoame ti betai wo ve ga wa-galagiti.

⁹ Kele wo Goofo GALAGI ná-zalaga gula nuii kpeve, Aalon mavofodaiti, naa ve Levi nuii ba, wo zeba wo bofo zalaga gula nuii sege, egevelei zii giligiti ti keezu la. Wo vo be kpela ka no ga nu va ga nika zine bokpa gila, naa ve baala sine lofela va, é la gana zalaga gula nuii saama, botige vai zu galagiti be, niiti ti la ga GALA kite.

¹⁰ Goun Goofo GALAGI ga é ga gá-GALAGI, gi la gelea ba. Gá-zalaga gula nuii ti botii geezu Goofo GALAGI ve, naati ta ga Aalon mavofodaiti, Levi nuii ka ta da bo ti va.

¹¹ Sobu gilagila ta kpoko gilagila ta da gala zalagaiti kula Goofo GALAGI ve, ta ansansegi, ta bului nii maaneai ga é ve Goofo GALAGI ve, ta da naa la yeenope tabali padagai ga, kpoko-o-kpoko ta da zanu fitinaiti gaazo, ti naati sei fitina ze anii ga, nii kpetai ga zanu kitei. Devei nii gá-GALAGI Goofo GALAGI feai gi ya, naa ga gi zizu la, wa ma, wo gelea ba.

¹² A gigaizie lee, GALA ka gi va, to ga é ga gá-masagi, puugiti ta ná-zalaga gula nuii zea, ti gevele betai ga ti fe wo laalofoma, Izilayele nuii. A mina kooi go Goofo GALAGI laalofoma, wo-memewolani ta-GALAGI, toozei wo la zobo nape soloo ga naama vai zu.»

¹³ Naama ziegi zu Zelofoame ná-salavusui tanigaa leveni ga ti vala Zuda nuii ba ga ti voluvelei. Ná-kooibei woolozuve geni loni Zuda nuii daawu. Niiti ma ti pele boongi geezu, naati ti ga ti voluvelei.

¹⁴ Naa maavele ma, Zuda nuii ti kaani ga ta koo bo felegoi yofozu, ti voluvelei ta ti gakala velei. Zuda nuii ti zeba ti kpee loo Goofo GALAGI ma, zalaga gula nuii ti puugiti fe.

¹⁵ Naama yeegefalai no ti koo beei loo. Gaaman, Zuda nuii ta-bee wooi naama ziegi zu, Goofo GALAGI Zelofoame ta Izilayele goovebei pe sakpeni, é ti loo bu Afiya ta Zuda goovebei lugfo.

¹⁶ Izilayele nuii ti velani Zuda nuii ba. GALA zobogi veeni Zuda nuii be ti laalofoma.

¹⁷ Afiya ta ná-kooibei ti wola zigani ti va, ti ta-gooifuluba wolaiti nu waaundoolugo (500.000) va ti va.

¹⁸ Naama voloi geni ga Izilayele nuii gaazu unfe sege voloi. Zuda nuii ma ti zobogi zolooni, toozei ti voluzeini Goofo GALAGI va, ti-memewolani ta-GALAGI.

¹⁹ Afiya vileni Zelofoame volu, é da kpe, é taa wola moimoin kula zea: Betele ta koba laa goiti, Yesana ta koba laa goiti pe, naa ve Efelon va ta koba laa goiti pe.

²⁰ Yeegefalai kpein Afiya keeni masadai zu, Zelofoame la geni gaaaba zolooni, gaabelagi, Goofo GALAGI dogi, é za.

²¹ Kεε Aḍiya mu ná-zobogi ɔ́aa ɔ́eni liizu ga wɔ́ɔ́ɔ́. Anza puugo maazu naanigo (14) ɔ́a é fuluni, é zunu loin zɔ́ɔ́ ga puufele maazu felego (22), anzanu loin ɔ́e ga puugo maazu lozita (16).

²² Aḍiya ɔ́eewotii zɔ́iti, ta nii kpein é keeni, naa vee sie velel va ta ná-kpɔ́ei, naati seveve GALA goo wo nui Ido ná-ɔ́izesu zevɛi zu.

²³ Aḍiya zaani. Ti maagfuluni Davide ná-taa wolai zu. Ná-doun zunui Aza ɔ́a é masadai ɔ́eeni potogi zu.

*Aza ná-masadai lozeigi
(1 Masagiti 15:9-11)*

Aza ná-masa fai ma ziegi zu, zooi kona puugo yiilei soḷoni.

14

¹ Aza ɔ́oɔ́ɔ́ GALAGI yiima vai ɔ́eeni, ta nii solegai naa ɔ́aazu.

² E ween ɔ́alagiti ta-zalaɔ́a ɔ́ulazuveti pe kulani zooi va, naa vee zalaɔ́a ɔ́ula adaveti ba, é sale ɔ́ɔ́tuiti kpezegɛle, é sale wuluiti teve ga.

³ E ɔ́eni Zuda nuiti ma ti ɔ́ili ɔ́oɔ́ɔ́ GALAGI va, ti-memewolani ta-ɔ́ALAGI, naa volu ti ɔ́olo tɔ́gi ma leveiti be.

⁴ Aza gala kiligiti ta-zalaɔ́a ɔ́ula adaveti ta gulo maku neene galazuveti pe kologoloni Zuda laa wolaiti pe su. Zooi zeini kpe ziilei su ná-masa siegi zu.

⁵ E ziilei siegi naa zegeni, é sigigi lo taa wola moinmoin ma Zuda yooi zu. Naama yeedegalai pe daawu, nu nɔ́pe ge la ɔ́eni kɔ́ veeeni ba, tɔ́zei ɔ́oɔ́ɔ́ GALAGI ɔ́eni baazu ná-ziileigi maazu.

⁶ E ɔ́eni Zuda nuiti ma: «Ade taa wolai niiti to volu, ti maagaku ga kɔ́ɔ́ɔ́ zigigiti, naa vee kpogiti ba ti vilisu su. Ade naa ɔ́e siegi zu adɔ́ɔ́ ga de, mazɔ́ɔ́ ada-ɔ́ALAGI, ɔ́oɔ́ɔ́ GALAGI yiimai ɔ́ee vai ɔ́a ade vilɛgai polu. Ade ɔ́ilia ba kpaan, naa ɔ́a é kea é ziileigi vea ade ve ada-you ɔ́wemaveti pe.» Ti tɔ́zeini ga naama zigigiti toga, ti ɔ́a li luɔ́ɔ́ma.

Aza ná-ɔ́nifaamaiti

⁷ Kɔ́ɔ́vebei é ɔ́eni Aza ya, ti ɔ́eni ga nu waaunsavago (300.000) Zuda nuiti saama, kpɛinti ta kɔ́ɔ́ɔ́ zɛpe golaiti ti ti ya, Benzamen geleiti ti ɔ́e ga nu waaunfelego waaunulɔ́sava (280.000), kɔ́ɔ́ɔ́ zɛpe koiti ti ti ya, naa volumna ti zoogai meen vilisu, ti pe ti ɔ́eni ga kɔ́ɔ́ɔ́ nu ɔ́eɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́.

⁸ Etiyopi nui Zela looni kɔ́ loḷoi va daalɔ́ɔ́ma ga salavusu miliyon ɔ́ila (1.000.000), naa vee kɔ́ɔ́ɔ́ wotolo unsavago (300) va, é yenl vaazu é zeeli Malesa.

⁹ Aza liini é daagomi, kɔ́ɔ́ɔ́ felegoiti ti zɛba ti vile ɔ́ɔ́ɔ́ laawu kɔ́ɔ́ɔ́ vai ma, Sefata petugi zu, Malesa ɔ́obave.

¹⁰ Aza woogulani ɔ́oɔ́ɔ́ GALAGI ma, ná-GALAGI, é GALA falini ɔ́ani: «ɔ́oɔ́ɔ́ GALAGI, é ɔ́ula è volu, nu nɔ́pe ge la zooga é va ɔ́o zeemaalo nu va zɛbesu nui laalɔ́ɔ́ma. Va, è ɔ́o gi va mu, ɔ́oɔ́ɔ́ GALAGI, ɔ́a-ɔ́ALAGI, mazɔ́ɔ́ ɔ́a ɔ́i voluzeizu è va, è-laaseigi ɔ́a ɔ́i liizu la bebe wolai nii laalɔ́ɔ́ma. ɔ́oɔ́ɔ́ GALAGI, ɔ́a ɔ́a è ga ɔ́a-ɔ́ALAGI, mina ke nu vului va pile soḷo è ma!»

¹¹ ɔ́oɔ́ɔ́ GALAGI loɔ́ani Etiyopi nuiti su, Aza ta Zuda nuiti gaazu, ti vela.

¹² Aza ta ná-kɔ́ɔ́ɔ́gi ti vileni ti volu, ti ɔ́a ti ɔ́e eyesu ti zeeli Gelaal. Etiyopi nuiti ti wola zaani, gaabelasu vɔ́lo ti gila kpalaa ge ɔ́ulani kɔ́i naa zu, mazɔ́ɔ́ ɔ́oɔ́ɔ́ GALAGI ta ná-kɔ́ɔ́vebei ti wola zigani ti va. Aza ta ná-nuiti ti ani moinmoin soni kɔ́i naa zu.

¹³ Tei ɔ́oɔ́ɔ́ GALAGI maavele ma, dualuagi looni Gelaal ta koba laa wolaiti pe. Aza ta ná-kɔ́ɔ́vebei ti valani ti va ga kɔ́i, ti vɔ́ni ti ma, ti naavolo moinmoin segeni.

¹⁴ Ti valani ɔ́alaa togani makesuveti ba, ti baala moinmoin so ta boli moinmoin, naa vee ɔ́ome moinmoin ba. Naa volumna ti ɔ́aleni ma Zeluzalɛme.

15

Aza ween galagiti sakpe fai
(1 Masagiti 15:12-15)

¹ GALA Zenvui yeini Wode de ná-doun zunui Azalia ma.

² E liini, é Aza laagomi, é ge ma: «À woilo gòo ma, Aza wa Zuda ta Benzamen nuiti pe! Gooḡo GALAGI ḡa wo va, siegi pe su wo yesu la ba. Ni wa gaiziena, toḡa boḡo yena wo ka, keke ni wa ḡelena ba, toḡa ḡele wo va.

³ Izilaye le folo moinmoin kea GALA kiteḡite ge la be, zalaḡa ḡula nu la be nii a kala, to ge la balaa zea.

⁴ Kidaaviligi zaama, Izilaye le nuiti ti ḡaavotega Gooḡo GALAGI ma, Izilaye le ná-GALAGI, ti gaizieni, naa ma ge boḡo yena ti ka.

⁵ Naama ziegi zu ziilei nape ge la ḡeni naati be, ti ḡeni liizu, ti da va, toozei yeeḡeḡalaiti gola baani ná yooḡozuve ze wo nuiti pe ma.

⁶ Kooi ḡeni no ade pe, zooiti ta zooiti zooḡzu, taa wolaiti ta taa wolaiti zooḡzu, toozei GALA ge ḡeni maanooḡ ma zii pe zeizu ti ma.

⁷ Woun, à lo kpaan, à mina ge ga baavalasu nuiti, toozei wo-mooezuveti sunaka la ḡula.»

⁸ Siegi zu Aza keela wooi naa menini da, nii GALA goo wo nui Azalia boni, Wode de ná-doun zunui, Aza inooḡo wolai zolooni, é kooḡo gani noiti pe kulani Zuda ta Benzamen yooi va, naa vee taa wolai naati pe su va, niiti é ti zoni Efelayime ḡize yooi zu. E Gooḡo GALAGI ná-zalaḡa ḡulazuve niineni, nii é ḡeni Gooḡo GALAGI ze veei ḡakalave.

⁹ Naa voluma, é Zuda ta Benzamen nubuseiti pe gaaleeni ba, naa vee seikooḡoma nuiti ba ti zeeḡai Efelayime, Manasé ta Simiyon yooiti su, toozei nu moinmoin ge zegeni Izilaye le masa zooi zu, ti ḡili toun ba, siegi zu ti kaani la ga ná-GALAGI, Gooḡo GALAGI ḡa ba.

¹⁰ Ti pe ti ḡaaleeni ba Zeluzalame Aza ná-kona puugo maazu loolusiei (15) ma masa fai zu, naama alugi zavasiei ma.

¹¹ Naama voloi, nii kpein ti soni kooi zu, ti naa ḡilazuve pe kulani ga zalaḡaiti Gooḡo GALAGI ve: nike undofela (700) ta baala waadofela (7.000).

¹² Ti yiila zifani ga minazeeḡi ga ta ḡili Gooḡo GALAGI va, ti-memewolani ta-GALAGI, ga ti-yiimave pe ta ti-yenvui pe.

¹³ E zeveni minazeeḡi naa zu ga zoi nape é la ḡilini Gooḡo GALAGI va, Izilaye le ná-GALAGI, naama nui ta paa, zunu baa anzanu, ma nu losuve ḡeni ḡale-o-ḡale.

¹⁴ Ti ḡonani Gooḡo GALAGI ve ga woo wola, zealooḡai zaama, ga puu gooiti ta kooleiti gooiti.

¹⁵ Zuda masa zooi zu nuiti pe koozuneeeni, toozei minazeeḡi naa va ti keeni ga yii pe. Tiya boḡo ḡa é neeni ti ve ga ti Gooḡo GALAGI ḡaizie, naa ma ge boḡo yeni na ti ka, é dooḡogi ve ti ya ta-you ḡwemaveti pe.

¹⁶ E lebiya laaseigi zegeni deewola Maaka va, nii é ḡeni lolisu ga «Masa mama wolai», mazoloo naa kooḡo gani noiti ta beteni anzanu ḡalagi Asela ve. Aza kooḡo ganigi naa leveni ga, é fuko, é gala Sedelon petugi zu.

¹⁷ Keke anee Aza zii ma voloi pe su, é Gooḡo GALAGI neeni ve ga zii pe, zalaḡa ḡula adaveti ti la ḡeni beni pe Izilaye le yooi zu.

¹⁸ E baani ga anii naati GALA sei veei ma ḡoizuve, niiti ta keeḡe ti ti veeni Gooḡo GALAGI ve: walii, zanugi, ta soola ḡiligiti.

¹⁹ E la mo ḡeni koo ḡooni, eyesu ná-konagi puusava maazu loolusiei (35) ma masa fai zu.

16

Kooi é ḡeni Zuda yooḡzu ta Izilaye le
(1 Masagiti 15:16-22)

¹ Aza ná-konagi vuusavago maazu lozitasiei (36) ma masa fai zu, Izilayele masagi Baasa vaani yeeta, é kooi vee Zuda yooi va, é sigigi lo Lama taa goi ma, nii a ke é pelei leve Zuda masagi Aza lugó ta ná-zooi zu nuiti, ti mina da ga lo, ti va da gula ga miná vele.

² Aza walii ta zanugi zefeni, niiti ti feni Goofo GALAGI zeí velei ma naavolo makesuve, ta masagi ná-pelei wu, é ti leve Siili masagi Bene-Gadade ma, nii é feni zeini Damase, é feni naa ma:

³ «De minazefe yofózu, egevelei de-geeni felego ti keeni la. Pete, gè walii ta zanugiti tevega é ma. Li, é da-minazefegi gologolo nii é wo yofózu wa Izilayele masagi Baasa, nii a ke é zege ná-zooi ma.»

⁴ Bene-Gadade yeezeini masagi Aza ná-kpoei wu, é ná-salavusu gundigiti teveni, ti li ti kooi vee Izilayele laa wolaiti ba. Ti toozeini Iyon, ti li Dan ta Afele-Mayime, naa vee Nefetali laa wolai motai pe ba, veti ti feni aniiti makesu náti.

⁵ Baasa naa menigai ma, é loofoni sigigi lo fai va Lama ma, é botii pe to.

⁶ Masagi Aza feni Zuda nuiti kpein ma, ti kotuiti ta guluiti meen, niiti Baasa feni botii geezu ga tiye Lama zigigi losuve. E ti zefeni, é sigigi lo da Geba ta Misepa ma.

Aza GALA goo wo nui Anani vili fai kasoí ga

⁷ Názu ga GALA goo wo nui Ganani vaani la Zuda masagi Aza vo be, é ge ma: «È la mo voluzeini da-GALAGI, Goofo GALAGI va, kee é voluzeida Siili masagi va, naa ma ka é ba, é valaga Siili masagi ná-koovebei ma.

⁸ E-gi ka su, Etiyopi nuiti ta Lihi geleiti ti koofo kpeteni é laalofoma nii sebei bagoni, koofo wotoloi ta soo bize nu moimoin ge ti ya. Kee anee naa ve, Goofo GALAGI zobogi veeni é ya, é voni ti ma, mazalo é voluzeini ba.

⁹ Toozei Goofo GALAGI ga welezu eteai zu ná pe, nii a ke é kpobai ve naama nuiti pe be, niiti ti bofo veai zea ga ti-yii pe. Gimalala vaa ga é keai, naa ma ka é ba, é la mo loofoga pe kooi va.»

¹⁰ Aza yiigaawanani GALA goo wo nui ma. Ná-zigfulai zu naa laalofoma, é boni ti naa zo, ti pili kasoí ga, ti koluiti pili kofoti ba. Naama zie gilagi no zu, Aza toozeini ga é da nuusei tanigaa maanofa.

Aza ná-masa fai gaabelazuve (1 Masagiti 15:23-24)

¹¹ Aza ná-keewotiiti, é zo ma moingiti ma, é li gaabelagiti po, naati seveve Zuda masagiti ta Izilayele masagiti ta-zeei zu.

¹² Ná-masa fai ma gona vuusavago maazu taavusiei (39) ma, kofa wana wolai soni, kee anee keai ma seebei zu, é la feni woofulani Goofo GALAGI ma, keni sale gula nuiti no.

¹³ Aza zaani ná-kona vuunaanigo maazu gilasié (41) ma masa fai zu.

¹⁴ Ti maafuluni kabai gila su, niiti é ti woni bofo ve, Davide ná-taa wolai zu. Ti daani betei zu nii tufa maku neene moimoin feni su, gulo maku neenegiti siaai ma, niiti ti beteai ma jeliqi ge nuiti be, ti ma moimoin gala ná-lebiyai vaa ma.

17

Zuda masagi Zozafate (1 Masagiti 22:41-45)

¹ Aza ná-doun zunui Zozafate ga é masadai geeni potogi zu. E loni kpaan Izilayele laalofoma.

² E salavusu bogiti seini Zuda laa wolaiti pe su, veti sigigi feni náti ma. E salavusuiti seizuveti kpeteni zooi zu ná pe, naa vee Efelayime laa wolaiti ba niiti keege Aza ti zoni.

³ Gooḡo GALAGI ḡeni Zozafate va, tōzei ná-eteai lōzeizuvē, é zieni ga mēmewola Davide zie velei, é la ḡeni ḡilini Baalegiti ba.

⁴ Kele toun é ḡilini mēmewola ná-GALAGI va, é zie ga naa ná-deveiti, naa ḡa Izilayele geleiti ti la ḡēni kēezu.

⁵ Gooḡo GALAGI balaa ge ná-masa fai zapelo kpekpe, Zuda nuiti pē ti bena va pō ga vebēaniiti. E naavoloi ta lebiyai zōlōni ga poovama.

⁶ E yībaani kpaan ga é zie ga naama veleiti niiti Gooḡo GALAGI ti zēveai, eyesu vōlo é zalaḡa ḡula adaveti ta sale wuluiti kula Zuda yooi va.

⁷ Ná-kona zavasiei ma masa fai zu, é ná-botigē nu wolai tanigaa leveni Zuda laa wolaiti su: Bēne-Ḡayile, Aḡediyase, Zakali, Netaneyele naa vee Misé va, ga naati ti li, ti nuḡuseiti kala.

⁸ Levi nui niiti ka ti ḡeni ti volu: Semaya, Netania, Zeḡadia, Azayele, Semilamote, Zonatan, Adoniya, Tobiya, naa vee Tōbe-Adōniya va, ta zalaḡa ḡula nuiti: Elisama ta Yolame.

⁹ Ti ḡeni kalagi wosu Zuda yooi zu, Gooḡo GALAGI ná-tō sevei ḡa é ḡeni ti ya. Ti leveni Zuda laa wolaiti pē su, ti ḡa nuḡuseiti kala.

Zozafate ná-zobogi

¹⁰ Gooḡo GALAGI ḡaazuluabai maavele ma, Zuda maagoolii zu masa zooi tanōpē ge la mō ḡeni kōo veezu Zozafate va.

¹¹ Filisiti nuiti ti ḡeni vaazu pō ga vebēaniiti, naa vee maazoloo ganii va ga walii. Alaḡuiti balaa ti ḡeni vaazu pō ga kpeḡa zuaiti: baala sine waadōfela undōfela (7.700), naa vee boli zine waadōfela undōfela (7.700) va.

¹² Zozafate zēbei ta ḡeni liizu ga viliga su, é kōlaaḡa laa wolaiti kpeteni Zuda yooi zu, ta ani makē taa wolaiti.

¹³ E ani mōinmōin makeni Zuda laa wolaiti su, kōḡo nu ḡezēḡezēgiti gaaleai ba Zeluzalēme.

¹⁴ Naati gaagwēeni su ga ta-veleyeḡeiti sei velei kpasu. Zuda geleiti saama, wēle niiti ka ti ḡeni ga totuḡōiti nu waagilagilagi unda. Kundigii Adana ḡeni kōḡo nu ḡezēḡezē waaunsavagō (300.000) levezu.

¹⁵ Zoi é ḡeni koba, kundigii Yoganan ḡeni kōḡo nu ḡezēḡezē waaunfelegō puulōsava (280.000) levezu.

¹⁶ Zoi é ḡeni naa balaa koba, Zikili ná-doun zunui Amasia, nii tō ḡōḡi é veeni Gooḡo GALAGI vē, é ḡeni kōḡo nu ḡezēḡezē waaunfelegō (200.000) levezu.

¹⁷ Benzamen geleiti saama, niiti ka ti ḡeni ná: kōḡuluḡa wolai Eliada, é ḡeni kōḡo nu waaunfelegō (200.000) levezu, mēinti ta kōḡo zepēgiti ti ti ya.

¹⁸ Zoi é ḡeni toun koba, Yēḡozabade, naa ḡeni kōḡo nu waaungila waavuulōsava (180.000) levezu, sōlaiti ti ti ya kōḡo vai zu.

¹⁹ Niima nuiti pē ti ḡeni botii ḡēezu masagi vē, naa vee niina zōiti ba niiti masagi ti vuuni kōlaaḡaiti su, taa wolaiti su, niiti sigīgi ti ma Zuda yooi ḡōlōkōlōma ná pē.

18

Zozafate ta Akaḡe ti yeezo fai (1 Masagiti 22:1-4)

¹ Zozafate naavoloi ta lebiyai zōlōni ga gola. Ti yeevilini ḡōḡo zu ta Akaḡe vului maavele ma.

² Konagi tanigaa levegai ma, é liini laaliizu naa ma Samali. Akaḡe baala mōinmōin paani ta nīkē mōinmōin ga ti-vatōḡi ta ná-siēpoluiti. Naa vōluma é ḡēni Zozafate vō ga ti li, ti vala Lamote taa wolai va Galaade yooi zu.

³ Izilayele masagi Akaɓe, Zuda masagi Zozafate ɗaazaɗani, ɛ ɗe ma: «Da ke ɛ va de li Lamɔte laalɔɗma Galaade yooi zu?» Naa gooɗaavoteni, ɛ ɗe ma: «De felego da liizu, naa vee da-nuiti ta nɔnɔiti ba, ada kooi ɗoozu vooɗa.»

*GALA goo wo nuiti
ti pile sɔlɔ fai wo fai
(1 Masagiti 22:5-12)*

⁴ Naa vɔluma Zozafate ɗeni Izilayele masagi ma: «Nà ɛ maanɛɛɛzu, Ƴooɗo GALAGI ɗaazaɗa lɛɛ de.»

⁵ Izilayele masagi GALA goo wo nu unnaanigo (400) ɗaalɛɛni ba, ɛ ti ɗaazaɗa ga: Ƴá zoo nei gi li, gi kooi vee Lamɔte va Galaade yooi zu, ɓaa gè loogo? Ti gooɗaavoteni, ti ɗe ma: «Lɛ, GALA ka do masagi yeezu.»

⁶ Keɛ Zozafate ɗeni ma: «Ƴooɗo GALAGI ná-GALA goo wo nui ta la mo vɛ, nu va gaazaɗa ga toun maavele?»

⁷ Izilayele masagi gooɗaavoteni, ɛ ɗe ma: «Nu ɗila na ɗa niina ɛ voluzu, nii da zoo Ƴooɗo GALAGI ɗaazaɗasu ga maavele, daa ɗa ga Misé, Yimila ná-doun zunui. Keɛ woinzegɛvɛ mà, mazɔlɔ ɛ la da ga woo vago nɔpe bo bè, keni woo nɔiti na.» Zozafate ɗe ma: «Masagi mina ɓɔɛ ɗana!»

⁸ Izilayele masagi ná-botigɛ nu wolai gila tolini, ɛ ɗe ma: «Li ɗani na, ɛ va ga Yimila ná-doun zunui Misé.»

⁹ Izilayele masagi ta Zuda masagi Zozafate ɛɛ maaɗilini ga ná-masa segeiti, ti zeini takpɔkpɔgiti ga fiilei ɗa, Samali taa zigɗavɛ, GALA goo wo nuiti ti da kulakɛɛma vaiti bo ti ɗaazu.

¹⁰ Kenaana ná-doun zunui Sedesiyase mineiti kpɛteni ga kolui, ɛ da ɗe ma: «Ƴooɗo GALAGI wooi ɗaa: «Minei niiti ka ɛ yesu Siili nuiti doɗazu ga tiye, eyesu ɛ ti zuɗologolo.» »

¹¹ Naa na ɗa GALA goo wo nuiti kpein ti ɗeni bosu, ti da ɗe ma: «Lɛ Lamɔte Galaade yooi zu, da zobo sɔlɔ, Ƴooɗo GALAGI ɗa do masagi yeezu.»

*GALA goo wo nui Misé
ta-loobu vai wo fai ti ma
(1 Masagiti 22:13-28)*

¹² Keelai ɛ liini Misé lolisu, ɛ ɗeni Misé ma: «GALA goo wo nuiti pe ti zolooge ma ga ti masagi ná-faa vagoi wo, da ɓalaagi ɛ-woo maanɛɛvɛ ɛ zoloo tɔnɔi ma, da ná-faa vagoi wo.»

¹³ Misé gooɗaavoteni, ɛ ɗe ma: «Gè ɗonaa Ƴooɗo GALAGI ma, nii ɛ vulua, ga nii nɔpe na-GALAGI bosu mà, naa ɗa gè bosu.»

¹⁴ Seeliai ma masagi vo be, naa gaazaɗani, ɛ ɗe ma: «Misé, Ƴá zoo nei gi li, gi kooi vee Lamɔte va Galaade yooi zu, ɓaa gi loogo?» Naa ɗe ma: «Ungo, li, da zobo sɔlɔ, Ƴooɗo GALAGI ɗa do wo yeezu.»

¹⁵ Keɛ masagi kpɔɛi zegeni, ɛ ɗe ma: «Nà yesu ɛ maanɛɛɛzu eyesu yeeɛ, ɛ va gaamai wo mà na, ɛ ɗula Ƴooɗo GALAGI la?»

¹⁶ Misé ɗeni ma naazu:
«Gè Izilayele nuiti kpein kaavɛ, ti vazagai gizeiti ma,
ti ɗeai egɛ baalagiti, make nu la ti vɛ.
Ƴooɗo GALAGI ɗe ma:
«Totuɗo la mo niima nuiti be.
Naa ɗa ɛ ba, ɛɛ pe ge ɗale ma doin ná-peɛ wu.» »

¹⁷ Izilayele masagi zɛba ɛ ɗe Zozafate ma: «Kebe gè bogɛ ɛ ma ga zunui nii la da ga GALA ná-kulakɛɛma vaa vago wo ga bè, keni ma nɔiti na.»

¹⁸ Misé liini luɔɔ ga kpɔɛi zuɔfulaa, é ɔɛ ma: «Woilo mu Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ma! Gè Ɔɔɔɔ GALAGI ɔaavɛ zeini ná-masa kpɔkpɔgi ɔa, naazu geezu ɔɔɔɔɔɔɔti pɛ ti lɔni koba, zeezazu velei ta kɔvɛzu velei.

¹⁹ Ɔɔɔɔ GALAGI ti ɔaazaɔa ga: «Bɛ ɔa a zoo é Izilayele masagi Akaɓe yaava, nii a kɛ é li, é kɔɔi vala Lamɔte va, Galaade yooi zu, é za kɔɔɔɔzuɔvɛ?» Eɛ ge ɔa ná-gooɔaavote fe.

²⁰ Gaaɓelagi zu, zɛnvui ta maaɓuɔani, é lo Ɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu, é ɔɛ ma: «Nɔn nà zoo gè yaava.» Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛ ma: «Da kɛɛzu ɔale?»

²¹ E ɔɛ ma: «Nà liizu gè zɛɛi lo ná-GALA goo wo nuiti kpein da.» Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛ ma: «Gaamazɔ da zoo yaavazu, da zɛ ná wu. Liina, è kɛ velei è bogai la.» »

²² Misé woogaaɓelani, é ɔɛ ma: «Naa ɔa Ɔɔɔɔ GALAGI kɛai faavɛ bu ga zɛɛ yɛnvui va é lo ɔa-GALA goo wo nuiti su, ti vɛ, mazɔlɔ é ɔa-undaaviligi levea.»

²³ Naazu GALA goo wo nui nii daa ga Sedesiyase, Kenaana ná-doun zunui wuzegeni la, é Misé woizuloga, é ɔɛ ma: «Pelei ma ɓegele ɔa Ɔɔɔɔ GALAGI ná-Zɛnvui levegai la, é ɔula nɔn su, é ɓɔɛ è vɔ?»

²⁴ Misé ɔɛ ma: «Da kwɛɛ voloi ɔa ɔɛ levetevesu pɛɛiti bu ga è va loɔɔu.»

²⁵ Izilayele masagi niima levei veeni ná-botigɛ nui gila zea, é ɔɛ ma: «Misé zo, è li, è fe taa ɔundiɔii Amon ya, ta masagi ná-doun zunui Zoase.

²⁶ Da ɔɛ ti ma: «Masagi ɔɛ wo zunui nii lo kasoi ɔa, wo ɔa ɓului ta zɛi tago nɔ ve zea, eyɛsu gè ɔale ma, gè zɛge kɔɔɔɔzuɔvɛ ga pagɔ ziileigi zu.» »

²⁷ Misé zɛba é woogula, é ɔɛ ma: «Ni ɔa ɔalena ma ga ziileigi, naa ɔa ɔɛɛna Ɔɔɔɔ GALAGI la ɓɔɛni ga màavele.» E ɔɛni ma volu: «À woilo gòo ma, wɔi kpein wo ga nuɓuseiti.»

Akaɓe zaa vai kɔɔi zu (1 Masagiti 22:29-40)

²⁸ Naama zɛ su, Izilayele masagi ta Zuda masagi Zozafate ti lɛɛni Lamɔte Galaade yooi zu.

²⁹ Akaɓe ɔɛni Zozafate ma: «Nà ná-segeiti maalevesu, gè li kɔɔɔɔzuɔvɛ, ɔa ma, è ɔa masa segei loo ɔɔba.» Izilayele masagi ná-segeiti maaleveni, ti li kɔɔɔɔzuɔvɛ.

³⁰ Siili masagi niima levei veeni kundigiiiti zea, niiti ti ɔɛni kɔɔɔɔ wotoloiti unda, é ɔɛ ti ma: «À mina vala salaɔusu goiti ta kɔɔɔɔluɓaiti ba, kɛɛ Izilayele masagi gila nɔ ɔa wa vala ba.»

³¹ Kɔɔɔɔ wotolo ɔundiɔiiiti ti Zozafate ɔaai ma, ti ɔɛ ɓɔɔɔ ma: «Izilayele masa kitei ɔanu.» Ti liini pɔ peleɪ ga ti vala ba. Kɛɛ Zozafate ɓainni, Ɔɔɔɔ GALAGI ma ge ɓɔ ba, GALA ge Siili nuiti poolani ba.

³² Kɔɔɔɔ wotolo ɔundiɔiiiti ti kaai ma ga Izilayele masagi laade, ti zɛɛni polu.

³³ Siili zalaɔusui gila ge ná-mɛɛin vilini ga kulafilibai, é lo kaka make ɔɔɔɔ zɔlai zɛidazuɔvɛ yɔɔɔzu, é zeeli Izilayele masagi ma. Masagi ɔɛni naazu ná-kɔɔɔɔ wotolo ɓize nui ma: «Daalati ga ze, ɔula ga ze kɔɔ loɓɔi va, mazɔlɔ màawanaa.»

³⁴ Kɔɔi ɓɔini naama voloi. Ti Izilayele masagi yɛni lɔni ná-kɔɔɔɔ wotoloi zu Siili nuiti daawu, eyɛsu é za foloi daa zɛgi zu.

19

¹ Zuda masagi Zozafate ɔaleni ma ga ɔɛɔɔgai ta maazɔlegai ná-pɛɛi wu Zeluzalɛme.

² GALA goo wo nui Ɔanani ná-doun zunui Zewu liini daaɔomisɔ, é ɔɛ ma: «Lee vaa zu è liai ɓɔsu faa ɔnɔu ɔɛ nui va, ta wo yeezo wa naama nuiti niiti ti Ɔɔɔɔ GALAGI wɔinzegezu? Tɛi ɔa ma, è naa ɔɛa, Ɔɔɔɔ GALAGI ná-ziiɔaawanai ɔa è laalɔɔma.

³ Kɛɛ tama faa vago ɔa è letegi, naa ɔa ga è sale wuluiti galavɛ zooi zu, è zɛba è deve ga è ɔili kpaankpaan GALAGI ba.»

Tukpɔɔaaleve vai ma zeikpasui

⁴ Zozafate yeedɛɣɣalai tanigaa ɣɛai ma Zeluzalɛme, ɛ zou ziɛgi lɔɔzeini volu ga niine, ɛ tɔɔzeini Beel-Seba, eyɛsu ɛ zeeli Efelayime ɣize yooi zu vele, nii a kɛ ɛ bo Izilayele nuiti ma, ti ɣale ma Ɔɔɔɣɔ GALAGI vɔ, ti-mɛmɛwolani ta-ƆALAGI.

⁵ E tukpɔɣaaleve nuiti seini Zuda laa wolaiti pɛ su, niiti sigigi ti ma,

⁶ ɛ niima leveiti fe ti ya: «Nii kpein wo kɛɛzu, à dama, wo ti ɣɛ ga pagɔ, tɔɔzei wo la tukpɔi niiti gaalevezu nu vuluiti bɛ, kɛɛ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣa wo tevezu bɛ. Tɔ ma, toɣa ɔɔ wo va siegi zu wo tukpɔi gaalevezu la.

⁷ Naa ɣa ɛ ba, Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣaazuluabai ɣɛ wo yiimavɛ, à ɔɔɣɔ zo fai pɛ su wo kɛɛzu, mazɔlɔ telebotalai, zeelɔɔɣɔɔzui, ta yaavai lobɛaniiti, naa tanɔpɛ ge la nɛɛni ada-ƆALAGI, Ɔɔɔɣɔ GALAGI vɛ.»

⁸ Ule nɔ ɣana Zozafate kɛɛni la Zeluzalɛme, ɛ Levi nui tanigaa ta zalaɣa ɣula nui tanigaa zeini, naa vɛɛ Izilayele vɛɛyɛɣɛ ungi tanigaa va, ga ti ɔa tukpɔi gaaleve Ɔɔɔɣɔ GALAGI lɔɣɔi zu, ti ɔa taazu vɛ nuiti zɔɣɔzu vaa wo.

⁹ Pɛtɛ devei niiti ɛ ti veeni ti ya: «À wo losuvɛti kɛ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣaazuluabai zu, wo faiti kɛ woɔɣɛɣiladai zu ga wo-yii pɛ.

¹⁰ Siɛnɔpɛ su wo-ɣɛɛlɔinti ti vaa zu la wo vɔ ga tukpɔi ta, ti zegeni mini-o-mini, ɛ ɣɛni ga nu vaa vaa, ɔaa maɣaali ɛ lo tɔgi va, ɔaa devei ta niiti ti zɛvɛai, ɔaa devei tagili, ɔaa tɔ sɛvɛi zu wooi ta pilegai nui ná-gaamai va, à ti lɛnɛ, ti mina ɔɔɣɔ ɣɛ ga sɔba nu Ɔɔɔɣɔ GALAGI letemazu, Ɔɔɔɣɔ GALAGI mina va yiigaawanazu wo ma wa wo-ɣɛɛlɔinti. A zie ɣana, naazu peelalazu nɔpɛ ge la ɣɛa wo va.

¹¹ Fai kpein pilegai GALA pele vai va, zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai Amalia ɣa ɛ wo luɣɔ naati su. Nii nɔpɛ a vile nuiti zɔɣɔzu vaa va, ta masagi ná-faa, Isemayele ná-doun zunui Zebadia ɣa ɛ wo luɣɔ naati su, tɔ ɣa ɛ ga Zuda you zɛvɛ ɣundiɣii. Levi nuiti ta wo zaama ga faazeikpasu nuiti. A zɛbɛzɛɣɛ, wo botii ɣɛ, Ɔɔɔɣɔ GALAGI zoo ɛ yɛ naama nuiti ba, niiti ti ziezɛ ga pagɔ.»

20

Zuda ziliɔɣɔiti ti vaa vai ga kɔɔɔ golai

¹ Naa voluma, Moaɔɛ ta Amɔn nuiti, naa vɛɛ Mawɔn nuiti ba, ti kɔɔɔ kɛtɛni ga ti vaa la Zozafate laalɔɣɔma.

² Nui tanigaa ti vaa ni, ti Zozafate loo ɣisu, ti ɣɛ ma: «Kɔɔvɛɛ zɛbɛɛ gola ɣa pilegai pele ma ɛ laalɔɣɔma, ti zegɛvɛ Edɔme yooi zu, Kpolodɛ Wanai voluvelei. Ti zeelia Ɔasason-Tamaal» (vɛ ná ga En-Gedi).

³ Zozafate luani, ɛ deve ga ɛ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣaazaɣa. E deveni ga Zuda nuiti pɛ ti zugi zo.

⁴ Zuda nuiti ti ɣaalɛni ba ga ti Ɔɔɔɣɔ GALAGI maanɛnɛ ga ɛ ɔɔ ti va. Ti zegeni Zuda laa wolaiti pɛ su, ti va.

⁵ Zozafate ta ɔɔga bɛbɛi gaalɛai ba ti zegɛ Zeluzalɛme ta Zuda laa wolai zɔiti su, ti ɣaalɔni Ɔɔɔɣɔ GALAGI zɛi vɛɛi, ma ɣoi niine ɣakalavɛ.

⁶ Zozafate GALA falini ɣani: «Gi-mɛmɛwolani ta-ƆALAGI, Ɔɔɔɣɔ GALAGI, ɔa lɛi ɛ va ɣɛ ga GALAGI nii ɛ geegɔlɔgi zu? Kɛɛ ɔa ɣa ɛ zeini ziiti pɛ ta-masadaiti unda, kɛɛ? Zobogi ta gaabaai ɣa ɛ ya. Nu nɔpɛ ge la zooga losu ɛ laawu.

⁷ Ɔá-ƆALAGI, ɔa lɛi ɔaa ɛ zooi nii zu nuɔusɛ mɔungiti kɛɛni ná, ɔa-nuɔusɛiti Izilayele tugɔ? Da lɛi ɛ zooi nii veai eyɛsu ɣɔ ɛ-wɔlɔi Abalaame mavofodaiti zea?

⁸ Ti zeida zooi naa zu, ti seizu ɣadegai lo ná ɔa-lɛbiyai vaa ma. Ti zɛba ti ɣɛ ma:

⁹ «Ni maanɔɣɔi ta a zeelina gi ma: kɔɔi, maɣɔlo ɔakɔi, ɔɔɔi, ɔaa pului, ɣá va gi lo GALA sei vɛɛi nii wu ɛ ɣaazu, tɔɔzei ná ɣa ɛ ɣulazu ná kɛɛma, tama, ɣá-ɣidaaviligi zu ɣá ɔa-ɔɔbai maalolisu, naazu ɔa gi woomɛni, ɛ gi ɣizo.»

¹⁰ Niima ziegi zu, wele Amɔn nuiti ba ta Moabe nuiti, naa vɛɛ Seyiil gize maazu ze wo nuiti ba, ti vaazu valazu gi va. Siegi zu Izilayele nuiti ti ɣeni ɣulazu la Ezipete yooi zu, ɛ la vaani bu ga ti niiti ta-yooi maaleve, Izilayele la ti zuwuɣaaleveni.

¹¹ Pɛɛ niina velel ti gi zalazu la: Ti vaazu gi ɛɛzu zooi naa maazu, nii ɛ feai gi vɛ.

¹² Ee, gá-GALAGI, lee vaa zu ɛ la ɗa-lukpɔi ɣaalevea ti laalɔɣma? Tɔɔzei zobo nɔpɛ ge la gi vɛ, gi va lo kɔɔɔ golai nii laawu, ɛ vaazu valazu gi va. Gi la kweni velel gá kɛɛ la, kɛɛ ɗa ɣa gi ɣaavotesu ɛ ma.»

¹³ Zuda zunuiti pɛ ti ɣeni loni ɢooɣo GALAGI ɣaazu, anzaiti ta doungoiti pɛ ti vɛɛ ba.

ɢooɣo GALAGI zobogi vee vai

Zuda nuiti be

¹⁴ Naama ziegi zu, kpɔgi zaama, ɢooɣo GALAGI ná-Zenvui yeini Zakali ná-doun zunui Yaɣaziyele ma, Benaya, Yeiyele, ta Matania ti-mavofodai, ɛ ɣeni ga Levi nu, kulaai Azafe ná-peleyeɣei wu.

¹⁵ Yaɣaziyele ɣeni ma: «À woilo ga pagɔ, Zuda ta Zeluzalɛme ze wo nuiti pɛ, ɗa ɔɔɣɔi ɓalaa masagi Zozafate! ɢooɣo GALAGI wooi ɣaa: «A mina lua, wo zu mina ɓali kɔɔɔ golai nii laawu, tɔɔzei kɔɔi nii la ga wa-vaa, GALA ka ná-faa vɛ.

¹⁶ Lina, à li ti laalɔɣma. Ta tufa vua ɣizei lɛɛzu, wa ti laaɣomisu petugi ɣaabelasuɛ, Yeluwele tevebai letemaɛ.

¹⁷ Wo ɓede nɔpɛ ge la vɔlo ba ga wo kɔɔɣo wɔnɔi ɣa nɔ ga wo lopele ɓete, wa vaazu kaazu velel ɢooɣo GALAGI vaazu la ga unmaɣi wo vɛ. Zuda ta Zeluzalɛme nuiti, à mina lua, nu mina wo maalua. Lina, à li, wo ti laaɣomi, ɢooɣo GALAGI ɣa ɣɛ wo va.» »

¹⁸ Zozafate nɔkɔni, ɛ unpilɛ zooi ma. Zuda ta Zeluzalɛme nuiti pɛ ti nɔkɔni ɓalaa, ti laa ɢooɣo GALAGI wu.

¹⁹ Naama ziegi zu Levi nuiti niiti ti ga Keɣate ta Kolé ti-mavofodaiti, ti wuzegeni ga ti ɢooɣo GALAGI maamuse, Izilayele ná-GALAGI, ti ɗa guyei loo ga woo wola.

Unmaɣi

²⁰ Sobuzobui ti wuzegeni, zineiti ti pele zo, ti ɗa li ga Tekoa tevebai zu vele. Ti liizuɛ Zozafate ɓɛni ti vɔ, ɛ ɣɛ ma: «À woilo gòo ma, Zuda zineiti, ta Zeluzalɛme nuiti, à la wa-GALAGI la, ɢooɣo GALAGI, wo zebe ɣa lo, à la daawoo wo nuiti ɗa, wa zobogi zɔlo.»

²¹ Ti woolaani ma ta nuɓuseiti, ɛ guye loo nuiti pileni kɔɔvebei untuɣo, ti maaɣiliai ga zalaɣa ɣula zegɛiti, nii a kɛ ti ɗa ɢooɣo GALAGI maamuse, ti ɗa guyei loo, ti ɗa ɣɛ ma:

«À ɢooɣo GALAGI maamuse,
mazɔlo ná-woogɛɣiladai ɣa yesu ná ɣɔ!»

²² Siegi zu ti ɣeni ta-maamuse wuyei loozu la, ɢooɣo GALAGI pele ɓɔungi zeini Moabe nuiti tuɣo ta Amɔn nuiti, naa vɛɛ Seyiil ɣizei ma ze wo nuiti ba, niiti ti ɣeni vaazu valazu Zuda va, naa maavele ma ti looni bu.

²³ Moabe nuiti ta Amɔn nuiti ti vala Seyiil ɣizei ma ze wo nuiti ba, ti ɓe ga naati paa. Ti ɓegai ma ga naa ɣɛ, ti ma letele ti valani ɓɔɣo va, eyɛsu ti ɓe ga ɓɔɣo undaavili.

²⁴ Siegi zu Zuda nuiti ti zeelini la ti losuɛ, vɛ nu a ye ná ɛ ɗa tevebai zu ɣa, ti weleni ga ti zili nuiti pɔ pelel, pɛɛ pooma letelegi nɔ ɣa ti ɣeni kaazu ɣekpɛai zooi ma, fulu nu ɣila kpala ge la ɣeni su.

²⁵ Zozafate ta ná-kɔɔvebei ti liini, ti loo naati koligiti su, ti ɗa seɣe, ti anii ma zii mɔinmɔin kaani ná ga poovama: seɣeiti, naa vɛɛ sɔla ɓiigiti ba, ti zeɛni ga poovama. Ti la zooni ti va li ga ti pɛ, ti keeni ga folo savago ti ɗa kɔɔzogani yeve tɔɔzei gola mɔinni.

²⁶ Foloi naanisiei ti ɣaaleeni ba Belaka Uɛtugi zu, vɛ ti ɣeni ɢooɣo GALAGI musezu ná. Naa ɣa ɛ keai ti naama adaɛ laasei pɛai la ga Belaka Uɛtugi (nii poluɛ ga «maamuse uɛtugi»). Daaseigi naa ɣa ɛ ba zaaɣaza.

²⁷ Zozafate ɣɛni Zuda nuiti pɛ ta Zeluzalɛme geleiti untuɔɔ, ti pele zo ga koozunɛ, ti ɖa li taazu, tɔɔzei Ɔɔoɔɔ GALAGI ti laaveni ga koozunɛɛi, ti ɖula vai zu ti zili nuiti zea.

²⁸ Ti zeelini Zeluzalɛme ga kɔnigiti gooi ta papaiti, naa vɛɛ puɔvugiti gooi va, ti sakpa nɔ tein Ɔɔoɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛi ma ɣoizuvɛ.

²⁹ Zii zɔiti kpein ti laaveni ga dualuagi ɛ lo Ɔɔoɔɔ GALAGI va, siɛgi zu ta la naama wooiti mɛnina da vɛɛi ɛ kɔɔi ɣɔai la Izilayɛle zili nuiti daalɔɔma.

³⁰ Naa ɣɛni nɔ feya, Zozafate nɔ masadai zeini niina kpɛ ziileigi zu, nɔ-GALAGI dooɔɔgi veeni zea, nɔ-zou ɣwɛmavɛti pɛ.

*Zozafate nɔ-masa fai ɣaabelagi
(1 Masagiti 22:41-51)*

³¹ Zozafate masadai ɣɛni Zuda unda. Nɔ-konagi ɣɛni ga puusava maazu lɔɔlugo (35), siɛgi zu ɛ zeini la ga masagi. Kona vuufelegɔ maazu lɔɔlugo (25) ɣa ɛ keɛni masadai zu Zeluzalɛme. Dee laa ɣɛni ga Azuɔa, Siliɣi nɔ-doun anzanui ɣɛni de.

³² E zie vɛɛle vɔni ga keɛɣɛ Aza ɣɛvɛɛle, ɛ la zɛɣɛni naa nɔ-pelei tanɔpɛ ba, ɛ ɖa Ɔɔoɔɔ GALAGI yiima vaiti nɔ ɣɛ.

³³ Kɛɛ ɛ la ɣɛni zalaɣa ɖula adavɛti koloɣoloni, nuɔvɛɛiti ti la ɣɛni de ti-yii veeni timɛmɛwolani ta-GALAGI, Ɔɔoɔɔ GALAGI vɛ ga ɣiteɣite.

³⁴ Zozafate nɔ-keɛwotii zɔiti, ɛ zo ma mɔungiti ma, ɛ li gaabelagiti pɔ, naati sɛvɛvɛ GALA goo wo nui Zewu nɔ-keɛwoti zɛvɛi zu, Ɔanani nɔ-doun zunui, ɛ zɛvɛ vɔlu Izilayɛle masagiti ta-zɛvɛi zu.

³⁵ Naa vɔluma, Zuda masagi Zozafate ta Izilayɛle masagi Aɣazia ti yeezoni. Naa ma, siɛ vɛɛlei la ɣɛni nɛɛni GALA bɛ.

³⁶ Ti ɔni su, ti batoiti kpɛtɛ, ga ti ɖa li Taalasise. Ti batoiti kpɛteni Esiyon-Geebɛɛl bato losuvɛ.

³⁷ Nɔzu ɣa GALA goo wo nui Eliyezɛɛl, Malesa nui Dodavaɣu nɔ-doun zunui vaani la, ɛ ɔɔɛ pɔ, ɛ ɣɛ ma: «Tɛi wo yeezoga wa Aɣazia, nii kpein ɛ keɛvɛɛle ɔɛtɛa, Ɔɔoɔɔ GALAGI ɣa ti pɛ suɣologolosu.» Naa ma ka ɛ ɣɛni, batoiti ti ɣologoloni, aisa ti va zeeli Taalasise.

21

*Zuda masagi Yolame
(2 Masagiti 8:16-24)*

¹ Zozafate zaani. Ti maagɣuluni mɛmɛwolani ta-ɣabamavɛ, Davide nɔ-taa wolai zu. Nɔ-doun zunui Yolame ɣa ɛ masadai ɣɛni potogi zu.

² Yolame keɛɣɛloin mɔinni: Azalia, Yɛɣiyɛle, Zakali, Azaliagɔ, Mikayɛle ta Sefatia, niiti pɛ ti ɣɛni ga Izilayɛle masagi Zozafate nɔ-doun zunuiti.

³ Ti-ɣɛɛ ani mɔinmɔin feeni ti vɛ, walii, zanugi ta ani ɔiigiti, naa vɔluma ɛ totuɣɔlai veeni ti ya Zuda laa wolai ma mɔinmɔin su, vɛti siɣigi nɔti ma, kɛɛ Yolame ɣa ɛ masadai ɣalivaani ma, tɔɔzei naa ɣa ɛ ɣɛni ga doun zunu mɔungiti.

⁴ Yolame ɔɛgai ma ga keɛɣɛ nɔ-masadai zɔlɔ, ɛ nɔ-masadai zapɛlɔ, ɛ keɛɣɛlointi pɛ paani, naa vɛɛ Izilayɛle lotuɣɔiti tanigaani ba.

⁵ Yolame nɔ-konagi ɣɛni ga puusava maazu fele (32), siɛgi zu ɛ zeini la ga masagi. Kona dɔsava ɣa ɛ keɛni masadai zu Zeluzalɛme.

⁶ E zie vɛɛle ɣɔni ga Izilayɛle masagiti keɛvɛɛle, eɣvɛvɛlei nɔ Akaɔɛ nɔ-pɛɛyɛɣɛi keɛni la, mazɔlɔ ɛ Akaɔɛ nɔ-doun anzanui gila fuluni. E Ɔɔoɔɔ GALAGI wanama vai ɣɛni.

⁷ Kɛɛ Ɔɔoɔɔ GALAGI la ɣɛni keɛni ɛ va Davide nɔ-masadai ɣologolo, mazɔlɔ ɛ minazɛɣɛ boni Davide vɛ ga naa mavofodaiti ta ɣɛ masadai ɣɛɛzu nɔ ɣɔ.

⁸ Yolame nɔ-masa fai ma ziegi zu ɣa Edome nuiti ti ɔakani la Zuda masadai laalɔɔma, ti ɔoɔɔ masa sei.

⁹ Yolame ta ná-salavusu gundigiti, naa vɛɛ ná-kɔɔɔ wotoloiti pɛ ba, ti liini. Kua zaamai, ti lɔni Edome nuii saama, niiti ti maafakuni niina, ti vɔni naati ma.

¹⁰ E zo názu ma niina, é zeeli za ma, Edome nuii ti la mɔ Zuda masadai yeema, ta bɔɔ yeema. Naama yeɛɛɛgalai nɔ Liɓina taa wolai wuzegeni Zuda laalɔɔma, é gɔla Yolame ná-zobogi wu, tɔɔzei é voluaveni Gɔɔɔ GALAGI va, mɛmɛwolani ta-GALAGI.

¹¹ E zalaɔa gɔla adaveti kpeteni vɔlɔ gala kiligiti bɛ Zuda gize yooi zu. Uele gana é Zeluzalɛme nuii diini la kɔɔɔ gani kɔɔ vai ma, é Zuda nuii daavili faa nɔu gɛɛ vai ma.

¹² Yeeta, Yolame GALA goo wo nui Eli ná-seve zɔlɔni, nii é zɛvɛni su ga: «È-mɛmɛwola Davide ná-GALAGI, Gɔɔɔ GALAGI wooi gaa: «E la mɔ zieni ga Zuda masagiti è-gɛwola Aza ta è-gɛɛ Zozafate ti-zie vele.

¹³ Kɛɛ dɔun è vɔkɔɔɔ Izilayele masagiti ma, è Zuda nuii ta Zeluzalɛme nuii dii kɔɔɔ gani kɔɔ vaiti ma, è da vɔkɔɔ Akaɓe ná-pɛɛyɛɛɛ ná-kɔɔɔ gani kɔɔ vai ma. E yesu vɔlɔ è è-gɛɛlɔinti paa, da-vɛɛyɛɛɛ wu nuii, niiti mu ti vizɔga gɛa de è va.

¹⁴ Naa gɔa é ba, Gɔɔɔ GALAGI gɔa da-nubuseiti, è-loun zunuiti, è-anzaiti ta è-gɔligiti pɛ dɔɔazu ga maanɔɔ wolai.

¹⁵ Da bɔɔ mu, seeɓe nɔiti ka ti laalɛzu è wu, ma un ge daa ma mɛɛ ga koozu zeeɓei nii folo-o-folo ta gɔa gɛ liizu ga viliga su, eyesu è è-vuluiti kula è gɔozu.» »

¹⁶ Gɔɔɔ GALAGI Filisiti nuii buzegeni Yolame laalɔɔma, naa vɛɛ Alaɓuiti ba, niiti ti Etiyopi goba.

¹⁷ Ti kɔɔ valani Zuda va, ti vaza zooi zu, ti li ga naavoloi pɛ nii gaalɛni ba masa pɛɛ wolai wu, ti liini ga ná-doun zunuiti ta anzaiti duɔlai zu, doun zunui gila kpe nɔ gɔa é yɛni zea, Yoafaze, nii é gɛni ga ti pɛ ma lɔngoi.

¹⁸ Naama vaiti pɛ poluma, Gɔɔɔ GALAGI Yolame loɔani ga koozu zeeɓei, nii é la valoa.

¹⁹ Folo-o-folo ta gɛni bɔsu nɔ ba, konagi velesiei gaaɓelasuve, seeɓei koozu zɔlɔiti kulani kogi zu, naa maavele ma é zaani soolɛ wolai zu. Nubuseiti ti la gɛni abu wolai lo ná-lɛbiyai vaa ma, eɛvelei ti kɛni la mɛmɛwolani bɛ.

²⁰ Yolame ná-konagi gɛni ga puusava maazu felegɔ (32), siegi zu é zeini la ga masagi. Kona dɔsava gɔa é kɛni masadai zu Zeluzalɛme. E zaani, nu nɔpɛ ge la nimizani. Ti maafuluni Davide ná-taa wolai zu, kɛɛ ti la gɛni maafuluni masagiti ta-gabamave.

22

Zuda masagi Afazia

(2 Masagiti 8:25-29; 9:27-29)

¹ Zeluzalɛme nuii ti yeeloni ná-doun zunu gaaɓelagi Afazia va, ti sei ga masagi potogi zu, tɔɔzei Alaɓuiti ta-gɔɔɔɔ niiti ti lɔni Zuda gɔlaaɔai zu, naati ti ná-doun zunu bakologiti pɛ paani. Uele gana Zuda masagi Yolame ná-doun zunui Afazia ná-masa fai lɔzeini la.

² Ná-konagi gɛni ga puufɛle maazu fele (22),* siegi zu é zeini la ga masagi. Kona gila ka é kɛni masadai zu Zeluzalɛme. Dee laa gɛni ga Atali, Izilayele masagi Womeli ná-dounlɔni ta gɛni de.

³ Dee é gɛni diizu faa nɔu gɛɛ vai ma, naa ná-tɛnɛ gooiti maavele ma. E zie vele nɔuni ga Akaɓe ná-pɛɛyɛɛɛ gɛvele,

⁴ é Gɔɔɔ GALAGI wanama vai gɛni, eɛvelei nɔ pɛɛyɛɛɛ naa kɛni la, tɔɔzei kɛɛɛ zaa vɔluma, naati ka ti gɛni ga ná-tɛnɛbo nuii, ná-undaaviligi vaa zu.

⁵ Naati ta-lɛnɛ gooiti maavele ma, ta Izilayele masagi Akaɓe ná-doun zunui Yolame ti liini ga kɔɔ Siili masagi Gazayele laalɔɔma, Lamote Galaade yooi zu. Siili nuii ti masagi Yolame maawanani,

* 22:2 22:2 puufɛle maazu fele (22): Eɓulu woo zɛvɛ wɔlɔmai zu, toɔa ga puunaani maazu fele (42), kɛɛ 21:20 zu, kɛɛɛ zaani ná-kona vuunaaniɔi ma.

⁶ naa gale ma Zizeleyele, ná-maawanaiti salezu nii Siili nuiti ti pɛɛni ba Lama, siegi zu ti lia la ga kooi Siili masagi Gazayele laaloŋoma. Názu ga Afazia liini la petesu, mazoloo é gɛni zoolɛzu ga ve.

⁷ GALA ge Afazia ná-daalimai naa zɛgɛni, nii é liini bosu ga Yolame, é kɛ ga ná-undaavili sabui, tɔɔzei é zeelini nɔ feya, ti gɔla ta Yolame, ti li Zewu laaŋomisu, Nimesi ná-doun zunui, nii Gooŋo GALAGI gulɔi ziɛni ma ga é Akaɓe ná-pɛɛyɛgɛi zuwuŋaaleve.

⁸ Zewu gɛni GALA ná-tukpɔi laalɛɛzu Akaɓe ná-pɛɛyɛgɛi wu. E gɔlani Zuda lotuŋɔiti filiba, ta Afazia kɛɛŋelointi ti-lointi, ti gɔliai ti-gɛɛ goi ná-botii va, é ti vaa.

⁹ Naa vɔluma, é tɔɔzeini ga Afazia gɛaizaa. Ti yeevɛɛni ma Samali taazuve, ve é looŋuni ná, ti lii la Zewu vɔ, naa paa. Kɛɛŋewola Zozafate ná-gaazu unfegi ma, ti maagɔluni, tɔɔzei naa gɔlini Gooŋo GALAGI va ga zii pɛ. Naa gɛai ma, nu nɔpɛ ge la mɔ gɛni Afazia ná-pɛɛyɛgɛi wu, nii a zoo masadai gɛɛzu.

*Atali masadai zɛgɛ vai ga maabaai
(2 Masagiti 11:1-3)*

¹⁰ Afazia dee Atali kaai ma ga ná-doun zunui zaa, é deveni ga é Zuda masagi mavofodaiti pɛ paa.

¹¹ Kɛɛ Yolame ná-doun anzanui Yegɔseba zooni é Afazia ná-doun zunui Zoase zɛgɛ dɔɔŋuzu masa dointi saama, niiti Atali gɛni ti vaazu, é li ga tiye ta anzanui nii é gɛni sosu, é ti lɛ nu nii vɛɛi gila bu. Zalaŋa gɔla nui Yegɔyada anzai Yegɔseba gɛni ga masagi Yolame ná-doun anzanui ta, Afazia baazeelai gɛni de, tɔ gɛ é dounŋoi looŋuni Atali va, naa gɛ é kɛɛni naa la paani.

¹² E kɛɛni dɔɔŋu vɛɛi zu ga kona dɔzita anzanu felegɔi naati zea GALA sei vɛɛi wu, naama ziegi zu Atali da masadai gɛ zooi unda.

23

*Zoase gɛɛ vai ga masagi
(2 Masagiti 11:4-20)*

¹ Konagi lofelasiei ma, zalaŋa gɔla nui Yegɔyada da yiilo, é salavusu ungilagila kundiŋiti toli: Yeloŋame ná-doun zunui Azalia, Yoŋanan ná-doun zunui Isemaye, Woɓɛde ná-doun zunui Azalia, Adaya ná-doun zunui Maaseya, naa vɛɛ Zikili ná-doun zunui Elisafate va. E ti lolini, ti minazegɛi gɛ yɔŋɔzu.

² Salavusu gundiŋiti ti Zuda yooi zuɓizeni, ti Levi nuiti gaale ba Zuda laa wolaiti pɛ su, naa vɛɛ Izilaye vɛɛyɛgɛ gundiŋiti ba, naa vɔluma, ti ye vɔlu ta naati, ti li Zeluzalɛme.

³ Bɛɛi naati pɛ ti minazegɛ kɛɛni yɔŋɔzu GALA sei vɛɛi ma gɔizuvɛ ta zunu lounŋoi é gɛni ga masagi. Yegɔyada zɛba é gɛ ti ma: «Wɛɛ masagi ná-doun zunui va, toŋa masadai gɛɛzu, eŋevɛɛi nɔ Gooŋo GALAGI ná-minazegɛi la Davide mavofodaiti bɛ.

⁴ Pɛɛ nii wa kɛ: Siegi zu zalaŋa gɔla nuiti ta Levi nuiti ti vaazu la ta-wotii ma ga dooŋo foloi, ti gaaŋwɛsu ga savagɔ, seizu mɔungi ti va, ti da GALA sei vɛɛi laavɛti make.

⁵ Seizu vɛɛsiei da masagi ná-pɛɛi make, savasiei ti da Yesɔde Sigɔdave make. Nuɓusei mɔtai pɛ ka losu Gooŋo GALAGI zɛi vɛɛi ma gɔizuvɛ.

⁶ Nu nɔpɛ ge mina lɛ Gooŋo GALAGI zɛi vɛɛi wu, é gɔla zalaŋa gɔla nuiti ta Levi nuiti polu, niiti ta gɛ botii gɛɛzu, mazoloo ti veevɛ Gooŋo GALAGI vɛ, nuɓusei mɔtaiti maanɛvɛ ga ti zie ga naama levei nii Gooŋo GALAGI feai.

⁷ Levi nuiti ta masagi maagakusu, é pile da, ɛɛ pɛ ná-kooŋo zoolɔ gɛ zoni zea, nu nɔpɛ a gɛna é lɛ GALA sei vɛɛi wu, a naama nui vaa. Wa yesu masagi va a gɛna lɛa, a gɛna gɔlaa.»

⁸ Levi nuiti ta Zuda nuiti pɛ ti naa gɛɛni, nii zalaŋa gɔla nui Yegɔyada boni ti ma. Ti ta-nuiti gaalɛni ba: zɔiti ti gɛni vaazu ada make vai ma dooŋo foloi, naa vɛɛ niiti ba ti gɛni zɛgɛzu ná dooŋo foloi, tɔɔzei zalaŋa gɔla nui Yegɔyada la gɛni dooŋo feeni Levi nui tanɔpɛ zea.

⁹ Zalaɖa ɖula nui Yegɔyada kpɛɛinti ta kɔɔɖɔ zɛpɛ golaiti ta ma goiti feeni salaɔusu ɖundigɛti zea, niiti ti ɖɛni ga masagi Davide nɔnɔ pɔlɔma, ta ti ɖɛni laani GALA sei vɛlɛi wu.

¹⁰ E salaɔusuiti topele ɔɛɛni, ɛɛ ná-kɔɔɖɔ zɔɔla zoni zea, ti jɛkpɛni ga kakuma lukpɛgi sigɪdave, é zo vɛpema nu yeezazuve Gɔɔɖɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi va é li nu ɖɔvɛzu vɛlɛi, zalaɖa ɖulazuve ɖɔbave, pɛlɛ ɖɔbave, nii a kɛ ti masagi maafaku.

¹¹ Ti vaani ga masagi ná-doun zunui, ti masa bɔɔlɔgi lɔ unma, ta ti tɔ sevei ve zea. Yegɔyada ta ná-doun zunuiti ti gulɔi ziɛni ma, ti kɛ ga masagi, ti da ɖɛ ma: «Masagi lɛbi ɖe ke faan!»

¹² Atali nuɔuseiti gooi mɛnini, ti da va ga kpizɛi, ti yealɔɖa masagi vɛ. E vaani bɛbɛi zaama Gɔɔɖɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi vɔ pelei.

¹³ E wɛlɛ, é masa niinei ɖa lɔni kpɛɖɛgi ɖɔbave, Gɔɔɖɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi laave, salaɔusu ɖundigɛti ta puɔu fɛɛ nuiti ti lɔni koba. Nuɔuseiti pɛ koozunɛai, puɔu fɛɛ nuiti ti da puɔugi vɛ, guye loo nuiti ti da gɛingɛin ganigiti gɛin maamuse wuyeiti bu. Atali zɛba é ná-seɖɛiti bali ga kidaaviligi maavele ma, é bɔin, é ɖɛ ma: «Yaava ɖa! Yaava ɖa!»

¹⁴ Tɛi zalaɖa ɖula nui Yegɔyada la ɖɛni pɔ ga ti paa Gɔɔɖɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi ma ɖoizuve, é bɔɛni salaɔusu ɖundigɛti vɔ, é ɖɛni ga kɔɔɖulubai, é ɖɛ ma: «À kula bɔɖɔ zaama. Zɔi nɔpɛ a vɛlɛi polu, à ma nui vaa ga boɖa zɔkpɔi.»

¹⁵ Ti yeevɛɛni ma, ti lii la ga masa pɛlɛi vɔ pelei, sooiti tɛɛzu vɛlɛi, miná ɖa ti paani ná.

¹⁶ Yegɔyada minazegɛgi ɔɛɛni tɔ bɔɖɔi ta masagi ti yɔɖɔzu, naa vɛɛ nuɔuseiti ba, minazegɛgi ɖilini ba ta ga Gɔɔɖɔ GALAGI ná-nuɔuseiti.

¹⁷ Nuɔuseiti pɛ ti lɛɛni Baale ná-pɛlɛi wu, ti golo. Ti ná-zalaɖa ɖulazuɛti golowolo ta kɔɔɖɔ ganigiti, ti Baale ná-zalaɖa ɖula nui Matan vaa zalaɖa ɖulazuɛti kakalave.

¹⁸ Yegɔyada Gɔɔɖɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi wu make vai ɖalivaani Levi nuiti ma, ti ga zalaɖa ɖula nuiti, niiti Davide ti zeini su kpɛkpɛ ga kpɔgiti botigɛ vai zu Gɔɔɖɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi wu, ta gala zalaɖaiti kula vai zu Gɔɔɖɔ GALAGI vɛ, eɖɛvɛlɛi Moize ná-tɔ sevei bogai la, koozunɛi zu ti da guyeiti too niiti Davide ti zuwɛɛni.

¹⁹ E sigɪda make nuiti pilɛni Gɔɔɖɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi zigɪdavɛti, ga nu nɔpɛ ge mina lɛ ná, nii kɔzɔa kɛvɛlɛi ta ma zii nɔpɛ ma.

²⁰ E salaɔusu ungilagila kundigɛti ta seizumaanɛgiti gaalɛni ba, ta nuɔuseiti ta-ɖundigɛti pɛ, naa vɛɛ zooi zu nuɔuseiti pɛ ba, ti masagi zɛɖɛ Gɔɔɖɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi ma ɖoizuve, ti lii la masa pɛlɛi wu, ti leveni ga maazu vɛlɛi vɛlɛi vɛlɛi. Ti masagi zeɪ masa kpɔkpɔgi ɖa.

²¹ Zooi zu nuɔuseiti pɛ ti ɖɛni koozunɛi zu, taazuve ɖaalɛini tɔɔn ti bɛgai ma ga Atali vaa ga boɖa zɔkpɔi.

24

Zuda masagi Zoase (2 Masagiti 12:1-4)

¹ Zoase ná-konagi ɖɛni ga dɔfela, siɛgi zu é zeini la ga masagi. Kona vuunaanigɔ (40) ɖa é kɛɛni masadai zu Zeluzalɛme. Dee laa ɖɛni ga Sibia, Beel-Seba nu ɖɛni de.

² Zoase Gɔɔɖɔ GALAGI yiima vai ɖɛɛni zalaɖa ɖula nui Yegɔyada zii voloi kpein daawu.

³ Naa anza felegɔ vuluni bɛ, é zunu lɔinti ta anzanu lɔinti sɔlɔɔ anzai naati ba.

GALA sei vɛlɛi niine vai (2 Masagiti 12:5-17)

⁴ Yeeɖɛɖalɛi tanigaa leɛvɛgai ma, Zoase deveni yiimave ga é Gɔɔɖɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi niine.

⁵ E zalaɖa ɖula nuiti ta Levi nuiti gaalɛni ba, é ɖɛ ti ma: «À leve Zuda laa wolaiti pɛ su, wo walii ɖaalɛ ba kona-o-kona Izilayele yooi zu ná pɛ, wa-GALAGI zeɪ vɛlɛi ɔɛɛ vai zu. A niima wotii ɖɛ fala.» Kɛlɛ Levi nuiti ti kɛɛni ga faalakobai.

⁶ Masagi zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai Yeḡoyada lolini, é ḡe ma: «Lee vaa zu è la boni Levi nuiti ma, ti va mului ḡula Zeluzalème nuiti ta Zuda nuiti zea, nii Ḣooḡo GALAGI ná-botigē nui Moize daani Izilayele vebēi pē ma ga é ḡa ḡula seḡe vėlēi vaa ma, nii zeele woo ḡesui ḡeni bu?»

⁷ Mazoloo faa ḡou ḡe nui Atali ta ná-siepoluitti GALA sei vėlēi laave ḡologologe, ani ḡadegaiti pē ti ḡea Ḣooḡo GALAGI zei vėlēi wu, ti naati seḡe, ti ḡa botii ḡe la Baale vė.

⁸ Masagi ná-devei maavele ma, ti kesui ḡila kpeteni, ti sei Ḣooḡo GALAGI zei vėlēi ḡakalave etea vėlēi.

⁹ Naa voluma ti zezeni Zuda yooi zu ná pē, naa vee Zeluzalème va, ga ese pē ge va ga mului Ḣooḡo GALAGI vo, nii Ḣooḡo GALAGI ná-botigē nui Moize daani Izilayele nuiti unma, sieḡi zu ti ḡeni levesu da tevebai zu.

¹⁰ Kundigiti ta nuḡuseiti pē ti ḡoozunēni ga gola, ti yeni vaazu ga walii, ti ḡa pile kesui zu, eyesu kesui laave.

¹¹ Yeeḡeḡalai a la zeelina ga ti fe Levi nuiti zea ga ti pēte nii lieḡoi é su, masagi loḡoi zu, ti zeba ti ka ga walii moinda kesui zu, masagi ná-seve ḡe nui ḡeni leezu ta zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai, ti kesui zuwo, naa volu Levi nuiti ti va, ti seḡe, ti li, ti sei seizuve volu. Vele ḡana ti ḡeni keezu la folo-o-folo, eyesu ti wali moinmoin gaale ba.

¹² Masagi ta Yeḡoyada ti ḡeni walii naa veezu naama nuiti zea ti ḡeni Ḣooḡo GALAGI zei vėlēi ma woti vai unda, ti ḡeni naama walii ḡeezu ga kotu zaḡa nuiti ta pēle maalēe nuiti salai, naa vee ḡeeligi ḡe nuiti ba niiti ḡeni botii ḡeezu ga kolui ta kolu boigi Ḣooḡo GALAGI zei vėlēi niine vai zu.

¹³ Ḣeeligi ḡe nuiti ti ḡeni botii ḡeezu, pēlei niine vai ḡeni liizu luḡoma ga paḡo ga ti maavele. Ti GALA sei vėlēi ḡevele ḡeteni ga paḡo, ti kpaana kpekpe.

¹⁴ Ti begai ma ga botii ḡe, ti vaani ga walii motai masagi ta Yeḡoyada vo. Ti naama walii zegeni, ti GALA sei vėlēi wu wotigē zoola moinmoin kpete la, ta gala zalaḡa ḡula zoolaiti: tazaiti, naa vee soola ḡiligiti ba ti ḡetezu ga zanugi ta walii. Yeḡoyada zii ma voloi pē su, ti ḡeni gala zalaḡaiti kulazu yeenape Ḣooḡo GALAGI zei vėlēi wu.

¹⁵ Yeḡoyada wolozagani, é za, é zii zolooni, é keeni ga kona ungila kona vuusavago (130).

¹⁶ Ti maagfuluni Davide ná-taa wolai zu, masa kabamave, toozei nii doin é keeni, é naa ḡeeni Izilayele ná-undaanēi vaa ma, é ke GALA be ta GALA sei vėlēi vė.

¹⁷ Yeḡoyada zaai ma, Zuda ḡundiḡiiti ti vaani, ti la masagi ḡoḡowu, naama ge woilo ti woo ma.

¹⁸ Ti yeeḡulani Ḣooḡo GALAGI zei vėlēi wu, ti-memewolani ta-GALAGI, ti ḡa lebiyai ve sale wuluiti be, naa vee koḡo ganigiti ba. Tuva vele ḡoi naa maavele ma, ti Ḣooḡo GALAGI ná-ziiḡaawanai wuzegeni Zuda laalḡoma ta Zeluzalème.

¹⁹ Ḣooḡo GALAGI GALA goo wo nuiti teveni ti zaama, ga nii no a ke ti ti ḡaaḡale ma toun po. GALA goo wo nui naati ti ḡeni ti lenesu, kele nu nape ge la ḡeni woilosu ti-woo ma.

²⁰ Naama zieḡi zu GALA Zenvui yeini Yeḡoyada ná-doun zunui Zakali ma, é zeba é li nuḡuseiti kakala, é ḡe ti ma: «À woilo GALA daawooi ma: «Lee vaa zu wo Ḣooḡo GALAGI ná-toḡiti kologolosu? Wo la kulanuma nape solooḡa! Tei wo ḡelea Ḣooḡo GALAGI va, to balaa é ḡelea wo va.» »

²¹ Nuiti ti zeba ti maaḡoteve, masagi devei veeni ti ya, ti ye soozu ga kotui, ti paa, Ḣooḡo GALAGI zei vėlēi ma ḡoi zaamave.

²² Masagi Zoase yeemani woḡeḡiladai pē ma nii Zakali keeḡe Yeḡoyada keeni be, é naa ná-doun zunui vaa. Zakali zaazuve, é ḡeni ma: «Ḣooḡo GALAGI nii pē pēte kae nii é ḡeezu, é tukpo vee è va ti pē faa zu!»

*Zoase ná-masa fai ḡaabelagi
(2 Masagiti 12:18-22)*

²³ Naama gonagi gaaabelasuve, Siili gɔɔɔgiti ti vaani ga kooi, ti fala Zoase va. Siili nuiti ti vazani Zuda ta Zeluzalɛme gɔlo bu. Ti nuɔuseiti ta-gundiɔiti paani. Ti liini ga koozoganii pɛ Damase masagi vo.

²⁴ Siili nuiti ti la ɣeni moinni ti vaani, keɛ Gooɔɔ GALAGI zobogi veeni ti ve Zuda gɔɔuvebe wolai ma, toozei naati ti ɣeleni Gooɔɔ GALAGI va, ti memɛwolani ta-GALAGI va. Siili nuiti ka ti ɣeni GALA zeezu ga kpakoi Zoase laalɔɔma.

²⁵ Siili nuiti ti zegeni na, ti ze soole wolai zu. Na-botigɛ nu wolaiti ti yaavai ɣilini ma naazu, toozei zalaɣa ɣula nui Yegoyada na-doun zunui na-fai va, nii e paani, to balaa ti zeni laani na-betei zu, ti paa. Saai ma, ti maagɔluni Davide na-taa wolai zu, keɛ ti la ɣeni liini la masa kabamave.

²⁶ Niiti ti yaavai beteni daalɔɔma, wele naati daaseigiti ba: Zabade, nii e ɣeni ga Amɔn anzanui daa ɣeni ga Simeyate, naa na-doun zunui, naa ve Yegozabade va, naa ɣeni ga Moabe anzanui daa ɣeni ga Similite na-doun zunui.

²⁷ Zoase na-doun zunui daaseigiti, keela woo moimɔingi niiti ti woni daalɔɔma, naa ve GALA sei vele niine vai va e keeni, naati seveve masagiti ta-zevi zuɣulazuve. Na-doun zunui Amasia ɣa e masadai ɣeeni potogi zu.

25

Zuda masagi Amasia

(2 Masagiti 14:1-7)

¹ Amasia na-konagi ɣeni ga puufelego maazu loolugo (25) siegi zu e zeini la ga masagi. Kona puufelego maazu taavuugo (29) ɣa e keeni masadai zu Zeluzalɛme. Dee laa ɣeni ga Yoadan, Zeluzalɛme nu ɣeni de.

² E Gooɔɔ GALAGI yiima vai ɣeeni, keɛ e la ɣeni naa ɣeeni ga zii pɛ.

³ Sei vele betai ma no feya masadai zu, e keegɛ na-botigɛ nu wolaiti pɛ paani, niiti ti keegɛ vaani.

⁴ Keɛ e la ɣeni naati ti-lointi paani, eɣevelei sevei la Moize na-to sevei zu, ve Gooɔɔ GALAGI bogai na ga: «Nu la ɣeeɣeiti paa lointi ta-vaa zu, nu la lointi paa ɣeeɣeiti ta-vaa zu, keɛ ese gilagilagi ɣa za to ɔɔɔi na-kotoi vaa zu.»*

Kooi e kooni Edome nuiti daalɔɔma

⁵ Amasia Zuda ta Benzamen nuiti pɛ gaaleeni ba, e zeba e nu waagilagila ta nu ungilagila kundigiti sei bolodai gilagilagiti pɛ su. E nuiti daaseigiti seveni e zo kona puufelego nuiti ma, e le maazu, zunui waaunsavago (300.000) ɣa daaseigi zevani, niiti ta zoo koo gɔɔzu, ti zoogai kpɛin ta kooɔ zɛpe golai la.

⁶ Naa volumna, e kooɔ nu ɣezɛɣze waaungila (100.000) geyani Izilaye le masa zooi zu ga kilo waasavago (3.000) walii zu.

⁷ GALA goo wo nui ta vaani, e ɣe ma: «Ee, masagi! Mina va bu Izilaye le gɔɔuvebe va vile e volu kooɔzuve, toozei Gooɔɔ GALAGI la Izilaye le masa zooi va, Efelayime nui teiti.

⁸ Da kulana woizu, e ti vile volu koomave, e kooi ɣo va ga e-zɛbe pɛ, GALA ka e loo bu e zili nui gaazu, toozei zobogi ɣa GALA be ga e kpobai ɣe ta e nu loo bu.»

⁹ Amasia GALA goo wo nui gaazagani, e ɣe ma: «Walii kilo waasavagoi (3.000) nii ge feai Izilaye le gɔɔuvebe ya, naa da ɣe ɣale naazu?» GALA na-nui googaavoteni, e ɣe ma: «Gooɔɔ GALAGI ɣa zoo e poto fe e ya, e voova naa ma.»

¹⁰ Amasia zeba e koouvebe pɛ gaagale ma, niiti ti zegeni Efelayime. Keɛ naati ziiɣaawanani Zuda ma, ti ɣaleni ma ta-yooi zu ga ziiɣaawana wolai.

¹¹ Amasia yiilooni, e lo na-koouvebe lugo, e li, e Edome nu waapuugo (10.000) vaa Kpolo Uetugi zu.

* 25:4 25:4 Wele ve: TSV 24:16.

¹² Zuda nuiti ti nu waapuugo (10.000) zoni ga ti ma vului, ti li ga naati fasa gize golai ta unmauve, ti naati daavili fiilei zu, ti ma gaeiti sugalegale.

¹³ Naama ziegi zu, salaavusui niiti Amasia ti gaaɗaleni ma ga ti mina vile polu kooɗɗazuve, naati ti laani Zuda laa wolaiti su, é zo Samali, é zeeli Bete-Golon. Ti nu waasavago (3.000) vaani, ti li ga koozogani moimmoim.

¹⁴ Amasia galegai ma ma, é zeɗe koomaave, ve é vonini ná Edome nuiti ma, é vaani ga naati ta-galagiti, ti ga vololibaiti, é da noko ti wu, é da ansansegiti gala ga zalaɗai naati be.

¹⁵ Gooɗɗo GALAGI zeba é yiigaawana ma, é GALA goo wo nu leve ma, naa gaazaɗa, é ge ma: «Lee vaa zu é gaaɗotegai nuɓusei niiti ta-galagiti ma, niiti ti la volo zooni ti va ti boɗɗo nuɓuseiti kula é ya?»

¹⁶ Kele masagi kpoei leveni da, é googaavote, é ge ma: «É vo é va! Da ga ti é geai ga masagi ná-tenebo nui baa? E la dama, nu mina é vaa no va fuun!» GALA goo wo nui la geni sasani, kele é va ge é gula, é geni ma: «Gè kweni niina ga GALA ge devea ga é é undaavili, toozei niima vai va é keai, ta é la keeni é va woilo ná-tene gooi ma.»

*Amasia loo vai bu
Izilayele gaaɗobei lugɗo
(2 Masagiti 14:8-14)*

¹⁷ Zuda masagi Amasia yiimazegeni ga koba nuiti ta-lene gooi, é zeba é keelaiti teve Izilayele masagi Zoase ma, Yoaɗaze ná-doun zunui, Zewu ná-dounloin, é ge naa ma: «Va, de gomi, de kooi go.»

¹⁸ Kele Izilayele masagi Zoase googaavoteni, é ge ma: «Yeeta Liɓan yooi zu, gain gulu goi ta geni seɗele gului ma: «E-loun anzanui ve, é zeɗe doun zunui ve ga anza,» kele Liɓan laɓɓo zuaiti ti leveni ga gain gului vo pelei, ti sugolo ga goɗɗo.

¹⁹ Da geɗe zu boɗɗo ma: «Gè voniga Edome nuiti ma,» é gaaɗulea, wasogi lo dɗungi zu. Nii soloogai é ma, naa ga ga, ye é-zeizuve. Leeni vaa zu da boɗɗo lo fai ta zu nii gaabeli ge la vani da boɗɗo ma, naa veɗe Zuda masa zooi va?»

²⁰ Kele Amasia la geni woiloni goo ma, toozei GALA ge geni po ga to-o, ná-nuɓuseiti-yo, ti loo bu, toozei ti gaaɗoteni Edome galagiti ma.

²¹ Názu ga Izilayele masagi Zoase leeni la, ti kooi go ta Zuda masagi Amasia Zuda laai zu daa ga Bete-Semese.

²² Zuda gaaɗobei looni bu Izilayele gelei gakala, ti vela naati ba, ese ge li ná-taa zu.

²³ Izilayele masagi Zoase Zuda masagi Amasia zoni Bete-Semese. Amasia geni ga Zoase ná-doun zunui, é ge ga Afazia ná-dounloin. E liini Zeluzalame, é sigigi vaaleve ga meteɗe unfelego (200) geɗala, sigidaɗeti zɗɗo zu, niiti ti laa ga Efelayime ta Zokogi.

²⁴ E zanugi ta waliiti pe segeni, naa veɗe soolaiti pe ba ti geni GALA sei vele wu, nii Woɗede-Edome geni unda, naa veɗe masa pelei ma naavolo makesuɗe geleiti ba, é duɗiti soni balaa, naa volumna é gale ma Samali.

*Amasia vaa vai
(2 Masagiti 14:15-20)*

²⁵ Zoase ná-doun zunui Amasia Zuda masagi kona puugo maazu loolugo (15) geeni vulua, Izilayele masagi Zoase zaa volumna, Yoaɗaze ná-doun zunui.

²⁶ Amasia ná-keɗotii motaiti, é zo ma moungiti ma, é li gaabelagiti po, naati seɗeɗe Zuda masagiti ta Izilayele masagiti ta-zeɗe zu.

²⁷ Siegi zu Amasia voluaveni la Gooɗɗo GALAGI va, ti yaavai gilini ma Zeluzalame, é vela, é li Lakise, kele sili nuiti ti numaa leveni polu Lakise ga ti paa miná.

²⁸ Ti ma voomai laani wotoloi zu, sooti ti da meen, ti vaa la, ti maagulu memewolani ta-gabamaɗe Zeluzalame, Zuda yooi zu.

26

Zuda masagi Woziasse

(2 Masagiti 14:21-22; 15:1-7)

¹ Zuda nuɓuseiti pe ti ná-doun zunui Woziasse zegeni, nii ná-konagi gɛni ga puugo maazu lɔzita (16), ti sei ga masagi keɛɛɛ Amasia votogi zu.

² To ga keɛɛɛ zaai ma, é Elate taa wolai zoni volu, é ná lo volu, é do Zuda masadai ná-zobogi wu.

³ Woziasse ná-konagi gɛni ga puugo maazu lɔzita (16), siɛgi zu é zeini la ga masagi. Kona vuulɔɔlugɔ maazu felegɔ (52) ga é keɛni masadai zu Zeluzalɛme. Dee laa gɛni ga Yekoliya, Zeluzalɛme nu gɛni de.

⁴ E Gooɔɔ GALAGI yiima vai gɛni ga keɛɛɛ Amasia gɛvele fai pe su.

⁵ E gɛlini kpe Gooɔɔ GALAGI va, Zakali zii voloi pe daawu, naa ga é gɛni toun kalasu ga velel maanɛai é GALA dɛbi la. To ma, yeegɛgalai kpein é keɛni giliai Gooɔɔ GALAGI va, GALA ge gɛ dituɔɔmai veezu be.

⁶ E liini ga kooi Filisiti nuiti daalɔɔɔma, é sigigiti golo niiti ti gɛni Gate, naa vɛɛ Yaɓene gelei va ta Asadɔde gelei. E sigigi loni taa wola moinmoin ma Asadɔde gɔvii ma, naa vɛɛ Filisiti yooi zu ná taɔɔligaani ba.

⁷ GALA ge ɓoni ba kooi zu nii é kooni Filisiti nuiti daalɔɔɔma, Alaɓuiti daalɔɔɔma niiti ti zeini Guul-Baale, ta Mawon nuiti daalɔɔɔma.

⁸ Amon nuiti ti gɛni maazoloo ganii zalazu ma, taɔɔi gɛlani, eyesu é zeeli Ezipete, tɔzei sebei wola ɓaɔni.

⁹ Woziasse sigi gaagoozagiti toni Zeluzalɛme, Zokosu Sigidaɓe maazuɓe, naa vɛɛ petugi ɓo pele zigidaɓe maazuɓe va, ta zokogi maazuɓe.

¹⁰ E ada make sigi gaagoozagiti toni teɓebai zu, é zieyegɛ moinmoin ɓo, tɔzei togani bulu moinmoin ge gɛni zea, é tii gɛɛ nuiti seɓelɔni zooi zu zilaɓe ma nɛmɛi zu, é dɔɔi kpele le nuiti teɓe ga gizei ma vele, naa vɛɛ Kaalamele va, mazalɔ tii gɛɛ vai wola nɛni be.

¹¹ Kooɓeɓe gɛni zea niiti ti wola galagai. Ti lii vai zu koomaɓe, ti zeini su kpekpe ga kooɔo koiti, egɛvelei seɓe gɛ nui Yeiyele ta faazeikpasu nui Maaseya ti daasei seɓe gɛni la, tɔzei devei naa va masagi ná-botigɛ nu wolai Ganania feeni ti ya.

¹² Peleyegɛ gundigɛ waafelegɔ undɔzita (2.600) ga é gɛni kooɔo nu gɛzeɛgɛzeɛgi naati devezu.

¹³ Kooɔo nu waaunsavago nu waadɔfela nu undɔɔlugɔ (307.500) ga é gɛni ta-levei wu, ti gɛvele ɓeteai sienɔpe su ga koo gɔ ga zebei, nii a ke ti masagi maagɔko sili nuiti daalɔɔɔma.

¹⁴ Ti lii laa gɛlagila koomaɓe, masagi Woziasse gɛni kooɔo zepɛgiti ta kpeinti gaagwɛɛzu ti va, naa vɛɛ kolu wɔɔɔiti ta kolu zɛɛgiti ba, é vɛɛ mɛinti ta feleɓe kɔtuiti ba.

¹⁵ E maazii tanigaa ɓɛni Zeluzalɛme, jɛligi nu wolai ta ga é naati kpeɓeni, é ti vile sigi gaagoozagiti ga ta sigigi ma zokogiti su, nii a ke ti da mɛinti ta kɔtu ɓaazagiti pili poun kooɔoɓuɓe. Naa ga é keɛni taɔɔi gɛni liizu no ga gɛla. Mazalɔ é kɔɔbai zolɔni GALA zea ga pagɔ eyesu é gɛ ga zeɓesu nu.

¹⁶ Ná-zobogi maavele ma, ziilaaveni ga wasogi, naama wasogi ga é gɛni ga undaavili sabui. E ɓakani Gooɔɔ GALAGI, ná-GALAGI ya, tɔzei é leeni naa zeɓeɓe wu, é da ansansegiti gala ansansegiti ma zalaɔa gɛlazuɓe.

¹⁷ Zalaɔa gɛla nui Azalia leeni ga poluvelei, naa vɛɛ Gooɔɔ GALAGI ná-zalaɔa gɛla nu vuulɔsavaiti (80) ba, niiti ti yiilɔai,

¹⁸ ti masagi Woziasse zakpe, ti gɛ ma: «Masagi Woziasse, da lei maa va nɛɛ ga é va zalaɔai gɛla Gooɔɔ GALAGI vɛ, zalaɔa gɛla nuiti ka ta-wotii ga naa, Aalon mavofodaiti, niiti gulɔi ziaai ti ma. Naama vaa ma, gɛla seizu jadegai wu. Tɔzei kololala vaa ga é keɛzu, nii é la vaazu gɛɛzu ga lebiya vaa é vɛ Gooɔɔ GALAGI zaalai zu.»

¹⁹ Woziasɛ ɖɛvɛlɛ bɛtɛa ɖɛni dɛ ga ɛ ansansegiti gala, naama zɔɔlai yɛni zoni zɛa, ɛ tɔɔzɛi ga yiiɖaawanaa zalaɖa ɖula nuiti ma. Gaamago nɔ, ɛ yɛni Ɔɔɔɖɔ GALAGI zɛi vɛlɛi wu, ansansegiti ma zalaɖa ɖulazuɖɛ ɖɔbavɛ, geei ɖula ma tovalavɛ zalaɖa ɖula nuiti gaazu.

²⁰ Zalaɖa ɖula ɖundiɖi wolai Azalia ta zalaɖa ɖula nui zɔiti ti pɛtɛni, ti geei vɔgiti ka ma tovalavɛ. Siɛgi zu tɔ bɔɖɔi ɛ ɖɛ zuvilɛzu la ga ɛ ɖula, ti kpɛɛni gaamago nɔ GALA sei vɛlɛi wu, tɔɔzɛi Ɔɔɔɖɔ GALAGI doɖani.

²¹ E yɛni naama zeebɛi zu eyɛsu saa voloi zeeli. Ti maagɛlesɛ tɛvɛni pɛlɛi ta wu ga gee nuiti kɛvɛlɛ, maagɔoza Ɔɔɔɖɔ GALAGI zɛi vɛlɛi va. Ná-doun zunui Yotame ɖa ɛ ɖɛni masa pɛlɛi unda, ɛ da masadai ɖɛ zɔoi zu nuɔusɛiti unda.

²² Woziasɛ ná-kɛɛwotii mɔtɛiti, ɛ zo ma mɔungiti ma, ɛ li gaabelagiti pɔ, naati sɛvɛvɛ GALA goo wo nui Ezayi, Amɔsɛ ná-doun zunui, ná-sɛvɛi zu.

²³ Woziasɛ zaani. Ti maagɖuluni mɛmɛwolani koba masa kabamavɛ, kɛlɛ tɛi ɛ ɖɛni ga gee nui, ti la daani pɛlɛyɛɖɛ ɖabai zu. Ná-doun zunui Yotame ɖa ɛ masadai ɖɛɛni potogi zu.

27

Zuda masagi Yotame (2 Masagiti 15:32-38)

¹ Yotame ná-konagi ɖɛni ga puufɛlɛ maazu lɔɔlugɔ (25), siɛgi zu ɛ zeini la ga masagi. Kona puugɔ maazu lɔzita (16) ɖa ɛ kɛɛni masadai zu Zeluzalɛmɛ. Dee laa ɖɛni ga Yelusa, Sadɔkɛ ná-doun anzanui ɖɛni dɛ.

² E Ɔɔɔɖɔ GALAGI yiima vai ɖɛɛni ga kɛɛɖɛ Woziasɛ ɖɛvɛlɛ fai pɛ su. E la ɖɛni lɛɛni Ɔɔɔɖɔ GALAGI zɛi vɛlɛi wu. Kɛlɛ nuɔusɛiti ti ɖɛni dɛ zizɛ vɛlɛ jɔu zu.

³ Yotame ɖa ɛ Ɔɔɔɖɔ GALAGI zɛi vɛlɛi ma zigɖidavɛ bɛtɛni vɛ ná ɖɛni lɛkpɛma nu ɖɔvɛzu vɛlɛi. E ada mɔinmɔin kpɛtɛni sigɖigi va Wofɛlɛ ɖoizu vɛlɛ.

⁴ E taa wolaiti toni balaa Zuda ɖize yooi zu, naa vɛɛ kɔɔlaagaiti ta sigɖi gaagɔozagiti ba dɔɔɔi zu.

⁵ E kɔɔi valani Amɔn masagi va, ɛ vɔni ti ma, naa maavɛlɛ ma naama ɖonagi ta kona felegɔi niiti ti zeini da, Amɔn nuiti ti mului zalani ga walii kilo waasavagɔ (3.000), moloji daa ga belee, naa ma ɖilo miliyɔn savagɔ (3.000.000), ta moloji daa ga wɔɔlezɛgi naa kilo miliyɔn savagɔ (3.000.000) va konagi zu.

⁶ Yotame zɛbɛi wɔɔloni, tɔɔzɛi ɛ ɖɛni zizɛzu telebodai zu ná-GALAGI Ɔɔɔɖɔ GALAGI gaazu.

⁷ Yotame ná-kɛɛwotii mɔtɛiti, ta ná-kɔɔi kpɛin, naa vɛɛ nii kpɛin ba ɛ kɛɛni, naati sɛvɛvɛ Izilayɛlɛ masagiti ta Zuda masagiti ta-zɛvɛi zu.

⁸ Ná-konagi ɖɛni ga puufɛlɛ maazu lɔɔlugɔ (25), siɛgi zu ɛ zeini la ga masagi. Kona puugɔ maazu lɔzita (16) ɖa ɛ kɛɛni masadai zu Zeluzalɛmɛ.

⁹ Yotame zaani. Ti maagɖuluni Davide ná-taa wolai zu. Ná-doun zunui Agaze ɖa ɛ masadai ɖɛɛni potogi zu.

28

Zuda masagi Agaze (2 Masagiti 16:1-5)

¹ Agaze ná-konagi ɖɛni ga puufɛlegɔ (20), siɛgi zu ɛ zeini la ga masagi. Kona puugɔ maazu lɔzita (16) ɖa ɛ kɛɛni masadai zu Zeluzalɛmɛ. E la ɖɛni Ɔɔɔɖɔ GALAGI yiima vaa ɖɛɛni, eɖɛvɛlɛi mɛmɛwola Davide kɛɛni la.

² Kɛlɛ ɛ zizɛ vɛlɛ jɔuni ga Izilayɛlɛ masagiti kɛvɛlɛ. E deveni vɔlo ga ti Baale ma vololibaiti kpɛtɛ ga kɔlu gaawuungai.

³ E ɣɛni ansansegiti galazu Bene-Ginɔme vɛtugi zu, ɛ ɖa nɔ-doun zunuiti kula vɔlɔ ga gala zalaɖai kɔɔɖɔ ganigiti bɛ. Ule ɣana ɛ vileni la kɔzɔba vaiti polu, niiti zii ɣiligiti ti ɣɛni kɛɛzu, niiti Ɔɔɔɖɔ GALAGI ti ɖɛni Izilayele luɖɔ, ɛ ta-yooi ve zea.

⁴ E ɣɛni zalaɖaiti kulazu ta ɛ ɖa ansansegiti gala zalaɖa ɣula adavɛti, ta gizeiti unnavɛti, naa vɛɛ gulu wunduiti pɛ bu.

⁵ Nɔ-GALAGI, Ɔɔɔɖɔ GALAGI dɔɔni Siili masagi yeezu. Siili nuiti ti vɔnini ma, ti nɔ-nu mɔinmɔin so ga kasɔɖa nuiti, ti li ga tiye Damase taazuvɛ. Izilayele masagi balaa vɔnini Aɖaze ma, ɛ nimiza ga gola.

⁶ Folo ɣilagi laawu Lemalia nɔ-doun zunui Peka nu waaungila waavuufelegɔ (120.000) vaani Zuda nuiti ba, ti pɛ ti ga kɔɔɣuluɖa wolaiti, tɔɔzei ti ɣɛleni ti-mɛmɛwolani ta-GALAGI, Ɔɔɔɖɔ GALAGI va.

⁷ Efelayime ɣɔɔɖɔ nui gila nii daaseigi ɣɛni ga Zikili, naa ɣa ɛ masagi nɔ-doun zunui gila paani, nii daaseigi ɣɛni ga Maaseya, naa vɛɛ masagi nɔ-peleyeɣei unda nui va, nii daaseigi ɣɛni ga Azilikame, ta Elɛkana, masagi voluzei golai.

⁸ Izilayele nuiti ti nu waaunfelegɔ (200.000) zoni ga kɔɔ luɔi ti-ɣɛɛlɔinti Zuda nuiti ba, anzanuiti, zunu loungoiti, naa vɛɛ anzanu loungoiti ba, ta kɔɔzɔgani mɔinmɔin, ti li ga tiye Samali.

⁹ Ɔɔɔɖɔ GALAGI goo wo nui ta ɣɛni miná, daaseigi ga Wodeɖe. E Izilayele ɣɔɔvɛɛɛi laaɣɔmini ti lɛɛzu vɛ Samali, ɛ zɛba ɛ ɣɛ salavusuiti ma: «Wo pɛɛ ga wo-mɛmɛwolani ta-GALAGI, Ɔɔɔɖɔ GALAGI yiɣaawana vɛlei ma Zuda nuiti ma, ɛ zobogi vɛa wo ya ti ma, wo ti vaa ga kɛvɛlei ta nii ma lugi zeelia geɣɔlɔgi zu.

¹⁰ Niima ziegi zu, wa ɣisiezu ga wo Zuda ta Zeluzalɛme nui niiti kɛ ga wa-luɔiti, kɛɛ wa ɔɔɖɔi mu, wo la kaazu ga wa ga sɔba nuiti wa-GALAGI, Ɔɔɔɖɔ GALAGI letemazu ɖaa?

¹¹ A woilo niina gɔɔ ma mu! Kɔɔ luɔi niiti wo ti zogai wo-ɣɛɛlɔinti saama, à yeeɛ ti va, ti li ta-laazuvɛti, tɔɔzei Ɔɔɔɖɔ GALAGI nɔ-ziɣaawanai ɣa wo laalɔɣɔma.»

¹² Efelayime ɣundigii saama, tanigaa ti wuzɛɣɛni balaa naati daalɔɣɔma, ti ɣɛni zeɣɛzu kɔɔmavɛ. Kundigii naati daaseigiti ka ga niiti: Yoɣanan nɔ-doun zunui Azalia, Mesilemɔte nɔ-doun zunui Belekia, naa vɛɛ Salume nɔ-doun zunui Ezekiasɛ va, ta Ɔadalayi nɔ-doun zunui Amasa.

¹³ Ti ɣɛni naati ma: «Wo la lɛɛzu ga kɔɔ luɔi niiti vɛ, wo va ade ɣɛ ga sɔba nu Ɔɔɔɖɔ GALAGI letemazu. Wa ɣɛɛzu wo ta ɔɔ ada-ɣɔtoiti ta ada-vaagaaazagiti ma ɣasɔiti ba. Ade-zɔgi mu ɔɔlɔvɛ niina, Ɔɔɔɖɔ GALAGI mu ziɣaawanavɛ niina Izilayele ma.»

¹⁴ Salavusuiti ti zɛba ti yeeɛ kɔɔ luɔiti ba, ti kɔɔzɔganiiti balaa too ya kundigii ti bɛɛɛi pɛ gaazu.

¹⁵ Zunui niiti ti laaseigiti bogai feya, naati buzeɣɛ vɛle ɣana, ti ɖa kɔɔ luɔiti iɣɔɔɔ. Ti wɛleni kɔɔzɔganiiti su, ti seɣeiti seɣe, ti naama nuiti maaɣili niiti ti maaɣakaiti ge ɣɛni de, ti savalagiti fe ti ya, ti daamianigi ta ziei veeni ti ya, niiti ti maawanaai, ti naati ta-valaiti gaagba, ti gulɔi vu ti ɣa, naa vɔluma zɔiti kpein ti la ɖena zoo ti va zie, ti naati tɛɛni soovalegiti kɔma, ti li ga tiye ti-ɣɛɛlɔinti koba Zeliko, taai nii dɔɔ wuluiti ti su. Naa vɔluma ti ɣaleni ma Samali.

Aɖaze kpɔbai ɣaizie vai (2 Masagiti 16:7-20)

¹⁶ Aɖaze keela leveni Asiili masagi ma, ga naati ti va, ti ɔɔ ba.

¹⁷ Eɖɔme nuiti ti lɔɔni mɔnɔ Zuda yooi zu, ti vɔni Zuda ma, ti li ga kɔɔ luɔiti.

¹⁸ Ma yeeɣɣala ɣilagi nɔ zu, Filisiti nuiti ti lɔɔni taa wolaiti su ti Zuda yooi lɛkpɛmavɛ nu yeezazuvɛ, ta ziele vɛ ma nɛmɛi. Ti taa wolai niiti soni: Bɛte-Semɛse, Ayalon, Gedelɔte, Soko ta koba laa goiti pɛ, Timina ta koba laa goiti pɛ, naa vɛɛ Gimezo va ta koba laa goiti pɛ, naa vɔluma ti zeini naama laaiti su.

¹⁹ Naa pe ge gɛeni ga Gooɔɔ GALAGI ɣeni pɔ ga é Zuda masadai ɣaazu unfe sege, tɔzei masagi Aɣaze va, nii é nuiti diini ma ga ti baɣa Gooɔɔ GALAGI laalɔɔma ta tɔ bɔɔɔi é woovaladai ɣe ga naa.

²⁰ Kele Asiili masagi Tigilate-Pilezeel mu ge la ɣeni vaani bɔsu Aɣaze va, kele é vaani toun daalɔɔma, é sege ga ziliɔɔɔ.

²¹ Aɣaze walii ɣilazuve pe segeni, nii é ɣeni Gooɔɔ GALAGI zeɪ veɪ wu ta masa peɪ wu, naa veɪ ná-botigɛ nu wolaiti ta-veɪiti bu geleiti ba, é ti leve ga maazoloo ganii Asiili masagi ma. Naama vaaɔɔɔi la ɣeni gɛeni ga ná-kpɔba nɔpe.

²² Masagi Aɣaze la ɣeni keeni pe, é va zege ná-kpaka faiti polu Gooɔɔ GALAGI laalɔɔma, anɛ keai ma kidaaviligi zu.

²³ E zalaɣaiti kulani Damase ɣalagiti be, niiti ti vɔnini ma, tɔzei é ɣeni bɔɔɔ ma: «Tei Siili masagiti ta-ɣalagiti ti bɔsu ti va, ná balaa ná zalaɣaiti kulazu ti ve, nii a ke ti bɔ bà ná balaa.» Kele naa mu ge gɛeni ga ná-toobui ta Izilayeɪ pe too vai bu.

Kɔzɔba vai ta kɔɔɔ gani kɔɔ vai

²⁴ Aɣaze Gooɔɔ GALAGI zeɪ veɪ wu zɔɔlaiti pe gaaleeni ba, é ti zuɔulukupulu. E Gooɔɔ GALAGI zeɪ veɪ ma bogiti pe daaɣulu, naa vɔluma, é zalaɣa ɣulazuveɪti to bɔɔɔ ve Zeluzalɛme pele zaɣalaveɪti pe.

²⁵ E zalaɣa ɣula adaveɪti kpɛte Zuda laa wolaiti pe su, ti da ansansegiti gala náti zeɪ ɣalagiti be. Ule ɣana é Gooɔɔ GALAGI yiɣaawanani la, memɛwolani ta-GALAGI.

²⁶ Aɣaze ná-keɛwotii mɔtaiti ta sie veɪiti kpein, é zo ma mɔungiti ma, é li gaabelagiti pɔ, naati seveve Zuda masagiti ta Izilayeɪ masagiti ta-zeveɪ zu.

²⁷ Aɣaze zaani. Ti maaɣuluni Zeluzalɛme taazuve, kele ti la ɣeni daani Izilayeɪ masagiti ta-ɣabamave. Ná-doun zunui Ezekiasɛ ɣa é masadai gɛeni potogi zu.

29

Masagi Ezekiasɛ GALA sei veɪi nade fai

(2 Masagiti 18:1-3)

¹ Ezekiasɛ ná-konagi ɣeni ga puufɛle maazu loɔlugo (25), siegi zu é zeini la ga masagi. Kona vuufɛle maazu taavuugo (29) ɣa é keeni masadai zu Zeluzalɛme. Dee laa ɣeni ga Aɔiya, Zakali ná-doun anzanui ɣeni de.

² E Gooɔɔ GALAGI yiima vai gɛeni ga memɛwola Davide ɣeveɪ fai pe su.

³ Ná-masa fai ma ɣona mɔungi ta ma alu mɔungi é Gooɔɔ GALAGI zeɪ veɪ ma bogiti daalaoni, é náti kpɛte volu ga niine.

⁴ E zalaɣa ɣula nuiti ta Levi nuiti tolini, é ti ɣaale ba folo ɣulazu veɪ eɛave.

⁵ E ɣeni ti ma: «Levi mavofodaiti, à woilo gòo ma! A bɔɔɔ nadena, naa vɔluma wo Gooɔɔ GALAGI zeɪ veɪ balaa nade, wo-memɛwolani ta-GALAGI. Nii kpein é GALA sei veɪi ɣɔzɔzu, à naati pe kula ada nadeɣai va.

⁶ Mazɔɔɔ ade-memɛwolani ti ɣeeve ga woovalada nuiti, ti Gooɔɔ GALAGI wanama vai ɣeeve, ti ɣele ba, ti ɣele sei veɪi va, ti voluave Gooɔɔ GALAGI va.

⁷ Ti GALA sei veɪi laaɣuluga, ti fitinaiti paa, ti looɔɔ ga ansansegiti gala vai va, naa veɪ gala zalaɣaiti kula vai va ada nadeɣai zu Izilayeɪ ná-GALAGI ve.

⁸ Naa ɣa é kea Gooɔɔ GALAGI yiɣaawanaa Zuda ta Zeluzalɛme ma, é faa maalualuagi nii la ada-nubuseɪti ma, é ti ɣe ga neɛɣulasu ani, é ada-yooi ɣe ga ziiɔɔɔ yooi, eɣeveɪi wa bɔɔɔi wo kaazu la.

⁹ Mazɔɔɔ ade-gɛeni ti zaave boɣa zɔkpɔi yee ɣa, ade-loun zunuiti ta ade-loun anzanuiti naa veɪ ade-anzaiti ba, naati ti ɣea ga kɔɔ luɔiti, ti li ga tiye.

¹⁰ Naa ɣa é ba, gè deveve ga minazege ge ɣe ade yɔɔɔzu ada Gooɔɔ GALAGI, Izilayeɪ ná-GALAGI, nii a ke ná-ziiɣaawana wolai zege ade maala.

¹¹ Naa ɔa é ba, dɔun zunuiti, à looɔona faalakobai va, mazɔɔ wa ɔa é yiimazeɔea ga woye ga wo botii ɔe be, wo ɔe ga ná-botigɛ nuiti, wo ɔa ansansegiti gala be.»

¹² Levi nui teiti ti zɛba ti botii lɔzei: Keɔate mavofodaiti saama, niiti ge ɔeni de: Amasayi ná-doun zunui Maɔate, Azalia ná-doun zunui Zowele. Melali mavofodaiti su, niiti ge ɔeni de: Aɔidi ná-doun zunui Kise, naa vɛɛ Yegalelele ná-doun zunui Azalia va. Geɛleson mavofodaiti su, niiti ge ɔeni de: Zima ná-doun zunui Yoa, naa vɛɛ Yoa ná-doun zunui Eden va.

¹³ Elisafan mavofodaiti su, niiti ge ɔeni de: Simili ta Yeiyɛle. Azafe mavofodaiti su, niiti ge ɔeni de: Zakali ta Matania.

¹⁴ Geman mavofodaiti su, niiti ge ɔeni de: Yegiyɛle ta Simeyi. Yedutun mavofodaiti su, niiti ge ɔeni de: Semaya ta Uziyɛle.

¹⁵ Ti ta-veleyeɔe ɔilagiti su nuɔuseiti gaaleeni ba. Ti begai ma ga ɔoɔɔ nade, ti liini, ti ɔoɔɔ GALAGI zeɛ vɛlei nade fai lɔzei, eɔevɛlei masagi boni la ti ma, ta é zoloo ɔoɔɔ GALAGI laawooiti ma.

¹⁶ Zalaɔa ɔula nuiti ti leeni ɔoɔɔ GALAGI zeɛ vɛlei wu ga ti ná nade. Nii kpein é ɔeni ga kɔzɔba anii, ti ɔeni naati pilisu ya etea vɛlei koi zaamave. Levi nuiti ti ɔeni naati seɔezu, ti ɔula ga tiye taai va, ti pili Sedelɔn vetugi zu.

¹⁷ Ti naama nade fai lɔzeini alu mɔungi ma volo mɔungi ma. Foloji lɔsavasiei ti ɔaani niina ga ɔoɔɔ GALAGI zeɛ vɛlei ma lee wosuɛ. Ti keeni ɔoɔɔ GALAGI zeɛ vɛlei nade fai ɔa ga folo lɔsava. Folo puugo maazu lɔzitasiei (16), ti beni ga botii pe ke.

¹⁸ Ti liini masagi Ezekiasɛ vɔ be, ti ɔe ma: «Gi bega ga ɔoɔɔ GALAGI zeɛ vɛlei ná pe nade, gala zalaɔaiti kulazuɛ, naa vɛɛ ma zɔɔlaiti pe ba, ta taɔalii nii ɔului a ɔa la ga, nii feai GALA be, naa ɔo ba zɔɔlaiti ba ɔalaa.

¹⁹ Nii kpein masagi Aɔaze ná-masadaɪ zu, é yɛni ná-kpakagi zu ɔoɔɔ GALAGI laalɔɔma, é ti ɔoɔ, gi naati pe kevele beɛa, gi ti nade. Ti pe ta vuuni ɔoɔɔ GALAGI ná-zalaɔa ɔulazuɛ laawu.»

GALA deɓi vai lɔzei vai volu GALA sei vɛlei wu

²⁰ Poluma zobui, masagi Ezekiasɛ wuzegɛni ga sobuzobu wolai, é taai ma lotuɔɔiti gaale ba, é zɛba é li ɔoɔɔ GALAGI zeɛ vɛlei ma ɔoizuvɛ.

²¹ Ti vaani ga niki zine lɔfela, baala sine lɔfela, baala zivo lɔfela, naa vɛɛ boli zine va ga koto gba zalaɔai masa peleyeɔei vɛ, seizu nadegai vɛ, naa vɛɛ Zuda pe ba. Masagi devei veeni zalaɔa ɔula nuiti zea, ti ga Aalɔn mavofodaiti, ga ti naati pe kula ga zalaɔai, ɔoɔɔ GALAGI ná-zalaɔa ɔulazuɛ.

²² Zalaɔa ɔula nuiti ti niki zineiti kɔdaaleveni, ti ma namai zo, ti pili zalaɔa ɔulazuɛ ma. Ti baala sineiti kɔdaaleveni ɔalaa, ti ma namai vili zalaɔa ɔulazuɛ ma. Ti baala zivoiti kɔdaaleveni, ti ma namai vili zalaɔa ɔulazuɛ ma.

²³ Naa vɔluma, boli zineiti niiti ti ga koto gba zalaɔai, ti vaani ga naati masagi ta bebei ɔakala, naati ti yeela ti ma.

²⁴ Zalaɔa ɔula nuiti ti bolii naati kɔdaaleveni, ti ma namai vu zalaɔa ɔulazuɛ ma, ti kula ga koto gba zalaɔai, nii a ke ti Izilayeɛ ná-kotoi gba vai ma ɔeewotii ɔe. Tɔzei masagi boni é kole ga gala zalaɔaiti ta koto gba zalaɔai maaneɛvɛ ga ti ɔula Izilayeɛ pe be.

²⁵ E Levi nuiti toni ɔoɔɔ GALAGI zeɛ vɛlei ma ɔoizuvɛ, kɔegiti ta kɔnigiti ti ti ya, naa vɛɛ papaiti ba, é zoloo devei naa ma nii Davide feeni, ta masagi ná-GALA goo wo nui Gade, naa vɛɛ GALA goo wo nui Natan va. Tɔzei ɔoɔɔ GALAGI ná-devei ɔeni de nii é puuni GALA goo wo nui naati da, ti bo.

²⁶ Levi nuiti ti loni, Davide ná-geingein ganiiti ti zoni ti ya, zalaɔa ɔula nuiti ɔalaa ti lo, puugiti ti ti ya.

²⁷ Ezekiasse devei veeni ga ti gala zalaḡaiti fe ga zalaḡai, zalaḡa ḡulazuve. Siḡi zu zalaḡai ḡula ziḡi zeelini la, guye looni ḡooḡo GALAGI maamuse vai ma, puḡugiti ti bu, naa veḡ Izilayeḡe masagi Davide ná-ḡeḡḡein ganiiti ba.

²⁸ Bebei pe ge nòkòni, guye loo nuiti ti da guye loo, puḡugiti ti da ve, eyesu ti be ga gala zalaḡai ḡula.

²⁹ Zalaḡai begai ma ga ḡula, masagi ta nui niiti kpein ti ḡeni ba, ti maayeini, ti nòkò.

³⁰ Naa voluma masagi ta ná-botiḡe nu wolaiti ti ḡeni Levi nuiti ma, ti ḡooḡo GALAGI maamuse ga guye niiti Davide ti beḡeni, naa veḡ GALA goo wo nui Azafe va. Naati ti guye looni ga koozunḡei, naa voluma ti maayeini, ti nòkò.

³¹ Ezekiasse zeba é kpòei zeḡe volu, é ḡe ma: «Tei wo bòḡo vea niina ḡooḡo GALAGI ve, à maabuḡa ve va, à va ga zalaḡa zuaiti, naa veḡ mama fee zalaḡaiti ba, ḡooḡo GALAGI zeḡi veḡei ma ḡoizuve.» Bebei vaani ga zalaḡa zuaiti ta mama fee zalaḡaiti, naa voluma zòiti kpein faabòḡo yii ḡeni ti ve, naati ti vaani, ti gala zalaḡaiti kula.

³² Gala zalaḡai nii bebei vaani la ḡooḡo GALAGI vò, tieḡai ḡeni ga: nike zine vuulòfela (70), baala sine ungila (100), naa veḡ baala zivo unfeḡo (200) va.

³³ Naa voluma, zalaḡa ḡiligiti faa zu, ti vaani ga nike zine undòzita (600), naa veḡ baala waasavagò (3.000) va.

³⁴ Zalaḡa ḡula nuiti ti la ḡeni moinni ga ti va naama zuaiti pe kòlò. Ti-ḡeḡlòinti Levi nuiti ti ḡeni bòsu ti va, eyesu botii naa be, ta eyesu zalaḡa ḡula nui taḡiligaa ti bòḡo nade. Tòzei Levi nuiti mu ti zuvileni ga bòḡo nadeḡa, é leve zalaḡa ḡula nuiti ba.

³⁵ Gala zalaḡa moinmoinḡiti poluma, keni ziilei zalaḡaiti ma wulòiti ta la ḡala, puya zalaḡai niiti ti ga dòoi, ti vilasu gala zalaḡaiti polu, naati ti vaza. Vele ḡana GALA debi vai lòzeini la volu ḡooḡo GALAGI zeḡi veḡei wu.

³⁶ Ezekiasse ta nuḡuseiti pe ti ḡoozunḡeni ga veḡei GALA ge loni la naama vaiti untuḡo, tòzei niima vai pe ge ḡeḡni fala ga pagò.

30

Ezekiasse Izilayeḡe nuiti pe toli fai Pake kula vai ma

¹ Ezekiasse keelaiti teveni Izilayeḡe ta Zuda yooi zu ná pe, é seḡeiti keeni vòlò Efelayime ta Manasé nuiti ma, ga é ti loli ḡooḡo GALAGI zeḡi veḡei ma ḡoizuve Zeluzalème, ti Pake fetii ḡula ḡooḡo GALAGI ná-lebiyai vaa ma, Izilayeḡe ná-GALAGI.

² Masagi ta ná-botiḡe nu wolaiti ti ḡaalḡeni ba Zeluzalème ta nuḡuseiti pe, ti deve ga ti Pake fetii ḡula konagi ma alugi velesiei ma.

³ Ti la ḡeni zooni ti va fetii ḡula kui naa ma, nii seḡeai tò seḡei zu, tòzei zalaḡa ḡula nuiti ti la ḡeni moinni ti va bòḡo nade, nuḡuseiti balaa ti la ḡeni ḡaalḡeni ba Zeluzalème.

⁴ Naama vaazeikpasui neeni masagi ve ta bebei pe be.

⁵ Tei tama Izilayeḡe nui ma moinmoin ge la mò ḡeni Pake fetii ḡulazu kui ma nii seḡeai, ti deveni ga ti zeze Izilayeḡe yooi zu ná pe, é zo Beel-Seḡa, é li Dan, nii a ke ti va Zeluzalème, ti Pake fetii ḡula ḡooḡo GALAGI ná-lebiyai vaa ma, Izilayeḡe ná-GALAGI.

⁶ Kpize wo nuiti ti liini Izilayeḡe ta Zuda yooi zu ná pe ga seḡei nii masagi ta ná-botiḡe nu wolaiti ti yeevo pileni su. Masagi devei veeni ti ya, ti da ḡe ma: «Izilayeḡe nuiti, à ḡale ma ḡooḡo GALAGI vò, Abalaame, Izaake, ta Izilayeḡe ta-GALAGI, naa ḡa ḡeḡna tò balaa toḡa va wo vò volu, woi wo ga kòo looḡobaiti, woiḡi Asiili masagi ná-kòoi vuolaai wo va.

⁷ A mina vòkòḡo wo-ḡeḡni ta wo-ḡeḡlòinti ma, ti ḡeai ga woovalada nuiti ḡooḡo GALAGI ve, ti-memewolani ta-GALAGI. Naa ḡa é keai GALA ge yeebegai la faa zuḡologolo nui va, é va ta-yooi zu, eḡevelei wo kaazu la.

⁸ Naa ɔa é ba, niima ziegi zu à mina suvɔi ɔe ga wo-memewolani kevele, à bɔɔɔmaayei Ɔoɔɔ GALAGI ve, à ɔale ma seizu ɔadegai wu, ve é yiimazegɔai ga ná eyesu ɔɔ. A Ɔoɔɔ GALAGI lebi, wa-ƆALAGI, nii a ke ná-ziiɔaawana wolai maagooza wo va.

⁹ Ni wa vaana volu ɔezegɔze Ɔoɔɔ GALAGI vɔ, wo-ɔeelointi ta wo-lointi ti liai ga tiye duɔlai zu, naati ta gaazumaawɔingai zɔɔɔ ta-luɔ keegɔiti zea, naati ta yeebe ti va, ti ɔale ma zooi nii zu, mazɔɔɔ Ɔoɔɔ GALAGI yiimaalaavege ga gaazumaawɔingai ta zaalai, ni wa vaana pɔ, é la wo laaviliga.»

¹⁰ Uele ɔana kpize wo nuiti ti ɔeni levesu da, taa wolai ɔilagilagi pe su, Efelayime ta Manasé yooi zu. Ti liini balaa ga lekpehave nu ɔvɔze velei eyesu ti zeeli Zaɔulɔn yooi zu. Kele nuiti ti ɔeni ɔeezu ti ma, ti da ɔeedula ti zu.

¹¹ Kele anee naa ve, Aseel, Manasé ta Zaɔulɔn wolodamaiti su nui tanigaa ti bɔɔɔmaayeini, ti li Zeluzalɔme.

¹² Zuda yooi zu GALA botii ɔeeni ga zɔbei nuɔuseiti saama, ti pe ti zoloo faa ɔila ma ga ti ɔolo masagi ta ná-botigɔ nu wolaiti goo ve, nii soloogai Ɔoɔɔ GALAGI laawooi ma.

Ɔizesu Uakegi

¹³ Nuɔuse mɔinmɔin golai ɔaalɔeni ba Zeluzalɔme ga bului nii leve la su, ti naama vetii ɔula konagi ma alugi velesiɔi ma. Ti ɔeni ga bebe wola nii gaalɔai ba.

¹⁴ Ti tɔɔzeini ga ti da zalaɔa ɔulazuveiti koloɔolo niiti ti ɔeni taazuve, ti ansanse galazuveiti koloɔolo, ti ti pe pili ya Sedelɔn Petugi zu.

¹⁵ Ti zɔba ti Pake baala zivoiti kɔdaaleve, alugi velesiɔi ma volo puugo maazu naanigɔi (14) ma. Zalaɔa ɔula nuiti ta Levi nuiti ti wola unfeni, ti bɔɔɔ ɔadeni, ti tɔɔzei ga gala zalaɔaiti daazeelia Ɔoɔɔ GALAGI zeilei wu.

¹⁶ Eɔe gilagilagi losu zegeni, eɔevelei seveai la GALA nui Moize ná-to sevei zu. Levi nuiti ti ɔeni ɔamai veezu zalaɔa ɔula nuiti zea, naati ti da pili zalaɔa ɔulazuve ma.

¹⁷ Tei bebei zaama nu mɔinmɔin ge ɔeni ná, niiti ti la bɔɔɔ ɔadeni, Levi nuiti ka ti ɔeni Pake baala zivoiti paazu naama nuiti pe be, niiti ti la ɔeni bɔɔɔ ɔadeni, naa ɔa a ke naati ti ve Ɔoɔɔ GALAGI ve.

¹⁸ Tɔɔzei nu mɔinmɔin ge la ɔeni bɔɔɔ ɔadeni, ma un ge daa ma mee ga niiti ti zegeni Efelayime, Manasé, Isakaal, ta Zaɔulɔn wolodamaiti su, kele anee naa ve, ti Pake baala zivoi miini, anee ni tɔgi ɔeni naa laalɔɔma. Naa ɔa é keeni Ezekiasɔ GALA falini ti ve ɔani, é ɔe ma: «Ɔoɔɔ GALAGI, ɔei da-vai vagai, niima nuiti pe suvaaye,

¹⁹ niiti kpein ti ɔaaɔaai kele ga ti lati GALA ma ga ti-yii pe, Ɔoɔɔ GALAGI ti-memewolani ta-ƆALAGI, anee balaa ti la bɔɔɔ ɔadeni velei seveai la ti bɔɔɔ ɔaliva é ma.»

²⁰ Ɔoɔɔ GALAGI wiloni Ezekiasɔ ná-maanɔene wooi ma, é nuɔuseiti suvaayeni.

²¹ Naa ɔa é keeni Izilaye le nui niiti ti ɔeni Zeluzalɔme, ti bului leve la su ma vetii ɔulani folo lɔfela laawu ga koozunɔ wolai. Folo-o-folo Levi nuiti ta zalaɔa ɔula nuiti ti ɔeni Ɔoɔɔ GALAGI maamuse wuyeiti toozu, ti da ta-ɔeingɔin ganiiti ɔein ga zɔbei, ná-lebiyai vaa ma.

²² Ezekiasɔ ipɔɔɔ bɔɔiti daazeelini Levi nuiti pe ma, niiti ti deeni ga ta unfesu Ɔoɔɔ GALAGI ma. Feti ma volo lɔfelai pe daawu ti ɔeni zalaɔa zuaiti miizu, ti da ziilei zalaɔaiti daazeeli, ti da Ɔoɔɔ GALAGI maamuse, ti-memewolani ta-ƆALAGI.

²³ Bebei pe ge zolooni ma ga ti ta vili feti zu ga folo lɔfela ɔili. Naama volo lɔfela nii ti pilini su, naati ti leveni nɔ ga koozunɔi.

²⁴ Nii Zuda masagi Ezekiasɔ feeni ga bebei ɔonɔgi, naa ɔeni ga nike zine waagila (1.000), baala waadɔfela (7.000), ná-botigɔ nu wolaiti ti ɔula ga nike zine waagila (1.000), baala waapuugo (10.000). Zalaɔa ɔula nu mɔinmɔin ge bɔɔɔ ɔadeni.

²⁵ Bebei pe, Zuda nuiti, zalaɔa ɔula nuiti ta Levi nuiti, naa veɔe nuiti pe ba ti zegeni Izilaye le, ta seikɔɔma nuiti ɔaa niiti ti zeini Zuda yooi zu, ti pe ti ɔeni koozunɔi zu.

²⁶ Koozunɛ wolai ɔa é ɔɛni Zeluzalɛme taazuɔɛ. Kaipa é zoni Izilayɛle masagi Davide ná-doun zunui Salomɔn ná-yeɛɔɔɔɔɔɔɔɔ ma, kɛɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ vaa la ɔɛni dɛ ɔɛni taazuɔɛ.

²⁷ Gaaɓelagi, zalaɔa ɔula nuiti ta Levi nuiti, ti wuzɛɔɛni ga ti tuya loo nuɓusɛi ɔɛ. Ti-wooi mɛnini, ta-maanɛɛɛ woos zeeli ɔɔɔɔɔ GALAGI zeizu ɔadɛgai geɔɔɔɔɔɔɔɔ zu.

31

*Ezekiasɛ GALA sei vɛlɛi wu wotii
zei vai kpasu*

¹ Siɛgi zu fɛti ɓɛni la, Izilayɛle nui niiti kpein ti ɔɛni ná, ti liini Zuda laa wolaiti su, ti sale ɔɔtuiti kpezeɔɔɔɔɔɔɔɔ, ti sale wuluiti teɔɔ ga, ti zalaɔa ɔula adavɛti koloɔɔɔɔɔɔɔɔ ta ma zalaɔa ɔulazuɔɔɔɔɔɔɔɔ pɛ, niiti ti ɔɛni Zuda ta Benzamɛn yooi zu, naa ɔɛɛ Efelayime ta Manasé ɔa, ti la gila kpalaa zɛni ná. Naa ɔoluma Izilayɛle nuiti pɛ ti ɔalɛni ma, ɛɛɛ ge li pɔ ɓɛ ná-taazu.

² Ezekiasɛ zalaɔa ɔula nuiti ta Levi nuiti pilɛni ti-losuɔɔɔɔɔɔɔɔ, ɛɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ta-vaazeikpasui ma ɓɔgiti ti la. Naama ɓɔgiti su, é ɛɛɛ gilagilagi ná-boti veeni zea yɛ ɔɔɔɔɔ GALAGI ze vɛlɛi ma ɔɔizuvɛ, zalaɔa ɔula nuiti ta Levi nuiti ti-losuɔɔɔɔɔɔɔɔ ti ɔɛni ga gala zalaɔaiti ta ziilɛi zalaɔaiti kula vai, ɓaa GALA sei vɛlɛi wu wotiiti, niiti ti ga maamuse wuyeiti ta mama guyeiti too vai GALA ɓɛ.

³ Masagi koligiti gilazuɔɔ veeni ga é ɔa lo gala zalaɔaiti polu, niiti ti ɔulazu sobu ɔɛɛ kpɔkɔ ɔa, naa ɔɛɛ dooɔɔɔ foloiti ta alu toga niinɛi ma vɛtiiti ba, ta zɔɔma vɛtiiti pɛ, ɛɔɔɔɔɔɔɔɔɔ sɛvɛai la ɔɔɔɔɔ GALAGI ná-tɔgi zu.

⁴ E zɛba é ɔɛ Zeluzalɛme nuɓusɛiti ma ti zalaɔa ɔula nuiti ta Levi nuiti niigi ve ti ya, naa ɔa a kɛ ti unpilɛ naama wotiiti ma niiti ɔɔɔɔɔ GALAGI ná-tɔgi ti levezu ma.

⁵ Deve woos naa woni nɔ feya, Izilayɛle nuiti ti tɔɔzeini ga ti ɔa ɔa ga zooi vaalɔnɔ mɔungiti: moloi, dɔɔ niinɛi, gulɔi, kɔin gulɔi, naa ɔɛɛ kpalaga aniiti pɛ ma mɔungiti ba. Ti ɔɛni vaazu ɓalaa ga anii kpein ma vuusɛi ga poovama.

⁶ Izilayɛle ta Zuda nuiti kpein ti ɔɛni zeini Zuda laa wolaiti su, naati ɓalaa ti ɔɛni vaazu ga puusɛiti toganii ma wolaiti ta ma goiti su, naa ɔɛɛ vɛɛani ɔadɛgaiti ba, niiti ti vɛai ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔɛ, ta-GALAGI, ti ti ɔaalɛni ba kpulɔkpulɔ gola mɔin.

⁷ Ti naama ani ɔaalɛbai lɔɔzeini konagi ma alugi zavasiɛi ma, ti gaaɓela dɔfelasiɛi ma.

⁸ Ezekiasɛ ta ná-botiɔɔ nu wolaiti ti ɔaani, ti naama aniiti ka ti ɔaalɛi ba, ti ɔɔɔɔɔ GALAGI mamani, ti tuya lo ná-nuɓusɛiti ɓɛ, Izilayɛle nuiti.

⁹ Ezekiasɛ zalaɔa ɔula nuiti ta Levi nuiti gaazaɔani, é lo vɛɛanii naati ba.

¹⁰ Zalaɔa ɔula ɔundigɔ wolai Azalia, nii é ɔɛni ga Sadɔke mavofodai ta, naa zɛba é gooɔaavote, é ɔɛ ma: «Kaipa nuɓusɛiti ti tɔɔzeini ga ti ɔa ɔa ga ta-vɛɛaniiti ɔɔɔɔɔ GALAGI ze vɛlɛi ma ɔɔizuvɛ, gi daamianigi zɔlɔɔge gi ɓɔlɔ ba, nii è kaazu ɔaani ma ɔulapolui ɔana, mazɔlɔ ɔɔɔɔɔ GALAGI tuya loovɛ nuɓusɛi ɔɛ.»

¹¹ Ezekiasɛ devei veeni ga ti ani make vɛlɛiti kɛvɛle ɓɛɛ ɔɔɔɔɔ GALAGI ze vɛlɛi ma ɔɔizuvɛ. Ti ɓɛgai ma ga naati kpɛɛ,

¹² siɛgi pɛ su miná ɔa ti ɔɛni nuɓusɛi ná-kula aniiti puuzu ná, puusɛiti, naa ɔɛɛ vɛɛani ɔadɛgai zɔiti ba. Levi nui Konania ɔa zɛɛ ɔɛni naama aniiti su, ná-seikobai ɔɛni ga kɛɔɔɔɔ Simeyi.

¹³ Zɔiti ti ɔɛni botii ɔɛɛzu tɔun ti yeewu, naati ti ɔɛni ga: Yɛɔiyɛle, Azazia, Naɔate, Azayɛle, Yelimɔte, Yozaɓade, Eliyɛle, Yisimakia, Maɔate, ta Benaya, naati ka ti ɔɛni wɛɛzu naama aniiti ma, masagi Ezekiasɛ ná-devei maavele ma, ta GALA sei vɛlɛi ma nu wolai Azalia.

¹⁴ Levi nui Kolé, Yimina ná-doun zunui, nii é ɔɛni ga folo ɔulazu vɛle zigɔdavɛ make nui, naa ɔa ná-botii ɔɛni ga é ɔa vɛɛaniiti so, nii nuiti ti daai ɔisu, niiti ti ɔɛni veezu ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔɛ, ta é ɔa kula aniiti gaagwɛɛ nii ti ɔɛni vaazu la ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔɔ, naa ɔɛɛ vɛɛani ɔadɛgaiti ba.

¹⁵ Levi nui tanigaa ti ɣɛni botii ɣɛɛzu zeewu, zalaɣa ɣula laa wolaiti su, naama nuiti ti ɣɛni ga: Eɗɛn, Miniyamin, Zozuwe, Semaya, Amalia, ta Sekania. Naati tosuɓɛ ɣɛni ga ti ɗa ɣɔnɔgi ɣaagɣɛ ti-ɣɛɛlɔinti ba ladalai zu, eɣɛvelei ta-ɓɔgiti ti la, zeegaaɣɣɛɛzu mina ɣɛ nu ɓiigiti zɔɣɔzu ta zɔiti ti la ga gaazugula.

¹⁶ Ti ani ɣaagɣɛɛzu naama nuiti pɛ ba, niiti ti-laaseigiti sɛvɛai zalaɣa ɣula nuiti daasei sɛvɛi zu, ɛ zo kona savagɔ loungoiti ma, ɛ lɛ ga maazu velei, naa vɔluma ɓalaa ti ɣɛni gaagɣɛɛzu naati pɛ ba niiti ti ɣɛni botiiti kɛɛzu ɛ lo ti-losuɓeti ba, eɣɛvelei ɛ la ta-ɣuguiiti su ɢooɣɔ GALAGI zeɪ vɛɪ wu.

¹⁷ Zalaɣa ɣula nuiti daaseigi zɛvɛni ga pɛɛyɛɣe velei, Levi nuiti ma, ɛ zo kona vuufelegɔ (20) ma, ɛ lɛ zeemaazu, naati daaseigi zɛvɛni ga ta-wotii ta ti-ɓɔ pelei.

¹⁸ Ti-laaseigiti ti zɛvɛni ta ti-lɔinti, naa vɛɛ ti-anzaiti ba, ti-loun zunuiti ta ti-loun anzanuiti, veɛ ɣana ɛ ɣɛni zalaɣa ɣula ɣugui zu, ta Levi nuiti ta-ɣugui zu, tɔɔzei ti ɣɛni ga lada nuiti, ti ɗa ɓɔɣɔ pade.

¹⁹ Zalaɣa ɣula nui niiti ti ɣɛni ga Aalɔn mavofodaiti, niiti ti zeini zalaɣa ɣula nuiti ta-laa wolai ɣoba laa goiti su, ti naa tanigaa laasei sɛvɛni ga ti ɗa ɣɔnɔgi ɣaagɣɛ zalaɣa ɣula nuiti ta Levi nuiti ba, niiti ti-laaseigiti sɛvɛai.

²⁰ Uɛɛ ɣana Ezekiasɛ ziɛni la Zuda yooi zu ná pɛ. E naa ɣɛɛni nii pagai, sɔlegai ta ɛ ga lada vaa ɢooɣɔ GALAGI gaazu, ná-GALAGI.

²¹ Nii kpein ɛ yeevuuni bu ga ɛ kɛ, ɛ ɣɛni ga GALA sei vɛɪ wu vaa, ɓaa kolo vai tɔgiti ta deveiti bɛ, nii ɛ ɣɛni gaizɛzu, naa ɣɛni ga ɛ ná-GALAGI yiima vai ɣɛ ga yiimaɓɛ pɛ, naa ma ka ɛ kɛɛni, ti pɛ su ɣɛni ɓɛɛzu ma.

32

Senakeliɓe vaa vai Zuda yooi laalɔɣma

(2 Masagiti 18:13;

Ezayi 36:1)

¹ Naama vaiti tevegai ma, nii ɛ Ezekiasɛ ná-woogɛɣɣiladai lɛɛni ɛ lo GALA ba, Asiili masagi Senakeliɓe vaani, ɛ lo Zuda yooi zu. Taa wolai niiti kpein sigigi ti ma, ɛ naati seini kɛɛ su, nii a kɛ ɛ ti zo.

² Ezekiasɛ kaai ma ga Senakeliɓe vaavɛ ga ɛ Zeluzalɛme zo.

³ E gaalebai ɣɛɛni, ti ɓɔɣɔ ɣa ta ná-botigɛ nu wolaiti, naa vɛɛ ná-salavusu ɣundigiiiti ba, nii a kɛ ti ziɛyɛɣeiti pɛ daagulu niiti ti taai vɔluvelei. Ti pɛ ti vaani ná-kisɛi naa wu.

⁴ Bɛbɛ wolai ɣaaleɛni ba, ti ziɛyɛɣeiti pɛ daagulu, ti pɛ kɔtudeiti pɛɛ ba niiti ti yeizu, ti ɗa ɣɛ ɓɔɣɔ ma: «Lee vaa zu Asiili masagiti ta va, ti zie mɔingɔ ɣa?»

⁵ Naa vɔluma, Ezekiasɛ zɛbɛzɛɣɛni, ɛ sigigi vaaɓɛɛ, vɛti kpein zɛɣɛi ɣɛni náti ba, ɛ sigi gaagoozagi ta zeini sigigi ɣa. E sigigi taɣili toni vɔlu ga etea velei, nii a kɛ ɛ ɣɛ ɣoozu ga felegɔ. E pɛtugi laave vɔlu, ná laa ga Milo, Davide ná-taazuɓɛ. E kɔɔɣɔ zɔɔla mɔinmɔin kɛɛni, naa vɛɛ kɔɔɣɔ zɛpɛgiti ba.

⁶ Naa vɔluma, ɛ salavusu ɣundigiiiti pilɛni kɔɔvɛbɛi unda, ɛ ti ɣaale ba ɓɔɣɔ maagoolii zu, ɛ ti lo taa zigidaɓɛ, nii a kɛ ɛ ti iɣɔɔɔ. E ɣɛni ti ma:

⁷ «À ɣaaɓa, wo zɛbɛzɛɣɛ! A mina lua, à mina va bu Asiili masagi va wo maalua ta ná-kɔɔɔ golai nii ɛ polu, mazɔɔɔ zɔi ɛ ade va, naa zɛbɛi wɔɔɔɔvɛ nɔnɔi va.

⁸ Masagi nii sɛbɛi ɣa ga nuɓuseiti ti-zɛbɛi nɔ, kɛɛ adɔun, ada-GALAGI ɢooɣɔ GALAGI ɣa ɛ ade va. Toɣa vaazu ɛ ɓɔ ade va, ɛ kɔɔi ɣɔ ade vɛ.» Naama ziɛgi zu, nuɓuseiti pɛ ti laani Ezekiasɛ wooi la, Zuda masagi.

Malimasakɛɛi

(2 Masagiti 18:17-37;

Ezayi 36:2-22)

⁹ Naama wooiti poluma, Senakeliḡe ta ná-kəḡuvei Lakise taa wolai zeini keḡe su. E yeḡni ná, é numaa leve Zeluzaləme, Ezekiasə ma, ta Zuda nuiti pə niiti ti ḡeni Zeluzaləme taazuve. Keela wooi nii é ḡeni ti li, ti bo naati ma, naa ḡeni ga nii:

¹⁰ «Asiili masagi Senakeliḡe wooi ḡa é ga nii: «Be ḡa wo ḡitogai ba kəḡi ma zięgi zu, wo liizu yeḡsu Zeluzaləme zięḡi zu daaḡulugai wo ma?»

¹¹ Wo la kaazu ga Ezekiasə ḡa wo yaavazu, nii a ke wo za ga pului ta kpəle wəin, siegi zu é ḡeezu la wo ma: Ḡooḡo GALAGI ḡa ade unḡəḡ, é ade ḡula Asiili masagi?

¹² GALAGI naa nə lei Ezekiasə ná-zalaḡa ḡula adaḡeti ta ná-zalaḡa ḡulazuḡeti kulaai zooi va, é ḡe Zuda nuiti ta Zeluzaləme nuiti ma, ti lebiyai ve GALA be zalaḡa ḡulazuḡe ḡila kpe nə, ti da ansansegiti gala ná nə?

¹³ Wo la suḡwee, nii ḡa kəwolani gi keai ga zəḡma yooiti su nuḡuseiti? Naama yooiti su nuḡuseiti ta-ḡalagiti ti zooge nei ti ti ḡula gi ya?

¹⁴ Naama yooiti ma ḡalagiti kpein saama, niiti kəwolani ti ta-nuḡuseiti suwuḡaaleveai, ma beḡeleni ka ti ta-yooi unḡəḡni, ti kula zəa, ga wa-ḠALAGI va wo unḡəḡ, é va wo ḡula zəa?

¹⁵ Niima zięgi zu, à mina bəḡo ye ná Ezekiasə va wo ḡaka, é mina wo ḡigaane ga naama zii! A mina voluzei ba, mazəḡəḡ zooi tanəpe ba masadai tanəpe ná-gala ge la zooni é va ná-nuḡuseiti kula ná bəḡoi zəa, ba kəwolani zea. Wa-ḡalagiti balaa ti la zooga wo unḡəḡsu, ti va wo ḡula gi ya!»

¹⁶ Senakeliḡe ná-keelai ti ḡeni ba nə, ti da woo ḡai wo Ḡooḡo GALAGI laaləḡoma, naa veé ná-botiḡe nui Ezekiasə va.

¹⁷ Senakeliḡe seḡeti keeni balaa ga é Ḡooḡo GALAGI, Izilayeḡe ná-GALAGI voomu ti zu, seḡei naati su wooi ḡeni ga nii: «Delei nə zəḡma yooiti su ḡalagiti ti la zooni la ti va ta-nuḡuseiti kula ná-zobogi wu, vele nə ḡana Ezekiasə ná-GALAGI la zooga la é va ná-nuḡuseiti kula ná-zobogi wu.»

¹⁸ Keelai ti ḡeni bəḡe zu ga woo wola Zeluzaləme nuiti pə ti ḡeni siḡiḡi ḡa, Eḡulu wooi zu, nii a ke ti naati maalua, ti ti iḡəteve, naa ḡa a ke ti vəni taai ma.

¹⁹ Ti ḡeni Zeluzaləme ná-GALAGI ləḡoi wosu, eḡe ta ḡe bəḡe zu zii ḡiligiti ta-ḡalagi ta və, nii é nə ga kpəte bəḡo ve ḡalagi ta nuḡuseiti be.

GALA ge maanəne wooiti gaavote fai

(2 Masagiti 19:15-35;

Ezayi 37:15, 36-38)

²⁰ Masagi Ezekiasə ta GALA goo wo nui Ezayi, Aməse ná-doun zunui, ti təzeini ga GALA maanəneə naama vai zu, ti woḡulani geəḡoləgi zu vele, nii a ke ti kpəbai maaloli.

²¹ Ḡooḡo GALAGI zəba é geəzuḡelai ḡila teve Asiili masagi ná-kəḡaaḡai zu, naa li, é kəḡo nu wolaiti pə paa, naa veé kəḡḡulubaiti ta salavusu ḡundiḡiiti ba. Masagi zəba é ḡale ma ná-zooi zu ga unfegi. E leeni ná-galagi ná-pelei wu, miná ḡa ná-doun zunuiti bəḡḡoi ti paani ná ga boḡa zəkpəi.

²² Vele ḡana Ḡooḡo GALAGI Ezekiasə ta Zeluzaləme nuiti pə unḡəḡni la, é ti ḡula Asiili masagi Senakeliḡe ya, naa veé ti zili nui mətaiti pə ba. E dooḡogi veeni ti ya ta-you ḡwemaveti pə.

²³ Nu məinməin ge ḡeni vaazu Zeluzaləme ga vebeaniiti Ḡooḡo GALAGI və, ti da faanəeiti ke Ezekiasə ve, Zuda masagi. Naama vaiti poluma é ḡaazu unfe gola zəḡəni zii ḡiligiti pə gaazu.

Ezekiasə ná-masa fai ḡaabelagi

(2 Masagiti 20:1-21;

Ezayi 38:1-8; 39:1-8)

²⁴ Naama zięgi zu Ezekiasə zeeḡeni, é ḡenina zaazu. E Ḡooḡo GALAGI maanəneni, naama ge poogi ta ve zea.

²⁵ Kɛɛ Ezekiasɛ la mɔ ɣɛni siɛ vɛlɛ vago ɣɛni, nii a la dɛɛ ga toɣa ga faanɛɛ wuuɣwɛɛ nu ɛ lo naama vai va, kɛɛ tɔun ɛ ɣɛni niina ga waso nu. E Ɔoɣɔ GALAGI nɔ-ziiɣaawanai wuzegɛ ɔɣɔ laalɔɣma, naa vɛɛ Zuda ta Zeluzalɛme nuiti pɛ ba.

²⁶ Ezekiasɛ zɛba ɛ ɣula nɔ-waso fai naa volu, ɛ ɔɣɔmaayɛi ta Zeluzalɛme nuiti pɛ, naa maavɛlɛ ma Ɔoɣɔ GALAGI la mɔ ɣɛni nɔ-ziiɣaawanai yeini ti ma Ezekiasɛ zii voloi ma ziegi zu.

²⁷ Ezekiasɛ naavolo mɔinmɔin gaalɛni ba, ɛ lɛbiya wola zɔlɔ. E pɛlɛiti toni, vɛ ɛ ɣɛni waliiti, ta zanugiti, naa vɛɛ kɔtu zɔngɔ ɔaabaagiti ba, ta tufa maku nɛnɛgiti makesu nɔ, naa vɛɛ kɔɣɔ zɛpɛgiti ba ta ani biigi ma zii pɛ.

²⁸ E pɛlɛiti toni, vɛ a ɣɛ moloiti, dɔɔ niinɛiti ta gulɔiti makesu nɔ. E togani makɛ vɛlɛiti toni, toganii ma zii pɛ faa ma, ɛ sasaiti to nɔ-togani bulugiti faa ma.

²⁹ E taa wolaiti toni, naa voluma ɛ togani bulu mɔinmɔin sɔlɔni, togani vɛlɛvɛlɛgiti ta ma ɔaazagiti, mazɔlɔ GALA ge naavolo mɔinmɔin feeni bɛ.

³⁰ Ezekiasɛ ɣilagi naa nɔ ɣa ɛ Giyon dɛungi zɛɣɛni daazu, ɛ ziei lati ga buu vɛlɛi folo liizu vɛlɛi Davide nɔ-taazu. Vɛlɛ ɣana Ezekiasɛ nɔ-fai pɛ su nɛni la ma, niiti kpein ɛ yeevuuni ti wu.

³¹ Kɛɛ siegi zu Babilɔne ɣundiɣi wolaiti ta-ɣeelaiti ti vaani la koba ɣaazaɣa bosu, ɛ lo laavɔɔ vai naa va, nii ɛ ɣɛni zooi zu, GALA ge voluaveni ba, nii a kɛ ɛ poluɣula, ɛ ɣɛ kwɛɛ nii ɔɣɔɔɔɔɔɔ ɛ ziimaɛ.

³² Ezekiasɛ nɔ-fai mɔtaiti, naa vɛɛ nɔ-kɛwoti vagoiti ba, naati sɛvɛvɛ GALA goo wo nui Ezayi nɔ-kulakɛlɛma zɛvɛi zu, Amɔsɛ nɔ-doun zunui, naa vɛɛ Zuda masagiti ta Izilayɛle masagiti ta-zɛvɛi va.

³³ Ezekiasɛ zaani. Ti maagɣuluni Davide mavofodaiti ta-ɣabamavɛ, vɛ nɔ ɣaagoozaai. Zuda ta Zeluzalɛme nuiti pɛ ti vaani, ti lɛbiya ɣaabelagi vɛ bɛ. Nɔ-doun zunui Manasɛ ɣa ɛ masadai ɣɛni potogi zu.

33

Zuda masagi Manasɛ (2 Masagiti 21:1-18)

¹ Manasɛ nɔ-konagi ɣɛni ga puugɔ maazu felegɔ (12), siegi zu ɛ zeini la ga masagi. Kona vuulɔɔlugɔ maazu lɔɔlugɔ (55) ɣa ɛ kɛni masadai zu Zeluzalɛme.

² E Ɔoɣɔ GALAGI wanama vai ɣɛni, ɛ vɛlɛ kɔzɔba vaiti polu niiti zii ɣiligiti ti ɣɛni kɛɛzu, niiti Ɔoɣɔ GALAGI ti bɛni Izilayɛle nuiti tuɣɔ.

³ E zalaɣa ɣula adavɛti toni volu, niiti kɛɛɣɛ Ezekiasɛ ti ɣologoloni, ɛ Baale nɔ-zalaɣa ɣulazuvɛti kpɛtɛ, ɛ sale wului ɔadɔ, ɛ nɔkɔ aniiti pɛ bu ti volozu geɣɔlɔgi zu, ɛ ti lɛbi.

⁴ E zii ɣiligiti ta-zalaɣa ɣulazuvɛti kpɛtɛ Ɔoɣɔ GALAGI zɛi vɛlɛi wu Zeluzalɛme, vɛ Ɔoɣɔ GALAGI boni ga nɔ ɣa daaseigi ɣa ɣɛ wosu nɔ ɣoɣɔ.

⁵ E zalaɣa ɣulazuvɛti kpɛtɛni foloi ta alugi ta somideɣaiti bɛ Ɔoɣɔ GALAGI zɛi vɛlɛi ma ɣoi felegoiti su.

⁶ E nɔ-doun zunuiti galani abui zu ga zalaɣai Bene-Ɔinɔme vɛtugi zu, ɛ da adɔi bɛ ɛ vɛlɛ vɛlɛla vɛlɛ vaiti ba, ɛ da zoɣo vai ta mɔta vai ma zii pɛ kɛ. E ɣovɛ laawoolevɛ nuiti seini, ti da vɛlɛla vɛlɛ vaiti bo. E ɣɛni liizu nɔ ga Ɔoɣɔ GALAGI wanama vai ɣɛa, nii a kɛ ɛ naa yiiɣaawana.

⁷ Kɔɣɔ ganigi ɛ kpɛtɛni, ɛ naa lɛni GALA sei vɛlɛi wu, vɛ GALA ge ɔɔni ɛ lo nɔ va Davide ta nɔ-doun zunui Salomɔn vɔ, ɛ ɣɛ ti ma: «Pɛlɛi nii, ta Zeluzalɛme ɣa gɛ yiimazɛɣɛai ga nɔti Izilayɛle wolodamaiti pɛ saama ga daaseigi da wo nɔ eyɛsu ɣɔ.

⁸ Gɛ la mɔ Izilayɛle nuiti pileɣa ɣɔɣɔma pɛ, ti maa va ɣooza naama yooi va gɛ feai timɛmɛwolani bɛ, ni ta naati kɛna nɔ nii kpein gɛ boga ti ma, ɛ zoloo tɔgi, faa laa vɛlɛi ta devei naati ma nii nɔ-botigɛ nui Moize feai ti ya.»

⁹ Kεε Manasé Zuda ta Zeluzalεme nuiti kakani, ti faa ɲɔi ɣε é leve naama yooiti ba Ƣooɣɔ GALAGI ti ɣologoloni Izilayele nuiti tuɣɔ.

¹⁰ Ƣooɣɔ GALAGI kpaazaɣaiti boni Manasé ma ta ná-nuɓuseiti, keε ti la ɣeni woiloni naama wooiti ma.

GALA ná-ziiɣaawanai

¹¹ Ƣooɣɔ GALAGI ɔaani ga Asiili masagi ná-kooɣfuluɓaiti ti laalɔɣɔma, ti Manasé zo. Ti kolu kalamaiti pilini sokpai ɔa, ti gili ga kolu ɓɔi yɔlɔɣɔiti, ti lii la ʼBabilɔne.

¹² Keai ma kidaaviligi zu, é woogulani Ƣooɣɔ GALAGI ma, ná-GALAGI, é ɓɔɣɔmaayeini ɣεzeɣεze mεmεwolani ta-GALAGI ɣaazu.

¹³ E maanεεnei woni, Ƣooɣɔ GALAGI ma ge gooɣaavote, é woiloni ná-maanεεne wooi ma, é gaagale ma Zeluzalεme ná-masadaɪ zu. Naa maavele ma Manasé gaagaaani ga Ƣooɣɔ GALAGI ɣila kpe nɔ ɣa é ga GALAGI.

¹⁴ Naama vaiti tevega voluma, é siɣigi lɔni Davide ná-taai voluve, siɣigi naa leveni ga Giyon deungiti pɔ pelei, é la Sedelɔn ɔetugi ɣomave, eyesu é zeeli Kale Zigiɣave, é leve Wofele ɣobave. Manasé gola ɣaagoozani. E salavusu ɣundigiiti seini ɓalaa Zuda laa wolaiti pε su, ɔeti siɣigi náti ma.

¹⁵ E ween ɣalagiti ta vololibaiti kulani Ƣooɣɔ GALAGI zeɪ velei wu, naa ɔεε zalaɣa ɣulazuɔeti ba niiti é ti lɔni GALA sei velei ma ɣizeɪ ma ta Zeluzalεme taa ɣoozuve. Ti naati pε pilini ya taa voluve poun.

¹⁶ E Ƣooɣɔ GALAGI ná-zalaɣa ɣulazuve ɓeteni volu. Ti tɔɔzeɪ ga ti ɗa ziileɪ zalaɣaiti ta faanεε wuuɣweε zalaɣaiti kula. E devei veeni Zuda nuiti zea ga ti ɗa lebiyai ve Ƣooɣɔ GALAGI ɔε, Izilayele ná-GALAGI.

¹⁷ Kεε nuɓuseɪ ɣeni ba nɔ é ɗa zalaɣaiti kula zalaɣa ɣula adaɔeti, keε Ƣooɣɔ GALAGI nɔ ɔε, ta-GALAGI.

¹⁸ Manasé ná-kεεwotii mɔtaiti, maanεεne wooi nii é daazeelini ná-GALAGI ma, naa ɔεε keela wooiti ba niiti GALA goo wo nuiti ti boni ma Ƣooɣɔ GALAGI lɔɣɔɪ zu, Izilayele ná-GALAGI, naati seɔɔɔε Izilayele masagiti ta-ɣεεwoti zeɔɔɔ zu.

¹⁹ Ná-maanεεnei, ta velei GALA ge gooɣaavoteni, ná-kotoiti ta woɔvaladaɪ nii é keeni ga GALA, ɔeti é zalaɣa ɣula adaɔeti toni ná, mináti daaseigiti ɔε é sale wuluiti kpadɔni ná ta vololibaiti, aisa é ɔa ɓɔɣɔmaayeɪ, naati seɔɔɔε Wozai ná-kεεwoti zeɔɔɔ zu.

²⁰ Manasé zaani. Ti maagɣuluni ná-zooi ma. Ná-doun zunui Amon ɣa é masadaɪ ɣεeni potogi zu.

Zuda masagi Amon

(2 Masagiti 21:19-26)

²¹ Amon ná-konagi ɣeni ga puufele maazu felegɔ (22), siεgi zu é zeini la ga masagi. Kona felegɔ ɣa é keeni masadaɪ zu Zeluzalεme.

²² Amon Ƣooɣɔ GALAGI wanama vai ɣεeni, eɣevelei nɔ keεɣε Manasé keeni la, é ɣeni zalaɣaiti kulazu kooɣɔ ganigiti be niiti keεɣε ti ɓeteni, é ɗa ti lebi.

²³ E la ɣeni ɓɔɣɔmaayeini pε Ƣooɣɔ GALAGI ɔε, velei keεɣε Manasé keeni la, keε toun é ɓɔɣɔ ɣεeni ga sɔba nu wolai.

²⁴ Ná-botigε nu wolaiti ti yaavai ɣilini ma, ti paa ná-masa pelei wu.

²⁵ Kεε zooi zu nuɓuseiti ti naama nuiti pε paani, niiti ti yaavai ɣilini masagi Amon ma. Ti ná-doun zunui Zoziase zeini ga masagi potogi zu.

34

Zuda masagi Zoziase

(2 Masagiti 22:1-2; 23:4-20)

¹ Zosiase ná-konagi ɣɛni ga dɔsava, siɛgi zu é zeini la ga masagi. Kona vuusavagɔ maazu ɣila (31) ka é kɛɛni masadaɪ zu Zeluzalɛme.

² Zosiase Ɔɔɔɔ GALAGI yiima vai ɣɛni, é siɛ vele vagɔiti kɛɛni ga mɛmɛwola Davide ɣevele nɔ, é la zegeni naa zie veleɪ gila kpala ba.

³ E lɔzei ná-konagi lɔsavasiɛi ma masa fai zu, naazu é dɛ ga zunu lounɡo nɔ, é tɔzeini ga é da mɛmɛwola Davide ná-GALAGI yiima vai ɣɛ. Kona puugɔ maazu velesiɛi (12) ma, é tɔzeini ga é da Zuda ta Zeluzalɛme zugba ga é zalaɣa ɣula adaveti kula ná va, ta sale wuluɪti, naa vɛɛ kɔɔɔɔ ganigiti ba ti zaɣaaɪ ga gului, ta niiti ti ga kɔlu ɣaawuungai.

⁴ E yɛni lɔni, ti da Baale zalaɣa ɣulazuɔvɛti golo, ti ansansegiti galazuɔvɛti golo, niiti ti ɣɛni zalaɣa ɣulazuɔvɛti mináti maazu. E sale wuluɪti teveni ga, é kɔɔɔɔ ganigiti koloɣolo, niiti ti ga gulu zaɣaaɪti ta kɔlu ɣaawuungaiti, é ti ɣɛ ga fufiligi, ti ma vufiligi vu naama nuiti ta-ɣabaiti ma, niiti ti ɣɛni zalaɣaiti kulazu zɛɛ ɣalagi naati bɛ.

⁵ Ti kɔɔɔɔ gani zalaɣa ɣula nuiti ma ɣaeiti galani ta-zalaɣa ɣulazuɔvɛti nɔ. Uele ɣana Zosiase Zuda ta Zeluzalɛme ɲadeni la.

⁶ E zɛba é leve ga kɛa Manasé ta Efelayime, naa vɛɛ Simiyɔn va ta-laa wolaiti su, eyɛsu é zeeli Nɛfɛtali, vele nɔ ɣana é kɛɛni la ná maagoolii zu laa wolaiti su ti ɣoloai.

⁷ E sale wuluɪti koloɣoloni ta vololibaiti, é ti ɣɛ ga fufiligi. E zalaɣa ɣulazuɔvɛti kpein golo, vɛti ansansegiti ti ɣɛni ɣalazu ná Izilayeɛle yooi zu ná pɛ. Naa vɔluma é ɣaleni ma Zeluzalɛme.

Tɔ sevei ɣaa vai (2 Masagiti 22:3-10)

⁸ Zosiase ná-kona puugɔ maazu lɔsavai (18) ma masa fai zu, kɛai ma zooi ta Ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛɪ ɲadesu, é Asalia ná-doun zunui Safan leveni ta taa ɣundigɪi Maaseya, naa vɛɛ laavaawogi Yoa va, Yoagaze ná-doun zunui, ga ti li, ti ná-GALAGI, Ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛɪ ɔɛɛɛ vɔlu.

⁹ Ti savagɔ ti liini zalaɣa ɣula ɣundigɪi wolai Yilikiya vɔ bɛ, ti walii veeni ti ya nii nuiti ti vaazu la Ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛɪ wu, nii Levi nuiti ti ga sigɪda makeɛ nuiti ti sɔlɔɔsu nuɔuseɪti zea, ti zeɣezu Manasé ta Efelayime, naa vɛɛ Izilayeɛle masa zooi mɔtai pɛ ba, ta Zuda, naa vɛɛ Benzamen va ta Zeluzalɛme nuiti pɛ.

¹⁰ Ti walii naa veeni naama nuiti zea, niiti ti Ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛɪ ɔɛɛɛ vai unda, naati balaa ti naama walii ɣɛ ga botigɛ nuiti salai, niiti ti botii ɣɛɛzu Ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛɪ ma.

¹¹ Ti feeni pɛɛ maaleɛ nuiti ta pɛɛ lo nuiti zea, ga ti da kɔtu zaɣaaɪti geya la, naa vɛɛ kpɛɛɛ guluiti ta dakaiti ba pɛɛɪti faa zu, niiti Zuda masagiti ti yɛni ná, ti ɣoloɣolo.

¹² Nui naati ti ɣɛni ta-wotii ɣɛɛzu ga woogɛɣiladai. Ta-lotugɔiti ti ɣɛni ti unda, naati ti ɣɛni ga niiti: Levi nuiti Yaɣate ta Abɛdiyase, ti ga Melali mavofodaiti, é vɛɛ Zakali ta Mesulame va, Keɣate mavofodaiti, naati ka ti ɣɛni wɛɛzu botii ma. Levi nuiti pɛ ti zooni gola ɣeingein ganigiti da.

¹³ Ti ɣɛni wɛɛzu kasɔ zeɣe nuiti ma, ti da lo botigɛ nuiti pɛ tugɔ, ɲɛɛɪigɪi ɔɔgi ɣilagilagi pɛ su. Levi nui tanigaa ti ɣɛni ga seve ɣɛ nuiti, tanigaa ti ɣɛ ga faazeikpasu nuiti, tanigaa ti ɣɛ ga sigɪda makeɛ nuiti.

¹⁴ Siɛgi zu ti ɣɛni walii ɣulazu la kesui zu, nii é ɣɛni Ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛɪ wu, zalaɣa ɣula nui Yilikiya Ɔɔɔɔ GALAGI ná-tɔ sevei ɣaani, nii Moize feeni.

¹⁵ Yilikiya zɛba é ɣɛ seve ɣɛ nui Safan ma: «Gè tɔ sevei ɣaave Ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛɪ wu.» Yilikiya sevei veeni Safan ya.

¹⁶ Naa lii la, é fe masagi ya, é vɔluvaawo ma, é ɣɛ ma: «Da-wotigɛ nuiti ta naa pɛ kɛɛzu nii é woni ti ma ga ti kɛ.

¹⁷ Walii é ɣɛa Ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛɪ wu, ti fea naama nuiti zea niiti ti Ɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛɪ ɔɛɛɛ vai unda ta botigɛ ɣundigɪiti.»

¹⁸ E ɔɛ ma volu: «Zalaɔa ɔula nui Yilikiya seve ɔila fea ve zèa.» E tɔzeini ga kalaga masagi ɔaazu.

Masagi GALA goo wo anzanui ɔuluda ɔaazaɔa fai

(2 Masagiti 22:11-20)

¹⁹ Masagi tɔ sevei zu wooi menigai ma, é ná-segeiti balivalini ga kidaaviligi maavele ma.

²⁰ Naa volumna é niima nuiti tolini: zalaɔa ɔula nui Yilikiya, Safan ná-doun zunui Ayikame, Misé ná-doun zunui Aɔadon, seve ɔɛ nui Safan, ta Azaya, masagi ná-botigɛ nui gila.

²¹ E ɔɛni ti ma: «À li, wo ɔoɔɔ GALAGI ɔaazaɔa bè, nuɔusei mɔtai pɛ be ɔalaa, ti Izilaye yooi zu ta Zuda, tɔzei sevei nii zu wooi va, nii kaai. Mazɔɔɔ ɔoɔɔ GALAGI ná-ziiɔaawanai wola wɔɔɔɔɔ, ná-ziiɔaawanai yeida ade ma, mazɔɔɔ ade-memewolani ti la ɔoloni ɔoɔɔ GALAGI wooi ve, ti va naa ɔɛ nii kpein sevei su.»

²² Yilikiya ta masagi ná-keelai zɔiti ti wuzegeni názu, ti li GALA goo wo anzanui ɔuluda vɔ be. Sinigi ɔɛni ga zunui ta daaseigi ga Salume, Tokate ná-doun zunui, é ɔɛ ga ɔasela ná-dounloin, tɔ ɔa é ɔɛni ga ɔoɔɔ GALAGI ze velei wu zegeni ma ɔundiɔii. Anzanui naa ɔɛni zeini Zeluzalɛme taazuve koi niinei zu. Ti voluvaawoni ma.

²³ ɔuluda ɔa ɔɛ ti ma: «ɔoɔɔ GALAGI, Izilaye ná-GALAGI wooi ɔaa: «A daazeeli zunui naa ma, nii é wo levegai mà:

²⁴ ɔoɔɔ GALAGI wooi ɔaa: Nà vaazu ga maanɔɔi zooi nii ta su nuɔuseiti ma, gè foovooi naati pɛ ke, niiti ti zevei sevei nii zu ti kalagai Zuda masagi ɔaazu.

²⁵ Mazɔɔɔ ti ɔɛɛa bà, ti da ansansegiti gala, gala kiligiti be, ti ziiɔaawana ɔana ga ta-ɔɛwotiiti, naa maavele ma, ná-ziiɔaawanai yeida zooi nii ma, tama é la de vɔɔ zegeni ga.

²⁶ Keɛ Zuda masagi é wo levegai ga wo ɔoɔɔ GALAGI ɔaazaɔa, à li, wo ɔɛ ma: ɔoɔɔ GALAGI, Izilaye ná-GALAGI wooi ɔaa: E sevei naa zu wooiti meniga.

²⁷ E yiiɔɔɔ, é ɔɔɔmaaye kàkala, naama wooi menigai volumna, nii gè boga zooi nii ta su nuɔuseiti daalɔɔma. Tei é ɔɔɔmaayeida kàkala, é ɔa-zegeni bali ga, é wɔɔ ɔaazu kidaaviligi maavele ma, ná ɔalaagi gè ɔa-maanɛɛɛ wooi meniga, ɔoɔɔ GALAGI wooi ɔana.

²⁸ Naa maavele ma, ná è laazeelizu è-memewolani ma, ti zaai, è maagulu ziileigi zu ɔa-ɔabai gila su, è ɔaazu la laa maanɔɔi nii gila kpala ma, niiti gè vaazu ga tiye zooi nii ta su nuɔuseiti daalɔɔma.» » Keelaiti ti liini, ti naati bo masagi ma.

Minazefegi niine vai

(2 Masagiti 22:20–23:3)

²⁹ Masagi wooleveni ga Zuda ɔɛwolaiti kpein ta Zeluzalɛme geleiti ti ɔaalɛ ba koba.

³⁰ Naa volumna masagi liini ɔoɔɔ GALAGI ze velei ma ɔoizuve, naa veɛ Zuda ta Zeluzalɛme nuɔuseiti pɛ ba, zalaɔa ɔula nuiti ta Levi nuiti, nuɔusei pɛ, seizumaanɛgiti ta ɔolomadɔɔiti. Minazefɛ sevei nii ti kaani ɔoɔɔ GALAGI ze velei wu, é naa zu wooi ɔalani ti pɛ ɔaazu.

³¹ Naa volumna é loni tosuve, ve ná makegai be, é minazefegi niine ti yɔɔzu ta ɔoɔɔ GALAGI, é minazefɛ ga toɔa ɔɛ ga woɔɔɔɔla nu ɔoɔɔ GALAGI ve, é ɔolo naa ná-deveiti be, ta ná-tɔgiti, naa veɛ ná-kalagiti ba ga yii pɛ, ta é sevei naa zu vaiti kpein pile keɛwotii zu.

³² Masagi ɔɛni nuɔuseiti pɛ ma ti minazefɛ gilagi naa nɔ ɔɛ, niiti kpein ti ɔɛni Zeluzalɛme taazuve, ta Benzamen ɔovii ma. Zeluzalɛme nuiti pɛ ti yeezeini minazefegi zu wooi wu, nii é ɔɛni ti yɔɔzu ta GALA, ti-memewolani ta-GALAGI.

³³ Naa volumna, Zoziasɛ kɔzɔba ɔoɔɔ ganigiti pɛ kulani Izilaye nuiti ta-laaiti pɛ ba. E da Izilaye nuiti ma kpaan ga keni ti ɔoɔɔ GALAGI lebi, ta-GALAGI. Naa maavele ma,

Zoziase zii ma voloi pe su, ti la mo go voluaveni Goofo GALAGI va, ti-memewolani ta-GALAGI.

35

Pake fetii nii Zuda nuiti ti kulani (2 Masagiti 23:21-23)

¹ Zoziase Pake fetii gulani Zeluzaleme, Goofo GALAGI lebi vai ma, ti feti zuaiti kodaaleveni konagi ma alu mouni ma volo puugo maazu naanigoi (14) ma.

² E zalafo gula nuiti pileni ti-losuветi volu, e naati ijofo ta-wotiiti su, nii ti keezu Goofo GALAGI zeile wu.

³ Naa volumna, e bone Levi mavofodaiti po, niiti ti veai Goofo GALAGI ve, ga ti da nubusei pe kala. E geni ti ma: «A minazege kesui la Goofo GALAGI zeile wu, nii Davide na-doun zunui Salomon toni, Izilayele masagi. Niima zige zu wo bedele la mo ba ga wo da goma, wo da leve da. A botii ge wa-GALAGI, Goofo GALAGI ta na-nubusei Izilayele ve.

⁴ A bofo zeile kpasu, wo bofo gaagwesu ga peleyege vele, ta botii ge bogiti gaagwe, egevelei Izilayele masagi Davide deveni la ta na-doun zunui Salomon.

⁵ A wo-losuветi sege ada padegai wu, nii a ke Levi peleyege gila ge ge na wo-geelointi ta-peleyegei gilagilagiti faa ma nubusei zaama.

⁶ A Pake baala zivoiti paa. Naa ga e ba, a bofo pade, wo Pakegi gevele bete wo-geelointi be, egevelei Goofo GALAGI laawooi la nii e puuni Moize la ga e bo.»

⁷ Pake fetii gula vai zu Zoziase gulani ga: baala zivo ta boli yivo waavuusavago (30.000), naa ve nike zine waasavago (3.000) va, e naati pe kulani kpofo logani bulugi zaama nubuseiti pe faa ma, niiti ti gaaleeni ba Zeluzaleme.

⁸ Na-nu wolaiti balaa ti faabofaiti keeni nubusei ve, naa ve zalafo gula nuiti ta Levi nuiti ba. Yilikiya, Zakali, ta Yefiyele, niiti ti geni ga GALA sei vele ma gundigiti, naati ti baala zivo ta boli yivo waafelego undozita (2.600) veeni zalafo gula nuiti be, ta ti nike zine unsavago (300) ve Pake fetii gula vai zu.

⁹ Levi nuiti ta-gundigiti Konania ta kegeelointi Semaya ta Netaneyele, naa ve Gasabiya, Yeiyele ta Yozaade va, ti baala zivo ta boli yivo waadoolugo (5.000) veeni Levi nuiti be Pake feti vaa zu, naa ve nike zine undoolugo (500) va.

¹⁰ Peve vele ti fetii zeini la kpasu: Zalafo gula nuiti ti loni ti-losuветi, Levi nuiti ti gaagwesu ga vele ta-bogiti ti la, e zoloo devei naa ma nii masagi boni.

¹¹ Nubuseiti ti geni Pake fetii ma zuaiti paazu. Levi nuiti ti geni ma namai veezu zalafo gula nuiti zea, naati ti da pili zalafo gulazuve ma, naa volumna Levi nuiti ti da zalafo zuaiti koloo.

¹² Ti geni gala zalafoiti puuzu ye, nii a ke ti ti ve peleyegei gilagilagiti ta-bogiti zea, ti va daazeeli ga zalafoi Goofo GALA ma, egevelei seveai la Moize na-seve zu. Uele no gana ti keeni la ga togani baazagiti.

¹³ Ti Pake baala zivoiti moni, egevelei deveai la togi zu, naama zige zu ti da zoma zalafo zua padegaiti gili digiti su, naa ve boniiti ta aninakaiti zaiti ba, nii a ke ti va, ti gaagwe fala nubusei va.

¹⁴ Naa pe poluma, Levi nuiti ti geni Pakegi gevele betezu tiya bofo ta zalafo gula nuiti be, toozei Aalon mavofodaiti ti zalafo gula nuiti, naati unpilega geni de gala zalafoiti kula vai ma ta sua wulaiti gala vai ma e zo sobui ma e zeeli kpidii ma. Naa ga e keeni Levi nuiti ti geni Pakegi gevele betezu bofo ve ta Aalon mavofodaiti.

¹⁵ Geingein gani nuiti ti ga Azafe mavofodaiti, naati ti geni loni ti-losuветi, egevelei Davide deveni la, ta Azafe bofofoi, naa ve Geman va ta masagi na-GALA goo wo nui Yedutun. Sigida make nuiti balaa ti geni sigidaveti pe, ti la geni ta-wotii zugologoloni, toozei ti-wolaiti Levi nuiti ti geni kevele bete geze zu ti ve.

¹⁶ Uele ɣana naama voloi Pake fetii ɣula vai pɛ ge zeini la kpasu, Ɔɔɔɔ GALAGI ná-lebiyai vaa ma, ta gala zalaɣaiti daazeeli vai Ɔɔɔɔ GALAGI ná-zalaɣa ɣulazuve, velei masagi Zoziase deveni la.

¹⁷ Izilayele nui niiti ti ɣeni ná naama voloi ti Pake fetii ɣulani, ti bului nii leve la su ti naama vetii ɣula folo lofela laawu naama ziegi zu.

¹⁸ Kaipa é zo GALA goo wo nui Samiyele ná-siegi zu ma, Pake feti naa ɣeɣala la ɣeni de ɣulani Izilayele. Izilayele masagiti ti la ɣeni Pake feti zeini kpasu ga nii ɣevele, nii Zoziase ta zalaɣa ɣula nuiti ta Levi nuiti ti kevele beteni, naa veɛ Zuda ta Izilayele nuiti pɛ ba niiti ti ɣeni ná, ta Zeluzalɛme nuiti pɛ.

¹⁹ Zoziase ná-masa fai ma ɣona puugo maazu losavai (18) ma no ɣa, ti Pake fetii naa ɣulani.

Zoziase ná-fai belagi (2 Masagiti 23:28-30)

²⁰ Naama vaiti poluma, Zoziase begai ma ga GALA sei velei ɣevele betɛ volu ga pago, Ezipete masagi Neko liini ga kɔɔi Kaalekemise zie wolai Efelate ɣa. Zoziase liini daaɣomisɔ ga kɔɔi, é pele leve tuɣɔ.

²¹ Kele Neko keelaiti teveni ma, ti ɣe ma: «Zuda masagi, lee ɣa é de yɔɣɔzu? Da lei gè va ɣe vaazu ga kɔɔi é laalɔɣɔma za. Masa kili ka gè liizu daalɔɣɔma. GALA ge ɣe gè zuvile ga kea. Dama ga bɔɣɔ, é va li GALA sakpesu, nii é bà. Ni naa laade, toɣa é ɣologolo.»

²² Kele Zoziase la ɣeni keeni é va ɣale ma. E la woiloni naa ná-kpaazaɣa wooi ma, tama naa zegeni GALA pɔ. E bɔɣɔ maavoteni, é li naa laalɔɣɔma ga kɔɔi Megido nemɛi zu.

²³ Siegi zu ti ɣeni kɔɔi ɣɔɔzu la, meen vili nuiti ti sɔɔni, é zɛba é ɣe ná-botigɛ nuiti ma: «À li ga ze, tɔɔzei ɣola maawanave.»

²⁴ Ná-kɔɔɣuluɔaiti ti kulani ná-kɔɔɣɔ wotoloi zu, ti da ná-wotoloi velesiei zu, ti lii la Zeluzalɛme. E zaani, ti maagulu memɛwolani ta-ɣabamave. Zuda nuiti pɛ naa veɛ Zeluzalɛme nuiti ba Zoziase zaa wɔɔi woni.

²⁵ Zelemi saa wɔɔ wuyei beteni ná-faa zu. Guye loo nuiti kpein, zunu, anzanu ti pɛ ta da daa lo guyei zu zaaɣaza, mazɔɔ naa ɣea ga Izilayele nuiti keɛ vaa wɔɔma. Guyei naati seveve saa wɔɔ wuyei zɛvei zu.

²⁶ Zoziase ná-fai mɔtaiti, naa veɛ ná-keɛwoti vagɔiti ba, eɣevelei seveai la Ɔɔɔɔ GALAGI ná-to sevei zu,

²⁷ ta ná-keɛwotiiti, é zo ma mɔungiti ma, é li gaabelagiti pɔ, naati seveve Izilayele masagiti ta Zuda masagiti ta-zɛvei zu.

36

Zuda masagi Yoafaze (2 Masagiti 23:30-35)

¹ Zooi zu nuɔuseiti ti Zoziase ná-doun zunui Yoafaze zegeni, ti sei ga masagi Zeluzalɛme, keɛɣɛ votogi zu.

² Yoafaze ná-konagi ɣeni ga puufele maazu savago (23), siegi zu é zeini la ga masagi. Alu savago ɣa é keeni masadai zu Zeluzalɛme.

³ Ezipete masagi Neko kulani masa fai zu Zeluzalɛme, é maazoloo ganii la zooi unma ga walii kilo waasavago (3.000) ta zanugi kilo vuusavago (30).

⁴ Naa vɔluma Ezipete masagi Yoafaze keɛɣɛloin Eliakime zeini ga Zeluzalɛme ta Zuda masagi. E naa laaseigi valiboni ga Yegoyakime. Neko ma ge Yegoyakime keɛɣɛloin Yoafaze zegeni, é lii la Ezipete.

Zuda masagi Yegoyakime (2 Masagiti 23:36-37)

⁵ Yefoyakime ná-konagi feni ga puufele maazu lólu (25), siegi zu é zeini la ga masagi. Kona puugo maazu gila (11) ka é keeni masadai zu Zeluzaleme. E Goofo GALAGI ná-GALAGI wanama vai feni.

⁶ Babilone masagi Nebukadenzeaal kooi valani ba, naa gili ga kolu boi yolofoi kema felegoi, é lii la Babilone.

⁷ Nebukadenzeaal liini ga Goofo GALAGI zeí velei wu zolaiti gilazuve, é ti vile ná-masa pelei wu Babilone.

⁸ Yefoyakime ná-keewotii motaiti, ta kozooba vaiti é lóni ti zu, ta nii é zeelini ma, naati seveve Izilayele masagiti ta Zuda masagiti ta-zevei zu. Ná-doun zunui Yefoyakin ga é masadai feni potogi zu.

*Zuda masagi Yefoyakin
(2 Masagiti 24:8-17)*

⁹ Yefoyakin ná-konagi feni ga dósava,* siegi zu é zeini la ga masagi. Alu savago ta folo puugo ga é keeni masadai zu Zeluzaleme. E Goofo GALAGI wanama vai feni.

¹⁰ Konagi gaabelasuve, fofo undaagfulazuve, Babilone masagi Nebukadenzeaal ná-kooibei leveni ga ti so, ti vaa la Babilone, naa veé Goofo GALAGI zeí velei zola fiigiti ba. E Sedesiyase zeini ga masagi Zuda ta Zeluzaleme unda, naa feni ga Yefoyakin ná-bolodai zu nui ta.

*Zuda masa gaabelagi Sedesiyase
(2 Masagiti 24:18-20;
Zelemi 39:1-10; 52:1-27)*

¹¹ Sedesiyase ná-konagi feni ga puufele maazu gila (21), siegi zu é zeini la ga masagi. Kona puugo maazu gila (11) ka é keeni masadai zu Zeluzaleme.

¹² E Goofo GALAGI ná-GALAGI wanama vai feni. Naa voluma é la feni keeni é va bofo maayeí GALA goo wo nui Zelemi ve, nii é feni Goofo GALAGI laawooi wosu ma.

¹³ Naa voluma, é bakani Nebukadenzeaal ya, nii é daani toun ma ga maaáa ga é konai wo be GALA daaseigi zu. Nii mu a ke ga é gale ma Goofo GALAGI ma, Izilayele ná-GALAGI, é la naa feni, kele é vóneni nò kpaan ná-kpakagi va naa laalofo ma, é yii laagulu kpe naa lugo.

¹⁴ Zeno gana, zala ga gula gundiiti ta nuubusei pe ti feni liizu la balaa ga woovalada vai vooava ma Goofo GALAGI letemazu, ti da bofo lo zii filigiti ta-gzooba vai ma zii pe su. Ti Goofo GALAGI zeí velei gzooni, nii naa keeni ga ada padegai Zeluzaleme.

¹⁵ Ti-memwolani ta-GALAGI, Goofo GALAGI yeni gelegele é ti loo gisu ná zeizu ge moimoin ga ná-keelaiti maavele, mazolo é feni po é ná-nuubuseiti maawoinga, ta naama adave ná ga seizuve.

¹⁶ Kele Izilayele nuiti ti feni GALA ná-keelaiti belelalazu, ti da voluave daawooiti ba, ti da pefula ná-GALA goo wo nuiti su, eyesu Goofo GALAGI ná-zigaawanai zeeli kpelama ná-nuubuseiti daalofo ma.

*Zuda masadai belagi
(2 Masagiti 25:8-21;
Zelemi 39:8-10; 52:12-30)*

¹⁷ Goofo GALAGI zeba é va ga Babilone nuiti ta-masagi ti laalofo ma, naa ta-nu niineiti pe paa eyesu é zeeli ta-GALAGI zeizu padegai wu. E la feni nu nape maawoingaani: zunu loungoiti, anzanu loungoiti, nu wolozaagiti ta nu maazeigiti. GALA ge ti pe dóni zeezu.

* 36:9 36:9 dósava: Geleke woo zéve wolomai tanigaa zu, ta 2Ma 24:8 zu balaa, toga ga puugo maazu lósava.

¹⁸ Neɓukadenɛzaal liini ga sɔɔlaiti pɛ Baɓilɔne, ma vɛlɛvɛlɛgiti ta ma ɓaazagiti, niiti ti ɗɛni GALA sei vɛlɛi wu, ta Ƴooɗɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi wu naavolo makesuɓe, naa vɛɛ masagi ta ná-kundiɗi wolaiti pɛ tɔnɔiti ba.

¹⁹ Ti Ƴooɗɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi ɗalani, ti Zeluzalɛme zigigi ɗolo. Ti abui loni masa pɛlɛi pɛ ba, ti sɔɔla ɓiigiti pɛ koloɗolo.

²⁰ Mɔtai niiti kpein saai ɓoolani ti ɓa, Neɓukadenɛzaal liini ga naati Baɓilɔne, ti ɗɛ bɛ ga duɔiti, ta ná-doun zunuiti bɛ, eyɛsu Pɛɛlese masadai ɗa lɛ ga.

²¹ Uele ɗana Ƴooɗɔ GALAGI laawooi ɓilɛni la su, nii GALA goo wo nui Zelemi boni, ga zooi ɗa yɛsu ɓooɗɔ yeema dooɗogi zu, eyɛsu kona ɓuulɔfela (70), nii a kɛ dooɗogi niiti é la ti zolɔɔni ma yeeɗɛɗalaiti ma, naati ti laazeeli.†

*Siluse zobogi vee vai ga
GALA sei vɛlɛi lo volu
(Esedalase 1:1-4)*

²² Pɛɛlese masagi Siluse ná-masa fai ma ɗona mɔungi, nii a kɛ Ƴooɗɔ GALAGI laawooi ɓilɛ su, nii GALA goo wo nui Zelemi boni, é Pɛɛlese masagi Siluse yiizigani koozu. Naa zeɓa é niima wooi ɗɛ ga seɓe, naa ɓoluma ti zeze la ná-masa zooi zu ná pɛ, ti ɗɛ ma:

²³ «Pɛɛlese masagi Siluse wooi ɗa é ga nii: «Ƴooɗɔ GALAGI, nii é geeɗɔlɔgi zu, naa masa zooi kpein dɔɔɓe zèezu eteai zu, é botii veeɓe zèa ga gè GALA sei vɛlɛ lo bɛ Zeluzalɛme, Zuda yooi zu. Wo zaama, ɓɛɛni ka ti ga ná-nuɓuseiti? Ta-GALAGI, Ƴooɗɔ GALAGI ɗa yɛ ti ɓa, ti liina!» »

† 36:21 36:21 Wɛlɛ vɛti: Zel 25:11; Lev 26:34-35.

⁸ Pɛɛlese masagi devei veeni naavolo make nui Miteledate ya, naa nii pɛ feeni Zuda gundigii Sesebasaal ya.

⁹ Ti-liegɔi gaa: zanu taza vuusavago (30), ta wali laza waagila (1.000), boɔa vuufele maazu taavuugo (29),

¹⁰ zanu ziawo vuusavago (30), wali daawoi ma vɛɛda felegɔi gɛ ga unnaanigo puugo (410), soolai motai gɛni ga waagila (1.000).

¹¹ Zanu soolai ta wali zoolai kpein kpɔga gɛni ga waadoolugo unnaanigo (5.400). Sesebasaal liini ga ti pɛ ta-yooi zu, kula zou va nuiti galesuve ma, ti zɛgɛ Babilone, ti li Zeluzalame.

2

*Zuifuiti toɔɔiti kaa,
ti gɔla duolai zu
(Nefemi 7:4-72)*

¹ Zuda you zɛvei ma nuiti toɔɔiti pɛtɛ, niiti Babilone masagi Nebukadenɛzaal liini ga tiye duolai zu Babilone, ta ti galeni ma Zeluzalame ta Zuda yooi zu, ti zɛi ta-laaiti su ti gɔlagilagi pɛ.

² Nui niiti ka ti loni ti lugɔ: Zoloɔabele, Zozuwe, Nefemi, Selaya, Leyɛlaya, Maledosɛ, Bilisan, Misapaal, Bigivayi, Lewume, Baana.

Izilayele nuɔuseiti tiegɔi gaa:

³ Paleyɔse mavofodaiti waafelegɔ ungila puulɔfela maazu felegɔ (2.172),

⁴ Sefatia mavofodaiti unsavago puulɔfela maazu felegɔ (372),

⁵ Ala mavofodaiti undɔfela puulɔfela maazu loolugo (775),

⁶ Paɔate-Moaɔe mavofodaiti, Zozuwe ta Zoabe ta-vɛɛyɛgɛi wu waafelegɔ undɔsava puugo maazu felegɔ (2.812),

⁷ Elame mavofodaiti waagila unfele puuloolu maazu naanigo (1.254),

⁸ Zatu mavofodaiti untaavuugo puunaani maazu loolugo (945),

⁹ Zakayi mavofodaiti undɔfela puulɔzita (760),

¹⁰ Bani mavofodaiti undɔzita puunaani maazu felegɔ (642),

¹¹ Beɔayi mavofodaiti undɔzita puufele maazu savago (623),

¹² Azagade mavofodaiti waagila unfele puufele maazu felegɔ (1.222),

¹³ Adonikame mavofodaiti undɔzita puulɔzita maazu lozita (666),

¹⁴ Bigivayi mavofodaiti waafelegɔ puuloolugo maazu lozita (2.056),

¹⁵ Adin mavofodaiti unnaani puuloolu maazu naanigo (454),

¹⁶ Atɛɛl mavofodaiti, Ezekiasɛ nɔ-pɛɛyɛgɛi wu puutaavuu maazu losava (98),

¹⁷ Besayi mavofodaiti unsavago puufele maazu savago (323),

¹⁸ Yola mavofodaiti ungila puugo maazu felegɔ (112),

¹⁹ Gasume mavofodaiti unfelegɔ puufele maazu savago (223),

²⁰ Giɔaal mavofodaiti puutaavuugo maazu loolugo (95),

²¹ Beɛleyɛme nuiti ungila puufele maazu savago (123),

²² Netofa nuiti puuloolu maazu lozita (56),

²³ Anatote nuiti ungila puufele maazu losava (128),

²⁴ Azamavete nuiti puunaani maazu felegɔ (42),

²⁵ Kiliyate-Yeyalime nuiti, ta Kefila nuiti, naa vɛɛ Beyelote nuiti ba, undɔfela puunaani maazu savago (743),

²⁶ Lama nuiti ta Geɔa nuiti undɔzita puufele maazu gɔla (621),

²⁷ Mikemase nuiti ungila puufele maazu felegɔ (122),

²⁸ Beɛle nuiti ta Ayi nuiti unfelegɔ puufele maazu savago (223),

²⁹ Neɔo nuiti puuloolu maazu felegɔ (52),

- ³⁰ Magaḅise mavofodaiti ungila puulḅolu maazu ḅzita (156),
³¹ Elame zḅi mavofodaiti waagila unfele puulḅolu maazu naanigḅ (1.254),
³² Ḡalime mavofodaiti unsavagḅ puufele (320),
³³ Lode, ta Ḡadide, naa vεε Wono nuiti ba undḅfela puufele maazu ḅḅlugḅ (725),
³⁴ Zeliko nuiti unsavagḅ puunaani maazu ḅḅlugḅ (345),
³⁵ Senaa nuiti waasavagḅ undḅzita puusavagḅ (3.630).
- ³⁶ Zalaḡa ḡula nuiti tetegi:
 Yedaya ná-doun zunuiti, Zozuwe ná-peḷeyegēi wu untaavuuḡḅ puulḅfela maazu savagḅ (973),
³⁷ Imεel mavofodaiti waagila puulḅolu maazu felegḅ (1.052),
³⁸ Pasuul mavofodaiti waagila unfele puunaani maazu ḅfela (1.247),
³⁹ Ḡalime mavofodaiti waagila puugḅ maazu ḅfela (1.017).
- ⁴⁰ Levi nuiti tetegi zu:
 Zozuwe ta Kadimiyεle, ta Ḳinuwi naa vεε Wodavia va, ti-mavofodaiti puulḅfela maazu naanigḅ (74).
- ⁴¹ Guye loo nuiti:
 Azafe mavofodaiti ungila puufele maazu ḅsava (128).
- ⁴² Siḡida make nuiti:
 Salume, ta Atεel, Talamḅn, ta Akuḅe, Ḡatita, ta Soḅai ti-mavofodaiti ungila puusavagḅ maazu taavuuḡḅ (139).
- ⁴³ GALA sei vεlei wu wotiḡe nuiti ti ḡeni ga niiti ti-laaseigiti ti vaazu, ti-mavofodaiti:
 Siḡa, Ḡasufa, Tabayḅte,
⁴⁴ Kelḅse, Siaḡa, Padḅn,
⁴⁵ Leḅana, Ḡagaḅa, Akuḅe,
⁴⁶ Ḡagaḅe, Samelai, Ḡanan,
⁴⁷ Giḡele, Gaḡaal, Leaya,
⁴⁸ Lesin, Nekoda, Gazame,
⁴⁹ Uza, Paseya, Besayi,
⁵⁰ Asena, Meḡunime, Nefusime,
⁵¹ Ḳakeḅuke, Ḡakufa, Ḡaaleḡuul,
⁵² Basalute, Meyida, Ḡaalesa,
⁵³ Baalekḅse, Sisela, Tama,
⁵⁴ Nesiya, Ḡatifa.
- ⁵⁵ Salomḅn ná-botiḡe nuiti ti-mavofodaiti ti ḡeni ga niiti ti-laaseigiti ti vaazu, naati ti-mavofodaiti:
 Sotayi, Sofeleḡe, Peluda,
⁵⁶ Yaala, Daalakon, Giḡele,
⁵⁷ Sefatia, Ḡatile, Pokεḡe-Ḡasebayime, Ami.
- ⁵⁸ GALA sei vεlei wu wotiḡe nuiti, ta Salomḅn ná-botiḡe nuiti ti-mavofodaiti pe kpḅga ḡeni ga nu unsavagḅ puutaavuu maazu felegḅ (392).
- ⁵⁹ Tanigaa ti zegeni taai niiti su ti va: Tele-Mela, Tele-Yaalesa, Keluḅe-Adan, Imεel, keḷe ti la ḡeni zooni ti va ta-wolodaiti dḅḅ ta ti-mεmεwolani nii é dεezu ga ta ga Izilayεle nu, ti laaseigiti kaa:

⁶⁰ Delaya, ta Toḡiya, ta Nekoda ti-mavofodaiti undɔzita puulɔɔlu maazu felegɔ (652).

⁶¹ Zalaḡa ḡula nuiti ḡalaa saama, tanigaa ti ḡeni naama ḡevelei zu, naati daaseigiti kaa: Ḡaḡaya ta Akɔse naa vɛɛ Baalazilayi va, ti-mavofodaiti, gaaḡelagi naa Galaade nui Baalazilayi laaseigi zɛḡeni mazɔɔɔ é naa ná-doun anzanui vuluni.

⁶² Sɛvɛi nii ti-mɛmɛwolani daaseigi su, ti gaiziɛni, keɛ ti la kaani. Naa maavele ma ti ti vɛɛni ga ti la padeni, ti la ḡeni vaani bu, naati ti va boti nɔpɛ ke zalaḡa ḡulazuve.

⁶³ Zou zɛvɛ ḡundigii ḡɔḡɔgoi ti leveni ga ti mina daamianigi naa ta mi, niiti ti veai GALA bɛ, eyɛsu zalaḡa ḡula nui gila ge GALA gaazaḡa ta-vaa zu ga wuulimegi ta tumimegi.

⁶⁴ Bɛbɛi pɛ kpɔga ḡeni ga nu waavuunaanigɔ maazu felegɔ unsavagɔ puulɔzita (42.360).

⁶⁵ Ta-wotigɛ nuiti, zinaa ta anzaa, ti ḡeni ga nu waadɔfela unsavagɔ puusava maazu lɔfela (7.337). Guye loo nuiti, zinaa ta anzaa, naati ti ḡɛ ga unfelegɔ (200).

⁶⁶ Sooi ḡeni ti ya ga undɔfela puusavagɔ maazu lɔzita (736), soovale fuului ḡɛ ti ya ga unfelegɔ puunaani maazu lɔlugɔ (245).

⁶⁷ Nɔmɛi ḡeni ga unnaanigɔ puusavagɔ maazu lɔlugɔ (435), soovalegi ḡɛ ga waadɔzita undɔfela puufɛle (6.720).

⁶⁸ Ti zeeliai ma Zeluzalɛme, Ḡɔḡɔ GALAGI zeɛi vɛɛi ná-taazuve, pɛɛyɛḡɛ ḡundigii ma mɔinmɔin ti vɛɛaniiti feeni, niiti ti daai ḡisu, GALA sei vɛɛi lo fai zu, tosu wɔɔɔmai.

⁶⁹ Ti ti zooda vai ḡɛɛni ga naavoloi pɛɛi lo fai zu. Nii ti kulani, naa liini ga zanu kae waavuulɔzita maazu ḡila (61.000), ta wali kilo waafelegɔ undɔɔlu (2.500). Ti tookɔba ungila (100) feeni ḡalaa ga zalaḡa ḡula nuiti ta-zɛḡeiti.

⁷⁰ Zalaḡa ḡula nuiti, ta Levi nuiti, ta nuḡusei tanigaa, ta guye loo nuiti, ta sigida make nuiti, naa vɛɛ GALA sei vɛɛi wu wotigɛ nuiti ba, ti zeini taai naati su, vɛti ti náti feeni ti ya. Nuḡusei mɔtaiti ti zeini ta-laa wɔɔɔmaiti su.

3

Zalaḡa ḡulazuve lo fai volu,

GALA dɛbi vai lɔzɛi volu

¹ Konagi ma alugi lɔfelasiei zeeliai ma, Izilayeɛle nuiti kpein ti ḡɛnina zeini ta-laazuveɛti, ti pɛ ti ḡaalɛni ba Zeluzalɛme eḡɛ nu ḡila nɔ.

² Yosadake ná-doun zunui Zozuwe, ta bɔɔla zalaḡa ḡula nuiti, naa vɛɛ Seyalitiyele ná-doun zunui Zoloḡaḡele va, ta ná-bolodamaiti, ti botii lɔzeini, ti da GALA ná-zalaḡa ḡulazuve lo volu, nii a ke ti da gala zalaḡaiti kula ná, vɛlei sɛvɛai la Moize ná-tɔ sɛvɛi zu, GALA ná-nui.

³ Anɛɛ ni ti ḡeni luazu nui naati ba ti vaani, ti zeɛi zooi zu, ti ḡɛai ma duɔlai zu, ti zalaḡa ḡulazuve loni tosu wɔɔɔmai nɔ, ti da gala zalaḡaiti kula Ḡɔḡɔ GALAGI vɛ, sobui ta kpɔkɔi.

⁴ Ti kota vɛtii ḡulani, eḡɛvɛlei sɛvɛai la, ti da gala zalaḡai ḡula folo-o-folo, é zoloo zalaḡai liegi ma nii sɛvɛai folo ḡilagilagi vaa ma.

⁵ Naa vɔluma, ti gala zalaḡai ḡulani folo-o-folo, ta alu toga niinei ma vɛti geɛiti, ta yeɛḡɛḡalai zɔiti pɛ su geɛiti ti ga Ḡɔḡɔ GALAGI nɔnɔ, naa vɛɛ niiti kpein ba ti ḡɛɛni vɛɛaniiti feezu Ḡɔḡɔ GALAGI vɛ.

⁶ Alugi lɔfelasiei ma volo mɔungi, ti tɔzeini ga ti da gala zalaḡaiti kula Ḡɔḡɔ GALAGI vɛ, anɛɛ ni ti la ḡeni dɛ GALA sei vɛɛi ma ḡɔtu mɔungiti daani.

⁷ Ti walii veeni kɔtu zaḡa nuiti zea, ta pɛɛ maalɛɛ nuiti, ti daamianigiti ta kpɔɛḡɔle ganigiti ta gulɔi ve Sidɔn ta Tiil nuiti zea, nii a ke ti sɛdele gului zɛḡɛ Liḡan, ti da kpɔɔḡɛi ḡa, ti vaa la Zafa. Nii pɛ ge ḡɛɛni ga zobogi maavele, nii Pɛɛɛɛ masagi Siluse feeni.

⁸ Ti zeeliai ma Zeluzalɛme, Ḡɔḡɔ GALAGI zeɛi vɛɛi ma laazuve, ta-ḡonagi velesiei ta alugi velesiei ma, Seyalitiyele ná-doun zunui Zoloḡaḡele, Yosadake ná-doun zunui Zozuwe ta bɔɔla zalaḡa ḡula nuiti, ta Levi nuiti, é vɛɛ niiti kpein ba ti zɛḡeni duɔla vɛlei

zu, ti va, ti tózeini ga botii gēa. Ti yeeloni Levi nuḅuseiti ba, é zo kona vuufelego (20) ma, é le zeemaazu, ga ti lo Góogó GALAGI zeí véléi lo fai luḡo.

⁹ Levi nui Zozuwe ta ná-doun zunuiti, ta kēēḡelointi, naa vee Kadimiyele va, ta ná-doun zunuiti, ta kēēḡelointi, Wodavia ná-bolodamaiti su, ta Levi nui niiti ti ga Genadade ná-bolodamaiti, ti pē ti loni GALA sei véléi ma wotiḡe nuiti tuḡo.

¹⁰ Pēle lo nuiti ti ḡeai ma GALA sei véléi ma zēbasemai laazu, zalaḡa ḡula nuiti ti vaani velelavē, ti maagiliai ga ta-zalaḡa ḡula zēḡeiti, puḅugi ti ya, Levi nui Azafe mavofodaiti ti va ga kōteḡiti, Góogó GALAGI lēbi vai ma, eḡevelei seḅeai la Davide vē, Izilayele masagi.

¹¹ Ti ḡeni Góogó GALAGI lēbizu, ti da maamuse ga pilima wuyei, ti da ḡe ma: «Góogó GALAGI vage, mazolḅo ná-woḡeḡiladai ḡa yesu ná ḡo Izilayele vē!» Nuḅuseiti ḅalaa ti ḡeni Góogó GALAGI lēbizu ga koozune woo wolaiti, tózei Góogó GALAGI zeí véléi ma zēbasemai laa vai va.

¹² Nu mōinmōin ge ḡeni ná, niiti ti ḡeni ga kēwolaiti zalaḡa ḡula nuiti, ta Levi nuiti, ta pēleyeḡe ḡundiḡiiti saama, ti GALA sei vélé mōungi ḡaani, naati ti ḡeni wōlōzu ga gola, siēgi zu GALA sei vélé niinei ma zēbasemai ḡeni laazu la ti ḡaazu. Kēle nu mōinmōin kiligaa ti ḡeni ta-ḡoozunēi ḡulazu kēlema ga kpee woo wolaiti.

¹³ Tō ḡa é ba nu la ḡeni zooga è va nuiti goo yḡḡozuḡula, niiti ti wōlōzu, ta niiti ti woḡulazu ga koozunēi, mazolḅo eḡe pē ge ḡeni kpee wōlai loozu, nu da ti woomēni ḡoozama.

4

GALA sei véléi lo fai ḅela fai pele zu

¹ Nui niiti ti ḡeni zooi zu, ti ga Zuda ta Benzamen ti zili nuiti, ti mēnini ga naati ti ḡulani kpein duḅlai zu, ta ga GALA sei véléi lo Góogó GALAGI vē, Izilayele ná-GALAGI.

² Ti vaani Zoloḅaḅele vō bē ta pēleyeḡe ḡundiḡiiti, ti ḡe ti ma: «Gá pō ḡi ḅo wo va, ade GALA sei véléi nii lo. Mazolḅo GALA ḡilagi naa nō ḡa ḡa dēbi, ḡi da zalaḡaiti kula bē, é zo yee nuu ma Asiili masagi Ezaal-Ḡadon vaani la ga ḡiye vē.»

³ Kēle Zoloḅaḅele ta Zozuwe, naa vee pēleyeḡe ḡundiḡiiti ba, ti ti woḡaavoteni ga: «É la zolooni ga wo ḅo ḡi va, ade GALA sei véléi lo ḡá-GALAGI vē. Gá ḡila nō ḡa ḡi kēezu, mazolḅo toḡa ḡeezu ga Góogó GALAGI zeí véléi, Izilayele ná-GALAGI. Pēlese Masagi Siluse ḅḡḡi ḡa é deveni ḡani.»

⁴ Zooi zu nui naati ti tózeini ga Zuda nuḅuseiti iḡotevea, ta ti da naati maalua, nii a kē ti looḡo GALA sei véléi lo fai va.

⁵ Ti ḡeni walii veezu masagi ná-botiḡe nuiti zea ga ti Zuda nuiti ta-wotii zuḡologolo, naa ḡa ti yēni daawu Pēlese masagi Siluse ná-masa fai ma zieḡi pē su, eyesu é zeeli Daliyuse nōnōi ma.

Zuifuiti maalḅo vai masagi Aaletazēlese ma

⁶ Zēlese* ná-masa fai lōzei zieḡi zu, ti seḅei ḡēni, ti teve ma, ti Zeluzalēme zeí wo nuiti ta Zuda you zeḅei ma nuiti maalḅo su.

⁷ Siēgi zu Aaletazēlese† ḡeni la ga Pēlese masagi, Bisilame, ta Miteledate, naa vee Taḅeyele va, ta ti-wōlaiti ti seḅei ḡēni masagi ma, ti kēni ga Alame zeḅei ta Alame wooi zu.

⁸ Zou zeḅe ḡundiḡii Lewume ta seḅe ḡe nui Simesai ti seḅei ḡēni tiya ḅalaa masagi Aaletazēlese ma, é vile Zeluzalēme va, seḅei lōzeini ḡani:

* **4:6 4:6 Zēlese:** E ḡeni ga Pēlese masagi niima ḡonagiti su: 486-464 aisa Yesu Kilista zolḅo. † **4:7 4:7 Aaletazēlese:** E ḡeni ga Pēlese masagi niima ḡonagiti su: 464-424 aisa Yesu Kilista zolḅo.

⁹ Zou zεve ɣundiɣii Lewume, ta seve ɣe nui Simesai, ta ti-wɔlai mɔtaiti niiti ti ga Din nuiti, ta Afalasatake nuiti, Taalepele nuiti, Afalase nuiti, Geeleke nuiti, Babilone ta Suze nuiti, naa ve Deɣa ta Elame nuiti ba.

¹⁰ Nuɓusei mɔtai pe daaseigi zu, niiti loɣɔɣula nu wolai Wosenapaal vaani ga tiye, é ti zei Samali laa wolaiti su, ta zie wolai Efelate folo liizu vele, ta mɔtaiti.

¹¹ Sevei zu wooi ɣeni ga nii:

«Sevei nii ɣa liizu masagi Aaletazelesese ma, é ɣula ná-botige nuiti zea, ti zie wolai Efelate folo liizu vele, ta mɔtaiti.

¹² Masagi, gá bosu é ma ga Zuifui niiti ti zeɣeai é ɔ bε, ti va gi zaama Zeluzalame, ta ga taa ɲɔi é ga gaazule laai lo volu, ti bega vɔluma ga sebasemaiti da, ta ga ma zigiɣiti buzeɣe.

¹³ Tama keɲi masagi é kweε ga ni taai tei ka lona volu, ma zigiɣiti ti wuzeɣe volu, ti la mɔ zou zalai ta maazoloo ganii ɣula, ta zou maaleve salai, naama zeevo ka ye masagi ná-naavolo vaiti ba.

¹⁴ Gei gi undaane zolɔɣai ga gi botii ɣe é ve, gi la zooga gi va ye welezu, ti va da é velɛlala, gi deveve ga gi é loo ɣisu ga niima vaiti.

¹⁵ Wele masa pɔlɔmaiti ta-zεve wɔlɔmaiti su, niiti ti ɣea é luɣɔ. Da peɣe ga gaamazu kaite taai nii ɣa ga gaazule laai, ta é la looɣoni ga zou masagiti ta zou zεve ɣundiɣiiti kpɔla, ta kaite taai nii zu ɣa nɔ wuulee ga kpaka faiti. Naa nɔ ɣa é keai balaa ma taai ɣoloɣologai.

¹⁶ Gá pɔ gi é loo ɣisu, masagi, ga ni taai nii a lona volu, ma zigiɣiti ti wuzeɣe volu, é leve la mɔ ɣea zie wolai Efelate folo liizu vele ma.»

Masagi ná-gooɣaavotegi

¹⁷ Masagi gooɣaavotegi ɣeni ga nii é teveni: «Dei é ga zou zεve ɣundiɣii Lewume, ta seve ɣe nui Simesai, naa ve ti zeini Samali ta wɔi wo zie wolai Efelate folo liizu vele ma yooi mɔtai pe su, ná wo luɔsu.

¹⁸ Sevei nii wo tevegai, ti kalage gáazu.

¹⁹ Gè devei veeve ga ti wele seveiti su, tama ti kaave ga gaamazu kaite, Zeluzalame ɣa ga taai nii é ga gaazule laai masagiti daalɔɣma, ta kaite gaazulei ta kpaka faiti ta ná.

²⁰ Masagaa ti ɣea Zeluzalame, ti-zεbei wɔlɔbai, niiti ti zeini zie wolai Efelate folo liizu vele yooiti kpein unga, naati ti da zou zalai ta maazoloo ganii ve ti ya, ta zou maaleve salai.

²¹ Tɔ ɣa é ba à bo ti ma ti botii bela pele zu, ti mina taai naa lo, ni gè la deve veeni.

²² A mina naama vai la ɣoba, faa ɲɔi va wɔlɔ, zeevo ge va ye masagiti ba.»

²³ Tei feya ti masagi Aaletazelesese ná-sevei zu wooi menini, Lewume ta seve ɣe nui Simesai ta ti-wɔlaiti ti liini ga gaazuvile Zuifuiti pɔ bε Zeluzalame, ti naati ta-wotii bela pele zu ga toomai ta maaɣaai.

²⁴ Vele ɣana GALA sei vele lo fai belani la pele zu Zeluzalame, eyesu Peelese masagi Daliyuse ná-masada ma ɣonagi velesiei ma.

5

GALA sei vele lo fai lɔzei vai volu

¹ GALA goo wo nuiti Azé* ta Zakali†, Ido ná-doun zunui, ti ɔɛni Zuifuiti pɔ Zuda yooi zu ta Zeluzalame ga GALA daawooi, Izilaye ná-GALAGI.

² Zoloɣabele, Seyalitiyele ná-doun zunui, ta Zozuwe, Yosadake ná-doun zunui, ti wuzeɣe vele ɣana, ti GALA sei vele lo fai lɔzei Zeluzalame, GALA goo wo nuiti ti da ɔ ti va.

* 5:1 5:1 Wele ve: Azé 1:1. † 5:1 5:1 Wele ve: Zkl 1:1.

³ Gaamago nɔ, Tatenayi nii é ɣeni ga zou zɛvɛ ɣundigii zie wolai Efelate folo liizu velel pɛ unda, ta Setaal-Bozinayi, é vɛɛ ti-wɔɔlaiti pɛ ba, ti liini ti vɔ bɛ, ti ɣɛ ti ma: «Bɛ ɣa é niima levei vea wo ya ga wo GALA sei velel nii lo volu, wo ma zigigiti niine?»

⁴ Nuiti kpein ti niima velel losu, à ti pɛ daaseigiti fe gi ya.»

⁵ Kɛɛ GALA ge ɔaani Zuifuiti ta-ɣundigii maazu. Nu la ta-wotii lɔni pele zu, eyɛsu sɛvɛ zeeli Daliyuse ma, ta é ná-gooɣaavotegi vɛ é vilɛ niima vai va.

Ti Zuifuiti maalɔ vai masagi Daliyuse ma

⁶ Wɛɛ sɛvɛi zu wooi va, nii é leveni masagi Daliyuse ma, é ɣula Tatenayi ya, nii é ɣeni ga zou zɛvɛ ɣundigii zie wolai Efelate folo liizu velel pɛ unda, ta Setaal-Bozinayi, é vɛɛ ti-wɔɔlaiti pɛ ba.

⁷ Vele ɣaa ti ɔɔni la ta-zɛvɛi zu:

«Masagi Daliyuse, ziilei daazeelii ɣɛ è vɛ.

⁸ Masagi, ɣá bosu è ma ga gi liivɛ Zuda you zɛvɛi ma, gi zeeli GALA golai zeilel vɔ bɛ. Nuiti ta ga pelei naa lo ga kɔtu zaɣaai, ti ɔa guluiti ɔa ma zigigiti su, ti zɛbɛzeɣevɛ botii zu, é ɔa zoloo ti ya.

⁹ Gi kundigii gaazaɣaɣɛ, gi ɣɛ ti ma: «Bɛ ɣa é niima levei vea wo ya ga wo GALA sei velel nii lo volu, wo ma zigigiti niine?»

¹⁰ Gi ɣɛvɛ ti ma ɔalaa, niiti kpein ti unda, ti naati kpein daaseigiti sɛvɛ, ti fe gi ya.

¹¹ Ti gi wooɣaavotegɛ ga: «GALAGI nii é geegɔlɔgi ta zooi ɔɛɛa, naa ná-botigɛ nuiti ka ga giye, ɣá sei velel nii losu volu, nii Izilayeɛ masa golai gila ge toni kaite, é gaaɔɛla.

¹² Kɛɛ gi-mɛmɛwolani ti geegɔlɔgi ɔɛɛ GALAGI yiigaawanaai ma, naa ti ɣwɛɛni Nɛbukadenɛzaal ma, Babilɔne masagi, Kaledé nui, tɔ ɣa é GALA sei velel nii ɣoloni, é li ga tiye duɔlai zu Babilɔne.

¹³ Kɛɛ anɛɛ naa vɛ, Babilɔne masagi Siluse ná-kona mɔungi ma, é devei veeni ga GALA sei velel nii lo volu.

¹⁴ Masagi Siluse ɔɔɣi devei veeni ga sɔɔlai niiti kpein ti ɔɛɛai ga zanugi ta walii, niiti Nɛbukadenɛzaal ti ɣulani GALA sei velel wu Zeluzalɛme, é li ga tiye, é ti la ná-galagii ná-pelei wu Babilɔne, ti sɔɔlai naati feeni Sɛsɛɔasaal ya, nii tɔ ɔɔɣi é kɛɛni ga Zuda you zɛvɛ ɣundigii.

¹⁵ E valini ma ga: Li ga sɔɔlai niiti. Siɛgi zu GALA sei velel ɔɛsu la ga lo tosu wɔɔmai Zeluzalɛme, wo ti la bu.

¹⁶ Názu ɣa Sɛsɛɔasaal vaa la vɛ Zeluzalɛme, é GALA sei vɛɛ niine ma zɛɔasemai la. E zo naazu ma botii ɣa ba, é ɔa ɣɛ, kɛɛ gaa la ɔɛ belani.»

¹⁷ Niizu niina, masagi, ni ɔa kaana ga faa vago, bo, ti wɛɛ Babilɔne masagiti ta-zɛvɛ wɔɔmaiti su, é ɣwɛɛ ni masagi Siluse deve veeni ga ɣite vaa GALA sei velel nii lo fai zu Zeluzalɛme, naa vɔluma ɔa ɔa-levei lɛ ga giye niina niima vai zu.»

6

Daliyuse ná-gooɣaavotegi é feeni

¹ Naazu masagi Daliyuse devei veeni ga ti gaiziei wo Babilɔne zɛvɛiti ta ani ɔii make velel wu.

² Ekɛbatane taazuɛ, Mɛɔe ɣovii laa wolai nii sigigi ma, miná ɣa ti sɛvɛ ɔiligi gila kaani ná, nii sɛvɛi vɔneni ma ɣani:

³ «Siluse ná-kona mɔungi masa fai zu, é niima levei woni, GALA sei velel maanɛvɛ é lo volu Zeluzalɛme, naa ɣɛ ga vɛ zalaɣaiti ta ɣɛ ɣulazu ná, toɣa losu tosu wɔɔmai nɔ, gaa ɣaaɣoozazu ga mɛɛɛ vɔusavago (30), kogi ɣɛ ga mɛɛɛ vɔusavago (30),

⁴ kɔtu zaɣaai ma ɣɛkɛ savago, gulu niine ma ɣɛkɛ ɣila. Naama walii kpein ka ɣulazu masagi ná-naavolo makesuvɛ.

²² Folo lofela laawu fetii gfulani, nii ta da bului mi su, nii leve la su, ti keeni ga koozune wolai, mazoloo Goofo GALAGI Asiili masagi* yii latini ti ma ga pago, e bo ti va GALA sei vele lo fai zu, Izilayele na-GALAGI.

7

Esedalase lii vai Zeluzalame

¹ Niima vaiti kpein poluma, Peelese masagi Aaletazelesese na-siegi zu, zunui ta geni na, daa ga Esedalase, Selaya na-doun zunui, memewolani daaseigiti ta ti zoloo peleiti kaa: Azalia, Yilikiya,

² Salume, Sadoke, Ayitu6e,

³ Amalia, Azalia, Melayote,

⁴ Zelayia, Uzi, Buki,

⁵ A6isua, Fineyase, Eleazaal, zalaqa gula gundiqi wolai Aalon na-doun zunui.

⁶ Esedalase naa zegeni Babilone. E geni ga seve ge nui, kalagai Moize na-togi zu, togi nii Izilayele na-GALAGI, Goofo GALAGI feeni Moize ya. Masagi geni naa kpein feezu Esedalase ya, nii e geni falizu ma, mazoloo na-GALAGI, Goofo GALAGI geni ba.

⁷ Masagi Aaletazelesese na-masadai ma gonagi lofelasiei ma, Izilayele nui tanigaa ti galeni ma, ti li Zeluzalame: zalaqa gula nuiti, Levi nuiti, geingein gani gein nuiti, sigida make nuiti, ta GALA sei vele wu wotige nuiti.

⁸ Esedalase yeni ti volu, ti li Zeluzalame, masagi Aaletazelesese na-masadai ma gonagi lofelasiei ma alugi lolusiei ma.

⁹ E deveni ga e zege Babilone alu mouni ma volo mouni ma, e zeeli Zeluzalame alugi lolusiei ma volo mouni ma, na-GALAGI zaalai zu, nii e geni toun makesu.

¹⁰ Mazoloo Esedalase geni gaabaazu, e da Goofo GALAGI na-togi gala, ta e da so ga yii pe, e da Izilayele nuiti kala ga togiti ta deveiti.

Tosuve niiti Aaletazelesese ti galivaani

Esedalase ma

¹¹ Sevei zu wooi vete, nii Peelese masagi Aaletazelesese feeni zalaqa gula nui Esedalase ya, togiti ta deveiti ma galamoin, niiti Goofo GALAGI ti veeni Izilayele nuiti zea:

¹² «Aaletazelesese, masagiti ta-masagi, niima zeei ga liizu zalaqa gula nui Esedalase ma, GALAGI nii e geegolagi zu, naa na-togiti ma galamoin.

¹³ Ge devei vea ga nu nape Izilayele nuiti saama, ti na-masa zooi zu, e geni ga zalaqa gula nu, baa Levi nu, e po ga e li Zeluzalame, ti be ti pe ba, wo li vooa wa tiye.

¹⁴ Noun na, masagi, ga na-tenebo nu lofelaiti ka gi e levesu Zeluzalame ta Zuda, e ka vele da-GALAGI na-togi zosu la na, nii e e ya.

¹⁵ Sie gilagi naa no zu da liizu ga walii ta zanugi, nii ga na-tenebo nuiti gi daai gisu ga gi fe Izilayele na-GALAGI ve, e zeini Zeluzalame.

¹⁶ Da liizu balaa ga waliiti ta zanugiti, niiti ti gulaai nuiti zea ti Babilone you zeei zu, ta niiti nubuseiti ta zalaqa gula nuiti ti daai gisu ga veeanii ta-GALAGI zeii vele vaa zu, e Zeluzalame.

¹⁷ Naama walii ga e nika zineiti ta baala sineiti ta baala zivoiti geyazu la na, naa vee vee zalaqaiti ba ta puya zalaqaiti, e ti pe kula ga zalaqai wa-GALAGI zeii vele ma zalaqa gulazuve Zeluzalame.

¹⁸ Wa e-woola zalaqa gula nuiti, nii nape wa ka ga solooge ga wo ke ga wali ta zanu motai, a kee la, egevelei soloogai la wa-GALAGI yiimai ma.

¹⁹ GALA sei vele wu wotige zolai niiti ti veai e ya, li, e ti la da-GALAGI zeii vele wu Zeluzalame.

* 6:22 6:22 Asiili masagi: Daliyuse, nii e geni ga Peelese masagi.

²⁰ Ni ani ġili geya vaa a lona è va ða-ĠALAGI zeì vèlei naa ma vaa zu, naama walii ġa ġula masagi ná-naavolo makesuve.

²¹ «Nòun nà, masagi Aaletazeesese, gè devei vea naavolo make nuiti kpein zea, ti zie wolai Efelate folo liizu vèlei, ga ti naa kpein ke ga pagò, nii zalaġa ġula nui Esedalse bosu ti ma, geegòlgi zu ĠALAGI ná-tògiti ma ġalamòin.

²² Ti maaneve ti kilo waasavagò (3.000) ġeġala ve zea ga walii, moloi kilo waavuusavagò (30.000) ġeġala, ddoi litelè waanaanigò (4.000) ġeġala, guloi litelè waanaanigò (4.000) ġeġala, ti kpoloi ve zea, vèlei neai la ti ve.

²³ Devei kpein geegòlgi bete ĠALAGI feezu, sei vèlei ma vaa zu, ti pe ge ġe ga kevelei, nii a ke ĠALAGI naa mina va yiġaawanazu masa zooi ma, ðaa nà bòġi ma gá màvofodaiti.

²⁴ Gá bosu ðalaa naavolo make nuiti kpein ma ga nu mina zou zalai, ðaa maazoloo ganii, ðaa zou maaleve salai ġula zalaġa ġula nuiti zea, ta Levi nuiti, ta guye loo nuiti, é vee sigida make nuiti ba, ta GALA sei vèlei wu wotigè nuiti, naa vee nuiti kpein ba ti botii ġeezu GALA sei vèlei wu.

²⁵ «Esedalse, ða ma, vèlei ða-ĠALAGI ġigi veai la è ya, faawo bo nuiti ta tukpòġaaleve nuiti sei zie wolai Efelate folo liizu vèlei nuòuseiti saama, ti ða tukpòġaaleve naati be, ti ða-ĠALAGI ná-tògiti kwèè. Wa ti lèè ga naati ðalaa, niiti ti la ti ġwèè.

²⁶ Zoi nòpe é la keeni é va ða-ĠALAGI ná-tògiti ta masagi ná-tògiti so ga pagò, naama nui maaneve ga é za, ðaa ti kula zooi va, ðaa kòligiti ti ġula zea, ðaa é vili kasoi ġa.»

Maamusei

²⁷ Mamagi ġa Ġòòġo GALAGI ve, ade-memewolani ta-ĠALAGI, nii é puai masagi yiima ga é nii ġeġala lebiyai ve Ġòòġo GALAGI zeì vèlei ve Zeluzalème.

²⁸ Tò ġa é woogèġiladai ġea bè, é ġaazu unfe fe bè gi yòġzu gá masagi, ta ná-tenèbo nuiti, naa vee ná-tosuba nu wolaiti kpein ba. Tei gè kwèeni ga toġa bà, naa ġnòdòni, gè zoo gè Izilayele ġundiġiiti gaale ba, ga gi le vòoma Zeluzalème.

8

Esedalse ziepòġiti daaseigiti

¹ Peleyeġe ġundiġiiti daaseigiti kaa, niiti gi lèeni vòoma ga tiye, gi zeġe Baòilòne, gi li Zeluzalème, masagi Aaletazeesese ná-siegi zu.

² Fineyase mavofodaiti: Geelosome.

Itamaal mavofodaiti: Daniyele.

Davide mavofodaiti: Ġatuse.

³ Sekania ta Paleyòse ti-mavofodaiti: Zakali, nii é ġeni nu ungila nu vuulòolu (150) unda.

⁴ Paġate-Moaòe mavofodaiti: Eliyòyenayi, Zelayia ná-doun zunui, nii é ġeni nu unfelegò (200) unda.

⁵ Zatu mavofodaiti: Sekania, Yaġaziyele ná-doun zunui, nii é ġeni nu unsavagò (300) unda.

⁶ Adin mavofodaiti: Eòede, Zonatan ná-doun zunui, nii é ġeni nu vuulòolugò (50) unda.

⁷ Elame mavofodaiti: Ezayi, Atalia ná-doun zunui, nii é ġeni nu vuulòfela (70) unda.

⁸ Sefatia mavofodaiti: Zeòadia, Mikayele ná-doun zunui, nii é ġeni nu vuulòsava (80) unda.

⁹ Zoaòe mavofodaiti: Aòediyase, Yeġiyele ná-doun zunui, nii é ġeni nu unfelegò nu puugò maazu lòsava (218) unda.

¹⁰ Selomite mavofodaiti: Yosifiya ná-doun zunui, nii é ġeni nu ungila nu vuulòzita (160) unda.

¹¹ Beòayi mavofodaiti: Zakali, Beòayi ná-doun zunui, nii é ġeni nu vuufelegò maazu lòsava (28) unda.

¹² Azagade mavofodaiti: Yofanan, Gakatan ná-doun zunui, nii é ģeni nu ungila nu puugo (110) unda.

¹³ Adonikame mavofodaiti: gaabelagiti niiti ti-laaseigiti ti ģeni ga Elifelēte, Yeiyēle, ta Semaya, naati ti ģeni nu uuulozita (60) unda.

¹⁴ Bigivayi mavofodaiti: Utayi ta Zakuul, niiti ti ģeni nu uuulofela (70) unda.

Zeluzalēme ziei ģevele bēte vai

¹⁵ Ģē niima nuiti kpein gaalēni ba zīe wolai ģobave, nii é yeizu ga Aġava vele, gi yēni miná folo savago laawu. Ģē welēni nubuseiti saama ta zalaġa ġula nuiti, ģē la Levi nu nōpe kaani ti zu.

¹⁶ Názu ġa ģē kundigii niiti tolini la: Eliyezēel, Aliyēle, Semaya, Elenatan, Yaliēle, Natan, Zakali, ta Mesulame, naa vee tō kalamon felegōiti ba Yoyaliēle ta Elenatan.

¹⁷ Ģē valini ti ma ga ti li Kasifia ġundigii Ido vō bē, ģē wooi vu ti-la, nii ta bo Ido ma, ta keēġelointi pē, GALA sei vēlei wu wotigē nuiti niiti ti Kasifia, ga ti kpōba nuiti teve gi ma, gá-ĢALAGI zēi vēlei vai zu.

¹⁸ Tēi gá-ĢALAGI ma ge ģeni gi va, é da gi ġaazumaawōingā, ti Selebia leveni gi ma, nu ģeni de ġigi ma, Maali ná-bolodai zu, Levi mavofodai zu, Izilayele ná-doun zunui, ti nu puugo maazu lōsava (18) vēni ba keēġelointi saama, ta ná-doun zunuiti,

¹⁹ é vee Ģasabiya ta Ezayi va, ti ģē Melali mavofodaiti, ta keēġelointi, é vee ti-loun zunuiti ba, ti pē kpōga ģeni ga nu uuufelegō (20).

²⁰ Ti vaani balaa ga nu unfelegō nu uuufelegō (220), niiti Davide ta peleyeġe ġundigiiiti ti yeeloni ti pē ba ga ti-laaseigiti, ti ti ve Levi nuiti zea, ga ti da botii ģē GALA sei vēlei wu.

²¹ Gi yēni miná zīe wolai ģobave, nii é yeizu ga Aġava vele, ģē deve ga gi zugi zo, naa ģē ga gá-bōġomaayēii ma vōogi gá-ĢALAGI vē, nii a kē gi siē vago wo ziileigi zu, gá gá-veleyeġeiti, ta gi-ġoligiti.

²² Nā la ģēna masagi ma, é salavusuiti ta soo bize zalavusuiti fe, ti gi make gi zili nuiti daalōġoma, naa ģeni ģēezu ga unfe faa zēa, tōzei gi dēni la ga, gá-ĢALAGI ġa da naati make, niiti ti bē ga woogēġila nuiti, kele toġa da yiġaawana gola naati ma, ti ģēezu toun ba.

²³ Naa maavele ma, gi zugi zoni, gi gá-ĢALAGI maanēneni ga é baa gi maazu, tama é gi woogaaivoteni.

²⁴ Naa vōluma ģē zalaġa ġula ġundigii puugo maazu felegō (12) lolini, ta Selebia, naa vee Ģasabiya va, ta ti-ġeeloun puugo.

²⁵ Ģē walii ta zanugi ġōġoni, ģē pēē sōla biigiti kpein ba niiti masagi ta ná-tenēbo nuiti, naa vee ná-botigē nu wolaiti ba, ta Izilayele nuiti ti ná-zooi zu, ti kpōni ba gá-ĢALAGI zēi vēlei vai zu, ģē fe ti ya.

²⁶ Ģē kilo waavuufelegō (20.000) veeni ti ya ga walii, ģē kilo waasavago (3.000) ve ti ya ga ani biigiti ti bētai ga walii, ģē kilo waasavago (3.000) ve ti ya ga zanugi,

²⁷ ģē zanu daawō uuufelegō (20) ve ti ya, nii a la zeeli zanu kae waagila (1.000) su, ta kōlu bōi anijaka vāpa felegō, ti vagai ga zanugi ģevele.

²⁸ Ģē ģeni ti ma: «Velei wo veai la Ģōoġo GALAGI vē, vele ġana niima zōlaiti feai la. Walii ta zanugi ta ga vebēaniiti, niiti ti ve Ģōoġo GALAGI vē, wo-mēmewolani ta-ĢALAGI.

²⁹ A baa ti maazu ga pagō, eyēsu wo zeeli Zeluzalēme, názu wa ti pē gaalu niina, wo ti ve zalaġa ġula ġundigii wolaiti zea, ta Levi nuiti, é vee peleyeġe ġundigiiiti ba, wo ti vu Ģōoġo GALAGI zēi vēlei ma vebagoiti bu.»

³⁰ Zalaġa ġula nuiti ta Levi nuiti ti walii ta zanugiti seġeni, é vee sōlai zōiti ba, ti li ga tiye Zeluzalēme, gá-ĢALAGI zēi vēlei wu.

*Siei wo pelei,
ta ti zeeli vele Zeluzalēme*

³¹ Alu mǎungi ma volo puugo maazu felegǎi (12) ma, gi zegeni zie wolai ǵobave, nii é yeizu ga Aǵava vele, gi li Zeluzaleme. Eyesu gi zeeli, gá-GALAGI yeeyeni gi va, é ǵa ǵaa gi maazu gi zili nuiti ta toosu nuiti daalǵǵoma, niiti ti ǵeni gi maaluazu.

³² Gi zeeliai ma Zeluzaleme, gi looǵoni folo savago laawu.

³³ Foloi naanisiǵi, gi walii, ta zanugi, ta sǵǵla ǵiigiti gaaluni gá-GALAGI zei veleǵi wu, gi ti ve zalaǵa ǵula nui Melemǵte ya, Ilii ná-doun zunui, ta Fineyase ná-doun zunui Eleazaal. Levi nui niiti ti ǵeni ti ǵoba, ti-laaseigiti kaa: Zozuwe ná-doun zunui Yozaǵade, ta Binuwi ná-doun zunui Noadia.

³⁴ Ti gaaluni, é ǵǵǵ, buǵegi ǵǵgai pǵ ge zǵveni sevei zu.

³⁵ Niiti kpein ti duǵlai ǵǵeni, ti ǵale ma, naati ti zalaǵaiti kulani Izilayeǵe ná-GALAGI ve ga: niki zine puugo maazu felegǎi (12), Izilayeǵe nuiti kpein bǵ. Ti baala sine vuutaavuugo maazu lǵzita (96), ta baala zivo vuulǵfela maazu lǵfela (77) ǵulani gala zalaǵaiti faa zu, ta boli zine puugo maazu felegǎi (12) ga koto gba zalaǵai. Togani naati kpein ti ǵalani Ǵǵǵǵ GALAGI ve.

³⁶ Naa vǵluma ti masagi ná-sevei zu wooi laazeelini ná-nu wolaiti ma, ta zou zǵve ǵundiǵiiti ma, ti zeini zie wolai Efelate folo liizu veleǵi. Naati ti tǵnǵ ma ǵǵbai ǵǵeni Izilayeǵe nuiti bǵ, GALA sei veleǵi lo fai zu.

9

Wǵen anzanuiti fulu vai Izilayeǵe nui ma mǵinmǵin bǵ

¹ Niima vaiti poluma, kundiǵii tanigaa ti maaǵuǵani bǵ, ti ǵǵ mǵ: «Izilayeǵe nuǵuseiti, ta zalaǵa ǵula nuiti, naa veǵ Levi nuiti ba, ti la maaǵoozani zooi nii zu nuǵuseiti ba, ti la kǵeni ti va zeǵe zii niiti ta-ǵǵzǵba vaiti polu: Kanaan nuiti, Ǵete nuiti, Felǵze nuiti, Yeǵuse nuiti, Amǵn nuiti, Moaǵe nuiti, Ezipete nuiti, ta Amool nuiti.

² Mazǵǵǵ ti naati ti-loun anzanuiti fuluǵe ǵǵǵ ve, ta ti-loun zunuiti bǵ, ti zii ǵadegai zupua ga zooi nii zu nuǵuseiti. Zou zǵve ǵundiǵiiti ta kundiǵiiti ka ti ǵǵa ga nu mǵungiti ti sie vele ǵǵi ǵǵ.»

³ Ǵǵ naa menigai ma, ǵǵ nǵ-seǵeiti ta nǵ-seǵe maazu zeǵei valini ga, ǵǵ ǵa nǵundǵaiti ta kpǵlei volofolo ma kidaaviligi maavele ma, ǵǵ zei gaazuǵilii zu.

⁴ Ǵǵ yǵni zeini ná eyesu kpǵkǵ zalaǵa ǵula zieǵi zeeli. Niiti kpein ti ǵeni luazu Izilayeǵe ná-GALAGI ná-tukpǵi va, naama nuiti ta-ǵǵewoti ǵǵiti daalǵǵoma, ti ǵulaai duǵlai zu, naati ti vaani, ti zei kǵba.

⁵ Kpǵkǵ zalaǵa ǵula zieǵi zu, ǵǵ wuzǵeni, ǵǵ ǵula ná-gaazuǵilii zu, nǵ-seǵeiti ta nǵ-seǵe maazu zeǵei valiai ga, ǵǵ vilǵni ǵiibǵa, ǵǵ yeemaale ná-GALAGI, Ǵǵǵǵ GALAGI ma,

⁶ ǵǵ maanǵǵǵ ǵani: «Nǵ-GALAGI, niima unfe kaa le! Ee, ná-GALAGI, ná unfesu vǵǵ ga ǵǵ va ǵaazuwuzǵe, ǵǵ weǵ è va. Mazǵǵǵ gǵ-vaaǵaaza golaiti ti wola mǵinda, ti gi maaǵǵlea, gi-zǵgiti ti ǵaaǵooza, ti zei geǵǵǵǵ va.

⁷ E zo gi-ǵǵeni ta-voloiti ma, é zeeli za ma, gǵ ga sǵba nuiti nǵ, gǵ-vaaǵaaza golaiti maavele ǵa é kǵa, gǵ-o, gǵ-masagiti-yo, gǵ-zalaǵa ǵula nuiti, è gi lǵa la zii ǵiligiti ta-masagiti zea, è gi ve boǵa zǵkpǵi ta duǵlai ya, gi ǵǵ toomai ta unfǵi laawu, eǵvelei é la za.

⁸ Keǵ niima zieǵi zu, Ǵǵǵǵ GALAGI, gǵ-GALAGI, è undaanǵ ǵǵa gi ve yeǵǵǵǵala go laawu, ga nui tanigaa ti ye vulua gi zaama, ti ǵale ma, ti va, ti zei ǵa-you ǵadegai zu, è gi-ǵaazuǵeti seǵea ma, ti volo, è zǵnvu go ve gi ve ga luǵlai zaama.

⁹ Gi ǵǵa duǵlai zu, keǵ è la ǵǵeni gi va. E Pǵeǵe masagiti gaazu vago logǵ gi va, ti vaave bu ga ti gi-yǵnvui ye gi ya, nii a kǵ gi gǵ-GALAGI zei veleǵi lo vǵlu, ta gi koloǵolosuǵeti buzeǵe vǵlu, ta gi loǵǵuzu vago zǵǵ Zuda ta Zeluzaleme.

¹⁰ «Keǵ lee ǵa gǵ bo niina naa pǵ poluma, ee, gǵ-GALAGI! Mazǵǵǵ gi ǵǵǵa ǵa-lǵgiti ba,

¹¹ niiti è ti veai gi ya ga da-wotigε nuiti maavele, GALA goo wo nuiti, è gēni gi ma: «Zooi nii wo vaazu sɔɔsu, kɔzɔvε, tɔɔzei zii niiti ti zeini su ti gɔzɔvε, tama ti sulaavegε ga ta-gɔzɔba vaiti eyesu é zeeli kwεgi pε ma.

¹² Naa gā é ba, à mina wo-loun anzanuiti fe ti-loun zunuiti bε ga anza, à mina ti-loun anzanuiti fulu wo-loun zunuiti bε ga anza, à mina yiizoolε ga ta-yiileigi ta ta-undaanεci ma vaa, naazu wa zεbei zɔɔɔ, wo da zooi vaalɔnɔ pagɔiti mi, wo ma zooi yε wo-lointi zea ga poganii eyesu gɔ.»

¹³ Nii kpein seeliai gi ma, naa gɔlavε gá-gɔtoiti ta gi-zɔ nɔu wolaiti su, kelε anεε naa vε, è la gi zoni ga vεlei soloogai la gá-vaagaaaza golaiti ma, è vaavε bu ga è gi-mɔta goi yε ná.

¹⁴ Leeni vaa zu gá li da-lɔgiti koloɔolosu volu, ga gi da vului gε yɔgɔzu gá zii niiti ti kɔzɔba vaiti kεεzu? E la yiiɔaawana gi ma naazu baa, é va gi pε suwuɔaalevε, kulaba la ba?

¹⁵ Izilayele ná-GALAGI, Gɔogɔ GALAGI, è lelebogε, naa gā é kea, è gi mɔta goi gi yε ga vulua za, wεle gi va è gɔkala ga gá-gɔtoiti, tama niima gεvelei nii zu, gi la zooga losu kpaan è gɔkala.»

10

Izilayele gundiɔiti ti minazege vai ga ti golo GALA bε

¹ Siεgi zu Esedalse laavea gēni de zooi ma, é da wɔɔ, GALA sei vεlei laavε, é da niima GALA falii ta tosɔgai nii gε, Izilayele nuɔusei ma mɔinmɔin ge gaaλeni ba koba, zunuiti ta anzanuiti ta doungoiti, ti da wɔɔ ga gola.

² Naazu Yεgiyεle ná-doun zunui Sekania, é ga Elame mavofodai ta, naa gēni Esedalse ma: «Gi gēa ga woovalada nuiti gá-GALAGI vε, ga gi lii vai gi wεen anzanuiti fulu zii giligiti saama, niiti ti zooi nii zu. Kelε kito ko gā de Izilayele vε niima vai zu.

³ Ade minazege niina ada-GALAGI vε ga ada wεen anzanui niiti kpεε ta ti-lointi, eɔvelei mɔligii Esedalse ná-tεngi la, ta niiti kpein ti ada-GALAGI ná-deveiti sosu. Ade ná-tɔgiti so kpaan.

⁴ Wuzεge, tɔɔzei da gā da niima vai gaaɔula ba. Kelε gá yesu è va, zεbezεge, è ke!»

⁵ Esedalse wuzεgēni, é kpεelagi la zalaɔa gɔla nuiti ta-gundiɔiti bu, ta Levi geleiti, ta Izilayele nuiti pε, ga ti gona ga ta naa gε, nii ti bogai. Ti pε ti gonani.

⁶ Naa voluma Esedalse zegēni GALA sei vεlei ma gɔizuvε, é li Eliasiɔe ná-doun zunui Yɔɔanan laazuvε, é ni ná, kelε é gēleni daamianigi pε ba ta kpɔle aniiti pε, mazɔɔ é gēni wɔɔzu Izilayele luɔ wɔɔmaiti ta-goto wolaiti faa zu.

Duɔ wɔɔmaiti ta-gaaleba vai Zeluzalεme

⁷ Ti sevεi leveni názu Zuda yooi zu ná pε ta Zeluzalεme, ga niiti kpein ti gēa duɔlai zu, ti galegai ma, ti gaaλε ba Zeluzalεme.

⁸ Kundiɔiti ta totuɔiti ti deveni ga zɔi nɔpε é la vaani folo savagɔ laawu, kɔligiti ta ve Gɔogɔ GALAGI vε, tɔ bɔɔɔi gā gɔla naati saama, ti gɔlaai duɔlai zu.

⁹ Zuda ta Benzamen zunuiti kpein ti gaaλeni ba Zeluzalεme folo savagɔ laawu. Naa gēni alugi laavuusiεi ma volo vuufelegɔi (20) ma. Nuɔuseiti pε ti gēni zeini GALA sei vεlei ma gɔizuvε, ti da bali, tɔɔzei naama vai va ti gēni su, ta tonai é gēni vuuzu ga sabalagi.

¹⁰ Zalaɔa gɔla nui Esedalse wuzεgēni, é gε ti ma: «Woovaladai gā wo keai ga wo wεen anzanuiti fulu vai, wo ta bɔga Izilayele nuɔuseiti ta-goto gɔsɔi va.

¹¹ A laa zɔ ga niina Gɔogɔ GALAGI vε, wo-gēni ta-GALAGI, wo ziima vai gε, à bali ma wa zooi nii zu nuɔuseiti, ta wεen anzanuiti.»

¹² Nuɔuseiti pε ti gooɔaavoteni ga woo wola, ti gε ma: «Gi-yee gā bu! Gá naa gε, nii è bogai!

¹³ Kεε nuβusei mǝinve, tonai ɟaa é vuuzu, nu la zooga yesu eteave, niima vai mu ge la vǝlǝ ga folo ɟila ɓaa folo felegǝ vaa nǝ, mazǝlǝ gi ma mǝinmǝin, gi tǝ kologologi ɟeeve niima vai zu.

¹⁴ Gǝ pǝ ga gǝ-ɟundigǝiti ti ye nuβusei yeema, zǝiti kpein ti ween anzanuiti fuluai, naati ti da va ti vǝ ta ta-laa ɟundigǝiti, naa ve tukpǝɟaaleve nuiti ba, kui naa ma, nii togai ti ve, ga niima vai ɟaagǝlazu ba ga pagǝ eyesu gǝ-GALAGI nǝ-ziiɟaawana wolai zeɟe gi maala.»

¹⁵ Azayeɓe nǝ-doun zunui Zonatan, ta Tikava nǝ-doun zunui Yaziya, naa ve Mesulame va ta Levi nui Saβetayi, naati gila kpe nǝ ɟa ti ɟeleni naa ma levei va.

¹⁶ Izilayeɓe nuiti niiti ti ɟulani duǝlai zu, naati pe ti vaani bu. Zalaɟa ɟula nui Esedalase yiimazeɟeni peɓeyeɟe ɟundigǝiti peɓeyeɟeiti kpein saama, é yeeloni ti ɟilagilagi kpein ba. Ti ta-zei lǝzeini alugi vuusiei ma volo mǝungi ma nii a ke ti niima vai wuuveɓe.

¹⁷ Alu mǝungi ma volo mǝungi, ti ɓeni ga zunuiti kpein ta-vaiti gaagǝla ba, niiti ti ween anzanuiti fuluni.

Sǝba nuiti daaseigiti

¹⁸ Zalaɟa ɟula nuiti ti-mavofodaiti saama, tanigaa ti ween anzanuiti fuluni, naama nuiti daaseigiti ka ga nii:

Yosadake nǝ-doun zunui Zozuwe mavofodaiti saama, ta keɟɟelointi: Maaseya, Eliyezɛɓ, Yaliɓe, ta Gedalia.

¹⁹ Ti minazeɟeni, ti ɟona ga ta ti-anzaiti kpɛɛzu, naa volu ti baala sine ɟilagila kula ga faazuɓeɓe zalaɟai ta-ɟotoi ma zuvaaye fai zu.

²⁰ Niiti ti ɟeni Imɛɓ mavofodaiti saama, ti ɟeni ga:

Ɔanani ta Zeɓadia.

²¹ Niiti ti ɟeni Galime mavofodaiti saama, ti ɟeni ga:

Maaseya, Eli, Semaya, Yeɟiyɛɓe ta Woziase.

²² Niiti ti ɟeni Pasuul mavofodaiti saama, ti ɟeni ga:

Eliyɔyenayi, Maaseya, Isemayeɓe, Netaneyɛɓe, Yozaɓade ta Eleyasa.

²³ Niiti ti ɟeni Levi nuiti saama, ti ɟeni ga:

Yozaɓade, Simeyi, Kelaya é lolisu ɓalaa ga Kelita, Petayia, Zuda ta Eliyezɛɓ.

²⁴ Nii é ɟeni geingɛin gani nuiti saama, naa ɟeni ga:

Eliasibɛ.

Niiti ti ɟeni sigǝida makeɓe nuiti saama, ti ɟeni ga:

Salume, Telɛme ta Uli.

²⁵ Niiti ti ɟeni Izilayeɓe nui mǝtaiti saama, ti ɟeni ga:

Paleyɔse mavofodai zu geleiti ti ɟeni ga:

Lamia, Yiziya, Malikiya, Miyamine, Elezaal, Malikiya ta Benaya.

²⁶ Elame mavofodai zu geleiti ti ɟeni ga:

Matania, Zakali, Yeɟiyɛɓe, Aɓidi, Yelemɔte ta Eli.

²⁷ Zatu mavofodai zu geleiti ti ɟeni ga:

Eliyɔyenayi, Eliasibɛ, Matania, Yelemɔte, Zaɓade ta Aziza.

²⁸ Beɓayi mavofodai zu geleiti ti ɟeni ga:

Yoɟanan, Ɔanania, Zaɓayi ta Atalayi.

²⁹ Bani mavofodai zu geleiti ti ɟeni ga:

Mesulame, Maluke, Adaya, Yasuɓe, Seyale ta Lamɔte.

³⁰ Paɟate-Moaɓe mavofodai zu geleiti ti ɟeni ga:

Adana, Kelale, Benaya, Maaseya, Matania, Beɓaleyɛɓe, Binuwi ta Manasé.

³¹ Galime mavofodai zu geleiti ti ɟeni ga:

Eliyezɛɓ, Yisiya, Malikiya, Semaya, Simiyɔn,

- ³² Benzamen, Maluke ta Semalia.
- ³³ Gasume mavofodai zu geleiti ti gɛni ga:
Matenayi, Matata, Zabade, Elifelɛte, Yelemayi, Manasé ta Simeyi.
- ³⁴ Bani mavofodai zu geleiti ti gɛni ga:
Maadayi, Amalame, Uwɛle
- ³⁵ Benaya, Bedia, Keluɣu,
- ³⁶ Vania, Melemote, Eliasiɓe,
- ³⁷ Matania, Matenayi, Yaasayi,
- ³⁸ Bani, Binuwi, Simeyi,
- ³⁹ Selemiya, Natan, Adaya,
- ⁴⁰ Makenadebayi, Sasayi, Salayi,
- ⁴¹ Azalɛle, Selemiya, Semalia,
- ⁴² Salume, Amalia ta Zozefe.
- ⁴³ Neɓo mavofodai zu geleiti ti gɛni ga:
Yeiyɛle, Matitia, Zabade, Zeɓina, Yadayi, Zowɛle ta Benaya.
- ⁴⁴ Zunui niiti pɛ ti wɛɛn anzanuiti fuluni, ma mɔinmɔingaa ti doun zɔlɔɔ ti ɔa.

Nefemi Ná-Sεvεi Sεvεi lɔɔzeizuε ma woo mɔungiti

Esedalase ta Nefemi ta-zεvεiti ta faiti sugulazu, niiti ti levegai siεgi zu zobogi veeni la Izilayele nuiti zea ga ti ɣale ma ta-yooi zu, ti βega vɔluma ga li ga tiye duɔlai zu Pεεlese ta Babilɔne. Nefemi ná-kisiεi pε gaavoteni siɣigiti to fai va vɔlu Zeluzalεme maagoolii zu. Faaɣwε nu mɔinmɔin daavε da ga Esedalase ɣa é Dɔɔ Sεvε felegɔiti kεa ta é ti ɣaalε ba, naa vεε sεvεi nii va tɔ βɔɣɔ daaseigi ba, ta Nefemi nɔnɔi. Ni Esedalase βɔɣɔi la ɣeni de, kεε tanisu nu ɣila kpegi nɔ ɣa é naama zεvεiti pε gaaleai ba. Tanisu Nefemi Ná-Sεvεi ɣεεvε kona unnaanigɔ puusavagɔi (430) ma yeeɣεɣalai zu, aisa Yesu va zɔɔɔ.

Nefemi ɣa é ɣeni botii ɣεεzu Pεεlese masagi Aaletazεεlesεse vε ga é da naa ná-dɔɔi vuu bε. E masagi ná-kpɔbai maalolini ga naa vaa bu, é yeeɣεɣala ve zea, é ɣale ma Zeluzalεme, nii a kε é kpɔba ɣε siɣigiti to fai zu vɔlu Zeluzalεme ma. Aaletazεεlesεse vaani bu ga Nefemi ɣale ma, é botii naa ɣε. Sugoozaai ma é Nefemi zeini ga Zuda you zεvε ɣundiɣii, kovii nii é Zeluzalεme maagoolii (5:14). Anεε βalaa nui tanigaa ti fai pε kεeni, nii a kε ti pele βesa Nefemi luɣɔ ga é mina siɣigiti to vɔlu Zeluzalεme ma, kεε botii βeni folo vɔulɔɔluɣɔ maazu felegɔ (52) laawu, GALA ná-kpɔbai maavele ma. Naa vɔluma Esedalase βɔni Nefemi va, ti Izilayele nuiti kεvele βεtε, ti ta-minazεɣegi niine vɔlu ti yɔɣɔzu ta GALA.

Unsɔsu

1. Nefemi ɣaleni ma vɔlu Zeluzalεme ta é lɔni botiiti untuɣɔ siɣigiti to fai zu vɔlu Zeluzalεme ma (1:1–6:19).
2. Izilayele nuiti ti tɔɔzeini ga ti da nii Zeluzalεme, ta ti tɔɔzei ga ti da zie ga GALA ná-tɔgiti vɔlu (7:1–13:31).

Nefemi ná-GALA falii

¹ Ǵakalia ná-doun zunui Nefemi ná-faiti siε velei ɣa.

Gε yeni Suze taa wolai zu, masagi Aaletazεεlesεse ná-konagi vɔuufelesiεi (20) ma masadai zu, alugi naa laawu nii daa ga Kiseleεve.

² Kεεloin gila, nii daa ga Ǵanani, naa va, é zeɣe Zuda yooi zu ta zunui tanigaa. Gε ti ɣaazaɣani Zuifuiti faa ma, niiti ti ɣalegai ma, ti ɣula duɔlai zu, ta Zeluzalεme ɣεvelei ma.

³ Ti ɣɔɔɣaavoteni, ti ɣε mǎ: «Duɔ wɔɔɔmai niiti ti ɣalegai ma, ti zeɣe Zuda you zεvεi ma, ta ná maanɔɣɔ wolai ta unfegi zaama. Zeɣeiti ta Zeluzalεme ziɣigi va, ta ma βogiti galavε ga abui.»

⁴ Gε naama wooiti mεnigai ma, gε zeini, gε da wɔɔɔ, gε yeni gaazuɣilii zu folo mɔinmɔin daawu. Gε zugi zo, gε GALA fali, nii é geεɣɔɔgi zu,

⁵ gε ɣε ma: «Eε, Ǵɔɔɣɔ GALAGI, ɔei é geεɣɔɔgi zu, GALAGI βɔɔɔbai, maayikiai, ɔei é da-minazεɣegi ta da-woɔɣεɣiladai makesu naati bε ti é nεεzu vε, ti da-leveiti so,

⁶ woilo kae, é ɣaazuzeɣe ma, é ná-fali wooi ɣaavote, nii gε daazeelizu é ma, nɛi gε ga da-wotiɣe nui. Ná é valizu niizu kpidi vεε folo va, da-wotiɣe nuiti bε, Izilayele nuiti, gε laa zɔ ga ga Izilayele nuiti ɣá-ɣotoiti, nii gi kεai é laalɔɣoma, ɣá mēmewolani.

⁷ Gi βaagoge é ma gaamazu, gi la ɣoloni deveiti, faa zie velei ta tɔgiti bε niiti é ti veeni da-wotiɣe nui Moize ya.

⁸ Ǵitoo niima wooi zu, nii é boni da-wotiɣe nui Moize ma ga: «Ni wa ɣena ga woovalada nuiti, ná wo vaza zii ɣiligiti saama.

⁹ Kεε ni naa vɔluma wa ɣalena ma pɔ, wo ná-tɔgiti so, wo da kε, naazu anεε βalaa wo maagoozavε geεɣɔɔgi βela ga, ná wo zeɣe ná, gε va ga woye, vε gε yiimazeɣeai ga ná, ga gε zeɣe ná.»

¹⁰ Gá ga da-wotigε nuiti ta da-nu6useiti, niiti è ti unməəgai ga da-zobo golai ta da-zεbesu yeei.

¹¹ Ee, Malignii, soma è woilo falii wooi nii ma, gè daazeelizu è ma, ta nii da-wotigε nui zaiti ti daazeelizu è ma, niiti wain ti ma ga ti lebiya ve è υε. Va bu za faa gaaḡulabai nii gè taaḡeizu, naa zoloo, va bu balaa gè googaavote pagḡ zolḡ masagi ya.»

Naama zieggi zu, nà ɔa gè bɛna masagi ná-dɔɔi vuu bɛ.

2

Negfemi lii vai Zeluzalεme

¹ E ɣɛni ga yeeta, masagi Aaletazɛlesɛse ná-masadai ma ɣona vuufelegɔ (20) ma, alugi naa zu nii daa ga Nisan, masagi ɣɛni zeini taɓalii ɣakala, gè ná-dooi vuuni, gè fe zea. Gàazuɣilini, tama kaipa gàazu la ɣɛni de ɣilini ɣana gaazu.

² Masagi zɛba é gàazaɗa, é ge mà: «Toɗa gaale è gaazuɗiljai ɗani? Da ma, è la zeebezu. Lee yiizoolɛ ɗa é è ma ɗani?» Gè wola luani názu.

³ Gè masagi woogfaavoteni, gè ɖɛ ma: «Masagi, è lɛbi ɖeke! Leeni vaa zu gàazu la ɖilia, taai nii mèmɛwolani maagɖuluai su, naa ɖoloɖologai, ma bogiti galaai abui vɛ?»

⁴Masagi gàazagani, é gɛ mà: «Leeni gá è pə ga gè kɛ è vɛ?»

Gaamago gè geeɖɔlɔgi zu GALAGI valini.

⁵ Naa volu gè gɛ masagi ma: «Masagi, ni nɛvɛ è vɛ, ta ni da da-nuɔɔɔɔlai makɛsu bè, nɛi gè ga da-wotigɛ nui, tɛvɛ Zuda you zɛvɛi ma, taai ná zu vɛ mɛmɛwolani maagɔlugai ná, gè li gè to volu.»

⁶ Masagi ɔ̃ni zeini, anzai koba zeini, é gàazaɔ̃ani mɔ̃nɔ, é ɔ̃ mɔ̃: «Da yesu siɛi ma eyesu yeelɛ? Yeelɛ ɔ̃a è vaazu la?» Masagi vaani bu, é be bà, gè li, gè galema voloi lɛni la.

⁷ Gè ɖɛni ma volu: «Masagi, soma, è sɛvɛa ve zɛa zou zɛvɛ ɖundigɛiti faa ma, niiti ti zie wolai Efelate voluve munu vele, nii a kɛ ti be bà, gè leve, gè zeeli Zuda.

⁸ Sɛvɛi gila kɛ balaa Azafe ma, nii ɛ wɛɛzu dɔɔɔi ma masagi vɛ, ɛ gului vɛ zɛa, nii a kula gɛ pɛɛ maalɛɛ vai zu, taai make zɔɔɔi ma bogiti kpetɛ vai zu GALA sei vɛɛi ɔɔɔvɛ, ta taa ma zɔɔɔi ma bogiti, naa vɛɛ pɛɛi va, nii gɛ ɔɔɔzu jiiizu bu.» Masagi naama zɛvɛiti feeni zɛa, mazɔɔɔ nà-GALAGI yee vɔɔɔi ɔɔɔni zɛɛni mɔɔazu.

⁹ Gè liini ga masagi ná-sevei naati zou zεve ɖundigɛiti pɔ, ti zie wolai Efelate folo liizu velei. Masagi salavusu ɖundigɛiti ta soo ɓize zalavusuiti pileni pɔlu ga ti mǎaza.

¹⁰Sanebalate, Gɔɓnayime nui, ta ná-seikoba Toɓiya, Amɔn nui, ti menigai ma ga ná ga
va, ti wola yiigaawanani ga nu zɔɔga, nii é vaazu é gaaba Izilayele nuiti ta-undaanɛi
ma.

Negemi sigigiti kevelei vete fai

¹¹ Sèeliai ma Zeluzalɛme, gè looɕoni folo savagɔ laawu.

¹² Naa vɔluma, gɛ wuzɛgɛni ga kpɛdii, gɛ la faa nɔpɛ boni nu ma, ga nii nà-GALAGI puuni ziima ga gɛ kɛ taai vɛ, nui tanigaa nɔ ga ti vilɛni pɔlu. Gɛ la ɖɛni liini ga togani nɔpɛ, kɛni toganii nɔ nii ɛ ɖɛni sɛɖɛzu.

¹³ Gè ɖulani taai va kpidi ga Pɛtugi Uo Pele Zigɖaɖe, gè li ga Kove Dɛungi vo pelei, ta Kpoɖa Siɖida vele, gè ɖeni Zeluzaleme zigigiti sumɔsu, gè kaani ga zeɖei ɖa ti pɛ ba, ta abui ma bogiti galave.

¹⁴ Gè liini ga Zieun Sigida velel, ta Masa Kpoigi vo pelei, kelε nà-toganii nii gè feni koma, naa la mɔ feni leve pele faazu.

¹⁵ Kpidii gè leveni ga zedezaɗa wolai ɔɔ pelei, gè ɗa siɗigiti sumɔ, naa ɔluma gè ɗale ma ga Petugi ɔɔ Pele Ziɗɗavɛ, vele ɗana gè taai maaɗakuni la.

¹⁶ Kundigĩiti ti la ġeni kwεε ve dīai ná, ta nii dīai kεεzu, tōzei eyesu foloi nuu zeeli, gè la ġeni de faa woni Zuifuiti ma, ta zalaġa ġula nuiti, ta nu biigiti, naa ve kundigĩiti ba, ta botidε nui tanəpε.

¹⁷ Gè ɓɓeni ti ɓɓ ɗani: «À wele leɛ kpɔɔi va, nii ade su! Zeluzalɛme ɗoloɗologa, abui ma ɓogiti gala! A va, ade Zeluzalɛme zigigiti to volu, naa ɗa a ke ade ɗula ɓaagɗulamai nii laawu.»

¹⁸ Gè dɛeni ga tiye veleɪ nà-GALA yee ɓagɔi ɗeni bà la, ta veleɪ masagi ɓɓeni la pò, gè naa wo ti ma. Ti ɗeni mà názu: «Ade wuzegɛ, ade taai lo!» Ti ɓɓɔ ɲɔɔɔni ga naama wotii ɗee vai zu.

¹⁹ Kɛle Sanabalate, ɗɔɔnayime nui, ta ná-seikoba Toɓiya, Amɔn nui, naa ɓee Geseme va é ga Alaɓui, ti mɛnigai ma, ti tɔɔzeini ga ɲeeɗula gi zu, ti ɗa gi ɓelɛlala. Ti ɗeni gi ma: «Leeni ɗa wo keɛzu ɓe? Wa pɔ wo wuzegɛ masagi laalɗɔma ɓaa?»

²⁰ Gè goodaavotegi nii woni ga tiye: «Geegɔɔgi zu GALAGI ɓɓɔi ɗa é zobogi veezu gi ɓe. Gei gi ga ná-botigɛ nuiti, gá wuzegɛzu, gi taai lo. Kɛle wɔun, maa la neeni wo va ani nɔpe ɓɔɔ Zeluzalɛme. Nu nɔpe ge mina ɗize wo zu!»

3

Zeluzalɛme zigigiti to fai volu

¹ Zalaɗa ɗula ɗundiɗi wolai Eliasiɓe wuzegɛni ta ɓɔla zalaɗa ɗula nui zɔiti, ti Baala Sigɗawe lo volu. Ti naa veeni GALA ɓe, ti kpogiti too da, naa vɔluma ti liini ga sigɗi ɓetea volu, ti ɗa fe GALA ɓe, eyɛsu ti zeeli Mea Zigigi ma, ta Gananeyele Zigigi.

² Zeliko nuiti ti ɗeni botii ɗeezu zalaɗa ɗula nuiti koba, naa volu Imili ná-doun zunui Zakuul ɗa é ɗeni naati koba ɓepema ɗila.

³ Senaa mavofodaiti ti Kale Sigɗawe loni volu. Ti maalɛɛ, ti kpogiti pile da, ta ɓɓɔgiti, naa ɓee ma wulu zɔkpɔiti ba.

⁴ Nui niiti ka ti ɗeni botii ɗeezu ti ɗoba: Akɔse ná-dounloin Melemɔte, Ilii ná-doun zunui ɗeni de, naa vɔluma Mesezaɓeele ná-dounloin Mesulame, nii é ɗeni ga Belekia ná-doun zunui, naa volu Baana ná-doun zunui Sadɔke.

⁵ Naati kobawe, zɔiti ti ɗeni botii ɗeezu ná, naa ɗeni ga Tekoa nuiti, kɛle ta-nu wolaiti ti la ɗeni keeni, ti va boti ɗe ta-wotigɛ ɗundiɗi zeewu.

⁶ Paseya ná-doun zunui Yoyada, ta Bezodia ná-doun zunui Mesulame ɗa ti Sigɗa Wolɔmai ɓeteni volu. Ti maalɛeni, ti kpogiti pile da, ta ɓɓɔgiti, naa ɓee ma wulu zɔkpɔiti ba.

⁷ Zɔiti ti ɗeni botii ɗeezu naati koba, ti ɗeni ga niiti: Melatia Gaɓaɗɔn nui, Yadon Melonɔte nui, ta Gaɓaɗɔn nui tanigaa, é ɓee Misepa nuiti ba, niiti zie wolai Efelate folo liizu veleɪ tɔna ma ɗundiɗi ti leveni.

⁸ Naati poluvelei ɗa Gaalaya ná-doun zunui Uziyele, zanu kpɛte nui ɗeni botii ɗeezu ná, ta gulo maku neene kpɛte nui Ganania, ti ta-wotii ɗaabelani Zeluzalɛme siɛgi zu ti zeelini la Sigigi Gaawɔɔɔzu veleɪ.

⁹ Tiya ɓalaa ti ɗobawe ɗa Lefaya ɗeni botii ɗeezu ná, Zeluzalɛme taai ɗilazuwe ma ɗundiɗi, Guul ná-doun zunui.

¹⁰ Naati kobawe, Galumafe ná-doun zunui Yedaya ɗeni botii ɗeezu ná-peleɪ letemawe, to ɓalaa kobawe Gasabiniya ná-doun zunui Gatuse ɗeni botii ɗeezu ná.

¹¹ Galime ná-doun zunui Malikiya, ta Paɗate-Moaɓe ná-doun zunui Gasube ti ɗeni botii ɗeezu sigigi gilazuwe ta, ɓe Abu Zigɗi Gaagoozagi ɗeni ná zaama.

¹² Ti ɗobawe ɗa Aloyese ná-doun zunui Salume ta ná-doun anzanuiti ti ɗeni botii ɗeezu ná. Salume ɗeni ga Zeluzalɛme taai ɗilazuwe ma ɗundiɗi.

¹³ Ganun ta Zanoa nuiti ka Petugi Uɔ Pele Sigɗawe loni volu, ti maalɛɛ, ti kpogiti pile da, ta ɓɓɔgiti, naa ɓee ma wulu zɔkpɔiti ba. Ti metele undɔɔlugɔ (500) loni volu sigigi va, eyɛsu ti zeeli Kpoɗa Sigɗawe.

¹⁴ Lekaɓe ná-doun zunui Malikiya, Bete-Kelɛme ɗovi ɗundiɗi ɗa é Kpoɗa Sigɗawe loni volu, é maalɛɛ, é kpogiti pile da, ta ɓɓɔgiti, naa ɓee ma wulu zɔkpɔiti ba.

¹⁵ Kɔle-Wozé ná-doun zunui Salun, Misepa laa gundigii ga Zieun Sigfidave loni volu, é maalee, é kpogiti pile da, ta sɔɔgiti, naa vee ma wulu zɔkpɔiti ba. Naa volumna é sigigi loni volu, nii Sela kpoigi gobave, masagi ná-kpeleiti zɔɔɔzuve ta nu leezuve é yeizu ga Davide ná-taai zu vele.

¹⁶ Toun polu munu poun, Azaɔbuke ná-doun zunui Nefemi, Bete-Suul taai gilazuve ma gundigii ga é geni botii geezu miná, eyesu é zeeli Davide ná-kabamave gobave, é li kpeteai ɔɔɔ vɛ ɔoigi vɔ be, é zeí gɔluɔaiti ta-velei va.

¹⁷ Naa voluvelei Levi nuiti ka ti geni botii geezu ná: Bani ná-doun zunui Lewume, ta Gasabiya, Keyila taai gilazuve ma gundigii, naa geni botii geezu taai ɔɔɔi zu.

¹⁸ Ti-geelointi ka ti geni botii geezu ti voluvelei: Genadade ná-doun zunui Bavayi, Keyila taai gilazuve zɔi ma gundigii,

¹⁹ ta Zozuwe ná-doun zunui Ezee, Misepa gundigii geni sigigi ná ta botii geezu kɔɔɔ zɔɔlaiti puuzuve letegi, eyesu é li ga zokosu vele.

²⁰ Poluve, Zabayi ná-doun zunui Baluke geni botii geezu ná ga zɛbei, é zo sigigi zokosuve, é zeeli zalaɔa gɔla gundigi wolai Eliasiɔbe ná-pelelave.

²¹ Naa voluvelei Ilii ná-doun zunui, Akɔse ná-dounlɔin Melemɔte geni botii geezu, é zo Eliasiɔbe ná-pelelave, é li kwegi ma.

²² Toun poluve zalaɔa gɔla nui niiti ti zegeni Zeluzalɛme maagoolii zu, naati ka ti geni botii geezu miná.

²³ Benzaɔen ta Gasube ti geni botii geezu ná ta, ta-velei letegi ma. Maaseya ná-doun zunui, Anania ná-dounlɔin Azalia da boti ge ná-pele gobave.

²⁴ Tɔ ɔalaa voluvelei Genadade ná-doun zunui Binuwi geni sigigi ná taɔili kpetezu volu, é zo Azalia ná-pele ma, é zeeli sigigi zokosuve, ta ma zekii ma.

²⁵ Naa voluve ga Uzayi ná-doun zunui Palale geni botii geezu ná, sigigi ma zokogiti zɔɔɔzuve, ta pele gaagoozagi nii é masagi ná-pele gɔkalave, kaso zigi gobave. Ná volu munu poun Paleyɔse ná-doun zunui Pedaya

²⁶ ta GALA sei vele wu wotiɔe nui niiti ti geni niizu Wofele, naati ti geni botii geezu eyesu é zeeli pele gaagoozagi ma, sigigi zokosuve, vɛ ná logai folo gɔlazu vele Zie Zifidave letegi.

²⁷ Tekoa nuiti ti geni botii geezu ná yee voluve, siɔi gaagooza golai é zokogi ga, naati zɔɔɔzuve ta Wofele zigi.

²⁸ E zo Soo Zifidave, zalaɔa gɔla nuiti eɛ ge geni botii geezu sigigi ná ta, ma nu ná-pele letemave.

²⁹ Naati poluve lago, Imeeɔ ná-doun zunui Sadɔke geni botii geezu sigigi ná ta ná-pele letemave, naa volumna, Sekania ná-doun zunui Semaya, folo gɔlazu vele zifidave make nui geni botii geezu.

³⁰ Tiya ɔalaa ti voluvelei, Selemiya ná-doun zunui Ganania, ta Salafe ná-doun zunui ɔzitasiei Ganun, ti geni sigigi ná ta ɔetezu, Belekia ná-doun zunui Mesulame da ná taɔili kpete niizuve letemave.

³¹ Ná gobave, zanu kpete nui Malikiya geni botii geezu ná, eyesu é zeeli GALA sei vele wu wotiɔe nuiti ta yaagooiti niizuve, Mifikade zifidave letemave, é zeeli taa make nuiti seizu vele gaagoozagi ma, zokogi zu.

³² Zanu kpete nui zɔiti ta yaagooiti, naati ti geni botii geezu sigigi gaabelasuve, taa make nuiti seizu vele gaagoozagi, é zokogi zu ta Baala Sigfidave ti yɔɔɔzuve.

*Zuifuiti sili nuiti buzege vai ga
ti pele leve botii luɔ*

³³ Sanebalate ɔenigai ma ga Zuifuiti ga ga sigigi lo volu, ziiɔulani ga gola, é yiiɔaawana. E geni neegɔlazu gi zu,

³⁴ é geni ná-zou zu nuiti ta Samali zalavusuiti ma: «Leeni ga Zuifuiti ti pɔ ti ke, zɛɛsulala nui teiti? Ada ti yesu ná, nii ti tɔzeidai, ti gaabela? Ta geezu zalaɔaiti kulazu ná? Niiti ta

ta-vele lo fai nii gaaabelasu za baa? Ti kotui naati buzege volu, niiti ti gēa fufiligi wu, ti gālaai ga abui?»

³⁵ Amōn nui Tobiya ģeni loni koba, é ģe ma: «Be ti to! Wansa ģila kpe ka leezu nō ta-zigigi va, é golo!»

³⁶ Gē woogulani naazu, gē ģe ma: «Ee, gá-ĠALAGI, woilo de neegulasui ma ti keezu ga giye. Baagulamai nii ti seizu gi ma, naa la ti unma, toosu nuiti teve ti ma, ti ģe ga duaiti zou ģili su.

³⁷ Mina ta-ġotoiti suvaaye ti ve, mina ta-vaagāaza golaiti gaava, mazoloo ti baagoge gi ma, ģei gi sigigi losu volu.»

³⁸ Gi sigigi ná pe toni, é zeeli zaamazuve, mazoloo nuḡusei kpein ge ģeni botii ģeezu ga yii pe.

4

¹ Kele siegi zu Sanebalate ve, Tobiya ve, ta Alabuiti, naa vee Amōn nuiti ta Asadode nuiti ba, ti menigai ma ga Zeluzalēme zigigiti to fai lia luḡoma, ta zegēiti kpein daa ģana ģulu, ti wola yiigāawanani.

² Ti zolooni ma ga ti pe ti va vōoma, ti vala Zeluzalēme va, ti yaḡabagi vili ná.

³ Gi gá-ĠALAGI valini naazu. Ti maavele ma gi gwelema nuiti seini kpidii ta foloi, nii a ke ta vaana sienape su, gi boḡo maagōko ti laalōḡoma.

⁴ Kele Zuda nuiti ti ģeni ģeezu ma: «Botiḡe nuiti ti bōla, veti ti ġoloai sigigi va, naama vufiligi wola mōinve, ade la zooga pe ade va sigigi niiti to volu!»

⁵ Gi zili nuiti, naati ti da ġisie ga gi la faa zuḡweega, ta gi la loa ga ná, eyesu ti va, ti loo gi zu, ti gi vaa, ti pele leve botii luḡo ģana.

⁶ Zuifui niiti ti ģeni gi zili nuiti maagoolizu, naati ti vaani ti gi loo ġisu ga seizu puugo ġeḡala é lo faabaagi va, ti ģeni ģeezu gi ma: «À ġaagale ma, wo va gi vō be.»

⁷ Gē nuiti seini pele bōungi zu sigigi voluve, veti náti maakala, gē ti zeini ga peleyeḡe velei, boḡa zōkpōiti ta kpeēinti ti zoni ti ya, é vee mēēinti ba.

⁸ Kpēgai ma ga adeti kpein buuḡe ga pagō, gē bōeni nu wolaiti ta kundigīiti pō, naa vee nuḡusei mōtai pe ba, gē ģe ti ma: «À mina lua wo zili nuiti ba! A ġize Maligīi zu, nii bōolōai, maayikiai, wo kōoi ḡo wo-ḡelointi be, ta wo-loun zunuiti be, ta wo-loun anzanuiti be, naa vee wo-anzaiti, ta wa-veleyeḡeiti ba.»

⁹ Gi zili nuiti ti menigai ma ga gi suḡweega, GALA ge ta-vaazeikpasui naa zuḡologoloni, gi pe gi ġaleni ma sigigi ma, ese ge ná-boti lōzei.

¹⁰ Kele é zo niina naama voloi ma, é li ga gi luḡovelei, nā-botiḡe nuiti ġilazuve nō ġa niina é ģeni botii ģeezu, mōtaiti ti kpeēinti, ta kōoḡo zepēgiti, ta mēēinti ti zoni ti ya, ti maagīliai ga kōoḡo ḡolu zegēiti, kundigīiti ti da wele Zuda nuḡuseiti ma.

¹¹ Zōiti ti ģeni botii ģeezu sigigi losuve, kasō zegē nuiti ta daale wo nuiti ese pe ge ģeni botii ģeezu ga yee ġilagi nō, kōoḡo gani ġila ge zoni zōoma yeeiti ga.

¹² Sigī to nuiti ese ná-boḡa zōkpō ġiliai saama, ti da sigigi lo. Nu ġila ge ģeni pōlu, kevele beṡeai puuugi vee vai zu.

¹³ Gē bōeni nu wolaiti ta kundigīiti pō, naa vee nuḡusei mōtai pe ba, gē ģe ti ma: «Botii maayikiḡe ta suwōlōve de ade ya, sigigi lo fai zu, tama ade maagōozave bōḡo va.

¹⁴ Ve nōpe wa ģe ná, wa puuugi woomenina nō feya, à ġaale ba kōba, ada-ĠALAGI ġa bō ade va kōoi zu.»

¹⁵ Vele ģana gi ģeni botii ģeezu la niina, nuḡusei ġilazuve kpein gi zaama, kpein zoni naati zea, é tōzei wozaḡa seḡena ma nō fuaa, eyesu fitiligi be ga pee.

¹⁶ Naama ziegi nō zu gē ģeni nuḡuseiti kpein ma: «Kenī ese ta ná-botiḡe nuiti ti ġisui ģe Zeluzalēme taazuve, ade make vai zu kpidii laawu, nii a ke ade boti ģe ga foloi.»

¹⁷ Gi tanape, é zo nōun ma, é li keelointi pō, ta nā-botiḡe nuiti, ta nui niiti ti ģeni makesu, gi la ģeni gá zegē ġulazu ġōba, gi va maavalibo, ese ná-kōoḡo zōla ģeni zea.

5

*Nefemi pele leve vai
telebotalai lufo*

¹ Yeeta nuɓuseiti saama, zunui tanigaa é ɓee ti-anzaiti ba ti tɔɔzeini ga ti da ɓalakpala ga ti-ɗeeɓloin Zuifuiti daalofo.

² Tanigaa ti da ɗe ma: «Gá gi-loun zunuiti ta gi-loun anzanuiti gi mɔinɓe, wɔin ɗea gi ma ga gi molo zɔɔɔ, gi mi, nii a ke gi ye vulua.»

³ Taɗiligaa ti da ɗe ma: «Kenii gi gá-ɓalagiti, ta gá-leezen beleiti, ta gá-ɓeleiti sei ga kpɔunmai, nii a ke gi molo zɔɔɔ pulu zieg zu.»

⁴ Zɔiti ti da ɗe ma: «Gi gá-ɓalagiti ta leezen beleiti maaɗɗuye zogɛ ga walii, gi ɓa mului zala masagi ma.

⁵ Tama gá ga zii ɗilagiti nɔ ga gi-ɗeeɓlointi, zeeɗaafweezu lei é ɓa ɗe gi-loun zunuiti, gi-loun anzanuiti, ta tɔɔiti zɔɗɔzu. Kele keeɗeeleɗe nɔpe ge la ná, kenii gi gi-lointi dɔ duɔlai zu, gi-loun anzanuiti tanigaa ta ɓɔɔ niina ga duɔiti, gi la zooga faa ɗili nɔpe keezu, mazɔɔɔ gá-ɓalagiti ta gá-leezen beleiti pe ta gi-maaɗɗuye nuiti zea.»

⁶ Gè naama ɓeiti ta kpaazaɗa wooi naati menigai ma, ziiɗaawanani gola.

⁷ Gè deveni ga gè zeli lo nu wolaiti ta kundigii ma, gè ɗe ti ma: «Kasɔ wola ɗa wo daazu wo-ɗeeɓlointi unma, ga wo da talama ɗuyei ɓee ti ma.» Gè gaaleba wola maalolini ta-vaa zu.

⁸ Gè ɗeni ti ma: «Gi-ɗeeɓloin Zuifui niiti ti ɗea ɓɔɗɔ ɓɔdini zii ɗiligiti ma ga duɔi, gi ti unmaɔge ga zobogi nii é ɗea gi ɓe. Wɔun, wa ga wo-ɗeeɓlointi pɔdi ɓɔɗɔ nɔ ma!» Ti la ɗeni zooni ti ɓa goɗaavote fe, ti maaɗɗeni kpɔ.

⁹ Gè ɗeni ti ma ɓolu: «Nii wo keezu ɗani, é la ɓani. Wo maa la neeni ɓaa wo ɓa ɗolo ada-GALAGI ɓe, nii a ke zii ɗiligi zɔiti, ti ga ade zili nuiti, ti mina neɗɗula ade zu?

¹⁰ Nà ɓɔɗɔi ɓalaa gá keeɓlointi ta nà-botigɛ nuiti, gi kuyei ɓeeɓe ti ma ga walii ta moloi. Ade kuyei naati suvaaye ti ɓe.

¹¹ Za, nui niiti kpein wa-ɗuyɛ ti ma, à ta-ɓalagiti ta ta-leezen beleiti fe ti ya, naa ɓee ta-wolive wuluiti ta ta-ɓeleiti ba, naa ɓoluma nii kpein wo peai ti ma ga kuyɛ, é ɗeni ga wali, ɓaa molo, ɓaa dɔɔi, ɓaa gulɔi, à ti pe maalamaiti suvaaye.»

¹² Ti goɗaavoteni, ti ɗe mɔ: «Nii è boga, gá naa ɗeezu, gi naa kpein fe ti ya, niiti gi ɗea ti zegeni, ta gi la mɔ ani nɔpe maaloliga ti ma.» Gè zalaɗa ɗula nuiti tolini naazu, ti ɗona naati gaa zu ga nii ti boga, ti la zeeɗa polu.

¹³ Naa ɓoluma gè nà-segei ma yiivei zoni, gè suɓukpune, gè ɗe ti ma: «Nu-o-nu é la keeni, é ɓa ná-minazegɛgi laazeeli, GALA ge naama nui bukpune ɗani, maaɗɗooza ná-pelei ta koligiti ba, zeɓakakai ye faan!» Nuɓuseiti pe ti ɗeni ma: «Amina-o!» Ti pe ti ɗooɗɔ GALAGI maamuseni, naa ɓoluma ti ta-minazegɛgi laazeelini.

¹⁴ Kaipa masagi nɔun seini ga Zuda you zee ɗundiɗii, ná-konagi ɓuufesieɗi (20) ma é zeeli puusava maazu velesieɗi (32) ma masa fai zu, nei gè ga kundigii, keeɓlointi-yo, gi la ɗeni mului maalolini, nii maaneai ga é ve gi ya.

¹⁵ Zɔiti ti ɗeni ná tɔɗɔ, naati ti ɗeni nuɓuseiti gola ɓɔɔzu, ti da ɗonɔgi ta dɔɔi ɗula ti ya, naa la ɓeenii wali ɗae ɓuunaanigo (40) ɓa ti ɗeni kulazu nu ɗilagilagi ya. Ta-wotigɛ nuiti ɓalaa ti zeini nuɓuseiti ga. Kele nɔun kaipa gè la naa ta ɗeenii, mazɔɔɔ gè ɗeni luazu GALA gaazu ɓa.

¹⁶ Kele nà ɓɔɗɔgoi gè ɗeni botii ɗeezu sigigi losuɓe, gè la ɗeni soni tɔsuɓe ma, gè ɓa nu nɔpe ná-kpala geya. Nà-botigɛ nuiti ɓalaa niiti ti ɗeni bà boti ɗeezuɓe, ti la ɗeni naa ɗefala vai ta ɗeenii.

¹⁷ Zɔiti gè ɗeni ti ɗonɔkulazu, ti ɗeni ga nu ungila nu ɓuulɔɔlugo (150) Zuifuiti ta kundigii saama, naa la ɓeenii naati ba, ti ɗeni ɓaazu gi ɓɔ, ti zeeɗe gi goba yooiti su.

¹⁸ Folo-o-folo nii ti ɗeni paazu nà-pelei wu ga gi ɗonɔgi, naa ɗeni ɗeezu ga: nika ɗila, baala pagɔ ɓɔzita, wɔniiti, naa ɓoluma folo puugɔi leveda ɗilagila, ti ɓena dɔɔi ɓete bè ga mɔinda.

Kelɛ anɛɛ naa vɛ, gɛ la ɣɛni naa maalolini, nii a ɔa vɛ zou zɛvɛ ɣundiɣiiti zɛa, mazɔlɔɔ sigiɣi lo fai mu ge ɣɛni ga kasɔ wola nuɔuseiti unma.

¹⁹ Ee, nà-GALAGI, ɣize naama vai kpein su, nii gɛ kea niima nuɔuseiti bɛ, ɛ undaanɛ ɣɛ bɛ.

6

*Nefemi faabaagi ma niine ɣili
maazubudɛ vai mɔnɔ*

¹ Sanebalate vɛ, Tobiya vɛ, naa vɛɛ Alaɔɛ nui Gesɛme va ta gi zili nui mɔtaiti ti mɛnini ga gɛ bega ga sigiɣi lo volu taai ma, ta zeɣɛ nɔpɛ ge la mɔ sigiɣi va. Naama zieɣi zu gɛ la ɣɛni dɛ vɔlɔ kpogiti tooni ma zigidaɔvɛti da.

² Sanebalate ta Gesɛme ti keela leveni mà, ti ɣɛ mà: «Ade ɣomi Kefilime, Wono vɛtugi zu, ade ɔɔɣɔ ɣaa.» Ti ɣisiɛni ga ti faa ɲɔu ɣɛ ga ze.

³ Gɛ ti wooɣaavoteni, gɛ ɣɛ ti ma: «Botii zuwɔɔlɔvɛ dɛ zɛa, gɛ la zooga yeizu wo vɔ pelei ɔɔɣɔ ɣaa vaa ma. Nà zegɛna boti ɣɛɛzuɔvɛ, toɣa lo ga pɔluvelei.»

⁴ Ti naama vaa ɣilagi ma ɣeelai leve daa ɣɛni ga naanigo, gɛ ɔa gooɣaavote gilagi nɔ vɛ ti ya.

⁵ Ná zeizu lɔɔlusiei, Sanebalate naama vaa ɣilagi ma ɣeelai leveni mà, ɛ sɛvɛi ɣɛ, ɛ daalaogai vɛ ná-botigɛ nui ya, naa vaa la pɔ.

⁶ Sɛvɛi naa zu wooi ɣɛni ga nii: «Toɣa wosu zii ɣiligiti saama, Gesɛme ɔalaa bogɛ mà, ga wa ɛ-ɣɛɛloun Zuifuuti wa ɣisiɛzu ga wo ɔaka, tɔ vɔlɔ naa ɣa ɛ keɛzu ɛ sigiɣi losu volu, keɛvɛ eɣɛ vɔlɔ ɔa pɔ ga ɛ ɣɛ ga ta-masagi,

⁷ bogɛ ɔalaa ga ɛ yeeloga GALA goo wo nuiti ba, niiti ti vaazu bosu Zeluzalɛme ga ɔa ɣa niina ɛ ga Zuda masagi. Naa ɣɛɣala ɔɔɛiti ta vaazu zeelizu masagi ma, naa ɣa ɛ ba, va, ade ɔɔɣɔ leve.»

⁸ Gɛ gooɣaavoteni, gɛ ɣɛ ma: «Nii kpein ɛ bosu, gaama ɣila kpalaɛ ge su, ɔa ɔɔɣɔ ɣa ɛ naati kpɛɛa.»

⁹ Niima nuiti pɛ ti ɣɛni pɔ ga ti gi maalua, ti ɔa ɣisiɛ ga gi iɲɔ ka levena, gi la mɔ botii ɣɛa. Naa ɣa ɛ ba, ee, nà-GALAGI, sɛbɛlɔɔna nà-botii zu.

¹⁰ Gɛ liini yeeta Delaya ná-doun zunui Semaya vɔ bɛ, Meɣetaɔɛyele ná-dounloin, mazɔlɔɔ ɛ pelei laaɣuluni ɔɔɣɔ ma, ɛ ɣɛ mà: «De li GALA sei vɛlei wu, GALA sei vɛlei zaama munu, de daaɣulu ɔɔɣɔ ma, tɔɔzei ɛ zili nuiti ta vaazu ɛ vaa vai ma, tama kpidiɣi ɣa ti vaazu la ga ti ɛ vaa.»

¹¹ Gɛ gooɣaavoteni, gɛ ɣɛ ma: «Gɛ la ga naama zunui ta gɛ va vela, ɛ ɣula naa volu ɔalaa, vɛlei gɛ la ɣani, nà ɣa nà zoo gɛ le GALA sei vɛlei ɣoozuɔvɛ, gɛ ye vulua? Gɛ la keɛzu ná pɛ!»

¹² Gɛ gaɔɣaani ga GALA tɛi ɛ va teve, kelɛ kpɔvɛvɛ pɔ ɣanu tɔɔzei Tobiya ta Sanebalate ti lɔɔni unsu ga walii.

¹³ Ti naa ɣɛni, nii a ke gɛ lua, gɛ vile gooi volu, gɛ loo kotoi zu, naazu ta zobo sɔlɔɔ ti tɔɔɣɔ ɲɔu zie, ti unfegi yei ga ze.

¹⁴ Ee, nà-GALAGI, ɣize Tobiya ta Sanebalate ti-zɔgiti su, naa vɛɛ gala goo wo anzanui Noadia va, ta gala goo wo nui zɔiti kpein ti ɣɛa pɔ ga ti màalua.

¹⁵ Sigɣi lo fai ɔɛni alugi naa ma daa ga Elule, ma volo vuufelegɔ maazu lɔɔlugɔi (25) ma. Botii pɛ ge ɣɛni folo vuulɔɔlugɔ maazu felegɔ (52) laawu.

¹⁶ Sieɣi zu gi zili nuiti, zii ɣiligiti ti gi-maɔɣoolii zu, ti mɛnini da ga sigiɣi bega ga lo, ti wola luani, naa vɔluma ti vɛɛvɛɛ ɔɔɣɔ ɣaazu. Ti kweɛni ga botii nii ɣɛvɛ ga gá-GALAGI ná-kpɔbai.

¹⁷ Naama zieɣi kpein daawu, Tobiya ta Zuda nu wolai tanigaa ti ɣɛni sɛvɛiti tevesu ɔɔɣɔ ma.

¹⁸ Mazɔlɔ Zuda nu mɔinmɔin ge ɖilini ba konai maazu, tɔzei é ɖeni ga Ala ná-doun zunui Sekania nekoi, ta tɔ ɔɔɖɔi ná-doun zunui Yofanan Mesulame ná-doun anzanui vuluni, Belekia ná-dounloin.

¹⁹ Ti ɖeni tɔɔɖɔ vagɔi wosu gàazu, ti da gòoiti daazeeli ma. Tobiya ɔɔɖɔi ɖeni seveiti tevesu, nii a ke é maa lua.

7

Zeluzalɛme make vai ma vaazeikpasui

¹ Sigigi begai ma ga lo volu, gi kpogiti too da, gi sigida make nuiti ta guye loo nuiti ta Levi nuiti pileni ti-losuɛti volu.

² Gè Zeluzalɛme ɖundigilai veeni kèeloin Ganani ya, ta Zeluzalɛme zalavusu ɖundigii Ganania, mazɔlɔ é ɖeni ga lada nu, nii é ɖeni luazu GALA ba, é leve nu mɔinmɔin ba.

³ Gè ɖeni ti ma: «Zeluzalɛme taa zigidaɛti daa ɖa da lao nɔ ga folo liegi ɖa kpaana, kpɔkɔi ti laagulu, ɔɔɖɔgiti ti vilisu pɛ, sigida make nuiti ti va zege náti. Nii sui ɖa zeizu kpasu Zeluzalɛme nuiti saama, tanigaa ti da adeti make ve ná ɖa ve ti ya, mɔaiti ti ese ge da ná-pele ɖobave make.»

Zuda nu mɔungiti ti ɖulaai duɔlai zu, naati daaseigi ma zevei

(Esedalase 2:1-70)

⁴ Zeluzalɛme laai zuwɔlɔɔɛ, é ɔaɔɔ, keke nuɔusei la ɖeni mɔinni su, pekei tanigaa ti la ɖeni de loni volu.

⁵ Nà-GALAGI puuni zii ma ga gè nu wolaiti ta kundigii gaale ba, ta nuɔusei mɔtai pɛ, gè ti ɖaalu. Gè sevei ɖaani, nii nu mɔungi niiti ti ɖulani duɔlai zu, ti-laaseigiti sevei su. Nii ɖa gè kaani sevei naa zu:

⁶ Zuda you zevei ma nuiti tɔɔɖɔi pɛte, niiti Babilone masagi Nebukadenezal liini ga tiye duɔlai zu, ta ti ɖaleni ma Zeluzalɛme ta Zuda yooi zu, ti ze ta-laaiti su ti ɖilagilagi pɛ.

⁷ Nui niiti ka ti loni ti luɔɔ: Zolobaɛle, Zozuwe, Nefemi, Azalia, Laamiya, Naɖamani, Maledosé, Bilisan, Misipelete, Bigivayi, Newume, Baana.

Izilaye nuɔuseiti tiegɔi ɖaa:

⁸ Paleyɔse mavofodaiti waafelegɔ ungila puulɔfela maazu felegɔ (2.172),

⁹ Sefatia mavofodaiti unsavagɔ puulɔfela maazu felegɔ (372),

¹⁰ Ala mavofodaiti undɔzita puulɔlu maazu felegɔ (652),

¹¹ Paɖate-Moaɛ mavofodaiti, Zozuwe ta Zoabe ta-veleyegei wu waafelegɔ undɔsava puugɔ maazu ɔsava (2.818),

¹² Elame mavofodaiti waagila unfele puulɔlu maazu naanigɔ (1.254),

¹³ Zatu mavofodaiti undɔsava puunaani maazu ɔɔlugɔ (845),

¹⁴ Zakayi mavofodaiti undɔfela puulɔzita (760),

¹⁵ Binuwi mavofodaiti undɔzita puunaani maazu ɔsava (648),

¹⁶ Beɔayi mavofodaiti undɔzita puufele maazu ɔsava (628),

¹⁷ Azagade mavofodaiti waafelegɔ unsavagɔ puufele maazu felegɔ (2.322),

¹⁸ Adonikame mavofodaiti undɔzita puulɔzita maazu ɔfela (667),

¹⁹ Bigivayi mavofodaiti waafelegɔ puulɔzita maazu ɔfela (2.067),

²⁰ Adin mavofodaiti undɔzita puulɔlu maazu ɔɔlugɔ (655),

²¹ Atɛel mavofodaiti, Ezekiasé ná-peleyegei wu puutaavuu maazu ɔsava (98),

²² Gasume mavofodaiti unsavagɔ puufele maazu ɔsava (328),

²³ Besayi mavofodaiti unsavagɔ puufele maazu naanigɔ (324),

²⁴ Alife mavofodaiti ungila puugɔ maazu felegɔ (112),

²⁵ Gaɔaɔn nuiti puutaavuu maazu ɔɔlugɔ (95),

- ²⁶ Beteleyeme ta Netofa nuiti ungila puulɔsava maazu ɔsava (188),
²⁷ Anatote nuiti ungila puufele maazu ɔsava (128),
²⁸ Bete-Azamavete nuiti puunaani maazu felego (42),
²⁹ Kiliyate-Yeyalime nuiti, ta Kefila nuiti, naa vɛɛ Beyelote nuiti ba, undɔfela puunaani maazu savago (743),
³⁰ Lama nuiti ta Geba nuiti undɔzita puufele maazu gila (621),
³¹ Mikemase nuiti ungila puufele maazu felego (122),
³² Betele nuiti ta Ayi nuiti ungila puufele maazu savago (123),
³³ Nebo taai zai ma nuiti puulɔlu maazu felego (52),
³⁴ Elame zai mavofodaiti waagila unfele puulɔlu maazu naanigo (1.254),
³⁵ Galime mavofodaiti unsavago puufele (320),
³⁶ Zeliko nuiti unsavago puunaani maazu ɔɔlugo (345),
³⁷ Lode, ta Gadide, naa vɛɛ Wono nuiti ba undɔfela puufele maazu gila (721),
³⁸ Senaa nuiti waasavago untaavuugo puusavago (3.930).
- ³⁹ Zalaɖa gila nuiti tetegi:
 Yedaya ná-doun zunuiti, Zozuwe ná-pɛɛyegɛi wu untaavuugo puulɔfela maazu savago (973)
⁴⁰ Imɛɛl mavofodaiti waagila puulɔlu maazu felego (1.052)
⁴¹ Pasuul mavofodaiti waagila unfele puunaani maazu ɔfela (1.247)
⁴² Galime mavofodaiti waagila puugo maazu ɔfela (1.017).
- ⁴³ Levi nuiti tetegi zu:
 Zozuwe ta Kadimiyɛle, ta Binuwi naa vɛɛ Wodeva va, ti-mavofodaiti puulɔfela maazu naanigo (74).
- ⁴⁴ Guye loo nuiti:
 Azafe mavofodaiti ungila puunaani maazu ɔsava (148).
- ⁴⁵ Sigida make nuiti:
 Salume, ta Atɛɛl, Talamon, ta Akuɛ, Gatita, ta Sobai ti-mavofodaiti ungila puusava maazu ɔsava (138).
- ⁴⁶ GALA sei vɛɛi wu wotigɛ nuiti ti gɛni ga niiti ti-laaseigiti ti vaazu, ti-mavofodaiti:
 Siga, Gasufa, Taɔayote,
⁴⁷ Kelɔse, Siya, Padon,
⁴⁸ Leɔana, Gagaba, Salemai,
⁴⁹ Ganan, Gidɛle, Gajjal,
⁵⁰ Leaya, Lesin, Nekoda,
⁵¹ Gazame, Uza, Paseya,
⁵² Besayi, Meɖunime, Nefusesime,
⁵³ Bakebuke, Gakufa, Gaaleguul,
⁵⁴ Basalite, Meyida, Gaalesa,
⁵⁵ Baalekɔse, Sisela, Tama,
⁵⁶ Nesiya, Gatifa.
- ⁵⁷ Salomon ná-botigɛ nuiti ti-mavofodaiti ti gɛni ga niiti ti-laaseigiti ti vaazu, naati ti-mavofodaiti:
 Sotayi, Sofelɛte, Pelida,
⁵⁸ Yaala, Daalakon, Gidɛle,

⁵⁹ Sefatia, Gatile, Pokelēte-Gasebayime, Amon.

⁶⁰ GALA sei v̄lei wu wotig̃e nuiti, ta Salom̄n ná-botig̃e nuiti ti-mavofodaiti p̄e kp̄ga g̃eni ga nu unsavag̃o puutaavuu maazu feleg̃o (392).

⁶¹ Tanigaa ti zeg̃eni taai niiti su ti va: Tele-Mela, Tele-Yaalesa, Keluḡe-Adon, Im̄el, kel̄e ti la g̃eni zooni ti va ta-wolodaiti d̄ol̄o ta ti-m̄em̄ewolani nii é d̄ezu ga ta ga Izilayele nu, ti laaseigiti kaa:

⁶² Delaya, ta Tob̄iya, ta Nekoda, ti-mavofodaiti und̄ozita puunaanig̃o maazu feleg̃o (642).

⁶³ Zalaḡa ḡula nuiti ḡalaa saama, tanigaa ti g̃eni naama ḡev̄lei zu, naati daaseigiti kaa: Ḡobaya ta Ak̄ose naa v̄e Baalazilayi va, ti-mavofodaiti, gaabelagi naa Galaade nui Baalazilayi laaseigi zeg̃eni maz̄ol̄o é naa ná-doun anzanui vuluni.

⁶⁴ Sev̄ei nii ti-m̄em̄ewolani daaseigi su, ti gaizīeni, kel̄e ti la kaani. Naa maavele ma ti ti v̄et̄eni ga ti la pad̄eni, ti la g̃eni vaani bu, naati ti va boti n̄op̄e k̄e zalaḡa ḡulazūv̄e.

⁶⁵ Zou z̄ev̄e ḡundig̃ii ḡḡḡḡoi ti leveni ga ti mina daamianigi naa ta mi, niiti ti veai GALA b̄e, eȳesu zalaḡa ḡula nui gila ge GALA gaazaḡa ta-vaa zu ga wuulimegi ta tumimegi.

⁶⁶ B̄eb̄ei p̄e kp̄ga g̃eni ga nu waavuunaanig̃o maazu feleg̃o unsavag̃o puul̄ozita (42.360).

⁶⁷ Ta-wotig̃e nuiti, zinaa ta anzaa, ti g̃eni ga nu waad̄ofela unsavag̃o puusava maazu l̄ofela (7.337). Guye loo nuiti, zinaa ta anzaa, naati ti ḡe ga unfeleg̃o puunaani maazu l̄ol̄ug̃o (245). Sooi g̃eni ti ya ga und̄ofela puusavag̃o maazu l̄ozita (736), soovale fuului ḡe ti ya ga unfeleg̃o puunaani maazu l̄ol̄ug̃o (245).

⁶⁸ N̄om̄ei g̃eni ti ya ga unnaanig̃o puusavag̃o maazu l̄ol̄ug̃o (435), soovalegi ḡe ga waad̄ozita und̄ofela puuf̄ele (6.720).

⁶⁹ P̄el̄eȳeḡe ḡundig̃ii ma m̄oinm̄oin ge v̄eb̄eaniiti feeni GALA sei v̄lei ma woti vai zu. Kundig̃ii ḡḡḡi ḡulani ga zanu kae waagila (1.000), ḡama vaza an̄jaka puul̄ol̄ug̃o (50), zalaḡa ḡula zeg̃e und̄ol̄ug̃o puusavag̃o (530), é ti ve GALA sei v̄lei ma woti vai zu.

⁷⁰ Nii p̄el̄eȳeḡe ḡundig̃iiti ti feeni, naa liini ga zanu kae waavuufeleg̃o (20.000), ta kilo waagila ungila (1.100) walii zu.

⁷¹ Nii Izilayele nui z̄oiti ti feeni, naa ḡe ga zanu kae waavuufeleg̃o (20.000), ta kilo waagila (1.000) walii zu, naa v̄e zalaḡa ḡula zeg̃e puul̄ozita maazu l̄ofela (67) va.

⁷² Zalaḡa ḡula nuiti, ta Levi nuiti, naa v̄e siḡida make nuiti ta guye loo nuiti ba, ta nuḡusei z̄oiti v̄elei GALA sei v̄lei wu wotig̃e nuiti ti la, ta Izilayele nuḡuseiti p̄e, eḡe ge zeini ná-taa zu.

T̄o sev̄ei ḡala fai kel̄em̄ave

Konagi zu alugi l̄ofelas̄ei ma, Izilayele nuiti ti vaani, ti zeg̃e ta-laazūv̄eti, v̄eti ti g̃eni zeini náti.

8

¹ Ti p̄e ti ḡaal̄eni ba Zeluzal̄eme ḡi ḡilagi zu, ti zeini lawugi zu, nii é Z̄ie Z̄ig̃idāv̄e ḡakal̄av̄e. Ti g̃eni sev̄e ḡe nui Ḡsedalase ma, é va ga Moize ná-t̄o sev̄ei, nii Ḡḡḡḡ GALAGI feai Izilayele ya.

² Alugi l̄ofelas̄ei ma volo m̄oungi ma, zalaḡa ḡula nui Ḡsedalase vaani ga t̄o sev̄ei b̄eb̄ei ḡakala nii ḡaal̄ei ba, zinaa ta anzaa, niiti ta zoo naa ḡaaḡaazu, nii ti m̄en̄isu.

³ E t̄o sev̄ei ḡalani ti v̄e, é t̄ōzei sobui, eȳesu foloi ḡaal̄o, é l̄oni ada ḡilagi lawugi zu, nii é Z̄ie Z̄ig̃idāv̄e ḡakal̄av̄e. Nuḡuseiti k̄pein goiloga g̃eni de ga pag̃o, zunuiti ta anzanuiti, naa v̄e naati k̄pein ba, ta zoo faa ḡaaḡaazu.

⁴ Ti Esedalase losuve beteni ga gului, gaalebai naama vai zu, miná ɔa é ɔeni loni ná. Nui niiti ti ɔeni loni zeezazuve, naati kaa: Matitia, Sema, Anaya, Ilii, Yilikiya, ta Maaseya. Zoiti ti ɔeni loni ga kovezu vele, naati kaa: Pedaya, Misayele, Malikiya, Gasume, Gasebadana, Zakali, ta Mesulame.

⁵ Esedalase sevei laalaoni nuɔuseiti pe gaazu, tozei gaagfoozani nuɔusei pe ba. E daalaogai ma, ese pe ge kaani, ti wuzegɛ, ti lo.

⁶ Esedalase Gooɔɔ GALAGI mamani, nuɔuseiti pe ti-yeeiti tɛni gezuve, ti googaaavote, ti ɔe ma: «Amina-o! Amina!» Naa volumna ti maayeini zooi ma, ti noko Gooɔɔ GALAGI wu.

⁷ Ti gaaloni, Levi nui niiti ka ti ɔeni nuɔuseiti kalasu ga to sevei zu woiti: Zozuwe, Bani, Selebua, Yamin, Akuɛ, Saɛetayi, Wodiya, Maaseya, Kelita, Azalia, Yozaɔade, Ganan, Pelaya.

⁸ Ti ɔeni GALA ná-to sevei ɔalasu gaagala fo,* ti ɔa poluve zuɔula nuiti ma, nii a ke naati ti gaagala ga pagɔ.

⁹ Nuɔuseiti ti to sevei zu woiti menigai ma, ti pe ti ɔeni wolo zu. Názu ɔa Nefemi, nii é ɔeni ga kundigii, ta Esedalase é ga zalaɔa ɔula nui ta seve ɔe nui, naa ve Levi nuiti ba, niiti ti ɔeni nuɔuseiti kalasu, ti ɔeni la nuɔuseiti pe ma: «Za voloi ɔa ga Gooɔɔ GALAGI nono, nii é ga wa-GALAGI. E la zolooni ga wo va ɔe gaazuɔili zu, wo va ɔa wolo.»

¹⁰ Esedalase ɔeni ti ma volu: «À liina wa-veleiti bu, wo daamiani pagɔiti mi, wo kpoleɔle gani pagɔiti kpole, wo ta ve naati be, niiti ta ɔevele la beteni ti ve ta-veleiti bu. Mazolo za voloi ɔa ga ade-Maligii nono, à mina gaazuɔili pa! Koozuneei nii Gooɔɔ GALAGI feezu, naa ɔa é ga wo-zebai.»

¹¹ Levi nuiti ti ɔeni nuɔuseiti pe gaaneenezu, ti ɔa ɔe ma: «À maagɛ kpɔ, mazolo za voloi nadege, à mina gaazuɔili.»

¹² Nuɔuseiti pe ti liini, ti daamii wo, ti ɔa ti ɔonogiti gaagwe va ta niiti ani la ti ya, ta ti ɔa goozune ga gola. Mazolo ti naama woiti pe gaagani, nii ti suɔulani ti ma.

Kota vetii ɔula vai

¹³ Foloi velesiei peleyegɛ ɔundigiiiti kpein, ta zalaɔa ɔula nuiti, ta Levi nuiti ti gaaleeni ba seve ɔe nui Esedalase vo be, nii a ke ti to sevei zu woiti kala ga pagɔ.

¹⁴ Ti kaani to sevei naa zu, nii Gooɔɔ GALAGI feeni Moize ya, ga Izilayele nuiti maaneeni ti ɔa ni kotaiti bu, kota vetii ma voloiti pe daawu, alugi lofelasiei ma.

¹⁵ Feti naa ɔula vai zu, keni ti zeze ta-laa wolaiti pe su, ta Zeluzaleme, ti ɔe ma: «À ɔula, wo le gizei zu, wo va ga wolive wului ma laagiti, nii siingai ta nii é doɔɔ zu, wo va ga milete daagi ta doɔ wului ma laagi, naa ve gulu biiliiti gaalaagiti ba, nii a ke wo kotaiti to, vele sevei la.»

¹⁶ Nuɔuseiti ti ɔulani, ti va ga daaiti, ti kotaiti to, tanigaa ti to ta-vele ɔomave, ná betai ga dooɔɔ bosuve, tanigaa ti to ta-ɔoi zaamave, tanigaa ti to GALA sei vele ma ɔoizuve, ta lawugi zu nii é Zie Zigidaɛ ɔakalave ta lawugi zu nii é Efelayime Zigidaɛ.

¹⁷ Nuɔusei niiti kpein ti ɔulani duolai zu, ti va, ti pe ti kotaiti toni, ti ɔa ni ti wu. E zo Nun ná-doun zunui Zozuwe ná-siegi ma, é zeeli nuuma voloi ma, Izilayele la ɔeni de kegala veti ɔulani. E ɔeeni ga koozuneei vaa wola.

¹⁸ Feti ma voloi ɔilagilagi kpein ti ɔeni GALA ná-to sevei zu wooi ta ɔalasu, fetii yeni ga folo lofela, foloi losavasiei ti gaaleba wolai ɔe, egevelei deveai la togi zu.

9

To soga GALA falii

¹ Alugi naa no ma volo vuufelego maazu naanigoi (24) ma, Izilayele nuiti ti gaaleeni ba ga ti zugi zo, ti maagilia ɔeni de ga saa wolo wo segei, ti fufiligi vu tɔungiti ma.

* 8:8 8:8 gaagala fo: Tati pelei tagili balaa ka ga nii: ti da daawooleve

² Izilayele nuiti ti ɖulani zɔɔma ziiti saama, ti lo ye, ti lo zɔ ga ga ta-kotoiti, ta ti-memewolani ta-vaaɖaaza golaiti.

³ Naa voluma ti ɖeni wuzegezu, ti lo, ti woilo ta-ƐALAGI Ɛɔoɖɔ GALAGI ná-to sevei zu wooi ma, nii ti ɖeni kalasu lele savago laawu, lele savago ɖili daawu ti nɔkɔ ta-ƐALAGI Ɛɔoɖɔ GALAGI wu, ti lo zɔ ga ga ta-ɖotoiti.

⁴ Ue ná beta ɖeni de ga Levi nuiti tosuve, Levi nui niiti ti loni miná: Zozuwe, Bani, Kadimiyele, Sabania, Buni, Selebia, Bani, ta Kenani, ti da woofula gola ta-ƐALAGI, Ɛɔoɖɔ GALAGI ma.

⁵ Naa voluma, Zozuwe, Kadimiyele, Bani, Gasabiniya, Selebia, Wodiya, Sabania ta Petayia, teiti ti ɖeni ga Levi nuiti, ti ɖeni ma: «À wuzege, wo mamagi ve wa-ƐALAGI Ɛɔoɖɔ GALAGI ve, ɖoɖɔ!

«Ɛɔoɖɔ GALAGI, ese gilagilagi pe ge da-lebiya laaseigi maamuse, nii boɔɔbai é buɖe mamagi ta maamusei pe maazu.

⁶ «Da ɖila kpe ka è ná, Ɛɔoɖɔ GALAGI, da ɖa è geɖɔɔgi beta, geɖɔɔgi niiti ti maagoozaai, ta somideɖaiti, zooi ta gaa aniiti kpein, kpolodeiti ta ti wu aniiti. Da ɖa è zenvui veezu kpete aniiti kpein zea, geɖɔɔgi ta gaa aniiti kpein ta nɔkɔsu è wu.

⁷ «GALA, Ɛɔoɖɔ GALAGI, da ɖa è yiimazegeni ga Abalame, da ɖa è kulani Uul va, Babilone yooi zu, è daaseigi ve ga Abalaame.

⁸ E kaani ga toɖa ga woogefila nu è ve, è minazegeni beta wo yɔɖɔzu wa to, è minazegeni ga da Kanaan nuiti, ta Gete nuiti, ta Amool nuiti, naa ve Felaze, ta Yebuse, ta Giilegase nuiti ta-yooi veezu Abalaame naa ve, mavofodaiti ti va zeí ná. E da-minazegeni laazeelini be, mazɔɔ è leleboge.

⁹ «È gi-memewolani ta-maanɔɖi ɖaani Ezipete yooi zu, è ta-bee wooi meni Seeli Kpolodei laave.

¹⁰ E poogiti ta maabele vaa wolaiti keeni Falaɖon ta ná-botigɛ nu wolaiti daalɔɖoma, è ke ná-zooi zu nuɖuseiti pe daalɔɖoma, mazɔɔ è ɖeni Ezipete nuiti ta-wasogi ɖwee, nii ti ɖeni keezu ga gi-memewolani. E ɔɖi zɔɔni naama ziegi zu, tama zaagaza è-ɔɖi ɖulaave.

¹¹ E kpolodei valini su ti luɖ, ti zie ada vɔi zu kpolodei zaama. Zɔiti ti ɖeni ti bee zu, è naati daavilini pali bokulagi zu, ti yei bu ege kotui é yeizu zie wuuzeggi wu.

¹² «Foloi è loni da-nuɖuseiti tuɖ ga tonaɖiingi, è lo ti luɖ kpidii ga abuzogi, nii é ɖeni pelei zuɖalasu ti ve.

¹³ E zegeni geɖɔɔgi zu, è yei Sinayi gizei ma, è boe ti vo, è ti-zie vele vagoiti dee ga tiye, è kala gooiti fe ti ya ti ga gaamai, ta toɖiti, naa ve deve vagoiti ba.

¹⁴ E da-looɖo folo nadegai le ga tiye, è kala gooiti ta toɖiti fe ti ya, naa ve deveiti ba, ga da-wotigɛ nui Moize maavele.

¹⁵ E daamianigi ɖulani geɖɔɔgi zu, è fe ti ya, pului ti zogai ma. E ziei ɖulani fasai va, kpɔle wɔin ti zogai ma. E ɖeni ti ma ti zooi zege ga tɔnɔ, nii è ɖonani ga da feezu ti ve.

¹⁶ «Kele gi-memewolani ti wasoni, ti kololalai ge ga de, ti la keeni ti va da-leveiti so.

¹⁷ Ti la keeni ti va ɖolo, ti yeema da-vaa vapagiti ma, niiti è ti ɖeeni ti ve. Ti goizuɔɔɔi ɖeeni, ti yiimazegeni ga ti ɖale ma volu ta-luɔlai zu Ezipete. Kele dɔun, è la ɖeni ɖeleni ti va, mazɔɔ da ga maavaaye GALAGI ta maawingɖa GALAGI, nii é zaalai veezu, zii la gula fala, kpeteai woogefiladai zu.

¹⁸ Ti nike yivooi beteni ɔɖɔ ve ga zanugi puai, ti da ge ma: «Wele da-ƐALAGI va, é è ɖulaai Ezipete yooi zu.» Ti woo ɖaiti bo è laalɔɖoma.

¹⁹ «Da ma, da-ɖaazumaawingɖaa maavele ma, è la ɖeni ɖeleni ti va tevebai zu. Tonaɖiingi la ɔɔni ga pelei lea ga tiye foloi, abuzogi balaa la looɖoni losu ti luɖ kpidii ti-zie vele zu.

²⁰ E da-yenvu vagoi veeni ti ya, nii a ke ti ɖigi zɔɔ, è la ɖeni ɖeleni manegi veezu ti ya ga ti-ɖonagi, è ziei veeni ti ya ga ti boole la.

²¹ E yeezeini ti wu kona vuunaanigo (40) laawu tevebai zu, ti la valani ani nɔpɛ ma, ta-zegɛiti ti la zaɣani ga, ti-ɣɔɣɔiti ti la veni.

²² «È masa zooiti dɔɔni ti yeezu, ta nuɓuseiti, ti ti ɣoba yooiti sege, Ɔɛɛɓon masagi Sigon ná-zooi, ta Basan masagi Wɔge ná-zooi.

²³ E ti buɣuni, ti-lointi ti mɔin, ege geegɔlɔgi ɣaa zomideɣaiti, è ti laazeeli zooi naa zu, nii è ɣeni ti-mɛmɛwolani ma, ti sege ga tɔnɔ.

²⁴ Ti lɛɛni zooi naa zu, ti sege ga tɔnɔ, è zooi naa zu nuɓuseiti dɔɔni ti yeezu, Kanaan nuiti, ta ta-masagiti, ti naati so ga yiima vele.

²⁵ Ti taaiti soni niiti siɣigi ti ma, ani ɓetezu you ɓagɔiti, ti pɛɛiti so, ti laavegai ga naavoloi, ti zieyegɛiti so, niiti nu ɣiligaa ti ɓɔai, ta leezen ɓeleiti, ta wolive wuluiti, naa ɓee gwaa wulu mɔinmɔin ba. Da-nuɓagolai maavele ma, ti ɣeni daamii wosu ga yiimai, ti ɣeni yiɣozu, é zeeli kwɛma.

²⁶ «Kɛɛ ti wuzegeni è laalɔɣɔma, ti ɓaka, ti voluave da-lɔgi ɓa, ti da-ƆALA goo wo nuiti paa, niiti ti ɣeni ɣɛɛzu ti ma, ti ɣale ma è ɓɔ, ti-zɔgiti gola ɲɔu.

²⁷ Názu è ti veeni ti zili nuiti zea, naati ti da ti maanɔɣɔ. Ti woogɣulani è ma kpɔlɔi ma ziegi zu, è yɛni geegɔlɔgi zu, è ti woomɛni. Da-ɣaazumaawɔingai maavele ma, è unmoɔ nuiti teveni ti ma, naati ti ti ɣula ti zili nuiti zea.

²⁸ Izilayele nuiti ti doogɔgi zɔlɔɔni nɔ feya, ti tɔzeini gaamanɔ ga kotoi ɣea è laalɔɣɔma. Názu ɣa è ti lɔa la ti zili nuiti zea ɓolu, ti ze ti unda. Ti tɔzeini mɔnɔ ga kpee loa è ma, è yɛni geegɔlɔgi zu, è ti woomɛni. Da-ɣaazumaawɔingaa wolai maavele ma, è ti unmoɔni ná zeizu ɣe mɔinmɔin.

²⁹ E ɓɔini ti la ga ti ɣale ma da-lɔgiti ma, kɛɛ ti wasoni, ti la ɣoloni da-lɔgiti ɓɛ. Ti la woiloni da-leveiti ma, niiti ta da zenvui ve naati ɓɛ, ti ziezu ga tiye, ti kpakagi ta woozotalai ɣɛɛni, naa ɓee goizuɔlɔi ɓa.

³⁰ E yeezeini ti wu kona mɔinmɔin daawu, da-ƆALA goo wo nuiti ti da ti lenɛ ga da-yenvui. Kɛɛ ti la woiloni naati goo ma, è lati, è ti lɔ zii ɣiligiti zea.

³¹ Kɛɛ da-ɣaazumaawɔingaa wolai maavele ma, è la ti undaavilini, è la ɣɛleni ti ɓa, mazɔlɔ da ga gaazumaawɔingaa ƆALAGI, ta faanɛ ɣɛɛ ƆALAGI.

³² «Naa ɣa é ba, ee, gá-ƆALAGI, ɗɛi è wɔlɔlɔi, è yeegaaɓaai, è maayikiai, ɗɛi è da-minazegɛgi makesu, ta da-woogɛɣiladai, soma è mina gá-maanɔɣɔi ɣa ga faa yɔɣɔfele, nii é zeizu gi ma, gá gá-masagiti, ta gá-ɣundigɛiti, gá-zalaɣa ɣula nuiti, ta gá-ƆALA goo wo nuiti, gi-mɛmɛwolani, ta da-nuɓuseiti gi pɛ ma, é tɔzei Asiili masagiti ta-ziegi zu ma, é zeeli za ma.

³³ Dɔun è leleboge, naa kpein su seelii gi ma, è ti pɛ kɛɛɓe da-woogɛɣiladai zu, gá ma faa ɲɔi ɣa gi ɣea kɛɛzu.

³⁴ Gá-masagiti, ta gá-ɣundigɛiti, naa ɓee gá-zalaɣa ɣula nuiti ta gi-mɛmɛwolani ba, ti la da-lɔgi zoni, ti la woiloni da-leveiti ta tookisu ɓɛiti ma, niiti è ɣeni ti wosu ti ma.

³⁵ Siɛgi kpein ti kɛɛni ta-masa zooi zu, undaane wolaiti saama, niiti è ti ɣɛɛni ti ɓe, zou wolai zu nii è feeni ti ɓe, ti la ɣeni zegeni ti-ɣɛɛwoti ɲɔiti polu, ti ɓa botii ɣe è ɓe.

³⁶ «Wɛɛ gi ɓa za duɔlai zu, naama yooi zu nii è feeni gi-mɛmɛwolani ɓɛ, ga ti baalɔnɔgiti mi.

³⁷ Zooi naa ɓaalɔnɔ mɔinmɔingi kpein ka ga masagi naati tɔnɔ, niiti è gi lɔai ti yeezu, gá-ɣotoiti maavele ma. Tiya ɣa ti yiimaɣɛɛzu gi zu, gá gá-loganiiti, egevelei neai la ti ɓe, kidaavili golai ɣa gi su.»

10

*Bɛɛi minazege vai ga
toɣa ɣolo tɔgi ɓe*

¹ Naa maavele ma, gi minazege kɛɛni, gi maaɓakpa é zɛɓɛ, gá-ɣundigɛiti, gá-Levi nuiti, ta gá-zalaɣa ɣula nuiti ti yeevo pile su, nii poogi ɓilɛni su.

² Nui niiti ti yeevo pileni sevei zu, naati daaseigiti kaa: Gakalia ná-doun zunui Negemi, nii é gēni ga kundigii, naa volumna Sedesiyase,

³ Selaya, Azalia, Zelemi,

⁴ Pasuul, Amalia, Malikiya,

⁵ Gatuse, Saḅania, Maluke,

⁶ Galime, Melemote, Aḅediyase,

⁷ Daniyele, Gineton, Baluke,

⁸ Mesulame, Aḅiya, Miyamine,

⁹ Maaziya, Biligayi, Semaya, naati pe ti gēni ga zalaḡa ḡula nuiti.

¹⁰ Levi nuiti kaa: Azania ná-doun zunui Zozuwe, Genadade mavofodai Binuwi, Kadimiyele,

¹¹ ta ti-ḡeḡlonti niiti: Saḅania, Wodiya, Kelita, Pelaya, Ganān,

¹² Misé, Leḡḡbe, Ḡasaḅiya,

¹³ Zakuul, Seleḅia, Saḅania,

¹⁴ Wodiya, Bani, Beninu.

¹⁵ Nuḅuseiti ta-ḡundigii kaa: Paleyḡse, Paḡate-Moaḡe, Elame, Zatu, Bani,

¹⁶ Buni, Azagade, Beḡayi,

¹⁷ Adoniya, Bigivayi, Adin,

¹⁸ Atḡel, Ezekiasē, Azuul,

¹⁹ Wodiya, Ḡasume, Besayi,

²⁰ Alife, Anatḡte, Nebai,

²¹ Magapiase, Mesulame, Eziil,

²² Mesezaḡeḡle, Sadḡke, Yadua,

²³ Pelatiya, Ganān, Anaya,

²⁴ Wozé, Ganania, Ḡasube,

²⁵ Aloyese, Pila, Sobḡke,

²⁶ Lowume, Ḡasabena, Maaseya,

²⁷ Ayiya, Ganān, Anan,

²⁸ Maluke, Galime, Baana.

²⁹ Nuḅusei mḡaiti kpein, ta zalaḡa ḡula nuiti, ta Levi nuiti, ta sigida make nuiti, naa vee guye loo nuiti ta GALA sei velei wu wotiḡe nuiti ba, ta zḡiti kpein ti betevēni zii ḡiligiti ba, nii a ke ti GALA ná-tḡgi zie ga paḡḡ, ti-anzaiti ta ti-lointi, niiti kpein ta la zoo faa ḡaḡḡazu,

³⁰ ti pe ti vḡḡkpḡni ti-ḡeḡlonti ba, niiti ti ga tosuba nuiti, ti pe ti minazegēni, ti ḡona ga ta ḡolo tḡgi ve, nii GALA ge feeni gi ya ga ná-botigē nui Moize maavele, naa volumna gi gi-Maligii Ḡḡḡḡ GALAGI ná-tḡgiti ta ná-deveiti so, naa vee ná-kalagiti ba, gi ḡa ti ḡe.

³¹ Gi minazeḡe ga gi la gi-loun anzanuiti fea zooi naa zu nuiti be ga vulu, ta gi mina ti-loun anzanuiti fulu gi-loun zunuiti be.

³² Gi mina ta-vḡdi ani nḡpe geya, nii ta vaa la dooḡḡ foloiti, ta feti voloiti. Kona ḡafela ḡilagila gi ḡa be zooi va, é looḡḡ, gi mina ḡḡi nu la ga é ḡá-ḡuyeiti kula.

³³ Naa volumna gi daani ḡḡḡḡ ma ga tḡgi ga kona-o-kona, gi ḡa galamu naaninaani fe ga wali ḡaei ḡá-GALA sei velei wu wotiḡe vai zu.

³⁴ Zeemaaḡḡ walii naa ḡa niima aniiti ti ḡeezu ḡeyazu la: bului nii é veezu Ḡḡḡḡ GALAGI ve, vee zalaḡaiti ta gala zalaḡaiti niiti ti maaneai ti ḡa ve folo-o-folo, gala zalaḡaiti ti ḡulazu ḡḡ dooḡḡ foloiti, alu toga niinei ma vetiiti, ta feti zḡiti ma voloiti, veeani zḡiti ti veai GALA be, ta Izilayele nuiti ta-ḡoto gba zalaḡaiti, ta fai nii kpein é ḡeezu ḡá-GALA sei velei wu.

³⁵ Gei gi ga zalaḡa ḡula nuiti, ta Levi nuiti, naa vee nuḅusei zḡiti ba, gi yeeḡḡḡalai ḡaḡḡweeni ḡá-veleyeḡeiti ba ga kpakutoomai, gi ḡe kwe siḡgi nii ese maaneai é vaa la ga

kovii ga vebɛanii gá-GALA sei vɛɛi ma ɔoizuvɛ, zalaɣaiti gala vai zu gá-GALAGI, Gooɔɔ GALAGI ná-zalaɣa ɣulazuvɛ, eɣɛvɛɛi sɛvɛai la tɔ sɛvɛi zu.

³⁶ Kona-o-kona gi ɗa va balaa ga gá-yooiti baalɔnɔ mɔungiti, ta gá-wuluiti gaa ɣwaa mɔungiti, Gooɔɔ GALAGI zeɛi vɛɛi ma ɔoizuvɛ.

³⁷ Gá va balaa ga gi-loun zunu mɔungiti, ta gá-loganiiti ma yibo zine mɔungiti, eɣɛvɛɛi sɛvɛai la tɔ sɛvɛi zu. Gá va ga gá-logani bulugiti ma yibo zine mɔungiti, nikaɛti, baalagiti, ta boliiti, gá-GALAGI zeɛi vɛɛi ma ɔoizuvɛ, gi ti ve zalaɣa ɣula nuiti zea, ti botii ɣɛɛzu ná.

³⁸ Naa voluma, gá ta zeɣe gá-bulu vukɔi ma vɔpagiti ba, ta gá-wulu waa vagoiti, ta ɗoo niineɛi, naa vɛɛ gulɔi va, gá naama aniiti fe zalaɣa ɣula nuiti zea gá-GALAGI ná-pɛɛi ma vɛɛbaiti bu. Gá-balaga aniiti kpein ma vuusieɛi ɣa ve Levi nuiti zea, tiya ɓɔɣɔi ta leve taaiti su, vɛti gá-balagiti ti náti, ti puusieɛi seɣe.

³⁹ Zalaɣa ɣula nui nii é ga Aalɔn mavofodai, naa ɓɔɣɔi ɣa vilɛsu Levi nuiti polu, siegi zu ti ɣɛɛzu puusieɛi ɣulazu la. Levi nuiti balaa ta va ga puusieɛi ma vuusieɛi gá-GALAGI zeɛi vɛɛi ma naavolo makesuvɛ.

⁴⁰ Izilayeɛe nuiti ta Levi nuiti ta vaazu ga ta-veɛaniiti: moloi é ga beleege, ɗoo niineɛi, ta gulɔi, ti pu pɛɛbai naati bu, vɛ GALA sei vɛɛi wu zɔɔlaiti ta ɗa ɣe ná, ta zalaɣa ɣula nuiti ti botii ɣɛɛzu GALA sei vɛɛi wu, ta sigida make nuiti, naa vɛɛ guye loo nuiti ba. Naazu gi la yeebega gá-GALAGI zeɛi vɛɛi va pɛ.

11

*Zuifuiti ti vaai ga niine,
ti ɣaaɣwɛɛ vai Zeluzalɛme
ta taai zɔiti ba*

¹ Kundigii ti zeini Zeluzalɛme. Nuɓusei mɔtaiti saama, ti keeni ga kpakutoomai, nii a ke nu vuupuugi zaama, ti yeelo nu ɣila ba, é li, é zeɛi Zeluzalɛme taa ɲadegai zu, taavuugɔi zɔiti, naati ti li, ti zeɛi zɔoma laaiti su.

² Nuɓuseiti ti naama nuiti mamani, niiti ti ɓɔɣɔ veeni ga ti zeɛi Zeluzalɛme.

³ Izilayeɛe nuiti ti liini, ti zeɛi Zuda laaiti su, ɛɛ ge zeɛi kɔli unda, ta ná-taa zu, zalaɣa ɣula nuiti, Levi nuiti, GALA sei vɛɛi wu wotigɛ nuiti, ta Salomɔn ná-botigɛ nuiti ti-mavofodaiti. Kovii ma ɣundigii daaseigiti kaa, niiti ti zeini Zeluzalɛme.

⁴ Zuda ta Benzamɛn nui tanigaa ti zeini Zeluzalɛme, ti laaseigiti kaa:

Zuda nuiti saama:

Pelɛze mavofodai Ataya, nii mɛmɛwolani ti ɣeni ga Maɣalaleyeɛe mavofodai, ga Sefatia, Amalia, Zakali, ta Woziase,

⁵ ta Siloni mavofodai Maaseya, nii mɛmɛwolani ti ɣeni ga Zakali, Yoyalibe, Adaya, ɣazaya, Kɔle-Wozé, ta Baluke.

⁶ Pelɛze mavofodaiti saama, zunu ɓakologi niiti ti zeini Zeluzalɛme, ti ɣeni ga nu unnaanigɔ nu vuulɔzita maazu ɓsava (468).

⁷ Benzamɛn nuiti saama:

Ezayi mavofodai Salu, nii mɛmɛwolani ti ɣeni ga Itiyeɛe, Maaseya, Kolaya, Pedaya, Yowɛde, ta Mesulame.

⁸ Tɔun poluma, Gaɓayi ta Salayi. Benzamɛn nuiti pɛ kpɔga ɣeni ga nu untaavuugɔ nu vuufeɛe maazu ɓsava (928).

⁹ Zikili ná-doun zunui Zowɛle ɣa é ɣeni ga naati ta-ɣundigii, ɣasenua ná-doun zunui Zuda ɣe ga taa ɣundigii ná-seikobai.

¹⁰ Zalaɣa ɣula nuiti saama:

Yoyalibe ná-doun zunui Yedaya, Yakin,

¹¹ zalaɣa ɣula ɣundigii wolai Ayituɓe mavofodai Selaya, nii mɛmɛwolani ti ɣeni ga Melayɔte, Sadɔke, Mesulame, ta Yilikiya,

¹² naa vɛɛ nu undɔsava nu vuufele maazu felegɔ (822) va ti-ɣɛɛlɔinti saama, niiti ti ɣɛni botii ɣɛɛzu GALA sei vɛɛi wu, ta Malikiya mavofodai Adaya, nii mɛmɛwolani ti ɣɛni ga Pasuul, Zakali, Amesi, Pelaliya, ta Yeloɣame,

¹³ ta pɛɛyeɣe ɣundiɣi unfelegɔ puunaani maazu felegɔ (242), ná-bolodamaiti saama, ta Imɛɛl mavofodai Amasayi, nii mɛmɛwolani ti ɣɛni ga Mesilemɔte, Aazayi, ta Azalele,

¹⁴ ta kɔɔɣɔ nu ɣɛzɛɣɛzɛ ungila puufele maazu lɔsava (128) ti-ɣɛɛlɔinti saama. ɣɛdolime ná-doun zunui Zabiɔiyɛle ɣa é ɣɛni ga ta-ɣundiɣi.

¹⁵ Levi nuiti saama:

Buni mavofodai Semaya nii mɛmɛwolani ti ɣɛni ga ɢasaɓiya, Azilikame, ta ɢasuɓe,

¹⁶ ta Levi nuiti ta-ɣundiɣiiti Saɓetayi ta Yozaɓade, niiti ti ɣɛni GALA sei vɛɛi ma wotiiti untuɣɔ kɛɛma vɛɛi,

¹⁷ ta Azafe mavofodai Matania, nii mɛmɛwolani ti ɣɛni ga Zabiɔi ta Misé. Tɔ ɣa é ɣɛni ga maamuse wuye laaɣula ɣundiɣi GALA fali ziegi zu. Ná-seikobai Bakeɓukia, nii é ɣɛni ga Matania kɛɛɣɛlɔin gila, ta Aɓada, naa ɣa é ɣɛni ga Yedutun mavofodai, nii mɛmɛwolani ti ɣɛni ga Galale ta Samua.

¹⁸ Levi nui niiti ti ɣɛni taa wola ɲadegai zu, ti ɣɛni ga nu unfele puulɔsava maazu naani (284).

¹⁹ Siɣiɔa make nuiti ti ɣɛni ná:

Akuɓe, ta Talamɔn, naa vɛɛ ti-ɣɛɛlɔin siɣiɔa make nui zɔiti ba, ti pɛ kpɔga ɣɛni ga nu ungila puulɔfela maazu felegɔ (172).

²⁰ Izilayɛle nui mɔtaiti, zalaɣa ɣula nua ta Levi nua, ti zeini Zuda laai zɔiti su, ɛɛɛ ge ze i ná-pogani unda.

²¹ GALA sei vɛɛi wu wotiɣɛ nuiti ti zeini Zeluzalɛme ɣoiɪ nii daa ga Wofele. Siɣa ta Gisipa ɣa ti ɣɛni ga ta-ɣundiɣiiti.

²² Levi nuiti ta-ɣundiɣi ɣɛni Zeluzalɛme ga Uzi, Misé mavofodai, nii kɛɛɣɛ ta kɛɛɣɛwolani ti ɣɛni ga niiti: Matania, ɢasaɓiya, ta Bani, é ɣɛni ga Azafe ná-bolodai zu nui ta, niiti ti ɣɛni guye loo vai ta ɣɛingɛin gani vaiti unda GALA sei vɛɛi wu.

²³ Guye loo nuiti ti ɣɛni masagi ná-devei wu, faazeikpasu ɣɛni ná ta-volo ɣilagila botii vaa zu.

²⁴ Zuda mavofodai Zela ná-bolodamai zu nui nii daa ga Mesezaɓɛɛle, naa ná-doun zunui Petayia ɣa é ɣɛni masagi ɣoba nuɓuseiti ma vai kpein su.

²⁵ Zuda vɛɛyeɣeɣi tanigaa ti liini, ti ze i dɔɓɔzu laai niiti su, ta ti-maagooliiti su: Kiliyate-Aaleɓa ta maagoolii zu laaiti, Diɓon ta maagoolii zu laaiti, Yekaɓeseyɛle ta maagoolii zu laaiti,

²⁶ Yesua, Molada, Bɛte-Palɛte,

²⁷ ɢasaal-Suale, Beel-Seɓa ta maagoolii zu laaiti,

²⁸ Sikilage, Mekona ta maagoolii zu laaiti,

²⁹ En-Limon, Soleya, Yaalemute,

³⁰ Zanoa, ta Adulame, ta ti-maagoolii zu laaiti, Lakise ta maagoolii zu, Azeka ta maagoolii zu laaiti. E zo Beel-Seɓa, é zeeli ɢinɔme vɛtugi ma, ti zeini ná yɔɣɔzuve laaiti kpein su.

³¹ Benzamɛn vɛɛyeɣeɣeiti ti zeini taai niiti su: Geɓa, Mikemase, Aya, Betele ta maagoolii zu laaiti,

³² Anatɔte, Nɔɓe, Anania,

³³ ɢasɔɔl, Lama, Gitayime,

³⁴ ɢadide, Seɓoyime, Neɓalate,

³⁵ Lode, ta Wono, ɲɛɛliɣi nuiti ta-nɛmɛi.

³⁶ Levi nuiti saama, tanigaa ti zɛɣeni Zuda, ti latiga Benzamɛn vɛle.

12

Zalaḡa ḡula nuiti ta Levi nuiti ti-laasei seve vai

¹ Zalaḡa ḡula nuiti ta Levi nui niiti ti ḡulani duḡlai zu, ti va vḡḡma ta Seyalitiyele ná-doun zunui Zoloḡaḡele, é vee Zozuwe va, ti-laaseigiti kaa: Selaya, Zelemi, Esedalase,

² Amalia, Maluke, Ḡatuse,

³ Sekania, Lewume, Melemḡte,

⁴ Ido, Ginetoyi, Aḡiya,

⁵ Miyamine, Maadiya, Biliga,

⁶ Semaya, Yoyaliḡe, Yedaya,

⁷ Salu, Amḡke, Yilikiya, Yedaya. Naati ka ti ḡeni ga zalaḡa ḡula nuiti ta ti-ḡeḡlointi ta-ḡundigḡiti, Zozuwe ná-siegi zu.

⁸ Levi nuiti kaa: Zozuwe, Binuwi, Kadimiyele, Seleḡia, Zuda, ta Matania. Matania ta keḡḡlointi ka ti maamuse wuyeiti daaḡulazu.

⁹ Ti-ḡeḡlointi Bakebukia ta Uni ti ḡeni loni ti ḡakala, ti ḡaavotegai ḡḡḡ ma ta naati botii ḡee vai zu.

¹⁰ Zozuwe Yoyakime zḡḡḡni, Yoyakime Eliasiḡe zḡḡḡ, Eliasiḡe Yoyada zḡḡḡ,

¹¹ Yoyada Zonatan zḡḡḡ, Zonatan Yadua zḡḡḡ.

¹² Yoyakime ná-siegi zu, niima nuiti ka ti ḡeni ga zalaḡa ḡula nuiti ta-veḡeyeḡe ḡundigḡiti: Melaya ḡa é ḡeni Selaya ná-peḡeyeḡei unda,

Ḡanania ḡa é ḡeni Zelemi ná-peḡeyeḡei unda,

¹³ Mesulame ḡa é ḡeni Esedalase ná-peḡeyeḡei unda,

Yogḡanan ḡa é ḡeni Amalia ná-peḡeyeḡei unda,

¹⁴ Zonatan ḡa é ḡeni Meluki ná-peḡeyeḡei unda,

Zozefe ḡa é ḡeni Saḡania ná-peḡeyeḡei unda,

¹⁵ Adana ḡa é ḡeni Ḡalime ná-peḡeyeḡei unda,

Ḡelekai ḡa é ḡeni Melayḡte ná-peḡeyeḡei unda,

¹⁶ Zakali ḡa é ḡeni Ido ná-peḡeyeḡei unda,

Mesulame ḡa é ḡeni Gineton ná-peḡeyeḡei unda,

¹⁷ Zikili ḡa é ḡeni Aḡiya ná-peḡeyeḡei unda,

nui ta ḡa é ḡeni Miniyamin ná-peḡeyeḡei unda,

Pilitai ḡa é ḡeni Moadia ná-peḡeyeḡei unda.

¹⁸ Samua ḡa é ḡeni Biliga ná-peḡeyeḡei unda,

Zonatan ḡa é ḡeni Semaya ná-peḡeyeḡei unda,

¹⁹ Matenayi ḡa é ḡeni Yoyaliḡe ná-peḡeyeḡei unda,

Uzi ḡa é ḡeni Yedaya ná-peḡeyeḡei unda,

²⁰ Kalayi ḡa é ḡeni Salayi ná-peḡeyeḡei unda,

Eḡeḡl ḡa é ḡeni Amḡke ná-peḡeyeḡei unda,

²¹ Ḡasaḡiya ḡa é ḡeni Yilikiya ná-peḡeyeḡei unda,

Netaneyele ma ka ḡa é ḡeni Yedaya ná-peḡeyeḡei unda.

²² Siegi zu Eliasiḡe ta Yoyada, naa vee Yogḡanan ta Yadua ti ḡeni la ga zalaḡa ḡula ḡundigḡi wolaiti, ti Levi nuiti daaseigiti seveni, niiti ti ḡeni ga peḡeyeḡe ḡundigḡiti. Uele nḡ ḡana ti keeni la ga zalaḡa ḡula nuiti, eyesu Peḡlese masagi Daliyuse ná-siegi.

²³ Levi veḡeyeḡe ḡundigḡiti daaseigiti ḡeni sevei naa zu, nii faa ḡiigiti ti su, keḡ naa ḡeeni nḡ eyesu é zeeli Eliasiḡe ná-dounloin Yogḡanan ná-siegi ma.

²⁴ Levi ḡundigḡi niiti: Ḡasaḡiya, Seleḡia, ta Kadimiyele ná-doun zunui Zozuwe ta ti-ḡeḡlointi, ti ḡeni losu ḡakala, ti ḡaavotegai ḡḡḡ ma ta naati, ti da GALA maamuse wuyeiti ta deḡi wuyeiti too ta-ziegi a la zeelina botiḡe vai zu. Uele ḡana ti ḡeni keezu la, é zoloo devei naa ma, nii GALA ná-nui Davide feeni ti ya.

²⁵ Matania, Bakebukia, Abediyase, Mesulame, Talamon, ta Akuḅe ti ḡeni ga sigida make nuiti, ti da wele sōla makesuḅeti ma ti GALA sei ḅelei laaḅeti.

²⁶ Ti ḡeni ta wotii ḡeezu Zozuwe ná-doun zunui Yoyakime ná-siegi zu, Yosadake ná-dounloin, ta zou zeḅe ḡundigii Nefemi, ta zalaḡa ḡula nui é ga seḅe ḡe nui Esedalase ta-ziegi zu.

Zeluzalame zigigi vee vai GALA be

²⁷ Zeluzalame zigigi laalaosuḅe, gi Levi nuiti kpein tolini, ti zeḡe ta-laazuḅeti, ti va, gi fetii ḡula ga koozuneei, sigigi vee vai zu GALA be, ga GALA maamuse wuyeiti ti da loo, koteḡi, papai, ta konigiti ti da ḡein bu.

²⁸ Guye loo nuiti ti ḡaalēni ba, ti zeḡe Zeluzalame maaḡoolii zu laaiti, ta Netofa maaḡoolii zu:

²⁹ ta Beṭe-Gilegale, é ḅee Geḅa yooi neḡelein ba, ta Azamavete, mazolḅo guye loo nuiti ti taaiti toni Zeluzalame maaḡoolii zu.

³⁰ Zalaḡa ḡula nuiti ta Levi nuiti ti ḅḅḡo ḡadeni, ti nuḅuseiti ḡade, naa ḅee taa zigidaḅeti ta sigigi va.

³¹ Gè Zuda ḡundigiiti tēni sigigi ḡa. Gè guye loo nuiti gaagweeni su ga felego. Ma mōungiti ti da zie sigigi ḡa nu yeezazu ḅelei Kpoḡa Sigidaḅe.

³² Nui niiti ka ti ḡeni ziezu guye loo nuiti poluḅe: Wosaya, ta Zuda ḡundigiiti gilazuḅe,

³³ Azalia, Esedalase, Mesulame,

³⁴ Zuda, Benzamen, Semaya, Zelemi.

³⁵ Naa volumna zalaḡa ḡula nui niiti ti ḡeni puḅugi veezu: Zakali, Azafe mavofodai, nii memewolani ti ḡeni ga Zakuul, Misé, Matania, Semaya, ta Zonatan,

³⁶ ta ḅḅalai niiti: Semaya, Azalele, Milalayi, Gilalayi, Maayi, Netaneyele, Zuda, ta Ganani. Ti ḡeingein ganigiti seḡeni, niiti GALA ná-nui Davide ti beṭeni. Seḅe ḡe nui Esedalase ḡa é ḡeni ti untuḡo.

³⁷ Ti zeeliai ma Zieun Sigidaḅe, ti leeni Davide ná-taai zu ga nu leezuḅeti po pele, ti ye sigigi ḡa, ti Davide ná-pelei maazuḅude, ti zeeli Zie Sigidaḅe, folo ḡulazu ḅelei.

³⁸ Guye loo nui zoiti ti liini ga nu ḡḅeezu ḅelei. Gè ḅilēni ti ḅolu sigigi ḡa, gá beḅei mōtaiti. Gi leveni Abu Zigi Gaagoozagi ḡobaḅe, ta Sigigi Gaawolozu ḅelei.

³⁹ Gi liini, gi leve Efelayime Sigidaḅe maazu, ta Sigida Wolōmai, naa ḅee Kale Sigidaḅe va, ta Gananeyele Ná-Sigi Koozagi, é ḅee Mea Ná-Sigi Koozagi va, gi leve Baala Sigidaḅe, gi zeeli Kaso Sigidaḅe.

⁴⁰ Guye loo nu ḅulu seizu felegoiti ti loni GALA sei ḅelei ma ḡoizuḅe, gá ḅalaa gá kundigiiti niiti ti ḡeni pōlu,

⁴¹ ta zalaḡa ḡula nui niiti ti da puḅugi ve: Eliakime, Maaseya, Miniyamin, Misé, Eliyyenayi, Zakali, Ganania,

⁴² naa volumna Maaseya, Semaya, Elezaal, Uzi, Yoḡanan, Malikiya, Elame, ta Ezēl. Yizalayia ḡa é ḡeni losu guye loo nuiti tuḡo, ti da guyeiti too.

⁴³ Naama voloi nuiti ti zalaḡa mōinmōin kulani, ti da ḡoozunē ga gola, mazolḅo GALA ge ná-nuḅuseiti koozunēni ga gola, anzanuiti ta doungoiti ti da ḡoozunē balaa. Nu ḡeni yesu ḡoozama poun, é da koozunē wooi mēni Zeluzalame, ti ná maaḅude.

⁴⁴ Naama ziegi zu, zeelobai woni ga zunui tanigaa, ga ti da wele peḅeiti ma, veti vebēaniiti ta puusiēiti ti ḡeni makesu ná. Naama nuiti nḅ ḡa ti ḡeni liizu kpalagiti su taa ḡobaḅeti, ti zoi baalōnō mōungiti seḡe, nii tōgi bogai ga é ḡe ga zalaḡa ḡula nuiti ta Levi nuiti kōnōgi, ti va ga tiye. Mazolḅo Zuda nuḅuseiti kpein ti ḡoozunēni zalaḡa ḡula nuiti ta Levi nuiti ta-woti ḅelei ma,

⁴⁵ ti ḡeni ta-GALAGI ná-botii kpein keezu, ta nuḅuseiti ta-ḡade fai ma zii pe. Guye loo nuiti ta sigida make nuiti balaa ti ḡeni ziezu ga devei naa nḅ, nii Davide ta ná-doun zunui Salomōn ti feeni.

⁴⁶ Mazɔlɔɔ kaite, Davide ta Azafe ta-ziegi zu, guye loo ɣundigiiti ti ɣeni GALA dɛbi wuyeyiti ta maamuse wuyeyiti daaɣulazu.

⁴⁷ Zoloɔaɔele ta Nefemi ta-ziegi zu, Izilayele nuiti kpein ti ɣeni vaazu ga guye loo nuiti ta sigida make nuiti kɔnɔgi folo-o-folo. Ti ɣeni vaazu ɔalaa ga vɛɛani ɲadegaiti, nii é ɣeni ga Levi nuiti tɔnɔi, Levi nuiti ɔalaa ti ɣeni naa veezu Aalɔn mavofodaiti zea, nii é ga tɔnɔi vɛɛani ɲadegai naati su.

13

Falibo fai niiti Nefemi ti ɣɛni

¹ Naama ziegi zu, ti yɛni Moize ná-sevɛi ɣalasu nuɓuseiti gaazu, ti ka su ga Amɔn ta Moaɓe nuiti maa la nɛɛni ti va ɣɛ GALA ná-nuiti ta-maaɔgi zu.

² Tɔɔzei, ti la ɣeni Izilayele nuiti daaɣomini ga pagɔ, ti va ti vadɔ ga daamianigiti ta kpɔɔle dɛi. Moaɓe nuiti mu ti Balaame zalani ga é va, é Izilayele ɣoto, kɛɛ ɣá-GALAGI kotoi naa valiboni ga tuyai.*

³ Izilayele nuiti ti naa mɛnigai ma sevɛ ɣalagi zu, ti deveni ga ti wɛɛinti kpein kula ɔɔɣɔ zaama.

⁴ Naama yeei va ɣɛ é zeeli, zalaɣa ɣula nui Eliasibe ɣa é ɣeni wɛɛzu pɛɛbaiti ma, niiti ti loni ɣá-GALAGI zeɛi vɛɛi va. Tei tama ti ɔni boloda ma ta Tɔbiya,

⁵ é pɛɛbai gila feeni naa ya, vɛ sɔɔlai niiti ti ɣeni ná mɔungi: vɛɛ zalaɣaiti, ansansegi, GALA sei vɛɛi wu zɔɔlaiti, moloɪ ta dɔɔ niinei ma vuusiei, ta gulɔi, niiti ti levea ɣeni de ga Levi nuiti, ta guye loo nuiti, ta sigida make nuiti tɔnɔi, ta zalaɣa ɣula nuiti kɔnɔgiti.

⁶ Gè la ɣeni Zeluzalɛme siegi zu naama vaiti ti ɣɛni la, mazɔlɔɔ gè ɣaleni ma Babilɔne masagi Aaletazɛɛɛɛɛ ɣoba ná-kona vuusava maazu velesiei (32) ma masa fai zu, gè yeɛɣɣala go ɣɛni. Naa vɔluma é vaani bu ga

⁷ gè ɣale ma Zeluzalɛme. Gè faa ɲɔi naa ɣaani, nii Eliasibe kɛɛni, ga pɛɛbai vee vai Tɔbiya vɛ ɣá-GALAGI zeɛi vɛɛi ma ɣoizuvɛ.

⁸ Ziiɣaawanani gola. Nii kpein é ga Tɔbiya ɣɔligiti, gè ti ɣulani pɛɛi wu, gè ti vili ya eteavɛ,

⁹ naa vɔluma gè devei veeni ga ti pɛɛiti buɲpade, gè GALA sei vɛɛi wu zɔɔlaiti puuni ná vɔlu mɔnɔ, ta vɛɛ zalaɣaiti, ta ansansegi.

¹⁰ Gè mɛnini ɔalaa ga Levi nuiti kɔnɔgi la mɔ ɣeni veezu, naa maavele ma Levi nuiti ta guye loo nuiti ti ɣalega ma, ti li ta-lii ɣɛɛzuɔeti.

¹¹ Gè zeliɪ loni kundigiiti ma, gè ɣɛ ti ma: «Leeni vaa zu wo GALA sei vɛɛi laaloai?» Gè Levi nuiti ta guye loo nuiti gaalɛni ba, gè ti vile ta-wotii ma vɔlu.

¹² Zuda nuiti ti tɔɔzeini vɔlu, ti dɔ va ga puusieiti, ga moloɪ, ta dɔɔ niinei, ta gulɔi, ti pu ti make vɛɛi wu.

¹³ Gè yeeloni nui tanigaa va ga ti dɔ wɛɛ pɛɛi naati ma, naama nuiti ti ɣeni ga: zalaɣa ɣula nui Selemiya, sevɛ ɣɛ nui Sadɔke, ta Levi nui Pedaya, naa vɔluzeigi ɣeni ga Zakuul ná-doun zunui ɣanan, Matania ná-dounloin. Eɛ pɛ ge zooloni ma ga nui niiti ta ga lada nua. Ta-wotii ɣeni ga ti dɔ vɛɛaniiti gaagwɛ ti-wɔɔlaiti ba.

¹⁴ Ee, ná-GALAGI, ɣize naa kpein su, nii gè kɛa, mina yeema woɔɣɣiladai naa ma, nii gè botii ɣɛa la GALA sei vɛɛi vaa ma, ta nii kpein é ɣɛɛzu bu.

¹⁵ Naama ziegi zu, gè nui tanigaa ɣaani Zuda, ti dɔ leezen waai ɣolo dɔɔ dɛi ɣulazuɔe dooɣo foloɪ. Tanigaa ti dɔ moloɪ mɛɛn dooɣo foloɪ, ti dɔ ta-zoovalegiti kasɔɣili ga dɔɔi, ta leezen waai, é vɛɛ kooleɣoole gwaai va, ta kasɔi ma zii pɛ, ti va lɛ ga tiye Zeluzalɛme dooɣo foloɪ. Gè ti leneni voloɪ ti ɣeni ta-yaagɔ aniiti pɔdizu la.

¹⁶ Naa vɔluma Tiil nui niiti ti ɣeni zeini Zeluzalɛme, naati ti ɣeni vaazu ga kaleiti ta yaagɔ ani ɣiligiti, ti dɔ pɔdi Zuda nuiti ma ta Zeluzalɛme dooɣo foloɪ.

* 13:2 13:1-2 Wɛɛ vɛti: GLS 22:1-6; TSV 23:3-6.

¹⁷ Gè zeli lóni Zuda ǵundǵiiti ma, gè ǵe ti ma: «Lee ve wo niima vaa ǵai ǵeezu ǵani, wo da dooǵo foloi maapei vu ma?

¹⁸ Naa nǵ lei wo-ǵeeni ti keeni? Naa maavele ǵa é kea ada-GALAGI niima maanǵǵiti seida ade ma, ta taai nii ma. Woun wa-ǵololalai maavele ma dooǵo foloi ve, wa ta veezu ná-ziiǵaawanai va Izilaye le laalǵma.»

¹⁹ Naa vóluma, gè devei veeni ga fitiligi ǵa veena nǵ feya, ti Zeluzalame taa zigǵaveti daaǵulu, aisa dooǵo foloi va zeeli, ti laa mina lao, keeni dooǵo foloi a levena. Gè nǵ-botigǵe nui tanigaa zeini taa zigǵaveti koba, ga ti da wele náti ma, nii a ke kasǵ nǵge ge mina le Zeluzalame dooǵo foloi.

²⁰ Naa ǵeai ma, yaaǵoi tanigaa ti niini ga gila ǵaa felegǵ Zeluzalame zigǵi voluvelei.

²¹ Gè ǵaazaǵani ti ma, gè ǵe ma: «Lee vaa zu wo niizu sigǵi laave? Wa ta ǵeena nii vóluma, ná yeeve wo ma.» E zoni názu ma pa, ti la mǵ ǵeni vaazu dooǵo foloi ma.

²² Naa vóluma, gè boni Levi nuiti ma ga ti ǵǵǵǵnade, ti li, ti da wele taa zigǵaveti ma, nii a ke ti dooǵo foloi maape.

Ee, ná-GALAGI, ǵize sù, é ǵaazumaawǵingǵa da-woogǵǵilada wolai maavele ma!

²³ Naama ziegi nǵ zu, gè Zuifui tanigaa ǵaani, ti anzaiti fuluai Asadǵde, Amǵn, ta Moaǵe nuiti saama.

²⁴ Ti-lointi ǵilazuve kpein ge ǵe ǵeezu ga Asadǵde wooi nǵ, zǵiti ti da zii woo ǵiligiti bo. Kele ti tanǵge ge la ǵeni zooni Ebulu wooi wosu.

²⁵ Gè zeli lóni ti ma, gè ti ǵoto, gè tanigaa loǵa, gè da tǵundǵaiti folofolo ma. Naa vóluma, gè ǵeni ti ma, ti ǵona GALA daaseigi ma, ga ti mina mǵ ti-loun anzanuiti fe ga vulu zii ǵiligiti ti-loun zunuiti be, ta ti mina mǵ zii ǵili anzanu vulu ti-loun zunuiti be, ǵaa tiya ǵǵǵ ve.

²⁶ Gè ǵeni ti ma: «Naa nǵ lei é ǵeeni ga Izilaye masagi Salomǵn ná-kotoi? Zii ǵiligiti kpein saama, keǵala masa ge la ǵeni ná, ná-GALAGI neeni ve, naa sei Izilaye unda ga masagi. Kele naa pe ge ǵeeni, zii ǵili anzanuiti ti tooni kotoi zu.

²⁷ Gi la mǵ pǵ gi meni ga wa naa ǵǵǵala ǵoto ǵǵǵǵugi ǵeezu ta wa ga woovalada nuiti ada-GALAGI laalǵma, wo va da zii ǵili anzanuiti sei.»

²⁸ Yoyada ná-doun zunui gila ge ǵeni ná, zalaǵa ǵula ǵundǵi wolai Eliasiǵe ná-dounlǵn, é ǵeni ga Ǵǵǵayime nui Sanabalate neko, naa ǵa é keeni gè kpeeni, gè maagǵooza ǵǵǵ va.

²⁹ Ee, ná-GALAGI, mina yeema ti ma. Mazǵǵǵ ti zalaǵa ǵula vai ma maapei ǵologǵoge, ta minazǵǵegi nii é wo yǵǵzu wa zalaǵa ǵula nuiti, ta Levi nuiti.

³⁰ Nii kpein é ga ween ǵani, gè naati kulani ti zaama. Nii kpein maanǵai ga zalaǵa ǵula nuiti ta Levi nuiti ti ke, gè naa laa ga ga zebe, eseni ta tosu.

³¹ Naa vóluma kovii ma veǵanii nii maanǵai ga é da ve, é zoloo ese ná-yeeǵǵǵalai ma, ta zoi vaalǵnǵ mǵungiti fee vai, gè naa ǵalaa laani ga volu.

Ee, ná-GALAGI, ǵize sù ga pagǵ!

Eseteel Ná-Sevei Sevei loozeizuve ma woo mɔungiti

Eseteel Ná-Sevei ɔa naa zuɔulazu velei Zuifuiti niiti ti ɔeni duɔlai zu Pɛlese, ti ɔizoni da ti-zili nui ta ma, nii wɔin ɔeni ma ga é ti zuwuɔaleve. Anɛ ni GALA daasei ge la Eseteel Ná-Sevei zu, keɛ koleve ga GALA ka é ti unmoɔni naama zuɔɔɔgi ma ga ti ti pɛ paa. Nu nɔpɛ ge la kwɛ nui nii é Eseteel Ná-Sevei ɔɛai. Eɔulu wooi ma zii nii bogai su, naa maavele ma, faaɔwe nu moɔnmoɔngaa ti ɔe sevi nii ɔeeve kona unnaanigo (400) ɔɛɔala, aisa Yesu Kilista va zɔɔɔ.

Faiti ti zevei Eseteel Ná-Sevei zu, ta Zuifuiti ta-vetii loozei velei lee zu, fetii nii daa ga Pulime. Amaleke nui ta daaseigi ga Aman faazeikpasu ɔɛeni ga é Zuifuiti suwuɔaleve. Amaleke nuiti ta Izilaye le nuiti ti zilini ga ɔɔɔ, naa loozeini Izilaye le nuiti ta-ziei wo yeeɔɔɔalai zu tevebai zu, ti va zeeli zooi ma, nii GALA ge minazeɔeni la ti ve (Egz 17:8-16). Yeeɔɔɔalai nii nɔ Aman ɔeni Zuifuiti suwuɔaleve vai zeizu la kpasu, naama yeeɔɔɔala ɔilagi nɔ ɔa Zuifu anzalopoi Eseteel ɔɛa la ga Pɛlese masagi anzai. Tei Eseteel zieni ga kaɔɔɔɔi Maledosé ná-tɛnɛ gooi, naa ɔa é keeni é zooni é pele ɔesa Aman ná-faazeikpasui naa luɔɔ. Ti ɔegai ma ga vɔni ti-zili nuiti ma (9:20-22), Maledosé ɔeni ti ma, ti fɔnifaamai naa ma vetii ɔula. Pulime vetii loozeizuve ɔana.

Unsosuve

1. Eseteel ɔee vai ga Pɛlese masa anzai (1:1–2:23).
2. Aman faazeikpasui ɔɛeni ga é Zuifuiti suwuɔaleve (3:1–7:10).
3. Zuifuiti ti vɔnini ti-zili nuiti ma, ta ti Pulime vetii loozeini (8:1–10:3).

Masagi ná-feti laamii, nii é kevele ɔeteni

¹ Fai niiti ti wosu niima zevei zu, ti ɔeeve masagi Zelesese ná-siegi zu. Masagi naa ɔeni masadai ɔee zu zou zeve ungila puufele maazu lofela (127) unda, tɔzei Inde yooi zu, é li Etiyopi yooi zu.

² Naama ziegi zu masagi Zelesese ze vele ɔeteni ná-masa kpɔkpɔgi ɔa Suze taa wolai zu.

³ Ná-konagi zavasiei ma masa fai zu, é feti wola ɔeteni buulobuiti kpein be ta ná-botigɛ nu wolaiti, naa veɛ Mede ta Pɛlese zalavusu ɔundiɔiti ba, ta zou zeve ɔundiɔiti ta totuɔiti.

⁴ E naa ɔɛeni, nii a ke é ná-masadai ma ɔetɛi ta ma lebiyai le ga tiye, é veɛ ná-padai ta maayiki velei va, ti keeni fetii ɔa ga folo ungila puuloɔava (180).

⁵ Foloi naati kpesuve, masagi folo lofela veti ɔili kpeɛni Suze taa wolai zu nuɔuseiti pɛ be, seizumaanɛgiti ta bolomadɔɔiti, masa pelei ma ɔoi wolai zu.

⁶ Seɔe wolai niiti ti zuvuai ga gezei ma ɔolegi ta ma ɔiinii, naati selesɛleɔa ɔeni de kpɛɔgiti ba niiti ti ga kɔtui daa ga maalebelegi, wali ɔolu ɔalagiti ka, ti geze vago ɔaluiti dɔɔni ti zu, ti ga ma ɔolegi ta ma ɔoigi. Zanu kpɔkpɔgi ta wali ɔɔkpɔgi ti naati pilɛni zooi ma, zooi maavelupɛlugai ga kɔtui ma ɔoigi, ma ɔolegi, ma vazii, ta ma leigi.

⁷ Dɔɔi ɔe ɔoɔlezu zanu daawɔi ma laalitaaligiti su, masa dɔɔi ɔeni vuuzu ga moɔnda, eɔeevele masagi ná-faɔɔɔgi ɔee velei la.

⁸ Eɛe pɛ ge ɔeni dɔɔi ɔoɔlezu ga yiima, mazɔɔɔ masagi devei veeni ná-botigɛ nuiti kpein zea ga ti ná-nu loligaiti kpein ziima vai ɔe.

⁹ Masagi anzai Vasiti ɔalaa ge fetii ta ɔeevele ɔeteni anzanuiti be masagi ná-pelei wu.

Vasiti ná-kololalai ta kpeɛ vai

¹⁰ Foloi lofelasiei ma, masagi goozunɛni gola ga dɔɔi nii é kpɔleni. E zunu zɛɛɔaga lofelaiti tolini, niiti ti ɔeni botii ɔɛɛzu be: Mewumane, Bizita, Gaalebona, Bigita, Abageta, Zetaal, ta Kaalakase.

¹¹ E boni ti ma ga ti li, ti anzai Vasiti laaɔomi, é va é lo gaazu, ná-masa anza boɔlogi ye unma é va, é ná-pagi le ga nuɔuseiti ta kundigiiti, mazɔbo é vani ga gola.

¹² Kele masa anzai Vasiti la ɔeni keeni, é va li masagi ná-toligi ma, nii naa ná-zunu zɛɛɔagaiti ti liini, ti bo ma. Masagi wola yiigaawanani.

¹³ Masagi tenebo nuiti gaazaɔani, niiti ti faiti buuɔwee. Mazɔbo masagi ná-fai pe ge ɔeni levezu to kwee nu wolaiti ta tukpɔgaaleve nuiti kakala.

¹⁴ Ná-tenebo nui niiti ti ɔeni yeezu gola ta tiye, naati ti ɔeni ga: Kaalesena, Setaal, Ademata, Taalasise, Melese, Maalesena, Memukan, Mede ta Peelese ɔundigi lofelai ɔeni ga tiye, ti ɔeni masagi ná-tenebo nuiti saama, tosu wolaiti ka ti ɔeni ti zu masadai zu.

¹⁵ Masagi ti gaazaɔani leeni ɔa tɔgi bosu é vile Vasiti zopelei va, nii é la keeni é va golo masagi Zelesese ná-devei ve, nii zunu zɛɛɔagaiti ti bogai ma.

¹⁶ Memukan kpɔei zegeni masagi ta ná-botige nu wolaiti pe gaazu, é ɔe ma: «Masa anzai Vasiti la ɔaɔoni masagi ɔila no ma, kele kpaɔoge masagi ná-kundigiiti pe ma, ta nuɔuseiti pe ma ti zou zeve wolaiti kpein su Zelesese ná-masa zooi zu.

¹⁷ Mazɔbo anzanuiti kpein ta vaazu masa anzai zɔgi maawoo menisu, ti tozei ga ti da ti-zinigiti belelala. Ta-woozuɔfulagi ɔa da ɔe naazu ga: «Masagi wooleveni ga anzai Vasiti va, kele naa la ɔeni keeni é va va.»

¹⁸ Za voloi no, Mede ta Peelese ɔundigiiti ti-anzaiti ta faa ɔwee é vile masagi anzai zie velei va, ti tozei ga ti-zinigiti goolaaviliga, ta-belelalai naa ɔa ti-zinigiti ziigaawana niina.

¹⁹ Ni da vaana bu, masagi, devei ta wo, nii a pele leve Vasiti luɔ ga eyesu pe é mina mo va losu è gaazu, ta è masa anza losuve ɔula zea, é ve taɔili zea, nii fizɔgai toun ba, devei naa ɔa zevezu Peelese nuiti ta Mede nuiti ta-lo sevei zu, nii é la da ga valiboga.

²⁰ Siegi zu deve wooi naa levesu da masagi ná-masa zou wolai zu ná pe, é ɔwe adave pe, anzanuiti pe ta da ti-zinigiti debi naazu, ma nu ɔeni ga seizumaane baa bolomadɔɔ.

²¹ Naama wooi neeni masagi ve ta kundigiiti pe be, masagi Memukan ná-tene gooi zoni.

²² E seveiti teveni ná-masa zooi ma you zevei ɔilagilagi kpein su, velei ta-zeve ɔe veleiti ta ti-laawooiti ti la, sevei naa zu wooi ɔeni bosu ga zunuiti ka ti ga ta-veleyegeiti ma ɔundigii, ta ti-laawooi no da wo ta-veleiti bu.

2

Eseteel ɔee vai ga masa anza niinei

¹ Naama vaiti poluma, masagi ná-zigaawana gaayeini. E ɔisieni naa zu nii Vasiti keeni, ta devei nii é zegeni daalɔɔma.

² Zunui niiti ti ɔeni botii ɔɛɛzu be, naati ti ɔeni ma: «Maaneve ga ti anzalopoiti gaizie è ve, ti vagai, ti la de zunu vaa ɔwee.

³ Masagi, yeelona mu botige nui tanigaa va da-masa zooi ma you zevei pe su, ti anzalopoiti gaale ba, niiti ti vagai, ti la de zunu vaa ɔwee. Ti va ga tiye Suze taa wolai zu, anzanuiti make vele wu, ti ti ɔaliva Yegai ma, zunu zɛɛɔagai nii a da wele anzaiti ma. Toɔa pa guɔiti fe ti ya.

⁴ Anzalopoi nii nɔpe é vasu è gaazu, da yiimazege ga naa, é ɔe ga masa anzai Vasiti votogi zu.» Naama wooi neeni masagi ve, é naa ɔe.

⁵ Zuifui gila ge ɔeni zeini Suze taa wolai zu, daaseigi ga Maledosé. E ɔeni ga Yayiil ná-doun zunui, Simeyi ta Kise ti-mavofodai zu, Benzamen ná-bolodamaiti saama.

⁶ Ná-peleyegei yeni zɔoma nuiti ba, niiti Babilone masagi Nebukadenzaal ti ɔulani Zeluzalame va, é li ga tiye vɔoma ta Zuda masagi Yekonia.

⁷ Maledosé naa ɔa é ɔeni kɛkɛ loin ɔadasa make zu, nii ti ɔeni ɔɛɛzu ma Eseteel. Naa ɔeni ga podoin, gola vani. Kɛɛɔeni ta dee ti zaai ma, Maledosé ɔa é seɔeni, é kula su.

⁸ Siɛgi zu masagi ná-devei vazani la, ti anzalopo mɔinmɔin gaalɛni ba Suze taa wolai zu, ti ti ɔaliva Yegai ma, Eseteel ɔalaa yɛni ti zaama, ti va ga tiye masagi ná-koizuvɛ, Yegai nii a ɔa wɛɛ anzaiti ma, naa ɔa wɛɛ ti ma.

⁹ Anzanu lounɔoi vani gaazu, é enɛkɛ. E pa guloiti ta ɔɔnɔgiti feeni zea ga suvile, é botiɔɛ anzanu lounɔo ɔofela ve zea, niiti é ti zɛɔeni masagi ná-pelei wu wotiɔɛ anzanu lounɔoiti saama. E daazu vago ve ti ya ta ná-botiɔɛ anzanu lounɔoiti, anzanuiti make vɛlei wu.

¹⁰ Eseteel la ɔeni kɛni é va ma zii ta ná-nuɔuseiti dɛɛ, mazɔlɔ Maledosé pele leveni tugɔ ga é va bo.

¹¹ Folo-o-folo Maledosé ɔeni zieziɛsu anzaiti make vɛlei laave, nii a kɛ é ɔɛ kwɛɛ ni Eseteel ɔɛdɛɛ, ta é faiti dii vɛlei ɔa.

¹² Anzalopoi ɔilagilagi pɛ ge ɔeni kɛɛzu ga kona gila, é va li masagi Zɛɛlesɛse vɔ bɛ, eɔɛvɛlei anzanuiti ta-vaazeikpasui ɔeni la. Mazɔlɔ ma nu ɔeni alu dɔzita mɔungi ɔɛɛzu, é ɔa miile gulɔi zie ɔɔɔ ma, alu dɔzitai mɔtai é naa ɔɛ, é ɔa gulɔ maku nɛɛnɛgiti ta anzaiti ta-va gulɔi zɔiti siɛ ɔɔɔ ma.

¹³ Siɛgi zu anzanu lounɔoi li yeeɔɔɔalɔ a zeelina la masagi vɔ bɛ, nii nɔpɛ é maavalizu, naa ɔa ti ɔeni feezu zea, é zɛɔɛ la anzaiti make vɛlei wu, é lii la masagi ná-pelei wu.

¹⁴ Ma nu ɔeni liizu ná ga kpɔkɔi, poluma zobui ti lii la anzanu make vɛlei taɔili bu, Sasegaze ɔa wɛɛ ti ma, zunu zɛɔɔɔgai nii é ɔeni masagi anzaiti makesu, niiti ti la vuluni ga zɔiti kɛvɛle. E la mɔ ɔeni ɔalesu ma masagi vɔ bɛ, kɛni ni masagi ɔɛdɛ ɔa vilɛna ba, é toli ga daaseigi.

¹⁵ Yeeta, Maledosé kɛkɛ Aɔiyayile ná-doun anzanui Eseteel, nii Maledosé kulani su, naa ná-kui zeelini ga é li masagi vɔ bɛ. E la ɔeni ani ɔili nɔpɛ maavalini, kɛni nii nɔ Yegai tɛnɛni da, masagi ná-zunu zɛɔɔɔgai nii é ɔeni anzaiti makesu. Eseteel ɔeni nuiti pɛ enɛkɛsu, niiti ti ɔeni pɛtɛsu.

¹⁶ Ti vaani, ti Eseteel zɛɔɛ, ti lii la masagi Zɛɛlesɛse vɔ bɛ, masa pelei wu. Naa ɔɛni masagi ná-kona dɔfelasiɛi ma alu puugɔi ma, alugi nii daa ga Teɔete.

¹⁷ Masagi Eseteel nɛni vɛ, é leve zɔɔma anzanui kpein ba, naa enɛkɛni, maayo ge ɔɛ ɔalaa é leve anzalopoi zɔiti kpein ba, ti la dɛ zunu vaa ɔwɛɛ. E masa ɔɔlɔgi lɔni Eseteel unma, é sei Vasiti vɔtogi zu.

¹⁸ Eseteel maavele ma, é fɛti wolai ɔɛvɛle ɔɛtɛni ná-kundiɔiti bɛ ta ná-botiɔɛ nu wolaiti bɛ. Naa vɔluma é ta ɔulani mului la nuiti pɛ bɛ ti zou zɛvɛ wolaiti su, é ɔa faaɔɔɔɔi ɔɛ vɛlei masa ka kɛɛ la.

Maledosé masagi yɛnvui unmɔɔ fai

¹⁹ Ti anzalopoi gaalɛni ba seizu velesɛi zu, naama ziegi zu Maledosé ɔeni botii ɔɛɛzu masagi ná-pelei wu.

²⁰ Eseteel la ɔeni kɛni pɛ é va ná-peleyeɔɛi zɛɔɛzuve lɛ ta ma zii, vɛlei nɔ Maledosé boni la ma. E ɔoloni naa ná-deveiti bu, eɔɛvɛlei é ɔeni kɛɛzu la, kɛai ma naa vɔ bɛ dɛ.

²¹ Naama ziegi zu Maledosé ɔɛai ma ná-botii ɔɛɛzu masa pelei wu, zunu zɛɔɔɔaga felegɔ ɔeni ná, ti-laa ga Bigitan ta Telɛse, ti ga masagi ná-pelela make nuiti, ti yiiɔaawanani masagi Zɛɛlesɛse ma, ti ɔeni pɔ ga ti paa.

²² Maledosé faa ɔwɛɛni é vilɛ naa va, é bo masagi anzai Eseteel ma, naa ɔalaa bo masagi ma ga Maledosé lɔɔi.

²³ Ti faiti buuɔɛai ma, ti kaani ga nii bogai gaamai vɛ, ti zunu felegɔi naati sɛlɛni gului va, ti za, ti ma vai zɛvɛ masagi ná-faa bii make zɛvɛi zu.

3

Aman ta Maledosé ti yɔɔɔzu ɔɔi

¹ Naama vaiti poluma, masagi Zeelesese lebiya losu wola veeni Aman ya, Agage mavofodai, Gamedata ná-doun zunui, é kpude ná-botigé nu wolaiti pe maazu ti zou zewe wolaiti unda.

² Niiti kpein ti feni ga botii féezu masagi ná-pelei wu, naati pe ti feni vilesu niibiga, ti noko Aman wu, mazolo masagi naama levei veeni. Keni Maledosé gila kpe no ga é la feni keezu é va noko bu.

³ Masagi ná-botigé nuiti ti feni ma: «Toja fale, é la golozu masagi ná-devei ve?»

⁴ Folo-o-folo naa no ga ti feni bosu ma, kee Maledosé la feni woilosu ti-woo ma. Gaabelagi zu, ti boni Aman ma, nii a ke ti kwee ni Maledosé ga yesu wooi volu, mazolo é deeni ga tiye ga toja ga Zuifui.

⁵ Aman kwegai ma ga Maledosé la vilesu niibiga, é va noko bu, é wola yigaawanani.

⁶ Tei ti Maledosé ma zii leeni la, Aman jisieni ga ná-wanafulai Maledosé gila no va, naa la ga faa nape. Naa ga é keeni é deveni ga é Zuifuiti pe suwugaaleve masagi Zeelesese ná-zooi ga.

⁷ Masagi Zeelesese ná-kona puugo maazu velesiéi (12) lozeizuve, alu mouni ma nii daa ga Nisan, Aman kpakutoomai feni nii daa ga «pul», nii a ke é kwee, foloi ta alugi begele ga a zolo ná-faazeikpasui ma. Kpaku zolooni alugi puugo maazu velesiéi (12) ma, nii daa ga Adaal.

Aman Zuifuiti undavili fai

gevele bete vai

⁸ Aman feni masagi Zeelesese ma: «Zii gila ka ve, ti vazage da-yooi zu ná pe, ti-fewotiiti ti la boni zii gili nape nono va, ti la da-logiti sosu, kulanuma nape ge la é ve ga é va ti ye ziilei su.

⁹ Ni a neena é ve, masagi, devei wo, é zewe ga ti zuwugaaleve. Naazu ná kilo waaunsavago (300.000) ve ga walii botigé nuiti zea, ti pu da-naavolo makesuve.»

¹⁰ Masagi ná-balaagegi gulani yeei va, é teve Zuifuiti zili nui Aman vo, Gamedata ná-doun zunui, Agage mavofodai.

¹¹ E feni Aman ma: «Make da-walii va, nii é ga zii naa nii é vaazu ma, ge fea é ya, ti zo vele é po la.»

¹² Alu mouni ná-folo puugo maazu savagoi (13) ma, ti masagi ná-seve ge nuiti kpein tolini. Ti seveiti keeni vele Aman boni la ti ma, ti seveiti teve masagi ná-nu wolaiti ma, ta zou zewe gundigiti, naa bo zii gilagilagiti ta-lotugiti ba. Ti sevei naa feni, ti teve zou zewe gilagilagiti ma, ta zii gilagilagiti, vele ta-zewe ge veleiti ta ti-laawoiti ti la, ti yeevo pileni ti zu masagi Zeelesese laaseigi zu, ti poogi vile ti zu ga masagi ná-balaagegi.

¹³ Ti seveiti feeni keelaiti zea, ti li ga tiye masagi ná-zou zewe wolaiti pe su. E woni seveiti su ga ti Zuifuiti pe sugologolo, ti naati paa, ti zuwugaaleve, buzege niinagiti ta nu woloiti, dongoiti ta anzanuiti pe kulaba la ba, naa volumna ti loo ti-yeagligiti su. Nu vaai naa maaneeni ga é ge folo gila kpe no zu, zooi zu ná pe, alu puugo maazu velesiéi (12), nii daa ga Adaal, naa ná-folo puugo maazu savagoi (13) ma.

¹⁴ Deve zewe naa zu wooi maaneeni é ge ga togi, é le ga zou zewe gilagilagiti pe su nuiseiti, naa ga a ke ese pe ge gevele bete naama voloi vaa ma.

¹⁵ Masagi ná-devei maavele ma, keelaiti ti liini ga kpizei. Naa volumna devei naa zu wooi vazani Suze taa wolai zu. Masagi ta Aman ti zeini, ti da doo bole, naama ziegi zu Suze taa wolai zu feni no wuulee.

4

Maledosé kpabai vali vai Eseteel ma

¹ Maledosé naama vai zu gwegai ma nii keai, é ná-segeiti balivalini ga, é saa wolo wo segei loo goba, é zuvui vu nungi ma. Naa volumna é vileni taazuve, é kpee loo ga gola kidaaviligi maavele ma.

² Seeliai ma masagi ná-koi laaυe, é loni, mazóló tógi zeini ga saa wóló wo segei mina ye nu góba, é va le masagi ná-koizuve.

³ Zou zeυe wolaiti kpein su, υe nọpe masagi ná-deve zeυei naa a la zeelina ná, ziióló wolai ta kpee ta gaazugílii gá é gēni Zuifuiti saama, ti dá zugi zo, tanigaa ti dá la saa wóló wo segei ta zuvui zu.

⁴ Eseteel ná-botigē anzanu loungoiti ta zunu zeedagaiti ti liini, ti bo ma, ziiğulani ba ga gola. E segeiti teveni nii a ke Maledosé ti loo góba ga saa wóló wo segei maavalibogi, keke Maledosé la gēni keeni.

⁵ Zunu zeedagai niiti masagi ti veeni Eseteel ya, ti dá boti gē be, é naa gila tolini, nii daa ga Gatake, é vali ma ga naa li, é Maledosé gaaaza, nii keai la, é bo, ta nii é losu ma, é dá nuuma vai gē.

⁶ Gatake gūlani, é li Maledosé υó be koi zaamaυe masagi ná-koizuve ma velelaυe.

⁷ Maledosé naa kpein sugulani ma nii keai, walii nii balaa Aman minazegēai ga é pu masagi ná-naavolo makesuve, ni ta Zuifuiti paana, é naa liegi pe bo ma.

⁸ Naa vóluma é seυei gila fe zea, nii bogai su ga ti Zuifuiti paa, kalagai Suze taazuυe, é vali ma ga é li, é deē ga Eseteel, é niima vaiti pe bo ma. Naa pe poluma, é bo Eseteel ma, naa li, é masagi maanēne, ta é Zuifuiti maavaawo masagi gākala.

⁹ Gatake liini, é Maledosé laawooiti bo Eseteel ma.

¹⁰ Eseteel gēni ma, é li é niima wooğaavotegi ve Maledosé ya:

¹¹ «Masagi ná-botigē nuiti ta ná-zooi zu nuβuseiti pe ti kweni ga tó gila ka ná ese pe be. Tógi naa é bosu ga nu nọpe é leezu masagi ná-koi zaamaυe, masagi la tolini, é gēni ga zunu baa anzanu, ma nui gá za, kēni zoi nii masagi a ná-zanu tukpoi letena ma, naama nui gá zenvui a ye zea. Nđun gē kea ga folo vuusavago (30), masagi la tólisu goba.»

¹² Maledosé Eseteel ná-googaavotegi naa menigai ma,

¹³ é wooleveni ga ti gē Eseteel ma: «Mina gisie ga tei é masa pelei wu, dá gila kpe ka è- yenvui gūlazu niima vai zu kpetēai Zuifuiti pe daalóğma.

¹⁴ Ni é la keeni é va kpóba gē niima vai zu, Zuifuiti ta-bóbai gá zóló ada gili, ti gizo. Keke dá ma, wo undaa gá vili, wa è-gē ná-peleyegēi. Toun vóló be gá é kwee, ni nii gēgala vai maavele lei, é va masa anza vai maazóló su?»

¹⁵ Eseteel niima wooğaavotegi leveni Maledosé ma, é gē ma:

¹⁶ «Li, é Zuifuiti kpein gaale ba, ti Suze taazuυe, wo zugi zo bè folo savago laawu, folo υee kpidi va, wo mina laami, wo mina bóole. Nà balaa gá zugi zosu, gá ná-botigē anzanu loungoiti gana nó. Naa vóluma ná li niina masagi υó be, anee balaa tógi la naa woni. Ni ná zaazu, gē za.»

¹⁷ Maledosé liini, é naa kpein ke, nii Eseteel boni ma.

5

Eseteel masagi ta Aman loli fai feti laamii wosuve

¹ Foló savago zugi begai ma, Eseteel bógó maagilini ga ná-masa segeiti, é li masagi ná-koi zaamaυe, é gaaυote masa pelei ma. Masagi gēni zeini ná-masa kpókpógi gá masa pelei wu, gaaυotegai pelelaυe ma.

² E masa anzai Eseteel gāai ma loni koi zaamaυe, é yeezeini naa wu ga nuβóğolai, ná-zanu tukpoi é gēni zoni zea, é naa leteni Eseteel ma. Naa maaβugani, é yeevóğfu tukpoi zokpai va.

³ Masagi gaazagani, é gē ma: «Lee gá keai ga de, masa anzai Eseteel? Begele gá é pó é gē é υe? Anee balaa toga gēezu ga ná-masadaí gīlazuve pe, toga ve é ya.»

⁴ Eseteel googaavoteni, é gē ma: «Masagi, ni dá vaana bu, ná pó za wo va wa Aman feti laamii wosuve, nii gē kpetēai é υe.»

⁵ Masagi wooleveni ga Aman va fala, ti li Eseteel ná-toligi zu. Masagi ta Aman ti liini fėti gúlazuve, nii Eseteel kevele beteni.

⁶ Ti g̃eai ma d̃oi b̃olezu, masagi g̃eni Eseteel ma: «È b̃edema vai g̃a ga leeni? Leeni g̃a è p̃o ga é g̃e è ve? Añe balaa tog̃a g̃eezu ga nà-masadai g̃ilazuve p̃e, tog̃a ve è ya.»

⁷ Eseteel g̃eni ma: «Kp̃edema vai nii é ná, nii gè suvalizu, naa g̃a ga,

⁸ ni gè zaala z̃ol̃oga masagi g̃aazu, ni da p̃o ga è w̃inma vaiti k̃e, nà p̃o wo va lina wa Aman fėti gúlazuve nii gè kp̃et̃eai è ve. Naazu nà è woog̃aavote niina.»

Aman gului bet̃e vai

Maledosé z̃ele fai zu

⁹ Naama voloi Aman g̃aleni ma ga koozune wolai. K̃ele tevesuve masagi ná-koi laave, é Maledosé g̃aani ná, naa la wuzeg̃eni b̃e, é la luani ba. Ziig̃aawanai l̃eni Aman g̃obu gola Maledosé laal̃og̃oma.

¹⁰ K̃ele é b̃og̃o zuzoni, é li ná-koizu, é b̃olaiti ta anzai Z̃elese lolini miná.

¹¹ E b̃eni ti ṽo é lo ná-kp̃et̃eai va, ta ná-doun m̃oinm̃oingiti, naa ṽee unfema wolai va masagi feeni b̃e, tosu m̃ungi vee vai zu b̃e botig̃e nu wolaiti p̃e ta kundig̃iti p̃e saama.

¹² E g̃eni ti ma m̃oño: «Nà g̃ila ño g̃a volu masagi anzai Eseteel toligai ga gè ṽile masagi volu, gi li fėti gúlazuve nii é kevele bet̃eai za. Lina m̃oño gi lolig̃e g̃a masagi.

¹³ K̃ele naa tañope ge la ga kulanuma b̃e, ni nà d̃e niima Zuifui Maledosé tei kaazu botii zu masa p̃elei laave.»

¹⁴ Anzai Z̃elese ta Aman b̃olaiti p̃e ti g̃eni ma: «Bo ti gului bet̃e gaag̃ooza ga m̃etele ṽuufeleg̃o maazu l̃olug̃o (25), lina sobu è bo masagi ma ti Maledosé z̃ele ba, naazu da zoo liizu fėti gúlazuve ga koozune, wa masagi.» Naama wooi ñeni Aman ṽe, é boni ga ti gului bet̃e.

6

Maledosé ná-l̃ebiyai

¹ Naama yee b̃idii, masagi la g̃eni zoosu é va ji. E g̃eni ti va ga sevei nii ná-masa zooi zu vaa w̃ol̃maiti sevei su, ti vaani la, ti kala gaazu.

² Ti ad̃e ta g̃alani, ṽe zunu z̃eeg̃aga feleg̃iti Bigitan ta T̃elese ta-vai z̃eṽeai ná, niiti ti g̃eni masagi ná-p̃el̃lave mak̃esu, ta ti g̃eni p̃o ga ti masagi Z̃eeles̃e va, ta ṽelei Maledosé ta-yaavai volug̃ulani la.

³ Masagi gaazag̃agi woni, é g̃e ma: «Tosuve b̃aa unfemai b̃egele g̃a é veeni Maledosé ya naazu ga ná-kulanumai?» Ná-botig̃e nuiti ti goog̃aavoteni, ti g̃e ma: «É la g̃eni kulanuma ñope sol̃oni.»

⁴ Masagi ti g̃aazag̃ani volu, é g̃e ma: «B̃e g̃a é koizuṽe?» Tama Aman vaani masagi ná-koi wolai zu ga é bo masagi ma ga ti Maledosé z̃ele gului va, nii é kp̃et̃eni naa ṽe.

⁵ Ná-botig̃e nuiti ti g̃eni ma: «Aman g̃a é l̃oni koi wolai zu.» Masagi g̃e ti ma: «À bo ma, é l̃e bu.»

⁶ Aman l̃eni p̃elei wu, masagi g̃e ma: «Nui nii gè p̃o ga gè b̃ol̃o, kevelei ma b̃egele g̃a nà k̃ee la?» Aman g̃eni bosu g̃isu ga: «B̃e g̃ili ka masagi p̃o ga é b̃ol̃o, é g̃ula ñun polu?»

⁷ Aman masagi woog̃aavoteni, é g̃e ma: «Masagi, ni nui ta g̃a ná, è p̃o è b̃ol̃o,

⁸ bo ti va ga da-masa segei gila, nii è toai g̃oba balaa g̃ila, ti va ga da-zooi gila, nii è z̃eidai k̃oma balaa g̃ila, ti masa b̃ol̃ogi l̃o sooi unma.

⁹ Ti segei ta sooi ve da-wotig̃e nu wolai gila z̃ea, é segei loo zunui naa g̃oba, nii è p̃o ga é b̃ol̃o, é naa z̃ei da-zooi g̃oma, é lo tug̃o taa zaamave, é da g̃e ma: «Nui nii masagi p̃o ga é b̃ol̃o, ṽele g̃a a da k̃ee la ga ma nu.»

¹⁰ Masagi g̃eni Aman ma: «Liina fala, è segei ta sooi z̃ege, ṽelei è bogai la, è k̃e g̃ana Maledosé ṽe, Zuifui nii é botii g̃eezu masa p̃elei wu. Nii kp̃ein è bogai, mina gila kp̃alaa da g̃oba.»

¹¹ Aman liini, é segei ta sooi zege, é Maledosé maagili, é te sooi goma, é lo naa lugó taa zaamave, é da ge ma: «Nui nii masagi po ga é bɔɔɔ, vele ga a da kee la ga ma nui!»

¹² Naa vɔluma Maledosé galeni ma ná-botii gɛɛzuve masa pelei laave, Aman gale ma ga gaazuvilei ná-koi zu, é segei veeni gaazu unfegi maavele ma.

¹³ Aman naa kpein sugulani anzai Zelese ma, ta ná-tenebo nuiti. Naati ti geni ma: «Maledoséi nii è tɔɔzeidai ga è da loo bu kakala, tei tama é ga Zuifui ta, è la mo ziaa bu faa nɔpe su, kee da yesu loozu bu no niina go.»

¹⁴ Ti la vɔlo geni beni de ga bɔe Aman vɔ, eyesu masagi ná-keelaiti ti va Aman laagomisu, ti soni ga gaazuvilei, ti lii la feti gulazuve nii Eseteel kpɛteni.

7

Aman volufula vai Eseteel ve

¹ Masagiti ta Aman ti zeelini masa anzai Eseteel vɔ be ga ti fetii gula ta tiye.

² Foloi velesiei naa, ti geai ma dɔɔi bɔlezu, masagi geni mɔno Eseteel ma: «È bɛdɛma vai ga ga leeni? Leeni ga è po ga é ge è ve? Anɛ balaa toga gɛɛzu ga ná-masadai gɪlazuve pe, toga ve è ya.»

³ Masa anzai Eseteel masagi woogaavoteni, é ge ma: «Ni gè zaala zɔɔɔga masagi gaazu, ta è da-nuɔɔɔlai makege bè, soma è gi-yenvuiti kizo, gá ná-nuɔuseiti, naa ga gè po, kpɛdɛma vai gana gè gɛɛzu è ke bè.

⁴ Mazɔɔ gá ná-nuɔuseiti gi vɔdivɛ ga ti gi gɔdaaleve, ti gi va, ti gi zuwuɔaaleve. Ni ti gi vɔdini no ga gi ge ga duɔiti, naazu gè la bena faa wo è ma, mazɔɔ naazu gá-maanɔɔi la gea ga faa nii nu a masagi bɔlo ma vaa zu.»

⁵ Masagi bɔeni naazu Eseteel vɔ, é ge ma: «Be ga é naa gɛgala gɪsiei wogai? Mini ga é ná?»

⁶ Eseteel googaavoteni, é ge ma: «Gi-bɔɛɔɔɔi ta gi zili nui ga ga Aman nu jɔi tei.» Dualuagi lɔni Aman zu gaamanɔ masagi ta Eseteel gaazu.

⁷ Masagi zegeni ga ziiɔaawanai feti laamii wosuve, é li masa pelei ma goi wolai zu. Aman gaɔgaani ga masagi bɛga ga saa vai leve yiimave, é yeni pelei wu, é da masagi anzai Eseteel maanɛne ga naa zenvui gizo.

⁸ Masagi zegeai ma kpelei zu, é gale ma feti laamii wo pelei wu, é Aman gaani laani kpɔkpɔ koozagi zu, ve masagi anzai Eseteel zakpa maalega geni de ná. Masagi zɛba é bain, é ge ma: «Nu laali nii ga po ga é vɔ anzai ma gaazu, pelei nii wu baa?»

Naama wooi beni no ga gula masagi la-o, ná-botige nuiti ti vaa, ti Aman gaazuve gili.

⁹ Ti zaama, zɔi daa geni ga Gaalebona, naa geni masagi ma: «Masagi, gului ga ve nii Aman kpɛtai ga Maledosé zele ba, zunui nii kpɔe wooi geai ga zabui masagi yenvui ye zea, ma gului ga lɔni Aman ná-pelelave, koozave ga mete le vuufele maazu lɔlu (25).» Masagi geni ti ma: «À Aman zele gului naa va.»

¹⁰ Aman zeleni gului naa va, nii é kpɛteni Maledosé laalɔɔma. Naa geai ma, masagi ná-ziiɔaawana gaayeini.

8

Devei Zuifuiti ta-vaa zu

¹ Naama voloi no masagi Zuifuiti sili nui Aman yeagɔligiti pe feeni anzai Eseteel ve. Ma yeei no masagi Maledosé lolini, é li po be, mazɔɔ Eseteel deeni ga masagi ga ta ga bolodamaiti ta Maledosé.

² Ná-balaɔaegi nii é kulani Aman ya, é naa veeni Maledosé ya. Eseteel ma ge Maledosé zei Aman gɔligiti pe unda.

³ Eseteel bɔeni vɔlu masagi vɔ, é loo kɔɔwu ga gɔɔi, é da maanɛne ga naa Agage mavofodai Aman ná-faazeikpasu jɔi goloɔlo, nii é keai Zuifuiti daalɔɔma.

⁴ Masagi ná-zanu tukpɔi leteni Eseteel ma, naa wuzegɛ,

⁵ É gɛ ma: «Masagi, ni nɛɛvɛ è vɛ, ta ni gɛ zaala zɔlɔɔga masagi gɛazu, ni ɔa vaana bu, ta è nɔn nɛɛvɛ vɛ, soma è bo, ti sɛvɛi gɛ, nii a Gamedata ná-doun zunui Agage mavofodai Aman ná-sɛvɛi zu wooi zege ma, sɛvɛi nii é kɛni ga ti Zuifuiti suwuɔaaleve ɔa-yooi zu.

⁶ Ná zoo gɛle gɛ ɔa wele maanɔɔɔi va, é ɔa va ná-nuɔuseiti pɔ? Gɛ la zooga gɛ va ɔa wele ná va, ti va ɔa nɔn ma zii zuwuɔaaleve.»

⁷ Masagi Zɛɛlesese gɛni masa anzai Eseteelɛni ta Zuifui Maledosé ma: «Gaamazu fàavɛ bu ga Aman zele gului va, gɛ lati, gɛ kɔligiti pɛ fe è vɛ, Eseteel, mazɔlɔ é wuzeɔeni Zuifuiti daalɔɔma.

⁸ Kɛle zobo ge la veeni bè ga sɛvɛi nii kɛai dàaseigi zu, poogi vilɛgai su ga ná-balaɔaegi, gɛ va naa zu wooi zege ma. Naa gɛ é ba, wa balaagi à sɛvɛi ta gɛ dàaseigi zu. Nii kpein wo kaazu ga Zuifuiti ta-gɔlanuma, wo naati bo su, wo poogi vilɛ su ga ná-balaɔaegi.»

⁹ Ti masagi ná-sɛvɛi gɛ nuiti gaalɛni ba naama voloi nɔ, alugi zavasiei daa ga Sivan, naa ma volo vuufelegɔ maazu savagɔi (23) gɛni de. Uelei Maledosé boni la ti ma, ti sɛvɛiti kɛni, ti ti leve Zuifuiti pɛ ma, ta masagi ná-nu wolaiti ma, ta zou zɛvɛ gɔndigɔiti, ta zooi ma gɛagwɛsu ungila puufɛle maazu lɔfelai (127) ma wotigɛ nu wolaiti pɛ ma, é zo Inde ma é zeeli Etiyopi ma. Sɛvɛi naati ti gɛni zii gɔlagilagi laawooi ta ná-sɛvɛi gɛ vele zu, ma un ge daa ma ga Zuifuiti.

¹⁰ Sɛvɛiti ti gɛni masagi lɔɔi zu, poogi vilɛ ti zu ga masagi ná-balaɔaegi. Naa vɔluma, ti veeni keelaiti zea, ti lɛ sooiti kɔma, niiti ti yiimazeɔeni ga tiye masagi ná-sooiti saama.

¹¹ E woni sɛvɛi naa zu ga, masagi zobogi vea Zuifuiti bɛ ná-zooi zu ná pɛ, ga ti gɛale ba, ti bɔɔɔ maagɔkɔ, nu nɔpɛ ɔaa zii nɔpɛ é masagi ná-zooi zu, é laalɛzu ti wu ga kɔɔɔ zɔla, ti ma nuiti kɔdaaleve, ti ti vaa, ti zuwuɔaaleve. Zobogi veeni ti vɛ ɔalaa ga ti ma nuiti ti-anzaiti ta ti-lointi paa, ti ti-gɔligiti sege ga maaɔai.

¹² Naa kpein maanɛni é gɛ folo gɔla nɔ masagi ná-zooi zu ná pɛ, alugi puugɔ maazu velesiei (12), nii daa ga Adaal, naa ná-folo puugɔ maazu savagɔi (13) ma.

¹³ Zou zɛvɛi gɔlagilagi kpein ma laa wolaiti su, sɛvɛi naa maanɛni é gɛ ga tɔ sɛvɛi, su wooi lɛ ga ɛsɛ pɛ, naa gɛ a kɛ Zuifuiti ti gɛvele ɔɛɛ, nii a kɛ ti tɔnɔi vɔtokula ti zili nuiti ma, naama voloi nii ɔɛai.

¹⁴ Masagi devei woni nɔ feya, keelaiti ti ze masagi ná-sooiti kɔma ga gaazuvilei, ti ɔa li ga kpize wolai, gaamanɔ sɛvɛi naa zu wooi laazeelini Suze taa wolai zu.

¹⁵ Maledosé gɔlani masa pɛlei wu, maagɔliai ga masa segei pɔnɛai ga ma gɔlegi, ta ma ɔiinii, geze vagɔ zege wolai kɔba kpɔidai, zanu masa bɔlɔ golai unma. Zealɔga lugi ta koozunɛ wooi gɔlani Suze taa wolai zu.

¹⁶ Naama voloi gɛni Zuifuiti bɛ ga lɛbiya voloi, undaanɛ voloi, koozunɛ voloi ta fɔnifaama voloi.

¹⁷ Zou zɛvɛi gɔlagilagi kpein su, ta taa wolaiti kpein su, vɛ nɔpɛ masagi ná-sɛvɛi ta ná-devei a la zeeli ná, é gɛni ga koozunɛi ta undaanɛi Zuifuiti bɛ, ti ɔa fetiiti ta daami wolaiti kɛvele ɔɛɛ. Zɔma zii tanigaa ti ɔa bɔɔ gɛ ga Zuifuiti, tɔzei Zuifuiti baaluabai va, é ti zoni.

9

Zuifuiti wanaɔula vai

¹ Alu puugɔ maazu velesiei (12) daa ga Adaal, naa ma volo puugɔ maazu savagɔi (13), voloi maanɛni la ga ti masagi ná-sɛvɛi zu wooi zu vai gɛ, Zuifuiti sili nuiti ki ge gɛni ba ga ta ziezu ti wu, kɛle fai pɛ ge valiboni, Zuifuiti mu ka ti zieni ti zili nuiti bu.

² Masagi Zɛɛlesese ná-zooi zu ná pɛ, Zuifuiti ti gɛni gaalɛzu ba taa wolaiti su, vɛti ti gɛni zeini ná, ti ɔa vala naama nuiti ba, niiti ti yaavai gɔlini ti ma, ti zuwuɔaaleve vai zu. Nu nɔpɛ ge la gɛni zoosu é va lo Zuifuiti tugɔ, tɔzei dualuagi lɔni ɛsɛ pɛ kɔlɔ su, é vilɛ Zuifuiti ba.

³ E zo botigē nu wolaiti ma, é li masagi ná-nu wolaiti pə, ta zou zεve ɣundiɣiiti, naa vεε masagi ná-botigē nuiti pε ba, ti loni Zuifuiti ta-ɣakei ɣa, mazɔɔ ti ɣeni wola luazu Maledosé va.

⁴ Gaamazu Maledosé ɣeni ga tosuba nu wola masa pelei wu, ná-tɔɣɔɣulagi maawooi zeelini zooi kpein su, mazɔɔ ta ɣeni liizu nɔ ga bɔga zunui tɛi tosuve va.

⁵ Zuifuiti ti zooni ti ti-bɔɛɲɔɣɔiti so velel ti pɔ la, ti ɖa ti zili nuiti paa ga bɔga zɔkpɔi. Naa ɣeni ga nu vaa wolai.

⁶ Suze taa wolai zu ɣila nɔ, zunu undɔɔlugɔ (500) ɣa ti paani miná,

⁷ ɢamedata ná-doun zunui Aman, nii é ɣeni ga Zuifuiti sili nui, ti naa ná-doun zunu puugɔi niiti paani: Palesandata, Dalafon, Asapata,

⁸ Polata, Adalia, Alidata,

⁹ Palemaseta, Alizayi, Alidayi, Vayezata.

¹⁰ Ti naati paani, keɛ ti la ɣeni nu ɣɔli seɣeni ga maaɓaai.

¹¹ Naama voloi nɔ masagi nui lieɣɔi ɣwεeni, nii é zaani Suze taa wolai zu.

¹² Masagi ɣeni anzai Eseteel ma: «É ɣwe ga Suze taa wolai zu ɣila nɔ, Zuifuiti ti nu undɔɔlugɔ (500) vaa, ta Aman ná-doun zunu puugɔiti. Ta ɣe nu mɔinda vaani sei zou ɣoozu laaiti su! Keɛ naa pε poluma, leeni ɣa é ga é bεɖema vai? Nà gaagɣula ba. Bεgele ɣa è falizu? Nà fe vε.»

¹³ Eseteel ɣeni masagi ma: «Masagi, ni ɖa vaana bu, è ke, nà pɔ ga zobogi ve Zuifuiti bε, ti Suze taa wolai zu, ti ke mɔnɔ lina velel ti keai la za, é zoloo tɔ sevei ma, nii sebei ba za. Naa vɔluma va bu, ti Aman ná-doun zunu puugɔiti ma voomaiti seɛ gului va.»

¹⁴ Masagi ɣeni ma: «É ɣe ɣana.» Tɔ seve niinei ɣulani, ti kala Suze taazuve, ti Aman ná-doun zunu puugɔiti ma voomaiti seɛni gului va.

¹⁵ Zuifuiti ti ɣeni Suze, naati ti ɣaaleeni ba vɔlu poluma voloi alugi Adaal ma volo puugɔ maazu naanigɔi (14) ma, ti zunu unsavagɔ (300) vaa, keɛ ti la ɣeni nu ɣɔli seɣeni ga maaɓaai.

¹⁶ Zuifui zɔiti ti ɣeni zou ɣoozuve, naati ti ɣaaleeni ba, ti bɔɣɔ maaɣɔkɔ ti zili nuiti daalɔɣɔma. Nu waavuulɔfela maazu lɔɔlugɔ (75.000) ɣa ti paani, keɛ ti la naati kɔli seɣeni ga maaɓaai.

¹⁷ Niima vai kpein ge ɣεeni alugi Adaal ma volo puugɔ maazu savagɔi (13) ma. Ti loogoni nu vaai va ma volo puugɔ maazu naanigɔi (14) ma, ti fetii ɣulani naama voloi nɔ.

¹⁸ Zuifui niiti ti ɣeni Suze, naati ti ɣaaleeni ba alugi ma volo puugɔ maazu savagɔi (13) ta maazu naanigɔi (14) ma, ti loogɔ ma volo puugɔ maazu lɔɔlugɔi (15) ma. Naama voloi ɣa ti fetii ɣulani ma.

¹⁹ Naa ɣa é kea Zuifui niiti ti zou ɣoozu laaiti su, ta ɖa fetii ɣula la ga koozunεei, ti ɖa vebeaniiti teve bɔɣɔ ma ti ɣilagilagi, alugi nii daa ga Adaal naa ma volo puugɔ maazu naanigɔi (14) ma.

ɢizesu vetii lɔɔzei vai

²⁰ Maledosé niima vaiti kpein puuni seve ma, é teve Zuifuiti kpein ma, ti ɣeni masagi Zeɛlesese ná-zooi zu, buɣama ta ɣoozama.

²¹ E ɣeni ti ma, ti pε ti ɖa fetii ɣula kona-o-kona, alugi daa ga Adaal, naa ma volo puugɔ maazu naanigɔi (14) ta maazu lɔɔlugɔi (15) ma.

²² Mazɔɔ naama voloiti su ɣa Zuifuiti ti wanaɣulani la ti zili nuiti ba, naama alugi ma ɣa ta-yiizoolɛi latini la ga koozunεei, ta-maanɔɣɔi lati ga undaanεei. Naa ɣa é ba, keɛni ta la ɣize naama vaiti su, ti fetii ɣula ga koozunεei, εse ge ɖa faaɔɣɔi ɣe seɲɔɣɔi vε, ta ti ɖa vebeaniiti fe bala nuiti bε.

²³ Zuifuiti ti yeezeini devei naati bu, Maledosé ti veeni, ti va bu ga fetii nii ti kulaai feya, naa ɣe niina ga ti-ɣεεwotii, kona nɔpε.

²⁴ Mazɔlɔ Gamedata ná-doun zunui Aman, Agage mavofodai, nii é ɣeni ga Zuifuiti kpein sili nui, deveni ga é Zuifuiti undaavili. Ti kpakui looni, nii a ké ti kui lé, nii Zuifuiti suwugaa a leve ma.

²⁵ Kéle Eseteɛl liai ma, é bo masagi, naa devei woni, ti seve ga faa ɲɔi nii Aman ɣea kpeteni Zuifuiti daalɔɣɔma, naa ye ga, ma Aman, naa vɔluma ti seɛ gului va, ta ná-doun zunuiti.

²⁶ Naa ɣa é kéeni ti naama veti voloiti daasei pɛai la ga «Pulime», é zoloo Pɛɛlese gooi naama nii poluve ga «kpakutoomai». Naama vaiti maavele ma niiti Maledosé ti woni sevei naa zu, ta nii kpein Zuifuiti ti kaani, ta nii é zeini ti ma tiya ɔɔɣɔi,

²⁷ ti tɔgi zeini ɔɔɣɔ ma, nii é la zɛɣea ma ti ve, ta ti-mavofodaiti be, ta nuiti kpein be niiti ta ɔɔɣɔ ɣe ga Zuifui ta. Tɔgi naa zu levei ɣeni ga ti fetii ɣula gaazazu nɔpe ge mina ɣula ba naama volo felegɔiti su ti léai, velei Maledosé bogai la, kona-o-kona.

²⁸ Uelela vele yeeɣɛɣalaiti kpein su nuɓuseiti maanɛni ga ti da Pulime vetii ɣula kona nɔpe, yeeɣɛɣalai ɣilagilagi pe su, Zuifuiti ta-veleyeɣei ɣilagilagi kpein bu, ta masagi ná-zou zɛve wolai ɣilagilagi pe su, ta taa wolai ɣilagilagi pe su. Zuifuiti ta ti-mavofodaiti ti mina naama vetii zɛge ma, ti mina yeema naama vaiti kpein ma niiti ti ɣeai.

²⁹ Aɓiyayile ná-doun anzanui Eseteɛl, nii é ɣeni ga masagi anzai, naati ta Zuifui Maledosé ti sevei ɣeeni ga ta-zobogi pe, ti Pulime veti naa maaɓakpa.

³⁰ Seve niinei naati ti leveni Zuifuiti kpein ma, niiti ti ɣeni masagi Zɛɛlesese ná-zooi ma you zɛve ungila puufele maazu ɔfelaiti (127) kpein su. Naama zɛveiti su ziilei kpɛiti ta undaane ɔɛiti ka ti boni Zuifuiti ma.

³¹ E woni Zuifuiti ma ga ti Pulime vetii ɣula ku logai ma, é zoloo devei naati ma, nii Eseteɛl ta Maledosé ti bogai, devei naa woni Zuifuiti be ta ti-mavofodaiti be, ga ti zugiti so ta ti kpeeiti too.

³² Eseteɛl ná-devei niiti maavele ɣa Pulime veti ɔɔzeidai la, naa zɛveve sevei zu.

10

Maledosé ná-pile sɔlɔ gaabelagi

¹ Masagi Zɛɛlesese maaɓaa wotii laani kpolodei laave nuɓuseiti ma, ti ná-zooi zu, ga zɔɔma nuɓuseiti kevele ti zou ɣoozuve.

² Masagi ná-zɛbesu vaiti, ta ná-tɔɣɔɣula faiti, naa vee velei va masagi Maledosé losuve wɔɔlɔni la, naati pe seveve Mede ta Pɛɛlese masagiti ta-ɣeewoti zɛvei zu.

³ Gaamazu Zuifui Maledosé ɣa é ɣeni ga masagi Zɛɛlesese ná-seipolui masa zooi zu ná pe. E ɣeni ga nu wola ɔɔla Zuifuiti be, é nee ti ve, é ɣeni botii ɣeezu ná-nuɓuseiti ta-undaaneɛi, ta ta-yiileigi ma vaa zu.

Zɔbe Ná-Sɛvɛi Sɛvɛi lɔzeizuvɛ ma woo mɔungiti

Sɛvɛi nii ɔa zunui ta ná-faa zuɔfulazu, nii é ɔeni ga telebo nu, daaseigi ga Zɔbe. Zunui naa wola bɔlɔni, kɛɛ é la koto ɔɛni GALA daalɔɔma, é va naa vɛelala. Nu nɔpɛ ge la Zɔbe Ná-Sɛvɛi ɔɛɛ nui ɔwɛɛ, nu la balaa kɛɛ yɛɛɔɔɔɔɔɔ ɔwɛɛ, kɛɛ da ka ga Zɔbe ná-eteai zieni mɛmɛwɔlaiti ta-ziegi zu, vɛlei Abalaame la, tɔzei sii ma ɔonagi ɔɛni ga kona ungila puunaanigo (140). Faagwɛ nu wɔlaiti ti la laani da ga Zɔbe bɔɔɔ ɔa é sɛvɛi nii ɔɛai. Ti ɔisievɛ ga nu ɔili ta, nii nu la kwɛɛ, naa ɔa é sɛvɛai, é ɔisievɛ ga toɔa ga faa vago ga é Zɔbe ná-wɔlɔwɔlɔ vai zuɔfula taɔiliga ma.

Zɔbe Ná-Sɛvɛi ɔa bɔɛzu é vɛlɛ kpɔlɔi va. Zobogi veeni Setana ya ga é Zɔbe bɔlɔ, tɔzei é ɔisieni ga naa a la ɔɛ ga zaɔu Zɔbe looɔɔ lɛbiyai vee vai va GALA bɛ (1:11). Sɛvɛi wɔlɔzuvɛ kpein ka Zɔbe ta bɔlɔlaiti ta-yɛpɛi zuɔfulazu, é lo ná-kpɔlɔi ma ungi va. Zɔbe bɔlɔlaiti ta-ɔisievɛ ɔeni kotoi ta ɔa é kɛai, kɛɛ Zɔbe mu ge laani da ga toɔa ga sɔbalala nu. Naa vɔluma, GALA ge bɔɛni Zɔbe vɔ, kɛɛ é la Zɔbe ná-kpɔlɔi ma ungi lɛni la pɛ. Zɔbe kwɛɛgai ma ga GALA ka zoo fai pɛ kɛɛzu, vɛlei é pɔ la, ta nu vulu ɔila kpala ge la zooga GALA kɛɛ vaa vɔpagiti gaagaaazu, é GALA ná-tuyai zɔlɔni vɔlu, é sɔlɔ ganii mɔinmɔin ta doun mɔinmɔin sɔlɔ.

Unsɔsuvɛ

1. Fai niiti Setana ti wuzegɛni Zɔbe laalɔɔma, ti ɔɛai ga naa ná-kpɔlɔi ma ungi (1:1–2:13).
2. Zɔbe ta bɔlɔlaiti ta-bɔɛzuɔfulaiti é lo ná-kpɔlɔi va (3:1–37:24).
3. GALA ge bɔɛni Zɔbe vɔ, Zɔbe ma ge gooɔaavote (38:1–42:6).
4. Zɔbe ná-eteai ma zeidai, ta vɛlei GALA ge tuyai looni la bɛ gaabelasu (42:7-17).

Zɔbe ná-sugɔɔ mɔungi

¹ Zunui ta ɔeni Use yooi zu, daaseigi ɔeni ga Zɔbe. E ɔeni ga zunui nii peelalazu la ba, é zɔle, é ɔeni luazu GALA ba, é da maagooza faa ɔni ɔɛɛ vai va.

² Zunu loun lɔfela ɔa é sɔlɔni ta anzanu loun savago.

³ Ná-toganii ɔeni ga baalagi ta bolii waadɔfela (7.000), ta ɔɔmɛi waasavago (3.000), ta wozawoli niki waagila (1.000), naa vɛɛ soovale saa undɔlugo (500) va. Botiɔɛ nui ɔeni zea ga bɔlɔa. Zunui naa ɔa é ɔeni ga sɔbelama nu wolai, zooi naati su ti Zuluden folo ɔulazu vɛlei.

⁴ Ná-doun zunuiti ti bɛna bɔɔɔ loli, ti da fetii ɔula ta-vɛlɛiti bu, naa bɛna ɔɛ ga segezeɔɔɔɔɔɔ, ti ɔeni ti-vaaazeela savagoiti tolistu, ti laami vɔɔma, ti bɔlɔ.

⁵ Siegi zu naama vɛti voloiti gaa a la belana la, Zɔbe ɔeni ná-dointi tolistu, ti va, nii a kɛ é zalaɔai ɔula ti vɛ, ti ɔade. E bɛna wuzegɛ ga sobuzobui, é gala zalaɔai ɔula ti ɔilagilagi ná-faa zu. Mazɔlɔ é ɔeni ɔɛɛzu bɔɔɔ ma: «Tanisu dɔinti ti faagaaazagi ta ɔɛvɛ, ti GALA koto ti-yiimavɛ.» Vɛle ɔana nɔ Zɔbe ɔeni kɛɛzu la ɔɔ.

⁶ Yeeta, GALA ná-geezuɔɔɔlaiti ti vaani, ti lo ɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu maaɔɔgi zu. Setana, nii é ga maalɔ nui, naa vaani tɔ balaa ti zaama.

⁷ ɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Setana ma: «Da zeɔɔɔ mini?» Naa gooɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Gɛ ɔɛa eteai zɔbizezu, gɛ da ziezie.»

⁸ ɔɔɔɔ GALAGI ɔeni ma: «È ná-botiɔɛ nui Zɔbe zumɔge nei? Nu nɔpɛ ge la ga tɔun kɛvɛle eteai zu, zunu vɛ peelalazu la ba, é zɔle, zunu vɛ é luazu GALA ba, é da maagooza faa ɔni ɔɛɛ vai va.»

⁹ Setana gooɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Zɔbe ɔa luazu GALA ba nɔ lɛin baa?

¹⁰ Da baazu maazu, pelevɛ ungi pɛ ma, eɔɛ a ɔɛ sasa zu, tɔ-o, ná-pelevɛɔɔi-yo, zeagɔligiti-yo E zeavai pɛ subɛvɛ, ná-toganii ti gaawɔlɔa zooi zu.

¹¹ Kələ yeevəədu ləe zeəğəligiti ba, ta ná-nuiti, da pətə ni é la è ɣotoni gaamanə.»

¹² Ƣoəɣ ƢALAGI ɣəni la Setana ma: «Kəli pagəi kpein ka da-zobogi wu, ta ná-nuiti, kələ mina yeevəədu tə bəɣəi busei va.» Naazu ɣa Setana zəɣəni Ƣoəɣ ƢALAGI və bə.

¹³ Yeeta, Zəbe ná-doun zunuiti ta ná-doun anzanuiti ti ɣəni daamii wosu, ti da dəəi bəle vəəma, ti-liə zunu məungi və bə.

¹⁴ Keela ɣila ge vaani é Zəbe ɣa, é daazeeli ma ga: «Nikəiti zəɣə nə wozai wolizu, soovale saaiti ti da laami ti ɣoba,

¹⁵ Saəa nuiti toovə ti zu, ti li ga tiye. Ti da-wotigə nuiti kpein paavə ga boɣa zəkəpəi. Nə ɣila kpe ka kulaai, gə va gə naama vai laazeeli è ma.»

¹⁶ E yəni nə bəəzu, keelai taɣili ge vaani, é ɣə ma: «Geebadəi loovə da-vaala kpulugiti su, ta da-wotigə nuiti. E ti pə galavə. Nə ɣila kpe ka kulaai, gə va gə naama vai laazeeli è ma.»

¹⁷ E yəni nə bəəzu, keelai taɣili ge vaani, é ɣə ma: «Babiləne nuiti ma bulugi ɣəəvə ga seizu savagə, ti va, ti loo nəməiti su, ti li ga tiye. Ti da-wotigə nuiti paavə ga boɣa zəkəpəi. Nə ɣila kpe ka kulaai, gə va gə naama vai laazeeli è ma.»

¹⁸ E yəni nə bəəzu, keelai taɣili ge va, é ɣə ma: «È-loun zunuiti ta è-loun anzanuiti zəɣə nə daamii wosu, ti da dəəi bəle, ti-liə zunu məungi və bə,

¹⁹ fiilə wola ɣila kpe kulavə ga tevebai zu vele, é loɣa pələi ma zeki naanigəiti ba, é wolo è-lointi ma. Ti pə ti zaavə. Nə ɣila kpe ka kulaai, gə va gə naama vai laazeeli è ma.»

²⁰ Zəbe wuzəɣəni, é ná-seɣə wolai vali ga kidaaviligi maavele ma, é nəungi buye, é laavəə zooi ma, é nəkə.

²¹ E ɣəni ma:

«Kəbei ɣa kulaai la dèə ɣoozu, kəbei ɣa gə ɣalesu ma la.

Ƣoəɣ ƢALAGI feeni, Ƣoəɣ ƢALAGI seɣə volu.

Ləbiyai ɣa Ƣoəɣ ƢALAGI və!»

²² Naama maanəɣəiti kpein saama, Zəbe la ɣəni koto ɣəni, é la faa nəu nəpə daani GALA unma.

2

Zəbe ná-sugəɣ felesiei

¹ Yeeta mənə, GALA ná-geezuɣəelaiti ti vaani, ti lo Ƣoəɣ ƢALAGI ɣaazu maabəgi zu. Setana vaani tə balaa ti zaama, é lo Ƣoəɣ ƢALAGI ɣaazu maabəgi zu.

² Ƣoəɣ ƢALAGI ɣəni Setana ma: «Da zəɣəzu mini?» Naa goəɣaavoteni, é ɣə ma: «Gə ɣəa etəi zubiəzu, gə da zieziə.»

³ Ƣoəɣ ƢALAGI ɣəni ma: «È nə-botigə nui Zəbe zuməni nəi? Nu nəpə ge la ga təun kəvele etəi zu, zunu və peelalazu la ba, é zəle, zunu və é luazu GALA ba, é da maəɣooza faa nəi ɣəə vai va. Toɣa loni kpaan ná-telebodai zu. E dīivə kologolo fai ma nə wafuun.»

⁴ Setana goəɣaavoteni, é ɣə ma: «Falibo ka fai kpein ba, nui ɣa ɣələ zeəɣəligi kpein ba, zənvui ɣizo fai zu.

⁵ Kələ yeevəədu ləe kpusei va, ma zuai ta ma ɣaeiti, da pətə ni é la è ɣotoni gaamanə.»

⁶ Ƣoəɣ ƢALAGI ɣəni Setana ma: «Toɣa da-zobogi wu, kələ make zənvui ma.»

⁷ Názu ɣa Setana zəɣəni la Ƣoəɣ ƢALAGI və bə. E divolo seebə nəi vəə Zəbe va, é zo kəɣavə, é lə nəungi zu.

⁸ Zəbe zeini zuvə zigigə zaama, é digə zaɣai ta zəɣəni, é da bəɣə maawəin da.

⁹ Anzai ɣəni ma: «Da loni nə kpaan da-lelebodai zu! GALA koto mu, é za!»

¹⁰ Kələ é ɣəni naa ma: «Da bəəzu eɣə anzanui nii ɣi ge la ma. Da yeezeizu undaanəi wu ga GALA ná-veəanii, lee vaa zu da ɣələ maanəɣəi va?»

Naama maanəɣəi kpein saama, Zəbe la ɣəni koto ɣəni ga daavə.

Zəbe bəəla savəɣəiti ta-laalimai

¹¹ Zəbe bəla savagiti ti naama maanəfə vai kpein mənini, nii é zeelini ma. Ti zəgeni ta-yooiti su ti ɣilagilagi, tiya ɣa ti ga: Elifaze nii é ga Teman nui, ta Bilidade nii é ga Suɣa nui, ta Sofaal Naama nui. Ti deveni ga ti li ti laali ma, ti ziilaa.

¹² Siəgi zu ti ɣeni la ɣoozama, ti ka, ti la ɣeni ɣwɛɛsu ɣaani ba. Ti wələni, ti da wola zəngə, ti ta-zəge wolaiti balivali ga kidaaviligi maavele ma, ti fufiligi lə geezu, é vaza ti unma.

¹³ Ti zeini koba zooi ma, eyɛsu folo ləfela, kpidi ləfela. Nu nəpɛ ge la woo jɛ gila kpalaa boni ma, mazələ ti kwɛni kpezekele velei nə-kpələi wələni la.

3

Zəbe nə-kpaazaɣa wooiti

¹ Naa vɔluma, Zəbe laalaoni, é sələ foloi ɣoto.

² E kpəɛi ləzeini, é ɣɛ ma:

³ «Foloi naa ɣologolo, yeei gə zələni da, ta kpidii nii é ɣeni ma: «Zunu loun ma wo ge zəgea!»

⁴ Foloi naa, é ɣɛ ga kuai.

GALA nii é geezuve, é mina yiizoolə la, wozakala ge mina volo su.

⁵ Kuai ta kpidi bəii ti sege ga tənə, tonaɣiingiti ti yɛ zələnii maazu, foloi ma ləməzəgi maalua!

⁶ Kpidii naa ma, é ɣɛ ga kpidii nii tɛigai é leve ti pɛ ba! Gaa mina lu konagi ma voloiti saama, é mina lə alugi nə-gaalugiti su.

⁷ Ungo, kpidii naa zupakai yɛ de, koozunɛ woo mina ɣɛ su!

⁸ Ungo, naama ɣidii maayo ge zəge nui naati bɛ ta da foloiti koto, ta niiti ti zɛ wu zua maayikiai lolisu!

⁹ Kuai nə-sobu zomideɣaiti maaləɣu, é ɣito wozakalagi va, kələ naa mina va pə, é mina geelaalaosuve ɣaazuɣələgiti buuɣa!

¹⁰ Mazələ é la naama ɣogi laaɣuluni, nii é sələni, ɣaa é va pele leve nə-maanəɣi luɣə!

¹¹ «Lee vaa zu gə la zaani aisa gə va zələ?»

Lee vaa zu gə la zaani sələsuvɛ?

¹² Lee vaa zu gə nu niibi felegiti sələɣai, ti yeezei bə, ta dɛɛ niimiiti zəɣai ti bələzu, gə ɣula su?

¹³ Niizu nə la ɣɛ niina laani dən, gə ɣɛ niizu, gə da looɣo

¹⁴ ga masagiti ta etea nu wolaiti, niiti ti ɣizɛsu aniiti togai vɔlu, niiti ti ɣologologa ɣeni de,

¹⁵ ta kundigiti, zanugi ti ya, ti ta-vələiti daavesu ga walii.

¹⁶ Baa gə mina ɣula etea, eɣɛ doin saai sələsuvɛ, ɣaa eɣɛ doungeiti niiti ti la ɣaazulaani folo ma.

¹⁷ Kabai zu, faa jəu nuiti ta looɣo niina ga zəiti kpələ, niiti ti bələi, ta zoo ti lago looɣo.

¹⁸ Kasoɣa nuiti ziileivɛ nə, ti la mə ta-wələma nuiti daawoo ɣila kpalaa mənisu.

¹⁹ Bolomadəgiti ta seizumaanɛgiti ta nə,

duai viega, é ɖula maligii ya.

²⁰ Lee vaa zu wozakalagi veezu maanɔɖɔ nui ya,
ta zɛnvui veezu naati zea, niiti ti ziiɔɔɔi zu?

²¹ Ti ɖa saai maaɔun, naa ma ge la vaazu,
ti ɖa gaizie é leve naavoloi va.

²² A la ɖe ti ve ga undaane vaa,
ti ɖoozune gola ni ta la ta-ɖabayegaiti sɔɔɔ.

²³ Nà ga zunui nii é la liizu ɖwee,
tama GALA ge kàtagɛ eɖe nà ɖe sasa volu.

²⁴ Kpàla gooiti ti ɖea ga nà-daamianigi votogi.
Nà-kpee wooi nà-tabai zu, naati keɛve eɖe ziei é yeizu.

²⁵ Nii dùai ba, naa ɖa é sɔɔɔgai.
Nii gè inɛinɛni ba, naa ɖa seelii mà.

²⁶ Gè la gaaneɛi zu, ɖaa ziiɛigi, ɖaa dooɖogi,
keɛ kpɔɔi nɔ ɖa gè daawu yeenɔpe.»

4

Elifaze ná-kpɛzuɖula mɔungi

¹ Teman nui Elifaze kpɛi zegeni, é ɖe ma:

² «Nu ɖa zoo nei é woo ne gila bo è ma? E wola inɔteveve!
Keɛ ɖe ɖa zoo é maaɖe kpɔ?

³ Wee, ɖa ɖa è ɖea nu mɔinmɔin kalasu,
è ti inɔɔɔ, teigiti ti-yee zuɔɔɔni.

⁴ E ɖe wooiti ti ɖeni naama nui wuzegɛzu nii é ɖeni loozu,
è ɖa naati seɔɔɔ, niiti ti-jiibiiti suɔɔɔai.

⁵ Niizu ɖa ɖa è inɔ ge levea siegi zu maanɔɖɔi è ma la!
Tei ɖa ɖa pilegai è va, è ɖea unga wuulee!

⁶ Da-ɖidaalevei è bo ga GALA ma, naa laade é va ɖe ga ɖa-ladalai ma ungi ɖaa?
Da-lelebodai la ga ɖa-ɖitogi ɖaa?

⁷ Gisie lee, sɔbalala nui ɖegele ɖa undaaviliga?
Sɔle nui ɖeeni ka ti zuɖologologa?

⁸ Velegi gè ɖidaa bu la,
zɔiti ti telebotalai ta nimizai vazasu,
ta ɖa ti-ɖaawaai ɖula.

⁹ GALA daa viilei ɖa ɖa ti undaavili,
toɖa ɖa ti ɖala ná-ziiɖaawanai zu.

¹⁰ GALA ka ɖa zalaiti daaɖulu, ta ɖena zikɔa,
é zala ɔokpagiti jiiɖaiti galeɖale.

¹¹ Daamiani balagi ɖa ɖa zalai vaa,
zala yiivoiti ti vaza.

¹² «Wooi ta zeelini mà ɖooɖuzu,
gòiyegɛ ma woo goi mɛnini, é ɖa wo vaa,

¹³ segi zu, kpidi, siegi zu kisiɛiti supuai la,
siegi zu jiiɛni wolai leveai la ga nuɔuseiti.

¹⁴ Gè ɖalini ga duai,
kàeiti su ɖe yooɖe.

¹⁵ Fiilei ta ma zii vuuni gàazuve,
é kɔɔɔ ɔooi yei ga ze.

¹⁶ Nui ta ɖeni loni gàazu, gè la ɖeni baaɖulaba ɖwee,

kulakelamai naa ḡeni ḡaazu.

Ḡe woo goi ta menini, é da wo vaa, é ḡe ma:

¹⁷ «Nuḡusei ḡa lelebo nei ḡaa GALA gaazu?

Nui ḡa zoo nei é naḡe Kḡete Nui ḡaazu?»

¹⁸ Ni GALA ge la zooga é va voluzei to ḡoḡoi ná-botigē nui ba, ni é kaka fai ḡaa ná-geezuḡeelaiti su,

¹⁹ toḡa zoo ḡale voluzeizu nuḡuseiti ba, ti ḡeteai no ga penēi, ti ga fufiligi, nu a kḡonekele eḡe ḡaḡaḡaḡai.

²⁰ E zo sobui ma, é va li kḡokoi vo, ti ḡea ga fufiligi, ti nele eyesu ḡo, nu ḡi ge la loa ti zu.

²¹ Ti-yenvui ma ḡalui levea ga, ti za, ti la ḡimalai zoloni.»

5

¹ «Woḡḡula lee, é peḡe ni nu ḡa é woḡḡaavote.

Geezuḡeela naḡegaiti su, ḡegele ḡa da woḡḡula ma?

² Mazoloo ziigulagi ḡa a da ḡimalala nui va, ziigaaawanai ḡa da faaḡaḡalala nui undaavili.

³ Gaamazu, ḡe ḡimalala nui ḡaani, sape da zie, su la ḡeni ḡoozani, ḡe niima ḡotoi looni ná-peleyeḡei ma:

⁴ «Ná-dointi ti mina voluzeizu naḡe soloo, ta ti veelalana tukḡḡaalevezuve, nu mina zoloo é va ti maavaawo!

⁵ Nii a faza, naama lonḡi ḡe ga taḡiligaa tonoo, ti li, ti so, anee ni ḡaingiti ta ná!

Unsupou nui ti va, ti loo zeagoligiti su!»

⁶ «Maanḡoi la vonḡa é va ḡula fufiligi zu, kḡoloi la wuzeḡea é va ḡula pḡoi va.

⁷ Mazoloo nui ḡa zolḡosu kḡoloi zoloo fai ma, eḡevelei abuḡebelai a da wuzeḡe kove fai ma la.

⁸ «Ni ná ḡeni de, GALA no ḡa ná la voluzei ba, ungo, GALA ka ná la ná-faiti daazeeli ma.

⁹ Niiti é ti ḡeezu, naati ta ga faa wolaiti, nu la ti ḡaḡa, nu la zooga é va ná-laavoo vaiti gaalu.

¹⁰ To ḡa a da tonai vu eteai zu ná pe, é doḡoi kḡein ko ga ziei.

¹¹ Niiti ti maayeidai, toḡa naati buzeḡe, ti ḡaḡooza, niiti ti yiizoolai, toḡa naati unmo, é ti ḡula.

¹² Toḡa da naati ta-vaazeikpasuiti sugolḡḡolo, niiti ti ga kelegele nu nḡiti, ti-yeeiti ti la zooga ti va ḡo ti va, ti va li luḡma.

¹³ Toḡa da ḡima nui so ga balii, nii é ga ta-ḡegelele nḡi, ta-lene nḡiti ti la faa vaa.

¹⁴ Ta da zigā kpidii va folo ḡekpegi, ti da yeevee meḡe folo gaalḡai.

¹⁵ GALA ka da bala nui ḡula ti-laave ma woḡa zḡkḡoi laawu, toḡa da maawoin nui ḡizo, é kula zobobe nui zea.

¹⁶ Kito ka maawoin nui ve, ta toḡa da faa nḡu ḡe nui pe daaḡulu.

17 «Naa ɣa é ba deɣemu, undaanɛ nui ɣa ga naa, zɔi GALA ge maagolozu. Mina ɣele Zɛbei-Pɛ-Maliɣii ná-maagoloi va.
 18 Mazɔlɔ GALA ka nu bɔlɔ, é è ɣede balaa. Ni a nu maawanana, tɔ bɔɣɔi ɣa a kpe.
 19 Kidaavili seizu lɔzita zu, toɣa è ɣula ti zu, dɔfelasiɛi zu, faa ɲɔu la zeelia è ma.
 20 Pului ma zɛgi zu, toɣa è ɣizo saai ma, kɔɔi bɔi va, toɣa è-yenvui makɛ.
 21 Da lɔɣfuzu zɔlɔ nu nɛgi ná-kpakɔi va, è la lua faa zuɣologologi va é vaazu.
 22 Da ɲɛɣɣula faa zuɣologologi ta pului zu, è la luaa dɔbɔ zuaiti ba.
 23 Mazɔlɔ minazeɣe ka ɣe wo yɔɣɔzu wa dɔbɔzu ɣɔtuiti, ta ziileigi ɣa ɣe wo yɔɣɔzu wa dɔbɔ zuaiti.
 24 Ziileigi ɣa ɣe da-velei wu ná pɛ, siɛgi zu è wɛɛzu la da-logani bulugiti ma sasai zu, gaa la valaga ta va.
 25 Da pɛtɛ ga da-veleyeɣeɣi ɣaa ɣa wɔɔlɔ, è-mavofodaiti ti ɔɔnɔ eɣe dɔbɔzu lufaiti.
 26 Da yei kabai zu ga pɔlɔzaɣadai, eɣe molo ɣili wolai nii daavegai.
 27 Wɛɛ, naa ɣa gi ɣidaai bu gola, tɔ ɣana. Woilo niima vaiti ma, è dɔnɔ zɔlɔ ti zu.»

6

Zəbe Elifaze wooɣaavote fai

1 Zəbe gooɣaavoteni naazu, é ɣe ma:
 2 «Ee, ni ná-ziiɔɔlɔi a la zoo ɣɔɣɔsu, ni a la zoo ɣɛɛzu ná-maanɔɣɔi kpein ge zɛi ɔɔma kiloi ɣa.
 3 Ti ɣea wuizu, ti leve kpolodɛi ma ɲaɣaegi va, naa ɣa é kpɔɛ wooi latevesu.
 4 Ungo, GALA Zɛbei-Pɛ-Maliɣii bɔa ga ná-mɛɛinti, ti ma wanai zɔi laavega, GALA ná-maalua vaiti ta ɣevele ɔetɛzu kɔɔɣɔ vai zu dàalɔɣɔma.
 5 Dɔbɔ zoovalegi ɣa da zikɔ nei ɔaa, siɛgi zu é tufa wundu lenugi miizu la? Nikei ɣa da zikɔ nei ɔaa, siɛgi zu é ná-tufai ɣakalave la?
 6 Nu ɣa zoo nei anii miizu, é la nɛɛni kpolo la ba? Nɛɛzu ɣa nei tɛɛ ɣain ma de ɣolegi va ɔaa?
 7 Nii mɔungi gè ɣeni ɣɛɛzu ba, naa ɣa niina é ga dàamianigi. Ná ɣa é ga dàamianigi, anɛɛ ni wɔin la mà.
 8 «Wɔin ɣa mà gola ga gè gooɣaavotegi zɔlɔ, GALA ge va bu, é naa ɣe bɛ, nii kɔtogai ba.
 9 GALA ge va bu é dɛɛvɛ, é yeei maale, é mà vaa ɣaabelai!
 10 Nà kuai wo ga koozunɛɛi ná-kpɔlɔi zu nii kpela ge la ba, ziilei faa ɣaabelagi ná la sɔlɔ, naa ɣa é ga, gè mina GALA ɲadegai ná-deveiti yaava.
 11 «Leeni ɣa gè ɣitosu ba, zɛbɛ nɔpɛ ge la mɔ bà? Leeni ɣa gè yenvuzu ma mɔnɔ, velela vele la mɔ bɛ?»

12 Nà ga kətui ɓaa, gè va zobo sɔlɔ fai pɛ ma?

Kpùsɛi ɗa ga kɔlu ɓɔigi ɓaa?

13 Kpɔba la mɔ bɛ, ɓaa?

Kpɔbai zɔlɔsuu pɛ maa la ɗoozani bà ɓaa?

14 «Nui nii é taɓai zu, maanɛɛvɛ ɓɔɔlaiti ti ta-woogɛɗiladai tago ɗula keɛma bɛ, anɛɛ ni a la looɗo lɛbiya veezu Zɛbɛi-Pɛ-Maliɗii GALA bɛ.

15 ɓɔɔlaiti ti yàava eɗɛ kɔtudei, eɗɛ kɔtudei ta, daazuu vɔai.

16 Siɛgi zu zie ɗuungi ta kɔɔlɛ vukɔi ti ɗaawuunsu da, toɗa ɗa yei ga zie ɓɔɓi.

17 Kɛɛ die sei ziegi zu, ta ɗa vɔ, fogoi a ɗulana, ti vɔ su gaamanɔ.

18 Siɛ wo nu ɓulugiti kpɔɔlɛ wɔin ti ma, ta zegɛzu ná-pelei va, ti vu tevebai zu, ti loo ya.

19 Tema yaagɔiti ta ziei ɗaiziezu ga ɗaazuu, Saɓa zie wo nu ɓulugiti kigi ɗa ti va.

20 Kɛɛ ti unfeni, tɔɔzei ti ɗitoni ti va, ti yenɛ unfegi zu, siɛgi zu ti zeelini la ná.

21 Zekana wo la niina nɔn tetema, wo nà-kidaavili fai ɗaa, wo lua.

22 Gè wo valivɛ nɛi ɓaa, ga: «A faanɛɛ ɗɛ bɛ, wo ta ɗula wo-ɗɔligiti ba nɔn bɛ,

23 nii a kɛ wo kùla sili nui ya, wo ùnmɔ, wo kùla tooma nui ya?»

24 «À kàla dɛɛ, kèvele ɓɛtɛvɛ ga gè maaɗɛ kpɔ, à bo dɛɛ mà, ɓɛgele ɗa kàkagai su?

25 Kpɔɛ gaamai la ɗa ga nu nɔpɛ maawana. Kɛɛ leeni ɗa wa-yelilomaiti ti dɛɛzu?

26 Wo wɔinɛ ga wo zeli lo kpɔɛzuɗula ɗakaiti ma, wooiti kitotala nui ti viligai fiɛi zu?

27 Wa zoo wo kpakutoomai ɗɛ ga podoin, wa yɛ kɛɛzu, eyɛsu wo wo-wɔɔla ɓɔɓɔgi vɔdi.

28 Kɛɛ, anɛɛ naa vɛ, à so dɛɛ ma, wo wɛɛ ɗàazu. A bo dɛɛ mà, ni zɛɛ ɗa gè bosu.

29 A wɛɛ lɛɛ bà: Yaava vaa la ade yɔɗɔzu!

A wɛɛ lɛɛ bà volu: Nà-sɔbalalai ɗulaɛ keɛma niima vai tɛi su.

30 Telebotala vaa ɗa nɛi nɛgi ma?

Wa kaazu ga gè la maanɔɗi ma ɗaawanai ɗaaɗaazu ɓaa?»

7

1 «Nii deveai nuɓusei ma eteai zu, kpaavɛ eɗɛ salaɓusulai, sii ma voloiti kulaɛ eɗɛ nui é zalai ɗaiziezu.

2 Eɗɛ duɔi é foloi ɗa, é niinigi maaɓɔunsu, ta eɗɛ botigɛ nui é zalai maaɓɔunsu,

3 zekana gè la, gè alugiti kɛa taɓai zu, nà kpidiiti kɛɛzu nɔ kpɔɓi zu.

4 Nà laana nɔ fɛya, nà ɗa ɗisie ga: «Nà wuzeɗɛ siɛ kpɛgele zu?»

Siɛgi zu kpidi zuɗoozazu la, dɔa ɗa vesu ga kɛunga wuuleegi eyɛsu geelaalao.

⁵ Koegi vua kpùsei va ná pɛ, kòlɔgi ɔaa ga pɔlɔi ɖeɖelei,
kòlɔgi ɖa valivali, é ɖa ɖula ɔɔɖɔ va.

⁶ Nà-eteai ɖa levesu ga maavile, é leve sege vele nui ná-keingi va.
Toɖa liizu, é ɖe, kito nɔpɛ ge la ɖea ná.

⁷ «Ee, GALA, ɖize su ga zènvui ɖa ga fiilei nɔ,
gàazuɖe la mɔ undaanɛɛi ɖaa volu eyesu ɖɔ.

⁸ E-ɖaazuɖeɛi è ɖea wɛɛzu mà la, naa la mɔ zooga é va kà,
siegi zu è wɛɛzu la, gè la mɔ ɖea ná.

⁹ Tonaɔiingi ɖa ɖa jɛɛɛ, é li,
zekana é la, zɔi é yeizu ɖɔvɛalaazu, é la mɔ lea volu.

¹⁰ E la mɔ ɖalega ma volu, é va va ná-pelei wu,
ta yeema ma seizuɖe ɔɔɖɔi.

¹¹ «Naa ɖa é ba, gè la mɔ maɖɛsu kpɔ volu,
zènvui ɖa kidaaviligi laawu, kenɩ mu gè ɔɔɛ.
Nà kpalagi wosu nà-ziiɔlɔi laawu.

¹² Nà ga kpolodei ɔaa, ɔaa kpolode wu zua wolai,
è nua vilesu dàalɔɖɔma ga ti ɖa wɛɛ mà?

¹³ Siegi zu gè ɖɛɛzu ma la: «Nà-betei ɖa gàanɛɛnɛ,
dàazuɖe ɖa ɔɔ bà ta zɛge nà-taɔai va,»

¹⁴ naazu ɖa è màaluazu la ga se wuulewuulegi,
è gàalua ga kulakɛɛmaiti.

¹⁵ Wòinɖe ga è dɔɔɔa,
Ungo, saai vizɔge mà, gè va lia yesu ga mà ɖaei nɔ!

¹⁶ Faa kula ɖea, gè la yeɖa ná ɖɔ,
zènvui la ga ani nɔpɛ, zè ná dɔin.

¹⁷ «Nuɔusei ɖa ga leeni, è va wola ɖigaizie ná-faa zu,
ta ná-fai wola va ɖe è-yii ma,

¹⁸ è va ɖa ná-fai wuuvete sobu-o-sobu,
ta è ɖa va poluɖulazu yeɖeɖalɔi pɛ su?

¹⁹ Siegi ɖeɖele ɖa è-ɖaazuɖe zɛgezu la bà?
Siegi ɖeɖele ɖa è besu la bà, gè dàadei ɔɔɛ?

²⁰ Toun, anɛɛ ni gè koto ɖɛɛni, leeni ɖa gè keai ga ɖe, ɖei è wɛɛzu nuɔuseiti ma?
Leeni vaa zu è daalogai nà nɔ bà?

Gè ɖea ga kasɔ, ɔaa?

²¹ Leeni vaa zu è la nà-tɔ koloɖologiti suvaayɛsu,
è va ɔude nà-faɖaaza golai maazu?

Mazɔlɔ nágo ve na, gè va la fufiligi zu.

Da gàizie, keɛ gè la mɔ ɖea ná.»

8

Bilidade ná-kpɛzuɖula mɔungi

¹ Suɖa nui Bilidade kpɛi zɛɖeni, é ɖe ma:

² «Da yesu niima ɔɛzuɖulaiti bosu eyesu yeɛɛ?

Tɔnglɔ fiile ɔɔɛi naati maa ɖa levezu yeɛɛ?

³ E laaɖe da gaamazɔ ga GALA ka ɖa telebodai valibo,
ɔaa Zeɔɛi-Pɛ-Maliɖii ɖa ɖa sole fai maave?

⁴ Ni è-loun zunuiti ti kotoi ɖea,

é ta-ló kologologiti salaa ti ma.

⁵ Kéle doun, ni da GALA gaiziezu,
è kpobai gaizie Zebéi-Pé-Maligii ya,

⁶ ni peelalazu la è va, è zolege,
gaamazu, naazu toga gaaaba è ma,
é tosuve ve è ya nii soloogai è ma.

⁷ E gëvele mounge è gèni su, naa ga loi è gaazu,
da pokogona ma niinei ma da gè su.

⁸ Degemu, nuiti ti etea ziaa è lugó, naati gaazağa dèe,
è gida faiti bu niiti ti-mémewolani ti ziaai ti zu.

⁹ Mazóó ade zóóoge wogi nó, ade la faa nópe kwèe,
tózei de-zii ma voloiti eteai zu, ta levesu egè niinigi.

¹⁰ Kewolaiti ta gígi ve è ya, ti è gála,
ti kula naa zu, nii ti ziaa su.

¹¹ «Témui la vónoga ni kpetei gómave la de,
seeligi la vónoga ni dèileigi la ná.

¹² Anèe ni puave, nu la teveni ga,
ziei maa a levena, é vó tufai zóiti tugó.

¹³ Zekana a da gè la ga naati, niiti ti yeemazu GALA ma,
faa nou gè nui ná-kitogi ga gologolo.

¹⁴ Kitosuve ga gologolo,
ná-ladalai ga nó ga ziingo lèdei gëvele.

¹⁵ Siègi zu ti voluzeizu la ta-vèlei va, naa ga da niikpi,
ta gaaabaana ga ti zèlè da, é la yega loni.

¹⁶ Ti gèeve egè siinziin ganigi, ziei su foloi ga,
é ma bekegiti maalesu kpelei maazu.

¹⁷ Toga ma zapeiti dóózu kótuiti zógozuveti,
ti pele zóó, eyesu ti yei fasai wuve.

¹⁸ Ta folona seizuve,
ná ga ké egè kaipa é la gèni kwèe.

¹⁹ Wèlè koozunèi va, nii é sóóosu ná-pelei zu.
Tagili ka vóno potogi zu zooi ma.

²⁰ «Ba-o, GALA ge la sóbalala nui viliga ya,
é la óga faa nou gè nuiti ba.

²¹ Nágo ve na, é va é è laave ga jèe woin,
è-lakóogiti ti da zeze ga koozunè wooiti.

²² Niiti ti è woinzegezè, unfegi ga naati maaóle.
Nu nóiti ta-zegè gótaiti ta jèèè.»

9

Zóbe Bilidade wooğaavote fai

¹ Zóbe gooğaavoteni naazu, é gè ma:

² «Gaamazu, gè kwèe ga zekana é la.
Nui ga lelebo gale GALA gaazu?

³ Ni nu ga pó é maagaali,
é la zooga é va gooğaavote* gila pa fe woo waagilagi (1.000) zaama.

* **9:3 9:3** é la zooga é va gooğaavote: Tati pelei tagili balaa ka ga nii: GALA ge la gooğaavotega

⁴ GALA ka nɔnɔ ga ɖimalai, ná-zobogi zuɖaavɛ.

Be ɖa a sakpe, é va be ma zalai zɔɔsu?

⁵ Toɖa da gizeiti seɖe ti-losuvɛ, ti la loa ga ná, é ti loka ná-ziiɖaawanai zu.

⁶ Toɖa da zooi ɖali ma wuulaagiti maazu, ma lɔkpalaityi ti niikpi.

⁷ A ɖɛna foloi ɔɔ, foloi la ɖulaa.

Toɖa zoo pele ɖesasu somideɖaiti tuɖɔ ga ti volo.

⁸ Tɔ ɖila ka a da geeɖɔlɔgi zuvie, tɔ ɖa a da zie kpolodei ɖaaɖoozazuvɛti maazu.

⁹ Tɔ ɖa é geezu ɔoo golaiti kpɛɛai, ti laa ga: «Wuluse Golai», ta «Wɔliyon», ta «Peleyadegiti», ta poogi é lɛkpɛma velei nu yeezazuvɛ.

¹⁰ Nii é keɛzu, naa wɔɔlɔvɛ, nu la gaagaa, ná-laavɔɔ vaiti gaa la luga.

¹¹ «Ni é ɖɛni levesu kɔbavɛ, gè la ɖɛni kaa, naa volu, a la maagooza, gè la ɖɛni loa ga ná.

¹² Nii a so ga zɛbei, ɖe ɖa a kula zea?

Be ɖa a zoo é ɖe ma:

«Leeni ɖa è keɛzu?»

¹³ GALA ge la ná-ziiɖaawanai zuzoga.

Zie wu zua nɔiti Laɖabe ta polu ani ɖulugi, ta ye laani kɔɖɔwu.

¹⁴ «Nɔnɔ na zoo gè googaaavote ɖale?

Wooi ɖegeleni ka na yiimazeɖe ga tiye, gè va ti wo ma?

¹⁵ Anɛɛ ni gaamai ɖa zèa, gè la zooga gè va googaaavote nɔpe fe. Keni nɔ gè maawɔingai ɖaizie na-tukpɔɖaaleve nui ya.

¹⁶ Anɛɛ ni na woogulana ma, é gòogaaavote, anɛɛ naa ve, gè la zooga gè va la da ga toɖa gòomɛnisu.

¹⁷ E tɛvɛge file wolai zu,

E maawanazuvɛ mɔin, un ge la ba.

¹⁸ E la vaazu bu, gè va yɛnvu laaɖula.

Toɖa de nɔ ziimavɛ laavesu ga ani wanai.

¹⁹ Ni na lona daawu, ná-zɛbei wɔɔlɔvɛ.

Nà ɖɛna gè ɖɔɖɔ maalobo?

Be ɖa a toli tukpɔɖaalevezuvɛ?

²⁰ Anɛɛ ni gaamai ɖa zèa, toɖa pèelala,

gè kpɛ nɔpe sugula va, toɖa pèelala anɛɛ ni na ga sɔbalala nu.

²¹ Tama, na ga sɔbalala nu! Kele gè la yiizoolɛzu ga ɖɔɖɔ, zɛnvui wɔinzegea mà.

²² Ti pe ta ga faa ɖila nɔ nɔnɔ be, naa ɖa é ba, na zoo gè ɖe ma:

«GALA ka da sɔbalala nui ɖologolo, ta nu nɔi ɖalaa.»

²³ Siɛgi zu faaɖaagi vaazu la, é sɔbalala nui vaa nɔ kpe, GALA ka da jɛɛɖula sɔbalala nuiti ta-voluɖulaiti su.

²⁴ Siɛgi zu zooi lɔɔzu la nu nɔiti ta-zobogi zu, toɖa da tukpɔɖaaleve nuiti gaazuɖole.

Mazɔɔ ni tɔ laade, ɖe ɖili ka a naa ɖe?

²⁵ «Nà-foloiti ti levega fala, eɖe kpize wo nui,

ti ɓela, ti la undaaneɗi zɔɓɓɓi.

²⁶ Ti leve gaamanɔ eɗe temu batoi,
eɗe koɗeɗi é yeizu, é zeɗe geezuwe, é loo ná-daamianigi ma.

²⁷ Nà ɗena ma: «Kenɗi gè yeema nà-ziizoolɗi ma,
gè ɗaazuwɗe valibo, gè tɔɔzei ga ɗeei woga,»

²⁸ màa ɗa balizu nà-kpɔɓɗi kpein faa zu,
mazɔɓɔ è la sòga ga nui sɔ ge la ba.

²⁹ Nà la leve ga sɔba nu!

Leeni vaa zu gè ɓɔɗɔ ɓɔɓzu wafuun?

³⁰ Anɛɛ ni nà màagbazu ga kɔɔɓe vukɔi ma ɗei,
gè zèeiti gaagba ga tɔɓɔgi,

³¹ ɗa dɔ palavalai zu gaamanɔ,
gè ɗɔu nà-seɗeiti gaazu.

³² «Mazɔɓɔ é la ga nuɓuse ga kèvele nii nà zoo googaaɓotesu,
ɓaa gi ɓa ɗomi tukpɔɗaalevezuwe.

³³ Ni nu ɗeni gi felegɔ yɔɗɔzu ga zaamazunui,
nii a zoo é dɔɔzɔɗɔzui wo,

³⁴ GALA ge ná-tukpɔi zeɗe màazu,
ná-maalua vaiti ti ɓe, ti mina mɔ kpɔɓ,

³⁵ nà zoo gè ɓɔe pɔ, gè la lua ba.

Kele keeɗelegele ge la ná, nà ɗila nɔ ɗa gè ɓɔɗɔ ɓa.»

10

¹ «Zenvui wɔinzeɗea mà,
gè la mɔ kpàla gooiti dɔɗɗuzu,
ziiɓɔɓɔi é zɔimawɗe laavegai,
nà naa ɗulazu kelema.

² Gè ɗe GALA ma: «Mina pèelala,
ɗee lee ga ze, leeni vaa zu, è sàkpesu!»

³ E yiima vai ɗa ga è kpɔɓ,
è ɗa-ɓeteaniɗi ɓeleɓili, nii è-yeei kpɛɛai?
Faa vago ɗana nei ɓaa, è nu ɗɔiti ta-vaazeikpasuiti maalobo?

⁴ Kpusei ma ɗaazugezeiti nɔ ɗa ti è ɓa ɓaa?
Da-wozaɗaai ɗa ga nuɓuseiti ta-wozaɗaai ɗevele nɔ ɓaa?

⁵ E-zii ma voloiti su ɗa ɓuɗazu ga nuɓuseiti tɔnɔi ɗevele ɓaa,
ɗa-ɗonagiti ti ɗe ga nui nɔnɔiti kevele,

⁶ ga è ɓa nà-faagaaazagiti gaiziɗe ɓolu,
ga è nà-kotoiti kula kelema?

⁷ Anɛɛ naa ɓe, è kweni ga gè la ga sɔba nu.
Nu nɔpe ge la ná, nii a kùla è ya.

⁸ «Da ɗa è kpɛɛni, è-yeeiti ti kpùun ɓɔɔma ɗegelein,
tama, ɗa ɗa è kòlogolosu niina!

⁹ Nà è maanɛɛɛzu, ɗize su ga è kpɛɛni eɗe penɛi ɗevele.
Da pɔ niizu è gaaɗale ma fufiligi zu?

¹⁰ E kpɛɛni dèe ɗoozu,
eɗevelei nu nɔnɔi ɗaaniizu la pɔɓ ligii zu.

¹¹ E màaɗiliwe ga kɔɓgi ta ma zuai,
è fèlewe ga kàeiti ta ɗàtalti.

¹² Da ɔa è zenvui vea bè, è ɔa-woofɛɔɔladai ɔula kelɛma,
è ɔaa vai maaazu, naa ɔa é nà-filɛi makega.

¹³ «Kelɛ wɛɛ nii è makɛni è-yiimavɛ,
gè naa ɔwɛɛga niizu, nii è ɔɛni ɔɔgaizizɛzu.

¹⁴ Ni nà koto ɔɛna, ɔa pɛɛsu,
è la sòsu ga sɔbalala nu nà-faagaaazagiti faa zu.

¹⁵ Ni nà ga sɔba nu, maanɔɔɔ ɔa tɔɔɔ!
Ni peelalazu la bà, anɛɛ naa vɛ, gè la zooga gè va nòungi wuzegɛ,
nèigi unfegi ta nimizai kula ɔɛai ga ze.

¹⁶ Kelɛ nà nòungi wuzegɛna nò feya, ɔa ɔa è kpɛɛzu eɔɛ zalai,
ɔa dòɔazu mɔnɔ ga ɔa-laavɔɔ vaiti.

¹⁷ Da sòpele niinɛi ɔaizizɛzu nò kenein,
ta nò ɔa é ɔɔsu ɔa-yiigaawanai va dàalɔɔma.
Kɔɔvɛbɛi ɔa ɔɔɔ maavalibo sò fai ma.

¹⁸ «Leeni vaa zu è kùlani dèe ɔoozu?
Nà la za ná, nu ɔaazu nɔpɛ ge la ɔena la mà.

¹⁹ Nà la ɔula nò dèe ɔoozu, gè sakpa nò kabayegɛi zu,
nà la ɔɛ eɔɛ naati, niiti ti la etea ɔaani.

²⁰ Sii ma voloiti maa la vɛɛni niina ɔaa?
E ɔɛ bà degɛmu!

E zegɛ kòba, gè ɔɔɔ lago inɔɔɔ,

²¹ aisa gè va li, gè la mɔ ɔalesu ma volu,
kpidi yooi zu, kpidi ɔɔii zu,

²² zooi ná zu, vɛ geelaalaosuvɛ ná ga kpidii,
vɛ kpidi ɔɔii zeini ná faazupui pɛ unda,
vɛ wozakalagi ɔɛai ná eɔɛ kuai.»

11

Sofaal ná-kpɛɛzuɔula mɔungi

¹ Sofaal nii é zegɛzu Naama, naa kpɛɛi zegɛni, é ɔɛ ma:

² «Googaaavote ge la zɔɔɔga kpɛɛzuɔula mɔinmɔingi niiti bɛ ɔaa?
Daawɔɔlɔi ɔa a kɛ nu gaama zɔɔɔ ɔaa?

³ Da-ɔɛzuɔula wafuungiti ta nuɔuseiti maaɔɛ kpɔ ɔaa?

Da ɔɛɔɔula nuɔusei zu, ti la è unfega, nɛi?

⁴ E boni ɔite, è ɔɛ ma: «Nii gè bosu, gaamai vɛ, ɔàdegɛ è ɔaazu.»

⁵ Eɛ, ni é nɛɛni GALA bɛ, é ɔɔɛ è vɔ tɔ ɔɔɔi,
é lakɔɔlɔgi wuzegɛ, é ɔɔɛ è vɔ!

⁶ A la ná-ɔimalai ma lɔɔɔzu vai lɛɛna ga dɛ,
mazɔɔɔ gola ɔaagoozavɛ ada-ɔɛlegɛlegi va.

Da la sugwɛɛ naazu, ga GALA zeemavɛ ɔa-vaagaaazagi ɔilazu ma.

⁷ «Da zoo nɛi, è GALA ná-faiti kpomavɛti kwɛɛ ɔaa?

ʔaa è Zɛbɛi-Pɛ-Maliɔii ná-daazeeli vaiti kwɛɛ?

⁸ Gaagoozavɛ ga geegɔɔlɔgi ɔɛvɛle, leeni ɔa ɔa kɛ?

Kpomavɛ ɔoozavɛ ɔvɛalaazu ɔomavɛ va, leeni ɔa ɔa kwɛɛ naa zu?

⁹ Sakpai ɔoozavɛ etɛai va,

kogi wɔɔlɔ kpolodɛi va.

¹⁰ Ni GALA ga ɔɛna levɛga, é yeevɛɛ nu ma, é pili kaso ɔa,

ɓaa é toli tukpɔɗaalevezuɓe, ɓe ɗa a ɗele lii vai va?

¹¹ Mazɔɓɔ GALA ge nu ɲakaiti kweɛ, é faa ɲɔi ɗweɛ, ɓe é ná, kpɛɗe la ba ga é gaizie.

¹² Kele faaɗaagalala nui a ɗena ɗeleɗele, keni voloi dɔɓɔzu zoovale zivoi zɔɓɔsu da ga maagoloi.

¹³ «Dɔun ɗa, naa ɗa é ba, è-yii lati GALA ma, è maanɛɛɛ, è yeeiti maale pɔ pelei.

¹⁴ Ni è-yeeiti nɔɗɔɓe ga faa ɲɔi, ti ɗaagba, è mina seizu ve telebotalai ɓe.

¹⁵ Da ungi wuzeɗe názu, unfe ge la su, ɗa lo kpaan, è la lua ani nɔɓe ba.

¹⁶ Da yeema ɗa-ɓɔɓi ma, E-ɗigi a loona su, toɗa ɗe eɗe ziei zeidai ná.

¹⁷ Da-eteai zu ɗa ɗala, é leve folo gaalɔgai va, kpidii volo eɗe geelaalaosuve.

¹⁸ E-yiimave laa ɗa ve ga ladalai, mazɔɓɔ kitogi ɗa ɗe è ɓe. Da wele è-maagoolii zu, è la gaane zu.

¹⁹ Nu nɔɓe ge la vaa é va ɗa-looɗogi zuɗologolo. Nu mɔinmɔin ka va è ɓɔ, ti kpɔbai ɗaizie.

²⁰ Kele nu ɲɔiti gaabelagi ɗa ga ti-ɗaazuve za su, ti-ɓɔɗuzu la ɗea ná, ta-ɗito gila kpegi ɗa ɗe ga ti za.»

12

Zɔɓe Sofaal woogaaavote fai

¹ Zɔɓe googaaavoteni, é ɗe ma:

² «Keɓɓe eɗe wo ɗea ga nuɓusei ná-faagwɛgi, keni wa ɗimalai wo za ɓɔɓa.

³ Anɛɛ naa ɓe, kɛleɗeleɗe ga wo ɗeɓele, gè la kula bu wo ɓe ga tago ɓalaa. E buɗe naa maazu, ɓe ɗa é la naa ɗweɛ, nii wo bogai?

⁴ Gè ɗea ɓɔɓaiti be ga ɲeɗɗulasu anii, nɛi gè woogulazu GALA ma, ga é gòogaaavote, telebo nui, zunui é ga lada nui, naa ɗa é ga ɲeɗɗulasui ma ungi.

⁵ «Niiti ti ta-eteai ziezɔ gaane zu, naati kisu vai ɗa ga maanɔɗɔi ta beɗɗulabai ɗa é naati tugɔ, niiti ti-ɗɔɗɔi ɓunɛsu.

⁶ Kele tooma nuiti ta ɗoozunɛɛzu ta-ɓeleiti bu, zɔiti ti GALA daazuɗɗolizu, naati ta gaane zu, ti la gala kili kweɛ, keni ti-zebei.

⁷ «Dɔɓɔ zuaiti gaazaɗa deɛ, ta è ɗala, ta wɔniiti, ta ɗi fe è ɓe.

⁸ Yɛɓe leɛ zooi ɓɔ, toɗa è ɗala, ta kpoloɗei wu galeiti, ta faa mɔinmɔin bo è ma.

⁹ Naama aniiti kpein saama, ma ɓeɗele ɗa é la suɗweɛ ga GALA ka é ti ɓetea?

¹⁰ Fuluanii kpein zɛnvui ɗa zoni zeezaamave, ta nu vului kpein zɛnvui.

¹¹ Nu woiyegei ɟa ɗa wooiti zɔɟɔzuɟula,
eɟeɓelei nu laaɟoozuɓe a ɗa daamianigi ma nɛɛi yɔɟɔzuɟula la.

¹² ɢimalai ɟa ɗa ɟe kɛwola wɔɓiti zea,
keleɟeɟeɟi ɟa sii zuɟoozai zu.

¹³ ɢimalai ta zobogi ti lɔɟɟuɓe GALA koozu.
To ɟa po ge ga soofaalai ta keleɟeɟeɟi.

¹⁴ «Nu la naa loga ɓolu, nii GALA ge golozu.
Zɔi é pilisu kasoi ɟa, nu la naa ɓilega.

¹⁵ A yeeɓilina ziiɛiti su, é ti zo, fɔɔɓɔgi ɟa ɓa.
A yeeɓena ti ɓa, é ti ɓile, eteai ɟa ɟologolo.

¹⁶ Zɛɓɛi ɟa zea, ta ɢimalai.

Ni nui ta a ɓɔɟɔ loona ya, ɓaa é nui ta ɟaka,
toɟa naati kpein sosu ga ná-zobogi.

¹⁷ Toɟa ɗa li ga zou lenɛbo nuiti duɓlai zu,
é nuɓuseiti ta-ɟundiɟiiti ɗɔ ɢimalala vai zu.

¹⁸ Toɟa ɗa masagiti ta-zobogi ɟula ti ya,
é ti maaɟili ga duɓla zɛɟeɪ.

¹⁹ Toɟa ɗa li ga zalaɟa ɟula nuiti duɓlai zu.
Zobobe nuiti ti zeidai, toɟa ɗa ta-masa kpɔkpɔgi loka.

²⁰ E kpɔɛi ɟula kpɔɛ wo nu wolaiti da.

E kɛwola wɔɓiti bala faa wuuɓɛɛi ma.

²¹ Toɟa ɗa beɟɟulabai ɓile seizumaanɛgiti polu.

Toɟa ɗa faaɓaa nu wolaiti ta-ɟɔɟɔ zɔɓlai ɟula ti ya.

²² Toɟa ɗa kpidii ɓomave vaiti kula keɓema,
é kpidi ɓɔii la foloi ɟa.

²³ Toɟa ɗa ziiti gaawɔɓɔ, naa ɓolu é ti undaavili.

Toɟa ɗa ta-masadaɪ zuɓaɟɔ, naa ɓolu é ti zo, é li ga tiye ɟoozama.

²⁴ Toɟa ɗa ɟigi ɟula nuɓuseiti ta-ɟundiɟiiti zea,
é ti ɓile ɟɔɟɔma teɓebai zu, ɓe pele la ná.

²⁵ Ta ɗa yeeɓɛɛ mɛmɛ kpidii zu, wozakala ge la ná,
é ti ɓile ɟɔɟɔma eɟe nui niiti ɗɔɔzogai.»

13

¹ «Ungo, gaamazu, naati kpein, gè ti ɟaani ga nà ɓɔɟɔi gàazuɓe.
Gè ti menini ga nà ɓɔɟɔi gòiyegɛiti, gè ti ɟaaɟa ga pagɔ.

² Nii wo kwɛɛ, gè naa ɟwɛɛ nà ɓalaa,
gè la kula bu wo ɓe ga tago ɓalaa.

³ «Kɛɛ Zɛɓɛi-Pɛ-Maliɟii ɟa gè wɔinni gè ɓɔɛ pɔ,
GALA ɓɔɟɔi ɟakalawe ɟa gè pɔ gè ɓɔɟɔ maalobo ná.

⁴ Wɔun wa, ɓɔɓlaiti, zɛɛi ɟa wo kpɛɛzu,
wo kpein wa ga zɛɛ zale ɟula nuiti.

⁵ A la vizɔ wo ma, wo maaɟe kpɔ sugila!
Wa la ɟe ga ɟima nuiti.

⁶ Nà wo maanɛɛɛzu, à woilo nà-kpaazaɟa wooi ma,
wo ɟida tùkpɔ wooiti bu.

⁷ Wa ɟisiɛzu ga GALA ka wo botii ɟɛɛzu ɓe ga faa maavegai?
Wa maalobosu ga kazemazu vaiti ɓaa?

⁸ Wa pɔ wo lo GALA polu?

Wa pɔ wo daalukpɔi lo bɛ?

⁹ Ni a ɖɛna é wo vɛɖɛɛɖɛɛ, toɖa ɖɛ nɛi ga faa vago wo vɛ?
Nu la GALA yaava, ɛɖɛvelei nu a nui yaava la.

¹⁰ Gaamazu, toɖa zeliiti to wo ma,
ni topolu ɖa wo kɛɛzu dɔɔɖuzɔ.

¹¹ Wo la luazu GALA ná-maayikii va ɖaa?
Maaluai é bosu, naa la wo zasubalizu ɖaa?

¹² Kalagi niiti wo lɛɛzu ti ma kenein kenein, ta-ɖulanumai wola laɪve ɛɖɛ zuvui,
wa-woɔɖaavotegiti ta ga aniiti ti ɖɛɛai ga penɛi.

¹³ «À maagɛ dɛɛ kpɔ, wo ɖe bà! Nà ɖa gè pɔ gè ɖɔɛ!

Nii a ɖɛ ga ze, naa ɖɛ ga ze.

¹⁴ Nà ziiɖulakoozui ɖɛɛzu,
gè ɖikula zɛnvui zu.

¹⁵ GALA ge pàa, ni naa ɖa é pɔ, kito nɔpɛ ge la mɔ bɛ.
Kɛɛ tɔun gaazu, nà sɛ velei maalobo.

¹⁶ Tɔun vɔɔ, naama ɖɛvelei mu ka zoo é kɪzo.
Mazɔɔ woovele nu nɔpɛ ge la laɔzu zɔɔga tɔun pɔ bɛ.

¹⁷ A woilo naa ma fɔɔn, nii gè vaazu bosu.
A ɖida bu, gòoiti poluve lɔ wo woizu ga pagɔ.

¹⁸ Mazɔɔ kèvele ɖɛɛve ga gè ɖɔɖɔ maalobo.
Gè kwɛɛ ga nà-gaamai ve.

¹⁹ Bɛ ɖa é wɔinni é sàkpe názu?
Kèvele ɖɛɛve, ni gè la veeni, gè maagɛ kpɔ ta gè za.

²⁰ «Nà-GALAGI, faa felegɔ nɔ ɖa gè ɖɛ é kɛ bɛ,
nà zoo naazu gè ɖula kɛɛma è vɛ.

²¹ Mɔunpa, è-yeei é wuizu mà gola, naa zege màazu,
mina mɔ ɖe maalua ɖasɔi va, é va gàalua.

²² Naa volu, ɖɔɛ pɔ, nà è woɔɖaavote,
ɖaa mu nà ɖɔɛ, è gòɔɖaavote.

²³ Faaɖaaza golai, dielegɔ ɖa gè kɛai, ta kotoi?
Nà-kotoiti dɛɛ ga ze, ta nà-tɔ kologologiti.

²⁴ Leeni vaa zu è ɖaazulɔɖuzɔ bà,
è ɖa pèɛ ga è zili nu?

²⁵ Da pɔ è daai niikpi, nii é ɖalizu?
Da pɔ è vile daa vɔɔi volu, è kpɛ?

²⁶ Mazɔɔ ɖa tɔkpɔɖaalevezu ga woo wanaiti,
è ɖa nà-nu niinelai ma vaɖaaza golai ma ɖasɔiti da ùnma.

²⁷ E kòɖɔ felegɔiti pɛ gilia ga kolui,
è ɖaazulo bà kpaan sɛ veleiti pɛ su,
è ɖa kòɖɔvo gaizie.

²⁸ Nuɖusei zu ɖa lulusu, ɛɖɛ gului duulai,
ɛɖɛ seɖei ɖaɖaɖaɖai miizu.»

14

¹ «Nui nii sɔɔɔgai anzanui va,
ná-foloiti kwɛɛveveve, ti zulaave ga kpɔɔi.

² Toɖa ɖɛɛzu ɛɖɛ tufa vuai é ɖulazu, naa volu é vɔ.
Toɖa levesu ɛɖɛ niinigi, é la loga.

³ Tɔ ɔa è ɔaazulaalaogai, è to ba!
Da tɔlisu tukpɔɔaalevezuve!

⁴ Be ɔa a zoo é ani vagɔi ɔula ani ɔɔzɔi zu?
Ma nu ɔila kpala ge la ná.

⁵ Tei è ná-foloiti tieɔi levea ba,
da ɔa è ná-alugi lieɔi levea ba,
è ná-konagi lieɔi kwɛɛ,
tɔɔzei è ná-eteai ɔweteveve, é la buɔea maazu pe,

⁶ ɔaazu lati, è seɔe ba, é lagoonoo,
ga é ziilei sɔlɔ balaa, naa ɔe ná-folo luvai ma zalai zu.

⁷ «Kito ka da ɔe ná, gulu wolai ná-fai zu,
ni nu a pɔna, toɔa da vɔnɔ ba volu,
ma vɔnɔbaiti ti la vala ba pe.

⁸ Anɛɛ ni ma zapei ɔa wɔlɔzu zooi wu,
ma zapei luula dɔɔɔu fufiligi zu,

⁹ toɔa da wundu su volu, a ziei zɔlɔna nɔ feya,
é beke eɔe siinziin gani niine.

¹⁰ Kele nui a zaana, toɔa yesu laani ga ma voomai.
Nuɔusei yii a loona, mini ɔa é ná?

¹¹ Yeeta, kpolodei ɔa vɔ su,
zie wolaiti ti maalɔi, ti vɔ su.

¹² Zekana, nui a ɔena ga too nu,
é la mɔ wuzegɛa volu,
é la mɔ wuunga bɔɔɔ ve, eyesu geegɔlɔgiti ti neele,
é la ɔulaa ná-niimenii zu.

¹³ Ni nɔ ee, ná-GALAGI, da la keena, è dɔɔɔu ɔvɛalaazu,
è mɔke ná, eyesu naama voloi zeeli, da-yiigaawanai levesu da!
Ni nɔ da la ku lo bè, ta levena, è va ɔize sù.

¹⁴ Kele nui a zaana, toɔa vulu su volu, é zenvui wo?
Nà la ɔe maaɔungi wosu ná-botigɛ voloiti pe su,
eyesu pɔtogi va.

¹⁵ Da la tɔlina, nà la è woɔɔaavote naazu,
siegi zu da wɔinna la ga è kà, nɛi è kpɛɛai.

¹⁶ Kele toun, da niina kɔɔɔi vilɛda ɔilagilagi pe gaalusu,
da vaazu besu ɔidaazu ná-kotoiti bu.

¹⁷ Da ná-tɔ kologologiti dɔɔɔu bɔlɔ ɔila su è daagulu kpe,
è ná-faaɔaaza golai maalɔɔɔu ga penɛ ɔaaɔiligi.

¹⁸ Anɛɛ naa ve, gizei ɔa da buse, é vaza,
fasai zegɛ losuve.

¹⁹ Zieiti ta da kɔtuiti sumi, ti ma veinfeingi da yei ga pɔlɔ vagɔi.
Zekana é la, da nui ná-kitogi ɔologolo.

²⁰ Da da gaavala zooi ma, é li, é la ɔalega ma volu.
Da gaazulo pelei valibona, è kpe maaɔooza.

²¹ Ta ná-dointi kpaɔozu, é la mɔ naa ta ɔwɛɛ.
Ta ti vɛlevɛɛsu, é la mɔ naa ta ɔaaɔaazu.

²² Tɔ ɔila nɔ ɔa é taɔai zɔlɔsu busei zu,
Tɔ ɔila nɔ ɔa é ziiɔlɔi ɔaalu menisu zenvui zu.»

15

Elifaze ná-kpɔɛzuɣulai velesiɛi

- ¹ Teman nui Elifaze kpɔɛi zegeni, é ɣɛ ma:
² «Gima nui ɣa zoo nɛi é bɔɛ eɣɛ nɔ fiilei?
 E ɣoozuve laave ga folo ɣulazu vele viilei?
³ Kpɔɛ wafuungiti ka a bɔɣɔ maalobo da,
 ta kpɔɛ mɔinmɔingii nii é la faa vaa?
⁴ Da GALA bɔɔlɔ vai ɣaavalasu ba,
 è kisiɛ vagɔi kpein gaavala ba GALA gaazu.
⁵ Mazɔlɔɔ da-vaagaaazagi ɣa é losu è-laave luɣɔ,
 è yiimazeɣe ga kelegele ɲɔu nuiti kpɔɛ vele.
⁶ Nɔun ná laade, kɛɛ è-laave bɔɣɔi ɣa é è veelalazu.
 E-lakɔlɔgiti ka ti zeele wooi veezu è laalɔɣɔma.
⁷ Da ɣa é ga nu mɔungi sɔlɔɔgai eteai zu baa?
 E folo ɣaave gizeiti tuɣɔ?
⁸ E naa mɛnini, nii é woni GALA ná-maaɔɔgi zu?
 E ɣimalai latini, è kɛ ga da ɣila dɔnɔ?
⁹ Leeni ɣa é kwɛɛ, nii gi la kwɛɛ?
 Faagaaɣai bɛgele ɣa é è ya, nii é la gi ya?
¹⁰ Undeɣa ɣolegiti ta gi zaama, kɛwola wɔlɔiti,
 ta-voloi mɔindai é leve è-ɣɛɛ nɔnɔi va!
¹¹ GALA ná-gaanɛɛnɛ wooiti ta è ɣaazu ga faa go baa,
 ta sɛsɛbo kpɔɛiti ti wosu è ma?
¹² Miná ɣa è-yii liizu ga de ná?
 Gaazuziesui è kɛɛzu, naa ɣa leeni lɛɛzu?
¹³ Da zoosu è yiiɣaawana GALA ma,
 è-laave da naa ɣɛɣala vaiti bo!
¹⁴ Nu vului ɣa zoo ɣale é ɲade?
 Nii sɔlɔɔgai anzanui va, naa ɣa zoo ɣale é zɔle?
¹⁵ Anɛɛ geezuɣeela ɲadegaiti, GALA ge la laani ti la,
 geɣɣɔlɔgi la ɲadeni gaazu.
¹⁶ Nuɓusei nɔnɔi ɣa ga lee, nii ɲɔudai, é ɣɔzɔ,
 nui nii é faa ɲɔi bɔlezu eɣɛ ziei!
¹⁷ Nà è ɣalasu, woilo ɣɔɔi ma.
 Nii gè kaa, naa ɣa gè vaazu bosu è ma,
¹⁸ nii ɣima nuiti ti daazeelini,
 nii ti la ɣɛni dɔɔɣuni, ti sɔlɔɔni ti-ɣɛɛni zea.
¹⁹ Tiya ɣila nɔ ɣa zooi veeni ti ya,
 Wɛɛn la ɣɛni de leveni ti zaama.
²⁰ «Faa ɲɔu ɣɛ nui ɣa da lɔ kpɔlɔi nɔ zu sii ma voloiti pɛ su.
 Konagiti ti makegai sili masagi ve, ti ɣaaluge.
²¹ Zɔngɔ wooi é nu maaluazu, naa ɣa wosu goizu.
 Ziileigi ma ziegi zu ɣa faa zugologolo nui lɔzu la unga.
²² E la laani da ga kuai ɣa buɔɔzu maazu,
 ki ka ba ga kulafiliba zaai ɣa gaiziezu.
²³ Toɣa levetevesu, mini ɣa a daamianigi ɣa ná?
 E kwɛɛ é ɣɛ folo ɲɔiti ta ɣevele bɛtezu bɛ.
²⁴ Uluɣulai ta ziiɔlɔi ta maaluazu,

ti zeeli ma eǵe masagi nii kevele bεteai ga é li kəomave.

²⁵ Mazəbə é yeebuunni GALA daaləǵma,
é wuzegeni Zεbei-Pε-Maliǵii laaləǵma.

²⁶ E ǵəǵi loga, é da li laalezu GALA bu,
é bəǵə makegai ga ná-kəǵə zεpeǵi.

²⁷ Ma wuləi gaazuve maaləǵuai,
saamaveti buidei ma ga ma wuləiti.

²⁸ Taai niiti ti woloai, miná ǵa é liini, é zei ná,
é le pelei ti bu, niiti nu la ti wu,

niiti ti vaazu wolozu niina.

²⁹ E la mə zooga é va ǵe ga naavolo nu, ná-səbəǵi la mə wuzegəa,
zeəǵəliǵi ǵaa la mə wəbəa eteai zu.

³⁰ E la zooga velazu kpidi va.

Abuzogi ǵa ma vənəbaiti fə.

Toǵa bε ga GALA daa viilei.

³¹ Wafuun fai ǵa é ǵitogai ba. Kele toǵa bəǵə yaavazu,
mazəbə nii a teve, naa ǵa ǵeezu ga wafuun fai.

³² Naa laa ǵa zeeli aisa sii ma voloiti ti va bε,
ma vənəbai la mə lenuga volu.

³³ Toǵa bəǵə maabezeǵele eǵe leezen ansəǵəǵi ma waa biini,
eǵe wolive wului, toǵa ma vuaiti pu ya.

³⁴ Mazəbə faa ɲəu ǵe nui ná-peleyeǵei la buǵua,
lobəani zo nui ná-pelei ǵa ǵe ga abuzogi laamianigi.

³⁵ Nii é ǵisiezu faa ɲəi zu, toǵa səbə ga maanəǵəi.

Nii é ǵisiezu su ziimave, naa ǵa é tə bəǵəi ǵakasu.»

16

Zəbe Elifaze wooǵaavote fai

¹ Zəbe gooǵaavoteni, é ǵe ma:

² «Gè naa ǵeǵala vai ma məinməin gola məniga,
wo kpein wa ga gaaneεne nu ɲəiti.

³ Siε kpegele ǵa wo bεsu bəezu la eǵe fiilei?
Leeni ǵa é è bələzu, è bəezu ǵani?

⁴ Nə balaagi nə la zoo bəezu ga wo ǵevele,
ni wo ǵeni pətogi zu,
gə kpəiti bo wo laaləǵma,
gə nəungi ɲiikpi wo maazu ga ɲεεǵulasui.

⁵ Nə la wo ɲədə ga dāawooi,
gə dəkəlogiti ɲiikpi, naa a la wo yiilei.

⁶ «Anεε naa ve, ni nə bəezu, nə-kpələi ǵaa la yeizu,
ni nə maəǵena kpə, toǵa zeǵe bə baa?

⁷ Niizu, gaamai zu GALA ge zεbei ǵula zəa,
é nə-peleyeǵei pε gaalevea.

⁸ E kəlogi maaɓilikpiliga, é gəla və ǵae ma.
Naa ǵa pēelalazu, é kə ga səba nui
niima vai zu é zeelizu mə.

⁹ GALA ka bəlizu ga ná-ziǵaawanai zu,
é laale bə, é da ɲiigaiti siε ga dāaləǵma.

Sili nui gaazu da volo su.

10 Nuiti ta laa wolaiti daalaosu dàalɔɔma,
ti ɔa ɔɔizuloɔa, ti ɔa ɔɔla vooɔu,
ti ɔɔli va dàalɔɔma.
11 GALA ge dɔɔni telebotala nuiti zeezu.
E kɛɛni ga faa ɔɔu ɔɔe nuiti daamianigi.
12 GALA ge vaani, é ziileigi ɔɔla zɛa, vɛ gɛ ɔɔni vulua ná.
E sɔni kɔpoluvɛ, é sùbezegele.
Gɛ ɔɔa ga ná-mɛɛinti pilisuvɛ,
13 ta ɔɔvesu nɔ màaɔɔolii pɛ su.
Toɔa sàamavɛ zuvolosu, maawɔingɔa la su.
Zii ma wanai vua ya zooi ma.
14 E ɔa palai loo bà, palai voluma,
é ɔa ɔɔze màazu eɔe kɔɔɔɔulubai.
15 Gɛ saa wɔlɔ wo seɔei zɔlɔɔga, gɛ too ɔɔba.
Gɛ gàazu unfegi laa fufiligi zu.
16 ɔɔlɔ ɔɔuɔɔugi gàazuɔɔzeiti kɔɔida su,
saai ma niinigi ɔa gàazuɔɔedeɔagiti ba.
17 Anɛɛ naa vɛ, suɔu vaa la zɛɛiti kɔzɔni,
wooveleda la ɔɛɛni nà-GALA falii zu.

18 «Zooi mina mà ɔamai lɔɔɔu,
nà-kpee wooi ɔaa mina yei.
19 Mazɔlɔ niizu niina zeele ɔa bè geeɔɔlɔgi zu.
Ungo, nu ɔa zɛɛma geezuɛ, nii a zeele wooi wo bè.
20 Bɔɔlaiti ta ɔɛɔɔulazu sù,
GALA ka nà ɔa woɔɔula ma ga gàazuɔɔei.
21 Nà-zeelei ɔe ga zaamazuluobi nui
gá GALA gi yɔɔɔzu,
eɔe nui nii é bɔɔla nu vului maalobosu.
22 Sii ma voloi ɔana ɔe,
nà ga li ga pelei naa, nii gɛ la mɔ ɔalega ma la pɛ.»

17

1 «Zɛnvu vai ɔaa na ɔaa, sii ma voloiti ta ɔe,
kabayeɔei ɔa màaɔɔunsu.
2 ɔɛɔɔulasu nuiti ti la màaɔɔolizu ɔaa?
Ta-laazuɔɔlii la vaazu bu, gɛ va ɔiimɛnii wo.
3 Ee, GALA, ɔa ɔɔɔi ɔe bè ga maalobo nui!
E ɔula é volu, ɔe ɔa é minazeɔezu ga nà-faa?
4 Gaamazuluobi, é ti yiilaagɔluga kidafaawui luɔɔ,
é la vaa bu, ti va zobo sɔlɔɔ.
5 Zoi é bɔɔlaiti kwɛɛzu ga ti naati zeavoo, toɔa ná-dointi dɔɔzu kɔlɔi zu.
6 «GALA ge kɛɛni ga nii ɛɛ pɛ ge ɔɛɔɔulazu su,
ti ɔa laaɔei vu gàazuɛ.
7 Gàazuɔɔzeiti ti la mɔ volozu, ti zaa su ga ziizoolɛi,
kɔɔɔei kpein ge ɔa nɔ eɔe niini.
8 Sɔle nuiti daavɔvɛ ga nà-taɔai vaa,
ta sɔbalala nui ɔa wuzeɔezu nu ɔi laalɔɔma.
9 Anɛɛ naa vɛ, telebo nui ɔaaba siɛ velelɛ ma,

nui zeeiti ɲadegai, naa ta ɓɔ ná-gaaɓaai va.

¹⁰ Kɛɛ wɔun ɓɔɔlaiti, à va, wo pɛ à ɖale ma, wo va, gè la ɖima nu ɖila kpala kaazu wo zaama!

¹¹ «Nà-foloiti ti levega, nà-faazeikpasuiti ti vua ya, zɪima vaiti ti la mɔ zolooni.

¹² Ta ɖɛɛzu ma: «Kpidii ɖa ga foloi, wozakalagi maaɓuɖa,» tama kpidii ɖa de é ná.

¹³ Kɛɛ leeni ɖa niina gè ɖitosu ba? Nà zeizu zɔɔɔ ɖɔvɛalaazu, kpidi yooi zu ɖa gè dàazuɓɛ ɓɛɛzu ná.

¹⁴ Gè ɓainni kabayeɖei ma, gè ɖɛ ma: «Da ɖa è ga kèè!» Gè ɖɛ duulai ma: «Wa ga dèe ta nà-seelaiti!»

¹⁵ Mini ɖa deɖɛmu nà-kitogi ná?

Be ɖa a zoo é nà-kitogi zuzo?

¹⁶ Gá yeizu ga tɔ ɓɔɔma ɖɔvɛalaazu, gi felegɔ gá loozu fufiligi zu.»

18

Bilidade ná-kpɛɛzuɖulai velesiɛi

¹ Suɖa nui Bilidade kpɛɛi zɛɖeni, é ɖɛ ma:

² «Siegi ɓeɖele zu ɖa wo ɓesu la kpɛɛ mɔinmɔingi naati ba la? A ɖigaizie su, naa ɓolu gá ɓɔɛ niina.

³ Leeni vaa zu gi levezu ga suaiti?

Toɖa wo ɖisu ga gá ga faaɖaagalala nuiti?

⁴ Ee, da ve, ɖɛi è ɓɔɖɔ valizu ga da-yiɖaawanai zu, keni dɔun da-vaa zu kɛɛbai wo ga eteai, fasai zɛɖe tosuɓɛ?

⁵ «Ungo, nu ɲɔi ná-wozakalagi ɖa za, ma abuzogi é ɖɛa ba, naa ɖa ɓe foloi va.

⁶ Wozakalagi zuɓidi ná-seɖe ɖotai wu, zɛnvui ma zɔmɔgi ɖa za.

⁷ Kɔɖɔi zɛɓɛi ɖɛa ba, naa zu ɖa ɓɔɔ, tɔ ɓɔɖɔi lenɛ gooi ɖa ɖɛ ga too zaɓui.

⁸ Mazɔɔɔ pilige ya, kɔɖɔi lɔ tumɔi zu.

Toɖa ziezu galuiti zɔɖɔzuɓɛ.

⁹ Bali sogɛ tibiligi va, ta galuiti daalo ba.

¹⁰ Galu ɓɛngi a zo da, naa lɔɖɔɓɛ zooi wu, balii ɖa maaɓɔunsu pelei zu.

¹¹ Maalua vai ɖa polu adaɓɛ pɛ, é ɓile kɔɖɔɓɔ ba.

¹² «Pului suvikei ɖula zea, nimizai maagoolia.

¹³ Toɖa kɔɔgi ma ɓulukpulugiti sumi.

Dɔɔ zeeɓɛi ɖa baalobazuɓɛti sumi.

¹⁴ Tɔɖɔɖulaɓɛ ná-seɖe ɖotai wu, ɓɛ é ɖɛa ɖalivaazu ná. E lia ga ɓɔɖɔ maalua masagi ɓɔ ɓɛ.

¹⁵ Ti zei ná-seɖe ɖotai wu, é la mɔ ga nɔnɔ.

Timinigi vazaga seizuɓe.

¹⁶ Ma zapeiti ti vɔa buu veleɪ,
ma ɓeɓe koiti ti vɔa maazu veleɪ.

¹⁷ Tɔɓɔi jɛɛɛa eteai zu,
daasei ge la mɔ etea.

¹⁸ Daaviliga, ɛ zeɓe wozakalagi ɗa, ɛ vili kpidii zu.
Ti kɛa, ɛ ɗula eteai va.

¹⁹ E la dounɗa yɛni, ɓaa dounlounɗa nà-nuɓuseiti saama.
Nu vulu nɔɓe ge la yɛni seizuɓe.

²⁰ Folo liizu ta folo ɗulazu, naa ɗa mɛni nii ɛ zeizu ma,
naa ɗa nuiti maalua, ti zasu ɗa ɓali.

²¹ Zekana a ɗe la ga telebotala nui nà-peɪ.
E ɗa wo ga, ɓe ɗea ga ada, ɓe ti la ɗeni GALA kweɛ nà.»

19

Zɔɓe Bilidade woɗgaavote fai

¹ Zɔɓe goɗgaavoteni, ɛ ɗe ma:

² «Wa yesu kpɔlɔzu eyɛsu yeeɛ?
Ungo, wa yesu kpɔlɔzu ga wa-ɓɛiti eyɛsu yeeɛ?

³ Nà zeizu ɗea puu, wo ɗa kigi zupu!
Wo la unfesu ga kpɔlɔ vai?

⁴ Ni kàkage, nà-kaka fai ma ɗasɔi ɗa la ùnma.

⁵ Ni wɔun wa kaana ga wo vizɔge bà,
ni wa ɗena zeliloga mà nà-unfe fai zu,

⁶ à sugwɛɛ ga GALA ka ɛ tòsuɓe ɗologologai,
ɛ nà-tumɔi lo màaɗoolii zu.

⁷ Ni nà kpee loona suɗu vai laalɔɗma, nu nɔɓe ge la gòɗgaavotesu.
Ni nà kpɔbai maalolina, telebo faa la ɗɛɛzu.

⁸ GALA ge peɪi leveni tùɗɔ, gè la zooni gè va leve.
E kpidii ɓɛni nà-peɪiti su.

⁹ E ɓaazeɗeni mà,
ɛ nà-ɓɛiya wɔlɔgi ɗula ùnba.

¹⁰ E tòka mini-o-mini, ta nà ga li.
E nà-kitogi lɔɗgula eɗe gului.

¹¹ Nà-ziiɗaawanai lokoleveni dàalɔɗma.
E देंveni eɗe sili nui ta.

¹² Nà-kɔɓɔgiti pilege peɪi ma ɓɔɔma,
ti vaa pò, ti ta-veɪi laani,
ti ti-zeizuɓe ɓu sèizuɓe maɗoolii zu.

¹³ «É nà-nu ɓɔɓɔgiti maɗoozani bà.
Kwɛɛ nuiti ti vazani, ti maɗooza bà.

¹⁴ Nà-nu ɓɔɓɔgiti ti ɗeleni bà,
nɛɛɗɔɗiti ti ɗeleni bà.

¹⁵ Nà-peɪ wu nuiti ta nà-botigɛ anzanuiti ɓɔɗɔi,
ta kɛɛzu eɗe nà ɗe ga wɛɛn.

Kɛɛɓe ti ɗaazu, eɗe nii nu la kweɛ.

¹⁶ Nà nà-botigɛ zunui lolisu, ɛ la gòɗgaavotega,
anɛɛ ni nà maanɛɛɛzu.

¹⁷ Dàaɓe makugi ɗa ɗulazu ànzai ɓɔɗɔi zokpai zu.

Wɔ̃nɛɛɛ kòozu lointi ma.

¹⁸ Anɛɛ dounɔiti ti ɔ̃ɛɛɛ bà.

Siɛgi zu gè pɔ gè wuzɛɛ la, ta ɲɛɛɔulazu sù.

¹⁹ Bòɔlaiti kpein ta luazu bà.

Niiti gè ti ɲɛɛni ɔɛ gola, naati ti ɔɔluavega bà.

²⁰ Gè ɔɔa ɔ̃ɛɛ ma,

ta gè ɔɔlaga anii pɛ ma.

²¹ A màawɔ̃ɛɛ, à màawɔ̃ɛɛ, wɔ̃iti wo ga bòɔlaiti!

Mazɔɔɔ GALA zeei ɔ̃ɛɛ é dɔ̃ɛɛ.

²² Leeni vaa zu wo ɔ̃ɛɛsu pòlu, ɛɛɛɛɛ GALA ge ɔ̃ɛɛsu da pòlu?

Wo la de ɔ̃ɛɛni ɔ̃ɛɛ ga kpɛɛi ɔ̃ɛɛ vai?

²³ «Ee, ni nui ta ɔ̃ɛɛ dàawooiti ɛɛɛ!

Ni nui ta ɔ̃ɛɛ yeeɔɔɛ ti ɔ̃ɛɛ, ti zee ɛɛɛi zu!

²⁴ Ti zoo ti kɔlu ɔ̃ɛɛɔɔɔɔ zeeɛ, ti ɛɛɛ la fasai ma,

ti kena kpui zie su, suli, é yɛ ná eyɛsu ɔ̃ɛɛ!

²⁵ Gè kwɛɛ gè ɔ̃ɛɛ ùnmɔɔ nui ɔ̃ɛɛ vulua,

tɔ ɔ̃ɛɛ é wuzɛɛɛ zu ga gaabelagi eteai zu.

²⁶ Niima ɔ̃ɛɛi ɔ̃ɛɛɔɔɔɔɔɔ vɔluma,

nà ɔ̃ɛɛ kpɛɛi zu, gè GALA ka.

²⁷ Nà ka nà ɔ̃ɛɛi ga gàazuɛ.

Nà ka ga gàazuɛ, nu ɔ̃ɛɛi nɔ̃ɛɛ laade.

Ee! Zii ɔ̃ɛɛ ɔ̃ɛɛɔɔɔ kòozu ga maaɔ̃ɛɛi naa wo fai.

²⁸ Wa ɔ̃ɛɛ ɔ̃ɛɛɔ̃ɛɛɔ̃ɛɛ ga, gá ɔ̃ɛɛ polu ɔ̃ɛɛ?

Goozuɔ̃ɛɛɔ̃ɛɛ ɔ̃ɛɛɛ ɔ̃ɛɛ ada tukpɔ la?

²⁹ A lua ɔ̃ɛɛ zɔ̃ɛɛi ɔ̃ɛɛ,

mazɔɔɔ maaɔ̃ɛɛi ɔ̃ɛɛ ɔ̃ɛɛ, nii é ɔ̃ɛɛ zu ga ɔ̃ɛɛ zɔ̃ɛɛi,

naa ɔ̃ɛɛ a kɛ wo sugwɛɛ ga tukpɔɔ̃ɛɛi ɔ̃ɛɛ ná!»

20

Sofaal ná-kpɛɛzuɔ̃ɛɛi velesie

¹ Sofaal nii é zeeɛ zu Naama, naa kpɛɛi zeeɛni, é ɔ̃ɛɛ ma:

² «Wɛɛ niizu, nà-kisieiti ta ɔ̃ɛɛi dà ga gè gooɔ̃ɛɛɔ̃ɛɛi ve, gè la zooga gè ɔ̃ɛɛ yiilɔɔ.

³ Gè zeliiti mɛnigɛ, ti la zɔ̃ɛɛi gàazu.

Nòɔ ma gaamai ɔ̃ɛɛ gè losu ma, gè gooɔ̃ɛɛɔ̃ɛɛi ve.

⁴ E la sugwɛɛ ɔ̃ɛɛ ga, sienɔ̃ɛɛ su,

kaipa nuɔ̃ɛɛi ɔ̃ɛɛi etea,

⁵ nu ɔ̃ɛɛi ta-vɔ̃ɛɛfaamai zu la ɔ̃ɛɛ ga ɔ̃ɛɛ,

ta nu ɔ̃ɛɛi ná-koozunɛɛi ɔ̃ɛɛ ga yeeɔ̃ɛɛɔ̃ɛɛi go nɔ?

⁶ Anɛɛ siɛgi zu sɔ̃ɛɛi zeizu la geei ɔ̃ɛɛ,

ta nɔ̃ɛɛi ɔ̃ɛɛi tonaɔ̃ɛɛi ba,

⁷ Toɔ ɔ̃ɛɛ eyɛsu ɔ̃ɛɛ, ɔ̃ɛɛ tɔ ɔ̃ɛɛi koozu ɔ̃ɛɛ.

Zɔ̃ɛɛi ti ɔ̃ɛɛi kwɛɛ, naati ta ɔ̃ɛɛ ma: «Mini ɔ̃ɛɛ é ná?»

⁸ Toɔ ɔ̃ɛɛ zu ɔ̃ɛɛi segi, kɔ̃ɛɛ ge loo ya,

é loo ya ɔ̃ɛɛ kulakɛɛmai é wosu kpidi.

⁹ Ti zunui naa ɔ̃ɛɛi, kɛɛ ti la mɔ kaa pɛ,

adaɛ é ɔ̃ɛɛi zeini ná, ná yeema ma.

¹⁰ Ná-doun zunui ta bala nuiti zee ɔ̃ɛɛɔ̃ɛɛi ma, niiti é looni ti ma.

Tɔ ɔ̃ɛɛi ɔ̃ɛɛi ti kpein potogi ve, é ɔ̃ɛɛi ná-naavoloi zu.

¹¹ Zəbeɪ ɟɛni ba ná-nu niinelai zu,
naa kpein ka yeizu ma kabayeɟei zu.

¹² «Anɛɛ ni faa ɲɔi nɛɛvɛ da,
anɛɛ ni toɟa makesu nɛgi wu,

¹³ é make ba, é la ɟɛɛa ba,
é make daa ɟoozuve,

¹⁴ daamianigi ɟa valibo koozuve,
toɟa ɟɛ koozuve ga kɛɛbɛzɛi ma wanai.

¹⁵ Naavoloiti é ti bɔleni zɔiti zea, toɟa unpili ga tiye,
GALA ka ti ɟula koozu.

¹⁶ Toɟa kɛɛbɛzɛi ma wanaiti kpɔlezu.
Toɟa saai maazɔɔ ga gozagi ná-ɲiigi.

¹⁷ «É la mɔ ɟidia ná, ga toɟa kɔin gulɔi zɔɔ mɔnɔ ga undaanɛi, eɟɛ zie wolaiti,
kɔtudɛiti ti ga nɪkɛ ɲiimidɛi ma wulɔi.

¹⁸ Toɟa bɔɔzu lɔnɔgi kpein pu ya, é la yiimaɟɛa su.
Ná-naavoloi kpein é sɔɔni ná-pɔdi loo vaiti su, é la ta wɔingɟulaa.

¹⁹ Mazɔɔ é bala nuiti kologoloni, é ɟɛɛ ti va,
é ta-velɛiti goloni, niiti é la vaazu ti losu volu.

²⁰ Tɔɔzɛi ziima vai la ɟɛni ɟɛni,
é la zooga é va ná-naavoloi taɟila kpalaa kizo.

²¹ Toɟa maayii ɟɛ ga nui kpein,
kɛɛ ná-kulagaanɛɛzui zu la ɟoozaa.

²² Anɛɛ ná-sɔɔ golai naa kpein saama, toɟa ɟɛ kpalai zu.
Maanɔɟɔ baki kpein ka zeeli ma.

²³ Siɛgi zu é balazu la ga é ɟogi zulaave,
GALA ka yeebe ná-ziiɟaawana wolai va, é yei daalɔɟɔma,
é vu ma daamianigi votogi zu.

²⁴ A velana kɔɟɔ zɔɔlai va é ga kɔlu gelei,
kɔlu bɔi mɛɛin ɟa va é bɔ.

²⁵ Mɛɛin é bɔai poluve, a naa ɟulana bɔɟɔ va,
kaegi é saamave zuvologai, é naa ɟula,
saai ná-maalua vai ɟa lɔ unga.

²⁶ Kpidii makeɟɛ daalɔɟɔma ga ná-tɔnɔgi,
abui nii nu nɔpɛ ge la gaalɛni, naa ɟa kɔligiti gala,
é naati kpein gala niiti ti yesu ná-pɛɛi wu.

²⁷ Geeɟɔlɔgi ɟa ná-faaɟaazagiti kula kɛɛma,
eteai balaa ka wuzɛɟɛ daalɔɟɔma.

²⁸ GALA ná-ziiɟaawana voloi,
ani vaɟɔi kpein é gaalɛi ba ná-pɛɛi wu,
naa ɟa balɛ, é zɛɟɛ ná.

²⁹ Naa ɟa é ga kasɔi, GALA ge kɛvele bɛɛai nu ɲɔi ná-faa ma, maanɛai é sɔɔɔ.
Naa ɟa GALA ge deveai tɔun bɛ.»

21

Zəbe Sofaal woogaaavote fai

¹ Zəbe googaaavoteni, é ɟɛ ma:

² «À woilo, à woilo ɟɔi ma.
Naa ɟa a ɟɛ ga ɟaanɛɛnɛai.

³ A yeezei lɛɛ bu, wo va bu ga gè ɓɔɛ,
siɛgi zu gè ɓɔɛzu la, wa jɛɛi wo niina.

⁴ «Nu ɗa gè ɓainsu ga tɔɗɔi ɓaa?
Ba! Leeni vaa zu deɗemu gè la ɓena zoo maaɓɔungi wosu?

⁵ A ɗaavote dɛɛ mà, wo laavɔ,
wo yeelɔ la.

⁶ Siɛgi zu nà ɓɔɗɔi gè ɗisiɛzu la naa kpein su, nii é zeelizu mà,
toɗa gàaluazu, sàsu ɗa ɓali.

⁷ «Leeni vaa zu faa jɔu ɗe nuiti ti eteai ziezu,
ti wɔɔzaɗasu, ti zɛɓɛi zɔɔɔ volu?

⁸ Ti-mavofodai ɗa ɗa zeɪ vele ɓɛɛ ti ɗoba, ti ɗaazu,
ti-lounlonti pɛ ti ɗa li luɗɔma ti ɗaazu.

⁹ Ziileigi ɗa é ta-velei wu, dua vaa la ná,
GALA ná-kpakɔi la vaazu, é va zeeli ti ma.

¹⁰ Ta-nike zineiti ta ga kpuɗu geleiti,
ta-nike zaaiti ta yiivoi vuuzu, ti-ɗo ge la ɗologologa pɛ.

¹¹ Ta ɓesu ti-loungoiti ba, ti ɗa ɓize eɗe togani ɓulu,
ti-lounlonti ti ɗa kuai wo.

¹² Tamadegi ta kɔnigi, ta ɗa zeɪ ta-wuyeiti bu,
ti ɗoozune koole woiti ma.

¹³ Ti ta-eteai kpein siɛ vɔluma undaanɛi zu,
ta yeizu ga ziileigi ɗɔvealaazu.

¹⁴ «Kɛɛ ti ɗeni ɗɛɛzu GALA ma:
«Zeɗe gi volu, wɔin la gi ma lago pa,
ga gi naama eteai ɗwɛɛ, nii è pɔ ga gi siɛ.

¹⁵ Bɛ ɗa é ga Zɛɓɛi-Pɛ-Maliɗii, ga gi dɛbi?
Nu a ɗena falia, leeni ɗa nu a sɔɔɔ naa zu?»

¹⁶ Niima nuiti ta-undaanɛi la tiya ɓɔɗɔ ti yeezu?
Naama ɗisiɛi maaɗooza ɓà, gè va vile ta-lɛɛ gooi volu!

¹⁷ Anɗe nei nu ɗa ɗa ta-eteai ma wozakalagi ɗa, é ɗa za gaamago nɔ,
ɓaa faa zuɗologologi ɗa zeɪ ti ma?

GALA ka ɗa ná-ziigaaawanai yei nei ti ma?

¹⁸ Anɗe nei, yeegɛɗala mɔinmɔin su,
ti ɗɛɛɛ eɗe muiin vɔɔi nii fiilei liizu la,
ti ɗe eɗe tufa vɔɔi nii tɔngɔɔ fiilei buzeɗezu?

¹⁹ «GALA ka kpɔɔi makesu faa jɔu ɗe nui ná-dointi ɓɛ,
nii tɔ ɓɔɗɔi maanɛeni ga é sɔɔɔ ɓaa?

Maa la nɛeni é va naa la faa jɔu ɗe nui ɓɔɗɔi ma ɓaa,
nii a kɛ é ɗigi zɔɔɔ?

²⁰ Keni faa jɔu ɗe nui ɗaazuɓɛ tɔ ɓɔɗɔi ná-maanɔɗɔi ɗa,
tɔ ɓɔɗɔi ɗa maanɛai ga é GALA Zɛɓɛi-Pɛ-Maliɗii ná-ziigaaawanai ɗɔɗɔ.

²¹ Siɛgi zu ti-zii ma voloi a ɓena la,
nii é vaazu ɗɛɛzu ga ti-lointi ti voluvelei, ta-vaa la mɔ naa zu.

²² GALA ka nu a kala ga naama vaiti ɓaa,
GALAGI nii é geezuɗeelaiti tukpɔɗaaleɓezu?

²³ Nui tanigaa zɛɓɛi ɗa yesu ti va, ti za ziileigi zu,
ti ye gaanɛi zu, ziizoolɛ la ti ma.

²⁴ Ma nuiti ti-ğəłəgi ti ma ga pagə,
ta-ğaaḅaai pə ge ti zu.

²⁵ Tağili ḅalaa ka za, ziizooləi ziimavə,
é la undaanəi ḡḡḡni.

²⁶ Ti ḡilagilagi pə ti laani fuḡiligi zu,
koegi ma ḅulugi ḡa vɛɛzu ti ma mɛɛ.

²⁷ «Ungo, ḡə wa-ḡisiəiti kwɛɛ,
naa vɛɛ kigaiziəi va wo bosu é lo ḅà, wo pèelalazu la.

²⁸ Wa gaazaḡasu ga: «Nu vaa nui ná-pəi ḡa mini?
Faa ḡə nuiti ta-zəḡə ḡotai ḡa mini, ti ḡəa bu?»

²⁹ «Wo la də tebe nuiti gaazaḡani ḅaa?

Wa ḡɛɛzu naama vaiti ba, niiti ti ga ma zeeleiti?

³⁰ Siəgi zu maanəḡi vaa zu la, toḡa ḡa voola faa ḡə nui va,
GALA ná-ziḡaawanai la vəḡḡa ba.

³¹ Bə ḡa a zelilo ma, é vilə ná-siə vɛi va?

Bə ḡa a sala, faa ḡə naa vaa zu nii é kɛni?

³² Ti liini la kabamavə,
ti ḡa wɛɛ ná-kabai ma.

³³ Əɛ pə ge viləni ma vooḡai volu,
bɛbɛi nii gaa la luga, naa ḡa ziə kakalavə.

Neməi zu vɔḅi la wuini kpusei ma.

³⁴ Leeni vaa zu wo gaanəɛə wafuungiti bosu ga ze?

Mazəḅə, gaamazuu nii é ḡulazu wa-woḡaavotegiti su, naa ḡa nə ga zɛɛ vai.»

22

Elifaze ná-kpəzuḡulai zavasie

¹ Teman nui Elifaze kpəi ləzeini, é ḡə ma:

² «Nui losu ḡa zoo nəi é ḡə ḡəḡḡ GALAGI vɛ?

ḡima nui ḡa botii ḡɛɛzu ḡəḡḡ nə vɛ.

³ Kɛɛ Zəbɛi-Pə-Maliḡii ná-kulanumai ḡəḡə ḡa é ḡa-lelebodai zu?

Leeni ḡa a sɔḅə, ni è-ziə vɛi a zəlena?

⁴ E laavə ḡa, ga toḡa è maḡḡolozu, é è lukpə,

təzei ḡa unmaayeizu ná-zobogi wu?

⁵ E la ḡəḡḡ ḡəni ga sɔḅa nu tooma vaa moinmoin su ḅaa?

Kwɛ ka nəi ḡa-vaḡḡaazagiti ba?

⁶ E ḡəni kpəunmai ḡulazu è-zeiḡḡḡiti zea, un ge la ba.

E ḡa nuiti ta-zəḡəiti kula ti ma, eyɛsu è ti maḡḡakai vilə.

⁷ Nui kpəəle wəin ma, è la ḡəni ziə veeni naa ya.

Nui pului ḡəni ma, è naa ḡomani ga daamianigi.

⁸ E zooi ləni tooma nui yeezu.

Nui nəai è vɛ, naa nə ḡa è ḡəni seizu ḡɛɛzu.

⁹ E ḡəni yeeḡesu poanzaiti ba, ti li ga yeḡḡaka.

E ḡəni podointi suvikəi ḡulazu ti ya.

¹⁰ Wɛɛ, naa ḡa é ba, baliiti daai è maḡḡoolizu,

gaamago nə, dualua ḡolai è zəḡə.

¹¹ E la kpidi naati kaazu ḅaa,

ziə naati kpəin ti è maḡḡəlesu?

- 12 «GALA ge la geegɔlɔgi zu ɓaa?
Geezuve vete, ná gaaɔoozaai, somideɣaiti ɲekpeai ga!
13 E woo gaaɓela ga: «GALA ka zoo ɲei é suɣwee?
Toɣa zoo ɲei, é buɗe tonaɓiingi maazu, é tukpoi gaaaleve?
14 Tonaɓiingiti gaagɩlige gola GALA gaazu, é la ani nɔpe kaa,
siegi zu é ziezu la, é da lati geegɔlɔgi ma.»
- 15 «Da pɔ è ye pele wɔlɔmai volu,
nii telebotala nuiti ti zieni la?
16 Ungo, ti leveni ga ma yeelugɔ,
egɛ sigigi nii zie boigi yeizu la.
17 Tei ti ɣeni ɣeezu GALA ma: «Maaɔooza gi va!
Toɣa ga Zebei-Pe-Maliɣii, leeni ɣa a zoo é ke ga giye?»
18 Anee naa ve, to ɣa é ta-veleiti buulaaveni ga ani vagɔiti.
Faa ɲou ɣe nuiti ta-lene gooi maaɔoozani bà.
19 Telebo nuiti ta ti-gologolosuve ɣa, ti goozune.
Sɔbalala nuiti ta ɲeeɣula ti zu, ti ɣe ma:
20 «Ungo, ade zili nuiti peɗe, ti gologologa!
Nii dɔi ti zenì, abui naati galani.»
- 21 «À yɔɣɔzubete wa GALA, ziileigi ɣaizie wo yɔɣɔzu wa to.
Uele ɣana undaaneɛi a gaaɣale ma la è ma volu.
22 Kalagi zo to ɓɔɣɔi bosu ga ɗe,
ɣize daawooiti su.
23 Va volu Zebei-Pe-Maliɣii vɔ, toɣa è zeì vele ɓete volu,
telebotala vai kpein maaɔooza è-zeizuve va.
24 Zanugi é è ya, pili ya zooi ma,
ɓaa è zanu kitei ye kɔtudei ma ɣɔtui saama.
25 Naazu Zebei-Pe-Maliɣii ɣa ɣe è ve ga zanugi, ta wali wola.
26 Mazɔlɔ naazu, ɗa GALA Zebei-Pe-Maliɣii ná-fai ɣe ga è yiima vai,
ɗa gaaazuve wuzegɛ, è to GALA ba ga ladalai.
27 Da wooɣula ma, toɣa è wooɣaavote,
ta ɗa ɗa-minazegegiti daazeeli.
28 Ni ɗa deve wona, naa laa ɣa zeeli è ve,
wozakalagi ɣa volo ɗa-veleiti kpein su.
29 Ni nui ta ɣa ná kpɔlɔai, ɗa buzeɣe.
Mazɔlɔ GALA ka ɗa ɓɔ naa va, nii é ga ɓɔɣmaayei nui.
30 Toɣa sɔba nui unmoɔ ɓalaa.
E-yeɛ ɲadegaiti sabui zu ɣa zunui naa a ɣizo da.»

23

Zəbe Elifaze wooɣaavote fai

- 1 Zəbe gooɣaavoteni, é ɣe ma:
2 «Za mɔnɔ nà-kpaazaɣa wooi ɣa ziiɣaawanai wuzegɛzu,
nà gaaɓaazu gè nà-kpee wooi zuzo.
3 Ni nà la zoo gè kwee, ve nà GALA ka ná,
nà la li, gè zeeli seizuve.
4 Nà la nà-gaamai lee la,
gè dàave laave ga goozuɣulagi.
5 Nà la ná-goozuɣulagiti kwee,

nà la kwεε naazu nii é wəinni é bo mà.

⁶ Toğa kpəei vεε bà, ga suvikəi kpein ɓaa?

Ba, naa là ɓea! Kεε toun ka dama ga ze.

⁷ Toğa kwεε ga zunu ve sɔlegai é woozuguɓasu toun bε,
naazu, nə-tukpɔɓaaleve nui ɓa dεε ga nə ga sɔbalala nu eyesu ɓɔ.

⁸ Kεε nə liina folo ɓulazu vele, é la miná.

Ni nə liina folo liizu vele, gè la kaazu ná.

⁹ Ni nə gaiziena lɛkpɛmauve nu ɓuvezuve, gè la zooga pɛtsu.

Toğa lɔɓɓuzu lɛkpɛmauve nu yeezazuve ɓaa? Gè la dε zoovini ma pɛ!

¹⁰ Anεε naa ve, pelei nii gè ziezū la, é naa ɓwεε.

Siεgi zu é dɔɔzu la voluɓulai zu, nə ɓula su ga nɔdegai eɓe zanugi.

¹¹ Mazɔɔ gè zieni sienɔpe su ga kɔɓɔ vogi.

Gè zieni ga ná-pelei nɔ, gè la zegeni ba pɛ.

¹² Gè la ɓeleni ɓolozu ná-deveiti bε.

Gè zɔima vaiti zeni ná, gè ɓolo daawooi vε.

¹³ Kεε toun, siεgi zu a devena la, ɓε ɓa a seɓe ma?

Nii kpein wəindai la, toğa ɗa naa ɓe.

¹⁴ Ungo, devei é boga é vile nɔn ba, toğa naa laazeeli,
ta taɓiligaani ti kisu.

¹⁵ Naa ɓa é ba, dɔavege ga dualuagi toun gaazu.

Nà ɓena ɓigaizie su, nə ɗa nɔ wola lua.

¹⁶ GALA ge ɔɔtevea,

Zɛbei-Pɛ-Maliɓii dɔavege ga dualuagi.

¹⁷ Mazɔɔ kuai laade, é va dɔ maɓɓekpɔgi zu,
ɓaa kpidii nii pɛai ma.»

24

¹ «Leeni vaa zu, Zɛbei-Pɛ-Maliɓii la yeeɓeɓala levezu ba, é va ná-tukpɔi ɓaaleve?
Leeni vaa zu, niiti ti kwεε, naati ti la naama voloiti kwεε?

² Ta kwεma ɓɔtuiti seɓezu ti-laazuveiti.

Ta baala kpulugiti unmazu, ti ɗa ti lo.

³ Ta podointi ta-zoovalegi zeɓezu vε,
ti poanzai ná-nikəi zeɓe ga kpounmai.

⁴ Ti ɗa bala nuiti kaka pelei va.

Keni nɔ maanɔɓɔ nuiti ti zooi zu ti ɗa lɔɓɓu.

⁵ Wεε, eɓe dɔɔ zoovalegiti ti vuuni tevebai zu,
maanɔɓɔ nuiti ta liizu sobuzobui boti ɓeezuve, ti ɓonɔgi ɓaizie.
Tevebai zu nɔ ɓa daamianigi a zɔɔ ná ti-lointi bε.

⁶ Keni ti tufai leve ɓalaɓai zu,

ti nu ɓai ná-leezen ɓele ma waai ɓula.

⁷ Ta laazu kpidii ga ti maɓnakai, seɓe la ti ma,
pɛemazeɓe la ti vε ɓegelein kɔɔle laalɔɓma.

⁸ Gizeiti su lonai ti yeɓeni,
teɓi dɔɔɓuzu la ɓeni ti vε, ti liɓini fasai va.

⁹ «Ti podoin volo dee ɓobu ga maɓaai,
ti kpounmaiti kula maanɔɓɔ nuiti zea.

¹⁰ «Ti ɗa li ga ti maɓnakai, seɓe la ti ma.
Pului ti ma, ti ɗa molo ɓiliiti mεen.

¹¹ Ti ɗa wolive wulɔi ɓete nu ɓiligiti bε,

ti da dɔɔɔɔigi bɛtɛ, anɛɛ naa vɛ, kpɔɔle wɔin ɖa ti ma.

¹² «Nuiti ta kpalagi wosu taazuɖɛ.

Nuiti ti maawanaai, naati ta kpeei loozu, ti da kpɔbai ɖaizie.

Kɛɛ GALA ge la daazu ma, ɛ va ɖidɔɔ kaka fai naa wu!

¹³ «Foloi la nɛɛni faa nɔu ɖɛ nuiti bɛ,

ti la zie ga pelei sugalagai,

ti la loga miná pɛ.

¹⁴ Nu vaa nui ɖa da wuzegɛ ga sobui,

ɛ bala nui vaa ta maanɔɖɔ nui.

Kpidii ɛ ɔɔɖɔ ɖɛ ga unma nui.

¹⁵ Wɛɛnzie nui ɖaazuɖɛzi ɖa da fitili pɛɛzuɖɛ maavɛɛɛ,

ɛ ɖɛ ma: «Nu nɔpɛ ge la kàazu,»

ɛ ɖaazuɖɛ maalɔɖɔ ga seɖei.

¹⁶ Kpidii ɖa unma nuiti ta da peɛiti baaɔota la,

foloi, ti la, ti peɛi laaɖulu ɔɔɖɔ ma,

wozakalagi ma ɖisie pa ge la ti ma.

¹⁷ Nui niiti ta-voloi ɖa da tɔzei ga kpidii,

ti vɔ ka kpidii ma maalua vai va.

¹⁸ «Kɛɛ wɔun, wo vaa bu, ga faa nɔu ɖɛ nui ɖa vɛɖa ziei ɖa, ɛ da yei.

Zooi ɛ zea eteai zu, miná ɖa voovoo,

ɛ la mɔ ziaa ga ná-leezen beɛi ma veɛiti.

¹⁹ Veɛi foloi ma liegi a da kɔɔɛ vukɔi ma ɖɛi ɖaawuun da,

zekana, kotoba nuiti ti vaazu nɛɛɛzu la ɖɔvɛalaazu.

²⁰ Anzanui ɛ gaazulaa etea ma, ɛ kula su, naa ɖa yeema ma,

koegiti ta ma voomai ɖɛ ga laamiani pagɔ,

nu la mɔ ɖigaiziaa ná-faa zu.

Kotoi lɔɔ ɖa ɖula eɖɛ gulu wola.

²¹ «Maalo anzanui, nii dounɖa ti la bɛ, ta naa zopele nɔuzu,

ti la ta-nuɔɔɖɔla ɖulazu kɛɛma poanzaiti bɛ.

²² Kɛɛ zɛbɛi ɖa GALA ba ga ɛ totuɖɔ nu nɔiti kpɛ.

Siɛgi zu GALA ge wuzegɛzu la,

kito ge la mɔ naama nuiti bɛ ga ta yɛ vulua.

²³ GALA ka da ti yɛ ná yeeta, ti ɔɔɖɔ ɖa ga ziileigi ɖa ti su,

kɛɛ gaazu ɖa ti-zie veɛiti ba.

²⁴ Tiya ɖa yeedɛɖala go nɔ laawu, ti wuzegɛni, naa volu ti nɛɛɛ.

Ti looni bu, eɖɛ nuɔusɛi kpein kɛvele, wɛɛ ti levea ga.

Ti levea ga, eɖɛ ani ɖɔpɔgi mɔai.

²⁵ Nii nɔun gɛ bogai, toɖa ga ɖitei!

Bɛ ɖa a zoo ɛ kɛ ga zɛɛ nu?

Bɛ ɖa a ná-kpɔɛzuɖulaiti ka ga wafuun faa?»

25

Bilidade ná-kpɔɛzuɖulai zavasiei

¹ Suɖa nui Bilidade kpɔɛi zegɛni, ɛ ɖɛ ma:

² «Zobogi pɛ ka GALA zea, maayikiai.

Toɖa ziileigi lɔɔzu geezuɖɛ, geegɔlɔgi zu.

³ Bɛ ɔa a kɔɔvɛbɛi lieɔi ɔaalu, nii ɛ zeezu?
 Bɛɛni ka ná-foloi la loozu ti vɛ?
⁴ Nui ɔa lelebo ɔale GALA gaazu?
 Nui nii sɔlɔɔgai anzanui va, naa ɔa zoo nadesu ɔale?
⁵ Ni GALA gaazu, alugi ma voloi ɔa tɔmɔzɔɔ,
 somideɔaiti ti la nadeni,
⁶ nuɔusei mu ka ga leeni kae, nii ɛ nɔ ga kpeinɔaɔagi,
 nuɔusei balaagi, ɛ nɔ ga kpeinɔaɔa koi?»

26

Zɔbe Bilidade wooɔaavote fai

¹ Zɔbe gooɔaavoteni, ɛ ɔe ma:
² «Ee, ɛ zooge nei ɔɔsu naama nui va, nii zɛbɛ la zea,
 ɔa ɔɔ naa va nei, nii zeezu ɔɔlɔai!
³ E zooge naama nui lenɛsu ɔaa, nii balagai ɔimalai ma,
 ɔa ɔimalai ɔulanuma mɔinmɔingi lɛɛzu!
⁴ Kɛlɛ bɛ ɔa ɔa-ɔɔɛiti ti wosu ma?
 E ɔɔe wooi naati sɔlɔɔge bɛ ya?
⁵ ɔɔvɛiti kpein ta ɔalizu,
 kpolodeiti bu munu ta fuluaniiti ti vuuni ná,
⁶ mazɔlɔ ɔɔvɛalaazu ɔalage GALA gaazu,
 kwɛpele seɔe zuɔooza ge la zooga zɛɛsu ma undaavili zeɔeɔaɔai ɔaazu luɔɔ, ɛ va
 maalɔɔɔu.
⁷ GALA ge lɛkpɛmavɛ nu ɔɔvɛzuve ma ɔeɔɔlɔgi zuviegɛ ada zu nakai maazu.
 E eteai zɛɛge ada nakai maazu.
⁸ E zɛiti gaalɛvɛ ba tonaɔiin gaagiligiti su,
 tonaɔiingi la ɔa ga ɔotaga ti-wuɔɔgi wu.
⁹ Toɔa ná-masa kpɔkpɔgi ɔaazu maalɔɔɔfuzu,
 ɛ ná-tonaɔiingi vɛɛ gaazu.
¹⁰ E kwɛpelemavɛ laavɛ zɛi ɔa,
 wozakalagi ta kuai ti yɔɔɔzu.
¹¹ GALA ga zeli lona,
 geɔɔlɔgi ma lɔkpalaɔiti ta ɔa ɔali, ti laavɔ.
¹² GALA ná-zɛbɛi vɔniga kpolodei ma,
 ta ná-keleɔeɔegi maavele ma,
 ɛ vɔniga zɛ wu zua ɔɔi Laɔaɔe ma.
¹³ Sokpa zu viilei ɔa geɔɔlɔgi ɔaaɔalesu,
 zeei kaalii ɔota, nii ɛ velazu.
¹⁴ Anɛɛ naa vɛ, ma go nɔ ɔana ná-botiiti saama, ɛ ti ɔɛɛzu,
 ti-lugi ta go nɔ ade mɛnisu.
 Bɛ ɔa a zoo ɛ ná-faa wolaiti tugi ɔaaɔa?»

27

Zɔbe ná-gooɔaavote gaabelagiti ɛ ti veeni bɔɔla savagɔiti zea

¹ Zɔbe ɔɔɔɔ liini ga luɔɔ ná-kpɔɛzuɔulai zu, ɛ ɔe ma:
² «Gɛ ɔonaa ɔɔoɔɔ GALAGI ma, nii ɛ vulua,
 tɔungi ɛ ɔɛɛzu ga ɛ mina ná-gaamai ɔula kɛɛma,
 Zɛbɛi-Pɛ-Maliɔii, ɛ zii ɔologologai,
³ ni nɔ dɛ zɛnvui ɔa dɛ sù,
 GALA ná-zɛnvu viilei ɔe nɔ dɛ sòkpayeɔeiti su,

- ⁴ dākɔlɔgiti ti la telebotala vaa woga,
nègi la zεε bɔε woga.
- ⁵ Naama ḡisiei maag̃ooza bà, gè va ḡε wo ma, gaama ḡa wo ya!
Eyεsu zii loo, gè la zεḡea nà-sɔle fai volu.
- ⁶ Gè sogε kpaan ga s̃iε velel zɔlegε, gè la yeeḡulaa naa wu pε.
Mazɔlɔ z̃i la kpɔlɔzu, é vilε nà-eteai z̃iε velel va.
- ⁷ «Nii maanɛai é la faa n̄u ḡε nui ma, naa la s̃ili nui ma.
Niiti ti laalεezu bù, nii soloogai nu n̄iti ma, naa la naati ma.
- ⁸ Lee ḡito ka a ḡε nu n̄i vε, siεgi zu é levezu la ga,
GALA ga zεnvui zεḡena?
- ⁹ GALA ka woilosu n̄i ná-kpee wooi ma,
siεgi zu kidaaviligi vaazu la, é zeeli ma?
- ¹⁰ Toḡa zoo n̄i é Zεbei-Pε-Maliḡii ḡε ga ná-z̃iileigi?
Toḡa yε n̄i GALA faliiti daazeelizu ma yeenɔpε?
- ¹¹ «Nà wo ḡalasu ga wo GALA ná-zεbei ḡwεε,
gè la Zεbei-Pε-Maliḡii ná-faa bεtεaiti dɔḡfuzu wo va.
- ¹² Kεε wo pε, wo kaavε niina,
lee vaa zu deḡεmu, wo besu bɔḡɔ va, wo ḡa vilε faa nakai volu?
- ¹³ Wεε, naa ḡa GALA ge makegai faa n̄u ḡε nui luḡɔ, é sɔlɔsu,
naa ḡa é ga sili masagi zɔlɔgi Zεbei-Pε-Maliḡii ya.
- ¹⁴ Ni a dounḡa zɔlɔna, ti wola m̄in, ta ḡε boḡa zɔkpɔi laawu,
dounlɔinti ta ḡε pului laawu yeenɔpε.
- ¹⁵ Niiti ta yε vulua, dɔfɔ zeeb̄ei ḡa li ga naati,
ta-voanzaiti ti la zooga ti va ta-zaa wɔlɔi wo.
- ¹⁶ Ni ta naavoloi ḡaalεna ba eḡε fufiligi,
ni ta seḡeiti gaalεna ba eḡε palavalai,
- ¹⁷ é ti ḡaalε ba deḡεmu, telebo nui ḡa a bɔḡɔ maag̃ili ga tiye,
ná-waliiti gaa ḡa ḡwε sɔle nuiti ba.
- ¹⁸ «Pεlei é togai ma yεḡεle nɔ vε,
ada make nu ḡota logai nɔ ḡa é k̄ai.
- ¹⁹ Toḡa laazu ná-kp̄et̄ei zaama, ma ḡaaabelagi ḡana ná.
Siεgi zu é ḡaazuzεḡezu ma la, é la m̄o ani nɔpε kaa.
- ²⁰ Kidaaviligi ḡa maaḡole, eḡε z̃iε wolai,
tɔngɔlɔ fiilei ḡa seḡe kua zaamai.
- ²¹ Folo ḡulazu vele viilei ḡa seḡe, é lii la,
toḡa tɔḡula ga zeeḡaaḡaai, é kula vε é ná.
- ²² Ta m̄ε̄inti pilisu daalɔḡoma, ti la maaw̄ing̃aazu.
Ken̄i é b̄ize, é va ḡula ti ya.
- ²³ Ti ḡa yealɔḡa ma, tɔzei é ḡologologa,
ti ḡa n̄εḡula su, seizuvε bɔḡɔi.»

28

Bε ḡa a zoo é ḡimalai zɔlɔ?

- ¹ Adav̄eti ta návε, ta ḡa walii ḡula ná,
adav̄e tanigaa ta ná, ta ḡa zanugi gba ná.
- ² Kɔlui ḡa ḡa ḡula fufiligi zu,
kɔtui ḡaawuungai ḡa kɔlu b̄oigi a ḡa ḡula su.

- ³ Zanu kula nuiti ta da zegei wə,
ti yei zooi wu, wozakalagi lə ná,
ti kətuiti kula niiti ti ləɟu'ai kpidii zu, kpidi ɓəii zu.
- ⁴ Ta da zegei wə zooi wu, maagooza nuiti seizuɓe ɓa.
Uɛ nu ɟɔɟɔlosu nɔpɛ ge la ná, zanu kula nuiti ti da ɲiikpi.
Ti zɛlɛni ada ɲakai maazu, ti maagoozaai zəma nuɓuseiti ba.
- ⁵ Zooi nii daamianigi zəɓɓu ba,
naa ɟa valibosu kpomavɛti eɟe abui.
- ⁶ Ná-kətuiti ta miná ɓe, kətu zəngə ɓaagi daa ga safiil,
naa zəɓɓu ná, ta zanu fukəi.
- ⁷ Seeɓei la naama ɓelei ɟwɛɛ,
sizigoi ɟaazuɟɛzei la de ná ɟaani.
- ⁸ Suai nii kpein daai ɓɔɟə la,
naa tanɔpɛ ge la de ziɛni ma,
zalai la da ga ziɛ ná.
- ⁹ Nui ɟa zoosu é laale fasa ɟətuiti golo vai wu,
é gizeiti kpuse eyɛsu ti zeeli ti ma wuulaagiti ma.
- ¹⁰ Toɟa fasa ɟətui zuwəzu,
gaazuɟɛzei ɟa zoo é ani ɓagəi kpein ka su.
- ¹¹ Toɟa ziei luɟɔlo,
naavoloiti ti ləɟu'ai, é naati kula keɛma.
- ¹² Keɛ, nii é ga ɟimalai,
mini ɟa nu a zoo é ka ná?
Mini ɟa kelegelegi zeini ná?
- ¹³ Nui la səngəi liegi ɟwɛɛ,
nu la ka fulu nuiti ta-yooi ɟa.
- ¹⁴ Palii ɓomavɛ ɟe ma: «É la sù.»
Kpolodei ɟe ma: «É la pə ɓe.»
- ¹⁵ E la zooga é ɓa zanu kitei ve potogi zu,
ɓaa mu, é walii ɟɔɟə kiloi ɟa é ɓa geya la.
- ¹⁶ E la ɓokəɟəga zanugi ma, nii é ga Wofiil gelei,
ɓaa kətu zəngə ɓaagi nii é ga wonikese, ɓaa safiil gelei.
- ¹⁷ E la zooga é ɓa zanugi ɓaa sanugi ti pokəɟə ma.
E la zooga é ɓa anɲakai maavalibo da, nii é ga zanu kitei.
- ¹⁸ Anɛɛ nu la kpəzəi ta sanu ɓeɛlei ti ta-vaa woni.
ɟimalai zəɓə fai vizəge kətu zəngə ɓaagi ɓa é ga pɛɛlegi.
- ¹⁹ Kətu zəngə ɓaagi é ga Etiyopi gelei, naa la ɓokəɟəga səngəi ma.
Zanu kitei la ɓokəɟəga səngəi ma.
- ²⁰ Mini ɟa ɟimalai zegezu ná?
Mini ɟa kelegelegi zeini ná?
- ²¹ Dəɟɟuɓe nu vului kpein ba,
dəɟɟuɓe wəniiti ba.
- ²² Undaavili zegezaɟai ta saai ta ɟɛɛzu ma:
«Gi ná-fai mənige nə, é da wo.»
- ²³ Mazəɓə GALA gila kpe ka é pelei ɟwɛɛ, nii é liizu pə ɓe.
Ungo, GALA ka é seizuɓe ɟwɛɛ.
- ²⁴ Mazəɓə ná-wozaɟaai ɟa zeelizu eteai zu ná pɛ.
Nii kpein é ɟɛɛzu geɟɔlɔgi wu, toɟa kaazu.
- ²⁵ Siɛgi zu é fiilei wuɲegi ɟɔɟəni da,
é kpolodeiti kəɟə,

²⁶ é tonai ná-fai zeikpasu,
 é pelei ve mainmain ya, ta tona kpune tugi,
²⁷ názu ɔa é ɔimalai ɔaani la, é kula kelema.
 E ɔimalai ma wuulaagi laani,
 é sumɔ, é feɔfelefeɔfele.
²⁸ Naa volu, é ɔe nui ma:
 «Lua Maligii va, è debi, naa ɔa é ga ɔimala ɔitei!
 E voluave faa nɔi va, naa ɔa é ga kelegɛlegi!»

29

Zɔɔe ná-kpɔɛzuɔula ɔaabelagiti

¹ Zɔɔe ɔɔɔ liini ga luɔ ná-kpɔɛzuɔulai zu, é ɔe ma:
² «Ee, wɔɔnue ga gè ɔɔɔ ɔa ná-kevele wɔɔmai zu,
 siegi zu GALA ge ɔeni ɔaazu la màazu, gè ɔa ná-eteai zie,
³ siegi zu ná-sɔmɔgi ɔeni volo zu la màazu,
 ná-wozakalagi ɔeni ɔosu bà, gè ɔa kpidi zuzie,
⁴ eɔvelei gè ɔeni la mɔungi sèbei pe gaavɔnigai sù,
 siegi zu GALA ge ɔeni la ga ná-peleyeɔei neɔnɔɔi,
⁵ siegi zu Zebei-Pɛ-Maligii ɔeni bà la de.
 Naama ziegi zu, dɔun zunuiti pe ti ɔeni ɔɛɛzu màaɔoolii zu.
⁶ Naama ziegi zu, gè ɔeni lasesu undaanɛi zu,
 gulɔ boigi ɔeni yeizu ná-gulɔ beɛɛɛɛ.
⁷ «Nà la ɔena ɔulaa, gè va li taa zigɔdave,
 siegi zu gè ɔeni liizu la, gè seizuɛ beɛɛ maaɔɔ bosuɛ,
⁸ nu niɛɛiti ta la kàana, ti bena voluazo,
 keɔwola wɔɔiti ti wuzɛɔe, ti lo.
⁹ Kundigii ti bena kpɔɛzuɔulai ye ná,
 ti yeeɛɛ la, ti maaɔe kpɔ.
¹⁰ Nu wolaiti ti ɔeni maaɔesu kpɔ,
 ti-negi ɔata ti-laaɔoozuɛ va.
¹¹ «Zɔi a la ɔɔoi menina, naa ɔeni ɔɛɛzu mà, undaanɛ nui.
 Zɔi a la kàana, naa bena li, é ná-faa vagoi wo.
¹² Gè ɔeni maanɔɔ nuiti kulazu, niiti ti ɔeni kpɔbai ɔaiziezu,
 ta podoin balaa, nii é la ɔeni kpɔba zɔɔɔsu.
¹³ Niiti ta la ɔe saa yeɔei la, naati ti ɔeni tuya loozu bè.
 Gè ɔeni poanzaiti koozunɛɛzu.
¹⁴ Telebodai ɔa é ɔeni kɔba ga seɔei,
 faa zɔle fai ɔe kɔba ga seɔeungi, ta bɔɔlogi ùnba.
¹⁵ Gè ɔeni ga gaazuɔole nuiti gaazuɔɛɛi,
 ta kɔɔ ɔologolo nuiti kɔɔi.
¹⁶ Gè ɔeni ga bala nuiti ti-ɔeɛ,
 gè ɔeni weɛinti maavaiti gaagɔlazu ba.
¹⁷ Gè ɔeni nu nɔi balɔɔaeiti galeɔalezu,
 gè daamianigi ɔula niigaiti ga.
¹⁸ «Gè ɔeni ɔɛɛzu ma naazu:
 «Nà zaazu mà lagagi zu,
 sii ma voloi ɔa mɔinzu eɔe naɔaegi.

¹⁹ Gè ƣea eƣe gulu wolai, kəƣəi ziei wu,
kpidii nədagi ƣa yeizu, é ɖa vu mà bekegiti ga.

²⁰ Nà təƣəƣula niine zoloo volu,
ta zəbe niinei, eƣe mɛɛin maalegai.›

²¹ «Naama ziegi zu, ti ƣeni wòilosu, ti ɖa maaɖoun,
ti ɖa maaƣe kpɔ, ga ti woilo nə-tene gooiti ma.

²² Nà la bena ga ɖə, nu la ƣeni maaƣaalia,
dàawooi ƣeni vilesu ti pɛ ma, pein, pein.

²³ Ti ƣeni maaɖounsu, eƣevelei nu a ɖa tonai maaɖoun da.
Ti-ƣigi loni bà, eƣevelei a ɖa ƣe la foƣo lonai va.

²⁴ Gè ƣeni jɛɛzu ti vɔ, kɛɛ ti la ƣeni laani da,
gàazuve ná ƣeni volozu, ti la bena zoo ti va naama voloi ƣaava.

²⁵ Gè ƣeni ti untuƣɔ, gè ɖa pelei ɛ ga tiye,
gè ƣe ti zaama eƣe masagi nii é ná-salavusu bulugiti saama,
eƣe nui nii é inɔteve nuiti gaanɛɛɛzu.»

30

¹ «Kɛɛ ee, za, wɛɛ nə va, gè ƣea ga jɛɛƣulasu anii nu niineiti zea,
niiti gè ti-ƣɛni wɔnzɛƣeni, gè la bena zoo gè va ti ɖə nə-gileiti ba,
ti va ƣe ga nə-togani bulugi make nua.

² Leeni ƣa ti-yeei ná-zəbei a kɛ bɛ?
Ti-zəbei jɛɛɛni.

³ Ti-zuvikɛi ƣulave ti ya, baladai ta pului ve.
Ta ani ƣaiziezɛu tevebai zu,
ve kaite ná ƣologologai, ná ƣaavala ba.

⁴ Ta tufa jɔiti təƣulazu, kpɔvɔ goiti saamave,
ti-laamianigi ƣa nə ga gului daa ga zenɛ, naa ma zapei.

⁵ «Ti ti ɖe nuɖuseiti saama,
ti ɖa ɖain ti ma, eƣe ta ƣe unma nu volu.

⁶ Ti ɖa zeizu ƣaizie pɛtu zegeiti su,
ta zegeiti su, ti wɔai zooi va, ta fasa yegeiti.

⁷ Ti vu ɖəƣɔ ma, ti ləƣu ƣaingiti bu,
ta-ɖee wooi ɖa ƣula, kpɔvɔ goiti saamave.

⁸ Gimalala nuiti, nuiti daasei ge la ti va.
Ti ɖeai, ti ƣula zooi va.

⁹ «Wɛɛ, niizu ti dàalɔa gye zu,
gè ƣea ti-laa ga faalaalii.

¹⁰ Wɔnzɛƣeve ti ma, ti ɖa maaƣooza bà,
ti la inɛinesu ga ti-laadɛi vu vai gàazuve.

¹¹ E zo niizu ma, GALA ge gàalɛƣega, é ùnfe,
ti la mɔ daazu ma kpɛ ga nə-faa.

¹² Maawɔin nui niiti ta wuzɛƣezu zèezazuve,
naati ta pɔ ga ti kəƣəyɛve bù.
Ti ɖa maanəƣɔ veleiti to bà.

¹³ Ta nə ɖəƣəi nə-peleiti tevezu tɔƣɔ, ti ùndaavili botii ƣe,
teiti nu nəpɛ ge la ƣeni ɖosu ti va.

¹⁴ Ta zeelizu mà ga zeƣe wolai laa vele,
ta ƣaazuvilezu, ti lɔ ani ƣologologaiti bu.

15 Maalua vai ma zii pɛ ka seelias m̀a,
gàazu unfegi n̄eɛɛa eɖe fiɛi lugi.
Nà-undaan̄eɛi levega eɖe tonaɖiingi é ɖizezu.

16 «Niizu, z̄envui ɖa na ɖula z̄ea.
Mazɔɔ kpɔɔi ma voloiti ti zeelia nà ɔɖɔi ma.

17 Kpidii ɖa m̀a ɖaeiti ɔɔzu dùɖuzuv̄e.
Taɖai nii é m̄izu, naa la ɔɔzu.

18 E nà-seɖei zoge ga maaɖaai,
é ɖa kpakpa eɖe seɖei nii kɔgizu loidei.

19 GALA ge pilini ya palavalai zu,
gè ɖulaa ga fufiligi ta zuvui.

20 «GALAGI, gè è lolini ga è ɔɔ bà, è la gòɖaavoteni.
Gè loga è ɖaazu, é ɖa w̄eɛ bà n̄.

21 K̄eɛ ɖa-vai ɖaa n̄un tetema!
E laalea bù ga è-yeei zuɔgi p̄.

22 E fiɛi ɖea ga sooi, è li ga ze koma.
Fiɛi wolai n̄ikpiga mini-o-mini.

23 Mazɔɔ gè kw̄e ga pagɔ ga ɖa liizu ga ze saai v̄ ɔɔ,
v̄e ná ɔɛɛai ga fuluaniiti kpein koin̄uv̄e.

24 K̄eɛ z̄oi undaav̄ilis̄u, é la ɖa ga yeɛɛa ɖaa?
Z̄oi é faaɖaagi laawu, é la ɖa ga kpeei loa ɖaa?

25 «An̄eɛ naa v̄e, m̄ungi zu, gè la ɖ̄eni w̄ol̄oni naati ɔɔ ɖaa, niiti eteai ɖaani ti ma?
Z̄ii la ɖ̄eni kpɔɔzu ɖaa, nà la bala nui ɖaana kpɔɔi zu?

26 Mazɔɔ k̄igi ɖ̄eni undaan̄eɛi v̄a, maan̄ɔɖi ɖa paai.
Gè ɖ̄eni wozakalagi maaɖ̄unsu, kpidii ɖa paai.

27 S̄asu ɖa ɔalizu n̄ ɖ̄o, kw̄e ge la ba.
Kpɔɔi ma voloiti ti v̄aa, ti zeeli m̀a.

28 Nà ziezu ḡol̄ɔɖi zu, gè la ɖaazu laazu foloi ma.
Nà wuzeḡezu kp̄gi zu, gè kpeei loo.

29 Gè ɖea ga koveiti ti-ɖ̄eloin,
ta saa w̄onigiti siepolun̄ɔɖi.

30 K̄ol̄ogi leida m̀a tiintiin,
k̄aeti ti ɖa ɖala ga k̄ol̄eɖadii.

31 Nà-k̄onigi ɖa zeizu ḡol̄o wo nuiti gooi wu,
nà-koolei ɖalaa ɖa ḡol̄o wo nuiti gooi loozu ma.»

31

1 «Gè t̄ogi zeini ḡaazuv̄e ma
ga é mina gaazuḡulap̄o w̄eɛ wo anzalopo v̄a.

2 Ni naa laade, leeni ɖa nà la ɔɔɔ faa maaɖ̄un
GALA Z̄eɔi-P̄e-Maliɖ̄ii ya, nii é geezuv̄e?

3 T̄oɔzei maan̄ɔɖi la mak̄eni telebotala nuiti ɔɔ ɖaa,
ta nimizai naati ɔɔ, niiti ti faa n̄oi ɖ̄eezu?

4 GALA ge la sīe velēi v̄etesu n̄ei ɖaa?
E la k̄òɖ̄olo daa ɖilagilagi p̄e gaalusu ɖaa?

5 «Z̄ēi ɖa n̄ei gè ɖea ziezu su?
K̄òɖ̄o zu ɖea v̄ilezu ga gè li kakama v̄aa ɖ̄eezuv̄e?

⁶ GALA ge kəḡḡo telebo kilo ḡa,
é ḡe nà-soledai ḡwεε!

⁷ Ni kəḡḡo zəḡeni pele vaḡoi ma,
ni zīi vileni nà-gaazuḡulapə vaiti polu,
ni zēeiti kəzəve ga kεεwoti ḡoi ta,

⁸ naazu nii gè fazasu, taḡili ge naa mi,
niiti gè ti ziinni, taḡili ge naati təḡḡula.

⁹ Ni gè looni anzanu leḡa zu,
gè li, gè da maavεεε seḡḡḡoi ná-pelelavε,

¹⁰ naazu ànzai boti ḡe nu ḡili bε,
nuiti ti-yiimai ḡe su!

¹¹ Mazəḡə maaḡoo vaa ḡana, ḡamaba vaa ḡana,
nii tukḡḡaaleve nuiti ta da ma lukḡoi ḡaaleve.

¹² Nà-faḡḡaazagi a la ḡe ga abui, a la ḡàla, eyεsu é kòḡḡolo,
é naa kpein koloḡolo, nii gè sələni.

¹³ «Nà-botigε zunui ta, ḡaa nà-botigε anzanui ta, a la ḡaazaḡana mà,
gè ḡena gaḡḡula ba, gè maalobo.

¹⁴ Ni naa laade, leeni ḡa nà kε, siεgi zu GALA ge wuzεḡezu la ga é tükḡə?
Gè la zooga gè va ḡooḡaavote, ni a ḡena gè voluvaawo ma.

¹⁵ Zoi é kpεḡḡai dεε ḡoozu, toun taade é va ti ḡεḡε ḡalaa ḡaa?
Ungo, ma GALAGI ḡḡḡoi nə ḡa é gi kpein kpεḡḡeni gi-lee ḡoozu.

¹⁶ «Yeεḡ ḡa gè ḡeleni la maawəin nui ná-kḡəba vaa va,
ḡaa gè poanzai ye ná-kitotalai zu?

¹⁷ Anḡe nei nà ḡila ka gè ḡeni nà-daamianigi miizu,
podoin la ta miini?

¹⁸ Toun é zo mà loungo ziεgi zu ma,
ḡəḡəve zεa, eḡe ḡεεḡei.
Siεgi kpein su gè ḡeni poanzai leεε nui.

¹⁹ Kaipa gè maawəin nu ḡaa vε, gè ze seḡe valagi zu,
ta bala nui gè naa ye pεεmazeḡe valagi zu?

²⁰ Ba-o, toun ti ḡeni tuya loozu bε,
təzei gè ḡeni seḡei veezu ti ya nii su ḡadii, kpεḡḡai ga nà-baalagiti maaleḡai.

²¹ Ni nà ḡena podoun maaluani tukḡḡaalevezuve
təzei gè kwεε ga tukḡḡaaleve nuiti ta ga nà-poluzeigiti,

²² kpəkigi ḡula pəluzaamavε va,
ta zēi ḡula zeeḡḡolavε va, é ḡaleḡale!

²³ Mazəḡə nà luazu maanḡḡoi va, nii GALA ge teveni,
maayikivε, gè la zooga gè va lo tuḡə.

²⁴ «Gè ḡitoni nei zanugi va? Baa gè ḡe ma: «Dəḡḡuzuvε ḡa!»

²⁵ Gè la ḡeni ḡoozunεeni nə zεaḡḡligiti məin vai zu,
naavoloiti gè ti zəḡḡgai ga zēi.

²⁶ Siεgi zu gè foloi vεḡeni da, é da volo ná-keḡḡaḡai zu,
ḡaa siεgi zu gè alugi ḡaani la, é da zie geezuvε ná-maayikii zu,

²⁷ gè ḡakani zīimavε dəḡḡuzu,
gè va yeevεε la, ga gè nəkə ti wu ḡaa?

²⁸ Kaka faa ḡana, nii maanḡai é lukḡə.
Nà la ḡεḡ GALA ba, nii é geezuvε.

²⁹ «Yeelɛ ɔa gɛ ɔeni ɔoozunɛɛzu la, ga gɛ sili nui ɔaa dɔai maanɔɔɔi zu, koozunɛ, tɔɔzei faaɔaagi zeelia ma,

³⁰ nɛi gɛ la vaani bu pɛ nɛgi va koto ɔɛ, ga gɛ va foovo, gɛ ɔɛ GALA ma, ɛ za.

³¹ Bɛ ɔa gɛ la kɔnɔkulani ga suai, ɛ va yiɔo? Niiti kpein gɛ ti laazuvɛɛni, naati ta naama zeele wooi wo.

³² Wɛɛn la niini etea, gɛ nà-pelei laalaoni siɛ wo nuiti bɛ.

³³ Eɔɛvelei nuɔuse mɔinmɔin ga ɔa kɛ la, gɛ nà-tɔ kologologi lɔɔɔfuni nɛi ɔaa? Gɛ ɔɛle ga gɛ mina nà-faaɔaaza golai ɔwɛɛ?

³⁴ Kaipa gɛ la luani nui zɔiti ta-lukpɔɔaalevei va. Ti ɔeni zoosu ti jɛɛɔula sù, naa la ɔeni màaluazu, naa la dàaɔfuluni kaipa, ɔaa ɛ va pele ɔesa tùɔɔ ga gɛ mina ɔula.

³⁵ «Ee, ni nu ɔeni bè, nii ɛ woilosu gòoi ma! Goo ɔaaɔelagi ɔana! GALA Zɛbɛi-Pɛ-Maliɔii ná-gooɔaavotegi ve zèa. Nii ɛ ga maalɔɔ vai sili nui sɛvɛai,

³⁶ nà naa laazu ɔma, gɛ dɔ ùnba eɔɛ masa bɔɔlogi.

³⁷ Nà voluvaawo ma ga nà-kɛɛwotii ɔilagilagiti pɛ, gɛ li tɔun pɔ bɛ eɔɛ masa!

³⁸ Ni nà-zooiti ti pèelalani, ni gɛ ta-wozawoliaiti gaawɔlɔni,

³⁹ ni gɛ ti-vaalɔnɔgiti miini nɔ, gɛ la ti ɔeyani, ni gɛ naati nimizani, niiti ti ɔeni ti botii ɔɛɛzu,

⁴⁰ adavɛ moloji naa ná, nii ɛ ga beleegi, ɔaingiti ti vɔnɔ miná, ta moloji nii daa ga wɔɔlezegi, gui jɔi vɔnɔ naa votogi zu!»

Zɔbe ná-kpɔɛiti kwɛsuve ɔa.

32

Eliyu ná-kpɔɛzuɔfulai

¹ Niima nu savagɔiti, Elifaze, Bilidade ta Sofaal, ti ɔeni Zɔbe wooɔaavote fai va, tɔɔzei naa laani ɔɔɔ la ga teleboge.

² Naa Balakele ná-doun zunui Eliyu yiiɔaawanani gola, Buze mavofodai, Lame ná-peleyeɔɛi wu nui. E yiiɔaawanani Zɔbe ma, tɔɔzei naa ɔeni ɔɔɔ ɔaazu ga teleboge ɛ leve GALA ba.

³ E yiiɔaawanani ɔalaa Zɔbe bɔɔla savagɔiti ma, tɔɔzei naati ti la ɔeni faa nɔpɛ kaani, nii ta gooɔaavote da, ti Zɔbe vɛelalani wafuun ga naa maavele.

⁴ Eliyu maaɔɔngi woni, aisa ɛ va ɔɔɛ Zɔbe vɔ, tɔ ɔa ɛ ɔeni ga doungoi Zɔbe bɔɔla savagɔiti saama.

⁵ Kɛɛ Eliyu kaai ma ga kpɔɛ nɔpɛ ge la mɔ ɔeni bɔɔla nu savagɔiti da, ti va bo, ɛ yiiɔaawanani.

⁶ Buze mavofodai Balakele ná-doun zunui Eliyu kpɔɛi zegeni, ɛ ɔɛ ma: «Nà dɛ ga doungo, wa ga kpakologiti.

Naa ɔa ɛ ba, dùavɛ, ungo, ìnɛinɛgɛ gɛ va naa wo wo ma, nii gɛ kwɛɛ.

⁷ Gɛ ɔeni ɔɛɛzu:

«Niiti ti eteai ta ziaai na sɛ, naati ta zoo ɔɔɛzu, niiti ti ziaa faa mɔinmɔin su, naati ta ɔimalai lɛ.»

⁸ Gaamai zu, nii é nui ɔ́ɛɛzu ga kelegɛle nui,
naa ɔ́a é ga zɛnvui, GALA Zɛbɛi-Pɛ-Maligii ná-kulakɛlɛmai.

⁹ Da-ɔ́onagiti mɔ́in vai laade, a è ɔ́ɛ ga ɔ́ima nui.
Kɛwola wɔ́lɔiti nɔ́ laade, ti va ɔ́ɛ faa zɔ́legai ɔ́wɛɛ.

¹⁰ Naa ɔ́a é ba, nà è maanɛɛɛzu, woilo ɔ́oɔi ma, nà ɔ́alaa!
Nà kɔ́su vai lɛɛzu.

¹¹ «Zaaɔ́aza, ɔ́ɛ ɔ́ɛa maaɔ́ungi wosu,
ɔ́ɛ woilo wo ɔ́ɛ wooiti ma, ta wa-ɔ́igaizɛiti,
ɔ́ɛ wo yɛ ná, wo wa-ɔ́isɛiti dɛɛ.

¹² ɔ́ɛ woilogɛ wo-wooiti ma gola ga pagɔ́,
kɛɛ wo tanɔ́ɛ ge la zooni Zɔ́ɛ la,
wo tanɔ́ɛ ge la ɔ́oɔi ta zɛɣeni daazu.

¹³ A mina ɔ́ɛ ma: «Gi ɔ́imalai ɔ́aavɛ,
GALA gila kpe ka a vɔ́ni ma,
kɛɛ nu ɔ́ila kpala taade.»

¹⁴ Anɛɛ naa vɛ, Zɔ́ɛ ná-kpɔ́ɛiti ti la sakpani, ti va lo bà.
ɔ́ɛ la ɔ́oɔ́aavotesu, eɣɛvelei wɔ́nɔ́ ma woɔ́aavotegiti ti la.

¹⁵ «Ti vɛɛɛ, ti ɔ́oozuviliga, ti la mɔ́ ɔ́oɔ́aavote feezu!
Wooiti ti valaga ti la!

¹⁶ ɔ́ɛ maaɔ́ungi woga, kɛɛ ti la mɔ́ ɔ́ɛɛzu,
ti loga kpe, ti la mɔ́ ɔ́oɔ́aavote feezu.

¹⁷ Nɔ́un tetegi, nà pɔ́ nà ɔ́alaa ɔ́ɛ ɔ́oɔ́aavotegi vɛ,
ɔ́ɛ nà-faaɔ́aɔ́ai lɛ.

¹⁸ Mazɔ́lɔ́ ɔ́i mɔ́inmɔ́in ka bè,
zɛnvui ɔ́a kpɔ́lɔ́zu kɔ́ozu, ga ɔ́ɛ ɔ́ɛ.

¹⁹ Toɔ́a zɔ́su kɔ́ozu, eɣɛ dɔ́ɔi puai kɔ́lɔ́ woole niinei zu,
é daavegai, é ɔ́ɛɛzu é vu ya.

²⁰ A zɛna ɔ́ɛ ɔ́ɛ, naa ɔ́a a kɛ ɔ́ɛ yɛnvu ga pagɔ́,
nà laalaosu deɣɛmu, ɔ́ɛ ɔ́oɔ́aavotegi vɛ.

²¹ ɔ́ɛ la losu nu nɔ́ɛ polu,
ɔ́ɛ la nu nɔ́ɛ tɛɛzu su.

²² ɔ́ɛ la zooni nu lɛɛzu su,
Kpɛɛ Nui ɔ́a sɛɣena gaamago nɔ́.»

33

¹ «Niizu, Zɔ́ɛ, woilo dɛɛ kɔ́su vaiti ma,
woilo ɔ́oɔiti kpein ma.

² Wɛɛ, nà laalaosu,
nɛɣi ɔ́ɛ è vɔ́.

³ Zii ná-sɔ́ledai ɔ́a nà-kpɔ́ɛiti ti ɔ́ulazu su.
Kala kitei ɔ́a dɔ́avɛ bosu.

⁴ GALA Zɛnvui ɔ́a é kpɛɛai,
Zɛbɛi-Pɛ-Maligii ná-fiilei ɔ́a é zɛnvuzu.

⁵ Ni ɔ́a zoo, ɔ́oɔ́aavote,
ɔ́a-ɔ́ɛvele ɔ́ɛɛiti kɛ, è lo ɔ́àazu!

⁶ GALA gaazu, nà ga è ɔ́ɛvele,
kpɛɛvɛ ga pɔ́lɔi.

⁷ Naazu è la ɔ́alia ga dualuagi nɔ́un gaazu,
ɔ́aa è va ɔ́isɛ ga nà-zobogi ɔ́a è ɔ́ologɔ́losu.

⁸ «È boni, é loo gòizu,

gè è-laawooiti menini ga:

⁹ «Nàdege, tɔ koloɔolo ge la bà.

Kòlevɛ, gè la faa nɔpɛ gaazani.

¹⁰ Anɛɛ naa vɛ, GALA ka faiti kpɛtɛzu dàalɔɔma,

é ɖa pètɛ ga zili nu.

¹¹ E kɔlui viliga kòɔɔiti ba,

é ɖaazulo kɛɛ vaiti kpein ba.»

¹² «Nà è woogaaavotesu ga, gaama la è ya naa zu,

mazɔɔɔ GALA bɔɔɔvɛ nuɔusei va.

¹³ Leeni vaa zu è pɔ è tɔun maaɖaali,

tei é la ɖa ga ɖa-ɖaazaɖagiti gaavotesu vai vɛ, è ti vilisu ma?

¹⁴ Anɛɛ naa vɛ, GALA ka ɖa bɔɛ,

ná ta ga pelei nii, ɔaa nuuma velel,

kɛɛ nuɔusei la ɖa ga ɖida bu.

¹⁵ Toɖa ɖa bɔɛ ga segi ta kulakɛɛmai kpidii,

siegi zu niimeni wolai nuiti kpein sosu da,

siegi zu ti niizu la ta-veteiti su.

¹⁶ Názu ɖa a ɖa kulakɛɛmai ɖɛ la nuiti bɛ,

kalagi é bosu, é maaɔakpa,

¹⁷ nii a kɛ é nuɔusei zeɖe ná-kɛɛwotiiti polu,

é ti make, ti mina loo wasogi zu.

¹⁸ Zekana é ti-yenvui ɖizosu da kabai ma,

toɖa pele levesu ti luɔo ga ti mina vile pelei naa ma é liizu ɖɔvɛalaazu.

¹⁹ «Nui ɖa ɖa ye daazu vɛ ga taɓai maavele, é ɖigi zɔɔɔ, é lenɛ,

siegi zu seeɔɛi kaeiti kpalizu la, dooɔo ge la ba.

²⁰ Naazu ɔului ɖa ɖa nɔu da,

anɛɛ daamianigi niiti wɔindai ga tiye gola.

²¹ Kɔɔgi ɖula ma, é ɖana, nu ɖaazulosu la ba,

kaeiti nu la ɖɛa ti ɖaazu, naati ti ɖula kɛɛzu.

²² E maaɔuɖaa kabai va.

Zenvui ɖa niina saa ɖeezuɖeelaiti zea.

²³ Kɛɛ ni GALA ná-geezuɖeelai gila ga ɖɛna zunui naa ɖoba,

é ɖula waagiti saama, é pele zɔlegi lɛɛ la,

²⁴ naazu toɖa zaalai la ma, é maawɔingɖa, é ɖɛ GALA ma:

«Mina ze ná, é va yei kabai zu, gè unmɔɔ ganii zɔɔɔga,»

²⁵ názu ɖa kpusei niinezsu la eɖɛ ná-doungo ziegi zu,

é ɖale ma ná-doungoyai ma voloiti ma.

²⁶ Toɖa woogula GALA ma, naa yeezei bu ga pagɔ,

é lo gaazu ga koozune wooi.

Mazɔɔɔ GALA ka kwɛɛsu ga niine ga telebo nui.

²⁷ Toɖa too ga guyei ɛɛ pɛ gaazu, é ɖɛ ma:

«Gè koto ɖɛɛni, gè tɔgi ɖoloɔolo.

Kɛɛ GALA ge la sòni ga nà-faagaaazagi, é va dòɖa.

²⁸ GALA ge kùlani kabai zu,

zègɛ vulua, gè wozakalagi ɖa.»

²⁹ Pɛtɛ, GALA ka naa kpein kɛɛzu nui vɛ,

ná ɖɛ fele, ná ɖɛ sava,

- ³⁰ nii a kɛ é zɛnvui ɖula volu kabai zu,
 é fulu nuiti ta-wozakalagi ve zea.
³¹ Lo dɛɛ, Zɔbe, woilo gɔoi ma!
 Maaɖɛ kpɔ, gɛ zoo gɛ bɔɛ è vɔ.
³² Anɛɛ naa ve, ni gooɖaavote ka è ya, bo,
 mazɔlɔ kòozu ɖa nɛɛ, gɛ ɖɛ è ma, gaamai ɖa è ya.
³³ Ni faa la è-la, è va bo, maaɖɛ kpɔ,
 è woilo gòo ma, nà è ɖalasu ga ɖimalai.»

34

- ¹ Eliyu kpɔɛi zegeni volu, é ɖɛ ma:
² «Gima nuiti, à woilo gɔoiti ma!
 Wɔiti wo ɖigai, à woilo gɔoiti ma!
³ Mazɔlɔ nu woiyeɖɛi ɖa da wooiti zɔɖɔzuɖa,
 eɖɛvelei nu laaɖoozuve daamianigiti ta-nɛɛi yɔɖɔzuɖaazu la.
⁴ Fai sɔlegai, de naa yeeɖaagwe lɛɛ da bɔɖɔi.
 Nii pagai, de ɖɛ naa ɖweɛ da bɔɖɔi.
⁵ «Wele nii Zɔbe ɖisiɛzu su:
 «Nà ga telebo nu, kɛle GALA ge la nà-sɔle fai tanɔpe pɛɛsu.
⁶ Anɛɛ tɛleboge, gɛ levea ga zɛɛ nu.
 Gè la tɔ koloɖoloni, kɛle gɛ wɔa ga mɛɛinti.»
⁷ «Nu ɖa ná nɛi nii kulaai ga Zɔbe,
 nii é nɛɛɖulasui bɔlezu, eɖɛvelei nu a ziei bɔle la,
⁸ ta faa nɔu ɖɛ nuiti ka ti siɛpolui zu,
 ti da zie vɔɔma ta nu nɔiti?
⁹ Mazɔlɔ tɔ bɔɖɔi boni, é ɖɛ ma: «Toɖa ga wafuun faa
 nu va ɖaaɖa ga é GALA ɛnɛkɛ.»
¹⁰ «Wɔi ɖi pagɔi wo ma, à woilo gɔoi ma!
 GALA ge la zooga faa nɔu ɖɛɛzu pɛ,
 Zɛbei-Pɛ-Maliɖii la zooga ɖɛɛzu ga telebotala ɖɛ nu.
¹¹ Mazɔlɔ toɖa da nui ɖilagilagi zala é zoloo ná-kɛɛwotiiti ma,
 é ɛɛ ɖilagilagi zo eɖɛvelei siɛ velei la.
¹² Gaamai zu, koleve ga GALA ge la da ga faaɖaaza kɛa,
 kaipa, Zɛbei-Pɛ-Maliɖii la da ga telebotala ɖɛa.
¹³ Taɖili ka ná, bɔlɔbai, é eteai ma masadai vea GALA zea ɖaa?
 Bɛ ɖa é eteai ɖalivaai ma?
¹⁴ Ni GALA ge ɖɛni ɖigaizizɛzu bɔɖɔ nɔ zu,
 é ná-Zɛnvui ta ná-fiɛiti gaavote bɔɖɔ nɔ ma,
¹⁵ kpɛɛaniiti pɛ undaa ɖa vili vɔɔma,
 nuɖusei ɖale ma fufiligi zu.
¹⁶ «Ni è ɖelegelege, woilo dɛɛ nii ma,
 ɖida lɛɛ dàawooiti bu.
¹⁷ GALA ka zoo nɛi, é ze eteai unda ɖaa, ni é la wɔinni ga sɔledai?
 Da yiilɔzu è naa veelala, nii zobogi tɔ ɖila kpe zea, sɔlegai?
¹⁸ Da zoo è ɖɛ masagi ma: «Nu nakai,
 è ɖɛ nu wolaiti ma: «Faa nɔu ɖɛ nuiti?»
¹⁹ GALA ge la da ga loga kundiɖia volu ye,

é la kpɛɛ nu vizɔga bala nu va.

Tɔɔzei tɔ ɖa é ti felegɔ pɛ kpɛɛa.

²⁰ Gaamago nɔ, saai vaa, kua zaamai,
nuɖusei ɖakaga, undaavili,
ti zobobe nui ɖula ɔɔɖɔ zaama leilaa nɔ.

²¹ Mazɔlɔ GALA ka wɛɛzu nuiti siɛ veleiti ba,
toɖa ti-ziezuɔeti pɛ pɛɛsu.

²² Ma ɖidii la ná, ɖaa kpidi ɔɔii,
nii a pele leve tuɖɔ ga é mina faa nɔu ɖe nuiti ka.

²³ «Ungo, GALA kpɛɛ la ba ga é lebi nui zumɔsu ɖeke, é va legɔ tukpɔ.

²⁴ Toɖa ɖa zobobe nuiti koloɖolo, kpɛɛ la ba ga é faa wuuɖe naazu,
é taɖiligaa ze ti-ɔotogi zu.

²⁵ Mazɔlɔ é ta-ɖɛwotiiti zɔɖɔzuɖwɛɛ.

Toɖa ti lokasu, é ti leɛve kpidi ɖila nɔ.

²⁶ Toɖa ɖa ti loɖa keɛzu eɖe nu vaa nua.

²⁷ Ti voluavega tɔun ba,
ti ná-kala gooiti ke ga ɖwɛɛtala zu vaa.

²⁸ Mazɔlɔ ti yeɖa su, bala nuiti kpain gooi lea naa ɔɔ be,
é maanɔɖɔ nuiti ta-ɖee wooi mɛniga.

²⁹ «Zenɔ ɖana é la, ni GALA ka maɖɛna kpɔ, ɖe ɖa a peelala?

A ɖena pɔ é lɔɔɖu, ɖe ɖa a ka, anɛɛ naa ve?

Naa ɖa ga gaama zii ɖiligiti faa ma, ta nuiti kpɛin,

³⁰ nii a ke telebotala nui mina masada ɖe,

é va ɖe ga balii nuɖuseiti be.

³¹ «Tanisu nui ɖa nii wo GALA ma ga:

«Gè nà-maɖoloi zɔlɔɔga, gè la mɔ ɖea ga faa nɔu ɖe nu eyesu pɛ.

³² Nii gè la de kaani, dɔun naa leɛle ga ze.

Ni gè faaɖaazagaa ɖɛɛve, gè la mɔ naa ta ɖea volu pɛ.»

³³ GALA maanɛɛve é sala?

E ɖisu vai ɖa ga leeni, deɖemu? Da nɛɖfulazu GALA su.

Tɔɔzei ɖa ɖa é devei wosu, nà laade, è ɖisu vai wo!

³⁴ «Gi zolooge ma gá ɖi pagɔ nuiti, ta ɔɔga ɖima nui, niiti ti woilosu gòoi ma:

³⁵ «Zɔɖe ɖa ɔɔzu, é la gaɖaazu,
ná-kpɔe woiti ta kelegeletalai leɛzu.

³⁶ Ná-voluɖulai maanɛɛve é zeeli kwɛgi ma,
tɔɔzei toɖa goɔɖaavotegi veezu eɖe telebotala nu.

³⁷ Toɖa kpakagi ɔɔsu ná-faaɖaazagi va,
é inɛinegi lɔ ade zu.

Ná-kpɔezuɖulai moinve GALA daalɔɖma.» »

35

¹ Eliyu kpɔezuɖulani volu, é ɖe ma:

² «Zɔɖe, ɖa-ɖaama ɖa è su ɖaa, siɛgi zu è bosu la ga:

«Ungo, tɛleboge GALA ba?»

³ Mazɔlɔ ɖa ɖɛɛzu ma: «Lee ɖulanuma ɖa é naa zu è ve?

Toɖa leeni vaa mà, ni gè la koto ɖɛeni?»

⁴ Nà ɖa gè è woɔɖaavotesu,

wa ɔɔga è-wɔɔlaiti ɔɔɔma.

⁵ «Geɔɔɔɔɔgiti pɛtɛ dɛɛ.

Tonaɔiingiti pɛtɛ, ta zɛɛni è maazu poun!

⁶ Da faa ɔɔi ɔɛɛna, naa ɔɔa GALA kpɔɔɔzu ɔɔale?

Siɛgi zu è tɔ kologologi zuwɔɔɔzu la, naa ɔɔa leeni ɔɛɛzu la?

⁷ Da ɔɛna ziaa ga pagɔ, leeni ɔɔa è feezu zea naazu?

Leeni ɔɔa é sɔɔɔsu è ya?

⁸ Kɛɛ da-nu ɔɔulai è kɛɛzu, naa ɔɔa è-wɔɔla nuɔusei tano ɔɔɔ, da-lelebodai ɔɔa ɔɔ è-wɔɔla nuɔusei tanigaa nɔ va.

⁹ «Wɔɔnzegɛmai a wɔɔɔna, nuiti ta da kpeeɔ loo, ti ɔɔɔɔ maaloli bo zɛɔɔsu nuiti ta-zeiungai laalɔɔma.

¹⁰ Kɛɛ nu nɔpɛ ge la ɔɔgaizieu, é va ɔɛ ma:

«GALA ka mini, nii é kpɛtɛni,

nii é koozunɛ wuyeiti feezu zèa kua zaamai?

¹¹ Tɔ ɔɔa é de ɔɔlasu, é leve dɔɔɔ zuaiti ba,

é ɔɔmalai ve de vɛ, é leve wɔniiti ba.»

¹² Naazu kpeeɔ ɔɔa loozu, kɛɛ GALA ge la gooɔaavote feezu, faa ɔɔu ɔɛ nuiti ta-wasogi maavele ma.

¹³ Ungo, ta kpeeɔ loozu wafuun, GALA ge la woiloga ma, é la Zɛɔɔi-Pɛ-Maliɔii ɔɔazu ga faa nɔpɛ.

¹⁴ Toɔa è wooɔaavote ɔɔale, dɛi è ɔɔisieu ga è la kaazu, da maabɔunsu yeenɔpɛ, tɔɔzei è è-maavaiti daa bɛ.

¹⁵ Tɔɔzei ná-ziiɔaawanai la dɛ losuve ɔɛɛni,

kɛai eɔɛ ná-faa la kpaka fai zu,

¹⁶ Zɔɔe ná-kpɔɔzuɔɔulai kpein ka nɔ ga fiilei, toɔa kpɔɔzuɔɔulai mɔinzu, é la kwɛɛ nii é bosu.»

36

¹ Eliyu liini luɔɔma ga kpɔɔi, é ɔɛ ma:

² «Màabɔun dɛɛ, Zɔɔe, gè faiti zɔɔɔzule ga dɛ, mazɔɔɔ faa mɔinmɔin kana dɛ a wo GALA ná-faiti su.

³ Nà ná-faaɔaɔɔai zɛɔɔzu ɔɔozama,

gè gaamai ve Kpɛtɛ GALAGI ya.

⁴ Nii gè bosu, gaama ɔɔitei vɛ,

ɔɔima nu ɔɔɔɔɔɔ ka é è ɔɔba.

⁵ «Ungo, GALA ɔɔɔɔɔe gola, é va li nui vɛɛvɛɛsu, zobobɛ GALAGI vɛ, ná-devei la valiboga.

⁶ E la nu ɔɔi yɛga vulua,

kɛɛ toɔa da maanɔɔɔ nui ná-gaamai maalobo.

⁷ E la da ga ɔɔazu zɛɔɛ telebo nuiti ba,

kɛɛ toɔa da ti zeɔ masa kpɔkpɔgi ɔɔa masagiti koba.

Toɔa da ti vɛɛ ná, ga ti zeɔ ná eyɛsu ɔɔ, é ti wɔɔɔ.

⁸ Ni ti ɔɔilivɛ ga yɔɔɔɔiti,

ni ɔɔilivɛ ga maanɔɔɔ ɔɔaluiti,

⁹ naa ɔɔa ga, toɔa ta-ɔɛwotiiti poluɔɔulazu,

tɔ kologologiti ti ti ɔɛɛni ta-wasogi zu.

¹⁰ Tɔ ɔɔa é ti lɛɛsu, é ti ɔɔala,

ga ti ɓeteve ta-vaa jɔiti ba.

¹¹ Ni ta woilona, ti ɗolo GALA be,
ta ta-voloiti gaabelaa undaaneɗi zu,
ta-ɗonagiti gaa ɗa bela gaaneɗi zu.

¹² Ni ti la woiloni, ta vile pelei naa ma é liizu gɔvealaazu,
ti undaa ɗa vili ta-faafwetalai zu.

¹³ «GALA gaazuluabalala nui ta da ta-yiigaawanai make,
ti la woogula kpoba ɗaizie vaa zu, siɗi zu GALA ge ti ɗilizu la ga yɔɔɗiti.

¹⁴ Ta yesu nu niinelai zaamave, ti za,
ta-eteai gaabelaa kologolo nui saama.

¹⁵ GALA ka da maanɔɗɔ nui unmoɗ ga ná-maanɔɗɔi maavele,
ta é kpɔɓi zege, é ke ga zaɓui naa woilo goo ma.

¹⁶ «Da balaagi, toɗa è ɗula kidaaviligi zu,
é undaane wolai ve è ve,
é da-laamii wo taɓalii ɗaalaave ga daamiani neenɗiti.

¹⁷ Kele niizu, faa jɔu ɗe nui ta-maagoloi zeelia è ma,
tukɓi ta faawogi ti è zoga.

¹⁸ Ziigulagi mina è li jeeɗulasui ma!

Mina ɓɔɗɔ ɗaka ga kisiei, ga da ɗaabaana è faaneɗi ɗe, da GALA geya.

¹⁹ E bain gooiti ta da-ɗaabaaiti ta kula ɗe nei baa,
ti ba è ɗula kidaaviligi zu?

²⁰ Mina ɗito kpidii ba gola,
a da nui suvaza, ti zege ti-losuve.

²¹ Dama ga ɓɔɗɔ, è mina ɗaavote faa jɔi ma.
Mazɔɔ naa ɗa é kea, è kpɔɓi zu.

²² «GALA ɓɔɔɓe, zobogi ɗa be,
kalagi wo fai zu, keɗala la ná.

²³ Be ɗa a da pelei lee la?

Be ɗa é zooga é ɗe ma: «Nii è keezu, é la zolooni?»

²⁴ Mina yeema, è maamuse kee vaiti faa zu,
nii nuɓusei kpein ge debizu ma vaa zu ga gyeiti.

²⁵ Nuɓusei kpein ka welezu ba,
nui kpein ka yesu ɗoozama, é da ka.

²⁶ Wele vele GALA ɓɔɔɓai la, ná-ɓɔɔɓi buɗeɗe da-ɗisieiiti maazu.
Nu naɗe ge la zooga é ba ná-konagi lieɗi ɗaalu.

²⁷ Toɗa da naɗa koiti meen ɓɔ pelei,
é ɗe ga diegi, é ɗaagale ma, é ɗe ga tonai.

²⁸ Tonaɗiingiti ti faza, é ɓu nuɓuseiti ma.

²⁹ Be ɗa a zoo é tonaɗiingiti siɗe veleiti gaaga,
ta vele tona kpune tugi ɗulazu la geezuve?

³⁰ Wele maagoolii zu, vele mainmain saɗazu la,
é veɗe kpolodei ma vali wolai gaave.

³¹ Nuɓuseiti ta yenvuzu ga tonai maavele, é puuzu,
é daamianigi ve ti ya ga ɓɔɔɓa.

³² Toɗa da mainmain zo yee felegɔi ɗa,
naa volu, é diizuɗe lee la.

³³ A ɗena vaa, toɗa da deɗe ga ná-tona kpune tugi maavele,

toganiiti ta looga ná ga maabuḡa.»

37

¹ «Naama vaiti pɛtɛga laawu, zii ḡa niikpisu kòozu, eḡe a ḡe ḡɛɛzu é vili, é ḡula tosuve.

² A woilo, à woilo dɛɛ GALA gooi lugi ma, sikò gooitì kpein ti ḡulazu daave.

³ GALA ka da ná-mainmain zaḡa mini-o-mini geezuve, mainmain naa ḡa da leve eteai zu mini-o-mini.

⁴ Toun poluvelei, GALA gooi ḡa da ḡula, é da zikò, daawoo maayikiai lugi da ḡula.

Gaamago nò, GALA ka da mainmainti teve volu ga niine, tama nu ḡa da goomeni.

⁵ Maayiki vaa ve, veleì GALA ge zikòzu la ga gooi, toḡa faa wolaiti kɛɛzu, de la ti ḡaagaaazu.

⁶ Toḡa da ḡe kòole vukòì ma: «Uu eteai zu,» é sabalagì vu, ta tona zebɛlegì.

⁷ Naama ziegi zu, nuḡuseiti ti la mò zooga faa nòpɛ kɛɛzu, naa ḡa a kɛ, nuiti kpein ti kwɛɛ ga naa ḡa é ga ná-kɛɛwotii.

⁸ Anɛɛ dòbò zuaiti ta da bòḡò maalòḡu, ti li, ti la ta-yeḡeiti su.

⁹ Tòngòlò filèi ḡa da zeḡe ga lɛkpɛma veleì nu yeezazuve, kòolei zeḡe lɛkpɛmave nu ḡovezuve viileiti pò.

¹⁰ Ziei ḡaa ḡa da ni ga GALA daa viilei maavele, gaave baa eḡe kòlui.

¹¹ GALA ka da tonaḡiingiti kasòḡili ga dɛilɛgi, é ti leve mini-o-mini, mainmain da saḡa ti zu.

¹² Zekana a da ti zieziɛ da adave pɛ, nii a kɛ ti naa ḡe eteai zu ná pɛ, nii é ti levesu ma.

¹³ Kɛɛve eḡe kpakòì ḡa é eteai loḡazu la, baa kɛɛve eḡe ná-woḡɛḡiladai ḡa é dɛɛzu ga tiye.

¹⁴ «Zóbe, woilo dɛɛ niima vaiti ma.

Lo dɛɛ, è ḡigaizie GALA ná-faa maanɛɛnɛgiti su.

¹⁵ E kwɛɛ nɛi baa, veleì GALA ge losu da niima vaiti untuḡò, ta veleì tonaḡiingiti ti mainmainti saḡazu la?

¹⁶ E kweni baa, veleì tonaḡiingiti ta lo da kpɛ?

Laavò vai naati ta naa yeezu, nii ná-faagwɛgi laazeeliai.

¹⁷ Doun da kaazu ga è maagilive gola, die golai zei è ma, siegi zu lɛkpɛmave nu yeezazu viilei zooi zuvikèi ḡulazu la zea.

¹⁸ Da la zoo nɛi è bò GALA ba, siegi zu é ḡeni geegòlògi bɛtɛzu la, é baa, eḡe pɛtɛgi puai kòlu bòigi zu?

¹⁹ «Da zoo nɛi, è naa lɛ ga giye, nii gá bo ma?

Faa nòpɛ ge la ná, nii gá toun kala da, ti pɛ subidive gi ḡaazu.

²⁰ Siegi zu ḡe kpòei wosu da, keni é loo ḡisu baa?

Baa keni é wo ma, ga nui ta bòɛve?

²¹ «Wele, gaamago nò, nu la mò wozagaaazu fòon, foloi lòḡua tonaḡiingiti poluve.

Názu ḡa filèi wuzɛḡezu la, é geei ḡaabale.

²² Wozakalagi é volozu, naa ɔa wuzegɛzu ga lɛkpɛma vɛlɛi nu ɔɔvɛzuvɛ.
Wozakalagi é volozu GALA maagoolii zu, maayikiuvɛ!

²³ Toɔa ga Zɛbɛi-Pɛ-Maliɔii, de la zooga vɔɔɔfuzu ba,
bɔɔɔvɛ ná-zɛbɛi ta ná-telebodai maavele ma,
kɛlɛ é la ɔa ga soledai ta teleboda laazeelii vɛlɛviliga.

²⁴ Naa ɔa é ba, nuiti maanɛvɛ ti lua ba,
kɛlɛ toun, maavaa la naati ba, niiti ti bɔɔɔ ɔaazu ga ɔima nuiti.»

38

Ɔɔɔɔ GALAGI ná-goɔɔaavotegi

¹ Názu, Ɔɔɔɔ GALAGI yɛni fiile wolai zu, é Zɔbe wooɔaavote, é ɔɛ ma:

² «Bɛ ɔa ga ɔɛ, è va ná-deveiti gaavala ba ga ɔimalala bɔɛzuɔulaiti?

³ Da-zaamaɔiligi ɔili eɔɛ ziilo nui,
ná vaazu è ɔaazaɔasu, ɔa kàlasu.

⁴ Mini ɔa è ɔɛni ná,
siɛgi zu gè ɔɛni eteai bɛtɛzu la?
Dɛɛ lɛɛ nii è kwɛɛ ga ɔa-ɔɛlɛɔɛlɛgi.

⁵ Bɛ ɔa é ma ɔɔɔɔgiti toni, è kwɛni baa?

Bɛ ɔa é kɔɔɔ bo galui laani maazu?

⁶ Ná-tɔkpalaiti kɔɔɔi lɔɔvɛ bɛgele zu?

Bɛ ɔa é ma sokoga ɔɔtui laani,

⁷ siɛgi zu sobui somideɔaiti ti ɔɛni guyei loozu la vɔɔma,
siɛgi zu GALA ná-geezuɔɛlaiti ti ɔɛni ɔoozunɛɛzu la, ti ɔa zɔngo?

⁸ «Bɛ ɔa é daaɔuluni kpoloɔɛi ma,
kɛai ma ɔulazu dee ɔoozu,

⁹ siɛgi zu gè tonaɔiingi ɔɛni la ga maazeɔɛi,
gè maavelevele ganiɔ ɔɛ ga kpidiɔ,

¹⁰ gè pele besani ná-kpizɛi luɔɔ, gè kwɛteve,
gè daaɔuluni ma, gè sɔɔɔgi loo?

¹¹ Gè boni ma ga:

«Da ɔwɛsu vɛ, è la buɔɛa ná maazu, è va li munu,
ɔa-ɔɛ lakpatakpagiti ta-wasogi ɔa ɔwɛsu vɛ!»

¹² «Kaipa è ɔulani etea, è sobui levea ná ɔɛ liele,
è seizu ve bɛ, a zɛi ná geelaabosuvɛ,

¹³ é zooi lakɔɔgi zo, é subukpunɛ,
é faa ɔɔu ɔɛ nuiti sulua?

¹⁴ Naazu zooi ɔa valibo, eɔɛ penɛi nu zoo è yeevoze ba,
aniɔ pɛ kɛvele bɛtɛai, eɔɛ seɔɛ a ɔɛ ti ɔɔba.

¹⁵ Kɛlɛ faa ɔɔu ɔɛ nuiti balage ta-wozakalagi ma,
ti-yeei buzegɛai doɔa wo fai ma, naa ɔa ɔaleɔale.

¹⁶ «È zeelia nɛi kpoloɔɛi nɔungi zu?

E zieziɛga nɛi kpoloɔɛi ma valiɔ bomaɔvɛ?

¹⁷ Saai ma ziɔɔɔavɛti, ti ɔulani nɛi è vɛ kɛlɛma?

E kpidi bɔii ma ziɔɔɔavɛti ka baa?

¹⁸ E eteai ɔaawɔɔbɔ vɛlɛi vɛtɛga nɛi?

Bo dɛɛ, ni è naa kpein kwɛɛ.

19 «Pelei gá mini, nii é liizu wozakalagi zeizuve,
kpidii ma, mini gá seizuve ná,

20 ga è zoo è gaagá, ve ti yeegaaḡwēezu ná,
è peleiti kwē ga pagó, é li ti-zeizuve?

21 E maanēve è naati kpein kwē, mazóó è zóóni niina,
da-voloiti moinve gola!

22 «È lia kóó vukoi makesuve,
è sakótui makesuve gaa nei baa,

23 nii gè puai goba, maanóḡ voloi ve,
ḡepi ḡó voloi vaa zu, ta kóḡ voloi?

24 Pelei gá mini, wozakalagi a da ḡula la, gaa da ḡwe,
mini gá folo ḡulazu vele viilei a da zeḡe ná, é va vu zooi ma?

25 «Be gá é pelei laani sabalagi ve,
é mainmain ta tona kpune tugi zie vele la,

26 ga tonai pu zooi ma, ve nu la ná,
é vu tevebai zu, ve nu vulu la ná,

27 ga é zou vóó yéḡe, adave náti fái,
nii a ke gui vónó, tufa wundui baḡa?

28 Kēḡḡe gá nei tonai ve?

Be gá é nódagi ḡilagilagi ḡeteni?

29 Be ḡoozu gá kóóḡi ḡulaai ná?

Geḡḡóḡi ma ḡolegi zóó nui gá ga ḡe?

30 Siḡi zu é zie buunsu da, naa gá baa kpekpe eḡe kótui,
ziei ḡaave ma vuḡeiti ti ḡili va kpe eḡe fasai.

31 «Geezu voogi daa ga «Peleyadegiti», da zoo è galui lo ba,
baa nii daa ga «Wóliyón», è naa vie?

32 Da zoo è poogiti kula kélema ta-yeḡḡḡalaiti ma?

Poogi daa ga «Wuluse Golai», da lo naa luḡ ta ná-somideḡa ḡiligi zóiti?

33 E geḡḡóḡi zu lóḡiti kwē nei?

Da ḡidaazu nei zooi ná-fai wu, ta ná-seikpasui?

34 «Da wooḡula tonaḡiingi ma,
nii a ke sabalagi vu è ma?

35 Da gá da da mainmain leve,
é va leḡa zie, é ḡe è ma: «Giya gaa»?

36 Be gá é ḡimalai la nuḡusei yiimave,
ta faa yóḡzuḡwē zenvui?

37 Be gá a zoo é tonaḡiingi ḡaalu ga ḡimalai maavele,
é geḡḡóḡi ma ḡóḡi liḡiti maala,

38 siḡi zu fuḡiligi baazu la kpe eḡe kótu,
zooi ma vóḡ buiti ti da bóḡ zo?

39 «Da zoo è dosoi ḡe, è zala zaai laamianigi zo be,
è pului zeḡe zala bókpagiti ma,

40 siḡi zu ti vēni la ta-yeḡei zu,

siḡi zu ti vuuni la kpifó, tufai maazu?

41 Be gá a da kalawónii ná-daamianigi ḡete be,
siḡi zu ná-zivoiti ti wóḡzu la GALA goizu,

ti da ziezie, daamiani ge la ti ya?»

39

¹ «È naama yeedəfalai ɣwɛɛ nɛi, nii fasa woliiti ta da yivoi vile da?

Da da dopaiti pɛtɛ nɛi, siɛgi zu ti yivoi vilesu da?

² Da da alugi ɣaalu nɛi, nii é kɛɛzu koozu?

E ta-yivoi zɔlɔ yeedəfalai ɣwɛɛ nɛi ɓaa?

³ Ta da zɔbɪli, ti ti-yivoi vile,
nazu tabai zɛɣea ti va.

⁴ Ti-yivoiti su ɣa da lo, ti da wɔɔlɔ fiilei ɣa,
ta maagoozana ti-lee va, ti la mɔ vaa pɔ volu.

⁵ «Bɛ ɣa é dɔbɔ zoovalegi vilegai ɓɔɣyeemai zu?

Bɛ ɣa é dɔbɔ zoovalegi viegai, ga é li?

⁶ Gè seizuve ɣɛɛvɛ ga tevbai zu,
kpolo nɛmɛiti ka a da ɲi ti zu.

⁷ Toɣa da ɲɛɣɣula taazuve ma zɔngɔ wooi zu,
é la sooi ná-totugɔ nui ná-kpee wooi mɛniga.

⁸ Toɣa gizeiti subize, é va ná-daamianigi zɔlɔ,
tufa wundui kpein ka é gaiziezu.

⁹ «Tɛɣui wɔɪnɔvɛ nɛi ga é lɔ da-wotii zu?

Toɣa ɲi nɛi da-logani zasai ɣɔbavɛ?

¹⁰ Da galu lo nɛi tɛɣui va, ga é wozawoli è vɛ?

Toɣa vile nɛi è volu, é da kalii ɓokpo nɛmɛi zu?

¹¹ Da ɣito nɛi tɔun ba, tɔɔzei ná-zɛbɛi wɔɔlɔvɛ gola?

Da da-wotii zulɔnɔgi yɛ zea ɓaa?

¹² Da ɣito ba nɛi, ga toɣa da-moloi leve è vɛ,
é vaa la, é pu molo loɣazuve?

¹³ «Sokei ɣovɛgiti ta da vɛɛ su ga koozunɛɛi.

Kɛɛ nu la ti vɔkɔɣɔga wɔnii naa nɔnɔi ma, nii daa ga sigɔɲɛ.

¹⁴ Mazɔlɔ sokei ɣa da ɣain la fufiligi zu,

é zou ɓadii yɛ ná, é vɛɛ ma bɛ,

¹⁵ é yeema ga nua ta zie ma, ti golowolo,

ɓaa dɔbɔ zuaiti ta zie ma.

¹⁶ Ná-dointi ti la loni zii va, eɣɛ ti la ga nɔnɔ,

é la yiizoolɛzu ga é mina ɓɔlɔ wafuun.

¹⁷ Mazɔlɔ GALA ge balani ɣimalai ma,

é la nɔnɔ zɔlɔni kelegelegi zu.

¹⁸ Kɛɛ a wuzɛɣena, é kpizɛi lɔɔzei,

toɣa da ɲɛɣɣula sooi ta kpizɛ nui zu, é ti yɛ ɣoozama.

¹⁹ «Da ɣa è zobogi veezu sooi vɛ ɓaa,

è maagili ga kɔma leɣai, nii a da ɲiikpi?

²⁰ Da ɣa da da kɛ é da vili fafa eɣɛ kotogi?

A ɣɛna ɓɔɣɔ lɛa su ga kpɔɔ wooi, sasubalii ɣa da lɔ nuiti su.

²¹ Toɣa da pɛtugi zuziɣa ga polokagi, koozunɛai ná-zɛbɛi ma.

E da li ga silijɔɣɔi ná-kɔɔbɔgi laaɣomi ga.

²² E da ɲɛɣɣula dualuagi zu, ani la maalua.

E la ɣula volu boɣa zɔkpɔi vɛ.

- ²³ Kɔɔɔɔ zɔɔlaiti tugi ɔa lɛɛzu maazu:
mɛɛn zɛɛ ɔɔɔi, kpɛɛn ɛ voloɔu ta kpɛɛn goi.
- ²⁴ E ɔa ɔali ga maaɔɔuntalai, ɛ ɔa vili ga kpizɛ wolai.
E la mɔ yɛga loni kpɛ, a puɔugi wooi mɛnina.
- ²⁵ Siɛgi zu puɔugi vɛɛzu la, toɔa ɔa ɔain, ɛ ɔɛ ma: «Ee!»,
ɛ yɛ ɔɔozama, ɛ kɔɔi ɔugi mɛni,
ta kundiɔiti siko wooi, ta kɔɔ ɔeei.
- ²⁶ «Da-ɔelegelegi zaɔui ɔa ɛ kɛɛzu seevei ɔovesu da ɔaa,
ɛ ɔove, ɛ li lɛkpɛmavɛ nu yeezazu velei?
- ²⁷ Da ɔa ɛ koɔɛi levezu, ga ɛ lɛ fiilei zu,
ɛ laɔagi lo gizeiti maazuɔeti?
- ²⁸ Toɔa ɔa fasa ɔizei ɔɛ ga seizuvɛ, ɛ ɔa nii nɔ kuai,
kɔtu laavalizuvɛ ɔɛ ɔɛ ga sigigi.
- ²⁹ Nɔ ɔa ɛ nɔ-daamianigi maaɔɔunsu nɔ,
naa ɔa yesu ɔɔozama, gaazuɔɛzeiti ti ka.
- ³⁰ Nɔ-doungoiti ta ɔa ɔɔɔle ga jamai.
Uɛ nɔpɛ ani voomaiti ti nɔ, minɔ ɔa a ɔa ɔɛ nɔ.»

40

Zɔbe nɔ-goɔɔaavote mɔungi vee vai GALA zea

- ¹ ɔɔɔɔ GALAGI Zɔbe ɔaazaɔani, ɛ ɔɛ ma:
- ² «Da vɛ, GALA Zɛɔɛi-Pɛ-Maliɔii maaɔaali nui, ɔa zoo nɛi ɛ va ma?
Zɔi ɛ GALA maaɔaalizu, goɔɔaavote ka zea, ɔaa?»
- ³ Zɔbe ɔɔɔɔ GALAGI wooɔaavoteni, ɛ ɔɛ ma:
- ⁴ «Wɛɛ, gɛ la ga ani nɔpɛ, leeni ɔa nɔ ɛ wooɔaavote da?
Gɛ yeevɛa la deɔɛmu.
- ⁵ Gɛ ɔɔɛa, nɔ ɔɛ ɔila, gɛ la mɔ goɔɔaavote bosu volu.
Nɔ ɔɛa fele, gɛ la mɔ ta laazu ma.»
- GALA nɔ-kpɛɛzuɔilai velesisi*
- ⁶ Nɔzu, ɔɔɔɔ GALAGI yɛni fiile wolai zu, ɛ Zɔbe wooɔaavote, ɛ ɔɛ ma:
- ⁷ «Da-zaamaɔiligi ɔili eɔɛ ziilo nui,
nɔ vaazu ɛ ɔaazaɔasu, ɔa kɔlasu.
- ⁸ E wɔinɛ gaamazɔ, ɛ dɛɛ ga gɛ la leleboni?
Da pɛelalazu nii a kɛ ɛ ɔɔɔɔ maalobo?
- ⁹ E yeezuɔaavɛ ga GALA kɛvele?
E-wooi ɔa zoo nɛi ɛ zizi eɔɛ ga tona kpunɛ tugi ɔɛvele, ga nɔnɔi ɔɛvele?
- ¹⁰ Li, ɛ ɔɔɔɔ ɔɛɛ ga unfemai ta ɔɔɔɔi,
ɛ ɔɔɔɔ maaɔili, ɛ ɔa volo, ɛ maayiki!
- ¹¹ Da-yiigaawana wolai ɔula ɔɔbu ga nuɔuseiti,
wɛɛ nɔ nɔ ɔɛ ɔila kpɛ, ɛ waso nuiti gaayei.
- ¹² Waso nuiti kpɛin pɛɛ, ɛ ti vɛɛ ɔɔɔɔwu.
Faa nɔu ɔɛ nuiti dɛɛvɛ gaamago nɔ.
- ¹³ Ti ɔɔɔɔ vɔɔma fufiligi wu.
Daɔɔulu ti pɛ ma, saai ma ɔasoi ɔa.
- ¹⁴ Nɔzu, nɔ ɔɔɔɔi nɔ ɛ maamuse,
mazɔɔɔ ɛ-yeei ɔa a ɔɛ ga ɔa-zobo ɔɔɔɔ fai.
- ¹⁵ «Wɛɛ maalegi va, nɔ ɔa gɛ ga kpɛɛ nui,

egɛvelei gè ga è ɖete nui la.

Toɖa ga tufa mii zuai nɔ, egɛvelei nikelai la.

¹⁶ Wɛɛ ba! Ná-zɛbei ɖa saamave,
ná-suɖaai ɖe koozuve ma nataiti zea.

¹⁷ Toɖa wɔɔngi maalesu, é kpa kpe, egɛ gului daa ga sɛdelegi.
Kɔɖɔvolu nataiti fɛɛve, ti lɔ kpalai zu.

¹⁸ Kaeiti kpaave egɛ kɔlu ɖɔi kalii maaɖiligi,
kaka ɖaeiti kulave ga kɔlu ɖiligiti.

¹⁹ Toɖa ga GALA ná-kpetɛanii ma ɖii golai,
zɔi é kpetɛa, naa ɖila kpe ka zobogi be ga é vɔni ma.

²⁰ Gizeiti ka ta ɖa ná-daamiani tufai ve,
ve ɖɔɖɔ zuaiti kpein ti ɖaɖosun ná.

²¹ Ná-dooɖo bosuve ɖa ga ɖɔɖɔ goi ma niinigiti bu,
toɖa ɖa lɔɖɔ kpoigi laave ma lufaiti su.

²² Maa ɖa ɖa lɔɖɔ ga ɖɔɖɔ goi ma niinigi,
kɔtudei ma wulu wolaiti ti laa ga pepiliye, naati ta ɖa maaɖaku.

²³ Ni ziei a vena, é la niikpiga.

Ni Zuluden a vuuna daave, maaɖegɛ kpɔ, ziilei.

²⁴ Nu ɖa zoo é so ɖaa, siegi zu é ɖaazuzegɛai ma la?
Nu ɖa zoo nei, é so ga balii ɖaa, é dakulugi ɖota?

²⁵ «Da li nei, è sua maayikiai ɖula ga kalagi ɖaa?
Da zoo è nɛgi ɖili ga galui?

²⁶ Da zoo è sokpayegɛi ɖota ga temui,
è kpalɔɖaei ɖota ga kalagi?

²⁷ Toɖa è maanɛɛɛ ga gola ɖaa?

Toɖa woo vagoa wo è ma nei ɖaa?

²⁸ Toɖa minazegɛ bo è ve ɖaa?

Da so, é ye è ya ga duɔi eyɛsu ɖɔ ɖaa?

²⁹ Da ɖaɖo da nei, egɛ wɔni goi?

Da gili nei ɖaa, ga è-loun anzanu goiti ti ɖa ɖaɖo da?

³⁰ Wa ɖona su, wa pɔdi nei ɖaa?

Pɔdi loo nuiti ta zoo ti gaagwe va ɖaa?

³¹ Da zoo è ma ɖɔɔi ɖota ga ɖogai ɖaa,
ɖaa nɔungi ga kale ɖula ɖalagi?

³² Yeeveɛ lɛɛ ba, è la yeema naama jɛpii ma,
è la mɔ ta ɖɛa, eyɛsu pɛ!»

41

¹ «Wɛɛ, kitogi kpein é nu ya ga ɖa vɔni ma, ɖa ɖɛna loni tuɖɔ, naa ɖa nɔ ga dualuagi.
Da tɔ ɖila kpe kaana, ɖa lokasu.

² Nu nɔpɛ ge la litini ga é va ziiɖaawana vaa ɖɛ.

Be ɖa mu a zoo losu dàawu?

³ Be ɖa é ani vea bè, gè va potogi zala?

Geeɖɔlogi wu, anii kpein ka ga nɔnɔ.

⁴ «Gè la pɔ gè va maaɖɛ kpɔ kpusei vaalobazuɔeti faa zu,
nà ná-zɛbei vai wosu, nu la pokɔɖɔ ga taɖili ma,
ná-pagi, ta kpusei ɖete vele.

⁵ Be ɖa é ná-seɖɛi ɖulaa ma ga kakala vele?

Be ɖa é ziaa niiga nekpɛ felegɔiti saama?

⁶ Be ɖa é bɔɖa da, é va daalao?

Niiga gaazobagiti ta ga maalua aniiti.

⁷ Kɔɔɖɔ zɛpɛgi ma nekpɛ mɔinmɔin ka é vɛɛni poluve, ga kpaamaazu aniiti ti wola batagai bɔɖɔ va.

⁸ Ti ɖatagai bɔɖɔ va, ti ɖilagila pɛ, file la zooga levesu ti yɔɖɔzu.

⁹ Ti ɖilive bɔɖɔ va, ti ɖilagilagi, ti bɔɖɔ zo, ti la zooga gaagwɛɛzu.

¹⁰ «A lisomana, wozakalagi ɖa da ɖula.

Gaazugɛzeiti kulave ga geelaalaosuve ma wozakalagi.

¹¹ Sɔmɔ abuiti ti da ɖula daave, abuɖeɖelaiti ti da ɖula ná.

¹² Duului ɖa ɖulazu sokpayegeiti su, eɖe ɖain kpɔvɔi abui ba, eɖe ɖigɔi é nesu.

¹³ Sokpa zu viilei badiuve, é da so tigɔ va, abuzogi ɖa ɖulazu daave, é da vaza.

¹⁴ Ná-zɛbei ɖa zeini kɔgi zu, nu nɔpɛ a kaana, kɛni é lua ba.

¹⁵ Kɔlɔgi bilikpilige ma, é mɔin ma.

Anɛɛ ni nu ɖa badozu ma gola, é la faa nɔpɛ kea la.

¹⁶ Kikpaave eɖe kɔtui, kpaave eɖe kɔtui ti kpooloi nɔfɔsu ma.

¹⁷ Siɛgi zu é wuzegɛzu la, suɖaa nu wolaiti ta da lua.

Ti ɖe unga wuulee, dualuagi vɔni ti ma.

¹⁸ Boɖa zɔkpɔi a vilina ma, po ge la ɖaa ba, kpɛɛin balaa, ta mɛɛin ta kpɛɛn goi, naati ti la ga ani nɔpɛ zea.

¹⁹ Kɔlui ɖa gaazu nɔ eɖe tufa vɔɔi, kɔlu bɔigi ɖe gaazu, eɖe gulu luulai.

²⁰ Nu la zooga é va kpe ga mɛɛin, felevɛɛ kɔtuiti ta zea nɔ ga kavai.

²¹ Kpakɔi ɖa gaazu nɔ ga kpaku vɔɔi, a kpɛɛn vili tugi mɛnina, é da ne wo.

²² Gulu gaazobagiti ka ti koozuve, a ɖena ziaa, é da zooi woli, eɖe kava loɖa wulu zɛpɛgi a ɖe palavalai zu.

²³ A lɔna ziei wu, toɖa niikpi eɖe ɖigɔ a ɖe nesu, toɖa kpolodei valibo, eɖe ve gulo maku neɛnɛgi ɖalazu ná.

²⁴ Toɖa wozakalagi yesu voluvelei pelei zu.

Kpolodei ɖe eɖe undɛɖa ɖolegi.

²⁵ Kɛɖala la eteai zu, kpɛtɛve ga é mina lua neɖeɛin.

²⁶ Toɖa da gaazulo sakpeɔɔɖɔiti pɛ ba, é la lua.

Toɖa ga masagi file zuaiti kpein unda.»

42

Zɔɖe ná-gooɖaavote gaabelagi

¹ Zɔɖe Gɔɔɖɔ GALAGI woogaaavoteni, é ɖe ma:

² «Gè kweni ga da zoo é fai pɛ ke,

faa nɔpɛ ge la pele besaga è luɔɔ, è va be da-leveiti kɛɛzu.

³ E ɔɛni ɔɛɛzu mà: «Be ɔa ga de, è va nà-deveiti gaavala ba ga ɔimalala bɔɛzuɔɔlaiti?»

Ungo, gè ɔɛa bɔɛzu é vile faiti ba, gè la ɔɛni ti ɔaɔaani,
ti buɔɛai màazu, gè la ɔɛni ti ɔwɛɛni.

⁴ E ɔɛni ɔɛɛzu mà: «Woilo, nà bɔɛzu è vɔ,
nà vaazu è ɔaazaɔasu, da kàlasu.»

⁵ Gè ɔɛa da-vai menisu,
kɛɛ niizu gè ɔaazulaa è ma.

⁶ Naa ɔa é ba, gè bɔɔɔ veelalaa,
gè nimiza, gè la fufiligi zu ta zuvui.»

Zóbe ná-fai ɔaabelalei

⁷ ɔɔɔɔ GALAGI begai ma ga niima bɔɛiti bo Zóbe ma, ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni Teman nui Elifaze ma: «Ziɔaawanave è ma, wa è-wɔla felegɔiti, wo la bɔɛni ga gaamai é va vile bà, eɔɛvelei nà-botigɛ nui Zóbe kɛai la.

⁸ Niizuve, à nɛɛ zine lɔfela zeɔɛ, ta baala sine wola lɔfela, wo lii la nà-botigɛ zunui Zóbe vɔ be, wo ti ɔula ga gala zalaɔai. Nà-botigɛ zunui Zóbe ɔa GALA fali wo ve, velei gè unfesu ma la, gè la wo zoga eɔɛvelei wa-ɔimalala vai la, mazɔɔ wo la bɔɛni ga gaamai é va vile bà, eɔɛvelei nà-botigɛ zunui Zóbe kɛɛni la.»

⁹ Elifaze nii é ga Teman nui, ta Bilidade nii é ga Suɔa nui, ta Sofaal nii é ga Naama nui, ti liini, ti naa ɔɛ, nii ɔɔɔɔ GALAGI boni ti ma. ɔɔɔɔ GALAGI woiloni Zóbe ná-fali wooi ma.

¹⁰ Naa vɔluma ɔɔɔɔ GALAGI Zóbe wuzɛɛni vɔlu, siɛgi zu é GALA falini la bɔɔlaiti be. Nii kpein Zóbe valani ma, é naama vɛɛda felegɔi veeni zea vɔɔ.

¹¹ Zóbe kɛɛɔɔlɔinti kpein, zunu geleiti, ta anzanu geleiti, ta bɔɔla vagoiti, ti vaani pɔ be ná-pelei wu, ti laami vɔɔma. Ti ta-wɔinlai ɔulani be kɛɛma, ti gaanɛɛɛ, tɔɔzei maanɔɔi kpein faa zu nii ɔɔɔɔ GALAGI seini ma. Ti ɔilagilagi ti wali ɔaɛi veeni zea, ta zanu balaɔaegi.

¹² ɔɔɔɔ GALAGI tuya looni Zóbe ve ná-eteai ma ɔaabelagi zu, é leve ma mɔungi va. Togani goiti é ti zɔɔɔni, naa ɔɛni ga waapuugo maazu naani (14.000), ɔɔmɛi ɔɛni ga waadɔzita (6.000), nɛɛi ɔɛni ga waafelegɔ (2.000), ta soovale saai ɔɛni ga waagila (1.000).

¹³ E doun zunu lɔfela zɔɔɔni, ta doun anzanu savago.

¹⁴ E anzanu loun mɔungi laasei pɛɛni ga Yemima (nii poluve ga «kpumagoi»). E felesiei laasei pɛɛni ga Kezia (nii poluve ga «gulo maku nɛɛɛgi ma wului ma vuai»). Savasiei laa ɔɛni ga Kelen-ɔapuke (nii poluve ga «gaazuɔɔpolu vodai»).

¹⁵ Pa anzanuiti kpein ti ɔɛni zooi ná zu, tanɔpɛ ge la ɔɛni vani ga Zóbe ná-doun anzanuiti kɛvele. Ti-ɔɛɛ tɔnɔ veeni ti ya poganii zu, ga ti-vaazeelaiti kɛvele.

¹⁶ Naama vaiti teve ga vɔluma, Zóbe yɛni vulua, é kɛ ga kona ungila kona vuunaani (140), é ná-dointi ka, ta ná-doun zunuiti ti-lointi, eyɛsu ɔɛɔalama naanigo.

¹⁷ Naa vɔluma, Zóbe zii zuɔɔɔani, é wɔɔzaɔa gola é va leɔa za.

Kelε kotoba nuiti ta-velei ga liizu ga tiye undaaviligi zu.

2

Masagi zei vai

¹ Leeni vaa zu zii giligiti ti gεεzu unga wuulee?

Leeni vaa zu ziiti pε ti kisie nakaiti bosu?

² Zou masagiti ta kooi βεεzu,

kundiḡiti ti da yaavai βεε Gooḡo GALAGI laalḡoma,
ta ná-zunui nii é gulo ṇadegai ziaai ma.

³ Ti gε ma: «Ade galui vie βḡḡo ma, nii de ḡiliai la,
de ta-yolḡḡiti pili ya, maagooza de va!»

⁴ Kelε Maliḡii GALA ka zeini ná-masa kpḡkpḡgi ga, geegḡḡgi zu,
é da ṇεi wo, é da ṇεḡḡula ti zu.

⁵ Toḡa βεεzu ti vḡ, ná-ziiḡaawanai zu,
é ti maalua ná-ziiḡulagi zu, é gε ma:

⁶ «Nà ga gè nà-masagi zeidai Siyḡn, nà-gize ṇadegai ma,
gè gulo ṇadegai zie ma.»

⁷ Nà devei naa le adave pε, nii Gooḡo GALAGI boni.

E ḡeni mà: «Da ga doun zunui,
za, gè è ḡεa ga dḡin.

⁸ Zii giligiti fali mà, nà ti ve è ya ga dḡnḡ,
da zḡoi zḡḡḡ ga dḡnḡ, é li zou βela ga,

⁹ da ti maagolo ga kolu lukpḡi,
da ti wolowolo eḡe pḡḡo liḡii.»

¹⁰ Niizu, masagiti à kidafaawui gε!
A ḡigi zḡḡḡ, wḡi wo zeini eteai unda.

¹¹ A Gooḡo GALAGI lebi dualuagi zu,
à ḡoozunε, wo zasu da bali gaazu.

¹² A βḡḡo unmaayei GALA doun zunui vε, nii a ke é mina yiiḡaawana,
wo undaa a va vili, wḡi kpein wo ziezū ga pelei naa.

Mazḡḡḡ ná-ziiḡaawanai zuvilεvε.

Undaanε nu ga ga naati kpein, niiti ti voluzeizu ba, ti lḡḡu pḡ bε.

3

Kizogi zeḡεvε Gooḡo GALAGI vḡ

¹ Davide ná-guyei, siegi zu é ḡeni velazu la ná-doun zunui Aḡasalḡme va.*

² Ee, Gooḡo GALAGI, sili nuiti mḡinvε gola!

Ungo, sili nuiti mḡinvε gola, ti wuzεḡeai dāalḡoma!

³ Nuiti mḡinvε ti gεεzu ma nà-faa zu:

«Ná-kpḡba nḡpε ge la mḡ zḡḡḡga GALA zea!»

Lo!†

⁴ Kelε doun da, Gooḡo GALAGI, da ga è bè ga kḡḡḡ zεpεgi,

* **3:1 3:1** Wεε vε: 2Sa 15:13–18:18. † **3:3 3:3** Lo!: Niima wooi wo daa ḡεεvε ga puulḡfela maazu ḡila (71) guye zεvεi zu. Eḡulu wooi nii é ga «sela», naa ga tatigai ḡana. Poluvε βḡḡḡgi la ḡwεeni. Poluvε tanigaa ta ga niiti: *tago loḡḡgi guyei zu*, baa *ta sieposui*, baa *maamusei ma voogi*.

da ga mà zaalai, da nòungi wuzegezu.

⁵ Nà woofulazu Goofo GALAGI ma ga kpee, tofa yesu ná-gize nadegai ma, é gòofaavote.

Lo!

⁶ Gè la, gè ni,

gè wuzege, mazaloo Goofo GALAGI ga màkesu.

⁷ Gè la lua nu waa moinmoinngiti ba, niiti ti dàalofoma mini-o-mini.

⁸ Wuzege, Goofo GALAGI!

Kizo, nà-GALAGI!

Tòzei da sili nuiti kpein dogazu ti-woizuvu, da faa jou ge nuiti niigaiti galegalezu.

⁹ Goofo GALAGI, da ga da nu gizo.

Da-luyai ge da-nubuseiti ba.

Lo!

4

Goofo GALAGI ga ziileigi veezu

¹ Guye loo gundigii nənəi ve. E loozu ga kənigiti. Davide ná-guyei.

² Siēgi zu gè woofulazu la è ma, gòofaavote, GALAGI nii é ga nà-telebodai.

Kidaaviligi zu, da ñjodoozu.

Zaalai la mà, è woilo nà-fali woiti ma.

³ Woi wo ga nuiti,

wa yesu nà-lebiyai maafoozu, eyesu yeele?

Wa yesu faa jakai neezu ve,

wo da zeei gaizie, eyesu yeele?

Lo!

⁴ A sugwee ga Goofo GALAGI yiimazegeve ga zunu gila, nii é ga woofegila nu toun be, tofa da gòomeni, siēgi zu gè tolisu da.

⁵ Wa yiigaawanana, à mina koto ge.

A kisiēi wo wa-vetei zu, wo maage kpə.

Lo!

⁶ A zalağaiti kula, niiti ti zoloogai tōgi ma,

à bōfo galiva Goofo GALAGI ma.

⁷ Naati moinve, niiti ti gaazağagi wosu ga: «Mini ga gá-undaanēi vaazu, é zege ná?»

Ee, Goofo GALAGI, è-ğaazuvu ma wozakalagi lo gi va!

⁸ Da koozunēi vuuzu ziimave,

é leve ta-molo leve ziēgi zu va, ta ta-lōo niinei vu ziēgi zu va.

⁹ Nà laana nō feya, nà ni ziileigi zu.

Mazaloo da gila kpe, Goofo GALAGI,

da sèizu ziileigi zu.

Yeele ɔa è vaazu la Ɔoɔɔ GALAGI, nà-kpɔba vai ma?

⁵ Ua bè mɔnɔ, Ɔoɔɔ GALAGI, è ùnmɔɔ,
kɔzo ɔa-woɔɔɔɔlɔdai maavele ma.

⁶ Mazɔɔɔ niiti ti zaai, naati ti la zooga ti va ɔisiɛ è zu!
Bɛ ɔa a zoo é è maamuse ɔvɛalaazu?

⁷ Gè yega kpalagi wola wosu, gaaɔaai ɔula sù,
nà laani nà-betei zu, kpidii kpein gè ɔa wɔɔ,
dàazuve yɛɛa, é lɛlɛi ga gàazudɛi.

⁸ Gàazuɔɔɔɔɔti ti wɔɔzaɔaga ga ziizoolɛi,
ta wɔɔzaɔasu, tɔɔzei sili nuiti ta-vaa zu.

⁹ A maagooza bà, faa ɔu ɔete nuiti,
mazɔɔɔ Ɔoɔɔ GALAGI nà-ɔɔɔ woɔiti mɛnini.

¹⁰ Ɔoɔɔ GALAGI yeezeini nà-maanɛɛɛ woɔiti bu.

Ɔoɔɔ GALAGI vaani nà-maanɛɛɛ woɔi wu.

¹¹ Sili nuiti kpein ta unfe, ti zasubali,
ti ɔula volu gaamanɔ, ti pɛ ti unfe.

7

Ɔoɔɔ GALAGI potokulai wo bè

¹ Davide ná-maawɔin wuyei, é tooni Ɔoɔɔ GALAGI vɛ, é vile Kuse va, Benzamen nui.

² Ɔoɔɔ GALAGI, nà-GALAGI, nà lɔɔɔɔɔ ɔaiziezɔ è vɔ bɛ,
kɔzo wɔinzeɔe nuiti kpein ma, ùnmɔɔ,

³ nii a kɛ ti mina bàli ga eɔɛ zalai,
nii a ɔa li ga anii, nu la kula zea.

⁴ Ee, Ɔoɔɔ GALAGI, ná-GALAGI, ni gè naa ɔɛɛɛ,
eɔɛɛɛɛi ti pɛɛɛɛɛɛ la, ni gè ɔamaba vaa ɔɛɛɛɛ,

⁵ ni gè ɔaagɔɔɔ bɔɔɔɔɔ ta ma,
ni gè sili nui ta maavoogɛ, un ge la ba,

⁶ naazu sili nui vile pɔlu, é sò,
é ɔɔɔɔɔ mɔ,
é nà-lɛbiyai ɔokpo fufiligi zu.

Lo!

⁷ Wuzegɛ, Ɔoɔɔ GALAGI, ɔa-yiigulagi zu,
wɔinzeɔe nuiti ta-yiigulagi laalɔɔɔma, ɔaɔa mɔ,
ɔɛi è faa zɔle fai leveai!

⁸ Ziiti ti maaɔɔ è-maagoolii zu,
ɔɔun ɔa zeɛ ti unda, è yɛ zeini naa maazuve, ɔa-masa kpɔkpɔgi ɔa.

⁹ Ee, Ɔoɔɔ GALAGI, ɔɛi è ga ziiti pɛ tukpɔɔaaleve nui,
tukpɔi lo bè, kɛ eɔɛɛɛɛi nà-sɔledai la.
E ɔɛ bè eɔɛɛɛɛi nà-sɔbalalai la.

¹⁰ Pele ɔesa faa ɔu ɔɛ nuiti ta-vaa ɔɔi luɔɔ,
telebo nui ɔɔɔ losu ɔete,
ɔɛi è nuiti ziimave vɛɛsu, ta ta-ɔisiɛi,
telebo GALAGI.

¹¹ GALA ka é ga ná-kóóǵó zεpεgi.

Nii zii zólegai, toǵa naa ǵizo.

¹² GALA ka ga tukpóǵaaleve nui nii sólegai,

nii a ǵa ná-ziǵaawanai ǵula kelema voloi faaǵaazagi a ǵε la,

¹³ nui naa laalóǵoma, nii é la vaazu pǵ.

GALA ka ǵa ná-boǵa zókpǵi ǵaali,

é ná-mεεin zumεεn, é kevele βετε.

¹⁴ Toǵa kóóǵó zóolaiti kpεtezú nu vaa vai ma,

é mεεinti kpεte niiti abui ti va.

¹⁵ Wελε, faa ǵou ǵε nui ǵa telebotalai ǵεvele βεtezú,

toǵa kogi zeǵezu ga faa ǵoi, é sólǵo ga zεε vai.

¹⁶ Toǵa zeǵei wóózu, é bǵ,

é loo zeǵei zu, nii é bǵai.

¹⁷ Ná-faa ǵoi ǵa loozu tǵ bǵǵoi unma.

Ná-supǵulai ǵa loozu tovalave.

¹⁸ Nà Ǵóóǵó GALAGI maamuse ná-telebodai maavele ma,

nà guyei loo Ǵóóǵó GALAGI laaseigi lebi vai ma,

GALAGI nii é Anii-Pε-Unda geezuve.

8

*GALA bǵǵo velei,
ta nubusei balaa losuve*

¹ Guye loo ǵundiǵii náǵoi ve. Davide ná-guye. E loozu kǵnigi ǵa, nii é zeǵezu Gate taazuve.

² Ǵóóǵó GALAGI, gi-Maliǵii!

E-laaseigi maayikive, eteai zu ná pe!

Da-maayikii é volozu, è naa zeida geeǵǵlogi maazuve.

³ E lebiyai lǵa doungeiti daave, ta ǵiimiβǵlegiti,

è wǵinzeǵe nuiti ta-vaa zu,

è è zili nuiti gaalei, ta potokula nuiti.

⁴ Siεgi zu ná geeǵǵlogiti peτena da, ti ga dǵnǵiti, è-yeei ti βετeai,

alugi ta somideǵaiti, è ti ǵεkpεai:

⁵ Nubusei ǵa ga leeni, è va ǵiǵaizie su?

Nui ǵa ga leeni, è va yiizoolε la?

⁶ Anεε naa ve, è keεve ga GALA ná-seikobai nǵ,

è lebiyai ta unfemai veeve βε, ti ǵε unma ga masa bǵǵlogi.

⁷ E zobogi veeve βε, ga é masadaí ǵε anii kpein unda, è-yeei ti βετeai,

è ti pe puuni kǵǵowu,

⁸ toganiiti pe, ma wolaiti ta ma goiti,

anεε dǵbǵ zuaiti balaa,

⁹ ta wǵniiti, ta kaleiti,

ta niiti kpein ti ziezu zieiti bu.

¹⁰ Ǵóóǵó GALAGI, gi-Maliǵii!

E-laaseigi maayikive, eteai zu ná pe!

9

GALA sɔlegɛ

¹ Guye loo ɣundifii nɔnɔi ve. Nii é loozu é zoloo guye wooi ma, nii daa ga: «Zunu loin ná-saai». Davide ná-guyei.

²* Nà Ɔooɣɔ GALAGI maamuse ga zɔimave pe,
nà ɗa-vaa vagoi kpein bo.

³ Nà ɣoozunɛ è vɔ, gè ɣoozunɛ gola,
nà guyei loo è-laaseigi lebi vai ma,
GALA nii é Anii-Pɛ-Unda!

⁴ Siɛgi zu sɔli nuiti ti ɣulazu la volu,
ti-ɣɔɣɔi ɣa ɗa ziga, ti undaavili è ɣakala.

⁵ Mazɔlɔ è maaɔoboga, è bà vai ɣaaɣula ba,
ɗa zeizu ɗa-masa kpɔkpɔgi ɣa, ga tukpɔɣaaleve nui sɔlegai.

⁶ Da baazaɣazu zii ɣiligiti ma, è faa ɲɔu ɣɛ nui undaavili,
è ti-laaseigi bale eyɛsu ɣɔ.

⁷ Sili nu nɔpɛ ge la mɔ ná.
Ti ɣoloɣologa eyɛsu ɣɔ, mazɔlɔ è ta-laa wolai lokaga,
zeemai woga ti ma.

⁸ Kɛɛ Ɔooɣɔ GALAGI ɣa sei wosu yeenɔpɛ,
é ná-masa kpɔkpɔgi vilɛni tukpɔɣaaleve vai ma.

⁹ Tɔ ɣa é zeini eteai unda ga telebodai,
é ɗa ziiti pɛ tukpɔɣaaleve ga soledai.

¹⁰ Ɔooɣɔ GALAGI ɣɛ ga sigigi maanɔɣɔ nui ve kae,
é ɣɛ bɛ ga sigigi kidaavili siɛgi zu.

¹¹ Niiti ti è ɣwɛɛ, naati ti la è la.
Mazɔlɔ ɗoun ɗa, Ɔooɣɔ GALAGI, è la ɣɛɛa nu va, nii é ɣaavotesu è ma.

¹² A Siyɔn masagi Ɔooɣɔ GALAGI lebi ga guyeiti,
faa wolaiti é ti ɣɛai, à naati bo zii ɣiligiti saama!

¹³ Mazɔlɔ toɣa ɗa ɲama vui votokula, ki ge la ɣula su,
é la yeema maawɔin nuiti ta-bee wooi ma.

¹⁴ Ee, Ɔooɣɔ GALAGI, maaawɔingɔ!
Kpɔɔi vɛɛ, nii wɔinzeɣɛ nuiti ti ɗɔai su.
Da ɣa è lɛɛzu ga ze, è kula saai ma zigɗavɛ,

¹⁵ nii a kɛ è maamuse wooi wo Zeluzalɛme taa zigɗavɛti,
gè ɣɛ koozunɛi zu, tɔzei gè è zɔlɔga ga nà-kizo nui.

¹⁶ Zii ɣiligiti ta loozu zɛɣɛi zu, nii ti bɔai ga ti-yeeiti,
ti-ɣɔɣɔi ta lɔzu tumɔi zu, nii ti seini ɗɔɣfuzu.

¹⁷ Ɔooɣɔ GALAGI ɣa ɓɔɣɔ lɛɛzu, é soledai ɣɛ.
Toɣa faa ɲɔu ɣɛ nui zosu, ga naa ɓɔɣɔi ná-balii.

Lo!

* **9:29:2** Guyei tanigaa zu, guyei laaɣulazuvɛti tɔzeivɛ ga Ebulu zɛvɛ ɣae puufelegɔ maazu felegɔi gila, é zoloo ti-ɲɛkpɛ vɛlei ma. Ti laasei pɛvɛ ga sɛvɛ ɣae wuyeyiti. Guyei 9 ta 10 ta-zɛvɛ ɣaeiti ta ga faa gila.

¹⁸ Faa n̄ou gɛ n̄uiti, ta zii ɣiligiti, ti la yiizoolɛzu ga GALA ná-faa, naati ta li ɣɔvɛalaazu.

¹⁹ Kɛɛ GALA ge la yeema pɛ maanɔɔ n̄uiti ma, eyɛsu ɔɔ, maawɔin n̄uiti ta-ɣitogi la ɔologologa eyɛsu ɔɔ.

²⁰ Wuzɛɣe, ɔɔɔɔ GALAGI, nui mina pile sɔlɔɔ!
Zii ɣiligiti to ɣaazu, ɛ ta-lukpɔi ɣaaleve.

²¹ Ee, ɔɔɔɔ GALAGI, dualuagi lɔ ti zu!
Nuɓusei naati ti kwɛɛ ga ta ga n̄uiti nɔ.

Lo!

10

Màligi, lee vaa zu?

¹ *Lee vaa zu ɔɔɔɔ GALAGI, ɛ losu ɣoozama?
Lee vaa zu, kidaavili foloiti, ɛ lɔɔɣuzu?

² Faa n̄ou gɛ n̄uiti ta-wasogi zu, ta ɗa vile maanɔɔ n̄uiti polu, ti ɗa ti ɓɔlɔ, ti yee ɣa zeelizu ti ma, ga ti ɣoozu ɣisie n̄oitɔ bogai.

³ Mazɔlɔ faa n̄ou gɛ nui ɣa ɓɔɔ lɛɛzu su, ná-gaazuɣulapɔiti su.
Nui nii kpalaai ga ɛ ɣula za nɔ zu,
naa ɣa ɔɔɔɔ GALAGI ɣotozu, ɛ nɛɛɣula su.

⁴ Faa n̄ou gɛ nui ná-wasogi zu, toɣa ɣɛɛzu ma: «GALA ge la ná!»†
Kisu vai kpein kana, ɛ la wɛɛzu ɣoozama.

⁵ Yeenɔpɛ ná-faiti su ɣa ɗa ɓɛɛ,
ɗa-leveiti ɓɔlɔɓɛ, ti ɓude ná-faagaaɣai maazu,
toɣa yeelaavilisɔ ga wɔinzeɣe n̄uiti kpein.

⁶ Toɣa ɣɛɛzu ma yiimaɓɛ: «Gè la niikpiga eyɛsu pɛ!
Dɔɔɣuɓɛ, maanɔɔ la zeelia mà, eyɛsu ɔɔ, nà yɛ loni kpaan.»

⁷ Daave laaveɣe ga foovooi, yaava wooiti ka ti ɗa, ta ziiɣula vaiti.
Suj̄n̄ou vaiti, ta nu maawana vaiti ka ti nɛgi wu.

⁸ Toɣa ɗa lɔɔɣu taa loave,
ɛ sɔbalala nui vaa, ada maalɔɔɣuai.
Gaazuɓɛ la zeɣea zobotala nui va.

⁹ Toɣa laazu ná-dɔɔɣu wosɓɓɛ, eɣɛ zalai nii ɛ laani pɛɛzuɓɛ.
Toɣa lɔɔɣuzu, ɛ va ɣula maanɔɔ nui viliba,
toɣa ɣulazu maanɔɔ nui viliba, ɛ pili ná-tumɔi zu.

¹⁰ E ɓili, ɛ maave,
maanɔɔ n̄uiti ti loo zeezu.

¹¹ E ɣɛ ma ziimaɓɛ: «GALA ka ɗa yeema!
Toɣa ɗa ɣaazuɓɛ lɔɔɣu, ɛ la ɗa ga wɛɛ pɛ!»

¹² Wuzɛɣe, ɔɔɔɔ GALAGI! GALA yeei wuzɛɣe!
Mina yeema maawɔin n̄uiti ma.

¹³ Leeni vaa zu, faa n̄ou gɛ nui nɛɛɣulazu GALA su?
Lee vaa zu, ɛ bosu ziimaɓɛ ga: «É la màagoloo?»

* **10:1 10:1** Guyei tanigaa zu, guyei laaɣulazuɓɛti tɔɔzeiɓɛ ga Eɓulu zeɓɛ ɣae puufelego maazu felegai gila, ɛ zoloo ti-nɛkpɛ veleɓi ma. Ti laaseɓi pɛɛɓɛ ga seɓɛ ɣae wuyeyiti. Guyei 9 ta 10 ta-zeɓɛ ɣaeiti ta ga faa ɣila. † **10:4 10:4** GALA ge la ná: Tati peleɓi taɣili ɓalaa ka ga nii: Zobo ge la GALA ɓɛ

¹⁴ Anɛɛ naa ve, dɔun da, da kpɔɔɔi ta maanɔɔɔi vɛtɛsu,
da ɔaabaazu, ɛ ti pɛ seɔe ya!
Zɛbɛsulala nui ɔa ɔɔɔ veezu ɛ ya nɛɔɔɔin,
da ɔɔsu podoin va.

¹⁵ Faa nɔu ɔe nui yeei ɔaleɔale,
nɔ-faa nɔiti sala, ɛ nɛɔɔ ɛ ɔaazu.

¹⁶ ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ɛ ga masagi eyɛsu ɔɔ.
Zii ɔiligiti ma zuwu ɔaaleve nɔ-zooi zu.

¹⁷ ɔɔɔɔ GALAGI, ɛ maawɔin nuiti wɔinma vaiti mɛniga.
Da zɛbɛi veezu ti vɛ, ɛ woilo ti-wooi ma.

¹⁸ E saɛ fai ɔe podoin vɛ, ta maawɔin nui,
nii a kɛ, nu vului tanɔpɛ ge mina ɔɔla maalua.

11

Nu ɔɔɔɔɔu vagɔi

¹ Guye loo ɔundigɔi nɔnɔi vɛ. Davide nɔ-guyei.

Dɔɔɔɔɔu ɔa ga ɔɔɔɔ GALAGI vɔ bɛ.

Wa zoo ɔale ɔɛɛzu mɔ:

«Vɛla ɛ li gizeiti ma, ɛɔe wɔni?»

² Mazɔɔɔ faa nɔu ɔe nuiti ta mɛɛin ɔaaleɛzu,
ti mɛɛn ɔaei ɔeɛɛle ɔɛɛ galui ma,
ti va pili naati ma kpidi zu, niiti ti-yii zɔlegai.

³ Siɛgi zu ma ɔogiti ti lokasu da,
leeni ɔa telebo nui a kɛ?

⁴ ɔɔɔɔ GALAGI ɔa sei vɛɛ nɔdegai wu.

ɔɔɔɔ GALAGI nɔ-masa kpɔkpɔgi ɔa geɔɔɔlogi zu,

ɔaazu vɛ ɔa wozɔɔazu,

toɔa wɛɛzu ga ɔaazu vɛ, ɛ da nuɔuseiti sumɔ.

⁵ ɔɔɔɔ GALAGI ɔa telebo nui ta faa nɔu ɔe nuiti ta-vai wuuɛtɛsu.

Toɔa naama nui wɔinzeɔɛzu, nii toomai nɛai bɛ.

⁶ E abulekai vɔ kae faa nɔu ɔe nuiti ma, nii ɛ ɔalazu ga timinigi.

Fiɛɛ ɔadii nii ɛ galai wosu, naa ɔa ɛ ga ta-ɔulanumai.

⁷ Mazɔɔɔ ɔɔɔɔ GALAGI zɔlegɛ, telebo faiti nɛɛvɛ bɛ.

Nuiti ti zɔlegai, naati ta ɔaazu vɛɛ.

12

GALA ka da nɔ-minazeɔɔgiti daazeeli

¹ Guye loo ɔundigɔi nɔnɔi vɛ. E looni ga kɔnigi, nii galu ɔsavai ga. Davide nɔ-guyei.

² Ee, ɔɔɔɔ GALAGI, kpɔbai ɔe!

Wooɔɔɔɔla nu nɔpɛ ge la mɔ nuɔuseiti saama,

nu la mɔ laa nu nɔpɛ da.

³ Eɛ ka seipɔɔɔi yaavazu,

ti da ɔɔɛ ɔɔɔ vɔ ga yaava lakɔlogiti, ta wooveledai ti-yiimaɛti.

⁴ ɔɔɔɔ GALAGI yaava lakɔlogiti ma zuwu ɔaaleve,

ta naama nɛgi nii ɛ waso kpɔɛti bosu.

⁵ E naati ma zuwu ɔaaleve, niiti ti ɔɛɛzu ma:

«Ade-nɛgi ɔa é ga ada-zobogi é zɛbɛi veezu ade vɛ.
Ade-lakɔlɔgiti ka ti ɔɔsu ade va.
Bɛ ɔa a zeɪ ade unda?»

⁶ Kɛɛ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛ ma:
«Bala nuiti maavele ma ti ti maanɔɔzu, ta maawɔin nuiti ti liizu ga kpalagi woga,
nà ga wuzeɔe gè ti maalobo,
gè kizogi ve naati zea, niiti ti ti vɛɛvilisu.»
⁷ Ɔɔɔɔ GALAGI laawooiti ta ga wooiti ti ɲadegai,
ti ɔɛvɛ eɔɛ walii puai anɲakai zu, é zeɪ abui ɔa,
é ɲade ná zeizu ɔɛ lofela.
⁸ Ɔɔɔɔ GALAGI, ɔa ɔaazu è-laawooi maazu,
ɔa gi make, è gi ɔizo naama nui ɔilagilagi ma.
⁹ Faa ɲɔu ɔɛ nuiti ta levesu mini-o-mini,
faa zuɔoloɔlogi ɔa masadai ɔɛɛzu nuɔuseiti saama.

13

Inɛnɛgi ta ladalai

¹ Guye loo ɔundigii nɔnɔi vɛ. Davide ná-guyei.
² Ee, Ɔɔɔɔ GALAGI, eyɛsu yeelɛ? E yeemazu mà kenein?
Da maagɔozazu bà, eyɛsu yeelɛ?
³ Ziizoolɛi ɔa yɛsu mà, zɛimavɛ eyɛsu yeelɛ?
Folo-o-folo, ziiɔɔlɔi zɛimavɛ?
Sili nui ɔa yɛsu wuzeɔezu dàalɔɔma, eyɛsu yeelɛ?
⁴ Wɛɛ, ɔòɔaavote, Ɔɔɔɔ GALAGI, nà-GALAGI!
Gàazuve zeɔe ma, naa ɔa a kɛ, gè mina ɲi saai zu.
⁵ Sili nui mina ɔɛ ma: «Gè vɔniga ma!»
Wɔinzeɔe nuiti ti mina ɔoozunɛ, ni nà ɲiikpina.
⁶ Nòun nà, dàavɛ ɔa-woɔɔɔɔladai la.
Koozunɛɛi ɔa zɛimavɛ laavesu, ɔa-ɔizo faa wolai vaa zu.
Nà pɔ gè guyei loo è lɛbi vai ma,
ee, Ɔɔɔɔ GALAGI, è màalatigɛ ga ɔa-vaanɛɛiti.

14

Telebotala eteai

¹ Guye loo ɔundigii nɔnɔi vɛ. Davide ná-guyei.
Gimalala nui ɔa ɔa bo yiimavɛ ga:
«GALA ge la ná!»*
Ti ɔakage, ti telebotala ɲɔi ɔɛa, ta maanɛɛba vaiti.
Gila kpalaa ge la ná, nii é faa vago ɔɛɛzu.
² Ɔɔɔɔ GALAGI yɛni geeɔɔlɔgi ungavɛ,
é unpilɛ, é nuɔuseiti pɛtɛ zooi ma,
é pɛtɛ, ni nu ɔila kpalaa ka ná, nii ɔi pagɔ ma,
é GALA gaiziezɛ.
³ Ti pɛ ti ɔakaga, ti kpein ti ɔɛa ga yaava nuiti vɔɔma,

* **14:1 14:1** GALA ge la ná: Tati pelei taɔili ɔalaa ka ga nii: Zobo ge la GALA bɛ

taɖila kpala a ge la ná, nii é faa vago ɖɛɛzu, anɛɛ gila kpala a.

⁴ Nii kpein é telebotala vai ɖɛɛzu, ti la faa ɖaagaaazu ɖaa?
Tɛi ti ná-nuɖuseiti numasu, eɖeɖelei nu a ɖa ɖului numa da,
ti la woɖɖulazu Ɔoɖɖ GALAGI ma.

⁵ Naa ɖa ti zasubalizu la ga duai,
mazɔɔ GALA ka telebo nuiti ba.

⁶ Wa pɔ wo maanɔɖɖ nuiti kisu vaa vagoiti falibo ti unfe.
Kɛɛ Ɔoɖɖ GALAGI ɖa ga ti-ɔɖɖuzuve.

⁷ Nɔun wɔinuve ga gè Izilaye le ná-kizo fai ɖa, nii é vaazu Siyɔn gizei ma!
Siɛgi zu Ɔoɖɖ GALAGI ná-nuɖuseiti ta-vai valibosu da,
Zakɔbe mavofodai ɖa ɖoozunɛ, Izilaye le ɖa ɖɛ koozunɛɛi zu!

15

Be ɖa a zoo é zenvui wo GALA ba?

¹ Davide ná-guyei.

Ɔoɖɖ GALAGI, ɖɛ ɖa a le è zeɪ vɛɛ ɲadegai wu?
Be ɖa deɖɛmu a ye ɖa-ɖize ɲadegai ma?

² Zɔi é ziezɔ soledai zu, é ɖa telebodai ɖɛ,
é ɖa gaamai wo ga yiimave pɛ.

³ E la maaɔoo vaa woga ga nɛgi,
é la faa ɲɔu ɖɛa ga seɲɔɖɔi,
é la unfetala vaa ɖɛa ga koba nuiti.

⁴ Toɖa naama nui laavili, nii é la vɔni GALA gaazu,
kɛɛ toɖa unfe naati ma, niiti ti luazu Ɔoɖɖ GALAGI va.
Toɖa ye ná-minazeɖe gooi volu, é so kpaan,
anɛɛ ni naa ɖa ɖɛ ga tɔun kpɔɔ vaa.

⁵ E la ná-walii vea nu ya ga talama vaa.
E la lobɛani zoga sɔbalala nu laalɔɖma.

Zɔi é ziezɔ ɖana, naa la ɲiikpiga eyɛsu pɛ!

16

Zenvu vɛɛi

¹ Davide ná-guyei.

Ee, GALA, màkɛ! Mazɔɔ ná ɔɖɖuzɔ è vɔ be.

² Nà ɖa ɖɛ Ɔoɖɖ GALAGI ma: «Da ga Màligii,
ɖa ga ná-undaanɛi, taɖili nɔpɛ ge la ná, a ùndaanɛ!»

³ Nu ɲadegaiti ti zooi zu,
tiya ɔɖɔi, ti ga nu wolaiti, naati ka ná ɖa unfe ti ma.

⁴ Taɖiligaa ta undaanɛi ɖaiziezɔ gala kiligiti zea,
ta ta-ɔɔɔi mɔinzu ɔɖɔ ma.
Gè la ta-vuya zalaɖa ɖula, nii é ga ɲamai,
gè la ti-laasei boga ga dàkɔɔgiti.

⁵ Ɔoɖɖ GALAGI ɖa é ga ná-kulanumai, ta ná-undaanɛi,
poganii nii gè sɔɔɔgai, ɖa ɖa è ɖaazu maazu.

⁶ Gè nònò ma voganii zòlòga, nii fizògai,
toḡa bè ga poganii, é kòozunεεzu.

⁷ Nà Gòḡḡ GALAGI mamasu, nii é tènεsu.
Zii bòḡḡi ḡa ḡa gàanεεnε kpidii.

⁸ Gàazu logε Gòḡḡ GALAGI va yeenòpe, mazòlò toḡa kòbave,
nii a ke gè mina niikpi eyεsu pe.

⁹ Naa ḡa é ba, zii ḡaanεa, zènvui ḡa ḡoozunε,
kpùsei bòḡḡi ḡa loḡḡosu, makεgai kitogi zu.

¹⁰ Mazòlò è la ḡεlea bà, gè va ye ḡovεalaazu,
è la vaa bu ḡa-wotiḡε nui, é ga woḡḡεḡila nui, é va yei zeḡei zu.

¹¹ Da zenvu velelε ga ze,
koozunε wolai ḡa è ḡakalave,
ta ḡḡḡḡ undaanεεi é yeezazuvε.

17

Ti ḡa kpè, un ge la ba

¹ Davide ná-GALA falii.

Gòḡḡ GALAGI, woilo màavai ma, nii sòlegai.
Woilo nà-kpee woiti ma.

Woiyeḡei laalao nà-maanεεnε wooi luḡḡ,
nii gè keεzu ga dakòlḡi, nii yaava la ba.

² E nà-telebodai ḡula keḡema,
è-ḡaazuvεti ti telebodai wuuzumò.

³ Zii zumò, è wεε mà kpidii,
ḡa pòluḡula, è la faa nòpe kaa.
Gè devevε ga gè mina koto ḡε kpòεzuḡulai zu.

⁴ Nuḡuseiti ti ḡε va faa nòpe keεzu,
nà bòḡḡ zosu ga è-laawooiti,
gè mina zie ga faa ḡḡu ḡε nuiti ta-veleiti.

⁵ Gè ziεni ḡa-veleiti su,
kòḡḡiti ti la niikpini.

⁶ Ee, GALA, nà woḡḡulazu è ma, mazòlò ḡa ḡòḡḡavote!
Woi lati dεε mà, è woilo ḡòoi ma!

⁷ Da-woḡḡḡiladai ḡula keḡema bè,
ḡei è naati kizosu toosu nuiti ma,
niiti ti loḡḡuzu ḡaiziezu è ḡobave.

⁸ Make mà ga nu ḡaazuleegi ḡεvele,
dòḡḡu è-ḡoveḡiti ma niinigi wu,

⁹ màḡḡooza sili nuiti ba, ti wàinzeḡezu,
màḡḡooza faa ḡḡu ḡε nuiti ba, ti latisu mà.

¹⁰ Maawòinḡa la ti-yiimave,
ti-laave ḡa waso kpòei wo,

¹¹ ta kòḡḡoo ba, ti ḡoolia mà,
ta ḡaazulosu bà, ti va ḡàavala zooi ma,

¹² eḡε zalai nii pului ma, é anii zosu é bali ga,
eḡε zala yivoi nii dòḡḡuai makesuvε.

13 Góogó GALAGI wuzegé, è li è ti laagómi, è ti gaavala!
 Kízo, è kùla faa nòu gè nuiti zea, ga da-wogá zòkpò.
 14 Dòun kizo niima nuiti ma, è-zebèi vò, ee, Góogó GALAGI!
 Kùla etea nuòuseiti zea.
 Ta-gùlanumai gwe ge gè ga eteai zu nò!
 Ungo, ti yígo, tiya-o, ti-lointi-yo, ga naa, nii è makesu ti vé.
 Ti yígo la, ti mòtai ye, ti-mavofodai ya!
 15 Nòun nà, nà-telebodai vò, nà è-gaazu vé ga,
 nà wuzegena feya, è-maaniinigi ga zìgo!

18

E mama da-unmò fai zu
(2 Samiyèle 22:1-51)

1 Guye loo gundigii nàni vé. Góogó GALAGI ná-botigé nui Davide ná-guyei. E niima wuyei looni Góogó GALAGI vé, siégi zu naa unmòni da, é kula sili nuiti kpein zeezu, ma un ge la ma mée ga Sayile.

2 E gèni ma: «È névé bè, Góogó GALAGI, nà-zobogi!

3 «Góogó GALAGI ga ga nà-fasai, nà-sigígi, ùnmò nui,
 nà-GALAGI, nà-fasai, vé gè lóogufuzu ná,
 nà-kóogó zepégi, zobogi nii é kizosu, nà-sigí gaagóozagi!

4 Mamagi ga Góogó GALAGI vé!
 Siégi zu gè tolini da, gè vieni, gè gùla sili nuiti kpein zea.

5 «Saai gílìni ga ná-galuiti,
 é da màalua, egévelei kòtudei la, é faa zúgologologi gèezu.

6 Góvealaazu galuiti ti veleveleni mà,
 saai ná-tumòiti ti gè tùgò, ti da màalua.

7 Nà-kidaaviligi zu, gè woogùlani Góogó GALAGI ma,
 gè bainni nà-GALAGI woizu,
 é yèni ná-masa pélei wu, é gòomèni,
 nà-kpee wooi looni goizu.

8 «Naazu, zooi balini, é niikpi,
 gizeiti ma wuulaagiti ti balini,
 ti niikpi ná-zigáawanai maavele ma.

9 Duului ga gùlazu sokpayegéiti su,
 abui nii é galai wosu, naa da gùla daavé,
 ga tigilekai é da gála.

10 E geególógi zieni su, é yei,
 tonaáin gaagíligai kógi wu.

11 E léni seelubéin góma, é da góve,
 é va fiiléi góvegiti kóma.

12 E kpídii latini bógo ma, é lóogu ma bíligi zu,
 fiilé wolai ma bídii zu, tonaáin gaagíligai zu.

13 Wozakalagi é gèni volozu tógò,
 sakótui ta abulekai niiti ti gèni gùlazu su,
 naati ti gèni levesu tonaáingi zaama.

14 Góogó GALAGI ga zikózu geególógi zu,

GALA nii é Anii-Pε-Unda, naa wooi gá gúlazu.*

¹⁵ E ná-mεεinti pilini ga é sili nuiti suvaza,
é mainmainti pilini, nii a kε ti voluazo.

¹⁶ Kpolodεi bomaυε gúlani keεma,
eteai ma wuulaagiti maa gε kala,
Gooḡo GALAGI ná-kpaazaḡai υo,
ta sokpayegeiti su viilei υo!

¹⁷ «É yeemaaleni, é yε geezuυε, é nòun so,
é mεεn, é kùla zie wolaiti ga.

¹⁸ E kùlani sili nu wolai ya,
niiti ti wòinzeḡezu, tama ti zuḡaai nòun ba.

¹⁹ Ti wuzegeni dàalḡḡoma ná-kidaavili foloi,
keε Gooḡo GALAGI gá é loni pòlu.

²⁰ E kùlani faaḡaagi zu,
é kùlani, mazòḡo nεευε bε.

²¹ «Gooḡo GALAGI vaani bu, é sò egεvelei ná-telebodai la,
é kε bε, egεvelei zεeiti ḡade pelei la,

²² mazòḡo gε Gooḡo GALAGI ná-peleiti sogε,
gε la maagoozani ná-GALAGI υa, ga faa ḡou gεε vaa maavele.

²³ Gàazu gá ná-tḡgiti ba yeenḡε,
gε la da ga ná-deveiti daa ḡoba.

²⁴ Gε ḡeni ga ziimai gε nui,
gε ḡḡo zoni ga gε mina faaḡaaza gola gε.

²⁵ Gooḡo GALAGI sàlani ná-telebo fai maavele ma,
egεvelei zεeiti ti ḡadeni da toun gaazu.

²⁶ «Zoi é è υε ga woogεḡila nui, da gε naa υε ga woogεḡila GALAGI,
zoi peelalazu la ba, peelalazu la è υa naa letema.

²⁷ Zoi ḡadegai, da da-ḡadedai lεεzu ga naa,
niiti ti ga yaava nuiti, da da-ḡimalai lεεzu ga naati.

²⁸ Mazòḡo da gá è maanḡḡo nuiti kizosu,
è gaazuleε nuiti gaazumaayei.

²⁹ Da gá è ná-wozakalagi volozu,
ee, Gooḡo GALAGI, ná-GALAGI, da ná-kpidii zu gεεzu kala.

³⁰ Ni da bà, ná vili salavusu bulugi zaama,
ni ná-GALAGI gá bà, ná vili gε bude sigḡi maazu.

³¹ «GALA ná-peleiti daazeelivε,

Gooḡo GALAGI laawooi ḡoleυε.

GALA ka ga kḡḡo zεpeḡi naati kpein bε, niiti ti lḡḡuzu toun polu.

³² Mazòḡo bε gá é ga GALA, ni Gooḡo GALAGI laade?

Bε gá é ga fasai, ni gá-GALAGI laade?

³³ GALA ka é sàamaḡilizu ga zεbei,

é ná-pelei bεtε ga pagḡo.

³⁴ Toḡa kḡḡiti kεεzu, egε dopai ḡḡḡiti,
é tò ada ḡaagoozagiti.

* **18:14 18:14** Ebulu woo zευε wòḡmai zu, niima wooi υευε ba: *sakotui ta abulekai*, nii gúlazu puuzu 13 zu.

³⁵ Tɔ ɔa é màalɛɛzu ga kɔɔɔ vai,
mɛɛin é ga kɔlu ɔɔigi kpili fai ɔaai, zɛɛiti ta mɛɛn ɔae vilisu ga naa.

³⁶ Unmɔɔgi è bosu ga ze, naa ɔa é ga nà-kɔɔɔ zɛpɛgi,
ɔa yeezeizu bù ga è-yeezai.

Da-ɔɔbaiti ta sɛbɛlɔɔzu.

³⁷ E-zaalai zu, nà ziezu valafala,
kɔɔɔiti ti la liizu ga.

³⁸ «Nà vilɛsu sili nuiti polu, gè yeezeeli ti ma,
gè la ɔalega ma, ni gè la ti-ma zuwu ɔaaleveni.

³⁹ Nà ti valizu ga, ti la zooga ti ɔa wuzeɔe,
ti loo kɔɔɔ wu.

⁴⁰ Da sàamaɔilizu ga zɛbɛi kɔɔɔ vai ma,
ɔa sili nuiti toozu bu bè.

⁴¹ Da sili nuiti kpɛɛzu tɔɔɔ,
nà wɔinzeɔe nuiti koloɔolo.

⁴² Ta kpɛe loozu ga ti kpɔba zɔlɔ, ti la sɔlɔni,
ni ta ɔɔɔɔ GALAGI lolina, naa la ti woogaaɔotesu!

⁴³ Nà ti ɔɛɛzu ga fufiligi, nii fiilei liizu la,
gè ti ɔale eɔe pele zu valavalagi.

⁴⁴ «È kùla nà-nuɔuseiti ta-ɔaka fai laawu,
è sèida zii ɔiligiti unda ga kundigii.
Nuɔuseiti gè la ti ɔwɛɛ, naati ta botii ɔɛɛzu bè.

⁴⁵ Nà ti levena nɔ feya, ti ɔolo bè gaamanɔ.
Wɛɛinti ta ɔaazu, ti ɔa tè su.

⁴⁶ Wɛɛinti ta iɔɔtevei zu,
ti zasu ɔa ɔali, ta ɔena ɔulaa ta-zigigi zu.

⁴⁷ «ɔɔɔɔ GALAGI ɔa vulua! Mamagi ɔa bɛ, tɔ ɔa é ga nà-fasai!
ɛɛ pɛ ge nà-kizo GALAGI maamuse,

⁴⁸ GALAGI é zobo feezeu bè, gè nɔnɔ ɔotokula,
é ziiti kolozu bè,

⁴⁹ ɔa kùlazu sili nuiti zea.
Da sèizu wɔinzeɔe nuiti unda,
è kùla nu ɔɔiti zea!

⁵⁰ Naa ɔa é ba, nà è maamuse zii ɔiligiti saama, ee, ɔɔɔɔ GALAGI!
Nà guyei loo è-laaseigi lɛbi vaa ma.

⁵¹ ɔɔɔɔ GALAGI unmɔɔ faa wolai ɔɛa ná-masagi ɔɛ.
Toɔa woogɛɔiladai ɔɛɛzu naa ɔɛ, nii gulo ɔadegai ziaai ma,
nii é ga Davide, ta mavofodai, eyɛsu ɔɔ!»

19

GALA ná-kulakɛɛma felegɔiti

¹ Guye loo ɔundigii nɔnɔi ɔɛ. Davide ná-guyei.

² Geɔɔɔɔgiti kpɛin ta GALA ná-lɛbiyai lɛɛzu,
somideɔaiti ti geezuɔɛ, naati ta zeei ná-botii lɛɛzu.

³ Folo ɔilagi ɔa zɔɔma voloi ɔalasu ga naa,
kpidi ɔilagi faaɔwɛgi ɔɛ zɔɔma ɔidii ya ga naa.

⁴ Naa la ɔɛɛzu ga woɔiti ɔaa kpɔɛzuɔulaiti,

nii nu a zoo menisu.

⁵ Kεε ti-ma wooi ga laazeelizu eteai zu ná pε.
Ti-wooi da zeeli zou bela ga.

GALA ge foloi ná-sege gotai βετενε geegolagi zu.

⁶ Kεενε ege anzazini niinei, nii é gulazu daa vele wu,
ege pile soloo nui, é liizu lugó, koozunεai ga é kpizei lozei!

⁷ Toğa gulazu geegolagi gwegi,
é ná-kpizei gaabela zola vele,
ani nape ge la loogua ná-diegi va.

⁸ Goofo GALAGI ná-togi laazeelive,
toğa da nu yii niine.

Goofo GALAGI ná-zeele wooi ga ga gaamai,
toğa da gimalai ve gimalala nui ve.

⁹ Goofo GALAGI ná-deveiti solege,
ta da nu goozune.

Goofo GALAGI ná-deveiti sugalage,
ta da nu gaazuzegε ma.

¹⁰ Goofo GALAGI gaazuluabai goleve,
toğa ye kevele ma eyesu go.

Goofo GALAGI ná-deveiti ta ga gaamai,
ti zolege gola.

¹¹ Ti vizoge zanugi va, anεε zanu moimmoingiti,
niiti ti-ma nofoi gulaai ti va.

Ti jemige koin guloi va,
anεε koin guloi nii é gulazu bofo ve ma zεpegi va.

¹² Goofo GALAGI, da-logiti ti da-wotige nui loa gisu,
é ná-kulanuma wola zollege ti zu.

¹³ Be ga é to bofoi ná-gaafilimalala vaagaazagi gwεεsu?
Maavaaye ga ná-kotoiti, ti looguai, gε la ti gwεε.

¹⁴ Na ga da-wotige nui, make, gε mina gaafilima goto ge!
Ti mina pile soloo ma ga tago balaa!

Na ge ga telebo nu,
gε ge ga sobalala nu, to kologologiti faa zu.

¹⁵ Yeezei daawooiti bu ga pagó,
ta koozu gisieiiti é gakala,
ee, Goofo GALAGI, ná-fasai, unmoó nui!

20

Gá-Masagi zobo soloo!

¹ Guye loo gundigii nonoi ve. Davide ná-guyei.

² Goofo GALAGI è woogaavote è gidaavili foloi!
Zakobe ná-GALAGI laaseigi è make!

³ E da-bobai leve è ma, é zεge seizu nadegai,
é ye Siyon é yeezei è wu.

⁴ E gize da-vebeaniiti kpein su.

E yeezei da-zalaḡaiti bu ti ḡalazu.

Lo!

⁵ E è yiima vai ḡe è ve,

é naati daazeeli, niiti è pə è ti ḡe!

⁶ Gá wooḡula ga koozuneei da-zobo sələ fai zu,

gá gá-GALAGI ná-dalapoi le geezu,

Ḡooḡo GALAGI ḡa naa kpein ke, nii è falizu ma.

⁷ Gè kwee niina, ga Ḡooḡo GALAGI zee ḡa ná-masagi va, nii é ḡulo ḡadegai zieni ma,

toḡa ye ná-ada ḡadegai geezuve, é ḡooḡaavote,

é unmo, zeezazu ḡoba wolai vo.

⁸ Tanigaani zee ḡa ta-ḡooḡo wotoloiti ma,

tanigaani zee ḡa ta-zooiti ma,

ḡoun gá, gá-ḡitogi ḡa ga de, Ḡooḡo GALAGI, gá-GALAGI.

⁹ Tiya mu ta ḡilis ti loo,

ḡoun, gá yesu loni, gi lo kpaan.

¹⁰ Ḡooḡo GALAGI, zobogi ve gá-masagi ve!

E zoo é gi wooḡaavote, siegi zu gi wooḡulazu ma la, ga é ḡo gi va!

21

Zobo sələ fai ma mamagi

¹ Guye loo ḡundigii nənəi ve. Davide ná-guyei.

² Ee, Ḡooḡo GALAGI, masagi ḡa ḡoozuneezu è-zəbei zu.

Da-zobo sələ fai ḡa gola laavesu ga koozuneei.

³ E ziima anii veeni zea,

è la ḡeni ḡeleni, è va be naa veezu zea, nii é ḡeni falizu è ma.

Lo!

⁴ E vaani be ga tuya vagəiti.

E masa bəoləgi lo unba nii é ga zanu kitei.

⁵ E zenvui valini è ma, è feeni zea,

è sii suḡooza, eyesu ḡo.

⁶ Ná-lebiyai wəolə, təzei da-zobogi vo, nii è feeni zea,

è maayikia, é da volo.

⁷ E keevə ga tuya deungi eyesu ḡo,

è daavege ga koozuneei è ḡaazu.

⁸ Masagi ḡa ḡooḡo ḡalivaazu Ḡooḡo GALAGI ma,

nii é Anii-Pə-Unda, naa ná-wooḡeḡiladai vo, é la ḡiikpiga eyesu pə.

⁹ Da yeevə è zili nuiti kpein ma,

è-yeezai ḡa zeeli è wəinzegə nuiti kpein ma.

¹⁰ Da ti ḡe ga abuzulugi, siegi zu è ḡulazu la kelema.

Ḡooḡo GALAGI ḡa ti maaḡole ná-ziiḡaawanai zu,

abui ḡa ti ḡala.

¹¹ Da ti-mavofodai undaavili, é ḡula etei zu,

ti-ma zuwu ḡula fulu nuiti saama.

¹² Ta faa ḡəi ḡetezu è laaləḡoma,

ti kisie ḡəiti bo, kele ti la zobo sələḡa.

¹³ Mazoloo da ti be, ti voluazo,
da da-mein vili ti ma.

¹⁴ Wuzeghe, Goofo GALAGI, ga e-zebai!
Goun ga, ga po gi guyei loo, gi da-vile solodai maamuse.

22

*Nà-GALAGI, nà-GALAGI,
leenii vaa zu e felaai bà?*

¹ Guye loo fundigii nonoi ve. Nii e loozu e zoloo guye wooi ma, nii daa ga: «Sobuzobu lopai». Davide na-guyei.

² Nà-GALAGI, nà-GALAGI, lee vaa zu e felaai bà?
E loni goozama, e la vaazu, e va bo bà, anee ni na kpalagiti bosu?

³ Nà-GALAGI, nà kpeeii loozu foloi, e la googaavotesu,
ge la maagesu kpo kpidii.

⁴ Anee naa ve, da ga GALAGI, Nadegai,
da zeini Izilayele na-maamusei zaama.

⁵ Da ga gi-memewolani ti geni galivaazu e ma,
ti geni galivaazu e ma, e da ti unmo.

⁶ Ti geni woogulazu e ma, ti da vie,
ti geni galivaazu e ma, ti la geni unfeni pe.

⁷ Kela non na, ge fela ga kpeinpagagi, ge la mo ga nu,
keni fulu nuiti ta-jeeগুলাসু anii, woinzeghea nubuseiti ma.

⁸ Nii kpein e petesu, naati ta jeeগুলazu su,
ti da laabelu, ti da gomoni, ti da ge ma:

⁹ «E gitoni Goofo GALAGI va,
degemu niizu, Goofo GALAGI fie niina!
Tazei neve be, e kizo na mu!»

¹⁰ Ungo, da ga e kulaa dee goozu,
da ga e kalivaani dee na-niimiiti ma.

¹¹ Ge zoloni no feya, ti kaliva e ma,
kulaa ma dee goozu no feya, e geni ga nà-GALAGI.

¹² Mina maagoza bà, mazoloo kidaaviligi maabuğa bà,
tazei nu la vaazu, e va bo bà!

¹³ Sili nuiti tatige ma, ege nika zine bulugi,
Basan nika zine bulugi goolive ma.

¹⁴ Ta laalaosu daalagoma ege zalai,
nii e anii valizu ga, e da ziko.

¹⁵ Ge fela ege ziei e yeizu,
kaeiti kpein ti gula ga,
zii fela ege kedoi,
gaa ga wuunsu, koozu zolaiti saama.

¹⁶ Suvikai va, e valivali ege penai,
nègi da gata daa goozuve va.
E daa saai ma vufiligi zu.

¹⁷ Mazoloo gileiti ti maagoolive,
faa juu ge nuiti ma bulugi maagoolive,
ti zeeiti bove ta kogiti.

¹⁸ Nà mà g̃aeiti kpein gaalusu.

Ta naa ṽet̃esu, ti g̃aazulo bà.

¹⁹ Ta nà-seg̃eiti gaag̃w̃ẽezu b̃õg̃o va,
ti kpakutoomai g̃e ga màazegeiti.

²⁰ K̃ẽe d̃oun, G̃oog̃o GALAGI, mina maag̃ooza bà!

Da g̃a è ga s̃ùvikei, va fala è b̃o bà!

²¹ Z̃ii g̃ula bog̃a z̃okp̃oi g̃a,
è z̃envui g̃ula g̃ileiti zea!

²² K̃izo zalai laaṽe ma,
ta teg̃ui miñeiti!

E g̃oog̃aavoteni!

²³ Nà zeze ga è-laaseigi k̃ẽeleaiti saama.

Nà è maamuse maãb̃ogi zaama.

²⁴ W̃oiti wo luazu G̃oog̃o GALAGI va, à maamuse!

Zak̃õe mavofodaiti kpein à d̃ebi!

Wo zasub̃ali tug̃o, Izilaỹele mavofodaiti kpein!

²⁵ E la bala nui ṽel̃eṽilini, naa ná-maañog̃o ziegi zu,

é la g̃aazuzeg̃eni ba, é va maag̃ooza ba.

K̃ẽe é woiloni, siegi zu naa b̃ainni da, é woog̃ula ma.

²⁶ E-zaalai zu, nà è maamuse maãb̃o golai zu.

G̃e nà-minazegeg̃iti daazeeli naati gaazu, niiti ti luazu è va.

²⁷ Maaw̃oin nuiti ti daami wo, ti yĩg̃o.

Naati ti G̃oog̃o GALAGI maamuse, niiti ti eteai ziezu t̃oun b̃e,
wo-zii zug̃ooza eỹesu g̃o!

²⁸ Zou b̃ela ga j̃eg̃el̃ein, ta g̃ize G̃oog̃o GALAGI zu, ti lati t̃oun ma.

Zii g̃iligiti ta-ṽel̃eyeg̃eiti kpein, ta ñok̃o t̃oun bu.

²⁹ Maz̃ob̃o masadai g̃a g̃e ga G̃oog̃o GALAGI ñoño,
tog̃a masadai g̃ẽezu zii g̃iligiti unda.

³⁰ Etea zu zobob̃e nuiti kpein, ta daami wo, ti ñok̃o bu,
niiti kpein ti yeizu kabai zu, naati ta maayei b̃e,
niiti ti la zooga ti va ti-ỹenvui mak̃e.

³¹ Ti-mavofodai g̃a Malig̃ii l̃ebi,
ta ná-fai wo yamanii naazu nuiti ma, niiti ti wuzeg̃ezu.

³² Mavofodai naa g̃a G̃oog̃o GALAGI ná-telebodai l̃e adaṽe p̃e,
é naa laazeeli nũb̃useiti ma, ti vaazu z̃ol̃õsu,
nii G̃oog̃o GALAGI k̃ea ná-nuiti ta-g̃izo fai zu.

23

Nà ga baalagi,

G̃oog̃o GALAGI g̃a é ga màk̃e nui

¹ Davide ná-guyei.

Nà ga baalagi, G̃oog̃o GALAGI g̃a é ga màk̃e nui,
g̃e la valaga ani ñop̃e ma.

² Tog̃a nà-doõg̃o bosuṽe g̃ẽezu ga tufa l̃enugi zu,
tog̃a losu t̃ug̃o, é li ga ze zie l̃eileigiti p̃o b̃e.

³ Tog̃a ñinezu,

é lo tùḡḡ, é li ga ze telebo peleiti su,
daaseigi wḡḡḡ vai zu.

⁴ Siēgi zu gè zīēzu la faaḡaagi ma v̄etugi zu,
gè la lua faa ḡḡu nḡpē ba, mazḡḡḡ ḡa bà,
ḡa-lukpḡi, ta ḡa-ḡakḡi, naati ka ti zīl̄eizu.

⁵ Da f̄eti laamii ḡēvele ḡētezu bè s̄l̄i nuiti gaazu,
è gulḡi zīē n̄unḡi ma*,
nà-zīawḡi laaveḡe, é ḡa v̄u ya.

⁶ Ungo, undaan̄ēi ta n̄ēb̄ēi ta yē bà, nà-eteai p̄e su,
nà ḡale ma, gè yē ḡḡḡḡ GALAGI ná-p̄lēi wu, eȳesu s̄i ma voloi p̄e.

24

ḡḡḡḡ GALAGI ḡa l̄ēzu ná-ada ḡadegai

¹ Davide ná-guyei.

Zooi ta gaa ḡaniiti ta ga ḡḡḡḡ GALAGI n̄ḡḡ,
eteai ta nii k̄pein é zeini su!

² Mazḡḡḡ tḡ ḡa é zooi zeida k̄polod̄ēiti gaav̄e,
é suvie zīē wolaiti maazu.

³ B̄e ḡa a zoo é l̄e ḡḡḡḡ GALAGI ná-gizei ma?
B̄e ḡa a zoo é wuzēḡe, eȳesu é lo ná-ada ḡadegai?

⁴ Nii z̄ēēiti ti la ḡḡz̄ḡḡ, zīimav̄e ḡoleai,
nii é la ḡḡḡḡ l̄ḡzu faa ḡakaiti su,*
é la ḡonazu ga é va nu yaava.

⁵ Toḡa ḡḡḡḡ GALAGI ná-tuyai zḡḡḡ,
ná-kizo GALAGI ḡa deve ga telebo nu.

⁶ Pele ḡana niiti ti gaiziēzu, naati ta-nuḡuseiti ti la,
ti ḡil̄izu Zakḡḡe ná-GALAGI va.

Lo!

⁷ K̄pogiti, à wa-ḡofalagiti buzeḡe,
à ti wuzēḡe, ḡḡḡḡ siḡidav̄eti,
naa ḡa a k̄e, l̄ēbiya Masagi l̄e ná!

⁸ B̄e ḡa é ga l̄ēbiya Masagi?
ḡḡḡḡ GALAGI v̄e, sulogai, kḡḡḡḡḡḡḡḡ,
ḡḡḡḡ GALAGI, kḡḡḡḡḡḡḡḡ.

⁹ K̄pogiti, à wa-ḡofalagiti buzeḡe,
à ti wuzēḡe, ḡḡḡḡ siḡidav̄eti,
naa ḡa a k̄e, l̄ēbiya Masagi l̄e ná!

¹⁰ B̄e ḡa é ga l̄ēbiya Masagi?
ḡḡḡḡ GALAGI v̄e, Fai-P̄e-Maliḡi,
tḡ ḡa é ga l̄ēbiya Masagi!

Lo!

* **23:5 23:5** *è gulḡi zīē n̄unḡi ma:* Ti-ḡēē vaa wḡḡi ta ḡēni ga naa, nii a k̄e ti unfemai v̄e nui v̄e, niiti toligai f̄eti ḡula vai ma. Wele v̄e: Luk 7:46. * **24:4 24:4** *nii é la ḡḡḡḡ l̄ḡzu faa ḡakaiti su:* Tati pelei taḡl̄i ḡalaa ka ga nii: *nii é la ḡaavotesu z̄ēē ḡalagiti ma*

25

*Pelei le ga ze,
nii e pə ga gè zie la*

¹ Davide ná-guyei.

* Gooḡo GALAGI, è ʋo pelei ḡa gè ḡaavotesu ná.

² Nà-GALAGI, ḡa ḡa gè ḡalivaai è ma,
mina va bu gè ʋa lo unfegi zu,
sili nuiti ti ʋa ḡa ḡoozune nà-faa zu.

³ Nii kpein kitogai è ʋa, tanope ge la lo unfegi zu.
Kele niiti ti yaavai ḡeezu fuun, naati ta unfe.

⁴ Gooḡo GALAGI ḡa-veleiti de ga ze!
Kala ga ḡa-veleiti.

⁵ Lo tūḡo gè zie ga ḡa-ḡaamai, è kala.
Mazolo ḡa ḡa è ga nà-kizo GALAGI,
ḡa ḡa kitogai è ʋa folo-o-folo.

⁶ Gooḡo GALAGI, ḡize ḡa-maawoingai zu, ta ḡa-woogegiladai,
mazolo ta ḡevele ma eyesu ḡo!

⁷ Mina ḡize nà-doungo ziegi ma ḡotoiti su, ḡaa nà-tə kologologiti ti levegai,
ḡize sù ḡa-woogegiladai maavele ma, toozei, ee, Gooḡo GALAGI, è vage!

⁸ Gooḡo GALAGI vage, é zole,
naa ḡa é ba, é pelei leezu la ga kotoba nuiti, ga ti zie la.

⁹ Toḡa ḡa ḡoḡomaayei nuiti pile telebo pelei ʋa,
toḡa ḡa ḡoḡomaayei nuiti kala ga ná-pelei.

¹⁰ Gooḡo GALAGI ná-peleiti ta ga nuḡoḡolai, ta woogegiladai,
naati be, niiti ti ga woogegila nu, ná-minazegegiti su, ta ná-deveiti.

¹¹ Gooḡo GALAGI, nà-faagaa za golaiti suvaaye è-laaseigi ná-lebiyai ʋe,
mazolo ti wola woole.

¹² Nui nii é luazu Gooḡo GALAGI ʋa,
Gooḡo GALAGI ḡa pelei le ga naa, nii maanai é yiimazege la.

¹³ Toḡa zenvui wo undaanai zu,
mavofodai zooi zolo ga nono.

¹⁴ Gooḡo GALAGI ḡa ḡa koozu vaiti de ga naati, niiti ti luazu ba.
E ti ḡala ga ná-minazegegi.

¹⁵ Gaa zu loge Gooḡo GALAGI ʋa yeenope,
mazolo to ḡa é kəḡoi ḡulazu tumoi zu.

¹⁶ Gaavote mà, è kulafiliba vaanai ge be,
mazolo nà ḡila be, maawoin.

¹⁷ Ziizolei zii laavega,
kizo nà-ziiolo vaiti ma.

¹⁸ Nà-maanogoi ʋete, ta nà-kpəoi,
nà-kotoiti kpein suvaaye be.

¹⁹ Wele vele sili nuiti moindai la,
ta wainzegema wolai, ti wainzegezu la.

²⁰ Zenvui make, è unmo!

* **25:1 25:1** Guyei tanigaa zu, guyei laaḡulazuveiti toozeiye ga Eḡulu zeve ḡae puufelego maazu felegoi gila, é zoloo ti-ḡekpe vele ma. Ti laasei peve ga seve ḡae wuyei.

Gè mina lɔ unfegi zu, tɔɔzei nà lɔɔɣuzu è vɔ bɛ.

²¹ Telebodaiti ta sɔledai ta màkɛ,
mazɔlɔ kītogɛ è va!

²² Ee, GALA, Izilayele ɣula ná-kidaavili faiti pɛ su!

26

Tukpɔi lo bɛ

¹ Davide ná-guyei.

Ee, Ɔɔɔɣɔ GALAGI, tukpɔi lo bɛ!

Mazɔlɔ nà nà-eteai ziezɔ peelalazu nɔpɛ ge la bà.

Nà ɣalivaazu Ɔɔɔɣɔ GALAGI ma, gè la ɲiikpiga eyɛsu pɛ.

² Fɛɣɛɛɛɛɛɛ, Ɔɔɔɣɔ GALAGI, pòluɣula,
è zĩi vɛtɛ, ta nà-kisiɛiti.

³ Mazɔlɔ gàazu ɣa ɗa-nuɔɔɣɔlai va,
nà nà-eteai ziezɔ, eɣɛvelei ɗa-woɔɣɛɣiladai la.

⁴ Gè la liizu gè va zeɪ yaava nuiti koba,
gè la woovele nuiti seizeisu.

⁵ Niiti ti faa ɲɔi ɣɛɛzu, naati ta-maaɔgi wɔinzeɣɛvɛ mà.
Gè la zeizu supɔu nuiti koba.

⁶ Nà zèeiti gaagbazu sɔbalalai zu,
ee, Ɔɔɔɣɔ GALAGI, nà latisu ɗa-zalaɣa ɣulazuve ma,

⁷ gè mama gooiti bo,
gè ɗa-vaanɛiti kpein bo.

⁸ Ee, Ɔɔɔɣɔ GALAGI, è-zeizuve nɛɛvɛ bɛ,
vɛ ɗa-lebiyai zeini ná!

⁹ Mina sò ga nu ɲɔiti kɛvele,
mina zɛnvui zeɣɛ ga nu vaa nuiti kɛvele!

¹⁰ Ti-yeeiti dɔɔvɛ faa ɲɔi zu.

Ti ɔɔɣɔ yɛɣɛna ti ti ɣɛya ga lobɛanii.

¹¹ Nɔun, nà ziezɔ nà-telebodai zu,
ùnmɔɔ, è zaalai la mà!

¹² Kɔɣɔi ɣa loni sɔledai zu,
nà Ɔɔɔɣɔ GALAGI masasu maaɔgi zu.

27

GALA pɔ bɛ ɣa é ga nu lɔɔɣuzuve

¹ Davide ná-guyei.

Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣa é ga nà-wozakalagi, ta nà-kizogi.

Ɓɛ ɣa nà lua ba?

Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣa é ga zɛnvui make nui.

Ɓɛ ɣa nà inɛine ba?

² Siɛgi zu niiti ti faa ɲɔi ɣɛɛzu,
ti maaɔɣazu la bà, ga ti kpùsɛi mi,
wɔinzeɣɛ nuiti ta sili nuiti,
tiya ɣa naazu, ti-ɣɔɣɔi zigazu, ti loo.

³ Ni kɔɔɣɔ nua ta wuzɛɣɛna dàalɔɣɔma,
gè la lua zĩimavɛ ga tago ɓalaa,

ni koo a wuzegena daaloooma,
anɛɛ naa ɔe, daavege ga kitogi.

⁴ Ani gila kpe ka ge falizu Goofo GALAGI ma,
ge gaiziezu gola,
ge ze Goofo GALAGI na-pelei wu,
sii ma voloi pe su,
ge da Goofo GALAGI na-maayikii vete,
ge gaaba ge toun kwɛɛ sei vɛlei wu.

⁵ Mazolo tofa make na-sege vɛlei wu,
kpɔɔi ma voloi zu.
Tofa doofu na-sege vɛlei wu,
tofa buzege, e gaalo fasai ma.

⁶ Nɔungi wuzegene na, gaafooza sili nuiti ba, ti gooliai ma.
Na zalaɣaiti kula na-sege vɛlei wu, mama zalaɣaiti,
na guyei loo, ge guyei loo Goofo GALAGI lɛbi vai ma.

⁷ Ee, Goofo GALAGI, woilo gooi ma, na woofulazu e ma,
goofaavote e-zaalai ɔo!

⁸ Kigi ga da-vai wosu ma ga: «Gaizie, e lati ma!»
Ee, Goofo GALAGI, na e gaiziezu!

⁹ Mina gaazuve loofu ba,
na ga da-wotige nui, mina daavili ga ziigaawanai,
da ga na-kpɔba nui!
Mina yeebe ba, mina gele ba,
na-kizo GALAGI!

¹⁰ Kee ta dee ti geleni ba,
kele Goofo GALAGI yeezeini bu.

¹¹ Pelei le ga ze, nii e po ga ge zie la,
ee, Goofo GALAGI, lo tugo telebo pelei zu,
tozei sili nuiti ta gaiziezu.

¹² Mina do sili nuiti ziimai zu,
mazolo zee zeeleiti ti wuzegena daaloooma,
toomai ga ti bosu.

¹³ Na la ge ga leeni, ni kito ge la geni be,
ge va Goofo GALAGI na-nɛɛbei gwɛɛ,
niima eteai zu fulu nuiti saama?

¹⁴ Gito Goofo GALAGI va!
Zebzege, e yiilo!
Gito Goofo GALAGI va!

28

Goofo GALAGI na-goofaavotegi

¹ Davide na-guye.

Goofo GALAGI, da ga ge woofulazu e ma.
Na-fasai, mina woizuolo tugo.
Ni da laafuluna, na ge ga naati kevele,
niiti ti yeizu kabai zu.

² Woilo na-maane woiti ma,

siɛgi zu gè wooɖulazu la è ma,
 siɛgi zu gè zèeiti tɛɛzu la
 è-zeizu naɖegai ɔɔ pelei, è zeini ná!

³ Mina faa naɔu ge nui ta-vaa naɔu gasai ta la unma,
 faa naɔu ge nui naati, ti ziilei kpɛi wosu ti-zeinaɖɔi ma,
 kele faa naɔi ti-yiimave, ga yaavai.

⁴ Ti zala, egevelei ta-geewotiiti ti la,
 egevelei ta-yaava geewotiiti ti la.
 Ti zala é zoloo ti-yeei ná-keewotii ma.
 Nii soloogai ti ma, naa la ti unma.

⁵ Mazoloo ti la Gooɖo GALAGI ná-keewotiiti deveni,
 anee zeei ná-keewotiiti.
 Gooɖo GALAGI ti dogologo!
 Ti mina ma wuzegɛ eyɛsu pɛ!

⁶ Mamagi ga Gooɖo GALAGI vɛ!
 Mazoloo toga woilosu na-maaneeɛ woiti ma.

⁷ Gooɖo GALAGI ga é ga sɔvikɛi ta na-kooɖo zɛpɛgi.
 Gè galivaave ma, toga ɔosu ba.
 Ziimave laavege ga koozunɛi.
 Na maamusezu ga na-guye woiti.

⁸ Gooɖo GALAGI ga é ga ná-nui kpein suviki,
 to ga é ga sigigi, vɛ masagi nii é gulo naɖegai ziaai ma, naa a da unmaɖgi zoloo ná.

⁹ Gooɖo GALAGI, da-nubuseiti kizo, è tuya loo ti vɛ, ta ga donɔiti!
 Ge ga ti make nui, è yeezei ti wu, eyɛsu ɖo!

29

Gooɖo GALAGI laawooi

¹ Davide ná-guyei.

GALA ná-geezuɖeelaiti, à Gooɖo GALAGI maamuse,
 wo ná-zɛbɛi ta ná-lɛbiyai ɖula kelema!

² Ungo, à Gooɖo GALAGI laaseigi ma lɛbiyai maamuse,
 wo nako toun bu, maagiliai ga sege naɖegai!

³ Gooɖo GALAGI wooi ga ɖulazu zɛiti maazu,
 lɛbiya GALAGI ga tona bune tugi ɖulazu.
 Gooɖo GALAGI wooi ga buɖezu zɛ wolaiti gooi maazu!

⁴ Gooɖo GALAGI wooi ga ɖulazu ga keɖaaɖa!
 Gooɖo GALAGI wooi ga ɖulazu ga masa gooi!

⁵ Gooɖo GALAGI wooi ga seɖele guluiti galeɖalezu,
 Gooɖo GALAGI ga Liban seɖele guluiti kologolosu,

⁶ toga Liban ɖizeiti kpizezu ege nike bokpagiti,
 ta Siliyon ɖize ege tegu bokpagi.

⁷ Gooɖo GALAGI wooi ga mainmain ɖulazu.

⁸ Gooɖo GALAGI wooi ga da tevebai zuniikpi.
 Gooɖo GALAGI ga da Kadese tevebai zuniikpi.

⁹ Gooɖo GALAGI wooi ga da ge ga zabui dopaiti ti yivoi vu.
 Toɖa da dɔɔi zuwolo.

Ná-masa pelei wu ti pe ta da woogfula, ti ge ma: «Lebiyai ga be!»

¹⁰ Goofo GALAGI geni masadai geezu, zieve golai vaa ziegi zu.
Goofo GALAGI ga masadai geezu eyesu fo.

¹¹ Goofo GALAGI ga zobogi ve ná-nubuseiti be.
Goofo GALAGI ga tuya loo ná-nubuseiti be, é ziileigi ve ti ve.

30

E zenvui vea zèa volu

¹ GALA sei vele laalao guyei. Davide ná-guye.

² Ee, Goofo GALAGI, ná è maamusezu,
mazolo è kùlaa zefè bokulagi zu.
E la vaani bu, sili nuiti ti va da neefula sù.

³ Goofo GALAGI, ná-GALAGI, gè è lolige ga è bo bà,
da ma, è balove.

⁴ Goofo GALAGI, è mènenni, è kùla saai ya,
è zenvui vu sù, siegi zu gè geni liizu la kabayegei vo pelei.

⁵ A guyei loo Goofo GALAGI ve, woti wo be ga woogefila nuiti.
A maamuse, wo ná-jadedai gula kelema.

⁶ Mazolo ná-ziigaawanai la da ga lebiga,
kele ná-nubogolai ga ná nu zii ma voloi pe su.
Ni kpokoi goli ga é ná,
geelaa ga laosu ga koozuneei.

⁷ Gè geni bofo gaazu ga ná ziilei su, gè da ge ma:
«Gè la niikpiga eyesu pe.»

⁸ Ee, Goofo GALAGI, da-nubogolai vo, è sèbeloni sèi gizei ma.
Kele è voluavega bà, gaamano kitevei zeelia mà.

⁹ Ee, Goofo GALAGI, gè woogulaa è ma,
ee, Màligii, gè è maanene, gè ge ma:

¹⁰ «Ni ná zaana, ni ná yeina kabayegei zu,
da-gulanumai ga naazu ga leeni?
Zoi é niina ga fufiligi no, naa ga zoo gale è maamusezu?
Tofa zoo gale da-woogefiladai gulazu kelema?

¹¹ Ee, Goofo GALAGI, woilo, gàazumaawoinga,
va è bo bà, Goofo GALAGI.»

¹² E ná-golo woiti faliboga ga kua wogai koozuneei zu,
è saa wolo wo segeiti kula kàba, è ti maavalibo ga feti gula zefiiti,

¹³ naa ga a ke gè è maamuse ga zlimave pe, gè mina bolo.
Ee, Goofo GALAGI, ná-GALAGI, ná è maamuse eyesu fo.

31

Dàave Goofo GALAGI la

¹ Guye loo gundigii nonoi ve. Davide ná-guye.

² Ee, Goofo GALAGI, da ga gè loogufu è voluve,

màkε eyεsu pε, gè mina lɔ unfegi zu!

Unmɔɔ ɗa-lelebodai zu!

³ Woilo gɔɔi ma, zuvilε è ùnmɔɔ!

Gε bε ga ɗɔɔɗuzu vasai, ta sig̃igi, nii a kε gè ɗizo!

⁴ Mazɔlɔɔ ɗa ɗa è ga nà-fasai, ta nà-sig̃igi,

è-laaseigi lɛbi vai ma, ɗa lo tùɗɔ, è ɓɔ bà.

⁵ ɗa kula tumɔi zu, nii ti seidai tùɗɔ,
mazɔlɔɔ ɗa ɗa è ga sig̃igi é màkεsu.

⁶ Nà zènvui ɗalivaazu è ma,

ɗei è ùnmɔɔni, Gɔɔɗɔ GALAGI, gaama G̃ALAGI.

⁷ Gè naati wɔinzeɗεa, niiti ti ɗilizu zεε zaleiti ba.

Nà ɗalivaazu G̃ɔɔɗɔ GALAGI ma.

⁸ Nà ɗε wuulee ga koozunεεi, ɗa-wooɗεɗiladai maavele ma,

tɔɔzei è nà-maanɔɗɔi vεtεga,

è ɗida nà-kidaavili fai wu.

⁹ E la ɗɔɔzu sili nuiti zeezu,
è p̃lεga ɓɔɗɔyeemai zu.

¹⁰ M̃aawɔing̃a G̃ɔɔɗɔ GALAGI!

Mazɔlɔɔ nà kidaaviligi zu, ziizoolɛi g̃aazuve maavooloa,
ta z̃i ta kp̃uεi kpein.

¹¹ Nà-eteai ɓega tabai zu,

nà-konagiti ɓalaa ti ɗεa kpalagi zu,

s̃uvikɛi ɗula s̃u, tɔɔzei nà-faɗɗaaza golai va,

mà ɗaeiti sumiive.

¹² W̃ɔinzeɗε nuiti kpein ta ɲεεɗulazu s̃u,

s̃iεɲɔɗɔiti ti ɗa ta ɓɔ bà,

kwèε nuiti ti ɗa lua bà.

Niiti ti k̃aazu eteavε, naati ti ɗa ɓize, ti ɗa maag̃ooza bà.

¹³ Nà-fai yeema nuiti bε ti-yiimavε, eɗε nà za.

Gè ɗεa eɗε anii nii toai ya.

¹⁴ Nà naama woo ɲɔiti m̃enisu, niiti ti wosu d̃aalɔɗɔma:

«Maag̃oolivε ga maalua vai.»

Ti zolooge ma d̃aalɔɗɔma,

ti yaavai ɗili ga ti zènvui ɗula zèa.

¹⁵ Kεε ñɔn nà, nà ɗalivaazu è ma, ee, G̃ɔɔɗɔ GALAGI!

Gè ɗε ma: «ɗa ga nà-GALAGI!»

¹⁶ Nà-eteai ɗa è yeezu,

kula s̃ili nuiti zea, niiti ti w̃ɔinzeɗεzu!

¹⁷ Yeezei bù ga pagɔ, nà ga ɗa-wotig̃ε nui!

K̃izo ɗa-wooɗεɗiladai maavele ma!

¹⁸ Ee, G̃ɔɔɗɔ GALAGI, gè mina lɔ unfegi zu,

s̃iεgi zu gè wooɗulazu la è ma.

Faa ɲɔu ɗε nuiti ti yε unfegi zu,

ti yε maag̃εkp̃ɔgi zu, ti yei g̃ɔvεalaazu!

¹⁹ Ti ɗε ga ɓɔɓɔiti,

naama lakɔlɔgiti ti ɓɔεzu ga gaazumaanεεi telebo nui laalɔɗɔma,

ta wasogi, ta w̃ɔinzeɗεmai.

²⁰ Da-nuɓɔɗɔlai wɔɓɓɔ gola,
nii ɛ makeɣgai naati be, niiti ti luazu ɛ va,
ta naati ti laɗɗuɗai ɛ ɓolu,
nii ɛ ɓaazu keɛzu ti ɓe, nuɓusei kpein gaazu.

21 Da ti loogfuzu è-gaazu ma,
ti maagfooza nubuseiti ta-gisie naiti ba,
doozufuze miná ga è ti gizosu ná,
nuiti ti-negiti ma, niiti ti laaleezu ti wu.

22 Mamagi gá Góogó GALAGI vè!
Mazóló é ná-woodégíladaí gúlavè kèlèma bè,
nèi gè feni ege taa wolai seidaí kèlè su.

23 Kigi zupuni, eyesu gè ɖe ma:
«É la mɔ yiizoolɛzu ga ze!»
Kɛlɛ è nà-maanɛnɛ wooiti mɛnini,
siɛgi zu gè woodɖulani la è ma.

²⁴ Wōiti wo ga Gōōḡ GALAGI ná-woōḡḡfīla nuiti, à nēve wo pē!
Gōōḡ GALAGI ḡa ḡa kidaaleve nuiti make.
Kele toḡa waso nuiti sala ga nōuḡa.

²⁵ A zεβεζεγε, wo zulo,
wɔiti wo ɖitogai Ǵooɖɔ GALAGI va!

32

Maanaayegi ma qoozunεi

¹ Davide ná-kidafaawui.

Undaanε nu ɟa ga naama nui, nii ná-tɔ kologologiti maavaayεgai,
ná-kotoiti suvaayεgai!

²Undaane nu ga ga naama nui, nii Gooḡ GALAGI la ná-faagaa za golai levezu unma, nii yaava vaa la ziimave!

³ Siegi zu gè maagɛni la kpɔ nà-kotoi ma, mà ɖaeiti ti ɖɛni ɖalazu. Gè ɖɛni kpeeɪ loozu foloi laawu nɛgɛlɛin.

⁴ Mazələ è-yeei ǵa wuizu mà, folo vɛɛ kpidi va, sùvikei vɔɔni eǵe fofoi.

⁵ Gè nà-kotoi lɛɛni ga ɔɛ,
gè la nà-faagjaaza golai maalɔɔfuni.
Gè ɔɛni ma: «Nà laazu zo ga Gɔɔɔ GALAGI vɛ, ga nà-tɔ koloɔologiti.»
Dɔun ɔa, è nà-kotoi ma ɔasɔi zeɔɛni ùnma.

⁶ Woodɛgɪla nuɓusei kpein ge è vali ɖana, yeegɛgɪla vagɔi zu.
Ni zieve golaiti ta ɖulana, ti la zeelia ma pe.

⁷Da ga dɔɔfuzuɛ,
da mɔkɛsu kidaavili foloi.
Nà woɔɔɔla ga koozunɛi, tɔɔzei è mɔaɔfoolia ga ɔa-baamaazui.

⁸ E ɣɛni ma: «Nà è ɣalasɔ, ɣè pelei lɛ ga ɔɛ, nii ɔa ziɛ la. Nà è lɛnɛ, ɣàazu ɔa ɣɛ è va.

⁹ A mina ɖɛ ga sooi ɖɛvele, ɖaa soovale fuului nii ɖi ge la ma,
nii nu a ɖa ti ɖili ga galui, ɖaa kalafei, ti maaɖilizu la,
nii a ke ti maaɖuɖa ɛ va.»

¹⁰ Taɖa mɔinmɔin ka ɖa zeeli faa ɲɔu ɖɛ nui ma,
kele nuiti ti ɖigi logai Ɔɔoɖɔ GALAGI va,
naati maaɖoolive ga ná-wooɖɛɖiladai.

¹¹ Telebo nuiti, à ɖoozune Ɔɔoɖɔ GALAGI vɔ!
A woɖgula ga koozunɛɛi, wɔiti wo yiimave zɔlegai.

33

Aniiti kpetɛ ƆALAGI, kizo GALAGI

¹ Telebo nuiti, à ɖoozune Ɔɔoɖɔ GALAGI ná-faa zu!
Mazɔlɔɔ solooge sɔle nuiti ma ga ti maamusei wo.

² A Ɔɔoɖɔ GALAGI maamuse ga kɔnigi,
à guyei loo ɖɛbi vai ma, ga kɔnigi nii galu puugɔi ga!

³ A guye niinei loo ɖɛbi vai ma!
A wa-ɖeingɛin ganiiti ɖɛin ga pagɔ ɖɛbi vai ma.

⁴ Mazɔlɔɔ Ɔɔoɖɔ GALAGI laawooi zɔlegɛ,
ná-keɛwotiiti kpein ta ná-wooɖɛɖiladai leɛzu.

⁵ Telebodai nɛɛve GALA be ta sɔledai.
Ɔɔoɖɔ GALAGI ná-wooɖɛɖiladai eteai laavege.

⁶ Ɔɔoɖɔ GALAGI laawooi ɖa ɛ geɖɔlɔgi ɖɛteni la,
ta su aniiti kpein ga daa viilei.

⁷ Toɖa ɖa kpolodei ɖaale ba, ɛ sigito,
ɛ kpolodei zo, ɛ pu anɪnaka wolaiti su.

⁸ Eteai kpein ge lua Ɔɔoɖɔ GALAGI va!
Etea nuiti kpein ti ɖali tɔun tuɖɔ!

⁹ Nii nɔpe a bona, naama vai ɖa a ɖa ɖɛ,
a devei wona, naa ɖa a ɖɛ.

¹⁰ Ɔɔoɖɔ GALAGI ɖa ɖa zii ɖiligiti ta-lɛnɛ gooiti pu ya,
toɖa ɖa ziiti pe ti ɖoozu ɖisiɛiti sugolɔɖolo.

¹¹ Ɔɔoɖɔ GALAGI ná-tɛnɛ gooiti ta ɖa ye ná yeenɔpe,
ta koozu ɖaaɖisiɛiti ta ye ná ɖɔ.

¹² Undaanɛɛ ɖa zii naati be, niiti Ɔɔoɖɔ GALAGI ga ta-ƆALAGI,
ta nuɖuseiti ɛ yiimazeɖeai ga tiye, ga ti ɖɛ ga nɔnɔiti!

¹³ Ɔɔoɖɔ GALAGI yɛni geɖɔlɔgi ungave,
ɛ wele, ɛ nuɖuseiti kpein ka.

¹⁴ E yɛni zeini zeizuve,
ɛ eteai zu nuiti kpein pɛɛ.

¹⁵ Tɔungi ɛ ti kpein zii ɖɛɛai,
ɛ ti-ɖɛɛ vaiti kpein kwɛɛ.

¹⁶ Masa ge la ná, nii a ɖizo ná-kɔoɖɔ zɔlai mɔin vai vɔ,
kɔoɖuluba nɔpe ge la ná, nii a ɖizo ná-zɛbe wolai vɔ.

¹⁷ Ni pile sɔlɔɔ fai ve, sooi ɖa ga kito gani nɔ,
suvikei kpein ge ɖɔsu, naa la nu unmoɔga.

¹⁸ Wele, Ɔɔoɖɔ GALAGI ɖaazuɖɛzei ɖa naati ba, niiti ti luazu tɔun ba,

ta niiti ti g̃itogai ná-woog̃eg̃iladai va.

¹⁹ Naa g̃a a ke, é ti g̃ula saai ya,
é ti-yenvui make pulu loo ziegi zu.

²⁰ Ungo, gi g̃itoge G̃oog̃o GALAGI va,
toḡa ga g̃á-b̃oba nui ta g̃á-g̃oog̃o zep̃egi.

²¹ Maz̃oḡo gi-yii g̃a g̃oozun̄ez̄u ga t̄oun maavele,
maz̃oḡo gi laave daasei padegai la.

²² Ee, G̃oog̃o GALAGI, ḡa-woog̃eg̃iladai g̃e gi ve,
eg̃evelei gi è maaḡoḡunsu da kitogi zu.

34

*M̃alig̃ii ùnm̃oḡni,
é k̃ula maalua vaiti su*

¹ Davide ná-guyei, siegi zu é b̃oog̃o g̃eeni la ga titi nui Aḡimeleke g̃aazu, naa kp̃e, é vela, é li.

² *Ungo, yeen̄ope nà ye G̃oog̃o GALAGI mamasu g̃o,
ná-maamusei g̃a g̃e d̄aave eȳesu g̃o.

³ Nà-b̃oog̃o maamusei ma ungi g̃a é ga G̃oog̃o GALAGI.
B̃oog̃omaayei nuiti ti woilo, ti g̃oozun̄e.

⁴ A va wo b̃o b̄a, ade G̃oog̃o GALAGI maamuse v̄oḡma!
Ade daaseigi l̄ebi v̄oḡma!

⁵ G̃e G̃oog̃o GALAGI g̃aizien̄i, é g̃oog̃aavote,
toḡa ḡa k̃ula fai kp̄ein su, nii é m̄aaluazu.

⁶ Siegi zu nu w̄elezu la t̄oun ba, ḡa ḡa volo ga koozun̄ei,
unfe ge la l̄oa nu g̃aazu.

⁷ Maan̄oḡo nui kp̄eei looni, G̃oog̃o GALAGI goom̄enini,
é kizo ná-kidaavili fai p̄e ma.

⁸ G̃oog̃o GALAGI ná-geez̄ug̃eelai g̃a naati maag̃oolii zu,
niiti ti ziezu ga GALA ziimai, é ti g̃izo.

⁹ A k̄oḡo, wo p̄ete, velegi G̃oog̃o GALAGI vagai la!
Undaan̄e nu g̃a ga zunui naa, nii é l̄oog̃uzu p̄o b̄e!

¹⁰ A lua G̃oog̃o GALAGI va, w̄oi wo ga ná-nu padegaiti!
Maz̃oḡo ani n̄ope ge la valaga naati zea, niiti ti luazu ba.

¹¹ Zala yivoiti ta ḡa vala ani ma, ti ye pului zu,
kele niiti ti G̃oog̃o GALAGI g̃aiziez̄u, naati ti la valaga ani vago n̄ope ma.

¹² A va, d̄oun zunuiti, wo woilo ḡoḡi ma!
Nà wo ḡalasu ga G̃oog̃o GALAGI g̃aazuluabai.

¹³ Zunui b̄e g̃a é w̄oinni ga z̄envui,
é w̄oinni ga sii zuḡooza, é undaan̄ei z̄oḡo?

¹⁴ E-n̄egi make, é mina faa j̄ou g̃e,
è-lak̄oḡgiti ti mina yaava b̄oe wo.

¹⁵ Uluave faa j̄oi va, è faa vagoi g̃e,
ziileigi g̃aizie, è vile polu.

* **34:2 34:2** Guyei tanigaa zu, guyei laaḡulazuw̄eti t̄oḡzeive ga Eḡulu z̄ev̄e g̃ae puufelego maazu feleḡoi gila, é zoloo ti-j̄ek̄p̄e velel̄i ma. Ti laasei p̄eev̄e ga *seve g̃ae wuyeyiti*.

¹⁶ Ḑoḡḡ GALAGI ḡaazuṽe ḡa telebo nuiti ba,
goiloge gola ti bain gooiti ma.

¹⁷ Ḑoḡḡ GALAGI ḡa ḡaazuṽe lati naati daalḡḡma, niiti ti faa ḡai ḡeṽzu,
nii a ke é ti ḡaaleṽe, nu mina ḡisie ti zu eteai zu.

¹⁸ Siegi zu telebo nuiti ti kpee loozu la, Ḑoḡḡ GALAGI ḡa ḡa woilo,
toḡa ḡa ti ḡula ta-ḡidaaviligiti kpein su.

¹⁹ Ḑoḡḡ GALAGI ḡa ziiḡoloḡolo nuiti koba,
toḡa naati kizo, niiti ti ziiḡolai zu.

²⁰ Maanḡḡ m̄inm̄in ka ḡa zeeli telebo nui ma,
keḗ Ḑoḡḡ GALAGI ḡa ḡa unṽṽ, é kula ti pe su.

²¹ Toḡa ma ḡaeiti pe make,
tanḡpe ge la ḡalea.

²² Maanḡḡi ḡa faa ḡou ḡe nui vaa,
telebo nui zili nuiti ta ti-zalai zolṽ,

²³ keḗ Ḑoḡḡ GALAGI ḡa ḡa ná-botigē nuiti kpein zenvui ḡizo,
ta niiti ti toun keai ga ti-lḡḡuzuṽe, naati ti la veelala.

35

Ḑoḡḡ GALAGI ḡa ḡa maaw̄in nuiti make

¹ Davide ná-guyei.

Ḑoḡḡ GALAGI, naati sakpe, niiti ti sàkpesu,
kṽi laale naati bu, niiti ti kṽi laalezu bù!

² Kṽḡḡ zepe koi ta ma wolaiti seḡe,
è wuzeḡe, è ḡṽ bà!

³ Kpeḗn goiti ta kṽḡḡ yoov̄iti seḡe,
è te ga naati daalḡḡma niiti ti w̄inzeḡezu!

E ḡe zenvui ma:

«Nà ḡa ḡe ga è ḡizo nui!»

⁴ Naati ti unfe, ḡaaḡula ti ma,
niiti ti w̄indai ga ti zenvui ḡula zèa!

Ti ḡula volu, ti unfe,
teiti ti ḡisiezu nà-maanḡḡ vai zu!

⁵ Ti ḡe ga daazaḡagi ḡevele, nii fiḗi liizu la,
Ḑoḡḡ GALAGI ná-geezuḡelai ti ḡe!

⁶ Ta-velei ti ziezu la subidi, sup̄a,
Ḑoḡḡ GALAGI ná-geezuḡelai v̄ile ti volu ga ti ḡea!

⁷ Mazolṽ ti zeḡei w̄ṽṽ, ti tum̄i zei su,
ma un ge la ba, ti naa w̄ṽṽ n̄un be.

⁸ Ziizool̄i zeeli ti ma, ti yeemazu,
ta-lum̄i ti dṽḡuai tḡḡ, naa ti zo,
ti loo naama undaaviligi zu!

⁹ Koozun̄ei ḡa ḡe z̄imav̄e Ḑoḡḡ GALAGI v̄ṽ,
toḡa ḡoozun̄e ná-kizo fai zu.

¹⁰ M̄a ḡaeiti kpein ta ḡe ma:

«Ee, Ḑoḡḡ GALAGI, ḡe ḡa é ga è ḡevele?

Ḑa maanḡḡ nui unṽṽsu, è kula naa yeezu, nii sebei w̄olbai toun n̄n̄i va.

Maanḡḡ nui ta bala nui balaa, ḡa ti ḡulazu tooma nui ya.»

11 Zεε zeeleiti ta wuzegezu,
ti va, ti da gàazaḡa faiti ma, niiti gè la ti zuḡwεε.

12 Nà-faa vagoi gè keeni,
ti da naa zala mà ga faa ɲoi.
Ti zè gilelai zu.

13 Nɔun nà, siegi zu ti ḡeni zeeḡezu la,
gè bena saa wolo wo seḡei loo ḡoba,
gè ḡaalei, gè ḡoḡmaaye, gè zugi zo.
Gè la ḡeni beni GALA falii va ti ve ḡo,
14 eḡe nà ḡe keezu bɔla ve, baa kèeloun.

Gè maave, gè da zie gaazuḡiliai,
ḡaalei, eḡe nu dee a za.

15 Naa volu, siegi zu gè ɲiikpisu da,
ta ḡaaleezu ba, ti da ɲeeḡula sù,
gè la dòḡa nuiti kwεε, ti ḡaaleezu ba dàalḡoma,
ti da dàazuḡoli, ti la looḡosu.

16 Eḡe nuiti ti ɲeeḡulazu neevuzu ba nuiti su,
ta ɲiigai ziezu ga dàalḡoma.

17 Màliḡii, da yesu niima vaiti petesu nɔ baa?
Zènvui ḡula ta-wɔinzeḡemai laawu,
zènvui wola vizḡe, é mina ye zalaiti zea.

18 Nà è maamuse maaḡo golai zu,
nà è mama nuḡuse moinmoinḡiti saama.

19 Niiti ti ga sili nuiti, ti baagosu mà, naati ti mina ɲeeḡula sù.
Niiti ti wɔinzeḡezu un ge la ba, naati ti mina pòomu ga ḡaazuḡezei.

20 Mazolo ti la ziilei kpɔe wosu,
yaavai ḡa ti kpɛtezu nu vagoti daalḡoma,
ti zeini zooi zu.

21 Ta laalaosu dàalḡoma,
ti da ḡe ma: «Ee, gi-ḡaazuḡezei ḡa wozagaaazu!»

22 Ḣooḡo GALAGI, da wozagaaazu, mina maagḡe kpɔ!
Màliḡii, mina maagooza bà!

23 Wuzegḡe, ḡaazuzegḡe ma, è màalobo!
Nà-GALAGI, Màliḡii, lo bè!

24 Tukpoi lo bè, eḡevelei da-zoledai la, Ḣooḡo GALAGI, nà-GALAGI!
Ti mina ḡoozune, ti va ɲeeḡula sù!

25 Ti mina ḡe ma ti-yiimave:
«Ee, nii ḡa ade ḡea pɔ!»

Ti mina ḡe ma: «Ade kpɔlea!»

26 Ti pe ti unfe vɔma, ti velevele ḡoḡo ma,
teiti ti ḡoozuneezu nà-maanḡo vai zu!
Unfegi loo ti ḡoba ta faazupui,
niiti dɔin ti ḡoḡo wolo zu dàalḡoma!

27 Naati ti maamusei wo, ti ḡoozune,
niiti ti yiileidai nà-telebo fai zu,
ti da ḡe ma yeenɔpe: «Lebiyai ḡa Ḣooḡo GALAGI ve,
nii é ná-botiḡe nui ná-ziileigi vɔ!»

28 Nègi ḡa da-lelebo fai wo,
ta da-maamusei, folo-o-folo.

36

Maliḡii ná-nuḡḡolai

¹ Guye loo gundigii nənəi ve. Gəofo GALAGI ná-botigε nui Davide ná-guyei.

² Nà dā gīsiε zīimavε naa zu,
nii faa ƚəu ƚε nui bosu ná-tə kologologi zu,
GALA gaazuluabai la gaazu ga faa nɔpε.

³ Mazoloo daave bogfo la gola ná-sòle fai zu,
é la zooga é va ná-faagaaaza golai gƵwee, é va woinzege.

⁴Kpɔɛi niiti ti ɖulazu daavɛ, ta ga zɛɛi ta yaavai nɔ. Toɖa ɖɛɛzu faa yɔɖɔzɔɖaa vai va ta faa vagɔi.

⁵ Toḡa ḡa ḡisiε yaavai zu, a ḡena laani ná-betei zu,
toḡa ziezū peleī zu nii é la vāni,
é la faa ʔoi vilisu ya.

⁶ Գոցճ GALAGI, ԴԱ-ՆՈՒՅԺԼԱԻ ՎՈՐԼՈՒԵ ԳԵԵԺԼՈՂԻ ՎԱ,
ԴԱ-ՎՈՐԺԵԳԼԱԴԱԻ ՇԵԼԻ ՏՈՆԱԽԻՆԳԻՏԻ ՄԱ.

⁷ Da-lelebodai gaaḡoozavɛ, eḡɛvɛlei gize gaaḡoozagiti ti la,
da-leveiti kpoma ḡoozavɛ, eḡɛvɛlei kpolodeiti buuzeidai la,
ee, Ḣooḡḡ GALAGI, da baazu nuiti maazu ta suaiti.

⁸ Ee, GÁLA, da-woodɛɣiladai wola vage!
Nuɓuseiti ta loɔɣuzu è-ɣovegiti ma niinigi wu.

⁹ Da da-velei wu vaabɔŋɔi ɖɛɛzu ti ve, ta solɔ é voova ti ma,
ti ɔɔle ga da-nubɔŋɔlai ma de wola vagɔi.

¹⁰ Mazoloo zenvu deungi ga e gobave na,
da-wozakalagi ba, ga wozakalagi gaazu.

¹¹ Da-woodəgiladai make è ɟwɛɛ nɪti bɛ,
ta ɖa-lelebodai ɓalaa naati bɛ niiti ti-yii zɔlegai!

¹² Waso nuiti ti mina ɔɔɔlo mà,
faa ɲou ɔe nuiti ti mina kpè ga ti-yeei!

¹³ Welɛ, niizu niiti ti telebotala vai ɖɛɛzu, ti loa, ti loka, ti la zooga ti va wuzeɖe.

37

Kalagi é zəlwəsu faiti su, ti levgai

¹ Davide ná-guyei.

Mina yigaaawana naati ma, niiti ti faa ɲɔi ɖɛɛzu,
mina ɖaazuɖula naati ba, niiti ti kakama vaiti keɛzu.

² Mazoləo ta voolozu, eḡe tufai,
ti və, eḡe tufa lenugi.

³ Galiva Gooḡo GALAGI ma, è da faa vagōi ḡe,
da zeī zooi zu, ziileigi zu.

⁴Da-undaaneɛi ɣaizie Ɔɔɔɔ GALAGI ya,
toɔa è yiima vai ɔɛ è vɛ.

⁵ E-maavaiti kpein ze G̃ooḡo GALAGI yeezu, ḡaliva toun ma, toḡa ti ḡaaḡula ba.

⁶ Toɗa ɗa-zoledai ɗula keɛma eɗe wozakalagi,
ta ɗa-ɗaamai eɗe folo gaalɔgai.

⁷ Maadɛ kpɔ Ƴooɗo GALAGI ɗaazu, toun maaɓoun,
mina yiɗaawana naati ma, niiti ti ɓoɗo zolɔsu,
ɓaa nui naati daalɔɗma, niiti ti ɗisu vaa ɲoiti subetezu.

⁸ Be ziiɗaawanai va, ɛ ziiɗulagi ye nã,
mina yiɗaawana, toɗa ɗe ga faa ɲou ɗee vaa.

⁹ Mazolɔ niiti ti faa ɲi ɗeezu, naati ta levezu ga,
keɛ niiti ti ɗitogai Ƴooɗo GALAGI va, naati ta zooi zolɔ ga tɔnɔ.

¹⁰ Ná tago nɔ ve na, faa ɲou ɗe nui la mɔ ɗaa!

Uɛ ɛ ɗea nã, ɗa naa vete, nu nɔpe ge la nã!

¹¹ Ƴooɗmaayei nuiti ta zooi zolɔ ga tɔnɔ,
ti ɗoozune ziilei golai zu.

¹² Faa ɲou ɗe nui ɗa ɗa kisie ɲoiti kpete telebo nui laalɔɗma,
ɛ ɗa ɲiigai zie ga naa laalɔɗma.

¹³ Anɛɛ naa ve, Maligii ɗa ɲeeɗulazu su,
tɔzei ɛ kweɛ ga naa nã-foloi ɗa na zeeli.

¹⁴ Faa ɲou ɗe nuiti ta ɗa boɗa zɔkpɔi ɗula su,
ti ta-mɛɛin ɗaale,

nii a ke ti maanɔɗo nui ta bala nui loo bu,
ti va naati kɔdaaleve niiti ta-velei zolegai.

¹⁵ Tiya ɓoɗo ta-woɗa zɔkpɔi ɗa ti yiiɓota,
ta-mɛɛinti ta ɗaleɗale.

¹⁶ Nii goi ɛ telebo nui ya naa vizɔge,
ɛ leve faa ɲou ɗe nuiti tɔnɔ mɔinmɔin golai va.

¹⁷ Tɔzei faa ɲou ɗe nuiti ta-zobogi zu ɗa ɗologolo,
keɛ Ƴooɗo GALAGI ɗa ɓaa sɔle nuiti maazu.

¹⁸ Ƴooɗo GALAGI sɔbalala nuiti ta-eteai ɗweɛ,
ta-ɓoganii ɗa ye nã ɗo.

¹⁹ Ti la unfega maanɔɗo ziegi zu,
pului ma ziegi zu, ta laami, mɔtai ye.

²⁰ Faa ɲou ɗe nuiti undaa ɗa vili,

Ƴooɗo GALAGI zili nuiti
ta ɗe eɗe tufa lenugi,
ti ɲeeɛ, ti ɲeeɛ duului zu.

²¹ Nu ɲi ɗa ɗa kuyei zɛge, keɛ ɛ la kulaa volu.

Telebo nui ɗa ɗa maawɔingai wo, ɛ fe zea.

²² Mazolɔ niiti Ƴooɗo GALAGI tuya loozu ti ve, naati ta zooi zolɔ ga tɔnɔ,
niiti ɛ ti voovoozu, naati ta leve ga.

²³ Siegi zu nui zie velei neɛzu la Ƴooɗo GALAGI ve,
toɗa naa ɗoɗo losu ɓete nã-eteai zu.

²⁴ Ni a loona, é la vεzegεlεga,
mazɔɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa sosu zeei va.

²⁵ Gè ɔeni ga doungei, gè wɔɔzaɔaga,
gè la dε nu ɔaani nii sɔlegai, kεlɛbai va wo da,
baa mavofodai va ɔa daaamianigi vali.

²⁶ Togɔa ɔa maawɔingai ɔε, é kuye vεε nu ma,
mavofodai ɔa tuyai zɔɔɔ.

²⁷ Voluave faa ɔɔi va, è faa vagɔi ɔε,
zei zooi zu, ye ná ɔɔ.

²⁸ Mazɔɔɔ sɔlegi nεεvε Gɔɔɔɔ GALAGI vε,
é la ɔεlɛa ná-woɔɔɔɔɔla nuiti ba.

Togɔa wεlɛzu ti ma sienɔpε su,
kεlɛ faa ɔɔu ɔε nuiti mavofodai ɔa leve ga.

²⁹ Telebo nuiti ta zooi zɔɔɔ ga tɔnɔ,
ti ye zeini ná ɔɔ.

³⁰ Telebo nuiti ta ɔa ɔima ɔɔɔiti bo,
ti-nεgi ɔa ɔa sɔledai ɔε.

³¹ Ta-GALAGI ná-tɔgi ɔa ti-yiimavε,
ti-ɔɔɔɔi la ɔunεga.

³² Faa ɔɔu ɔε nui ɔa ɔa telebo nui maayaava,
é gaizie ga é paa.

³³ Kεlɛ Gɔɔɔɔ GALAGI la yeeɔega ba, é va ze zeezu,
é la zεga naa, ti va peelala, siegi zu ti tukpɔzu la.

³⁴ ɔito Gɔɔɔɔ GALAGI va,
è zie ga ná-pelei,
togɔa è wuzεɔε, è zooi zɔɔɔ ga dɔnɔ,
ɔa faa ɔɔu ɔε nuiti ka, ti leve ga.

³⁵ Gè nu ɔɔi ɔaa, é ná-zobodai kpein su,
é ɔa wɔɔɔ, εɔε gulu wolai nii kpɔvɔai.

³⁶ E leveni, wεlɛ, é la mɔ ná.
Gè gaizien, kεlɛ é la ɔaani.

³⁷ ɔida GALA gaazuluaba nui ná-fai wu, nui naa vεtε nii sɔlegai,
ziilei nui ɔa ɔɔɔ zɔɔɔ ná-eteai zu.

³⁸ Kεlɛ kpaka nuiti kpein ta ɔɔɔɔɔɔ,
faa ɔɔu ɔε nuiti ta-eteai ɔa ɔɔɔɔɔɔ.

³⁹ Telebo nuiti ta-ɔizogi ɔa vaazu, é zεɔε Gɔɔɔɔ GALAGI vɔ bε.
Tɔ ɔa é ga ti-lɔɔɔɔvε, kidaavili foloi.

⁴⁰ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa ɔɔ ti va, é ti unmɔɔ.
Togɔa ti unmɔɔ, é ti ɔula faa ɔɔu ɔε nuiti zea, é ti ɔizo,
tɔzei naati ta lɔɔɔvεzu pɔ bε.

38

*Seebe nui ná-GALA falii,
tɔɔzei ná-kotoi va*

¹ Davide ná-guyei, é ge ga gizesui.

² Ee, Gɔɔɔ GALAGI, mina fàla, da-yiigaaawanai zu,
mina dòɔa, da-yiigulagi zu.

³ Mazɔlɔɔ da-mɛɛinti ti nɔn soga,
è-yeei wuiwe mà.

⁴ Fai tanɔpe ge la mɔ gevele ma kpɔsei zu, da-yiigaaawanai maavele ma.
Kedeya la mà ɔaeiti zea, nà-kotoi maavele ma.

⁵ Mazɔlɔɔ nà-faaɔaaza golaiti kpudɛɛ nà-kisie maazu,
egɛ kasɔ wuigi, ti wuiwe mà gola.

⁶ Nà-palaiti ti nɔuda, ti-ɔugi da ɔula
nà-ɔimalalai maavele ma.

⁷ Kpiligɛ, ge ɔɔlɔ fɔ da ge leve,
folo-o-folo, nà ziezɔ ziiɔolɔi zu.

⁸ Mazɔlɔɔ abui ɔa é sàamaveti galazu,
fai tanɔpe ge la mɔ gevele ma kpɔsei zu.

⁹ Zebɛ la mɔ bà, sùɔaleɔalea,
nà kpalagi wosu, tɔɔzei nà-ziiɔɔlɔi va.

¹⁰ Màliɔii, wɔinma vaiti kpein ta è ɔakalavɛ,
kpàla gooiti ti la lɔɔɔuni è va.

¹¹ Zii ɔa doɔazu gola, sɛbei da ɔula zèa,
gàazuwe la mɔ wozaɔaazu.

¹² Nà-kpɔlɔi maavele ma, bɔɔlaiti ta siɛpolɔnɔɔɔiti ti maagooza bà,
sɛinɔɔɔiti balaa ti maagooza bà.

¹³ Niiti ti pɔ ti pàa, naati ta baliiti tɛɛzu tùɔɔ,
niiti ti ɔɛɛzu maanɔɔi zeeli mà, naati ta kpɔɛiti bosu, nii a ke ge ɔologolo,
ti da unsuyelii lo folo-o-folo yaavai zu.

¹⁴ Nɔn nà, ge ɔea egɛ goizuɔɔlɔ nui, ge la ta mɛnisu.
Nɔn daaɔulugɛ egɛ ɔɔɔi.

¹⁵ Kɛɛɛ egɛ zunui nii é la faa mɛnisu,
é la ta zuloozu.

¹⁶ Da ɔa ge è maabɔunsu, Gɔɔɔ GALAGI,
da ɔa da goɔaavotegi wo, Màliɔii, nà-GALAGI!

¹⁷ Mazɔlɔɔ nà bosu è ma ga: «Ti mina nɛɔɔula nɔn su,
ti va wuzegɛ dàalɔɔma siegi zu kòɔi balizu la!»

¹⁸ Mazɔlɔɔ sàsu ɔa na va balizu,
taɔai ɔa kòlɔ su yeenɔpe.

¹⁹ Ungo, ge nà-faaɔaaza golai ɔwɛɛ,
zii ɔa zoolɛzu ga nà-kotoi vaa.

²⁰ Tama sili nuiti ta vulua, zebɛi ɔa ti va.
Niiti ti wɔinzegezu fuun, naati mɔinwe.

²¹ Niiti ti nà-faanɛi zuloozu ga faa nɔi,
ti da wuzegɛ dàalɔɔma, tɔɔzei faa vagoi ɔa ge gaiziezɔ.

²² Ee, Gɔɔɔ GALAGI, mina ɔelɛ bà.
Nà-GALAGI, mina maagooza bà.

²³ Ua fala, è 6ɔ bà,
Màligii, nà-kizogi!

39

Saai ɣakala

¹ Guye loo ɣundigii Yedutun nɔnɔi ve. Davide ná-guyei.

² Gè ɣeni ɣɛɛzu ma: «Nà daazu ma kpɛ ga sɛ veleiti,
gè va koto ɣɛ kpɔɛ wooiti su.

Nà yeevɛɛzu la,
ni nɔ dɛ faa nɔu ɣɛ nui ɣa tùɣɔ.»

³ Gè 6ɔɣɔ lɔɔni maagɛkpɔ golai zu,
gè la woo ɣila kpalaa boni.

Nà-taɓai wola zuwɔɔlɔni.

⁴ Zii ɣeni zoolɛzu kòozu,
zègɛ kpalagi wosu, abui ɗa zo,
wooi vaani kisu, gè 6ɔɛ, gè ɣɛ ma:

⁵ «Gɔɔɣɔ GALAGI, nà-eteai ɣaaɓelagi lɛ ga ze,
sii ma voloi lieɣɔi,
naa ɣa a kɛ gè kwɛɛ velei sii zuɓuɣaai la.

⁶ Welɛ, nà-foloiti kweteveve, ta ga zeelo gilagi lieɣɔi.
Sii zuɣooza velei la è ɣaazu ga ani nɔpɛ.

Ungo, nui kpein é loni, toɣa è ɣaazu ga fiilei nɔ.

Lo!

⁷ Ungo, nui ɣa ziezɛu eɣɛ niinigi,
é ɗa 6ɔɣɔ niikpi, kelɛ toɣa ga fiilei.
Toɣa ani vagɔiti gaaleɛzu ba,
kelɛ é la kwɛni, 6ɛ ɣa é vaazu ti yevezu.

⁸ «Niizu, Màligii, leeni ɣa nà ɣito ba niina?
Nà-kitogi ɣa ɗa nɔ è va.

⁹ Unmɔɔ, è kùla nà-tɔ kologologi kpein su!
Mina va bu, ɣimalala nuiti ti va dɔ ɓaagɣulamai zu!

¹⁰ Nà maagɛsu kpɔ, gè la laalaosu,
mazɔɔɔ ɗa ɣa è tii ɣɛɛzu.

¹¹ Da-ɓakɔiti maagooza bà.
E-yeei a ɣɛna dɔɣaa, nà loozu.

¹² Ni a kɛ è nuiti maagɔlo, ɗa ti loɣazu ta-vaagɣaaza golaiti faa zu,
è ti neɛbe aniiti kologolo eɣɛ fɔfɔi.
Ungo, nui kpein ka ga fiilei.

Lo!

¹³ «Ee, Gɔɔɣɔ GALAGI, woilo nà-maanɛɛɛ woori ma,
woilo nà-kpee woori ma!

Mina woizuɔɔɔ nà-ɣɔɔ wooiti tuɣɔ!

Mazɔɔɔ nà ga wɛɛn è vɔ be,
gè ɣɛ ga seikɔɣɔma nu,
eɣɛvelei mɛmɛwolani ti ɣeni la.

¹⁴ ɢaazu lati, è seɣe bà, ga gè undaanɛɛ zɔɔɔ,
aisa gè va li, gè jɛɛɛ!»

40

GALA ná-kizo fai ta ná-botigē nui ná-fai

¹ Guye loo ɣundiɣii nɔnɔi ve. Davide ná-guyei.

² Gè ɣitoni Ɔoɔɣɔ GALAGI va,
é ungi maayeini pò pelei,

é woilo nà-maanɛɛɛ woɔi ma.

³ E mɛɛnni, é kùla zegezaɣa ɲɔi zu, palavalai ɓomavɛ.
E kòɣɔiti to fasai ma, é kòɣɔiti topele ɔɛɛ.

⁴ E guye niine lɔ dà, da-ƆALAGI maamuse vai ma,
ma mɔinmɔin ka pɛɛ, ti lua tɔun ba,
ta ɣaliva Ɔoɔɣɔ GALAGI ma.

⁵ Undaanɛ nu ɣa ga naama nui, nii é ɣitosu Ɔoɔɣɔ GALAGI va,
é la ɣaavotesu waso nuiti ma,
niiti ti zɛɛ wo maaɓɔgi zu!*

⁶ Ɔoɔɣɔ GALAGI, ná-GALAGI, è ɗa-vaa vagɔiti ta è ɣisu vaiti mɔinve su gi letegi,
è-vokɔɣɔma la ná,
nà pɔ gè naa wo, gè zeze la,
ti wola mɔinve gola, ti ɣaa la luga.

⁷ E la zalaɣai ɔɔ, ɓaa vɛɛanii,
è ɣɔiyɛɣɛiti daalaogɛ,
è la gala zalaɣai maaɣaazaɣaboni,
ɓaa koto gba zalaɣai.

⁸ Gè ɣɛni ma naazu:

«Wɛɛ, gè va ga sɛvɛi nii keai nà-faa zu,

⁹ ziiima vai ɣa ga gè è-yiimai ɣɛ, nà-GALAGI!

Da-lɔgi ɣa ziiimavɛ.»

¹⁰ Nà unmoɔ fai ma woo niine vagɔi laazeelizu maaɓɔ golai zu,
wɛɛ, gè la laaɣulusu,
Ɔoɔɣɔ GALAGI, è naa zuɣwɛɛ!

¹¹ Gè la unmoɔ fai zulɔɣɣua ziiimavɛ, nii è keai bè.
Nà zezezu ga ɗa-woɔɣɣiladai ma vai, ta ɗa-ɣizo fai,
gè la ɗa-nubɔɣɔlai lɔɣɣua, ta ɗa-ɣaamai maaɓɔ golai zu.

¹² Da, Ɔoɔɣɔ GALAGI, è la ɣɛɛa, è va ɓe ɗa-maawɔingai veezu bè.
Da-woɔɣɣiladai ta ɗa-ɣaamai, ta màkɛ eyesu ɣɔ.

¹³ Maanɔɣɔ mɔinmɔin ka màaɣoolii zu,
nà-faaɣaaza golaiti ti pile sɔlɔɣa mà,
gè la zooga gè va wozaɣa.
Ti mɔinve, ti leve nòundɛɣai va,
sùvikɛi ɣulaa sù.

¹⁴ Ee, Ɔoɔɣɔ GALAGI, soma è ùnmɔɔ!
Ɔoɔɣɔ GALAGI, suvilɛ, è ɓɔ bà!

¹⁵ Ti pɛ ti unfe ɔɔma, ti wooi zupu,
teiti ti pɔ ti zènvui ɣula zèa!

* 40:5 40:5 niiti ti zɛɛ wo maaɓɔgi zu: Tati pelei taɣili ɓalaa ka ga nii: niiti ti ɣaavotesu zɛɛ ɣalagiti ma

Ti li ga voluvelei, ti unfe,
teiti kpein ti waindai ga maanogbo!
16 Ti laavɔ ta-unfegi ma gasoi wu,
niiti ti nɛɛgɔlazu ndun su!
17 Niiti doin ti e gaiziezu,
ti gaazuɔalakala, ti goozune e ɔɔ,
niiti da-gizo fai neai ti ve,
ti ge ma yeenape: «Lebiyai ga Gooɔɔ GALAGI ve!»

18 Ndun na, maanogbove, ge ge ga bala nu,
kele Maliqii ga gisizu su.
Da ga na-kpɔba nui, ta unmoɔ nui,
na-GALAGI, mina neke!

41

Seebe nui, ti wainzegezu

- 1 Guye loo gundigii nonoi ve. Davide na-guyei.
- 2 Undaane nu ga ga naama nui, nii e daazu ma ga bala nui na-fai!
Maanogbo voloi, Gooɔɔ GALAGI unmoɔ to balaa.
- 3 Gooɔɔ GALAGI ga make, e zenvui wo,
undaa ga ne na-zooi zu,
e la doa sili nuiti ziimai zu.
- 4 Gooɔɔ GALAGI ga yeeye ba, a gena laani betei zu tabai ba.
Toɔa pile kogoti ga, siegi zu e zeebezu la.
- 5 Ge geni ma: «Ee, Gooɔɔ GALAGI, maawoinga!
Kedeyai ve be, ge kotoi gea e laalogoma!»
- 6 Wainzege nuiti ta boezu daalogoma ga nduda,
ti da ge ma: «Siegi begele zu ga e zaazu la?
Daaseigi ga za siegi begele zu?»
- 7 Ni nui ta a vaana e wele ba,
toɔa kpɔe wafuungiti bosu,
zii ga telebotala vaiti gaaleezu ba,
e gɔla, e li, e boe eteave.
- 8 Niiti kpein ti wainzegezu, ta boezu laa wu boɔɔ zaama ga ze,
ti da gisie maanogbo vaiti su daalogoma.
- 9 «Niima zeebei e sogai, faa ndu wola ga!
E laa betei ga, e la mo wuzeghea eyesu pe!»
- 10 Anee bɔɔla vagoi nii ge laani da,
gi da na-daamianigi mi ga to, naa wuzeghea daalogoma.
- 11 Kele doon da, ee, Gooɔɔ GALAGI, maawoinga, e va e buzege,
na naa ve ti ya, nii maaneai ti soloo.
- 12 Wele, nii ge kwegai la ga e wainve ga ze,
toɔa ga sili nui la zobo soloo su ma.
- 13 Da makesu ma na-sobalalai zu,
da make e gakalave eyesu go.
- 14 Mamagi ga Gooɔɔ GALAGI ve,
Izilayele na-GALAGI, googbo!

Amina! Amina!

Sevei Velesi

42

(Guyeiti 42–72)

Ege dopai nii kpɔɔle wɔin ma

¹* Guye loo gundigii nɔnɔi ve. Kolé mavofodaiti ta-ɣɔɔafaawui.

² Ulei kpɔɔle wɔin a ɣɛna dopai ma, a ɔa ziei ɣaizie la, nii é yeizu, vele ɣana zii è magalasu da, ee, GALA!

³ GALA wɔin ɣa zii ma, ege kpɔɔle wɔin, zenvu su GALAGI. Siegi begele ɣa nà lii la, gè ɣula keɛma, gè lo GALA gaazu ná-pelei wu?

⁴ Gàazudeiti ti ɣea ga kɔnɔgi, folo ve kpidi va, siegi zu ti ɣeezu mà la yeenɔpe:

«Mini ɣa ɔa-GALAGI ná?»

⁵ Ane naa ve, nii gè ɣisiezu su, zii ɔa ɔali kòozu: Gè ɣeni bebei lugɔ, gi ɔa li GALA pelei vɔ pelei, koozun wolai zu, ta faane wuugweegai, nuɔusei kpein be, niiti ti ɣeni fetii zu.

⁶ Leeni vaa zu, zii, è niikpisu, è ɔa kpalagi wo kòozu?

ɣito GALA ba, mazɔɔ nà maamusezu volu de, toɣa ga nà-kizogi ta nà-GALAGI.

⁷ Zii ɣa ɔalizu nà-faa zu, naa ɣa é ba, nà ɣisiezu è zu, Zuluden yooi zu, gè su, ɣeɛɛmɔn gizei, ta Miseyaal gizei vɔ be.

⁸ Zie zulugi ɣa ɔa taɣili toli, ɔa-ɣɔtudeiti gooiti ma. Da-veinfeingiti ta ɔa-de lakpatakpagiti ti yeini nɔun ma.

⁹ Foloi, ɣooɣo GALAGI ɣa ná-woogegiladai ɣeezu bè, kpidii, ná-guyei ɣa ɔa vile pòlu. Nà nà-maane woɔi laazeelizu GALAGI ma, nii é ga zenvui.

¹⁰ Nà ɔa ɣe GALA ma, nii é ga nà-fasai: «Lee vaa zu è yeemaai mà?

Lee vaa zu keni gè zie gaazugilii zu, sili nuiti ta-wɔinzegemai zu?»

¹¹ Wele, gè ɣologologa negelein ga ta-voomugiti, siegi zu wɔinzege nuiti ti ɔaagɔlazu mà la.

Ta ɣena ɣea mà yeenɔpe: «Mini ɣa ɔa-GALAGI ná?»

¹² Leeni vaa zu, zii, è niikpisu, è ɔa kpalagi wo kòozu?

* **42:1 42:1** Eɔulu woo zee wɔlmai ma mɔinmɔin su, Guyeiti 42 ta 43 kpoge su, ti ɣe ga guyei ɣila.

Gito GALA ba, mazɔɔ nà maamusezu volu de,
toɣa ga nà-kizogi, ta nà-GALAGI.

43

Gito GALA ba

- ¹ *Ee, GALA, tukpɔi lo bè!
Màalobo ladalala nuɓuseiti daalɔɣma!
Unmɔɔ, è kùla kelegele nɔu nuiti zea, ti ga yaava nuiti!
² Da ɣa è ga nà-GALAGI, màkɛ nui.
Leeni vaa zu è pɪliga ya?
Leeni vaa zu nà nà-eteai zie gaazuɣilii zu,
sɪli nuiti ta-wɔinzeɣemai zu?
³ Da-wozakalagi leve ta ɗa-ɣaamai!
Ti lo tɔɣɔ,
ti li ga ze ɗa-ɣize ɲadegai ma, è-zeizuwe!
⁴ Nà liizu GALA ná-zalaɣa ɣulazuwe,
GALA pɔ be, nii é ga nà-koozune wolai.
Nà è maamuse ga kɔnigi wooi,
ee, GALA, nà-GALAGI!

- ⁵ Leeni vaa zu, zɪi, è ɲiikpisu,
è ɗa kpalagi wo kòozu?
Gito GALA ba, mazɔɔ nà maamusezu volu de,
toɣa ga nà-kizogi, ta nà-GALAGI.

44

Nii GALA ge piligai ya

- ¹ Guye loo ɣundigɪi nɔnɔi ve. Kolé mavofodaiti ta-ɣidafaawui.
- ² Ee, GALA, gi mɛnini ga gi-woiyegɛiti,
gi-mɛmɛwolani ti boni gi ma,
kɛɛwotii nii kpein è kɛɛni ta-ziegi zu,
wɔɔwɔɔi ma voloiti su.
- ³ E-yeei ɣa è zii ɣiligiti kpɛɛni la, è gi-mɛmɛwolani seizu ve,
è ziiti doɣani, nii a kɛ ti ɣaawɔɔɔ.
- ⁴ Mazɔɔ ta-woɣa zɔkpɔi laade, ti va zooi zɔɔɔ da ga tɔnɔ.
Ti-yeelokoi laade, é va ti ɣizo.
Kɛɛ kɛni è-yeezai, è-yeelokoi, è-ɣaazuwe ma wozakalagi,
tɔɔzei è ɣɛni ga ti-voluzeigi, ɗa-GALA pagɔlai vɔ.
- ⁵ Ee, GALA, ɗa ɣa è ga nà-masagi,
devei ve Zakɔɔe ná-kizo fai zu!
- ⁶ Gá ɣɛna è volu, gá gi zili nuiti toka,
è-zaalai zu, gá ɣɔɣɔlo naati ma, niiti ti wuzeɣezu gi laalɔɣma.
- ⁷ Mazɔɔ gè la ɣalivaani nà-mɛɛin ma,
nà-boɣa zɔkpɔi laade, é va ɣɛ kizosu.
- ⁸ Kɛɛ ɗa ɣa è gi ɣizosu gi zili nuiti ma,
niiti ti gi maayoseɣezu, è unfegi lo naati gaazu.
- ⁹ Gá-GALAGI, gá è maamusezu folo-o-folo,

* **43:1 43:1** Eɓulu woo zɛwe wɔɔmai ma mɔinmɔin su, Guyeiti 42 ta 43 kpɔge su, ti ɣɛ ga guyei ɣila.

gá ye è-laaseigi lebizu eyesu ɔ́.

Lo!

¹⁰ Anɛɛ naa ve, è gi viliga ya, è unfegi yei ga giye,
è la ma yesu gá-zalavusuiti ba kɔ́mave.

¹¹ Da vaazu bu gi zili nuiti ti gi ɔ́ɛ,
gi wɔ́nzegɛ nuiti ti loo gi ma ga ti-yiimai.

¹² E gi lɔ́ni ti yeezu eɔ́ɛ baalagiti ti liizu ti vaazu,
ɔ́a gi vazasu zii ɔ́ligiti saama.

¹³ E ɔ́a-nuɔ́useiti pɔ́dini ga daanɛai,
è la tɔ́nɔ nɔ́pɛ sɔ́lɔ́ni su.

¹⁴ E gi ɔ́ɛni ga zɔ́ngɔ́ɛɛ ba anii, gi-zeiɔ́ɔ́iti zea,
gi ɔ́ɛa ga gi-maɔ́oolii zu nuiti ta-ɔ́ɛɔ́ulasu anii, nii ti zɔ́ngɔ́zu ma.

¹⁵ E gi ɔ́ɛa ga ɔ́ɛɔ́ulasu anii zii ɔ́ligiti zea,
nuiti ta ɔ́mɔ́onizu ga giye zii ɔ́ligiti saama.

¹⁶ Nà-ɔ́aɔ́ulamai ɔ́a tùɔ́ yeenɔ́pɛ,
unfegi gáazuve bidia,

¹⁷ siegi zu gè zɔ́ngɔ́ɛɛ ba nui wooi mɛnisu da,
é ɔ́a faiti gaavala ba, sili nui é ga potokula nui.

¹⁸ Naa kpein ka zeelizu gi ma,
anɛɛ naa ve, gi la yeemani è ma,
gi la ɔ́a-minazegɛgi ɔ́ologoloni.

¹⁹ Gi la voluaveni ɔ́a gi-yiimave,
gi-ɔ́ɔ́iti ti la maɔ́oozani ɔ́a-velei va,

²⁰ anɛɛ naa ve, è gi wolowoloni koveiti pɛɛzuve,
è gi maabɔ́lega ga kpidi ɔ́ii.

²¹ Ni gi yeemani gá-ɔ́LAGI laaseigi ma,
ni gi yeezeini gala kili bɛ,

²² GALA ge la ɔ́ena naa voluɔ́ula ɔ́aa,
tɔ́ungi é ɔ́ɔ́ɔ́fuzu vaiti kwɛɛ nu yiimave?

²³ Kɛɛ è maavele ɔ́a é kɛɛzu, ti gi lɔ́zu la saai zu folo-o-folo,
ti ɔ́a gi leve ga baalagiti, ti liizu ga tiye ti-vaazuve.

²⁴ Wuzegɛ! Leeni vaa zu è niizu, Màligii?
Wuun! Mina gi vili ya ɔ́egɛɛin!

²⁵ Leeni vaa zu è ɔ́aazuve lɔ́ɔ́fuzu?
Leeni vaa zu è yeemazu gá-maanɔ́ɔ́i ma, ta gá-wɔ́nzegɛmai?

²⁶ Mazɔ́lɔ́ gá laani fufiligi zu, ziiɔ́lɔ́i zu,
gi laavɛɛve zooi ma, ungo, pɔ́lɔ́i ɔ́ɔ́ɔ́i ma.

²⁷ Wuzegɛ! E ɔ́a gi va!
Gi unmɔ́ ɔ́a-woɔ́ɔ́ɔ́ladai maavele ma!

45

Masagi ná-vulu ɔ́ɛɛ vai

¹ Guye loo ɔ́undigii nɔ́nɔ́i ve. Nii é loozu é zoloo guye wooi ma, nii daa ga: «Bulegi ma vuaiti». Kolé mavofodaiti ta-ɔ́idafaawui, ta ta-nɛbɛ wuyei.

² Zii ɔ́a niikpisu ga woo vagɔ́iti,
nà-kɛɛwotiiti ta ga masagi nɔ́nɔ́!

Nà pɔ ga nɛgi ɖɛ ga seeli kpaɖai, é sɛvɛ ɖɛ nui yeezu nii ɖigi ma.

³ Nuɓuseiti kpein saama, è vage ti pɛ ba,
è ɓɔɛ veleiti page,

GALA ge tuya loovɛ è vɛ eyɛsu ɖɔ.

⁴ Da-woɖa zɔkpɔi ɖili zaama, kɔɔɖɔ nu wolai,
ɖa-maayikii ta ɖa-lebiyai nii é voloza.

⁵ Da-lebiyai zu, zobo sɔɓɔ!

Lo ɖa-ɖɔɖɔ wotoloi luɖɔ,

è gaamai maalobo, naa vɛɛ ɓɔɖɔmaayeii va ta telebodai!

E-yeezai ɖa pile sɔɓɔ, é faa wolaiti dɛɛ ga de!

⁶ Da-mɛɛinti gaazobavɛ, nuɓuseiti ta loo bu è ɖakalavɛ,
ɖa-mɛɛinti ta lo masagi zili nuiti ziiti su.

⁷ Ee, GALA, ɖa-masa kpɔkpɔgi ɖa ná yeenɔpɛ, eyɛsu ɖɔ,*
ɖa-masa tukpɔi ɖa ga telebo tukpɔi.

⁸ Telebodai nɛvɛ è vɛ, è faa ɲɔi wɔinzeɖɛ.

Naa ɖa é ba, GALA, ɖa-GALAGI gulɔi ziɛni è ma, koozunɛ wulɔi,
é yiimazeɖɛ ga de è ɖɛɖalaiti saama.

⁹ Miilegi, ta kanɛlegi, naa vɛɛ alɔwɛgi va ta ɖa-zeɖɛi makugi nɛɛzu.

Da-masa pɛɛiti buubɛtɛvɛ ga see ɲiigai,
miná ɖa ti kɔnigi ɖɛinsu ná, ti ɖa è ɖoozunɛ.

¹⁰ Welɛ, masa anzanuiti ka ti ga è-ziepoluɲɔɖɔiti,
masa anzanui ɖa è yeezazuɛ, maɖɔɖɔi ga zanugi nii seɖɛai Wofil yooi zu.

¹¹ Woilo dɔun anzanu, welɛ, è woilo,
yeema ɖa-nuɓuseiti ma, ta è-ɖɛɛ ná-pɛɛyɛɖɛi.

¹² Da-vadai nɛa masagi vɛ,
tɔɔzei tɔ ɖa é ga è-maliɖii, nɔkɔ tɔun bu.

¹³ Tiil yooi zu nuiti, nuɓuseiti ti wola ɓɛɛai,
naati ta ɖa-ɓɔɓai ɖaizie, faanɛɛi vɔ ta kɛ è vɛ.

¹⁴ Anzanu loin maazogai masagi vɛ, toɖa voloza masa pɛɛi wu,
ma zeɖɛi zuuvɛ ga zanugi.

¹⁵ Ta liizu la masagi vɔ, é seɖɛ zuvuai zu.
Anzalopo bulugi vilɛgai polu, ti va ga tiye è vɔ.

¹⁶ Ti lo masagi ná-pɛɛi wu,
ga fɛti wuyeiti, koozunɛi zaama.

¹⁷ E-loun zunuiti ta ze, ti ɖɛ ga masagi, è ɖɛɛni potogi zu.
Da ti ze ga kundigiiiti zooi zu ná pɛ.

¹⁸ Nà è-laaseigi ɖula kelɛma, gè bo yeeɖɛɖalɛi pɛ su nuiti ma,
naa ɖa a kɛ, nuɓuseiti ti è maamuse eyɛsu ɖɔ.

46

GALA ka ade ma ga siɖigi

¹ Guye loo ɖundigii nɔnɔi vɛ. Kolé mavofodaiti ta-wuyei. Too veleɛi ɖaaɓaɛngai.

² GALA ka ade vɛ ga ade-loɔɖuzuvɛ, ta siɖigi é ade ma,

* **45:7 45:7** Ee, GALA, ɖa-masa kpɔkpɔgi ɖa ná yeenɔpɛ, eyɛsu ɖɔ: Tati pelei taɖili ɓalaa ka ga nii: Da-masadai GALA ge fea è ya, toɖa ná ɖɔɖɔ ta ɖɔɖɔ

kpɔbai é nu yeema yeenɔpɛ kidaavili foloi zu.
³ Naa ɔa é ba, maaɔili la ade ma, siɛgi zu eteai niikpisu da,
 gizeiti ti buɛ, ti vu kpolodeiti saamavɛ,
⁴ siɛgi zu ma deiti ti zɔngɔzu la, ti da vuɔe,
 ti da gizeiti niikpi, ti da ti wuzeɔe.

Lo!

⁵ Ziɛ wolai ɔa ná, nii ma lobaiti ti GALA ná-taai ɔoozunɛɛzu,
 nii é Anii-Pɛ-Unda, naa zeizu ɲadega wolai zaamavɛ.
⁶ GALA ka zeini saama, é la niikpiga eyɛsu pɛ,
 GALA ka ɔɔsu ba, é ɔɔzei folo lie kulazuɛ ma.
⁷ Zii ɔiligiti ta zɔngɔzu, masadaiti ti da niikpi.
 Kɛɛ GALA ga ɔɔna, eteai ɔa lua.
⁸ ɔooɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii ɔa ade va,
 Zakɔbe ná-GALAGI ɔa é ade vɛ ga siɔi gaagoozagi.

Lo!

⁹ A va lɛɛ, wo ɔooɔ GALAGI ná-kɛɛwotiiti ka,
 laavɔɔ vaa wolaiti é ti ɔɛai eteai zu!
¹⁰ Tɔ ɔa é kɔɔi begai eyɛsu é zeeli zou bela ga.
 Toɔa mɛɛin ɔaleɔalezu, é kpɛɛin zuɔaleɔale,
 é kɔɔɔ wotoloiti* gala ga abui.
¹¹ «À lo! A suɔwɛɛ ga ná ɔa gè ga GALA.
 Nà zeini ziiti pɛ unda, nà zeini eteai unda.»
¹² ɔooɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii ɔa ade va.
 Zakɔbe ná-GALAGI ɔa é ade vɛ ga siɔi gaagoozagi.

Lo!

47

A yealoɔa GALA bɛ

¹ Guye loo ɔundigii nɔnɔi vɛ. Kolé mavofodaiti ta-wuyei.
² Nuɔuseiti, wo kpein à yealoɔa!
 A ɔoozunɛ wo woɔɔula GALA ma!
³ Mazɔɔɔ ɔooɔ GALAGI maayikiɔɛ, nii é Anii-Pɛ-Unda,
 tɔ ɔa é ga eteai kpein su masa golai.
⁴ E nuɔuseiti koloa gi wu,
 é ziiti kolo gi-ɔɔɔi wu.
⁵ E yiimazeɔea ga gá-yooi gi vɛ,
 é ɔe ga nɛɛɛ nui Zakɔbe mavofodai ná-lebiyai.

Lo!

⁶ GALA ka lɛɛzu seizuɛ pile sɔɔɔ gooi zaama.
 ɔooɔ GALAGI ɔa liizu ɔakala velei puɔu fɛɛ wooi ɔɔ.
⁷ A guyei loo GALA debi vai ma, à guyei loo!
 A guyei loo gá-masagi lebi vai ma, à guyei loo!
⁸ Mazɔɔɔ GALA ka ga eteai ma masagi,
 à kidafaawu wuyei loo bɛ!
⁹ GALA ka masadai ɔɛɛzu ziiti unda,

* **46:10 46:10** kɔɔɔ wotoloiti: Eɔulu woo zeɛ wɔɔmai zu, naa ɔa ga: kɔɔɔ zeɛgiti.

GALA ka masadai g̃eezu ná-masa kp̃okp̃o ɲadegai ɟa.
 10 Ziiti ta-ɟundig̃iiti ta ɓɔsu su,
 ta Abalaame ná-GALAGI ná-nuɓuseiti!
 Mazɔɓɔ eteai ma welema nuiti* kpein ta GALA zeezu.
 Tɔ ɟa é zeini eteai pɛ unda.

48

GALA ná-taazuwe

1 Guyei. Kolé mavofodaiti ta-wuyei.

2 Ungo, G̃ooɟɔ GALAGI wɔɔɓɔwe, toɟa maamusei kpein soloogai ma,
 gá-G̃ALAGI ná-taazuwe, ná-gize ɲadegai ma.

3 Gize maanɛɛgi, nii é eteai pɛ koozunɛɛzu,
 Siyɔn gizei, nii é ga GALA seizuwe,
 masa golai ná-taai!

4 GALA ka ɓɔɟɔ leɛzu, eɟe sig̃i gaag̃oozagi,
 Siyɔn masa pelei wu.

5 Mazɔɓɔ wele, masagiti ti ɓɔɟɔ ɟaani,
 ti liini ɔɔma Siyɔn laalɔɟma.

6 Ti weleɲi, ti laavɔ,
 ti ɟoozuvilini ti vela.

7 Ti zasubalini náwe nɔ,
 eɟe tabai nii a ɗa anzanui zo a ɟɛna doin zɔɓɔga.

8 Eɟe folo ɟulazu vele viilei,
 é Taalasise ɓato wolaiti koloɟolosu.

9 Nii gi menini, gi naa ɟa ɟa ɓɔɟɔi
 G̃ooɟɔ GALAGI ná-taazuwe, Fai-Pɛ-Malig̃ii, gá-G̃ALAGI ná-taazuwe,
 GALA ka sasulɔ eyɛsu ɟɔ.

10 Ee, GALA, gá ɟ̃isiezu ɗa-woog̃eɟiladai zu,
 è zeɪ veleɪ wu.

11 Ee, GALA, è loɟɔɟulaa,
 ɗa-maamusei zeelia zou ɓela ga,
 è-yeezai laavege ga telebodai.

12 Koozunɛɛi ɟa Siyɔn gizei ma,
 Zuda yooi zu laaiti ta ɟoozunɛɛzu,
 ɗa-lukpɔɟaaleve vaiti maavele ma.

13 A Siyɔn maalati, wo zie koozuwe,
 wo ná-pele ɟaag̃oozagiti gaalu,

14 à ná-sig̃igiti pete,
 wo wele ɗɔɟfuzuwe ma veleiti ba,
 wo va bo yamanii zu nuiti ma, ti vaazu.

15 Weleɲa GALAGI va,
 nii é ga gá-G̃ALAGI eyɛsu ɟɔ.
 Toɟa ɟe ga gá-lotuɟɔi eyɛsu saai.

* 47:10 47:10 welema nuiti: Tati pelei taɟili ɓalaa ka ga nii: zobobe nuiti

49

Gɔvɛ la lia ga ani nɔpɛ

¹ Guye loo ɣundigii nɔnɔi ve. Kolé mavofodaiti ta-wuyei.

² A woilo dɛɛ nii ma, wo kpein nuɓuseiti,
à woilo dɛɛ, nuɓuseiti wɔi kpein wo zeini eteai zu,

³ ɓolomadɔɔɗiti ta nu wolaiti,
wo pɛ kpɛtɛ nuiti ta bala nuiti!

⁴ Ɔima ɓɔɛiti ta ɣulazu dàavɛ.
Nà-kigaizieiti daavege ga kisie vagɔiti.

⁵ Ɔoilogɛ ɣima vaalaaliiti ma,
nà faalaaliiti poluwosu kɔnigi ɣa.

⁶ Leeni vaa zu nà lua maanɔɔɗo voloiti ba,
siɛgi zu sili nuiti ta-vaagaa za golai màaɣoolizu la?

⁷ Ta-zɔɓɔgi ɣa ti laai da,
ti da waso da, ta-naavolo wolai zaama.

⁸ Nu nɔpɛ ge la zooga é va ɓɔɔla unmoɔ.
Tanɔpɛ ge la zooga é va zɛnvui unmoɔ salai ve GALA zea.

⁹ Mazɔɓɔ ti-yɛnvui unmoɔ salai wola ɓaavɛ.

Kɛni ti yeema ma ɣisiei ma vɔlo jɛgelein.

¹⁰ Ta ɣisiezu ga ta yɛ vulua eyɛsu ɣɔ,
ti ɓɔɣu saai va?

¹¹ Da ɣima nui ɣaazu, é za,
titi nui ta ɣimalala nui naati undaa ɣa vilisu ɣana nɔ,
ti ti-yeaɣɔligiti ze taɣiligaani zea.

¹² Anɛɛ ni ti-laaseigiti pɛɛvɛ ta-yooiti ba,
ta-ɣabaiti ta ɣɛɛzu ga ta-vele ɣaaɓelagiti, eyɛsu ɣɔ,
ti-zeizuvɛti ti yɛsu ná, yeeɣɛɣalaiti pɛ su.

¹³ Kɛle nui nii unfema wolai bɛ, naa zii zu la ɣooza jɛgelein,
kulavɛ ga suaiti ti undaavilisu.

¹⁴ Wɛle fai va, seidai naati tuɣɔ, niiti ti laazu ti la, ta-litigi zu,
naati ta-velela vele vai ɣana, niiti ti ɣitosu ta-ɓɛzuɣulaiti ba.

Lo!

¹⁵ Ta ti laavilisu ɣɔvɛalaazu eɣɛ baala kpulugi,
saai lo ti luɣɔ, é li ga tiye.

Su la ɣooza telebo nuiti ti ɣɔɣɔlo ti ma,
pagi ti ɣɛni su, naa jɛɛɛ,
ɣɔvɛalaazu ɣa ɣɛ ga ti-zeizuvɛ.

¹⁶ Kɛle GALA ka zɛnvui unmoɔ, é kula ɣɔvɛalaazu,
mazɔɓɔ toɣa sɛɣɛ.

Lo!

¹⁷ Mina yiizoolɛ, siɛgi zu nui ta ɓɛtɛzu la,
siɛgi zu ná-pele wu zɔɔlai ɣaawɔɔɓɔzu la,

¹⁸ mazɔɓɔ é la lia ga tanɔpɛ a ɣɛna zaa,
sɔɓɔ ganiiti ti la vilɛga polu.

¹⁹ Toɣa ɓɔɣɔ leve ga undaanɛɛvɛ ná-eteai zu.
Ta maamuse tɔɔzei é undaanɛɛi zɔɓɔni.

²⁰ Kɛni é vilɛ mɛmɛwolani polu, ti zaai,
niiti ti la mɔ wozakalagi ɣa é va volo eyɛsu pɛ.

²¹ Nui nii unfemai bε, kεε ɣi ge la ma,
kulaυε ga suaiti ti undaavilisυ.

50

*GALA ka vaazu
ná-nuḅuseiti tukpɔɣaalevezu*

¹ Azafe ná-guyei.

GALA, GALA, Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣa ɔεzu, é da eteai loli,
é zo folo ɣulazu, é li folo liizu.

² E zo Siyɔn, taai naa fizɔgai pagi zu,
miná ɣa GALA ge volozu ná, é da ɣula kεεma adavε pε.

³ Ɔá-ƆALAGI ɣa vaazu, é la yeɣa maagɛkpɔgi zu,
abui ɣa tuɣɔ, é da galai wo,
maagoolivε ga tɔngɔɔ fiɛi.

⁴ GALA ka geeɣɔɔgiti tolisu ti maazu veleɪ,
ta zooi, ga ti va ná-nuḅuseiti tukpɔɣaaleve.

⁵ «À nà-lada nuiti gaale ba bè,
ti minazeɣe bè ga zalaɣai!»

⁶ Geeɣɔɔgiti ta ná-telebodai lε,
mazɔɔɔ GALA ka é ga tukpɔɣaaleve nui.

Lo!

⁷ «Nà-nuḅusei woilo, nà ɔεzu è vɔ,
Izilayeɛ, nà zeele wooi wosu è laalɔɣma,
nèi gè ga GALA, ɔa-ƆALAGI.

⁸ Da-zalaɣaiti faa laade, gè va ɣε zeliiti tosu da è ma,
ɔa-ɣala zalaɣaiti ta gàazu yeenɔpε.

⁹ Gè la nike zine zeɣezu ɔa-veɛi wu,
anεε bolia ɔa-logani makesuvε.

¹⁰ Mazɔɔɔ ɔɔɔɔ zuaiti kpein ta ga nònɔ,
ta sua mɔinmɔingiti ti gizeiti ma.

¹¹ Gè wɔniiti kpein kwεε, ti gizeiti ma,
ta nii kpein é ɲiikpisu ɔɔɔiti su ta ga nònɔ.

¹² Ni pulu ɣeni ma, gè la bena bo è ma,
mazɔɔɔ eteai ɣa ga nònɔ, ta nii ɔɔin é vuuni su.

¹³ Nà ɔa nike zinei ma zuaiti mi ɔaa?
Nà ɔa boli ɲamaiti kpɔle ɔaa?

¹⁴ Nii ɔa kε ga zalaɣai bè, nèi gè ga GALA, naa ɣa ga faanεε wuuɣwεεgai.
E ɔa-minazeɣegiti daazeeli bè, nèi gè Anii-Pε-Unda.

¹⁵ Wooɣula mà kidaavili foloi,
nà è unmɔɔ, ɔa lεbiyai ve bè.»

¹⁶ GALA ge ɣε faa ɲɔu ɣε nui ma:
«Leeni ve mu! Da nà-deveiti bosu ɣisu nɔ,
nà-minazeɣe gooi ɣε è-laavε,

¹⁷ ɔɛi è kalagi wɔinzeɣezu,
è dàawooiti pilisu ya è voluvelei!

¹⁸ Da unma nui ɣaana, ɔa ɣεεzu ga naa ná-kpɔba nui,
wa ɔosu faa ɣilagi ma wa wεenzo nuiti,

¹⁹ ɗa è-laave lɔɔzu faa nɔi zu,
è-nɛgi ɗa yaavai βetezu.

²⁰ Siɛgi zu wo zeizu la wa zɔiti,
ɗa vaazu è-ɗɛloin ma,
ɗa è-leeloin maaɓoozu.

²¹ «Weleɗa, naa ɗa è keeni, gè maagɛ kpɔ,
è ɗisiɛni ga nà ga è ɗɛvele,
kele nà zeliiti tosu è ma, gè ti pɛ dɛɛ è ɗaazu.

²² A naa ɗaagɗa, wɔi wo yeemazu mà, nɛi gè ga GALA,
à dama, gè mina wo vali ga, nu nɔpɛ ge la wo unmɔɔga.

²³ Zɔi a ɗɛ zalaɗa ɗulazu, é ke ga faanɛɛ wuugwɛɛgai, naama nui ɗa dɛbizu,
zɔi é ɗaabaazu siɛ velei ma, nà, GALA, nà nà-kizo fai lɛɛ la.»

51

Maavaayɛ gaiziɛ GALA falii

¹ Guye loo ɗundigii nɔnɔi ve. Davide ná-guyei.

² Siɛgi zu GALA goo wo nui Natan liini la Davide ɔɔ bɛ, pilegai ma Bate-Seba ɔlu.

³ Ee, GALA, màawɔingɗa ɗa-woogɛɗiladai maavele ma,
ɗa-maawɔingɗa wolai ɔɔ, nà-tɔ kologologiti gaava.

⁴ Gbà ga pagɔ, è kùla nà-faagɗaaza golaiti su,
nàde, è nà-kotoi zɛɗɛ bà.

⁵ Mazɔlɔɔ gè nà-tɔ kologologiti kwɛɛ,
nà-kotoi ma ɗisiɛi ɗa kpɔlɔzu yeenɔpɛ.

⁶ ɗa ɗa gè kotoi ɗɛai è laalɔɗɔma, ɗa ɗila kpe è laalɔɗɔma,
nii nɔudai è ɗaazu, gè naa ɗɛɛni,
naa ɗa a ke, è ɗɛ ga sɔle nu ɗa-vaawogi zu,
zelii mina lo è ma, ɗa ɗɛna tɔkpɔɗaalevea.

⁷ Wele, sɔlɔɔɛ faagɗaaza golai zu,
kaite zɛɗɛ dɛɛ ɗoozu, gè ɗɛ ga kotoba nu.

⁸ Kele, gaamai é nui yiimave, naa ɗa nɛai è ve,
ɗimalai lɛ ga ze zɛimave, ve ná lɔɗɗuai.

⁹ Nàde ga ɗizɔɔpe tufa bifaɗi,* nà ɗole naazu,
gbà, nà ɗole kobe kolegi va.

¹⁰ Koozunɛɛi ta ziilei fai wo mà,
kpùɛɛi è suɓɔlɔkpɔlɔni, naa ɗa ɗoozunɛ.

¹¹ Gaazuzɛɗɛ nà-kotoiti ba,
nà-faagɗaaza golaiti gaava.

¹² Ee, GALA, zii vagɔi βete kòozu,
kigi niine, è sei vele βete sù.

¹³ Mina pili ya, è va màaɗooza,
mina ɗa-Yenvu Nadagai ɗula zèa.

¹⁴ ɗa-ɗizo fai ma ɗoozunɛɛi ve zèa,
GALA, è-yiimaɗɛ ɗi pagɔi yeezei bù, é màke.

¹⁵ Niiti ti ga tɔ kologolo nuiti, nà naati kala ga ɗa-veleiti,
kotoba nuiti ta va ɔlu è ɔɔ.

¹⁶ Ee, GALA, nà-kizo GALAGI!

* **51:9 51:9** Nàde ga ɗizɔɔpe tufa bifaɗi: Wele ve: Lev 14:4.

Unmɔɔ, è kùla nàma vuu vai nii zu,
nà guyei loo, gè òa-lelebodai gùla kɛɛma.

¹⁷ Málígíi, dàkòlògiti buzege,
dàavɛ è maamuse.

¹⁸ Mazòlò zalaɣai la ga è yìlɛi gani,
ni naa laade, nà la ta gùla.
Gala zalaɣai la ga è yìlɛi gani.

¹⁹ Zalaɣa gila kpegi soloogai GALA ma,
naa ɣa é ga ɔɔgɔmaayei gígí,
zòì nìmizaai, ziiòòlò,
ee, GALA, è la gɛɛa naa va.

²⁰ Da-nuòògɔlai zu, faa vagoiti kɛ Siyòn taa wolai vɛ,
Zeluzalɛme ná-sigígiti to.

²¹ Naazu, è yiima zalaɣaiti ta gùla,
ta gala zalaɣaiti, nii kpusei kpein ge ɣalazu.
Naazu, níkɛ zínɛiti ta gùla ga zalaɣai, òa-zalaɣa gùlazuvɛ.

52

Naavolo nu nɔi ná-eteai ɣaabelagi

¹ Guye loo ɣundígíi nɔnɔi vɛ. Davide ná-kidafaawui.

² Siɛgi zu Edòme nui Dowɛge liini la, é ɣɛ Sayile ma, Davide liivɛ Ayimeleke ná-pɛɛi wu.

³ Dei è zuòaaì, leeni vaa zu è wasosu òa-zu nɔi zu?
Wɛɛ, GALA ná-woogɛgíladaì ɣa gùlazu kɛɛma folo-o-folo.

⁴ Yaavai nò ɣa è-nɛgi kpɛtɛzu, kpeka ɣaaligi,
òa ga yaava nui!

⁵ Faa nɔi nɛɛvɛ è vɛ, é leve faa vagoi va,
zɛɛ vai nɛ è vɛ, é leve sòle kpɔɛi va.

Lo!

⁶ Nu ɣologolo gooiti nɛɛvɛ è vɛ,
è-nɛgi yaavavɛ!

⁷ Naa ɣa é ba, GALA ka è lokasu eyɛsu ɣò.
Toɣa è zosu òa-zege ɣotai wu, é è lòògùla,
é è-ma zapei lòògùla fulu nuiti ta-yooi ɣa.

Lo!

⁸ Telebo nuiti ta naa ɣa, dualuagi ti zo,
ti nɛɛgùla è zu, ti ɣɛ ma:

⁹ «Wɛɛ zunui va, nii é la ɣɛni GALA kɛɛni ga make nui,
kɛɛ é ɔògɔ ɣalivaani ná-naavolo wolai ma,
é òa ɔaa ɔògɔ maazu ga ná-keleɣele nɔi!»

¹⁰ Nòun nà, nà GALA ná-pɛɛi wu eɣɛ wolive wului ma wundui,
gè ɔògɔ ɣalivaavɛ GALA ná-woogɛgíladaì ma eyɛsu ɣò.

¹¹ Nà è maamuse eyɛsu ɣò, è-ɣɛɛ vai vò, nii è kɛai.
Nà ɣitosu è-laaseigi va, tòozei è vage òa-woogɛgíla nuiti bɛ.

53

Eteai ná-kaka faa wolai

¹ Guye loo ɣundígíi nɔnɔi vɛ. E loozu koolei zu. Davide ná-kidafaawui.

² Gimalala nui ɔa da bo yiimave ga:

«GALA ge la ná!»

Ti ɔakage, ti faaɔaaza golai ɔea.

Gila kpalaa ge la ná, nii é faa vago ɔeezu.

³ GALA ge yɛni geeɔɔlɔgi ungave,
é unpilɛ, é nuɔuseiti pɛtɛ zooi ma,
é pɛtɛ, ni nu ɔila kpalaa ka ná, nii ɔi pagɔ ma,
é GALA gaiziezu.

⁴ Ti pɛ ti maagooza, ti kpein ti ɔea ga yaava nuiti vɔɔma,
tagila kpalaa ge la ná, nii é faa vago ɔeezu, anɛɛ gila kpalaa.

⁵ Niiti ti telebotala vai ɔeezu,
ti la faa ɔaaɔaazu ɔaa?

Tɛi ti ná-nuɔuseiti numasu, eɔɛvelei nu a da ɔului numa da.

Ti la wooɔulazu GALA ma.

⁶ Miná ɔa ti zasubalizu ná ga duai,
anɛɛ dua un taade.
GALA ka naati ma ɔaei vaza niiti ti laalezu è wu,
da ti unfe, mazɔɔɔ GALA ge ti vilini ya.

⁷ Nòun wàinve ga gè Izilayele ná-kizo fai ɔa, nii é vaazu Siyɔn gizei ma!
Siegi zu GALA ge ná-nuɔuseiti ta-vai valibosu da,
Zakɔɔe mavofodai ɔa ɔoozunɛ, Izilayele ɔa ɔe koozunɛi zu!

54

GALA ge ùnmɔɔni

¹ Guye loo ɔundigii nɔnɔi ve. E loozu ga kɔnigiti. Davide ná-kidafaawui.

² Siegi zu Zife nuiti ti vaani la, ti ɔe Sayile ma: «Davide looɔuve gi zaama.»

³ Ee, GALA, kizo è-laaseigi vɔ,
telebo fai ɔe bè, da-zobogi vɔ!

⁴ Ee, GALA, ná-maanɛɛɛ wooi meni,
woilo dàawooiti ma!

⁵ Mazɔɔɔ wɛɛinti ti wuzegɛa dàalɔɔma,
suɔu zunuiti ta pɔ ti zɛnvui ɔula zèa,
ti la ɔisiezu GALA su ga tago ɔalaa.

Lo!

⁶ Kɛɛ wɛɛ, GALA ka é ga ná-kpɔba nui!
Maligii ɔila kpe ka é ga pɔluzeigi.

⁷ Toɔa sili nuiti ta-vaa ɔɔi loo ti ma volu.
Da-wooɔɔɔɔladai vɔ, ti laaɔulu, eyɛsu ɔɔ!

⁸ Nà zalaɔaiti kula è ve ga zɛimave pɛ,
nà è-laaseigi maamuse, ɔooɔ GALAGI, tɔɔzei page.

⁹ Mazɔɔɔ è ùnmɔɔni, è kula kidaaviligiti su,
niizu, ná zoosu gè wɛɛ sili nuiti ba, ti maa da nɔɔɔ.

55

Nui ti yaavaai, ná-GALA falii

¹ Guye loo ɔundigii nɔnɔi ve. E loozu ga kɔnigiti. Davide ná-kidafaawui.

² Ee, GALA, woilo nà-maanεεεε wooi ma,
mina lɔɔɔɔ nà-maanεεεε wooi va!

³ Gida nà-faiti bu, è gòɔɔaavote!
Mazɔlɔ nà kpalagi wosu, gè ɔa kpee loo.
Zii ɔa kpɔlɔzu,

⁴ sili nulti daawooi maavele ma,
kpɔidai vɔ nu ɲɔiti ti bosu.
Mazɔlɔ ta maaɔɔɔɔzu,
ti ɔa vile pɔlu ta-yiigulagi zu.

⁵ Zii ɔa ɔalizu kɔozu,
saai va luabai ɔa lɔzu ùnga.

⁶ Dualuagi ta sasuɔalii naati ta kpɔlɔzu,
maalua vai maaɔɔlega.

⁷ Gè ɔe ma: «Nà pɔ ga gè kove sɔlɔ, ga poopogi ɔevele,
gè ɔove, gè li gè dooɔo bosu vago zɔlɔ.

⁸ Weε, nà vela gè li ɔoozama,
gè li gè ze tevebai zu.

Lo!

⁹ Nà velazu vago zɔlɔ ga suvile,
gè lɔɔɔɔ fiilei va, anεε fiile wolai.»

¹⁰ Faazupui lɔ ti zaama, Mɔligii,
ti laawooi zupu,
mazɔlɔ nà toomai ta zeeɔaagweεi ɔaazu taazuve,

¹¹ ti ziezu kpidi ta foloi siɔigiti ga,
telebotalai ta faa ɲɔi ɔa taazuve.

¹² Faa zuɔoloɔologi nɔ ɔa é ɔeezu siɔigi naa zu,
yaavai ta zeei la zeɔezu ta-maaɔo bosuεti.

¹³ Mazɔlɔ sili nu laade, é va ɔe ɔaaɔulazu mà,
nà la va naa wu,
wɔinzeɔe nui laade, é va ɔe wuzegeni dɔalɔɔma,
nà la lɔɔɔɔ ba.

¹⁴ Keε ɔa ve, è ga zunui ga nɔun kevele,
bɔɔlai, nɛɛɔɔɔi!

¹⁵ Dei de ɔea ɔɔni dɔɔɔfuzu vaiti ma,
siegi zu de ɔeni liizu la vɔɔma, ada bebei GALA pelei wu!

¹⁶ Saai ɔula ti viliba!

Ti ma vului yei ɔvεalaazu!

Mazɔlɔ faa ɲɔi ɔa ti-zeizuve, ta ti-yiimave.

¹⁷ Nɔun nà, nà kpee loozu GALA goizu,
Gɔɔɔ GALAGI ɔa kizo.

¹⁸ Kpɔkɔ, sobu ta folo gaalɔgai,
zii ɔa ɔɔlɔzu, gè ɔa ɔala,
toɔa gɔoi meni.

¹⁹ Toɔa ziileigi veezu bè, é zɛnvui unmɔɔ,
é kula kɔɔi ya, nii ti daalea bù.
Mazɔlɔ niiti ti kpɛezu, ti wola mɔinve.

²⁰ GALA ka gɔomɛni é ti ɔaaye.

Toɔa masadai ɔeezu yeenɔpe!

Lo!

Mazɔlɔ ti la valibosu ɲegɛlein,
ti la luazu GALA ba.

²¹ Zunui naa ɔa laalezu seiɲɔɔiti kpein bu,
é ná-minazeɣegi ɔaavala ba.

²² Daave vage nɔnɔ vukɔi va,
kele kɔɔi ɔa é ziimave,
daawooiti neɛve gulɔi va,
aneɛ naa ve, ta ga boɔa zɔkpɔiti niiti ti ɔulaai ti-maalaɔagiti su.

²³ E-maavaiti ze ɔɔɔɔ GALAGI ya,
toɔa è zesebo,
é la telebo nui yeɔa ná, é va ɲiikpi, eyesu ɔɔ.

²⁴ Ee, GALA, ɔa ti yei zeɣeɔaɔai ɔomave,
ɲama vuɔ nuiti, yaava nuiti,
ti la ti-zii ma voloi ma ɔaagwesui zɔlɔga eteai zu,
kele nɔnɔ ná, ná ɔalivaazu è ma.

56

Ni GALA ka nu va, dualuagi bega

¹ Guye loo ɔundigii nɔnɔi ve. Nii é loozu é zoloo guye wooi ma, nii daa ga: «Poopogi, gaayeidai, é lo zooiti ba, ti maagoozaai». Davide ná-guyei. Siegi zu Filisiti nuiti ti soni da Gate.

² Ee, GALA, màawɔingɔa, mazɔlɔ nuiti ta kpɔlɔzu.
Foloi kpein daawu ta sàkpesu, ti ɔa dàavili.

³ Yeenɔpe sili nuiti ta vilɛsu pɔlu,
ti mɔinve gola, ta kɔɔi vɛɛzu bà, GALA é Anii-Pɛ-Unda!

⁴ Voloi ná ɔɛ luazu la,
ɔa ɔa ná ɔa ɔaliva è ma.

⁵ Nà GALA maamusɛzu daawooi vaa zu.
Nà ɔalivaazu GALA ma, gè la lua ani nɔpe ba.
Leeni ɔa nuiti ta zoo ti ke ga ze?

⁶ Yeenɔpe, ta gɔoi maavalibosu,
kisie ɲɔi nɔ ɔa é ti ɔisu nɔnɔ tetema.

⁷ Ta yaavai ɔɛɛzu, ti maavɛɛnɛgi wo,
ti ɔa kɔɔɔɔ gaizie,
tɔɔzei ti wɔinve ga ti zɛnvui ɔula zèa.

⁸ Telebotalai naati kpein poluma, ta ɔula su nei?
Ee, GALA, nuɔusei naati pu ya zooi ma, ɔa-yiigaaawanai zu!

⁹ E kɔɔɔ vilɛsuɛ liegi ɔaaluge nà-eteai zu, gè keai sieziɛgi zu.
Gàazudei ɔaale ba, è pu ɔa-ɔɔlɔ woolei zu.
Ti zeɛve ɔa-zeɛve zu.

¹⁰ Naazu nɔnɔ sili nuiti ta ɔulazu volu,
voloi gè kpee loozu la,
gè kwɛni ga GALA ka bè.

¹¹ Nà GALA maamusɛzu daawooi vaa zu.
Nà ɔɔɔɔ GALAGI musɛzu daawooi vaa zu.

¹² Nà ɔalivaazu GALA ma,

gè la lua ani nɔpɛ ba.
Leeni ɔa nui ti ta zoo ti kɛ ga ze?

¹³ Ee, GALA, maanɛɛvɛ gè minazegɛgiti daazeeli, niiti gè ti woni.
Nà mama zalaɔaiti kula è vɛ.

¹⁴ Mazɔlɔ è zɛnvui ɔizoga, è kùla saai ya,
kòɔɔti ti voola tooi va,
naa ɔa a kɛ, gè zɛ è ɔaazu, ee, GALA,
zɛnvui ma wozakalagi ɔa.

57

Nui ziileidai sili nui saama

¹ Guyei loo ɔundigii nɔnɔi vɛ. Nii é loozu é zoloo guye wooi ma, nii daa ga: «Mina koloɔolo!» Davide ná-guyei. Siegi zu é velani la, Sayile ɔa kɛ, é li é looɔu pugi zu.

² Maaɔɔingɔ, ee, GALA, maaɔɔingɔ!
Mazɔlɔ zɛnvui ɔa looɔuzu è voluvɛ,
è-ɔovegiti ma niinigi ɔa gè looɔuzu bu,
eyɛsu maanɔɔiti ti leve.

³ Nà wooɔulazu GALA ma, nii é Anii-Pɛ-Unda,
GALA nii é fai pɛ kɛɛzu bè, eyɛsu gaaɔela ga pago.

⁴ Toɔa ná-kizogi leve mà, é zɛɛ geeɔɔlogi zu!
E zeli lo naati ma, niiti ti kpòlɔzu.

Lo!

GALA ka ná-wooɔɔɔladai ta ná-gaamai leve mà.

⁵ Nà zalaiti saama,
nà laani nu mii nui kakala,
ti-ɔiigaiti ta ga kpɛɛin ta mɛɛinti,
ti-nɛgi ɔaalivɛ eɛ ɔoɔa zòkpɔi.

⁶ Ee, GALA, è wɔɔlɔ vɛlei lɛ geeɔɔlogi maazuuvɛ!
Da-lɛbiyai volo eteai zu ná pɛ!

⁷ Ti tumɔi laani nà-pelei zu,
ti pɛlɛvɛlɛni,
ti zɛɛi wɔ tùɔɔ,
kɛlɛ tiya ɔoɔi nɔ ɔa ti loai zɛɛi naa zu.

Lo!

⁸ Ladalai ɔa zɛimavɛ, ee, GALA!
Nà guyei loo, gè è maamuvɛ.

⁹ Wuzɛɛ, zɛi, wuzɛɛ!
A wuzɛɛ, nà-kɔnigi ta nà-papai!
Nà geelaalaosuvɛ maaloɔa!

¹⁰ Nà è maamuvɛ ziiti pɛ saama, ee, Màligii!
Nà guyei loo è vɛ zii ɔiligiti saama.

¹¹ Mazɔlɔ ɔa-nuɔɔɔlɔlɔ wɔɔlɔvɛ geeɔɔlogi va,
ɔa-wooɔɔɔladai buɔvɛ tonaɔiingiti maazu.

¹² Ee, GALA, è wɔɔlɔ vɛlei lɛ geeɔɔlogi maazuuvɛ!
Da-lɛbiyai volo eteai zu ná pɛ!

58

*GALA ka ná,
nii é eteai lukpɔ́ɔaalevezu*

¹ Guye loo ɔ́undigɔ́ii nɔ́nɔ́i ve. Nii é loozu é zoloo guye wooi ma, nii daa ga: «Mina kologolo!» Davide ná-guyei.

² Gaamazu, wa tukpɔ́i ɔ́aaleve ga maaɔ́ɔkpɔ́gi?*

Wa nuiti tukpɔ́ɔaalevezu nei ga sɔ́ledai?

³ Naa li poun! Wa telebotalai ɔ́ɛɛzu ga kɛɛɔ́ɛi!

Zooi zu, toomai ɔ́a wo fazasu ga wo-yeeiti.

⁴ Faa ɲɔ́u ɔ́ɛ nuiti ta yesu ti-lee ɔ́oozu ti ɔ́aka,
zeɛ nuiti ta ɔ́ɔɔɔ ɔ́akasu, é zo ta ɔ́ɛna zɔ́lɔ́ga ti va ɔ́ula ti-lee ɔ́oozu,

⁵ ma wanai ɔ́a ti va eɔ́ɛ kaaliiti,
ta woiyeɔ́ɛi laaɔ́ulusu eɔ́ɛ pɛɛɔ́aalii goizuɔ́lɔ́ai,

⁶ é la woiloga pote nuiti ta-wuye wooi ma,
anɛɛ nii gola ɔ́eleɔ́elegai.

⁷ GALA, ti-ɲiigaiti galeɔ́ale ti-laavɛ!

Ɔ́ooɔ́ GALAGI, zala yiivoiti kpalɔ́ɔaeiti gale!

⁸ Niima nuiti ti ɲɛɛɛ, eɔ́ɛ zɛiti ti yeizu!

E ná-mɛɛinti pili, ti mina faa vaa.

⁹ Eɔ́ɛ koe goi é voolozu, a ɔ́ɛna lia luɔ́ɔ,
eɔ́ɛ doin saai é va leɔ́a zɔ́lɔ́, ti la ɔ́aazulaani foloi ma.

¹⁰ Aisa wa-laaɔ́oli liɔ́iiti ti va ɔ́adi ga dɔ́ɔɔ ɔ́aingiti ma abui,
ti ma lenugi, ɔ́aa abui ti va, GALA ka tɔ́ngɔ́lɔ́ fiilei zei faa ɲɔ́u ɔ́ɛ nui wu, é lii la!†

¹¹ Toɔ́a ga koozunɛ telebo nui vɛ, a faa ɲɔ́u ɔ́ɛ nuiti kaana ti ɔ́a zalai zɔ́lɔ́.

Toɔ́a ɔ́ɔɔɔiti maagba ti-ma ɲamai zu.

¹² Nuɔ́useiti ta ɔ́ɛ ma naazu:

«Ungo, telebo nui zalai ɔ́a ná.

Ungo, GALA gila kana nii é tukpɔ́i ɔ́aalevezu eteai zu!»

59

Nà-GALAGI, ùnmɔ́ɔ!

¹ Guye loo ɔ́undigɔ́ii nɔ́nɔ́i ve. Nii é loozu é zoloo guye wooi ma, nii daa ga: «Mina kologolo!» Davide ná-guyei. Siɛgi zu Sayile ná-pelei maalatini da ga é va paa.

² Nà-GALAGI, ùnmɔ́ɔ, è kùla sɔ́li nuiti zea,
bùzeɔ́ɛ, ɔ́aaɔ́ooza naati ba, niiti ti wuzeɔ́ɛzu dàalɔ́ɔma!

³ Unmɔ́ɔ, è kùla naati zea, niiti ti telebotala vai ɔ́ɛɛzu,
kɔ́zo ɲama vuu nuiti ma!

⁴ Mazɔ́lɔ́ ti vɛɛɛ, ti lɔ́ɔɔuai zɛ̀nvui ɔ́ologolo fai ma,
zobobe nuiti ta yaavai ɔ́ilizu mà,
anɛɛ ni gè la ga tɔ́ kologolo nu,
anɛɛ ni gè la koto ɔ́ɛni, Ɔ́ooɔ́ GALAGI!

⁵ Anɛɛ ni gè la faaɔ́aaza gola ɔ́ɛni, ta ɔ́izezu, ti ɔ́a ɔ́evele ɔ́ɛɛ.
Wuzeɔ́ɛ, va è dàaɔ́omi, gwɛɛi wo!

* 58:2 58:2 Gaamazu, wa tukpɔ́i ɔ́aaleve ga maaɔ́ɔkpɔ́gi?: Tati pelei taɔ́ili ɔ́alaa ka ga nii: Gaama ve ɔ́aa ga wɔ́i wo ga totuɔ́iti, wa telebodai zɛizu? † 58:10 58:10 Eɔ́ulu woo zɛ̀vɛi zu, puuzu 10 wola la ɔ́oleni.

⁶ Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii, Izilayɛle ná-GALAGI,
 ɖoun wuzegɛ, è zii ɖiligiti sakpe!
 Mina nu vaa nui tɛiti, telebotala nuiti maawɔingɔ!

Lo!

⁷ Ta vaana volu kpɔkɔi, ti ɔozɔ egɛ gileiti,
 ti taai maalati.
⁸ Wɛɛ, poomugi ɖa ti-laave, ti-lakɔlogiti ta ga bogɔ zɔkpɔiti,
 ta ɖɛɛzu ɔɔɔɔ ma: «Bɛ ɖa a woilo ade-woo ma?»
⁹ Kɛɛ ɖoun ɖa, Gɔɔɔɔ GALAGI, ɖa ti nɛɛzu,
 ɖa nɛɛɖulazu zii ɖiligiti kpein su.
¹⁰ Dei è ga sɛbɛi, è vɔ pelei ɖa gè wɛɛzu ná.
 Ungo, GALA ka é mà ga sigigi.
¹¹ Nà-woogɛɖila GALAGI ɖa va pò.
 Nà-GALAGI ɖa sili nuiti kpein dɛɛ ga ze, pilegi zɔɔɔgai na ti ma.
¹² Mina ti va, nà-nubuseiti ta va yeema naa ma,
 kɛɛ è-zɛbɛi vɔ, ti ɖɛ ga teveteve nu, è ti loka,
 ɖɛi è ga gá-ɖɔɔɔ zɛpɛgi, Maliɖii!
¹³ Ti-laawooi kpein ka ga kotoi nɔ.
 Ti ɖɔ ga tiya ɔɔɖɔi ta-waso balii,
 ta-yɛiti kpein faa zu ta ta-voovooiti kpein.
¹⁴ Ti-ma zuwu ɖaaleve, ɖa-yiigɖulagi zu,
 ti-ma zuwu ɖaaleve, ti mina mɔ ɖɛna!
 Toɖa ɖwɛɛ naazu ga GALA ka masadai ɖɛɛzu Izilayɛle unda,
 eyɛsu é zeeli eteai bela ga.

Lo!

¹⁵ Ta vaana volu kpɔkɔi, ti ɔozɔ egɛ gileiti,
 ti taai maalati,
¹⁶ ti ziezie, ti ɖa ti-laamianigi ɖaizie.
 Ni ti la sɔɔɔni, ti ye ná eyɛsu geelaalao.
¹⁷ Nɔun nà, nà è-zɛbɛi maawuye,
 sobui, gè ɖa-woogɛɖiladai maamuse.
 Mazɔɔɔ ɖa bè ga sigigi,
 vɛ gè ɔɔɖuzu ná kidaavili foloi.
¹⁸ Ee, nà-zobogi, nà guyei loo è-laaseigi lɛbi vai ma,
 mazɔɔɔ GALA ka ga nà-sigigi,
 nà-GALAGI nii é woogɛɖiladai ɖɛai bè.

60

*GALA sɛbɛi zu,
 gá pile sɔɔɔ nɔ fai pɛ su*

¹ Guye loo ɖundiɖii nɔnɔi vɛ. Nii é loozu é zoloo guye wooi ma, nii daa ga: «Bulegi ma vɔaiti». Zeele wooi. Davide ná-guyei, kalagi wosu da.
² Siɛgi zu é kɔɔi vɛɛni la Siili yooi zu nuiti ba, niiti ti Mezopotami, ta Soɔa. Zoabe ɖalesuve ma, é Edome nu waapuugɔ maazu felegɔ (12.000) vaani Kpolo Uɛtugi zu.

³ Ee, GALA, è ɖɛɛa gi va, è gá-ɖɔɔi ɖologɖologa.
 E ɖa-yiigaaawanai ɖula kɛɛma, niizu, gi ɔɛɛna volu.
⁴ E eteai niikpiga, è bali ga.
 Galeɖalezuveti kpɛɛ, mazɔɔɔ toɖa niikpisu.

⁵ E volugfula vaa 6aa golaiti seida da-nubuseiti ma,
è gaazulati ddoi loga gi-la.

⁶ Ë poo gila fea nūiti zea, niiti ti luazu è va,
ti va vela ti zili nūiti ta-ḡḡḡḡi va.*

⁷ Gi unmoḡ ga è-yeezai, gi woogʼaavote,
naa ḡa a ke è neεbe nuiti ti unmoḡ.

Lo!

⁸ GALA ge bəɛni seizu ɲadegai,† é ɖɛ ma: «Pile sɔlɔɔ nui ɖa é ga ze! Nà Sikeme ɖaaɖwe su, gè Sukote nɛmɛi ɖaaɖwe.

⁹ Galaade ɔa ga nɔnɔ, Manasɛ ɔa ga nɔnɔ,
Efelayime ɔa ga kɔɔfɔ wɔɔlɔgi ɔnba,
Zuda ɔa ga na-masa tukpoi.

10 Moabe ga ga kokoi, nii gè maagbazu su,
nà-savala pilisuve ga ga Edome yooi.
Nà pile sɔlɔ kpeeɪ loozu Filisiti nuiti ta-yooi laalɔdɔma.»‡

11 Bɛ ɖa a li ga ze taa wolai zu, nii siɖigi ma?
Bɛ ɖa a li ga ze Edome?

¹² Ee, GALA, da laade baa, è gɛa gɛleni gi va?
Ee, GALA, siegi zu gá-gɔɔɔ nuiti ti ɛeni ɔulazu la, è la mɔ ɛeni vilesu ti volu.

¹³ Bə gi va gi zili nuiti daaləfəma,
mazələ nubuɣeiti ta-əəbai ɖa nə ga wafuun faa.

¹⁴Ni GALA ka ade va, ada pile sɔlɔɔ,
mazɔlɔɔ tɔ ɔa é ade zili nuiti deɛvezu.

61

Dòodfu è-fovegiti bu

¹ Guye loo dundiḡii nənəi be. E loozu ga kənigiti. Davide ná-guyei.

² Ee, GALA, woilo nà-kpee wooi ma,
dīda nà-maaneεεε wooi wu!

³Eteai qwεmaue qa gè woodfulazu ná è ma, zii6oluε.

Le ga ze fasa ɖaaɖoozagi ma, nii gè la zooga gè va zeeli ma ɓaɖɓo ve!

⁴ Mazaloo da ga nòun dɔɔɔfuzuvɛ,
pɛɛ ɔaafɔozagi siɔɔɔ ma, sɪli nui ɔaazu.

⁵ Nà pò gè zèi dā-zēgē vɛlɛi wu, gè yɛ ná ɔ, gè lɔɔɔfɔ è-ɔvɛgiti bu.

Lo!

⁶ Mazolbo GALA, da ɟa è woilosu nà-minazeɟe gooiti ma, è poganii ve zèa, nii è feezu naati zea, niiti ti luazu è va.

⁷ Gá-masagi zii ma voloiti suḡooza, è ta ɓɔ ti va,
ná-konagiti suḡooza yeedɗɗalaiti pɛ su!

⁸ E ye zeini GALA kakala, eyesu ᠔᠗.

Va bu, da-woodɛfiladai ta da-daamai, naati ti 6aa toun maazu.

⁹Ungo, nà guyei loozu yeenɔpɛ è-laaseigi lɛbi vai zu,

* **60:6 60:6** *ti va vela ti zili nuiti ta-ḡəḡoi va:* Tati pelei taḡili balaa ka ga nii: *é ḡe ga gaamai ná-kulanumai* † **60:8 60:8** *seizuṇadegai:* Tati pelei taḡili balaa ka ga nii: *ná-ṇadedai zu* ‡ **60:10 60:10** *Nà pilé sələḡ kpeeí loozu Filisiti nuiti ta-yooi laaləḡma:* Tati pelei taḡili balaa ka ga nii: *Filisiti nuiti ta zəngəzu mǝ*

gè nà-minazegegiti daazeeli folo-o-folo.

62

Ni nà GALA zea, zīlēivē

¹ Guye loo gundigii nānāi vε. Egevelei Yedutun la. Davide ná-guyei.

² GALA gila kpegi vɔ bε ɔa nà ziileigi zɔlɔ ná,
tɔ ɔa nà-kizo fai zea.

³ Tɔ ɔila kpegi ɔa é bè ga fasai ta kizogi,
nà-sifigi, gè la niikpiga eyesu pε.

⁴ Yeeɔɔɔala lielegɔ ɔa wo kεεzu, wo ɔa ɔili ɔɔɔɔ vɔ zunu ɔilagi laalɔɔma,
nii a kε wo golo,
eɔe sifigi maalaai na, ɔaa eɔe sasai é loozu niina?

⁵ Ti deveiti boga ga ti too, ti kula tosu wolai.
Zεei nεεvε ti vε,
ta tuyai loozu ga ti-laavε,
ti ɔa foovooi loo ti-ɔoozuvε.

Lo!

⁶ GALA gila kpegi vɔ bε ɔa nà ziileigi zɔlɔ ná,
mazɔlɔ tɔ ɔa é ga nà-kitogi.

⁷ Tɔ ɔila kpegi ɔa é bè ga fasai ta kizogi,
nà-sifigi, gè la ɔunεga pε.

⁸ Nà-kizogi, nà-lebiyai, ti kpein selegε GALA ba.
Nà-fasai é mākεsu, dɔɔɔɔzuvε, toɔa ga GALA.

⁹ Nuɔuseiti, à ɔaliva tɔun ma yeenɔpε!
A wo-yiiti daalao tɔun bε!
GALA ka é ga ade-lɔɔɔzuvε.

Lo!

¹⁰ Ungo, Adama leaiti ta nɔ ga fiilei é levesu.
Nuiti kpein ti ɔɔ su, ta nɔ ga gaavε nua.

Da ti pε seina kiloi ɔa,
fiilei wuiivε ti vɔ.

¹¹ Mina vile toomai volu.
Mina ɔito naavoloiti ba, niiti ti zɔlɔ pelei ɔɔudai.
Ni è-zɔlɔɔgi ɔaa a wɔɔɔna,
mina kε ga ɔa-ɔitogi.

¹² GALA ge faa ɔila boni,
é lati, é bo volu, gè mēnini, é ɔε ma:
«Zobogi ɔa ga GALA nānā.»

¹³ Da ɔalaagi, Māligii, woɔɔɔɔiladai ɔa ga dɔnɔ,
mazɔlɔ ɔa ɔa é εε ɔilagilagi zalai veezu zea, egevelei ná-kεεwotiiti ti la.

63

Da-nuɔɔɔɔlai vizɔgε zenvui vɔ

¹ Davide ná-guyei. Siεgi zu é ɔeni la Zuda yooi zu tevebai zu.

² Ee, GALA, ɔa ga nà-GALAGI!
Nà è ɔaiziezū,

è wain ɔa zii ma eɔe kpɔɔle wain,
 kpɔɔsei ɔa balasu ga ɔa-vaa,
 eɔe zou vɔɔi, ná vɔai, zie la ná.
³ Zekana gè è ɔaazu la è-zeizu nadegai,
 gè ɔa wele è-zɛbei ta ɔa-lebiyai va.
⁴ Mazɔɔɔ ɔa-woogɛɔɔladai vizɔge zenvui va,
 dákɔɔgiti ta è maamuse.
⁵ Naa ɔa é ba, ná è mama sɔi ma voloi pɛ su,
 gè zèeiti tɛ geezu è-laaseigi zu.
⁶ Nà anii pɛ sɔɔɔ é kula ɔe, eɔe ma wulɔi ta ma bɔɔgi,
 nà woogɔla ga koozunɛi, gè guyeiti too, gè è maamuse la.

⁷ Siɛgi zu kigi loozu la è zu, dàazuve,
 nà ɔa ɔigaizie è zu kpidii ma yeegɛɔɔalai kpein su.
⁸ Mazɔɔɔ ɔa ga nà-kpɔba nui,
 nà guyei loozu ga koozunɛi, è-ɔɔvegiti ma niinigi wu.
⁹ Giliɔe è va ga ziiɔave pɛ,
 è-yeetzai ɔa é baazu mǎazu.
¹⁰ Kɛle niiti wain ti ma ga ti zenvui ɔologolo,
 naati ta yei zɔɔi ma yegezaɔai bɔɔave.
¹¹ Ta ti vaa ga boɔa zɔkpɔi,
 ti ɔe ga koveiti daamianigi,
¹² masagi ɔa ɔoozunɛ ga GALA maavele,
 nu-o-nu nii a minazeɔe ná-faa zu, naa ɔa bɔɔɔ maamuse naazu.
 Kɛle naazu zɛɛ wo nuiti gaa ɔa lei, ti laagɔlu.

64

Make mà!

¹ Guye loo ɔundigɔi nɔnɔi ve. Davide ná-guyei.
² Ee, GALA, woilo ɔɔoi ma, siɛgi zu gè kpalagi wosu da!
 Zenvui make sɔli nuiti daalɔɔma, gè luazu ti va!
³ Kizo nu ɔɔiti daayaavai ma,
 ta naati ta-woya vaiti ma, niiti ti faa ɔɔi ɔɛɛzu.
⁴ Ta ti-nɛgi ɔaalizu eɔe boɔa zɔkpɔi,
 ta nu maawana bɔɔiti bosu, eɔe mɛɛinti ti vilisu,
⁵ é vilisu dɔɔɔfuzu telebo nui ma.
 Ta pilisu ma ga kulafilibai, inɛinɛ ge la ti va.
⁶ Ta bɔɔɔ zasulɔɔzu kpɔɛ ɔɔu wogaiti su,
 ta bosu ga ti baliiti da, ti maalɔɔɔ,
 ti ɔa ɔe ma: «Bɛ ɔa a ti ɔa?»
⁷ Ti ɔa yaavaiti kpɛɛ, ti ɔe ma:
 «Wele, ade ɔeɛvele bɛɛa, ada-vaa bɛɛi zolooga su!»
 Ungo, kigaiziei, nu zii ɔa ga zegezaɔai.
⁸ Kɛle GALA ka mɛɛin vilisu ti ma ga kulafilibai,
 tiya ɔana ti zuloɔaai.
⁹ Ti-nɛgi ɔa é ti bunɛgai.
 Nuiti ta ti vɛɛna, ti ɔa ɔɔmɔɔni ga tiye.
¹⁰ Dualuagi nuɔuseiti kpein sogɛ,

ta GALA ná-kεεwotii ɖulazu keɛma,
ti ná-kεεwotiiti gaaɖa.

¹¹ Telebo nui ɖa ɖoozunεεzu Ɔooɖo GALAGI ná-fai zu, é looɖu pɔ be.
Niiti doin ti-yii zolegai, naati ta boɖo maamuse.

65

GALA ka anii pe feezu ade ya ga boɖa

¹ Guye loo ɖundigii nonoi ve. Davide ná-guyei. Guyei.

² Gá-maaɖekpɔgi gi bosu maaɖungi zu, doon è letemazu,
naa ɖa ga maamusei, gi feezu è ve, * ee, GALA, Siyon taazuve.
Goun, gá gá-minazeɖegiti daazeeli, nii gi keeni è ve.

³ Dei è maanεεne wooi menisu,
nuiti kpein ta va è vo.

⁴ Kotoi ma ɖasɔi wuiwe mà, gola wuiwe,
keɛ ɖa gá-lo koloɖologi kpein gbazu, è ti zuvaaye.

⁵ Undaane nu ɖa ga naama nui, nii è yiimazeɖezu la, è maaɖuɖa boɖo va,
ga é ye è zeɪ veɪi ma ɖoizuveɪi.
Gá yiɖo ga ɖa-veɛwuve ma undaaneɪi,
ta ɖa-veɪi ná-nadedai.

⁶ GALA gi Ɔizo Nui, ɖa-lelebodai zu,
ɖa gi wooɖaavotesu ga laavoo ɖεεwotiiti,
ɖei è ga nuɖuseɪti kpein ta-ɖitogi zou bela ga,
zie zaama yooiti su, ti maaɖoozaai.

⁷ E gizeiti toge kpaan ga ná-zebei,
é boɖo maaɖilive ga zobogi.

⁸ Toɖa kpoloɖeiti sulu gooiti gaaɖεεzu,
ta ti-ma lakpatakpagiti tugi,
ta nuɖuseɪti songo wooiti.

⁹ Niiti ti zeini zou bela ga, naati daavooɖe, ti ɖa lua, ga ɖa-voogiti kaa vai,
ɖa folo ɖulazu ta folo liizu laavesu ga koozune wooiti.

¹⁰ Da eteai zeɛɛbosu, è ko ga boɖa,
è sulaave ga kulanumai,
GALA ná-laasamagi laavege ga ziei.
Da moloɪ ɖεvele ɖεtezu nuiti be, zooi ɖεvele ɖεteai vo.

¹¹ Da ziei vuuzu ma ɖabiiti su ga boɖa.
E pɔlo ɖuiti golowolo, gaanεme,
è zeɛɛ ga tonaiti,
è tuya loo pɔno ganiiti ma.

¹² E konagi maaɖilive ga ɖa-vaaneɪti,
ve doin è leveni ná, zooi wulove ná pe.

¹³ Aneε doɖo zaama lufaiti ta ziei wola zolooɖu,
gizeiti ti zaamaɖilia ga koozunεɪi.

¹⁴ Toganiiti ta veeni tufa lenugi zu meε,
molo lufai neɪeɪti suɖidia,
ti pe ta guyei loozu, ti ta-ɖoozunεɪi ɖula keɛma.

* **65:2 65:2** *Gá-maaɖekpɔgi gi bosu maaɖungi zu, doon è letemazu, naa ɖa ga maamusei, gi feezu è ve:* Tati pelei tagili
ɖalaa ka ga nii: *E letema, maaɖekpɔgi ɖa ga maamusei*

66

Mamagi ɔa GALA be, nii e gi unmaani

¹ Guye loo ɔundigii nonoi ve. Guyei.

A woɔfula GALA ma ga koozunɛi, wo kpein, woi wo zeini eteai zu!

² A daaseigi na-lebiyai maamuse!

A lebiyai ve be ga wa-maamuseiti!

³ A ɔe GALA ma: «Da-ɔewotiiti maayikiwe!

Da-zobogi nii bela ge la ba, naa maavele ma, e zili nuiti ta noko e wu.

⁴ Eteai pe ka noko e wu,

ti guyei loo e lebi vai ma, ga ti da-lebiyai maamuse.»

Lo!

⁵ A va wo GALA na-keewotiiti pete!

Ti maayikiwe niiti e ti ɔeezu nuɔuseiti saama.

⁶ E kpolodei valiboni, e ke ga zou vɔɔi,

ti zie wolai buɔeni ɔɔɔa, kpaagɔ la maazu.

Miná ɔa gi ɔoozunɛni ná ga toun maavele.

⁷ Toɔa masadai ɔeezu eyesu ɔɔ na-zebai vɔ,

gaazuwe ɔa welezu ziiti ma,

kololala nuiti ti mina mo wuzegɛ pe.

⁸ Nuɔuseiti, a ga-GALAGI mama,

a woɔfula ga maamuse vai!

⁹ Ga vulua toun saalai zu,

e gi make, gi mina loo.

¹⁰ Ee, GALA, e gi voluɔfulani!

E gi voluɔfulani, eɔevelei ta da walii voluɔfula la.

¹¹ Gi ɔeni e ya tumoi zu, e da va ga giye,

e kasɔ wuigi laani gi-ɔokpozuwe,

¹² e zobogi veeni gi zili nui ve, e ze gi unda,

gi leveni abui zu ta ziei,

kele e gi ɔfulani ti zu, e kulagaanɛzui ve gi ya.

¹³ Na liizu da-velei wu ga gala zalaɔaiti,

na na-minazegigiti daazeeli e ve,

¹⁴ niiti dakoligiti ti ti woni,

daawe boni na-kidaaviligiti su.

¹⁵ Na gala zalaɔaiti kula e ve, ti wulɔai,

baala sine wolaiti ta ti gala luului.

Na nike zineiti kula ga zalaɔai, e ɔɔ boliiti ba.

Lo!

¹⁶ A va wo woilo, wɔiti kpein wo luazu GALA ba,
na naa wosu wo ma, nii e kea non be.

¹⁷ Ge woɔfulani ma,

na-maamusei ɔeni daawe negi ma.

¹⁸ Ni ge ɔeni faa noi makeni zimawe,

Maliɔii la ɔeni woiloga goo ma.

¹⁹ Kele wele, GALA ge woiloni gooi ma,

e woiloni na-maanɛne wooi ma.

²⁰Mamagi ða GALA bæ,
mazɔlɔ é la ɣeleni nà-maanɛnɛ wooi va,
é la ná-woodɛgɪladai maagoozani bà!

67

Nu6useiti pε ti GALA maamuse

¹ Guye loo gundigii nənəi ve. E loozu ga kənigiti. Guyei.

² GALA ge undaanεεi gε ade vε, é tuya loo ade vε,
é yeezei ade wu ga pagɔ.

Lo!

³ Naa ɔa a ke, ti da-velei ɔwɛɛ eteai zu,
ta da-ɔizo fai ziiti kpein saama.

⁴Nu6useiti ti è maamusε, ee, GALA!
Nu6useiti kpein ti è maamusε.

⁵ Ziiti ti ta-góozune wuyeiti too è ve,
mazaló da nuɓuseiti tukpɔgaalevezu ga soledai,
da losu ziiti untuɗo eteai zu.

Lo!

⁶ Nu6useiti ti è maamuse, ee, GALA!
Nu6useiti kpein ti è maamuse.

⁷ Zooi ná-kulanumaiti feeni,
GALAGI, ada-ĠALAGI ġa tuya loozu ade vε.

⁸ GALA ge tuya loo ade ve,
zou bela ga neglein ti lua é va.

68

Pile sɔlɔɔ GALAGI ná-maamusɛi

¹ Guye loo gundigfii nənəi ve. Davide ná-guyei. Guyei.

² GALA ge wuzeghe, sili nuiti ti vaza,
niiti ti maayosegezu, naati ti vela ba.

3 Velei abu luului a da neele la, da ti neele gana,
egvelei kedoi gaa a da wuun da abui ga,
vele gana faa nou de nuiti undaavilisu da GALA gaazu.

⁴Naazu telebo nuṭi ta ḡoozunε,
ti wola ḡoozunε gola GALA gaazu,
ta kpeeṭi loozu ga koozunεεi.

⁵ A guyei loo GALA be! A maamusε ga wa-wuye wooiti!
A pelei la naa vε, nii ε zeini tonabiingi ɔma eɔe sooi, ε da zie la!
Daasei ka ga «Gooɔɔ GALAGI». A ɔoozunε toun gaazu!

⁶ To ɖa é ga podointi ti-ɖɛ, poanzaiti maalobo nui,
to ɖa é ga GALA, ná-ada naɖegai.

⁷ GALA ka da peleyedei ve gile nuiti be,
é boḡoyeemalai ma ḡoozunεεi ve kasoḡa nuiti zea.
Kele kololala nuiti no ḡa, ta ḡa ye ada vooiti.

⁸ GALA, siɛgi zu è ɟɛni losu da ɖa-nuɓuseiti untuɟɔ,
siɛgi zu è ɟɛni ziezu la tevebai zu,

Lo!

⁹ zooi balini, geegɔɔlogi ɔaawuunni, é ɔe ga ziei, GALA gaazu, Sinayi gizei ná-GALAGI, GALAGI ɔakala, Izilayele ná-GALAGI.

¹⁰ Ee, GALA, è ɔa-vaane lonai vuuni.

Da-yooi nii gaavalani ba, è naa ɔevele ɔete volu.

¹¹ Da-nubuseiti ta zeini ná, ve è ti zeini ná ɔa-nubɔɔɔlai vo, ee, GALA, è naa ɔeteni maanɔɔ nui ve.

¹² Maligii woo ɔila boni,

gaamago no, woo niine vagoi ma ɔeelaiti ti ɔeni ga kɔovebe wolai,

¹³ kɔovebeiti ta-masagiti ti vela, ti vela, anzanuiti ti yeni taazuve, naati ka ti aniiti gaagweeni, niiti ti zogai kɔoi zu.

¹⁴ Wa yesu no laani togani ɔotai wu,* wo ɔa looɔo?

Poopogi ɔovegiti ti ɔolea ga walii, maalegai é ga bazii, naa ɔea ga zanugi.

¹⁵ Siegi zu GALA Zebei-Pe-Maligii masagiti suvazani da, kɔole vukoi veeni Salamon gizei ma.

¹⁶ Basan ɔizei, ɔa ga maapeba ɔizei.

Gizei nii nɔungi mɔindai, Basan ɔizei,

¹⁷ leeni vaa zu, gizei, ɔei ɔɔngiti mɔindai, è toloi ɔulazu ga gizei, nii neai GALA be ga é ze ma?

Ɔooɔo GALAGI ɔa keezu ga seizuve, eyesu ɔo.

¹⁸ GALA ná-kooɔo wotoloiti ta ga waa mɔinmɔingiti, nu la zooga é va ti ɔaalu, Maligii ɔa ti zaama.

Sinayi GALAGI ɔa seizu ɔadegai.†

¹⁹ E leeni naa maazuve,

è va ná ɔe ga è-zeizuve, Ɔooɔo GALAGI!

E liini ga koo luɔiti,

è vebaniiti sege nubuseiti saama,

ane kololala nuiti saama.

²⁰ Mamagi ɔa Maligii ve,

toɔa gi zegezu ga ɔaso, folo-o-folo.

Naama GALAGI tona ka é ga ɔa-ɔizogi.

Lo!

²¹ Naama GALAGI ɔa é gi ve ga kizo GALAGI,

mazɔɔo Ɔooɔo GALAGI, Maligii, toɔa zobogi be é gi ɔizo saai ma.

²² GALA ka sili nuiti tɔungi wolowolo,

zoi sie veleɔi ɔoudai, toɔa naa nɔundegai ye nɔunkalagi ma é golowolo.

²³ Maligii ɔeni ma: «Nà vaazu ga tiye, ge zege ga tiye Basan,

ge va ga tiye ti zege kpolodeɔi wuve,

²⁴ naa ɔa a ke, è è-ɔɔɔoi maagba ɔamai zu,

ɔa-ɔileiti ta tona zɔɔo, è zili nuiti ma ɔamai zu.»

²⁵ Nuiti ta ɔa-vebei ziezuve gaazu, ee, GALA,

nà-GALAGI, ɔa-vebei ziezuve, nà-masagi, ɔa-vebei ɔa zie, é ɔa li seizu ɔadegai.

²⁶ Guye loo nuiti ta loni ti untuɔo, naa volu, niiti ti geingein ganigiti geinsu,

* 68:14 68:14 togani ɔotai wu: Tati pelei tagili balaa ka ga nii: kɔolaagai zu † 68:18 68:18 Maligii ɔa ti zaama. Sinayi GALAGI ɔa seizu ɔadegai: Tati pelei tagiligaa balaa ka ga niiti: Maligii ɔa ti zaama, Sinayi ɔizei ma, seizu ɔadegai zu baa Maligii ɔa ti zaama, Sinayi ɔizei ɔe seizu ɔadegai zu

zaamazuve ɔa anzalopoiti ti loni ná, tamadegiti ti ti ya, ti ɔa gein.

²⁷ Ti ɔa ge ma: «À GALA mama wa-ɔaalebaiti su,
à ɔoɔɔ GALAGI mama, wɔiti wo ɔulaai Izilayele ma zuwui zu!»

²⁸ Wele Benzamen va, nii ɔɔɔɔɔ ti zaama, é loni ti untuɔɔ,
naa voluma Zuda wolodamai ma ɔundiɔiti, ti maagiliai ta-zege zuuaiti su,
naa voluma Zabulon nɔnɔ ma ɔundiɔiti, é ɔo Nefetali nɔnɔiti ba.

²⁹ Da-GALAGI devea ga é zobogi ve è ve.

E zebei naa wɔɔɔ, nii è kea gi ve, ee, GALA!

³⁰ E ze velei nii é zeleni Zeluzalame maazu,
masagiti ta va miná ga vebaniiti è ɔɔ.

³¹ Zeli lo seeligi zu zuai ma,
ta nike zine bulugi, é ɔo nuɔuseiti ta-nike yiɔiti ba.

Ta vaazu ti nɔkɔ è wu ga ta-wali ɔaeti.

Ua è niima nuɔuseiti suvaza, teiti kpein kɔɔ vai neai ti ve!

³² Nu wolaiti ta vaazu, ti zege Ezipete yooi zu,
Etiyopi nuiti ta ɔizezu, ti va GALA pɔ be, ti yeemaale tɔun ma.

³³ Etea masadai zu nuɔuseiti kpein, à guyei loo GALA be,
à guyei loo Maligii wɔɔɔ vaa ma.

³⁴ A guyei loo naa ve, nii é zeini geegɔɔgi ɔɔma ege sooi, é ɔa zie geegɔɔ pɔɔmai maazuve! Lo!
Wele, toɔa woogulazu, gooi ɔaabaingai.

³⁵ A GALA ná-zobodai zuɔwee!
Ná-bɔɔɔɔɔ ɔa volozu Izilayele maazu,
ná-zobogi ɔa ɔulazu keɔma tonaɔiingi zu.

³⁶ Ee, GALA, è maayikive è-zeizu ɔadegai.

Tɔ ɔa é ga Izilayele ná-GALAGI,
é zebei ta zobogi veezu nuɔuseiti zea.

Mamagi ɔa GALA be!

69

Maaɔɔlea, kizo

¹ Guye loo ɔundiɔii nɔnɔ ve. Davide ná-guye. Nii é loozu é zoloo guye wooi ma, nii daa
ga: «Bulegi ma uaiti».

² Kizo, ee, GALA!

Ziei sɔga kɔɔave.

³ Gè ɔataga palavalai zu,
kɔɔɔ losu nɔpe ge la bè.
Wele, nɔun gè yeida ziei ɔomave,
zie veinfeingi maaɔɔlega.

⁴ Gè ɔɔɔa ga kpee looi,
kɔɔa yegei ɔaawana,
gàazuɔeɔeiti ti ɔɔɔa,
ga nà-GALAGI maaɔɔun fai.

⁵ Mazɔɔɔ niiti ti wɔinzegezu un ge la ba,
naati mɔinve, ti leve unma undeɔai lieɔai va.
Ti-zebei wɔɔɔve, teiti ti pɔ ga ti kɔɔɔɔɔ,
ti ga sili nuiti un ge la ba,
nii gè la unmani, kenì gè naa votogi ve.

⁶ Ee, GALA, è nà-ḡĩmalalai ḡwɛɛ,
ta nà-kɛɛwoti nɔiti ti la lɔɔḡuni è va.

⁷ Niiti ti ḡĩtogai è va, naati ti mina unfe nɔn maavele ma,
Ḡooḡo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii!
Niiti ti è ḡaiziɛzu, naati ti mina unfe nɔn maavele ma,
Izilayele ná-GALAGI!

⁸ Da-vaa ḡa é kɛɛzu ḡè baagfulamai zuzosu,
ta unfegi lɔɔzu ḡàazu.

⁹ Ḡè ḡea ga wɛɛn kɛɛleaiti gaazu,
ḡè ḡe ga nui é la ḡwɛɛni pɛɛyeḡei wu.

¹⁰ Mazɔlɔ da-ɔɛɛi ma wɔinlai ḡa ḡalazu eḡe abui.
E ɔoomu nuiti ta-ɔoomugiti ti zeelia mà.

¹¹ Ḡè wɔlɔni ga zĩimave pɛ, ḡè zugì zo,
naa ḡea zèa ga baagfulamai.

¹² Ḡè saa wɔlɔ wo seḡei loa ḡɔba,
ḡè ḡea tiya ga nɛḡfulasu anii.

¹³ Ta zeizu kpɔḡi zu, ti da sùḡula,
dɔɔ ɔɔle nuiti ti da dàalɔɔ guyei zu.

¹⁴ Kɛɛ nɔn nà, nà nà-maanɛɛnɛ wooi laazeelizu è ma, ee, Ḡooḡo GALAGI!
E ḡe ga siɛḡi nii soloogai,
ee, GALA, ḡooḡaavote da-wooḡeḡilada wolai zu,
è kizo da-wooḡeḡiladai maavele ma!

¹⁵ Unmɔɔ, è kùla palavalai zu, ḡè mina mɔ yei su ɔolu!
Unmɔɔ, è kùla naati zea, niiti ti wɔinzeḡezu,
kùla pali ɔomave!

¹⁶ Ziɛ veinfeingi mina màaɔɔle,
zeḡezaḡa ɔokulagi mina màalɔḡu!
Kabayeḡei laa mina ḡulu mà!

¹⁷ Ḡooḡaavote, Ḡooḡo GALAGI, mazɔlɔ è ɔage da-wooḡeḡiladai zu.
Da-maawɔingaa wolai zu, lati nɔn ma.

¹⁸ Mina ɔoluave bà, nà ga da-wotiḡe zunui.
Nà-kidaaviligi zu, ḡooḡaavote fala!

¹⁹ Maaɔuḡa bà, è ùnmɔɔ.
Nɔn fie, sili nuiti maavele ma.

²⁰ E nà-baagfulamai ḡwɛɛ, ta nà-unfegi, ta nà-bɛɛviligi,
niiti ti wɔinzeḡezu, ta loni è ḡakala.

²¹ Baagfulamai ḡa zĩi ɔɔlɔzu, ḡè la zieu bu,
kitoge maawɔingai ɔa tètɛma, kɛɛ nà-maaɔungi ḡea ga wafuun!
Nà gaanɛɛnɛ nu ḡaiziɛzu, kɛɛ ḡè la nu zɔlɔsu.

²² Ta anivebei ɔuuzu nà-daamianigi zu,
kpɔɔle wɔin a ḡena mà, ti dɔɔ ɔodai ve, è lo dà.

²³ Ta-laami maaɔḡi ḡe ti ɔe ga balii, ti ḡɔɔ la,
ti-zɔlɔ ganii ḡe ti ɔe ga balii!

²⁴ Ti-ḡaazuɔe ɔidi, ti mina wozaḡa,
è ti-zaamave bili eyɛsu ḡɔ.

²⁵ Da-yiiḡulagi yei ti ma,
da-yiiḡaawana wolai ti mazɔlɔ.

²⁶ Ti-ɔuuzuɔe ḡologolo,

ti bala nuḅuseiti ma ti-zeizuve.

²⁷ Mazɔɔ ta vilesu naa volu, nii ḁa ɔɔɔi è doḡaai na,
ta naati ta-maanɔɔ vai zuḡulazu, niiti è ti maawanaai niina.

²⁸ Ta-vaagaa za golai ma ḡasɔi la ti unma,
ti mina loozu zɔɔ ḁa-lelebodai zu.

²⁹ Ti-laaseigi bale, é ḡula zenvu zevɛi zu,
ti-laaseigi mina zevɛ vɔɔma ta telebo nuiti.

³⁰ Nɔun, maaɔɔɔvɛ, gè ḁa zoolɛ ga ɔɔɔ,
ee, GALA, ḁa-ḡizo fai bùzeḡe!

³¹ Nà GALA daaseigi mama ga guyei,
nà ɔɔɔ, nà ḡena maamusea,

³² naa nɛvɛ ḡoɔɔ GALAGI vɛ, é leve nike zineɪ va,
anɛɛ nike zine wolai nii mineiti ti ba, ta polokagiti.

³³ ɔɔɔmaayeɪ nuiti ta naa ḡa, ti ḡoozunɛ.
Ungo, wɔi wo GALA gaiziezɔ, zenvui ve wo ya.

³⁴ Mazɔɔ ḡoɔɔ GALAGI ḡa ḁa woilo bala nuiti gooi ma,
woḡɛḡila nuiti ti ga ná-nuiti, é la ḁa ga naati ta-vai vɛlevɛɛga, ni ta ḡena kasoi ḡa.

³⁵ Geeḡɔlɔgi ta zooli ti maamuse,
ta kpoloḁɛi ti niiti kpein ti bu.

³⁶ Mazɔɔ GALA ka vaazu é Siyɔn taai ḡizo,
toḡa Zuda laa wolaiti to volu.

Ná-nuḅuseiti ta zei ná, ná ḡɛ ga tɔnɔ,

³⁷ ḡoɔɔ GALAGI ná-botigɛ nuiti ti-mavofodai ḡa ná zɔɔ ga tɔnɔ,
niiti nɛai ti vɛ, naati ta ná ḡɛ ga ti-zeizuve.

70

GALA, va è ɔɔ bà

¹ Guye loo ḡundigii nɔnɔi vɛ. Davide ná-guyei, é ḡɛ ga ḡizɛsui.

² Ee, GALA, soma è ùnmɔɔ!

ḡoɔɔ GALAGI, suvilɛ, è ɔɔ bà!

³ Unfegi ti maaɔɔle, ti wooi zupu,
teiti ti pɔ ti zenvui ḡula zèa!

Ti li ga voluvelei, ti unfe,
teiti kpein ti wɔindai ga maaɔɔɔ!

⁴ Niiti ti jɛɛḡulazu nɔun su,
ti ḡula volu, ta-unfe kasɔi la ti unma!

⁵ Niiti dɔin ti è ḡaiziezɔ,
ti ḡaazuḡalakala, ti ḡoozunɛ è vɔ!
Niiti ḁa-ḡizo fai nɛai ti vɛ,
ti ḡɛ ma yeenɔpɛ: «Lebiyai ḡa GALA be!»

⁶ Nɔun nà, maaɔɔɔvɛ, gè ḡɛ ga bala nu,
ee, GALA, va kɔba fala,
ḁa ga nà-kpɔba nui, ta ùnmɔɔ nui,
ḡoɔɔ GALAGI, mina nɛkɛ!

71

Mina yeeɛ nɔun ba pɔɔzaḡa siɛgi zu

¹ Ee, ḡoɔɔ GALAGI, ḁa ḡa gè loḡfuzu è voluve,

màkε eyesu pε, gè mina lɔ unfegi zu.

²Da-lelebodai zu, ùnmɔɔ, è fle!

Woilo gòoi ma, è kɪzo!

³Ɔε bè ga fasai, nii é bè ga dɔɔɣuzuvε,
è devei veeni zèa, ga gè va ná yeenɔpε, nii a kε gè ɣizo,
mazɔlɔɔ ɖa ɖa è ga nà-fasai ta nà-siɣiɣi.

⁴Ee, nà-GALAGI, kɪzo nu ɲɔi yeei ma,
ta telebotala nui, nii zii ɲɔudai.

⁵Mazɔlɔɔ Màliɣii, Ɔɔɔɣɔ GALAGI, ɖa ɖa è ga nà-kitogi!

Nà-kitogi ɖa ga ɖe, é zo nà-doungo ziεgi zu ma,

⁶kaite dèe ɣoozu gè voluzeini è va,
kaipa gè zɔlɔɔni, ɖa makesu mà,
yeenɔpε nà-maamusei ma ungi ɖa ga ɖe.

⁷Nà nui ma mɔinmɔin gaazu ga laavɔɔ anii,
dɔɔɣuzu ɣitei ɖa é ga ɖe.

⁸Dàave laave ga ɖa-maamusei,
folo-o-folo é ɖa ɖa-lebiyai ɣula kεɛma.

⁹Mina pili ya pɔlɔzaɣa siεgi zu,
siεgi zu sèbɛiti ti ɣulazu la zèa, mina ɣεɛ bà!

¹⁰Mazɔlɔɔ nɔn sili nuiti ta sùɣulazu,
ta nɔn gaaveɛɛesu zènvui vaa zu, ta ɔɔɣɔ ɣaazu,

¹¹ti ɣε ma: «GALA ge ɣεɛa ba,
à vile polu, à so!
Nu nɔpε ge la fiega.»

¹²Ee, GALA, mina maaɣooza nɔn ba!
Nà-GALAGI, va ga suvile, è ɔɔ bà!

¹³Ti unfe, ti zuwuɣaaleve,
niiti ti pèelalazu!
Baaɣulamai ta unfegi ti maaɔɔle,
teiti ti wɔindai ga nà-maanɔɣɔ vai!

¹⁴Nɔn nà, kɪgi logε è va yeenɔpε.
Nà yε è lebizu yeenɔpε nɔ.

¹⁵Dàave ɣa ɖa-lelebo fai wo,
ta ɖa-ɣizo fai folo-o-folo,
mazɔlɔɔ gè la ti-lieɣɔ ɣwεε.

¹⁶Nà liizu ga luɣɔvelei, ɖa-vɔnifaamai vɔ,
Màliɣii, Ɔɔɔɣɔ GALAGI!
Nà ɖa-lelebodai ɣila kpe nɔ ɣula kεɛma.

¹⁷Ee, GALA, è kàlani, é zo nà-doungo ziεgi zu ma,
eyesu niizu, nà ɖa-vaa maanɛɛɛgiti bosu.

¹⁸Anεε ɔalaa gè wɔlɔzaɣa pa, nɔungi ɣole,
ee, GALA, mina ɣεɛ bà,
naa ɣa a kε gè è-zεbei ma vaiti bo niima ziεgi zu nuɔuseiti ma,
gè ɖa-ɣaabaai le ga naati kpein, niiti ti vaazu.

¹⁹Ee, GALA, ɖa-lelebogi ɣwε ge la ba,
è faa vagɔ wolaiti kεɛni!

Ee, GALA, ɔε ɣa é ga è ɣεvele?

²⁰E voluɣulai zeivε gi ma, ga kidaaviligiti ta maanɔɣɔiti.

Κελε δα ζενvui veezu gi ya volu,
δα mèn, è kùla zeggezafai bomave.

²¹ Da nà-unfemai ve zèa mənɔ,
è gàanɛnɛ mənɔ.

²² Ǹun, nà lati niina, gè è maamuse ga k̀nigi wooi,
da-woodɛgɪladai maavele ma, nà-GALAGI.

Nà ða-lebiyai maamuse ga papai,
Izilayele ná-GALA Nadegai!

23 Dàkələgiti ta è maamuse,
siegi zu gè guyei loozu la è ləbi vai zu,
ga zīimave pɛ, nɛi è ùnməəgai.

²⁴Folo-o-folo, nègi ða ɖe ða-ɓelebo fai wosu,
mazɔɔ ti-ɖigi zupua, ti maabɔle ga unfegi, tɛiti wɔin ɖeni ti ma ga ti mɔanɔɔ.

72

GALA maanεnεi é wosu masagi ve

¹ Salomɔn ná-guyei.

Ee, GALA, fe masagi ve, é tukpɔi ɔaaleve ga è ɔevele,
da-lelebodai ma ɔigi ve masagi tɛi zea.

² Toga da-nubussiti tukpagaaleve ga telebodai,
ta soledai maanodɔ nuiti tetema.

³ Ziileigi yei é zede gizeiti ma,
ta telebodai gize goiti ma,
ti de ga nuɓuseiti pe tɔnɔ.

⁴ È sòle fai gɛ maanɔŋɔ nuiti bɛ,
é bala nuiti ti-lointi kizo,
é naati kpɔɔ nui wolowolo!

⁵ Ni nɔ foloi ɔa de toozu, toɔa ye vulua,*
ni nɔ alugi ɔa de voloza,
eyesu yeedɛdalaiti ti be.

⁶ Masagi ga ge ege tonai e vuuzu wozawoliai zu, ege dubui e zoi yebu zu.

⁷ Ná-foloiti su, telebodai ǵaa ǵa wǵoǵo,
ziileigi zu ǵa wǵoǵo, ni nǵo de alugi ǵa volo zu.

⁸ Toḡa masadai ḡe é zo kpoloḡei va, é zeí kpoloḡei va,
é zo ziε wolai Efelate ma, é li zou βela ga.

⁹ Nuiti ti zeini tevebai zu, naati ta vile niilbiga, ti nako bu, sili nuiti ta fufiligi domo.

¹⁰ Taalasise masagiti ta zie zaama yooiti ma masagiti ta va pɔ be ga maazoloo ganiiti, Saɓa yooi ta Seɓa yooi ma masagiti ta va pɔ be ga ta-veɓaniiti.

¹¹ Masagiti kpein ta nɔkɔ bu, ti dɛbi,
ziiti kpein ta dɛ ga ná-botiɖɛ nuiti.

¹² Mazələ toğ bala nui unmə, nii é kəbə ǵaizieu, ta maanəǵ nui, nii kəbə nu la bə.

¹³ Toga zebesulala nuiti maawāinga ta bala nuiti, toga bala nuiti zenvui dīzo.

¹⁴Toga ti unmoə, é ti ɖula toomai ta maanɔɖɔi zu,

* **72:5** **72:5** *toḡa yε vulua:* Eḡulu woo zεvε wɔlɔmai zu, naa ḡa ga: *ta lua è va.*

mazɔɔ ti-yenvui ɔa vizɔ gaazu gola.

¹⁵ Masagi yenvui zuɔooza!

Toɔa zanugi zɔɔ, nii é ga Saɔa yooi zu gelei.

Nuiti ti GALA maanɛɛɛ be yeenɔpɛ,

ti ɔa tuyai lo be yeenɔpɛ su.

¹⁶ Moloi ɔa ɔooɔa zooi zu,

moloi ɔa ɔɛɛ mɛɛ gizeiti ma,

su ɔa wɔɔɔ eɔɛ Liban ɔizeiti ma,

nuiti ta mɔin eɔɛ zooi zu lufaiti.

¹⁷ Daaseigi ɔa ye ná ɔɔ!

Ni nɔ de foloi ɔa toozu, tɔɔi ɔa ɔula, maawoo zie adaɔe pɛ!

Siɛgi zu nuiti ti tuya loozu la ɔɔɔ ɔe ti ɔilagilagi, ta daaseigi wo.

Ziiti kpein eteai zu ta ɔɛ ma undaanɛ nui!

¹⁸ Mamagi ɔa ɔooɔ GALAGI ɔe,

Izilayeɛ ná-GALAGI,

tɔ ɔila kpe ka a ɔa laavɔɔ vaiti kɛ!

¹⁹ Eɛsu ɔɔ, mamagi ɔa GALAGI ɔe,

é volozu, ná-lebiyai ma voloi eteai kpein sulaave!

Amina! Amina!

²⁰ ɔe ɔa Izayi ná-doun zunui, Davide ná-maanɛɛɛɛiti kweɔgai ná.

ΣΕΥΕΙ ΖΑΥΑΣΙΕΙ

73

(Guyeiti 73–89)

Leeni vaa zu

faa nɔu ɔɛ nuiti ti ɔɔɔ zɔɔɔsu?

¹ Azafe ná-guyei.

Ungo, GALA page Izilayeɛ ɔe,
page naati be, niiti ti-yiimaɔe ɔoleai.

² Aanɛ naa ɔe, nɔun ná, ná tago nɔ kɔɔiti ti ɔɛnina ɔunesu,

ná tago nɔ te, gɛ ɔa loo,

³ mazɔɔ gɛ ɔɛni toloi ɔulazu ga waso nui,

gɛ nu nɔiti ta-zɔɔɔgi ɔeɔgai ma.

⁴ Mazɔɔ kpɔɔ la zeelizu ti ma, eɛsu ti zaa voloi zeeli,

kɛɔyai ɔa ti ya, ti lɔɔai.

⁵ Kpɔɔi nii é zeizu nuɔuseiti ma, naa tanɔpɛ ge la zeizu ti ma,

nimizai nu vuluiti ti sɔɔɔsu, naa ta la zeizu ti ma.

⁶ Naa ɔa é ba, ta ɔɔɔ maagilizu ga wasogi, é ɔɛ ti ɔɔbu ga yɔɔɔi,

ti maagilive ga toomai, eɔɛ tookɔbai kɔɔɔgai ti ma.

⁷ Ti-ɔaazuɔe ɔa volozu ga ti-ma wulɔi,

ti ɔoozu ɔisɛ nɔi bela ge la ba.

⁸ Ta nɛɔɔulasui ɔɛɛzu, ti ɔa ɔɔe ga nɔuda,

nu nimiza vai zu, ta ɔɔɛzu ga gaazuleɛi.

⁹ Ta laalosus geɔɔɔɔi ɔɔɔi ɔa,

ti-laa la levesu faa nɔpɛ ba eteai zu.

¹⁰ Naa ɔa é ba, nuɔuseiti ta ɔilesu ti ɔolu,

ti ɔɔle ga ti-laawooiti eɔɛ zie,

¹¹ ti da gɛ ma: «Leeni ɔa GALA ge kwɛɛ?
Zɔi é Anii-Pɛ-Unda, naa ɔa kwɛɛ ɔale?»

¹² Uele ɔana faa ɲɔu gɛ nuiti ti la,
ti yiileidai yeenɔpɛ nɔ, ti da naavoloi ɔaale ba.

¹³ Deɣemu fuun faa ɔa gè kɛɛni ga gè ɓɔɔ make ladalai zu,
gè ɓɔɔ make sɔbalalai zu nɔ fuun.

¹⁴ Nà kpɔɔi zɔɔsu folo-o-folo,
nà maɔɔloi laawu sobu-o-sobu.

¹⁵ Kɛɛ ni gè deveni ga gè ɓɛ ga ti ɣɛvele,
nà la da-nuɓuseiti yaava.

¹⁶ Gè tɔɔzeini ga ɣigaizie, gè ɣidaani bu, ga gè gaɔɔa,
é ɣɛni ɔazu ga faaɔaa gola.

¹⁷ Eyɛsu naama voloi, yeei gè lɛɛni la GALA seizu ɲadegai,
miná ɔa gè ɣidaanina faa ɲɔu gɛ nuiti gaabelazuɓe wu.

¹⁸ Gaamazɔ, da ti vilesu pele zuɲagiti su,
da ti laavilisɔ ti-undaavilisɔɓe.

¹⁹ Ee, wɛɛ, yeeɣɣala go nɔ laawu, é ɣɛa ga nimizai, ti loa ya,
saai ma luabai ti ɔologologa.

²⁰ Eɣɛvelei maaniinigiti ti la, niiti ti ɔazu segi zu, da wuunna ti ɲɛɛɛ,
ee, Màligii, siɛgi zu è wuzɛɣezu la, da ti kpein ɲɛɛɛ.

²¹ Siɛgi zu zɔɣaawanani la gola,
gè da ɓɔɔ zɔimavɛ,

²² gè ɣɛni ga ɣimalala nui,
gè da zie è volu, eɣɛ suai nii nɔungi la ná.

²³ Anɛɛ naa ɓe, nà è ɓa yeenɔpɛ,
è sɔɣɛ zèezai ɓa.

²⁴ Da losu tɔɔ è-yiimai zu,
naa ɓoluma, da sèɣe, è li ga ze da-lebiyai zu.

²⁵ Bɛ ɣili ka é zèema geɣɔɔlogi zu?
E ɣula dɔun è volu, zɔima vaa ɣili nɔpɛ ge la ná eteai zu.

²⁶ Anɛɛ ni kpùɛi ɔa ɓɔɔ, zɔi ɓalaa,
kɛɛ GALA ka ga nà-fasai, zɔi voluzeidai ba, é ɣɛ ga nɔnɔ.

²⁷ Mazɔɔ wɛɛ, niiti ti maɔɔɔzazu è ɓa, ti undaa ɔa vilisɔ.
Da naati pɛ kologolo, niiti ti la ga woɔɣɣila nu è ɓe.

²⁸ Nɔun nà, nà-undaaɛi ɔa é ga gè ɣɛ GALA kobavɛ yeenɔpɛ.
Ungo, gè dɔɔɣuzu ɣiteɣitegi ɓɛɛɓɛ, Màligii ɔɔɔ GALAGI ɓɔ bɛ,
naa ɔa a kɛ, nii kpein é kɛa, gè da naati bo.

74

Kpee wooi é lo

GALA sei vɛɛ ɲadegai ɔologolo fai va

¹ Azafe ná-kidafaawui.

Leeni vaa zu, ee, GALA, è ɣɛɛa gi ɓa ɔɔ?

Leeni vaa zu, è yɛsu yiɣaawanazu gi ma, ɣɛi gi ga baalagiti, è ga ti make nui?

² ɔize da-nuɓuseiti su, niiti è ti zegeni ɓe kaite,
è ti unɔɔ ɓɔɔ ɓe, bolodai ɓe é ga dɔnɔ,

ḡize Siyən gizei zu, ve è ḡeni ná ḡeēzu ga è-zeizuve!

³ Ua lee, è adaveti pete, ti ḡologologai metu.

E zili nuiti ti anii pe kologologa è-zeizu ḡadegai wu.

⁴ E zili nuiti ti zəngəni ḡa-ada ḡadegai ma,
ti poogi vileni ná, ga ta-vənifaamai ma voogi.

⁵ Ti pəgi woni ga ta-yooveiti,
eḡe pə bea goyai zu.

⁶ Aniiti ti velupelugai pelei wu, ti naati kologologa,
ga zoovei, ta maadalagiti.

⁷ Ti abui viliga è-zeizu ḡadegai va,
ti pu ya zooi ma, ti è-zeizuve ḡəḡəi ḡəzə.

⁸ Ti ḡeni ḡisieu, ti ḡa ḡe ma: «Ada ti pe kologolosu vəəma!»
Ti ada ḡadegaiti pe galaa zooi zu.

⁹ Da-ḡulakələmai ma voo ge la mə ná,
GALA goo wo nu la mə ná.

Nu nəpe ge la gi zaama, nii é kwee ga niima vaiti ta yesu ḡeēzu, eyesu yeelə.

¹⁰ Ee, GALA, tooma nui ḡa yesu maḡḡeba ḡəi wosu, eyesu yeelə?
E zili nui ḡa yesu ḡeḡḡulazu è-laaseigi zu, dooḡo ge la ba?

¹¹ Leeni vaa zu è ḡəḡo zuzosu?

Mina ye loni ḡana nə, va è ti-ma zuwu ḡaaleve!

¹² Anee naa ve, ee, GALA, nə-Masagi, kaite wəlwəlwə,
ḡa ḡa è unməḡi wosu etei zu.

¹³ Da ḡa è zieiti zeeḡaḡweeni su ga è-zəbei,
è kpolode wu zua wolai nəungiti golowoloni, ziei wu.

¹⁴ Da ḡa è zie wu zua maayikiai naa nəungiti golowoloni.
E ke ga daamianigi, è teve tevebai zu zuaiti pə.

¹⁵ Da ḡa è pelei ḡulazu zieungiti be, ta kotudeiti.
Da ḡa è zieiti fəzu kpaankpaan ti-laazuveiti, niiti ti la ḡea vəzu kpaan.

¹⁶ Foloi ḡa ga ḡəḡə, ta kpidii balaa,
ḡa ḡa è alugi beḡea, ta foloi.

¹⁷ Da ḡa è zooi ḡweḡiti kpein daai,
è foḡoi beḡe, ta samai.

¹⁸ Ḡize nii zu, Ḡəḡḡo GALAGI, ga è zili nui ḡa é è voomuni,
ḡimalala nuḡuseiti ta è-laaseigi veləvilisu.

¹⁹ Da-nuḡuseiti ti wola nəai è ve, mina naati zenvui ve ḡəḡə zuaiti zea,
mina yeema ḡeḡeləin maawəin nuiti zenvui ma, ti ga ḡa-nuiti.

²⁰ Ḡize ḡa-minazeḡegi zu!

Mazəḡə, zooi zu ḡoozamaveti ka ti ga toomai zeizuveiti.

²¹ Nuiti, ti ti zopele ḡəu zu, mina va bu, naati ti va ḡale ma volu unfegi zu.
Maawəin nui ta bala nui, ti è-laaseigi ləbi.

²² Ee, GALA, wuzeḡe, ḡəḡo maalobo!

Ḡize è voomu gooi zu, nii ḡimalala nui bosu folo-o-folo.

²³ Mina yeema è zili nuiti ta-bee wooi ma,
ti zəḡə wooi, é wəḡəzu yeenəpe, ti bosu è laaləḡəma.

75

GALA ka eteai lukpaɔɔaaleve

¹ Guye loo ɔundigii nɔnɔi ve. Nii é loozu é zoloo guye wooi ma, nii daa ga: «Mina kologolo!» Azafe ná-guyei. Guyei.

² Gá è maamusezu, ee, GALA!

Gá è maamusezu.

Gá zezezu ga è-lɔɔi.

Ɛse pe ka ɔa-ɔɛwoti maayikiaiti ta-vaa wosu.

³ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛ ma: «Siɛgi gè teveai ba, naa a zeelina, nà tukpɔi ɔaaleve ga sɔledai.

⁴ Eteai ɔa niikpi, ta nii kpein é zeini su, nà ɔa nà ze loni kpaan kpɛɔgiti ga.

Lo!

⁵ «Nà bosu naati ma, niiti ti wasosu ga: «A mina waso pa!»

Gè ɔɛ faa ɔɔu ɔɛ nuiti ma: «A mina lovalave wuzegɛ!

⁶ A mina gaazule ɔula ga GALA!

A ɔe ɔɔgi losu ga, wo va ɔa gaazule ɔɔɛiti bo!» »

⁷ A suɔweɛ ga nui ná-bɔɔlɔlai la zegɛzu folo ɔulazu veleɪ, ɔaa folo liizu veleɪ, ɔaa tevebai zu.

⁸ Mazɔɔ GALA ka é tukpɔi ɔaalevezu, toɔa ta wuzegɛ, é ta ɔaayeɪ.

⁹ Ziawɔi ɔa zoni Ɔɔɔɔ GALAGI ya, daavegai ga ná-ziiɔaawana ɔɔi, nii sɔgai é zupu.

Toɔa puuzu faa ɔɔu ɔɛ nuiti be eteai zu, ta kpɔle, ti ziawɔi naa zuwo eyɛsu é zeeli kpogi zu.

¹⁰ Nɔun nà, gè la looɔoga bo fai va ɔɔ, nà Zakɔbe ná-GALAGI maamuse yeenɔpe ga guyei.

¹¹ Toɔa faa ɔɔu ɔɛ nuiti ta-wasogi zuɔaleɔale, keɛ tɔun, telebo nui ɔa ɔɛ ziezɔ nɔungi wuzegɛai.

76

GALA ka é ga zobo sɔɔɔ nui

¹ Guyei loo ɔundigii nɔnɔi ve. E loozu ga kɔnigiti. Azafe ná-guyei. Guyei.

² GALA ge ɔɔɔ ɛɛni Zuda yooi zu, daaseigi wɔɔɔve Izilayeɪ yooi zu.

³ Ná-seɔe veɪɪ ɔa Saleme, seizuve ɔɛ Siyɔn.

⁴ Miná ɔa é kɔɔɔ zɔɔlaiti galeɔaleni ná, mɛɛinti, ta kɔɔɔ zepeɔgiti, ta boɔa zɔkpɔiti.

Lo!

⁵ Ee, GALA, ɔa volozu, é maayiki, é leve gizeiti ba, veɪɪ è è zili nuiti kologoloni ná.

⁶ Ti salavusu ɔɛzeɔɔɔgiti maavooni, ti loa bu niimenii zu, ta-niimeni ɔaabelagi.

Naama ᑭᓂᑦ nu ᑭᚺᚻᑭᚺᚻᑭᒐᑦ, ti la zooni ti va ᑲᓂᑦ maalobo.

⁷Zakəbe ná-GALAGI, siēgi zu è zeli lōni da ti mā,
kəḏḏo wotoloiti kpizē nūti ta sooiti ti naivalani.

⁸ Ε μααyικivε!

Be ɗa a zoo losu e ɗakala, ɗa-yiɗaawanai va ziɛgi zu?

⁹ E yɛni geegɔɔgi ungavɛ, ɛ da-lukpɔɔgaaleve vai lɛ,
eteai ɔaaluanɪ, ɛ zeɪ kpɛ,

¹⁰ siɛgi zu, ee, GALA, è wuzegeni la, è faawogi wo,
è va ga kizogi naati kpein pɔ, niiti ti maawɔindai etei zu.

Lo!

¹¹ Anεε nu6useiti ta-yiigulagi ɔa ɔa valibo, ε ɔε ga maamuse vai ε υε, niiti da-yiigulagi voolazu ti va, naati ta fetii ɔula ɔoun ε υε.

¹² A minazedegiti bo Ġooġo GALAGI wa-ĠALAGI vε, wo ti laazeeli.

Niiti kpein ti maaɗoolii zu, naati ti va ga vεεaniiti maayiki GALAGI ɔɔ bε.

¹³ Mazoloo toga kundigiti ta-waso fiilei gula ti zu, maayikiwe, etea masagiti zea.

77

GALA ge valiboga 6aa?

¹ Guye loo dundiqii nənəi ve. Eǵevelei Yedutun la. Azafe ná-guyei.

² Nà 6ainsu, gè woofula GALA ma,
GALA ka gè woofulazu ma, goilogε pò pelei.

³ Nà ɣɛna kidaavilligi zu, nà ɗa woogula Mɔligii ma.
Kpidii laawu ɲegɛlein, zɛɛ lɛɛvɛ tɔun pɔ pelei,
nà ɗa ɗɛɛ gaanɛnɛ vai va.

⁴ Nà ñisiɛna GALA su feya, nà ña tɔzei ga kpalagi woga. Siegi zu nà ñigaiziena la, ña ka da leve.

Lo!

⁵ Da gàazu baazu, gè la pea ma me.
Ziiboloni, gè la fenì kwee, nii nà bo.

⁶ Nà ġisiezū wəlwəlbəi ma voloiti su,
ta konagiti su ti lewegai na kaite.

⁷ Kigi loo nà-guyei zù kpidii,
gè q̄isiε z̄limavε, z̄li gaazaɗagi wo ga:

⁸ «Maligii ga geɛɛ bà eyɛsu ɔɔ baa?

E la mɔ yeezeida bù eyɛsu pɛ ɓaa?

⁹ Ná-woodεq̄iladai 6ela kana 6aa?

Nii é bosu, naa ɔ́loɔ́loɔ́ga eyɛsu ɔ́ ɔ́aa?

¹⁰ GALA ge yeema gi maawɔɪŋɖaa vai ma ɓaa?

Ná-ziiᑉaawanai zu, é yiilaadᑦuluga gi luᑉ?»

Lo!

11 Welε, nii gè bosu: «Nii ɔ́a é ga nà-kpɔlɔi ma ungi:
GALA nii é Anii-Pε-Unda, é la mɔ faiti kεεzu ga mɔungi ɔεvele.»

¹²Nà dītoō Gōoḍo GALAGI ḍεε vaiṭi su.

Ungo, gè dā dīzε laavoo vaiiti su, ti levegai.

¹³ Nà d̥siɛzu da-d̥ɛwotiiti su.

Gè dīda dā-vaa wolaiti bu.

¹⁴ Ee, GALA, da-vaiti nadege!
 Galagi begele ga baabai ga GALA kebele?
¹⁵ Da ga e ga GALAGI nii e laavoo vaiti keezu.
 E da-zobogi gulani kelema zii giligiti saama.
¹⁶ E yeelokoi ga e da-nubuseiti unmoonni da,
 Zakabe mavofodai ta Zozefe mavofodai.

Lo!

¹⁷ Ee, GALA, zisiti ti e gaani!
 Zisiti ti e gaani, ti zasu6ali.
 Ungo, paliiti ti niikpini.
¹⁸ Tona6iingiti ti tonai vuuni,
 tonai kpuneni, tona togai ma viilei zu,
 da-meinti ti geni govesu mini-o-mini geezuu.
¹⁹ Da-lona bune tugi u, tongo6o fiilei zu,
 mainmainti ti eteai zu geni kala,
 eteai niikpini, e 6ali.
²⁰ Da-velei geni kpolodei wu,
 da-vele goiti ti ge zie wolaiti bu,
 nu nape ge la e-gog6o vogiti kaani.
²¹ E loni da-nubuseiti untug6o ege baala kpulugi,
 ga Moize ta Aalon maavele.

78

GALA zee ga fai pe su

¹ Azafe na-kidafaawui.

Na-nubuseiti, a woilo na-kala gooiti ma,
 wo gida daawooiti bu!
² Na beezu faalaalii zu,
 ge kidafaawu vaiti de, niiti ti lewegai wolowoloi.
³ Nii ade menini, ade kwee,
 nii ade-gewolani ti boni ade ma,
⁴ ade la doogua ade-lointi ba,
 ada bo naati kpein ma, niiti ti vilesu ade volu,
 Gog6o GALAGI na-keewoti maayikia wolaiti,
 na-zobogi ta na-laavoo vaa moimoiingiti.

⁵ E devei veeni Zakabe mavofodaiti zea,
 e to feeni Izilayele nuiti zea,
 e ade-memewolani deveni, ga ti ti-lointi kala da,
⁶ naa ga a ke, niiti ti wuzegezu,
 doungoiti ti baazu zoloozu, ti gala da,
 tiya 6alaa ti ti-lointi kala da,
⁷ naa ga a ke, ti la GALA da,
 ti mina yeema kee vaiti ma,
 ti na-deveiti so, ti da zie ga tiye,
⁸ ti mina gula ga ti-memewolani,
 niiti ton6o ma ziegi zu, ti geni ga kololala nuiti ti 6akagai,
 yamanii zu nuiti ti gikpaai gola,
 ti-gigi la ga woogefila nu GALA be.

⁹ Efelayime ná-bolodama nuiti, kooḡo zoolai ḡeni ti ya ga meein,
ti voluaveni kooḡo voloi.

¹⁰ Ti la ḡeni GALA ná-minazegēgi zoni,
ti ḡeleni, ti la zieni ga ná-tōgi.

¹¹ Ti yeemani ná-faa wolaiti ma, é ti ḡeeni,
ta ná-laavoo vaa wolaiti é ti ḡeeni ti ḡaazu.

¹² E maabele vai ḡeeni ti-memewolani gaazu,
Ezipete yooi zu, Soan balaḡai zu.

¹³ E kpolodei valini su, é ti leveni,
é ziei ḡaaleeni ba, é siḡi to.

¹⁴ E ḡeni losu ti luḡo foloi ga tonaḡiingi,
é lo ti luḡo kpidii ga abu zezei.

¹⁵ E fasaiti daavalini tevebai zu,
é zie wolai ḡulani, ti ḡoole la.

¹⁶ E zie wolai ḡulani fasai va,
kotudei zuluni eḡe zie wola.

¹⁷ Kele ti ḡeni nō kotoi ḡeezu toun daaloḡoma,
nii é Anii-Pe-Unda, ti wuzegeni naa laaloḡoma tevebai zu.

¹⁸ Ti GALA suḡoḡoni ti-yiimave,
nii nō é ga ti yiima laamianigi, ti naa vali ma.

¹⁹ Ti ḡoeni GALA daaloḡoma, ti ḡe ma:
«GALA ka zoo nei é daamiani fe gi ya tevebai zu ḡaa?

²⁰ Pele ḡana é fasai loḡani la, ziei ḡulani,
kotudei zuluni, é vaza,
toḡa zoo nei balaa, é daamianigi ve gi ya ḡaa?
Baa é suai ve ná-nuḡuseiti zea?»

²¹ ḡooḡo GALAGI naama wooiti menini, é yiiḡaawana,
ná-ziiḡaawana abui soni ná-nuḡuseiti daaloḡoma,
ná-ziiḡaawanai vukani Izilayele laaloḡoma,

²² mazoloo ti la ḡeni laani GALA da,
tōzei ti la laani ná-kizo fai la.

²³ E devei veeni tonaḡiingiti zea geezuve,
é geegolōgi ma velelaveti daalaoni,

²⁴ é manegi vuuni ti ve ga ti-laamianigi,
é geegolōgi zu moloī veeni ti ya.

²⁵ Eḡe ge nōnō miini nu wolaiti ta-ḡului zu,
é daamianigi leveni ti ma, ti yiḡo.

²⁶ GALA ge folo ḡulazu vele viilei yeini, é zeḡe geezuve,
é ḡoini lekpeḡave nu yeezazu viilei la, é lokoleve.

²⁷ E suai vuuni ti ma, é mōin eḡe fufiligi,
é wōni ḡulugi vuuni, ti mōin eḡevelei kpolodeiti koba naḡaegi la.

²⁸ E ti vuuni ti-zeizuve zaḡave,
ti-zeizuve maḡoolii zu.

²⁹ Ti daamii woni, ti yiḡo ga paḡo,
nii wōin ḡeni ti ma, GALA ge vaani ga naa ti vo.

³⁰ Kele ti yiima vai laa la ḡeni de ḡeni ga zeeli,
suai ḡeni de ti-laave,

³¹ siegi zu GALA ná-ziiḡaawanai wuzegeni la ti laaloḡoma,
é zeeḡaaba geleiti paani,

é zunu loungoiti too bu Izilayele nuiti saama.

³² Anɛɛ naa ve, ti kotoi ɖɛɛni volu mɔnɔ,
ti la ɖɛni laani ná-laavɔɔ vaiti da.

³³ Ta-eteai ɖeni eɖe fiilei,
ta-eteai pe ge ɖeni maanɔɖɔi zu.

³⁴ Siɛgi zu GALA ga la tanigaani paana la, ti ɖena gaizie, ti va pɔ,
ti ɖena ɖale ma, ti GALA gaizie gola.

³⁵ Ti-ɖigi ɖena loo su ga GALA ka é ga ta-vasai,
ga GALA nii é Anii-Pɛ-Unda, naa ɖa é ga ti unɔɔ nui.

³⁶ Kɛɛ ti la ɖɛni ga sɔbelama nu,
nii ti ɖɛni bosu GALA ma, naa la ɖɛni ga gaamai.

³⁷ Mazɔɔ ti-yii la ɖɛni zɔleni tɔun bɛ,
ti la ɖɛni ga woogɛɖila nua ná-minazegɛgi vɛ.

³⁸ Anɛɛ naa ve, tɔun ná-maawɔingaa wolai zu,
é ɖɛni ti zuvaayɛsu, a va li ti-ma zuwu ɖaalevezu,
siɛ mɔinmɔin su, é ɖɛni ná-ziiɖaawanai yɛsu ná,
é la ɖɛni ná-ziiɖaawanai pe kulani kɛɛma.

³⁹ GALA ge ɖizeni su ga ta ga nu vuluiti nɔ,
fiilei nii é levesu, é la mɔ va volu.

⁴⁰ Siɛ mɔinmɔin su, ti ɖɛni wuzegɛzu daalɔɖɔma tevebai zu!
Siɛ mɔinmɔin su, ti ɖɛni gaazuɖili vai ɖɛɛzu zou vɔɔi zu!

⁴¹ Ti tɔzeini mɔnɔ ga GALA sugɔɖɔga,
ti da Izilayele ná-GALA Nadagai laazuɖɔli.

⁴² Ti yeemani naa ma, nii é kɛɛni ti vɛ:
E ti unɔɔni, é ti ɖula ti zili nui ya,

⁴³ é laavɔɔ vaiti kɛɛni Ezipete yooi zu,
é maaɖɛɛ vaiti kɛ Soan yooi zu.

⁴⁴ E zieungiti ta zie wolaiti faliboni ga namai,
Ezipete nuiti ti la mɔ ɖɛni zoosu, ti va ta ɔɔle.

⁴⁵ E dɛgiti teveni ti ma, ti da ti wo,
ta zɔlogiti, naati ti da faa zuɖologologi ɖɛ zooi zu.

⁴⁶ E ta-molo mɔɔiti feeni kpazinegiti zea,
é ti-ɔɔɔzuve ma lɔnɔgi ve kotogiti zea.

⁴⁷ Sakɔtui ta-beleiti kologoloni,
ta-zikɔmɔɔl guluiti ti ɖologoloni ga kɔɔɛi.

⁴⁸ E ta-loganiiti feeni sakɔtui ya,
é ta-logani bulugiti fe geeɔadɛi ya.

⁴⁹ E ná-ziiɖaawana wolai yeini ti ma,
ta ná-ziimalevei, ta ná-ziiɖulagi, ta kidaavili fai,
eɖe geɛzuɖeela bulugiti, ti va ti vɔ ga maanɔɖɔi.

⁵⁰ E pelei vieni ná-ziiɖaawanai luɖɔ,
é la ɖɛni saai ɔudɛni ti maazu,
kɛɛ tɔun é ti lɔni ɔɔɔ zeeɔɛi zu.

⁵¹ E doun zunu mɔungiti kpein paani Ezipete yooi zu,
Same mavofodaiti ta-zeɖe ɖɔtaiti bu, ti-zuvikɛi ma mɔungiti.

⁵² E liini ga ná-nuɔuseiti, eɖe togani go nɔ,
é lɔni ti luɖɔ tevebai zu, eɖeɔɔɔ baala make nui a da lo da ná-baala kpulugiti tuɖɔ.

⁵³ E lɔni ti luɖɔ, é ɔaa ti maazu, ti la ɖɛni piikpini,

kpolodɛi ti zili nuiti maaɔleni.

⁵⁴ E liini ga tiye ná-zou ɲadegai zu,
gizei naa ma, nii é soni ga ná-zobogi.

⁵⁵ E zii ɣiligiti kpɛɛni ti luɔɔ,
é zooli ɣaaɣwe ti ɣilagilagi va ga tɔnɔ,
é Izilayele wolodamaiti seini Kanaan nuiti seizuɔɔ.

⁵⁶ Kɛɛ ti GALA suɔɔɔɔni, nii é Anii-Pɛ-Unda,
ti wuzegɛni daalɔɔma,
ti la ɣɛni ná-deveiti soni.

⁵⁷ Ti ɣakani ga ti-mɛmɛwolani kɛvele, ti ɣɛ ga woɔɔalada nuiti,
ti ɣakani eɣɛ kilɛgi nii suɔiligai.

⁵⁸ Ti ɔɔɔɔ GALAGI yiiɣaawanani,
tɔɔzei ti ɣɛni zalaɣai ɣulazu zii ɣiligiti ta-zalaɣa ɣula adaveti,
ti ziiɣaawanani ga ta-vololibaiti, ta ta-ɣala kiligiti ti ɣɛni ti ya.

⁵⁹ GALA ge miná ɣaai ma, ziiɣaawanani,
Izilayele wɔinzegɛni ma ga gola.

⁶⁰ E ɣɛɛni seizuɔɔ va naa ga Silo,
seɣe vɛɛi nii é ɣɛni zeizu bu nuɔuseiti saama.

⁶¹ Ná-minazeɣe kesui, nii é ga ná-zobogi ta ná-lɛbiyai, ma ɔoogi,
é naa yɛni na, é lɔ zii ɣiligiti zeezu.

⁶² E yiiɣaawanani ná-nuɔuseiti ma,
é ná-nuiti zɛni saai laawu.

⁶³ Abui zunu loungoiti galani,
vulu ɣɛɛ wuye la mɔ ɣɛni loozu anzalopoiti bɛ.

⁶⁴ Ti ná-zalaɣa ɣula nuiti undaavilini ga boɣa zɔkpɔi,
poanzaiti ti la ɣɛni saa wɔlɔi wosu fɔɔn.

⁶⁵ Kɛɛ Maligii wuunni, eɣɛ zunui é ɣɛa ɲiizu,
eɣɛ kɔɔɔɔ nu ɣɛzeɣɛzeɣi nii dɔɔi gaazulɛai.

⁶⁶ E ɔilɛni sili nuiti polu, é ti zuloɣa,
nii a kɛ é zɔngɔi zɛɛ ti va eyɛsu ɔɔ.

⁶⁷ E Zozɛfe ná-pɛɛyɛɣɛi likpini,
é la ɣɛni yiimazegɛni ga Efelayime mavofodai.

⁶⁸ Kɛɛ é yiimazegɛni ga Zuda mavofodai,
Siyɔn gizei, nii é nɛɛni bɛ.

⁶⁹ Miná ɣa é seizu ɲadegai logai ná, é lo kpaan eɣɛ geeɣɔlɔgi ta zooli,
niiti é ti bɛɛai, ti ná eyɛsu ɔɔ.

⁷⁰ E yiimazegɛni ga ná-botigɛ nui Davide,
é seɣɛni, é kula ná-baalagiti makesuɔɔ.

⁷¹ E seɣɛni baalagiti saama, é kɛ ga Izilayele make nui,
ná-nuɔuseiti ti ga nɔnɔi.

⁷² Davide ɣɛni ga ti make nui, nii sɔlegai,
keleɣeɣɛi ɣɛni zea, naa ɣa é loni la ti luɔɔ.

79

Yeelɛ ɣa é vaazu la é bɔ gi va?

¹ Azafe ná-guyei.

Ee, GALA, zii g̃iligiti ti va ti da-yooi zo,
ti è zeì ṽel̃e ñadegai g̃ozaa,
ti Zeluzal̃eme zoga, ti naa g̃e ga k̃otu zig̃igiti.

² Ti da-wotiḡe nuiti paa, ti ti-ma ṽoomaiti fe w̃oniiti zea ga daamianigi.
Niiti ti ga woog̃eḡila nuiti è ṽe, ti naati ma zuaiti fea d̃oḡo zuaiti zea.

³ Ti ti-ma ñama ḡoigi ṽua Zeluzal̃eme maag̃oolii zu, é lati ma,
nu ñoḡe ge la z̃oḡoñi, nii a ti-ma ṽoomaiti maag̃ulu.

⁴ Gi-zeiḡoḡiti ta gi ṽoomusu,
gi g̃ea ga ñeḡḡulasu ani naati zea, niiti ti gi-maag̃oolii zu, ti da ñeḡ gi ma.

⁵ Ee, G̃oḡḡ GALAGI, da yeṣu ziiḡaawanai laawu yeeñoḡe, eyeṣu yeel̃e?
Da-yiiḡaawana wolai ḡa sosu, eḡe abui?

⁶ Da-yiiḡulagi yei zii g̃iligiti ma, niiti ti la è ḡw̃eḡe,
ta masadaiti ma, niiti ti la woog̃ulazu è ma!

⁷ Maz̃oḡo ti Izilayeḡe mia,
ti seizuḡe zuwoga, naa zuḡakai ye.

⁸ Mina gi-m̃eḡewolani ta-vaag̃aaza golai la gi unma!
Da-maaw̃oing̃ai va gi ṽo fala, é mina l̃ebi!
Maz̃oḡo gi maañoḡa gola.

⁹ Gá-ḡizo GALAGI, ḡo gi va, è-laaseigi ma l̃ebiyai maavele ma.
Gi unm̃o, è gá-ḡotoiti gba, è-laaseigi w̃oḡo vai zu.

¹⁰ Leeni vaa zu, zii g̃iligiti ta ḡe ma:

«Mini ḡa ta-G̃ALAGI ná?»

D̃eḡ ga tiye gi ḡaazu, ga da-wotiḡe nuiti ma ñamai puai, da potokulazu!

¹¹ Kasoḡa nuiti kpala gooi zeeli è ma!
E-yeelokoi ná-z̃eb̃ei ṽo, naati kizo, niiti ti saai ma vaaḡaagi laawu.

¹² Baag̃ulamai gi-zeiḡoḡiti ti keai ga de, Maliḡii,
naa ḡeḡalai zeì ti ma, ga d̃ofela!

¹³ G̃oun gá, da-nuḡuseiti, baala kpulugi nii è ga make nui,
gá è maamuse eyeṣu ḡo, gá zeze ga è maamuse vai, yeeg̃eḡalaiti p̃e su nuiti saama.

80

Eyeṣu yeel̃e, Maliḡii?

¹ Guye loo ḡundiḡii ñoñoi ṽe. Nii é loozu é zoloo guye wooi ma, nii daa ga: «Buleḡi ma ṽuaiti». Zeele wooi. Azafe ná-guyei.

² Baala kpulugi Izilayeḡe make nui, woilo ḡoḡi ma,
ḡei è losu Zoz̃efe mavofodaiti untuḡo, eḡe baala kpulugi.
Ḍei da-masa kp̃okp̃oḡi zeini seeluḡeinti unda,
è-ma zezei ḡula keḡema,

³ Efelayime wolodamaiti tuḡo, ta Benzamen, ta Manasé.
E-z̃eb̃ei ḡula keḡema, è va è gi ḡizo!

⁴ Ee, GALA, gi zeì ṽele ḡete volu,
yeezei gi wu ga pag̃o, gá ḡizo.

⁵ Ee, G̃oḡḡ GALAGI, Fai-P̃e-Maliḡii!
Da yeṣu ziiḡaawanai zu, da-nuḡuseiti ta-G̃ALA falii laal̃oḡoma, eyeṣu yeel̃e?

⁶Da ti-ḡnḡgi ḡḡzu ga ziizoolēi,
ḡa ti ḡḡle ḡēi ḡḡzu ga ti-ḡaazudēi, kwē ge la ba.

⁷Da gi ḡḡzu ga sakpe ganii gi-zeiḡḡḡiti bē,
gi zili nuiti ti ḡa ḡḡḡula gi zu.

⁸Ee, GALA, Fai-Pē-Maliḡii, gi zei vele ḡete volu,
yeezei gi wu ga pagḡ, ḡá ḡizo!

⁹E leezen ansaḡḡi lḡḡulani Ezipete yooi zu,
ē zii ḡiligiti kpēni, ē siinni volu.

¹⁰E zooi ḡaaḡetēni tuḡḡ.

E ma zapeiti dḡni zooi wu, naa volu ē zooi zulaave.

¹¹Ná-niinigi vēni gizeiti ma,
ma ḡekegiti ti ḡulani ga sēdele gulu wolaiti.

¹²Ma ḡekegiti ti zeelini eyēsu kpolodēi ma,
ma vḡḡgiti ti zeelini eyēsu zie wolai Efelate ma.

¹³Leeni vaa zu ē zeḡei wḡai ná-sasaiti ba,
teve nuiti kpein ti ḡa va, ti ḡa ma waai ḡula?

¹⁴Boigi ḡa ḡulazu dḡḡi zu, ē va ē ḡa kologolo,
dḡḡ zuaiti ta vaazu ti ḡa mi.

¹⁵Ee, GALA, Fai-Pē-Maliḡii, va volu kae!

Yē ḡeḡḡḡḡi maazuve ḡeezuve, ē wēle!

Leezen vḡḡḡi tēi maalobo!

¹⁶Nii make, nii ḡa ḡḡḡi ē siingai,
zunu loin tēi, nii ḡa ḡḡḡi ē zobogi veeni bē.

¹⁷Leezen vḡḡḡi tēi ge ḡalaa, ē levea ga.

Ti pē undaavili ḡa-yiḡḡaawanai zu!

¹⁸E-yeei yē zunui naa va, nii ē zeini ē yeezazuve,
nii ḡa ḡḡḡi ē zobogi veeni bē.

¹⁹Gi la mḡ zeḡea ē va eyēsu pē.

Gi vulu su volu, ḡá woḡḡula ē ma.

²⁰Ee, ḡḡḡ GALAGI, Fai-Pē-Maliḡii, gi zei vele ḡete volu,
yeezei gi wu ga pagḡ, ḡá ḡizo!

81

Ee, ni nā-nubusciti ti woiloni ḡḡ ma!

¹Guye loo ḡundigii nḡnḡi ve. E loozu kḡnigi ḡa, nii ē zeḡezu Gate taazuve. Azafe ná-guye.

²A guyei loo ga koozunēi GALA bē, tḡ ḡa ē ga de-zēbēi!

A woḡḡula ga koozunēi Zakḡḡe ná-GALAGI vē!

³A guyei loo vḡḡma, wo tamadegi ḡēin,
wo kḡnigi ḡēin gooloo ma, wo papai ḡēin!

⁴A puḡḡi vē alu toga niinei ma,
ta à zeina gize la, ada-vēti volo wolai!

⁵Mazḡḡḡ toga ga tḡḡi Izilayeve vē,

Zakḡḡe ná-GALAGI ná-devei vē.

⁶Tḡḡi vē, GALA ge seini Zozēfe ná-pēyeḡēi ma,
siēgi zu ē laalēni la Ezipete yooi wu.

Nà wooi ta menisu, nii gè la kwεε, é gεεzu ma:

⁷ «Gè kasɔi zegεa wo gɔma,
wo-yeeiti ti viega, ti be kpɔlogiti ba.

⁸ Siεgi zu wo gɛni la kidaaviligi zu, wo tɔlini, gè vaani, gè wo unmaɔ,
gè wo wooɣaavoteni tonavifigi zu,
gè wo voluɣulani Meliɖa dei gɔbave.

Lo!

⁹ «Nà-nuɖuseiti, à woilo gòo ma, nà wo lenesu.
Ee, ni nɔ wo gɛni woilosu gòo ma, Izilayele!

¹⁰ Gala kili ge mina gε wo yeema,
à mina nɔkɔ gala kiligiti taɣila kpalaa bu!

¹¹ Nà ga Gɔɔɣɔ GALAGI, wa-GALAGI, nii é wo ɣulani Ezipete yooi zu.
A laalao gola, nà ti laave.

¹² Kεε nà-nuɖuseiti ti la woiloni gòo ma,
Izilayele la nɔn pɔ.

¹³ Gè ti yege ti yiima vaiti polu,
ti vilege ti bɔɣɔyiima vaiti nɔ volu.

¹⁴ Ni nɔ nà-nuɖuseiti ta woilo gòo ma,
ni Izilayele ɣa zie ga pelei gè dεεzu la,

¹⁵ gaamago nɔ, nà ti zili nuiti da ti ɣɔɣɔwu,
nà ti nimiza nuiti doɣa.

¹⁶ Niiti ti Gɔɔɣɔ GALAGI wɔnzegεezu, naati ta lɛbiyai ve tɔun be,
naa ɣa deveai ti ma eyesu ɣɔ.

¹⁷ Nà Izilayele ɣɔnɔkula ga molo vagɔi,
gè dɔbɔ ɣɔngi ma wulɔi ve ti ya, ti yiɣo la.»

82

GALA ka gala kiligiti tukpɔɣaaleve

¹ Azafe ná-guyei.

GALA ná-tukpɔɣaalevezuɔε, GALA ka loni gala kiligiti saama,
é ɖa tukpɔi ɣaaleve.

² E gε ma: «Wa yesu tukpɔi ɣaalevezu ga telebotalai, eyesu yeelε,
wo ɖa lo faa ɲɔu gε nuiti polu?

Lo!

³ A zεbesulala nuiti maalobo, podointi,
wo gε ga sɔle nu bala nuiti be, ta maawɔin nuiti,

⁴ à zεbesulala nuiti fie, ta maawɔin nuiti,
à ti vie, wo ti ɣula faa ɲɔu gε nuiti zea.

⁵ «Kεε ti la faa nɔpe gaagaaazu, ti la faa nɔpe kwεε,
ta liizu ga yeeɔεa mεmε kpidi zu,
eteai ma wuulaagiti ti ɲiikpiga eteai zu ná pe.

⁶ Gè gɛni ma: «Wa ga galagiti,
wo pe wa ga nii é Anii-Pε-Unda naa ná-doun zunuiti!»

⁷ Anεε naa ve, wa zaazu ga nuɖuseiti kevele,
wa loo bu, eɣevelei nɔ kundigiti ta ɖa loo bu la.»

⁸ Ee, GALA, wuzegε, è eteai lukpɔɣaaleve!
Mazɔbɔ ziiti pe ta ga ɖɔnɔi.

83

*Mina ye wɛɛzu è zili nuiti ba,
ti va pile sɔɔ*

¹ Guyei. Azafe ná-guyei.

² Ee, GALA, mina ye maagɛkpɔgi zu!
Mina maagɛ kpɔ, mina zei kpɛ, ee, GALA!

³ Mazɔɔ è zili nuiti ti bakaga,
niiti ti è wɔinzegezu, ti tɔungiti buzegea.

⁴ Ta bɔɔɔ ɔaazu da-nuɔuseiti daalɔɔma,
ti da yaavai bɛtɛ dɔnɔiti daalɔɔma, niiti è ti makɛsu.

⁵ Ti da ɔɛ ma: «Ade ti-ma zuwu ɔaaleve, ti-ma zii nɛɛɛ,
naa ɔa a kɛ, Izilayele laaseigi loo ya, zeemai wo ma eyɛsu ɔɔ!»

⁶ Ta unpilesu, ti zoloo ma ɔi gilagi zu,
ti minazegegi wo è laalɔɔma.

⁷ Tiya ɔa ti ga, Edɔme nuiti, ta Isemayeɛle nuiti,
ta ɔagaal nuiti, ta Moaɔɛ nuiti,

⁸ ta Geɔale nuiti, ta Amɔn nuiti, ta Amaleke nuiti,
Filisiti nuiti, ta Tiil nuiti,

⁹ Asiili nuiti ɔalaa ti ɔɔni ti va,
ti yeeveeni Lote mavofodai vɛ.

Lo!

¹⁰ Ee, GALA, ti zo, eɔɛvelei è Madiyan nuiti soni da,
ta Sisela, ta Yaɔin, Kison kɔtudei vɔ bɛ!

¹¹ Ti ɔologoloni En-Dɔɔl,
ti ɔɛni ga kpoɔa pɔɔi zooi vɛ.

¹² Ta-zeizumaanɛgiti so, eɔɛvelei è Wolɛɔɛ ta Zeebeni soni da.
Ta-ɔundiɔiti so, eɔɛvelei è Zeɔa ta Salamunani soni da,

¹³ teiti ti ɔɛni ɔɛɛzu ma: «Ade GALA ná-zooiti so, ti ɔɛ ga adɔnɔ!»

¹⁴ Nà-GALAGI, ti ɔɛ ga tɔngɔɔ fiilei ɔɛvele,
ti ɔɛ ga daazaɔagi, nii fiilei liizu la.

¹⁵ Pelei abui dɔɔi ɔalazu la,
pelei abuzogi sosu da gizei va,

¹⁶ vile ti volu ɔana ga da-viile wolai,
da-viile wolai ti maalua ɔana!

¹⁷ Ee, ɔoɔɔ GALAGI, unfegi lo ti-ɔaazuve,
naa ɔa a kɛ, ti è ɔaizie.

¹⁸ Unfegi lo ti-ɔaazuve, ti zasubali eyɛsu ɔɔ,
ti undaavili ɔaɔɔla ti ma.

¹⁹ Ti ɔɛ kwɛɛ ga, da ɔila kpe, ɔɛi è-laaseigi ga ɔoɔɔ GALAGI,
da ɔa è Anii-Pɛ-Unda, eteai zu ná pɛ!

84

E zei vɛɛi wɔin ɔa ɔɔizu nɔun da

¹ Guye loo ɔundiɔii nɔnɔi vɛ. E loozu kɔnigi ɔa, nii é zegezu Gate taazuve. Kolé mavofodaiti ta-wuyei.

² Ee, Gooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii,
è-zeizuve neεve bè gola!

³ Nà balasu, zii da zoole, da-ḡoi ma vaa zu, Gooḡo GALAGI,
nà wooḡula ga koozunεei zenvu su GALAGI ve.

⁴ Soologi ḡa laḡagi losu zolḡsu,
sevezeveḡoi laḡagi losu zolḡ, ve é ma yivoiti puuzu ná,
da-zalaḡa ḡulazuveṽti kobave,
Gooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii,
nà-masagi, nà-GALAGI.

⁵ Undaanε nu ḡa ga naati, niiti ti zeizu da-velei wu,
mazolḡ ta ye è maamusezu eyesu ḡo.

Lo!

⁶ Undaanε nu ḡa ga naati, niiti è ga ti-zebei,
pelei ḡa ti-yiimave, ta zie la, ti li da-velei wu.

⁷ Siegi zu ti levesu da Baka nemεi zu (nii poluve ga «ḡolḡ nemεi zu»),
GALA ka falibo, é ke ga koozunε adave,
tona mḡungiti ta vu naa ma, ga tuyai.

⁸ Ti-zuvikei ḡa li ga wḡolḡa,
ta ḡoḡo le ga GALA Siyḡn.

⁹ Gooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii, woilo nà-maanεεne wooi ma!
Woilo, Zakḡbe ná-GALAGI!

Lo!

¹⁰ Ee, GALA, ḡei è gi makesu,
yeezei naa wu ga pagḡ, nii è ḡulḡi ziaai ma, è sei.

¹¹ Mazolḡ nu folo ḡila ke da-ḡoizuve, naa zolooge é leve folo waagilagi (1.000) va nu a ke
ada ḡili.

Fizḡε nu ye nà-GALAGI ná-pelelave,
é va li yesu faa ḡou ḡε nuiti ta-velei wu.

¹² Mazolḡ Gooḡo GALAGI ḡa gi ve eḡε foloi, ta kḡoḡo zepegi,
Gooḡo GALAGI ḡa zaalai veezu ta lebiyai,
é la ḡelea undaanε veezu naati be, niiti ti zizezu soledai zu.

¹³ Gooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii,
undaanε nu ḡa ga naama nui, nii é ḡalivaazu è ma!

85

Gooḡo GALAGI ḡa undaanεi ve gi ve

¹ Guye loo ḡundigii nḡnḡi ve. Kolé mavofodaiti ta-wuyei.

² Gooḡo GALAGI, è undaanε vaa ḡεeni da-yooi ve.
E Zakḡbe mavofodai zei vele ḡεṽni volu.

³ E da-nubuseiti ta-vaḡḡaaza ḡolaiti seḡeni ti unma,
è ta-ḡotoiti kpein suvaayeni.

Lo!

⁴ E da-yiḡaawana vai zεḡeni ga,
è yeeḡeni da-yiimalevei va.

⁵ Gi zei vele ḡεṽε volu, ee, GALA, gi ḡizo nui!
Be yiḡaawanazu gi ma!

⁶ Da yesu yiḡaawanazu gi ma, eyesu ḡo ḡaa?

Da-yiigaaawanai la besu gɔ, eyesu yeedegfalaiti pe su?

⁷ E la kea, è va zenvui ve gi ya volu baa,
nii a ke da-nubuseiti gi goozune è vɔ?

⁸ Ee, Gɔogɔ GALAGI, da-woogegiladai le ga giye!
Da-gizo fai ve gi ve.

⁹ Nà pɔ gè woilo naa ma, nii GALA ge bosu, Gɔogɔ GALAGI.
Mazɔlɔ toɔa ziilei kpɛi wosu ná-nubuseiti ma, ta niiti ti be ga woogegila nuiti.
Kele ti mina gale ma mɔnɔ tooya vaiti ma.

¹⁰ Ungo, nágo ve na, è va naati kizo, niiti ti luazu ba,
naa ga a ke, lebiyai zeí gá-yooi zu.

¹¹ Woogegiladai ta gaamai ta gomi,
telebodai ta ziileigi ta yeezo.

¹² Gaamai ga vɔnɔ zooi va,
telebodai ga yei, é zege geezuve.

¹³ Gɔogɔ GALAGI bɔgɔi ga undaaneei ve,
gá-yooi ga kulanumai ve.

¹⁴ Telebogi ga zie toun kakalave,
é pelei la tugɔ.

86

Nà-kidaaviligi zu, nà woogulazu è ma

¹ Davide ná-GALA falii.

Woilo gòoi ma, Gɔogɔ GALAGI, è gòogaaavote,
mazɔlɔ màawɔinda, gè ge ga bala nu.

² Va è zenvui make, mazɔlɔ giliye è va.

Doun da ga nà-GALAGI, nà ga da-wotigé nui, é galivaazu è ma, va è kizo.

³ Ee, Màligii, zaalai la mà,
yeenɔpe nà woogulazu è ma.

⁴ Da-wotigé nui goozune,
mazɔlɔ è vɔ pelei ga, Màligii, gè gaaavotegai ná.

⁵ Ungo, Màligii, è vage, da da maavaayegi wo fala,
è beveve woogegiladai zu naati kpein tetema, niiti ti woogulazu è ma.

⁶ Woilo nà-maanee ne wooi ma, ee, Gɔogɔ GALAGI!
Woilo, siegi zu gè è valizu la!

⁷ Nà-kidaavili foloi zu, da ga nà da woogula è ma,
mazɔlɔ da ga da gòogaaavote.

⁸ Màligii, galagi tanɔpe ge la ga è gevele,
tanɔpe ge la zooga, é va naa ge, nii è kea.

⁹ Da ga è ziiti kpein kpɛtai, ta va, ti nɔkɔ è gɔgɔwu, Màligii,
ti lebiyai ve è ve.

¹⁰ Mazɔlɔ è wɔlɔve, da laavɔ vaiti keezu,
da ga è ga GALA kite gila kpegi.

¹¹ Ee, Gɔogɔ GALAGI, pelei le ga ze, nii è pɔ ga gè zie la!
Nà zie da-gaamai zu.

Naama gi gila kpegi ve bè, gè golo da-zobogi ve.

¹² Nà è maamusezu ga ziimave pe, Màligii, nà-GALAGI!
Nà è-laaseigi lebi yeenɔpe.

¹³ Mazɔlɔɔ ɔa-woogɛɖiladai zuwɔɔlɔvɛ nɔ̃un tetema,
ɔa zɛ̃nvui unmɔɔsu, ɛ kula gɔ̃vɛalaazu ɔomaɔvɛ.

¹⁴ Ee, GALA, waso nuiti ti wuzegɛa dɔ̃alɔɖɔma,
zunu ɔulugiti ta gaizievɛ zu ga ti pɔ̃a.
Ti la seizu veezu ɛ vɛ ta-ɖisiɛiti su.

¹⁵ Kɛɛ, ɔ̃un Mɔ̃ligii, ɔa ga maawɔ̃ingɔ GALAGI, nii ɛ zaalai veezu,
zii la ɖula fala, kpɛɛai nuɔɔɖɔlai ta woogɛɖiladai zu.

¹⁶ ɖaavote nɔ̃un ma, ɛ zaalai la mɔ̃!
E-zɛbɛi ve bɛ̃, nɛ̃i gɛ ga ɔa-wotigɛ nui.
Ua ɛ ɔa-wotigɛ anzanui nɔ̃-doun zunui ɖizo.

¹⁷ ɔa-nuɔɔɖɔlai ma voogi ta ve bɛ̃,
niiti ti wɔ̃inzegezu, ti ka, ti lɔ unfegi zu.
Mazɔlɔɔ ɔa ɖa ɖooɖɔ GALAGI, ɛ ɔ̃su bɔ̃, ɛ gɔ̃anɛɛnɛ.

87

Siyɔn ɖa ɛ ga nuɔ̃usɛiti pɛ ta-laai

¹ Kolé mavofodaiti ta-wuyei. Guyei.

Zeluzalɛme ɖa loni gize ɲadegaiti ma.

² Siyɔn taa wolai nɛɛvɛ ɖooɖɔ GALAGI vɛ,
ɛ levɛ Zakɔbɛ mavofodai zɔ̃iti seizuvɛti ba.

³ Ee, GALA nɔ̃-taai, nii ti bosu ɔa-vaa zu,
naa zu vai kpɛin ka ga lɛbiyai.

Lo!

⁴ «Niiti kpɛin ti kwɛɛ, naati saama nɔ̃ Ezipete nuiti ta-vai wo, ta Babilɔne nuiti.
Gɛ̃ Filisiti nuiti daaseigi zɛvɛ, ta Tiil nuiti, ta Etiyopi nuiti, egɛ ta zɔlɔ vɛ nɔ̃.»

⁵ Toɖa wo Siyɔn nɔ̃-faa zu ga:

«Nui pɛ sɔlɔɔgɛ vɛ,
GALA, ɛ Anii-Pɛ-Unda, naa ɖa zee nɔ̃ va.»

⁶ ɖooɖɔ GALAGI nuɔ̃usɛiti kpɛin tɔɖɔi zɛvɛvɛ,
ɛ sɛvɛ ɛsɛ gilagilagi nɔ̃-faa zu ga:

«Nii zɔlɔɔsuɛ ɔ̃ɔɔɔgi ɖa ga vɛ.»

Lo!

⁷ Niiti ti guyei loozu, ta niiti ti kuai wosu,
naati ta ɖɛɛzu ma:

«Nɔ̃-sɔlɔɔgi kpɛin ka ɔ̃un ɛ vɔ bɛ.»

88

Nui nii ɛ saa yegɛi la, naa nɔ̃-GALA falii

¹ Kolé mavofodaiti ta-wuyei. Guye loo ɖundigii nɔ̃nɔ̃i vɛ. Nii ɛ loozu koolei bu. Ezela nui
Gɛman nɔ̃-kidafaawui.

² ɖooɖɔ GALAGI, nɔ̃-kizo GALAGI!
Nɔ̃ kpɛi loozu foloi ta kpidii ɛ ɖaazu.

³ Nɔ̃-maanɛɛnɛ wooi lɛ, ɛ zeeli ɛ ma.
Woilo nɔ̃-kpɛ wooi ma.

⁴ Ungo, maanɔ̃ɔi kula ɖɛa ga ze,
gɛ maabuɖa saai va gola.

⁵ Nɔ̃un gɔ̃alugɛ niina naati saama, niiti ti yeizu kabayegɛi zu,

gè ɣɛa eɣɛ zunui, nii zɛbɛ nɔpɛ ge la mɔ ba.

⁶ Nà niina laani ɣɔvɛiti saama, eɣɛ poomaiti ti laani kabayeɣɛi zu.
E yeemaai ti ma, è-ɣi ge la mɔ ti vɛ, è la mɔ faa nɔpɛ kɛɛzu ti vɛ.

⁷ E dɔa zeɣɛi ɓomavɛ,
saai ɓomavɛ ma ɓidii zu.

⁸ Da-yiiɣɣulagi zeelia mà,
ɗa-yiiɣaawanai zeelia mà eɣɛ ziɛ lakpatakpagiti.

Lo!

⁹ E màaɣooza siɛnɔɣɔiti ba, gè ɣɛa ti vɛ eɣɛ maalua ani,
nà-maanɔɣɔi daaɣɣuluga mà, gè la zooga gè va ɣɣula su.

¹⁰ Gàazuɣɛzɛi ɓɔɗɗa su ga ziizoolɛi.

Ee, ɢooɣɔ GALAGI, nà wooɣɣulazu è ma, yeenɔpɛ!
Nà zèeiti tɛɛzu è ma.

¹¹ ɢɔvɛiti ka ɗa laavɔɔ vaiti kɛ ti vɛ?
ɢɔvɛiti ka ta wuzɛɣɛ, ti ɗa è lɛbi?

Lo!

¹² Da-nuɓɔɣɣɔlai ɣa wo nɛi kabayeɣɛi zu,
ta ɗa-wooɣɣɣiladai undaavili zeɣɛzaɣai zu?

¹³ Da-laavɔɔ vaiti kwɛɛɛɛ nɛi kpidii zu,
ta ɗa-lelebodai zooi zu, vɛ zeemai wogai ná ma?

¹⁴ Nɔn nà, ee, ɢooɣɔ GALAGI, ɗa ɣa gè è lolisu ga è ɓɔ bà.
Nà nà-maanɛɛɛ wooi laazeelizu è ma, sobu-o-sobu.

¹⁵ Leeni vaa zu, ee, ɢooɣɔ GALAGI, è pɔlisu ya?
Leeni vaa zu è ɣaazulɔɣɣuzu ga è mina kà?

¹⁶ Mazɔɔɔ màawɔinɔvɛ, nà niina saai ɣɔba,
é tɔɔzei nà-doungo ziɛgi zu ma, eyɛsu niizu,
nà lɔɔzu maalua vai zu, nii è seizu mà,
sàsɔɓalia gola.

¹⁷ Da-yiiɣaawana abui soga nɔn ba,
gè ɣɔɣɔɣɔloga ga ziizoolɛi, nii é zeelizu mà, é zeɣɛ è vɔ bɛ.

¹⁸ Eɣɛ ziɛiti ti màaɓɔlesu folo-o-folo,
ta latisu mà mini-o-mini.

¹⁹ E gàazuɣwɛɛgiti ta ɓɔɔlaiti maagooza bà.
Kpidii ɣila kpe nɔ ɣa é ga siɛpolunɔɣɔi niina.

89

*Minazeɣɛgiti ta mini,
niiti ti ɣɛɛni Davide vɛ?*

¹ Ezela nui Etan ná-kidafaawui.

² Nà ɢooɣɔ GALAGI ná-nuɓɔɣɣɔlai maawuyezu,
dàavɛ ɣa ɗa-wooɣɣɣiladai ɣula kelɛma yeeɣɣɣalaiti pɛ su nuiti bɛ.

³ Nà zoo gè bo, gè ɣɛ ma:

«Da-nuɓɔɣɣɔlai ɣa loni eyɛsu ɣɔ.
E ɗa-wooɣɣɣiladai zeivɛ kpaan geɣɣɔlogi zu.»

⁴ E boni, è ɣɛ ma: «Gè minazeɣɛgiti woni nà-nui vɛ, gè yiimazeɣɛai la,
Davide vɛ, nii é ga nà-botigɛ nui, gè niima minazeɣɛgiti woni ga:

⁵ «Nà yɛ è-mavofodai zeizu masadai zu eyɛsu ɣɔ, ɗa zeɣɛna ná,
gè ɓaa ɗa-masa kpɔkpɔgi maazu, yeeɣɣɣalaiti pɛ su nuiti saama.» »

Lo!

⁶ Geeḡolḡiti su aniiti kpein ta da-ḡewoti maayikiaiti dɛbizu, ḡooḡo GALAGI!
Da-nu nadegaiti ta-maaḡoḡi ḡa da-woḡḡḡiladai maamusezu.

⁷ Be ḡa é ga è ḡevele, geeḡolḡi zu, ee, ḡooḡo GALAGI?
Be ḡa é ga è ḡevele, geezu aniiti saama?

⁸ GALA maayikiḡe gola, nu nadegaiti ta-maaḡoḡi zu,
maayikiḡe naati kpein gaazu, niiti ti maaḡoolii zu.

⁹ ḡooḡo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii!

Be ḡa zobogi be ga dɔun è ḡevele, ḡooḡo GALAGI?
Da-woḡḡḡiladai è maaḡooliḡe.

¹⁰ Ungo, da ḡila kpe ka da da kpolodei ná-wasogi ḡaayei.
Sieḡi zu é wuzegɛzu la niikpigi ma, da ḡa da da gaayei.

¹¹ Da ḡa è zie wu zua ḡoi Laḡaḡe* leɛɛni, é za,
è è zili nuiti suvazani ga da-zɛɛsu yeei.

¹² Geeḡolḡi ḡa ga dɔnɔ, zooi ḡalaagi ḡa ga dɔnɔ,
ta eteai, é ḡo su aniiti kpein ba, da ḡa è ti ḡɛɛni.

¹³ Da ḡa è lekpɛmaɛeti kpeɛa, nu ḡovezu vele, ta nu yeezazu vele,
Taḡḡol gizei ta ḡeɛɛmɔn gizei, ta woḡḡula ga koozunɛi è-laaseigi ɛɛ.

¹⁴ E-yeei maaḡiliḡe ga zɛɛi,
è yeezuḡaave,

è-yeezai wuzegɛɛ.

¹⁵ Da-masa kpɔkpɔgi ma wuulaagi ḡa ga telebodai ta soledai.
Woḡḡḡiladai ta gaamai, ta ziezu è ḡakalave.

¹⁶ Ee, undaane nuḡuse ḡa ga naati, niiti ti zoogai è maamusezu!
ḡooḡo GALAGI, ta zie da-wozakalagi ḡa è ḡaazu.

¹⁷ Ta ḡoozunɛ yeenɔpɛ, tɔzei da ga ta-GALAGI.
Da-lelebodai zabui zu ḡa ta wuzegɛ la.

¹⁸ Mazɔɔo da ḡa è ti-zɛɛi ḡulazu keɛma, é volo,
è-zaalai zu ḡa gi pile soɔsu da.

¹⁹ Gi make nui ḡa ḡooḡo GALAGI yeezu,
ḡa-masagi ḡa Izilayeɛ ná-GALA Nadegai yeezu.

²⁰ Mɔungi, è ḡɛni kulakeɛmai zu, è ḡe da-woḡḡḡila nuiti ma:

«Gè kpɔba veeni kɔḡḡuluḡai taḡila be,
gè zunu lounḡoi ta wuzegɛni nuḡuseiti saama,

²¹ gè Davide ḡaani, gè ḡe é ḡe ga ná-botigɛ nui,
gè ná-gulɔ nadegai zieni ma.

²² Ná yeeyɛ ba,
ná iḡɔɔo.

²³ Sili nuiti ti la ḡula filiba eyɛsu pɛ,
faa ḡou ḡe nui la zeida unda.

²⁴ Ná sili nuiti kpein deɛɛɛ tuḡo,
gè maayoseḡe nuiti koloḡolo.

²⁵ Ná-woḡḡḡiladai ta ná-nuḡḡḡilaiti ta ḡe tɔun ba,
ná-zobogi zu ḡa wɔɔo, dàaseigi ɔo.

²⁶ Ná kpolodei lo zeezu, é ze, unda,
toḡa masadai ḡe zie wolaiti unda.

²⁷ Toḡa woḡḡula mà, é ḡe mà:

* 89:11 89:11 zua ḡoi Laḡaḡe: Tanisu daaseigi naa ḡa ḡovezu é vile Ezipete va ḡaa kpolodei.

«Da ɔa è ga Kèè, nà-GALAGI, nà-kizo fasai!»

²⁸ Nòun nà, nà toun kɛ ga dòun zunu mɔungi,
nii bɔɔɔai é leve masagiti kpein ba eteai zu ná pɛ.

²⁹ Nà nà-woogɛɣiladai makɛ bɛ eyɛsu ɔɔ,
nà-minazɛɣɛgi gè boni toun bɛ, naa la valiboga eyɛsu ɔɔ.

³⁰ Nà mavofodai makɛ eyɛsu ɔɔ,
ná-masa kpɔkpɔgi ɔa lɛbi, ɛɣɛ geɣɔlɔgi.

³¹ «Ni tanisu mavofodaiti ta ɣɛlɛna nà-tɔgi va,
ti la ziɛni ga nà-deveiti,

³² ti nà-deveiti koloɣolo,
ti la ɣoloni nà-tɔgiti bɛ,

³³ nà tukpɔi zɛɣɛ, gè ta-lɔ koloɣologi maagɔlo,
nà ta-vaagaa za golai zale ga doɣai.

³⁴ Kɛɛ gè la bɛga nà-nuɔɔɣɔlai va toun bɛ.
Gè la zɛɣɛ nà-woogɛɣiladai volu, eyɛsu ɔɔ.

³⁵ Gè la nà-minazɛɣɛgi ɣoloɣologa,
gè la balaa naa maavaliboga jɛɣɛlɛin, nii kulaai dàave.

³⁶ Gè ɣonani, ná ɣɛ ɣila nà-ɣadedai ma,
ba-o, gè la zɛɛ woga Davide ma.

³⁷ Mavofodai ɔa yɛ ná ɔɔ,
ná-masa kpɔkpɔgi ɔa yɛ gàazu ɛɣɛ foloi,

³⁸ toɣa zeɪ eyɛsu ɔɔ ɛɣɛ alugi,
nii é ga woogɛɣila zeeleɪ tonaɣiingi volu.»

Lo!

³⁹ Anɛɛ naa vɛ, è masagi yɛni na, è ɣɛɛ ba,
nii è gulo ɣadegai ziɛni ma, è yiɣaawanani ma!

⁴⁰ E da-minazɛɣɛgi ɣoloɣologa, nii è seɣeni da-wotigɛ nui vɛ,
è ná-masa bɔɔlɔgi ɣɔzaa, è pili zooi ma.

⁴¹ E zɛɣɛi wɔa ná-siɣigiti kpein ba,
è ná-siɣigiti koloɣologa.

⁴² Teve nuiti kpein ti loa su,
seɣɔɣɔiti ti da jɛɣɣula su.

⁴³ E sili nuiti iɣɔɔɔni,
è wɔinzeɣɛ nuiti daave ga koozunɛɛi.

⁴⁴ E ná-boɣa zɔkpɔi zɛɣeni pelei va, pilisuve,
è la loni polu kɔɔɣɔ ziɛgi zu.

⁴⁵ Ulei é ɣɛa volozu la, è naa ɣaava,
è ná-masa kpɔkpɔgi viliga ya zooi ma.

⁴⁶ E ná-nu niinelai ma voloiti suɔuɣaa,
è maabɔlega ga unfegi.

Lo!

⁴⁷ ɣɔɔɣɔ GALAGI, da yɛsu dɔɔɣui zu, eyɛsu yeelɛ,
da-yiɣaawanai da so, ɛɣɛ abui?

⁴⁸ ɣize su ga nà-eteai zu la ɣoozani,
è nuɔuseiti kpɛteve wafuun baa?

⁴⁹ Nui bɛgele ɔa a zoo é zɛnvui wo, é la saai ɣaa?
Bɛ ɔa a zɛnvui ɣula ɣɔvɛalaazu ná-zobogi ya?

Lo!

⁵⁰ Maligii, mini ga da-nubogolai ná, è ti gɛɛni mɔungi zu?
Da-woogɛgiladaɪ zu, è ma minazɛfegi woni è gona Davide vɛ.

⁵¹ Maligii, gize da-wotigɛ nuiti ta-unfegi zu,
gize nubuse mɔinmɔingiti su, ti-ma gasɔi laani ùnma.†

⁵² Gooɔɔ GALAGI, gize su ga è zili nuiti ta baagfulamai gɛɛzu,
ta baagfulazu zunui naa ma, nii è gulo padegai ziaai ma!

⁵³ Mamagi ga Gooɔɔ GALAGI vɛ eyesu gɔ!
Amina! Amina!

Sevei Naanisei

90

(Guyeiti 90–106)

Gigi ve gi vɛ, gi gá-voloiti gaalu

¹ GALA nui Moize, ná-GALA falii.

Maligii, è vɔ bɛ ga ná gɛni ga gi-zeizuvɛ,
yeegɛgalaiti pɛ su.

² Aisa gizeiti ti va zɔlɔɔ,
è va zooi ta eteai bɛtɛ,
da ga GALA, gɔɔɔɔ.

³ Da nui gaagfalesu ma fufiligi zu,
da gɛɛzu nubuseiti ma:

«À gale ma náve!»

⁴ Mazɔlɔɔ kona waagilagi (1.000) ga è gaazu,
egɛ wogi voloi nii tevegai na,
egɛ lelei tanigaani ti gɛai kpidii.

⁵ Da nubuseiti zɛvɛzu, egɛ niimɛni goi nɔ,
ti gɛvɛ egɛ tufa lenugi, nii é levesu.

⁶ E vuazu sobui, é leve,
kpɔkɔi, é voolo, é vɔ.

⁷ Da-yiigaawanai gi galaa,
da-yiigulagi ga gi maaluazu.

⁸ E gá-vaagfaaza golaiti kpein pua gakala,
niiti kpein gi gɛa ti lɔɔguzu, è naati pua da-wozakalagi ga è gaazu.

⁹ Mazɔlɔɔ gá-voloiti ta jɛɛɛzu ga da-yiigaawanai,
gá-gonagiti ta levesu fala egɛ nu bala goo gilagi.

¹⁰ Gá-gonagi liegɔi ga ga kona vuulɔfela (70),
ni zɔi sulogai, kona vuulɔsava (80).

Kɛɛ naati ta ziezɛzu kpɔlɔi zu, ta nimizai,
yeegɛgalai ga levesu gaamanɔ, ta gá gɔvesu, gi da li saai vɔ pelei.

¹¹ Bɛ ga a da-yiigaawanai zuzɔligi gɔwɛɛ?
Bɛ ga é è lɛbizu gola, é gize da-yiigulagi zu?

¹² Gi gála ga gi gá-voloiti gaalu ga pagɔ,
naa ga a kɛ gi gimalai zɔlɔɔ.

† 89:51 89:51 Maligii, gize da-wotigɛ nuiti ta-unfegi zu, gize nubuse mɔinmɔingiti su, ti-ma gasɔi laani ùnma: Tati pelei tagili balaa ka ga nii: Maligii, unfegi ma zii vɛtɛ, nii nubuse mɔinmɔingiti ti da-wotigɛ nuiti gaazugilizu la, ta soolei ti seizu ma

¹³ Ee, Gooḡo GALAGI, ḡale ma gi ɔɔ. Da yɛsu nekɛsu, eyɛsu yeele?
Gi maawɔɔɔɔḡa, ḡei gi ga da-wotiḡe nuiti!

¹⁴ Geelaa ḡa laona nɔ feya, da-woḡḡḡiladai le ga giye,
naazu ḡa guyei loo ga koozunɛɛi gi-zii ma voloi pɛ su.

¹⁵ Koozunɛ voloiti fe gi ya, ḡa-ɔoluḡula voloiti potogi zu,
koozunɛ ḡonagiti fe gi ya, ḡa-maanḡḡo ḡonagiti potogi zu.

¹⁶ Da-ḡɛɛwotii ḡula keɛma gi ɔɛ, ḡei gi ga da-wotiḡe nuiti,
gi-mavofodaiti ti è wɔɔɔ ɔɛlei ḡa.

¹⁷ Maligii ḡa-GALAGI ná-wɔɔɔɔɔḡa ḡe gi pɛ ba!
Kulanuma ḡe ḡa-wotiiti ba, nii a yɛ ná,
ungo, kulanuma ḡe ḡa-wotiiti ba, nii a yɛ ná.

91

Nu loḡfuzu vagɔi

¹ Zɔi é zeini, nii é Anii-Pɛ-Unda, naa ná-dooḡo bosuɔɛ,
naa ḡa looḡosu Zɛɛɛi-Pɛ-Maligii ná-niinigi wu.

² Gè ḡe ma: «Gooḡo GALAGI, da ḡa è ga dɔḡfuzuɔɛ, ta nà-siḡigi,
nà-GALAGI nii ḡe ḡalivaai ma!»

³ Ungo, tɔ ḡa é è unmɔɔsu, é è ḡula balii ḡa tɛai è luḡo,
ta dɔḡo zeeɛɛi, ta ná-faa zuḡologologiti.

⁴ Toḡa è maalḡḡu kovegiti bu, da loḡḡu kpeḡabuɔɛ,
ná-gaamai ḡa ga kooḡo zɛpɛgi, kooḡo zɔɔlai é è makɛsu.

⁵ E la lua ani nɔpɛ ba, anɛɛ kpidii zu maalua vai,
ḡaa mɛɛin nii é ḡovesu ga foloi,

⁶ anɛɛ dɔḡo zeeɛɛi, nii é ziezu kpidii zu,
ḡaa pili ma zeeɛɛi, nii é nuiti doḡazu foloi a gaalɔna.

⁷ Waagila ka loo è ḡobauɔɛ,
waapuugɔ (10.000) è yeezazuɔɛ,
keɛ tanɔpɛ ge la zeelia è ma.

⁸ Da ḡaazulaalao nɔ,
è zoo è faa ɲɔu ḡe nuiti salai ḡa.

⁹ Ungo, Gooḡo GALAGI, da ga dɔḡfuzuɔɛ!
Nii é Anii-Pɛ-Unda, è naa ḡea ga è-ɔoluzeigi.

¹⁰ Faa ɲɔu nɔpɛ ge la zeelia è ma,
maanḡḡo nɔpɛ ge la zeelia da-ɔɛɛi ma.

¹¹ Mazɔɔ toḡa devei ve ná-geezuḡeelaiti zea da-vaa zu,
ga ti ḡaa è maazu da-ɔɛɛi kpein su.

¹² Ta è la yeezu,
nii a ke è-ḡḡḡi mina ziga kɔtu va.

¹³ Da zie zalai ta pɛḡḡaali ma, faa nɔpɛ ge la ḡea ga de,
da ḡḡḡo zala yivoi ta kaali ɲɔi ma.

¹⁴ Maligii ḡe ma: «Tɔɔzei giliɔɛ nɔun ba,
nà kizosu, gè make ma, mazɔɔ é kwɛɛ.

¹⁵ Toḡa woḡḡula mà, nà gooḡaavote,
ungo, nà ḡe tɔun ba, kidaaviligi ma ziegi zu,
nà unmɔɔ, gè ɔɔɔ.

¹⁶ Nà sii zuḡooza, daazeeli,
gè deɛ la, ga nà ga ná-kizo nui.»

92

Page ga nu Gooḡo GALAGI maamuse

¹ Guyei. Dooḡo foloi ma wuyei.

² Page ga nu Gooḡo GALAGI maamuse,
nu è maamuse ga guye wooi, dei è Anii-Pe-Unda!

³ Page balaa ga nu da-nuḡḡolai laazeeli vai lozei sobui nò,
ta da-woḡḡiladai laazeeli kpəkoi,

⁴ geingein ganigi galu puugoi ga,
ta papai, ta konigi.

⁵ Ee, Gooḡo GALAGI, da kòozuneezu naa vò, nii è keezu!
Nà woḡḡulazu ga koozuneei è-yeei ná-kpeteaniiti faa zu.

⁶ Da-ḡewotiiti bəoləvə, ee, Gooḡo GALAGI!
Da-ḡisiēiti polu ḡoozavə!

⁷ Nui ḡi ge la ma, é la kwēe tago pa,
ḡimalala nui la ma ḡeleḡele səlōga.

⁸ Anēē ni nu ḡōiti ta vənəsu eḡe tufa lenugi,
faa ḡou ḡe nuiti ti da bəvə,
ti undaa ḡa vili eyesu ḡo.

⁹ Kēē, ee, Gooḡo GALAGI,
da ḡa è masadai ḡeezu eyesu ḡo.

¹⁰ Mazəlō è zili nuiti pēē, ee, Gooḡo GALAGI!
Mazəlō è zili nuiti pēē, ti undaa ḡa vilisu ḡeḡein,
niiti kpein ti faa ḡoi ḡeezu, ta vazasu.

¹¹ Da sēbei wəoləzu, eḡe teḡui nənəi,
ḡulə maku nēēni niinēi ḡa zieu mā.

¹² Gəazu loge zobo səlō fai va sili nuiti ma,
ḡoilogē nu ḡōiti kpain gooi ma, niiti ti wuzegēzu dālōḡoma.

¹³ Telebo nuiti ta vənəsu eḡe dō wului,
ti wuzegē eḡe Liḡan sēdele guluiti.

¹⁴ Ti ziingē Gooḡo GALAGI ná-pēlei wu,
ti da wəolə ḡa-GALAGI ná-koizuvē.

¹⁵ Ta buḡuzu ti wəoləḡa siēgi zu,
ti laaveḡe ga zēbei, ti-ma wundui ḡe ti zu,

¹⁶ ta dēē ga Gooḡo GALAGI zoleḡe,
tə ḡa é ga nà-fasai, telebotala ḡila kpala ge la toun su.

93

Gooḡo GALAGI ḡa masadai ḡeezu eyesu ḡo!

¹ Gooḡo GALAGI ḡa masadai ḡeezu, maḡiliai ga maayikii,
maḡilivē, é zobogi ḡe ga saamaḡiligi.

Naa ḡa é ba, eteai ḡa loni kpaan, é la niikpiga eyesu pē.

² Kaite da-masa kpəkḡogi ḡa loni kpaan,
da ná kaite wəoləwəolə!

³ Ee, Gooḡo GALAGI, zieu ti laezu,

ziēiti ta wooḡulazu,
ti zulu gooi ḡa ḡulazu.
4 E buḡe ziē wolaiti gooi maazu,
é buḡe kpoloḡei ma lakpatakpagi maayikiaiti maazu,
Ḡooḡo GALAGI ḡa zeini naati pē unda geezuḡe, é vizō ti va.

5 Da-leveiti solegē.
E zei velei maanēeḡe, é ḡade,
Ḡooḡo GALAGI, eyesu ḡo!

94

GALA ka ḡa telebotala vaiti potokula

- 1 GALA nii é faa ḡou ḡe nui zalazu, Ḡooḡo GALAGI,
GALA nii é faa ḡou ḡe nui zalazu, ḡula kelema!
- 2 Ee, wuzegē, eteai lukpōḡaaleve nui!
E fe waso nuiti zea, eḡevelei ta-ḡeewotiiti ti la!
- 3 Ee, Ḡooḡo GALAGI, faa ḡou ḡe nuiti ta ná, eyesu yeele?
Ta pile sōlōsu mōnō, eyesu yeele?
- 4 Ti ḡa kpōei zuḡula, ti bōe ga wasogi gaazumaavōi zu,
teiti kpein ti telebotalai ḡeezu, ta bōḡo lēezu su.
- 5 Ta ḡa-nuḡuseiti nimizazu, Ḡooḡo GALAGI,
ti naati peḡevele, niiti ti ga ḡa-nuiti.
- 6 Ta poanzai ta seikōḡoma nu vaazu ga keeḡeḡei,
ti podointi paa.
- 7 Ti ḡe ma: «Ḡooḡo GALAGI la kaazu,
Zakōḡe ná-GALAGI la ḡidaazu bu!»
- 8 A dama, ḡimalala nuiti,
nuiti ta-ḡisiei buḡaai, yeele ḡa wa kisie vago zōlō ḡa?
- 9 Zōi é nu woi bēteā, naa la faa meniga baa?
Zōi é nu ḡaazuḡezēi bēteā, naa la wozaḡa baa?
- 10 Tōungi é zii ḡiligiti maagolozu, é la zooga é va salai wo baa?
Tōungi é nuḡuseiti kalasu, é la zooga é va kelegelegi zōlō baa?
- 11 Ḡooḡo GALAGI nuḡuseiti ta-ḡisieiiti kwēe,
ta nō ga faa ḡaka.
- 12 Undaanē nu ḡa ga naama nui, nii è maagolozu, ee, Ḡooḡo GALAGI,
è kalasu ga ḡa-lōḡi,
- 13 è dooḡogi ve bē, sieḡi zu maanōḡoi a zeeli la ma,
názu ma zēḡei wōa faa ḡou ḡe nui luḡo.
- 14 Mazōlō eyesu pē, Ḡooḡo GALAGI la ná-nuḡuseiti pilega.
E la ḡelea nōnōi ta va pē.
- 15 Mazōlō tukpōi ḡaa ḡa vaazu levezu ga niinē, ga telebodai,
niiti kpein ti-yii zōlegai, naati tosu ḡa bēte.
- 16 Bē ḡa é wuzegēni bē faa ḡou ḡe nuiti daalōḡoma?
Bē ḡa é loni bē naati daalōḡoma, niiti ti telebotala vai ḡeezu?
- 17 Ni Ḡooḡo GALAGI la ḡeni bōni bā,
é ga ḡe lia gaalei adave.
- 18 Sieḡi zu ḡe ḡeezu la ma: «Kōḡoi ḡa na bune bù,»

da-woofegfiladai zu, Gooḡo GALAGI, è ḡeni ga pòluzeigi.

¹⁹ Siēgi zu ziiizoolē moinmōingi wuzeḡezu la zlimave,
è ḡaanēneni, è kōozunē.

²⁰ Kpōfaama ḡa nei wo yḡḡo zu, wa tukpōḡaaleve nuiti, niiti ti la lelebani,
ti maanḡḡi bētezu tḡgi veevele vai zu?

²¹ Ta bōsu su, ti wuzeḡe telebo nui yenvui laalḡḡoma,
ti sōbalala nui veelala, ti ḡe é za.

²² Kēle Gooḡo GALAGI ḡa é nūn ma ga sigḡi,
nà-GALAGI ḡa é ga fasai, nii ḡe lḡḡuzu bu.

²³ Toḡa ta-ḡotoiti kula ti zu,
toḡa ti ḡoloḡolo ta-zunḡi bḡḡi nḡ zu.
Ungo, Gooḡo GALAGI, ada-GALAGI ḡa ti pē koloḡolo.

95

Eteai ḡa zeini GALA zeezaamave

¹ Ade li, de guyei loo Gooḡo GALAGI vē!
Ade wooḡula ga koozunēi ade ḡizo fasai vē.

² Ade li, de lo gaazu, de mama,
de dēbi ga guyeiti.

³ Mazḡḡo Gooḡo GALAGI, ḡa ga GALAGI bḡḡḡai,
toḡa ga masa golai, nii é zeini galagiti unga.

⁴ Eteai ma yeḡe bōmave pē ka zoni zea,
gizeiti sokpaiti ta ga nḡnḡ.

⁵ Kpolodēi ḡa ga nḡnḡ, tḡ ḡa é kpetēa,
zooi balaagi, zeei ḡa é kpetēni.

⁶ A va, ade nḡkḡ bu, ade maayei tḡun bē,
ade vīlē niibḡḡa Gooḡo GALAGI vē, nii é ade bēteā.

⁷ Mazḡḡo tḡ ḡa ga da-GALAGI,
da ga ná-baalagiti é ti ḡḡnḡkulazu,
baala kpulugi nii é losu tuḡḡ.

Ni wa gooi mēnina za,

⁸ à mina wo-ḡigiti kpa, eḡevelei é ḡēni la Meliḡa,*
eḡevelei naama voloi é ḡēni Masa, tevebai zu,

⁹ vē wo-mēmewolani ti tēni ga ná, ti sùḡḡḡḡ,
anēni ni ti nà-kēwotiiti kaani.

¹⁰ Kona vūunaanigḡ (40) laawu, niima yamanii woinzegēni mḡ,
eyesu ḡe ḡe ma: «Nubuseā vē, ti ḡakage ti-yiimave,
ti la nà-peleiti kwēē.»

¹¹ Naa ḡa é kēni, nà-ziiḡaawanai zu, ḡe ḡonani ga:
«Ti la lḡa nà-doḡḡogi zu!»

96

Eteai Gooḡo GALAGI lēbi, nii é ga ná-masagi

¹ A guye niinei loo Gooḡo GALAGI vē!

* 95:8 95:8 Wēle vēti: Egz 17:1-7; GlS 20:2-13.

Eteai zu nuɓuseiti kpein, à guyei loo Ƴooɗɔ GALAGI ɓe!

² A guyei loo Ƴooɗɔ GALAGI lebi vai ma,
folo-o-folo, à ná-kizo fai ma woo niine vagɔi laazeeli!

³ A ná-lebiyai ɗula keɓema ziiti saama,
ta keɓewoti maayikiaiti nuɓuseiti saama!

⁴ Mazɔɓɔ Ƴooɗɔ GALAGI wɔɓɓɓe, to ɗa maamusei kpein soloogai ma,
maayikiɓe é leve gala kiligiti ba.

⁵ Mazɔɓɔ nuɓuseiti ta-ɗalagiti pe ta ga zee ɗalagiti,
keɓe Ƴooɗɔ GALAGI ɗa é geegɗɔlogi ɓeteni.

⁶ Toɗa volozu ná-bɔɓɓi ta ná-maayikii zu,
zobogi ta padai ta seizu ɗadegai.

⁷ Nuɓuseiti kpein zooi ɗa, à Ƴooɗɔ GALAGI maamuse,
wo ná-lebiyai ta ná-zɓɓe ɗula keɓema.

⁸ A lebiyai ve Ƴooɗɔ GALAGI laasei golai ɓe!
A ɓa ga veɓeaniiti, wo le ná-koizuuɓe!

⁹ A ɓile ɗiibiɗa, wo nɔko Ƴooɗɔ GALAGI wu, ná-ɗadedai ma voloi zu.
Eteai zu nuɓuseiti kpein, à ɓali gaazu.

¹⁰ A deɓ ga zii ɗiligiti pe ga Ƴooɗɔ GALAGI ɗa masadai ɗeezu!
Eteai ɗa lɔni kpaan, é la ɗiikpiga.
GALA ka etea nuɓuseiti tukɗaɗaaleɓezu ga soledai.

¹¹ Geegɗɔlogiti ti ɗoozunɓe, eteai ɗe koozunɓe wolai zu,
kpolodei ziko, ta bu aniiti kpein.

¹² Dɔɓɔi ɗoozunɓe, ta su aniiti kpein!
Dɔɓɔzu wuluiti kpein ti woogula ga koozunɓe

¹³ Ƴooɗɔ GALAGI ɗaazu!
Mazɔɓɔ toɗa ɓaazu,
toɗa ɓaazu é eteai lukɗaɗaaleɓe.
Toɗa eteai lukɗaɗaaleɓe ga telebodai,
toɗa nuɓuseiti tukɗaɗaaleɓe ga gaamai.

97

GALAGI nii é eteai pe unda

¹ Ƴooɗɔ GALAGI ɗa masadai ɗeezu! Eteai ɗoozunɓe,
zie zaama yooiti ti ɗoozunɓe!

² Tonaɓiingiti ta kpidii ti ɗooliɓe ma.
Telebodai ta soledaiti ka ti ga ná-masa kpɔkpɔgi voluzeigi.

³ Abui ɗa ziezu kakalɓe,
naa ɗa é sili nuiti galazu maagoolii zu.

⁴ Ná-mainmainti ta eteai zuɗalasu,
eteai kaani, é ɓali ga duai.

⁵ Gizeiti gaa ɗa wuunsu ege kedoi, Ƴooɗɔ GALAGI ɗakala,
eteai kpein Maligii ɗakala.

⁶ Geegɗɔlogiti ta ná-telebodai leezu,
nuɓuseiti pe ta ná-lebiyai ɗa.

⁷ Ta ɗe unfegi zu, niiti kpein ti nɔkɔsu vololibaiti bu,
niiti ti wasosu zee ɗalagiti ta-vaa zu, ti ti ya.
Wɔiti wo ga gala kiligiti kpein, à nɔko Maligii wu!

⁸ Ma wooi ɔa mɛni Siyɔn, ti ɔoozunɛ,
Zuda laaiti kpein ta ɔɛ koozunɛɛi zu,
toɔzei da-lukpɔɔaaleveiti ba, ee, ɔooɔɔ GALAGI!

⁹ Mazɔlɔɔ, ɔooɔɔ GALAGI, da ɔa ɛ Anii-Pɛ-Unda eteai kpein maazu,
ɛ-yee ɔa gala kiligiti kpein maazu.

¹⁰ Wɔiti ɔooɔɔ GALAGI nɛai wo vɛ, ɔ faa nɔi wɔinzegɛ!
Toɔa naati zɛnvui makɛsu, niiti ti ga woɔɔɔɔɔɔɔ nuiti bɛ,
toɔa ti unmɔɔ, ɛ ti ɔula faa nɔu ɔɛ nuiti zea.

¹¹ Wozakalagi vazagɛ telebo nui vɛ,
ta koozunɛɛi naati bɛ, niiti ti-yii zɔlegai.

¹² Telebo nuiti, ɔ ɔoozunɛ ɔooɔɔ GALAGI nɔ-faa zu,
wo daasei nɔdegai maamuse.

98

GALA ka vaazu ɛ eteai lukpɔɔaaleve

¹ Guyei.

A guye niinei loo ɔooɔɔ GALAGI vɛ,
mazɔlɔɔ ɛ laavɔɔ vaiti kɛɛni.
E kizogi woni ga nɔ-zobogi, ta nɔ-gaaɔaa nɔdegai.

² ɔooɔɔ GALAGI ɔa nɔ-kizo fai lɛɛzu,
ɛ nɔ-telebodai lɛ ga zii ɔiligiti.

³ E ɔizeni nɔ-nuɔɔɔɔɔɔɔ zu, ta nɔ-woɔɔɔɔɔɔɔɔɔ Izilayɛle nɔ-pɛɛyegɛi vɛ.
Eteai ɔwɛgi kpein ge ada-ɔALAGI nɔ-kizo fai ɔaani.

⁴ Eteai zu nuɔuseiti kpein ɔ woɔɔula ga koozunɛɛi ɔooɔɔ GALAGI vɛ,
wa-ɔoozunɛɛi zu, ɔ guyei loo.

⁵ A ɔooɔɔ GALAGI maamuse ga papai wooi,
ɔ naa ɔɛ papai wooi vɔ, ta guye wooiti.

⁶ A maamuse ga puu gooi, ta baala mine vuuugi wooi,
ɔ ɔoozunɛ ɔooɔɔ GALAGI ɔakala, nii ɛ ga Masagi!

⁷ Kpolodɛi zikɔ, ta bu aniiti kpein,
eteai ta su aniiti kpein ɔalaa.

⁸ Zie wolaiti ti yealoɔa,
gizeiti ti ɔɔsu, ti guyei loo ga koozunɛɛi

⁹ ɔooɔɔ GALAGI ɔakala,
mazɔlɔɔ toɔa vaazu ɛ eteai lukpɔɔaaleve.
Toɔa eteai lukpɔɔaaleve ga telebodai,
ta nuɔuseiti ga soledai.

99

A nɔkɔ ɔooɔɔ GALAGI wu, mazɔlɔɔ nɔdegɛ

¹ ɔooɔɔ GALAGI ɔa masadai ɔɛɛzu,
nuɔuseiti sasu ɔa ɔalizu.
Toɔa nɔ-masa kpɔkpɔgi zeini seeluɔɛinti unda,
zooi ɔa niikpisu.

² ɔooɔɔ GALAGI wɔɔlɔvɛ Siyɔn,

buzegbe gola, é zeí nuḅuseiti kpein unda.

³ Nuḅuseiti pe ti maamuse, to ɔ́a é ga GALA golai, maayikiai, mazoloo jadegɛ!

⁴ Ti è-zɛbei maamuse, masagi nii telebodai neai be!

Ungo, da ɔ́a è sɔle faiti seidai kpasu,
è telebogi ta faa zolegai zeí Izilaye zaama.

⁵ A ada-ƐALAGI, Ɔooɔo GALAGI ná-boololai ɔ́ula keɛma,
à noko bu, ná-kooɔoloma anii ɔ́akala,
mazoloo jadegɛ!

⁶ Moize ta Aalon, ti ɔ́eni ga ná-zalaɔa ɔ́ula nuiti,
Samiyele ɔ́eni naati saama, niiti ti ɔ́eni woogulazu ma,
ti woogulani Ɔooɔo GALAGI ma, é ti woogaaɔoteni.

⁷ E yeñi tonabiingi zu, é boe ti vo,
ti ná-togiti soni ta ná-deveiti, niiti é ti veeni ti ya.

⁸ Ee, Ɔooɔo GALAGI, ga-ƐALAGI, da ɔ́a è ti woogaaɔoteni,
è ɔ́e ti ve ga maavaaye bo GALAGI,
keɛ è ti loɔani ta-vaa noiti faa zu.

⁹ A Ɔooɔo GALAGI ná-boololai ɔ́ula keɛma, ada-ƐALAGI,
à noko bu, ná-gize jadegai ma!
Mazoloo jadegɛ, Ɔooɔo GALAGI, da-ƐALAGI!

100

Ɔooɔo GALAGI ná-nuḅuseiti ti maamuse

¹ Faanɛ wuugwee guyei.

A woogula ga koozunɛi Ɔooɔo GALAGI ve, eteai kpein!

² A Ɔooɔo GALAGI lɛbi ga koozunɛi,
à va po be ga koozunɛ wuyeiti toa!

³ A sugwee ga Ɔooɔo GALAGI ɔ́ila ka é ga GALAGI!
To ɔ́a é de betɛa, da ga nonoiti,
da ga ná-nuḅuseiti, ná-baala kpulugi é konokulazu.

⁴ A le ná-sigidaɔeti ga faanɛ wuugweegaiti,
à le ná-koizuɔeti ga maamusei!
A dɛbi, wo mamagi ve be!

⁵ Mazoloo Ɔooɔo GALAGI vage, ná-nuɔooɔolai ɔ́a ná eyesu ɔ́o,
ta ná-woogɛɔiladai bela ge la ba, yeeɔɛɔalaiti pe su.

101

Minazegɛgi é lo faa noí zakpe fai va

¹ Davide ná-guyei.

Nà woogɛɔiladai ta telebodai ma wuyei loozu,
nà naa ɔ́eezu è lɛbi vai ma ga guyei, ee, Ɔooɔo GALAGI!

² Nà vile sɔle nuiti ta-velei ma.
Yeelɛ ɔ́a è vaazu la po be?

Nà zie ga zii vagolai
nà-pelei wu.

³ Gè la voopea faa noú ɔ́ee vaa nope ba.

Kidaalevelala luvai maayo ge la n̄un bε,
gè la yeezeida naa tan̄pε bu.

⁴Yaava ɣisiei maagooza n̄un ba,
gè la faa ɲɔu ɣwεεga.

⁵Nui é vaazu seiɲɔɣɔi ma dɔɔɣuzu,
nà daaɣfulu,
nui nii gaazuleai, ziimavε laavegai ga wasogi,
gè la yeezeida naa wu.

⁶Nà ɣaazulo sɔle nuiti ba, ti zooi zu,
gè ti zei ɣoba.

Niiti ti ziezɔ ga sɔle nuiti kεvele,
naati ta ɣε nà-botii zu.

⁷Yaava nu la zeizu zɔlɔga nà-pelei wu,
zɔi é ga zεε wo nui, naa la losu zɔlɔga gàazu.

⁸Sobu-o-sobu, nà faa ɲɔu ɣε nuiti daaɣfulu ti zooi zu,
naa ɣa a kε, gè ti βeteve ɢɔɔɣɔ GALAGI ná-taai va,
teiti kpein ti telebotala vai ɣεεzu.

102

Maawɔin nui ná-GALA falii

¹Maawɔin nui ná-GALA falii, siegi zu suvikei βegai la, é ɗa ná-kpalai lε ga ɢɔɔɣɔ GALAGI.

²Ee, ɢɔɔɣɔ GALAGI, woilo nà-maanεεnε wooi ma,
nà-kpee wooiti ti zeeli é ma!

³Mina ɣaazulɔɣu bà, nà-kidaavili foloi!
Woilo gòoi ma, voloi nà kpee loo la!
Suvile ga gòɔɣaavotega!

⁴Mazɔlɔ nà-eteai ɣa ɲεεɛzu eɣε duului,
abui ɣa mà ɣaeiti ba, eɣε abulekai.

⁵Kεεve eɣε tufai teveai ga, é la foloi ɣa,
zekana z̄ii vɔai la.
Nà yeemazu nà-daami wo fai ma.

⁶Gè yεga kpalagi wosu,
kòlɔgi ɣataga mà ɣaeiti ba.

⁷Gè ɣεa eɣε tevebai zu ɣɔɣei,
gè ɣε eɣε buungi, nii é zeini ada zuɣologologaiti su.

⁸Nà ɣaazuɓaazu,
eɣε wɔni goi, nii tɔ ɣila ge zeini peɛ ɣɔmavε.

⁹Foloi pε daawu, s̄ili nuiti ta ɓaaḡulazu mà,
ti ɗa ɲεɣɣula n̄un su, ti ɗa zɔiti foovo ga ti maanɔɣɔ ga kèvele.

¹⁰Zuvui ɣa é ga dāamianigi, ɓului vɔtogi zu.
Nà nà-kpɔɔle ɗei zupuzu ga gàazuɗei,

¹¹ɗa-yiimalevei maavele ma, ta ɗa-yiiḡulagi,
mazɔlɔ è sòga, è p̄ili ya.

¹²S̄ii ma voloiti maa ɣa yeizu eɣε kpɔkɔmavε niinigi,
gè ɣεa eɣε tufai é vɔɔzu.

¹³Kεε ɗɔun ɗa, ɢɔɔɣɔ GALAGI, ɗa masadai ɣεεzu eyεsu ɣɔ,
è-lɔɣɔi ɣa yeisu ná, yeεɣɣalaiti pε su.

¹⁴ Da wuzegɛ, ɛ Siyɔn maawɔingɛ,
mazɔlɔ yeeɣɛɣalɔi soloogai ga ɛ zaalai la ma la,
yeeɣɛɣalɔi teveai ba, naa zeelia.

¹⁵ Mazɔlɔ ɣɛi gi ga ɗa-wotigɛ nuiti, nà-kɔtuiti nɛɛɛ gi vɛ,
ma vufiligi maawɔin ɣa gi zosu.

¹⁶ Zii ɣiligiti ta Ɔoɣɔ GALAGI lɛbi,
eteai zu masagiti kpein ta nà-lɛbiyai ɣwɛɛ,

¹⁷ siɛgi zu Ɔoɣɔ GALAGI Siyɔn losu da volu,
ɛ ɗa ɔɣɔ lɛ nàvɛ nà-lɛbiyai zu.

¹⁸ Niiti ti maawɔindai, ɛ la naati ta-maanɛɛnɛ wooi vɛlɛviliga,
ɛ la ɣɛlɛa ta-GALA falii va.

¹⁹ Naama vaiti ti zɛvɛ, ɛ make yeeɣɛɣalɔi ma nuiti tuɣɔ ti vaazu,
nuɓuseiti ti vaazu ɓɛtɛzu, naati ta Ɔoɣɔ GALAGI maamuse.

²⁰ Ɔoɣɔ GALAGI yɛni zeini seizu ɲadegai ungavɛ, ɛ wɛlɛ buu velelɛ,
ɛ yɛni geezuɛ, ɛ ɣaazulo eteai va,

²¹ ɛ kasɔɣa nuiti kpala gooiti mɛnini,
ɛ va ɛ ti undaavili galui vie ti ma, ti mina za,

²² naa ɣa a kɛ, nuiti ti Ɔoɣɔ GALAGI maawoo zie Siyɔn,
ta nà-maamuse wooi wo Zeluzalɛme,

²³ siɛgi zu nuɓuseiti ti ɣaalɛɛzu ba la nàvɛ,
ta masadaiti ta nɔkɔ Ɔoɣɔ GALAGI wu ná.

²⁴ E sɛbɛi zugologologa pele zu,
ɛ sɪi levea kpasu.

²⁵ Naa ɣa ɛ ba, gɛ kpeei loozu la, gɛ ɣɛ ma:
«Nà-GALAGI, mina pàa, nà-eteai zaama,
ɗɛi ɛ nà, yeeɣɛɣalaiti pɛ su!

²⁶ Kaite ɛ eteai lɔɔɓadɔni,
geeɣɔlɔgi ɣa ga ɛ-yeei nà-kpɛtɛanii.

²⁷ Ta ɲɛlɛ, kɛlɛ ɗɔun ɗa nà yɛsu ɣɔ.
Ti pɛ ta wɔlɔzaɣa eɣɛ seɣɛi,
ɛ ti maavalibo, eɣɛvelei nu a ɗa seɣɛi maavalibo da, ta ɲɛlɛ.

²⁸ Kɛlɛ ɗɔun, ɗa yɛsu ɣɛvele ma,
ɗa-ɣonagiti ti la ɓega ɣɔ!

²⁹ Ɖa-wotigɛ nuiti ti-lointi ta zeizu zɔlɔ,
ɗa ɣaazuyɛ ti-mavofodaiti ba, ti zeɪ kpaan.»

103

*Nà-nuɓuselai pɛ
ge Ɔoɣɔ GALAGI maamuse*

¹ Davide nà-guyei.

Nà-nuɓuselai pɛ ge Ɔoɣɔ GALAGI maamuse!
Kɛvelei pɛ ge daasei ɲadegai mama!

² Nà-nuɓuselai pɛ ge Ɔoɣɔ GALAGI maamuse,
gɛ la yeemaa nà-faanɛɛi gila kpala ma.

³ Mazɔlɔ tɔ ɣa ɛ nà-faagaa za golaiti kpein suvaayɛsu,
tɔ ɣa ɛ nà-seeɓɛiti kpein kɛɗɛsu,

⁴ ɛ kizoga kabayeɣɛi ma,

é ná-woogɛɣɪladai ta ná-maawɔɪŋɣai ɣɛ ùnba ga bɔɔlɔgi,
⁵ toɣa ná-eteai laave ga undaanɛɛiti kpein,
 é nɪɪnɛ eɣɛ koɣɛi.

⁶ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣa ɖa faaɣaaza faiti sala,
 é sɔle fai ɣɛ naati bɛ, niiti nuiti ti ti nimizazu.

⁷ E ná-peleiti dɛɛni ga Moize,
 é ná-faa wolaiti dɛɛni ga Izilayɛle nuɔuseiti.

⁸ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣa é zaalai veezu, é ɣɛ ga maawɔɪŋɣaa ƆALAGI,
 zii la ɣula fala, kpɛɛai woogɛɣɪladai zu.

⁹ E la ɖa ga zeli loga yeenɔpɛ,
 é la ɖa ga faawana makega ziimaɔɛ eyɛsu ɣɔ.

¹⁰ E la de zosu ga da-ɣotoiti kɛvele,
 é la de zalazu ga da-vaaɣaaza golaiti kɛvele.

¹¹ Uele geegɔlɔgi maagɔoza la zooi va, é zelɛni maazu,
 zekana ná-woogɛɣɪladai wɔɔlɔai la naati bɛ, niiti ti luazu ba.

¹² Uelei folo ɣulazu maagɔozaai la folo liizuɔɛ va,
 pele ɣana é da-lɔ kologologiti maagɔoozazu la de va.

¹³ Uelei doun kɛɛɣɛi ná-dointi nɛai la bɛ,
 Ɔɔɔɣɔ GALAGI naati nɛɔɔɛ ɔɛ ɣana nɔ, niiti ti luazu ba.

¹⁴ Mazɔlɔ é kwɛɛ, nii de ɔɛɛai la,
 ki ka su ga da ga fufiligi.

¹⁵ Nui! Ná-eteai vokɔɣɔɣɛ tufai ma,
 nii é ɔuazu dɔɔɔi zu.

¹⁶ Siɛgi zu fiɛi ɔuuzu la ma, é nɛɛɛa,
 adaɔɛ é ɣɛni ná, miná la mɔ faa ɣwɛɛ ná-fai zu.

¹⁷ Kɛɛ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ná-woogɛɣɪladai la valiboga ɣɔɔɣɔ, naati bɛ, niiti ti luazu ba,
 ná-telebodai ɣa ná, naati ti-lounlɔinti bɛ.

¹⁸ Toɣa ga naati tɔnɔ, niiti ti ziezu ga ná-minazeɣɛ gooiti,
 ti ɣize ná-deveiti su, ti zie ga tiye.

¹⁹ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ná-masa kpɔkpɔgi ɣa zeini geegɔlɔgi zu,
 toɣa masadai ɣɛɛzu anii pɛ unda.

²⁰ A Ɔɔɔɣɔ GALAGI mama, wɔi wo ga ná-geezugeelaiti,
 wɔi wo zulogai zobogi zu, wo ɣolozu daawooi ɔɛ, nii é bosu wo ɖa kɛ!

²¹ A Ɔɔɔɣɔ GALAGI mama, wɔi wo ga geezu ɣɔɔɔgi,
 wɔi wo ná-botii ma, wo ziima vaiti kɛɛzu!

²² A Ɔɔɔɣɔ GALAGI mama, ná-kpɛɛaniiti kpein,
 ɔɛ kpein nɔ é masadai ɣɛɛzu ná!

Nà-nuɔuselai pɛ ge Ɔɔɔɣɔ GALAGI maamuse!

104

Mamagi ɣa anii kpein kpɛɛ ƆALAGI ɔɛ

¹ Nà-nuɔuselai pɛ ge Ɔɔɔɣɔ GALAGI maamuse!

Ɔɔɔɣɔ GALAGI, nà-GALAGI, è wɔɔlɔɔɛ kwɛ ge la ba.
 E maagɪliɔɛ, è ɖa volo ga maayikii.

² E ɔɔɣɔ maagɪliɔɛ ga wozakalagi eɣɛ seɣɛi.

E geegɔlɔgi zuvie egɛ sege vɛlɛi.

³ E è-zeizuvɛ lɔni geezuvɛ zɛiti maazuvɛ,
da da tonaɔiingiti kɛ ga da-ɔɔɔɔ wotoloiti,
è filɛi ɔma, é da li ga de.

⁴ E filɛi ɔɛ ga da-geelai,
è abuzogiti kɛ ga da-wotigɛ aniiti.

⁵ E eteai lɔni ma wuulaagiti maazu kpaan,
nii a kɛ é mina ɲiikpi eyɛsu pɛ.

⁶ E maaɔleni ga kpolodɛi, egɛ segei,
zɛiti ti gizeiti maaɔleni.

⁷ Siɛgi zu è zɛlii lɔni da zɛiti ma, ti vɛlani,
ti ɔizeni è-wooi va, nii é ɔɛni egɛ tona bune tugi,

⁸ ti lɛɛni gizeiti ma, ti yei nɛmɛiti su,
eyɛsu ti zeeli adavɛ, vɛ è ná leveni ti vɛ.

⁹ E zɛiti kwɛgi laavɛ, nii ti la budea maazu eyɛsu pɛ,
naa ɔa a kɛ, ti mina va, ti va eteai maaɔle mɔnɔ.

¹⁰ Da ɔa è zɛungiti ma ɔɛiti zeizu pɛtugiti su,
ti da yei gizeiti zɔɔɔzuvɛti.

¹¹ Miná ɔa dɔɔɔ zuaiti kpein ta da va, ti ɔɔɔle ná,
ná ɔa dɔɔɔzu zoovalegiti ta da va, ti ɔɔɔle ná.

¹² Wɔniiti ti laɔagiti to ná ɔɔavɛ,
ti da guyeiti too, ti vuuni guluiti su.

¹³ E-zeizuvɛ geezuvɛ, miná ɔa è tonai zegezu ná, é vu gizeiti ma,
è eteai laave ga da-ɔɔɔɔnumai, nii é ga è-yeei ná-botii.

¹⁴ Da ɔa è tufai vɔnɔsu toganiiti bɛ, ta siinziin ganigiti nuiti ti botii ɔɛɛzu ga tiye.
Zekana ti-laamianigi zɔɔɔsu da zooi va,

¹⁵ ga dɔɔi nii é nuiti koozunɛɛzu,
ta gulɔi nii é ti-ɔaazuvɛ voloza ga pagɔ,
ta bului nii é ti-zuvikɛi ɲiɲɛzu.

¹⁶ ɔɔɔɔ GALAGI ná-guluiti ta zɛi zɔɔɔsu ga pagɔ,
Liɔan sɛdele guluiti é ti ziinni.

¹⁷ Wɔni goiti ta vaazu ti laɔagi lo ti zu,
wɔni é ga sigɔnegi, naa zeizuvɛ ɔa ga gului naati su, niiti ti ga sipɛlegiti.

¹⁸ Dɔɔɔ woliiti ta da ɔɛ gize ɔaagoozagiti ma,
fasaiti ti ɔɛ ga foevoegoiti dɔɔɔzuvɛti.

¹⁹ Da ɔa è alugi ɔɛɛa, é da yeeɔɔɔalaiti dɛɛ,
foloi daa yeeɔɔɔalaiti ɔwɛɛ.

²⁰ Da vaazu ga kpidii, wɛɛ kuai ɔa,
dɔɔɔzu aniiti kpein ta da botii ɔɛɛ la,

²¹ zala ɔɔkpagiti ta da zikɔ ɲiina ta-laamianigiti polu,
ti da ti-laamianigi ɔaizɛ GALA zea.

²² Siɛgi zu foloi ɔɔlazu la, ta da ɔaagale ma,
ti li ti la ta-yegɛiti su.

²³ Nui ɔa da ɔɔla, é li ná-tii ɔɛɛzuvɛ,
é ye ná-botii ma, eyɛsu kpɔkɔi zeeli.

²⁴ Ee, ɔɔɔɔ GALAGI, da-ɔɛɛwotiiti wola mɔɲuvɛ!
E ti pɛ kpɛtɛvɛ ga ɔɔmalai, eteai zulaaveɛ ga da-ɔɛɛanɲi.

²⁵ Kpolodε wolai vεtε, nu la kpela kaa,
fuluaniiti ti bu, nu la ti-lie kwεεga, ma wolaiti ta ma goiti,
²⁶ 6atoiti ti da zie ga,
ta zie wu zua maayikiai,
nii ε kpetεai ga ε da gafo na.

²⁷ Fuluanii naati kpein kitoge da no ε va,
ga ε ti-laamianigi ve ti ya, ma yeegεgalai ma.

²⁸ Da feena ti ya, ta da sege,
da yeaviena, ta da yifo ga ani vagoi naati.

²⁹ Keε da voluavena ti va, ti zasu ga da bali,
da fiilei gulana ti ya, ta za,
ti gale ma, ti ge ga fufiligi.

³⁰ Da da-viilei levena, ta βete,
ε zooi gaave niine volu.

³¹ Goofo GALAGI na-lebiyai ye na fo!
E goozune na-kεεwotiiti saama!

³² A gaazulona eteai va, zooi ga bali,
a voofoona gizeiti ba, ta gala.

³³ Na po ge da guyei loo Goofo GALAGI vε, na-eteai pe su,
na guyei loo na-GALAGI vε, sii ma voloi pe su.

³⁴ Na-kidafaawu wuyei ne toun be!
Noun na, na goozuneεzu Goofo GALAGI vo.

³⁵ Kotoba nuiti ti gula eteai va!
Faa nou ge nu mina mo ge na!

Nà-nuβuselai pe ge Goofo GALAGI maamuse!
A Goofo GALAGI maamuse!

105

GALA na-woofεgiladai

¹ A Goofo GALAGI maamuse, wo woofula, wo dεε ga toga ga GALA,
wo kεε vaa wolaiti dεε ziiti saama!

² A guyei loo toun be, wo maamuse ga geingεin ganigiti!
A kεεwoti maayikiaiti kpein dεε!

³ A bofo maamuse ga GALA daasei padegai!
Niiti ti Goofo GALAGI gaiziezu, naati ti goozune.

⁴ A Goofo GALAGI gaizie ta na-zebei,
woin ge wo ma ga wo ge gaazu yeenope.

⁵ A gize kεεwoti maayikiaiti su, ε ti geeni,
maabele vaiti, ta na-tukpojaaleveiti,

⁶ waiti wo ga na-botigε nui Abalaame mavofodaiti,
wai wo ga Zakobe na-dointi, wai ε yiimazegeai ga woye!

⁷ Ada-GALAGI ga ga Goofo GALAGI,
toga deve eteai pe ma.

⁸ Ki ka na-minazεgegi zu yeenope,
wooi nii ε fea yamani waagila (1.000) su nuβuseiti zea,

9 minazegegi é boni Abalaame ve,
 ta ná-kona wooi ge de Izaake ve.
 10 E ke ga devei Zakobe ve,
 é ge ga googo minazegegi Izilayele ve.
 11 E geni ma:
 «Nà Kanaan yooi veezu è ve,
 toga ge ga wonoi wo sɔɔsu.»

12 Ti loini gola,
 ti goa nɔ geni de, ti ná ga weinti ti seikogomai zu,
 13 ti geni levetebesu, ziiti pɔ beti,
 ta masadaiti pɔ beti.
 14 Kele GALA ge la geni ti yeni na nu nɔpe ge va ti maanogo,
 ti make vai ga é masagiti dogani la.
 15 E geni ti ma:
 «À mina naati sopele nou, niiti gè yimazegeai ga tiye,
 à mina faa nou ge ga daawoo laazeeli nuiti.»

16 E pului looni zooi zu ná pe,
 é daamiani fai gaavalani ba ti ya.
 17 E zunu gila teveni ti lugo,
 Zozefe, nii é vadini, é ge ga duoi.
 18 Ti daani kpegɔi ga,
 ti kolu yologoi vili kogi va,
 19 eyesu naama voloi zeeli, Zozefe wooi laazeeli, nii é boni.
 Názu ga wooi nii Gogo GALAGI boni, naa deeni la ga gaamai geni toun zea.
 20 Masagi, nii é ga nuɔuseiti ta-gundigii,
 naa devei veeni ga ti fie, ti yeebeni ba.
 21 E seini ga ná-peleyegei ma gundigii,
 ta é ke ga kundigii naati kpein unda, niiti ti geni zeezu,
 22 ga é da masagi ná-kundigi wolaiti kala, velel neai la be,
 é da ná-nu wolaiti kala ga gimalai.
 23 Naa volumna, Izilayele liini Ezipete yooi zu,
 Zakobe geni ga seikogoma nu Same ná-zooi zu.

24 GALA ge ná-nuɔuseiti maamoinni gola,
 é ti-zebeli wɔɔɔ, é leve ti zili nuiti tɔnɔi va.
 25 E ti-gigi valiboni, wɔnzegemai lo ti-yimave ná-nuɔuseiti daalogoma,
 ti da ná-woogegila nuiti yaava.
 26 Názu ga é ná-botige nui Moize leveni da,
 ta Aalon, nii é yimazegeni la.
 27 GALA sebei zu, ti laavɔ vaiti keeni,
 ta maaɔele vaa wolaiti, Ezipete nuiti saama, Same ná-zooi zu.
 28 GALA ge kpidii leveni, kpidii veeni zooi ga,
 nu nɔpe ge la geni daawooi zakpe.
 29 E ta-deiti faliboni ga jamai,
 é kaleiti paa.
 30 E zologiti puuni zooi ga,
 eyesu ti vu ta-masagi laa veleiti bu.
 31 GALA ge deeni, degiti ti gula,

ti bu ta-yooi kpein ga, ta sosoligiti.

³² E sakɔtui buuni ti ma, tonai votogi zu,
ta geeɓadei nii é abui yeini ti ma zooi zu.

³³ E leezen beleiti koloɗoloni, ta kooleɗoole guluiti,
é ta-yooi ɗaa wuluiti galeɗaleni.

³⁴ GALA ge ɓɛni, kotogiti ti ɗula,
ta koto ziboiti, niiti nu la ti-lieɗo ɗwɛɛga.

³⁵ Ti ta-yooi ɗaa lufaiti kpein miini,
ti zooi ɗaa lɔnɔgiti kpein miini.

³⁶ Naa volu, é Ezipete nuɓuseiti ti-loun zunu mɔungiti kpein paani,
ti-zuvikɛi ma lɔnɔ mɔungiti.

³⁷ E ná-nuɓuseiti kulani ná va, walii ta zanugi yɛni ti ya.
Bolodamaiti saama, tanɔpɛ ge la ɗɛni ɲiikpini.

³⁸ Ti lii vai ɗɛni ga koozunɛ Ezipete nuiti bɛ,
mazɔlɔ ti ɗɛni luazu Izilayeɓe nuɓuseiti ba.

³⁹ Maligii tonaɓiingi zuvieni ga é ti maalɔɗɗu,
é abui ve ga naa kpidi zu ɗɛ kala.

⁴⁰ Tɔɔzei ti falini, é kakalogiti feeni ti ya,
ti yiɗoni ga ɓului, nii é zegeni geezuɓɛ.

⁴¹ E fasai laavalini, ziei ɗula,
é vazani ada vɔɔiti, eɗɛ zie wola.

⁴² E ɗizɛni ná-minazeɗɛ ɲadegai zu,
nii é boni ná-botigɛ nui Abalaame ɓɛ.

⁴³ E ná-nuɓuseiti kulani Ezipete yooi va ga koozunɛ wolai,
ná-nuiti é yiimazeɗɛni ga tiye, ti ɗulani ga guyeiti toa.

⁴⁴ E zii ɗiligiti ta-yooiti feeni ti ɓɛ,
ti nuɓuse ɗiligiti ta-wotii ma lɔnɔgi zɔlɔ ga tɔnɔ,

⁴⁵ nii a kɛ ti ɗolo ná-deveiti bɛ,
ti ná-tɔgiti so.

A Ƴooɗo GALAGI maamuse!

106

*De ɗɛ va ga woovalada nuiti,
GALA ka ga wooɗɛɗila nui*

¹ A Ƴooɗo GALAGI maamuse!

A Ƴooɗo GALAGI lebi, mazɔlɔ page,
mazɔlɔ ná-wooɗɛɗiladai ɗa yesu ná ɗo!

² Bɛ ɗa a zoo é Ƴooɗo GALAGI ɗɛɛ vaa wolaiti bo?
Bɛ ɗa a zoo é maamuse vaiti kpein bo?

³ Undaanɛ nu ɗa ga naati, niiti ti soɓe fai ɗɛɛzu,
ti naa ɗɛɛzu yeenɔpɛ, nii é ga telebodai.

⁴ Ee, Ƴooɗo GALAGI, siegi zu è nuɓɔɗɗolai ɗɛɛzu la ɗa-nuɓuseiti bɛ, mina yeema mà,
siegi zu è ti ɗizosu da, ɓɔ bà,

⁵ nii a kɛ, gɛ ɗaazula ɗa-nuiti ta-undaanɛi ma, niiti è yiimazeɗɛai ga tiye,
gɛ ɗoozunɛ ga ɗa-nuɓuseiti ta-ɗoozunɛi,
ta gi è maamuse ɓɔma gá ɗɔnɔiti!

⁶ Gi kotoi gēa ga gi-mēmewolani kēvele,
gi faa ɲəu gē, gi gē ga sɔba nuiti.

⁷ Mazɔɔ, gi-mēmewolani ti la gēni da-laavɔ vaiti gaagaani Ezipete yooi zu,
ti yeemani da-woogēgila faa wolaiti ma,
ti ɓakani kpolodei gɔbavɛ, Seeli Kpolodei gɔbavɛ.

⁸ Kēle, GALA ge ti gizoni, daaseigi wɔɔɔ vai zu,
é ná-zobogi gūla kēlema.

⁹ E zeli lɔni Seeli Kpolodei ma, naa vɔɔni su,
ti ziɛni ma yegezaɗai zu, egē tevebai zu.

¹⁰ E ti gizoni ti wɔinzege nuiti ta-gēveleiti ma,
é ti unɔɔni ti zili nuiti ta-zobogi ma.

¹¹ Ziɛti ti ti maayosege nuiti maaɓɔleni,
gila kpalaa ge la gēni gūlani.

¹² Názu gā ná-nuɓuseiti ti laani la daawooi la,
ti maamuse wuyeiti too bɛ.

¹³ Kēle ti yeemani gaamanɔ ná-kēewotiiti ma,
ti la ná-faazeikpasuiti kē vai maaɓɔunni.

¹⁴ Tevebai zu, ti-yiimavɛ laaveni ga gaazuɗulapɔi,
ti GALA suɗɔɗɔ fai gēni zou vɔɔi zu.

¹⁵ Nii ti falini ma, é naa veeni ti ya,
kēle é seeɓei vilini ti zaama.

¹⁶ Ti toloi gūlani ga Moize ti-vuuzuvɛ,
ta Aalɔn, Gɔogɔ GALAGI ná-botigē nu ɲadegai.

¹⁷ Zooi laalaoni, é Datan ɓɔle,
é Aɓilame ná-nu ɓulugiti maalɔɗfuni.

¹⁸ Abui ta-nu ɓulugiti galani,
abui soni faa ɲəu gē nuiti ba.

¹⁹ Ti nike yiɔɔi ɓeteni ɓɔɗɔ vɛ Wolɛɓe gizei ma,
ti nɔkɔni kɔlu gāawuungai naa wu.

²⁰ Ti GALA maavaliboni, nii é gēni ga ta-lebiyai,
ga suai ɔaagūlabai, nii é tufai miizu!

²¹ Ti yeemani GALA ma, ti gizo nui,
nii é faa wolaiti kēni Ezipete yooi zu.

²² E laavɔ vaiti kēni Same ná-zooi zu,
ta kēewoti maayikiaiti Seeli Kpolodei gɔbavɛ.

²³ GALA ge deveni ga é ti-ma zuwu gāalevɛ.
Kēle Moize, nii é yiimazegēni la, naa lɔni kakala,
é pee ve bɛ, é zege ná-ziiɗaawanai volu, é mina ti gologolo.

²⁴ Zou ɔagɔi maawooi woni ti ma, ti naa vɛlevilini,
ti la gēni laani GALA daawooi la.

²⁵ Ti ɓɔni unsu ta-zege gɔtaiti bu,
ti la gēni gɔloni Gɔogɔ GALAGI laawooi vɛ.

²⁶ Názu gā naa yeei wuzegēni la,
é gɔna ga toɗa ti undaavilisɔ tevebai zu,

²⁷ é ti-mavofodaiti faza zooi kpein su,
ti za zii giligiti saama.

28 Ti bɔɔɔ ɔilini Baale-Peyɔɔl va,
ti zalaɔa zuaiti miini, niiti ti ɔeni ga ɔɔvɛiti tɔnɔ.

29 Ti Ɔɔɔɔ GALAGI yiiɔaawanani ga ti-zie vele ɔɔiti,
ɔɔɔ zeeɔe ɔɔi vɛɛni ti va.

30 Fineyase wuzegeni, é ná laazale,
ɔɔɔ zeeɔe ɔɔi benɔ gaamago nɔ.

31 Naa leveni tɔun bɛ ga telebo faa ɔa é kɛɛni,
eyɛsu yeeɔɔɔalaiti ta yeeɔɔɔalaiti su eyɛsu ɔɔ.

32 Ti GALA ziiɔaawana vai ɔɛɛni Meliɔa ɔɛi vɔ bɛ,
Moize lɔɔni maanɔɔɔi zu ti maavele ma.

33 Ti wola bɔini da,
é bɔɛ, é la ɔisɛni su.

34 Ti la ɔeni Kanaan nuiti ma zuwu ɔaaleveni,
eɔɛvelei Ɔɔɔɔ GALAGI boni la ti ma.

35 Ti zupuni ta zii ɔiligiti,
ti naati sie vele maaleɛni.

36 Ti ɔeni naati ta-ɔɔɔɔ ganigiti dɛbizu,
naati ti ɔeni ti vɛ ga balii.

37 Anɛɛ ti-loun zunuiti, ta ti-loun anzanuiti,
ti naati kulani ga zalaɔaiti inɛgiti bɛ.

38 Ti sɔbalala ɔamai vuuni,
ti-loun zunuiti ma ɔamai, ta ti-loun anzanuiti ma ɔamai,
ti ti ɔulani ga zalaɔaiti Kanaan yooi zu ɔɔɔɔ ganigiti bɛ.
Zooi ɔɔɔɔni ga naama nu vaa vai.

39 Ti bɔɔɔ ɔɔɔɔni ga ta-ɔɛɛwotiiti,
ti kologologi ɔɛ ti-zie vele vɔ.

40 Ɔɔɔɔ GALAGI yiiɔaawanani, ziiɔula ná-nuɔuseiti daalɔɔma,
ná-nuɔuseiti maayo ge zegeni bɛ.

41 E ti lɔɔni zii ɔiligiti zeezu,
niiti ti maayo ge la ɔeni vɛ, naati ti zeini ti unda.

42 Ti zili nuiti ti ti nimizani,
ti unmaayeini naati zeewu.

43 Anɛɛ ni sie mɔinmɔin su, Ɔɔɔɔ GALAGI ɔeni ti unmɔɔsu,
keɛ ta-ɔisɛi ɔeni nɔ ga ti ɔa baka,
ti ɔata ta-vaagaa za golaiti ba.

44 Anɛɛ naa vɛ, Maligii a la ti bain gooi mɛnina,
é bɛna ɔida ta-ɔidaavili faiti bu.

45 E ɔizeni ná-minazegɛgi zu ti letema,
ti maawɔin soni, eɔɛvelei ná-wooɔɔɔiladai wɔɔɔbai la.

46 E ta-maawɔingaa ɔigi lɔ naati ziima,
niiti ti ɔeni ti zosu ga duɔiti.

47 Ee, Ɔɔɔɔ GALAGI, ɔá-ƆALAGI, gi ɔizo!
Gi ɔaale ba, è gi ɔula zii ɔiligiti saama,
naa ɔa a ke gi è maamuse, ɔɛigi è ɔadegai,
ɔá-ɔoozunɛɛi ɔɛ ga gi ɔa è lɛbi!

48 Mamagi ɔa Ɔɔɔɔ GALAGI vɛ,

Izilayele ná-GALAGI, ǵoǵo ta ǵoǵo!
Nuḅuseiti kpein ti ǵe ma: «Amina!»

A Ǵoǵo GALAGI maamuse!

Seveɪ Lɔɔlusiɪ

107

(Guyeiti 107–150)

Unmɔ GALAGI, ɛ mama

¹ A Ǵoǵo GALAGI maamuse, mazɔɔ page,
mazɔɔ ná-woǵeǵiladai ǵa yesu ná ǵo.

² Ǵoǵo GALAGI ná-nu unmɔgaiti ti naa wo,
niiti ɛ ti unmɔgai, ɛ ti ǵula ti wɔinzeǵe nuiti zeezu,

³ ɛ ti ǵaale ba, ɛ ti ǵula zooiti kpein su,
folo ǵulazu, folo liizu, lekpeḡaḡe nu yeezazu, lekpeḡaḡe nu ǵovezu.

⁴ Tanigaani ti ǵeni levetebesu tevebai zu,
ti la pele ǵaani, ɛ va lo ada va, ná ga nu zeizu.

⁵ Pului ta kpɔle wɔin ǵeni ti ma,
ti valani ti-zuvikɛi ma.

⁶ Ta-ǵidaaviligi zu, ti ɓainni Ǵoǵo GALAGI woizu,
ɛ ti ǵulani ta-yiɔɔɔ vaiti su.

⁷ E loni ti luǵo, ɛ li ga tiye ga pele zɔlegi,
eyesu ti zeeli taa ma, nuiti seizu.

⁸ Ti Ǵoǵo GALAGI maamuse ná-woǵeǵiladai vaa zu,
ta ná-laavɔ vaiti ɛ ti ǵeezu nuḅuseiti be.

⁹ Mazɔɔ ɛ kpɔle ɗei veeni naati zea, niiti kpɔle wɔin ǵeni ti ma,
ɛ ani vagɔiti feeni naati zea, niiti pului ǵeni ti ma.

¹⁰ Tanigaa ti ǵeni zeini kpidi ɔɔi zu,
maanɔǵi ti va ga yɔɔǵi ta kɔlui, ti ga kasɔǵa nuiti.

¹¹ Tɔzei ti wuzegeni GALA ná-deveiti daalɔǵma,
nii ɛ Anii-Pɛ-Unda, ti naa ná-tene gooiti belevilini.

¹² E ti lɔni kpɔɔi zu,
ti ɓuneni, nu nɔpe ge la vaani, ɛ va ɔo ti va.

¹³ Ta-ǵidaaviligi zu, ti kpeeɪ looni Ǵoǵo GALAGI woizu,
ɛ ti ǵizoni ta-yiɔɔɔ vaiti su.

¹⁴ E ti ǵulani kpidi ɔɔi zu,
ɛ ta-yɔɔǵi teveleveni ti va.

¹⁵ Ti Ǵoǵo GALAGI maamuse ná-woǵeǵiladai vaa zu,
ta ná-laavɔ vaiti ɛ ti ǵeezu nuḅuseiti be.

¹⁶ Mazɔɔ ɛ kɔlu ɔo kpogiti galeǵaleni,
ɛ kɔlu zɔǵgiti kpezegɛle.

¹⁷ Ǵimalala nuiti, ti ta-eteai ziezu kotoi zu,
ti ɔo ǵeeni ga maawɔin nuiti, ta-vaagaa za golaiti faa zu.

¹⁸ Daamianigiti kpein ti ɓɔuni ti-laave,
ti maaḅḅani saai va.

¹⁹ Ta-ǵidaaviligi zu, ti kpeeɪ looni Ǵoǵo GALAGI woizu,
ɛ ti ǵizoni ta-yiɔɔɔ vaiti su.

²⁰ E daawooi leveni, é ti gɛdɛ,
é ti gɛlani saai ya.

²¹ Ti Gɔɔɔɔ GALAGI maamuse ná-woogɛgɛlɛdai vaa zu,
ta ná-laavɔɔ vaiti é ti gɛɛzu nuɔuseiti bɛ.

²² Ti faanɛɛ wuuɔwɛɛ zalaɣaiti kula bɛ,
ta ná-kɛɛwotiiti dɛɛzu ga koozune wuyeiti.

²³ Tanigaa ti gɛni siei wosu ɓatoiti su kpolodɛi ɣa,
ti ɗa yaagolai gɛ zie wolaiti ga,

²⁴ naati ti Gɔɔɔɔ GALAGI ná-kɛɛwotiiti kaani
ta ná-laavɔɔ vaiti, kpolodɛ wolai ɣa.

²⁵ E ɓɛni nɔ, fiile wolai lokoleve,
é kpolodɛi ma lakpatakpagiti buzeɣe.

²⁶ Ta-ɓatoi gɛni ti lɛɛzu geezuve,
ná tago a kɛna, é ti yei zeɣei zu,
dualuagi gɛni ti ma, ti yiiɓɔɓ.

²⁷ Gaazulatigi ti zoni, ti ɗa zie eɣe dɔɔzo nu,
ta-ɣimalai kpein gaavalani ba.

²⁸ Ta-ɣidaaviligi zu, ti ɓainni Gɔɔɔɔ GALAGI woizu,
é ti gɛlani ta-yiiɓɔɓ vaiti su.

²⁹ E zeli lɔni fiilei ma, naa lei tɔɔn,
zie lakpatakpagiti ti laani kpe.

³⁰ Naa gɛni ga koozune vaa ti ve,
Gɔɔɔɔ GALAGI lɔni ti luɔɔ, ti zeeli kein tosuve, ve ti ɓedɛi gɛni ná va.

³¹ Ti Gɔɔɔɔ GALAGI maamuse ná-woogɛgɛlɛdai vaa zu,
ta ná-laavɔɔ vaiti é ti gɛɛzu nuɔuseiti bɛ.

³² Ti maamuse nuɔuseiti ta-maaɓɔgi zu,
ti dɛbi kewolaiti ta-ɣaalebai zu.

³³ Toɣa ɗa zie wolaiti fɔ su, ná gɛ ga tevebai,
é zieungiti fɔ su, naati ti gɛ ga zou vɔɔi,

³⁴ é zou vɔɔi valibo, é gɛ ga zooi kpoloi wanaai ba,
nuiti ti zeini ga naati ta-ɣotoi maavele ma.

³⁵ Kɛɛ toɣa ɗa tevebai valibo, é gɛ ga zie wolai,
é zou vɔɔi ɓalaa valibo, é gɛ ga zieungiti.

³⁶ E ná gɛ ga naati seizu, niiti pului ti ma,
naati ti taai lo ná, ti zeí ná,

³⁷ ti molo zuwui vaza kpalagiti su, ti ɗa leezen ɓeleiti da,
niiti ta gɛ gwaai wosu ga ɓɔɓɔa.

³⁸ GALA ka tuya loo ti ve, é ti ɣaawɔɔɓ gola,
é la ta-loganiiti maaveleɛa.

³⁹ Siegi zu ti maavelezu la,
ti zuɓili nimiza ɣasɔi wu, maanɔɣɔi ta kidaaviligi zu,

⁴⁰ GALA ka zobobe nuiti pelevele,
é ti gɛ ga tevetteve nuiti tevebai zu, ve pele la ná.

⁴¹ Kɛɛ toɣa ɗa bala nuiti kula maanɔɣɔi zu,
é ta-veleyeɣeiti gaawɔɓɓ, eɣe togani goiti.

⁴² Sɔle nuiti ta miná ɣa, ti ɣoozune,
kɛɛ telebotala laave kpein daa ɣa gulu.

⁴³ Zɔi nɔpɛ é ga ɣima nu, é dama ga niima vaiti,
é ɣida Ɔooɣɔ GALAGI ná-woogɛɣɣila kɛɛwotiiti bu.

108

Nà pile sɔlɔɔ!

¹ Davide ná-guyei. Guyei.

² Ladalai ɣa zɔimavɛ, ee, GALA!
Nà guyei loo, gè è maamuse ga zɔimavɛ pɛ.

³ A wuzeɣe, wa vɛ, nà-kɔnigi ta nà-papai!
Nà geelaalaosuvɛ maalɔɣa.

⁴ Nà è maamuse ziiti pɛ saama, ee, Ɔooɣɔ GALAGI.
Nà guyei loo è vɛ zii ɣiligiti saama.

⁵ Mazɔlɔɔ da-nuɔɔɣɔlai buɖɛvɛ geegɔlɔgi maazu,
ta da-woogɛɣɣiladai tonabiingiti maazu.

⁶ Ee, GALA, è wɔɔlɔ vɛlei lɛ geegɔlɔgi maazuvɛ!
Da-lɛbiyai volo eteai zu ná pɛ,

⁷ naa ɣa a kɛ, niiti è ti nɛai vɛ, naati ti unmɔɔ.
Kizogi wo ga è-yeezai, ɣooɣaavote.

⁸ GALA ge ɔɔeni seizu ɲadegai, é ɣɛ ma: «Pile sɔlɔɔ nui ɣa é ga ze!
Nà Sikɛme ɣaagɣwɛ su, gè Sukote nɛmɛi ɣaagɣwɛ.

⁹ Galaade ɣa ga nɔnɔ, Manasé ɣa ga nɔnɔ,
Efelayime ɣa ga kɔɔɣɔ wɔɔlɔgi ùnba,
Zuda ɣa ga nà-masa tukpɔi.

¹⁰ Moabe ɣa ga kokoi, nii gè maagbazu su,
nà-savala pilisuvɛ ɣa ga Edɔme yooi.
Nà pile sɔlɔɔ kpeeɪ loozu Filisiti nuiti ta-yooi laalɔɣɔma.»

¹¹ Bɛ ɣa a li ga ze taa wolai zu, nii sigɣi ma?
Bɛ ɣa a li ga ze Edɔme?

¹² Ee, GALA, da laade ɔaa, è ɣɛa ɣɛleni gi va?
Ee, GALA, siegi zu ɣá-ɣɔɔɣɔ nuiti ti ɣɛni ɣulazu la, è la mɔ ɣɛni vilɛsu ti volu.

¹³ Bɔ gi va gi zili nuiti daalɔɣɔma,
mazɔlɔɔ nuɔuseiti ta-ɔɔbai ɣa nɔ ga wafuun faa.

¹⁴ Ni GALA ka ade va, ada pile sɔlɔɔ,
mazɔlɔɔ tɔ ɣa é ade zili nuiti dɛɛvɛzu.

109

*Nui nii ti zɛɛi vɛɛzu ma,
é da ɔɔɣɔ maalobosu ɣaizɛ GALA pɔ bɛ*

¹ Guye loo ɣundiɣii nɔnɔi vɛ. Davide ná-guyei.

GALA, ɔɛi gè è maamusezu, mina maagɛ kpɔ.

² Mazɔlɔɔ nu ɲɔiti ti laalaoga dàalɔɣɔma, ti da tɔɣɔi ɣologɔlo,
ti da sùɣula ga zɛɛ nɛgiti.

³ Ti màaɣoolia ga wɔinzeɣɛma ɔɔɛiti.
Ti da laalɛ bù wafuun.

⁴ Ta nà-nɛɛbɛi zuloozu ga ti da màalo,

tama nɔ̀un nà GALA falizu nɔ̀,
⁵ ti ɗa nà-faa ɓagɔi zuloo ga faa nɔ̀i,
 ti ɗa nà-bɔɔlalai zuloo ga wɔinzeɓemai.

⁶ Wɛɛ, nii ɗa ti bosu:

«Ade yeelo nu nɔ̀u ɗila ba daalɔɗma,
 maalɔɔ nu ɗila ge lo zeezazuɓe!

⁷ Siɛgi zu ta ɗe tukpɔɗaaleɓezu la, ti peelala,
 ná-GALA falii ɗe ga kotoi!

⁸ Sii ma voloi zu mina mɔ ɗooza,
 taɗili ge ze potogi zu!

⁹ Ná-dointi ti ɗe ga podointi,
 anzai ɗe ga poanzai!

¹⁰ Ná-dointi ti ɗe ga teɓeteɓe nuiti, ti ɗa falii wo,
 ta-vali wosube maagooza ta-ɓelei ɓa koloɗologai!

¹¹ Kuye nuiti ti yeeɓee kɔligiti kpein ma meɛ,
 ná-botii zulɔnɔgi pɛ ge ɗe ga toosu nuiti tɔnɔ!

¹² Nu nɔpe ge mina nuɓɔɗɔla ɗe be,
 ta nu mina ná-podointi maawɔingɗa!

¹³ Mavofodai zuwugaaleɓe,
 ti-laaseigi ɗaava yeeɗɗɗalai zu, nii é ɓaazu!

¹⁴ Ƴooɗɔ GALAGI mina ɗi kula mɛmɛwolani ta-vaagaaza golaiti su,
 dee ná-kotoi mina gba é ɓa be!

¹⁵ Ƴooɗɔ GALAGI ɗaazuyɛ nɔ ɗɔ ta-ɗotoiti ba,
 é ti-laaseigi ɓale eteai zu.

¹⁶ Tɔzei, zunui nii la nuɓɔɗɔla nɔpe keeni,
 é maawɔin nui wɔinzeɓeni, nii é ga bala nui,
 eyɛsu é nui naa ɓaa, nii ziiɗologologai.

¹⁷ Nu voovoo vai ɗa é neeni be, foovooi tɔ ɓalaa so!
 E la ɗeni keɛzu, é ɓa tuya loo nu ɓe, tuyai ɓela, é maagooza tɔ ɓalaa ba!

¹⁸ E foovooi loo ɗɔba, eɗɛɓelei ná-seɗei la,
 naa lo koozuɓe ga ziei ɗɛɓele,
 é lo ma ɗaeiti su ga gulɔi ɗɛɓele.

¹⁹ E ɗe eɗe seɗei, nii é felevelesu ɓɔɗɔ ma,
 ta saamaɗiligi é saamaɓe yeenɔpe!»

²⁰ Toun, Ƴooɗɔ GALAGI mu ge màalɔɔ nuiti sala ɗana,
 niiti ti tɔɗɔi ɗoloɗolosu.

²¹ Ee, Màliɗii, Ƴooɗɔ GALAGI, màalobo, è-laaseigi wɔɔlo vai ma,
 mazɔɔ ɗa-wooɗɗɗiladai ɓage, ùnmɔɔ.

²² Maawɔin nu ɗa ga ze, gè ɗe ga bala nu,
 zii ɗoloɗologe koozu.

²³ Nà jɛɛɛzu vaa, eɗe niinigi é zeɗezu,
 ta nɔ̀un fobesu eɗe kotogi.

²⁴ Zu so faa wolai ɗa jiiibiiti suɓalizu,
 gè ɗa ɓɔ.

²⁵ Gè ɗɛa ti ya ga ɓaaɗulama anii,
 ta kàana nɔ, ti ɗa ungi jiiikpi.

²⁶ Bɔ bà, Ƴooɗɔ GALAGI, nà-GALAGI!

Kizo da-woogegiladai maavele ma.

²⁷ Sili nuiti ti ge kwεε ga da ga, e naa geai ga e-yeei,
ga da gila kpe, Gooḡo GALAGI, da ga e naa geai.

²⁸ Ta zoo ti foovooi wo, keε doun da, da tuyai loozu.
Ta wuzegena daalagoma, ta unfe,
keε nūn na, da-wotige nui, daa ga ve ga koozuneei.

²⁹ Niiti ti nūn maaloozu, zongoi zeε ti pe ba,
unfegi loo ti goba ege segei.

³⁰ Na Gooḡo GALAGI maamuse ga woo wola,
na debi bebe wolai zaama.

³¹ Mazolo toga da maawoin nui maalobo,
e unmoo, e kula naati zea, niiti ti peelalazu.

110

Masagi zalaḡa gula nui

¹ Davide na-guyei.

Gooḡo GALAGI laawooi e boni maligii ma:

«Zei zeezazuε,
eyesu ge e zili nuiti ke ga da-gogoloma anii.»

² Gooḡo GALAGI ga da-masadai ma zεbei zuwoolozu,
e zo Siyon GALA sei vεei ma.

Da masadai ge e zili nuiti saama.

³ Voloi da ge kooi goozu la,
da-nubuseiti daa ga ve ga ziilooi,
ti da va e vo ga kpizei, maagili padegai zu,
sobuzobui, da-gogoo zunu loungoiti ta suvile ga vaa e vo be, egεvelei nodagi a da vuu la.

⁴ Gooḡo GALAGI gonani, tama e la zεgea woo volu, e geni ma:
«Da ga zalaḡa gula nui eyesu go, egεvelei Melekizedeke geni la.»

⁵ E-Maligii ga e gobave,
na-ziigaawana voloi, toga masagiti deεve.

⁶ Toga na-tukpoi laale zii giligiti bu,
nu boomai ma bulugiti gaa ga le ba,
toga kundigiti deεve eteai zu naa kpein.

⁷ Toga* boole pelei zu kotudei ga,
naa volumna toga nungi wuzege.

111

GALA ge faa maayikiaiti keεve

¹* A Gooḡo GALAGI maamuse!

Na Gooḡo GALAGI lebi ga ziimave pe,
maabogi zu, telebo nuiti ta-gaalabai zu.

² Gooḡo GALAGI na-keεwotiiti boolove gola,

* **110:7 110:7** Toga: Masagi ga ti vaazu ma. * **111:1 111:1** Guyei tanigaa zu, guyei laaḡulazuveti toozeive ga Ebulu
zeve gae puufelego maazu felegoi gila, e zoloo ti-jekpe vεei ma. Ti laasei peεve ga seve gae wuyeiti.

niiti kpein ti waindai la, naati ta da gida ti wu gola.

³ Ná-kewotiiti ta ná-lebiyai ta ná-maaneei gulazu kelema.

Ná-telebodai ga yesu ná gɔ.

⁴ Toɔa pɔ ga nu gize ná-faa maayikiaiti su.

Gooɔ GALAGI nuɔɔɔɔ, é gɛ ga maawɔingaa GALAGI.

⁵ Niiti ti luazu ba, toɔa da naati maavaiti kpein ke.

Toɔa da gize ná-minazegɛgi zu yeenɔpɛ.

⁶ E ná-zobogi leeni ga ná-nuɔuseiti ga kee vaiti maaवे, siegi zu é zii giligiti ta-yooi veeni la ti ve.

⁷ Nii kpein é keezu, naa ga é ga gaamai ta solegi.

Nu maanɛɛve, è la ná-deveiti kpein da.

⁸ E ti ze vele ɛɛɛve eyesu gɔ,

keai gaamai ta solegi maazu.

⁹ E unmoɔ fai leveni ná-nuɔuseiti ma, é minazegɛgi wo ti ve, nii é ga gɔɔɔ kelei.

GALAGI ve, nii nadegai, maayiki.

¹⁰ Gooɔ GALAGI gaazuluabai ga é ga gimalai lozeizuve, niiti kpein ti zizu ga naa, naati ka gi pagɔi ti ma.

Ná-maamusei ga yesu ná gɔ.

112

Woogɛfila nuiti ta-undaaɛɛi

¹ *A Gooɔ GALAGI maamuse!

Undaaɛ nu ga ga naama nui, nii é luazu Gooɔ GALAGI va, ta nɛɛɛ vai ga é ga, é naa ná-deveiti so, é zie la.

² Mavofodai ga gɛ ga zɛɛsu nu eteai zu.

Tuya ga gɛ telebo nui mavofodai ma.

³ Toɔa ɔɔɔ zɔɔɔ, naavoloi gɛ ná-pelei wu, ná-telebodai ga yesu ná gɔ.

⁴ Siegi zu fai pe subidizu la, wozakalagi ga da gɔla soɛ nui ve.

Teleboge, nuɔɔɔɔ, é ga maawɔingaa nu.

⁵ Page ga nui nuɔɔɔɔlai gɛ, é kuyei veɛ, é ɔɔɔ vaiti gaagɔla ba ga soledai.

⁶ Mazɔɔ faa nɔpɛ ge la telebo nui niikpiga eyesu pe, nuiti ta gize su eyesu gɔ.

⁷ E la luaa ziiɔologolo kpɛ nɔiti ba.

Ziileiwe, tɔɔzei poluzeiwe Gooɔ GALAGI va.

⁸ Zii la ɔalia, dualua ge la ziimave.

Gaaɔelagi, toɔa sili nuiti kologolo pelei ga.

⁹ Toɔa da faanɛi gɛ ga ɔɔɔɔ maanɔɔɔ nuiti be.

Ná-telebodai ga yesu ná gɔ,

tanɔ ga a da la ná-zɛɛi ta ná-lebiyai ma.

¹⁰ Faa nɔu gɛ nui a kaana, ziiɔaa ga da wana, é da niigai zie ga, é vala ná-zobogi ma.

Faa nɔu gɛ nuiti ziimai ga gologolo.

* **112:1 112:1** Guyei tanigaa zu, guyei laaɔulazuveɛi tɔɔzeiwe ga Ebulu zeve gae puufelegɔ maazu felegɔi gila, é zoloo ti-ɲekpe velei ma. Ti laasei peɛve ga seve gae wuyeiti.

113

GALAGI nii keɣala la ná

¹ A Góogó GALAGI maamuse!

A maamuse, wai wo ga Góogó GALAGI ná-botigε nuiti,
à Góogó GALAGI laaseigi maamuse!

² Mamagi ɣa Góogó GALAGI υε,
é zo niizu ma, eyesu ɣó.

³ E zo folo ɣulazuυε ma, é li folo liizuυε,
Góogó GALAGI laaseigi lebiyai zóóó.

⁴ Toɣa zeini ziiti kpein unga,
ná-lebiyai ɣa geeɣólogi maazu.

⁵ Be ɣa é ga Góogó GALAGI ada-GALAGI ɣευεle?
Toɣa zeini anii kpein unga geezuυε.

⁶ Keε toɣa da ungi υile,
é geeɣólogi ɣa ta zooi.

⁷ Toɣa da maawain nui ɣula fufiligi zu,
toɣa da maanogó nui wuzegε, é kula kpoɣagi zu,

⁸ é sei seizumaanegiti saama,
ná-nuɓuseiti ta-zeizumaanegiti.

⁹ Toɣa peleyegεi ve doun zóóótala anzanui ya,
é koozunεi zóóó, tóózei é ɣεa ga dounɣa ti-lee.

A Góogó GALAGI maamuse!

114

Siegi zu Izilayεle nuiti ti ɣulani la Ezipete yooi va

¹ Siegi zu Izilayεle nuɓuseiti ti ɣulani la Ezipete yooi va,
siegi zu Zakóbe mavofodaiti ti ɣulani ween nuɓuseiti saama,

² Zuda yooi ɣeni ga Góogó GALAGI zeizu ɲadegai,
Izilayεle ɣε ga ná-zooi.

³ Kpolodei naa ɣaani, é bize,
Zuluden ɣaagalen ma ga voluvelei.

⁴ Gizeiti ti ɣeni vilisu ga baala sine wolaiti keυεle,
gize goiti ti da vili ga baala zivoiti keυεle.

⁵ Toɣa ɣale, kpolodei, è velani ɣana?
Da ma, Zuluden, toɣa ɣale è ɣaleni ma ga voluvelei?

⁶ Wa ma, gizeiti, toɣa ɣale wo vilini egε baala sine wolaiti?
Wa ma, gize goiti, toɣa ɣale wo vilini egε baala zivoiti?

⁷ Ee, eteai, ɓali Maligii ɣakala,
Zakóbe ná-GALAGI ɣakala,

⁸ nii a da fasai valibo, é ke ga kpoigi,
é kotui ɣε ga zieungi.

115

GALA gila kpe ka lebiyai be

¹ Ee, Gʊoŋɔ GALAGI, é la ga gʊnɔ,
giya laade gʊnɔ va ɖe ga lebiyai,
keni da gila kpe, da-nuɔɖɔɖɔlai maavele ma, ta da-woogɛgɪladai.

² Leeni vaa zu, zii gɪligiti ti ɔɔɖɔ gaazaɖasu ga:
«Mini ɖa ta-GALAGI ná?»

³ Ada-GʊALAGI ɖa geegɔɔɔgi zu,
é da naa kpein ke, nii neai be.

⁴ Kele ta-gʊoŋɔ ganigiti ta ga walii ta zanugi,
niiti nuɔuseiti ti ti ɔeteai.

⁵ Daave ɖa ti va, kele ti la ɔɔezu la,
gaazuve ɖa ti va, kele ti la wozaɖaazu la,

⁶ goiyegɛi ɖa ti va, kele ti la faa menisu da,
sokpai ɖa ti va, kele ti la ani maku menisu da.

⁷ Ti-yeeiti ta ti va, kele ti la vɔɖɔzu ani va ga tiye,
ti-gʊɖɔiti ta ti va, kele ti la ziezu ga tiye,
woo la zooga ɖulazu ti-gʊdayegɛi zu.

⁸ Ti ɔete nuii kulave ga tiye,
ta niiti kpein ti gɪtosu ti va.

⁹ Izilaye, ɖaliva Gʊoŋɔ GALAGI ma.

Tɔ ɖa é è ve ga kpɔba nui, ta kɔɔɖɔ ɖɔlu zɛpɛgi.

¹⁰ Wɔi wo ga zalaɖa ɖula nuii, Aalɔn mavofodaiti, à ɖaliva Gʊoŋɔ GALAGI ma.

Tɔ ɖa é è ve ga kpɔba nui, ta kɔɔɖɔ ɖɔlu zɛpɛgi.

¹¹ Wɔiti wo luazu Gʊoŋɔ GALAGI va, à ɖaliva ma.

Tɔ ɖa é wo ve ga kpɔba nui, ta kɔɔɖɔ ɖɔlu zɛpɛgi.

¹² Gʊoŋɔ GALAGI ɖa ɖisiɛzu ade zu, toɖa tuya loo ade ve,
toɖa tuya loo Izilaye veleyegɛi ve,
toɖa tuya loo Aalɔn ná-peleyegɛi ve.

¹³ Gʊoŋɔ GALAGI tuya loo naati be, niiti ti luazu ba,
ɔolomadɔɖɔiti ta seizumaanɛgiti.

¹⁴ Gʊoŋɔ GALAGI wo ɖaawɔɔɔ,
wa-o, wo-lointi-yo.

¹⁵ Gʊoŋɔ GALAGI tuya loo wo ve,
nii é geegɔɔgi ɔetea, ta zooi.

¹⁶ Geegɔɔgi ɖa ga Gʊoŋɔ GALAGI nɔnɔ,
kele é zooi veeve nuɔuseiti be.

¹⁷ Gʊveiti taade ta da Gʊoŋɔ GALAGI maamuse,
ane naati taɖila kpala, niiti ti gaalei yooi zu.

¹⁸ Kele adɔun, ada Gʊoŋɔ GALAGI maamusezu, é zo niizu ma, eyesu ɖɔ.

A Gʊoŋɔ GALAGI maamuse!

116

Maliɖi ɖa da gɔoi meni

¹ Gʊoŋɔ GALAGI neeve be, mazɔɔ toɖa da gɔoi meni,

siɛgi zu gè maanɛɛnɛzu la.

² Tɔɔzei goilogɛ gòoi ma,
nà yɛ woogʉlazu ma yeenɔpɛ, sɪi ma voloi pɛ su.

³ Saai ma ɟaluiti ti ɟɛa veleveleni mà,
gɔvɛalaazu vaiti ma yiizoolɛiti ti ɟɛni mà,
gè zeelini kidaaɔiligi ta ziizoolɛi ɟwɛgi ma.

⁴ Kɛɛ gè woogʉlani Ɔɔogɔ GALAGI ma, gè ɟɛ ma:
«Nà è maanɛɛnɛzu, Ɔɔogɔ GALAGI, zɛnvui ɟizo!»

⁵ Ɔɔogɔ GALAGI ɟa ɖa nuɔɔɟɔlai ɟɛ, sɔlegɛ,
ada-ƆALAGI ɟa ga maawɔingɔ ƆALAGI.

⁶ Ɔɔogɔ GALAGI ɟa ɖa naati make, niiti ti la ɖɛ faa mɔinmɔin kweni,
tɔ ɟa é kɪzoni, siɛgi zu màawɔinni la.

⁷ Zii, ɟaagɟale ma ɖa-yiileigi zu,
mazɔɔɔ Ɔɔogɔ GALAGI faanɛɛ ɟɛɛvɛ è vɛ.

⁸ Ungo, Ɔɔogɔ GALAGI, è ùnmɔɔni, è kùla saai ya,
è gàazudɛiti kpale,
è kòɟɔiti seɟe too velel ma.

⁹ Nà yɛ ziezɔ fulu nuiti ta-eteai tɛi su,
Ɔɔogɔ GALAGI ɟaazu.

¹⁰ Iɲɔ ge la ɟɛni leveni, anɛɛ siɛgi zu gè ɟɛni ɟɛɛzu ma la:
«Màawɔinda gola!»

¹¹ Nà-ziiɔɔɔi zu, gè ɟɛni ɟɛɛzu ɔɔɔɔ ma:
«Nui kpein ka ga zɛɛ nu!»

¹² Leeni ɟa nà zoo gè kɛ Ɔɔogɔ GALAGI vɛ,
ná-faanɛɛi kpein faa zu nɔun tetema?

¹³ Nà pile sɔɔɔ ziawɔi lɛ geezu,
gè woogʉla Ɔɔogɔ GALAGI ma.

¹⁴ Nà nà-minazegɛgiti daazeeli, niiti gè ti ɟɛa Ɔɔogɔ GALAGI vɛ,
nà naa ɟɛ ná-nuɔuseiti pɛ gaazu.

¹⁵ Ɔɔogɔ GALAGI ná-woogɛɟila nuiti saa vai ɟa ɖa ɟɛ gaazu ga faa ɓaa gola.

¹⁶ Ee, Ɔɔogɔ GALAGI, nà ga ɖa-wotigɛ zunui,
nii ɖa-wotigɛ anzanui sɔɔɔgai!
E bà wɔinzeɟema ɟaluiti tevea bà.

¹⁷ Nà faanɛɛ wuugʉwɛɛ zalaɟaiti kula è vɛ,
gè woogʉla è ma, Ɔɔogɔ GALAGI.

¹⁸ Nà nà-minazegɛgiti daazeeli, niiti gè ti ɟɛa Ɔɔogɔ GALAGI vɛ,
nà naa ɟɛ ná-nuɔuseiti pɛ gaazu,

¹⁹ Ɔɔogɔ GALAGI ná-koizuvɛti,
Zeluzalɛme laaveaiti saama.

A Ɔɔogɔ GALAGI maamuse!

18 Góogó GALAGI màagfoloni,

kele é la dóni saai zu.

19 A pèlèi laalao bè, nii makegai sòle nuiti ta-vaa ma,

miná gá gè lézu ná, gè Góogó GALAGI maamuse.

20 Wélè sigídaue va, nii é liizu Góogó GALAGI vò bε,

miná vele gá sòle nuiti ti levesu da.

21 Nà è maamusezu, tózei è gòogaaavoteni,

è vaani è gε ga nà-kizo nui.

22 Kótui nii pèlè lo nuiti ti gèlèni ba,

naa gá keai ga sòbelama gótu wolai.

23 Naama vai vaave é zege Góogó GALAGI vò,

toğa ga laavó vaa ade gáazu.

24 Za gá ga foloi nii Góogó GALAGI kulaai,

ade siε ga koozunεi, de nağai gúla, de góozunεi!

25 Góogó GALAGI, kizo fai ve!

Góogó GALAGI, undaanεi ve!

26 Góogó GALAGI tuya loo naama nui vε, nii é vaazu daaseigi zu!

Gá tuya loozu wo vε, é gúla Góogó GALAGI zeí vèlèi wu!

27 Góogó GALAGI gíla kpe ka é ga GALAGI,

tó gá é wozakalagi veezu de ya.

A dóo laaiti so ya, wo ló polu vèbèi zaama,

eyesu wo zeelí zalağa gúlazuve.

28 Da ga nà-GALAGI, nà è musezu,

ee, nà-GALAGI, nà è maamusezu!

29 A Góogó GALAGI maamuse, mazólóo pagε,

mazólóo ná-woogεğiladai gá yesu ná gó!

119

Góogó GALAGI ná-tógi maayikivε, daazeeli

1 *Undaanε nu gá ga naati, niiti ti-zie vèlèi zólegai,

ti ti-zie vèlèi zoloosu Góogó GALAGI ná-tógi ma.

2 Undaanε nu gá ga naati, niiti ti ná-kala gooiti sosu,

ti gólozu bε ga ti-yiimave pε.

3 Naati ti la faa nòu nòpε kea,

kele ta ta-eteai ziezú, é zoloo GALA ná-pelei ma.

4 E dá-leveiti kulani kelema,

nii a ke nu gólo ti vε ga pagó.

5 Ziilóo gε zèa,

nii a ke, gè dá-leveiti so!

6 Naazu gè la unfega tago balaa,

siεgi zu gè dá-leveiti pε petesu da.

7 Nà è maamuse ga sóledai, é zlimave,

nà dá-lelebodai ma leveiti kalana.

8 Nà dá-leveiti so,

mina gèlè bà nεgèlèin.

* 119:1 119:1 Guyei tanigaa zu, guyei laağulazuveti tózeivε ga Ebulu zεve gae puufelegó maazu felegó gila, é zoloo ti-nεkpe vèlèi ma. (Kele guyei nii zu, ti nεkpeve ga puuzu lósava lósava.) Ti laasei pεve ga seve gae wuyeiti.

⁹ Zunu loungoi ɖa zoo ɖale, é zìe nadedai zu?
Kɛni é è-laawooi zo, é zìe la.

¹⁰ Nà è ɖaizìe zu ga zìimave pɛ,
mina be bà, gè va zeɖe da-leveiti polu.

¹¹ Gè è-laawooi makege zìimave,
naa ɖa a ke, gè mina koto ɖe è laalɔɖoma.

¹² Mamagi ɖa è ve, Gooɖo GALAGI,
kàla ga da-leveiti!

¹³ Dàkɔlogiti ta da-leveiti kpein sugulazu,
niiti è ti woni.

¹⁴ Gè vile da-ɖala gooiti polu, naa ɖa da kòozune,
eɖe ni nà naavolo wola zɔlɔ.

¹⁵ Nà ɖisìe da-leveiti su,
gàazu loge da-veleiti ba.

¹⁶ Nii è seveai, naa ɖa nèbe vaa wolai su,
gè la yeemaa è-laawooi ma.

¹⁷ Faa vago ɖe bè, nèi gè ga da-wotigɛ nui,
gè zenvui wo, nà ɖolo è-laawooi ve.

¹⁸ Gàazuve zeɖe ma,
naa ɖa a ke, gè da-logi maayikizuve ɖa.

¹⁹ Nà ga seikɔɖoma nu eteai zu,
mina da-leveiti dɔɖu bà.

²⁰ Yeeɖeɖalai pɛ su, da-leveiti kwɛɛ fai ɖa
gè gaizìe zu ga sèbei pɛ.

²¹ Da zeli losu waso nuiti ma, foovoo nuiti,
ti zeɖezu da-leveiti polu.

²² Baɖulamai ta beɖelala vai ma ɖasɔi zeɖe ùnma,
mazɔlɔ nà da-ɖala gooiti sosu.

²³ Anɛ ni kundiɖiti ta yaavai ɖilizu dàalɔɖoma,
nèi gè ga da-wotigɛ nui, nà ye ɖisìe zu da-logiti su.

²⁴ Da-ɖala gooiti ti ga zìima vaiti,
ta ga tène nu vagoiti.

²⁵ Nà laani fufiligi zu,
zenvui ve bè, eɖevelei è-laawooi bogai la.

²⁶ Gè sògiti kpein dea ga de, è gòoɖaavoteni,
kàla ga da-leveiti.

²⁷ Da-leveiti gaɖa velel le ga ze,
nii a ke gè ɖisìe da-vaa maayikiaiti su.

²⁸ Ziizoolɛi ɖa gàazudɛi vuuzu.
Bùzeɖe, eɖevelei è-laawooi la.

²⁹ Maaɖooza zɛɛ velel va.
E-zaalai zu, ɔɔ bà, gè zìe ga da-logi.

³⁰ Gè yiimazeɖea ga gè ye è ve ga woogɛɖila nu,
nà ɖolozu da-leveiti be.

³¹ Nà ɖilizu da-ɖala gooiti ba, niiti è ti veeni zèa,
Gooɖo GALAGI, mina va bu, gè va unfe.

³² Nà ɖize zu da-leveiti ma velel zu,
mazɔlɔ è zìi laalaoga.

³³ Ee, G'ooŋŋ GALAGI, kàla ga ða-leveiti ma velel,
nà ye ziezū la eyesu gaabela.

³⁴ Faaŋaafaa ŋiŋi ve bè, gè ða-lŋgi zo,
gè ŋolo be ga ziiimave pe.

³⁵ Lo tũŋŋ ða-leveiti ma velel zu,
mazolol naa ŋa ga ziiima vai.

³⁶ Zii ŋevele beŋe ða-ŋala gooiti tuŋŋ,
gè mina vile kpòŋŋ lŋnŋgi volu.

³⁷ Gàazuve zeŋe wafuun faiti ba,
zenvui ve bè ða-velel ma.

³⁸ Naa ŋe bè, nèi gè ga ða-wotiŋe nui,
nii è ma minazeŋea naati be, niiti ti luazu è va.

³⁹ Baafulama vai maafŋooza bà, nii é màaluazu,
mazolol ða-leveiti paŋe.

⁴⁰ Wòin ma vaa wolai ŋa ga ða-leveiti!
Zenvui ve bè ða-lelebodai vo.

⁴¹ G'ooŋŋ GALAGI, ða-woofegiladai ŋula keŋema bè,
kizo, egvelel è minazeŋeni la!

⁴² Nà zoo gè naati goofaavote, niiti ti baafulazu mà,
mazolol gè bŋŋŋ ŋaliva è-laawooi ma.

⁴³ Dàave mina zeŋe gaama bŋei volu,
mazolol nà ŋitosu ða-leveiti ba.

⁴⁴ Nà ða-lŋgi zo,
yeenŋpe eyesu ŋŋ.

⁴⁵ Nà zie bŋŋyeemai zu,
mazolol ða-leveiti ka gè ti ŋaiziezū.

⁴⁶ Nà bŋe masagiti gaazu ga ða-ŋala gooiti,
gè la unfega ða.

⁴⁷ ða-leveiti neve bè,
kòozuneve ga gè ŋolo ti ve.

⁴⁸ Nà yeemaalesu ða-leveiti ma, mazolol ti neve bè.
Nà ŋisie ða-lŋgiti su.

⁴⁹ ŋize è-laawooi zu, nii è boni mà, nèi gè ga ða-wotiŋe nui,
nii è kitogi veeni bè su.

⁵⁰ Nà-maanŋŋi zu, nà-ziiŋiŋi ŋa ga
ða-minazeŋegi ŋa é zèsu vulua.

⁵¹ Waso nuiti ti ŋeŋŋulani nŋun su,
keŋe gè la zeŋezu ða-lŋgi volu.

⁵² G'ooŋŋ GALAGI, kŋgi ŋa ða-leveiti su, è ti woni kaite,
naa ŋa é ziiŋizu.

⁵³ Zii ŋa ða ŋologolo, nà faa ŋŋu ŋe nuiti kaana,
ti ŋeŋai ða-lŋgi va.

⁵⁴ Nà ða ða-leveiti maawuye,
zooi nii zu, ve gè ná ga ween.

⁵⁵ Ee, G'ooŋŋ GALAGI, nà ða ŋisie è zu kpidii,
nà ða-lŋgi zo.

⁵⁶ Nii é ga nŋun tosuve,
naa ŋa é ga, gè ða-leveiti make.

⁵⁷ Ee, Gooḡo GALAGI, nà bosu volu, tòsuve ḡa é ga, gè ḡolo è-laawooi ve.

⁵⁸ Gè ḡaaḡa ga zīimave pe, ga gè nee è ve,
zaalai la mà, eḡevelei ḡa-minazeḡegi la.

⁵⁹ Gè ḡisiēni sīe veleiti su,
nà ḡalesu ma ḡa-ḡala gooiti ma.

⁶⁰ Nà zuvilezu, gè la ná laazu ḡoba,
ga gè ḡa-leveiti so.

⁶¹ Anee ni faa ḡou ḡe nuiti ti sòni ga ta-valii,
gè la yeemazu ḡa-lōgi ma.

⁶² Kua zaamai, nà ḡa wuzeḡe ga gè è maamuse,
tōzei ḡa-leveiti soḡe fai va.

⁶³ Nà ga naati ti-wōlai, niiti ti luazu è va,
ta niiti ti ḡolozu ḡa-leveiti be.

⁶⁴ Gooḡo GALAGI, ḡa-woḡeḡiladai eteai kpein daaveḡe,
kàla ga ḡa-leveiti.

⁶⁵ Gooḡo GALAGI, è faanee ḡea bè, nēi gè ga ḡa-wotiḡe nui,
é zoloo è-laawooi ma.

⁶⁶ Kàla ga ḡimala vaḡoi ta keḡeḡelegi,
mazōlō dāave ḡa-leveiti da.

⁶⁷ Aisa ùnmaa va yei, gè ḡakani,
keḡe niizu, gè è-laawooi zoga.

⁶⁸ E vaḡe, è ḡe ga faanee ḡe nui,
kàla ga ḡa-leveiti.

⁶⁹ Waso nuiti ta zee mōinmōin peezu mà,
keḡe nà ḡolozu ḡa-leveiti be ga zīimave pe.

⁷⁰ Ti yiīlaaḡuluge,
keḡe nūn, kōozune vai ḡa ga ḡa-lōgi zo vai.

⁷¹ E kpētēni, ùnmaayeini,
nii a ke gè ḡa-leveiti kala.

⁷² Tōgi kulaai è-la, naa vizōḡe bè,
é leve zanu kae waagila (1.000) ba, ta wali ḡaei.

⁷³ E-yeeiti ti kēvele ḡetea, ti sūzo,
ḡimalai ve bè, nii a ke gè ḡa-leveiti kala.

⁷⁴ Niiti ti luazu è va, ta kà, ti ḡoozune,
mazōlō kītōḡe è-laawooi va.

⁷⁵ Gooḡo GALAGI, gè kwee ga ḡa-leveiti soḡeḡe.
E soledai ḡeēni ùnmaayei vai zu.

⁷⁶ ḡa-woḡeḡiladai ḡe ga ḡaaneeḡe zaḡui,
eḡevelei ḡa-minazeḡegi la bè, nēi gè ga ḡa-wotiḡe nui.

⁷⁷ ḡa-maawōinḡai yei mà, nii a ke gè zēnvui wo,
mazōlō ḡa-lōgi ḡa é ga nēbe vai.

⁷⁸ Unḡeḡi yei waso nuiti ma, teiti ti wōinzeḡeḡe wafuun.
Nūn nà, nà ḡiḡaiziēzu ḡa-leveiti su.

⁷⁹ E ḡaazuluaba nuiti ti va volu pò be,
nii a ke ti ḡa-ḡala gooiti kwee.

⁸⁰ Nà pō zīi zōle ḡeḡeḡein, ḡa-leveiti so fai zu,
naa ḡa a ke gè la unfega.

⁸¹ Zīi ḡa zoolezu ga ḡa-ḡizogi ma vai,

kīgi loge è-laawooi va.

⁸² Gàazuve boida su ga da-minazefegi gǎizie vai.

Gè gǎ ma: «Da gǎanene yeel?»

⁸³ Gè gǎa egǎ kǎb woolei é gologolosu abu luului zu, anene naa ve, gè la yeemazu da-leveiti ma.

⁸⁴ Folo lielegǎ gǎ da-wotigǎ nui kǎezu dǎ, kǎvelei niizu? Yeel gǎ è naati tukpǎgǎalevezu la, niiti ti nǐmizazu?

⁸⁵ Waso nuiti ta zegǎi wǎazu tǔgǎ, naa la zolooni da-lǎgi ma.

⁸⁶ Da-leveiti kpein sǎlegǎ ga nu la ti la.

Ta wǎinzegezǎ wafuun, va è bǎ bǎ.

⁸⁷ Ná tago gǎa de, ti va ùndaavili, kǎle gè la gǎlezu da-lǎgiti ba.

⁸⁸ Zǎnvui ve bè ga da-woogǎgǎladai, naa gǎ a kǎ gè deveiti so, è ti woni.

⁸⁹ Gǎogǎ GALAGI, è-laawooi gǎ ná eyesu gǎ, seizu gǎ ná eyesu gǎ, geegǎlǎgi zu.

⁹⁰ Da-woogǎgǎladai gǎ ye ná, yeegǎgǎlǎiti pǎ su. E eteai bǎteni, toǎ lǎni kpaan losu.

⁹¹ Aniiti pǎ ta ná za, da-levei zaǎui zu, mazǎbǎ eteai kpein ka è yeema.

⁹² Ni da-lǎgi la gǎni zǎimani, nǎ la za kaite nǎ-maanǎgǎi zu.

⁹³ Eyesu pǎ gè la yeemaa da-leveiti ma, naati ka è vaazu bu, gè zǎnvui wo ti zaǎui zu.

⁹⁴ Nǎ ga dǎnǎ, kǎzo.

Mazǎbǎ nǎ gǎaǎazu, gè vile da-leveiti polu.

⁹⁵ Faa jǎu gǎ nuiti ta pǎa gǎlegǎlegi gǎiziezu, kǎle nǎun, gǎilogǎ da-gǎla gooiti ma.

⁹⁶ Gè pǎtege ga kwǎ ka ani vǎpagi kpein ba, kǎle da-leveiti, kwǎ ge la ba.

⁹⁷ Ee, da-lǎgi nǎene bè!

Nǎ da gǎisǎ su yeenǎpǎ.

⁹⁸ Da-levei gǎ kǎezu ga gǎma nu, gè leve sǎli nuiti ba, mazǎbǎ toǎ zǎa yeenǎpǎ.

⁹⁹ Gè gǎmalai zǎbǎga, gè leve nǎ-kalamǎinti kpein ba, mazǎbǎ nǎ gǎisǎzu da-gǎla gooiti su.

¹⁰⁰ Gǎgi gǎ mǎ, é leve kǎwola wǎbǎiti ba, tǎzei nǎ gǎlozu da-leveiti bǎ.

¹⁰¹ Gè la kǎeni, kǎgǎi va vile faa jǎu gǎ vele nǎpǎ ma, nii a kǎ gè è-laawooi zo.

¹⁰² Gè la maagǎozani da-leveiti ba, mazǎbǎ da gǎ è kǎlasu.

¹⁰³ Da-minazefegi nǎene dǎa gǎozu, é leve kǎin gulǎi va dǎave.

¹⁰⁴ Da-leveiti ti kǎa ga gǎma nu, naa gǎ é kǎa gè zǎe veleiti kpein wǎinzegea.

- 105 E-laawooi ɔa ga lanboi kòɔɔ wu,
ta wozakalagɪ é volozu nà-pelei zu.
- 106 Gè minazegeni, nà ma, nà nà-minazegegi zo,
gè ɔolo ɔa-leveiti bɛ, tɔɔzei ti zɔlegɛ.
- 107 Ti gòla maanɔɔɔni,
ee, ɔooɔɔ GALAGI, zɛnvui ve bè, eɔɛvelei è-laawooi bogai la.
- 108 Ee, ɔooɔɔ GALAGI, yeezei nà-maamuse wooi wu,
è kàla ga ɔa-leveiti.
- 109 Zɛnvui ɔa faaɔaagi laawu yeenɔɔɛ,
kɛɛ gè la yeemazu ɔa-lɔgi ma.
- 110 Faa ɲu ɔɛ nuiti ta balii zeizu tùɔɔ,
kɛɛ gè la zegezu ɔa-leveiti polu.
- 111 ɔa-ɔala gooiti ta nòun bɛ ɔɔ, ga ani ɔii gola,
tiya ɔa ti kòozunɛɛzu zlimavɛ.
- 112 Gè devea zlimavɛ ga gè ɔolo ɔa-lɔgiti bɛ,
yeenɔɔɛ, eyɛsu ɔɔ.
- 113 Gè woovele nuiti wɔinzegea,
kɛɛ ɔa-lɔgi nɛɛvɛ bè.
- 114 ɔa ga dɔɔɔɔɔvɛ ta nà-kɔɔɔ zɛpɛgi,
kɪtɔgɛ è-laawooi va.
- 115 A maagooza bà, faa ɲu ɔɛ nuiti,
naa ɔa a kɛ gè nà-GALAGI ná-deveiti so!
- 116 Yeezei bù eɔɛvelei ɔa-minazegegi la, naa ɔa a kɛ gè zɛnvui wo,
mina kɪteve.
- 117 Gɛ ga pɔluzeigi, naa ɔa a kɛ gè ɔizo,
gè la ɔaazuzegɛa ɔa-leveiti ba eyɛsu ɔɔ.
- 118 ɔa naati daavilisɛ, niiti ti zegezu ɔa-leveiti polu,
mazɔɔɔ ta-ɔisɛi ɔa nɔ ga zɛɛ vai.
- 119 ɔa faa ɲu ɔɛ nuiti pilisɛ ya, niiti ti eteai zu, eɔɛ kavai,
naa ɔa é ba, ɔa-ɔala gooiti nɛɛvɛ bè.
- 120 Kpùsɛi ɔa ɔalizɛ ga dualuagi, è seizu mà,
nà luazu ɔa-leveiti ba.
- 121 Nà ziezu ga sɔledai ta telebodai,
mina ɔɛɛ bà, è va dɔ nɪmiza nuiti zeezu.
- 122 Gɛ ga pɔluzeigi, nèi gè ga ɔa-wotigɛ nui, nà-undaanɛɛi vaa zu,
mina yeeɛ bà, waso nuiti ti va nɪmiza.
- 123 Gàazu ɔɔida su ga ɔa-ɔɔbai maaɔɔun fai,
ta ɔa-ɔizogi, nii è ma minazegeni.
- 124 Faa ɔɛ bè, nèi gè ga ɔa-wotigɛ nui, eɔɛvelei ɔa-woogɛɔiladai la,
è kàla ga ɔa-leveiti.
- 125 Nà ga ɔa-wotigɛ nui, ɔigi ve bè,
ga gè ɔa-ɔala gooiti kwɛɛ.
- 126 ɔooɔɔ GALAGI, yeeɔɔɔalɛi ɔa è wuzegɛ,
ti ɔa-lɔgiti koloɔɔloga.
- 127 Nòun nà, ɔa-leveiti nɛɛvɛ bè,
é ɔudɛ zanugi maazu, anɛɛ zanu kitei.
- 128 Gè ɔa-lɔgiti kpɛin pɛteɔɛ ga ti zɔlegɛ, zeeɔaagwɛɛzu nɔɔɛ ge la ba,
gè zɛɛ vɛlei kpɛin wɔinzegea.

129 Da-ɣala gooiti page gola,
 naa ɣa é ba, nà makesu ti ma ga pagɔ.
 130 E-laawooiti ma ɣulakelɛmai ɣa da wozakalagi ve,
 toɣa da ɣigi ve naati bɛ, niiti ti la dɛ faa mɔinmɔin kwɛni.
 131 Da-leveiti nɛɛvɛ bɛ gola,
 nà ti magalasu ga zɔimavɛ pɛ.
 132 Gaavote mà, è zaalai la mà,
 eɣɛvelei è deveai la naati bɛ, niiti ti è nɛai vɛ.
 133 Sèbɛlɔ, eɣɛvelei da-minazegɛgi la,
 mina va bu, faa ɲou nɔpɛ ge va zobo sɔlɔɔ mà.
 134 Fie, è kùla nìmiza nuiti zeezu,
 naa ɣa a kɛ gè da-lɔgiti so.
 135 Yeezei bù ga pagɔ, nɛi gè ga da-wotigɛ nui,
 kàla ga da-leveiti.
 136 Gàazudɛi ɣa yeizu eɣɛ kɔtudɛi,
 tɔɔzei nuiti ti la da-lɔgi zosu.

137 Gɔɔɣɔ GALAGI, è zɔlegɛ,
 è lelebogɛ da-leveiti su.
 138 Da-ɣala gooiti è ti veezu,
 ta ga gaamai, ti zɔlegɛ.
 139 Zii ɣa ɣalazu kòozu,
 tɔɔzei sɔli nuiti ti yeema è-laawooiti ma.
 140 Da-minazegɛgi ma ladalai ɣulavɛ kelɛma,
 naa ɣa é ba, ti nɛɛvɛ bɛ, nɛi gè ga da-wotigɛ nui.
 141 Nà ga nui tosu wola la ba, ti bèlɛviligai,
 kelɛ gè la yeemazu da-leveiti ma.
 142 Da-lelebodai ɣa ga ɣɔɔɣɔ kelei,
 da-lɔgi ɣa ga gaamai.
 143 Kidaaviligi zeelia mà, nà koozuviligi zu,
 kelɛ da-leveiti ka ti ga nɛɛbɛ vaiti.
 144 Da-ɣala gooiti sɔlegɛ eyɛsu ɣɔ.
 ɣigi ve bɛ, nii a kɛ gè zɛnvui wo.
 145 Ee, Gɔɔɣɔ GALAGI, nà woɔɣulazu è ma ga zɔimavɛ pɛ, gòɔɣaavote,
 nà ɣolo da-leveiti bɛ.
 146 Nà woɔɣulazu è ma, va, è kɔzo,
 naa ɣa a kɛ, gè da-ɣala gooiti so.
 147 Nà wuzegɛzu aisa geelaa va lao, gè woɔɣula è ma ga è ɓɔ bà,
 kɔtogɛ è-laawooi va.
 148 Nà ɲiizu ɣaazu ɣa,
 nii a kɛ gè da ɣigaizɛ da-minazegɛgi zu.
 149 Ee, Gɔɔɣɔ GALAGI, woilo gòoi ma, da-woɔɣɛɣiladai zu,
 è zè vulua, eɣɛvelei da-leveiti ti la.
 150 Niiti ti faa ɲoi ɣɛvele ɓɛtɛzu, naati ta maabugavɛ bà,
 ti maagoozavɛ da-lɔgi va.
 151 Kelɛ, da ɣa è kòba, ee, Gɔɔɣɔ GALAGI,
 da-leveiti kpein ta ga gaamai.
 152 Gè sugwɛɛ kaite ga è da-ɣala gooiti seini,
 ta yɛsu ná ɣɔ.

- 153 Nà-maanɔɔɔi vete, è ùnmɔɔ,
mazɔɔɔ gè la yeemazu ɔa-lɔgi ma.
- 154 Maaɔlogi wo, è ùnmɔɔ,
zenvui ve bè, egevelei ɔa-minazegegi la.
- 155 Kizo fai maagoozave faa ɲɔu ge nuiti ba,
mazɔɔɔ ti la ɔolozu ɔa-leveiti be.
- 156 Ee, Ɔooɔɔ GALAGI, ɔa-maawɔingai zuwɔɔɔɔɔe!
Zenvui ve bè, egevelei è deveai la.
- 157 Sili nuiti ta wɔinzege nuiti mɔinve,
keɛ gè la voluavega ɔa-ɔala gooiti ba pe.
- 158 Nà woɔvalada nuiti kaana, nà ɔa ti wɔinzege,
ti la ɔolozu ɔa-leveiti be.
- 159 Ee, Ɔooɔɔ GALAGI, ɔize su ga ɔa-leveiti neɛve bè!
Da-woogegiladai maavele ma, zenvui ve bè.
- 160 E-laawooi ma ungi ɔa é ga gaamai,
ta ɔa-leveiti kpein ti zolege, ta yesu ná ɔɔ.
- 161 Zobobe nuiti ta wɔinzegezu wafuun,
keɛ sasu la ɔalia, keɛni è-laawooi nɔ luɔɔ.
- 162 Koozunɛɛve è-laawooi ma,
ege nui nii é naavolo wola zɔɔɔgai.
- 163 Zeɛi maayo ge la bè, gè wɔinzegeve,
keɛ ɔa-lɔgi ɔa neai bè.
- 164 Nà ɔa è maamuse ná zeizu ge lofela foloi ma,
ɔa-leveiti faa zu, ti zolegai.
- 165 Ziilei gola ɔa naati be, niiti ɔa-lɔgi neai ti ve,
ani nɔpe ge la ti ɔɔɔziɔaa, ti va loo.
- 166 Kitoge è va, Ɔooɔɔ GALAGI, ga ɔa kizo,
nà zizezu ga ɔa-leveiti.
- 167 Nà ɔa-ɔala gooiti sosu ga ziimave pe,
tɔɔzei ti wola neɛve bè.
- 168 Nà ɔa-lɔgiti ta ɔa-ɔala gooiti sosu,
mazɔɔɔ è siɛ velei kpein kwɛɛ fai pe su.
- 169 Ee, Ɔooɔɔ GALAGI, nà-kpee wooi zeeli è ma,
faagaaɔaa ɔigi ve bè, é zoloo è-laawooi ma.
- 170 Nà-maanɛɛɛ wooi zeeli è ma,
ùnmɔɔ, egevelei è minazegeni la.
- 171 Dàkɔlogiti ti è maamuse gola,
mazɔɔɔ ɔa kàlasu ga ɔa-lɔgiti.
- 172 Nègi è-laawooi maamuse,
mazɔɔɔ ɔa-leveiti kpein solege.
- 173 E-yeei va é ɔɔ bà,
mazɔɔɔ gè yiimazegɛa ga ɔa-lɔgiti.
- 174 Ɔooɔɔ GALAGI, wɔinma vaa wolai ɔa ga è kizo,
ɔa-lɔgi ɔa é ga nèɛbe vai.
- 175 Gè ye vulua, gè ɔa è lebi,
ɔa-leveiti ti ɔɔ bà.
- 176 Nà levetɛvesu ege baalagi nii toai ya.
Va, è gàizie, nèi gè ga ɔa-wotige nui,

mazɔɔbò gè la yeemazu ða-leveiti ma.

120

Nui ti zɛɛi vɛɛzu ma, naa ná-GALA falii

¹ Tɛɛ wo guyei.*

Nà-kidaaviligi zu, gè bainni Gɔɔɔɔ GALAGI woizu,
é gòɔɔaavoteni.

² Gè ɣɛni ma: «Ee, Gɔɔɔɔ GALAGI, ùnmɔɔ,
è kùla naati zea, niiti ti zɛɛi vɛɛzu mà, ti ða màayaava.»

³ Leeni ɣa GALA ge vaazu kɛɛzu ga de,
ɔɛi è zɛɛi wosu ga è-nɛgi?

⁴ Toɣa vaazu kɔɔɔɔ mɛɛn ɣaazobagi vilisu è ma,
naa vɛɛ abulekai va.

⁵ Toɣa bè ga maanɔɔɔ vaa, sèi vai zii ɣiligiti saama,
gè va yɛ zeini wɛɛinti ta-zeɣe ɣotaiti saama!

⁶ Kaite nà zeini naati saama,
niiti ziileigi wɔin la ti ma.

⁷ Ziileigi ɣa gè pɔ, kɛɛ siegi zu gè bɔɛzu la,
tiya mu, kɔɔɔɔ vai ɣa ti pɔ.

121

Mini ɣa nà-kpɔbai a zeɣe ná?

¹ Tɛɛ wo guyei.

Gè ɣaazulea ga gizeiti,
mini ɣa nà-kpɔbai a zeɣe ná?

² Nà-kpɔbai ɣa vaazu è zeɣe Gɔɔɔɔ GALAGI vɔ bɛ,
nii é geɣɔɔlɔgi bɛtɛa ta zooi.

³ E la vaa bu, è-ɣɔɔɔi va ziga,
zɔi é è makesu, é la nia.

⁴ Wɛɛ, zɔi é Izilayele makesu,
é la lia siingisiingi, é la nia.

⁵ Gɔɔɔɔ GALAGI ɣa é ga naa, nii é è makesu,
Gɔɔɔɔ GALAGI ɣa é ga niinigi è-maagoolii zu,

⁶ foloi la è ɣalaa foloi nɛɣɛɛin,
alugi la faa ɣɛa ga de kpidii.

⁷ Gɔɔɔɔ GALAGI ɣa faa nɔi kpein kpude è maazu,
toɣa è-yenvui make.

⁸ Gɔɔɔɔ GALAGI ɣa baa è maazu, é zo è ɣula yeei ma,
é li è ɣalema voloi vɔ,
é zo niizu ma, eyɛsu ɣɔ.

* **120:1 120:1 Tɛɛ wo guyei:** E zo guyei ungila puufelegɔ é li ungila puusavagɔ maazu naanigɔi vɔ (120-134), naati ti ɣɛni ga guyeiti ti ɣɛni ti loozu, siegi zu ta la ɣɛna siei woga la, ti ða li Zeluzalɛme kona gilagila fɛtiiti su, ta la ɣɛna lɛa taa nadeɣai zu, nii é gizei unmaɛ.

122

A ziileigi vali Zeluzalɛme vɛ

¹ Tɛɛ wo guyei. Davide ná-guyei.

Kòozunɛɛni gola, siɛgi zu ti ɖɛni mà la:

«Ade li Ɔoɔɔ GALAGI zeɪ vɛɪ ma ɔoizuvɛ!»

² Wɛɛ, gi-ɔɔɔiti ti loga da-zigɖavɛti, ee, Zeluzalɛme!

³ Zeluzalɛme, taa wolai togai ga pagɔ,
ná-sigɖigiti kakugai ma, é ɖɛ ga ani ɖila kpe.

⁴ Miná ɖa bolodamaiti ta da va ná, Ɔoɔɔ GALAGI ná-bolodaiti,
ti va, ti Ɔoɔɔ GALAGI maamuse návɛ,
naa ɖa ga tɔgi Izilayɛle vɛ.

⁵ Návɛ ɖa masa kpɔkpɔgiti ti ná, Davide mavofodai vɛ,
vɛ é zeizu ná, é da tukpɔi ɖaalevɛ.

⁶ A GALA fali ga Zeluzalɛme ziileigi zɔɔɔ, wo ɖɛ ma:

«Zeluzalɛme, niiti ti è nɛai vɛ, naati ti eteai zie ziileigi zu.

⁷ Ziileigi masadai ɖɛ da-zigɖigiti su,
ta da-masa peɛiti ziilei ɔɔɔ ma tɔɔn.»

⁸ Kèɛleaiti ta bɔɔlaiti maavele ma,
ziimai ɖa ga: «Ziileigi ɖɛ è vɛ!»

⁹ Ɔoɔɔ GALAGI, ada-ƆALAGI zeɪ vɛɪ ná-fai maavele ma,
ná undaanɛɛi ɖaiziezɔ è vɛ.

123

Zaalai maaɔɔun fai

¹ Tɛɛ wo guyei.

Nà ɖaazulosu è va,

ɖɛi è zeini geegɔɔɔgi zu.

² Eɖɛvelei botiɖɛ nuiti ti ɖaazulosu da ti-maliɖiiti zeeiti ba,
ta botiɖɛ anzanui, é ɖaazulosu da maliɖi anzanui yeei va,
vele ɖana gi ɖaazulosu da Ɔoɔɔ GALAGI, gá-ƆALAGI va,
eyɛsu é gi maawɔingɖa.

³ Gi maawɔingɖa, ee, Ɔoɔɔ GALAGI, gi maawɔingɖa!

Mazɔɔɔ ɔaagɖulamai kula ɖɛa ga giye.

⁴ Kpɛɛ nuiti ta-nɛɛɖulasui kula ɖɛa ga giye,
ta waso nuiti ta-wɔinzeɖɛmai.

124

Ada-ɔɔbai ɖa zɔɔɔsu Ɔoɔɔ GALAGIya

¹ Tɛɛ wo guyei. Davide ná-guyei.

Ni Ɔoɔɔ GALAGI la ɖɛni loni ade vɛ,

Izilayɛle lɛ naa ma volu, é bo,

² ni Ɔoɔɔ GALAGI la ɖɛni loni ade vɛ,
siɛgi zu nuiti ti vaani la, ti laalɛ ade wu,

³ naazu ta la ade-ma vului ɔɔɔ,
siɛgi zu ti ɖɛni ziiɖaawana wolai zu ade laalɔɔɔma.

⁴ Zie veinfeingi a la li ga adeye,
kətuðei ɣeni ade maaɓɔlesu.

⁵ Naazu zie veinfein golaiti
ti ɣeni yeizu ga adeye.

⁶ Mamagi ɗa Ƴooɗo GALAGI ɔɛ, nii é la vaani bu
ga ti-niigaiti ti ɔa ade ɔalivali.

⁷ Ade ɗulani ti ya, eɗe wɔnii
pelaai é ɗula wɔni ɓee nui ná-tumɔi zu.
Tumɔi ɔalini ga, ade ɔela.

⁸ Ada-ɓɔbai ɗa ɗa zeɗe Ƴooɗo GALAGI ɓoɗɔi ɔɔ ɓe,
nii é geegɗoɓgi ta zooi ɓetea.

125

Niiti ti ɗitogai Ƴooɗo GALAGI ɔa

¹ Tee wo guyei.

Niiti ti ɗitosu Ƴooɗo GALAGI ɔa,
naati keɛɔe eɗe Siyɔn gizei,
é la niikpiga, toɗa loni ɗo.

² Eɗeɔelei Zeluzaleme maaɗooliai la ga gizeiti,
zekana Ƴooɗo GALAGI ná-nuɓuseiti maaɗooliai la,
é zo niizu ma, eyesu ɗo.

³ Telebotala masadai la yeɗa ma ɗo telebo nuiti ta-yooi zu,
nii a ke telebo nuiti ɓalaa ti mina yeelo yaava vaiti su.

⁴ Ee, Ƴooɗo GALAGI, ɗe ga nu ɔago naati ɓe, niiti ti ga nu ɔagoiti,
ta naati ɓe, niiti ti-yii zolegai.

⁵ Kele niiti ti zeɗezu pele ɔagoi ɔa, ti ɔile ma ɗoi zu,
Ƴooɗo GALAGI ti yeɔe ɗoɗozu, ta naati niiti ti telebotalai ɗeezu!

Ziileigi ɗe Izilaye ɔe!

126

Golaiti ti valibogai ga koozuneei

¹ Tee wo guyei.

Siɛgi zu Ƴooɗo GALAGI Siyɔn zeɓe ɓeteni la ɔolu,
é ɗeni gi-ɗi su ga se su vaa no.

² Naazu, gi la ɗeni besu ɗee wo fai ɔa,
gi ɗa koozunɛ wuyei loo.

Naazu, ti ɗeni ɗeezu ma zii ɗiligiti saama:
«Ungo, Ƴooɗo GALAGI faa wolaiti kea ti ɔe!»

³ Ƴooɗo GALAGI faa wolaiti keɛɔe gi ɔe,
ga koozuneei zu.

⁴ Ee, Ƴooɗo GALAGI, ɔa, é gi zeɓe ɓete ɔolu,
eɗeɔelei ɗa ɗa ziei laa la, zie yeizuɔeti teɔebai zu.

⁵ Niiti ti ani zuwui vazasu gaazuɔevui zu,
ta ɗena teɔea, ta teɔe ga koozunɛ wuyei.

⁶ Zai é liizu ga wɔɔa ná-molo zuwui unma,
naa ɔa ɔale ma ga koozunɛ wuyei, ná-molo ɔiliiti ti zea.

127

Fai pɛ ka Maligii yeezu

¹ Tɛɛ wo guyei. Salomɔn ná-guyei.

Ni ɔɔɔɔ GALAGI la pɛɛi loni,
to nuiti ta botii ɔɛɛzu nɔ wafuun.

Ni ɔɔɔɔ GALAGI la taai makɛni,
zai é makesu, naa ɔa niizu ɔaazu ɔa fuun.

² Toɔa ga wafuun faa, wo wuzegɛ fala, wo ɔa ɔaazuɔa, wo la laa fala,
wo ɔa ziizoolɛ vaiti kɛ, wo-laamianigi ɔaizie vai zu.

ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ɔa nɛɛɛ nuiti kpɛɔma anii ve ti ya, anɛɛ siegi zu ti niizu la.

³ Wɛɛ, dointi ta ga tuyai, nii ɔɔɔɔ GALAGI feezu,
dointi ti zɔɔɔsu, ta ga kulanumai.

⁴ Egɛvelei mɛɛinti ti la, ti kɔɔɔɔɔɔɔɔ yeezu,
zekana doun zunuiti ti la, zunui ti zɔɔɔsu ná-zunu lounɔyoi zu.

⁵ Undaanɛ nu ɔa ga naama zunui, nii ná-ɔɔɔi laavegai ga tiye!
E la unfega, siegi zu é ɔɛɛzu la sili nuiti daalɔɔma taai ma zigɔɔaɛ.

128

Undaanɛi woɔɔɔɔɔɔ nui sɔɔɔsu

¹ Tɛɛ wo guyei.

Undaanɛ nu ɔa ga naa, nu-o-nu nii é luazu ɔɔɔɔ GALAGI va,
é ɔa zie ga naa yiima veleitii!

² Botii é kɛɛzu ga è-yeei, ɔa naama lɔnɔgi zɔɔɔ,
è undaa ɔa nɛ, è kulanuma zɔɔɔ.

³ E-anzai ɔa ɔɛ ɔa-velei wu, egɛ leezen ɔelei gaawaai mɔindai,
è-loun zunuiti ta ɔooli ɔa-laɔalii ma, egɛ wolive wului ma vɔnɔgiti.

⁴ Uele ɔana nui a tuyai zɔɔɔ da,
nii é luazu ɔɔɔɔ GALAGI va.

⁵ ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ye Siyɔn, é tuya loo è ve,
ɔa Zeluzalɛme ná-undaanɛi ɔa, è-zii ma voloi pɛ su,

⁶ ta ɔa è-lounlointi ka.

Ziileigi ɔɛ Izilayele ve!

129

Ti faa ɔu mɔinmɔin kɛni ga ze

¹ Tɛɛ wo guyei.

Kaite mà lounɔo ziegi zu ti laalɛni bù,
Izilayele lɛ naa ma volu, é bo,

² kaite mà lounɔo ziegi zu ti laalɛni bù,
kɛɛ ti la zobo sɔɔɔni mà.

³ Ti kuɔui wolini pɔluve,

egɛ nu a ɖɛ kpalagi wolizu.

⁴ Gɔɔɖɔ GALAGI zɔlegɛ,
é faa ɲɔu ɖɛ nuiti ta-ɖaluiti sulebeleveni mà.

⁵ Ti unfe, ti ɖula volu,
niiti kpein ti Siyɔn wɔinzeɖezu.

⁶ Ti ɖɛ egɛ pɛɛ ɖɔma lufai,
é vɔɔzu, aisa é va wɔɔɔ,

⁷ nii molo leve nui la yeelaavega su,
ta molo ɖili nui la gilia ba ga ma ɖili.

⁸ Teve nuiti ti mina ɖɛ ma:
«Gɔɔɖɔ GALAGI ná-tuyai mɔɔ wo ma!
Gá tuya loozu wo vɛ, Gɔɔɖɔ GALAGI laaseigi zu!»

130

Kidaaviligi zu

¹ Tɛɛ wo guyei.

Ee, Gɔɔɖɔ GALAGI, kidaaviligi zu ná woɔɖulazu è ma, è ɔɔ bà.

² Màliɖii, woilo gòo ma!
Woilo, nà-maanɛɛɛ wooiti ma ga pagɔ!

³ Ee, Gɔɔɖɔ GALAGI, ni ɖa gi zona ga gá-vaagaaaza golaiti,
Màliɖii, ɔɛ ɖa a ye vulua?

⁴ Kɛɛ è-vo ka ga maavaayɛgi,
naa ɖa a kɛ, nu lua è va.

⁵ Nà Gɔɔɖɔ GALAGI maaɔɔunsu ga zɔimavɛ pɛ,
ta kɪtɔgɛ daawooi va.

⁶ Nà Maligii maaɔɔunsu,
é leve maaɔɔungi va nii salaɔusuiti ta ɖa bo, é lo sobui zeeli vai va,
ungo, é leve maaɔɔungi va, nii salaɔusuiti ta ɖa bo, é lo sobui zeeli vai va.

⁷ Ee, Izilaye le nuɔuseiti, à ɖito Gɔɔɖɔ GALAGI va!
Mazɔɔɔ Gɔɔɖɔ GALAGI ɖa ga woɔɖɛɖila GALAGI,
unmɔɔgi ma zobogi kpein ka tɔun zea.

⁸ Toɖa a Izilaye le unmɔɔ,
é kula ná-faagaaaza golaiti kpein su.

131

Ziilei ma ungi

¹ Tɛɛ wo guyei. Davide ná-guye.

Ee, Gɔɔɖɔ GALAGI! Gè la wasoni zɔimavɛ,
gè la ga gaazuleɛ nu.

Gè la ɔɔɖɔ loozu faa wolaa zu,
ɔaa niiti ti wɔɔɔɔai nɔun ba.

² Naa li poun, kɛɛ gè maagɛgɛ kpɔ, gè ɖaalei kpe,
ziileivɛ, egɛ doin daagulaai ɲiimii va, é dee goba,
ziileivɛ, egɛ doungoi naa.

³ Izilayele, g̃ito G̃ooḡo GALAGI va,
é zo niizu ma, eyesu ḡo.

132

*Siyon, Masagi zeizuve,
ta Davide ná-taa wolai*
¹ Tee wo guyei.

G̃ooḡo GALAGI, g̃igaizie Davide zu,
ta ná-kpɔɔiti pɛ é ti woni.

² E niima minazeḡegi woni G̃ooḡo GALAGI ve,
é niima minazeḡegi woni Zakɔbe ná-Zebe-Su-G̃ALAGI ve ga:

³ «Gè la lea ná-pɛɛi wu, nii gè bu,
gè la lea ná-betei zu, ve gè laazu ná,

⁴ gè la vaa bu, niimenii va lo gàazu,
gàazu ḡolɔgi la pɛa ma mɛɛ,

⁵ eyesu gè ada zɔlɔ G̃ooḡo GALAGI ve ga seizu,
Zakɔbe ná-Zebe-Su-G̃ALAGI ve.»

⁶ Wele, gi yeni Efelata, gi minazeḡe kesui maawoo meni,
gi kaani Yaal lugi zu.

⁷ Ade li G̃ooḡo GALAGI zeizuve,
ade nɔkɔ ná-kɔḡoloma anii ḡakalave!

⁸ Ee, G̃ooḡo GALAGI, va da-looḡo bosuve,
wa da-minazeḡe kesui, nii è-zɛbei ḡulazu kelema.

⁹ Telebodai ḡa ḡe da-zalaḡa ḡula nuiti kɔba,
eḡevelei ta da seḡei loo la ḡɔba,
da-wooḡeḡila nuiti ti wooḡula ga koozunɛɛi.

¹⁰ Da-nɛɛbei maavele ma, é lo da-wotiḡe nui Davide va,
mina voluave masagi va, nii è ḡulɔi ziaai ma.

¹¹ G̃ooḡo GALAGI minazeḡeni Davide ve,
é la zeḡea minazeḡegi naa volu, é ḡeni ma:
«È-mavofodai ta ḡa gè seizu da-masa kpɔkpɔgi ḡa, è-ɔotogi zu.

¹² Ni è-loun zunuiti ta ziena ga ná-minazeḡegi,
ta ná-deveiti gè ti ḡalasu da,
ti-loun zunuiti balaa ta zei da-masa kpɔkpɔgi ḡa yeenɔpe, eyesu ḡo.»

¹³ Ungo, G̃ooḡo GALAGI yeeloni Siyon va,
é yiimazeḡe ga ná seizu vai zu.

¹⁴ E ḡeni ma:
«Nà-dooḡo bosuve ḡa eyesu ḡo.
Nà zei ná, mazɔlɔ wɔinve ga ná.

¹⁵ Ungo, nà tuya loo be, gè ani ɔaḡɔiti pɛ fe zea.
Nà daamianigi kpein fe bala nuiti zea, ti pɔ be.

¹⁶ Nà kizo fai loo ná-zalaḡa ḡula nuiti kɔba,
ná-wooḡeḡila nuiti ta wooḡula ga koozunɛɛi.

¹⁷ Nà Davide ná-zobogi wɔɔlɔ Siyon,
masagi gè ḡulɔi ziaai ma, nà naa ɔotogi ḡevele ɔete, eḡe lanboi é sosu.

¹⁸ Nà sili nuiti maaḡili ga unfegi,

kele toun, ná-masa baologi ga volo unmaue.»

133

Solooge gegeflointi ma, ti gili va

¹ Tee wo guyei. Davide ná-guye.

Wele, page, é vizɔ gegeflointi ma,
ga ti gili va, ti zeɪ ada gila!

² Keɛve ege gulo maku neɛɛge,
puai Aalon nɔungi zu, é da yei kpɛɛiti ga,
ta ná-sege dogi zu.

³ Keɛve ege naɔagi, é vuuni Geɛɛmɔn gizei ma,
é da yei Siyɔn gizei ma.

Miná ga Gooɔɔ GALAGI ná-tuyai veezu ná, nii é ga zenvui, eyesu ɔɔ.

134

A Maligii mama, ná-botiɛ nuiti wo pe

¹ Tee wo guyei.

Ee, à Gooɔɔ GALAGI mama, wɔiti wo botii geɛzu Gooɔɔ GALAGI ve,
wɔiti wo losu Gooɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛi wu, kpidii laawu!

² A yeeiti buzege, wo tete seizu naɔgai ma,
wo mamagi ve Gooɔɔ GALAGI vɛ!

³ Gooɔɔ GALAGI ye Siyɔn, é tuya loo wo ve,
tɔungi é geɛɔɔlogi beɛa ta zooi.

135

Maligii vage

¹ A Gooɔɔ GALAGI maamuse!

A Gooɔɔ GALAGI laaseigi maamuse,
A maamuse, Gooɔɔ GALAGI ná-botiɛ nuiti,

² wɔi wo losu Gooɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛi wu,
ada-GALAGI zeɪ vɛɛi ma ɔoizuveti.

³ A Gooɔɔ GALAGI maamuse,
mazɔɔɔ Gooɔɔ GALAGI vage.
A daaseigi lebi ga guyeiti,
mazɔɔɔ fiɔge nu neɛ ve.

⁴ Gooɔɔ GALAGI yiimazegeni ga Zakɔbe,
é ge Izilayeɛ ge ga kpɔɔ geɛ.

⁵ Ungo, gè kwɛɛ gè ge Gooɔɔ GALAGI wɔɔɔve,
ade-Maligii buɛve gala kiligiti pe maazu.

⁶ Nii naɛe Gooɔɔ GALAGI pɔ, naa ga a da ke,
geɛɔɔlogi zu, ta zooi ma,
kpolodei gaave, ta kpomaveti.

⁷ Toɔa da tonabiingi wuzege zou bela ga ná pe,
é mainmain zaɔa tonai zaamave,

é fiilei g̃ula ná-ani makεsuβε.

⁸ Toɔa ɓalaa é doun zunu m̃aungiti pε paani Ezipete yooi zu,
é zo nuβuseiti t̃ñɔiti ma, é li suaiti t̃ñɔiti p̃ɔ.

⁹ E poogiti d̃εeni, ta maaβεε vaiti Ezipete yooi zu,
Falaɔɔn laalɔɔma ta ná-botigε nuiti pε.

¹⁰ E zii g̃iligiti ma m̃ainm̃ain koloɔoloni,
é zobobe masa golaiti paani:

¹¹ naa g̃eni ga Sig̃on, Amool nuiti ta-masagi,
ta W̃oge, Basan nuiti ta-masagi,
ta Kanaan yooi zu masagiti kpein.

¹² E ta-yooi g̃εeni ga t̃ñɔ,
é naa veeni ná-nuβuseiti zea, Izilayεle nuiti.

¹³ G̃ooɔɔ GALAGI, è-lɔɔi g̃a ná eyεsu g̃ɔ.

G̃ooɔɔ GALAGI, zeema la woga è ma, yeegεg̃alaiti pε su.

¹⁴ Ungo, G̃ooɔɔ GALAGI g̃a s̃ole fai g̃ε ná-nuβuseiti bε,
toɔa maaw̃ing̃ai g̃ε ná-botigε nuiti bε.

¹⁵ Zii g̃iligiti ta-g̃ooɔɔ ganigiti ta ga walii ta zanugi,
niiti nuβuseiti ti ti βεεai.

¹⁶ Daave g̃a ti va, keε ti la ɓεzu la,
gaazuβε g̃a ti va, keε ti la wozaɔaazu la,

¹⁷ goiyeg̃ei g̃a ti va, keε ti la faa m̃enisu da,
fiile go g̃ila kpalaa ge la ti-laave.

¹⁸ Ti βεε nuiti kulave ga tiye,
ta niiti kpein ti g̃itosu ti va.

¹⁹ Izilayεle mavofodaiti, à G̃ooɔɔ GALAGI mama.

Zalaɔa g̃ula nuiti, Aal̃on mavofodaiti, à G̃ooɔɔ GALAGI mama.

²⁰ Levi mavofodaiti, à G̃ooɔɔ GALAGI mama.

W̃aiti wo luazu G̃ooɔɔ GALAGI va, à G̃ooɔɔ GALAGI mama.

²¹ Mamagi g̃a G̃ooɔɔ GALAGI υε, é t̃ozei Siỹon gizei ma,
G̃ooɔɔ GALAGI, ná-masa kp̃okp̃agi zeini Zeluzalεme.

A G̃ooɔɔ GALAGI maamuse!

136

Ná-nuβɔɔlai g̃wε ge la ba

¹ A G̃ooɔɔ GALAGI maamuse, maz̃ɔɔɔ page,
maz̃ɔɔɔ ná-woogεg̃iladai g̃a yεsu ná g̃ɔ.

² A galagiti ta-G̃ALAGI maamuse,
maz̃ɔɔɔ ná-woogεg̃iladai g̃a yεsu ná g̃ɔ.

³ A malig̃iiti ti-Malig̃ii maamuse,
maz̃ɔɔɔ ná-woogεg̃iladai g̃a yεsu ná g̃ɔ.

⁴ T̃ɔ g̃ila kpe ka é maaβεε vaa wolaiti k̃εeni,
maz̃ɔɔɔ ná-woogεg̃iladai g̃a yεsu ná g̃ɔ.

⁵ T̃ɔ g̃a é geeg̃ɔɔgi βεt̃eni ga kelegelegi,
maz̃ɔɔɔ ná-woogεg̃iladai g̃a yεsu ná g̃ɔ.

⁶ Tɔ ɔa é zɔɔi zɔvieni, é pɛɛ zɪɛ wolai ɔa,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.
⁷ Tɔ ɔa é wozakala golaiti kpɛɛɛai,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.
⁸ E folo ɔaei bɛɛɛni, é ɔa zɛi foloi unda,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.
⁹ E alugi ta somideɔaiti kpɛɛɛni, ti ɔa zɛi kpɪdii unda,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.

¹⁰ E Ezipete nuiti ti-loun zunu mɔungiti paani,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.
¹¹ E Izilayele nuiti kulani ti zaama,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ,
¹² ga ná-zeezuɔaaɪ ta zobogi,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.
¹³ Tɔ ɔa é Seeli Kpolodeɪ ɔalini su fele,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.
¹⁴ E Izilayele nuiti teveni saamaɔɛ,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.
¹⁵ E Falaɔɔn ta ná-kɔɔɔɔgiti tooni bu ná,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.

¹⁶ E loni ná-nuɔuseiti tuɔɔ teɔɔɔɔɔɔ zu,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.
¹⁷ E masa golaiti koloɔloni,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.
¹⁸ E masagiti undaavilini, zobobe nu wolaiti,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.
¹⁹ E Sigɔn undaavilini, Amool nuiti ta-masagi,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.
²⁰ E Wɔge undaavilini, Basan nuiti ta-masagi,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.
²¹ E ta-yooi veeni ga tɔnɔ,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.
²² E fe ná-botigɛ nui Izilayele ɔɛ ga nɔnɔ,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.

²³ E ɔɪzɛni ade zu, siɛgi zu ade ɔɛni la maanɔɔɔɔ zu,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.
²⁴ E ade ɔɪlani de wɔɪnzɛge nuiti kpeɪn zea,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.
²⁵ Toɔa daamianigi veezu kpɛɛɛaniiti pɛ zea,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.

²⁶ A GALAGI maamuse, nii é geegɔlɔgi zu,
 mazɔlɔɔ ná-woogɛɖɪladai ɔa yɛsu ná ɔɔ.

137

Gi ɔɛni zeini Babilɔne zɪɛ wolaiti daaɔɛ

¹ Gi ɔɛni zeini Babilɔne zɪɛ wolaiti daaɔɛ,

gi ɣɛni wɔlɔzu, gi ɖa ɣigaizie Siyɔn zu.

² Gi ɔ́-ɣɔnigiti sɛlɛni
ziɛlavɛ wulu wolaiti ba.

³ Niiti ti vɔnini gi ma, ti li ga giye,
naati ti ɣɛni gi guyeiti toona,
gi zili nuiti ti ɣɛ gi ɣoozunɛ,
ti ɣɛ ma: «À Siyɔn wuyei tanigaa loo gi vɛ!»

⁴ Gá la zoo ɣale gi Ɔɔɔɣɔ GALAGI ná-guyei ta loo
zooi naa zu, gi ná ga wɛɛin?

⁵ Ni ná yeemana è ma, Zeluzalɛme,
zɛbɛi ɣula zèezai va!

⁶ Nègi ɣata dàa ɣoozuɔvɛ va,
ni gè la mɔ ɣisiɛzu è zu, Zeluzalɛme,
ni gè la è ɣɛni ga ná-koozunɛi ma un golai.

⁷ Ɔɔɔɣɔ GALAGI, ɣize naa zu,
nii Edɔme nuiti ti kɛɛni Zeluzalɛme zo foloi,
ti ɣɛni ɣɛɛzu ma: «À taa wolai zuvoo, à suvoo,
eyɛsu é zeeli ma wuulaagiti ma!»

⁸ Ee, Babilɔne, ɖa vaazu ɣologolosu!
Undaanɛ nu ɣa ga naati, niiti ti naa zalazu è ma,
nii è kɛɛni ga giye!

⁹ Undaanɛ nu ɣa ga naati, niiti ta è-lointi so,
ti ti lɛɛvɛ fasai ma!

138

Nà pɔ̀ gè è maamuse ga zɔ́imavɛ pɛ

¹ Davide ná-guyei.

Ee, Ɔɔɔɣɔ GALAGI, ná è maamusezu ga zɔ́imavɛ pɛ.
Nà è lɛbizu ga guyeiti zɛɛ ɣalagiti gaazu.

² Nà nɔkɔsu, gè ɣaavote è zeì vɛlɛ ɲadegai ma,
gè è-laaseigi maamuse, ɖa-nuɔɔɣɔlai maavele ma ta ɖa-woɔɣɛɣiladai,
mazɔlɔ è ɖa-minazɛɣɛgi laazeelivɛ,
é budev naa maazu, nii gi-ɣigi ɣɛni ba, é lo è va.

³ Voloi gè woɔɣulani la è ma, è gòɔɣaavoteni,
è ɲɔɔɔni volu, è zɛbɛi ve bè.

⁴ Eteai zu masagiti kpein ti è maamuse, Ɔɔɔɣɔ GALAGI,
ta woilona è-laawooiti ma.

⁵ Ta ɣɛna guyei loa, ti Ɔɔɔɣɔ GALAGI ná-kɛɛwotiiti maamuse, ti ɖa ɣɛ ma:
«Ɔɔɔɣɔ GALAGI ná-lɛbiyai wɔlɔvɛ.»

⁶ Ɔɔɔɣɔ GALAGI maagoozavɛ geezuɔvɛ,
kɛlɛ toɣa ɔɔɣmaayei nuiti kaazu.
Toɣa yɛsu ɣoozama, é waso nuiti kwɛɛ.

⁷ Ni ná ɣɛna ziaa kidaaviligi zaama,
ɖa zobogi veezu bè, gè zɛnvui wo.
Da pele besasu sili nuiti ta-yiigulagi luɣɔ.
Da kizosu ga è-zɛbɛi.

⁸ Gooḡo GALAGI ḡa faiti pε unseizu bè ga pago.
Ee, Gooḡo GALAGI, ḡa-woogεḡiladaì ḡa yesu ná ḡo!
Mina ḡεε naati ba, niiti è ti βεεai ga è βoḡo yeeiti.

139

Gooḡo GALAGI, è nà-faiti pε kwεε

¹ Guye loo ḡundigii nōnōi ve. Davide ná-guyei.

Gooḡo GALAGI, è fεḡελεḡεḡεḡεḡε, è kwεε!

² Siεgi zu ḡε zeizu la, ta siεgi zu ḡε wuzεḡezu la, è ti pε kwεε.

Da yesu ḡoozama, è nà-kisiεi ḡwεε.

³ Siεgi zu ḡε ziezu la, ta siεgi zu ḡε laazu la, è ti pε kwεε,
è nà-peleiti pε kwεε.

⁴ Woo nōpε ge va ḡε é le dà,

ee, Gooḡo GALAGI, ḡa kwεεsu nεḡεlein, nii ḡε vaazu bosu.

⁵ E màalatigε, pōluvelei ta kàkala velei,
è-yeei ḡa veeni mà mεε.

⁶ E nōun kwεε fai ḡana, naa wōolove ḡaazu gola,
kpudεve nà-faḡaḡaḡaiti pε maazu.

⁷ Mini ḡa nà li ná, màaḡooza ḡa-yenvui va?

Mini ḡa nà vela, ḡe li ná, màaḡooza è va?

⁸ Ni nà leena geεḡolgi zu, ḡa miná,
ni nà yeina ḡovealaazu, ḡa miná balaa.

⁹ Ni nà ḡovena, ḡe li folo ḡulazu velei,
ḡaa ni nà liina, ḡe zei kpoloḡei voluvelei,

¹⁰ miná balaa, è-yeei ḡa losu tūḡo,
è-yeezai la bega bà.

¹¹ Ni nà ḡena ma: «Kpidii ḡa màalooḡu,
wozakalagi ḡa ḡe màaḡoolii zu ga kpidii,»

¹² kpidii zu la βidini è ḡaazu,
kuai zu ḡalagε è ḡaazu, eḡεvelei wozakalagi la.

¹³ Kevelei ḡe su, ḡa ḡa è kpèteai ḡana,
ḡa ḡa è fεleni dεe ḡoozu.

¹⁴ E mama kεezu ga kpeteanii gola vizogai,
ḡa laavō vaa wolaiti kεezu, ḡe naa zuḡwεε ga pago.

¹⁵ Dooḡuzu ada la ḡeni kpūsei va è ḡaazu,
siεgi zu è ḡeni kpètezu la dōḡuzu,
è ḡeai ma fεlezu zooi ḡomave.

¹⁶ Siεgi zu ḡe ḡeni la dε dεe ḡoozu, è ḡeni kàazu,
foloi lieḡo è kpeteni bè, naa zeveve ḡa-zevei zu,
naazu ti tanōpε ge la ḡeni dε tōzeini.

¹⁷ Da-ḡisieiiti, ee, GALA, ḡe la zooga ḡe va ti ḡaḡa!
Ti zuwōolove gola!

¹⁸ Ni ḡe ti ḡaaluni, ta la mōin, ti leve nḡaḡaegi va, nii é kpoloḡei ḡobave.
Wele, nà wuunsu, ḡe ḡe è va dε.

¹⁹ Ee, GALA, soma è nu nōi vaa!

Nu vaa nuiti, à maagfooza bà!

²⁰ Ta è-laaseigi wosu, ga tãḡḡ ḡologolo fai nã,
ta bosu wafuun nã, tẽiti ti ga è zili nuiti.

²¹ Ḡooḡḡ GALAGI, naati wainzeḡeḡe ma, niiti ti è wainzeḡeḡe,
niiti è zakpesu, naati beḡe la bè.

²² Nà ti wainzeḡeḡe, ga wainzeḡemai beḡe ge la ba,
nà ti levezu ga nà ḡooḡḡ sili nuiti.

²³ Ee, GALA, fẽḡeḡeḡeḡe, è ḡe zĩimave ḡwẽẽ.

Pòluḡula, è ḡe nà-ziiizoolẽ vaiti kwẽẽ.

²⁴ Pẽte, ni nà pele ḡou ma,
è lo tũḡḡ, è pĩḡe ḡooḡḡ pele vagoi ma.

140

Unmã, è kũla nu ḡoiti zea

¹ Guye loo ḡundiḡi nãḡi ve. Davide ná-guyei.

² Ḡooḡḡ GALAGI, kũla nu ḡoiti zea,
kĩzo toosu nuiti ma.

³ Ta-ḡisiei ḡa ga faa ḡou ḡe vai nã,
folo-o-folo, kpãei nã ḡa ti gaiziezu.

⁴ Ta ti-negi ḡaalizu eḡe kaalii,
kaali wanai ḡa é ḡulazu ti-lakologiti bu.

Lo!

⁵ Ḡooḡḡ GALAGI, mãḡe, ḡe mina lo nu ḡoiti zeezu.

Maḡe mã, è kĩzo toosu nuiti ma,
niiti ti ḡisiezu ga ti tòo bu.

⁶ Waso nuiti ti baliiti daa kãḡḡ wu,
nii a ke ti sò, ti galui ta tumoiti daa,
ti ti zei tũḡḡ pele zu.

Lo!

⁷ ḡe ḡe Ḡooḡḡ GALAGI ma: «Da ga nà-GALAGI!»

Ḡooḡḡ GALAGI, woilo nà-maanẽẽ woiti ma!

⁸ Ee, Ḡooḡḡ GALAGI, Mãligii, da ga nà-zobogi, ta nà-kizogi,
da nũngi maḡe kãḡḡ voloi.

⁹ Ee, Ḡooḡḡ GALAGI, mina va naa wu, faa ḡou ḡe nuiti be, nii wain ti ma!
Mina va bu, ta-vaazeikpasui va zoloo,
mazoloo ta pĩḡe soloo naazu.

Lo!

¹⁰ Niiti ti mãḡooliai,
maanḡḡi nii ti waindai ga é zeeli nũn ma,
naama maanḡḡi zei tiya ḡooḡḡ ti ma!

¹¹ Abuleka ḡezẽi vu ti ma!

Ti vobe abui zu, zeḡezaḡai zu,
ve ti la mã zooga ti va wuzegẽ ná ḡḡ!

¹² Faa ḡou ḡe negiti ti ḡula eteai va!
Maanḡḡi vile toosu nui volu, dooḡḡ ge mina ḡe ba!

¹³ Gè suḡwεε ga Ḡooḡḡ GALAGI ḡa telebodai ḡε bala nuiti bε,
é saledai ḡε maanḡḡ nuiti bε.

¹⁴ Naazu, telebo nuiti ta è-laaseigi maamuse wuyeiti too.
Səle nuiti ta zeì è ḡoba.

141

Màliḡii, makε dàawooiti ma

¹ Davide ná-guyei.

Ḡooḡḡ GALAGI, nà woḡḡulazu è ma, va fala, è ɓɔ bà.
Woilo ḡooi ma, siεgi zu ḡε woḡḡulazu la è ma.

² Nà-maanεεεε wooi zəle é lε è vɔ bε,
εḡε ansanse gala luului,
zèeiti ti maale è ma, εḡε kpɔkɔ zalaḡai.

³ Ḡooḡḡ GALAGI, wεlε dàave ma, è ḡaaɓa mà,
dàkɔlogiti ma vεlεlaveti make.

⁴ Mina ɓe bà, ḡε va li ga faa jɔi vɔ pelei,
naa ḡa a kε, ḡε mina yaava ḡεεwotii ta ḡε
nui naati saama, niiti ti telebotalai ḡεεzu.
Màkε, ḡε mina naama laamii ta wo ti zaama.

⁵ Nà va bu telebo nui dḡḡa, toḡa ná-nεεbei lεεzu ga ze,
ḡaa é zeliiti to mà, naa ḡa ga ḡulɔ vagoi nḡungi zu, nii ḡε la ḡεlεa ba.
Kεlε nà-maanεεεε wooi ḡa faa jɔu ḡε nuiti ta-vaa jɔi laalḡḡama volu yee ná nɔpε.

⁶ Ta-ḡundigiiiti ti vili ya fasaiti ma,
nu jɔiti ta gaḡḡa niina, ga kpḡε wooiti pagε.

⁷ Eḡε nu a ḡε wozawolizu, é ḡa zooi laavali,
ti-ma ḡaeiti ta vazasu ḡvεalaazu ḡakalavε.*

⁸ Ee, Ḡooḡḡ GALAGI, Màliḡii,
è vɔ pelei ḡa ḡε ḡaavotegai ná,
nà lḡḡfuzu ḡaiziezū è vɔ bε.
Mina yee zeḡε zēnvui maazu.

⁹ Make mà, è kizo telebotala nuiti ta-valiiti ma
ti ti laai tḡḡḡ, ta ta-yaavaiti.

¹⁰ Faa jɔu ḡε nuiti ti loo ti ɓḡḡḡ valiiti ga,
ti voola bà naama ziegi nɔ zu.

142

Da ḡa è ga dḡḡfuzu ḡila kpegi

¹ Davide ná-kidafaawui. GALA falii é boni, siεgi zu é ḡeni pugi zu la.

² Nà woḡḡulazu Ḡooḡḡ GALAGI ma ga kpee wooi,
kpee wooi ḡa ḡε Ḡooḡḡ GALAGI maanεεεεzu la.

³ Nà kpàla vai lεεzu la,
ḡε nà-kidaavili fai lεε la.

⁴ Nà valana zεbei ma, ḡa ḡa è kwεε vε ḡε liizu ná.
Ti balii laa nà-pelei zu ga kεεḡεi.

* **141:7 141:5-7** Eḡulu woo zεvεi zu, puuzui niiti ti la wola ḡoleni.

⁵ Wεε ga zèezazu velel:
 Nu nɔpε ge la mɔ ná, nii é kwèε.
 Gè la kwεε vε nà lɔɔɖu ná,
 nu nɔpε ge la yiizoolεzu ga zènvui ma vaa.

⁶ Gɔɔɖɔ GALAGI, ɖa ɖa gè kpee loozu è woizu,
 Gè ɖε ma: «Da ɖa è ga dɔɔɖuzuvε,
 ɖa ga zɛima anii, fizɔgai bè, eteai nii zu vε gi zènvui wosu ná.»

⁷ Woilo nà-kpee wooi ma,
 mazɔlɔɔ fikε nɔpε ge la mɔ sù.
 Unmɔɔ, è kùla naati zea, niiti ti wòinzeɖezu.
 Ti zuɔaavε, ta-zobogi wɔlɔ nònɔi va.

⁸ Fie, è kùla kasoi ɖa,
 nii a kε gè è-laaseigi maamuse.
 Telebo nuiti ta va, ti màaɖooli,
 siεgi zu è faanεi naa ɖεεzu la bè.

143

Màligfi, mina tukpɔ vεε bà

¹ Davide ná-guyei.

Ee, Gɔɔɖɔ GALAGI, woilo nà-maanεεnε wooi ma,
 woilo nà-fali woointi ma.
 Gòɔɖaavote deɖemu ɖa-woogεɖiladai zu ta ɖa-lelebodai.

² Nà ga ɖa-wotigε nui, mina tukpɔɖaalevea,
 mazɔlɔɔ fulu nu ɖila kpala ge la leleboni è ɖaazu.

³ Sili nui ɖa pòlu, é la ɔlɔzu,
 é dà zooi ma, ga é ɖɔɖɔlɔ mà,
 é sèi kpidii zu ga naati kεvele niiti ti zaai kaite.

⁴ Zènvui niikpiga kòozu,
 zii ɖa loɖazu ga duai.

⁵ Nà ɖisiεzu siεgiti su ti levegai,
 gè ɖisiε naati kpein su, niiti è ti ɖεeni,
 gè ɖida è-yeei ná-botii ɖε veleiti bu.

⁶ Gè zèeiti maalega è ma,
 nà ɔɔɖɔ ɖaazu è ɖakala, eɖε zooi fɔai.

Lo!

⁷ Ee, Gɔɔɖɔ GALAGI, va fala, è gòɔɖaavote!
 Zènvui zeelia ɖwεgi ma.
 Mina voluave bà,
 gè va ɖε ga naati kεvele, niiti ti ti-zaa ɖizei lεεzu niina.

⁸ Geelaa ɖa laona nɔ feya, ɖa-woogεɖiladai lε ga ze,
 mazɔlɔɔ ɖa ɖa dàai è la.
 Pelei lε ga ze, nii maanεai gè zie la,
 mazɔlɔɔ gè ɖaavotega è ma.

⁹ Ee, Gɔɔɖɔ GALAGI, ùnmɔɔ, è kùla sili nuiti zea,
 nà lɔɔɖuzu è ɖɔbavε.

¹⁰ Kàla ga è-yiimai ɖεε vai,
 mazɔlɔɔ ɖa ɖa è ga nà-GALAGI.

Da-Yenvu vagɔi lo tũgɔ zooi zu, vɛ faaɓa la ná.

¹¹ Ee, Gɔɔgɔ GALAGI, zɛnvui make, ɛ-laaseigi wɔɔɔ vai zu,
Da-lelebodai maavele ma, ùnmɔɔ, ɛ kùla kidaaviligi zu.

¹² Da-woogɛgɛlɔdai vɔ, sili nuiti daagɔlu.

E naati undaavili, niiti ti wɔinzegezu,
mazɔɔ nà ga ɗa-wotigɛ nui.

144

Masagi ná-GALA falii

¹ Davide ná-guyei.

Mamagi ɗa Gɔɔgɔ GALAGI vɛ, nà-fasai,
nii ɛ kàlasu ga kɔɔgɔ vai,
ɛ kèvele ɓɛɛzu kɔɔgɔ vai ma.

² Nà-woogɛgɛlɔ GALAGI vɛ, ɛ mà ga sigigi.

Toɗa ga dɔɔgɔzuvɛ, ta ùnmɔɔ nui.

Toɗa ga nà-kɔɔgɔ zɛpɛgi, nii gè ɓɔɔgɔzu poluvɛ.

Tɔ ɗa ɛ nà-nuɓuseiti kolozu bɛ.

³ Ee, Gɔɔgɔ GALAGI, nui ɗa ga leeni, ɛ va li daazɔbosu?

Nuɓusei ɗa ga leeni, ɛ va li ɗisizɛzu ná-faa zu?

⁴ Nuɓusei ɗɛɛvɛ ɛɗɛ fiilei,

ná-eteai ɗɛɛvɛ ɛɗɛ niinigi, ɛ levesu.

⁵ Ee, Gɔɔgɔ GALAGI, ɗa-ɗɛɛgɔɓɔgi zie su, ɛ yei vɛ.

Yeeɓɛɗai vɔɔɗu lɛɛ gizeiti ba, duului ɗula ti va.

⁶ Mainmainti saɗa lɛɛ, ɛ sili nuiti suvaza.

Da-mɛɛinti pili, ɛ ti zuvaza.

⁷ Yɛ geɛgɔɓɔgi ungavɛ, ɛ yeemaale,

ùnmɔɔ, kùla zie wolaiti bu,

zii ɗiligiti ta-zobogi ya.

⁸ Ti-laaveti ta ga zɛɛ wo daaveti,

ta-ɗonaiti kpein ta ga kona nɔ.

⁹ Ee, GALA! Nà guye niine loo ɛ vɛ,

nà guyei loo ɛ maamuse vai ma, kɔnigi ɗa nii galu puugɔi ga.

¹⁰ GALA ka ɛ kpɔbai ɗɛɛzu masagiti bɛ,

ɛ ná-botigɛ nui Davide ɗula boɗa zɔkpɔ ɗɔi laawu.

¹¹ Va ɛ kɔzo, ɛ kùla zii ɗiligiti ta-zobogi ya,

ti-laaveti ta ga zɛɛ wo daaveti,

ta-ɗonaiti kpein ta ga kona zɔmaiti nɔ.

¹² Gi-loun zunuiti, ta-loungo ziegi zu,

ti wuzegɛ ɛɗɛ siinziin ganigiti ti zuɓaai.

Gi-loun anzanuiti ti pagi wo,

ɛɗɛ kpɛɗegiti ti maavɔnɛai, ti masa pɛlei wu.

¹³ Gá-molo ɗotaiti daave, ɛ vɔova ma

ga daamianigi ma zii pɛ.

Gá-logani goiti ti ɓalaɗaiti su, ti mɔin gola,

ti ɗɛ ga waawaagiti, ta waavuupuugiti.

nuɔɔɔɔɔ ná-kɛɛwotiiti pɛ su.

¹⁸ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa naati kobavɛ, niiti ti woɔɔulazu ma, niiti dɔin ti woɔɔulazu ma ga gaamai.

¹⁹ Toɔa gaazuluaba nuiti ziima vaiti kpein kɛɛzu, a ta-ɔee wooi mɛnina, ɛ ti ɔizo.

²⁰ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa da naati pɛ makɛ, niiti ti nɛai vɛ, kɛɛ toɔa nu ɔaiti kpein koloɔolo.

²¹ Na zeze ga Ɔɔɔɔ GALAGI ná-maamuse vai. Kpɛɛani kpein ge dɛbi, tɛigi ɛ ga GALAGI, ɔadegai, ta naa ɔɛ, eyɛsu ɔɔ.

146

*Maliɔi ɔa da faa zɔlegai ɔɛ
zobobɛlala nuiti bɛ*

¹ A Ɔɔɔɔ GALAGI maamuse!

Na Ɔɔɔɔ GALAGI ɛɛbizu ga zɛimavɛ pɛ!

² Na yɛ Ɔɔɔɔ GALAGI ɛɛbizu sɛi ma voloi pɛ su, na na-GALAGI ɛɛbi ga guye wooi, ni na dɛ nɔ vulua.

³ A mina ɔaliva eteai zu zobobɛ nuiti ma, ta nɔ ga nuɔuseiti, zobo ge la ti vɛ, ti va nu ɔizo.

⁴ Siɛgi zu ti yii loozu la, ta ɔalesu ma zooi wu, gaamanɔ, ti ɔisu vai pɛ gaa ɔa vala ba.

⁵ Undaanɛ nu ɔa ga naa, nii ná-kpɔba nui ga Zakɔbe ná-GALAGI, nii ɛ ɔitosu Ɔɔɔɔ GALAGI va, ná-GALAGI.

⁶ Mazɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ɛ geɔɔɔɔɔ ɔetɛa, ta zooi, ta kpolodɛi, ta ti zu aniiti kpein. Toɔa ga woɔɔɔɔla nu yeenɔpɛ.

⁷ Toɔa da sɔle fai ɔɛ naati bɛ, niiti ti ti nimizazu, ɛ daamianigi ve naati zea, niiti pului ti ma.

Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa da naati pile, niiti ti kasoi ɔa.

⁸ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa da gaazugole nuiti gaazuvɛ zege ma.

Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa da naati gaalɔ, niiti ti biligai.

Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa da naati nɛɛ vɛ, niiti ti zɔlegai.

⁹ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa da seikɔɔma nuiti makɛ.

Toɔa da podoin zuzo, ta poanzai, kɛɛ toɔa da nu ɔai ɔisu vaiti gaavala ba.

¹⁰ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa masadai ɔɛ eyɛsu ɔɔ, ee, Siyɔn, da-GALAGI ɔa yɛ ná, yeeɔɔɔalaiti pɛ su.

A Ɔɔɔɔ GALAGI maamuse!

147

*GALA ná-zobogi kpɛɛaniiti unda
ta faa wɔɔmaiti su*

¹ A Ɔɔɔɔ GALAGI maamuse!

Mazɔɔ solooge nu guyei loo ada-GALAGI lebi vai ma,
mazɔɔ faa vago ve ta fizoge ga nu maamuse.

² Gooɔ GALAGI ɔa Zeluzalɛme losu volu,
Izilayele nui niiti ti liini ga tiye duɔlai zu, toɔa naati gaale ba náve.

³ Toɔa naati balo, niiti ti yiigolofologai,
é ta-valaiti gaagili.

⁴ Toɔa a ɔa somideɔaiti tiegi leve ba,
é ti gilaɔilagi laaseigi veɛ.

⁵ Ade-Maliɔii wɔɔɔve, ná-zobogi maayiki,
ná-kelegelegi ɔwe ge la ba.

⁶ Gooɔ GALAGI ɔa ɔa ɔɔɔmaayei nuiti suzo,
kele toɔa ɔa nu ɔaiti toka, é ti la meɛn zooi ma.

⁷ A guyei loo Gooɔ GALAGI ve ga faanɛ wuudweɛgai.
A guyei loo ada-GALAGI lebi vai ma ga kɔnigi.

⁸ Toɔa ɔa geegɔɔgi maalɔɔɔu ga tonaɔiingiti,
é tonai ɔevele ɔete eteai ve,
é tufaiti ɔɔnɔ gizeiti ma.

⁹ Toɔa ɔa togani ɔulugiti daamianigi ve ti ya,
é kalawɔni yivoiti kɔnɔgi ve ti ya, siegi zu ti ɔainsu da ga pului.

¹⁰ Sooi ná-suɔaai la gaazu ga faa nɔpe,
kɔɔɔ nui ná-zɛbei laade, a ɔa ziilei.

¹¹ Kele Gooɔ GALAGI wɔinve ga naati, niiti ti luazu ba,
niiti ti ɔitosu ná-woogɛɔiladai va.

¹² Zeluzalɛme, Gooɔ GALAGI lebi!
Siyɔn, ɔa-GALAGI maamuse!

¹³ Mazɔɔ é ta ɔoge è make vai va,
toɔa tuya loozu è-lointi pe be è ɔɔ be.

¹⁴ Toɔa ɔaazu ɔa-you ɔwegiti ma, ɔa zoo è zeiziileigi zu,
toɔa molo vagoi ɔeezu ga wo-laamianigi.

¹⁵ Toɔa ná-devei levesu eteai zu.
Daawooi ɔa ɔizezu fala.

¹⁶ Toɔa kɔɔle vukɔi vazasu ege baala deɔai,
é ɔumugi vaza ege zuvui.

¹⁷ Toɔa sakɔtui vilisu ege kɔtui.
Be ɔa a zie ná-deii wu?

¹⁸ Kele a devei veena feya, ti ɔaa ɔa ɔa wuun,
a ná-fiilei vuuna ti ma, ti-ma ɔei ɔa ɔa yei.

¹⁹ Toɔa daawooi wosu Zakɔbe ma,
é ná-deveiti ta ná-tɔgiti fe Izilayele ya.

²⁰ E la ɔeni naa ɔegala ɔeeni zii taɔili nɔpe be,
tanɔpe ge la ná-tɔgi ta ɔweɛ.

A Gooɔ GALAGI maamuse!

148

GALA maamuse vai geegɔɔgi zu ta eteai zu

¹ A Gooɔ GALAGI maamuse!

A Gɔɔɔɔ GALAGI maamuse geefɔlɔgi ungave!
 A maamuse, wɔiti wo geezuve!
 2 A maamuse, wo pe ná-geezugeelaiti!
 A maamuse, wo pe geezu ɔɔɔɔgiti!
 3 A maamuse, foloi ta alugi!
 A maamuse, wo pe somideɔaiti, wɔiti wo volozu!
 4 A maamuse, ee, geefɔlɔgiti ti maagoozaai!
 Wa balaagi, zɛiti wo maazuve geezuve!
 5 Naama aniiti kpein ti Gɔɔɔɔ GALAGI laaseigi maamuse!
 Mazɔɔɔ é devei veeni, ti pe ti ɔɛɛɛ.
 6 E ti zeini ga ti ye ɔɛvele ma eyɛsu ɔɔ,
 é ɔɛ ga tɔgi é la valiboga eyɛsu pe.

7 A Gɔɔɔɔ GALAGI maamuse, wɔi pɛ wo eteai zu,
wɔi wo ga kpolode wu zua wolaiti, kpolode wu yegezaɣaiti wo pɛ,
8 mainmain, sakɔtui, kɔɔɔ vukɔi, bumugi,
fiile wolai nii ɛ ɣolozu daawooi be,
9 gizeiti ta gize goiti,
gwaa wuluiti ta sɛdele guluiti kpein,
10 dɔɔɔ zuaiti ta toganiiti kpein,
niiti kpein ti ɔokposu ɔaa ti ɣovesu,
11 eteai zu masagiti ta nuɔuseiti kpein,
kundigɣiti ta eteai leve nuiti,
12 zunu loungoiti ta anzanu loungoiti,
kɛwola wɔɔɔiti ta doungoiti!
13 Ti Gɔɔɔɔ GALAGI laaseigi maamuse!
Mazɔɔɔ daaseigi ɣa bɔɔɔai ti pɛ unda,
nɔ-maayikii zɔɔi ta geegɔɔɔgi laaɣulavɛ.
14 E zobogi ɣevɛle beɛɛɛ nɔ-nuɔuseiti be.
Naa ɣa ga ɔɔɔ maamuse vaa nɔ-woɔɔɔɣila nuiti be,
Izilayeɛ nuiti, nuɔuseiti ti maaɔɔɔaai tɔun ba.

A Good GALAGI maamuse!

149

G̃ooḡo GALAGI nd-nuḡuṣeiti neene be

¹ A Google GALAGI maamuse!

A guye niinei loo Gooḡo GALAGI ve!
 A maamuse ga guye wooiti ná-woofegila nuiti ta-gaalɛbai zu!
² Izilayeɛ, ḡoozunɛ è Bete Nui vo!
 Siyɔn nuiti, à ge koozunɛi zu wa-masagi ná-faa zu!
³ Ti maamuse ga kua wo fai,
 ti guyei loo deɓi vai ma ga tamadegi ta kɔnigi.
⁴ Mazoɔo Gooḡo GALAGI ná-nuɓuseiti ti ziimaɓe,
 toɗa da kizo fai ve ɓoḡmaayei nuiti be eɗe kɔbu anii.

⁵ Ná-woodʒɛgɪla nuiti ti ɡoozunɛ, ti naɟai ɡula,
ti woodʒula ga koozunɛi, ta ʒena laani ta-veteiti su.
⁶ GALA maamusɛ vai ɟɛ ti-laaveti,

boḡa zəkpaḡi gaave fele, naa ḡe zoni ti ya,
⁷ ga ti potokulai ḡe la zii ḡiligiti ma,
 ti nuḡuseiti maagolo la.

⁸ Ti ta-masagiti gili ga yəḡḡḡiti,
 ti ta-nu wolaiti gili ga kəluiti.

⁹ Tukpaḡi nii ma vai zεveai, ti naa la ti unma.
 Naa ḡa ga unbuzegε vaa wola ná-woogεḡila nuiti bε.

A Ḣoḡḡ GALAGI maamuse!

150

A GALA maamuse ga ḡeingεin ganigiti

¹ A Ḣoḡḡ GALAGI maamuse!

A GALA maamuse seizu ḡadegai!

A maamuse geezuve, ve ná-zobogi ná!

² A maamuse ná-faa wolaiti faa zu, é kεεzu!
 A maamuse, é zoloo bəḡḡ velei ma, nii kpela ge la ba!

³ A maamuse ga baala minε vuḡugi wooi!

A maamuse ga kənigi ta papai!

⁴ A maamuse ga tamadegi wooi ta kuai!

A maamuse ga kənigiti ta koolei wooi!

⁵ A maamuse ga kətegi ḡein gooi goo ḡulazu!

A maamuse ga kətegi ḡein gooi gaabaingai!

⁶ Nii kpein é yenvuzu, naa pe ge Ḣoḡḡ GALAGI maamuse!

A Ḣoḡḡ GALAGI maamuse!

Tene Faalaaliiti Sevei lozeizuve ma woo moungetti

Tene Faalaali zevi ga ga sevei nii gima boeti ti su. Nu mainmain ka kpogai su, ti Tene Faalaali zevi bete, kele masagi Davide ná-doun zunui, masagi Salomon ga é boobozu zevai. Ese pe ge geni Salomon gwee ná-gimalai vaa zu, ta Masagiti Ta-Zeve Moungetti ge tene faalaali waasavago (3.000) ga é sevei (1Ma 5:12). Naazu Tene Faalaali zevi boobozu zevove Salomon ná-yeegefalai zu, kona untaavuugo puulofelaiti zofozuve ta untaavuugo puusavago maazu gilagi (970-931), aisa Yesu Kilista va zoloo. Ma zevi motai ga ge zevoni baa gaaleba, siegi zu Ezekiasé geni la ga Zuda masagi, kona undofela puugo maazu loobugiti zofozuve ta kona undozita puulosava maazu lozilai (715-686), aisa Yesu Kilista va zoloo (25:1).

Tene Faalaaliiti ta ga gima boeti boobozu ga gaamai, kele zeejaagweezu ga ti va ta minazefegiti baa faawokeeyeelugo boeti. Egevelei 22:6 bosu la ga doungoi nii ti kalagai ga pelei maanei é zie la, anee siegi zu é wolozafasu da, é la zefea ba. Kele naama lene faalaali la ga minazefe ga doungoi nii ti kalagai ga pelei maanei é zie la, faa nou nape ge la mo zeelia ma nu ma ná-eteai zu. Kele toun, toga ga tenege é lo naa va, nii é ga gaama yeegefala mainmain su. Tene Faalaali zevi boogoi ga faalaali naati ma ungi leezu gaagwesu moungetti zu (1:2-6). Ma ungi ga ga é ge ga kpobai buzege niingiti be, ta niiti ti la faagwe se ti gimalai ta tene pagoi zoloo, ta é ta bo volo gima nuiti ta-gimalai va.

Unsosuve

1. Salomon ná-tene faalaaliiti (1:1–22:16).
2. Gima nuiti ta-gima boe zevé felegiti (22:17–24:34).
3. Salomon ná-tene faalaali zevi tagili, nii masagi Ezekiasé ná-botigé nuiti ti gaaleeni ba (25:1–29:27).
4. Aguul boe wooiti (30:1-33).
5. Lemuwele boe wooiti (31:1-9).
6. Anzanu zobelamai zie velei (31:10-31).

Sevei lozeigi ta seve ungi

¹ Salomon é geni ga Davide ná-doun zunui, ta Izilayele masagi, naa ná-tene faalaaliiti:*

² Ti ge ungi ga ga ti nu gála ga gimalai, ti nu gevele bete, é kpoeiti gaaga, niiti ti woni ga kelegelegi.

³ Ti nui gála ga sie velei ná-eteai zu, kelegelegi vo, é lelebo, é zole, é zoloo su.

⁴ Ti gi pagoi ve naati zea, niiti ti la de faa mainmain kwéni, ti faagwégi ta kidafaawui ve zunu loungoiti zea.

⁵ Gima nui woilo, toga ta bo ná-soofalai va, zoi kelegelegai, naa ga zie velei vagoi zoloo.

⁶ Ta zoo ti tene faalaali ma loofuzu vai tanigaani kwee, ta gima nuiti daawooiti ma loofuzu vaiti poluveti.

⁷ Goofo GALAGI gaazuluabai ga é ga faagwégi lozeizuve, faagaagalala nui ga da gimalai velevele ta kalagi.

Dama ga zunu loungetti

⁸ Doun zunu, woilo, é dama ga faagwégi, é solosu è-gee ya, mina è-lee ná-tene gooit da goba.

* **1:1 1:1** Faalaali laaseigi, ta Salomon laaseigi ma vaa zu, wele sevei lozeizuve.

⁹ Mazɔlɔ ta ɖe ga masa bɔlɔ pagɔi è unba,
ta ɖe ga kɔbu ani vagɔi è ɖɔbu.

¹⁰ Dòun zunu, ni faa ɲɔu ɖe nuiti ta pɔ, ti è ɖaazule,
mina yeezei bu.

¹¹ Ta ɖena ma: «Dile gi volu!

Ade li de nuiti tevesuɔe maaɔɔun, de ta vaa,
de laale nui ta wu lein nɔ, anɛɛ ni é la faa ɖaazani.

¹² De ti-ma vului ɔle, eɖevelei ɔvɛalaazu a ɖa ke la,
ti ɲeele ɲegelein ga naati kevele, niiti ti yeizu kabai zu.

¹³ Ade ti-ɖɔli pagɔiti seɖe,
de da-veleiti buulaave da.

¹⁴ Da ɖɔnɔ zɔlɔsu gi vɔ,
ada ɔsu wali ɔlɔ ɖilagi ma ade pe!»

¹⁵ Dòun zunu, mina vile ti volu, è va zie ga ta-velei,
maaɖooza ta-velei va.

¹⁶ Mazɔlɔ ti-ɖɔɖɔiti suvileɔe faa ɲɔu ɖee vai zu,
ti zuvileɔe ɲamai vu zu.

¹⁷ Mazɔlɔ toɖa ga fuun faa,
wɔnii ɖa tumɔi ɖa, é ɖa zeɪ tuɖɔ.

¹⁸ Kele tiya ɔɖɔi ɖa ti yaavai zeizu ɔɖɔ luɖɔ,
tiya ɔɖɔi ti-yenvui ɖa ti balii laazu tuɖɔ.

¹⁹ Zekana naati gaaɖelazuɔe la,
niiti ti ta-ɖetei wosu ga kakama vaiti su,
tɔnɔ ɲɔi ɖa ɖa ɔlɔ nui undaavili.

Gimalai ɖa toligi wosu ta teneɖi

²⁰ Gimalai ɖa kpeeɪ loozu taazuɔe peleiti su,
toɖa woɖɖulazu maaɔɔ bosuɔeti.

²¹ E toligi wo maaɔɔ bosuɔe,
é ná-keela wooi wo taa loavɛ, é ɖe ma:

²² «Gimalala nuiti, wa ɖimalala vaiti nɛɛzu vɛ, eyɛsu yeelɛ?
ɲɛɖɖulasu nuiti, wo-yiimai ɖa ɖɛɛzu ga ɲɛɖɖulasui, eyɛsu yeelɛ?
Faagaaɖalala nuiti, wa yɛsu faagwɛgi wɔnzɛɖɛzu, eyɛsu yeelɛ?

²³ A woilo nà-tene gooiti ma!

Wɛɛ nà nà-keleɖeɖeɖe ve wo ya,
nà dāawooiti dɛɛ ga woye.

²⁴ Tɔɔzei gè wo lolini, wo ɖele,
tɔɔzei gè yeeleteni, nu nɔpɛ ge la ma wɛɛ woni,

²⁵ wo nà-tene gooiti kpein pilini ya,
wo la vaani nà-zelilomaiti bu,

²⁶ naa ɖa é ba, nà balaagi, nà wo ɲɛɛ, siɛgi zu maanɔɖɔi vaaɔu wo vɔ,
nà ɲɛɖɖula wo zu, siɛgi zu kidaaviligi zeelizu la wo ma,

²⁷ siɛgi zu kidaaviligi vaaɔu la wo vɔ, eɖe fiile wolai,
siɛgi zu maanɔɖɔi zeelizu la wo ma, eɖe tɔngɔlɔ fiilei,
siɛgi zu koozuviligi ta kidaaviligi vaaɔu la wo vɔ.

²⁸ Naazu, ta woɖɖula mà, gè la ti woɖɖaavotega,
ta gàizie, ti la kàa.

²⁹ Toɖa ɖe ɖana, tɔɔzei ti faagwɛgi wɔnzɛɖɛɔe,
ti la yiimazɛɖeni ga Gooɖɔ GALAGI ɖaazuluabai,

³⁰ tɔɔzei ti la vaani nà-tene gooiti bu,

ti laaβeeluni ga nà-zelilomaiti,

³¹ ti-zie velel ma lɔnɔgi ɔa a ɔe ga ti-ɔɔnɔgi,
ti ɔɔɔ lene gooiti ta ɔe ga ti-laamianigi, eyesu mɔtai ye.

³² Mazɔlɔ ɔimalala nui ná-kakagi ɔa ɔa paa,
faaɔaɔalala nui ná-ziizoolɔlala ga ɔɔɔ, naa ɔa a ɔa too ya.

³³ Kɛɛ zɔi a woilo ɔɔi ma, naa ɔa zei gaanɛi zu,
é ná-eteai zie ziileigi zu, é la luaa maanɔɔi va.»

2

ɔimalai ɔa ga ani biigi ɔɔɔuui

¹ Dɔun zunu, ni ɔa ɔaawooiti sona,
ni ɔa ná-deveiti makeɔa è-yiimave,

² ni ɔa woilona ɔimalai ma,
è è-yii ve kelegelegi ya,

³ ungo, ni ɔa woogulana faaɔaɔai ma,
ni ɔa kelegelegi ɔaiziɛna,

⁴ ni ɔa ɔaiziɛna ga walii ɔevele,
ni ɔa daana ma kpe, è ɔaiziɛ ga naavolo ɔevele,

⁵ názu ɔa è ɔɔɔɔ GALAGI ɔaazuluabai ɔweɛsu da,
ɔa zoo è GALA kweɛ.

⁶ Mazɔlɔ ɔɔɔɔ GALAGI ɔa a ɔa ɔimalai ve,
daawooi ɔa a ɔa faaɔweɔi ta kelegelegi ve.

⁷ Toɔa undaane vai makeɔu sɔle nuiti be.
Eɔe ɔɔɔ zepɛgi, toɔa naati make, niiti ti ziezu telebodai zu.

⁸ Niiti ti ta-eteai ziezu ga sɔledai, toɔa ɔa naati ba.
Niiti ti be ga woogɔɔla nuiti, toɔa ɔa naati ta-velei maazu.

⁹ Da zoo è faiti ɔɔɔzuɔa, telebodai, ta nii soloogai togi ma, ta sɔle fai,
è pele vaɔiti kpein kweɛ.

¹⁰ Mazɔlɔ ɔimalai ɔa va é zei è-yiimave,
faaɔweɔi ɔa ɔe ga è yiima vaiti.

¹¹ Kidafaawui ɔa è make,
kelegelegi ɔa ɔa è maazu,

¹² ga ti è unmo, ti è ɔula pele ɔɔiti su,
ta nu ɔɔiti ta-yaava ɔɔiti,

¹³ niiti ti ɔeɛzu gaama velel va,
ti ɔa zie ga pelel subidai.

¹⁴ Ti-yiimai ga faa ɔa ɔe vai,
ti ɔoɔunɛɛzu ga ti lɔ woya vai zu.

¹⁵ Ti-zie veleiti maavegai,
ta-veleiti suzeive.

¹⁶ Naazu, ɔa ɔizo weenziɛ anzanui ná-tegai ma,
é ga koloɔo anzanui woo neɛnɛgiti ti da,

¹⁷ nii keɛai sinigi va, é ɔeni zea ma niine yeei,
é yeema ná-vulu minazegɛgi ma, nii é boni ná-GALAGI laaseigi zu.

¹⁸ Mazɔlɔ maalaave na saai vɔ pelel, ve ná ga seizuve,*
sie velel ɔa liizu la ɔovealaazu.

¹⁹ Niiti kpein ti liizu pɔ be, taɔila kpala ge la ɔalega ma volu, é va va,
taɔila kpala ge la zenvu velel ɔa.

* **2:18 2:18** Mazɔlɔ maalaave na saai vɔ pelel, ve ná ga seizuve: Tati pelel taɔila ɔalaa ka ga nii: ná-pelel maalaave na ga saai vɔ pelel

²⁰ Yiimazege ga nu vagaiti sie vele,
zie ga telebo nuiti sie vele.

²¹ Mazoloo sole nuiti ta ze zooi zu,
gaama nuiti ta ye zeini na.

²² Kere nu jaiti too ga gula na,
woovele nuiti ta gula na va.

3

Nu gito GALA ba

¹ Doun zunu, mina yeema na-kala gooti ma,
make na-deveiti ma e-yiimave.

² Mazoloo ta ta vili da-voloi liegaiti su, ta e-zii ma fonagiti,
ti undaaneve e ve.

³ Mina vala woogefiladai ma, ta gaamai,
ti gili gibu, e ti zee e-yiimave.

⁴ Naazu, da zaalai zoloo GALA ta nubuseiti zea,
e logo vagai zoloo, e leve ga gima nui.

⁵ Galiva Goofo GALAGI ma ga e-yiimave pe,
mina voluzei e bofo gelegelegi va.

⁶ Ziimai gaizie e-gee vaiti kpein su,
tofa e-zie vele vagaiti dee ga de.

⁷ Mina bofo zefe ga gima nu,
lua Goofo GALAGI va, e maagfooza faa jai va.

⁸ Tofa ge ga kedeyai e-busei ve,
ta e-gaeiti niine vai.

⁹ Goofo GALAGI lebi ga e-zoloo gani vagaiti,
ta e-zoloo ganii ma mungiti kpein.

¹⁰ Naazu, da-molo gotaiti daa ga ve gola,
da-loo ligiiti daa ga ve ga doo niineiti.

¹¹ Doun zunu, mina gee Goofo GALAGI na-maagfoloi va,
mina na-zelilomai velevele.

¹² Mazoloo nii Goofo GALAGI neai ve, naa ga a da zeli lo ma,
egevelei doun keegei a da ke la na-doun zunui ve, nii neai be.

Gimalai ta undaaneve

¹³ Undaane nu ga ga naama zunui, nii e gigi zoloo gai,
zunui nii e ga kidafaawu nui!

¹⁴ Mazoloo kulanumai e soloo su, naa vizoge walii nonoi va,
na-tonogi vizoge zanu kitei va.

¹⁵ Fizoge e leve kotu zongo baagi pe ba,
e yiima anii tanope ge la vizoga ga toun kevele.

¹⁶ Sii zufoozai ga gimalai yeezai ga,
kovei ga, naavoloi ta lebiyai ga e mina.

¹⁷ Peleiti e nu vilesu ti va, naati page,
na-peleiti kpein ta gomisu undaaneve vo be.

¹⁸ Tofa ga zenvu wului naati be, niiti ti sosu kpe,

niiti ti makesu ma, naati undaanεευε.

¹⁹ Gooḡo GALAGI ná-ḡimalai ḡa é zooi βεtεni la,
ná-keleḡeḡeḡi ḡa é geegḡoḡi βεtεni la.

²⁰ Ná-ḡimalai υḡ, zou wu δεiti kulavε, ti la zooi ma,
tonaḡiingiti ti ḡa tonai υυ.

²¹ Doun zunu, ḡili keleḡeḡeḡi va, ta kidafaawui,
mina zeḡe ti volu eyεsu ḡo.

²² Mazḡḡo ta ḡε ga zenvu vagḡi è ya,
ḡa ḡε naazu ga zaalamai.

²³ Naazu, è ḡisu ḡa ḡala, è ḡa li ga lii vele,
è-ḡḡḡi la ziḡaa.

²⁴ Ni ḡa laana, maaḡili la ḡεa è ma,
ḡa-niimenii ḡaaḡaanε.

²⁵ E la luaa kulafiliba vaaḡa ba,
ḡaa faa zuḡologologi nii a zei nu jḡiti ma.

²⁶ Mazḡḡo Gooḡo GALAGI ḡa ḡε ga ḡa-ḡitogi,
toḡa balii kpein seḡe è luḡo.

²⁷ Siεnḡε su zobogi è υε la,
mina ḡελε, è va βε βḡsu naati ba, niiti ti βalaai.

²⁸ Mina ḡε è-zeijnḡḡi ma:
«Li è va volu, lina, nà fe!»
Tama anii è ya, nii ḡa fe zea.

²⁹ Mina faa jḡu βεtε ḡisu, è-zeijnḡḡi laalḡḡoma,
nii toun ka zeini kpe è ḡoba.

³⁰ Mina nu nḡε sakpe wafuun,
ni é la faa jḡu nḡε kεeni ga ḡe.

³¹ Mina ḡaazuḡula toosu nuiti ba,
è mina vokḡḡo ti-zie velei ma.

³² Mazḡḡo yaava nuiti maayoseḡευε Gooḡo GALAGI υε,
kele toḡa ḡa ḡoozu vai le ga naati niiti ti zḡegai.

³³ Gooḡo GALAGI ḡa ḡa nu jḡi ná-peleyeḡei voovo,
naazu ma, toḡa ḡa tuya loo telebo nuiti seizuυε υε.

³⁴ Toḡa ḡa jεεḡula jεεḡulasu nuiti su,
kele toḡa ḡa ḡaazu vagḡi lo βḡḡmaayei nuiti ba.

³⁵ Lebiyai ḡa a ḡε ga ḡima nuiti tḡnḡi,
kele faaḡaaḡalala nuiti tḡnḡi ḡa ḡε ga unfegi.

4

Doun keεḡei ná-tεne gooiti

¹ Doun zunuiti, à woilo ḡεεḡε lenε gooiti ma,
à woilo ga pagḡ, wo keleḡeḡeḡi ḡwεε.

² Nà kala pagḡ veezu wo ya,
à mina ná-kala gooiti pili ya.

³ Gè ḡeni kεε ya, ga doun zunu ḡilagi,
dεe nεeni υε gola, eḡe doun zunu ḡila kpegi.

⁴ Kɛɛ ɣɛni kàlasu, é ɗa ɣɛ mà:

«Dàawooiti so ga è-yii pɛ,
nà-deveiti so, ɗa zɛnvui wo.

⁵ Gimalai ɣaizie, ta kelegelegi,
mina yeema dàawooiti ma, mina zeɣe ti va.

⁶ Mina ɣele ɣimalai va, toɣa ɓɔ è va,
nɛɛ vɛ, toɣa ɓaa è maazu.

⁷ Wele ɣimalai ɓɔzeigi va: Gimalai ɣaizie,
kelegelegi ɣaizie ga è-zɔɓɔ ganii kpein.

⁸ ɓɔɓɔ, toɣa è wuzeɣe,
ni ɗa ɣilina ba, toɣa ɣɛ ga lɛbiya è vɛ.

⁹ Toɣa ɓɔɓɔ pagɔi ɓɔ è unba,
é è maagili ga masa ɓɔɓɔ maayikiai.»

¹⁰ Woilo dɔun zunu, dàawooiti gaɗa,
naazu, ɗa è-zii zuɣooza.

¹¹ Gè è ɣalage ga ɣimalai ma velel,
gè lo è luɣɔ telebo peleiti su.

¹² Ni ɗa ɣena ziaa ɣana, è-ɣɔɣɔ zu la ɣataga,
ni ɗa ɣena ɓizaa, è-ɣɔɣɔi la zigaa.

¹³ Gili kpaan è maagɔlo vai va, nii è sɔɓɔgai, mina too ya,
yɛ ɣilini ba, mazɔɓɔ naa ɣa è-yɛnvui su.

¹⁴ Mina zie ga nu ɲɔiti ta-velei,
mina vile naati kevelei volu, niiti ti faa ɲɔi ɣɛɛzu.

¹⁵ Maagooza ta-velei va, mina zie la,
zeɣe ba, è zie yɛ.

¹⁶ Mazɔɓɔ faa ɲɔu ɣɛ nui naati, ti la ɲia, ni ti la faa ɲɔi ɣɛɛni,
ta vala ɲiimenii ma, ni ti la nui ta looni.

¹⁷ Mazɔɓɔ ti-ɣɔɔgi ɣa ga faa ɲɔi,
ta-ɓɔɓɔ le ɓɔi ɣa ga suɲɔulai.

¹⁸ Telebo nuiti ta-velei ɣɛɛvɛ eɣɛ, geelaalaosu wozakalagi,
nii ma wozakalagi ɣaa yɛsu wɔɓɔzu, eyɛsu foloi tɛ.

¹⁹ Faa ɲɔu ɣɛ nuiti ta-velei ɣɛɛvɛ eɣɛ kpidii,
ti la ti ɣɔɣɔziɣa ani ɣwɛɛ.

²⁰ Dɔun zunu, woilo dàawooiti ma,
woilo ga pagɔ kpɔɛ wooiti ma.

²¹ Mina yeema ti ma,
kelɛ make ti ma è-yiimavɛ.

²² Mazɔɓɔ niiti ti yeezeizu ti wu, ta va ga zɛnvui naati pɔ,
ti kedɛyai ve ti-ɓusei ya.

²³ Make è-yii ma, é leve anii pɛ ba,
mazɔɓɔ toɣa zɛnvui wo fai ma ungi su.

²⁴ Mina ɓe è-laavɛ va, é va ɗa zɛɛiti bo,
mina è-lakɔɓgiti ze ná, ti va ɗa yaava ɓɔɛiti bo.

²⁵ Gaazulo ɣakala velel va,
wele ɣakalavɛ ga pagɔ.

²⁶ Pelei zuɓɛɛ, vɛ è ziezɔ ná,
pelei è laai ɗa, zie ga naa.

²⁷ E mina zege ba, è va li ga yeezazu velel, 6aa gɔvɛzu velel,
gɔgɔgɔfula faa ɲɔu gɛɛ vai zu.

5

Wɛɛnziɛgi ɔa da nui vaa

¹ Dòun zunu, woilo ga pagɔ nà-gɔmala wooi ma,
woilo nà-keleɛele gooiti ma,

² naa ɔa a ke, è zoo kidafaawui la,
faagwɛgi ɔa gɛ è-laawooiti su.

³ Mazɔlɔ wɛɛnziɛ anzanui laawooiti nɛɛvɛ ege kɔin gulɔi,
ti vage ege siɛma wulɔi.

⁴ Kele ná-fai ɔaabelazuve ɔa ɔa da wana ga nu, ege siinziin ganigi, nii wanaai,*
gaalivɛ ege boɔa zɔkpɔi, nii gaavɛ fele.

⁵ Siɛ velel ɔa da li ga nui saai vɔ pelel,
kɔgɔiti ta da zeeli gɔvɛalaazu.

⁶ E la da ga yiizoolɛ ga, é zivɛ ga zɛnvu velel,
é la sugwɛɛ ga toɔa zivɛzu ga kaka peleiti.

⁷ Niizu degɛmu, dòun zunu, woilo gòoi ma,
mina gɛle dàawooiti ba,

⁸ Maagooza naama anzanui ma zii va,
mina maaɔuɔa ná-pelelavɛ va,

⁹ naa ɔa a ke, è mina è ɔaazu unfegi lɔ zunu gɔli zeezu,
da-eteai mina lɔ zunu ɲɔu yeezu.

¹⁰ Ni naa laade, è-mɔɔlezuvɛ ɔa gɛ ga wɛɛinti daamiizu,
da-wotii zulɔnɔgi ɔa gɛ ga pele gɔli bu ani,

¹¹ naa ɔa a ke, è mina li balasu, da-eteai ɔaabelazuve,
siɛgi zu è-busei kpein suyɔkɔgai na la,

¹² è mina gɛ ma:

«Leeni vaa zu gè maaɔoloi wɔinzeɛɛni?

Leeni vaa zu tɛnɛgi la ɛni zoni zii ma?

¹³ Leeni vaa zu gè la ɛni woiloni nà-kalamɔinti gooiti ma?

Gè la woiloni naati gooi ma, niiti ti kàlani?

¹⁴ Ná tago nɔ, gè va gɛ maanɔɔi zu,
nuɔuseiti ta-maaɔɔgi zaama.»

E-anzai nɛɛ vɛ

¹⁵ E-anzai gɛɛvɛ ege zege dɛi.

Bɔɔle ga zege dɛi naa!†

¹⁶ Mina è yiima vai ye ná, é va da yei taazuve peleiti su, ege zivɛ,
é va da vaza maaɔɔ bosu wolaiti.

¹⁷ E yiima vaiti ti gɛ ga da gɔla kpe nɔ dɔnɔ!
Ti mina gɛ ga wo bɔma wa anzanu gɔligiti.

¹⁸ Goozune yeenɔpɛ su, wo eteai zivɛ vɔ, wa anzanui naa,
nii è yiimazeɛɛni la, è-ma nu niinelai zu.

¹⁹ E-anzai ná-fai ɔaanɛɛvɛ, ná-fai vage ege dopai.

Kpusei da-goozunɛɛi laazeeli yeenɔpɛ.

Goozune sienɔpɛ su ná-nɛɛbɛi zu.

* **5:4 5:4** siinziin ganigi, nii wanaai: A6isente, tufa wanawanagi, é ɛni ga faa wanai (TSV 29:17; Zel 9:14; Amɔ 6:12)
6aa kotoi ná-ani vili koozui vooɔgi (Gɔl 3:15; Kul 8:10-11). † **5:15 5:15** Naa ɔa ga: «anzanui nii è yiimazeɛɛni la, è-ma
nu niinelai zu» (5:18).

- ²⁰ Dòun zunu, leeni vaa zu è g̃aazug̃ulazu nu g̃ili anza va?
Leeni vaa zu da ziilei gaizie naama anzanui ya, nii é la ga d̃onò?
²¹ G̃oog̃o GALAGI g̃a nui kpein sie velel zumsu.
Toḡa ese keewotii vetesu.
²² Faa n̄ou g̃e nui g̃a da zo, to b̃oḡoi ná-faaḡaaza golai n̄o zu,
toḡa da zo, ga to b̃oḡoi ná-kotoi va ḡaluiti n̄o.
²³ Undaa g̃a vili, toḡzei é la zooni b̃oḡo zosu,
ná-g̃imalalai g̃a a da paa.

6

Zeelaga vai

- ¹ Dòun zunu, ni è b̃oḡo ḡeeve ga zeelagai è-w̄olai ta maag̃uye vai zu,
ni è minazeg̃eni è-zeiḡoḡoi ve,
² ni è b̃oḡo ḡilia ga è-laawooiti,
ni è b̃oḡo ḡea ga kasog̃a nu ga è-laawooiti maavele,
³ naa ma, nii da ke d̄oun zunu, b̃oḡo vie,
toḡzei è loa è-zeiḡoḡoi yeezaama,
li è b̃oḡomaayei be, è b̄oi da ga maaneenei.
⁴ Mina va bu, niimenii va lo è-g̃aazu,
ḡaa è-g̃aazug̃ol̄ogiti ti va p̄ee ma m̄ee.
⁵ B̃oḡo vie ga dopai ḡeevele, é ḡulazu dosoiti zea,
eg̃eevelei w̄onii a da ke la, é ḡula w̄oni zo nui ná-tum̄oi zu.

Naka nui ná-fai

- ⁶ Dei è ga naka nui, li lee pupuiti p̄o be, è ti vete,
ti-zie veleiti sum̄o, è ḡigi zol̄o.
⁷ Ta-welema nu la ná,
ta-ḡalam̄on la ná, ta-ḡundig̃i la ná,
⁸ ta da ti-ḡon̄ogi b̄ete, fog̃o undaag̃ulazuve,
ti ti-laamianigi ḡaale ba molo leve ziegi zu.
⁹ Naka nui, da yesu laani, eyesu yeele?
Siegi begele g̃a è wuzeg̃ezu la, è ḡula da-niimenii zu?
¹⁰ E lago ni n̄o, è lago ḡaazuvee ma f̄oin n̄o,
è zaamale, è yeeiti da b̃oḡo ma,
¹¹ naama ziegi zu, baladai g̃a na va è v̄o eg̃e siezie nui,
maan̄oḡoi ḡula è viliba eg̃e toosu nui.

Yaava nui ná-fai

- ¹² Nu nakai g̃a ga telebotala nui,
toḡa a da li ga zee b̄eiti boga,
¹³ é da ḡaazuve loo ma, é da ḡoḡoiti gaaloga,
é da poogiti ke ga yeebeḡaiti,
¹⁴ yaava ḡisie n̄o g̃a é ziimave,
faa n̄oi n̄o g̃a a da ḡisie su yeen̄ope,
é da kp̄eeleve vai ḡe.
¹⁵ Naa g̃a é ba, kolog̃olo fai g̃a ḡe ga kulafilibai,
naa g̃a ba ḡila n̄o, é ḡolog̃olo, ma zale la ná.

Nii G̃oog̃o GALAGI w̄oinzeḡezu

- ¹⁶ Faa l̄ozita g̃a ná, nii beleg̃ulaai G̃oog̃o GALAGI ve,
toḡa v̄ol̄o ga d̄ofela, niiti ti ga maaneēi:

17 gaazulɛɛ ɔ̃aazui, zɛɛ wo nɛgi,
 nui sɔ ge la ba, nuiti ti naa ma ɲamai vuuzu ga ti-yeeiti,
 18 nu yii nii é ɔ̃siɛzu telebotala vaiti su,
 nu ɔ̃ɔ̃ɔ̃iti ti zuvilaai ɔ̃izɛzu faa ɲɔu ɔ̃ɛɛzuɔɔɛ,
 19 zɛɛ zeelei, é zɛɛ zeele wooi wosu,
 ta zɔi é kpɔɛi levezu ɔ̃ɛɔ̃ɔ̃lɔinti zɔɔ̃zu.

Wɛɛnzɛgi zakpe pelei

20 Dòun zunu, ɔ̃izɛ è-ɔ̃ɛɛ ná-deveiti su,
 mina è-lee ná-tɛnɛ gooiti too ya!
 21 Makɛ ti ma yeenɔpɛ è-yiimavɛ,
 ti zɛɛ ɔ̃ɔ̃bu.
 22 Ta lo è luɔ̃ɔ̃ ɔ̃a-zɛi zu,
 ti è makɛ è-laazuɔɔɛ,
 ti yɛpɛ è ɔ̃ɔ̃, ɔ̃a wuunna.
 23 Mazɔɔɔ devei ɔ̃a ga lanboi,
 kalagi ɔ̃ɛ ga wozakalagi,
 zelilogi ta maagoloi, ta ga pelei é lo zɛnvui ɔ̃a.
 24 Ta è makɛ wɛɛnzɛ anzanui zɛɛ velei ma,
 ta è-zɛiɲɔ̃ɔ̃i anzai ná-kpɔɛ nɛɛnɛgi ma.
 25 Mina ɔ̃aazuɔ̃ɔ̃ula ná-pagi ɔ̃a è-yiimavɛ,
 mina ɔ̃ɔ̃ɔ̃ yɛ ná, é ɔ̃a è zɛɔ̃ɛ ga gaazuɔ̃ɔ̃logiti.
 26 Mazɔɔɔ kologolo anzanui maavele ma, ɔ̃a ɔ̃ala ɔ̃a-bulu ɔ̃uɔ̃ai nɔ ma,
 kɛɛ anzanui é zini bɛ, ɔ̃a ɔ̃ɛ è ɔ̃ala è-yɛnvui pɛ ma.
 27 Nu ɔ̃a zoo nɛi é abui lo ná-zuvai zu,
 é la ná-seɔ̃ɛiti kpein gala ɔ̃aa?
 28 Nu ɔ̃a zoo nɛi é zɛɛ abulekai ɔ̃a,
 é la kɔ̃ɔ̃ɔ̃iti gala ɔ̃aa?
 29 Zenɔ̃ ɔ̃ana é la, ga naama nui nii é ɔ̃ilɛsu seɲɲɔ̃ɔ̃i anzai ɔ̃olu,
 a ɔ̃ɔ̃ɔ̃una ba, salalalai la yɛga.
 30 Nu la unma nui ɔ̃ɛɛviliga, nii é unmai wosu ga é kogi zulaave,
 tɔ̃ɔ̃zɛi ani la zea, nii a mi.
 31 Anɛɛ naa ɔ̃ɛ, ni ta sona, maanɛɛvɛ é potogi ve ga seizu lofela,
 ani ɔ̃agɔi kpein é ná-pɛɛi wu, toɔ̃a naa pɛ fe.*
 32 Kɛɛ zɔi é wɛɛnzɛgi ɔ̃ɛɛzu anzanui ɔ̃ɔ̃, naa ɔ̃alagɛ faaɔ̃aagɔi ma,
 ɔ̃a naa ɔ̃ɛɛna, ɔ̃a ɔ̃ɔ̃ɔ̃ ɔ̃ologolosu, ɔ̃a ɔ̃ɔ̃ɔ̃i.
 33 Toɔ̃a kpɔ̃loi zɔɔɔ ta ɔ̃aaɔ̃ulamai,
 ná-unfegi la bega eyɛsu ɔ̃ɔ̃.
 34 Mazɔɔɔ toloi ɔ̃a ɔ̃a anzazinigi yiigula,
 é la maawɔ̃ingɔ̃a ɔ̃ɛa, yɛɛi é potokulai ɔ̃ɛɛzu la.
 35 E la unmɔ̃ɔ̃ gani nɔpɛ sogɔ,
 é la vaa bu ɲɛgelein, anɛɛ ni ɔ̃a lobɛani mɔ̃inmɔ̃in tevesu.

7

Wɛɛnzɔ anzanui ɔ̃a ɔ̃a zunu loungoi ɔ̃aka

1 Dòun zunu, mina yeema dàawooiti ma,
 ná-deveiti makɛ.
 2 Ni ɔ̃a pɔ è zɛnvui wo, ná-deveiti so,

* **6:31 6:31** Nii ɔ̃oluɔɔ ɔ̃a ga kɛni ma nu potogi ve. Tɔ̃gi ná-devei ɔ̃ɛni ga ma nu potogi ve ga ma ɔ̃ɛɛda felegɔ, ɔ̃aa naanigɔ, ɔ̃aa ni gola zu ɔ̃a ɔ̃aaɔ̃ona, ma nu ma ɔ̃ɛɛda loɔ̃lugɔi ve (Egz 22:1-16).

è make nà-kala gooiti ma, eḡe è-ḡaazuleegi.

³ Ti lo yeeḡeḡaiti ba, eḡe balaḡaegiti,
ti zeve yiimave.

⁴ Ḡimalai leve ga è-vaazeelai,
è keḡeḡelegi leve ga è-wolai,

⁵ ga ti è ḡizo weenziḡe anzanui ma,
ta è-zeiḡḡoi anzai ná-tega ḡe neḡeḡiti ma.

⁶ Foloi ta, ḡe ḡeni loni nà-fenetelei laave,*
ḡe da wele eteave.

⁷ Ḡe buzeḡe niḡeḡiti kaani, ti la de faa pe poluḡwee,
ti zaama, zunu lounḡoi ta ḡeni ná, balagai ḡiḡi ma.

⁸ E ḡeni ziezu taazuve pelei zu, adave tona ve naama anzanui ta ḡeni loni ná,
é liini ga naa ná-pelei vo pelei.

⁹ E ḡeni ga fitili peezuve, foloi liini niina,
kpidii tozeini niina ga vea.

¹⁰ Kele wele, anzanui daaḡomini,
maaḡiliai eḡe koloḡolo anzanu, yaava ḡiḡi be.

¹¹ E da zongo, su la zoga,
koḡḡiti ti la yeḡa loni kpe ada ḡila.

¹² Taa zaamave veleiti su, ta ada wolaiti,
adave pe ka é ná-balii laazu ná.

¹³ E zunu lounḡoi zo, é neḡe,
é ḡaazulo gaazuve va, é ḡe ma:

¹⁴ «Ziilei zalaḡaiti ka ḡe ḡea ti ḡulazu,
za no ḡa ḡe nà-minazeḡeḡi laazeeliai la.†

¹⁵ Wele nii ḡa é kea ḡe ḡula, ḡe va è laaḡomisu,
ḡe ḡea po ḡe è ḡa, ḡe è ḡaa.

¹⁶ Ḡe nà-betei ḡaaḡetea, ga dasuzeḡei suvuai,
ta geze zeḡei é ga Ezipete gelei.

¹⁷ Ḡe daazuve makugi nea ga,
miilegi, ta aloweḡi ta kanelegi.

¹⁸ Va de lo ziimaḡeḡi zu, eyesu sobui zeeli,
de lo ḡoḡoyiimai ma neḡeḡi zu.

¹⁹ Mazoloo sinigi la ve, pelei wu,
diiḡe sie ḡooza ma.

²⁰ E wali moḡnmoḡn seḡeve ya,
keni alugi a zeina gize la, é va va.»

²¹ E vonini ma ga ná-keḡeḡelegi,
é meḡni ga ná-woo neḡeḡiti.

²² Gaamago no, é vileni anzanui naa volu,
eḡe niki ti liizu la paazuve,
eḡe ḡoloḡa nui, ti ḡilizu ga, ti maaḡolo,

²³ eyesu meḡin so zii va,
eḡe wonii é ḡaazuvilezu ga é vili tumoi zu,

* **7:6 7:6** *fenetelei laave*: Foono zooiti su feneteleiti daalaoga ḡeni de, kolu ansa velevelegiti ti vileni ti la, é da ta ḡula foloi ma zezeiti da. Nui a ḡena pelei wu, toḡa nu vete, kele nu la yeḡa etea vele, é va ma nu vete. † **7:14 7:14** Nui nii ti ná-zalaḡai ḡulazu, naa bena zalaḡa zuai ḡilazuve mi ta ná-peleyeḡei (Lev 7:12-15), folo moḡngi ta felesiei (Lev 7:15-16). Zunu lounḡoi nii lolige naama laamii wosuḡe.

é la ineinesu ga zenvui, é faabaagi laawu.

²⁴ Dòun zunuiti, niizu niina, à woilo gòoi ma!

A dama ga dàawooiti!

²⁵ Wo-yii mina valibo, é va vile anzanui niima zii volu!

A mina gaka, wo va vile ná-pelei va!

²⁶ Mazóló ná-nu maawanaiti moinve, niiti ti zaai,
ta niiti é ti undaaviligai, ti gɛni ga zɛbesu nu wolaiti.

²⁷ Ná-pelei ga é ga gɔvealaazu vele,
nii é yeizu saai zeizuve.

8

Gimalai ga woɔfulazu

¹ A woilo, gimalai ga toligi wosu,
kelegelegi ga woɔfulazu.

² Toɔa loni ada gaagoozagiti maazuve pele gɔbave,
pele zaɔalaveti.

³ Taa loave, sigi daaveti,
nu leezuve taazuve, toɔa woɔfulazu:

⁴ «Nuiti, wa ga gè woɔfulazu wo ma,
nuɔuseiti, wa ga gè bɔezu wo vɔ.

⁵ Wɔiti wo la de faa moinmoin kwɛni, à kidafaawui maagoli,
faagaaɔalala nuiti, à gɛ ga kelegele nuiti.

⁶ A woilo deɛ, mazóló faa ɔii ka gè bosu wo ma,
telebo kpɛiti ka ti ɔfulazu dàave.

⁷ Mazóló gaama ɔɛiti ka gè ti wosu,
màaɲɛi ga ga zɛɛ ɔɛiti.

⁸ Dàawooiti kpein sɔlege,
tanɔpe su la zeini, ɔaa é va gɛ ga zɛɛ ɔɔɛ, ɔaa yaava ɔɔɛ.

⁹ Ti pe gaagaaɔage naama nui ve, nii kelegelegai,
ti ɔole naama nui ve, nii kalagai.

¹⁰ Ná-kalagi gè bosu ga woye, à naa wɔin gɛ, é leve walii va,
faagwɛgi vizɔge zanugi va, anɛɛ zanu kitei.

¹¹ Mazóló gimalai vizɔge kɔbu yɔlɔɔɔ vagoiti ba,
ani vago nɔpe ge la zooga vokaɔɔsu tɔun ma.

¹² «Nòun nà, nà ga gimalai, sèizuve ga ga kidafaawui,
sòoge faagwɛgi ta kidafaawui zólósu.

¹³ Gooɔɔ GALAGI gaazuluabai ga é ga, è zili ga faa ɲɔi.
Niiti gè ti wɔinzeɔezu, ta ga,

gaazuleɛi, wasogi, faa ɲɔu vele, ta zɛɛ wo dàave.

¹⁴ Tɛnɛ goo vagoiti, ta kidafaawui ta ga nònɔ,
nà ga gè ga kelegelegi, zobogi ga ga nònɔ.

¹⁵ Masagiti ta masadai gɛɛzu nòun saɔui zu,
kundiɔiti ti tɔgiti sei, niiti ti zɔlegai.

¹⁶ Saɔui zu ga kundiɔiti ti kundiɔilai gɛɛzu la,
ta seizumaanɛgiti ti pe ta ga tukpɔgaaleve nuiti ti zɔlegai.

¹⁷ Nòun nà, naati kpein nɛɛve bè, niiti ti nɛɛzu ve,
niiti ti gàizieu, naati ta pète.

¹⁸ Naavoloi ta lebiyai ta ga nòun nònɔ,

ta undaanɛɛi ta ani vagɔiti ti yesu ná ɔ́.

¹⁹ Nà-tɔnɔgi vizɔge, é leve zanugi va, anɛɛ zanu kitei, kulanumai gè feezu naa baɔɔvɛ walii va.

²⁰ Nà ziezɔ telebo pelei zu, pɪlɛge sɔle peleiti ba,

²¹ gè va ani vagɔi ve naati bɛ, niiti ti nɛai vɛ, gè ta-vɛlɛiti buulaave ga naavoloi.

²² «Gè ɔ́ɛni Ɔɔɔɔ GALAGI ya,* kaite ná-botiiti tɔɔzeizuvɛ, aisa ná-boti mɔungiti tanɔpɛ ge va ɔ́ɛ.

²³ Gè zeini kaite wɔlɔwɔlɔ, aisa eteai va bɛtɛ.

²⁴ Siɛgi zu gè zɔlɔni da, kpolodei la ɔ́ɛni dɛ ná, baa ziezɔngiti, zieziti ti va ɔ́ɛni ɔ́ɛni ti zu.

²⁵ Gè zɔlɔni pɛ, aisa gizeiti ti va bɛtɛ, aisa gize bɔfɛgiti ti va ɔ́ɛni,

²⁶ GALA ge la ɔ́ɛni dɛ zɔɔi bɛtɛni, ta zou yɔɔɔzuvɛti, anɛɛ eteai ma vufili mɔungi.

²⁷ Gè ɔ́ɛni ná niina, siɛgi zu é geɔɔɔlɔgi zeini su la, é kwɛgi la, é tati ziezɔ wɔlai ma.

²⁸ Siɛgi zu é tonaɔiingiti seini su la geezuvɛ, é zɛbɛi ve ziezɔngiti bɛ, ti ɔ́ɛni ɔ́ɛni ga keɔɔaɔaai.

²⁹ Siɛgi zu é kpolodei ɔ́ɛni laani la, zieziti ti mina bɔdɛ maazu, siɛgi zu é eteai ma wuulaagi ɔ́ɛni da,

³⁰ gè ɔ́ɛni koba, eɔɔ ná-botiɔɔ ɔ́ɛni ɔ́ɛni, gè ɔ́ɛni ziilaazu folo-o-folo,

gè ɔ́ɛni kuai wosu gaazu yeenɔpɛ,

³¹ gè ɔ́ɛni kuai wo ná-etea bɛtɛni zu, gè ɔ́ɛni ná-ziilaai zɔlɔ nuɔɔvɛiti saama.

³² «Niizu dɔun zunuiti, à woilo ɔ́ɛni ma, wa ɔ́ɛni ga undaanɛ nuiti, ni wa ziezɔ ga ná-peleiti!

³³ A woilo ná-kala gooiti ma, wa ɔ́ɛni ga ɔ́ɛni nuiti.

A mina da ɔ́ɛni pɛ!

³⁴ Undaanɛ nu ɔ́ɛni ga naati, niiti ti woilosu ɔ́ɛni ma, niiti ti losu ná-pelelavɛ folo-o-folo, ti ɔ́ɛni ɔ́ɛni ná-pelelavɛ ma!

³⁵ Mazɔlɔ zɔi a kà, naa zɛnvui zɔlɔga, é Ɔɔɔɔ GALAGI ná-kpɔbai zɔlɔga.

³⁶ Kɛɛ zɔi nɔpɛ é la ɔ́ɛni bɛ, naa ɔ́ɛni ɔ́ɛni bɔlɔzu, niiti kpein ti wɔinzeɔgezu, saai nɛvɛ naati bɛ.»

9

Ɔ́ɛni ɔ́ɛni ɔ́ɛni wosu

¹ Ɔ́ɛni ná-peleiti loni, é ma bɛdɛ dɔfelaiti saɔani.

² E toganiiti paani, é dɔɔi ɔ́ɛni bɛtɛ,

* **8:22 8:22** Gè ɔ́ɛni Ɔɔɔɔ GALAGI ya: Tati peleiti taɔiliga baalaa ka ga niiti: Ɔɔɔɔ GALAGI yimazeɔɔni ga ze baa Ɔɔɔɔ GALAGI gɛyani baa Ɔɔɔɔ GALAGI sɔlɔni baa Ɔɔɔɔ GALAGI kpɛtɛni

é tabalii gaaβeteni.

³ E ná-botigē anzanuiti teveni toli bosuve,
ti leni adaveti, da gē ná, è zele taai maazu, ti da gē ma:

⁴ «Wōiti wo la de faa mōinmōin kwēē, à vaa lēē vē.»
E boni naati ma, niiti ti la gēlegeleni, é gē ma:

⁵ «À va, à nà-βului ta mi,
à dōi βole, nii gē supuai.

⁶ A gēle nuiti ta-ziepolui va, niiti ti la de faa mōinmōin kwēē, wa zenvui wo.
A zie ga kelegele pelei!»

⁷ Zōi a zēlii lo waso nui ma, naa gā da beβelalai zōlō,
zōi a nu jōi maagolo, naa gā da poomugi zōlō.

⁸ Mina jēēgulasu nui zōgi wo ma, mazōlō toga è wōinzege,
kele gīma nui zōgi wo ma, toga è nēē vē.

⁹ Ungo, gīma nui lenē, ta gā βō ná-gīmalai va.
Telebo nui gāla, ta gā βō ná-faagwēgi va.

¹⁰ Gōogō GALAGI gāazuluabai gā é ga gīmalai lōzeizuve,
è GALA Nadegai gwēē, * é ga kidafaawui.

¹¹ Mazōlō nōun nā, gīmalai, sāβu zu,
è-zii ma voloiti su gā gōoza,
è-zii ma gōnagiti sugōoza.

¹² Ni da ga gīma nu, da sugulanumai zōlō,
ni da ga waso nu, da gīla kpe ka da sulōnōgi zōlō.

Titigi gā toligi wosu

¹³ Titigi gā ga ege anzanui é zōngōzu,
é la faa gāagāazu, é la faa gwēē.

¹⁴ Toga zeini ná-peβlave,
seizuve gā ga adaveti ti zēlegai taai maazu.

¹⁵ E da teve nuiti toli,
niiti ti liizu ga pele zakpai,

¹⁶ «Zōi é la de faa mōinmōin kwēē, naa gāle ma, é va vē!»
Zōi balagai gīgi ma, é gē naa ma:

¹⁷ «Ziei unmaai nēē vē,
daamianigi é miizu dōogūzu, naa nēē vē!»

¹⁸ Ti la sugwēē ga ta ta li laazu gōvēiti ma,
niiti anzanui naa ti lolisu, naati ta niina gōvēalaazu.

Tene gooi ma ziiti

10

¹ Salomōn ná-tene faalaaliiti.

Gīma loun zunui gā da gē ga kēēgē ná-koozunēēi,
faagāgalala loun zunui gē ga dee ná-ziizoolēi.

² Naavoloi sōlō pelei jōudai, é la faa vaa eyēsu pē,
kele nii é ná-eteai ziezu telebogi zu, naa gā da gīzo saai ma.

³ Gōogō GALAGI la telebo nui yēga na, é va βōlō ga pului,
kele toga gēle nu jōi yiima vaiti ba.

* **9:10 9:10** è GALA Nadegai gwēē: Tati pelei tagili balaa ka ga nii: nu nadegaiti ta-vaa gwēgi

⁴ Zɔi ɛ la yeevɛa faa va, naa ɔa da ɔɛ ga bala nu,
kele zeemalebɛbogi ɔa da nu bɛtɛ.

⁵ Nii ɛ ani ɔaalɛɛzu ba, fogɔ undaagɔlazuɛ, naa ɔa ga doun zunui, nii kelegɛlegai,
kele zɔi ɛ niizu molo lebe ziegi zu, doun zunui ɔa ga naa, nii ɔaa ɔa ɔula ma.

⁶ Tuyaiti ta vuuni telebo nui unmaɛ,
kele nu nɔi laawooiti ta da tooma vai maalɔɔɔɔ.

⁷ Telebo nui na-kizesui ɔa da ɔɛ ga tuyai taɔɔɔɔɔɔ ani bɛ,
kele zeemai ɔa da wo nu nɔiti daaseigi ma.

⁸ Zɔi ɔigi ma ziimaɛ, naa ɔa da deveiti so,
kele nui ɛ kpɔɛzuɔula nakaiti bosu, naa ɔa da ɔɔɔɔ loo ya.

⁹ Zɔi ɛ ziezu soledai zu, naa ɔa ziezu ziileigi zu,
kele zɔi ɛ ziezu ga pele zuzeigiti, naa volu ɔa ɔula.

¹⁰ Nii ɛ gaamai ɔɔɔɔzu bɔɔɔɔlaiti ba, naa ɔa ti ɔɔɔzu,
kele zɔi ɛ zeli losu ti ma gaamai zu, naa ɔa vaazu ga ziileigi.*

¹¹ Telebo nui laawooiti ta ga zɛnvu dɛungi,
kele nu nɔi laawooiti ta da tooma vai maalɔɔɔɔ.

¹² Wɔinzeɔɔmai ɔa da sakpegi ɔaazo,
kele nɛɛbɛi ɔa da faaɔaazagi pɛ suvaaye.

¹³ Kelegɛle nui laawooi ɔa da ɔɛ ga ɔima ɔɔɔi,
kele faaɔaagɔlala nui voluɛ nɔnɔi ɔa ga kpakɔi.

¹⁴ ɔima nuiti ta da faaɔwɛgi ɔaale ba,
kele siegi zu faaɔaagɔlala nui ɔɔɛzu la, maanɔɔɔi maa la mɔ ɔoozani ba.

¹⁵ Kpɛtɛ nui yeaɔɔɔligi ɔa bɛ ga taa wolai sigigi ma,
kele bala nui na-maawɔin ɔa da koloɔɔlo.

¹⁶ Telebo nui na-tɔnɔgi ɔa da lo tuɔɔ, ɛ zɛnvui wo,
kele nu nɔi zɔɔɔɔgi ɔa da ɔɛ ga faa nɔu ɔɛ anii.

¹⁷ Zɔi ɛ woilosu tɛnɛ gooi ma, naa zɛnvu veleɔi zegea,
kele zɔi ɛ ɔɛɛzu zelilomai va, naa ɔɔɔɔ loa ya.

¹⁸ Wooveledai ɔana, da wɔinzeɔɔmai ɔɔɔɔɔna,
zɔi ɛ levesu ga tɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔlogi ɔɛa, naa ɔa ga ɔimalala nui.

¹⁹ Zɔi ɛ kpɔɔi zuɔulazu gola, ɛ la bega tɔ koloɔɔɔlogi ɔɛɛzu,
kele zɔi a laaɛ zo, naa ɔa ga zunui, nii ɔi pagɔi ma.

²⁰ Telebo nui laawooiti ta ga walii naɔɔɔɔɔ,
kele tosu la faa nɔu ɔɛ nuiti ta-ɔisiei va.

²¹ Telebo nui laawooiti ta da ɔɔ nuɔuse mɔinmɔin ba,
kele ɔimalala nuiti ta da za, tɔɔzei ti valage faaɔaagɔi ma.

²² ɔɔɔɔ GALAGI laa luyai ɔa a da kulagaanɛɛzui ve,
ɛ la koozuɔili faa nɔpɛ pilega polu.†

²³ Faa nɔi ɔɛɛ vai ɔa ga ɔaɔɔ faa ɔimalala nui ya,
eɔɔvelei ɔimalai ɔɛɛ vai la ga ɔaɔɔ faa ɔima nui ya.

²⁴ Nii nu nɔi luazu ba, naa ɔa a da ɔɔɔɔ,
kele nii telebo nuiti ta wɔin ɔɛ, naa ɔa da ve ti ya.

²⁵ Siegi zu tɔngɔɔ fiilei levesu da, nu nɔi ɔa da nɛɛɛ!
Kele telebo nui ɔa loni ani ma, nii ɛ na eyɛsu ɔɔ.

²⁶ Eɔɔvelei ani ɔɔɔai a da ke la ga nu niigai,
duului ɔalaa ga vuuna nu ɔaazuɛ a da ke la,
zekana jaka nui la, naati bɛ niiti ti tevesu.

* **10:10 10:10** kele zɔi ɛ zeli...ziileigi: Vele ɔana ɛ la Geleke woo zɛvɛ wɔɔɔmai zu. Puuzu ɔsavaɔi ɔaagɛlasuɛ ɔa Ebulu woo zɛvɛi bogai vɛ volu. † **10:22 10:22** ɛ la koozuɔili faa nɔpɛ pilega polu: Tati pelei taɔɔli ɔalaa ka ga nii: nuɔusei na-kpɔɔi la zooga tanɔpɛ kpɔsu ba

27 Gɔɔɔɔ GALAGI ɔaazuluabai ɔa da nui na-eteai zuɔooza,
kele faa ɔɔu ɔe nui na-konagiti su ɔa da buɔa.

28 Telebo nui na-maaɔɔngi volu ɔa ɔe ga koozunɛɛi,
kele faa ɔɔu ɔe nuiti ta-ɔitogi ɔa ɔologolo.

29 Gɔɔɔɔ GALAGI na-pelei ɔa ga siɔigi woogɛɔila nuiti maaɔoolii zu,
kele toɔa ga naati kologolo sabui, niiti ti faa ɔɔi ɔɛɛzu.

30 Telebo nui la niikpiga eyɛsu pɛ,
kele faa ɔɔu ɔe nuiti ti la yɛga zooi zu.

31 Telebo nui laaɔɛ ɔa da ɔimalai wo,
kele yaava nuiti nɛgi ɔa leve ga.

32 Telebo nui lakɔlogiti ti nuɔɔɔɔlai ɔwɛɛ,
kele faa ɔɔu ɔe nuiti daaɔɛ yaavaɔɛ.

11

1 Gɔɔɔɔ GALAGI maaɔɛɛi ɔa ga zɛɛ ɔɔɔɔ bo ganiiti,
kele kiloiti ti laazeeliai, naati nɛɛɛɛ bɛ.

2 Wasogi volu anii ɔa ɛ ga wɔinzeɔɛmai,
kele ɔimalai ɔa loni ɔɔɔmaayei nuiti kobaaɛ.

3 Ladalai ɔa loni sɔle nuiti tuɔɔ,
kele yaava nuiti ta-woyai ɔa da lati, ɛ ti ɔologolo.

4 Naavoloi la levea ga ani nɔpɛ, tukpɔɔaaleve voloi,
keni telebodai ɔɛɛ vai nɔ ɔa a nu ɔizo saai ma.

5 Telebo nui na-ladalai ɔa da na-eteai zɔle,
kele faa ɔɔu ɔe nui ɔɔɔ vaa ɔɔi ɔa a da too.

6 Telebo nui na-sɔlegi ɔa da kizo faaɔaagiti ma,
kele woovele nuiti koozu ɔisiei ɔa da ɔe ga balii, ti ɔɔ la.

7 Siɛgi zu nu ɔɔi zaazu la, na-kitogi pɛ ge ɔologologa,
na-kitogi ɛ ɔɛni ga naavoloi, naa loa ya.

8 Telebo nui ɔa ɔula kidaaviligi zu,
faa ɔɔu ɔe nui vile potogi zu.

9 Nui ɛ ɔɛɛzu GALA ba, naa ɔa da zɔiti kologolo ga daawooiti,
kele telebo nuiti ɔimalai vɔ, ta ɔizo.

10 Siɛgi zu telebo nuiti undaanɛɛzu la, taai kpein koozu ɔa da nɛ,
siɛgi zu faa ɔɔu ɔe nuiti undaavilisu da, nuiti ta da woogula ga koozunɛɛi.

11 Sɔle nuiti daa luyai ɔa da va ga ɔɔɔzɔɔɔgi ta-laazuɔɛ.
Kele faa ɔɔu ɔe nuiti daa ɔɔi ɔa da kologolo.

12 Zɔi ɛ seɔɔɔɔi vɛɛvilisu, naa la ga faaɔaɔaa nu,
kele nui nii ɛ faa ɔaɔaazu, naa ɔa da maaɔɛ kpɔ.

13 Fama wo nui ɔa da dɔɔɔfuzu vaiti kula kelema,
kele sɔbelama nui ɔa da ti make ɔoozu.

14 Siɛgi zu totuɔɔ vago la zooi vɛ la, nuɔɔɛiti ta da loo bu,
kele kizogi ɔa da zɔɔɔ tenebo nu mɔinmɔingiti zea.

15 Zɔi ɛ yeelaazu wɛɛn maaɔuyei ɔa, toɔa baa ma,
kele zɔi ɛ ɔɛɛzu zeelaga vai va, naa ɔa ɔe ziileigi zu.

16 Anzanu vagoi ɔa da lebiyai zɔɔɔ,
suɔaa zunuiti ti naavoloi zɔɔɔ.

17 Zunui ɛ nuɔɔɔɔlai ɔɛɛzu, naa ɔa kɛɛzu ɔɔɔ nɔ vɛ,
kele suɔɔ zunui ɔa ɔɔɔ maanɔɔzu.

18 Faa ɔɔu ɔe nui ɔa da yaava lɔnɔgi ɔaizie,
kele zɔi ɛ telebodai ɔɛɛzu, naa ɔa da zala ɔitei zɔɔɔ.

- ¹⁹ Zekana, telebodai ɖaaɓelazuuɛ ɖa ga zɛnvui,
kɛlɛ zɔi ɛ vilesu faa ɲɔi volu, naa ɖa saai laaɖomisu.
- ²⁰ Gooɖɔ GALAGI la wɔinni ga naati, niiti ti-yiimavɛ laavegai ga yaavai,
kɛlɛ toɖa losu naati polu, niiti ti ziezɔ ga soledai.
- ²¹ Gaamazu, faa ɲɔu ɖɛ nuiti salalalai la yɛga,
kɛlɛ telebo nuiti ti-mavofodaiti ta ɖizo.
- ²² Anzanui nii pagai, kɛlɛ balagai ɖigi ma,
kɛɛvɛ eɖɛ zanu balagaegi piligai boigi zokpai va.
- ²³ Telebo nuiti wɔinma vaa ɖila kpegi nɔ ɖa faa vagɔi.
Nii nɔ faa ɲɔu ɖɛ nuiti ta zoo ti ɖito ba, naa ɖa nɔ ga GALA ná-ziiɖaawanai.
- ²⁴ Tanigaa ta ɖa faanɛɛi ɖɛ gola, tama ti ɖa wola ɓɛɛɛ.
Tanigaa ma ti ɖa ɖikpa naavoloi ma gola, tama ti ɖa vala.
- ²⁵ Faanɛɛ ɖɛ nui ɖa ɖa soɓɔgi wo gola,
zɔi a nu ɖɔ ga kpɔɔle ɖɛi, tɔ balaa ka kpɔɔle ɖɛi zɔɓɔ.
- ²⁶ Nubuseiti ta ɖa molo make nui voovo, zɔi ɛ ɖɛɛzu, ɛ va pɔdi ga daaɓaai,
kɛlɛ ta ɖa tuya loo naa vɛ, nii ɛ liizu la ga ɛ pɔdi.
- ²⁷ Zɔi ɛ faa vagɔi ɖɛɛ vai ɖaiziezɔ, naa ɖa ɖa undaanɛɛi zɔɓɔ,
kɛlɛ zɔi ɛ faa ɲɔi ɖaiziezɔ, faa ɲɔi ɖa ɖa zeeli naa ma.
- ²⁸ Zɔi a voluzei ná-naavoloi va, naa ɖa loo bu,
kɛlɛ telebo nuiti gaa ɖa wɔɓɔ eɖɛ gulu wola, nii gaalaagi mɔindai.
- ²⁹ Zɔi a gooɖaavazagi ɓɔna ná-peleyeɖɛi wu, toɖa sulɔnɔgi zɔɓɔ ga fiile wolai,
faaɖaagalala nui ɖa ɖɛ ga ɖima nui ná-duɔi.
- ³⁰ Telebo nui ná-kɛɛwotiiti ta ga zɛnvu wului,
ɖima nui ɖa ɖa nui taɖiligaa vile pele va.
- ³¹ Ni telebo nui ɖa zalai zɔɓɔsu gaamanɔ eteai zu,
kolevɛ balaa ga, faa ɲɔu ɖɛ nui ta kotoba nui, ta ti-zalai zɔɓɔ!

12

- ¹ Zɔi nɛai bɛ ga maagolo, faaɖweɖɛi wɔin ɖa naa ma,
kɛlɛ zɔi zeliɓomai ɖaawanazu la, naa la ɖeɖɛɖɛni.
- ² Nu vagɔi ɖa ɖa Gooɖɔ GALAGI ná-undaanɛɛi zɔɓɔ,
kɛlɛ Gooɖɔ GALAGI ɖa ɖa naama nui vɛelala, nii ɛ kisie ɲɔiti bosu.
- ³ Sunɔu vai la ɖa ga nui losu ɓɛɛɛ,
kɛlɛ zɔi solegai naa ɓɔ la ɖulaa.
- ⁴ Ziilɔ anzanui ɖa ɖa sinigi nɔungi wuzɛɖɛ,
kɛlɛ anzanui ɛ unfetala vai ɖɛɛzu, toɖa sinigi va ga kae wana zeeɓɛi.
- ⁵ Telebo nuiti ta-ɖisieiti ta faa zɔle faiti nɔ va,
kɛlɛ faa ɲɔu ɖɛ nuiti sie veleɪ ɖa nɔ ga yaavai.
- ⁶ Faa ɲɔu ɖɛ nuiti daawooiti ta ga baliiti ti nui vaazu,
kɛlɛ telebo nuiti daawooiti ta ɖa ti ɖizo.
- ⁷ Faa ɲɔu ɖɛ nuiti ta lokana, ti la mɔ ɖɛa ná!
Kɛlɛ telebo nuiti ta-velei ɖa yɛ loni kpaan.
- ⁸ Nui ɖa ɖa maamusei zɔɓɔ, ɛ zoloo ná-kisie vagɔiti ma,
kɛlɛ zɔi kigi la zɔleni, naa wɔin ɖa zeɖɛ.
- ⁹ Fizɔge nu ɖɛ ga nui zobo ge la bɛ, botiɖɛ nu ɖila nɔ ɖɛ ɛ ya,
ɛ va ɖɛ ga nui toɖɔi ɖulaaɪ, kɛlɛ ɛ valasu kɔnɔgi ma.
- ¹⁰ Telebo nui ɖa ɖa ɖaaɓa ná-toganiiti ma,
kɛlɛ faa ɲɔu ɖɛ nuiti koozu vai ɖa ga gaazumaavɔi nɔ.
- ¹¹ Zɔi ɛ ná-tii ɖɛɛzu, naa ɖa daamianigi zɔɓɔ ga ɓɔɓɔa,
kɛlɛ zɔi ɛ vilesu gaavalaba vaiti polu, naa valage ɖigi ma.

- 12 Nu nɔi ɔaazu ɔa ɔa ɔula faa nɔu ɔe nuiti daamiizuwe va,
kele telebo nuiti ma zapei ɔa a ɔa gwaa wo.
- 13 Faa nɔu ɔe nui ɔa ɔa ɔɔ ga to ɔɔɔi ná-zeeiti ma valii,
kele sole nui ɔa ɔa ɔula faaɔaagiti kpein su.
- 14 Nui laawooi vɔ, toɔa zoo é undaane wola ɔaale ba,
eɔevelei nu a ɔa ná-botii ma zalai zɔlɔ da.
- 15 Gimalala nui ná-pelei zɔlege to ɔɔɔi ɔaazu,
kele ɔima nui ɔa ɔa woilo zɔiti tene gooi ma.
- 16 Gimalala nui ɔa ɔa ná-ziigaawanai ɔula keɔema gaamago nɔ,
kele ɔima nui ɔa ɔa ná-daazuɔɔli vaiti buuɔle.
- 17 Nui é gaamai ɔulazu keɔema, naa ɔa telebo fai leezu,
kele zee zeelei ɔa ɔa yaavai ɔe.
- 18 Kpɔezugula nakaiti ta ɔa maawanai wo eɔe boɔa zɔkpɔi,
kele ɔima nuiti daawooi ɔa ɔa va ga keɔeyai.
- 19 Gaama nui ɔa ye ná ɔɔ,
kele zɔi é zeei wosu, naa la lebiga.
- 20 Niiti ti faa nɔiti kpɔezu, naati ziimaɔeti daavege ga yaava vaiti,
niiti ti nuiti tenesu ga faa vagɔi, naati ta ɔa koozuneɔi zɔlɔ naa zu.
- 21 Maanɔɔ nɔpe ge la zeelia telebo nui ma,
kele kpɔɔi ɔa ɔa ɔe faa nɔu ɔe nuiti unma.
- 22 ɔɔɔ GALAGI la wɔinni ga zee wo nuiti,
kele toɔa gaama wo nuiti polu.
- 23 ɔima nui la ɔa ga ná-faagweɔi zulea,
kele gimalala nui ɔa ɔa zeze ga ná-faagaaɔalalai.
- 24 Niiti ti zoogai yeemalevebosu, naati ta ɔa lo faa wolaiti untuɔɔ,
kele naka nuiti ta ɔa lo duɔlai zu.
- 25 Ziizoolɔi a ɔena nui yiimaɔe, toɔa ɔa vɔ,
kele iɔɔɔɔ ɔɔi ɔa ɔa nui ɔoozune.
- 26 Telebo nui ɔa ɔa ɔe ga velela vago ɔɔlaiti be,
kele faa nɔu ɔe nuiti sie velelei ɔa ɔa ti ɔaka.
- 27 Sua be nui nii dɔɔɔeai, naa la sua zɔlɔga, é va gee.
Faa vagɔi, nii fizɔgai ti pe ba nuɔusei ná-faa zu, naa ɔa ga é zoo yeemalevebosu.
- 28 Ue telebodai ɔeezu ná, miná ɔa zenvui ná,
naama velelei ɔa nu ɔizosu saai ma.

13

- 1 ɔima loun zunui ɔa ɔa ɔize maagoloi zu, keeɔe bogai la,
kele waso doun zunui la ɔa ga woiloga zeliloma ɔila kpalaa ma.
- 2 Da zoo é ani vagɔiti sɔlɔ ga nu laawooiti maavele,
kele faa nɔu ɔe nuiti ta-etea ziei ɔa ga toomai.
- 3 Zɔi a dama ga daawooiti, naa ɔa zenvui makesu,
zɔi é kpɔe wola zugulazu, é la ɔidaazu bu, naa ɔa ɔa ɔɔɔ loo ya.
- 4 E la faa vaa dɔɔɔe nui ma, gaazu va ɔula ani va,
kele zeemalevebo nui ɔa ɔa naa zɔlɔ, nii wɔin ma.
- 5 Telebo nui ɔa ɔa zee ɔɔeiti wɔinzege,
kele nu nɔi ɔa ɔa unfe fai ɔe, ta toɔɔ ɔologolo fai.
- 6 Zɔi é sie velelei zɔlegai, telebodai ɔa ɔa naa make,
kele faa nɔi kotoba nuiti ti keezu, naa ɔa a ɔa ti undaavili.
- 7 Tanigaa ta keezu eɔe ta ɔete, tama ani nɔpe ge la ti ya,
tanigaa ti ɔɔɔ ɔe eɔe bala nu, kele anii ti ya ga gola.

- ⁸ Tanisu naavolo nui ɔa ɔa ani zala, ɛ va zenvui unmo, keɛ bala nu la woiloga zeliloma ma.
- ⁹ Telebo nui ɔa volozu, eɔe wozakalagi gola volozu, keɛ faa ɲu ɔe nui ɔeeve eɔe lanboi, nii ɛ zaazu.
- ¹⁰ Sakpegi kpein ka ɔulazu wasogi zu, ɔimalai ɔa naati zea, niiti ti woilosu tenegiti ma.
- ¹¹ Naavoloi nii soɔɔgai ga wuugi, gaa ɔa ɔa vala ba, keɛ nii soɔɔgai vaa, vaa, naa ɔaa ɔa ɔa woɔɔ.
- ¹² Nui na-kitogi a ɔologolona, toɔa ɔa ziiɔɔɔ, keɛ nui yiima vai a ɔeena, naa ɔeeve eɔe zenvu wului.
- ¹³ Zoi a wooi velevilina, naa ɔa subologomo, keɛ zoi a devei zona, naa ɔa ma zalai zɔɔɔ.
- ¹⁴ Gima nui na-kalagi ɔa ga zenvu deungi, toɔa ɔa kaka faiti kpude nu maazu, niiti ta ɔe ga nu zaa vaa.
- ¹⁵ Kevele vagoi ɔa ɔa zaalai la nu ma, keɛ gaabelazu la yaava nuiti ta-velei va.*
- ¹⁶ Gima nu la faa ɔea, ni ɛ la ɔigaizieni su, keɛ ɔimalala nuiti ta ɔa ta-ɔimalala vaiti sule.
- ¹⁷ Keelai ɲuɔɔai, naa ɔa ɔa lo maanogoi zu, keɛ gooleve nui solegai, naa ɔa ɔa faiti subete.
- ¹⁸ Baladai ta unfegi ɔa naama nui luɔ, nii ɛ ɔelezu maagoloi va, keɛ zoi a va tene gooiti bu, naa ɔa lebiyai zɔɔɔ.
- ¹⁹ Toɔa ga faa vagoi nui woinma vai laazeeli, keɛ ɔimalala nuiti ti la woinni ga ti yeegula faa ɲoi zu.
- ²⁰ Nui ɛ ziezu ɔima nuiti polu, toɔa ɔa ɔe ga ɔima nu, keɛ zoi ɛ zeizeisu ɔimalala nuiti koba, naa ɔa faabaagi zɔɔɔ.
- ²¹ Maanogoi ɔa kotoba nuiti polu, undaaneei ɔa ɔa telebo nui zala.
- ²² Zunu vagoi ɔa ɔa poganii ye na mavofodaiti be, keɛ kotoba nui na-soɔɔgiti makege ga telebo nuiti tonɔ.
- ²³ Bala nui na-woza wogai zu ɔa a ɔa ɔonogi zɔɔɔ na, ga boɔɔa, keɛ telebotalai ɔa ɔa ɔonogi ɔologolo.
- ²⁴ Zoi ɛ ɔelezu na-doun zunui loɔa vai va, naa la neeni be, zoi ɛ neezu ve, naa la ineinega maagolo vai va.
- ²⁵ Telebo nui ɔa ɔa daami wo, ziila, keɛ faa ɲu ɔe nuiti koozu nakai ɔa ɔa ye de.

14

- ¹ Gima anzanui na-peleyegei loni, keɛ ɔimalala gelei nonoi woloni to ɔogoi.
- ² Zoi ɛ ziezu telebodai zu, naa ɔa ɔa zie ɔoogɔ GALAGI ɔaazuluabai zu, keɛ zoi ɛ ziezu ga yaava veleiti, naa ɔa ɔa pelevele.
- ³ ɔimalala nui ɔa ɔa maagoloi zɔɔɔ ga daawooiti maavele, ɔima nuiti ti-lakolagiti ta ɔa ti make.
- ⁴ Ue wozawoli nika la na, daamianigi ɔa daamii nakai zu, keɛ nika zinei zuvikei ɔa a ɔa tonɔ golai ve.
- ⁵ Zeelei solegai, ɛ la zee woga pe, keɛ zee zeelei ɔa ɔa zee ɔeiti bo.

* **13:15 13:15** Keɛ gaabelazu la yaava nuiti ta-velei va: Tati pelei taɔili balaa ka ga nii: Keɛ yaava nuiti ta-velei zie la gaave

- ⁶ Anɛɛ ni jɛɛɖulasu nui ɖa ɖimalai ɖaizie, ɛ la sɔlɔɔga,
kele kidafaawu nui ɖa da faaɖwɛgi zɔlɔ yɔɔɖɛ nɔ.
- ⁷ Maagooza faagaaɖalala nui va,
mazɔlɔ ɛ la ɖi gila kpala fea ɛ vɛ.
- ⁸ Kidafaawu nui ɖa da sie velel vete, tɔzei toɖa ga ɖima nui,*
faagaaɖalala nuiti ta da loo ya ta-ɖimalalai vɔ.
- ⁹ ɖimalala nuiti ta da jɛɛɖula zɔɖɔzubeɛ vai zu,
kele undaaneɛi ɖa da ɖɛ sɔle nuiti saama.†
- ¹⁰ Ɛsɛ nɔ ɖa ɛ ná-ziizoolɛi ɖwɛɛ, ta ná-koozunɛi,
nu ɖili ge la zooga ɛ va nɔnɔ zɔlɔ naa zu.
- ¹¹ Faa jɔu ɖɛ nuiti ta-velel ɖa wolo,
kele sɔle nuiti ta-zeɖɛ ɖotai ɖaa ɖa wɔlɔ.
- ¹² Ta ɖa ná, sie velel zɔlegai gaazu,
kele gaabelazuve ɖa ga saa velel.
- ¹³ Nɛɛi ɖa zoo ɛ ziizoolɛi ɖaazumaalɔɖu,
koozunɛi ɖa zoo ɛ ɖaabelaa ga ziizoolɛi.
- ¹⁴ Kɔzɔba nui ɖa da ná-kɛɛwotiiti ma ɖulanumai zɔlɔ,
kele nu vagɔi ɖa ɖoozunɛ nɔnɔ ma zie veleliti ma ɖulanumai zu.‡
- ¹⁵ Nui nii ɛ la de faa mɔinmɔin kwɛɛ, toɖa da la naati kpein da, niiti ti wosu ma,
kele kidafaawu nui ɖa da zie ga kelegele.
- ¹⁶ ɖima nui ɖa da lua faa jɔi va, ɛ voluave,
kele ɖimalala nui ɖa da yiɖaawana, ɛ ke, tɔzei daave ɔɖɔ la.
- ¹⁷ Ziɖula nui ɖa da ɖimalala vaiti ke,
nui kigaizie jɔi ziimave, toɖa da wɔinzeɖɛmai maaloli ɔɖɔ ma.
- ¹⁸ Nuiti ti la de faa mɔinmɔin kwɛɛ, naati ta-voganii ɖa ɛ ga ɖimalalai,
kele kidafaawu nuiti ta-masa ɔlɔɖɔgi ɖa ɛ ga faaɖwɛgi.
- ¹⁹ Nu jɔiti ta da unmaayeɛi nu vagɔiti be,
faa jɔu ɖɛ nuiti balaa ta da ke ɖana nɔ telebo nuiti ta-velelave.
- ²⁰ Bala nui la nɛɛni nu nɔpɛ be, anɛɛ seɛjɔɖɔiti,
kele kpɛɛɛ nui wɔlɔlɔiti mɔinve gola.
- ²¹ Zɔi ɛ seɛjɔɖɔi wɔinzeɖɛzu, naa ɖa koto ɖɛɛzu,
kele undaneɛi nu ɖa ga naa, nii ɛ maanɔɖɔ nuiti maawɔingaaazu.
- ²² Niiti ti ɖisiɛzu faa jɔi zu, naati ta kaka pelel ma,
kele niiti ti ɖisiɛzu faa vagɔi zu, naati ta kɛɛzu nuɔɔɖɔlɔi ta gaamai zu.
- ²³ Botii kpein ka kulanumai ba,
kele pului ɖa kpɛɛzuɖula wafuungi volu.
- ²⁴ ɖima nuiti ta-masa ɔlɔɖɔgi ɖa ɛ ga ta-naavoloi,
ɖimalala nuiti ta-vaagaaɖalalai ɖa ɛ ga ta-litigi.
- ²⁵ Gaama wo zeelel ɖa da zenvuiti kizo,
kele zɛɛ wo zeelel ɖa ga yaava nu.
- ²⁶ Zɔi ɛ luazu ɔɔɖɔ GALAGI va, naa ɖa kito gola zɔlɔ,
ná-doun zunuiti ti dɔɖɔfuzu zɔlɔ pɔ be.
- ²⁷ ɔɔɖɔ GALAGI ɖaazuluabai ɖa ɛ ga zenvu deungi,
toɖa da kaka faiti kpudeɛ nu maazu, niiti ta ɖɛ ga nu zaa vaa.
- ²⁸ Nuɔusei ná-mɔin ɖa ɛ ga masagi ná-lebiyai,

* **14:8 14:8** Kidafaawu nui ɖa da sie velel vete, tɔzei toɖa ga ɖima nui: Tati pelel taɖili balaa ka ga nii: Kidafaawu nui ná-ɖimalai ɖa da ɔlɔ ba, ɛ sie velel vete † **14:9 14:9** kele undaaneɛi ɖa da ɖɛ sɔle nuiti saama: Tati pelel taɖiligaa balaa ka ga niiti: kele ɖi pagɔi ɖa sɔle nuiti be baa kele sɔle nuiti ta pɔ ti undaaneɛi zɔlɔ ‡ **14:14 14:14** kele nu vagɔi ɖa ɖoozunɛ nɔnɔ ma zie veleliti ma ɖulanumai zu: Tati pelel taɖiligaa balaa ka ga niiti: kele nu vagɔi ɖeɛlel vizɔɖɛ nɔnɔi va baa kele nu vagɔi ɖeɛlel ɖaagoozave nɔnɔi va

kele nuɓuseiti maavele vai ga da kundigii gologolo.

²⁹ Zoi zii la gula fala, naa ga ná-gimala wolai leezu,
kele ziiigula nui ga da ná-gimalalai zule.

³⁰ Ziileigi ga é ga kpusei ná-sii zugoozagi,
kele toloi ga é ga seebei ma gaeiti su.

³¹ Nu a bala nui maanɔɔna, é Kpete Nui velevelega,
kele nu a maanɔɔ nui maawɔingana, é ti Bete nui lebia.

³² Faa jou ge nui ná-yaavai ga da toka,
kele kitogi ga da ge telebo nui ya, eyesu saai.

³³ Gimalai ga da zei kelegele nui yiimave,
naa gweege balaa gimalala nui saama.

³⁴ Telebodai gee vai ga da zoi wɔlo,
kele kotoi ga ga nuɓuseiti kpein unfe faa.

³⁵ Masagi ná-unfemai ga da ge botige nui naati be, niiti ti botii geezu be ga gimalai,
kele zoi é unfe fai geezu, ná-ziiigaawanai ga da zeeli naa ma.

15

¹ Gooɔavote pagɔi ga da ziiɔulagi gaayei,
kele nu maawana boei ga da kpɔei zuwɔlo.

² Zoi é kalagi wosu ga gimalai, toga da kala wɔin ge nu ma,
kele gimalala nui ga da gimalala vaiti no wo.

³ Gooɔo GALAGI gaazuve ga adave pe,
é da nu joiti ta nu vagoiti sumo.

⁴ Nu laawoo vagoiti keeve ege zenvu wulu wolai,
kele faa jou ge negi ga da ziiɔologologi ge.

⁵ Gimalala nui ga da keege ná-tene gooiti pelevele,
kele zoi é yeezeizu zelilomai wu, naa ga boɔo leezu ga gima nu.

⁶ Naavolo mɔinmɔin ka é telebo nui ná-pelei wu,
kele nii kpein nu noi solɔsu, toga da ge ga ziizolei ma ungi.

⁷ Gima nui daawooi ga da faagwegi vaza,
kele faagaagalala nui ziimave la gana.

⁸ Gooɔo GALAGI maapei ga ga faa jou ge nui ta-zalagaiti,
kele sole nui ta-GALA maanene wooiti neeve be.

⁹ Gooɔo GALAGI maapei ga ga faa jou ge nui zie vele,
kele naama nui neeve be, nii é vilesu telebodai volu.

¹⁰ Zoi é zegezu faa vagoi volu, faa wola ga la ma ga maagolo,
zoi é zelilomai wɔinzegezu, naa undaa ga vili.

¹¹ Gooɔo GALAGI gɔvealaazu ta undaavili zegezagai, zu vaiti kpein kwee,
nuɓuseiti zii gwee fai ga ga leeni toun be!

¹² Waso nui neebe vaa la ga nu zeli lo ma,
é la da ga li gima nui po be.

¹³ Koozuneei ga da nu gaazuve volo,
kele ziiɔoloi ga da nu gaalei.

¹⁴ Kelegele nui ga da gaaba faa maagoli vai ma yeenape,
kele gimalala nui gɔnogi ga da ge ga gimalala vaiti no.

¹⁵ Maanɔɔ nui zii ma voloi kpein jouve,
kele zoi undaaneai, naa ga da ge feti gula vai laawu no go.

¹⁶ Fizoge nu da ani go no zɔlo, é ge ga Gooɔo GALAGI gaazuluaba nu,
é va li naavolo wola zɔlɔsu, nii ziiɔoloi polu.

¹⁷ Fizoge nu tufa wuulugi ma laamii wo, kpeteai neebe zu,

ɛ va li nɪkɛ wulɔi miizu, ni wɔɪnzegɛmai ɔa nɔ.

¹⁸ Ziigula nui ɔa da kpɔɛiti suwɔɔɔ,
kɛɛ zɔi ziigaa la wana fala, naa ɔa da sakpegiti gaayei.

¹⁹ Naka nui nɔ-pelei ɔɛɛɛ ɛɔɛ ɔain sasai,
kɛɛ sɔle nuiti ta-velei ɔaa ɔa sɔli.

²⁰ Gima loun zunui ɔa da kɛɛɔ ɔoozune,
kɛɛ faaɔaɔalala zunui ɔa da dee vɛɛvili.

²¹ Gimalalai ɔa ga koozunɛɛi naama nui vɛ, nii balagai faaɔaɔai ma,
kɛɛ zunui kelegelegai, toɔa da zie sɔledai zu.

²² Faa mɔɪnmɔɪn ka da ɔazavi, ti la zolooga tɔɔzei gaazaɔatalai va,
kɛɛ ti zu ɔa da bɛɛ, ni tɛnɛbo nua ta nɔ.

²³ Koozune vaa vɛ zunui vɛ, siɛgi zu ɛ bɔɔ woɔɔaavotegi veezu la,
ziilei faa vɛ, ni kpɔɛi a wona ga bo yeeɔɔɔala!

²⁴ Kelegele nui ɔa da zie ga pelei, nii ɛ lɛɛzu geezu vɛ zɛnvui vɔ bɛ,
naa ɔa kizosu ɔvɛalaazu ma, nii ɛ buu vɛlei.

²⁵ ɔooɔ GALAGI ɔa da waso nuiti ta-velei ɔologolo,
kɛɛ toɔa da baa poanzai ɔɔligiti maazu.

²⁶ ɔooɔ GALAGI maanɛɛi ɔa ga kisie ɔɔiti,
kɛɛ kpɔɛ vagoiti ka a da va ti wu.

²⁷ Zɔi ɛ wɔɪnni vɛle-o-vɛle, ɛ bɛɛ, toɔa da nɔ-peleyegɛi lɔ kpɔɔi zu,
kɛɛ zɔi ɛ lobɛanii wɔɪnzegɛzu, naa zii zu ɔa ɔooza.

²⁸ Telebo nui ɔa da ɔigaizie, aisa ɛ va ɔooɔaavotegi vɛ,
kɛɛ faa ɔɔu ɔɛ nuiti ta da faa ɔɔi vaza ga laavɛ.

²⁹ ɔooɔ GALAGI maagoozavɛ faa ɔɔu ɔɛ nuiti ba,
kɛɛ toɔa da woilo telebo nuiti ta-maanɛnɛ wooiti ma.

³⁰ Nuɔɔɔɔlai ma ɔaazuvɛ ɔa da koozunɛɛi vɛ,
nui a woo niinɛ vagoi mɛnina, toɔa da ɪɔɔɔ, ɛ zeeli ma ɔaɛiti ma.

³¹ Zɔi ɛ woilosu tɛnɛ gooiti ma, ta bɔ ba etea ziei zu,
naa zeizu ɔa gima nuiti saama.

³² Zɔi ɛ ɔɛɛzu ga zɛlii mina lo ma, naa ɔa bɔɔ vɛɛvɛɛsu,
kɛɛ zɔi ɛ woilosu tɛnɛ gooiti ma, naa ɔa ɔi pagɔiti sɔɔɔ.

³³ ɔooɔ GALAGI ɔaazuluabai ɔa da nu ɔala ga gimalai,
aisa nu va lɛbiya zɔɔɔ, kɛni ɛ bɔɔmaayɛi pɛ.

16

¹ Nuiti ta da ta-vaiti sei kpasu,
kɛɛ ɔooɔ GALAGI ɔa woo ɔaabelagi zea.

² ɛsɛ pɛ ka da ɔisɛ ga nii kpein ɛ kɛɛzu pagɛ,
kɛɛ ɔooɔ GALAGI ɔa ɛ de-ɔɛ vaiti ma ungi ma lukpɔi ɔaalevezu.

³ Da-vaiti pɛ zɛ ɔooɔ GALAGI yeezu,
da-vaazeikpasuiti su ɔa bɛɛ.

⁴ Ani kpein kpɛɛ ungi ɔa nɔ, ɔooɔ GALAGI vɛ,
anɛ faa ɔɔu ɔɛ nuiti, ta nɔ maanɔɔɔ voloi vɛ.

⁵ Waso nuiti maayo ge la ɔooɔ GALAGI vɛ,
kɛɛ ga ti zalalalai la yɛga.

⁶ Faaɔaaza golai ɔa da gba ga nuɔɔɔɔlai ta gaamai,
ɔooɔ GALAGI ɔaazuluabai vɔ, nu ɔa da maagooza faa ɔɔi va.

⁷ Nui zie vɛlei a nɛnɛ ɔooɔ GALAGI vɛ,
toɔa da ti yɔɔzu bɛɛ ta sili nuiti.

⁸ Fizɔgɛ ani goi nu sɔlɔɔsu, ɛ zɔlɔɔ telebodai zu,
ɛ va sɔlɔɔ golai wo, yaavai zu.

⁹ Nui ɔa da faazeikpasui ɔɛ,
kɛlɛ Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔa lo kɔɔɔɔɔlu pɛ.

¹⁰ Masagi a ɔɛna bɔɛa, daawooi ɔa ga GALA gooi,
a ɔɛna tukpɔi ɔaalevea, daavɛ mina wooveleda ɔɛ.

¹¹ Ɔɔɔɔɔ GALAGI wɔinɛ ga kiloiti ti laazeeliai,
toɔa devezu, veleɪ kɔɔɔ ganiiti maanɛai ti ɔɛ la.

¹² Faa ɲɔu ɔɛɛ vai maayoseɔɛvɛ masagiti bɛ,
mazɔlɔɔ telebodai ɔɛai ɔa a da nɔ-zobogi maawui.

¹³ Masagi wɔinɛ ga naati, niiti ti-laawooiti sɔlegai,
naati nɛɛvɛ bɛ, niiti ti bɔɛzu ga gaamai.

¹⁴ Siɛgi zu masagi yiɔaawanazu la, nɔ-ziigɔlagi ɔɛɛvɛ eɔɛ saa ɔɛelai,
kɛlɛ ɔima nui ɔa zoo ɛ gaabɛ.

¹⁵ Siɛgi zu masagi ɔaazulo pelei vasu da, naa ɔa ɛ ga zɛnvui,
nɔ-nubɔɔɔɔɔɔɔ ɔɛɛvɛ eɔɛ foɔɔ ɔaabelazu lonabiingi.

¹⁶ Ɔimalai zɔlɔɔ fai vizɔgɛ zanu kitei ɔaale ba vai va,
keleɔɛleɔɛ maaɔɔɔgai leveɔɛ walii va!

¹⁷ Sɔle nuiti ta-velei ɔa ɛ ga, ɛ voluave faa ɲɔi va,
zɔi ɛ ɔaabaazu siɛ veleɪ ma, naa ɔa zɛnvui ɔizosu.

¹⁸ Wasogi ɔa a da va ga nu ɔologolo fai,
kibɔɔlɔmai ɔa a da va ga tooi.

¹⁹ Fizɔgɛ nu bɔɔɔmaayei, wa bɔɔɔmaayei nuiti,
wo va li bɔsu kɔɔzoganii ma, wa waso nuiti.

²⁰ Zɔi ɛ ɔidaazu kala gooiti bu,* naa ɔa undaanɛɛi zɔlɔɔ,
undaanɛ nu ɔa ga naama nui, nii ɛ ɔitosu Ɔɔɔɔɔ GALAGI va.

²¹ Zɔi ɛ ga ɔima nui ziimavɛ, naa ɔa ta da ɔɛ ma, keleɔɛle nui,
kpɔɛ nɛɛnɛgi ɔa a da pile sɔlɔɔ.

²² Ɔimalai ɔa da zɛnvui ve naati zea, niiti ti ziezu la,
ɔimalala nuiti salai ɔa ga ɔimalalai.

²³ Ni ɔimalai ɔa nui yiimavɛ, toɔa da bɔɛ ga kidafaawui,
nɔ-yɛpɛi ɛ bosu, naa ɔa da faa vaa mɛni nuiti ma.

²⁴ Kpɔɛ vagɔiti kɛɛvɛ eɔɛ kɔin gulɔi,
nii nɛai zɛnvui vɛ, pagai ga kɛɛ ganii kpusei vaa zu.

²⁵ Ta ɔa nɔ, siɛ veleɪ zɔlegai gaazu,
kɛlɛ gaabelazuvɛ ɔa ga saa veleɪ.

²⁶ Pului ɔa da ɔɛ ga botiɔɛ nui nɔ-kpɔbai,
daavɛ ɔa da di botiɔɛ vai ma.

²⁷ Nu ɲakai ɔa da faa ɲɔi ɔɛvele bɛtɛ,
daawooiti kɛɛvɛ eɔɛ abulekai, ɛ galai wosu.

²⁸ Yaava nui ɔa da kpɔɛiti teve,
zɔɔɔzuzie nui ɔa da bɔɔla nuiti bali ma.

²⁹ Sunɔu nui ɔa da seɲɔɔɔɔi yaava,
ɛ naa vile pelei va, nii ɲɔudai.

³⁰ Zɔi ɛ ɔaazuvɛɛzu ma ga ɛ ɔisie yaava ɔɛɛ vaiti su,
ɛ lakɔɔgiti pu bu, naa bega ga faa ɲɔi ɔɛ.

³¹ Undeɔa ɔɔlegiti ta ga lɛbiya wɔɔlɔgi,

* **16:20 16:20** Zɔi ɛ ɔidaazu kala gooiti bu: Tati pelei taɔiliga ɔalaa ka ga niiti: zɔi ɛ ga kidafaawu nui baa zɔi ɛ woilosu GALA daawooi ma

ta da zoloo saledai zu.

³² Zoi zii la gula fala, naa vizoge kooɣfulubai va,
nui é boɣɔ zosu, naa vizoge zoi va, é taa wolai zosu.

³³ Ta da kpakutoomai ge ga, ti velela vele vaiti kwεε,
kele Gooɣɔ GALAGI ga a da deve gaaɓelagi wo.

17

¹ Fizoge bulu buɣa voo goi ge nu ya, è da mi ziileigi zu,
nu va ge pelei naa wu, daamiani pagoi kpein ge ná, kele sakpegi la ɓega ná.

² Botige nui é ga gima nui, naa ga da zeidoun zunui unda, nii é baaɣfulama vai geεzu.
Toɣa nɔnɔ zoloo poganii zu geεgeleaiti saama.

³ Wali gaei ta zanugi, ti gaa ga da wuun ga abui, ma nɔɣoi va gula ba,
vele gana Gooɣɔ GALAGI nuiti zii voluɣulazu la.

⁴ Zoi é faa joi geεzu, toɣa da woilo faa joo ge nuiti goo ma,
zeε nui ga da woilo, woo joo wo negiti goo ma.

⁵ Da jeeɣfulana bala nui zu, Kpete Nui ga è unfesu,
zoi é goozunεεzu seijnɔɣoi ná-maanɔɣoi vai zu, salalalai la yega.

⁶ Nu wolɔiti ta-lebiya wɔɔlogi ga é ga ti-lounlonti,
lonti ma zaalai ga é ga ti zoloo nuiti.

⁷ Nu woozuɣezei la zolooni faaɣaɣalala nui ma,
zekana nɔ, zeεi la zolooni la kundigii ma.

⁸ Tanigaa ta da gisie ga, lobeanii ga ge ti ve ga undaanεεi,
naa ga ta boɣɔ zoloo su, ta-vai pe su.

⁹ Zoi é pɔ é neε nuiti be, naa ga da to koloɣologiti suvaaye, niiti ti gaei la,
tozei da gena suɣulaa kenein, naa ga da è-wɔɔlaiti maagooza è va.

¹⁰ Zeliloma gɪlagi ga da faa vaa kelegele nui ma,
é leve kpako je ungila (100) ba, ta faaɣaɣalala nui loga la.

¹¹ Nu joi ga da buzege daalɔɣoma vai nɔ gaizie,
keelai é la maawɔingɔ gea, naa ga da leve daalɔɣoma.

¹² Nu gomi ga file zua leei, nii ná-zivoiti kulaai zea,
naa vizoge, è va gomi ga faaɣaɣalala nui é ná-gimalalai zu.

¹³ Ni nu a faa vagoi zalana ga faa joi,
maanɔɣoi la zegea maala pe.

¹⁴ Sakpegi lozei, naa ga é ga è ziei luɣɔlosuve laavie,
zege ná, aisa kpœi va leve.

¹⁵ Nii é losu faa joo ge nui volu, ta zoi é telebo nui veelalazu,
ti felego pe ti maayosegeve Gooɣɔ GALAGI ve.

¹⁶ Walii a gena gimalala nui ya, leeni ga a ke la?
Toɣa zoo é gimalai geya la ɓaa?
Kele gi pagɔ la zea.

¹⁷ Bɔɔla nui ga da neεbei ge yeenɔpe.

Gεεɣeloin ga da kpɔbai ge, faaɓaagi a vaana.*

¹⁸ Keni nui balagai gɪgi ma, naa ga a da minazege,
é boɣɔ ge ga zeelagai, nu gɪligi ná-kuyei zala vai zu.

¹⁹ Nui kpœba vai neai be, to koloɣologi neεve be.
Zoi kibɔɔlɔmai su, naa wɔinve ga é boɣɔ gologolo.

²⁰ Nui yaavai ziimave, é la undaane zolooɣa,
zoi é ga ne felegi, naa ga lo nimizai zu.

* **17:17 17:17** Gεεɣeloin ga da kpɔbai ge, faaɓaagi a vaana: Tati pelei tagili ɓalaa ka ga nii: Gεεɣeloin ta ga da zoloo faaɓaagi
ma voloi vaa zu

²¹ Zɔi ɛ faaɗaagalala loun zunui zɔlɔɔsu, ziizoolɛi ɗa ɗa ɗɛ ma.

Gimalala loun zunui, kɛɛɗɛ ɗoozu la ga nɛ.

²² Ziilaai ɗa ga kɛɗɛya zaɓu wola,

kelɛ kitevei ɗa ɗa nui zuɲɛgi ɓe.

²³ Yaava nui ɗa ɗa lobɛanii zo, ti dɔɔɗu seɗɛi wu,

nii a kɛ ɛ tukpɔi maave.

²⁴ Gimalai maaɓuɗaɓɛ kelegele nui va,

kelɛ gimalala nui ɗaazuɓɛ ɗa liizu faiti pɔ, niiti ɛ la zooga ɛ va ti zɔlɔɔ.

²⁵ Faaɗaagalala loun zunui kɛɛɗɛ ɗa ɗa ɗɛ ziiɓɔlɔi zu,

ɛ ɗɛ ga ziiɗologologi naa ɓɛ, nii ɛ sɔlɔɔga.

²⁶ E la zolooni, nu va fuun gani ɗula sɔbalala nui ya,

toɗa ga telebotala vaa, ɛ va unfema nui loɗa.

²⁷ Nui nii ɛ ziaa faa mɔinmɔin su, naa ɗa ɗa dama, ɛ mina ɓɔɛ ga gola,

kelegele nui ɗa ɗa yeedɛɗalai zeɗɛ, ɛ ɗa ɗisiɛ.

²⁸ Gimalala nui ɓalaa a ɗa leve ga ɗima nu, ni toɗa zoo maaɗɛsu kpɔ.

Zɔi ɛ laaɗulusu, naa ɗa ɛ ga zunui nii kelegelegai.

18

¹ Nui nii kpalai ga ɗakalavɛ nɔ, toɗa ɗa maaɗooza zɔiti ba,

toɗa ɗa yiiɗaawana, ɗima vai kpein daalɗɗoma.

² Gimalala nui yiima vaa la ga faaɗaagaa vai,

kɛni ná-kisiɛiti sulɛ vai.

³ Siɛgi zu nu ɲɔi vaazu la, wɔinzeɗɛmai ɗa ɗa vile polu, ti va.

Unfegi ɗa ɗa vile ɓaaɗulamai volu.

⁴ Nui ɓɔɛ wooiti ti da, ta ga ziei buuzeidai gola,

ɗimalai ma ɗɛungi ɗa ga kɔtudei, ɛ zulusu.

⁵ Maa la nɛɛni, nu va lo faa ɲɔu ɗɛ nui volu,

ɛ va telebo nui ɓeelala ná-gaamai zu.

⁶ Gimalala nui ná-kpɔɛiti ta ɗa sakpegi loo,

daawooi ɗa ɗa doɗai maaloli ma.

⁷ Gimalala nui a ɗɛna ɓɔɛa, toɗa ɗa ɓɔɗɔ ɗologolo fai ɗɛ,

kpɔɗɔ wooiti ta ɗa ɗɛ ga baliiti, ɛ ɗɔ ga tiye.

⁸ Zɔɗɔzuziɛ nui ná-kpɔɛiti kɛɓɓɛ eɗɛ ani ɲemigiti,

ta ɗa yei ti zeeli nu ɗoozuɓɛ.

⁹ Zɔi ɛ ná-botigɛ vai maaɗonɔɔsu,

ta ga ani ɗila, ta zɔi ɛ kologolosu.

¹⁰ ɗooɗɔ GALAGI ɗa ga pɛɛ ɗaaɗoozagi,

telebo nui ɗa ɗa ɓize, ɛ li ná, ɛ ɗɛ ziiɛigi zu.

¹¹ Kpɛɛ nui yeaɗɓligi ɗa ɓɛ ga taa wolai siɗigi ma,

toɗa ɗa ɗigaiziɛ ga toɗa ga siɗigi, nii a zoo tɔun makɛsu.

¹² Siɛgi zu wasogi nui yiimaɓɛ laavesu da, kologolo geei zeelia.

Aisa ɛ va unfemai zɔlɔɔ, kɛni ɛ zoo ɓɔɗɔmaayeizu.

¹³ Zɔi ɛ gooɗaavotegi veezu, aisa ɛ va woilo kpɔɛi ma, ɛ wosu,

toɗa ná-ɗimalalai ɗula keɛma, ɛ zɔngɔ zeɛ ɓɔɗɔ va.

¹⁴ Kisiɛ vaɗɔi ɗa zobo fe nui ɓɛ, ɛ zie seeɓɛi wu,

kelɛ kisiɛ vaɗɔi a valibona ga iɲɔtevei, ɓɛ ɗa a pu su volu?

¹⁵ Kelegele nui wɔinɓɛ ga ɛ faaɗwɛgi zɔlɔɔ,

ɗima nui ɗa ɗa ɗaaɓa ga ɛ woilo kpɔɛiti ma, ta nu ɗala.

¹⁶ Faanɛɛi ɗa ɗa peleiti daalao,

ɛ nu laazeeli nu wolaiti ma.

¹⁷ Nu mɔ̃ngi é baazaɗazu, toɗa ɗa ɗe eɗe toɗa gaamai zea,
eyesu tukpɔɗɔɗi va é gooiti sakpe.

¹⁸ Kpakutoomai ɗa ɗa sakpegi be,
toɗa ɗa balaa nu wolaiti seɗe unga.

¹⁹ Nu zeeli vai baawe ɗeeɗeloin ma, nii maawanaai, é leve taa wolai va, nii sigigi ma.
Kpɔ̃ei ɗeeve eɗe sigigi laawe ma zoɗɔgiti.

²⁰ Eɗe ka ɗa daawooiti ma lonɔgiti kɔɗo, é yiɗo ga tiye,
toɗa yiɗo ga niiti, dakolɔgiti ti ti veai.

²¹ Saai ta zenvui ta zoo zolɔsu nui neɗi zaɓui zu.
Zoi kpɔ̃ezuɗulai neai be, keni é va subolo ɗomɔ fai wu.

²² Nui a anzai zolɔna, é undaaneɗi zolɔga,
faaneɗi ɗa naa, é solɔgai ɗooɗo GALAGI ya.

²³ Bala nui ɗa ɗa ɓɔe ga maaneɗe wooi,
kpɛte nui goɗgaavotegi wo ga zeeɗaabaai.

²⁴ Nui nii ɓolai mɔ̃ndai, ta polu kpɔ̃o vai ma,
kele nu wɔ̃la ɗitei ɗa ɗa ɗili é va, é leve è-ɗeeɗeloin va.

19

¹ Fizoge nu ɗe ga bala nu, è eteai zie ladalai zu,
é va ɗe ga faaɗaagalala nui, nii zeai.

² E la vizoni nu nɔpe ma, é va vala faaɗweɗi ma,
zoi é ɗɔɗozuvilezu, toɗa ɗa faaɗaazagi ɗe.

³ Nui ná-ɗimalalai ɗa ɗa ná-pelei ɗaavala ba,
é ɗa yiiɗaawana ɗooɗo GALAGI ma niina.

⁴ Naavoloi ɗa ɗa nui wɔ̃lai mɔ̃n gola,
kele bala nui ɓolai ɗa ɗa ɗele ba.

⁵ Zee zeelei zalalalai la yega,
doɗai la voolaa naa va, nii é zeei vazasu.

⁶ Nu mɔ̃nmɔ̃n ka ɗa sɔbelama nui maamuse gaazu,
ɗe ka pɔ é ɗe ga naa ɓolai, nii é faaneɗi ɗeezu.

⁷ Bala nui la neeni keeɗelointi be,
baa mu ná-siepoluiti, naati ta ɗa maɗfooza ba.
Siegi zu é wɔ̃inni la ga é ɓɔe ti ɓɔ, ti la mɔ̃ koba.

⁸ E kigaiziei maɗɗi, ɗa naa ɗeezu ɗa ɓɔɗi ɗa-undaaneɗi vaa ma,
ɗa ɗilina ɗimalai va, ɗa undaaneɗi zolɔ.

⁹ Zee zeelei zalalalai la yega,
zoi é zeei vazasu, naa ɗa ɓɔɗo loozu ya.

¹⁰ E la vizoni ɗimalala nui ma, é va eteai zie gaane zu,
sonaga duɗi va ɗe ga kundigiiiti deve nu.

¹¹ Nui ná-ɗimalai ɗa a ɗa vɔ̃ni ɗa ná-ziiɗulagi ma,
toɗa be ga lebiya, é ná-faawanamaiti suvaaye.

¹² Masagi ná-ziiɗulagi maayikiwe eɗe zalai ziko wooi,
kele ná-faaneɗi ɗeeve eɗe noɗagi, nii é tufai ɗa.

¹³ Faaɗaagalala loun zunui ɗa ga keeɗe ná-nimizai.
Kpɔ̃eleve anzanui ɗeeve eɗe zie goi, nii é vilesu peinpein maa la levezu.

¹⁴ Nu ɗa zoo é pelei ta anii kpɛin solɔ ga pogani è-ɗeeni zea,
kele ɗooɗo GALAGI ɗila kpe no ɗa a zoo, é ɗima anzanui ve nu ya.

¹⁵ Doɗɗe ɗa ɗa nui wui ɓɔɗo ma,
zoi nakaai, pului ɗa so.

¹⁶ Nii é devei zosu, naa ɗa baazu zenvui maazu,

zoi é la gaaɓaazu sie velel ma, naa ga za.

¹⁷ Zoi a bala nui maawɔingɗa, lɔɔ kana é feezu Gooɗo GALAGI ya, naa ga naa ve zea, nii maaneai ga é sɔlɔɔ.

¹⁸ E-loun zunui maagɔlo gelegele, siegi zu kitogi ná la de,* keɛ mina wɔin ga paa vaa.

¹⁹ Nui ziiɗulazu, keni ti ani gɗula zea.

Ni ti la ani gɗulani zea, ti zobo fea be ga é tɔzei volu.†

²⁰ Woilo tene gooiti ma, va zelilomai wu, gaabelasu, da ge ga gɗima nu.

²¹ Nui ga da faa mɔinmɔin kevele betɛ ná-kisieɗi zu, keɛ Gooɗo GALAGI ná-devei ga daa a da zeeli.

²² Nii nuɓuseɗi pɔ nui ná-fai zu, naa ga é ga woogɗɗiladai, keɛ tama, bala nui vizɔge woɔvalada nui va.

²³ Gooɗo GALAGI gaazuluabai ga da ɓɔ nu va, è zenvui wo, anii pe ge ge è ya, è kpidiiti sie, maanɔɗo la zeelia è ma.

²⁴ Naka nui ga da yeelo daami anɗakai zu, keɛ dɔɔ vai daave, naa baa.

²⁵ Siegi zu ti waso nui loɗazu la, zoi é la de faa mɔinmɔin kweni, naa ga da gɗi sɔlɔɔ, zeli lo kelegele nui ma, toɗa faagweɗi zɔlɔɔ.

²⁶ Zoi é keɛge zopele jɔuzu, é dee be, naa ga ga doun zunui é unfe fai geɛzu, ta baagɗulama vai.

²⁷ Doun zunu, da bena woilosu kala gooi ma, da voluave faagwe kpɛiti ba.

²⁸ Zeele jɔi ga da tukpɔgaaleve vai gaavala ba, faa jɔu ge nuiti daave ga da telebotalai mi.

²⁹ Tukpɔi gevele betɛve ga é loo jeeɗɗulasu nuiti ma, doɗa bakɔi ga ga faagaaɗalala nuiti polu zaamave nɔnɔ.

20

¹ Dɔɔi ga ga jeeɗɗulasu anii, kpɔle anii é nu gaazulatisu, toɗa ga zɔlema anii, nu-o-nu é ɓɔɗo loozu ya su, naa la zooga é va ge ga gɗima nu.

² Masagi a yiigaawanana, maa ga da yiki ege zalai ziko wooi, dei da masagi ná-ziiigaawanai gaazuleena, è-yenvui ga faabaagi laawu.

³ Nu maagooza sakpegi va, naa ga ga lebiya vaa. Keni gɗimalala nui ga a da woizuɓɔlɔ, é lo su.

⁴ Dɔɔve nui la ge keeni, é va wozai woli ma yeeɗɗɗalai, ani la gea ná, nii a teve molo levei zu.

⁵ Kisieiti ti nuɓuseɗi yiimave, ta ga ziei buuzeidai, kelegele nui ga soogai ta zaɗazu.

⁶ Nu mɔinmɔin ka da ná-woogɗɗiladai zule, keɛ mini ga sɔbelama nui a ga ná?

⁷ Telebo nui ga ziezu ná-sɔledai zu, undaane vaa wola ga naa, ná-dointi be, a zegenaa naa.

⁸ Siegi zu masagi zeizu la tukpɔgaalevezuve, toɗa da faa jɔi yɔɗɔzuɗa, ga wele laa gɗilagi nɔ.

⁹ Be ga a zoo é ge ma: «Ziimave goleve na, ge padega koto la mɔ bà»?

* **19:18 19:18** siegi zu kitogi ná la de: Tati pelei taɗili balaa ka ga nii: mazɔlɔ kito ka de ná † **19:19 19:19** ti zobo fea be ga é tɔzei volu: Tati pelei taɗiligaa balaa ka ga niiti: ta tɔzei volu baa ta ta ɓɔ baa vai va

10 Nu kiloi ta kɔɔɔ ganii ma zii felegɔiti sege, ɛ va nuiti yaava, naa ɔa ga Gɔɔɔ GALAGI maɲɲɛi ba vaa.

11 Zunu loungoi ɔa ɔa ɔɔɔ ɔɛvele le ga nɔ-kɛɛwotiiti, nu ka ni sɔgi ɔa va, ɛ zɔle.

12 Nu woiyegɛi ɛ faa mɛnisu, nu ɔaazuvɛ ɛ wozagɔazu, Gɔɔɔ GALAGI ɔa ɛ ti ɔilagilagi pɛ kpɛɛa.

13 Mina ɲiimɛnii wola nɛɛ vɛ, ɛ mina gaabɛla baladai zu. Wuzegɛ ga sobuzobui, ɔa daamiani sɔɔɔ, ɛ ɔɔɔ ba.

14 Ani ɔɛya nui ɔa ɔa ɔɛ ma: «É la vɔni! E la vɔni!» Kɛɛ a zegɛna nɔ, ɛ ɔɔɔ maamuse ga anii naa zɔɔɔ fai.

15 Zanugi ma vaa la ɔaani, kɔbu ani vɔgɔi mɔinɛ, kɛɛ anii nii fizɔgai ti pɛ ba, naa ɔa ɛ ga, nu laawooi ɛ faagɔwɛgi veezu.

16 Ni nui ta a ɔɔɔ ɔɛna ga zeelaga ɛ vɔ bɛ, ɛ vɛɛ nui ta nɔ-kuye vaa va, nii ɛ la kwɛɛ, nɔ-segei zegɛ ga kpɔunmai, nui naa nɔ-faa zu, nii ɛ la kwɛɛ.

17 Daamianigi unmaai, mɔunpa toɔa ɔa nɛɛ, kɛɛ naa volu, toɔa ɔa ɔɛ ga kɔtui, ɛ nui laavɛ laave.

18 Faiti ti ɔazavisu, ti laa ɔa ɔa zeeli ga tɛnɛ pagɔiti maavele. Da ɔɛna lia kɔɔmavɛ, gaalugi wo, ɛ faiti kpɛɛ.

19 Zɔi ɛ fama ɔɔi vazasu, naa ɔa ɔɔɔɔɔ vaiti kulazu. A mina ɔɔ faa ma, wa nuiti ti kpɔɛzɔɔɔla ɲakaiti bosu.

20 Zɔi a kɛɛɔ vooɔo ta dee, zii ɔa loo, ɛɔɛ lanboi ɛ zaazu kpidi ɔɔi zu.

21 Poganii sɔɔɔɔɔ ga gaazuvɛi mɔunpagi zu, tuya la ɔɛa ma naa volu.

22 Mina ɔɛ ma: «Nɔ nɔnɔ vɔtokula!» Gito Gɔɔɔ GALAGI va, toɔa ɛ ɔizo.

23 Gɔɔɔ GALAGI maɲɲɛ ɔa ga kɔɔ ganii daa la zeelini, ɛ la vaa zɛɛ ɔiloɔ wu.

24 Gɔɔɔ GALAGI ɔa ɛ losu nui luɔ nɔ-eteai zu. Nuɔusei ɔa zoo ɔale ɛ pelei ɔwɛɛ, nii ɛ zɛzu la?

25 Polu la vɔni nui ma, ɛ va ani ve Gɔɔɔ GALAGI vɛ ga gaazuvɛi, ɔaa ɛ minazegɛ pɛ, ɛ va leɔa ɔigaizɛ su.

26 Gima masagi ɔa ɔa faa ɲɔu ɔɛ nuiti so, ɛ faa la ti ma, maawɔinɔa la su.

27 Nui nɔ-faagɔagɔa ɔigi ɔa ga lanboi, nii Gɔɔɔ GALAGI feai, to ɔa ɛ nui yiimavɛ vaiti pɛ fɛɔɔɔɔɔɔɔ.

28 Nuɔɔɔɔɔ ta woogɔɔɔɔɔ ɔa a ɔa masagi make, nɔ-nuɔɔɔɔɔ ɔa ɛ nɔ-masa kpɔkpɔgi zɛi vɛɛ ɔɛɛzu la.

29 Zɛɛi ɔa ɛ ga buzegɛ niinɛgiti ta-vadai, kɛwola wɔɔɔti ta-unfemai ɔa ɛ ga undɛɔa ɔolegi.

30 Maawana valai ɔa ga faa ɲɔi ɔɛɛɛ salei, zekana ɛ la, ɔɔai ɔa ɔa zeeli kisiɛti ma, niiti ti ɔɔɔɔai.

21

1 Masagi yii ɔa Gɔɔɔ GALAGI yeezu, ɛɔɛ zɛi ɛ yeizu, ɛ ɔa lii la, vɛ nɔpɛ nɔ nɛai bɛ.

2 ɛɛ ka ɔa ɔisiɛ, ga nii kpɛin ɛ kɛɛzu page, kɛɛ Gɔɔɔ GALAGI ɔa ɛ de-ɔɛɛ vaiti ma ungi ma lukpɔi ɔaalevezu.

3 Nui a telebo fai ta sɔle fai ɔɛɛna,

naa ga fizogai Goofo GALAGI gaazu, e leve zalaḡaiti ba.

⁴ Gaazuleei ta waso zenvui,

faa nou ge nuiti ta-eteai kpein ka ga kotoi.

⁵ Zoi e yeemalevebosu, e faazeikpasuiti ke, naa zolooḡi zu ga woolo,
kele zoi e faiti keezu ga gaazuḡadii, naa ga li e lo pului zu.

⁶ Niiti ti ta-betei zolobosu zeei zu,

ta ga faaḡaḡalala nuiti ti bizezu, ti lo saai zu.

⁷ Faa nou ge nuiti ta-zupoi ga da li ga tiye,

mazoloo ti la vaani bu, ti va ladalai ge.

⁸ Namaba nuiti ta da vile pele ḡoongugi volu,

kele lada nuiti sie vele zolege.

⁹ Fizoge nu zei fiile zosuve sokogi zu pele ḡomave,

wo va li bosu zeizu ma, wa kpoeleve anzanui.

¹⁰ Faa nou ge nui yiimai ga ga faa nou gee vai,

anee bolalai boḡoi, e la loga maazu.

¹¹ Maḡolo bakoi a zeelina waso nui ma, zoi e la de faa moimoin kwee, naa balaa ga da ḡi
soloo,

da ḡima nui ḡalana, toḡa da faaḡweḡi zoloo.

¹² Telebo nui* ga da ḡida naa kpein bu, nii e geezu faa nou ge nuiti ta-velei wu,
sieḡi zu ti loozu la maanḡoi zu.

¹³ Nui nii e la woilosu maawoin nui na-kpee wooi ma,

to boḡoi ga kpee loo, e la gooḡaavote solooḡa.

¹⁴ Faaneei e geezu dooḡuzu, naa ga da ziiḡaawanai ḡaayei.

Lobeanii e levesu dooḡuzu, naa ga da ziiḡula golai ḡaayei.

¹⁵ Toḡa ga koozune vaa telebo nui ve, sole fai a ḡena ḡea,

kele naa ga ga nimiza vai faa nou ge nui ve.

¹⁶ Nui nii e zeḡezu ḡi pagoi ma vele va,

na-dooḡo bosuve ga geezu ga goveiti ta-maaboḡi zu.

¹⁷ Zoi boḡoyiimai neai be, toḡa kpalai ḡwee,

zoi e boḡo veai dooi ya, ta etea ḡaazuḡulapoi, e la bete eyesu pe.

¹⁸ Faa nou ge nui ga e ga telebo nui unmoḡo ganii,

yaava nui ge ga sole nuiti tonoi.

¹⁹ Fizoge nu zei zoi ta zu naa voi,

e mina zei kpoeleve anzanui ḡoba, ziiḡaawanaai.

²⁰ ḡima nui zeizuve, nu ga da ani naavolo vagoti ka na, ta gulo makeḡaiti,

faaḡaḡalala nui ga da naati suvaza, niiti ti zea.

²¹ Zoi e ḡaabaazu, e ge ga telebo nu, ta woogḡila nu, sii zu ga ḡooza,

toḡa leve ga telebo nu, e unfemai zoloo.

²² ḡima nui ga laaleena taa wolai wu, nii salaḡusu ḡezegzegiti ti maaḡeezu,

e sigigi loka, nii taai ḡitogai ba.

²³ Zoi e baazu daave maazu ta neḡi,

naa ga boḡo ḡizo kidaavili faa moimoin ma.

²⁴ Neḡulasu nui ga ga waso nui, ta gaazulee nui,

nii waso dateveḡai diizu faiti kee vai ma.

²⁵ Naka nui ga da za, toozei ziima vaiti daa la zeelizu,

mazoloo e la po e va yeevee faa nope ba.

²⁶ Yeenope, toḡa gaazuḡulapoi laawu,

kele telebo nui ga da ti pe kwee, e la ta makeḡa boḡo ve.

* 21:12 21:12 *telebo nui*: Tati pelei taḡili balaa ka ga nii: *telebo GALAGI*

²⁷ Faa n̄ou g̃e nuiti ta-zalaḡai ḡa ga ziimazie ganii,
s̄onaga ta vaana kulazu ga kisiē n̄oi.

²⁸ Zeelei undaa ḡa vili,
kele zoi é gaamai wosu, nii é m̄enini, zobo ka naa ve sien̄ape su é b̄oe.

²⁹ Faa n̄ou g̃e nui ḡa da b̄oḡo ḡula ga lada nu,
kele sole nui ḡa da ḡaaba sie velei ma.

³⁰ Nuḡusei ná-ḡimalai, ta ná-kelegelegi ta ná-faazeikpasui,
naati tan̄ape ge la zooga, é va li ḡoḡo GALAGI yiimai laalḡoma.

³¹ Ta da sooiti maag̃ili k̄oḡo voloi laalḡoma,
kele pile s̄ol̄o fai ḡa ḡoḡo GALAGI yeezu.

22

¹ T̄oḡoḡulagi viz̄oge naavolo wolaiti ba,
è unfe z̄oiti ma, naa viz̄oge, é leve walii va ta zanugi.

² Kpete nui ta bala nui ti b̄oge faa ḡila ma:
ḡoḡo GALAGI ḡa é ti felego pe kpetea.

³ ḡima nui ḡa da maan̄oḡoi ḡa é vaazu, é lekpe tuḡo,
kele nui é la de faa m̄oinm̄oin kw̄ee, naa ḡa da zie ná ḡobave, é ma b̄ol̄oi z̄ol̄o.

⁴ B̄oḡomaayeii ta ḡoḡo GALAGI ḡaazuluabai ma ḡulanumai ḡa ga,
kulagaanezui, ta unfemai, ta sii zuḡoozai.

⁵ Yaava vele, ḡaingiti ka ti su, ta baliiti, maan̄ei nu maag̃ooza ba,
ni è-yenvui w̄oin ḡa è ma.

⁶ Doungoi ḡala ga pelei maan̄ei é zie la,*
an̄ee siēgi zu é w̄ol̄zaḡasu da, é la zeḡea ba.

⁷ Kpete nui ḡa da zei, bala nui unda.
Kuye zeḡe nui ḡa ga duoi, kuye v̄ee nui ya.

⁸ Zoi a telebotalai vaza, toḡa teve ga maan̄oḡoi,
ná-zobogi ḡa ḡologolo, nii é toomai ḡeezu la.

⁹ Nui é nuḡoḡolai ḡeezu seip̄oḡoiti b̄e, toḡa tuyai z̄ol̄o,
t̄oḡzei ta b̄osu ná-daamianigi ma ta bala nui.

¹⁰ Neḡḡulasu nui b̄e, kp̄ei ḡa b̄e,
goomaag̃aaliiti ta poomugiti ta b̄e.

¹¹ Ni nu w̄oin̄ve é ḡe ga masagi neḡ̄oḡoi,
keni kisiē vag̃oiti ti nēe b̄e, ta nēene kp̄eiti.

¹² ḡoḡo GALAGI ḡa welezu faag̃w̄egi ma,
kele toḡa da yaava nui ná-kisiēiti supu.

¹³ Naka nui ḡa da ḡe ma: «Zalai ḡa loni eteave,
é mina lia b̄alizu ga pelei zu taa zaamave!»

¹⁴ Wēenziē anzanuiti daave ḡa ga zeḡezaḡai suḡoozaai,
nui ḡoḡo GALAGI yiḡaawanazu ma, naa ḡa loo su.

¹⁵ ḡimalalai ḡilive doungoi yii va,
maḡolo bak̄oi ḡa maag̃ooza ba.

¹⁶ Zoi é bala nui laazug̃olizu, é va t̄on̄o s̄ol̄o ba,
ta zoi é veḡeaniiti feezu kpete nui v̄e, naati gaabelazuve ḡa ḡe ga baladai.

ḡima nuiti daawooiti

¹⁷ Dama, è woilo ga pag̃o ḡima nuiti gooi ma,
yiilaalao faag̃w̄egi luḡo, ḡe feezu è ya.

* 22:6 22:6 Doungoi ḡala ga pelei maan̄ei é zie la: Tati pelei tag̃iligaa balaa ka ga niiti: doungoi maḡolo ga sie vele baa doungoi maḡolo ná-eteai l̄oḡzei ziegi zu

¹⁸ Mazɔlɔɔ fizɔgɛ è ti make ɣisu,
 è ɣevele bɛtɛ yeenɔpɛ, è ɗa ti zuɣula.
¹⁹ Wɔ̃inɔvɛ ga è ɣito Ɔɔɔɣɔ GALAGI va,
 naa ɣa é ba, za, nà è ɣalasu, ɗa ɓalaagi.
²⁰ Gè la tɛnɛ gooiti ta kidafaawu vaiti sɛvɛni è ma,
 ná zeizu va ɣɛ ga puusavagɔ (30),† ɓaa?
²¹ Naati ta kala kitei ve è ya, soloogai kitogi ma.
 Ni nui ta a è levena, gaamai ɣaiziezɔ,
 ɗa zoo è faa gaamaiti bo ma, kisugala.

²² Mina lo bala nui ná-zobotalai ma, è va maavo,
 mina maawɔ̃in nui maanɔɣɔ tukpɔɣaalevezuvɛ.
²³ Tɔɔzei Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣa ti maalobo,
 toɣa naama nuiti zɛnvui ɣula ti ya, niiti ti zɔiti zeagɔligiti kulazu ti ya.

²⁴ Mina ziiɣaawanawana nu zeizei,
 mina ziiɣula nu ɣɛ ga ziepolunɔɣɔ,
²⁵ è va li ɓɔɣɔ maagolozu ga sie vele,
 è va bali la ɓɔɣɔ luɣɔ ɗa-eteai zu.

²⁶ Mina ɣɛ naati saama, niiti ta ɣɛ ga zeelagaiti,
 ziingao faa zu, ta kuye zeɣe vaa zu.
²⁷ Mazɔlɔɔ ni ani la è ya, è va sala,
 ta è ɓɔɣɔ vetei ɣula è ya, è laazu ga.

²⁸ Mina kwɛpelema wɔlɔzaɣagi zeɣe daazu,
 nii è-mɛmɛwolani ti daani.

²⁹ Ni ɗa zunui ta ɣaana ɣigi ma ná-botii zu,
 toɣa zoo é botii ɣɛ masagiti bɛ,
 é mina yɛ naati saama, niiti ti la ga sɔɓelama nu.

23

¹ Ni ɗa ɣena zeini daami wosuvɛ taɓali ɣa,
 wa unfema nui ta, dama ga ná-fai.*

² Ta ɣula ɗa-vului la,
 ni è ɣulukupɛ.

³ Mina daamiani pagɔiti nɔ vɛtɛ,
 tanisu ta feezu è ya kisie ɲɔi maazu.

⁴ Mina ɓɔɣɔ ɓɔlɔ ga è bɛtɛ vai,
 ɣɛlɛ vɔlɔ ma ɣisiei va.†

⁵ E ɣɛɛzu nɔ, è ɣaazulo naavoloi va, tɔun é bega ga ɲɛɛɛ,
 mazɔlɔɔ toɣa kovegiti tosu ɓɔɣɔ va, è ɣɔvɛ, é li ɣoozama, eɣɛ koɣɛi é geezuuvɛ.

⁶ A mina ɓɔ daamiani ma, wa nui é ga ziiɔɔɔɣɔ nui,
 è ɣaazu mina ɣula daamiani pagɔiti ba.

⁷ Mazɔlɔɔ nui vɛ kpegai na ga deve, è ɣɛ ma: «Laami, è ɓɔɔle.»

† 22:20 22:20 ná zeizu va ɣɛ ga puusavagɔ: Nii wola la ɣoleni Eɓulu wooi zu. Tati pelei taɣiligaa ɓalaa ka ga niiti: mɔ̃unpa
 ɓaa niiti ti wola vagai * 23:1 23:1 dama ga ná-fai: Tati pelei taɣili ɓalaa ka ga nii: dama ga nii é è-ɣakalavɛ † 23:4
 23:4 ɣɛlɛ vɔlɔ ma ɣisiei va: Tati pelei taɣili ɓalaa ka ga nii: ɣɛ ga kelegele nu è kwɛpelezu

Kele gaamai zu, é la è vɔ ziimave.

⁸Da unpili ga ma buɣai è miai,
woo neɛɛgiti è ti wogai, ti la mɔ faa vaa.

⁹Mina bɔe faaɣaɣalala nui vɔ,
toɣa è bɔe woo vagoiti baaɣula.

¹⁰Mina kwepelema wɔɔzaɣagi maavalibo,
è va wɔin ga è podointi ta-yooi zeɣe.

¹¹Tɔzei ti unmɔ nu wola ɣa ná,
GALA bɔɣi ɣa ti maalobo è laalɔɣma.

¹²Yiilɔ maagoloi wu, è sɔɔsu,
è woilo faaɣwegi ma ɣalagi ma, é wosu ga de.

¹³Mina inɛinɛ ga è-loin maagolo vai,
anɛɛ ni da doɣazu ga kpakɔ ɲe tieɣ, é la zaa.

¹⁴Naa ɣa zoo é kaka faiti kpude maazu,
niiti ta la ɣe ga undaavili faa.

¹⁵Dòun zunu, ni da ɣilina ɣimalai va ga è-yii pe,
nà koozunɛ wola zɔɔ naa zu.

¹⁶Siɛgi zu è bɔezu la ga gaamai,
toɣa bè ga koozunɛ wola.

¹⁷Mina ɣaazugula faa ɲu ɣe nuiti ba,
kele yeenɔpe ɣolo ɣoɣɔ GALAGI ve.

¹⁸Mazɔɔɔ da velela velel zɔɔɔ,
da-ɣitogi la ɣologologa.

¹⁹Woilo gɔo ma ga pagɔ, dòun zunu, è ɣe ga ɣima nu,
è yiiɛ sɔle pelei va.

²⁰Mina vilɛ dɔɔ bɔle nuiti polu,
baa naati niiti ti bɔɣo veezu daamii neɛɛgiti zea.

²¹Mazɔɔɔ dɔɔ bɔle nuiti, ta ɣulukpu nuiti, ta da gaabelai nimizai zu,
ɲiimeni wo nuiti balaa, ná tago vena, ti bɔɣo maagili ga seɣe zaɣaiti.

²²Woilo è-ɣe wooui ma, nii é è zɔɔga,
mina è-lee velevɛɛ, siɛgi zu é wɔɔzaɣasu da.

²³Gaamai ɣaiziɛ, ta ɣimalai, ta kalagi, ta faawuuzumɔgi,
mina ti zuɣologolo.

²⁴Telebo nui keɣe ɣa da ɣe koozunɛi zu ɣo,
undaane nu ɣa ga naa, nii é ɣima loun zunui zɔɔsu.

²⁵E-ɣe ta è-lee ti goozunɛ è ma,
naama undaaneɛi ɣe ga anzanui naa nɔnɔ, nii é è zɔɔga eteai zu.

²⁶Dòun zunu, la nòun da,
è siɛ velel wuuzumɔ.

²⁷Mazɔɔɔ kologolo anzanui ɣa ga zeɣeɣaɣai suɣoozaai,
weɛnzɛ anzanui ɣa ga kɔɔyeɣei sulɔɔɔ.

²⁸Toɣa da pele bɔungi wo, eɣe toosu nu,
toɣa da zunu mɔinmɔin ke ga woovalada nu.

29 Bɛ ɔa ɛ kpeeɪ loozu ga: «Ee, dɛɛ, mɔ̃anɔɔa»?
 Bɛ ɔa kpɔɛ wafuungiti ti losu ba, maa ɔa wana un ge la ba?
 Bɛ ɔa gaazuɔɛɛɛti kpɔɔɔɔ su?
 30 Naati, niiti ti lebisu dɔɔ ɔɔlezuɛ,
 tɛi ti dɔɔ zupuɪti kpɔlezu.
 31 Mina wɛɛ dɔɔi va pelei va,
 ɛ nɛsu, ɛ ɔa volo vɛɛɛi zu, ɛ ɔa yei vaa.
 32 Toɔa ɔa gaabela ga, ɛ nui ni eɔɛ kaalii,
 ɛ nu wo eɔɛ kpokpo ganii ma wanai ba.
 33 E-ɔaazuɛ ɔa faa ɔɪligiti ka,
 ɛ-ɔɪgi ta ɛ-laawooiti ta zupu.
 34 Toɔa ɔɛ ɛ ɔisu, eɔɛ ɔa ɔɛ laani kpɔlɔɔɛi zaamavɛ,
 eɔɛ bato zu nui, ɛ zɛɛni ga ma wului, fiɛ wolai ɔa niikpi.
 35 E ɔa ɔɛ ma: «Ta dɔɔɔazu, gaa la wanazu ga ze,
 ti poolɛni ga kpakɔi, gɛ la gaagaaɪni!
 Nɔ̃ wuunsu yeɛɛ? Kɛni gɛ ɔni zɔɔɔ, nii nɔ̃ kpɔle mɔ̃nɔ!»

24

1 Mina ɔaazuɔɔɔɔ faa ɔɔu ɔɛ nuiti ba,
 mina wɔin ga ta-ziepolui.
 2 Mazɔɔɔ ta-ɔisiei ɔa nɔ ga ti sugɔɔɔɔɔɔ,
 ti ɔa ɔɛ, ɛ vɛɛ faa ɔɔi va, ti vaazu kɛɛzu.
 3 Pelei ɔa ɔa lo ga ɔimalai,
 kelegelegi ɔa a ɔa sapezie.
 4 Faagwɛgi ɔa a ɔa buuvɛti daave ga
 ɔni vagoiti ti vizɔgai.
 5 Zunui ɔɪgi ma, toɔa ga zunui suzeeliai,
 zɔi faagwɛgi zea, ta ɔa ɔa ɔɔ sebei va.
 6 Mazɔɔɔ faazeikpasu vagoi ɔa ɔa zoo ɛ kɔɔi ɔɔ la,
 tɛnɛbo nuiti ta-mɔin ɔa kizogi a ɔa zɔɔɔ su.
 7 ɔimalala nui la zooga ɛ va ɔima vaiti gaagɔ.
 Naa ɔa ɛ ba, kɛni ɛ ɔa maagɛ kpɔ, ta ɔɛna taa vaiti devea.
 8 Zɔi nɔ̃-kisiei ga ɛ faa ɔɔi ɔɛ,
 naa laa ɔa ɔɛ ga tɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔ kalamɔin.
 9 ɔimalala nui nɔ̃-kidafaawui ɔa ga kotoi,
 ɔɛɔɔɔɔɔɔ nui maayoseɔɛvɛ nuɔuseiti bɛ.
 10 Da ɪɔtevena kpɔɔi ma ziegi zu,
 ɛ-zɛbei maa ɔa vɛɛvɛɛ!
 11 Naati unmɔɔ, niiti ti liizu ga tiye ga ti ti lo saai zu,
 naati kizo, niiti ti liizu ga tiye kazemazu, ga ti ti vaa.
 12 Mina ɔɛ ma: «Ee, gɛ la ɔɛa sugwɛɛ!»
 GALA nii ɛ fai pɛ kwɛɛ, nii ɛ ɔɛɛzu ɛ-yiimavɛ,
 naa la zɔɔɔzuɔwɛɛ baa?
 Ungo, zɔi ɛ ɛ-yɛnvui makɛsu, naa kwɛɛ,

toɣa ɛsɛ gilagilagi zala, eɣɛvelei ná-kɛɛwotiiti ti la.

¹³ Dòun zunu, kòin gulɔi ɣòmɔ, mazɔlɔ kòin gulɔi vage,
ma nɛmigi ɣa nɛɛ è-laavɛ.

¹⁴ Ɔ́itoo su, ga ɣimalai vage ɗa-eteai ma vaa ma.
Ni ɗa zoona è zie la, ɗa zoo è ɣoozunɛ velela velei,
ɗa-ɣitogi la ɣologologa.

¹⁵ Mina woya lɔ telebo nui ná-pɛlei ma, ga faa nɔu,
mina seizuvɛ ɣologolo.

¹⁶ Mazɔlɔ anɛɛ ni telebo nui loo la ɣa ɣɛɛzu lofela, toɣa wuzeɣe,
kɛɛ faa nɔu ɣɛ nuiti su ɣa ɗa bezeɣele ga maanɔɣɔi.

¹⁷ Mina ɣoozunɛ ni è zili nui a loona,
ni a lɔna kpɔlɔi zu, mina kua wo ga koozunɛɛi.

¹⁸ Ɔ́ooɣɔ GALAGI ɣa naa ɣa ga wanama vaa,
é la mɔ yiigaawana ma.

¹⁹ Mina yiigaawana naati ta-vaa zu, niiti ti faa nɔi ɣɛɛzu,
mina ɣaazuɣula faa nɔu ɣɛ nuiti ba.

²⁰ Mazɔlɔ kulanuma la naati tuɣɔ, niiti ti faa nɔi ɣɛɛzu,
ti-yɛnvui ɣa za eɣɛ lanboi.

²¹ Dòun zunu, unfe Ɔ́ooɣɔ GALAGI ma ta masagi.
Mina vɔɔkpɔ naati ba, niiti ti pɔ ga ti fai pɛ falibo.*

²² Mazɔlɔ ti ɣologolo fai ɣa ɣula ti viliba,
ɓɛ ɣa é kpɔlɔi ɣwɛɛ, nii Ɔ́ooɣɔ GALAGI ta masagi, vaa zu seizu ti ma?

Ɔ́ima nuiti ta-lɛnɛgi taɣɪligaa

²³ Wɛɛ nii ɣa ɣima nuiti ti boga mɔnɔ.

Topolui ɣa ga faa nɔi tukpɔi ɣaalevezuvɛ.

²⁴ Ni tukpɔɣaaleve nui a ɣɛna faa nɔu ɣɛ nui ma:

«Sɔ ge la è va,»

nuɓuseiti ta foovo, ziiti ti yiigaawana ma.

²⁵ Kɛɛ tama zɔiti ti faa nɔu ɣɛ nui vɛelalazu,
naati ta ɣɛ gaane zu, tuya ɣa loo ti vɛ, é ɣɛ ga ta-undaaɛɛ.

²⁶ Ɔ́ooɣaavotegi é veezu ga gaamai,
naa ɣa ga bɔɔlalai ma vooɣi.

²⁷ Aisa è va ɗa-vɛlei lo,
kɛni è etea vele wotiiti kɛ dɛ,
è ɗa-balagi ɣɛvele ɓɛtɛ, é zoloo molo levei ma.

²⁸ Mina zeele woo wo fuun è-zeiɣɔɣɔi laalɔɣɔma,
mina nu yaava ga è-laawooi.

²⁹ Mina ɣɛ ma: «Nà sosu, eɣɛvelei é sòni da,
nà seizu zunu tɛi zea, eɣɛvelei é kɛni la ga ze.»

* **24:21 24:21** niiti ti pɔ ga ti fai pɛ falibo: Tati pelei taɣɪli ɓalaa ka ga nii: niiti ti ga lɔɣɔ ba nuiti

- ³⁰ Gè leveni naka nui ta ná-kpala kpelamave,
 gĩmalala nui ná-leezen belei laave.
³¹ Wɛɛ, kpolo ɣaingiti ta gui nɔiti ti ɣeni vɔnɔsu ná pɛ,
 sigigi é ɣeni ma ga sasai, naa woloni.
³² Gè naa ɣaai ma, gè tɔɔzeini ga ɣigaizie,
 nii gè pɛteni, ɣigi gè sɔlɔni naa ma, é ɣeni ga:
³³ E lago ni nɔ, é lago ɣaazuveɛ ma fɔin nɔ,
 è zaamale, è yeeiti da bɔɔ ma,
³⁴ naama ziegi zu, baladai ɣa na va è vɔ, eɣe nui é ɣulazu è viliba,
 maanɔɔi ɣula è viliba eɣe toosu nui.

Salomɔn ná-tene faalaalii taɣiligaani

25

- ¹ Wɛɛ Salomɔn ná-tene faalaalii tanigaani ba mɔnɔ, niiti Zuda masagi Ezekiasɛ ná-nuiti ti ti ɣaaleeni ba.
- ² Ada GALA debizu tɔɔzei dɔɔɣuzu vaiti ba, é ti ɣeezu,
 ada masagiti debizu siegi zu ti ta-wotiiti kulazu la keɛma.
³ Ade la kwɛɛ, geei wuzegɛvɛ é ɣwe mini, ɔaa mini ɣa zooi ɔomave ɣwegai ná.
 Ade la zooga, de va masagiti ta-ɣisieiti kwɛɛ balaa.
⁴ Ni nu a wali ɣaei ma nɔɔɔti kulana ba,
 ɣain bo nui ɣa kpɛɛ ga aninaka.
⁵ Ni nu a faa nɔu ɣe nuiti kpɛɛna masagi maagoolii zu,
 toɣa ná-zobogi wɔɔɔ, a ɣena telebodai ɣea.
⁶ Mina bɔɔɔ wɔɔɔ masagi ɣaazu,
 mina zeɪ nu wolaiti seizuve.
⁷ Mazɔɔɔ fizɔge ti ɣe ma: «Va è zeɪ unfema zeizuve,»
 ti va li è unfesu nu wolaiti gaazu.
⁸ Nii da ka, naa mina ɣe ga zaɔu, è va suvile ga nu loliga tukpɔgaalevezu.
 Ni nui naa bɔɛ veleɪ a è unfena, leeni ɣa da ke?
⁹ Ni kpɔɛ a ɣena wo yɔɔɔzu wa è-zeɪnɔɔɔi, a gaagula ba wa tɔ,
 keɛ mina taɣili ná-dɔɔɣuzu vaa ɣula keɛzu.
¹⁰ Tɔɔzeɪ a mɛnina, toɣa è vooɔmu,
 è-lɔɔɔi ɣa ɣologolo eyɛsu ɣɔ.*
¹¹ Kpɔɛi maabɛɛai ga pagɔ, naa wola vage,
 eɣe zanu sɔɔlai, maagilii ai ga wali ɣaei.
¹² Zɔi é woilosu ɣima nui ná-tene gooi ma ga pagɔ,
 toɣa be ga zanu balagaegi ɣevele, ta zanu kitei ma ɣɔbu anigi.
¹³ Molo leve voloi ma liegi zu, zie lei ɣa da ɣe ga nu yiilei ganii.
 Zekana, goodegila keelai a zɛɣena ná-sieɪ ma, toɣa da maligii yiilei.
¹⁴ Nui é wasosu ga faanɛɛ ɣee vai, tama é la keɛzu,
 kulave ga tonai, nii é maaluai, keɛ é la vaazu.
¹⁵ Maabɔungɪ ɣa nu a da vɔni da kundigii ma,
 woo nɛɛnɛgi balaa ɣa da nu ɣaei wolo.
¹⁶ Da kɔin gulɔi ɣaana, kɔmɔ nɔ ga è-ma lieɔi,
 mazɔɔɔ ni da gola ɣɔmɔna, da unpili da.
¹⁷ Mina da ga laali è-zeɪnɔɔɔi ma valafala, ni naa laade,
 toɣa bɔɔɔ ga da-vai, è wɔinzege ma.

* 25:10 25:10 è-lɔɔɔi ɣa ɣologolo eyɛsu ɣɔ: Tati pelei taɣili balaa ka ga nii: è la mɔ zooga è va pele leve maawɔin wooiti tuɣɔ

18 Nui a zee zeele wooi wona, seinaḡḡi laalaḡḡa,
gaawanave gulu bakḡ wolai ná-doḡai va, ta boḡa zḡkpḡi, ta meen ḡaazobagi.
19 E ḡito yaava nui va, kidaavili foloi,
keeye eḡe da ḡe daami wosu ga è-ḡiigai, é ḡiikpisu, baa è zizi è-ḡḡḡi ma, é balizu.
20 E guyei loo nui ve, nii ziizoolazu,
keeye eḡe da ḡe ná-seḡei ḡulazu kḡba kḡle voloi, baa è zie bodai vu seḡe ḡaei ma.
21 Ni pului ḡa è zili nui ma, daamianigi ve zea, é mi,
ni kpḡle wḡin ḡa ma, ziei ve zea, é bḡle.
22 Mazḡḡ abulekaiti kana è puuzu unmauve,
ḡḡḡḡ GALAGI ḡa è ḡḡḡ fe.
23 Lekpeḡave nu ḡḡvezu vele viilei ḡa da va ga tonai,
kpḡezuḡula mḡinmḡingi ḡa da va ga zḡiti ta-yiḡaawanai.
24 Fizḡḡe nu zei fiile zosuve sokogi zu peḡe ḡḡḡave,
wo va li bḡsu zeizu ma, wa kpḡeleve anzanui.
25 Keela woo vaḡḡi é vaazu, é zeḡe ḡoozama,
naa ḡeeve eḡe zie lei, nii da fe nui ya, kpḡle wḡin ma gola.
26 Telebo nui é bḡḡ yḡesu ná, faa ḡḡu ḡe nui ḡaazumaayiki ma,
naa ḡeeve eḡe ziḡungi kpḡḡai, baa zeidḡe goi kḡzḡai.
27 E la vḡni ga nu kḡin ḡulḡi ḡḡḡ ga gola,
baa è va lebiyai ḡaizie bḡḡ ve ga gola.†
28 Taa wolai maḡḡḡ zobo ge la ná,
zekana zunui la, nii é la zooga vḡnisu ná-ziiḡaawanai ma.

26

1 Lebiyai wola la zolooni ḡimalala nui ma,
eḡevelei kḡle vukḡi, naa la zolooni da foḡḡi ma, ta tonai nii é vaazu molo leve zieḡi zu.*
2 Foovooi nii un ge la ba, é la faa vaa,
keeye eḡe soologi é ḡovesu, baa sevezevegoi é ḡovesu, ti la zeizu.
3 Kpakḡi beḡeve sooi laalaḡḡa, kalafei ḡe ga soovaleḡi nḡḡ,
kpakḡi ḡe ga ḡimalala nui zaamave nḡḡ.
4 Mina ḡimalala nui woḡḡaavote ga ná-ḡimalalai ḡevele,
è va ḡe ga tḡun kevele da bḡḡi.
5 ḡimalala nui woḡḡaavote, é zoloo ná-ḡimalalai ma,
a va ḡisie ga toḡa ga ḡima nu.
6 Zḡi é keela woo ḡalivaazu ḡimalala nui ma,
naa ḡa ḡḡḡiti tevezu ga, ta toḡa gaazuvile vaa mḡinmḡin sei luḡḡ.
7 Ulei meḡeḡe nui ḡḡḡiti ti zu la yḡḡḡe,
vele ḡana zebe la la faalaalii ya, nii ḡimalala nui bosu.
8 ḡimalala nui maamuse vai ḡeeve eḡe
nu a va li kḡtui ḡilizu feleveḡeḡi va.
9 ḡaingi é zoni dḡzo nui ya,
vele ḡana faalaalii la ḡimalala nui laave.
10 Ulei kpḡein vili nui la, é nuḡusei kpein maawanazu,
pele ḡana naama nui la, nii é ḡimalala nui zeḡezu botiḡe vai ma, baa teveteve nuiti.
11 Eḡevelei ḡilei a da ḡale da ma, ná-unpiligi ma,
zekana é la ga ḡimalala nui, é ḡalesu ma ná-ḡimalalai ma.
12 Da nu ḡaana daai da ga gola ḡeḡeḡeḡe,

† 25:27 25:27 baa è va lebiyai ḡaizie bḡḡ ve ga gola: Tati pelei taḡili balaa ka ga nii: keḡe nu faa biigiti kala, naa ḡa fizḡgai

* 26:1 26:1 E zo ḡainbogi ma, é li Latagi vḡ, tona maaneḡa la da ga vu Izilayeḡe yooi zu.

gimalala nui ná-fai ga vizó ná-fai va.

¹³ Naka nui ga da ge ma: «Zalai ga pelei zu, sua noi ga zizu taazuve pelei zu!»

¹⁴ Egevelei kpogi a da lati da ná-sanileiti ga, zekana naka nui a da lati da ná-betei zu.

¹⁵ Naka nui ga da yeelo daami aninakai zu, kele toga da ka ga kpolo vaa wola ve, é va do laave.

¹⁶ Naka nui laave bogó la ga gígi ga ma, é leve zunu lofela va, niiti ta zoo ti googaavote fe ga kelegelegi.

¹⁷ E bogó vili kpaei ga, nii é la loni è va, keeve ege gilei a ye levesu, è so goii va.

¹⁸ Ege titi nui é abulevegiti pilisu, ta meinti é da nuiti paa bogó maagoolii zu,

¹⁹ pele gana zunui naa la, nii é seijogoi yaavazu, naa volumna, é ge ma: «Soleya vaa no ve.»

²⁰ Kovi valagi ga da abui za, siegi zu ne fele ge la ná la, kpaei gaa ga da yei.

²¹ Tigii ga da abulekai ve, kovii abui gaazo, kpaeleve zunui ga da kpaei gaazule.

²² Zogozuzie nui ná-kpaeiti keeve ege ani jemigiti, ta da yei ti zeeli nu goozuve.

²³ Wali gaei peai penai maazu, vele gana kpe neenegiti ti la, ti nui yiimave ma vaa noi maalooguzu.

²⁴ Nui wainzegemai daavegai, toga da maaloogu ga laawooiti, é da yaavaiti kpete goozu.

²⁵ Ni a gena kpe vagoiti boga, mina la da, mazolo ná-kisieiti sulaavege ga faa noi.

²⁶ Kelegelege gola ná-wainzegemai loogu vai zu, kele nufusei pe ge bega ga ná-sunoi gwee.

²⁷ Zoi a zefei wo, to bogó ga loo su, zoi a kotui gilakilina, toga loo to bogoi no ma volu.

²⁸ E nui ta maawana ga zeevema, naa ga ga è zili la.

Wooveledai ma boei wo fai ga da va ga faa zugologologi.

27

¹ Mina gomazei ga nii a ge lina, mazolo è la naa gwee, nii é geezu za.

² E-laave mina è maamuse, nu giligiti ze ná, ti ke. Nu gilingi naa ge, da bogoi è-laave mina ke.

³ Kotui wuiwe, nagaegi wunegi wui, kele ziigaawanai gimalala nui buzegezu, naa wuiwe ti felego pe ba.

⁴ Ziigaawanai nouve, ziigulagi gefaaba, kele be ga a lo toloi lugó?

⁵ Fizoge è zeli lo nui ma kelei zu, è va maage kpo boola vai ma.

⁶ Nu wolai ná-zelilomai, ga ná-woogegiladai leezu, nu zili nui è neene vai, naa ga ga yaava vaa no.

⁷ Zigo nui ga da gele koin guloi va, pulu nui ga da ani wanai ga ga jemige.

⁸ Siezie nui maa ga goozana seizuve va,

kɛɛvɛ eɖɛ wɔnii maagoozaai ná-daɖagi va.

⁹ Gulɔi ta gulɔ maku nɛɛnɛgi, ta da nu yiɖgaanɛ,
bɔɔla vai ná-gaanɛɛi ɖa da koozunɛɛi ve nu ya, é leve da bɔɖɔ ɛnɛkɛgi va.

¹⁰ Mina betevɛ è-wɔɔlaiti ba, ta è-ɖɛɛ bɔɔlaiti.

Ni da ɖɛna faabaagi zu, mina ɓize, è va li è-ɖɛɛloin vɔ bɛ,
mazɔɔɔ siɛ mɔinmɔin su, è-zeɣɔɖɔi maaɖuɖaai è va, naa vizɔɖɛ é leve è-ɖɛɛloin va,
maagoozaai è va.

¹¹ Zie ga ɖimalai dɔun zunu, zɔimavɛ laa ɖa ve ga koozunɛɛi,
ná zoo gè naati googaaavote, niiti ti vaazu mà.

¹² Gima nui ɖa da maanɔɖɔi ɖa é vaazu, é lekpe tuɖɔ,
kɛɛ nui é la de faa mɔinmɔin kwɛɛ, naa ɖa da zie ná ɖobavɛ, é ma ɓɔɔi zɔɔɔ.

¹³ Ni nui ta a bɔɖɔ ɖɛna ga zeelaga è vɔ bɛ, é vile nui ta ná-kuye vaa va, nii è la kwɛɛ,
ná-segei zege ga kpɔunmai, nui naa ná-faa zu, nii è la kwɛɛ.

¹⁴ Ni nui ta a tuya loona seɣɔɖɔi vɛ, é woogula la sobuzobui,
toɖa leve bɛ ga foovooi.

¹⁵ Kpɔeleve anzanui ɖɛɛvɛ eɖɛ ziei, é vilesu peinpein,
maa la levezu tonai va voloi.

¹⁶ Da wɔinna ga è gaabɛ, kɛɛvɛ eɖɛ da ɖɛ fiilei zosu ga yeei,
baa è gulɔi vu yeavɛ ga è make.

¹⁷ Kɔlui ɖa da kɔlui ɖaali,
nui ɖigi ɖaazu ɖa da zege ma, seɣɔɖɔi ná-siepolui vɔ.

¹⁸ Zɔi é weɛzu kooleɖoole gului ma, toɖa ma waai ta mi,
zɔi é maligii makesu, toɖa lebiya zɔɔɔ.

¹⁹ Ulei nu bɔɖɔ ɖaazuvɛ ɖaazu la ziei wu,
vele ɖana nu ɖigi a da è-vaagɔlabai lɛɛ la.

²⁰ Gɔvɛalaazu ta undaavili zegezaɖai ti zula la vega,
zekana é la, nuɓusei yiimai laa la zeelia pɛ.

²¹ Wali ɖaei ta zanugi, ti ɖaa ɖa da wuun ga abui, ma nɔɖɔi va ɖula ba,
kɛɛ nui lukpɔi ɖaa ɖa levezu, é zoloo daaseigi ma.

²² Anɛɛ ni da ɖimalala nui zidazu kodai zu ga etei, eɖevɛlei nu a da kpazii zida la,
è la zooga è va ná-titigi ɖula ba.

²³ Da-loganiiti gilagilagi ɖevɛlei ɖwɛɛ ga pagɔ,
ɖaaɓa gola da-logani ɓulugiti ma.

²⁴ Mazɔɔɔ kpɛtei la zeeyɛga ma eyɛsu ɖɔ,
masa bɔɔlogi la yeɖa nu unba yeenɔpɛ.

²⁵ Siegi zu è tufa vɔɔi levezu la, tufa wundui ɖa da wuzege,
gizeiti ma lufaiti gaa ɖa le ba,

²⁶ da-vaalagiti maaleɖaiti ta ɖɛ ga è maagɔli zɔɔlaiti,
boliiti ta ɖɛ ga da-ɓalagi ɖeya aniiti,

²⁷ boliiti ta-ɣiimidɛi maanɛvɛ, é kula ɖɛ ga è-laamianigi,
wa da-veɛyeɖɛi, ta da-wotigɛ anzanuiti maavaiti.

28

¹ Faa ɣɔu ɖɛ nui ɖa da ɓize, anɛɛ ni nu la kpɛɛzu,
kitogi ɖa telebo nuiti zea, eɖɛ zala ɓokpagi.

² Siegi zu kpakagi la zooi zu, kundigila ɖaizie nuiti ta da mɔin.
Kɛɛ kundigii a zeina, kelegelegai é ɖala, faiti ta da zie ga pagɔ.

³ Zunui é ga bala nui, é maawɔin nuiti maanɔɖɔzu,
toɖa ga faa zugologolo tonai, é pului loozu.

⁴ Niiti ti gɛlezu GALA ná-tɔgi va, naati ta da faa ɲɔu gɛ nuiti maamuse,
kele niiti ti gɔlozu tɔgi ve, naati ta da laale ti wu.

⁵ Niiti ti bɔɔɔ veezu faa ɲɔi ya, naati ti la sɔle fai tanɔpe gaagaaazu,
kele niiti ti bɔɔɔ gɛlizu Gooɔɔ GALAGI va, naati ta da faiti pe gaagaa.

⁶ Fizɔge nu gɛ ga bala nui, ɛ da zie sɔledai zu,
ɛ va li gɛɛzu ga kpete nui, nii sie vele ga wooveledai.

⁷ Zɔi ɛ gɔlozu GALA ná-tɔgi ve, doun zunu gana kelegelegai,
kele zɔi ɛ vilesu tuva vele ɲɔu nuiti polu, naa ga da va ga unfegi keegɛ vɔ.

⁸ Zɔi ɛ ná-sɔbɔgi maamɔinzu ga talama walii, nii datevegai,
naa ga sɔbɔgi gaalezu ba naa ve, nii a maawɔin nuiti maawɔingaa.

⁹ Ni nu a voluavena, ga ɛ mina woilo GALA ná-tɔ gooi ma,
ná-GALA falii wɔin ga zege GALA ma.

¹⁰ Zɔi ɛ telebo nuiti kakasu, ɛ ti vile pele ɲɔi ma,
toɔa loo zegei zu, nii ɛ bɔai.
Kele niiti ti ziezɔ ga sɔledai, undaanɛi ga naati tuɔɔ.

¹¹ Kpete nui gelegelege bɔɔɔ nɔ gaazu,
kele bala nui kelegelegai, naa ga zoo ɛ polugula.

¹² Siegi zu telebo nuiti ti kundigilai zɔbɔsu da, lebiya ga da gɛ lee ese pe be.
Kele siegi zu nu ɲɔiti ti wuzegɛzu la, ese ka da bɔɔɔ.

¹³ Zɔi ɛ ná-tɔ kologologiti dɔɔɔfuzu, naa la gɔla bɔɔɔ numa,
kele GALA ka da naa zuvaaye, zɔi ɛ laazu zɔ ga ɛ gɛle ti va.

¹⁴ Undaanɛ nu ga ga naama nui, nii yeenɔpe ɛ luazu faa ɲɔi gɛɛ vai va,
kele zɔi ɛ gikpaazu, ɛ da faa ɲɔi gɛ, naa ga lo maanɔɔi zu.

¹⁵ Velei zalai la, ɛ zikɔzu, ta file zuai pului ma,
vele gana faa ɲɔu gɛ nui la, nii ɛ masadai gɛɛzu nuɔuseiti unda, ti balagai.

¹⁶ Kundigii a balana gɛgi ma, toɔa da telebotalai wola gɛ,
kele zɔi ɛ gɛlezu kakama ani mii vai va, toɔa da lebi kundigilai zu.

¹⁷ Nui nii nu vaa vai ziimaɔve, toɔa da bize ga lia ná-kabayegɛi vɔ pelei,
nu nɔpe ge mina pele besa tuɔɔ.

¹⁸ Nu-o-nu nii sie vele zɔlegai, naa ga kizogi zɔbɔ,
kele sɔletala nui, ɛ pele zɔbili felegɔi ziezɔ, toɔa loo gila su.

¹⁹ Zɔi ɛ ná-tii gɛɛzu, naa ga daamianigi zɔbɔ ga bɔbɔa,
kele zɔi ɛ vilesu gaavalaba vaiti polu, naa gɔnɔgi ga gɛ ga daanɔɔwogi.

²⁰ Nui ɛ ga lada nui, zee laa ga ve ga tuyai,
kele zɔi ɛ wɔinni ɛ beɛ ga gaazuvilei, maanɔɔi la voola ba.

²¹ E la vizɔni ga nu zeelɔzɔɔzui gɛ nuɔuseiti zɔɔɔzu,
anɛ naa ve, nui ga zoosu ɛ faa ɲɔi gɛ bulu buɔai zɔbɔ fai zu.

²² Zunui ɛ ga gaazuɔulapɔ nui, toɔa da kpetɛi gaizie ga gaazuvilei,
toɔa da yeema ga baladai ga vaazu pɔ.

²³ Zɔi ɛ zeli losu seɲɔɔɔi ma, gaabelasu naa ga da ná-faanɛi wuugweɛ,
ɛ leve zɔi va ɛ maamusei wosu ga nɛgi.

²⁴ Nu-o-nu ɛ kaazu ga faa ɲɔu laade, ga ɛ keegɛ ta dee maavo,
ɛ la vizɔni toosu nu va.

²⁵ Zunui nii sɔbɔgi la ziileida, toɔa da kpɔɛi wuzegɛ,
kele zɔi ɛ bɔɔɔ galivaazu Gooɔɔ GALAGI ma, toɔa gɛ anii pe su nɔ yaɔaba.

²⁶ Dei ɛ laazu da-gigaizieiti nɔ la, da ga gɛmalala nu,
kele zɔi ɛ ziezɔ ga gɛmalai, faabaagiti ta voola ba.

²⁷ Zɔi ɛ faanɛi gɛɛzu bala nuiti be, ɛ la yeɔa kpala zu,
kele zɔi ɛ gaazuvɛɛzu ma, seɲɔɔɔi ná-kpɔlɔi luɔɔ, toɔa foovoo mɔinmɔin sɔbɔ.

²⁸ Siegi zu faa ɲɔu gɛ nuiti ti zeizu la kundigilai zu, ese pe ka da bɔɔɔ,

kele siegi zu ti loozu bu la, telebo nui ma moinmoin ka da gfula kelema.

29

¹ Zunui nii maanɛai ga zeli lo ma, ɛ da gɔgi baa ga, toga gologolo ga kulafilibai, sosu la gaa.

² Telebo nui ta moinna, nuɓuseiti koozu ga da ne, kele nu nɔiti ta zeina kundigilai zu, nuɓuseiti ta da kpalagi wo.

³ Zoi ɛ po ga ɛ zie ga gimalai, naa ga da keegɛ goozune, kele zoi ɛ vilesu kologolo anzanuiti polu, naa ga da na-naavoloiti kologolo.

⁴ Masagi ga da na-zooi beɛ, siegi zu ɛ ziezɛ la ga telebodai, kele a lobeanii maalolina, toga naa gologolo.

⁵ Nui ɛ boɔlaiti tɛɛzu su, toga balii laazu kogoi wu.

⁶ Faa nɔu ge nui ta da ge ga kasoga nui, tiya bogoi ta-lo kologologiti faa zu, sole nui ta da pile sɔɔ, ti goozune.

⁷ Telebo nui naa gwɛɛ, nii maanɛai ɛ ge bala nui ta be, kele naama gi ge la faa nɔu ge nui ma.

⁸ Nɛɛgulasu nui ta da kpɔɛ abui vili taa wolai zu, kele gima nui ta da ziigaawanai gaayei.

⁹ Ni gima nui ta gimalala nui ta gena tukpoi ma, gimalala nui yiigaawanava, baa ɛ nɛɛi wo, ɛ la boɔa.*

¹⁰ Nama vu nui ta da telebo nui woinzege, kele sole nui ta da baa zenvui maazu.

¹¹ Gimalala nui ga da na-ziigaawana vaiti kpein kula kelema, kele gima nui ga da bogɔ zo, ɛ la nonɔiti kula kelema.

¹² Siegi zu kundigii woilosu da zɛɛ boɛiti ma, niiti ti botii geɛzu zeewu, naati pe ta da ge ga woovalada nui.

¹³ Bala nui ta maanogɔ nui, ti bogɛ faa gila ma: Gooɔ GALAGI gaazuve veeve ti felego pe be, ga ti da wele la.

¹⁴ Masagi nii ɛ zobobelala nui ta-lukpoi gaalevezu ga gaamai, na-masadai ga da ye zea go.

¹⁵ Kpakoi ta zelilomai, ta da gimalai ve, kele zunu loungoi pilegai bogɔ yeema, toga da dee unfe.

¹⁶ Siegi zu nu nɔiti ti moinzu la, to kologologi zu ga da woɔɔ, kele telebo nui ta ge ga ta-loobui ma zeelei.

¹⁷ Ni da e-loun zunui maagolona, ɛ la ɛ yiizoolɛ vaa gea, kele toga ɛ yiilei ga gola.

¹⁸ Siegi zu GALA ge la kulakelɛma wosu da, nuɓuseiti ta da eteai zie faazupui zu. Undaane nu ga ga naama nui, nii naazu, ɛ golozu GALA na-togi ve.

¹⁹ Nu la da ga botige nui maagolo ga kpɔɛzugulai, mazɔɔ anɛɛ ni toga naa gaagaaazu, nii ɛ wosu ma, ɛ la goloa negelɛin.

²⁰ Da nu gaana, ɛ da bogɛ, ɛ la gigaiziezɛ, nu ga gito gimalala nui va, ɛ leve toun ba.

²¹ Ni nu a botige nui laanɛena na-nu niinelai zu, toga gaabela ga kololalai.†

²² Ziigula nui ga da kpɔɛi leve, zoi ziigulazu valafala, naa ga da to kologologiti ke.

* **29:9 29:9** gimalala nui yiigaawanava, baa ɛ nɛɛi wo, ɛ la boɔa: Tati pelei tagili balaa ka ga nii: toga la na yiigaawana, baa ɛ nɛɛ, tama nu la bega pe † **29:21 29:21** toga gaabela ga kololalai: Tati pelei tagili balaa ka ga nii: toga gaabela ga ɛ bogɔ vete ga pele wu loun zunui gila

²³ Wasogi ɗa ɗa nui maayei,
kɛlɛ ɓɔɗɓomaayei ɗa ɗa nui wɔɔɓɓɔ.

²⁴ Zoi é yeezeizu unma nui wu, naa ɗa ɗa ɓɔɗɓo nimiza,
toɔzei é foovooi ɗwɛɛ, é naama nui laaloɗɗoma, nii é ɗɛɛzu ga é mina va, é va zeele wooi
wo.

²⁵ Da ɗɛna lua nuiti ba, toɗa ga balii,
kɛlɛ zoi é ɗalivaazu Ƴooɗɓo GALAGI ma, naa yiileiɓɛ.

²⁶ Ma mɔinmɔin ka ná, ti ɗa kpɔbai ɗaizie ta-ɗundigii ya,‡
kɛlɛ ɛɛ maalobo fai ɗa Ƴooɗɓo GALAGI ya.

²⁷ Telebotala nuiti wɔin ɗa ɗa zeɗe telebo nuiti ma,
sole nuiti maayoseɗɛɓɛ faa ɲɔi ɗɛ nuiti bɛ.

Aguul ná-kpɔɛiti

30

¹ Yaké ná-doun zunui Aguul ná-kpɔɛiti. Zunui nii ná-deve wooiti ti Itiyɛle ná-faa ma.
Itiyɛle ná-faa ma, ta Ukale.

² Gaama ɓɛ, nà ga ɗimalala nui, gè leve nuɓuseiti kpein ba,
nuɓuse ɗeleɗeleɗi la zèa.

³ Gè la ɗimalai ɗalani,
gè la GALA Ƴadegai ná-faagwɛgi ɗwɛɛ.*

⁴ Bɛ ɗa é ɓɛni geegɔɓgi zu, GALA pɔ bɛ, é zeɗe ná, é yei?

Bɛ ɗa é fiilei zoga, é yɛ zea?

Bɛ ɗa é ziɛiti pua ná-seɗei la?

Bɛ ɗa é zooi ɗwɛgiti kpein daa?

Daasei ka ɓɛ, ná-doun zunui laasei ka ɓɛ?

Bo dɛɛ, ni é kwɛɛ!

⁵ GALA daawooi ɗilagilagi pɛ ka ga gaamai.
Toɗa ga kɔɗɗo zeɓɛgi naati bɛ, niiti ti loɗɗuzu bu.

⁶ Mina tanɔpɛ da daawooiti ma,
ni naa laade, toɗa è loɗa, è ɓɛɛ ga zeɛ nu.

⁷ Ƴooɗɓo GALAGI, nà faa felegɔ valizu è ma,
naati kɛ bɛ, aisa nà-eteai va ɓɛ:

⁸ Màkɛ, gè mina kpɔɛ ɲaka wo, ɓaa zeɛiti,
mina kɛ ga bala nu, ɓaa kpɛɛ nu wola.

Naa ve zèa nɔ, nii fiɓɔgai mà, gè eteai zie.

⁹ Mazɔɔɔ anii pɛ ga ɓooɓana zèa, nà va lia ɗɛɛzu è va,
gè va ɗɛ ma: «Bɛ ɗa é ga Ƴooɗɓo GALAGI?»

Baa mu, maanɔɗɔi a ɓɔina dà, gè ɓɔɗɓo ɗɛ ga unma nu,
gè ɓaagula nà-GALAGI ma ɗana.

¹⁰ Mina va botigɛ nu ma, maligii ɗaazu.
E mina è voovo, ɗa-vaagɗaazagi ma ɗasɔi ɗa la è unma.

¹¹ Nui tanigaa ta ná, ta ɗa ti-ɗɛɛ ɗoto,
ti la tuya loa ti-lee ɓɛ.

‡ 29:26 29:26 ti ɗa kpɔbai ɗaizie ta-ɗundigii ya: Tati pelei taɗiligaa ɓalaa ka ga niiti: ti pɔ ga totuɗɔi ti-wooi mɛni baa totuɗɔi yeezei ti wu * 30:3 30:3 gè la GALA Ƴadegai ná-faagwɛgi ɗwɛɛ: Tati pelei taɗiligaa ɓalaa ka ga niiti: kɛlɛ gè nuiti ta-vaagwɛgi ɗwɛɛ baa tama gè la nu ɲadegaiti ta-vaagwɛgi ɗwɛɛ

12 Nui tanigaa ta ná, ti ɔɔɔ ɔaazu ga ti ɲadege,
tama, ti la gbani, ti va ɔula ta-ɔɔɔba vaiti su.

13 Nui tanigaa ta ná, ti ɔaazuleai,
ti da wele nui pe ba nɔ fawuu.

14 Nui tanigaa ta ná, ti-ɲiigaiti ti ga boɔa zɔkpɔiti,
ti-ɔalɔɔaeti ti ga boɔaiti, ti da maanɔɔɔ nuiti mi,
ti va ɲeele, ti ɔula eteai zu,
ti va bala nuiti suwuɔaaleve, ti ɔula nuɔuseiti saama.

15 Moolei ná-doun anzanuiti ti fele, ti-laasei ka ga: Fe! Fe!
Ani savago ɔa ná, ti-yii la leida eyesu pe,
eyesu pe ti la ɔea ma: «É kula ɔea.»

16 ɔɔvealaazu, doun zɔɔɔtala anzanui,
zooi, nii zie la ga kpɔle wɔinzeɔe ma,
kele ti-naanisiei ɔa ná ɔalaa, abui, nii é la ɔea ma: «É kula ɔea.»

17 Nui ɔaazuɔeɔeti é ɲeeɔulazu la keeɔe zu, é da woozotalai ɔe ga dee,
kɔtudei ma ɔalawɔniiti ta ti ɔula su, koɔe yiivoiti ti ti mi.†

18 Faa savago ɔa ge la de gaɔaani,
kpudeai maaazu:

19 koɔe ɔove pelei geezuve,
kaalii ɔokpo pelei fasai ma,
ɔatoi ná-pelei kpolodei zaamave.
Kele naanisiei ɔalaa ɔa ná:
zunui zie vele é lo anzalopoi va.

20 Wele vele wɛenzo anzanui a da ke la:
a yiima vaiti keena ziilei, é laamave ɔale,
é ɔe ma: «Gè la faa ɲɔu nɔpe keeni.»

21 Faa savago ɔa ná,
niiti ta da eteai ɲiikpi, é la ziaa bu:

22 duɔi a zeina ga masagi,
ɔɲmalala nui a zobo ɔɔɔna, é da ɔɔnɔgi zɔɔɔ,
23 anzanui kelebai wogai da, naa a zeina zini be.
Kele naanisiei ɔalaa ɔa ná:
duɔ anzanui é zeizu duɔ dee ɔotogi zu.

24 Sua naanigo ɔa ná eteai zu, ti wola lɔidai gola,
anɛɛ naa ve, ti wola ɔɲge da ge leve:

25 pupuiti, zebe nɔpe ge la ti va,
kele ta da ti-ɔɔnɔgi ɔevele ɔete fogoi,

26 fasa woliiti,‡ zebe la ti va,
kele ta da ti-ɔuuzuve ɔete fasaiti su,

27 kotogiti, masa ge la ti unda,
ta da ɔɔɔ zei su, ti-ma ɔulugi da ɔula,

28 kooloiti, niiti nu a da ti zo nɔ ga yeei,
ta da lo masagiti ta-masa peleti bu.

† 30:17 30:17 Nii voluve ɔa ga faane wuuɔweɔtala loun zunui ma ɔoomai la kaba zɔɔɔga, toɔa ye ná file wɔniiti be.

‡ 30:26 30:26 fasa woliiti: Naati ta ga tufa mi zua goiti, ta da mɔin volu gizeiti ma.

²⁹ Fuluani savagɔ ɔa ná,
ti-zie velei, ta ti maanɛɛ velei ga pɛtɛ gani:
³⁰ zalai, nii ziilɔai é leve suaiti pɛ ba,
é la ɔula volu nu nɔpɛ bɛ,
³¹ tɛɛ zinei, § nii a ɔa ɔaalo kɔɔɔvolu valagiti ga, ɔaa mu boli zinei.
Kɛɛ naanisiɛi ɔalaa ɔa ná:
masagi é loni ná-kɔɔvebei untuɔɔ, ti ɔa li.

³² Ni é ɔɛni ga ɔimalala nui, é ɔa waso,
ɔaa ni é ɔɛni kigaizie nɔiti bosu,*
za voluma, ɔɔɔɔ zo.
³³ Mazɔɔɔ nɔnɔi loɔaai ɔa nu a ɔa gulɔi zɔɔɔ da,
sokpa loɔai ɔa namai a ɔa ɔula su,
ziigaawanai ɔaazuleai ɔa kpɔɛi a ɔa ɔula su.

Tɛnɛgi é veeni masagi ya

31

¹ Masagi Lemuwele laawooiti. Kalagiti dee ti woni da.

² Lee ɔa ná bo é ma, dɔun zunu?
Lee ɔa ná bo é ma, kɔozu loin?
Lee ɔa ná bo é ma, dɔun zunu, gɛ minazegeni ga gɛ sɔɔɔ?
³ Mina è-zuvikɛi ve anzanuiti zea,*
ta ɔa-veleiti, naati zea, niiti ta ɔa masagiti kaka.

⁴ E la zolooni masagiti ma, Lemuwele,
é la zolooni masagiti ma, ga ti va dɔɔi ɔɔle,
ɔaa naati, niiti ti kundiɔilai ɔɛɛzu, ti va gaazulati gani ɔɔle.
⁵ Mazɔɔɔ a ti zona, ti mina yeema tɔgi laawooiti ma,
ta ti mina maawɔin nuiti ta-ɔaamai maavalibo.
⁶ Nu gaazulati kpɔle anii ve naa ya, nii undaa vaazu vilisu,
ta dɔɔi ve maawɔin nui ya.
⁷ E kpɔle, é yeema ná-baladai ma,
é mina ɔiɔoo ná-maanɔɔi zu.

⁸ Laalao é ɔɔɛ, é naati maalobo, niiti ti la zooga ti va ɔɔɛ,
é naati kpein maalogi wo, niiti kɛɛɔbai wogai ga tiye.
⁹ Laalao é ɔɔɛ, é tukpɔi ɔaaleve ga telebodai,
é maanɔɔi nui maalobo ta bala nui.

Anzanu zɔɔelamai ná-fai

¹⁰ Undaanɛ nu ɔa ga naa, nii a anzanu zɔɔelamai zɔɔɔ,
tosuve wɔɔɔɔve kɔbu ani vagɔiti sɔngɔi va.
¹¹ Sinigi laave da,
ani vagɔ nɔpɛ ge la valaga ná-pɛɛi wu.
¹² E la ɔa ga kazemazu vaa nɔpɛ kɛ ga sinigi,
kɛni faa vagɔi nɔ, sii ma voloiti pɛ su.
¹³ Toɔa ɔa baala defai ɔaizie ta gezei,

§ 30:31 30:31 tɛɛ zinei: Tati pelei taɔiliga ɔalaa ka ga niiti: sooi ɔaa zaɔɛi * 30:32 30:32 ni é ɔɛni kigaizie nɔiti bosu:
Tati pelei taɔili ɔalaa ka ga nii: ni é tɔɔzeida ga kigaiziei woga * 31:3 31:3 Nii ɔa ɔɔɛzu, é vile anza velei wu anzanu
mɔinmɔingiti ba masa pelei wu, niiti ta la zoo ti masagi zegɛ siɛ vele va.

é ɗa boti ɗɛ ga zeeiti ga koozunɛɛi.

¹⁴ Eɗɛ yaagɔ batɔi,

toɗa ɗa zeɗɛ ga ɗɔnɔgi ɗoozama.

¹⁵ Toɗa ɗa wuzeɗɛ ga kpidiɓidigi,

é daamianigi ve ná-pɛɛyeɗɛi ya,

é ná-deveiti fe ná-botigɛ anzanuiti zea.

¹⁶ E ɗisiɛ kpalagi ta zu, é geya,

é leezen beleɪ leve ba, ga ná-botii zulɔnɔgi.

¹⁷ Toɗa ɗa botii ɗɛ ga suvikɛi pɛ,

zea la valaga ɗɔ.

¹⁸ Toɗa pɛɛsu ga zeavaiti su ɗa ɓɛɛzu,

toɗa ɗa ɗaazuɓa, é ɗa botii ɗɛ kpidiɪ, abu zezei ɗa.

¹⁹ Toɗa ɗa kenagi zo ga yeei, é ɗa gezei ɓali,

é kena kpakui zo ga yeeɓɛɗaiti.

²⁰ Zeei maaleɛ maanɔɗɔ nuiti ta-ɓɔba vai ma,

toɗa ga faanɛɛ ɗɛ nu bala nuiti bɛ.

²¹ E la lua kɔɔɛ va, é vile ná-pɛɛi va,

tɔzei seɗɛ vagoiti ta ti pɛ zea.

²² Toɗa ɗa dasuzeɗeiti kpɛɛ tɔ ɓɔɗɔi,

geze ɓɔi seɗeiti[†] ta zea.

²³ Sinigi ɗa ga seizumaanɛgi ɛɛ pɛ ge kwɛɛ, ti ɗa unfe ma,

tiya ɗa ta ɗa zeɪ taa vaawo bosuɓeti.

²⁴ Toɗa ɗa seɗeiti fɛɛ, é ɗa ti ɓɔdi,

é ɗa saamaɗɪligiti fe yaagɔiti zea.

²⁵ Zɛɓɛi ta unfemai, ta bɛ ga maaɗɪli zɔɔlai,

toɗa ɗa jɛɛ laa ɗakama, a ɗɛna ɗisiaa velela vele vaiti su.

²⁶ Toɗa ɗa ɓɔɛ ga ɗimalai,

sooge kalagi wosu ga woogɛɗɪladai.

²⁷ Toɗa ɗa wɛɛ fai kpein ma, é ziezɔ ná-pɛɛyeɗɛi wu,

é la loogɔga botii va.

²⁸ Ná-dointi ta ɗa wuzeɗɛ, ti va ti ɗa maamuse.

Maamuse vai ɗa ɗa ɗɛ ga guyei sinigi la.

²⁹ E ɗɛ ma: «Anzanui mɔinɓɛ, ti-losuɓeti ɓɔɔɓai,

kɛɛ ɗɔun ɗa, è ɓudeɓɛ ti pɛ maazu.»

³⁰ Zaalai ɗa ga yaava ani, padai ɗa ɗa leve,

kɛɛ anzanui é luazu ɗooɗɔ GALAGI va, naa ɗa maanɛai ga é maamusei zɔɔɔ.

³¹ A kpɔɔzuɓɛ ma ɔnɔgi ve zea!

Wo maamuse vaiti bo, taazuɓɛ jɛgeɛɪn é vile kɛɛwotiiti pɛ ba!

[†] 31:22 31:22 geze ɓɔi seɗeiti: Seɗɛ zongo ɓaabaagiti kɛɛni ga tiye, ti ɗɛni ga zobodai ma voogi.

Tenebo Nui Ná-Sevei Sevei loozeizuve ma woo mōungiti

Tenebo Nui Ná-Sevei ɔa ga sevei nii é nu ɔalasɔ ga ɔimalai eteai zie vai zu. Daaseigi é ba Ebulu wooi zu naa ɔa ga «Zoi é nuiti gaalezu ba». Faaɔwe nui bɔɔɔzu laave da ga Salomɔn ɔa é sevea, tanigaa ma ti la vaani naa wu. Ni gaama ve ga Salomɔn ɔa é sevei nii ɔeai, naazu seveve tanisu kona untaavuugo puulɔfelaiti zɔɔzuve ta untaavuugo puusavago maazu ɔilagi (970-931), aisa Yesu Kilista va zɔɔ. Nui tanigaa ti ɔe nu ɔili ka é seveai, tɔzei toɔa yesu bɔezu ná ta, eɔe botiɔe nui wooi, è la ka ga masa be (5:7-8). Faaɔwe nui naati ti ɔe Tenebo Nui Ná-Sevei ɔeeve Salomɔn ná-yeeɔɔɔalai voluma poun, tanisu kona unnaanigɔiti zɔɔzuve ta unfelegɔi (400-200), aisa Yesu Kilista va zɔɔ.

Tenebo Nui Ná-Sevei tɔzeive ga é ɔe fai pe ka ga wafuun faa nɔ (1:2). Naa ɔa bosu adeyenvui ta ada-wotii ta nɔ ga yeeɔɔɔala go nɔ laawu vaa, ta gaɔaazu baave. Zeemamai ɔa wosu ga gilazuve bɔɔɔzu yeeɔɔɔala buɔa ko laawu. Ada-zobo ge la balaa bɔɔɔzu ma. Fizege ga nu yeezei eteai wu, eɔevelei nu kaazu la, ta è undaane zɔɔ è zɔɔ ganiiti su (9:9). Eteai ma bɔɔiti ta ma ɔoozunɛiti maavele ma, sevei nii unseizuve ɔa ga nu lua GALA ba, ta è ná-deveiti so (12:13). Naa ɔa é ga faa biigi.

Unsoosu

1. Sevei ɔee nui ta fai tanigaa niiti é ti ɔweegai etea ziegi zu (1:1-11).
2. Eteai zie vaa ma ungi (1:12–6:12).
3. Kalamɔn lenɛ gooitii (7:1–12:8).
4. Etea ziegi ma un kpiigi ɔa ga nu lua GALA ba ta è ná-deveiti so (12:9-14).

Faiti kpein ka ga wafuun faa

¹ Tenebo Nui laawooiti kaa, Davide ná-doun zunui, é ɔeni ga masagi Zeluzalɛme.

² Tenebo Nui ɔe: «Wafuun faa ve wafuun faa va, ti kpein ka ga wafuun faa nɔ.»

³ Botii kpein nuɔusei keezu zooi ɔa, ná-kulanumai ɔa su ga leeni?

⁴ Yeeɔɔɔalai ta ɔa levesu ta su nuiti, yeeɔɔɔalai taɔili ge va ta su nuiti, tama zooi ɔa ɔevelei nɔ ma.

⁵ Foloi ɔa ɔulazu, foloi li, é ɔaazuvile ga é ɔaɔale ma, ve seɔeai ná.

⁶ Fiilei ɔa da li yeeta ga lekpeɔave nu yeezazu vele, yeeta lekpeɔave nu ɔovezu vele, vele ɔana fiilei a da latilati da, é vile ná-pele wɔlɔmaiti ma volu.

⁷ Zie wolaiti pe ta vuuzu kpolodei ma, tama kaipa kpolodei la vega. Zie wolaiti ti la losu, ta liizu ti-liizu ɔilagi nɔ.

⁸ Fai tanɔpe ge la losu, nu la zooga fai pe bosu, nu ɔaazuve yii la laa pe ga wozagaai, nu woiyegei yii la laa pe ga faa menigi.

⁹ Nii é ɔeni ná mōungi, naa nɔ ɔa é vaazu ɔeezu ná. Nii é ɔeni mōungi, naa nɔ ɔa é vaazu ɔeezu.

Faa niine nɔpɛ ge la zooi ɔa.

¹⁰ Ni da ɔena ma: «Wɛɛ, faa niine ɔa-ee,»
tama naama vai ɔeni ná kaite wɔɔwɔɔ.

¹¹ Kɛɛ nu ɔi ka é la mɔ wɔɔwɔɔ vaiti su,
zɔiti ɔalaa ti vaazu ga velela velei,
ti voluvele geleiti, ki ge la yɛga ti zu.

Gimalai ɔa ga wafuun faa

¹² Nɔun ná, Tenebo Nui, gɛ masadai ɔɛɛɛ Izilayele unda Zeluzalɛme.

¹³ Gɛ faiti buuɔetɛɛ ga ɔimalai, niiti ti ɔɛɛzu zooi ɔa ná pɛ. Naa ɔa ga maanɔɔ woti, nii
GALA ge nuɔuseiti pilɛgai ma.

¹⁴ Gɛ faiti kpein kaavɛ, niiti ti ɔɛɛzu zooi ɔa. Gɛ pɛtɛɛ ga, ti pɛ ta ga wafuun faa nɔ, eɔɛ
nu ɔa ɔɛ ɔizezu fiilei volu ga é so.

¹⁵ Anii subiligai, nu la zooga naa zɔlesu,
anii nii é la ná, nu la zooga naa ɔaalusu.

¹⁶ Gɛ ɔeni ɔɔɔ ma: «Gɛ ɔimalai zɔɔga, é wɔɔɔ gola, é leve naati kpein ba, ti masadai
ɔɛai tɔɔɔ Zeluzalɛme. Gɛ ta ɔɔga ná-keleɔeleɔi va, ta ná-faagwɛgi.»

¹⁷ Gɛ ɔaaɔavɛ ga gɛ ɔimalai ɔwɛ ta ɔimalalai. Gɛ pɛtɛɛ, naa ɔalaa ka ga eɔɛ nu ɔa ɔɛ
ɔizezu fiilei volu ga é so.

¹⁸ Mazɔɔ pelei ta ɔɔsu la nu ɔa-ɔimalai va,
vele nɔ ɔana ta ɔɔsu la ɔa-ɔɔtevei va.
Zɔi é ta ɔɔsu ná-faagwɛgi va,
toɔa ta ɔɔsu ná-ziizoolɛi va.

2

Ziimaɔɛi ɔa ga wafuun faa

¹ Gɛ ɔeni ɔɔɔ ma: «Li mu, é ziimaɔɛi voluɔetɛ, é undaanɛi ɔaizie, é ka!» Gɛ kaani ga
naa ɔalaa ka ga wafuun faa nɔ.

² Gɛ ɔeni ma: «Nɛi ɔa ga ɔimalala vaa, ziimaɔɛi la faa nɔpɛ paa nu ma.»

³ Gɛ yiimazɛɔeni ga gɛ ɔɔɔ ve ɔɔ ɔɔɔɔi ya, gɛ ɔokɔɔ ɔimalalai nuiti ma, kɛɛ ná ma,
gɛ ɔa zie ɔimalai zu. Gɛ ɔeni pɔ gɛ naa ɔaagɔ, nii pagai nuɔusei ma ga é kɛ ná-eteai zu
geegɔɔɔgi wu.

⁴ Gɛ boti wolaiti kɛɛni, gɛ peɔiti to ɔɔɔ vɛ, gɛ leezen beleiti da.

⁵ Gɛ kpeleiti tɛɛni, ta gulu beleiti, gɛ gwaa wului ma zii pɛ sin ná.

⁶ Gɛ zieɔɔɔi ɔɔni, ti zu ɔɛi ɔa vɔ gulu vɔnɔ ɔɔɔi ma.

⁷ Gɛ duɔiti geyani, zineiti ta anzaiti saama, ta botiɔɛ nuiti ti ɔeni zɛa. Gɛ togani wolaiti
ta ma goiti ɔɔɔni ga mɔinda, é leve naati kpein ba, ti levegai tɔɔɔ Zeluzalɛme.

⁸ Gɛ walii ta zanugi ɔaalɛni ba, nii é ɔeni ɔulazu masagiti zea, ta zooi niiti gɛ ɔeni ti
unda. Gɛ guye loo nuiti ɔɔɔni, zineiti ta anzaiti saama. Gɛ naa ɔɔɔni, nii é ga zinaa
kpein ziima vaa, anzai wola mɔinni.

⁹ Gɛ ɔeni ga nu wola, ɔaazu unfegi ɔɛ bɛ, é leve naati kpein ba, ti levegai tɔɔɔ
Zeluzalɛme. Ná-ɔimalai yɛni bá naa kpein su.

¹⁰ Nii kpein ná la ka, wɔin sɔ, gɛ la ɔɔɔni tanɔpɛ ba. Ziimaɔɛi la yɛni, nii gɛ la feeni zii
ya. Gaamazu gɛ koozunɛi ɔɔɔni ná-botiiti kpein faa zu, naa ɔa kɛai ga tɔnɔgi gɛ ɔɔɔni
ná-botiiti kpein su.

¹¹ Gɛ botii naati kpein pɛtɛni, niiti gɛ ti ɔɛɛni, ta kpɔɔi nii kpein gɛ suzoni, gɛ va ti ɔɛ. Gɛ
pɛtɛni ga naa kpein ka ga wafuun faa nɔ, eɔɛ nu ɔa ɔɛ ɔizezu fiilei volu ga é so. Kulanuma
ɔɔɔɔɔ gɛ la nuɔusei vɛ zooi ɔa.

Gimalai ta ɔimalalai ta ga wafuun faa

¹² Naa voluma, gè deveni ga gè gĩmalai gĩwɛɛ ta gĩmalalai. Mazɔlɔɔ zɔi é vaazu maavalibosu masa kpɔkpɔgi ɔa, lee gĩli ka é vaazu kɛɛzu, é gĩla naa volu, nii kɛai niina?

¹³ Gaamazu kulanuma ɔa gĩmalai va, é leve gĩmalalai va, velei nɔ kulanumai woza-kalagi va la, é leve kpidii va.

¹⁴ Mazɔlɔɔ gĩma nui ɔaazu ɔa diizuvɛ va, keɛ gĩmalala nui ɔa ziezɔ kpidii zu. Tama, gè pɛtɛgɛ ga ti-ɔaabelazuvɛ ɔa ga faa gĩla nɔ.

¹⁵ Gè ɔɛni bɔɔɔ ma: «Tɛi nɔn gaaabelazu ga gĩmalala nui ɔɛvele, kulanumai bɛgele ɔa gè sɔlɔɔgai gĩmalai va?» Gè ɔɛni bɔɔɔ ma: «Naa balaa ka ga wafuun faa nɔ.»

¹⁶ Mazɔlɔɔ nu la vaazu gĩɛsu gĩma nui ɔɛɛ vaiti su, é va leve gĩmalala nui nɔnɔiti ba, ti felegɔ pɛ zeemai ɔa wosu ti ma. Tɔɔzei gĩma nui ɔa zaazu ga gĩmalala nui ɔɛvele.

Botii ɔa ga wafuun faa

¹⁷ Gè tɔɔzeini naazu ga zɛnvui wɔinzɛgɛa, mazɔlɔɔ nii kpein nuiti ti kɛɛzu zooi ɔa, tanɔpɛ ge la vani gaaazu, tɔɔzei fai kpein ka ga wafuun faa nɔ, eɔɛ nu ɔa ɔɛ biezɔ fiilei volu ga é so.

¹⁸ Botii kpein wɔinzɛgɛa mɔ, nii kpein kpɔlɔai ma zooi ɔa, naa ɔa yesu nui naa ya, é zeizɔ pɔtɔgi zu.

¹⁹ Bɛ mu ka é kwɛɛ, ni toɔa ɔɛ ga gĩma nu, balaa gĩmalala nu? Tama tɔ ɔa é zeizɔ naa pɛ unda, nii gè gaalɛai ba zooi ɔa ga na-botii ta na-gĩmalai. Naa balaa ka ga wafuun faa nɔ.

²⁰ Iɔɔ ge leveni, tɔɔzei kpɔlɔi kpein faa zu gè soni, botii naati kɛɛ vai zu zooi ɔa.

²¹ Gaamazu, nu ɔa ɔa ɔa-wotii ɔɛ ga gĩmalai, keɛɔɛgɛ, ta è-zoodai, è zɛba è sulɔnɔgi pɛ zɛ naama nui ya, nii kaipa é la ma boti ta ɔɛni. Naa balaa ka ga wafuun faa nɔ, ta telebotala vaa.

²² Botii kpein nui kɛɛzu zooi ɔa ga tɔ bɔɔɔi suvikei pɛ, ná-kulanuma bɛgele ɔa é su?

²³ Sii voloi kpein ka nɔ ga taɔai, ná-botiiti kpein ta ɔɛɛzu nɔ ga ziiɔoolɛi, anɛɛ kpidii, dooɔɔ ge la zii vɛ. Naa balaa ka ga wafuun faa nɔ.

²⁴ Undaanɛ gĩla kpegɛ é nuɔusei vɛ, tɔ ɔa é ga é laami, é bɔɔle, ta é ɔɔozunɛ ná-botiiti ma. Gè kaavɛ balaa ga GALA ka é naama undaanɛi vea ti ya.

²⁵ Mazɔlɔɔ bɛ ɔa a zoo daami wosu, é undaanɛ zɔlɔɔ, ni GALA ge la vaani bu?

²⁶ Mazɔlɔɔ GALA ka ɔa gĩmalai, faaɔwɛgi, ta koozunɛi ve naama nui vɛ, nii nɛai bɛ. Zɔi é ga faa ɔɔu ɔɛ nui, toɔa ɔa naa yiizoolɛ ga é ani mɔinmɔin gaalɛ ba, é ɔɛ ga GALA ziima nui nɔnɔ. Naa balaa ka ga wafuun faa nɔ, eɔɛ nu ɔa ɔɛ biezɔ fiilei volu ga é so.

3

Fai pɛ ta ná-yeeɔɔɔalɛi

¹ Fai pɛ ma yeeɔɔɔalɛi ɔa ná, fai kpein ná-yeeɔɔɔalɛi ɔa ná geɔɔɔlɔgi wu.

² Yeeɔɔɔalɛi ɔa ná nu zɔlɔɔ, yeeɔɔɔalɛi ɔɛ ná nu za.

Yeeɔɔɔalɛi ɔa ná nu anii zin, yeeɔɔɔalɛi ɔɛ ná nii siingai, nu naa gĩla.

³ Yeeɔɔɔalɛi ɔa ná nu paai wo, yeeɔɔɔalɛi ɔɛ ná è kɛɔgi wo.

Yeeɔɔɔalɛi ɔa ná nu pɛlɛi ɔɔo, yeeɔɔɔalɛi ɔɛ ná è pɛlɛi lo.

⁴ Yeeɔɔɔalɛi ɔa ná nu ɔɛ, yeeɔɔɔalɛi ɔɛ ná è wɔlɔ.

Yeeɔɔɔalɛi ɔa ná nu saa wɔlɔi wo, yeeɔɔɔalɛi ɔɛ ná è kuai wo.

⁵ Yeeɔɔɔalɛi ɔa ná nu kɔtuiti pili ya,

yeeḡeḡala ḡe ná è ti yee.

Yeeḡeḡala ḡa ná nu neenei wo,

yeeḡeḡala ḡe ná è ḡele neenei va.

⁶ Yeeḡeḡala ḡa ná nu anii ḡaizie,

yeeḡeḡala ḡe ná è too ya.

Yeeḡeḡala ḡa ná nu anii make,

yeeḡeḡala ḡe ná è pili ya.

⁷ Yeeḡeḡala ḡa ná nu anii vali ga,

yeeḡeḡala ḡe ná è daḡa.

Yeeḡeḡala ḡa ná nu maagḡe kpḡ,

yeeḡeḡala ḡe ná è bḡe.

⁸ Yeeḡeḡala ḡa ná nu nebei ḡe,

yeeḡeḡala ḡe ná è woinzegemai ḡe.

Yeeḡeḡala ḡa ná kḡoi ḡḡ,

yeeḡeḡala ḡe ná kḡoi be.

⁹ Kulanumai begele ḡa botiḡe nui sḡḡosu ná-kpḡḡi zu?

¹⁰ Gè botiiti kaa, niiti GALA ge ti laai nuḡuseiti unma.

¹¹ GALA ge anii kpein kpetee ga pagḡ, é zḡḡo ná-yeeḡeḡalai ma. E ḡḡḡḡ fai ḡwee kisiḡi ḡḡḡḡ vḡḡ nuḡuseiti ziimave. Tama ti la zḡḡḡḡ ti va GALA ná-keewotii pḡ gaḡa.

¹² Gè kweeḡe naazu ga nii ḡila kpegi fizḡgai nuḡusei ma, naa ḡa ga, é ziimaḡeḡi ta ḡe, ta é koozune yeeḡeḡalai ve bḡḡḡ ya sii ma voloi pḡ su.

¹³ Nu-o-nu é laamiizu, é bḡḡḡ, é ḡoozune ná-botiiti su, GALA ka é naa vea be.

¹⁴ Gè kweni ga nii kpein GALA ge keezu, ta yesu ná ḡḡ, nu la ta vea ba, nu ma ge la ta zeḡea ba. GALA ge naa ḡeeve, nii a ke nuḡuseiti ti lḡbiyai ve be.

¹⁵ Fai nii é ḡeezu niizu, ta nii é vaazu ḡeezu velela velei, naati kpein keeve na wḡḡwḡḡi zu. GALA faave bu ga faiti ti da ḡale ma, ti ḡe volu.

Faaḡḡi é ḡeezu zḡḡi ḡa

¹⁶ Gè niima vai ḡalaa kaave zḡḡi ḡa: Uḡ tukḡḡi maaneai ga é leve ná, ta telebodai zei ná, miná ḡa supḡulai zeini ná.

¹⁷ Gè ḡeni bḡḡḡ ma naazu: «GALA ka vaazu nu ḡḡi ta telebo nui lukḡḡaalevezu, mazḡḡḡ fai pḡ ta keewotii pḡ ka ḡeezu ná-yeeḡeḡalai ma.»

¹⁸ Gè boni ḡisu ga GALA ka nuḡuseiti poluḡulazu, é deḡ ga tiye ga ti la vizḡni suaiti ba.

¹⁹ Mazḡḡḡ nu vului ta suai ti-ḡaabelazuve ḡa ga faa ḡila nḡ. Zenvu viile ḡilagi nḡ ḡa é nuiti ta suaiti su, ti zeizu felegḡ pḡ ta zaazu. Tosu wola ḡili tei é va ḡe nui ve, é va leve suai va, mazḡḡḡ ti kpein ka ga wafuun faa nḡ.

²⁰ Nii kpein é vulua, ti-liizuve ḡa ga ada ḡila nḡ, ti pḡ ta ḡalesu ma fufiligi zu, ve ti ḡulaai ná.

²¹ Be ḡa é kwee, ni nuḡusei yenvui ḡa leezu geezuve, suai yenvui da yei zḡḡi wu?

²² Gè pḡteḡe ga faa ḡili ge la vizḡni nuḡusei ma, keni é ḡoozune ná-botii ma, naa ḡa é ga nḡnḡi. Mazḡḡḡ be ḡa a lo tuḡḡ, é va naa ḡa, nii é vaazu ḡeezu ga poluvelei?

4

Maawḡin nuiti kevelei

¹ Gè telebotala vaiti kaani mḡnḡ, ti ḡeezu zḡḡi ḡa. Maawḡin nuiti ta wḡḡ, ti ḡaaneene nu la ná. Gaaḡaai ḡa zobobe nuiti nḡ ve, naa ḡa é keezu ti ḡaaneene nu la ná.

² Gè kaave ga zḡiti ti zaai niina, naati undaaneve, é leve niiti ba, ti vulua de.

³ Keḡe nii fizḡgai ti pḡ ba, naa ḡa ga nii é la de vḡḡ zḡḡḡni, nii é la de ḡaazulaani faa ḡḡi ma, é ḡeezu zḡḡi ḡa.

Botii ta su vaabaagiti

⁴ Gè petege balaa ga nuɓuseiti ta ɗaabaazu, ti kpɔɔi zuzo ta-wotiiti dii vai zu luɗɔ, naa pe ma ungi ɗa ga toloi é ti yɔɗɔzu. Naa balaa ka ga wafuun faa nɔ, ege nu ɗa ɗe bizezu fiilei volu ga é so.

⁵ Zoi é yeevuuzu ɗɔkɔsu, naa ɗa ga ɗimalala nu, nii to ɓɔɗɔi busei ɗologolosu ga pului.

⁶ Fizoge nu é dooɗo ko ve ɓɔɗo ve, è va li ɓɔɗo zuvaazu ga botii, ege nu ɗa ɗe bizezu fiilei volu ga é so.

⁷ Gè wafuun fai ta ɗaave mɔnɔ, é ɗa ɗe zooi ɗa.

⁸ Gè zunu ɗila petege, to ɗila kpe nɔ, siepoluɗɔ nɔpe ge la ná, doun la be, keɗɗeloun la ná, tama é ɗa boti ɗe, dooɗo faa la ba. E la ɓɔɔzu ga naavolo ɗaiziaai. Toɗa ɓɔɗo ɗaazaɗasu ga: «Be ɗa mu gè botii ɗeezu be, ta gè ɗeezu nà-undaaneɗi va be?» Naa balaa ka ga wafuun faa nɔ, ta ziizoolɗe ɗɔɗɔu gola.

Tene gooiti

⁹ Nu felegɔi ɓɔgai su, naa vizoge nu ɗilagi va, ta ɗena fele, ta ɗa ta-wotii zulɔnɔgi zɔɔɔ.

¹⁰ Ni gila ka loona, ɓɔɔlai ɗa ɗa buzege, keɗe zoi to ɗila be, naa maawɔingo, ni a loona, ɓɔɔla la ná, nii a buzege.

¹¹ Uele nɔ ɗana é la, ni nu wa ɗena laani ga nu felegɔ betei zu, diegi ɗa zoo zeizu wo ma, keɗe zoi to ɗila é laani, diegi ɗa zoo zeizu ɗale naa ma?

¹² Ni nui ta a ɗena ná, é ɗa vɔni nu ɗilagi ma, nu felegɔi ɗa zoo vɔnisu tɔun ma. Galu vɔengi nii é ma ga savago, naa leve la ɓaave.

¹³ Zunu lounɔi é ga bala nui, keɗe ɗigi ma, naa vizoge keɗola wɔɔi va, é ga masagi, ɗi ge la ma, tama é la woilosu tene gooiti ma.

¹⁴ Ane balaa zunu lounɔi naa zɔɔge baladai zu, ɓaa é ɗula nɔ feya kasoi ɗa, é ɗa ɗe ga masagi.

¹⁵ Naa ɗeɗala vai ta ɗeeni, gè peteni ga ese pe ge ɗeni zunu lounɔi ná-kakei ɗa, nii é zeizu masagi votogi zu.

¹⁶ E ɗeni beɓe wolai untuɗɔ, nii nu la zooga gaalusu. Tama yeeɗeɗalai nii é vaazu tɔun poluma, naama nuɓuseiti ti la mɔ ɗoozunɗa tɔun ma. Naa balaa ka ga wafuun faa nɔ, ege nu ɗa ɗe bizezu fiilei volu ga é so.

Mina minazege ke ɗi poluma

¹⁷ Mina li GALA sei velei ma ɗoizuve ga ɗi poluma vele. Da ɗena lia, li nii a ke è woilo faa ma, naa vizoge, é leve zalaɗai va, ɗa kula ga ɗimalala nuiti keɗele, niiti ti la kwɛni ga faa ɗɔu ɗa ga naa, nii ti keezu.

5

¹ Mina ɓɔe ga suvile, ta mina minazege ke ga gaazuvile GALA be. Mazɔɔ GALA ka geegɔɔgi zu, ɗa ma, ɗa zooi ma, naa maavele ma, keni é ɓɔe wooi mina mɔin.

² Mazɔɔ kpɔezuɗula mɔinmɔingi ɗa ɗimalala ɓɔeiti ta ɗa ɗula su, velei nɔ se ɗɔɗɔugi ɗa ɗa ɗula la ziizoolɗe mɔinmɔingi zu.

³ Ni ɗa minazegena GALA be, daazeeli fala, mazɔɔ GALA ge la wɔinni ga ɗimalala nuiti. Minazegegi nii é kea, naa laazeeli.

⁴ Fizoge ga è mina minazege ke, è va li ta ɗeezu, ni è la daazeelini.

⁵ Mina va bu, è-laave va koto gaso wola la è unma. Mina ge zalağa gula nui ma: «Nà-minazegegi nii ga ga kaka faa.» GALA ka yiğaawana naazu è bəe velel vaa zu, é da-geewotiiti pe sugologolo.

⁶ Mazəbə kigaane ğise moinmoingi ga da va ga kpəezugula wolai é wosu nə fuun. Naa ga é ba, zuba, è lebeyai ve GALA be.

Zobodai ma voovamai

⁷ E mina ge è ve ga kulafiliba, ni da bala nui ğaana, ti da maanəğə, ta telebodai vee soledai va, naati gaa da vala ba zooi zu. Mazəbə da nu wolai ta ğaazu, nii tağili ge baazu maazu, ta ti nu zeizu felegə pe nu ğiligaa ga ti baazu ti maazu.

⁸ Kele ese pe ná-kulanuma ga tiğeei va, masagi bəğəgoi ná-fai pe ka naa nə zu.

Tosu la kpetei va

⁹ Zoi walii neai be, walii la kula ğea la pe, niima kpetei woin ma, ma ğulanumai la kula ğea la pe. Naa balaa ka ga wafuun faa nə.

¹⁰ Anii ga moinna, mii nui ga da moin, kulanumai begele ga é ani kee nui ve, é gula gwelei volu, é bosu ná-kpetei va?

¹¹ Botiğe nui laamiini ga gola baa tago nə, toğa da ni ga pagə, kele naavolo nui ğəligi moin velel maavele ma, é la da ga zoo é va ni.

¹² Ge faa noi ta vetegə mənə zooi ga: Naa ga ga nui ta ga naavoloi ğaaləezu ba, é ge ga ná-maanəğəi.

¹³ A valana naavoloi naa ma kpalai ta zu, doun zunui é səbəsu, ani la mə ná, nii a make naa ve.

¹⁴ Velel kulaai la dee ğoozu ga ğabei, toğa ğale ma ğana nə, velel səbəğai la, é la lia ga ná-botii zu ğulanumai gila kpalaa.

¹⁵ Maanəğə vaa wola ve ga, é ğale ma ga ğabei, velel nə paai la eteai zu. Kulanuma begele ga é səbəğai ná-botii zu? E botii ğea nə filei ve.

¹⁶ Toğa sii voloi pe keezu faa zubiđiai zu, ziizoolə wolaiti ta ziğaawanaiti su, naa vee sooleiti ba.

¹⁷ Nii ge kaai ga solooge nuḅusei ma, naa ga ga: E laami, é bəole, ta é ğoozunə ná-botiiti ma, sii ma voloiti pe daawu, niiti GALA ge ti vea zea. Naa nə ga é ga nənəi.

¹⁸ Tə vələ ka, ni GALA ka naavoloi ta kpetei veena nui ta ve, é zeba é va bu, naa kulanuma zələ ba, nii maaneai ga é sələ, é naa zələ ná-botii zu. GALA ka é naa vea be.

¹⁹ Mazəbə koozuneei nii GALA ge puuzu ziimave, naa ga keezu, é yeema ga sii ma voloiti subuğave.

6

¹ Ge maanəğə vai ta ğaave mənə zooi ga, é ga maanəğə vaa zebele nu vului pe be.

² Nui ta ga ná, GALA ge naavoloi ta kpetei veai be, naa vee ğaazu unfegi va. Nii kpein woin ma, é la valasu tanəpe ma. Kele GALA ge la vaani bu, é va ma lənəgi ta mi, nu ğili ge da ma lənəgi mi. Naama vai ga ga wafuun faa, ta maanəğə vaa zebele gola.

Sii zuğoozai ta ma iğateveiti

³ Nui ta ga zoo doun ungila (100) səbəsu, sii zuğooza, kele undaaneei begele ga é be, ni a naama ğona moinmoinğiti keena, é la ziilei səbəni, ta ni maa la ğuluni ga pagə? Nəun gaazu, doin nii səbəğai ga ma vooma, naa gevelei vizəge toun ba.

⁴ Mazəbə zoi zegai dee ğoozu, é za, naa zələge nə fuun, é jeele kpidii zu, nu nəpe ki ge la yega su.

⁵ E la vɔlɔ ɟaazulaani foloi ma, é la kwɛɛni, dooɟo ka be é leve zɔi va, nii deɓigai vulua.

⁶ Kulanuma begele ɟa é naa va, è-zii zuɟooza ga kona waafelegɔ (2.000), nii ziilei ge la è ve? Naa pe ge ɟe va, gaabelagi la ga saai ɓaa?

Nu vului yii la leida pe

⁷ Kpɔɔi kpein nuɓusei suzusu, toɟa keɛzu kogi nɔ ve, tama kaipa zii la leida.

⁸ Undaanɛɛ begele ɟa é ɟima nui ve, é leve ɟimalala nui va? Bala nui zoo pa ɟaabaazu ɓɔɟɔ ma eteai zu, ná-undaanɛɛi ɟa naa zu ga leeni?

⁹ Fizɔge ga nii é nu ya, è ɟoozune naa ma, è mina vile naa kpein polu, nii wɔin ɟa è zo kisiei ɔɔ. Naa ɓalaa ka ga wafuun faa nɔ, eɟe nu ɟa ɟe ɓizezu fiilei volu ga é so.

¹⁰ Nii kpein é ná, kaite ti ɟwɛɛge ga ti-laaseigiti, de pe de nuɓusei ɟwɛɛni, é la zooga zeemaazui zakpesu.

¹¹ Kpɔɛzuɟula wolai volu ɟa nɔ ga wafuun kpɔɛiti, kulanumai ɟa naa zu ga lee?

¹² Nuɓusei zii ma voloiti ta levesu eɟe niinigi. Be ɟa é kwɛɛ nii fizɔgai ma ná-wafuun yeeɟɛɟala ɓuɟagi laawu? Nu nɔpe ge la ná, nii a naati bona, niiti ti vaazu ɟɛɛzu zooi ɟa toun poluma.

7

Ziimazeɟe pagɔi maalele vai

¹ Lɔɟɔ vagɔi vizɔge gulo maku neɛnɛgi va, nui zaa voloi vage, é leve sɔlɔ foloi va.

² Fizɔge nu li saa wɔlɔ wo pelei wu, è mina li feti ɟula vele wu.

Saai ɟa é ga ɛɛ pe gaabelazuve, ta fizɔge ga ɛɛ pe ge ɟize su.

³ Gaazuɟilii vizɔge ɲɛi va, toɟa ɗa nui ɟaazuve ɲɔu, keɛ ziimave vagai.

⁴ ɟima nui ná-kisiei ɟa ɗa ɟe saa wɔlɔ wo pelei wu, ɟimalala nui ná-kisiei ɟe koozune vele wu.

⁵ Fizɔge nu woilo ɟima nui ná-zelilomai ma, è mina woilo ɟimalala nuiti ta-maamusei ma.

⁶ Mazɔlɔ ɟimalala nui ná-ɲɛi ɟulave ga kpataɟalagi ɟala lugi digii wu. Naa ɓalaa ka ga wafuun faa nɔ.

⁷ Telebotalai ɟa ɗa ɟima nui ɟe ga ɟimalala nui, veɓɛanii ɟa ɗa nu ɟe ga sɔletala nui.

⁸ Fai ɟaabelasu vizɔge tɔzeizuve va, fizɔge nu è maaɓɔungi wo, keɛ è mina ɟe ga waso nu.

⁹ E-yii mina ɟula fala, ɟimalala nuiti nɔ ɟa ti-yii ɟa ɗa ɟula valafala.

¹⁰ Mina ɟe ma: «Leeni ve moun foloiti pagai niizu geleiti ba?» Mazɔlɔ ɗa-ɟaazaɟagi naa la ga ɟima ɟaazaɟa.

ɟimalai ná-faa vagɔiti

¹¹ ɟimalai vizɔge pogani va, ɛɛ pe ná-kulanuma ɟa su.

¹² ɟimalai ɟa nui makesu ga vele walii keɛzu la, keɛ kulanuma ɟa ɟimalai va, naa ɟa ga toɟa ɗa naama nui yenvui make, nii é zea.

¹³ GALA ná-keɛwotiiti pete deɛ, ɓe ɟa a naa zole, nii é kpiligai?

¹⁴ ɟoozune undaanɛ voloiti su, kpalai ɟa vaana, ɟisiɛ. GALA ge naama vaa zeizu felegɔiti pe keɛve, naa ɟa a ke, nuɓusei de mina kwɛɛ, nii é de luɟɔ.

¹⁵ Etea wafuungi nii gè kɛa, gè kaavɛ ga fai pɛ ka zoo gɛɛzu. Nui gɔa zaazu, anɛɛ ni telebogɛ, taɟili sii zuɟooza, anɛɛ ni silivɛ.

¹⁶ Da-lelebodai mina leve kɛɛzu va, da-gɔmalai mina leve kwɛsuɛ va. Leeni vaa zu da li bɔɟɔ ɟologolosu?

¹⁷ Mina zili, ɛ va leve kwɛda va, mina gɛ ga gɔmalala nu. Lee vɛ da li zaazu ma yeelugɔ?

¹⁸ Pagɛ ga ɛ tɛnɛ goo felegɔi naati so, mazɔɔ zɔi ɛ luazu GALA ba, toɟa zie ga ti felegɔ pɛ.

¹⁹ Gɔmalai gɔa da gɔma nui zɛbɛi wɔɔɔ, ɛ leve kundigɔ puugɔ va, ti taa ɟilagi zu.

²⁰ Gaama gɔa ga naa, ga nu vulu nɔpɛ ge la pɔɔɔɔɔi maazu nii telebogai, ɛ la koto gɛa.

²¹ Mina woilo wooi kpein ma, nuiti ti bosu, naa gɔa a kɛ ɛ mina va da-wotigɛ nui woomɛnisu, ɛ va da woo ɲɔi wo ɛ ma.

²² Mazɔɔ ɛ kwɛni ga ná zeizu gɛa mɔinmɔin, da balaa ɛ da kpɔɛ ɲɔiti bo zɔiti ma.

²³ Gè naa kpein poluvɛtɛni ga gɔmalai, gè da gɛ bɔɟɔ ma: «Nà gɛɛzu ga gɔma nu,» kɛɛ gɔmalai mu maagɔozavɛ bà.

²⁴ Faiti gaagɔ vai maagɔozavɛ nui va, kpoma ɟoozavɛ, kpoma ɟooza vɛlei ma ga gola, nu la zooga zeelizu ma.

²⁵ Gè ɟaaɓaani ga zii pɛ, nii a kɛ gè gɔmalai maalɛɛ, gè gaizie, gè poluɟa, gè gɛ faiti kɛ ungi balaa kwɛɛ, gè gaagɔ balaa ga faa ɲɔi gɔa ga gɔmalala vaa, ta gɔmalalai gɔa ga bologɔ vaa.

²⁶ Gè fai ta ɟaavɛ ga wanai, ɛ leve saai va, naa gɔa ɛ ga: anzanui nii zii ga balii ta tumɔi, zeeiti ti ga kɔlu yɔɔɟɔi. Nui nii ɛ luazu GALA ba, naa gɔa da maala, kɛɛ kotoba nui gɔa da li, ɛ lo zea.

²⁷ Tenebo Nui gɛ ma: «Gè faiti pɛ pɛtɛgɛ ga gilagila, pɛtɛ nii gè kaai:

²⁸ Tɔun vɔɔ nà dɛ gaiziezu, tama gè la dɛ kaani, gè unfema zunu ɟila kaavɛ zunu waagila (1.000) saama, kɛɛ gè la dɛ gila kpala kaani anzanuiti kpein saama.

²⁹ Faa ɟila kpegi gè gaagɔai, naa gɔa ga nii: GALA ge nuiti kpetɛvɛ, ti zɔlegai, kɛɛ tiya bɔɟɔ ti faazupuiti gaizievɛ ga mɔinda.»

8

¹ Bɛ gɔa ɛ ga gɔma nui gɛvɛle? Bɛ gɔa soogai fai ta wuuɓɛɛzu? Nui ná-gɔmalai gɔa da gaazuɛ maane ɛ ná gɛ niennien.

Gɔmala vɛ ga nu ɟolo masagi vɛ

² ɟolo masagi ná-devɛi vɛ, tɔɔzei minazɛɟegi va kɛai GALA gaazu.

³ Mina zuvile ga ɛ va ɟula ná-zobogi wu, mina bata wanama vai va. Mazɔɔ nii nɔpɛ nɛai masagi vɛ, naa gɔa a da kɛ.

⁴ Daawooi gɔa zobogi bɛ, bɛ gɔa zoo ɛ gɛ ma: «Lee gɔa ɛ kɛɛzu?»

⁵ Zɔi ɛ tɔgiti sosu, naa la la faaɓaa su. Gɔma nui kwɛni nii ɛ ga yeeɟɛɟala vagɔi, ta vɛlei maanɛai ɛ faiti kɛɛ la.

⁶ Fai kpein ma yeeɟɛɟala vagɔi gɔa ná, ta vɛlei maanɛai faiti ti gɛ la. Kɛɛ nimiza wola gɔa nu vului lugɔ,

⁷ mazɔɔ ɛ la kwɛni nii ɛ vaazu vɛlela vɛlei. Bɛ gɔa a naa lɛɛ la, vɛlei faiti ti vaazu gɛɛzu la?

⁸ Nuɓusei ná-zobo nɔpɛ ge la zɛnvui ma, ga ɛ va bata naa ma, nu nɔpɛ ná-zobo ge la tɔ bɔɟɔi zaa voloi ma. Maavaayɛ ge la kɔɔɟɔzuɛ. Sili la da ga ɟula nui ɟizo.

Kidafaawui ɛ lo nuɓusei gɛvɛle va

⁹ Gè niima vaiti pɛ pɛtɛgɛ, gè ɟida faiti kpein bu, niiti ti gɛɛzu zooi gɔa. Yeeɟɛɟalai ta gɔa da zeeli, nui ta zeii bɔɔlaiti unga, nii a kɛ ɛ faa ɲɔi gɛ ga tiye.

¹⁰ Gè faa ɲɔu gɛ nui tanigaa ɟaa, ti da ti maagulu fɔɔn, nuiti ti da lɛ, ti da ɟula GALA sei vɛlei ma ɟoizuvɛ. Nuɓuseiti ti da ti maamuse taazuɛ, ti-gɛɛwotiiti faa zu. Naa balaa ka ga wafuun faa nɔ.

¹¹ Tei faa ɲoi la zala zolɔɔsu gaamanɔ, naa ɖa é kɛɛzu, nuɓuseiti kevele betɛai faa ɲou ɖɛɛ vai ma.

¹² Naa pɛ su, anɛɛ balaa nui ta ɖa faa ɲoi ɖɛɛzu ga seizu ungila (100), naa vɔluma sii zuɖooza, gɛ faa ɖila kwɛɛ, naa ɖa ga: Undaanɛi ɖa ga naati tɔnɔ, niiti ti lɛbiya veezu GALA bɛ, mazɔɔ ta unfesu ma.

¹³ Kɛɛ undaanɛ la faa ɲou ɖɛ nui vɛ, toɖa leve nɔ eɖɛ niinigi, tɔzei é la unfesu GALA ma.

¹⁴ Wafuun fai taɖili ka ná mɔnɔ é ɖɛɛzu zooi ma, toɖa ga: Telebo nui tanigaa ta ná, nii maanɛai ga faa ɲou ɖɛ nuiti ti sɔɔ, ti ɖa naa zɔɔ. Faa ɲou ɖɛ nui tanigaa balaa ti ná, nii maanɛai ga telebo nuiti ti sɔɔ, ti ɖa naa zɔɔ. Ná bosu volu ga wafuun faa nɔ ɖa ga naa balaa.

¹⁵ Nɔun ná koozunɛi maamusezu. Mazɔɔ nuɓusei ná-undaanɛi nii é ná zooi ɖa, naa ɖa ga, é laami, é ɔɔle, ta é ɖoozunɛ. Naa ɖa maanɛai é ɖɛ ná-botii volu, sii ma voloi pɛ su, nii GALA ge feai zea ga é kɛ zooi ɖa.

¹⁶ Gɛ ɖaaɓaai ma ga zli pɛ, nii a kɛ gɛ ɖimalai ɖwɛɛ, ta gɛ naati kpein pɛtɛ, niiti ti ɖɛɛzu zooi ma, gɛ ɖɛleni niimenii va ga foloi ta kpidii.

¹⁷ Gɛ kaani ga ti pɛ ka ga GALA ná-kɛwotiiti, anɛɛ ni nuɓusei ɖa ɔɖɔ ɔɔɔzu ga é ti ɖwɛɛ, é la zooga pɛ faiti kwɛɛsu, niiti ti ɖɛɛzu zooi ɖa. Gima nui balaa ɖɛ va ma, é ti ɖwɛɛ, tɔ balaa la zooga pɛ ti ɖaaɖaazu.

9

Eɛ pɛ gaabelagi ɖa ga faa ɖila nɔ

¹ Gaamazu gɛ ɖidaave naama vaiti kpein bu, pɛtɛ nii ɖa gɛ kaai su: Telebo nuiti ta ɖima nuiti, é vɛɛ ta-wotiiti pɛ ba ta GALA zeezaama. Ti la ɖite kwɛni ni nɛɛbɛi ɓaa wɔinzeɖemai ɖa zeeli ti ma. Ti la zooga naa tanɔpɛ kwɛɛsu ma yeelugɔ.

² Eɛ pɛ gaabelazuve ɖa ga faa ɖila nɔ: telebo nui ta faa ɲou ɖɛ nui, nu vaɖɔi nii ɲadegai ta kɔzɔba nui, zɔi é zalaɖa ɖulazu ta zɔi é la zalaɖa ɖulazu. Uele nɔ ɖana é la nu vaɖɔi ta kotoba nui ti yɔɖɔzu, zɔi balaa é minazeɖegiti kɛɛzu GALA bɛ, ta zɔi é luazu ga é mina minazeɖe, zenɔ ɖana ti yɔɖɔzuve la.

³ Faa ɲou wolai taɖili ka zooi ɖa: Nuɓuse pɛ gaabelazuve ɖa ga faa ɖila nɔ. E ɓude naa maazu, nuɓuseiti ziilaavege ga faa ɲoi, ɖimalala vai ɖɛ ti-yiimave ta-eteai pɛ su. Naa pɛ pɔluma, saai ɖa é ti ɔɔunsu.

⁴ Tama zɔi é vulua, kito ka naa vɛ. Gilei nii é vulua, naa vizɔge zala vɔomai va.

⁵ Mazɔɔ fulu nuiti ti kwɛni ga ta zaazu, kɛɛ ɖɔvɛiti ti la ɖɔi nɔpɛ kwɛɛ. Tɔnɔ kili ge la mɔ ná ta ɖito ba, tɔzei nuɓusei yeema ti ma.

⁶ Ta-nɛɛbɛi ta ta-wɔinzeɖemai, naa vɛɛ ta-loloi va, naati pɛ ti ɓega, nii kpein niina é ɖɛɛzu zooi ɖa, tɔnɔ la mɔ naa ta zu.

⁷ Da-laamianigi mi ga koozunɛ, è ɖa-lɔɔi ɔɔle ga yiima, mazɔɔ GALA ge yeezeida naa wu, nii é kɛɛzu.

⁸ Feti ɖula zɛɖe ɖɛ é ɖɔba yeɖɛɖalalai pɛ su, ta gulo maku nɛɛnɛgi mina vala ɖɔungi zu pɛ.

⁹ Zenvui wo koozunɛi zu wa è-anzai nii nɛai é vɛ, naa ɖɛ etea wafuungi tei su, nii GALA ge feai é vɛ ga é kɛ zooi ɖa. Naa ɖa é ga ɖɔnɔi kpɔɔi naa kpein su, è suzusu zooi ɖa.

¹⁰ Nii nɔpɛ è-yeei ɖa zoo kɛɛzu, ɖaaɓa è kɛ ga zɛɛ. Mazɔɔ ɖɔvɛalaazu, vɛ è liizu ná, nu la zooga boti ɖɛɛzu ná, faazeikpasu la ná, faaɖwɛ ge la ná, ɖimala la ná.

Kulafiliba vaaɓaagiti

¹¹ Gɛ faa ɖiligaa ɖaaɓe mɔnɔ zooi ɖa: Yeenɔpɛ tei kpize wo nu wolaiti ta ɖa leve da zɔi pɛ ba, gaaɓa nuiti ti la ɖa ga zie yeenɔpɛ zɔiti bu kɔɔɖɔzuve. Gima nui pɛ tei a ɖa ɖɔnɔgi zɔɔ fala, naavoloi la ga kekeɖe nuiti gila tɔnɔ, unfemai la nɔ balaa ga faa ɖwɛɛ nu wolaiti gila tɔnɔ. Mazɔɔ eɛ pɛ ná-kpalai ta ná-undaanɛi ɖa ɖa zeeli ma.

¹⁶ Maanɔɔɔi ɔa zooi naa ve, nii ná-masagi ga doungoi,
ta ná-kundiɔiiti ti wuunsu nɔ sobui ga ɔulukupugi.

¹⁷ Undaanɛɛ ɔa naama yooi ve, nii ná-masagi ga seizumaane suwuzui,
ná-kundiɔiiti ti daami wosu yeeɔɔɔala vaɔi ma,
nii a ke ti zebe niine zolɔɔ, keɛɛ é la ga ti ɔɔɔ ve dɔɔ ɔɔɔlei ya.

¹⁸ Nui nii naka yeeiti ti ba, dakai ɔa da ɔolo ma,
tona ɔei ɔa da le dɔɔve nui ma peɛi wu.

¹⁹ Nu ɔa ɔonɔgi ɔetezu ga é è yiilei,
dɔɔi ma ka da nu ɔoozune,
walii ɔa zoo naati feezu è ya.

²⁰ Mina masagi ɔoto anɛɛ è-yiimaɔe,
mina zobobe nui ɔoto, anɛɛ da è laa veɛi wu.
Mazolɔɔ wɔnii ɔa zoo è-wooi vazasu, é naa laazeeli nii è bogai.

11

Ade boti ɔe

siɛgi zu yeeɔɔɔalai de ya la

¹ E-ɔonɔgi vili ziei ɔa,
mazolɔɔ sugooza va, da vaazu kaazu.

² E-ɔoligi ɔaafwe su nu lofela ɔaa dɔsava va,
mazolɔɔ è la kwɛni nimizai ma zii, nii é vaazu eteai zu.

³ Tonaɔiingiti daa ɔa veena ga ziei, tonai ɔa da vu zooi ma.
Gului a loona zooi ma, ve nɔpe toai ná, miná ɔa a da ye ná.

⁴ Zɔi é luazu fiilei ta tonai vaa vai va,
naama nui la molo vazaga pe, ɔaa é va molo leve.

⁵ E la zenvu viilei ná-pelei ɔwɛni,
velei doin ɔetezu la koma anzanui ɔoozu.
Vele nɔ ɔana ɔalaa è la zooga la GALA ná-faiti kwɛɛsu da,
teigi é fai kpein keɛzu.

⁶ Da-molo zuwui vaza fai lozei sobuzobui,
mina looɔo botii va eyɛsu kpɔkɔ zeeli.
Mazolɔɔ è la kwɛni da-wotiiti su,
ma ɔegele ɔa soloogai, ɔaa ni ti pe solooge.

Nu ɔoozune ma yeeɔɔɔalai ma

⁷ Wozakalagi ɔaanɛɛve,
tama fizɔge ga nu foloi ɔa ga ɔaazu.

⁸ Naa ɔa é ba, nuɔusei maanɛɛve ga
é ɔoozune konagi ɔilagila kpein ma feai zea,
anɛɛ ɔalaa sii zu ɔa ɔoozazu.
De ɔize su ga folo zuɔidiai ma mɔinmɔin ka va,
ta velela vele vai kpein ka ɔe ga wafuun faa.

⁹ Buzegɛ niinegi, ɔoozune da-nu niinelai zu,
ɔe gaanɛi zu naama ziei zu, è yiima vai kpein ke.
Keɛ ɔize su ga GALA ka è lukpɔɔaaleve naama vaiti kpein su.

¹⁰ Ziizoolɛi maagooza ɔɔɔ va, è soolei maagooza è-ɔoligi va,
mazolɔɔ nu niinelai ta geelaalaosu wozakalagi ti leve da zuvileve.

12

ɔize è Betɛ Nui zu

¹ Gize è Bete Nui zu, da-nu niinelai zu,
aisa folo jōiti ti va va,
ta konagiti da ge gēezu bōgō ma su:
«Zenvui wānzegēa mā.»

² Názu ga foloi ta wozakalagi ti wuu ga bidi la,
alugi ta somidegaiti ti vala ti-ma zezeiti ma,
tonaāingi le ga gaamanō, tonai levega voluma.

³ Názu ga pele make nuiti ti zu ga da bali la,
gaaāaa nuiti ti da ungi maayei,
koda ziā anzanuiti ti da lo, tōzei ti mōinlalai va,
zōiti ti gēa unmaalaasu feneteleiti da, ti maa da bidi.

⁴ Názu ga etea vele bo felegōiti ta da vala da su,
koda ziā lugī gaayei, é za ba,
ma ziegi zu ga wōni gīla kpegi wooi ga da jiiimenii be la,
guye loo nuiti gooi gaayei.

⁵ Názu ga nu ga da inēine da ga è va le ada zelegai,
dualuagi da nu zo sie velei zu,
amande wului vuai, kotogi da wui bōgō ma,
siegi zu faa nōpe wōin la nu zosu da.
Mazōlō nuḅusei ga na li ná-pele gaaābelagi wu,
naama zie su, saa wōlō wo nuiti ti da levetēve koi yōgōzuḅeti.

⁶ Gize è Bete Nui zu,
aisa wali galui va vie,
ta zanu daawōi va ge é wolo,
zie ligi wolo la yōgōzu zieungi zu,
zie gūla galagi va ge é gale, é loo ziei wu,

⁷ aisa fufiligi va gaaāgale ma pōlōi zu, ve segeai ná,
ta zenvui va gaaāgale ma GALA pō, nii é feai.

⁸ Tenebo Nui ge ma: «Wafuun faa vee wafuun faa va,
ti kpein ka ga wafuun faa nō.»

Kpāei un sosuve

⁹ E gūla Tenebo Nui ná-gīmalai volu, é nuḅuseiti kalani mōnō ga nii é gēni kwēeni. E tene
faalaalii ma mōinmōin kevele ḅetēni, kpegai ma ga gīda ti-volūḅeti bu ga pagō.

¹⁰ E gaaāaani é iḅōdō bōēiti sōlō, ta é gaama bōe gītegītegititi seve.

¹¹ Gima nuiti gooitī kēēve ege kpaku gaaāzōbagiti, da ti kpein gaaleena ba seve gīla su,
kēēve ege kōlu gaaāzōbagiti, ti ḅādōai. Naa kpein kulave baala make nu gīla su.

¹² Naa pe poluma, dōun zunu, mina ta wola vee ba. Nu ga zoo sevei gēezu ga mōinda,
kpela ge la gēa ba, kala mōinmōin bo fai balaa ka ga kpōlōi nui ve.

¹³ Ade woilo niima bōezuḡulai kpein gaaāelasuve ma:

Lua GALA ba, è ná-deveiti so,
naa ga nuḅusei pe maanēai ga ti ke.

¹⁴ Mazōlō GALA ka vaazu kēewotiiti kpein tukpōgaaalevezu,
anēe niiti ti gēai dōōḡuzu, é gēni ga ma vago baa ma jōu.

ti qε, gè da wεε leezen beleiti ma.

Gè la wɛlɛni nà ɔɔɔɔi nà-leezɛn ɔɛlei ma.

⁷ Mini ɔa è ɔa-vaala kpulugi makɛsu ná?
Ee, zɪima nui, ná lɛ ga ze kae,
mini ɔa ná ga ta-looɔɔo bosuɔɔ è ya folo gaalɔgai?
Nii a kɛ gè mina ɔɛ ga teveteve nu
è-wɔɔlaiti ta-vaala kpulugiti koba.

(Zunui)

⁸ Ni è la naa zuɔwɛɛni, ɔɛi è vagai anzanuiti kpein saama,
ɔula, è vɪlɛ baalagiti kɔɔɔ ɔoba,
ɔa-woli yivoiti kɔnɔkula
togani makɛ nuiti ta-ɔotaiti kobaveti.

⁹ Ee, zɪima anzanui,
è vage eɔɛ soo zaai nii Falagɔn ná-wotoloiti giliai ba.

¹⁰ E-ɔomagiti gola vage ɔa-woizu anigiti saama.
E-ɔɔgi geeluai ga pagɔ ɔa-ɔɔbu anigiti saama.

¹¹ Da zanu goizu anigiti kpetɛzu è vɛ,
ti vɛlupɛlugai ga walii.

(Anzanui)

¹² Nà-masagi ɔɛai ma daazuɔɔɛ,
nà-naal gulɔi maku nɛɛnɛgi ɔɛni ɔulazu.

¹³ Nɛɛɔɛ nui ɔa bè ga miilegi ma livɛi,
toɔa niizu piin niimiiti zɔɔɔzuɔɔɛ.

¹⁴ Eɔɛvelei gulu vuai yisɔyisɔgiti ti la En-Gedi leezen ɔɛlei zu,
vele ɔana nɛɛɔɛ nui la bè.

(Zunui)

¹⁵ Ee, è vage!
E vage, zɪima anzanui,
è-ɔaazuɔɛzɛiti page eɔɛ poopo kolegiti.

(Anzanui)

¹⁶ Da ɔalaa è vage ɔɛ!
Nɛɛɔɛ nui, ɔa nu ɛnɛkɛ.
De laa vetɛi ɔa ga tufa lɛnugi.

¹⁷ Sɛdele guluiti ti ɔɛ de maazu ga dakai,
sipele guluiti ti ɔɛ ga ɔa-velei ma levesuiti.

2

¹ Nà ga tufai, nii é vuazu Salon nɛmɛi zu,
nà ga pɛtu su wulɛgi.

(Zunui)

² Velei bulɛgi a ɔa ɔɛ la ɔaingiti saama,
vele ɔana zɪima anzanui la anzalopoiti saama.

(Anzanui)

³ Velei nɔ pɔme gului la ɔɔɔ wuluiti saama,
vele ɔana nɛɛɔɛ nui la zinipoiti saama.
Nɛɛvɛ bè ga gè zeɪ ná-niinigi wu,
gaawaai nɛɛvɛ dàavɛ.

⁴ E lɛa ga ze fɛti ɔula vɛlei wu,
ná-poogi é màazu, naa ɔa ga nɛɛbɛi.

⁵ A kɔnɔkula ga leezen vɔɔiti, nii a kɛ gè zɛɔɛ zɔlɔɔ,
à kòda yɛɔɛ ga pɔmegiti, gè gaabaa zɔlɔɔ,

tɔɔzei gè zeeɓɛa ga nɛɛbɛi.

⁶ Kɔvɛzu vɛle yeei ɗa é daazu nɔ̀ungi wu,
é zeezai velelele mà.

⁷ Zeluzalɛme anzalopoiti, nà wo maanɛɛnɛzu
dopaiti ta goegiti daaseigi zu, ti dɔɔɔi zu:
A mina nɛɛbɛi maalɔɗa,
à mina maalɔɗa, aisa é va nɛɛ bɛ.

⁸ A woilo dɛɛ, nɛɛbɛ nui wooi ɗanu, é lɛɛzu,
tɔ ɗanu é vaazu ga bɔdɛa gize goiti ta gize wolaiti maazu.

⁹ Nɛɛbɛ nui ɗɔlavɛ ga dopai ɓaa goe zivɔi.
Wɛlɛ ba loni ɓá-zasai voluvɛ,
é ɗa wɛlɛ ɓá-venɛtɛlɛ laavɛti.

¹⁰ Nɛɛbɛ nui ɓɔɛ pɔ̀, é ɓɛ mà:
«Wuzeɗɛ, zɪima anzanui, nà-nu vagoi, va!

¹¹ Samai levega,
tonai looɗɔga, é levega.

¹² Zooi zu ná pɛ tufaiti ti vua,
guye loo ziɛgi zeelia.
Nu kpumagoi wooi mɛnisu,
é ɗa guyei loo ada-yooi zu.

¹³ Kooleɗoole gwaaiti ti ɗa ɓɔi niina ti-ma wuluuti ga,
leezɛn beleiti ti tevea,
ti-maku nɛɛnɛgi ɗa ɗɔla.
Wuzeɗɛ, zɪima anzanui, nà-nu vagoi, va!

¹⁴ Dɛi é ga nà-poopo kolegi,
è-laɗagi logai fasa yeɗɛiti su,
ta ada zɛlɛgiti ma looɗɔzuvɛti.
Gaazuvɛ ɗɔla lɛɛ, gè è-ɗaazuvɛ ɗa,
ta gè è woomɛni,
mazɔlɔ è-wooi wola nɛɛvɛ,
è-ɗaazuvɛ wola vagai.

¹⁵ «À wansai niiti so dɛɛ gi vɛ,
wansa yivɔi niiti,
tiya ɗa ti faa zuɗolɔɗologi ɗɛɛzu ɓá-leezɛn beleiti su,
tama naati ti tevea.»

¹⁶ Nɛɛbɛ nui ɗa zèema,
nà ɓalaa gè ɗɛ zeema,
toɗa ná-baalagiti kɔnɔkulazu bulɛgiti saama.

¹⁷ Kpɔkɔ ɗaaleileigi ɗa zeelina,
niinigiti su ɗa wɔɔlɔna,
ɗale ma, nɛɛbɛ nui, è va,
veɗa ɓɔɗɔ ma,
eɗɛ dopai ɓaa goe zivɔi a ɗɛ ada zɛlɛgiti.

3

¹ Zègɛ laani nà-betei zu kpidii,
gè ɗa zɪima nui ɗaizɛ,
gè ɗaizɛvɛ, kelɛ gè la kaani.

² Gè ɣɛni ɓɔɔɔ ma: «Nà wuzɛɣɛzu mu, gè taai lati,
gè leɓe koi yɔɔɔzuɓɛti, ta maaɓɔ bosuɓɛti,
gè zɪima nui ɣaizɪɛ.»

Gè gaizɪɛni, kɛɛ gè la kaani.

³ Gi ɣomini ɣá taa make nuiti,

ti ɗa lati taai ma.

Gè ti ɣaazaɣani ga:

«Wo la zɪima nui ɣaani bɛ?»

⁴ Gè leɓeni nɔ ti ɓa feya,

gè zɪima nui ɣa.

Gè soni zeei ɓa,

gè la mɔ ɓeni ba pɛ,

eyɛsu gè lɛɛ la

sɔɓɔ deei ná-pɛɛi wu.

⁵ Zeluzalɛme anzalopoiti, nà wo maanɛɛɛzu

dopaiti ta goegiti daaseigi zu, ti ɗɔɗɔi zu:

A mina nɛɛɓɛi maaloɣa,

à mina maaloɣa, aisa é ɓa nɛɛ bɛ.

⁶ Bɛ ɣanu, é ɣulazu teɓɛbai zu,

é ɗa lɛ eɣɛ abu luulu,

makugi nɛai eɣɛ miilegi,

naa ɓɛɛ ansanɛgi ma zii pɛ ba?

⁷ Salomɔn laa ɓetei ɓe,

maaɣakugai ga zɛɓɛsu nu ɓuulɔzita (60),

Izilayɛle zɛɓɛsu nuiti saama.

⁸ Boɣa zɔkpɔi ɣa ti pɛ zea,

ti ɣalagai ga kɔɔi.

Ɛɛ saamaɣɪɪɓɛ ga ná-kɔɔɔ zɔɔla,

kpɪɪi zu ɓaabaagiti daaloɣoma.

⁹ Ti Salomɔn zɛɣɛ ɓɔkpɔgi ɓɛɛɓɛ

ga Liɓan wului.

¹⁰ Ti ma ɓɛɛgiti kpɛɛɓɛ ga walii,

tiɓisɓɛ ɣɛ ga zanugi,

ti seɣɛ ɓɔkpɔgi ɓɛɛ ga zalama zɛɣɛi,

Zeluzalɛme anzalopoiti ti suɓu ga nɛɛɓɛi.

¹¹ Ee, Zeluzalɛme anzalopoiti, à ɣula,

wo masagi Salomɔn ɣa, masa ɓɔɔɔgi unma,

nii deɛ ɗɔɔni unma, ná-vulu ɣɛɛ voloi,

yeei koozunɛɛi ziimaɓɛ pɛ daaveni la.

4

(Zunui)

¹ Ee, è ɓaɣɛ zɪima anzanui, ee, è ɓaɣɛ!

E-ɣaazuɣɛzɛiti kulaɓɛ ga poopo kolegiti

ɗa-ɣaazu ɓɔɔɣu zɛɣɛi ɓuluɓɛ.

Dɔundɛɣaiti kulaɓɛ ga boli ɓulugiti,

niiti ti yeizu Galaade ɣizeɪ ɣɔɓuɓɛ.

² E-ɣiigaiti ta ɣaazu eɣɛ baala saa ɓulugi,

niiti ti maaleɣaiti gaaleɓɛai nɔ feya,

ti ɗa zɛɣɛ maagba wosuɓɛ.

Ta volu ga felefele,
tanope ge la volu gila.

³ E-lakolagiti kpoune ege sege zakpa boigi,
e-laave wola vage.

E-gomagiti keene ege gelenade gulu waa boigi ma valisuiti,
da-gaazu loofu zeguei volune.

⁴ E-gogi giligilige ege Davide na-sigi gaagoozagi,
koofo zepa waagilagiti (1.000) ti zeleni ba,
ti kpein ti ge ga kooofuluobaiti ta-goofo zepa kiligiligiti.

⁵ E-jiimi felegoiti kulave ga dopa yivo felego,
ege dopa zaai ma yivo felego,
ti tufai miizu bulagiti saama.

⁶ Kpoko gaaleileigi ga zeelina,
niinigiti su ga woolona,
wain ga ma ga ge li miile gizei ma,
ansanse gizei ma.

⁷ E bete velele pe page, ziima anzanui,
neevuzu nopa ge la e va.

⁸ Zega Liban, e va po, dei e ga anza beai,
zega Liban, e va po!
Yei, e zega Amana gizei unmaave,
naa vee Seniil gizei, ta Geelamon gizei va,
zalaiti niizuve,
ta koiiti ta-gizeiti.

⁹ Da welena ba no gila,
naa ga keezu unga wuulee,
anzalopoi, dei e ga anza beai,
da-gobu ani gila kpegi ga keezu ga da-luoi.

¹⁰ Da-wainlai wola gaaneve,
ee, anzalopoi, dei e ga anza beai,
tofa nu zosu e leve dooi va,
da-wulo maku neenegiti makugi neeve,
e leve siema wuloi motai pe ba.

¹¹ Dei e ga anza beai, e-lakolagiti ta koin guloi betezu,
koin guloi ta nonoi ta gulazu e-negi wu.
E goba zegaitei kugi gulave ga Liban wului fugi.

¹² Anzalopoi, dei e ga anza beai,
da ga e ga na-kpelele sasai ma,
zieungi daagfulugai kpe.

¹³ E-gaalaagiti ta ga gelenade kpelele,
nii gaawaaiti gola vagai,
naa vee gneegi ta naalegi va,

¹⁴ naalegi ta safalain,
naa vee seeli kpaqa maku neenegi ta kanalegi va,
ta gului ma zii pe kugi neai,
naa vee alowegi va ta miilegi,
e vee ansanse pagoi kpein ba.

¹⁵ Da ga e ga na-zieungi na-kpeleitei faa ma,

kɔtɔdɛi nii ɛ yeizu, ɛ da zege Liban.

(Anzanui)

¹⁶ A ɣula niimenii zu,
lekpɛmavɛ nu ɣɔvɛzu vɛlei, ta nu yeezazu vɛle viileiti,
wo va, wo vu nà-kpelei ma,
nii a kɛ maku nɛɛnɛgi ɣula.
Nɛɛbɛ nui lɔɔna ná-kpelei zu,
ɛ ma wulu waa nɛɛnɛgi ta mi.

5

(Zunui)

¹ Nà ga lɔ nà-kpelei zu,
ee, anzalopoi, ɛi ɛ ga ànza beai,
gè nà-miilegi ɣula ta tufa maku nɛɛnɛgiti,
gè nà-kɔin sɛpɛgi mi, ta ma wulɔi,
gè nà-dɔɔi ta nà-nɔnɔi ɔɔle.

(Bɔɔlamaiti)

Bɔɔlaiti, à daami wo, wo ɔɔle.
Nɛɛbɛ nu felegɔiti, à dɔɔi ɔɔle, ɛ wo zo.

(Anzanui)

² Gè ɣɛa niizu, kɛɛ zɔi ɣɛa ɣaazu ɣa,
gè nɛɛbɛ nui woomeni,
ɛ da pɛlei laaloɣa, ɛ da ɣɛ mà:

«Pɛlei laalao, anzalopoi, zɔima anzanui,
nà-poopo kolegi, ɛi ɛ ɣaavɔnigai.
Mazɔlɔɔ nɔɔngi yɛɔɛa ga duɔui,
kpidi dɛ ɣilagilagi ɛ vilesu,
naa nɔɔndegaiti zɛɔɛa.»

³ Gè nà-segei ɣulaa ɣɔba,
nà too ɣale volu?
Gè kɔɣɔiti maagbaa,
nà ti nɔɣɔzu ɣale volu?

⁴ Nɛɛbɛ nui ɣa yeelevesu fenɛtɛɛ laavɛ,
kɔɔɛ ɔɔɔi da yei ga ze.

⁵ Gè wuzɛɣɛa ga gè pɛlei laalao nɛɛbɛ nui vɛ,
miile gulo maku nɛɛnɛgi yeida zɛɛi ta zɛɛbɛgaiti zɔɣɔzuɔɛti,
gè da pɛɛ sɔɣɔgi va.

⁶ Gè pɛlei laalaoga nɛɛbɛ nui luɣɔ,
kɛɛ ɛ lia, ɛ la mɔ ná,
gè ɣɛ unga wuulee.
Gè ɣulani gaizie vai ma, kɛɛ gè la kaani.
Gè ta nɔ lolini, ɛ la gòɣaavoteni.

⁷ Gi ɣomini gá taa make nuiti,
ti da lati taai ma.
Ti dɔɣani, ti màawana,
ti nà-pɛkɔmai ɣula zèa.

⁸ Ee, Zeluzalɛme anzalopoiti, nà wo ɣaazaɣasu:
Wa nɛɛbɛ nui ɣaana, leeni ɣa wo bosu ma?

A ɔɛ ma nɛɛbɛ zeeɔɛi ɔa é bà.

(Zeluzalɛme anzalopoiti)

⁹ Bo dɛɛ gi ma, ɔɛi é vagai anzaa zaama,
leeni ɔa é è nɛɛbɛ nui ya, é la taɔɔli zea?
Gaamazɔ, lee ɔa ka é è nɛɛbɛ nui ya, é la taɔɔli zea,
è gi ɔaazaɔasɔ ga niima laali?

(Anzanui)

¹⁰ Nɛɛbɛ nui lɔtɔvɛ, kɛdɛgɛ,
vili nɔpɛ ge la ma,
anɛɛ nu waapuugɔ (10.000) zaama.

¹¹ Nɔungi ɔulavɛ ga zanu kitei,
nɔundɛɔai vɛɛni ma fɛlɛbɛbɛ,
nɔundɛɔa lɛidai eɔɛ kalawɔni.

¹² Gaazuɔɛzɛiti kulavɛ ga poopo kolegiti ti zɛi laavɛ,
ti da maagba ga nɔnɔi,
ti da ni kpɛɛi zaama.

¹³ Komagiti kɛɛvɛ eɔɛ tufa maku nɛɛnɛ kpelei,
ti-maku nɛɛnɛgi da ɔula.
Dakɔlɔgiti ta ga bulɛgiti,
vɛ miilegi ɔulazu ná.

¹⁴ Zeeɔɛɔaiti kɛɛvɛ eɔɛ zanu balaɔaegiti,
daavegai ga kɔtu zɔngɔ ɔaagiti.
Kpusei ɔɛ eɔɛ see niiga zɛpɛgi,
nii dɔungai ga kɔtu biinii.

¹⁵ Kɔɔɔiti kulavɛ ga kɔtu ɔole kpɛdɛgi,
nii kpadɔai zanugi ma.
Maayikiai eɔɛ Liɔan ɔize nɛkpɛi,
sulogai eɔɛ sɛdele guluiti.

¹⁶ Daa ɔoozuɔvɛ nɛɛvɛ gola,
kpusei pɛ ge ènɛkɛga.
Ee, Zeluzalɛme anzalopoiti,
gaamazɔ, vɛle ɔana nɛɛbɛ nui la,
vɛle ɔana ziima nui la.

6

(Zeluzalɛme anzalopoiti)

¹ Bo dɛɛ gi ma kae, ɔɛi é vagai anzaiti pɛ saama,
mini ɔa é nɛɛbɛ nui liai ná?
Pele ungi bɛgele ɔa é sogai?
Gi ɔɔ è vɛ, ade gaizɛ.

(Anzanui)

² Nɛɛbɛ nui yeivɛ ná-kpelei zu,
vɛ é tufa maku nɛɛnɛgiti siingai ná,
nii a kɛ é ná-togani bulugiti kɔnɔkula kpelei zu,
ta é bulɛgi ma vuai ɔula.

³ Nà nɛɛbɛ nui yeema,
tɔ balaa toɔa zɛema.
Toɔa ná-baalagiti kɔnɔkulazu bulɛgiti saama.

(Zunui)

⁴ E vage, ziima anzanui, eɔɛ Tiilesa taa vapagi,
è maanɛai eɔɛ Zeluzalɛme,

è maayikiai ga kɔɔvɛbɛi ɣɛvele a ɣɛna kɔɔlaaɣai zu.

⁵ Gaazu zeɣe b̃a,
tɔɔzei toɣa z̃iɪbalizu.

Dɔundeɣaiti kulavɛ ga boli bulugiti,
niiti ti yeizu Galaade ɣizeɪ ɣɔbuɛ.

⁶ E-ɲiigaiti ta g̃aazu eɣɛ baala saa bulugi,
niiti ti maaleɣaiti gaalevɛai nɔ feya,
ti da zeɣe maagba wosuɛ.

Ta volu ga felefele,
tanɔpɛ ge la volu ɣila.

⁷ E-ɣomagiti kɛɛvɛ eɣɛ gelenade gulu waa bɔigi ma valisuiti,
da-ɣaazu lɔɔɣu zeɣɛi voluɛ.

⁸ Masagi anzai niiti é ti vuluai,
naati ta ga nu vuulɔzita (60),
niiti ti la vuluni ga zɔiti kɛvele,
naati ti ɣɛ ga nu vuulɔsava (80),
anzalopoitɪ nu la zooga naati gaalusu.

⁹ N̄un gaazu, anzanui ɣa ɣila kpe nɔ eteai zu,
n̄a-poopo kolegi, gaavɔnigai.

Kɛɣala la ná dee vɛ,
tɔ ɣa é ga naa yiima loin.

Anzalopoi zɔiti ta kaana,
ta da ɣɛ ma undaanɛvɛ.
Masagi anza ɣiteiti, ta zɔiti é la ti vuluni,
naati balaa ta da maamuse ɣana nɔ,

¹⁰ ti da ɣɛ ma: «Anzanui bɛ ɣanu,
é ɣulazu eɣɛ folo lie kulazuɛ?
Pagai eɣɛ alugi, é voloɔzu ga foloi ɣɛvele?
Maayikiai ga kɔɔvɛbɛi ɣɛvele a ɣɛna kɔɔlaaɣai zu?»

¹¹ Gè yeini nɔ feya gwaa wulu belei zu,
ga gè wɛɛ gulu vɔnɔgiti ma pɛtugi zu,
gè ka ni leezen ansaɣɔgiti ti zeida ga,
ni gelenade gului ti tevea.

¹² Kɛɛ gè la kwɛɛni, vɛlei z̃iima vai dàaviligai la,
gè bɔɣɔ ɣa n̄a-masagi ná-nuɔvɛɛiti ta-wotoloiti saama.

7

(Zeluzalɛme anzalopoitɪ)

¹ Gale ma, ɣale dɛɛ ma, Sulame anzanui!
Gale ma, è va, gi è ɣa.

(Anzanui)

Lee vɛ wo wɛɛzu Sulame anzanui va,
mɛɛngai é lɛ ɣaɣogi zu?

(Zunui)

² Ee, ɣalazogi ná-doun anzanui,
è-ɣɔɣɔiti papage ti, da-zavalagiti su!
E-zaamavɛ ɣiliɣiligɛ eɣɛ kɔbu anigi,
nii ɲɛɛliɣi nui kpɛɛai.

³ E-wɔingi ɣulavɛ ga ziawɔ ɣiliɣiligi,
nii dɔɔ maku nɛɛnɛgi la valasu su.

E-ɔ̃gi ɔ̃ɛɛɛ eɔ̃ molo ziɔ̃ koi,
maaɔ̃akugai ga buleɔ̃gi.

⁴ E-ɔ̃iimi felegɔ̃iti kulaɛ ga dopa yiɔ̃ felegɔ̃,
eɔ̃ dopa zaai ma yiɔ̃ felegɔ̃.

⁵ E-ɔ̃gi vokaɔ̃ɔ̃ge see ɔ̃iiga ziɔ̃gi ma.
E-ɔ̃aazugɛɛiti keɛɛ eɔ̃ ɔ̃ɛɛɛɛ ɔ̃oigiti,
niiti ti Bate-Labime taa ziɔ̃daɛ.
E-zokpai ɔ̃ulaɛ ga Liɔ̃an ziɔ̃gi,
nii gwelemai ɔ̃a ɔ̃a wo da ga Damase vele.

⁶ Dɔ̃ungi ɔ̃a lɔ̃ni so eɔ̃ Kaalamɛle gizei.
Dɔ̃undɛɔ̃ai ɔ̃ɔ̃iɛ, ɛ ɔ̃a volo,
felevelegai masa gila ma.

⁷ Ee, nɛɛɛ anzai, ɔ̃ɛi ɛ ziimai,
ɛ vage, zaala ɔ̃ɛ ɛ ma.

⁸ E ɔ̃aaɔ̃oozave eɔ̃ dɔ̃ wului,
ɛ-ɔ̃iimiiti ka ti ga ma ungi.

⁹ Gɛ ɔ̃ɛ ma:
«Nà leɛzu dɔ̃ wului ma,
gɛ ma ungi so ga zɛɛi.»
E-ɔ̃iimiiti ti ɔ̃ɛ bā kae eɔ̃ leezen ɔ̃ɔ̃ɔ̃giti.
E-yɛnvu viilei ɔ̃ugi ɔ̃ɛ sòkpai zu kae,
eɔ̃ pomegi ɔ̃ugi.

¹⁰ Dɔ̃ nɛɛɛgi ɔ̃ula ɛ-laave, ɛ sò!

(Anzanui)

Gaama ve, dɔ̃ nɛɛɛgi nii ɛ vuuzu nɛɛɛ nui nɔ̃ ve,
ɛ ɔ̃a yei ɔ̃iizu nuiti dakɔ̃lɔ̃giti su.

¹¹ Nɔ̃un nà nɛɛɛ nui yeema,
tama nà ɔ̃a gɛ enekɛgai.

¹² Va leɛ mu, nɛɛɛ nui,
de ɔ̃ula, de li dɔ̃ɔ̃i zu,
de ɔ̃a ɔ̃i balaɔ̃giti su.

¹³ Názu, sobuzobui nɔ̃ ve,
de li leezen belei zu,
de pɛɛ ni ansaɔ̃giti ti tevea,
ta ni ma vuaiti daalaoga,
ta ni balaa gelenade guluiti ti tevea.
Miná ɔ̃a gɛ nà-nɛɛɛi veezu ná ɛ ve.

¹⁴ Gului nii daa ga mandelagɔ̃l,
naati maku nɛɛɛgi ɔ̃a ɔ̃ulazu,
gulu waa vɔ̃pagi ma zii kpein ka da-velelaɛ,
gɛ ti pɛ makeɛ ɛ ve, nɛɛɛ nui.

8

¹ Ee, ɛ ga ɛ ɔ̃ɛni ga bàazeelai,
nii ɛ dɛɛ ná-ɔ̃iimii ɔ̃leai!
Nà la zoo gɛ ɛ laaɔ̃omi eteave,
gɛ ɛ nɛɛɛ, nu la beɛa sùɔ̃ula.

² Gɛ beɛa li ga ɔ̃ɛ dɛɛ ná-pelei wu,
ɛ nɔ̃un kala,
gɛ dɔ̃ maku nɛɛɛgi ve, ɛ kpɔ̃le,
nà-gelenadegi ma ɔ̃ɛi.

³ Kòvèzu vele yeei ɔ́a é daazu ǹ̀ungi wu,
é zeezai velelevele mà.

⁴ Zeluzalɛme anzalopoiti, nà wo maanɛɛnɛzu ga:

A mina nɛɛbei maalofa,
à mina maalofa, aisa é va nɛɛ bɛ.

(Zeluzalɛme anzalopoiti)

⁵ Anzanui ɓɛ ɔ́anu, é ɔ́ulazu teɓɛbai zu, é ɔ́a lɛ,
tiɓigai nɛɛbɛ nui yeei va?

(Anzanui)

Gè è maalofaɓɛ pɔme gului wu,
vɛ è-lee è-ma ɔ́ogi zeɔɛai ná,
vɛ è-lee è zolɔ̀ni ná.

⁶ Ǹ̀un seɔɛ, è kè ga poogi ɔ́ɛvele è-yiimaɓɛ,
eɔɛ poogi nii é è-yeei ma.

Tɔ̀zei nɛɛbei zɛbei wɔ̀ɔlɔ̀vɛ ga saai ɔ́ɛvele,
wɔ̀inlai ɓaavɛ ga ɔ̀vɛalaazu ɔ́ɛvele.

Nɛɛbei ná-abuzogiti ta ga abu nɛ golai.

⁷ Ziɛ wolai tanɔ̀pɛ ge la zooga nɛɛbei ná-abui vaazu,
ziɛ wolaiti ti la maaɓɔlega.

Anɛɛ ɓalaa nui ta ɔ́a kɔ̀ligi kpein feezu nɛɛbei ɔ́ɛya vai ma,
nɛɛɔ́ulasu nɔ́ ɔ́a ma nu a sɔ̀ɔɔ.

(Gɛɛɔ́lointi)

⁸ Gá-zeela goi ta ɔ́a ná,
é la dɛ ɓaɔ́oni, niimi la dɛ ba.

Leeni ɔ́a gi vaazu kɛɛzu bɛ,
siɛgi zu ná-vulu vai maanɛai é ɔ́ɛɛ la?

⁹ Ni a ɔ́ɛna ga siɔ́igi,
gá kɔ̀ɔɔɔ vɛɛiti to ma ga walii,
ni a ɔ́ɛna ga pɛɛlavɛ,
gi sɛdele kpogiti pile da.

(Anzanui)

¹⁰ Ǹ̀un nà ga siɔ́igi,
niimiiti ta ga siɔ́i gaagoozagiti.
Naazu, nà ɔ́a gè ga ná-undaanɛi.

(Zunui)

¹¹ Leezen ɓelei ta ɔ́ɛni Salomɔ̀n ya Baale-ɔ́amon,
é kalivaa makɛ nua ma.

Leezen waai ɔ́ɛya zɔ̀ngɔi ɔ́ɛni ga wali ɔ́aɛ waagila (1.000),
nii ti ɔ́ilagilagi ti ɔ́ɛni feezu zea.

¹² Ǹ̀un, nà nà-leezen ɓelei makɛsu nà ɓɔɔɔi.
Salomɔ̀n, d̀̀un yeeke ɔ́a-wali ɔ́aɛ waagilagi (1.000) va,
nii unfelegɔi (200) ɔ́ɛɛzu ga gulu waa makɛ nuiti tɔ̀nɔi.

¹³ Dei è zeizu kpeleiti su,
b̀̀ɔ̀laiti goilogɛ è-woo ma.
Ee, soma kae gè è woomɛni!

(Anzanui)

¹⁴ Vela fala, nɛɛbɛ nui,
vɛɔ́a ɓɔɔɔ ma eɔ́ɛ dopai, ɓaa goe zivoi,
tufa maku nɛɛnɛ gizei ma.

Ezayi Ná-Sevei Sevei lozeizube ma woo mungiti

Ezayi ģeni ga GALA goo wo nui ta, nii é ģeni zeini Zeluzaléme. Daaseigi voluve ģa ga «Maligii ģa kizogi wosu». Faaġwe nu wolai boobzu laave da ga Ezayi boġo ģa é ná-sevei ģeai, kele tanigaa ta ģisiezu ga sevei ná tanigaa zeveve, ti pee ba, Ezayi zaa voluma. Ezayi ná-botii lozeini Woziasé zaa ģonagi na ma (6:1), tanisu kona undofela puunaanigai (740) ma, aisa Yesu Kilista va zoloo, ta é ná-botii ģaabelani tanisu kona undozita puulobavai (680) ma, aisa Yesu Kilista va zoloo. Ezayi Ná-Sevei volu vangai wola moineve, GALA goo wo nuiti ta-zeveiti saama, Minazeġe Polamai zu. Nui tanigaa ta da ģe Ezayi ma «GALA goo wo nuiti ta-masagi».

GALA goo wo nui ģa ga nui, nii é GALA ná-keela wooiti daazeelizu. Ezayi maavele ma, GALA ge boni ma yeelugo ga Zeluzaléme ģa loozu bu (39:6), é ģe ma balaa Izilaye le nuboseiti ta gaanene zoloo (40:1-2). Ezayi ģeni ma doġai naa zeelini ti ma, toozei nubosei ná-kotoi maavele ma. Ezayi boni balaa ma yeelugo ga masa golai ta ģa vaazu, é ġula Davide ná-peleyeġei wu (9:6). Minazeġe Niinei ma zevei ģee nuiti ti laavileni Ezayi Ná-Sevei zu wooiti ba ga moinda, ta ti laani da ga masa golai nii Ezayi ná-fai woni ma yeelugo, naa ģa é ga Yesu. Ezayi ģa Zan Batisete vaa vai wosu, nii é vaazu ga é pelei beŧe Yesu luġo, ga GALA daawooi maavele, nii é ģeni bosu é vile naa vaa vai va (40:3).

Unsosube

1. Seve lozeizube ma mungiti zeveve aisa Zuifu nuboseiti ti va ģe ga Baŧilone yooi ná-duiti. Adaave tona ka boezu é vile GALA ná-tukpoġaalevei va (1:1—39:8).
2. Gaabelasube ģa boezu é lo Izilaye le va, siegi zu a ģena la ga boġo you volu, ta é lo ná-nuboseiti ta-ġaanenei va (40:1—66:24).

GALA gooi é lo tukpoġaalevei Izilaye le laalogo ma

¹ Kulakelamai Amose ná-doun zunui Ezayi soloni, é vile Zuda masadai va, ta Zeluzaléme taai. E soloni Zuda masagiti Woziasé, ta Yotame, ta Aġaze, ta Ezekiaseni ta-yeegefalaiti.

Faaġaafalala nuboseiti

² Woilo, geegolagi! Woilo deŧ, zoi!

Mazoloo Ģooġo GALAGI ģa boezu:

«Gè dointi kulani su, ġe ti maagolo,
kele ti wuzegeni daalogo ma.

³ Nikei make nui ġweŧ,
soovalegi ma nui ġweŧ, é daamianigi veezu zea.
Kele Izilaye le la faa nope kweŧ,
ná-nuboseiti ti la faa ġaagazu.»

⁴ Nimizai ģa é luġo, kotoba yooi, ta nuboseiti faaġaaza golai ti unma,
faa no ģe nuiti mavofodai ta dointi ti zuġologologai!
Wo ġeleni Ģooġo GALAGI va,
wo Izilaye le ná-GALA Nadagai wainzeġe,
wo voluaveni ba.

⁵ Mini ģa wo wainni é wo loġa ná mona,
wai wo voneai kololalai zu?
Ma ungi kpein ka zeebezu,

ma yii pɛ ge ɔɛ taɓai zu.

⁶ E zo kɔɔɓaɓɛ, ɛ zeeli ma ungi ma, tanɔpɛ ge la yaa zu.

Ná pɛ maawana, maaɓolo, ɛ ɔɛ ga pala wolai,
ti ɔaa la gbani, ti ɔaa la ɔilini,
gulɔ la vuuni ga ga salei.

⁷ Wa-yooi ɔɛa ga teɓebai zu,
wa-laa wolaiti ti ɔologologa ga abui,
weɛinti ti wa-balaɔaiti kologologa wo ɔaazu.
Ti pɛ ti ɔologologa, eɔɛ ta loka wo zili nuiti zea.

⁸ Siyɔn nuɓuseiti zege ná
eɔɛ kotai ɛ leezen ɓelei zu,
eɔɛ kota goi ɛ kpeelee ɓelei zu,
eɔɛ taai seidai kelee su.

⁹ Ni Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii la ɔɛni ade-mɔta go yɛni vulua,
ada la ɔɛ ga Sɔɔɔme ɔɛvele nɔ kpein,
ada la ɔula nɔ kpein ga Gomɔɔl.

GALA falii la ɔɛa telebotalai maazu

¹⁰ Wɔiti wo ga kundigiiiti, ta wɔi wo ga nuɓuseiti,
wo la vizɔni Sɔɔɔme ta Gomɔɔl ɔundigiiiti ta ma nuɓuseiti ba.
Naa ɔa ɛ ba, à woilo mu Ɔooɔɔ GALAGI laawooi ma.
A wo-woiyegɛiti daalao ada-ƆALAGI ná-kala gooiti tuɔɔ.

¹¹ Ɔooɔɔ GALAGI ɔɛ ma:
«Maaɓaa nɔpɛ ge la wa-zalaɔa mɔinmɔingiti ba.
Gɛ ɓɔɓa wa-ɓaala sinɛiti ba, ti ɔalazu abui ɔa, ta niki wulɔiti,
gɛ la wɔinni ga niki zinɛiti ta baala zivoiti ta boli zinɛiti ma ɓamaiti.

¹² Siɛgi zu wo ɓaazu la ga wo ɓooɔ le ga ze,
ɓɛ ɔa a ɔa ɔɛ wo ɔooɔ vile ná-koizuvɛ?

¹³ A looɔɔ ɓaazu pɔ ga veɓɛaniiti,
fuun faa nɔ ɔa ná.
A looɔɔ zalaɔaiti ma luului ɔulazu bɛ,
naa ɔa ga kɔzɔba ani gàazu.
A looɔɔ alu toga niinei ma vɛti ɔula vaiti ba,
ta dooɔɔ foloiti, ta fɛti wolaiti.

Kpɛɛ la mɔ naama Ɔala ɔɛbi maaɓogiti,
nui naati ti keɛzu niiti ti faa ɓɔi ɔɛɛzu.

¹⁴ Ungo, wa-alu toga niinei ma vɛtiiti ta wa-vɛtiiti kpein ti wɔinzegeɓɛ mà mɛtu,
ta nɔ ùnma ga kasɔi, gɛ ɓɔɓa ga ti zege vai.

¹⁵ Siɛgi zu wo yeeiti maalesu da ga wo fali,
ná ɔaazulɔɔɔfu wo ɓa,
wo fali ɓa velee-o-velee,
gɛ la wo woomɛniga pɛ,
mazɔɔ wo-yeeiti daavege ga ɓamai.

¹⁶ A maagba, wo ɓade,
à wa-ɔɛɛwoti ɓɔiti sege gàazu,
à looɔɔ faa ɓɔu ɔɛɛ vai ɓa.

¹⁷ A faa ɓagɔi ɔɛɛ vai maaleɛɛ,
wo sɔle fai ɔɛ,
zɔi ti maanɔɔɔzu, wo ɓɔ naa ɓa,
à podoin maalobo,

à poanzai maavaawo.»

¹⁸ Gooḡo GALAGI ḡe ma:

«À va, ade yepe uoma.

Anee ni wa-ḡotoiti kpɔive eḡe namai,

ta ḡole eḡe kobe kolegi.

Anee ni ti bɔive eḡe seḡe bɔigi,

ta ḡole eḡe baala deḡai.

¹⁹ Wa devena ga wo ḡolo bɛ,

wa zooi vaalɔnɔ pagɔiti mi.

²⁰ Kele, ni wa ḡelena, wo baka,

wa ḡe ga boḡa zɔkpɔi laaḡɔnɔgi,»

Gooḡo GALAGI ḡa é boga.

Zeluzalɛme nade fai

²¹ Leeni ve deḡemu, gooḡeḡila taai ḡea ga koloḡolo anzanui!

Daaveni ga soledai, telebo fai ḡeni ná,

niizu nu vaa nuiti ka ti ná.

²² Da-walii botaḡotaga,

ḡa-lɔɔi zupua ga ziei.

²³ Da-ḡundiḡiiti ta kololala nuiti,

tiya ḡa ti bɔsu faa ḡila ma ta unma nuiti,

ti pe, lobeanii neeve ti ve,

ti ḡa bize maavaawo ganiiti polu,

ti ḡa podoin ná-gaamai ḡoloḡolo,

ti la balaa ga poanzai maavai.

²⁴ Naa ḡa é ba, Gooḡo GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii,

é ga Izilaye le ná-Zebe-Su-GALAGI wooi ḡaa:

«Nimizai ḡa wo luḡo!

Mazɔɔ ná betevezu wo va, sili nuiti.

Ee, wɔi wo dɔalɔḡoma, ná wo li naa zala vai ma kpae!

²⁵ Ee, Zeluzalɛme, ná zɛei wuzegɛzu é laalɔḡoma,

ḡe é ma bɔɔbɔlogiti gaawuun,

ḡe é gba eḡe tɔbɔ ga vu ani va,

ḡe é ma nɔḡɔi pe kula ba.

²⁶ Ná vaazu volu ga ḡa-lukpɔḡaaleve nuiti

kevelei é ḡeni la mɔungi,

ta é lenɛ nuiti velei é ḡeni la tɔzeizuve.

Naa voluma, ta é loli ga:

«Telebo taa wolai», ta «Wooḡeḡila taai.»

²⁷ Unmɔḡi ḡa va Siyɔn ve,

siegi zu é ziezuzi la ga soledai.

Ná-nuḡuseiti ti-zie veleiti falibogai,

naati ta unmɔḡi zɔɔ

siegi zu ti ziezuzi la telebodai zu.

²⁸ Kele toḡa ḡe ga nimizai

kololala nuiti be, ta kotoba nuiti.

Niiti ti zegɛzu Gooḡo GALAGI va,

naati undaa ḡa vili.

²⁹ Wa unfe ga zalaḡa wulu wolaiti wo ḡitogai ti va,
wa unfe balaa ga kpeleiti wo yiimazeḡeni ga tiye.

³⁰ Wa ḡe eḡe naama sene guluiti
sieḡi zu ti-ḡaalaagiti ti uuuzu la,
ḡaa eḡe naama beleiti
sieḡi zu ti valasu la ziei ma.

³¹ Zoi sulogai ti pe ba, naa ḡa ḡe eḡe geze vukoi,
ná-keewotii ḡe eḡe abuḡeḡelai,
ti felego ta ḡala uuuma,
nu nape ge la ma abui vaa.

2

Maligii ná-gizei

¹ Wooiti Amose ná-doun zunui Ezayi ti zoloni GALA zea kulakelemai zu, é vile Zuda masadai va, ta Zeluzaleme taai.

² Yeeḡeḡala ḡaaḡelagiti ta zeelina,
ḡooḡo GALAGI zei vele ma ḡizei ḡaa ḡa ḡooza, é lo gizeiti pe maazu,
toḡa lo gize goiti pe maazu,
nuḡuse vebai ḡa ḡe liizu po be.

³ Zii ḡiligiti ta ḡe liizu ná, ti da ḡe ma:
«À va ade le ḡooḡo GALAGI ná-gizei ma,
Zakobe ná-GALAGI zei vele wu,
naa ḡa a ke, é ná-peleiti dee ga adeye,
ade va zie ga ná-peleiti.»
Mazoloo Siyon ḡa toḡi a zeḡe ná,
ta ḡooḡo GALAGI laawooi ḡa zoloo Zeluzaleme no.

⁴ Toḡa zaamazu logi wo zii wolaiti zḡoḡzu,
toḡa ḡe ga nuḡuse moinmoin tukpoḡaaleve nui.
Ta ta-ḡooḡo woḡa zokpoiti ke ga kaliiti,
ti ta-ḡeeinti ke ga molo leve woḡaiti.

Zii la mo valaa zii va,
nu la mo kooḡo vaa ma ḡala boga.
⁵ Zakobe mavofodaiti, à va deḡemu,
ade zie ḡooḡo GALAGI ná-wozakalagi ḡa.

Maligii ná-foloi

⁶ Maligii, é la mo da-nuḡuseiti po, Zakobe mavofodaiti.
Mazoloo folo ḡulazu vele ma ungaizie nuiti ti uouva ti zaama,
eḡevelei ti uouvaai la Filisiti yooi zu.

Da-nuḡusei ḡa yeevilisu boḡo zu ta weeinti.
⁷ Ná-zooi laaveḡe ga walii ta zanugi,
ḡela ge la ná-naavoloi va.
Ná-zooi laaveḡe ga sooiti,
ta nu la zooga ná-kooḡo wotoloiti gaalusu.

⁸ Ná-zooi zulaaveḡe ga zee ḡalagiti balaa,
ese pe ka nokosu kooḡo ganigiti bu,
aniiti tiya boḡoi ti ti beḡeai ga yeeḡeḡai,
nuḡuseiti ti ti beḡeai ga yeei.

⁹ Naa ḡa é ba, nuḡusei pe maaneve ga é boḡomaayei,
é laave fufiligi va.

Doun da, Maligii, mina ti wuzeghe!

¹⁰ A loogu fasa yegheiti su,
à loogu zooi wu,
wo maagooza Gooḡ GALAGI ná-ziiḡaawanai va,
ta ná-maayikii ma voloi.

¹¹ Nuḡuseiti ta-ḡaazumaanɛiti gaa ḡa yei,
toḡa waso nuiti gaayei,
naama volo ná, Gooḡ GALAGI ḡila kpe ka a woḡḡ.

¹² Gooḡ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii folo ḡila deveve,
gaazumaanɛ nuiti daaloḡma ta waso nuiti pɛ,
ta naati daaloḡma niiti ti ḡḡḡ lɛɛzu su, ti ḡaa ḡa yei.

¹³ Toḡa ḡe Liban sɛdele guluiti daaloḡma,
ti wuzegheai, ti ḡaagooza, ta Basan sɛne guluiti pɛ.

¹⁴ Toḡa ḡe gize ḡaagoozagi pɛ daaloḡma
ta gize goiti daaloḡma, ti wuzegheai.

¹⁵ Toḡa ḡe sigi gaagoozagiti daaloḡma,
sigi golaiti nu la la ti va.

¹⁶ Toḡa ḡe Taalasise batoiti daaloḡma
ta zie ḡa ḡeingiti pɛ ti wola vagai.

¹⁷ Nuḡuseiti ta-ḡaazumaanɛiti gaa ḡa yei,
toḡa waso nuiti gaayei,
naama volo ná, Gooḡ GALAGI ḡila kpe ka a woḡḡ.

¹⁸ Zɛɛ ḡalagiti kpein ta neɛɛ.

¹⁹ Nuiti ta lo pugiti su,
ti lo zooi ma yegheiti su,
ti maagooza Gooḡ GALAGI ná-ziiḡaawanai va,
ta ná-maayikii ma voloi,
siegi zu é wuzeghezu la ga é eteai maalua.

²⁰ Naama volo ná, zɛɛ ḡalagiti ti ga walii ta zanugiti,
nuiti ti ti bɛteai, ti da noko ti wu,
ta naati seḡe, ti ti vili ya inɛgiti bu ta deveiti.

²¹ Nuiti ta lo pugiti su,
ti lo kotui ma yegheiti su,
ti maagooza Gooḡ GALAGI ná-ziiḡaawanai va,
ta ná-maayikii ma voloi,
siegi zu é wuzeghezu la ga é eteai maalua.

²² A be ḡalivaazu nuḡusei ma,
fiile goi é sokpa zu, naa no ḡa é ga ná-eteai,
tosuve ḡa ga mini?

3

Masa fai zupu velel Zeluzalɛme

¹ Welɛ, Gooḡ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii ḡa vaazu
Zeluzalɛme ta Zuda masadai valasu poluzeizuveti kpein ma,
daamiani sɔḡḡsuve pɛ, ta zie zɔḡḡsuve pɛ,

² kooḡ nu ḡɛzeiti ta salaḡusuiti,
tukpɔḡaaleve nuiti ta GALA goo wo nuiti,
ungaizie nuiti ta keḡolaiti,

³ nu vuulɔɔlugɔ (50) ɔundigɛiti ta seizumaanɛgiti,
nu lenɛ nuiti ta molikulagiti,
ta niiti ti zoogai zoɔɔ fai la gola.

⁴ «Nà buzeɛɛ niinɛgiti sei ti unda ga kundigɛiti,
ti masadai ɔɛ ti unda velei nɛai la ti vɛ.

⁵ Ta ɔɔɔɔ zopele ɲɔu ti ɔilagilagi,
sieɔpolui ɔɛ sieɔpolui laalɔɔɔma,
seɲɔɔɔi ɔɛ seɲɔɔɔi laalɔɔɔma,
buzeeɛ niinɛgiti ta wuzeeɛ kpakologiti daalɔɔɔma,
nu ɲakaiti ti wuzeeɛ seizumaanɛgiti daalɔɔɔma.»

⁶ Zunui ta ɔa da yeevili keɛɔɔloin zu, ná-bolodamai ta, é ɔɛ ma:
«Dobo gila ka è vɛ, ɔɛ ga ada-ɔundigɛii.
Devei wo ada ɔologologai tei unda!»

⁷ Naama volo ná, zai ɔa ɔooɔaavote ga woo wola, é ɔɛ ma:

«Gè la ga ɔɔɔɔɔɔ,
ani ɲɔɛ ge la nà-peɛwuvɛ ga daamiani ɔaa seɛɛ.
A mina kè ga nuɔuseiti ta-ɔundigɛii!»

⁸ Zeluzalɛme ɔunɛni,
Zuda ɔa laani zooi ma,
kpɔɛzuɔulaiti ta keɛwotiiti su,
ta ɔooɔɔ GALAGI laalɔɔɔma,
ta losu daawu.

⁹ Ti ɔaazulo pelei zeele wooi woni ti laalɔɔɔma.
Ta ta-ɔotoi leɛzu eɔɛ ɔɔɔme,
ti la ɔɔɔɔɔɔ.

Ti maa ɔa ɲɔɔ!

Mazɔɔɔ ta maanɔɔɔi ɔetɛzu ɔɔɔ vɛ.

¹⁰ Wa zoo wo bo telebo nui ma
ga toɔa undaanɛi zɔɔɔ,
mazɔɔɔ toɔa ná-keɛwotiiti ma ɔulanumai zɔɔɔ.

¹¹ Maanɔɔɔ ɔa faa ɲɔu ɔɛ nuiti be!

Pele ɲɔi ɔa ti ma,
ta ti zo, eɔɛvelei ti keɛni la.

¹² Nà-nuɔuseiti ta kpɔɔi zu buzeɛɛ niinɛgiti zea,
anzanuiti ta zeini ti unda.
Nà-nuɔuseiti, niiti kpein ti losu wo luɔɔ, ta wo ɔakasɔ.
Pelei wa zie su, ta supuzu wo ya.

¹³ ɔooɔɔ GALAGI wuzeeɛa tukpɔlo fai ma,
é wuzeeɛa, é va nuɔuseiti tukpɔɔaaleve.

¹⁴ E lia ga ná-nuɔuseiti ta-ɔundigɛiti ta totuɔɔiti tukpɔɔaalevezuvɛ, é ɔɛ ma:
«Wo leezen belei ɔologoloni.

Nii wo kulani bala beaiti zea,
wo naati gaalea ba wa-veleiti bu.

¹⁵ Leeni ɔa losu ma mu, wo nà-nuɔuseiti fɔkisu,
wo da bala nuiti gaavolo ɔɔɔi wu?»

ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔana.

E lo Zeluzalɛme anzanuiti ba

¹⁶ ɔooɔɔ GALAGI ɔɛni ma:

«Tɔɔzei Siyɔn anzanuiti ti ɔɔɔ wasoni,
ta ɔena ziaa, ti ɔɔgi lo ga,
ti ɔaazu geezu,
ti ɔa li vaavaa,
ti ɔa talagi ɔɔɔ, ɛ ti-ɔɔɔ va,

¹⁷ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa kpaanagi ɔɔɔzu Siyɔn anzanuiti unmaɔɔ,
ɛ ti unma ɔakai vɛɛ.»

¹⁸ Naama volo ná, Maligii ɔa ta-maaɔili zɔɔlaiti kula ti ma, niiti ti ga: balaɔaegiti ti ti-
ɔɔɔɔti ba, timɔ wɔɔɔgiti, ta balai kulaai ga alu toga niinei,

¹⁹ goizu anigiti, ta balaiti, ta ɔɔɔgiti,

²⁰ masa ɔɔɔgiti, kɔɔ va yɔɔɔɔti, saamaɔili fɛɛaiti, gulo maku nɛɛɛ puu aniiti,
undaanɛ zɔɔɔ ganii,

²¹ balaɔaegiti, ta sokpazu valaɔaegiti,

²² seɔe vapa golaiti, ta seɔewuzeɔe wolaiti, ta seɔeungiti, ta ɔɔɔiti,

²³ pɛɛgiti, ta geze zeɔei, ta seɔe zakpai tɔungi ma, ta nii ti kpesasu ɔakai wu.

²⁴ Ani luulai makugi ɔa a ɔe vɛ ta-wulo maku nɛɛɛgi ná,

galu ɔilagi nɔ ɔa a ɔe ga saamaɔiligi.

Tɔun fɛɛa vagoi ɔa ɔe ga kpaanagi.

Saa wɔɔ wo seɔei ɔa ɔe ti ɔɔba, seɔe wola vagoi votogi zu.

Ti-ɔɔɔ pagoi ɔa ɔula ti ma, ɛ valibo ga nii ɔaazu vago nɔpɛ ge la ba.

²⁵ Da-zalavusuiti ta loo bu ga ɔɔɔa zɔkpɔi,
ɔa-ɔɔɔɔɔɔɔbaiti ta za kɔɔmaɔɔ.

²⁶ Naama volo ná, Siyɔn ná-pelela ɔogiti pɛ ta kpalagi wo, ti ɔaalei.
Taai koloɔologai, toɔa ɔe zeini zooi ma.

4

¹ Naama volo ná, anzanu lɔfela ɔa ɔa zunu ɔilagi zo, ti ɔe ma:

«Gi la ɔea ɛ unma ga kasɔ daamiani faa zu ɔaa seɔe vaa zu.

Kɛɛ ɛ-laaseigi nɔ vɛɛ gi va!

Unfegi ɔula gi ɔaazu nɔ.»

Uelela vele vai ma wozakalagi

² Naama volo ná, nii Ɔɔɔɔ GALAGI pɔnɔsu,

maa ɔa yiki, lebiyai ɔe bɛ,

zooi vaalɔnɔgi ɔa ɔe ga unbuzɛɔe vaa wola,

Izilaye nui mɔtaiti bɛ ti yesu vulua.

³ Naazu zɔiti ta ye vulua Siyɔn

ta loli ga nu ɔadegaiti,

niiti pɛ ta zeve ná-seve zu

ga ti zenvui wo Zeluzalɛme.

⁴ Maligii bega vɔluma ga Siyɔn anzanuiti ta-ɔɔzɔba vaiti gba,

ɛ Zeluzalɛme ɔade ɔama vui ma ɛ ɔɛɛni ná,

ga zenvu viilei maavele nii ɛ telebodai ta ɔadedai ɔɔɔzu.

⁵ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa kpetɛ ga Siyɔn gizei pɛ ma,

ta niiti pɛ ti ɔaaleɛzu ba ná,

tonaɔiingi ɔe ti maazu foloi, kpidii duului ta abui ma wozakalagi.

Maligii ná-lebiyai ɔa ɔe ti pɛ maazu ga ti make anii,

⁶ eɔe kotai ɛ niinigi veezu foloi, ɛ nu make, die ge mina ze ɛ ma,

ɛ ɔe ga nu lɔɔɔzu ta nu makesu fiile wolai ta tonai va.

5

Gɔɔɔ GALAGI ná-leezen belei

¹ Wɔinɔɛ gè guyei loo nɛɛɛ nui ɔɛ,
nɛɛɛ nui ná-guyei é lo ná-leezen belei ɔa.
Leezen belei ɔɛni nɛɛɛ nui ya ɔani ɔɛɛ ɔize ma.

² E zooi wolini, é kɔtuiti kula ná,
é yiimazeɔe ga siinziin ganigiti, é ti zin ná.
E peɛ ɔaagooza golai loni leezen belei zaamaɔɛ,
é kɔɔɛ lo ná.
Kigi ɔɛni ba ga ná-kpelei ɔa dɔɔɔɔi gwaa ɔagɔ wosu,
keɛ dɔɔɔɔi gwaa ɔɔi nɔ ɔa é boni.

³ «Nii zu deɔɔmu, Zeluzalɛme nuiti ta Zuda nuiti,
à ɔe ga tukpɔɔaaleɔe nuiti gi yɔɔɔzu ɔá ná-leezen belei!

⁴ Leeni ɔa mɔnɔ ná la ke ná-leezen belei ɔɛ,
nii gè la ɔɛni de keɛni ɔɛ?
Leeni vaa zu, siegi zu gè ɔitoni ba la
ga toɔa dɔɔɔɔi gwaa ɔagɔ wo,
é la ma ɔagɔ woni, keɛni ma ɔɔi?

⁵ Ná nii wosu wo ma,
nii gè ɔaazu keɛzu ga ná-leezen belei.
Ná sasai ɔulazu ma,
toganiiti ti ɔa ti mi.
Ná-siɔigi é ma ga sasai, ná naa wolozu ma,
teve nuiti ti ɔa ɔɔɔɔi lo su.

⁶ Ná koloɔolosu,
nu la gaabɛɛa, su la ɔɛɛa,
kpolo ɔaingingiti ta ɔɔnɔ su ta ɔaingingi ma zii pe.
Ná tonaɔiingingiti deve ga
ti mina tona de gila kpala pu ma.»

⁷ Tama, Gɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii ná-leezen belei ɔa
é ga Izilayeɛ ná-peɛyeɔei.
Kpelei nii gola nɛɛni ɔɛ,
naa ɔa é ga Zuda nuɔuseiti.
Kigi ɔɛni ba ga ta soɛ fai ɔɛ,
tɔun keɛni nɔ telebotala vai.
Kigi ɔɛni ba ga ta telebo fai ɔɛ,
naa ɔɛ ga kidaavili kpeei!

Fai niiti ti wanazu GALA ma

⁸ Nimizai ɔa peɛ ɔu peɛ ma nuiti ɔɛ,
ta ti kpalagiti puuzu ɔɔɔ ma,
eyɛsu zɔɔɔzu la mɔ ɔɛa ti ɔa,
tiya ɔila nɔ ti ye zooi zu.

⁹ Weɛ, Gɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii ɔɛni pɔ, é ɔɛ ma:
«Peɛ mɔinmɔingiti naati ta ɔoloɔolosu,
peɛ wolai naati ti wola vagai, ti wu ɔakai ɔa ɔɛ de, nu la ɔɛa ti wu.

¹⁰ Anɛ leezen belei é ga meɛɛ waa ɔuusavagɔ (30.000),
é ma loɔ deɛ la ɔɛa ga liteɛ ɔuulɔɔlugo (50),
zɔi nɔpe a kilo unsavagɔ (300) vaza moloɔi zu,

su puusavago (30) na gha a teve.»

¹¹ Nimizai gha naati tugbo, niiti ti wuzeghezu sobuzobui
ga ti vile gaazulati ganiiti polu,
ti geemaaliizu kpidii zu, ti da bogbo badi ga ddoi!

¹² Papa ta konigi, ta tamadegi, ta koolei, e bo ddoi va,
naati ka ta da ta-vetii gaaane.

Kele ti la gaazulosu Gbogbo GALAGI na-botiiti ba,
ti la naa gaazu, nii e keezu.

¹³ Naa gha e ba, na-nubuseiti ta li duolai zu,
mazoloo ti la keeni ti va faa gaaga.

Ta-nu wolaiti ta za ga pului,
nubusei zaiti ti za ga kpoole wain.

¹⁴ Naa gha e ba, govealaazu gha godave zuwoolozu,
e laalao, kwe ge la ba,
seizumaanegiti ti taazuve ta bebei e songoi wosu,
ti pe ta yei na uoma, ta-goozune zongoi vile ti volu.

¹⁵ Nubusei pe maaneve e nako,
e bogbo unmaayi fufiligi zu.

Gaazule nuiti gaazumaa gha yei.

¹⁶ Gbogbo GALAGI, Fai-Pe-Maliigi gha na-booloi le na-tukpogaaaveiti su,
GALA Nadagai gha na-nadedai le telebodai zu.

¹⁷ Baalagiti ta laamii taazuve na gologologai,
ege ta laamii lobi zu,
boli yivoiti ta laamii ada gologologai,
ve naavolo nuiti keelai na va.

¹⁸ Nimizai gha naati tugbo,
niiti ti ta-vaagaaza golai meensu bogbo ma ga voluvelei,
galuiti ti ba ti ya ga zeei,
ti kotoi meensu bogbo ma
egevelei nu wotoloi meensu da bogbo ma.

¹⁹ Ti da ge ma: «GALA ge suvile lee, e na-botii ge,
nii a ke gi ka!
Izilaye na-GALA Nadagai na-faazeikpasuiti ti laazeelina,
gi va ti gwee!»

²⁰ Nimizai gha naati tugbo,
niiti ti faa joi lolisu ga faa vagoi,
ti faa vagoi loli ga faa joi,
ti kpidii valibo ga wozakalagi,
ti wozakalagi valibo ga kpidii,
ti ani neengi valibo ga ani wanawanagi,
ti ani wanawanagi valibo ga ani neengi.

²¹ Nimizai gha naati tugbo,
ti bogbo gaazu ga gima nuiti,
ta ti bogbo gaazu ga kelegele nuiti.

²² Nimizai gha naati tugbo,
niiti ti ga ddo bole gundigiti,
ta niiti ti ga ddo baagiti kpete nuiti.

²³ Ta da saba nui zuvaaye ga lobeani maavele,

ti telebo nui ná-gaamai gúla zea tukpɔ́gaalevezuɔ́.

²⁴ Naa gá é ba, ta gála, eḡeṣeṣe abui a ɗa tufa vɔɔi gála la,
vele gána ti-ma zapei a gɛ la, eḡe a luula,
ti ma vuai gá nɛe eḡe fufiligi,
mazɔ́ɔ́ ti Gɔ́oḡo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii ná-tɔgi viliga ya,
ti Izilaye ná-GALA Nadegai laawooi veṣeṣe.

²⁵ Naa gá é ba, Gɔ́oḡo GALAGI yiiḡaawanani ná-nuḡuseiti ma.
E yeeḡuun, é ti loḡa.
Gizeiti ti ɓalini.
Poomaiti ti gɛ eḡe kavaiti, ti vuuni taazuɔ́.
Kele naa la Maliḡii ná-ziiḡaawanai bega pɛ, zeei wuzeḡeai gá ye de nɔ́ ḡo.

²⁶ Gɔ́oḡo GALAGI poogi lea geezu nuḡuseiti be ti maagoozaai,
toḡa ti lolisu foei zu ga ti va, ti zeḡe zou be la ga.
Wele ta va ga gaazuvilei, ta ga zeeli gaamanɔ́.

²⁷ Nu la ti zaama, nii a ɗa ɓɔ́ɔ,
nu la ná, nii a gɛ niikpisu,
nu la lia siingisiingi, nu la nia,
saamaḡili nɔ́pɛ ge la viega,
savala galui nɔ́pɛ ge la ḡologologa.

²⁸ Ná-mɛɛn gaeiti gaaliɔ́,
ná-mɛɛn gaeiti kpein gaaleɛɛɛ,
ná-sooiti polokagiti baave eḡe kɔtu leiḡi,
ná-kɔḡo wotoloiti kɔḡiti keɛɛ eḡe tɔngɔ́o fiilei.

²⁹ Siɛḡi zu ta-zalaɔ́usuiti ti zikɔ́zu la,
ɗa gɛ nɔ́ zala zaai,
ti-zikɔ́ wooi ḡulaɔ́e ga zala yiivoiti.
Ti ɗa zɔngɔ́, ti ti-laamianigi zeḡe, ti lii la,
nu nɔ́pɛ ge la zooga é va kula ti ya.

³⁰ Naama volo ná, zɔngɔ́i gá wo ma,
eḡe kpolodei zɔngɔ́ wooi,
nu gá wele zooi zu,
wele ná pɛ ge gɛa ga kpidii ta kidaaviligi,
wozakalagi ɓidia ga tonaɓiin golai.

6

Ezayi loli fai

¹ Konagi masagi Woziasɛ zaani la, gɛ Maliḡii gáani zeini masa kpɔ́kpɔ́gi gá, gola gaaḡoozaai, ná-seḡei lakɔ́ɔgiti ti ḡɛni GALA sei velei wuulaavesu.

² Geezuḡeelaṭi ti volozu gola, ti ḡɛni loni maazu, ti ḡilagilagi ḡoveḡi ḡɛni ga ɗɔzita, felegɔ́iti ka ti ḡɛni gaaazuɔ́e maalɔ́ḡuзу la, ti ti-ḡuseiti maalɔ́ḡu ga felegɔ́iti, ti ɗa ḡove ga felegɔ́iti.

³ Ti ḡɛni woḡḡulazu ɓɔḡo ma, ti ɗa gɛ ma:
«Nadegai, nadegai, nadegai,
Gɔ́oḡo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii!
Eteai pɛ sulaavega ga ná-lebiyai!»

⁴ Ti-wooi ḡɛni kpogiti kpalizu ma wuulaagiti ga, GALA sei velei laaveni ga duului.

⁵ Názu ɔa gɛ ɔɛni la ma: «Nimizai ɔa tũɔ! Gè loa ya, mazɔlɔ nà ga zunui nii dakɔlɔgiti kɔzɔai, nà zeini nuɔuseiti saama, niiti ti-lakɔlɔgiti kɔzɔai, gàazuɔɛzeiti ti Masagi ɔaa, Ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii!»

⁶ Kele geezuɔeelai naati ti volozu, gila ge ɔɔveni, é va pò be. E abulekai zɛɔeni zalaɔa ɔulazuve ga beɛn koiti ti ɔɛni zea.

⁷ E ɔɔɔɔni dàave va, é ɔɛ mà: «Nii vɔɔɔua è-lakɔlɔgiti ba, ɔa-vaagaa za golaiti ti bega, ɔa-ɔtoɔi gbaa.»

⁸ Gè Maliɔii wooi mɛnini, é ɔɛ ma: «Be ɔa nà teve? Be ɔa a ɔɛ ga gi-laavaawo nui?» Gè ɔɔɔaavoteni, gè ɔɛ ma: «Nà ɔaa, tève.»

⁹ Maliɔii ɔɛni ma:

«Li è ɔɛ niima nuɔuseiti ma:

Wa la woilo nɔ,

kele wo la faa ɔaaɔaa pɛ!

Wa la wele nɔ,

kele wo la wozaɔaa pɛ!

¹⁰ Niima nuɔuseiti ke ga kigaaza nuiti,

ti woizuɔɔlɔ, ti ɔaaazuɔole,

naa ɔa a ke ti ɔaa zu mina wozaɔa,

ti-woiyɛɛiti ti mina faa mɛni,

ti-yii mina faa ɔaaɔa,

ti va ɔale ma pò,

nii a ke ti va ɔɛɛɛ.»

¹¹ Gè ɔɛni ma: «Màliɔii, eyɛsu siegi beɛgele zu?» E ɔɔɔaavoteni, é ɔɛ mà:

«Eyɛsu taaiti ti ɔɔɔɔɔlɔ,

nuɔuseiti ti ɔula ná va,

pɛleiti suwo, nuiti ti ɔula náti,

dɔɔɔi zuɔɔɔɔɔlɔ, é ɔɛ ga tevebai.

¹² Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa nuɔuseiti maagooza,

kelebai ɔa wo ga zooi metu.

¹³ Ni nuɔuseiti ma vuusiɛi a yɛna vulua,

naati balaa ta tɔnɔ sɔlɔ ga ti ɔala ga abui.

Kele eɔɛvelei telebenete gului ta sene gului ti la,

ta ɔa ti ma lɔkulugi make da, ta ti vɔna,

niima nuɔuseiti ma lɔkulugi ɔa ɔɛ ga ma zuwu naɔɔga.»

7

Keela wooi é woni masagi Aɔaze ma

¹ E ɔɛni ga naama ziegi zu, Yotame ná-doun zunui, Woziase ná-dounlɔin Aɔaze ɔɛni ga Zuda masagi. Siili masagi Lesin ta Izilayɛle masagi Peka, Lemalia ná-doun zunui, ti liini ga kɔɔi Zeluzalɛme laalɔɔma, ti va so, kele ti la ɔɛni zooni ti va so.

² Naa wogai ma Aɔaze ma, Davide mavofodai, ta ná-koi, ga Siili nuiti ti kɔɔlaaɔai vuuni Efelayime yooi zu, masagi ta ná-nuɔuseiti ti zasubalini ga naama wooi, eɔɛ fiile wola a va, é ɔa dɔɔɔi zu wuluiti niikpi.

³ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni Ezayi ma: «Gula, ɔa-o, è-loun zunui Seyaal-Yasube-o,* wo li, wo Aɔaze vɛɛ, toɔa zie makesuve é maazuve naama velei ɔaaɔelazuve, pelei nii é liizu kala loo nuiti ta-lɔɔi zu.

⁴ Da ɔɛ ma: «Bɔɔ zo, yiilei, mina lua, mina bali Siili nui Lesin ta Lemalia ná-doun zunui ta-yiigaawanai ɔakala. Ta nɔ ga kovi leve kpuga felegɔiti duului ɔulazu ti va.

* **7:3 7:3 Seyaal-Yasube:** Daaseigi nii poluve ga «mɔta goi ɔa ɔale ma». Wele vɛ: 10:21.

⁵ Gè kwεε ga Siili nuiti, ta Peka ta Efelayime zalavusuiti, ti toosu vai βετευε è laalɔɔɔma. Ti ɔɔni ma:

⁶ Ade li Zuda masadai laalɔɔɔma! De maalua, de ɔɔi da é υεε de va, de Taβeyele ná-doun zunui zei unda ga masagi, ga maaβaai.

⁷ Kεε Maligii Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔ: Naa la zolooga pε, naa la ɔɔa pε.

⁸ Mazɔɔɔ Damase ɔɔ é ga Siili yooi ma masa taa wolai, Lesin ɔɔ é ga Damase ma ɔɔndigii. Kona vuulɔzita maazu lɔɔlugɔ (65) nɔ ve ná, Efelayime βezegεle, ti la mɔ ɔɔa ga nuβuse.

⁹ Samali ɔɔ é ga Efelayime yooi ma masa taa wolai, Samali ɔɔndigii ɔɔ é ga Lemalia ná-doun zunui. Ni ladala la wo ya, wo la loga kpaan.» »

Emanuwele ná-poogi

¹⁰ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔni mɔnɔ Aɔaze ma:

¹¹ «Poogi ta maaɔaazaɔabo ɔɔɔ υε, Gɔɔɔɔ GALAGI, ɔa-GALAGI ma, ga é fe è ya, é ɔɔni ga ɔɔυεalaazu υele vaa, ɔaa geezu υele vaa.»

¹² Kεε Aɔaze ɔɔni ma: «Gè la gaazaɔa nɔpε bosu, gè la Gɔɔɔɔ GALAGI zuɔɔɔɔsu.»

¹³ Ezayi ɔɔni ma naazu: «À woilo, ɔa-o, ɔa-υεleyegεi-yo, Davide mavofodaiti! Toɔa ga faa go wo ɔaazu ɔaa, ga wo nuiti suβɔɔ ta-yiilɔɔi zu? Wa pɔ wo ná-GALAGI ná-ziilɔɔi zuβɔɔ?

¹⁴ Naa ɔɔ é ba, Maligii ɔɔɔi ɔa poogi ve wo ya: Wεε, kogi ɔa anzalopoi ma, toɔa doun zunu zɔɔɔsu, toɔa daasei pεε ga Emanuwele, nii poluυε ga «GALA ka ade va».

¹⁵ Toɔa ye nike niimidei ma wulɔi miizu ta kɔin gulɔi, eyεsu é vɔni faa ma é ɔεle faa ɔɔi va, é yiimazeɔe ga faa vagoi.

¹⁶ Aisa zunu loungoi va zoo ɔεlezu faa ɔɔi va, é va yiimazeɔe ga faa vagoi, masa felegɔiti ti è maaluazu, ta-nuβuseiti ta ɔɔla ta-yooiti ba.

¹⁷ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa vaazu ga naama voloiti è υɔ, wa ɔa-nuβuseiti, ta ɔa-υεleyegεi, nii keɔala voloa ti la de ɔaani ηεεlein, é zo naama voloi ma yeei Efelayime βeteυeni la Zuda va, Asiili masagi ná-fai ɔana.»

Kɔi loo vai ta nii a ɔɔla su

¹⁸ Naama volo ná, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa toligi wo ga foei deɔiti ti Ezipete de wolaiti ma, ti va, ta Asiili yooi zu ɔɔingiti.

¹⁹ Ta va, ti υu petugiti su, ta fasa laavalizuveti, ta dɔɔɔɔεεgiti su, ta tufa lenugiti su.

²⁰ Naama volo ná, Maligii ɔa kpekai ziingao zie wolai Efelate voluυε, naa ɔa é ga Asiili masagi, toɔa wɔungi buye ta wo-βusei maaleɔai pε, é la yeema wo-βεlei ma.

²¹ Naama volo ná, nui ɔɔilagilagi ɔa nike βea ɔɔla to ta boli felegɔ,

²² niiti ta ɔε niimidei wola veezu, nu ɔa zoo é ɔa nike niimidei ma wulɔi mi. Niiti pε ti vaazu yeυu zooi zu, ti ɔɔnɔgi ɔa ɔε ga niimidei ma wulɔi ta kɔin gulɔi.

²³ Naama volo ná,
 kpelei nii kpein leezen ansaḡo waagila (1.000) ge su,
 a ḡe ga wali ḡae waagila (1.000),
 naa ḡa ye ḡaingiti ta kpolo ḡaingiti zea.
²⁴ Da ḡena lɔa ná,
 kɛni mɛɛinti ta mɛɛn ḡaeiti ḡe è ya.
 Ungo, zooi ḡa ná pɛ ka ḡe nɔ ga ḡaingiti ta kpolo ḡaingiti.
²⁵ Gizei niiti tii ḡeni ḡɛɛzu ti ma ga kalii,
 nu la mɔ zooga é lɛ ti ma,
 ḡaingiti ta kpolo ḡaingiti baaluabai vɛ.
 Ta ná ḡe ga nikɛa laamiizu,
 baalagiti ti ḡa lati ná.

8

Ezayi ná-doun zunu gila nii daaseigi voluve ba

¹ Ḡooḡo GALAGI ḡeni mà: «Kokolo gola ḡila seḡe, è sɛvɛi ḡe ma, gaagula ga: «Toosui maabuḡaa, kɔɔzoganii maa la ḡoozani»»

² Ḡè kokologi lɛɛni ga zeele felegɔ, nu a la ti la, zalaḡa ḡula nui Ilii ta Yebelekiya ná-doun zunui Zakali.

³ Ḡè vilɛni ànzai volu, GALA goo wo anzanui, é kogi zɛḡeni, é doun zunu zɔlɔɔni. Ḡooḡo GALAGI ḡeni mà: «Toli ga Maḡɛle-Salale-Ḡase-Baze (nii poluve ga «toosui maabuḡaa, kɔɔzoganii maa la ḡoozani»).

⁴ Mazɔlɔ aisa dounḡoi va zoo ḡɛɛzu «Dè» ḡaa «Kɛɛ», Damase naavoloiti pɛ ta li Asiili masagi vɔ bɛ, ta kɔɔzoganii ti zosu Samali.»

⁵ Ḡooḡo GALAGI ḡɛni pɔ mɔnɔ, é ḡe mà:

⁶ «Tɔɔzei niima nuḡuseiti ti Silowe ḡɛi vɛlɛvilini,
 nii é yeizu vaa,

ti ḡoozunɛ masa felegɔiti ta-vaa zu,
 Lesin ta Lemalia ná-doun zunui,

⁷ naa maavele ma, wɛlɛ Maligii ḡa vaazu ga zie wolai ti laalɔḡoma, ti ḡɛḡaaḡaai,
 Asiili masagi ta ná-lɛbiyai pɛ,

toḡa wuzɛḡe, é ḡula daazuɛ,
 toḡa li, é buḡɛ kwɛgiti pɛ maazu,

⁸ toḡa ḡaavote Zuda yooi ma,
 é zɛḡɛ, é vooɔa ma, é lɛ, é so kɔbu.

Ee, Emanuwele, kovegi zuviegai ḡa ḡa-yooi pɛ sulaave!»

⁹ Nuḡuseiti, à zɔḡoi wo, kɛlɛ fɔnigi ḡa wo wo ma!

A woilo, wo pɛ, wɔi wo ḡoozama zooi ḡa,

à ḡɛvele ḡɛtɛ kɔɔḡo vai ma, kɛlɛ fɔnigi ḡa wo wo ma!

A ḡɛvele ḡɛtɛ kɔɔḡo vai ma, kɛlɛ fɔnigi ḡa wo wo ma!

¹⁰ A faazeikpasuiti kɛ, ti pɛ ta ḡologolo!

A ḡoḡo ḡa, wo zoloo faiti ma, faa nɔpɛ ge la ḡula su,

mazɔlɔ GALA ka gi va.

Ḡooḡo GALAGI ḡa maanɛai é lɛbi

¹¹ Mazɔlɔ Ḡooḡo GALAGI wooi ḡaa mà,

siegi zu é sɔni da ga zeei,

é tɛnɛni ga ḡè mina vokɔḡo niima nuḡuseiti siɛ vɛlei ma, é ḡe mà:

12 «À mina naati pɛ daasei pɛɛ ga yaavai,
nii pɛgi niima nuɓuseiti ti daasei pɛɛzu ga yaavai.
A mina lua naa va, nii ti luazu ba,
à mina inɛine ba pa.

13 A Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɗii ɗwɛɛ ga ɲadegɛ,
to ɗa wo maanɛai wo unfe ma,
to ɗa wo maanɛai wo lua ba.

14 Toɗa ga seizu ɲadegai,
kɛɛ toɗa ɗɛɛzu ɓalaa ga kɔɗɔziɗa ɗɔtui,
fasai nii é ga ɓune ma anii Izilayeɛle masada zeizu felegɔiti bɛ,
é ɗɛ ga tumɔi ta balii Zeluzalɛme laaveaiti bɛ.

15 Ma mɔinmɔin kɔɗɔi ɗa ziɗa ba,
ta loo, ti ɗaleɗale,
ta ɗɔ ga balii, é ti zo.»

Maaɓɔun geeɗɛɗalai

16 Zeele wooi make,
poogi vɛɛ tɔgi nii va,
naati bɛ niiti ti ga nà-kaladopoiti.

17 Kitogɛ Gɔɔɔɔ GALAGI va,
niizu dɛ, é voluavegɛ Zakɔɓɛ mavofodaiti ba,
nà-kitogi pɛ ka ga tɔun.

18 Giya ɗaa, gá dointi Gɔɔɔɔ GALAGI ti veai zèa,
gá ga poogiti ta laavɔ aniiti Izilayeɛle zaama
Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɗii ya,
nii é zeini Siyɔn gizei ma.

19 Siɛgi zu ta ɗɛna la wo ma:

«À li, wo ɗɔvɛ laawooleve nuiti gaazaɗa, ta niiti ɗɔvɛiti ti velela vele vaiti bosu ti ma,
ti woo ɗaayeizu ti da ɓɔɛ laa wu!
Nuɓuseiti maa la nɛɛni ti va ta-ɗalagiti ta ɗɔvɛiti gaazaɗa
fulu nuiti ta-vaa zu ɓaa?»

20 wa ti woogaaɓote ga:

«Gɔɔɔɔ GALAGI ná-tɔgiti ta ná-deveiti ka maanɛai ga nu ɗale ma ti ma.
Nui nii é la ɓɔɛni ɗana,
é la geelaalaosu wozakalagi ɗaa.»

Kpidi wolai é nuiti kpɔlɔzu

21 Toɗa leve zooi zu, kpɔlɔi ta pului ma.

Siɛgi zu koozu ɲakai ɗɛɛzu de,
toɗa yiiɗaawana niina,
é ná-masagi ɗoto, é ná-GALAGI ɗoto,
toɗa ɗaavote niina geeɗɔlɔgi ma.

22 Naa volu é weɛ zooi vɔ pelei,
weɛ kidaaviligi, kpidii, ta koozuviligi sosu la ná,
naa ɗa liizu ga nu kpidi ɓɔi wolai zu.

Kpidii zeɗe ná, wozakalagi va

23 Kɛɛ kpidii la yeɗa ɗɔ naama yooi zu,
vɛ koozuviligi ná niizu.

Ni, siɛgi niiti ti leɓegai,
GALA ge Zaɓulɔn yooi ta Nɛfɛtali yooiti dɔɔni ɓaaɗulamai zu,
yeɗɛɗalaiti ti vaazu, toɗa kpolodɛi ma velelɛ zu ɗɛ ga leɓiyai,

é li Zuludən zîe voluvelei yooi,
é zeeli Galilé yooi zu, vε zîi gîligiti ti zeini ná.

9

¹ Nuḅusei niiti ti gēni zîezu kpidii zu,
naati ti wozakala golai vεtεga.
Niiti ti ta-eteai zîezu kpidi yooi zu,
wozakalagi voloa naati ma.

² G̃ooḡo GALAGI, è ta-g̃oozunεεi zuwɔɔba,
è koozunε wolai vazaga,
ta g̃oozunεεzu è g̃aazu,
eḡεvelei a da g̃ε la molo leve zîegi zu,
ḡaa eḡεvelei koozunε wooi a da g̃ula la,
ta g̃ena kɔɔzoganii g̃aag̃wεa.

³ Eḡεvelei è kεeni la názuve,
siεgi zu è Madiyan nuiti kpεeni la,
unbawului é gēni kulazu ga da-nuḅuseiti,
kpakɔi é gēni loḡazu la poluve,
maanḡo nuiti ta-wulu buḡai,
da è naati pε sugaleḡaleni.

⁴ Mazɔɔ kɔḡo zavalagi nii pε pogi g̃εa yεsu zooi va,
ta ma lookɔba wolaiti pamai vogi ti va,
naati pε ta vu abuzogi g̃a,
ga ti g̃ε ga abui ḡonḡi.

Doun zunu zɔɔga ade vε

⁵ Mazɔɔ doun zɔɔga ade vε,
doun zunu veevε ade vε,
toḡa masadai g̃ε.
Toḡa loli ga Tεnεbo Nui Gola Uagai,
Zeeḡaaḡaa GALAGI, G̃ooḡo Kεεḡei, Ziilei Masagi.

⁶ Ná-masadai ḡoma g̃a wɔɔɔ,
é ziileigi zei, nii kpela ge la ba.
Toḡa zei Davide ná-masa kpɔkpɔgi g̃a, é masadai g̃ε.
Toḡa naa zei, é makε ma ga sɔledai ta telebodai,
é zo niizu ma eyεsu ḡo.

Wεε naa g̃a G̃ooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii a kε ná-nεεbε wolai zu.

Tukpɔi loo vai Izilayεle ma

⁷ Maliḡii kpɔε woga Zakɔḡe mavofodaiti daalḡḡoma,
é loa Izilayεle ma.

⁸ Nuḅuseiti pε kwεε faa g̃a g̃ε su,
Efelayime nuḅuseiti ta Samali nuiti ti bosu ga wasogi ta pḡai, ti g̃ε ma:

⁹ «Bilikiiti ti loa,
g̃a tosu ga kɔtu zaḡaai,
sikɔmɔɔl guluiti ti leve ga,
g̃a ti maavalibo ga sεdele guluiti.»

¹⁰ G̃ooḡo GALAGI g̃a fɔnifaamai vea ti zili nui Lesin ya,
é ti zili nuiti daaviliga ti ma.

¹¹ Siili nuiti ti folo ḡulazu velei
ta Filisiti nuiti ti folo liizu velei,

ta Izilayele zunuma ga ti-niiga wolaiti.
 Kεε naa la Maligii ná-ziiḡaawanai bega pe,
 zeei wuzeḡeai ḡa ye de nɔ ḡɔ.

¹² Nuḡuseiti ti la ḡaleni ma,
 ti va va Ḣooḡo GALAGI ɔɔ, nii é ḡeni ti loḡazu,
 ti la ḡaavoteni Ḣooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maligii ma.

¹³ Naa ḡa é ba, folo ḡila nɔ
 Ḣooḡo GALAGI ḡa ma ungi ta ma wɔɔngiti teve Izilayele va,
 dɔɔi ḡaalaagi ta seeli kpaḡai.

¹⁴ Kεwolai ta seizumaanegi, ma ungi ḡana,
 GALA goo wo nui é zεε ḡalagi wosu, ma wɔɔngi ḡana.

¹⁵ Niima nuḡuseiti ta-lotugɔiti ta ti ḡakasu,
 niiti ti vilesu totugɔiti polu, naati ti pele nɔi zeḡea.

¹⁶ Naa ḡa é ba, Maligii la yeezeḡega ta-nu niineiti maazu,
 é la ta-ɔodointi ta ta-ɔoanzaiti maawɔingaa,
 mazɔɔɔ ti pe ta ga GALA gaazuluabalala nuiti, ti da faa nɔi ḡe,
 ti pe ti da ḡimalala vaiti ke.
 Kεε naa la Maligii ná-ziiḡaawanai bega pe,
 zeei wuzeḡeai ḡa ye de nɔ ḡɔ.

¹⁷ Mazɔɔɔ supɔi ḡa da galai wo eḡe abui,
 é kpolo ḡaingiti ta ḡaingiti galazu,
 toḡa da so dɔɔɔi zu wulu ḡiiliiti ba.
 Ma luului da le geezuve eḡe tɔngɔɔ fiilei.

¹⁸ Ḣooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maligii ná-ziiḡaawanai zu,
 zooi ḡa da ḡe abuzogi zu,
 eḡe nuḡuseiti ti ga abui laamianigi.
 Tanɔpe ge la seijnɔḡo maawɔingaaazu.

¹⁹ Ti da kpedagi wo yeezazuve, pului ti ma nɔ,
 ti da bɔḡo mi ḡɔvezuue, kεε ti la yiḡoa.
 Eεe ge da zeei ma zuai mi.

²⁰ Manasé da vala Efelayime va,
 Efelayime balaa da vala Manasé va,
 ti felegɔ pe ti da li, ti loo Zuda ma.
 Kεε naa la Maligii ná-ziiḡaawanai bega pe,
 zeei wuzeḡeai ḡa ye de nɔ ḡɔ.

10

Niiti ti Maligii wanama vaiti keezu

¹ Nimizai ḡa naama lɔ sei nuiti be, ti telebotala loḡi zeizu,
 ta niiti ti deveiti feezu, niiti kpɔɔi zɔɔɔsu ti zu,

² ti pele leve bala nuiti tugɔ,
 ti mina losu zɔɔɔ tukpɔḡaalevezuue,
 maanɔḡo nuiti ti nà-nuḡuseiti saama,
 ti ta-ḡaamai ḡula ti ya.

Ti poanzaiti ke ga laamianigi,
 ti loo podointi ma.

³ Leeni ḡa wa ke, potokula voloi a zeelina,
 siḡi zu wo ḡologolo zeelizu la, é zeḡe ḡoozama?

Wa 6ize, wo li 6e ɔɔ be, é va 6ɔ wo ɔa?
 Wa wa-naavolo wolaiti dɔɔɔ mini?

⁴ Faa ɔili ge la ná wa ke,
 keni wo 6ili kasɔi wu wa kasɔɔa nui,
 wo loo wa naati ti zaai.
 Kele naa la Maliɔii ná-ziigaawanai 6ega pe,
 zeei wuzegaei ɔa ye de nɔ ɔɔ.

Asiili yooi lukpɔ vai

⁵ «Nimizai ɔa Asiili yooi ɔe, ná-ziigaawana 6akɔi!
 Tɔ ɔa é ga tukpɔi é zèa, nii ná ɔa ná-ziigaawanai leɛ la.

⁶ Ná tevesu zii laalɔɔma nii é la GALA kwɛɛ,
 gè lii la nuɔuseiti daalɔɔma ti ziiigaawanazu,
 ga é lo faa zuɔologologi zu, é kɔɔzoganiiti so,
 é ɔɔɔlo ti zu, eɔe palavalai é koi yɔɔɔɔɔɔɔɔɔ.

⁷ Kele zetaale Asiili yooi ɔa ɔe ɔisiezɔ la,
 toɔa ɔisiezɔ nɔ ga é suɔologolo,
 é ziiiti ma mɔinmɔin suwuɔaaleve.

⁸ Mazɔlɔɔ nii ɔa é bosu:
 «Nà-salavusu ɔundigiiiti ti la ga masagaa 6aa?

⁹ E la ɔeni ɔeeni ɔana, 6aa
 Kalano taai ɔa nɔnɔ zɔlɔɔ Kaalekemise ná-fai zu?
 Gamate 6alaa nɔnɔ zɔlɔɔ Aalapade ná-fai zu,
 Samali 6alaa nɔnɔ zɔlɔɔ Damase ná-fai zu.

¹⁰ Ni gè zooni gè yeevɛɛ zooiti ma,
 ta-ɔalagiti ti mɔinni é leve Zeluzalɛme geleiti ba ta Samali geleiti,

¹¹ gè la Zeluzalɛme ta ná-kɔɔɔ ganigiti soga,
 eɔevelei gè Samali ta ná-kɔɔɔ ganigiti soni da?» »

¹² Siegi zu Maliɔii a ná-botii 6ena la Siyɔn gizei ma ta Zeluzalɛme, toɔa wuzegɛ niina
 Asiili masagi laalɔɔma, naa ziilaave fai zu ga wasogi ta gaazuleɛi.

¹³ Mazɔlɔɔ é ɔeni ma:

«Nii kpein gè keeni, ná-zobogi ɔa gè ti ɔeeni la,
 ná-ɔimalai zu, ta ná-kelegelegi.
 Gè nuɔuseiti ta-ɔwɛpelemaveti daavilini,
 gè ta-naavoloiti kula ti ya,
 ta eɔe suɔaa nui, gè masagiti kulani ta-6ɔkpɔgiti ga.

¹⁴ Eɔevelei nu a ɔa yeelo la wɔni laɔagi zu,
 gè keeni ɔana, gè nuɔuseiti ta-naavoloiti zɛvɛ.
 Ulei nu a ɔa wɔni ɔainti zɛvɛ la, kelei wogai ti ɔa,
 gè ti pe zɛvɛni eteai zu,
 nu nɔpe ge la ɔeni ná, é ɔa ɔovegi niikpi,
 6aa é ɔa lakulugi laalao, 6aa é ɔa foe vɛ.»

¹⁵ Zoovɛi ɔa zoo nɛi é waso naama nui ma,
 nii é botii ɔeɛzu la 6aa?
 Sii ɔa zoo nɛi 6aa, é gaazule ɔula naama nui ya,
 nii é botii ɔeɛzu la?

Keɛvɛ eɔe kpakɔi ɔa é zɛge nui niikpisu,
 keɛvɛ eɔe tukpɔi a ɔe naa wuzegɛzu, nii é la ga gului!

¹⁶ Naa ɔa é ba, ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii ɔa ta-zalavusuiti undaavili niiti ti 6akpaai.

Abui ɔa vaza ná-nu wolaiti saama, eɔe abuzogi.

¹⁷ Mazɔɔ Izilaye ele ná-wozakalagi ɔa ɔeezu eɔe abui,
Izilaye ele ná-GALA Nadegai ɔe eɔe abuzogi,
nii é vaazu Asiili ná-ɔain guluɔi ta ná-kpolo ɔaingiti galazu ga folo ɔila nɔ.

¹⁸ Toɔa ná-dɔɔi ta ná-gulu belei ná-pagi ɔologolo mɛtu.

Ma yiigilii ka ɔe de eɔe nu a ɔula seeɔe zu.

¹⁹ Gulu wolai a ye Asiili yooi ma lɔɔi zu maa ɔa vele gola,
eyesu doungo ɔa zoo é tieɔi ɔaalu, é seve.

Izilaye nui mɔtaiti ti yesu vulua

²⁰ Naama volo ná, Izilaye nui mɔtaiti ta ye vulua ta Zakɔɔe ná-nuɔusei mɔtaiti, ti la mɔ ɔalivaa naa ma, nii é ɔeni ti loɔazu. Kele ta voluzei ga ladalai pe ɔooɔ GALAGI va, Izilaye ele ná-GALA Nadegai.

²¹ Mɔta goi ɔa ɔale ma é va, Zakɔɔe mavofodai mɔtai ɔa va Zeegaaɔaa GALAGI vɔ.

²² Mazɔɔ, ee, Izilaye, anee ni da-nuɔusei ta mɔinzu, eɔevelei kpolodei ɔobave ma naɔaegi la, mɔta go nɔ ɔa é ɔalesu ma volu, mazɔɔ GALA ge da-nuɔusei suwuɔaaleve vai levea, toɔa vaazu ga telebodai eɔe zieve gola.

²³ Mazɔɔ naama zuwuɔaaleve vai deveai ná, ɔooɔ GALAGI, Fai-Pe-Maliɔii ɔa naa ba, é ɔa ke zooi zu.

²⁴ Naa ɔa é ba, ɔooɔ GALAGI, Fai-Pe-Maliɔii wooi ɔaa: «Ee, ná-nuɔusei, wɔi wo zeini Siyɔn, à mina lua Siili nuiti ba! Ta wo loɔazu ga kpakɔi, ti ɔa ta-lukpɔi wuzege wo maazu, velei Ezipete nuiti ti ɔeni keezu la.

²⁵ Kele ná tago nɔ ve na, ná-ziimalevei zege ga é laalɔɔma, kele toun ná-ziigaawanai ɔa ɔaavote ti ma, nii a ke ge ti ɔologolo.

²⁶ ɔooɔ GALAGI, Fai-Pe-Maliɔii ɔa ná-kpakɔi leezu ga, ga é Asiili loɔa la, eɔevelei é keeni la Madiyan nuiti daalɔɔma Wolɔɔe vasai vɔ be. Toɔa ná-kpakɔi wuzege kpolodei maazu, eɔevelei é keeni la Ezipete yooi laalɔɔma.

²⁷ Naama volo ná, ná-kasɔi ɔa zege é unma,
ná-unbawului ɔula é ɔoba.

Unbawului naa ɔa ɔaleɔale,
seizu ve dituɔma vaiti be.»

²⁸ Tiya ɔana ti vaazu Ayate laalɔɔma,
ti leve Migilon,
ti ta-ɔasɔiti ze Mikemase.

²⁹ Ti leve petugi zu, ti ɔe ma:

«Ade vu Geba!»

Nuiti ta luazu, ti ɔa ɔali Lama.

Nuiti ti ɔa vela Sayile ná-taazuve, Giɔea.

³⁰ Galime nuiti, à ɔaazudei vu.

Dama, Layise!

Maanɔɔi ɔa é luɔ, Anatote!

³¹ Mademena ɔa velazu,

Gɔime nuiti ta lɔɔfuzu ɔaiziezu.

³² Za nɔ nu ɔoi lopele ɔetea Nɔɔe,

é yeebuunga, é va Siyɔn maalua, Zeluzalɛme ɔize.

³³ Wele, ɔooɔ GALAGI, Fai-Pe-Maliɔii
ɔa gulu beke pagɔiti tevezu ba ga ziiɔulagi.
Gulu wola ɔaaɔoozagiti ti leveni ga,
niiti ti wola ɔaaɔoozani, ti looni zooi ma.

³⁴ Toḡa dɔ́bɔ wolaiti toozu bu ga zoovɛi,
Liḡan ḡa ɲɛɛɛzu Zobobɛ Nui luḡɔ.

11

Masagi ta masadai é vaazu

¹ Naa volu ma lobai ḡa vɔ́nɔ Izayi ma lɔkulugi va,
ma zapeiti ma vɔ́nɔbai ḡa wuzeḡe.

² Ḡɔoḡɔ GALAGI ná-Zenvui ḡa ḡe ba,
ḡimalai ta keleḡeḡeḡe ma yenvui,
deve wo fai ta fɔ́nifaamai ma yenvui,
zenvui nii a Ḡɔoḡɔ GALAGI ḡwɛɛ da, é lua ba.

³ Nɛɛbɛ vai ḡa ḡe ga é ḡolo Ḡɔoḡɔ GALAGI vɛ,
é la tukpɔḡaalevea ga topolu,
é la zaamazu vai ḡea ga ti ḡei.

⁴ Kele toḡa bala nuiti tukpɔḡaaleve ga telebodai,
toḡa zaamazu logi wo ga sɔledai naati bɛ, niiti maavaawo nu la ti vɛ zooi zu.
Daawooi ḡa ḡe eḡe kpakɔi, é da eteai loḡa la,
daa viilei ḡa a ḡe faa ɲɔu ḡe nui vaazu la.

⁵ Telebodai ḡa ḡe saamave ga saamaḡiligi,
ladalai ḡe keelave ga saamaḡiligi.

⁶ Zuluḡui ta baala zivoi ta ḡe zeizu ada ḡila,
kɔii ta boli yivoi ta ḡe laazu ada ḡila.
Nike yivoi ta zala yivoi ta ḡe laamiizu vɔ́ma,
zunu loungo goi da wɛɛ ti ma.

⁷ Nike zaai ta zuluḡu zaai ti-laamiizuvɛ ḡa ḡe ga ada ḡila,
ti-ma yivoiti ti da vɛɛ ada ḡila,
zalai ta nikel, ta ḡe tufai nɔ miizu.

⁸ Niimiḡɔḡeḡe ḡa da ḡaḡo gozagi ná-zɛḡei laave.
Zunu loungo goi da yeelɔ pɛɛḡaalii ma puuzuvɛ.

⁹ Faa ɲɔu nɔpɛ, ɔaa faa zuḡologolo nɔpɛ ge la ḡea GALA ná-gizei ma.
Mazɔlɔ Ḡɔoḡɔ GALAGI ḡwɛɛgai ḡa zooi laave,
eḡevelei ziei kpolodei ɔomave zulaavegai da.

¹⁰ Naama volo ná, Izayi mavofodai ḡa lo eḡe poogi nuḡuseiti bɛ,
zii ḡiligiti pɛ ta ḡaavote tɔun ma.
Ada vɛ a zei ná, naa ḡa volo ga GALA ná-lebiyai.

¹¹ Naama volo ná, Maliḡii ḡa wuzeḡe mɔ́nɔ
ga é ná-nuḡusei mɔ́taiti unmɔ́,
niiti ta Asiili yooi zu ta Ezipete yooi,
ta Patɔlɔse, ta Etiyopi, ta Elame, ta Baḡilɔne,
ta Ḡamate, ta zie zaama yooiti ta kpolodei laave yooiti.

¹² Toḡa poogi le, é zii ḡiligi naati tɛnɛ
ga Izilayeḡe nuiti ti zoni ga duɔiti,
toḡa ti ḡaale ba,
é Zuda nuiti kpɔba,
niiti ti vazani eteai ma zoko naanigɔi zu.

¹³ Naazu Efelayime ná-tolo ḡa ɔe,
ta ɔaai ti su ta Zuda, naa ḡa ɲɛɛɛ.
Efelayime la mɔ́ tolo ḡulaa ga Zuda,
Zuda la mɔ́ ḡea ga Efelayime zili nu.

¹⁴ Ta woola ma, ti loo Filisiti gizeiti ma folo liizu vele,
ta li folo gulazu vele,
ti tevebai zu nuiti koligiti kula ti ya.
Ta laale Edome ta Moabe nuiti bu,
ta ze Amon nuiti unda.

¹⁵ Gogog GALAGI ga Ezipete bolodei vo.
Tofa zeli lo zie wolai Efelate ma,
daa viile wolai zebai zu,
tofa zie wolai naa vali su ma beke dofela,
savala ge la yega nu gogoa, e bude ti maazu.

¹⁶ Pele gila ka ge na na-nubusei motaiti be,
ta ye vulua Asiili yooi zu,
egvelei e geni la Izilayele ve,
naama volo na, e geni leezu la,
e va zege Ezipete yooi zu.

12

Mama fee vai

¹ Nubuse unmogaiti, wa ge ma, naama volo na:

«Ee, Gogog GALAGI, na e maamusezu!
Mazobbo e yigaaawanani ma,
kele da-yigaaawanai zagea maazu, e gaaneena.

² Wele GALAGI ka e ga kizo nui,
ge bogog faliva toun ma, ge la mo luazu.
Mazobbo Gogog GALAGI, Gogog GALAGI ga e ga na-zobogi,
to ga ge vaazu ma na-guyeiti su,
tofa ga Kizo Nui.»

³ Wa ziei zaga ga koozuneei kizo fai ma deungiti su.

⁴ Naama volo na, wa ge ma:
«A Gogog GALAGI maamuse, a woogula ma.
Na-faa wolaiti e ti geai, a ti le ga zii giligiti,
a daasei golai ma vaa wo ese pe ma.

⁵ A guyei loo Gogog GALAGI lebi vai ma,
mazobbo e faa wolaiti kea.
A ti le eteai zu na pe!

⁶ A pile sobbo koozuneei lee, Siyon veaiti!
A woogula ga koozuneei,
mazobbo gola wobbe wo zaama,
tungi e ga Izilayele na-GALA Nadagai.»

GALA gooi e lo wen yooi zu nubusei zaiti ba

13

Babilone yooi laalofoma

¹ Keela wooi e wosu e lo Babilone va, e gulani kelama Amose na-doun zunui Ezayi ve.

² A poogi lo gizei ma maa kala,
wo woogula ti ma ga kpee,
wo yee ge ti ma ta va, ti le ga zou nuiti ta-velela veleiti!

³ «Na ya, ge na-deveiti feeni naati zea ti bogog veai be,
ge na-salavusu gezeti tolini,

ti wanaɗula nà-ziiɗaawanai zu,
niiti ti ɗoozunɛɛzu nà-pile sɔlɔɔ fai zu.»

⁴ Bebei lugi ɗa gizeiti ma,
eɗe nuɓuseiti ti wola mɔindai.
Nu ɗa masadaiti sɔngɔ wooi mɛnisu,
zii ɗiligiti ti ɗaaleai ba.
Ƴooɗo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɗii ɗa ná-salavusuiti deɛzu
ti vaazu kooi ɗoozu.

⁵ Ta vaazu, ti zeɗe zooi ta zu ɗoozama, zooi ɓomave,
Ƴooɗo GALAGI ta ná-kooɗo zɔɔlaiti,
é vaazu ti zeɗezu ná-ziiɗaawanai zu,
ga ti eteai pɛ koloɗolo.

⁶ A kidaavili kpeeɗi loona deɗemu,
mazɔlɔɔ Ƴooɗo GALAGI ná-foloi wola maabuɗaa,
toɗa vaazu eɗe faa zuɗologologi,
tokoleveai GALA Zebei-Pɛ-Maliɗii ve.

⁷ Naa ɗa é ba, ɛɛ pɛ zeezu ɗa ɓɔlɔ,
zunuiti pɛ iɗɔ ge leve.

⁸ Dualuagi ɗa ti zo, kidaaviligi ɗe ti ma,
taɓai ti zo, eɗe anzanui é doun zɔlɔɔ koozuwanai zu.
Ti da wele ɓooɗo va ga dualuagi ti ɗilagilagi,
ti-ɗaazuve maavooloi.

⁹ Wele ba é vaazu, Ƴooɗo GALAGI ná-foloi,
maawɔɗɗaalala voloi, ziiɗula foloi, ziiɗaawana wolai ma voloi,
é eteai ɗeezu ga tevebai zu,
é kotoba nuiti ma zuwu ɗaaleve.

¹⁰ Mazɔlɔɔ somideɗaiti ti geeɗɔlɔgi zu
ta ti-ma ɓulugiti ti la mɔ voloa,
foloi ɗa ɓidi, a wuzegena nɔ feya,
alugi la mɔ ná-wozakalagi vea.

¹¹ «Nà eteai zala ná-faa ɗɔi vaa zu,
gè faa ɗɔu ɗe nuiti sala faaɗaaza golai vaa zu.
Gè waso nuiti ta-wasogi ɓe,
gè nu vaa nuiti ta-ɗaazuleɛi maayei.

¹² Nà nuɓusei ɗaa vai ɓaa eɗe zanu kitei,
ti vetesu ɗa ɓaa é leve zanugi va, é Wofiil yooi zu.

¹³ Naa ɗa é ba, nà geeɗɔlɔgi ɗiikpi,
zooi tei ka ɓali ma wuulaagiti ga
Ƴooɗo GALAGI ná-ziiɗulagi zu, Fai-Pɛ-Maliɗii,
yeei ná-ziiɗaawana wolai lokolevezu la.»

¹⁴ Nuiti ta ɗe eɗe dopa zaaiti ti ti ɗaaluaai,
ɓaa baalagiti nu la welezu ma, é va ti ɗaale ba,
ɛɛ ka ɗaavote ná-nuɓuseiti ma,
ɛɛ ge vela, é li ná-zou zu.

¹⁵ Niiti nɔpɛ ta ɗomi ga tiye, ta ti wɔ ga mɛɛinti,
niiti nɔpɛ ta ti zo, naati ta loo bu ga boɗa zɔkpɔi.

16 Ta ti-loungoiti ka, ti ɗa ti lɛɛvɛ ti ɗaazu,
ti ta-ɔlɛiti buuvoo,
ti ɔlɛ ti-anzaiti polu.

17 «Mazɔlɔɔ nà Mɛde nuiti buzegɛzu ti laalɔɗɔma,
niiti ti ɓɛɗɛ la walii va,
ti la wɔinni ga zanugi.

18 Ta buzegɛ niinɛgiti too bu ga ta-mɛɛinti,
ti la doun ɲɛ maawɔingaa,
doungo maawɔin la ti zoga.»

19 Baɓilɔne, masadaiti ta-maaɗili zɔɔla ɔagɔi,
yɔlɔɗɔi é Baɓilɔne nuiti kɔbu, ti ɲaɗai ɗulazu la,
toɗa ɗɛ eɗɛ Sɔdɔme ta Gomɔɔl, niiti GALA ge ti lokani.

20 Mazɔlɔɔ nu la mɔ zeida Baɓilɔne eyɛsu pɛ,
sulaa la mɔ vega ga nuɓuse eyɛsu pɛ, yeeɗɛɗalaiti pɛ su.
Anɛɛ teɔeteɔe nuiti ti la mɔ ta-zeɗɛ ɗota loga ná,
togani make nu nɔpɛ ge la ná ɗɛa ga looɗosu.

21 Dɔɓɔ ɲaleiti ta ná ɗɛ ga ɔɛɛzuɔɛ,
buungiti ti ma ɔlɛiti buulaave.
Saa wɔnigiti ta ná laave,
ɗɔɓɔ woliiti ti ɗa ɗaɗɔ ná.

22 Dɔɓɔ zuaiti ta ɗɛ zikɔzu taai ma ɔlɛ wolaiti bu,
koveiti ti ɗɛ ma masa pɛlɛiti bu.
Ná-yeeɗɛɗalai ɔaa vai maabuɗaa,
Baɓilɔne ná-foloi naati maa la mɔ ɗoozani.

14

Izilayele ɔuu vai su ɔlu

1 Mazɔlɔɔ ɓooɗɔ GALAGI ɗa Zakɔbe mavofodai maawɔingaa,
toɗa yiimazeɗɛ ɔlu ga Izilayele.
E ti zeɪ ɔle ɓɛɛ ɔlu ta-yooi zu,
seɗeseizuiti ta ɔu ti ma,
ta ɗili Zakɔbe ná-peɛyeɗɛi ɔa.

2 Nuɓuseiti ti ga wɛɛinti,
ta Izilayele ɗaizɛ, ti lii la ná-zooi zu.
ɓooɗɔ GALAGI ná-zooi naa zu,
Izilayele ɗa ti zo miná ga nɔnɔ,
eɗɛ duɔiti, zunuiti ta anzanuiti.
Toɗa naati kɛ ga kasɔɗa nuiti,
niiti ti tɔun kɛɛni ga kasɔɗa nui.
Toɗa ɗɛ ga ti-maliɗii, é zeɪ ti unda.

Baɓilɔne masagi ɗɛsuɔɔ

3 Izilayele, voloi ɓooɗɔ GALAGI dooɗɔgi veezu la è ɔɛ,
ɗa-ɓɔlɔiti ta ɗa-yiizoolɛiti poluma,
duɔla ɓaaɓaagi ɔluma é laani è ma,

4 ɗa ɲɛɗɗulasu wuyei nii loo Baɓilɔne masagi ma,
ɗa ɗɛ ma:
«Naa ɗɛɛɔ ɗale, deɗɛmu?
Nu ɓɔlɔ nui la mɔ ná!

Nu ɔ́lɔ vai ɔ́ega!

⁵ Gɔɔɔ GALAGI faa nɔu ɔ́e nuiti ta-ɔ́akɔi ɔ́aleɔ́alea,
ta seiunga nui ná-tukpɔi.

⁶ Zɔi ná-ziigolɔgologi zu, é ɔ́eni nuɔ́useiti dogazu ga kpakɔi,
dooɔo ge la ba,
ná-ziigaaawanai zu, é ɔ́eni faa laazu ziiti ma,
kɛɛ tɔun ka za ti vilegai polu, dooɔo ge la ba.

⁷ Eteai pɛ ka niina dooɔogi ta ziileigi zu,
ta na koozunɛ wuyeiti toozu.

⁸ Gului daa ga sipɛlegi, naati koozunɛɛvɛ, too vai zu bu,
Liban zɛdele guluiti ta ɔ́ɛɛzu ma:

«Kaipa è looni bu,
nu la mɔ́ lɛɛzu, é va gi vɔ.»

⁹ Gɔvɛalaazu eteai é buu vɛlei, é ɔ́alia ɔ́a-vaa zu,
é va è laaɔfomi, ɔ́a zeelina.

Ti gɔvɛiti maaloɔa ɔ́a-vaa zu, etea lotuɔɔiti pɛ.
Ti etea masagiti pɛ buzeɔea ta-ɔ́okpɔgiti ga.

¹⁰ Ti pɛ ta ɔ́ɛ è vɔ, ti ɔ́e è ma:

«Da ɔ́alaagi, zɛbɛ la è ya, eɔ́vɛlei gi la,
è ɔ́ea ga gi ɔ́vɛle!»

¹¹ Da-wasogi è vɔɔega, è yei gɔvɛalaazu
ɔ́a-o, ɔ́a-ɔ́oni gooiti-yo.

E-laama anii ɔ́ea ga koegiti,
ta kpeinɔaɔagiti ti ɔ́e ga ɔ́a-vɛɛmazeɔei.

¹² E loovɛ ɔ́ale! E zeɔe geegɔlɔgi zu,
somideɔai é volozu, geelaalaosu loun zunui!

Da ɔ́aa, è viliga ya zooi ma,
ɔ́ei è ɔ́ea vɔnisu zii ɔ́iligiti ma!

¹³ E ɔ́eni bosu è-yiimavɛ ga:

«Nà lɛɛzu geegɔlɔgi zu,
nà nà-masa kpɔkpɔgi vile GALA ná-somideɔaiti zeemaazuɛ,
nà zei gizei naa ma,
vɛ galagiti ta ɔ́a ta-ɔ́aalebai wo ná,
lɛkpɛmavɛ nu ɔ́vɛzuɛ bogi zu.

¹⁴ Nà lɛɛzu tonaɔiingiti zeemaazuɛ,
nà ɔ́e ga GALA kɛvɛle, nii é Anii-Pɛ-Unda.»

¹⁵ Kɛɛ è loa bu, GALA ge è laavilige,
è yei gɔvɛalaazu zeɔeɔaɔai ɔ́omavɛ.

¹⁶ Niiti ti è ɔ́aazu, ta ɔ́aazulosu è va, ti ɔ́a è zumɔ:
«Zunui tɛi nɔ zooi ɔ́eni ɔ́alizu ná-faa zu,

é ɔ́a masadaiti sasubali?

¹⁷ E ɔ́eni eteai zuwosu, é ɔ́a kɛ ga tɛvɛbai,
é ɔ́a taa wolaiti golo,

é la ɔ́eni yeebesu ná-kasoɔa nuiti ba pɛ, ti va li ta-nuiti pɔ.»

¹⁸ «Zii ɔ́iligiti ta-masagiti pɛ, ungo, ti pɛ,
unfemai ɔ́a ti vɛ, ti ɔ́a looɔo,
ti ɔ́ilagilagi pɛ ta-ɔ́abaiti su.

¹⁹ Kɛɛ ɔ́oun ɔ́a, è maagɔozani ɔ́a-ɔ́abai va,
è vili ya, eɔ́e doin saai é va zɔlɔ, nu luazu ba,

egɛ poomaiti ti ɔ̃daaleveai ga boɔa zɔkpɔi
 ti ti laaviligai kɔtu yegɛiti su,
 ti da ɔ̃ɔɔlo ti-ma voomaiti ma.
²⁰ E la ɔ̃ga ti va, wo ɔ̃ kaba ɔ̃ila su,
 mazɔɔ è da-yooi ɔ̃ologɔloni,
 è da-nuɔuseiti undaavilini.
 Nama vuuvofodai laasei ge la woga eyɛsu pɛ!
²¹ A ná-doun zunuiti undaavili fai ɔ̃vele ɔ̃ɛɛ,
 ti-ɔ̃ɛni ta-ɔ̃ama vuuvai maavele ma,
 ti va wuzegɛ yeeta, ti va eteai zo,
 ti va eteai zulaave ga ta-laa wolaiti.»

²² «Nà wuzegɛzu Babilɔne nuiti daalɔɔma,»
 ɔ̃ɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔ̃ana.
 «Nà Babilɔne laaseigi ɔ̃ale eteai zu, ta kɔɔ ɔ̃ogi, ta mavofodaiti,»
 ɔ̃ɔɔ GALAGI wooi ɔ̃ana.
²³ «Nà naa ɔ̃ ga zɛligoiti puuzuvɛ, vɛ palavalai ná,
 nà kpale ga faa zɔɔologɔlo kpalegi,»
 ɔ̃ɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔ̃ana.

Asiili yooi laalɔɔma

²⁴ ɔ̃ɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii ɔ̃onani, é ɔ̃ ma:
 «Nà ma ɔ̃onai wosu, nii é kisu, daa ɔ̃a zeeli,
 nii gè deveni, naa ɔ̃a ɔ̃ nɔ.
²⁵ Nà Asiili ná-zobogi zɔɔologɔlo nà-zooi zu,
 nà ɔ̃ɔɔlo ma nà-gizeiti ma.
 Unbawului é daai ti unma, nà naa zɛɛ ti unma,
 kasɔi é daai ti unma, nà naa zɛɛ ti unma.»
²⁶ Deve ɔ̃aaɔelagi ɔ̃ana,
 ɔ̃ɔɔ GALAGI seɛai eteai pɛ daalɔɔma,
 kpaazaɔai ɔ̃ana é bosu zii ɔ̃ligiti pɛ ma.
²⁷ ɔ̃ɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii deve ɔ̃aaɔelagi tɔna seɛa,
 ɔ̃ ɔ̃a a suɔologɔlo?
 E yeewuzegɛa, ɔ̃ ɔ̃a a gaagale ma?

Filisiti yooi laalɔɔma

²⁸ Kpaazaɔai é woni, masagi Agaze zaa ɔ̃onagi.
²⁹ «Filisiti yooi pɛ, à mina ɔ̃oozunɛ
 ga kpakɔi wo ɔ̃eni loɔazu la é ɔ̃aleɔalea!
 Mazɔɔ kaali ma zape zu ɔ̃a pɛɔaalii ɔ̃ulazu ná,
 é ɔ̃ ga kaali ɔ̃ai.
³⁰ Bala nuiti nuɔuseiti saama, ta ɔ̃nɔgi zɔɔɔ,
 maawɔin nuiti kpein ta ɔ̃ doogogi zu ziileigi zu.
 Kɛɛ da ya, Filisiti yooi, nà da-nuɔuseiti paa ga pului,
 ta niiti ta yɛ ná, naati suwuɔaa ɔ̃a leve.
³¹ Ee, sigidaɛ, ɔ̃ɔi wo!
 Ee, taa wolai, kpee loo!
 Filisiti yooi pɛ ge niikpi.
 Mazɔɔ duulu zɛɛ gola ɔ̃a vaazu,
 é zɛɛ lekpeɔaɛ nu ɔ̃vɛzuvɛ,
 nu nɔpɛ ge la kulazu ba, é li yɛ.»

³² Gooḡaavotegi ḡegele ḡa ada fe Filisiti nuiti ta-ḡeelaiti zea?
 Ḡooḡo GALAGI Siyōn lōni.
 Niiti ti ga ḡoḡmaayei nuiti ná-nuḡuseiti su,
 naati ta ḡoḡuzu zolḡ ná.

15

Moabe yooi laalḡma

¹ Keela wooi é wosu é lo Moabe va.

Ungo, kpidi ḡila nḡ é ḡologoloni!

Aal-Moabe ḡeeleni.

Ungo, kpidi ḡila nḡ é ḡologoloni!

Kiil-Moabe ḡeeleni.

² Diḡon nuḡuseiti ta lēzu ta-zalaḡa ḡulazuḡeti,
 ta-zalaḡa ḡula adaveti, nii a ke ti saa wḡbi wo.

Moabe ḡa ḡainsu Neḡo ma ta Medeḡa.

Ungiti pē kpuyegē,

ti-ḡeleiti pē bogē.

³ Peleiti su taazuḡe, saa wḡb wo seḡei ḡa ti ḡḡba.

Fiile zosuḡeti pēle ḡḡmaveti ta gaaleba wosuḡeti,

ēse pē ka kpalagi wosu, gaazudēi da vu gola.

⁴ Nuiti ta kpeeī loozu Ḡeseḡon ta Eleyalé,

nu ḡa ti-wooi mēnisu Yaḡase zḡli.

Naa ḡa é ba, Moabe zalavusuiti ḡalaa ta kpeeī loozu,

ti pē ti zasu ḡa ḡalizu.

⁵ Nā kpḡbai maalolisu Moabe vē,

ná-nuiti ta velazu, ti da ḡoḡu Sowaal, eyēsu Egelate-Selisia.

Ta lēzu ga kpeeī loa Luḡite nu lēzuḡe.

Ta kidaavili kpee wolai loozu Ḡḡḡnayime pelei zu.

⁶ Nimelime ziezie bosuḡe ḡaavalaga ba,

tufai vḡa ná, tufa wundui ḡologolo,

tufa lenugi ḡeēlea ná.

⁷ Naa ḡa é ba nuiti ta ti-yeaḡḡligiti seḡezu nii yeḡai ti yea,

ti naati seḡe niiti ti ti makēni,

ti li ga tiye sḡle guluiti ma ḡḡtudēi voluḡe.

⁸ Mazḡḡ zḡngḡ wooi latini Moabe yooi ma,

ḡḡḡ wooiti ta mēnisu Egelayime,

ḡḡḡ wooiti ta zeelizu Beel-Elime.

⁹ Dimon dēi ḡa ḡḡi ga ḡamai.

«Nā maanḡḡ ḡiligaa levesu mḡnḡ Dimon ma,

zala ḡila ka laale Moabe nu vuluiti bu,

ta pela nuiti ti yeḡu zooi ḡa.»

16

¹ A zou ḡundigḡi ná-baala zivoiti teḡe,

é ḡḡzei Sela teḡebai vḡ pelei,

ti ve Zuda masagi ya Siyōn gizei ma.

² Moabe anzanuiti ta lōni zie wolai Aalanḡn maalevesuḡe,

egē wḡniiti ti velazu,

ti vazagai ti ma laḡagi va.

³ Moaḅe nuiti ti ɖɛ ma:
 «Tɛnɛgi wo ga giye, faa ɖila deve!
 Foloi ɖa gaalɔna, ɖa-niinigi vɛɛ gi ma eɖɛ kpidii.
 Gá-ɖɔɔvelaiti dɔɔɖu, mina pela nui yaava!
⁴ Moaḅe ɖɔɔvelaiti ti zeezeibu zɔlɔ è vɔ bɛ!
 Gɛ ga ti-lɔɔɖuzu faa zuɖologolo nui va.»

Mazɔlɔ, wɔinzeɖɛmai ɖa ɓe yeeta,
 toosu vai ɖa ɓesu,
 zɔi é toomai ɖɛɛzu,
 toɖa nɛɛɛ, é ɖula zooi va.

⁵ Masagi ta ɖa zei Davide ná-masadai unda.
 Ná-masa kpɔkpɔgi ɖa ɓaana, é lɛbi,
 mazɔlɔ toɖa masadai ɖɛ nuɓuseiti unda ga nuɔɔɖɔlai ta woɔɖɛɖiladai.
 Toɖa vile sɔle fai volu,
 suvile telebodai ɖɛɛzu.

⁶ Gi Moaḅe ná-wasogi ma woo mɛnini,
 wasogi datevɛgai,
 ná-gaazumaanɛɛi ta ná-wasogi,
 ná-ziiɖaawanai ta koozu ɖisiɛ wafuungiti.

⁷ Tama Moaḅe nuiti ta kpee loo
 naama vaiti su Moaḅe yooi ti sɔlɔ su.
 Ti pɛ ta zɔngɔ, ti kpalagi wo, ti laavɔ,
 mazɔlɔ leezen vɔɔi ma ɖuungi é ɖɛni ɓetezu Kiil-Galezɛte, naa la mɔ ɖɛa.

⁸ Gɛɛɓon lɔɔiti ti vɔa,
 zou ɖundigiiiti ti Siɓima leezen ɓeleiti ma lɔkulugiti kologologa,
 ti zuvieni Yazɛɛl,
 ti zeeli tevebai zu, ti vaza ná,
 ma pɔnɔbaiti ti vaza poun Kpolodɛ Wanai voluvelei.

⁹ Naa ɖa é ba, ná wɔlɔzu Siɓima ná-leezen ɓelei ma
 eɖɛvelei Yazɛɛl wɔlɔzu ma la.
 Ná wo yɛɓezu ga gɔazudɛi, Gɛɛɓon ta Eleyalé,
 mazɔlɔ kɔɔɖɔ ɓeei zolooga wa-leezɛin ziga vai ma ta ma waa ɖula vai.

¹⁰ Koozunɛɛi ta undaanɛɛi ɖulaa gulu ɓelei va,
 leezen ɓelei zu, guye la mɔ loozu, koozunɛɛ la ná.
 Leezɛin ziga nuiti ti la mɔ tatisu kɔɖɛi zu.
 Gè koozunɛ ɓain gooitɛi kwetevea.

¹¹ Naa ɖa é ba, sàsɔ ɖa ɓalizu Moaḅe ná-faa zu eɖɛ kɔnigi,
 zii ɖa gala Kiil-Geleɛɛ ná-faa zu.

¹² Moaḅe nuiti pɛɛɛ, ti ɓɔɖɔ ɓɔlɔzu zalaɖa ɖula adavɛti,
 ti ɖa li ta-ɖɔɖɔ gani pɛɛi wu,
 ti va ta-ɖɔɖɔ ganigiti fali,
 keɛɛ ti la ani nɔpɛ sɔlɔsu.

¹³ Wooiti kana Gɔɔɖɔ GALAGI ti woni kaite Moaḅe ná-faa zu.

¹⁴ Za, Gɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖa é ga nii:
 «Aisa kona savagɔ ga daaɓa nɔ kpein,
 eɖɛvelei botigɛ nui zala ɖonagi ɖaalusu da,
 Moaḅe yooi ná-lɛbiyai ɖa ɖɛ ga ɓaaɖulamai.

Anɛɛ ni ná-nuɓusei mɔinɔe gola,
nii goi a ye ná, é la ɖea ga ani nɔpe, gaa nɔpe ge la ɖea ba.»

17

Damase ta Izilayele masadaiti toobu vai

¹ Keela wooi é wosu é lo Damase va:

«Wele nágo ve na,

Damase la mɔ ɖaaluga ga taa wolai ta,
ma bulukpulugi nɔ ɖa a ɖe vuuni.

² Kɛɛi ɖa wosu Alowɛɛl laa wolaiti ba,
ti ve toganiiti zea, ti ná ɖe ga vɛɛzu,

nu nɔpe ge ti ɓɔɓa ná.

³ Efelayime zidɖigi ɖa ɲɛɛɛ naazu,
masada la mɔ ɖea Damase,
Siili nui mɔtai ta ɖe ga Izilayele nuiti kɛvele,»
Gɔɔɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii wooi ɖana.

⁴ «Naama volo ná, Izilayele zupɲegi maa ɖa veɛ,
kɔɓɔgi ɖa ɖula ma, é ɖana.

⁵ Toɖa ɖe eɖe siɛgi zu nu molo levezuɔe la,
molo leve nuiti yeelokoi zulaavesu la ga ma ɖɔpɔgi,
eɖe nu a ɖe ma ɖɔpɔgiti gaalɛɛzu ba Lefayime vɛtugi zu.

⁶ Izilayele mɔta goi nɔ ɖa
a ye ná é va ɖula,
eɖe nu ɖa wolive wului ɖaaloɖa,
felegɔ ɓaa savagɔ nɔ ye ungavɛ geezu munu,
naanigɔ ɓaa dɔɔlugɔ ye ma ɓekegi va, nii gwaai,»
Gɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana, Izilayele ná-GALAGI.

⁷ Naama volo ná, nui ɖa ɖaavote, é ɖaazulo Kpɛɛ Nui va, toɖa ɖaazuwuzegɛ, é to GALA
ba, Izilayele ná-GALA Nadegai.

⁸ E la mɔ ɖaazuloga zalaɖa ɖulazuɔɛti ba niiti é ti ɓɛɛni ga yeeiti. E la mɔ wɛɛa kɔɔɖɔ
ganigiti gaazu, niiti zeeiti ti ti ɓɛɛni, ɓaa sale wuluiti ta ansanse gala aninɔakaiti.

⁹ Naama volo ná, Izilayele ná-taa wolaiti siɖigi ma, kɛɛi ɖa wo ti va, eɖeɛvelei Geve nuiti
ta Amool nuiti ti ɖɛɛni la ta-laa wolaiti ba, siɛgi zu Izilayele nuiti ti ta-yooiti soni da. Ti
zupakai ɖa ye.

¹⁰ Mazɔɓɔ Izilayele, è yeemani è Gizo GALAGI ma,
è la ɖizɛni ɖa-zobogi ma Vasai zu.
Naa ɖa é kɛɛni è kpele vagoiti daani gala kiligiti ɓɛ,
è ani ɖae ɖiligiti faza ná.

¹¹ Foloi è ti ziinni da, siinziin ganigiti ti vɔnɔni,
poluma sobui, ɖa-ani zuwui vuani.
Kɛɛ molo leve ziɛgi zu, ani nɔpe ge la ɖɛni ná,
faa ɲɔi ma zale la mɔ ná.

¹² Ee, nuɓuse vɛɓɛi zɔngɔ wooi,
ti zɔɔɛzu eɖe kpolodɛi zɔngɔ wooi!
Zii ɖiligiti sɔngɔ wooi,
eɖe ziɛ wolaiti sulu gooiti!

¹³ Zii ɖiligiti sɔngɔ wooi ɖɛɛvɛ eɖe ziɛ wolaiti sɔngɔ wooiti.
Gɔɔɖɔ GALAGI ɓaazaɖani ti ma,

ti vela, ti li ḡoozama.
 Ti vazani eḡe kpaku vɔɔ goiti,
 fiilei ti yevezu gizeiti maazuve,
 eḡe fufiligi tɔngɔɔ fiilei seḡezu fiile wolai luḡɔ.
¹⁴ Kpɔkɔi a ḡena zeelia, dualuagi ve ná,
 aisa sobui, ani nɔpe ge la mɔ ná!
 Uele ḡana é ḡeezu la ga naati
 niiti ti loozu ade ma,
 ungo, toḡa ḡe ḡana nɔ ga naati
 niiti ti vaazu ti de-ḡoligiti kula de ya.

18

Nii é losu Etiyopi yooi va

¹ Maanɔḡɔ ḡa zooi naa ve, ve aniiti kove tugi ḡulazu ná,
 Etiyopi de wolai voluve,
² deí è keelaiti tevesu kpolodei ḡa, ti ga è-ḡaazuve,
 ti da zie zieiti ga batoy zu kpeteai ga temui!
 Keelaiti ti zuvilaai,
 à li ziiti pɔ be, ti ḡoozaai, ti volozu,
 wo li nuḡuseiti pɔ be, niiti duai wosu ti va eteai zu ná pe,
 zii naa zobo golai be, é ḡɔḡɔlo ti pe ma,
 nii zie wolaiti ti ná-zooi zaamave.
³ Wo pe, etea veaiti,
 woi wo zeini eteai zu,
 wa wele poogi va,
 é losu gizeiti maazu,
 siegi zu puuugi veezu la,
 wa woilo ma ga pagɔ.
⁴ Mazɔɔɔ Ḡooḡɔ GALAGI wooi ḡaa mà:
 «Nà zeizu kpe, gè da wele, gè ye sèizuve,
 eḡe diegi é foloi ma wozakalagi zu, é nu ḡaazuḡoizu,
 eḡe tonabiingi kpeteai ga nɔḡagi
 molo leve liegi zu.»
⁵ Aisa teve foloi, siegi zu pua vai besu la,
 siegi zu ma vua ḡeezu la ga ma ḡɔpɔgi, naa ɔoi,
 toḡa ma bekegiti teve ba ga kpelegai,
 é kula ná, é ma bekegiti gaaleve.
⁶ Ta ḡele ti pe ba vɔɔma,
 ti ḡe ga gize zu waniiti daamianigi, ta dɔɔɔ zuaiti.
 Duaiti ta ti-laḡagiti to ti zu fogoi,
 dɔɔɔ zuaiti pe ta va, ti samai ḡe ná.
⁷ Naama volo ná, veḡeaniiti ta va Ḡooḡɔ GALAGI vɔ, Fai-Pe-Maliḡii,
 naama nuḡuseiti zea, ti ḡoozaai, ti volozu,
 nuḡusei naati duai wosu ti va eteai zu ná pe,
 zii naa zobo golai be, é ḡɔḡɔlo ti pe ma,
 nii zie wolaiti ti ná-zooi zaamave.
 Ta va ga veḡeanii naati Siyɔn gizei ma,
 ve Ḡooḡɔ GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii zeini ná.

19

Ezipete yooi laalɔɔma

¹ Keela wooi é wosu é lo Ezipete va.

Wɛɛ Ɔɔɔɔ GALAGI va, é tonaɔiingi zu,

é vaazu ga gaazuvilei Ezipete yooi zu.

Ezipete ná-zɛɛ ɔɔalagiti ti ɔɛa unga wuulee tuɔɔ,

Ezipete nuiti iɔɔ ge levea.

² Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛ ma:

«Nà Ezipete nuiti daavilisu ɔɔɔɔ ma, ti ɔɔilagilagi pɛ,

eyɛsu ti laale ɔɔɔɔ wu,

nuiti ti wuzegɛ ɔɔɔɔ laalɔɔma,

taa wolaiti ti wuzegɛ ɔɔɔɔ laalɔɔma,

masadaiti ti wuzegɛ ɔɔɔɔ laalɔɔma.

³ Ezipete nuiti tɔungi ɔɔa zegɛ ma,

nà ti-yeavaiti supu.

Naazu ta li, ti ɔɔa ta-zoɔoiti gaazaɔa,

ta ta-yɛɛ ɔɔalagiti, ta ɔɔvɛ laawooleve nuiti,

ta niiti ɔɔvɛiti ti vɛlela vɛle vaiti bosu ti ma.

⁴ Nà Ezipete yooi lo kundiɔi yeezu, nii ná-fai ɔɔai,
masa ɔɔi ɔɔa zeɪ ti unda,»

Maligii wooi ɔɔana, Ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii.

⁵ «Kpolodei ɔɔa vɔ su,

ziɛ wolai ɔɔa vɔ, fufiligi ɔɔula daazuve.

⁶ Ziɛ yei vɛleiti ti ti laai, ti-ɔɔugi ɔɔa ɔɔula.

Ziɛ wolai Nile ma ɔɛkegiti maa ɔɔa vɛɛ, ti ɔɔa vɔ.

Seeligiti ta tɛmuiti ta voolo.

⁷ Tufai pɛ é ziɛ wolai Nile ɔɔmauve ta toolave,

ta tii ɔɛɛ loɔɔi pɛ ziɛ wolai Nile koozu, ta vɔ,

fiilei ti yeve, ani nɔpɛ ge la yeɔa ná.

⁸ Ziɛ ɔɛɛ nuiti ta ɔɛ balasu, ti ɔɔa ɔɛ su vɔloɔvɔlo,

ta niiti pɛ ti ɔɛni kalagi vilisu ziɛ wolai Nile wu,

ta niiti ti ɔɛni tumɔi vilisu ziɛi ɔɔa,

ti maa ɔɔa wɔin gola.

⁹ Niiti ti botii ɔɛɛzu ga gezei,

niiti ti geze ɔɔitei vɛɛzu, ti pɛ ta unfe.

¹⁰ Zooi zu zegɛ vɛɛ nuiti pɛ ta vɔla zɛbɛi ma,

sala zegɛ wotiɔɛ nuiti pɛ iɔɔ ka leve.»

¹¹ Taa wolai Soan ma ɔɔundiɔiiti ti ɔɛa ga ɔɔimalala nuiti,

Falaɔɔn ná-ɔɔima nuiti ti ɔɛni tɛnɛsu,

ti ɔɛa ga ɔɔimalala nuiti.

Wa zoo ɔɔale ɔɛɛzu Falaɔɔn ma:

«Nà ga ɔɔima nu,

gɛ ɔɛ ga masa pɔloiti ta-ɔɔaladopoi gila?»

¹² Falaɔɔn, ɔɔa-ɔɔima nuiti ta mini?

Ti ɔɔi fee lɛɛ è vɛ degɛmu, ti naa lɛ ga ɔɛ,

nii Ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii deveai Ezipete laalɔɔma.

¹³ Soan ɔɔundiɔiiti titigɛ,

Mɛmefise ɔɔundiɔiiti ta kibalamayai zu.

Zou gundigii naati ka ti Ezipete yooi fakasu.

¹⁴ Goofo GALAGI gaazulati zenvui yeibe ti ma, ti Ezipete nuiti kaka ti-ge vaiti pe su, ege dazo nui e bofo fakasu na-unpiligi zu.

¹⁵ E zo maazu e yei bu, nu nape ge la mo faa gea Ezipete ma vaa ma, anee doo laagi baa seeli kpagai.

Ezipete yooi lati fai GALA ma

¹⁶ Naama volo na, Ezipete nuiti ta ge ege anzanui zebe la ba, ti zasu ga bali, ti lua, siegi zu Goofo GALAGI, Fai-Pe-Maligii yeei wuzegezu la ti laalofoma.

¹⁷ Zuda yooi ga ge Ezipete yooi ve ga maalua anii. Zuda laaseigi a wona feya gaazu, keni e lua, tozei devei va Goofo GALAGI, Fai-Pe-Maligii bogai daalofoma.

¹⁸ Naama volo na, taa wola lolugo ga ge Ezipete yooi zu, ve nuiti ta ge boezu na ga Ebulu wooi, ti da minazege na ga ta ga Goofo GALAGI, Fai-Pe-Maligii nonaiti. Ma taa gila daasei ka ge ga: «Foloi Na-Taai».

¹⁹ Naama volo na, zalafo gulazuve ga lo Goofo GALAGI ve Ezipete yooi zaamave, kizesu gotui lo be Ezipete yooi ma gwepelemave.

²⁰ Ta ge ga poogi ta zeeleiti Goofo GALAGI, Fai-Pe-Maligii ve Ezipete yooi zu. Siegi zu Ezipete nuiti ta woofulana la Goofo GALAGI ma ga e ti unmo, ti gula ti zili nuiti zea, tofa kizo nui leve ti ma, nii a ti maalobo, e ti unmo.

²¹ Goofo GALAGI ga gula kelema Ezipete nuiti be. Ezipete nuiti ta Goofo GALAGI gwee naama volo na. Ta debi ga zalagaiti naa ve vebeaniiti ba, ti da minazefegiti bo be, ti da ti laazeeli.

²² Goofo GALAGI ga Ezipete nuiti dogo, e ti valo, tiya bofoi ta gale ma Goofo GALAGI vo. Tofo ti woofaavote, e ti valo.

²³ Naama volo na, pelei ga ge Ezipete yooi zu, e li Asiili yooi zu. Asiili nuiti ti da li Ezipete, ta Ezipete nuiti ti da li Asiili yooi zu. Ezipete nuiti ta Asiili nuiti ta da noko Goofo GALAGI ve voma.

²⁴ Naama volo na, Izilaye ga ge ga zooi zavasiei, ta Ezipete yooi, ta Asiili yooi, ta ge eteai pe be ga tuya yooi.

²⁵ Goofo GALAGI, Fai-Pe-Maligii ga tuya loo eteai pe be fani: «Na tuya loozu na-nubuseiti be, Ezipete nuiti, ta Asiili yooi, ge kpeteai ga zeiti, ta Izilaye ga yooi, e ga kpofo gelei!»

20

Poogi e lo Asiili yooi na-pile saba fai va Ezipete yooi ma

¹ E feni ga ma gonagi, Asiili zalavusu gundigi wolai liini, e laale Asadode taa wu, e Filisiti yooi zu, e vonini ma. Asiili masagi Saligon ga e ma levei veeni.

² Naama ziegi zu ga Goofo GALAGI boeni la Amose na-doun zunui Ezayi vo. E feni ma: «Li, e saa wolo wo segei gula zaama, e savalagiti kula gogoa.» Naa ga Ezayi keeni, e da ziezie, sege la ma, savala ge la kogoa.

³ Goofo GALAGI ge ma: «Kona savago laawu na-botige nui Ezayi zive ga maanakai, savala ge la kogoa, nii a ke naa ge ga poogi ta tookisui Ezipete yooi ve ta Etiyopi yooi.

⁴ Zeno gana Asiili masagi a lii la ga Ezipete nuiti ti zogai ga duaiti ta Etiyopi nuiti, nu niineiti ta nu wolozagaiti, ti maanakai, savala ge la ti kogoa, ti voluветi nakai, tofa ge ga unfe faa Ezipete yooi ve.

⁵ Tofo ge ga laavoo vaa ta unfegi naati be, niiti ti laani Etiyopi la, ta niiti ti voluzeini Ezipete va.»

⁶ Naama volo ná, tɛiti kpein ti zeini zieleaue, ta da ge ma: «Wele nii ga seeliei gi ma, gá-
gítogi zu! Gi gɛni gɛezu munu ga gá loɔɔu ná, gi kpɔba gaizie, gi unmoogi zɔlɔ, gi gɔla Asiili
masagi ya! Gá gizo niina gale?»

21

Babilone wolo vai wo fai ma yeelugo

¹ Keela wooi é wosu é lo tevebai va kpolodei laaue.
Egevelei tɔngɔlɔ fiilei a da leve da tevebai zu lekɛmaue nu yeezazuue,
tooma nui ga vaazu, é zege tevebai zu
zooi naa zu, ese pe ge luazu ba.

² Kulakelema maayikiyikigi ga deai ga ze:

«Yaava nui ga da yaavai ge,
ada gologolo nui da faa zuɔgologologi ge.
Elame nuiti, à laale bu.
Mede nuiti, à taai ze kele su.
Nà kpalagi kpein kpesu.»

³ Naa ga é ba, sàamaue zulaavege ga taɓai.
Taɓai sòni, ege anzanui a gɛna doin zɔlɔga.
Nii gè menisu, toga kpɔlɔzu,
nii gè kaazu, naa ga màaluazu.

⁴ Zii ga ɔlɔzu, nà balizu ga duai.
Kpɔkɔi gè gɛni maaɔɔunsu,
naa gea nɔun be ga maalua anii.

⁵ Ti daamianigi gevele betea,
segei uee taɓalii ga,
daamii wo, kpɔɔlei wo.
Gaamago nɔ, maalua beei loa:
«Kɔɔɔfulubaiti, à wuzegé!
A gulɔi zie wa-gɔɔɔ zepɛgiti ma!»

⁶ Mazɔlɔ vele ga Maliɔii ɔɔeni la pɔ:
«Li, è pelezu vete nui ze, é naa laazeeli, nii a ka!

⁷ Ni a kɔɔɔ wotoloi gaana, soo felegɔi da mɛen,
ɔaa kɔɔɔ nuiti ti soovalegiti kɔma,
ɔaa tanigaa ti nɔmeiti kɔma,
é naa wuuɔe ga pagɔ, é dama kpe!»

⁸ Pelezu vete nui woɔɔulani, é ge ma:
«Maliɔii, nà loni nà-ada makesuue folo-o-folo,
nà kpidiiti kpein keezu gaazu va nà-ada makesuue.

⁹ Wele nui ta ga vaazu, toga kɔɔɔ wotoloi zu,
soo felegɔiti ka ti mɛensu.

E ɔɔeni, é ge ma:
«Babilone loa bu,
Babilone loa bu,
ta ná-kɔɔɔ ganigiti ti ga ná-galagiti,
ti pe ka, ti zuɔaleɔaleai zooi ma!» »

¹⁰ Ee, nà-nuɔuseiti, ti loɔani ege moloi molo loɔazuue,
nii gè menini Gɔɔɔ GALAGI la,
Fai-Pɛ-Maliɔii, Izilayele ná-GALAGI,
gè daazeelini wo ma.

Fai é vaazu zeelizu Duma ma ta Seyiil

¹¹ Keela wooi é wosu é lo Duma va.

Ta woogulazu mà Seyiil:

«Niigaazuḡa nui, lee ḡa è bosu kpidii ná-faa zu?
Niigaazuḡa nui, lee ḡa è bosu kpidii ná-faa zu?»

¹² Niigaazuḡa nui sulooni, é ḡe ma:

«Sobui ḡa zeelizu, kpidii balaagi.
Ni wo woinni wo gaazaḡa bo, à gaazaḡagi wo,
wo lati, wo va volu.»

Dedan ta Kedaal nuiti ti velazu

¹³ Keela wooi é wosu é lo Alaḡe va.

Wa kpidii ḡeezu Alaḡe yooi ma lóḡiti su,

Dedan zoo bulu kee nuiti.

¹⁴ Tema yooi zu nuiti, à li, wo naati daaḡomi,
niiti ti zaazu ga kpóle woin,
à ziei ve ti ya.

A pela nuiti daaḡomi,
wo li ti vó ga daamianigi.

¹⁵ Mazóḡo ta ḡizezu boḡa zókpó va,
ta boḡa ḡzei nu la loga tuḡó,
ta meen ḡaaleai ti laalḡóma,
ta kóoi ná-kpó é ti ḡóḡzu.

¹⁶ Mazóḡo wele nii ḡa Maligii boni mà: «Kona gila nó, eḡevelei nu a ḡa botiḡe nui ná-konagi ḡaalu da, Kedaal ná-lebiyai pe gaa ḡa vala ba.

¹⁷ Kedaal ná-nu vebéiti su, meen vili nuiti ta salavusu ḡzeiti saama, nii goi a ye ná, é la ḡea ga faa nópe.» Mazóḡo ḡóḡḡ GALAGI, Fai-Pe-Maligii, Izilayeḡe ná-GALAGI ḡa é boni.

22

Fai é vaazu ḡeezu ga Zeluzaléme

¹ Keela wooi é wosu é lo kulakélema nemei va.

Leeni ḡa é ḡeezu ga ḡe, Zeluzaléme?

Leeni vaa zu ḡa-nuḡuseiti pe ti leezu peḡe ḡomaveti?

² Zeluzaléme, leeni vaa zu è ḡeai ga taa wolai zongó wola su,
kpeeí sulaavegai, taa wolai nii fetii ḡulazu su?

ḡa-nu vóomaiti ti la zaani ga boḡa zókpó,
ti la zaani kóomave.

³ ḡa-ḡóḡḡ ḡfundigii ti velani vóoma,
ti ḡeeni ga kasóḡa nuiti meen vili nuiti zea.
Niiti kpein ti ḡaani, naati ti ḡeeni ga kasóḡa nuiti,
aneḡ zóiti ti velani, ti li ḡóozama.

⁴ Naa ḡa é ba, ḡe bo wo ma:

«À mina bala ga ze,
à zè ná ḡe ḡóḡi wo ḡzeḡḡze.
A mina bala ga ḡaaneḡe vai,
nimizai vaa zu ná-nuḡuseiti ti sóḡogai.»

⁵ Mazóḡo ziiḡóḡ voloi ve ta nimizai ta faa zuḡologologi,
nii ḡóḡḡ GALAGI, Fai-Pe-Maligii tevegai kulakélema nemei zu.

Sigfigi g'looa, kidaavili kpee'i g'ana loo gizeiti ma.

⁶ Elame zalavusuiti ti m'einti ta m'een g'aeiti segea, nuiti ta zeini koo'g'o wotoloiti su, sooiti ta na. Kiil zalavusuiti ti ta-g'oo'g'o zepegiti kpetea.

⁷ Ee, Zeluzalame, da-nemeiti ti vagai ti leve ti pe ba, ti zulaavege ga koo'g'o wotoloiti, salavusuiti ti koo'g'o wotoloiti su ti va, ti lopele bete da-laa zig'idaveti.

⁸ Zuda yooi make ani la mo na.

Naama volo na, wo gaazuve latini, wo to koo'g'o zoolaiti ba ti buuni pelei wu daa ga «doo'zu vele».

⁹ Wo p'etega zegei main vele liegi e masagi Davide na-tai ma zig'igiti ba. Wo ziei makega, zie bu ani zu e buu vele.

¹⁰ Wo Zeluzalame veleiti gaaluni, wo tanigaa woloa, wo ta bo sigfigi zebai va la, nii e tai makesu.

¹¹ Wo zie zosuve beteni sigi felegiti z'oo'zuve zie makesu wolamai ma deiiti faa ma.

Kele wo la gaazu latini, wo va vele naa bo pelei

nii e naati pe kezu, e ti beteni kaite wolowoi.

¹² Naama volo na, Goo'g'o GALAGI, Fai-Pe-Maligi wo lolini ga wo wolo, wo bo'g'o maawoin, wo wungi buye, wo saa wolo wo segei loo.

¹³ Wele zii'gaaneei va ta koozuneei, ti da nikeiti paa, ti da baalagiti kodaaleve, ti da suai mi, ti da dooi bole, ti da ge ma:

«Ade daamii wo, de boole, mazolo da zaazu lina.»

¹⁴ Goo'g'o GALAGI, Fai-Pe-Maligi keela wooi nii wo ma: «Na gonazu, niima vaagaaza golai gaa la zooga e va vaa, keni wa zaana,»

Goo'g'o GALAGI, Fai-Pe-Maligi ga e boga.

Kundi'gi wola felegiti ta-vai

¹⁵ Goo'g'o GALAGI, Fai-Pe-Maligi wooi gaa:

«Li, e naavolo make nui Sebena vete, masa pelei ma gundi'gi, e ge ma:

¹⁶ «E-g'oligi ga ga begele ve, gaa da-nui be g'oli ka e ve, da sege ga dono, e liizu kabayege woozu ve, e kabai betezu maazuve, ga e zege wo fasai va, naa ge ga e-zeizu gaabelagi?

¹⁷ Wele, Goo'g'o GALAGI ga e vilisu ya goozama, zeepe gila no, e e maavelevele,

¹⁸ toga e laavili ege ani buun, e da gilikili zoi ma suwoloai.

Miná ɔ́a ɔ́a za ná,
miná ɔ́a ɔ́a-ɔ́oɔɔ wotolo maanɛɛnɛgiti ti ná,
ɔ́a ɔ́a é baagɔ́lazu ɔ́a-ɔ́undigɔ́i ná-koi ma! » »

¹⁹ «Nà è bɛɛzu è-losuve,»

Ɔ́oɔɔ GALAGI ɔ́ɛ naa,
«nà è volosu ɔ́a-woti ɔ́ɛzuve.

²⁰ Naama volo ná, nà nà-botigɛ nui loli,
Yilikiya ná-doun zunui Eliakime ya.

²¹ Nà maagɔ́li ga ɔ́a-zegeungi,
nà ɔ́aa maazu ga ɔ́a-zaamaɔ́ligi,
gè ɔ́a-zobogi vu zeezaama.
Toɔa ɔ́ɛ ga ɔ́ɛɛɔ́i Zeluzalɛme nuiti bɛ,
ta Zuda yooi ma masadai vɛ.

²² Nà Davide ná-masadai ma ɔ́agui ve zea,
siɛgi zu é daalaosu da,
nu nɔ́pɛ ge la daagɔ́luga,
ta siɛgi zu a daagɔ́luna la,
nu nɔ́pɛ ge la daalaoga.

²³ Nà topele bɛtɛ kpe eɔ́ ga gulu ɔ́aazobagi pilegai ada vagɔ́i,
toɔa ɔ́ɛ ga lɛbiya masa kpɔ́kpɔ́gi kɛɛɔ́ vɛlɛyɛɔ́i vɛ.

²⁴ «Ná-pɛlɛyɛɔ́i wu nuiti pɛ,
niiti ti maabugaa ta niiti ti maagoozaai,
ti pɛ ta zɛlɛ ba,
eɔ́vɛlei anipaka goi a ɔ́a zɛlɛ da ga naka ɔ́libai,
é zo ɔ́niiti ma, é li ma lakulugiti ma.
Kasɔ́ zɛbɛlɛ gola ɔ́ana!

²⁵ Naama volo ná, gulu ɔ́aazobagi kpadoai ada vagɔ́i, tɔ́ ɔ́a ɔ́ula,»
Ɔ́oɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔ́i wooi ɔ́ana.
«Toɔa zege ná, é ɔ́ale ga, é loo,
kasɔ́i kpein é ɔ́eni segezu, ta ɔ́ologolo.»
Mazɔ́lɔ́ Ɔ́oɔɔ GALAGI ɔ́a é boni.

23

Fai é vaazu ɔ́ɛzu ga Tiil ta Sidɔ́n

¹ Keela wooi é wosu é lo Tiil va.

A kpalagi wona, Taalasise ɔ́ato wolaiti!
Mazɔ́lɔ́ vɛ wo ɔ́eni losu ná, naa ɔ́ologologa.

Pɛlɛiti ti woloa! Nu lɛɛzu la mɔ́ ná!
Ti ma wooi mɛnini, ti vaai ma,
ti zege zɛ zaama yooi ma laai zu daa ga Sipele.

² A yɛ daavɔ́yai zu, kpolodei laavɛ yooi ma ze wo nuiti,
nii Sidɔ́n yaagɔ́iti ti ɔ́eni sulaavesu,
ti da bize kpolodei ɔ́a.*

³ Zɛ wolai ɔ́aavɛ, niiti ti wolizu zɛ wolai ɔ́obavɛ,
zɛ wolai Nile ɔ́obavɛ ma molo levei ɔ́eni bɛ ga tɔ́nɔ́gi,

* **23:2 23:2** nii Sidɔ́n yaagɔ́iti ti ɔ́eni sulaavesu, ti da bize kpolodei ɔ́a: Tati pelei taɔ́li balaa ka ga nii: wɔ́i wo ga Sidɔ́n yaagɔ́iti, wɔ́i wa-nu levegaiti ti kpolodei maazu buɔ́zu

naa ɣɛni ga zii ɣiligiti pɛ ta laɔɔɔi zu.

⁴ Ɔɛ unfegi zu, Sidɔn!

Mazɔlɔɔ kpolodei ɔɛni,

kpolodei ma laɔɔɔ wosuve ɣɛni ma:

«Gè la taɔa zɔlɔni,

gè la ɣɛni doun zɔlɔni,

gè la doun zunua ɣulani su,

gè la doun anzanua ɣulani su.»

⁵ Siɛgi zu ma wooi zeelizu la Ezipete yooi zu,

toɣa wana ti ma gola,

eɣɛ nɔ siɛgi zu ti naa mɛnisu da

nii seeliai Tiil taa wolai ma.

⁶ A kpolodei buɔɛ, wo li Taalasise,

wo kpalagi wo, wɔi wo zeini zieleve.

⁷ Wa-laa wolai ɣa nɛi ɔaa,

ve ná ɣaanɛɛni mɔungi,

nii ná-faiti tɔɔzeidai wɔlɔwɔlɔ voloiti su,

taai nii é liini ɣoozamaveti seikɔɣɔmai ma?

⁸ Bɛ ɣa degɛmu é niima vaiti pɛ deveai Tiil taa wolai laalɔɣɔma?

Tiil é masa bɔlɔgiti gaagwɛɛzu,

na-yaagɔiti ka ti ɣɛni ga nu wolaiti,

tiya la ɣɛni de unfemai va ɣɛni ti ve eteai zu ná pɛ ɔaa?

⁹ Ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii ɣa é niima levei wogai,

é wasogi ɣula ɔɔɔɔ lɛbiya ɣaizie nuiti ba,

é naati gaayei, niiti eteai unfemai veezu ti ve.

¹⁰ A li, Taalasise nuɔuseiti,

wo tii ɣɛ wa-yooi va,

eɣɛvelei Ezipete nuiti ti kɛɛzu la zie wolai Nile ɣɔbave.

Bato losu la mɔ wo ve.

¹¹ Mazɔlɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI yeewuzegɛa kpolodei laalɔɣɔma,

é masadaiti suɔalia.

E devei vea ga Kanaan yooi zu laɔɔɔzuveti pɛ ti wolo.

¹² E ɣɛni ma: «Sidɔn nuɔusei, ɔɛi è ɣɛai eɣɛ anzanu loungoi ti koloɣologai,

loogona koozunɛi va!

Wuzegɛ, è vile pelei zu,

li, è zei Sipele, zie zaama yooi ma laai zu,

kelɛ anɛɛ miná ve, dooɔɔ nɔpɛ ge la ɣɛa ná è ve.»

¹³ Wɛɛ Babilɔne nui ta-yooi va,

naama nuɔuseiti ti la mɔ ná.

Asiili yooi naa ɣɛa ga tevebai zu zuaiti seizu,

ti pɛɛ ɣaagɔozagiti to, ga ti taai zei kelɛ su,

ti masa pɛɛiti kpalega ná, ti ti pɛ koloɣolo.

¹⁴ A kpalagi wona, Taalasise bato wolaiti!

Mazɔlɔɔ wo-laɔɔɔzuvɛ ɣoloɣologɛ!

¹⁵ Naama volo ná, zeemai ɣa wo Tiil ma kona vuulɔfela (70) laawu, masa gilagi zii ma voloi lieɣɔi ɣana. Naama ɣona vuulɔfelai (70) laawu, naa ɣa ɣɛ ga Tiil, nii guyei bosu é lo koloɣolo anzanui va ga:

¹⁶ «Li, è ɔa-ɣɔnigi zegɛ,

è lati taai ma,

koloɣolo anzanui zeemai wogai ma!

Ɔɛin gola, guyei loo, guyei loo volu,

ga è nuiti kigi loo ɔɔɔ zu!»

¹⁷ Kona vuulɔfelai (70) a levena, Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa Tiil maalobo. Názu ɔa Tiil a ɔaavote da ná-naavolo zɔɔɔgi ma, é ɔa koloɔɔlogi ɔe la ta masadaiti kpein, ti eteai zu ná pɛ.

¹⁸ Kɛɛ ná-tɔnɔgi ta ná-kulanumai, naati ta ve Ɔɔɔɔ GALAGI vɛ, ti ɔaa la lɛa ba, ti va make, mazɔɔɔ tɔnɔgi naati ta ɔe ga nui naati tɔnɔ niiti ti Ɔɔɔɔ GALAGI ɔobavɛ, é ɔe ga ti-ɔnɔgi, ti mi, ti mɔtai yɛ, ti ɔɔɔ maagili ga seɔe maayikiyikigi naati.

Siɛ gaabelagiti ma ɔulakɛɛmai

24

Eteai ɔologolo fai tɛɛ

¹ Ungo, Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa vaazu eteai pɛ koloɔɔlosu, toɔa vaazu su ɔologolosu, é zooi ɔaavɛ ɔe wuulee, gaa aniiti pɛ ti vaza.

² Faa ɔilagi naa nɔ ɔa a ɔa ga zalaɔa ɔula nui ta nuɔuseiti, pɛɛ kɛɛɔi ta ná-botigɛ zunui, pɛɛ deei ta ná-botigɛ anzanui, ani vɔdi nui ta ani ɔeya nui, nui é anii lɔɔzu ga ziingaogi ta nui é siingaosu, kuye vɛɛ nui ta kuye zeɔe nui.

³ Eteai ɔa ɔologolo mɛtu, suwo kpeletɛɛ, mazɔɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔɔi ɔa é niima wooi woni.

⁴ Ɔɔɔɔɔi ɔa eteai ɔaazuɛ, eteai zuɔɔɔa, é vɔ, eteai nuiti tosu wolai ti ya, ti vɔa.

⁵ Eteai ɔɔɔni su nuɔuseiti kɔɔwu, mazɔɔɔ ti tɔgiti koloɔloni, ti deveiti seɔe ma, ti ɔɔɔ minazegɛgiti seɔe ma.

⁶ Naa maavele ma, eteai ɔana ɔala ga GALA ná-foovooi. Eteai zu nuɔuseiti ti ɔa ta-vaagaaazagi ma ɔɔɔi zɔɔɔ, ti undaa ɔa vili, niiti ti yɛsu ná, ti la mɔ mɔinni.

⁷ Dɔɔ niinei ɔaazuɔilia, leeɛn belei zuɔɔɔa, niiti kpein ti ɔoozunɛɛni ti-yiimavɛ, ta balasu.

⁸ Tamadegiti ta-ɔoozunɛɛi maalevea, nuiti ta-zɔngɔi ti ɔeni bosu fetii zu, naa bega, kɔnigiti gooi ma ɔoozunɛɛi maalevea.

⁹ Dɔɔ ɔɔle wuye la mɔ loozu, gaazulati ganiiti ti wanaa kpɔle nuiti da.

¹⁰ Taa wolai vua ya, naa zuwoga. Nii wosuvɛti pɛ daaɔuluga, nu la zooga é va lɛ ná ta.

¹¹ Ɛɛ pɛ ka kpeei loozu koi yɔɔzu veleiti su, ga dɔɔ la mɔ ɔaazu. Koozunɛ la mɔ ná, naɔa ɔula vai bega zooi zu.

¹² Taazuwe zuḡologologa metu,
ma bogiti ti bezegēlega, ti ḡologolo.

¹³ Uele ḡana a ḡee la nuḡuseiti saama zooi ḡa,
eḡe nu ḡa wolive wului ḡaaloḡa,
eḡe leezen waai ḡula vai a bena tete,
nu è ḡa ma waa ḡaabelagiti gaizie.

Koozuneei ḡula vai ma yeeluḡo

¹⁴ Niiti ta ye vulua ta guyei loo,
ta ḡoozunε, ti woḡḡula,
ti Ḣooḡḡ GALAGI maamuse ná-maayikii zu,
ta ḡena vaa, ti ḡa zeḡe folo liizu vele yooiti su.

¹⁵ Folo ḡulazu vele yooi zu,
à Ḣooḡḡ GALAGI maamuse mu.
Kpoloḡei laawe yooiti su,
à Ḣooḡḡ GALAGI, Izilaye le ná-GALAGI loḡoi wo.

¹⁶ Nuiti gooi ḡa ḡulazu zou ḡela ga,
ḡi ḡa ti woomeni, ti ḡa guyei loo ga:
«Lebiyai ḡa Telebo GALAGI ve!»
Kele ḡe ḡeni boḡḡ ma:
«Ḣe yeḡa su! Ungo, ḡe yeḡa su! Māanḡḡa!
Mazolo yaava nuiti ti yaavai ḡeeni.
Yaavai! Yaava nuiti ti yaavai ḡeeni.»

¹⁷ Dualuagi, zeḡei bomawe ta tumoi,
naati ka ti wo maaḡounsū,
woiti wo zeini eteai zu.

¹⁸ Zoi a vela dualuagi maalugi va,
naa ḡa loo zeḡei bomawe.
Ni toḡa zoo é le, é ḡula su,
toḡa zo tumoi zu.
Mazolo geezuwe ma velelaveti daalaoga,
eteai ma wuulaagiti ti niikpiga.

¹⁹ Zooi ḡa valizu ga,
zooi ḡa balasu,
zooi ḡa niikpisu.

²⁰ E ḡa zie tingotanga eḡe doozo nui,
é ḡa ḡali eḡe kotai.
Ná-to kologologi wuida ma,
é la mḡ zooga é va wuzeḡe volu.

Masadaiti kwegi,

GALA ná-masadai loozeigi

²¹ Naama volo ná, Ḣooḡḡ GALAGI ḡa wuzeḡe
geezuwe, geezu ḡḡuwebei laaloḡma,
ta eteai zu, etea masagi daaloḡma.

²² Ta ti ḡaale ba, ti pe zeḡei zu,
daa ḡa ḡulu ti ma kasoi wu,
naa volu su a ḡoozana,
keni ti ta-lukpoi ḡaaleve.

²³ Alugi ḡaḡaalei ga unfegi,
foloi ḡe toḡozo ga unfegi.

Mazɔɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔɔi ɔa masadai ɔɛɛzu
 Siyɔn gizei ma, ta Zeluzalɛme.
 Toɔa nɔ-lɛbiyai ɔula kɛɛma
 nɔ-nuɔuseiti ta-ɔundiɔiti gaazu.

25

Faanɛ wuuɔwɛɛ guyei

- ¹ Gɔɔɔɔ GALAGI! Da ga nɔ-GALAGI,
 nɔ è wɔɔɔzu, gè è-laaseigi maamuse,
 mazɔɔɔ è faa vagoiti kɛa,
 niiti è ti zeini kpasu kaite,
 ti la valiboga, nu a ɔito ti va.
- ² Mazɔɔɔ è taa wolai ɔɛa ga kɔtu zigiɔiti,
 taa zɔɔelama wolai ɔoloɔolologa.
 Wɛɛinti ta-laa wolai,
 ani la mɔ su, a kɛ ga taa wola,
 ta é la mɔ loga vɔlu pɛ.
- ³ Naa ɔa é ba, zobobɛ nuɔuseiti ta è lɛbi,
 nu vaa yooiti ta-laa wolaiti ta ɔa-zobogi ɔwɛɛ, ti lua è va.
- ⁴ Mazɔɔɔ è ɔɛni ga bala nuiti ɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ,
 ungo, maawɔin nuiti ɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ,
 siɛgi zu ti ɔɛni la kidaaviligi zu.
 E ɔɛni ga ti-lɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ sabalagi va,
 niinigi é ti lɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ foloi ma liegi va.
 Mazɔɔɔ nu vaa nuiti daa liegi ɔɛɛɛɛ eɔɛ sabala golai,
 é loɔazu siɔigi va,
- ⁵ ɔaa eɔɛ foloi ma lie golai é loozu zou vɔɔi zu.
 Da wɛɛinti sɔngɔ wooi ɔaayeizu.
 Eɔɛvelei foloi ma lie golai ɔaazumaa ɔa ɔa lɔɔɔɔ la ga tonaɔiingi,
 ɔa toosu nuiti ta-vile sɔɔɔ guyei ɔaaye.
- ⁶ Siyɔn gizei nii ma ɔa Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔɔi
 fɛti wolai ma laamii ɔɛvele ɔɛɛɛɛ nɔ nuɔuseiti bɛ
 ga suai gulɔai, ɔɔ wɔɔɔmai vu ma,
 sua yɔɔɔgi gulɔai golai,
 ta ɔɔ wɔɔɔmai, gaazegɛgai ga pagɔ.
- ⁷ Nɔvɛ ɔa é gɔɔ zɛɛi ɔoloɔolosu nɔ,
 nii é vɛɛni nuɔuseiti pɛ gaazuɔɔɔ,
 é ga gaazuɔɔi zɛɛi é vɛɛni zii ɔiligi pɛ gaazuɔɔɔ.
- ⁸ Toɔa saa vai ɔe eyɛsu ɔɔ,
 Maliɔɔi Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa ti-ɔaazuɔɛiti kpale ti-ɔaazuɔɛiti pɛ.
 Baagɔlamai nɔ-nuɔuseiti ti sɔɔɔni,
 toɔa naa ɔula eteai va nɔ pɛ.
 Mazɔɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa é boga.
- ⁹ Toɔa wo naama volo nɔ ga:
 «Wɛɛ gá-GALAGI va,
 tɔ ɔa gi ɔitoni ba,
 tama tɔ ɔa é gi unmɔɔgai.
 Ungo, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa é ɔɛni ga ada-ɔitogi.

Ade ɣoozune, ade naɣai ɣula,
tɔɔzei é ade ɣizoga!»

¹⁰ Mazɔlɔ Ɔɔɔɔ GALAGI yee vagɔi ɣa laani gizeɪ tɛi ma.
Kɛɛ kɔɣɔlɔmai woga ga Moaɓe yooi gaamanɔ,
eɣɛ kawai nu ɣɔɣɔlosu ma kava vilisuve.

¹¹ Toɣa yeemaagɔ kava vili zeɣei zu,
eɣɛvelei dase bo nui a ɗa kɛ la.
Anɛɛ naa ve, Ɔɔɔɔ GALAGI ɣa ná-wasogi ɣaayei,
anɛɛ toɣa ɣaabaazu vele-o-vele.

¹² Ɔɔɔɔ GALAGI ɣa ɗa-zigigiti golo
ti maayikiai, nu lɔɔzu la ti va,
toɣa ti loka, é ti vu ya zooi ma fufiligi zu.

26

Pile sɔlɔ guyei

¹ Naama volo ná, niima wuyei ɣa loo Zuda yooi zu ga:
«Taa wola ɣiteɣite ka é gi ya.

Maɛ vai zu, Ɔɔɔɔ GALAGI sigigi latige ma,
é sigigi taɣili tati naa ma.

² A sigidaɓeti daalao,
wo woogɛɣila nuɓuseiti ze ná, ti le,
ti ziezu ga ta-minazeɣegiti.

³ Zɔi é losu kpaan ná-faiti su,
ɗa maɛ ziilei pagɔi zu,
mazɔlɔ é ɓɔɣɔ ɣaliva è ma.

⁴ A ɓɔɣɔ ɣaliva Ɔɔɔɔ GALAGI ma yeenɔpe,
mazɔlɔ Ɔɔɔɔ GALAGI ɣa é ga ɣɔɔɣɔ fasai.

⁵ E naati zeini bu,
niiti ti ɣeni masadai ɣɛɛzu, ti wuzeɣeai.
E taa wolai lokani, nii nu lɔɔzu la ɣeni ba.
E maayeini zooi ma,
é tooni fufiligi zu.

⁶ Kɔɣɔlɔmai woni da,
maanɔɣɔ nuiti be,
bala nuiti ti deɛve ɣɔɣɔwu.»

GALA falii

⁷ Telebo nui ná-pelei ɣa ga pelei sɔlegai gola.
Dei è zɔlegai, ɗa pelei laazu, telebo nui a zie la.

⁸ Ee, Ɔɔɔɔ GALAGI, gi ɣitoge è va,
ɗa-lukpɔɣaaleve veleɪ zu.
Gá è-laaseigi wo, gi woogula è ma,
naa ɣa é ga gi yiima vai.

⁹ E wɔin ɣa ɗa ɣɛ mà kpidii laawu,
nà ɗa è ɣaizie ga zɔimave.
Siegi zu ɗa-lukpɔɣaaleveiti ti zeelizu la eteai ma,
eteai zu nuiti ta telebodai maaɣɔli.

¹⁰ Kɛɛ nu a ɣɛna faa ɲɔu ɣɛ nui maawɔingɔ,
é la ɣaaba pɛ é va teleboda ɣɛ,

toɔa ɔa faa nɔi ɔe nɔ telebo zooi zu,
 é la unfega Ɔoɔɔ GALAGI wɔɔɔ velei ma.

¹¹ Ee, Ɔoɔɔ GALAGI,
 siegi zu é yeewuzegɛzu la tukpɔgaaleve vai ma,
 ti la miná ɔaazu.

Kele ta naa vete, velei è ɔa-nuɔusei maalobosu la,
 ta unfe, abui ti ɔala,
 nii kevele ɔeteni è zili nuiti faa ma.

¹² Ee, Ɔoɔɔ GALAGI, ɔa ziileigi veezu gi ve,
 mazɔɔɔ nii kpein gi keezu, ɔa ɔa è ti laazeelizu.

¹³ Ee, Ɔoɔɔ GALAGI, ɔá-GALAGI,
 é ɔula è volu, maligii ɔiligaa ti zeini gi unda,
 kele ɔa ɔila kpe è zaɔui zu ɔa gi è-laaseigi wosu da.

¹⁴ Naati ti zaa, ti la mɔ yenvua volu,
 ti ɔea nɔ ga niinigiti nɔ, ti la mɔ wuzegɛa volu,
 mazɔɔɔ è wuzegɛni,
 è ti-ma zuwu ɔaaleveni,
 è ti-ma ɔisiei pe nelea.

¹⁵ Ee, Ɔoɔɔ GALAGI, è ɔá-nuɔuseiti gaawɔɔɔa,
 è ɔa-lebiyai lea,
 è ɔá-nuɔuseiti gaawɔɔɔa,
 è ta ɔɔga zooi va kwepelemaveti pe.

¹⁶ Ee, Ɔoɔɔ GALAGI, gi ɔeai ma kidaaviligi zu,
 gi è ɔaizieni, gi ɔaavote è ma.
 Gi ɔá-maanene wooiti daazeelini è ma,
 siegi zu è ɔeni gi maɔɔlozu la.

¹⁷ Gi ɔeni Ɔoɔɔ GALAGI ɔaazuve
 egɛ anzanui kogi ma,
 é vaazu niina doin zɔɔɔsu,
 é ɔa laavoe, é kpeei loo ga taɔai.

¹⁸ Mazɔɔɔ gi kogi zegɛni, gi ɔɔɔ,
 kele nii gi ɔɔɔni, naa ɔeni nɔ ga filei.
 Gi la kizo faa veeni eteai ya,
 gi la zenvu veeni nu niinea ya eteai ve.

¹⁹ Ɖa-wɔvɛiti ta zenvui wo volu,
 poomaiti ti ga nɔnɔiti, ta zenvui wo volu.
 Wɔiti wo laani zooi wu,
 à wuun, wo woɔɔula ga koozunɛi,
 Mazɔɔɔ ɔa-nɔɔagi ɔa ga wozakala nɔɔagi,
 ta zooi ɔa zenvui ve ɔɔvɛiti zea volu.

Zaalai ta wuunsu niinelai

²⁰ Nà-nuɔuseiti, à le wo-laazuve wa-velei wu,
 à daaɔulu ɔɔɔ ma.

A lago ɔɔɔ ná,
 eyɛsu Maligii ná-ziiɔaawanai buɔe.

²¹ Mazɔɔɔ Ɔoɔɔ GALAGI ɔa ɔula zeizuve,
 é eteai zu nuiti sala ga ta-vaagaa za golaiti,
 naama volo ná, zooi ɔa namai pe kula kelema,
 niiti nuiti ti ti vaani, é la mɔ tanɔpe ɔɔɔɔa.

27

¹ Naama volo ná, Góogó GALAGI ɔa potokulai wo
ga ná-boɔa zókpó wolai, maayikiai,
boɔa zókpó buwuidai,
é laale zie wu zua maayikiai wu suɓiligai,
vamóogó naa é la ɔa ga zoga,
toɔa kpolodei wu vamóogó naa vaa.

Maligii ta ná-leezen belei

² Naama volo ná, ta ɔe ma:
«À leezen belei maawuye, gwaa vagoiti ti ga.

³ Nà, Góogó GALAGI, nà ɔa gè makesu,
nà kóozu yeenópe.

Nà makesu folo vee kpidi va,
naa ɔa a ke nu mina lo su.

⁴ Ziiɔaawana la mɔ ziiimave,
kele nà kpolo ɔaingiti kaana, ta ɔaingiti,
nà laale ti wu, gè abui lo ti va.

⁵ Keni ni ta keena ga ti-lóoguzuve,
ti gi yóogózuɓete, ziiileigi ɔa ná,
ungo, ziiileigi ɔe gi yóogózu.»

⁶ Yeeɔeɔalaiti su ti vaazu,
Zakóbe ná-nuɓuseiti ma zape niineiti ta ɔula,
Izilaye ɔa vaa, é vuka,
é eteai pe maabóle ga gaawaaiti.

⁷ Góogó GALAGI ná-nuiti doɔave nei,
eɔevelei é naati doɔa, nuiti ti ɔeni ti loɔazu la?
Baa é ti vaave nei, eɔevelei é keeni la ga naati,
niiti ti ɔeni ti vaazu?

⁸ E ta-lukpó ɔaaleve ga, é ti ɔe, é ti laavili.
E ti zeɔeni ná ga daa viile ɔoi,
ga folo ɔila fiilei, é zeɔe folo ɔulazu vele.

⁹ Naama loɔai maavele ma, Izilaye ná-faaɔaaza golaiti ta gba.
Wele ná-kotoi zuvaaye fai ma lónogi ɔa ɔe ga:
Zalaɔa ɔulazuve ma ɔtuiti ta bulukpulu su
eɔe kobegi ma ɔtuiti, ti ɔe ga fufiligi,
sale wuluiti ta ansanse gala anɔakaiti
ti la mɔ ɔea ná pe.

¹⁰ Nu nɔpe ge la mɔ taa wolai zu sigigi ma,
toɔa ná, suɔakai, ti ɔeleni ba, é ɔe ga tevebai.
Nike yiɓoiti ti ɔa laami ná, ti ɔa vee ná,
ti ɔa daaiti mi ɔóogóle koiti su.

¹¹ Siegi zu ma bekegiti ti vóozu la, ta ti ɔaleɔale,
anzanuiti ti va, ti ti zeɔe, ti ti ɔala.
Mazólo nuɓusea ve ti la faa ɔaɔaazu,
naa ɔa é ba, zoi é ti ɔetea, é la ti maawóingaa,
zoi é ti ɔeteni, é la zaala laani ti ma.

Duɔiti gaɔfalema vaa wolai

¹² Naama volo ná, Góogó GALAGI ɔa ná-moloi loɔa,

é zo zîe wolai Efelate ma, é zeeli Ezipete g̃otud̃ei ma.
Izilayele nuiti, toɣa wo ỹeue ga gilagila.

¹³ Naama volo ná, puu golai ɣa ve,
niiti ti undaa ɣea vilisu Asiili yooi zu,
ta niiti ti fazani Ezipete yooi zu,
ta va, ti n̄k̄o G̃ooɣ̃o GALAGI wu
gize ɲadegai ma Zeluzaleme taazuue.

GALA gooi é lo Izilayele ta Zuda va

28

Maan̄ɣ̃o ɣa Efelayime luɣ̃o

¹ Maan̄ɣ̃o ɣa Samali ve,
taa wolai é ga masa b̄oologi ɣevele,
Efelayime d̄oozo nuiti ti b̄oɣ̃o l̄eezu su la!
E zeini n̄eme v̄ag̃oi unda,
ná-k̄bu ani v̄ag̃oi ɣea n̄o ga tufa waai pooloi
niima zunuiti unmaue, d̄ooi t̄ungi zeɣeai ma.

² Maz̄oɔ wele, ɣuluɓa ɣila ka Malig̃ii yeema daal̄ɣ̃oma,
sebeai, suzeeli, é vaazu é laale bu,
eɣe sak̄tu lona viile wolai,
faa zuɣologolo fiile wolai,
sabala golai, ma boigi yeizu.
Malig̃ii ná-zebei zu, toɣa taai loka zooi ma.

³ K̄ɣ̃olomai ɣa wo da,
Efelayime d̄oozo nuiti ta-b̄oɣ̃oɣ̃o masa b̄oologi.

⁴ Tufa waa v̄oi, é ga ná-k̄bu ani v̄ag̃oi,
é zeini n̄eme v̄ag̃oi unda,
naa ɣa ɣe eɣe kooleɣ̃ooɣ̃o gwaai, kp̄oidai ma yeeluɣ̃o,
z̄oi é kaazu m̄ounpa, naa ɣa kulazu ga, é kp̄ole gaaman̄o.

⁵ Naama volo ná,
G̃ooɣ̃o GALAGI, Fai-P̄e-Malig̃ii ɣa ɣe ga masa b̄oologi é volozu,
zanu b̄oologi maayikiai,
ná-nuɓuseiti maa a ɣili la.

⁶ Z̄oi é tukp̄oi ɣaalevezu,
toɣa telebodai vu naa yiimave.
Z̄oi é sili nuiti kp̄eezu, ti zeɣe taa zig̃idave,
é ɣe ga naa ná-zebei.

D̄oozo nuiti ti ga tukp̄oɣ̃aaleve nuiti

⁷ Wele tanigaani ba, d̄ooi ti loai ya,
gaazulati ganii da ti ɣaka.
Zalaɣa ɣula nuiti ta GALA goo wo nuiti
gaazulati ganii da ti loo ya,
d̄ooi t̄ungi zeɣeai ma,
gaazulati ganii da ti ɣaka.

Ta da ɓali ta ɣena kulakelema vaiti boga,
ti da ɣaka ta-lukp̄oɣ̃aaleveiti su.

⁸ Ta-laɓaliiti p̄e gaag̃olog̃ologa ga unpiligiti,
ada n̄ope ge la ná, ve ná la ɣ̄z̄oni.

⁹ Ti ɣeni ma: «Be ɣa Ezayi k̄eezu eɣe a ɣe kalasu?

Be ɗa é pɔ ga é ná-keela wooi zuɗula ma?
 Naa la zolooni doungoiti nɔ ma ɓaa,
 ti laaɗula feya niimii va,
 ti zegeai ti-lee va feya nɔ?

¹⁰ Devei la devei maazu, devei la devei maazu,
 tɔgi la tɔgi maazu, tɔgi la tɔgi maazu,
 tago ve vele, tago munu vele.»

¹¹ Za vɔluma, Ƴooɗo GALAGI ɗa ɗa ɓɔe niima nuɓuseiti pɔ
 zii wooiti su ti ɗaagaala ɓaai, ween wooiti.

¹² E ɗeni ti ma: «Doogo bosuve ɗaa.
 Niiti ɓɓɓai, à naati ze ná, ti loogo, wele ziileigi va.»
 Kele ti la ɗeni keeni ti va woilo Ƴooɗo GALAGI wooi ma.

¹³ Ti ɗaazu, Ƴooɗo GALAGI wooi ɗa ɗe ga:
 «Devei la devei maazu, devei la devei maazu,
 tɔgi la tɔgi maazu, tɔgi la tɔgi maazu,
 tago ve vele, tago munu vele,»
 naa ɗa a ke ti ye ziezu, ti laazei, ti-zaamave ɗale ga,
 ti lo balii ɗa, ti zo.

Sɓelama ɗotu wolai

¹⁴ Naa ɗa é ba, à woilo Ƴooɗo GALAGI laawooi ma,
 ɗeeɗulasu nuiti, wo zeini Zeluzalɛme nuiti unda.

¹⁵ Wele nii ɗa wo bosu:
 «Gi minazegɛa ɓoɗo ve ga saai,
 gi yooɗzuɓeteni ɗa ɗovealaazu,
 siegi zu zie ɓoi golai lokolevezu la,
 é la vaa, é va zeeli gi ma,
 mazɔɔ gi zeei ɗe ga gi-makesuve,
 gi wooveledai ɗe ga gi-ɓooɗuzuve.»
¹⁶ Naa ɗa é ba, Maligii Ƴooɗo GALAGI ɗe:
 «Wele, na kotu laazu Siyon,
 é ɗeezu ga buulaagi, poluɗulaai,
 sɓelama ɗotu wolai ɗe de, fizoge gola,
 é laani ga pagɔ.

Zai a voluzei ba, naa la velaa.
¹⁷ Na ɓoɗo galui ɗa ɗe ga soledai,
 na-ɓoɗo gani bui galui ba,
 naa ɗa ɗe ga telebodai.»

Sakotui ɗa li ga zeei ɓooɗuzuve,
 ta ziei ɗa yei ga wo-ɓooɗuzuve.

¹⁸ Wa-minazegɛgi ɗa ɗologolo
 nii wo boni yooɗzu wa saai.
 Wa-woolaamai la yega ma,
 nii wo boni wa ɗovealaazu.
 Siegi zu zie ɓoi golai lokolevezu la,
 toɗa wo ɗologolo.

¹⁹ Teve daa ɗilagila, toɗa wo zo,
 mazɔɔ toɗa leve sobui, foloi ta kpidii.
 Ma ɗeela wooi ɗaaga vai ɗa ɗe ga kidaavili faa wola.

²⁰ Betei ɗa buɗa gola ga nu va zakpamaale su,
 peemazegɛi loi, nu la felevelega ɓoɗo ma.

²¹ Mazɔɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa wuzeɔe,
eɔeɔeɔe ɛ ɔeɔni la Pelasime gizeɔ ma.
Eɔe Gaɔaɔɔn nɛmɛi zu, toɔa yiɔaawana,
ɛ nɔ-kɛɛwotiiti daazeeli, ɛ nɔ-botii ɔe.
Kɛɛ, kulaɔiliba wotii ɔa ɔe de, botii nii ɛ la ɔa ga ɔe pɔɔma!

²² A yeeɔɔulana wa-ɔimalala ɔeeɔɔulasui zu.
Ni naa laade, galui laa ɔa lɔsu wo-ɔɔgi va gola.
Mazɔɔɔ zooi pɛ koloɔolo vai leveɔe na,
ɔe mɛniɔe Maligii la, Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii.

Gimalai nii bela ge la ba

²³ A woilo dɛɛ ɔɔoi ma!

A dama, wo woilo daawooi ma!

²⁴ Tii ɔe nui ɔe ɔa a ɔa ye nɔ wozawolii ɔa ɔɔ,
ɛ va ɔa ani zuwui vaza?
Yeenɔpɛ nɔ, ɛ ɔa kuɔui la, ɛ ɔa sulɔɔagi wo nɔ?

²⁵ Kɛɛ kpega voluma zooi ɔaa ɔe sɔli,
toɔa ɔa gulu kaeiti pɛ faza,
ɛ moloɔ vaza, ɛ kpazii zin, ta moloɔ daa ga wɔɔlezegi,
vɛti pɛ maaneai ti ɔekpe nati, molo nɛkɛgiti.

²⁶ Uɛɛi a ziɛ la, naama leveiti kana,
nɔ-GALAGI kalaga da,
ɛ ma ɔeeɔeeɔgiti fe ɔe.

²⁷ Nu la ɔa ga ɔenɛi ɔaalɔa ga kava loɔa wulu zeɔpɛgi,
ɔaa nu va wotoloɔ ɔize gulugi zu.
Kɛɛ kpakɔi ɔa nu a ɔa gulugiti ma ɔaei ɔula ga la.

²⁸ Nu ɔa ɔa moloɔ vukɔ pɛ, ɛ va ɔului zɔɔɔ,
kɛɛ ɛ la yeɔa vukɔzu, dooɔɔ ge la ba.
Ni ɔa wotoloɔ ɔɔɔiti kpizɛna su,
sooiti ti la zooga ti va moloɔ vukɔ ga volokagiti.

²⁹ Naa pɛ ka zɔɔɔsu Gɔɔɔɔ GALAGI ya, Fai-Pɛ-Maligii,
nɔ-faazeikpasui wola vizɔge,
nɔ-ɔimalai maayikiɔe.

29

Zeluzalɛme zeɔ vai kɛɛ su ta nɔ-kizo fai

¹ Maanɔɔɔi ɔa Aliyeɛe vɛ,
Zeluzalɛme taa wolai Davide seɔɔai kɛɛ su!
E ɔaaɔa va ɛ feti voloiti so, kona-o-kona,

² nɔ zeizu taa wolai tei ma, Maligii ɔe naa.
Kpɛɛi ta kidaaviligiti ka ta ɔe ɛ ya,
ɔa ɔe ɔe niina nɔ ga zalaɔa ɔula laai,
vɛ zalaɔaiti ti ɔalazu nɔ.

³ Nɔ nɔ-kɔɔlaaɔai vuuzu,
ɔe ɛ zeɔ la kɛɛ su,
ɔe ɛ maalati ga kɔɔɔ zɔɔlaiti,
ɔe siɔigi lo, ɔe tati ɛ ma.

⁴ Da loozu bu,
ɛ-wooi ɔa ɔula zooi ɔoma vɛɛi,
ɛ-wooi lɔi gola fuɔiligi zu,
ɛ-wooi ma ɔaayɛi gola, mɛni da ɔa,

é ɖa ɖula fuɖiligi zu eɖe foe wooi.

⁵ E zili nu vɛbɛiti ta ɖe eɖe fuɖiligi,
nu vaa nu vɛbɛiti ta ɖe eɖe moloɖoloi é ɖovesu.
Naa ɖa ɖe gaamago nɔ, naa zuvile.

⁶ Ɔɔɔɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii ɖa è maalobo,
tona kpune tugi zu, ta zou ɖaliiti, ta koozuɖili faa wolaiti,
fiile wolai ta tɔngɔlo fiilei,
é ɖɔ abui va, é adaɖeti galazu, naama zogi.

⁷ Eɖevelei a ɖa ɖe la ga segi,
ɲiimenii zuɖula keɛmai,
pele ɖana a ɖe la ga zii mɔinmɔingi naati
niiti ti ɖeni kɔɔi vɛɛzu Aliyele va,
ti ɖeni kɔɔi ɖɔɔzu daalɔɖɔma,
tɔ ɖɔɖɔi ta ná-siɖigiti daalɔɖɔma,
ti ɖa ti maalati, ti ze ti ma.

⁸ Toɖa ɖe eɖe nui pului ma, é ze é ɖa laami,
keɛ siegi zu é wuunsu da, koozu ɲakai ɖe de,
ɖaa eɖe nui kpɔɔle wɔin ma, é ze é ɖa ɖɔɔle,
keɛ siegi zu é wuunsu da,
toɖa ɖɔɖɔ vɛtesu ga gola ɖɔɔvɛ, kɔɖaɖe vɔ kpaan,
vele ɖana a ɖe la ga zii naati ma vɛbɛi,
niiti ti kɔɔi ɖɔɔzu Siyɔn ɖizeɪ laalɔɖɔma.

*Wozaɖaa nuiti ti ɖaazuɖolei,
ɖɔɔi ti zogai*

⁹ A lua, wo laavɔ!
A ɖaazu vɛɛ ma, wo ye gaazuɖolei zu!
A ɖe ga ɖɔɔzo nuiti, keɛ ɖɔɔzo taade,
wo ɖa voola pelei va,
keɛ é la ga wo va ɖɔɔle gola.

¹⁰ Mazɔɔɔ Ɔɔɔɖɔ GALAGI gaazu vɛɛ ma yenvui yeɪda wo ma,
é wo-ɖaazu vɛti pɛa ma, wa ya GALA goo wo nuiti,
é ɖɔɔlɔgi la wo ɖaazu, wozaɖaa nuiti.

¹¹ Kulakeɛmai pɛ ge ɖea wo vɛ eɖe wooiti ti zɛvɛai sevei zu daazie ga kedoi. A so nui ta
ya, zɔi soogai sevei ɖalasu, wo ɖe ma: «So dɛɛ ma, è nii ɖala,» toɖa wo woɖaavote ga: «Gè
la zooga gè va sevei nii ɖala, tɔɔzei daazievɛ.»

¹² A fe nui ta ya, é la zooni seve ɖalasu, wo ɖe ma: «So dɛɛ ma, è nii ɖala,» toɖa wo
woɖaavote ga: «Nà ya, gè la zooni seve ɖalasu.»

¹³ Maliɖii ɖeni ma mɔnɔ:
«Niima nuɖuseiti ta maabuɖazu bà ga ti-laawooi nɔ,
ta dɛbizu ga ti-lakɔlɔgiti nɔ,
keɛ ti-yiimave wola maagoozave bà.
Unfemai ti ɖɛɛzu, ta bosu ga ze,
naa ɖa nɔ ga faa tanɔ nii nuiti ti dɛɛni ga tiye.

¹⁴ Naa ɖa é ba, nà yesu niima nuɖuseiti daavɔɔzu ga laavɔɔ vaiti
ɖima nuiti ta-ɖimalai ɖa ɖoloɖolo,
kelegele nuiti ta vala ta-gelegelegi ma.»

Faiti seɖe veleɪ ɖevele ma

¹⁵ Nimizai ɖa naati tuɖɔ,

zòiti ti ǵoozu vai lǵǵufuzu Ǵooǵǵ GALAGI va,
ti ta-vaazeikpasuiti kǵǵzu dǵǵufuzu kpidii zu,
ti da ǵǵ ma: «Bǵ ǵa a zoo é gi ǵa?
Bǵ ǵa é gi vǵǵsu?»

¹⁶ Wa-yaava vai nii ǵa ga ma bǵgele!
Pǵlo liǵi lo nui ta pǵlǵi ti ǵǵ ga ani ǵila,
anii é bǵǵǵzu, naa ǵa bǵǵ nǵi é lo kǵǵǵ nui va ga:
«Tǵ laade, é va kǵǵǵ?»
Pǵlo liǵii ǵa zoo nǵi bǵǵǵzu ǵisu é lo kǵǵǵ nui va ga:
«Ǵi ge la ma?»

¹⁷ Wo la kweni baa ga ná tago nǵ vǵ ná,
Liban lǵbǵi ǵǵ ga gulu belei,
gulu belei ǵǵ ga dǵbǵi.

¹⁸ Naama volo ná, goizuǵǵlo nuiti ta naa mǵni
nii bogai sǵvǵi zu,
gaazuǵǵle nuiti ta ǵula kpidii zu ta gaazuǵǵle bidii,
ti-ǵaazuǵǵ wozǵǵa.

¹⁹ Ǵooǵǵ GALAGI zaalai zu,
bǵǵmaayei nuiti ta yǵ nǵ ǵoozunǵǵzu ǵǵ.
Bala nu wolaiti ti nuǵusǵiti saama,
ta vuka ga koozunǵǵi
Izilayǵle ná-GALA Nadegai zaǵui zu.

²⁰ Tooma nuiti pǵ ta-volo ǵaaǵelagi ǵana,
ǵǵǵǵulasu nua ti la mǵ ǵǵa ná.

Ta naati ta-vai ǵaaǵela,
niiti ti wǵindai ga ti da faa ǵǵi ǵǵ,

²¹ ti da nuiti peelala ga laawooi tukpǵǵaalevezuǵǵ,
ti da balii la tukpǵǵaaleve nuiti tugǵ tukpǵǵaalevezuǵǵti,
ti da telebo nuiti undaaǵili wafuun.

²² Naa ǵa é ba, Ǵooǵǵ GALAGI wooi ǵaa,
Zakǵǵe ta mavofodaiti ta-ǴALAGI,
Abalaame unmǵǵ nui:

«Zakǵǵe ná-nuǵusǵiti ti la mǵ unfǵga pǵ,
ti-ǵaazuǵǵǵǵ ge la mǵ bǵida su pǵ.

²³ Siǵi zu tiya bǵǵǵi baa ti-lointi ti naati pǵ kaazu la,
nii ná kǵ ti zaama,
ta kwǵǵ ga ná ga GALAGI,
Zakǵǵe ná-GALA Nadegai,
ta unfe mà, ti lua ga ti mina ènǵǵǵtala vaa ǵǵ,
ná, Izilayǵle ná-GALAGI.

²⁴ Zòiti ti ǵǵa na ǵalani ǵi pagǵi ma,
ta ǵimalai maǵǵli,
zòiti ti maǵǵaalii ǵǵǵzu yeenǵpǵ,
ta va bu, nu ti ǵala.»

30

Ǵooǵǵ GALAGI ǵa
Ezipete minazeǵǵ fai laalǵǵma

¹ «Nimizai ǵa wo luǵǵ, kololala lointi,
wa faazeikpasuiti kǵǵzu, niiti ti la zǵǵeni nǵun pǵ,

wo minazegegiti kpɛtɛ yɔɔɔzu, gè la ti leveni.
Wa kotoi ta laazu ta maazu ɔana!»

Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

² «Wa ziezu, wo da li Ezipete yooi zu,
kɛɛ wo la gàazaɔasu.

Falaɔɔn ɔɔ bɛ ɔa wo lɔɔɔuzuvɛ ɔaiziezu ná,
wa dooɔo bosuvɛ ɔaiziezu Ezipete yooi ná-niinigi wu!

³ Falaɔɔn ɔɔ bɛ lɔɔɔ wo fai ɔa ɔɛ ga unfe faa wo vɛ,
dɔɔɔuzuvɛ wo naa ɔaiziezu ga Ezipete yooi zu,
naa ɔa ɔɛ ga wɔungi maayei vaa.

⁴ Wa-ɔundigɔiti ta na Soan,
wa-ɔeelaiti ti zeelia Anɛse.

⁵ Ti pɛ ta unfe niima nuɔuseiti faa zu,
ti la ɔɛa ti vɛ ga kpɔba nu,
ɔaa zeeve bɛ nu, ti la ɔalaa ɔɛa ga zeezei bu nu,
kɛɛ kɛni ti unfe ganii ta ta-ɔaagɔluma anii.»

*Zɔiti ti liizu Ezipete yooi
ná-kpɔbai ɔaiziezu*

⁶ Keela wooi é wosu toganiiti faa zu ti lɛkpɛmavɛ nu yeezazu vɛle yooi zu:

Kidaaviligi ta ziizoolɛ yooi zu,
zalaiti ta-yooi zu, zalai é zikɔzu,
pɛɛɔaalii ta dɔɔɔwulususu zooi zu,
ti da li ga ta-zɔɔlaiti soovalegiti kɔma,
ta ta-naavoloiti nɔmɛiti kɔma,
nuɔuseiti pɔ, niiti ti la kpɔba nɔpɛ kɛa ti vɛ.

⁷ Ezipete ɔɔbai ɔa ga wafuun faa, gaamɔɛ anii,
naa ɔa é ba, ná da toli ga:
«Tɔɔa levetevesu gola, kɛɛ é la faa nɔpɛ kɛɛzu».

Kololala nuɔuseiti

⁸ Vaana, naati sɛvɛ ti ɔaazu kokologi ma,
yeevɔzɛ ti va sɛvɛi ta zu,
naa ɔa a kɛ naa ɔɛ ga zeele wooi,
é yɛ ná vɛlela vɛle vaa ma, eyɛsu ɔɔ.

⁹ Mazɔlɔ kololala nuɔuseiti be,
ta ga yaava loun zunuiti,
doun zunuiti ti la pɔ ti woilo
Ɔɔɔɔ GALAGI ná-tɔ gooiti ma.

¹⁰ Ti da ɔɛ GALA goo wo nuiti ma:

«À ɔɛ GALA goo wo fai va!»

Ti ɔɛ zɔiti ma ti kulakɛɛmaiti kaazu:

«À ɔɛ kulakɛɛma ɔɔiteiti bosu gi ma.

A da woo vago nɔ wo gi ma,
wa-ɔulakɛɛmaiti ti zɛɛ ɔɔitogiti fe gi ya.

¹¹ A zɛɛ pe vagoi va, à pele zɔlegi yɛ ná.

A ɔɛ ɔɔizu gi la ga Izilayeɛ ná-GALA Nadegai ná-fai.»

¹² Naa ɔa é ba, Izilayeɛ ná-GALA Nadegai wooi ɔa é ga nii:

«Tɔɔzei wa ɔɛɛzu niima wooi va,
wo da ɔɔɔ lɔ tooma vai zu ta yaavai,

wo va voluzeizua zɔlɔɔ,

¹³ naama vaagaaaza golai ɔa ɔe wo ve
eɔevelei sigi gaagoozagi naa ta a valina,
e deɛ ga toɔa na ɔologolo,
e wuule, gaamago nɔ e wolo.

¹⁴ Sigigi ɔa bezegele
eɔe pɔlɔ ligi lo nui na-digii e bezegelesu,
nu la maaɔugaa go pa sɔlɔga,
a nu ɔula abu zee vaa zu,
baa zie zaɔa vaa zu ziiyeɔei zu.»

Ziileigi ta ladalai

¹⁵ Naa ɔa e ba, Maligii ɔooɔ GALAGI Izilaye le na-GALA Nadegai wooi ɔa e ga nii:

«Ni wa ɔalena ma, wo va pɔ,
wo maaɔungu wo, naa ɔa wa ɔizo da,
ziilei ta ladalai ɔa wo-zeeɔi su.»
Kele wo la ɔeni vaani naa wu!

¹⁶ Wo ɔeni ma:

«Ba-o! Ga vela sooi ɔoma!»

Naa ɔa e ba, wa vela!

Wo ɔeni ma mɔnɔ:

«Ga li sooiti koma ti wola bizezu!»
Ni naa ve, wo bee nuiti gola zuvileve, tiya balaa!

¹⁷ Wo zili nu ɔila kpegi ɔa nu waagilagi (1.000) maalua,
ti pe ti bize,
nu loɔlugɔi a wo maaluaana,
wo pe wa bize.
Gaabelasu, wo-motaiti ta ye zeizuve
ti gaagaaɔe eɔe bɔɔlogi e zeleni gizei ma,
eɔe poogi e vileni gizei ma.

GALA ka undaanɛi ɔe

¹⁸ Anɛ naa ve, ɔooɔ GALAGI ɔa maaɔungu wosu ɔɔ,
e va zaalai la wo ma.

Toɔa wuzee, e na-maawɔingai le ga woye.

Mazɔlɔ ɔooɔ GALAGI ɔa ga telebo GALAGI.

Undaanɛ nu ɔa ga naati pe, niiti ti ɔitosu toun ba.

¹⁹ Ee, Siyɔn nubuseiti, wo zeini Zeluzalɛme,
wo la mɔ wɔlɔa pe.

Mazɔlɔ wa woogulana ɔooɔ GALAGI ma,

toɔa zaala la wo ma,

kevele beeve wo-wooi menisu-o,

e wo woogaaute.

²⁰ Mazɔlɔ Maligii ɔa daamianigi ve wo ya kidaavili foloi,
ta ziei, ziizoolɛ yeei.

Zɔi maanɛai e e ɔala, naa la mɔ loogua e va,

kalamɔin a ɔe e ɔalasu, da ka ga ɔaazuve.

²¹ Siegi zu e ɔeezu e li ga e-yeezazu velei baa e-ɔovezu velei,
da vaazu wooi niiti menisu e voluvelei, e ɔe e ma:

«Wele, pelei ɔa, zie la.»

²² Walii siaai wa-ɔooɔ ganigiti ma

ta zanugi é ziezú wa-vololibaiti ma,
 wa naati deve ga ti ɔ́zɔ́vɛ,
 wa ti ma buɔ́fai pili ya, wo kwɛɛ ga ti luulavɛ,
 wo ɔ́ɛ ti ma: «À maag̃ooza gi va!»

²³ Malig̃ii ɔ́a tonai ve wo vɛ,
 wa-ani zuwuiti faa zu,
 niiti wa ti vaza zooi ma,
 zooi ɔ́a daamianigi ve wo ya,
 é m̃oin, é va gola.
 Naama volo ná, wa-loganiiti ta ɔ́ɛ laamiizu
 ga tufa lenugi nɛmɛ wolai zu.

²⁴ Nikɛiti ta soovalegiti ta ɔ́ɛ zooi wolizu,
 ta laami ga tufa vɔ́ɔi kpoloi ba,
 ti suviegai ga taɔ́asagi, gaavɛɛ ga sɛpɛgi.

²⁵ Nu vaa vaa wolai ma voloi,
 yeei pɛɛ ɔ́aag̃ooza golaiti ti loozu la,
 zie yei veleɪ ɔ́a m̃oin gizeiti maazuɔ́ɛti,
 ta gize buɔ́ɛgiti maazuɔ́ɛti.

²⁶ Alugi ɔ́a volo eɔ́ɛ foloi,
 foloi ná-wozakalagi ɔ́ɛɔ́aa ɔ́a ɔ́aa ná zeizu ɔ́ɛ lɔ́fela.
 Toɔ́a ɔ́ɛ eɔ́ɛ folo lɔ́fela wozakalagi vɔ́ɔma,
 voloi Ǹoog̃o GALAGI a ɔ́ɛ ná-nubuseiti ta-valai ɔ́aag̃ilizu la,
 vɛti maawanai náti, toɔ́a mináti kɛɛɛ.

Maag̃oloi ta kizogi

²⁷ Wɛɛ Ǹoog̃o GALAGI ɔ́ɔ́ɔi va,
 é vaazu, é zeɔ́ɛ ɔ́oozama,
 é ɔ́a ɔ́ala su ga ziiɔ́aawana wolai,
 dakɔ́logiti ti ɔ́ali ga ziiɔ́aawanai,
 daawooi ɔ́a ga abui é sosu.

²⁸ Daa viilei ɔ́ɛɛvɛ eɔ́ɛ kɔ́tudei fegai,
 é ɔ́a yei ga aniiti pɛ.
 Paave ga é zii ɔ́iligiti pɛ niikpi,
 é ti ɔ́aave maanog̃o zeɔ́ɛgi zu,
 é kalafe ɔ́olu vili nubuseiti pɛ kpaloɔ́gaeiti ba,
 é ɔ́a li ga tiye vɛ ná nɛai bɛ.

²⁹ Wa guyei loo,
 eɔ́ɛ kpidii naa nu fetii ɔ́ulazu la,
 wo ɔ́oozu ɔ́a nɛ wo-yiimavɛ,
 eɔ́ɛ nu a ɔ́ɛ ziezú, é ɔ́a koole vɛɛ wooi mɛni,
 wo ɔ́a li Ǹoog̃o GALAGI ná-gizei ma,
 GALA pɔ́ bɛ, Izilayeɛ Ná-Fasai.

³⁰ Ǹoog̃o GALAGI ɔ́a wooi ɔ́ula, goo maayikiai,
 toɔ́a dɛɛ veleɪ a ɔ́a zeei vɛɛ su la,
 é va doɔ́ai wo da.

Toɔ́a ná-ziiɔ́aawana wolai ɔ́ula kɛɛma,
 ta ná-abuzogi é galai wosu,
 tona wolai wu, fiile wolai ba, ta sakɔ́tuiti.

³¹ Mazɔ́lɔ́ Asiili nuiti sasú ɔ́a ɔ́ali
 ta Ǹoog̃o GALAGI wooi mɛnina,

siɛgi zu a ti loɣana la ga ná-tukpɔi.

³² Tamadegi ta kɔnigi ti-wooi ɔa ɔe mɛnisu,
ti loɔa baɔɔi lugi ɔilagilagi wu
nii Ɔooɔo GALAGI a zeɪ ti ma ti maagolo vai zu.
Ɔooɔo GALAGI baɔɔi ɔa yeewuzeɔe, é kɔɔi ɔo ti laaloɔoma.

³³ Kaite suɔoozaa, tutui zuɔetɛve na,
kevele ɔetɛve baɔaa masagi ná-faa ma, suɔooza, suwɔɔo,
kovii maaɔɔe, naa gola mɔin, abui ɔevele ɔetɛve na,
Ɔooɔo GALAGI laa viileɪ ɔa so ba,
eɔe timinigi ma ɔe wolai.

31

*Maanɔɔi ɔa naati tuɔo,
zoiti ti voluzeizu Ezipete yooi va*

¹ Maanɔɔi ɔa naati tuɔo,
tei ti yeizu Ezipete yooi zu kpɔba ɔaizie vai ma,
ti voluzeidai sooiti ba,
ti laai kɔɔo wotoloiti da, tɔzeɪ ti mɔinve,
ta soo ɔize zalavusuiti, tɔzeɪ zebe wolai ɔa ti va.
Kele ti la welezu Izilayeɪe ná-GALA Nadagai va,
ti la Ɔooɔo GALAGI ɔaiziezu.

² To baɔaagi, sooge faa ɔeezu,
toɔa vaazu ga maanɔɔi, é la woo maavaliboga,
toɔa wuzeɔe faa ɔo ɔe nuiti ta-veleyeɔei laaloɔoma,
ta naati ta-bɔbai laaloɔoma niiti ti telebotalai ɔeezu.

³ Ezipete nuiti ta ga nuiti,
galadai ma zobo nɔpe ge la ti ve,
ta-zooiti ta nɔ ga zooi ɔaa aniiti,
geegɔlɔgi zu ani la ga tiye.
Siɛgi zu Ɔooɔo GALAGI yeemaalesu da,
zoɪ é kpɔbai wosu, naa ɔa bune,
ta zoɪ ti ɔosu ba, naa ɔa loo,
ti fele pe ti undaa ɔa vili vɔɔma.

Ɔooɔo GALAGI ɔa a ɔa unmoogi wo

⁴ Mazɔɔo Ɔooɔo GALAGI wooi ɔaa mà:
«Siɛgi zu zalai ɔaa zala yivoi zikɔzu la,
ga é ná-daamianigi maazuɔa,
baala make nu bulugiti ti vaa va da ma,
ti ɔa kpeeiti too, ti la maalua.

Ti zɔngo wooi la ipotevea pe.
Uele ɔana Ɔooɔo GALAGI, Fai-Pe-Maliɔii yeizu la,
é kɔɔi ɔo ná-gizeɪ ma Siyɔn, ná-gize goi ma.

⁵ Eɔe wɔnii é ɔovegiti suviesu ma ɔain maazu,
vele ɔana Ɔooɔo GALAGI, Fai-Pe-Maliɔii ná-makeɪ zuviesu da Zeluzalɛme maazu.
Toɔa maalobo, é unmo.
Toɔa buɔe maazu, é make ma.»

⁶ Izilayeɪe nuiti, à va volu Ɔooɔo GALAGI vɔ,
nii wo wola maagoozaai ba.

⁷ Naama volo ná, εε πε ka ná-salea vili ya,
niiti ti βεται ga walii ta zanugiti,
niiti wo ti βετεni ga wo-yee ηῶiti.

⁸ «Asiili yooi ga loo bu
ga boḡa zḡkpḡi é la ga nuḡuseiti kpetε gelei.
Boḡa zḡkpḡi nu la kpeteni ga yee,
naa ḡa a ti ḡologolo.
Boḡa zḡkpḡi naa ḡa Asiili nuiti ta ḡize ba.
Ná-nu niineiti πε ta ḡe duḡla wotii ḡεεzu boani zeezu.
⁹ Zḡiti ti zuḡaani eḡe fasai, ta lua, ti ḡize,
kundiḡiiti ti iηḡ ge leve,
ti ḡele ta-ḡalapḡi va,»
Ḣḡḡḡ GALAGI wooi ḡana,
nii ná-abuzogi Siyḡn,
ná-abuzulugi Zeluzaleme taa zaamave.

32

Masagi é faiti πε falibosu

¹ Masa ḡila ka wuzeḡe,
nii a masadai ḡe ga telebodai,
ná-kundiḡiiti ta zei nuiti unda ga soledai.
² Ti ḡilagilagi ta ḡe eḡe
ve nu a loḡḡu ná fiilei va,
ve nu a loḡḡu ná tona viilei va,
ti ḡe eḡe ziei é laani zou vḡḡi zu,
ḡaa eḡe fasa wola ma niinigi tevebai zu, suvḡai.
³ Naazu zḡiti ti-ḡaazuve maaneeni é wozagaa,
naati ti la mḡ ḡea ga gaazuḡole nu,
faa meni nuiti goi ḡa menigi wo.
⁴ Kidafaawulala nuiti ta faa ḡaaḡa,
muuma nuiti ta zoo ḡeεzu valafala ga pagḡ.
⁵ Ḣimalala nui la mḡ zooga é va leve ga seizumaane kevele,
nu la mḡ ḡea yaava nui ma,
toḡa ga nu wola.
⁶ Ḣimalala nui ḡa ḡa ḡimalala vai nḡ wo.
Toḡa ḡa ḡḡḡ ve faa ηḡu ḡεε vai ya,
é la unfe ga GALA ma keε vai tanḡpe su.
Toḡa ḡa woo ηḡiti bo Ḣḡḡḡ GALAGI ma.
Zḡi pului ma, é naa ḡoozu ηakai ye,
zḡi é zaazu ga kḡḡle wḡin, é naa ye zie valagi zu.
⁷ Yaava nui ná-kḡḡḡ zḡḡaiti ηḡuve.
Toḡa ḡa kisie ηḡiti kpetε,
é va maanḡḡ nui undaavili ga zεε ḡḡeiti,
aneε ni maanḡḡ nui ḡa ná-gaamai zu.
⁸ Kele nui zii vagai,
naa ḡa ḡa kisie vagḡiti kpetε,
sie velei πε ka ḡa ná-nuvagḡlai le.

Zeluzaleme anzanuiti ta-λενεḡi

⁹ Ee, anzanuiti, wɔiti ziizoolɛ la wo ma,
à wuzeɣe, wo woilo gòoi ma!
Anzalopoiti wɔi maaɣili la wo ma,
à woilo gòoi ma!

¹⁰ Kona gila ta tago laawu,
wa ɔaazu balizu, wɔiti maaɣili la wo ma,
mazɔlɔɔ dɔɔbɔi kpɛtɛ vaa la mɔ ɣɛa,
ma waa ɣula vaa la mɔ ɣɛa ná.

¹¹ A ɓali ga duai, ziizoolɛlala nuiti,
à ɓali, wɔiti maaɣili la wo ma.
A ɣula wa-zeɣeiti su, à seɣei ɣula ɣɔba,
wo zaamaɣili ga saa wɔlɔ wo seɣei.

¹² A yiila loɣa, wo wɔlɔ balaɣa ɔapagiti faa zu,
ta leezen beleiti ti ɣeni gwaai wosu gola.

¹³ Wo wɔlɔ nà-nuɓuseiti ta-yooi vaa zu,
nii ɣaingiti maaɔɔlegai,
pɛɣeɣeiti koozunɛi ɣeni ti wu taazuɔɔ,
é naati pɛ maaɔɔlega.

¹⁴ Mazɔlɔɔ masa pɛɛi zuwoga, taai daaveni suwoga,
gizei ta pɛɛ ɣaaɣoozagi ti ɣɛ ga pugi eyɛsu ɣɔ,
ɔɛ dɔɔɔzu zoovalegiti ta ɣɛ ɔɛzu ná, ta togani laamiizuɔɔ.

Ziileigi ta telebodai

¹⁵ Toɣa ɣɛ ɣana,
eyɛsu Zenvui yei ade ma, é zeɣe geezuɔɔ,
názu tevebai zu ɣa valibo ga gulu belei,
gulu belei ɣa ye ɓetɛzu, é ɣula ga goya lɔɔi.

¹⁶ Soledai ɣa ɣɛ tevebai zu,
telebodai zei gulu belei zu.

¹⁷ Telebodai ma lɔnɔgi ɣa ɣɛ ga ziileigi,
telebodai ɣɛɛwotii ɣa ga kulagaanɛɛzui ta ziileigi eyɛsu ɣɔ.

¹⁸ Nà-nuɓuseiti ta ta-eteai zie ziileigi zu,
seizu ɔagɔi zu, ziilei pɛɛiti bu.

¹⁹ Sakɔtui ɣa dɔɔi loo bu,
taai ɣa loo bu.

²⁰ Kɛɛ wa ɣɛ ga undaanɛ nuiti,
wa ani zuwui vaza zieleɔɔti,
wo zoo wo nikaite ta soovalegiti pile ɔɔɔ yeema.

33

Maanɔɣɔi ɣa faa zuɣologolo nui luɣɔ

¹ Maanɔɣɔi ɣa è ɔɛ, ɔɛi è zɔiti kologolosu,
tama è la dɛ ɣologoloni,
è zɔiti yaavazu, ti la dɛ è yaavani!
Siegi zu è besu la ga zɔiti kologolo,
ɔa ɣologolo niina, ɔa ɓalaagi.
Siegi zu è besu la metu ga yaavai ɣili zɔiti ma,
ta è maayaava niina ɓalaa.

² Ee, Ƴooɣɔ GALAGI, gi maawɔingɔ!
Gi ɣitogɛ è ɔa.
Zeɓɛi ve gi ɔɛ, sobu-o-sobu,

gi unmao kidaavili foloi.

³ Siēgi zu tonai kpunēsu la,
nuḅuseiti ta ḁa vela.
Siēgi zu ē wuzegēzu la,
ziiti su ḁa vaza.

⁴ Ti vu ta-ḁoozoganiiiti ma, egē koto kpulugiti.
Ti ḁungulu ti ma, egē kpazine kpulugaa.

⁵ Ḑooḁo GALAGI ḁa fai pē unda,
mazolo toḁa zeini geezuve.
E Siyōn laavega ga soledai ta telebodai.

⁶ Da ḁa-eteai zie gaanēēi zu.
Ḑimalai ta faaḁwēgi ta ga kizo fai bētei.
E unfe Ḑooḁo GALAGI ma,
naa ḁa ē ga ḁa-naavoloi.

⁷ Kooḁuluḅaiti ta kpeei loozu taazuve,
ziilei fai ma ḁeelaiti ta wolozu gola.

⁸ Peleiti supakave,
nu nōpē ge la mō ziezū peleiti su.
Unfama la wosu ga fai niiti solomai ḁēai ti ma,
zeeleiti daa ḁa vili, ta ēsē pē belevilisu.

⁹ Zooi ḁaaleida egē saa ḁa loo, su ḁa vō,
unfegi yeida ga Liban, toḁa na vō,
Salon nēmē wolai zu ḁēa egē tevebai.
Basan ta Kaalamēle ta-vagi ḁulaa ti va.

Siēgi zu Ḑooḁo GALAGI wuzegēzu la

¹⁰ «Niizu, nā ga wuzegē,»

Ḑooḁo GALAGI ḁē ma,
«niizu nā ga ḁaalo,
niizu nā ga ḅōloḅo velel lē.

¹¹ Wa-vaazeikpasuiti ta ga kpakuḅakugi nō,
ta zoloosu ga kavazaḁagi nō,
wo-laa viilei ḁa ga abui, nii a wo ḁala.

¹² Nuḅuseiti ta ḁala, ti ḁē ga zuvuī,
egē ḁaingiti ti leveai ga ti ḁalazu abui zu.

¹³ Wōiti wo maagoozaai, ā mēni nii gē kēēni!
Wōiti wo maabuḁaai, ā nā-zobogi zuḁoḁo!»

¹⁴ Kotoba nuiti ti lua Siyōn,
GALA gaazuluabalala nuiti suḅalia, ti ḁē ma:
«Ade zu, ḅē ḁa a zoo yēsu niima abuzogi ḁoba?
Ade zu, ḅē ḁa a zoo zeizu ḁooḁo abulekai tēi koba?»

¹⁵ Zōi ē ziezū telebodai zu,
ē ḁa ḅōē ga soledai,
ē ḁa ḁēle tōnōgi va ē zoloosu ga toomai,
ē yeevoḅesu ga ē mina vooḁu lobēani va,
ē la woilosu ḁama vuū vaa ma,
ē ḁaazu vēēzu ma, a va faa ḁōi ḁa.

¹⁶ Naama nui ḁa a zei ada wuzegēaiti,

fasaiti ta ɔɛ ga siɔigiti, ti ɔa make,
nà-daamiani fai ɔaa ɔa ɔula ba,
ziei la valaga zea.

Zeluzalɛme unmoɔ fai

¹⁷ E-ɔaazuɔeti ta masagi ɔeti ná-padai zu,
ta zooi ɔoozuɔe pɛ pɛɛ.

¹⁸ Da ɔisiɛ naazu è maalua vai zu teɔegai,
è gaazaɔagi wo ga:

«Mini ɔa mulu zo nuiti ti ná,
ti ɔeni sosu, ti ɔa gaalu?

Ɓɛɛni ka ti ɔeni weɛzu pɛɛ ɔaaɔoozagiti ma?»

¹⁹ E la mo waso nuɔusei teiti kaa pɛ,
nuɔuseiti ti-laawooi ɔaa la ɔaa,
ti-wooi zuɔidiai, gaa la ɔaa.

²⁰ Kɛɛ ɔa Siyɔn ɔeti,
ada-ɔeti ɔula laa wolai,
ɔa Zeluzalɛme ɔeti ga ɔaazuɔeti,
ziilei sei wosuɔe,
seɔe ɔlei é yesu loni ada ɔilagi,
kooɔiti to la ɔula bu eyɛsu pɛ,
gili ɔaluiti ta la viega pɛpɛ.

²¹ Miná ɔa ɔooɔ GALAGI ná-booɔlai leɛzu ná ga giye.

Zie wolaiti ta ɔe náɔe,
zie wolaiti ti ɔaawooɔai,
kooɔɔ batoa ti la leɔega ná,
bato wolaiti ti la ziaa ná ɔelei.

²² Mazooɔ ɔooɔ GALAGI ɔa ga ada-lukpoɔaaleɔe nui,
ɔooɔ GALAGI ɔa ga da-lo sei nui,
ɔooɔ GALAGI ɔa ga da-masagi,
to ɔa é ga de Gizo Nui.

²³ Wa-ɔaluiti ti viega,
ti la mo bato zeɔei ɔilia,
ti ɔa zoo ti ɔa ma zeɔei zuvie.
Naa ma, ta koozoganii pɛ gaagwe ɔooɔ ɔa,
ɔɛkpu nuiti balaa ta tono zooɔ su.

²⁴ Zeluzalɛme nu noɔe ge la ɔe ma: «Nà zeeɔɛzu!»
Nuɔuseiti ti zeini Zeluzalɛme ta ta-vaagaa za golai ma zuvaayɛgi zooɔ.

34

*Edome lukpo vai,
ta Izilayɛle ɔalema vai*

¹ Zii ɔiligiti, à maaɔuga leɛ, wo woilo!
Nuɔuseiti, à menigi wo!
Zooi woilo, ta su aniiti,
eteai balaa, ta gaa aniiti pɛ!

² Mazooɔ ɔooɔ GALAGI ná-ziiɔaawanai ɔana ɔa zii ɔiligiti daalooɔma.
Ziiɔulawe ta-ɔooɔɔ nuiti pɛ daalooɔma.
E deɔea ga ti undaavili, ti ti ɔaa.

³ Ta-woɔvɛiti ta vili ya,

ti ma voomaiti makugi da zie,
ti-ma pamai da yei ga gizeiti.

⁴ Nii kpein é volozu geegologi ga, ti pe ta neele,
geegologi ga bili, ege nu a seve bili,
ma gɔvɛbei ga loo bu,
ege leezen ansaɔgi ma laai a gena loa bu,
baa koolegoolo gului ma laai a gena loa bu.

⁵ Gɔɔɔ GALAGI ná-boɔa zɔkpɔi gɔla kelema geegologi zu,
wele toɔa na yei Edome ma,
nuɔuseiti Gɔɔɔ GALAGI ti voovoai ga ti zuwuɔaaleve.

⁶ Gɔɔɔ GALAGI ná-boɔa zɔkpɔi yiɔa ga pamai,
ma wulɔi ge ma ná pe,
baala zivoiti ma pamai, ta boli zineiti ma pamai,
ta baala sineiti ma loɔɔiti ma wulɔi.

Bosela taa wolai zu ga Gɔɔɔ GALAGI zalaɔai gɔlazu ná,
nu vaa vaa wolai ga é geezu Edome yooi zu.

⁷ Teɔuiti ta loo vɔma ta nike zineiti ta nike zine wolaiti,
zooi maaɔe pe ka yebe ga pamai,
zooi ma vufiligi yebe ga ma wulɔi.

⁸ Mazɔɔ toɔa ge ga potokula voloi Gɔɔɔ GALAGI ve,
sala ve gɔnagi Siyɔn maalobo fai zu.

⁹ Edome yooi ma de wolaiti ta valibo,
ti ge ga managi,
ma vufiligi ge ga timinigi,
ná-zooi ɔaave pe ka ge ga managi é galai wosu.

¹⁰ E da ɔala folo vee kpidi va, é la zaa,
ma luului ga ye leezu geezuve, kwe ge la ba.
Yeenɔpe nɔ, zooi ɔologologai ga ye de,
eyesu ɔɔ nu nɔpe ge la mɔ levega ná.

¹¹ Ná ga ge ga buungiti ta zeligoiti seizuve.
Duaiti ta kalawɔniiti ta zeizu zɔɔ ná.
Gɔɔɔ GALAGI ga zooi ɔologolo.
Ná ga ge ege ada naka wolai
nii é ɔeni ná aisa eteai va beɛɛ.

¹² Seizumaane ge la ɔea ná
ziimazege ge va wo da é va ge ga masagi ti zaama.
Gaa ga vala ná-kundiɔiti pe ba.

¹³ Gaingiti ta vɔnɔ ná-masa peɛiti bu,
koozeiti ta kpolo gaingiti ti vɔnɔga ná-siɔigiti ba.
Ná ga ge ga koveiti seizuve,
ta saa wɔnigiti niizuve.

¹⁴ Teɛebai zu zuaiti ta da ɔomi ná ga zuluɔuiti,
boliiti ti da ɔɔɔ loli ná.

Miná ga buungi a ge looɔosu ná ga kpidii,
mazɔɔ toɔa naa ɔaazu ga dooɔosu vago.

¹⁵ Náve nɔ ga kaalii a laɔagi lo ná,
é ɔainti da su, é vee ti ma,
é ye welezu ti ma, ti saɔa.
Ná nɔ ga duaiti ma bulugiti ti ɔaaleezu ba ná.

¹⁶ A wɛlɛ lɛɛ Ɔɔɔɔɔ GALAGI ná-sɛvɛi zu, wo kala!
 Suai naati tanɔpɛ ge la ɔula da,
 taɔila kpalaa ge la mɔ bɔɔla ɔaizaa wafuun,
 mazɔɔɔ Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔɔɔɔi ɔa é ma levei veeni,
 ná-Zɛnvui ɔa é ti ɔaalɛni ba.
¹⁷ Ta ɔɔɔɔi ɔa é kɛɛni ga kpakutoomai,
 é ɛsɛ pɔɔda ve zea,
 é zooi ɔaaɔwɛɛni ti va ga galui.
 Zooi naa ɔea ga tɔnɔ eyɛsu ɔɔ,
 ta yɛ zeini ná, eyɛsu ɔɔ.

35

Galema volui

¹ Tevɛbai ta zou vɔɔi ti ta-ɔɔɔɔɔɔɛi ɔulaa kelɛma!
 Zou vɔɔ ɔɔɔɔɔɔ, maaɔidi ga tufa waaiti.
² Tufaiti ma waa vagoiti ti mɔin ná,
 ná-koozɔɔɛi zuwɔɔɔ,
 é pile sɔɔɔ guyei loo ga koozɔɔɛi!
 Liban ɔize ma lebiyai veevɛ zea,
 ta Kaalamɛle ɔize ná-maayikii, Salon ɔize nɔnɔi.
 Naazu ta Ɔɔɔɔɔ GALAGI ná-lebiyai ɔa, ada-ƆALAGI ná-maayikii.
³ Wo-yeeiti ti zuɔɔɔai, à ti zulo,
 wo-ɔiibiiti ti balizu, à ti lo kpe.
⁴ A ɔe naati ma ti ziiɔɔɔi zu:
 «À yiilɔɔ, dualua ge mina wo zo,
 wa-ƆALAGI ɔana vaa,
 potokulai ɔa é vaazu la,
 nii é ga GALA ɔɔɔɔi ná-sala veei,
 tɔ ɔɔɔɔi ɔa é vaazu, é wo ɔizo.»
⁵ Naazu, gaazugɔle nuiti gaazu ɔa zɛɔe ma, ti wozaɔa,
 goizuɔɔɔ nuiti goizuvɛti daa ɔa lao,
 ti ɔa faa mɛni.
⁶ Naazu, mɛɔɔɔe nuiti ta ɔa vili eɔe dopai,
 ɔɔɔɔiti ti ɔa ɔɔe ga koozɔɔɛi.
 Mazɔɔɔ ziiɛti ta ɔe yeizu tevɛbai zu,
 kɔtudeiti ti ɔa yei zou vɔɔi zu.
⁷ Zou vɔɔi ɔa valibo ga zie ɔoigi,
 zooi zie vai ɔaai su, miná ɔe ga zieungiti.
 Zeɔei koveiti ti ɔeni vɛɛzu su,
 seeligiti ta tɛmuiti ta vɔnɔ miná.
⁸ Pelei ɔa la ná,
 ta daasei pɛɛ ga pele ɔadegai.
 Kɔzɔba nu nɔpɛ ge la zooga é va zie la,
 mazɔɔɔ makeɔe GALA ná-nubuseiti gila kpe nɔ vɛ ga ti zie la,
 anɛɛ ɔimalala nuiti ti la ɔakaga su.
⁹ Zala la ɔea pelei ná zu,
 sua ɔɔu ɔila kpalaa ge la ziaa la,
 nu la taɔila kpalaa ka ná.
 Maligii ná-nu ɔizogaiti nɔ ɔa ta ɔe ziezu ná.

¹⁰ Zekana é la, zóiti Góogó GALAGI ti unmmógai,
ta gale ma, ta zeeli Siyón ga pile sálóó guyeiti.
Góogó koozunéi gá ti-gaazuveti folo,
ta undaanéi ta koozunéi zólóó,
ziiólóí ta gaazuḡíli vaiti maa gá ḡooza ti va.

Ezekiase ná-masadai zu vaiti

36

Senakeliḡe vaa vai Zuda yooi laalḡḡma

(2 Masagiti 18:13, 17-25; 2 Dóló Sevei 32:9-19)

¹ Masagi Ezekiasé ná-kona puugó maazu naanisiéi (14) ma, Asiili masagi Senakeliḡe liini ga kóóí Zuda laa wolaiti pɛ daalḡḡma, é ti zo.

² Asiili masagi yéni Lakise, é ná-kpóba nui kóólaaḡai zu leve masagi Ezekiasé ma Zeluzaléme, salaḡusu ḡulugi polu. E lóni zíé makésuve é ḡéni maazuve, naama déi yéi vélei ḡobave, pele ungi naa zu, nii é liizu ga kala loo nuiti ta-balagi zu véle.

³ Yilikiya ná-doun zunui Eliakime, masagi ná-pelei wu ḡundigíi, liini ti vó bɛ. Seve ḡɛ nui Sebena ta Azafe ná-doun zunui Yoa, laavaawogi, naati ti ḡéni polu.

⁴ Asiili masagi ná-kóólaaḡai ma ḡóba nui ḡéni ti ma: «À ḡɛ Ezekiasé ma: «Masa golai, Asiili masagi wooi ḡaa: Bɛgele ḡa é ḡitogai ba?

⁵ Da ḡísíézu ga kpóezugulai nó ḡa a zoo ḡéézu ga kóóḡó vai ma vaazeikpasui, ta ma zebéi? Bɛ ḡa mu é voluzeidai ba, é liizu ḡakasu zèa?

⁶ Da voluzeizu Ezipete va, seeli kpakui naa nii goloai, a da naama nuiti zeave zaḡa, níiti ti zélesu la. Uele ḡana Falagón la, Ezipete masagi, naama nuiti bɛ ti ḡóḡó ḡalivaazu ma.

⁷ Tanisu wa vaazu ḡéézu mà: Gá-GALAGI, Góogó GALAGI ḡa gi ḡalivaazu ma. Kéle GALAGI naa lei Ezekiasé ná-zalaḡa ḡula adaveti ta zalaḡa ḡulazuveti kulaai zooi va, é ḡɛ Zuda nuiti ta Zeluzaléme nuiti ma, ti da GALA débi zalaḡa ḡulazuve ḡíla kpegí nó ḡakala, nii é taai téi su?

⁸ Za volói zu, ḡɛ malimasakéi levezu ga de, màligíi Asiili masagi laaseigi zu: Gè soo waafelegó (2.000) vea é vɛ, níi da zoo é nu zólóó, ti lé ti ḡóma.

⁹ Kéle da zoo gale é voluave kundigíi gila kpala ba, màligíi ná-botigé nu goiti saama? E ḡitosu Ezipete va, ga é va kóóḡó wotoloiti sálóó, ta sooiti!

¹⁰ Toḡa é ḡísu ga Góogó GALAGI léi é va va bu ga gè va, gè vɛ ḡologólo? Góogó GALAGI ḡa é ḡéni mà: Li, é vala zooi nuu va, é kologólo!» »

*Asiili nuiti ti nuḡuseiti maalua vai
ga ti ḡóḡó ve*

(2 Masagiti 18:26-37)

¹¹ Eliakime ta Sebena, naa vɛé Yoa va, ti ḡéni Asiili nuiti ta-ḡóólaaḡai ma ḡóba nui ma: «Soma é ḡóé gi vó, Alame nuiti daawooi zu, mazólóó gá menisu. Mina ḡóé gi vó Eḡulu wooi zu, naama nuiti maavele ma ti sigígi ḡa, ti da de wooméni.»

¹² Kéle kóólaaḡai ma ḡóba nui ti woogaaḡoteni, é ḡɛ ma: «Wa kaazu ga wa-o, wa-masagi-yo, wa nó ḡa ná-masagi tèvegai wo ma ga gè níima ḡeela wooi laazeeli wo ma ḡaa? Toḡa ga níima nuiti pɛ tónó, níiti ti zeini sigígi ḡa, ti vaazu ḡéézu ga wo ḡevele, ti da ti-ḡóóiti mí, ti da ḡóole ga ta-woidéiti.»

¹³ Naa vóluma kóólaaḡai ma ḡóba nui lóni miná, é ḡóé ga woo wola Eḡulu wooi zu, é da ḡɛ ma: «À woilo masa golai laawooi ma, Asiili masagi!

¹⁴ Masagi ḡɛ: «A mina va bu Ezekiasé va wo ḡaka, mazólóó é la zooga wo unmmósu.

¹⁵ Ezekiasé mina lo wo luḡó, wo va ḡóḡó ḡaliva Góogó GALAGI ma, é va ḡɛ wo ma: Góogó GALAGI ḡa ade unmmósu ga ḡíte, taai nii la loa Asiili masagi yeezu.

¹⁶ A mina woilo Ezekiasse woo ma, mazɔɔɔ Asiili masagi wooi ɔaa: Ade woolaama, wo bɔɔɔ ve zɛa, nazu wo ɔilagilagi pɛ ka nɔ-leezen belei ta nɔ-kooleɔoolegi ɔaawaai mi, ma nu bɔɔle ga nɔ-zieyeɔei zu ɔei,

¹⁷ eyɛsu gɛ va, gɛ va li ga woye zou ɔili su, nii kulaai ga wa-yooi, zooi nii moloi ta ɔɔi ti su, bului ta leezen beleiti ti su.

¹⁸ A mina va bu, Ezekiasse va wo ɔaka, ɛ da ɔɛ wo ma: ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ade unmoosu. Zooma yooiti ta-ɔalagiti ti ti unmooge nei, ti ti ɔula Asiili masagi ya?

¹⁹ Mini ɔa ɔamate ta Aalapadeni ta-ɔalagiti ti nɔ? Mini ɔa Sefaalavayime nɔ-ɔalagiti ti nɔ? Ti zooge nei ti Samali ɔula zɛa?

²⁰ Naama yooiti ma ɔalagiti kpein saama, ma beɔeleni ka ti ta-yooi unmooni, ti kula zɛa, ga ɔɔɔɔ GALAGI va Zeluzalɛme unmo, ɛ va kula zɛa?» »

²¹ Teiti ti ɔeni nɔ, ti maɔɔeni kpɔ, ti la gooɔaavoteni ga woo ɔila kpala, mazɔɔɔ masagi Ezekiasse ɔeni ti ma: «À mina gooɔaavote.»

²² Yilikiya nɔ-doun zunui Eliakime, masagi nɔ-pelei wu ɔundigii, ta seve ɔɛ nui Seɔena, naa veɛ Azafe nɔ-doun zunui Yoa va, laavaawogi, ti liini Ezekiasse vɔ be, ta-zegɛiti balivaliai ga kidaaviligi maavele ma, ti Asiili ɔɔlaaɔai ma ɔɔba nui laawooi laazeeli ma.

37

*Ezekiasse GALA goo wo nui Ezayi
ɔaazaɔa fai*

(2 Masagiti 19:1-7)

¹ Masagi Ezekiasse naama wooi menigai ma, ɛ nɔ-seɔeiti balivalini ga ga kidaaviligi maavele, ɛ saa wɔɔ wo seɔei loo ɔɔba, ɛ li ɔɔɔɔ GALAGI zeɛ velei ma ɔoizuve.

² E Eliakime leveni, nii ɛ ɔeni ga masagi nɔ-pelei wu ɔundigii, ta seve ɔɛ nui Seɔena, naa veɛ zalaɔa ɔula nu wɔɔiti ba, saa wɔɔ wo seɔei ti ɔɔba, ti li GALA goo wo nui Ezayi vɔ be, Amɔse nɔ-doun zunui.

³ Ti ɔɛ ma: «Ezekiasse wooi ɔaa: «Za voloi ɔa ga ziiɔɔ volo, ta maɔɔolo volo, ta unfe ku. Mazɔɔɔ gi ɔɛa eɔɛ koma anzanui, doin zɔɔɔ fai maabugaa na ba, keɛ zɛbe nɔpɛ ge la mɔ nɔ, ɛ va sɔɔɔ.»

⁴ Asiili masagi nɔ-kɔlaaɔai ma ɔɔba nui levege ga ɛ zenvu su GALAGI vooomu. Ee, ɛ ga ɔa-GALAGI, ɔɔɔɔ GALAGI ɔeni poomugi naati menisu, ɛ doɔa, tɔzei kpɔe velei nuuti ba. Doun, ɔaaba, ɛ ɔɔɔɔ GALAGI maanɛnɛ nɔ-nuɔusei mɔtai niiti be.» »

⁵ Masagi Ezekiasse nɔ-keelaiti ti zeelini Ezayi vɔ be.

⁶ Naa ɔeni ti ma: «À li, wo ɔɛ wo-maligii ma: «ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: Wooi nuuti Asiili masagi nɔ-botigɛ nuiti ti pɔomugai ga tiye, naa mina ɛ maalua.

⁷ Masagi ɔa wooi ta meni, gɛ pu ziimave ga ɛ ɔale ma nɔ-zooi zu. Minɔ ɔa nɔ va bu ga ti paa nɔ ga boɔa zɔkpɔi.» »

*Senakelibe ɔɔɔ maalua vai volu
Zeluzalɛme ma*

(2 Dɔɔ Seveɛ 32:17;

2 Masagiti 19:8-13)

⁸ Asiili ɔɔlaaɔai nɔ-kpɔba nui ɔaleni ma, mazɔɔɔ ɛ menini ga nɔ-masagi zɛɔevɛ Lakise, ɛ li, ɛ Liɔina zeɛ keɛ su. Minɔ ɔa ɛ kaani nɔ.

⁹ Su la ɔoozani Asiili masagi keela woo zɔɔɔ ga Etiyopi masagi Tilaka vilɛge pele ma toun daalɔɔma. E keelaiti teveni volu Ezekiasse ma, ɛ ɔɛ ma:

¹⁰ «À ɔɛ Zuda masagi Ezekiasse ma: «Mina va bu ɔa-GALAGI va ɛ yaava, nii ɛ ɔalivaai ma, ni a ɔɛna ɛ ma, Zeluzalɛme la laa Asiili masagi yeezu.

¹¹ Da ɔɔɔgoi ɛ menini velei Asiili masagiti ti zooiti kpein sogai la, ti ti kpein koloɔoloni nɔ. Da kaazu ga ɔa ɔila ka naa ɔa voola ɛ va?

¹² Mèmewolani ti taa wolai niiti kologoloni: Gozan, Galan, ta Lesefe, ti Eden mavofodaiti suwugaaleve niiti ti ġeni Telasaal. Naama yooiti ta-ġalagiti ti ti unmooni 6aa?

¹³ Mini ġa Ġamate masagi ná, ta Aalapade masagi, ta Layile masagi, ta Sefaalavayime masagi, naa vee Ġena ta Iva geleiti ba? »

*Ezekiase ná-GALA maanenni
(2 Masagiti 19:14-19)*

¹⁴ Ezekiasse sevei ġulani keelaiti zea, é kala. Naa voluma é leeni la Ġooġo GALAGI zeivelai ma ġoizuve, é suvie Ġooġo GALAGI ġaazu,

¹⁵ é maanenni, é ġe ma:

¹⁶ «Ee, Ġooġo GALAGI, Fai-Pe-Maliġii, Izilayele ná-GALAGI, dei è zeini seelubeinti unda, da ġa è ga GALA gila kpegi eteai zu masadaiti pe be, da ġa è geegologi betea ta zooi.

¹⁷ Ee, Ġooġo GALAGI, woilo ga pagu, ġaazuzeghe ma, è wele! Senakeli6e wooi meni, nii é ná-koolagai ma 6aba nui levegai ga zenvu su GALAGI boomu ga tiye.

¹⁸ Ee, Ġooġo GALAGI, gaamai ve, Asiili masagiti ti ziiti pe ta ta-yooiti kologologe.

¹⁹ Ti naati ta-ġalagiti pili abui zu, ti ġala, toozei naati ti la ġeni ga gala kitea, ti ġeni na ga nu6useiti ta-ġeeliġi wotiiti, gului ta kotui, tama ti ti gologologe.

²⁰ Naa ġa é ba, ee, Ġooġo GALAGI, gá-GALAGI, gi ġizo, è gi ġula Senakeli6e ya, nii a ke eteai zu masadaiti pe ti kwee ga da ġila kpe ka è ga Ġooġo GALAGI.»

*Ġooġo GALAGI ná-googaaavotegi
(2 Masagiti 19:20-34)*

²¹ Názu ġa Amose ná-doun zunui Ezayi niima ġeela wooi leveni la Ezekiasse ma, é ġe ma: «Ġooġo GALAGI, Izilayele ná-GALAGI wooi ġaa, nii è maanennai é vile Asiili masagi Senakeli6e va,

²² Ġooġo GALAGI wooi ġaa daalogoma:

«Siyon anzalopoi è veeviliga,

é da ġeegula è zu.

Zeluzalame anzalopoi ġa è ġeezu,

é da ungi ġiikpi ga de.

²³ « «Be ġa è poomugai, è suve?

Be ġa è daafugi ġulazu la ga woo wola,

è wele ba ga belelalai?

Nà ve de, Izilayele ná-GALA Nadegai!

²⁴ E pòomuge, nòi ġe ga Maliġii, ga da-wotiġe nuiti maavele,

è ġe ma: Nà-kooġo wotolo moimmoingiti saala zu,

ġe leeni gizeiti unmave,

ġe lo Liban ġizezi zaamave,

ġe sede le gulu ġoozagiti teve,

naa vee sipele gulu vapagiti ba,

ġe zeeli ma unsu ġaabelagi ma,

ná-goya wolai unga munu.

²⁵ Ġe zieyeghe wòove, ġe su dei 6ole.

Ġe zie wolai Nile ma bekegiti pe 6ooni ga kòġiti

Ezipete yooi zu ná pe.

²⁶ « «Kele doun è la sugweeni ga kaite ġe niima vaiti deveve,

ta kaite wòowòlo ġe seive kpasu?

Niizu niina, nà ga naa laazeeli, nii ġe deveai.

Naa ġa é kea ġe vaa ga de,

nii a ke è taa wolaiti golo niiti siđigi ti ma,
ti ge nɔ ga kɔtu zidigiti.

²⁷ Zebɛ nɔpɛ ge la ti zu nuɓuseiti ba,
ta luazu, unfegi yeidai ga tiye,
ti geɛvɛ ege dɔɔzu lufai, ege tufa lenugi,
ege peɛ ɔma lufa vɔnɔgi,
é vɔɔzu aisa ma ɓakui va lo ba.

²⁸ Keɛ ge da-vaiti pɛ kwɛɛ, siɛgi zu è zeini la,
ge kwɛɛ siɛgi è ɗulazu la, ɓaa è leɛzu la da-veɛi wu,
ta siɛgi zu è wuzegɛzu la daalɔɔma.

²⁹ Tei è wuzegɛa daalɔɔma,
da-bɔɛ yaɗasagiti ti la gòizu,
nà nà-balaɗaegi vilisu è-zokpai va,
ge è-lakɔɔgiti pilisu ga nà-kalafei,
ge è ɗaagale ma ga peɛi nii è vaai la.

³⁰ « Ɗun, da ma, Ezekiasɛ,
nii ɗa é geɛzu è vɛ ga poogi:
Nɔmɔ ɗonagi molo ɗaɛi nii pɔnɔgai ɓɔɔ vɛ,
naa ɗa é geɛzu ga wo-ɗonɔgi,
yɔɗonázu ɓalaa veɛ nɔ ɗana é geɛzu la.
Keɛ konagi zavasiei, à tii ge, wo teve,
wo leeɛn beleiti sin, wo ti-ɗaawaai mi.

³¹ Zuda nui niiti ta ye vulua,
naati ta ge ege gulu vɔnɔgi,
nii é zapei niineiti dɔɔzu,
ta é waazu ga pagɔ.

³² Ungo, nui mɔta go ɗa ye vulua Zeluzalɛme,
kɔɔ voolabaiti ta ge Siyɔn gizeiti ma.
Naa ɗa Ɔoɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɗii vaazu keɛzu
tɔɔzei ná-neɛɛ wolai va. »

³³ « Naa ɗa é ba, Ɔoɔɔ GALAGI wooi ɗaa é vile Asiili masagi va:
« E la lea taa wolai nii zu pɛ,
é la mɛɛn nɔpɛ piliga daalɔɔma,
é la maabugaa ba ga ná-kɔɔɔ zɛpɛgiti maavele,
é la pɔɔ zidigiti toga daalɔɔma.

³⁴ Peɛi é vaani la, toɗa ɗale ma ga naa nɔ,
é la lea taai tei su, » »
Ɔoɔɔ GALAGI wooi ɗana.

³⁵ « « Nà ɓaazu taai nii maazu, ge kizo,
nà ɓɔɔi maavele ma, ta nà-botige nui Davide maavele ma. » »

Unmɔgi

(2 Dɔɔ Sevei 32:21-22;

2 Masagiti 19:35-37)

³⁶ Ɔoɔɔ GALAGI ná-geezugeelai ɗulani, é nu waaungila waavuulɔsava maazu ɓɔɔɔ (185.000) vaa Asiili ɗɔɔlaagai zu. Poluma zobui, ti wuungai ma, ti kɔɔlaagai zulaavegai ɗaani ga poomaiti.

³⁷ Názu ɗa, Asiili masagi Senakeliɓe kɔɔlaagai zegeni ná la, é li, é ɗale ma Ninive, é ye ná.

³⁸ Yeeta, é yɛni nɔkɔsu ná-galagi Nisilɔke ná-pɛlɛi wu, ná-doun zunuiti Adalameleke ta Salɛsɛl ti paa ga boɔa zɔkpɔi, naa vɔluma ti vɛla, ti li Alalate yooi zu. Ná-doun zunui zɔi, daa ɔɛni ga Ezaal-Ɔadon, naa ɔa é zeini potogi zu masa kpɔkpɔgi ɔa.

38

Ezekiase zeeɔɛ vai ta kɛɛ fai

(2 Dɔlɔ Sɛvɛi 32:24-26;

2 Masagiti 20:1-11)

¹ Naama zɛgi zu Ezekiasɛ zeeɔɛni, é ɔɛnina zaazu. Amɔsɛ ná-doun zunui Ezayi, GALA goo wo nui liini pɔ bɛ, é ɔɛ ma: «Ɔɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: «Da-vaiti gaagɔla ba, é devei yɛ ɔa-vɛlɛyɛɔɛi ya, tɔɔzei ɔa ga za, è la ɔɔlazu seeɔɛi nii zu.» »

² Ezekiasɛ ɔaavoteni pɛlɛi ma, é Ɔɔɔɔɔ GALAGI maanɛɛɛni ɔani:

³ «Eɛ, Ɔɔɔɔɔ GALAGI, soma è ɔɔzɛ su ga sɛvɛ è ɔaazu ga woɔɔɔɔlɔdai ta ɔi pagɔlai, gɛ naa ɔɛ nii pagai è ɔaazu.» Naa vɔluma Ezekiasɛ wɔlɔni, gaazudɛi vu ga gola.

⁴ Naazu Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔɔɛni Ezayi vɔ,

⁵ ga é li, é ɔɛ Ezekiasɛ ma: «Ɔɔɔɔɔ GALAGI, è-mɛmɛwola Davide ná-GALAGI wooi ɔaa: «Gɛ ɔa-maanɛɛɛ wooi mɛniga, gɛ è-ɔaazudɛi ɔaa. Dɛɔɛmu gɛ kona puugo maazu lɔɔlugo (15) viliga è-zii zu.

⁶ Da-o, taai nii-yo, nà wo unmɔɔsu, gɛ wo ɔɔla Asiili masagi ya, nà taai nii makɛ.»

⁷ Wɛlɛ Ɔɔɔɔɔ GALAGI ná-poogi va è vɛ, é dɛɛ ga wooi nii é bogai, toɔa daazeeli:

⁸ «Nu lɛɛzu vɛ Aɔaze ná-kɔɔɔ losu vɛ wu, foloi zɛɔɛni niina ná, niinigi vɛɛ naa ma.» » Ɔɔɔɔɔ GALAGI niinigi ɔɔlani vɔlu ga kɔɔɔ losu puugo, é zɛɔɛ nu ɔɔɔɔ losu vɛti, foloi ɔa loo naa ma vɔlu.

⁹ Zuda masagi Ezekiasɛ ɔɛdɛgai ma, é ɔɔla ná-seeɔɛi zu, é ɔiɛma ɔɔɛi nii zɛvɛni.

¹⁰ «Gɛ ɔɛni ɔɛɛzu ma:

«Gɛ sɛi ma ɔaagɔwɛ saamai nɔ ɔɛa,

kɛlɛ kɛni gɛ li!

Kɛni gɛ lɛvɛ ga ɔɔvɛiti ta-laazu vɛlɛ,

gɛ vɔlaga nà-ɛtɛai ma ɔɔnagi mɔtɛiti ma.»

¹¹ Gɛ ɔɛni ɔɛɛzu ma:

«Gɛ la mɔ Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔaa,

Ɔɔɔɔɔ GALAGI, fulu nuiti ta-ɛtɛai zu,

anɛɛ nu vɔlu ɔiɛla kpɔlɛa, ɛtɛa nuiti saama.

¹² Zɛnvui ɔɔlɛa zɛa, é li maagɔɔza bà,

ɛɔɛ baala makɛ nui ná-sɛɔɛ ɔɔtai.

Zɛnvui ma ɔɛzei ɔa bilisu,

ɛɔɛvɛlɛi geze vɛlɛ nui a ɔa kɛɛ la ga ná-sɛɔɛ vɛlɛai,

kɛɔa vɔluma ga ma ɔɛze ɔɔlɛiti tɛvɛlɛvɛ.

Aisa kpɔkɔi va é zeeli, Mɔliɔii,

è ɔɛga ga nà-fai ɔaabelɛ!

¹³ Gɛ ɔɔɔɔ zoni eyɛsu sobui.

Mɔliɔii mɔ ɔaɛiti golowoloni,

ɛɔɛvɛlɛi zalai a ɔa kɛɛ la.

Aisa kpɔkɔi va é zeeli, Mɔliɔii,

è ɔɛga ga nà-fai ɔaabelɛ!

¹⁴ Gɛ ɔɛni kɛɛ goiti toozu ɛɔɛ sɛvɛzɛvɛgoi,

gɛ ɔa bala ɛɔɛ poopogi.

Gàazu vɛ zɔɔlɔ ga ɔlɛi geezu vɛ.

Eɛ, Mɔliɔii, nà kidaaviligi zu.

Ua è ɓɔ bà!

¹⁵ Leeni ɗa nà bo?

Maligii ɓɛni pɔ, tɔ ɓɔɗɔi é ti pɛ kɛa.

Nà yɛ ziezu ɓɔɗɔmaayeei zu,

sii ma voloiti pɛ su,

nà-ziizoolɛ vai maavele ma.

¹⁶ Maligii, è-laawooi zaɓui zu ɗa nu ɗa yɛnvu la è ɗoozunɛ,

saɓu zu ɗa gè zɛnvui wosu da volu.

Da pù su volu, è zɛnvui ve zèa mɔnɔ.

¹⁷ Nà-kidaavili golai valiboga ga ziileigi,

mazɔɔɔ ɗa-nɛɛɛi zu, è kùla saai ya,

è nà-faaɗaazagiti piliga ya è voluvelei.

¹⁸ ɓɔɛalaazu laade a è maamuse,

saai laade a è maamuse,

zɔiti ti laani kabai zu,

naati ki ge la mɔ looni ɗa-woogɛɗiladai va.

¹⁹ Fulu nuiti nɔ ɗa ta zoo è maamusezu,

ɛɗɛvelei nɔn gè la za.

Ƴɛɛɗi ɗa a ná-dointi kala ga ɗa-woogɛɗiladai.

²⁰ Ƴooɗɔ GALAGI kizoni!

Gá è maamuse ga ɓeingein ganigiti

gi-zii ma voloiti pɛ su ɗa-velei wu, Ƴooɗɔ GALAGI.»

²¹ Ezayi devei woni ga: «Ti va ga kooleɗoolegi ɗaawaai ɗaayɔgai, ti sie wologi ɗa, masagi ɗa valo.»

²² Ezekiasɛ ɗeni ma: «Poogi ɓeɓele ɗa nà kwɛɛ da ga nà zoo gè li Ƴooɗɔ GALAGI zeɪ velei ma ɗoizuvɛ?»

39

Babilɔne ɗeelaiti

(2 Masagiti 20:12-19)

¹ Naama yeeɗɛɗalai nɔ, Baɓilɔne masagi Melodake-Baladan, Baladan ná-doun zunui, mɛnini ga Ezekiasɛ zeeɓeni, é valoa. E keelaiti teveni ma, sevei ti ya ta sabalivai.

² Ezekiasɛ yeezeini ti wu, naa vɔluma é pelei wu leeni ga tiye, ve ná ga ani ɗiigiti makesuve, walii ta zanugi ta tufa maku nɛɛɛgiti, ta gulo maku nɛɛɛgi. E ná-kooɗɔ zɔɔlaiti puuzuvɛ ɓalaa le, ta nii kpein makega ɗeni de zea. E la ɗeni ani nɔpɛ ɗooɗɔni ti va ná-pelei wu, ta ná-masa zooi zu.

³ Naa vɔluma GALA goo wo nui Ezayi vaani masagi Ezekiasɛ vɔ be, é gaazaɗa, é ɗɛ ma: «Leeni ɗa niima nuiti ti bogai, mini mu ka ti zeɗeai ná?» Ezekiasɛ gooɗaavoteni, é ɗɛ ma: «Ti zeɗevɛ ada ɗooza, Baɓilɔne.»

⁴ Ezayi ɗeni ma volu: «Leeni ɗa ti kaai ɗa-velei wu?» Ezekiasɛ ɗɛ ma: «Ti anii kpein kaave nà-pelei wu, ani nɔpɛ gè la yɛni voluzu nà-naavolo makesuve, nii gè la ɗɛni ga tiye.»

⁵ Ezayi ɗeni Ezekiasɛ ma naazu: «Woilo Ƴooɗɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii wooi ma:

⁶ «Foloi tanigaa ta vaazu, nii kpein é ɗa-velei wu, nii è-mɛmɛwolani ti gaaleai ba, eyɛsu za zeeli, ta li ga ti pɛ Baɓilɔne, gila kpala ge la yɛga voluzu.» Ƴooɗɔ GALAGI ɗa é boga.

⁷ «Ta li ga è-mavofodai tanigaani, ti ɗɛ ga botiɗɛ nu wolaiti Baɓilɔne masagi ná-pelei wu.»

⁸ Ezekiasɛ Ezayi woogaaavoteni, é ɗɛ ma: «Ƴooɗɔ GALAGI laawooi vage nii è bogai mà.» Mazɔɔɔ é ɗeni ɗɛɛzu ma: «Sii ma voloi pɛ su, ada ɗɛ ziileigi zu ta makei.»

Izilayele Ná-Ziilei Fai

40

Unmɔɔ fai ma minazegɛgi

¹ A nà-nuɔuseiti gaaneɛne,

wa-GALAGI ɔɛ naa,

Ungo, à ti ɔgaaneɛne!

² A Zeluzalɛme iɲɔdɔɔ,

wo woɔɔɔla ma ga duɔla wotii bega,

ná-faaɔaaza golaiti ma zalai ɔɔlaa,

E ná-kotoiti ma zalai ɔaavɔnigai zɔɔɔga Ɔɔɔɔ GALAGI ya.

³ Kpee wooi ɔa ɔɔlazu, é ɔɛ ma:

«À pelei laalao Ɔɔɔɔ GALAGI vɛ tevebai zu,

wo ada vɔɔvɔi nii gaa ɔɛ sɔli,

wo pelei ɔɛɛ ada-GALAGI vɛ.

⁴ Pɛtugiti pɛ daave,

gize wolaiti ta gize goiti pɛ gaayei.

Uɛti náti gaa la sɔli, mináti ti ɔɛ ga zou ɔaanɛmɛai,

vɛti náti gaagɔozaai, mináti ti ɔɛ ga nɛmɛi.

⁵ Naazu Ɔɔɔɔ GALAGI ná-lɛbiyai ɔa ɔɔla kɛɛma,

nuɔusei pɛ ka ka vɔɔma.

Mazɔɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa é boga.»

⁶ Woo ɔɔla ge ɔɛni ma:

«Keela wooi wo!»

Woo ɔɔli ge ɔɛ ma:

«Leeni ɔa ná bo?»

Wooi ɔɔlani volu, é ɔɛ ma:

«Nuɔusei pɛ kɛvɛ eɔɛ tufai,

zɛɛ la su é va leve dɔɔɔzu lufai ma vuai va,

⁷ tufai ɔa da vɔ, ma vuai voolo,

siegi zu Ɔɔɔɔ GALAGI ná-fiilei vuuzu la ma.

Gaamai zu, nuɔusei ɔɔlavɛ ga tufai.

⁸ Tufai ɔa da vɔ, ma vuai voolo,

kɛɛ ada-GALAGI laawooi ɔa yɛsu ná eyɛsu ɔɔ.»

⁹ Siyɔn, woo niine vagɔi ma ɔeelai, le gize ɔaagɔozagi ma!

Kpee loo ga zɛɛi, Zeluzalɛme, woo niine vagɔi ma ɔeelai!

Woɔɔla gola, mina lua, è ɔɛ Zuda laa wolaiti ma:

«Wɛɛ wa-GALAGI va!»

¹⁰ Wɛɛ Maligii Ɔɔɔɔ GALAGI va,

toɔa vaazu ga zobogi,

ná-zobogi ɔa é masadai ɔɛɛzu la.

Toɔa vaazu ga ná-sɔɔɔgi ta kpɔɔɔzu vɛ ma lɔnɔgi.

¹¹ Toɔa da ná-baala kpulugi ɔnɔkula,

eɔvɛlei baala make nui a da kɛɛ la,

toɔa da ná-baala zivoiti gaale ba yeelokoi zu,

toɔa da ti zege, é ti vɛɛ yiila,

é da lo baala deeiti tuɔɔ, zivoi ti va.

*GALA ná-zobodai,
kpɛɛaniiti ta-zɛɛsulalai*

12 Bɛ ɔa ɛ kpolodei ɔaalea ba,
ɛ pu yeave, ɛ kɔɔ nɔ?

Bɛ ɔa ɛ geei ɔɔɔni ga yeeɔɔɔaiti?

Bɛ ɔa ɛ zooi ma vuɔiligi vua kɔɔ ganii zu?

Bɛ ɔa ɛ gizeiti kɔɔga kiloi ɔa?

13 Bɛ ɔa ɛ Ɔɔɔɔ GALAGI nɔ-Zenvui ɔɔɔni?

Bɛ ɔa ɛ ɔɛni ga tɛnɛ nui, ɛ ɔa kala?

14 Bɛ ɔa ɛ ɔɛni ga GALA tɛnɛ nui,

ɛ va ɔi ve bɛ, faiti gaa va ɔala?

Bɛ ɔa ɛ kalani ga pele vaɔɔi?

Bɛ ɔa ɛ kalani ga ɔimalai,

ɛ kelegelegi ma veleɛ lɛ la?

15 Ɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu, zii ɔiligiti ti la leveni zie goi va

ɛ vilesu peinpein songoi zu,

ɔaa eɔe fufili gilagi, ɛ kiloi ɔa.

Wele zie zaama yooiti ba, ta kpolodei laave yooiti,

toɔa ɔa ti wuzege nɔ eɔe fufiligi nɔ.

16 Sɛdele guluiti ti Liɔan yooi zu,

ti la kula ɔea ga nɔ-zalaɔa ɔulazuve ɔovii,

suaiti pɛ ti nɔ, ti loive ga gala zalaɔai.

17 Zii ɔiligiti pɛ ti la gaazu ga ani nɔpɛ,

ti-losuve ɔa tɔun bɛ nɔ ga fuungi nɔ ta nɔ naka.

18 Bɛ ɔa wo wɔinni wo GALA pokɔɔ ma?

Anii ɔegele ɔa ɔa ti la ɔɔɔ ma?

19 Kɔɔɔ ganigi ɔa nɛɛliɔi nui kpetɛzu,

zanu kpetɛ nui zanugi nɛkpɛ ba,

ɛ wali yɔɔɔiti gili ba.

20 Zɔi balagai gola, ɛ la zooga

ɛ va naa ɔeɔala naavolo ɔula ɔɔɔ ma,

naa ɔa ɔa gului ta zege, ɛ la luulaa,

ɛ li, ɛ nɛɛliɔi nu ɔaizie,

naa vololibai ɔetɛ bɛ, ɛ la niikpiga.

21 Wo la kwɛɛ ɔaa?

Wo la ɔɛni mɛnini ɔaa?

Ti la ɔɛni boni wo ma kaite mɔunpa?

Wo la ɔɛni eteai ma wuulaagi vai ɔaɔaani ɔaa?

22 Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ɛ zeini eteai ɔɔɔkɔɔmave pɛ unda,

eteai zu nuiti ta gaazu nɔ eɔe kotogiti.

E geɔɔɔɔgi zuvieni eɔe seɔei,

ɛ suvieni eɔe zege vele ga nu zei bu.

23 Toɔa a ɔa kundiɔiti koloɔolo, ɛ ti vɛɛ su mɛɛ,

niiti zobogi ti vɛ eteai zu, ɛ naati kɛ ga nu nakaɔiti.

24 Ti la ɔɛni ɔite ziinni,

ti la ɔeni ga vaza ɔite,

ti ma zapei la ɔite ɔeni ga zooi zo,

fiɛɛi vua ti ma, ti ɔa vɔ,

Ɔɔɔɔ GALAGI nɔ-tɔngɔɔ fiɛɛi ɔa li ga tiye eɔe molo ɔooloi.

25 «Bɛ ɔa wa zoo wo gi la ɔɔɔ ma,

ga toun é va gɛ ga nɔn kɛvele?»

GALA Nadagai gɔ é naa wosu.

²⁶ A gaaɔuwuzegɛ lɛɛ, wo wɛɛ geezuɔɔ,

ɔɛ gɔ é geei gaaɔɛ anii naati kpɛtɛni?

E losu ti luɔɔ, ti-ma bulugi gaaɔnigai ɔa zɛ egɛ salavusuiti.

E ɔa ti pɛ toli ga ti-laaseigiti.

Ná-zobo golai zaɔu zu, ta ná-zɛɛɛ,

gaa la valaga taɔila kpalaa ba.

²⁷ Izilayɛɛ, Zakɔɔɛ mavofodai,

leenɛ vaa zu è bosu ga:

«Mà vaiti ti la Gɔɔɔɔ GALAGI gaaɔu ga faa,

nà-GALAGI è la faa nɔpɛ kɛɛzu,

è va ɔaa nà-gaamaiti maazu?»

²⁸ E la kweni ɔaa?

E la gɛni mɛnini ɔaa?

Gɔɔɔɔ GALAGI gɔ é ga GALA gɔɔɔɔ,

é eteai ɔɛtɛni, é zo zou ɔɛla ga, é li zou ɔɛla ga.

E la ɔɔɔa, ɔɔɔzu la leɔɛ,

nu la zooga é va ná-kelegɛlegi zuzɔligi gɔwɛɛ.

²⁹ Toɔa ɔa zɛɛɛ ve naama nui vɛ, nii suɔɔɔai,

zɔi ipɔteɔɛai, é gaaɔaai ve naa vɛ volu.

³⁰ Nu niinɛiti ta ɔa ɔɔɔ, ti lɔɔzuleɔɛ,

anɛɛ zunu gɛzɛiti ta ɔa ɔunɛ, ti loo.

³¹ Kɛɛ niiti ti gɛitogai Gɔɔɔɔ GALAGI va,

naati sɛɛɛi gɔ ɔa niinɛ volu.

Ti ta-gɔvɛgi lɔɔzɛi egɛ kɔgɛiti,

ti ɔa ɔizɛ, ti la ɔɔɔa pɛ,

ti ɔa zɛɛ, ti zuvikɛi la ɔɛga pɛ.

41

Fɔnifaama nu wolai

¹ Zɛ zaama yooiti ta kpolɔɔɛi laaɔɛ yooiti,

à maaɔɛ kpɔ tɔɔɔ, wo gɔɔi mɛni!

Nuɔuseiti ti zɛɛɛi niinɛ volu, ti maaɔuɔa, ti ɔɔɛ.

Ungo, ade li vɔɔma tukpɔlosuɔɛ.

² Bɛ gɔ é naa wuzegɛa folo gɔlazu vɛɛ,

zɔi telebodai zɛɛzu kɔɔɔ vɔgi zu?

Bɛ gɔ é ziiti ɔɔa zeezu,

ta ɔɛ gɔ é masagiti gaayɛiɔa?

Ná-ɔɔa zɔkpɔi gɔ ti vukɔzu egɛ fufiligi,

ná-mɛɛin ɔa ti zuvaza egɛ molo ɔooloi,

fiɛi seɔɛzu, é ɔa lii la.

³ Toɔa ti ɔɛɛzu, é li gɔɔzama, faa la ba,

é ɔa li ga peɛi nii é la ɔɛ zɛni la gɛla.

⁴ Bɛ gɔ é vaazu bu pɛ fai niiti ti va ɔa gɛ?

Naa vɛ, nii é yeegɛgalai gɛlagilagi zu nuiti tolisu,

kaite tɔɔzeizu mɔunpa.

«Nà vɛ, Gɔɔɔɔ GALAGI, nɛi gɛ ga ma mɔungi,

ta gɛ ma gaaɔɛlagiti ba, ungo, nà ɔɔɔɔɔɔɔgi vɛ.

⁵ Zie zaama yooiti nuɓuseiti ta kpoloɗei laaɓe yooiti su geleiti ti kaani, ti lua, nui ti zeini zou bela ga, ti ɗɗeini ga sasubali, ti da maabuɗa, ti da va.

⁶ Ti da ɓɔ ɓɔɗɔ va,
ɛɛ ge da ge keɛɗeloin ma: «Yiilɔ!»

⁷ Neeliɗi nui da zanu kpete nui iɗɔɔ.

Zɔi ɛ suɓilisu ga malitoi,
naa da iɗɔɔ, nii ɛ doɗazu kotui ma.

Ta kpatana ɓɔɗɔ va, ti ge ma:

«Boti vagɔi ga keai.»

E ɓɔɗɔ ganigi bakpani ga kɔlu gaazobagiti, a va niikpi.

⁸ Dɔun da, Izilayele, na-botige nui,

Zakɔbe, dei ge yiimazegeai ga de,

bɔɔlai Abalaame mavofodai,

⁹ dei dɔai, ge ɛ gaizie zou bela ga,

ge ɛ loli, ɛ zege goozamaveti,

dei ge geni ɛ ma:

«Ba-o, ge la ɛ vilini ya,

tɔun ge yiimazegeni ga de,

na-botige nui ga ga de,»

¹⁰ maaɗili mina ge ɛ ma, mazɔɔ na ɛ va.

Mina yiizoolɛ, mazɔɔ na ga da-GALAGI.

Na ɛ zebɔɔzu, na na ga ge ɓɔ ɛ va,

na ɛ maalobo ga na-zebesu yeei, ɛ zobogi zɔɔsu.

¹¹ Wele, zɔiti kpein ti ɛ laalɔɗma,

ta unfe, ɓaagula ti ma.

E-ɓɛɗɔɗiti ta ɗologolo, ti neele.

¹² Da ɓɔɓ ga ti gaizie, ɛ la mɔ ti ga,

niiti ti gea kpɛi vɛɛzu ɛ va,

ti da laale ɛ wu.

Ti pe ta ɗologolo, ti la gea ga ani nɔpe.

¹³ Mazɔɔ na ga Gɔɗɔ GALAGI, da-GALAGI,

ɛ ɛ zosu ɛ-yeei va,

ɛ geɛzu ɛ ma: «Maaɗili mina ge ɛ ma,

na na ga ge ɓɔ ɛ va.»

¹⁴ Izilayele, Zakɔbe na-nuɓuseiti,

maaɗili mina ge wo ma,

wɔiti wo levezu kpeinɗagi,

wɔiti wo levezu ege kpeinɗagi.

Na ɓɔɗɔi ga ge vaazu da-ɓɔba vai ma,

zɔi ɛ ga ɛ Unmɔ Nui,

Izilayele na-GALA Nadegai,»

Gɔɗɔ GALAGI wooi gana.

¹⁵ «Wele, na ɛ geɛzu ga kava loɗa wulu zɛɛ niinei,

kɔlu gaazobagiti ti ba.

Da gizeiti golowolo, ɛ ti vali ga,

ɛ gize goiti so ege molo ɓooloi.

¹⁶ Da ti gaave, fiilei li ga tiye,

tɔngɔ fiilei ti zuvaza.

Kele dɔun da, da goozune Gɔɗɔ GALAGI goba,

è ɓɔɔɔ maamuse ga Izilayele ná-GALA Nadegai ná-fai.»

Tevebai valibo fai ga undaane zɔɔɔsuwe

17 «Maanɔɔɔ nui ti ta bala nui ti ta ziei ɔaiziezu,
é la zɔɔɔsu pe.

Kpɔɔle wɔin ti-negi vɔa.

Kɛɛ ná, Ɔɔɔɔ GALAGI, ná ti wooɔaavote,
ná, Izilayele ná-GALAGI, gè la ɔɛɛa ti va pe.

18 Nà zie wolaiti da gize unmaɔeti, niiti gulu la ti ma,
gè zieungiti da nemeiti su,
gè tevebai valibo ga kpoigi, ziei daavegai,
zou vɔɔi zu ɔe ga zie yeizuvɛ.

19 Nà sɛdelegi ta akasiai ta miletegi wuluiti
ta wolive wuluiti sin tevebai zu.

Adaɔeti zie la ná,

nà sipɛɛ gului ta sapɛingi ta buisegiti pile miná,

20 naa ɔa a kɛ ɛɛ pe ge ka, ti kwɛɛ,

ti ɔɔda bu, ti gaɔɔa,

ga Ɔɔɔɔ GALAGI yeei ɔa é naa pe keai,

Izilayele ná-GALA Nadegai ɔa é ga ti pe Kpɛɛ Nui.»

Zɛɛ ɔalagiti ta-vai

21 «Wa vɛ, zii ɔɔligiti ta-ɔalagiti, à wa-vaiti dɛɛ,»

Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa é boga,

«à wa-woozuɔulagiti dɛɛ lɛɛ,

Zakɔɔɛ ná-masagi ɔe naa.

22 A maabɔɔa, wo naa zuɔula gi ma, nii é lebesu.

Faa mɔungiti ti ɔɛni, naati ti ɔɛni ga ɔɛgeleni?

A bo dɛɛ, ɔa ɔɔgaizie su.

Baa mu nii é vaazu ɔɛɛzu ná luɔi zu,

wo naa lɛ ga giye, gi ɔe kwɛɛ.

23 A faiti dɛɛ lɛɛ ga giye,

ti vaazu ɔɛɛzu ná luɔi zu,

ɔa kwɛɛ naazu ni gaamazu wa ga galagiti.

A faa vago go nɔ ɔe lɛɛ, baa ma ɔɔu go,

ga gi ɔaazuzɛɔe ma, gi ɔe ga ma zeeleiti.

24 Kɛɛ wɛɛ, naa ɔaka vizɔge wo va,

faa ɔaka nɔ ɔa wo kɛɛzu.

Nu a yiimazɛɔena ga woye,

ga wo ɔe ga galagiti,

toɔa ɔe ga baagɔluma vaa nɔ.

25 «Munu, lɛkpɛmaɔe nu ɔɔvɛzuɔe,

gè zunu ɔɔla pileɔe pelei ma,

wɛɛ toɔa nuu é vaazu.

Munu, folo ɔulazu vɛɛi, toɔa dàaseigi maalolisu,

toɔa kundigiti gaayɔsu,

eɔɛvɛɛi nu a ɔa palavalai ɔaayɔ da,

baa eɔɛvɛɛi pɔɔɔ ligi lo nui a ɔa ɔɔɔɔlo da pɔɔi zu.

26 Bɛ ɔa deɔɛmu é niima vai woni,

kaite ma yeelugɔ, gi va sugwɛɛ?

Bɛ ɔa ɛ boni ma yeeluɔ,
 ɔa va ɔɛ ma: «Gaamai ɔɛni zea»?
 Koleve ga wo zaama,
 nu nɔpɛ ge la ɔɛni zooni naa la,
 nu la tanɔpɛ mɛnini wo la, wo va bo.
 27 Nà ɔa mounpa, gè daazeeli Siyɔn,
 gè nu leve Zeluzalɛme, ɛ li ga woo niine vagɔi.
 28 Gè wɛɛni galagiti naati saama,
 gè la gila kpala kaani,
 ɛ va ɔɛ ga tɛnɛbo nu ɔila kpala.
 Ni nà ti ɔaazaɔana,
 ti la gooɔaavote nɔpɛ fea.
 29 Ti pɛ ti la ga ani nɔpɛ,
 nii ti kɛɛzu, naa ɔa nɔ ga wafuungi.
 Ta-maaniinigiti ta nɔ ga filɛi ta faa pakai.»

42

Maligii ná-botigɛ nui

1 «Wɛɛ nà-botigɛ nui va, gè yeezeidai bu,
 toɔa gè yiimazeɔɛai la, ɛ gòla ɔoozunɛɛzu.
 Gè nà-Zenvui yeida ma ga ɛ telebodai lɔ zii ɔiligiti saama.
 2 E la kpee loa, goo ɔaa la ɔainga,
 ɛ la kpɔɛzuɔula wola ɔɛa koi yɔɔzuɔɛti.
 3 E la seeli kpaku ɔalea ga, nii golowoloai,
 ɛ la sɔmɔgi vaa, nii gaayeizu,
 kɛɛ toɔa telebodai lɔ ɛ zoloo gaamai ma.
 4 Zeezu la ɔɔla, iɔ ge la levea,
 eyɛsu ɛ telebodai lɔ eteai zu,
 eyɛsu zie zaama yooiti ta kpolodei laave yooiti ti wɔin ga ti ná-tɔgiti sɔlɔ.»

Wozakalagi zii ɔiligiti bɛ

5 GALA, ɔooɔ GALAGI wooi ɔa,
 ɛ geɔɔlɔgi ɔɛɛni, vɛ kpein suviegai ná,
 ɛ zooi ɔevele ɔɛɛ, ta anii pɛ ɛ vɔnɔsu ga,
 ɛ zenvui veeni nuɔuseiti pɛ zea zooi ɔa,
 ɛ zenvu viilei veeni naati pɛ zea, ti yenvuzu, ɛ ɔɛ ma:
 6 «Nà, ɔooɔ GALAGI, gè ɛ lolini nà-faazeikpasu vagɔi vɔ.
 Nà yeezeizu ɛ wu, gè ɛ make, gè ɛ ze
 ga gè ɛ ɔɛ ga minazeɔɛgi zu ɔaegi nuɔuseiti bɛ,
 ga ɛ ɔɛ ga wozakalagi zii ɔiligiti bɛ,
 7 ga gaazuɔole nuiti gaazuve zeɔɛ ma,
 ga kasɔa nuiti ti ɔula duɔlai zu,
 ɛ naati kula ta-ɔasoi ɔa, niiti ti zeizu kpidii zu.

8 «Nà ga ɔooɔ GALAGI, dàaseigi ɔana.
 Gè la vaa bu nà-lebiyai va ve taɔili bè,
 ta nà-unfemai va ve kooɔ ganigiti bɛ.
 9 Faa mounigiti ti bega ga ɔɛ,
 ma niine ɔa gè ti wosu wo ma,
 nà ti wosu wo ma aisa ti va ɔɛ.»

Guye niinei

¹⁰ A guye niinei loo Gooḡo GALAGI ve.

A maamuse eteai zu ná pɛ,
wɔi wo ziezɔ kpolodɛi ɖa,
ta fuluaniiti wo zeini bu,
ta zie zaama yooiti ta ti zu aniiti!

¹¹ Tevebai ta tevebai zu laaiti,
Kedaal balaɖaiti, wo pɛ à woogula!
Sela nuiti, à maamusei wo ga koozunɛi!
Koozunɛ wooi ɖa ɖula gizei unmauve!

¹² Ti lebiyai ve Gooḡo GALAGI ve,
ti zeze ga maamuse vai zie zaama yooiti ta kpolodɛi laave yooiti su.

¹³ Gooḡo GALAGI ɖa ɖula eɖe kooḡuluɖai,
eɖe kooḡo nu wolai é ɖevele beɛ ga é kooi ɖo,
é kooḡo bee wolai loo,
toɖa pile sɔlɔ sili nuiti ma.

Gooḡo GALAGI ná-faazeikpasui

¹⁴ «Kaite sugooza, gè maagɛni kpɔ,
gè maagɛ kpɔ, gè ɔḡo zo,
kele niizu, nà ga kpalagi wo eɖe anzanui é doin zɔlɔsu,
ziileɛzu la, é la yenvuzu ga pagɔ.

¹⁵ Nà gize wolaiti ta gize goiti fazasu,
gè tufa wunduiti pɛ fɔ,
gè zie wolaiti falibo ga zou vɔɔi,
gè kpoigiti fɔ su.

¹⁶ Nà zobo fe gaazuḡole nuiti be,
ti zie ga pelei nii ti la de zieni la.
Ungo, nà losu ti luḡo pele goiti su, niiti ti la ti ɖweɛ.
Nà kpidii valibo ti ve ga wozakalagi,
ve ti-ḡoḡo a ziɖa ná, gè mináti gaala.
Naa ɖa é ga nà-kisieɪ, gè la zeɖea polu pɛ,
keni gè daazeeli.

¹⁷ Nui niiti ti ɖalivaazu kooḡo ganigiti ma,
ti ɖa ɖe vololibaiti ma: «Wa ga ɖá-ɖalagiti,»
naama nuiti ta ɖula volu ga unfegi.»

*Nubuseiti ti-ɖaazuve ɖoleai,**ti woizuɔlɔ*

¹⁸ «Goizuɔlɔ nuiti, à woilo!
Gaazuḡole nuiti, à ɖaazuzegɛ ma, wo wozaɖa!

¹⁹ Be ɖa gaazuḡoleni, nà-botigɛ nui laade ɖaa?
Be ɖa deɖemu goizuve ɔlɔni, eɖe nà-keelai gè tevesu?
Be ɖa gaazuḡoleai, keni zɔi Gooḡo GALAGI seidai volu?
Be ɖa goizuɔlɔai, Gooḡo GALAGI ná-botigɛ nui laade ɖaa?

²⁰ E ani mɔinmɔin kaa,
kele è la gila kpalaa gaagaaani.
E-woiyegɛiti daalaogɛ,
è la faa nɔpɛ mɛnini.»

²¹ Gooḡo GALAGI vaani bu, ná-telebodai maavele ma,
é deɛ veleɪ ná-tɔgi wɔlɔbai la, maayiki.

22 Anɛɛ naa vɛ, wɛɛ nuɓuseiti ba,
 ti looni ti ma, ti ti maavo.
 Ti pɛ ti ɗɔɔni ga balii zeɗɛi zu,
 ti lɔ kasoi ɗa dɔɔɗuzu.
 Ti looni ti ma, nu nɔpɛ ge la ti unmooni.
 Ti liini ga tiye, nu nɔpɛ ge la ɗɛni ma:
 «À ɗale ma ga tiye!»

23 Wo zaama, ɓɛ ɗa é woilosu niima vaiti ma?
 Bɛ ɗa a dama kpɛ ga é woilo ti ma yeeta?

24 Bɛ ɗa é Izilayele ɔɔdini, Zakɔɓe mavofodai,
 naati ma, niiti ti looni ma,
 ta naati ma, niiti ti kɔligiti seɗɛni?
 Ɔɔɔɗɔ GALAGI laade ɓaa,
 nii ti kotoi ɗɛni daaloɗma?

Ti la ɗɛni vaani bu, ti va zie ga ná-peleiti,
 ta ti la ɗɛni woiloni ná-tɔ gooiti ma.

25 Naa ɗa é kɛɛni, Maligii ná-ziiɗaawanai zeelini ná-nuɓuseiti ma,
 ta kɔɔi ma vaa zuɗologologi.
 Naa ti maagoolini mini-o-mini ga abuzogi,
 kɛɛ Izilayele la ɗɛni tanɔpɛ gaagaa.
 Abui naa galani,
 é la ɗidaani bu, é va ɗisise su.

43

*Ɔɔɔɗɔ GALAGI ɗila kpe nɔ ɗa
 é Izilayele unmoosu*

1 Niizu è Bete Nui, ɗɛi è ga Izilayele,
 zɔi é wo ɓetea, wɔi wo ga Zakɔɓe ná-nuɓuseiti,
 Ɔɔɔɗɔ GALAGI wooi ɗaa:
 «Maaɗili mina ɗɛ è ma, mazɔɔɔ gè è unmooni,
 gè è lolini ga è-laaseigi, ɗa ga nɔnɔ!»

2 Siɛgi zu è zieiti maazuɓudezu la,
 nà ɗɛ è va,
 siɛgi zu è zie wolaiti maazuɓudezu la,
 ti la è maaɓɔlega.
 Siɛgi zu è zieu la abui zu,
 è la ɓɔɗɔ ɗalaa,
 abuzogi la è ɗalaa.

3 Mazɔɔɔ nà ga Ɔɔɔɗɔ GALAGI, ɗa-ƆALAGI,
 Izilayele ná-GALA Nadagai, nà ga è Gizo Nui.
 Nà Ezipete yooi ve ga è unmoɔ ganii,
 gè Etiyopi ta Seba yooiti fe ga è-votogi.

4 Tɔɔzei è-zɔngɔi wɔɔɔɔɔ gàazu,
 tɔɔzei unfe ka è ma, ta gè è nea vɛ,
 nà nuiti fe è-votogi zu,
 gè nuɓuseiti fe è-yenvui vai zu.

5 Maaɗili mina ɗɛ è ma,
 mazɔɔɔ nà è va.
 Nà va ga è-mavofodai, é zeɗe folo ɗulazu vele,
 gè ɗɔnɔiti gaale ba, ti zeɗe folo liizu vele.

⁶ Nà ɖɛ lɛkpɛmaɯɛ ma nu ɖɔvɛzuvɛ: <Ti vɛ,>
 ta lɛkpɛmaɯɛ nu yeezazuvɛ: <Mina make ti va!>
 Ua volu ga dɔun zunuiti ti miná,
 ta dɔun anzanuiti ti zou bela ga,
⁷ nii kpein dàaseigi vɛai ba,
 gè kpɛtɛni nà-lɛbiyai vaa ma,
 gè kazavi, gè kpɛtɛ.»

Wa ɖa wo ga nà-zeeleiti

⁸ Nuɔusei nii ti ɖula kelɛma,
 gaazuvɛ ti vɛ, kelɛ ti la wozagaaazu,
 goi ti va, kelɛ ti la faa mɛnisu.
⁹ Zii ɖiligiti pɛ ti ɖaale ba,
 nuɔuseiti ti maaɔɔ.
 Ti zaama, ɔɛ ɖa é niima vaiti boni?
 Faiti ti levegai, ɔɛ ɖa é naati boni?
 Ti ta-zeeleiti dɛɛ, naati ti woozuɖula,
 ti woilo ti-wooi ma, ti va ɖɛ ma: «Gaamai vɛ!»

¹⁰ «Nà-zeeleiti ta ga woye, nà-nuɔuseiti,
 wa ga nà-botiɖɛ nui, gè yiimazeɖɛai la.
 Kisu vai gè wɔinni, wo kwɛɛ,
 wo ɖidaaleve mà, wo gaagɖa,
 ga nà ɖila kpe ka gè ga GALAGI.
 Gala kili ge la ɔɛtɛni nɔun tugɔ,
 nɔun poluma, taɖili ge la ɖɛa ná pɛ,»
 Gɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana.
¹¹ «Nà ya, nà ɖa gè ga Gɔɔɖɔ GALAGI,
 é ɖula nɔun polu, kizo nu ɖili ge la ná nɛgelein.
¹² Nà ɖa pàai ga kizo vai,
 nà nɔ ɖa gè daazeelizu,
 gè dɛɛ, é ɖula kelɛma,
 gala kili taade, nii nu a la ka wo zaama.
 Wa ga zeeleiti ga nà ga GALA,»
 Gɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana.
¹³ «Nà ɖana nɔ, kaite wɔlɔwɔlɔ,
 nu nɔpɛ ge la ná, a zoo é zèe laavie ani ma.
 Nii gè kɛɛzu, ɔɛ ɖa a wuzɛɖɛ naa laalɔɖɔma?»

GALA ɔɔɖɔi wuzɛɖɛ

¹⁴ Gɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa,
 wo Unmɔɔ Nui, Izilayeɛ ná-GALA Nadegai:
 «Wa-vaa ɖa gè nu ɖila tevegai la Babilɔne laalɔɖɔma.
 Babilɔne nuiti ti velazu,
 nà ti yeizu bu ɔatoiti su,
 vɛ ti ɖɛa koozunɛ ɔaingi wosu ná.
¹⁵ Nà ga Gɔɔɖɔ GALAGI, wa-GALA Nadegai,
 Izilayeɛ Betɛ Nui, wa-Masagi.»

Pele niinei tevebai zu

¹⁶ Gɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa,
 tɔungɛ é pelei laazu kpoloɖɛi zuvɛ,

é nu levesu ɓɛɛ zie wolaiti suɓe,
¹⁷ é kooɓɔ wotoloiti ta sooiti pilɛsu siɛi laawu,
 ta kooɓɔgiti ta salaɓusu ɗɛzɛiti,
 naati ta loona bu, ti la mɔ wuzɛɗɛa volu pɛ,
 ti za ba, ti ɗalaai eɗɛ lanbo zalavai:
¹⁸ «À mina mɔ ɗigaizie faa wɔɓmaiti su, ti leɓegai,
 à mina mɔ ɓala ga wɔɓwɔɓ vaiti, ti leɓegai.
¹⁹ Welɛ, nà faa niine ɗɛɛzu,
 toɗa na va ɗulazu kelɛma,
 wo la kwɛɛ ɓaa?
 Nà pelei laazu teɓebai zu,
 gè zie wolaiti da zou vɔɔi zu.
²⁰ Doo zuaiti, koveiti, saa wɔnigiti,
 ti pɛ ta lebiyai ve bè,
 tɔɔzei nà zie laaleɓezu teɓebai zu
 gè zie wolaiti da ada vɔɔiti.
 Mazɔɓɔ nà pɔ gè kpɔɔle ɗɛ ve nà-nuɓuseiti zea,
 gè yiimazɛɗeni ga tiye.
²¹ Nà-nuɓuseiti gè ti ɓɛɛni nà ɓɔɗɔ vɛ,
 ta màamuse adavɛ pɛ.»

Tukɔlogi é Gooɗo GALAGI
ta Izilayele yooɗzu

²² «Ee, Zakɔɓe, nà laade, è va wooɗula mà.
 Mazɔɓɔ wo ɓɔɓa bà, Izilayele nuɓuseiti.
²³ Nà la ɗeni de, è va ɗeni baala zivo zalaɗaiti kulazu bè ga gala zalaɗai,
 ɗa-zalaɗaiti ti la ɗeni lebiya veezu bè.
 Gè la ɗeni è ɗɛɛni ga duɔ,
 gè va ɗɛ ma keni è vɛɓɛania ve bè,
 gè la ɗeni è ɓɔɓni ga keni è ansanse fe bè.
²⁴ E la ɗeni wali ɗulani ɓɔɗɔ ma nà-faa zu,
 è va seeli kpaɗa maku nɛɛɛ geya,
 è la ɗeni dàawuuni ga zalaɗa zuaiti ma wuloiti.
 Kelɛ è kɛɛni ga ɗa-luɔi ɗa-ɗotoiti faa zu,
 è kpɔɓni ga ɗa-vaagaa za golaiti.

²⁵ «Kelɛ nà ya, nà ɗila kpe ka gè ɗa-lɔ koloɗologiti gaavaazu nà ɓɔɗɔi màavele ma,
 gè la ɗa-ɗotoiti devea ga faa nɔpɛ.
²⁶ Gigaizie nà-faa zu, de felegɔ de yooɗzuɗula.
 Faiti ɗɛɛ ɗa ɓɔɗɔi, è kula kelɛma ga gaamai ɗa è ya.
²⁷ Mounpa, è-mɛmɛwola mɔungi kotoi ɗɛɛni dàalɔɗma,
 è-laavaawo nuiti ti wuzɛɗɛ dàalɔɗma.
²⁸ Naa ma ka é kɛɛni gè ɓaagulan seizu ɗadegai ma ɗundigiiiti ma,
 gè yeeɓe Zakɔɓe ná-nuɓuseiti ba, ti ti zuwuɗaaleve,
 gè ɗɛɛ Izilayele va, gè zɛ sili nuiti ta-ɔoomugi laawu.»

44

Gooɗo GALAGI ɗila kpe ka é ga GALAGI

¹ «Kelɛ, nà-botigɛ nui Zakɔɓe ná-nuɓuseiti,
 à woilo niina gɔɔi ma ga pagɔ,
 Izilayele, ɗa gè yiimazɛɗeai ga ɗɛ.»

² Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa, nii é è ɔeteni,
é è ɔevele ɔeteni è-lee ɔoozu,
zoi é ga ɔa-ɔɔba nui:

«Mina lua, nà-botigɛ nui Zakɔɔe,
Yesulun, nii gè yiimazeɔɛa la.

³ Mazɔɔɔ nà ziei vu zooi ma, kpɔɔle wɔin ma,
gè zie wolaiti da zou vɔɔi zu.
Nà zènvui yei è-mavofodai ma,
nà-tuyai ɔɛ è-vaalobai pɛ ba.

⁴ Ta vɔɔɔ, ti wɔɔɔ ɛɔɛ kpalaga tufa wundui,
ɛɔevelei guluiti ta ɔa ɔɛ la zieleave.

⁵ Ta ɔa ɔɛ ma:

«Nà ga Ɔɔɔɔ GALAGI nɔɔɔ»,
zoi Zakɔɔe laaseigi vɛɛ ɔɔɔɔ va.

Ta sɛvɛ zeei ma ga:

«Nà ga Ɔɔɔɔ GALAGI nɔɔɔ»,
é Izilayeɛle laaseigi vɛɛ ɔɔɔɔ va.»

Zɛɛ ɔalagiti unfe fai

⁶ Ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔaa,
Izilayeɛle ná-masagi ta unmɔɔ nui:

«Nà ga ma mɔungɛ ta ma ɔaaɔelagi,
é ɔula nɔun polu, gala kili ge la ná.

⁷ Bɛ ɔa é ga kɛvele?

E ɔula lɛɛ, é ɔɔɛ!

E gaalɛɛ ga ze ga pagɔ!

Kaipa gè nuɔusei ɔeteni ɔɔɔɔ,

faiti ti ziaa, é ti wo,

ta ɔalaa niiti ti vaazu!

⁸ Maɔɔili mina ɔɛ wo ma, nà-nuɔuseiti,
à mina lua.

Gè daazeelini wo ma,

gè dɛɛni ga woye, kaite naa luɔɔ,

wa ga nà-zeeleiti.

Gala kili ka ná nɔun polu?

Ba, fasai taɔili ge la ná,

gè la gila kpalaa ɔwɛɛ.»

Kɔɔɔ gani kpɛɛ nuiti

⁹ Kɔɔɔ gani kpɛɛ nuiti ti la ga ani nɔpɛ,
ti-yiima anii vaɔɔiti pɛ ta ga wafuun faa nɔ,

ta ga zeelei ga ti la wozagaaazu,

ti faa nɔpɛ gaagaaazu,

ti unfe faa letele nɔ vɛ.

¹⁰ Bɛ ɔa a ɔa galagi ɔetɛ,

é kɔɔɔ ganigi ɔaawuun, é kpɛɛ,

nii é la faa nɔpɛ paa,

naama lɔnɔgi ɔa ga leeni?

¹¹ Niiti pɛ ti vɔɔkpɔsu ti va, ta unfe,

nuiti nɔ ɔa ti ti ɔetɛzu.

Ti pɛ ti maaɔɔ lɛɛ ba ti lo ná,

ti pɛ ti zasu ɔa ɔali, ti unfe.

12 Ɔain bo nui ɔa ɔa kɔlu buɔai ta levega,
 é kpadi ga tiɔi,
 é kɔɔɔ ganigi ɔete ga malitɔi,
 é ke ga zuvikei pe.
 Kele botii ɔa ɔa pului vili ma,
 toɔa na zebe la mɔ ba.
 Ni é la zie ɔɔleni,
 toɔa na é ɔɔlaa.

13 Gulu zaɔa nui ɔa ɔa kɔɔgi wo ga galui,
 é yeevoze naati ba ga ani ɔolegi,
 é kpete ga gulu ɔete ɔɔlui,
 é yeevoze metu.
 E ke ga nuɔusei vaaɔulabai,
 gaazuve ɔe ga nui ɔevele,
 nii a ye pele wu.

14 A sɔdele gului levena,
 ɔaa é yiimazeɔe ga sipɔle gului ɔaa senegi,
 é ze ná, suzeeli ɔɔɔzu wuluiti saama,
 ɔaa é gului naa zeɔe, é ga peingi,
 nii é siinni tɔ ɔɔɔi,
 tonai vu ma, é ɔete.

15 Tama nuɔusei ɔa maavai ɔeezu ga niima wuluiti,
 é ɔa gala, é ɔa ɔɔle da,
 a abui ɔaazona, é laaɔoli ga.
 Naama wulu ɔilagi nɔ ɔa
 é kpetezu ga galagi ɔɔɔ ve, é ɔa nɔkɔ bu,
 é kɔɔ ganigi ɔete, é ɔa nɔkɔ bu.

16 E ná-gului ɔilazuve lɔ abui ɔa,
 é suai ɔili la, é mi, é yiɔo,
 é ɔɔle, é ɔe ma:
 «Ga-o, gè ɔɔlega, nà abuzogi ɔaazu!»

17 E gului mɔtai zeɔe,
 é kpete ga galagi, naa ɔe ga kɔɔ ganigi,
 é ɔa unpile be, é nɔkɔ bu,
 é ɔa fali ga: «Ùnmɔ!
 Mazɔlɔ ɔa è ga nà-galagi!»

18 Niima nuiti, ɔi ge la ti ma,
 ti la faa ɔaaɔazu.
 Ti-ɔaazuve ti peve ma,
 ti la faa yɔɔzuɔaazu,
 ta-ɔisieiti subuɔave, ti la faa ɔaaɔaa la.

19 Ti tanɔpe ge la ɔidaazu faa wu,
 ɔi paɔ la ta ma, ɔaa kelegelegi, é va ɔe ma:
 «Gè gului nii ɔilazuve ɔalaa,
 gè bului mɔ ma abulekai ɔa,
 gè suai mɔ ga ma abui, gè mi.
 Kɔɔ ganigi gè kpetezu ga mɔtai ɔaaɔulama vaa ɔana!
 Gulu buɔai ɔa gè vaaazu gè la, gè ɔa nɔkɔ bu!»

20 Zuuvii ɔa é ga ti-ɔnɔgiti,

ti-yii viliga, é ti gaka.
 Ti la zooga ti-yenvui unmoosu,
 tiya boḡoi ma, ti la gɛ boḡo ma:
 «Nii gè make ba, koleve zee ḡalagi ve.»

Ḡoḡo GALAGI ḡa ná-nubuseiti unmoosu

²¹ «Izilayele, Zakobe ná-nubuseiti, ḡize nii zu ga pagɔ:

Da ga nà-botigɛ nui,
 gè è bɛtɛni ga è gɛ ga botigɛ nui bè,
 Izilayele, gè la yeema è ma pɛ.

²² Gè da-lo koloḡologiti kpalega, ti jɛele egɛ tonaḡiingi.

Da-ḡotoiti ti balega egɛ bumugi.
 Gale ma, è va pò, mazoloo gè è unmooga.»

²³ Geeḡolḡiti à ḡoozunɛ, mazoloo Maligii ḡa botii ḡeezu,

zooi bomaveti, à vuka ga koozunɛi!
 Gului, daboiti, gizeiti, à vuka ga koozunɛi!

Mazoloo Ḡoḡo GALAGI Zakobe unmooga,
 é ná-lebiyai ḡulaa kelema Izilayele.

Eteai Bete GALAGI ḡa é ga Fai-Pɛ-Maligii

²⁴ Ḡoḡo GALAGI wooi ḡaa,

è Unmo Nui, é è bɛtɛni è-lee ḡoozu:

«Ungo, nà, Ḡoḡo GALAGI, nà ḡa gè niima aniiti pɛ kpetɛni.

Nà ḡila kpe ka gè geeḡolḡi zuvieni,
 gè zooi zuvie, nu nɔpɛ ge la boni bà.

²⁵ Niizu gè ungaizie nuiti ta-yee vaiti kea ga fuun,
 é lo velela vele vaiti ba.

Niiti ti velela vele vaiti bosu,
 gè ti valaga ta-vaagaaḡaiti ma.

Gè ḡima nuiti kulaa voluzu,
 gè dɛɛ ga tiye, velel ta-vaagaaḡai ga ḡimalalai la.

²⁶ Kele nà naa gɛ, nii nà-botigɛ nui é boni.

Nii nà-keelaiti ti boni,
 nà naama vaazeikpasui pɛ pile su.

Gè boga Zeluzaleme ná-faa zu ga:

«Sulaa ḡa ve volu,

ve pɛ naa ḡoloḡologai, náti ta bɛte volu.»

Gè boga Zuda laa wolaiti faa zu ga:

«Ti pɛ ta losu volu.»

²⁷ Gè gɛ kpolodeiti ma:

«A vɔ su, nà ga wa-dɛiti fɔ su!»

²⁸ Nà bosu Siluse ná-faa zu ga:

«Nà-togani make nui ve,

toḡa zie ga ziima vai pɛ.

Toḡa deveiti fe,

tama Zeluzaleme ḡa lo volu,

GALA sei velel lo volu.» »

¹ Ǵooǵo GALAGI wooi ǵaa Siluse uo,
zunui é yiimazeǵeai la, é guloi ziaai ma,
é sogai zee va,
ga é zii ǵiligiti maagolo tuǵo,
ga é masagiti ta-zobogi ǵula ti ya,
sigǵidaveti ti laagǵulugai taaiti ma,
ti laalao tuǵo:

² «Nà boǵoi nà li è luǵo,
veti náti noudai, gè ti ǵaa ǵe soli,
gè kolu boigi ma bogiti sugaleǵale,
gè kolu zoǵogiti suǵulukpulu.

³ Naavoloiti ti loǵuui, nà naati fe è ya,
ta kulanumaiti ti loǵuui.

Da sugwεε naazu ga nà ga Ǵooǵo GALAGI,
nèi gè è lolisu ga è-laaseigi,
nèi gè ga Izilayele ná-GALAGI.

⁴ Nà-botigε nui Zakabe maavele ma,
Izilayele gè yiimazeǵeni la,
gè è lolini ga è-laaseigi,
gè lεbiya losu veeni è ya,
anεε ni è la ǵeni kwèeni.

⁵ Nà ya, nà ǵa gè ga Ǵooǵo GALAGI,
gala kili ge la ná nòun polu nεǵelein,
taǵili ge la ná nòun polu.
Gè è zaamaǵilini ga zebei,
anεε ni è la ǵeni kwèeni.

⁶ E zo folo ǵulazu, é li folo liizu,
εε pε ge kwεε ga ani ǵili ge la ná nòun polu.

Nà ǵa gè ga Ǵooǵo GALAGI,
taǵili ge la ná nòun polu.

⁷ Nà da wozakalagi ǵulaa, gè kpidii βete.
Nà da undaanεei ve, gè maanǵoi βete.
Nà, Ǵooǵo GALAGI, nà ǵa gè naa kpein kε.

⁸ «Ee, geǵǵolǵi, kizogi uu, é zeǵe geezuuε eǵe nǵdagi!
Tonaǵiingiti ti telebodai uu.
Zooi laalao, é kizo fai yena,
é vaza, telebodai uonǵo!
Nà, Ǵooǵo GALAGI, nà ǵa gè niima vaiti kpetεa.»

Ani βete nui ta ná-kpetε anii

⁹ Maanǵo ǵa naa uε, zoi é Kpetε Nui zakpesu!
Leeni ǵa è ga de, polǵo ligii zoama uolǵo ligiiti saama?
Penεi ǵa zoo nei é ǵe kpetε nui ma:

«Leeni ǵa è kεεzu?»

Polǵo ligii ǵa ǵe nei kpetε nui ma:

«È yea la uani?»

¹⁰ Maanǵo ǵa naa uε, zoi a zoo é ǵe doun kεεǵei ta ma:

«Doin ma βεgele ǵa é solǵoni miná?»

βaa anzanui ta ma:

«Leeni vaa zu é dointi solǵosu?»

11 Ġooġo GALAGI wooi ġaa,
 Izilayele ná-GALA Nadegai, tɔungi é kpetɛai:
 «Wa zoo nɛi wo gàazaġa dɔinti ta-vaa zu,
 wo devea ve zèa, maanɛai gè kɛ?

12 Nà ve de, nà ġa gè zooi bɛɛai,
 gè nuɓusei bɛɛɛ, gè pu ga.
 Nà ya, zèeiti ka ti geei zuvieni,
 nà ɗa devei ve su somideġa ɓulugiti zea.

13 Nà ġa gè Siluse logai ga telebodai,
 nà ná-peleiti suɓɛɛzu.
 Tɔ ġa é nà-taai losu,
 é nà-nuiti unmoɔ, ti liini ga tiye duɔlai zu,
 unmoɔ gani vaa la su, ɓaa lobɛani vaa.»
 Ġooġo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliġli ġa é boga.

14 Ġooġo GALAGI wooi ġaa:
 «Ezipete ná-kulanumaiti ta Etiyopi ná-tɔnɔiti
 ta Seɓa nuiti tɔnɔi, kooza nui naati,
 ti pɛ ta li è vɔ bɛ, ti ġɛ ga ɗɔnɔ.
 Nuɓusei niiti ta vile è volu,
 ti ɗa zie, ti ġiliai ga galuiti,
 ta nɔkɔ è wu, ti ɗa è maanɛɛnɛ,
 ti ġɛ ma: «E vɔ bɛ ġila nɔ ġa GALA ge ná,
 taġili ge la ná tɔun polu,
 mazɔlɔɔ zɔɔma ġalagiti pɛ ta ga fuun gani.» »

15 Ee, GALA, gaamai zu,
 ɗa ga GALAGI è ɓoġo ɓoġfuzu,
 Izilayele ná-GALAGI, Kizo GALAGI!

16 Kooġo gani kpetɛ nuiti pɛɛ,
 ɓaaġulaa ti ma ga unfegi.
 Ta liizu, ti pɛ tɔungi vilegai.

17 Kɛɛ Izilayele nuiti kizoge Ġooġo GALAGI ve ga ġooġo kizogi.
 Wo la unfega, ɓaa la ġulaa wo ma, eyɛsu ġɔ.

Kizogi ná-fai wogai é ġole

18 Ġooġo GALAGI wooi ġaa,
 tɔ ġa é geei bɛɛni,
 GALAGI nii é zooi ġazavini, é kpetɛ,
 é makesu ma,
 é la kpetɛni ga supakai ye, kɛɛ é kɛɛve nii a kɛ ania ti zei su:
 «Nà ga Ġooġo GALAGI, taġili ge la ná nɔun polu.

19 Gè la ġɛni ɓɛni ɓoġfuzu,
 ɓaa adave ta ná, ve ná zuɓidiai.
 Gè la ġɛni Zakɔbe mavofodai ma:
 «A ġaizie fuun!»

Nà, Ġooġo GALAGI, nii solegai, naa ġa nà ɗa bo,
 nà ɗa naa lɛ, nii é ga gaamai.

20 «Woi wo yeġai vulua zii ġiligiti saama,
 à ġaale ba, wo pɛ wo va, à maaɓuġa wo pɛ.

Zɔiti ti ta-zaleiti seɣezu ti ga gului,
 ɓaa ti ɗa gala kiligiti fali,
 niiti ti la zooga ti ɓa nu ɗizo,
 ɗi ge la naati ma.

²¹ A wa-vaiti bo,
 nii wo losu ma, wo naa le!
 A ɓɔɗɔɗaa, wo woola ma!
 Be ɗa é niima vaiti deeni kaite wɔɔwɔɔ?
 Be ɗa é ti leeni ma yeelugɔ?
 Na laade ɓaa, na ɓooɗo GALAGI?
 E ɗula nɔn polu, gala kili ge la ná.
 GALAGI telebogai, é kizogi wosu,
 é ɗula nɔn polu, taɗili nɔpe ge la ná.

²² «Wo pe à ɗaavote mà, wo ɗizo,
 woi wo eteai ma zokogi pe su!
 Mazɔɔ na ga GALA, taɗili ge la ná nɔn polu.

²³ Na ɗonazu na ɓɔɗɔi ma,
 gaamai ɗa é ɗulazu daave,
 wooi nii é la zegea ma pe:
 «Nuɓusei kpein ka vile niibiɗa, ti nɔko bù,
 nɛgi pe ge ɗona bè ga gaamai.»

²⁴ Ta na-fai wo ga:
 «ɓooɗo GALAGI ɗila kpe na ɗa telebodai ta zobogi zeal!»
 Ti unfegai na ɗa a ɓa pɔ,
 teiti ti ɗeni laalezu bu.

²⁵ ɓooɗo GALAGI zaɓui zu,
 Izilayele mavofodai pe ka telebodai zɔɔ,
 ti ɓooɗo maamuse.

46

Babilɔne ná-zee ɗalagiti kevelei
GALA kitei ɗakala

¹ Galagi Bele loa bu, galagi Neɓo zuɓiliga.
 Ma kooɗo ganigiti ti vea suaiti zea,
 ta toganiiti ti ɗa ɗaso ti wu.
 Kooɗo ganigi teiti wo ɗeni ti zegezu,
 tiya ɗa na ti ɗea ga kasai suaiti be, ti ɓɔɔai.

² Galagi naati ti biliga,
 ti loa bu ɔɔma,
 ti la zooni ti ɓa ti ma niinigiti kizo,
 tiya ɓooɗo ta ga li duɔlai zu.

³ «À woilo gɔoi ma, Izilayele nuiti,
 Zakɔɔe ná-nuɓusei mɔtaii,
 woi wo yegai wo-lee ɗoozu, gè ɗa wo maavaiti ke,
 aisa wo ɓa zɔɔ, gè wo zege ga ɗaso.

⁴ Na ye ɗevele ma wo ɓe,
 eyesu wo wɔɔzaɗa siegi zu,
 na wo-maavai ɗe eyesu wɔundeɗai ɗole.

Nà ɔ́a gè wo-maavaiti kɛɛni, nà zìe wo wu,
ungo, nà wo-maavaiti kɛ, gè wo unmo.

⁵ «Gá bɛ ɔ́a wa gi la bɔɔɔ ma, gi va ɔ́e tie?

Bɛ ɔ́a wo ɔ́ɛɛzu ga ɔ́ɛɔalai ga toun?

Bɛ ɔ́a wa pokɔɔɔ mǎ, gi va ɔ́e tie?

⁶ Nui tanigaa ta ta-bɔɔɔi zuwosu,

ti walii ta zanugi ɔ́ɔɔɔ kiloi ɔ́a,

ti kpɛɛ nui zala,

ga é kɛ ti vɛ ga galagi,

ti ɔ́a fali, ti ɔ́a nɔkɔ bu.

⁷ Ta ta-ɔ́alagi zɛɔɛzu, ti da ɔ́oma.

Uɛ ta da ná, miná é yɛsu ná.

E la niikpiga daazuɛ.

Ni nu a woɔɔulana ma,

é la gooɔaavote fea,

é la nu ɔ́izoga faaɔaagi ma.»

Ɔ́oɔɔ GALAGI ɔ́a é ga GALAGI

⁸ «À ɔ́itoo naa zu, wo zɛbɛzɛɔɛ volu,

wɔi wo kololalai ɔ́ɛɛni,

à nimiza wo-yiimavɛ,

wo zɛɔɛ niima faiti polu!

⁹ A ɔ́itoo faa wɔɔɔma mɔungiti su,

mazɔɔɔ nà ga GALA,

taɔ́ili ge la ná nɔun polu.

Nà ga GALA, taɔ́ili nɔpɛ ge la ɔ́ulani ga ze.

¹⁰ Nà ɔ́a bo tɔɔzeizuvɛ nɔ,

nii é vaazu ɔ́ɛɛzu ma luɔ́ɔi zu,

naa yɛ poun, é la dɛ ɔ́ɛɛni.

Nà ɔ́a gè bosu, nà-faazeikpasui laa ɔ́a zeeli,

ungo, nà zìima vai pɛ kɛ.

¹¹ Wɔnii é zɔiti miizu, nà toli su,

é zɛɔɛ folo ɔ́ulazu velei,

toɔa ga zunui é zìima vaiti daazeelizu,

gè toli zooi zu, vɛ ná maaɔoozaai.

Nii gè boni, nà naa ɔ́e,

nii gè deveni, nà naa ɔ́e.

¹² A woilo ɔ́oɔi ma,

nuiti ti la faa ɔ́aaɔaa fala,

wɔi wo maaɔoozaai telebodai va.

¹³ Su la mɔ ɔ́oozazu, gè va gè tukpɔi ɔ́aaleve,

nágo vɛ na, gè la mɔ lɛbisu,

nà bɔɔɔi ɔ́a gè vaazu ga unmo fai Siyon vɔ,

gè nà-lɛbiyai vɛ Izilayɛle ya.»

47

Babilɔne ɔ́ologolo fai

¹ «Yei, zɛi fufiligi zu, Babilɔne nuɔusei,

zɛi zooi ma, mazɔɔɔ è zɛɔɛa masa kpɔkpɔgi ɔ́a,

Babilɔne nuiti ta-nuɔusei,

mazɔɔ è la mɔ loliga ga <pagai> ta <zaalamai>.

² Bulu vukɔ ɔtu felegɔiti sege,
è bulu vukɔi ɓete,
bɔɔlɔgi ɔula ɔaazu,
ɔa-lookɔbai laaue le ba,
segei le ba, é zerge è-ɔɔɔiti ma,
è ɓude zie wolai maazu.

³ Naazu è ɔabei ɔa ɔaazu folo wolai ɔa,
è-unfesuve ɔa ɔula keɛma.
Nà nà-potokulai wosu,
nu nɔpe ge pele levega tũɔɔ.»

⁴ Ade Unmɔ Nui laasei ka ga ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii,
Izilayele ná-GALA Nadegai.

⁵ «Zei gaaleii zu, lo kpidii zu,
Babilone nuiti ta-nubusei,
mazɔɔ è la mɔ loliga ga anzanu masagi masadaiti unda.

⁶ Ziɔaawanani nà-nubuseiti ma,
gè zèaɔɔligiti kɔzɔni,
gè ti lɔni è yeezu,
è la ɔeni ti maawɔingani.
E ɔa-unbawului ɔizini kewola wɔbi ma.

⁷ E ɔeni ɔeezu ma:
<Nà yesu anzanu masadai zu eyesu ɔɔ.>
E la ɔidaani ti pɛ bu.
E la ɔisiɛni su, veleii naa ɓesu da.

⁸ Deɔemu woilo nii ma, ɔa ve, ziimaɔee nui,
è zeini kitogi zu,
è ɔa ɔe ɔɔɔ ma è-yiimave:
<Nà ɔa gè ɔɔɔ ɔaazu!
Gè la ɔea ga poanza eyesu pɛ,
gè la valaga dɔinti ma pɛ!>

⁹ Niima nimiza vaa felegɔiti
ta zeeli è ma vɔɔma folo ɔila nɔ,
è vala è-lointi ma, è ɔe ga poanzai.
Naati ta vɔɔɔ è va ga ɔɔɔɔa,
aɛɛ ɔa-zoɔɔlai pɛ su ta ɔa-votedai ma zobogi pɛ, è keɛzu.

¹⁰ E ɔigi loni ɔa-zupɔulai va,
è ɔa ɔe ma: <Nu nɔpe ge la kàazu!>
Keɛ ɔa-ɔimalai ta ɔa-gelegelegiti ka ɔɔungi zergea ma.
E ɔeni bosu è-yiimave ga:
<Nà ɔa gè ɔɔɔ ɔaazu!>

¹¹ Maanɔɔɔi ɔa zeii è ma,
nii è la zooga è va sege ɔɔɔ va,
nimizai ɔa lo è ɔɔba,
nii è la zooga è va ɔula su,
faabalakalagi zeeli è ma ga kulafilibai,
è-ɔi ge la ba.

¹² «Gaaba deɔemu ɔa-zoɔɔ vaiti ma,

ta da-vote faiti è ti g̃eɛzu.
 E ɓɔɓni naati kala fai zu è-ma loungo yeei zɔli,
 kitogi zu ga da vaazu tɔnɔ sɔɓɔsu su,
 è g̃e ga nui gola g̃aazumaayikiai.
¹³ E ɓɔɓɔ ɓɔɓni ga ungaizie nuiti gaazaɗa fai,
 ti vaana, ti è g̃izo,
 tei ti geeg̃ɔɓgi zeizeizu su,
 ti wele somideɗfaiti ba ta alugi,
 alu to daa g̃ilagila ti da faiti bo,
 ti vaazu g̃eɛzu ga de.

¹⁴ «Wele miná, ti pe ti g̃ea
 eg̃e daazaɗagi abui galazu.
 Ti la zooga pe ti va ti-yenvui g̃izo abuzogi ma,
 é la ga daaɗoli wo abu go nɔ,
 tutu zu abui nɔ nu a zeɪ koba!
¹⁵ Welena ti g̃evelei va, niiti è g̃eni ɓɔɓzu ti ve,
 è voluzeini ti va, è-ma loungo yeei zɔli.
 Ti g̃ea ga teveteve nuiti,
 tanɔpe ge la zooga é va è g̃izo!»

48

Faa niineiti ma wooi wo fai

¹ A woilo nii ma, Zakɔbe ná-nuiti,
 waiti Izilayele laaseigi veai wo va,
 waiti wo g̃ulaai Zuda mavofodai zu.
 Wa konai wosu G̃ooɗɔ GALAGI laaseigi zu,
 wa Izilayele ná-GALAGI valizu,
 keɛ wo la keɛzu gaamai zu ta telebodai!
² Wo ɓɔɓɔ laasei pea ga taa ɲadegai zu nuiti.
 Wɔi wo voluzeidai Izilayele ná-GALAGI va,
 nii daa ga G̃ooɗɔ GALAGI, Fai-Pe-Maliɗii.

³ «Faiti ti levegai kaite sug̃ooza,
 gè naati boni wo ma.
 Gè ti laazeelini wo ma,
 gè wo loo g̃isu é lo ti va.
 Gaamanɔ gè botii g̃eeni,
 ti pe ti g̃eeni.

⁴ Gè kwɛni ga wa-vai ɓaave,
 è-g̃gi g̃eeve eg̃e kɔlu lukpɔi,
 è-lovalave g̃a ga kɔlu ɓɔigi.

⁵ Kaite gè niima vaiti boni è ma ná luɗɔ,
 gè ti woni, è ti mɛni, aisa ti va g̃e,
 naa g̃a a ke è mina g̃e ma:
 «Nà-kɔɗɔ ganigi g̃a é niima vaiti keai,
 nà-vololibai ɓaa nà-kɔlu g̃aawuungai g̃a é ma leveiti feeni.»

⁶ E mɛnini ga pagɔ, wele ga g̃aazuve,
 ti pe ti vilega su.
 Wa ɓalaa wo la daazeelia?
 Nà ga faa niineiti bo è ma, ti ɓɔɗuui,

è la ti gfwεε.

⁷ Ti βετεα nɔ ɔa niizu, é la ga kaite,
eyεsu za voloi è la ɔeni de ta mɛnini, é va wo,
è va zoo ɔεεzu ma: «Gè ɔεa niina kwεε!»

⁸ Ba, è la ɔeni ta mɛnini,
è la ɔeni tanɔpε gaagaani kaite,
ta la looni è woizu.
Mazɔlɔɔ gè ɔeni è gfwεε,
gè è gfwεεni ga yaava nui.
Ungo, è-laasei ka ga:
«Zεgai dee ɔoozu é ɔε ga kololala nui!»

⁹ Kεε tei gè ga GALA,
gè nà-ziiɔaawanai zuzoni.
Nà-lebiyai maavele ma, gè ɔɔɔ zo,
gè mina è-ma zuwu ɔaaleve.

¹⁰ Gè è voluɔɔula,
é la ga walii ɔaawuun faa,
ungo, maanɔɔɔi ma liɔii ɔa gè è voluɔɔulaai su.

¹¹ Nà-nεεbei maavele ma,
nà ɔɔɔi nà-nεεbei vaa ɔa gè kεεzu ma,
mazɔlɔɔ gè la zooga gè va va bu,
ga tɔɔɔi va ɔoloɔolo.
Lebiyai a ve bε, gè la zooga gè va va bu,
naa va ve taɔili bε.

¹² «Woilo ɔɔoi ma, Zakɔbe mavofodai,
Izilayεle, ɔei gè è lolini,
nà ɔεvele ma yeenɔpε,
nà ga ma mɔungi
nà ga ma ɔaaβelagi ɔalaa.

¹³ Nà ɔɔɔi zεeiti ka gè zooi βεteni la,
zεezai ɔa gè geegɔlɔgiti kpeteni la,
nà ti lolina, ta ɔa va vɔɔma, ti ɔɔɔ le.»

¹⁴ Wo pε à ɔaale ba, wo woilo!
Be ɔa é ti zaama, é niima vaiti boni ti ɔεεzu?
Zɔi ɔɔɔɔ GALAGI nεai ve,
naa ɔa é vaazu ziima vaiti kεεzu Babilɔne laalɔɔma,
zeei ɔa wuzegε Babilɔne nuiti daalɔɔma.

¹⁵ «Nà ve, nà ve de, gè ɔɔeni,
nà ɔa gè tolini, gè vaa la.
Nà ɔε ga zaβu zeavaiti subεte.

¹⁶ A maaβuɔa bà, wo nii mɛni!
Kaipa tɔzeizu gè la ɔɔeni dɔɔɔuzu,
niima vaiti tɔzei yeei gè ɔeni ná.»

Niizu, Maligii ɔɔɔɔ GALAGI tèβεγε ga ná-Zenvui.

Nii GALA wɔindai la

¹⁷ ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa,
è Unmɔɔ Nui, Izilayεle ná-GALA Nadegai:

«Nà ga Góogó GALAGI, da-GALAGI,
nà è gálasu da-gúlanuma vai ma,
gè pelei lɛ ga dɛ, nii maanɛai è zìɛ la.

¹⁸ Ee, ni è gɔloni ga pagó nà-deveiti bɛ!

Da-yiileigi a la gɛ yeizu eɣɛ zìɛ wolai,
da-lelebodai gɛ eɣɛ kpolodɛi ma lakpatakpagiti.

¹⁹ E-mavofodai gá mɔin, eɣɛ naɣaegi é kpolodɛi laaɓɛ,
daaseigi gaa la ɓalaga ba,
é ɓa jɛɛɛ gàazu pɛ!»

Kulaai wo fai Babilɔne ɓa

²⁰ A gúla Babilɔne ɓa!

A ɓizɛ Babilɔne nuiti ba!

A góozunɛ, wo zeze ga ma wooi!

A daazeeli, wo faza góozamaɓɛti, eyɛsu zou ɓɛla ga,
wo gɛ ma: «Góogó GALAGI ná-botigɛ nui Zakɔɓɛ unmoɔga.»

²¹ Siɛgi zu é loni la ti luɣó,

ti da zìɛ teɓɛbai zu,

kɔɔle wɔin la gɛni ti ɓɔɔni,

mazɔɔ é zìɛi gúlani ti ɓɛ fasai ɓa,

é kɔtu wolai ɓalini su, zìɛi zulu.

²² Kɛɛ Góogó GALAGI gɛ:

«Ziilei ge la faa jɔu gɛ nuiti bɛ pɛ!»

49

Góogó GALAGI ná-botigɛ nui, nii é ga zii gɛligiti ta-wozakalagi

¹ Wɔiti wo zeini zìɛ zaama yooiti ta kpolodɛi laaɓɛ yooiti su, à woilo gòoi ma!
Nuɓuseiti wo góozamaɓɛti, à woilo gòoi ma!

Gè yɛni dɛɛ góozu, Góogó GALAGI tòli,
é dàaseigi woni, aisa gè ɓa zɔɔɔ.

² E dàawooi gɛɛni ga boɣa zɔkpɔi gaaliai,
toɣa dɔɔɣuzu zeei ma niinigi wu.

E kɛɛni ga mɛɛn gaaɓɔɓagi,
é dɔɔɣuni ná-mɛɛn ɓili ɓɔɔi zu.

³ E gɛni mà: «Dɛi è ga Izilayeɛle, da ga ná-botigɛ nui,
nii gè ná-lɛbiyai pɛ kulazu kɛɛma ga tɔun maavele.»

⁴ Anɛɛ naa ɓɛ, nɔun gè gɛni:

«Gè ɓɔɔni nɔ fuun,

é nɔ ga faa jaka lein nɔ,

ungo, tooya vaa nɔ gá gè suvikɛi ɓuai ya la.

Kɛɛ Góogó GALAGI gá ɓaazu ná-tɔnɔgi maazu,
ná-kulanumai gá ná-GALAGI ɓɔ bɛ.»

⁵ Niizu Góogó GALAGI gá ɓɔɛzu,
tɔ gá é kpɛtenɛ dɛɛ góozu, gè ɓa gɛ ga ná-botigɛ nui.

Toɣa pɔ ga gè ɓa ga Zakɔɓɛ mavofodai tɔun pɔ,
gè Izilayeɛle nuɓuseiti gaale ba tɔun koba.

Gè maamusɛi zɔɔɔni Góogó GALAGI gáazu,
mazɔɔ ná-GALAGI gá é ga ná-zobogi.

⁶ E boni ga:

«È la ɣɛɛzu ga nà-botiɣɛ nui
 Zakɔbe ná-bolodamaɪti buzeɣɛ vai nɔ ma,
 ɓaa niiti gè ti makegai Izilayɛle nuiti su,
 naati gaale ba vai nɔ ma pò be.
 Nà è losu, è ɣɛ ga zii ɣiligiti ta-wozakalagi,
 nà-kizo fai va ɣula keɛma, eyɛsu zou ɓela ga.»

⁷ Ɔɔɔɣɔ GALAGI wooi ɣaa,
 nii é Izilayɛle unmoosu,
 é ga ná-GALA Nadegai, toɣa ɓɛzu è vɔ,
 ɗɛi è ga nui ti wɔinzeɣezu,
 nuiti ti ɗa ɓaaɣula ma,
 ɗɛi è ga deve wo nuiti ta-luɔi:
 «Masagiti ta è vete,
 ti wuzeɣɛ ta-masa kpɔkpɔgiti ga.
 Siɛgi zu kundigiti ti è vetesu da, ta nɔkɔ è wu,
 ga ti Ɔɔɔɣɔ GALAGI lebi, nii é ga woogɛɣila nui,
 ungo, Izilayɛle nà-GALA Nadegai, é yiimazeɣɛai ga de.»

Izilayɛle zeɪ veɪ ɓete vai volu

⁸ Ɔɔɔɣɔ GALAGI wooi ɣaa:
 «Gè è woogaaɔoteni yeeɣɛɣala vagoi,
 kizogi ma voloi gè ɓɔni è va.
 Nà è make, gè è zeɪ veɪ ɓete,
 è minazeɣɛ ke nuɓuseiti be,
 è zoi unbuzɛɣɛ,
 zou nadegai veti náti kologologai,
 è naama yooiti gaagwe,
⁹ ga è ɣɛ kasogɔa nuiti ma: «A ɣula,
 ta niiti ti kpidii zu: «A ɓɔɣɔ le!»
 Ta ɣɛ eɣɛ togani ɓulugiti,
 ti-laamiizuɓe ga pele ɣobave,
 ti ti-ɣɔnɔgi zɔɓɔ gizeiti ma.

¹⁰ Pului la mɔ ti zoga ɓaa kpɔɔle wɔin.
 Diegi é teɓebai zu ta foloi, naati ti la ti ɣalaa,
 mazɔɓɔ zoi é ti neai ve, naa lo ti luɣɔ,
 é li ga tiye zieungiti pò be.

¹¹ Nà nà-gizeiti pɛ falibo, ti ɣɛ ga peleiti,
 nà-peleiti buu ɣa zeɣɛ, ti ɣaaɣooza.

¹² Wele tiya ɣanu ti vaazu.

Ta zeɣɛzu ɣoozama,
 tanigaa lekpemave nu ɣɔɓezuɓe,
 tanigaa folo liizu velei, ti va kpolodei ɣa,
 tanigaa lekpemave nu yeezazuɓe,
 ti zeɣɛ Ezipete yooi zu.»

¹³ Geeɣɔɔgiti, à wa-ɣoozunɛɛi ɣula keɛma!
 Zoi, ɣɛ koozunɛɛi zu!
 Gizeiti, à ɣɔkɔ ga koozunɛɛi!
 Mazɔɓɔ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ná-nuɓuseiti gaanɛneɛa,
 nà-nuiti ti maawɔindai, é ti maawɔingaa.

14 Siyɔn ɔa ɔɛɛzu ma:
«Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɛɛ bɑ,
Maliɔii yeema mɑ!»

15 «Anzanui ɔa yeema nei nɑ-doun nɛgi ma, ɛ kulazu su?
Toɔa ɔe nɑ-doin nɛɛzuve ɛ sɔɔɔgai?
Anɛɛ ni doun deeiti ta yeema ti-lointi ma,
gɛ la yeema ɛ ma pɛ!

16 Weɛ gɛ ɛ-laaseigi zɛvea zɛaveti,
ɔa-zigigiti ta gɑazu yeenɔpɛ.

17 Zɔiti ti vaazu ɛ losu volu,
naati gaazuvileve ga ti va,
zɔiti ti ɛ woloni ta zɔiti ti ɛ ɔologoloni,
naati ti lia, ti maɔɔoza ɛ va.

18 Gaazu wuzeɔe, ɛ weɛ ɛ-maɔɔoolii zu,
ti ɔaalea ba ti pɛ, ti ɔa va ɛ vɔ be.
Eɔɛvelei gɛ vulua la ga ɔite,
ɔa ti loo ɔɔba, eɔe kɔbu ani vagɔi,
ɛ ɔɔɔ maɔɔili ga tiye, eɔɛvelei anza ɔeai a ɔa nɑ-saamaɔɔiligi ɔili la,»
Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

19 «Mazɔɔɔ ɔa-yooi kologolo sunakai, gaavalagai ba,
su ɔa loizu ɔa-nuɔuseiti ma,
zɔiti ti ɔeni loozu ɛ ma,
naazu naati ti velaa, ti maɔɔoza ɛ va.

20 Da ɛ-lointi goomeni volu,
niiti ɛ ɔɛɛzu, ɛ valani ti ma, ti ɔa ɔe volu:
«Adaɛ tei wola loive gi ma.
Seizu ve gi ya, ve ɔɑ ze nɑ!»

21 Da ɔe ɔɔɔ ɔaazaɔasɛ naazu ga:
«Be ɔa deɔɛmu ɛ niima lointi pɛ sɔɔɔgai bɛ?
Gɛ valani dɔinti ma,
ki ge la ɔea na ga nɑ taɔili sɔɔɔ,
ti kpɛɛ, gɛ li duɔlai zu keɛbai zu.
Be ɔa ɛ niiti kulani su?
Nɑ ɔila nɔ ɔa gɛ ɔeni va,
niiti ma, mini ɔa ti ɔeni nɑ?» »

22 Maliɔii Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:
«Nɑ yeelɛɛzu zii ɔiligiti ma,
gɛ poogi le ga nuɔuseiti,
ta ɛ-loun zunuiti pɛɛ yiila, ti va ga tiye,
ti ɛ-loun anzanuiti ze ɔɔma, ti va ga tiye.

23 Masagiti ta ɔe ga ɛ-lointi kala nuiti,
masagiti ti-loun anzanuiti ti ɔe ga ti ɔulasu nuiti.
Ta nɔkɔ ɛ wu, ti unpilɛ zooi ma,
ti ɛ ɔɔɔa zavalagi ma vuɔiligi ɔɔmɔ.
Da suɔwɛɛ naazu ga nɑ ɔa gɛ ga Gɔɔɔ GALAGI,
zɔiti ta ɔito bɑ, ti la unfega pɛ.»

24 Kɔɔɔfuluɔai nɑ-kɔɔzoganii,

naa ɔa zoo ɔulazu zea nei ɔaa?

Fɔɔnɛ nui ná-kɔɔ luɔi,
nu ɔa zoo nei é kula zea ɔaa?

²⁵ Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:

«Ungo, kɔɔɔfuluɔai ná-kɔɔ luɔi ɔa ɔula zea,
fɔɔnɛ nui ná-kɔɔzoganii ɔa ɔula zea.
Nà ɔɔɔ ɔa gè è zakpe nui zakpesu,
gè è-lointi unmɔɔ.

²⁶ Nà ɔɔi è zili nuiti da,
ti da ɔɔɔ ma zuai mi,
ti ti-ɲamai ɔɔle, é da ti zo eɔe dɔɔ niinei.
Nuɔusei pɛ ka kwɛɛ naazu ga
nà ɔa gè ga Ɔɔɔɔ GALAGI, è Ɔizo Nui,
è Unmɔɔ Nui, Zakɔbe ná-Zɛbe-Su-ƆALAGI.»

50

*Vulu vai la ɔologoloni
GALA ta Izilayɛle yɔɔɔzu*

¹ Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:

«Mini ɔa vulu zaa zɛvɛi ná,
é dɛɛzu ga gè wo-lee vileni?
Baa mu màaɔfuye nui ɔɛ ɔa gè wo vɔdini ma ga duɔi?
Wɛɛ wa-vaagɔaaza golaiti ka wo vɔdini su,
wa-lɔ kologologiti ka ti ɔeni ga wo-lee ná-kɛɛba zaɔui.

² Siɛgi zu gè vaani la,
lee vaa zu gè la ɔeni nu ɔaani?
Siɛgi zu gè toligi woni da,
lee vaa zu nu la ɔeni ɔɔɔɔaavoteni?
Zɛɛi ɔa kpudɔai mu ɔaa nu unmɔɔ fai zu?
Zobo ka é la bɛ, gè va nu unmɔɔ ɔaa?
Nà zelilo daa ɔilagi, nà da kpoloɔɛi vɔ su.
Nà da zie wolaiti fɔ, naa ɔɛ ga tevebai,
ti wu ɔaleiti ti luula ga zie valagi,
ti za ga kpɔɔle wɔin.

³ Nà da seɔe leiɔi loo geeɔɔlɔgi ɔɔba,
gè saa wɔɔ wo seɔei ɔɛ ga ná-pɛɛmaseɔei.»

Ɔɔɔɔ GALAGI ná-botigɛ nui

⁴ Maligii Ɔɔɔɔ GALAGI kàlagɛ ga nii maanɛai gè bo,
ga gè kwɛɛ wooiti nà ti wo,
gè zoo ɔɔsu zɛbɛsulala nui va ga tiye.
Toɔa da màaloɔa sobu-o-sobu,
é kàla volu ga goilogi,
eɔvelei kaladopoiti ta da woilo da.

⁵ Maligii Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa kàlasu ga goilogi,
nɔun nà, gè la tɔun sakpesu,
gè la ɔalesu ma ga voluvelei.

⁶ Gè pɔluve veeve doɔa nuiti zea,
gè kɔmagiti fe kpɛɛi lɔɔɔula nuiti zea.
Gè la ɔeni ɔàazuve lɔɔɔuni daaɔe vuumai va ta poomugiti.

⁷ Maligii Gooḡo GALAGI ḡa é ɓɔsu bà,
 naa ḡa é ba, poomu gooiti ti la faa ḡea ga ze,
 naa ḡa é keezu gè gàazuve ɓaazu eḡe kɔtui,
 mazɔɔ gè kwɛɛ, gè la ɓa unfegi zu.

⁸ Maligii ḡa kòba, toḡa nà-gaamai ve zèa.

Be ḡa é pɔ é kpɔelaale bù?

De ḡula lee keɛma!

Be ḡa é pɔ é ḡe ga sàkpe nui?

E vaa lee, é lo gàazu!

⁹ Wele Maligii Gooḡo GALAGI ḡa é ɓɔsu bà,

ɓe ḡa deḡemu a pèelala?

Sili nui ti pe ta wɔɔzaḡa eḡe seḡe zaḡai toai ya,
 ɓaḡaḡaḡaiti ti ti mi.

¹⁰ Ta ḡa wo zaama nei ɓaa,

é luazu Gooḡo GALAGI va,

é ɗa woilo ná-botigɛ nui wooi ma?

Nu-o-nu é kpidii zu,

wozakala kò pa ge la zea,

é ḡaliva Gooḡo GALAGI ma,

é voluzei ná-GALAGI va!

¹¹ Wɔigiti wo abui ḡaazosu,

wo ḡɔɔzu ga mɛɛinti abui ba,

nii é wo maaɓunsu, toḡa ga nii:

wo ɓɔḡo abui ma zogi,

mɛɛinti wo abui ḡaazogai ti va.

Wo-zalai ḡana Gooḡo GALAGI makegai wo ve,

wo zaazu nimizai zu!

51

Abalaame mavofodaiti unmoḡ fai

¹ Gooḡo GALAGI ḡe ma:

«Wɔiti wo ɓizezu ga kizogi ḡaiziaa, wo ḡoloai bè,
 à woilo ḡoɔi ma.

A ḡaazulo deɛ fasai va,

ve wo ɓeteai ná ga kɔtui saḡaai,

à ḡigaizie lee zeḡei tona su,

ve wo mɛɛngai, wo ḡula ná.

² A wo-ḡee Abalaame vete deɛ,

ta Sala é wo ḡaazulaai eteai ma.

Gè Abalaame loligai ma,

doun la ḡeni de zea.

Gè tuya looni be názu,

gè mavofoda mɔinmɔin fe zea.»

³ Siyɔn maawɔin Gooḡo GALAGI zoni,

ta adaɓeti ti ḡologoloni.

Ti-zeizuve ve ná nakaai,

toḡa naa ḡe ga Eɗen,

niima zou vɔɔi tɛi ka ḡe ga Gooḡo GALAGI ná-kpelei zu.

Koozune wolai ḡa a ḡe ná,

ta maamuse wuyeiti ta ḡeingɛin ganiiti gooi.

⁴ ƆoƆɔ ƆALAGI ɔe ma:
 «Nà-nuɔuseiti, à woilo ɔoɔi ma,
 nà-zooi, woilo ɔoɔi ma.
 Nà ɔa ɔè ɔɔgi zeizu,
 nà-tukpɔɔaalevei ɔa é ga wozakalagi nuɔuseiti pɛ be.

⁵ Ungo, nà-telebo fai maaɔuɔaa,
 nà-kizo fai va ɔula keɛma,
 nà nuɔuseiti tukpɔɔaaleve.
 Zie zaama yooiti ta kpolodei laave yooiti ta ɔito bà,
 ti voluzei nà-zobogi va.

⁶ A weɛ maazu velei geeɔɔɔgi va,
 naa volu wo weɛ buu velei zooi ma.
 Geeɔɔɔgi ɔa ɔeeɛ eɔe duului,
 zooi wɔɔzaɔa, é loo ya eɔe seɔei,
 gaa nuiti undaavili eɔe diiliiti.
 Keɛ kizo fai ɔè vaazu la,
 naa ɔa ye ná ɔɔ,
 kwe ge la ɔea nà-keewotii ma lelebodai va.

⁷ «À woilo ɔoɔi ma,
 wɔi wo faa zɔlegai ɔweɛ.
 Ee, nà-nuɔuseiti, wɔiti wo nà-ɔɔgi wo-yiimave,
 à mina lua nuɔuseiti ta-ɔeeɔulasui va,
 ta-ɔaaɔulamai mina wo zuɔali pa.
⁸ Mazɔɔɔ ɔaɔaɔaɔaiti ta ti mi eɔe seɔei,
 ɔɔɔiti ti ti mi eɔe baala deɔa zeɔei.
 Keɛ nà-telebodai ɔa ye ná ɔɔ,
 nà-kizo fai ɔaa ɔa wɔɔɔ,
 yeɔeɔɔalai zu nuiti pɛ be.»

Wuun, Maligii

⁹ Wuun, wuun!
 Ɔoɔɔ maaɔili ga zobogi, Ɔoɔɔ GALAGI yeei!
 Wuun, eɔe wɔɔwɔɔi ma voloiti,
 ga wɔɔwɔɔi ɔeevele nii tevegai na!
 Da la ɔeni de ɔaa, è va ɔeni Ezipete yooi woloni,
 è va kpolode wu zua wolai naa zuɔota?

¹⁰ Kebe da ɔa è kpolodei vɔɔni su,
 zeɔe zebeɔegi zu deiti pɛ?
 Keɛ da ɔa è pelei laani kpolodei ɔomave,
 nii a ke da-nuɔuseiti è ti unmɔɔni,
 ti zoo ti leve?

¹¹ Zekana é la, zɔiti Ɔoɔɔ GALAGI ti unmɔɔgai,
 ta ɔale ma, ta zeeli Siyɔn ga pile ɔɔɔɔ guyeiti.
 Ɔoɔɔ koozuneei ɔa ti-ɔaazuɔeti folo,
 ta undaaneei ta koozuneei zɔɔɔ,
 ziiɔɔi ta gaazuɔili vaiti maa ɔa ɔooza ti va.

Nà-nuɔuseiti, leeni ɔa wo luazu ba?

¹² «Nà ve de, nà ɔa ɔè wo ɔaaneeɔzu.
 Leeni ve de da lua nui va, é vaazu zaazu,
 nuɔusei ti ɔa ɔeevele ta tufai?

¹³ E yeema deŋemu Ġooŋo GALAGI ma, é è bɛtɛni,
 é geegɔɔlɔgi zuvieni,
 é zooi ma wuulaagiti da?
 Folo-o-folo è zasu da bali ga duai,
 toɔzei nu nɔi ná-ziiŋaawanai va,
 é dɛɛzu ga toŋa ɣɛvele bɛtɛzu,
 é va è ɣologolo?

Mini ɣa nu nɔi ná-ziiŋaawanai ná?

¹⁴ Nágo ve na, kasoŋa nui va ɣula kasoi ɣa.
 E la zaa ná-kasoi ɣa,
 é la valaga ná-daamianigi ma.

¹⁵ Nòun nà, nà ga Ġooŋo GALAGI, da-ĠALAGI,
 nà da kpolodei niikpisu,
 eyɛsu ma lakpatakpagiti tugi ɣula.
 Dàasei ka ga Ġooŋo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliŋii.

¹⁶ Gè dàawooiti pua è-la,
 gè zèe ma niinigi zɛɛ è maazu,
 nɛi gè geegɔɔlɔgi zuvieni,
 gè zooi ma wuulaagiti kpɛtɛ,
 gè ɣɛni Siyɔn ma: «Nà-nubusei ɣa ga de!» »

Zeluzalɛme ɣa wuzeɣɛzu

¹⁷ Wuun, wuun! Wuzeɣɛ, Zeluzalɛme,
 ɔɛi è bɔɔleai ga ziawɔi daavegai ga ziiŋaawanai,
 Ġooŋo GALAGI feai è ya,
 ungo, è bɔɔleni ga gaazulati daawɔi,
 eyɛsu é zeeli kpogi zu.

¹⁸ Doun zunuiti pɛ è ti zɔɔɔgai,
 tanɔpɛ ge la ti zaama, é bɔni è va.
 Doun zunuiti pɛ è ti ɣulasu,
 tanɔpɛ ge la ti zaama, é è zuzoni.

¹⁹ Maanɔŋo vaa zeizu felegɔ ɣa seeliai è ma:
 faa zuɣologologi ta nimizai, pului ta kɔɔi.
 Kɛɛ bɛ ɣa a è maaɓeeloo?

Bɛ ɣa a è ɣaanɛɛnɛ?

²⁰ È-loun zunuiti dɔtɔzulevea,
 ti laani taazuve zooi ma pele ɣobaveti,
 eɣɛ goegiti ti ɣai ga bali.

Ġooŋo GALAGI yiiŋaawanaai ti ma,
 ti da-ĠALAGI ná-zelilomai laawu.

²¹ Naa ɣa é ba, woilo nii ma, maawɔin nui,
 dɔungi zeɣeai ma, kɛɛ dɔɔi maavele laade!

²² Da-ĠALAGI, Ġooŋo GALAGI, è-Maliŋii wooi ɣaa,
 zɔi é vaazu ná-nubuseiti maalobosu:
 «Gè gaazulati daawɔi ɣulaa è ya,
 è la mɔ bɔɔlea pɛ ga ziawɔi daavegai ga nà-ziiŋaawanai.

²³ Mazɔɔɔ nà seizu è zili nuiti zeave,
 tɛi ti ɣɛni ɣɛɛzu è ma:

«Laave, gi zɛ è ma!»

E è-voluve ɣɛ eɣɛ zooi,
 é ɣɛ ga pelei zɛ wo nuiti bɛ.»

52

Zeluzalame vuu vai volu

¹ Wuun, wuun, Siyón, ɓɔɓɔ maaɓili ga ɗa-zobogi!
 Ee, Zeluzalame, taa ɲadegai, ɗa-ɓeti zegeiti too ɓɔba!
 Mazɔɔ wɛɛinti, kɔzɔba nuiti, tanɔpe kɔɓɔ la mɔ vilɛga è ɔɔ bɛ si.

² Ee, Zeluzalame, fufiligiti kpale ɓɔɓɔ ma,
 wuzege, è ze!

Ee, Siyón nuɓusei, ɗei è ga kasoɓa nui,
 ɓɔɓɔ ɓula galuiti su, ti è ɓɔgi ɔa.

³ Mazɔɔ ɓɔɓɔ GALAGI wooi ɓaa:
 «Wo ɔɗini ga duɔiti, wali vaa la ɓeni su,
 wa unmaɓgi zɔɔsu, wali vaa la ba ɓalaa.»

⁴ Mazɔɔ Maligii ɓɔɓɔ GALAGI wooi ɓaa:
 «Tɔzeizu mɔunpa, nà-nuɓuseiti ti liini seikɔɓmai zu Ezipete yooi zu,
 ti ɓɔɓɔ maavela ná.

Naa volu Asiili nuiti ti ti maanɔɓɔ, un ge la ba.

⁵ Za voloi zu, leeni ɓa nà kɛ?»

ɓɔɓɔ GALAGI wooi ɓana.

«Nà-nuɓuseiti ti zoni, wali vaa nɔpe taade,
 ti ɓe ga kasoɓa nuiti.

Ti zili nuiti ti pile zɔɔni ti ma,»

ɓɔɓɔ GALAGI wooi ɓana.

«Yeenɔpe ti ɗa ɲɛɓula dɔaseigi zu.

⁶ Naa ɓa é ba, nà-nuɓuseiti ta kwee
 ɓe ɓa é ga ze.

Naama volo ná, ta kwee ga
 nà ɓa gè ɓeni ma: «Nà ɓaa!» »

GALA ka unmaɓgi wosu

⁷ Page gola ga nu wele keelai ɔa, é gizeiti ma,
 é ɗa ɔa ga woo niine ɔagɔi,
 é ziilei fai laazeelizu,
 é ɗa undaane vai wo,
 é ɗa zeze ga kizogi ma vai,
 é ɗa ɓe Siyón ma: «Da-ɓALAGI ɓa masadai ɓeezu.»

⁸ Da-laa make nuiti gooi ɓana!

Ti pe ti woɓɓulaa ɔɔma,
 mazɔɔ ti kaa ga ti-ɓaazuɔe

ga ɓɔɓɔ GALAGI ɔa volu Siyón.

⁹ Wɔi wo ga ada ɓologologaiti Zeluzalame,
 à woɓɓula, wo wa-ɓoozunɛi ɓula keɛma ɔɔma!
 Mazɔɔ ɓɔɓɔ GALAGI ná-nuɓuseiti gaaneɛna,
 é Zeluzalame unmaɔ.

¹⁰ ɓɔɓɔ GALAGI ná-zobogi ta ná-ɲadedai ɓulaa keɛma
 zii ɓiligiti pe gaazu,
 eteai ɓwemave pe ka ada-ɓALAGI ná-unmaɔ fai ɓa, é ɔaazu la.

¹¹ A li, à li, à ɓula ná ɔa,
 à mina ɔɔɓɓu kɔzɔba ani nɔpe ba!
 A zege Babilɔne taai tei su.

A ɓɔɔɔ nade,
wɔi wo Ɔɔɔɔ GALAGI lɛbi anɪnakaiti segezu!

¹² Wo la ɖulazu ná va ga gaazuvile,
wo la ziezue ege pelavea,
mazɔɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI ɖa losu wo luɖɔ,
Izilaye le ná-GALAGI ɖa ɖeezu wo voluve.

Ɔɔɔɔ GALAGI ná-botigɛ nui ná-kpɔɔiti

¹³ «Wele, ná-botigɛ nui ɖa ditugɔma sɔɔɔ,
toɖa le, é ɖe tosu wolaiti su,
toɖa lɛbiya wolaiti pe sɔɔɔ.

¹⁴ Ná-fai ɖulani bebei viliba,
mazɔɔɔ gaazulo pelei valiboni,
nu gaazulosu la ɖeni la ba.

¹⁵ Kele niizu, toɖa zii ɖiligiti ma mɔinmɔin nade ga namai vazagai.
Masagiti daa ɖa vɔ ná-faa zu, ti la zooga ti va ɓɔɔ,
mazɔɔɔ ta naa ɖa tiya ɓɔɔɔi, nii é la ɖeni woni ti ma,
ta naa ɖaaga, nii é la ɖeni woni ti ma.»

53

¹ Be ɖa é ɖidaalevea naa ma, nii ade meniga?

Be ɖa Ɔɔɔɔ GALAGI ná-zobogi lea la?

² Mazɔɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI ɖaazu, botigɛ nui wɔɔɔni
ege ani vɔɔɔ niinei,
ege sapei é ɖulazu zou vɔɔi wu.

Gaazulosu la ɖeni ba, ɓaa pasu nɔpe,
nii da zoo gaazulosu ba,
gaazulo pelei la ɖeni ade enekɛga.

³ Wɔinzeɖeni, nuiti ti ɖele ba,
zunui é ɖeni nɔ taɓai laawu, kpɔɔi ɖuboni su,
é ɖe ege nui ti nu gaazulɔɖufuzu ba.

Wɔinzeɖeni, ade la ɖeni deveni ga ani nɔpe.

⁴ Tama, ada-ɓɔɔɔiti ka é ti zeɖeni,
Ada-zoolɛiti ka é ti zeɖeai ga ɖasɔ.
Kele de ɖeni ɖisiɛzu ga GALA ná-doɖai ɖa é daawu ɖana,
é ɖa doɖa, é ɖa unfe.

⁵ Kele ada-lɔ kologologiti faa ɖa ti ɓɔɔni su,
ada-vaagaaza golaiti faa ɖa ti suɖaleɖaleni la.
Maagoloi nii a la zeeli ade ma, de va ziileigi zɔɔɔ,
naama ɖasɔi laani tɔun unma.

Maawanani, naa ɖa é ade ɖedeni.

⁶ De pe de ɖeni ga teveteve nuiti ege baalagiti,
ese ge ɖa li ga yiima vele.

Kele Ɔɔɔɔ GALAGI de pe da-vaagaaza golai laa tɔun unma.

⁷ Ti sopele nɔuni, é ɓɔɔmaayeini,
é la ɖeni woo ne gila kpalaɓa boni.
Ege baala zivoi ti liizu la paazuve,
ege baalagi maagɛgai kpɔ lɔni maaleɖa leve nuiti kakala,
é la ɖeni woo ne gila kpalaɓa boni.

⁸ Ti soni, ti tukpɔ, ti ná-fai gaabɛla,

kele be ga é yiizooleni ná-faa?
E leveni ga é gúla vulu nuiti ta-eteai zu,
saai zeelini ma ná-nuɓuseiti ta-lo kologologiti faa zu.

⁹ Ti maagfuluni faa ɲɔu ge nuiti saama,
ná-kabai ge naavolo nui ɔɔ be,
anɛɛ ni é la geni tooma geɛni,
ta kaipa dakologiti ti la geni zee woni.

¹⁰ Kele GALA ge vaani bu é ɔɔɔɔ ba ga kpɔloi.
Kpega vɔluma ga ɔɔɔɔ gúla ga faazuɓete zalaɗai,
toɗa mavofodaiti ka, sii zu ga ɗooza gola.
Toɗa Gooɗo GALAGI yiimai ge, é daazeeli metu.

¹¹ Gooɗo GALAGI geni ma:
«Mazɔɔ kpɔloi pe suzoga vɔluma be,
toɗa wozaga, undaane.
Tɔzei nui ma mɔinmɔin ka kweɛ,
ná-botige nui Telebogai ga ti pe ke ga telebo nuiti,
é ta-vaagaa za golaiti da ɔɔɔɔ unma.

¹² Naa ga é ba, ná nɔnɔi ve zea bebe wolai naati saama,
ta koozoganii gaagwe ta zebesuu nuiti,
tɔzei to ɔɔɔɔi é ɔɔɔɔ lɔni saai zu,
é vaani bu, é gaalu to kologolo nuiti saama,
mazɔɔ é ma mɔinmɔin ná-kotoiti daani unma,
é faa ɲɔu ge nuiti maalogi woni.»

54

Ziilei fai ma minazegegi Izilayele ve

¹ Woogula ga koozunɛi,
ɗei é geni ga doun zɔɔɔtala anzanui,
é la geni doun zɔɔɔni!
Guyei loo ga koozunɛi, é woogula la,
ɗei é la doun ɗoozuwana woni!
Mazɔɔ Gooɗo GALAGI boni ga:
«Anzanui kelei wogai ba, ná-dointi ta mɔin,
é leve anzanui nɔnɔi va, nii é zini be.»

² Da-zegɛ ɗotai zuwɔɔɔ,
é ta vili da-landaiti su è-zeizuve,
mina naavoloi gaalu, nii da kula!
Da-zegɛ ɗotai ma galuiti sumɛɛn,
é gulu gaazoɓagiti pilepele ɓete!

³ Mazɔɔ è maa ga wɔɔɔzu adave pe,
è-mavofodai ga zeii ɗiligiti unda,
ti taa wola zunakaiti sulaave.

⁴ Mina lua pa, mazɔɔ è la unfega,
mina unge, mazɔɔ ɓaa la gúlaa è ma.
Kele da yeema è ma nu niine yeei ma unfegi ma,
è-ɗi ge la mɔ loa ɓaagfulamai zu è sɔɔɔni,
è geai ma ga poanzai.

⁵ Mazɔɔ è Beɗe Nui ga é ga è-zinigi,
daasei ka ga: «Gooɗo GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii».

Tɔ ɔ́a é ga è unmɔɔ nui, Izilaye le ná-GALA Nadegai,
daasei ka ga: «Eteai pɛ ná-GALAGI».

⁶ Mazɔlɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔ́a è lolisu volu
eɣe anzanui nii sinigi daalooni,
é lɔ ziizoolɛi zu, sinigi tolistu volu,
teigi é ɣeni ga naa ziepolu ɲɔɔɔi ma nu niinelai zu, keɛ é ɣele ba.
Naa ɔ́a Ɔɔɔɔ GALAGI ɔ́a-GALAGI bosu è ma.

⁷ «Gè ɣeleni ɔ́a yeeɣeɣala go laawu,
keɛ ná-maawɔingaa wolai zu,
ná yeezeizu è wu volu.

⁸ Ziigaaawana wolai zu,
gè ɣeleni ga gè mina è vete, yeeɣeɣala go laawu,
keɛ ná-nɛɛbei maavele ma, nii kwe ge la ba,
ná è maawɔingaaazu.»

E Unmɔɔ Nui Ɔɔɔɔ GALAGI ɔ́a é boga.

⁹ «Toɔa zèa eɣevelei Nowe ná-foloiti ti ɣeni la,
gè ɣonani názu ga undaavili ɔ́ei la mɔ vaa,
é va eteai undaavili.
Zenɔ ɣana, ná minazeɣezu,
gè la mɔ yiiɣaaawanaa è laalɔɔma,
gè la mɔ zeliɔga è ma.

¹⁰ Anɛɛ ni gizeiti ta zɛɣe losuveti,
anɛɛ ni gize nɛmɛiti ta ɲiikpi,
nɛɛbei é zɛimave è vɛ,
é la valiboga eyɛsu pɛ,
minai gè seɣea ga gè ɔ́a-undaanɛi bɛte,
é la valiboga pɛ.»

Ɔɔɔɔ GALAGI ɔ́a é boga,
ziimave laavegai ga gaazumaawɔingai è vɛ.

Zeluzaleme niinei

¹¹ «Ee, taai maawɔindai, tɔngɔlɔ fiilei pɛ ge vɔɔɣuzu ba,
nu la ná, é va ziilei!

Tama nɔun, ná vaazu è losu ga niine ga kɔtu zɔngɔ baagiti,
è ma wuulaagiti ti ɣe ga safiilegi ma ɔ́tɔui.

¹² Ná ɔ́a-zigigi ungaveti kpɛtezu ga kɔtu zɔngɔ baagi daa ga luɔii,
ɔ́a-zigidaaveti ti ɣe kɔtuiti ti voloza,
sigigi gè è maalatisu ɔ́a,
naa ɣe ga kɔtu zɔngɔ baa pagiti.

¹³ E-lointi pɛ ta ɣe ga Ɔɔɔɔ GALAGI ná-kaladopoiti,
è-lointi ta-yiileigi ɔ́a wɔlɔ gola.

¹⁴ Da voluzei telebodai va.
Nu nɔpɛ ge la mɔ è ɔ́olɔɔloga volu.
E la lua ani nɔpɛ ba,
mazɔlɔ maalua vai maa ɔ́a ɣooza è va,
é la maabugaa ɔ́a pɛ.

¹⁵ Ni nua ta wuzegena è laalɔɔma,
pɔ ge la ɣea naa va!
Tama nu-o-nu a laalena è wu,
naa ɔ́a loo bu, tɔzei ɔ́a-vaa va.

16 Gida bu, nà gá gè gáin bo nui bɛtɛni,
 zunui é abui gáazosu, é kɔɔgɔ zɔɔlaiti kula.
 Kɛlɛ nà balaa nɔ gá gè zunui bɛtɛa, é ti gologolosu.
 17 Kɔɔgɔ zɔɔla nɔpɛ kpɛtɛai ga é faa nɔu gɛ ga dɛ,
 é la faa nɔpɛ paa.
 Ni nu gá pɔ é è maalo tukpɔgaaalevezuɛ,
 dɔun da zoo è peelala ná.
 Gɔɔgɔ GALAGI ná-botigɛ nuiti ta-gulanumai gana,
 faa zɔlegai gana gè ti maalobosu da,»
 Gɔɔgɔ GALAGI wooi gana.

55

Kizogi veevɛ ɛɛ pɛ bɛ geya vaa la ba

1 «Ee, wɔiti pɛgi kpɔɔle wɔin wo ma,
 à va ziei vɔ bɛ,
 anɛɛ zɔi wali la zea nɛgɛlɛin!
 A va, wo geya, wo mi!
 A va, wo dɔɔi geya, ta nɔnɔi!
 Wali vaa la ba, sala vaa la ba!
 2 Leeni vaa zu wo walii lɔɔzu daamianigi volu,
 é la nu gɔnɔkulaa?
 Leeni vaa zu wo bɔgɔ bɔlɔzu anii volu,
 é la faa vaa nu ma?
 A woilo, ungo, à woilo gɔɔi ma,
 naazu wa naa mi, nii pagai,
 wa yiimaɛ daamiani nɛɛnɛgi zu.
 3 A woilo ga pagɔ, wo va pɔ,
 à woilo gɔɔi ma, wa zɛnvui wo.
 Mazɔlɔɔ nà minazɛgɛ bo wo vɛ,
 a yɛ ma eyɛsu gɔ,
 nii nà-nuɔɔgɔlai zu ta nà-woogɛgɛiladai zu,
 gɛ minazɛgɛni la Davide vɛ.
 4 Wɛlɛ, gɛ tɔun kɛɛni nuɔuseiti bɛ ga zeelei,
 é gɛ ga totugɔi, é da nuɔuseiti deve.
 5 Ungo, da zii gɛligi loli, nii è la kwɛɛ,
 ta wɛɛin niiti ti la è gɛwɛɛ,
 naati ta zuvile ga vaa è vɔ bɛ
 nɔun maavele ma, nà, Gɔɔgɔ GALAGI, da-GALAGI.
 Nà, Izilayɛle ná-GALA Nadegai gá é niima lɛbiyai veezu è vɛ.»

Minazɛgɛgi é la zɛgɛa ma pɛ

6 A Gɔɔgɔ GALAGI gáizie,
 siɛgi zu é gáazu la,
 à woogɔla ma,
 siɛgi zu maaɔugaa la.
 7 Faa nɔu gɛ nui bɛ siɛ velei va,
 nu nɔi gɛlɛ ná-kisie nɔiti ba.
 E va volu Gɔɔgɔ GALAGI vɔ, naa gá maawɔingá.
 E va volu ada-GALAGI vɔ, naa gá suvaaye metu.
 8 «Mazɔlɔɔ nà-kisieiti ti la ga wa-gɛisieiti,

wa-veleiti ti la ga nà-peleiti,»

Ḑoḑo GALAGI wooi ḑana.

⁹ «Velei nò geegḑoḑi ḑaaḑoozaai la zooi va,
vele nò ḑana nà-peleiti gaaḑoozaai la wa-veleiti ba,
ta nà-kisiḑiti ta wònḑiti zeemaazu.

¹⁰ Velei tonai ta kḑḑe vukḑi ti vuuzu la, ti zeḑe geezuve,
ti la ḑalega ma naa volu,
ni ti la zooi yeḑeni, é va ḑete,
é siinziin ganigiti pḑnḑ,
ni é la ani zuwui veeni tii ḑee nui ya,
ni é la daamianigi veeni,

¹¹ tama, zekaa nò é la ga dàawooi, é ḑulazu dà,
é la ḑaaḑalega ma, é va va pḑ,
ni é la faa vaani,
ni é la zḑimai ḑeeni,
daa va zeeli meṭu, nii gè teveni ma.»

¹² Ungo, wa ḑula ná ga koozuneei,
totuḑḑi ḑa wo ga woye ziileigi zu.
Gize wolaiti ta gize nemḑiti ta ḑoozunε wo ḑakala vele,
ḑḑḑzu wuluiti pε ta yealoḑa.

¹³ Uε ḑaingi ma lḑḑḑeḑegiti ti ná, sipεle gului ḑa wuzeḑe miná,
ve kpele tufaiti ti ná, milete guluiti ti vḑnḑ miná.

Tḑḑa ḑe ga Ḑoḑo GALAGI lḑḑḑi lebi vaa,
é ḑe ga poogi, é la ḑeelea eyesu pε.

Zelilomai ta minazeḑegi

56

Zeezeibui wo fai ga zii pε

¹ Ḑoḑo GALAGI wooi ḑaa:

«À soledai make, wo telebodai ḑe,
mazḑḑo kizo fai gè vaazu la maaḑuḑaa, toḑa na va,
nà-telebodai ḑana ḑula keḑema.

² Undaanε nu ḑa ga nui naa, é naa ḑeezu,
zḑi a ḑaaba naa ma, undaa ḑa nε,
é dooḑo foloi maḑḑe, é mina maḑḑei vu ma,
é ḑaaba, é mina yeelḑ faa ḑḑu nḑpε su.»

³ Keni weein giliai Ḑoḑo GALAGI va, é mina ḑe ma:
«Ḑoḑo GALAGI ḑa vaazu kpètevezu ná-nuḑuseiti ba ti!»
Zunu zεeḑagai mina ḑe ma:
«Nà ga gulu yaḑai nḑ!»

⁴ Mazḑḑo Ḑoḑo GALAGI wooi ḑaa:
«Zunu zεeḑagaiti ti nà-dooḑo foloiti maḑḑeezu,
ti yiimazeḑe ga nii nεai bε,
ti zie ga nà-minazeḑegi,

⁵ Nà kizesu anii ta daaseigi ḑete ti ve,
sèi veleḑ wu ta nà-siḑigiti ma,
nii fizḑagai doun zunuiti ba ta doun anzanuiti,
gè daasei pεε ti va, a ye ti va eyesu ḑḑ,
ani nḑpε ge la seḑea ti va.

⁶ Niiti ti ga wɛɛinti ta ɔ̃li Ɔoɔɔ GALAGI va,
ga ti botii ɔ̃ɛ bɛ, ti nɛɛ vɛ, ti ɔ̃ɛ ga ná-botigɛ nuiti,
ti dooɔɔ foloi maɔ̃nɛɛ, ti la maɔ̃nɛɛi vua ma,
ti ɔ̃li ná-minazegɛgi va,

⁷ ná va ga tiye ná-gize ɲadegai ma,
ná ti ɔ̃oozunɛ GALA sei vɛlɛi wu, vɛ ti falizu ná,
ná yeezei gala zalaɔ̃aiti ta zalaɔ̃a ɔ̃ligiti bu
ta ɔ̃ɛ ti ɔ̃ulazu ná-zalaɔ̃a ɔ̃ulazu vɛ.

Mazɔɔ ná-pɛlɛi ɔ̃a loli ga
GALA fali vɛlɛi ziiti pɛ bɛ.»

⁸ Zɔi é Izilayele nuiti gaalɛɛni ba, niiti ti vazani,
Maligii Ɔoɔɔ GALAGI wooi ɔ̃aa:
«Gè ti ɔ̃aalɛvɛ na ba,
ná taɔ̃iligaa ɔ̃aalɛ ba mɔnɔ.»

*Zelii lo fai kundiɔ̃i ɲaiti ma
ta kɔɔɔ gani kɔɔ nuiti*

⁹ Wo pɛ dɔbɔ zuaiti,
à va, wo fetii ɔ̃ula,
wo pɛ dɔbɔzu zuaiti!

¹⁰ Izilayele make nuiti ta ga gaazuɔ̃ole nuiti,
ti la ɔ̃idaa faa wu.

Ta ga gile mɔkɔyɔgiti, ti la zooga ti va ɔ̃oɔɔ.
Segi nɔ ɔ̃a ti daawu, ti laani, ti zakpamaale,
ɲiimenii nɛvɛ ti vɛ.

¹¹ Ta ga gileiti ti ɔ̃ulukpugai,
ani la kula ɔ̃ɛa ti la pɛ.
Tiya ɔ̃a ti ga baala make nuiti,
ti la zooga ti va ɔ̃ida faa wu,
ti ɔ̃ilagilagi ɔ̃a zizɛzu ga yiima vɛlɛi nɔ,
ti ɔ̃ilagilagi ɔ̃a ná-tɔnɔgi nɔ volu.

¹² Ti ɔ̃ɛ ma: «À va na dɔɔi ɔ̃aizizɛzu,
ada dɔɔ baagiti kpɔlezu, é de zo!
Zeno ɔ̃ana da kɛ la lina,
bɔɔba ɔ̃a dɛ ná da kpɔle!»

57

Nimizai ɔ̃a kɔɔɔ gani kɔɔ nubuseiti bɛ

¹ Telebo nuiti undaa ɔ̃a vilisu
kɛlɛ nu nɔpɛ ge la yiizoolezu ga tiye,
nu vagoiti ti da ɲɛlɛ,
nu nɔpɛ ge la ɔ̃idaazu bu
ga telebo nuiti ta loozu bu,
nimizai é vaazu, naa voola ti va.

² Kɛlɛ ziileigi ɔ̃a vaazu,
zoiti ti zizɛzu ga pele zolegi,
naati zoo niina ti ɲi ziileigi zu.

³ «Kɛlɛ wa vɛ de, à vaa lɛɛ vɛ, ungaizizɛ anzanui ná-dointi,
wɛɛnzizɛ nui, kologolo anzanui ma zuwuzuiti!

⁴ Bɛ ɔ̃a wo ɲɛɛɔ̃ulazu su?

Be ɔa wo laalaosu ɔawuu daalɔɔma,
 wo ɔa wo-nɛgiti kula?
 E la ga gaama, ɔaa, ga wa ga kololala lointi,
 yaava zuwuzuiti,
⁵ wɔiti wo ɔaazosu ga wo yiima vaiti daazeelilalai sene guluiti bu,
 ta gulu wolai ɔilagilagiti pɛ,
 wɔi wo doungoiti kulazu ga zalaɔai,
 wo ɔa ti ɔɔdaaleve pɛtugiti su, kɔtu yeɔɛiti su.
⁶ Kɔtu maaloungaiti ti pɛtugi zu, ɛ voluzeigiti kana,
 toɔa nɔ ɛ-vogi ɔa nɔ!
 Naati ka ɛ ɔɔɔ zalaɔai vuuzu ti ma,
 ɛ ɔa vɛɛaniiti kɛ nɔ ga gala zalaɔai,
 zɔi ɔaalei naazu ɔaa?
⁷ E ɛ-laazuve ɔɛɛuve gize ɔaagoozagiti maazu.
 Minati ka ɛ lɛɛzu nɔ, ɛ ɔa zalaɔaiti kula.
⁸ E ɔa-zalei lɔɔɔuve kpogi voluve.
 Da ɛ maapakai ɔulazu pɔluvelei ɔɔɔfuzu,
 ɛ lɛ ɔa-vetei zu, ɛ ɛ-laazuve zuwɔɔɔ,
 ɛ ɛ-nɛɛɔɔɔiti geyani,
 nɛɛuve ɛ ve ga ɛ ɔa la ti ɔoba,
 ɛ ti ɔabei ɔaani.
⁹ E lobɛanii leveni galagi Mɔlɔke vɔ,
 ga gulo ɔadegai ta gulo maku nɛɛnɛgi,
 ɛ ɔa-ɔeelaiti teveni ɔoozama,
 naa maavele ma, ɛ ɔɔɔ looni bu,
 eyɛsu ɛ yei ɔvɛalaazu.
¹⁰ E ɔaaba ga ɛ zie ɔana,
 ɛ gaabela ga ɛ ɔɔɔ ɔɔɔ.
 Kɛɛ ɛ la ɔɛni ma:
 «Gɛ mina ye wafuun fai tei polu.»
 E zebe niinei zɔɔɔni volu,
 ɛ buɔɛ ɔa-ɔɔɔi maazu.
¹¹ Be ɔa ɛ ɔɛni ɛ yiizoolɛzu,
 ɔɛ ɔa ɛ ɔɛni luazu ba, ga ɛ yaava,
 ga ɛ mina ɔɔiɛzu sɔ,
 ɛ va yiizoolɛ ga nɔ-faa?
 Suɔooza gɛ la faa nɔpɛ bosu,
 tanisu naa ve, ɛ kɛa ɛ la unfesu mɔ.
¹² Nɔ vaazu kulazu kɛɛma ga ɛ la ga ɔɔbalala nu velei ɛ ɔɔiɛzu la,
 ta gɛ ɛ-zɔgiti kula kɛɛma.
 E la kulanuma nɔpɛ ɔɔɔga.
¹³ Da kpee loona, ɛ woɔɔula ti ma,
 ɔa-yeɛ ɔalagiti ti ɛ ɔulana faa zu!
 Fiilei li ga ti pɛ, fiile goi ti pɛ zeve!
 Kɛɛ niiti pɛ ta lɔɔɔzu ɔaizie pɔ be,
 ta zɔoi zɔɔ ga tɔnɔ,
 ta nɔ-gize ɔadegai zɔɔ ga tɔnɔ.»

Ɔɔɔ GALAGI ɔa kɛɛyai ve

¹⁴ Toɔa ɔɛ ma:
 «À pelei ɔɛɛ, à pelei ɔɛɛ,

à pelei laalao,
à kaka fai pe zege pelei zu nà-nuɓuseiti tuɗɔ!»
¹⁵ Mazɔɔ GALA é geezuɓe Anii-Pe-Unga,
 é ná ɗɔɔɗɔ, daaseigi ga Nadegai, tɔ ɗa é nii wosu:
 «Nà zeini ada ɗaagooza golai, ná nadegai,
 keɛ nà naama nuiti ba, ti ti zopele nɔuzu,
 ta ɓɔɗɔmaayei zenvui ti-yiimave,
 nii a ke gè zenvui ve ɓɔɗɔmaayei nuiti be,
 nii a ke gè zenvui ve naama nuiti be ti ti zopele nɔuzu.
¹⁶ Gè la yesu kpɛi laawu yeenɔpe,
 ɓaa gè va ziiɗaawanai make eyesu ɗɔ.
 Ni naa laade, nii kpein gè kpɛɛai,
 ti-yenvui zebei maa ɗa loi.
¹⁷ Izilayeɓe nuɓusei ná-ani wɔin nɔi ziiɗaawanani.
 Gè doɗani, gè loɗu ba ga ziiɗaawanai,
 keɛ kololala nui vileni nɔ ziima veleɓi volu.
¹⁸ Gè ná-keewotii ɗwee, keɛ nà kedesu,
 gè lo tuɗɔ, nà ziilaazu gola,
 ta niiti ti yiizoolai toun be.
¹⁹ Nà maamuse wuyei lo ti-la.
 Ziileigi, ziileigi ɗa naa ɓe é goozama
 ta zai maaɓuɗaai,»
 Gooɗɔ GALAGI wooi ɗana.
 «Ungo, nà nà-nuɓuseiti kedesu.»
²⁰ Nu nɔiti keɓe ege kpoloɗi é niikpisu,
 é la zooga é va la kpe,
 ma ɗeiti ti ɗa nɔɗi ma zii pe buzege.
²¹ Nà-GALAGI ɗe:
 «Ziilei ge la faa nɔu ɗe nuiti be pe!»

58

Zu kitei

¹ «Woɗɗula ga zebei pe, mina ɓɔɗɔ zuzo.
 Woɗɗula ege puɓu gooi é li poun!
 Nà-nuɓuseiti ta-lo koloɗologi le ga tiye,
 ta Zakɔbe mavofodaiti ta-ɗotoiti.
² Folo-o-folo ta gàiizezu,
 ti wɔinni ti ziiɗa faiti kwee,
 ege nuɓuseiti ta ɗe telebodai ɗeezu,
 ti la ɗeleni saɓe faiti ba GALA ge ti leveni,
 ti ɗa telebodaiti maaɗaazaɗabo mà tukpɔiti su,
 ti wɔin ga gè ɗe ti va.
³ Keɛ ta ɗeezu mà: «Zugi zo fai ɗa lee ɗeezu gi ɓe, è la kaazu,
 gi ɓɔɗɔmaayei, è la weɛzu naa ɗaazu!»
 Wa-zuso foloi, wa vilasu wo yiima vaiti nɔ volu,
 wo ɗa wa-wotiɗe nuiti sopele nɔu.
⁴ Wa zugi zosu, wo ɗa zakpe, wo ɗa ɓɔe,
 wo ɗa nuiti doɗa ga yeeɓuin ga nɔuda.
 Wo la zugi zosu, é va zoloo ma voloi ma,
 ga wa-GALA falii va meni geegɗoɗo zu.

⁵ Naa ɔa é ga zugi ɔaa niigi wàindai la,
foloi nui maanɛai é unmaayei su?
Toɔa nɔ ga è ungi vile nɔ ɔaa eɣe seeligi,
è la saa wɔlɔ wo seɣei ta zuvui zu,
naa ɔa ɔa ɣe ma zugi,
foloi nɛai Ɔɔɔɔ GALAGI ve?

⁶ «Zugi nii wàindai la, toɔa ga:
Wɔɔɔɔɔai ve naama nuiti zea niiti ti ɣiliai telebotalai maazu,
duɔlai ma ɣaluuti pɛ ti vie,
wo nuiti wɔɔɔɔɔa, zɔiti ti ti zopele nɔuzu,
duɔla ɣalui ma zii pɛ suleveleve,
⁷ wo ɔa-laamianigi ɔaagwe va, wa zɔi pului ma,
bala nuiti daazu la ti ve, è yeezei ti wu ɔa-velewuve,
è seɣe ve naati zea, zɔiti ta la ti ya,
è mina voluave è-ɣeɛloin va.»

⁸ Naazu, eɣevelei folo lie kulazu voloi la,
vele ɔana ɔa-wozakalagi a ɣe la,
ɔa-ɣeɔɔɔɔɔai ɔa zɔlɔ gaamanɔ.
Da-lelebodai ɔa ɣe è luɔɔ,
Ɔɔɔɔ GALAGI ná-lebiyai ɔa ɣe è va, é ɔa è make.

⁹ Siɛgi zu è toligi wosu da,
Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa è woɔɔaavote, ɔa woɔɔɔɔana ma,
toɔa ɣe è ma: «Nà ɔaa!»
Ni ɔa zuɔi ma unbawului ɔɔɔana wo zaama,
ta nuɔusei zopele nɔi, naa veɛ suɔi ɔa-zuɔɔɔɔɔaiti ba,
¹⁰ ni ɔa è-ɔnɔgi veena pulu nui ya,
ni ɔa maanɔɔɔ nui ɔɔ ga daamianigi,
ɔa-wozakalagi ɔa le kpidii yeemaazu,
kpidii è su, toɔa valibo è ve eɣe folo gaalɔgai.

¹¹ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ɣe ga ɔa-lotugɔi yeenɔpɛ.
Toɔa è ɔula è-maavaiti pɛ su,
zeelewebaiti su ada vɔɔiti,
toɔa zebei ve è ve,
ɔa ɣe eɣe kpelei ziei vuuzu ma ga pagɔ,
eɣe zie zeizuve nii ma ɔɛiti ti la vɔa.

¹² E zaɔui zu, ta ada wɔlɔmaiti to volu ti woloni,
sebasema wɔlɔmaiti kelei woni va kaite,
ɔa naati to volu.
Ta è loli ga: «Ada ɔologologaiti kpɛɛ nui,
è peleiti daazu ga niinɛ,
nii a ke zooi ɣe ga nu zeizu».

¹³ «Ni ɔa bena botiɣe vai va dooɔo foloi,
ɔaa è-maavaiti gaagula ba vai va nà-folo nadeɣai,
ni ɔa Ɔɔɔɔ GALAGI ná-dooɔo foloi levena ga koozunɛ voloi
makeɣai nà-botiɣe vai ma,
maanɛai è unfe ma,
ɔa ɔaana maazu ɔana, è ɣeɛ botiɣe vai va ma,
è mina ɔɔɔ maavaa ɣe vai vizɔ ba,

È va òòòò lo kpòezugula yakaiti su,
¹⁴naazu nà ðe ga ða-ðoozunɛi ma ungi.
 Nà, Gòòòò GALAGI, nà li ga ðe zooi ðaaðoozavɛ,
 gè è-laamiizu ðe ga zooi nii è-mɛmɛwola Zakòbe sòlòoni ga nònò.»
 Gòòòò GALAGI ða é boga.

59

Faiti ti nu valisu ma wa GALA

¹ Ba-o, Gooḡo GALAGI yeei la buḡani nu magala faa ma, baa goizu va bōlo faa mēni faa zu.

2 Kεε wa-vaagfaaza golaiti ka
ti wo valisu ma wa GALA,
wa-gotoiti ka ti kεεzu
é gɔgi zege wo ɔ pelei,
ga é mina wo woomeni.

3 Mazoloo namai ga wo-yeeiti ma,
wo-yeeefaiti kooze ga faagaaza golaiti,
zei ga e gulazu wo-laaleti,
wo-negiti ta famai wosu.

⁴Tanɔpɛ ge la baazaɣazu tukpɔɣaalewezu ga teleboda,
ta la tukpɔlosu ga pagɔ,
ta zeizu wafuun fai maazu,
ti da gaavalaba vaiti bo,
nu ɓɔɓ wɔin nɔ ɗa ti-yiimave,
naama loin ɗa ti sɔɔsu ga telebotlalai.

5 Ta veeni peɛɛgaali ɣain ma,
ziingo leɗei ɣa ti felezu.
Zoi a naama ɣain miina, toɣa za,
ma ɣain ɣilagilagi ti veeni ma,
a saɣana, peɛɛgaalii ɣa ɣula su.

6 Ta-ziingo leɗei la nu ɗulaa seɗe vaa zu,
 é la zooga é va nu maagili.
 Ta-ɗɛwotii ti keɛzu, toɗa ga keɛwoti ɲoi,
 ta tooma vai ɗɛɛzu ga ti-yeeiti.

⁷ Ti-gəḡḡai maavileve liizu faa ɲəu ɣeezuve,
ti zuvile nu vagai undaavilisus.
Ta-ɣisieiiti ta ga kisie ɲoiti,
faa zuḡoloḡologi ta gaavalaba vai ɗa é ta-veleiti su.

8 Ti la ziilei pelei fwee,
səle faa la peleiti su ti ziezula.
Pele goiti ti ti laazu, ta ga peleiti ti zuʔiligai,
nu nape a vilena su, ʔ la ziileigi fwee.

Nu6usεiti ta-φotoiti

9 Naa ɔa é ba, sɔledai maaɔoozaa ade va,
telebodai la zeelizu de ma.
Ade ɔeni ɔitosu wozakalagi va,
adave pe subidia,
ade ɔeni foloi maaɔounsɔ,
da ziezɔ kpidiɔ zu.

¹⁰ Da yeevεεzu mεmε pεlei va eδe gaazuδole nu,

da yeevɛɛzu mɛmɛ eɖɛ nuiti gaazu la ti vɛ.
De ɖɔɖɔi dɔ zɪɖa folo gaalɔgai eɖɛ kpidi ɔɔii zu,
anɛɛ ni de ɖɛdɛge ga pagɔ,
de ɖulavɛ ga vɛ da ɔvɛiti.

¹¹ De pɛ de ɖɛni zikɔzu eɖɛ filɛ zuai,
de la ɖɛa ɓesu kpalagi va eɖɛ poopogi,
de dɔ ɖito sɔle faiti ba, kelɛ ɛ la nɔ,
kizogi, kelɛ naa maagoozaai de va!

¹² Mazɔlɔ ɖá-lɔ koloɖologiti suwɔlɔvɛ gola ɛ laalɔɖɔma,
ta ɖá-ɖotoiti ta gi vɛelalazu.
ɖá-lɔ koloɖologiti giliɔvɛ gi va,
gi ɖá-vaagaa za golaiti kwɛɛ.

¹³ ɖá ga tɔ koloɖolo nuiti,
gi ɖooɖɔ GALAGI yaavani,
gi voluave fai zu ɖá-GALAGI ná-faiti ba.
Gi ɖɛni ɖisiɛzu nu ɔlɔ vai zu ta kololalai.
Nii ɛ gi-yiimavɛ, gi kpɛɛai ɖi su, naa ɖa nɔ ga zɛɛ vaiti.

¹⁴ Naa ɖa ɛ kea ɓalaa, sɔle fai ɖulaa voluzu,
telebodai maagoozaa gi va.
Mazɔlɔ gaamai ɖɔɖɔ la mɔ loni kelɛzu,
tosu la mɔ sɔle fai va.

¹⁵ Gaamai jɛɛɛa,
zɔi ɛ maagoozazu faa jɔi va,
ta naama nui maavo.

ɖooɖɔ GALAGI ná-maalobogi

Kelɛ ɖooɖɔ GALAGI pɛɛni,
ziiɖaawana ga sɔledaa la mɔ ná.

¹⁶ E kaani ga nu nɔpɛ ge la ná ɛ maanɛɛnɛ wosu, daavɔni.
Naazu ɖa tɔ ɔɖɔi zeelokoi ɔni ba la,
ná-telebodai ɖɛ ga poluzeigi.

¹⁷ Toɖa telebodai loozu ɖɔba eɖɛ kaka make ɖɔɖɔ zɔlai,
ɛ kizogi ma ɖɔɖɔ wɔlɔgi lɔ unba,
ɛ potokula zeɖɛ wolai loo ɖɔba ga seɖewuzeɖɛi,
ɛ jɛpi ɖɔ zɛɓɛi velelele ɔɖɔ ma eɖɛ seɖeungi.

¹⁸ Toɖa ɛɛ gilagilagi zala ɛ zoloo ná-keɛwotiiti ma,
ziiɖaawanai ɖa ɖɛ ga sakpe nuiti tɔnɔ,
ɛ sili nuiti sala, nii soloogai ti ma.

Toɖa zie zaama yooi zu nuiti sala, ta kpolodei laavɛ nuiti.

¹⁹ ɛɛ pɛ ka lua ɖooɖɔ GALAGI laaseigi va ta ná-lebiyai,
ɛ zo folo ɖulazu, ɛ li folo liizu,
siegi zu ɛ vaazu eɖɛ zie wola nii tɔngɔlɔ fiilei daavillisu.

²⁰ Unmɔ nu ɖa vaazu Siyɔn vɛ,
ta Zakɔbe nɔnɔiti bɛ ta ɖɛɛ ta-lɔ koloɖologi va,
ɖooɖɔ GALAGI wooi ɖana.

²¹ ɖooɖɔ GALAGI ɖɛ ma: «Nɔn nà, minai gè seɖezu ti vɛ, nà-Zenvui ɖa ɖɛ ɛ va, ta daawooiti gè pua ɛ-la, ti la ɖaagalega ma, ti va ɖula ɛ-la, ti la ɖulaa ɛ-lointi da, ti la ɖulaa ɛ-lointi ti-lointi da, ɛ zo niizu ma ɛ eyɛsu ɖɔ.» ɖooɖɔ GALAGI ɖa ɛ boga.

60

Wozakala niinei é Zeluzalame ma

¹ Wuzege, è volo, mazɔɔɔ ɔa-wozakalagi ɔulaa,
 Ɔoɔɔ GALAGI ná-lebiyai è maa ɔea kala.

² Mazɔɔɔ kpídii eteai maaɔɔlega,
 kpídii ɔea nuɔuseiti ma.

Kele ɔun ɔa, Ɔoɔɔ GALAGI è maaɔalaga ege foloi é ɔulazu.
 Ta ná-lebiyai ɔa, é ɔa volo è ma.

³ Zii ɔiligiti ta li ɔa-wozakalagi ɔɔ be,
 masagiti ti zie ma zezei ɔa kulaai è ɔe.

⁴ Wele ga pagɔ è-maaɔoolii zu,
 wele è-lointi ba ti ɔaazu,
 ti ɔaalaa ba è ɔoba.

E-loun zunuiti ti zeelia, ti zege ɔoozama.

Numaa ti è-loun anzanuiti daa yeeloko zu, ti ɔa ga tiye.

⁵ Da ti ɔaana, è-ɔaazuve ɔa volo ga undaaneei,
 naati ta è laavɔ, è yiilaave ga koozuneei.
 Mazɔɔɔ kpolodei ɔaalɔnɔgi pe ka ɔa è ɔɔ,
 zii ɔiligiti ta-ɔulanumaiti pe ta zeeli è ɔɔ be.

⁶ Da-yooi zulaa ɔa ve ga ɔome bulugiti,
 Madiyan ta Efa nuiti ta-ɔome bulugiti,
 ti pe ta ɔa, ti zege Saɔa.

Ta ɔa ga zanugi ta ansansegi,
 ti ɔa Ɔoɔɔ GALAGI ɔee vaiti maawuye.

⁷ «Kedaal nuiti ta-logani bulugiti ta ɔaal ba è ɔɔ be,
 Nebayote ɔaala sine wolaiti ta ɔe è yeema.
 Ta ɔula ga gala zalaɔaiti ná-zalaɔa ɔulazuve, ti ziima,
 ná ná-pelewuve volo ga ná-wozakalagi.

⁸ «Beeeni kanu ti ɔovesu ege tonaɔiingaa,
 ɔaa ege poopogaa ti liizu ti-laɔagi zu?

⁹ Mazɔɔɔ zie zaama yooiti ta kpolodei laave yooiti kitoge bà,
 Taalasise ɔato wolaiti ese ta ɔa,
 ti zege ga è-loun zunuiti ɔoozama,
 ta ta-waliiti ta ta-zanugiti,
 ti lebiyai ve Ɔoɔɔ GALAGI ɔe, ɔa-ƆALAGI,
 Izilayele ná-GALA Nadegai é vaa bu, é è wɔɔɔ.

¹⁰ «Weeinti ta sigigiti to ɔa-laaiti ma,
 ta-masagiti ti ɔe ga ɔa-wotiɔe nuiti,
 ná-ziiɔaawanai zu ge è loɔani,
 kele ná-nuɔɔɔɔlai zu, ná ná-neɔbei lee zu ga de.

¹¹ Da-zigidaɔeti daalaogai ɔa ye de yeenɔpe,
 ti laa la ɔulua, folo ɔee kpidi ɔa,
 nii a ke ti ɔa ga zii ɔiligiti ta-naavoloiti è ɔɔ be,
 ta ta-masagiti ma ɔekpei
 ti ɔaazu ga tiye ga maaɔaai.

¹² Mazɔɔɔ zooi ɔaa masadai é la keeni é ɔa boti ɔe è ɔe
 ti undaa ɔa vili,

zooi naati ta ɔ́ologolo metu.

¹³ Liban yooi ma lɔ́ɔi ma lɛbiyai pɛ,
sipele gului, ta sapein gului ta buise gului,
ti pɛ ta va è vɔ bɛ,
ti sèi vɛle ɲadegai maanɛɛ,
nà miná vasu gola, vɛ gè ɔ́ɔɔi losu ná.

¹⁴ Niiti ti è zopele ɲɔuni,
naati ti mavofodaiti ta va, ti nɔkɔ è wu,
zɔiti pɛ ti ɲɛɔfulani è zu, ta nɔkɔ è ɔ́ɔɔwu.
Ta è-laasei pɛɛ ga:

«Gɔɔɔ GALAGI ná-taa wolai,
Izilayele ná-GALA ɲadegai ná-Siyɔn».

¹⁵ Kɛlɛ woni è va, è wɔinzege,
nu la ɔ́eni vaazu è vɔ.
Kɛlɛ nà è ɔ́ɛɛzu ga nui nɔungi wuzeɔɛai yeenɔpɛ,
ziiti ta yɛ ɔ́oozunɛɛzu ma eyɛsu ɔ́ɔ.

¹⁶ Da zii ɔ́iligiti ta-ɲiimidɛi zuvɔfɔle,
ɔ́a masagiti ta-ɲiimiiti kpɔle.
Da kwɛɛ naazu ga nà ga Gɔɔɔ GALAGI,
è Gizo Nui, è Unmɔɔ Nui, Zakɔbe ná-Zɛbɛ-Su-GALAGI.

¹⁷ Vɛ kɔlu ɔ́igi ná, nà va è vɔ miná ga zanugi,
vɛ kɔlui ná, gè va miná ga walii,
vɛ gului ná, gè va miná ga kɔlu ɔ́igi,
vɛ kɔtuiti ti ná, gè va miná ga kɔlui.
Nà yeelo ziileigi va, é zɛi è unda,
zɔi a zɛi è unda, naa ɔ́a ɔ́ɛ ga telebodai.

¹⁸ Nu la mɔ toosu vaa mɛniga pɛ ɔ́a-yooi zu,
ɔ́aa faa zuɔ́ologolo faa ta gaavalaba vaa ɔ́a-you ɔ́wɛmavɛti.
Da ɔ́a-zigigiti daasei pɛɛ ga: «Kizogi»,
è ɔ́a-vɛlɛla ɔ́ogiti daasei pɛɛ ga: «Maamusei».»

¹⁹ Eyɛsu pɛ, foloi laade mɔnɔ a ɔ́ɛ wozakalagi veezu è vɛ foloi,
alugi ná-wozakalagi la mɔ voloa è maazu ga kpidii.
Mazɔlɔɔ Gɔɔɔ GALAGI ɔ́a ɔ́ɛ ga ɔ́a-wozakalagi eyɛsu ɔ́ɔ,
ungo, ɔ́a-GALAGI ɔ́a ɔ́ɛ ga ɔ́a-wozakalagi.

²⁰ Da-foloi la mɔ lia pɛ,
eɔ́ɛvɛlei foloi a ɔ́a lii la,
ɔ́aa kpidi wozakalagi eɔ́ɛ alugi a la,
Kɛlɛ Gɔɔɔ GALAGI ɔ́a-GALAGI ɔ́a ɔ́ɛ ga ɔ́a-wozakalagi yeenɔpɛ.
E-wɔlɔ voloiti ta ɔ́ɛ niina è vɛ.

²¹ Da-nubuseiti pɛ ta ɔ́ɛ ga telebo nuiti,
ta zooi zɔlɔɔ ga tɔnɔ, é yɛ ti ya eyɛsu ɔ́ɔ,
ma vɔnɔ koi ɔ́ana gè siinni nà ɔ́ɔɔi,
zèei ná-botii ɔ́ana,
ga è nà-lɛbiyai ɔ́ula kɛlɛma.

²² Da nu waagila (1.000) gaalu pɛlɛyɛɔ goi wu,
ɔ́ɔi gelei ɔ́a ɔ́ɛ ga zii zobo golai bɛ.
Nà, Gɔɔɔ GALAGI, nà ɔ́a nà zuvilɛ ga niima vaiti kɛa ma ziɛgi zu.

61

Woo niine vagɔi ma feelai

¹ Maligɔi Gɔɔɔɔ GALAGI ná-Zenvui ɔa bà,
 mazɔɔɔ é gulo ɲadegai zieve mà ga
 gè woo niine vagɔi wo bala nuiti ma.
 Ungo, é tèvege ga gè ɔɔ kiteve nuiti ba,
 gè daazeeli kɔɔ luɔiti ma ga ti viega é zo za ma,
 gè bo kasofa nuiti ma ga ti vilega, ti ɔe ɔɔɔ yeema.

² Gè konagi ná-fai wo,
 nii Gɔɔɔɔ GALAGI vaazu ná-nuɔɔɔɔlai ɔulazu la keɛma ná-nuɔuseiti be,
 foloi ada-GALAGI vaazu nɔnɔ ɔotokulazu la sili nuiti ma,
 é naati gaanɛɛɛ, niiti ti wɔɔɔɔ.

³ Zɔiti ɔɔ wo segei ti ɔɔba Siyɔn,
 gè masa ɔɔɔɔ ve ti ya zuɔui ɔotogi zu,
 gè koozunɛ wulɔi zie ti unma ɔɔɔ ɔotogi zu,
 ve ti ziiɔɔɔɔɔɔɔɔ ná,
 gè ti maagɔli ga lebiya zɛgei,
 naa ɔa a ke ti loli ga:
 «Telebodai ma sene guluiti,
 Gɔɔɔɔ GALAGI ná-kpelei,
 niiti ti ná-lebiyai ɔulazu keɛma».

⁴ Ta ada wɔɔmaiti to ɔolu, ti ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ,
 ti peɛ wɔɔmaiti to ɔolu, ti woloni kaite,
 ta taa wolaiti kpeɛ ɔolu,
 niiti ti ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ kaite.

⁵ Weɛinti ta va, ti zei ná,
 tiya ɔa ta ɔe wa-loganiiti tosu.
 Nui naati ka ta ɔe wa-liiti keɛzu,
 ti ɔa wa-leezɛn beɛiti da.

⁶ Wɔun wa loli ga:
 «Gɔɔɔɔ GALAGI ná-zalaɔa ɔula nuiti».
 Ta ɔena wa vaa woga, ta ɔe ma:
 «Ada-GALAGI ná-botigɛ nuiti».
 Wa zii ɔɔligiti ta-lɔnɔgiti mi.
 Wa wokomaale ga ta-naavoloiti.

⁷ Adave ti wo unfeni ná,
 wa lebiyai zeizu felegɔ ɔɔɔ miná.
 Uɛ ti ɔaagɔlani ná wo ma,
 wa woogɔla ga koozunɛi miná,
 tɔɔzei wa wɔnɔ ɔɔɔ seizu felegɔ nui naati wa-yooi zu,
 wa wa-eteai zie ná koozunɛi zu
 é zo niizu ma eyɛsu ɔɔ.

⁸ «Nà, Gɔɔɔɔ GALAGI, sɔle fai ɔa nɛai bè,
 keɛ toomai wɔinzegeve mà, ta yaavai.
 Nà wa-ɔulanumai ve wo ya woogɛɔɔɔɔɔɔɔ zu,
 nà minazegɛ bo wo ve ga ɔɔɔɔ keɛi.

⁹ Wo-mavofodaiti ta ɔweɛ zii ɔɔligiti saama,
 ti-mavofodaiti ta ɔweɛ nuɔuseiti saama.
 Zɔiti pe ta ɔa, ta ti ɔweɛ ga

mavofodai Gooḡo GALAGI tuya loai ma.»

Faanee wuugfwee guyei

¹⁰ Gooḡo GALAGI ḡa bē ga koozuneei ma un golai.
 Ziilaave, toozei nà-GALAGI ná-faa zu,
 mazoloo toḡa maaḡilizu ga kizogi ma zeeḡei,
 é telebodai ma zeeḡei veleveleni mà,
 eeḡe anzazini niinei é bōḡo maaḡilizu ga zalaḡa ḡula nui ná-seḡei,
 baa mu anza beai é bōḡo maaḡilizu ga ná-bala vagoiti.
¹¹ Tama, velei zooi ani vōnōgiti kulazu la,
 kpelei ná-ani zuwuiti pōnō,
 zekana, Maliḡii Gooḡo GALAGI a kizogi ta maamusei vōnō da,
 zii ḡiligiti pē gaazu.

62

Zeluzalēme niine vai volu

¹ Neebei ma vaa ma é lo Siyōn va,
 ḡe la maaḡeḡa kpō,
 neebei ma vaa ma é lo Zeluzalēme va,
 ḡe la looḡoga pē,
 eyesu ná-telebodai ḡula kelema
 eeḡe folo lie kulazu voloi,
 ta ná-kizo fai eeḡe sōmōḡi é zosu.
² Zii ḡiligiti ta pete ga Gooḡo GALAGI è unmōōni,
 masagiti pē ta ḡa-lebiyai vete.
 Daasei niine ḡa vee è va,
 nii Gooḡo GALAGI laa ḡa leve ma.
³ Da ḡe Gooḡo GALAGI ya ga masa bōolōḡi é volozu,
 è ḡe ga masa bōolōḡi ḡa-GALAGI ya.
⁴ Ti la mō è loliga ga: «Taa wolai kelei woni ba»,
 ti la mō ḡea ḡa-yooi ma: «Zooi koloḡologai».
 Kele ta è loli ga: «Gooḡo GALAGI yiimai»,
 ḡa-yooi ḡa loliga: «Zooi nii fuluai».
 Mazoloo gaamazu, ḡa ḡe ga Gooḡo GALAGI yiimai,
 ḡa-yooi ḡa zini soloo.
⁵ Ungo, velei zunu lounḡoi a ḡa anzanu lounḡoi vulu la,
 zekana Zoi é è losu volu, toḡa ḡe ga è-zinigi.
 Zenō ḡana balaa velei anzanu lounḡoi
 a ḡa ḡe la ga zunu lounḡoi ná-koozuneei,
 ḡa ḡe ga ḡa-GALAGI ná-koozuneei.
⁶ Zeluzalēme, ḡe make nuiti seive ḡa-zigḡigiti ga.
 Maa la neeni ti va maaḡe kpō pē, folo vee kpidi va.
 Wōiti wo Gooḡo GALAGI ḡitoozu Zeluzalēme ná-faiti su,
 dooḡo ge la wo ya neḡelēin!
⁷ A ḡili ma, dooḡo ge mina ḡe zea,
 eyesu é Zeluzalēme lo volu,
 é ke ga maamuse ani eteai zu.
⁸ Gooḡo GALAGI ḡonani ga zeebei pē
 ta ná-zeezuḡaai pē ga:

«Gè la mɔ ɗa-moloi vea ga daamiani è zili nuiti zea,
wɛɛinti ti la mɔ ɗa-lɔɔi ta ɓɔlea,
é ga è-mɔɔlezuvɛ ma lɔnɔgi.

⁹ Niiti ta moloi mi, ti ɗa Gɔɔɔɔ GALAGI maamuse,
naa ga zɔiti ti teveni.
Niiti ta ɗɔɔi ɓɔle sèi vɛɛ ɲadegai ma ɔɔizuvɛ,
naa ɔa ga zɔiti ti ma waai ɔulani.»

¹⁰ A leve, ungo, à leve ga pɛɛla vɛlei!
A nà-nuɓuseiti ta-vɛlei la.
A pelei ɓɛɛ ti vɛ, wo kɔtuiti kula su.
A poogi ɛ geezu, gaavote zii ɔiligiti pɔ pelei.

¹¹ Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔa zeeli eteai zu ná pɛ:

«À ɔɛ Siyɔn nuɓuseiti ma:
(Wɛɛ, wo ɔizo nui va,
é vaazu ga naa, nii é ɓɔɓɔgai ga salai,
ta ná-kpɔɔi zulɔnɔgi ɔa tugɔ, ti ɗa va.) »

¹² Ta ti loliga: «Nuɓuse ɲadegaiti,
Gɔɔɔɔ GALAGI ná-nu unmɔɔgaiti».
Dei ma è ga Zeluzalɛme,
è la mɔ loliga ga taai nii kɛɛbai wogai la,
kɛɛ ɗa loli ga: «Tiba laai».

63

Potokula voloi

¹ Bɛ ɔa nuu é vaazu, é zeɔɛ Edɔme,
é vaazu de vɔ, é zeɔɛ Bosela, ná-seɔɛi zu ɓɔɔɔɔi?
Ná-seɔɛungi velevelegai ma,
kɔgi logai ga é ɗa zie, daai ná-zɛɛi la?

«Nà vɛ de, Gɔɔɔɔ GALAGI,
é ɓɔɛzu ga telebodai,
nii zobogi bɛ é wo ɔizo.»

² Kɛɛ leeni ɔa é ɗa-zeɔɛungi zuɓɔɔɔɔi?
Da-zeɔɛi kɛai eɔɛ nuiti maazeɔɛi,
niiti ti ɗɔɔɓɔi gwaai zigazu.

³ «Nà ɔila kpe ka gè ɔɛni ɗɔɔɓɔi gwaai zigazuvɛ,
zunu ɔila kpala ge ɔɛni bà nuɓuseiti saama.
Gè ɔɔɔɔloni nuiti ma nà-ziiɔaawanai zu,
gè ti ɔaayɔni nà-ziiɔulagi zu.
Ti-ma ɲamai vazani nà-seɔɛi ma,
gè nà-seɔɛi pɛ suɓɔini.

⁴ Gè potokula foloi leveni zlimavɛ,
yeeɔɔɔɔɔɔ zeelia gè nà-nuɓuseiti unmɔɔ.

⁵ Gè wɛɛni mini-o-mini
kɛɛ nu nɔpɛ ge la ɓɔni bà.
Dàavɔɔni ga nu la yeeveezu bɛ.
Naazu ɔa zɛɛi ɓɔni bà la,
nà-ziiɔulagi loni ɔɔɔɔɔɔ.

⁶ Nà-ziiḡaawanai zu ḡè nuḡuseiti dɛɛvɛni ḡḡḡwu,
ḡè ti ḡɛni unga wuulee nà-ziiḡulagi zu,
ḡè ti-ma ḡamai vuuni ya zooi ma.»

GALA ná-faanɛiti ma ḡizɛsui

⁷ Nà ḡizɛsu ḡḡḡḡ GALAGI ná-woḡḡḡḡladai zu,
ḡḡḡḡ GALAGI maamuse ungiti kana ade vɛ,
niiti pɛ é ti ḡɛa de vɛ,
ná-nuḡḡḡḡla wolai zu Izilayele vɛɛyɛḡei vɛ,
niiti pɛ é ti ḡɛa ná-nɛɛbei zu, ta ná-woḡḡḡḡlada wolai zu.

⁸ E ḡɛni ma: «Izilayele nuiti ta ga ná-nuḡuseiti,
doun zunuiti ti la yaava pɛ.»
E ḡɛni ti vɛ ga Kizo Nui.

⁹ Ta-ḡidaaviligiti pɛ su, tḡ ḡḡḡḡ yiizoolɛni.
Geezuḡeelai é loni kobavɛ, naa ḡa é ti ḡizoni.
Ná-nɛɛbei ta ná-maawḡingai zu, é ti unḡḡḡni.
E ti zɛḡeni ga ḡasḡ, é ti la yeeloko zu,
ta-vai pɛ su kaite wḡḡwḡḡi zu.

¹⁰ Kɛɛ ti kololalai ḡɛni,
ti ná-Zenvu Nadegai yiiḡḡḡni.
Naa ḡḡḡ ḡɛni ga ti zili nui,
é tḡḡḡ é ḡa ti zakpe.

¹¹ Ti-ḡḡi looni wḡḡwḡḡ vaiti su ta Moize, ti ḡɛni ma:
«Mini ḡa naama nui ná,
nii é ná-baala kpulugi ta make nui ḡulani kpolodei wu?
Zḡi é ná-Zenvu Nadegai yeini ti zaama,
mini ḡa é ná?

¹² E ḡɛni Moize ḡoba, é yeei maale, zeei maayikiai,
é ziei valini su ti luḡḡ,
é ḡḡḡ luḡḡḡula faa ḡɛni é wosu eyɛsu ḡḡ.

¹³ E ti leveni ziei ḡomaveti,
eḡe sooi é tevebai zu, ti la ḡɛni ḡunenɛni.

¹⁴ Ti ḡɛni eḡe togani ḡulugi é yeizu pɛtugi zu,
sieḡi zu ḡḡḡḡ GALAGI ná-Zenvui liini la ga tiye dooḡḡ bosuvɛ.
Uele ḡana è loni la ḡa-nuḡuseiti tuḡḡ,
é ḡḡḡ luḡḡḡula maayiki.»

Maanɛɛɛ GALA falii

¹⁵ Yɛ ḡeḡḡḡḡ zu, è wɛɛ,
è yɛ è-zeizu ḡadegai naa volozu,
è naa ḡa nii é zeelizu ḡi ma.
Mini ḡa ḡa-maayogi ná ta ḡa-yeḡḡḡḡḡḡ,
ta ḡa-yiizoolɛi ta ḡa-maawḡingai nḡun bɛ?

¹⁶ Mazḡḡḡ ḡa ḡa è ga ḡi-ḡɛɛ,
Abalaame la ḡi ḡwɛɛ,
Izilayele ḡalaa la ḡi ḡwɛɛ.
Kɛɛ dḡun ḡa, ḡḡḡḡ GALAGI, ḡa ḡa è ga ḡi-ḡɛɛ,
kaite wḡḡwḡḡ è-laaseigi ḡa ga:

«ḡi unḡḡḡ nui».

¹⁷ Leeni vaa zu, ḡḡḡḡ GALAGI, è ḡi yɛgai ná, ḡi ḡaka,

gi maagfooza da-velei va?

Leeni vaa zu è gi-gigiti kpaa,

gi la unfesu è ma?

Ua gi vo volu, da-nεεbei maavele ma ve,

gei gi ga da-wotigε nuiti,

gi ga da-nu6useiti.

¹⁸ Da-nu6use nadegaiti gi zooi zol6oni ga g6n6.

Su la goozani, gi zili nuiti ti g6g6zo è zeì vele nadegai va.

¹⁹ Kaite sugfoozaa gi gεεve

εgε nu6useiti è la zeini ti unda,

è-laasei ge la veeni ti va!

Ee, ni è g6ni geeg6logi valizu ga,

ni è g6ni yeizu!

Gizeiti ta la niikpi è g6kalave.

64

¹ Da la gε εgε abui é sosu tigilekai va,

6aa εgε abui é ziei nesu,

da la è-laaseigi le ga è zili nuiti,

zii giligiti pe koozu ga vili è g6kala.

² Ni da faa maayikia wolaiti keena,

niiti gi-gi ge la ti va,

è bena yei, gizeiti ta la niikpi è g6kalave.

³ Kaipa nu la de ta menini,

nu la de naa ta gaani ga gala kiligi,

é g6la d6un è volu,

a zoo é kp6ba gε nu ve, é g6tosu ba.

⁴ Da naama nui laag6mi,

z6i é telebodai ziezu ga koozunεei,

ta niiti ti gisiezū ga ti pelei zie, nii è daai.

E yig6aawanani, maz666 gi g6kani,

kele pele m6ungi ga ga ye ba, gi g6zo.

⁵ Gi pe gi g6a ga k6z6ba nuiti,

g6-lelebodai ma gεewotii pe keεve εgε segei k6z6ai.

Gi pe gi v6ai εgε daai,

g6-vaag6aaza golaiti ta liizu ga giye εgε filai.

⁶ Nu n6pe ge la m6 n6, nii é woog6lazu è ma,

è wuzεgezu é g6li è va,

maz666 è la m6 keεzu è va gaazulo gi va,

è gi ye ga n6, gi loo zεbesulalai zu

g6-vaag6aaza golaiti maavele ma.

⁷ Anεε naa ve, G6og6 GALAGI, da ga gi-Gεε,

g6 ga p66 liqi venεiti, è gε ga gi lo nui,

gi pe g6 ga è-yeeiti ta-wotigε vogi.

⁸ Ee, G6og6 GALAGI, mina yig6aawana gola,

mina ye g6toozu n6 g6-vaag6aaza golaiti su.

Kele wele leε, g6 ga da-nu6useiti!

⁹ Da-laa wola nadegaiti suhakave n6,

Zeluzalεme g6a ga tevebai,

Siyon ɖɛa ga adave ná ɖologologai.

¹⁰ Gá-GALA pɛɛ ɲadegai é volosu,
 vɛ gi-mɛmɛwolani ti ɖɛni ɖa-lɛbiyai maamusezu ná,
 miná ɖɛa ga abui laamiizu.

Niiti ti ɖɛni ga gi yiima ani vagɔiti, ti pɛ ti ɖologoloni.

¹¹ Ee, Gɔɔɖɔ GALAGI, ɖa maagɛsu kpɔ naama vaa zuɖologologiti kpein ma?
 Da maagɛsu kpɔ mɔnɔ,
 ɖa gi unfesu da ge leve baa?

65

Maanɛɛɛi

ta Gɔɔɖɔ GALAGI ná-minazɛɖegiti

¹ «Gè ɔɔɖɔ yɛni ná, naati ti woɔɖula mà,
 niiti ti la ɖɛni màaɖaazaɖabosu,
 gè ɔɔɖɔ yɛni ná, naati ti kà,
 zɔiti ti la ɖɛni gàizizɛzu.

Zii é la ɖɛni woɔɖulazu mà,
 gè ɖɛni ma: «Nà ɖaa, nà ɖaa!»

² Yeenɔpɛ ka zèe maalegai la nuɖuseiti ma ti la ɖoloni,
 ti zizɛzu ga peɛ ɲɔi,
 ti vɛɛgai ta ɔɔɖɔ ɖisizɛ ɲɔiti polu.

³ Nuɖuseiti be ti la ɓesu zliɖaawana vai va,
 ta zalaɖaiti kulazu kpeleiti su,
 ti ɖa ansansegiti kula ga zalaɖai
 zalaɖa ɖula ɖɔtuiti ma zɛɛ ɖalagiti bɛ.

⁴ Ta ɖa zei kabaiti saama, ti ɖa gɔvɛiti gaazaɖa,
 ti ɖa ɲi kɔtu yeɖeiti su,
 ti ɖa boi suai mi,
 ti ɖa ta-laami anɲakaiti daave ga kɔzɔba laamianigi.

⁵ Ta nu ta ɖomina, ti ɖɛ ma:
 «Mina maabuɖa bà, è va vɔɔɖu bà,
 mazɔlɔɔ gòla ɲadegɛ è vɛ.»
 Naama zizɛ veleiti lɛɛzu sòkpayeɖei zu, eɖɛ abu luului,
 abui é zosu foloi pɛ nɔ.

⁶ Kɛɛ gè ti-zizɛ veleɪ pɛ sɛvɛa,
 naa li poun gè va maagɛ kpɔ.
 Nà ti zalazu, é zeeli su.

Nà ta-vaagaa za golaiti salazu

⁷ ɔɔɔma ta ti-mɛmɛwolani tɔnɔi.
 Ti ansansegiti galani gizei ma zɛɛ ɖalagiti bɛ.
 Nà kɔɖɔgi wo, é zoloo su,
 ta-ɖɛɛwoti wɔlɔmaiti ma zalai.»

Gɔɔɖɔ GALAGI ɖa é boga.

⁸ Gɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa:
 «Siegi zu nu a zizɛi ɖaa la ga mɔingɔ
 ɖɔɔɔi gwaai ma ɖɔpɔgi ta zu,
 ta ɖa ɖɛ ma: «A mina kologolo,
 mazɔlɔɔ tuya ɖa ba.»
 Uele nɔ ɖana nà kɛ la nà-botigɛ nuiti maavele ma,

naa ɔa a ke gè mina ti pe kologolo ɔɔma.

⁹ Nà mavofodai ɔula Zakɔbe ná-nubuseiti su, ta Zuda wolodai, ti nà-gizeiti zege ga tɔnɔ.

Zɔiti gè yiimazeɣeni ga tiye,

naati ta sɔlɔ ga tɔnɔ,

nà-botigɛ nuiti ta zeɪ ná.

¹⁰ Salon nɛmɛi ɔa ɔɛ ga tufa lenugi,

daami wosuve togani goiti be,

Akɔɔl nɛmɛi zu ɔɛ ga sasai togani wolaiti be,

naa ɔa ɔɛ ná-nubuseiti be, ta gàizie.

¹¹ Kele wɔiti wo ɔɛɛzu Ɔɔɔɔ GALAGI va,

wo yeemazu nà-gize ɲadegai ma,

wo daamianigi veezu Gade ya, undaane ɔalagi,

wo da dɔɔ zupui ve Meni ya, sei tuɔɔ ɔalagi.

¹² Nà vaazu ga boɔa zɔkpɔi wo ɔɔ,

wo pe wa vile ɲiibiɔa, wo ɔɔdaaleve,

mazɔlɔ gè toligi woni, wo la daazoni,

gè ɔɔɛni wo ɔɔ, wo la woiloni.

Kele nii ɲɔudai gàazu, naa ɔa wo keɛzu.

Nii wo yiimazeɣeni la,

naa ɔa é la nɛɛni bè.»

¹³ Naa ɔa é ba, Maligii Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:

«Nà-botigɛ nuiti ta ani zɔlɔ, ti mi,

wɔun wa, wa pului ɔwɛɛ.

Nà-botigɛ nuiti ta ɔɔle,

wɔun wa, wa za ga kpɔle wɔin.

Nà-botigɛ nuiti ta ɔɛ koozunɛɛi zu,

wɔun wa, wa ɔɛ unfegi zu.

¹⁴ Nà-botigɛ nuiti ta woɔɔula ga koozunɛɛi,

mazɔlɔ ta ɔɛ gaanɛɛi zu.

Kele wɔun wa, wa kpeeɪ loo,

wo-yiimave laavegai ga ziizoolɛi,

wa kpeeɪ loo, wo ɔɔɔ maawɔin, wo yiigologolo.

¹⁵ Wo-laaseigi ɔa ye nà-nuiti da, gè yiimazegeai ga tiye,

ti da foovooi loo la ga:

«Maligii Ɔɔɔɔ GALAGI è vaa ɔanu!»

Kele toɔa daasei niine vɛɛ ná-botigɛ nuiti ba.

¹⁶ Zooi ɔa, niiti ta ɔɛ pɔ, ti tuya loo ɔɔɔ vɛ,

ta naa ɔɛ gaama GALA gila kpegi laaseigi zu.

Zooi ɔa, niiti ta ɔɛ pɔ ga ti ɔona,

ta konai wo gaama GALA gila kpegi laaseigi zu.»

Geegɔlɔ niinei ta zou niinei

«Zeemai ɔa wo kidaavili faiti ma ti levegai ná,

naati ta ɲɛɛɛ gàazu.

¹⁷ Mazɔlɔ nà vaazu geegɔlɔ niinei ɔɛɛzu ta zou niinei,

nu ɔi ge la mɔ loa pe mɔungi vaa wɔlɔmaiti su,

nu la mɔ ɔisiaa ti zu pe.

¹⁸ A ɔoozunɛ tɔun,

wo ɔɛ koozunɛɛi zu yeenɔpe

naama vaa zu, nii gè vaazu kpɛtɛzu,
mazɔlɔ nà Zeluzaleme bɛtɛzu, é gɛ gaanɛɛi zu,
ná-nuɓuseiti ti gɛ koozunɛɛi zu.

¹⁹ Nà ɔ̃oozunɛ nà ɓɔɔɔi Zeluzaleme ná-faa zu,
ná-nuɓuseiti faa ɔ̃a gɛ ga ná-koozunɛɛi ma ungi,
nu la mɔ kpee woo meniga ná, ɓaa kidaavili kpee.

²⁰ Nu la mɔ doungo ɔ̃aa návɛ
é va yɛ dounɔyɔi zu, é va za,
ɓaa kpakologi é la wɔlɔzaɔɔani gola.
Mazɔlɔ zɔi a zaana ná-kona ungilagi (100) ma,
naa zaa nu niinelai zu,
ni nui ta la gɛ buɗɛni kona ungilagi (100) maazu
toɔa leve ga kotovɛ.

²¹ Ta pɛɛiti to, ti yɛ ti wu,
ti leezen beleiti da, ti ma waaiti mi.

²² Ti la mɔ pɛɛiti toga ga
taɔɔiliga ti ze bu ti-ɔotogi zu,
ti la mɔ gulu beleiti daa ga
taɔɔiliga ti-laamiani.
Mazɔlɔ ná-nuɓuseiti sii zu ɔ̃a ɔ̃ooza eɔ̃e gulu wolaiti.
Nuiti gè yiimazeɔ̃eai ga tiye,
ta yiimaɔ̃e ta-wotii ma lɔnɔgi zu.

²³ Ti la mɔ ɓɔlɔ wafuun,
dointi ta ti zɔlɔ,
naa tanɔpɛ ge la mɔ ɔ̃e ná undaavili faa ma.
Ti-ma zuwuzui ɔ̃a gɛ ga
nii ɔ̃ooɔ̃ GALAGI tuyai loai ma,
ti-mavofodai nɔnɔ zɔlɔ ti ɔ̃oba.

²⁴ Aisa ti va woogula mà,
gè bega ga ti woogaaavote,
aisa ti va ɓe ga ɓɔɛ,
gè bega ga ti woogaaavote.

²⁵ Zuluɓui ta baala zivɔi ta gɛ tufai miizu ada ɔ̃ila,
zalai ɔ̃a gɛ tufai miizu ga niki ɔ̃evele,
kaalii laamianigi ɔ̃a gɛ ga fufiligi.
Faa nɔu ɓaa faa zugologolo faa nɔpɛ
ge la ɔ̃e ná-gize nadeɔ̃ai ma,»
ɔ̃ooɔ̃ GALAGI wooi ɔ̃ana.

66

GALA fali vele ɔ̃itei

¹ ɔ̃ooɔ̃ GALAGI wooi ɔ̃aa:
«Geegɔlɔgi ɔ̃a é ga ná-masa kpɔkpɔgi,
zooi gɛ ga ná-kɔɔloma anii.
Pɛɛi ma zii ɓeɔ̃e ɔ̃a wa zoo tosu bɛ?
Mini ɔ̃a ná zoo zeizu ná?

² Zɛɛi ɔ̃a gè niima aniiti kpein kpɛtɛni la,
ti pɛ ta ga nɔnɔ,» ɔ̃ooɔ̃ GALAGI wooi ɔ̃ana.
«Kɛɛ nii gè ɔ̃aazu ɔ̃agɔi losu ba,
naa ɔ̃a ga zɔi zobo ge la ɓɛ, maawɔindai,

é dàawooi mēnisu, é da lua, sasu da bali.

³ Ta da nike zinei gūla ga zalaḡai,
kele ti da nui balaagi vaa!

Ta da baalagi gūla ga zalaḡai,
kele ti da gilei vaa!

Ta da bulu vukoi gūla ga zalaḡai,
kele ti da boi namai vu!

Ta da ansansegiti gala,
kele ti da zee ḡalagiti debi!

Tōzei ti pe ti yiimazeḡea ga
ti zie ga ti boḡḡ veleiti,
tōzei ta-ḡōzōba ḡōḡḡ ganiiti ti ti yiileizu,

⁴ gē yiimazeḡea ga gē be ti va,

ti ye ta-vaazupuiti su,
nā nimizai zei ti ma, ti luazu ba.

Tama, gē toligi woni, nu nape ge boeni.

Gē boeni ti vo, kele ti la woiloni.

Nii ḡōudai ḡāazu, naa nō ḡa ti keeni,
ti ḡatani naa va, nii woin la mā.»

⁵ A woilo Ḡōḡḡ GALAGI laawooi ma,
wōi wo daawooi zosu, wo da lua, wo da bali:

«Wo-wōla zou lointi ta ná,

ti la wōinni ga woye,

ti da wo laavili nōun maavele ma,

ḡeeḡulasui zu, ti da ḡe wo ma:

«Ḡōḡḡ GALAGI ná-lebiyai ḡula kelema,
gi wa-ḡōozuneei ḡa!»

Kele tiya ḡa ti lōzu unfegi zu.»

⁶ A woilo zōngō wooi ma é ḡulazu taazuve,

zōngōi tēi ka zeḡezu GALA sei velei wu,

toḡa ga Ḡōḡḡ GALAGI wooi,

é sili nuiti salazu é zoloo ti-ḡewotii ma.

Zeluzaleme niinei ná-lebiyai

⁷ Aisa Siyōn va koozuwanai lōzei, é doin zōlōga!

Aisa é va tabai lōzei,

é doun zunui ḡaazulaa folo ma.

⁸ Be ḡa é naama vai ta meniga?

Be ḡa é naa ḡeḡala vai ta ḡaa?

Zooi ḡa zoo é zōlō folo ḡila nō baa?

Zooi ḡa zoo nei zōlōsu gaamago nō?

Tama, tabai lō da zei nō,

Siyōn ná-doun zunuiti gaazulaa eteai ma!

⁹ «Nei zēe yesu anzanui va kogi zeeli,

nā ḡele sōlō fai baa?»

Ḡōḡḡ GALAGI ḡa é boga.

«Nei gē doun zōlōgi ḡevele beṡea,

nā pele leve sōlō fai luḡḡ baa?»

Da-GALAGI ḡa é boga.

¹⁰ A ɔ̃oozune ɔ̃ɔɔma wa Zeluzalɛme,
à ɔ̃oozune, wo ɔ̃kɔ ná-faa zu,
wɔiti ná-fai nɛai wo ɔɛ!

Wo wɔnɔ zɔlɔ ná-koozunɛɛi zu,
wɔiti wo ɔ̃ɛni wɔlɔzu ná-faa zu!

¹¹ Mazɔlɔ wa ɔ̃nɔ sɔlɔ ná-ɲiimii zu,
é wo ɔ̃aanɛɛnɛ, eyɛsu wo yiɔ̃,
wa ɔ̃ɔle, wo daamii ɔ̃agɔi wo,
ná-lɛbiya wolai zu, ɔ̃oɔaai.

¹² Mazɔlɔ ɔ̃ooɔ GALAGI wooi ɔ̃aa:
«Nà ɔ̃aazu ziileigi yeizu Zeluzalɛme ma eɔ̃ɛ zie wolai,
ta zii ɔ̃iligiti ta-naavoloi eɔ̃ɛ kɔtudei é vazasu.
Wa ɲiimii ɔ̃ɔle, ti wo la yeezu,
ti wo la ɔ̃ɔɔ ma, ti da yeezie wo ma.

¹³ Nà wo ɔ̃aanɛɛnɛ,
eɔ̃ɛ dounɔi dee ɔ̃aanɛɛnɛzu,
wa ɔ̃aanɛɛnɛi zɔlɔ Zeluzalɛme.

¹⁴ Wa naa ɔ̃a, wo ɔ̃oozune wo-yiimave,
wo-ɔ̃aeiti ta niine ɔ̃olu eɔ̃ɛ tufai.»

Mazɔlɔ ɔ̃ooɔ GALAGI ɔ̃a ná-botigɛ nuiti maalobo,
kɛɛ toɔa ná-ziiɔ̃aawanai lɛ ga sili nuiti.

GALA ná-tukpɔ̃ɔ̃aalevei

¹⁵ Mazɔlɔ ɔ̃ooɔ GALAGI ɔ̃a yɛsu abui zu, é da ɔ̃a,
ná-kɔɔɔ wotoloiti ta ɔ̃aazu eɔ̃ɛ tɔngɔlɔ fiilei,
ti ná-ziiɔ̃aawanai ma wanai ɔ̃ula,
ti ná-kpaazaɔ̃ai laazeeli eɔ̃ɛ abuzogi.

¹⁶ Mazɔlɔ abui ta boɔa zɔkpɔi ti ka
ɔ̃ooɔ GALAGI ná-tukpɔi ɔ̃aalevezu la nuɔ̃useiti daalɔɔma,
ɔ̃ooɔ GALAGI ɔ̃a ɔ̃ooma mɔ̃inmɔ̃in da.

¹⁷ «Niiti ti ɔ̃ooɔ ɲadesu ye,
ga ti lɛ kpelei tanigaa zu,
ɔɛ ti ɔ̃aazu ti lo ná,
naama nui ɔ̃oluɔelei nii é zaamazuvɛ,
ti da boi suai mi,
ɔ̃aa inɛgi, aniiti ti ɔ̃ɔzɔai.
Naama nuiti undaavilisu nɔ ɔ̃ɔma,»
ɔ̃ooɔ GALAGI wooi ɔ̃ana.

¹⁸ «Mazɔlɔ nɔ̃un nà, gɛ ta-ɔ̃ɛɛwotii pɛ kwɛɛ ta ta-ɔ̃isɛiti.
Wɛɛ, yeeɔ̃ɛɔ̃alɛi zeelia, gɛ zii ɔ̃iligiti pɛ gaalɛ ba,
ta nuɔ̃useiti zii wooi ɔ̃ilagilagi pɛ su.
Ta ɔ̃a, ti ná-lɛbiyai ɔ̃a.

¹⁹ Nà ná-zobodai ma ɔ̃oogi ɔ̃ilɛ ti zaama.
Zɔiti ta ye vulua ná-tukpɔ̃ɔ̃aaleveai ɔ̃oluma,
ná ti leve zii ɔ̃iligiti saama:
Taalasise, ta Pule, ta Lude
(zɔiti ti zoogai mɛɛin vilisu),
ti li Tuɔ̃ale nuiti ɔ̃ɔ bɛ,
ta Yavan nuiti, ta zie zaama yooiti ta kpoloɔ̃ɛi laave yooiti ti ɔ̃oozama,
ɔɛ pɛ nu la dɛ ná-faa mɛnini ná,

nu la de nà-ləbiya ɟaani ná.
Nà-nu leʋegaiti ta nà-ləbiyai ɟula keɭema zii ɟiligiti pɛ be.

²⁰ Ta va ga wo-ɟɛɛleaiti
ti ɟula zii ɟiligiti pɛ saama,
ti zeini sooiti kɔma, wotoloiti su,
wotoloiti su seɟei ti maazu,
soovale fuuluiti kɔma, ta ɲɔmɛiti,
eyɛsu ti zeeli nà-gize ɲadegai ma Zeluzaleme.
Ta-veɛanii ɟa ɟɛ ga naa bè,
nà yeezei bu, eɟɛvelei nɔ Izilayɛle nuiti ta ɗa vaa la bè
aniɲaka ɲadegai zu nà-peɭei wu.

²¹ Nà zalaɟa ɟula nuiti seɟe ti zaama, ta Levi nuiti,»
Ɔɔɔɟɔ GALAGI wooi ɟana.

²² «Veɭei geegɔɔ niinei ta zou niinei
gè vaazu ti ɓɛɛzu, ti yɛsu ná la ɟɔ,
vele ɟana wo-mavofodai ta wo-laaseigi a yɛ ná la ɟɔ,»
Ɔɔɔɟɔ GALAGI wooi ɟana.

²³ «Zenɔ ɟana, alu-o-alu,
doogɔ folo-o-doogɔ folo,
nuɓuseiti ta ɟɛ vaazu, ti ɗa nɔkɔ bù,»
Ɔɔɔɟɔ GALAGI wooi ɟana.

²⁴ «Naazu ta ɗa va, ti nuiti ma voomaiti ka,
teiti ti la ɟɛni ɟoloni bè.
Mazɔɔ koegi é ti miizu, é la zaa pɛ,
abui é ti ɟalazu, é la zaa pɛ.
Naa ɟa ɟɛ ga nuɓusei pɛ maalua vaa.»

Zelemi Ná-Sευει Sευει ləʒeizuυε ma woo məungiti

Sευει nii ɟa ga konabogi, é lo Zelemi ná-botii ta ná-GALA goo wo fai va. Zelemi ɟeni ga Zuda yooi zu GALA goo wo nui, masagi niiti ta-ziɛgiti su: Zoziase, Yoagaze, Yegoyakime, Yegoyakin, ta Sedesiyase. Ná-botii ɟεευε kona undəzita puufele maazu ləzita (626) ma ziɛgi zu, aisa Yesu Kilista va zəɔɔ, eyɛsu yeeɟɛɟalai tanigaa ti leve é maaɓuɟa kona undəɔlugo puuləsa va maazu ləzita (586) va, aisa Yesu Kilista va zəɔɔ. GALA gooiti é ti woni, sευε ɟε nui ta ɟa é ti zευeni bε, naa laaseigi ɟeni ga Baluke (36:4). Kεευε eɟε Baluke ɟa é ná-GALA gooiti gaaləai ba, gaabelasu é kε ga sευε ɟila.

GALA goo wo nui ɟa ga nui, nii é GALA ná-keela wooiti daazeelizu. Keela wooi niiti GALA ge ti vuuni Zelemi la ga é ti wo, bəɔɔzu ɟeni ga tookisuiti ta tukpəɟaaleveiti. Tei Zelemi ná-keela wooiti ti ɟeni vilesu bəɟbəɟo nuɓuseiti ta-ɟotoiti ba, ti wənzegeni ga seizu mənəmən. Kεευε ga zeele é lo masagaa va, niiti ti la ɟeni Maligii ná-tookisui segeni ga faa bii nɔpε, naa ɟaabelagi ɟa é ɟεeni ga Babilone nuiti ti Zeluzaləme ɟologolo fai. Zelemi bəeni balaa, é lo nuɓuseiti sei vai va volu, ta é lo kitogi va nii é velela velei. Zelemi bəυε balaa, é lo minazeɟe niinei va, Maligii vaazu kεezu ti yəɟɔzu ta ná-nuɓuseiti (31:31-34). Toɟa dəɔzu ti-yii bəmaυε ɟεzεɟεzε, naazu εε pε ka Maligii ɟwεε.

Unsosuυε

1. Zelemi loli fai, é va ɟε ga GALA goo wo nui (1:1-19).
2. Tookisui Zuda yooi letemazu (2:1—38:28).
3. Zeluzaləme ɟale vai kəɔi wu, ta kologolo fai (39:1—45:5).
4. Tukpəɟaalevei zii mənəmən daalɔɟoma (46:1—51:64).
5. Zeluzaləme loo vai bu, ta Izilayele nuiti dii vai duɔlai zu (52:1-34).

¹ Sευει nii ɟa Yilikiya ná-doun zunui Zelemi laawooiti ta ná-kεεwotiiti sugulazu. Zelemi ɟeni ga zalaɟa ɟula wolodai zu loin ta Anatəte taa wolai zu, Benzamen yooi zu.

² ɢooɟo GALAGI bəeni pə, Zoziase ná-masadai ma ɟona puugo maazu zavasiei (13) ma, Amon ná-doun zunui, Zuda yooi zu masagi.

³ E ɟeni ɟana nɔ, Zoziase ná-doun zunui Yegoyakime ná-masadai ma ziɛgi zu, Zuda masagi, eyɛsu Sedesiyase ná-masadai ma ɟona puugo maazu ɟilagi (11) ɟaabelazuυε, Zoziase ná-doun zunui, Zuda masagi, eyɛsu ma alugi ləɔlusiei ma, ti liini ga Zeluzaləme nuɓuseiti duɔlai zu.

Zelemi loli fai

⁴ ɢooɟo GALAGI bəeni pə, é ɟε mɑ:

⁵ «Aisa ɟε va é bεtε è-lee ɟoozu, ɟε ɟeni é ɟwεε, aisa é va zəɔɔ, ɟε è zegeni ga nənɔ, ɟε yeelo é va ga dāawooi wo nui ziiti ma.»

⁶ ɢε ɟooɟaavoteni, ɟε ɟε ma: «Ee, Məlīgii ɢooɟo GALAGI! ɢε la zooni bəezu kεezu ɟεɟeɟin, mazəɔɔ zunu lounɔ nɔ ɟa ga ze.»

⁷ Kεε ɢooɟo GALAGI ɟooɟaavoteni, é ɟε mɑ:

«Mina ɟε mɑ: «Nà ga zunu lounɔ nɔ.» E maanεευε é li naati kpein pə bε, niiti ɟε è levesu ti ma, é naa wo ti ma, nii ɟε è levezu ma.

⁸ Mina lua ti va, mazəɔɔ nà é va, ɟε é ɟizo,» ɢooɟo GALAGI wooi ɟana.

⁹ Naa volu, ɢooɟo GALAGI yeemaaleni, é vəɟu dāaυε va, é ɟε mɑ: «Wεε, ɟε dāawooiti pua è-la.

¹⁰ Wεε, za, ɟε keela wooi vea é ya, é vile ziiti ba ta masadaiti, é ti ləɟula, é ti vu ya, é ti ɟologolo, é ti ɟaavala ba, kεε balaa, é ti lo volu, é ti zin volu.»

*Amande gului ma bekegi
ta digii é nésu*

¹¹ Góogó GALAGI bɔɛni pò, é gɛ mà: «Zelemi, leeni gá è kaazu?» Gè googaaɔoteni, gè gɛ mà: «Amande gului ma bekegi gá gè kaazu.»

¹² Góogó GALAGI gɛni mà: «È kaave ga pagò, mazòlò nà wɛɛzu gòoi ma nii gè bogai, gè pilesu.»

¹³ Góogó GALAGI niima wooiti boni mà, ná zeizu velesiɛi, é gɛ mà: «Leeni gá è kaazu mɔnɔ?» Gè googaaɔoteni, gè gɛ mà: «Digii gá gè kaazu, é ɗa nɛ, maalaage ga pò pelei, é ɗa zɛgɛ ga lɛkpɛmave nu gɔvɛzu velei.»

¹⁴ Góogó GALAGI gɛni mà: «Lɛkpɛmave nu gɔvɛzu velei gá maanɔgɔi zɛgɛzu ná, é va é lɔ zooi nii zu, nuɓuseiti kpein unga.

¹⁵ Mazòlò nà vaazu bolodaiti kpein tolistu, niiti ti lɛkpɛmave nu gɔvɛzu velei ma masadaiti su,» Góogó GALAGI wooi gána. «Ta va, ti gɪlagilagi ti ta-masagiti seizuve bɛtɛ nu lɛɛzuɛ Zeluzalɛme sigɪdaveiti, ta ná-sigɪgiti ma, ta Zuda laa wolaiti kpein su.

¹⁶ Nà nà-tukpɔi gaaɛve zooi nii zu nuɓuseiti daalɔgɔma, faa jɔi kpein faa zu ti kɛɛni, tɔɔzei ti gɛɛni bà, nii a kɛ ti ɗa zalaɣai gɪla gala kiligiti bɛ, ta ti ɗa nɔkɔ gala kiligiti bu, niiti ti ti bɛtɛni bɔgɔ vɛ.

¹⁷ «Zelemi, ɗun wuzeɣe, è zaamaɣili, ɗa naa kpein bo ti ma, nii gè è levezu ma. Mina bali ti gaaazu ga dualuagi, nà va è zuɓali ti gaaazu.

¹⁸ Wɛɛ, é zo za ma, nà gaaɓaai veezu è vɛ, eɣɛ taa wolai sigɪgi ma, eɣɛ kɔlu lɔkpalaɪ, eɣɛ kɔlu ɔi sigɪgi zooi pɛ gaazu: Zuda masagiti gaazu, ná-kundiɣi wolaiti gaazu, ná-zalaɣa gɪla nuiti gaazu, ta ná-nuɓuseiti kpein.

¹⁹ Ta kɔɔi vɛɛ è va, keɛ ti la pile sɔlɔga è ma, mazòlò nà è va ga gè è unmɔɔ,» Góogó GALAGI wooi gána.

2

Izilayele nuiti ta-woovaladai

¹ Góogó GALAGI bɔɛni pò, é gɛ mà:

² «Li Zeluzalɛme, è bain ti woizu, é gɛ mà: «Góogó GALAGI wooi gaa: Kɪ ka ɗa-nɛɛbɛi zu è gɛai mà niinelai zu, velei è gɔla nɛɛni vɛ la, è maazo siɛgi zu bè, é gɛni pòlu teɛɛbai zu, zou vɔɔi zu.

³ Mazòlò názu Izilayele veeni Góogó GALAGI vɛ, eɣɛ molo leveai ma mɔungi. Niiti kpein ti gɛni ta miizu, gi gɛni vilɛsu la, gaamago nɔ, maanɔgɔi gá é gɛni zeizu ti ma, Góogó GALAGI wooi gána.» »

⁴ A woilo Góogó GALAGI laawooi ma, Zakɔɓe mavofodai, waiti kpein wo ga Izilayele ná-pɛɛyɛgɛiti!

⁵ Góogó GALAGI wooi gaa: «Leeni gá deɣɛmu wo-mɛmɛwolani ti kaani bà ga faaɣaazagi, ti maagoozazu bà, ti vilɛ gala kiligiti polu niiti ti ga wafuun ganiiti, tiya ɓalaa, ti gɛa ga wafuun nuiti?

⁶ Ti la gaazaɣa boni ga: «Mini gá Góogó GALAGI ná, nii é ade gɪlani Ezipete yooi va,

é loni de luɔɔ tevebai zu,
 zou vɔɔi zu, pɛtu golaiti ti ná,
 adaɔe kpɔɔle wɔin ta ziizoolɛi ná,
 nu nɔpɛ ge la ziezɔ ná, nu la zeini ná?»

⁷ Tama, gè loni wo luɔɔ, gè ɔa ga woye zou ɔagɔi zu,
 wo ɔa wɔnɔ zɔlɔɔ sulɔnɔ pagɔiti su.

Kɛɛ wo zeelini nɔ ná fɛya, wo zooi nii ɔɔzɔa,
 wo nà-zooi ɔɛa ga kɔzɔba yooi.

⁸ Zalaɔa ɔula nuiti ti la gaazaɔagi woni ga:

«Mini ɔa ɔɔɔɔ GALAGI ná?»

Tɔgi laawooleve nuiti ti la kwɛɛ,

nuɔuseiti ta-ɔundiɔiti ti ɔakaga dɔalɔɔma.

GALA goo wo nuiti ta ta-ɔeela wooiti boni Baale laaseigi zu.

Ti ɔoluzeida zɛɛsulala ɔalagiti ba.

⁹ Naa ɔa é ba, kpɔɛi ɔa ade yɔɔɔzu,»

ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

«Kpɔɛi ɔa gi yɔɔɔzu gá wo-loun zunuiti ti-loun zunuiti.

¹⁰ A li, wo gaazaɔa bo Sipele zie zaama yooiti su,

wo faiti buuɔe Alaɔuiti pɔ bɛ Kedaal,

wo pɛɛ, ni faiti ta ɔɛɛzu miná, eɔɛvelei é ɔɛɛzu la ɔɛ,

¹¹ wo pɛɛ, ni zii ta ná-gala maavaliboga.

Tɔun naati ɔɔɔi mu ti la ga gala kitea!

Tama, ɛbiyai ɔɛni nà-nuɔuseiti bɛ, ga gè ɔɛ ti ɔɛ ga GALAGI.

Kɛɛ ti maavaliboga ga zɛɛsulala ɔalagiti!

¹² Geeɔɔɔgiti, wo laavɔ ga naama vai,

wo zasubali, wo ɔidaavili,»

ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

¹³ «Mazɔlɔɔ nà-nuɔuseiti ti faaɔaazagi ma ɔɛɛda felegɔi ɔɛa,

ti ɔɛɛa bà, nɛi gè ga zɛnvu su ɔɛungi,

ti zieyɛɛɛiti bɔa ɔɔɔɔ ɔɛ, zieyɛɛɛiti ti ɔokulai,

ti la zooga zie zosu.»

Kɛɛbai zɔlɔnɔgi

¹⁴ «Izilayɛ ɔa ga duɔi gɛyaa, ɔaa sɔlɔɔgai pɛɛi wu?

Leeni vaa zu deɔɛmu, é ɔɛa ga nuɔusei zɔiti daamianigi?

¹⁵ Eɔɛ zalaiti ti zikɔzu, ti ɔa ɔain daalɔɔma.

Ti ná-zooi valiboga, ti kɛ ga tevebai zu.

Ná-taa wolaiti ti ɔalaa, nu la mɔ zeini náti.

¹⁶ Anɛɛ Mɛmɛfise nuiti ta Taapanɛse nuiti ta ɔaazu,

ti ɔa nɔungi buye.

¹⁷ Leeni vaa zu deɔɛmu naa kpein ge ɔɛɛzu ga ɔɛ, Izilayɛ?

E ɔɛɛ vai laade ɔɔɔɔ GALAGI, ɔa-GALAGI ɔa,

anɛɛ ni é ɔɛni loni é luɔɔ peɛ ɔagɔiti su?

¹⁸ Niizu, é li ungi ɔa ga leeni Ezipete yooi zu,

é li é zie wolai Nile ɔɛi ta ɔɔɔɔ?

Toɔa leeni ɔaa é ma, é ɔa Asiili ɔɛɛi zo,

é li é zie wolai Efelate ta ɔɔɔɔ?

¹⁹ Mazɔlɔɔ ɔa-vaa ɔɔi é kɛɛzu, naama zalai ɔa é sɔlɔɔsu,

é ɔaka fai ɔa é ɔaazu maɔɔɔloi zɔlɔɔsu da.

Suɔwɛɛ, é ka ga toɔa ga faa ɔɔu, gaawanaai,

ga è ɖɛɛ Ɔooɖɔ GALAGI va, ɖa-ƆALAGI,
 è la unfema ɖila kpala fea bè,»
 Ɔooɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii wooi ɖana.

Zuda, woogɛɖilatala nui

²⁰ «Weɛ, kaite è ɖa-unbawului ɖaleɖaleni,
 è ɖa-ɖaluiti suleveleve, è ɖɛ ma:
 «Gè la mɔ pɔ gè va ɖɛ ga du!»

Keɛ gizeiti ma, gulu wolaiti bu,
 è ɖa nɔkɔ náti eɖɛ koloɖolo anzanui!

²¹ Gè è ziinni eɖɛ leezen ansaɖɔ pagɔi,
 ani vɔnɔgi nii ma zii wola vagai.

E valiboge ɖale nɔun tetema,
 è ɖɛ ga kpele nɔi, gaawaai la vani?

²² Anɛɛ ni ɖa ɔɔɖɔ maagbazu ga tɔbɔ kezɛi,
 anɛɛ ni ɖa seɖɛi wola ziezɔ ɔɔɖɔ ma,
 ɖa-vaagaaaza golai ɖa ye è va gàazu eɖɛ nɔɖɔi,»
 Maliɖii Ɔooɖɔ GALAGI wooi ɖana.

²³ «Da zoo ɖale è ɖɛ ma:

«Kaipa gè la ɖɛ ɔɔɖɔ ɖɔzɔni,
 gè la liini gè va nɔkɔ Baale wu!»

E-zie velel vete ɖɛɛ pɛtugi zu!

Naa ɖweɛ, nii è keɛni!

Eɖɛ nɔme zaa bokpagi, è levetevesu adaɛ pɛ!

²⁴ E ɖɛa eɖɛ ɖɔɔɔ zoovalegi, nii maagɔloai tevbaiti su.

A ɔɔɔna, é ɖa fiilel ɖugi zo.

Be ɖa a kpeteve pɛɛpolu wɔin va?

Ma zineiti ti gaiziezɔ, ti la ɔɔba, ta ka, a ɔɔɔna nɔ feya.

²⁵ Dama, savalagi mina ɖula è-ɖɔɖɔi va!

Dama ga è-ɖɔɖɔ nà mina vɔ!

Keɛ ɖa ɖɛɛzu ma: «Wafuun kpɔɔ ɖana!

Weɛn ɖalagiti neɛve bè, tiya ɖa gè vilesu ti volu.»

²⁶ Eɖɛvelei unma nui a ɖa unfe ɖa, siegi zu ti sosu ɖa,

zekana Izilayeɛ vɛɛyegei unfeni la,

tiya-o, ta-masagiti-yo, ta-ɖundiɖi wolaiti-yo,

ta-zalaɖa ɖula nuiti-yo, ta ta-ƆALA goo wo nuiti-yo,

²⁷ teiti ti ɖɛɛzu gului ma: «Da ga kɛɛ,»

ti ɖɛ kɔtui ma: «Da ɖa è sɔlɔni!»

Ti voluavega bà, ti la weɛzu gàazu.

Keɛ maanɔɖɔ voloi, ta ɖa ɖɛ mà:

«Wuzege, è gi ɖizo!»

²⁸ Keɛ, mini ɖa deɖemu ɖa-ɖalagiti ti ná,

è ti beteni ɔɔɖɔ ve?

Ti wuzegenà deɖemu, ni ta zoo ti è ɖizo, siegi zu maanɔɖɔi è zoga da!

Mazɔbɔ, ee, Zuda, ɖa-laai liegiti ti è yeema, ta tie ta galagiti ti è yeema!»

Zuda yeema ná-GALAGI ma

²⁹ «Leeni vaa zu wo kpɔɛi laaleɛzu bù?

Wo pɛ wo wuzeɖɛa dàalɔɖɔma,»

Ɔooɖɔ GALAGI wooi ɖana.

³⁰ «Gè wo loḡani, keɛ naa la faa vaani,
wo la ḡi səlɔni naa ma.

Wo wa-GALA goo wo nuiti paani ga boḡa zəkpaɪ,
eḡe zalai é faa ḡologologi ḡeɛzu.

³¹ Niizu nuḡuseiti, à weɛ nii Ḣooḡo GALAGI bosu:
Nà Izilayeɛle ve ga zooi é ga tevebai ɓaa, kpidi yooi?

Leeni vaa zu nà-nuḡuseiti ti ḡeɛzu ma:

«Gá zieziɛsu ve ná neai gi ve, gi la wɔnni faa va ḡe ade yooḡzu?»

³² Anzalopoi ḡa yeema nei ná-balai ma?

Baa anzalopoi maazogai, naa ḡa yeema nei ná-saamaḡiligi ma, feɛai ga pagɔ?
Ba-o, keɛ wɔun wa, nà-nuḡuseiti, wo yeema mà, kaite, ma voloiti gaa la luga.

³³ Ee, eḡevelei è zoogai la weenziɛgi la!

Anɛ anzanui nii gola nɔudai, da zoo è kalagi ve zea!

³⁴ E yeḡa su, maawɔin nuiti ti la ga sɔba nui,

ti-ma nɔmai zeelia da-zegɛi lakɔlogavɛti,

è la ti zoni, ti va da da-veɛɛla ɓuse!

Keɛ naa pe su,

³⁵ da ḡeɛzu ma:

«Ungo, nɔun, peelalazu la bà!

Dàave da, ná-ziiḡaawanai ḡa vaazu ɓudezu màazu!»

Deḡemu, nɔun, nà vaazu è lukpɔzu,

tɔzei da ḡisiezu ga è la faaḡaaza nɔpe keɛni!

³⁶ E la ɓaani è ma ga è è-neɛnɔḡi valibosu la!

Tama Ezipete ḡa vaazu è unfesu, eḡevelei Asiili è unfeni da.

³⁷ Miná balaagi, da ḡula ná, è-yeeiti daai è unma ga unfegi.

Mazɔɔ Ḣooḡo GALAGI ḡeɛa naati ba,

niiti è ɓoḡo ḡalivaazu ti ma,

è la undaanɛ zɔɔga ti ya.»

3

Kologolo anzanui

¹ Maliḡii ḡeni ma:

«Ni zunui a ḡeɛna anzai va,

naa zeḡe pɔ be, é li, é zeɛ taḡili be,

sini pɔɔmai ḡa ḡale ma pɔ be mɔnɔ ɓaa?

Zooi la ḡɔza nei naazu ɓaa?

Tama, da ve, Izilayeɛle, è kologologi ḡeɛa wa da-weɛn mɔinmɔingiti,
da ḡalesu ma volu pɔ be!»

Ḣooḡo GALAGI wooi ḡana.

² «Gaazu wuzegɛ, è gizeiti peɛ zooi zu niiti gulu la ti ma,

ada ḡila kpalaɛ kana nei ɓaa,

ve è la ɓoḡo lɔni ná kologologi zu?

E ḡeni da-weɛinti maabɔunsu,

è zeini peɛɛɛɛti eḡe teɛteɛve nui nii é tevebai zu

é da naati kpɔun, niiti a loo ti ma.

E zooi ḡɔza ga da-ḡologologi ta da-ladalalai.

³ Naa ḡa é ba, sabalagiti maaleveni, tona ḡaaɓelagiti ti la vuuni.

Keɛ weɛnzo anzanu ḡaazuve ḡa é ḡeni è va,

è la keɛni è zasu va ɓali, è va unfe.

⁴ Niizu ḡa è tɔlisu da ga: «Kèɛ, da ga bɔɔlai,

kaite mà nu niinelai zu!»

⁵ Da gaazaɗagi wosu, è ɗa ɗe ma:

«Toɗa yesu ziiɗaawanai zu eyesu ɗo ɓaa?

Toɗa naama vaa wanai makesu dàalɗɗoma yeenɔpe ɓaa?»

Wɛɛ, naa ɗa è bosu,

keɛ è la ɓesu faa ɗɔu ɗee vai va,

è vɔɔne ba nɔ kpaan!»

*Izilayele é ga woovalada nui,
ta Zuda é ga woovele nui*

⁶ Ƴooɗo GALAGI ɗeni mà, masagi Zoziase ná-siegi zu: «È naa ɔetega, nii woovalada nui Izilayele keai? Tɔungi é ɗeni liizu gize wolaiti bu, ta gulu wolaiti, é ɗa kologologi ɗe ná.

⁷ Gè ɗeni ɓoɗo ma: «Kpega ɔoluma ga niima vaiti pe ke, toɗa ɗalesu ma, é va pò.» Keɛ é la ɔaani ɔolu. Ná-seelai Zuda, woovele nui, naa kaani.

⁸ Anee ni gè vului ɗologologee gi yoozu gá woovalada nui Izilayele, gè vulu zaa zevei ve zea, tɔzei ná-weenziegiti faa va, niiti é ti woni, ná-seelai Zuda, é ga woovalada nui, naa la luani ɗegelein, é liini, é ɗa kologologi ɗe ɓalaa.

⁹ Izilayele zooi ɗɔza ga sie vele ɗɔi, é weenziegi ɗea ta kooɗo ganigiti ti ga kotuiti ta guluiti.

¹⁰ Naa pe keɛve, Izilayele ná-seelai, woovele nui Zuda, la ɗaleni ma, é va va pò ga yii pe, keni dakolɗi nɔ,» Ƴooɗo GALAGI wooi ɗana.

¹¹ Ƴooɗo GALAGI ɗeni mà: «Woovalada nui Izilayele zolege é leve woovele nui Zuda va.

¹² Li, è zeze ga niima wooiti lekpemave nu ɗovezu vele, è ɗe ma:

«Va ɔolu, woovalada nui Izilayele! Ƴooɗo GALAGI wooi ɗana.

Gè la mɔ ɗaazu ɗɔu loga è va,

mazolɔ nà ga woodegila nu,»

Ƴooɗo GALAGI wooi ɗana.

«Gè la yega nà-ziiɗaawanai zu yeenɔpe.

¹³ Da-vaagaazagiti kwee dee nɔ,

mazolɔ nà, Ƴooɗo GALAGI, ɗa-GALAGI,

nà ɗa è wuzegai dàalɗɗoma.

E ɓizeni adave pe, gala kiligiti pɔ be,

gulu wolai ma zii pe pɔ be,

è la ɗeni woiloni ɗo ma,»

Ƴooɗo GALAGI wooi ɗana.»

A ɗale ma, wo va, kololala lointi

¹⁴ «À ɗale ma, wo va, kololala lointi!»

Ƴooɗo GALAGI wooi ɗana.

«Mazolɔ nà ɗa gè ga wo-Maliɗi.

Nà wo zezezu, gila taa wolai ta zu,

felego peleyegei ta wu,

ga gè li ga woye Siyɔn.

¹⁵ «Nà totuɗiti feezu wo ya, niiti dàai ti la. Ta wo make ga kelegelegi ta ɗimalai.

¹⁶ Siegi zu wo ɗaawolɔzu la zooi ɗa, wo main gola, naama voloiti su, nu la mɔ Ƴooɗo GALAGI ná-minazege kesui ná-faa woga, nu la mɔ ɗisiaa su, ma ɗisieɪ la mɔ loa nu ve. Po ge la mɔ ɔua nu va, ta nu la mɔ taɗili kpɛɛa,» Ƴooɗo GALAGI wooi ɗana.

¹⁷ «Naama ziegi zu, Zeluzalɛme laasei ka ɔee ga «Ƴooɗo GALAGI ná-masa kpɔkpɔgi». Zii ɗiligiti kpein ta ɗaale ba ná Ƴooɗo GALAGI laaseigi zu. Ti la mɔ ɗaaba ti va vɔɔne faa ɗɔu ɗee vai va.

¹⁸ Naama ziegi zu, Zuda nuɓuseiti ta ɓɔ Izilayele nuɓuseiti ba, ti zeɗe lekɓemaɓe nu ɗɔɓezube yooi zu, ti li ɔɔma naama yooi zu nii gɛ feeni ti-mɛmɛwolani zea ga tɔnɔ.

¹⁹ Nɛi gɛ ɗɛni ɗɛɛzu ma:

«Gɛ ɗɛni pɔ gɛ wo zo eɗe doun zunuiti!

Gɛ ɗɛni pɔ gɛ zou ɓagɔi ve wo ya,

gɛ zou ve wo ya ga wɔnɔ,

nii fizɔgai ti pɛ ba ziiti saama.»

Gɛ ɗɛni ɗɛɛzu ma ɓalaa: «Wa tɔli ga Kɛɛ,»

wo la zeɗea pɔlu eɓɛsu ɗɔ.

²⁰ Ungo, eɗɛvelei anzanui a ɗa sinigi ɗaavɛɛ la,

vele ɗana wo gaaɓɛa la, Izilayele ɓeɓɛɗɛi,»

Ƴooɗɔ GALAGI wooi ɗana.

²¹ Kpee wooi ɗa mɛnisu gizeiti ma,

Izilayele lointi ta-wɔɓ wooiti be, ta ta-maanɛɛɛ wooiti.

Mazɔɓɔ ti ti-zie ɓeleiti ɲaɗɗa,

ti yeemani Ƴooɗɔ GALAGI ma, ta-ƳALAGI.

²² «À ɗale ma deɗɛmu, kololala lointi,

nà wo ɗeɗe, gɛ wo ɗula wa-ɗaka faiti su.»

Gaaɗalemai GALA pɔ bɛ

«Giya ɗaa, giya ɗaa, gi ɓa ɓolu è ɓɔ,

mazɔɓɔ ɗa ga Ƴooɗɔ GALAGI, gá-ƳALAGI!

²³ Ungo, gi ɓeni ɓooɗɔ ɓa ti gi yaava,

zii ɗiligiti ta-ɗooɗɔ ganigiti faa zu gizeiti ma,

gi ɗa zɔngɔi wo gizeiti ma.

Kɛɛ Ƴooɗɔ GALAGI, gá-ƳALAGI ɗa é ga Izilayele ná-kizogi.

²⁴ Kaite gi ma lounɓoyai zu,

kooɗɔ gani koo vai gi zɔɓɔ nuiti sɔɓɔ ganiiti kologoloni,

ta-logani goiti ta ta-logani wolaiti,

ti-loun zunuiti ta ti-loun anzanuiti.

²⁵ Gá laazu gá-unfegi zu,

gá-unfetalai ɗɛa ga gá-ɓɛɛmazeɗɛi.

Mazɔɓɔ gi kotoi ɗɛa Ƴooɗɔ GALAGI, gá-ƳALAGI laalɔɗɔma,

giya-o, gi-mɛmɛwolani-yo,

é ɓoozei gi ma lounɓo ziegi zu ma, eɓɛsu za.

Gi la woiloni Ƴooɗɔ GALAGI, gá-ƳALAGI wooi ma.»

4

¹ «Izilayele, ni ɗa ɗalena ma ɓolu,»

Ƴooɗɔ GALAGI wooi ɗana,

«ni ɗa ɓa ɓolu pɔ,

ni ɗa ɗɛɛ ɗa-ɗɔzɔɓa ɗooɗɔ ganigiti ba,

è mina ɗa ga leɓeteɓe,

² ni ɗa konai wo ga:

«Gɛ ɗonaa Ƴooɗɔ GALAGI ma, nii é vulua,»

ni ɗa kɛɛna, è zie ga gaamai, sɔledai zu, ta teleɓodai,

zii ɗiligiti ti ɗilagilagiti ta tuyai loo ɓooɗɔ ɓɛ, Ƴooɗɔ GALAGI ɓooɗɔ zu,

ti naa ɗɛ ga ta-ɓooɗɔ maamusei.»

³ Mazɔɓɔ Ƴooɗɔ GALAGI wooi ɗana

Zuda nuiti ma ta Zeluzalɛme ma:
 «À kpala niinei ma wozai wo,
 à ɓe ani zuwui vazasu kpolo ɗaingingiti saama.
 4 A ɓoɗɓo ɗade Ƴooɗɓo GALAGI ɓe,
 à valibo wo-yiimave,
 Zuda nuiti ta Zeluzalɛme zeɪ wo nuiti.
 Mazɔlɔɔ ni naa laade,
 nà-ziiɗaawanai ɗa yeizu eɗe abui, è galai wo,
 nu nɔpe ge la zooga é ɓa paa,
 tɔɔzei wo-zie vele ɗɔiti ba.»

Toomai é ɓaazu
é zeɗe ga lekpɛma veleɪ nu ɗɔɓezuve
 5 «À zeze ga nii Zuda yooi pe su,
 wo bo, é mɛni Zeluzalɛme ná pe:
 «A bo! Wo puɓugi ɓe zooi zu ná pe!
 A kpeei loo, wo wooɗula la gola, wo ɗe ma:
 A ɗaale ba, ade li taa wolaiti su, siɗiɗi ti ma!»
 6 A poogi ɗaalo Siyɔn letema veleɪ,
 à ɓela, à mina lo pa!
 Mazɔlɔɔ nà ɓaazu ga maanɔɗɔi,
 é zeɗe lekpɛmave nu ɗɔɓezu veleɪ,
 ta kidaavili faa zuɗologolo golai.»

7 Zalai vologa ná-ada maalɔɗɗuai,
 zɔi é ziiti suɗologolo su, é ɓilɛni pelei ma,
 é ɗulaa seizuve ga é wa-yooi ɗologolo,
 ga é wa-laa wolaiti kologolo, é ti zuɗakai ye.
 8 Naa ɗa é ba, à saa wɔlɔ wo seɗei loo ɗɔba,
 à ɗolɔi wo, wo ɓoɗɓo maawɔin!
 Mazɔlɔɔ, Ƴooɗɓo GALAGI ná-ziiɗaawanai la zeɗezu ade maala.

9 «Naama volo ná, masagi iɗɔ ka leve,
 kundiɗiiti ɓalaa, zalaɗa ɗula nuiti ta ɓala,
 GALA goo wo nuiti daa ɗa ɓɔ,»
 Ƴooɗɓo GALAGI wooi ɗana.
 10 Gè ɗeni ma: «Ee, Maliɗii Ƴooɗɓo GALAGI,
 è niima nuɓuseiti yaavaa, ta Zeluzalɛme!
 E ɗe ma: «Wa ziileigi zɔlɔɔ!»
 Tama boɗa zɔkpɔi ɗa é laani gi-ɗɔdave.»

Ti zili nuiti ti ɗulazu adave pe
 11 Názu Maliɗii ɗa ɗe nuɓuseiti ta Zeluzalɛme ma:
 «Fiile ɓadii ɗa zeɗezu teɓebai zu ada ɗaagoozagiti,
 é ɓa, é ɓu nà-nuɓuseiti ma.
 Fiile go la de, nii nu a zoo nɔ é molo ɗaavɛɛ la.
 12 Toɗa ga fiileɪ nii seɓei wɔɔlɔai gola,
 é ɓaazu, é zeɗe miná nà-devei zu.
 Niizu nà ɗa gè tukpɔi laaleɛzu ti wu.»

13 Sili nui ɓete, é leɛzu eɗe tonaɗiingiti!
 Ná-kooɗɓo wotoloiti keɛɓe eɗe tongolɔ fiileɪ,

ná-sooiti fefage ɔɔɔ ma, é leve kofeiti ba!
Gi maanɔɔɔ, gi ɔɔɔɔɔɔɔ!

¹⁴ Zeluzalɛme, yii maagba, è ná-faa ɔɔiti kpetee ba, da ɔizo.

Siɛgi ɔɛgele ɔa è kɛɛzu zeini kisiɛ ɔɔi zu?

¹⁵ Woilo wooi naa ma, é zeɛzeu Dan yooi zu,
toɔa maanɔɔɔi ma vai wosu.

Toɔa wosu, é zeɛ Efelayime ɔizeiti ma:

¹⁶ «À bo nuɔuseiti kpein ma, wo Zeluzalɛme loo ɔisu:

«Nu ɔɔiti ta ga maabuɔa, ta vaazu,

ti zeɛ zooi ná zu, ve ná maagoozaai.

Ta kpeei loozu Zuda laa wolaiti daalɔɔma.

¹⁷ Ti latige Zeluzalɛme ma, eɛ kpalagi make nuiti,
mazɔɔɔ ná ɔa ti wuzefai daalɔɔma,» »

Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

¹⁸ «Naa kpein ka ɔɛɛzu ga de, Zeluzalɛme,

tɔzei è-zie veleiti ba, ta da-ɔɛwotiiti.

Da-nu ɔɔulai ma ɔulanumai ɔana,

aneɛ ni gaawanave, toɔa yeizu

eyesu é lo è-yii va.»

Zelemi yiiɔɔɔɔɔ fai

é lo zooi ná-maanɔɔɔi va

¹⁹ Ee, kɔozuve ɔa taɔazu!

Nà laavoesu ga taɔai.

Zii ɔa doɔazu gola.

Gè la zooga gè va maagɛ kpɔ.

Gè puuugi wooi menini, ta kɔɔɔ ɔeei.

²⁰ Toɔa wosu ga: «Faa zuɔɔɔɔɔɔɔ! Faa zuɔɔɔɔɔɔɔ!»

Mazɔɔɔ zooi ɔɔɔɔɔɔɔa ɔɛɛɛin.

Gaamago nɔ, ná-peleiti ti ɔɔɔɔɔɔɔa,

sèizuveti gaavala ba.

²¹ Nà yesu kɔɔɔɔ ɔoogiti kaazu,

gè da puu gooi meni eyesu yeelɛ?

²² Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛ ma: «Ungo, ɔi ge la ná-nuɔuseiti ma, ti la kwèɛ.

Ta ga ɔimalala lointi.

Ti valage ɔigi ma.

Ɔigi ɔa ti ma nɔ ga ta ɔena faa ɔɔi ɔɛa.

Kelɛ ti la faa vagɔi ɔɛɛ veleɛi ɔwɛɛ.»

²³ Gè welɛa eteai va,

welɛ, kevele ɔila ge la ba, sunakai ve.

Gè welɛa geɔɔɔɔɔi va,

ná-wozakalagiti ti loa ya.

²⁴ Gè welɛa gizeiti ba,

welɛ, ti niikpiga,

gize goiti kpein ta balizu.

²⁵ Gè welɛ, gè petɛ ga nuɔusei ɔɛɛɛa,

ta wɔniiti kpein ti velaa.

²⁶ Gè welɛ, gè petɛ ga zooi é ɔɛni ga gulu ɔelei,

é gɛa ga tevebai suvɔai.
Taa wolaiti ti pɛ ti woloa Gɔɔɔɔ GALAGI lugɔ,
tɔɔzei ná-ziiɔaawana wolai va.

²⁷ Mazɔlɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gaa:

«Eteai pɛ ge ɔologologa,
kele gè la kologolosu metu.

²⁸ Naa maavele ma, eteai gɛ gɛ gaazudɛvui zu,
geegɔlɔgi é maazuve, su gɛ bidi,
mazɔlɔɔ gè boga.

Gè deveve fɔɔn, gè la galega ma vo su.»

Ziizoolɛi

²⁹ Soo bulugiti ta mɛɛn vili nuiti maalugi mɛnigai ma,
taai pɛ ge velani, ti ɔa lɔ dɔbɔi zu,
ti ɔa lɛ fasa wolaiti ma.

Taai pɛ suwoga, nu nɔpɛ ge la mɔ ná.

³⁰ Zeluzalɛme, taa wolai é ɔologologa, leeni gɛ è keɛzu?

Da bɔɔɔ maaɔilizu ga sege bɔigi,
è zanu balaiti dɔ yeeiti ba,
è ani leigi zie è gaaazu ɔɔpoluve.

Da bɔɔɔ vasu wafuun nɔ.

Da-wɛɛinti ti è wɔinzegea,

ti wɔinve ga ti è vaa.

³¹ Mazɔlɔɔ nà kpala gooiti mɛnisu,
egɛ anzanui doun zɔlɔ koozuwanai ba,
egɛ koozuuili kpeeiti, doun zɔlɔda mɔungi zu.

Kpee wooiti be Siyɔn anzanu loin toozu.

Toɔa zikɔzu, é ɔa yeeiti tɛ geezu, é gɛ ma:

«Màanɔɔɔa, nà ga za nu vaa nuiti zea!»

5

Sɔle nu ɔila kpala ge la

Zeluzalɛme taai zu

¹ A ziezie Zeluzalɛme taazuve ná pɛ,
wo wele, wo gaazaɔa bo pɛ,
wo wele adave pɛ,
ni nu ɔa ná, é gɛ ɔila kpe, nii é ziezu ga sɔledai,
é gaaɔaazu é gɛ ga lada nu,
naazu nà Zeluzalɛme taai tei maavaaye.

² Anɛɛ siegi zu ti gɛɛzu la:

«Gè ɔonaa Gɔɔɔɔ GALAGI ma, nii é vulua,»
gaavee ɔonai gɛ ti bosu.

³ Gɔɔɔɔ GALAGI, nii è wɔindai la, naa gɛ é ga woogɛɔiladai.

E niima nuiti dogani, kele ti la gaagaani.

E ɔeni pɔ è ti undaavili, kele ti ɔeleni tene gooi va.

Ti gaaazuve ɔaani, é leve fasai va.

Ti ɔeleni ga ti-zie velel maa mina valibo.

⁴ Gè ɔeni gɛɛzu bɔɔɔ ma naazu:

«Doungo vaa nɔ ɔa ga ga nii, ta faiti keɛzu ti la gaagaazu.

Ti la Gooḡo GALAGI ná-pelei ḡwεε,
ḡaa ta-GALAGI ná-deveiti.

⁵ Nà li niina leḡa totuḡḡiti pḡ pelei,
ḡè ḡḡe ti ḡḡ,

mazḡḡo tiya ḡa ti Gooḡo GALAGI ná-pelei ḡwεε,
ta ta-GALAGI ná-deveiti.»

Kele ti kpein ti unbawului zuḡaleḡaleni ḡḡma,
ti galuiti kpein sulevelebeni.

⁶ Naa ḡa é ba, zalai ḡa ḡulazu dḡḡi zu, é laale ti wu,
zuluḡui zeḡe neḡe zu, é ti valivali ga.

Kḡii ḡa lḡḡuzu ta-laaloave,

zḡiti ta ḡulana ná ḡa, é náti bali ga.

Tḡḡzei ta-lḡ koloḡologiti bo da mḡinda,
ta-yaavai zu ḡa liizu nḡ ga wḡḡba kenein.

⁷ «Naa pe poluma, Zeluzaleme,
nà zoo neḡi ḡè è maavaaye leeni ma?

E-leaiti ti ḡelea bà, ti ḡile zεε ḡalagiti polu,
ti ḡa naati ta-minazeḡegiti bo.

Nii kpein maaneeni ḡè ke ti ḡe, ḡè naa ḡeeni,
kele ti wεenziḡi woni,

ti ḡaale ba koloḡolo anzanui ná-pelei wu.

⁸ Ta ga gaazuleε zooiti, ti laamiizu ga pḡḡo,
ti ḡilagilagi ḡa zikḡ seiḡḡḡi anzai ḡolu.

⁹ ḡè la wuzḡea ti laalḡḡma naa maavele ma ḡaa?»

Gooḡo GALAGI wooi ḡana.

«ḡè la nḡnḡ ḡotokula niima zii ḡeḡalai ma ḡaa?

¹⁰ A le, wo nà-leezen belei ḡoloḡolo,
kele à mina ti pe suwuḡaaleve.

A ma bekeḡiti teve ba,

ti la ga Gooḡo GALAGI nḡnḡ.

¹¹ Mazḡḡo Izilayeḡe masadai ta Zuda masadai ti yàavave,»
Gooḡo GALAGI wooi ḡana.

Kelebai ma lḡḡi

¹² «Ti ḡeleni bà, nà, Gooḡo GALAGI,
ti ḡeni ma: «Zobo nḡpe ge la be!

Maanḡḡo la zeelia ḡi ma,

ḡi la kḡḡ ḡa ga ḡaazu, ḡaa pului!

¹³ GALA goo wo nuiti tḡḡi, ta nḡ ga fiḡeiti,

GALA goo ḡila kpalaa ge la veeni ti ya.

Maanḡḡiti ti ti ma vaa wosu, naati ti la ti unma!» »

¹⁴ Naa ḡa é ba, Gooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii wooi ḡaa:

«Tḡḡzei wo naama wooi woga,

nà dàawooi ḡeεzu è-laave eḡe abui,

ḡè niima nuḡuseiti ke ga gului

nii ma abui a ti ḡala.

¹⁵ Ee, Izilayeḡe nuḡuseiti, nà zeḡezu ga zii ḡili ḡoozama,
ḡè ḡaa la wo laalḡḡma,»

Gooḡo GALAGI wooi ḡana.

«Zii ve nu la vɔniga ma eyɛsu pɛ,
 zii ve ɛ nɔ kaite,
 zii ve wo la daawoo ɣwɛɛ,
 ta wo la kpɔɛ wooiti gaagaaazu.

¹⁶ Ta-mɛɛn vuu bɔlɔi ɣɛvɛ eɣɛ kabayeɣei daalaogai,
 ti pɛ ta ga kɔɔɣuluɔaiti.

¹⁷ Zii naa ɣa wa-molo mɔɔiti koloɣolo ta wa-laamianigiti,
 toɣa wo-loun zunuiti undaavili ta wo-loun anzanuiti,
 toɣa wa-logani goiti ta ma wolaiti undaavili,
 toɣa wa-leezen beleiti koloɣolo ta wa-ɣooleɣoole guluiti,
 kɔɔi ɣa wa-laa wolaiti koloɣolo niiti siɣigi ti ma, ti ga wa-ɣitogi.

¹⁸ «Kɛɛ anɛɛ naama voloiti su, ɣɛ la wo-ma zuwu ɣaalevea jɛɣɛɛin,» ɢooɣɔ GALAGI wooi ɣana.

¹⁹ «Ni gaazaɣa ga wona ga: «Leeni vaa zu ɢooɣɔ GALAGI ada-ɢALAGI nii kpein kɛɛzu ga adeye,» da ve, Zelemi, da gooɣaavotegi wo ga: «Wo ɣɛɛni tɔun ba, wo da boti ɣɛ gala kiligiti bɛ wo bɔɣɔ yooi zu. Zeno ɣana, wa botii ɣɛ la wɛɛinti bɛ zou ɣili su, ɛ la ga wa-you!» »

Ni GALA nɔ-zobogi la ɣwɛɛni

²⁰ «Niima wooiti ti wo Zakɔbe mavofodaiti ma,
 ɛ wo Zuda yooi zu nɔ pɛ:

²¹ «A woilo nii ma, ɣimalala nuɔuseiti, ti la ɣelegeleni,
 ti-ɣaazuvɛ ɣa ti va, ti la wozaɣaa,
 ti-woiyɛɣei ɣa ti va, ti la faa mɛniga.

²² Wo la unfesu mɔ ɓaa?
 ɢooɣɔ GALAGI wooi ɣana.

Wo zasu la ɓalizu, wa lona ɣaazu,
 nɛi ɣɛ naɣaegi ɣɛai ga kpoloɔɛi ɣwɛgi?
 Kpelagi ɣana eyɛsu ɣɔ ɛ la buɔɛa maazu.
 Toɣa da jiikpi, kɛɛ zobo ge la bɛ, ɛ va li ada ɣili,
 ma lakpatakpagiti tugi ɣa da ɣula,
 kɛɛ ti la lia ada ɣili nɔpɛ.

²³ Niima nuɔuseiti, kololala yii ɣa ɛ ti ɣoozu, ti ɓakage,
 ti voluazoga, ti li.

²⁴ Ti la bosu yiimavɛ ga:

Ade lua ɢooɣɔ GALAGI va, ada-ɢALAGI,
 toɣa da tonai ve ade ya ma yeegɛɣalai ma,
 samai ta foɣo undaagɔlazuɔɛ,
 ɛ dɔɔɣɔiti make ade vɛ molo leve vai ma.

²⁵ Wa-vaaɣaaza golaiti ka ti gaavalaga naa pɛ ba,
 wa-ɣotoiti ka ti wo valaga niima ani vɔɣɔiti ma.

²⁶ Mazɔlɔ nu jɔiti ta nɔ-nuɔuseiti saama,
 ti da gaavɛɛnɛgi wo, eɣɛ nui ɛ balii zeizu,
 ta tumɔi zeizu, ti nuiti so su.

²⁷ Ta-veɛiti daaveɣɛ ga yaava aniiti,
 eɣɛvelei wɔni laɣagi laavegai la ga wɔnii.
 Naa ɣa ɛ kea ti ɣɛa ga zobobe nuiti ta kpetɛ nuiti.

²⁸ Ti wɔlɔa, ti wulo,
 kwɛ ge la ta-vaa jɔu ɣɛɛ vai va.
 Ti la tukpɔi ɣaalevezu ga telebodai,
 ti la podoun maalobosu,
 ni naa laade, naati ta la bɔɣɔ zɔlɔ,

ti la bala nuiti maalobosu.

²⁹ Gè la wuzegèa ti laalɔɔma naa maavele ma ɓaa?

Gɔɔɔ GALAGI wooi ɗana.

Gè la nɔnɔ ɔotokula niima zii ɗegɗalai ma ɓaa?

³⁰ « Maalua vaiti ta tɔɔɔ ɗolɔɗolo faiti ta ɗɛɛzu zooi zu.

³¹ GALA goo wo nuiti ta zɛɛ ɓɛiti nɔ wosu.

Zalaɗa ɗula nuiti ti zei ti unda ga ta-zobogi.

Nà-nuɓuseiti ti naa nɛɛ ɓe gola!

Leeni ɗa wo ɓaazu kɛɛzu zooi ná-ɓelela ɓele vai zu?» »

6

Maafonɔgi Zeluzalɛme zo fai zu

¹ Benzamen nuiti, à ɓela, wo ɗula Zeluzalɛme ɓa!

A puɓugi ɓe Tekoa!

A poogi le geezu Bete-Kelɛme maazu!

Mazɔɔɔ maanɔɔi ɗa ɓaazu,

é zeɗe lekɓemave nu ɗɔɓɛzu ɓelei,

maanɔɔ zeɓele gola ɓe.

² Gè koloɗologa, Siyɔn anzalopoi, pagai, zaalamai!

³ Nuiti ta ɓa pɔ be eɗe baala make nuiti,

ta-ɓaala kpulugiti ti ti ɓolu,

ta ta-ɗɔɔlaaɗaiti to daalɔɔma maafoolii zu,

ti ɗilagilagi ta-ɗuɗuiti ti ná,

ɓe ta li ga ta-ɗɔɔ ɓulugiti ná.

⁴ Ta zezezu, ti ɗe ma: «À ɗeɓele ɓete,

ade kɔɔi ɗɔ daalɔɔma!

A wuzegè, ade so folo gaalɔgai zu.

Ade maawɔinda, tɔzei foloi daa,

kpɔkɔ niinigi zuwɔɔɓa.

⁵ A wuzegè, ade so ga kpiddi,

ade ná-pele ɓapagiti golo.»

⁶ Gɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɗii wooi ɗaa:

«À ná-gulu wolaiti pɔ,

wo sasai ɗooli Zeluzalɛme ma,

taa wolai maaneai ga maafolo,

tɔzei faa ɗɔi ɓa é ɗɛɛzu su.

⁷ Eɗeɓelei kɔɔyegèi a ɗa ziei ɓili da,

zekana é ná-faa ɗɔi ɗulazu la.

Keni tooma vai ta faa ɗɔu vai nɔ ɗa nu a ɗa menɔ ná,

yeenɔpe nu ɓɔɓ vai ta nu maawana vai nɔ ɗa gè kaazu ná.

⁸ Va bu, è ɓa ɗima, ɗa ɓe Zeluzalɛme,

ni naa laade, nà ɓeteɓezu è ɓa,

gè è ɗe ga zooi koloɗologai, nu la su.»

⁹ Gɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɗii wooi ɗaa:

«Izilayeɓe mɔtai zegai, à naa volo ba,

eɗe leezen ɓelei ma ɗɔɔɔgiti.

A yee leve mɔinmɔin leezen ɓelei ma ɗɔɔɔgiti ga,

egɛvelei kpele kɛɛ nu a ɔa kɛɛ la
siɛgi zu ɛ ma waai ɔulazu la.»

¹⁰ Bɛ ɔa nà bɔɛ pɔ,
bɛ ɔa nà tɛnɛ, ti va woilo ɔòo ma?
Ti woizuɔɔlɔvɛ, ti la zooga ti va ɔida faa wu.
Wɛɛ, Ɔɔɔɔ GALAGI ɛ-laawooi ɔa ti ya ga jɛɛvae gani nɔ.
Naa wɔin la ti ma.
¹¹ Nòun tetema, Ɔɔɔɔ GALAGI,
dàaveɛ ga ɔa-vai ma yiiɔaawanai,
gè make vai ma, naa ɔa kpòlɔzu.

«Kula yiima ɔɔma, ɛ pu doungoiti ma taazuɔvɛ,
ta buzeɛ niinɛgiti ti ɔaalɛai ba ti-ma ɔulugi.
Mazɔlɔɔ anzazinigi ta anzanui ta zo,
nu wɔlɔzaɔagi ta zɔi sii zuɔoozaai na,
naati ta zo ɔalaa.
¹² Ta-vɛɛiti ta ɔɛ ga nu ɔiligaa tɔnɔ,
ta-ɔalagiti ta ti-anzaiti ɔalaagi,
ungo, nà zeei wuzegɛzu zooi nii zu nuiti pɛ daalɔɔma,»
Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.
¹³ «Mazɔlɔɔ ɛ zo ɔolomadɔɔiti ma, ɛ li seizumaanɛgiti pɔ,
ta ti-ɔɔɔ lɔnɔgi nɔ ɔaizieu, ɛ zo GALA goo wo nuiti ma, ɛ li zalaɔa ɔula nuiti pɔ,
ti pɛ ta zieu ga yaavai.
¹⁴ Ta nà-nuɔuseiti ta-ɔalai ɔaavɛ nɔ zalezu,
ti ɔɛ ma: «E zolooga ga pagɔ, ti pɛ ti zolooga su,»
tama faiti tanɔpɛ ge la liizu ga pagɔ.
¹⁵ Ta unfesu nɛi ɔaa ga kɔzɔba vaiti ti ɔɛɛni?
Unfe ge la ti ma tago pa,
ti la vɔlɔ zooga ti va unfe.
Naa ɔa ɛ ba, ta loo ɔɔma, ta zɔiti ti loozu,
ti ɔezegɛle naama yeeɔɔɔalɛi zu,
yeei ge ɔɛɛzu la ti voluvaawo,»
Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ɛ boga.

¹⁶ Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:
«À lago lo dɛɛ pelei zu, nii wo ziaai la,
à gwɛɛi wo, wo gaazaɔa bo, ɛ vɛɛ faiti ba wo zɛɛni ti zu.
Bɛgele ɔa ɛ ga pele vagɔi?
Naa volu à zɛ la, wa dooɔo sɔlɔɔ ɔɔɔ vɛ.
Kɛɛ ti ɔooɔaavoteni, ti ɔɛ ma:
«Ba-o, gi la ziaa la pɛ!»
¹⁷ Gè ada make nuiti seida wo zaama, ti ɔɛni wo ma:
«A dama ga puɔu fɛɛ wooi!»
Kɛɛ ti gaavoteni, ti ɔɛ ma:
«Gi la woiloga naa ma!»
¹⁸ Naa ɔa ɛ ba, ee, zii ɔiligiti, à woilo ɔòoi ma!
A ɔida bu, wo ɔɛ ga zeeleiti faiti su
ti ɔɛɛzu ti vɔ bɛ!
¹⁹ Zou, woilo!

Wɛɛ naa ɔa gɛ ʋaazu ga maanɔɔɔi niima nuɔuseiti pɔ,
ta-ɔisie nɔiti sulɔnɔgi ɔana.

Mazɔɔɔ ti la woiloni daawooiti ma.

Ti ɔɛɛni na-tɔgiti ba.

²⁰ Leeni ɔa gɛ kɛɛzu ga ansansegi

ɛ zeɔezu Saɔa yooi zu,

baa seeli kpaɔa maku nɛɛnɛgi ɛ zeɔezu zooi zu ná maagoozaai?

Wa-ɔala zalaɔaiti maayo ge la bɛ,

wa zalaɔaiti ti la nɛɛni bɛ.»

²¹ Naa ɔa ɛ ba, Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:

«Nà ʋaazu kɔɔɔziɔa aniiti daazu niima nuɔuseiti ta-velei zu,

toɔa ɔɛɔɔɛiti too ʋɔɔma ta doun zunuiti,

ti-zeiɔɔɔiti ta ti-wɔɔlaiti ta saai zɔɔɔ su.»

Ti zili nuiti daalɛ vai ti wu

²² Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:

«Nuɔuseiti ta ʋaazu,

ti zeɔe lekɛmaɔe nu ɔɔɔezu vele yooi gila su.

Zii ʋe bɔɔɔai gola ɛ ʋilɛsu pelei ma,

ɛ zeɔe zou bela ga.

²³ Ta-zalaɔusuiti ta mɛɛinti gaalɛɛzu ta kpɛɛinti.

Ti zunɔɔɔe, ti la maawɔingaa ɔɛa,

ti da zɔngɔ eɔe kpolodei a ɔe zɔngɔzu.

Ta zeini sooiti kɔma,

ti zeidai kpasu eɔe nu gila kɔɔɔ vai ma

Siyɔn nuɔusei laalɔɔma.»

²⁴ Gi naama wooi mɛnigai ma,

gi-yeeiti su ɔɛni yɔɔɔe,

maaɔilii lɔni gi ma,

tabai gi zo eɔe anzanui a ɔɛna doin zɔɔɔsu.

²⁵ A mina li balaɔai zu,

à mina li pelea zu,

mazɔɔɔ nu ʋaa nuiti ta paai wosu ná,

maalua ʋaa ʋe mini-o-mini!

²⁶ Nà-nuɔuseiti, à saa wɔɔ wo seɔei gili zaama,

wo ɔilikili zuɔui zu,

à ɔaalɛi eɔe doun gila saai.

A maawɔin wɔɔ wuyei loo.

Mazɔɔɔ faa zuɔɔɔɔɔɔ nui ɔa ʋaazu ade ʋɔ ga kulafilibai.

²⁷ «Wɛɛ, Zelemi, gɛ è logɛ eɔe nui ɛ kɔlui ʋetɛsu,

è nà-nuɔuseiti poluɔula,

ɔa ʋaazu ti-zie vele ʋetɛsu, è kwɛɛ.

²⁸ Ta ga nuiti ti bakagai, ti ʋɔɔnɛ,

tɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔ nuiti,

ti baave eɔe kɔlu bɔigi ta kɔlui,

ti pɛ ta ga faa nɔu ɔe nuiti.

²⁹ Fuulei ɔa ɔa bɔkolo, ɛ fiilɛi ʋu,

kena kpui ɔa ɔa nɛɛɛ abui ɔa.

Kɛɛ wafuun faa ɔa kɔlu ɔaawuun nui a ɔa kɔlui ɔaawuun da,

ma jɔi kpein ge la da ga ɖula ba.
³⁰ Ta loli ga walii maayo ge la laani,
 mazɔɔ Gooɖo GALAGI ti maayosegea.»

7

Zee ladalai

- ¹ Gooɖo GALAGI devei veeni Zelemi ya
- ² ga é lo nu leezuve GALA sei vele ma ɖoizuve, é keela wooi nii wo: «Wɔiti kpein wo ga Zuda nuiti, wo leezu ga nu leezu vele tɛi, ga wo nɔko Gooɖo GALAGI wu, à woilo Gooɖo GALAGI laawooi ma.
- ³ Gooɖo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii, Izilaye le ná-GALAGI wooi ɖaa: «A wo-zie veleiti ta wo-zogiti maavalibo. Naazu, ná wo ye ná, wo wa-eteai zie adaɓe tɛi.
- ⁴ A ɓe voluzeizu yaava ɓɛi naa va ga: Uɛ ɖa ná ga Gooɖo GALAGI zeilei, Gooɖo GALAGI zeilei, Gooɖo GALAGI zeilei!
- ⁵ Ni gaamazu wa wo-zie veleiti ta wo-zogiti maavalibona, wo tukpɔiti gaaleɓe ga telebodai kpɛ nu felegɔiti zoɖoɓu,
- ⁶ wo ɓɔɖo zo wo mina ween wɔnzegɛ, ɓaa podoin, ɓaa poanzai, wo ɓe sɔbalala nuiti paa vai va ɓe, wo ɓe ɖilizu gala kiligiti ba, wo ɓɔɖo maanɔɖo vai zu,
- ⁷ naazu, ná wo ye ná, wo wa-eteai zie niima yooi zu, nii kaite gɛ feeni wo-mɛmɛwolani ɓe eyɛsu ɖo.
- ⁸ «Kele wɔun, wa voluzeizu yaava ɓɛiti ba, niiti ti la faa nɔɓe paa wo ma.
- ⁹ Leeni ɓe mu! Wa unmai wosu, wo nuiti paa, wo weenziɛgiti bo, wo zee minɛiti sege, wo ansansegiti kula ga zalaɖai Baale ɓe, wo nɔko gala kiligiti bu, niiti wo la ɖeni ti ɖwee!
- ¹⁰ Naa vɔluma, wa ɓaazu niina, wo lo gaaɓuɓe niima vele wu, nii feai ɓɛ, wo gɛ ma: Gá ziileigi zu! Kele kɔɔɓa vaiti kpein ka wo keezu!
- ¹¹ Toɖa wo ɖaazu ga toosu nuiti ti-ɓɔɖuɓuɓe ɖa ga pelei niigi dɔaseigi wosu ma? Ná ɓɔɖo veile ɖana gɛ kaazu la,» » Gooɖo GALAGI wooi ɖana.
- ¹² «A li lee de Silo, ɓe ná ɖeni ga sɛizu ɖadegai, wo ná ɓete, vele gɛ náɓe zogai la, ná nuɓuseiti Izilaye le nuiti ta-vaa jɔiti maavele ma.
- ¹³ Niizu, tɔzei zekana wo zieɓu la, gɛ boni wo ma, gɛ la looɖoni bo fai va wo ma, wo la woiloni, gɛ wo lolini, wo la sulooni,» » Gooɖo GALAGI wooi ɖana,
- ¹⁴ «naa ɖa é ba, pelei nii feai ɓɛ, pelei nii wo ɖigi logai ba, niima adaɓe gɛ ná veeni wo-ɖɛwolani ɓe ta wa ɓɔɖo, ná sosu eɖevelei gɛ Silo zoni da.
- ¹⁵ Ná wo ɓilisɔ ya, wo maagooza ɓa, eɖevelei gɛ wo-ɖɛleaiti pilini ya la, Efelayime nuɓuseiti.» »

Maanɛɛnei GALA ge la da ga woilo ma

- ¹⁶ «Da ɓe, Zelemi, mina niima nuɓuseiti maavaa laazeeli mà, mina fali wo, è mina maanɛɛne woo laazeeli mà ta-vaa zu, mina ti-maavee ve ɓɛ, mazɔɔ gɛ la woiloga è-woo ma ɖegelein.
- ¹⁷ E la naa ɖaazu ɓaa, niiti ti ti ɖeeɓu Zuda laa wolaiti su, ta Zeluzalɛme taazuɓe?
- ¹⁸ Dointi ta kovii ɖalezu, ɖeeɖeiti ti abui ɖaazo, anzanuiti ti ɓulu vukɔi ɖaayo, ti gatoiti kpɛte, ti ke ga Geezu Anzanu Masagi* ɖɔɔi. Ta dɔɔi ɖulazu ga puya zalaɖai gala kiligiti ɓe, nii a ke ti zii ɖologolo.
- ¹⁹ Ná ɖa nei ti ziiɖologolosu ɓaa?» Gooɖo GALAGI wooi ɖana. «Tiya ɓɔɖo laade nei ɓaa ti ɓɔɖo unfesu?
- ²⁰ Naa ɖa é ba, Maliɖii Gooɖo GALAGI wooi ɖaa: Ná-ziiɖaawana wolai ta ná-ziiɖulagi ɖa yeizu niima adaɓe ma, é zeeli nuɓuseiti ma ta suaiti, é zeeli guluiti ma dɔɔi zu ta zooi ɓaalɔnɔgiti pɛ. E gɛ eɖe abui nii é la zaa pɛ.»

* **7:18 7:18 Geezu Anzanu Masagi:** Baɓilɔne anzanu ɖalagi Asetaate laaseigi.

Zii nii é la woilosu ná-GALAGI woo ma

²¹ Góogó GALAGI, Fai-Pé-Maliǵii, Izilayele ná-GALAGI wooi ǵaa: «À wa-ǵala zalaǵaiti kpó zóoma zalaǵaiti ba, wo ma zuaiti mi!

²² Mazóbo ǵè wo-mémewolani kulaai ma Ezipete yooi va, ǵè la ǵeni bóeni ti vó, ǵè va deve ve ti ya nǵeǵeǵin, é va vile gala zalaǵaiti ta zalaǵa ǵiligaa va.

²³ Kéle wéle devei va nii ǵè feeni ti ya: «A woilo góoi ma, ná ǵé ga wa-GALAGI, wo ǵé ga ná-nubuseiti. A zie ga pelei naa pé nii ǵè wo leveai la, naa ǵa a ké wo undaanéé.»

²⁴ Kéle tiya ya, ti la ǵeni woiloni, ti la wooiti daalaoni. Kéle ti zieni ga tiya bóǵoi ti yiima vaiti nó, ta ti ǵisu vaa nǵiti nó. Nii mu ta ké ga ti ǵaavote mà, toun ti voluaveni bà.

²⁵ Kaipa voloi wo-mémewolani ti ǵulani la Ezipete yooi va, eyesu niizu, ǵè ná-botigé nuiti teveni wo ma, GALA goo wo nuiti, folo-o-folo doogó ge la ba.

²⁶ Kéle ti la woiloni góo ma, ti la wooiti daalaoni. Ti ǵogiti toni ga, ti faa nǵi ǵé, é leve ti-mémewolani tóni va.

²⁷ «Zelemi, da niima vaiti pé bosu ti ma, kéle ti la vaazu è-woo zosu. Da woogulazu ti ma, kéle ti la è woogaaavotega.

²⁸ Naazu, ǵé ti ma: «Wa ga ziiti ti la ǵoloni Góogó GALAGI vé, ta-GALAGI, ti ǵélezu téné gooit ba. Woogǵilada la mó wo zaama, é nǵéle wo-laawooiti su.» »

Maaǵolo vetugi zu

²⁹ «Zuda nubuseiti, à wóungi buye, nii é è ǵalivaa vai léezu, wo pili ya. Wo lé gizeiti ma, wo da ǵóbi wo!

Mazóbo Góogó GALAGI wo wóinzeǵea, é niima yeegǵalai ma nubuseiti daaviliga, tiya ǵa ti ziiǵula vai ǵea.»

³⁰ «Mazóbo Zuda nuiti ti wánama vai ǵea,» Góogó GALAGI wooi ǵana. «Ti kóogó gani ǵózoba vai zeini pelei wu feai bè, ti kózoa.

³¹ Ti zalaǵa ǵula adaǵeti kpetéve Tofete, Bene-Ginóme vetugi zu, nii a ké ti da ti-loun zunuiti ta ti-loun anzanuiti ké ná ga gala zalaǵaiti. Tama kaipa ǵè la ǵeni naama leve veeni, naa la vóbo ǵeni vileni ná-kisiéi zu.

³² «Naa ǵa é ba, foloi tanigaa ta vaazu, yeei niima adaǵe la mó loliga la ga «Tofete» ǵaa «Bene-Ginóme Vetugi», kéle «Nu Vaa Vetugi». Nuiti ta da poomaiti maaǵulu niina Tofete, ada valagi maavele ma,» Góogó GALAGI wooi ǵana.

³³ «Niima nubuseiti ma vóomaiti ta ǵé ga daamianigi wóniiti bé, ta dóbo zuaiti, nu nǵpé ge la ti ǵea.

³⁴ Zuda laa wolaiti su ta Zeluzaléme taazuvé, ná pele ǵesa feti ǵula zóngó wooiti tuǵó, naa véé koozuné ǵain gooit ba ta seipelela nu niinéi ta-wuyeiti. Mazóbo zooi ǵa ǵologolo nǵeǵeǵin.»

8

Nubuseiti ta-ǵaazugolei

¹ «Naama zieǵi zu, ta Zuda yooi zu masagiti ma ǵaeiti kula kabaiti su, ta ta-ǵundigíiti ma ǵaeiti, ta zalaǵa ǵula nuiti tóniti, ta GALA goo wo nuiti tóniti, é véé Zeluzaléme taaveaiti tóniti ba,» Góogó GALAGI wooi ǵana.

² «Ta ti vu, foloi ta alugi ta somideǵa bulugiti ti da volo ti ma, niima nuiti ti naati néeni vé, ti da ti lebi, ti ǵilini ti va, ti da ti ǵaizié, ti da maayei ti vé. Ti la ti ǵaaléa ba, ti la ti maaǵulua, ta ǵé ga kpóǵa póló zooi ǵa.

³ Niima nubusei nǵiti saama, mótai niiti ta yé vulua, naama adaǵeti kpein ǵè ti vazasu náti, ta yiimazeǵe ga saai é leve zenvui va,» Góogó GALAGI, Fai-Pé-Maliǵii wooi ǵana.

Gimala wafuungi ta gimala gitei

⁴ «Da nii wo ti ma, ga

Gooḡo GALAGI wooi ḡaa:

«Nui a loona,

é la mḡ ḡa ga baḡaga volu ḡaa?

Nui a zegena pelei va,

é la mḡ ḡalega ma, é va vile ma volu ḡaa?

⁵ Naazu leeni vaa zu Zeluzalame nuḡuseiti ti ziezū ga pele nḡi?

Leeni vaa zu ti goizuḡḡḡi ḡeezu ta-vele nḡi ma?

Niima nuiti giliḡe gola ta-ḡala wafuungiti ba,

ti ḡa ḡele ga ti mina ḡale ma mà volu.

⁶ Nà ḡidaazu bu, ḡe woilo naa ma nii ti bosu,

ḡe la gaama ḡḡe ḡila kpalaa menini!

Tanḡe ge la zegezu ná-faa nḡu volu,

ta la ḡeezu ma: Leeni ḡa ḡe keai?

Esḡe ka ná-kpize wosu nḡ,

eḡe sooi nii maaḡiliai é vile kḡḡḡ vai ma.

⁷ Anḡḡe wḡnii daa ga sigḡe, naa ná-seḡeseizu yeeḡḡḡalai ḡwḡḡe ḡeezuḡe,

kpumagoi ta zie wḡnigi ta seḡeḡeḡeḡeḡe, naati ti ti-ḡalema yeeḡḡḡalaiti kwḡḡ.

Kele nà-nuḡuseiti ti la tḡḡiti kwḡḡ

niiti Gooḡo GALAGI ti zeidai.

⁸ « «Wa ḡisiezū, wo ḡe ma: Gá ḡa-ḡima nuiti,

ḡiya ḡa Gooḡo GALAGI ná-tḡḡi ḡi ya.

Kele wa zoo ḡale naa wosu,

sieḡi zu niiti ti tḡḡi zeezu, naati ti ga zee nuiti la,

ti poluḡe ḡoloḡolosu?

⁹ Gima nuiti ti unfega, dualuagi ti zoga,

ti ḡea ga duḡi, ti li ga tiye.

Tḡḡzei ti ḡlea Gooḡo GALAGI laawooi va,

ḡimalai ḡeḡe ḡa é ti ya?» »

Niiti ti ḡigaiziezū ga faiti pḡ solooge su

¹⁰ « «Naa ḡa é ba, nà ti-anzaiti fe nu ḡiligaani zea,

ḡe ta-balagiti fe ti zo nuiti zea.

Mazḡḡḡ é zo ḡolomadḡḡḡiti ma, é li seizumaanḡḡiti pḡ,

ta ti-ḡḡḡḡ lḡnḡḡi nḡ ḡaiziezū,

é zo GALA goo wo nuiti ma, é li zalaḡa ḡula nuiti pḡ,

ti pḡ ta ziezū ga yaavai.

¹¹ Ta nà-nuḡuseiti ta-ḡalai ḡaavḡe nḡ zalezū,

ti ḡe ma: E zolooga ga pḡḡ, ti pḡ ti zolooga su,

tama faiti tanḡe ge la liizu ga pḡḡ.

¹² Ta unfesu nei ḡaa ga kḡḡḡba vaiti ti ḡeeni?

Unfe ge la ti ma tago pa,

ti la vḡḡ zooga ti va unfe.

Naa ḡa é ba, ta loo ḡḡma, ta zḡiti ti loozū,

ti ḡezegḡe naama yeeḡḡḡalai zu, yeei ge ḡeezu la ti voluvaawo,» »

Gooḡo GALAGI ḡa é boga.

Ipotevei

¹³ «Ni nà pḡ ḡe ti-ḡaawaai ta ḡula,

gè la leezen gila kpala kaani kpelei zu,»

Gɔɔɔ GALAGI wooi gana.

«Gè la koolegɔole gwaai gila kpala kaani ma wului ga, gaalaagi vɔa.

Naa ga é ba na ti pe feezu naati zea, niiti ta ge ziez zu ti ma.»

¹⁴ Leeni vaa zu ade yesu na ada gila?

Ade gaale ba toun, de le taa wolaiti su, sigigiti ti ti ma,

de saai maaɔun miná!

Tɔɔzei Gɔɔɔ GALAGI da-GALAGI ga é de undaavilis, u,

tofa ziei losu ade la, nii nu vaa anii bu,

mazɔlɔ gi lopele nɔuve toun tetema.

¹⁵ Gi gila gea ziilegi va,

kele faa vago nɔpe ge la geezu.

Gi gea maaɔungi wosu, gi va gedɛ,

kele wele, kidaaviligi va!

¹⁶ Niizu gani Dan vele ga gi zili nui ná,

miná ga ná-sooiti sokpa zu viilei gulazu ná.

Ti-ɔɔɔ lugiti ta zooi kpein kpalizu.

Ta ga va, faiti pe ti leve, ti ɔe,

zooi ta nii kpein é ga, taa wolai ta su nuɔuseiti pe.

¹⁷ «Nà kaali nɔiti tevesu wo laalɔɔma,

nu nɔpe ge la ti ma zuvaa sɔlɔga, ti da wo ni,»

Gɔɔɔ GALAGI wooi gana.

Zelemi ná-ziizoolɛi

¹⁸ Nà-ziizoolɛi ma zale la ná,

zii ga kpɔlɔzu kɔɔzu.

¹⁹ A woilo, nà-nuɔuseiti ta kpɔba ɔeei loozu,

é da zege ɔɔɔama zooi zu ná pe.

«Gɔɔɔ GALAGI la mɔ Siyɔn ɔaa?

Ná-masagi la mɔ náve ɔaa?»

«Leeni vaa zu ti dāa gaiziez, u,

ti nɔkɔ fai zu ta-gɔɔɔ ganigiti bu,

zii giligiti ta-ɔete aniiti?»

²⁰ «Molo levei ɔega, fɔɔɔi ɔalaa ɔega,

gi la gizoni.»

²¹ Nà-nuɔuseiti ti ɔologologa,

naa nà ɔalaagi kɔlogologa,

ɔɔlɔɔi ga gāazu, gè gea ga inɔtevei ɔnɔgi.

²² Siema wulɔ la Galaade ɔaa?

Dɔɔɔlɔ la náve ɔaa?

Leeni vaa zu nà-nuɔuseiti ti la gedɛsu?

²³ Ee, woin ga mà ga nɔungi zulaave ga ziei,

gāazuɔezɛiti ti ge ga ɔɔlɔ ma ɔeungiti!

Folo vee kpidi va, nà la ti pe ke ga ɔɔlɔ,

nà-nuɔuseiti ma voomaiti ma wɔlɔ!

9

Nubuseiti ti ga zee nuiti

¹ Ni ti dɔɔɔfuzu veeni bè tevebai zu, eɔe siɛ wo nu,
 nà la zɛɔe nà-nubuseiti ba,
 gè li, gè maagɔoza ti va.
 Mazɔlɔ ti pɛ ta ga wɛɛnzɛ nuiti,
 yaava nu bulugiti.

² «Ti-nɛgi ɔɛɛvɛ eɔe mɛɛin sumɛɛngai.
 Gaamai zaɓui zu laade ti va ɔe zeizu la zooi unda,
 kɛɛ kɛni zɛɛi zaɓui.
 Ti da faagaaazagi ɔe, ti da faagaaazagi maazu,
 ti la nɔn kwɛɛ,»

Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

³ «Eɛɛ ge ɔɔɔ zo ɔɔlai letema,
 nu mina la kɛɛɔɔlounɔa la.
 Mazɔlɔ kɛɛɔɔlɔin pɛ ka ga yaava nui,
 ɔɔla nui pɛ ka ɔɔɔ ɔɔɔɔɔlo kpɔɛiti fazasu.

⁴ Eɛɛ ka seɔɔɔɔi yaavazu,
 taɔila kpala ge la gaama wosu,
 zɛɛ wo fai nɛɛvɛ ti vɛ.
 Ti yɛga faa ɔɔi ɔɛɛzu, eyɛsu vɛ ti ná,
 ti la mɔ ɔalega ma, ti va va pɔ.

⁵ Ta ɔɛsu nɔ ga toomai ta ɔe, ti taɔili ɔɔzei,
 ti ɔɛ nɔ ga zɛɛ ta wo, ti taɔili ɔɔzei,
 ta ɔɛɛzu ga ti va nɔn kwɛɛ,»
 Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

Ɔɔɔɔ GALAGI ná-kpaazaɔai

⁶ Naa ɔa é ba, Ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔaa:
 «Nà ti maagbazu ga abui, gè ti vɛɔɛɛɛɛɔɛɛ.
 Mazɔlɔ leeni ɔili ka nà kɛ ga nà-nubusei bulugiti?

⁷ Niima nuiti nɛgi ɔa ga mɛɛin gaazɔbaai,
 nii ti bosu, naa ɔa nɔ ga yaavai.
 Ta ziilei fai wosu nɔ ga ti-laavɛ ti-zeɔɔɔɔ ma,
 kɛɛ naa voluvɛ ɔa ga ti baliiti da tuɔɔ.

⁸ Gè la wuzɛɔa ti laalɔɔma naa maavele ma ɔaa?»
 Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.
 «Gè la nɔn ɔotokula niima zii ɔɛɔalai ma ɔaa?»

Ɔɔɔi ta maawɔin yeeɔɔɔalai

⁹ Nà nà-ɔɔɔi ta nà-kpala gooiti bo gizeiti ma,
 gè kpɛɛ looi zuɔula tevebai ná-faa zu, vɛ tufa lɛnugi ɔɛa ɔɛɛzu ná,
 mazɔlɔ ti ɔalaa, nu nɔpɛ ge la mɔ ziezu ná.
 Nu la mɔ suaiti ta wɔniiti goomenisu naa vɛɛ toganiiti ba, ti pɛ ti velaa, ti li.

¹⁰ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔe ma:
 «Nà Zeluzalɛme ɔɛɛzu ga puulegi ná zuɔɔɔɔɔlo,
 koveiti daamiizuɔvɛ,
 gè Zuda laa wolaiti kɛ ga ɔɔɔvɛ adavɛti, nu la ɔɛa ná.»
¹¹ Zunu ɔa nɛi ná, nii é niima vaiti gaagaaazu, a ti voluwo?
 Ni Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa é ɔɔɛni pɔ,
 é dɛɛ lɛɛ leeni vaa zu zooi loai ya,

é ɖala eɖe tevebai zu, ve nu nɔpe ge la levesu ná?

¹² Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɖe ma: «Naama vaiti kpein ti zeelini ti ma, tɔɔzei ti ɖeleni ná-tɔ gooiti ba nii gè feeni ti ya, ti la woiloni gòo ma, ti la naa ɖeɛni nii gè boni ti ma.

¹³ Tɔɔzei ti vilege kɔɔɖɔ ganigi Baale ná-pelei ma ga goizuɔɔɔɔ, eɖevelei ti-ɖeɛni ti ti ɖalani da.

¹⁴ Naa ɖa é ba, nɔn nà, Ɔɔɔɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii, Izilayeɛ ná-GALAGI, gòoi ɖaa: Nà vaazu ani wanai losu niima nuɔuseiti da, nà anivebe ɖeiti tosu ti-la.

¹⁵ Nà ti vazasu zii ɖiligiti saama, niiti tiya-o, ti-memewolani-yo, ti la ɖeni ti ɖwee. Nà kɔɔi vile ti volu, eyesu gè ta-vai be.»

¹⁶ Ɔɔɔɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii wooi ɖaa:

«À gɔɔ wo anzanuiti toli, ti va!

A nu leve é anzanuiti gaizie niiti ti wola zoogai wɔɔzu, ti va!»

¹⁷ Ti suvile, ti va, ti gɔɔ wooi zuɖula gá-vaa zu!

Gi-ɖaazudɛiti ti leve ma, gi-ɖaazudɔɔɔɔgiti ti yebe!

¹⁸ Mazɔɔɔ maawɔin beei ɖa loozu Siyɔn ga:

«Ade ɖologɔloga, ada unfegi zu,
mazɔɔɔ ade zegea da-yooi zu,
ade ada-veleiti zega, ti woloai.»

¹⁹ Ee, anzanuiti, à woilo Ɔɔɔɖɔ GALAGI laawooi ma,

à naa meni ga wo-woiyegɛi, nii é ɖulazu daave!

A wo-loun anzanuiti kala ga kpalagi wo fai,
anzanui ɖilagilagi zeinɔɔɔi ɖala ga saa wɔɔ wuyei.

²⁰ Mazɔɔɔ saai leɛni ga ada-venetele la veleiti,
é lɔ da-vele vagɔiti bu,

é doungoiti undaavili taazuve,

ta é nu niineiti tevebasu koi yɔɔɔzuveiti.

²¹ Nii wo adave pe, ga Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɖe:

«Nu voomai ɖa vu dɔɔɔi zu eɖe kpoɖa pɔɔi,
eɖe molo ɖiliiti molo leve nuiti ti zesu voluvelei,
nu nɔpe ge la gaaleɛni ba!»

Ɔimala ɖitei: Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɖwee fai

²² Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa:

«Ɔima nui mina ɔɔɖɔ maamuse ga ná-ɖimalai.

Zunui subaai é mina ɔɔɖɔ maamuse ga ná-subaai.

Kpete nui mina ɔɔɖɔ maamuse ga ná-kpetei.

²³ Kele zɔi é pɔ é ɔɔɖɔ maamuse,

é ɔɔɖɔ maamuse ga é ɖigi zɔɔɔga ga é zoo é nɔn kwɛɛ,

nɛi gè ga Ɔɔɔɖɔ GALAGI,

gè faiti keezu ga woɔɖeɖiladai, ta sɔledai, ta telebodai eteai zu,

mazɔɔɔ faiti kana ta ɖa zila,»

Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana.

²⁴ «Wele, foloi tanigaa ta vaazu,

yeei gè wuzegɛzu la naati daalɔɔma,

niiti ti latigai pelevolu ti-buseiti nɔ zu,»

Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana,

²⁵ «Ezipete nuiti, ta Zuda nuiti, ta Edome nuiti, ta Amɔn nuiti, ta Moabe nuiti,

ta nuɔuseiti ti zeini tevebai zu,

niiti kpein ti ti-6akalagiti bosu.*
Mazóló niima nuḅuseiti pɛ, ta Izilayele nuiti ɔ́ɔ́ɔ́i,
ti-yii la latini pɛlevolu.»

10

Kɔ́ɔ́ɔ́ ganigiti ta Gɔ́ɔ́ɔ́ GALAGI

¹ Ee, Izilayele nuḅuseiti, à woilo wooi ma Gɔ́ɔ́ɔ́ GALAGI bosu!

² Gɔ́ɔ́ɔ́ GALAGI wooi ɔ́aa:

«À mina ɔ́okɔ́ɔ́ zii ɔ́iligiti siɛ velei ma,
à mina lua poogiti ba ti ɔ́ulazu keɛma geezuve,
tɔ́zei zii ɔ́iligiti ta luazu ti va.

³ Ziiti zeavaiti ta ga wafuun faiti.

Ta gului ɔ́na ɔ́ɔ́ɔ́i zu,
ɲɛɛliɔ́i nui kpɛɛ ga zoovei,

⁴ ti maaɔ́ɛɛ ga walii ta zanugi,
ti malitɔ́i zeɔ́ɛ, ti kpaɔ́ ɔ́ɔ́ɔ́ va ga kɔ́lu ɔ́aazɔ́ɔ́agi,
nii a ke é mina ɔ́a ga ɲiikpi.

⁵ Niima ɔ́alagiti keɛve eɔ́ɛ maalua aniiti ti loni kpeeɛ ɔ́elei zu,
ti la ɔ́ɛa, kɛni nɔ́ nu ɔ́a ti zeɔ́ɛ,
tɔ́zei ti la zooga ti va kɔ́ɔ́lɔ́da ɔ́ila kpala a ke siɛi zu ɔ́ɔ́ɔ́ ve.
A mina lua ti va, ti la faa ɲɔ́u ɔ́ɛɛzu,
ti la ɔ́alaa zooga faa vaɔ́ ɔ́ɛɛzu.»

⁶ Nu nɔ́pɛ ge la ga è ɔ́eveɛ, Gɔ́ɔ́ɔ́ GALAGI!
E wɔ́ɔ́lɔ́ve, eɔ́eveɛɛi ɔ́a-zɔ́bɔ́gi maawooi wɔ́ɔ́lɔ́ai la.

⁷ Eɛɛ pɛ maanɛɛve é ɔ́a-zɔ́bɔ́gi ɔ́weɛ,
ziiti pɛ ta-masagi, unfemai ɔ́a ga ɔ́nɔ́,
mazóló ziiti ta-ɔ́ima nuiti kpein saama,
masadaɪ kpein su,
nu nɔ́pɛ ge la ɔ́ulani ga ɔ́e.

⁸ Ti pɛ, zeeɔ́aɔ́weɛzu la ba, ta ga ɔ́imalala nuiti ta faaɔ́aɔ́alala nuiti.
Ta-ɔ́imalai ɔ́a ga wafuun faa.

⁹ ta wali loɔ́ai é zeɔ́ɛzu Taalasise, naa veɛ zanugi va seɔ́eai Ufaze,
ɲɛɛliɔ́i nui kpɛɛai, ani ɔ́awuun nui ti ɔ́elupɛlu.
Naama ɔ́alagiti ka ti ti maagilizu ga geze ɔ́iinii, ta ma ɔ́ɔ́gi,
keɛ ti pɛ ta nɔ́ ga ɲɛɛliɔ́i nui ɔ́oozu ɔ́eleɔ́eleɔ́i.

¹⁰ Keɛ Gɔ́ɔ́ɔ́ GALAGI ɔ́a gaamazɔ́ ga GALAGI,
zɛnvu su GALAGI, ɔ́ɔ́ɔ́ masagi.

Siɛgi zu é yiɔ́aawanazu la, eteai ɔ́a ɔ́a ɔ́ali,
zobo nɔ́pɛ ge la ziiti be ná-ziɔ́aawanai luɔ́ɔ́.

¹¹ Da nii wo ti ma ga:
«Galagi niiti ti la geeɔ́lɔ́gi ta zooi ɔ́ɛɛni,
naati ta ɲɛɛɛzu zooi ɔ́a ta geeɔ́lɔ́gi wu.»

¹² Gɔ́ɔ́ɔ́ GALAGI zooi ɔ́ɛɛni ga ná-zɔ́bɔ́gi,
é eteai laani ga ná-ɔ́imalai,
é geeɔ́lɔ́gi zuvieni ga ná-keɛɔ́eleɔ́i.

* **9:25 9:25** *ti ti-6akalagiti bosu*: Keɛwotii nii giliai kɔ́ɔ́ɔ́ gani kɔ́ vai va, tɔ́gi zeini ma Izilayele nuiti ta-vaa zu. Weɛ
veti: Lev 19:27; 21:5.

¹³ A devei veena, zieiiti ta da gaaale ba geezuve,
tonabiin golaiti ta le, ti zege zou bela ga.

Togfa da mainmain gula tonai ve,
fiileiti ta da gula ti-makesuвети.

¹⁴ Nuɓusei pe ka da ge ga gimalala nu ná-faaɗwegi zu,
ɲeeliɗi nui kpein ka da unfe ga ná-kooɗo ganigi nii é kpeteai,
mazoloo kooɗo ganigi naati ta no ga wafuun gani,
zenvu viile la ti zu.

¹⁵ Ta no ga wafuun gani, ɲeeɗulasu geewotii no ve,
ti pe ta levesu, ti be,
siegi zu Gooɗo GALAGI wuzegezu la ti laalooɗoma.

¹⁶ Toun ge la ga ti gevele,
tounge é ga Izilaye le ná-naavoloi.
Toun to ga é ga eteai pe kpete nui,
tama Izilaye le wolodamai ga ga toun nono.
Daasei ka ba ga: «Gooɗo GALAGI, Fai-Pe-Maliɗii».

Kula zowai ma wooi wo fai

¹⁷ Zeluzaleme, é zeida ke le su, è-ɗoligiti sege zooi ma.

¹⁸ Mazoloo Gooɗo GALAGI wooi gaa:
«Niima ziegi zu, na zooi gaa nuɓuseiti kpeezu,
na ti gatasu goba, tanope ge la velaa.»

¹⁹ Ee, maawoinda, ge ɗologologa!
Na-palai ga tabazu gola!
Ge ge ni ge zu ma: «Faa wola laade,
na yiiloo ma wanai wu.»

²⁰ Ke le na-sege gotai ɗologologa,
ma galuiti pe tooɗulaa.
Dointi ti zegea koba, ti lia.
Nu la mo be, nii a na-sege vele lo,
é va doogosu ve be volu.

²¹ Totuɗɗiti ta-vaagaaazagi ve,
ti ge ni ga gimalala nuiti,
ti la Gooɗo GALAGI gaazaɗani.
Naa ga é kea ti loa bu,
ta ta-nui niiti ti gea ti unma ga kasoo,
naati pe ti vazaga.

²² A woilo dee zongo wooi tei ma, maaɗuɗaa,
zongo woo wolai ve, é zegezu lekpemave nu ɗovezu vele yooi zu,
togfa vaazu Zuda laa wolaiti suwosu,
ti ge ga koveiti peezu ve.

GALA goo wo nui ná-GALA falii

²³ Gooɗo GALAGI, ge suɗwee
ga nii deveai nui ma, naa la to boɗo yeezaama,
zoi é zizu, naa leve la kooɗo losuвети ma.

²⁴ Ee, Gooɗo GALAGI, gi maaɗolo,
ke le ke ga damakpegi, é mina ke ga da-yiigaawanai,
é mina gi ɗologolo ɲegelein.

²⁵ Da-yiigulagi yei zii ɗiligiti ma, niiti ti la é ɗwee,
ta masadaiti ma, niiti ti la wooɗulazu é ma! Mazoloo ti Izilaye le mia,

ti mi metu, ti ti-ma zuwu ɖaaleve,
ti seizuve zuwoga, naa zuɲaka ye.

11

Nubuseiti ti zeɖe vai ta-minazeɖegi volu

¹ Wɛɛ keela wooi va Zelemi sɔɔɔni Ɔɔɔɖ GALAGI ya:

² «Woilo minazeɖegi tɛi su wooiti ma, bo Zuda nuiti ma, ta Zeluzalɛme laaveaiti.

³ Da ɖe ti ma: «Ɔɔɔɖ GALAGI, Izilayeɛ ná-GALAGI wooi ɖaa: Naama nui ɖa ɖe ga foovoo nu nii é la woilosu minazeɖegi tɛi ma wooiti ma,

⁴ nii gè feeni wo-mɛmɛwolani zea, voloi ná gè ti ɖulani la Ezipete yooi va, abu ɔɔi zu, gè ɖe ti ma: A woilo naa ma, nii gè bosu wo ma, wo zie ga ti pɛ, deve ve gè feai. Naazu wa ɖe ga nà-nubuseiti, ta nɔn, nà ɖe ga wa-GALAGI.

⁵ Naazu nà nà-minazeɖegi zo kpe, nii gè kɛɛni wo-mɛmɛwolani bɛ, ga gè zou ve ti ya, ve nɔnɔi ta kɔin gulɔi voovaai ná, ná ɖa wo ná za.» »

Gè goɔɖaavoteni ga: «Ungo, é ɖe ɖana, Ɔɔɔɖ GALAGI!»

⁶ Ɔɔɔɖ GALAGI ɖɛni mà mɔnɔ: «Zeze ga niima wooiti Zuda laa wolaiti su, ta Zeluzalɛme ga: «A yeezei minazeɖe gooi tɛi bu é ɖɛni, wo zie la.

⁷ Mazɔɔ gè wo-mɛmɛwolani tɛnɛni, é zo naama voloi ma yeei gè ti ɖulani la Ezipete va eyɛsu za zeeli. Ungo, gè la ɔɔɔni ga ti lenɛga ga: A woilo gòo ma!

⁸ Keɛ ti la ɖɛni woiloni, ti la kidafaawu ɖɛni. Ti ɔɔnɛi ɖɛni, ɛɛ ge zie ga ɖisu vaa ɲɔi nɔ. Naa ɖa é kea, gè minazeɖe gooitɛi daazeeli, ti vile su, nii gè ma levei veeni ti ya ga ti zie la. Tama ti la soni, ti va ke ga kɛɛwotii.» »

⁹ Ɔɔɔɖ GALAGI ɖɛni mà: «Yaavai ɖa Zuda nuiti ta Zeluzalɛme taaveaiti zɔɖɔzu.

¹⁰ Ti ɖalega ma, ti vile ti-mɛmɛwolani ta-vaɔɖaazagiti polu, niiti ti ɖɛni ga ti mina woilo gòo ma. Ti ɖilini gala kiligiti ba, ti ɖa ti lɛbi. Izilayeɛ nuiti ta Zuda nuiti ti nà-minazeɖegi ɖologoloni gè boni ti-mɛmɛwolani bɛ.»

¹¹ Naa ɖa é ba, Ɔɔɔɖ GALAGI wooi ɖaa: «Wɛɛ, nà vaazu ga maanɔɖɔi ti vɔ, ti la zooga ti va ɖula su. Ta ɔain gòizu, gè la woiloga ti-woo ma.

¹² Zuda laai zu nuiti ta Zeluzalɛme taaveaiti ta ɖaavote gala kiligiti ma, ti ɖɛni zalaɖaiti kulazu ti ve, keɛ kito nɔpɛ ge la ná, ga naati ti va ti ɖizo, siɛgi zu maanɔɖɔi vaazu la.

¹³ Zuda nuiti, velel wa-laa wolaiti mɔindai la, vele ɖana wa-ɖɔɖɔ ganigiti mɔindai la! Unfe zalaɖa ɖulazuve mɔinve wo yeema, eɖevelei pelei mɔindai la Zeluzalɛme taazuve, ungo, zalaɖa ɖulazuveti kɔɔɖ ganigi ve é ga Baale.

¹⁴ «Da ve, Zelemi, mina niima nubuseiti maavaa laazeeli mà, mina fali wo, è mina maanɛnɛ woo laazeeli mà ta-vaa zu, mazɔɔ gè la woiloga ti-woo ma pɛ, siɛgi zu ti woɔɖulazu la mà, maanɔɖɔi a vaana.»

Izilayeɛ, Maliɖii ná-wolive wului

¹⁵ «Leeni vaa zu nèɛɛ nui vaazu nà-pelei wu ga yaavai?

Da ɖisiɛzu ga sua zalaɖaiti ka ta maanɔɖɔi maagooza è va ɔaa?

Da zoo nɛi è ɔɔɖ ɖula su?

¹⁶ Gè daasei pɛɛni ga:

«Wolive wului kpɔɔai,

gaawaaiti gola vagai».

Keɛ maalu golai ɖulaai ma,

gè abui vilini gaalaagiti ba,

ma bekegiti ti ɖologolo, tosu la mɔ ti va.»

¹⁷ Ɔɔɔɖ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii ɖa é è ziinni. E è maanɔɖɔ vai levea, Izilayeɛ nuiti ta Zuda nuiti ta-vaa ɲɔi maavele ma ti kɛɛni. Mazɔɔ ti ziigaawana vaa ɖɛnɛ, ga zalaɖa ɖula vai kɔɔɖ ganigi ve é ga Baale.

Ti woyai ɣili vai Zelemi ma

¹⁸ Ɔɔɔɔ GALAGI boni mà, gè suɣwɛɛ. Niizu nà ɣidaazu ti-zie veleiti bu.

¹⁹ Nɔun nà, gè ɣeni eɣe baala zivoi ti liizu la paazuɔɔ, maaɣili la ɣeni mà ga ta ɣigaizieu faa zu é vile bà. Ti ɣeni ɣɛɛzu ma: «Ade gulu wolai tɛi pɔ, de ná-fai ɣaabelá, é ɣula fulu nuiti ta-eteai zu, nu nɔpɛ ki ge mina ɣe su ga é ɣeni etea.»

²⁰ Kɛɛ ɔɔun ɔa, Ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii, ɔa ga tukpɔɣaaleve nui sɔlegai. Ɖa ɣa é ga naa, nii é nu yiimave vɛɣɛɛɣɛɣɛɛsu ta kisieiti. Nà zoo gè pɛɛ, ɔa-votokulai è kɛɛzu ga tiye, mazɔɔ ɔa ɣa gè nà-faiti kalivaai è ma.

²¹ Naa ɣa é ba, Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣaa Anatɔte nuiti daalɔɣma, ti pɔ ga ti è vaa, ti ɣɛɛzu ma: «Mina GALA goo wo Ɔɔɔɔ GALAGI laaseigi zu, ni naa laade, ɔa za gi ya!»

²² Naa ɣa é ba, Ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii wooi ɣaa: «Wɛɛ! Nà wuzegɛzu ti laalɔɣma, nu niineiti ta za kɔɔi zu, pului ɔa ti-loun zunuiti ta ti-loun anzanuiti paa.

²³ Anatɔte nu ɣila kpala ge la yeɣa vulua, konagi gè wuzegɛzu la ti laalɔɣma, gè kpɔɔi ɣaaleve ti laalɔɣma.»

12

*Leeni vaa zu
faa ɲou ɣe nuiti ti ɔɔɔ zɔɔɔsu?*

¹ Ɔɔɔɔ GALAGI, è lelebogɛ gola, gè va tukpɔ laale è wu.

Anɛ naa ve, nà pɔ gè ɔɔ è vɔ ga ɔa-lukpɔɣaaleve faiti.

Leeni vaa zu faa ɲou ɣe nuiti ti ɔɔɔ zɔɔɔsu ta-veleiti su?

Leeni vaa zu GALA kwɛɛtala nuiti ti ta-eteai ziezu undaanɛi zu?

² E ti ziinni, ti zape ziaa, ta liizu luɣma, ti ɔa kulanumai zɔɔɔ.

E-laaseigi ɣa ti-la yeenɔpɛ, kɛɛ ɔa-vaa nɔpɛ ge la ti yiima.

³ Nɔun nà, Ɔɔɔɔ GALAGI, è kwɛɛ, ɔa pɛɛsu, è fɛɣɛɛɣɛɛɣɛɛga, gè yiimazeɣea ga ɔe.

Kɛɛ tiya ya, ti vu ye eɣe baalagiti ti liizu ga tiye ti vaazuɔɔ, ti vu ye, ti vaa voloi luɣɔ.

⁴ Zooi ɣa yesu saa wɔɔi ɣa eyɛsu yeeɛ?

Ɖɔɔi ɣa yesu fɔɔvɔgi laawu eyɛsu yeeɛ?

Ɖɔɔ zuaiti ta wɔniiti undaa ɣa vilisu zooi zu

tɔzei nuɔusei ná-ɲɔi maavele ma,

ti ɔa ɣe ma: «É la zooga naa ɣwɛɛsu, nii seidai gi luɣɔ.»

⁵ Ɔɔɔɔ GALAGI ɣe mà:

«Ni ɔa ɔɔɔzu ga kpizei sie kɔɣa nuiti polu,

ɔa zoo ɔɔzu ɣale zeezuɣɔɣgi zu wa sooiti?

Ni ɔa ɣisiezu ga ɔa kpaamaazu vɔɔi zɔɔɔ

zooi naa nɔ zu ve fai pɛ soloogai ná,

ɔa ke ɣale ɔa ɣena Zuludɛn ma ɔɔ ɣaaɣiligi zu?

⁶ Mazɔɔ anɛ è-ɣɛɛlɔinti ta ɔa-wolodai zu nuiti ta yaavai ɔɔzu è ma, ta nuiti gaalezu ba è laalɔɣma, è yeema zu.

Ti ɣɛɛ va kpɔɛ nɛnɛgiti bosu, mina la ti la pɛ.»

*G̃ooḡo GALAGI ḡeḡe vai
sei veḡei ta ná-nuḡuseiti ba*

⁷ «Gè yeeḡega sèi veḡei va,
ḡè ḡeḡea ná-nuḡuseiti ba ti ga nònḡiti,
nii nḡai bḡ, ḡè naa lḡa sili nuiti zeezu.

⁸ Mazḡlḡ nuḡuseiti ti ga nònḡ,
naati ti ḡea bḡ eḡe zalai é dḡḡoi va,
é ḡa zikḡ dàalḡḡma,
naa ḡa é kḡa ti la mḡ nḡeni bḡ.

⁹ Nà-nuḡuseiti ti ḡea ga wḡnii maaleḡai zupuai
nii wḡniiti ti zeḡezu adaḡe pḡ, ti ḡa ḡu ma?
A li, wo dḡḡo zuaiti pḡ gaale ba!
A va ga tiye daamii ḡḡi zu!

¹⁰ Baala make nu mḡinmḡin ge ná-leezen ḡelei zuḡoloḡologa,
ti ḡḡḡo su,
ti kḡele ḡapagi nii ḡea ga teḡebai zu naa ḡaalei.

¹¹ Ti faliboga ga adaḡe naa ḡaaleidai,
é ḡḡoi laawu, iḡḡeḡeai na ḡāazu.
Zooi zuḡaaleida ná pḡ,
nu nḡpḡ ge la yiizoolḡzu ga ma vai.

¹² Teḡebai zu, gaḡḡoozazuḡeti nu la zeini ná,
toosu nuiti ti ḡaa,
mazḡlḡ G̃ooḡo GALAGI boḡa zḡkpḡi maalega,
nii é zooi ḡoloḡolosu ná pḡ,
ziilei ge la nu ḡila kḡalaa bḡ.

¹³ Ḳe ti moloḡi vazani ná,
ḡaingiti ka ti ti leḡeni miná.
Ti ḡḡlḡni wafuun nḡ, tḡnḡ ge la ḡḡeni ba.
Wa-molo leḡei ma lḡnḡi ḡa wo yeelaave ga unfegi,
G̃ooḡo GALAGI ná-ziiḡaawana wolai ma lḡnḡi ḡana.»

Nii seiḡḡḡo nḡiti ti vaazu sḡlḡsu

¹⁴ G̃ooḡo GALAGI wooi ḡaa: «Seiḡḡḡo nḡiti kḡein ti laaleḡzu zooi wu ḡè feeni ná-nuḡuseiti
zea, Izilayeḡe nuiti, ná tiya ḡalaa ti lḡḡḡulazu ta-yooiti su, ḡè Zuda nuiti ḡalaa tḡḡḡula ti
zaama.

¹⁵ Keḡe ḡè ti lḡḡḡula ḡoluma, ná ti maawḡingḡa mḡnḡ ga niine, ḡè ti ḡaaḡale ma ta-ḡḡaniiti
unda, eḡe ge ḡe ná-zou zu.

¹⁶ Ni ta ḡaaḡaana, ti zie ga ná-nuḡuseiti keḡele, ti ḡa konai wo dàaseigi zu ga: «Gè ḡonaa
G̃ooḡo GALAGI ma, nii é ḡulua,» eḡeḡelei ti ná-nuḡuseiti kalani ḡa ti ḡa konai wo kḡḡḡ
ganigi Baale laaseigi zu, naazu ta zeizu zḡlḡ ná-nuḡuseiti saama.

¹⁷ Anḡḡ naa ḡe, ni ma yooi ta a ḡena ná, é ḡeḡe, é la woiloni, naazu ná zooi naa lḡḡḡula
ḡeḡeḡein, ná tḡḡḡula, ḡè ze ná undaavili,» G̃ooḡo GALAGI wooi ḡana.

13

Geze zaamaḡiligi

¹ G̃ooḡo GALAGI wooi ḡaa mà: «Li, è geze zaamaḡiligi ḡeya ḡḡḡ ḡe, è gili zaama, keḡe ḡḡḡ
zo, è minḡ ḡba.»

² Gè saamaḡiligi ḡeyani, eḡeḡelei G̃ooḡo GALAGI boni la, ḡè gili zaama.

³ Naa ḡolu G̃ooḡo GALAGI ḡḡeni pḡ ná zeizu velesiei, é ḡe mà:

⁴ «Saamaḡiligi tḡi seḡe, è li zie wolai Efelate ḡḡ bḡ, è dḡḡḡu miná kḡtu yeḡei taḡila su.»

⁵ Gè liini, gè dɔɔɔɔ zìe wolai Efelate ɔɔbave, eɔɔvelei ɔɔɔɔ GALAGI ma levei veeni la zèa.

⁶ Gola zuɔɔɔɔaai ma, ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔni mà: «Wuzeɔe, è li zìe wolai Efelate vɔ bɛ, saamaɔiligi zeɔe ná, nii gè devei veeni è ya, ga è dɔɔɔɔ ná.»

⁷ Gè liini zìe wolai Efelate vɔ bɛ, gè ná zuveele, gè saamaɔiligi zeɔe vɛ gè dɔɔɔɔni ná. Kɛɛ è ɔɔɔɔɔɔni niina, tosu la mɔ ɔɔni ba.

⁸ ɔɔɔɔ GALAGI bɔɔni pɔ, é ɔe mà:

⁹ «ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: Zekana gè Zuda nuiti ta-wasogi ɔɔɔɔɔɔsu da, ta Zeluzalɛme ná-waso golai.

¹⁰ Nuɔusei ɔɔu ɔa ga niiti, ti ɔɛɛzu ga ti mina woilo ɔɔoi ma, ti vɔɔɔai ta-vaɔɔaɔɔalalai zu, ti ɔilii gala kiligiti ba, ti da ti lɛbi, ti da nɔkɔ ti wu. Ta ɔɛɛzu ga saamaɔiligi nii ɔvele, nii é la mɔ vani, tosu la ba.

¹¹ Tama, eɔɔvelei nu a da saamaɔiligi ɔili la zaamave, vele ɔana gè Izilayele vɛɛyeɔeiti kpein gilini la, ta Zuda vɛɛyeɔeiti pɛ,» ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana, «gè tɔɔɔ vagoi vɛɛ ti va, ti ɔe ga ná-nuɔuseiti, ná-lɛbiyai ma ungi, ta ná-kɔbu ansa vagoi. Kɛɛ ti la woiloni.»

Ziɔaawanai lɔi

¹² «Li, è ɔe ti ma: «ɔɔɔɔ GALAGI, Izilayele ná-GALAGI wooi ɔaa: Pɔlɔ ligii bɛɛɛ ga dɔɔi da zeɛ su.» Ta è woɔɔaavotena ga: «Naa ɔaaɔalage, gi suɔwɛɛ ga pagɔ,»

¹³ naazu da ɔɛɛzu ti ma: «ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: Wɛɛ, ná dɔɔi losu niima yooi zu nuɔuseiti kpein da, é ti zo, ta masagiti pɛ ti zeini Davide ná-masa kpɔkpɔgi ɔa, naa vɛɛ zalaɔa ɔula nuiti ta GALA goo wo nuiti ba, ta nuiti kpein ti zeini Zeluzalɛme taazuɛ.

¹⁴ Ná ti pɛ doɔɔaloɔa bɔɔɔ va, ɔɛɛɔe ta doun zunuiti pɛ,» » ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana. ««Gè la buɔɔa nu nɔpɛ maazu, maawɔingaa la pele levega tɔɔɔ, gè va bɛ ti undaavilisu.» »

A woilo, aisa ná va leve

¹⁵ A woilo, wo ɔida bu!

A mina mɔ ɔe ga waso nua!

Mazɔlɔ ɔɔɔɔ GALAGI ɔa bɔɛzu wo vɔ.

¹⁶ A unfemai ve ɔɔɔɔ GALAGI vɛ, wa-GALAGI, aisa é va va ga kpidi wo vɔ, wo-ɔɔɔiti ti da ziɔa gizeiti ba, vɛ kpidi vɛɛzu ná. Wɔun, wa wozakalagi maaɔɔunsu, toɔa falibosu ga kpidi bɔii, ungo, toɔa falibosu ga tonaɔiingi subidia wolai.

¹⁷ Ni wo la ɔe woiloni, ná wɔlɔ dɔɔɔɔzu wa-wasogi vaa zu, ɔaazuɔe ɔoigiti ta la, mazɔlɔ ɔɔɔɔ GALAGI ná-baala kpulugi ɔana va liizu duɔlai zu.

GALA ná-keela wooi é leveni masa pɛɛyeɔeiti ma

¹⁸ ɔe masagi ma ta masa mama wolai:

«À zeɛ zooi ma!

Mazɔlɔ wa-masa bɔɔlɔ golai loa,

é ɔula wo unma.»

¹⁹ Daɔɔuluga taa wolaiti tɔɔ ti lɛkpɛma vele nu yeezazuɛ yooi zu, nu nɔpɛ ge la ná, nii a daalao.

Mazɔlɔ Zuda yooi zu nuɔuseiti pɛ ti lia duɔlai zu, ɛɛ pɛ dii vai ɔana duɔlai zu.

²⁰ ɔaazu wuzeɔe, è wɛɛ è zili nuiti ba ti vaazu, ti zeɔe lɛkpɛmave nu ɔvɛɛzuɛ.

Nuḅuseiti ge ti ɖalivaani è ma, ta ɖɛɛzu ɖale?
Togani ḅulu koi é ɖeni ga ḁa-lebiyai, ta mini?

²¹ Leeni ɖa ḁa bo naazu,
siegi zu niiti è ti maaleɛai ga wo ɖe ga ḅḅalamaiti,
naati ti wuzegɛzu la è laalɔɖma,
ti zeizu è unda?
Tabai la è zoga,
eɖe anzanui nii é doun zḅḅḅ koovuwanai laawu ḅaa?

²² Naazu ḁa ɖe ḅḅḅ ɖaazaɖasu, è ḁa ɖe ma:
«Lee vaa zu nii ɖɛɛzu ga ze?»
Tḅḅzei ḁa-vaaɖaaza golaiti mḁin velel va,
naa ɖa é keɛzu ti ḁa-zegɛi lakḅḅgiti tɛɛzu la ba,
ti vu è ma, ti faa ɖḁi ɖe ga de.
²³ Etiyopi nui ɖa zoo nei é kḅḅgi ma zii valibo ḅaa?
Kḁii ḅalaa ɖa zoo é ma vḅnei valibo nei ḅaa?
Zekana é la, wa zoo nei wo faa vago ɖe ḅaa,
woiti faa ɖḁu ɖe vai ɖubogai wo zu?

²⁴ «Nà ḅalaagi, Ǵḅḅḅ GALAGI, nà wo vazasu fiilel zu,
é li ga woye eɖe ḁaazaɖa fḅḅi.

²⁵ Zeluzalɛme, wele è unma ɖasḁi ɖana,
è-niigi ɖana gè seidai è luɖḅ,»
Ǵḅḅḅ GALAGI wooi ɖana,
«mazḅḅḅ è yeemaa mḁ,
è ɖaliva zɛɛ ɖalagiti ma.

²⁶ Nà ḅalaa nà ḁa-zegɛi ɖulazu è ma,
naa ɖa a ke ti è maɖnakai ɖa.

²⁷ Gè è ḅala gooiti mɛni,
gè ḁa-weɛnzile faiti kaa,
ta ḁa-unfetala ɖologologiti, gizeiti ma dḅḅḁiti su,
ta ḁa-ɖḅḅḅba vaiti!
Maanḅḅḅ ɖa è ve, Zeluzalɛme,
ḁa yeḅu ɖadetalai zu eyɛsu yeelɛ?»

14

Fḅḅḅgi ta pului

¹ Wele keela wooi va Zelemi solḅḅni Ǵḅḅḅ GALAGI ya é vile fḅḅḅgi ná-fai va.

² «Ǵḅḅḅḅ ɖa Zuda nuḅuseiti gaazu.

Ná-taa wolaiti suwoga,
su nuḅuseiti gaazuɖilia,
kidaavili kpeeɪ ɖa loozu Zeluzalɛme ná-faa zu.

³ Nu wolaiti ta ta-wotigɛ nuiti tevesu zile mɛɛnsuve,
naati ta liizu zileyegɛiti su, ti ka ga ti vḅa,
ti ɖale ma ga ta-ligḁiti suɖakaaɪ,
ti unfe, ti ḅalaa ga ḅḅḅ, ti seɖei vɛɛ ɖaazu.

⁴ Zooi laavalivalia, tḅḅzei tona la puuzu,
tii ɖɛɛ nuiti iɖḅ ge levea, ti ḁa ɖaazulḅḅḅ.

⁵ Anɛɛ dopai ḅḅḅḁi é dḅḅḁi zu,
toɖa yivoi vuuzu, é ɖele ba,
tḅḅzei tufa lenu ge la ná.

⁶ Dɔɔɔ zoovalegiti ta læzu gizeiti ma ti maaɔologai
ti da fiilei zo ege koveiti,
ti gaazuɔɔidai su ga tufa gaiziei.»

⁷ Gá-ɔotoiti ta zeele wooi wosu gi laalɔɔma.
Ee, Gɔɔɔ GALAGI, faa ge è-laaseigi ma unfemai maaɔele ma!
Mazɔɔɔ gá-woovalada vaiti gola zuwɔɔɔɔɔ.
Gi kotoi gea è laalɔɔma.

⁸ Izilayele ná-kitogi,
ná-kizo nui kidaaviligi ma ziegi zu,
leeni vaa zu è è-zie velel geɛzu ege ween zooi nii zu,
ege sie wo nui é ná-sege ɔotai losu kpidi gila faa nɔ ma?

⁹ Leeni vaa zu è ziez ege zunui nii gaaɔaa la be,
ege kɔɔɔ ɔuluɔai zobo ge la be é va nu gizo?
Tama da gi zaama, ee, Gɔɔɔ GALAGI,
è-laaseigi veeve gi va,
mina gele gi va!

¹⁰ Gɔɔɔ GALAGI wooi gaa niima nuɔuseiti ma:
«Ti neɛbe vai ga ga ti da leveteeve,
ti mina ɔɔɔzu looɔɔ.
Kele naa la neeni Gɔɔɔ GALAGI ve,
é la yeemaa ta-vaaɔaaza golai ma,
toɔa ta-ɔotoi zala ti ma.»

¹¹ Gɔɔɔ GALAGI ɔeni mà: «Mina màanɛɛɛ ga gila kpala niima nuɔuseiti ta-vaa zu.

¹² Anɛɛ ta zugi zosu, ge la woiloga negelein ta-ɔidaavili kpeeiti ma. Anɛɛ ni ta gala
zalaɔaiti kula bè, ti vee zalaɔaiti fe, ge la yeezeida ti wu pe. Kele nà niiti ma vaa gaabelazu
ga kɔɔi, ta pului, ta ɔɔɔ zeeɔei.»

¹³ Gè gooɔaavoteni, ge ge ma: «Ee, Maligii Gɔɔɔ GALAGI! Wele nii ga GALA goo wo nuiti
ti bosu ti ma, ti ge ma: «Kɔ la loa wo ma, ɔaa pului, kele GALA ka dituɔma ɔitei ve wo ve,
naa ga geɛzu ve ɔɔɔi nɔ.» »

¹⁴ Gɔɔɔ GALAGI ɔeni mà: «GALA goo wo nui naati ta keɛzu ege nà woo vu ti la ga ti bo
bè. Zee ɔana, mazɔɔ ge la ti leveni, ge la deve nɔpe feeni ti ya, ge la faa nɔpe boni ti ma.
Nii ti bosu wo ma, naa ga nɔ ga zee ɔulakelema, ta zee velela vele vaa wogi, kaka faa ɔetɔiti
nɔ ve!»

¹⁵ Naa ga é ba, Gɔɔɔ GALAGI wooi gaa GALA goo wo nui teiti daalɔɔma: «Gè la ɔeni ti
leveni, ta kulazu ege nà ga ge valiai ti ma, ga kɔ la ɔaa, pului la loa zooi tei su. Tama-o,
kɔɔi ta pului nɔ ga a ti undaavili ti pe!

¹⁶ Nuɔusei mɔtaiti ma, niiti ti ɔeni velela vele vai wosu ti ma, naati gaa ga valasu ba
Zeluzalɛme taazuve nɔ kɔɔi ta pului ya. Nu la zɔɔɔga é va niima nuiti maagulu, ti-anzaiti,
ti-loun zunuiti, ɔaa ti-loun anzanuiti. Uele ɔana nà faa ɔai laa la ti unma, nii ti keeni.

¹⁷ «Da ve, nii wo ti ma ga:
«Yeenɔpe, folo vee kpidi va,
gaazuɔɔiti nɔ ga ti vuuzu,
maaleve la ba!
Mazɔɔɔ nimiza vaa wolai ga vaazu nà-nuɔuseiti daalɔɔma,
toɔa geɛzu ga kidaavili gola.

¹⁸ Ni nà ɔulana, ge li ɔɔɔi zu,
wele nu voomaiti nɔ ga ti ná,
ti yeɔai kɔɔi zu.

Ni nà lɛɛna taazuɔɔ,
nu ɔɔoma letele nɔ ɔa gè ti ɔaazu ná,
ti zaai ga pului.
GALA goo wo nui ta zalaɔa ɔula nui ta zizɛzu zooi zu,
ti la faa nɔpɛ gaagaa.» »

¹⁹ E Zuda yooi ɔiliga ya gaamazu ɔaa?
Siyɔn wɔinzeɔɛa è ma ɔaa?
Leeni vaa zu è faa laa gi ma ga naa ma zii
nii nu nɔpɛ ge la gi ɔulaa su?
Gi ɔigi ɔɛa ziileigi va,
kɛlɛ faa ɔagɔ nɔpɛ ge la ɔɛɛzu.
Gi ɔɛa maabɔungi wosu, gi va ɔɛdɛ,
kɛlɛ wɛlɛ, kidaaviligi va!
²⁰ Ɔɔɔɔ GALAGI, gi ɔá-nu ɔɔulai ɔwɛɛ,
ta gi-mɛmɛwolani ta-vaagaaaza golai,
mazɔɔɔ gi kotoi ɔɛa è laalɔɔma.
²¹ E-laaseigi ma unfemai maavele ma, mina gi wɔinzeɔɛ,
mina ɔaagula da-lebiyai ma masa kpɔkpɔgi ma!
Mina yeema da-minazeɔɔgi ma è boni gi ɔɛ, mina sege ma!
²² Zɛɛ ɔalagiti saama, ti zii ɔiligiti zea,
taɔila kpala ɔa ná nɛi, a zoo é tonai ɔu?
Geei ɔa nɛi, a da sabalagiti pu?
Da la de nɛi ɔaa, Ɔɔɔɔ GALAGI, ɔá-GALAGI,
ɔɛi gi ɔitogai è va?
Mazɔɔɔ da ɔila kpe nɔ ɔa
da da niima vaiti kpein kɛ.

15

*Kɛɛgeleɔɛle kili ge la ná,
kɛni maagoloi wo*

¹ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni mà:
«Anɛɛ ni Moize ta Samiyɛle ta losu kàkala maanɛɛnɛ vaa zu,
niima nuɔuseiti ta-vaa la mɔ zɛima.
Ti zege lɛɛ gaazu, ti li, ti maagooza bà!
² Naazu ni ta ɔɛna è ma:
«Mini ɔa ɔá li ná?»
da ɔɛ ti ma: «Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:
Niiti deveai ga ti za ga ɔɔɔi, naati ta za ga ɔɔɔi,
niiti deveai ga ti za ga ɔɔɔa zɔkpɔi, naati ta za ga ɔɔɔa zɔkpɔi,
niiti deveai ga ti za ga pului, naati ta za ga pului,
niiti ti makegai duɔlai ɔɛɛ vai ma, naati ta li duɔlai zu!»
³ «Nimizai ma zii naanigɔ ɔa gè tevesu ti ma,» Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana, «ɔɔɔa zɔkpɔi ɔa
a ti vaa, gileiti ti ti ɔɔkpɔ, wɔniiti ta ɔɔɔ zuaiti ta ti zaɔɔ su, ti ti ɔaavala ba.
⁴ Nà ti ɔɛ ga maalua ani eteai ma masadaiti pɛ bɛ, Manasé maavele ma, Ezekiasɛ ná-
doun zunui, Zuda masagi, faa ɔɔi pɛ faa zu nii é kɛni Zeluzalɛme.»

Faa kula ɔɛa ga Ɔɔɔɔ GALAGI

⁵ «Tɔun ɔɛ ɔa a Zeluzalɛme maalobo?
Bɛ ɔa è maawɔin a so?

Be ɔa a zeɣe zie vele va, é è maagfaazaɣabo?

⁶ E ɣɛleni bà, è voluavega bà,»

Ɔooɣɔ GALAGI wooi ɣana.

«Kɛɛ gè zeei wuzegɛa è laaloɣɔma,

gè è ɣoloɣolo, mazɔlɔ é kula ɣɛa.

⁷ Gè nà-sɛpɛgi levega taa wolai ɣilagilagi pɛ su,

gè nà-nuɓuseiti fazaga,

gè ze ná ti undaavili,

gè ti vala dointi ma,

kɛɛ ti la valiboni, ti va zeɣe ti-zie veleiti nɔiti polu.

⁸ Gè ɣɛa ga zaɓu poanzaiti ti mɔin ti zaama,

é ɔoɔa kpolodei ma naɣaegi ma.

Folo bekpegi, gè vaani ga maanɔɣɔi kooɣɔ zunu loungoi dee ɔɔ,

gè sasubalii ta dualuagi yei ma ga kulafilibai.

⁹ Anzanui unfemai ɣɛa veezu be

ga é doun lofela zɔlɔni,

gaamago nɔ zeɲakai ve niina.

Anzanui naa valaga fiilei ma, ná-foloi lia,

siegi zu folo bekpegi ve de.

E ɣɛa ga unfegi be, baagula ma.

Mɔtai niiti ti ná, gè naati fea ga ti zili nuiti ta-woɣa zɔkpɔi laamianigi,»

Ɔooɣɔ GALAGI wooi ɣana.

GALA goo wo nui ná-kpee wooi

¹⁰ Maanɔɣɔ ɣa bè!

Leeni vaa zu, ee, dèe, è sɔlɔni eteai zu?

Gè ɣɛa zooi pɛ zea ga zunui maagfaalii ta sakpegi polu!

Gè la ani ziingaosu, gè la nu ziingaosu ga ani,

anɛɛ naa ve ti pɛ ta fɔovoozu nɔ!

¹¹ Ɔooɣɔ GALAGI gɔoɣaavoteni, é ɣɛ ma:

«Nɔun nà, nà è unmɔosu da-maanɔɣɔ ziegi zu,

ta da-ɣidaavili siegi zu,

è zili nuiti ka ta va è ɔɔ, ti è maanɛɛnɛ!

¹² Nu ɣa zoo nei é kɔlui ɣaleɣale,

kɔlui é zeɣezu lekpeɲave nu ɣɔvezuve, baa kɔlu ɔɔigi?

¹³ «Nii wo niima nuɓuseiti ma:

«Nà wo-yeaɣɔligiti ta wa-naavoloiti kwɛɛzu ga koozoganiiti,

wo la poto sɔlɔga,

wa-ɣotoiti wo ti ɣɛɛni wa-yooi zu ná pɛ, ma zalai ɣana.

¹⁴ Nà wo lɔɔzu duɔlai zu wo zili nuiti zea,

zooi naa zu nii wo la kwɛɛ,

mazɔlɔ nà-ziiɣaawanai soga eɣɛ abui,

tɔɣa sosu wo pɛ wo laaloɣɔma.» »

¹⁵ Kɛɛ dɔun da, Ɔooɣɔ GALAGI, è nà-fai kpein kwɛɛ.

Ɔisie nɔun su, màalobo,

nɔnɔ votokula wɔinzeɣe nuiti ma.

Mina ye yiilɔɔzu sili nuiti bu,

è va va bu gè va zeɣe ná!

Suɣwɛɛ ga da-vaa ɣa gè poomugi zuzosu da!

16 Gè bena è-laawooi zóló nò feya, gè mi,
 ti ɣeni bè ga koozunɛɛi ta undaanɛɛi,
 mazóló è-laaseigi ɣa é bà,
 ee, Ɔooɣɔ GALAGI, GALA Fai-Pɛ-Maliɣii!
 17 Gè la ɔɔpɛɛni ɲɛɣɣulasu nuiti ta-maaɔgi va,
 gè va ɣoozunɛ ti ɣoba.
 Kɛɛ è-yeei zizini mà, gè li yɛ,
 mazóló è dàaveni ga ziiɣaawanai.
 18 Leeni vaa zu kwɛ ge la nà-taɓai va?
 Leeni vaa zu nà-palai ɣɛɛzu kpe fai va,
 é va ɣɛ ga pilii?
 Gaamazu da ɣɛɛzu bè ga kiteve ɔɛungi,
 eɣɛ ziei nu la laa da?

19 Naa ɣa é ba, Ɔooɣɔ GALAGI wooi ɣaa:
 «Ni da ɣalena ma, è va pò volu,
 nà è ɣaaɣale ma volu da-wotii zu.
 Ni anii fizɔgai, da naati zeegaaɣwɛɛna ta zoi tosu la ba,
 da ɣɛ ga dàavɛ.
 Tiya ɣa ta va volu è ɔɔ,
 kɛɛ da laade da li volu ti ɔɔ.
 20 Nà è ɣɛɛzu niima nuɔuseiti tuɣɔ
 ga kolu ɔɔigi ma zigi seɓɛɛgi.
 Ta laale è wu ga kɔɔi,
 kɛɛ ti la wɔniga è ma,
 mazóló nà è va, ga gè è ɣizo, gè è unmɔɔ,»
 Ɔooɣɔ GALAGI wooi ɣana.
 21 «Nà è ɣula nu ɲɔiti zea,
 nà è ɣizo toosu nuiti ma.»

16

Zelemi ná-gaalei vai

1 Ɔooɣɔ GALAGI ɔɔeni pò, é ɣɛ mà:
 2 «È maa la nɛɛni è va anza zeɣe, è va doun zunua ta doun anzanua zóló niima yooi tei su.
 3 Mazóló Ɔooɣɔ GALAGI wooi ɣaa é vilɛ doun zunuiti ta doun anzanuiti ta vaa va, ti vaazu zólósu naama yooi zu, é vilɛ balaa ti-ɣɛɛni ta ti-leeni ba:
 4 «Ta zaa ga seeɓɛ ɓaaɓaagiti, nu nɔpɛ ge la ta-zaa wóló woga, kɛɛ ta yɛ laani zooi ma, ti ɣɛ ga kpoɣa póló. Ti ma vaa ɣaaɣaɓɛla ga ɓoɣa zɔkpɔi ta pului, ti-ma ɔoomaiti ta ɣɛ ga daamianigi wɔniiti bɛ ta dɔɓɔ zuaiti.»
 5 «Mazóló Ɔooɣɔ GALAGI wooi ɣaa: «Mina lɛ saa volu vɛɛ wu, mina li maaɣulu bosu, mina saa luɔɔ ɓo ga nu nɔpɛ, mazóló gè nà-ziiɛigi ɣulaa nuɔusei niiti zea, ti valaga nà-woogɛɣiladai ma, ta nà-wɔinlai,» Ɔooɣɔ GALAGI wooi ɣana.
 6 «Naama yooi zu, naavolo nuiti ta bala nuiti ta za, nu la zólóga é va ti maaɣulu, ta-zaa wóló la woga, nu la wɛn dɔa ɓaa pólɔpale ɔɔɣɔ ma, nu la nɔun kpuyega ta-vaa zu.
 7 Nu nɔpɛ ge la saa volu nuiti ta-vɛɛyeɣei ɣɔa ga daamiani, é va ti ɣaanɛɛɛɛ, nu nɔpɛ ge la ziawɔ ɲɛ gila ɔɛi vɛa ti ya ti ɣaanɛɛɛɛ vaa zu, tei ti-ɣɛɛ zaai ɓaa ti-lee.
 8 ««Mina lɛ balaa feti ɣula vɛɛi wu, è va zɛi ná ti ɣoba, è va daami wo ná, è va ɔɔɔle ná.

⁹ Mazɔɔɔ Ɔɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii, Izilayeɛle ná-GALAGI wooi ɔaa: Nà niima vaiti pɛ kpesu wo ɔaazu wa-eteai zu, fɛti ɔula zɔngɔ wooiti ta koozunɛ bain gooiti, naa vɛɛ seipeɛɛla nu niinɛiti ta-wuyeiti ba.

¹⁰ « Siɛgi zu è niima ɔeela wooi wosu da niima nuɔuseiti ma, ta è ɔaazaɔana ga: Leeni vaa zu deɔemu Ɔɔɔɔɔ GALAGI bosu ga, toɔa maanɔɔɔ wolai naa la gi ma? Faa ɔɔi ɔeɛle ɔa gi keɛni? Faagaaazagi ɔeɛle ɔa gi keai Ɔɔɔɔɔ GALAGI laalɔɔɔma, gá-GALAGI,

¹¹ da ti woogaaɔote ga: Toɔa ga wo-ɔɛni ti ɔɛni bà, Ɔɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana. Ti ɔilini gala kiligiti ba, ti da ti ɛbi, ta ti da nɔkɔ ti wu. Ti ɔɛni bà, ti la ziɛni ga nà-tɔ gooi.

¹² Wɔun, wo-zie velei ɔɔuve é leve wo-ɔɛni ba. Weɛ ɛɛ ka liizu nɔ ga ziima veɛ ɔɔi nɔ, wo la woilosu ɔɔo ma.

¹³ Nà wo vilisu ya, wo ɔula zooi tei ba, wo li zooi naa zu nii wa-o, wo-ɔɛni-yo, wo la ɔɛni kwɛɛ. Miná, folo vɛɛ kpidi va wa ɔɛ nɔkɔsu ná gala kiligiti bu, mazɔɔɔ gè la mɔ wo maawɔingaa.» »

Galema wolai

¹⁴ « Naa ɔa é ba, foloi tanigaa ta vaazu, nu la ɔɛa názu: Gè ɔonaa Ɔɔɔɔɔ GALAGI ma, nii é vulua, nii é Izilayeɛle nuiti kulani Ezipete yooi va! Ɔɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

¹⁵ Keɛ toɔa wo ga: Gè ɔonaa Ɔɔɔɔɔ GALAGI ma, nii é vulua, nii é Izilayeɛle nuiti kulani lekpeɔave nu ɔɔvezu veɛ yooi va, ta zooi pɛ ba, vɛti é ti ɔɛni, ti vaza náti! Nà va ga tiye volu ta-yooi zu, nii gè feeni ti-mɛmɛwolani zea.» »

Nuɔiti kpein ta zo

¹⁶ « Nà nu zo nu bulugi levesu ti ma, naati ta ti zo,» Ɔɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana. «Naa vɔuma nà doso bulugi leve ti ma, naati ta ti zo adaɔve pɛ, gize wolaiti ma, gize nɛmɛiti su, eyɛsu ti lɔ kɔtu yeɔɛiti su.

¹⁷ Nà ɔidaazu ti-zie velei ɔilagilagi pɛ bu, gila kpala ge la ɔɛzu zɛemazu, ta-ɔamaba vai la zooga é va lɔɔɔu bà.

¹⁸ Nà ti zala de ga ta-vaagaaazagi ta ta-ɔotoi ma vɛɛɛɛ, mazɔɔɔ ti nà-zooi ɔɔzɔa, tɔzei ti nà-zooi zulaavega ga ta-ɔɔɔɔ ganigiti ti la zɛnvu vea keɛni poomaiti, ti nà-zooi zulaavega ga ta-ɔɔzɔba yeɛ ɔalagiti.» »

Eteai pɛ ka Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔwɛɛ

¹⁹ Ɔɔɔɔɔ GALAGI, da ɔa è ga nà-zobogi, màkɛ GALAGI, dɔɔɔɔɔɔ kidaavili siɛgi zu.

Da ɔa zii ɔiligiti ti vaazu è vɔ,

ti zeɔe zou bela ga ná pɛ,

ti da ɔɛ ma: «Gi-ɔɛni ta-voganii ɔɛni ga zɛɛ zaleiti nɔ,

wafuun galagiti ti la faa nɔpɛ paa.

²⁰ Nui ɔa zoo nɛi é galagiti kpɛɛ ɔɔɔ vɛ?

Tama ti la ga galagaa!»

²¹ Maliɔii ɔɛ ma: «Tama, naa ɔa é ba niizu,

nà nà-zobogi ta nà-zeeɔaabaai lɛɛzu ga tiye.

Ta suɔwɛɛ ga dàasei ka ga Ɔɔɔɔɔ GALAGI.»

17

Zuda ná-kotoi

¹ « Zuda nuiti ta-ɔotoi zɛvɛvɛ ga kɔlu ɔaazɔɔagi,

ɔaa diamai ma ɔaazɔɔagi,

seɛvɛvɛ ti-yiimave ma ɔokologi ma,

ta ta-zalaɔa ɔulazuɔve woizuɔvɛti.

² Vɛɛi ti ɔaabaazu la ti-lointi ma,

vele nɔ ɔana ti ɔaaɓaazu la ta-zalaɔa ɔulazuɓeti ma,
ta ta-zale wuluiti ti gulu wolaiti kobaveti,
ta gizeiti ma,

³ ta gize wolaiti ma, ɓalaɔaiti su.

Zuda nuɓuseiti, nà wo-yeaɔɔligiti ta wa-naavoloiti keɛzu ga koozoganiiti,
ta wa-zalaɔa ɔula adaveti,
wa-vaagaazagiti ma zalai ɔana.

⁴ Da vaazu yeeɔulazu zooi wu ɓoɔɔ ɓe
nii gè feeni è ya ga ɗonɔ.

Nà wo ɓoɔzu duɔlai zu wo zili nuiti zea,
zooi naa zu nii wo la kweɛɛ,
mazɔɔɔ nà-ziigaawanai soga eɔe abui,
toɔa sosu wo pe wo laaloɔma.» »

Ze ɔitogi, ta kito kitei

⁵ «Gooɔɔ GALAGI wooi ɔaa:

«Nui naa voovoove, nii é ɓoɔɔ ɔalivaazu nui nɔ ma,
é nuɓusei ɔeezu ga voluzeigi,
ta é la ɔitosu Gooɔɔ GALAGI va.

⁶ Keɛve eɔe ɗɓɓoɔleegi nii é tevebai zu,
é la undaane zolooɔa, gaazu va la kulanuma ma.
Toɔa ada vooi tevebai zu,
zou ɔalaai zu, ɓe nu nɔpe ge la zeida ná.

⁷ Tuya ɔa naama nui ma, nii é ɓoɔɔ veezu Gooɔɔ GALAGI ɓe,
ta Gooɔɔ GALAGI ga ná-kitogi!

⁸ Keɛve eɔe gului siingai ziei ɔobave,
ma zapeiti ti liizu ziei wu,
aneɛ diegi ɔa vaazu, é la lua faa nɔpe ba,
gaalaagi ma wundui ɔa ye de nɔ ɔɔ,
ziizoolé la ma ɓooɔgi ma ɔonagi ma ziegi zu,
é la ɓega gwaa wo fai va ɔɔ.»

⁹ «Nuɓusei yii yaavave é leve anii pe ba,
é la zooga valoɔu,
ɓe ɔa a zoo é kweɛɛ?

¹⁰ «Nà, Gooɔɔ GALAGI, nà nui yiimave ɓetesu
eyesu é zeeli kpomave,
gè ná-faagaagaɔa ɔigi ɓota.
Naa ɔa é ba, nà eɛe so eɔevelei sie vele la,
é zoloo ná-keɛwotiiti ma.»

¹¹ «Keɛve eɔe kakalogi é ɓeeni taɔili ɔain ma
nii toun ge la daani,
pele ɔana naama nui la,
nii é naavoloi ɔaaleɛzu ba ɓoɔɔ ɓe ga telebotalai.
E la zii laaɔulaa, é ɔula ti zaama,
toɔa ɔe ga ɔimalala nui ná-eteai ɔaabelazuɓe.

¹² «Lebiya masa kpɔkpɔgi é geezuɓe kaite wɔɔwɔɔ,
miná ɔa gá-GALA sei vele naɓegai ná.

¹³ Ee, Gooɔɔ GALAGI, Izilayele ná-kitogi,

nii pɛgi é ɖɛɛzu è va, unfegi ɖa ti maaɔɔle.
 Ungo, niiti ti voluavesu bà, naati ta ɔɔɖɔ undaavilisu,
 tɔɔzei ti ɖɛɛa zɛnvu su ɖɛungi va,
 nii é ga Ɔɔɔɖɔ GALAGI.»

Zelemi ná-GALA falii

- ¹⁴ «Ɔɔɔɖɔ GALAGI, gè la valoa, ni è la bàloni,
 gè la ɖizoga, ni è la kizoni,
 mazɔɔ è è maamuse ungi veeni zèa yeenɔpɛ.
¹⁵ Wɛɛ ɛɛ pɛ ka ɖa ɖɛ mà: «Mini ɖa Ɔɔɔɖɔ GALAGI laawooi ná?
 E vilɛna su ɖɛɖɛmu!»
¹⁶ Anɛɛ naa vɛ, gè la ɖɛɛni ga gè vile è volu,
 gè ɖɛ ga baala make nui.
 Ziima la ga maanɔɖɔ voloi vaa vai.
 Dɔun è naa pɛ sugwɛɛ nii dàavɛ bosu,
 gè ɔɔɛni è ɖaazu.
¹⁷ Mina ɖɛ bè ga sasubali zaɔu!
 Ɖɛi è ga dɔɔɖuzu ɖila kpegɛ maanɔɖɔi vaa voloi!
¹⁸ Niiti ti wɔnzegɛzu, ti unfe,
 kɛɛ nɔun gè mina lɔ unfegi zu.
 Ti zasubali, kɛɛ nɔun sàsɔ mina bali.
 Va ga maanɔɖɔ voloi ti vɔ,
 nimizai ma vɛɛdai zeɛ ti ma!»

Dooɖɔ foloi veevɛ Ɔɔɖɔ GALAGI vɛ

- ¹⁹ Ɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa mà: «Li, è lo Nuɔuseiti Ta-Zigɖidavɛ, vɛ vɛɛɛi Zuda masagiti ta
 ɖa lɛ ná, ɔaa ti ɖula la taai va. Da kɛ ɖana nɔ ɔalaa ga Zeluzalɛme taa zigɖidavɛ zɔiti.
²⁰ Da bo ti ma návɛ ga: «A woilo Ɔɔɖɔ GALAGI wooi ma, wa, Zuda masagiti, ta wa ya,
 Zuda nuɔuseiti pɛ, ta wɔi wo zeini Zeluzalɛme, wɔi wa da leve sigɖidavɛ tɛiti!»
²¹ Ɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa: «A dama ga ɔɔɖɔ, à mina kasɔ zɛɖɛ dooɖɔ foloi, à dama, wo
 mina lɛ ga kasɔ nɔpɛ niima zigɖidavɛ ta.
²² A mina kasɔ ɖula wa-vɛɛɛi wu dooɖɔ foloi ta. A mina boti nɔpɛ kɛ. Kɛɛ à dooɖɔ foloi
 maɔpɛ, ɛɖɛvɛɛi gè devei veeni la wo-mɛmɛwolani zea.
²³ Ti la ɖɛni woiloni, ti la kidafaawu ɖɛni, ti ɖɔ toni ga, ti la woiloni gòo ma, ti la yeezeini
 nà-tɛnɛ gooitɛ bu.»
²⁴ «Ɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa: «Kɛɛ ni wɔun, wa woilona gòo ma ga pagɔ, ni wo la ɖɛ kasɔ
 zegeni dooɖɔ foloi, wo va lɛɛ la taai nii ma zigɖidavɛti ta, wo dooɖɔ foloi maɔpɛ, wo ɔɔɖɔ
 zɔ, wo mina boti nɔpɛ kɛ ma,
²⁵ naazu masagiti ta yɛ levesu sigɖidavɛ tɛiti ɖɔ, masagi naati ta yɛ zeizu Davide ná-masa
 kpɔkpɔgi ɖa, ti da zie kɔlu wotoloiti su, ta sooiti kɔma, ta-ɖundigɛ wolaiti ti ti volu. Zuda
 nuiti ta Zeluzalɛme laaveaiti ti pɛ ta ɖɛ levesu ma zigɖidavɛti ɖɔ, nuɔusei la valaga taai tɛi
 su eyɛsu pɛ.
²⁶ Naazu nuɔusei ɖa da zɛɖɛ Zuda laa wolaiti su, ta Zeluzalɛme maagooliiti su, ta
 Benzamen ná-zooi zu, ta Zuluden nɛmɛi zu, ta gize yooi, ta lɛkpɛma vɛɛɛi nu yeezazu
 yooi zu, ti va ti gala zalaɖai ɖula, ta zalaɖa ɖiligiti, ta vɛvɛ zalaɖaiti, ta ansansegɛ Ɔɔɖɔ
 GALAGI zeɛ vɛɛɛi ma ɖoizuvɛ, ga faanɛɛ wuugwɛɛgai.
²⁷ Kɛɛ ni wo la ɖɛ woiloni gòo ma, ni wo la dooɖɔ foloi maɔpɛni, ni wo la ɔɔɖɔ zoni wo
 va ɔɛ kasɔ zɛɖɛ vai va, wo va da leve da Zeluzalɛme zigɖidavɛti dooɖɔ foloi, nà abu vili taa
 zigɖidavɛti ba, toɖa Zeluzalɛme masa pɛɛiti gala, é la zaa pɛ.» »

18

Zelemi lii vai pòlo ligi lo nui vò bε

¹ Wεε keela wooi va Zelemi sòlòni Góogò GALAGI ya:

² «Wuzεge, Zelemi! Li pòlo ligi lo nui vò bε, miná gá è dàawooi menisu ná, gè vaazu bosu è ma.»

³ Gè yeini pòlo ligi lo nui vò bε, gè kaani, é da boti gε ná-digi losuve.

⁴ Digi é gεni kpεεzu, naa gologoloni, εgεvelei ná tanisu a da gε la pòlo ligi lo nui ya. E tagili kpεeni, εgεvelei é zooloni la gaazu.

⁵ Góogò GALAGI bεeni pò, é gε mà:

⁶ «Gè la zooga gè va kε ga woye gána baa, Izilayεle vεεyεgei, εgεvelei pòlo ligi lo nui kεεzu la?» Góogò GALAGI wooi gána. «Vele gána wo la zèa, εgεvelei pòlo la digi lo nui yeezu, ee, Izilayεle nuβuseiti!

⁷ Ná tanisu ná da bε zii ta ná-faa zu, baa masadai ta, ga gè tóogula, baa gè toka, baa gè undaavili.

⁸ Kεε ni zii naa a nimizana, é zege faa joi volu nii gè yiigaawana ma su, naazu ná nà-kisie valiibo é vile maanogoi naa va, nii gè deveni bε.

⁹ Tanisu, ná bεena é vile zii ta va, baa masadai ta va, ga é lo volu, é zin.

¹⁰ Kεε ni zii naa la naa gεeni nii pagai gáazu, é la woiloni ná-tεnε gooi ma, ná zege faa vagoi volu, nii gè deveni ga gè kε bε.

¹¹ «Bεena Zuda nuiti pò, ta nuiti ti zeini Zeluzalεme, è gε ti ma: «Góogò GALAGI wooi gaa: Gè deve woga wo laalógoma, ná ba gè da maanogoi gεvele bεε. Eεε ge zege siε vele joi volu, à zie wo faiti kε εgεvelei soloogai la.»

¹² Kεε ta vaazu è woogaavotesu ga: «Wafuun faa gá ga naa! Nii gi deveai, naa gá gi ziezulu la.» »

Izilayεle yeema vai Maligii ma

¹³ Naa gá é ba, Góogò GALAGI wooi gaa:

«À zii giligiti gaaza gá dεε,

ni nu naa gεgala vai ta meniga!

Nii Izilayεle kea, to gá ga kòzoba vaa.

¹⁴ Nu gá da kòle vukoi gá nei

é zege Liban gize ma vasaiti ma baa?

Nu gá da kòtudei gá nei ma leileigi é yeizu,

é da vò baa?

¹⁵ Anεε naa vε, ná-nuβuseiti ti yeemani mà.

Ta zala gaiti kulazu kóogò ganigiti bε,

naati bε niiti ti la ga gala kitea,

ti da ti gáka peleiti ba,

ti da zege ta-vaa wòlòmai volu,

ti da zie ga pele joi.

¹⁶ Ti ta-yooi gεa ga inεine zoi,

é gε ga jεεgulasu anii eyεsu gò.

Nui kpein é levesu ná, ti laa gá da vò,

ti da tóungi niikpi.

¹⁷ Ná-nuβuseiti ti zili nuiti ta gεna maaβugaa, ná ti zuvaza,

εgε fufiligi nii folo gulasu vele viilei fazasu.

Ta-gídaavili foloi, ná voluave ti va,

kεε gè la gaavotege ti ma.»

Ti yaavai gili vai Zelemi ma

¹⁸ Naazu nui tanigaa ti ɣeni ma: «Ade li lɛɛ, de fai ta ɔɛɛ Zelemi laalɔɣɔma! Ada zalaɣa ɣula nuiti sɔlɔɔ nɔ yeenɔpɛ, ti ɔa ade ɣala ga tɔgi, ta ɣima nuiti ti ɔa ade lenɛ, ta GALA goo wo nuiti ti ɔa GALA daawooi wo ade ma. A vaa lɛɛ, ade laale bu ga maalɔɔ ɔɛiti! Ade mina woilo naa tanɔpɛ ma, nii ɛ bosu!»

¹⁹ Kɛɛ ɔun, Ɔooɣɔ GALAGI, kɛni ɛ dama ga nà-faa.
Woilo sili nuiti gooi ma!

²⁰ Nu ɣa faanɛɛi zuloo ga faa nɔi?
Ti zeɣei wɔa tɔɣɔ, ti va zɛnvui ɣula zɛa.
Kɛɛ mina yeema mà, gɛ ɣeni losu ɛ ɣaazu,
gɛ ɔa ti maalobo ɔɛiti bo, ɔa-yiigaawana ɔa ɔude ti maazu.

²¹ Naa ɣa ɛ ba, ti-lointi ɔo pului zu,
ɛ tiya ɔɔɣɔi ti undaavili ga boɣa zɔkpɔi.
Ti-anzaiti ti vala dointi ma, ti ɣɛ ga poanzaiti!
Ti-zinigiti ti za ga ɔɔɔ zeeɛɛi,
ta-nu niinɛiti undaavili kɔɔmave!

²² Kpee wooi mɛni, ɛ ɣula ta-velewɔvɛti,
siegi zu ɛ ti ziliɣɔɣɔiti kpɛɛzu la, ti va ti laalɔɣɔma!
Mazɔlɔɔ ti zeɣei wɔa kɔɣɔwu, ti va sò,
ti tumɔi lɔɣu, ti va kɔɣɔi zo da.

²³ Kɛɛ ɔun ɔa, ee, Ɔooɣɔ GALAGI,
ɛ ta-yaava vai kpein kwɛɛ, nii ta kɛ ti pàa.
Mina ta-ɣama vuu vai zuvaayɛ,
mina ta-ɣotoi bale ɣaazu!
Ti loo bu ɛ ɣaazu!
Wuzeɣe ti laalɔɣɔma ɔa-yiigaawana ziegi zu!

19

Digɔi ɛ woloni

¹ Ɔooɣɔ GALAGI wooi ɣaa: «Li, ɛ pɔlɔ ligi ɣila geya, digi lo nui vɔ bɛ. Nuɔuseiti ta-ɣundigɔi tanigaa zeɣe, ta zalaɣa ɣula nuiti ta-ɣundigɔi tanigaa.

² Ɔula, ɛ li ga Pɔlɔ Ligɔ Zaa Zididave velei, Bene-Ɔinɔme vɛtugi zu. Miná, ɔa wooi naati bo, niiti gɛ ti wosu ɛ ma.

³ Ɔa ɣɛ ma: «A woilo Ɔooɣɔ GALAGI wooi ma, Zuda masagiti, ta wɔiti wo zeini Zeluzaleme! Ɔooɣɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligɔi, Izilayɛle ná-GALAGI wooi ɣaa: Nà maanɔɣɔi levesu adave tei ma. Nu-o-nu a ma wooi mɛnina, daa ɣa vɔ.

⁴ Mazɔlɔɔ Zuda nuiti ti ɣɛleni bà, ti adave tei maaɔooni, ti zalaɣaiti kulani ná gala kiligiti bɛ, niiti ti la ɣeni ti ɣwɛɛ, anɛɛ ti-mɛmɛwolani ɔaa Zuda masagiti. Ti adave tei daavega ga sɔbalala nuiti ma ɣamai.

⁵ Ti zalaɣa ɣula adaveti kpɛtenɛ kɔɔɣɔ ganigi vɛ daa ɣeni ga Baale, ti ɔa ti-lointi kɛ ná ga gala zalaɣaiti. Tama kaipa gɛ la ɣeni naama leve veeni, gɛ la naa ta woni ti ma, naa la vɔlɔ ɣeni vilɛni nà-kisieɛi zu.

⁶ «Naa ɣa ɛ ba, naama voloiti ta vaazu, yeei niima adave la mɔ loliga la ga Tofete ɔaa Bene-Ɔinɔme Vɛtugi, kɛɛ Nu Vaa Vɛtugi, Ɔooɣɔ GALAGI wooi ɣana.

⁷ Vɛ ɣa nà Zuda ta Zeluzaleme ɣoozu ɣelegelegi ɣoloɣolo ná, gɛ ti loo bu ga ti zili nuiti ta-woɣa zɔkpɔi, ta naati niiti ti ga maawɔingaalala nuiti. Nà ti-ma voomaiti kɛ ga daamianigi wɔniiti bɛ ta ɔɔɔ zuaiti.

⁸ Nà taai tei kɛ ga laavɔ ani, ti ɔa ɣɛɣula su. Niiti ta ɣɛ levesu koba, kɔɔɛ ɔooi ɔa yei ga tiye, ti ɔa foei vɛ ga ziigolɔɣologi, ta ɣɛna koloɣolo pelei ɣaa.

⁹ Sili nuiti, maawɔɔŋgaalala nuiti, ta vaazu taa wolai zeizu kele su, ti do kidaaviligi ta maanɔɔɔi ma zii ta zu, eyesu ti da ti boɔɔ lointi ma zuaiti mi, ta ti da boɔɔ ma zuaiti mi.»

¹⁰ «Naa volu, da pɔlo ligii wolo naati gaazu, ti e maazaasu,

¹¹ e ge ti ma: «Gooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi gaa: Uele ga ge niima nuɔuseiti ta niima laa wolai wolozu la, egevelei nu a da pɔlo ligi lo nui na-digii wolo la, e la mo zooga e va bete volu monɔ. Tofete ga ta poomaiti maagulu na, toozei ada giligaa zɔɔɔtalai va.

¹² Naa ga ge vaazu daazu niima adave tei ma, ta na-taaveaiti. Na taa wolai nii ge ga Tofete gevele, Gooɔɔ GALAGI wooi gana.

¹³ Zeluzaleme veleiti pe ta Zuda masagiti ta-veleiti pe ta gozo balaa ege adave na ga Tofete, peleiti kpein niiti ti ansansegiti galazu ma veleiti komaveti geegɔlogi ma zomidega bulugiti be, ta ti da puya zalaɔaiti kula gala kiligiti be.» »

¹⁴ Siegi zu Zelemi galeni ma la, e zege Tofete, ve Gooɔɔ GALAGI teveni na ga e faiti bo ti ma, niiti ti vaazu geezu, e vaani, e lo GALA sei vele ma goizuve. Nuiti ti geni na, e geni ti ma:

¹⁵ «Gooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii, Izilaye le na-GALAGI wooi gaa: «Na vaazu ga maanɔɔɔi pegi ge ma vai woni, ge sei taa wolai tei ma ta maagoolii ma laa goiti. Toozei na-nuɔuseiti ti gɔtoni ga, ti gele ti la woiloni gooi ma.» »

20

Zelemi gee vai kasoi ga

¹ Zalaɔa gɔla nui Pasuul, nii e geni ga Gooɔɔ GALAGI zeile ma welema gundigii, Imeel na-doun zunui, e Zelemi woomenini, e da GALA gooi wo gani.

² Pasuul GALA goo wo nui Zelemi lofani, e gilini Benzamen Sigidave ma bogi va nii e geni maazuve, nu leezuve Gooɔɔ GALAGI zeile ma goizuve.

³ Poluma zobui, Pasuul Zelemi vieni, e kula kolui ga. Zelemi geni ma: «Gooɔɔ GALAGI la mo e loliga ga Pasuul, kele «Mini-o-Mini Maalua Vai!»

⁴ Mazɔɔ Gooɔɔ GALAGI wooi gaa: «Wele, na e lozu maalua vai zu, da-o, e-wɔɔlaiti-yo. Naati kpein ta ye ti zili nuiti ta-woga zɔkpɔiti ga, da ge na, e ti-zaazuve ga. Na Zuda nuiti pe do balaa Babilone masagi yeezu, nii a li ga tiye Babilone, baa e ti ma vaa gaaɔela.

⁵ Niima laaveaiti ta-naavoloiti kpein, ta ta-wotii ma lonogiti, ta ani vagɔi e ti ya, naa ve Zuda masagiti ta-naavoloiti pe ba, na ti pe do ti zili nuiti zeezu, ta ti-yeagɔligi pe kula ti ya, ti naati gaale ba, ti li ga tiye Babilone.

⁶ Doun da, Pasuul, ta niiti balaa ti e vo be, wa liizu duɔlai zu. Da zeelina Babilone, minɔ ga e zaazu na, e maagulu na, zenɔ gana balaa e geezu la ga e-wɔɔlaiti kpein, niiti e zee vaawokeeyeelugo boei wogai ti ma.» »

Zelemi bain fai GALA goi zu

⁷ Gooɔɔ GALAGI, e neenesoge, ge boɔɔ yegge na e neeneso!

E soni, e voni ma.

Ge gea ga neegulazu ani folo-o-folo, ese pe ka neegulazu ndun su.

⁸ Mazɔɔ kpɔela gilagila keni ge kpee loo, na tooma vai ta faa zudologolo fai laazeelizu.

Foloi laawu negelein, Gooɔɔ GALAGI, e-laawooi ga baagulamai ta neegulasui vilesu polu.

⁹ Siegi zu na gena boɔɔ ma:

«Na po ge yeema daawooi ma, ge la mo boea GALA daaseigi zu,»

anii ta ga ziimave ege abui, e galazu,

dɔɔɔɔvɛ mà ɔaeiti su,

nà ɔɔɔɔ ɔɔɔɔzu, kɛɛ gè la ziezɔ bu.

¹⁰ Nà ma mɔɔnɔmɔɔn goomɛnisu, ti ɔa woo ɔɔi wo dɔalɔɔma,
ti ɔa dɔasei pɛɛ ga: «Mini-o-Mini Maalua Vai».

Tanigaa ti ɔɛ ma: «À kula kɛɛ zu!»

Zɔiti ɔalaa ti lɛɛni naama wooi ma, ti ɔɛ ma: «Ungo, ade kula kɛɛ zu!»

Niiti kpein ziileigi ɔɛni gi yɔɔɔzu gá tiye,
naati ta tɔo ɔelegele gaiziezɔ, ti ɔa ɔɛ ma:

«A ɔɔɔɔ yɛna ná, é yaava, ada vɔni ma,
ada so, de dɔnɔ vɔtokula ma.»

¹¹ Kɛɛ ɔɔɔɔ GALAGI, è zuɔaavɛ, ɔa kɔɔi ɔɔɔzu bè.

Niiti ti wɔinzegezɔ, naati ka ti ɔunɛsu,
ti la pile sɔɔɔga pɛ.

Ta unfe, tɔɔzei ti la zobo sɔɔɔga,
toɔa ɔɛ ga unfegi nii é la yeema eyɛsu ɔɔ.

¹² ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii,
è zooge kwɛɛsu ni nui ɔa è vɛ ga woɔɔɔɔila nui,
ɔa ná-kisiɛiti fɛɔɔɔɔɔɔɔɔɔsu niiti ti lɔɔɔuai.

Gè ná vɛɛ, vɛlei è vaazu ti zalazu la,
mazɔɔɔ ɔa ɔa gè nà-faiti kalivaai è ma.

¹³ A guyei loo ɔɔɔɔ GALAGI vɛ, à maamuse,
mazɔɔɔ toɔa ɔa maawɔin nui ɔiɔo,
é kula faa ɔɔu ɔɛ nuiti zeezu.

¹⁴ Foloi gè zɔɔɔni ma, naama voloi ɔɔɔvɛ!

Foloi dɛɛ gɔazulaani la eteai ma,
nu nɔpɛ ge mina tuya loo ma voloi vɛ!

¹⁵ Naama zunui ɔɔɔvɛ, zɔi é liini ga ma wooi é bo kɛɛ ma ga:

«Doun zunu zɔɔɔga è vɛ,»

é zɛba é ɔɔɔzune gola.

¹⁶ Zunui naa ɔɛ eɔɛ taa wolaiti ɔɔɔɔ GALAGI ti woloni,
é la wanani ma!

Geelaa a laona nɔ feya, é ɔa kpeei mɛni ga a va bɛ,
kpɔkɔ volo ziegiti su, é ɔa kɔɔɔ ɔɛni mɛni.

¹⁷ Mazɔɔɔ é la zɛni ná, gè va za dɛɛ ɔɔɔzu!

Dɛɛ a la ɔɛ ga nà-kabai,
a la màkɛ ɔɔɔzu eyɛsu ɔɔ.

¹⁸ Lee vaa zu kùlaai dɛɛ ɔɔɔzu,
ni kpɔɔi ta kidaaviligi zɔɔɔ fai vɛ,
gè nà-eteai ziz unfegi zu?

21

Fai pilegai Zuda masagiti ba

¹ Keela wooi ɔɔɔɔ GALAGI feeni Zelemi ya masagi Sedesiyase ná-faa zu. Masagi Sedesiyase Malikiya ná-doun zunui Pasuul leveni Zelemi ma, ta zalaɔa ɔula nui Sofoni, Maaseya ná-doun zunui, ga ti gaazaɔa ga:

² «Soma, è ɔɔɔɔ GALAGI ɔaazaɔa gi vɛ, mazɔɔɔ Babilɔne masagi Nebukadenɛzaal kɔɔi vɛa gi va. Tanisu ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ná-laavɔ vai ta ɔɛ gi vɛ, é ná-kɔɔi ɔaagale ma volu.»

³ Zelemi keelaiti goɔɔaavoteni, é ɔɛ ti ma: «À li, wo ɔɛ Sedesiyase ma:

⁴ Gooḡo GALAGI, Izilayele ná-GALAGI wooi ḡaa: «Kooḡo nuiti ti siḡḡi voluue, ti da nepii ḡo ga ta-ḡooḡo zoolaiti Babilone masagi laaloḡoma ta Babilone nuiti ti wo maalatigai, ná ti ḡaaḡalesu ma, ti va taai tei koozuue.

⁵ Ná bōḡo ḡa gē kooi ḡoozu wo laaloḡoma, gē nà-zobogi ḡula keḡema, ta nà-ziiḡaawanai, ta nà-ziiḡulagi, ta nà-faawanama wolai.

⁶ Ná yeevuuu taai nii zu nuiti pe ma, nuḡuseiti ta toganiiti ta za ga dōfo zeeḡe nōi.

⁷ Naa pe poluma, nà Zuda masagi Sedesiyase zeeḡe, ta ná-kundiḡiiti, ta nuḡuseiti ta ye vulua dōfo zeeḡei voluma, ta kooi, ta pulu wolai, gē ti ve Babilone masagi ya,» Gooḡo GALAGI wooi ḡana. «Ungo, nà ti ve ti zili nuiti zea, niiti ti ti vaa ḡeḡeḡe gaizieu. Nebukadenezaal ḡa ti vaa, é la ti maawōingaa, é la nu nōpe zega ná, é la yeeḡulaa bōḡo wu.»

⁸ «Niima nuḡuseiti tetegi, da ḡe ti ma: «Gooḡo GALAGI wooi ḡaa: Gē wo vile ziimazeḡe pele zaḡalauu, zenvu velel ta saa velel yōḡzu.

⁹ Nu nōpe a yēna taai tei su, naa ḡa za ga kooi, ḡaa pului, ḡaa dōfo zeeḡei. Keḡe zoi nōpe a bōḡo veena Babilone nuiti zea, ti wo zeidai keḡe su, naa yenvui ḡa ye zea, toḡa naa mu sōlō ḡalaa.

¹⁰ Ná ḡaavotesu taa wolai nii laaloḡoma, ga gē faa nōu ḡee la, gē va li ma vago ḡeezu, Gooḡo GALAGI wooi ḡana. Toḡa lo Babilone masagi yeezu, é gala ga abui.» »

Keela wooi é boni Zuda masagi ná-peḡeyegēi ma

¹¹ «Da ḡe Zuda masagi ná-peḡeyegēi ma:

«A woilo Gooḡo GALAGI laawooi ma,

¹² Davide ná-peḡeyegēi! Gooḡo GALAGI wooi ḡaa:
A da foloiti tōzei ga tukpōi ḡaalevea ga telebodai.
Zoi ti loozu ma, à unḡō, wo kula ti ya.

Ni naa laade, nà-ziiḡaawanai ḡa so,
eḡe abui nii nu la zooga é va paa,
tōzei wo-ḡeeḡotiiti ba ti nōudai.

¹³ Ná laaleezu wo wu, woi wo zeini
fasai ma nemei ḡa,

Gooḡo GALAGI wooi ḡana,
ungo, wo laaloḡoma woi wo ḡeezu:

Be ḡa a va gi laaloḡoma?

Be ḡa a zoo é lo gi-loḡḡuzuveti?

¹⁴ Ná wuzeḡezu wo laaloḡoma,
é zoloo wo-ḡeeḡotiiti ma,»

Gooḡo GALAGI wooi ḡana,
«nà abui losu wa-lōḡi va,
toḡa wo-maḡoolii zu pe gala.» »

22

¹ Gooḡo GALAGI wooi ḡaa: «Yei Zuda masagi ná-masa peḡi wu, é niima ḡeela wooi wo, é ga nii.

² Da ḡe ma: «Woilo Gooḡo GALAGI laawooi ma, da ve Zuda masagi, é zeini Davide ná-masa kpōkpoḡi ḡa. Toḡa ḡalaa ga da-nu wolaiti tōnō, ta da-nuḡuseiti, niiti ti leezeu da-masa peḡi wu!

³ Gooḡo GALAGI wooi ḡaa: A sōle fai ḡe ta telebodai. Zoi ti loozu ma, à unḡō, wo kula ti ya. A mina ween zopele nōu, ta podoin, ta poanzai. A mina topele nōu ḡula ti letemazu. A ḡe sōbalala nuiti paa vai va niima adaue.

⁴ Mazɔɔɔ ni wa va bu, wo zɛ ga niima wooi, naazu masagiti ta yɛ levesu pɛlɛlavɛ tɛiti ɔɔ, masagi naati ta yɛ zeizu Davide ná-masa kpɔkpɔgi ɔa, ti ɔa zɛ kɛlu wotoloiti su, ta sooiti kɔma, tiya-o, ta-nu wolaiti-yo, ta ta-nubusɛiti.

⁵ Kɛɛ ni wo la ɔɛ woiloni niima wooiti ma, ná ɔonazu ná ɔɔɔi ma, niima vɛɛi ɔa ɔologolosu, ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

⁶ Mazɔɔɔ ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa é vɛɛ Zuda masa pɛɛi va:

Da bè ɛɔvɛɛɛi Galaade la,
ɛɔvɛɛɛi Liɔan ɔizeɛi unnavɛ la.

Anɛɛ naa vɛ, ná è ɔɛɛzu ga tevebai,
taa wolai nii nua ti la su.

⁷ Gè nuiti kulaa è laalɔɔma ga ti è ɔologolo,
ti ɔilagilagi ta-ɔɔɔɔ zɔɔlaiti ta ɔɛ ti ya,
ta ɔa-lɔkpala vagoiti teve ga, niiti ti ga sɛdelegiti,
ti ti vili ya abui zu.

⁸ « Wɛɛn ma mɔinmɔin ka levesu taa wolai nii ɔoba, ti ɔilagilagi ti ɔa ɔɛ ɔɔɔ ma: Leeni vaa zu ɔɔɔɔ GALAGI taa wolai tɛi sogai ɔani?

⁹ Ta ti wooɔaavote ga: Tɔɔzei ti ɔɛɛni ɔɔɔɔ GALAGI, ta-ɔALAGI ná-minazegɛgi va, ti ɔɛni nɔkɔsu gala kiligiti bu, ti ɔa ti lɛbi.» »

*Toligi wo fai ga ɔɔɔi wo
masagi Salume ma*

¹⁰ A mina wɔɔ masagi ma nii saai na,
à mina ɔɔɔ maawɔin ná-faa zu.
A wɔɔ, wo wɔɔ naa ná-faa zu nii é liizu,
tɔɔzei é la mɔ vaa volu,
é la mɔ ɔaazulaa zooi naa ma, nii sɔɔɔgai su.

¹¹ Mazɔɔɔ ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa é vɛɛ Zoziase ná-doun zunui Salume va, é ga Zuda masagi, nii é masadai ɔɛɛzu kɛɛɔ Zoziase votogi zu, nii é ɔulani niima adaɛ va: «É la mɔ ɔalega ma ná volu.

¹² Kɛɛ toɔa zaazu miná, vɛ ti liai la ná duɔlai zu, é la mɔ niima yooi ɔaa pɛ.»

Zelii lo fai Yɛɔoyakime ma

¹³ Maanɔɔ ɔa zunui naa vɛ,
nii é ná-pɛɛi losu telebotalai zu,
é ɔa nii vɛɛi tanigaa zeɛ maazu ga sɔletalai,
é ɔa seɛɔɔɔi zuziɔa wafuun,
é la ná-botii ɔɛɔalalai ma zalai vea zea,

¹⁴ é ɔa ɔɛ ɔɔɔ ma: «Ná masa pɛɛ wolai losu ɔɔɔ vɛ,
gè nii wosuvɛti ɔɔɔ gola,
gè fenɛɛɛ wolaiti kɛ ba,
gè ti maaɔɛɛ ga sɛdele gului,
gè ani ɔɔɔi zɛ ma!»

¹⁵ «Da pɔ è dɛɛ ga ɔa ga masagi
è yiimazegɛ vai zu ga sɛdele gului
nii ɔa ɔɔɔ lɛɛ la?

E-ɔɛɛ ɔɛni laamiizu, è ɔa ɔɔɛ ga nui pɛ kɛvɛɛ,
kɛɛ é ɔɛni zɛɛzu ga sɔledai,
ta fai pɛ ge ɔɛni zoloosu bɛ ga pagɔ.

¹⁶ E ɔɛni sɔɛ fai ɔɛɛzu maanɔɔ nuiti bɛ ta bala nuiti,
ta fai pɛ ge ɔɛni zoloosu bɛ ga pagɔ.
Zɔi é zɛɛzu ɔana, naa ɔa dɛɛzu ga é nɔun kwɛɛ ga ɔite,»

Ḡooḡo GALAGI wooi ḡana.

¹⁷ «Kéle doun da, è ḡaazu ḡa da bōḡoi da-lōnōgi nō va,
è maavaa la su keni nō è da sōbalala nuiti paa,
è da nuiti so kazemazu ga maaḡaai.»

¹⁸ Naa ḡa é ba, Ḡooḡo GALAGI wooi ḡaa Zuda masagi Yegfoyakime ná-faa zu, Zoziase ná-doun zunui:

«Ná-saa voloi, nu nōpe ge la ná-saa wōlō woga é va da ḡe ma:

«Ee, maanōḡo ḡaa, kēeloun!

Ee, maanōḡo ḡaa, nā-zeelai!»

Ti la ná-saa wōlō woga, ti va da ḡe ma:

«Ee, Maligii, ee, da-maayikii vete!»

¹⁹ Ta maagfulu eḡe nu a ḡe soovale maagfuluzu,
ti ma voomai bōkpo, ti pili ya Zeluzaleme taa voluve.»

Unfegi ta baaḡulamai Zeluzaleme ve

²⁰ «Le Liban ḡizei ma, è kpeei loo!

Wooi ḡula Basan ḡizei maazuve!

Li, è ḡōlōi wo Abalime ḡizei maazuve,
tōzei è-neḡnōḡōiti sugaleḡalea neḡelein.

²¹ Ḡè è leneni da-bōḡōzōlō siegi zu,

kéle è ḡeni ma: «Ḡè la woilosu pa!»

Zekana è-zie velel la, kaite è ma loungo yee,
è la woiloni ḡōo ma.

²² Fiilei ḡa liizu ga da-ḡundigiiiti pe,

è-neḡnōḡōiti ti li duolai zu.

Názu ḡa è ḡeēzu la unfegi zu, baaḡulamai zu,
da-nu ḡōulai kpein maavele ma.

²³ Dei è zeini ziileigi zu Liban ḡizei ma,

è ma laḡagi sēdele guluiti saamave,

da vaazu balasu,

siegi zu è vaazu taḡai ta soolei zōlōsu da ga kulafilibai,
eḡevelei a da ḡe la ga anzanui a ḡena doin zōlōga!»

Keela wooi é woni Konia ma

²⁴ «Da ḡe Yegfoyakime ná-doun zunui, Zuda masagi Konia ma: «Eḡevelei ḡè vulua la ga ḡite, aneē ni da la ḡe ga balaḡaegi zēēbēḡai va, zēēzazu velel, nà la è ḡula yeebēḡai va, Ḡooḡo GALAGI wooi ḡana.

²⁵ Ḡè è lō naati zeezu, niiti ti pō ti è vaa, naama nuiti zeezu niiti è luazu ti va, naati ta ga Babilōne masagi Nebukadenēzaal, ta ná-salavusuiti.

²⁶ Nà wo bē, da-o, è zōlōo dee-yo, wo li zou ḡili su, ve wo la zōlōni ná, miná ḡa wa za ná.

²⁷ Aneē ni wōin ḡa ḡe wo ma gola ga wo ḡale ma wo bōḡo yooi zu, wo la mō zooga pe.» »

²⁸ Gaazaḡagi ḡa wosu ga:

«Zunui naa, Konia ḡea eḡe pōlō ligi golowoloai,
nii nu la mō pō baa?

Toḡa ga anii nii tosu la mō ba?

Leeni vaa zu ti viligai ya, tō-o, mavofodaiti-yo,
ti bēai ti li zou ḡili su, nii ti la kwēe?»

²⁹ Ee, nà-zooi, nà-zooi,

woilo Ḡooḡo GALAGI laawooi ma!

³⁰ Ḡooḡo GALAGI wooi ḡaa:

«À zunui naa zēve eḡe nui nii dounḡa ti la bē!

E ɖɛa ga zunui ná-eteai ɖologologai ma.
Mavofodaiti taɖila kpala ge la zeida Davide ná-masa kpɔkpɔgi ɖa,
taɖila kpala ge la kundiɖila ɖɛa Zuda yooi unda.»

23

Baala make nu nɔiti ta baala make nu vagɔi

¹ «Maanɔɖɔ ɖa baala make nu nɔiti be, niiti ti nà-baala kpulugi loozu ya, ta ti ɖa ti zuvaza,» Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana.

² Naa ɖa é ba, Ɔɔɔɖɔ GALAGI, Izilaye le ná-GALAGI wooi ɖaa é vile baala make nuiti ba: «Wo nà-baalagiti zení ná, ti ɖaka, ti zuvaza. Wo la ti laazɔboni. Nà wo zalazu é zoloo wo-zie vele nɔiti ma,» Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana.

³ «Nà ɔɔɖɔi nà nà-baalagi mɔtaiti gaale ba, ti ɖula zooi pe su, veti gè ti zuvazani, ti li náti. Nà va ga tiye, gè ti vu ta-zasai zu, ta buɖu ná, ti mɔin.

⁴ Nà ti make nu ɖiteiti seizu ti unda, ta ti make eɖe baala make nuiti, ti la mɔ luaa, ti zasu la ɖalia. Taɖila kpala ge la loa ya,» Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana.

⁵ «Foloi tanigaa ta vaazu, naama voloi, nà Davide ma vɔnɔgi ta wuzeɖe nii telebogai, toɖa ɖe ga masagi ɖigi ma, toɖa sɔle fai ta telebodai ɖe zooi zu,» Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana.

⁶ «Naama yeeɖeɖalai, Zuda nuiti ta ɖizo, Izilaye le zeí ziileigi zu. Wele daaseigi va a loli da: «Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɖa é ga ada-lelebodai.»

⁷ «Naa ɖa é ba, foloi tanigaa ta vaazu, voloi nu la mɔ ɖona ga: «Gè ɖonaa Ɔɔɔɖɔ GALAGI ma, nii é vulua, nii é Izilaye le nuiti kulani Ezipete yooi va!» » Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana.

⁸ «Kele keni nɔ ti ɖa ɖe ma: «Gè ɖonaa Ɔɔɔɖɔ GALAGI ma, nii é vulua, nii é Izilaye le mavofodai ɖulani lekpe mave nu ɖɔvɔzu vele yooi va, ta zooi pe ba, veti é ti beeni, ti vaza náti!» Ta va, ti zeí volu ta-yooi zu, ti ta-eteai zie.»

Zee ɖala goo wo nuiti

⁹ GALA goo wo nuiti tetemazu, zii ɖologologa kɔozu, sasu ɖa ɖalizu kɔlɔgi zu. Gè ɖɛa eɖe dɔɔzo nui, eɖe nui dɔɔi kologologai, Ɔɔɔɖɔ GALAGI maavele ma, ta daawooiti maavele ma.

¹⁰ Zooi zulaavega ga nuɖuseiti ti weenziɛgi wosu. Ti pe ta ɖizezu ga lia faa nɔi vɔ pelei, ti yiilɔvɔ gola telebotalai zu.

Foovooiti maavele ma, zooi pe ka ɖɔlɔɖeí laawu, toganiiti daamiizu lufa lenugi pe ge vɔa zooi zu.

¹¹ «GALA goo wo nuiti ta zalaɖa ɖula nuiti ti ɖɛa ga GALA gaazuluabalala nuiti, anɛɛ nà-pelei wu, gè ta-nu nɔulai ɖaani ná,» Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana.

¹² «Naa ɖa é ba, ta-velei zu ɖa nasu zuɖidi, ta vaazu ɖunesu, ti loo. Mazɔlɔ nà vaazu ga maanɔɖɔi ti vɔ, konagi gè wuzeɖezu la ti laalɔɖoma,» Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana.

13 «Gè faa ɲɔiti kaani Samali GALA goo wo nuiti zea,
ti ɣɛni ɓɔɛzu galagi Baale laaseigi zu,
ti nà-nuɓuseiti kakani, Izilayele nuiti.

14 Kɛɛ nii gè kaani Zeluzalɛme GALA goo wo nuiti pɔ bɛ,
toɣa ga tɔɣɔ ɣologologi:

Ta wɛɛnziɛgi wosu,

ti ɗa ta-eteai zie zɛɛi zu,

ti ɗa faa ɲɔu ɣɛ nuiti maamuse.

Ta pele levezu ɛɛɛ tuɣɔ ga ti mina ɓɛ faa ɲɔi va.

Ti pɛ ta gàazu eɣɛ ɓɔɓɔme nuiti,

Zeluzalɛme nuiti ti la vizɔni Gomɔɔl nuiti ba.»

15 Ɔɔɔɣɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii wooi ɣaa

GALA goo wo nuiti ta-vaa zu:

«Nà ti ɣɔnɔgi ɣɛɛzu ga siinziin gani wanaiti,

nà anivebɛ ɗɛi losu ti-la,

mazɔɓɔ Zeluzalɛme GALA goo wo nuiti ka

kɔzɔba vai vazagai la zooi pɛ su.»

16 Ɔɔɔɣɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii wooi ɣaa:

«À mina woilo naa ma, nii GALA goo wo nuiti ti bosu.

Ta vɛɛzu wo-yii ɣa ga zɛɛ ɣitogi,

mazɔɓɔ nii ti suɣulazu wo ma,

tiya ɓɔɣɔi ta-ɣulakɛɛma vaa ɓɛɛai ɣa ga naa,

kɛɛ é la ga nii kulaai Ɔɔɔɣɔ GALAGI laaɓɛ.

17 Ta ɗa ɣɛ naati ma, niiti ti ɲɛɣɣulazu wooi zu nii gè bosu:

«Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣɛni ma: Wa ziileigi zɔɓɔ.»

Niiti kpein ti ziezu ga ti-yiimai, ta ɣɛɛzu naati ma:

«Maanɔɣɔ la zeelia wo ma pɛ!» »

18 Bɛ ɣa deɣɛmu é ɣɛni Ɔɔɔɣɔ GALAGI ná-gaalɛbai zu?

Bɛ ɣa é kaani, é daawooi mɛni?

Bɛ ɣa é ɣidaazu daawooi wu?

Bɛ ɣa é goomɛnini?

19 Wɛɛ fiile wolai ɣa wuzɛɣɛzu, tokoleɓɛai Ɔɔɔɣɔ GALAGI vɛ,

ná-ziiɣulagi lokoleɓɛ, é ɣɛ ga sabala golai,

é vu naati unmaɓɛ, niiti ti faa ɲɔi ɣɛɛzu.

20 Ɔɔɔɣɔ GALAGI ná-ziiɣaawanai la zeɣɛa ade maala pɛ,

eyɛsu é naa ɣɛ, é daazeeli,

nii kpein é deveai yiimaɓɛ.

Foloi ta, wa naa ɣaaɣa.

21 Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣɛ ma:

«Nà laade gè va naama GALA goo wo nuiti teve.

Anɛɛ naa vɛ, ti ɓizɛni ga lia.

Gè la ɓɔɛni ti vɔ ɲɛɣɛɛɛn,

anɛɛ naa vɛ ta ɓɔɛzu dàaseigi zu.

22 Ni ti ɣɛni bà nà-gaalɛbai zu,

ta la dàawooi laazeeli nà-nuɓuseiti ma,

ti naati seɣɛ ti-zie vele ɲɔi volu, ta ta-ɣɛɛwoti ɲɔiti.»

23 «Nà ga GALAGI nii naa wozaɣaai zuɓuɣaai ɓaa?»

ƆooƆo GALAGI wooi ɣana.

«Ba-o, nà gè ga GALAGI nii é wozagaaazu ɣoozama.

²⁴ Nui ta ɣa zoo é looɣu adave ta ná maalooɣuai,
gè la zooga gè va ka ɓaa?»

ƆooƆo GALAGI wooi ɣana.

«Wo la suɣwee ɓaa, ga nà geeɣɔlɔgi zu ná pɛ,
gè ɣe eteai zu ná pɛ?»

ƆooƆo GALAGI wooi ɣana.

²⁵ «Gè GALA goo wo nuiti ta-ɓeezuɣulai menini, ti zee vaiti bosu dāaseigi zu, ti da ɣe ma:
«Gè segi ta woni! Gè segi ta woni!»

²⁶ Naa ɣa yesu ɣeezu eyesu yeele? Leeni ɣa é naama GALA goo wo nuiti kisu, siɛgi zu ti
zee vaiti bosu da, niiti ti ga yaava beɛɛaiti nɔ?

²⁷ Ti la pɔ, ta-ze gooiti maavele ma ti bosu ɓoɣɔ ma, ti va dāaseigi yeema nà-nuɓuseiti
be ɓaa, eɣeevelei ti-memewolani ti yeemani la dāaseigi ma, galagi Baale maavele ma?

²⁸ Ni se goo ɣa GALA goo wo nu ya, é ná-se gooi wo! Kele zai dāawooi zea, naa dāawooi
wo ɓoon ga pagɔ. Kpɔfaama begele ɣa é kavai ta ani ɣaei yooɣzu?» ƆooƆo GALAGI wooi
ɣana.

²⁹ «Dāawooi ɣeeve eɣe abui, eɣe malito wolai nii é fasai wolozu,» ƆooƆo GALAGI wooi
ɣana.

³⁰ «Naa ɣa é ba, nà laaleezu GALA goo wo nuiti bu, ti dāawooi unmazu ti ɣilagilagiti,»
ƆooƆo GALAGI wooi ɣana.

³¹ «Ungo, nà laaleezu naati bu ti ɓoɣɔ ɣeezu ga GALA goo wo nuiti, ti ti-laawooi zupuzu
ga dāawooi,» ƆooƆo GALAGI wooi ɣana.

³² «Nà laaleezu naama GALA goo wo nuiti bu, niiti ti zee zegiti bosu, ta ɣena boga, ti da
nà-nuɓuseiti kaka ga ta-yee vaiti maavele,» ƆooƆo GALAGI wooi ɣana. «Gè la keela woo
ɣalivaani ti ma, gè la deve veeni ti ya. Ti la kpɔba nɔpe feezu nà-nuɓuseiti be,» ƆooƆo
GALAGI wooi ɣana.

Maligii laawooi ɣa ga kasɔ ɓaa?

³³ ƆooƆo GALAGI ɣeni Zelemi ma: «Ni GALA goo wo nui ta, ɓaa zalaɣa ɣula nui ta, ɓaa
nui tanɔpe ga ɣena è ma: «ƆooƆo GALAGI ná-keela wooi ɣa ga begele, kasɔi begele ɣa é daai
gi unma?» da ɣe ma: «Wa ɣa wo ga kasɔi, naa ɣa é ba, nà yeebesu wo va, ƆooƆo GALAGI
wooi ɣana.»

³⁴ Ni GALA goo wo nui ta, ɓaa zalaɣa ɣula nui ta, ɓaa nu nɔpe ga ɣena: «Kasɔ ɣa ƆooƆo
GALAGI daai,» nà laale ma nui wu, gè laale ná-peleyeɣei wu.

³⁵ Nii wa ɓoɣɔ ɣaazaɣa da wo ɣilagilagi, naa ɣa ga: «Leeni ɣa ƆooƆo GALAGI feai ga
gooɣaavotegi?» ɓaa mu: «Leeni ɣa ƆooƆo GALAGI boni?»

³⁶ Kele à mina mɔ ɣe ma: «Wele kasɔi ɣa ƆooƆo GALAGI daai.» Wooi naa ɣa ɣe ga kasɔi
naama nui ve, nii é naa wosu, mazolɔ wo GALA daawooi maavega, da-GALAGI, zenvu su
GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii.

³⁷ Da GALA goo wo nui ɣaazaɣa ga: «Leeni ɣa ƆooƆo GALAGI è wooɣaavoteni da?» ɓaa
mu: «Leeni ɣa ƆooƆo GALAGI boni?»

³⁸ Ni wa yena bosu nɔ ga kasɔ ɣa ƆooƆo GALAGI daai, anee ni gè tɔ seida wo ma ga wo
mina ɓee ɣana, naa ɣa é ba wele nii ɣa gè bosu wo ma,

³⁹ naa maavele ma, wele, nà ɣeezu wo va jeegelein, gè wo vili ya, wo maagooza bà, wa-o,
niima laa wolai tei-yo, nii gè feeni wo-memewolani be, ta wa ɓoɣɔi.

⁴⁰ Nà ɣooɣɔ ɓaagfulamai la wo ma, ɣooɣɔ unfegi nii zeema la woga ma.»

24

Kpɔlɔ felegɔi koolefoole gwaai zu

¹ Gɔɔɔɔ GALAGI kpɔlɔ felegɔ lɛɛni ga ze, koolefoole gwaai ti zu, ti zeini GALA sei vɛɛi laavɛ. Naa gɛɛni masagi Nebukadenɛzaal liai ma ga Zuda masagi Yekonia, Yegoyakime ná-doun zunui, ta bɔga masadai ma ɔundigɛiti, ta jɛɛligi nuiti, ta ɔain bo nuiti, ti zege Zeluzalɛme, ti li Babilɔne yooi zu.

² Kpɔlɔgi gilagi, koolefoole gwaa vɔpa golai ɔa é ɔeni naa zu, eɔe ma waai ma mɔungiti. Koolefoole gwaai é ɔeni kpɔlɔgi velesiɛi zu, naa jɔuni ga gola, nu la bɛna zoo miizu ná-jɔi maavele ma.

³ Gɔɔɔɔ GALAGI gàazaɔani, é ɔe mà: «Leeni ɔa è kaazu, Zelemi?» Gè gooɔaavoteni ga: «Koolefoole gwaaiti be. Tanigaani pagɛ gola, zɔiti ti jɔu gola, ti la zooga miizu.»

⁴ Gɔɔɔɔ GALAGI bɔɛni pɔ, é ɔe mà:

⁵ «Gɔɔɔɔ GALAGI, Izilaye le ná-GALAGI wooi ɔaa: «Nɛɛvɛ nu vɛ ga é ɔaazu vɔɔi lo koolefoole gwaa vɔɔiti ba. Zekana é la, Zuda nuiti gè ti bɛai, ti li duɔlai zu Babilɔne yooi zu, nɛɛvɛ bɛ, gè ɔaazu vɔɔi lo ti va.

⁶ Nà ɔaazu vɔɔi lo ti va, gè va vɔlu ga tiye niima yooi zu. Gè la mɔ pɔ gè va ti wolo, keɛ gè ti ze vɛle bɛtɛ vɔlu, ti lɔɔɔula vaa laade mɔnɔ, keɛ gè ti zin vɔlu.

⁷ Nà ma zobogi ve ti vɛ, ti kwɛɛ vɔlu ga nà ga Gɔɔɔɔ GALAGI. Ta va vɔlu pɔ ga ti-yii pɛ. Naazu ta ɔe ga nà-nubuseiti, nà ɔe ga ta-GALAGI.»

⁸ «Kɛɛ wɛɛ nii gè bosu Zuda masagi Sedesiyase ná-faa zu, ta ná-kundigɛi wolaiti, ta nubusei mɔtaiti ti yesu Zeluzalɛme, niiti kpein ti la zɛɛni zooi zu, ta niiti balaa ti lia, ti ze vɛle bɛtɛ Ezipete yooi zu. Nà ti zo, eɔevɛlei nu a ɔa koolefoole gwaai ma jɔi zo da, jɔudai gola, é la zooga miizu.

⁹ Zekana eteai ma masadaiti pɛ koozu ɔa vili ga tiye, ta ɔena ti ɔaa. Vɛ pɛ nà ti bɛ, ti vaza ná, ta ɔe ga poogi, siegi zu nu pɔ é poomu pili da, baa é jɛɛɔulasu vaa wo, baa é guye jɔi loo, baa é ɔa koto loo.

¹⁰ Nà kɔɔi leve ti ma, ta pulu wolai, ta ɔɔɔ zeebɛi, eyɛsu ti jɛɛɛ zooi ɔa nii gè feeni ti vɛ, ti-mɛmɛwolani zea ta tiya bɔɔi.»

25

Uɛ woozotalai a ɔa li ga nui ná

¹ Wɛɛ keela wooi va Zelemi sɔbɔni Zuda nubuseiti pɛ faa zu, Zuda masagi Yegoyakime, Zoziase ná-doun zunui, ná-kona naanisiɛi ma, nii é zolooni Babilɔne masagi Nebukadenɛzaal ná-kona mɔungi ma.

² GALA goo wo nui Zelemi bɔɛni Zuda nubuseiti pɛ pɔ ta Zeluzalɛme nuiti, é ɔeni ti ma:

³ «É zo Zuda masagi Zoziase, Amon ná-doun zunui, ná-kona puugɔ maazu zavasiɛi ma (13), eyɛsu za, kona vuufelegɔ maazu savagɔ (23) ɔaa gè ɔa Gɔɔɔɔ GALAGI laawooi woo wo ma, dooɔ ge la ba, keɛ wo la woilosu ma.

⁴ Gɔɔɔɔ GALAGI la bɛni ná-botigɛi nuiti, GALA goo wo nuiti teve fai va wo ma. Kɛɛ wo la woiloni, wo la ɔidaani ma.

⁵ Ti ɔeni wo ma: «Eɛ ge ɔeɛ sie vɛle jɔi va, ta faa jɔi é kɛɛzu! Naazu wa zoo wa-eteai ziezu zooi naa zu, nii Gɔɔɔɔ GALAGI feeni wo vɛ, wa wo-mɛmɛwolani, eyɛsu ɔɔ.

⁶ A mina vile gala kiligiti polu, wo va ɔa ti lɛbi, wo va ɔa nɔkɔ ti wu, wo mina ziiɔaawana ga kɔɔɔ ganigiti wo ti bɛɛni bɔɔ vɛ, naazu gè la faa jɔu ɔea ga woye.»

⁷ «Kɛɛ wo la ɔeni woiloni gɔoi ma,» Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana. «Wo ziiɔɔlɔni ga kɔɔɔ ganigiti wo ti bɛɛni bɔɔ vɛ, wo bɔɔ bɔlɔ vai ma.»

⁸ «Naa ɔa é ba, Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligɛi wooi ɔaa: «Tɔzei wo la woiloni dàawooiti ma,

⁹ nà nu ɔ̃vɛzu vɛle yooiti ma nuɓuseiti kpein tolistu, ɔ̃ɔɔɔ GALAGI wooi ɔ̃ana. «Nà nà-botifɛ nui Neɓukadenɛzaal lolisu, Baɓilɔne masagi. Nà vaazu ga tiye zooi tɛi daalɔɔma, ta ná-nuɓuseiti, ta zii ɔ̃ligiti pɛ daalɔɔma ti maagoolii zu ɓalaa. Nà wo-ma zuwu ɔ̃aalevɛ, wa-o, tiya-o. Nà niima yooi ɔ̃ologolo, é la ɓɛtɛa eyɛsu ɔ̃ɔ, toɔa ɔ̃ɛ ga laavɔɔ vaa ta ɲɛɔɔɔɔɔɔɔɔ anii.

¹⁰ Nà faiti pɛ pɛɛ su mɛɛ, é ɔ̃ɛni ga fɛti ɔ̃oozunɛɛi, ɓaa koozunɛ woo wolaiti, ɓaa vulu ɔ̃ɛa niineiti ta-wuye loo vaiti, ɓaa koda ziɔa lugi, anɛɛ lanbo wozakalagi.

¹¹ Zooi ɲɛɔ̃ɛɛɛɛɛ ka ɔ̃ologolo, gaavala ba, ta zii naati kpein ta ɔ̃ɛ Baɓilɔne masagi yeezu kona vuulɔfela (70) laawu.»

¹² «*«Keɛ siɛgi zu kona vuulɔfelai (70) laazeelizu la, nà laale niina Baɓilɔne masagi wu ta ná-nuɓuseiti ta-ɲamaba vaiti faa zu, ɔ̃ɔɔɔ GALAGI wooi ɔ̃ana. «Nà laale ta-yooi wu, gɛ gaavala ba eyɛsu ɔ̃ɔ.*

¹³ Faiti kpein gɛ ti wogai ma yeei luɔɔ, ti ga maanɔɔɔ vaiti, nà va ga naati zooi tɛi daalɔɔma, ti pɛ sɛvɛvɛ sɛvɛi nii zu, nii Zelemi ti woni ma yeelugɔ zii ɔ̃ligiti daalɔɔma.

¹⁴ Baɓilɔne nuiti ɓalaa ta ɔ̃olo zii ɔ̃ligiti bɛ, ta masagiti bɛ zobogi ti vɛ. Faa ɲɔi nii kpein ti kɛɛni, nà ti zala é zoloo naa ma.» »

Ziigaawana daawɔi ziiti kpein daalɔɔma

¹⁵ ɔ̃ɔɔɔ GALAGI, Izilayɛle ná-GALAGI wooi ɔ̃aa mà: «Nà niima daawɔi veezu é ya, daavegai ga nà-ziigaawanai. Seɔɔ, é to ziiti kpein da, niiti gɛ é leve ti ma.

¹⁶ Ti kpɔle, ti ɔ̃aazulati, tɔ̃ungi zuɔologolo saai luɔɔ nii gɛ vaazu tevesu ti zaama.»

¹⁷ Gɛ ziawɔi naa zoni, gɛ kula ɔ̃ɔɔɔ GALAGI ya, gɛ toni ziiti kpein da nii ɔ̃ɔɔɔ GALAGI ɔ̃ɛni tɛvesu ti ma.

¹⁸ Gɛ tɔ̃zeini, gɛ to Zeluzalɛme la ta Zuda laa wolaiti, é ɓɔ masagiti ba ta kundigiiiti, nii a kɛ ti ɔ̃ologolo, zooi vu ya, ti ɔ̃ɛ ga ɲɛɔɔɔɔɔɔɔɔ anii, kotoai, eɔ̃ɛvɛlei ti la zaagaza.

¹⁹ Naa volu zii ɔ̃ligiti tɔ̃ɔi zeelini:

Ezipete masagi Falaɔɔn ta ná-kɔɔɔ ɔ̃undigiiiti, ta ná-nu wolaiti, ta ná-nuɓuseiti pɛ,

²⁰ ta nuɓusei ma zii pɛ ti zeini Ezipete yooi zu,

Use yooi zu masagiti kpein,

Filisiti nuiti ta-yooi zu masagiti kpein, é zo Asekalɔn, é li Gaza, ta Ekelɔn, ta Asadɔde nuiti ti yɛni ná,

²¹ Edɔme yooi, ta Moaɓe yooi, ta Amɔn nuiti,

²² Tiil masagiti kpein, ta Sidɔn masagiti kpein, ta kpolodɛi laavɛ yooi nii é kpolodɛi voluvɛ, naa ma masagiti,

²³ Dedan nuɓuseiti, ta Tema, ta Buze, ta niiti ti ti-ɓakalagiti bosu,

²⁴ Alaɓe yooi zu masagiti, ta nuɓuseiti ma zii pɛ ti zeini tevebai zu,

²⁵ Zimili masagiti kpein ta Elame masagiti, ta Mɛde masagiti kpein,

²⁶ masagiti pɛ ti lɛkpɛmavɛ nu ɔ̃vɛzuɓɛ, ti maaɓuɔaai ɓaa ti maagoozaai.

Masadai kpein é eteai zu, ti ɓɔɔleni ga ziawɔi naa ga gilagila. Ti pɛ poluma, Sesake masagi ɔ̃a a ɓɔɔle la.

²⁷ «Da ɔ̃ɛ ti ma: «*ɔ̃ɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii, Izilayɛle ná-GALAGI wooi ɔ̃aa: A dɔɔi ɓɔle eyɛsu é wo zo, wo da unpili, eyɛsu wo loo zooi ma, wo mina zoo wo va wuzegɛ, wo vaa vai luɔɔ nii gɛ tevesu wo zaama.*

²⁸ Ni ti la ɔ̃ɛ kɛɛni ti va ziawɔi zo, ti kula é ya, ti va ɓɔɔle la, da ɔ̃ɛ ti ma: «*ɔ̃ɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔ̃aa: Kɛɔ̃ɛɔ̃ɛɔ̃ɛɔ̃ ge la ná, kɛni nɔ wo ɓɔɔle la!*

²⁹ Gɛ la ɓaazu taa wolai nii maazu feai bɛ, gɛ kpɔɔ vai ɓɔzeida. Wɔun wa, wa ɔ̃ula nɛi ɓaa? Wo la ɔ̃ulaa pɛ! Mazɔɔɔ nà vaazu ga saai eteai zu nuɓuseiti kpein daalɔɔma, ɔ̃ɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔ̃ana.

³⁰ «Maliɔii ɔ̃ɛni mà mɔnɔ: «*Nii kpein gɛ boga é ma, da naa laazeeli ti ma bɛ, da ɔ̃ɛ ti ma volu:*

Gooḡo GALAGI zikō gooi ḡa ḡulazu geezuwe.
 Gooi ḡa ḡulazu, é zefḡ sei vele ḡadegai wu.
 Toḡa zikōzu ná-nuḡuseiti daaloḡma.
 Toḡa kpeei loozu zooi ḡaa nuḡuseiti pḡ daaloḡma
 eḡḡ niiti ti dōḡḡi ḡwaai ḡaayōsu ḡḡḡwu.

³¹ Ma zōngō wooi ḡa zeelizu zou ḡela ga ná pḡ,
 Gooḡo GALAGI ḡa ziiti tukpḡḡaalevezu
 toḡa nuḡuseiti pḡ tukpḡḡaalevezu,
 é faa ḡḡi ḡḡ niiti dō boḡa zōkpḡi laawu, »
 Gooḡo GALAGI wooi ḡana.

³² Gooḡo GALAGI, Fai-Pḡ-Maliḡii wooi ḡaa:
 «Maanoḡḡi ḡa vaza ziiti saama,
 é zo zōḡa vele, é li zōḡa vele,
 fiile wola ḡila ka wuzeḡe zou ḡela ga.»

³³ Naama voloiti su, niiti Gooḡo GALAGI a ti vaa, ta yḡ nō zooi maazuwe, é zo zou ḡela ga,
 é li zōḡa vele. Nu nḡpḡ ge la ta-wōḡ woga, nu la ti ḡaalḡa ba, ti maa la ḡulua kaba zu. Ta
 ḡḡ ga kpḡḡa pḡḡ zooi ḡaawe.

³⁴ A kpalagi wo, baala makḡ nuiḡi, à kpeei loo!
 A ḡilikili zooi ma, togani makḡ nu wolaiti,
 mazḡḡḡ undaavili foloi zeelia wo ma.
 Wa loo, wo ḡḡḡḡḡḡ, eḡvelei nu a ḡa anijaka vagḡi bezeḡele da.

³⁵ Naazu dōḡḡu wosu la ḡḡa baala makḡ nuiḡi bḡ,
 dōḡḡuzu nḡpḡ ge la mḡ togani makḡ nuiḡi bḡ.

³⁶ Kpee wooi ḡa menisu baala makḡ nuiḡi ti toozu,
 ta togani makḡ nu wolaiti sōngō wooi,
 mazḡḡḡ Gooḡo GALAGI ti-laamiizuve ḡologologa.

³⁷ Gooḡo GALAGI ná-ziiḡaawanai maavele ma,
 tufa lenugiti su ḡaalḡida tōḡn eḡḡ saa ḡa loo.

³⁸ Kḡḡḡḡ eḡḡ zalai é ḡulazu ná-pugi zu.
 Ta-yooi ḡḡa ga tevebai,
 ti-zili nuiḡi ta-wōḡa zōkpḡi, ta ná-ziiḡaawana wolai maavele ma.

26

Zelemi maalua vai ga ti paa

¹ Zuda masagi Yegoyakime, Zoziase ná-doun zunui ná-masadai lōzei ziegḡ zu, Gooḡo
 GALAGI ḡḡḡni Zelemi vḡ, é ḡḡ ma:

² «Gooḡo GALAGI wooi ḡaa: «Li, è lo Gooḡo GALAGI zei veleḡ ma ḡoizuve, è ḡḡ naati kpein
 pḡ, niiti ti vaaazu GALA fali vai ma, ti zefḡ Zuda laa wolaiti su. Ti pḡ bo ti ma, nii ḡḡ è levezu
 ga è bo ti ma, mina woo ḡila kpalaa zḡ voluzu.

³ Tanisu ta woilo, ti ḡale ma, ti zefḡ ti-zie vele ḡḡiti polu ti ḡilagilagi. Wōin ḡḡa mḡ ga ḡḡ
 ti maanoḡḡ, tōzei faa ḡḡi vḡ ti kḡḡḡ, kḡḡ ni ta woilona, ná naa yḡ ná.

⁴ Da ḡḡ ti ma deḡḡḡḡ: Gooḡo GALAGI wooi ḡaa: Ni wo la woiloni ḡḡḡ ma, wo vḡ ziegḡ ga
 tḡ gooi ḡḡ feeni wo ya,

⁵ ni wo la woiloni ná-botigḡ nuiḡi, GALA goo wo nuiḡi goo ma, ḡḡ ti levesu wo ma ḡḡ,
 tama wo la woiloni ma,

⁶ naazu ná GALA sei veleḡ nii zo eḡvelei ḡḡ Silo ada ḡadegai zoni da, ná Zeluzalḡḡḡ ḡḡ
 zii ḡiligiti pḡ bḡ etei zu ga poogi ti ḡa bo, ta ḡḡna foovooi loa.» »

Zelemi ḡḡḡ vai faaḡaagi laawu

⁷ Zalaḡa ḡula nuiti ta GALA goo wo nuiti, ta niiti pe ti ḡeni ná, ti Zelemi wooi menini, é da niima wooiti bo Ḡooḡo GALAGI zeí velei ma ḡoizuve.

⁸ Siēgi zu Zelemi beni da feya ga naa pe bo, nii Ḡooḡo GALAGI boni ma ga é bo nuḡuseiti pe ma, zalaḡa ḡula nuiti ta GALA goo wo nuiti ta nuḡuseiti pe, ti soni, ti da ḡe ma: «È maanεεε è za!»

⁹ Da zoosu ḡale GALA goo wosu Ḡooḡo GALAGI laaseigi zu, è da ḡe ma: «GALA sei velei nii ḡa wolozu, eḡevelei Silo gelei ḡeni la, ta taai nii ḡa wolozu, nu la mo ḡea ná?»

Naazu nii kpein é ḡeni GALA sei velei ma ḡoizuve, naati ti ḡaaleeni ba Zelemi laaloḡoma.

¹⁰ Siēgi zu Zuda ḡundiḡiiti ti naa menini da, nii é ḡeni ḡeezu, ti ḡulani masa pelei wu, ti li Ḡooḡo GALAGI zeí velei ma ḡoizuve. Ti zeini Ḡooḡo GALAGI zeí velei laave, nii daa ga: «Ma niinei».

¹¹ Naazu zalaḡa ḡula nuiti ta GALA goo wo nuiti ti ḡeni ti ma ta bebei: «Saai zolooge zunui tei ma! Mazoloo kpεεε Zeluzalame laaloḡoma, wa boḡoi wo goomenige ga wo-woiyefeiiti.»

¹² Zelemi ḡeni kundigḡiiti ma ta bebei: «Ḡooḡo GALAGI ḡa é tεvegai ga ḡe naa wo, nii é vaazu ḡeezu ga GALA sei velei tei, ta taai tei, ti pe ka wo ti menigai.

¹³ Niizu, à wo-zie veleiti maavalibo, wo zie é zoloo faa vagai ma, wo woilo naa ma, nii Ḡooḡo GALAGI wa-GALAGI bosu. Naazu é la maanoḡoi levega wo ma, nii é boni.

¹⁴ Noun tetegi, ná wa-zobogi wu, wa naa ḡe ga ze, nii pagai ta solegai wo ḡaazu.

¹⁵ Kele keni wo ḡe sugwee ga wa paana, ma ḡasoi ḡa la wo unma, wa-o, taai tei-yo, nii é ga sobalala nui vaa vai, mazoloo gaamai zu, Ḡooḡo GALAGI ḡa é tεvegai wo ma, ga ḡe niima vaiti pe bo wo ma.»

¹⁶ Naazu kundigḡiiti ta bebei ti ḡeni zalaḡa ḡula nuiti ta GALA goo wo nuiti ma: «Zunui tei maa la neeni é va za, mazoloo Ḡooḡo GALAGI ada-GALAGI laaseigi zu ḡa kpεai na ade vo.»

¹⁷ Zou ḡewolai tanigaani ti wuzegeni, ti boe bebei vo gaaleeni ba, ti ḡe ma:

¹⁸ «Zuda masagi Ezekiasé ná-siēgi zu, Molesete nui Misé ḡeni GALA gooi wosu, é nii woni Zuda nuḡuseiti pe ma ga: «Ḡooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii wooi ḡaa:

Siyon ḡa woli, eḡe kpalagi,
Zeluzalame ḡa ḡolo, é ḡe ga kotu zigigi,
doḡoi ḡa GALA pelei ma ḡizei maaḡole.»*

¹⁹ Zuda masagi Ezekiasé ta Zuda nuiti pe ti GALA goo wo nui Misé vaani nei baa? Ti la ḡeni luani Ḡooḡo GALAGI va baa? Ti woḡulani ma, tama Ḡooḡo GALAGI zegeni devei volu, é boni ga é va ga maanoḡoi ti vo. Adea ma, da zunui nii vaana, da jamaba vaa ma ḡaso la boḡo unma!»

Yefoyakime GALA goo wo nui Uli vaa vai

²⁰ Naama ziegi zu, GALA goo wo nui taḡili ge ḡeni boezu Ḡooḡo GALAGI laaseigi zu. Daa ḡeni ga Uli, Semaya ná-doun zunui. E ḡeni ga Kiliyate-Yeyalime nu. E ḡeni keezu ga Zelemi ḡevele, é da GALA gooi wo Zeluzalame taai laaloḡoma, ta Zuda yooi.

²¹ Masagi Yefoyakime ta ná-kooḡuluḡaiti, ta ná-kundigḡiiti ti naama wooiti menini nii Uli boni. Naazu masagi ḡeni po é paa. Kele Uli loai ma ga naa, é luani, é vela, é li Ezipete yooi zu.

²² Masagi Yefoyakime Akaḡool ná-doun zunui Elenatan leveni Ezipete yooi zu, ta zunui tanigaani.

²³ Ti Uli ḡulani Ezipete yooi va, ti vaa la masagi Yefoyakime vo. Naa ma ge Uli vaa ga boḡa zokpoi, é ma voomai vili ya kiti ḡabayegai zu.

²⁴ Kele Zelemi makega ḡeni de, Safan ná-doun zunui Ayikame ve, é la ḡeni keeni é va fe nuḡuseiti zea, ti va paa.

* 26:18 26:18 Wele ve: Mis 3:12.

27

Zelemi unbawului laa vai gɔma

¹ Zoziase ná-doun zunui Sedesiyase* gɛai ma feya ga Zuda masagi, Zelemi niima leveiti sɔlɔni Gɔɔɔɔ GALAGI ya:

² «Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gaa mà: <Galuiti kpetɛ, ta unbawuluiti, è ti vu gɔma.

³ E ti leve Edɔme masagi ma, ta Moabe masagi, ta Amɔn nuiti ta-masagi, ta Tiil masagi, ta Sidɔn masagi, ti ve keelaiti zea, ti vaani Zuda masagi Sedesiyase vɔ bɛ.

⁴ Vali ti ma, ti bo ta-gundigɔiti ma ga: Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii, Izilaye le ná-GALAGI wooi gaa: Wɛɛ nii gɔ wa bo wa-gundigɔiti ma:

⁵ Nà gɔ gè geegɔlɔgi ta zooi bɛtɛni, ta nuɔuseiti ta suaiti ti eteai zu, ga nà-zobo golai ta nà-fɔnifaamai. Zɔi a nɛɛ bɛ, naa gɔ nà eteai ve zea.

⁶ Gani nɔ, gè niima yooiti pɛ dɔa Babilɔne masagi Neɔukadenɛzaal yeezu, nà-botiɔɛ nui vɛ. Gè dɔɔɔ zuaiti balaa fea bɛ, ti maavai gɛ.

⁷ Ziiti kpein ta botii gɛ bɛ, ta kɛ tɔun bɛ, ti kɛ ná-doun zunui vɛ, ta ná-dounloin vɛ, eyɛsu naama ziɛgi zeeli, voloi ná-zooi bɔɔɔi maanɛai la ga é ɔlo zii tanigaa vɛ ta-zobogi wɔɔɔai gola, ta masagiti ti wola wɔɔɔai.

⁸ « <Ni zii ta baa masadai ta a gɛna ná, é la kɛni é va ɔlo Babilɔne masagi Neɔukadenɛzaal vɛ, ni ti la kɛni ti va lɔ ná-unbawului wu, nà wuzeɔe ti laalɔɔma ga kɔɔi, ta pului, ta dɔfɔ zeeɔɛi, eyɛsu gè ti-ma zuwu gaaleve ga ma Babilɔne masagi Neɔukadenɛzaal yeei,> » Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gɔna.

⁹ « <Wɔun wa, à mina woilo GALA goo wo nuiti goo ma, ta ungaizie nuiti, ta se goo voluwo nuiti, ta adɔbɛɛ nuiti, ta zoɔɔiti, teiti ti gɛɛzu ma: Wo la lɔa Babilɔne masagi yeezu.

¹⁰ Kɛɛ nii ti bosu wo ma kɛɛ yeeluɔɔ, zɛɛi vɛ. Ni wa woilona ti-woo ma, ta liizu ga woye, wo maagooza wa-yooi va, nà wo bɛɛna, wo undaa gɔ vili.

¹¹ Tama, zii é ɔɔgi lɔɔzu Babilɔne masagi ná-unbawului wu, é botii gɛ bɛ, nà dooɔo fe naa vɛ ná-zooi gɔ, ga é tii gɛ ga, ta é zeɛi ná,> » Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gɔna.

¹² Zenɔ gɔna gè bɔɛni la Zuda masagi Sedesiyase vɔ kpein, gè gɛ ma: «Da-o, da-nuɔuseiti-yo, à va bu wo unbawului zeɔe nii Babilɔne masagi daazu wo unma, à ɔlo bɛ ta ná-nuɔuseiti, naazu wo-yenvui gɔ yɛ wo ya.

¹³ Leeni vaa zu da-o, da-nuɔuseiti-yo, kɛni wa za ga kɔɔi, baa pului, baa dɔfɔ zeeɔɛi? Tama naa gɔ a zeeli naama yooi ma, nii a gɛɛna ga é la ɔloa Babilɔne masagi vɛ, eɔɛveleɛi Gɔɔɔɔ GALAGI boni la.

¹⁴ A mina woilo GALA goo wo nuiti goo ma, ti gɛɛzu wo ma: <Wo la botii gɛa Babilɔne masagi vɛ.> Mazɔɔɔ nii ti bosu wo ma ga velela vele vai, zɛɛi vɛ.

¹⁵ <Gè la ti leveni,> Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gɔna. <Ta kɛɛzu eɔɛ ta dàawoo wosu, kɛɛ zɛɛi gɔ ti bosu. Ni wa woilona ti-woo ma, nà wo bɛɛzu vɛ, wo undaavili, wa-o, GALA goo wo nuiti-yo.> »

¹⁶ Gè bɔɛni zalaɔa gɔla nuiti pɔ, ta nuɔuseiti, gè gɛ ma: «Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gaa: <A mina woilo GALA goo wo nuiti ma, ti velela vele vai wosu ga: GALA sei veleɛi wu zɔɔlaiti ta vaazu gani nɔ, ti zeɔe Babilɔne. Mazɔɔɔ velela vele vai naa ti bosu, zɛɛi vɛ.

¹⁷ A mina woilo ti-woo ma, à botii gɛ Babilɔne masagi vɛ, wo-yenvui gɔ yɛ wo ya. Leeni vaa zu kɛni taa wolai nii ɔloɔɔlo?

¹⁸ « <Ni ta ga GALA goo wo nu ɔitea, ta ni Gɔɔɔɔ GALAGI laawooi gɔ ti ya, ti Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii maanɛɛ ga sɔɔlai niiti ti Gɔɔɔɔ GALAGI zeɛi veleɛi wu, ta niiti ti Zuda masagi ná-peleɛi wu, ta niiti ti Zeluzalɛme, naati ti mina li Babilɔne.

¹⁹ Mazɔɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi gaa, é vile kpɛɔɔgiti faa va, ta ziɛ liɔi wolai va, é ga kɔlu bɔigi, ta ma ɔɔɔɔiti, ta sɔɔlai zɔiti pɛ ti yɛgai dɛ Zeluzalɛme,

* 27:1 27:1 Sedesiyase: Eɔulu woo zɛvɛ wolɔmai zu, naa gɔ ga: *Yɛɔoyakime*.

²⁰ Baḅilōne masagi Neḅukadenεzaal la ḡeni ti zegeni Zeluzalεme, ε va li ga tiye Baḅilōne, siegi zu ε liini la ga Zuda masagi Yekonia, Yegoyakime ná-doun zunui, ta seizumaanεgiti ti ḡeni Zeluzalεme ta Zuda:

²¹ Ḑooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii, Izilayeε ná-GALAGI wooi ḡaa, ε vile sɔɔlaiti faa va, zɔiti ti yegai Ḑooḡo GALAGI zei vεlei wu, ta Zuda masagi ná-pelei wu, ta Zeluzalεme:

²² Ti pe ta liizu Baḅilōne, ta ye ná eyεsu gè ḡaa ti maazu, » Ḑooḡo GALAGI wooi ḡana. « Nà ti zeḡe ná, gè va ga tiye volu niima adave tei. »

28

Zelemini ta Ḑanania

¹ Naama ḡona gilagi nɔ, Zuda masagi Sedesiyase ná-masadai lɔzeigi, konagi naanisiei ma alu dɔɔlugɔi, Azuul ná-doun zunui Ḑanania, GALA goo wo nui, ε ga Gaḅaḡon nui, naa ḡeni mà, Ḑooḡo GALAGI zei vεlei ma ḡoizuvε, zalaḡa ḡula nuiti ta nuḅuseiti kpein gaazu:

² «Ḑooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii, Izilayeε ná-GALAGI wooi ḡaa: «Sei undai Baḅilōne masagi bogai eḡε unbawului, gè suḅezeḡeḡeḡa!

³ Tɔɔzei, ε yεga ga kona felegɔ, gè va volu ga Ḑooḡo GALAGI zei vεlei wu zɔɔlaiti pe vε, niiti Baḅilōne masagi Neḅukadenεzaal liini ga tiye Baḅilōne.

⁴ Nà vaazu volu ga Zuda masagi Yekonia, Yegoyakime ná-doun zunui, ε ḡo Zuda nuiti pe ba, ti liini ga tiye Baḅilōne, » Ḑooḡo GALAGI wooi ḡana. «Ungo, sei undai Baḅilōne masagi bogai eḡε unbawului, nà naa zuḅezeḡeḡesusu. »

⁵ GALA goo wo nui Zelemi GALA goo wo nui Ḑanania wooḡaaavoteni, zalaḡa ḡula nuiti gaazu, ta nuḅuseiti pe gaazu ti ḡeni Ḑooḡo GALAGI zei vεlei ma ḡoizuvε:

⁶ «É ḡε yenaa kae! Ḑooḡo GALAGI ke yenaa, velela vele vai ε bogai ε vile su, ε va volu ga Ḑooḡo GALAGI zei vεlei wu zɔɔlaiti ti zeḡe Baḅilōne, ta duɔiti kpein!

⁷ Kele tama, à woilo ga pagɔ naa ma, nii gè bosu wo ma, ε loo ε woizu, ε loo nuḅuseiti goizu.

⁸ Kaite GALA goo wo nua ti vaani, dɔun ε lugɔ, nà ḡalaa tɔḡɔ. GALA goo wo nui naati, ti ta-ḡeela wooi woni zou wolaiti ma, ta masada wolaiti, bɔɔlɔzu ḡeni ga kɔɔ vai, ta maanɔḡo vai, ta dɔfɔ zeeḡε vai.

⁹ Kele ni GALA goo wo nui ta a undaanε vaa wona, nu ḡa kwεε ḡale ga GALA goo wo nui naa, gaamazu Ḑooḡo GALAGI ḡa ε teveni? Koo! Nu ḡa kwεε siegi zu nii ε bosu, naa laazeelizu la, ε vile su.»

¹⁰ Naazu ḡa GALA goo wo nui Ḑanania unbawului ḡulani la GALA goo wo nui Zelemi ḡo bu, ε sugaleḡale.

¹¹ Naa volu, niiti kpein ti ḡeni ná, Ḑanania ḡε naati ma: «Ḑooḡo GALAGI wooi ḡaa: «Aisa kona felegɔ, tanɔpe ge la laa ma, kevele nɔ nii zuḡaleḡaleai la, zenɔ ḡana nà Baḅilōne masagi Neḅukadenεzaal ná-unbawului zuḡaleḡale la, gè kula ziiti pe kɔba.» » GALA goo wo nui Zelemi zegeni ná, ε li.

¹² GALA goo wo nui Ḑanania begai ma ga unbawului zuḡaleḡale, nii ε ḡeni GALA goo wo nui Zelemi ḡoba, Ḑooḡo GALAGI ḡɔeni Zelemi vɔ, ε ḡε ma:

¹³ «Li, da ḡε Ḑanania ma: «Ḑooḡo GALAGI wooi ḡaa: Tɔɔzei ε gulu unbawului zuḡaleḡalea, da ti maavalibo ga kɔlu unbawului.

¹⁴ Mazɔlɔɔ Ḑooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii, Izilayeε ná-GALAGI wooi ḡaa: Gè kɔlu unbawului lɔa ziiti pe kɔba ga maabaai ga ti ḡolo Baḅilōne masagi Neḅukadenεzaal vε. Ungo, ti pe ta ḡolo bε, anεε dɔḡɔ zuaiti, gè naati dɔa zeezu, ti ḡolo bε.» »

¹⁵ GALA goo wo nui Zelemi ḡeni GALA goo wo nui Ḑanania ma: «Woilo ga pagɔ, Ḑanania, Ḑooḡo GALAGI la ε leveni, ε niima nuḅuseiti dia zεei zo fai ma, ti la da.

¹⁶ Naa ɔa é ba, Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɔaa: «Nà vaazu è-busei ɔulazu eteai zu. Aisa nɔmɔ ɔonagi va be, da zaazu, mazɔɔ è la nuɔuseiti unsu, ti wuzeɔe Ɔooɔɔ GALAGI laalɔɔma.»

¹⁷ GALA goo wo nui Ɔanania zaani ti, ma ɔonagi tɔna ma alu dɔfelasiéi ma.

29

Zelemi sevei leve fai duɔiti ma

¹ GALA goo wo nui Zelemi yɛni Zeluzalɛme, é sevei leve kɛwolaiti ma, ta zalaɔa ɔula nuiti, ta GALA goo wo nuiti, ta nuɔuseiti pɛ ma, niiti Neɔukadenɛzaal ti zɛɣeni Zeluzalɛme, é li ga tiye Baɔilɔne.

² Sevei liini, masagi Yekoniani seɣea vɔluma Zeluzalɛme, ta masa mama wolai, ta ná-botifɛ nu wolaiti, naa vɛɛ Zuda ɔundifiti ba, ta Zeluzalɛme geleti, ta jɛɛligi nuiti, naa vɛɛ ɔain bo nuiti ba.

³ E feeni Safan ná-doun zunui Eleyasa ya, ta Yilikiya ná-doun zunui Gemalia, tɔzei Zuda masagi Sedesiyase ti leveni Baɔilɔne masagi Neɔukadenɛzaal ma. Uele ɔa é zɛvenɛi la:

⁴ «Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii, Izilayɛle ná-GALAGI wooi ɔaa, é wosu duɔiti pɛ ma, gɛ ti zɛɣeai Zeluzalɛme, gɛ li ga tiye Baɔilɔne:

⁵ «A pɛɛiti to, wo lɛ ti wu, wo kɛɛiti da, wo ma waaiti mi.

⁶ A vului ɔɛ, wo doun zunuiti ta doun anzanuiti sɔɔɔ, à wo-loun zunuiti ta wo-loun anzanuiti sei pɛɛla, ti dointi sɔɔɔ. Wo mɔin ná ɔana, wo maa mina loi pa.

⁷ A taai naa ná-undaanɛɛi ɔaizɛ, vɛ Ɔooɔɔ GALAGI liai ga woye ná, wo maanɛnɛi wo bɛ, mazɔɔ a ɔena lia luɔɔma, wa ɔalaa wa li luɔɔma.»

⁸ «Mazɔɔ Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii, Izilayɛle ná-GALAGI wooi ɔaa: «A mina va bu GALA goo wo nua ti va wo yaava, niiti ti zeini wo zaama, ɔaa nui niiti ti vɛɛla vɛɛ vaiti bosu. A mina woilo naati goo ma niiti ti wa-zegiti poluwosu wo ma.

⁹ Mazɔɔ ta kɛɛzu eɣɛ ta ɔɛ dɔawoo laazeelizu wo ma, gaama la naa zu, gɛ la ti leveni jɛɛɛɛin,» Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɔana.

¹⁰ «Kɛɛ Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɔaa: «Baɔilɔne ná-kona vɔulɔfelaiti (70) ta ɔena nɔ feya, ná wo maalobo niina, goo vagoiti gɛ ti woga wo letema, gɛ naati daazeeli, gɛ wo ɔaaɔale ma niima adaɛ tɛi.

¹¹ Nɔun gɛ kwɛni faazeikpasui nii gɛ kɛai wo ma vaa ma,» Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɔana. «Dituɔɔma zeikpasui vɛ, é la ga maanɔɔ vaa. Nà wo-luɔɔ ɔɛɛzu, daavegai ga kitogi.

¹² Názu wa va, wo woɔɔula mà, wo wa-maanɛnɛ wooiti daazeeli mà, ta ná wo woɔɔavote.

¹³ Wa ɔaizɛ, tama wa kà, mazɔɔ wa ɔaizɛ ga yii pɛ.

¹⁴ Nà ɔooɔ yɛ ná, wo kà,» Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɔana. «Nà va vɔlu ga wa-luɔiti. Nà wo ɔaalɛ ba, wo ɔula zooiti pɛ su, ta adaɛti pɛ gɛ wo ɔɛɛni, wo li náti,» Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɔana. «Nà va ga woye vɔlu adaɛ tɛi, vɛ gɛ wo zɛɣeni ná.»

¹⁵ «Anɛɛ naa vɛ, wa ɔɛɛzu ma: «Ɔooɔɔ GALAGI GALA goo wo nuiti feeni gi ya Baɔilɔne.»

¹⁶ «Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɔaa masagi ma, é zeini Davide ná-masa kpɔkpɔgi ɔa, ta nuɔuseiti pɛ ti vulua Zeluzalɛme taai tɛi su, wo-ɔɛɛɛɛiti ti la yɛni wo va, wo va li duɔlai zu:

¹⁷ «Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii wooi ɔaa: Wɛɛ, ná kooi levesu ti laalɔɔma, ta pului, ta dɔɔ zeeɛi, ná ti ɔɛ ga kooleɔoole gwaa luulai ɔɛvɛɛ, nɔudai gola, é la zooga é va mi.

¹⁸ Nà vɛɛ ti vɔlu ga kooi, ta pului, ta dɔɔ zeeɛi, gɛ ti ɔɛ ga anii eteai pɛ ga lua ba, ti ɔɛ ga foovoo anii, ta laavɔ anii, ti da jɛɛɔula ti zu, ti ɔaaɔula ti ma ziiti pɛ saama, vɛ gɛ ti ɔɛɛzu, ti li ná.

¹⁹ Tɔɔzei ti la woiloni gòoi ma,» Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana, «siegi zu gè nà-botigɛ nuiti teveni la ti ma, GALA goo wo nuiti, gè la bɔlɔni ga ti leve fai. Ba-o! Kɛɛ wo la ɔeni woiloni ti-woo ma,» Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

²⁰ « Kɛɛ wo pɛ, à woilo Gɔɔɔɔ GALAGI laawooi ma, wɔiti wo zogai, gè wo zegɛ Zeluzalɛme, gè li ga woye Babilɔne!

²¹ « Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii, Izilayɛle ná-GALAGI wooi ɔaa, é vilɛ Akaɓe va, Kolaya ná-doun zunui, ta Sedesiyase, Maaseya ná-doun zunui, ti zɛɛ velela vele vaiti bosu dàaseigi zu: Wɛɛ, nà ti lɔɔzu Babilɔne masagi Nebukadenɛzaal yeezu, toɔa ti ma vaa ɔaabelaa wo pɛ wo ɔaazu.

²² Zuda nuiti kpein ti liai ga tiye Babilɔne yooi zu, eyɛsu pɛ, ta ɔɛ zunu felegɔi niiti daaseigi wosu ta ɔena foovooi loa, ti da ɔɛ ma: Gɔɔɔɔ GALAGI è zo ga Sedesiyase ta Akaɓe ɔevele, niiti Babilɔne masagi ti ɔeeni abui ɔa!

²³ Naa ɔa ɔɛ ga tiye mazɔlɔ ti tɔɔɔ ɔolɔɔlɔ faa ɔɛɛɛ Izilayɛle yooi zu, ti bɔɔɔ lɔ wɛɛnziɛgi zu ta ti-zeipɔɔɔiti ti-anzaiti, ti da zɛɛi wo dàaseigi zu, tama gè la ma leve veeni ti ya. Gè sugwɛɛ, nà ga ma zeele,» Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.»

Semaya ná-sevei

²⁴ «Da ɔɛ Neyelame nui Semaya ma:

²⁵ Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii, Izilayɛle ná-GALAGI wooi ɔaa: E sevei levega da bɔɔɔi è-laaseigi zu Zeluzalɛme nuɓuseiti pɛ ma, ta zalaɔa ɔula nui Maaseya ná-doun zunu Sofoni ma, ta zalaɔa ɔula nuiti pɛ ma, sevei ɔani:

²⁶ Tɔɔzei Gɔɔɔɔ GALAGI è zeivɛ ga zalaɔa ɔula nui, zalaɔa ɔula nui Yegɔyada votogi zu, è maanɛɛɛ ga è wɛɛ Gɔɔɔɔ GALAGI zeivi veivi wu nuiti kpein ma, ti ɔakagɛ, ta ti ɔɛ ta ga GALA goo wo nu, è yɔlɔɔi vu ti va, ta kɔlui.

²⁷ Leeni vaa zu è la wuzegeni Anatɔte nui Zelemi laalɔɔma, é bɔɔɔ ɔɛɛzu ga GALA goo wo nu wo zaama?

²⁸ E sevei levega gi ma vɔlɔ vɛ Babilɔne. Naama zeivi zu wooi ɔaa: Wa dɛ lebisu miná duɔlai zu. Naa ɔa é ba, à pelea lo, wo da ji ti wu. A kpelea leve, wo da ti-vaalɔnɔgiti mi.» »

²⁹ Kɛɛ zalaɔa ɔula nui Sofoni naama zeivi ɔalani GALA goo wo nui Zelemi ɔaazu.

³⁰ Gɔɔɔɔ GALAGI zɛba é bɔɛ Zelemi vɔ, é ɔɛ ma:

³¹ «Keela wooi nii leve naati pɛ ma ti duɔlai zu: Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa é vilɛ Neyelame nui Semaya va: E GALA gooi wogɛ wo ma dàaseigi zu, kɛɛ nà lei gè va teve, é kɛa wo laa zɛɛ bɔɛiti da.

³² Naa ma ka é ba, Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: Nà wuzegɛzu Semaya ta mavofodaiti pɛ daalɔɔma, mavofodai ɔila kpala ge la ɔaazulaa undaanɛi naa ma, nii gè vaazu kɛɛzu nà-nuɓuseiti bɛ. Mazɔlɔ é nà-nuɓuseiti diivɛ kpakagi ma dàalɔɔma, Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.» »

30

Izilayɛle nuɓuseiti galema vai volu

¹ Wɛɛ keela wooi va Zelemi sɔlɔni Gɔɔɔɔ GALAGI ya:

² «Gɔɔɔɔ GALAGI, Izilayɛle ná-GALAGI wooi ɔaa: «Wooiti kpein gè ti woni è ma, ti zeivɛ sevei ta zu.

³ Wɛɛ, naama yee ɔa vaazu, voloi gè vaazu la ga nà-nuɓuseiti, Izilayɛle ta Zuda, ti ga duɔiti,» Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana. «Nà vaazu volu ga tiye zooi naa zu, nii gè feeni ti-mɛwɔlani zea, ta sɔlɔ ga tɔnɔ.» » Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa é boga.

⁴ Wɛɛ wooiti ba, Gɔɔɔɔ GALAGI puuni Zelemi la, Izilayɛle ná-faa zu ta Zuda ɔalaagi:

⁵ «Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:

«Gá zɔngɔ maalua bee wooi mɛnisu, maalua vaa vɛ, ziilei faa laade.

⁶ A gaazaɗa bo, wo wele,
ni zunu doun zolɔɔga!
Leeni vaa zu deɗemu, gè zunuiti pe kaazu,
ti zaamaveti sogai ga yeeiti,
eɗe doun ɗoozuwana a ɗe anzanu va,
ti pe ti ɗaazumaalogai?

⁷ Maanɔɗo ve! Mazolɔ foloi nii maayiki ve!
Taɗili ge la ɗulani ga nii!
Kidaavili siegi ve seeliai Zakɔbe mavofodaiti ma,
kele ta unmoogi zolɔ, ti ɗula su.

⁸ « Naama volo ná, ná unbawului ɗaleɗale nii é ti ɗoba, gè ti ɗili ɗaluiti fie ti va. Naazu ti la mo ɗea ga ween ná-duo eyesu ɗo, » Ƴooɗo GALAGI, Fai-Pe-Maliɗii wooi ɗana.

⁹ « Kele ta botii ɗe bè, ná, Ƴooɗo GALAGI, ta-ƳALAGI. Ná Davide zei volu ga ta-masagi, ti botii ɗe be.

¹⁰ Doun ɗa, ná-botige nui Izilaye,le,
deɗemu mina lua pe, »
Ƴooɗo GALAGI wooi ɗana,
« «mina inɔteve, ɗei è ga Zakɔbe mavofodai!
Mazolɔ ná è unmoosu,
è maagooza va poun zou ɗili su,
è-mavofodai balaa ɗa ɗula zooi naa zu,
ve é ná duɗlai zu.
Izilaye,le, ɗa ɗale ma volu, ɗa zei dɔin, ziileigi zu,
nu nɔpe ge la mo è maalua.

¹¹ Mazolɔ ná è va, gè è ɗizo, »
Ƴooɗo GALAGI wooi ɗana.
« «Ná zii ɗiligiti pe ma zuwu ɗaalevezu
niiti gè wo vazani ti zaama,
kele gè la è ma vaa ɗaabelaa.
Kele toun ná è loɗa,
é zoloo naa ma, nii solegai,
gè la è yega ná eɗe sobalala nu. » »

¹² « Ƴooɗo GALAGI wooi ɗaa:
«Da-maawanai zuwɔɔlɔve gola,
ɗa-valai la ɗeɗega.

¹³ Nu nɔpe ge la yiizoolɔzu ga ɗa-vaa.
Pɔloma ta ɗa palaiti balo,
kele doun, sale la ná è ma vaa ma.

¹⁴ E-neɗɗoiti pe ti yeema è ma,
ta la mo yiizoolɔzu ga ɗa-vaa.
Mazolɔ gè è loɗani eɗe nu a ɗe zili nu loɗazu,
gè zeini è ɗa ga maagoloi,
mazolɔ ɗa-vaagaaazagi zuwɔɔloni,
ɗa-ɗotoiti ti moɗin gola.

¹⁵ Leeni vaa zu è kpalagi wosu ga è maanɔɗo vai,
palai é è va é la ɗeɗesu?
Da-vaagaaazagiti suwɔɔlo vai maavele ve,
ta ɗa-ɗotoiti moɗin vai gola,
naa ɗa é kea gè naa ɗe ga de.

¹⁶ Naa ɔa é ba, niiti ti è ɔologolosu, naati ta ɔologolo,
è maayosege nuiti pe ta li duɔlai zu.

Niiti ti è unmazu, ta naati unma,
niiti ti loozu è ma, ta loo naati ma.

¹⁷ Mazɔɔɔ nà vaazu ga ɔa-ɔeɔeyai è ɔɔ,
gè ɔa-valaiti balo,»

Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana,

«ɔei ti è lolisu ga: Keleba, Siyɔn nii nu la yiizoolɛzu la.» »

¹⁸ Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:

«Nà Zakɔbe ná-nuiti seizuɔe ɔeɔɛzu volu,
ti-zeizuɔeti pe maawɔin sɔga.

Taaiti pe ta lo volu ɔeti ti woloni ná, peɛ vagɔiti ta lo volu ti-losuɔeti.

¹⁹ Mama guyei ɔa ɔe ti zaama, ta koozune vaiti.

Nà ti ɔaawɔɔɔ, ta la ɔulaa ti-liegɔi ma.

Nà ti wɔɔɔ, ɔaa la mɔ ɔulaa ti ma pe.

²⁰ Niiti ta ɔe ga Zakɔbe mavofodaiti,

ta ɔe eɔeɔelei ti ɔeni la mɔungi,

ta-maaɔɔgi ɔa ye ɔeɔele ma ɔàazu, é la niikpiga,

nà wuzegɛ ti wɔinzegɛ nuiti daalɔɔma.

²¹ Ti taɔila ka a ɔula ti zaama, é ɔe ga ta-ɔundigii.

Ungo, ta-nui taɔila ka a lo ti luɔɔ.

Nà va bu é maaɔuɔa bà,

mazɔɔɔ nu ɔili nɔpe ge la vaa bu

é va yee zegɛ yenvui maazu

ga é va maaɔuɔa bà, ni gè la tolini,»

Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

²² «Naazu wa ɔe volu ga nà-nuɔuseiti,

ta nà ɔe ga wa-ƆALAGI.»

²³ Weɛ fiile wolai ɔa wuzegɛzu, tokoleɔeai Ɔɔɔɔ GALAGI ɔe,

ná-ziiɔulagi lokoleɔe, é ɔe ga sabala golai,

é ɔu naati unmaɔe, niiti ti faa ɔɔi ɔeɛzu.

²⁴ Ɔɔɔɔ GALAGI ná-ziiɔaawanai la ɔalega ma pe,

eyɛsu é naa ɔe, é daazeeli,

nii kpein é deveai yiimaɔe.

Foloi ta, wa naa ɔaaɔa.

31

Galema wolai

¹ «Siegi zu naama yeeɔeɔalai zeelizu la, nà ɔe ga GALAGI Izilayele wolodamaiti pe be,
tiya ma ti ɔe ga nà-nuɔuseiti,» Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

² Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:

«Tevebai zu, gè nà-nuɔɔɔɔlai leɛni ga naati,

niiti ti velani, ti ɔula boɔa zɔkpɔi ɔa.

Izilayele ɔa zoo niina é ná-eteai zie gaane zu.

³ E ɔeni ɔeɛzu ma:

«Kaite Ɔɔɔɔ GALAGI vaani, é ɔɔɔ le ga zè.»

Gè ɔeni ma nà ɔalaa:

«Gè è neɛɛ ɔe kaite wɔɔwɔɔ,

naa ɔa é ba, ná yesu ɔilizu è va gola.

⁴ Nà è losu volu, nèɛɛ nui Izilayele,
naazu ɔa lo volu.

Da ɔe ɔa ɔa-lamade pagɔiti seɔe volu,
è ɔe kua wo nuiti saama, ti ɔoozunɛai.

⁵ Da leezen ɔeleiti da volu ga niine Samali ɔizeiti ma.
Kpele leve nuiti ta ta-ɔeleiti ma lonɔgi zolɔɔ.

⁶ Mazolɔ naama voloi ɔa vaazu,
voloi ada make nuiti ta kpeei loo la Efelayime ɔize yooi zu ga:
Ade li, de le Siyɔn gizei ma,
Gooɔɔ GALAGI vɔ be, ada-GALAGI! »

⁷ Mazolɔ Gooɔɔ GALAGI wooi ɔaa:
«À woogula ga koozunɛi Izilayele vɛ,
à ɔɔkɔ ga koozunɛi ziiti ti ma mɔungi ná-faa zu.
Nuiti ti wa-maamuse wooi meni, wo ɔa ɔe ma:
(Gooɔɔ GALAGI, ɔa-nubuseiti kizo,
Izilayele nui mɔaiti ti vulua, ti ɔizo!)

⁸ Nà vaazu ga tiye,
gè zeɔe ga tiye lekpeɛmave nu ɔvɛzu vele yooi zu,
gè ti ɔaale ba, ti ɔula zooiti su ti maagoozaai.
Nuiti ma zii pe ka é ti zaama, gaazuɔole nuiti, dekpɔ nuiti,
anɛ anzanuiti kogi ti ma, ta niiti ti doin zolɔɔsu ga niina.
Nà-nubuseiti ta ɔale ma, ti va volu ga ti ɔaavɔniga wolai.

⁹ Ta ɔena ɔalega ma, ti ɔa va, ta wɔlɔ, ti ɔa maanɛɛɛi wo.
Nà va volu ga tiye,
gè lo ti luɔɔ, gè li ga tiye kɔtudeiti pɔ be,
ga pelei gaa sɔli, vɛ ti la bunega ná.
Mazolɔ nà ɔe ga Gɛɛɔɔi Izilayele vɛ,
Efelayime ɔa ɔe ga doun zunu mɔungi.

¹⁰ «Wɔi wo ga zii ɔiligiti, à woilo Gooɔɔ GALAGI laawooi ma,
wo deɛ ga zie zaama yooiti ta kpɔlodei laave yooiti ti maagoozaai.
A ɔe ti ma: (Gooɔɔ GALAGI é Izilayele vazasu adaveti,
toɔa vaazu, é ti ɔaale ba,
é ɔaaba ti ma, eɔvɛlei baala make nui a ɔa ke la.)

¹¹ Mazolɔ Gooɔɔ GALAGI ɔa Izilayele nuiti unmɔɔ,
é ti ɔula ti zili nui ya ná-zobogi wɔɔɔai.

¹² Tiya ɔana ti vaazu volu,
ti ɔa woogula ga koozunɛi Siyɔn ɔizeiti ma,
ti-ɔaazuve ɔa volo naa kpein tuɔɔ
ti vaazu sɔɔɔsu Gooɔɔ GALAGI ya,
ga moloi, ga dɔɔ niinei, ga guɔ niinei,
ta baalagiti, ta boliiti, ta nikeiti.
Ti-yenvui ɔa ɔe eɔe kpelei nii ziei vuuzu ma ga pagɔ,
ziiɔɔ la mɔ ɔea ti ma.

¹³ Naazu anzalopɔiti ta kuai wo koozunɛi zu,
zunu lounɔiti balaa ta kewola wɔɔiti.
Nà ta-ɔaazuɔvui valibo ga koozunɛi,
nà vɛɛ ti yii ɔa ti yiiɔɔ vai zu,

gè ti laave ga koozunεi.

¹⁴ Nà zalaḡa ḡula nuiti koozunε ga sua wuloiti.
Nà-nuḡuseiti ta daami wo, é kula ḡe
ga naama ani vaḡoiti niiti nà ti ve ti ve,»
Ḡoḡḡ GALAGI wooi ḡana.

¹⁵ Ḡoḡḡ GALAGI wooi ḡaa:

«Woo ḡa menisu Lama,
ḡoḡi ta gaazudevui.
Lasele ḡa ná-dointi saa wolo wosu.
E la kεezu gaa va neεne ná-dointi faa zu,
mazolo ti la mo ná.»

¹⁶ Kele Ḡoḡḡ GALAGI wooi ḡaa:

«Boḡḡ zo, é be ḡoḡi va,
è-ḡaazudeiti ti mina mo vu,
mazolo nà da-ḡoḡi ma zalai veezu è ya,»
Ḡoḡḡ GALAGI wooi ḡana.

«È-lointi ta vaazu volu,
ti zeḡe ti zili nuiti ta-yooiti su.

¹⁷ Kito ka ná deḡemu è-mavofodaiti ta-vaa zu,
è-lointi ta ḡalesu ma, ti va ta-yooi zu volu,»
Ḡoḡḡ GALAGI wooi ḡana.

¹⁸ «Gè Efelayime nuiti goomenini ga pagḡ,
ti da kpalagi wo, ti da ḡe ma:
«E gi maagoloni, tama gi maagoloni,
eḡe kololala nike yivoi.

Kele gi ḡaaḡale ma è vo be, ḡá va è vo volu.
Mazolo da ga Ḡoḡḡ GALAGI, ḡá-GALAGI.

¹⁹ Ungo, gi ḡea voluaveni è va,
kele niizu gi nimizaa boḡḡ ma.
E ḡá-vaagaaazagi lea ga giye,
zongḡ zeḡga gi va,
gi unfega, ḡaaḡula gi ma
tozei naa va, nii gi keai gi ma nu niine ziegi zu.»

²⁰ Efelayime ḡa ga doun zunui gola neai bè,
ziima loin ve.
Siεnḡe su gè ḡεezu peelalazu la,
nà da no ḡigaizie su,
tozei gaamazu toḡe zii va, maawoin ḡa mà gola.»
Ḡoḡḡ GALAGI wooi ḡana.

²¹ Kwepelema ḡotuiti to pelelave,
è kpaku ḡaazobagiti pile.
Ḡigaizie pelei zu è ziaai la, pelei è vilegai polu.
Va volu, neεḡḡoi Izilayeḡe,
va volu niima laa wolaiti su ti ga donoi.

²² Da yeḡsu voluzu de eyesu yeḡe,
aisa è va yiimazeḡe, kololala anzalopoi?
Mazolo Ḡoḡḡ GALAGI faa niine ḡulaa eteai zu,

anzanui ɔa é zunui ɔaiziezu niina!

Taai lo fai volu

²³ Ɔoɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii, Izilayeɛle ná-GALAGI wooi ɔaa: «Siegɛi zu gè zooi ná-faiti maavalibosu la, ta Zuda laa wolaiti, niima wooiti ta wo mɔnɔ:

«Ɔoɔɔɔ GALAGI tuya loo è vɛ,

Siyɔn gize nadegai ma, kizo fai zeizuvɛ!»

²⁴ «Naazu Zuda va ɔalaɔaiti ta ma laa wolaiti su nuɔuseiti pɛ ta zeɪ vɔɔma zooi zu, naa vɛɛ tii ɔɛɛ nuiti ba ta niiti ti zieziɛsu ga ta-loganiiti.

²⁵ Mazɔlɔɔ ná naati iɔɔɔɔ, niiti ti valaga zɛbɛi ma. Zoiti ti vɔɔzu ɔae ma, ná naati maavaa ɔɛ anii kpein fe ti ya.»

²⁶ Naa volu gè wuunni, gè ɔaazulaalao. Ná-niimenii ɔɛɛni bè ga faa vago.

²⁷ «Foloi tanigaa ta vaazu, gè va nuɔuseiti ta suaiti faza Izilayeɛle masadai zu ta Zuda masadai zu ná pɛ, eɔɛvelei nu a ɔa ani zuwui vaza da kpalagi zu,» Ɔoɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

²⁸ «Eyesu niizu, gè ɔɛa dɛ laalɛni ti wu, gè ɔa ti lɔɔɔɔɔ, gè ɔa ti loka, gè ɔa ti bezeɔɛle, gè ɔa ti ɔologolo, gè ɔa faa ɔɔi ɔɛ ga tiye. Kɛɛ é zo niizu ma niina, ná ɔaavotesu ti ma, gè ti zeɪ vɛle ɔɛɛ volu, gè ti zapɛlɔ,» Ɔoɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

²⁹ «Naama ziegi zu, nu nɔpɛ ge la mɔ niima vaalaalii woga ga: «Ɔɛɛɔɛiti ti dɔɔɔɔi gului ma waai ma ɔoei miini, kɛɛ ti-lointi niigaiti ka ti ɔaɔɔɔani.»

³⁰ «Eɛɛ ka za kpɔɔɔ ɔotoi ma vaa zu. Zoɪ a dɔɔɔɔi gului ma waai ma ɔoei mi, naa ɔa niigaiti gaa a ɔoda.»

Minazeɔɛe niinei

³¹ «Wɛɛ, naama voloiti ta vaazu, yeei gè vaazu minazeɔɛe niinei wosu da Izilayeɛle nuɔuseiti bɛ, ta Zuda nuɔuseiti,» Ɔoɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

³² «É la ɔɛa eɔɛ minazeɔɛegi gè kɛɛni ti-mɛmɛwolani bɛ, voloi gè ti zoni da ti-yee va, ga gè ti ɔɔla Ezipete yooi va. Ti minazeɔɛegi naa ɔologoloni, anɛɛ ni ná ɔa gè ɔɛni ga ti-Maliɔii,» Ɔoɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

³³ «Kɛɛ wɛɛ minazeɔɛegi va, gè bosu Izilayeɛle nuɔuseiti bɛ, naama voloiti poluma,» Ɔoɔɔɔ GALAGI wooi ɔana. «Nà ná-tɔgi lɔ ta-ɔisiɛiti su, gè seɛvɛ ti-yiimaveti. Ná ɔɛ ga ta-ƆALAGI, ti ɔɛ ga ná-nuɔuseiti.

³⁴ Nu nɔpɛ kpɛɛɛ la mɔ ɔɛa ba ga é seiɔɔɔɔ ɔala, ɔaa kɛɛɔɔloun, é va ɔɛ ma: «Ɔoɔɔɔ GALAGI ɔwɛɛ!» Mazɔlɔɔ ti pɛ ta kwɛɛ, é zo doungoiti ma ti zaama, é zeeli nu ɔiteiti pɛ ma,» Ɔoɔɔɔ GALAGI wooi ɔana. «Mazɔlɔɔ ná ta-vaagaa za golaiti suvaaye, gè la mɔ ta-ɔotoiti devea ti unma.»

Minazeɔɛegi é ga ɔoɔɔ kelei

³⁵ Ɔoɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa, é foloi veezu, é wozakalagi ve foloi, é tɔgiti seida é vɛɛ alugi ta somideɔaiti sie vɛlei va, ti wozakalagi veezu kpidii, é kpolodei niikpisu eyesu ma lakpatakpagiti tugi ɔɔla, daasei ka ga Ɔoɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii:

³⁶ «Kɛni ni naama lɔgiti ta ɔologolona gaaazu, naa a ɔɛna, gaa ɔa vala deɔɛmu Izilayeɛle mavofodai va, eyesu ɔɔ é la mɔ ɔɛa ga zii gaaazu,» Ɔoɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

³⁷ Ɔoɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: «Ni nu ɔa zoo é geɔɔɔlɔgi ɔɔɔɔ, é lɛ maazuɛvɛ,

baa é zoo é zooi bomave wuve gɔgɔ,
naazu ná Izilayele mavofodai kpein pili ya,
tɔzei faa nɔi kpein ba ti keɛni,» Gɔgɔ GALAGI wooi gɔna.

³⁸ «Wele, foloi tanigaa ta vaazu, Zeluzalɛme taa wolai gɔ losu volu Gɔgɔ GALAGI ve, é zo pele gɔagɔozagi Ganameyele vɔ be ma, é zeeli Zokosu Sigɔdave ma,» Gɔgɔ GALAGI wooi gɔna.

³⁹ «Kɔgɔ galui gɔ la volu, é zɔle, é zo folo liizu vele, eyesu é li Galebe gɔzei vɔ pelei, naa volu é lati ga Goate vele.

⁴⁰ Pɛtugi pɛ su, ve zuvuiti ta nu voomaiti ti vilisu ya ná, ta dɔbɔi kpein su eyesu é zeeli Sedelɔn kɔtudei ma, eyesu é zeeli sigɔgi woizuve ma, ve ná ga Soo Zigɔdave folo gɔlazu vele, ti pɛ ta gɛ ga zou nadegai Gɔgɔ GALAGI ve, nii é la mɔ gɔlɔa zea, é la balaa gɔlogologa mɔnɔ.»

32

Zelemi zooi ta gɛya vai

¹ Wele keela wooi va Zelemi sɔlɔni Gɔgɔ GALAGI ya, Zuda masagi Sedesiyase ná-masadai ma gɔna puusiɛi ma, naa zolooni Babilɔne masagi Nebukadenɛzaal ná-masadai ma gɔna puugɔ maazu lɔsavasiɛi (18) ma.

² Babilɔne zalavusuiti ti Zeluzalɛme taai zeini kele su. GALA goo wo nui Zelemi zoga gɛni de, é gɛ kasoi gɔ, kaso zigɔgi zu Zuda masagi ná-masa pelei wu.

³ Zuda masagi Sedesiyase gɔ é pilini kasoi gɔ miná. Mazɔlɔ ziiɔaawanani Zelemi ma, ga naa Gɔgɔ GALAGI laawooi nii woga ga: «Ná Zeluzalɛme lɔzu Babilɔne masagi yeezu, toɔa taa wolai tɛi sosu.

⁴ Anɛ Zuda masagi Sedesiyase bɔgɔi la gɔlɔa Babilɔne nuiti zea, mazɔlɔ gɛ deveve ga gɛ fe Babilɔne masagi ya. Toɔa losu gɔazuni ta gɔazu, é gaazaɔa, toɔa googaavote.

⁵ Naa volu Sedesiyase gɔ li Babilɔne, toɔa ye ná, eyesu zɛe zeeli ma,» Gɔgɔ GALAGI wooi gɔna. «Anɛ ni wa yesu kɔi gɔ gɔ wa Babilɔne nuiti, wo la zobo sɔlɔga pɛ.»

⁶ Zelemi gɛni ma: «Gɔgɔ GALAGI bɛni pɔ, é gɛ mɔ:

⁷ «Wele, è-gɛke Salume ná-doun zunui Ganameyele gɔ vaazu è vɔ be, é gɛ è ma: Ná-kpalagi gɛya, nii é Anatɔte, mazɔlɔ da ga ná-nu gɛteɔtegi, nii unmo fai ma losuve zea mɔunpa.»

⁸ Kɛke loin Ganameyele vaani pɔ be kaso gɔizuve, egɛvelei Gɔgɔ GALAGI laawooi woni la, é gɛ mɔ: «Ná-kpalagi gɛya, é Anatɔte, Benzamen yooi zu, mazɔlɔ da ga ná-nu gɛteɔtegi, nii unmo fai ma losuve zea mɔunpa ga é gɛya, geyana.»

Gɛ laani da naazu ga gaama ve, Gɔgɔ GALAGI gɔ é bɛni pɔ.

⁹ Gɛ kpalagi gɛyani kɛke loin Ganameyele ma, kpalagi é Anatɔte, ga wali gae puugɔ maazu lɔfela (17).

¹⁰ Gɛ pɔdi loo zɛvei bɛteni, gɛ ke su fele. Zeeleiti gaazu, gɛ gilagi laaɔuluni, gɛ ná-zeevozeba anii ze ba, gɛ tɛ kiloi gɔ, gɛ walii wujɛgi gɔgɔ.

¹¹ Naa volu gɛ pɔdi loo zɛvei gilagi zegeni, nii daaɔuluni, ta zɔi balaa daalaogai, egɛvelei togi boni la.

¹² Gɛ pɔdi loo zɛve felegɔi naati pɛ kalivaani Baluke ma, Neliya ná-doun zunui, Maaseya ná-dounloin. Kɛke loin Ganameyele ta zeeleiti ti yeevo pilɛni pɔdi loo zɛvei zu, naati ti gɛni ná, ta balaa Zuda nuiti kpein ti gɛni kasoi ma gɔizuve.

¹³ Gɛ niima levei veeni ti gɔazu Baluke ya ga:

¹⁴ «Gɔgɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii, Izilayele ná-GALAGI wooi gaa: «Pɔdi loo zɛvei zeɔe, zeevozebai wogai da, ta zɔi daa la gɔluni, è ti lɔ pɔlɔ ligii ta zu, nii a ke ti make su eyesu sugooza.

¹⁵ Mazɔlɔ Gɔgɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii, Izilayele ná-GALAGI wooi gaa: Niima yooi zu, peleiti ta gɛya volu de, ta zooiti, ta leezen beleiti.» »

Zelemi ná-GALA falii

¹⁶ Gè pɔdi loo zɛvɛi veai ma Neliya ná-doun zunui Baluke ya, gè niima maanɛɛɛ wooi laazeelini Gɔɔɔ GALAGI ma:

¹⁷ «Ee, Maligijii Gooḡḡ GALAGI, è da-zobogi ta da-zoofaalai leeni geegḡḡgi bεte vai zu ta zooli. Faa nḡpe ge la baani è ya.

¹⁸Da da-woogɛgiladai gɔla kelɛma nuɓuseiti be eyɛsu gɛgalama waagila (1.000), kelɛ da da gɛɛgeiti ta-vaagaazagi ma gɔyei gɔla ti-lointi ma. Da ga GALAGI boɔɔbai ta suɓaai, nii daasei ge ga Gooɗɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɗii.

¹⁹ Da ga faa βete nu wolai ta faa wola ge nui. E gaazuloge nuβusei gilagilagi zie velel va, da ese gilagilagi pe sala, e zoloo sie velel ta na-keewotiiti ma.

²⁰ «È bɔɔɔ lɛɛni poogiti ta maaɔɛɛ vaiti su, siɛgi zu gi-mɛmɛwolani ti ɔɛni la Ezipete yooi zu, za balaagi, zenɔ ɔana ɛ la Izilayɛle nuɔuseiti saama, keɛ balaa nuɔusei mɔtai pɛ saama, ɛ-lɔɔɔi ɔulaa, eɔɛvelei nu kaazu la za.

²¹ Da ḡa é ḡa-nuḡusei Izilayeḡe ḡulani Ezipete yooi va, ga poo ḡolaiti ta maaḡeḡe vaiti, é ḡa-zobogi ḡe ta ḡa-zoofaalai, é dualua ḡolai ḡo ti zu.

²² E niima yooi veeni ti ve, è ma gona woni ti-gɛni be ga ɗa fe ti ya, zooi ve nɔnɔi ta kɔin gulɔi ɔɔɔɔaɪ nɔ.

²³ Ti vaani, ti sege ga tɔnɔ, kɛɛ ti la ɣɛni woiloni è-wooi ma. Nii è ti leveni ma, ti la ziɛni ga naa. Ti la naa pɛ kɛɛni, nii è ti leveni ma. Naa ɣa é kɛa, è niima maanɔɣɔiti pɛ seida ti ma.

²⁴ «Wele Babilone nuti ba, ti maaɓuɗaa taai va ga ti-zeizu ɓete wotii, ta sosu, dɔɔɔ na ti yeezu, naa ɗa nu a bo, ta vaazu vonisu ma ga kɔɔi, ta pului, naa ɓee dɔfɔ zeeɓei va. Nii ɛ boni ma yeeluɗɔ, ɛ zeelia, ɗa kaazu.

²⁵ Ungo, ná tago nɔ ve ná, taai va lɔ Babilɔne nuiti zeezu. Maligjii Gooɔɔ GALAGI, leeni vaa zu mu è devei veeni zèa, ga gè zou deya, gè geyaga zeeleiti gaazu?»

Gooḏo GALAGI Zelemi woogaaavote fai

²⁶ Ḡoodḡ GALAGI ḡoeni Zelemi uḡ naazu, é ḡe ma:

²⁷ «Wελε! Nà ga Γοοδο GALAGI, fuluaniiti pε ta-ΓALAGI. Faa nοpε ge la 6aani zèa tago pa.

²⁸ Naa ga é ba, Gɔɔgɔ GALAGI wooi gaa: «Nà taai nii loozu BaBilone masagi Nebukadenεzaal yeezu, ta ná-salavusuiti, toɗa so.

²⁹ Baḅilone nuiti ti laaleai bu, ta lo taazuve, ti abui lo ba, ti gala, ta pelei niiti ti-ḡmave ma looḡo bosuve ḡea ḡeezu ga Zuda nuiti ti ḡa ansansegiti gala ná kooḡo ganigi Baale lebi vai ma, ti ḡa puya zalaḡaiti kula ná gala kiligiti be, nii a ke ti ḡa ziiḡaawana.

³⁰ « ‹Mazoloo é toozei Izilayele nuiti ta Zuda nuiti ta-vaa loozeizu ma, ta wànama vai nò gɛɛzu. Nii é la nɛeni bè, naa nò ɔa ta da ke. Ungo, nii kpein Izilayele kea, ti pe ta da nò ziiɔaawana,› Gɔoɔ GALAGI wooi ɔana.

³¹ «E zo taai nii lo gee ma, é zeeli za ma, toga ziiḡaawanazu, é ḡa ziiḡula. Naa ḡa é ba, ḡè la mṑ pṑ ḡa ḡè ḡaazula ma.

³²Toozei faa nɔi pɛ ba nii Izilayele nuiti ta Zuda nuɓuseiti ti kea ga zè ga ti zliɓaawana, tiya-o, ta-masagiti ta ta-ɓundigiiiti-yo, naa vɛɛ ta-zalaɓa ɓula nuiti ta ta-GALA goo wo nuiti ba, Zuda nuɓuseiti ta Zeluzaleme zeii wo nuiti pɛ.

³³ Toun ti la mɔ wɛɛzu gaaazu, keɛ ti voluavega ba. Na ma ge la ɔɔɔni ga ti ɔalaga, keɛ ti la woiloni goɔ ma. Ti la yeezeini kalagi wu ge ɔeni bosu ga tiye.

³⁴Ti kooḏo gani ḏoḥḥai zeini pɛɛi wu feai bɛ, ti kooḥa.

³⁵ Ti zalaḡa ḡula adaveti kpeteve Baale ve Bene-Ginome vetugi zu, nii a ke ti da ti-loun zunuiti ta ti-loun anzanuiti kula ná ga gala zalaḡaiti Məlōke lebi vai ma. Tama kaipa gè la kəzoba vai naama leve veeni ti ya, naa la vələ ḡeni vileni nà-kisiɛi zu, vele ḡana ti Zuda nuḡuseiti piliga la kotoi zu.» »

*GALA ka da faa jɔi votokula
ga faa vagɔi*

³⁶ «Naa ɔa é ba, Gɔɔɔɔ GALAGI, Izilaye le ná-GALAGI wooi ɔaa é vile taai naa va, nii ɔɔun wa taɔiligaawo ɔɔɔɔ ma: «Kɔɔi ta pului, naa vɔɔ ɔɔɔi va, ti taai laa Babilɔne masagi yeezu.»

³⁷ Ziigaa ɔɔa wanani su nuɔuseiti ma, naa ɔa é kea ná-ziigula golai zu, gɔ ɔɔa ti zuvazani zooi pɔ su. Kele ná ga ti ɔaa le ba, gɔ va ga tiye volu vɔ, gɔ ti zeii ɔi zu.

³⁸ Ta ɔɔ ga ná-nuɔuseiti, gɔ ɔɔ ga ta-GALAGI.

³⁹ Ná ti ɔɔsu ɔi gila ma, gɔ siɔ vɔle vagɔ ve ti ya, nii a ke ti ɔɔ bɔ ga wooɔɔɔɔɔla nuiti. Naazu ti undaa ɔa nɔ, ta ti-lointi ti vaazu ga ti voluvele.

⁴⁰ Ná ɔɔɔɔ minazɔɔɔɔ ɔɔɔɔ zu gi yɔɔɔ zu gá tiye. Naama minazɔɔɔɔ maavele ma, gɔ la mɔ ɔɔɔa ti va eyɔsu pɔ, kele ná ɔɔ faaɔɔɔɔi nɔ ɔɔɔ zu ti vɔ. Naazu ta dɔɔi ga ti-yii pɔ, ti la mɔ maagoozaa bà.

⁴¹ Kɔɔzu ɔa nɔ ga gɔ da faa vagɔi ɔɔ ti vɔ. Ná ti zin vɔ niima yooi zu, gaamazu ná naa ɔɔɔ zu ga zii ta zɔnvui pɔ.

⁴² «Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: «Vɔle nɔ gɔ vaani la ga nimizai naa, niima nuɔuseiti ma, vɔle nɔ ɔana gɔ vaazu la faa vagɔi naa pɔ ti vɔ, nii gɔ ma minai zɔɔai ti vɔ.

⁴³ Mazɔɔɔ nuiti ta ɔɔ kpɔlagiti geyazu zooi nii zu, nii wo ɔɔɔ zu ma suɔɔɔɔɔɔɔɔ, nu vulu nɔpɔ ge la mɔ su, anɔɔ sua ɔila kpɔlaa ge la mɔ su, kwɔɔvɔ Babilɔne nuiti ma.

⁴⁴ Kpɔlagiti ta ɔɔ geyazu ga walii, pɔdi loo zɔvɔi ɔɔ ma kpaan, zeeleiti ti yeevɔ pile su, Benzamɔn yooi zu, ta Zeluzalɔme maagoolii zu, naa vɔɔ Zuda laa wolaiti su va, ta gize yooi zu laa wolaiti, ta zila vɔ ma nɔmɔi zu, naa vɔɔ lɔkpɔma vɔle nu yeezazuvɔ yooi zu laa wolaiti su va. Mazɔɔɔ ná ti zeizu volu ga niine,» Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.»

33

Minazɔɔɔ ma niine Zeluzalɔme vɔ

¹ Gɔɔɔ GALAGI ɔɔɔni volu Zelemi vɔ, ná zeizu vɔlesii zu, názu é ɔɔni dɔ kasoi ɔa, kaso ziiɔi ɔɔɔzu vɔ:

² «Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa, tɔiɔi é zooi ɔɔɔa, é ke vɔle ɔɔɔ, é da ɔaa maazu tosvɔ, daaseiɔi ɔa ga Gɔɔɔ GALAGI:

³ «Wooɔula mɔ, ná è wooɔaavote, gɔ dɔɔɔɔ zu vaa wolaiti dɔɔ ga dɔ, fai niiti è la ti ɔvɔɔ.»

⁴ Tɔɔzei Gɔɔɔ GALAGI, Izilaye le ná-GALAGI wooi ɔaa, é vile taai nii zu vɔleiti ba, ta Zuda masagiti ta-vɔleiti ba, ti da ti ɔɔlo, nii a ke ti va ɔaavote sei kelesui ma, ta ti zili nuiti ta-woɔa zɔkpɔi ma:

⁵ «Tama, jɔpi nii ti kɔɔzu Babilɔne nuiti daalɔɔma, naa ɔaabelagi ɔa ɔɔɔ zu nɔ ga pɔleii niiti buulaave ga nu vɔomaiti, niiti gɔ vaazu ti vaazu ná-ziigaaawanai zu, ta ná-ziigulagi zu. Gɔ voluaveɔ taa wolai nii va, tɔzei faa jɔi va, nii é ɔɔɔ zu ná.

⁶ ««Kele ná balozu, gɔ keɔɔyɔi ve zɔa, gaamazu ná ti valozu. Gɔ ziiɔi kiteɔɔtegi ve ti vɔ ta kpaamaazui.

⁷ Zuda ta Izilaye le nuiti niiti ti ɔɔa ga duɔiti zou ɔiligiti su, ná va ga tiye volu, gɔ ti zeii vɔle ɔɔɔ, eɔvɔleii ti ɔɔni la mɔungi zu.

⁸ Ná ta-vaagaa za golaiti gba ti va fɔ, nii ti keai dàalɔɔma, gɔ ti maavaayɔ ga ta-vaagaa za golaiti, nii ti keai dàalɔɔma, ta ti keai ga kpakagi dàalɔɔma.

⁹ Zeluzalɔme taai nii ɔa ɔɔ ga nɔun tɔɔ vagɔi ɔulazuvɔ, é ɔɔ ga ná-koozunɔɔi zɔɔsvɔ, é ɔɔ ga ná-maamusei ta ná-lɔbiyai zii ɔiligiti saama, niiti ti vaazu faa vagɔi naati maawoo mɔnisu, nii gɔ vaazu keɔzu bɔ. Ta ɔali ga duai, ti laavɔ siɔi zu ti undaanɔi ta kulagaanɔ zu vai naati kaazu la, nii gɔ feezu bɔ.» »

¹⁰ Góogó GALAGI wooi gaa: «Úe wo gɛɛzu ma ná ɔ́logɔ́loga, nu vulu nɔ́pɛ ge la mɔ́ ná, anɛɛ sua ɓalaa ge la mɔ́ ná, gaama ɓe Zuda laa wolaiti ta Zeluzalɛme koi yɔ́ɔ́zuvɛti jakai ɓe, nu nɔ́pɛ ge la mɔ́ ná, sua ɓalaa ge la mɔ́ ná, keɛ niima wooiti ta gɛ mɛnisu mɔ́nɔ́ náɓɛ:

¹¹ fɛti ɗula zɔ́ngɔ́ wooiti ta koozunɛ ɓain gooiti, naa ɓɛɛ seipelela nu niinɛiti ta-wuyeiti ba. Zɔiti ɓalaa ta ɓa mama fee zalaɗai ɗulazu Góogó GALAGI zeɛi ɓɛɛi ma ɗoizuvɛ, nu ɗa naati goomeni, ti ɗa guyei loo, ti ɗa gɛ ma:

«A Góogó GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɗii maamusɛ,
mazɔ́ɔ́ Góogó GALAGI ɓagɛ,
ná-woogɛɗiladaɪ ɗa yesu ná ɗɔ́!»

«Mazɔ́ɔ́ ná zooi zeizu ɓolu ga niinɛ, eɗɛɓɛɛi é ɗɛni la mɔ́ungi zu,» Góogó GALAGI ɗa é boga.

¹² Góogó GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɗii wooi gaa: «Zooi nii koloɗologai mɛtu, nu la ná, togani la ná, keɛ ná-taa wolaiti su ná pɛ, togani zasai ɗa gɛ náti ɓolu, togani make nuiti ti ná, ti ɗa ɓɛɛ ti ma.

¹³ Taaiti ti gize yooi zu, taaiti ti zilaɓɛ ma nɛmɛi zu, taaiti lɛkpɛma ɓɛɛi nu yeezazuvɛ yooi zu, ta Benzamen yooi zu, ta Zeluzalɛme maagoolii zu, ta Zuda laa wolaiti, boliiti ta baalagiti ta gɛ leɓesu ɓolu togani make nui yee wu, é ɗa ti ɗaalu,» Góogó GALAGI ɗa é boga.

¹⁴ «Wɛɛ, foloi tanigaa ta ɓaazu, ná minazegɛgiti daazeeli, ti ɓile su, nii gɛ boga Izilayɛle nuɓuseiti ɓɛ, ta Zuda nuɓuseiti,» Góogó GALAGI wooi ɗana.

¹⁵ «Siɛgi zu naama yeeɗɛɗalɛi zeelizu la, ná Davide mavofodai ta wuzegɛzu nii telebogai. Togɗa sɔledai gɛ, é nuiti tukpɔ́ɗaaleɓe ga telebodai zooi zu.

¹⁶ Naama yeeɗɛɗalɛi, Zuda nuiti ta ɗizo, Zeluzalɛme zeɛi ziileigi zu. Wɛɛ daaseigi ɓa a loli da: «Góogó GALAGI ɗa é ga ada-lelebodai.»

¹⁷ Góogó GALAGI wooi gaa: «Davide la ɓalaga ɓoto ma eyesu pɛ, nii a zeɛi Izilayɛle ná-masa kpɔ́kpɔ́gi ɗa.

¹⁸ Zenɔ́ ɗana Levi nuiti ti ga zalaɗa ɗula nuiti ti la ɓalaga ti ɓoto ma, nii a gɛ losu kákala, é ɗa gala zalaɗaiti kula, é ɗa ɓɛɛ zalaɗaiti ma luului lɛ pɔ́ pelei, é ɗa ziilei zalaɗaiti kula.»

¹⁹ Góogó GALAGI ɓɛɛni Zelemi ɓɔ:

²⁰ «Góogó GALAGI wooi gaa: «Wa zoo nɛi wo devei naa ɗologɔ́lo nii gɛ fea foloi ta kpidii ya, wo pele ɓesa ti luɗɔ́, ti mina zie ga ɓɛɛi ti kɛɛzu la pɔ́ɓma? Ba-o.

²¹ Tama, minazegɛgi gɛ boga ná-botigɛ nui Davide ɓɛ, naa la zooga é ɓa ɗologɔ́lo mɔ́nɔ́ pɛ. Nu nɔ́pɛ ge la zooga é ɓa pele ɓesa naa luɗɔ́, ga mavofodai ta la ɗɛa Zeluzalɛme, a gɛ ga masagi yeenɔ́pɛ, Levi mavofodaiti ta gɛ botii gɛɛzu ɓɛ, ti gɛ ga zalaɗa ɗula nuiti yeenɔ́pɛ.

²² Ná ná-botigɛ nui Davide mavofodai ɗaawɔ́ɔ́, ta Levi mavofodai ta gɛ botii gɛɛzu ɓɛ ga zalaɗa ɗula nuiti. Ta mɔ́in eɗɛ somideɗaiti, nu la zooga ti ɗaalusu geezuvɛ, ɓaa kpoloɗɛ laaɓɛ naɗaɛgi, tie ge la ɗwɛɛga.» »

²³ Góogó GALAGI ɓɛɛni Zelemi ɓɔ:

²⁴ «È la kaazu nii niima nuɓuseiti ti bosu? Ta gɛɛzu: «Góogó GALAGI ɗɛɛa Izilayɛle ta Zuda ɓa, pɛɛyegɛ felegɔ́iti é yiimazegeni ga tiye!» Zɔiti ti ɓɛɛzu ɗana, naati ti la ná-nuɓuseiti devezu ga zii ta, ta pɛɛɓɛɛsu.

²⁵ Góogó GALAGI wooi gaa: «Ni gɛ la ɗɛni minazegɛ kɛɛni gi yɔ́ɔ́zu gá foloi ta kpidii, ni gɛ la ɗɛni tɔ́giti seini geeɗɔ́logi ma ta zooi,

²⁶ naazu ná ɗɛɛ Zakɔ́ɓɛ mavofodai ɓa, ta ná-botigɛ nui Davide mavofodai, gɛ mina mɔ́ nu zegɛ mavofodai zu, nii a masadai gɛ Abalaame, ta Izaake, ta Zakɔ́ɓeni mavofodaiti unda. Mazɔ́ɔ́ ta-nuiti ti zogai duɔ́lai zu, ná ɓaazu ga tiye, ná ti maawɔ́ingɗa.» »

34

*Gooleɓe gooi é liini
masagi Sedesiyase ma*

¹ Wελε keela wooi va Zelemi sɔlɔɔni Gɔɔɔɔ GALAGI ya, siɛgi zu Babilɔne masagi Nebukadenɛzaal ta nɔ-kɔɔvɛbɛi kpein, eteai zu zalavusuiti pɛ niiti ɛ ɣɛni zeini ti unda, ta nuɔuseiti pɛ ti ɣɛni kɔɔi ɣɔɔzu Zeluzalɛme laalɔɔma ta taaiti pɛ ti loni ba:

² «Gɔɔɔɔ GALAGI, Izilayɛle nɔ-GALAGI wooi ɣaa: «Li, ɛ Zuda masagi Sedesiyase ɣa, ɔa ɣɛ ma: Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣaa: Nɔ taai nii lɔɔzu Babilɔne masagi yeezu, ɛ gala ga abui.

³ Da vɛ, ɛ la ɣulazu zea, ɔa zosu, ɔa lɔɔzu zeezu. Da losu ɣaazuni ta ɣaazu, ɛ ɛ ɣaazaɣa, ɛ goɔɣaavote, aisa ɛ va li Babilɔne.

⁴ « «Naa pɛ ge ɣɛɛ va, woilo Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ma, Sedesiyase, Zuda masagi! Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣaa ɛ vile ɛ va: E la zaa ga boɣa zɔkpɔ pa.

⁵ Kελε tɔun, ɔa za ziileigi zu. Nii ɛ ɣɛɛni ɛ-mɛmɛwolani bɛ, ti ɣɛni ga masagiti, naa ɣɛɣalai ɣa a ɣɛ ɛ vɛ ɛ-zaazuɔvɛ: Ta ansansegiti gala ɛ vɛ, ti saa wɔlɔ wuyɛiti too, ti ɣɛ ma: Eɛ, dei! Masagi zaa! Nɔ ɣa gɛ niima woiti bogai,» Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣana.»

⁶ GALA goo wo nui Zelemi niima woiti pɛ boni Sedesiyase ma, Zuda masagi, Zeluzalɛme.

⁷ Naama ziegi zu, Babilɔne masagi nɔ-kɔɔvɛbɛi laalɛni Zeluzalɛme wu, ta Zuda laa wolai zɔiti sigigi ɣɛni ti ma, ti ɣɛni dɛ nɔ, Lakise ta Azeka.

Duɔiti ti vileɣai, ti zo faa volu

⁸ Wελε keela wooi va Zelemi sɔlɔɔni Gɔɔɔɔ GALAGI ya, masagi Sedesiyase minazɛɣegi wogai ma Zeluzalɛme nuɔuseiti bɛ, ga duɔiti ta ɣɛ ɔɔɔɔ yeema,

⁹ nii a kɛ ɛɛ ge yeeɛ nɔ-duɔ va, zunu ɣaa anzanu, ni nɔ toɣa ga Ebulu nui, nu nɔpɛ ge mina mɔ kɛɣɣeloin Zuda nui zo ga duɔ, ɛ va makɛ.

¹⁰ Kundigii kpein ta Zeluzalɛme nuɔuseiti, tɛiti ti zolooni naa ma, ti vaani bu, ga ti mina mɔ zunuiti ta anzanuiti suziɣa, niiti ti ɣɛni ti ya pɔlɔma duɔlai zu, kɛle ti ti vile ɔɔɔɔ yeema, ti li. ɛɛ ge vaani bu, ti yeeɛni ta-luɔiti ba.

¹¹ Kεle naa volu, ti zɛɣɛni ta-levei volu, ti va volu ga duɔiti ti yeeɛni ti va, ti ɔɔi ti la ga ti ɣɛ volu ga duɔiti.

¹² Wελε Gɔɔɔɔ GALAGI wooi va Zelemi sɔlɔɔni Gɔɔɔɔ GALAGI ya:

¹³ «Gɔɔɔɔ GALAGI, Izilayɛle nɔ-GALAGI wooi ɣaa: «Gɛ minazɛɣe boni wo-mɛmɛwolani bɛ, voloi gɛ ti ɣulani la Ezipete yooi va, vɛ ti ɣɛni nɔ duɔlai zu, gɛ ɣɛni ma:

¹⁴ Kona dɔfelasiɛi, ɛɛ ge yeeɛ kɛɣɣeloin Ebulu nui va ɛ ɔɔɔɔ vɔɔɔni ma. Toɣa boti ɣɛ ɛ vɛ ga kona dɔzita, naa volu yeeɛ ba, ɛ li ɔɔɔɔ yeema, ɛ zɛɣe ɛ vɔ bɛ. Kεle wo-mɛmɛwolani ti la ɣɛni ɣoloni ɣɔɔi vɛ, ti la woiloni.

¹⁵ Wɔun, wo wo-zie vɛlei ɣulaa kazemazu. Gɛ kaani ga wo ɣilagilagi kɛɛni ga pagɔ, wo wo-zɛɣɔɔi vile, ɔɔɔɔyeema vai wogai ma. Wo faa ɣilini ba ɣite ɣaazu, GALA sei vɛlei wu feai bɛ.

¹⁶ Wo ɣalega ma, wo zɛɣe wa-levei volu, wo dɔaseigi ɣɔzɔa, wo ɣilagilagi wo vaa volu ga duɔiti, zunuiti ta anzanuiti, niiti wo ti vilɛni ɔɔɔɔ yeema, ga ti li vɛ nɔ nɛai ti vɛ, wo ɔɔɔa ti la, ga ti ɣɛ volu ga wa-luɔiti.»

¹⁷ «Naa ɣa ɛ ba, Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣaa: «Wo ɣilagilagi maanɛni ɛ yeeɛ nɔ-duɔ va, kɛɣɣeloin, seɣɔɔi. Kεle wo la ɣɔɔi zoni. Naa ɣa ɛ ba, nɔ yeeɛsu kɔɔi va wo laalɔɔma, ta dɔɔ zeeɛi ta pului. Eteai masadai pɛ sasu ɣa ɔali, ta ɣɛna wo ɣaa,» Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣana.

¹⁸ «Nɔ zunui tɛiti dɔ yeelɔzu, tɛiti ti nɔ-minazɛɣegi ɣolɔɣoloni, ti la minazɛɣegi zu vaiti daazeelini ɣaazu, ti nike yivoi levesu fele, ti zie ma buɣaiti zɔɣɔzuɔvɛ:

¹⁹ Zuda ta Zeluzalɛme ɣundigiiiti, botigɛ nu wolaiti, zalaɣa ɣula nuiti, ta zooi zu nuɔuseiti pɛ, tɛiti ti leveni nike yivoi maalevesu felegɔiti zɔɣɔzu.

²⁰ Nɔ ti lɔɔzu ti zili nuiti zeezu, niiti ti wɔɔndai ga ti ti va. Ti-ma vooomaiti ta ɣɛ ga daamianigi wɔniiti bɛ, ta dɔɔ zuaiti.

²¹ Zeno ɔana, na Zuda masagi Sedesiyase ta na-kundiɔi wolaiti doo zu ti zili nuiti zeezu, niiti ti waindai ga ti ti va, na ti lo Babilone masagi na-salavusuiti zeezu. Mazoloo anee ni kooɔɔgi naa maagoozave de wo va,

²² na devei ve ti ya, ti va volu taai tei daalɔɔma, ti laale bu, ti so, ti koloɔolo ga abui. Na Zuda laa wolaiti ke ga tevebai zu na maaluai, ɔ Gooɔ GALAGI wooi ɔana.»

35

Zelemi ta Lekaɔe nuiti ta-velɛyeɔei

¹ Wele keela wooi va Zelemi solooni Gooɔ GALAGI ya Zuda masagi Zoziase, nii e ɔeni ga Yegoyakime na-doun zunui, naa na-siegi zu:

² «Li Lekaɔe mavofodaiti po be, e ɔe ti vo, e lo ti luɔ, e li ga tiye Gooɔ GALAGI zeilei ma ɔoizuve, wo le ma levesui ta wu. E doo ve ti ya na ga ti kpole.»

³ Ge liini, ge Yaazania ɔaizie, Zelemi na-doun zunui, Gabasinia na-dounloin, ta keeleaiti, ta na-doun zunuiti, de bosu Lekaɔe nuiti ta-velɛyeɔei kpein.

⁴ Ge liini ga tiye Gooɔ GALAGI zeilei ma ɔoizuve, GALA nui Yigidaliya na-doun zunui Ganana na-doun zunuiti daa veilei wu, kundiɔi wolaiti ta-velɛi ɔobave, Salume na-doun zunui Maaseya na-pele maazuve, zalaɔa gula nui e ɔeni welezu nu leezuve ma GALA sei veilei ma ɔoizuve.

⁵ Ge doo aninaka laavegaiti seini Lekaɔe velɛyeɔei ma nuiti kakala, ta gowoiti, ge ɔe ti ma: «A doo ɔole.»

⁶ Kele ti sulooni, ti ɔe ma: «Gi la da ga doo ɔolea, mazoloo gi-memewola Yonadaɔe, Lekaɔe na-doun zunui, niima levei veeni gi ya, e ɔe ma: «A mina doo ɔole eyesu pe, wa-o, wolointi-yo.

⁷ A mina pelea lo, a mina tii ɔe zooi ma, a mina leezen bele la, a mina yeezei ta wu pa. Kele wo-zeizuve ɔa ga sege ɔotaiti na wu wa-eteai pe su. Uele ɔana wo-zii zu a ɔooza la naama yooi zu, ve wo na ga weenti.»

⁸ Ga ɔolozu devei naa ve, nii kpein gi-memewola Yonadaɔe boni, Lekaɔe na-doun zunui. Gi la doo ɔolea, gi-zii ma voloi pe su, giya-o, gi-anzaiti-yo, ta gi-loun zunuiti, ta gi-loun anzanuiti.

⁹ Gi la pelea losu, gi va da ni bu, leezen bele la gi ya, ɔaa tii ɔe loɔ.

¹⁰ Ga zeini sege ɔotaiti bu, ga ɔolozu, gi zie ga naa pe, nii gi-memewola Yonadaɔe feeni gi ya ga devei.

¹¹ Kele siegi zu Babilone masagi Nebukadenɛaal leeni la niima yooi laalɔɔma, gi deveni ga gi le Zeluzaleme, gi vela Babilone ta Siili nuiti ta-ɔooɔgi va. Naa ɔa e ba, gi zeida Zeluzaleme, niizu.»

¹² Naazu Gooɔ GALAGI ɔeni Zelemi vo, e ɔe ma:

¹³ «Gooɔ GALAGI, Fai-Pe-Maliɔii, Izilaye le na-GALAGI wooi ɔaa: «Li, e ɔe Zuda nuiti po, ta Zeluzaleme nuiti, e ɔe ti ma: Wo la de gi solooni kalagi naa ma? Wo la ɔoloo daawooiti be ɔaa? Gooɔ GALAGI wooi ɔana.

¹⁴ Lekaɔe na-doun zunui Yonadaɔe devei veeni na-dointi zea, ga ti mina doo ɔole. Lekaɔe nuiti kpein ti naama wooiti soni kpaan, zaagaza ti beteuea doo va, mazoloo ti ɔoloni ti-memewola wooi ve. Tama, ndun na, Gooɔ GALAGI, na wo lenesu na ɔo, kele wo la woilosu gooi ma.

¹⁵ Ge la ɔeni na-botige nuiti teve fai va wo ma, GALA goo wo nuiti, ga ti ɔe wo ma: Wo ɔilagilagi ɔele so ɔoi va, e zie vele bete, a be ɔilizu gala kiligiti ba, wo va da ti lebi. Naazu wa ze zooi zu nii ge feeni wo ve, wa wo-memewolani. Kele wo la gidaani ma, wo la woiloni goo ma.

¹⁶ Lekaɔe na-doun zunui Yonadaɔe na-doun zunuiti ti devei naa zoni, nii ti-memewola feeni ti ya. Kele nuɔusei niiti ti la woiloni goo ma.»

¹⁷ Naa ɔa é ba, Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii, Izilayele ná-GALAGI wooi ɔaa: «Nà vaazu ga maanɔɔɔi Zuda nuiti ta Zeluzalɛme nuiti daalɔɔɔma, gè ti maaluani, tɔɔzei gè ɔɔeni ti ɔɔ, ti la ɔoloni. Gè ti lolini, keɛ ti la gaavoteni.» »

¹⁸ Zelemi ɔeni Lekaɛ nuiti ta-veleyeɔei ma: «Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii, Izilayele ná-GALAGI wooi ɔaa: «Wo ɔoloni devei ve wo sɔɔɔni wo-mɛmɛwola Yonadaɛ ya, wo zieni ga naa pɛ ga pagɔ nii é wo leveni ma.»

¹⁹ Naa maavele ma, Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii, Izilayele ná-GALAGI wooi ɔaa: «Lekaɛ ná-doun zunui Yonadaɛ mavofodai ɔa zɔɔɔ yeenɔpɛ, é ɔa lo kàkalavɛ.» »

36

Yegoyakime seve biligi ɔala vai

¹ Zoziasɛ ná-doun zunui Yegoyakime, Zuda masagi, ná-masadaɪ ma ɔona naanisiɛi zu, Ɔooɔɔ GALAGI niima ɔeela wooi woni Zelemi ma ga:

² «Seve biligi ta zeɔe, é wooiti kpein seve ma, niiti gè ti woni é ma, Izilayele masadaɪ ma vai zu, ta Zuda masadaɪ, ta zii ɔiligiti ta-masadaɪti, é zo Zoziasɛ ná-yeeɔeɔɔalai ma, gè tɔɔzeidaɪ ma ga ɔɔɛa é ɔɔ, eyɛsu za zeeli.

³ Tanisu Zuda nuiti ta gaagɔ ga toɔa kisu ga gè nimizai zeɪ ti ma. Ni ti ɔilagilagi ta zɛɔena ti-zie vele ɔɔi volu, naazu ná ta-vaagaaazagiti suvaaye ta ta-ɔotoiti.»

⁴ Zelemi Neliya ná-doun zunui Baluke lolini deɔemu, é keela wooiti boni ma, nii é sɔɔɔni Ɔooɔɔ GALAGI ya. Baluke ti zeveni seve biligi ma.

⁵ Naa volu Zelemi niima levei veeni Baluke ya, é ɔe ma: «Ti kwèteveve ga gè mina li Ɔooɔɔ GALAGI zeɪ veɪi ma ɔoizuve. Gè la zooga ná ɔɔɔi gè va li ná.

⁶ Deɔemu li ɔa ɔɔɔi GALA sei veɪi ma ɔoizuve, zu so foloi, é Ɔooɔɔ GALAGI ná-keela wooiti kala seve biligi zu, nii gè feai é ya, é woogula la, é ti wo. Nuiti ta ɔe GALA sei veɪi ma ɔoizuve, ti mɛni, ta naati kpein ta va, ti zeɔe Zuda laa wolaiti su.

⁷ Naazu tanisu, ta Ɔooɔɔ GALAGI maanɛɛɛ vai lɔɔzei, ga é ti ɔaazumaalɔɔɔɔ, ta ɔeɛ niina ti-zie vele ɔɔi va. Mazɔɔɔ Ɔooɔɔ GALAGI bogɛ ga gola yiiɔaawanavɛ, ziiɔulani niima nuɔuseiti daalɔɔɔma.»

⁸ Neliya ná-doun zunui Baluke zieni ga deveiti pɛ, niiti GALA goo wo nui Zelemi ti woni ma. E liini GALA sei veɪi ma ɔoizuve, é Ɔooɔɔ GALAGI ná-keela wooiti kala, nii é zeveni seve biligi zu, é woogula la.

⁹ Naama vaiti ti ɔeni ɔɛɛzu Zoziasɛ ná-doun zunui Yegoyakime, Zuda masagi, ná-masadaɪ ma ɔona dɔɔlusɛi, ma ɔonagi ma alu taavusɛi ma. Ti Zeluzalɛme nuɔuseiti pɛ gaalɛni ba, ta Zuda laa wolaiti ma nuɔuseiti pɛ, zu so gaalɛbai zu Ɔooɔɔ GALAGI ɔaazu.

¹⁰ Baluke Zelemi wooiti kalani seve biligi zu, é woogula la, naama nuiti kpein gaazu niiti ti ɔeni Ɔooɔɔ GALAGI zeɪ veɪi ma ɔoizuve. E ɔeni loni peɪi naa wu, nii é veeni Gemalia ya, Safan ná-doun zunui, nii ɔeni ga zou zeve ɔe nui. Naama veɪi ɔeni loni GALA sei veɪi ma ɔoizuve yeemaazuve, Peɛla Niinɛi ɔobavɛ.

¹¹ Siɛgi zu Gemalia ná-doun zunui Misé, nii é ga Safan ná-dounlɔin, wooiti kpein mɛni da, Ɔooɔɔ GALAGI ti woni seve biligi naa zu, Baluke kalani,

¹² é yeini masagi ná-peɪi wu, é zeeli seve ɔe nui ná-botigɛ veɪi wu. Nu wolaiti kpein ti ɔeni gaalɛbai zu náve: zou zeve ɔe nui Elisama ɔeni ná, ta Delaya, Semaya ná-doun zunui, ta Eɛnatan, Akaɔɔɔl ná-doun zunui, ta Gemalia, Safan ná-doun zunui, ta Sedesiyase, Ɔanania ná-doun zunui, é ɔɔ nu wolaiti pɛ ba.

¹³ Misé naama wooiti kpein boni ti ma, nii é mɛnini, siɛgi zu Baluke keela wooiti kalani da nuɔuseiti bɛ, ti zeveni seve biligi zu, é woogula la.

¹⁴ Názu ɔa nu wolaiti ti Selemiya ná-dounlɔin, Kusi ná-dounloun loin, Netania ná-doun zunui Yegudi leveni la Baluke ma, ti ɔe ma: «Seve biligi zeɔe ya, nii é kalagai nuɔuseiti gaazu, é va vɛ.» Neliya ná-doun zunui Baluke seve biligi zɛɔeni ya, é li ti ɔɔ bɛ.

¹⁵ Ti ɖɛni ma: «Zei vɛ, ɛ sɛvɛ biligi tɔna kala gi vɛ.» Baluke kalani.

¹⁶ Siɛgi zu ti naama wooiti pɛ mɛnini da, ti wɛlɛwɛlɛni ɔɔɔ ɖaazu, ti lua ti ɖilagilagi, ti ɖɛ Baluke ma: «Kɛni gi niima wooiti pɛ dɛɛ ga masagi.»

¹⁷ Naa volu ti Baluke ɖaazaɖani, ti ɖɛ ma: «Da zoo nɛi ɛ gaalɛ ga giye, vɛlei ɛ nii kpein sɛvɛai la? Zelemi ɖa ɛ ɖɛni bosu ɛ ma, ɛ da sɛvɛ?»

¹⁸ Baluke ti wooɖaavoteni, ɛ ɖɛ ma: «Zelemi ɖa ɛ niima ɖeela wooiti boni mɔ. Nɔun nɔ, gɛ da ti zɛvɛ ga sɛvɛ dɛi sɛvɛ biligi nii ma.»

¹⁹ Nu wolaiti ti ɖɛni Baluke ma: «Li, ɛ ɔɔɖu, wa Zelemi, nu nɔpɛ ge mina kwɛɛ vɛ wo liizu nɔ!»

²⁰ Naa volu ti sɛvɛ biligi yɛni zou zɛvɛ ɖɛ nui Elisama nɔ-botigɛ vɛlei wu, ti li masagi nɔ-koizuvɛ, ti naa pɛ bo ma, nii siaai.

²¹ Masagi Yɛɖudi leveni naazu, ga ɛ sɛvɛi zɛɖɛ, sɛvɛ ɖɛ nui Elisama nɔ-botigɛ vɛlei wu. Yɛɖudi vaani la, ɛ da kala ga woo wola masagi ɖaazu ta nu wolaiti ti ɖɛni nɔ ɖɔbavɛ.

²² Tɛi ɛ ɖɛni ga konagi ma alugi laavuuɛi, masagi ɖɛni nɔ-pɛlei wu nii ɛ ga sama gelei, ɛ ɖɛni zeini, abui ɖaazogai anɔnakai zu kobavɛ.

²³ Yɛɖudi a la ma vɛɛ su savago ɔaa naanigo ɖalana, masagi ɔena naati teve ga, ga sɛvɛ ɖɛ nui nɔ-boɖa goi, ɛ ti vili abui ɖa. Zekana ɛ yɛni kɛɛzu la, eyɛsu sɛvɛ biligi ɔɛ ga ɖala mɛtu.

²⁴ Masagi ta nɔ-nu wolaiti ti keela wooi naati gaagaaɛni ga pagɔ, nii ɛ zɛvɛni sɛvɛ biligi ma, kɛɛ ɛ la ɖɛni ti maaluani, ti la ta-zɛɖɛ valini ga.

²⁵ Anɛɛ ni ɛlenatan ta Delaya ta Gemalia ti masagi maanɛɛnɛni, ti ɖili ma, ga ɛ mina sɛvɛ biligi ɖala, kɛɛ masagi la ɖɛni woiloni ti-woo ma.

²⁶ Kɛɛ tɔun masagi devei veeni kundigii Yelameyele ya, ta Azaliyele nɔ-doun zunui Selaya, ta Aɔadeyele nɔ-doun zunui Selemiya, ga ti sɛvɛ ɖɛ nui Baluke zo, ta GALA goo wo nui Zelemi. Kɛɛ ɔɔɔɔ GALAGI Baluke ta Zelemini maalɔɖuni.

GALA ge ɔaazaɖa vai masagi ma

²⁷ Masagi sɛvɛ biligi ɖalaaɛ ma, nii keela wooi kpein ge ɖɛni su, Zelemi boni Baluke ma, ɛ da sɛvɛ, ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔɛni Zelemi vɔ, ɛ ɖɛ ma:

²⁸ «Sɛvɛ biligi taɖili seɖɛ, ɛ wooiti pɛ sɛvɛ su, niiti ti ɖɛni sɛvɛ biligi ma mɔungi zu, nii Zuda masagi Yɛɖoyakime galani.

²⁹ Da nii wo Zuda masagi Yɛɖoyakime ma: «ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɖaa: E naama zɛvɛ biligi ɖalani, ɛ da ɖɛ ma: Leeni vaa zu ɛ sɛvɛai su ga Baɔilɔne masagi ɖa vaazu, ɛ zooi tɛi kologolo, ɛ nuiti suwuɖaaleve ta suaiti?»

³⁰ Naa ɖa ɛ ba, ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɖaa: Zuda masagi Yɛɖoyakime mavofodai taɖila kpala ge la zeida ga masa tɔun poluma, Davide nɔ-masa kpɔkpɔgi ɖa. Ma vooɔai ɖa yɛ etevɛ foloi ma liegi ɖa, ta kɔɔlei zu kpidi a vɛɛna.

³¹ Nɔ wuzɛɖezu daalɔɖoma, ta mavofodaiti, ta nɔ-nu wolaiti. Nɔ ta-vaagaaazagiti sala ti ma. Nimiza vaiti kpein gɛ ti ma vaa woni, ti la ti zɛɖɛni ga zɛbɛ, naati ta zeɛ ti ma, ta Zeluzalɛme nuiti, ta Zuda nuiti.» »

³² Zelemi sɛvɛ biligi taɖili seɖɛni, ɛ so Neliya nɔ-doun zunui Baluke ya, sɛvɛ ɖɛ nui. Naa ma ge naa zɛvɛni su, nii Zelemi ɖɛni bosu ma, ga wooiti kpein niiti ti ɖɛni sɛvɛ bili mɔungi zu, nii Zuda masagi Yɛɖoyakime galani. E woo mɔinmɔin kiligaa vɛɛni ba, ga naa ɖɛgalaiti.

37

Masagi Sedesiyase Zelemi ɖaazaɖa fai

¹ Baɔilɔne masagi Neɔukadenɛzaal Zoziase nɔ-doun zunui Sedesiyase zeini ga masagi Zuda yooi unda. Sedesiyase ɖa ɛ zeini Yɛɖoyakime nɔ-doun zunui Konia vɔtogi zu.

² Kɛɛ tɔun be-o, nɔ-botigɛ nua ve-o, ɔaa Zuda yooi zu nuɔusɛiti be-o, ti la ɖɛni woiloni tɛnɛ gooitɛ ma, ɔɔɔɔ GALAGI ti woni, GALA goo wo nui Zelemi daazeeli ti ma.

³ Masagi Sedesiyase Yefukale leveni, Selemiya ná-doun zunui, ta zalaḡa ḡula nui Sofoni, Maaseya ná-doun zunui, ti li GALA goo wo nui Zelemi ʋə bɛ, ga ti ḡɛ ma: «Gi ʋaavɛ ga gi bo è ma ga, è Ḡooḡo GALAGI ada-ḠALAGI maanɛɛɛ gi pɛ bɛ.»

⁴ Naama ziegi zu, ti la ḡɛni dɛ Zelemi ʋilini kasoi ḡa. E ḡɛni lɛɛzu, é da yei nuɓuseiti saama, faa la ḡɛni ba.

⁵ Naa ʋolu, Falaḡon ná-kooḡoḡi zegɛni Ezipete yooi zu. Baɓilɔne nuiti ti Zeluzalɛme zeini kɛɛ su, naa mɛnigai ma ti ʋɛ, ti lago maagʋoozani Zeluzalɛme ʋa.

⁶ Ḡooḡo GALAGI ɓɛni GALA goo wo nui Zelemi ʋə, é ḡɛ ma:

⁷ «Ḡooḡo GALAGI, Izilayɛle nà-GALAGI wooi ḡaa: «A li, wo bo Zuda masagi ma, é wo leɓegai gaazaḡagi ma ga: Falaḡon ná-kooḡoḡi é ḡulani, é ɓə wo ʋa, toḡa na ḡale ma ná-zooi zu, Ezipete.

⁸ Baɓilɔne nuiti ta ʋaazu ʋolu, ti laale taai tɛi bu, ta so, ti abui lo ba, é ḡala.»

⁹ Ḡooḡo GALAGI wooi ḡaa: «A mina kisupu ḡɛ, wo ʋa ḡɛ ma: Baɓilɔne nuiti ti lia ga ḡite. Mazɔlɔ ti la lia pɛ.

¹⁰ Anɛɛ ni wa la ʋoni Baɓilɔne ḡooḡoḡi pɛ ma, nui tanigaani nɔ ti yɛna, ti wɔai ga mɛɛin, ta la wuzeḡe ʋolu ti ḡilagilagi, ti zeḡe ta-zeḡe ḡotai wu, ti abui lo taai tɛi ba.» »

Zelemi vili fai kasoi ḡa

¹¹ Siɛgi zu Baɓilɔne ḡooḡoḡi lago maagʋoozani la Zeluzalɛme ʋa, ti ʋa lo Falaḡon ná-kooḡoḡi yeezu,

¹² Zelemi ḡɛni pɔ ga é ḡula Zeluzalɛme ʋa, é li Benzamɛn yooi zu, é ʋa nɔnɔ zɔlɔ pogani yooi zu nii gaa ḡɛni ḡwɛɛzu ná-nuiti saama.

¹³ Siɛgi zu é zeelini la Benzamɛn Siḡidaɓɛ, taa make nuiti ta-ḡundiḡii ḡɛni ná, nii daa ḡɛni ga Yiliya, Selemiya ná-doun zunui, Ḡanania ná-dounloin. E GALA goo wo nui zoni, é ḡɛ ma: «Da da ɓoḡo ve Baɓilɔne nuiti zea!»

¹⁴ Zelemi gooḡaavoteni, é ḡɛ ma: «Gaama la ga naa pɛ, gè la ɓoḡo veezu Baɓilɔne nuiti zea.»

Kɛɛ Yiliya la ḡɛni woiloni goo ma. E Zelemi zoni, é lii la ná-kundiḡiiti pɔ bɛ.

¹⁵ Kundiḡii naati ti yiḡaawanani Zelemi ma, ti doḡa, naa ʋolu ti pili kasoi ḡa zou zɛɛɛ ḡɛ nui Zonatan ná-pɛɛi wu. Mazɔlɔ kaso ʋɛɛi ɓɛɛa ḡɛni de ná.

¹⁶ Zelemi ʋili pele ḡana kasoi ḡa, é yɛni ná, é lɛbi ná gola.

¹⁷ Masagi Sedesiyase keelai leveni, é li, é ʋaa la, é gaazaḡa dɔoḡuzu, ná-masa pɛɛi wu, é ḡɛ ma: «Woo ḡa ná nii Ḡooḡo GALAGI feai è ya?» Zelemi ḡɛni ma: «Ungo, toḡa ga nii, da lɔzu Baɓilɔne masagi yeezu.»

¹⁸ Naa ʋolu Zelemi Sedesiyase ḡaazaḡani, é ḡɛ ma: «Leeni ḡa gè koto ḡɛai su è laaloḡoma, ɓaa da-wotiḡe nuiti daaloḡoma, ɓaa niima nuɓuseiti daaloḡoma, ga wo piliḡai kasoi ḡa ma ʋaa zu?

¹⁹ Mini ḡa wa-ḠALA goo wo nuiti ti ná, niiti ti ḡɛni ʋelela ʋele vai wosu wo ma, ga Baɓilɔne masagi la ʋaa, é ʋa laale wo wu, ɓaa niima yooi?

²⁰ Woilona mu, nà è maanɛɛɛzu, ee, mɔliḡii masagi, nà-maanɛɛɛ wooi zeeli è ma! Mina mɔ gaaḡale ma zou zɛɛɛ ḡɛ nui Zonatan ná-pɛɛi wu, gè mina lia zaazu ná!»

²¹ Naazu Masagi Sedesiyase devei veeni ga ti ḡaaba Zelemi ma kaso zigiḡi zu, folo-o-folo ti da ɓulu zɔkpɔ ḡila fe zea, ɓulu loḡa nuiti ti kulazu pɛɛi zu taazuɓɛ, eyɛsu ɓului ɓe mɛtu taazuɓɛ. Ule ḡana Zelemi yɛni da kaso zigiḡi zu.

38

Zelemi vili fai kɔlɔyɛḡi zu

¹ Sefatia, Matan ná-doun zunui, ta Gedalia, Pasuul ná-doun zunui, ta Yukal, Selemiya ná-doun zunui, ta Pasuul, Malikiya ná-doun zunui, naati ka ti wooi naati mɛnini Zelemi ḡɛni ti wosu nuɓuseiti ma ga:

² «Gooḡo GALAGI wooi ḡaa: «Zai a ye niima laai tei su, toḡa za ga kooi, ḡaa pului, ḡaa dḡo zeebei. Kele nu-o-nu a ḡula, é li, é bḡḡo ve Babilone nuiti zea, naa yenvui ḡa ye zea, toḡa naa mu sḡḡo ḡalaa.»

³ Gooḡo GALAGI wooi ḡaa: «Taai nii ḡa veezu gaamazu Babilone masagi ná-kḡḡoḡi ya, é so.» »

⁴ Kundigḡiiti ti ḡeni masagi ma: «Kenii zunui tei ge za! Mazḡḡo wooi nii é bosu, naa ḡa salaḡusuiti iḡḡevezu, niiti ti yeḡai taai tei su, naa ve nuḡuseiti pe ba. Zunui tei la nuḡusei ná-undaaneḡi ḡaiziezu, kele keni ná-maanḡḡo vai.»

⁵ Masagi Sedesiyase ti woḡḡaavoteni, é ḡe ma: «Toḡa wo yeezu, mazḡḡo masagi la zooga faa nḡpe keezu ni wa laade.»

⁶ Ti Zelemi zoni, ti pili masagi ná-doun zunui Malikiya ná-kḡḡyeḡei zu, nii é ḡeni kaso zigḡi zu. Ti Zelemi yeini su ga galuiti. Zie la ḡeni kḡḡyeḡei zu, kele palavalai ḡa é ḡeni su. Zelemi ḡatani palavalai zu.

⁷ Kele Etiyopi zunui ḡeni ná, daa ḡeni ga Eḡede-Meleke, é ḡeni ga botiḡe nu wolai masagi ná-pelei wu, naa menini ga ti Zelemi vilini kḡḡyeḡei zu. Masagi ḡeni zeizu Benzamen Sigḡave.

⁸ Eḡede-Meleke ḡulani masagi ná-pelei wu, é bḡe masagi ḡḡ ḡani:

⁹ «Ee, mḡliḡii masagi, zunui teiti ti faa ḡḡu wola ḡeeve, ga nii ti keai ga Zelemi, GALA goo wo nui, ti pili fai zu kḡḡyeḡei zu. Toḡa zaazu ná ga pului, tḡzei daamiani ge la mḡ taazuve.»

¹⁰ Masagi niima levei veeni Eḡede-Meleke ya, Etiyopi zunui, é ḡe ma: «Zunu vuusavago (30) zeḡe ve, ti da-levei zu, é GALA goo wo nui Zelemi ḡula kḡḡyeḡei zu, aisa é va za.»

¹¹ Eḡede-Meleke liini ga zunui naati, ti le masagi ná-pelei wu, peḡe ḡoozu velei ta wu, naavolo make velei wuḡe, é seḡe wḡḡmaiti kulani ta seḡe zaḡaiti. Ti ti yeini Zelemi ma kḡḡyeḡei zu ga galuiti.

¹² Eḡede-Meleke, Etiyopi zunui ḡeni Zelemi ma: «Seḡe wḡḡmaiti ta seḡe zaḡaiti dḡ beḡabuḡe, é galui la ti maazu.» Zekana Zelemi keeni la.

¹³ Zunui naati ti mḡenni ga galuiti, ti te, ti kula kḡḡyeḡei zu. Zelemi yeini kaso zigḡi zu.

Sedesiyase ta Zelemi ta-lḡḡuzuyepi

¹⁴ Masagi Sedesiyase nu leveni GALA goo wo nui Zelemi ma, ga é va pḡ be, nu leezuḡe zavasiei Gooḡo GALAGI zei velei ma ḡoizuve. Masagi ḡeni Zelemi ma: «Gḡe wḡinni ḡe gaazaḡa gila bo ga de, mina faa nḡpe dḡḡḡu bḡ.»

¹⁵ Zelemi Sedesiyase woḡḡaavoteni, é ḡe ma: «Ni ná naa ḡulana kelema é ve, nii é maḡḡaazaḡabosu ma, é la pḡa ḡaa? Ni ná é lenena, é la woiloga, é la ziaa la!»

¹⁶ Masagi Sedesiyase ḡonani Zelemi ve dḡḡuzuz, é ḡe ma: «Gḡe ḡonaa Gooḡo GALAGI ma, nii é vulua, nii é zenvui veai ade ya, ná é ye vulua, ḡe la é la naama zunuiti zeezu, niiti ti pḡ ga ti é va.»

¹⁷ Zelemi ḡeni naazu Sedesiyase ma:

«Gooḡo GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii, Izilayeḡe ná-GALAGI wooi ḡaa: «Ni ná ḡulana, é li, é bḡḡo ve Babilone masagi ná-kḡḡḡo ḡundigḡiiti zea, bḡḡo ve, è-yenvui ḡa ḡizo, taai tei ge la ḡala ga abui, da zenvui wo, da-o, da-veḡeḡeḡi-yo.»

¹⁸ Kele ni ná ḡelena, é la bḡḡo veeni Babilone masagi ná-kḡḡḡo ḡundigḡiiti zea, taai tei ka lḡzu Babilone nuiti zeezu, ta galazu ga abui, da ḡalaa é la ḡulaa ti ya pe.» »

¹⁹ Masagi Sedesiyase ḡeni Zelemi ma: «Nḡ luazu Zuda nuiti ba, niiti ti veai na Babilone nuiti zea. Nḡ luazu ga ḡe mina lḡ ti yeezu, ti va mḡanḡḡo.»

²⁰ Zelemi goḡḡaavoteni, é ḡe ma: «Ba-o, nu la é la ti yeezu. Woilo Gooḡo GALAGI wooi ma, nii ḡe bosu é ma, fai pe ka ḡe ga paḡḡo, da zenvui wo.»

²¹ Kele ni ná ḡelena, é la bḡḡo veeni, wele nii ḡa é vaazu ḡeezu ga de, Gooḡo GALAGI deai ga ze:

²² Anzanuiti kpein ta ye masa pelei wu, ta li ga tiye Babilone masagi ná-koofo gundigiti pɔ. Ta è laalo guye zu, ti da ge ma:

«E-woola vagoti ti balii laa è lugo,
wele da va, è gba la.

Siegi zu è-gdogiti ti geni loozu la palavalai va,
ti nelea.»

²³ «Ungo, ta li ga è-anzaiti ta è-lointi pe Babilone nuiti pɔ. Da balaa è la gfulaa ti ya, mazolo Babilone masagi ga è zo, ta taai tei ka gfula ga abui.»

²⁴ Sedesiyase geni Zelemi ma: «Nu nɔpe ge mina niima wootti meni, ta è la zaa pe.

²⁵ Ni kundigi wolaiti ta menina ga kpɔve è vɔ, ti va, ti ge è ma: «Nii è bogai masagi ma, bo, sugula le gi ma, ta nii masagi bogai è ma, mina naa ta loofu gi va, gi la è vaazu,»

²⁶ da ti woofaavote ga: «Gè gea masagi maanenezu ga é mina tɛve volu Zonatan ná-pelei wu, na va za ná.» »

²⁷ Kundigi wolaiti pe ti vaani gite Zelemi vɔ be, ti gaazaɖa. E ti woofaavoteni egɛvelei masagi tee vele leni la. Ti maageni kpɔ, ti zege ná, mazolo nu nɔpe ge la geni ma vai zuɖwe.

²⁸ Zelemi yeni kaso zigigi zu, eyesu Zeluzalame zo foloi.

39

Zeluzalame zo fai

(2 Masagiti 25:1-21;

Zelemi 52:4-11)

¹ Zuda masagi Sedesiyase ná-kona taavuugoi alugi vuusiei ma volo vuusiei ma masa fai zu, Babilone masagi Nebukadenezal vaani ga ná-kooɖebei pe Zeluzalame laalɔɖoma, é ná ze kele su.

² Sedesiyase ná-kona puugo maazu gilasiei (11), alugi naanisie, folo taavuugoi, Babilone nuiti ti zegei wɔni taai ma zigigi va.

³ Naazu, Babilone masagi ná-kundigi wolaiti kpein ti leni, ti ze zaamazuve sigidave: Nelegale-Saleseel, ta Samegaal-Nebo, naa ve salavusu gundigi wolai Sal-Sekime ta gima nuiti ta-gundigii Nelegale-Saleseel va, é ve masagi ná-salavusu gundigii zɔiti kpein ba.

⁴ Gaamago nɔ, masagi Sedesiyase ta ná-salavusuiti ti sugweegai ma, ti velani, ti gula taai va kpidi, ga masagi ná-kpelei zu velei, sigi felegoi yɔɖzuve ma sigidave, ti li ga pelei nii é liizu ga Zuluden ma vetu nemai zu vele.

⁵ Kele Babilone zalavusuiti ti vileni ti volu, ti Sedesiyase zoni Zeliko nemai zu. Ti soni, ti lii la Babilone masagi vɔ, Libila, Gamate yooi zu. Miná ga Nebukadenezal ná-tukpoi gaaleveni ná.

⁶ Babilone masagi Sedesiyase ná-doun zunuiti paani ti-ge gaazu Libila, ta Zuda zeizumaanegiti pe balaa.

⁷ Naa volu é Sedesiyase gaazuɖezeti goloni su, é gili ga kolu ɔɔi yolofo felego, ti lii la Babilone.

⁸ Naa volumna, Babilone nuiti ti masagi ná-pelei galani Zeluzalame, ta nuɖuseiti ta-veleiti, ti sigigi wolo.

⁹ Nuɖusei motai ma é yeni taazuve, niiti ti ɔɔfo veeni, ta nuɖusei motai é geni ná, masagi make nuiti ta-gundigii Nebuzaladan naati segeni, é li ga tiye Babilone.

¹⁰ Kele niiti ti geni ga bala nuiti nuɖuseiti saama, ani la geni ti ya, Nebuzaladan vaani bu ga naati ti ye Zuda yooi zu. Naama volo ná, é leezen beleiti ta kpalagiti feeni ti ya.

Zelemi vie fai

¹¹ Niima levei ga Babilone masagi Nebukadenezal feeni masagi make nuiti ta-gundigii Nebuzaladan ya, Zelemi ná-faa zu ga:

¹² «Segɛ, è gaazuye ba, mina faa jɔu nɔpe ke la, kele nii a bo è ma, naa ge be.»

¹³ Masagi make nuiti ta-ḡundigii Neḡuzaladan, ta salavusu ḡundigii wolai Neḡusazeḡan, ta ḡima nuiti ta-ḡundigii Neḡlegale-Saleḡel, ta Baḡilone masagi ná-kundigiiiti kpein,

¹⁴ ti nu leveni Zelemi laaḡomisu kaso zigigi zu, ti kula, ti fe Gedalia ya, Ayikame ná-doun zunui, Safan ná-dounloin. Gedalia ḡeni vaazu bu é ḡa li ná-koizu. Zelemi ḡeni ná nuḡuseiti saama.

Keela wooi Eḡede-Meleke ná-faa zu

¹⁵ Siḡgi zu Zelemi ḡeni la de kaso zigigi zu, ḡooḡo GALAGI ḡoeni pə, é ḡe ma:

¹⁶ «Li, é ḡe Eḡede-Meleke və, Etiyopi nui, é ḡe ma: «ḡooḡo GALAGI, Fai-Pe-Maligii, Izilayeḡe ná-GALAGI wooi ḡaa: ḡe la ḡeni undaane vaa laazeelini taai tei su nuiti ma, keni maanḡḡi ma vai. Tama, ná ga naa laazeeli nii ḡe boni, su la ḡoozazu naa ḡe é ḡaazu.

¹⁷ Keḡe voloi naama maanḡḡi vai vaazu la, ná é ḡizo, ḡooḡo GALAGI wooi ḡana. E la laa zunui naati zeezu, niiti é luazu ti va.

¹⁸ Ná é ḡizo saai ma, è-yenvui ḡa ye é ya, ḡa naa mu sələḡ balaa, mazələḡ é laani nḡun da, ḡooḡo GALAGI wooi ḡana.» »

40

Zelemi ná-ḡḡḡyeemalai

¹ ḡooḡo GALAGI ḡoeni Zelemi və, Neḡuzaladan masagi make nuiti ta-ḡundigii tevegai ma ga é zeḡe Lama. Zelemi ḡeni Zeluzaleme nuiti saama ta Zuda nuiti ti maaneḡni ga ti li ga tiye Baḡilone, ḡilia ḡeni de ga yəlḡḡi. Miná ḡa masagi make nuiti ta-ḡundigii kulani ná nuiti saama ti ti zoni, ti ḡa li ga tiye.

² E Zelemi zeḡeni, ti maḡḡelesa ge leve, é ḡe ma: «ḡooḡo GALAGI ḡa-GALAGI maanḡḡi vai woni é vile taai tei ba, eḡe nii ḡeḡalai.

³ Niizu, é vilega su, nii é boni é ḡea, mazələḡ wo kotoi ḡeḡni ḡooḡo GALAGI laalḡḡoma, wo la woiloni goo ma. Nii é boni, naa zeelia wo ma.

⁴ Niizu weḡe, ná é viesu, ḡe yəlḡḡiti kula è-yeeiti ba. Ni é wəinni ga é vile pəlu, de li Baḡilone, va, ná ḡaaḡa é ma. Keḡe ni é la wəinni ga naa, mina va. Kwəḡe ga ḡa zoo é li zooi zu ná pe, li və ná neai é və ga é li ná.»

⁵ Keḡe tei Zelemi ḡeni ineḡesu ga ḡooḡaavote fee vai, Neḡuzaladan ḡeni ma: «ḡa zoo é li Gedalia və be, Ayikame ná-doun zunui, Safan ná-dounloin, nii Baḡilone masagi seidaḡi Zuda laa wolaiti unda. Li, é ye toun ba, nuḡuseiti saama. Ba mu, və nəpe ná neai é və, li miná.» Masagi make nuiti ta-ḡundigii daamianigiti feeni Zelemi ya, é faaneḡe ḡe be zie vai zu. Naa volu é yeeḡeni ba, é li.

⁶ Zelemi liini Ayikame ná-doun zunui Gedalia və be Misepa, é ye pə be nuḡuseiti saama, niiti ti yeḡni zooi zu.

*Zuda nuiti ti ḡḡḡ ḡaale vai ba
Gedalia ḡoba*

⁷ Salavusu ḡundigiiiti niiti kpein ti ḡeni ma yooi zu ta ta-zunuiti ti mənigai ma ga Baḡilone masagi Ayikame ná-doun zunui Gedalia zeida zooi unda, é bala nuiti kaliva ma, niiti ti la ḡeni liini ga tiye Baḡilone, zunuiti ta anzanuiti, naa vəḡe dounḡoiti ba,

⁸ ti liini ti Gedalia ḡa Misepa. Tiya ḡa ti ḡeni ga Netania ná-doun zunui Isemayeḡe, Kaleya ná-doun zunuiti Yoḡanan ta Zonatan, Tanumete ná-doun zunui Selaya, Netofa nui Efayi ná-doun zunuiti, Maakate nui Yezania ta ta-zalavusuiti pe.

⁹ Gedalia, Ayikame ná-doun zunui, Safan ná-dounloin minazeḡeni ti və, ta ta-zalavusuiti, é ḡe ti ma: «Dualua ge mina wo zo, à yeezei Baḡilone nuiti ta-zobogi wu. A zeḡi zooi zu, wo ḡolo Baḡilone masagi və, naa ḡa wa-undaaneḡi su.

¹⁰ Nḡun ná, ná zeizu Misepa, ḡe ḡe ga wo-ḡaazuve, ḡe ḡe Baḡilone nuiti zeema, ti vaazu ade və. Keḡe woun, à dḡoiti kpəte, wo gulu waaiti kula, ta ḡulḡiti, wo ti make anijakaiti su, wo zeḡi taaiti su, maaneai wo zeḡi ti zu volu.»

¹¹ Zenə ɣana, Zuda nuiti kpein niiti ti ləɣfuni Moaʒe yooi zu, ta Amən nuiti pə bɛ, ta Edome, ta ná maagoolii ma yooiti su, ti mənini ga Babilone masagi nui mətaiti zeni Zuda yooi zu, é Gedalia zei ti unda ga kundigii, Ayikame ná-doun zunui, Safan ná-dounloin.

¹² Naa ɣa é kɛɛni, Zuda nuiti pɛ ti vaani, ti ɣula adaveti pɛ, vɛti ti vazani náti. Ti vaani volu Zuda yooi zu, ti li Gedalia vɔ bɛ Misepa. Ti dɔɔi ɣaalɛni ba gola, ta gulu waaiti.

Gedalia vaa vai

¹³ Kaleya ná-doun zunui Yoɣanan ta salaɔusu ɣundigiiiti ti ɣeni dɛ ɓalaɣaiti su, ti pɛ ti vaani Gedalia vɔ bɛ Misepa.

¹⁴ Ti gaazaɣani ga: «È suɣwɛɛ nei ɓaa, ga Amən nuiti ta-masagi Baalise Isemayeɓe leweɣɛ, Netania ná-doun zunui, ga é è vaa?» Kɛɛ Ayikame ná-doun zunui Gedalia la ɣeni laani ti la.

¹⁵ Kaleya ná-doun zunui Yoɣanan boni ɣite dɔɣfuzu Gedalia ma Misepa ga: «Va bu, gè li, gè Netania ná-doun zunui Isemayeɓe vaa. Nu nɔpɛ ge la suɣwɛɛga. Leeni vaa zu a yɛ ná, é è va? Leeni vaa zu Zuda nui kpein gaalɛai ba è ɣoba, ta vaza, Zuda nui mətai undaa ɣa vili?»

¹⁶ Ayikame ná-doun zunui Gedalia ɣeni Kaleya ná-doun zunui Yoɣanan ma: «Mina naa ɣɛ, mazɔɔɔ nii è bosu Isemayeɓe ná-faa zu, zɛɛi vɛ.»

41

¹ Alugi lofelasiɛi ma, Netania ná-doun zunui Isemayeɓe, é ga Elisama ná-dounloin, masa suwuzui ta, é ga ɓalaa masagi ná-nu wolai ta, naa vaani, ta zunu puugo, Ayikame ná-doun zunui Gedalia vɔ bɛ Misepa. Ti daamii woni miná vɔɔma Misepa.

² Netania ná-doun zunui Isemayeɓe wuzɛɣeni nɔ pu, ta zunu puugɔiti ti ɣeni polu, ti Gedalia vaa ga ta-woɣa zɔkpɔiti, Ayikame ná-doun zunui, Safan ná-dounloin, nii Babilone masagi seini ga kundigii zooi unda.

³ Naa vɔluma Isemayeɓe Zuda nuiti pɛ paani, ti ɣeni Gedalia ɣoba Misepa, ta Babilone zalaɔusuiti ti ɣeni návɛ.

⁴ Foloi velesiɛi, Gedalia vaai ma, siɛgi zu nu nɔpɛ ge la ɣeni suɣwɛɛ da,

⁵ názu ɣa zunu vɔulɔsava (80) zɛɣeni la Sikeme, ta Silo, ta Samali, ti va. Ti-bɛɛiti bogai, ti-maazeɣeiti baliai ga ga kidaaviligi maavele, ti ɓoɣɔ maazaɣazaɣaai saa wɔɔ wo fai zu. Ti vaani ga vɛɛ zalaɣaiti ta ansansegi, ti va fe GALA bɛ Zeluzalɛme ɣooɣɔ GALAGI zei vɛɛi ma ɣoizuvɛ.

⁶ Netania ná-doun zunui Isemayeɓe ɣulani Misepa, é lo ti luɣɔ, é ɗa wɔɔ. Siɛgi zu é zeelini la ti ma, é ɣɛ ti ma: «À va Gedalia vɔ bɛ, Ayikame ná-doun zunui.»

⁷ Kɛɛ ti zeelii ma taazuɔvɛ, Netania ná-doun zunui Isemayeɓe ta ná-nuiti ti nuiti paani, ti poomaiti pili ya kɔɔyɛɣei zu.

⁸ Kɛɛ zunu puugo ɣeni ti zaama, naati ti ɣeni Isemayeɓe ma: «Mina gi va, mazɔɔɔ daamianigi makeɣɛ gi vɛ dɔɔɔi zu, ga moloji, ta wɔɔlezegi, ta gulɔi, ta kɔin gulɔi.» Isemayeɓe la mɔ ɣeni ti vaani vɔɔma ta ti-ɣɛɛleai zɔiti.

⁹ Kɔɔyɛɣei nii Isemayeɓe zunui naati ma vɔomai vilini su, ti ti vaani, é ɣeni ga kɔɔyɛɣɛ wolai nii masagi Aza ɣeni ti bɔ, siɛgi zu kɔɔi ɣeni la ti yɔɣɔzu ta Izilayeɓe masagi Baasa. Naa ɣa Netania ná-doun zunui Isemayeɓe daaveni ga nu vɔomai.

¹⁰ Isemayeɓe nuɓusei mətai pɛ soni Misepa ga duɔi: masagi ná-doun anzanuiti, ta nuɓusei kpein é yɛni Misepa, masagi make nuiti ta-ɣundigii Neɓuzaladan kalivaani Ayikame ná-doun zunui Gedalia ma. Naa volu wɔin ɣeni Isemayeɓe ma ga é li ga duɔiti Amən nuiti pə bɛ.

Isemayeɓe ná-duɔ zogaɣiti unmoɔ fai

¹¹ Kaleya ná-doun zunui Yoɣanan ta salaɔusu ɣundigiiiti kpein ti ɣeni ba, ti faa ɣɔi naa pɛ mənini, nii Netania ná-doun zunui Isemayeɓe kɛɛni.

¹² Ti zunuiti pɛ seɣeni, ti li, ti laale Netania ná-doun zunui Isemayeɛle wu. Ti kɔɔɔzumɛnni Gaɓaɗɔn kpoi golai ɗɔbaɗɛ.

¹³ Siɛgi zu duɔiti pɛ ti ɗeni Isemayeɛle ya, ti Kaleya ná-doun zunui Yoɗanan ɗaani la, ta salavusu ɗundiɗiiti kpein ti polu, ti ɗoozunɛɛni.

¹⁴ Naazu, nuɓuseiti pɛ Isemayeɛle ɗaani ga tiye, ti zeɣe Misepa, ti ɗaleni ma, ti li, ti ɗɛɛ Kaleya ná-doun zunui Yoɗanan ɗa.

¹⁵ Keɛ Netania ná-doun zunui Isemayeɛle ɗelani ga zunu laɗaɗa Yoɗanan ɗa, é li Amɔn nuiti pɔ be.

¹⁶ Naa ɗoluma, Kaleya ná-doun zunui Yoɗanan ta salavusu ɗundiɗiiti ti ɗeni polu, naati ti nuɓusei matai pɛ seɣeni, niiti Isemayeɛle zeɣeni ga tiye Misepa, Gedalia ɗaa ɗoluma: salavusuiti, anzanuiti, doungoiti, ta kundiɗi wolaiti, de bosu, nii pɛ ti ɗaani la, ti zeɣe Gaɓaɗɔn.

¹⁷ Ti lago loni ɗɛɛn laazu ɗɛɛzuɗɛ Kimeɗame, Beɗeleɗeme ɗɔbaɗɛ. Wɔin ɗeni ti ma ga ti li de Ezipete yooi zu,

¹⁸ mazɔɔ ti ɗeni luazu Baɓilɔne nuiti ba, kaipa Netania ná-doun zunui Isemayeɛle Ayikame ná-doun zunui Gedalia ɗaani, nii Baɓilɔne masagi seini zooi unda.

42

Pela wo fai ga Ezipete yooi zu vele

¹ Salavusu ɗundiɗiiti kpein, é ɓɔ Kaleya ná-doun zunui Yoɗanan ɗa, ta Wosaya ná-doun zunui Yezania, ta nuɓuseiti pɛ, ti liini,

² ti ɗɛ GALA goo wo nui Zelemi ma: «Nii gi maɗaazaɗabosu è ma, yeezei bu ga pagɔ: Da-GALAGI, é ga ɗooɗɔ GALAGI maanɛɛɛ gi ɗɛ, gi mataiti gi yegai ná. Mazɔɔ gi maɔnni gola, gi maalbida, eɗɛvelei è-ɗaazuɗɛ petesu da.

³ Da-GALAGI, ɗooɗɔ GALAGI ɗaazaɗa, ɗɛ ga li ná, é naama ɗelei le ga giye, ta nii maanɛai gi ke.»

⁴ GALA goo wo nui Zelemi ɗeni ti ma: «Gè meniga. Nà ɗaazu ɗooɗɔ GALAGI wa-GALAGI valizu, eɗɛvelei wo bogai la mà. Naa ɗoluma, nà ɗooɗɔ GALAGI ná-goɗaavotegi le ga woye, gè la tanɔpe ɗooɗɗa wo ɗa.»

⁵ Ti ɗeni Zelemi ma: «Gá minazeɣezu ga gá zie ga naa nɔ, nii ɗooɗɔ GALAGI da-GALAGI a bo è ma, ga è bo gi ma. E ɗɛ ga gaama wo zeelei, nu la maɗaalia, gá-minazeɣegi ɗaa zu.

⁶ E ɗeni ga ma ɗagɔ, ɓaa ma nɔu, ga ɗolo ɗooɗɔ GALAGI, gá-GALAGI wooi ɗɛ, nii gá ɓooɗi gi è leɗega pɔ be. Gi undaa ɗa ne ga ɗolona ɗooɗɔ GALAGI, gá-GALAGI wooi ɗɛ.»

⁷ Folo puugo leɗegai ma, ɗooɗɔ GALAGI goɗaavotegi veeni Zelemi ya.

⁸ Zelemi Kaleya ná-doun zunui Yoɗanan lolini, ta salavusu ɗundiɗiiti pɛ ti ɗeni polu, ta nuɓusei pɛ é ɗeni ná, é zo ɓolomadaɗɗiti ma, é li seizumaanɛgiti pɔ.

⁹ Naa ɗolu, é ɗeni ti ma: «ɗooɗɔ GALAGI, Izilayeɛle ná-GALAGI wooi ɗaa, nii wo valini mà ga gè li, gè wo-maavai laazeeli ma:

¹⁰ «Ni wa yena zeini zooi nii zu, nà wa-nuɓuseiti maamɔin ɗolu, gè la mɔ wo ɗologologa, nà wo zapelo, gè la mɔ wo laɗɗulaa. Mazɔɔ maanɔɗɔ vai gè keɛni ga woye, nà yee zeɣe naa ma.

¹¹ A ɓena niina luazu Baɓilɔne masagi ɗa, à mina lua ba,» ɗooɗɔ GALAGI wooi ɗana. «Mazɔɔ nà wo ɗa, gè wo ɗizo, gè la ɗaa bu é ɗa wo ɓolo.

¹² Nà maawɔingai ɗɛ wo ɗɛ, naa ɗa a ke é nuɓooɗɗalai ɗɛ wo ɗɛ, é wo ye ná, wo ɗale ma ɗolu wa-yooi zu.»

¹³ «Keɛ ni wa ɗena: «Gi la zeizu zooi tei su, ni wo la ɗoloni ɗooɗɔ GALAGI wa-GALAGI wooi ɗɛ,»

¹⁴ ni wa ɗena ma: «Ba, gá liizu Ezipete yooi zu, ɗɛ gi la koo ɗa ná, gi la kooɗɔ ɗuuu fɛɛ woomɛniga ná, ɗɛ pulu la gi ɓola ná, miná ɗa gi zeizu ná,»

¹⁵ à woilo Góogó GALAGI laawooi ma, Zuda masadai zu nuḅusei mótaiti. Góogó GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii, Izilaye le ná-GALAGI wooi gaa: «Wa devena gaamazu ga wo li, wo ze Ezipete yooi zu, wa liina, wo loogú ná,

¹⁶ kóoi é wo maaluazu, naa gá zeeli wo ma miná Ezipete yooi zu, pulu vai wo yiizoolɛ zu la, naa gá vilesu wo volu náve, ná gá wa za ná.

¹⁷ Zoi pɛ a deve ga é li, é loogú Ezipete yooi zu, naati ta za ga kóoi, ɓaa pului, ɓaa ɗɓɓ zeeɓei. Tagila kpala ge la gúlaa maanogó ya, nii ná sei ti ma.»

¹⁸ «Góogó GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii, Izilaye le ná-GALAGI wooi gaa: «Nà-ziiḡaawanai ɓoovaai ma Zeluzaleme nuiti daalogóma. Zenó gana ná-ziiḡaawanai gɛɛ zu la wo laalogóma, ni wa liina Ezipete yooi zu. Ta gɛ yeezulazu ga woye kona wosuveti, gaazude ɓuu vaiti su, ta foovoo loozuveti, ta ɓaagúlama vaiti. Wo la mɔ niima yooi gaa volu pɛ.»

¹⁹ «Zuda yooi zu nui mótaiti, Góogó GALAGI gɛ wo ma: «A mina li pa Ezipete yooi zu.» A gize su ga pago, gè gona wo ve za.

²⁰ Wa ɓogó gákasu, siegi zu wo tɛveni la Góogó GALAGI wa-GALAGI ma, wo gɛni mɔ: «Góogó GALAGI gá-GALAGI maanɛɛɛ gi ve, naa volumna, nii Góogó GALAGI a bo, ti pɛ dɛɛ ga giye, gá ti gɛ.»

²¹ Za degemu, gè vaa wo ɓo ga Góogó GALAGI wa-GALAGI ná-googaaɓotegi, keɛ wo la woilosu naa ta ma, nii é boga ga gè bo wo ma.

²² Tama, wa za ga kóoi, ɓaa pului, ɓaa ɗɓɓ zeeɓei, ve wo liizu loogufuzu ná!»

43

Ti lii vai ga Zelemi ga maabaai Ezipete yooi zu

¹ Siegi zu Zelemi ɓeni la ga naama ɓɛiti pɛ bo nuḅuseiti pɛ ma, nii Góogó GALAGI, ta-GALAGI boni ma ga é bo ti ma,

² Wosaya ná-doun zunui Azalia, ta Kaleya ná-doun zunui Yoḡanan, ta zɔɔma nuḅuseiti ti gaaumaanɛai, ti gɛni Zelemi ma: «Zɛɛi gá è bosu! Góogó GALAGI, gá-GALAGI la è leveni ga è gɛ gi ma: «A mina li loogufuzu Ezipete yooi zu.»

³ Neliya ná-doun zunui Baluke gá é è wuzegɛzu gi laalogóma, nii nɔ a ke gi ve Babilone nuiti zea, ti va gi vaa, ɓaa ti li ga giye Babilone yooi zu.»

⁴ Kaleya ná-doun zunui Yoḡanan ta salaɓusu gundigiiiti, ta nuḅuseiti ti gɛni ná, ti la gɛni Góogó GALAGI wooi zoni ga, ti va ye Zuda yooi zu.

⁵ Naazu Kaleya ná-doun zunui Yoḡanan, ta salaɓusu gundigii zɔiti pɛ, ti nuḅusei mótai pɛ seḡeni Zuda, niiti kóoi ti ɓɛɛni, ti vaza zou giligiti su, ti vaani volu, ti ze Zuda yooi zu,

⁶ zunuiti, ta anzanuiti, ta doungoiti, ta masagi ná-doun anzanuiti, ta nuḅusei pɛ niiti masagi make nuiti ta-gundigii Nebuzaladan ti ye ni Gedalia ya, Ayikame ná-doun zunui, Safan ná-dounloin, ta ɓalaa GALA goo wo nui Zelemi, ta Neliya ná-doun zunui Baluke.

⁷ Ti liini Ezipete yooi zu, mazɔɔ ti la gɛni woiloni Góogó GALAGI wooi ma. Ti zeelini Taapanɛse.

Ezipete yooi zo fai laazeeli vai Zelemi ve

⁸ Góogó GALAGI ɓɛni Zelemi ɓo Taapanɛse, é gɛ ma:

⁹ «Kotu wolai tanigaa zɛɛ, è ti lo penɛ ɓɔɔi wu, è ti loogú seizei bosuve wu Zuda nuiti gaazu, nu lɛɛzuve Falagón ná-masa pelei wu Taapanɛse.

¹⁰ Naa volu, gɛ ti ma: «Góogó GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii, Izilaye le ná-GALAGI wooi gaa: Nà vaazu ga ná-botigɛ nui Nebukadenezaal, Babilone masagi. Nà ná-masa kpɔkpɔgi zeizu kɔtui teiti maazu, ti looguai ve. Toḡa ná-masa seḡe vele zuvie ti maazu.

¹¹ Siegi zu a vaa la, toḡa Ezipete yooi zo, toḡa naati paa, niiti maanɛai ga ti za, é li ga naati duɔlai zu, niiti maanɛai ga ti li duɔlai zu, é naati paa ga boḡa zɔkpɔi, niiti maanɛai ga ti za ga boḡa zɔkpɔi.

¹² Nà abui lo Ezipete ḡalagiti ta-veleiti ba. Toḡa kooḡo gani peleiti gala, ḡaa é li ga tiye duḡlai zu. Toḡa Ezipete yooi zu bukpune, eḡevelei baala make nui a ḡa kpaviiti kula la ná-seḡei zu. Naa volu, toḡa ḡula zooi naa va, faaḡaa nḡpe ge la ḡea su.

¹³ Toḡa sale ḡḡtuiti kpezeḡele Eliyopolise, é Ezipete ḡalagiti ta-veleiti koloḡolo ga abui.»

44

Keela wooi é woni Zuda ḡḡvelaiti Ezipete yooi zu

¹ Wele keela wooi va Zelemi sḡḡḡni Zuda nuiti pe faa ma, ti ḡeni zeini Ezipete yooi zu, ti ḡeni zeini Migeḡole, ta Taapanese, ta Memefise, ta Patḡḡse yooi zu:

² «ḡooḡo GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii, Izilayeḡe ná-GALAGI wooi ḡaa: «Wo maanḡḡo vai kpein kaa, ḡe seini Zeluzaleme ma, ta Zuda laa wolaiti. Za, ti ḡoloḡologa, nuḡuse la mḡ náti.

³ Tḡzei ta-laaveaiti ti ziiḡaawanani, ti faa nḡiti ke dḡaalḡḡma, ti ḡa zalaḡaiti kula, ti ḡa gala kiligiti deḡi, anee ni ti la ḡeni naati kwee, tiya-o, wa-o, wo-memewolani ḡalaa.

⁴ Siennḡpe su, ḡe ḡeni ná-botigee nuiti tevesu wo ma, GALA goo wo nuiti, ga wo ḡele kḡzḡba ḡeeḡotiiti ba, niiti ti wḡinzeḡeai mḡ.

⁵ Kele wo la ḡeni woiloni, wo la ḡidaani ma, wo la zeeḡeni wo-zie vele nḡiti polu, anee wo va ḡe zalaḡa ḡula vai va gala kiligiti be.

⁶ Ná-ziimaleveḡi ta ná-ziiḡaawanaiti ti vukani, ti Zuda laa wolaiti gala, ta Zeluzaleme taazuve veleiti ti ḡoloḡologai, náti gaaleida, eḡevelei nu kaazu la za.»

⁷ Niizu, ḡooḡo GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii, Izilayeḡe ná-GALAGI, wooi ḡaa: «Leeni vaa zu wo wḡinni wo faa nḡu wolai ḡe ga ḡḡḡ? Wa pḡ ga wo Zuda yooi ma nuḡuseiti bala zunuiti ma, ta anzanuiti, ta dounḡoiti, ta niimiḡḡlegiti, eyesu nu mḡta ḡila kḡalaa ge mina ye ná ḡaa?

⁸ Wa pḡ wo ḡa ziiḡaawana ga wa-ḡeeḡotiiti, wo ḡa zalaḡaiti kula gala kiligiti be niima yooi zu, Ezipete, ve wo vaai loḡfuzu ná ḡaa? Wa pḡ wo ḡḡḡ ma zuwu ḡaaleve, wo ḡe ga nuiti ti voovoai, ḡaḡula ti ma zii ḡiligiti saama eteai zu ḡaa?

⁹ Wo yeema ḡaa, faa nḡi ma nii wo-memewolani ti keeni, ta nii Zuda masagiti ti keeni, ta faa nḡiti ti-anzaiti ti keeni, ta wa ḡḡḡi wa-vaa nḡiti, ta wo-anzaiti tḡnḡi, faa nḡiti kpein wo ti ḡeeni Zuda yooi zu, ta Zeluzaleme taazuve?

¹⁰ Zaaḡaza, ziiḡole go pa ge la ti ma, deḡi ḡi ge la ti ve, ti la ná-tḡ sosu, ta ná-deveiti ḡe ti veeni wo ya, wa-o, wo-memewolani-yo.»

¹¹ «Naa ḡa é ba, ḡooḡo GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii, Izilayeḡe ná-GALAGI wooi ḡaa: «Ná vaazu maanḡḡi levesu wo ma, ḡe Zuda yooi ma nuḡuseiti ma zuwu ḡaaleve.

¹² Ná Zuda nui mḡtaiti seḡe, niiti ti deveai ga ti li, ti loḡfu Ezipete yooi zu, ti pe ta za nḡeḡlein. Ta za ga kḡi Ezipete yooi zu, ḡaa pului, ti zuwuḡaaleve, é zo ḡolomadḡḡiti ma, é li seizumaanegiti pḡ. Ta za ga kḡi, ḡaa pului. Nuiti ta ḡe yeezulazu ga tiye kona wosuḡeti, gaazude vuḡ vaiti su, ta foovoo loozuḡeti, ta ḡaḡulama vaiti.

¹³ Ná wuzeḡe ti laalḡḡma, teiti ti liai zeizu Ezipete yooi zu, eḡevelei ḡe wuzeḡeni la Zeluzaleme nuiti daalḡḡma, ga kḡi, ta pului, ta ḡḡḡ zeeḡei.

¹⁴ Zuda yooi zu nuḡusei mḡtai kpein ti vaai loḡfuzu ve, Ezipete yooi zu, tanḡpe ge la vela, poolaba la woga ga tanḡpe, taḡila kḡalaa ge la ḡalega ma volu yeeta, Zuda yooi zu, é va zeḡ ná, keni kḡo vuolaba ḡilagila nḡ.» »

¹⁵ Zunuiti kpein ti ḡeni kwee ga ti-anzaiti ti ḡeni zalaḡaiti kulazu gala kiligiti be, ta anzanuiti pe ti ḡeni gaaleba wolai ná zu, niiti kpein ti zeini Ezipete yooi zu Patḡḡse, ti Zelemi woḡaavoteni, ti ḡe ma:

¹⁶ «ḡa keezu eḡe ḡa ḡe ḡeezu gi vḡ ḡooḡo GALAGI laaseigi zu. Gi la mḡ wḡinni gi va woilo è-woo ma pe.

¹⁷ Nii gi minazeḡea la, naa nḡ ḡa gi keezu. ḡá ḡulḡ maku neenegiti ta puya zalaḡaiti kula Asetaate ve, kḡḡḡ ganigi é ga Geezu Anzanu Masagi ve, eḡevelei gi keezu la zaaḡaza.

Gi-gʼeeni ti kʼeeni ɟana nɔ, ta gá-masagiti, ta gá-ɟundiɟi wolaiti, Zuda laa wolaiti su ta Zeluzalɛme taazuwe. Daamianigi ɟeni ɔoovazu gi ya, gi ɟe gaanɛi zu, gi la ɟeni maanɔɟɔ ɟweɛ.

¹⁸ Kɛɛ kaipa gi looɟoni ansanse zalaɟa ɟula va ta puya zalaɟai, gi va da fe Geezu Anzanu Masagi ya, gi valaga anii pɛ ma, gi zuvikei bega kooi ve ta pului.»

¹⁹ Anzanuiti ti nii woni mɔnɔ: «Siɛgi zu gi zalaɟaiti kulazu la Geezu Anzanu Masagi ve, gi-zinigiti ti la vaazu bu ɓaa? Tama ti suɟweɛ ga gá buluiti kpɛɛzu, ti ɟulaai ga toun, gá liizu ga dɔɔ zalaɟaiti pɔ.»

²⁰ Zelemi ɟeni nuɓuseiti ma, zunuiti ta anzanuiti, tɛiti ti gooɟaavoteni ga:

²¹ «Zuda laa wolaiti su, ta Zeluzalɛme taazuwe, wo zalaɟai tɛiti kulani miná, wa ɓɔɟɔi, wo-mɛmɛwolani, wa-masagiti, wa-ɟundiɟi wolaiti, ta nuɓuseiti pɛ ti zooi zu. Gaama la ga naa ɓaa? Wa kaazu ga Gooɟɔ GALAGI la ɟizeni su, ɓaa é yeema ɓaa?

²² Gooɟɔ GALAGI la ɟeni ziɛni wo-zɔ ɲaiti bu, kɔzɔba vaiti wo ɟeni ti ɟeezu. Wa-yooi ɟologologa, suɟaalɛi, maayo ge zeɟe, nu la mɔ ná, eɟevelei wo kaazu la za.

²³ Niima maanɔɟɔi ɟa zeizu wo ma za, tɔɔzei wa zalaɟaiti kulazu gala kiligiti be, wo ɟea ga sɔba nuiti Gooɟɔ GALAGI letema, wo la woiloni naa ma, nii é ɟeni bosu wo ma, wo la ziɛni ga ná-kala gooiti, ta ná-deveiti, ta ná-tɛnɛ gooiti.»

²⁴ Zelemi boni mɔnɔ nuɓusei pɛ ma, zunu, anzanu, é ɟe ma: «À woilo Gooɟɔ GALAGI wooi ma, Zuda nuiti wo zeini Ezipete yooi zu.

²⁵ Gooɟɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɟii, Izilayeɛ ná-GALAGI wooi ɟaa: «Wa ɓɔɟɔ, wa wo-anzaiti wo boni ga: Kɛɛɟeleɟele ge la ná, kɛni nɔ gi gá-minazeɟegi laazeeli Geezu Anzanu Masagi ve, gi ansansegiti kula be ga zalaɟai, ta puya zalaɟaiti. Naa ma ka wo kɛa. Tama, à ziɛ ga wa-minazeɟegiti. Nii wo ma minazeɟe boni, wo naa ɟe!

²⁶ Naa ɟa é ba, à woilo Gooɟɔ GALAGI laawooi ma: Nà ɟonazu dàasei golai ma, Zuda nuiti ti Ezipete yooi zu, taɟila kpala ge la mɔ dàaseigi woga pɛ, a ɟena kona woga, é va ɟe ma: Gè ɟonaa Maliɟii Gooɟɔ GALAGI ma, nii é vulua.

²⁷ Nà ɟaaɓa, gè la undaane lewega wo ma, kɛni nimizai nɔ. Zuda nuiti kpein ti Ezipete yooi zu, eyɛsu ti pɛ ti ɓe, ta za ga kooi, ɓaa pului.

²⁸ Tanigaani nɔ ɟa ta ɟula kooi ya, ti ɟale ma, ti zeɟe Ezipete yooi zu, ti va Zuda yooi zu. Naazu Zuda nuiti ti liini ɓɔɟɔ maavelazu Ezipete yooi zu, ti zaama, mɔtaiti ta ye vulua, ta kwɛɛ ni dàawooi ɟa a vile su, ɓaa tɔnɔi ve.

²⁹ Weɛ poogi va, zɛɛ ɟa zeelizu wo ma adawe tɛi, wo ɟe suɟweɛ ga dàawooi ɟa vile su, é lo wo nimiza vai va,» Gooɟɔ GALAGI wooi ɟana.

³⁰ «Gooɟɔ GALAGI wooi ɟaa: Nà Ezipete masagi Falaɟɔn Wofela lɔɔzu sili nuiti zeezu, niiti ti gaiziezu ga ti paa, eɟevelei gè Zuda masagi Sedesiyase lɔɔni la Baɓilɔne masagi Neɓukadenɛzaal yeezu, sili nui é ɟeni gaiziezu ga é paa.» »

45

Zelemi ná-keela wooi Baluke ná-faa zu

¹ Siɛgi zu Neliya ná-doun zunui Baluke GALA goo wo nui Zelemi wooiti seɓeni la seɓe ɓiligi zu, Zoziase ná-doun zunui Yɛɟoyakime, Zuda masagi ná-kona naanisiɛi ɟeni de. E ɟeni Baluke ma:

² «Gooɟɔ GALAGI, Izilayeɛ ná-GALAGI wooi ɟaa da-vaa zu, Baluke:

³ «E ɟeni ma: Maaɔɟɔa, mazɔlɔɔ Gooɟɔ GALAGI ɟa ta ɓɔsu nɔ ná-kpɔɔi ta ná-ziizoolɛiti ba. Suvikei ɟulaa zɛa ga kpalaɟi maavele gè gola wosu, gè la mɔ dooɟɔ bosu.»

⁴ Gooɟɔ GALAGI wooi ɟaa, é bogai mà ga gè bo è ma: «Nii gè toni, naa ɟa gè golozu. Nii gè siinni, naa ɟa gè tɔɔɟulazu. Zekana é la niima yooi zu ná pɛ.

⁵ Doun da, da-undaane vaiti ka è ti gjaizieu! Mina gjaizieu naa zu. Mazoloo nà vaazu ga kpɔɔi, é zeeli fuluanii pe ma,» Gɔɔɔ GALAGI wooi gjana. «Kee nà è-yenvui ye è ya, da naa mu soloo balaa, ve nape da li ná.» »

46

¹ Wele keela wooi va Zelemi solooni Gɔɔɔ GALAGI ya zii giligiti ta-vaa zu.

GALA gooi Ezipete laalɔɔma

² Fai bogai Ezipete yooi ná-faa zu, ta Ezipete masagi Falaɔɔn Neko ná-kɔɔɔgi. E geni zeini Kaalekemise, zie wolai Efelate laave, siegi zu Baɔilone masagi Neɔukadenzaal pile solooni ma la. Zuda masagi Yegoyakime, Zoziase ná-doun zunui, ná-masada ma gona naanisiie geni de.

³ «À kɔɔɔ zepɛgiti nekpe, ma go, ma wola, wo li kɔɔmave!

⁴ A sooiti kevele ɔete,
wo zei ti gɔma, soo bize zalavusuiti!
A va ga wa-wɔɔɔgiti,
à wa-mɛinti gili ba kpe,
à ɔɔɔ maagili ga kaka make zegɛi.»

⁵ «Leeni ga é gɛɛzu? Lee ga gè kaazu?
Ti ipɔ ge levea, ti vela, ti voluazoga.
Fɔnigi woga ta-gɔɔɔfuluɔaiti ma,
ti biza ga dualuagi, ti la mɔ galeni ma,
maalua vaa ve mini-o-mini,»
Gɔɔɔ GALAGI wooi gjana.

⁶ «Aneɛ zɔiti ti zivilaai,
ti la zooga ti va ɔɔɔ gizo.
Salavusu gɛzeiti balaa ti la zooga velazu.
Munu vele lekɛmave nu gɔvezuve,
zie wolai Efelate laave ga ti ɔunesu ná, ti loo.

⁷ «Be ga é lɛɛzu su, egɛ zie wolai Nile a ve,
egɛ zie wolaiti ti zulusu?

⁸ Ezipete ga é lɛɛzu su egɛ zie wolai Nile,
egɛ zie wolaiti ti zulusu.
E kpee loa, é woogula, é gɛ ma:
«Nà lɛɛzu, gè eteai maaɔle,
gè taa wolaiti koloɔolo ta su nuɔuseiti.

⁹ Sooiti, à sogi wo!
Kɔɔɔ wotoloiti, à kpize wolai wo!
Salavusu gɛzeiti, à li luɔɔ,
Pute nuiti ta Etiyopi nuiti
ti kɔɔɔ zepɛgi zegɛzu,
ta Lude nuiti ti ga mɛɛn vili nuiti!»

¹⁰ «Kee Maligii letema, Gɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii,
naama voloi ga ga potokula voloi,
yeei é nɔnɔ votokulazu la sili nuiti ma.
Boɔa zɔkpɔi ga laami, é yiɔɔ,
é ɔɔle ga ti-ma jamai.

Mazóló zalaɣai ʋe Maligii ʋe, Góogó GALAGI, Fai-Pe-Maligii, lekpeɱaʋe nu ɣóʋezʋe, zie wolai Efelate ʋa pelei.

¹¹ Maawɔin yooi Ezipete,
li, è zeeli Galaade yooi zu,
è gulɔi ɣaizie ná, a è-ɣólɔgi ɣaalei.
Kele fuun be ga nu ɔɔɣó zalezu mɔin,
ɔa-ʋalai la mɔ ɣedega pe.

¹² Ziiti ti mɛnigɛ ga ɔaagɣulani è ma,
mazóló è ɔain gooi mɛnini mini-o-mini eteai zu.
Kɔɔɣulubai ɣɔɣó ɣa zigazu kɔɔɣulubai zai ɣɔɣó ʋa,
ti ɔunɛ, ti felego pe ti loo ʋɔma.»

¹³ Wɛle keela wooi ʋa Zelemi sɔlɔni Góogó GALAGI ya, é ʋile Baɓilone masagi Neɓukadenɛzaal ʋaa vai ʋa, é laale Ezipete yooi wu, é ʋɔni ma:

¹⁴ «À daazeeli Ezipete yooi zu,
à bo Migedɔle, wo bo Mɛmefise ta Taapanɛse,
wo ɣe ti ma: «A lopele ɔete!
Mazóló kɔi ɣana faa zuɣologologi ɣe wo maagoolizu.»

¹⁵ Leeni ɣa é ɣeezu?
Da-zalaɣa nike zinei ɣa zooi ma,
é la lɔni kpaan, mazóló Góogó GALAGI tokaga.

¹⁶ Ti mɔinʋe ti ɔunɛsu,
ti ɔa loo ɔɔɣó ma, ti ɣilagilagi ti ɣe ma:
«Ade wuzeɣe, de ɣale ma
de ɔɔɣó yooi zu ɔa-numaa ʋa,
de ʋela kɔi ʋa.»

¹⁷ Ti Ezipete masagi Falaɣɔn laasei peɛni ga:
«Kpɔezugula ɲakai wo nui, é ʋalaga ná-yeegɛɣalai ma».

¹⁸ Egɛʋelei gè vulua la ga ɣite,
Masagi wooi ɣana, nii daa ga Góogó GALAGI, Fai-Pe-Maligii:
Uelei Taɔɔl la ga gizei zɔma ɣizeiti saama,
ʋelei Kaalamɛle gizei zɛɣgai la kpolodei maazu,
toɣa ʋa nɔ.

¹⁹ Ezipete nuɓuseiti, yeeɣɛɣalai wo ʋe,
wo-ɣasɔiti seɣe, wo li kɔʋɛlai ma.
Mazóló Mɛmefise laai ɣa ɣologolosu,
é ɣala, nu la mɔ ɣea ná.

²⁰ «Nike yivoi ma zaai pagai gola,
naa ɣa é ga Ezipete yooi.
Kele lekpeɱaʋe nu ɣóʋezʋe ʋelei ɣa
degi zeɣeai ná, é ʋa daalɔɣma.

²¹ Salavusuiti ti ɣeni Ezipete yooi zu,
ti-zala ɣaizie vai nɔ ma,
ti ɔa ti laaɣó eɣe nike yivoi niiti ti wulɔai,
tiya ɔalaa ti ɣaleni ma,
ti pe ti ʋela.

Ta la ɔɔɣó maagɔkɔni
tɔzei undaavili foloi zeelia ti ma,
siegi zu ná wuzeɣe la ti laalɔɣma.

²² Ezipete yooi ɣa zɔngɔzu eɣe kaalii é ʋelazu,

mazɔɔ ta vaazu pɔ ga zɛbɛi pɛ,
ti laalɛ bu ga ta-yoovɛiti eɣɛ pɔ bo nuiti.

²³ Ta ná-dɔɔi wolozu, nii nu la la ba,
mazɔɔ ti mɔinɔvɛ kotogiti ba,
nu la zooga é va ti ɣaalu,»

Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣana.

²⁴ «Ezipete nuɔuseiti ti unfega,
ti la nuɔuseiti zeezu ti vaai,
ti zege lekɛmavɛ nu ɣɔvɛzu vɛlei.»

²⁵ Ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii, Izilayɛle ná-GALAGI ɣɛni ma: «Nà wuzɛɣɛzu Amon laalɔɣma, Tɛbɛ ɣalagi, gè wuzɛɣɛ Ezipete yooi laalɔɣma, ta ná-galagiti, ta ná-masagiti, gè wuzɛɣɛ Falaɣɔn laalɔɣma, ta zɔiti kpein ti voluzeidai ba.

²⁶ Nà ti la naati ta-zobogi wu, niiti ti wɔinni ti vaa vai ma, gè ti la Babilɔne masagi Nebukadenɛzaal yeezu, ta ná-salavusu ɣundiɣiiti. Naa voluma, Ezipete yooi ɣa vu su volu, sulaave ga nuɔusei ga mɔungi ɣɛvɛle,» Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣana.

Izilayɛle dooɣɔgi zɔɔ fai

²⁷ «Doun ɗa, ná-botigɛ nui Izilayɛle,
deɣɛmu mina lua pɛ,»

Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣana,
«mina iɣɔteve, ɗɛi é ga Zakɔbe mavofodai!

Mazɔɔ ná è unmɔɔsu,
è maagooza va poun zou ɣili su,
è-mavofodai balaa ɣa ɣula zooi naa zu,
vɛ é ná duɔlai zu.
Izilayɛle, ɗa ɣale ma volu, ɗa zeɪ dɔin ziileigi zu,
nu nɔpɛ ge la mɔ è maalua.

²⁸ Doun ɗa, ná-botigɛ nui Izilayɛle,
mina lua deɣɛmu jɛɣɛlein,
mazɔɔ ná è va,» Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣana.
«Nà zii ɣiligiti pɛ ma zuwu ɣaalevezu,
niiti gè è ɔɛai, è li ti vɔ bɛ,
kɛɛ gè la è ma zuwu ɣaalevea.
Kɛɛ toun ná è loɣa,
é zoloo naa ma, nii sɔlegai,
gè la è yɛga ná eɣɛ sɔbalala nu.»

47

GALA gooi Filisiti nuiti daalɔɣma

¹ Wɛɛ keela wooi va GALA goo wo nui Zelemi sɔɔni Ɔɔɔɔ GALAGI ya, é lo Filisiti nuiti ba. Naa ɣɛni aisa Falaɣɔn va laalɛ Gaza wu.

² «Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣaa:

«Wɛɛ zɛiiti ta vaazu wuzɛɣɛzu lekɛmavɛ nu ɣɔvɛzu vɛle yooi zu,
gaamago nɔ é ɣɛ ga kɔtudei é ve,
é la zooi ma, é maaɔɔle, ta niiti ti gaavɛ,
taaiti ta su nuɔuseiti.
Nuiti ti ɗa kpeei loo,
ta zooi ɣaa nuɔuseiti pɛ ti ɗa bain.

³ Ta-zoo wolaiti polokagi lugi é ɣulazu zooi ma,
ta ta-ɣɔɣɔ wotoloiti gooi, ta ti-ɣɔɣɔ lugiti.
Doun kɛɣɣɛiti ti la balazu ga ti-lointi,

ta loni ná, ti-yeeiti su g̃eai yɔɔg̃e.

⁴ Mazɔɔ ma yee zeelia ga Filisiti nuiti pɛ ma zuwu g̃aaleve,
niiti ti ga Tiil ta Sidɔn nuiti ta-bɔba nuiti,
naati ti beteve ti va,
fulu nu nɔpɛ ge la mɔ ná, nii a la zoo é bɔ ti va.

Mazɔɔ Gɔɔg̃ɔ GALAGI g̃a anii pɛ kologolosu Filisiti nuiti ta-yooi zu,
nii dɔin é vulua Kafatɔɔl zie zaama yooi zu.

⁵ Gaza nɔungi buyega, gɔɔɔɔi ve,
Asekalɔn g̃aaleida eg̃e saa a loo.

Wɔiti wo yegai nɛmɛi nii zu,
wa yesu bɔg̃ɔ maazaɔaɔaɔazu eyɛsu yeele?

⁶ Wa g̃eɛzu ma: Ee, Gɔɔg̃ɔ GALAGI ná-bog̃a zɔkpɔi g̃a loog̃osu yeele?
Lɔ è ma laɔagi zu, è g̃aalei, è maag̃e kpɔ.

⁷ Kɛle toɔa zoo é loog̃ɔ g̃ale?
Gɔɔg̃ɔ GALAGI deveve ga é li
Asekalɔn vele ta kpoloɔɔi laa vele
fai ma ungi g̃ana deveai ma ga é kɛ. »

48

GALA gooi Moaɔe yooi laalɔg̃ɔma

¹ Fai bogai Moaɔe yooi ná-faa zu. Gɔɔg̃ɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii, Izilayele ná-GALAGI
wooi g̃aa:

«Nebo nuiti maa g̃a nɔg̃ɔzu,
mazɔɔ ta-laai g̃olog̃ologa!
Kiliyatayime unfega, ti sog̃a!
Taa wolai unfega, sasubali.

² Moaɔe yooi g̃aazu unfegi g̃ulaa ba, é bega.
Ti g̃ɛni kisie jɔiti bosu G̃ɛɛɔon taai laalɔg̃ɔma:
«Ade li, de daaseigi g̃aava, é g̃ula ziiti saama!»
Wa balaagi, Mademen nuiti, wo g̃olog̃ologe na,
kɔɔi vilɛga wo volu.

³ Kpee woori g̃a g̃ulazu G̃ɔɔnayime taa wolai zu,
ti sug̃olog̃ologa, ti subezeg̃ele.

⁴ Moaɔe g̃olog̃ologa!
Ná-doungoiti ta kpee wola loozu.

⁵ Ta lɛɛzu ga kpee loa nu lɛɛzuve Lug̃ite.

Nu yeizuve é zeg̃e G̃ɔɔnayime,
kidaavili kpee g̃a loozu,
tɔɔzei faa zug̃olog̃ologi va.

⁶ A vela, wo wo-yɛnvui magala!
A bize eg̃e dɔɔɔ zoovalegi é tevebai maaɔudɛzu.

⁷ Moaɔe, è voluzeini da-bɛɛi va,
ta è-bɔg̃ɔ zɛɛi.

Naa g̃a é ba, da zosu.

Galagi Kemɔse g̃a liizu duɔlai zu,
ta ná-zalaɔa g̃ula nuiti, ta ná-kundiɔi wolaiti.

⁸ Faa zug̃olog̃ologo nui g̃a lɔ taai g̃ilagilagi pɛ su,
é la buɔɔa taa g̃ila kpala maazu.

Undaaviligi g̃a g̃e pɛtugi zu, nɛmɛi zug̃olog̃ologo,

naa ɔa Ɔooɔɔ GALAGI boni.

⁹ A kɔtu zigigi lo, é ɔe ga Moabe ná-kizesui,
mazɔɔ kologolo fai ɔa ga gaama vaa.
Ná-taaiti ta ɔologolosu,
nuɔuse la mɔ ɔea ná.

¹⁰ Naama nui voovooɔe, zɔi é la Ɔooɔɔ GALAGI ná-botii ɔeezu ga yii pe.
Naama nui voovooɔe, zɔi é Ɔooɔɔ GALAGI ná-boɔa zɔkpɔi valasu ɲamai ma.

¹¹ «Kaipa Moabe ma loungo zie su ziileini.
E la liini duɔla zu.
E ɔeni looɔosu eɔe dɔɔi buuvɔeai, nu la tatini,
é va kula ma ligii zu, é va pu tagili su.
Ná-nɛi yee ba,
maku mɔungi la valiboni.

¹² «Naa ɔa é ba, foloi tanigaa ta vaazu, yeei ná nuiti teve da ma, ti kula vuuligi zu, ta puuligiiti suwo, niiti é ti zu, ti zɛba ti ma ligiiti golowolo,» Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɔana.

¹³ «Moabe iɲɔ ka leve ná-galagi Kemɔse va, eɔevelei Izilayele masadai iɲɔteveni la Betele ɔalagi va, nii ti wola laani da.

¹⁴ Moabe nuiti, wa zoo ɔale ɔeezu ma:

«Gá ga salavusu ɔezɛiti,
zunuiti ti bɛɛai kooɔɔ vai ma?»

¹⁵ Moabe ɔologolo nui vaa, é laale ná-taaiti bu,
buzee niinegiti wo-ɔigi ti va,
toɔa liizu ga naati sua vaazuvɛ.»

Masa golai wooi ɔana, nii daa ga Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligi.

¹⁶ «Maanɔɔi maaɔugaa, toɔa na zeeli Moabe ma,
ná-nimizai ɔana va ga gaazuvile wolai.

¹⁷ A li, wo da zealuvɔ,
wɔiti kpein wo maaɔoolii zu,
wɔiti wo ná-tɔɔɔɔɔlagi ɔwɛɛ,
wa ɔe ma: «Zobodai nii ɔologologɛ ɔale,
zobogi lebiya wolai ɔea ba?»

¹⁸ Diɔon nuɔusei, vile,
è zee geezuɔe da-lebiyai zu,
zei kpɔle wɔin zu.

Mazɔɔ Moabe ɔologolo nui ɔana le,
é laale è wu, da-laaiti sigigi ti ma, é ti wolo.

¹⁹ Alowɛel nui, lo pelei zu, è da maaɔungi wo.
Pela nuiti gaazaɔa, ta niiti ti voolaai ti va,
ga leeni ɔa keai?

²⁰ «Moabe unfega, mazɔɔ é lokaga.
A zɔngɔ, wo bain!
A daazeeli zie wolai Aalanɔn laavɛ,
ga Moabe woloa.»

²¹ «Ɔooɔɔ GALAGI ná-tukpɔi laale gize nɛmɛi ɔaa yooi wu, ta ma laaiti: Wolon, ta Yasa,
naa vɛɛ Mefaate va,

²² ta Diɔon, ta Neɔo, é vɛɛ Bete-Dibelatayime va,

²³ ta Kiliyatayime, ta Bete-Gamuul, naa vɛɛ Bete-Meyon va,

²⁴ ta Keliyɔte, ta Bosela, é vɛɛ Moabe yooi zu laaiti pe ba, ti maaɔoozani, ɔaa ti maaɔugani.

²⁵ Moaʔe zuŋe gi ɖulaa su, zee ɖalea,»

Ɔoɖɔ GALAGI wooi ɖana.

²⁶ «À dɔɔi lo Moaʔe la, mazɔɔ é ɖeni kaazu ga tɔ ɖa é zeini Ɔoɖɔ GALAGI unda! Togɖa ɔɖɔ maagɔsu ná-unpiligi zu, tɔ balaagi togɖa ɖe ga ɲeeɖulasu ani eɛe pe zea.

²⁷ Moaʔe, ɖize su veleɪ é ɖeni ɲeeɖulazu la Izilayeɪe zu. E ɖeni kaazu ga unma nu ɖa é sogai, mazɔɔ é ɔe laa ɖilagila é vile ba, é bena ungi ɲiikpi ga ɲeeɖulasui.

²⁸ Moaʔe nuiti, à ɖula taai va,
wo zei fasa ɖizeiti su.

A vɔkɔɖɔ poopogi ma,
a ɖa laɖagi lo fasai zelesuve ná laavaliai.

²⁹ «Gi Moaʔe ná-waso fai menige,
wasoge da ge leve,
ná-ɔɖɔwɔɔɔ ɖigi, ta ná-gaazumaaneɪ,
ta ná-ɔɖɔvaalesui, ta ná-kibɔɔɔmai.

³⁰ Gè kwee ga pagɔ, faa vooɔamai, é bakimaale,
keɪe nii é keezu, gaa la ba,»

Ɔoɖɔ GALAGI wooi ɖana.

³¹ «Naa ɖa é ba, nà wɔɔzu Moaʔe ve,
gè kpee loo Moaʔe pe faa zu.
Kpalagi ɖa wosu Kiil-Gelese nuiti faa zu.

³² Nà wɔɔzu Siɖima leezen beleɪ ma,
é leve Yazeeɪ va,
è-ma bekegiti ti ɖeni buɖezu Kpolode Wanai maazu,
ti ɖa zeeli Yazeeɪ ɔolodeɪ ma,
keɪe faa zuɖoloɖolo nui vaa,
é vili è-ma waai ma, ta è ɔete vai.

³³ Ti ɖoozune, ti ɖe wuulee,
naa bega Moaʔe gulu beleiti su,
ta ma yooi ɖa ná pe.
Dɔɔ la mɔ dɔɔ make ɲakaiti su,
nu la mɔ ta zigazu,
koozune woo wolai naa bega.

³⁴ Ɔeseɔon nuiti ta ɔɔɖɔ maalolibosu,
ti-wooɪ ɖa menisu Eleyalé.
Nu ɖa ti woomenisu Yaɖase,
é zo Sowaal eyesu Ɔɔɔnayime ta Egelate-Selisia.
Mazɔɔ Nimelime ɖɔtudeɪ balaa la mɔ yeizu.

³⁵ Nà naati kula Moaʔe yooi va,
niiti ti gala zalaɖai ɖulazu zalaɖa ɖula adaveti,
ti ansansegiti gala ta-ɖalagiti be,»

Ɔoɖɔ GALAGI wooi ɖana.

³⁶ «Naa ɖa é ba, zii ɖa ɔalizu kɔozu eɖe koolei, é lo Moaʔe va,
zii ɖa ɔalizu kɔozu eɖe koolei, é lo Kiil-Gelese nuiti ba,
tɔzei tɔnogi ti gaaleɪni ba, é vua ya.

³⁷ Mazɔɔ ti tɔungiti pe kpuyega,
ti-ɔeleiti boge.

Ti ɔɔɔpaleɪ la ti-yeeiti pe ma,
ti saa wɔɔ wo segeiti too ɖɔba.

³⁸ Moaʔe veleiti ma viile zosuveti, ta ada wolaiti pe,

saa vai nɔ ɔa ti ma ná pɛ,
 tɔɔzei gɛ Moabe woloa eɣe pɔlɔ ligii nu bɛde la mɔ ba,»
 Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.
³⁹ «Pɛtɛ é vɔa, à bain ma!
 Moabe voluazoga, é unfega,
 é ɔe ga jɛɛɔɔulasu anii,
 ɛse ge da lua ba maaɔoolii kpein su.»

⁴⁰ Mazɔlɔ Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:
 «Wɛɛ, Moabe zili nui ɔa ɔovesu eɣe koɔei,
 é da ɔove Moabe maazu.
⁴¹ Keliyɔte zoga, kɔɔɔ seizuɔeti ti zeɔea.
 Naama volo ná, Moabe ɔɔɔɔ nu ɔezɛiti zii ɔa zeɛ
 eɣe anzanui doun zɔlɔ koozuwanai ba.
⁴² Moabe ɔana ma zuwu ɔaalevea,
 é la mɔ ga zii nɔpɛ,
 mazɔlɔ é ɔeni kaazu ga
 tɔ ɔa é zeini Ɔɔɔɔ GALAGI unda.
⁴³ Dualuagi, zeɔei, ta tumɔi,
 naati ka ti wo maaɔɔunsu, Moabe nuiti,»
 Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.
⁴⁴ «Zɔi a vɛla dualuagi va,
 naa ɔa loo zeɔei zu,
 zɔi a ɔaaɔa, é ɔula zeɔei zu,
 naa ɔa vili tumɔi zu.
 Mazɔlɔ ná vaazu ga maaɔolo ɔonagi pɔ,
 ungo, ná vaazu la Moabe vɔ,»
 Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.
⁴⁵ «Pela nuiti suvikɛi a bɛna,
 ta looɔosu ɔaizɛ Ɔɛɛɛbon ná-niinigi wu.
 Kɛɛ abui bɛbega taazuɔe,
 é zeɔe masagi Sigon ná-masa pɛɛi wu,
 abuzogi ta ɔulaɔe ga é li é zɔngɔ wo nu wolai niiti ta-yooi ɔala,
 é zo kwɛpelemave é zeeli zou zaamave.
⁴⁶ Maanɔɔi ɔa è vɛ, Moabe!
 Galagi Kemɔse ná-nuɔuseiti, wo undaaviliga!
 Mazɔlɔ è-loun zunuiti ti lia duɔlai zu,
 è-loun anzanuiti ti ɔe ga duɔiti.
⁴⁷ Kɛɛ foloi ta, ná va volu ga Moabe nuiti, ti ɔula duɔlai zu,»
 Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.
 Tukpɔɔaaleve vai bogai é lo Moabe yooi va, vɛ ɔa kwɛgai ná.

49

GALA gooi Amɔn nuiti daalɔɔma

¹ Fai bogai Amɔn nuiti ta-vaa zu. Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:
 «Zunu loun la Izilayeɛ vɛ baa?
 Pogani zeɔe nu la bɛ baa?
 Leeni vaa zu galagi Milikɔme Gade yooi zeɔezu ga poganii,
 ná-nuɔuseiti ti zeɛ ma laaiti su?
² Naa ɔa é ba, foloi tanigaa ta vaazu,

¹² Mazɔlɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: «Zɔiti ti la ɔeni veelalani ga ti va ɔɔle ga nà-ziigaaawana daawɔi, naati ta ɔɔle la nɔ. Doun da, Edome, da ɔɔzu da zosu ga zɔi sɔ ge la ba? E la ɔea ɔana jɛɛɛin, da ɔa è maanɛai è ɔɔle ga ziawɔi tɛi.

¹³ Nà naama ɔonai wosu ɔɔɔ ma, da-laa wolai Bosela ɔaaɔaalei, ɔaaɔula ma, é ɔologolo, nu a ɔena foovoo loa, é ná ɔe ga poogi. Maagoolii zu laa wolaiti pɛ gaa ɔa vala ti va eyɛsu ɔɔ,» Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

¹⁴ Gè woo niinɛ mɛnigɛ,
é zeɔe Gɔɔɔ GALAGI vɔ bɛ,
keelai leveɛ zii ɔiligiti saama, é ɔe ma:
«À ɔaale ba, wo va Edome laalɔɔma!
A li, wo laale bu!»

¹⁵ «Mazɔlɔɔ wɛɛ, Edome, nà è ɔaalɔizu ziiti saama,
ɔaazu unfe ge la è vɛ nuɔuseiti saama.

¹⁶ Maaluai è bosu ta da-wasogi è ɔakaga,
ɔɛi è-laazuve ga fasa yeɔeiti su,
è zeini gizeiti unmauve.
Anɛɛ ni da è-laɔagi losu gaagooza ga koɔi nɔnɔi ɔevele,
nà è volo ná va,»
Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

¹⁷ «Edome ɔa ɔe ga adave nu iɔa ga leve ná va.
Nii kpein a ɔe levesu návɛ, kɔɔle ɔooi da yei ga tiye,
ti da foei vɛ ga ziigologologi, ta ɔena kologolo pelei ɔaa.

¹⁸ Eɔe faa zuɔologologi é ɔɛni Sɔdome ta Gomɔɔl,
ta maagoolii ma laaiti su,» Gɔɔɔ GALAGI ɔe ma,
«nu nɔpɛ ge la mɔ zeida ná,
nuɔuse nɔpɛ ge la mɔ zeizeiga ná.

¹⁹ Wɛɛ eɔe zalai é lɛɛzu,
é ɔula Zuluden lɔɔɔ wolai zu,
é va adave laalɔɔma, vɛ ná la valasu,
nà vaazu, gè ti pɛ kpale ná, gaazulooma la ɔila nɔ laawu.
Zɔi gè yiimazeɔeai la, gè naa zeɛ Edome unda.
Mazɔlɔɔ bɛ ɔa é ga kèvele?
Bɛ ɔa ná-poluvaawo kuye mà?
Baala make nui bɛ ɔa a lo dàalɔɔma?

²⁰ A woilo dɛɛ faazeikpasui ma
nii Gɔɔɔ GALAGI kpɛɛai Edome nuiti daalɔɔma,
ta kisu vaiti é ti ɔɛɛai Teman nuiti daalɔɔma.
Gaamazu ta li ga tiye eɔe togani goa nɔ,
ta ti-zeizuve ɔologolo.

²¹ Ti loo lugi ɔa zɔoi ɔali,
ma bɛ wooi mɛnini Seeli Kpoloɔɛi vɔ bɛ.

²² Wɛɛ, kɛɛvɛ eɔe koɔi,
é lɛɛzu, é da ɔove Bosela maazu.
Naama volo ná, Edome ɔɔɔɔ nu ɔɛɛiti zii ɔa zeɛ
eɔe anzanui doun zɔlɔɔ koozuwanai ba.

GALA gooi Damase laalɔɔma

²³ Fai bogai Damase ná-faa zu. ɔamate ta Aalapade ti laa unfegi zu,
mazɔlɔɔ ti woo jɔu mɛniga.

Ti-yii ɖa zoolezu
eɖe kpolodei é ɲiikpisu, é la zooga losu kpe.

²⁴ Damase nuiti ti ɲo ge levea,
ti voluazoga ga ti vela,
ti zasu ɖana ɔali,
dualuagi ta tabai ti zoga
eɖe anzanui é doin zolɔsu.

²⁵ Kεεve ɖale ti ɖeleai ba,
taa wolai tona, toɖoɖulaai gola,
taai nii é ɖeni ga na-koozune ungi!

²⁶ Ná-buzeɖe ɲinegiti kpein ta loo bu taazuve koi yɔɖozuveɛti,
ná-kɔɔɖo nuiti pe undaa ɖa vili naama volo ná,»
Gɔoɖo GALAGI, Fai-Pε-Maliɖii wooi ɖana.

²⁷ «Nà abui lo Damase zigigiti ba,
toɖa masagi Bene-Gadade ná-masa peɛiti gala.»

GALA gooi Alabe mavofodaiti daaloɖoma

²⁸ Fai bogai Kedaal Alaɔuiti ta-vaa zu, ta Gasɔɔl masadaiti,
niiti Babilone masagi Nebukadenεzaal vɔnini ti ma.
Gɔoɖo GALAGI wooi ɖaa:

«À wuzeɖe, wo li Kedaal laaloɖoma,
wo ti pe sugologolo folo ɖulazu vele nuiti po be.

²⁹ Ti ta-zeɖe ɖotaiti kula ti ya, ta ta-logani bulugiti,
ta ti-ɔɔɖuzuveɛti, ta ta-zɔɔlaiti pe.
Ti li ga ta-ɲomeiti,

ti da kpee loo ti ma ga:
«Maalua vaa ve mini-o-mini!»

³⁰ Gasɔɔl nuiti, à vela, wo li mini-o-mini,
wo zei pu zeɖeiti su,»

Gɔoɖo GALAGI wooi ɖana.

«Mazɔɔ Babilone masagi Nebukadenεzaal deve woga wo laaloɖoma,
é kisiea woge wo laaloɖoma.

³¹ A wuzeɖe! A li niima nuɔuseiti daaloɖoma,
ti zeini kpe, maaɖili la ti ma,»

Gɔoɖo GALAGI wooi ɖana.

«Kpo ge la ta-veɛiti da, ɔɔɖo ge la su,
ti zeini ye.

³² Ti zili nuiti ta li ga ta-ɲomeiti,
ta-logani bulu golaiti ta ɖe ga kɔɔzoganii.

Nà niima nuɔuseiti fazasu mini-o-mini,
teiti kpein ti ti-ɔakalagiti bosu.

Nà va ga ti ɖologolo fai, é zeɖe adave pe,»

Gɔoɖo GALAGI wooi ɖana.

³³ «Gasɔɔl laai ɖa ɖe ga koveiti daamiizuve eyesu ɖo,
nu nɔpe ge la mɔ zeida ná pe,
nuɔuse nɔpe ge la ná ɖea ga zeizeisu.»

GALA gooi Elame laaloɖoma

³⁴ Wele keela wooi va GALA goo wo nui Zelemi solɔni Gɔoɖo GALAGI ya, é lo Elame
nuiti ba, Zuda masagi Sedesiyase ná-masadaɪ lɔzei ziegi zu:

³⁵ «Gɔoɖo GALAGI, Fai-Pε-Maliɖii wooi ɖaa:

«Nà Elame ná-mεin galezu ga,
 ná-kooḡo zoolai biigi ma zobogi.
 36 Nà seḡe ga fiilei vepema naanigoi pε, geegologi wu,
 gè vaa la Elame.
 Gè ti vaza adave pε.
 Elame ḡooḡelai ḡa ḡe zooi pε su, kula ba la ba.
 37 Nà Elame nuiti ziilaave ga dualuagi ti zili nuiti tuḡo,
 niiti ti pɔ ga ti ti vaa.
 Nà maanogoi leve ti ma, nà-ziiḡaawana wolai zu,»
 Ḣooḡo GALAGI wooi ḡana.
 «Nà boḡa zokpoi vile ti volu,
 eyesu gè be ti ma.
 38 Nà nà-masa kpokpogi zei Elame nuiti saama,
 gè masagi ta kundiḡi wolaiti undaavili,»
 Ḣooḡo GALAGI wooi ḡana.
 39 «Kεε naa voluma, Elame nuiti ti ga duḡiti,
 nà va ga tiye volu,»
 Ḣooḡo GALAGI wooi ḡana.»

50

Babilone loobu vai ta Izilayele unmoḡo fai

1 Wele wooi nii ḡa Ḣooḡo GALAGI boni GALA goo wo nui Zelemi ma, é lo Babilone va, ta
 Babilone nuiti ta-yooi:
 2 «À zeze ga niima wooi zii ḡiligiti saama,
 à dεε ga poogiti maavele,
 à daazeeli, wo mina tanope dooḡu,
 Babilone zoga!
 Unfe faa ve ná-kooḡo ganigiti be,
 ná-zεε ḡalagiti sasubalia,
 ungo, Bele unfega, Maladuke iḡo ge levea!
 3 Mazoloo zii ta ḡa vaazu daalḡoma,
 é zeḡe lekpemave nu ḡovezu vele,
 toḡa ná-zooi ná-faiti pε falibo
 ga tevebai koloḡologai,
 nu nape ge la zeida ná.
 Nuḡuseiti ta suaiti ta bize, ti zeḡe ná,
 ti pε ta neele ná.
 4 « «Naama zieḡi zu, naama yeei,
 Izilayele nuiti ta va vooḡa ta Zuda nuiti,
 ti da zie, ti da wolo,
 ti ḡaizie, Ḣooḡo GALAGI, ta-ḢALAGI,»
 Ḣooḡo GALAGI wooi ḡana.
 5 «Ta Siyɔn vele maḡaazaḡabo,
 ti ḡaavote ná vele ma,
 ti ḡe boḡo ma: A va, ade ḡili Ḣooḡo GALAGI va
 ga ḡooḡo minazeḡegi, de la yeema ma pε!»
 6 Nà-nuḡuseiti ti ḡea ḡulani ga baala kpulugiti ti loai ya.
 Ti make nuiti ti ti ḡakani,
 ti ti vaza gizeiti ma,

ti da le gize wolaiti ma, ta gize nemaiti,
ti yeema ta-zasai ma.

⁷ Niiti ti gēni gomisū ga tiye,
naati ti gēni ti gēezu ga laamianigi.
Ti zili nuiti ti da gē ma:

«Faa ɲou la ga naa,
tɔɔzei ti kotoi gēni Gɔɔɔ GALAGI laalɔɔma,
tɔungi é gēni ti ma ga sasai,
ve telebodai gēni gēezu ná,
ti-memewolani ta-gitogi gē de.

⁸ « «A vela, wo gūla Babilone va,
à gūla Babilone nuiti ta-yooi va
egē boli zinēi a gē loni togani bulugiti untuɔɔ!

⁹ Mazɔɔɔ ná vaazu zii wolaiti buzegezu,
ti ma bulugi ti le Babilone laalɔɔma,
naama nuiti ta va, ti zegē lekpeɔmaɔ nu gɔɔezu vele.
Ta gēvele ɓete kɔɔɔ vai ma daalɔɔma,
ta vɔni ma.

Ta-mɛɛinti kɛɛve egē kɔɔɔ nui gola gēlegēlegai,
é la gālega ma ga yeɔɔaka.

¹⁰ Ta loo Babilone nuiti ta-yooi zu,
zɔiti ta loo su, ta yiɔɔ gola,»
Gɔɔɔ GALAGI wooi gāna.

¹¹ « «Ungo, wa zoo wo gɔɔzune,
wo ɓɔɔɔ maamuse ga koozunɛi,
wɔiti wo loai kɔligiti su!
Wa zoo wo vili egē nika yiɔiti ti tufa lenugi zu,
wo kpeei loo ga soovalegiti kēvele!

¹² A wēle lē wo zɔɔɔ zooi va,
é la unfegi zu, é gēa ga ɓaagūlamai ɓe.
E gēa ziiti saama ga ma gāabelagi,
teɔɔɔɔ, zou vɔɔi supakai.»

¹³ «Gɔɔɔ GALAGI ná-ziimaleɔei maavele ma
ná gēa ga zooi ve aniiti pē koloɔɔloga ná,
nu nɔpē ge la zeini ná.
Niiti dɔin ti levesu Babilone gɔɔɔɔ,
kɔɔle ɓooi gā yeizu ga tiye,
ti kpeei loo naa ma,
ta ná-faa zuɔɔɔɔɔlogi kpein kaana.

¹⁴ Wo pē mēen vili nuiti,
à lopele ɓete Babilone maagoolii zu.
A wa-mɛɛinti pili ma,
à mina ta ye voluzu,

mazɔɔɔ é faa ɲoi gēɛve ga Gɔɔɔ GALAGI.

¹⁵ A maalati, wo kɔɔɔ ɓeei loo daalɔɔma mini-o-mini!
Wēle, é ɓɔɔ vea, é zeeiti tē geezu,
ná-pēle wolaiti ti vua ya,
ná-siɔigiti ti wolo.

Salai ɣana Ɔooɣɔ GALAGI feai zea.
Ungo, à sala, wo ke be eɣevelei é keeni la.

¹⁶ A ná-ani zuwu vaza nuiti kula zea,
ta ná-molo leve nuiti.
Ese ge li ná-nubusea vo ga kooi vaaluabai,
ese ge boɣɔ maavela ná-zou zu.

¹⁷ «Izilayele ɣeni no ga baalagi é looni ya,
zalaiti ti da kpe.
Asiili masagi ɣa é ɣeni ga ma mɔungi, é ta mi ba.
Naa volumna, Babilone masagi va é ma ɣaeiti golowolo.

¹⁸ Naa ɣa é ba, Ɔooɣɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii,
Izilayele ná-GALAGI wooi ɣaa:
«Nà wuzegɛzu Babilone masagi laaloɣɔma ta ná-zooi,
eɣevelei gè wuzegeni la mɔungi Asiili masagi laaloɣɔma.

¹⁹ Nà Izilayele ɣaaɣalesu ma ná-sasai zu,
é da ɣono ɣaizie Kaalamɛle gizei ma ta Basan ɣizei,
é la valaga ani nope ma Efelayime ɣizeiti ma ta Galaade gizeiti.

²⁰ Naama ziegi zu, naama volo ná,
nu ɣa Izilayele ná-faaɣaaza golai ɣaizie vele-o-vele,
ɲeelea ɣa ɣe de niina,
Zuda ná-kotoi ɣa ɣaizie, keɛ é la ɣaa.
Mazɔbo ná naati maavaaye, niiti gè ti yegai ná,»
Ɔooɣɔ GALAGI wooi ɣana.

²¹ «Wo pe à li, wo laale Melatayime yooi wu.
A laale bu, à li Pekode nuiti daaloɣɔma.
A ti zugologolo, wo ti pe suwuɣaaleve,»
Ɔooɣɔ GALAGI wooi ɣana.

«A naa ɣe, nii gè wo loga ma!

²² Nu ɣa kooɣɔ zongoi menisu zooi zu,
faa zugologolo gola ve.

²³ Ee, naa ɣeeve nei ga ɣite?
Babilone é ɣeni ga malitai
é da eteai pe golo, é kpulukpulu,
to ɣa é woloa, sugaleɣale.
E ɣea ga zooi kologologai ziiti saama.

²⁴ Gè balii beteni, gè da è ɣoɣowu,
è ɣooɛ la, Babilone,
è la boɣɔ looni ga ná,
ti è ɣaai ma, ti è zo,
tozei è laaleɛve Ɔooɣɔ GALAGI wu.

²⁵ Ɔooɣɔ GALAGI ná-kooɣɔ zoola makesuve laalaoga,
é ta ɣula su, é va ná-ziigaawanai ɣula keɛma.
Mazɔbo botii ɣana Ɔooɣɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii vaazu keɛzu
Babilone nuiti ta-yooi zu.

²⁶ A va po be, wo zɛɣe eteai zu ná pe,
à ná-molo ɣotaiti daaɣale,
wo ma koozoganii ɣaale ba,
eɣe molo ɣilii ma zigigiti,

wo ma zuwu gaaaleve metu,
ani gila kpala ge mina ye ná.

²⁷ A ta-zalavusu gzeiti kpein paa, ta-nike zinei tonati pe,
ti yei ti-vaazuve!

Ti maanogba! Mazobo ta-voloi zeelia
ga Gogbo GALAGI laale ti wu.

²⁸ Wele, nu ga pela nuiti gooi menisu
poolai wogai ti va Babilone yooi zu.

Ti vaa wooi naa leezu ga Siyon,
velei Gogbo GALAGI ada-GALAGI potokulai geezu la,
fai nuiti ti daani sei vele ma, naama votokulai.

²⁹ « A meen vili nuiti pe toli,
wo ti leve Babilone laaloboma.
Ti ta-golaaqai vu maagoolii zu,
ti pela vele pe so tugbo.

Faa noi nii e keeni, ti naama zalai ve zea,
ti naa la ma, nii e daani zoiti ma.
Wasoge Gogbo GALAGI ma, Izilayele na-GALA nadegai.

³⁰ Naa ga e ba, na-buzege niinagiti kpein ta loo bu taazuve koi yagbozuveti,
na-kogbo nuiti pe undaa ga vili naama volo na,»

Gogbo GALAGI wooi gana.

³¹ «Gè laalea e wu, Babilone, waso nui,»
Gogbo GALAGI, Fai-Pe-Maligii wooi gana.

«Dono ma yeegegalai zeelia,
nono ma ziegi ga ge laale e wu.

³² Waso nui gogbo ga zigazu, e loo,
nu nape ge la buzegea.
Gè abui lo na-taa wolaiti ba,
nii pe e maagoolii zu, e naa pe komo.»

³³ «Gogbo GALAGI, Fai-Pe-Maligii wooi gaa:
«Ti nimizai zeida Izilayele nuiti ta Zuda nuiti ma.
Zoiti ti ti zoni, ti li ga tiye duolai zu,
naati ta batasu ti ma, ti gele ti vile fai va.

³⁴ Nei ge ga ti unmo nui, zobo ka be,
na ga Gogbo GALAGI, Fai-Pe-Maligii.
Ti maavai kpein ka zèa,
ga ge va ga ziileigi eteai zu,
ge kpobi ze Babilone nuiti ma.

³⁵ « «Kooi zeeli Babilone nuiti ma,
ta na-taa wolai zu nuiti,
ta na-kundiği wolaiti ta na-gima nuiti,»
Gogbo GALAGI wooi gana.

³⁶ «Kooi zeeli na-zee gala goo wo nuiti ma,
ti bologba bogbo ma!
Kooi zeeli na-salavusuiti ma,
ti-gigi leve kpe!

³⁷ Kooi zeeli na-sooiti ma, ta na-kogbo wotoloiti,

ta nuḅusei ma zii pɛ niiti ti kɔɔi ɣɔɔzu bɛ,
 ti pɛ ti ɣɛ nɔ ga anzanu loungoiti!
 Kɔɔi zeeli ná-naavoloiti ma,
 toosui wo ga ti pɛ!

³⁸ Fɔɔvɔgi va ná-zieiti pɔ,

ti pɛ ti vɔ su!

Mazɔlɔɔ zou vɛ é ga kɔɔɣɔ gani zooi,
 maalua vai naa ɣa
 é ti lɛbi nuiti pɛ tɔungi ɣulazu ti ya.

³⁹ Naa ɣa é ba, koveiti ta ná ɣɛ ga ti-zeizuvɛ,
 zuluḅuiti ta saa wɔnigiti ta zeí ná.

ʼBabilɔne zupakai ɣa ɣɛ de, eyɛsu ɣɔ,
 nu la mɔ zeída ná pɛ, eyɛsu ɣɔ.

⁴⁰ Nà ná zuvaza,

egɛvelei gè kɛɛni la ga Sɔdɔme ta Gomɔɔl

ta ti-maaɣoolii ma laaiti,

nu nɔpɛ ge la mɔ zeída ná,

nuḅuse nɔpɛ ge la mɔ zeizeiga ná,»

Ɔɔɔɣɔ GALAGI wooi ɣana.

⁴¹ ʼNuḅuseiti ta vaazu,

ti zɛɣɛ lɛkpɛmavɛ nu ɣɔvɛzu vɛle yooi gila su.

Zii vɛ bɔɔlɔai gola, ta masa golaiti ti pele ma,

ti da zɛɣɛ zou bɛla ga.

⁴² Ta-zalaḅusuiti ta mɛɛinti gaalɛɛzu ta kpɛɛinti.

Ti zupɔvɛ, ti la maawɔingɔa ɣɛa,

ti da zɔngɔ egɛ kpolodɛi a ɣɛ zɔngɔzu.

Ta zeini sooiti kɔma,

ti zeídai kpasu egɛ nu ɣila kɔɔɣɔ vai ma

ʼBabilɔne nuḅusei laalɔɣɔma.

⁴³ ʼBabilɔne masagi naama wooi mɛnigai ma,

zeeiti su ɣɛni yɔɔɣɛ,

maaɣilii lɔni ma,

taɔai so egɛ anzanui a ɣɛna doin zɔlɔɔsu.

⁴⁴ Wɛɛ, egɛ zalai é lɛɛzu,

é ɣula Zuludɛn lɔɔɔ wolai zu,

é va adavɛ laalɔɣɔma, vɛ ná la valasu,

nà vaazu, gè ti pɛ kpale ná, gaazulooma ɣila nɔ laawu.

Zɔi gè yiimazɛɣɛai la, gè naa zeí ʼBabilɔne unda.

Mazɔlɔɔ bɛ ɣa é ga kɛvele?

ʼBɛ ɣa ná-poluvaawo kuye mà?

Baala makɛ nui bɛ ɣa a lo dàalɔɣɔma?

⁴⁵ A woilo dɛɛ faazeikpasui ma

nii Ɔɔɔɣɔ GALAGI kpɛɛai ʼBabilɔne laalɔɣɔma,

ta kisu vaiti é ti bɛɛai ʼBabilɔne nuiti daalɔɣɔma.

Gaamazu ta li ga tiye egɛ togani goa nɔ,

ta ti-zeizuvɛ ɣoloɣolo.

⁴⁶ Ti zo fai ma lugi ɣa zooi bali,

ma bɛe wooi mɛnini ziiti saama.» »

«Nà faa zuḡologolo fiilei levesu Baḡilone ma ta su nuḡuseiti,

² Nà wεεinti tevesu Baḡilone, ti li, ti gaave,
ta ná-zooi zuwo.

Mazoloo maanogoi vaa voloi,
ta loo ma adave pe.

³ Mεen vili nuiti, à wa-mεεinti pili wo zili nuiti ta-mεen vili nuiti ma!
Wo zili nuiti ti mina wokomaale ga ta-ḡaka make seḡei.

A mina ná-salaḡusu niineiti make,
à ná-kooḡebai zuwuḡaaleve.

⁴ Niiti ti maawanazu, ti za,
naati ta loo bu Baḡilone yooi zu,
nu maawanaiti ta ḡe Baḡilone taazuve pe.

⁵ Mazoloo ta-yooi zulaaveḡe ga faaḡaazagi
Izilayeḡe ná-GALA Nadegai laalogoma.
Keḡe Izilayeḡe ta Zuda ti la ta-ḡALAGI looni ya,
ḡooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii.

⁶ «À vela, wo ḡula Baḡilone va, εε ge ḡogḡo unmagala!
A mina ḡe ḡogḡo va, wo va lo kpakoi wu é zeelizu ma.
Mazoloo ḡooḡo GALAGI ná-potokula voloi ve,
toḡa naa laazu ma, nii maanai é soloo.

⁷ Baḡilone ḡeni ḡooḡo GALAGI yeezu ga zanu ziawai.
E ḡeni eteai pe sosu,
ziiti pe ti ḡeni ná-dooi ḡolezu,
é ḡa tounḡi zeḡe ma.

⁸ Baḡilone loa bu ga suvile, é ḡulukpuluga.
A wolo ma! Wo ḡuloi zie ná-palaiti ga.
Tanisu toḡa valo.

⁹ « ḡi Baḡilone zaleni,
keḡe é la valoni.
Ade ḡeteve ba, εε ge li ná-zou zu.
Mazoloo tukpo vai zeelia geegologi ma,
é zeelia tonaḡiingiti ma.

¹⁰ « ḡooḡo GALAGI tukpoi ḡaalevea de ve,
à va, ade bo Siyḡn ná pe,
nii ḡooḡo GALAGI ada-ḡALAGI keeni.» »

¹¹ «À mεεinti gaazoḡa,
à mεen vuu ḡolḡiti daave!
ḡooḡo GALAGI Mεde masagiti zii niikpiga,
toozei Baḡilone ḡologolo fai ḡa é kpetai.
Mazoloo ḡooḡo GALAGI ná-potokulai ve,
sei vellei ma votokulai.

¹² A Baḡilone zigigiti so fai ma voogiti te geezu.
Niiti ti weḡezu ná ma, à ti-zeizuveti kpete,
à ada zumo nuiti doogfu!
Mazoloo deve ḡa ḡooḡo GALAGI ḡisu,
toḡa naa laazeeli,
nii é deveai Baḡilone nuiti daalogoma.

¹³ Baḅilḅne, ḁei è zeini zie wolai laave,
ḁei è naavolo wolaiti sḅḅgai,
è-ḁaabelagi zeelia, é zoloo ḁa-vaa ȳḁi ma.

¹⁴ Ḃḅḅḅ GALAGI, Fai-Pε-Maliḁii ḁonani naa ma vaa zu:
«Gaamazū ni nà nḅ ḁa gè ga GALA,
nà vaazu è vḅ ga nuḅusei ma vebēi,
ti è maaḅḅle eḁe koto kpulugiti,
Ta pile sḅḅḅ kpeeī loo è ma.» »

Aniiti kpεε ḂALAGI, Fai-Pε-Maliḁii

¹⁵ Ḃḅḅḅ GALAGI zooi ḅeteni ga ná-zobogi,
é eteai laani ga ná-ḁimalai,
é geegḅḅḅ zuvieni ga ná-keleḁeḁeḁe.

¹⁶ A devei veena, zieiti ta ḁa ḁaale ba geezuve,
tonaḁiin golaiti ta le, ti zegḁe zou ḅela ga.
Toḁa ḁa mainmain ḁula tonai ve,
fiileiti ta ḁa ḁula ti-makesuveiti.

¹⁷ Nuḅusei pε ka ḁa ḁe ga ḁimalala nu ná-faaḁwεgi zu,
ȳεliḁi nui kpein ka ḁa unfe ga ná-kḅḅḅ ganigi nii é kpεtai,
mazḅḅḅ kḅḅḅ ganigi naati ta nḅ ga wafuun gani,
zenvu viile la ti zu.

¹⁸ Ta nḅ ga wafuun gani, ȳεḁḁulasu ḁεewotii nḅ ve,
ti pε ta levesu, ti ḅe,
siegi zu Ḃḅḅḅ GALAGI wuzegḁezu la ti laalḅḅma.

¹⁹ Tḅun ge la ga ti ḁevele,
tḅungi é ga Izilayeḁe ná-naavoloi.
Tḅun tḅ ḁa é ga eteai pε kpεe nui,
tama Izilayeḁe wolodamai ḁa ga tḅun nḅnḅ.
Daasei ka ba ga: «Ḃḅḅḅ GALAGI, Fai-Pε-Maliḁii».

Baḅilḅne ḁaabelagi

²⁰ «Baḅilḅne, è ḁeni zḁa ga kpekpekpuai, ta kḅḅḅ zḅḅlai.
Da ḁa gè è zegeni, gè ziiti suḅulukpulu ga ḁe,
gè masadaiti koloḁolo ga ḁe.

²¹ Da ḁa gè è zegeni, gè sooiti
ta ti ḁḅma nuiti suḅulukpulu ga ḁe.
Da ḁa gè è zegeni, gè kḅḅḅ wotoloiti
ta ti ḅize nuiti suḅulukpulu ga ḁe.

²² Da ḁa gè è zegeni, gè zunuiti
ta anzanuiti suḅulukpulu ga ḁe.
Da ḁa gè è zegeni, gè kεwola wḅḅiti
ta buzegḁe niinεgiti suḅulukpulu ga ḁe.
Da ḁa gè è zegeni, gè zunu loungoiti
ta anzanu loungoiti suḅulukpulu ga ḁe.

²³ Da ḁa gè è zegeni, gè baala make nuiti
ta ta-vaala kpulugiti suḅulukpulu ga ḁe.
Da ḁa gè è zegeni, gè tii ḁεε nuiti
ta ta-nikeiti suḅulukpulu ga ḁe.
Da ḁa gè è zegeni, gè kundiḁi wolaiti
ta tukḁḁaaleve nuiti suḅulukpulu ga ḁe.

24 «Kεε, wa ka názu
velei gè vaazu Babilone zalazu la, ta ná-taaveaiti,
faa jou kpein faa zu ti keeni ga Siyon,»

Goofo GALAGI wooi gana.

25 «Nà wuzegezu è laalofoma,
faa zugologolo gizei,
dei è eteai pe kologolosu,»
Goofo GALAGI wooi gana.
«Gè yeewuzegesa è laalofoma,
nà è gilikilisu, è zega fasaiti maazu,
gè è ge ga gizei nii abui galani.

26 Nu la kotu nape segea è vo be
pele woizuve vaa zu, baa buulaa vaa zu.
Da ge ga tevebai yeenape,»
Goofo GALAGI wooi gana.

27 «À poogiti pile zooi zu!
A puugiti fe ziiti saama!
A ziiti pe toli Babilone laalofoma,
à Alalate ta Mini ta Asakenaze masadaiti toli daalofoma.
A koo gundigiti teve, ti nuiti daaseigi zewe daalofoma.
A yeevee sooiti ma ege koto kpulu golai!

28 A ziiti pe toli, ti va daalofoma,
Mede masagiti boba ta ta-gundigiti,
ta ta-lukpogaaleve nuiti,
ta zooiti kpein ti zeini ti unda.

29 Zooi jikpiga mazoba Goofo GALAGI yiima vai laazeelia Babilone laalofoma,
é ná-zooi valibo, é ge ga zooi kologologai,
é vala nua ma ta zei ga.

30 Babilone zalavusu gezeti ti loogoga kooi goo vai va,
ti looguai yega sigigi zu, ti-zebai bega.
Ti geni ege anzanu goiti.
Abui vilini ti-zeizuveti ba,
ná-pelelave ma zogogiti ti galegale.

31 Kpize nuiti ta bogo beezu,
keelaiti ti da bogo be,
ti zeeli Babilone masagi vo be,
ti va ma wooi laazeeli ma ga
ná-taai zoga ná pe.

32 Zie maalevesuveti ti zoga,
abui ga sosu seeligit ba,
dualuagi lo salavusuiti su.»

33 Mazoba Goofo GALAGI, Fai-Pe-Maligii, Izilayele ná-GALAGI wooi gaa:
«Babilone maawingo, ta gogolosu su,
ege zooi kevele beteai molo loga vai ma.
Nágo ve na, teve voloi va zeeli.»

Zeluzalame ná-kotoi ga gula

34 Zeluzalame ge ma: «Babilone masagi Nebukadenezal miini,
é suvole, é zeni gana ege naka zupakai.
E kpoleni ege suai maayikiai,

é kogi zulaave ga nèezuve pe,
naa volu é pìlini ya.»

³⁵ Siyon nuɓuseiti ti ge ma:

«Toomai kpein Baɓilɔne boni ga ze gá dòinti,
é naa ma zalai zoloo!»

Zeluzalɛme ge ma:

«Mà jamai é vuuni, naa la Baɓilɔne nuiti unma!»

³⁶ Naa ga é ba, Gɔɔɔ GALAGI wooi gaa:

«Wele, da-vai ga niina zèa,
gè gaso zegɛa ga da-votokula vai,
nà vaazu ná-zie wolai voozu su,
gè ná-zieungi vo su.

³⁷ Nà Baɓilɔne geɛzu ga kotu zigigi no,

koveiti seizuve,
é ge ga laavoo ani ta jɛɛɗula ani,
nu nɔpe ge la mo gea ná.

³⁸ Niizu de, Baɓilɔne nuiti pe keɛve egɛ zalaiti ti da ziko,
ta zikozu egɛ doɓo zuaiti.

³⁹ Siegi zu ti geɛzu unga la wuulee,

nà ta-vetii gevele ɓete
gè dooi vu ti-la, é ti zo,
nii a ke ti goozune,
ti niimenii wo ga gɔɔɔ niimenii,
ti la mo gaazuzegɛa ma eyesu pe,»
Gɔɔɔ GALAGI wooi gana.

⁴⁰ «Nà li ga tiye ti-vaazuve egɛ baala zivoiti,
egɛ baala sine wolaiti, ta boli zine wolaiti.»

Baɓilɔne ná-lebiyai gɔwɛgi

⁴¹ Naa zieve gale, Sesake zogai?

Koo, tɛi eteai pe ge geɗi maamusezu!

Koo, Baɓilɔne gea ga adave ná goloɗologai ziiti pe saama!

⁴² Kpoloɗɛi lea Baɓilɔne ma,
ma lakpatakpagiti ti maaɓɔlega ga keɗaaɓaai.

⁴³ Ná-taaiti ti gea ga ada goloɗologaiti,

zou vooi é ga tevehai,
zooi nu la zeini su,
ve fulu nu nɔpe ge la levesu ná.

⁴⁴ Gɔɔɔ GALAGI ge ma:

«Nà wuzegɛzu Bele laaloɗoma,
Baɓilɔne ná-galagi,
toɗa unpilisu ga naa, nii é kpoleai.
Ziiti ta ɓe niina li vai va po be.

Anɛɛ Baɓilɔne zigigi ɓoɗɔi woloa!

⁴⁵ Wɔiti wo ga nà-nuɓuseiti, à gɔla ná zaama,
ɛɛ ge yeɗvu magala,
à maagooza Gɔɔɔ GALAGI ná-ziiɗaawanai va.

⁴⁶ A dama, wo iɗo ge mina leve,
wo zasu mina ɓali ga ti ge wooiti,
ti ɓizezu zooi zu!

Wa wooi ta meni konagi tɛi su,
 wo taɣili meni poluma ɣonagi,
 toomai ɣa ɔɔɔa zooi zu,
 kundigii ɣa wuzegɛ zɔi laalɔɣɔma, ɛ kpe.

⁴⁷ Naa ɣa ɛ ba, foloi tanigaa ta ɔaazu,
 yeei gɛ wuzegɛzu la Babilɔne ɣɔɔɣɔ ganigiti daalɔɣɔma.
 Ná-zooi kpein ga lɔ unfegi zu,
 ná-nuiti ti maawanazu, ti za,
 ta ye laani nɔ taa zaamave.

⁴⁸ Geeɣɔlɔgi zu ta zooi ta ti zu aniiti
 ta ɣoozunɛ, ti zɔngɔ Babilɔne ná-faa zu,
 mazɔlɔ koloɣolo nuiti ta zegɛ lekpɛmave nu ɣɔvezuve,»
 ɣɔɣɔ GALAGI wooi ɣana.

⁴⁹ «Mazɔlɔ Babilɔne maanɛɛɛ ɛ loo bu
 tɔɔzei Izilayeɛ nuiti faa zu, ti zaani,
 egɛvelei nɔ ɛ ma mɔinmɔin paani la eteai zu ná pɛ.

⁵⁰ Wɔiti boɣa zɔkpɔi ɔoolaai wo ɔa,
 à li, à mina ye loni kpe!
 Wa ɣena ɣoozama, à ɣize ɣɔɣɔ GALAGI zu,
 ta Zeluzalɛme ná-fai ɣɛ wo yiima!»

⁵¹ «Gi ɣeni unfegi zu,
 siɛgi zu gi ɣeni poomugiti menisu da.
 Unfegi lɔɔni gi ɣaazu,
 tɔɔzei wɛɛinti ti lɔɔni
 ɣɔɣɔ GALAGI zeɛi ma ada ɲadegaiti.»

⁵² «Naa ɣa ɛ ba, foloi tanigaa ta ɔaazu,
 yeei gɛ wuzegɛzu la
 Babilɔne ná-kɔɔɣɔ ganigiti daalɔɣɔma,
 nu maawanaiti kpain gooi ɣa ɣɛ
 ná-zooi zu ná pɛ,»
 ɣɔɣɔ GALAGI wooi ɣana.

⁵³ «Anɛɛ ni Babilɔne a la le geeɣɔlɔgi zu,
 ɛ lɔɣfuzuve ɣɛ ná maazuve,
 nu la zooga ɛ ɔa ɔɔɣu ba,
 ná devei ve faa zugoloɣolo nuiti zea,
 ti zoo ti zeeli ma,»
 ɣɔɣɔ GALAGI wooi ɣana.

⁵⁴ Kpee wooi ɣa menisu, ɛ zegɛ Babilɔne,
 faa zugoloɣolo zɔngɔ woo wolai ɣa zegɛzu
 ma yooi zu.

⁵⁵ ɣɔɣɔ GALAGI ɣa ɛ ná ɣologolosu,
 ɛ kpee woo wolai ɣaabe.
 Sili nuiti ta zɔngɔzu
 egɛ zie wolaiti ma lakpatakpagiti,
 ti-lu golai da ɣula.

⁵⁶ Faa zugoloɣolo nui ɣana maaɓuɣa ba,
 toɣa ɔaazu laalɛɛzu bu,
 ɛ ná-kɔɔɣuluɓaiti so ga duɔiti,

é ta-ḡoḡḡ mēinti galeḡale.

Mazḡḡḡ Ḡoḡḡ GALAGI ḡa ga GALA soogai salai wosu,
é naa ve ɛɛ gilagilagi ya, nii soloogai ma.

⁵⁷ «Nà dḡoi losu ná-nu wolaiti da, ta ḡima nuiti,
ta ná-kundiḡiiti, ta ná-tukpḡḡaaleve nuiti,
ta ná-salavusu ḡɛɛiti.

Ta niimenii wo, ḡoḡḡ niimenii,
ti la mḡ ḡaazuzegēa ma eyɛsu pɛ.»

Masa golai woo ḡana, daa ga Ḡoḡḡ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii.

⁵⁸ Ḡoḡḡ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii wooi ḡaa:
«Babilḡne ná-siḡi golaiti ta ḡoloḡolosu jɛḡɛɛin,
ná-siḡidaḡeti ti ḡaaḡoozaai, ta ḡala ga abui.
Naazu nuḡuseiti ti ta-wotii ḡea nḡ fuun,
ziiti ti botii ḡea abui nḡ vɛ.»

Keela woo zɛvɛi piligai Efelate wu

⁵⁹ Wɛɛ, kalagiti kaa GALA goo wo nui Zelemi ti woni ga Selaya, Neliya ná-doun zunui,
Maaseya ná-dounloin, nii é ḡeni ga ti-zeizuvɛ ma ḡundiḡii, siḡi zu ti ḡeni liizu la Babilḡne
ta Zuda masagi Sedesiyase. Naa ḡeni ga naa ná-masadaí ma ḡona naanisiɛi.

⁶⁰ Zelemi naati sɛvɛni, é pu sɛvɛ bili gila su, nimiza vaiti kpein ti maanɛni ti zei Babilḡne
ma, de bosu wooi nii kpein é woni Babilḡne ná-faa zu.

⁶¹ Zelemi ḡeni Selaya ma: «Da zeelina Babilḡne, ḡa dama kpɛ è niima wooiti kala fḡon
ga woo wola.

⁶² Naa volu, ḡa ḡe ma: «Ḡoḡḡ GALAGI, ḡa bḡḡ ḡa è boni ga taai nii ḡa wolo, nu la zeida
ná, sua la zeida ná, naa ḡa ḡe ga tevebai zu eyɛsu ḡḡ.»

⁶³ Siḡi zu è besu la ga niima zɛvɛi ḡala, ḡa kḡtui ḡili ba, è pili Efelate zic wolai ma valii
ḡomavɛ,

⁶⁴ é ḡe ma: «Babilḡne maa ḡa bḡḡlesu ga zic, ga nii ḡevele, é jɛɛɛ, é la mḡ wuzegēa pɛ, é
va ḡula nimizai zu Ḡoḡḡ GALAGI seizu ma.» »

Uɛ ḡa Zelemi laawooiti kwɛgai ná.

52

Zuda masa gaabelagi Sedesiyase

(2 Masagiti 24:18-20;

2 Dḡḡ Sɛvɛi 36:11-12)

¹ Sedesiyase ná-konagi ḡeni ga puufele maazu ḡila (21), siḡi zu é zeini la ga masagi.
Kona puugḡ maazu ḡila (11) ka é kɛni masadaí zu Zeluzalɛme. Dee laa ḡeni ga Ḡamutal,
Liḡina nui Zelemi ná-doun anzanui ḡeni de.

² E Ḡoḡḡ GALAGI wanama vai ḡeni ga Yɛḡoyakime ḡevele fai pɛ su.

³ Niima vaiti kpein ti ḡeni mazḡḡ Ḡoḡḡ GALAGI yiḡaawanani Zeluzalɛme ta Zuda
yooi pɛ ma, ta é ḡeni pḡ ga é ti bɛ ḡoba poun.

Sedesiyase ḡakani Babilḡne masagi laalḡḡma.

Zeluzalɛme zo fai

(2 Masagiti 25:1-7;

Zelemi 39:1-10)

⁴ Sedesiyase ná-kona taavugḡi alugi vuusiɛi ma volo vuusiɛi ma masa fai zu, Babilḡne
masagi Nebukadenɛzaal vaani ga ná-kḡvɛbɛi pɛ Zeluzalɛme laalḡḡma, é ná zei kɛɛ su.
Ti pḡḡ zigiḡiti toni daalḡḡma, ti kaku taai ma.

⁵ Taai zeini kɛɛ su eyɛsu masagi Sedesiyase ná-masadaí ma ḡona puugḡ maazu ḡilasɛi
(11).

⁶ Alugi naanisiɛi ma volo taavuugɔi ma, pului ɔini gola taazuwe, daamiani nɔpe ge la mɔ ɣeni ná zooi zu nuɔuseiti be.

⁷ Baɓilɔne nuiti ti zɛgei wɔɔni taa ma zigigi va. Kpidii vɛai ma, masagi ta Zuda zalavusuiti kpein ti velani. Anɛɛ ni Baɓilɔne zalavusuiti ti latiga ɣeni de taai ma, ti ɣulani taai va ga peɛla vɛlei nii é sigi felegɔiti zɔɣɔzuwe, masagi ná-kpelei ɣobawe. Ti liini ga pelei nii é liizu Zuluden ma vɛtu nɛmɛi zu vɛlei.

⁸ Kɛɛ Baɓilɔne zalavusuiti ti vilɛni masagi Sedesiyase volu, ti kɔɣɔzumɛɛn Zeliko nɛmɛi zu. Ná-salavusuiti kpein ti vazani ba.

⁹ Baɓilɔne nuiti ti masagi zoni, ti lii la Baɓilɔne masagi vɔ Liɓila, ɢamate yooi zu. Miná ɣa masagi Neɓukadenɛzaal ná-tukpɔi ɣaaleveni ná.

¹⁰ Baɓilɔne masagi Sedesiyase ná-doun zunuiti paani ti-ɣɛɛ ɣaazu. E Zuda ɣundigɔi wolaiti pɛ paani Liɓila.

¹¹ Naa volu é Sedesiyase ɣaazuɣɛɛɛti goloni su, é gili ga kɔlu ɔi yɔɔɣɔ felegɔ, ti lii la Baɓilɔne ga é vili kasoɔi ɣa. Sedesiyase yɛni ná eyɛsu saa voloi zeeli.

Zuda nuɔuseiti dii vai duɔlai zu

(2 Masagiti 25:8-21;

2 Dɔɔ Seveɔi 36:17-21;

Zelemi 39:8-10)

¹² Baɓilɔne masagi Neɓukadenɛzaal ná-masadai ma ɣona puugɔ maazu taavusɛi (19) ma, alugi ɔɔɔɔɔɔɔi ma volo puugɔi ma, Neɓuzaladan lɛɛni Zeluzalɛme, masagi make nuiti ta-ɣundigɔi ɣeni de, é ɣeni ga nu wola Baɓilɔne masagi ná-koizuve.

¹³ E ɢɔɣɔ GALAGI zeɛ vɛlei ta masagi ná-peɛi ɣala, ta Zeluzalɛme vɛɛɛti pɛ, ta peɛ ɔiigiti pɛ.

¹⁴ Baɓilɔne ɣɔvɛbeɛi kpein é ɣeni masagi make nuiti ta-ɣundigɔi volu, ti sigigiti goloni niiti ti Zeluzalɛme maɣakuni.

¹⁵ Naa vɔluma, masagi make nuiti ta-ɣundigɔi Neɓuzaladan liini ga nuɔusei ɣilazuve nii é yɛni taazuwe, ti zaama peɛyɛgeɛi niiti ti valani, ta niiti ti ɔɣɔ veeni Baɓilɔne masagi ya, naa vɛɛ ɣɛɛligi nui mɔtaɛti ba.

¹⁶ Kɛɛ é nuɔusei ɣilazuve yɛni ná, bala nuiti, ti ɔa botii ɣɛ leezen beɛɛti su, ta kpalagiti.

¹⁷ Baɓilɔne nuiti ti kɔlu ɔi kpɛɛgiti galeɣalɛni, niiti ti ɣeni ɢɔɣɔ GALAGI zeɛ vɛlei wu, ta wotoloiti, naa vɛɛ zie ligi wolai va é ɣeni ga kɔlu ɔiigɛ, é ɣeni zeini koizuve. Ti liini ga kɔlu ɔiigɛ tɔnati pɛ Baɓilɔne.

¹⁸ Ti zuvu zo ganiiti ta peluiti, ta salava zo sɔɔlaiti, ta ɣama vaza anɣakaiti, ta ansanɛ seɣe ɣakaiti, ta kɔlu ɔi sɔɔlaiti kpein seɣeni, niiti botii ɣeni ɣɛɛzu ga tiye ɢɔɣɔ GALAGI zeɛ vɛlei wu.

¹⁹ Masagi make nuiti ta-ɣundigɔi sɔɔlaiti seɣeni, ti beɛai ga zanugi ta walii, koko wolaiti, abu zeɣe aniiti, ta ɣama vaza anɣakaiti, naa vɛɛ zuvu zo digiiti ba, fitina zeɛ aniiti, ta ziawɔiti, naa vɛɛ digiiti ba.

²⁰ Kpɛɛ felegɔiti, ta zie ligi wolai, ta nɛɛ zine wola puugɔ maazu felegɔiti (12), é ɣeni zeini ti ɣa, ta wotoloiti niiti masagi Salomɔn ti beɛni ɢɔɣɔ GALAGI zeɛ vɛlei vaa ma, nu nɔpe ge la beɛni ti-wuɣɛɛɛi lieɣɔi ɣwɛɛ ga kɔlu ɔiigɛ.

²¹ Kpɛɛɣi ɣilagilagi zɔligɔi ɣeni ga mɛteɛ taavuugɔ, kpui ɣɛ ga mɛteɛ ɔzita, zɛgei ɣɛ suwe, gaɣɣilini ga nu yeebeɣa naanigɔi ta zeina ɔɣɔ maazu, naa lieɣɔi.

²² Seiga felegɔ beɛni kpɛɛgiti faa ma ga kɔlu ɔiigɛ, ti ɣilagilagi zɔligi ɣeni ga mɛteɛ felegɔ ta tukpe (2,5). Kɔlu ansa vɛɛvɛɛgiti ti vilipiligai ɔɣɔ zu eɣɛ yɔɔɣɔ, naati kakugai seigaiti ma, gelenade gulu waai vaɣɣulabaiti zeɛɛɛɛgai ti va, ti pɛ ga kɔlu ɔiigɛ.

²³ Gelenade gulu waai vaɣɣulabaiti ti beɛai ga kɔlu ɔiigɛ, é ɣeni ga puutaavuu maazu ɔzita (96), nii kpein é ɣoolini ma, é ɣeni ga ungila (100).

²⁴ Masagi make nuiti ta-ɣundigɔi zalaɣa ɣula ɣundigɔi wolai Selaya zoni, ta Sofoni é ɣeni ga ná-seikobai, ta zalaɣa ɣula nu savagɔ ti ɣeni GALA sei vɛlei laave makesu.

²⁵ E salavusu gundiḡi ḡila soni, nii é ḡeni ga salavusuiti ta-vaagaaḡulaba nui, ta nu lofela masagi ná-tenébo nuiti saama, ta seve ḡe nui nii é ḡeni nuiti daaseigiti sevezu salavusu vai zu, to balaa é ḡeni ga kooebe gundiḡi gila, ta Zuda zunu vuulozita (60). Naama nuiti pe ti ḡeni Zeluzaléme taazuve.

²⁶ Neḡuzaladan liini ga tiye Baḡilone masagi vo be Liḡila.

²⁷ Naa ti pe paani náve no, Gamate yooi zu. Uele ḡana Zuda liini la duolai zu, maagfooza ná-zooi va.

²⁸ Wele nuḡuseiti tieḡi va, niiti Neḡukadenzaal liini ga tiye duolai zu: konagi lofelasiéi, Zuda nu waasavago nu vuufelego maazu savago (3.023).

²⁹ Neḡukadenzaal ná-kona puugo maazu losavasiéi (18), é liini ga nu undosava nu vuusavago maazu felego (832), é zegé ga tiye Zeluzaléme.

³⁰ Neḡukadenzaal ná-kona vuufelego maazu savagói (23) ma, masagi make nuiti ta-gundiḡii Neḡuzaladan liini ga Zuda nu undofela puunaani maazu loolugo (745), ti kpein tieḡi ḡe niina ga nu waanaanigo undozita (4.600).

Yegoyakin maavaaye fai

³¹ Kona vuusavago maazu lofelai (37) ḡeai ma Zuda masagi Yegoyakin ve duolai zu, Evile-Melodake zeini ga Baḡilone masagi. Naama ḡonagi ma alu puugo maazu felegói (12) ma volo vuufelego maazu loolugói (25) ma, é Yegoyakin maavaayeni, é kula kasoi ḡa.

³² E ḡeni boezu po ga pagó. Naa volumna é tosu veeni zea é bude zoma masagiti tonóiti maazu, niiti ti ḡeni ba Baḡilone.

³³ E zobogi veeni Yegoyakin ya ga naa mina mo kasoga zegéi loo ḡaba. Naa volumna é ḡeni laamiizu niina masagi ná-taḡalii ḡa sii ma voloi pe su.

³⁴ Baḡilone masagi maavaiti kpein kéeni, é da ti gaagula ba, folo-o-folo, sii ma voloi pe su, eyesu saa yeei zeeli.

Zelemi Ná-Golo Wooiti Sevei lozeizuve ma woo mɔungiti

Golo Woo Zevei ɔa ga kidafaawu zewe é Zeluzalɛme taa wolai ɔologolo fai zuɔulazu. Nui nii é Golo Woo Zevei ɔeai, to ɔoɔi é la ɔoɔi leeni, keke Zuifu zewe ɔe nui tanigaa ta keletien zewe ɔe nui tanigaa laawe da ga Zelemi ɔa é sevei. Tei sevei nii ɔezu é lo Zeluzalɛme ɔologolo fai va, keewe ege sevei nii zeweve kona undoolugo puulɔsava maazu lozilai (586) vɔluma, Zeluzalɛme ɔologolo siegi zu, aisa Yesu Kilista va zoloo, keke keewe aisa kona undoolugo kona puugo maazu lozilai (516) yeelugo, aisa Yesu Kilista va zoloo, siegi zu Zeluzalɛme loga la volu, ta GALA sei velei laalao siegi zu. Keewe ege nui nii é sevei nii ɔeai, é ɔeni vulua Zeluzalɛme ɔologolo siegi zu, kona undoolugo kona vuulɔsava maazu lozilai (586) ma, aisa Yesu Kilista va zoloo.

Golo Woo Zevei zu ná pe soolei ɔa é deezu Zeluzalɛme ná-faa zu. Anee ni Babilone ɔoo ɔogi ɔa é looni Zeluzalɛme, é ná ɔologolo, Golo Woo Zevei zewe nui ɔe naama vai ɔeeve, tozei GALA ná-tukpɔɔaalevei ɔa é Zuda yooi ma (1:12). GALA ge Zuda loɔani ga Babilone nuiti doo vai zooi zu. Keke naa pe su, Golo Woo Zevei zewe nui ɔi ge looni GALA ná-woogegiladai zu. Ná-ziiɔolɔi zaama, é ɔeni ma: «Gooɔo GALAGI zu la ɔolaa ga ná-woogegiladai, kwe ge la ná-maawoingai va» (3:22). Naa vɔluma seve ɔaaɔelage ga GALA falii nii a ke GALA ge Zuda ze volu ga pago.

Unsosuve

1. Soolei tozei GALA ná-tukpɔɔaalevei é ná-nuɔuseiti daalooɔma, ta Zeluzalɛme ɔologolo fai (1:1–2:22).
2. Sevei ɔee nui ɔi ge looni GALA ná-woogegiladai zu, ta é naa ná-kpɔbai valini (3:1-66).
3. Zuda nuɔuseiti ta-maanooɔ wolai ma zooi (4:1-22).
4. GALA falii Zuda yooi ze vai zu volu ga pago (5:1-22).

Zeluzalɛme, ege poanzai ti ɔelɛai ba

¹ Ee! Wele to ɔila ba gaaleidai,
taa wolai nii nuɔusei moinni su!
Toɔɔɔulani ziiti saama,
wele, é ɔea ege poanzai.
Mɔungi, é ɔeni ga masa anzanui zou zeweiti unda,
to ɔa niina é duola wotiiti kpein keezu.

² Toɔa piizu ɔoloi ɔa piin,
gaazudeiti ta yeizu komagaveti.
Niiti kpein ti ɔeni ga ná-weeinti,
ti taɔila kpalaa ge la gaaneenezu.
Boolaiti pe ti woyani,
ti pe ti ɔe niina ga sili nuiti.

³ Zuda nuiti ti lia zou ɔili su,
ti ɔolaa vɔluma ga nimizai ta duolai.
Wele ba, é zeini zii ɔiligiti saama,
é la ziilei soɔosu.
Kpee nuiti ti yeezeelia ma
kidaaviligiti saama.

⁴ Siyon veleiti ti laa ɔoloi zu,
mazoloo nu la mɔ vaazu ná, fetiiti su.
Ná-pelela bogiti pe ti ɔologologa,

ná-zalaḡa ḡula nuiti ta kpalagi wosu,
 ná-anzalopoiti gaazuḡilivə,
 naa pə ka ga ziiḡoloi Siyən və.

⁵ Sili nuiti ti vəniga ma,
 sakpeḡḡḡḡiti ziileida.

Mazḡḡḡ Gḡḡḡ GALAGI ziizooləa
 ná-to kologologiti məin vai zu.
 Ná-doungoiti ti lia,
 sili nuiti ti ti lo duḡlai zu.

⁶ Siyən nuḡuseiti ti valaga
 ta-lebiyaiti pə ma.

Ta-ḡundiḡi wolaiti kəvəvə eḡe dopaiti,
 ti la mə ani nəpə sḡḡḡni, ta mi,
 ti da li ga ḡizaa, zəvə la mə ti ya,
 ti va ḡula dosoi ya.

⁷ Ná-maanḡḡ voloiti su, voloi é ḡeni levetevesu da,
 Zeluzaləme ḡi ge loa
 nii kpein su

é ḡe ga zeḡḡli pagḡiti məungi.
 Siḡi zu ná-nuḡuseiti ti lḡḡni la sili nuiti zeezu,
 nu la ná a ḡo ti va,
 sili nuiti ti ḡeni ḡeḡḡulazu su,
 tḡzei é ḡologologa.

⁸ Zeluzaləme ná-kotoi wola zeizeida ḡoozu,
 naa ḡa é kəa é ḡḡzḡa.
 Niiti kpein ti ḡeni maamusezu,
 naati ta niina suvəzu, ta ḡena kabei ḡaa.
 To ḡḡḡi, toḡa kpalagi wosu,
 é da ḡula volu.

⁹ Ná-alu kaa ḡamai ma ḡḡzḡi vogiti ta ná-seḡeiti su,
 é la ḡiḡaiziəni gaabelazu və zu,
 ná-tooḡ ḡulavə filiba,
 nu la koba, é va tənə.
 E ḡe ma: «ḡḡḡḡ GALAGI, wəvə nə-nimizai va,
 wəvə vėlei sili nui pile sḡḡḡsu la.»

¹⁰ Sili nuiti ti yeevəa
 ná-naavoloiti ma məvə.
 To ḡḡḡḡ zii ḡiligiti kaani,
 ti lo ná-seizu ḡadegai zu.
 Kəvə toun, Maligii, é to seini ma,
 ga ti mina ḡe da-ḡaalebai zu.

¹¹ Ná-nuḡusei pə ka ḡalasu,
 ti da daamianigḡi ḡaiziə,
 ti ti-yeḡḡli pagḡi pə fea daamiani fai zu,
 nii a kə ti yiila.

«Pəvə, ḡḡḡḡ GALAGI, wəvə,
 vėlei wḡinzeḡeai la!»

Zeluzaləme ná-gəlb wooi

¹² «Wḡiti pə wo levesu və vėlei, niima maanḡḡi la zeelini wo ma.

A wɛɛ, wo ɣida bu,
 nu nɔpɛ ná-taɓa la dɛ zeelini nii zu,
 nii gɛ sɔlɔɔsu,
 nii Ɔoɔɔ GALAGI daa mà,
 ná-ziiɣaawana wolai ma voloi.

¹³ E abui yeida, é zeɣe geezuwe,
 é ɔa, é lɔ kpùsei zu.

E baliiti tɛa tùɔɔ,
 é tòkaga ga pòluvelei.

E ɓetevea bà mɛtu,
 ma zeeɓɛi ɣa bà yeenɔpɛ.

¹⁴ Zeei nà-tɔ koloɣologiti gilia ba,
 ti laani ɓoɔɔ maazu eɣɛ galui,
 ti lɛ, ti zeɪ kòbu.

Maliɣii sèbɛi zuzaa,
 é dɔa sili nuiti zeezu,
 niiti gɛ la zooga faa nɔpɛ kɛɛzu ga tiye.

¹⁵ Maliɣii nà-salavusu ɣɛzeiti kpɛa,
 niiti ti ɣɛa nòun ba.
 E salavusuiti tolɪga dàalɔɔma,
 nii a kɛ é nà-nu niineiti sugologolo.
 E sùɣologologa, nɛi gɛ ga Zuda ná-Siyɔin,
 eɣɛ nu a leezen ɔu kɔɣɛi zu.

¹⁶ Naati pɛ faa ɣa gɛ wɔlɔzu su,
 ɣàazudɛi pɛ ge ɔua,
 mazɔlɔ ɣaanɛɛɛ nui maagooza bà,
 toɣa a la ziiɪlaa.

Dòinti pɛ ti ɣaaleida gola,
 tɔzei sili nui zobo zɔlɔga.»

¹⁷ Siyɔn yeelɛɛni geezu,
 nu nɔpɛ ge la ɣaanɛɛɛni.
 Ɔoɔɔ GALAGI ná-devei ɣa
 é Izilayeɛle zeɪnɔɔɔiti kɛa ga sili nuiti.
 Zeluzalɛme ɣɛa
 ti ɣaazu ga kɔzɔba anii.

¹⁸ «Ɔoɔɔ GALAGI zɔlegɛ, é naa ɣɛ,
 mazɔlɔ gɛ la ɣoloni ná-deveiti bɛ.

A woilo, nuɓuseiti pɛ,
 à nà-kpɔlɔiti pɛtɛ!
 Dòun ɓeaiti ta dòun lakpagiti
 ti lia duɔɪai zu.

¹⁹ Gɛ woogulani nɛɛnɔɔɔiti ma,
 kɛɛ ti yàavani.
 Nà-zalaɣa ɣula nuiti ta nà-kɛwolaiti
 ti zaani taazuwe,
 ti ye daamiani gaizɛ vai ma,
 ti ɔa zɛbɛ zɔlɔ ɔolu.

²⁰ Ɔoɔɔ GALAGI, nà-kpɔlɔi ɔɛtɛ!
 Kòozuwe ɣɛa nɔ yupuyapa,

ziiḡolḡa kòozu,
mazḡḡḡ ge kololalai ḡḡeni gola.
Boḡa zḡkpḡi ḡa bḡlasu dḡinti ma etea velei,
peḡwu velei, eḡḡ nḡ nḡ ḡḡ saai ḡḡḡi ḡḡa.

²¹ Ta kpḡla gooiti mḡnisu,
nu nḡpe ge la ḡaanḡḡḡzu.
Sili nuiti pe ti nḡ-maanḡḡ vai zuḡwḡḡga,
ḡḡḡni ti ve gola ga ḡ naa zeḡ mḡ.
Foloi ḡ ma vaa woni, ḡ vaa la,
nii ḡ zeini mḡ, ti naa ḡḡḡalai zḡḡḡ!

²² Weḡḡ fḡḡn ta-zuḡḡuyai va,
ḡ ti zo da
eḡḡvelei ḡ sḡni da
nḡ-tḡ koloḡologiti faa zu!
Weḡḡ, nḡ ḡalasḡ nḡ ḡḡ,
zii ḡana wana.»

2

Zeluzalḡme taai
ta GALA sei velei ti ḡologolo fai

¹ Ee, Maliḡii ná-ziiḡaawanai zu,
ḡ Zeluzalḡme maalḡḡḡua ga tonaḡiingi!
E Izilayeḡe ná-lebiyai ḡulaa geezuve,
ḡ pili ya zooi ma!
Sieḡi zu ḡ yiiḡaawanani la Siyḡn laalḡḡma,
ḡ yeemani ga ná-kḡḡoloma anii nḡ ve.

² Maliḡii la maawḡinḡaa ḡḡeni,
ḡ Zakḡḡe ná-peḡyeḡḡḡti pe kpḡleni.
E yeḡi ná-ziiḡaawanai zu,
ḡ Zuda laa wolaiti pe koloḡolo, siḡḡi ti ma,
ḡ masadai ta ma ḡundiḡiiti puuni ya zooi ma,
ḡ ḡaaḡula ti ma.

³ Ná-ziiḡaawana wolai zu,
ḡ Izilayeḡe ná-zobogi pe koloḡoloni.
E ḡḡḡ zoni, ḡ la ti maaloboni
sieḡi zu ti zili nuiti ti vaani la.
E abui ḡaazoga ná-nuḡuseḡti pḡ be,
naa ti-maaḡoolii pe galani.

⁴ E ná-mḡḡin zumḡḡḡga eḡḡ nu zili nui,
ḡ zeezai veḡ ma ga ḡ va pili.
E ḡḡḡ le ga gi zili nui ve,
ḡ naa kpein paa, nii nu ḡaazu ḡḡa ḡulazu ba.
E ná-ziiḡaawanai vua eḡḡ abui
Siyḡn GALA sei velei ma.

⁵ Maliḡii gi zoni eḡḡ gi zili nui,
ḡ Izilayeḡe ḡleni
ta ná-peḡḡ vapagiti pe,
ḡ ná-siḡḡḡiti golowolo,
ḡ ziiḡoolḡi ta kidaaviligi lḡ
Zuda nuḡuseḡti su adaḡḡ pe.

⁶ E ná-kpelei ma zasai ɣatani,
ná-gaaleba wosuɛ ná ga sei ɛlei, é miná ɣologoloni.

Siyon, Ɔooɣo GALAGI zeemai woni
feti voloiti ma ta dooɣo foloiti.

Ná-ziimaleɛɛi ma yiɣaawanai zu,
é baagɣulani masagiti ma ta zalaɣa ɣula nuiti.

⁷ Maligii la mɔ ná-zalaɣa ɣulazuɛ ɔɔ,
é ɣelea sei ɛle ɲadegai ɔa,

é zeni ná, é loo sili nuiti zeezaama,
Siyon ɛle ɔapagiti ma zigigiti.

Ti-wooi ɣa ɣulazu Ɔooɣo GALAGI zei ɛlei wu
egɛ feti voloi.

⁸ Ɔooɣo GALAGI deveni
ga é Siyon zigigiti golo.

E galui laani ma, gaa ɔa ɣe soli,
é la inɛinɛni ga golo vai.

E sigi felegɔi pɛ doɣani,
tama ti felegɔ pɛ ti ɣoloni.

⁹ Taai laaɛɛ ma bogiti ti ɔua ya,
é ma zɔɣɔgiti suɓulukpuluni.

Ná-masagi ta ná-kundigiiiti ta zii ɣiligiti zeezu,
to ge la mɔ ná.

Anɛɛ ná-GALA goo wo nuiti
ti la mɔ kulakeɛma zɔɔɔsu Ɔooɣo GALAGI ya.

¹⁰ Siyon nuɓuseiti ta-ɣewolaiti
ta zeini zooi ma, ti maaɣe kpɔ,

ti fufuligi ɔu tɔungi ma,
ti saa wɔɔ wo seɣeiti too ɣɔba.

Zeluzalɛme anzalopoiti
ti unpilega zooi ma.

¹¹ Gaaɔɣeɣeiti ti ɓɔɔa ga ɣɔɔi,
sàsɔ ɣana ɓali,

kito nɔpɛ ge la mɔ bè,
é lo maanɔɣɔi ɔa é zeelizu ná-nuɓuseiti ma,

tɔɔzei ɲiimiɔɔlegiti ta doungo ɛleɛleɣiti ta zaazu ga kpɔɔle wɔin
taazuɛ peleiti su.

¹² Doungoiti ti ɗa ɣe ti-leeni ma:

«Mini ɣa ani ná nu mi ɓaa nu kpɔle?»

Naazu ti ɗa ɣe yɔɔɣe, egɛ nuiti ti maawanaai
taa zaamaɛ peleiti su,

ti-yii loozu niina
ti-lee yeelokoiti su.

¹³ Zeluzalɛme, gè la kwɛɛ nii ná bo è ma,
è ɣevelei la ɣulani ga taɣili nɔpɛ nɔnɔ!

Ɓɛ ná-faa ɣa ná bo è ma, gè è ɣaanɛɛɛ la,
Siyon nuɓuseiti?

Mazɔɔɔ ɗa-nimizai zuwɔɔɔɔɔ egɛ kpoloɗɛi,

ḡe ǵa deǵemu a zoo é è ǵede?

¹⁴ Da-ǴALA goo wo nuiti ti ǵeni è ve
ga zee wo nuiti nɔ.

Ti la ǵeni da-vaagaaza golai ǵulani keɛma è ve,
nii a ke è mina li duɔlai zu.

Ti ǵeni kulakeɛmaiti kaazu è ve,
ti ga zee ɔɛiti, ta yaava vaiti nɔ.

¹⁵ Zɔiti pe ti levesu náve
ta yealoǵazu ma tɔzei è ǵologologa,
ti da foei ve, ti da tɔungiti niikpi
ga ti ɲeeǵula è zu, Zeluzalɛme:
«Taa wolai ǵa nei, ti ǵeni tolistu ga
pagi daazeelɛi, eteai pe ná-koozunɛi?»

¹⁶ E zili nuiti pe
ta laalaosu è laalǵɔma,
ti da foei ve, ti da ɲiigaiti sie ga,
ti da ǵe ma: «Gi kpɔlea!
Zaa voloi ǵa gi ǵea maaɔunsu,
gi yeezeelia ma, ǵa ga ka.»

¹⁷ Nii Ǵooǵo GALAGI a bo, naa ǵa a da ke,
toǵa da daawooi vɛle su
nii é boni kaite wɔɔwɔɔ,
é goloni, maawɔingaa la su.
Da-nimiza vai ǵea ga è zili nuiti ta-ǵoozunɛi,
é è-zakpeɲɔǵiti ta-wasogi wɔɔɔa.

¹⁸ Nuɓusei bain gooi ǵa lɛɛzu Maligii vɔ pelei.
Siyon zigigi,
ḡe è-ǵaazude ɔoigi va,
é vu folo vee kpidi va.
Mina lago pa dooǵo,
maaleve mina ǵe da-wɔɔi va.

¹⁹ Wuzegɛ, è maanɛɛɛi wo kpidii,
leleɛ ǵilagilagi pe tɔzeizuve!
Kula yiimave
Maligii ǵaazu.
Yeezei be ga maanɛɛɛi
è-lointi zenvui vaa zu,
ti zaazu niina ga pului
koi yɔǵɔzu veleɛ pe su.

²⁰ Weɛ, Ǵooǵo GALAGI, peɛ
niiti è ti zosu ǵana!
Anzanuiti ta zoo nei ti ti-lointi mi,
niiti ti ti zogai ǵoozu, ti neai ti ve?
Nu ǵa zoo nei é da-zalaǵa ǵula nuiti ta GALA goo wo nuiti paa,
Maligii è zeɛ veɛ ɲadegai wu?

²¹ Doungoiti ta nu wɔɔiti
ta vuuni zooi ma taazuve ná pe.
Doun anzanuiti ta doun zunuiti ta laani
boǵa zɔkpɔi laavogi ti va.

E ti ʋaani ɗa-yiɗaawana voloi,
 è ti ɗɔɗaaleveni, maawɔingaa la su.

²² E ɗùaba nuɓuseiti toliga mà,
 eɗe fɛti volo.

Ƴooɗo GALAGI, ɗa-yiɗaawana voloi,
 fulu nu la ɗulani, ɓaa pela gele.
 Dointi gè ti neeni ʋe gola, gè ti ɗula su,
 sili nui ti pe undaaviliga.

3

Kidaavili golai, ta kito kitei ma ungi

¹ Nà ga zunui nii unfegi zeeliai ma
 Maliɗii ná-ziiɗaawana ɓakɔi ya.

² E liini ga ze, gè siɛi wo
 kpidii zu, wozakala su la de.

³ Nà nɔ yeenɔpe nɔ
 é yeei ʋeezu bà.

⁴ E mà zuai ʋɔɔni su ta kòlɔgi,
 é mà ɗaeiti galeɗale.

⁵ E koozuwiligi ta kpɔlɔi
 latini mà eɗe siɗigi.

⁶ E ɗòɔni kpidii zu
 eɗe nuiti ti zaani kaite.

⁷ E màalatini ga gè mina ɗula,
 é màavelevele ga yɔlɔɗɔiti, ti ɗa kàta.

⁸ Gè ɓɔɓa ga kpeeɪ loa, gè kpɔbai ɗaizie,
 é pele leveni nà-maaneene wooiti pe tuɗo.

⁹ E pelei laaɗuluga tùɗo ga kɔtu ziɗigiti,
 é nà-peleiti seɗeni ma.

¹⁰ E ɗeni bè ga file zuai, é zeɪ tùɗo,
 ɓaa zalai é ɓoɗo maalɔɗguai.

¹¹ E sèɗea pelei ʋa, é bəlivali,
 é fəlibo, é kè ga zou ʋɔɔi.

¹² E ná-meein zumeeɗga,
 é tete mà, ga é pili mà.

¹³ E sàamaʋe zuvoloni ga
 ná-meeinti pe.

¹⁴ Nuɓuseiti pe ta neɗɗulazu sù,
 ti ɗa dàalɔ guyei zu yeenɔpe.

¹⁵ E kògi zulaave ga ani wanaiti,
 é ani wanai ɗeeni ga nà-kpɔle ɗei.

¹⁶ E ɗiɗgaiti gaagalenɪ ga ɗaɗae numagai,
 é zuɓui zie mà neɗelein.

¹⁷ E ziileigi ɗulaa zèa,
 gè yeema undaaneɛi ma.

¹⁸ Gè ɗeni ma: «Kito ge la bè,
 kɪ ge la mɔ loni Ƴooɗo GALAGI ʋa!»

¹⁹ Ee! Gize nà-nimizai zu ta nà-kpɔlɔi,

toḡa ga anivebei ta ani wanai gè ɓɔɔlezu la.

²⁰ Kɪ ka su, gè la yeema ma ḡɔ,
toḡa ɓɔɔzu ga ze.

²¹ Kɛɛ weɛ nii gè pɔ gè ɗa ḡisiɛ su zɪimave,
weɛ nà-kitogi ma ungi va:

²² Ḡɔḡɔ GALAGI zu la ɓɔɓa ga ná-woḡɛḡiladai,
kwɛ ge la ná-maawɔɪḡai va.

²³ Toḡa ɗa ti niine sobu-o-sobu.

Ee, Ḡɔḡɔ GALAGI, ɗa-woḡɛḡiladai wola wɔɔɓɔɛ!

²⁴ Nà bosu, gè ḡɛ ma: «Ḡɔḡɔ GALAGI ḡa ga nà-naavoloi,
naa ḡa é kɛɛzu kigi logai ba.»

²⁵ Ḡɔḡɔ GALAGI laavege ga nuɓɔḡɔlai naama nui ve nii é ḡitosu ba,
ta zɔi é gaavotesu ma.

²⁶ Page nu maagɛ kpɔ,
è Ḡɔḡɔ GALAGI ná-unmɔɔ fai maaɓɔun.

²⁷ Page nui ma è yeezei faaɓaagiti bu
è ma nu niinelai zu.

²⁸ E zeɪ ye, è ḡaaleɪ,
mazɔɓɔ naa ḡa deveai è ma.

²⁹ E maayei, è laa ɓɔ fufiligi zu,
kito ka naa zu tanisu!

³⁰ E ḡomagi ve è woizulogɔa nui ya,
è ɓɔḡɔ ye ná, ɓaagula è ma.

³¹ Mazɔɓɔ Maligii la ɗa ga nu viliga ya
é va yesu ḡɔ.

³² Kɛɛ ni a nu ḡaazuḡili vai ḡɛena,
toḡa maawɔɪḡai ḡɛ,
é zoloo ná-woḡɛḡilada wolai ma.

³³ Mazɔɓɔ ziima la de ga é va nuɓuseiti unfe,
é va ti ɓɔɓɔ.

³⁴ Siɛgi zu ti ḡɔḡɔlosu da
zooi zu ḡasoa nuiti pɛ ma,

³⁵ siɛgi zu ti leḡɛzu la GALA su, nii é Anii-Pɛ-Unda,
ti kakama vai ḡɛ ga nuiti,

³⁶ siɛgi zu ti nui ta ná-tukpɔi maavesu da,
Maligii la ɗa ga naa ḡaa ɓaa?

³⁷ Bɛ ḡa a wooi wona, su vaiti ta ɗa ḡɛ?
Maligii laade é va ḡɛ devei wosu ɓaa?

³⁸ GALA nii é Anii-Pɛ-Unda, naa laawooi laade
fai pɛ ge ḡulazu su, maanɔḡɔi ta undaanɛɪ?

³⁹ Leeni vaa zu nuɓusei a kpee loo, tama é vulua?
ɛɛ ge kpee loo ga ná-kotoiti faa.

⁴⁰ De ḡida de-zie veleiti bu,
de ḡale ma, de va Ḡɔḡɔ GALAGI ɔɔ.

⁴¹ Ade GALA fali ga yii pɛ, de yeeiti tɛ
GALA pɔ peleɪ é geɛḡɔlɔgi zu.

⁴² Gi ɗa-lɔgiti koloɗoloni, gi ɓakani!
Da ma, ɛ la ɗɛni gi zuvaayɛni!

⁴³ E ɓoɗo maagɗilini ɗa-yiigaaawanai zu,
ɛ vilɛni gi volu,
ɛ gi vaa, ɛ la gi maawɔingaaani.

⁴⁴ E ɓoɗo maalɔɗɗuni ga tonaɓiingi,
gá-GALA fali wooiti ti va zeeli ɛ ma.

⁴⁵ E gi ɗɛɛni ga kavai,
kava luulaai nuɓusei zoiti saama.

⁴⁶ Gi zili nuiti ta laalaosu
gi laalɔɗɗoma.

⁴⁷ Gɔnɔi yɛga duai ma ta gaazulatigi,
ta faa zuɗoloɗologi, ta faaɓalakalagi.

⁴⁸ Gaaazuɗɛiti ta vuuzu eɗɛ kɔtuɗɛiti
nà-nuɓuseiti ta-vaaɓalakalagi maavele ma.

⁴⁹ Gəḷɔɗɛi ɗa gaaazuɓɛti, maaleve la ba,
ti la looɗosu ɗo,

⁵⁰ eyɛsu Ƴooɗo GALAGI yɛ geezuɓɛ,
ɛ maayei, ɛ weɛ, ɛ ka.

⁵¹ Nii ɛ zeelizu nà-taazu anzalopoiti ma,
naa ɓɛɛ fai ɗa kpɔɔzu gola.

⁵² Ta pɔlu, ti ɗa kpɛ eɗɛ wɔni,
ti ga sɩli nuiti, un ge la ba.

⁵³ Ti mà vului looɗua zeɗɛzaɗai zu,
ti kɔtu wolai la màazu.

⁵⁴ Ziei lɛɛni, ɛ ɓude nɔɗungi maazu,
gɛ ɗɛni ɗɛɛzu: «Ùndaaviliga!»

⁵⁵ Ee, Ƴooɗo GALAGI, gɛ yɛni zeɗɛ ɓomaɓɛ,
gɛ wooɗula ɛ ma.

⁵⁶ E nà-kpee wooi menini:
«Mina woi zeɗɛ kpàla gooiti ma, ta nà-kidaavili kpeeiti!»

⁵⁷ Voloi gɛ wooɗulani la ɛ ma, ɛ maaɓuɗani bà,
ɛ ɗɛni mà: «Mina lua!»

⁵⁸ Maligii, ɛ màavaawoga,
ɛ zɛnvui unmoɗga.

⁵⁹ Ƴooɗo GALAGI, ɛ kakama vai ɗaa ti keai ga ze,
nà-tukɓi lo bè.

⁶⁰ E peɗega vele ti potokulai ɗɛɛzu la ze,
ta ta-yaava vaiti pe dàalɔɗɗoma.

⁶¹ Ƴooɗo GALAGI, ɛ ta-ɓoomu gooiti pe menini,
ta ta-yaava vaiti pe dàalɔɗɗoma.

⁶² Sɩli nuiti ta-ɓɔɛzuɗulaiti ta ta-ɗisiɛiti,
naa pe ka ɗɛɛzu dàalɔɗɗoma foloi laawu neɗɛɛɛin.

⁶³ Ti ɗɛni zeini, ti ɗɛni loni,
weɛ, nà ɗa ti dàalɔɓzu ta-wuyeiti su.

⁶⁴ Ee, Gəogə GALAGI, ti zo
 egəvelei ti kəeni la ga ze.
⁶⁵ Da ti-yii zasa ti gəozu,
 naa gə a gə ga da-voovooi ti va.
⁶⁶ Da da-yiigəawanai vile ti volu,
 è ti-ma zuwu gəaleve eteai zu, ee, Gəogə GALAGI!

4

Zeluzaləme fologologa

¹ Leeni ve dege mu! Zanugi gəikəiga!
 Zanu kitei la mə volozu!
 Kətu nadegaiti ti vazaga
 taazuve peleiti su.
² Leeni ve mu, Siyən lointi ti vizəgai,
 ti-zuɲegi vizəni zanugi va,
 ta zoo ti gəalu ga pəlb liqii zəngəi nə,
 digi lo nui kpətai?
³ Anə koveiti ta da jiiimi lo
 ti-lointi da.
 Kələ nə-nuɓuseiti kəuve egə maawəingəaalala loun deei,
 egə saa wənigi é tevebai zu.
⁴ Kpəle wəin doun ɲegiti nəgiti kataga
 ti-laagoozuve ti ba.
 Doungoiti ta daamianigi gəizieu,
 nu la ná, é va gə də daalaa gila kpala veezu ti ya.
⁵ Niiti ti gəni daamii nəne golai wosu,
 naati ta loozu ga fikəvalasui taazuve peleiti su.
 Niiti ti kulasui woni ani vəgəiti pə saama,
 naati ta kpogagiti suvelesu.
⁶ Nə-nuɓuseiti ta-gakagiti suwəoləve gola
 é leve Sədəme nuiti ta-vaagəazagiti ba,
 nii é bezegele ni gaazulooma laa gila daawu,
 nu la yeevəəfuni ba.
⁷ Siyən gundigii ti nadeni, é leve kobe kolegi va,
 ti-gəlbgi gəle é leve nənəi va.
 Ti-ɓusei va é leve kpəzəi va.
 Ti-gəazuve da volo é leve kətu zəngə ɓaagi va daa ga safiilegi.
⁸ Ti maave leida é leve kpakpaligii va,
 nu la mə gweesu gəazu ti va taazuve.
 Ti-gəlbgi gətaga ti-gəeiti ba,
 ti-gəlbgi vəa ti ma egə gulu vəəi.
⁹ Niiti ti zaazu ga ɓəgə zəkpəi, naati undaanəve
 é leve naati ba, niiti ti zaazu ga pului,
 ti vəəzu, ti gəna,
 mazəlb ti valage kpala ga aniiti ma.
¹⁰ Doun deeti ti ga maawəingəa nuiti,
 ti da ti-lointi gili digii zu,
 ti gə ti ve ga daamianigi
 kidaaviligi zu é zeelini nə-nuɓuseiti ma.

11 Gooḡ GALAGI zeelia ná-ziiḡaawanai ḡwε ma,
 é ná-ziiḡaawana wolai laaḡaḡa,
 é abui ḡaazoni Siyon,
 naa ma wuulaagiti pε galani.

12 Eteai zu masagiti ta nu nɔpε
 ge la ḡena zoo é va la da,
 ga yeeta, pile sɔḷḷ nui, nii é ga gi zili nui
 a la le Zeluzaleme ga pεlela veleiti.

13 Naa ḡεεε ná-GALA goo wo nuiti ta-ḡotoi ma vaa zu,
 ta ná-zalaḡa ḡula nuiti ta-vaḡaaza golaiti,
 niiti ti telebo nuiti
 ma ḡamai vuuni náve.

14 Kele niizu ta levesu taazuve
 eḡe gaazugole nua,
 ti ḡɔzɔai ga ḡamai
 eyesu nu la zooga é va vɔɔḡu ta-zegēi va.

15 Ta ḡainsu ti ma ga: «À lɔu li, kɔzɔba nuiti!
 A lɔu li, à lɔu li, à mina vɔɔḡu gi va!»
 Siḡi zu ti velazu la ḡana, ti da levetēve ziiti saama,
 ta ḡεεzu ti ma: «À mina zei ve!»

16 Gooḡ GALAGI ḡɔḡi ḡa é ti zuvazani,
 é la pɔ é va ti ḡaa mɔnɔ.
 Ti la ḡeni unfema veeni zalaḡa ḡula nuiti be,
 ḡaa ti va kewola wɔḷḷiti beḡzei.

17 Gi-ḡaazuve yēni nɔ ḡɔḷzu dε,
 gi da kpɔbai maaḡoun fuun.
 Gi ḡeni ḡá-ḡɔḡgi zeizuve, gi da wele zii ta luḡɔ,
 é la vaani é va gi ḡizo.

18 Gi zili nuiti ti ḡeni gi-ḡḡḡ vo gaiziezu,
 gi la mɔ ḡeni zieziεsu taazuve.
 ḡá-eteai ḡana be, ḡá-voloiti daazeelia,
 gi-ḡaabelagi zeelia.

19 Gi ḡεε nuiti gola zuvilēni,
 é leve koḡei va geezuve.
 Ti ḡeni gi ḡεεzu gizeiti ma,
 ti ḡeni seikpεgi vεεzu gi ḡaizie vai zu tevebaiti su.

20 ḡá-masagi, nii Gooḡ GALAGI ḡulɔ ziēni ma, nii ḡá-eteai ḡeni zea,
 ti naa zoni ga ta-valiiti,
 tama naa ḡa gi ḡeni ḡεεzu ma:
 «ḡá ye ná-niinigi wu, gi ḡá-eteai zie zii ḡiligiti saama.»

21 Wa zoo wo ḡoozunε, Edɔme nuḡuseiti,
 wɔiti wo zeini Use yooi zu!
 Kele tukpɔḡaaleve ḡaawɔi ḡa zeelizu ḡalaa wo ma,
 ma lɔi ḡa wo zo, wo maḡakai ḡula!

22 Siyon nuḡuseiti, wo-zalai laazeelia,
 nu la mɔ lia ga de duola zu pε.
 Kele doun da, Edome, Maligii ḡa da-vaḡaaza golaiti salazu,
 toḡa da-ḡotoiti kula keḡma.

5

Nubuseiti ti bəlbai ta-maanene wooi

¹ Gooḡo GALAGI, ḡize naa zu, nii seeliai gi ma.

Wele, è gá-baagʷulamai vete.

² Gá-yooi vea taḡiligaani zea,

gá-veleiti ti ve weinti zea.

³ Gi ḡea ga podointi, keeḡe la gi ve,

gi-leeni ti ḡe eḡe poanzaiti.

⁴ Gá ḡeena gá-ḡei bəlea, keni gi geya ga walii,

keni gi gá-ḡovi vəi ḡeya pe, gi va sələ.

⁵ Gi nimiza nuiti ta gi volu,

gi bəba, dooḡo ge la gi ve.

⁶ Gi yeezeini Ezipete yooi ve,

ta Asiili vele, gi va daami wo gá-vului zu.

⁷ Gi-ḡeeni ti kotoi ḡeeni, keḡe ti la mə ná,

gá ḡa niina gi ta-vaagʷaaza golai ma ḡasəi zeḡezu.

⁸ Duəiti ta zeini gi unda,

keḡe nu nəpe ge la gi ḡulazu ti ya.

⁹ Nii a ke gi daamianigi zələ, gi-un ka ḡeezu é ye su,

gá ḡomisə nu bulugi ma tevebai zu, boḡa zəkpaḡi ti ya.

¹⁰ Gi-ḡəlbəgi da ḡala eḡe gá ḡe fuulu zu,

pului ná-kpəidai ve.

¹¹ Ti anzanuiti koloḡoloni Siyən,

ta anza beaiti Zuda laa wolaiti su.

¹² Ti kundigʷiiti kpadəni gului ma ga ti-yeeiti,

ti la ḡeni unfeni kewola wəbḡiti ma ga tago balaa.

¹³ Nu niineiti ti ḡeni ani ziga ḡətui zeḡezu,

zunu loungoiti ti ḡeni loozu gulu ḡasəiti bu.

¹⁴ Kewolaiti ti looḡoga unpile faiti ba,

nu niineiti ti looḡoga ta-wuye loo vaiti ba.

¹⁵ Koozunə la mə gi-yiimave.

Gi ḡeni kuai wosu ga koozuneei, naa valiboga ga gaazuḡilii.

¹⁶ Lebiya wəlbəgi ḡulaa gi unba.

Gi maanəḡa, mazələ gi kotoi ḡea!

¹⁷ Ungo, ni gi-yii ḡa bəbzu,

ni gi-ḡaazuḡeti ti veeve ma,

¹⁸ naa ləzeive Siyən ḡoloḡolo fai va,

miná ḡa niina koveiti ti zieziesu ná.

¹⁹ Keḡe doun da, Gooḡo GALAGI, da masadai ḡeezu eyesu ḡə,

da-masa kpəkpaḡi ḡa ná sienəpe su.

²⁰ Leeni vaa zu da yeema gi ma eyesu ḡə?

Leeni vaa zu da ḡele gi va eyesu suḡooza?

²¹ Gooḡo GALAGI, gi ḡaaḡale ma è və pelei, gá ḡale ma!

Gá-voloiti niine, eḡevelei é ḡeni la məungi!

²² Da gi vili ya nei gaamazə ga ḡite baa?

Da yiiḡaawana nei gi ma, da ge leve baa?

Ezekiyele Ná-Sɛvɛi Sɛvɛi lɔɔzeizuɔvɛ ma woo mɔungiti

Ezekiyele Ná-Sɛvɛi ɔa ga GALA goo zɛvɛi é lo Izilaye le loo vai va bu, ta buzeɔe vai volu. Nii kpein nu a kwɛɛ Ezekiyele ɔɔɔi ná-faa zu, naa pɛ ka zɔlɔɔsu sɛvɛi nii ɔɔɔi nɔ zu. E kɛɛni GALA goo wo botii zu ga kona vuufelegɔ maazu felegɔ (22), kona dɔfela aisa Zeluzalɛme va ɔolɔɔlo, kona undɔlugo puulɔsava maazu lɔɔitai (586) ma aisa Yesu Kilista va zɔlɔɔ, ta é kona puugɔ maazu lɔlugo (15) ɔiligaa ɔɛɛni Zeluzalɛme koloɔologai vɔluma. GALA ge ɔɛni Ezekiyele ma kɛni poogiti pɔ, é faa mɔinmɔin gaalɛ ga pagɔ, fai niiti ti vaazu zeelizu Izilaye le ma. Naama vɔogi gila ka gaagwɛsu lɔlugo zu, vɛ GALA ge ɔɛɛzu ná, é kpɛɛi wo, é ma leɔai ɔaagwɛ su ga savagɔ, é dɛɛ naa vɔ ga fai nii é vaazu zeelizu Zeluzalɛme ma (5:1-17).

Ezekiyele Ná-Sɛvɛi ɔaagwɛvɛ su ga savagɔ: Izilaye le lukpɔɔaaleve vai, Izilaye le maagoolizu zii ɔiligiti tukpɔɔaaleve vai, ta Izilaye le zɛi vai volu ga niine. Naama vaiti pɛ su, woo bii gola ɔila ka ná, naa ɔa ga naama vaiti ta ɔɔ ade va ɔale, ade GALA kwɛɛ. Ezekiyele Ná-Sɛvɛi zu, mɔinvɛ puulɔzita (60) ma, é ɔa niima woo ɔilagi zɛvɛ: «Ta suɔwɛɛ naazu ga ná ɔa gɛ ga ɔɔɔɔ GALAGI.» E ɔɛni ga GALA ge ná-nuɔuseiti lukpɔɔaaleve, ɔaa é ti zɛi vɛle ɔɛɛ volu, ada zoo kalagi zɔlɔɔsu, é lo tɔun ba, ta nii wɔin ma ada-vaa zu.

Unsɔsuɔvɛ

1. GALA ka Izilaye le lukpɔɔaaleve (1:1–24:27).
2. GALA ka zii ɔiligiti tukpɔɔaaleve, niiti ti Izilaye le maagoolizu (25:1–32:32).
3. Ezekiyele GALA gooi woni é lo Izilaye le zɛi vai va volu ga niine (33:1–48:35).

Izilaye le Lukpɔɔaaleve Vai

(1:1–24:27)

ɔɔɔɔ GALAGI ɔula vai kɛɛma

Ezekiyele vɛ

¹ Kona vuuzavasiɛi (30) ma alu naanigɔi ma volo lɔlugo ma, gɛ ɔɛni Zuifuiti saama niiti ti ti ɔulani zooi va, gi zie wolai Keɔaal ɔɔbave. Geegɔlɔgi laalaoni, GALA ge kulakɛɛmaiti teveni mɔ.

² Masagi Yɛɔɔyakin ná-kona dɔolusiɛi ma kasoi ɔa,

³ miná, Baɔilɔne nuiti ta-yooi zu, zie wolai Keɔaal ɔɔbave ɔa ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔɛni pɔ ná, ná-zɛbɛi yɛi mɔ, ná Ezekiyele, zalaɔa ɔula nui Buzi ná-doun zunui.

⁴ Gɛ wɛɛni, gaamanɔ gɛ tɔngɔlɔ fiilei ɔa, é ɔa zeɔe ga lɛkpɛmave nu ɔɔvɛzu vɛlei, é ɔa zoo tonaɔiin golai va, mainmain ɔa saɔa su. Tonaɔiingi naa maalatini ga wozakalagi, é ɔa nu ɔaazuɔɔi. Saamave zu ɔɛni volozu eɔe kɔlu ɔɔigi é abui ɔa.

⁵ Zaamazuvɛ tɔna nɔ, zɛnvu ani naanigɔ ɔɛni ná, ti vulua, ti ɔulaai ga nuɔusei.

⁶ Gaazuvɛ ɔɛni ti ɔilagilagi va ga naanigɔ, kovegi ɔe ti ɔilagilagi va ga naanigɔ.

⁷ Ti-ɔɔɔɔiti ti zɔleni, ti-ɔɔɔɔzapalagiti ti ɔɛni ga nike yivo zine volokagi ɔɛvɛle, ti ɔa volo eɔe kɔlu ɔɔigi kpɛɛai.

⁸ Nuɔusei yɛi ɔɛni ti naanigɔ pɛ ti ɔɔvɛgiti bu, vɛpɛma naanigɔi pɛ ma. Ti naanigɔiti pɛ ɛɛ gaazu ɔɛni ba ta kovegiti.

⁹ Ti-ɔɔvɛgiti ti ɔɛni loni ɔɔɔ va, ti ɔɛni zɔlesu, ti ɔa li ga ɔakala vɛlei, ti la ɔɛni ti-ɔusei latisu.

¹⁰ Ti-ɔaazuvɛ ɔulani ga zunu ɔaazuvɛ, zala ɔaazui ɔɛni ti naanigɔ pɛ ba ti yeezazuvɛ, nike zine ɔaazui ɔe ti va ti ɔɔvɛzuvɛ, kɔɔe ɔaazui ɔe ti va.

¹¹ Ti-ɔɔvɛgiti felegɔi ti lɛɛni geezu vɛlei, naati ti viliini ɔɔɔ zu, ti ɔa ti-ɔuseiti maalɔɔɔu ga felegɔiti.

¹² Ti g̃ilagilagiti pɛ ti ɣɛni zɔlesu, ti da li ga ɣakala velei, ti da li vɛ vele zɛnvui ɣɛni liizu ga tiye ná, ti bɛdɛ la ba ga ti lati.

¹³ Nu ɣɛni abulekaiti kaazu zɛnvu aniiti saama, ti da niikpi eɣɛ sɔmɔgi ma ziiti. Abui ɣɛni nu ɣaazuɔɔizu, ta mainmain ɣɛni ɣulazu su, é da vaza.

¹⁴ Zɛnvu anii naati ti ɣɛni ɔizɛzu, ti da li, ti da va ga suvilei, eɣɛ geeɓadei.

¹⁵ Gè wɛɛni zɛnvu anii naati ba, gè ani ɣɔɣɔ ɣiligiligi ɣaa ti g̃ilagilagi ɣɔɓavɛ, é zeɪ zooi va.

¹⁶ Ma ɣɔɣɔ ɣiligiligi naanigɔi pɛ ge ɣɛni ga ɣɛvele, ti da volo ga kɔtu zɔngɔ ɓaagi ɣɛvele. Ti ɣulani ga vɛ, ti bɛɛni, ti lo ɓɔɣɔ zu ti pɛ.

¹⁷ Ta la ɣɛna ziaa, ta la zoo liizu vɛpema naanigɔiti pɛ. Vɛ ná nɛai ti vɛ, miná vele ɣa ti ɣɛni liizu la, ti bɛdɛ la ba ga ti va lati.

¹⁸ Ma ɣɔɣɔ ɣiligiligiti niiti ti ɣɛni zeizu ti ɣa, naati gaag̃oozani nu da lua ba, ti-ɣaazuɣɛɛiti ti ti maavɛ pɛ.

¹⁹ Siɛgi zu zɛnvu aniiti ta la ɣɛna ziaa la, ti-ɣɔɣɔ ɣiligiligiti ti ɣɛni latisu ti ɣɔɓa. Ta la wuzɛɣɛna zooi ma, ti-ɣɔɣɔ ɣiligiligiti ti wuzɛɣɛ ɓalaa.

²⁰ Vɛ zɛnvui a la ɣɛ ti li ná, miná ɣa ti ɣɛni liizu ná. Ti ɣɛni ɓaɣasu vɔɔma nɔ ta ti-ɣɔɣɔ ɣiligiligiti, mazɔɔɔ zɛnvui é ɣɛni zɛnvu aniiti su, naa nɔ ɣa é ɣɛni ma ɣɔɣɔ ɣiligiligiti su.

²¹ Siɛgi zu zɛnvu aniiti ta la ɣɛna lia la, ɓaa ti lo, ɓaa ti wuzɛɣɛ, ti zeɪ zooi maazu, ma ɣɔɣɔ ɣiligiligiti ti ɓena kɛ ga ti ɣɛvele, ti li, ɓaa ti lo, ɓaa ti wuzɛɣɛ, ti zeɪ zooi maazu, mazɔɔɔ zɛnvui é ɣɛni zɛnvu aniiti devezu, tɔnɔ ɣa é ɣɛni ma ɣɔɣɔ ɣiligiligiti devezu ɓalaa.

²² Anii ta ɣɛni zeɛni zɛnvu aniiti tɔungi maazu, eɣɛ geeɪ ɣaavɛ, é da volo gola eɣɛ sanu vɛɛɛi.

²³ Geeɪ ɣaavɛ tɔna bu, zɛnvu ani g̃ilagilagi pɛ ge ɣɔvɛ felegɔiti sumaaleni, ti ti zeɪ da ta zɔiti, tama felegɔi zɔiti, ti da ɓɔɣɔ maalɔɔɣu ga naati.

²⁴ Gè ti-ɣɔvɛgi lugi mɛnini, siɛgi zu ti ɣɛni ɣɔvesu da. Maalugi ɣɛni eɣɛ kpolodɛi lugi, eɣɛ GALA Zɛɓɛi-Pɛ-Maliɣii wooi, ɓaa mu eɣɛ kɔɔɣɔ nuiti ti mɔinda gola, ti zɔngɔ wooi. Ta la lona, ti-ɣɔvɛgiti pɛɛ su.

²⁵ Geeɪ ɣaavɛ é ɣɛni zeɛni ti maazuɓɛ, naa maazuɓɛ, zɔngɔ wooi ɣɛni miná ɓalaa.

²⁶ Geeɪ ɣaavɛ tɔna maazuɓɛ, anii ta ɣɛni ná eɣɛ kɔtu zɔngɔ ɓaagi é ga ma ɓiinii, kɛai eɣɛ masa kpɔkpɔgi. Naa maazuɓɛ ná ɣaag̃oozaai, anii ɣazavigi ta ɣɛni ná, eɣɛ nu vulu.

²⁷ Gè anii ɣazavigi naa ɣaani é da volo eɣɛ kɔlu ɓɔi maaloungai, maag̃ooliai ga abui. Da sɔligi vɛtɛna, maazu velei ta buu velei, gè kaani eɣɛ abui ma voloi ɣa kakugai ma.

²⁸ Wozakalagi é ɣakuni ma, é ɣulani ga kpazamanamanagi é volozu tonaɓiingi zu, foloi tonai puuzu la. ɣɔɣɔ GALAGI ná-leɓiyai é volozu, naa vaag̃ulabai ɣana. Gè naa ɣaai ma, gè looni zooi ma, gè laavɛɛ. Názu ɣa gè nui ta woomɛnini da, é da ɓɔɛ pɔ.

2

Ezekiyele leve fai Izilayele nuiti pɔ bɛ

¹ E ɣɛni mà: «Da vɛ, zunui, wuzɛɣɛ, è lo, ná ɓɔɛzu è vɔ.»

² Siɛgi zu é ɣɛni ɓɔɛzu la pɔ ɣana, GALA Zɛnvui looni ziimaɓɛ, é bùzɛɣɛ. Zɔi é ɣɛni ɓɔɛzu pɔ, gè gooi mɛnini.

³ E ɣɛni mà: «Da vɛ, zunui, ná ɣa gè è levesu Izilayele nuiti pɔ bɛ, kololala nuiti, ti wuzɛɣɛni dàalɔɣɔma. Eɣɛvelei nɔ ti-mɛmɛwolani ti ɣɛni la, ti la ɣɛni ɓeni kololalai va ga ze.

⁴ Nui niiti ti unsuvɔai, ti ɣigi ɓaa, naati ka gè è levesu ti ma, da ɣɛ ti ma: «Maliɣii ɣɔɣɔ GALAGI wooi ɣaa.»

⁵ Ti woiloni è-woo ma, ɓaa ti ɣɛɛni, tɔzei kololala nuɓuseiti be, ta kwɛɛ ga GALA goo wo nu ɣa ti zaama.

⁶ «Da ve, zunui, mina lua ti va pa, mina lua ta-bœezuŋulaiti ba. Ta è zakpe, toŋa ɣɛ eɣɛ da zeɪ ɣaɪngiti saama, ta akuŋɔtakaaliiti. Anɛɛ naa ve, ti-laawooi ɓaa ti-ɣaazuve mina è zasubali, tɔɔzei kololala nuɓuseiti be.

⁷ Da dâawooiti bo ti ma, ti woiloni è-woo ma, ɓaa ti ɣɛleni, tɔɔzei kololala nuɓuseiti be.

⁸ «Da ve, zunui, woilo naa ma, gè vaazu bosu è ma. Mina ɣɛ ga kololala nu, eɣɛvelei kololala nuɓusei niiti ti la. Laalao, è naa mi, nii gè feezu è ya.»

Seve biligi ma ɣulakeɛmai

⁹ Gè wɛleni, gè nui yeei maalegai ɣa mà, seve biligi zoni zea.

¹⁰ E suvienì ɣàazu, sevei ɣɛeni koozuve ta poluve ná felego pe. Niiti ti zɛveni su, naati ti ɣɛni ga kpeeiti, ta maawoin wuyeiti, naa veɛ kpalagiti ba.

3

Ɔoɣɔ GALAGI

nà-GALA goo wo nui ɲɔdɔɔ vai

¹ Zai é ɣɛni bœezu pò, é ɣɛni mà: «Da ve, zunui, nii feai è ya, mi, seve biligi tɛi kpɔle, naa volu è li, è bœ Izilaye nui ti pɔ.»

² Gè laalaoni, é seve biligi lɔ dà, gè mi.

³ E ɣɛni mà: «Da ve, zunui, è-ɣogi ɣɔnɔkula, è yiɣo ga seve biligi tɛi gè feezu è ya.» Gè miini, é nɛeni dàave eɣɛ kɔin gulo.

⁴ E ɣɛni mà: «Da ve, zunui, li Izilaye nui ti pɔ be, è dâawooi wo ti ma.

⁵ Gè la è levesu nuɓusaa ma ti zii woo ɣili bosu, ta ti-laawooi ɣaɣaazu ɓaai, keɛ Izilaye nuɓuseiti be.

⁶ Gè la è leveni nuɓuse mɔinmɔingaa vɔ be, ti zii woo ɣili bosu, ta ti-laawooi ɣaɣaazu ɓaai, nii dɔun è la kwɛni. Tama nà la è levena naati ma, ta la woilo è-woo ma.

⁷ Keɛ Izilaye nui ti la kea ti va woilo è-woo ma, tɔɔzei ti la pɔ ti va woilo ɣoɔ ma. Ti unsuvɔɔve, ti ɣikpa.

⁸ Nà è ɣaazuɓaazu ga ti ɣɛvele, gè è unsuvɔ ga ti ɣɛvele.

⁹ Nà è ɣaazuɓaazu ga diamai ɣɛvele, é ɓaa é leve fasai va. Mina lua ti va pa, è zasu mina ɓali ti ɣaazu, anɛɛ ni ta ga kololala nuɓuseiti.»

¹⁰ E ɣɛni mà: «Da ve, zunui, kpɔɛiti kpein gè bosu è ma, woilo ti ma ga è-woiyegɛi, è ti make è-yiimave ga pagɔ.

¹¹ Li è ma ziiti pɔ be, ti ve ga kula zou va nui ti. Ti woiloni è-woo ma, ɓaa ti ɣɛleni, da ɣɛ ti ma: «Maligii Ɔoɣɔ GALAGI wooi ɣaa.» »

¹² Zenvui bùzegɛni zooi ma, gè zɔngɔ woo wolai mɛnini pòluvelei ga: «Tuya ɣa Ɔoɣɔ GALAGI ná-lebiyai ve, ve é zeini ná!»

¹³ Gè zenvu aniiti kovegiti tugi mɛnini, ti da loɣa ɓɔɣo va, ta naama ɣoɣo ɣiligiligiti ti ti ɣoba, naati tugiti, ta zɔngɔ woo wolai.

¹⁴ Zenvui é bùzegɛni zooi ma, naa liini ga ze. Ɔoɣɔ GALAGI ná-zɛbei sòni, gè la zooga gè va ɣula zea. Gè liini, kòozu la nɛeni, ziiɓɔlɔni.

¹⁵ Pele ɣana gè zeelini la kula zou va nui ti pɔ be Tele-Avive, ti zeini zie wolai Keɓaal ɣobave, mazɔlɔ miná ɣa ti zeini ná. Gè keɛni ti vɔ be ga folo lofela, kidaavilini nɔ ti zaama.

GALA goo wo nui é ga gwɛɛma nui

¹⁶ Foloi lofelasiei ma, Ɔoɣɔ GALAGI ɓɛni pò, é ɣɛ mà:

¹⁷ «Da ve, zunui, gè è ɣɛa ga Izilaye nuɓuseiti maaɓɛɛ nui. Siɛgi zu wooi ta a ɣula la dà, è mɛni, da Izilaye nui ti tɛnɛ da bè.

¹⁸ Siɛgi zu gè ɣɛɛzu la faa ɲɔu ɣɛ nui ma: «Da vaazu zaazu,» ni è la tɛnɛni, ni è la ɓɛni è va faa ɲɔu ɣɛ nui naa lɛnɛ, è va ɓo ma ga é ɓe ná-tuva vele ɲɔi va, é va zenvui wo, naazu faa ɲɔu ɣɛ nui naa ɣa za ná-faaɣaaza golai vaa zu, keɛ nà ná-saa vai ma ungi maaɣaazaɣabo è ma.

¹⁹ Kελε ni da faa ɲɔu ɖe nui lenena, é la beteveni ná-faa ɲɔi va ta ná-tuva vele ɲɔi, toɖa za ná-faagaaza golaiti faa zu, keke doun da, ná-kaso la laa è unma, è-yenvui maazu ɖa baa.

²⁰ «Zeno ɖana, ni telebo nui a zegeni tuva vele vagɔi volu, é da faa ɲɔi ɖe, naazu na kɔɖɔziga vai tanigaa la tugɔ, ni a zaana tɔzei é la teneni, gaamazu ná-faa ɲɔi vaa ɖa é zaazu su, sié vele vagɔi é boni kaite, nu la mɔ naa vetega, keke na ná-saa vai ma ungi maaɖaazaɖabo è ma.

²¹ Kελε ni da telebo nui tona tenena ga é mina faa ɲɔu ɖe, tama gaamazu, é la faa ɲɔu nɔpe keeni, naazu toɖa zenvui wo, da-lene gooi maavele ma é sogai, naazu da balaa, da è-yenvui unmo.»

Maaɖekpo siegi zu

²² Gɔɔɖɔ GALAGI yeei ɖeni bà mɔnɔ naama adave, é ɖe mà: «Wuzegɛ, ɖula, è li petugi zu, miná ɖa gè bɔɛzu ná è ɔ.»

²³ Gè wuzegeni degemu, gè ɖula, gè li petugi ɔ pelei. Gɔɔɖɔ GALAGI ná-lebiyai ɖulani ná kelema, egɛ nɔ vele gè kaani la zie wolai Kebaal laave. Gè looni zooi ma, gè laaveɛ.

²⁴ Zenvui vaani pò, é gaalo kɔɖɔiti ga, é ɖeni mà: «Li, è da-velei laaɖulu bɔɖɔ ma.

²⁵ Da ve, zunui, ta galui losu è va miná, ti è ɖili, è la zooga da va ɖula kekezu da-nubuseiti saama.

²⁶ Nà è-negi ɖatasu è-laagoozuve va, è ɖe ga bɔbɔi, è la zooga è va zelilo niima nubuseiti ma, mazolo ta ga kololala nubuseiti.

²⁷ Kελε siegi zu fai ta a ɖe dà la ga gè bo è ma, è bo ti ma, na kpɔɛ wo zobogi ve è ve, è bɔɛ. Názu da bɔɛ ti ɔ, è ɖe ma: «Maligii Gɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa.» Zoi é wɔinni é woilo ma, é woilo, zoi é la wɔinni é va woilo ma, é mina woilo ma. Mazolo ta ga kololala nubuseiti.»

4

Ezekiyele ta Zeluzalɛme ze vai keke su

¹ «Da ve, zunui, biliki ɖila sege. Da è ɖakalave, è taai ma ɖazavigi zerge ma ga Zeluzalɛme.

² Naa volu dɛɛ ga seive na keke su. Nuiti puuzuveti zergei zu, naati kpɛɛ daalɔɖɔma, polo zidigiti to daalɔɖɔma, kɔlaaɖai vuuzuveti ta kɔɖɔ zɔlaiti ti latigai ma.

³ Da kɔlu ɖokolo golai zerge niina, è to ga siɖigi wo yɔɖɔzu wa taai. Gaazulo taai va, seive na keke su, da ɖa è seizu keke su. Naa ɖa é ga poogi Izilaye le nubuseiti be.

⁴ «La naa volu è-ɖɔve ma, ta è Izilaye le masadai ná-kotoi ma ɖasɔi la náve ma. Ta-vaagaaazagi ma ɖasɔi ɖana è segezu foloi lieɖɔi pe daawu è keɛzu laani è-yee ɖilagi ma.

⁵ Nà naama voloi lieɖɔi laazu è ma, naa ɖa é ga Izilaye le ná-masadai ná-faagaaza golai ma ɖonagi lieɖɔi. Toɖa ga folo unsavago puutaavuugo (390), naa ɖa è keɛzu è da ná-faagaaza golaiti ma ɖasɔi zerge.

⁶ Siegi zu è naama voloiti kpesu da, da la è-yeezai ma, da Zuda masadai ná-faagaaza golai ma ɖasɔi zerge folo vuunaanigo (40) laawu. Folo ɖilagi ɖa é ga kona gilagi ma ɖasɔi gè daazu è unma.

⁷ Naa volu wele Zeluzalɛme va, seidai keke su, è-yeei maanakai letema, è GALA gooi wo daalɔɖɔma.

⁸ Nà vaazu è ɖilizu ga galuiti, ga è mina zoo è va lati, è va zerge zɔɔma yeei ma, è va la zoi ma, eyɛsu è da-zeikelesu voloiti kpe.

⁹ «Moloi zerge, ta wɔlezegi, ta tɔɖɔ baazagi, ta tɔɖɔ velevelegi, ta suzui, naa veɛ dɔɔlɔi va, ti pe kpɔsu, è pu anjakai zu, è kpɛɛ ga bului. To ɖa é ɖeezu ga è-ɖonogi folo unsavago puutaavuugo (390) kpein daawu, è keɛzu laani yee ma.

¹⁰ Nii da ɖe miizu folo-o-folo, toɖa ɖe ga galamu unfelego puufele (220), naa ɖa maanɛai é kula ɖe ga de eyɛsu polumai.

¹¹ Da-bɔɔle dei lieɖɔi ɖa ɖɔɖɔsu, toɖa ɖe ga litɛle ɖila dei folo-o-folo.

¹² E-ḡonḡi ḡa ḡe eḡe wḡolezegi ma bului, ḡa gee nuḡuseiti pe gaazu, ma abui laai ga nuḡuseḡ booi.»

¹³ ḡooḡo GALAGI ḡe: «Dele ḡana Izilayeḡe nuiti ti vaazu kḡzḡba laamianigiti miizu la, zou ḡiligiti su, nà ti beḡena veti ti liizu náti.»

¹⁴ Gè kpeeḡ looni, gè ḡe ma: «Ee, Maliḡii ḡooḡo GALAGI, kaipa gè la de ḡoḡo ḡḡzḡni! Kaipa mà loungo yee, eyesu za, gè la de saa ḡoḡo ve zua miini, ḡaa suai nii sua ḡili ge paai, kḡzḡba zua nḡpe ge la de looni dàave tei.»

¹⁵ E ḡeni ma: «Weḡe, gè vaa bu è nuḡuseḡ booi maavalibo ga nike zaa ma booi, è abui la ga naa, è ḡa-laamianigiti ḡili la.»

¹⁶ E ḡeni mà mḡno: «Da ve, zunui, nà daamiani makeḡ vaiti koloḡolosu Zeluzaleme. Ta ḡa daamianigiti ḡoḡo ta kḡḡole ḡei pe, ti va solḡḡ, ti ḡoozu ḡa vili gola.

¹⁷ Bului ta ziei ḡa vala ná, ti pe ti zasu ḡa ḡali gola, ti ḡilagilagi ḡa vḡ, tḡḡzei ta-ḡotoiti faa va.»

5

GALA ka vaazu Izilayeḡe zalazu

¹ «Da ve, zunui, boḡa zḡkḡ ḡaaligi ta zeḡe, è ke ga kpekai. Dḡungi wo da ta è-ḡelei. Naa volu kiloi zeḡe, è ḡoundeḡai ta è-ma leḡaiti kḡḡo ga, è seizei su, é mḡin.

² Siḡi zu seikeḡesu vai ḡesu la, ḡa seizu su sava, ḡilazuve ḡala abui ḡa taa zaamave. E ḡilazuve velesiei zeḡe, è ye doḡazu ga boḡa zḡkḡ, è taai maalati da. E seizu ḡaaḡelagi zeḡe, è naa vaza fiḡei zu, nḡun nà vile naa volu ga nà-boḡa zḡkḡ.

³ Keḡe tama, ḡa tago zeḡe ba, è pu ḡa-zeḡei la, è makeḡ.

⁴ Da ta zeḡe naati ba, è pili abui ḡa, è gala abui ḡa. Abu ḡa ḡula su, nii a so Izilayeḡe veḡeyeḡei pe ba.»

⁵ Maliḡii ḡooḡo GALAGI wooi ḡaa: «Naa ḡa é vaazu ḡeḡzu ga Zeluzaleme, taa wolai gè pileni ziiti saama, gè zou ḡiligiti ke maḡḡoolii zu.

⁶ Su nuḡuseiti ti la ḡoloni tḡgiti be ta deveiti gè ti veeni ti ya. Ti faa nḡi ḡeḡni tḡun é leve ti ḡoba yooiti ta ti ḡoba nuḡuseiti ba. Tḡun ti ḡelēni nà-tḡgiti ba, ti ḡele ga ti mina zie ga nà-deveiti.»

⁷ Naa ḡa é ba, Maliḡii ḡooḡo GALAGI wooi ḡaa: «Tḡḡzei wo ḡea ga kololala nuiti, wo leve zii ḡiligiti ba ti wo-maḡḡoolii zu, wo la ḡoloni nà-tḡgiti be, wo la zieni ga nà-deveiti, wo luva velei la zḡleni vḡḡ ga wo-maḡḡoolii ma nuḡuseiti kevele,

⁸ naa maavele ma, Maliḡii ḡooḡo GALAGI wooi ḡaa: Nà ḡalaagi nà wuzegḡezu wo laalḡḡma, Zeluzaleme veaiti. Nà nà-tukḡḡaalevei ḡe wo zaama, taa zaamave, zii ḡiligiti ti ka ga ḡaazuve.

⁹ Nà faa ḡe wo laalḡḡma, nii gè la de keḡala ḡeḡni, ta gè la keḡala ḡea mḡno pe, tḡḡzei wa-ḡḡzḡba vaiti ba.

¹⁰ Taazuve, doun keḡḡeiti ta ti-lointi mi, dointi ti ti-ḡeḡni mi. Nà nà-tukḡḡi laale wo wu. Niiti ti yesu vulua wo zu, nà naati faza fiḡei zu ná pe.»

¹¹ «Eḡevelei gè vulua la ga ḡite, tḡḡzei wo seizu nḡdegai ḡḡzḡ ga wa-ḡḡḡḡ gani kḡzḡḡḡḡgiti ta wa-ḡḡzḡba vaiti, nà ḡalaagi, nà kpekai zieu wo ma. Gè la wo ḡaazumaawḡḡḡḡ, gè la wo makeḡa,» Maliḡii ḡooḡo GALAGI wooi ḡana.

¹² «Taaveaiti seizu savagḡi ḡilazuve ḡa za ga ḡḡḡ zeeḡei ḡaa pului taazuve, seizu velesiei za ga boḡa zḡkḡ taai maḡḡoolii zu, gè seizu zavasiḡi zuvaza fiḡei zu ná pe, gè vile ti volu ga nà-boḡa zḡkḡ.

¹³ Nà yeeḡe nà-ziiḡaawanai va, gè li ga nà-ziiḡulagi, gè zeeli la kwema, gè wanaḡula ti va, názu ta suḡweḡ ga nà, ḡooḡo GALAGI, nà ḡa kḡḡeai nà-toloi zu, gè li ga nà-ziiḡulagi, gè zeeli la kwema ti laalḡḡma.

¹⁴ Zou ḡiligiti ti wo-maḡḡoolii zu ta nuḡuseiti pe ta ḡe levesu ná, ta ka ga gè Zeluzaleme ḡea ga taai koloḡologai, ḡaaḡula ma metu.

¹⁵ Nà nà-tukpɔi laale bu, ta ziiɣaawana wolai, gɛ kpɔɔ ga zeliloma wolaiti. Nuɓuseiti ti maagoolii zu, naati ta taa wolai tɛi kɛ ga jɛɛɣulasu anii, ta poomu ganii, ɛ gɛ ti vɛ ɓalaa ga tɛnɛgi, ta maalua zaɓui. Nà vɛ, Gɔɔɣɔ GALAGI, gɛ ɓɛɛzu.

¹⁶ «Nà mɛɛn jɔi vilisu wo ma ga pului ɛ ga saa gelei, wo-ma zuwu ɣaaleve vai ma. Nà pului naa yeeɣaaba, gɛ wa-laamiani sɔɓɔsuɓeti ta makesuɓeti pɛ su ɓale.

¹⁷ Pului nà teve wo ma, ta sua jɔiti nà yeeɓe ti vɛ wo laalɔɣma, ta wo vaa. Dɔfɔ zeeɓei ta toomai, naa vɛɛ kɔɔi vɛ, naati ta wo ɣologolo, gɛ boɣa zɔkpɔi leve wo laalɔɣma. Nà vɛ, Gɔɔɣɔ GALAGI, gɛ ɓɛɛzu.»

6

GALA gooi ɛ woni

Izilaye yooi laalɔɣma

¹ Gɔɔɣɔ GALAGI ɓɛɛni pɔ, ɛ gɛ mɔ:

² «Da vɛ, zunui, ɣaavote Izilaye ɣizeiti ma, ɛ GALA gooi wo ti laalɔɣma.

³ Gɛ ti ma: «Izilaye ɣizeiti, à woilo Maliɣii Gɔɔɣɔ GALAGI wooi ma. Maliɣii Gɔɔɣɔ GALAGI wooi ɣaa gizeiti ma, ta gize nɛmɛiti, naa vɛɛ pɛtugiti ba, ta nɛmɛiti: Nà vaa zu ga kɔɔi wo laalɔɣma, ɛ wa-zalaɣa ɣula adaveti kologolo.

⁴ Wa-zalaɣa ɣulazuɓeti daa ɣa loo, wa-ansansegiti ma zalaɣa ɣalazuɓeti ti wolowolo, wo zaama ma mɔinmɔin ka loo, ti za wa-ɣɔɣɔ gani nɔɣɔiti kakalavɛ.

⁵ Nà Izilaye nuiti ma voomaiti suvaza ta-ɣɔɣɔ gani nɔɣɔiti kakalaveti, gɛ wo-ma ɣaɛiti suvaza ta-zalaɣa ɣulazuɓeti maagooliiti su.

⁶ Wa-yooi ɣɔɔkɔɔma ná pɛ, taa wolaiti ta ɣolo, zalaɣa ɣulazuɓeti daaloo, nii a kɛ wa-zalaɣa ɣula adaveti ti ɣologolo, wa-ɣɔɣɔ gani nɔɣɔiti suɣaleɣale, gaavala ti vɛ, wa-ansanse gala anijakaiti ti ɣolo, ta nii dɔin wo kpeteni, tanɔpɛ ge la yɛga ná.

⁷ Ma mɔinmɔin ka za wo zaama. Wa suɣwɛɛ naazu ga nà ɣa gɛ ga Gɔɔɣɔ GALAGI.

⁸ ««Anɛɛ naa vɛ, nà tanigaani zɛ ná wo zaama, kɔɔi la ti vaa, mɔta goi naati ta vaza zou ɣiligiti su.

⁹ Kula zou vɛ nui mɔtai naati ta yɛ zou ɣiligiti su, ti ɣisie nɔun su. Ti-ɣigi ɣa loo sù, vɛlei gɛ ta-woovalada yii ɣologoloni da, tɔɔzei ta-ɣologolo kisisiiti ti zegeni nɔun ba, ti ɣaazulo kpaan kɔɔɣɔ gani nɔɣɔiti ba. Naazu ti wɔin ɣa zeɣe ɓɔɣɔ ma tiya ɓɔɣɔi, tɔɔzei tuva vɛle jɔiti ba ti ti ɣɛɛni, ti ga kɔzɔba vaiti.

¹⁰ Ta suɣwɛɛ naazu ga nà ɣa gɛ ga Gɔɔɣɔ GALAGI, gɛ la ɣeni ɓɛɛni ti vɛ wafuun, siɛgi zu gɛ ɓaazaɣani la ti ma, ga nà nimizai zeizu ti ma.» »

¹¹ Maliɣii Gɔɔɣɔ GALAGI wooi ɣaa: «À yee loo ɓɛɛaga ga kitevei, wo ɣɔɣɔa loɣa, wo kpeei loo, tɔɔzei Izilaye ná-kɔzɔba vaa jɔiti ba ɛ ti vɔlu. Ti-ma zuwu ɣaa ɣa vaa zu levezu ga kɔɔi, ta pului, naa vɛɛ dɔfɔ zeeɓei vɛ.

¹² Zɔi a ɣɛ ɣoozama, naa ɣa za ga dɔfɔ zeeɓei, zɔi maaɓuɣaai, naa za kɔɔi zu, zɔi a yɛ vɔluzu, naa ɣa ze kɛɛ su, ɛ za ga pului. Nà zeeli nà-ziiɣulagi ɣwɛgi ma ti laalɔɣma.

¹³ Ta-nu voomaiti ta vaza zooi ma ta-ɣɔɣɔ gani nɔɣɔiti saama, ta-zalaɣa ɣulazuɓeti maagooliiti su, gize wolaiti ta gize goiti ma, naa vɛɛ gulu wolaiti bu vɛ, niiti ti ɣaa ɓiiliai, ta adaveti pɛ vɛti ti ɣeni zalaɣaiti kulazu ná ta-ɣɔɣɔ gani nɔɣɔiti bɛ. Wa suɣwɛɛ naazu ga nà ɣa gɛ ga Gɔɔɣɔ GALAGI.

¹⁴ Nà yeewuzeɣe ti laalɔɣma. Nà ta-yooi zuwo, ná ɣaalei eɣɛvelei Liɓila tevebai zu la, vɛ pɛ ti zeini ná. Ta suɣwɛɛ naazu ga nà ɣa gɛ ga Gɔɔɣɔ GALAGI.»

7

Folo ɣaabelagi ɣa vaa zu

¹ Gɔɔɣɔ GALAGI ɓɛɛni pɔ, ɛ gɛ mɔ:

² «Da vɛ, zunui, Maliɣii Gɔɔɣɔ GALAGI wooi ɣaa Izilaye nuɓuseiti ma:

«Wɛɛ, yeedɛɛɛɛ ɔaabelagi ɔaa!
Ma ɔaabelagi zeelia zooi ma zoko naanigɔi pɛ bɛ.

³ Niizu wɔnɔi bega,
nà nà-ziiɔaawanai lɛɛzu ga woye,
gè wo-zie velei ma lukpɔi ɔaaleve,
gè wo zala, é zoloo wa-ɔɔzɔba vaiti ma.

⁴ Gè la wo ɔaazumaawɔingɔaa, gè la wo makɛga.
Nà wo zala ga wo-zie velei ta wa-ɔɔzɔba vaiti
wo ɔatani ti ɔɛɛ vai va.

Wa sufɔwɛɛ naazu ga nà ɔa gè ga ɔɔɔɔ GALAGI.»

⁵ Maligɔi ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:

«Nimizai, nimiza ɔila kpegi,
kɛɔɔɔ la ná, naa ɔa é vaazu!

⁶ Gaabela foloi zeelia.
Gaama ve, é zeelia,
wɔnɔi bega, toɔa nuu é vaazu.

⁷ Wo ɔologolo foloi vaa, zooi ɔaa nuɔuseiti!

Ungo, yeedɛɛɛɛ zeelia, foloi maaɔɔɔa.
Wɛɛ, kidaavili fai ɔa é gizeiti ma,
koozunɛɛi votogi zu.

⁸ Niizu gaamago nɔ, nà nà-ziiɔaawanai lɔɔzu wo unga,
nà zeelizu nà-ziiɔulagi ɔwɛgi ma wo laalɔɔma.
Nà wo lukpɔaalevezu é zoloo wo-zie veleiti ma,
gè wo zala ga wa-ɔɔzɔba vaiti pɛ.

⁹ Gè la wo ɔaazumaawɔingɔaa, gè la wo makɛga.
Nà wo zala ga wo-zie velei ta wa-ɔɔzɔba vaiti
wo ɔatani ti ɔɛɛ vai va.

Wa sufɔwɛɛ naazu ga nà ɔa gè ga ɔɔɔɔ GALAGI, é wo loɔazu.» »

Faa ɔologologi ɔevele ɔɛɛa

¹⁰ «Wɛɛ tukpɔaaleve voloi va,
faa zugologologi ɔevele ɔɛɛa.
Doɔa ɔakɔi ɔevele ɔɛɛa!
Wasogi zuwɔɔla!

¹¹ Toomai wuzɛɔa,
ga é ɔɛ ga kpakɔi é lo faa ɔɔu ɔɛɛ vai va.
Tanɔpɛ ge la yɛga ná ɔɛɛɛɛɛɛ,
anɛɛ niima nuɔuseiti su,
ɔaa beɛɛ wolai nii é zɔngɔzu,
ɔaa ti wɔɔɔ velei ta ta-lɛbiyai.

¹² Yeedɛɛɛɛ ɔana zeeli,
ma voloi maaɔɔɔa,
ani ɔɛya nui la mɔ ɔɔozunɛa,
zɔi é ani vɔdizu, naa la mɔ ɔaazugilia,
mazɔɔ nà-ziiɔaawanai ɔa nuɔusei pɛ daalɔɔma.

¹³ Ani vɔdi nui la zooga é va ná-sɔɔlai zɔɔɔ vɔlu,
anɛɛ ni toɔa yɛ vulua.
Tɔɔzei fai deveai nuɔuseiti pɛ ma, é la zɛɔa ma.
Ti pɛ ta eteai ziezu faazupui zu,
tanɔpɛ ge la zooga é va yɛ vulua.

¹⁴ Ta yɛ puuugi vɛɛzu ɔɔ, ti fai pɛ kpɛɛ,

kele zunu nɔpɛ ge la lia kɔɔmauve,
mazɔlɔɔ nà-ziiɔaawanai ɔa nuɔuseiti pɛ daalɔɔma.»

Kula ɔeleɔele ge la ná

¹⁵ «Kɔɔi ɔa ɔɔi taazuve,
ɔɔfɔ zeeɔɛi ta pului ɔɛ pɛleyeɔeiti bu.
Zɔiti ta ɔɛ ɔalaɔaiti su,
naati ta za kɔɔi zu,
niiti ti taazuve,
naati ti loo bu ga pului ta ɔɔfɔ zeeɔɛi.

¹⁶ Niiti ta yɛ vulua, ta vela, ti li gizeiti ma.
Eɔɛvelei poopogi a ɔa kpalagi wo da,
ti pɛ ta kpalagi wo ta-vaagaaaza golaiti faa zu.

¹⁷ Ti-yeeiti su ɔa ɔɛ yɔɔɔɛ,
ti-ɲiibiiti su ɔa ɔali.

¹⁸ Ta saa wɔlɔ wo seɔeiti too ɔɔba,
ti zasu ɔa ɔali ga dualuagi,
ti-ɔaazuve maalɔɔɔu ga unfegi,
tɔungiti pɛ kpuyegai.

¹⁹ Ta ta-waliiti pili ya taazuveiti,
ta ta-zanugiti deve ga kɔzɔba aniiti,
mazɔlɔɔ walii ɔaa zanugi la zooga é va ti ɔizo,
Gɔɔɔɔ GALAGI ná-ziiɔaawana voloi zu.
Ani la mɔ ɔɛa ti ya a kula ɔɛ ti-ɔɔdayeɔɛi zu,
ɔaa a ti-ɔɔgiti sulaave,
mazɔlɔɔ walii ta zanugiti ka ti ɔɛni ga
ti ɔɔɔɔziɔa ɔɔtui ta-vaagaaaza golaiti faa zu.

²⁰ Ta-ɔɔbu ani pagɔiti ka ti ti ɔɛni ga ta-waso ganii,
ti naati kpɛtenii ga kɔɔɔɔ ganigiti, ti ɔɔzɔai, ti maayo ge zeɔɛ.
Naa ɔa é ba, nà naa ɔɛɛzu ga ti ɔɔzɔ anii.

²¹ Nà wɛɛinti zɛsu na, ti va, ti loo ma naavoloi zu,
zooi zu nu ɲɔiti ti kɛ ga kɔzɔganii,
ti ɔɛga vɔluma ga kɔzɔ.

²² Nà vɔluave ti va,
ta nà nɛɛɛ adave yɛ ná, ti ná ɔɔzɔ,
toosu nuiti ta lɛ ná, ti kɔzɔ.

²³ Kɔlu yɔlɔɔɔi ɔɛvele ɔɛɛɛ,
mazɔlɔɔ zooi zulaavega ga ɲama vuɔ lukpɔɔaalevei,
taai zulaavega ga toomai.

²⁴ Nà vaazu ga zii ɔiligiti ti ziliai gola,
ti ta-vɛɛiti so.
Gɛ zobobe nuiti ta-wasogi ɔwɛteve,
ta-zalaɔa ɔulazuveiti ti ɔɔzɔ.

²⁵ Kidaaviligi vaa!

Ta ziileigi ɔaizieu, kele ti la sɔlɔɔsu.

²⁶ Maanɔɔɔi ɔa va, é la maanɔɔɔi ma,
woo ɲɔi va, é la woo ɲɔi maazu,
ti ɔa GALA goo wo nui maanɛɛɛ ga é kulakɛɛmai ta lɛ.
Zalaɔa ɔula nui la mɔ nu ɔalaga,
kɛwolaiti ti la mɔ nu lɛnɛga.

²⁷ Masagi ɔa zei gaazudɛvui zu,

kundigii ge kidaaviligi zu,
nuɓuseɗiti sasu da ɓali ga duai.
Na ɓaazu ti zosu, egevelei ti luɓa veleiti ti la,
ge ti lukpoɗaaleve, egevelei soloogai la ti ma.
Ta suɗwee naazu ga na ɗa ge ga Gooɗo GALAGI.»

8

Kəʒʃə gani kəʒ vai GALA sei vɛɛi wu

¹ Yeedeegalai gi ġeni la Babilone, naama ġonagi lozitasiei, ma alu dozitasiei, ma volo loolusiei ma, ge ġeni zeini na-pelei wu, Zuda ġewolaiti ti ġeni zeini kàkalawe. Miná ġa Maliqii Ġooġo GALAGI ná-zebiei yeini mà ná gaamago no.

² Gè wɛlɛni, gè fuluanii ta ɖa, kulaai ga zunui. È zo saamavɛ é yei, miná ɖɛ eɖɛ abui, maazu velel da volo eɖɛ kɔlu boigi, ma bebelai da vu.

³ Zunui naa anii ta maalenii ege zee, e so nundegai va. Kulakelamai naa zu nii GALA ge teveni zenvui lenii ga ze fiilei zu, e li ga ze Zeluzalame. Ge bado gaani nu leezuve sigidave e buu veleii, lekpehave nu govezuve, ve kadoo ganigi ta geni vileni na, nii e GALA na-ziiigaawanai wuzedezu.

⁴ Izilayele ná-GALAGI ná-lebiyai é volozu, naa gɛni náve, egɛvelei nɔ gè kaani la nɛmei zu.

⁵ GALA ge ɣeni mà: «Da ve, zunui, wele lekɛmave nu ɣovezu velel.» Naa ɣa ge kɛeni. Nu ɣovezuve kpogi vo be, zalaga ɣulazuve ɣeni ná, ge kooɣo ganigi naa ɣaani, nii é Gooɣo GALAGI ná-ziiɣaawanai wuzedezu, é nu leezevu ɣobave.

⁶ E ɣeni mà: «Da ve, zunui, è pɛtɛga nii ti kɛɛzú? Gaamazu Izilayele nui ti ɔɔɔ vea kɔzɔba vaa ɣɛ vai ya, ga ti màaɣooza sɛizu padegai va. Kɛɛ da vaazu kɔzɔba vaiti kaazu, ti wɔɔɔbai niiti ba.»

⁷ E liini ga ze nu lεzuvε GALA sei vεlei ma ɔoizuvε. Gε wεleni, gε zεgei ɔa siɔigi va.

⁸ E çeni mà: «Da ve, zunui, siçfigi òota.» Gè siçfigi òotani, pete, nu çulazuve çeni ba.

⁹ E ɖɛ mà: «Lɛ, è kɔzɔba ɖɛwɔti nɔiti ka, nii niima nuiti ti kɛɛzu vɛ!»

¹⁰ Gè lɛɛni, pɛɛ nii gè kaani: anii ma zii pɛ maaniinigi zaɗaai ga yeei siɗigi ma koozuuɛ: kpokpo ganiiti, ta kɔzɔba zuaiti, naa uɛɛ Izilayele nuiti ta-ɗɔɗɔ gani nɔɗɔi ma zii pɛ ba.

¹¹ Izilayele nu busseti ta-ḡewolaiti saama nu vuulɔfela (70) ḡaalɔni, ti lo kɔɔḡo ganigi niiti kakala. Ansanse gala liḡii zoni ti ḡilagilagi ya, ansansegiti gala luului ḡa wuzegɛ egɛ tonaḡiingi. Safan* ná-doun zunui Yaazania ḡeni lɔni ti zaama.

¹² Maligii feni mā: «Da ve, zunui, è kaa, nii Izilaye le nubuseiti ta-ḡundigiiiti ti keezu ddaḡufuzu, ti ḡilagilagi ta-ḡaḡḡ gani peḡeiti bu? Ti da woozuḡula ga: Ḡoḡḡ GALAGI la gi ḡaazu, Ḡoḡḡ GALAGI ḡeḡa zoi va.»

¹³ E ɖɛni mà: «Da vaazu kɔzɔba vaiti kaazu ti ti ɖɛɛzu, ti wɔɔlbai niiti ba.»

¹⁴E liini ga ze nu lɛɛzuɛ Ɛ̃oɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛɪ ma ɔɔɪzuɛ, nu ɔ̃vɛzu vɛɛɪ. Anzanuiti ti zeini ná, ti ɔa galagi Tamuze[†] ná-saa wɔɔɪ wo.

¹⁵ E ɖɛni mà: «Da vɛ, zunui, è kaa? Da vaazu kɔzɔba vaiti kaazu, ti wɔɔɔbɔi niiti ba.»

¹⁶ E liini ga ze Gooḡo GALAGI zeɪ vɛlɛi ma ɟoɪzuɐ buu vɛlɛi. Nu lɛɛzuɐ Gooḡo GALAGI zeɪzu ɲadɛgai, dooḡo bosuɐ ta zalaɟa ɟulazuɐ ti yɔḡɟuɐ, zunu vuufelegɔ maazu lɔlugu (25) ɟɛɟala ɟɛni miná. Ti voluavegai Gooḡo GALAGI zeɪzu ɲadɛgai va, ti ɟaavote folo ɟulazu vɛlɛi, ti da vɛlɛ niibiɟa, ga ti nɔkɔ foloi wu.

¹⁷ E ɣɛni m̀a: «Da ve, zunui, ɛ kaa? Kɔzɔba vai nii kpein Zuda nuɔuseiti ti kɛɛzu ve, naa la de kula ɣɛni ga tiye ɔaa? Kɛni pɛ ti zooi zulaave ga toomai, ti mina be zliɣaawana vaiti ba? Tiya ɔanu niina, ti gulu bekegi maaɔudazu ti-zokpai va.

* **8:11 8:11** Wελε ve: 2DS 34:8-19. † **8:14 8:14** *Tamuze*: Mezopotami galagi ta ve, Baḫilone nuiti ta-yooi. Naati ti gēni ná-saa wəloj wosu kona-o-kona.

¹⁸ Nà balaagi nà ti zalazu nà-ziiḡaawana wolai zu. Gè la ti ḡaazumaawɔingḡaa, gè la ti makega. Ti unbɔliga beei loo va ga gè ɔɔ ti va, gè la woiloga ma.»

9

Zeluzalɛme maaḡolo vai

¹ Naa volu gè Maliḡii wooi mɛnini, é bo ga woo wola, é ḡe ma: «À va, wɔiti wo leveai ga wo potokulai wo taai ma, à wa-ḡɔḡɔ zɔɔlaiti seḡe, ada ḡologolo keleiti!»

² Gè zunu lɔzita ḡaani, ti da va, ti zeḡe ga maazu vele velela velel nu ḡɔvɛzuve, ɛɛ ná-ḡɔḡɔ zɔɔlai zoni zea, ada ḡologolo kelei. Zunui ta ḡeni ti zaama, maaḡiliai ga geze zeḡei, seve ḡe anii ḡeni ná-saamaḡiligi va. Ti pɛ ti vaani, ti lo zalaḡa ḡulazuve ḡobave, é ga kɔlu ɔɔigi.

³ Názu ḡa Izilayele ná-GALAGI ná-lɛbiyai wuzegeni la, é zeḡe seeluḡɛin maazu, é li GALA sei velel laave. Maliḡii zunui lolini nii maaḡilini ga geze zeḡei, seve ḡe anii ná-saamaḡiligi va.

⁴ ḡɔḡɔ GALAGI ḡe ma: «Leve Zeluzalɛme taazuve ná pɛ, é poogi vɛɛ naati pɛ tovalave, zɔiti pɛ ti kpalagi wosu, ti da ḡaazuḡili tɔɔzei kɔzɔba vaiti ba ti ḡɛɛzu ná.»

⁵ Naa volu gè goomenini, é devei ve zɔiti zea, é ḡe ma: «À vile zunui tɛi polu, wo taaveaiti paa. A mina nu ḡaazumaawɔingḡa, à mina nu make!»

⁶ A ti pɛ paa, wo ti-ma zuwu ḡaaleve, kɛwola wɔlɔiti, zinipoiti, anzalopoiti, doungoiti, anzanuiti. Kele à mina vɔḡɔ naati ti tanɔpɛ ba, niiti poogi ti-lovalave. A tɔɔzei sɛizu ḡadegai va.» Ti tɔɔzeini ga kɛwolaiti ese paa, ti ḡeni GALA sei velel laave.

⁷ E ḡeni ti ma: «À GALA sei velel ḡɔzɔ, wo ma eteave zulaave ga nu voomai, naa volu à li ḡoozama.» Ti liini, ti da nu vaai ḡe taazuve.

⁸ Siɛgi zu ti ḡeni nuiti paazu la, nà ḡila ko nɔ ḡa gè yɛni loni. Gè looni zooi ma, gè kpɛei loo, gè ḡe ma: «Ee, Maliḡii ḡɔḡɔ GALAGI, è da-yiiḡaawanai lopiga Zeluzalɛme ma, Izilayele nui mɔtaiti ti yɛgai, da pɔ è naati ma zuwu ḡaaleve ɔaa?»

⁹ E ḡoḡaavoteni, é ḡe mɔ: «Kotoiti ti ḡɛni Izilayele ta Zuda ta-masada ma ziɛgiti su, ti zuwɔlɔni ga gola. Zooi zulaavega ga ḡamaba vaiti, taai zulaave ga telebotala vaiti. Nuiti ta ḡɛɛzu ma: «ḡɔḡɔ GALAGI ḡɛla zooi va, é la gi ḡaazu pa!»

¹⁰ Nà balaagi, gè la ti ḡaazumaawɔingḡaa, gè la ti makega, kele zɔi soloogai ti luva velel ma, naa ḡa nà da ti unma.»

¹¹ Názu zunui maaḡilini ga geze zeḡei, seve ḡe anii ḡeni ná-saamaḡiligi va, é vaani, é ná-poluvaawogi wo ga: «Devei è boni mɔ, gè ti pɛ kea.»

10

GALA ná-lɛbiyai zeḡe vai sei velel va

¹ Gè wɛleni geei ḡaave seeluḡɛinti tɔungu maazuve. Anii ta ḡeni ná eḡe kɔtu zɔngɔ baagi daa ga safilegi, é ḡeni ti maazuve, kulaai ga masa kpɔkpɔgi.

² ḡɔḡɔ GALAGI ḡeni zunui ma, nii maaḡilini ga geze zeḡei: «Lɔ seeluḡɛinti kɔḡɔ ḡiligiligitu zɔḡɔzu, yeelaave ga abulekai, è seḡe seeluḡɛinti saama, è li, è faza taai ma.» Zunui liini ḡaazu, é naa ḡe.

³ Tama seeluḡɛinti ti ḡeni loni GALA sei velel yeezazuve, siɛgi zu zunui liai ma ti vɔ pelei. Pɛle ḡoozuve pɛ daaveni ga tonaḡiingi.

⁴ Naa volu GALAGI ná-lɛbiyai wuzegeni, é zeḡe seeluḡɛinti maazu niiti ti zelɛni minazeḡe kesui ma lakulugi maazuve, é li GALA sei velel laave. Tonaḡiingi vaani, é GALA sei velel wuulaave eyɛsu eteave pɛ ge da volo ga ḡɔḡɔ GALAGI ná-lɛbiyai.

⁵ Seeluḡɛinti kovegi lugi ḡeni mɛnisu eyɛsu etea velel koi voluve, eḡe GALA gooi, Zebeipɛ-Maliḡii, siɛgi zu é ɔɔɛzu la.

⁶ Zunui maaɖilini ga geze zedei, é ɖeni lɔni ma ɖɔɖɔ ɖiligiligi gila kobave nɔ, siɛgi zu GALA ge devei veeni la zea ga é li, é abui zede ma ɖɔɖɔ ɖiligiligiti zɔɖɔzu, seelubeinti saama.

⁷ Seelubeinti taɖila ge yeemaaleni abui ma, nii maaɖuɖaai ba. E ma lekaiti kula, é zunui yeelaave da, nii maaɖilini ga geze zedei, naa ɖula, é li ga tiye.

⁸ Nu ɖeni nuɖusei yeei ma zii ɖaazu seelubeinti kovegi wu.

⁹ Gè pɛteni ga ma ɖɔɖɔ ɖiligili naanigo ɖeni ná, gilagila ge seelubein ɖilagilagi ɖobave. Naama ɖɔɖɔ ɖiligiligiti ti ɖeni volozu eɖe kɔtu zongo baagi.

¹⁰ Ti naanigo pɛ ti ɖaazuveti ti ɖulani ga ve, eɖe ti pɛ ta lo ɖɔɖɔ zu, ti ɖilagilagi pɛ.

¹¹ Ta la ɖena ziaa, ta la zoo liizu lekɛma naanigoiti pɛ, ve ná neai ti ve, miná vele ɖa ti ɖeni liizu la, ti ɖede la ba ga ti va lati. Ve velei nɔ seelubeinti tɔungi a lati ná, miná vele nɔ ɖa ti ɖena li ná, ti li, ti lati faa la ba.

¹² Seelubeinti gaazudezeiti ti ɖeni ti-busei va ná pɛ, ti-voluve, ti-yeeiti, ti-ɖovegiti, ta ma ɖɔɖɔ ɖiligili naanigoiti pɛ.

¹³ Gè menini, ti daaseigi veeni ma ɖɔɖɔ ɖiligiligiti ba ga «tɔngolo filei».

¹⁴ Seelubeinti pɛ ti-ɖaazuve ɖeni ti va ga naaninaani, gaazu mɔungi ɖeni eɖe seelubein ɖaazuve, gaazuve velesiei ɖeni eɖe zunui ɖaazuve, gaazuve zavasiei ɖeni eɖe zalai ɖaazuve, gaazuve naanisisiei ɖeni eɖe koɖei ɖaazuve.

¹⁵ Seelubeinti ti wuzegeni. Ti ɖeni ga zenvu aniiti nɔ gè ti ɖaani zie wolai Keɓaal laave.

¹⁶ Siɛgi zu seelubeinti ta la ɖena ziaa la, ti-ɖɔɖɔ ɖiligiligiti ti ɖeni latisu ti ɖoba. Siɛgi zu ti wuzegezu la zooi ma ga ti-ɖove, ma ɖɔɖɔ ɖiligiligiti ti la ɖeni ɖulazu ti va.

¹⁷ Siɛgi zu ti losu da, naati ɓalaa ti lo, ni ta wuzegeni zooi ma, naati ti wuzege ɖana nɔ, mazɔɔ zenvui é ɖeni zenvu aniiti su, naa nɔ ɖa é ɖeni ma ɖɔɖɔ ɖiligiligiti su.

¹⁸ Ɔɔɔɔ GALAGI ná-lebiyai é volozu, naa zegeni GALA sei velei laave, é li, é zele seelubeinti maazu.

¹⁹ Seelubeinti ti ɖove fai lozeini, ti wuzege zooi ma gɔazu, tiya-o, ti-ɖɔɖɔ ɖiligiligiti-yo vɔɔma. Ti lɔni Ɔɔɔɔ GALAGI ze velei laave folo ɖulazu velei. Izilaye ná-GALAGI ná-lebiyai é volozu, naa ɖeni ti va, é zeleni maazu.

²⁰ Zenvu ani naanigoiti keni de, gè ti ɖaani Izilaye ná-GALAGI ɖɔɖɔwu, zie wolai Keɓaal ɖobave. Gè kweeni ga seelubeinti keni de.

²¹ Ti ɖilagilagi pɛ gaazuve ɖeni naani, kove naanigo, nuɖusei yeei ma zii ɖeni ti va ti-ɖovegiti bu.

²² Ti-ɖaazuveti ti ɖulani ga zenvu anii naati gaazuve, niiti gè ti ɖaani zie wolai Keɓaal ɖobave, tiya ɖɔɖɔi nɔ ɖeni de. Eɛ ge ɖeni zɔlesu, é ɖa li ga ɖakala velei nɔ.

11

Zeluzaleme lukɔɖaa ɖa leve

na-ɲama vuu vai zu

¹ Zenvui bɔzegeni zooi ma, é li ga ze Ɔɔɔɔ GALAGI ze velei laave folo ɖulazu velei. Nu leeɔuve siɖidave, gè zunu vuufelego maazu loolugo (25) ɖaani. Gè nu felego ɖweeni ti zaama, ti ɖeni ga nuɖuseiti ta-ɖundigiiti, Azuul ná-doun zunui Yaazania, ta Benaya ná-doun zunui Pelatiya.

² Ɔɔɔɔ GALAGI ɖeni mà: «Da ve, zunui, zunuiti ka, ti faa ɲɔi ɖeezu, ti da tene ɲɔiti bo taai tei su.

³ Ti da ɖe ma: «Eyesu yeedegala zeeli, ade la de pelea loga ve. Taa ɖeeve eɖe kɔlu liɖii, ade ɖe vuuni su eɖe suai.»

⁴ Naa ɖa é ba, GALA gooi wo ti laaloɖɔma, GALA gooi wo, ɖa ve, zunui!»

⁵ Názu ɖa Ɔɔɔɔ GALAGI ná-Zenvui vaani pɔ. E ɖe mà: «Da ɖe ma: «Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɖaa: Gè naa ɖweega, nii wo bosu, Izilaye nuiti! Kisiei é loɔzu wo-yiimave, gè naa ɖwee.

⁶ Wo nu vaai wola ɖea taai tei su, wo koi yɔɖɔzu veleiti pɛ sulaavega ga nu voomaiti.

⁷ Naa ɔa é ba, Maligii Ɔooɔ GALAGI wooi ɔaa: Taai ɔea ga kɔlu ligii, keɛ suai ɔa ga niiti wo ti ɔaai. Keɛ wɔun, na wo ɔeezu, wo ɔula ná ɔa.

⁸ Wa luazu kɔi ɔa ɔaa? Tama, na kɔi levesu wo ma, Maligii Ɔooɔ GALAGI wooi ɔana.

⁹ Na wo ɔeezu, wo ɔula taai ɔa, gè wo lɔ wɛinti zeezu, gè na-tukpɔi loo wo ma.

¹⁰ Na wo lukpɔ Izilayeɛ zooi ɔoozuɛ, wa za kɔi zu ga boɔa zɔkpɔi, wa suɔwɛɛ naazu ga na ɔa gè ga Ɔooɔ GALAGI.

¹¹ Taai tɛi ge la ɔea wo ɔe ga kɔlu ligii, wo ɔa ɔe ga suai é makɛsu su, keɛ na wo lukpɔzu Izilayeɛ yooi ɔoozuɛ.

¹² Wa suɔwɛɛ naazu ga na ɔa gè ga Ɔooɔ GALAGI, zɔi wo la ná-tɔgiti soni, wo la ziɛni ga ná-deveiti, tɔzei wo ziɛni nɔ ga zii ɔiligiti siɛ velei, ti wo-maɔɔoolii zu.»

¹³ Gè yɛni nɔ GALA gooi wosu, Benaya ná-doun zunui Pelatiya za. Gè looni zooi ma, gè laaɔɛɛ, gè kpɛi loo, gè ɔe ma: «Ee, Maligii Ɔooɔ GALAGI! Da ɔa é Izilayeɛ nui mɔtai ma zuwu ɔaalevezu!»

Minazefegi é woni kula zou ɔa nuiti ɔe

¹⁴ Ɔooɔ GALAGI ɔɛni pɔ, é ɔe mà:

¹⁵ «Da ɔe, zunui, niiti ti ga è-ma ziiti, è-ɔeɛlɔinti, ti ga ɔa-nuiti, Izilayeɛ nuɔusei niiti pɛ ti ti ɔulaai zou ɔa, naati ka Zeluzalɛme taaveaiti ti ɔeezu ti ma: «A yɛ ɔoozama, wo maɔɔooza Ɔooɔ GALAGI ɔa, mazɔɔɔ giya ɔa zooi tɛi feai gi ya ga ɔɔnɔ!»

¹⁶ Naa ɔa é ba, da ɔe ti ma: «Maligii Ɔooɔ GALAGI wooi ɔaa: Anɛɛ ni gè ti maɔɔoozani, ti li zii ɔiligiti saama, gè ti vazani zou ɔiligiti su, keɛ na ɔeezu ti zaama miná yeeɔɔɔalɔi tanigaa laawu eɔe ada naɔegai naama yooiti su, ɔeti ti náti.»

¹⁷ Naa ɔa é ba, da ɔe ti ma: «Maligii Ɔooɔ GALAGI wooi ɔaa: Na wo ɔaalɛɛzu ba, wo ɔula nuɔuseiti saama, gè wo zuzo, wo ɔula zooiti su wo vazagai ti zu, na Izilayeɛ yooi ve wo ɔe.»

¹⁸ Ta ɔaana, ti zeɔe miná, ta kɔɔɔ gani kɔɔ vaiti pɛ seɔe ga, ta kɔzɔba vaiti pɛ.

¹⁹ Na wo pɛ wo ɔɔ ɔi gilagi ma, gè zɛnvu niine ɔilagi ve wo pɛ zea. Wo-ɔiɔi kpaai eɔe kɔtɔi, gè naa ɔula wo ɔoozu, gè maavalibo ga faaɔaaɔaa ɔiɔi,

²⁰ naa ɔa a kɛ wo zie ga ná-deveiti, wo woilo ná-tɔgiti ma, wo ti zo, wo zie ga tiye, wo ɔe ga ná-nuɔuseiti, gè ɔe ga wa-GALAGI.

²¹ Keɛ zɔiti ti-yii ɔatagai kɔɔɔ gani kɔɔ vaiti ba ta kɔzɔba vaiti, na ti-zie velei ma ɔasɔi la ti unma,» Maligii Ɔooɔ GALAGI wooi ɔana.

GALA ná-lebiyai zeɔe vai Zeluzalɛme ɔa

²² Seeluɔɛinti ti kovegi lɔzeini, ma ɔɔɔ ɔiligiligiti ti da lati ti ɔɔ, Izilayeɛ ná-GALAGI ná-lebiyai é volozu, naa ɔeni ti maazuɛ.

²³ Ɔooɔ GALAGI ná-lebiyai wuzɛɔeni taa zaamaɔe, é li, é lo gizei maazu, é Zeluzalɛme folo ɔulazu velei.

²⁴ Zɛnvui ɔuuni bù, é li ga ze Babilɔne kula zou ɔa nuiti pɔ ɔe. Naa ɔɛni kulakɛɛmai zu GALA Zɛnvui feeni. Kulakɛɛmai gè kaani, naa zeɔeni pɔlu niina.

²⁵ Nii kpɛin Ɔooɔ GALAGI ɔɛni ga ze, gè naati pɛ ɔɛni ga kula zou ɔa nuiti.

12

Kula zou ɔa vai ma ɔoogiti

¹ Ɔooɔ GALAGI ɔɛni pɔ, é ɔe mà:

² «Da ɔe, zunui, da zeini nuɔuseiti saama, ti ɔaazulɛai. Gaazuɔeɔe ɔa ti ɔa ga ti wozaɔa, keɛ ti la wozaɔaazu pɛ, goiyɛɔe ɔa ti ɔa, ga ti faa mɛni, keɛ ti la faa mɛnisu pɛ, tɔzei ta ga gaazulɛ nuɔuseiti.

³ Da ve, zunui, kula zou va gasai ghevele bete bogbo ve, e da-ziei bete kelemave, nui pe gaazu. Ue e zeini na, zefge mina, e li ada gili. Naa ge ese pe gaazu, tanisu ta gaaga naazu ga ta ga gaazulee nubuseiti.

⁴ Da-gula zou va gasai gula foloi ti gaazu, da bogboi e gula kelemave ti gaazu kpokoi, e da li, eghevelei kula zou va nui a da lii la.

⁵ Da da-velei ma zigigi vaaabota ti pe gaazu, e da-gasaiti kula ma yeghei zu.

⁶ Da kasai la goma ti pe gaazu, e gula la kpidii zu, da ani vee gaazu, e mina wele zooi va. Mazoloo na po e ge ga poogi Izilaye nui ti be, e vile naa va, nii e vaazu geezu.»

⁷ Ge naa geeni, nii Maligii deveni ma. Ge kasai gulari kelemave, eghe kasai nii soloogai kula zou va nui ma. Kpokoi ge sigigi vaaabotani ga zeei, ge kasai gula kpidii zu, ge da goma nui ti pe gaazu.

⁸ Poluma zobui, Goofo GALAGI boeni po, e ge ma:

⁹ «Da ve, zunui, Izilaye nubuseiti, gaazulee nubusei teiti, ti la e gaazagani ga: «Leeni ga e keezu?»

¹⁰ Ge ti ma: «Maligii Goofo GALAGI nii geeve ga tene gooi, kundigii ve e Zeluzalame unda, ta Izilaye nui ti be ti zeini na.»

¹¹ Bo ti ma ga, e nii geeve, e ge ti ve ga poogi, naa ga e vaazu geezu ga tiye, ta liizu ga tiye Babilone.

¹² Zoi e ti unda ga kundigii, naa ga na-kasaiti da goma kpidii zu, e gula taai va. Ta zeghei wo sigigi va, e va gula na. Toja ani vee gaazu ga e mina zooi zu ga.

¹³ Na na-tumoi lo unga, toja go ga na-balii, na lii la Babilone, Kaledé nui ta-yooi zu, e la naa gaa ga gaazuve, kele na ga a za na.

¹⁴ Na maagoolii ma nui ti pe faza mini-o-mini, make nui ti, ta na-koofo nui ti, naa volu ge vile ti volu ga na-boga zokpoi.

¹⁵ Ta sugwee naazu ga na ga ge ga Goofo GALAGI, siegi zu na ti vazana da zii giligiti saama, siegi zu na ti zuvaza da zou giligiti su.

¹⁶ Anee naa ve, na zunui tanigaani ze na, ti gula kooi zu, ta pului, ta dofo zeebei. Naati ka ta ge kozoba vaiti bosu ziiti saama, ve ta li na. Ta sugwee naazu ga na ga ge ga Goofo GALAGI.»

¹⁷ Goofo GALAGI boeni po, e ge ma:

¹⁸ «Da ve, zunui, da e-gonogi mi ga sasubalii, e da-dei bole ga dualuagi ta ziizoolai.

¹⁹ Da bo zooi zu nubuseiti ma ga: «Maligii Goofo GALAGI wooi gaa e wosu Zeluzalame nubuseiti ma ti zeini Izilaye yooi zu: Ta ti-gonogi mi dualuagi zu, ti ta-dei bole ziizoolai zu. Mazoloo ta-yooi gaagaalei, e vala gaa aniiti pe ma, toozei zou nui ta-lopele poi va.

²⁰ Taa wolaiti su ga wo ga nubuseiti, doboi zu ge ga tevebai zu. Wa sugwee naazu ga na ga ge ga Goofo GALAGI.» »

Maligii laawooi ga vile su

²¹ Goofo GALAGI boeni po, e ge ma:

²² «Da ve, zunui, faalaalii begele ga ga nii e wo la Izilaye yooi zu ga: «Yeegegalai da leve, kulakelema gila kpalaa ge la geezu?»

²³ Bo Izilaye nui ti ma ga: «Maligii Goofo GALAGI wooi gaa: Na naama vaalaalii be, nu la mo ta woga Izilaye yooi zu.» Ge ti ma toun: «Yeegegalai maabucaa, yeei kulakelemaiti pe ti vilesu su la.»

²⁴ Mazoloo zee gulakelema nope ge la mo gea Izilaye, baa yaava ungaizie vaa.

²⁵ Mazoloo na, Goofo GALAGI, na naa wo, nii e be ga ge bo, tama naa ga vile su, su la goozaa. Gaazulee nubuseiti, wa yesu vulua, ge kpoei tei bo, wo ye vulua, e vile su,» Maligii Goofo GALAGI wooi gana.

²⁶ Goofo GALAGI boeni po, e ge ma:

²⁷ «Da ve, zunui, wele nii ɔa Izilayele nuiti ti bosu da-vaa zu, ti ɔe, da-ɔulakelemaiti ke voloiti maagoozave de, nii ge bosu e ma ga e bo ti ma, naa ɔa ga siegi zu vaa nii maagoozaai.

²⁸ Naa ɔa e ba, ɔe ti ma: «Maligii ɔooɔo GALAGI wooi ɔaa: Wooi niiti kpein na ti wo, su la ɔooza e vile su,» » Maligii ɔooɔo GALAGI gooi ɔana.

13

Zee ɔala goo wo nuiti

¹ ɔooɔo GALAGI boeni po, e ɔe ma:

² «Da ve, zunui, gooi laazeeli Izilayele GALA goo wo nuiti ma, niiti ti GALA gooit bosu ga ti ɔisu vai na, ɔe ti ma: «A woilo ɔooɔo GALAGI laawooi ma!»

³ Maligii ɔooɔo GALAGI wooi ɔaa: «Maanooi ɔa ɔimalala GALA goo wo nuiti tuɔo, ti vilegai ti boɔo ɔisieiti polu, ti la kulakelema nope kaani!

⁴ Ee! Izilayele, da-GALA goo wo nui teiti keeue ege koveiti ti vuuni adave na ɔologologai!

⁵ Wa ve, GALA goo wo nuiti, wo la liini wo va lo sigigi ma yegeiti da, wo la sigigi loni ga wo va Izilayele nuiti make, e va lo kpaan koovave, ɔooɔo GALAGI na-ziiɔaawana voloi.

⁶ Zee ɔulakelemai ɔa ti kaazu, ta-vaawokeeyeeluɔiti ta ga yaava geleiti. Ti da ɔe ma: ɔooɔo GALAGI wooi ɔana! Tama ɔooɔo GALAGI laade e va ti leve, ti da ɔito ba ga ti-laawooi ɔa vile su.

⁷ Ta ga zeei, wa-ɔulakelemaiti wo ti ɔaazu! Ta ga yaavai, wa-boeiti wo zezezu ga tiye siegi zu wo ɔeezu la ga: ɔooɔo GALAGI wooi ɔana, tama na laade ge va boe!»

⁸ «Naa ɔa e ba, Maligii ɔooɔo GALAGI wooi ɔaa: «Tozei wo-laawooi ɔa ga yaava boei, zee ɔulakelemaiti ka wo ti ɔaazu, na ga va wo laaloɔoma,» Maligii ɔooɔo GALAGI wooi ɔana.

⁹ «Na yeewuzegezu GALA goo wo nuiti daaloɔoma, ti kpete kisu ɔulakelema vaiti bosu, ti da zee vaawokeeyeeluɔ vaiti bo. Seizu la vea ti ve na-nubuseiti ta-lotuɔiti saama, ti la zeeva Izilayele nubuseiti saama, ti la vob ɔalega ma, ti va zeeli Izilayele yooi zu. Wa sugwee naazu ga na ɔa ge ga Maligii ɔooɔo GALAGI.

¹⁰ Tozei ta na-nubuseiti kakasu, ti da ɔe ma: Ziileigi, siegi zu ziilei ge la na la. Na-nubuseiti ti sigigi loni, tiya ma ti kobegi zie ma.

¹¹ Ge kobe sie nuiti ma: Sigigi ɔa vuuzu ya! Sabala golai ɔa vaazu, sakotui vu, fiile wolai tokoleve.

¹² Sigigi a vuuna ya, ti la wo ɔaazaɔaga baa, ga: Kobegi wo sieni ma, tosuve ɔa mini?»

¹³ «Naa ma ka Maligii ɔooɔo GALAGI wooi ɔaa: «Na-ziiɔaawanai ɔa lokolevezu ege fiile wolai, na-ziiɔulagi va ege sabala golai. Na sakotuiti pu na-ziiemalevei zu, ti anii pe sugologolo.

¹⁴ Na sigigi wolozu, nii wo kobegi ziaai ma, na faza zooi ma, ma wuulaagi ɔula kelema. Toɔa vu ya, wo undaa ɔa vili naama vaiti saama, wa sugwee naazu ga na ɔa ge ga ɔooɔo GALAGI.

¹⁵ Na na-ziiɔaawanai ɔula ɔobu ɔana sigigi laaloɔoma, ta zoiti ti kobegi zieni ma. Na ɔe wo ma naazu: Mini ɔa mu sigigi na, mini ɔa naama nuiti ti na, ti ɔeni kobegi zizu ma?

¹⁶ Izilayele GALA goo wo nui tanope ge la mo na, teiti ti ɔeni boezu e vile Zeluzalame va, ti da na-ziiileigi ma vai wo, siegi zu ziilei ge la na la!» Maligii ɔooɔo GALAGI wooi ɔana.»

Pote faa ɔe anzanuiti

¹⁷ «Da ve, zunui, boe anzanuiti po da-nubuseiti saama, ti kulakelema vaiti bosu ga ti ɔisu vai na, GALA gooi wo ti laaloɔoma,

¹⁸ da ɔe ti ma: «Maligii ɔooɔo GALAGI wooi ɔaa: Maanooi ɔa zeelizu wo ma, waiti wo sege zakpaiti zeeɔdaveti pe puuzu, wo boolgi bete nui ma zii zoligoi pe be, wo voni tiyenvui ma! Wo woinni wo na-nubuseiti zenvui ɔe ga wono, wo wono ma yenvui make?

¹⁹ Wa ɓaagfulazu mà nà-nuɓuseiti gaazu ga moloji ma yeelaavegi ta ɓulu ɓugfai, wo ɗa nuiti paa, maa la neeni ti ɓa za, wo ɗa naati ze vulua, niiti ti maa la neeni ti ɓa ye vulua, siegi zu wo zeei wosu da nà-nuɓuseiti ma, ti ɗa woilo ma.

²⁰ «*«Naa ɗa é ba, Maligii Gooɗo GALAGI wooi ɗaa: Nà wa-zeɗe zakpaiti daalɗɗoma, wo nuiti sosu da eɗe waniiti. Nà ti ɓalizu ga gè ti ɗula wo-yeegɗadaveti, gè nuiti fie, wo ti zosu balii ɗa, ga ti ɗove eɗe wania.*

²¹ Nà wa-waɗɗogiti balizu ga gè nà-nuɓuseiti fie, ti ɗula wa-zobogi wu. Wo la mɔ zooga wo ɓa ti zo ga baliiti. Wa sugwɛɛ naazu ga nà ɗa gè ga Gooɗo GALAGI.

²² Wa telebo nuiti inɗetevezu ga wa-yeɛ wogaiti, niiti gè la ɗeni faa ɗɔu ɓeteni ti laalɗɗoma, wo faa ɗɔu ɗe nuiti inɗɔɔ, ti ye ti-ziɛ vele ɗɔi ɓolu ti-yenvui undaavili fai zu.

²³ Naa maavele ma, wo la mɔ kisu ɗulakeɗema ɗaa, wo la mɔ ɓɔɗɔ la ungaizie wo faa zu. Nà nà-nuɓuseiti unmoosu, gè ti ɗula wa-zobogi wu. Wa sugwɛɛ naazu ga nà ɗa gè ga Gooɗo GALAGI.» »

14

Woovele nuiti ta-vai

¹ Foloi ta, Izilaye ɗewolai tanigaa ti ɓaani pò ɓe, ti ɓu kàkala.

² Gooɗo GALAGI ɓɛni pò, é ɗe mà:

³ «*Da ɓe, zunui, nui niiti ta-ɗɔɗɔ gani nɗɗiti ta ti ya ti-yiimave, ti ɗaazuloge naa nɔ, nii é ti loozu kotoi zu. Nà va bu nei ga ti gàazaɗa ɓaa?*

⁴ Naa ɗa é ba, ɓɛ ti ɓɔ, é ɗe ti ma: «*Maligii Gooɗo GALAGI wooi ɗaa: Ni Izilaye nui ta a ɗena ná, ná-kɔɗɔ gani nɗɗiti ti ziimave, gaazulogai naa ɓa, nii é toozu kotoi zu, é ɓa é GALA goo wo nui ɗaazaɗa, nà, Gooɗo GALAGI, nà ɗa nà goɗaavotegi ve zea, é zoloo ná-kɔɗɔ gani nɗɔ moinmɔingiti tosuɓe ma.*

⁵ Naa maavele ma, nà Izilaye nuɓuseiti pe kigi maazɔɔ ɓolu, teiti ti ɓoluavegai bà, ti ɗaavote ta-ɗɔɗɔ gani nɗɗiti ma.»

⁶ «*Naa ɗa é ba, ɗe Izilaye nuiti ma: «Maligii Gooɗo GALAGI wooi ɗaa: A ɓa pò ɓolu, wo ɗe wa-ɗɔɗɔ gani nɗɗiti ba, à zeɗe kɔzɔba vaiti polu, wo ti ɗeezu!»*

⁷ Ni Izilaye nui ta ɓaa seikɗɗoma nui ta a ɗena ná, ná-kɔɗɔ gani nɗɗiti ti ziimave, gaazulogai naa ɓa, nii é toozu kotoi zu, é ɓa é GALA goo wo nui ta ɗaazaɗa, nà, Gooɗo GALAGI, nà ɗa nà goɗaavotegi ve zea.

⁸ Nà wuzeɗe naama nui laalɗɗoma, nà ke ga poogi, é ɗa wo faalaalii zu, nà kpeteve nà-nuɓuseiti ba. Wa sugwɛɛ naazu ga nà ɗa gè ga Gooɗo GALAGI.

⁹ «*Ni GALA goo wo nui a bena ɓɔɗɔ ɓa é ɗaka, é ɗa ɓɔɗɔ ɓɛi wo, nà, Gooɗo GALAGI, nà ɗa gè diai kakagi ma. Nà nà-zobogi lee la, gè teve ga, gè kula nà-nuɓuseiti saama, Izilaye nuiti.*

¹⁰ Ti felego pe ta-vaagaaazagi ma ɗasoi ɗa la ti unma, GALA goo wo nui, ta zai é ɓaazu é gaazaɗa,

¹¹ naa ɗa a ke, Izilaye nuiti ti mina loo ya, ti ɓa maagooza bà, ti ɓa ɓɔɗɔ ɗɔzɔ ga ta-lɔ kologologiti, ti ɗe ga nà-nuɓuseiti, gè ɗe ga ta-GALAGI,» Maligii Gooɗo GALAGI wooi ɗana.

Faa nɔpe

ge la GALA ná-tukɗi zeɗe daazu

¹² Gooɗo GALAGI ɓɛni pò, é ɗe mà:

¹³ «*Da ɓe, zunui, ni zou a kotoi ɗeena dàalɗɗoma, é la ɗeɓi bè ga woɗɗɗila nu, nà nà-zobogi ɗula keɗema daalɗɗoma. Nà daamianigi zɔɔ pelei ɗologolo ti ma, gè pului leve ti ma, gè nuɓuseiti ta suaiti suwuɗaaleɓe zooi ɗa.*

¹⁴ Anɛɛ ni zunu savagɔi niiti ta la ɗe ti zaama, Nowe, Daniyele ta Zɔɓe, naati ta-lelebodai a la tiya ɓɔɗɔi nɔ ti-yenvui ɗizo,» Maligii Gooɗo GALAGI wooi ɗana.

¹⁵ «Baa mu ni nà sua ñiiti puuna ma yooi zu, ti ná zuwo, nuḅusei ɖula ná va, zooi zu ɖe ga tevebai, mazɔɔ suaiti ta ná nuiti pɛ paa, nu nɔpɛ ge la mɔ zooga é va zeí ná, duai maavele ma,

¹⁶ zunu savagɔiti ti-laaseigi wogai, anɛɛ ni naati ta la ɖe ná, tiya ɖila nɔ ɖa ti-yenvui a la ɖizo. Eɖevelei gè vulua la ga ɖite, ti la bena zoo ti va ti ɔɔɖɔ loin taɖila kpalaa kizo, zunu baa anzanu, zooi a la ɖe nɔ ga tevebai zu,» Maligii Gooɖɔ GALAGI wooi ɖana.

¹⁷ «Baa mu gè va ga kooi niima nuḅuseiti daalɔɖɔma, gè deve ve ga kooi laale zooi wu, é kologolo, ti nuiti ma zuwu ɖaaleve ta suaiti,

¹⁸ zunu savagɔiti ti-laaseigi wogai, anɛɛ ni naati ta la ɖe ná, eɖevelei gè vulua la ga ɖite, ti la bena zoo ti va ti ɔɔɖɔ loin taɖila kpalaa kizo, zunu baa anzanu, tiya ɖila nɔ ɖa ta ɖizo,» Maligii Gooɖɔ GALAGI wooi ɖana.

¹⁹ «Baa mu ni nà ɖɔɖɔ zeeɖei levena nuḅuseiti saama zooi zu, gè nà-ziiɖaawanai yei ti ma ga saai, é nuḅuseiti ma zuwu ɖaaleve ta suaiti zooi ɖa,

²⁰ anɛɛ ni Nowe, ta Daniyele ta Zɔbeni ka ta la ɖe ná, naati ta-lelebodai a la tiya ɔɔɖɔ nɔ ti-yenvui ɖizo. Eɖevelei gè vulua la ga ɖite, ti la bena zoo ti va ti ɔɔɖɔ loin taɖila kpalaa kizo, zunu baa anzanu,» Maligii Gooɖɔ GALAGI wooi ɖana.

²¹ «Mazɔɔ Maligii Gooɖɔ GALAGI wooi ɖaa: «Gè faa ɔɔi naanigo zeini Zeluzalɛme ma, kooi, ta pului, ta sua ñiiti, naa ve ɖɔɖɔ zeeɖei va, ga é nuiti ma zuwu ɖaaleve ta suaiti.

²² Anɛɛ naa ve tanigaa nɔ ɖa ta ye vulua zunuiti su ta anzanuiti. Ta ti ɖulana taai va, ta va wo vɔ be. Siegi zu wo ti-zie velei ñi vɛtesu da, ta ti luva velei ñi, wa ɔɔɖɔ ɖaanɛɛɛ é vile maanɔɖɔi va, nii gè seini Zeluzalɛme ma, ta fai nii kpein gè daani ma.

²³ Wo-yii ɖa la názu, siegi zu wa ti-zie velei ta ti luva velei ɖaana la, wa suɖwɛɛ naazu ga nii kpein gè keeni ga taai tei, gè la ɖeni keeni wafuun,» » Maligii Gooɖɔ GALAGI wooi ɖana.

15

Dɔɔɔi kpelei abui logai ba

¹ Gooɖɔ GALAGI ɔɔeni pɔ, é ɖe mà:

² «Da ve, zunui, leezen ansaɖɔgi losuve wɔɔɔuve zɔɔma wulu ɖiligiti ba baa? Ma bekegiti fizɔge dɔɔɔzu wului zɔiti tɔnɔiti ba baa?

³ Nu ɖa zoo nei è ma wului ta zege, è kpete ga ani? Nu ɖa zoo nei è ta bete ga kalagi, ani a zoo zelesu ga?

⁴ Page nɔ ga é ɖe ga abui ɖonɔgi. Siegi zu abui besu la ga gaabelazuve felegɔiti gala, zaamazuve ɔɔɖɔi mu abui zogi miná va, toɖa zoo ɖeezu ga ani mɔnɔ baa?

⁵ Pɛte, siegi zu faa la ɖea ba la de, nu la ɖea ɖedezu ma, toun abui a galana, é kologolo, nu ɖede ɖa ɖe ba nei ga è faa ɖe la?

⁶ «Degemu, Maligii Gooɖɔ GALAGI wooi ɖaa: «Gè leezen ansaɖɔgi vili abui zu, naa vizɔge dɔɔɔzu wulu ɖiligiti pili fai va abui zu, zekana nà Zeluzalɛme nuiti pili da abui zu.

⁷ Nà wuzegɛzu ti laalɔɖɔma, ta kaazu ga ti vela abui va, keke abui taɖili ka ti ɖologolo. Wa suɖwɛɛ naazu ga nà ɖa gè ga Gooɖɔ GALAGI, siegi zu gè wuzegɛzu la ti laalɔɖɔma.

⁸ Nà ta-yooi zu ɖeezu ga tevebai zu, tɔzei ti looni wooveledai zu,» » Maligii Gooɖɔ GALAGI wooi ɖana.

16

Zeluzalɛme ná-kotoiti fai

¹ Gooɖɔ GALAGI ɔɔeni pɔ, é ɖe mà:

² «Da ve, zunui, de ga Zeluzalɛme ga sie velei ɖa ga kɔzɔba vaa.

³ Da ɖe ma: «Maligii Gooɖɔ GALAGI wooi ɖaa, Zeluzalɛme: E-lɔkulugi, è zɔɔ pelei zu, da ga Kanaan yooi zu nui, è-ɖee ɖeni ga Amool nui, è-lee ɖe ga Gete nui.

⁴ E-zolobosuve, foloi è zoloboni da, ti la gfeni è-wainkpaboi leveni, è maa la gbani ga ziei è va nade, ti la gfeni kpolo zieni è ma, ti la segea veleveleni è ma.

⁵ Nu nɔpe ge la gfeni maawɔingɔa wele woni è va, é va niima vaiti tanɔpe ke è ve. Kεle è wainzegeni ti ma, è maanakai vilini ya dɔbɔi zu, è zolob foloi.

⁶ « 'Gè leveni è gobave, gè è gjaani, è da maagɔɔo namai zu. Anεε ni namai gfeni è ma, gè gfeni è ma keni è zenvui wo, ungo, gè gfeni è ma keni è zenvui wo.

⁷ Gè è gfulani su, ege siinziin gani è dɔbɔi zu. E wɔɔɔɔni, è gfulani basu, da-vadai laazeeli gola, è-niimiiti ti la, dɔundegaiti ti gfula. Kεle ná pe su è gabei gfeni de nɔ.

⁸ « 'Gè leveni è gobave mɔnɔ, gè pɛteni ga è zeelia neεbe yeegegalai ma. Názu gja gè nà-sege wolai veeni la è ma, é è gabei maalɔɔgu. Gè kona woni è ve, gè minazegε ke de yɔɔɔzu. Uele gjana è gfeni la ga nɔnɔ, » Maligii Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gjana.

⁹ « 'Gè ziei zegeni, gè namai gba la è ma, gè gulɔ maku neεnεgi zie è ma.

¹⁰ Gè segeiti feeni è ya, ti zuvuai, ta savalagiti ti ga sua gɔɔi, ta geze vagɔi ma zaamaɔiligi, gè è maagili ga soa zegεi.

¹¹ Gè è maagilini ga ani bii pagɔiti, gè balaiti dɔɔni è-yeeiti ba, gè kɔbu anii loo è gɔbu,

¹² gè balaɔaegi lo è-zokpai va, ta goizu anigiti è-woiiti ba, masa bɔɔlogi é volozu, gè naa lo è unba.

¹³ Uele gjana è maagilini la ga zanugi ta walii, è-maazegεi gε ga geze vagɔi, ta soa zegεi, ta segeiti ti zuvuai. Bulu vukɔ vagɔi gja é gfeni ga è-gɔnɔgi ta kɔin gulɔi, ta gulɔi. Naa gja é kea è vaga gola, è zoloo masadai zolob fai ma.

¹⁴ E-maawoo ziaa eteai zu ná pe, da-vagi maavele ma, daazeeliai, mazolob gè è maagilini ga è da volo, » Maligii Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gjana.

¹⁵ « 'Kεle è yeelaani da-vadai ma, ta da-lɔɔɔgfulagi, è bɔɔɔ lo kologologi zu. E bɔɔɔ veeni kologologi ya, eyesu è bɔɔɔ ve teve nui ma zii pe zea.

¹⁶ E da-zegεi tanigaa zegeni, è li, è zalaɔa gfulazuve maagili ga tiye, è da kologologi gε ti zu, naa gεgala vaa la gfeni de gfeni, tama naa ta la mɔ gεa pe!

¹⁷ E da-maagili zɔla vagɔiti segeni, nà-zanugi ta nà-walii niiti gè ti veeni è ve, naati ka è kɔɔɔ gani zinεiti kpɛteni ga tiye, è bɔɔɔ lo kologologi zu ti zaama.

¹⁸ E da-zegε zuvuaiti segeve, è pεε ti ma, è gulɔi ve ti ya, ta ansansegiti è ti zoloboni zèa.

¹⁹ Daamiani pagɔi kpein gè feeni è ya, bulu vukɔ vagɔi, ta gulɔi, ta kɔin gulɔi, gè gfeni è gɔnɔkulazu, è naa gεa ga zalaɔai nii makugi neai, è fe ti ya, » Maligii Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gjana.

²⁰ « 'E è-loun zunuiti ta è-loun anzanuiti segeni, niiti è ti zoloboni bè, è ti gfulani ga zalaɔai, kɔɔɔ ganigi naati be, ti ti mi. Da-gologologi la de kula gfeni ga de baa?

²¹ E dɔun zunuiti kɔdaaleveni, è ti gfulani ga zalaɔai, nii abui galaai, kɔɔɔ ganigi naati be.

²² Naama gɔnagiti kpein daawu, è bɔɔɔ loɔni kɔzɔba vaiti su, ta kologologi, è la gitooni è ma lounɔyoi zu, siegi zu è gabei gfeni de la, è laani, è da maagɔɔ da bɔɔɔi è-ma namai zu.

²³ « 'E luva vele nɔi pe poluma, è maanɔɔɔa, maanɔɔɔ ve è ve, » Maligii Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gjana,

²⁴ « 'è losuveiti kpɛtea, naama ada gaaɔɔozagiti ta è ya gaaleba wosuveiti pe.

²⁵ E-losuveiti ta pele zaɔalaveiti pe, è baagfulaa da-vadai ma, è bɔɔɔ veeni teve nuiti pe zea, è da-gologologi zuwɔɔɔa.

²⁶ E kologologi gfeni ta Ezipete nuiti, è-zeinɔɔɔiti ti-buseiti bɔɔɔbai, è da-gologologi lateveni ga è ziiɔaawana.

²⁷ « 'Naa ma, gè wuzegeni è laalɔɔɔma, gè ta gfulani da-yooi la, gè è loɔni è zili nuiti ziimai zu, Filisiti laa wolaiti, tiya bɔɔɔi ti wanani su ga da-gologologi ma zie vele nɔi, é ga tɔɔɔ gologologi.

²⁸ Kεle è yiima vai laa la gfeni de zeelini, è kologologi gfeni wa Asiili nuiti. Anεε naa ve, è-yii la gfeni leini.

²⁹ E da-gologologi lateveni wa Babilone nuiti, niiti ti ga yaafoiti, keke gaa la gjaani è-yiimai laa va zeeli.

³⁰ « Kpe, baavalage è zu ga gola, » Maligii Goofo GALAGI wooi gana. « E-zie velel jɔuve kologolo anzanu zie vele va, nii gola jɔudai kologolo anzanuiti kpein saama.

³¹ E kologolo pelɛiti toni bofo ve pele zaɣalaveti, è ada betɛ, naati buzegeai, ti è ya gaaleba wosuveti pe. E la è-zala maalolisu, egɛvelei kologolo anzanu a ke la!

³² E gɔlani ga wɛenziɛ anzanui, é yeezeizu zunu giligiti bu sinigi votogi zu.

³³ Ta da kologolo anzanuiti pe sala, keke donɔi, da faanɛi gɛɛzu da-wɛɛinti be, è ti zalani, ti va zɛge adave pe, ti va ti da la ga de.

³⁴ Da-gologologi zu, da-vai gɔlani kazemazu, é la ga kologolo anzanui zɔiti tɔnɔi gɛvele. Nu la è gaiziezu, è va è zala, keke don ka è nuiti salazu. Naa ma è faiti maavaliboni. »

Kotoi ma zalai

³⁵ « Naa gja é ba, kologolo anzanui, woilo Goofo GALAGI wooi ma.

³⁶ Maligii Goofo GALAGI wooi gaa: « E è gabei lea metu, è è-busei vaalobazuve pe dea, è bofo vee vai zu kologologi ya, da-wɛɛinti zea, ta da-goofo gani nofoiti. E è-lointi ma jamai vuuni, è ti gɔlani ga zalaɣai da-goofo gani nofoiti be.

³⁷ Naa gja é ba, na da-wɛɛinti pe gaalezu ba, zɔiti è bofo veeni ti ya, niiti pe è ti nɛeni ve, ta zɔiti è ti wɔnzɛgeni, gè naati pe kpɔ ti va. Na ti gaalezu ba è ma, ti zɛge adave pe, gè è gabei vile, ti pe ti pete metu.

³⁸ Na è lukpɔzu ga kasɔi é laazu wɛenziɛ anzanuiti unma ta nu vaa nuiti, gè naa la è unma. Na è lo jamai zu, mazɔbo na faa ze è ma, na-ziigaawanai ta na-toloi zu.

³⁹ Na è lo ti yeezu, ti da-gologolo pelɛiti kpezegele, ti è-leɛzuveti kologolo, è naati kpɛteni. Ta è maɔpakai gɔla, ti loo è zu, ti da-maagili zɔlaiti sege, ti è gabei vile.

⁴⁰ Ta bebɛi wuzɛge è laalɔɣma, ti è zɔɔ ga kotuiti, ti è zuleveleve ga ta-woga zɔkpɔiti,

⁴¹ ta da-velɛiti gala ga abui, da-lukpɔi gaaleveai, naa gja ti daazeelizu anzanu vebɛi gaazu. Miná gja na da-wɛenziɛ eteai bela ná, eyesu pe è la mo da-wɛen zala.

⁴² Na na-ziigulagi zu vai laazeeli è laalɔɣma, siɛgi zu na kaa la ga na-tolo gɔla un taade niina, na maagɛ kpɔ, gè la mo yiigaawana pe.

⁴³ E la gizeni da-loungo ziegi zu, è ziigaawana ga da-gɛɛwotiiti. Tama è luva vele jɔi ma lonɔgi gja gè feezu è ya, » Maligii Goofo GALAGI wooi gana. « E la unfetala gologologi laani kɔzɔba vaiti maazu baa?

⁴⁴ « Welɛ faalaali wo nuiti pe ta nii wo è ma: Doun deei gɛvelei, ná-doun anzanui gɛvelei!

⁴⁵ Da ga è-lee ná-doun anzanui, nii sinigi ta ná-dointi wɔnzɛgeni ma. E gɔlavɛ ga è-vaazeela anzanuiti, ti ti-zinigiti wɔnzɛgeni ta ti-lointi. Wo-lee gɛni ga Gɛte nui, wo-gɛɛ gɛ ga Amool nui.

⁴⁶ E-liɛ anzanui é zeini è gɔvezuve, naa gja é ga Samali ta ná-anzanu lointi. E-legɛ anzanui é zeini è yeezazuve, naa gja é ga Sɔdome ta ná-anzanu lointi.

⁴⁷ « E zie vai ga ti-zie velel, è vokɔfo ta-gɔzɔba vaiti ma, naa la gɛni è yiileini, naa loini è gaazu! Keke è-zie velel jɔuni é leve tɔnɔi va!

⁴⁸ Egɛvelei gè vulua la ga gite, è-vaazeelai Sɔdome ta ná-doun anzanuiti kaipa ti la gɛni naa gɛeni, nii wo keeni, da-o, è-loun anzanuiti-yo, » Maligii Goofo GALAGI wooi gana.

⁴⁹ Welɛ nii gja é gɛni ga è-vaazeelai Sɔdome ná-faagaazagi: Ta ná-doun anzanuiti ti gɛni ta-eteai ziezu wasogi zu, daamianigi ti ya, ti gaanɛi zu, ziizoolɛ la ti ma. Keke ti la gɛni boni bala nu va, ti la yeeveeni maanɔfo nu ve.

⁵⁰ Ti yeni gɛɛzu ga waso nuiti, ti kɔzɔba vai gɛ gaazu. Gè ti-ma zuwu gaaleveni, gè ti gɔla eteai zu, egɛvelei è kwɛɛ da.

⁵¹ Da-gotoiti è ti gɛeni, Samali la ti ma valisaama gɛeni ga è gɛvele! E kɔzɔba vai wola gɛeni, é leve toun ba. E-vaazeelaiti, Sɔdome ta Samali, wo yɔfozu ma, ti vizɔge è va!

⁵² Niizu, daaloga da è unfe kasoi zege, nii è gèni daazu è-vaazeela anzanuiti ma, deigi kotoiti maavele ma è ti gèni, ti ga kòzoba vaa, é leve tòniti ba, naa dea ga è-vaazeela anzanuiti sòlegè è va. Dònò ma yeedegalai zeelia, è gaazuɓi su, è unfe kasoi zege, tózei è-zie velel dea ga è-vaazeela anzanuiti sòlegè è va.

⁵³ « Nà taa wolai teiti kpete volu, nà Sòdome bete volu ta ná-doun anzanuiti, nà Samali bete volu ta ná-doun anzanuiti. Da balaagi, nà è bete volu ti zaama,

⁵⁴ naa ga a ke è baagfulama gasoi zege, è unfe ga è-gèe vai pe, naa ga ge ga ti yiila vaa.

⁵⁵ E-vaazeelai Sòdome ta ná-doun anzanuiti, ta vóni ti gèvele wólomai zu. Samali ta ná-doun anzanuiti, ta vóni ti gèvele wólomai zu. Da balaagi, wa è-loun anzanuiti, wa vóni wo gèvele wólomai zu.

⁵⁶ Siegi zu è gèni naɗai gfulazu la ga ɓoɓo, è la gèni è-vaazeelai Sòdome vèlèvilisu baa?

⁵⁷ Naa gèni, aisa da ɓoɓi è-zo nɔi va gfula keɓema. Daaloga è va niina ga Edome laa wolaiti ta ti-maagoolii zu laaiti ta-jieɗgulasui zeeli è ma, naa vee Filisiti laaiti ta-voomugiti ba, niiti ti ta-vèlèlalai gfulazu keɓema pele ungi pe ma.

⁵⁸ Da-unfetala vaiti ta kòzoba vaiti è ti gèni, naati ma gasoi ga è segezu,» Maligii Gooɗo GALAGI wooi gana.

⁵⁹ «Maligii Gooɗo GALAGI wooi gaa: «Naa ga é ba, velel è kea la ga ze, vele nò gana gè vaazu keezu la ga de. E la gizeni da-gona wooi zu, keɓe è minazegègi gologoloni.

⁶⁰ Anee naa ve, nòun nà, nà gize minazegègi zu gè boni è ve, è ma loungo ziegi zu. Nà minazegè bo è ve, é ga gooɗo keɓe.

⁶¹ Da vaazu gisizu è-zie velel zu, da unfe da, siegi zu è vaazu yeezeizu la è-vaazeela anzanuiti bu, ma mɔngiti ta ma goiti, nà ti lózu è yeezu, ege è-loun anzanua, anee ni naa la minazegègi zu bogai è ve.

⁶² Nà nà-minazegègi niinezu è ve, da sugwee naazu ga nà ga gè ga Gooɗo GALAGI.

⁶³ Naazu da gitoo voluzu velel vaiti su, è unfe, è gaazuɓi su, è la zooga è va ɓe, keɓe nòun nà, nà è zuvaaye ga faa nɔi pe è keeni,» Maligii Gooɗo GALAGI wooi gana.»

17

Koɗe wolai ta leezen belei

¹ Gooɗo GALAGI ɓeni pò, é ge mà:

² «Da ve, zunui, faalaalii ta wo Izilaye nui ma, è wólwólò vai ta wo ti ma.

³ Ge ti ma: «Maligii Gooɗo GALAGI wooi gaa: Koɗe wolai, kovegiti koozaai, kove degaiti koozaai, maalegai dufukulu, é vone, naa ga é goveni, é li Liban gize ma, é sdelegi ma wului unsu gale.

⁴ E ma bekegi gale ba nii gaagoozani ti pe ba. E liini la yaaɗo yooi ta zu, é da yaaɗoiti ta-laa ta zu.

⁵ Naa volu é Izilaye yooi zu wulu vóni ta zegeni, é li, é tó lo adave ta, ve a ye ná tago ɓaɗo, é siinni zooi ma zie wolai laave, ege pónɔba ani.

⁶ Ani vóni naa wuzegeni, é ge ga leezen ansaɗgi, é ɓonɔ. Ma bekegiti gaavoteni koɗe vò pelel, ma zapeiti ti da zie bu. Leezen ansaɗgi gèni ma beke niine gfulazu nò gò.

⁷ « Koɗe tagili ge gèni ná, ɓólɔai, kovega legaiti koozaai, maalegai dufukulu. Leezen ansaɗgi ma zapeiti gaavoteni ma, é ma bekegiti dii ga pò pelel. E gèni kaazu ga toga zie zólɔ naazu, é leve ve va siingai ná.

⁸ Siinga gèni de zou vagɔi zu, zie wolai gɔbave, nii a ke ma bekegi moin, é gwaai wo, é ge ga leezen ansaɗgi maaneai.»

⁹ «Ge ti ma: «Maligii Gooɗo GALAGI wooi gaa: Gaa ga wólò nei? Koɗe mɔngi la va nei, é va ma zapeiti tóɗgula, é ma waaiti kologolo, é gaaba ga ma vóni niineiti ti vò? Kpede la ba ga keni zèbe wolai, baa kooɗo nua ti moin pe, ti va tóɗgula.

¹⁰ Leezen ansaɔɔgi ziinge ga pagɔ, kɛɛ é la zooga gaa va wɔɔɔ. Folo ɔulazu vele viilei ɔa loɔa ba nɔ feya, toɔa vɔ gaamanɔ metu. Uɛ é wɔnɔni ná zooi ma, toɔa vɔɔzu ná nɔ.» »

¹¹ Gɔɔɔɔ GALAGI bɔɛni pɔ, é ɔɛ mà:

¹² «Gɛ kololala nui tɛiti ma: «Wo la naa voluɔe ɔwɛɛ baa?» Ti loo ɔisu ga velel Babilɔne masagi liini la Zeluzalɛme, é masagi zo, ta kundiɔiti, é li ga tiye ná-zooi zu.

¹³ Naa voluma é nu ɔila seɔeni masa pɛɛyeɔei wu, é minazeɔe bo bɛ, é ɔɛ naa ma kɛni é googɛɔiladaɪ ma ɔonai wo bɛ. E liini ga nu wolaiti pɛ, é ti maagooza zooi va,

¹⁴ naa ɔa a kɛ masadaɪ ɔaalɛɔe, buzeɔe zobo ge mina ɔɛ ná, nii a kɛ é minazeɔegi make kpaan, ziileigi ɔɛ ná.

¹⁵ Kɛɛ naa mu ge wuzeɔeni Babilɔne masagi laalɔɔma, é keelaiti teɔe Ezipete yooi zu, ga ti sooitɪ teɔe ma, ta salavusu bulugiti. Toɔa zobo sɔɔɔ nɛi baa? Zɔi é naa ɔɛai, toɔa bɔɔɔ ɔula su baa? E minazeɔegi ɔologologa, toɔa bɔɔɔ ɔula su?

¹⁶ Eɔɛvelei gɛ vulua la ga ɔite, masagi tɛi ka za masagi naa ná-zooi zu, nii é seini masa kpɔkpɔgi ɔa. E la ɔɛni ɔizeni minazeɔegi zu é boni, é minazeɔegi ɔologoloni. Toɔa za naa vɔ bɛ Babilɔne yooi zu, Maligii Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

¹⁷ «Falaɔon la zooga é va bɔ ba, é va bɔɔɔ maagɔkɔ, anɛɛ ni naa ɔa salavusuiti ta kɔɔɔɔ zɔɔlaiti feezu ti mɔin, siegi zu Babilɔne nuiti ti kɔɔlaagɔi bɛtezu la, ti zeɔeiti bɔ, ti looɔu su, ti ɔa nuiti undaavili.

¹⁸ E la ɔizeni konai zu é boni, é minazeɔegi ɔologoloni, tama tɔ ɔa é vaani bu. Naama vaagaaazagi ɔɛa voluma, kula ɔelegele ge la ná naa zu.»

¹⁹ «Naa ɔa é ba, Maligii Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: «Eɔɛvelei gɛ vulua la ga ɔite, konai é boni dɔaseigi zu, naa ɔa é seɔeni ma, é ná-minazeɔegi ɔologolo, ná ma bɔɔi la unma.

²⁰ Ná ná-tumɔi looɔu unga, toɔa ɔɔ ga ná-balii. Ná lii la Babilɔne, ná tukpɔ miná, é vile ná-yaava vai va, é kɛɛni ga ze.

²¹ Ná-salavusu zɔbelamaiti pɛ ta za kɔɔɔɔzuɔe, zɔiti ta ye vulua, naati ta vaza adave pɛ. Wa suɔwɛɛ naazu ga ná, Gɔɔɔɔ GALAGI, ná ɔa kpɔɛai.» »

Maligii ná-minazeɔegiti

²² Maligii Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: «Ná bɔɔɔi, ná ma beke niine goi ta levezu sɛdele gului ma bekegi zokpai va, ná kula ma bekegiti gaabelazuɔe, gɛ sin gize ɔaagooza golai ma.

²³ Ná sin Izilayeɛe ɔize ɔaagoozagi gila ma. Toɔa ma bekegiti suvie, é waa, é ɔɛ ga sɛdele gului maayikiai. Wɔni ma zii pɛ ka ɔɛ laɔagi losu ma bekegiti su, ti ɔa looɔo ma bekegiti ma niinigi wu.

²⁴ Názu dɔɔɔi zu wuluiti pɛ ta suɔwɛɛ ga ná ɔa gɛ ga Gɔɔɔɔ GALAGI, é gului ɔaayeizu nii gaagoozaai, gului gaabuɔaai é naa ɔaagooza, é gulu wundui vɔ, zɔi ɔai é naa wundu su. Ná, Gɔɔɔɔ GALAGI, ná ɔa kpɔɛai, ná kɛ nɔ.»

18

GALA ka ɛɛ tukpɔgaaleve, é zoloo tuva velel ma

¹ Gɔɔɔɔ GALAGI bɔɛni pɔ, é ɔɛ mà:

² «Leeni vaa zu wo niima vaalaalii wosu Izilayeɛe yooi zu ga: «Doun kɛɛɔeiti ti leezen boei miini, ti-lointi niigai ɔaalaɔa?»

³ Eɔɛvelei gɛ vulua la ga ɔite, wo la mɔ naama vaalaalii ta woga pɛ Izilayeɛe yooi zu!» Maligii Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

⁴ «Tama, zenvui pɛ ka ga nɔnɔ, doun zɔɔɔ nuiti zenvui ta dointi zenvui. Nui a kotoi ɔɛ, naa ɔa a za.

⁵ «Zunui ta vɛte, telebogai, é ziezu ga soledai ta telebodai.

⁶ E la gize ɔɔɔ zalaɔa miizu, é la Izilayeɛe nuiti ta-ɔɔɔɔ gani nɔɔi ta ɔɔɔzu. E la ɔaazuɔulazu seipɔɔi anza va, é la laa ga anzanu, naa a ɔɛna alugi ɔaa.

⁷ E la nu zuzigaa. A kuye vɛɛna nu ma, kpɔunmai naa seizu ma, toɔa naa ɔaɔale ma. E la unma wosu. Zɔi pului ma, ɛ nɔ-daamianigi ve naa ya. Zɔi seɔe la zea, ɛ ta ve naa ya.

⁸ E la nɔ-walii lɔɔzu ga lɔɔ, ta va la ma, ɔaa tɔnɔ sɔlɔ faa. Zee la telebotala vaa nɔpɛ su, ɛ ɔa tukpɔi ɔaaleve ga gaamai nuiti zɔɔzu.

⁹ E ɔolo deveiti bɛ ta tɔgiti gɛ ti zɛɔai, ɛ zɛ ga gaamai. Niima nu zii ɔa ga telebo nu, gaamazu toɔa zɛnvui wo,» Maligii ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

¹⁰ «Ni a doun zunu zɔlɔna, ɛ ga toosu nui, nu vaa nui, ɔaa ɛ tuva vele nɔi ma zii pɛ kɛɛzu,

¹¹ tama kɛɛɔ la naa tanɔpɛ kɛɛni, ɛ gize ɔɔ zalaɔaiti mia, ɛ vilega seɔnɔɔi anzai volu,

¹² ɛ maanɔɔ nuiti suzigaa, ta bala nuiti, ɛ nuiti unmaa, ɛ la kpɔunma ɔaɔalega ma kuye zeɔe nui ma, ɛ ɔɔ ve kɔɔɔ gani nɔɔ ɔɔ vaiti zea, ɛ kɔzɔba vaiti kɛa,

¹³ ɛ kuye vɛa ga talamai tɔnɔ fai ma. Naama nu zii maanɛvɛ ɛ yɛ vulua ɔaa? E mina yɛ vulua pɛ! E kɔzɔba vai ma zii pɛ kɛa, gaamazu kɛni ɛ za nɔ. Ma namai ɔa yɛ tɔ ɔɔi unma.

¹⁴ «Kɛɛ ni zunui naa a doun zunui ta zɔlɔna, kotoi kpɛin kɛɛɔ kɛai, ɛ naati pɛ ka, kɛɛ ɛ la kɛni ɛ va zɛ ga naa zɛ vele.

¹⁵ E la gize ɔɔ zalaɔa miizu, ɛ la Izilaye le nuiti ta-ɔɔɔ gani nɔɔi ta ɔɔzu. E la vilesu seɔnɔɔi anza volu.

¹⁶ E la nu zuzigaa. A kuye vɛɛna nu ma, ɛ la yeezeizu kpɔunma wu. E la unma wosu. Zɔi pului ma, ɛ nɔ-daamianigi ve naa ya. Zɔi seɔe la zea, ɛ ta ve naa ya.

¹⁷ E la yeelɔa telebotala vaa zu, ɛ la kuye vɛa talama vaa zu, ɔaa tɔnɔ faa. Toɔa ɔolo ɔana deveiti ta tɔgiti bɛ gɛ ti zeini. Nɔ-doun zunui la zaa kɛɛɔ nɔ-faaɔaazagiti faa zu, gaamazu toɔa zɛnvui wo.

¹⁸ Kɛɛɔ ɔa ɛ nuiti nimizaa, ɛ seɔnɔɔi unmaa, ɛ loa maagoolii zu nuiti ma, naa ɔa ɛ ba, tɔ ɔɔi ɔa za nɔ-faaɔaazagiti faa zu.

¹⁹ «Wa gaazaɔagi wosu ga, leeni vaa zu doun kɛɛɔi nɔ-faaɔaazagi ma ɔuyei la sala nɔ-doun zunui ma? Toɔa ga, doun zunui zɛ vele zolooni sɔledai ma ta telebodai, ɛ ɔloni nɔ-tɔgiti bɛ. Gaamazu toɔa zɛnvui wo.

²⁰ Zɔi a kotoi ɔɛ, naa ɔa a za. Dointi ti la ti zɔlɔ nuiti ta-vaagaaazagi ma ɔasɔi zeɔea ti vɛ, dointi sɔlɔ nuiti ti la ti-lointi ta-vaagaaazagiti ma ɔasɔi zeɔea ti vɛ. Zɔi telebogai, nɔ-sɔledai ɔa leve unma, faa nɔu ɔɛ nui ɔa nɔ-faa nɔi ma ɔasɔi ɔa la unma.

²¹ «Ni faa nɔu ɔɛ nui a zeɔena tuva vele nɔi polu, ɛ nɔ-tɔgiti so, ɛ zɛ ga sɔledai ɛ zoloo telebodai ma, gaamazu toɔa zɛnvui wo, ɛ la zaa.

²² Tɔ kologologiti kpɛin ɛ kɛni, naa la mɔ levea, toɔa zɛnvui wo tɔzei telebodai va, nii ɛ kɛɛzu.

²³ Wa kaazu ga faa nɔu ɔɛ nui zaa vai ɔa nɛai bɛ ɔaa? Nii wɔindai la, naa ɔa ga ɛ siɛ vele maavalibo, ɛ zɛnvui wo,» Maligii ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

²⁴ «Kɛɛ ni telebo nui a ɔɛlena nɔ-sɔledai va, ɛ ɔa faa nɔi ɔɛ, ɛ vokɔɔ faa nɔu ɔɛ nui ma kɔzɔba ɔɛwotiiti su, wa kaazu ga toɔa zɛnvui wo? Nu la mɔ kɛwoti vagɔi tanɔpɛ devea, ɛ ti ɔɛni mɔungi, toɔa za nɔ-kololalai vaa zu ta nɔ-faaɔaazagiti.

²⁵ «Wa ɔɛɛzu ma: «Maligii zɛ vele la zolooni.» A woilo dɛɛ deɔmu, Izilaye le nuiti, siɛ vele ɔa ɛ la zolooni ɔaa? Tɔun wo-zɛ veleiti tɛ ti la zolooni ɔaa?

²⁶ Ni telebo nui a ɔɛlena sɔledai va, ɛ vile ga faa nɔi ɔɛa, a zaana naazu. Faa nɔi ɛ kɛai, naa maavele ma ɔa ɛ valasu da zɛnvui ma.

²⁷ Ni tama faa nɔu ɔɛ nui a ɔɛlena tuva vele nɔi va, ɛ zɛ ga sɔledai, ɛ zoloo telebodai ma, toɔa zɛnvui ɔizo.

²⁸ Tɛi ɛ nɔ-tɔ kologologiti kwɛɛga niiti ɛ ti ɔɛni, ɛ ɔɛ ti va, toɔa zɛnvui wo, ɛ la zaa pɛ.

²⁹ Kɛɛ Izilaye le nuiti ta ɔɛɛzu ma: «Maligii zɛ vele la zolooni.» Nɔun siɛ vele ɔa ɛ la zolooni, Izilaye le nuiti? Wo-zɛ veleiti tɛ ti la zolooni tɔun ɔaa?

³⁰ «Naa ɔa ɛ ba, deɔmu, nɔ wo ɔilagilagi lukpɔgaaleve ga wo-zɛ veleiti, Izilaye le nuiti,» Maligii ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana. «À wo-zɛ vele maavalibo deɔmu, wo ɔɛ ti kologologi pɛ ba, wa-vaagaaazagi mina ɔɛ ga wo undaavili sabui.

³¹ A tɔ koloɔlogiti pɛ pili ya, niiti wo ti ɔɛni dɔalɔɔma, wo ti maagɔoza ɔɔɔ va. A wo-ɔɔiti niine, wo-yɛnvuiti ti niine, mazɔlɔ lee vaa zu wo pɔ wo za, Izilaye nui ti?

³² Tɔɔzei nɔun ziima vaa la ga gɛ nu nɔpɛ ka ɛ da za. Naa ɔa ɛ ba, a wo-zi ɛ veleiti falibo, nii a kɛ wo yɛ vulua,» Maligii ɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

19

Maawɔin wuyei

¹ «Da ɛ, maawɔin wuyei loo Izilaye ɔundigii ti ma.

² Da ɔ ti ma:

«Wo-lee ɔni ga zala zaai.

E ɛni sakpamaalegai zala zineiti saama,
zala yiɔiti saama ɛ na-zivɔiti kulazu su na.

³ E na-zivɔi taɔila maagɔloni,
naa ɔni ga zala ɔokpɔgi.

E zooni daamianigi zosu,
ɛ da nui suvalivali.

⁴ Zii ɔligiti ti maawooi menini.

Ti soni ga ta-valii,
ti kalagi lɔ sokpayeɔi zu.

Ti liini la Ezipete yooi zu.

⁵ Siɛgi zu zala zaai kaani la ga
na-maagɔngi zuɔoza wafuun,
kitosuve ɔologologa.

E na-zivɔi taɔili seɔni,
ɛ kpetɛ ga zala ɔokpɔgi.

⁶ E ɔni levetesusu zalaiti saama,
ɛ ɔni ga zala ɔokpɔgi.

E zooni daamianigi zosu,
ɛ da nui suvalivali.

⁷ E ta-masa pɛlei woloni,
ɛ ta-laa wolai ɔologolo.

Zooi ta gaa nuɔuseiti ti luani
siko lugi va ti menini.

⁸ Zii ɔligiti ti maagoolii zu,
ti wuzɛni daalɔɔma.

Ti maagoolini ga ta-lumɔiti,
ti soni ga ta-valiiti.

⁹ Ti kalagi vilini sokpa zu,
ti pili sasa goi zu kɛai eɔ seɔgi.

Ti liini la Babilɔne masagi ɔɔ.

Ti pilini kasoi ɔa, nu a va goomeni,
ɛ da ziko Izilaye ɔizeiti ma.» »

Dɔɔɔi gului ta ma bekegiti

¹⁰ « «Wo-lee ɔni eɔ leeɛn ansaɔɔgi siingai zieleave.

Ma waaiti ti ɔni ga ta gaalaagiti,
ziei zaɔu zu ɛ ɔni solɔsu.

¹¹ Ma bekegiti ti ɔ ba, ti maayikiai,
naati ti ɔni ga masa tukpɔiti.

E lɔni gulu wolaiti maazu.

Gaagooza vele ta ma bekegiti mɔin vele

εεε πε γε ɣɛni kaazu.

¹² Kεεε tɔɔɣulani ga ziiɣaawanai,
é vili ya zooi ma.

Folo ɣulazu vele viilei fɔɔni ta ma waaiti,
naati ti looni bu.

Ma bekegiti ti maayikini, ti vɔɔni,
abui ti ɣalani.

¹³ Leezen ansaɣɔgi tɛi siinga ɣɛni de tevebai zu,
zou vɔɔi zu, zie la ná.

¹⁴ Abui ɣulani ma lɔkulugi zu,
é ma bekegiti ta ma waaiti kologolo.

Ma beke maayikia la mɔ ba,
nii a ɣe ga masa tukpɔi. » »

Maawɔin wuyei ɣana, maaneai é loo ɣana.

20

Izilayele ná-kɔɔɣɔ gani kɔɔ vai

¹ Kona dɔfelasiɛi ma alu dɔɔlusɛi ma volo puugɔi ma, Izilayele ɣewolai tanigaani ti
vaani ti gɔazaɣa, ti ɔɔɣɔ GALAGI yiimai ɣwεε. Ti zeini kákala.

² ɔɔɣɔ GALAGI bɔɛni pɔ, é ɣe mɔ:

³ «Da ve, zunui, bɔε Izilayele ɣewolaiti pɔ, da ɣe ti ma: «ɔɔɣɔ GALAGI wooi ɣaa: Wo
yiilɔɔve vaazu gɔazaɣasu? Eɣevelei gè vulua la ga ɣite, gè la vaa bu, wo va gaazaɣa!»
Maligii ɔɔɣɔ GALAGI wooi ɣana.

⁴ «Da ve, zunui, ta-lukpɔi ɣaaleve! Mina ineine è naa ɣe! Ti-memewolani ta luva vele
ɲɔiti, kɔzɔba vaiti ti ti ɣɛni, ti ɣula keɛma!

⁵ Da ɣe ti ma: «Maligii ɔɔɣɔ GALAGI wooi ɣaa: Siɛgi zu gè yiimazegeni la ga Izilayele, gè
minazegeni Zakɔbe mavofodaiti pe be. Gè bɔɣɔ lɛɛni ga tiye Ezipete yooi zu, gè minazegé
ti ve, gè ɣe ti ma: Nà ga ɔɔɣɔ GALAGI, wa-ɔALAGI.

⁶ Naama volo ná, gè yeewuzegeni, gè ɣona ti ve, ga nà ti ɣulazu Ezipete yooi va, gè lo ti
luɣɔ, ti li zooi naa zu nii gè kevele beɛai ti ve, ve nɔnɔi ta kɔin gulɔi vɔɔvaai ná, pagai zooi
pe ba.

⁷ Gè ɣɛni ti ma: Wo pe à kɔzɔba vaiti pili ya wo ɣaazulogai ti va, à mina mɔ bɔɣɔ ɣɔzɔ pe
ga Ezipete ɣɔɣɔ gani nɔɣɔiti kɔɔ vai. Nà ɣa gè ga ɔɔɣɔ GALAGI, wa-ɔALAGI.

⁸ « Kεεε ti bakani zèa, ti la ɣɛni keɛni ti va ɣolo bè. Ti tanɔpe ge la ɣɛni ɣɛɛni kɔzɔba
ɣalagiti ba ti ɣaazuloni ba, ti la ɣɛni ɣɛɛni Ezipete ɣɔɣɔ gani nɔɣɔiti ba. Gè ɣiɣaizieni ga
gè nà-ziiɣaawanai yei ti ma, gè zeeli kwɛgi ma Ezipete yooi nɔ zu.

⁹ Anεε naa ve, dàaseigi maavele ɣa gè la naa ɣɛni la, ga tɔɣɔi a va ɣologolo zii ɣiligiti zea
ti zeini ti zaama, mazɔɔɔ gè bɔɣɔ lɛɛni ga tiye zii ɣiligi naati gaazu, ga nà ti ɣulazu Ezipete
yooi va.

¹⁰ Gè ti ɣulani Ezipete yooi va, gè li ga tiye tevebai zu.

¹¹ Gè nà-tɔgiti feeni ti ya, gè nà-deveiti dɛɛni ga tiye, niiti ti zo fai zobo feezu nuiti be, ti
zenvui wo ga ti maavele.

¹² Gè nà-dooɣɔ foloiti feeni ti ve, ti ɣe ga kpɔfaamai ma vɔogi gi yɔɣɔzu, ga ti sugwεε ga
nà ga ɔɔɣɔ GALAGI, é ti ɲadesu.

¹³ « Kεεε Izilayele nuiti ti wuzegeni dàalɔɣɔma tevebai zu. Ti la ɣɛni ziɛni ga nà-tɔgiti,
nà-deveiti ti veɛveɛni ti ɣaazu, niiti ti zo fai zobo feezu nuiti be, ti zenvui wo ga ti
maavele. Ti ɣɛni nà-dooɣɔ foloiti maɲɛi vɔuzu ma ga kevele ɲɔu. Gè ɣiɣaizieni mɔnɔ
ga gè nà-ziiɣaawanai yei ti ma tevebai zu, gè ti-ma zuwu ɣaaleve.

¹⁴ Kεε dàaseigi ɔa gè luani la, ga tɔɔai a va ɔologolo zii ɔiligiti zea, niiti gè ti ɔulani Ezipete yooi va ti ɔaazu.

¹⁵ Nà ɔa gè yeewuzegeni, gè ɔona ti ve tevebai zu, ga gè la mɔ loga ti luɔ, gè va li ga tiye zooi zu gè feeni ti ve, ve nɔnɔi ta kɔin gulɔi vuovaai ná, pagai zooi pɛ ba.

¹⁶ Gè naama ɔonai woni, tɔɔzei ti la ɔeni keeni ti va nà-deveiti so, ta nà-tɔgiti, ti ɔeni nà-dooɔo foloiti maapei vuuzu ma, ta-ɔɔɔɔ gani nɔɔiti faa ɔa é vilini ti-yii volu.

¹⁷ Kεε ti maawɔin ɔa é sɔni gola, gè la ti ɔologoloni, gè la ɔeni ti-ma zuwu ɔaaleveni tevebai zu.» »

Izilayele betalai kololalai va GALA bε

¹⁸ «Anεε naa ve, gè ɔeni ti-lointi ma tevebai zu: «A mina zie ga wo-ɔeni ta-lɔgiti, ta ta-leveiti ti ti βeteni ɔɔɔ ve, à mina ɔɔɔ ɔɔɔ ga ta-ɔɔɔ gani nɔɔiti kɔɔ vai.

¹⁹ Nà ga ɔooɔ GALAGI, wa-ɔALAGI. A zie ga nà-tɔgiti, wo ɔolo nà-deveiti bε.

²⁰ A dooɔo foloiti maapei, é ga kpɔfaamai ade yɔɔzu, poogi à ɔwεε da ga nà ɔa gè ga ɔooɔ GALAGI, wa-ɔALAGI.»

²¹ «Kεε dointi balaa ti bakani zεa. Ti la zieni ga nà-tɔgiti, ti la nà-deveiti soni, niiti ti zo fai zobo feezu nuiti bε, ti zenvui wo ga ti maavele. Ti nà-dooɔo foloiti maapei vuuni ma. Gè ɔigaizieni naazu ga gè nà-ziigaawanai yei ti ma, gè nà-ziigaawanai le ga tiye tevebai zu.

²² Anεε naa ve, gè yeezegeni ma, gè la naa ɔeni, dàaseigi maavele ma, tɔɔai a va ɔologolo zii ɔiligiti gaazu, niiti gè ti ɔulani Ezipete yooi va ti ɔaazu.

²³ «Kεε anεε naa ve, gè yeewuzegeni, gè ɔona ti ve tevebai zu, ga nà ti vazasu nuβuseiti saama, zou ɔiligiti su.

²⁴ Gè ɔonani, tɔɔzei ti la ɔeni nà-deveiti soni, ta nà-tɔgiti, ti nà-dooɔo foloiti maapei vuuni ma, kεε ti-ɔeni ta-ɔɔɔ gani nɔɔiti nɔ ɔa ti vilini ti-yii volu.

²⁵ Naa balaa ɔa é keeni, gè tɔgiti feeni ti ya, é la faa vaa ti ma, gè deveiti fe ti ya, ti la βena zoo ti va zenvui wo ga ti maavele.

²⁶ Gè ti ɔɔɔni ga ta-veβaniiti, nii é ɔeni ga ti-loun mɔungiti gala vai ga zalaɔai. Naa ti lɔni kidaavili golai zu, ti suɔwεeni naazu ga nà ɔa gè ga ɔooɔ GALAGI.

²⁷ «Naa ɔa é ba, da ve, zunui, βε Izilayele nuβuseiti pɔ, è ɔe ti ma: «Maliɔii ɔooɔ GALAGI wooi ɔaa: Wo-mεmεwolani ti βaɔɔni mà, ti ɔɔɔ le ga woovalada nuiti tètεma.

²⁸ Gè lɔni ti luɔ, gè li ga tiye naama yooi zu, gè ɔonani ga nà feezu ti ya. Ti gizeiti peteni miná, ta gulu wolaiti ti ɔaβiilliai. Miná ɔa ti ta-zalaɔaiti kulani ná. Ti ziiigaawana vaiti keeni ná, ta-veβani vaiti su, ta zalaɔaiti ti makugi neai, ta dɔɔ zalaɔaiti ti ɔeni ti vuuzu ya.

²⁹ Gè ɔeni ti ma: Zalaɔa ɔula adaveti wa da li náti, naati ta ga leeni? E zo naama yee ma eyεsu za, naama adaveti daasei ka ga zalaɔa ɔula adaveti.»

³⁰ «Naa ɔa é ba, bo Izilayele nuβuseiti ma: «Maliɔii ɔooɔ GALAGI wooi ɔaa: Wo la ɔɔɔ ɔɔɔzu nei βaa, ga wo-mεmεwolani kevele? Wa bè ga woovalada nuiti, wa kologologi ɔεεzu siegi zu wo ta-ɔɔɔ gani ɔɔiti debizu la!

³¹ Niizu niina, wa ɔɔɔ ɔɔɔzu, wa vaana ga zalaɔaiti ta wo wo-lointi kula ga zalaɔaiti kɔɔɔ gani nɔɔiti bε. Naa maavele ma, Izilayele nuiti, wa kaazu ga nà vaa bu, wo gàazaɔa? Eɔevelei gè vulua la ga ɔite, gè la vaa bu wo va gàazaɔa pε,» » Maliɔii ɔooɔ GALAGI wooi ɔana.

Faa niinei lɔzeigi

³² «Wa-ɔigaiziei wo bosu, naa la vaazu ɔεεzu, wo ɔεεzu ma: «Gá pɔ gi ɔe ga zooi zɔiti kevele, gi ɔe ga zɔɔma nuβuseiti kevele, gi da kɔɔɔ ganigiti kɔ, ti ga guluiti βaa kɔtuiti.»

³³ Eɔevelei gè vulua la ga ɔite, nà masadai ɔe wo unda, gè sèbei ta nà-zobogi ɔula kelema, gè yeebe nà-ziigaawanai va,» Maliɔii ɔooɔ GALAGI wooi ɔana.

³⁴ «Nà wo ɖula nuɖuseiti saama, gè wo ɖaale ba, wo ɖula zooiti su, ɖeti wo vazagai náti, gè sèbei ta nà-zobogi ɖula kelema, gè yeebe nà-ziiɖaawanai va.

³⁵ Nà li ga woye ye tevebai zu, zɔɔma nuɖuseiti gaazu ɖɔpoluma, ade lo ɖaazu, gè wo lukpɔ.

³⁶ Ulei nɔ gè wo-mɛmɛwolani tukpɔni la tevebai zu, Ezipete yooi ɖobave, zekana nà ke la ga woye, wa balaa,» Maligii Gɔoɖɔ GALAGI ɖa é boga.

³⁷ «Nà wo leve nà-tukpɔi wu, gè li ga woye volu nà-minazefegi ɔɔ be.

³⁸ Nà kololala nuiti kula wo zaama, niiti ti wuzegeni dàalɔɖɔma. Nà ti ɖula zooiti ba, ɖeti ti náti seikɔɖɔmai zu, kele ti la ɖalega ma Izilaye yooi zu pɛ. Wa suɖwɛɛ naazu ga nà ɖa gè ga Gɔoɖɔ GALAGI.

³⁹ «Wa ɖe, Izilaye nuiti, Maligii Gɔoɖɔ GALAGI wooi ɖaa: «A liina, wo wa-ɖɔɖɔ gani nɔɖɔiti dɛbi! Kele naa voluma, kɛni nɔ wo ɖolo bè, wo be dàasei ɖadegai ɖoloɖolosu ga wa-veɛaniiti wo ti ɖulazu ga zalaɖaiti kɔɖɔ gani nɔɖɔiti be.

⁴⁰ Tama Izilaye yooi zu nuɖuseiti pɛ ta lebiyai ve bè nà-gize ɖadegai ma, Izilaye ná-gize ɖaɖɔozagi ma. Nà yeezei wo wu miná ga pagɔ, gè bo wo ma ga wo va ga anii pɛ pɔ niiti wo ti veezu bè, ta wa-veɛani mɔungiti, ani ɔagɔi kpein,» » Maligii Gɔoɖɔ GALAGI wooi ɖana.

⁴¹ « «Nà wo ɖula nuɖuseiti saama, gè wo ɖaale ba, wo ɖula zooiti su, ɖeti wo vazagai náti. Wa zɛima eɖe gulo maku nɛnɛgi. Nà nà-ɖadedai ɖula kelema ga wo maavele zii ɖiligiti gaazu.

⁴² Wa suɖwɛɛ naazu ga nà ɖa gè ga Gɔoɖɔ GALAGI, siegi zu gè ɔaazu la ga woye volu Izilaye yooi zu, gè ma ɖona woni wo-mɛmɛwolani be ga nà fe wo ya.

⁴³ Miná ɖa wa ɖisie ná wo-zie vele wɔlɔmaiti su, ta wo luva veleiti ti wo ɖɔzɔni. Wa leɖe ɔɔɖɔ zu, tɔɔzei faa ɔɔi pɛ ba wo kɛni.

⁴⁴ Wa suɖwɛɛ naazu ga nà ɖa gè ga Gɔoɖɔ GALAGI, siegi zu gè wo zosu da ɖana, dàaseigi maavele ma, gè la ɔaazu wo zosu ga wo luva vele ta wo-zie vele ɔɔiti, Izilaye nuɖuseiti,» » Maligii Gɔoɖɔ GALAGI wooi ɖana.

21

Gɔoɖɔ GALAGI ná-boɖa zɔkpɔi

¹ Gɔoɖɔ GALAGI ɔɛni pɔ, é ɖe mà:

² «Da ɖe, zunui, ɖaavote lekpɛmave nu yeezazu vele, ɖaazulo zooi va lekpɛma vele nu yeezazuve. Zeli lo dɔɔi ma lekpɛma vele nu yeezazuve.

³ Da ɖe nu yeezazu lɔɔi ma: «Woilo Gɔoɖɔ GALAGI wooi ma! Maligii Gɔoɖɔ GALAGI wooi ɖaa: Nà ɖa gè abui ɖaazosu é va, toɖa gulu wundui pɛ gala ta gulu ɔɔi pɛ. Ani nɔpɛ ge la zooga ma abuzogi ɔaazu, toɖa vaza é zo lekpɛma nu yeezazuve, é li lekpɛma nu ɖɔvezu, ná pɛ, ná-galai ɖa zeeli eɛ pɛ ma.

⁴ Eɛ pɛ ka ka ga nà, Gɔoɖɔ GALAGI, nà ɖa gè abui ɖaazogai, ani la zooga é va paa pɛ.» »

⁵ Gè goɖaavoteni, gè ɖe ma: «Ee, Maligii Gɔoɖɔ GALAGI! Ta ɔɛzu unsu ga ze, ti da ɖe ma: «Faalaali wo nu nɔ ɖe.» »

⁶ Gɔoɖɔ GALAGI ɔɛni pɔ, é ɖe mà:

⁷ «Da ɖe, zunui, ɖaazu lati Zeluzalɛme ma, zeli lo zalaɖa ɖulazuɖeti ma. GALA goo wo Izilaye yooi laalɔɖɔma.

⁸ Gɛ Izilaye yooi ma: «Gɔoɖɔ GALAGI wooi ɖaa: Nà laalezu é wu, nà nà-boɖa zɔkpɔi ɖulazu ma laɖagi zu, gè telebo nuiti ta faa ɔɔi ɖe nuiti tɔɖɔɖula wo zaama.

⁹ Telebo nuiti ta faa ɔɔi ɖe nuiti suwugaaleve vai ɖa é keɛzu gè nà-boɖa zɔkpɔi ɖulazu la ma laɖagi zu, gè pili eɛ pɛ ma, é zo lekpɛma nu yeezazuve, é li lekpɛma nu ɖɔvezu.

¹⁰ Eɛ pɛ ka suɖwɛɛ ga nà, Gɔoɖɔ GALAGI, gè nà-boɖa zɔkpɔi ɖulani ma laɖagi zu. Gè la mɔnɔ dɔa su pɛ.» »

¹¹ «Da ve, zunui, maavεε kiteve gasai wu, è da bala ti pe gaazu ga ziizoolεi.

¹² Siεgi zu ti è gaazaγasu da ga: «Lee vaa zu è balasu?» da ti woogaaavote, è gε ti ma: «Gè woo jɔu menige, toγa vaazu vilesu su. Eεε pe iɔ ka leve, ti yeezu gε yɔɔgε, ti yiibɔɔ, ti niibiiti subɔɔ, ti da ziga ɔɔɔ va. Adea gaa! Naa γa vaazu gεεzu niina!» Maligii Gooγɔ GALAGI wooi γana.»

¹³ Gooγɔ GALAGI ɔɔeni pɔ, é gε mà:

¹⁴ «Da ve, zunui, GALA gooi wo! Da gε ma: «Maligii wooi gaa: Wele boγa zɔkpɔi va, gaaliai, é da volo.

¹⁵ Gaalivε paa wo fai ma, toγa volozu, é va da mainmain zaγa. Da zoo nei de goozunε dɔun zunui masagi ná-tukpɔi ma? Boγa zɔkpɔi γa da gulu buγai naama zii wɔinzege.

¹⁶ Gè feeni ga maaloun ga so daa va nεε, gaalini maaloun, ga é ve paa wo nui ya.

¹⁷ Kidaavili kpeeɔi loo, da ve, zunui! Boγa zɔkpɔi tei ka liizu nà-nuɔuseiti daalɔγɔma, ta Izilayeɔe γundigɔiti, ti pe ti undaavilisu vɔɔma. Yeeloo ɔεteaga ga kidaaviligi!

¹⁸ Mazɔɔɔ voluγula wola γana. Ni masagi ná-tukpɔi nii boγa zɔkpɔi wɔinzegezu, naa a jεelena, leeni γa a gε?»

Maligii Gooγɔ GALAGI wooi γana.

¹⁹ Degemu, da ve, zunui, GALA goo wo, yee felegɔiti gaaloγa, mazɔɔɔ boγa zɔkpɔi vili, daa γa gε fele, sava! Mazɔɔɔ nu vaa woγa zɔkpɔi ve, nu mɔinmɔin paa woγa zɔkpɔi ve a vile ti volu adave pe.

²⁰ E iɔtevei lo εεε ziimave, é nui pe ziiɔali. Nà nu vaa woγa zɔkpɔi la sigɔdaveti pe, é da volo eγe mainmain, kevele ɔεteai ga é paai wo.

²¹ Boγa zɔkpɔi gaaligi, è-γaavεε naa gaaliai, vili è yeezazuve, vili è gɔvezuve! Gaavεε lati adave pe!

²² Nà balaagi nà yealoγa, gè nà-ziiγulagi laazeeli. Nà, Gooγɔ GALAGI, gè boga.»

Zeluzaleme zo fai

²³ Gooγɔ GALAGI ɔɔeni pɔ, é gε mà:

²⁴ «Da ve, zunui, pele felegɔ la ti γula zou γilagi zu, nii Baɔilɔne masagi a zie la, é va ga ná-boγa zɔkpɔi. Da poogi vile ma vele undaveti, é taa wolai γilagilagi letema lεεzu.

²⁵ Pele gɪlagi ɔa li ga Babilone ɔɔɔɔgi Amɔn nuiti ta-laa wolai zu ɛ ga Laɔa, zɔi li Zeluzalɛme, sigigi ma, Zuda yooi zu.

²⁶ Mazɔɔɔ Babilone masagi ɔa lo pele felegɔiti saɔalawe ga ungaiziei. E ɔa nɔ-mɛɛinti pili, ɛ ɔa nɔ-pele wu zaleiti gaazaɔa, ɛ ɔa ma mɔɛin vete.

²⁷ Mɛɛin ɛ Zeluzalɛme zoni, naa looni zeezai ɔa, ve ta kɔɔɔɔ zɔɔlaiti to nɔ, ti nu vaa wolai ɔe nɔ, ti kɔɔ beei loo, ti woɔɔɔla la. Ti kɔɔɔɔ zɔɔlaiti gili nɔ kpogiti ba, ti kɔɔɔɔ yeɔeiti bɔ, ti loɔɔɔɔvɛti kpete nɔ.

²⁸ Zeluzalɛme nuiti ti ɔeni ɔigaiziezu ga ungaiziei naa la faa nɔpe kea ga tiye, tɔɔzei minazeɔe ka nɔ ɛ ti makesu. Kele Babilone masagi ɔa ta-vaagaaazagi leezu ga tiye, ɛ ti lenɛ ga ta zosu.

²⁹ Naa ɔa ɛ ba, Maligii ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: «Wa kitoozu yeenɔpe wa-vaagaaazagi zu ga wa-lɔ kologologi maavele, gaagɔlagai, wa deezu wa-ɔeɛwotiiti pe su ga wa ga sɔba nuiti. Tama, tɔɔzei wo faiti gaazuloga bɔɔɔ va, wa lɔ wo zili nui yeezu.

³⁰ « «Da ve, Izilaye le ɔundigii, tɔɔɔ ɔologolo nui, nu ɔɔi, ɔa-voloi ɔa zeeli, yeei ɔa-vaagaaazagiti pe gaabelazu la.

³¹ Maligii ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: Da vala ɔa-masada ma vooɔi ma, ti ɔa-masa bɔɔlogi zeɔe. Faiti ta valibo! Zɔi ɛ bɔɔɔmaayeizu, naa wɔɔɔ, zɔi ɛ bɔɔɔ wɔɔɔzu, naa ɔaaye.

³² Faa zuɔologologi, faa zuɔologologi! Nɔ naa zuɔologolo, nii keɔala la de ɔeɛni, eyesu naa va, zɔi nɔnɔ ga tukpɔgaalevei, zɔi ge naa ɔalivaazu ma.» »

Amɔn nuiti sala vai

³³ «Da ve, zunui, GALA gooi wo, ɔa ɔe ma: «Maligii ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa Amɔn nuiti ma, ɛ vile ta-baagɔlama vaiti ba. ɔe ti ma: Bɔɔa zɔkpɔi ɔulaa ma laɔagi zu, paa wo fai ma, toɔa volozu, ɛ va tevei wo, ɛ va mainmainti kula.

³⁴ Siegi zu ti zee ɔulakelemaiti bosu la wo ma, ta faawokeɛyeelugɔ yeɛ bɔeiti, bɔɔa zɔkpɔi ɔa vaazu GALA kweɛtala nuiti untevezu ta nu ɔɔiti, ta-vaagaaazagi ɔaabela foloi zeelia.

³⁵ « «Bɔɔa zɔkpɔi lɔna ma laɔagi zu. Ve ɛ beɛni nɔ, zɔi ti ɛ zɔɔɔni su, minɔ ɔa ge ɛ lukpɔzu nɔ.

³⁶ Nɔ nɔ-ziigaaawanai le ga de, ge nɔ-ziigula abui lo ɛ va, nɔ ɛ lɔ toosu nuiti zeezu, ti zoogai faa zuɔologologi la.

³⁷ Da ɔe ga abuzogi laamianigi, ɛ-namai ɔa vu zɔi zu nɔ pe. Nu nɔpe ki ge la mɔ loa ɛ zu pe. Nɔ, ɔɔɔɔ GALAGI, nɔ ɔa kpɔeai.» »

22

Zeluzalɛme ɔamaba vai

¹ ɔɔɔɔ GALAGI bɔɛni pɔ, ɛ ɔe mɔ:

² «Da ve, zunui, ɔevele beɛ ɛ Zeluzalɛme taai lukpɔgaaleve, sulaavege ga nu vaa vai, mina ineine! E nɔ-kɔzɔba vaiti de la.

³ Da ɔe ma: «Maligii ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: Da ɔa-nuɔuseiti zesu nɔ, ti ɔa nu vaa vai ɔe, ti ɔa ti ɔologolo foloi ɔevele beɛ ɔana, ti ɔa kɔɔɔ gani nɔɔɔiti kpete bɔɔɔ ve, ti ɔa bɔɔɔ ɔɔɔ.

⁴ E-laazɔgi ɔa nu vaa vai naati pe su, ɛ bɔɔɔ ɔɔɔɔni ga kɔɔɔ gani nɔɔɔiti ɛ ti beɛni. E ɛ ɔologolo foloiti suɔugaa, ɔa-ɔonagiti kpe geei zeelia. Naa ɔa ɛ ba, nɔ baagɔlazu ɛ ma zii ɔiligiti pe gaazu, ɛ ɔe ga ɔeɔɔulasu anii zɔiiti pe zea.

⁵ E-lɔɔi ɔologologa, ɔa-vaiti ti zupu. Zɔiiti ti ɛ ɔoba, ta zɔiiti ti maagɔozaai ɛ va, ti pe ta ɔeɔɔula ɛ zu.

⁶ « «E vɔ be ɔa Izilaye le ɔundigiiiti ti yeelaazu nɔ ta-zobogi ma, ti ɔa nu vaa vaiti ke.

⁷ E vɔ be ɔa ti ti-ɔeɛni peɔvelesu nɔ ta ti-leeni, ɛ vɔ be nɔ ɔa ti seikɔɔma nuiti suziɔazu nɔ, ti ɔa podointi ta poanzaiti kpɔnɔ nɔ.

⁸ Ti la unfema veezu nɔ-ada ɔadegaiti be, ti ɔa dooɔo foloiti maɔɔeɛi vu ma.

⁹ E ʋo be, nuiti ta tɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔ faiti kɛɛzu, ti ʋa nui ʋaa. Da-nubuseiti ta zalaɔaiti miizu gizeiti ma, ti da ɔɔɔ ve koloɔɔɔɔɔ ya.

¹⁰ E ʋo be ɔa tanigaa ti laazu na ga ti-ɔɛ anzai. E ʋo be ɔa ti ʋuuzu na anzanui ma na-alu kaa ziegi zu.

¹¹ E ʋo be, tanigaa ta wɛɛnziɛgi wosu ga ti-zeiɔɔɔɔɔ anzai, tanigaa ti ɔɔɔ ɔɔɔ ga ti la ga ti-loun anzai, ɔaa ti-ʋaazeelai.

¹² E ʋo be, ta da lobɛanii zo ga ti nui ʋaa. Ta da walii ve, ti maalamai ʋoova ma, ti da loo ti-zeiɔɔɔɔɔ ma, ti ʋa ɔɛɛ. Nɛi gɛ ga ɔɔɔɔ GALAGI, ti yeema nɔun ma mɛtu, » Maligii ɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

¹³ « Wɛɛ na ʋaazu yealoɔazu e ma, tɔɔzei tɔnɔ ɔɔi ʋa e sɔɔɔni, ta nu ʋaa vai ʋa kɛai e ʋo be.

¹⁴ E-yii ɔa loo nei ɔaa, zobo ge ɔɛ e ya, naama volo na, na wuzegena e laaloɔɔma? Na, ɔɔɔ GALAGI, na ɔa kpɔɛai, na ke nɔ.

¹⁵ Na wo vaza zii ɔiligiti saama, gɛ wo leve wɛɛn yooiti su, gɛ ɔadetalai ɔula wo zaama mɛtu.

¹⁶ Baai ɔa ɔula wo ma zii ɔiligiti gaazu. Wa suɔwɛɛ naazu ga na ɔa gɛ ga ɔɔɔ GALAGI. »

¹⁷ ɔɔɔ GALAGI ɔɛni pɔ, e ɔɛ ma:

¹⁸ « Da ʋe, zunui, Izilayele nuiti ti ɔɛa gaazu ga kolui kɔɔi ba. Ti ɔɛa eɔɛ kolui ɔɔi, ɔaa foɔɔi, ɔaa kolui, ɔaa ɔɔɔi, ti ɔɛa eɔɛ kɔɔi e walii ʋa.

¹⁹ Naa ɔa e ba, Maligii ɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: « Wo pɛ wo ɔɛa ga kolui kɔɔi ba. Na ʋaazu wo gaalezu ba Zeluzaleme taazuɛ.

²⁰ Eɔɛvelei nu a da pɔɔi gaale ba la, nii walii su, ta kolui ɔɔi, ta kolui, ta ɔɔi, ɔaa foɔɔi, e pu ani ɔaawuun aninakai ta zu, e abui ze bu ga gaawuun, ʋe ɔana na wo gaale ba la na-ziiɔaawana zu, zii a ɔulana, gɛ wo gaale ba, wo ɔaawuun abui ɔa!

²¹ Zeluzaleme ɔɔi nɔ ɔa na wo gaale ba na, gɛ na-ziiɔaawana abui ze wo wu, wo ɔaawuun.

²² Eɔɛvelei walii ɔaa a da wuun da zegɛi zu, ʋe ɔana wo ɔaawuunsu da Zeluzaleme taa zaamaɛ. Wa suɔwɛɛ naazu ga, na, ɔɔɔ GALAGI, na ɔa ziiɔaawanaai wo ma. »

²³ ɔɔɔ GALAGI ɔɛni pɔ, e ɔɛ ma:

²⁴ « Da ʋe, zunui, ɔɛ Zeluzaleme ma: « Da ga zooi e la ɔadeni, zooi tona la ɔɛni ʋuuni su na-ziiɔaawana voloi.

²⁵ Na-kundiɔiiti ta yaavai loozu, eɔɛ zalai e zikɔzu, e da daamianigi vali ga, ti da nuiti paa, ti loo waliiti su ta ti-zeiɔɔɔɔɔ zeɔɔɔligiti, ti anzanui ɔɔɔɔ ɔɛ ga poanzaiti.

²⁶ Na-zalaɔa ɔula nuiti ta na-tɔgiti koloɔɔɔɔ, ti la unfesu na-zalaɔa ɔulazu ɔadegaiti ma. Ti la zoosu zeɔɔaɔwɛɛzu ɔwɛɛsu ani ɔadegai ta ɔadetala gelei ʋa, naa ʋɛɛ nii ʋa kɔɔi ta nii e la ɔɔɔni. Ta gaazuzegɛzu na-dooɔ foloiti ba, nu nɔpɛ ge la mɔ unfesu ma ti zaama.

²⁷ Nubuseiti ta-ɔundiɔiiti ta ga ɔama ʋuu nuiti, eɔɛ zuluɔuiti ti ti-laamianigi valizu ga, ti nui ʋaazu, ti ʋa ɔɛɛ.

²⁸ Na-GALA goo wo nuiti ta naa pɛ maalɔɔɔɔɔ kobe siaai wu, ti da kpɛɛ kisu ɔulakɛɛma vaiti bo, ti da zɛɛ ʋaawokeɛyeelugɔ vaiti bo, ti da ɔɛ ma: Maligii ɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa, tama ɔɔɔ GALAGI laade e ʋa ɔɛ ti ʋo.

²⁹ Zooi zu na pɛ, ta toomai wosu, ta unmai, ti da maawɔin nuiti suziɔa, ta bala nuiti, ti da loo seikɔɔma nuiti ma ti ʋe vai zu.

³⁰ « Gɛ wɛɛni ti zaama fɔ na nu ɔila ka, a siɔigi lo ti ma, e lo siɔigi ma yegɛiti daaɛ be, e zooi maalobo, na ʋa koloɔɔ, kɛɛ gɛ la nu nɔpɛ sɔɔɔni.

³¹ Naazu gɛ na-ziiɔulagi laazeelia ti ma, gɛ ti ɔoloɔɔ na-ziiɔaawana abui zu, gɛ ti luva ʋeɛi ma ɔasɔi la ti unma, » Maligii ɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

23

Zeluzaleme ta Samali ta-nεεβε ɲɔi

¹ Gɔɔɔɔ GALAGI bɔɛni pɔ, ɛ ɔe mɔ:

² «Da ve, zunui, anzanu felegɔ ɔeni nɔ, ti zɔɔɔgai anzanu ɔilagi va.

³ Ti bɔɔɔ lɔɔni kologologi zu Ezipete yooi zu ti ma nu niinelai zu. Minɔ ɔa mɔunpa ti yeeziɛni nɔ ti-yiilave ma, anzalopo ɲiimii ɛ ɔeni ti va, ti naa maɔɔɔni nɔ.

⁴ Ma mɔungi laaseigi ɔeni ga Wogola, deɔe anzanui laa ɔe ga Wogoliɔa. Ma mɔungi ɔa ɛ ga Samali, felesiɛi ɔe ga Zeluzaleme. Ti pe ti ɔeni ga nɔnɔ, ti doun zunuiti ta doun anzanuiti sɔɔɔni bɛ.

⁵ «Kɛɛ Wogola kologologi ɔɛɛni, anɛɛ ni ɛ ɔeni ga nɔnɔ. E ɔaazuɔulani seɲɔɔɔiti ba, Asiili nuiti, ɛ wɛɛɔɔa zoni ti zaama.

⁶ Ti maɔɔɔliai ga seɔe bɔigiti, zou zɛve maazu vaawo nuiti ta kundigiti, buzeɔe niinegiti ti ɔaazuɔulaai, kɔɔɔɔ nuiti ti sooiti kɔma.

⁷ Wogola bɔɔɔ lɔɔni kologologi zu Asiili nu wolaiti zea. Siɛnɔpe su a la bɔɔɔ veena la ti ta ya, ɛ ɔeni bɔɔɔ ɔɔzɔzu ga ɛ da nɔkɔ ta-ɔɔɔɔ gani nɔɔɔiti bu.

⁸ Zɛɛ nɔ-wɛɛnzɛ fai volu, nii ɛ tɔzeini Ezipete yooi zu. E ɔeni minɔ ga doungo, zunuiti ti da laa la, ti da anzalopo ɲiimii maɔɔɔ, ti ta-ɔologologi pe puuni ma.

⁹ Naa ɔa ɛ ba, gɛ dɔa nɔ-wɛɛinti zeezu, Asiili nuiti, gola wɔindai ga tiye.

¹⁰ Naati ti kabei ɔulani, ti nɔ-doun zunuiti so ta nɔ-doun anzanuiti, ti tɔ bɔɔɔi vaa ga bɔɔa zɔkpɔi. E zalai zɔɔɔni ga tukpɔi naa, ɛ ɔe ga poogi anzanuiti bɛ.

¹¹ «Nɔ-seelai Wogoliɔa naa pe kaani, kɛɛ tɔun ge ɔologoloni nɔ-gaazuɔulapɔi zu, nɔ-kologologi ɲɔu ɛ leve nɔ-seelai nɔnɔi va.

¹² Tɔ balaagi ɔaazuɔulani Asiili nuiti ba, zou zɛve maazu vaawo nuiti ta kundigiti, ti maɔɔɔliai ga pagɔ, kɔɔɔɔ nuiti ti sooiti kɔma, buzeɔe niinegiti ti ɔaazuɔulaai.

¹³ Gɛ kaani ga ɛ bɔɔɔ ɔɔzɔni kologologi zu. Ti felegɔ pe ti-zɛ velei ɔeni ga ɔevele.

¹⁴ «Wogoliɔa ta bɔni mɔnɔ nɔ-kologologi va. E nuiti maaniinigi ɔaani seɔeai ga yeei siɔigi ma, kpɔidai, Babilɔne nuiti maaniinigi ɔeni de.

¹⁵ Ti zaamaɔɔliai ga saamaɔɔligiti, seɔe zakpai velevelegai tɔungiti ma, ti ɔaazulo pelei dɛɛzu ga ta ga kɔɔɔɔ nuiti. Babilɔne nuiti maaniini kiteɔitegi ve, velei ti la Kaledɛ, ta-yooi bɔɔɔi zu.

¹⁶ Wogoliɔa ti ɔaai ma, gaazuɔulani ti va, ɛ keelai leveni ti ma ta-yooi zu.

¹⁷ Naa ma, Babilɔne nuiti ti liini, ti laa la. Ti kɔzɔni ga ta-ɔologologi. Ti bɛgai ma ga baaɔulaai ma mɛtu, ta-vai wɔinzeɔeni ma.

¹⁸ E nɔ-kologolo fai ɔulani kɛɛma ɛɛ pe bɛ, ɛ bɔɔɔ ɔabei lɛɛni, eyɛsu nɔ-fai wɔinzeɔe mɔ, eɔevelei nɔ nɔ-seelai nɔ-fai wɔinzeɔeni mɔ la.

¹⁹ Kɛɛ ɛ nɔ-kologologi zuwɔɔɔni, eɔevelei nɔ nɔ-nu niinelai zu ɔɛɛni la, siɛgi zu ɛ ɔeni kologologi ɔɛɛzu la Ezipete yooi zu.

²⁰ Gaazuɔulani kologolo zunuiti ba, ɛ wɔin ga tiye, niiti ti-wuu wɔɔɔai ga soovalegiti kevele, ta ti ma dɛi vuuzu ga sooiti tɔnɔi ɔevele.

²¹ E da-nu niinelai ma ɔologologi lɔzeida volu, siɛgi zu Ezipete nuiti ti ɔeni ɛ-yiilave maɔɔɔsu la, ti yeeziɛ da-anzalopo ɲiimii ma.

²² «Naa ɔa ɛ ba, Wogoliɔa, Maligii Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: «Nɔ da-wɛɛinti buzeɔezu ɛ laalɔɔma. Niiti ta-vai wɔinzeɔeni ɛ ma, nɔ vaazu ga tiye ɛ laalɔɔma, ti zeɔe adave pe.

²³ Nɔ Babilɔne nuiti buzeɔezu ɛ laalɔɔma, Kaledɛ nuiti pe, ta Pekɔde nuiti, ta Soa nuiti, ta Koa nuiti, Asiili nuiti pe ta veɛ ti va. Nɔ buzeɔe niinegiti gaale ba, nu ɔaazu a ɔula ti va, zou zɛve maazu vaawo nuiti, ta kundigiti, kɔɔɔulubaiti ti zoogai, kundigi wolaiti, kɔɔɔɔ nuiti ti sooiti kɔma.

²⁴ Ta va ɛ laalɔɔma ga ta-ɔɔɔɔ zɔɔlaiti pe, ta kɔɔɔ wotoloiti, ta kɔɔbɔgi nu la gaaluga. Ti bɔɔɔ make ga kɔɔɔ ɔɔlu zepe koiti ta ma wolaiti, ta bɔɔɔgiti, ta ɛ maalati mini-o-mini. Nɔ ɛ lukpɔ vai ye ti yeezu, ta ɛ lukpɔgaaleve, ɛ zoloo tiya bɔɔɔi ta-lɔgiti ma.

²⁵ Nà-ziiḡaawanai gè su è laalḡḡoma, nà è yɛ ná, ti è zopele ɲɔu. Ta è-zokpai leve ta è-woiiti, zɔiti ta yɛ vulua, ta loo bu ga ta-woḡa zɔkpɔiti. Ta è-loun zunuiti seḡe ta è-loun anzanuiti, ta zɔiti ta yɛ vulua, ti ti ma vului ḡala abui zu.

²⁶ Ta da-zeḡeiti kula è ma ta da-maḡili zɔḡlaiti.

²⁷ Da-eteai è siɛni koloḡologi zu, koloḡologi è tɔzeini Ezipete yooi zu, naa ḡa 6e niina. E ḡaazu la mɔ ḡulaa nu nɔpɛ ba, è-ḡi ge la mɔ vileḡa Ezipete nuiti ba eyɛsu pɛ.

²⁸ « Mazɔḡɔ Maligii ḡooḡo GALAGI wooi ḡaa: Nà vaazu ḡɛɛzu da, è yɛ naati zea niiti ti wɔinzeḡeai è ma, è lo naati zeezu niiti ti la è yiimani.

²⁹ Ta è zo ga sili zogi, ta è-mɔɛzu anii pɛ seḡe, ti è maɲakai ḡula eḡe koloḡolo anzanui. Da-ḡoloḡologi ta da-wɛɛnziɛḡi ḡana,

³⁰ ta è zo ḡana, mazɔḡɔ è koloḡologi ḡɛɛni wa zii ḡiligiti, è bɔḡḡ ḡɔzɔni ga ta-ḡɔḡḡ gani nɔḡɔiti.

³¹ E zieni ga è-vaazeelai zie velei. Tɔ-o, da-o, wa bɔḡle ga nà-ziiḡaawana daawoi.

³² « Maligii ḡooḡo GALAGI wooi ḡaa:

Da bɔḡle ga ziawɔ ḡilagi naa nɔ è-vaazeelai bɔḡleni la,

ziawɔ be bɔḡbai, kpogi ḡooza,

toḡa ḡe ga ɲɛḡḡulasu ḡani, ta baḡḡulamai,

mazɔḡɔ su vai wola mɔinve.

³³ E laa ḡa ve ga dɔɔzodai ta ziizoolɛi.

Ziawɔi nii ḡa ga faa zuḡoloḡologi ta maalua anii,

ḡa-zeelai Samali ná-ziawɔi ve.

³⁴ Da bɔḡle la, è suwo,

ḡa golowolo ga è-ɲiigaiti,

è è-ḡakazuve maawana ga ma buḡaiti.

Mazɔḡɔ nà ḡa gè boga, »

Maligii ḡooḡo GALAGI wooi ḡana.

³⁵ « Naa ḡa é ba, Maligii ḡooḡo GALAGI wooi ḡaa: Mazɔḡɔ è yeemani mà, è voluaveni bà, è pili ya voluvelei, da da-wɛɛnziɛḡi ta da-ḡoloḡologi zuḡoloi ḡoma. »

GALA ge zelii lo fai

Samali ta Zeluzalɛme ma

³⁶ ḡooḡo GALAGI ḡɛni mà: « Da ve, zunui, ḡevele 6ete, è Wogola ta Wogoliḡa lukpɔḡaaleve. Ta-ḡɔzɔba vaiti dɛɛ ga tiye, ti ti ḡɛɛni.

³⁷ Mazɔḡɔ ti bɔḡḡ lɔni wɛɛnziɛḡi zu, ti yee ḡa ɲama vuu vai zu. Ti koloḡologi ḡɛɛni ga ti nɔkɔ fai kɔḡḡ gani nɔḡɔiti bu, ti nu vaai ḡe, ti-loun zunuiti ti ti veeni bè, naati kula vai zu kɔḡḡ ganigiti be ga zalaḡai.

³⁸ Wele nii ḡa mɔnɔ ti kɛɛni ga ze! Folo ḡilagi nɔ, ti sèizu ɲadegai ḡɔzɔni, ti nà-dooḡo foloiti maɲɛɛi vu ma.

³⁹ Tama ti ti-loun zunuiti kulaai ma ga zalaḡai ta-ḡɔḡḡ gani nɔḡɔiti be, naama voloi nɔ ḡa ti liini la sèizu ɲadegai, ga ti ná ḡɔzɔ. Naa ḡa ti kɛɛni sèi vele ɲadegai bɔḡḡi wu.

⁴⁰ « Tiya bɔḡḡi ti keelai leveni, ti zunuiti gaizie, ti ti loli, ti zeḡe ḡoozama, ti va. Gaamago nɔ, naati ti keela wooi zɔḡɔni, ti bize, ti va ti vɔ be. Ta-vaa ḡa, ti bɔḡḡ maagbani la, ti aniiti sie ḡaazuveti, ti balaiti dɔ.

⁴¹ Naa volu ti zeini bete vago wolai ma, ti taḡalii vile ḡakalave, ti nà-ansanseḡi ta nà-gulɔiti sei ga.

⁴² Nu mɔinmɔin ge vaani ti vɔ be, bebei ḡɛni zɔḡɛzu ná, maḡili la ti ma. Zunu bulu golai vaani, ti ḡula tevebai zu ná pɛ. Ti balaiti dɔ zeela nu felegɔiti zeeiti ba, ti masa bɔḡḡ pagɔiti dɔ tɔungiti ba.

⁴³ « Názu ḡa gè bɔḡḡ ḡaazaḡani da, gè ḡe ma: « Anzanui pɔḡzaḡagai ná wɛɛnziɛḡi zu, naa ḡa dɛ bɔḡḡ lɔzu koloḡologi zu!

⁴⁴ Zunuityi ta vilesu polu, egevelei ti vilesu la kologolo anzanui volu! Uele gana ti vilesu la Wogola volu ta Wogoli6a, kologolo anzanui teiti!»

⁴⁵ Kele zunuityi ti lelebogai, naati ka ta anzanuityi tukpogaaaleve, egevelei ta da weenzi6e anzanuityi tukpogaaaleve la, ta anzanuityi niiti ti-yee nama vu vai zu! Mazoloo ta ga weenzi6e anzanuityi, naa voluma namai ga ti-yeeiti ma.»

⁴⁶ «Mazoloo Maligii Goofo GALAGI wooi gaa: «A bebei gaale ba, ti li ti laalofoma, ti ti lo kidaaviligi zu, ti loo ti zu, ti ti maavo.

⁴⁷ Bebei naa ga ti zoo ga kotuiti, ti ti bulukpulu ga bog6a zokpoi, ti ti-loun zunuityi paa, ta ti-loun anzanuityi, ti ta-veleiti gala ga abui.

⁴⁸ Na kologologi g6ula gana zooi va. Anzanuityi ta len6e naazu, ti la mo vokofoga ti-vaazeela felegoiti ma kologologi zu.

⁴⁹ Anzanui teiti ta ta-weenzi6egi ma zalai zoloo, ta ta-goofo gani nofoiti koo vai ma gotoi zuboloi gomo. Wa sugwe6e naazu ga na ga ge ga Maligii Goofo GALAGI.» »

24

Zeluzal6eme vokof6o fai koluligi ma koikoigi sogai

¹ Konagi laavuusi6i ma alu puugoi ma volo puugoi ma, Goofo GALAGI 6oeni p6o, 6e ge ma:

² «Da ve, zunui, za voloi zee, mazoloo za voloi ga Babilone masagi toozeizu la ga Zeluzal6eme zeida kele su.

³ Faalaalii ta wo kololala nubuseiti ma, da ge ti ma: «Maligii Goofo GALAGI wooi gaa: Koluligi gila kpete.

Ziei vu su.

⁴ Sua bulukpulugiti pu su,
ma bulukpulu pag6iti, ma balai, ma bakigi,
daave ga ma gae vag6iti.

⁵ Baalagi zefe pagai gola ma bulugiti saama,
kovii vu digii wu,
6e ti pe gili ga abu wolai,
mazoloo keni ma gaeiti balaa ti gili.

⁶ « «Naa ga 6e ba, Maligii Goofo GALAGI wooi gaa: Maanofoi ga nu vaa laai lug6o, kulave ga digii koikoigai, nu la zooga 6e va gba, 6e va g6ula ba! Ma buf6aiti kula su ga gilagila, ta la yega su ga kpakutooma vaa.

⁷ Mazoloo namai 6e puuni, tofa de na. E vuuni kotu nakai ma, 6e la puuni zooi ma, fufiligi va ve gaazu.*

⁸ Ge namai naa yeni kotu nakai ma, ve 6e la zooga loofuzu na, nii a ke 6e na-ziigaawana wolai wuzefe, 6e kitoo su ga keni ge potokulai ge.

⁹ « «Naa ga 6e ba, Maligii Goofo GALAGI wooi gaa: Maanofoi ga nu vaa laai lug6o! Mazoloo na balaagi na kovi lukpe wolai vuuzu na.

¹⁰ Kovii gaale ba gola, 6e abui gaazo, suai gili vai gaabela, tufa maku neenegiti pu ma, ma gaeiti ti gala.

¹¹ Digii nakai ze abulekai ga, naa ga a ke 6e badi, kolui 6oi. Naazu nofoi 6e su, naa ga neele su, koikoigi ga gala.

¹² Boti wafuun ka ga naa pe! Koikoigi liegoi 6e ba, abu laade a naa g6ula ba.

¹³ Zeluzal6eme, 6e gozoni ga da-gologolo keewotiiti. Ge geni po ge 6e nade, kele 6e la geni keeni. E la mo nadega neglein da-gozoba vai zu, eyesu 6e na-ziigaawanai zuboloi gomo.

* 24:7 24:7 Wele ve: Lev 7:13-14.

¹⁴ Nà, Góogó GALAGI, nà ɔa kpɔ̃ɛai. Tama yeeɖeɖalɔi zeelia, nà ke nɔ. Gè la seɖea ma, gè la maawɔ̃nɖaa ɖea, gè la nà-devei zeɖea ma. Ta è lukpɔɖaaaleve é zoloo è luva velel ma ta ɖa-ɖeeɔtiiti.» » Maligii Góogó GALAGI wooi ɖana.

Ezekiyele ná-gɔbi

¹⁵ Góogó GALAGI bɔ̃eni pɔ̃, é ɖe mà:

¹⁶ «Da ve, zunui, nà vaazu anzanui naa ɖulazu è ya ga kulafiliba zaai, zoi è ɖaazulosu ba, è ɖa ɖoozunɛ. Kele mina saa gba, mina wolɔ, mina va bu è-ɖaazudɛi va vu pa.

¹⁷ Da zoo è ɖa ɖala ɖɔ bu, kele mina saa gba vaa ɖe. Da-zeɖe zakpai velelele unma, è ɖa-zavalagiti ɖɔ. Mina è-ɖelei maalɔɖu. Mina daamiani mi nii è-zeiɔɖɔiti ti feezu è ya saa vai zu.»

¹⁸ Gè bɔ̃eni nuɔuseiti pɔ sobui, ma ɖɔkɔi nɔ ànzai za. Poluma zobui, gè naa ɖeɛni, nii é veeni zèa ga devei.

¹⁹ Nuiti ti ɖeni mà: «È luva velel naa è keɛzu, bo dɛɛ gi ma, poluve ɖa ga leeni gi ve?»

²⁰ Gè ti woogaaɔoteni ga: «Góogó GALAGI keela wooi veeve zèa

²¹ Izilayele nuiti wa-vaa zu ga: «Maligii Góogó GALAGI wooi ɖaa: Nà sèizu ɔadegai yesu ná ɖaɖula ma, wa-ɖɔɖɔlesu anii, wo-ɖaazuve ɖoozunɛɛzu ma, wa-ɖito ganii. Wo-loun zunuiti ta wo-loun anzanuiti ti yesu Zeluzalɛme, ta ti vaazu.

²² Wa ke eɖevelei gè keɛni la. Wo la ɖeleiti maalɔɖua, wo la daamiani mia nii wo-zeiɔɖɔiti ti feezu wo ya saa vai zu.

²³ Wa wa-zeɖe zakpaiti felelele unba, wa-zavalagiti ti ye wo ɖɔɖɔa. Wo la saa gbaa, wo la wolɔa. Kele wa vɔ ɖae ma ga wa-ɖotoiti, wa ɖe kpalagi wosu yɔɖɔzu.

²⁴ Nii Ezekiyele kea, poogi ɖana wo ve, nii wo vaazu keɛzu. Wa ke nɔ eɖevelei nɔ é keɛni la. Siegi zu fai niiti ti wogai ta ɖeena la, wa sugwɛɛ naazu ga nà ɖa gè ga Maligii Góogó GALAGI.»

²⁵ «Da ve, zunui, siegi zu, foloi gè vaazu la ti valasu da, GALA seizu ɔadegai ma, é ga ti-voluzeizuve, ti-ɖaazuve ɖoozunɛɛzu ma, ta-ɖɔɖɔlesu anii, ta-ɖito ganii, nà ti vala ti-loun zunuiti ta ti-loun anzanuiti ma.

²⁶ Naama volo ná, nui nii a ye vulua, toɖa va, é naama vaiti bo è ma, è meni.

²⁷ Naama volo ná nɔ, è-laave ɖa vie, è ɖula ɖɔɔoyai zu, è ɖa ɖɔɛ, wa yepe wa nui zegai vulua. E ɖe nuɔuseiti ve ga poogi, ta sugwɛɛ naazu ga nà ɖa gè ga Góogó GALAGI.»

Zii Giligiti Tukpɔɖaaaleve Vai, Niiti Ti Izilayele Maaɖoolizu

25

(25:1–32:32)

Amɔn nuiti daalɔɖma

¹ Góogó GALAGI bɔ̃eni pɔ̃, é ɖe mà:

² «Da ve, zunui, ɖaavote Amɔn nuiti pɔ pelel, è GALA gooi wo ti laalɔɖma.

³ Bo Amɔn nuiti ma: «A woilo Maligii Góogó GALAGI wooi ma: Wo ɔeei woni, siegi zu sèizu ɔadegai ɖɔzɔni la, siegi zu Izilayele yooi zuwoni da, ti ɖa li ga Zuda nuiti Babilɔne.

⁴ Naa maavele ma, nà ɖesu folo ɖulazu vele nuiti ba, ti ɖa-yooi zeɖe ga tɔnɔ, ta ta-ɖɔlaaɖai vu ɖa-yooi ɖa, ta ta-zeɖe ɖotaiti to ná. Tiya ɖa ta ɖa-yooi ma lɔnɔgi pe mi, nɔnɔiti ti ga ɖɔnɔiti, ti naati kpɔle.

⁵ Nà wa-laa wolai Laɔa ɖe ga ɔameiti daamiizuve, Amɔn nuiti ta-yooi pe ge ɖe ga baala sasai. Wa sugwɛɛ naazu ga nà ɖa gè ga Góogó GALAGI.

⁶ Mazɔlɔ Maligii Góogó GALAGI wooi ɖaa: Wo yealɔɖani, wo ɖɔkɔ ga koozunɛɛi Izilayele ná-maanɔɖi vaa zu. Uele ɖana wo wa-wɔinzeɖemai ɖulaai la keɛma é lo nà-nuɔusei Izilayele va.

⁷ Naa ma, nà zobogi ɖulazu kelɛma wo laalɔɖɔma, gɛ wo lɔ zii ɖiligiti zeezu, ti wo yeavoo. Nà wo ɖologolo mɛtu, wa jɛɛɛ nuɓuseiti saama, zou la mɔ ɖɛa wo vɛ. Wa suɖwɛɛ naazu ga nà ɖa gɛ ga Ɔɔɔɖɔ GALAGI.» »

Moabe nuiti daalɔɖɔma

⁸ «Maligii Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa Moabe nuiti ta Seyiil nuiti daalɔɖɔma, niiti ti ɖɛni: «Zuda vɛɛyɛɖɛi ɖa ga nuɓusei, ga zii ɖiligiti kɛvele.»

⁹ Naa ɖa é ba, nà Moabe laalaosu ná-taa wolaiti pɔ pelei, ta ná-kwɛpelemavɛ, ti pɛ ti ɖologolo, anɛɛ niiti ti wola vagai, eɖɛvelei ʼBete-Yesimɔte la, ta Baale-Meyon, ta Kiliyatayime.

¹⁰ Nà daalaosu folo ɖulazu vɛle nuiti tuɖɔ, ti Moabe zeɖe ga tɔnɔ, eɖɛvelei ti Amɔn zegeni la. Naazu vɛlela vɛlei nu nɔpɛ ge la mɔ ɖizɛga Amɔn zu.

¹¹ Nà-tukpɔi ɖa loo Moabe nuiti ma, ta suɖwɛɛ naazu ga nà ɖa gɛ ga Ɔɔɔɖɔ GALAGI.»

Edome nuiti daalɔɖɔma

¹² «Maligii Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa: «Edome nuiti ti potokula jɔu ɖɛni Zuda nuɓuseiti daalɔɖɔma, naa ɖa é ti ɖɛni ga sɔba nuiti.

¹³ Naa ɖa é ba, Maligii Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa: Nà yeewuzegɛzu Edome laalɔɖɔma, nà nuiti ma zuwu ɖaalevezu ma yooi zu ta suaiti, gɛ ná valibo, é ɖɛ ga tevebai zu, é zo Teman taa wolai ma, é zeeli Dedan, ná-nuɓuseiti pɛ ta za kɔɔi zu.

¹⁴ Nà naa ɖaliva ná-nuɓuseiti ma, Izilaye nuiti, ga ti nɔnɔ votokula Edome nuiti ma. Izilaye nuiti ta ti zo eɖɛvelei ná-ziɖgaawanai ta ná-ziɖɖulagi ti levezu la, ti ti ɖala ga nu a baagɔna mà, vɛlei a ɖa zale la.» » Maligii Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana.

Filisiti nuiti daalɔɖɔma

¹⁵ «Maligii Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa: «Filisiti nuiti ti kɛvɛ ga potokulai, ti tɔnɔi votokula ti zili nu wɔɔmaiti ma ga wɔnzɛɖɛma wolai, ti naati suwuɖaaleve.

¹⁶ Naa maavele ma, Maligii Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa: Nà yeevɛɛzu Filisiti nuiti ma. Zɔiti ti vaai, ti zeɖe Kelete, nà ti pɛ kologolosu, mɔtaiti ti zeini kpolodei laavɛ, nà naati pɛ undaavili.

¹⁷ Nà-potokulai ta ná-dogaiti ta jɔu ti ma. Siɛgi zu naati ti zeelizu la ti ma, ta suɖwɛɛ ga nà ɖa gɛ ga Maligii Ɔɔɔɖɔ GALAGI.» »

26

Tiil nuiti daalɔɖɔma

¹ Kona puugɔ maazu ɖilasiei (11), ma alugi ma volo mɔungi, Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɔɔɛni pɔ, é ɖɛ mà:

² «Da vɛ, zunui, tɔzei Tiil nuiti ti jɛɛɖulani Zeluzalɛme zu, ti ɖa ɖɛ ma: «A kela-o! E ɖologologa, taa wolai ɛɛɛ pɛ ge ɖɛni liizu pɔ! Tosuve ɖa ve niina gi ya, gá ɔɛɛ niine volu, Zeluzalɛme zuwoga!»

³ Tama, Maligii Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖaa: «Nà vaazu wuzegɛzu è laalɔɖɔma, Tiil taa wolai. Nà nuɓuse vɛbei wuzegɛzu è laalɔɖɔma eɖɛvelei kpolodei a ɖa ma lakpatakpagiti buzeɖe la.

⁴ Ta Tiil zigigiti golo, ti ná-pɛɛ ɖaaɖoozagi toka. Nà ma vufigiti pɛ kpale, gɛ ná-kɔtui maɔnakai yɛ de.

⁵ Toɖa ɖɛ niina ga zie zaama yooi nɔ, vɛ kale ɔɛɛ nuiti ta ɖɛ ta-lumɔiti fɔɔzu ná, mazɔlɔɔ nà ɖa gɛ boga,» » Maligii Ɔɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana. « «Zii ɖiligiti ta va, ti loo taai zu.

⁶ Taa wolai niiti ti è-maaɖoolii zu, ti logai zielavɛ, toɖa naati su nuɓuseiti paa. Ta suɖwɛɛ naazu ga nà ɖa gɛ ga Ɔɔɔɖɔ GALAGI.

⁷ «Maligii Gooḡo GALAGI wooi ḡaa: Nà vaazu ga Babilone masagi Nebukadenēzaal, Tiil taa laalḡoma, masagi ná-zobogi wəḡḡai masagiti ta-zobogi va, ḡè zeḡe la lekpeḡave nu ḡḡḡe zu velei. Toḡa va, é laale è wu ga sooiti ta kəḡḡo wotoloiti, ta soo bize zalavusuiti, ta salavusu bulugiti.

⁸ Taa wolai niiti ti è-maḡḡoolii zu, ti logai zieleve, toḡa naati su nuḡuseiti paa, é kəḡḡo yeḡeiti bə è laalḡoma. Toḡa kəḡḡo zigigiti kpeḡe ta é kəḡḡo ḡḡlu zepeḡiti to ga sigigi è laalḡoma.

⁹ Ta da-zigigiti golo ga ta-ḡḡḡo zəḡḡaiti, ta da-vele ḡaḡḡoozagiti toka ga ta-vekasiiti.

¹⁰ Ná-soo bulugiti ta-vufili buzeḡeai ḡa ve è unga, é è maaḡole, soo bulu kee nuiti ta kəḡḡo wotoloiti su lugi ḡa da-zigigiti niikpi, siegi zu ti leezu la da-zigidaḡeti, eḡevelei nu a taa ze la kee su é zeḡe wə sigigi va, é leve su é da le taa zu.

¹¹ Ta zie ga ta-zooiti da-laazuve ná pe, ta da-nuḡuseiti paa ga boḡa zəkpəi, da-ḡḡtu zigigiti ti loni ga da-zobogi ma voogi, ta naati suvaza zooi ma.

¹² Ta da-naavoloiti seḡe, ti loo è-ḡḡligiti su, ti sigigiti golo da-laaiti ma, ti da-vele vaḡḡiti golo, ta da-ḡḡtuiti pili ya kpolodei wu, ta da-wulu zeveiti, ta da-vufiligiti.

¹³ Nà è besu da-wuye loo vaiti ba, nu la mə da-ḡḡni goomeniga.

¹⁴ Nà è ḡe ga kətui maḡḡakai, nii kale bee nuiti ta ḡe ta-luməiti fəzu maazu, è la mə loga volu eyesu pe. Mazəḡə nà, Gooḡo GALAGI, nà ḡa ḡè boni, » Maligii Gooḡo GALAGI wooi ḡana.

Zie zaama yooiti ta bali

¹⁵ «Maligii Gooḡo GALAGI wooi ḡaa Tiil taa wolai ma: «E loo lugi a ḡena ḡulaa, siegi zu nuiti ti saamaḡḡi wosu da, siegi zu nu vaai ḡeezu la taa zaamaḡe, zie zaama yooiti ta kpolodei laave yooiti ti la niikpiga baa?

¹⁶ Kpolodeḡave masagiti kpein ti vile, ti zeḡe ta-masa kpəkpəgiti ga, ti ta-zeḡeungiti kula ḡḡba, ti ḡula ta-zeḡe ḡḡsuḡḡgiti su, ti bəḡḡ maaḡili ga dualuagi, ti ze zooi ma, yeḡḡḡalal pe su ti zasu da bali, ti lua velei ma da-vaa zu.

¹⁷ Ta maawəin wuyei nii loo è ma, ti ḡe ma:

Ee, toove bu ḡale,
ḡei kpolodei ḡaa leve bo nuiti ti ḡeni è maaməinzū,
təḡḡḡula taa wolai, ná-zobogi ḡeni kpolodei ḡa,
ta ná-nuḡuseiti,
nii ḡeni maaḡḡoolii zu nuiti sasubalizu!

¹⁸ Zie zaama yooiti sasu ḡa bali niina,
naama voloi è ḡoloḡolosu da.

Kpolodei zaamaḡe yooiti ta lua gola
yeei da-vaiti ti besu da.

¹⁹ « «Maligii Gooḡo GALAGI wooi ḡaa: Siegi zu ḡè è ḡeezu la ga taa wolai koloḡologai, eḡe taa wolai naati nu la mə ti zu, siegi zu ḡè è ləḡḡuzu la pali bomaḡe, zie wolaiti ti è maaḡole,

²⁰ nà yeizu ga de naati pə be, niiti ti yeidai zeḡeḡaḡai zu, wəḡwəḡ nuḡuseiti pə be, da ye zeini zooi wu eḡe puulega ḡḡtu wəḡwəḡḡgiti ti zooi wu, wo ḡe va wa ḡoveiti ti liini è luḡḡ. E la mə ḡea ga taa nu a ze su, è la mə vuuzu zəḡḡga nu vuluiti ta-yooi ḡa.

²¹ Da-vai ḡa nuḡusei pe maalua, mazəḡə da ḡoloḡolo metu. Nuiti ta è ḡaizie, kee ti la è ḡa mənə pe, » Maligii Gooḡo GALAGI wooi ḡana.

27

Tiil maawəin wuyei

¹ Gooḡo GALAGI bəeni pə, é ḡe mə:

² «Da ve, zunui, maawəin wuyei loo Tiil taa wolai ma.

³ Da ḡe Tiil ma: «Ee, da ve è zeini kpolodei laave,

loai ga ma bɔigi, ta sege zuvuaiti, ta geze vago zefeiti, ta kpɔzɔiti, ta kɔtu zɔngɔ baagiti ti ga luɔiti.

¹⁷ Wa Zuda ta Izilayele yooi wo yaagolai gɛeni yɔɔzu, ti gɛni Minite moloi levesu ɛ ma, ta gatoiti, naa vɛɛ kɔin gulɔi ta gulɔi va, ta gulɔ maku nɛɛnɛgiti.

¹⁸ Wa Damase nuiti wo yaagolai gɛeni yɔɔzu, ti da wo-yeagɔligiti geya, wo ti bɛtɛni ga bɔɔba, ti gɛni Gɛlebon lɔɔi veezu wo ya, ta Saɣaal vaala deɣa ɣolegi.

¹⁹ Vedan ta Yavan ta Uzale wa naati wo gɛni yaagolai gɛɛzu yɔɔzu, ga kɔlu ɣaingaiti niiti ti bɛtɛai mɛtu, ta kasegi, naa vɛɛ seeli kpaɣa maku nɛɛnɛgiti ba.

²⁰ Wa Dedan wo gɛni yaagolai gɛɛzu yɔɔzu ga soo maaɣili zɔɔlaiti.

²¹ Wo yeezoni wa Alaɔuiti ta Kedaal you ɣundigiti pe, ti gɛni pɔdii loozu ɛ ma ga baala zivoiti, ta baala sine wolaiti, ta boli zinɛiti.

²² Saɣa ta Layema yaagolai ti gɛni pɔdii loozu ɛ ma. Pɔdi anii ti gɛni tevesu da-lɔɔɣɔi zu, ɛ gɛni ga tufa maku nɛɛnɛgi ma vagoi ma zii pe, kɔtu zɔngɔ baagi ma zii pe, ta zanugi.

²³ Wo gɛni pɔdii loozu bɔɣɔ ma wa Galan, Kané, ta Eden, taa wolai naati, ta Saɣa yaagolai, ta Asiili, ta Kilimade.

²⁴ Nii ti gɛni pɔdizu ɛ ma, ɛ gɛni ga sege laaɣaagiti, tookɔba wolaiti ma bɔigi, sege zuvuaiti, segeiti ti vɛɛzu pelewuve, galu vɛɛaiti ta ma maaɣiligiti, naati ti gɛni da-lɔɔɣɔi zu.» »

Maawɔin wuyei ma lodai ɛ vile Tiil va

²⁵ « Taalasise bato wolaiti ka ti gɛni da-zɔɔlaiti mɛɛnsu. E vɔ bɛ laaveni, ɛ ɣasɔɣili ga pɔdi anii kpolodei zaamave.

²⁶ Da-ɣein dii nuiti ti liini ga de zie wuuzeigi zaamave, folo ɣulazu vele viilei ɛ zuɣaleɣaleni kpolodei zaamave.

²⁷ Da-naavoloiti, da-laamianigiti, ta da-vɔdi aniiti, naa vɛɛ da-nuiti ba ti botii gɛɛzu ziei ɣa, ta da-ɣein dii nuiti, nɛɛligi nuiti ti gɛni da-ɣeingiti kpaalezu, ta yaagolai ti gɛni da-vɔdii loozu, naa vɛɛ da-zunuiti kpein ba ti ɛ ya ga salavusuiti, ta bebei gaaleai ba ɛ ma, ti pe ta vu ya kpolodei zaamave, voloi ɛ loozu bu la.

²⁸ Keingi zu wotiɣe nuiti ta-ɣidaavili kpeei ɣa ziela nuiti pe suɣali nɛɣelein.

²⁹ Naazu zɔiti pe kein dii mitei ti ya, ta ɣula ta-batoiti su. Kein su wotiɣe nuiti, kpolodei ɣaa ɣein dii nuiti pe, ta lo zooi ma.

³⁰ Ti pe ta bain da-vaa zu, ta wɔlɔ ga gola.

Ta fufiligi vu tɔungiti ma, ti da ɣilikili zuvu zu.

³¹ Ta tɔungiti kpuye da-vaa zu, ti saa wɔlɔ wo segeiti too ɣɔba, ti da wɔlɔ ɛ ma ta-yiigologologi zu, ti da zɔngɔ.

³² Ta-yiibɔlɔi zu, ti da ɣɔlɔi wo ɛ ma ga maawɔin wuyei, ti da saa wɔlɔi wo ga:

Be ɣa ɛ gɛni ga Tiil gɛvele, taai tei kevele goloai kpolodei zaamave?

³³ Siegi zu da-vɔdi aniiti ti gɛni liizu la kpolodei ɣa, ɛ gɛni nuɔuse mɔinmɔin maavaa gɛɛzu.

E-zólógi ná-mòin maavele ma ta ða-ùòdi zólai,
è ðeni etea masagiti ta-òetei lèezu su.

³⁴ Kèlè wèlè, ða ðaa è zùgàlègàlèai kpolòðei ma lakpatakpagiti zea,
è ùilini ya ziei òoma munu.

Da-ùòdi aniiti ta wòiti wo botii ðèezu ùòma,
ti pè ti ungi yèga kpolòðei wu.

³⁵ Zie zaama laaiti ma nuòusèiti sasubalia
ga naama vaiti ti zeelìaì è ma.

Ta-masagiti sasu ða òalizu ga duai.

Maaðilii é ti ma, toga ðaazu ti-ðaazuòeti.

³⁶ Yaaðoiti ti zii ðiligiti saama, ta foei vèezu è ma,
è ðea ga ti maalua anii,
è ðolòðologa, è la mò wuzegèa eyèsu ðò! »

28

Tiil masagi loobu vai

¹ Góògò GALAGI òèni pò, é ðe mà:

² «Da ve, zunui, naa wo Tiil masagi ma: «Maligii Góògò GALAGI wooi ðaa: E-yiimave
laaveni ga wasogi, è ðeni: Nà ga gala, nà zeini galagiti ta-masa kpòkpògi ða, kpolòðei
zaamave! Kèlè ðun, ða ga nui, gala ta ga ðe, ða ða-ðisiei ðaazu ga GALA ná-kisiei ve.

³ Da òògò ðaazu ga ðima nu è leve Daniyele va, ðòòfuzu vaa la òògua è va.

⁴ Da-ðimalai ta ða-ðelegelegi zu, è kulanumai ðaalèa ba, zanugi ta walii é ga naavoloi.

⁵ Da-ðimala wolai zu yaaðo vai zu, è ða-naavoloi ðaawòlba, naama naavoloi è
yiilaavega ga wasogi.

⁶ « Naa ða é ba, Maligii Góògò GALAGI wooi ðaa: Tòzei ða ða-ðisieiiti kaazu ga GALA
ná-kisieiiti be,

⁷ nà vaazu ga wèèinti è laalògòma, ti wola ziliai ziiti saama. Ta boða zòkpòì ùili ða-
ðimalai ma lònò pagòiti ma, ti ða-ùadai ðòzò.

⁸ Ta è ùili kabayegèi zu, ða za ga maaòaaì kpolòðei zaamave.

⁹ Da ðena lóni è vaa nui ðakala, ða zoo è ðe ma nèi: Nà ga gala? Da ye nò nuòusèlai zu, è
la ðea ga gala, naama nui yeezu nii é è vaazu.

¹⁰ Da za ga tatipèlèvolulala nuiti saa vèlei, zii ðiligiti zeezu, mazóló nà ða gè boga, »
Maligii Góògò GALAGI wooi ðana.

Mòungi zu ta niizu

¹¹ Góògò GALAGI òèni pò, é ðe mà:

¹² «Da ve, zunui, maawòin wuyei loo Tiil masagi ma, ða ðe ma: «Maligii Góògò GALAGI
wooì ðaa: E ðeni ga daazeelii ma ùòò pagòì, è laaveni ga ðimalai, è laazeeli pagi zu.

¹³ E ðeni Eden, GALA ná-kpelei zu. E maaðilini ga kòtu zòngò òaagi ma zii pè,
saaledowanegi, ta topazegi, ta diamai, ta kelizolitegi, ta wonikesegi, ta zasepegi, ta
safilegi, ta gelenategi, ta emelòdegì, ða-lamadegiti ta ða-òòoleiti ti ðeni è yeema, ti ðevele
òeteni ga zanugi è òete voloi ma vaa ma.

¹⁴ E ðeni ga seeluòèin nii é makei wosu, kòvegiti ba. E ðeni zeini GALA ná-gize òadegai
ma, è ðeni ziezu kòtuiti saama, ti volozu gola.

¹⁵ E-zie vèlei vani, è zoloo su, tòzei è òete volo ma, eyèsu faa òòì ðula kèlèma è ùò bè.

¹⁶ Da-yaaðolai ðaa ye ga wòólòzu è ya, é è lóà toomai zu, è kotoi ðe. Naa ma, gè è-losuòe
ðulaa è ya, è ðe ga tanò, gè è òe nà-gizei ma, ða ve, seeluòèin nii é makei wosu, gè è laaviliga,
è ðula kòtuiti saama, ti volozu.

¹⁷ Da-ùadai è wasoga, è vaa bu foloi è bosu, naa ða-ðimalai yaava. Gè è ùilini ya zooi
ma, è ðe ga pete gani zòma masagiti bè.

¹⁸ Da-ḡotoi mōin velel ma ḡa-yaagolai zu è kēezu ga telebotalai, è ḡa-zalaḡa ḡulazuḡeti kōzōni. Naa ma, nà abu ḡaazosu è-zeizuḡe, é è ḡala. Nà è ḡe ga zuḡui eteai zu, naati pē gaazu ti è ḡetesu.

¹⁹ Da-vai ḡa maagili lō nuḡuseiti pē ma ti è ḡwēe, ḡa ḡe ga ti maalua ḡani, ḡa ḡologolo eyesu ḡō.» »

Sidōn yooi laalōḡma

²⁰ ḡōḡḡ GALAGI ḡōeni pō, é ḡe mā:

²¹ «Da ḡe, zunui, ḡaavote Sidōn taai ma, GALA gooi wo daalōḡma,

²² ḡa ḡe ma: «Maligii ḡōḡḡ GALAGI wooi ḡaa: Nà ḡaazu wuzegēzu Sidōn laalōḡma. Nà lēbiya zōlō taai zaama. Ta suḡwēe naazu ga nà ḡa ḡe ga ḡōḡḡ GALAGI, siēgi zu nà tukpōiti gaalevena la daalōḡma. Naazu nà nà-ḡade faiti kula kelēma ga tōun maavele.

²³ Nà ḡōfō zeeḡei la è wu, ḡamai ḡa ḡu taazuḡe ná pē, nu ḡoomaiti ti ḡe ḡuuni ná pē, ti zaazu ga ḡōḡa zōkpōi é zegēzu mini-o-mini, é ḡa è laalōḡma. Ta suḡwēe naazu ga nà ḡa ḡe ga ḡōḡḡ GALAGI.» »

Izilaye unḡō fai

²⁴ «ḡain ge la mō ḡea Izilaye nuḡuseiti daalōḡma, é ḡa ḡe ti laḡazu, ḡaa é ḡa ḡa ti maawana, ti-zeiḡōḡ la mō ḡea ná, a ti wōinzeḡe. Ta suḡwēe naazu ga nà ḡa ḡe ga Maligii ḡōḡḡ GALAGI.

²⁵ Maligii ḡōḡḡ GALAGI wooi ḡaa: «Nà Izilaye nūti gaale ba, ḡe ti ḡula nuḡuseiti saama, ḡeti ḡe ti vazani náti, ḡe ḡee ḡana ga zii ḡiligiti ga nà ga GALA ḡadegai. Ta zei ti ḡōḡ yooi zu, nii ḡe feeni nà-botigē nui Zakōbe ḡe.

²⁶ Ta zei ná ziileigi zu, ti pēliti to, ti leezen ḡeleiti da. Ta eteai zie ziileigi zu, mazōlō nà ti-maagoolii zu nūti sala, teiti ta ti zopele ḡōu. Ta suḡwēe naazu ga nà ḡa ḡe ga ḡōḡḡ GALAGI, ta-ḡALAGI.» »

29

Ezipete yooi laalōḡma

¹ Konagi ḡuusiēi ma alu puugōi ma volo puugō maazu velesiēi (12) ma, ḡōḡḡ GALAGI ḡōeni pō, é ḡe mā:

² «Da ḡe, zunui, ḡaavote Ezipete masagi Falagōn ḡō pelei, GALA gooi wo daalōḡma, ta Ezipete pē daalōḡma,

³ ḡa ḡe ma: «Maligii ḡōḡḡ GALAGI wooi ḡaa: Nà ḡaazu è laalōḡma, ḡa ḡe, Falagōn, Ezipete masagi, fali wolai é ga sua ḡōi, è laazu ḡa-ḡe wolaiti saama. E ḡēezu ma: Zie wolai Nile ḡa ga nōnō, tōzei nà ḡōḡ ḡa ḡe kpeteni.

⁴ Nà kōlui ḡilisū è-lakulugi zu, ḡe ḡa-ḡe wolai wu ḡaleiti kpata è-maagalaity ba. Nà wo ḡula zie wolai Nile wu ḡōma, wa kalei naati pē ti ḡatagai è-maagalaity ba.

⁵ Nà è ḡili ya teḡebai zu, wa ḡa-ḡe wolai wu ḡaleiti pē. Da loo zōoi ma ḡōḡi zu, nu la è zegēa, nu la è maagūlua. Nà è ḡe ga daamianigi ḡōḡ zuaiti ḡe ta wōniiti.

⁶ Ezipete nūti pē ta suḡwēe naazu ga nà ḡa ḡe ga ḡōḡḡ GALAGI.

«Mazōlō kpōbai Izilaye nūti ti sōlōni ti ya, é ḡeni eḡe seeli kpakui nō é yōḡḡe.

⁷ Siēgi zu ti è zoni la ga yēi, è ḡaleni ga, è ti-ḡōmave pē kpōlo. Siēgi zu ti ḡoluzeini la è ḡa, è ḡaleni ga, è ti-zaamave ḡulani ga.»

⁸ «Naa ḡa é ba, Maligii ḡōḡḡ GALAGI wooi ḡaa: «Nà ḡaazu ga kōḡōgi è laalōḡma, nà nuḡuseiti ta suaiti pē suwūḡaaleve wo zaama.

⁹ Ezipete yooi zu ḡa wo eḡe teḡebai. Ta suḡwēe naazu ga nà ḡa ḡe ga ḡōḡḡ GALAGI.

«Tōzei è ḡeni: Zie wolai Nile ḡa ga nōnō, nà ḡa ḡe kpeteni,

¹⁰ naa ma, nà wuzegēzu è laalōḡma wa ḡa-ḡe wolaiti, nà Ezipete yooi ḡologolosu, ḡe kē ga teḡebai zu, é zo Migedōle eyesu é zeeli Siyene, é zei Etiyopī ḡwēpelemave ḡa.

¹¹ Nu ʋɛɛ sua ʋa, tanɔpɛ ge la zieziega ná. Eɣesu kona ʋuunaanigɔ (40), nu la fuluani nɔpɛ kaa ná.

¹² Nà Ezipete yooi zuwo, é leve zooiti pɛ ba ti zuwogai. Ná-taaiti ta ɔologolo é leve taaiti pɛ ba ti ɔologologai, eyɛsu kona ʋuunaanigɔ (40). Nà Ezipete nuiti faza ziiti saama, nà ti vaza zou mɔinmɔin su.»

¹³ «Maligii Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: «Kona ʋuunaanigɔi (40) ʋoluma, nà Ezipete nuiti gaale ba, ti ɔula nuɔuseiti saama, ʋeti ti vazani náti.

¹⁴ Nà ʋa ʋolu ga Ezipete nuiti ti ti ɔulani zou ʋa. Nà ʋaazu ga tiye zooi zu lekɔmave nu yeezazuɛ, ti ʋu zooi zu ti zɔɔsuɛ, ti masada goi ɔɔzei ná.

¹⁵ Ezipete yooi zɛɛi ɔa ɔi zɔɔma masadaiti tɔɔi ʋa, é la mɔ wuzɛɛa, é ʋa zeɪ zɔɔma you ɔiligiti unda. Nà ta-zobogi maalɔi, naa ɔa a kɛ ti mina zeɪ zɔɔma yooiti unda.

¹⁶ Ezipete la mɔ ɔɛa ga Izilayele ná-kito ga é ʋa ɔaa maazu. Ezipete ɔa ɔɛ ná nɔ ga nà-nuɔuseiti ti ɔa ɔitoo kotoi zu ti kɛni kɔɔbai ɔaizie vai zu zea. Ta sugwɛɛ naazu ga nà ɔa gè ga Maligii Ɔɔɔɔ GALAGI.» »

Masagi Nebukadenɛzaal Ezipete yooi zo fai

¹⁷ Kona ʋuufelegɔ maazu ɔfelasiɛi (27), alu mɔungi ma volo mɔungi ma, Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni pɔ, é ɔɛ mà:

¹⁸ «Da ʋe, zunui, è kaa, Babilɔne masagi Nebukadenɛzaal ná-kɔɔɔgi botii ɔɛni gola Tiil laalɔɔma, kpaanagi laa ti unma, ti-ɔakigiti maaɔolo, kɛɛ botii é kɛni taai laalɔɔma, é la ma zala nɔpɛ sɔɔni, tɔ ɔɔɔi, ɔaa ná-salaɔusuiti.

¹⁹ Naa ma, Maligii Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: «Nà Ezipete yooi ɔɔzu Babilɔne masagi Nebukadenɛzaal yeezu. Toɔa li ga ná-naavoloiti pɛ, é loo ná zu, é kɔɔzɔganiiti seɛ. Naa ɔa a fe ná-salaɔusuiti zea ga ti-zalai.

²⁰ Nà Ezipete yooi ve zea ga salai, tɔzei botiiti ba ti kɛni bè, mazɔɔ nà ɔa ná-kɔɔɔgi botii ɔɛni bè,» » Maligii Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

²¹ «Naama volo ná, nà Izilayele ʋɛɛyɛɛi ná-zobogi wɔɔɔ. Da ma, ɔa zoo è ɔɔ ti zaama ga yiima. Ta sugwɛɛ naazu ga nà ɔa gè ga Ɔɔɔɔ GALAGI.»

30

GALA ná-tukɔi zɛɛ fai

Ezipete yooi maazu

¹ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni pɔ, é ɔɛ mà:

² «Da ʋe, zunui, GALA gooi wo, è ɔɛ ma:

«Maligii Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:

A kpeɛi loo, wo ɔɛ ma: Ee! Foloi ma ɔɛgele ɔaa!

³ Mazɔɔ foloi maa ɔa na ɔuɔa,

Ɔɔɔɔ GALAGI ná-foloi maaɔuɔaa,

folo ʋe é ɔɛɛzu ga tonaɔiin tetelegi,

toɔa ga yeeɔɔɔalai

nii zɔɔma nuɔuseiti ta-lukɔi ɔaa ʋaazu levezu ma.

⁴ Kɔi ɔa ɔi Ezipete yooi zu,

nuiti ta ɔɛ luazu, ti zasu ɔa ɔali Etiyopi,

siegi zu nu ʋoomaiti ti ʋuuzu la Ezipete,

ta ɔɛna loa ti-ɔɔligiti su,

ti ɔa ta-yooi ɔologolo.

⁵ Etiyopi, ta Pute, ta Lude, naa ʋɛɛ nuɔuse zupui naati pɛ ba, Liɔi ɔalaa,

ta nuɔuseiti ti zooiti su ti yeezogai,

ta za ga ɔuɔa zɔkɔi ʋɔɔma ta Ezipete nuiti.

⁶ Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:

Ezipete maalobo nuiti ta za kɔɔi zu,
 Ezipete ná-zobogi é wasosu da, gaa ɔ́a vala ba,
 é zo Migedɔ́le, é li Siyene, ta loo bu ga boɔa zɔkpɔi,
 Maligɔ́ii Ǿoɔɔ́ GALAGI wooi ɔ́ana.

⁷ Ezipete ɔ́a ɔ́e ga tevebai zu, é leve tevebai zu yooiti pɛ ba,
 ná-taaiti gaa ɔ́a luu taaiti saama ti ɔ́ologologai.

⁸ Ta suɔ́wɛɛ naazu ga ná ɔ́a gè ga Ǿoɔɔ́ GALAGI,
 siegi zu gè abui losu da Ezipete va,
 ná-kpɔba nuiti pɛ ti zuɔ́ologolo.

⁹ Naama voloi, keelaiti ná ti leve, ta li batoi zu,
 ti Etiyopi niikpi, ná-ziileigi ɔ́ula zea,
 ti zasu ɔ́a ɔ́ali, ta ɔ́olo,
 voloi gè vaazu Ezipete ɔ́ologolosu da.
 Mazɔ́lɔ́ wɛɛ, toɔa na va!

¹⁰ Maligɔ́ii Ǿoɔɔ́ GALAGI wooi ɔ́aa:
 Ná Babilone masagi Nebukadenɛzaal zeɔ́e,
 gè Ezipete vɛɛi ma zuwu ɔ́aaleve la.

¹¹ Tɔ́-o, ná-nuɔ́useiti-yo,
 zunuiti ti ga nu vaa nu wolaiti ziiti saama,
 ta va, ti zooi ɔ́ologolo.

Ta ta-woɔa zɔkpɔi vili Ezipete laalɔ́ɔ́ma,
 ti zooi zulaave ga nu voomai.

¹² Ná zie wolai Nile ma ɔ́ekegiti fɔ́ su,
 ná Ezipete yooi vɔ́di nu ɔ́aiti ma.
 Ná zobo fe wɛɛinti bɛ, ti zooi ɔ́ologolo ta gaa aniiti.
 Ná, Ǿoɔɔ́ GALAGI, ná ɔ́a kpɔ́ɛai.

¹³ Maligɔ́ii Ǿoɔɔ́ GALAGI wooi ɔ́aa:
 Ná kɔ́ɔɔ́ gani nɔ́ɔ́iti kologolo mɛtu,
 gè zɛɛ ɔ́alagiti ta-vai zeɔ́e ga Mɛmefise.
 Kundigɔ́ la mɔ́ ɔ́ɛa Ezipete yooi zu eyɛsu pɛ.
 Ná dualuagi lɔ́ ɛɛ pɛ su Ezipete yooi zu.

¹⁴ Ná Ezipete yooi ɔ́ologolo lɛkpɛmavɛ nu yeezazu vɛlei,
 gè abui lo Soan taa wolai va,
 gè tukpɔi laalɛ No taa wolai wu.

¹⁵ Ná yiiɔ́ula Sin laalɔ́ɔ́ma, Ezipete ná-poluzeigi,
 gè No nu mɔ́inmɔ́ingi ɔ́aaleve.

¹⁶ Ná abui lo Ezipete yooi va,
 Sin nuiti sasu ɔ́a ɔ́ali ga tabai.
 Zeɔ́ei ɔ́a wɔ́ No siɔ́igi va,
 Mɛmefise taa wolai ɔ́a zo kɛɛmavɛ.

¹⁷ Won nu niineiti ta Pi-Bezɛte geleiti
 ta za kɔ́mavɛ ga boɔa zɔkpɔi,
 ma laaiti ta li duɔ́lai zu.

¹⁸ Foloi la toa Taapanɛse,
 siegi zu gè Ezipete ná-zobogi zuɔ́ologolosu da,
 gè ná-wasogi ɔ́ula ba é ɔ́eni su.

Tonaɔ́iingi ɔ́a vɛɛ Taapanɛse maazu,
 ná-taaveaiti ta li duɔ́lai zu.

¹⁹ Ná Ezipete lukpɔ́ɔ́aalevezu.

Ta suɔ́wɛɛ naazu ga ná ɔ́a gè ga Ǿoɔɔ́ GALAGI. » »

*Babilone masagi ga ga
GALA ná-botigé aniyakai ta*

²⁰ Kona puugo maazu gilasiei (11) ma alu moungi ma volo lofelasiei ma, Maligii Goofo GALAGI boeni pò, é gè mà:

²¹ «Da ve, zunui, gè Ezipete masagi Falaḡon yeei ḡaleni, gaa la ḡilini é va valo, é la laani kpazavelea zu, nii a ke é zébe zolò, é zoo é boḡa zòkpòì vili.

²² Maligii Goofo GALAGI wooi gaa: «Nà wuzegezu Ezipete masagi Falaḡon laaloḡoma. Nà zee felegòiti galeḡalezu, é la nò ga zòì galeai, kèe ma vagòì balaa, gè ná-boḡa zòkpòì ḡula zea, é loo.

²³ Naazu nà Ezipete nuiti faza zii ḡiligiti saama, nà ti zuvaza zou moinmoin kiligaa zu.

²⁴ Nà ta bò Babilone masagi ná-zobogi va, nà, nà boḡòì ná-boḡa zòkpòì la zea. Falaḡon nii gè zeei zuḡaleḡalezu, toḡa ye balasu zili nui ya, eysesu é za.

²⁵ Ungo, nà zobogi ve Babilone masagi ya, kèe Falaḡon yeei zu ḡa bòlò. Ta suḡwèè naazu ga nà ḡa gè ga Goofo GALAGI, siègi zu gè ná-boḡa zòkpòì laazu la Babilone masagi ya, é ḡa pili Ezipete yooi laaloḡoma.

²⁶ Nà Ezipete nuiti faza zii ḡiligiti saama, nà ti zuvaza zou moinmoin kiligaa zu. Ta suḡwèè naazu ga nà ḡa gè ga Goofo GALAGI.»

31

*Faalaalii é vile
sedele gulu wolai va*

¹ Yeeḡeḡalai gi ḡeni la Babilone, naama ḡona puugo maazu gilasiei (11) ma, alugi zavasiei ma volo moungi ma, Goofo GALAGI boeni pò, é gè mà:

² «Da ve, zunui, bo Ezipete masagi Falaḡon ma ta ná-nubuseiti: «Nu ḡa é vokòḡò leeni ma, ḡeì ḡa-zobogi wòlòai ḡani?

³ Asiili ḡulave ga Liban sedele gului, nii ma bekegiti maanèai ga pagò, é ga dòbò wolai niinigi zea, gaagoozaai gola, nòungi zeidai tonaḡiingiti ba.

⁴ Tona ḡeì ḡa é bòlòni, zou wu ḡe wolai kpeteni, é ḡooza, zieiti ti ḡaalèni ba ma zapeiti maagoolii zu, naa volu ti ḡa yei guluiti pè ma ti dòbòì zu.

⁵ Naa ḡa é kèeni gaagoozani é leve guluiti pè ba dòbòì zu. Ma bekegiti ti moinni, ti ḡoozakooza, ziei zaḡu zu é ḡeni kòzu, siègi zu é ḡeni wuzegezu la.

⁶ Wòni ma zii pè ge ḡeni laḡagi losu su, dòbò zuaiti ti ḡeni yivoi vuuzu bu, nubuse moinmoin ge ḡeni ná-eteai ziezu ná-niinigi wu.

⁷ E vani ná-maayikii zu, gaagoozani, ma bekegiti suvie, ma zapeiti ti yeini zòòì wu, ziei zèḡezu.

⁸ GALA ná-kpelei zu, sedele gulu nòpè ge la ḡeni ná a vokòḡò ma, sipele gulu nòpè ma beke ge la ḡeni ga nòḡòiti kèvele, ḡalagì tanòpè ma beke ge la ḡeni ḡulani ga ma bekegiti, GALA ná-kpelei zu, gulu wola ḡila kpalaa la ḡeni vani ga kèvele.

⁹ Gè kpɛtɛni ga ma beke pagɔiti.
Eden wulu wolaiti kpein GALA ná-kpelei zu,
ti pɛ ti ɣɛni toloi ɣulazu la.» »

¹⁰ « «Naa ɣa é ba, Maligii Ɔoɔɔ GALAGI wooi ɣaa: Tɔɔzei é ɔɔɔ ɣaaɔooza, é nɔungi wuzeɣea é zeeli tonabiingiti saama, é waso ziimaɔe ga ná-koozai.

¹¹ Naa ɣa é ba, gè ɔɔa ziiti ta-masagi naa ná-zobogi wu, nii sebei wola wɔɔɔai, ga naa so é zoloo ná-topele ɔɔi ma. Gè kpɛɛni.

¹² Wɛɛinti ti wola zuɔɔudai ziiti saama, naati ti pɔni, ti ze ná. Ma bekegiti ti looni gizeiti ma ta nɛmɛiti pɛ su. Ma bekegiti suɣaleɣaleni eteai zu ɔɛtugiti pɛ su. Etea nuɔuseiti pɛ ti ɣulani ná-niinigi wu, ti ɣɛleni ba.

¹³ Wɔniiti ta ɔa, ti ze ma unkpulugi ɣa pɔgai, ɔɔɔ zuaiti pɛ ti ɔa, ti ɔa ɔɔɔu ma bekegiti bu.

¹⁴ Naa pɛ ka ɣɛ, naa ɣa a ke gului nɔpɛ é ɔɛɛzu zieleɔe, é mina waso ná-gaaɔoozai maavele ma, é mina nɔungi wuzeɣe é ɔa ze tonabiingi ɔa, nii a ke gulu wola nɔpɛ ziei zeɔɛzu gaa mina ɔooza ná-wasogi zu. Tɔɔzei gulu wolaiti ta nuɔuseiti, saai leveɔe ti pɛ ma, ga ti yei ɔɔɛalaazu zooi wu, naati pɔ be ti yeizu kabai zu.

¹⁵ « «Maligii Ɔoɔɔ GALAGI wooi ɣaa: Voloi sɛdele gului yeini la ɔɔɛalaazu, gè ɔɔɔɔɔi ɔɔni ɛɛ pɛ gaazu. Ná-faa zu, gè zou ɔɛiti soni, ti la yeiɔa, ti loni ti yei ɔɛleiti su. Ná-faa zu, gè kpidi ɔɛɛni Liɔan ɣizeiti ma, gè guluiti pɛ ɔɔni ɔɔɔiti su.

¹⁶ Gè nuɔuseiti sasuɔalini ga gului tei too lugi, siegi zu gè zeini la ɔɔɛalaazu, naati pɔ be ti kabaiti su. Zooi wu, Eden wulu wolaiti kpein, gulu maanɛɛgiti, ti ɔagai ti pɛ ba Liɔan ɣizeiti ma, ti wola vizɔgai, ti ziei zɔɔɔsu ga pagɔ, ti ɔoozunɛɛni.

¹⁷ Tiya ɔalaagi, ti ɔɔ tɔun ba, ti yeini ɔɔɛalaazu, naati pɔ be niiti ti zaani ga ɔɔɔa zɔkpɔi, tiya ɣa ti ɣɛni ga poluzeigiti, ti zeini ná-niinigiti bu ziiti saama.

¹⁸ Eden wulu gila kpalaa la ɣɛni ɔokɔɔɔga é ma pagi zu, ɔɔɔɔi zu. Anɛɛ naa ɔe, ɔa ɔɔsu ti ɔa, wo ɔili ya zooi wu, é la tatipeleɔɔlulala nuiti saama ti undaavilini ga ɔɔɔa zɔkpɔi. Naa ɣa é ga Falaɔɔn ná-kulanumai ta ná-nuɔuseiti, Ezipete nuiti,» » Maligii Ɔoɔɔ GALAGI wooi ɣana.

32

Maawɔin wuyei é looni masagi Falaɔɔn ma

¹ Kona puugo maazu velesiɛi (12), ma alu puugo maazu velesiɛi (12), ma volo mɔungi ma, Ɔoɔɔ GALAGI ɔɔni pɔ, é ɣɛ mɔ:

² «Da ɔe, zunui, maawɔin wuyei loo Ezipete masagi Falaɔɔn ma, é ɣɛ ma:

«Da ziiti saama eɣe zala ɔokpagi.

Kele ɔa faiti keɛzu eɣe falii,

é ɔa maagɔɔ ɔa-ɔɛiti bu,

é ɔa zieiiti kpɔɔ ga è-zapalagiti,

é ɔa ma veinfeingiti kpɔɔ.

³ Maligii Ɔoɔɔ GALAGI wooi ɣaa:

Nà nà-tumɔi ɔɔzu é unga,

siegi zu nuɔuseiti ti mɔinzu la ti ɣaale ba,

ta é mɛɛn nà-seemai zu.

⁴ Nà é ɔili ya zooi ma, gè é la ɔɔɔi zu,

wɔniiti pɛ ti ɔa ɔu é ma,

ɔɔɔ zuaiti pɛ ti ɔa,

ti é ma zuai ɣɛ ga laamianigi.

⁵ Nà é ma zuai vaza gizeiti ma,

gè nɛmɛiti sulaave ga é ma ɔulukpulugiti.

⁶ Nà zooi maaye^{6e} ga è ma ñamai,
é ða yei gizeiti ma,
kɔtufeⁱ laazu^ueti sulaa ða ve ða.

⁷ Siegi zu è besu la zenvui wo fai va,
nà geegɔlɔgi ðaazulɔɔɔɔ,
gè somideɣaiti gaazulɔɔɔɔ,
gè foloi ðaazulɔɔɔɔ ga tonaɓiingi,
alugi la mɔ voloa.

⁸ Doun è maavele ma, anii kpein é geezu^u,
nà ti ma voloiti gaava,
gè kpidii ^uee ða-yooi ma,
Maligii Gɔogɔ GALAGI wooi ðana.

⁹ Nà nu^ubuseⁱ ma mɔinmɔin kɛ unga wuulee,
siegi zu gè vaazu la ga è gologolo fai,
ma wooi zeeli zooiti su,
^ueti è la náti kw^uee.

¹⁰ Ti lɔtɔzu ða leve ða-vaa zu.
Ta-masagiti sasu ða bali ða-vaa zu ga duai,
nà ðena nà-bogɔ zɔkpɔi levetev^e ti ðaazu,
è loobu voloi, ti zasu ða ye nɔ balizu ðɔ,
^ese ge ða lua ga zenvui vaa.

¹¹ Mazɔlɔ Maligii Gɔogɔ GALAGI wooi ðaa:
Babilone masagi ná-bogɔ zɔkpɔ gɔɔi ða loo è ma.

¹² Nà zunu gɛzeiti teve,
ti ða-nu^ubuseⁱ mɔinmɔingiti paa ga bogɔ zɔkpɔi,
teiti ti ziiti saama ga nu ñɔu wolaiti.
Nii kpein é ga Ezipete yooi ná-waso fai,
ta naa pɛ sugologolo,
ta ná-nu^ubuseⁱ mɔinmɔingiti gaaleve.

¹³ Nà ða-loganiiti pɛ sugologolo zie wolaiti kobaveti.
Nu^ubuseiti kɔɔi la mɔ zie bɔlɔa,
suaiti polokagi la mɔ kpɔlɔa balaa pɛ.

¹⁴ Naazu ða nà ta-^{de}iti da su la ga pagɔ,
gè ða ta-^{de} wolaiti zei eɣe gulɔi,
Maligii Gɔogɔ GALAGI wooi ðana.

¹⁵ Nà Ezipete yooi zu ðe ga tevebai zu,
gè ná-sɔlɔ bosu^ueti pɛ kula zea,
gè ná-nu^ubuseiti suwu^ugaaleve.

Ta sug^wee naazu ga nà ða gè ga Gɔogɔ GALAGI.»

¹⁶ «Maawɔin wuyei ðaa, ta too, zii giligiti ti-loun anzanuiti ta too Ezipete yooi ta ná-nu^ubuseiti faa zu,» Maligii Gɔogɔ GALAGI wooi ðana.

Gɔlɔi é woni nu^ubuseiti faa zu

¹⁷ Kona puugɔ maazu velesiei (12), ma alu puugɔ maazu velesiei (12) ma volo puugɔ maazu lɔlusiⁱ (15) ma, Gɔogɔ GALAGI bɔeni pɔ, é gɛ mà:

¹⁸ «Da ve, zunui, wɔlɔ Ezipete nu^ubuseiti ta-vaa zu, ða wɔlɔ wooi yei ga tiye ta zobobe zii giligi zɔiti zooi wu, naati pɔ bɛ, ti yeidai gɔvealaazu,

¹⁹ è gɛ ma: «E vizɔ ka bogai zɔiti ba baa? Yei, ti è la tatipelevolulala nuiti saama, ti zaani kɔɔi zu.»

²⁰ Ezipete nuiti ta za ga bogɔ zɔkpɔi kɔɔɔzu^u. Bogɔ zɔkpɔiti kevele bɛteve niina ga ti paai wo. Ti li ga Ezipete ta su nu^ubuseiti pɛ saai vɔ!

²¹ Kooḡo nu wolaiti ta zɔiti ti ɣeni ɓɔsu ba, naati ta ye gɔvealaazu, ti ɣe ma: «Wele lee tatipelevolulala nuiti ba, ti zaai ga boḡa zɔkpɔi kooḡozuɓe, tiya ɣa ti yeizu, ti la gi zaama gɔvealaazu!»

²² «Asiili ɣa ná, maagooliɓe ga ná-salaɓusuiti ta-ɣabaiti, ti pe ka ti zaani kooḡozuɓe.

²³ Ti ta-ɣabayegɛiti ɓɔni zegɛi ɓogi wu, toḡa na maagooliai ga ná-salaɓusuiti. Ti pe ti ɣeni ga zekoozuiti, teiti mɔungi ti ɣeni maalua vai ɣeezu fulu nuiti ta-eteai zu.

²⁴ «Elame ɣa ná, ná-kabai maagooliai ga ná-salaɓusuiti tɔnɔ ma ɣabaiti, ti pe ti zaani kooi zu. Ti la ɣeni latini pelevolu, ti yei zooi wu, teiti ti ɣeni maalua vai ɣeezu fulu nuiti ta-eteai zu. Ta-ɓaagfulamai yeini ti ɓa ta naati pe, ti yeini gɔveiti pɔ pelei.

²⁵ Ti Elame laani naati saama, niiti ti ti ɓaani. Ná-kabai maagoolini ga ná-salaɓusuiti ta-ɣabaiti, tatipelevolulala nui naati pe ti zaani kooi zu, teiti ti ɣeni maalua vai ɣeezu fulu nuiti ta-eteai zu. Ta-ɓaagfulamai ɣeni ti ɓa ta naati, niiti ti yeini zegɛi zu. Ti-laazuɓe ɣa gɔveiti saama, niiti ti zaani kooḡozuɓe.

²⁶ «Meseke ta Tuɓale ta ná, ta ta-ɣɔɔɓɔgiti, ti ta-ɣabaiti maagoolii zu. Tatipelevolulala nui niiti pe ti zaani kooi zu, teiti ti ɣeni maalua vai ɣeezu fulu nuiti ta-eteai zu.

²⁷ Ti la ɣeni ti maagfuluni wɔɔwɔɔ ɣɔɔɣulubaiti saama, niiti fulu nuiti ti ɣeni luazu ti ɓa eteai zu, ti ɣeni yeizu gɔvealaazu ga ta-ɣooḡo zɔɔlaiti pe, ti boḡa zɔkpɔi la nɔungi wu, ti kooḡo zɛpɛgi ɓee ma.

²⁸ Da ɓe, Falaḡɔn, ɗa ɣana è zuɣaleɣaleai tatipelevolulala nuiti saama. Ungo, ɗa ɣana wo laani, wa niiti ti zaani kooḡozuɓe.

²⁹ «Edɔme nuiti ta ná, ta ta-masagiti, ta ta-ɣundigɛiti pe. Anɛɛ ta-zulogi pe, ti ti zoni ga zekoozui zɔiti keɓele. Ti ti laani zooi wu ta tatipelevolulala nuiti pe ti yeini zegɛi zu.

³⁰ «Kundigɛiti kpein ti lekɓemaɓe nu ɣɔɓezuɓe, naati pe ta ná, ta Sidɔn nuiti pe, ti yeini, ti la gɔveiti ma. Ta-yeegaaɓaai dualuagi ɓɔni nuiti pe su, keɓe niizu, tatipelevolulala nui teiti ti laa ada ɣila ta gɔveiti, ɓaagfula ti ma ga unfegi, ta zɔiti ti ɣeni ga zekoozuiti. Ta-ɓaagfulamai ɣeni ti ɓa ta naati, niiti ti yeini gɔveiti pɔ pelei.

³¹ «Falaḡɔn a naama ɣɔɔɣulubaiti pe kaana, zii lago ɣa la, tɔɔzei naama nu ɓulugi vaa ɓa, ta ná-salaɓusuiti ti zaani ga boḡa zɔkpɔi, ta tɔ ɓɔḡɔi é zaani kooḡozuɓe,» Maligii Gooḡo GALAGI wooi ɣana.

³² «Mazɔɔɔ gè Falaḡɔn yeini ná, é ɣe ga fulu nuiti maalua ani eteai zu, keɓe tɔ ɓɔḡɔi maa ɣa ɣulu tatipelevolulala nuiti saama, ta niiti ti ɣeni ga zekoozuiti, ná-nuɓuse moinmoinɣiti,» Maligii Gooḡo GALAGI wooi ɣana.

Izilaɣele Zei Vai Uolu Ga Niine

33

(33:1–39:29)

GALA goo wo nui é ga gwelema nui

¹ Gooḡo GALAGI ɓɔni pɔ, é ɣe mà:

² «Da ɓe, zunui, ɓɔe ɗa-nuɓuseiti pɔ, è ɣe ti ma: «Ni nà koo ɓetɛna zooi ta laalɔḡoma, náɓe ma nuiti ti ta-nui ta zegɛi, ti sei ga taa maabɛɛ nui.

³ Siɛgi zu zunui naa ti zili nuiti ta-ɣooḡo ɣaazu la, é ɗa ɓa zooi zu, é puɓugi ɓe, é nuɓuseiti too ɣisu.

⁴ Ni nui ta a puɓugi wooi menina, é la kaani ɣaazu ga faa, é ɓɔḡo ye ná, ti zili nuiti ti ɓa, ti paa, saa vai ma ungi ɣa la tɔ ɓɔḡo unma.

⁵ Ná-faagaaazagi ɣa a ma zaa wo, é puɓu gooi menini, é la vaani bu, é ɓa zie ga tene gooi. Ná-saa vai ma ungi ɣa la unma. Ni a ziena ga tene gooi, zenvui ɣa gula.

⁶ Keɓe ni taa maabɛɛ nui a ti zili nuiti kaana, ti ɗa ɓa, é la puɓugi ɓe, nuɓuseiti ti la looni ɣisu, naazu ni ti zili nuiti ta ɓaana, ti nuɓusei taɣila paa, naama nui zaa ná-faagaaazagi vaa zu, keɓe nà ná-saa vai ma ungi la taa maabɛɛ nui unma.»

⁷ «Da ve, zunui, gè è gɛa ga Izilayeले nuɓuseiti maaɓɛɛ nui. Siɛgi zu wooi ta a ɖula la dà, è mɛni, da Izilayeले nuiti tene da bè.

⁸ Siɛgi zu gè gɛɛzu la faa ɲɔu gɛ nui ma: «Nu ɲɔi, da vaazu zaazu,» ni è la ɓɛni è va faa ɲɔu gɛ nui naa lenɛ, è va bo ma ga é ɓe ná-tuɓa vele ɲɔi va, naazu faa ɲɔu gɛ nui naa ɖa za ná-faaɖaaza golai vaa zu, keɛ ná ná-saa vai ma ungi maaɖaazaɖabo è ma.

⁹ Keɛ ni tama, da faa ɲɔu gɛ nui lenɛna, è bo ma ga é ɓe ná-tuɓa vele ɲɔi va, ni é la wɔinni è va ɓe ba, toɖa za ná-faaɖaaza golaiti faa zu, keɛ ɗɔun ɖa, ná-kasɔ la laa è unma, è-yɛnvui maazu ɖa ɓaa.

¹⁰ «Da ve, zunui, nii ɖa è bosu Izilayeले nuiti ma ga: «Wa bosu ga: Gá-lɔ kologologiti ta gá-ɖotoiti ta gi unma, ma ɖasɔi ɖana gi vɔ. Gá zoo ɖale gi zɛnvui wo?»

¹¹ Bo ti ma ga: «Eɖɛvelei gè vulua la ga ɖite, zɔima la ga faa ɲɔu gɛ nui zaa vai, keɛ é siɛ velei maavalibo, é zɛnvui wo,» » Maligii Gooɖɔ GALAGI wooi ɖana. « «A voluave, à voluave, wo zeɖe wo-zie vele ɲɔiti polu. Leeni vaa zu, Izilayeले nuiti, wɔin wo ma ga wo za?»

¹² «Da ve, zunui, bo da-nuɓuseiti ma ga: «Telebo nui ná-telebodai la maavaayɛga yeei a tɔ kologologi gɛ la. Faa ɲɔu gɛ nui undaa la viliga, ná-tɔ kologologi vaa zu nii é keɛni, yeei a ɖelɛna ba la. Zenɔ ɖana é la, telebo nui la yɛga vulua ná-telebo faa ma, yeei a tɔ kologologi ɖɛna la.

¹³ Siɛgi zu gè gɛɛzu la telebo nui ma, Da zɛnvui wo nɔ ti!, ni a ɖitona sɔle fai va, nii é keɛni, é ɖisie ga naa kula gɛa su, é da telebotala vai gɛ, gè la mɔ ɖizega ná-keɛwoti vagɔi tanɔpɛ su, toɖa za faa ɲɔi maavele ma, nii a ke.

¹⁴ Siɛgi zu gè gɛɛzu la faa ɲɔu gɛ nui ma: Da zaazu kpae, ni a zɛɖena siɛ vele ɲɔi volu, é zie ga sɔledai ta telebodai, é la zaa.

¹⁵ Ni a kpɔunmai ɖaaɖalɛna ma, nii é unmani, é naa ɖaaɖale ma, é mina mɔ faa ɲɔu gɛ, keɛ é zɛnvui wo tɔgiti so, é la zaa, toɖa zɛnvui wo nɔ ti.

¹⁶ Zeemai ɖa wo ná-faa ɲɔiti pɛ ma, toɖa zɛnvui wo nɔ ti, tɔzei toɖa ziezɔ ga sɔledai ta telebodai.»

¹⁷ «Da-nuɓuseiti ta gɛɛzu ma: «Maligii zie velei la zolooni,» keɛ tiya ɖa ti-zie velei la zolooni.

¹⁸ Siɛgi zu telebo nui zeɖezɔ la faa vago volu, é da zie ga faa ɲɔi, toɖa za naama vaa zu.

¹⁹ Keɛ ni faa ɲɔu gɛ nui a ɖelɛna ná-faa ɲɔiti ba, é da zie ga sɔledai ta telebodai, toɖa zɛnvui wo naa maavele ma.

²⁰ Wa gɛɛzu ma: «Maligii zie velei la zolooni!» Nà wo ɖilagilagi lukpɔɖaaleve, Izilayeले nuiti, é zoloo wo-zie veleiti ma.»

Zeluzalɛme zo fai

²¹ Yeeɖɛɖalɛni gi ɖɛni la Babilɔne, naama ɖona puugo maazu velesiei (12) ma, ma alu puusiei ma volo laɔlusiei ma, zunui ta vaani pɔ be, ti-yee la ɖɛni zeelini ma Zeluzalɛme zosuɓe, é ɖɛni ma: «Zeluzalɛme loa bu!»

²² Aisa é va va kpɔkɔi, Gooɖɔ GALAGI sebei leɛni ga ze, é daavieni. Zunui ti-yee la ɖɛni zeelini ma kɔɔi zu, siɛgi zu é vaani la pɔ be, poluma zobui, gè la mɔ ɖɛni ga ɓɔɓɔ, gè ɖɛni zoosu niina gè da ɓɔɛ.*

²³ Gooɖɔ GALAGI ɓɛni pɔ, é gɛ mà:

²⁴ «Da ve, zunui, nii nuiti ti bosu, ti yɛgai Izilayeले laaiti su ti ɖologologai: «Abalaame ɖila nɔ ɖɛni de, é zooi nii pɛ so ga nɔnɔ. Ada ma, de mɔindai, zooi veeve ade ve ga adɔnɔ,»

²⁵ ti woogaaɓote, è gɛ ti ma: «Maligii Gooɖɔ GALAGI wooi ɖaa: Wa suai ma ɲamai yɛsu su, wo da mi, wo da nɔkɔ kooɖɔ gani nɔɖɔiti bu, wo da nu vaa vai gɛ. Wa zoo gɛɛzu ma ɖale zooi ɖa ga wɔnɔ?»

²⁶ Wo yeelaave nɔ wa-ɖooɖɔ zɔlaiti ma, wa kɔzɔba vaiti keɛzu, wa wɛenziɛgi wosu ga wo-zeiɲɔɖɔiti ti-anzaiti. Wa zoo gɛɛzu ma ɖale zooi ɖa ga wɔnɔ?»

* 33:22 33:22 Wele ɓeti: Ezk 3:26; 24:27.

²⁷ «Wēle nii ɗa ɗa bo ti ma: «Maligii Gooɗo GALAGI wooi ɗaa: Eɗevelei gè vulua la ga ɗite, gè wo loo ɗisu ga zoiti ti yegai taaiti su ti ɗologologai, ta vaazu zaazu kooi zu, zoiti ti baalagaiti su, ɗoo zuaiti ta naati mi, zoiti ti looɗuzu gizeiti ma, ta pugiti su, naati ta za ga ɗoo zeeɓei.

²⁸ Nà zooi zuwo, é ɗe ga tevebai. Nà ná-zobogi ɗula zea nii é wasosu da. Izilaye ɗizeiti maɗakai ɗa ɗe le, eyesu pe nu la mo ziaa ná.

²⁹ Ta suɗwee naazu ga nà ɗa gè ga Gooɗo GALAGI, siegi zu nà zooi ɗologolona da, é ɗe ga tevebai, toozei kooɓa ɗee woti ɗoiti pe faa zu ti ti ɗeeni.»

³⁰ «Da ve, zunui, wa ɗa-nui niiti ti wo ɗulaai zooi va, ta yeezu ga de sigigiti bu, ta ta-velaveti, ese ge ɗa ɗe boola ma: «A va, de woilo Gooɗo GALAGI laawooi ma!»

³¹ Nà-nuɓuseiti ma vebe wolai ɗa ɗaalezu ba è vo be, ti è-wooi meni. Ta è-wooi menisu, keke ti la ziezu la. Mazoo ti-yiima vaiti no ɗa ti ti zuɗulazu, ta ti-yiimave, ta-lonagi no ɗa ti gaizizu.

³² Toun, è ɗea ti ve ga guye loo nui, goo neai, tooɗula geingein gani pagoti ti bu. Ta ɗa woilo è-laawooi ma, keke nu nope ge la ziezu la pa.

³³ Siegi zu naama vaiti ti ɗeezu la, wele tama ta niina ɗeezu, ta suɗwee naazu ga GALA goo wo nu ɗeni ti zaama.»

34

Fai é woni Izilaye ɗundiɗiiti daalɗoma

¹ Gooɗo GALAGI ɓoeni pò, é ɗe mà:

² «Da ve, zunui, GALA gooi wo Izilaye make nui daalɗoma, ɗe baala make nui ma: «Maligii Gooɗo GALAGI wooi ɗaa: Maanooi ɗa Izilaye make nui tuɗo, woti wo ɗaabaai no ɗoo no ma! Baala kpulugi laade baala make nui ta ɗa ɗaaba ma ɓaa?»

³ Wa sua wulɓi miizu, wo ɗoo maagili ga baala deɗa zeei. Baalagiti ti wulɓi, wo ɗa naati kooaleve, wo la ɗaaba baalagiti ma.

⁴ Wo la ɓoni baalagiti ba ti maaleɗegai, ti va zee zooloo. Zoi é ɗeni zeeɓezu, wo la naa zaleni. Zoi kooi ɗaleni, wo la naa ɗooi maaveleveleni. Zoi é ɗakani, wo la vaani ga naa. Zoi é looni ya, wo la naa ɗaizieni. Wo zeini ti ɗa ga wa-zobogi, toomai zu ta keɗaabaai.

⁵ Nà-baalagi teiti ti vazani, ti make nu valagi vo, ti ɗe ga ɗoo zuaiti pe daamianigi.

⁶ Nà-baalagiti ti ɗakani gize wolaiti ma ta gize ɗaɗooza golaiti ma. Ti vazani zooi zu ná pe, nu la ɗaabaani ti ma, ɓaa nu va li ti ɗaizizu.

⁷ « «Naa ɗa é ba, baala make nui, à woilo Gooɗo GALAGI laawooi ma:

⁸ Eɗevelei gè vulua la ga ɗite, toozei nà-baalagiti ta niina no toosui laawu, ti make nu la ná, ti ɗea ga ɗoo zuaiti daamianigi, toozei nà-baala make nui ti la ɗaabaani nà-baalagi tanope ma, keke ti yiizooleni no ga ɗoo ɗonokula vai, ti la nà-baalagiti konokulani,» » Maligii Gooɗo GALAGI wooi ɗana,

⁹ « «naa maavele ma, baala make nui, à woilo Gooɗo GALAGI laawooi ma.

¹⁰ Maligii Gooɗo GALAGI wooi ɗaa: Nà wuzeezu baala make nui daalɗoma. Nà nà-baalagiti kulazu ti ya, gè la mo ti yega na, ti va nà-baalagiti make, ti la mo zooga ti va ti ɗe ga ɗoo laamiani. Nà nà-baalagiti kulazu ti-la, ti la mo ɗea ga ti-ɗono.» »

Minazefegi wo fai nuɓuseiti be

¹¹ Mazoo Maligii Gooɗo GALAGI wooi ɗaa: «É zo za ma niina, nà ɗoo ɗa gè ɗaabaazu nà-baalagiti ma, gè ɗa ti maavai ɗe.

¹² Nà dama kpe, gè ti ɗaale ba, eɗevelei baala make nui a ɗa ná-baala kpulugi ɗaale ba la, ta vazana negelein. Nà li, gè nà-baala kpulugi ɗaizie adave pe, veti ti vazani náti, bumugi ta kpidii ve yee ti ma.

¹³ Nà ti g̃ula nuḅuseiti saama, ta zou g̃iligiti su ṽeti ti náti, gè ti g̃aale ba, gè va ga tiye ti ɓɔɔɔ zooi zu. Nà ti g̃onɔkula Izilaye le g̃izeiti ma, ta zie g̃obaṽeti, ta ṽe ñɔp̃e nu a zeí ná zooi zu.

¹⁴ Nà ti make tufa l̃enu pag̃oi zu, ta ta-lufai g̃a Izilaye le g̃ize g̃aaɔoozagiti ma. Ta doog̃ogi wo tufa l̃enu pag̃oi zu, ta g̃e laamiizu tufa l̃enu pag̃oi zu Izilaye le g̃izeiti ma.

¹⁵ Nà ɓɔɔɔ g̃a nà nà-baala kpulugi make, nà g̃a nà doog̃ogi ve zea,» Malig̃ii G̃ooɔɔ GALAGI wooi g̃ana.

¹⁶ «Zoi é looni ya, nà naa g̃aizie. Zoi é g̃akani, nà va ga naa. Zoi k̃aɔɔi g̃aleni, nà naa g̃aɔɔi maavelevele. Zoi é g̃eni zeeɓezu, nà naa zale. Zoi gola wulɓai, zeb̃ei ba, nà naati gaaleve. Nà ti make ga telebodai.»

GALA ka ɓɔ ña-nuḅuseiti ba

¹⁷ «W̃aiti wo ga nà-baala kpulugi, Malig̃ii G̃ooɔɔ GALAGI wooi g̃aa: «Nà g̃e ga tukp̃aɔaaleve nui baalagiti ta baalagiti z̃aɔɔzu, baala sine wolaiti ta boli zine wolaiti z̃aɔɔzu.

¹⁸ Naa la kula g̃eeni ga woye ɓaa, daami wo g̃eni bosu tufa l̃enugi zu? Keni nii wo miizu, wa la g̃aɔɔziie naa m̃otai zu? Zie g̃aazeg̃egi ɓ̃ole vai la wo yiileini ɓaa? Keni wa la ma ɗ̃ei m̃otai ɓ̃ole ga wo-g̃aɔɔiti?

¹⁹ Nà-baalagiti ti yeg̃ai, ken i ti tufai naa mi, nii wo g̃aɔɔloni ma, ti ziei naa ɓ̃ole, nii wo kp̃ol̃ni.»

²⁰ «Naa g̃a é ba, Malig̃ii G̃ooɔɔ GALAGI wooi g̃aa wo ma: «Nà ɓɔɔɔi, nà g̃eezu ga tukp̃aɔaaleve nui nà-baalagiti saama, ma g̃anaiti ta d̃oto geleiti z̃aɔɔzu.

²¹ T̃oozei wo fik̃eɓalas̃u vaalagiti sig̃ani ga j̃iibiiti ta g̃omaṽeti, wo ti loɔa ga miñeti, eỹesu wo ti ɓ̃e, ti g̃ula ma ɓulugiti saama,

²² naa g̃a é ba, nà vaazu gè ɓɔ nà-baala kpulugi va, ti mina l̃o nua yeezu ta g̃e loozu ti ma. Nà tukp̃oi g̃aaleve nà-baalagiti z̃aɔɔzu.

²³ Baala make nu g̃ila kpe ka nà sei ti unda, é ɗa g̃aaɓa ti ma. Naa g̃a g̃e ga nà-botig̃e nui Davide. T̃oun ka a baalagiti p̃e k̃onɔkula, toɔa g̃e ga ti make nu g̃itei.

²⁴ Nà G̃ooɔɔ GALAGI, nà g̃e ga ta-G̃ALAGI, nà-botig̃e nui Davide g̃a g̃e ti zaama ga kundig̃ii. Nà, G̃ooɔɔ GALAGI, nà g̃a kp̃ɗ̃ei.

²⁵ « «Nà minazeg̃e ti ṽe, gè ɓaa ta-yiileigi maazu, gè sua j̃oit̃i kula zooi va, ta zeí ziileigi zu tevebai zu, ti ɗa j̃iimenii wo d̃ɔɓɔ zaamaṽeti.

²⁶ Nà tuyai laazeeli niima yooi ta nà-gizeí maag̃oolii ṽe. Nà tonai ṽu puu yeeɗ̃eɗ̃alai ma, toɔa g̃e ga tona niiti ti vaazu ga tuyai wo ṽo.

²⁷ Guluiti ta gwaai wo wa-l̃ɔɔi zu, zooi g̃a ñoño ma l̃oñogiti fe. Baalagiti ta zeí gaañei zu ti ɓɔɔɔ yooi zu. Nà ỹol̃ɔɔi vie nà-nuḅuseiti ba, é ti g̃ilizu, é ɗa ti l̃o duɓlai zu, gè ti g̃ula naati zeezu, niiti ti zeini ti g̃a. Ta suɗw̃ee naazu ga nà g̃a g̃e ga G̃ooɔɔ GALAGI.

²⁸ Zii g̃iligiti ti la m̃o loa ti ma, ti va ti g̃e ga laamiani, d̃ɔɓɔ zuaiti ti la m̃o ti g̃ea ga laamiani. Ta ta-eteai zie gaañei zu, nu ñɔp̃e ge la ti maalua.

²⁹ Nà zou ve ti ṽe, maawoo zie ani ɓ̃ete vai zu, pului la m̃o ti ɓ̃ol̃a p̃e ta-zooi zu. Zii g̃iligiti ti la m̃o ɓaaɗ̃ulaa ma.

³⁰ Ta suɗw̃ee naazu ga nà, G̃ooɔɔ GALAGI, ta-G̃ALAGI, nà ti va, ta Izilaye le nuḅuseiti ta ga nà-nuḅuse g̃iteg̃itegiti,» » Malig̃ii G̃ooɔɔ GALAGI wooi g̃ana.

³¹ « «Wa ṽe, nà-baalagiti, nà g̃aaɓaazu wo ma, wa ga nuḅuseiti, ñoun nà, nà ga wa-G̃ALAGI,» » Malig̃ii G̃ooɔɔ GALAGI wooi g̃ana.

35

Ed̃me laalɔɔma

¹ G̃ooɔɔ GALAGI ɓ̃eni p̃ɗ̃, é g̃e m̃a:

² «Da ṽe, zunui, g̃aavote Seyiil g̃izeí ma, GALA gooi wo daalɔɔma,

³ è gɛ ma: «Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gaa: Nà wuzegɛzu è laaloɔɔma, Edome, gè è ɔologolo, gè è gɛ ga tevebai.

⁴ Nà da-laaiti kologolo, da-yooi pɛ ka ɔologolo metu, da sugwɛɛ naazu ga nà gɛ gè ga Gooɔɔ GALAGI.

⁵ «E gɛni Izilaye le nuiti woinzegɛzu yeenɔpɛ, ta-gidaavili foloi zu, siegi zu ta-nu vaa vai zala yeei zeelini la, è ti looni kooi ná-faa ɔugologologi zu.

⁶ Egɛvelei gè vulua la ga gite, nà è zeɪ ɲamai zu, ɲama vui gɛ vile è volu. Tɔɔzei è la gɛni inɛnɛni nu vaa vai va, saai gɛ vile è volu,» » Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gɛna.

⁷ «Nà Edome yooi ɔologolo, gè falibo, é gɛ ga tevebai, gè naati suwuɔaaleve, zɔiti ta gɛ ziezu ná.

⁸ Nà da-gizeiti maalaave ga nu vooi, zɔiti boɔa zɔkpɔi ti vaazu, naati ta loo da-gize goiti ma, da-nɛmɛiti su, da-ɔetugiti su.

⁹ Nà da-yooi gɛ ga tevebai eyesu ɔɔ, nu nɔpɛ ge la zeida da-laaiti su mɔnɔ. Wa sugwɛɛ naazu ga nà gɛ gè ga Gooɔɔ GALAGI.

¹⁰ «Tɔɔzei è gɛni ma: Zii felegɔi teiti, Izilaye le ta Zuda, ta ma you felegɔiti balaa ta gɛ ga nɔnɔ, nà ti zegɛzu ga nɔnɔ, anɛɛ ni Gooɔɔ GALAGI gɛ zeini ná,

¹¹ naa gɛ é ba, egɛvelei gè vulua la ga gite, nà è zosu ga da-yiigaawanai ta da-loloi gɛvelei, nii è loni ma, è wuzegɛ ti laaloɔɔma. Nà boɔɔ lɛ ga tiye da-lukpɔaaleve velei zu,» » Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gɛna.

¹² «Da sugwɛɛ naazu ga nà, Gooɔɔ GALAGI, gè poomu gooiti pɛ mɛnini, niiti è ti woni Izilaye le gizeiti ma, è da gɛ ma: Ti ɔologologa! Ti vea gi ya ga gi laamiizu.

¹³ Wo wuzegɛni ga waso kpɔɛiti daaloɔɔma, wo gaazumaanɛɛ boɛiti boni daaloɔɔma, nà boɔɔ gɛ gè ti mɛnini.

¹⁴ «Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gaa: Siegi zu zooi pɛ ge gɛɛzu la koozunɛɛi zu, nà è ɔologolo niina.

¹⁵ Tɔɔzei è ɔoozunɛɛni Izilaye le ná-zooi ɔologolo fai zu, nà è gɛɛzu gɛna nɔ. Da ɔologolo, Seyiil gizei, ta Edome ná pɛ. Ta sugwɛɛ naazu ga nà gɛ gè ga Gooɔɔ GALAGI.» »

36

Izilaye le vuu vai su volu

¹ «Da ve, zunui, GALA gooi wo Izilaye le gizeiti ma, è gɛ ti ma: Izilaye le gizeiti, à woilo Gooɔɔ GALAGI laawooi ma.

² Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gaa: Wo zili nui gɛ gɛɛzu wo ma, Kpukɛ! Wɔlɔwɔlɔ gizei teiti ti gɛa ga gɔnɔ.

³ Naa maavele ma, Ezekiyele, GALA gooi woni, è gɛ ma: Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gaa: Gè petɛgɛ ga adave pɛ, ti wo ɔologologa, ti wo maabole, wo va gɛ ga zou giligiti tɔnɔ, wo gɛɛni ga ɲɛɛɔulasu anii, ti da wo vooi.

⁴ Tama, Izilaye le gizeiti, à woilo Gooɔɔ GALAGI laawooi ma: Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gaa gizeiti faa zu, ta gize goiti, ta zieiti ti yeizu, naa vɛɛ nɛmɛiti ta adaveti ba ti ɔologologai, ta taaiti ti zuwogai, ti-maagoolii zu yooiti ti looni ti ma, ti ti vooi,

⁵ Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gaa: Gaamazu nà boɛzu nà-ziiigaawana wolai zu zii giligiti daaloɔɔma, ta Edome boɔbo daaloɔɔma. Ti kɛɛni ga ti ɔoozunɛɛ vai, ti nà-zooi zegɛ ga tɔnɔ, woinzegɛmai zu ti yiimaave, ti loo ma, ti kɛ ga laamiizu.

⁶ Naa gɛ é ba, GALA gooi wo é vile Izilaye le yooi va. Bo gizeiti ma, ta gize goiti, ta zieiti ti yeizu, ta petugiti ga: Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gaa: Nà boɛzu nà-ziiigaawanai zu ga toloi, mazɔlɔ zii giligiti ti baagɔlani wo ma.

⁷ Naa gɛ é ba, Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gaa: Gè yeelɛa geezu, gè minazegɛ, zii giligiti teiti ti wo-maagoolii zu, baa gɛ gɔla ti ma, tɔungi maayei.

⁸ « Tama wa ve, Izilayele gizeiti, guluiti ti wo ma, ti-gaalaa niinei ga le ga volu, ti gwaai wo ná-nubuseiti be ti ga Izilayele, mazoloo nágo ve na, ti gale ma.

⁹ Ná gaaɓaazu wo ma, gè gaaɓote wo ma, tii ga gɛ wo ma volu, ani zuwui vaza wo ma.

¹⁰ Nubusei ga moin wa-yooi ga, Izilayele veleɣeɣeiti pɛ. Nuiti ta zeɪ taaiti pɛ su, mazoloo veti náti ti woloni, ta lo volu.

¹¹ Nubuseiti ta toganiiti ta moin adave pɛ. Ta moin gola, ti buɗu, ná wo wola moin, eɣevelei é gɛni la mounɣi, ná faanɛiti kɛ wo ve, é leve naa va nii gè gɛni kɛɛzu kaite. Wa suɣwɛɛ naazu ga ná ga gè ga Gooɗo GALAGI.

¹² Ná va bu, ná-nubuseiti, Izilayele nuiti, ti zɛ wo ma, ti wo zeɣe ga tɔnɔ, wo la mɔ zooga wo va ti-lointi kula ti ya.

¹³ « Maligii Gooɗo GALAGI wooi gaa: Nuiti ta gɛɛzu ma: Izilayele yooi ga ná-nubuseiti undaavilisu, é ná-nubuseiti bala ti-lointi ma,

¹⁴ Tama, é zo niizu ma, zooi la mɔ nubusei undaaviliga, é la mɔ nubuseiti balaga ti-lointi ma, » Maligii Gooɗo GALAGI wooi gana.

¹⁵ « Gè la vaa bu, è va zii giligiti ta-ɓoomu goomeni mɔnɔ, nubuse giligaa ti la mɔ ɓaagɗulaa è ma, è la mɔ da-you gaa nuiti kɔɗoi zigaa, » Maligii Gooɗo GALAGI wooi gana.

¹⁶ Gooɗo GALAGI ɓɔeni pɔ, é gɛ mà:

¹⁷ « Da ve, zunui, siegi zu Izilayele nuiti ti gɛni zeini la ta-yooi zu, ti kɔzɔni ga ti luva veleiti, ta ti-zɛ veleiti. Ti luva veleɪ gɔzɔni gàazu eɣe anzanui ná-alu kaa gɔzɔi.

¹⁸ Ti zooi gɔzɔni ga nu vaa vaiti ti ti gɛni, ta kooɗo gani nɔɗɔiti koo vai. Naa ga é kɛni gè yiigaawanani ti ma.

¹⁹ Gè ti zuvazani nubuseiti saama, zou giligiti su. Gè ti lukpɔgaaleveni, é zoloo ti luva veleiti ma, ta ta-gɛwotiiti.

²⁰ Tama, zou giligi kpein ti zeelini su, dàasei ɲadegai ga ɓaa gɛni gɗulazu ma, ta-vaagaaɓaagi maavele ma. Ti gɛni gɛɛzu ti ma: « Gooɗo GALAGI ná-nubuseiti be, ná-zooi ga ti zeɣeai su. »

²¹ Naa ga é wanani mà, dàasei ɲadegai Izilayele nuiti ti ɓaagɗulani ma ga ta-vaagaaɓagiti zii giligiti saama, veti ti liini naati.

²² « Naa ga é ba, gɛ Izilayele nuiti ma: « Maligii Gooɗo GALAGI wooi gaa: Ni ná pɔ gè losu gɛ, wo maavele laade, ee, Izilayele nubuseiti, kɛɛ dàasei ɲadegai maavele ve, nii wo ɓaagɗulaai ma zii giligiti saama, veti wo liini náti.

²³ Dàasei golai ɓaagɗulaai ma zii giligiti saama, ná ná-ɲadedai gɗula kɛɛma, dàaseigi nii wo ɓaagɗulaai ma ti zaama. Zii giligi naati ta suɣwɛɛ naazu ga ná ga gè ga Gooɗo GALAGI, siegi zu ná ná-ɲadedai lɛna la ga tiye, ga ná-kɛwotiiti maavele wo letemazu, » Maligii Gooɗo GALAGI wooi gana.

²⁴ « Ná wo gɗula zii giligiti saama, gè wo gaale ba, wo gɗula zooiti pɛ su, gè va ga woye volu wa-yooi zu.

²⁵ Ná zɛ ɲadegai vaza wo ma, wa gɗole, ná wa-ɲadetalai gɗula wo zaama, ta wa-zale gɔɔ vaiti.

²⁶ Ná zii niine ve wo ve, gè zenvu niine vu wo-yiimave. Wo-yii nii kpaai eɣe kɔtu, gè naa gɗula wo-ɓusei zu, gè maavalibo ga faagaaɓaa yii.

²⁷ Ná ná-Zenvui vu wo-yiimave, gè zobo fe wo ve, wo zoo wo gɗolo ná-tɔgiti be, wo ná-deveiti so gè ti veeni wo ya, wo zɛ ga tiye.

²⁸ Wa zeɪ zooi naa zu, gè feeni wo-mɛmɛwolani be. Wa gɛ ga ná-nubuseiti, gè gɛ ga wa-GALAGI.

²⁹ Ná wo gɗula wa-vaa ɲɔiti pɛ su. Gè la mɔ pului loa wo ma, kɛɛ ná moloji ɓete, wo da kula gola molo levei zu.

³⁰ Ná gwaa wuluiti gaawaaiti moin gola, ta kpalaga aniiti, eɣesu pɛ zii giligiti ti la mɔ ɲɛɣɗulaa wo zu, ti va gɛ ma wa ɓolɔzu ga pului.

³¹ Naazu wo-ɔ̃i ka loo wo-zie vele ɲɔiti su, ta wo luva vele ɲɔiti, wo yiigaaawana ɔɔɔ ma ga wa-vaagaaaza golaiti ta wa-ɔɔɔba vaiti wo ti ɔ̃eni.

³² Gè la naa ɔ̃ezu wo maavele ma, » » Maligii ɔ̃oɔɔ GALAGI wooi ɔ̃ana. « «Kenii wo ɔ̃e naa zuɔ̃we! A unfe gaamazu ga wo luva vele, Izilaye nuɔ̃useiti!

³³ « «Maligii ɔ̃oɔɔ GALAGI wooi ɔ̃aa: Siegi zu gè wa-vaagaaaza golaiti gbazu la wo va, na taaiti sulaave volu ga nuɔ̃useiti. Ueti náti goloai, mináti ta lo volu.

³⁴ Zooi ti yeeɓeni ba, tii ɔ̃a ɔ̃e miná, teve nuiti ti la mɔ̃ zou ɔ̃aa kɛɛi wogai ba.

³⁵ Nuiti ti ɔ̃a ɔ̃e ma: Zooi tɛi ge ɔ̃ologoloni, kɛɛ é vɔ̃ga eɔ̃e Eden kpelei. Taai tɛiti ti ɔ̃ologoloni, ti zuwo, ti ɔ̃e ti va, ti loga volu, ti zulaave volu.

³⁶ Zooiti ti yesu ná wo-maaɔ̃oolii zu, ta suɔ̃we ga ná, ɔ̃oɔɔ GALAGI, gè taaiti toga volu, niiti ti ɔ̃ologoloni, gè kpeleiti suziin, veti kɛɛi woni naati ba. Ná, ɔ̃oɔɔ GALAGI, ná ɔ̃a kpɔ̃eai, ná kɛ ná.

³⁷ « «Maligii ɔ̃oɔɔ GALAGI wooi ɔ̃aa: Weɛ, ná va bu Izilaye nuiti ti kpɔ̃bai ɔ̃aizie zèa. Ná ti woogaaavote, ti mɔ̃in gola, eɔ̃e nuɔ̃use bulugiti.

³⁸ Taaiti ti ɔ̃ologologai za, ti zulaa ɔ̃a ve ga nuɔ̃use bulugiti, eɔ̃evelei Zeluzalɛme a ɔ̃a ɔ̃e la, ta-zalaɔ̃a ɔ̃ula yeeiti, zalaɔ̃a loganiiti ta ɔ̃a zie eɔ̃e koogoa. Ta suɔ̃we naazu ga ná ɔ̃a gè ga ɔ̃oɔɔ GALAGI.» »

37

Nu ɔ̃ae vɔ̃ɔiti ma ɔ̃ulakɛɛmai

¹ ɔ̃oɔɔ GALAGI zɛɓei ɔ̃eni bà, ná-Zenvui liini ga ze, é p̃ɛ nɛmɛ wolai zu, vɛ zooi maalaaveni ná ga nu ɔ̃aei.

² E p̃ɛni tevetevegi zu ti-maaɔ̃oolii pɛ su, tama, ti mɔ̃inni gola, ti vɔ̃a ɔ̃eni de kpaan.

³ E ɔ̃eni mà: «Da vɛ, zunui, kaei niiti ta zoo nɛi ti yenvu volu ɔ̃aa?» Gè googaaavoteni, gè ɔ̃e ma: «Màligii, ɔ̃oɔɔ GALAGI, ɔ̃a ɔ̃ila kpe ná ɔ̃a é kwɛɛ.»

⁴ E ɔ̃eni mà: «GALA gooi wo dɛɛ niima ɔ̃ae vɔ̃ɔiti ma, é ɔ̃e ti ma: «Kae vɔ̃ɔiti, à woilo ɔ̃oɔɔ GALAGI laawooi ma!

⁵ Maligii ɔ̃oɔɔ GALAGI wooi ɔ̃aa: Ná filei vuuzu wo zu volu, wo zenvui wo.

⁶ Ná wo ma ɲataiti tɛɛzu wo ma, gè wo ma zuai ɛ wo ma, gè wo-ɔ̃ɔ̃ɔgi ɛ wo ma, gè zenvu viilei vu wo zu, wa yenvu. Wa suɔ̃we naazu ga ná ɔ̃a gè ga ɔ̃oɔɔ GALAGI.» »

⁷ Gè GALA gooi woni eɔ̃evelei gè devei zɔ̃ɔ̃ni la. Kɛai ma ɔ̃ɛɛzu, gè ani ɲiikpi tu golai mɛnini, kaeiti keni de, ti ɔ̃a maaɔ̃uɔ̃a ɔ̃oɔɔ va, ti ɔ̃ilagilagiti, é zoloo ti lobazuɔ̃eti ma.

⁸ Gè kaani ga ti-ɲataiti ta ti ma, ma zuai ɔ̃a ɔ̃e ti ma, ma ɔ̃ɔ̃ɔgi ɔ̃a ɛ ti ma, kɛɛ zenvu la ɔ̃eni dɛ ti zu.

⁹ Maligii ɔ̃eni mà naazu: «Da vɛ, zunui, ɔ̃ɛ zenvu viilei vɔ̃, é ɔ̃e ma: «Maligii ɔ̃oɔɔ GALAGI wooi ɔ̃aa: Ua, é zɛɔ̃e zooi ma zoko naanigɔiti su, é vu poomai tɛiti ma, ti vulu su.» »

¹⁰ Gè GALA gooi woni eɔ̃evelei é dɛveni la. Zenvu viilei ɔ̃ɔ̃ni poomaiti su, ti vulu su. Ti ɔ̃aalɔ̃ni, ti lo ɔ̃ɔ̃ɔiti ga. E ɔ̃eni ga ɓɛɓɛ wolai, daawɔ̃ɔ̃ɔ gola.

¹¹ E ɔ̃eni ma: «Da vɛ, zunui, kaei tɛiti ta ga Izilaye nuɔ̃useiti ma voogi. Izilaye nuiti ta ɔ̃ɛɛzu ma: «Gà ga kae vɔ̃ɔiti, gi ɔ̃itosu la ná, gi loa ya.»

¹² Naa ɔ̃a é ba, GALA gooi wo, é ɔ̃e ma: «Maligii ɔ̃oɔɔ GALAGI wooi ɔ̃aa: Ná vaazu wa-ɔ̃abaiti daalaosu, ee, ná-nuɔ̃useiti, gè wo ɔ̃ula ti zu, gè li volu ga woye wa-yooi zu Izilaye.

¹³ Wa suɔ̃we naazu ga ná ɔ̃a gè ga ɔ̃oɔɔ GALAGI, siegi zu gè wa-ɔ̃abaiti daalaosu da, gè wo ɔ̃ula ti zu, ee, ná-nuɔ̃useiti!

¹⁴ Ná ná-Zenvui vuuna wo zu, wo zenvui wo volu, ta siegi zu gè wo zeizu la volu wa-yooi zu, názu wa suɔ̃we ga ná, ɔ̃oɔɔ GALAGI, ná ɔ̃a kpɔ̃eai, tama nii gè bogai, ná kɛ ná, » » ɔ̃oɔɔ GALAGI wooi ɔ̃ana.

*Maligii ga gilibalai βete
nā-nubuseiti zəgəzu*

¹⁵ Գոցո GALAGI Նաւնի քո, է զքե մա:

¹⁶ «Da ve, zunui, gulu buḡai zeḡe, è niima wooiti seve ma: «Zuda ta Izilayele teiti ti buḡai masadai ma, tənəi ḡaa». E gulu buḡai taḡili seḡe, è seve ma ga: «Zozefe (ḡaa Efelayime) ná-gului ḡaa, ta Izilayele teiti ti buḡai masadai ma».

¹⁷Ti zeĩ ɓoɗo la, é ɗe è ya ga gulu ɓuɗa ɗila kpe nɔ, ti ɗili va.

¹⁸ Siɛgi zu ɗa-nuɓuseiti ta è ɗaazaɗana da ga: ‹E la naa volu lɛɛzu ga giye mu ɓaa?›

¹⁹ da ti woodgaavote, è ɟɛ ti ma: «Maligii Gooɟo GALAGI wooi ɟaa: Nà Zozefe ná-gulu buɟai zedɛzu, é zoni Efelayime ya, ta Izilayele wolodaiti ti ɓɔgai su, gè sei Zuda ná-gulu buɟai la, gè kpɛtɛ ga gulu ɟila, ti ɟɛ ga ani ɟila kpe zèa.»

²⁰ «Gulu buɣaiti è sevei ɖɛɛzu ti ma, ta ɖɛ zoni è ya ti ɖaazu,

²¹ da ɟɛ ti ma: ⟨Maligii Ǵooǵo GALAGI wooi ǵaa: Nà Izilayele nuiti kulazu zii ǵiligiti saama. Uɛti ti liini náti, ǵè ti ǵaale ba, ti zeǵe adave pe, ǵè va ga tiye volu ta-yooi zu.

²² Miná ǵa ná ti ǵaale ba ná, ti ǵe ga zii ǵila kpe Izilaye le ǵizeiti ma. Masa gila kpegi ǵa a ze i ti pe unda. Zeegaaǵwæezu la mǵe ǵe nu bu se zeizu felegoiti zoǵo zu, baa masada zeizu felegoiti.

²³ Ti la ma bɔɔ ɔzɔa volu, ti va da nɔkɔ kɔɔɔ gani nɔɔiti bu, ti va da kɔzɔba vaiti ke, ta tɔ kologologi ma zii pe. Na ti gɔla woovalada vaiti pe su, niiti ti ti ɔɛni nɔn daalɔɔma. Na ti gba, ti nade, ti ɔe ga na-nubuseiti, ge ɔe ga ta-GALAGI.

²⁴ « Nà-botigε nui Davide ɔa ɔε ga ta-masagi, tɔ ɔila kpe ka a ɔε ga ti make nui. Ta zie ga nà-tɔ gooiti, ta nà-deveiti so, ti zie ga tiye, niiti gè ti zeveni ti ve.

²⁵ Ta eteai zie zoi naa zu gè feeni nà-botigε nui Zakabe ve, ve ti-memewolani ti gēni ná. Ta zeí ná eyesu đɔ, tiya-o, ti-lointi-yo, ta ti-mavofodaiti pε. Nà-botigε nui Davide ga zeí ti unda eyesu đɔ.

²⁶ Nà minazegezu ti ve, ga ziileigi ga ye ti ya eyesu do. Nà ti ze i vele beta, ge ti gaawoolo. Nà seizu padegai lo ti zaama, e ye na do.

²⁷ Sèizuvɛ ɖa ɖɛ ti zaama. Nà ɖɛ ga ta-ǴALAGI, ti ɖɛ ga nà-nuɓuseiti.

²⁸ Zɔɔma you ɔ̃ligiti ta suɔwɛ naazu ga na ɔ̃a gɛ ga Ɔɔɔɔ GALAGI, ta na Izilayele lo na-botii laawu, siegi zu seizu naɔgai losu la ti zaama, ɛ ye na ɔ̃a. » »

38

Gəge laaləfəma

¹ Ἰσοδοῖο GALAGI ὁδοῖοι πὸ, ἐ γε μὰ:

² «Da ve, zunui, ɖaavote Gɔge ma, Mesɛke ta Tuɖale nuiti ta-ɖundiɖi wolai, é Magɔge yooi zu, GALA gooi wo daalɔɖɔma,

³ è gɛ ma: Maliŋii Gooŋɔ GALAGI wooi gaa: <Wɛɛ, nà è laalɔŋma, Gooɛ, Meseke ta Tuɓale nuiti ta-ɗundiɗi wolai.

⁴ Nà kəlu ɖalagiti pilisu è-baalɔgaeiti ba, gè è zeɖe è-zeizuvɛ ga maaɖaai. Nà ɖɔi è la, è ɖula da-yooi va, da-o, da-ɖɔɖɔgiti-yo, sooiti ta soo ɖɔma nuiti ti maaɖiliai ga pagɔ, salavusu bulu golaiti, kɔɔɖɔ ɖɔlu zɛɖegiti ti ti ya ta boɖa zɔkpɔiti.

⁵ Pæelese zalavusuiti ta Etiyopi, ta Pute, ti pæ ta kœœŋŋ ŋœlu zœpœgiti seŋe ta kœlu wœœœŋgiti, ti li è volu.

⁶ Gomel yooi zu zalavusuiti, ta Bete-Togaalema geleiti, zooli gaabelazuve nu govezuve, naati ma bulugiti ta vile e volu, wo li, nubuse diligiti ta zunu mainmangaa.

⁷ « *Κεβελε δετει wo metu, è da maaθungi wo, da-o, bebει kulaai-yo, è ga ti leve nui.*

⁸ Su a góozana, kona mǎinmǎin tevega voluma, nà bo è ma niina ga è li è laale Izilaye le yooi wu. Su nubuseiti ti yega vulua kooi voluma, ta zeđe zou mǎinmǎin su, veti ti ɖeni náti,

ti gaale ba Izilayele gizeiti ma, ti yegai kelebalai zu eyesu sugooza. E zo ti gula folo ma zoma nubuse giligiti saama, ta zeini niina ziileigi zu ti-zeizuve.

⁹ Da-o, da-gɔɔɔgiti-yo, ta bebei wo yeezogai, wa laale ti wu, wo yei ti unga ege fiile wolai, wo vu ta-yooi zu ege tonabiingi é zooi maaɓidizu.

¹⁰ « Maligii Gooɔɔ GALAGI ge: Niima yeedegalai a zeelina, kisie mainmain ka ge è-gi su, da ge kigaizie jiti bosu.

¹¹ Da deve ga è laale ziilei nuiti bu, ti zeini ziileigi zu ta-yooi zu, sigi ge la ta-laaiti ma, kpo ge la nati, sɔɔ ge va ge ti va.

¹² Da vaazu devezu ga è toomai wo, è koozoganiiti sege. E laale nubuseiti bu ti zidai volu taa wolomaiti su niiti ti gologoloni kaite, ti gaaleai ba, ti gula zou giligiti su, ti toganiiti ta ani vagoiti sɔɔgai, ti zeini zou zaamave.

¹³ Saɓa ta Dedan nuiti, ta Taalasise yaaɔoiti, ta ta-gundigiiti ta ge è ma: Koozogani zo fai ga è niima gɔɔɔgi pe gaaleai ba ma ɓaa? Walii ta zanugi zede vai ga è vaai ma, è toganiiti sege, ta ani vagoiti, è koozogani mainmain golaiti gaale ba?»

¹⁴ «Da ve, zunui, GALA gooi wo, è ge Goge ma: «Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gaa: Koleve ga foloi na-nubuseiti, Izilayele nuiti ta zeini la ziileigi zu, da naa zuɓwe.

¹⁵ Da va, è zede da-yooi gɓemave, lekɓema nu gɓezuve, da ge salavusuiti untugo, ti gulaai zooi pe su, ti pe ti zeini sooiti koma, wa ge ga kooɔɔ golai nii gaaleai ba.

¹⁶ Da vaazu è laale Izilayele wu, na-nubuseiti, ege tonabiingi a da zooi maaɓidi. Eteai gaabelazuve ga naa a gee la. Na va ga de na-zooi laalɔɔma, ge dee ga zii giligiti ga na ga GALA. Ee Goge! Nii da zie su da de, na na-jadedai le ga tiye naa zu.

¹⁷ « Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gaa: Da ga ge da-vai woni, kaite sugooza, siegi zu ge boni la na-botige nuiti ma, Izilayele na-GALA goo wo nuiti, ga ti daazeeli kona mainmain daawu, ga na nui ta leve, è laale na-nubuseiti bu.

¹⁸ Naama voloi, yeei Goge vaazu la Izilayele yooi laalɔɔma, na-ziiɓaawanai loko ga leve,» Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gana.

¹⁹ « Na-ziiɓaawana wolai zu, na gonazu ga naama volo na, zou ɓali wolai ga Izilayele yooi jiiɓi.

²⁰ Kaleiti ti kpolodei wu, ta waniiti ti geezube, naa vee suaiti ba ti dɔɔi zu, ta kpokpo ganiiti ti zooi ga, ta nubuseiti ti eteai zu, ti pe ta ɓali gaazu ga duai. Gizeiti ta buse, fasaiti ti valivali, sigigiti pe ti vu ya zooi ma.

²¹ Na kooi maaloli Goge laalɔɔma na-gizeiti pe ma, na-salavusuiti ta ɔɔɔ vaa, ese ge da boɓa zɔkpai vu ɓɔla va,» Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gana.

²² « Na tukpo ga ge dɔɔ zeeɓei vee ba, ta zuwugaalevei. Na sabala tona wolai yei ma, sakɔtui bu, ge abu zeini ma, è galazu ga timinigi, naa ga zeeli na-salavusuiti ma, ta nubuse mainmainigiti ma ti polu.

²³ Uele gana na dee la ga zii giligiti pe ga na ga GALAGI ɓɔɔɔai ta jadedgai. Ta zuɓwe naazu ga na ga ge Gooɔɔ GALAGI.»

39

¹ «Da ve, zunui, GALA gooi wo Goge laalɔɔma, è ge ma: «Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gaa: Wele, na è laalɔɔma, Goge, Mesake ta Tubale nubuseiti ta-gundigi wolai.

² Na è gula da-yooi zu, ge li ga de, na è gula nu gɓezuve yooi gaabelazuve ga è li, è laale Izilayele gizeiti bu.

³ Na è zuloɓa, nii a ke è-gɓei ɓe da-meɓin va, è loo, da-meɓinti ti gula è-yeezai ga, ti loo.

⁴ Wa za Izilayele gizeiti ma, da-o, da-gɔɔɔgiti-yo, ta nubuseiti kpeini ti è volu. Na ɓe waniiti ba ta dɔɔ zuaiti, ti wo-ma voomaiti ke ga laamianigi.

⁵ Da za dɔɔ zaamave, mazɔɔ na ga kpɔɔai,» Maligii Gooɔɔ GALAGI wooi gana.

⁶ « «Nà abui lo Magoge yooi va, ta zie zaama yooiti ba, ti kaazu ga ta zeini ziileigi zu. Ta suɖwɛɛ naazu ga nà ɖa gè ga Gooɖo GALAGI.

⁷ « «Nà kɛ vele-o-vele, nà-nuɖuseiti, Izilaye nui, ti kwɛɛ vele jàdegai la, gè la mɔ ti yega ná, ti va baagɖa dàasei jàdegai ma. Zii giligiti ta suɖwɛɛ naazu ga nà ɖa gè ga Gooɖo GALAGI, Izilaye ná-GALA Nadegei.

⁸ Nii pɛ ka ɖɛ, ti laa ɖa zeeli, » Maligii Gooɖo GALAGI wooi ɖana. « «Foloi gè ná-fai woni, naa ɖa zeeli.

⁹ Izilaye nui ta ɖula ta-laaiti su, ta abui ɖaazo, ti ti zili nui ta-ɖooɖo zɔɔlaiti gala. Kooɖo ɖalu zɛpɛ koiti, ta ma wolaiti, naa vɛɛ mɛɛinti ta mɛɛn ɖaeiti ba, tukpɔiti ta kpɛɛinti, ta yɛ abui laazu ga tiye eyesu kona ɖɛfela.

¹⁰ Nui kpɛɛ la mɔ ɖɛa ba ga ti li kovii ɖalezu ɖoo zu, ti la mɔ gulua vɔga ɖoo zu, mazɔɔ niima ɖooɖo zɔɔlaiti ka ta ɖɛ abui laazu ga tiye. Ta loo naati ma, niiti ti looni ti ma, ti naati kɔligiti kula ti ya, niiti ti ti-ɖɔligiti kulani ti ya. » Maligii Gooɖo GALAGI wooi ɖana.

¹¹ « «Naama volo ná, nà maagulu bosuve ve Goge vɛ, Izilaye yooi zu, sieveaiti ta-nɛmɛi zu, Kpolode Wanai letemave, folo ɖulazu vele. Maagulu bosuve naa ɖa pelei leve sieveaiti tuɖo. Ná ɖa ta Goge maagulu ná, ta ná-bɛbɛ wolai, ta ná loli ga: Goge Ná-Bɛbɛi Ná-Nɛmɛi.

¹² Izilaye nui ta alu ɖɛfela ɖɛ ti va niima nuɖuseiti kpein maagulu, nii a kɛ ti zooi nade.

¹³ Ná yooɖozuve nuɖuseiti pɛ ta vɛɛ ti va maagulu vai zu. Toɖa ɖɛ ga ɖooɖula faa, voloi nà ɖooɖo wɔɔɔna la ti ɖaazu, » Maligii Gooɖo GALAGI wooi ɖana.

¹⁴ « «Alu ɖɛfelai naati poluma, ta zunui kula, ti ta-yeɛɖɛɖalɛ pɛ seɖe, ti ɖa leve zooi zu ná pɛ, ga ti ɖa nu voomaiti maagulu, zɔiti ti yegai laani zooi ma, nii a kɛ zooi ɖaa nade.

¹⁵ Ta zie zooi zu ná pɛ. Siegi zu ti taɖila ge nu ɖaeiti kaazu la, toɖa kotui zigɔ to ná ga poogi, zeɖe wɔ nui ta vaana, ti va ti zeɖe, ti ti maagulu Goge Ná-Bɛbɛi Ná-Nɛmɛi Zu.

¹⁶ Taa ta ɖa ɖɛ ná vɔɔ, ta daasei pɛɛ ga: Gamona, nii poluve ga: Bɛbɛi. Vele ɖana ta zooi gba la.»

¹⁷ «Da vɛ, zunui, Maligii Gooɖo GALAGI wooi ɖaa: Wɔniiti toli, ta ɖooɖo zuaiti, è ɖɛ ma: «A va, wo zeɖe mini-o-mini, wo ɖaale ba zalaɖai ma gè kulazu wo vɛ. Toɖa ɖɛɛzu ga zalaɖa wolai Izilaye ɖizeiti ma. Wa suai mi, wo ɖooɔ ga ɖamai.

¹⁸ Wa kooɖo ɖulubaiti ma zuai mi, wo etea ɖundiɖiiti ma ɖamai ɖoo, ti ɖulaai ga zalaɖai baala sineiti potogi zu, ta baala zivoiti, naa vɛɛ boli zineiti, ta nike zineiti ba ti wola lotɔai ga daamii Basan ɖizeiti ma.

¹⁹ Zalaɖai gè wo lolisu ma, wa gulɔi mi, é kula ɖɛ ga woye, wo ɖooɔ ga ɖamai, é wo zo eɖe ɖooi.

²⁰ Nà-fetii naa zu, wa daami wo, é kula ɖɛ, ga soo zuaiti, ta soo ɖize zalaɔusuiti, ta salaɔusuiti, ta kooɖo nui ma ziiti pɛ, » Maligii Gooɖo GALAGI wooi ɖana.

²¹ «Nà nà-lebiyai ɖula kelema zii giligiti gaazu ɖana. Ti pɛ ta pɛɛ vele nà ɖa nà-tukpɔi ɖaaleve la ga zobogi, é vile ti va.

²² E zo naama voloi ma, eyesu ɖo, Izilaye nui ta suɖwɛɛ naazu ga nà ɖa gè ga Gooɖo GALAGI, ta-GALAGI.»

Ezekiyele ná-kpɛɛti unsosuve

²³ «Zii giligiti zɔiti ta suɖwɛɛ ga Izilaye vɛɛyɛɖe ná-kotoi maavele ɖa ti ti ɖulani la zooi va, ta-woovaladai nii ti kɛɛni dàalɔɖoma. Gè voluaveni ti va, gè ti yɛ ná, ti lo ti zili nui zeezu, ga ti za koo zu ga boɖa zɔkpɔi.

²⁴ Gè ɖaazulooɖuni ti va, gè ti zo é zoloo ta-ɖooɖa vai ma ta ta-lo kologologiti.

²⁵ «Naa ɖa é ba, Maligii Gooɖo GALAGI wooi ɖaa: «Nà vaazu niina ga Zakɔbe ná-nui ti ti ɖulani zooi va, nà Izilaye nui pɛ maawɔingɔ, nà-ziizoolɛi ɖa ɖɛ ga unfemai ve nà-nadedai vɛ.

²⁶ Siɛgi zu ti ɔ̃i ge loozu la ta-woovaladai kpein su, niiti ti ti ɔ̃ɛni d̃aalɔ̃ɔma, nɛi gɛ ga Ɔɔɔɔ GALAGI, ta unfe naazu, ta ɔ̃ena zeini ti-ɔ̃ɔɔ yooi zu, ziileigi zu.

²⁷ Ña ɔ̃aana ga tiye ta-yooi zu, gɛ ti ɔ̃ula ti zili nuiti ta-yooiti su, ti maavele ɔ̃a ña dɛɛ la ga zii m̃ainm̃ain ga ña ga GALA ɲadegai.

²⁸ Tiya ɔ̃ɔɔɔ ta suɔ̃wɛɛ naazu ga ña ɔ̃a gɛ ga Ɔɔɔɔ GALAGI, ta-ƆALAGI, ña ɔ̃a gɛ ɔ̃ɛni ga k̃ɔɔvelai zii ɔ̃iligiti saama, naa ɔ̃olu gɛ ti ɔ̃aalɛa ba, gɛ ɔ̃a ga tiye ta-yooi zu, gɛ la tanɔ̃pɛ zɛga ña.

²⁹ Eyɛsu pɛ gɛ la m̃a ɔ̃oluavega Izilaye le nuiti ba, siɛgi zu gɛ ña-zenvui veezu la ti ɔ̃ɛ, » » Malig̃ii Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔ̃ana.

GALA Sei Uɛɛ Niinei Ma Ɔulakɛɛmai

40

(40:14—48:35)

¹ Yeeɔ̃ɔ̃galai gi ɔ̃ɛni la Babilɔ̃ne, naama ɔ̃ona ɔ̃uufelegɔ maazu l̃ɔ̃lusiei (25), alu m̃ɔ̃ungi ma volo puug̃ɔi ma, kona puug̃ɔ maazu naanig̃ɔi (14) laaɔ̃baai ma Zeluzalɛme taai zoga ɔ̃oluma, Ɔɔɔɔ GALAGI zɛbɛi yeini m̃a, ɛ li ga ze munu.

² Kulakɛɛmai zu nii gɛ s̃ɔ̃ɔni GALA zea, ɛ liini ga ze Izilaye le yooi zu, ɛ t̃ɔ̃ gize ɔ̃aaɔ̃ooza golai maazuɔ̃ɛ, nu yeezazu ɔ̃elei pɛɛiti ti ɔ̃ɛni ña, eɔ̃ɛ taai.

³ E liini ga ze ñaɔ̃ɛ, gɛ zunui ta ɔ̃aani, kɛɛlei ɔ̃ɛai eɔ̃ɛ k̃ɔ̃lu ɔ̃ɔ̃igi ɔ̃ɛɛɛɛ. Geze ɔ̃alui ta seeli kpakui ɔ̃ɛni zoni zea, k̃ɔ̃ɔ bo fai ma. E ɔ̃ɛni loni sig̃idavɛ ɔ̃ɔ̃bavɛ.

⁴ Zunui naa ɔ̃ɛni m̃a: «Da ɔ̃ɛ, zunui, ɔ̃aaɔ̃uzɛgɛ ma, ɛ wɛɛ, ɛ woilo! Ɔida nii wu ga pag̃ɔ, nii gɛ ɔ̃aazu d̃ɛɛzu ga dɛ, maz̃ɔ̃ɔ GALA paaɛ ga dɛ ɔ̃ɛ nii a kɛ ɛ naama vaiti ka. Nii kpein ɛ ka, da ti zuɔ̃ɔulazu Izilaye le nuiti ma.»

Koizuvɛ ta ma sig̃idavɛti

⁵ Nii gɛ pɛtɛni ña ɔ̃ɛni ga, sig̃igi ɔ̃akuni GALA sei ɔ̃ɛɛi ma lɛkpɛmavɛti pɛ. Seeli kpakui ɔ̃ɛni zoni zea, nii s̃ɔ̃ligi ɔ̃ɛni ga zeezakpa l̃ɔ̃zita. Zeezakpai ɔ̃ilagilagi ɔ̃oozani ga zeelo gila ɛ leve zeezakpa w̃ɔ̃ɔmai ɔ̃a. E pɛɛi ɔ̃ɔ̃gi ɔ̃ɔ̃ɔni, naa ɔ̃ɛ ga seeli kpaku ɔ̃ila, ta s̃ɔ̃ligi ɔ̃ɛ ga seeli kpaku ɔ̃ila.

⁶ E liini sig̃idavɛ ɛ folo ɔ̃ulazu ɔ̃ɛɛi, ɛ lɛɛni nu lɛɛzuɔ̃ɛ, ɛ nu ɔ̃ɔ̃ɔ losuvɛ ɔ̃ɔ̃ɔni sig̃idavɛ, naa ɔ̃ɔ̃mavɛ ɔ̃ɛni ga seeli kpaku ɔ̃ilagi z̃ɔ̃ligi.

⁷ Pɛɛ goi ɔ̃ilagilagi ɔ̃ɛni ga seeli kpaku ɔ̃ilagi z̃ɔ̃ligi, kogi ta sakpai. Zeelo d̃ɔ̃ɔlug̃ɔ naa ɔ̃a ɛ ɔ̃ɛni ga sig̃igi ti ỹɔ̃ɔzuɔ̃ɛ. Sig̃idavɛ, ɛ zo tɛɛ wosuvɛ ɛ li koozuɔ̃ɛ, naa ɔ̃ɛni ga seeli kpaku ɔ̃ilagi z̃ɔ̃ligi.

⁸ Zunui tɛɛ wosuvɛ ɔ̃ɔ̃ɔni.

⁹ E ɔ̃ɛni ga zeezakpa l̃ɔ̃sava. Kpɛdɛ feleg̃ɔiti gaag̃ilini ga zeezakpa feleg̃ɔ, ti ɔ̃ilagilagiti. Tɛɛ wosuvɛ naa maabug̃ani GALA sei ɔ̃ɛɛi ɔ̃a.

¹⁰ Pɛɛ go l̃ɔ̃zitai naati ti ɔ̃ɛni sig̃idavɛ folo ɔ̃ulazu ɔ̃ɛɛi, ti ɔ̃ɛni tie ñɔ. Da ɔ̃ena lɛa, savag̃ɔ z̃ɔ̃ɔla ɔ̃ɛɛ, savag̃ɔ z̃ɔ̃ɔla ɔ̃ɛɛ. Kpɛdɛgiti ti ɔ̃ɛni tie ñɔ, ña zeizu ɔ̃ilagilagi pɛ.

¹¹ Zunui sig̃idavɛ ɔ̃ɔ̃ɔni, ɛ ɔ̃ɛni ga zeezakpa puug̃ɔ, sakpai ɔ̃ɛni ga zeezakpa puug̃ɔ maazu savag̃ɔ (13).

¹² Pɛɛ goiti daavɛ, ti ɔ̃ɛni ga seki naanigi, zeezakpa l̃ɔ̃zita, nu z̃iɛzuɔ̃ɛti z̃ɔ̃ɔzuɔ̃ɛti ti loni ɛ lɛ ɛ ɔ̃wɛ zeezakpa ɔ̃ila ba.

¹³ Naa ɔ̃olu ɛ sig̃idavɛti kogiti k̃ɔ̃ɔni, ɛ zo z̃ɔ̃i bogi ma, ɛ li z̃ɔ̃i bogi zu, ɛ zo ti-laavɛti ma ti leteni ɔ̃ɔ̃ɔ ma, naa ɔ̃ɛni ga zeezakpa ɔ̃uufeleg̃ɔ maazu l̃ɔ̃lug̃ɔ (25).

¹⁴ Zeñɔ ɔ̃ana ɛ kɛɛni la ga kpɛdɛgiti: zeezakpa ɔ̃uul̃ɔ̃zita (60). GALA sei ɔ̃ɛɛi ma ɔ̃ɔi wolai ɔ̃akuni tɛɛ wosuvɛ t̃ɔ̃na ma.

¹⁵ E zo sig̃idavɛ ma nu lɛɛzuɔ̃ɛ, ɛ zeeli tɛɛ wosuvɛ ma, koozuɔ̃ɛ ɛ ɔ̃ɛni ga zeezakpa ɔ̃uul̃ɔ̃lug̃ɔ (50).

¹⁶ Giliyaze feneteleiti ti ɣeni pɛle goiti ta ma ɓeɗegiti ba, daa ɗa lao koozu vele, kpogi maagoolii zu, zenɔ ɣana ɛ ɣeni la ga tɛɛ wosuɓe feneteleiti ti ɣakuni ma, daa ɗa lao ga koozu vele. Doo wului maaniinigi ɣeni kpɛɗegi ɣilagilagi pɛ ma.

¹⁷ Zunui liini ga ze GALA sei vele ma ɣoi wolai zu. Koizube naa ziɛni, maagooli ga pɛle vuusavago (30).

¹⁸ Zooi maave pɛ ka naa ziɛni, ɛ ɣaku sigɗaveti gilagilagi pɛ ma, ɛ zoloo naa zakpai ma. Naa ɣaayeini ɛ leve koizube ɣoozuɓe va.

¹⁹ Zunui koizube lieɣi ɣɔɣɔni, ɛ zo sigɗa mɔungi ma, ɛ zeeli koi zaamave ma zigigi ma, ɛ su vele, ɛ ɣe ga zeezakpa ungila (100). Folo ɣulazu vele gelei ɣana. Nii pilegai lekɓemave nu ɣubezu vele va:

²⁰ E kpogi zakpai ta kogi ɣɔɣɔni, nii gaavotegai lekɓemave nu ɣubezu vele ma, koi wolai zu.

²¹ Pɛle goi ɣeni ga dɔzita, savago zɔɔla vele, savago zɔɔla vele nu ziezuɓe. Kpɛɗegiti ta tɛɛ wosuɓe ti ɣeni ga lie, eɣevelei nɔ folo ɣulazu vele zigɗave ɣeni la. Tɛɛ wosuɓe zakpai ɣeni ga zeezakpa vuulɔɔlugo (50), kogi ɣe ga zeezakpa vuufelego maazu ɔɔlugo (25).

²² Ná-feneteleiti ta tɛɛ wosuɓe, ta ná-doo wulu maaniinigiti, ti pɛ ti zolooni ɓɔɣo ma, eɣevelei nɔ zɔɔma zigɗave ɣeni la, ɛ folo ɣulazu vele. Nu ɣɔɣo losube ɣeni lofela nu leezeɓe, naati kakalaveti, tɛɛ wosuɓe ɣeni ná.

²³ Sigɗave ta leteni nu ɣubezuɓe ma ɓogi ma, ɛ lo koi ɣoozuɓe zigigi va, eɣevelei nɔ ɛ ɣeni la ga folo ɣulazu vele gelei. Zunui sigɗaveti zɔɣzuɓe ɣɔɣɔni, ɛ ɣe ga zeezakpa ungila (100).

²⁴ Naa volu, ɛ liini ga ze nu yeezazuɓe, gɛ sigɗa ɣila kaani ná. E ma ɓeɗegiti kɔɣɔni, ta ma lee wosuɓe, ti pɛ ti zolooni ɓɔɣo ma ta zɔiti.

²⁵ Feneteleiti ti ɣakuni sigɗave tɔna ma, ta tɛɛ wosuɓe, ti ɣulaai ga zɔiti nɔ, ti-lieɣi ɣeni ɣana ɓalaa, tɛɛ wosuɓe naa zɔligi ɣeni ga zeezakpa vuulɔɔlugo (50), kogi zeezakpa vuufelego maazu ɔɔlugo (25).

²⁶ Nu ɣɔɣo losube ɣeni lofela nu leezeɓe, naati kakalaveti, tɛɛ wosuɓe ɣeni ná. Pɛle ɣoozuɓe tɔna, doo wului maaniinigi ɣeni ná segeai kpɛɗegiti ma, nu ɣakama felegoiti.

²⁷ Koi ɣoozuɓe zigɗave ɣeni ba nu yeezazuɓe. Zunui kɔɣɔni woni nu yeezazuɓe zigɗa felegoiti zɔɣzuɓe, ɛ ɣeni ga zeezakpa ungila (100).

Koi zaamave ta ma zigɗaveti

²⁸ Naa volu, ɛ leeni ga ze koi zaamave ga nu yeezazu vele zigɗa vele, ɛ sigɗave naa ɣɔɣɔni, ti ɣeni tie nɔ ta zɔiti.

²⁹ Pɛle goiti, ta ná-kpɛɗegiti, ta ma lee wosuɓe ti ɣeni tie nɔ ta zɔiti. Feneteleiti ti ɣeni pɛlei va, ti ɣaku ma. Tɛɛ wosuɓe zakpai ɣeni ga zeezakpa vuulɔɔlugo (50), kogi ɣe ga zeezakpa vuufelego maazu ɔɔlugo (25).

³⁰ Tɛɛ wosuɓeti ti ɣakuni ma, sakpai ga zeezakpa vuufelego maazu ɔɔlugo (25), kogi ɣe ga zeezakpa ɔɔlugo.

³¹ Tɛɛ wosuɓe ɣaavoteni koi wolai ma. Doo wului maaniinigi ɣeni kpɛɗegiti ma. Nu ɣɔɣo losube ɣeni ɔsava, nu leezeɓe.

³² Zunui liini ga ze, gi lo folo ɣulazu vele zigɗave, gi li koi zaamave. E sigɗave ɣɔɣɔni, ti ɣeni tie nɔ ta zɔiti.

³³ Pɛle goiti, ta ná-kpɛɗegiti, ta ma lee wosuɓe ti ɣeni tie nɔ ta zɔiti. Feneteleiti ti ɣeni pɛlei va, ti ɣaku ma. Tɛɛ wosuɓe zakpai ɣeni ga zeezakpa vuulɔɔlugo (50), kogi ɣe ga zeezakpa vuufelego maazu ɔɔlugo (25).

³⁴ Tɛɛ wosuɓe ɣaavoteni koi wolai ma. Naa ɣakama felego pɛ doo wului maaniinigi ɣeni kpɛɗegiti ma. Nu ɣɔɣo losube ɣeni ɔsava, nu leezeɓe.

³⁵ E liini ga ze nu ɣubezuɓe ma zigɗa vele. E kɔɣɔni woni, ti ɣeni tie nɔ ta zɔiti.

³⁶ Ná-pɛɛ goiti ti ɣɛni ná, ta ná-kpɛɖɛgiti, ta ná-tɛɛ wosuɔɔ. Fɛnɛtɛɛɛi ɣɛni ba, é ɣaku ma. Sakpai ɣɛni ga zeezakpa ɔuulɔɔlugo (50), kogi ɣɛ ga zeezakpa ɔuufelego maazu ɔɔlugo (25).

³⁷ Tɛɛ wosuɔɔ ɣaavoteni koi wolai ma. Naa ɣakama felegoɔi pɛ dɔɔ wului maaniinigi ɣɛni kpɛɖɛgiti ma. Nu ɣɔɣɔ losuɔɔ ɣɛni ɔsava, nu lɛɛzuɔɔ.

³⁸ Pɛɛɛi ta laa ɣɛni laosu sigɔɔɔɔɔɔ ma bɛɖɛgiti zɔɣɔzuɔɔ. Miná ɣa nuiti ti ɣɛni gala zalaɣaiti gbazu ná.

³⁹ Tɛɛ wosuɔɔ naa laaɔɔ, taɔali felego ɣɛni ná, taɔali felego ɣɛ zɔɔla velei, naama laɔaliiti ka ti ɣɛni zalaɣa zuaiti paazu ga, gala zalaɣaiti, ta koto gba zalaɣaiti, ta faazuɔɔɔɔ zalaɣaiti.

⁴⁰ Taɔali naanigo ɣɛni tɛɛ wosuɔɔ voluvelei. Siɛgi zu nu liizu la nu ɣɔɔɔɔɔɔ velei zifida velei, nu ɣɛni taɔali velefɛlegiti kaazu, nu ɣakama felegoiti.

⁴¹ Taɔali ɔsava ɣa ti ɣɛni zalaɣa zuaiti paazu ga, naanigo ɣɛni sigɔɔɔɔɔɔ zɔɔla velei, naanigo ɣɛ zɔɔla velei.

⁴² Taɔali naanigo ɣɛni ná volu, ti ga zeki naani kpugagi, ti-zakpai ta ti-ɣogi ga zeezakpa ɣila ta tukpɛ, sɔligi ɣɛ ga zeezakpa ɣila. Ti bɛɛɛni ga kɔtu zaɣaai, ti ɣɛni ná gala zalaɣaiti faa ma. Ti ɣɛni sɔɔlaiti puuzu ti ɣa, niiti ti bɛna gala zalaɣaiti ta zalaɣa ɣiligiti kɔɔaaleve la.

⁴³ Ti zeelo gila pɛɛzu yɛɣɛi bɛɛɛni, taɔaliiti daaɔɔɔɔɔɔti koozu velei ti kaku ma. Zalaɣa zuaiti ti ɣɛni ɔuuzu taɔaliiti ga.

⁴⁴ Zunui liini ga ze koi zaamaɔɔ, kpogi voluvelei, guye zɔɣoiti ta-veɛɛiti ti ɣɛni ná, gila ge ɣɛni nu ɣɔɔɔɔɔɔ velei zifidaɔɔ, gaavotegai nu yeezazu velei, zɔi ɣɛni nu yeezazu velei zifidaɔɔ, gaavotegai nu ɣɔɔɔɔɔɔ velei.

⁴⁵ Zunui ɣɛni mɔ: «Niima veɛi gaavotegai nu yeezazu velei, naa maɛni zalaɣa ɣula nuiti bɛ ti botii ɣɛɛzu GALA sei veɛi wu.

⁴⁶ Tama, pɛɛi niima gaavotegai nu ɣɔɔɔɔɔɔ velei, naa maɛni zalaɣa ɣula nuiti bɛ ti ɣaabaazu zalaɣa ɣulazuɔɔ ma. Naati ka ti ga Sadɔke ná-doun zunuiti, Levi mavofodaiti saama, niiti ti maaɔɔɣazu ɣɔɣɔ GALAGI va, ti da boti ɣɛ bɛ.»

GALA sei veɛi ma ɣazavigi

⁴⁷ Zunui koi zaamaɔɔ ɣɔɣɔni, é ɣɛni ga zeezakpa ungila (100), kogi ɣɛni ga zeezakpa ungila (100), é ɣɛ ga seki naanigi. Zalaɣa ɣulazuɔɔ ɣɛni GALA sei veɛi laaɔɔ.

⁴⁸ E liini ga ze tɛɛ wosuɔɔ GALA sei veɛi wu. E sigɔɔɔɔɔɔ ma bɛɖɛgiti kɔɣɔni, ti ɣaagɔlini ga zeezakpa ɔɔlugo. Ti ɣilagilagiti, nu lɛɛzuɔɔ ɣogi ɣɛni ga zeezakpa puugo maazu naanigo. Nu lɛɛzuɔɔ ma zifigiti gaagɔlini ga zeezakpa zavaɔaɔ.

⁴⁹ Tɛɛ wosuɔɔ zakpai ɣɛni ga zeezakpa ɔuufelego (20), kogi ɣɛ ga zeezakpa puugo maazu felego (12). Nu ɣɔɣɔ losuɔɔ ɣɛni ga puugo, nu lɛɛzuɔɔ. Kpɛɛ felego ɣɛni loni nu lɛɛzuɔɔ, zɔi zɔɔla velei, zɔi zɔɔla velei.

41

¹ Zunui liini ga ze naazu GALA sei veɛi ma veɛi wolai wu, é kpɛɖɛgiti kɔɣɔni ná, gaagɔlini ga zeezakpa ɔzita, kakamaɔɔ ɣilagilagi pɛ.

² Nu lɛɛzuɔɔ ɣɛni ga zeezakpa puugo, nu lɛɛzuɔɔ ma zifigiti gaagɔlini ga zeezakpa ɔɔlugo. Pɛɛwuuɔɔ bɔɣɔi zakpai ɣɛni ga zeezakpa ɔuunaanigo (40), kogi ɣɛ ga zeezakpa ɔuufelego (20).

³ E lɛɛni pɛɛ ɣɔɔzuɔɔ, é pɛɛlaɔɔ ma bɛɖɛgiti kɔɣɔni, ti ɣɛni ga zeezakpa felego, pɛɛlaɔɔ ɣogi ɣɛni ga zeezakpa ɔzita, nu lɛɛzuɔɔ ɣogi ɣɛni ga zeezakpa ɔfɛla.

⁴ E pɛɛwuuɔɔ bɔɣɔi ɣɔɣɔni, sakpai ɣɛ ga zeezakpa ɔuufelego, kogi zeezakpa ɔuufelego. E ɣɛni mɔ, vɛ ɣa ná ga: «Ada naɔɔɔa wolai.»

⁵ Zunui GALA sei veɛi ma zifigi ɣaavɛ ɣɔɣɔni, gaagɔlini ga zeezakpa ɔzita. Ti pɛɛ goiti toni gaavɛ, é ɣaku ma, ti ga zeezakpa naanigo ti ɣilagilagi.

⁶ Sangaso savagɔ ɣɛni ná, ti ɣilagilagi su ga puuzavasava (30), ti voluzeidai sigigi va, GALA sei vɛlɛi maɔɣoolii zu, nii a kɛ ti mina zeɪ GALA sei vɛlɛi ma zigigi ɔɔɣɔi va.

⁷ Nu lɛɛ laa ɣilagila è zeɣe zɔɔma zangasoɪ zu, è lati è lɛ zɔɪ zu, pɛlɛ goiti ti gaawɔɔlɔni ga maazu vɛlɛi, é ɣaku GALA sei vɛlɛi ma. Pɛlɛi zuwɔɔlɔni ga maazu vɛlɛi. Nu ɣɛni lɛɛzu sangasoɪ ɣa, è zeɣe buu vɛlɛi, è leve zaamazuvɛ, è lɛ maazuvɛ.

⁸ Gè pɛtɛni ɓalaa ga GALA sei vɛlɛi maɔɣoolii zu, dooɣo bosuvɛ wuzɛɣɛni ná pɛlɛ goiti buuvɛ niiti ti-zakpai ɣɛni ga zeezakpa lɔzita lɔzita.

⁹ Pɛlɛ goiti poluvɛ sigigi ɣa, miná ɣaagilini ga zeezakpa lɔɔlugo. Pɛlɛi é yɛni sugalagai é lo GALA sei vɛlɛi va,

¹⁰ ti yɔɣɔzu ta zɔɔma vɛlɛiti é ɣɛni ga zeezakpa vuufelegɔ (20), é ɣaku GALA sei vɛlɛi ma.

¹¹ Pɛlɛ goiti daavɛ ɣɛni ga felefele, ti zɔɣɔ nu ziezuvɛ ma, gilagi ɣɛni nu ɣɔvɛzuvɛ, gilagi ɣɛ nu yeezazuvɛ. Nu ziezuvɛ ɣɛni ga zeezakpa lɔɔlugo, é ɣaku ma ná pɛ.

¹² Pɛlɛi ta ɣɛni lɔni folo liizu vɛlɛi, gaavotegai koizuvɛ ma, sakpai ɣɛni ga zeezakpa vuutaavuugɔ (90), kogi ɣɛ ga zeezakpa vuulɔfela (70). Pɛlɛi ɔɔɣɔi ɣaagilini ga zeezakpa lɔɔlugo.

¹³ Zunui GALA sei vɛlɛi ɣɔɣɔni, é ɣɛni ga zeezakpa ungila (100). Koi, ta pɛlɛi, ta sigigiti, ti zakpai ɣɛni ga zeezakpa ungila (100).

¹⁴ Pɛlɛi ɣaavotesu vɛlɛi, ta koizuvɛ é lo folo ɣulazu vɛlɛi va, miná ɣogi ɣɛni ga zeezakpa ungila (100).

¹⁵ Zunui pɛlɛi zakpai ɣɔɣɔni, koizuvɛ ɣɔbavɛ é voluzuvɛ, ta nu ziezuvɛti ti naa yɔɣɔzuvɛti, é ɣɛni ga zeezakpa ungila (100).

Pɛlɛ wolai é koozuvɛ, ta tɛɛ wosuvɛti,

¹⁶ ta pɛlɛlavɛti, ta fenɛtɛlɛiti ti ga giliyazegiti, ta dooɣo bosuvɛti é ɣaku ma, sangaso savagɔi pɛ su, gului vɛɛni ti pɛ maavɛ, é zo zooi ma, é lɛ, é zeɪ fenɛtɛlɛiti ba. Gulu zɛvɛi ɣɛni laani fenɛtɛlɛiti maavɛ.

¹⁷ GALA sei vɛlɛi maavɛ, ta koozuvɛ, é zo kpogi ma nu lɛɛzuvɛ, é zeeli pɛlɛ ɣoozuvɛ,

¹⁸ ti ná pɛ maavelupɛluni ga dɔɔ wuluiti ta seelubɛinti maaniinigiti, ti zɔɣɔzu ɣɛ ti va. Seelubɛn ɣilagilagi ɣaazuvɛ ɣɛni ba fele,

¹⁹ nuɓuse ɣaazuvɛ, naa ɣaavoteni dɔɔ wului ma, zala ɣaazuvɛ, naa ɣaavoteni zɔɔla vɛlɛi zɔɔma lɔɔ wului ma. Zenɔ ɣana é ɣɛɛni la, é ɣaku GALA sei vɛlɛi ma.

²⁰ E zo zooi ma, é lɛ kpogi maazuvɛ, seelubɛinti ta dɔɔ wuluiti maaniinigiti ka ti ɣɛni GALA sei vɛlɛi maavɛ.

²¹ GALA sei vɛlɛi laavɛti ma laamasagiti ti ɣɛni ga seki naanigiti. Ada naɔdegai ɣakalavɛ, nu ɣɛni anii ta ɣaazu ná, kulaai ga

²² zalaɣa ɣulazuvɛ é ga gului, gaagɔozaai ga zeezakpa savagɔ, kogi ga zeezakpa felegɔ. Goizuvɛti ta kɔɣɔi ta koozuvɛti, ti ɣɛni ga gului. Zunui ɣɛni ma: «Taɓalii ɣa é Gɔoɣɔ GALAGI ɣakalavɛ.»

²³ Pɛlɛ wolai ta ada naɔtega wolai, kpo felefelegi ɣa é ɣɛni naati da.

²⁴ Pɛlɛlavɛ naati pɛ, kpogi ɣɛni ti la ga felegɔ, ti ɗa zie su.

²⁵ Ti seelubɛinti ta dɔɔ wuluiti maaniinigi zaɣani ga yeei GALA sei vɛlɛi ma ɓogiti ma, eɣɛvɛlɛi nɔ ti kɛɛni la pɛlɛi ɣoozuvɛ. Poluvelei, kavagi ɣɛni ná ga gului, gaavotegai tɛɛ wosuvɛ ma.

²⁶ Giliyaze venɛtɛlɛiti kakamavɛti, ta tɛɛ wosuvɛ, dɔɔ wului maaniinigi ɣɛni ti ma ná pɛ, ta pɛlɛ wolai ma, ta kavagiti maavɛ.

42

Zalaɣa ɣula nuiti ta-vɛlɛiti

¹ Zunui liini ga ze koi wolai vɔ pɛlɛi, pɛlɛ goi naati pɔ bɛ niiti ti nu ɣɔvɛzu vɛlɛi, ti ɣaavotegai koi wolai ma ta pɛlɛi ma é GALA sei vɛlɛi voluvɛ.

² Naama vele logai é nu góvèzuve, sakpai gá ga zeezakpa ungila, kogi gè ga zeezakpa vuulólugó.

³ Gaavoteni nu ziezuvè ma, ga zeezakpa vuufelegó, é gaku GALA sei veleí ma, zóola veleí, é zeini koi wolai va naa ziaai. Pèlè goiti ti gèni ná, ti loni bógó maazu ga sangaso savagó.

⁴ Pèlè goiti kakalavè, koi zaamavè veleí, nu ziezuvè yèni ná, kogi ga zeezakpa puugó, sakpai ga zeezakpa ungila (100). Nu gèni lèezu bu ga nu góvèzu veleí.

⁵ Sangasoi ma zeiga zavasiei ma veleiti buu la gèni baagóni ga buu vele gele felegóiti kévele. Tózei ti yógózu veleiti ti zuwólóni, é leve buu vele gele felegóiti tónóiti ba.

⁶ Sangasoi gèni ga sava, kéle kpèdè ge la gèni ti wu, egèvelei koizuvè ma bédégiti ti gèni la. Naa maavele ma, é zo zoi ma, é lè, maazuvè vele góozuvèti ti lóni, ti leve buuvè geleí va ta zaamazu geleí.

⁷ Voluzu vele zígígi gaavotegai koi wolai ma, pèlèti poluzeidai ba, sakpai gèni ga zeezakpa vuulólugó.

⁸ Mazóló vè pèlèti ti loni ná, ti gáavotegai koi wolai ma, miná zóligó pè kpóga gèni ga zeezakpa vuulólugó, tama, GALA sei veleí vó pelei, vè pèlèti ti loni ná, miná zóligó pè kpóga gèni ga zeezakpa ungila.

⁹ Pèlè naati buuvè, folo gúlazu veleí, nu lèezuvè gèni ná, nii dá zegèzu ga koi wolai vó pelei.

¹⁰ Nu lèezuvè gèni koi ma zígígi gógi ma.

Nu yeezazu veleí, pèlèti ti gèni miná, ti gáavotegai koizuvè ma ta pèlè ma, é GALA sei veleí voluvè.

¹¹ Nu ziezuvè gèni ti gákalavè. Egèvelei nò zóoma veleiti ti la nu góvèzu veleí, ti pè ti-gazavi pelei bóni, ti-zakpaiti ta ti-gógiti, ta ti lo pelei, ta nu lèezuvèti ta nu gúlazuvèti.

¹² Zénó gána nu yeezazuvè ma veleiti ma bógiti ti gèni la. Daavè gèni nu lèezuvè, gaavote kpaamaazu zígígi ma. Nu gèni lèezu ná ga folo gúlazu veleí.

¹³ Zunui gèni mà: «Pèlè goiti ti nu góvèzuve ta nu yeezazuvè, ti gáavotegai koizuvè ma, ta ga pèlè nadegaiti. Mazóló miná gá Góogó GALAGI ná-zalaḡa gúla nuiti ta dá lè ná, ti dá ani nadegaiti mi ná. Ná gá maanèai ti ani nadega wolaiti pu ná: vèbè zalaḡaiti, ta koto gba zalaḡai, ta faazuḡètè zalaḡai, mazóló adavè tɛi nadegè.

¹⁴ Siégí zu zalaḡa gúla nuiti ti lèezu la ada nadegai, ti la zooga ti va gúla koi wolai zu, kèni ti seḡei naati pu pèlè wu, niiti ti botii gèezu ga tiye Maligíi vè, mazóló seḡei naati nadegè. Ta tagiligaa loo góba, aisa ti va gúla, ti va li vè nuḡuseiti ti vuuni ná.»

Sígígi é koi ma naa góḡo fai

¹⁵ Zunui begai ma ga GALA sei veleí ma góizuvè ma veleiti kóḡo, é gúlani ga ze folo gúlazu veleí ma zígídavè, é poluvè pè kóḡoni é gaku ma.

¹⁶ E kóḡogi woni ga kóḡo bo seeli kpakui é gèni zea, é kaani ga folo gúlazu veleí zakpai gèni ga zeezakpa undólugó (500).

¹⁷ E nu góvèzu veleí góḡoni ga kóḡo bo kpakui, é gè ga zeezakpa undólugó (500).

¹⁸ E nu yeezazu veleí góḡoni ga kóḡo bo kpakui, é gè ga zeezakpa undólugó (500).

¹⁹ E folo liizu veleí góḡoni ga kóḡo bo kpakui, é gè ga zeezakpa undólugó (500).

²⁰ E sígígi gákama naanigóiti pè kóḡoni, nii é gákuni GALA sei veleí ma, sígígi gèni ga seki naanigi, sakpai gè ga zeezakpa undólugó (500), kogi zeezakpa undólugó (500). Naa gá é ada nadegai ti zeeḡaaḡwèni ta vè èsè pè ge gèni vuuzu ná.

43

Góogó GALAGI galema vai volu sei veleí wu

¹ Zunui liini ga ze folo gúlazu vele zígídavè.

² Welé, Izilayele ná-GALAGI ná-lebiyai ġeni volozu, é da va, é zeġe folo ġulazu velel. Maalugi ġeni eġe zie wolaa ta ġe zulusu, é eteai zu ġeni kala ga ná-lebiyai ma zezei.

³Kulakɛləmai nii ɖulani ga zoiti niiti gɛ ti ɖaani ta siegiti su GALA ge vaani la Zeluzalɛme ɖologolosu, nà la ɖena zie wolai Keɓaal laaυɛ. Gɛ looni, gɛ laaυɛɛ zooi ma.

⁴ Gɔɔɔɔ GALAGI ná-lɛbiyai ɣɛni volozu, é ɔa lɛ GALA sei vɛlɛi wu ga folo ɣulazu vɛlɛ ziqida vɛlɛi.

⁵ GALA Zenvui bűzedeni zooi ma, é li ga ze koi zaamaue. Wελε, Γοογο GALAGI ná-lebiyai é volozu, naa GALA sei vελεi wuulaaveni.

⁶ Gè nui ta woomenini, é da 60ε pè, GALA sei vɛɛi wu munu, tama zunui é loni tùgɔ, naa ɖɛni nɔ kɔbavɛ.

⁷ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni mɔ: «Da ve, zunui, ve ɔa nɔ ga nɔ-masa kpɔkpɔgi vilesuve, nɔ ɔa nɔ ɔɔɔɔuve vee nɔ mee. Nɔ zeɪ nɔ Izilayeɛle nuɔuseiti saama eyesu ɔɔ. Izilayeɛle nuɔuseiti, ɔaa ta-masagiti, ti la mɔ ɔaaɔɔɔɔɔɔ dɔaseɪ nɔdegai ma ga ta-ɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ, ɔaa ta-masagiti ma voomaiti ti laani ta-zalaɔa ɔɔɔɔ adaveti.

⁸ Ti ta-masa peleti ta ma velela laamasagiti toni GALA sei velel jobave, keni sigi koi no ga e na-pelei ta tonoti zogzu. Ti baagulanani daasei nadegai ma ga kəzəba vaiti ti ti gēeni. Naa ga e kēeni, nā-zigaawanai zu, gē ti-ma zuwu gaaleveni.

⁹ Niizu ta ta-gologolo faiti maagooza bà niina, ta ta-masagiti ma voomaiti, nà yε zeini ti zaama eyεsu ɔ̃.

¹⁰ «Da ve, zunui, GALA sei vɛɛi ɟɛvelei pɛ dɛɛ ga Izilayele nuiti. Ti unfe ga ta-ɟotoiti, ti pelei lo pelei ma ɟazavigi vɛɟɛɛɛɟɛɟɛɛ.

¹¹ Ni gaamazɔ ta unfena ga keewotii kpein ti keeni, GALA sei velei lo pelei ma gɔzavigi le ga tiye, peleti gaagwee velei, nu leezuveti, ta nu gulazuveti, ma gɔzavigiti pe vɔɔma. Ti pe dee ga sevei, ɛ togiti da ti gaazu, ta deveiti maanɛai ti da zie ga tiye, naa ga a ke ti vile ti volu, ti zie ga tiye.

¹² GALA sei vɛɛi ma lɔ golai ɖana, vɛ kpein ná ɖakugai GALA sei vɛɛi ma gize unmaɓɛ, à mináti deve ga ada naɖega wolai. Ungo, GALA sei vɛɛi ma lɔgi ɖana.»

Zalaqfa qulazuve ta zalaqaiti

¹³ «Wele zalaɗa ɗulazuwe ma ɗɗɗɗɗi ɗa é ɗeni ga nii, feai é zoloo zeezakpa wolai ma, naa voluwe ɗa ga zeezakpa ɗilagilagi ta loge da ga zeelo gilagila. Zefei é wɔɔni é ɗaku ma, suzɔligɔi ɗeni ga zeezakpa ɗila, kogi ɗe ga zeezakpa ɗila. Daaɓegi é ɗakuni ma, naa ɗaazɔligɔi ɗeni ga zeelo gila ta tukpe ko. Niima é ɗeni ga zalaɗa ɗulazuwe ɗaazɔligɔi,

¹⁴ É zo zalaḡa ḡulazuvē ḡḡḡi mā, nii dāai zooi wu, é zeeli kḡḡḡ goi mā, naa ḡḡḡni ga zeezakpa felegḡ, naati zḡḡḡzuvē ḡḡḡi ḡḡḡni ga zeezakpa ḡila, é zo niina mā ḡḡḡḡ goi mā, é zeeli mā ḡḡḡḡ wolai mā, naa ḡaazḡligoi ḡḡḡni ga zeezakpa naanigḡ. Naa vḡluma daabegi mā niine ḡili ge loni ba ga zeezakpa ḡila.

¹⁵ Zalaḡa ḡulazuḡe maazuḡe ná ḡeni ga abu laazuḡe, gaag̃oozani é ḡe ga zeezakpa naanig̃o, minε naanig̃iti ti ḡeni loni ba maazuḡe.

¹⁶ Abu laazu_{VE} zakpai ɖɛni ga zeezakpa puugɔ maazu felegɔ (12), kogi ɖɛ ga zeezakpa puugɔ maazu felegɔ (12), é ɖɛni ga seki naanigi, naa pɛ ge ɖɛ tie.

¹⁷ Ma ɔɔɔɔi zakpai ɔɔni ga zeezakpa puugo maazu naanigo (14), kogi ɔɔ ga zeezakpa puugo maazu naanigo (14). Daaɔɔɔi ɔɔni ba, ɛ ɔaku ma, maazuɔɔ ga zeezakpa lukpe, zɔɔɔi ɛ ɔakuni ma, ɛ ɔɔni ga zeezakpa ɔɔla, nu ɔɔɔɔ vilesuɔɔti ɛ va le ga, miná ɔaaɔɔteni folo ɔulazu ɔɔɔi ma.»

¹⁸ E ɣɛni mà: «Da ve, zunui, Maligii Gooɔ GALAGI wooi ɣaa: «Faiti ti zeveai é lo zalaɣa ɣulazuve va, yeei é vaazu losu da, gala zalaɣaiti ti va da ɣula ná, nama vili fai da ɣe ná, ta ga niiti:

¹⁹ Da nìkè zineì ve zalaḡa ḡula nuiti zea, Levi nuiti ti ga Sadoke mavofodai, ti maaḡuḡazu bà, ti da botii ḡe bè, naa ḡa ti kulazu ga koto gba zalaḡai,» » Maligii Ḣooḡo GALAGI wooi ḡana.

²⁰ « «Da ma ḡamai zeḡezu è ta zie zalaḡa ḡulazuve ma mine naanigoti ma, ta ma labui velesiei zoko naanigoti ma, ta daaḡegi ma kakugai ma. Pele ḡana da kotoi gba la zalaḡa ḡulazuve va, è kàlivaa.

²¹ Da nìkè zineì naa zeḡezu, kulaai ga koto gba zalaḡai, ti gala eteave, GALA sei veleì ma ḡoizuve voluve, naa makegai naa laama.

²² Poluma zobui, da boli zineì zeḡe, neevuzu la ba, è kula ga koto gba zalaḡai, zalaḡa ḡulazuve ḡade da, eḡevelei nò é ḡeeni la ga nìkè zineì.

²³ Siegi zu da bena da ga koto gba zalaḡai ḡula, da nìkè zineì zeḡe ta baala sine wolai, neevuzu mina ḡe ti va, ti zogai togani goiti saama.

²⁴ Da va, è ti le ga Ḣooḡo GALAGI, zalaḡa ḡula nuiti ta kpoloi vaza ti ma, ti ti ḡula ga gala zalaḡai Ḣooḡo GALAGI ve.

²⁵ Eyesu folo lɔfela, folo-o-folo da da boli zine ḡila kula ga koto gba zalaḡai, è da ke ḡana nò ga nìkè zineì ta baala sine wolai, neevuzu mina ḡe ti va, ti zogai togani goiti saama.

²⁶ Folu lɔfela, zalaḡa ḡulazuve ná-koto gba vai da ḡe, é ḡade, é ve GALA be.

²⁷ Folu lɔfelai a bena, é lɔzei folu lɔsavasiè ma niina, zalaḡa ḡula nuiti ta zoo niina ti wa-ḡala zalaḡaiti kula zalaḡa ḡulazuve, ta wa-yiilei zalaḡaiti, nà yeezei wo wu naazu,» » Maligii Ḣooḡo GALAGI wooi ḡana.

44

Kundigii ná-sigidave

¹ Zunui liini ga ze GALA seizu ḡadegai ma zigidave voluvelei, nii é folo ḡulazu veleì. Daḡfuluni.

² Ḣooḡo GALAGI ḡeni mà: «Sigidave tei daaḡfulugai ḡa yesu de, nu la daalaoga pe. Nu la levega ná vele, mazɔɔ Ḣooḡo GALAGI, Izilayele ná-GALAGI leeni ná veleì. Daaḡfulugai ḡa yesu de.

³ Kele kundigii, ná-kundigi vai ma, toḡa zeì ná, é ná-daamii wo Ḣooḡo GALAGI ḡaazu. Toḡa zoo é le, é ḡula ga tee wosuve tetegai sigidave ma.»

Be ḡa a le GALA sei veleì wu?

⁴ Zunui liini ga ze naa volumna sigidave nu ḡovezu veleì, GALA sei veleì ḡakalave. Ge peteni ga Ḣooḡo GALAGI ná-lebiyai é volozu, naa Ḣooḡo GALAGI zeì veleì wuulaaveni. Ge looni zooi ma, ge laavee.

⁵ Ḣooḡo GALAGI ḡeni mà: «Da ve, zunui, ḡaazuzeḡe ma ga pagɔ, è woilo! Meni ga woiyeḡei, nii kpein é ga toḡiti ta deveiti ge ti veezu é lo seizu ḡadegai va. Da dama gola ga faiti ti vilesu nu lee vai va, ta nu ḡula vai va, seizu ḡadegai va.

⁶ Da ɔe kololala nuiti pɔ, Izilayele nuiti: «Maligii Ḣooḡo GALAGI wooi ḡaa: Izilayele nuḡuseiti, wa-ḡɔzɔba vaiti ti kula ḡea ga ze, niiti wo ti ḡeeni.

⁷ Siegi nò zu wo ḡeni nònɔ ma laamianigi veezu la bè, ga zalaḡa zuai ma wuloiti ta ma ḡamaiti, wo weinti dɔni seizu ḡadegai, ti la latini pelevolu, ti la ḡoloni bè. Wo seì veleì ḡɔzɔni ga naa. Minazeḡegi nii é wo ḡilini nùn ba, wo naa ḡologoloni ga wa-ḡɔzɔba ḡewotiiti kpein.

⁸ Wo la ḡaabaani botii ma, é lo zèaḡli ḡadegaiti ba, kele weinti ka wo ti loni votogi zu, ga ti ke.

⁹ Maligii Ḣooḡo GALAGI wooi ḡaa: Ween nɔpe é la latini pelevolu, ta é la ḡoloni bè, é la lea seizu ḡadegai, anee ni toḡa zeini Izilayele nuiti saama.» »

Devei é lo Levi nuiti ba

¹⁰ « «Nii é ga Levi nuiti tɔnɔi, tɛiti ti ɖɛleni bà, ti voluave bà, siegi zu Izilaye le ɖakani da, ti zege polu, ti vile ta-ɖɔɖɔ gani nɔɖɔiti polu, ta ta-vaagaaazagi naa zu nimizai zɔlɔɔ.

¹¹ Ta zoo ti botii ɖe bè ga sèizu ɲadegai ma zigɖaveti make vai, ti botii taɖiligaani ke sèizu ɲadegai wu. Ta zoo ti suaiti paa, niiti ti ɖulazu ga gala zalaɖaiti ta zɔɔma zalaɖaiti, ta ɖe nuɓuseiti zeema.

¹² Kele tɔɔzei tiya ɖa ti lɔni Izilaye le nuiti untuɖɔ kɔɔɖɔ gani nɔɖɔiti kɔɔzuɓe, ti ti loo kotoi zu, wele ge minazegea ti ɓe ga nà wuzege ti laalɔɖɔma, ta ta-vaagaaazagi zu nimizai zɔlɔɔ, » Maligii Gooɖɔ GALAGI wooi ɖana.

¹³ « «Ti maa la neeni ti va maabuɖa bà, ti va nà-zalaɖa ɖula wotii ɖe, ti maa la neeni ti va maabuɖa ani ɲadegaiti tanɔpe ba, nii feai bè, ɓaa nà-zalaɖa ɖulazu ɲadega wolai va. Pele ɖana ta ta-unfetala vaiti ta ta-ɖɔzɔba vaiti su nimizai zɔlɔɔ da.

¹⁴ Nà GALA sei velel ma wotii ɖe ga ti-unma ɖasɔi, miná ɖa ta botii kpein ke ná, nii maaneai ga é ɖe. »

Zalaɖa ɖula nuiti ma logi

¹⁵ « «Kele zalaɖa ɖula nuiti, Levi nuiti ti ga Sadake mavofodaiti, niiti ti ɖaaɓaani sèizu ɲadegai ma, siegi zu Izilaye le nuiti ti ɖeni ɖakasu la, ti maagooza bà, tiya ɖila nɔ ɖa ta ye maabuɖazu bà, ti da botii ɖe bè, ti da zalaɖa zuai ma wuloiti kula bè ta ma ɲamaiti, » Maligii Gooɖɔ GALAGI wooi ɖana.

¹⁶ « «Tiya ɖila nɔ ɖa ta ɖe leezu sèizu ɲadegai, ti maabuɖa nà-taɓalii va, nii a ke ti naa ɖe nii ge deveai é lo dɛbi vai va.

¹⁷ Ta ɖena koi zaamave ma zigɖaveti ma bogiti maazuɓudea, keni ti geze zegeiti too ɖɔba. Ti la baala deɖa zege loa ɖɔba, siegi zu ti botii ɖeezu la koi zaamave, ta GALA sei velel wu.

¹⁸ Geze zegei ɖa a ɖe ti unba ga ɓɔɔlogi, ta geze zegei ɖe ti ma ga vele kpuɖagi. Ti mina maagili zɔla zege a ɖɔɔi ɖula ti ma.

¹⁹ Kele siegi zu ti ɖulazu la koi wolai zu nuɓuseiti pɔ be, ta ta-wotigɛ zegeiti kula ɖɔba, ti ti ɓu zalaɖa ɖulazu ɲadegai ma veleiti bu, ti sege ɖiligaa loo ɖɔba, nii a ke ti mina nuɓuseiti ɲade ga ta-zalaɖa ɖula zegeiti.

²⁰ Ti la tɔungi buyega, kele ta da tɔungi wo, ti mina be ba é va ɖooza.

²¹ « «Zalaɖa ɖula nu ɖila kpala minna dɔɔ ɓɔle, siegi zu é leezu la koi ɖoozu zigigi zu.

²² Zalaɖa ɖula nu nɔpe ge la poanza zeida, ɓaa anzanui nii ti pilegai, kele maaneɓe ga é Izilaye le anzalopoi ta ze, ɓaa zalaɖa ɖula nui taɖili ná-poanzai.

²³ Ta nà-nuɓuseiti kala ga ti zeeɖaagwezu ɖwee ani ɲadegai ta ɲadetala gelei va, naa ɓee nii va kɔzɔi ta nii é la ɖɔzɔni.

²⁴ Ni kpɔe a levena, tiya ɖa ta ma lukpɔi ɖaaleve, ta tukpɔi ɖaaleve ga sɔlega, é zoloo nà-togiti ma. Ta nà-feti voloiti so, eɖevelei ge deveiti feeni la ta togiti, ti dooɖɔ foloiti maape.

²⁵ « «Zalaɖa ɖula nui minna maabuɖa pooma va, é va vɔɔɖu ba, a va ɓɔɖɔ ɖɔzɔ, keni ni keeɖe ɓe, ɓaa dee, ɓaa ná-doun zunui ta, ɓaa ná-doun anzanui ta, ɓaa keeɖeloin ta, ɓaa ná-seelai ta zɔi é la de zeini zini be.

²⁶ Naama su, keni é ɓɔɖɔ ɲadega vɔluma, é folo ɓɔfela maabɔun, é va leɖa ná-botii ɓɔzei.

²⁷ Voloi a liina la koi zaamave, ada ɲadegai, toɖa ná-koto gba zalaɖai ɖula, » Maligii Gooɖɔ GALAGI wooi ɖana.

²⁸ « «Ta poganii zɔlɔɔ, naama voganii ɖa é ga ze nà ɓɔɖɔi. A minna pogani nɔpe fe ti ya Izilaye le yooi zu, mazɔlɔɔ nà ɓɔɖɔi nà ɖe ga ta-voganii.

²⁹ Ti-ɖɔnɔgi ɖa ɖe ga vebe zalaɖaiti, ta koto gba zalaɖa zuaiti, ta faazuɓete zalaɖa zuaiti, ta nii nɔpe a makena nɔun be Izilaye le nuiti zea, naa ɖa ɖe ga tɔnɔ.

³⁰ Zooi ɓaalɔnɔ mɔungiti kpein ma vagɔi ɖa ɖe ga zalaɖa ɖula nuiti tɔnɔ, tazeɖebaiti pe, taɖulaba la ba, naati pe ta ɖe ga zalaɖa ɖula nuiti tɔnɔ. Nuiti ta ɓulu vukɔi ma vagɔiti fe ti ya, naa ɖa a ke ge tuya loo ta-veleyeɖeiti be.

³¹ Kεε zalaḡa ḡula nuiti ti mina sua nṑpe mi, zṑi saai ḡṑḡ yeema, ḡaa balivaliai ga, é ḡeni ga wṑnii ḡaa suai.» »

45

Ueti ti makegai zooi ma vaa va

¹ « Siεgi zu wo zooi ḡaaḡwεεzu la Izilayele wolodaiti zṑḡzu, wa ta zeḡe ba, é ḡe ga Ḣṑḡḡ GALAGI nṑnṑ, sakpai ḡa ḡe ga zeezakpa waavuufelegṑ maazu ḡṑlugṑ (25.000), kogi ḡe ga zeezakpa waavuufelegṑ (20.000). Toḡa leve ga náve pe ṑadegε.

² Naama yooi zaamave ḡa, GALA seizu ṑadegai ma yooi a leve ba ná, é ḡe ga seki naanigi, ma zeki naanigṑi ḡilagilagi zṑligṑi ḡeni ga zeezakpa undṑlugṑ (500), ada ṑakai ḡalaa ye maḡṑoolii zu ga zeezakpa vuulṑlugṑ (50).

³ Zooi vṑ be ná veezu ga Ḣṑḡḡ GALA nṑnṑi, wa zooi ná ta ḡṑḡ ba ga zeezakpa waavuufelegṑ maazu ḡṑlugṑ (25.000), kogi ḡe ga zeezakpa waapuugṑ (10.000), miná ḡa GALA seizu ṑadegai a ḡe ná, ta ada ṑadega wolai.

⁴ Miná ḡa ná ṑadesu zooi ma vaa va, ná makεsu ye zalaḡa ḡula nuiti be, niiti ti Ḣṑḡḡ GALAGI ná-botii ḡεεzu GALA seizu ṑadegai. Ta zooi zṑḡ miná, ti ta-veleiti to, zṑḡzu ḡe ti va ta seizu ṑadegai.

⁵ Ná taḡili ka leve ba ga zeezakpa waavuufelegṑ maazu ḡṑlugṑ (25.000), ta kogi ḡeni ga zeezakpa waapuugṑ (10.000), é ve Levi nuiti zea, niiti ti GALA sei vele wu wotii ḡεεzu ga pagṑ. Ta taaiti to miná, ve ta zeí ná.

⁶ « Uε ná makegai Ḣṑḡḡ GALAGI ve, naama yooi zakpai ma, kobave, wa zeezakpa waavuufelegṑ maazu ḡṑlugṑ (25.000) levezu ba, kogi ḡe ga zeezakpa waadṑlugṑ (5.000), miná ḡa wo taai vuuzu ná, toḡa ḡe ga Izilayele vεbei kpein nṑnṑ.

⁷ Wa zou felegṑ make kundigii ve, ta ḡa ḡe vεpεmave ḡilagilagiti pe zooi va nii makegai Ḣṑḡḡ GALA ve, ta taai ve, gilagi ḡe folo liizu vele, gilagi ḡe folo ḡulazu vele, ti zakpai ḡa ḡεεzu ga bolodamaiti tṑnṑiti kevele, é zo folo liizu vele ma ḡwεmave, é li folo ḡulazu vele ma ḡwεmave.

⁸ Ná ḡa é ḡεεzu ga nṑnṑi ma yooi, Izilayele yooi zu. Naazu ná-kundigii ti la mṑ ná-nubuseiti suzigaa, ta zooi ye Izilayele nuiti zea, eḡevelei ta-wolodamaiti ti la.» »

Kundigii losuve

⁹ « Maligii Ḣṑḡḡ GALAGI wooi ḡaa: « Faa kula ḡεa, Izilayele ḡundigii! A pele leve toomai ta toosu vaiti tuḡṑ. A sṑledai zιε, ta telebodai. A ḡe ná-nubuseiti kpeεzu ta-yooiti maazu,» » Maligii Ḣṑḡḡ GALAGI wooi ḡana.

¹⁰ « Kṑḡ ganiiti ti ḡe wo ya, niiti ti zoloogai su, kiloiti ti laazeelii, ta kṑḡ ganii mṑtai kpein ti laazeeli.

¹¹ Ani ḡae ḡṑḡ ganii daa ga efa, ta zιε aniiti kṑḡ ganii daa ga bate, ti felegṑ ta ḡe ḡεḡala. Ti ḡilagilagi ḡa ga kṑḡ gani wolai daa ga womεlegi, naa ma ḡaaḡwesui vuusiei.

¹² Sikilegi ma wali ḡae ḡilagi ḡa ḡe ga gelagi puufelegṑ (20), tama keni naama wali ḡaeiti ti ḡe ga puulṑzita (60), é va ḡe ga mine gilagi.

¹³ « Uε ḡa wa ḡe wa-veḡaniiti kulazu ba la, efagi zeizu ḡzitasiei ḡa wa kula womεle gilagi va moloi zu, ta efagi ḡzitasiei ḡa wa kula womεle gilagi va wṑṑlezegi zu.

¹⁴ Nii pilεgai gulṑi va: wo-zṑḡ gani ma ḡaaḡwesui ungilasiei. Gulṑi ḡa ḡṑḡ bategi zu, nii suve ga womεlegi ḡaa kṑlegi ma ḡaaḡwesui vuusiei.

¹⁵ Baalagi ḡaa boli bulugi a ḡena ga unfelegṑ (200) Izilayele lufa lenugiti su, wa gila seḡe ti zaama. Naa ḡa é ḡεεzu ga vεḡe zalaḡai, ḡaa gala zalaḡai, ḡaa ziilei zalaḡai, nii a ke é ḡe ga wa-ḡotoiti ḡba zalaḡai,» » Maligii Ḣṑḡḡ GALAGI wooi ḡana.

¹⁶ « Naama yeemaabṑgi maa ḡa loli nuiti pe ma ti zooi zu, ti vaa la Izilayele ḡundigii vṑ.

¹⁷ Tṑzei kundigii ḡa tosuve ḡεεzu ga é gala zalaḡaiti ma zṑḡaiti fe, ta vεḡe zalaḡaiti, naa vεε puya zalaḡaiti ba, ti ḡulazu feti voloiti, ta alu toga niinei ma vetiiti ma, naa vεε

dooɔfo foloiti, ta zɔɔma voloiti kpein ba, Izilayele nuiti maanɛai ti ɔaale ba ma. Kundigii ɔa maanɛai ɛ koto gba zalaɔai ma zɔɔlaiti fe, ta vee zalaɔai, ta gala zalaɔai, ta ziilei zalaɔai, nii a ke kotoi ma zuvaayegi zɔɔɔ Izilayele velayegɛi ve.»

¹⁸ «Maligii Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɔaa: «Alu mɔungi ma volo mɔungi, wa nike zine bokpa gila sege, nii neɛvuzu la ba, wo kula ga zalaɔai, wo GALA sei vɛlei nade da.

¹⁹ Zalaɔa ɔula nui ɔa koto gba zuai ma namai zɛge, kulaai ga zalaɔai, ɛ sie GALA sei vɛlei ma laamasagiti ma, ta zalaɔa ɔulazuve woizuveti ma ɔɔɔ naanigɔiti ma, ta koi ɔoozuve zigɔdaveti ma laamasagiti ma.

²⁰ Alugi ma voloi lofelasiei ma, wa ke ɔana nɔ naama nui ve, zoi a kotoi ɔe, ɛ la gaagilini ma, ɔaa ɛ la sugweɛni. Wa GALA sei vɛlei nade ga naa ɔeai.

²¹ ««Alu mɔungi ma volo puugo maazu naanisieɛi (14) ɔa ɔe wo ve ga Pake fetii. Toɔa ga folo lofela vetii. Bului leve la su, naa ɔa wa ɔe miizu.

²² Naama volo na, kundigii ɔa nike zine bokpaga ɔula ga zalaɔai, to ɔɔɔ na-kotoi gba vai ma, ta nuɔuseiti pe ta-ɔotoiti gba vai ma.

²³ Fetii ma volo lofelaiti su, toɔa gala zalaɔai ma zɔɔlaiti fe Ɔooɔɔ GALAGI ve ga, nike zine bokpa ɔofela, ta baala sine lofela, niiti neɛvuzu la ti va. Folo lofelai laawu, toɔa boli zine ɔila fe ga zalaɔai folo-o-folo, koto gba vai zu.

²⁴ Naa volu toɔa vee zalaɔai ve ga moloi kilo vuusavago (30), ta guloi litele lozita ti ɔo nike zinei ɔilagilagi ta baala sinei ɔilagilagiti ba.

²⁵ ««Fetii toɔzeizu alugi lofelasiei ma volo puugo maazu loolusiei (15) ma, kundigii ɔa ke nɔ mɔnɔ, ege pelegi ɛ keɛni la Pake fetii zu, folo lofelai naa ɔilagilagi pe su, toɔa ma zalaɔai ma ziiti nɔ ve koto gba vai ma, ta gala zalaɔaiti, ta vee zalaɔaiti, ɛ ɔo guloi va.» »

46

Dooɔfo foloi ta alu niinei

¹ «Maligii Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɔaa: «Koi zaamave ma zigɔdave, gaavotegai folo ɔulazu vɛlei ma, daaɔfulugai ɔa ɔa ye de, folo lozitai pe daawu botii ɔeezu ma, keke daa ɔa ɔa lao dooɔfo foloi, ta alu toga niinei ma veti yeei.

² Kundigii ɔa va, ɛ zɛge ga koi wolai zu vɛle, ɛ leve tee wosuve na sigɔdave ɔobave, ɛ lo daamasagi ɔoba. Zalaɔa ɔula nuiti ti na-zalaɔaiti kula be, gala zalaɔai ta ziilei zalaɔai. Toɔa nɔko kpofalagi wuve, naa volu ɛ gale ma. Sigɔdave laa mina ɔulu eyesu kpɔkɔi zeeli.

³ Dooɔfo foloi ta alu toga niinei ma veti yeei, nuɔuseiti ta va, ti nɔko Ɔooɔɔ GALAGI wu nu leezuve, naama zigɔdave.

⁴ ««Gala zalaɔai kundigii a fe Ɔooɔɔ GALAGI ve, dooɔfo foloi, toɔa ɔe ga baala zivo lozita, niiti neɛvuzu la ti va, ta baala sine wola ɔila, nii neɛvuzu la ba.

⁵ Na-vee zalaɔai a kpɔ baala sine wolai va, naa ɔa ɔe ga moloi nii daa ga beleegi, kilo vuusavago (30). Vee zalaɔai lieɔi a nee be, naa ɔa a kpɔ baala zivoiti ba, ɛ ɔo guloi litele lozita va.

⁶ Alu toga niinei ma veti voloi, toɔa nike zine bokpaga ɔula ga zalaɔai, nii neɛvuzu la ba, ta baala zivo lozita, naa vee baala sine wola ɔila ba, niiti neɛvuzu la ti va.

⁷ Kundigii ɔa moloi kilo vuusavago (30) ɔo nike zinei ta baala sinei ɔilagilagi va ga vee zalaɔai. Nii lieɔi a nee to ɔɔɔ ve moloi zu, ɛ naa vee baala zivoiti ba. Toɔa gulo litele lozita ɔo moloi ma ɔilo vuuzavasavagiti (30) ba.» »

Toɔgiti ɛ vile kundigii ke vɛlei ta kula vɛlei va

⁸ ««Siegi zu kundigii leezu la, toɔa le tee wosuve na sigɔdave ɔobave, ɛ gale ma ga ma vɛle ɔilagi nɔ.

⁹ Keke tama, siegi zu nuɔuseiti ti vaazu la feti voloiti, ga ti nɔko Ɔooɔɔ GALAGI wu, zoi a leena ga nu ɔovezu vɛlei ma zigɔdave ga ɛ nɔko, naa ɔa ɔula ga nu yeezazu vɛlei ma zigɔda

velei. Zoi a leena ga nu yeezazu velel ma zigida velel, naa ga gula ga nu gbovezu velel ma zigida velel. Nu nɔpe ge mina gula ga sigida velel nii tɛai la, keke keni ese ge gula ga zɔma zigida velel ti laa letegai boɔ ma.

¹⁰ Kundigii ta nuɔuseiti ta le ɔɔma, ti gula ɔɔma, ti li.» »

Zalaɔai zɔiti kula velel

¹¹ «Ɔeti voloiti ta gaaleba naɔegaiti, vee zalaɔai ga ge ga moloi kilo ɔuusavago (30), naa ga e ɔosu nika zine bokpaga va, moloi kilo ɔuusavago (30), naa ga e ɔosu baala sine wolai va e gulazu ga zalaɔai. Baala zivoiti tetemazu, ese ka vee zalaɔai bo ba nii neai be, guloi litele lɔzita, naa ga e ɔosu moloi kilo ɔuuzavasavagiti (30) ba.

¹² «Ni kundigii a daana gisu ga e zalaɔa gula Gooɔo GALAGI ve, e geni ga gala zalaɔai, baa ziilei zalaɔai, maaneve ti sigidave laalao tugɔ, nii e folo gulazu velel. Toɔa na-zalaɔaiti kula, egvelel dooɔo foloi ma geleiti ta da ge la. A zegenana, e li feya, ti sigidave laagulu.

¹³ «Folo-o-folo, da gala zalaɔai gula Gooɔo GALAGI ve ga kona gila baala zivoi, nii neevuzu la ba, da da veeanai naa gula sobu-o-sobu.

¹⁴ Sobu-o-sobu, da vee zalaɔai gula Gooɔo GALAGI ve, ga bulu vukoi kilo loolugo, e zupu ga guloi litele felego. Toɔi gana e vile veeanai va Gooɔo GALAGI ve, da ye keezu folo-o-folo eyesu go.

¹⁵ Baala zivoi ta bulu vukoi, ta guloi, ti maaneve ti ye gulazu Gooɔo GALAGI ve ga gala zalaɔai folo-o-folo.» »

Kundigii na-poganii loo veleiti

¹⁶ «Maligii Gooɔo GALAGI wooi gaa: «Ni kundigii a na-zooi na ta veena na-doun zunui ta ve, naa tona e feai be, naa ga lo doun zunui naa na-poganii zu, e ge ga poganii naa na-dointi ta-voganii zu.

¹⁷ Keke ni kundigii a na-zooi ta veena na-botige nui ta ve, veeanai naa ga ge ga botige nui nɔno eyesu boɔɔyeema gonagi zeeli, naa volu toɔa gaagale ma volu, e fe kundigii ya. Na-poganii ga ga na-dointi gila no tɔno.

¹⁸ Keke tama, kundigii mina nuɔuseiti ta-vogani nɔpe sege zea, e mina loo nu ma, e va na-pogani yooi zefe. To boɔo na-zooi ga a na-dointi ta-voganii betɛ su, nii a ge ga ese nɔno, naa ga a ke na-nuɔuseiti saama, nu nɔpe maa mina goozana na-pogani yooi va.» »

GALA sei velel ma laagoli wosuveti

¹⁹ Zunui loni tugɔ, gi le nu leezuve, na sigidave gobave, gi li pele naɔegaiti po be, ti na zalaɔa gula nuiti faa ma, ti gaavotegai nu gbovezu velel ma. E adave ta leeni ga ze, na buu vele nuu, folo liizu velel.

²⁰ E geni ma: «Adave ga, ve zalaɔa gula nuiti ta ge faazuβete zalaɔa zuaiti gilizu na, ta koto gba zalaɔaiti, ta ge vee zalaɔaiti geesu na balaagi. Naazu ti la gula ga tiye eteave, ve ta-vooɔubai a zoo nuɔuseiti nadesu na.»

²¹ Naa volu e liini ga ze koi wolai zu, e leve ga ze koizuve ma zoko naanigoiti po beti, ge peteni ga koi wola ma zoko naanigoiti pe su,

²² koi goozuve geni nati pe sigigi ti ma ti laagulugai, ti pe ti geni tie, ti-zakpai geni ga zeezakpa ɔuunaanigo (40), ti-gogi ge ga zeezakpa ɔuusavago (30).

²³ Kotu zasai gakuni ti naanigo ma. Daagoli wosuve geni ti va, ti voluzei sasai va e gaku ma.

²⁴ Zunui geni ma: «Daagoli wosuveti be, minati ka GALA sei velel wu wotige nuiti ta ge nuɔuseiti ta-zalaɔa zuaiti gilizu na.»

¹ Zunui liini ga ze nu lɛɛzuve GALA sei veleɪ wu. Gè ziei ɣaani, é ɗa ɣula GALA sei veleɪ wuɓe nu lɛɛzuve folo ɣulazu veleɪ, mazɔɔ GALA sei veleɪ ɣaavoteni folo ɣulazu veleɪ ma. Ziei ɣeni ɣulazu ga GALA sei veleɪ yeezazu veleɪ, é ɗa leve ga lɛkpɛmave nu yeezazu veleɪ zalaɣa ɣulazuɓe ma vaa va.

² E ɣulani ga ze ga nu ɣɔɓezu vele zigɗave ɔ pelei, gi latini koizuve ma, gi li folo ɣulazu veleɪ ma zigɗave. Miná balaa ziei ɣeni ɣulazu ga lɛkpɛmave nu yeezazu veleɪ.

³ E ligo liini folo ɣulazu veleɪ, galui ɣeni zea, é zeezakpa waagila (1.000) kɔɣni miná vele. E ɣeni gi zie ziei wu, gi buɗe, ziei sɔni tɛɛ ɣain va.

⁴ E zeezakpa waagila (1.000) kɔɣni volu é zɛba é li ga ze ziei wu, ziei sɔni jɪibizuve. E zeezakpa waagila (1.000) kɔɣni mɔnɔ, é li ga ze zie wu, ziei sɔni sàamave.

⁵ E zeezakpa waagila (1.000) kɔɣni mɔnɔ, kɛɛ gè la zooni gè va buɗe, mazɔɔ ziei wuuzɛini gola, keni nu a la lase ga. E ɣeni niina ga kɔtude wolai, nu la bɛna maazuɓuɗe.

⁶ E ɣeni mà: «Da ve, zunui, è kaani?»

E lɔni tɔɣɔ, é li ga ze kɔtudeɪ laave.

⁷ Gè kaani miná ga gulu wolai mɔinni zieleɓe ná felegɔ pɛ.

⁸ E nii ɣaaleɛni ga ze, é ɣɛ ma: «Kɔtudeɪ nii ɣa liizu folo ɣulazu veleɪ zooi letema veleɪ, é yei Zuludɛn ma ɓetu nɛmɛi zu, é vile Kpolodɛ Wanai va. Siegi zu é ɔuuzu la Kpolodɛ Wanai ma, toɣa ma ɗɛi valibo, é niine volu.

⁹ Zie wu anii kpein ka zenvui wo adave pɛ, ɓe ziei nii zeelizu ná, kaleiti ta buɣu gola, mazɔɔ toɣa kpolodɛi niine, ɓeti é zeelizu náti. Ziei nii ɣa zenvui ve miná pɛ, ɓe é zeelizu ná.

¹⁰ Naazu kale ɓɛɛ nuiti ta ɣɛ losu zieleɓeti. E zo En-Gedi é zeeli En-Egelayime, ta ɣɛ talumɔiti suviesu ná pɛ ga ti ɔ. Naama ɣaleiti ta ɣɛ ga kpolodɛ wolai wu ɣalei ma ziiti, ti mɔin gola.

¹¹ Ba ɓoigiti ta ma ɓekegiti ti la niinaa, ti va nade, kpoloi ɣa ye naati ba ɣana nɔ.

¹² Gwaa wului ma zii pɛ ka ɔnɔ kɔtudeɪ laave felegɔi pɛ. Ti-ɣaalaagiti ti la ɔa eyɛsu pɛ, ti-ɣaawaaiti ti la ɓega eyɛsu pɛ. Alu-o-alu nii seeliai, naa ɣa ɗa ɣula ga, ma niineɪ ɗa ɔu ga, mazɔɔ GALA seizu nadɛgai ɣa ziei zɛɣezu ná, é ɗa ti ɣɔ. Ti-ɣaawaai ɣa ɣɛ ga daamianigi, ti-ɣaalaagiti ta ɣɛ ga nu ɣɛɗɛ salei.»

Zooi ɣwɛmave ta gaagwɛɛ vai

¹³ Maligii ɢooɣɔ GALAGI wooi ɣaa: «Nà zooi ɣwɛgiti ɗɛɛzu ga woye nii Izilayɛle woloda puugo maazu felegɔi (12) ɔaazu ɣaagwɛɛzu va. Zozɛfe ná-bolodai ɣa felegɔ ɔɔɔ.

¹⁴ Wa zooi ɣaagwɛ ɓoɣɔ va ga lietie. Eɣɓeleɪ gè ɣonani la wo-mɛmɛwolani ɓɛ ga nà feezu ti ya, zooi nii gaagwɛɛzu wo va ga poganii.

¹⁵ «Zooi ma ɣwɛmave ɣa ga nii: Nu ɣɔɓezu veleɪ, é zo Kpolodɛ Wolai ma, é zie ga pelei é levesu Etilon, é li Sedade,

¹⁶ ɢamate, Belota, Sibalayime, Damase ɣwɛpelemave ta ɢamate, ta ɢasɛl-Tikɔn gelei, maabuɣaai Awulan va.

¹⁷ Kwɛpelemave ɣa zosu Kpolodɛ Wolai va, é li ɢasaal-Enon, folo ɣulazu veleɪ, é ɣwɛ Damase ɣwɛpelemave va ta ɢamate. Naa ɣa a ɣɛ ga nu ɣɔɓezu veleɪ ma ɣwɛgi.

¹⁸ «Folo ɣulazu veleɪ ma ɣwɛgi ɣa ɣɛ Awulan ta Damase ti yɔɣɔzuɓe, é leve ga Zuludɛn ma ɓetugi zu vele, Galaade ɣovii ta Izilayɛle yooi ti yɔɣɔzuɓe, eyɛsu é ze Kpolodɛ Wanai va. Naa ɣa a ɣɛ ga folo ɣulazu veleɪ ma ɣwɛgi.

¹⁹ «Lɛkpɛmave nu yeezazu veleɪ, kwɛmave ɣa zo Tamaal, é zeeli Meliɓa ɗɛiti ma, Kadɛse, naa volu é lɛ ga Ezipete ɣɔtudeɪ, é lo Kpolodɛ Wolai va. Naa ɣa a ɣɛ ga nu yeezazu veleɪ ma ɣwɛgi.

²⁰ «Folo liizu vele ɣwɛgi ɣa ɣɛ ga Kpolodɛ Wolai, é zo nu yeezazuɓe ma ɣwɛpelemave, eyɛsu é ze Leɓo-ɢamate va nu ɣɔɓezuɓe. Naa ɣa a ɣɛ ga folo liizu veleɪ ma ɣwɛgi.

²¹ «Wa niima yooi ɣaagwɛ Izilayɛle nuɓuseiti ba ga bolodama veleɪ.

²² Wa gaagfwe ɓoɓɓo va ga kpakutoomai. A mina yeema seikɔɓma nuiti ma ti zeini wo zaama, ti vaazu dointi sɔlɔsu wa-yooi zu. Wa naati so ga gɛvele ta Izilayele nuiti, ege zou lointi, ti tɔno zɔlɔ zooi zu Izilayele wolodamaiti su.

²³ Bolodamai nii ma nu zeini su, miná gá a nɔnɔi zɔlɔ ná,» Maligii Gooɓɓo GALAGI wooi gána.

48

¹ «Bolodamaiti daaseigiti peɛ ta tɔnɔi ti sɔlɔsu: Dan nɔnɔi gá gɛɛzu gaabelasuɛ nu gɔvɛzuɛ, pelei laaɛ è levesu Etilon, Lebo-Gamate ta Gasaal-Enon, Damase ta Amate masadaiti koba vele, suvie folo gɔlazu vele gɔwemaɛ, eyesu é ze i Kpolodɛ Wolai va, folo liizu vele.

² Dan nɔnɔi gɔwɛgi zakpai ma é zo folo gɔlazu vele, é li folo liizu vele, miná gá Aseel nɔnɔi a gɛ ná.

³ Aseel nɔnɔi gɔwɛgi zakpai ma é zo folo gɔlazu vele, é li folo liizu vele, miná gá Nefetali nɔnɔi a gɛ ná.

⁴ Nefetali nɔnɔi gɔwɛgi zakpai ma é zo folo gɔlazu vele, é li folo liizu vele, miná gá Manasé nɔnɔi a gɛ ná.

⁵ Manasé nɔnɔi gɔwɛgi zakpai ma é zo folo gɔlazu vele, é li folo liizu vele, miná gá Efelayime nɔnɔi a gɛ ná.

⁶ Efelayime nɔnɔi gɔwɛgi zakpai ma é zo folo gɔlazu vele, é li folo liizu vele, miná gá Luɓɛn nɔnɔi a gɛ ná.

⁷ Luɓɛn nɔnɔi gɔwɛgi zakpai ma é zo folo gɔlazu vele, é li folo liizu vele, miná gá Zuda nɔnɔi a gɛ ná.

GALA nɔnɔi

⁸ «Zuda nɔnɔi gɔwɛgi zakpai ma, é zo folo gɔlazu vele, é ze i Kpolodɛ Wolai va folo liizu vele, wa zooi ta leve ba, kogi gɛ ga zeezakpa waavuufelego maazu ɓɔlugo (25.000), sakpai gɛ ga bolodamaiti tɔnɔi zɔligɔi. Zaamazuɛ gá GALA seizu nadegai a ɓɛɛ ná.

⁹ Uɛ wo ná levezu ba ga Gooɓɓo GALAGI nɔnɔi, sakpai gá gɛ ga zeezakpa waavuufelego maazu ɓɔlugo (25.000), kogi gɛ ga zeezakpa waavuufelego (20.000).

¹⁰ Naama you nadegai gá gɛ ga zalaɓa gɔla nuiti tɔno, zeezakpa waavuufelego maazu ɓɔlugo (25.000), é zo folo gɔlazu, é li folo liizu, é gɛ ga zeezakpa waapuugo (10.000), é zo nu gɔvɛzu vele é li nu yeezazu vele. Zaamazuɛ gá Gooɓɓo GALAGI zeizu nadegai a lo ná.

¹¹ Naama yooi gá gɛ ga zalaɓa gɔla nuiti tɔno, niiti ti veai GALA botigɛ vai ma, Sadake mavofodaiti. Ti gaabaani ná-botigɛ vai ma, ti la gɛni gákani, siɛgi zu Izilayele nuiti ti gákani da, egevelei Levi nuiti ti gákani da.

¹² Naa gá gɛ ga tɔno ga adave ná wola nadegai, segeai zooi ɓɛ ba, ɓɛ ná makegai Gooɓɓo GALAGI ná-faa ma, Levi nuiti tɔnɔi ma gɔwɛpelemave gɔbave.

¹³ «Levi nuiti tɔnɔi gá gɛ nɔ zalaɓa gɔla nuiti tɔnɔi gɔba. Ti felego pɛ ti-zakpaiti ta gɛ ga zeezakpa waavuufelego maazu ɓɔlugo (25.000), ti-gɔgi gɛ ga zeezakpa waapuugo (10.000).

¹⁴ Zalaɓa gɔla nuiti ta Levi nuiti ti la zooga ti va ta ɓɔdi, ɓaa ti va maavalibo, ɓaa ti va do ga ziingao, mazɔlɔ zooi naa gá fiɓɔgai zoiti pɛ ba, feeɓɛ Gooɓɓo GALAGI ɓɛ.

Taai ta kundigiiiti tɔnɔi

¹⁵ «Naama yooi zu makegai, toɓa yesu na ga zeezakpa waadɔlugo (5.000) kogi zu, zeezakpa waavuufelego maazu ɓɔlugo (25.000) sakpai zu. Naa gá gɛ ga kiti yooi, é ga taai nɔno, ta taaveaiti, ta ti-vaalobaiti, taai gá gɛ zaamazuɛ.

¹⁶ Toɓa gɛ ga seki naanigi, zeezakpa waanaanigo undɔlugo (4.500) nu gɔvɛzuɛ ta nu yeezazuɛ, naa ɓɛ folo gɔlazu vele va ta folo liizu vele.

¹⁷ Ada nakai ga ye ná, taai gakama naanigai pe, é gaku ma, suwólo ga zeezakpa unfelego puuloolugo (250).

¹⁸ Zooi makegai Góogó GALAGI vaa ma, ta ga yesu voluzu sakpai ma folo gúlazu velel ta folo liizu velel ga zeezakpa waa vuupuu (10.000). Miná ga daamianigi maanai é gáizie ná taaveaiti faa ma.

¹⁹ Botigé nuiti kpein ti vaazu ti gúla Izilayele wolodamaiti pe su, ta gɛ tii gɛɛzu ná.

²⁰ Zooi pe makegai Góogó GALAGI vaa ma, toga gɛ ga seki naanigi zeezakpa waavuufelego maazu loolugo (25.000), sakpai ta kogi. Wa ta gúla zou nadegai naa va ga seki naani kpugagi, ná gɛ ga taai nono ma yooi.

²¹ «Zoi é yesu, naa ga gɛ ga kundigii nonoi. Ná-zooi ga gɛ zooi gakamaveti felego, nii makegai Góogó GALAGI ná-faa ma, ta taai vuuzu vai. Toga la zóiti sakpaiti daave, ga zeezakpa waavuufelego maazu loolugo (25.000), folo gúlazu vele gwegi ma, eyesu folo liizu velel, é vile Kpolode Wolai va. Naa ga a ke zooi nii feai Góogó GALAGI ve, ta GALA seizu nadegai, naati ti ye zooi zaamave.

²² Kundigii ná-zooi ga gɛ Levi nuiti ta taai vuuzuve ti yóogzuve, é gɛ Zuda ná-zou gwegi ma nu góvezu velel, ta Benzamen nonoi ma nu yeezazu velel.

Bolodamaiti tóni nu yeezazu velel

²³ «Wele bolodamai zóiti tóniti ba. Benzamen nonoi loo ga zeizu kwepelegi ma folo gúlazu velel, é kpolode wolai va folo liizu velel.

²⁴ Benzamen nonoi gwegi zakpai ma é zo folo gúlazu velel, é li folo liizu velel, miná ga Simiyon nonoi a gɛ ná.

²⁵ Simiyon nonoi gwegi zakpai ma é zo folo gúlazu velel, é li folo liizu velel, miná ga Isakaal nonoi a gɛ ná.

²⁶ Isakaal nonoi gwegi zakpai ma é zo folo gúlazu velel, é li folo liizu velel, miná ga Zabulon nonoi a gɛ ná.

²⁷ Zabulon nonoi gwegi zakpai ma é zo folo gúlazu velel, é li folo liizu velel, miná ga Gade nonoi a gɛ ná.

²⁸ Gade gwemave nu yeezazuve, miná ga zou gwegi a gɛ ná. Toga zo Tamaal folo gúlazu velel, é li Meliða deiti ma, Kadese, é le ga Ezipete gótudei, é vile Kpolode Wolai va.

²⁹ Zooi gána, wa gaagwe ga kpakutoomai Izilayele wolodaiti ba, ti gílagilagi tóniti kana ta soloo zooi zu,» Maligii Góogó GALAGI wooi gána.

Taa nadegai ma zigidaveti

³⁰ «Wele veti ti gɛɛzu ga nu leezuveti taazuve. Nu góvezuve sigigi va, sakpai ga zeezakpa waanaanigo undoolugo (4.500),

³¹ (Izilayele wolodamaiti daaseigiti ta gɛ taai ma zigidaveti ma), sigida savago gɛni nu góvezuve ga Luben ná-sigidave, Zuda ná-sigidave, Levi ná-sigidave.

³² Folo gúlazu velel, sigigi zakpai gɛni ga zeezakpa waanaanigo undoolugo (4.500), sigidave gɛni ba ga savago, Zozefe ná-sigidave, Benzamen ná-sigidave, Dan ná-sigidave.

³³ Nu yeezazu vele zigigi, zakpai gɛni ga zeezakpa waanaanigo undoolugo (4.500) sigidave gɛni ba ga savago, Simiyon ná-sigidave, Isakaal ná-sigidave, Zabulon ná-sigidave.

³⁴ Nu yeezazu vele zigigi, zakpai gɛni ga zeezakpa waanaanigo undoolugo (4.500) sigidave gɛni ba ga savago, Gade ná-sigidave, Aseel ná-sigidave, Nefetali ná-sigidave.

³⁵ Sigigi zakpai é gooli taai ma é gɛni ga zeezakpa waapuugo maazu losava (18.000). E zo naama voloi ma, taai laasei ka veɛ ga «Góogó GALAGI ga ve.» »

Daniyele Ná-Sevei Sevei lozeizuve ma woo mɔungiti

Daniyele Ná-Sevei ɔa GALA goo wo nui Daniyele ná-eteai zu vaiti suɔulazu, naa veɛ faawokeyeelugo ɔulakelɛmaiti ba é ti ɔaani, siegi zu ti ɔeni la duolai zu velel zu Babilone. Toɔa boezu balaa é lo Daniyele ta boola savagɔiti ta-woodeɔɔiladai va, naa veɛ GALA gooiti ba, é lo zii ɔiligiti, ta eteai va. E zo kona undɔzita doolugɔi (605) ma, é zeeli kona undoolugo puusavago maazu loolugo (535) ɔɔɔala ma, aisa Yesu Kilista va zoloo, faiti ti levegai naama ziegi zu, naati ka sevi nii ti zuɔulazu. Naama yeeɔɔɔalalai zu Daniyele botii ɔeeni masa seizu naanigo ná-yeeɔɔɔala zu Babilone. Velei nuɔusei ná-kisie la poloma, kaave ga Daniyele ɔa é sevi nii zeevai yeeɔɔɔalalai zu é ɔeni la Babilone. Tanigaa ti ɔe sevi vaalobazuve ɔilagilagi ɔeeve yeeɔɔɔalaiti su, niiti ti la ga faa ɔila.

Daniyele Ná-Sevei ɔeeve nii a ke Izilaye le nui niiti ti ɔeni kula zou va velel zu, ta zoiti ti vaazu zoloo su velela velel yeeɔɔɔalaiti su, kito ge ve tiya, siegi zu yeeɔɔɔala baabaagiti ti vaazu la. GALA ge deɛve ga ná-zobogi ɔa masagiti ta ziiti pe maazu ga faiti maavele ti levegai Daniyele ná-eteai zu, ta GALA gooiti é ti woni é lo velela velel va. Naa ɔa kpoba ɔeezu GALA Daawoo Zevei zu ga nu GALA ná-masadaɔi ɔaaga ga pagɔ Minazege Niinei zu. Mesi ná-fai woge ma yeelugo (7:13-14). Daniyele ná-kulakelɛmaiti é lo etea ɔaabelo foloiti ba, Yesu boeni é lo naati ba (Mat 24:15; Mak 13:14), ta ma vaiti ta ɔaazu Kulakelɛma Zevei zu. Daniyele ɔeni ɔidaazu GALA gooiti bu, niiti Zelemi ti woni (9:1-3).

Unsosuve

1. Daniyele ta boolaiti ti ɔeai ma Babilone, Nebukadenɛzaal ná-masadaɔi ma yeeɔɔɔalalai laawu (1:1–4:34).
2. Masagi Belesazaal ná-kulakelɛmai voluwo fai Daniyele ve (5:1-30).
3. Daniyele vili fai zala yegei zu Daliyuse ná-masadaɔi ma yeeɔɔɔalalai laawu (6:1-29).
4. Kulakelɛmai niiti GALA ge ti leeni ga Daniyele, é lo velela velel vaiti ba (7:1–12:13).
 - a. Daniyele velela velel vaiti ma ɔulakelɛma felegɔiti suɔulani, é veɛ ti-voluveiti ba (7:1–8:27).
 - b. Daniyele GALA falini ná-nuɔuseiti be, tama é goodeaavotegi zoloo geezuɔeelai Gaɔiliyele ya (9:1-27).
6. Gaɔiliyele velela velel vaiti kulani kelɛma, naa veɛ yeeɔɔɔala ɔaabelagiti ba (10:1–12:13).

Daniyele ta boola savagɔiti ti ɔeai ma Babilone

¹ Zuda masagi Yegoyakime ná-masadaɔi ma ɔona savasiei, Babilone masagi Nebukadenɛzaal vaani, é Zeluzalɛme zei kele su, é so.

² Maligii Yegoyakime looni zeezu, é pee GALA sei velel wu zoolaiti gilazuve va. E liini ga koo luɔiti Babilone yooi zu, é soolaiti pu ná-kooɔo gani pelei wu, naavolo makesuve.

³ Nebukadenɛzaal devei veeni ná-botigɛ nuiti ta-ɔundigii Asapenaze ya ga é yeelo zinipoi tanigaa va Izilaye le nuiti saama, niiti ti ɔulaai masa peleyegei wu, baa seizumaane peleyegeiti bu.

⁴ Neɛvuzu maa la neeni é va ɔe zinipoi naati ba, ti maaneve ti ɔe ga zaalamaiti, ti laavegai ga ɔimalai ta kelegelegi ta kalagi, ta zoo ti botii ɔe masagi ná-pelei wu, ta nu ɔa zoo ti ɔalasɔ ga Babilone nuiti daawooi ta ta-zeeviti.

⁵ Masagi deveni ga folo-o-folo, ti da naama laamianigi ta naama looi ma zii no ve ti ya, nii é ɔeni veezu to boɔoi ya, ti ti ɔala kona savago laawu. Naama ɔonagiti ta bena, ta lo niina masagi ná-botii zu.

⁶ Niiti ti yeeloni ti va Zuda ná-bolodai zu, Daniyele ta Ganania, naa ve Misayele ta Azalia va, ti feni naati saama.

⁷ Masagi ná-botife nu wolaiti ta-ɣundigii daasei niinɛiti pɛeni ti va. E Daniyele laasei pɛeni ga «Beletasaal», é Ganania laasei pɛe ga «Sadlake», é Misayele laasei pɛe ga «Mesake», ta é Azalia laasei pɛe ga «Abede-Nego».

⁸ Daniyele deveni yiimave ga é la boɣo ɣɔzo ga masagi ná-daamianigi, ta dɔɔi nii masagi feni kpɔlezu. E botife nu wolaiti ta-ɣundigii maanɛnɛni ga naa mina da mɛe ga keni é boɣo ɣɔzo ga daamianigi naama ziiti.

⁹ GALA ge vaani bu ga Daniyele zaalai ta maawɔingai zɔbo botife nu wolaiti ta-ɣundigii ya.

¹⁰ Botife nu wolaiti ta-ɣundigii feni Daniyele ma: «Nà luazu mɔligii masagi va, é lozei devei va é bogai wa-laamiani fai ta wa-bole dei vai zu, é mina va é va be ɣaazu vago vetesu wo va ga zoama zinipoiti kevele, naa ɣa ɣɛna, wo maavele ma, masagi ɣa nɔngi leve.»

¹¹ Daniyele feni zunui naa ma, nii botife nu wolaiti ta-ɣundigii to boɣo ta Ganania ta Misayele ta Azalia ta-welema vai ɣalivaani ma:

¹² «Soma é gi voluɣula, ɣei gi ga da-wotife nuiti, folo puugo laawu, ti da no daamiani kpulukupugiti fe gi ya gi da mi, ta kpole dei no.

¹³ Naa voluma, da gi-ɣaazuɣɔlogiti ta zinipoi zoiti gaazuɣɔlogiti pete niina, niiti ti masagi ná-daamianigiti miizu, da gi zo niina, ɣei gi ga da-wotife nuiti, eɣevelei da kaa la.»

¹⁴ E yeezeini naa wu nii ti falini ma, é ti voluɣula folo puugo laawu.

¹⁵ Folo puugɔiti kpegai ma, ti-ɣɔlogiti ti wola vizoni, ti lotɔ, ti leve zinipoi zoiti ba, niiti ti feni masagi ná-daamianigiti miizu.

¹⁶ E zo názu ma niina, zunui nii é feni ti makesu, naa bena ta-laamianigiti ta ta-looi zɛge boɣo ve, é da daamiani kpulukupugiti no ve ti ya.

¹⁷ GALA ge faaɣwegi, ta seve ɣwegi, ta ɣimalai veeni zinipo naanigoi naati be. Naa pe poluma, Daniyele zooni kulakelemaiti kpein poluve ɣaagaazu ta segiti.

¹⁸ Kona savagoiti kpegai ma, nii masagi Nebukadenɛzaal boni ga ti li ga tiye po, botife nu wolaiti ta-ɣundigii liini ga tiye po be.

¹⁹ Masagi yɛpɛni ti pe po. Naama zinipoiti kpein saama, tanɔpe ge la zɔbooni é va ɣe ga Daniyele ɣevele ta Ganania, ta Misayele, ta Azalia. Naa ɣa é keeni niina ti looni masagi ná-botii zu.

²⁰ Fai kpein é lɔni ɣimalai va ta faaɣwegi é lo naa kpein ba, niiti masagi bena ti ɣaazaɣa ti ma, é ti ɣaani ga ti vizoge ná zeizu ɣe puu, é leve molikula nuiti ba, ta kpaamaazu zoɣoiti kpein ba, ti feni ná-masada ma yooi kpein su.

²¹ Uele ɣana Daniyele yɛni la, eyesu masagi Siluse ná-kona mɔungi lozei.

2

Masagi Nebukadenɛzaal ná-se mɔungi

¹ Masagi Nebukadenɛzaal ná-masada ma ɣonagi velesiɛi ma ziegi zu, é segi woni. Naa gola yiiɔlɔni, é la mo niimenii woni.

² E deveni ga ti molikula nuiti toli, ta kpaamaazu zoɣoiti, ta mɔta nuiti, ta adɔbeɛ nuiti, ga ti ná-segi ɣula kelema be. Ti vaani, ti lo masagi ɣakala.

³ Masagi feni ti ma: «Gè se boge, ziiɔlɔ ve, tozei nà po ga gè segi naa ɣweɛ.»

⁴ Babilone ɣima nuiti ti masagi woɣaavoteni Alamea wooi zu,* ti ɣe ma: «È-zii zuɣooza, Masagi! Segi wo gi ma, ɣei gi ga da-wotife nuiti, naazu ɣa poluve le ga de.»

⁵ Masagi kpɔei zegeni, é ɣe Babilone ɣima nuiti ma: «Pete nii gè devea: Ni wo la segi ta poluve leeni ga ze, wa leveleve, wa-veleiti ti ɣe ga kpoɣamave.

* **2:4 2:4 Alamea wooi zu:** Alamea wooi feni ga zii wooi naa nii ese pe ge feni menisu Babilone yooi zu ná pe, kona undasava (800), aisa Yesu va zɔbo.

⁶ Kele ni wa segi ta poluve wona mà, nà faanɛɛ ɔɛ wo ve, gè wo mɛɛinti fe, ta gè lɛbiya wolaiti pɛɛ ba. Naa ɔa é ba, à segi ta poluve le ga ze.»

⁷ Ti masagi wooɔaavoteni, ná zeizu velesiɛi zu, ti ɔɛ ma: «Segi wo gi ma, gɛi gi ga dawotiɔɛ nuiti, gá poluve le.»

⁸ Masagi bɔɛni ti vɔ volu, é ɔɛ ma: «Gè kwɛɛga gaamazu ga wa pɔ wo yeedɛɔala zɔlɔɔ nɔ, tɔɔzei wo nà-devei vɛɛga.

⁹ Kele ni wo la naa leɛni ga ze, nii sɛgai la, wo pɛ wa subolo ɔɔmɔ ga ɔɛvele nɔ. Wo bɔɔɔ ɔaavɛ, wo zoloo ma ga wo zɛɛ bɔɛiti bo mà, ta yaava bɔɛiti, eyɛsu faiti ti valibo. Naa ɔa é ba, à segi wo mà, nà kwɛɛ naazu ga wa zoo wo poluve wo mà.»

¹⁰ Babilɔne ɔɔima nuiti ti gooɔaavoteni, ti ɔɛ ma: «Nu nɔpɛ ge la eteai zu, nii a zoo naa ɔɛɔalai wosu, nii masagi maagaaazaɔabosu. Naa ɔa é ba, masa nɔpɛ, é wɔlɔni, baa é ɔɛni ga zeeɔaaɔaa nu, tanɔpɛ ge la de nii ɔɛɔala vaa maagaaazaɔaboni molikula nu ma, baa kpaamaazu zoɔo, baa aɔɔɔɛ nu.

¹¹ Nii masagi maagaaazaɔabosu, naa wola baaavɛ. Nu ɔili nɔpɛ ge la ná, nii a zoo é naa wo masagi ma, kɛni galagiti niiti ti la zeini nuɔuseiti saama eteai zu.»

¹² Gaamago, masagi yiigaawanani, ziiɔula gola. E deveni ga ti Babilɔne ɔɔima nuiti kpein paa.

¹³ Tɔgi zeini, ti zeze la, ga ti ɔɔima nuiti pɛ paa, ti ɔɛni Daniyele ta bɔlaiti gaiziezu ga ti ti vaa.

¹⁴ Daniyele daani ma kpɛ, é bɔɛ masagi make nuiti ta-ɔundigɔi Aliyɔke vɔ ga ɔɔimalai, nii é liini Babilɔne ɔɔima nuiti paa vai ma.

¹⁵ E ɔɛni Aliyɔke ma: «Leeni vaa zu masagi ná-tɔgi wola baaɔi ɔani?» Aliyɔke fai naa ɔaalɛni la.

¹⁶ Gaamago nɔ, Daniyele liini masagi vɔ bɛ, é maanɛɛnɛ ga é yeedɛɔala go ve zea, nii a kɛ é ná-segi voluve leɛ la.

¹⁷ Naa vɔluma, Daniyele ɔalegai ma ma ná-pelei wu, é niima vai leɛni ga bɔlaiti, Ganania, ta Misaye le ta Azalia,

¹⁸ ga ti geeɔɔlɔgiti ta-ɔALAGI ná-maawɔingai ɔaizie, é segi ma lɔɔɔuzu vai le ga tiye, naa ɔa a kɛ, ti mina ti vaa ta Babilɔne ɔɔima nui zɔiti vɔɔma.

¹⁹ Dɔɔɔuzu vai ɔulani kelema Daniyele vɛ segi zu ga kpidii. Daniyele geeɔɔlɔgiti ta-ɔALAGI maamusɛni,

²⁰ é ɔɛ ma:

«Mamagi ɔa GALA daaseigi vɛ eyɛsu ɔɔ!

ɔɔimalai ta zobogi ta tɔnɔ ya.

²¹ Toɔa ná-zobo ge yeedɛɔalai ta wɔlɔwɔlɔ vaiti ma,

é masagiti toka, ta é masagiti sei,

é ɔɔimalai ve ɔɔima nuiti zea,

ta é faaɔaagai ve faaɔwɛ nuiti zea,

²² toɔa ɔa dɔɔɔuzu vai ɔula kelema, nii kpoma ɔɔoozaai,

é kpidii zu vai ɔwɛɛ,

mazɔlɔ wozakalagi ɔa tɔnɔ ya.

²³ Gi-mɛmɛwolaiti ta-ɔALAGI,

nà è lɛbizu, gè è maamusɛ,

ɔɔimalai ta zeɛiti faa zu è feai bè.

Mazɔlɔ nii gi falini è ma, è naa lea ga ze,

è naa lea ga giye, nii togai masagi ná-fai va.»

²⁴ Naa vɔluma, Daniyele liini Aliyɔke vɔ bɛ, niigi masagi devei veeni zea, ga é li, é Babilɔne ɔɔima nuiti paa. Gaamanɔ seelɔi ma, é ɔɛni ma: «Mina Babilɔne ɔɔima nuiti paa! Li ga ze masagi vɔ bɛ, nà ná-segi voluve wo ma.»

²⁵ Gaamago nɔ, Aliyɔke liini ga Daniyele masagi ɔɔ bɛ, ɛ ɔɛ ma: «Masagi, gɛ zunui ta ɔaɔɛ Zuda ɔɔɔ luɔiti saama, nii a zoo ɛ ɔa-zegi ɔɔɔɔ wo.»

Daniyele masagi ná-segi voluve

lεε vai la

²⁶ Masagi kpɔɛi zɛfɛni, ɛ ɣɛ Daniyɛle ma, nii daasei ge vɛɛni ga Bɛlɛtasaal: «Da zoo ɛ segi lɛ ga ze, nii gɛ bogai, ta poluvɛ?»

²⁷ Daniyɛle masagi woogɔavoteni, ɛ gɛ ma: «Dooɣuzu vai nii masagi pɔ ɛ gaagɔ, ɣima nu ɣila kpalaa ge la ná, ɔaa kpaamaazu zogo ɣila kpalaa, ɔaa molikula nu ɣila kpalaa, ɔaa somideɣa adɔbɛɛ nu ɣila kpalaa, nii a zoo ɛ naa le ga de.

²⁸ Kεε masagi Nebukadenezaal, GALAGI ga geegolagi zu nii e dɔɔfuzu vaiti deezu. To ga e velela vele vaiti deezu ga de, ti vaazu geezu. Pete defemu, da-zegi ta kulakelɛmaiti e ti gaai, e geai ma niizu.

²⁹ Siegi zu è laani la, masagi, è tɔɔzeini ga ɔisiaa velela vele vai zu. Názuve ɔa zɔi é dɔɔɔfuzu vaiti dɛɛzu, é naa lɛɛni ga de, nii é vaazu ɔɛɛzu.

³⁰ Ni niima loogufuzu vai λευε ga ze, é la ga gĩmala ga é sù, é leve nu vuluiti kpein tənəi va, keke nii a ke da-zegi voluve le ga de, ta è da-yiizoolε vai gʷεε.

³¹ «Ee, masagi, kulakelamai vete nii e kaai: Vololiba wolai geni loni e gakalave, maayikiai, e da volo, e da nu gaazu6ai, kevelei wola maaluai.

³² Vololibai nʔungi ŋeni ga zanu kitei, kakai ta zeeiti ti ŋeni ga walii, kogi ta kpalaiti ti ŋeni ga kʔolu ʔoigi,

³³ kəʃoiti ti ʒeni ga kəlui, kəʃəzapalagiti gilazuve ga kəlui, gilazuve ga polo ʒalai.

³⁴ E yeni welezu ba, eyesu kotu gila ge busε gizei ma, nu la vɔɔɔuni ba, ε vaani, ε loɔa vololibai ɔɔɔiti ba ti ga kolui ta pɔlo ɔalaiti, ε ti zuɔulukpulu.

³⁵ Doɣa ba laa ɣilagi nɔ zu, kɔlɔi ta pɔlɔ ɣalai, ɛ ɓɔ kɔlɔ ɓɔigi va, ta wali, ta zanugi, ti pɛ ti ɣeni ga fufiligi fiilei lii la, eɣe molo ɓooloi siegi zu gaavɛɛzu la fogoi. Vololibai vo gila kpalaa ge la mɔ ɣeni ɣaani. Kɔtɔi nii ma ɛ loɣani vololibai va, naa ɣeeni ga gize wolai, ɛ eteai pɛ daave.»

³⁶ «Da-zegi ɖɛni ga naa, masagi. Poluve vete niina:

³⁷ E wɔɔɔɔɔ masagiti pɛ ba. Geegɔɔɔɔ zu GALAGI masadai vea ɛ ya, ta zobogi, ta zɛɛɛɛ, ta lɛɛɛɛɛɛ.

³⁸ E nūiti ti-lointi, ta dɔɔ zuaiti, ta wɔniiti puuɔe ɛ yeezu. Da ɔa ɛ ga ti-maliɔii, ɔe nɔpe ti nɔ. Da ɔa ɛ ga nɔungi ɛ ga zanugi.

³⁹ Da-masadai volumna, masada ġili ka wuzegħe, nii sebei l'idai dōnōi va. Naa volumna, masadai zavasiei nii ē ga kōlu bōigi dēvelei, naa qa zeeli eteai zu ná pē.

⁴⁰ Masadai naanisiɛi ɔa vaa, kpaai eɔe kolui, toɔa zeɪ potogi zu. Eɔeveɪeɪ kolui a ɔa anii kpeɪn golowolo la, e ɔeeve, e galeɔale, naama masadai ɔa zɔoma masadaiti golowolo, e ti leɪve, e ti ɔaleɔale.

⁴¹ Uelei è petegai la, vololibai ɔɔɔɔzapalagiti ta kɔɔɔ beɔɔaiti kpeteve ga penɛ ɔalai, ta kɔlui ti zupuai ga beɔɔ. Naa voluve ɔa ga goolaama la ɔea naama masadai zu. Kele zeegaabaai vai ta ɔa ɔe su ga kɔlui ɔevelei, toozei è kɔlui ɔaave supuai ta penɛ ɔalai.

⁴² Kele kəɟə beɣaiti, vɛ kəlui ta penɛ ɟalai ti zupuai ná, naa ɟa dɛɛzu ga naama masadai ɟilazu vɛ ɟa zɛbɛ, ta gilazu vɛ la zɛbɛa.

⁴³ Naa ɔa dɛɛzu balaa ga masagiti taɣili va ga ti vulu ɔɔɔ ma, keɛ naama minazegɛgiti ti la yɛga ma, edɛvelei kolui ta penɛ ɔalai ta ɔlibai la ga yɛ ma la.

⁴⁴ «Masagi naati ta-ziegiti su, geegolɔgi zu GALAGI ɔa masadai ta zei, nii é la ɔolɔɔloga eyesu pɛ. Naama masadai la laa zii gili naɓe ná-zobo bu eyesu ɔɔ. Naama masadai ɔa zɔɔma masadaiti koloɔolo, é ta-vai pɛ kpe, naa volu toɔa ye ná eyesu ɔɔ,

⁴⁵ uelei è kətui ɢaai la, é zeɖe gizei ma, nu yee nɔpɛ ge la zɔɔni ba, é vaa, é kəlui ta kəlu
 ɓɔigi, ta penɛ ɗalai, ta walii, ta zanugi ti galeɗale, é ti ɗɛ ga fufiligi. Masagi, GALAGI nii

bɔɔlbai, naa velela vele vaiti dɛɛvɛ ga dɛ, niiti ti vaazu gɛɛzu. Da-zegi ɔa ga gaamai kulaai kelema, poluve nii gɛ dɛai ga dɛ, nu maanɛvɛ é la da.»

⁴⁶ Masagi Nebukadenɛzaal laani zooi ma, é unpilɛ, é nɔkɔ Daniyele wu, é devei ve ga ti zalaɔaiti fe zea, ta vɛɛaniiti niiti ti makugi nɛai.

⁴⁷ Naa volu é ɔɛni Daniyele ma: «Gaamazu wa-GALAGI ɔa bɔɔlbai galagiti kpein ba, tɔ ɔa é ga masagiti ti-maligii. Tɔ gila kpe ka é dɔɔɔfuzu vaiti kulazu kelema, tɔɔzei è zooga è dɔɔɔfuzu vai nii gɔla kelema bɛ.»

⁴⁸ Naa vɔluma, masagi lɛbiya wolaiti feeni Daniyele vɛ, ta é faa bii mɔinmɔingaa gɛ bɛ. E toni ga kundigɔ wolai Babilɔne you zɛvɛi kpein unda, é kɛ ga Babilɔne ɔima nuiti kpein ta-ɔundigɔ wolai.

⁴⁹ Daniyele ná-maanɛnɛi maavele ma, masagi kundigɔ losuvɛti kalivaani Sadalakeni ma ta Mesake, naa vɛɛ Aɛɛde-Nego va Babilɔne you zɛvɛi ma. Daniyele ɔɛni masagi ná-koizuvɛ.

3

Devei vee vai ga nuiti ti vololibai lɛbi

¹ Masagi Nebukadenɛzaal vololibai ɔɛɛni ga zanugi, sɔligi ɔɛni ga mɛɛɛɛ vɔusavago (30), kogi ɔɛni ga mɛɛɛɛ savago. E gaalɔni nɛmɛi zu nii daaseigi ga Dula, Babilɔne you zɛvɛi ma.

² Naa vɔluma é keelaiti teveni ga ti masagi ná-nu wolaiti toli, ta kovi laa wola ɔundigɔiti, ta zou zɛvɛ ɔundigɔiti, ta faawo bo nuiti, ta wali make nuiti, ta tukpɔgaaleve nuiti, ta kundigɔiti, é vɛɛ botigɛ nu wolaiti ba, ná-zou zɛvɛiti kpein su. Naama nuiti maanɛni ga ti va, ti vololibai ɔɛɛ vai ma ɔɔɔzunɛi gɔla, nii masagi gaalɔni.

³ Naama wotigɛ nuiti kpein ti gaalɛni ba degɛmu, ti va, ti lo vololibai ɔakala, kpɛɛ vai ma ɔɔɔzunɛi vaa zu.

⁴ Maaɔɔgi ma ɔundigɔii wooɔɔɔlani ga zɛbɛi, é gɛ ma: «Ziiti pɛ ma nuɔuseiti, ta zooiti pɛ ma nuɔuseiti, naa vɛɛ zii wooiti pɛ ma nuɔuseiti ba, à woilo niima levei ma:

⁵ Siɛgi zu wo puɔugi wooi mɛnisu da, ta koolei, ta kɔnigi, ta papai, ta doso ɔɔnigi, ta puɔu kpulugi, ta gɛingɛin ganigi ma ziiti kpein gooi, wa laavɛɛ zooi ma, wo nɔkɔ vololibai wu é ga zanugi, nii masagi Nebukadenɛzaal gaalɔgai.

⁶ Nu-o-nu nii é la maavɛni, é va nɔkɔ, naa ɔa vili abuzulugi zaama nii gola ɔadiai, gaamago nɔ.»

⁷ Naa ɔa é ba, ziiti pɛ ma nuɔuseiti, ta zooiti pɛ ma nuɔuseiti naa vɛɛ zii wooiti pɛ ma nuɔuseiti ba, ti puɔugi wooi mɛnigai ma feya, ta koolei, ta kɔnigi, ta papai, ta doso ɔɔnigi, ta gɛingɛin ganigiti kpein gooi, ti maavɛni zooi ma, ti nɔkɔ vololibai wu é ga zanugi, nii masagi Nebukadenɛzaal gaalɔni.

Daniyele bɔɔla savagɔiti ta-wooɔɔɔladai

⁸ Gaamago nɔ, naa volu, Babilɔne nui tanigaani ti vaani, ti Zuifuiti maalo.

⁹ Ti ɔɛni masagi Nebukadenɛzaal vɔ, ti gɛ ma: «È-zii zuɔooza, masagi!

¹⁰ Ee, masagi, ɔa ɔɔɔɔgoi ɔa è niima levei veeni ga nu kpein maanɛvɛ ga é maavɛɛ, é nɔkɔ vololibai wu é ga zanugi, a puɔugi wooi mɛnina feya, ta koolei, ta kɔnigi, ta papai, ta doso ɔɔnigi, ta puɔu kpulugi, ta gɛingɛin ganigi ma ziiti kpein gooi,

¹¹ nu-o-nu nii é la maavɛni, é va nɔkɔ, naa ɔa vili abuzulugi zaama, nii gola ɔadiai.

¹² Ee, masagi, Zuifu niiti ti ga Sadalake, ta Mesake, ta Aɛɛde-Nego, niiti è Babilɔne you zɛvɛi ma losuvɛ tanigaa vea ti ya, ti la è ɔaazu ga ani nɔpɛ, ti la ɔa-ɔɔɔɔ ganigiti dɛbizu, ta ti la nɔkɔni vololibai wu é ga zanugi, nii è gaalɔgai.»

¹³ Nebukadenɛzaal wola yiiɔaawanani, é devei veeni ga ti va ga Sadalake, ta Mesake, ta Aɛɛde-Nego. Ti vaai ma ga tiye masagi vɔ bɛ,

¹⁴ é ɔɛni ti ma: «Gaama vɛ ɔaa, Sadalake, ta Mesake, ta Aɛɛde-Nego, ga wo gɛɛvɛ ga wo mina ná-kɔɔɔ ganigiti dɛbi, wo la nɔkɔni vololibai wu é ga zanugi, nii gɛ gaalɔgai?

¹⁵ Niizu à lona, wo ɖeɖele ɖete, siegi zu wo puɖugi wooi menisu da, ta koolei, ta kɔnigi, ta papai, ta doso ɖɔnigi, ta puɖu kpulugi, ta geingein ganigi ma ziiti kpein gooi, wa maavɛɛ, wo nɔkɔ vololibai wu, nii gɛ kpɛɛai. Ni wo la kɛɛni wo va nɔkɔ bu, wa vili gaamago nɔ abuzulugi zaama. Galagi ɖegele ɖa a zoo é wo ɖula zèa?»

¹⁶ Sadalake ta Mesake ta Aɖede-Nego ti masagi woogaaɖoteni, ti ɖe ma: «Masagi, gi la pɔ ga gi va ɖɔɖɔ maalobo.

¹⁷ Anɛɛ naa ve, suɖwɛɛ ga gá-GALAGI, GALAGI nii gi deɖizu, zobogi ɖa be é gi ɖizo. Ungo, masagi, toɖa gi ɖula abuzulugi zu, é gi ɖula è ya.

¹⁸ Anɛɛ naa laade, kwɛɛ, masagi, ga gi la da-ɖɔɖɔ ganigiti deɖia, ta gi la nɔkɔga vololibai wu é ga zanugi, nii è gaalɔgai.»

¹⁹ Neɖukadenɛzaal wola yiiɖaawanani, gaazulo pelei valiboni Sadalake ta Mesake ta Aɖede-Negoni kakala. E devei veeni ga ti abuzulugi ɖadi ná zeizu ɖe lofela, é leve pɔlɔmai va.

²⁰ E devei veeni ná-salaɖusui tanigaani zea, niiti ti wola zulogai ná-kɔɖɔgi zaama, ga ti Sadalakeni gili, ta Mesake, ta Aɖede-Nego, ga ti ti vili abuzulugi zu, nii gola ɖadi.

²¹ Gaamago nɔ, ti niima zunu savagɔiti gilini, ti maagɔliai ga ta-zɔlaiti, ta-zegewuzegɛiti, ta ta-wɔɔlɔgiti, ti ti vilini abuzulugi zu gola ɖadi.

²² Tɔzei masagi ná-devei va nii gola ɖeleni, ti abuzulugi ɖadini da ge leve. Abuzogi salaɖusui paani, niiti ti Sadalake ta Mesake ta Aɖede-Negoni pilini abui zu.

²³ Sadalake ta Mesake ta Aɖede-Negoni giliai yɛni de, ti loo abuzulugi zaama.

Daniyele bɔla savagɔiti kizo fai abuzulugi ma

²⁴ Gaamago nɔ, masagi Neɖukadenɛzaal wuzegɛni, daavɔ, é ɖe ná-nu wolaiti ma: «Zunu savagɔiti ti ɖiliai, naati tɛi ade va ti vili abui zu ɖaa?» Ti googaaɖoteni, ti ɖe ma: «Zekana kɛai la, masagi.»

²⁵ Masagi ɖɛni ti ma volu: «Kɛɛ tama, ná nu naanigo ɖaazu, ti la ɖilini, ti da zie abui zaamave ɖɔɖɔi. Faa nɔpɛ ge la ti taɖila kpala ba. Naanisiei ɖaazuve ɖulaɛ ga galagiti ti-loun zunui ta ɖaazu.»

²⁶ Neɖukadenɛzaal maaɖugani abuzulugi laave va, é woogula, é ɖe ma: «Sadalake, Mesake, ta Aɖede-Nego, GALA nii é Anii-Pɛ-Unda ná-botigɛ nuiti, à ɖula lɛɛ, wo va!» Gaamago nɔ, ti savago pɛ ti ɖulani abui zaama.

²⁷ Masagi ná-nu wolaiti, ta kovi laa wola ɖundigɔiti, ta zou zɛve ɖundigɔiti, ta masagi ná-botigɛ nu wolaiti, ti pɛ ti maaɖɔni ti ma ga ti ti vete. Abu vo ge la ɖɛni ti va, tɔundegɔiti gaa la ɖɛni ɖalani, ti ma zegɛiti ti la ɖɛni ɖalani, abu maku nɔpɛ ge la ɖɛni ti va.

²⁸ Masagi Neɖukadenɛzaal woogulani, é ɖe ma: «Mamagi ɖa Sadalake ta Mesake ta Aɖede-Negoni ta-GALAGI ve! E ná-geezugeelai levege ga é ná-botigɛ nuiti kizo, niiti ti laai da, ti la kɛɛni ti va ɖolo ná-devei ve, masa devei. Ti yiimazegɛni ga ti-ɖusei lɔ vai maanɔɖɔiti su, kɛɛ ti mina kɔɖɔ ganigiti deɖi, ɖaa ti va nɔkɔ ti wu, kɛni ta-GALAGI nɔ.

²⁹ Naa ɖa é ba, gɛ tɔgi zeida, ga nu nɔpɛ é ɖula nuɖuseiti saama, ta ziiti, ta zii wooiti, a Sadalake ta Mesake ta Aɖede-Negoni ta-GALAGI ná-fai zona ga yɔɔɖe faa, naama nui ɖa leveleve, é ɖulukpulu, ná-pelei ɖa lati é ɖe ga kpoɖamave. Tɔzei gala kili nɔpɛ ge la ná, nii a zoo é nu ɖizo ga tɔun kevele.»

³⁰ Naa vɔluma, masagi tosu bii gola ɖalivaani Sadalake ta Mesake ta Aɖede-Negoni ma, é leve ma moun keleiti ba, Baɓilɔne you zɛve zu.

Masagi ná-segi velesiɛi: Gulu wolai

³¹ Masagi Neɖukadenɛzaal wooi laazeelini nuɖuseiti kpein ma, ziiti kpein saama, ta zii wooiti kpein eteai zu ná pɛ ga: Ziileigi ve wo ve ga bɔɔɔa!

³² Gɛ pɛtege ga page, gɛ poogiti ta laavɔ vaiti deɛ, GALA nii é Anii-Pɛ-Unda, niiti é ti ɖɛa bɛ:

³³ Ná-poogiti gola wɔɔlɔvɛ!
 Ná-laavɔɔ vaiti gola yeedɔaɔvɛ!
 GALAGI naa ɔa masadai ɔe eyɛsu ɔɔ,
 ná-bɔɔlɔlai ɔela ge la ɔea ba!

4

¹ Nà Neɔukadenɛzaal, gè ɔeni zeini kpɛ ziileigi zu nà-masa pɛɛi wu, kɔozunɛai nà-kpɛɛi zu.

² Kpidii ta, gè ɔeni laani nà-betei zu, gè segi ta woni nii é kpɔlɔni, tɔzei nii gè kaani, naa ɔa é mɔaluani.

³ Gè devei veeni ga ti Babilone ɔima nuiti kpein gaale ba pɔ bɛ, naa ɔa a kɛ ti segi naa voluve le ga ze.

⁴ Siɛgi zu molikula nuiti ti vaani la, ta kpaamaazu zoɔoiti, ta adɔbɛɛ nuiti, ta somideɔa adɔbɛɛ nuiti, gè nà-segi woni ti ma, keɛ ti tanɔpɛ ge la zooni é va poluve wo mà.

⁵ Ná tago keai ma, Daniyele balaagi vaani pɔ bɛ. Zunui niigi daasei pɛai ga Beletasaal, nii kulaai nà-galagi laaseigi zu, nii gala ɲadegaiti ta-yenvui su. Gè nà-segi zuɔulani ma, gè ɔe ma:

⁶ «Beletasaal, molikula nuiti ta-ɔundigii, gè kweni ga gala ɲadegaiti ta-yenvui ɔa è zu. Naa ɔa é ba, dɔɔɔfuzu vaa nɔpɛ ge la baani è ya. Nii gè kaai segi zu, naa voluve wo mà.

⁷ Siɛgi zu gè ɔeni laani la nà-betei zu, pɛɛɛ nii gè kaani:
 Gulu wolai ta ɔeni lɔni zou zaamavɛ, gola ɔoozaai.

⁸ Gului naa ɔaɔɔozani, é wɔɔlɔ,
 ma beke koozagiti ti ɔeni vɔɔɔfuzu geɔɔɔlɔgi va.
 E ɔeni ɔaazu eteai zu ná pɛ.

⁹ Gaalaagi vani, gaawaai wola mɔinni,
 anii kpein ge ɔeni ɔnɔgi zɔlɔɔsu zea.
 Dɔbɔ zuaiti ti ɔeni lɔɔɔfuzu ma niinigi wu,
 wɔniiti ti ɔeni laɔagiti tosu ma bekegiti su.
 Kpɛɛani ɔilagilagi pɛ ge ɔeni ɔnɔgi zɔlɔɔsu zea.

¹⁰ «Gè yɛni nɔ dɛ laani nà-betei zu, gè geezuɔeelai ta ɔaani mɔnɔ, é da yei, é zeɔe geezuve.

¹¹ E ɔainni ga woo wola, é ɔe ma:
 «A gului nii vɔ, wo ma bekegiti teve ga,
 wo gaalaagiti folo ga, wo ma waaiti suvaza!
 Suaiti ti ɔula bu, ti vela, ti maɔɔooza ba,
 ta wɔniiti ti ɔula ma bekegiti ga.

¹² Keɛ à ma unkpulugi ta ma zapeiti zɛ zooi wu,
 tufai zaama dɔbɔi zu,
 wo kɔlu yɔlɔɔɔi velevele ma ta kɔlu ɔɔi yɔlɔɔɔi.
 E yeɔe ga geezu nɔɔagi,
 ta é laami ga tufai ga suaiti kevele.

¹³ Ná-nuɔuse ɔigi ɔa valibo,
 sua ɔigi ɔa ve zea,
 é ye naama yai zu kona dɔfela laawu.

¹⁴ «Devei nii ɔulaɔe geezuɔeelaiti zea, fuluanii niiti ti ɔaazua yeenɔpɛ, naa ɔa a kɛ nii kpein é vulua, naati ti kwɛɛ ga GALA nii é Anii-Pɛ-Unda, nuɔuseiti ta masadaiti maligii ve. Toɔa masadai ve naa ya, nii é pɔ, toɔa zoo nɛi é ɔɔɔmaayei nui unbuzɛɔe nuiti saama.»

¹⁵ «Segi ɔana gè boni, nɔun nà, masagi Neɔukadenɛzaal. Dɛi è ga Beletasaal, soma è poluve le ga ze. Nà-masadai zu ɔima nuiti ti taɔila kpala ge la zooni è va bo mà, keɛ dɔun da zoo, mazɔlɔ galagiti ti ɲadegai, naati ta-yenvui ɔa é è zu.»

Daniyele masagi ná-segi voluve wo fai

¹⁶ Daniyele nii é lolisu ga Belɛtasaal sasuɓalini, é lua ɗite ná-kisiɛiti su, eyesu ná tago ke se. Masagi ɗe ma: «Belɛtasaal, segi nii ta poluɓe mina è maalua.» Belɛtasaal goɗɗaavoteni, é ɗe ma: «Màligii, toɗa neɛ bè ga segi nii ɗe ga è zili nuiti tɔnɔ, ta poluɓe ɗe ga è-bɔɛɗɔɗɔiti tɔnɔ!

¹⁷ Gulu wolai naa è kaai, gaagoozaai ta bɔɔlbai, ma bekegi vɔɔɗfuzu geei va, ta é ɗeni ɗaazu eteai zu ná pe,

¹⁸ gulu wolai naa, nii gaalaagi vani ta gaawaai wola mɔinni, ɛɛ pe kɔnɔgi ɗeni zea, dɔɔ zuaiti ti ɗeni lɔɗfuzu bu, ta wɔniiti ti ɗeni laɗagiti tosu ma bekegiti su,

¹⁹ ee, masagi, ɗa ɗa è baɗoai, è yeedaaba, ɗa-baɗoi ɗe é zeii geei va, ta ɗa-zobodai lia eyesu é zeeli zou bela ga.

²⁰ Naa volu è geɗuɗeelai ta ɗaani, é ɗa yei, é zeɗe geɗuɓe, é devei ve ga: «A gulu wolai ɔ, wo koloɗolo! Kele à ma unkpulugi ye ná ta ma zapeiti, tufai zaama dɔɔ zu, wo maavelevele ga kɔlu yɔɔɗɗi ta kɔlu ɔai yɔɔɗɗi. E yebe ga geɗu nɔɗagi, ti ɔ tufai ma ta dɔɔ zuaiti kona dɔfela laawu.»

²¹ Poluɓe ɓete, ee, masagi: GALA nii é Anii-Pɛ-Unda, naa ná-devei ɗa é lo ɗa màligii masagi.

²² Ta è be nuiti saama, ɗa zeii dɔɔ zuaiti saama, è ɗa tufai mi ga nikiɛiti kevele, ɗa yebe ga geɗu nɔɗagi. Da ye naama yai zu eyesu kona dɔfela buɗe è maazu, eyesu è kweɛ ga GALAGI nii é Anii-Pɛ-Unda, nuiti ta-masadaiti màligii ve, toɗa ɗa masadai ve naama nui ya, nii tɔun ge pɔ.

²³ Deveii bogai ga gulu wolai ma unkpulugi ta ma zapeiti ti ye ná, naa voluɓe ɗa ga ɗa-masadai ɗa ve è ya, siɛgi zu ɗa kweɛna da ga geɗɗɔlɔgi zu GALAGI ɗa é ga fai pe màligii.

²⁴ Naa ɗa é ba, ee, masagi, yeezei ná-tene gooi wu ga pagɔ: Beteve ɗa-ɗotoiti ba ta ɗa-vaagaaazagiti, telebodai ɗe, ɗe ga nu vago maanɔɗɔ nuiti be, tanisu ɗa-undaane voloi zu ga ɗooza.»

Segi vile fai su

²⁵ Nii kpein é woni masagi Nebukadenɛzaal ná-faa zu, naati ti vileni su.

²⁶ Kona gila tevegai ma, é yeni zieziɛsu masa pelei ɗomave ná betai ga dooɗo bosuɓe, Baɓilɔne taazuɓe,

²⁷ é woogulani, é ɗe ma: «Baɓilɔne taa wolai ɓete, nii gè toga ga masa seizuɓe. Toɗa ná-zobogi wɔɔɔ velei leɛzu, ta sèbei maawui velei.»

²⁸ Masagi yeni nɔ naama ɔɛiti bosu, wooi ta zeɗe geɗuɓe, é ɗe ma: «Masagi Nebukadenɛzaal, woilo niima woolevegi ma: Da-masadai ɗulaa è ya!

²⁹ Da beɛzu, è ɗula nuiti saama. E zeii dɔɔ zuaiti saama, è ɗa tufai mi ga nikiɛiti kevele. Da ye naama yai zu kona dɔfela laawu, eyesu è kweɛ ga GALA nii é Anii-Pɛ-Unda, tɔ ɗa é ga nuɓuseiti ta-masadaiti màligii, ta toɗa masadai ve naama nui ya, nii é pɔ.»

³⁰ Gaamago nɔ, naama ɔɛi vileni su. Nebukadenɛzaal beɛni, é tɔzei ga tufai mia ga nikiɛiti kevele, é yebe ga geɗu nɔɗagi. Unma undegai ɗoozani ege koɗei ɗove degaiti, ta saingiti ti ɗooza ege wɔni zaingaa.

Nebukadenɛzaal ná-masadai zɔɔɔ fai volu

³¹ «Kona dɔfelai begai ma, ná Nebukadenɛzaal gè ɗaazuloni geɗɗɔlɔgi va, faagaaɗaa ɗigi veeni bè. Gè GALA mamani, nii é Anii-Pɛ-Unda ta é vulua ɗooɗo. Gè tɔzeini ga gè ɗa maamuse ta gè ɗa ná-lebiyai le: Bela ge la ná-zobodai va, ta ná-masadai ɗa ye ná ɗo.

³² Etea nuɓuseiti mɔinɓe vele-o-vele, kele ti la ga ani nɔpe gaazu, toɗa ɗa ti zo nɔ egevelei neai la be, é zo geɗu aniiti ma, é li nuɓuseiti pɔ. Nu nɔpe ge la loga daalɗoma, ɓaa é va zelilo ma, é va ɗe ma: «Leeni ɗa è keɛzu!»

³³ «Faagaaɗaa ɗigi veeni bè názuɓe. Ná-masadai ma lebiyai vaa zu, masadai ma losuɓe ta ma ɗaazu unfegi veeni zèa balaagi. Ná-kundigiiti ta ná-botige nu wolaiti ti vaani ga suvile ti dɔagomi. Ti sèi volu ná-masadai zu, ta gè lebiyai zɔɔɔni volu, é leve ma mɔungi va.

³⁴ Naa ɔa é ba niizu, ná Nebukadenɛzaal, ná geegɔlɔgi ma Masagi maamusɛzu, gè guyei loo bɛ, gè dɛbi! Nii kpein é kɛɛzu, ta ga gaamai, ti zɔlegɛ. Zobogi ɔa bɛ é naati maayei, niiti ti zizɛzu wasogi zu.»

5

Masagi Belesazaal ná-koozunɛ laami wolai

¹ Foloi ta, masagi Belesazaal ná-botifɛ nu wolaiti tolini daami wolai ta ma, ti ɔɛni ga nu waagila (1.000), é tɔɔzeini ga dɔɔi ɔleɛa ti ɔaazu.

² E dɔɔi ɔɔɔɔgai ma, é devei veeni ga ti ɔa ga zanu anɔnakaiti ta wali anɔnakaiti, niiti kɛɛɔɔɛ Nebukadenɛzaal ti zɛɛni GALA sei vɛlɛi wu Zeluzalɛme. E ɔɛni pɔ é ti zege, ti da ɔɔle su ta ná-botifɛ nu wolaiti, ta anzaiti, ta anzaiti ti la vuluni ga zɔiti kɛvele.

³ Ti ɔaani niina ga zanu anɔnakaiti niiti ti zɛɛni GALA sei vɛlɛi wu Zeluzalɛme. Masagi ti zɛɛni ga ti ɔɔle su ta ná-nu loligaiti.

⁴ Ti pɛ ti dɔɔi wola ɔleɛi ma, ti tɔɔzeini ga guyei loa, ti da kɔɔɔɔ ganigiti maamusɛ, niiti ti ɔɛɛɛi ga zanugi, ta walii, ta kɔlu ɔɔigi, ta kɔlui, ta gului, ta kɔtui.

⁵ Gaamago nɔ, nu yeei ta ɔulani keɛma, fitina zei anii ɔɔɔɔɛ. E sevei ɔɛni masagi ná-peɛi ma koozuɛ, ná ɔɔɔɔgai ga kobegi. Siegi zu masagi naama yeei ɔaani la, é da sevei ɔɛ,

⁶ dɔtɔzuleveni, é ɔɛ wuulee ná-kisɛiti su. E ɔalani ná-kitosuɛ pɛ ma, ta niibiiti ti da ziga ɔɔɔɔ ɔa.

⁷ E devei veeni ga woo wola, ga ti ɔa ga kpaamaazu zɔɔɔiti, ta adɔɔɛɛ nuiti, ta somideɔa adɔɔɛɛ nuiti, é ɔɛ ti ma: «Nu-o-nu nii a zoonɛ é niima zɛvɛi ɔala, é poluɛ wo mà, segeungi kpɔidai, naa ɔa loo kɔba, ta zanu ansai ɔa vili kɔbu, ta toɔa kundigilai ma losu zavasɛi zɔlɔ masadai zu.»

⁸ Gima nuiti kpein ti ɔɛni botii ɔɛɛzu masagi ɔa, ti pɛ ti lɛni peɛi wu, keɛ ti taɔila kpalaɛ ge la zooni é ɔa sevei naa ɔala, ɔaa é ɔa poluɛ wo masagi ma.

⁹ Masagi Belesazaal ɔɛni wuulee, gola lɔtɔzuleve, ná-nu wolaiti ɔɔɔɔi ɔalaa ti ɔɛ unga wuulee.

¹⁰ Masagi dee, masagi ta ná-nu wolaiti sɔngɔ wooi mɛnigai ma, é lɛni koozunɛ laamii wo peɛi wu, é ɔɛ masagi ma: «È-zii zugooza faan! Da-ɔisɛiti ti mina è ɔɛ wuulee, ta è lɔtɔzu mina leve.

¹¹ Zunui ta ɔa da-masadai zu, nii gala ɔadegaiti ti-yenvui su. E-ɔɛ ná-siegi zu, tɔ ɔa é ɔɛni faiti sugalasu, kelegelege ta ɔimalai veeɛ bɛ, eɔɛ galagiti ta-ɔimalai ɔvele. Naa ɔa é kɛɛni è-ɔɛ, masagi Nebukadenɛzaal kɛɛni ga molikula nuiti ta-ɔundigii, ta kpaamaazu zɔɔɔiti, ta adɔɔɛɛ nuiti, ta somideɔa adɔɔɛɛ nuiti.

¹² Naama yenvui ɔa zea ye, nii a faiti zɔɔɔzɔɔɔla la, ta kelegelegi, ta zobogi a segiti poluwo da, ta faalaaliiti poluɛ, ta é faaɔaagiti gaagula ba. Deɔɛmu ti ɔaa ga zunui ná, Daniyele naa, nii masagi daasei pɛni ga Beletasaal. Toɔa seve ɔɛai naa voluɛ le.»

Daniyele seve ɔɛai voluɛ lɛ vai

¹³ Ti liini ga Daniyele masagi ɔa bɛ. Naa gaazaɔani ga: «Da ɔa è ga Daniyele, nii é kɔɔzɔgiti saama, ti zeɔɛai Zuda, kɛɛ nii é ɔɛni ga masagi é ɔaani ga tiye, ti zege Zuda yooi zu?

¹⁴ Gè mɛnige ga galagiti zɛnvi ɔa è zu, ta da faiti sugalasu, ta kelegelegi, ta ɔimala wolai.

¹⁵ Ti ɔaa pɔ bɛ ga ɔima nuiti ta adɔɔɛɛ nuiti ga ti sevei tɛi kala, ti poluɛ wo mà, keɛ ti la zooni ti ɔa wooiti poluɛ wo.

¹⁶ Gè mɛnige ga dɔun da zoo è faalaaliiti poluɛ wo, ta è faaɔaagiti gaagula ba. Ni da zoo è seve ɔɛai tɛi kala, è poluɛ wo mà, segeungi kpɔidai, naa ɔa loo è ɔɔba, ta zanu ansai ɔa loo è ɔɔbu, da kundigilai ma losuɛ zavasɛi zɔlɔ zou masadai zu.»

¹⁷ Daniyele masagi wooḡaavoteni, é ḡe ma: «Màlìḡii, ḡa zoo è ḡa-veḡaniiti make ḡoḡo ve, ḡaa è fe taḡili be. Anee naa ve, nà seve ḡeai naa ḡalasu è ve, masagi, ḡe poluve wo è ma.

¹⁸ GALA nii é Anii-Pe-Unda, naa è-ḡee Nebukadenēzaal ḡeeni ga masa gola, niigi lebiyai ta ḡaazu unfegi ḡeni be.

¹⁹ ḡaazu unfegi maavele ma nii GALA ge feeni be, zooiti kpein su nuḡuseiti, ta ziiti kpein, ta zii woo wo nuiti kpein, ti zu ḡeni ḡalizu gaazu, ti ḡa lua. Nii a la ḡe pḡ ga é paa, é bena naa vaa, nii a la ḡe pḡ ga é ze vulua, é bena naa ye vulua. E bena tanigaani ḡoḡo, é tanigaani pelevele.

²⁰ Kele é ḡeni ga waso nu, é yii zasani ná-gaazulei zu. Naazu ḡa é lokani la, é ḡula ná-masa kpḡkpḡ ḡa, é vala lebiyai ma.

²¹ E ḡeeni nuiti saama, é vulua é ḡa suaiti daavokḡḡo, é zeini ḡoḡo zoovalegiti saama, é ḡa tufai mi ga nikeiti kevele, geezu nḡdagi ḡa zeḡe, eyesu foloi é kweeni la ga GALAGI nii é Anii-Pe-Unda, naa ḡa é ga nuḡuseiti ta-masadaiti ti-maliḡii, ta toḡa ḡa naama nui ze masadai zu, nii é pḡ.

²² Da ma, Belesazaal, ḡei è ga ná-doun zunui, è ḡeeve niima vai kpein kwee ga pagḡ, kele anee naa ve, è la ḡeeni ga ḡoḡomaaye nu è-yiimave.

²³ E wuzegḡe geegḡlogi Maliḡii GALA daalḡḡoma, è vaaḡe ga sei velei wu anihaka nadegaiti è vḡ be, wo ti zegḡe, wo ḡoḡi ḡole ti zu, ḡa-o, ḡa-wotiḡe nu wolaiti-yo, è-anzaiti-yo, ta è-anzaiti ti la vuluni ga zoiti kevele. E ḡude naa maazu, è guyei loove, è ḡa kḡḡḡo ganigiti maamuse niiti ti ḡeteai ga walii ta zanugi, ta kḡlu ḡoḡi, ta kḡlui, ta gului, ta kḡtui, kḡḡḡo ganigiti è ti ḡaazu ga galagiti, kele ti la wozagḡaazu, ti la faa menisu, ta ti la faa nḡpe kwee. Kele è ḡeeve ga è mina lebiyai ve GALA be nii è-yenvui zea niizu, ta è yeelugḡo vele vaiti pe.

²⁴ Naa ḡa é kea naama yeei levegai ga é sevei naa ḡe.

²⁵ «Peḡe nii ḡa sevei: MENE, MENE, TEKELE, PALESINE.

²⁶ Peḡe naama wooi voluve ḡa é ga nii: MENE voluve ḡa ga «gaalu»: GALA ge ḡa-masadai ma ḡonagi ma voloi ḡaaluga, ḡa-masadai bega.

²⁷ TEKELE voluve ḡa é ga «kḡḡḡo»: E ḡḡḡḡe kiloi ḡa, kele kaave ga è vegagḡe.

²⁸ PALESINE voluve ḡa é ga «gaagwe»: Da-masadai gaagweve, é ve Mede nuiti zea ta Peḡese nuiti.»

²⁹ Gaamago nḡ, Belesazaal devei veeni ná-botiḡe nuiti zea ga seḡeungi nii kpḡidai, ti naa loo Daniyele ḡḡba, ti zanu ansai loo kḡbu. Ti zezeni la ḡalaa ga Daniyele kundigilai ma losuve zavasiḡi zḡḡḡa zou masadai zu.

³⁰ Kele naama ḡidii nḡ, nui tanigaa ti Baḡilḡe masagi Belesazaal vaani.

6

¹ Mede nui Daliyuse masadai zḡḡḡni, ná-kona vuulḡzita maazu felegḡi (62) laawuve.

Daniyele zili nuiti ti toloi ḡula vai la

² Daliyuse deveni ga é yeelo ná-nu wola ungila puufelegḡo (120) va ga ti ze ná-masa zooi unda.

³ E kundigḡi wola savagḡo zeini ti unda, naati ka ná-nu wolaiti ti bena voluvaawo ti ma é lo ta-wotiiti ba, naa ḡa a ke nu nḡpe ge mina masagi ḡoḡo, é va lo ná-sḡḡḡgiti ba. Daniyele ḡeni ga kundigḡi wolai naa ta ḡila.

⁴ Daniyele leveni zḡ felegḡiti ba ta masagi ná-nu wolaiti kpein, ga zenvui nii é zea ye, nii a ḡa faiti zḡḡzuguḡula la. Naama vele ma, masagi ḡeni ḡisieu ga é kundigilai gila kaliva ma, nii togai masadai ma yooi kpein ba.

⁵ Naama vaa zu, kundigḡi wolai zoiti ta masagi ná-nu wolaiti ti tḡzeini ga fai ta ḡaiziaa nii ta Daniyele veelala la, é lo masada yooi ná-faagḡaḡulabaiti ba. Kele ti la faagḡaaza nḡpe kaani, ta kakama vaa nḡpe, mazḡḡo ba é ḡeni ga laḡa nu gola. Faa nḡpe ge la ḡeni ná, nii nu a la zelilo ma su.

⁶ Naama zunuiti ti gɛni bɔɔɔ ma: «Ade la faa nɔpɛ kaa, nii a Daniyele veelala, kɛni ni ada gila kaana ɛ vile nɔ-GALAGI nɔ-tɔgi va.»

⁷ Gaamago, kundigɔ wola felegɔiti ta masagi nɔ-nu wolaiti ti liini masagi vɔ bɛ, ti gɛ ma: «È-zii zuɔooza, Masagi Daliyuse.

⁸ Kundigɔ wolaiti kpein, ta kovi laa wola gundigɔiti, ta masagi nɔ-nu wolaiti, ta faawo bo nuiti, ta zou zɛvɛ gundigɔiti, ti maabɔgi wogɛ, ti zoloo ma ga masagi tɔgi zeɪ, nii su vai a gɛ ga nii: Folo vuusavagɔ (30) laawu, nu nɔpɛ a fali woo laazeelina gala kiligi ta ma, ɔaa nui ta, ɛ gɔla da bɔɔɔ nɔ ɛ vɔlu, masagi, naama nui gɔ vili zalaiti ta-yegeɪ zu.

⁹ Masagi, devei nii maazuɔaa, ɛ yeevo pile su, naa gɔ a kɛ ta mina gɔla da, ɛ gɛ ga Mɛde ta Pɛɛlese nuiti ta-lɔgi gɛvele, nii ɛ la da ga valiboga.»

¹⁰ Naa gɔ ɛ ba, masagi Daliyuse yeevo pilɛni tɔgi ma zɛvɛi zu.

Daniyele vili fai zalaiti ta-yegeɪ zu

¹¹ Siɛgi zu Daniyele kwɛɛni la ga masagi yeevo pilega naama levei ma zɛvɛi zu, ɛ liini nɔ-pɛɛi wu. Sangasoi zu, fenɛɛɛiti ta nɔ, niiti ti laa gɛni laosu ga Zeluzalɛme letema vele. Minɔ gɔ nɔ bɛna gɛ sava folo-o-folo, ɛ da vile niibigɔ nɔ, ɛ da nɔ-GALA fali, ɛ da maamuse. E kɛɛni egevelei pɔlɔma ɛ gɛni kɛɛzu la.

¹² Daniyele zili nuiti ti vaani ga gaazuvilei, ti ka, ɛ da GALA fali, ɛ da woogɔla nɔ-GALAGI ma.

¹³ Ti liini, ti bɔɛ masagi vɔ ɛ vile tɔgi va ɛ seɪdai, ti gɛ ma: «Mɔligɔi, ɛ la yeevo pilɛni tɔ seveɪ zu ɔaa, nii ɛ gɛɛzu ma, folo vuusavagɔ (30) laawu, nu nɔpɛ nii a gala kili falina, ɔaa nui ta, ɛ gɔla da bɔɔɔ ɛ vɔlu, naa maanɛvɛ ga ɛ vili zalaiti ta-yegeɪ zu?» Masagi gɛ ti ma: «Zekana devei woni la, egevelei Mɛde ta Pɛɛlese nuiti ta-lɔgi la, nii ɛ la valiboga.»

¹⁴ Zunui naati ti bɔɛni vɔlu, ti gɛ ma: «Tama-o, kɔɔzogiti ti zegeai Zuda yooi zu, ti gɔla ka nɔ nii ɛ ga Daniyele, ɛ la unfesu ɛ ma, ɛ la unfesu tɔgi ma nii ɛ yeevo pilegai su. Toɔa nɔ-GALAGI valizu nɔ zeizu gɛ sava foloi ma.»

¹⁵ Tɛi masagi naama bɔɛiti mɛnini, zii wola bɔlɔni koozu, ɛ kɛɛni vele-o-vele ga ɛ Daniyele maazasa, eyɛsu foloi da, ɛ gɛni pelei ta gɔaizɛzu, velei a kizo da.

¹⁶ Kɛɛ Daniyele zili nui naati ti gɔɛni ma gaamago, ti gɛ masagi ma: «Mɔligɔi, gɔze su ga, egevelei Mɛde nuiti ta Pɛɛlese nuiti ta-lɔgi la, devei ɔaa tɔgi nii kulaai masagi laavɛ, ɛ bo, naa la valiboga.»

¹⁷ Naa ma, masagi devei veeni ga ti va ga Daniyele, ti pili zalaiti ta-yegeɪ zu. Masagi gɛ Daniyele ma: «Da-GALAGI gɔla kpe nɔ, nii ɛ dɛbizu folo-o-folo, naa zoo ɛ ɛ gɔzo kae.»

¹⁸ Ti vaani ga kɔtu gɔla, ti pile zegeɪ laavɛ. Masagi yeevo pile ba, ta nɔ-botigɛ nu wolaiti ɔalaa ti yeevo pile ba, nii a kɛ faa nɔpɛ ge mina zege ma Daniyele letegi.

¹⁹ Naa vɔluma, masagi gɔɛni ma nɔ-pɛɛi wu kpɪdii. E la kɛɛni daamiani nɔpɛ pɔ, anɛɛ niimɛnii ɛ la gɛni boni, ɛ gɛɛni gaazu lele vaiti pɛ ba.

Kpaamaazu zɔlɔ fai Daniyele vɛ zalaiti ta-yegeɪ zu

²⁰ Sobui nɔ wozaɔɔalasuvɛ, masagi wuzɛgɛni, ɛ li ga gaazuvilei zalaiti ta-yegeɪ laavɛ.

²¹ E maabugazuvɛ zegeɪ laavɛ va, ɛ Daniyele lolini ga gaazuɔɔlii, ɛ gɛ ma: «Zɛnvu su GALAGI nɔ-botigɛ nui Daniyele, da-GALAGI nii ɛ dɛbizu folo-o-folo, soogɛ ɔaa ɛ ɛ gɔzo zalaiti saingiti ma?»

²² Daniyele googaaɔvɔteni, ɛ gɛ ma: «Ee, masagi, è-zii zuɔooza faan!

²³ Nɔ-GALAGI nɔ-geezugeelai levege, ɛ vaa, ɛ zalaiti daavɛ zo, ti la mɔ faa nɔpɛ kɛɛni ga ze. Tɔɔzei ba ga gɛ la gɛɛni ga sɔba nu nɔ-GALAGI gaazu, gɛ la faagaaɔa nɔpɛ kɛɛni ɔalaaɔi dɔun ɛ gaazu, masagi!»

²⁴ Masagi wola goozunɛɛni, ɛ devei wo ga ti Daniyele gɔla zegeɪ zu. Ti kulaai ma zegeɪ zu, ti pɛɛni ga pala vɔ gila kpalaɔ ge la vɛɛni ba, tɔɔzei ba ga ɛ laani nɔ-GALAGI la.

²⁵ Naa voluma masagi devei veeni ga ti zunui naati so, niiti ti Daniyele maalooni, ti va ga tiye, ti ti vili zalaiti ta-yegēi zu, é vee ti-anzaiti ta ti-lointi ba. Ti gēezu ti zeeli zegēi bomave, zalaiti ti ti zoni, ti ti ma gaeiti kpein golowolo.

²⁶ Naa voluma, masagi Daliyuse sevei gēeni nuḅuseiti kpein ma, ziiti, ta zii woo wo nuiti kpein ma, ti zeini eteai zu ná pē: «Gè gē ziileigi ve wo vε ga mōinda.

²⁷ Gè devei woga ga nii: Nà-masadaï ma yooi zu, vε kpein gè ná levezu, nui ḡilagilagi pē maanεεvε é unfema wola ve Daniyele ná-GALAGI vε.

Tò ḡa é ga zenvu su ḠALAGI, tò ḡa é ná ḡo.

Ná-masadaï la ḡologologa eyεsu pē,

ná-bōōlōlai ḡa yεsu ná ḡo.

²⁸ Tò ḡa é nui unmōosu, é kizo.

Tò ḡa é maabele vaiti kēezu ta laavōo vaiti,

geēḡolōgi zu ta zooi ma.

Tò ḡa é Daniyele ḡizoga zalaiti saingiti ma.»

²⁹ Naa pē poluma, Daniyele tosu wola zōlōni Daliyuse ná-masadaï ma voloi zu ta Siluse, Pēlese masagi.

7

Kulakelēma mōungi: Sua naanigōiti

¹ Belesazaal Baḅilōne masagi ná-masadaï ma ḡona mōungi zu, Daniyele yēni laani ná-betei zu, é segi ta wo, é kulakelēmaiti ka kigi zu. Naa zegēai ma ga, é ná-segi zεvεni. Tò ḡa é ga nii.

² Pelegi é suḡulani la, é ḡε ma:

«Kulakelēmaiti su kpidii zu, gē fiilei ḡaani, é zegē vεpema naanigōiti geēḡolōgi wu, é yei ga zeeḡaaḅaai kpolode wolaï ḡa.

³ Sua wola naanigōiti ti da ḡula kpolodei wu, ti ma zii la ḡeni ḅōni.

⁴ Sua mōungi ḡulani eḡe zalai, kelε koḡe ḡovegiti ka ti ḡeni ba. Tēi gē ḡeni wεlezu, kovegiti ti ḡulani ba, buzegēni zooi ma, é loni voluzu ḡḡḡzapala felegōiti ga eḡe nu vului, nuḅuse ḡigi veeni zea.

⁵ Suai velesiei ḡulani eḡe filε zuai taḡili. Tago wuzegēa ḡeni de, sua ḡaka ḡaegi savago ḡeni daavε jiigaiti zḡḡzu. Deveï veeni zea ga é li, é laami ga sua mōinmōin.

⁶ Gē ḡeni ba, gē da wεle, gē suai taḡili kaani, kulaai ga kōii, wōni ḡovegiti ti ḡeni ba ga naanigō poluvelei, nōungi ḡε ba ḅalaa ga naanigō, zobogi veeni zea ga é masadaï ḡε.

⁷ Gē ḡeni ba, gē da wεle kulakelēmaiti ba ti ḡeni ḡulazu bè kelēma kpidii. Suai naanisiei gē kaani, gola maaluani, maayikini gola, zeeḡaaḅa é leve kēezu va. Kōlu jiiga wolaiti ka ti ḡeni daa. E da ná-ani zogaiti mi, é da ti leveleve su, é da ḡḡḡziε naa zu, nii é la ḡeni miizu. Ma zii ḡeni yε. E la ḡeni vεeni sua savago mōungiti ba. Mine puugo ḡeni ba.

⁸ Tēi gē ḡeni minei naati pεtesu, gē da ḡida ta-vaiti bu, mine niinei, gola lōidai, é tōzeini ga wuzegēa zōiti saama, é mine savago lōḡula, é ti loo. Sua mine niinei ḡaazuḅeti ti ḡeni ba eḡe nu vului, ta daavε ḡeni ba, é da waso kpōēiti bo.

⁹ «Gē yēni wεlezu, masa kpōkpōgiti ti vile, Kεwola Wōlōi* vaani, é zei. Segē ḡolegi ḡeni kōba, koleai eḡe kobe kolegi, ta nōundeḡai ḡoleai eḡe baala deḡa ḡole pepegi. Ná-masa kpōkpōgi ḡeni eḡe abuzogi, kḡḡiti kiligiligai eḡe wotolo ḡḡḡi, ti ḡε eḡe abu ḡεzei.

¹⁰ Abui ḡeni yeizu eḡe ziε wola, é da leve kakalavε. Nuḅuse waa mōinmōin seizu waa mōinmōin ge ḡeni loni kakalavε, ti da botii ḡε bε. Tukpōḡaaleve nuiti ti zeini, ti seḅeiti daalao.

¹¹ «Gē yēni wεlezu naazu, tōzei waso kpōēiti ba ma mine goi ḡeni bosu, é da zōngō. Gē yēni nō wεlezu, ti suai naanisiei vaa. Ti kpusei ḡologoloni, ti pili abui zu ga é ḡala.

* **7:9 7:9** Kεwola Wōlōi: Niima wooi ḡa wosu, é lo GALA ḅḡḡi va.

¹² Zɔɔma zuaiti ti ɔalani ta-ɣundiɣilai ma, keɛ é veeni ti ɔe ga ti-zii zuɣooza yeedɛɣala laawu.

¹³ «Gè ɣeni nɔ weɛzu kulakeɛmaiti ba niiti ti ɣeni ɣulazu bè keɛma kuai. Nu ná-doun zunui ta ɔaani geegɔlɔgi ma lonaɓiingiti maazu. E liini keɛwola wɔlɔi ɔɔ pelei, ti liini la naa ɣakala.

¹⁴ Kundigilai ta ɛbiyai ta masadaiti ti veeni zea, naa ɣa a ke zooiti kpein su nuɓuseiti, ta ziiti kpein, ta zii woo wo nuiti kpein ti botii ɣe be. Ná-kundigilai ɣa ɛbi eyesu ɣɔ, kpela ge la ɣea ba, ta ná-masadai la ɣologologa eyesu ɣɔ.»

Kulakeɛma mɔungi voluwo fai

¹⁵ «Nà Daniyele, zii wola ɓɔlɔni kòozu, kulakeɛmai naati ti da màalua.

¹⁶ Gè maaɓugani nui naati gila ba ti ɣeni lɔni ná, gè gaazaɣa ga nii gè kaai, é ma ɣaama ɣitei ɛ ga ze. E poluɔe ɛeni ga ze naazu:

¹⁷ «Naama zua maayikiaiti ta ga etea masada naanigɔiti tɔɔzeizuɔe.

¹⁸ Ti ɔoluma, GALA é Anii-Pe-Unda, naa ná-nu ɲadegaiti ta masadai zɔlɔ. Toɣa ye ti ya eyesu ɣɔ.»

¹⁹ «Naa ɔoluma gè ɣeni pɔ ga suai naanisiɛi ná-fai ɣole bè, nii zɔɣɔzu ɣeni ti ɔa ta zɔ savagɔiti, gola maaluani, é leve keɛzu ɔa, ná-kɔlu ɲiigaiti maavele ma, ta ná-kɔlu ɓɔigi zaingiti, é da ná-ani zɔgaiti mi, é da ti leveleve su, é da ɣɔɣɔzie naa zu, nii é la ɣeni miizu.

²⁰ Gè ɣea pɔ gè ɣi sɔlɔ ɓalaa, é lo suai ɔa nii mine puugɔiti ti ɣeni unba, ta é lo zɔɔma minei ɔa, é ɔɔnɔni, é savagɔ loo bu ti zaama, minei naa gaazuɣezɛiti ti ɣeni ba, ta daave é da waso kpɛiti bo da, é ɣe eɣe a wɔlɔ é leve zɔiti ba.

²¹ Siɛgi zu gè ɣeni weɛzu la, é kɔɔi ɔɛni nu ɲadegaiti ba, é ɣeni pile sɔlɔsu ti ma.

²² Keɛ keɛwola wɔlɔi ɔaani, nii é ga GALA nii é Anii-Pe-Unda, é ná-nuɓuseiti tukpɔgaaleve. Siɛgi zu yeedɛɣalai zeelini la, nuɓuse ɲadegaiti ti masadai zɔlɔni, é ɣe ga tɔnɔ.

²³ «É ɣeni mà: «Suai naanisiɛi ɣa ga masadai naanisiɛi nii tɔɔzeidai zooi ma, ti yeedgaɣweɛve ta zɔiti kpein. Naama masadai ɣa zooi ná pe mi, é ɣɔɣɔzie su, é teveleve su.

²⁴ Ma mine puugɔiti ta ga masa puugɔiti ti yesu zeizu ɓɔɣɔ ɔotogi zu naama masadai unda. Masagi puugɔ maazu ɣilasɛi (11), nii é la ga zɔiti kevele ti levegai, naa ɣa zobogi zɔlɔ, toɣa masa savagɔiti too bu.

²⁵ Toɣa beɛɛlala ɓɛiti bo GALA daalɔɣma nii é Anii-Pe-Unda, é GALA nii é Anii-Pe-Unda naa ná-nu ɲadegaiti nimizaa, toɣa ɣe kisu ga é siɛgiti ta tɔgi valibo, nu ɲadegaiti ta lo zeezu kona savagɔ ta tukpe (3,5) daawu.

²⁶ GALA ná-tukpɔgaalevei ɣa ɔaa naa ɔolu, ta ná-masadai ɣula zea, é ɣologolo, gaavala ba eyesu ɣɔ.

²⁷ Etea masadaiti kpein, ta-masadai, ta-ɣundiɣilai, ti wɔlɔ veleiti ta ve, GALA nii é Anii-Pe-Unda, naa ná-nu ɲadegaiti zea. Ná-masadai ɣa ga ɣooɣɔ masadai, eteai zu zobobe nuiti kpein ta ɣolo be, ti da botii ɣe be.»

²⁸ «Fai nii ɣaabelazuɔe ɣa. Nɔn nà, Daniyele, gè wola luani nà-kisiɛiti su, dɔtɔzuleveni, gè da nɔ ɣisiɛ su.»

8

Kulakeɛmai velesɛi: Baala sine wolai ta boli zine

¹ «Masagi Belesazaal ná-masadai ma ɣonagi zavasɛi, nà Daniyele, gè se niine woni, ma mɔungi ɔoluma, nii gè boni.

² Petɛ nii gè kaani naazu: Gè ɣeni Elame you zevei ma laa wolai zu nii é ga Suze, zie wolai nii daasei ge ga Ulayi, naa laave.

³ Siɛgi zu gè ɣeni weɛzu la, gè baala sine wola ɣila kaani lɔni zie wolai laave. Mine felegɔ ɣeni ba ti wola ɣoozaai, keɛ anɛe naa ve, zɔi é ɔɔnɔni ga gaabɛla, naa ɣoozani é leve zɔi ɔa.

⁴ Gè baala sinɛ wolai ɖaani, é da minɛiti siɖa folo liizu velei va, ta nu ɖɔvɛzu velei, ta nu yeezazu velei. Sua ɖili gila kpala ge la ɖɛni zoosu é va lo daawu, nu la ɖɛni zooga é va nu nɔpɛ kula zeezu. Nii é ɖɛni nɛɛzu bɛ, naa nɔ ɖa é ɖɛni kɛɛzu, ná-zeeɖaaɖaai ɖɛni wɔɔɔzu nɔ.

⁵ «Siɛgi zu gè ɖɛni ɖisiɛzu la naa zu nii gè kaani, boli zinɛ wolai vaani, é zeɖe folo liizu velei, é ɖɛni biɛɛzu eteai zu ga gaazuvilei eyɛsu kɔɖɔ la ɖɛni zɔɔzu zooi va. Boli zinɛ naa, minɛ maayiki golai ɖɛni lɔni gaazugɛɛiti zɔɖɔzuɛ.

⁶ E zeelini baala sinɛ wolai ma nii minɛi ɖɛni fele, gè kaani lɔni zie wolai laaɛ, é zigani ba ga zuvikei kpein.

⁷ Gè kaani, é zeeli baala sinɛ wolai ma, é yiɖaawana, é siɖa, é naa minɛ felegɔiti kpulukpulu. Boli zinɛ wolai zɛba é baala sinɛ wolai loo zooi ma, zɛbɛ la mɔ ɖɛni ba é va maɖɔkɔ zea. Boli zinɛ wolai ɖɔɖɔlɔni ma, nu nɔpɛ ge la zooni é va unmoɔ, é va kula zea.

⁸ Boli zinɛi wola wɔɔlɔni, kɛɛ siɛgi zu ná-zeeɖaaɖaai ɖwɛgi zeelini la, minɛ wolai ɖalɛni ga nɔ kpaun. Minɛ maayiki naanigɔ vɔnɔni potogi zu, ti lete zooi ma zoko naanigɔiti ma.

⁹ «Minɛ lɔilɔi ko ɖulani ti taɖila ba, naa ná-zeeɖaaɖaai wola wɔɔlɔni nu yeezazu velee yooiti su, ta folo ɖulazu velei, ta zooi naa zu nii pagai zooiti pɛ ba.

¹⁰ E wuzegɛni ɖalaa geɖɔlɔgi zu ɖɔɔvɛɛiti daalɔɖma, é ma mɔinmɔin too zooi ma ti zaama, ta somideɖai ma mɔinmɔin, é ɖɔɖɔlo ti ma.

¹¹ E laalɛni ɖalaagi geɖɔlɔgi ma ɖɔɔvɛɛiti ta-ɖundigii* wu, é zalaɖa vai zeɖe ga, nii é ɖɛni ɖulazu naa vɛ folo-o-folo, é naa ná-ada ɖadegai ɖɔzɔ.†

¹² Geɖɔlɔgi ma ɖɔɔvɛɛi lɔni zeezu, é ɔ zalaɖai va é ɖɛni ɖulazu folo-o-folo tɔzei tɔ kologolo fai va. Minɛi gaamai vuuni ya zooi ma, ta é zobo sɔlɔni kɛɛ vai kpein su.

¹³ «Gè geezuɖeela ɖila goomenini, é da ɔɔɛ, geezuɖeela ɖili ge gaazaɖani, é ɖɛ ma: «Fai niiti ti lɛɛzu kulakɛɛmai zu, ta yɛsu ɖɛɛzu eyɛsu yeelɛ? Folo-o-folo zalaɖa ɖulaai seɖeai ga, naa ɖa ɖɛɛzu ga yeɖɛɖala lielegɔ, ta tɔ kologolo fai, ta ada ɖadegai ɖɔzɔ vai, ta kɔɖɔlomai bogai ga geɖɔlɔgi ma ɖɔɔvɛɛi?»

¹⁴ Nu ɖadega mɔungi goɔɖaavoteni, é ɖɛ ma: «Kɛni sobu ta kpɔkɔ waafelegɔ unsavago (2.300) leve pɛ, naa vɔluma ada ɖadegai ná-botii lɔ ɖa zei niina.» »

Kulakɛɛmai velesiei voluwo fai

¹⁵ «Siɛgi zu nɔun ná, Daniyele, gè ɖɛni wɛɛzu la kulakɛɛmai naa va, gè ɖɛni ɖɛɛzu gè poluɛ ɖwɛɛ, gè gaɖa, pɛɛ anii ta lɔni kàkala, kulaai ga zunui.

¹⁶ Gè wooi ta mɛnini, é zeɖe zie wolai naa vɔ bɛ nii é ga Ulayi, é ɖɛ ma: «Gabiliyɛle, kulakɛɛmai vɔluɛ wo zunui tɛi ma, nii é kaai.»

¹⁷ Gabiliyɛle maaɖugani bà vɛ gè ɖɛni ná. Gè luani, gè loo zooi ma, dàavɛɛ. E ɖɛ mà: «Da vɛ, zunui, gaɖa, mazɔlɔ kulakɛɛmai tɛi ka yeɖɛɖala ɖaaɓelagiti ta-vai wosu.»

¹⁸ «Siɛgi zu é ɖɛni ɔɔɛzu pɔ la, dàavɛa ɖɛni de nɔ zooi ma, sùɖilini. E yeɛvɛɛni bà, é bùzeɖe,

¹⁹ naa vɔlu é ɖɛni mà: «Nà naa lɛɛzu ga de, nii é vaazu ɖɛɛzu yeɖɛɖalai naa ma deveai, yeei GALA ná-ziiɖaawanai vaazu ɖaaɓelasu da.

²⁰ Baala sinɛ wolai nii é kaai, minɛi ba fele, naa ɖa é ga Mɛde nuiti ta Pɛɛlese nuiti ta-masadaɪ.

²¹ Boli zinɛ wolai ɖa é ga Geɛse nuiti ta-masadaɪ. Minɛ wolai nii é vilɛni gaazugɛɛiti zɔɖɔzuɛ, naa ɖa é ga masa mɔungi.

²² Siɛgi zu minɛi ɖalɛni la, minɛ naanigɔ ɖiligaa ti vɔnɔni potogi zu. Naati ta ga masada naanigɔ niiti ti vaazu zeizu tɔun potogi zu, kɛɛ ta-yeɖaaɖaai la ɖɛa ga nɔnɔ ma zɛbɛi ɖɛvele.

²³ Siɛgi zu ma masadaɪti ti zeelizu la ɖwɛgi ma, ta tɔ kologolo nuiti ti ta-lɔ kologologi laazeelizu la, waso masagi ɖa wuzegɛ, nii é ga yaava nu wolai.

* 8:11 8:11 geɖɔlɔgi ma ɖɔɔvɛɛiti ta-ɖundigii: Kundigii naa ɖa ga GALA ɔɖɔi. † 8:11 8:11 Wɛɛ vɛ: 11:31.

²⁴ Ná-zobogi ǵa wǵǵǵ, kεε naa la zεǵea tǵ ǵǵǵi sεbei zu. Toǵa koozuuili faa zuǵologologiti kε, toǵa zobo sǵǵǵ kεε vai kpein su, eyεsu é zobobε nuiti tanigaa ma zuwu ǵaaleve, ta nu naǵegaiti ta-nuǵusεiti.

²⁵ Ná-kelegelegi zu, toḡa zoo é zṓiti yaava. Ná-wasogi zu, toḡa nui ma mṓinmṓin ma zuwu ḡaaleve, niiti ti kaazu ga ta zeini ziileigi zu. Toḡa wuzegḡe kundigṓiti ta-ḡundigṓi laalḡḡama. Názu ḡa a ḡoloḡolo da, nu nḡe ge la vḡḡeeni ba.

²⁶ Sobuiti ta kpakɔiti ta-vai nii è kaa kulakɛɛmai zu, toɣa ga gaamai. Kulakɛɛmai ná-fai naa make dɔɔɔfuzu, mazɔɔɔ toɣe yeedɛɛɛfalaiti ba niiti ti maadɔɔzaai.›

²⁷ «Nà, Daniyele, gè foloi tanigaa gèni zeebe la bà, gè da zeebe. Fìzəgai ma, gè nà-botiiti təzeini volu masagi və be. Gè gèni de wuulee kulakeləmai naa ma vaa zu, təzei gè la gèni ná-fai qaadaani negeləin.»

9

Daniyele ná-GALA falii

¹ «Zeelesese ná-doun zunui Daliyuse ná-masadai ma gona mǎungi, Mede nuiti ma zii, é qeni ga Babilone nuiti ta-masagi,

² nà Daniyele, gè sɛvɛ nɔdegaiti kalani, gè naa voluvɛ ɔaɔɔaani naazu, nii Ɔɔɔɔ GALAGI boni GALA goo wo nui Zelemi ma, é lo kona vuulɔfelai (70) ma vaa va, nii Zeluzalɛme maanɛni é kɛ koloɔologai zu.*

³ Gè gaavoteni Maligii GALA ma, nii a ke gè GALA falii ge ta gè maanɛɛɛi wo, gè zugi zo, gè saa wɔɔ wo seɛi looni ɔɔba, gè zuvui ziɛ ɔɔɔ ma.

⁴ Gè Gooḡo GALAGI nà-GALAGI valini, gè kotoiti ma losogai wo, gè ḡe ma: ʔEe, Maligii, GALA golai nii maayikiai, dei è da minazegegi laazeelizu naati be niiti ti ḡolozu da-leveiti be, da ga woodedila nu naati be niiti ti è neai ve,

⁵ gi kololalai gεενε, gi kotoi γε, gá ga saba nuiti, gi wuzegενε è laalóma, gi voluavege da-leveiti ba ta da-logiti.

⁶ Gi la woiloni da-wotige nūiti GALA goo wo nūiti gooi ma, niiti ti ɖeni ɔɔzu è-laaseigi zu gá-masagiti pɔ, ta gá-ɖundidīiti, ta gi-mɛmɛwolani, ta zooi zu nuɓuseiti kpein pɔ.

⁷ Doun, Maligií, è leleboge! Goun, gi letema, unfegi ga gi su, egevelei é la za voloi zu, zekana é la gi ya, Zeluzaleme nuiti, gei gi ga Zuda you zu nuiti, ta Izilaye nui zóiti kpein, buɗama 6aa ɗoozama, niiti ti vazagai zooiti su, ʋe è ti ɓeai, ti vaza náti, tɔzei ta-woovaladai ʋa nii ti keeni è laalɓɗama.

⁸ Gooḡo GALAGI, unfegi ḡa gi ḡaazu, ḡá ḡá-masagiti, ḡá ḡá-ḡundiḡiiti, ḡá gi-ḡewolani, mazḡḡo gi kotoi zeḡea è ṽṽ.

⁹ Kele doun da, Maligii gá-GALAGI, da gi zuvaayesu da-maawoingai zu, anεε ni gi wuzedeni è laalodoma.

¹⁰ Gi la woiloni è-woo ma, siegi zu è ɟeni bosu la gi ma ga gi ɟolo tɔgiti bɛ è ti lɛni ga giye ga da-wotiɟe nuiti GALA goo wo nuiti maavele.

¹¹ Izilayele nuḃuseiti kpein ti da-lɔgi ɔloɔɔloni ta ti voluave ga ti mina woilo da-lɛnɛ gooiti ma. Gá-ɔlolalaiti maavele ma, foovooi ma vai zeveai da-wotigɛ nui Moize ná-tɔgi zu, naa laa gi unma.

¹² E naa laazeelia, nii è boni é lo gá ɓɔɓɔgoi gi va, ta kundigiiti ti gi levezu. E vaa ga maanɔɓɔiti gi ɔ Zeluzaleme, niiti nu la de ti deɗala qaani ada qili eteai zu.

¹³ Eg̃evelei seveai la Moize ná-t̃gi zu, naama maañɔ̃ɔiti kpein ti zeeliᵛe gi ma. G̃oun gá, G̃ooɔ̃ GALAGI gá-GALAGI, gi la è maañeeñeni, gi la voluaveni gá-vaag̃aaza golaiti ba, ta gi la da-d̃aamai ỹɔ̃ɔzuɔ̃ɔlani.

¹⁴ Naa ɔa é kea è niima maanɔɔiti seida gi ma. Tɔzei Gɔɔɔ GALAGI gá-GALAGI, è leleboge naa kpein su nii è keɛzu, keɛ goun, gi la woiloni da-lɛnɛ gooiti ma.

* 9:2 9:2 Wεlε vεti: Zel 25:11-12; 29:10.

¹⁵ « «Maligii gá-GALAGI, siegi zu è da-nuɓuseiti kulani la Ezipete yooi zu ga da-ɗaabaai, è loɗɗo zolɔɔge nii é wosu zaaɗaɗa. Kεε goun, gi kololalai ɗeeɗe, gi ɗe ga sɔba nuiti.

¹⁶ Maligii, da-vaaɓɗɗɗi maavele ma, da-yiigaawana wolai ɗaafale ma, é mina zeeli Zeluzalɛme ma, da-laa wolai, ta da-ɗize ɗadegai. Gá-vaaɗaɗa golaiti maavele ma ta gi-ɗewolani ta-ɗotoiti, ziiti ti gi-maagoolii zu Zeluzalɛme ta da-nuɓuseiti goizuɓɔɓu ga poomugiti.

¹⁷ Woilo deɗemu, Maligii gá-GALAGI, GALA falii ma ta maanɛɛɛiti ma gè ti laazeelizu è ma, nɛi gè ga da-wotiɗe nui. Da ɓɗɗi da-nɛɛɛi vaa zu, ɗaazu vagoi lo da-ada ɗadegai va, nii kologolagai.

¹⁸ Nà-GALAGI, woilo ga pagɔ, ɗaazuzede ma, è wele gá-laa wolai ɗologolo pelei va, nii è-laaseigi veai ba. Mazɔɓɔ gá-wotiiti ma lelebo faa laade gi va ɗe gá-maanɛɛɛ woiti daazeelizu la è ma, kεε keni da-maawɔingaa wolai maavele ma.

¹⁹ Maligii, woilo gi-woo ma! Maligii, gi zuvaaye! Maligii, woilo! Da ɓɗɗi da-nɛɛɛi vaa zu, nà-GALAGI, gi maalobo. Mina nεε niima laa wolai vaa zu, ta niima nuɓuseiti ti ɗalivaai è ma.» »

Kona vuulɓfela (70) vaawokeɗeeluɗɔ ɓɛi voluɗe wo fai

²⁰ «Gè yɛni GALA falizu, gè da laa zo ga ga nà-kotoiti faa ta nà-nuɓusei Izilayeɗe nuiti ta-ɗotoiti faa, ta gè nà-maanɛɛɛ woiti daazeeli ɗooɗo GALAGI nà-GALAGI ná-gize ɗadegai vaa zu.

²¹ Siegi zu gè ɗeni ɓɛɛzu la ɗana, geezuɗeɗeɗe Gaɓiliyeɗe, nii gè kaani nà-kulakɛɛmai zu nii tevegai, é ɗoveni ga gaazuvile, é maabuɗa bà, kpɔkɔ volo zalaɗa ɗula yeeɗeɗalalai.

²² E ɗigi veeni bè, é ɗe mà: «Daniyele, pàaɗe niizu ga gè è ɗisuɗala, è gaaga ga

²³ è GALA maanɛɛɛ vai ɓɔzeidai ma feya, keela wooi ta woni, naa ɗa pàai daazeelizu è ma, mazɔɓɔ GALA ge è nɛɗe ve. Gaaba è keela wooi nii gaaga, è kulakɛɛmai voluɗe yooɗuɗa.

²⁴ « «Siegi teveai ba da-nuɓuseiti ta da-laa wola ɗadegai vaa ma, naa ɗa é ga puulɓfela (70) zeizu ɗe ga kona ɗɓfela, siegi naa vizɔge naa ɗa a kε kololalai be ta faaɗaɗa golaiti, ta kotoiti ti gba, naa ɗa a kε ɗooɗo telebodai ɗula kɛɛma, nii a kε ɓalaa kulakɛɛmai ta GALA gooi ti laazeeli, ta nii a kε GALA sei veɗi ɗaliva volu ga niine.

²⁵ Petε nii maanɛai è kwεε, è gaaga: E zo naama yeeɗeɗalalai ma wooi woni la, é lo duɗalai be fai va, ta Zeluzalɛme lo fai ga niine, eyɛsu zoi gulɔi ziaai ma nii a kε é ɗe ga kundigii, naa ɗula kɛɛma, yeeɗeɗala ɓfela zeizu ɗe ga kona ɗɓfela. Naa vɔluma, yeeɗeɗala vuulɔzita maazu felegɔ (62) kona ɗɓfela laawu, taa wolai ta ma wuulaagiti ta lo volu, kεε naama voloi zu vaiti ta wola ɓaa.

²⁶ Yeeɗeɗala vuulɔzita maazu felegɔi (62) a bena, zoi gulɔi ziaai ma nii a kε é ɗe ga kundigii, naa ɗa za, nu nɔpe ge la maaloboga. Naa volu kundigii ɗila ka va ta ná-kɔɓɔgi, ti taa wolai ta ada ɗadegai ɗologolo. Kεε kundigii naa ná-fai ɗa be eɗe zieve ka li ga ani. Kεε eyɛsu é za, toɗa faa zuɗologolo kooi ɗo, eɗeɗeɗe naa leveni la.

²⁷ Kona ɗɓfela ma yeeɗeɗalaiti daawu, toɗa minazeɗe kpaagiti kpεε ti yooɗu ta nu moinmoin. Kona savago ta tukpegi (3,5) ɗa bena, toɗa zalaɗa ɗula vaiti seɗe ga ta GALA kooiti. Kɔzɔba vaa wolai ɗa lo GALA sei veɗi wu, eyɛsu faa zuɗologologi kpein nii ma levei wogai, naa loo ada zuɗologolo nui ɓɗɗi ma.» »

10

Kulakɛɛmai savasiɛi: Geze zeɗei ma nui

¹ Peelese masagi Siluse ná-masadaɗi ma ɗonagi zavasii, GALA ná-gooleɗe gooi zeelini Daniyele ma, nii é ɗeni lolisu ga Beletasaal. Wooi naa ɗa ga gaamai, koo wola ɗa ɗeezu de. E ɗidaani wooi naa wu, é kulakɛɛmai ná-fai ɗaaga.

² «Naama ziegi zu, nà Daniyele, gè kɛni ga ɗooɗo savago gaalei zu.

³ Gè la ɣeni daamiani neene miizu, gè la sua miini, gè la dɔɔ bɔleni, gè la ɣeni gulo maku neene sieni bɔɔɔ ma, eyesu dɔɔɔ savagɔi naati ti leve.

⁴ Alu mɔungi ma volo vuufelegɔ maazu naanisiɛi (24) ma, gè ɣeni zie wolai laave nii daa ga Tigele.

⁵ Kɛai ma welezu, gè nui ta ɣaani, maaɣililai ga geze zegɛi, saamaɣililai ga zanu kitei ma zaamaɣiligi.

⁶ Kpusei ɣeni eɣe kɔtu zɔngɔ baagi, gaazuve ɣeni volozu eɣe mainmain, gaazuɣezɛiti ti ɣeni eɣe abuzogi, zeeiti ta kɔɔɔiti ti ɣeni volozu eɣe kɔlu bɔigi é abui zu. A ɣena bɔɛa eɣe nu a ɣe bebe wola zɔngɔ woomenisu.

⁷ Nà Daniyele, nà ɣila kpe ka gè kulakɛɛmai naa ɣaani. Nui niiti ti ɣeni kɔba, naati ti la ɣeni ani nɔpe kaani, anɛɛ naa ve ti luani, ti bize, ti lɔɔɣu.

⁸ Nà ɣila kpe nɔ ɣa gè yɛni welezu kulakɛɛma maayikii naa va. Sebei ɣulani zèa, gàazuve valiboni maavoolopoolo, fike nɔpe ge la mɔ ɣeni sù.

⁹ Gè nui naa wooiti menini. Daawooi menigai ma, sùɣilini, gè looni, gè laavee zooi ma.

¹⁰ «Pɛɛ, nui ta yeeveeni bè, gè da bali, é pɛɛ niibiiti ga ta zèeiti.

¹¹ Nui naa ɣeni mà: «Daniyele, ɛi GALA ge è nɛai ve, ɣaaba, è wooi naati gaaga, gè ti wosu è ma. Wuzegɛ, è lo, mazɔɔ tɛvegɛ è ma.» Naama wooiti maavele ma, gè wuzegɛni, gè lo, kɛɛ gè da bali dɛ.

¹² «É ɣeni mà mɔnɔ: «Mina lua, Daniyele! E zo folo mɔungi ma, è da-bɔɔmaayeei ta da-ɣoloi ɣulani la kɛɛma da-GALAGI ve, é ɣeni è-yiimave ga è naati gaaga, niiti ti ɣɛɛzu, da-maanɛɛne wooi menini, gè vilɛni pelei ma ga gè vaa è vɔ ga gooɣaavotegi.

¹³ Pɛɛlese ná-geezugeela ɣundigii sàkpeni folo vuufelegɔ maazu ɣila (21) daawu, eyesu Misele, nii é ga geezugeela ɣundigii wolai ta, naa vaa é bɔ bà, gè yɛni ná Pɛɛlese masagiti kobave.

¹⁴ Pàave niizu ga gè naa ɣaale ga dɛ, nii é vaazu ɣɛɛzu ga da-nubuseiti velela velel, mazɔɔ kulakɛɛma ɣa dɛ ná naama voloiti faa zu.»

¹⁵ «Kɛai ma naama bɔɛiti daazeelizu mà, gè unpilɛni, gè ɣaazulo zooi va, gè la ɣeni zoosu gè va woo jɛ gila kpala bo.

¹⁶ Kɛɛ kpeɛanii ta, niigi nubuse ɣaazuve ɣeni ba, naa vaani, é yeevee dàkɔlogiti ba, gè laalao, gè bɔɛ. E yɛni loni kàkalave, gè ɣe ma: «Màligii, kulakɛɛmai nii vaa zu, maaɣili ɣa mà, ta zɛbe la mɔ bà.

¹⁷ Nà zoo ɣale, nɛi gè ga botigɛ nu nɔ, gè va yɛpe Màligii vɔ? Zɛbe la sù, mavogolo nɔ ve.»

¹⁸ «Gaamago nɔ, nii gaazuve ɣulani ga nubuse ɣaazuve, naa yeeveeni bà ga niine ga é zɛbe ve bè volu.

¹⁹ Naa volu é ɣeni mà: «Mina lua, GALA nɛɛbe nui! Ziileigi ɣe è va! Zasulo, è zɛbe zɔɔɔ volu!» Kpɛ la pɔ ɣilagila, zɛbei ɣeni veezu zèa. Gè ɣeni ma naazu: «Màligii, da zoo è bɔɛ pɔ, mazɔɔ è zɛbei vea bè.»

²⁰ E ɣeni mà: «E kwɛɛ lee vaa zu pàai è vɔ? Kèvele bɛteve niina ga gè ɣale ma, gè Pɛɛlese ná-geezugeela ɣundigii zakpe. Siɛgi zu gè liizu nɔ la feya, Gelese ná-geezugeela ɣundigii ɣa vaazu.

²¹ Kɛɛ mɔunpa su, nà naa ɣulazu kɛɛma è ve, nii seveai gaama zɛve zu. Nu nɔpe ge la bɔsu bà, gi va sili nui naati sakpe, kɛni Misele, nii é ga geezugeela ɣundigii nii é Izilayele makesu.» »

11

¹ « «Nà bɔɔɔi gè bɔni ba, gè lo polu Mɛde nui Daliyuse ná-masadaï ma ɣona mɔungi zu.» »

Kɔɔi ɣɛɛ vai masa seizu felegɔiti zɔɔɔzu

² « «Niizu nà gaama bɔɛi wosu è ma. Pɛɛ: Masa savagɔ ɣa vaazu zeizu mɔnɔ Pɛɛlese yooi unda, naanisiɛi ɣa naavoloi wola ɣaale ba, é leve zɔiti ba. Siɛgi zu é ɣɛɛzu la ga zobobe nu, ga ná-naavolo zɔɔɔgai, toɣa kɛ vele-o-vele é wuzegɛ Gelese masadaï laalɔɔma.

³ Kελε kooɖulubai gila ka ɖe ga Gelese masagi. Toɖa masadai ɖe zou wola unda. Nii a ɖe po, naa no ɖa a ke.

⁴ Anee naa ve, siegi zu e na-zobodai zeizu la kpasu ga pago, na-masadai ma zobogi ɖa ɖologolo, na-masadai ɖaa ɖa ɖwe eteai ma zoko naanigoiti zoɖo zu. Mavofodaiti taade ta ze potogi zu, na-masadai ma zobogi ɖaa ɖa ɖwe, e ve nu ɖiligaa ya, kele naati zeeɖaa la ɖaa ga toun kevele.

⁵ « Ɓoi e vaazu zeizu nu yeezazu vele masadai zu, naa zebai wola ɖa ɖaɖo, kele na-kooɖulubaiti gila, sebei ɖa vaazu ɖaɖo zu e leve toun ba. Toɖa masadai ɖe zou wola unda, e leve toun nono va.

⁶ Konagi tanigaani daawu, ta minazege bo ɖaɖo ve: Nu yeezazu vele masagi na-doun anzanui ɖa ze nu ɖuvezu vele masagi ve, nii a ke goolaamai lo ti yɖo zu mono. Kεle na-zobogi la yega zea. Sinigi ɖaɖo la yega vulua, ti-loin balaagi. To balaa ɖa vala zenvui ma, yeeɖeɖala ɖila su ta maɖoolii zu veaiti, keeɖe ta sinigi.

⁷ « Na-pele wu nui gila ka keeɖe vogi zede. Toɖa va nu ɖuvezu vele masagi na-kooɖogi laaloɖoma, naa ɖaɖo zigiɖiti su. Toɖa laale kooɖogi naa wu, e pile solo ma.

⁸ Toɖa li ga koozoganiiti Ezipete yooi zu, zooi zu ɖalagiti ma maaniini saɖaaiti, ta anɔnaka vagoiti ti beɖeai ga zanugi ta walii, niiti ti zongoi ɖaai. Naa volumna, konagi tanigaani daawu maa ɖa ɖooza nu ɖuvezu vele masagi va.

⁹ Naa ma ka vaa volu nu yeezazu vele masagi na-zooi zu, toɖa ɖale ma volu na-zooi zu.

¹⁰ « Nu ɖuvezu vele masagi na-doun zunuiti ta kooi ɖevele beɖe, ta nuɖuse moimoin gaale ba gola. Ti taɖila ka lo salaɖusuiti untuɖo, ti buɖe kwepelegi ma eɖe zieve gola. A ɖena ɖalega ma naa volu na-zooi zu, toɖa laale sili nuiti ta-laa wolai wu, nii maazasaai.

¹¹ Nu yeezazu vele masagi ɖa yiigaawana niina, e kooi ve nu ɖuvezu vele masagi va. Naa balaagi ɖa nuɖuse moimoin buzege naazu, kele nu yeezazu vele masagi ɖa zobo solo ti ma.

¹² Nu yeezazu vele masagi ɖa wola waso, toozei e pile solooni. Anee naa ve, e salaɖusu waa moimoini vaa va, e la pile soloɖa.

¹³ Mazolo nu ɖuvezu vele masagi ɖa beɖe wolai gaale ba, nii moindai e leve ma moingi va. Konagi tanigaa ta levena, toɖa vaa niina ga kooɖo golai naa, nii kooɖo zoɖa ɖeɖaabaagiti ti zea.

¹⁴ « Naama ziegi zu ma moimoin ka wuzege nu yeezazu vele masagi laaloɖoma. Ziigula nuiti ti da-nuɖuseiti saama, naati ta wuzege ga ti kulakeɖema vai laazeeli, kele ti la ziaa naa wu.

¹⁵ Nu ɖuvezu vele masagi ɖa vaa, e taa wolai ma zigiɖi maɖooli, e so. Nu yeezazu vele masagi na-kooɖogi, anee na-salaɖusu ɖezeiti ta na, ti la zooga ti va sakpe, ma zebe la ɖea ti ya.

¹⁶ Nii e neezu nu ɖuvezu vele masagi ve, naa ɖa a ke, toozei nu nope ge la loga daawu. Toɖa ze zooi zu nii pagai ti pe ba, e zou vapagi naa zugologolo.

¹⁷ Naa volu toɖa deve ga e va ga na-masadai ma yeeɖaabaai kpein, toɖa ke eɖe a ɖe soloɖa ɖeezu, toɖa na-doun anzanui ve nu yeezazu vele masagi ya ga vului, nii a ke e silinɖo na-zooi lo maanɖo zu, kele naa la zolooga negelein.

¹⁸ Toɖa ɖaazu lati niina zie zaama yooiti ma, e naama moimoin so. Kooɖuluɖa ɖili ka va, e na-wasogi be, e belelala ɖasiti kpein da unma.

¹⁹ Naa volu toɖa ɖale ma kpoɖo yooi ma laa wolaiti po pelei, niiti sigigi ti ma, kele e la zooga e va kulanuma zolo mina, keni no toun e za, na-fai ɖaavala ba.

²⁰ Maalevegi ɖa tooma nu ɖila teve masa zooi ma lebiya adave, kele su la ɖooza masagi naa ɖologolo, naa la ɖea kele zu ɖaa kooɖo zu.

²¹ « Nii e zeizu potogi zu, naa ɖa ɖe ga nui nii ɖaazu unfe ge la be, niigi ti la masadai ma ɖaazu unfegi ɖalivaani ma. Zunui naa ɖa ti yesu no ziilegi zaamave, e va, e masadai zede ga woyai.

²² Kɔɔɔ gila kpala ge la pile sɔɔɔ ma. Toɔa ti pe paa, ɛ minazefegiti ma nuɔuseiti ta-ɔundigii gila paa.

²³ Minazefegiti ti ɔeai be, toɔa lo naa ma, ɛ yaavai ɔe, na-zobogi ɔa wɔɔɔ kenein anee ni na-nuɔusei wola la mɔinni.

²⁴ Ziilei siegi zu, toɔa li zou zevei ɔilazuve ma adaveti, veti kulanumai zɔɔɔsu na, ɛ naa ɔe nii memewolani ti la ɔeni keeni, ɛ toomai ɔe zooi zu, ɛ ma aniiti ta ma naavoloiti gaagwekwe na-nuiti ba. Toɔa ɔisie balaa ga ɛ laale ada makegaiti bu. Naa ɔa ɔe yeeɔɔɔala go nɔ laawu.

²⁵ Tɔɔzei daave sebei ta na-ziilɔi la, toɔa li ga kɔɔɔ golai nu yeezazu vele masagi laalɔɔma. Naa balaa ɔa ɔevele beɛ ga kɔɔɔ golai, nii gola yeeɔaabaai, keɛ ɛ la zooga ɛ va sakpe, mazɔɔ ta woyai ɔili ma.

²⁶ To ɔɔɔi maagoolizu nuɔuseiti ta yaava, pile ka zɔɔ na-kɔɔɔgi ma, salavusuiti ma mɔinmɔin ka za.

²⁷ Masa felegɔiti ta faa ɔɔi beɛ yiimave, ta zeiti bo ɔɔɔ ma taɔali ɔilagi ɔa. Keɛ ta-ɔezugulaiti ti la faa vaa, mazɔɔ gaabela yeei la de zeelini.

²⁸ Nu ɔovezu vele masagi a ɔena lia na-zooi zu, toɔa li ga naavolo wolaiti. A ɔena levega, toɔa wuzefe minazefe ɔadegai ma nuɔuseiti daalɔɔma, eɔevelei ɛ deveni la yiimave, naa volu toɔa ɔale ma niina na-zooi zu.

²⁹ « Yeeɔɔɔalai ta ɔa zeeli, toɔa li volu nu yeezazu vele yooi laalɔɔma, keɛ naazu faiti ti la mɔ ɔea ga moun keleiti kevele.

³⁰ Folo liizu vele nuiti ta vaa daalɔɔma keingiti su. Inɔ ka leve, ɛ voluazo, na-ziigulagi zu ɔa ɔaɔɔ niina minazefe ɔadegai ma nuɔuseiti daalɔɔma, ta ɔɔɔɔaa ta naati, niiti ti la minazefe ɔadegai zoni.

³¹ Salavusuiti ɛ ti levesu, naati ta li, ti GALA sei vele ɔadegai zo, ti kɔɔ. Zalaɔai nii ɛ ɔeni ɔulazu folo-o-folo GALA be, ta naa zeɔe ga, ti kɔɔba vaa wolai lo.

³² Masagi ɔɔɔi, na-ze minazefegiti maavele ma, nui ma mɔinmɔin ka ɔele minazefe ɔadegai va. Keɛ niiti kpein ti ga woɔɔɔɔla nu GALA be, naati ta ye ti-zie vele vagoiti nɔ volu.

³³ Keleɔele nuiti ti ti zaama, naati ta ma mɔinmɔin kala. Keɛ yeeɔɔɔala laawu ti zaama, tanigaa ta za ga ɔɔɔ zɔkpɔi, tanigaa ti ɔala ga abui, tanigaa ti ɔe ga kasoɔa nu, ti-ɔoligiti kula volumna ti ya.

³⁴ Naama wɔinzeɔemai laawu, kpɔba go nɔ ɔa ta sɔɔ, mazɔɔ ma mɔinmɔin ka vile ti volu, keɛ ti ga woovele nuiti.

³⁵ Ma mɔinmɔin ka ɔaka keleɔele nuiti saama, naa ɔa a ke kɔɔi ɔula ti va, ti ɔade, ti ɔole, eyesu gaabela yeeɔɔɔalai zeeli. Mazɔɔ naa la zeelia ma voloi luɔ.

³⁶ « Masagi ɔa ɔe naa nɔ ɔeezu, nii neai be. Daa ɔa ve ga wasogi, ɛ da ka ga to ɔa ɛ zeini galagiti kpein unda. Toɔa woo ɔɔiti bo galagiti ta-GALAGI laalɔɔma, ɛ da li luɔma ɔana, eyesu GALA na-ziigaaawanai ɔula keɛma. Naa ma su, nii GALA ge deveni, naa laa ɔa zeeli.

³⁷ Masagi la unfema vea galagiti be, niiti memewolani ti ɔeni nɔkɔsu ti wu, anee nii ɛ neeni anzanuiti be gola. Toɔa ɔɔɔ leve ga ɔɔɔve, ɛ leve galagiti kpein ba, ɛ la gila kpala debia.

³⁸ Keɛ toun toɔa galagi lebi nii ɛ ɔaazu taa wolaiti maazu, nii memewolani ti la ɔeni kwee. Toɔa zanugi ta wali ta kotu zongɔ ɔaagiti kula be ga zalaɔai, ta aniiti ti zongɔi wola ɔaai.

³⁹ Wɛen ɔalagi naa na-kpɔbai zu, toɔa wuzefe taaiti daalɔɔma, niiti ti maazasaai ga sigigiti. Toɔa lebiyai ve naati be niiti ta yeezei bu, ɛ ti ze ma mɔinmɔin unda, ta zooi ɔaa ɔa ɔwe ti va ga ti-mein.

⁴⁰ « Yeeɔɔɔala ɔaabelagi zu, nu yeezazu vele masagi ɔa wuzefe mɔnɔ nu ɔovezu vele masagi laalɔɔma, keɛ naa ɔa li daalɔɔma ga na-kɔɔɔ wotoloiti ta na-soo bulugiti ta kɔɔɔ ɔein mɔinmɔingaa. Na-kɔɔɔgi ɔa lo zou mɔinmɔin su, ta zou ɔwepelemaveti maazuɔude eɔe zieve gola.

⁴¹ Zooi nii pagai zɔiti pɛ ba, toɔa naa zo, nu mɔinmɔin ka za ná. Kɛɛ Edome nuiti ta Moabe nuiti, ta Amɔn nuiti ta-ɖundigɛiti ta ɖula zea.

⁴² Toɔa masadai ɖɛɛ zooi tanigaani unda, ta Ezipete ɔalaagi.

⁴³ Toɔa Ezipete naavoloiti sege: zanugi, ta walii, ta anii zɔngɔ ɔaagiti. Liɔi nuiti ta Etiyopi nuiti ta ɖɛ zeezu.

⁴⁴ Wooiti ta zeege folo ɖulazu ta nu ɖɔvɛzu vɛlei ti vaa, ti maalua. Toɔa li ga ziiɖula golai, ga é ma mɔinmɔin koloɖolo, é ti zuwuɖaaleve.

⁴⁵ Toɔa ná-masadai ma zeege ɖotaiti to kpoloɖei ta lebiya ɖize ɲadegai ti zɔɖɔzuve. Kɛɛ saai zeelizu ma, nu nɔpɛ ge la vaa é va ɔɔ ba.» »

12

Kpɔɔ wolai ma ziegi ta ɖɔvɛiti buzege vai

¹ «Geezuɖeelai ɖɛni mà mɔnɔ: «Naama ziegi zu, Missele ɖa wuzege, nii é ga geezuɖeelaiti ta-ɖundigɛi wolai ta ɖa-nuɔuseiti make nui. Naa ɖa ɖɛ ga kpɔɔi ma yeeɖɛɖalal, nii keɖala la ɖɛ ɖɛni kaipa ziiti ti ɖulani, eyesu naama ziegi tona su. Naama ziegi zu, ɖa-nuɔusei nii kpein, daaseigi a zɛve zɛnvu zɛvei zu, naati ta ɖizo.

² Ma mɔinmɔin niiti ti ɲiizu kabayegei zu, naati ta wuun, tanigaa ti ɖɔɔɖɔ zɛnvui zɔɔɔ, tanigaa ti unfegi zɔɔɔ, ta ɖɔɔɖɔ zɔngɔ zelebai.

³ Niiti ta ɖɛ ga ɖima nuiti, naati ta volo eɖevɛlei geeɖɔlɔgi ɖaave volozu la. Niiti ta nu mɔinmɔin kala ga telebodai, naati ta volo eɖɛ somideɖaiti eyesu ɖɔ.

⁴ ««Da ve, Daniyele, niima ɔvɛiti ɔɔɖu, mina sɛvei nii zu vaiti kula keɛma, eyesu gaabelo folo zeeli. Ma mɔinmɔin ka kala, ta faaɖwegi ɖa mɔin.»

⁵ «Nà Daniyele, gè yɛni wɛɛzu, zunu felego ɖiligaa ti ɖɛni loni, gilagi ɖɛni kake voluve zieleve, zɔi loni ve vɛle zieleve.

⁶ Gilagi ɔvɛni naama nui ɔɔ, nii geze zeege ɖɛni kɔba, é loni zie wolai maazu, é ɖɛ ma: «Sie kpɛgele ɖa niima laavɔɔ vaa wolaiti ti vaazu besu da?»

⁷ Geze zeege nui yee felegɔiti tɛɛni geezu, gè goomenini, é ɖa ɖɛ ma: «Nà ɖonazu GALA ma nii é vulua ɖɔɔɖɔ, niima vaiti ta lebisu su ga kona savago ta tukpe (3,5). Ta ɔe siegi zu GALA ná-nuɔuseiti ti-zɛvɛi a ɔena da metu.»

⁸ «Gè mɛnini, kɛɛ gè la ɖɛni gaagaani. Gè ɖɛni ma: «Màligii, niima vaa wolaiti gaa ɖa belazu ɖale?»

⁹ E ɖɛni mà: «Daniyele, li, mazɔɔɔ niima ɔvɛiti ta ɔɔɖuzu kpaan, eyesu gaabelo voloi zeeli.

¹⁰ Ma mɔinmɔin ka gba, ti ɖole, ti voluɖula. Nu ɲɔiti ta ye faa ɲɔi nɔ ɖɛɛzu, ta faa ɲɔu ɖɛ nu ɖila kpalaa ge la niima vaiti gaaga, kɛɛ ɖima nuiti ta naama vaiti gaaga.

¹¹ E zo naama ziegi zu ma yeei folo-o-folo zalaɖa ɖulaai zeegezu ga la, ti kɔzɔba vaa wolai ɔ zalaɖa ɖulazuve, toɔa ɖɛ ga folo waagila unfelego puutaavuugo (1.290).

¹² Undaane nu ɖa ga naa, nii é losu kpaan, é ɖɛ ga woogɛɖila nu, eyesu é zeeli folo waagila unsavago folo vuusavago maazu ɔɔlugɔi (1.335) ma.

¹³ Dɔun è letemazu, Daniyele, lo kpaan eyesu gaabelo yeei zeeli. Da doogogi zɔɔɔ naazu, naa volu ɖa wuzege, é ɖa-ɖulanumai zɔɔɔ etea gaabelo voloi.» »

Wozé Ná-Sɛvɛi Sɛvɛi lɔɔzeizuvɛ ma woo mɔungiti

Sɛvɛi nii ɔa Wozé ná-eteai ta ná-kulakɛɛmaiti suɔulazu. Wozé ɔɛni GALA gooi wosu Zuda masa naanigɔ ta Izilayele masa gila ta-zieɔiti su (1:1). E GALA goo wo fai lɔɔzeini kona undɔfela puulɔɔlugɔi (750) ma zieɔiti su, aisa Yesu Kilista va zɔlɔɔ. Nu la kwɛɛ ni Wozé ɔɔɔɔ ɔa é ná-GALA gooiti puai sɛvɛi nii zu, ɔaa nu ɔili ka é kɛai.

Masadaɪ nii é ga lɛkpɛmavɛ nu ɔvɛzu vɛlei, nii é ga Izilayele masadaɪ, miná nu ɔɛni ga Wozé, GALA gooi ɔɔlɔɔzu é ɔɛni bosu, ti levɛga ɔɛni de Izilayele ma. GALA ge devei veeni Wozé ya ga é koloɔolo anzanui ta vulu, nii daaseigi ɔɛni ga Gomɛɛl (1:2). Ti doun savagɔ zɔlɔɔni, kɛɛ Gomɛɛl ɔulani Wozé ya, é zeɪ zunu ɔili bɛ. Naa vɔluma Maliɔii devei veeni Wozé ya ga é Gomɛɛl nɛvɛ nɔ, anɛɛ ni naa wɛɛnziegi ɔɛvɛ (3:1). Ta-vɛɛyɛɔɛi ɔɛni ga poogi, nii é ɔɛni Izilayeleni zɔɔɔzu vai lɛɛzu ta GALA. Anɛɛ ɔalaa Izilayele yaavai ɔɛa ga GALA, tɔɔzeɪ dii vai va, é ɔa kɔɔɔɔ ganigiti dɛbi, GALA ge yɛni ná-wooɔɔɔɔladaɪ vɔlu, ná-nɛɛbɛi é lo Izilayele va, ta é minazɛɔɛ ga toɔa ti ɔizosu. Wozé ná-GALA gooi ɔa GALA ná-nɛɛbɛ ma wooɔɔɔɔladaɪ ta ná-nuɔɔɔɔlɔɔlɔɔ lɛɛzu.

Unsɔsu

1. Wozé ná-eteai ta vului é ɔɛni ti yɔɔɔzu ta Gomɛɛl (1:1–3:5).
2. Izilayele ná-woovaladaɪ ta GALA ná-wooɔɔɔɔladaɪ nɛɛbɛi zu (4:1–14:10).

¹ ɔɔɔɔ GALAGI wooiti kaa, niiti é ti woni Beyeli ná-doun zunui Wozé ma, siegi zu Zoase ná-doun zunui Zeloɔoame ɔɛni la ga Izilayele wolodama puugɔiti ta-masagi, ta Zuda masagi niiti ta-ɔona ɲɛkpɛiti daawu: Woziasɛ, Yotame, Aɔɔɛ, ta Ezekiasɛ.

GALA ná-keela woo mɔungiti é boni Wozé ma

² Uɛle ɔa ɔɔɔɔ GALAGI tɔɔzeini la ga ɔɔɛa Wozé vɔ, é ɔa bo ná-nuɔvɛɛiti ma. ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni Wozé ma: «Li, é koloɔolo anzanui gila seɔɛ, é sei, dointi é vaazu ti zɔlɔɔsu ba, naati ta ɔɛ ga koloɔologi zu lointi. Mazɔlɔɔ zooi zu nuɔvɛɛiti pɛ ti ɔɔɔɔ vɛa koloɔologi ya, ga ti vɔluave fai ɔɔɔɔ GALAGI va.»

³ Wozé liini naazu, é Diɔilayime ná-doun anzanui Gomɛɛl vɔlu. Naa kogi zɛɛni, é doun zunu zɔlɔɔ bɛ.

⁴ ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni Wozé ma: «Dounɔi laaseɪ pɛɛ ga Zizeleyele, mazɔlɔɔ su la mɔ ɔooza, gɛ wuzɛɔɛ Zewu mavofodaiti daalɔɔɔma, tɔɔzeɪ ɲamai naa va puai Zizeleyele, gɛ Izilayele masa fai zɛɔɛ ga.

⁵ Naama voloi, ná Izilayele ná-kɔɔɔɔ zobogi zuɔoloɔolo Zizeleyele nɛmɛi zu.»

⁶ Gomɛɛl kogi zɛɛni vɔlu, é anzanu loun zɔlɔɔ. ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛ Wozé ma: «Daaseɪ pɛɛ ga Lo-Luama,* mazɔlɔɔ Izilayele vɛɛyɛɔɛi wɔin wola la mɔ mà, gɛ va ɔa maavaayɛ nɔ ɔɔ.

⁷ Kɛɛ ná-nɛɛbɛi la zɛɔɛa Zuda vɛɛyɛɔɛi va pɛ. Kɛɛ nɛi gɛ ga ɔɔɔɔ GALAGI ta-GALAGI, ná ti ɔizosu, gɛ la naa ɔɛa ga mɛɛin ɔaa ɔoɔa zɔkpɔi, kɔɔi ɔaa kɔɔɔɔ zooiti taade, ɔaa kɔɔɔɔ zoo ɔize nuiti.»

⁸ Gomɛɛl ná-doin Lo-Luama laaɔulaai ma ɲiimii va, é kogi zɛɛni, é doun zunu zɔlɔɔ.

⁹ ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni Wozé ma: «Doin laaseɪ pɛɛ ga Lo-Ami,† mazɔlɔɔ Izilayele nuiti, wo la mɔ ga ná-nua, ná ɔalaa gɛ la mɔ ga ani nɔpɛ wo vɛ.»

2

Ziilei foloi ma minazɛɔɛgi

* **1:61:6 Lo-Luama:** Daaseigi nii poluvɛ ga «nii wɔin wola la laani». † **1:9 1:9 Lo-Ami:** Daaseigi nii poluvɛ ga «ná-nu laade».

¹ Kεε yeeta Izilayele nuiti ta mɔin eɖe kpolodei laave naɖaegi,
nii nu la zooga buɲe kɔɖɔsu ɔaa gaalusu.

Uε GALA ge ɖeni ɖeezu ti ma ná: «Wo la ga nà-nuɔusea»,
ta loli miná ga: «Zenvu su GALAGI ná-dointi».

² Zuda ta Izilayele nuiti ta ɖaale ba naazu,
ti kundigɔ ɖila kpe nɔ zeɪ ɔɔɖɔ unda.

Ta ɖula duɔla yooi zu,
mazɔɔɔ Zizeleyele ná-foloi wɔɔɔɔɔ.

³ A ɖe wo-ɖeelointi ma, ta loli ga: «Nà-nuɔuseiti».

A ɖe wo-leelointi ma: «Nεεβε anzanuiti».

Izilayele ɖee vai ga woovalada anzai

⁴ «À wo-lee Izilayele veelala, à mina maagɛ kpɔ ma,
mazɔɔɔ é la mɔ ga ànza,
nà ɔalaa, gè la mɔ ga sini.

E ná-wεenziɛgi ma ɔoogiti kula ɖaazu,
ta é ná-kologologi yeeɔogiti kula niimiiti zɔɖɔzuve.

⁵ Ni naa laade, nà kabei vilɛsu,
velei é ɖeni la yeei dee ɔɔɔɔni da,
gè lati, gè ná-zooi ɖe ga tevebai ta zou vɔɔi,
gè undaavili ga kpɔɔle wɔin.

⁶ Gè la ná-dointi maawɔingaa,
tɔɔzei ti zɔɔɔge kologologi zu.

⁷ Gaamazu ti-lee ɖa vilɛni ga kologologi,
zɔi é ti zɔɔɔgai, unfetala luvai ɖa é kεεzu,
é ɖa ɖe ma: «Nà pɔ gè vilɛ nà-wεeinti polu,
niiti ti ɖɔnɔgi ta kpɔɔle ɖeiti feezu zèa,
ti ɖa màaɖili ga baala deɖa zeɖei ta geze zeɖei,
niiti ti gulɔi ta dɔɔi veezu zèa.»

⁸ Naa ɖa é ba, nà pelei levesu tuɖɔ ga ɖain sasai,
gè sigɔgi lo tuɖɔ naazu,
é la mɔ lii vele ɖaa.

⁹ Toɖa vilɛ ná-wεeinti polu, kεε é la zeelia ti ma,
toɖa ti ɖaizie, é la ti ɖaa.

Toɖa ɖe ma niina: «Kii, ɔe gè ɖale ma sɔni mɔungi ɔɔ ɔe,
gè ɖea ziilei su naa ɔɔ ɔe, é leve niizu va.»

¹⁰ E yeemani ga nà ɖa gè moloi ta dɔɔ niinei veeni zea, naa vεε gulɔi va,
gè walii ta zanugi ve zea,
naati ka é ti zeɖeni, é kwεε Baale ma.

¹¹ Naa maavele ma, nà vaazu, gè nà-moloi ɖula zea, molo leve ziɛgi zu,
gè nà-dɔɔi ɖula zea, dɔɔ ɔete yeeɖeɖalɔi zu,
gè nà-baala deɖa zeɖei ta nà-geze zeɖeiti kula zea,
niiti ti ɖea kabei lɔɔɖuzu.

¹² Niizu, nà kabei ɖulazu ná-wεeinti gaazu.

Nu nɔpe ge la zɔɔɔga é va kula zèa.

¹³ Nà ná-koozunεeiti kpelasu pele zu,
ta ná-fetiiti, ta alu toga niinei ma vetiiti,
naa vεε ná-dooɖo foloiti ba,
ná-fetii mɔtɔiti ta ɔela pele zu.

¹⁴ Gè ná-leezen ɔeleiti suɖologolo, ta ná-kooleɖoole guluiti,

nii é gɛa gɛɛzu ma: «Wɛlɛ sàlai ɔa nà-wɛɛinti ti feai zèa.»

Nà náveti kɛɛzu ga dɔɔɔi,
vɛ dɔɔɔ zuaiti ta ɔɛ laamiizu ná.

¹⁵ Uele ɔana gè wuzegɛzu la daalɔɔma, tɔɔzei naama voloiti faa zu,
siɛgi zu é ɔɛni ansansegiti galazu la Baalegiti bɛ,
ta siɛgi zu é ɔɛni bɔɔɔ maaɔilizu la ga ná-balaɔaegiti ta goizu anigiti,
é ɔa vɛlɛ ná-wɛɛinti polu,
é yeema ndun ma,»
Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

Kpɔfaamai niine vai volu

¹⁶ «Naa maavele ma, nà sosu volu,
gè lii la tevebai zu,
gè bɔɛ ziimavɛ.

¹⁷ Miná, nà ná-leezen beleiti fe zea niina,
gè Akɔɔl nɛmɛi ɔɛ ga kito peɛlavɛ.
Toɔa goɔɔaavotegi vɛ, vɛlei é ɔɛni kɛɛzu la ma loungo ziɛgi zu,
ta yeei é ɔɛni zegɛzu la Ezipete yooi zu.

¹⁸ Naama voloiti su, é la mɔ tɔliga ga «Bàale», nii poluvɛ ga «Màligii»,
kɛlɛ toɔa ɔɛ mɔ: «Sini»,» Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

¹⁹ «Nà Baalegiti daaseigiti kula komagi zu,
nu ɔi ge la mɔ vɔlɔ loa ti-laaseigiti su.

²⁰ Naama voloi, nà minazegɛgi bɛɛɛzu gá nà-nuɔuseiti gi yɔɔɔzu,
ti yɔɔɔzu ta dɔɔɔ zuaiti, ta wɔniiti, naa vɛɛ kpokpo ganiiti ba.
Nà kɔɔɔ zɔɔlaiti koloɔolo zooi zu, mɛɛin ta boga zɔkpɔi,
gè va bu nà-nuɔuseiti ti ni ziileigi zu.

²¹ Nà è vuluzu ɔɔɔɔ faa ma.
Nà è vuluzu ga telebodai, ta sɔledai,
gè è vulu ga nɛɛbɛi, ta maawɔingai.

²² Nà è vuluzu ga woɔɔɔɔladai.

Da sugwɛɛ naazu ga nà ɔa gè ga Gɔɔɔɔ GALAGI.

²³ Naama voloiti su,
nà geɔɔɔlɔgi woɔɔaavote kpɛɛɛ ma vaiti su,
geɔɔɔlɔgi balaa ka zooi woɔɔaavote kpɛɛɛ ma vaiti su,» Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

²⁴ «Zooi balaa ge moloi, ta dɔɔi, ta gulɔiti goɔɔaavote,
naati pɛ ti bɔsu, ti Zizeleyɛle woɔɔaavote.

²⁵ Nà ti vaza bɔɔɔ vɛ zooi zu, eɔɛ ani zuwui,
nà Lo-Luama nɛɛ vɛ,
gè ɔɛ Lo-Ami ma: «Da ga nà-nuɔusei,»
tɔ balaa ka ɔɛ mɔ: «Nà-GALAGI.» »

3

Zɔɔɔzuɛɛi ma zalai

¹ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni mɔ: «Li volu mɔnɔ, è wɛɛnzo anzanui naa nɛɛ vɛ, tama wɛɛn zea.
Mazɔɔɔ vɛle ɔana Gɔɔɔɔ GALAGI Izilayɛle nuiti nɛai la vɛ, anɛɛ ni naati ta ɔaavotesu gala
kiligiti ma, ta ti wɔindai ga leezen vɔɔi ma buungiti.»

² Gè ànzai unmɔni ga wali ɔae puugo maazu lɔɔlugo (15), ta moloi nii daa ga wɔɔlezegi,
naa ma ɔilo unnaanigo puulɔlugo (450).

³ Gè ɔɛni ma: «Da yesu pɔ bɛ yeɔɔɔɔgala mɔinmɔin daawu, è mina koloɔolo kɛ, ta è mina
wɛɛn zo. Nà balaa, vɛle nɔ ɔana nà kɛɛ la è vɛ.»

⁴ Tɔɔzei Izilaye le nuiti ta yeedegfala mɔinmɔin keɛzu, masa ge la ti unda, kundiɣi la ti ve, ti la zalaɣa ɣula, sale ɣɔtu la ti ve, ɓaa zalaɣa ɣula zede, ɓaa pe le wu zale.

⁵ Naa ɓoluma, Izilaye le nuiti ta ta-ƳALAGI, Ƴooɣo GALAGI ɣaizie, ta ta-masagi Davide. Uelela vele i ta ɣaavote Ƴooɣo GALAGI ta ná-faaɓɔɣɔiti ma.

4

Tukpɔlogi é Ƴooɣo GALAGI ta Izilaye le yɔɣɔzu

¹ A woilo Ƴooɣo GALAGI laawooi ma, Izilaye le nuiti, mazɔɓɔ Ƴooɣo GALAGI ɣa lukpɔzu ga zooi zu nuɓuseiti pe daalɔɣo:
«Gaamai ta woogegiladai ti jeele a zooi zu, GALA kweetalai ɣa é zooi zu.

² Nii é zooi zu, naa ɣa ga:
foovooi, ta yaavai, ta nu ɓaai, naa veɛ unmai ta weenziɛgi ɓa, ta tooma vaiti, ta jama ɓuu vai ta ɗa veɛ ta ɓa.

³ Naa ɣa é ɓa, zooi zu ɣa ɔ kpaankpaan, nuɓuseiti kpein ta ɔ ɣae ma, naa veɛ ɗɔɓɔ zuaiti, ta wɔniiti ɓa. Kpoloɗei wu ɣaleiti ɓalaa ta jeele.»

Zalaɣa ɣula nuiti ta-ɣotoi

⁴ «Kele, nu nɔpe ge mina maɗaali ɣe, nu mina zeliloma ɣe, mazɔɓɔ wɔi wo ga zalaɣa ɣula nuiti, ada wa ɣa ade lukpɔzu.

⁵ Wo-ɣɔɣɔi ɣa ziɣa folo gaalɔgai kpekpe, wa GALA goo wo nui niiti wo ɓolu, naati kɔɣɔi ɣa ziɣa kpidii zu, ná wo-lee Izilaye le undaavili.

⁶ Ná-nuɓuseiti ti undaa ɣa vilisu tɔɔzei faaɣwetalai ɓa. Tei wɔi wo ga zalaɣa ɣula nuiti, wo ɣelea faaɣweɣi ɓa, ná ɓalaa gè ɣelea wo ɓa, wo la mɔ ɣea ga ná-zalaɣa ɣula nua pe. Wo yeemaa wa-ƳALAGI ná-tɔgi ma, ná ɓalaagi ná yeemazu wo-lointi ma.

⁷ Wo kpein kulaba la ɓa, wo kotoi ɣeeɓe dàalɔɣoma. Ná wa-leɓiyai valibosu ga ɓaaɣulamai.

⁸ Ta ɓɔɣo ɣɔnɔkulazu ga ná-nuɓuseiti ta-vaagaaaza golaiti, ti yiima vai ɣa ga ná-nuɓuseiti ti ɣe ga ɓɔba nuiti.

⁹ Kele nii nɔ a zeeli nuɓuseiti ma, naa nɔ ɣa a zeeli zalaɣa ɣula nuiti ma. Ná ti loɣazu tɔɔzei ti-zie vele i ɓa, ta ti-zie vele jɔi zuɓoloɣoma.

¹⁰ Ta daami wo, ti la yiɣoa, ti koloɣologi ma zii pe keɛ ɓa, ti la ɓuɣua, mazɔɓɔ ti la mɔ unfesu Ƴooɣo GALAGI ma.

¹¹ Ti ɓɔɣo vea koloɣologi ta ɗɔɔi ya. Tama ɗɔɔ niinei ti ɓalaga ɣigi ma.

¹² Ná-nuɓuseiti ta ta-ɣɔɣo ganigi ɣaazaɣasu, é ga gului,

tama gulu beke kpuɖai ɖa é ti woɔɖaaɔtesu,
mazɔɔ kologolo fiilei ɖa é ti ɖakasu.

Ti kologologi ɖea ga ti ɖele vai ta-ƐALAGI va.

¹³ Ta zalaɖaiti kulazu gize unmaɔeti,
ti ɖa ansansegiti gala gize goiti unmaɔeti,
ta losu sene gului bu, ta pepele gului, naa ɔee telebenete gului va,
niiti ti ma niinigiti bu ɖaanɛai.
Naa ɖa é ba, wo-loun anzanuiti ta vaazu kologologi ɖeezu,
wo-loun anzaiti ti weenziɛgi wo.

¹⁴ Gè la vaazu wo-loun anzanuiti doɖazu ta-ɖologologi ma vaa zu,
gè la wo-loun anzaiti balaa doɖaa ta-weenzo faiti su.
Mazɔɔ zalaɖa ɖula nuiti ɔɔɖɔgoi ta ɔɔɖuzu ta weenziɛ anzanuiti,
ti ɖa zalaɖa laamiiti bo ta kologolo anzanuiti ti wa-ɖala peleti bu.
Nuɔusei niiti nɔpe kidafaawu la ti ya, naati ti loove ya.

¹⁵ «Ee, Izilayele, ni ɖoun ɖa kologologi ɖeezu,
Zuda mu ge mina ta ɖe pa!
A mina li Gilegale,
à mina le Bete-Aven ɖizei ma,
A mina ɖona, wo va ɖa ɖe ma: «Gè ɖonaa Ɛooɖɔ GALAGI ma, nii é vulua.»

¹⁶ Izilayele ɖaazuleɔve, eɖe nike zaai nii gaazuleai.
Wa kaazu ga Ɛooɖɔ GALAGI ɖa ye losu ti luɖɔ
ga baala zivo bulugiti kevele,
é ɖa li ga tiye tufa lenugiti su neme wolai zu baa?
¹⁷ Kooɖɔ ganigiti ta Efelayime nuiti ka ti yeezogai.

A zena nɔ!

¹⁸ Kpega nɔ ɖa ga ná-dooi ɔle,
to ɖanu gaama é ɔɔɖɔ valavalasu kologologi zu,
ná-kundiɖiiti ziima vai ɖa ga ɔaɖulama vai.

¹⁹ Fiile wolai ta ɖa vaazu nɔ, é ti zeɖe ɖoozu,
ti ɖa unfe ga ta-zalaɖaiti.»

5

Kundiɖiiti ta-ɖotoi

¹ «Zalaɖa ɖula nuiti, à woilo nii ma!
Izilayele nuiti, wa balaa, à woilo!
Masagi ná-pelewu nuiti balaa ti woilo!
Wa ɖa wo maanɛai wo telebogi ɖe,
kele wo ɖeeve ga balii Misepa,
wo ɖe ga wɔni zo tumɔi pilegai Taɔɔɔl gizei ma.
² Woɔvalada nuiti ti zeɖe zuɔoozagi wɔa Sitime.
Kele nɔun, nà ma zalai ɖeevele ɔetezu ti pe be.
³ Nɔun, gè Efelayime ɖweni,
Izilayele la ɔooɖuni bà.
Tei Efelayime ɔooɖɔ vea kologologi ya,
naama ɖei ziaa Izilayele pe ma, é kooɔ.
⁴ Ti-ɖeeɔwotii la vaazu bu
ti va ɖale ma ta-ƐALAGI ɔɔ.
Tɔɔzei kologolo fiilei ɖa ti zaama,
ta ti la Ɛooɖɔ GALAGI ɖwee.

⁵ Izilayele ná-wasogi ɔa zeele wooi wosu daalɔɔma.
Tama, Izilayele ta Efelayime ta-ɔotoiti ta vaazu ti loozu,
anɛɛ Zuda ɔalaa ka vaazu yesu, ti va ti loo.

⁶ Ta li Ɔoɔɔ GALAGI ɔaiziezu ga ta-logani goiti ta ma wolaiti,
kele ti la kaa,
mazɔɔ naa loɔɔua ti va.

⁷ Ti Ɔoɔɔ GALAGI yaavave,
mazɔɔ ti ween lointi sɔɔɔge.
Alu toga niinei ma vetii ɔa vaazu,
é ti undaavili ta ta-voganiiti.»

Kɔi é Efelayime ta Zuda yɔɔzu

⁸ «À koolei ve Ɔiɔea,
wo puugi ve Lama.

A zezei wo Bete-Aven.
Da ma, Benzamen wolodai,
ta ga è zo ga è voluvelei.

⁹ Yeei Efelayime ná-kpakɔi zeelizu la ma,
ná-zooi ɔa ɔe ga tevebai.
Faa ɔila ka gè bosu Izilayele wolodamaiti ma,
nii é la zegea ma.

¹⁰ Zuda ɔundiɔiti ta ga numaa ti kwepelegiti segezu daazu,
nà nà-ziɔaawanai yeizu ti ma ege zie veinfeingi.

¹¹ Efelayime ɔa ɔologolosu,
é bulukpulu ga tukpɔi é zeelizu ma,
mazɔɔ toɔa pɔ é zie ga ɔoɔ ɔisu vai nɔ.

¹² Nɔun nà ɔeezu ga ɔingi Efelayime wolodai va,
gè ɔe ga wologi Zuda veleyegei va.

¹³ Efelayime ná-seeɔei ma vaa zuɔweega,
Zuda loa ga ná-palai vai.
Efelayime liini Asiili,
é keelaiti teve masa golai ma.

Kele masagi naa la zooga é va wo ɔede,
ɔaa é va sale vu wa-valai ɔa.

¹⁴ Tɔzei nà ɔoɔi ɔa gè Efelayime zosu,
velei zalai a ɔa sogi wo da,
gè vala Zuda va, velei file zuai a ɔa kee la.
Nà bali ga, gè li, nà lii la, nu nɔpe ge la kula zèa.

¹⁵ Nà li, gè ɔale ma nà-pelei wu,
eyesu ti ɔoɔ ɔwee ga sɔba nu, ti ɔaavote mà.
Ta ɔena kidaaviligi zu, ta ɔaizie naazu.»

6

Sɔba nuiti ta-yeɛ ɔitogi

¹ Wa ɔeezu ma: «À va, ade ɔale ma Ɔoɔɔ GALAGI ɔɔ,
to ɔa é ade maawanaa, tɔnɔ ɔa a ade ɔede.
Teigi é ade loɔaai, toɔa ada-valaiti sale.

² Folo felegɔi volumna, toɔa zenvui ve ade ya,
foloi zavasiei, é ade wuzegɛ,
ada yenvu volu tɔun gaazu.

³ Gaamazu ade leve ga pele goi ma zii pe, ade Gooḡo GALAGI ḡwεε,
ade ḡaaḡa ade toun kwεε.
Paa vai ḡa ga ḡite vaa, eḡevelei nḡ foloi ḡula vai la.
Toḡa va ade vḡ, eḡe sama lonai,
ḡaa foḡo lonai é zoi ḡaaleileisu.»

⁴ Gooḡo GALAGI ḡa wo woḡaaavotesu, é ḡe ma:
«Lee ḡa ka nà ke ga ḡe, Efelayime?
Leeni ḡa nà ke ga ḡe, Zuda?
Wa-woḡeḡiladai é lo bà, kulave nḡ ga sobuzobu lonaḡiingi,
ḡaa sobuzobu nḡdai, nii é neelezu nḡ fala.
⁵ Tḡ ḡa é ba, ḡe wo loḡaai la ga GALA goo wo nuiti ta-ḡeela woiti,
ḡe wo vaa ga daawoi.
Nà-tukpḡi yei wo ma eḡe wozakalagi.
⁶ Mazḡḡ wḡinve ga woḡeḡiladai, é leve zalaḡaiti ba,
ta nà pḡ ga nu kwεε ga GALA, naa vizḡe é leve gala zalaḡaiti ba.

Woovalladai ta yaavai

Izilayele yooi zu

⁷ Kele velei Adama keeni la, tiya ḡalaa ti ta-minazegegiti koloḡologε,
vele ḡana ti yaavaai la.
⁸ Galaade ḡa ga faa nḡu ḡe nuiti ta-laai,
sulaaveḡai ga nḡmai vogiti.
⁹ Velei toosu nuiti ta ḡa pele ḡungi wo da,
vele ḡana zalaḡa ḡula nu ḡḡiti ti nuiti paazu la
Sikeme velei zu.
Faa nḡunḡu gola ḡana!
¹⁰ ḡe faa nḡunḡugiti kaave Izilayele vele yeḡei wu,
mazḡḡ Efelayime ná-koloḡologi zuwḡḡa,
é Izilayele pe kḡḡa.
¹¹ Dei ḡalaa, é ga Zuda, nà ḡḡḡ ma molo levei ḡevele ḡetezu,
sieḡi zu ḡe vaazu la ga nà-nuḡuseiti ti duḡlai zu.»

7

¹ «Sieḡi zu ḡe ḡeezu la ḡe naa valibo,
nii seidai nà-nuḡusei Izilayele luḡḡ, ḡe keḡe,
názu ḡa Efelayime ná-faḡaazagiti ta Samali ḡeevoti nḡiti ta ḡula la keḡema.
Ta tooma vaiti keezu,
unma nuiti ti ḡa le peḡiti bu,
toosu nuiti ti vile koi yḡḡzuḡeti.
² Tanḡpe ge la bosu ḡisu ga faa nḡi kpein ti keezu,
nḡun ḡe faa ḡwεε su.
Niizu niina, ta-ḡeevotiiti ti ti ḡilia kpekpe,
ḡaazu ḡa naati pe ba.
³ Ta masagi ḡaamḡezu ga ti-zḡ nḡiti,
ti kundigiti gaamḡe ga ta-yaava vaiti.
⁴ Ti kpein ta ga weenzo nuiti.
Ti ḡulaḡe ga sulugi, ḡulu loḡa nui suḡadii ga abui,
é la mḡ ḡeḡeni suḡadi vaa ma,
é zo ḡulu vukḡi ḡaayḡ sieḡi ma, eyesu é ḡokolo.
⁵ Ta-masagi ná-feti ḡula voloi,

kundiŋiiti ta ɗa ɓoŋɓo ŋe ga seeɓe nu, ti ɓadiiai ga dɔɔi.
 Nɛɛŋulasu nui naati ka masagi a ɗa yeemaale ti ma.

⁶ Ta ɗa maabuɗa ba,
 ti-yii zuɓadiiai eɗe ɓulu ma sulugi, woyai ɗili vai ma.
 Ti ɓeenii yiima ga ta-yiigaawanai kpidii ɲegelein daawu.
 Kele geelaalaogai ma, é soni eɗe abu wola.

⁷ Ti pe ti ɓadini eɗe ɓulu masuɓe,
 ta ta-ɗundiŋiiti galazu mulukulu.
 Ta-masagiti kpein ta ɗa loo bu ga gilagila,
 tama tanɔpe ge la ɗa ga woogulaa nɔun ma.

⁸ «Efelayime ɓoŋɓo zupua ga zɔɔma ziiti.
 Efelayime ɗulave ga ɓului nii ti la tatini.

⁹ Wɛɛinti ta suvikei ɗulazu, é la loozu ga naa.
 Nɔundeŋaiti ta ga ɗole, é la gaagaazu.

¹⁰ Izilayele ná-wasogi ɗa zeele wooi wosu daaloŋɗoma.

Niima maanɔŋɗi kpein seive ti ma,
 kele ti la gaazaɗani,
 ti la ɗaleni ma pɔ, nɛi gè ga Ƴooŋɗo GALAGI, ta-ƳALAGI.

¹¹ Efelayime ɗulave ga dɔɓɔ ɓoopogi,
 kpɔɔ ge la un su, é la gelegeleni.
 E Ezipete lolige, é ɓize, é li Asiili ɓolu.

¹² Kele siegi zu é ɗeezu liizu la ná,
 na na-wɔni zo tumɔi vilisu ma,
 gè too bu eɗe wɔnii.
 Na ɓaazu maagolozu, siegi zu gè goomenisu da é ɗa ɗaale ba.

¹³ Maanɔŋɗi ɗa ti luɗɔ, mazɔɔ ta ɓelazu bà.
 Nimizai ɗa ti luɗɔ, tɔɔzei ti ɓakage daaloŋɗoma.

Nɔun na la ti unmaɔ,
 kele tɔun, ta ɗena ɓɔɔa pɔ, zɛɛi ɗa ti bosu.

¹⁴ Siegi zu ti kpalagi wosu da ta-ɓeteiti su,
 ti la woogulazu ma ga ti-yii pe.
 Siegi zu ti ɓoŋɓo maazaɗazaɗazu la,
 nii a ke ti moloi ta dɔɔi zɔɔɔ,
 na ɗa ti ɓoluavesu bà.

¹⁵ Na ɗa gè ɗeni ti ɗalasu, gè ti zɛɓɛɔ,
 faa ɗili nɔpe ge la ɗeni ti ɗisu é lo bà, keni faa ɲɔi nɔ.

¹⁶ Ti la ɗalesu ma naa ɓɔ, nii é anii pe maazu,
 ti pe ti ɗulaa ga meɛin nii poolaai.
 Ta-ɗundiŋiiti pe ta zaazu kɔɔi zu,
 tɔɔzei poomu gooiti ba ti ti wosu,
 naa ɗa é ti ɗeezu ga ɲɛɛŋulasu anii Ezipete yooi zu.»

8

¹ «Koolei ve!
 Maanɔŋɗi ɗa yeizu Ƴooŋɗo GALAGI ná-zooi ma, eɗe koŋɛi,
 mazɔɔ ti na-minazedeŋi ɗologologe,
 ti wuzegɛ na-kalagi laaloŋɗoma.

² Ta woogulazu ma,
 ti ɗa ɗe ma: «Ee, ga-ƳALAGI, gi è ɗweni!»

³ Izilayele ɗeleni faa ɓagɔi ɓa,

naa ɔa é ba, sili nui ɔa polu, é ɔa kpɛ.

⁴ Ti la gàazaɔani, ti ɔa masagiti sei ɔɔɔ unda.

Ti ɔa kundigiti to, ti la kɔ toa su.

Ta ta-waliiti ta zanugiti segezu, ti ɔa kpɛ ga kɔɔɔ ganigiti, nii a ɔe ga undaavili saɔui.

⁵ Ee, Samali, ɔa-nike yivoi vɛɛ la bè!

Nà-ziiɔaawanai ma abui soga è laalɔɔma.

Yeegɛɔala lielegɔ ɔa è kɛɛzu, è la ziaa ɔade fai wu?

⁶ Mazɔɔɔ ɔa-nike yivoi ɔulavɛ Izilayɛle,

ɔɛɛligi ɔe nui ta ɔa é kpɛɛa,

naa la ga gala.

Tɔ ɔa é ba, Samali nike yivoi ɔa vaza, é la ga gilagila.

⁷ Tei ti fiɛi vazagai,

ta tona viɛ wɔlai leve.

Eɔvɛɛɛɛ faalaalii wosu la ga:

«Moloi kɛɛ la su, é la ɔulu vukɔi vɛa.»

Ni a feena, toɔa ɔe ga wɛɛinti kɔɔɔgi.

⁸ Izilayɛle maaɔɔɔlega.

Tiya ɔanu ti zii ɔiligiti saama,

eɔe anii nii kulanuma la ba.

⁹ Mazɔɔɔ diivɛ, é ɔɔɛ Asiili vɔ.

Dɔɔɔ zoovalegi ɔa ɔa ná-ɔɔɔyeemalai make,

kɛɛ Efelayime ɔa ná-wɛɛinti geyazu.

¹⁰ Anɛɛ ɔalaa ta vɛɛanii kpɛin feezu zii ɔiligiti zɛa,

su la mɔ ɔoozazu, gè ti ɔaale ba.

Tama ná tago nɔ vɛ niina, ti lɔ kpɔɔi zu kasɔi wu,

nii Asiili masagi daazu ti unma.

¹¹ Efelayime zalaɔa ɔulazuɔeti toɔe ga mɔinda,

nii a kɛ kotoi zɛɔe ba,

kɛɛ zalaɔa ɔulazuɔe naati mu ti ɔɛɛvɛ bɛ ga kotoi ɔɛe zaɔui.

¹² Gè nà-kalagi ma woo vɛɛvɛɛɛgi kpɛin sɛvɛ va,

gè fe zɛa, naa ɔa ɔulazu ma nɔ ga wɛɛn.

¹³ Wɔin ɔa ti ma ga ti ɔa zalaɔaiti kula,

mazɔɔɔ ta ma zuai miizu.

Kɛɛ ɔɔɔɔ GALAGI ɔoozu la nɛɛni ta-zalaɔaiti ma.

Za vɔuma toɔa ɔitoo ta-ɔotoiti su,

é ti maaɔɔɔ tɔɔzei ta-vaaɔaaza golaiti faa va.

Ta ɔalesu ma Ezipete yooi zu.

¹⁴ Gaamazu Izilayɛle yeemaa Kpɛɛ Nui ma,

é ɔa masa pɛɛ wɔlaiti to,

Zuda ɔa sigigiti to ná-taa wɔlaiti ma.

Kɛɛ nà abui vilisu ná,

é ta-masa pɛɛ wɔlaiti gala.»

9

Duɔlai zuɔɔɔi

¹ Mina ɔoozunɛ, Izilayɛle, è va ɔa ɔɔkɔ ga koozunɛɛi ga zɔɔma nuɔuseɛiti kɛvɛɛ.

Mazɔɔɔ è ɔɛɛa ɔa-GALAGI va,

è ɔɔɔ vɛɛ koloɔɔɔlogi laawu.

Vɛ kpɛin ti molo loɔazu ná,

wain ɔa è ma ga è ɔa-ɔololoɔlogi ma zalai zoloo náti.

² Kεε moloi ta gulɔi la kula ɔea ga tiye,
doo niinei balaa kula vai ɔa ga iɔteve vaa.

³ Ti la yega pe ɔoɔɔ GALAGI ná-zooi zu.
Efelayime ɔa ɔale ma Ezipete yooi zu,
ta kɔzoba laamianigiti mi Asiili yooi zu.

⁴ Ti la ma doo zalaɔai ta ɔula pe ɔoɔɔ GALAGI ve,
ta-zalaɔaiti ti la naa enekega pe.

ɔonogi ɔa ɔe ti ve ga ege saa wolo wosu laamianigi,
zoi kpein é ta miizu, naama nuiti ta ɔozo.

Mazoloo ti-ɔonogi ɔa ɔe no ga ti-ɔogi nono,
ta la lia pe ɔoɔɔ GALAGI zei vele ma ɔoizuve.

⁵ Leeni ɔa wo vaazu keezu feti voloi vaa zu,
ɔoɔɔ GALAGI ná-feti voloi?

⁶ Mazoloo wele tiya va, ti liizu toozei faa zɔɔololoɔlogi vaa keai.
Ezipete ɔa ti zege ga duɔiti, ta-ɔabaiti ta ɔe Memefise taazuve.

Kpele tufaiti ta le ta-naavolo biigiti ma,
ɔaingiti ti nono ta-veleiti bu.

⁷ Doɔai ma voloi vete, é vaazu.

Potokula voloiti ti vaa.

Kenii Izilaye le naa zɔgwεε.

GALA goo wo nui litige,
nui nii zenvui ba, toɔa ɔoɔzu wuulewuule,
toozei ɔa-ɔotoi wolo vele va,
ta wainzegema wolai va wo keezu la.

⁸ Kεε nɛi gè ga GALA goo wo nui,
Efelayime ná-taa make nui,
ná ná-GALAGI va.
Wa balii leezu tɔɔɔ, ná-pele goi kpein su,
wo ɔa wuzege daalɔɔma, ná-GALAGI ná-zooi zu.

⁹ Ti ɔadɔa kpe kɔzoba vai ɔomave,
egevelei mɔungi Giɔea nuiti ti keeni la.
Kεε ɔoɔɔ GALAGI la yeemani ta-vaadɔaaza golai ma,
toɔa wuzegezu ta-ɔotoiti daalɔɔma.

Faanɔi ɔwεmave

¹⁰ ɔoɔɔ GALAGI ɔe ma: «Gè Izilaye le ɔaani tevebai zu,
kulaai ga leezen wulu nono koi.

Gè wo-mεmεwolani kaani
ege kooleɔoolegi ma waa mɔungiti.

Kεε ti liive Baale-Peyɔɔl, ti ɔoɔ vea unfegi ya,
ti ɔe ga ziimazie ganii, ga ti yiima anii gevele.

¹¹ Efelayime ná-lebiyai ɔa vaazu ɔovesu ege wonii,
ko ge la ma zεgea,
koma nu la ma ɔea ná,
doun la ma zolooɔa.

¹² Anεε balaa toɔa doin tanigaa ɔulazu su,
naati ti la nu ɔitelai zolooɔa,
eyesu gè ti ɔula ti ya.
Tama, nimizai ɔa ti luɔɔ
siegi zu gè voluavesu la ti va.

¹³ Gè ɣɛni Efelayime vɛtɛsu ga Tiil ɣɛvele,
siingai tufa lɛnugi zu.
Kɛlɛ Efelayime ɣa vaazu ná-dointi tevesu
naama nui vɔ, nii é ti ɣɔdaalevezu.»

¹⁴ Ee, Ɔɔɔɣɔ GALAGI, fe ti vɛ!
Bɛgele ɣa è feezu ti vɛ?
Doun zɔɔɔtala ɣogi ɣɛ ti-anzaiti ma,
ɲiimide mina ɣɛ ta-ɲiimiiti su.

¹⁵ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣɛ ma volu:
«Ti-zɔ ɲɔi kpein kulavɛ kɛlɛma Gilegale,
miná ɣa gè tɔɔzeini ná ga ti wɔinzeɣea.
Ti-ɣɛɛwoti ɲɔiti maavele ma,
ná ti bɛɛzu ná-zooi zu.
Gè la mɔ ti nɛa vɛ,
ta-ɣundiɣiiti kpein ta ga kololala nuiti.

¹⁶ Kpakɔi zeelia Efelayime ma,
ma zapeiti ti vɔa,
ti la mɔ waa woga pɛ.
Ni balaa ti-anzaiti ta doun zɔɔɔna, ná ti undaavili,
ti-ɣoozu ɣaawaai niiti ti nɛai gola ti vɛ.»

¹⁷ Nà-GALAGI ɣa ɣɛɛzu ti va,
mazɔɔɔ ti la woiloni goo ma.
Ta vile unba, ti da leve ziiti saama.

10

Gaazumɔi nuɓuseiti

¹ Izilayele ɣɛni ga leezen ansaɣɔgi, é waazu gola.
Ulei ma waai ɣɛni mɔinzu la,
vele ɣana ná-zalaɣa ɣulazuɔvɛ ɣɛni mɔinzu la.
Ulei ná-zooi vaga ɣɛni de la,
vele ɣana é ɣɛni sale ɣɔtuiti maavɛlupɛlusu da.

² Nui niiti ta ga nu ɲakaiti
é zeeli ti yiima munu,
kɛlɛ niizu, ta ta-ɣotoi ma zalai zɔɔɔsu.
Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣa ta-zalaɣa ɣulazuɔvɛti tokasu,
é ta-zale ɣɔtuiti kpezegɛle.

³ Naazu ta ɣɛ ma niina:
«Masa ge la gi unda,
tɔɔzei gi la Ɔɔɔɣɔ GALAGI lɛbini.
Tɔun anɛɛ balaa masa ga la ɣɛni gi vɛ,
lee ba ka a kɛ gi vɛ?»

⁴ Ta wooiti bosu, ti da zɛɛ ɣonaiti bo,
ti da minazeɣe yɔɣɔzu.
Kɛlɛ sɔledai ɣa ti vɛ niina nɔ,
eɣɛ wanaba lufai é vɔnɔsu kpalagi zu.

⁵ Samali nuiti ta zanu nike yivoi lɛbizu, nii é Bete-Aven.
Ná-nuɓuseiti ta ná-zalaɣa ɣula nuiti
ta saa wɔɔɔi wosu nike yivoi ná-faa zu.

Ta zoo ɓaagi ná-lebiyai maamusezu, kɛɛ é loa ya zea!

⁶ Tɔɔzei tɔ ɓalaa kɛni nɔ ta lii la ti Asiili, masa golai ɗakala ga maazoloo ganii.

Unfegi ɗa yei ga Efelayime.

Izilayele ɗa unfe ga ná-faazeikpasuiti.

⁷ Samali ɗologologa,

ná-masagi ɗulavɛ ga

egɛ gulu buɗai nii ziei liizu la.

⁸ Bete-Aven zalaɗa ɗula adaɓeti,

ɓeti Izilayele kotoi ɗɛai náti,

ti pɛ ta ɗologolo.

Kpele tufaiti ta ɗaingiti ta ɓɔnɔ ta-zalaɗa ɗulazuɓeti.

Názu ta ɗa ɗɛ gizeiti ma:

«À gi maalɔɗu!»,

ti ɗa ɗɛ gize goiti ma: «À loo gi ma!»

⁹ «Ee, Izilayele è kotoi ɗɛɛ vai ɓɔzeini kpein Giɓea,
è la ɗɛ valiboni pɛ!

Kɔɔi buzeɗɛai telebotala nuiti daalɔɗma,

é la zeelia ti ma Giɓea ɓɔɗɓɔɗɗi ɓaa?

¹⁰ Nà ti loɗazu ga yiimai,

nuɓuseiti ta-ɓɛɓeti ta ɗaale ba ti laalɔɗma,

ta ti ɗili ga yɔɓɗi,

tɔɔzei ta-ɗoto zeizeimai ɓa.

¹¹ Efelayime ɗazavini nika zaa ɓokpagi ma, togai ɓɔn,

nii é nɛɛni bɛ ga é ɗa moloi ɗaalia.

Kɛɛ nà kɔ papagi ɓɔzu unbawului wu.

Nà unbawului laazu Efelayime unma,

Zuda ɗa wozai vili,

Izilayele ɗa gaaloga.

¹² A telebodai ma ani zuwui vaza,

wa woogɛɗiladai leve.

A kpala niinei ma wozai wo,

yeeɗɛɗalai zeelia wo ɗaavote mà,

nɛi gè ga ɗooɗ GALAGI,

eyɛsu gè ɓa, gè telebogi ɓu wo ma egɛ tonai.

¹³ Wo silii vazani, wo faa ɗɔi leve,

wo zɛɛi ɗaawaai mi.

Mazɔɓɔ è ɗɛa laani ɗa-zobogi la,

ta ɗa-ɗooɗ nu mɔinmɔingiti.

¹⁴ Naa ɗa é ba, kpeei ɗa loo ɗa-nuɓuseiti saama,

ɗa-laa wolai niiti siɗigi ti ma, naati pɛ ta ɗologolo,

egɛvelei masagi Salaman kɛni la ga Bete-Aalabele, kooɗo voloi,

yeei ti ɗɛni doun deeiti paazu la ti-lointi maazu.

¹⁵ Wɛɛ kidaavili fai nii seidai wo luɗo, Betele,

tɔɔzei wa zili latevegai ɓa.

Wozai a seɗena ma nɔ fuua,

Izilayele masagi nɔnɔi ɓega ɗana.»

11

ɗooɗ GALAGI ná-nɛɓɛi

¹ «Gè Izilayele nɛɛni vɛ, kɛai ma dɛ ga dOUNGOI,
gè dOUN zunui lolini ga é ɖula Ezipete yooi va.

² Taɖiligaa ti tolini,

é maagooza bà naati maavele ma.

Baalegiti ka Izilayele ɖeni zalaɖai ɖulazu ti vɛ,

é ɖa ansansegiti gala kooɖo ganigiti bɛ.

³ Tama, nà ɖa gè Efelayime maalɛni ga siɛi, gè so zèei va,
kɛɛ é la buuɖwɛni ga gè ɖeni baazu maazu.

⁴ Nuɖusɛlai ma ɖalui ɖa gè mɛɛnga la,

ta nɛɛbɛ ɖolu yoloɖɔiti.

Gè ɖeni bɛ eɖɛ nui nii é doun ɔɔigi zeɖezu, é pɛɛ ɖoma,

gè ɖeni kɔnɔgi loozu da.

⁵ Ti la mɔ ɖalega ma Ezipete yooi zu,

kɛɛ tɛi ti la kɛɛni ti va ɖale ma pò,

Asiili masagi ɖa niina é zeizu ti unda.

⁶ Naa ɖa é kɛɛzu boɖa zɔkpɔi latilatisu da ta-laa wolaiti su,
é ti-voluzeizuvɛti koloɖolo.

Toga ti mi nɛgɛɛin, tɔzei ta-ɖisiɛiti ba.

⁷ Nà-nuɖusɛiti ti devea ga ti voluave bà.

Ta ti lolisu ga ti ɖaavote naa ma,

nii é zeini anii pɛ unga,

kɛɛ ti ɖila kpala ge la kɛɛzu é va unbuzegɛ.

⁸ Ee, Efelayime! Nà zoo ɖale gè ɖɛɛ è va?

Ee, Izilayele! Nà zoo ɖale è ɖwɛɛzu?

Sòogɛ ɖale gè è zo eɖɛvelei gè taa wola felegɔi niiti soni da,

Adema ta Seboyime?*

Naa ɖa ziiɔɔɔzu, è maawɔin sòga gola.

⁹ Ba, gè la vaazu ziezu ga velel gòla yiiɖaawanaai la,

gè la Efelayime ɖoloɖolosu volu.

Nòun nà ga GALA, gè la ga nuɖusɛi,

tama, nà ga GALAGI nii nadegai,

nà wo zaama, gè la vaazu wo vɔ ga ziiɖaawanaai.

¹⁰ Ta vile ɔooɖo GALAGI volu,

naa ɖa zikɔ eɖɛ zalai.

Sikɔ wooi ma, ma yivoiti ta zeɖɛ folo liizu velel,

ti va ga kpalii.

¹¹ Ta zeɖɛ ɔalaa Ezipete yooi zu, ti va, ti ɖa ɔalii.

Eɖɛvelei ɔalaa wɔniiti ti la, ta poopo kolegiti,

vele ɖana ti yesu da, ti zeɖɛ Asiili, ti va.

Nà ma, nà ti ze volu ga niine ta-yooi zu,»

ɔooɖo GALAGI wooi ɖana.

12

Zakɔbe mavofodaiti ta-ɖotoi

¹ Efelayime màaɖakuga ga zɛɛi,

Izilayele vɛɛyɛɖɛi màaɖoolia ga yaavai.

Kɛɛ Zuda ɖa dɛ GALA ba,

toga dɛ ga wooɖɛɖila nu GALA Nadegai vɛ.

* 11:8 11:8 Wɛɛ vɛ: TSV 29:22.

² Efelayime ḡa ɓɔḡɔ ḡɔnɔkulazu ga fiilei.
 Toḡa ɓizezu folo ḡulazu vele viilei volu foloi laawu ɲegelein.
 Folo-o-folo toḡa ta ɓɔsu zeei va, ta toomai,
 é ḡa ɓɔḡɔ ḡili Asiili va ga minazegegi,
 é ḡa ḡulɓi leve Ezipete yooi zu.

³ Tukpɔi ḡa ɓalaa Zuda ta Ḡooḡɔ GALAGI yɔḡɔzu.
 Toḡa Zakɔɓe mavofodaiti doḡazu
 tɔɔzei ti-zie velei maavele ma,
 é ta-vaa ɲɔi ma ḡulanumai ve ti ya.

⁴ Zakɔɓe yɛni dee ḡoozu, é die yaava.*
 Kpaḡoai ma, ti ɲɛpi ḡɔɔni ta GALA.†

⁵ Ti kɔɔni ta geezuḡeelai ta, é zobo sɔlɔɔ,
 é wɔlɔni, é naa maanɛɛɛ.
 E GALA pɛɛni Betele,
 miná ḡa GALA ge ɓɛni ná gi ɔɔ.

⁶ Ḡooḡɔ GALAGI ve, Fai-Pɛ-Maliḡii GALA.
 Toḡa daaseigi ga: «Ḡooḡɔ GALAGI».

⁷ Niizu, ee, Zakɔɓe mavofodai,
 ḡale ma mu ḡa-GALAGI ɔɔ.
 Ḡaaɓa woogɛḡiladai ḡɛɛ vai ma, ta sɔledai,
 naa voluma, ḡito ḡa-GALAGI va siɛnɔpɛ su.
⁸ Velei Kanaan nuiti ti ḡɛni keɛzu la,
 niima nuɓuseiti ɓalaa zee ḡɔḡɔ ganigiti ta ti ya,
 ti wɔinve ga yaavai.

⁹ Efelayime ḡɛ ma: «Gè ɓɛɛa,
 gè naavolo mɔinmɔin maaɓɔga.
 Zeemavebogi kpein gè kea,
 gè la faa ḡaazani, nii a ḡɛ ga koto.»

¹⁰ «Nɔun, ná ga Ḡooḡɔ GALAGI, ḡa-GALAGI,
 kaite názu de è Ezipete yooi zu.
 Nà è ḡaagalesu ma mɔnɔ seḡe ḡotaiti bu,
 eḡevelei wo ḡɛni la siɛgi zu ade ḡomini da.

¹¹ Gè gooi ɔuuni GALA goo wo nuiti da naama ziegi zu,
 gè kulakelemai ma mɔinmɔin deɛ ga tiye.
 Zaaḡaza, GALA goo wo nuiti ka gè ɓɛzu ti ɔɔ faalaaliiti su, ti ḡa bo.»

¹² «Tei Galaade nuiti ti ga zee nuiti,
 tiya ɓɔḡɔi ta ḡɛɛzu nɔ ga nu ɲakaiti.
 Ti nike zine zalaḡaiti kulave Gilegale.
 Ta-zalaḡa ḡulazuɔɛti ta ḡɛ nɔ niina ga kɔtu zigigiti
 wozawoli ɔogiti su kpalagaveti.»

¹³ Zakɔɓe velani, é li Mezopotami yooi zu.
 E botii ḡɛɛni nu ḡili be, anzanu ḡila sɔngɔ vai zu,
 gaamazu anzanu ḡila sɔngɔ vaa ḡa é ɓɔḡɔ ḡɛɛni la ga togani make nu.

¹⁴ Tama, Ḡooḡɔ GALAGI Izilayele ḡulani Ezipete yooi zu,
 ga GALA goo wo nu ḡila maavele.
 GALA goo wo nu ḡila ka é ḡɛni ɓaazu Izilayele maazu.

* 12:4 12:4 Wele ɔɛti: Zen 25:26; 27:35-36. † 12:4 12:4 Wele ɔɛ: Zen 32:25-29.

¹⁵ Efelayime nuiti ti Gooḡo GALAGI wola yiiḡaawanani.
Ti-Maliḡii ḡa ḡamai maaloli ti ma, nii ti puai,
toḡa ta-ḡama vui ma zalai ve ti ya.

13

Kpakagi zuḡfulanumai

¹ Efelayime a la ḡena ḡea, eḡe pḡ ge ḡeni luazu.
Tosu wola ḡeni zea Izilayele.

Kele é ḡoḡo ḡea ga sḡba nui ga Baale lebi vai,
naa ḡa é kea é zaa.

² Niizu niina, wele ti ya va, ti ta ḡosu ta-ḡotoi va,
ti da kooḡo ganigiti kpete ga ta-walii nii ti gaawuunsu,
ti da kooḡo ganigiti saḡa ḡoḡo ve ga zeavagi,
naati kpein ma ta ga ḡeeliḡi ḡe nuiti ta-wotii.

Kele ta ḡeazu ti vḡ,
niiti ti nuiti kulazu ga zalaḡai,
naati ka nike yivo vaagḡulabai
neenezu ga daave komagai.

³ Naa ḡa é ba, niima nuiti ta ḡe eḡe sobuzobu lonaḡiingi, é ḡeḡe zu fala,
eḡe sobu nḡḡaḡi é vḡazu gaamanḡ.
Ta ḡe eḡe molo ḡavai, nii fiḡei pilisu ya,
é kula molo loḡazuve,
ḡaa eḡe duului é ḡulazu pḡe ḡomave.

⁴ «Nà ma, Gooḡo GALAGI, nà ḡa gè ga da-GALAGI,
kaite názu de è Ezipete yooi zu.
E ḡula nḡun polu, è la GALA kili nḡpe kwee,
kizo nu ḡalaa ge la ná nḡun polu.

⁵ Nḡun, gè è ḡweeni tevebai zu,
zou vḡoi zu.

⁶ Ti zeelia nḡ feya tufa lenugi zu,
pului zeḡe ti ma, ti yiḡoa,
ti yiilaave ga wasogi,
naa ḡa é keeni ti yeemani mà.

⁷ To ḡa é ba, nà ḡeezu ti laaloḡoma ga zalai,
gè ḡe ga kḡii, é pelei ḡounsui ti luḡo.

⁸ Gè ti zo eḡe fiḡe zuai nii ti ma yivoiti seḡeai zea,
nà wo-ḡekegi zuvali.

Nà ti mi, eḡevelei zala zaai a da ke la.
Doḡo zuaiti ta ti ḡulukpulu, ti ti la ga gilagila.

⁹ Boḡo veteḡa, da ve, Izilayele, è ḡologologa.
Be ḡili ka a ḡo è va?

¹⁰ Mini ḡa wa-masagi ná niizu?
E vaana, é wo ḡizo, wa-laa wolaiti kpein su!
Wa-lukpḡaaleve nuiti ta mini?
Wa ḡa wo ḡeni ḡeezu mà:

«Masa seina gi unda, ta kundiḡiiti.»

¹¹ Gè masagi veeni è ya nà-ziiḡaawanai zu.
Nà ma, nà kula è ya, nà-ziiivilei zu.

¹² Efelayime ná-faagḡaaza golai zeveve,

ná-kotoi makεge kpaan.

¹³ Soolεi ɔa zeeli ma ege doun ɔoozuwanai.

Kele ɔimalala loin ve,
soloo yeedeɔalai zeeliei,
é la keezu é va ɔula dee ɔoozu.

¹⁴ Nà ɔa maaneni mu
ga gè ti unmo kabayegei ná-zobogi ma ɔaa,
gè ti ɔizo saai ma ɔaa?

Ee, saai, ɔa-ɔaaɔaai ɔa mini?

Ee, ɔovealaazu, ɔa-undaavili ma zobogi wo?

Ti maawoin la mo soga pe!

¹⁵ Efelayime ɔaawoolo va ɔalaa kegeleaiti saama, filei ɔa vaazu,

Googo GALAGI ná-filei ɔa zegezu tevebai zu, é le,

é ná-zieungiti maaleve,

é ná-zieyegeiti fo su.

Ta loo naavolo makesuuti su,

ti li ga soola biigiti kpein.»

14

¹ «Samali nuiti ta ta-vaagaazagi zuɔoloi ɔoma,
mazolo ti ɔakage ta-GALAGI laalɔoma.
Boɔa zoɔpɔi ɔa é ti vaazu,
ti-lointi undaa ɔa vili,
ti-anzai niiti kogi ti ma, ti naati kogiti daavali.»

Toligi ta minazegegi

² Gale ma mu, Izilayele, Googo GALAGI vo, ɔa-GALAGI,
mazolo ɔa-vaagaaza golaiti ka ti è loa.

³ A va Googo GALAGI vo ga wo-wooit, à ge ma:

«Da ɔa faagaaza golai kpein suvaaye.

Yeezei maamuse wooi nii wu,

gi daazeelizu è ma,

ga nike zine zalaɔai votogi.

⁴ Asiili lei a zoo gi ɔizosu,

gi la mo lea volu koogo zooiti koma.

Gi la mo ɔalaa gea mono ga-ɔeteanii ma:

«Da ɔa è ga ga-GALAGI!»

Mazolo, ee, Googo GALAGI,

ɔa ɔa è podoin maawingazu.»

⁵ Googo GALAGI ge ma: «Nà Izilayele valozu ná-woovalada zeebei ma,

nà ti neezuve, gwelɔpolu la ba,

mazolo zligaa la mo wanani ti ma.

⁶ Nà geezu Izilayele ve ege noɔagi.

Naazu toga waa ege bulɔgi,

sape ɔa lo egevelei Liɔan loɔi la.

⁷ Gaalaagiti ta ɔoozakooza,

toga va ege wolive wului,

maku neenɔgi ɔa ɔula

egevelei Liɔan loɔi noni la.

⁸ Naati ta gale ma, ti va,

niiti ti ɖɛa zeizu màaniinigi wu,
ta vulu su volu ga moloɪ ɖɛvele.
Ta waa ga leezen belei ɖɛvele,
ti-ɔɖɔɪ ɖa ɖula ga Liɓan ɔɔiti kevele.

⁹ Ee, Efelayime, leeni ɖa gi ɔɔgai ma gá kɔɔɖɔ ganigiti, wa kɔɔɖɔ ganigiti?
Nà ɖa gè da-GALA faliiti gaavotesu,
gè da wɛɛ è ma.
Nà ga sipɛɛ gului nii ma wundui su nɔ ɖɔ,
nà ɖa gè è-ɖaawaaiti feezu è ya.»

¹⁰ Zɔɪ ɖigi wola ma, naa ɖa niima vaiti gaagɔ.
Nii kelegɛlegai, naa ɖa ti ɖwɛɛ.
Ɔɔɔɖɔ GALAGI ná-peleiti sɔlegɛ,
telebo nuiti ta zie ti zu,
kɛɛ tɔ kologolo nuiti kɔɖɔɪ ɖa ziɖa ná.

Zowele Ná-Sɛvɛi Sɛvɛi lɔɔzeizuvɛ ma woo mɔungiti

Zowele ná-GALA gooiti ka ti sɛvɛi nii zu. Nu la faa mɔinmɔin kwɛɛ, é va lo Zowele va, ɓaa é va lo kɛɛɔ Petuwɛle va. GALA Daawoo Zɛvɛi zu ná pɛ, sɛvɛi nii zu nɔ ɔa ná-faa wogai ná ta Keelaiti Kɛɛwotiiti su (KKw 2:16-21). Faagwɛ nu wolaiti ti la kwɛɛ yeeɔɔɔɔɔɔɔɔ Zowele ná-eteai zieni la, ta ná-sɛvɛi ɔɛɛ ziegi. Zowele laavileɔɔ Zuda ta Zeluzalɛme va, tanisu miná ɔa é ná-botii ɔɛɛni ná.

Ulei nɔ GALA goo wo nui zɔiti ti la GALA Daawoo Zɛvɛi zu, Zowele ɔɔvɛ é vile tukpɔɔaalevei va, é vaazu ziiti daalɔɔɔma eteai zu ta Zuda ɓalaa daalɔɔɔma. E ɛɛ pɛ tenɛɔ ga ti ti-zie veleiti maavalibo, ti ɔɔɔmaaye, ti GALA gaizie (2:12). GALA ge zɛba é minazɛɔ ga toɔa ná-Zɛnvui yei nuɓusei pɛ ma (3:1-5). GALA keelai Piyɛ boni ga minazɛɔɔɔ naa daa ɔɛni zeelizu Pantekote voloi (KKw 2:16-21).

Unsosuvɛ

1. Koto kpulugi vaza fai zooi zu (1:1—2:17).
2. GALA ka vaazu ná-nuɓuseiti ta ta-yooi ɔizosu (2:18—4:21).

Kotogi ta ɔɔvɔgi vaa vai

¹ Wɛɛ keela wooi va Petuwɛle ná-doun zunui Zowele sɔlɔni ɔɔɔɔ GALAGI ya.

² A nii mɛni, wɔi wo ga kɛwolaiti!

A woilo nii ma, zooi zu nuɓuseiti pɛ.

Angɛ nɛi nii ɔɔɔala vai ta ɔɛni wa-yeeɔɔɔɔɔɔ zu,
ɓaa wo-mɛmɛwolani ta-ziegi zu?

³ A sugula wo-lointi ma,

naati ɓalaa ti daazeeli ti-lointi ma,
tɔnɔ ma lointi ɓalaa ti va ɔa bo velela vele yeeɔɔɔɔɔɔ zu nuiti ma.

⁴ Nii kotokɔliiti ti zegai ná,

kotogiti ti naa mia,
nii kotogiti ti zegai ná,
kolegiti ti naa mia,
nii kolegiti ti zegai ná,
kpazinegiti ti naa mia.

⁵ A wuun, wo wɔlɔ, wɔigiti ɔɔi wo zogai!

Dɔɔ ɔɔle nuiti, wo pɛ à kpee lo,
tɔɔzei ɔɔ niinei ɔula vai va wo-la.

⁶ Mazɔlɔ ani vului ma ɔɔɔɔ kiligaa ti wuzɛɔa ná-zooi laalɔɔma.

Ti mɔinɛ gola, ti-zɛbei wɔlɔ,
ti-ɔiigaiti kulavɛ ga zala zinei ɔiigaiti,
ti-ɓalɔɔaegiti kulavɛ ga zala zaai ɓalɔɔaegiti.

⁷ Ti ná-leezɛn ɓelei ɔɛa ga tevebai,
ti ná-kooleɔoole guluiti sugolɔɔɔlo.

Ti naati sugaleɔalea mɛtu, ti ti laazie zooi ma,
naati kpekegiti ti ɔɔlekolega tɔɔzei ani vuluiti ti maamiiɛ.

⁸ Ná-nuɓuseiti, à wɔlɔ,

ɛɔɔ anzalopoi nii é saa wɔlɔ wo seɔɔi loai ɔɔba,
é ɔa sinigi zaa wɔlɔi wo, nii seidai ɓɛ nɔ feya.

⁹ Vebe zalaɣai ta puya zalaɣa vai bega Ɔoɣɔ GALAGI zeɪ vɛɛɪ wu.
Zalaɣa ɣula nui niiti ti botii ɣɛɛzu Ɔoɣɔ GALAGI vɛ, naati ta gaaleɪ zu.

¹⁰ Kpalagiti suɣologologɛ,
zoɔi da wɔɔ,
mazɔɔ moloiti suɣologologɛ,
dɔɔ niineɪ bega,
gulɔi vɔa.

¹¹ Tii ɣɛ nuiti ti ɔɔɔa,
leezen belei make nuiti ta wɔɔzu ga iɲɔtevei moloɪ ta wɔɔlezegi vaa zu,
tɔɔzeɪ nii kpein teveai kpalagi zu,
ti pɛ ti ɣologologa.

¹² Leezen belei vɔa,
kooleɣoole guluiti ti vooloa,
gelenade gului ɔalaa, ta dɔɔ wului, naa vɛɛ pɔme gului va,
gwaa wuluiti pɛ ti vɔa,
koozunɛ ɲɛɛɛa nuɔuseiti saama.

Toligi é lo zu so fai va

ta maanɛɛɛ vɔi

¹³ A ɔɔɔ maagili ga saa wɔɔ wo seɣei, wo ɣɛ gaaleɪ zu,
wɔi wo ga zalaɣa ɣula nuiti, wo botii ɣɛɛzu zalaɣa ɣulazuɛ.
A ɲi piin gaazuɣili zu,
wɔi wo botii ɣɛɛzu na-GALAGI vɛ,
mazɔɔ ti la mɔ vaa zu ga vebe zalaɣa ta puya zalaɣa wa-GALAGI zeɪ vɛɛɪ wu.

¹⁴ A zu so kui lo, wo nuiti toli.
A ke wolaiti gaale ba ta nuɔuseɪ mɔtaiti pɛ
Ɔoɣɔ GALAGI wa-GALAGI zeɪ vɛɛɪ ma ɣoizuɛ.
A wa-maanɛɛɛ woɔiti daazeeli ma.

¹⁵ Ee, maanɔɣɔ volo ɣaa!
Mazɔɔ Ɔoɣɔ GALAGI ná foloi ná-foloi wola maaɔɣaa,
toɣa vaa zu ga faa zuɣologologi,
nii tokoleveai GALA Zebeɪ-Pɛ-Maliɣii vɛ.

¹⁶ Gi-ɣaa zu ɣa gi-ɣɔnɔgi va, é da ɲɛɛɛ,
koozunɛɪ ta kɔkɔi maa da ɣooza ada-GALAGI zeɪ vɛɛɪ va.

¹⁷ Ani zuwuɪti ti da vɔ pɔɔ bui wu.
Molo ɣotaiti supakaiti be,
ani makesuɛti ti ɣologologa,
mazɔɔ moloɪ bega tɛɛ.

¹⁸ A woilo dɛɛ toganiiti goo ma, vɛɛɪ ti ɔalasu da!
Togani bulugiti ta vilɛni unba, ti la liizu ɣwɛɛ,
mazɔɔ ti la mɔ tufa lɛnu sɔɔsu,
baala kpulugiti ta boliiti ɔalaa ta vɔɔzu ɣae ma.

¹⁹ Ee, Ɔoɣɔ GALAGI, da ɣa gɛ woɣulazu è ma!
Mazɔɔ abui tufa lɛnugiti mia nɔ muluu tevebai zu,
abuzogi dɔɔ wului kpein gala.

²⁰ Dɔɔ zuaiti ɔalaa ti ɣaavotega è ma,
mazɔɔ zie laazuɛti kpein ti vɔa,
tama abui tufa lɛnugiti mia nɔ muluu tevebai zu.

2

Maligii ná-foloi wola maabuḡaa

¹ A koolei ve Siyən,
wo kidaavili kpee loo nà-gize naḡegai ma!
Zooi ḡa zeii wo nuiti kpein ti ḡali,
mazḡḡḡ ḡḡḡḡ GALAGI ná-foloi ḡa vaazu, gola maabuḡaa.

² Toḡa ga kpidi ḡai volo wolai,
buulaavegai ga tonabiingi ta ḡumugi.
Zebesu ḡḡḡḡḡḡ wolai vete, é vaazu,
ti vaazu, eḡḡḡḡḡḡ wozai a ḡa seḡe la ma fuua gizeiti ma.
Kaipa keḡḡala vaa la ḡe ḡaani,
tama eyesu pe keḡḡala vaa la ma ḡaa velela veleii.

³ Abui ḡa faa zuḡḡḡḡḡḡ ḡḡḡḡ zuḡḡḡḡḡḡ,
abuzogi ḡa galai wo mulututu poluvelei.
Aisa ti va va, zooi ḡḡa ḡḡḡni eḡe Eḡen kpelei.*
Ti levegai ma, ná ḡḡa ga tevebai maaluai,
ani naḡe ge la ḡulazu ti yeewu.

⁴ ḡa ti ḡaana, ḡa ḡe na sooiiti,
eḡe kḡḡḡḡ nuiti ti biḡḡḡḡ sooiiti koma.

⁵ Ti-maalugi ḡḡḡḡ eḡe kḡḡḡḡ wotolo maḡnmaḡngi lugi,
niiti ti vilisu kpḡḡḡḡḡḡḡ gizeiti ma,
ḡaa eḡe abuzogi lugi, nii é kpataḡala fḡai ḡalazu,
ḡaa eḡe kḡḡḡḡ ḡolai nii zeeḡaaḡai, é lopele ḡetezu kḡḡḡḡ vai ma.

⁶ Ti maabuḡazuve, ese pe ka luazu,
nuiti gaazu ḡa ḡai yole.

⁷ Ta biḡḡḡḡ eḡe ḡuluḡaiti,
ta vilisu siḡḡḡḡḡḡ ga eḡe kḡḡḡḡ nuiti,
ese ge ḡa li ga letegi na,
ta la zeḡḡḡḡ ná-pelei va.

⁸ Ta la ḡḡḡḡ laavilisu,
mazḡḡḡ ese ka naḡḡḡ ma vele va.
Ta faaḡaagi kpein maazuḡḡḡḡḡḡ, niiti ti ti luḡḡ,
faa naḡe ge la zooga pele levesu ti luḡḡ.

⁹ Ta taai maalevesu,
ti ḡa biḡḡḡ siḡḡḡḡḡḡ ga,
ti ḡa lo peḡḡḡḡ bu ga fenetele laa veleii eḡe unma nu.

¹⁰ Zooi ḡa ḡalizu ti luḡḡ,
ḡeḡḡḡḡḡḡ ḡa niikpi,
foloi ta alugi ti ḡidi,
somideḡaiti ta-wozakalagi loḡḡ.

¹¹ Naama zie su ḡḡḡḡ GALAGI ḡa loni ná-kḡḡḡḡḡḡ luḡḡ,
é ḡa ḡḡḡ ti vḡ ga woo wola.
Mazḡḡḡ zḡiti ti ná-devei zosu, ti maḡḡḡḡ, ti maayiki.
ḡḡḡḡ GALAGI ná-foloi ḡa ga folo wola, maayikiai,
ḡe ḡa a zoo é lo daawu?

Galemai ḡḡḡḡ GALAGI vḡ

¹² «À ḡale ma pḡ volu.

* 2:3 2:3 Wele ve: Zen 2:8-9.

A ɔa pɔ̀ ɔolu ga wo-yii pɛ,
ga zu sogai, ta gɔlɔi, naa vɛɛ kidaavili kpeeiti ba,»
Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

¹³ Wo ɔɔba zɛɛɛiti tɛi wa ti ɔali ga, kɛni wo-yiiti.

A ɔale ma Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔ, wa-GALAGI,
mazɔlɔɔ toɔa ga maawɔingɔa GALAGI, nii ɛ zaalai veezu,
zii la ɔulaa fala, kpɛɛai woogɛɔiladai zu,
a ɔa zɛɛ maanɔɔɔi naa ɔaa vai ɔolu, ɛ ɔɛa deveni ga ɛ ɔaa la.

¹⁴ Bɛ ɔa ɛ kwɛɛ ni tanisu kigi la valiboga,
ɛ ɔa tuyai loo wo vɛ ga poovaa?

Wa zoo naazu wo ɔa pɔ ga vɛɛaniiti ga moloji ta dɔɔi.

¹⁵ A koolei vɛ Siyɔn,
wo zu so kui lo, wo gaalɛbai maaloli.

¹⁶ A nuɔusei ɔaalɛ ba,
wo maaɔɔ ɔadegai wo.

A nu wɔlɔiti gaalɛ ba,
ta buzɛɛ niinɛgiti,
naa vɛɛ niimiɔɔlegiti ɔalaa ba.

Anzazini niinɛi ɔula daa vɛɛi wu.

Anzalopo vulua niinɛi ɔalaa ɔula maazaa pɛɛi wu.

¹⁷ Zalaɔa ɔula nuiti ti wɔlɔ tɛɛ wosuvɛ ta zalaɔa ɔulazuvɛ yɔɔɔzuvɛ,
tɛiti ti botii ɔɛɛzu Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ,
ti GALA fali ɔani: «Gɔɔɔɔ GALAGI, gi maawɔingɔa, ɛi gi ga ɔa-nuɔuseiti,
mina dɔnɔiti dɔ unfegi zu,
ti mina ɔɛ ga zii ɔiligiti ta-ɔɛɛɔulasu anii,
ti ɔa ɔa ɔɛ ma: «Mini ɔa ta-GALAGI ná?» »

Googaaavotegi

¹⁸ Gɔɔɔɔ GALAGI wɔinuvɛ ga ná-zooi,
ná-nuɔuseiti maawɔin soga.

¹⁹ Gɔɔɔɔ GALAGI ná-nuɔuseiti googaaavotegɛ,
ɛ ɔɛ ti ma: «Nà moloji ta dɔɔi levesu wo ma,
naa vɛɛ gulɔi ɔa, wo-yii ɔa lɛi.
Gɛ la mɔ wo ɔɛa pɛ ga zii ɔiligiti ta-ɔɛɛɔulasu anii.

²⁰ Nà wo zili nui maagooza wo ɔa,
nii ɛ lɛkpɛmavɛ nu ɔɔvɛzu vɛɛi,
ɛ daavili tɛvɛbai ta fɔɔvɔ zooi zu,
ná-kɔɔvɛɛi ɛ vɛlɛlavɛ,
ɛ naa vili folo ɔulazu vɛɛ ɔolodɛi wu,
zɔi ɛ ɔoluzuvɛ,
ɛ naa vili folo liizu vɛɛ ɔolodɛi wu.
Maku ɔɔɔɔɔɔɔ ɔa lɛ, ɛ fiilɛi vɛɛlo,
mazɔlɔɔ ɛ faa ɔɔu wolaiti kɛvɛ ga woye.»

²¹ Deigi ɛ ga zooi, mina mɔ lua, ɔɔɔzuvɛ, ɛ ɔɔkɔ!
Mazɔlɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI faa wolaiti kɛvɛ.

²² Wa ɔalaa, dɔɔɔ zuaiti, à mina mɔ lua pa.
Tɛvɛbai zu lufai ɔalaa ɔɔnɔ ɔolu,
guluiti ti waa,
kooleɔoole guluiti ta leezen ɔɛɛiti gaalaavega kpekpe.

²³ Siyən ze wo nuiti, à ɣɔkɔ ga koozunɛɛi,
à ɣoozunɛ Ɔooɣɔ GALAGI ná-faa zu, wa-ƆALAGI.
Samai, toɣa tonai vuuzu wa-yooi zu, velel soloogai la,
toɣa sabala tonaiti puuzu wo vɛ, samai ta foɣoi,
velel é ɣɛni kɛɛzu la mɔungi.

²⁴ Molo loɣazuɔeti daa ɣa ve ga molo ɣae,
diɣi wolaiti daa ɣa ve ga dɔɔi ta gulɔi, é vuova ma.

²⁵ «Konagi niiti kpein kotogiti ti koloɣologa wo ma,
ta kolegiti, ta kpazinɛgiti, naa vɛɛ kotokɔliiti ba,
ná-kɔɔvɛɛ wolai naa, nii gɛ teveni wo laaloɣoma,
ná ti kpein potogi ve wo ya.

²⁶ Wa laami, wo yiɣo,
wa Ɔooɣɔ GALAGI laaseigi maamuse, wa-ƆALAGI,
nii é laavɔɔ vaiti kɛai wo vɛ.
Nà-nuɔuseiti ti la mɔ laa pɛ unfegi zu.

²⁷ Wa suɣwɛɛ naazu ga ná wo zaama, Izilayele nuiti,
nɔn nà, Ɔooɣɔ GALAGI, wa-ƆALAGI,
taɣili nɔpɛ ge la ná nɔn polu.
Nà-nuɔuseiti ti la mɔ laa pɛ unfegi zu.»

3

GALA Zenvui yei vai ma minazeɣegi

¹ «Naama vaiti poluma,
ná ná-Zenvui yeizu nuɔusei pɛ ma.
Wo-loun zunuiti ta wo-loun anzanuiti ta GALA gooiti bo,
wa-ɣewola wɔlɔiti ta segiti bo,
wa-wuzeɣe niinɛgiti ta kulakɛɛmaiti ka.

² Naama voloiti su, ná ná-zenvui yei ɔalaa
botiɣe zunuiti ta botiɣe anzanuiti ma.

³ Ná maaɔele vaiti kɛ geɣɔlɔgi zu ta zooi ma,
ɲamai ta abui ɣa ɣɛ ná, naa vɛɛ abu luului ma lonaɔiingi va.

⁴ Foloi ɣa vote ga kpidii,
alugi ɔɔi eɣɛ ɲamai,
aisa Ɔooɣɔ GALAGI ná-foloi va zeeli,
folo wolai nii maayikiai.

⁵ Naazu zɔi nɔpɛ a woɣula Maliɣii ma, toɣa ɣizo.
Mazɔlɔɔ velel Ɔooɣɔ GALAGI bogai la,
kɔɔ vuolabaiti ta ɣɛ Siyən gizei ma, ta Zeluzalɛme,
niiti Ɔooɣɔ GALAGI ɣa ti loli,
ta ɣɛ nui mɔtaiti saama, ta yɛ vulua.»

4

Zii ɣiligiti ta-lukpɔi ɣaaleve vai GALA bɛ

¹ «Gaamazu, naama voloiti,
siɛgi zu gɛ Zuda ta Zeluzalɛme nuiti gaagalesu da ma ta-you wɔlɔmai zu,

² ná zii ɣiligiti kpein gaale ba,
gɛ ti yei pɛtugi zu, nii daaseigi ga: «Ɔooɣɔ GALAGI ɣa tukpɔɣaalevezu.»

Nà tukpɔi laale ti wu miná,
 tɔzei nà-nubuseiti ta nà-pogani vaa zu, Izilayele nuiti,
 niiti ti gɛa ti vazani zii gɛligiti saama,
 ta nà-zooi vaa zu, nii ti gɛa gaagwɛɛni va.

³ Ti nà-nubuseiti gaagwɛɛvɛ va ga kpakutoomai,
 ti zunu loungoiti pɔdivɛ, ti kologolo anzanuiti geya ga ma walii,
 ti anzanu loungoiti pɔdi, ti dɔɔi geya ga ma walii, ti kpɔle.

⁴ «Wa balaa, Tiil ta Sidɔn laa wolaiti,
 naa vɛɛ Filisiti gɔvi laaiti kpein ba,
 leeni gɛa wo kolizu mà?
 Wa pɔ wo potokula gɛ ga ze ɔaa? Baa wo laale bù?
 Ni naa vɛ, su la gɔoza,
 gɛ wa-gɛɛwotiiti ma gɛsɔi laa wo unma.

⁵ Wo nà-walii ta nà-zanugi unmaɛ,
 naa vɛɛ nà-sɔɔla biigiti ba,
 wo li ga tiye wa-gala pɛɛiti bu.

⁶ Wo Zuda ta Zeluzalɛme ze wo nuiti pɔdivɛ Gɛɛki nuiti ma,
 nii a kɛ wo ti maagɔoza ta-yooi va.

⁷ Kɛɛ nɔn, vɛ wo ti vɔdiai ná,
 nà ti zegezu miná, gɛ va ga tiye,
 wa ma, faa ɲɔi nii wo kɛa ga tiye,
 gɛ naa gaaɣale ma wo ma.

⁸ Nà wo-loun zunuiti ta wo-loun anzanuiti pɔdi Zuda nuiti ma.
 Tiya balaa ti naati pɔdi Saɔa ze wo nuiti ma,
 zooi naa zu nii maagɔozaai.»
 Mazɔɔ Gɔogɔ GALAGI gɛ é boni.

Nɛpi gaaɔɛlagi ta tukpɔi

⁹ A zeze ga nii zii gɛligiti saama:
 A kɔɔi gɛvele ɛɛɛ!
 A kɔɔɣuluɔaiti buzege!
 Salavusuiti nuiti kpein, ti li kɔɔɣɔzuɛ,
 ti lɛ, ti ɲɛpii gɔ.

¹⁰ A wa-galiiti gain ga boɣa zɔkpɔiti.
 A wa-molo leɛ woɣaiti gain ga kpɛɛinti.
 Zɛɛsulala nui gɛ ma: «Nà ga kɔɔɣuluɔai!»

¹¹ A suvile, wo va,
 wɔi kpein wo ga zii gɛligiti, wo ná maagɔoolii zu,
 wo gaaɛ ba.
 Ee, Gɔogɔ GALAGI,
 ɔa-gɔogɔ nuiti teɛ ti laalɔɣma ná!

¹² «Zii gɛligiti ti vɛɛ pelei ma,
 ti ɔa li pɛtugi zu, daaseigi ga: «Gɔogɔ GALAGI gɛa tukpɔgaalevezu». Miná gɛa gɛ zeizu ná, gɛ zii gɛligiti tukpɔgaaleve,
 niiti ti Izilayele maagɔoolii zu.

¹³ A soo lufa leɛ woɣai zege, mazɔɔ moloji mɔa.
 A dɔɔ gae gaaɣolo, mazɔɔ dɔɔɔi kpɛɛzuɛ laavega.
 Digɛ wolaiti daavega, é vɔvɔa ma,
 mazɔɔ ta-vaa ɲɔi wɔɔɔvɛ.»

¹⁴ Bɛbɛi ɔaawɔɔlɔvɛ tukpɔɔaalevɛ vɛtugi zu.
 Mazɔlɔɔ Ɔɔoɔɔ GALAGI ná-foloi maaɔuɔaa,
 yeei é vaazu tukpɔi ɔaalevezu la návɛ.

¹⁵ Foloi ta alugi ti zuɔidia,
 somideɔaiti ti ma zezei ɔulaa ti va.

¹⁶ Ɔɔoɔɔ GALAGI ɔa zikɔzu Siyɔn,
 gooi ɔa ɔulazu Zeluzalɛme,
 geeɔɔlɔgi ta zooi ta ɔalizu.
 Kɛɛ Ɔɔoɔɔ GALAGI ɔa ɔaazu ná-nuɔuseiti ma,
 toɔa ga Izilayele nuiti dɔɔɔfuzuvɛ.

¹⁷ «Wa sugwɛɛ naazu ga ná ɔa gè ga Ɔɔoɔɔ GALAGI,
 wa-ƆALAGI, é zeini Siyɔn, ná-gize ɲadegai ma.
 Zeluzalɛme ɔa ɲade, wɛɛinti ti la mɔ levega ná.

¹⁸ Názu, dɔɔ niinei ɔa ɔɛ ɔulazu gizeiti ba,
 nɔnɔi ɔa yei gize ɔufɛgiti kakazuɔɛti,
 zie yei vɛleiti kpein ta laa su Zuda yooi zu,
 zieungi laa ɔa leve po Ɔɔoɔɔ GALAGI ze vɛlei wu,
 é ɔa yei Akasia nɛmɛi zu.

¹⁹ Ezipete yooi zu ɔa voo ga nuɔusei,
 Edɔme yooi ɔɛ ga tevebai,
 tɔɔzei tooma vai va, ti kɛai ga Zuda yooi,
 ta sɔbalala nuiti ma ɲamai vu vai ti kɛai ná.

²⁰ Kɛɛ Zuda yooi ta Zeluzalɛme zulaa ɔa ve ɔɔ ga nuɔusei.

²¹ Ná ti maavaayɛsu, tɛiti ti-ma ɲamai vuai,
 gè la ɔɛa dɛ ti maavaayɛni.
 Ɔɔoɔɔ GALAGI zeizuvɛ ɔa ɔɛ ga Siyɔn.»

Amose Ná-Sεvεi Sεvεi ləəzeizuvε ma woo məungiti

Amose ná-GALA gooiti ka ti sεvεi nii zu. Amose ɣeni togani makε nu (1:1) ta tii ɣεε nui (7:14). Naa vɔluma, GALA ge tolini ga é ɣε ga ná-GALA goo wo nui. Amose ɣeni ga Tekoa taa wolai zu nu. Tekoa ɣeni Zuda masadai zu, nii é ɣeni lεkpεma nu yeezazu vεlei, kεε Amose ná-keela wooi bəəɔɔzu ɣeni liizu Izilayele masadai vɔ, nii é ɣeni lεkpεma nu ɣvεzu vεlei. Amose GALA gooiti boni siεgi zu Woziasε ɣeni la ga Zuda masagi, naazu Zeloɔoame vεlesiεi ɣa é ɣeni ga Izilayele masagi, kona undəfela puuləɔlugə (750) ɣεɣala, aisa Yesu Kilista va zəɔɔ.

Gaafwεsu moun felegɔiti su, Amose GALA gooi woni zii mɔinmɔin daaləɣma, kεε ná-keela wooi bəəɔɔzu ɣeni liizu Izilayele vɔ. Naama yeeɣεɣalai ɣeni ga dituɣma yeeɣεɣalai Izilayele vε. Ditugma yeeɣεɣalai naa zu, ti yeemani GALA ma, ti ɖa bala nuiti maanəɣ (2:6). GALA ná-tukpəɣaalevεi ɣeni ga keni ta la li ga tiye duɔlai zu (7:17). Anεε naa vε, GALA ge minazεɣeni ga toɣa bə Izilayele nuɔusεiti ba, ti zəma yooiti so vɔlu, niiti ti masadai ɣεeni ti unda pəɔma (9:12).

Unsosu vε

1. Amose bəɣɔ lεε vai (1:1).
2. E GALA ná-tukpəɣaalevεi ma vaa wogε zii mɔinmɔin daaləɣma (1:2–2:16).
3. E tukpəɣaalevε vai woni Izilayele laaləɣma ta dii vai duɔlai zu (3:1–9:10).
4. GALA ge minazεɣeni ga toɣa Izilayele ɣidaalevε nui mətaiti gaafale ma (9:11-15).

Sεvε ungi

¹ Wooi niiti ka ɢoogɔ GALAGI dεeni ga Amose, Tekoa taazu vε logani makε nui gila ge ɣeni de. ɢoogɔ GALAGI bəeni pə Izilayele laaləɣma, Zuda masagi Woziasε ná-siεgi zu, ta Izilayele masagi Zeloɔoame vεlesiεi ná-siεgi zu, Zoase ná-doun zunui. Niima vaiti kεεvε kona felegɔ leve pε, zou ɓalii va ɣε.

² E ɣeni ɣεεzu ma:
«ɢoogɔ GALAGI ɣa zikəzu Siyən,
gooi ɣa ɣulazu Zeluzalεme.
Togani lo nuiti ta-lufa lεnugiti suɣaaleida
Kaalamele gizei unma vε vɔa.»

Siiili nuiti daaləɣma

³ ɢoogɔ GALAGI wooi ɣaa:
«Damase nuiti ti tɔ koloɣolo mɔinmɔin kεεvε, da ge leve.
Naa ɣa é ba, ɣε la zεɣea ná-devεi vɔlu pε.
Mazəɔɔ ti Galaade nuiti koloɣologε
ga wozawoli ɣali ɣaazəɔagi.

⁴ Nə vaazu abui losu ɢazayele ná-pεleyεɣei va,
toɣa Bεne-ɢadade vɔluzeizuvεti gala.

⁵ Nə Damase taai ma bogiti galeɣale da,
ɣε Avεne nεmεi naa zu nuɔusεiti undaavili,
ta zəi é masadai ɣεεzu Bεte-Edεne vεlei wu.
Siiili nuɔusεiti ta li duɔlai zu Kiil.»
ɢoogɔ GALAGI ɣa é boga.

Filisiti nuiti daaləɣma

⁶ ɢoogɔ GALAGI wooi ɣaa:

«Gaza nuiti ti tɔ kologolo mɔinmɔin keɛvɛ, da ge leve.
 Naa ɔa ɛ ba, gɛ la zeɔea nà-devei volu pɛ.
 Mazɔlɔ ti liini ga kasɔɔa nu mɔinmɔin,
 ti naati fe Edome ya ga duɔiti.
⁷ Nà vaazu abui losu Gaza zigigi va,
 toɔa poluzeizuveti gala ná.
⁸ Nà Asadɔde taaveaiti undaavili,
 ta zɔi ɛ masadai ɔɛɛzu Asekalɔn.
 Nà Ekelɔn loɔa,
 Filisiti nuiti kpein ti undaa ɔa vili, kulaba la ba.»
 Maligii ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ɛ boga.

Tiil nuiti daalɔɔma

⁹ ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:
 «Tiil nuiti ti tɔ kologolo mɔinmɔin keɛvɛ, da ge leve.
 Naa ɔa ɛ ba, gɛ la zeɔea nà-devei volu pɛ.
 Mazɔlɔ ti la ɔizeni keɛɔeloun minazeɔegi zu,
 ti liini ga taa mɔinmɔin su nuɔuseiti pɛ Edome vɔ duɔlai zu.
¹⁰ Nà vaazu abui losu Tiil zigigi va,
 toɔa poluzeizuveti gala ná.»

Edome nuiti daalɔɔma

¹¹ ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:
 «Edome nuiti ti tɔ kologolo mɔinmɔin keɛvɛ, da ge leve.
 Naa ɔa ɛ ba, gɛ la zeɔea nà-devei volu pɛ.
 Mazɔlɔ ti vilege ti-ɔɛelointi polu ga boɔa zɔkpɔi,
 ti gaazumaawɔingai pɛ tooni ya,
 ti la loogoni pɛ ga naati kpɔlɔa ga ta-yiigaawanai,
 ti ta-vaawanamai zeivɛ yiima kpaan.
¹² Nà vaazu abui losu Teman taai va,
 toɔa poluzeizuveti gala Bosela taazuvɛ.»

Amɔn nuiti daalɔɔma

¹³ ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:
 «Amɔn nuiti ti tɔ kologolo mɔinmɔin keɛvɛ, da ge leve.
 Naa ɔa ɛ ba, gɛ la zeɔea nà-devei volu pɛ.
 Mazɔlɔ ti koma nuiti kogiti daavalini Galaade,
 nii a ke ti ta-yooi zuwɔlɔ.
¹⁴ Nà vaazu abui losu Laɔa zigigi va,
 toɔa poluzeizuveti gala ná.
 Naa ɔa ɔɛɛzu ga kɔɔɔ voloi,
 kɔɔi maalugi zaama,
 tɔngɔlɔ fiilei zaama, yeei fiile wolai lokolevezu la.
¹⁵ Ta-masagi ɔa li duɔlai zu,
 ta ná-kundiɔiti.»
 ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ɛ boga.

2

Moabe nuiti daalɔɔma

¹ ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:
 «Moabe nuiti ti tɔ kologolo mɔinmɔin keɛvɛ, da ge leve.

Naa ɔa é ba, gè la zeɔea nà-devei volu pɛ.
Mazɔlɔ ti Edome masagi ma ɔaeiti galani,
ti ke ga seɔe yuvui.

² Nà vaazu abui losu Moaɔe yooi va,
toɔa poluzeizuveti gala Keliyɔte taazuve,
Moaɔe nuiti undaa ɔa vili faa wuuleegi zaama,
kɔɔ bee wooi ta koolei lugi zaama.

³ Gè ta-masagi zuwuɔaaleve, ta ta-ɔundiɔiti pɛ.»
Gɔɔɔ GALAGI ɔa é boga.

Zuda nuiti daalɔɔma

⁴ Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:
«Zuda nuiti ti tɔ koloɔolo mɔinmɔin keɛve, da ge leve.
Naa ɔa é ba, gè la zeɔea nà-devei volu pɛ.
Mazɔlɔ ti ɔɛɛni nà-tɔgi va,
ti la nà-deveiti soni,
ti ɔɔɔ vilega kakagi zu, zɛɛ ɔalagiti polu,
niiti ti-mɛmɛwolani ti vilɛni ti volu mɔungi.

⁵ Nà vaazu abui losu Zuda yooi va,
toɔa poluzeizuveti gala Zeluzalɛme taazuve.»

Izilayele nuiti daalɔɔma

⁶ Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:
«Izilayele nuiti ti tɔ koloɔolo mɔinmɔin keɛve, da ge leve.
Naa ɔa é ba, gè la zeɔea nà-devei volu pɛ.
Mazɔlɔ ti sɔbalala nui vɔdini,
kuye walii vaa zu nii é la zooni salazu,
ti bala nui vɔdi, savala gila fai zu.

⁷ Ta ziezu bala nuiti ma,
ti ɔa naati un golo fufiligi zu,
ti ɔa toomai ɔe ga maawɔin nuiti.
Doun zunui ta keɛɔe ti ɔa ɔɔɔ maavalibo anzalopo ɔilagi ma,
ti ɔa ɔaɔɔula dɔasei ɔadegai ma ga naama vai.

⁸ Ta-zalaɔa ɔulazuve ɔilagilagi kpein,
ta vuuni kpɔunma zeɔeiti su.

Ta-ɔala fali veɛiti bu,
ta dɔɔi ɔɔlezu nii ti kulaai nuiti zea ga tɔgi.

⁹ Nà ma, gè Amool nuiti undaavilini wo ve,
nui niiti ti ɔoozani eɔe seɔele gului,
ti ɔakpaai ga sene guluiti kevele.
Gè ti ɔologoloni, é zo ti-ma zapeiti ma,
é zeeli ti-ma waaiti ma.

¹⁰ Naa va ɔe, nà ɔa gè wo ɔulani Ezipete yooi zu,
gè lo wo luɔɔ kona vuunaanigo (40) laawu tevebai zu,
nii a ke gè Amool nuiti ta-yooi ve wo ve ga wɔnɔ.

¹¹ Naa voluma, gè GALA goo wo nuiti buzeɔeni wo-loun zunuiti saama,
gè tanigaa wuzeɔe wa-wuzeɔe niinegiti saama,
niiti ti ɔɔɔ ɔalivaai Gɔɔɔ GALAGI ma.*
Nà wo ɔaazagasu, Izilayele nuiti,
vele lei é va ɔe la ɔaa?»

* 2:11 2:11 Wele ve: GLS 6:1-21.

Ḑoḡḡ GALAGI wooi ḡana.

¹² «Tama, wo ḡḡi loge naama nuiti da, ti kpḡḡle, niiti ti ḡḡḡ ḡalivaai, wo ḡe GALA goo wo nuiti ma, ti mina mḡ ḡḡe ḡḡaseigi zu.

¹³ Naa ḡa é ba, ve wo ná, nà wo ḡologolosu ná, eḡevelei wotoloi a ḡa pḡḡi ḡolo la ḡḡḡwu, siḡgi zu daavegai la ga molo ḡiliiti.

¹⁴ Ḑḡi suvilaai ḡizezu, naa la ḡḡḡzu zḡḡḡa, zebesu nuiti ti la zooga zebḡi lḡḡzu, kḡḡḡuluḡa wolaiti ti la zooga ḡḡḡ ḡizosu.

¹⁵ Mḡḡn vili nuiti ti la yeḡa losu kpaan, kḡḡi la voola kpize wo nu wolai va, soo ḡize zalavusui la ḡalaa yeḡvui yeḡa voluzu.

¹⁶ Kḡḡḡuluḡa wolai ḡa vela ga ḡabei naama voloi,»
Ḑoḡḡ GALAGI wooi ḡana.

3

¹ Izilayeḡe nuḡuseiti, wa ve, peḡyeḡei wḡi kpein Ḑoḡḡ GALAGI wo ḡulaai Ezipete yooi va, à woilo nii ma, Ḑoḡḡ GALAGI bosu wo ma:

² «Eteai zu veḡyeḡeiti kpein saama, wa ḡila kpe ka ḡe yiimazeḡeni ga woye. Naa ḡa é ba, nà wo lolisu, wo ḡonabo ga wa-vaagḡaaza golaiti.»

³ Zunu feḡḡa ta ḡa siḡi ḡḡ, ni ti la zolooni ma de mḡunpa ḡaa?

⁴ Zalai ḡa ḡa zikḡ nei fuun ḡḡḡi zu, ni é la ḡḡḡ kaani, é pḡ ga é so? Zala yivoi wooi ḡa ḡa ḡula nei ná-zḡḡi zu, ni é la de ani zoni ḡaa?

⁵ Wḡnii ḡa ḡa lḡ nei wḡni zo tumḡi ḡa, ni é la zeini tuḡḡ ga balii? Wḡni zo tumḡi maa ḡa ḡa ḡili nḡ, ni é la ani zoni ḡaa?

⁶ Koolei ḡa ḡa ve nei taazuve, ni nuḡuseiti ti la ḡḡeni unga wuulee? Faaḡa ka ḡa zeeli nei taai ma, ni Ḑoḡḡ GALAGI la vaani bu?

⁷ Zeno ḡana é la, Maligḡi Ḑoḡḡ GALAGI la ḡa ga faa nḡpe ke, ni é la ná-kisiḡi lḡni ga ná-botigḡe nuiti, GALA goo wo nuiti.

⁸ Zalai zikḡa, ḡe ḡa é la lua? Maligḡi Ḑoḡḡ GALAGI ḡḡḡa, ḡe ḡa é la GALA gooi laazeelia?

Samali laalḡḡma

⁹ A zeze Asadḡde ta Ezipete ti-voluzeizuvḡti, wo ḡe ma: «À ḡaalḡ ba Samali ḡizeiti ma, wo peḡe veleḡ faa wuuleegi mḡindai la ti zaama, naa vḡḡ nimizai va ḡḡai ná.»

¹⁰ «Ti la zooni telebodai zizezu. Ta ḡaalḡḡzu ba ti-voluzeizuvḡti, niiti ti zḡḡsu faa zuḡologologi ta toomai zu,»

Ḑoḡḡ GALAGI wooi ḡana.

¹¹ Naa ḡa é ba, Maligii Ḑoḡḡ GALAGI wooi ḡaa:

«È zili nui ḡa va, é zooi maḡaku, é è-zebei ḡula è ya, tama ta è-voluzeizuveti ma zḡlaiti seḡe toomai zu.»

¹² Ḑoḡḡ GALAGI wooi ḡaa:

«Ulei baala make nui a ḡa baalagi ḡḡḡ felegḡi ḡaa goi ḡilagi ḡula la zalai la, vele ḡana Izilayeḡe nui niiti ti Samali ta ḡula la ti zili nui ya, kpḡkpḡ kpuga go ḡaa bete ḡḡḡ buḡa nḡ ḡa a ye ná.»

¹³ «À woilo, wo nii laazeeli Zakḡbe ná-peḡyeḡei ma,»

Ḑoḡḡ GALAGI, Fai-Pe-Maligii wooi ḡana.

¹⁴ «Voi gè wuzegezu la Izilayeḡe loḡa vai ma,

tḡzei ná-tḡ koloḡologiti ba,

nà wuzegḡ Beḡe zalaḡa ḡula adaveti daalḡḡma,

zalaḡa ḡulazuve ma minḡiti ta loo ya zooi ma.

¹⁵ Nà sama veḡi wolo, ta foḡo veḡiti,

ta ná-peḡi niiti ti ti vḡḡai ga see niigaiti, naati ta ḡologolo.

Peḡe mḡnmḡingi naati ta vaazu peḡezu,»

Ḑoḡḡ GALAGI wooi ḡana.

4

Samali anzanuiti

¹ A woilo nii ma gè bosu wo ma,

Basan nike zaaiti ti zeini Samali ḡizeiti ma.

Wa toomai ḡezu ga maawḡin nuiti,

wa bala nuiti maanḡḡzu,

wo ḡa ḡe wo-zinigiti ma: «À va ga gi-ḡḡle anii gi vḡ!»

² Maligii Ḑoḡḡ GALAGI ḡonaa ná-ḡadedai ma, é ḡe ma:

«Foloi tanigaa ta vaazu, ta wo mḡḡn ga kalagi, wo ḡilagilagiti.

³ Wo pe wa ḡula taai va ga zegḡiti su veḡi niiti ti siḡigi va, eḡe ge ḡa li ga letegi.

Ta wo ḡe, wo li ga lekḡmauve nu ḡvḡzu veḡi,»

Ḑoḡḡ GALAGI wooi ḡana.

Zeḡ ḡala peḡi

⁴ «À li Beḡe, wo tḡgi ḡologolo,

wo li Gilegale, wo ta vḡḡ tḡ koloḡologi va ná!

A wa-zalaḡaiti kula ga sobuzobui,

wo wa-vuusiḡiti kula folo savagḡ-o-folo savagḡ!

⁵ A wa-mama fee zalaḡaiti kula ga ḡului nii levḡi su.

A zeze ga wa-veḡaniiti wo ti veezu bè,

tḡzei naa ḡa nḡai wo ve, Izilayeḡe nuiti,»

Maligii Ḑoḡḡ GALAGI wooi ḡana.

⁶ «Nà ma, gè pului loa wo ma wa-laaiti pe su.

Daamiani balagi ḡa wa-veḡiti pe bu.

Keḡe anḡḡ naa ve, wo la ḡaleni ma pḡ ḡe,»

Ḑoḡḡ GALAGI wooi ḡana.

⁷ «Alu savagḡ yeḡe voluzu molo levei va zeeli,

gè wo ḡoma ga tonai.

Gè tonai vu taai gila su,

tona la vuuni zōma laai zu.
 Gè tonai vu kpalagi gila su,
 ta la vuuni zōma balagi zu.
 Kpalagi nii tona la vuuni su,
 naa vɔ ma, tona valagi vɛ.

⁸ Taa felegɔ ɔaa savagɔ zu nuɔuseiti
 ti ɔa li taa ɔilagi zu, ti va ɔɔle,
 tama ti la zie zɔlɔni ga mɔinda
 é va kpɔle wɔin zɛɛ ti ma.
 Kɛɛ anɛɛ naa vɛ, wo la ɔaleni ma pɔ bɛ,»
 Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

⁹ «Gè siinziin ganigiti ta-zeeɔeiti pɛɛni wa-balaga aniiti ba.
 Gè kotogiti teveni ti wa-beleiti
 ta wa-leezɛn beleiti suɔologolo,
 naa vɛɛ wolive wuluiti ba ta kooleɔoole guluiti.
 Kɛɛ anɛɛ naa vɛ, wo la ɔaleni ma pɔ bɛ,»
 Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

¹⁰ «Gè ɔɔɔ zeeɔe vili wa-loganiiti saama,
 velel gè kɛɛni la ga Ezipete yooi.
 Gè wo zili nui yɛ ná, é wa-zunu loungoiti paa ga boɔa zɔkpɔi, é wa-zooiti so.
 Poomaiti makugi ɔa lɛ wo-zokpaiti su wa-ɔɔlaaɔai zu.
 Kɛɛ anɛɛ naa vɛ, wo la ɔaleni ma pɔ bɛ,»
 Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

¹¹ «Gè nimizai yeini wo ma,
 velel mɔungi gè kɛɛni la ga Sɔɔme, ta Gomɔɔ.
 Wo ɔulaɔ naa zu, eɔe kovilevegi nii kulaai abuzogi zu.
 Kɛɛ anɛɛ naa vɛ, wo la ɔaleni ma pɔ bɛ,»
 Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

¹² «Naa ɔa é ba, ee, Izilayɛle, wɛɛna é zopelena va bè!
 Tei tama vele ɔana gè vaazu é zosu ɔa,
 ee, Izilayɛle, ɔevele ɔete, é ɔa-GALAGI laaɔomi!»

¹³ Mazɔlɔ kɛni é dama:
 To ɔa é gizeiti kpɛta, é fiilel ɔete,
 to ɔa a ɔa ɔisu vai lɛ ga nuɔuseiti,
 toɔa ɔa geelaalaosuve maavalibo ga kpidii,
 toɔa ɔa zie zooi ma ada ɔaaɔoozagiti,
 daaseigi ɔa ga Gɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii!

5

Saa wɔlɔi é wosu Izilayɛle ma

¹ Izilayɛle nuiti, à woilo nii ma gè bosu wo ma,
 saa wɔlɔ wuyei vɛ gè daaɔulazu wa-vaa zu.

² Izilayɛle loa bu,
 é la mɔ zooga pɛ é va wuzɛɛ.
 Toɔa laani kpɔɔ yooi ma,
 nu la zɔlɔsu é va buzeɛɛ.

³ Mazɔlɔ Maliɔii Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:
 «Taai nii é nu waagilagi (1.000) levesu kɔɔɔzuuve,
 nu ungila (100) nɔ ɔa a ɔale ma.
 Zɔi ma é ungila (100) tevesu,

nu puugɔ nɔ ɔa a ɔale ma,
Izilaye le maagɔkɔ fai zu.»

*A Ɔoɔɔ GALAGI ɔaizie,
wa zenvui wo*

⁴ Mazɔlɔ Ɔoɔɔ GALAGI wooi ɔaa Izilaye le ma:

«À ɔaizie, wa zenvui wo!

⁵ A mina ɔaizie Betele,
à mina li Gilegale,
à mina zeeli Beel-Seba.
Mazɔlɔ Gilegale nuiti kpein ta liizu duɔlai zu,
Betele ɔa ɔologolo metu.»

⁶ A Ɔoɔɔ GALAGI ɔaizie mu,
naazu wa zenvui wo.
Ni naa laade, toɔa zo Zozefe mavofodaiti ba eɔe abui,
abui naa ɔa ti ɔala muluu,
nu nɔpe ge la zɔlɔga Betele, é va paa,
⁷ wɔi wa ɔa sɔledai lati ga ani wanai,
wo telebodai laazie zooi ma.

⁸ Tɔ ɔa é geezu voo golaiti kpɛɛai, ti laa ga Peleyadegiti ta Wɔliyɔn.
Toɔa ɔa kpidii valibo ga sobu wozakalagi,
é foloi lati ga kpidii.
Toɔa ɔa kpolodei ma ɔɛiti toli,
é ti vu ya zooi ma.
Daaseigi ɔa ga Ɔoɔɔ GALAGI.
⁹ Tɔ ɔa a ɔa va bu faa zuɔologologi lɔ zebesuu nuiti unga,
ta taaiti su niiti sigigi ti ma.

¹⁰ Wa ɔa naama nui wɔinzegɛ,
nii é sɔledai maalobosu tukpɔɔaalevezuve,
wo zɛba wo ɔɛɛ kpɔe ɔɛze wo nui va.

¹¹ Tɛi tama wo bala nuiti suzigazu,
wo ɔa ná-molo leveai zegɛ,
naa ɔa é ba, wo la nia pɛ kɔtu vɛɛ vɔpagiti bu, wo ti logai,
leezen bele vɔpagiti balaa wo ti laai,
wo la ma lɔi ta ɔɔɛa pɛ.

¹² Mazɔlɔ ɔɛ wa-lɔ kologologiti kwɛɛ,
ta wa-ɔoto nɔunɔugiti.
Wo ziliɛ ga telebo nui,
wa ɔa yeezei lobɛaniiti bu,
wo la vaazu bu bala nui ná-gaamai va ɔula keɛma tukpɔɔaalevezuve.

¹³ Naa ɔa é keɛzu, keɛɔɛɛ nui maagɛsu la kpɔ niima ziegi zu,
mazɔlɔ niima yeeɔɔɔalɔi nɔuve.

¹⁴ A faa vɔɔi nɔ ɔaizie,
à mina faa nɔi ɔaizie,
naa ɔa a ke wo ye vulua.
Naazu Ɔoɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii ɔa ye wo va,
eɔɛvelei wo bosu da.

¹⁵ A faa nɔi wɔinzegɛ, wo faa vɔɔi nɛɛ vɛ.

A telebodai ge tukpɔɔfaalevezuɛ.

Tanisu, naazu Gɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii ga Zozefe mavofodai mɔtai maawɔingɔ.

¹⁶ Gɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi gaa:

«Saa wɔɔɔi ga wo taa zaamaveti kpein,
kpeei loo koi yɔɔɔzuɛti kpein, ti da ge ma: «Ee, dei! Ee, dei!»

Ta tii gee nui loli saa wɔɔ wo fai ma.

Zɔiti ti zoogai saa zu wuyeiti toozu,

naati ta ɔɔkpɔ saa wɔɔ wo fai va.

¹⁷ Leezen belei pe su, saa wɔɔi ga ge nati,

mazɔɔɔ nà levesu wo zaama,»

Gɔɔɔ GALAGI wooi gana.

Gɔɔɔ GALAGI ná-foloi

¹⁸ Maanɔɔi ga wo ve,

wɔiti wo Gɔɔɔ GALAGI ná-foloi wɔin geezu!

Wo kwɛni nei nii foloi naa vaazu la wo ɔɔ?

Foloi naa la geezu ga wozakala foloi, su ga bidi.

¹⁹ Wa ge egɛ zunui nii é yesu velazu zalai va,

é li, é lo file zuai tagili zea,

baa a zeelina nɔ feya ná-koizuvɛ,

é yeevɛɛ bibii ga, kaalii ni.

²⁰ A la da, Gɔɔɔ GALAGI ná-foloi la geezu ga wozakala folo, su ga bidizu.

GALA dɛbi veleii nii wɔinzegeai

²¹ «Wa-ɛtiiti beɛ la bà, ti wɔinzegeve mà,

wa-maɔɔgiti kugi ga gɔlazu sɔkpai zu.

²² Wa gala zalaɔaiti kulana bè, ta vɛɛ zalaɔaiti,

gè la yeezeida tanɔpe bu.

Gè la balaa wɛɛa suai naati gaazu, niiti ti wulɔai,

wo ti gɔlazu bè ga ziilei zalaɔai.

²³ A wa-wuye wooiti maɔɔooza bà,

gè la pɔ gè va wa-ɔapaiti goomɛni.

²⁴ Kɛɛ tɔun, à pelei vie nɔ soledai luɔɔ, egɛ ziei é yeizu,

telebodai balaa da yei, egɛ katudɛi nii é la vɔa.

²⁵ «Wa ve, Izilayele nuiti, kona vuunaanigɔi (40) wo kɛɛni teɛɛɛɛ zu, wo la zalaɔa gɔlani bè, wo la balaa zooi ɔaɔɔnɔ feeni bè.

²⁶ Kɛɛ za wa kɔɔɔ ganigiti segezu, niiti wa ɔɔɔi wo ti ɔɛɛai: Sakute, wa-masagi ta wa-galagi, ta Kewan, wa-zomideɔai ta wa-galagi.

²⁷ Naa ga é ba, nà liizu ga woye duɔlai zu Damase ɔluɛɛɛi poun.»

Gɔɔɔ GALAGI ga é boga, nii daaseigi ga Fai-Pɛ-Maliɔii.

6

Tukpɔɔfaalevei

é lo kpɛɛ nuiti ta-ani zuɔologologi va

¹ Maanɔɔi ga wo luɔɔ,

wɔiti wo zɛnvui wosu ziileigi zu Siyɔn,

wa kaazu ga wa kpaamaazui zaama Samali gizeɛ ma.

Ungo, wa ve, wɔigiti wo ga zii mɔungi ma nu wolaiti,

wɔiti Izilayele nuiti ti ɔizezu, ti da va wo ɔɔ bɛ.

² «À li Kalené, wo naa ɖaa, nii keai ná.
 Wa zegená miná, wo li Ɔamate taa wolai zu.
 Naa vóluma, à yei Filisiti nuiti ta-laazuve Gate.
 Wa peɛ ni taai naati fiɔɔge wa-masa taai niiti ba,
 ɓaa ni ta-you zevei wɔɔlɔve wɔnɔi va.»

³ Wa ɖisiezu ga wo maanɔɖɔ voloi maagɔoza ɓɔɖɔ va,
 keɛ toun tooma masadai ɖa wo tolistu ɓɔɖɔ ma.

⁴ Weɛ wo va, wo laani bete vagɔiti su,
 ti vɔneai ga see niigai,
 wo zakpamaalegai wa-veteiti su,
 wo ɖa baala zivoiti mi,
 ta nika yivoi niiti ti wulɔai.

⁵ Wa guyei loozu nɔ lein kɔnigi bu,
 wo ɖa Davide laavokɔɖɔ
 ga wa ɓɔɖɔi wa-ɖeingɛin ganiiti.

⁶ Wa ɖɔɔi ɓɔlezu gɔwɔ wolaiti su,
 wo ɖa gulɔ maku neɛnɛgiti siɛ wɔungiti su.
 Keɛ wo la yiizoolɛzu ga maanɔɖɔi naa,
 nii é vaazu Zozefe ná-bolodamaiti pɔ.

⁷ Naa ɖa é ba, nii ɖa gè bosu niina,
 wa ɖa wo ɖɛɛzu veɛɛlɔve,
 ti ɖa li ga woye duɔlai zu.
 Naka nuiti ti laani ta-veteiti su, ta-vetii ɖa ɓe!

Samali taa wolai ɖa ɖologolo

⁸ Maligii Ɔoɔɖɔ GALAGI ɖonave ɓɔɖɔ ma, é ɖe ma:
 «Nà Samali taai veezu sili nuiti zea, ta nii kpein é su,
 mazɔɔ Zakɔbe mavofodaiti ta-wasogi veɛ la bɛ,
 ti-voluzeizuveti wɔinzeɖea mà,»

Ɔoɔɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii wooi ɖana.

⁹ Ni zunu puugo a ɖena peɛyeɖe ɖila bu, ti pe ta za.

¹⁰ Ni poomai ta ná-nui ta a vaana ga é kula peɛi wu, é gala, toɖa naama nui ɖaazaɖa,
 nii é peɛ voluve, é ɖe ma: «Nu ɖili ka ɖe è ɖoba ɓaa?» Naa ɖa googaaavote, é ɖe ma: «Nu nɔpe
 ge la mɔ ve.» Zai ɖa ɖe ɓɔɔlai ma: «Maagɛ kpɔ! Mazɔɔ é la vizɔni ga nu Ɔoɔɖɔ GALAGI loli
 niima ziegi zu.»

¹¹ Mazɔɔ Ɔoɔɖɔ GALAGI ɖa devei veezu,
 peɛ wolaiti ta ɖolo,
 ma goiti ti valivali.

¹² Kaipa wo meniga ga sooi ɖa ɖa ɓize fasai ma?
 Baa nu ɖa wozai woli kpoloɖei ɖa ga nikaɛti?
 Keɛ woun, wa telebodai valibosu ga anivebei,
 wo soledai valibo ga ani wanai.

¹³ Wa ɖoozunɛɛzu Lodeɓaal zo fai zu wo ve,
 wo ɖa ɖe ma: «Gi ɓɔɖɔ zebei maavele lei
 gi va Kaalenayime taa wolai zo da ɓaa?»

¹⁴ «Ee, Izilayeɛ nuɓuseiti, nà zii ɖila buzeɖezu wo laalɔɖoma,
 nii a zei wo ɖa, é zo Leɓo-Ɔamate,
 é zeeli Zuluden ma vetu nemei zu ɖɔtudei ma,»

Ḑooḑo GALAGI, Fai-Pε-Maliḑii wooi ḑana.

7

Kotogiti ma ḑulakeḑmai

¹ Wεε nii va, Maliḑii Ḑooḑo GALAGI kulani bè keḑema: Koto kpulugi ḑeni βetezu, siegi zu tufai nii gaaleveni mounpa masagi ve, naa ḑeni lenusu la.

² Tei ti ḑeni zooi ḑaa lufai pe miizu, ge ḑeni ma: «Màliḑii Ḑooḑo GALAGI, nà è maanεεnezū, ḑa-nuḑuseiti suvaaye! Ni naa laade, Zakḑe mavofodai ḑa zoo yesu ná ḑale? Ti wola maalḑidai!»

³ Ḑooḑo GALAGI ná-kisieḑi valiboni, é ḑe ma: «Naama vai la mḑ ḑea.»

Abui ma ḑulakeḑmai

⁴ Wεε mḑnḑo nii va, Maliḑii Ḑooḑo GALAGI kulani bè keḑema: E abui maalolini, ga é ná-tukpḑi ḑaaleve ga naa, abuliegi naa ḑeni zou wu ḑeiti fḑozu, é ḑa Izilayeḑe yooi ḑala.

⁵ Ge ḑeni ma: «Màliḑii Ḑooḑo GALAGI, nà è maanεεnezū, kpela pele zu mu! Ni naa laade, Zakḑe mavofodai ḑa zoo yesu ná ḑale? Ti wola maalḑidai!»

⁶ Maliḑii Ḑooḑo GALAGI ná-kisieḑi valiboni, é ḑe ma: «Niima vai balaa la mḑ ḑea.»

Kḑḑo galui ma ḑulakeḑmai

⁷ E nii ḑulani bè volu keḑema: Maliḑii ḑeni loni siḑigi ḑa, kḑḑo galui zoni zea, kenagi kpui ba.

⁸ Ḑooḑo GALAGI ḑaazaḑani, é ḑe mḑ: «Amōse, leeni ḑa è kaazu?» Ge ḑooḑaavoteni, ge ḑe ma: «Kḑḑo galui ve kenagi kpui ba.» Maliḑii ḑeni mḑ: «Nà kḑḑo galui vilisu nà-nuḑuseiti, Izilayeḑe nuiti saama. Nii voluma, ge la mḑ ti maavaayeḑa pe.

⁹ Izaake ná-zalaḑa ḑula adaḑeti kpein ta ḑologḑolo, Izilayeḑe ná-ada ḑadegaiti ti ḑologḑolo.

Nà kḑḑi veε Zeloḑoame ná-masa peḑeyeḑei va.»

Amōse βεε vai Betele

¹⁰ Betele zalaḑa ḑula nui Amasia wooleveni masagi Zeloḑoame ma, é ḑe ma: «Amōse ḑa yaavai βetezu è laalḑḑma Izilayeḑe nuḑuseiti saama. Nuḑusei la mḑ zooga ziezu ná-kpḑezuḑula mḑinmḑingi wu.

¹¹ Mazḑḑo wεε veḑei kpḑai la: «Zeloḑoame ḑa zaazu boḑa zḑkpḑi ḑa, Izilayeḑe nuḑuseiti ti maa ḑa ḑooza poun ta-yooi va.» »

¹² Amasia ḑeni Amōse ma: «Wozaḑaa nui, velana, è li Zuda yooi zu veḑei, è ḑa laami ná, è ḑa GALA gooi wo ná veḑe.

¹³ Keḑ Betele lei è va ḑe yesu ná, è va ḑa GALA gooi wo, mazḑḑo masagi ná-ada ḑadegai ḑa ga ve, ná ḑa ga GALA sei veḑei masadai ve.»

¹⁴ Amōse Amasia woḑaavoteni, é ḑe ma: «Gè la ga GALA goo wo nu, ge la balaa ga GALA goo wo nu ná-doun zunu. Nà ga togani make nui, sikḑmḑḑl kpeḑei ḑa nà ḑa te.

¹⁵ Keḑ Ḑooḑo GALAGI seḑeve togani ḑulugi volu, é ḑe mḑ: «Li, è GALA gooi wo nà-nuḑuseiti ma, Izilayeḑe nuiti.»

¹⁶ Woilona mu Ḑooḑo GALAGI laawooi ma, Amasia, ḑei è ḑεεzu mḑ: «Mina GALA goo wo Izilayeḑe nuiti ma, mina mḑ βεε Izaake mavofodai laalḑḑma.»

¹⁷ Naa ḑa é ba, Ḑooḑo GALAGI wooi ḑaa:

«E-anzai ḑa ḑḑḑo ve kologḑologi ya taazuve,
è-loun zunuiti ta è-loun anzanuiti ta za ga boḑa zḑkpḑi,
galui ḑa la ḑa-yooi ma, gaagḑe taḑiligaa va,
ḑa ḑḑḑi ḑa zaazu kḑzḑba yooi ta zu,
Izilayeḑe ḑa li duḑlai zu, maagḑooza poun ná-zooi va.» »

8

Gulu waa bɔlogi ma ɖulakeɛmai

¹ Wɛɛ nii va, Maligii Gooɖo GALAGI kulani bè keɛma: Kpɔlogi daavegai ga gulu waa bɔigiti.

² E gaaɖaɖani, é ɖɛ mà: «Amōse, leeni ɖa è kaazu?» Gè gooɖaavoteni, gè ɖɛ ma: «Kpɔlogi ve, gulu waa bɔigiti ti su.» Gooɖo GALAGI ɖɛni mà: «Nà-nubuseiti, Izilayeɛle nuiti, ti zeelia ɖwema, gè la mɔ ti maavaayega pɛ.

³ Naama voloi, guyei niiti ti loozu masa pɛɛi wu, naati ta valibo ga kpalagi,»

Maligii Gooɖo GALAGI wooi ɖana.

«Ta ɖɛ poomaiti pilisu ya aɖɛ pɛ, woza ɖaalei tɔntɔn.»

Yaaɖoiti ta-ani wɔin voovamai

⁴ A woilo nii ma, wɔigiti wo loozu bala nuiti ma, wo pɔ ga wo maawɔin nuiti suwuɖaaleve zooi ɖa.

⁵ Wa ɖɛɛzu ma: «Alu toga niinei ma vetii bena kae, gi tɔɔzei ga gá-moloiti pɔdia.

Dooɖo foloi bena kae,

gi gá-molo ɖotaiti daalao volu,

gi ta ɖula kɔɖo ganiiti da,

gi ta vɛɛ aniiti sɔngɔiti ba,

gi woyai lo kilo ɖɔɖo ganiiti su,

⁶ gi maawɔin nuiti geya ga walii, gi bala nuiti geya ga savala gilagi.

Gá zoo vɔlo gi yɛ pɔdii loozu,

gi gá-molo baɖai pɛ pɔdi.»

⁷ Gooɖo GALAGI ɖonave ga:

«Eni nɔ Izilayeɛle ɖa ɖɛ wasosu,

gè la yeema ti-zɔgi gila kpalaa ma.

⁸ Naa ɖa é ba, zooi ɖa bali,

gaa nubuseiti pɛ ta ɖɛ gaazudɛvui zu.

Zooi bɔɖɔi ná pɛ ka lɛ su, é ɖa niikpi,

naa vɔluma, é ɖula su ga Ezipete ɖɛ wolai Nile ɖɛvele.»

Gaazudɛ vuu voloi

⁹ «Naama volo ná, nà foloi leve gee va, folo gaalogai ma ziegi zu,»

Maligii Gooɖo GALAGI wooi ɖana.

«Nà kpidi vɛɛ zooi ɖa, ná pɛ folo bekpegi.

¹⁰ Nà wa-vetiiti maavalibosu ga saa wɔlo,

wa-wuyeiti ta lati ga ɔlo.

Nà ɛɛ pɛ saamaɖili ga saa wɔlo wo segei,

gè kpaanagi la wo-unmaveti kpein,

Nà soolei vili zooi nii ma,

eɖɛ nui nii ná-doun ɖila kpegi a za.

Nii é vaazu naa volu, naa ɖa ɖɛ nɔ ga ziizoolɛ voloi.

¹¹ Foloi tanigaa ta vaazu,

yeei gè pulu wolai loozu la zooi nii zu,»

Maligii Gooɖo GALAGI wooi ɖana.

«Daamiani balagi ma vului laade,
zie valagi ma bōole wain laade balaa,
kele Gōogō GALAGI laawooi menitalai ma vului ve.

¹² Ta vile unba naazu,
ti da leveteve kpolodeiti zōgōzu.

Naa volumna, ta leve lekpeṃaṃve nu gōṃezu veleiti zōgōzu ta folo gūlazu vele,
ti da Gōogō GALAGI laawooi gāizie, kele ti la kaa.

¹³ Naama volo ná, anzalopo vāpagiti ta zunu loungoiti
suvikei gā be ga kpōole wain.

¹⁴ Zōiti kpein ti gōnazu zee gālagi ma é Samali, ti da gē ma:

«Da-gālagi lēbi gēke faan, Dan,
gala falii lēbi gēezu gēke faan, Beel-Seba,»
naama nuiti pē ta loo,
ti la mō zooga wuzegēzu, eyesu pē.»

9

Kulakelēma gāabelagi

¹ Gē Maligii gāani loni zalaḡa gūlazuve maazuve. E gēni ma:

«GALA sei vele wu bēdegiti ma veeungai loḡa,
kpofalagiti pē ti bali!

Ti pē tōungiti golo,
niiti ta yē voluzu, boḡa zōkpōi gā naati paa.

Nu nōpē ge la zooga velazu,
kōloogoba nōpē ge la gēa ná.

² Ni ta velana, ti li gōṃealaazu,
nā ti zo miná, gē ti gūla ná.

Ni mōnō ta zoona, ti lē geegōlogi zu, nā zō ti va, ti yei.

³ Ta loḡuna Kaalamēle gizei ma,
nā ti gāizie, gē ti zo.

Ni ta loṃna kpolodei wu, nii a kē ti loḡu bà,
nā vali kaalii ma, é li, é ti ni miná.

⁴ Ni ta liina ti zili nuiti pō bē, ti gē ga kōo luṓiti,
nā zobogi ve boḡa zōkpōi ya, é ti undaavili.

Gāazu gā ti va ta-maanōḡo vai zu, kele ta-undaanē vaa laade.»

⁵ Gōogō GALAGI, Fai-Pē-Maligii yeevōḡua zooi va, naa bali,
zooi gā nuḡuseiti pē ta gaazudeṃvui zu.

Zooi bōḡoi ná pē ka lē su,
naa volumna, é gūla su ga Ezipete dē wolai Nile gēvele.

⁶ E zeizuve bēteve geegōlogi zu,
é ná-masa pēlei logē zooi maazuve.

Toḡa da kpolodei ma dēiti toli,
é ti vu ya zooi ma.

Daaseigi gā ga Gōogō GALAGI.

GALA ka sōba nuiti tukpōḡaaleve

⁷ «Ee, Izilayele nuiti, wa zēa nō ga Etiyopi nuiti kēvele,»

Gōogō GALAGI wooi gāna.

«Nā lēi gē va Izilayele gūla Ezipete yooi va baa?

Wo la kwēni baa ga vele nō gāna gē kēni la

ga Filisiti nuiti, ti Kafatəəl, ta Siili nuiti, ti Kiil?»

⁸ Maligii Gooḡo GALAGI ḡaazu ḡa səba masadai tɛi ba.

«Nà vaazu koloḡolosu, ḡè kula zooi ḡa.

Kɛɛ tama, ḡè la Zakəbe mavofodai zuwuḡaalevea tɛtɛ,»

Gooḡo GALAGI wooi ḡana.

⁹ «Wɛɛ nii ḡè deveai, nà Izilayɛle vɛɛyɛḡɛi buḡubugusu, zii zɔiti saama,

vɛɛi nu ani ḡaɛi buḡubugusu da sɛpɛḡi zu.

Kətu ḡaɛḡi ḡila kpalaa ḡe la loa zooi ma.

¹⁰ Faa ɲəu ḡɛ nuiti kpein ti nà-nuḡuseiti saama,

bogḡa zəkɲəi ḡa ti pɛ paazu,

tɛḡiti ti ḡɛɛzu ma: «Maanəḡəi la maaḡuḡaa ḡi va,

é la zeelia ḡi ma.» »

Falibogi ma ziɛḡi

¹¹ «Naama volo ná, Davide ná-kotai nii goloai, nà buzeḡɛ volu,

zeḡɛiti ti wəai ba, ḡè naati daaḡulu,

vɛti náti koloḡologai, ḡè mináti kɲɛtɛ volu.

Nà to volu ga ma məungi ḡɛvele,

¹² naa ḡa a kɛ ti Edəme mətai zələə,

ta zii ḡiligi niiti kpein ti ḡɛai ga nənə,»

Gooḡo GALAGI wooi ḡana,

tə ḡa é vaazu niima vaiti kpein kɛɛzu.

¹³ «Foloi tanigaa ta vaazu,

molo levei ḡa ɓe nə feya, wozawolii ləzei.

Ta ɓe nə feya ga moloi woli, dəə dəi ḡula vai sei da.

Naazu dəə niinei ḡa ḡɛ ḡulazu gizeiti kpein ba,

gize bufɛḡiti pɛ ti maa ḡa ɓəle ga dəə dəi,»

Gooḡo GALAGI wooi ḡana.

¹⁴ «Nà-nuḡuseiti Izilayɛle nuiti, niiti kpein ti duəlai zu,

nà va ga tiye volu.

Taai niiti kpein ti ḡoloai,

ta naati to volu, ti zeɪ ti zu.

Ta leezɛn ɓeleiti da, ti da ma ləəi ɓəle.

Ta kpeleiti tɛ, ti da ma ḡulanumai mi.

¹⁵ Nà ti ziin ta-yooi ma,

ti ləə la mə ḡulaa eyɛsu pɛ naama yooi ma,

nii ḡè feezu ti vɛ.»

Da-GALAGI, Gooḡo GALAGI ḡa é boga.

Aḡediyase Ná-Sευει Sευει lḡzeizuυε ma woo mḡungiti

Aḡediyase ná-GALA gooiti ka ti sευει nii zu. Aḡediyase ná-keela wooi ḡeni ga tukpḡḡaaleυe wooiti Edḡme nuḡuseiti daalḡḡma, Ezawu mavofodaiti. Faagwε nu wolaiti ti la Aḡediyase ná-sευει ḡεε yeeḡḡḡalai ḡwεε. Kεευε eḡḡ tukpḡḡaaleυei ma vaa wosu, toḡḡa ḡḡezu é lo Babilḡne nuiti dḡḡ ziegḡi va Zeluzalεme, naama ziegḡi zu Edḡme nuiti ti la ḡeni kεeni ti va ḡḡ Izilayεle nuiti ba. Ni naama be, nu ḡa ḡε ma sευευε kona undḡzitai (600) ma ziegḡi zu, aisa Yesu Kilita va zḡḡḡ.

Tḡḡzeizuυε Aḡediyase tukpḡḡaaleυei ma vaa wogε Edḡme nuiti gila nḡ laalḡḡma, kεε ná vḡluma é zii ḡiligiti pε pεευε ba (1:15). Gaabelasu, Aḡediyase ḡεευε, foloi ta Izilayεle ḡḡḡ luḡiti ta ḡale ma ta-yooi zu, ta ti-zeizuυeti ta ve ti ya vḡlu.

Unsosuυε

1. Tukpḡḡaaleυei ma vaa wogai Edḡme laalḡḡma (1:1-14).

2. Zii ḡiligiti pε tukpḡ ḡaa ḡa leυe tḡḡzei ta-wasogi va, ta Izilayεle nuiti ta ḡale ma, nii a kε ti ti-zeizuυeti sḡḡḡ vḡlu. Ta masadai ḡε vḡḡ Edḡme yooi unda (1:15-21).

¹ Kulakεεmai Aḡediyase sḡḡḡni.

Maligḡi ḡḡḡḡ GALAGI wooi ḡa é ga nii, é vḡle Edḡme yooi va:

«Gi woo niine mεnigε, é zεḡḡ ḡḡḡḡ GALAGI vḡ ḡε,
keelai leυεḡ zii ḡiligiti saama, é ḡε ma: «A wuzεḡḡ,
ade li, de laalε Edḡme nuiti bu.» »

Edḡme yooi ḡologḡo fai

² «Wεle, Edḡme, ná è ḡaalḡizu ziiti saama,
ḡaazu unfe ge la ḡεa è υε nεḡεlein.

³ Da-wasogi è ḡakaga,
ḡei è-laazuυε ga fasa yεḡeiti su,
è zeini unga munu,
è ḡa ḡε ḡḡḡ ma:

«Bε ḡa a tḡḡ bu zooi ma?»

⁴ Anεε ni ḡa lεezu geezu munu eḡḡ koḡei,
anεε ni è-laḡagi ḡa zεlesu somideḡaiti saama,
ná è loo bu,»

ḡḡḡḡ GALAGI wooi ḡana.

⁵ «Ni unma nuiti ta toosu nuiti ta vaana,
ti ḡula è viliba kuai,
nii kpein ta zie bu, ti naa zεḡḡ,
ḡa ḡologḡo metu!

Ni leezen ḡula nuiti ta vaana è vḡ ḡε,
kεni ma ḡḡḡ ḡilagila nḡ ḡa ta zε ná.

⁶ Ee! Ezawu mavofodaiti, ti wo vḡ ḡε zuwoga!
Anεε wa-naavoloiti ti lḡḡḡuni, ti loa kεlezu.

⁷ Niiti wa ḡa ḡḡ faa ma wa tiye, naati ti è ḡεa ḡa-yooi ḡa.

E-wḡlaiti pε ti è yaavaa, ti è lḡ ta-zobogi wu.

Niiti wo ḡεa daamii wosu vḡḡma wa tiye, naati ti balii laa è-ḡḡḡi wu.

Ti ḡε ma: «ḡima nu nḡpε ge la Edḡme.»

⁸ Naama volo ná, ná ḡima nuiti pε undaavili Edḡme yooi ḡa,

gè la kelegele nu gila kpalaá yéga Ezawu gizeiti ma,»
 Góogó GALAGI wooi gana.

⁹ «Ee, Teman taa wolai, da-góogó gfulubaiti ta gè unga wuulee,
 Ezawu ná-gizei ná-salavusuiti pè ta za.»

*Nuiti daalóoma,
 niiti ti wáindai ga zóiti ta-maanógi*

¹⁰ «Wo toomai woni, wo wo-géeleaiti paa, niiti ti gèni ga Zakóbe mavofodaiti,
 tama, unfegi ga wo maaóle,
 wo ma zuwu gaaleve eyesu gó!

¹¹ Mazóbo è gèni ná, naama yee ná,
 yeei wéinti ti gèni liizu la ga ná-naavoloiti,
 siegi zu wéinti ti gèni bózu la ná-taa wolai zu,
 ti da kpakutoomai gè,
 ti da Zeluzaleme góogógaaniiti gaagwé bógo va.
 Wa balaagi wo kéni gana nò ga ti gévele.

¹² Edóme, è maa la gèni néni ga è va góozune
 è-géeleaiti Zuda nuiti ta-maanógi voloi.
 Maa la gèni néni ga è va góozune,
 ti géai ma ti gologolosu,
 baa poomu gooi va gè è la ta-gidaavili foloi.

¹³ E maa la gèni néni è va lé ná-nubuseiti ta-laa wolai zu,
 yeei ti gèni ti gologolosu da.
 E maa la gèni néni ga è va góozune ta-maanógi ma vaa zu,
 yeei ti gèni ti gologolosu da.
 E maa la gèni néni è va loo ta-naavoloiti su,
 yeei ti gèni ti gologolosu da.

¹⁴ E maa la gèni néni è lo pele zaǵalaveti,
 è va da kóovelaiti paa,
 baa è va da kóovelaiti teve ti zili nuiti pò,
 maanógi ma ziegi zu.»

Góogó GALAGI ná-foloi

¹⁵ «Mazóbo Góogó GALAGI ná-foloi maabugaa gola,
 foloi é vaazu, nubuseiti pè tukpógaalevezu la.
 Naazu ta è zo egévelei è zóiti soni da.

Faa noi nii è kéni, naama gasai ga la è unma.

¹⁶ Wa, Izilayele nuiti, wo bóleve na ga ná-ziiǵaawana daawoi
 ná-gize padegai ma.

Naa ma, zóma nubuseiti ti la bega ga bóle la,
 ta bóle la eyesu é ti zo,
 naa volu ta jéle, egé ti la vólo gèni etea pè.

¹⁷ Kéle kóoolabaiti ta gè Siyón gizei ma,
 ná ga gè ga ada padegai.
 Zakóbe ná-nubuseiti ta naa zége volu nii é ga tóni.

¹⁸ Zakóbe mavofodaiti ta gè ga abui,
 Zozefe mavofodaiti ti gè ga abuzogi,
 Ezawu mavofodaiti ti gè egé kpaku vóoi,
 ta so ba, ti gala metu,
 ti la fulu nu gila kpalaá zéga ná Ezawu ná-dointi saama,
 mazóbo Góogó GALAGI ga é boga.»

Masadai ga ga Goofo GALAGI nono

¹⁹ Zuda nuiti ti lekpeɛma nu yeezazuɛ, ta Ezawu gizeiti so,
zoiti ti zeini zieleɛ ma nemei zu, naati ti Filisiti yooi zo,
ti ɔa, ti ze Efelayime yooi ga ta Samali.

Benzaɛn mavofodaiti ta Galaade zo.

²⁰ Izilayele goɔ luɔiti ti lekpeɛmaɛ nu goɛzu veleɪ,
ti ga kooɔ kitegitegi,

ta Fenisi zo eyɛsu ti zeeli Salepɛta.

Zeluzaleme goɔ luɔiti ti Sefalade,

naati ta nu yeezazu vele laaiti so.

²¹ Pile soɔɔ nuiti ta le Siyɔn gizei ma,
miná ga ta zeí ná Edome unda, Ezawu gizei.

Masadai ga ge ga Goofo GALAGI nono!

Zonase Ná-Sɛvɛi Sɛvɛi lɔzeizuvɛ ma woo mɔungiti

Keela ziegi nii GALA goo wo nui Zonase leveni ma Ninive taa wolai zu, naa ɔa é ga Zonase Ná-Sɛvɛi zu vai. Zeeɔaafwɛɛzuɛ é sɛvɛi nii va, ta GALA goo wo nui zɔiti ta-zɛvɛiti, naa ɔa ga sɛvɛi nii wola ɔɔvɛ, é lo GALA goo wo nui ta ná-kɛɛwotiiti ba, é leve keela wooi va GALA ge feeni zea. Nu ɔa zoo ɔɛɛzu ma, é ná-botii nii ɔɛvɛ Zeloɔoame velesiɛi ná-masadaɪ ma ziegi zu Izilayeɛ, é zo kona undɔsavai ma, é li ga undɔfela puulɔlugɔi vɔ peleɪ (800-750), aisa Yesu Kilista va zɔɔɔ. Kɛɛ faafwɛ nu wolaiti ti sɛvɛi nii ɔɛɛ ziegi ɔwɛɛ.

GALA ge Zonase leveni ga é li, é GALA daawooi laazeeli Ninive nuiti daalɔɔma, kɛɛ Zonase la kɛɛni. E vɔluaveni feya ná va, é pele ɔili so (1:1-3). E lɛɛni kein golai ta zu, nii é ɔɛni liizu ga Taalasise taa wolai zu vɛle. Keingi ɔɛai ma liizu ga Taalasise vɛle, GALA ge tona viile wolai lokoleveni. Kein kpizɛ nuiti ti wola luani, ti Zonase vili kpoloɔɛi wu, nii a kɛ ti GALA ná-ziiɔaawanai maayeɪ. Zonase maanɛɛni woni, GALA ma ge va bu é yɛ vulua. GALA ge kɛɛ wolai ta leveni, naa Zonase ɔɔle, naa vɔluma é unpili da kakeɪ ma. Gaabelasu Zonase liini, é GALA daawooi laazeeli Ninive nuiti daalɔɔma, naati ma ti ti-zie vɛleiti maavalibo. Zonase Ná-Sɛvɛi ɔa dɛɛzu ga GALA ka ga gaazumaawɔingaa GALAGI, anɛɛ ni Zonase la ɔɛni pɔ ga é va ɔɛ ɔana (4:2).

Unsɔsuɔɛ

1. Zonase ɔɛni pɔ ga é vɛla GALA ba, kɛɛ é gaabelani ga é ɔɔɔ ɔa kaleɪ ta ɔoozu (1:1–2:1).
2. Zonase ná-GALA falii kɛai ma kaleɪ ɔoozu (2:2-11).
3. Zonase GALA daawooi laazeelini Ninive nuiti ma, tama naati ti ti-zie vɛleiti maavalibo. GALA ma ge deve ga é ti zuvaaye (3:1-10).
4. Zonase yiiɔaawanani, tɔzeɪ GALA ge gaazumaawɔingai ɔula kɛɛma Ninive nuiti bɛ, tama GALA ge ɔɛ Zonase ma nu vuluiti pɛ nɛvɛ bɛ (4:1-11).

Zonase vɛla vai

¹ Yeeta ɔooɔ GALAGI ɔɛni Amitayi ná-doun zunui Zonase vɔ, é ɔɛ ma:

² «Wuzegɛ, é li Ninive taa wolai zu, é maalua wooiti bo ti laalɔɔma. Mazɔɔɔ taai naa zu nuiti ta-ɔotoi kula ɔɛa ga ze.»

³ Kɛɛ Zonase vileni peleɪ ma ga é vɛla ɔooɔ GALAGI va, é li Taalasise. E liini Zafa, é ɔato ɔila kaani miná, nii é ɔɛni liizu Taalasise. E ɔato zalai ɔulani, é teve, é lɛ su ta ɔato zu nuiti, nii a kɛ ti li Taalasise, é vɛla ɔooɔ GALAGI va.

⁴ Kɛɛ ɔooɔ GALAGI fiile wolai lokoleveni kpoloɔɛi ɔa, tona viileɪ wuzegɛni, sɛbɛi wɔɔɔ vɛleɪ ma, ɔatoɪ ɔɛnina ɔologolosu.

⁵ ɔato ɔize nuiti ti wola luani, ɛɛ gilagilagi ɔɛni ná-galagi lolisu ga é ɔɔ ti va. Naa vɔluma ti ɔɛni kasɔiti kulazu ɔatoɪ zu, ti da pili ya kpoloɔɛi wu, nii a kɛ é vɛɔa. Zonase mu ge yeini ɔatoɪ ɔomavɛ, é la, é ni poun.

⁶ ɔato ɔize nuiti ta-ɔundigii maaɔugani ba, é ɔɛ ma: «Lee vaa zu doun é niizu? Wuzegɛ, é woogula da-GALAGI ma, é ɔɔ ade va. Tanisu GALAGI naa ɔa ade maawɔingaa, ade undaa la viliga.»

⁷ Ti ɔɛni ɔooɔ ma: «À va, ade kpakutoomai ɔɛ, nii a kɛ ade kwɛɛ nui nii é niima maanɔɔi maaloligai ade ma.» Ti kpakui looni, é Zonase zo.

⁸ Ti Zonase ɔaazaɔani, ti ɔɛ ma: «Bɛ ɔa é maanɔɔi nii zeizu gi ma, dɛɛ lɛɛ ga giye? Da-wotii ɔa ga leeni? Mini ɔa é zegezu ná? Da ga zooi ɔɛgele zu nu? Zii ɔɛgele ɔa ga de?»

⁹ Zonase ti woogaaɔoteni, é ɔɛ ma: «Nà ga Eɔulu nu. ɔooɔ GALAGI, geegɔɔgi zu GALAGI, é ga kpoloɔɛi ta zooi ɔɛɛ GALAGI, naa ɔa nà da dɛbi.»

¹⁰ Naa voluma é dɛɛni ga tiye ga toɟa velazu Ɔɔɔɟɔ GALAGI va. Nui naati ti wola luani, ti ɟɛ ma: «Toɟa ɟale è naa ɟɛai?»

¹¹ Tɛi kpolodɛi ɟɛni ba nɔ é ɗa ɲiikpi ga gola, ti ɟɛni ma: «Leeni ɟa ɟá kɛ ga ɗe, kpolodɛi yiilei gi ma?»

¹² E ti woɔɟaavoteni, é ɟɛ ma: «À sò, wo pili kpolodɛi wu, naa ɟa a kɛ ziei ɟaalɛi, tɔɔzei gè kweni ga màavele ɟa é kɛa niima lona viile wolai lokolebea la wo laalɔɟɔma.»

¹³ Anɛɛ naa ve, bato ɓize nui niiti ti ɟaaɓaani dɛ ga ti kakei maazɔɔɔ, kɛɛ ti la ɟɛni zoosu, tɔɔzei kpolodɛi ɟɛni ti laaɟomisɔ ga zeeɟaaɓaai.

¹⁴ Ti woɔɟulani naazu Ɔɔɔɟɔ GALAGI ma, ti ɟɛ ma: «Ee, Ɔɔɔɟɔ GALAGI, mina gi undaavili zunui nii voluvele zu, mina gi zo ga sɔba nu, sɔbalala nu zaa vaa zu, mazɔɔɔ, ee, Ɔɔɔɟɔ GALAGI, è naa ɟɛa, nii nɛai è ve.»

¹⁵ Naa voluma ti Zonase zoni, ti pili kpolodɛi wu. Tona viile wolai ná-ziɟaawana maayeini gaamanɔ kpolodɛ ɟa.

¹⁶ Batoi ɓize nuiti ti wola luani Ɔɔɔɟɔ GALAGI va. Ti zalaɟaiti kulani bɛ, ti minazegɛgiti kɛ bɛ.

2

*Zonase nd-GALA maanɛɛnɛi
é boni kalei ɟoozuve*

¹ Ɔɔɔɟɔ GALAGI kale wolai gila teveni, é va, é Zonase ɓɔle. Zonase kɛɛni kalei ɟoozu ga folo savagɔ, kpidi savagɔ.

² Zonase yɛni kalei ɟoozu, é Ɔɔɔɟɔ GALAGI maanɛɛnɛ, ná-GALAGI.

³ E ɟɛ ma:

«Nà-kidaaviligi zu, gè woɔɟulani Ɔɔɔɟɔ GALAGI ma,
tama é gòɔɟaavoteni.

Zègɛ gɔvɛalaazu, gè è loli ga è ɓɔ bà,
ɗa ma, è gòɔmɛnini.

⁴ E pili ya kpolodɛi ma valii zu,
zie veinfeingi màaveleveleni,
zie vegiti ta zie lakpatakpagiti ti ɗa leve mà.

⁵ Gè ɟɛni ɓɔɟɔ ma: «Wɛɛ bà, màaɟoozaai na è va,
kɛɛ nà vaazu ɟaazulaazu volu è zeɛ vɛɛ ɲadegai ma.»

⁶ Ziei lɛɛni mà, é zeeli kòɗavɛ,
pali màaɓɔleni,
zie wu lufaiti ti velelele nòungi ma.

⁷ Gè yeini kpolodɛi ɓomavɛ, vɛ gizeiti kpein tɔɔzeidai ná,
gɔvɛalaazu vɛɛlavɛti ti vilisu mà eyɛsu ɟɔ.
Kɛɛ, ee, Ɔɔɔɟɔ GALAGI, è zènvui yɛga su,
è kùla gɔvɛalaazu.

⁸ Siɛgi zu kɛ ge la mɔ ɟɛni bà la ga zènvui ɟa yɛ sù,
kɛ ge looni Ɔɔɔɟɔ GALAGI zu.
Nà-maanɛɛnɛ wooi gè daazeelini è ma,
naa zeelini è zeɛ vɛɛ ɲadegai wu.

⁹ Niiti ti ɓɔɟɔ veezu kɔɔɟɔ ganigiti zea, naati ta ɟɛɛzu è-zaalai va.

¹⁰ Kɛɛ nòun, nà nà-faanɛ wuuɟwɛɛgai loo è vɛ ga guyei,
gè nà-minazegɛgiti daazeeli.

Ɔɔɔɟɔ GALAGI ɟa kizogi zɔɔɔsu zea!»

¹¹ Ɔɔɔɟɔ GALAGI ɓɛni kalei vɔ, é unpili ga Zonase kakei ma.

3

Zonase GALA daawooi laazeeli vai Ninive

¹ Gooḡo GALAGI bōeni volu Zonase vō, é gē ma:

² «Wuzegē, è li Ninive taa wolai zu, è naa laazeeli ná, nii gè bogai è ma.»

³ Zonase vilēni pelei ma, é da li Ninive, velel Gooḡo GALAGI boni la ma. Tama Ninive ḡeni ga taa wolai, kēni nu a la kē ga folo savagō è da zīē, è va maaleve.

⁴ Zonase folo ḡilagi ḡēni, é da zīē taazuve, é da gē ma: «É yēga nō ga folo vuunaanigo (40), Ninive ḡoloḡolo!»

⁵ Taai zu nuḡuseiti ti GALA gooi zoni ga zōbela. Ti deveni ga ti zugi zo, ta ti ḡilagilagi pē, é zo seizumaanēgiti ma, é li bala nuiti pō, ti bōḡo maaḡilini ga saa wōlo wo seḡei.

⁶ Ninive masagi naama wooi mēnigai ma, é ḡulani ná-masa kpōkpōgi ḡa, é masa seḡei ḡula ḡōba, é saa wōlo wo seḡei loo ḡōba, é zei zuvui zu.

⁷ E devei veeni ga ti zeze ga niima wooi Ninive taa wolai zu, ti gē ma: «Masagi ḡē ta ná-botigē nu wolaiti ti tōgi loga ga nuiti kpein ta suaiti tanōpē ge mina daami wo, ta mina bōle.

⁸ Nuḡuseiti kpein ta suaiti ti maanēve ga ti saa wōlo wo seḡeiti too ḡōba, ti wooḡula GALA ma ga zēbei pē. Naa vōluma ēse pē ge zēḡe zō ḡoi volu ta toomai nii ḡiliai ēse zēē va.

⁹ Tanisu GALA ka zēḡe ná-kisiēi volu, é vee yiima, é la ade undaaviliga.»

¹⁰ GALA ge Ninive nuiti kēvelei vēteni, é kaani ga naati ta zēḡezu ti-zō ḡōiti polu. Naa ḡa é kēni, maanōḡoi nii é ḡeni ḡēezu é kē ga tiye, é naama ḡisiēi maavaliboni, é la mō ḡeni kēni.

4

Zonase luva velel ta zeli *Gooḡo GALAGI toni ma*

¹ Naa la ḡeni nēni Zonase vē ga tago balaa, é wola yiiḡaawanani.

² E Gooḡo GALAGI maanēneni ḡani, é gē ma: «Ee, Gooḡo GALAGI, nii nō ḡa gē ḡeni bosu, kēai ma dē nā-zooi zu, naa ḡa é kēni gē ḡeni ḡēezu gē vela, gē li Taalasise. Gē ḡeni kwēni ga da ga maawōingaa GALAGI, nii é zaalai veezu, zii la ḡulaa fala, kpētēai wooḡēḡiladai zu, a da zēḡe maanōḡoi naa vaa vai volu, é ḡēa deveni ga é vaa la.

³ Naa ḡa é ba, Gooḡo GALAGI, zēnvui zēḡe niina. Saai vizōḡe mǎ, é leve zēnvui va.»

⁴ Gooḡo GALAGI Zonase ḡaazaḡani, é gē ma: «Gaama ḡa è ya nēi ga è yiiḡaawana?»

⁵ Zonase ḡulani taai va, é li, é zei taai letema, folo ḡulazu velel. E kota go loni miná, é zei ma niinigi wu, é da naa maaḡoun, nii é vaazu ḡēezu ga taai.

⁶ Gooḡo GALAGI gului ta vōnōni, gaagōoza Zonase va, nii a kē é da niinigi ve zea, kula vai zu ná-ziiḡaawanai zu. Zonase wola ḡoozunēni gului naa ma.

⁷ Kēle poluma voloi, geelaalaogai ma, GALA ge kovizu ḡoegi ta leveni, é zēḡei wō gului va, naa vō.

⁸ Foloi ḡulaai ma, GALA ge vaani ga folo ḡulazu vele viile badii. Foloi looni Zonase nōungi zu, su ḡē nō yōḡē. E saai maalolini, é gē ma: «Saai vizōḡe mǎ, é leve zēnvui va.»

⁹ GALA ge Zonase ḡaazaḡani, é gē ma: «Gaama ḡa è ya nēi ga è yiiḡaawana gului nii vai zu?» Zonase goḡaavoteni, é gē ma: «Ungo, gaama ḡa zēa ga gē yiiḡaawana, gē ḡē vōlo gē za nō.»

¹⁰ Gooḡo GALAGI ḡeni Zonase ma: «Gului ḡana maawōin è zosu, nii è la mōlēni ma, da lei è va kpētē, nii pōnōgai kpidi ḡila nō, é za poluma bidi nō.

¹¹ Naa ḡa è ḡēa ḡēezu, gē mina Ninive taa wolai maawōingā, vē nuiti ti levegai nu waaungila nu waaḡuufelegō (120.000) va, niiti ti la yeeza ḡwēē, ti la ḡōvē ḡwēē, naa vee togani mōinmōingiti ba?»

Misé Ná-Sευει Sευει lɔzeizuυε ma woo mɔungiti

Misé ná-GALA gooiti ka ti sευει nii zu. Misé ɣeni ga Zuda laa wolai ta zu nu, taai naa laaseigi ɣeni ga Molesete (1:1; Zel 26:18). Misé ɣeni GALA gooi wosu Zuda masagi niiti ta-ziegiti su: Yotame, Afaze, ta Ezekiasé. Naa ɣa é bosu ga ná-botii ma yeedeɣalai ɣa zoo ɣeezu kona undofela puulɔlugɔiti zɔɣzuυε ta undofelai (750-700), aisa Yesu Kilista va zɔlɔ. Naama yeedeɣalai maaɓuɣaυε Ezayi ta Wozé ta-GALA goo wo siegiti ba. Nu la kwεε ni Misé ɔɔɣgo ɣa é ná-GALA gooiti sευει, ɓaa ná-kaladopoi ta ɣa é ti zευει. GALA goo wo nui Zelemi laavileɣe Misé Ná-Sευει va (Zel 26:18).

Misé ná-GALA gooiti ta ɔεzu é lo GALA ná-tukpɔɣaaleveiti ba ta ná-kizo fai. Misé ɣa Izilaye le ta Zuda veelalazu ga ta bala nuiti maanɔɣzu, naa vɔluma ta ga wali wɔin nu wolaiti (2:2). E ta-GALA goo wo nuiti ɓalaa peelala tɔzei ta ga lobeanii zo nuiti (3:5). E ɣe ti ma GALA ka vaazu ta-laa wolaiti koloɣɔlosu (1:6; 3:12), ta toɣa vaazu liizu mɔunpa ga Izilaye le nuiti duɔlai zu, naa vɔluma Zuda geleiti ɓalaa. Kele GALA ka vaazu ɣitoozu ná-minazegɣe zu, é ɣaaɣale ma ga kidaaleve nu goa nɔ (4:6). GALA ge minazegɣeni ɓalaa ga toɣa totuɣ leve, nii a ɣe ga Beteleyeme nu, Mesi, nii é vaazu masadai ɣeezu Izilaye le unda ta eteai pe unda (5:2-4). Misé Ná-Sευει ɣaaɓelagε ga kitoosui é lo GALA ná-minazegɣe va Abalaame ta Zakɔbe υε. GALA ná-nεεbei ta ná-wooɣeɣiladai ta vɔni ná-ziiɣaawanai ma.

Unsusuυε

1. Ada mɔungi togai tukpɔɣaalevei ta unmɔɔgi va (1:1–2:13).
2. Ada velesiei togai tukpɔɣaalevei ta unmɔɔgi va (3:1–5:14).
3. Ada zavasiei togai tukpɔɣaalevei ta unmɔɔgi va (6:1–7:20).

¹ Wooiti ka ga niiti ɣooɣɔ GALAGI ti laazeelini Molesete nui Misé ma, Zuda masa savagɔiti ta-yeedeɣalaiti, Yotame, ta Afaze ta Ezekiasé. Kulakεlemai naati ti vileni taa wolaiti ba, ti ga, Samali ta Zeluzalεme.

GALA ná-tukpɔɣaaleveai Izilaye le laalɔɣma

² Nuɓuseiti pe à woilo!

Zooi ta wɔiti wo zooi ɣa, à ɣida bu!

Maligii ɣooɣɔ GALAGI ɣa yesu seizu ɣadegai,
é zeele wooi wo wo laalɔɣma!

³ Wele ɣooɣɔ GALAGI ɣana ɣula seizuυε,
é yei, é ɗa ɣɔɣɔzie zalaɣa ɣula adaveti su.

⁴ Gizeiti ti ɗa ɓuse kɔɣwu,

petugiti sulaa ɗa lao,
eɣe kedoi ɣaa ɣa ɣe wuunsu abui ɣa,
eɣe zie a ɣe gizei yeizu.

⁵ Naa pe ka ga Zakɔbe mavofodaiti ta-lɔ koloɣologi,
Izilaye le veleyeɣei ná-kotoi maavele ma.

Be ɣa é Zakɔbe liizu tɔ koloɣologi ma?

Ná-taa wolai Samali laade ɓaa?

Be ɣa é Zuda liizu ani ɣɔɔ vaiti ma?

Zeluzalεme laade ɓaa?

⁶ Maligii ɣeni ma: «Naa ma, ná Samali ɣeezu ga kɔtu zigigi ɗɔɓɔi zu,
ti ɗa leezen bele le ma,
ná ná-kɔtuuti kilikili, ti la nemei zu,

gè kpale ná, ma wuulaagiti ti maagfala.

⁷ Ná-kooḡḡ gani kpɛɛaiti su ɔa ɔaleɔale,
ná-tono nɔiti pɛ ti ɔala.

Ná-vololiba zaɔaaiti, gè naati suɔulukupulu,
tozei naati ti ɔɛɛni ga ná-kologologi ma ɔulanumai,
ta vaazu ɔɛɛzu ga kologologi taɔiligaa ma ɔulanumai.»

GALA goo wo nui ná-gɔɔi

⁸ Naa ɔa é kɛɛzu gè ɔaalɛizu, gè ɔa wɔɔɔ,
gè ɔa zɛ ga ɔɔɔa nakai, kɔba nakai,
gè ɔa kpeei loo eɔe kovei,
gè ɔa kpalagi wo eɔe saa wɔnigi.

⁹ Mazɔɔo maanɔɔi seeliai Samali ma, é la ɔulaa su pɛ.
E zeelia Zuda yooi ma ta Zeluzalɛme taa zɔɔidaɛɛ,
vɛ ná-nuɔuseiti ti zeini ná.

¹⁰ *A mina daazeeli Gate taazuɛ, à mina wɔɔɔ!
Bɛɛ-Leafala nuiti, à ɔilikili fufiligi zu!

¹¹ Safiil nuiti, à leve ga ɔɔba nakai ta wa-unfegi!
Saanan nuiti ti la zoosu ti va ɔula taa va.

Gɔɔi ɔa wosu Bɛɛ-Gayesele taazuɛ,
kpɔba zobo ge la mɔ ná.

¹² Malote taaveaiti sasu ɔa ɔalizu ta-ɔulanumaiti ma vaa zu.
Mazɔɔo nimiza vai ɔooḡḡ GALAGI tevegai
é zeelia Zeluzalɛme taa zɔɔidaɛɛ ma.

¹³ Lakise laaveaiti, à wa-ɔooḡḡ wotoloiti ta sooiti kevele ɔɛɛ.
Wo vooḡḡni Izilayele ná-woovaladai ma,
wo Zeluzalɛme lo to kologogiti su.

¹⁴ Naa ma, Zuda nuɔuseiti à bali ma wa Molesete-Gate nuiti.
Akiziɔe taa wolai la ɔɛa ga
kula faa zu ani Izilayele nuɔuseiti ta-masagiti bɛ.

¹⁵ Maligii ɔa wo loazu nu niine yeezu Malesa nuiti.
Izilayele ɔundiɔiti ti loḡḡɔulaai,
ta velazuɛ ɔaiziɛ Adulame vugi zu.

¹⁶ A wɔungiti bo, wo ti buye ma, Zeluzalɛme taaveaiti,
kpaanagi ɔe wo-unmaɛ, eɔe ɔuai nɔungi,
à wo yiima lointi ta-wɔɔi wo,
mazɔɔo ta liizu ga tiye ɔulai zu, ti maagooza wo va.

2

Tooma nuiti

¹ Maanɔɔo ɔa naati tuḡḡ, niiti ti telebotala vai ɔeɛvele ɔɛɛzu,
ti ɔa ɔisiɛ faa nɔi zu, ta ɔɛna laani kpidi!
Geelaa a laona, ti vile kɛɛ vai volu,
siegi zu ma zobogi ti vɛ la.

² Ti ɔa ɔaazuɔula kpalagiti ba, ti ɔa ti zege,
ta pɛɛiti, ti ɔa ti zege.
Ti ɔa loo nuiti ma, ti ɔa ta-vɛɛ wu zɔɔlaiti sege,
ti ɔa ta-yooiti kula ti ya.

* **1:10 1:10-15** Puuzui niiti su, GALA goo wo nui ɔa taaiti daaseigiti ta pɛɛ ungi kɛɛzu. Naama voogi ta ɔa ga:
Bɛɛ-Leafala voluɛ ɔa ga «fufili pɛɛi». Naa ɔa é kea, Eɔulu wooi zu, puuzu 10 ɔaabelasuɛ ɔe ma: «Fufili pɛɛi wu nuiti,
à ɔilikili fufiligi zu».

³ Naa ɔa é ba, Ɔooɔo GALAGI wooi ɔaa:
 «Nà maanɔɔɔi ɔevele beɛɛzu niima nu ziiti daaloɔɔma,
 wo la zooga wo va ɔɔgi ɔula bu,
 wa ɔena ziaa, keɛni wo wɔungi vile,
 mazɔɔɔ yeegɛɔɔalai é vaazu toɔa ga nimiza ziegi.»

⁴ Naama volo ná, ta wo laalo guyei zu,
 ti da maawɔin wuyei loo wo ma ga:
 «Giya ɔa gi ɔologologai metu!
 Ɔá-nuɔuseiti ti valaga ta-yooiti ma!
 Zoiti ta gi beɛzu ɔá-balagaveti,
 ti da ti ɔaaɔwe ɔooɔ va!
 Leeni vaa zu ti loozu gi ma?»

⁵ Tama, wo tanɔpe ge la mɔ nɔnɔ zɔɔɔga zooi zu,
 nii Ɔooɔo GALAGI ná-nuɔuseiti ti gaagweɛzu.

Zoiti ti GALA goo wo nui wooi zakpesu

⁶ Ta zee ɔoei wosu, ti da ɔe ma:

«À mina zee ɔoei wo fuun.
 Nu mina zee ɔoei wo ga naama zii ga:
 Baagɔluma vai la zeɔea ma!

⁷ Anee naa ve, leeni ɔa é wosu Zakɔbe ná-nuɔuseiti saama?

Ɔooɔo GALAGI yiiɔaawana fala ɔaa?
 Ná-faa ɔevele ɔa nei ɔaa?»

GALA ge ɔe ma: «Dàawooiti ti la zolooni ga pagɔ,
 naama nui ve, nii é telebodai ɔeezu ɔaa?

⁸ Kele wogi mɔnɔ, wo ná-nuɔuseiti keɛni ga wo zili nuiti.
 Wa seɔe wolai ɔulazu seɔewuzegɛiti maazu,
 naati kɔba ti levesu wo ɔoba ziileigi zu, ti da zeɔe kɔmave.

⁹ Wa ná-nuɔuseiti ti-anzaiti kpɛɛzu ti zaama,
 wo ti ɔula ti yiima veleiti bu,
 lebiya voganii gè feai ti ya,
 wa naa ɔulazu ti ya, ti la sɔɔɔga pe.

¹⁰ A wuzegɛ! A liina!

Mazɔɔɔ niima yooi la ga dooɔo bosu,
 tɔɔzei ná-kɔzɔi maavele ma, toɔa vaazu ɔologolosu ga gola.

¹¹ Nui ta a vaana, é da kpize nakai wo,
 é da zee ɔoeiti bo ga:

«Nà bosu wo ma,
 wa vaazu dɔɔi zɔɔɔsu ta gaazulati ganiiti.»

Zee ɔoe wo nui naa ɔa soloogai niima nuɔuseiti ma!»

GALA ka Izilaye nu vului mɔtaiti gaale ba

¹² «Nà vaazu wo pe wo ɔaaleɛzu ba, Zakɔbe mavofodaiti,
 ná vaazu wo ɔaaleɛzu ba, Izilaye nu vului mɔtaiti,
 ná wo ɔaale ba, eɔe baalagiti ti sasa ɔilagi zu,
 eɔe baala kpulugiti ti laamiizu ada ɔila.
 Nu ɔa ɔe bebe wolai zɔngɔ wooi menisu.»

¹³ Zoí é pelei ɔulazu, naa ɔa lo ti luɔɔ.

Ta pelei ɔula, ti ɔaaɔa,
 ti leve sigɔdave, ti ɔula ga ná vele.
 Ta-masagi ɔa lo ti luɔɔ,

Ḑoḡḡ GALAGI ḡa a ḡe ti untuḡḡ.

3

Izilayele ḡundigḡiti ta-lopele nḡi

¹ Ḑe ḡe ma:

«À woilo, Zakḡbe mavofodai ma ḡundigḡiti,
woi wo zeini Izilayele nuḡuseiti unda!
Wo-losuḡe la ga wo ḡa zie ga sḡledai ḡaa?

² Wa ḡeḡzu faa ḡaḡi ḡa,
faa nḡi ḡa nḡai wo ḡe,
wa nuiti kḡḡgi ḡulazu ti ma,
wo ti ma zuai ḡula ti-ḡaeiti ma.»

³ Ti-laamianigi ḡa nḡnḡ ga nḡ-nuḡuseiti ma zuai.
Ta ti-ḡḡḡgi ḡulazu ti ma,
ti ti-ḡaeiti galeḡale.
Ti ti zuḡulukpulu,
eḡe suai, nu ḡilizu kḡlu liḡi zu.

⁴ Naa ḡa é ba, ta woḡḡulana Ḑoḡḡ GALAGI ma ga é ḡḡ ti ḡa,
Maligḡi la ti woḡḡaavotega pḡ,
keḡe toḡa ḡoluave ti ḡa,
tḡḡzei faa nḡi ḡa, ti keḡni.

GALA goo wo nuiti ti Izilayele yaavazu

⁵ Ḑoḡḡ GALAGI wooi ḡaa, é ga nii,
GALA goo wo nuiti ta-vaa zu,
niiti ti ná-nuḡuseiti kakasu, é ḡe ma:

«Ni ta ani lḡna ti-la,
ta ḡa ḡe ma naazu fai pḡ ge zolooga,
keḡe ta ḡa kḡi ḡe naati ba,
zḡiti ti la ani lḡni ti-la.

⁶ Wa ḡe niina kpidii zu,
wo la mḡ kulakeḡema ḡaa!
Ueḡeḡe vḡe vaiti bo fai ḡega!
Kpidii ḡa ḡe niina wo ma, eḡe foloi a daana,
foloi zu ḡa ḡidi wo ḡe.»

⁷ Zḡiti ti faiti bosu ma yeelḡḡ, ḡaa ḡa ḡula ti ma,
ungaiziḡe nuiti ta unfe!
Ti pḡ ta ḡaazulḡḡu,
mazḡḡ GALA ge la ti woḡḡaavotega pḡ.

⁸ Keḡe nḡun, dḡaveḡe ga gaaḡai ta Ḑoḡḡ GALAGI ná-Zḡnvui,
ta sḡledai, ta zeḡei,
ga ḡe Zakḡbe mavofodai ná-tḡ koloḡologiti dḡe la,
ta ḡe Izilayele ná-kotoi lḡe la.

Zeluzaleme ḡologolo fai

⁹ A woilo deḡḡmu nii ma,
Zakḡbe mavofodai ma ḡundigḡiti,
woi wo zeini Izilayele nuḡuseiti unda!
Wa sḡle fai wḡinzeḡeḡzu,
wo telebodai maave.

¹⁰ Wa Siyḡn losu ga nu ḡaai,

wo Zeluzalɛme lo ga sunɔi.

¹¹ Ta-ɣundigɛti ta tukpɔi ɣaalevezu lobɛanii maazu.

Kɛni ti ta-zalaɣa ɣula nuiti sala pɛ, ti va nuiti kala ga tɔ gooi.

Kɛni ti ta-GALA goo wo nuiti sala pɛ ga walii, ti va velela vele vaa wo.

Ti da voluzei Ɔooɣɔ GALAGI va, ti da ɣɛ ma:

«Ɔooɣɔ GALAGI la gi zaama ɔaa?

Da ma, maanɔɣɔ nɔpɛ ge la zeelia gi ma.»

¹² Naa ɣa é ba, wo maavele ma,

Siyɔn ɣa woli, eɣɛ kpalagi,

Zeluzalɛme ɣa ɣolo, é ɣɛ ga kɔtu zigigi,

dɔɔɔi ɣa GALA sei vɛlɛi ma ɣizei maaɔɔle.

4

GALA ka masadai ɣɛ Siyɔn

¹ Yeeɣɛɣala ɣaaɔɔlagiti ta zeelina,

Ɔooɣɔ GALAGI ze vɛlɛi ma ɣizei ɣaa ɣa ɣooza, é lo gizeiti pɛ maazu,

toɣa lo gize goiti pɛ maazu,

nuɔuse vɛbɛi ɣa ɣɛ liizu pɔ bɛ.

² Zii ɣiligiti ta ɣɛ liizu ná, ti da ɣɛ ma:

«À va ade lɛ Ɔooɣɔ GALAGI ná-gizei ma,

Zakɔɔɛ ná-GALAGI ze vɛlɛi wu,

naa ɣa a kɛ, é ná-peleiti dɛɛ ga adeye,

ade va zie ga ná-peleiti.»

Mazɔɔɔ Siyɔn ɣa tɔgi a zeɣɛ ná,

ta Ɔooɣɔ GALAGI laawooi ɣa zɔɔɔ Zeluzalɛme nɔ.

³ Toɣa zaamazu logi wo nuɔuse mɔinmɔin zɔɣɔzu,

toɣa ɣɛ ga zii wolaiti ta-lukpɔɣaaleve nui, anɛɛ zɔiti ti maagoozaai.

Ta ta-ɣɔɔɣɔ woɣa zɔkpɔiti kɛ ga kaliiti,

ti ta-ɔɛɛinti kɛ ga molo leve woɣaiti.

Zii la mɔ valaa zii va,

nu la mɔ kɔɔɣɔ vaa ma ɣala boga.

⁴ Ɛɛɛ ka ná-leezen ɔɛɛi la ziileigi zu, ta ná-kooleɣooɛ gulu ɔɛɛi,

nu nɔpɛ ge la bɔɔla maalua mɔnɔ,

mazɔɔɔ Ɔooɣɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii, ɣa é boga.

⁵ Zɔɔma nuɔuseiti ta ziezɔ ta-ɣalagiti daaseigi zu,

kɛɛɛ giya ma, ɣá yɛ ziezɔ Ɔooɣɔ GALAGI ada-GALAGI laaseigi zu, eyɛsu ɣɔ.

GALA ka ná-baala kpulugi ɣaale ba

⁶ «Naama volo ná, ná ná-baalagiti gaale ba,

zɔiti ti maaleɣɛɣɛgai, ta zɔiti ti zuvazagai,

niiti gɛ ti zopele jɔuni,»

Ɔooɣɔ GALAGI wooi ɣana.

⁷ «Zɔiti ti maaleɣɛɣɛgai, ná naa mɔtaiti make,

zɔiti ti maagoozani, gɛ naati kɛ ga zii wola.

Ɔooɣɔ GALAGI ɣa masadai ɣɛ ti unda, Siyɔn gizei ma,

é zo názuve ma, eyɛsu ɣɔ.

⁸ Da ve, Zeluzalɛme ɣizei, è wɛɛzu nuɔuseiti ma,

eɣɛ baala make nui é wɛɛ baala kpulugi ma,

ɔa ga va ɔa-masadai zɔɔɔsu volu, nii é ɣɛni è ya mɔungi.

Zeluzalɛme ɣa ɣɛ volu ga masadai ma laa wolai.»

Zeluzalɛme ná-voluɣulai ta unmoɔ fai

⁹ Lee bee ɣa wo toozu niizu, niizu Zeluzalɛme nuɓuseiti?

Masa ge la mo wo ve ɓaa?

Wo lenɛ nui zaa ɓaa,

taɓai wo zosu ɣani, eɣe anzanu a ɣe doun zolɔɔsu?

¹⁰ Siyɔn laaveaiti, à ɓoɣɔ zuɓili ga taɓai,

wo kpalagi wo, eɣe anzanui é doin zolɔɔsu!

Mazolɔɔ wa ɣulazu taai va,

wo zei dɔɔɔ wolai zu,

wa liizu, eyesu wo zeeli Babilɔne.

Kelɛ miná ɣa wa unmoɔgi zolɔɔ ná,

Ƴooɣɔ GALAGI ɣa wo ɣeya volu,

é wo ɣula wo zili nuiti zea.

¹¹ Kelɛ niizuve, zii moɔnmɔɔn ge ɣaalea ba wo laalɔɣɔma,

ti da ɣe ma:

«Baaɣula faan wa-laai ma!

Ade Siyɔn taai tei koloɣolosuve ɣa!»

¹² Kelɛ ti la Ƴooɣɔ GALAGI ná-devei ɣweɛ,

ti la kisu vaiti gaagaaazu,

ti la kweɛ ga é ti ɣaaleɛve ba,

eɣe molo ɣiliiti, é ti vu ti-logazuve.

¹³ Siyɔn nuiti, à wuzeɣe, wo moloi loɣa!

Nà minei losu wo va, é ga kɔlui,

gè wo-volokagi ɣe eɣe kɔlu ɓoigi,

wa nuɓuse moɔnmɔɔn deɛve ɣoɣɔwu,

wa ti-yeaɣligi kpein ke ga Ƴooɣɔ GALAGI nɔnɔ,

ta-naavoloi kpein ka ɣe ga Ƴooɣɔ GALAGI nɔnɔ, eteai pe Maligii.

¹⁴ Kelɛ niizu, à wa-ɣooɣɔ nuiti gaale ba, Siyɔn nuiti!

Ta ga ade zei kelɛ su,

ti Izilayeɛle ná-kundiɣii loɣa gaazuve ga tukpoi.

5

Masagi ɣa zolɔɔ Beteleyɛme

¹ Ɖoun da ve, Beteleyɛme Efelata,

ɗei è ga taa goi Zuda laa wolaiti saama,

è ɔɔ be ɣa nu ɣulazu ná bè,

zoi a zei Izilayeɛle nuɓuseiti unda,

nii ná-fai loozeizuve ɣulaai wɔɔwɔɔi ma ziegi zu,

yeeɣeɣalaiti ti levegai kaite.

² Naa ɣa é ba, Ƴooɣɔ GALAGI ɣa de a ɣaazuzeɣe ná-nuɓuseiti ba,

eyesu naama yeei zeeli, yeei anzanui naa,

nii maaneai é doin zolɔɔ, naa solɔɔ.

Keɣeleai mɔtaiti ti yesu duɔlai zu,

naati ti va volu, ti vu Izilayeɛle nui zɔiti ma.

³ Ɖoun ka zei ga pagɔ,

é lo ná-baala kpulugiti tuɣɔ ga Ƴooɣɔ GALAGI ná-zobogi,

ga Ƴooɣɔ GALAGI maɔniagi, nii é ga ná-GALAGI.

Ná-nuɓuseiti ta zenvui wo ziileigi zu,

mazolɔɔ eɛe pe ka ɓoɔɔ adave pe,

eyesu zou ɓela ga ná pe.

⁴ Naa gá gɛ ga ziileigi!

Siɛgi zu Asiili nuiti ta vaa la, ti lo gá-yooi zu,
ti lo gá-vɛɛ vagɔiti bu,
gá totugɔiti ta kundigɔ mɔinmɔin teve ti laalɔgɔma.

⁵ Ta-gɔɔgɔ zɔɔlaiti sabui zu,
ta-zobogi gá gɛ Asiili yooi ma, Nimelɔde yooi.
Tɔ bɔgɔi toɔa gi gɔla Asiili nuiti zeezu,
siɛgi zu ta gá-you gɔwɛpelemave maazuɔudɛna la, ti lo gá-yooi zu.

Izilayele nuɔuseiti ti zii gɔligiti su

⁶ Izilayele nuɔusei mɔtaiti ta ye nuɔuse mɔinmɔin saama,
ta gɛ eɛɛ nɔɔa pagɔi Gɔɔgɔ GALAGI tevesu,
ɔaa eɛɛ sabalagi é vuuzu tufai gá,
zee la laani nu nɔpɛ ma,
ki ge la loni nuɔuse va.

⁷ Izilayele nuɔusei mɔtaiti ta ye ziiti saama,
nuɔuse mɔinmɔin saama,
ti zu gá ɔaa, eɛɛ zalai é dɔɔɔ zuaiti saama,
ɔaa eɛɛ zala ɔokpagi é toganiiti saama.
Siɛgi zu é levesu da, é da gɔgɔlo ti ma, é da ti vali ga,
nu nɔpɛ ge la kulaa zea.

⁸ A yeevɛɛ wo-bɔɛnɔgɔiti ma,
ta mɔnɔ wo zili nuiti pɛ ti gɔlogɔlo!

GALA ka ná-nuɔuseiti nade

⁹ «Naama volo ná,
ná wa-gɔɔgɔ zooiti pɛ kula zooi va,
gɛ wa-gɔɔgɔ wotoloiti pɛ kologɔlo,»
Gɔɔgɔ GALAGI wooi gána.

¹⁰ «Nà wa-yooi ma laa wolaiti pɛ kologɔlo,
gɛ ada ɔiigiti suvaza, vɛti wo voluzeidai naati ba.

¹¹ Nà zɔgɔ vaiti pɛ kula wo zaama,
ungaiziɛ nu nɔpɛ ge la mɔ gɛa wo yeema.

¹² Nà kɔɔgɔ ganigiti kula wo zaama,
gulu zaɔaaiti ta kɔtu zigɔgiti,
wo la mɔ nɔkɔga ani nɔpɛ bu, nii wo kpɛɛai ga yeei.

¹³ Nà wa-zale wuluiti tɔɔgɔla,
gɛ wa-laaiti kologɔlo.

¹⁴ Nà potokulai gɛ zii gɔligiti ma, ti la gɔloni bè,
ga ziiɔaawanai ta ziiɔulagi.»

6

Tukpɔi é Maligɔi ta ná-nuɔuseiti zɔgɔzu

¹ A woilo degɛmu naa ma, nii Gɔɔgɔ GALAGI bosu:
Wuzeɛɛ, é lukpɔ gizeiti kakala,
gize goiti ti è-wooi mɛni!

² A woilo, wa vɛ, gizeiti, Gɔɔgɔ GALAGI ná-tukpɔgaaleveai ma,
wa ɔalaa zooi wu ɔɛɛgiti ti la niikpiga pɛ!
Mazɔɔɔ tukpɔi gá Gɔɔgɔ GALAGI ta ná-nuɔuseiti zɔgɔzu,
kpɛi gá ti yɔgɔzu ta Izilayele nuiti.

³ Maligfii gɛ ma: «Nà-nuɓuseiti, leeni ɗa gè kɛai ga woye?

Leeni ɗa gè wo ɓɔloni la?

A gòoi ɗaavote dɛɛ!

⁴ Tɔɔzei gè wo ɗulani Ezipete yooi ɓa, wo ɓa ɓɛ.

Gè wo unmooni, gè wo ɗula duɗlai zu.

Gè Moize ta Aalon ta Miliyameni toni wo luɗɔ.

⁵ Nà-nuɓuseiti, à ɗize su ga,

Moabe masagi Balake faa ɗɔi leveni wo laalɔɗma,

wo ɗize naa zu, nii Beyɔɔl ná-doun zunui Balaame googaavoteni da.*

Gè yɛni wo ɓa, é zo Sitime é li Gilegale,

wo kɛɛwotiiti kaani, niiti ti zɔlegai,

nèi gè ga Ƴooɗɔ GALAGI.»

Nii Ƴooɗɔ GALAGI pɔ ga nuɓusei da kɛ

⁶ Leeni ɗa nà li gè lo da, Ƴooɗɔ GALAGI ɗaazu,

siegi zu gè liizu nɔkɔsu da toun bu, GALAGI é Anii-Pɛ-Unda?

Gala zalaɗaiti ka nà li ga tiye pɔ ɓaa,

ti ga kona gila nika yivoiti?

⁷ Ƴooɗɔ GALAGI ɗa yeezei nei, baala sine ɓulugiti bu?

Baa gulɔi ma ɓoigi la eɗɛ zie wolaiti?

Baa gè doun moongi ve nà-tɔ kologologiti faa zu,

nii a kɛ é nà-kotoiti suvaaye?

⁸ Ee, ɗa ɓe nui, ti è ɗalage ga tuva vele ɓagɔi,

ta nii Ƴooɗɔ GALAGI wɔinni ga è kɛ,

toɗa ga è zie ga sɔledai,

woogɛɗiladaɪ nɛɛ è ɓɛ, è ɗa zie la,

è zie ga pagɔ unmaayeɪ zu, ga ɗa-ƳALAGI yiima veleɪ.

GALA ka yaavai ta toomai zala

⁹ Ƴooɗɔ GALAGI ɗa ɓɔɛzu taa wolai ɓɔ,

ɗimalai ɗa ga nu unfe daaseigi ma:

«À woilo zeliɪ ma, é losu wo ma, wo maaɗolo vai zu,

wo woilo naa wooi ma, zɔi é devei wosu!

¹⁰ Nà zoo nei gè va bu ga faa ɗɔu gɛ nuiti

ti ta-ɓɛɛiti buulaave ga naavoloi sɔɓɔgai yaavai zu?

Ta zɛɛ ɗɔɗɔ bo ganiiti, ti la kula ɗɛɛni su, naati wɔin la mà?

¹¹ Gè la zeliɪloga naati ma ɓaa,

zɔiti ti zɛɛ ɗɔɗɔ ganiiti segezu ta-ɓɔɓi zu,

ti ɗa nuiti yaava la?

¹² Taai tɛi su naavolo nuiti ta ga tooma nuiti,

taaveai tɛiti ta ɗa zɛɛi wo, yaava nɛgi ɗa é ti-la.

¹³ Naa ɗa é ba, nà wo zopele ɗɔuzu eyɛsu wo zeeɓɛ,

gè wo ɗologolo wa-ɗotoiti faa zu.

¹⁴ Wa daami wo, wo la yiɗoa,

pului la zegea wo ma.

Zɔi wa make, naa la makega.

Zɔi wa ɓaa maazu,

nà naa ɗologolo ga kɔɔi.

¹⁵ Wa faza, kɛɛ wo la tevea.

* 6:5 6:5 Wɛɛ ɓɛ: GLS 22:1–24:25.

Wa wolive wulɔi βete, wo la wo-maavaa ɣea ga ta,
wa dɔɔβɔigi βete, keɛ wo la ma lɔɔi ta pa kpɔlea.

¹⁶ Wa ziezɔ ga pele nɔi masagi Womeli dɛɛni,
ta Akaβe ná-peleyeɣei zie velei ɣa wo ziezɔ la.
Naa ɣa é ba, ná vaazu ga wa-laai ɣologolo saɓui.
Nà wo ɣe ga nɛɛɣulasu anii,
nà-nubuseiti ta-unfegi ma ɣasɔi ɣa la wo unma.»

7

GALA keelai wɔɔ vai nubuseiti ta-yaava vai zu

¹ Ee! Màanɔɣɔa! Gè ɣea ga naama nui,
é vaazu gulu waa ɣulazuve, ti bega vɔluma ga ti ɣula ga,
eɣe zɔi é gulu waa ɣɔpɔgiti gaiziezɔ kula nuiti poluvelei.
Keɛ leezen ɣila kpala ge la ná, nu a mi,
kooleɣoole gwaa ma nɛɛɛ gila kpala,
nii gòla wɔindai ma.

² Woɔɣɣila nuiti ti bega zɔoi ɣa,
sɔle nu nɔpe ge la mɔ ná.
Nu vaa ɣisiei nɔ ɣa é ti pe ziimave,
ti da βɔɣɔ ɣaaveɛɛ, ti ɣilagilagiti pe.

³ Ti ɣeleɣeleɣe faa nɔi ɣɛɛzu, ti yee la ɣulaa su.
Kundiɣiiti ta tukpɔɣaaleve nuiti ta lobɛanii ɣulazu nuiti zea ga maaɓai,
nu wolaiti ti da ti yiima vai wo ti ma,
ti pe ta zoloosu faa ɣila ma.

⁴ Zɔi pagai ti zaama, naa ɣɛɛve eɣe ɣaingiti ti ɣaalɛai ba,
ti zaama, zɔi sɔlegai ti pe ba, naa nɔu é leve ɣaingi ma lɔβɔɣeleɣi va.

Weɛ, wo zala voloi ɣana va,
nii wo make nuiti ti boni, GALA goo wo nuiti.
Niizu, wa niina kitevei zu.

⁵ Mina la è-wɔɔla la,
mina voluzei è-nɛɛɣɔɣɔ va.
Dama, è mina laalao è βɔɣɔ anzai ɣaazu.

⁶ Mazɔɔɔ doun zunui ɣa keɣe wɔinzɛɣe,
doun anzanui wuzɛɣe dee laalɔɣɔma,
leemɔɔin ná-doun anzai wuzɛɣe daalɔɣɔma,
ɛɛ sili nui ɣa ɣe ga tɔ βɔɣɔi ná-peleyeɣei wu nuiti.

Nu la GALA ná-maawɔingai la

⁷ Nɔun nà, nà weɛzu ga ɣooɣɔ GALAGI vɔ pelei,
nà ɣitosu nà-kizo GALAGI va,
nà-GALAGI ɣa ɣooɣaavote.

⁸ Sili nui, mina ɣoozunɛ nà-faa zu!
Mazɔɔɔ ni nà loona, nà wuzɛɣe volu.
Ni nà zeini kpidii zu,
ɣooɣɔ GALAGI ɣa bè ga wozakalagi.

⁹ Nà va ɣooɣɔ GALAGI ná-ziiɣaawanai wu,
tɔzei gè kotoi ɣɛɛni daalɔɣɔma.
Keɛ yeeta toɣa màalogi wo,
é ɣula ga ze, é tɔ wozakalagi ɣa,

nà ná-telebodai ma gɛɛwotii ɔa.

¹⁰ Toɔa ɔe sili nuiti gaazu, unfegi lo ti ɔaazu,
teiti ti ɔeni ɔeezu ma:

«Mini ɔa deɔemu da-ƆALAGI, Ɔooɔo GALAGI ná?»
Ta ti leeve ɔoɔowu, eɔe taazuve valavalagi, ná ti vete!

¹¹ Wee, naama voloi ɔana va,
yeei wa-laa wolai ma zigigiti ti losu da.

Wee, naama volo ná,
ta ɔa bo wa-yooi va, kwemaveti.

¹² Naama volo ná, nuiti ta va e vo be,
ti zege Asiili yooi zu, ti zege Ezipete yooi zu,
ti zege zie wolai ma,
ti zege kpolodei ma ná pe,
ti zege gizeiti ma.

¹³ Zooi mota zu ɔa wo, gaa nuiti maauele ma,
naa ɔa ɔe ga ta-ɔeevoti noiti ma zalai.

¹⁴ Lo da-nubuseiti untugo ga da-lukpoi,
baala kpulugiti be ti ga donoi,
ti ya ɔila be ti zeini doboi zu, Kaalamele gizei ma!
Ti zoo ti laami Basan lufa lenugiti su, ta Galaade gizei ma,
eevelei e ɔeni la, mounge ma voloiti su!

¹⁵ Ege foloi e gi ɔulani la Ezipete yooi va,
laavoo vaiti ke gi ve.

¹⁶ Zii giligiti ta ti vete, ti wola unfe,
anee zobogi pe ka ti ya.

Ta yeevee la, ti laavoo vai ma,
ti-woizuveti ta bo.

¹⁷ Ta fufiligi ɔom ege kaalii,
ege kpokpo aniiti ti zooi ɔa.
Ta ɔula ga duai ti-looduzuveti,
ti va ga sasubalii Ɔooɔo GALAGI vo, ga-ƆALAGI,
ta lua da-zobogi va.

¹⁸ GALA, be ɔa e ga e gevele,
a zoo e faagaaza golai be, e to kologologi zuvaaye,
da-nubusei motaiti be, ti ga da-nuiti?
Dei e la da ga ye zigaawanai zu eyesu ɔo,
mazobo e-yiimai ɔa ga e woogegiladai ge.

¹⁹ Da gi maawoingaaazu mono,
e la ga-vaagaaza golaiti petega,
da ga-gotoiti kpein pili ya kpolodei ma valii zu.

²⁰ Ungo, da da-woogegiladai ɔula keema Zakobe mavofodaiti be.
E e-zaalai ɔula keema Abalaame mavofodaiti be,
eevelei e ma minazefegi woni da kaite wolewole gi-memewolani be.

Naḡuume Ná-Sευει Σευει Ιωζειζουε ma woo mɔungiti

Naḡuume ná-kulakelemai ḡa é σευει nii zu, nii ma ḡeela wooi ḡeni Asiili yooi laalḡḡoma. Naḡuume zooi naa zegeni nɔ ga ná-taa wolai laaseigi, nii é ḡeni ga Ninive. Asiili ḡeni ga zooi, nii é Izilaye masadai zoni, nii é lekpemave nu ḡovezu vele, é li ga ma nuḡuseiti duḡlai zu. Velei kaai la ga Naḡuume ḡave é vile taa wolai Teḡe loo vai va bu (3:8), toḡa ḡwesu naa vɔ ga Naḡuume ná-GALA gooi woni konagi niiti zḡḡzuve: kona undɔzita puulɔzita maazu savagɔi (663), aisa Yesu Kilista va zɔlɔ, konagi Teḡe looni la bu, ta kona undɔzita puugɔ maazu felegɔi (612), aisa Yesu Kilista va zɔlɔ, konagi Ninive looni la bu. Naḡuume ná-keela wooi ḡeni ga GALA ka sɔba nuiti doḡa. Anεε ni GALA maanεkeḡε ziḡḡaawanai zu, keḡε ná-zobogi zuwɔlɔve (1:3). GALA ge ḡeni ma Ninive ta Asiili ta vaazu loozu bu, ta-nuḡuseiti ta li duḡlai zu. Naa ḡeni ga woo niine vagɔ wola Zuda nuḡuseiti be (2:1).

Unsosuve

1. GALA telebogε ta toḡa ḡa potokulai ḡε (1:1-8).
2. Tukpḡḡaalevei Ninive ta Asiili laalḡḡoma (1:9—3:19).

Tukpḡ vai Ninive laai laalḡḡoma

¹ Keela wooi ḡa ga nii, é wosu Ninive* ma. Naḡuume Elekase nui ná-kulakelema zεvei.

² ḡḡḡḡ GALAGI ḡa ga GALAGI nii toloai ta potokula nui. Toḡa nɔnɔi vɔtokulazu, ná-ziḡḡaawanai maayikive gola, toḡa ḡa nɔnɔi vɔtokula sakpeḡḡḡḡiti ma, toḡa ḡa ná-ziḡḡaawanai zei yiima sili nuiti daalḡḡoma.

³ ḡḡḡḡ GALAGI yii la ḡa ḡula fala, ná-zobogi zuwɔlɔve, keḡε é la ḡa ga faa ḡɔu ḡε nui zalalalai ye ga. Fiile wolai ḡa ḡa lokoleve, siegi zu é levesu da. Tonaḡiingiti ka ti ga kḡḡḡa vufiligiti.

⁴ Toḡa ḡa zeli lo kpoloḡei ma, é fɔ su, toḡa ḡa zie wolaiti pe fɔ su. Basan ta Kaalamεle lufaiti ti ḡɔikpɔi, Liḡan lufa vuaiti ti voolo.

⁵ Siegi zu é wuzegεzu la, gizeiti ta ḡa ḡali, gize goiti ti ḡa ḡiikpi, eteai zasu ḡa ḡa ḡali gaazu, eteai é ḡḡ gaa anii pe ba.

⁶ Be ḡa a zoo é lo tuḡḡ ná-ziḡḡaawanai zu? Be ḡa a ye loni tuḡḡ, zii a ḡulana? Ná-ziḡḡulagi ḡa ḡa ḡε eḡε abui tevegai, anεε kɔtu wolaiti ta ḡa vuka tuḡḡ.

⁷ ḡḡḡḡ GALAGI vagε, toḡa ga nu lḡḡfuzu kidaavili foloi. Toḡa ḡa ḡaa naati maazu, zɔiti ti lḡḡfuzu pɔ be.

⁸ Toḡa Ninive ḡologolo metu ga zievegi é vuuzu ya,

* **1:1 1:1** Ninive ḡeni ga Asiili yooi ma masa taa wolai.

é sili nuiti daavili kpidii zu.

Nii ga wosu Zuda ma

⁹ Leeni ga wo gisiezú su Góogó GALAGI laalógóma?

Tó ga é faa zuǵologologi gēai metu,
kidaaviligi vaala la gēa fele!

¹⁰ Ti gēevē egē kpɔvɔi zu gaingiti ti velevelegai bóǵo ma,
ti dɔɔi bólezú eyesu é ti zó.
Ta gála metu egē tufa vɔɔi.

Nii ga wosu Ninive ma

¹¹ E vɔ bē ga nu zegēai ná,
nii é gēni gisiezú faa ɲɔi zu Góogó GALAGI laalógóma,
é ɗa nu ɲaka gisiei wo.

Nii ga wosu Zuda ma

¹² Góogó GALAGI wooi gaa:
«Anēē ni wo zili nuiti mɔinvē, ti zuḡa,
ta ɲēlē, gila kpalaa ge la yēga ná.
Anēē ni gē wo unfeni,
gē la mɔ naa taǵili kēa pē.

¹³ Nà wo viesu niina,
gē wo gūla wo zili nuiti ta-luḡlai zu,
gē wa-yǒlǒǵɔiti galeǵale, ti vie wo ma.»

Nii ga wosu Ninive masagi ma

¹⁴ Wēlē nii ga Góogó GALAGI deveai è laalógóma:
«È la è-mavofoda zǒlǒga, è-laaseigi va vēē ti va,
nà ɗa-gǒǒǵo ganigiti ti ga gului baa kǒlu gaawuungaiti kula ɗa-ǵalagi ná-pēlei wu,
gē ti ǵologolo.
Nà ɗa-ǵabayegēi bēte,
mazǒlǒ nɔ̀un gaazu, wo la mɔ ga ani nɔ̀pē.»

2

Nii ga wosu Zuda ma

¹ A wēlē keelai va, é gizeiti ma,
é ɗa va ga woo niine vagɔi,
é ziilei fai laazeelizu.
Zuda nuiti, à GALA fai ma vɛtiiti kēvele bēte,
wo wa-minazegēgiti daazeeli GALA bē!
Mazǒlǒ nu ɲakai la mɔ ziaa wo zaama pē,
é ǵologologa metu.

Ninive wolo vai ma ǵulakēlēmai

² E ǵologolo nui ǵana va è laalógóma.
Da-ada biigiti makē!

Gaaḡa, è wēlē peleiti ma,
zaamaǵili, è gaaḡa ga zēbei pē!

³ Mazǒlǒ Góogó GALAGI ǵa Zakḡbe mavofodaiti ta-lēbiyai veezu ti ya volu,
é Izilayele ná-bǒlǒlai ve zea volu.
Toosu nuiti ti ti ǵaavalani ba,
ti ta-leezēn belei ǵologolo.

4 Ani ðaigi ɢa siaai kaaɢa nuiɗi ta-ɢaaɢa zepeɢiti ma,
ta-zalaɗusuiɗi maagɢiliɗe ga seɢe ðaigiti.
Siɢi zu ti ɢeɗe ɢeɗai la kaaɢa vai ma,
kaaɢa wotoloiti kpaiɗe eɢe abui,
kpeɢinti ti ɗa ɢali.

⁵ Kooḡḡ wotołoiti ti ḡa biḡe taazuḡe ga ziiḡaawanai,
ti ḡa biḡe adaveti,
ḡa ti ḡa nḡ ga sḡmḡgiti ti ḡaazogai,
ti ḡa biḡe mini-o-mini eḡe mainmain.

⁶ Ninive masagi ɔa ná-kɔɔfulubaiti tolisu, kɛɛ ta ziezɔ, ti zu da ɔali.

Ti zo nuiti ta gizezu ga lia sigigi va be,
 baḡḡ maalobosuve beteve miná.

⁷ Zie wolai lugʻolosuve laave vieni,
masa pelei woloni!

⁸Ti anzanu masagi maanakai vilega, ti lia la,
ná-botigē anzanuiti ta kpalagi wosu egē poopogiti,
ta-yiiboloi zu, ta dekegiti sulogazu.

9 Ninive gēni ga ziε makε digi wolai,
kelε ziei pε ge vua ya, ε gūla su.
«À lo, wa ve! A lo, wa ve!» Kpēei gāna ε loozu,
kelε pela nui tanope ge la galeni ma.

10 A ná-waliiti zευε, à ná-zanugiti zευε!
Taai ná-naavoloi la βega πε,
ani vagçi letele ka é vuuni ná.

11 Tooma vai, nama vuu vai, ta nu vaa vai!
Nuiti iñotevove ti-yiimave,
ti-niibiiti su da bali,
ti lotozulevea, ti-ḡaazuḡeti maavala.

Fənimai woga ga zalai

12 Leeni ǵa keai ǵa zalai ná-zegfei?
 Ue zala yivoiti ti ǵeni ǵonǵi zalǵosu ná,
 nu nǵe ge la ǵeni ti ǵǵozu ná,
 zala zinei a la liina ti-ǵonǵo ǵaiziezube.

¹³ Zala zinei gēni suai zosu ma yivoiti bē,
 é da tanigaa gōdaaleve zala zaaiti bē,
 é ná-zegēi laave su ga daamianigi,
 é sulaave ga suaiti, é ti valivaliai ga.

14 «Wele, na ga ge e laalɔɔma,
na da-ɔɔɔɔ wotoloiti keezu ga zuui,
da-zala yiwoiti kpein ta za koɔmaɛ.
Toomai e keezu eteai zu, na ga ge naa besu,
nu la ma da-geelaiti goomeniga,»
Gooɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi dana.

3

Maanəfəi qə nama vuu laai ve

¹ Maanodfo qfa pama vuu laai ve,

nii é masadai gɛɛzu yaavai maazu,
 é ná-kpɛɛi wosu ga toomai,
 yeenɔpɛ toɔa toomai gɛɛzu!

² Kpakɔi lugi ɔa é mɛnisu ná,
 wotoloiti kɔɔɔ lugi ta sooiti tugi,
 kɔɔɔ wotoloiti tugi ná.

³ Soo ɔize nuiti ti da kɔɔi loo,
 boɔa zɔkpɔiti ti da niikpi,
 mɛɛinti ti da mainmain zaɔa.

Nu maawanai laawɔɔɔa,
 nu voomai ɔɛ adavɛ pɛ nɔ,
 nu la zooga gaalusu,
 nu da zie poomaiti ma nɔ ɔɔ!

⁴ Naa pɛ ge ɔɛɛni tɔzei koloɔolo anzanui ná-koloɔologi va,
 ná-pagi loɔɔɔɔlaai, gola zoogai sale vai la.
 E ɔɛni nuɔuseiti ta zii ɔiligiti maamiizu,
 ga ná-koloɔologiti ta ná-sale vaiti maavele.

⁵ «Weɛ, ná ɔa gè è laaloɔɔma,
 ná da-lookɔbai ɔulazu è ɔɔba, gè pɛɛ è ɔaazu,
 gè è maɔnakai lɛ ga zii ɔiligiti,
 zɔɔma masa zooiti ti ɔaaɔula è ma,»
 ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔana.

⁶ «Nà kava luulai vilisu è ma,
 gè unfegi yei ga de,
 gè è ɔɛ ga pɛɛ gani.

⁷ Nu nɔpɛ a è ɔaana, toɔa vela è va,
 é ɔɛ ma: «Ninive ɔoloɔologa.
 Bɛ ɔa a maawɔingɔ?»
 Mini ɔa ná gaanɛɛɛ nua zɔɔɔ ná è vɛ?»

⁸ E vizɔ ka bogai Tɛɛɛ* va ɔaa,
 taa wolai é ɔɛni vuuni zie wolai Nile ma bekegiti zɔɔɔzuve,
 ziei ɔakuni ma, zie wolai da make,
 naa ɔɛ ma ga siɔigi?

⁹ Etiyopi ta Ezipete, naati ka zeelaani ti ma,
 ta-zobogi volu la ɔɛni ɔulaa.
 Pute nuiti ta Liɔi nuiti, ta naati ka ti yeezoni.

¹⁰ Anɛɛ naa vɛ, tɔ balaagi liini duɔlai zu,
 ungo, ti soni ga duɔi, ti lii la,
 ná-doungoiti balaa, ti ti vaani taazuve ná pɛ.
 Nuiti ti zeizumaaneni, ti naati seɔeni ga kpakutoomai,
 ná-kundiɔi wolaiti kpein, ti yɔɔɔɔi lɔni ti va.

¹¹ Da balaagi, da-laɔai ɔa è zo eɔɛ dɔɔi, da loɔɔ.
 Da balaagi, da loɔɔɔzu ɔaizie,
 è va ɔula è zili nuiti zea.

Ninive ná-zobotalai é va ɔɔɔ ɔula

¹² E-voluzeizuvɛti pɛ ti ɔɛa ga kooleɔoole gului, nii ma waai ga yɔɔɔyɔɔɔ.

* 3:8 3:8 Tɛɛɛ ɔɛni ga Ezipete masa taa wolai, nii Asiili masagi Asuuleɔanipale koloɔoloni.

Nu a ma wului jiiikpina nɔ feya,
ti bu ya naama nui laave, zɔi é wɔinni é mi.

¹³ Da-zalavusuiti pete,
anzanuiti nɔ gana ti è ya,
da-yooi laaveti daalaoga gola è zili nuiti tugɔ,
abui ta-zɔgɔgiti gala.

¹⁴ Ziei zaɖa ɔɔɔ vɛ, tɔɔzei da ga va zeizu kele su,
ta ɔ è maalobo fai va.
Pene vɔbɔiti kpɛtɛ, è ɖiliki loɖazuɛti to!

¹⁵ Kele da zaazu, è gala abui zu,
ɔaa è za kɔɔi zu.
Da gologolo eɖe daaiti, niiti koto zivoiti ti ti miai.

Ninive zuwoga

Da-nubuseiti ti buunni va eɖe koto zivoiti,
ti buunni va eɖe koto kpulugiti.

¹⁶ Da-yaagɔiti ti mɔinni, ti leve geezuɛ zomideɖaiti ba.
Eɖe koto zivoiti ti anii pɛ miizu, ti gɔve.

¹⁷ E maazuɛte nuiti ta gɛ eɖe kotogiti,
da-wotigɛ nuiti ti gɛ eɖe koto kpulugiti,
ti vuuzu gulu vɛlevɛle koiti ga, kɔɔle ziegi zu.
Foloi a ɖulana, ti zeɖe ná, nu la mɔ ti gaa.
Nu la mɔ kwɛɛ, vɛ ti liai ná.

¹⁸ Asiili masagi, da-ɖundigɔiti ti jia,
ti la wuunga eyesu ɖɔ.
Da-ɖɔɖɔfulubaiti ti la mɔ jiiikpisu jɛgelein!
Da-nubuseiti ti vazaga gizeiti ma,
nu nɔpɛ ge la ti ɖaalɛɛzu ba.

¹⁹ Da-nimizai zo kelegɛle kili ge la ná!
Palai loa è va, nii é la valoa pɛ!
Fai nii seidai è ma, zɔiti pɛ ti mɛnisu,
ta yealogazu nɔ è ma.
Bɛ ɖa è-zɔ jɔi ta la zeelini ma, è ɖɛni keɛzu yeenɔpɛ?

A6akuke Ná-Sευει Sευει lɔɔzeizuvε ma woo mɔungiti

GALA gooitɪ A6akuke ti woni, naati ka ti sευει nii zu. A6akuke Ná-Sευει ɔa yε, GALA goo wo nui ma mɔinmɔin saama, tɔɔzei keela woo la su nii tevegai Izilayele ma, 6aa Zuda. Kele tɔun A6akuke ná-kpaazaɔa felegɔ ta ná-GALA fali ɔila, naati ka ti su. Tama kpaazaɔaiti é ti woni, GALA ge naati gaavoteni. Faaɔwε nuiti ti laave da ga A6akukeni ta Zelemi ti ta eteai zieni yeegεɔala ɔila nɔ zu, Zuda masagiti Zoziase ta Yegoyakime ta-yeegεɔalai zu. A6akuke Ná-Sευει mu be 6aa GALA Daawoo Zευει taɔili nɔ pε ge la kona dεeni ga yeegεɔalai nii A6akuke ná-eteai ziaai su.

A6akuke 6aazaɔani ga GALA daalɔɔ mɔunpa, é ɔa naa ɔa tooma vai ta telebotala vaiti kaazu, kele naa la ná-fali wooiti gaavotesu, é va 6ɔ ba. Keεve eɔe A6akuke ɔeni niima vaiti kaazu, ti ɔa ɔe Zuda masadai zu. GALA ge A6akuke wooɔaavoteni, é ɔe ma, toɔa na Babilone nuiti buzegε Zuda ɔologolo fai ma. Naa vɔluma A6akuke 6aazaɔa mɔnɔ ga GALA daalɔɔ, é ɔe naa mu ge nu naa zegεa, niiti ti wola ɔɔudai, ga é zɔiti maagolo ga tiye, niiti mugi ti la ɔɔuni sε. GALA ge gooɔaavoteni mɔnɔ é ɔe ma, Babilone nui naati balaa ti lukpɔ ɔaa ɔa vaazu levezu, ti maagolo velela velei. Gaa6elasu, A6akuke GALA falini ga naa faa ɔe, ta é gaazumaawɔingai ɔe. E GALA maamuseni naa ɔee vaa vagɔiti faa zu, é ti ɔeeni wɔlɔwɔlɔ zu.

Unsosuvε

1. A6akuke ná-kpaazaɔa mɔungɪ (1:1-4).
2. GALA ná-gooɔaavote mɔungɪ (1:5-11).
3. A6akuke ná-kpaazaɔai velesiεi (1:12—2:1).
4. GALA ná-gooɔaavotegi velesiεi (2:2-20).
5. GALA falii A6akuke daazeelini GALA ma (3:1-19).

¹ Keela wooi ɔa ga nii, GALA ge dεeni ga GALA goo wo nui A6akuke.

GALA goo wo nui GALA toli fai

ga é 6ɔ ba

² Nà yεsu è lolisu eyεsu siεgi 6εgele zeeli,

Ɔɔɔɔ GALAGI, ga è kpɔbai ɔe?

E la wɔilosu ɔɔoi ma.

Nà kpeeɪ loozu ga: «É 6ɔida!»

E la unmɔɔgi wosu?

³ Leeni vaa zu è telebotala vaiti pε dεεzu ga ze?

Leeni vaa zu è vaazu bu, è ɔe ga maanɔɔ vai vεtε nu?

Toomai ta nu6use maanɔɔ vai nɔ ɔa gè kaazu màagoolii zu,

sakpegɪ ta kpɔε vaiti nɔ ɔa ti ɔεεzu adave pε.

⁴ Naa maavele ma, nu la mɔ ziezu ga tɔgi,

sole faa la mɔ ziezu.

Mazɔlɔɔ faa ɔɔu ɔe nuiti ti la vaazu bu, telebo nuiti ti va boti ɔe,

tukpɔiti ti ɔaalevezu, ta levezu yaavai maazu.

GALA ná-gooɔaavotegi

⁵ Maligii ɔe ma: «À ɔaazulo dεε zii ɔiligiti ba,

wo laa ɔa vɔ ga duai.

Mazɔlɔɔ wa yεsu vulua, wo naa ɔa, nii é vaazu ɔεεzu,

fai naa é ɔεεzu, nu a la bona wo ma, wo la bena la da.

⁶ Nà vaazu ga Babilone nuiti,

suṇṇu nuḅuseiti, ti ziliai,
ti ɓizezu eteai zu
ga boa yooiti kula ti ya.

⁷ Ti maayikiṇe, ti maalua,
tiya ɓoḡo ɗa ti ti yiima vai levezu ga ta-zobogi.

⁸ Ta-zooiti kpizeṇe, é leve kɔii va,
ta-ɲiigi ɗaawanawe, é leve zuluḅuiti tɔnɔi va, ti nu ɓeezu kpidii.
Ta-zoo ɓize nuiti ti ɗoḡo loga, ti zege ɗoozama, ti va,
ti ɗove ege koḡei, é loozu ná-daamianigi ma.

⁹ Nuḅusei naati pe ta vaazu tooma vai nɔ ma,
ti ɗaazulogai nɔ ti-ɗakalawe va,
ti ɗa duɔiti gaale ba ege ɲaɗaegi,

¹⁰ ti ɗa ɲeeɗula masagiti su,
ti ɗa kundigiti ɲee.

Ada ɓii ge la ti ɗaazu ga faa,
ta pɔlɔi zigitona sigigi va, ti le ga ti naati so,

¹¹ ti leve ege fiile wolai, ti li ná taɗili,
ti ɗe ga sɔba nui, ti-zebei ɗa ti keezu ga ta-ɗalagi.»

GALA goo wo nui wooɗula vai

GALA ma volu

¹² Kele kaite wɔlɔwɔlɔ, ɗa ɗa è ga ɓooḡo GALAGI,
ɗa ga ná-GALAGI, ɲadegai, gi la zaa!
ɓooḡo GALAGI, ná-fasai é mɔkesu,
è yiimazegea ga gi zili nui niiti, è zobogi ve ti ya,
è ɗe ti tukpɔi la gi unma.

¹³ E-ɗaazuṇeti ɲadege gola,
è va va bu ga è faa ɲɔi ɗa,
è la zooga zeizu kpe, è ɗa wele nimiza vai va.
Leeni vaa zu è welezu nɔ, è la faa nɔpe bosu,
naa zu, nii yaava nuiti ti bosu?
Leeni vaa zu è maagɛsu kpɔ,
siegi zu nu ɲɔiti ti zɔiti kologolosu da,
tama naati sɔlegai ti va?

¹⁴ Da nuḅuseiti sosu, ege kpolodei wu ɗaleiti,
ege ani vulu goiti ti-ma un ge la ná.

¹⁵ Mazɔlɔ Babilɔne nuiti ta nuiti sosu,
ege kalei kalagi sosu,
ti va ga tiye ta-lumɔi zu,
ti ti vu ɓoḡo ma ta-zeemai zu.

Naazu ta ɗoozuneezu, ti ɲaɗai ɗula.

¹⁶ Ti ɗa zalaɗai ɗula ta-lumɔiti be,
ti ansansegiti gala ta-zeemaiti be,
mazɔlɔ naati saɓui zu, ta zoo ti laami,
daamianigi mɔin ti ya, gola nee.

¹⁷ Ti ye nɔ ta-lumɔiti suwosu,
ti ɗa zii ɗiligiti paa, maawɔnɗa la su?

2

Telebo nui ɗa zie ná-kidaalevei zu

¹ Nɔun ná yesu ná-ada makɛsuṇe,

é namai uuuzu, é taai lo da,
é taai uuuzu ga faaɗaaza golai.

¹³ Siɛgi zu nuɓuseiti ti botii ɗɛɛzu la,
naama aniiti faa zu ti ɗalazu abui ɗa,
ziiti ti ɗa ɓoɗɓ ɓoɓ wafuun,
naa la ga Ƴooɗɓ GALAGI ná-devei ɓaa,
nii é ga Fai-Pɛ-Maliɗii?

¹⁴ Mazoɓɓ etea nuɓusei pɛ ka Ƴooɗɓ GALAGI ná-lebiyai ɗwɛɛ ga pago,
eɗevelei ziei kpolodei ɓomave zulaavegai da.

Nimizai ɗa naama nui luɗɓ, zoi é dɔɔi losu seɲɔɗɔi la

¹⁵ Nimizai ɗa naama nui luɗɓ,
zoi é dɔɔi losu seɲɔɗɔi la,
keai eɗe anivebei, é so,
é ɓoɗɓ maɲnakai ɗula, ti ɗa ka!

¹⁶ Lebiyai da soɓɓ, naa ɗa valibo ga è maaɓoo,
ɗa ɓoɗɓ balaagi, dɔɔi ɓole, è ɗabei ɗula!
Da-voloi ɗa zeelizu,
è ɓoɓle ga Ƴooɗɓ GALAGI ná-ziiɗaawana daawɔi.
Da-lebiyai ɗa valibo ga è unfegai.

¹⁷ Faa zuɗologologi é ɗɛɛni Liban,
naa voto ka ɗula è ma.
Suaiti undaavili fai ɗa la è unma, ga é è leɛɛɛ.
Mazoɓɓ è nuɓuseiti namai uuuni,
è tooma vaiti keɛni zooi laaloɗɗoma,
ta ná-taa wolai, ta su nuɓuseiti.

Nimizai ɗa kooɗɓ gani koo nuiti tuɗɓ

¹⁸ Leeni ɗa kooɗɓ ganigi paazu, nii ɲɛliɗi nui kpetɛzu?
Baa kolu ɗaawuungai kpetɛai ga salei,
é losu nuiti tuɗɓ zɛɛ vaiti su?
Mazoɓɓ zoi é kpetɛzu, naa ɗa ɓoɗɓ ɗalivaazu ná-kpetɛanii ma,
kooɗɓ ganigi é la ɓɛɛzu.

¹⁹ Nimizai ɗa naama nui luɗɓ,
é ɗɛɛzu gulu buɗai ma:
«Gaazuzeɗe ma!»
E ɗɛɛzu kotui ma, é la ɓɛɛzu: «Wuzeɗe!»

Ta zoo nei ti nu ɗala ɓaa?
Pete dɛɛ, zanugi ta wali ɗaei zɛɛni ba,
keɛ zɛnvu viile ɗila kpalaa ge la su.

²⁰ Ƴooɗɓ GALAGI ɓoɗɔi ɗa zeini ná-peɛ ɲadegai wu.
Eteai pɛ ge maaɗɛ kpɔ, toun gaazu!

3

GALA guyei

¹ GALA goo wo nui A6akuke ná-GALA falii, é ga maawɔin wuyei.

² Ƴooɗɓ GALAGI, gè naa menini, nii è keɛni,
gè luani da-ɗɛɛwotii va, ee, Ƴooɗɓ GALAGI.
Da-ɗɛɛwotiiti ti vile su gi ɗaazu!
Ti ɗula keɛma konagiti daawu!

Kεε da-yiigaawanai zu, gize da-maawoingai zu.

³ GALA paave é zege Teman,
GALA Nadeagai vaave é zege Palan gizeiti ma.

Lo!

Ná-maayikii ga veeni geegolagi ma,
ná-lebiyai eteai laavege.

⁴ Kεεve ege wozakalagi ma voloi,
ma zezeiti ti da volo, é gula zeave,
ná-zobogi ma loofuzu vai gana!

⁵ Dof zeebei ga kakala vele, é da li,
kolokpadima zeebe ga kof vogiti su.

⁶ Siegi zu a lona da, zooi ga niikpi,
siegi zu é welezu la, zii filigiti sasu ga bali,
gize wolowolagiti ti buse,
kaite gize nemeti ti vuka,
veti ti geni mouni ga peleiti, é da zie la.

⁷ Gε Kusan nuiti ta-zege gotaiti kaa, ti gaavalagai ba,
Madiyan yooi ma veleti subezegelega.

⁸ Ee, Gogō GALAGI, é yiigaawanave zie wolaiti ma baa?
E yiigulave ti laalofoma, é yiigaawana kpolofei ma baa?
E losu kof wotoloiti su,
ma zooiti ti liizu ga de pile salosuve?

⁹ E da-gogō meen beta,
da-meen gaeti ta ga minazefegiti, é ti woni.

Lo!

Da zooi valizu su ga zie wolaiti.

¹⁰ Gizeiti ta é gaana, ta da bali,
sabalagi da zooi yebe,
kpolofe wolai da ziko,
é da ma lakpatakpagi le geezuve.

¹¹ Foloi ta alugi ti ye loni losuve,
da-meinti ti zizu ta-wozakalagi gakala,
ta da-bein é volozu ma wozakalagi gakala.

¹² Da eteai zubizezu ga ziigulagi,
é ziiti deeve ga ziigaawanai.

¹³ Da vaazu da-nubuseiti ta-baba vai ma,
é ba da-masagi va é seidai.
Da faa jou ge nui ná-pelei ungi levezu ga,
é kologolo, é pee su mee.

Lo!

¹⁴ Da gi zili nuiti ta-gundigiti tūngiti kpotasu ga ti bogō meinti.
Ti geni ege file wolai,
ti yeizu gi ma ga ti gi zuvaza,
ti da bain ga koozuneei,
ti gevele betaai ga zoi maanogai,
ti kologolo doofuzu.

¹⁵ E pelel laa da-zooiti be kpolofei wu,
zie wolai wu é zulusu.

¹⁶ Gε naama wooi menini,
gε ge unga wuulee.

Dàkòlògiti ti ða ßali,
mà ðaeiti su ða ðe yòòðe,
gè ye ná, gè ða ßali.
Kéle maanèève ga gè zei kpe,
gè kidaavili foloi maaßoun,
foloi é vaazu gi zili nuiti daalòðma.

¹⁷ Koolegfoole gului la mɔ waa pe,
leezen belei la mɔ gwaa woga pe,
wolive wului waa vai ða ða nuiti kaka,
nu tii ðe ve, é la ani nɔpe sòlòga ná.
Baalagiti ta boliiti gaa ða vala ba ta-zasaiti su,
nike zasa la mɔ ðea ná.

¹⁸ Kéle nɔn nà, nà ðoozunèezu Góoðò GALAGI maavele ma,
ziimave laave ga koozunèei, nà-GALAGI maavele ma, é kizosu.

¹⁹ Maligii Góoðò GALAGI ða é ga nà-zobogi,
toða kòðiti feðasu bu, ga dopai nɔnɔiti kévele,
é zie ga ze gize wolaiti ma.

Guye loo ðundigii nɔnɔi ve. E loozu ga kɔnigiti.

Sofoni Ná-Sευει Σευει Ιωζειζυβε ma woo mɔungiti

GALA gooití Sofoni tí woni, naati ka tí σευει níí zú. Sofoni ġeni ga masagi Ezekiasé vofodai ta. E GALA gooi woni masagi Zoziase ná-masadai ma zięgi zú, kona undɔzita puunaanigɔiti zɔɔzúβε ta undɔzita taavuuġi (640-609), aisa Yesu Kilista va zɔlɔ. Naama zięgi zú nɔ ġa Zelemini ta Naġuume tí ta-eteai zięni la. Naa ġeeni balaa aisa Asiili yooi va zo (2:13). Sofoni ná-keela wooi ġeni liizu Zuda yooi vɔ, naazu Izilayelee yooi begai ma ga zo.

Sofoni ġeni bɔezu é lo tukpɔġaaleve voloi va é vaazu, yeegęġalai GALA ge vaazu faa zeizu la Zuda ta zɔma yooiti ma, tí eteai zú ná pε. Naama vaa zeimai ġa vaazu nuβuseiti ɲadesu (3:9), ta GALA ka vaazu nuβusei ġilazúβε zei vele βetezu volu ga niina, níiti tí ga bɔġmaayeí nui tí ta tuva vele vago nui tí.

Unsosuβε

1. Sofoni lε vai (1:1).
2. GALA ka vaazu faa zeizu Zuda ma (1:2—2:3).
3. GALA ka vaazu faa zeizu eteai zú yooi zɔiti ma (2:4-15).
4. GALA ka vaazu nuβusei ġilazúβε zei vele βetezu volu ga niina, níiti ta ye ga bɔġmaayeí nui tí ta tuva vele vago nui tí (3:1-20).

¹ Wooi níiti ka Ġoogɔ GALAGI tí woni Sofoni ma, Zuda masagi Zoziase, Amon ná-doun zunui, ná-yeegęġalai zú. Sofoni ġeni ga Kusi ná-doun zunui, naa keegę ġe ga Gedalia, naa keegę ġe ga Amalia, naa keegę ġe ga Ezekiasé.

Eteai pε tukpɔġaaleve vai

² Ġoogɔ GALAGI wooi ġaa:

«Nà vaazu anii kpein suwugaaalevezu, níiti tí yenvuzu eteai zú.

³ Nà nuβusei pε kologɔlosu ta suaiti, ġe wɔníiti pε kologɔlo ta kaleiti pε, ġe naa ġologɔlo, níi é nu ɲɔiti kɔɔzıġazu. Nà nu vului ma zuwu ġaalevezu eteai zú,» Ġoogɔ GALAGI wooi ġana.

Fai é kɔogɔ gani kɔ nui tí daalɔġma

⁴ «Nà yeewuzeġezu Zuda nuβuseiti daalɔġma, Zeluzaleme nui tí kpein daalɔġma, ġe Baale lɛbi nui mɔtaiti pε suwugaaaleve adave tɔna ba, ta zɔiti tí botii ġeezu be, tí pε vɔma ta zalaġa ġula nui tí.

⁵ Nà naati pε kologɔlo, níiti tí lεezu pelee ġɔmave, tí da nɔkɔ ná aniiti pε bu, tí voložu geegɔlɔgi zú, ta zɔiti tí nɔkɔsu bù, tí da ġona mà, nɛi ġe ga Ġoogɔ GALAGI, tí lati tí da minazeġegiti bo ta-ġalagi Mɔlɔke ve.

⁶ Nà naati kologɔlo, zɔiti tí voluavegai bà, nɛi ġe ga Ġoogɔ GALAGI, ta zɔiti tí la ġaizięzu, tí la wɔinni tí va ná-kpɔba zɔlɔ, ba ti va ġaazaġa.»

Fai é nu wolaiti daalɔġma

⁷ A maagę kpɔ, Malıġii Ġoogɔ GALAGI ġaazu,

mazɔlɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI ná-foloi maaɔɔɔaa!
 Mazɔlɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI zalaɔɔai ɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔ,
 é naati gba, zɔiti é ti loligai.

⁸ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔ ma: «Tama, ná-zalaɔɔ ɔɔla voloi,
 ná laale kundigiti bu, ta masa dointi,
 ta niiti kpein ti wɔɔinti ta-maaɔɔlii ma zii wosu.

⁹ Naama volo ná, ná vɔɔɔɔ naati ba,
 zɔiti ti ɔɔɔɔ GALA sei vɔɔɔ ma ɔɔfalagi maazu, eɔɔ zii ɔɔligiti,*
 ti ti-maligiti ná-pelei wuulaave ga naavoloi, ɔɔɔɔɔ toomai zu ta yaavai.»

Fai é wosu yaaɔɔiti daalɔɔma

¹⁰ «Tama, naama volo ná,
 ta kpee woo wolai mɔni Kale Zigidaɔɔ,
 ta zɔngɔ wooi Koi Niinei zu vɔɔɔ,
 ta ani ɔɔlo lu golai gizeiti ma,»
 Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔɔana.

¹¹ «À kpeei loo, Buu Vele Ɔɔizu nuiti,†
 mazɔlɔɔ yaaɔɔiti pɔ ta zaazu,
 wali ɔɔaizɔ nuiti pɔ ti zuwugaa ɔɔ levezu.»

Fai é wosu kibɔɔɔma nuiti daalɔɔma

¹² «Naa zu, ná Zeluzalɔɔme zuvɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ga fitinai,
 ná vɔɔɔɔ zunuiti pɔ ba,
 ti zeini su kpe, eɔɔ ɔɔɔ buuvɔɔai,
 ti ɔɔ bo yiimavɔ ga:
 «Ɔɔɔɔ GALAGI la faa nɔpɔ kɔa,
 ma vago ɔɔaa ma ɔɔɔ!»

¹³ Toosui ɔɔ wo ga ta-naavoloiti,
 ta-vɔɔɔiti ta ɔɔloɔɔlo.
 Ta pɔɔɔiti to, kɔɔ ti la ɔɔia ti wu,
 ti leezen ɔɔɔɔiti da, kɔɔ ti la ma ɔɔɔ ta ɔɔlea.»

Ɔɔɔɔ GALAGI ná-foloi

¹⁴ Ɔɔɔɔ GALAGI ná-folo wolai maaɔɔɔaa,
 maaɔɔɔaa, gaazuvilɔɔ é ɔɔ va,
 kpee ɔɔi ɔɔ é loozu Ɔɔɔɔ GALAGI ná-foloi,
 salaɔɔsui ziilogai ti pɔ ba, naa ɔɔɔɔi ɔɔ kpee wolai loo.

¹⁵ Toɔa ɔɔ ga ziigaawana voloi,
 kidaavili foloi ta koozuviligi,
 faa zuɔloɔɔlo foloi ta faaɔaavalabai.
 Foloi naa ɔɔ ɔɔ ga kpidii, é ɔɔ ga kpidi ɔɔii,
 foloi naa ɔɔ ɔɔ ga tonabiingi ta ɔɔmugi.

¹⁶ Naama volo ná, salaɔɔsui ta puɔugi vɔ,
 ti kɔɔ ɔɔɔ loo taa wolaiti daalɔɔma sigigi ti ma,
 ta ti zu vɔɔ ɔɔaɔɔɔagiti daalɔɔma.

¹⁷ «Nà nuɔɔɔiti ɔɔ kidaaviligi zu,
 ta zɔɔ eɔɔ gaazuɔɔle nuiti, ti ɔɔ yeevɔɔ mɔmɔ,
 mazɔlɔɔ ti kotoi ɔɔa daalɔɔma, nɔi gɔ ga Ɔɔɔɔ GALAGI.
 Ti-ma ɔɔmai ɔɔ vu adavɔ pɔ eɔɔ fufiligi,

* **1:9 1:9** zɔiti ti ɔɔɔɔ GALA sei vɔɔɔ ma ɔɔfalagi maazu, eɔɔ zii ɔɔligiti: Wɔɔ vɔ: 1Sa 5:5. † **1:11 1:11** Buu Vele Ɔɔizu nuiti: Tati pɔɔɔi taɔili ɔalaa ka ga nii: Koda Ɔɔizu nuiti

ti-ma voomaiti ta luula ege kavai.»

¹⁸ Ta-waliiti ta zanugi ti ti ya
naati ti la zooga ti va ti gizo
Gooḡ GALAGI ná-ziiḡaawana voloi.
Ná-ziiḡaawana abui ḡa eteai pe koloḡolo.
Gaamazu, naa maa ḡa yiki,
toḡa eteai zu nuḡuseiti pe suwuḡaaleve.

2

Toligi é wosu ɔḡḡmaayei vai zu

¹ A ḡaale ba, wo maaḡo,
wɔi wo ga zii, unfe ge la wo ma,
² aisa deve zevei va ḡula,
foloi va leve ege molo ḡooloi,
aisa Gooḡ GALAGI ná-ziiḡaawana va zeeli wo ma,
aisa Gooḡ GALAGI ná-ziiḡaawana voloi va zeeli!

³ A Gooḡ GALAGI ḡaizie, wɔi wo ga ɔḡḡmaayei nuiti zooi zu,
wo ḡolozu ná-deveiti be!
A telebodai ḡaizie ta ɔḡḡmaayei.
Tanisu toḡa wo ye ná Gooḡ GALAGI ná-ziiḡaawana voloi.

Nimizai ḡa folo liizu vele nuiti tuḡo

⁴ Kulaai ḡa wo Gaza va tete,
Asekalɔn ḡoloḡolo,
Asadɔde nuiti ti be ná, ga folo gaalɔgai kpekpe,
Ekelɔn nuiti ti ḡula ná va.
⁵ Maanḡḡi ḡa wo ve, Kelete nuiti, kpolodei ḡoba zei wo nuiti!
Gooḡ GALAGI ná-tukḡi ḡa wo laalḡḡma, é ḡe ma:
«Kanaan, é ga Filisiti nuiti ta-yooi,
ná é ḡoloḡolosu, nu vulu nɔpe ge la mɔ ḡea ná.
⁶ Da-yooi, kpolodei laave,
miná ḡa valibo ga toḡani laamiizuve,
zooi baala make nuiti ta ḡe bizezu su,
ti da baalagiti ta-zasai lo ná.»
⁷ Kpolodei laave tɔna ka ḡe ga Zuda nuḡusei mɔtaiti tɔnɔ.
Ta ḡe liizu ga ta-loganiiti ná, ti da laami.
Kḡakɔi, ti da looḡo Asekalɔn veleiti bu,
mazɔḡo Gooḡ GALAGI, ta-GALAGI ḡa ti maalobo,
é ta-vai valibo ga pagɔ.

Nimizai ḡa folo ḡulazu vele nuiti tuḡo

⁸ «Gè Moaḡe nuiti ta-voomu gooiti menini,
ta woo ḡi Amɔn nuiti ti boni,
ti baagɔlani ná-nuḡuseiti ma,
ti da ta-yooi zuwɔḡo ga naati ta-yooi, ti ḡeni seḡezu.
⁹ Naa ḡa é ba, eḡevelei gè vulua la ga ḡite,
Moaḡe ḡa ḡe ga Sɔdɔme ḡevele,
Amɔn nuiti ti ḡe ga Gomɔl ḡevele,
tufa ḡi letele nɔ ḡa a ḡe vɔnɔsu náve,
kpolo ḡula yeḡei nɔ ḡe ná, zooi ḡoloḡolo metu eyesu ḡo.

Nà-nuḅusei mətaiti ta loo ti zu,
 nà-zooi zu nuiti ta ye ná, naati ta naa zeḡe ga tənə,»
 Ƣooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii Izilayeḡe ná-GALAGI wooi ḡana.

¹⁰ Naa ḡa zeelizu ti ma ga ta-wasogi ma zalai,
 təzei ti ɓaagfulani Ƣooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii, ná-nuḅuseiti ma,
 ti ta-vaiti gaawɔɔɔ, naati ti loo bu.

¹¹ Ƣooḡo GALAGI ḡa ná-maayikii le ga tiye,
 mazɔɔ toḡa eteai ná-galagiti kpein koloḡolo.
 Naazu, anεε zii niiti ti maagoozaai,
 ti pε ta lebiyai ve be,
 εse gilagilagi ḡa naa ḡe tɔ ɓoḡoi zeizuve.

Nimizai ḡa lekpεma velel nu yeezazuve nuiti tuḡo

¹² Etiyopi nuḅuseiti ɓalaa,
 nà-boḡa zɔkpɔi ḡa ti zubota.

Nimizai ḡa lekpεma velel nu ḡovezuve nuiti tuḡo

¹³ Ƣooḡo GALAGI ḡa yeewuzeḡe
 nu ḡovezu vele yooi laalɔḡma,
 toḡa Asiili undaavili,
 é Ninive ḡoloḡolo,
 naa ḡe ga zou vɔɔi eḡe tevebai.

¹⁴ Taa vuuzuve ḡa, toganiiti ta ḡe vεεzu ná,
 ta suai ma ziiti kpein,
 buungiti ta deḡeiti ta ḡe zelesu ma ɓeɓegiti ba kpidii.
 Nu da wəniiti goomɛni peḡeiti ma veneteḡeiti da,
 nu ḡa yesu kpofalagi nɔ ma, è peḡe wuuḡoloḡologai ḡa,
 seɓele dakaiti ta ḡula ná.

¹⁵ Wele lee taa wolai va, koozunεεi ḡeni su,
 su nuḅuseiti ti ḡeni kaazu ga ta zeini ziileigi zu,
 ti da ḡisie ga ti ḡeḡala la ná.
 E woloa, é ḡea ga dɔɔɔ zuaiti pεεzuve!
 Zoiti dɔin ti levesu ná
 ta foei vεεzu, ti yeevεε la.

3

Nimizai ḡa Zeluzaleme nuiti tuḡo

¹ Nimizai ḡa kololala laai ve, kɔzɔai,
 é ga nu vaa laai!

² E la woiloni toligi ma,
 é la vaazu maagoloi wu,
 é la ɓoḡo ḡalivaazu Ƣooḡo GALAGI ma,
 é la voluzeizu ná-GALAGI va.

³ Ná-kundiḡiiti ti ná
 ta ga zalaiti ti zikɔzu,
 ná-tukpɔḡaaleve nuiti ta ga zuluḅuiti ti kpεgi wosu kpidii,
 ti la tanɔpe makesu, ti va mi sobui.

⁴ Ta-ƢALA goo wo nuiti ti la ga totuḡo vago,
 ta ga yaava nuiti.
 Ta-zalaḡa ḡula nuiti ti la unfema veezu aniiti be ti veai GALA be,
 ta ná-tɔḡiti koloḡolosu.

⁵ Anɛɛ naa ve, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa ná, taazuve,
 é ɔa ɔɔɔɔ le ga telebo nu ve,
 é la faa ɲɔu nɔpɛ kɛɛzu.
 Sobu-o-sobu, zegema la ba, toɔa ná-tukpɔiti gaalevezu.
 Kɛɛ faa ɲɔu ɔɛ nui la ɔa ga unfe pɛ.

⁶ «Gè ziiti suwugaaalevea,
 gè ti-velesuɔeti sugolɔɔɔɔ.
 Gè koi yɔɔɔzuɔeti koloɔɔɔɔ,
 nu nɔpɛ ge la mɔ zizɛzu náti.
 Ta-laa wolaiti sunakai ɔɛ de,
 nu ɔila kpalaa ge la mɔ zeini ná.

⁷ Kɛɛ gè ɔɛni ma:

«Da unfe mà, è tɛnɛ gooi zo,
 naa ɔa a kɛ, è-zeizuve mina ɔolɔɔɔɔ.»
 Gè ti loɔani siɛ mɔinmɔin su,
 kɛɛ ti ɔɛni ɔaazuvilezu ga faa ɲɔi ɔɛa,
 ti-ɔɛɛ vai pɛ su.

⁸ Naa ɔa é ba, à màaɔɔun,
 ungo, à naama voloi màaɔɔun,
 yeei gè ɔaazu wuzegɛzu la kɔɔzoganii vaa zu.
 Gè devea ga gè ziiti ta masadaiti gaale ba,
 ga gè nà-ziiɔaawana wolai zeɪ ti ma.
 Eteai pɛ ka ɔala ga nà-ziiɔaawana abui,» Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

Minazegɛgi Siyɔn vɛ

⁹ «Naazu nà nuɔuseiti maavalibo,
 nà ti-lakɔlogiti ɲade,
 ta fàli, nɛi gè ga Gɔɔɔɔ GALAGI,
 ti pɛ ta dɛbi ga yiimave pɛ.

¹⁰ Anɛɛ Etiyopi ɔɛ wolai voluvele nuu,
 dɛbi nui, niiti gè ti vazani,
 ta ɔa pɔ ga ta-veɛaniiti.

¹¹ «Naama volo ná, nà-nuɔuseiti,
 wo la mɔ unfega ga wo luɔa veleiti faa,
 kotoi niiti wo ti ɔɛni dàalɔɔma.
 Nà naati pɛ kula wo zaama,
 zɔiti ti laavegai ga wasogi,
 wa ɔɛ niina waso fai ɔa nà-gize ɲadegai ma.

¹² Nà nuɔuseiti make wo zaama,
 ti ga ɔɔɔmaayeɪ nui ti ta ti ɔalagai,
 ta ɔɛ velesu Gɔɔɔɔ GALAGI volu.

¹³ Izilayɛle nuɔusei mɔtaiti ta ɔɛ vulua,
 ti la mɔ telebotala vaa nɔpɛ kɛa,
 ti la mɔ zɛɛ nɔpɛ boga,
 ti la mɔ yaava vaa nɔpɛ kɛa ga ti-laave.
 Ta zoo ti daami wo, ti ɲiimɛni ɔagɔi wo,
 nu nɔpɛ ge la ti maalua.»

¹⁴ Ee, Siyɔn nuɔuseiti, à vuka ga koozunɛi!

Ee, Izilayele nuiti, à ɖɔkɔ ga koozunɛɛi!
 Ee, Zeluzalɛme nuɔuseiti, à ɖoozunɛ ga wo-yiimavɛ pɛ!
¹⁵ Ɔɔɔɖɔ GALAGI peelala vai ma ɖasɔi zɛɖea wo unma,
 é wo zili nuiti kpɛa wo ɔɔlu.
 Izilayele ná-masagi, Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɖa wo zaama,
 maa la mɔ nɛɛni wo va lua maanɔɖɔ va.

¹⁶ Naama volo ná, ta ɖɛ Zeluzalɛme ma:

«À mina lua, Siyɔn nuɔuseiti,
 wo iɲɔ ge mina leve pa!

¹⁷ Mazɔɔɔ Ɔɔɔɖɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɖa wo zaama,
 ga kɔɔɖɔ ɖulubai é wo ɖizosu.
 Toɖa wo ɖaanɛɛɛzu ga ná-nɛɛɛi,
 toɖa koozunɛ wuyei loo wa-vaa zu.»

¹⁸ Maligɔi ɖɛ ma: «Nà maanɔɖɔ vaiti kpe wa-vɛti voloiti ba,
 niiti ti ɖea wo unma ga kasɔi ta zelilomai.

¹⁹ Wɛɛ, naama ziegi zu, nà vɔɔɖu naati pɛ ba,
 niiti ti wo zopele ɲɔuni.

Nà naati balo, niiti ti lɛkpuzu,
 zɔiti ti loai ya, gè naati gaalɛ ba.

Nà wo ɖɛ ga unfema nuiti,
 wo-lɔɖɔi ɖula zooiti pɛ su,
 vɛti unfegi zeelini wo ma náti.

²⁰ Naama ziegi zu, nà va ga woye ɔɔlu,
 siegi zu gè wo ɖaalɛɛzu ba la ɔɔlu,
 nà wo-laaseigi wɔɔɔ, lɛbiyai ɖɛ wo vɛ
 eteai zu nuɔuseiti pɛ saama.

Nà naa ɖɛ siegi zu,
 gè wa-vaiti maavalibosu da, wa ɔɔɖɔi wo ɖaazu.»
 Ɔɔɔɖɔ GALAGI ɖa é boga.

Azé Ná-Sευει Sευει lózeizuυε ma woo mǫungiti

Keela woo naanigó ǵa é sευει nii zu, nii GALA ge boni GALA goo wo nui Azé ma. Yeeǵǵalai niiti Azé ti ǵilagilagi zóǫǫni ma, é naati bogε (1:1; 2:1, 10, 20). Keela wooiti feeυε zea alu naanigó laawu, kona undǫǫlugo puufelegó (520) ma, aisa Yesu Kilista va zóǫǫ. Naama zięgi zu Pεεlese masadai pile sǫǫǫni Babilǫne masadai ma, tama Pεεlese nuiti ti vaani bu ga Zuifuiti ti ǵale ma Zeluzalεme.

Azé ná-keela wooi ǵeni zeli losu Zuifuiti ma, ga ti ǵaaǵaave ti-ǫǫǵǫ vεlεiti to fai nǫ ma, ti voluave GALA sei vεlεi lo fai va, Maligii ná-pelei (1:4). GALA ge ǵε naa ǵa é keai ti la tuya zóǫǫni, ta ta-molo leveiti, ta-wulu waaiti kula vai, naa vεε lǫǫ ǵεtε vaiti, gola maalǫidai. Naama vaiti poluma Izilayele nuǫuseiti ti ǵoloni Maligii vε, ti GALA sei vεlεi lo fai ǵaaǵela. GALA ge minazegeni ga GALA sei vεε niinei ná-lεbiyai ǵa wǫǫǫzu ma mǫungi nǫnǫi va (2:9). E minazegeni ǵalaa ga toǵa tuya loozu ti vε.

Unsosuυε

1. Azé ná-keela woo mǫungi, naa vεε nuǫuseiti ta-wooǵaavotegi va (1:1-15).
2. Azé ná-keela wooi velesiεi (2:1-9).
3. Azé ná-keela wooi zavasiei (2:10-19).
4. Azé ná-keela wooi naanisiεi (2:20-23).

GALA sei vεlεi lo fai volu ma yeeǵǵalai

¹ Masagi Daliyuse ná-masadai ma ǵona felesiei ma alu dǫzitasiei ma volo mǫungi ma, Ǵǫǫǵǫ GALAGI ǫǫeni GALA goo wo nui Azé vǫ, ga é daazeeli Zuda you zευε ǵundiǵii Zolǫǫaǵele ma, Seyalitiyele ná-doun zunui, ta zalaǵa ǵula ǵundiǵi wolai Zozuwe ma, Yewosadake ná-doun zunui, é ǵε ti ma:

² Ǵǫǫǵǫ GALAGI, Fai-Pε-Maligii wooi ǵaa: «Niima nuiti ta ǵεεzu ma: «Yeeǵǵalai la dε zeelini, ga Ǵǫǫǵǫ GALAGI zei vεlεi va lo volu.» »

³ Ǵǫǫǵǫ GALAGI laawooi laazeelini ti ma, GALA goo wo nui Azé ya, é ǵε ti ma:

⁴ «Yeeǵǵalai ǵa nei wo vε ǵaa, wo zei wa-vεε vǫǵiti bu, ti maaneai, tama GALA sei vεlεi ǵologologai?»

⁵ Naa ǵa é ba, Ǵǫǫǵǫ GALAGI, Fai-Pε-Maligii wooi ǵaa: «À ǵida bu ga pagǫ, fai é laazu wo ma.

⁶ Wo ani mǫinmǫin fazaga, keε tago nǫ ǵa wo sǫǫǫsu, wa daami wosu, é la kula ǵεεzu ga woye, wa ǫǫlezu, keε é la wo yiileizu, wa ǫǫǵǫ maǵilizu, die ge la zeida wo ma, botigε nui zalai ǵa ǵεεzu, eǵε a ǵε vuuzu ǫǫǫ zǵǵai zu.»

⁷ Ǵǫǫǵǫ GALAGI, Fai-Pε-Maligii wooi ǵaa: «À ǵida bu ga pagǫ, fai é laazu wo ma.

⁸ A lε gizeiti ma, wo va ga guluiti, wo sēi vεlεi lo. Naazu kǫozu ǵa nεε miná, ná lεbiyai zóǫǫ.» Ǵǫǫǵǫ GALAGI ǵa é boga.

⁹ «Wo ǵigi loni ani mǫinmǫin ba, keε tago nǫ ǵa wo sǫǫǫni wa-ǵalagaveti. Nágoi ǵa wo vaani la wa-vεlεiti bu, keε ǵε laa viilei vuuni ma, gaavala ba. Leeni vaa zu? Tǫzei sēi vεlεi vai va, kologologai, tama wo pε wa ǵaaǵaazu wa-vεlεiti nǫ ma,» Ǵǫǫǵǫ GALAGI, Fai-Pε-Maligii wooi ǵana.

¹⁰ «Naa ǵa é keεzu, geǵǫǫǫgi la keεzu, é va duǫui ve, zooi la vaazu bu, ani a va vǫnǫ.

¹¹ Nà ǵa ǵε fǫvǫgi maaloliga zooi ma, ta gizeiti ma, ta kpalagiti ma, ta leezen ǵeleiti, ta wolive ǵeleiti, ta ziinziin ganigiti kpein zooi ma, ta nuǫuseiti ta suaiti pε, é ǵǫkula nuǫuseiti ta-wotiiti pε ma.»

¹² Zoloḡaḡele, Seyalitiyele ná-doun zunui, ta zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai Zozuwe, Yewosadake ná-doun zunui, ta nuḡusei mṡaiti pε, niiti ti vaani ti ḡula duḡlai zu, naati pε ti Ḣoḡḡ GALAGI, ta-ḢALAGI wooi zegeni ga gaamai, niigi GALA goo wo nui Azé boni ti ma. Keela wooi Ḣoḡḡ GALAGI ta-ḢALAGI feeni zea, é naa ḡaaḡelani ga pagḡ, nuḡuseiti ti luani Ḣoḡḡ GALAGI va.

¹³ Naa voluma, Azé, Ḣoḡḡ GALAGI ná-keelai é teveni, é Ḣoḡḡ GALAGI wooi woni ti ma, é ḡε ti ma: «Nà ya, nà wo va! Ḣoḡḡ GALAGI wooi ḡana.»

¹⁴ Ḣoḡḡ GALAGI zεβε niine veeni Zuda you zεve ḡundiḡi Zoloḡaḡele ve, Seyalitiyele ná-doun zunui, ta zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai Zozuwe ve, Yewosadake ná-doun zunui, ta nuḡusei mṡaiti pε be, niiti ti vaani ti ḡula duḡlai zu. Ti pε ti liini Ḣoḡḡ GALAGI, Fai-Pε-Maliḡi zεi veleḡi wu, ti botii lṡzei,

¹⁵ naa ḡεeni, masagi Daliyuse ná-konagi velesiei ma alu dṡzitasiei ma folo vuufelegḡ maazu naanigṡi (24) ma.

2

GALA sei vele niinei ná-pagi

¹ Masagi Daliyuse ná-masadai ma ḡona felesiei ma alugi lṡfelasiei ma volo vuufelegḡ maazu ḡilagi (21) ma, Ḣoḡḡ GALAGI laawooi laazeelini ga GALA goo wo nui Azé maavele, é ḡε ma:

² «Nii ḡa ḡa bo Zuda you zεve ḡundiḡi Zoloḡaḡele ma, Seyalitiyele ná-doun zunui, ta zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai Zozuwe ma, Yewosadake ná-doun zunui, ta nuḡuseiti mṡaiti pε ma, niiti ti vaani ti ḡula duḡlai zu, ḡε ti ma:

³ «Be ḡa é wo zaama, é niima ḢALA sei veleḡi tei kaani ná-pada mṡungi zu? Wa petesu ḡale niizu? E la mṡ wo ḡaazu ga ani nṡpe niizu, keḡ?

⁴ Niizu, zεβεzeḡe, Zoloḡaḡele. Zεβεzeḡe, zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai Zozuwe, Yewosadake ná-doun zunui,» » Ḣoḡḡ GALAGI wooi ḡana. «A zεβεzeḡe, wa ve, zooi zu nuḡuseiti pε,» » Ḣoḡḡ GALAGI wooi ḡana. «A ḡṡḡ ve botii ya, mazṡṡ nà wo va,» » Ḣoḡḡ GALAGI, Fai-Pε-Maliḡi wooi ḡana.

⁵ «Ḣe naama minazeḡegi ḡεeni wo ve, sieḡi zu wo ḡulani la Ezipete yooi va. Nà-Zenvui ḡa wo zaama, à mina lua ḡeḡeḡin!»

⁶ «Mazṡṡ Ḣoḡḡ GALAGI, Fai-Pε-Maliḡi wooi ḡaa: «Naa voluma mṡnṡ, su la mṡ ḡoozazu ḡe ḡeḡṡḡḡ ḡali ta zooi, ta kpolodei ta zooiti.

⁷ Nà zii ḡiligiti pε keεzu unga wuulee, ta-naavoloiti pε ta va ve, nà niima ḢALA sei veleḡi laave ga padai.» Ḣoḡḡ GALAGI, Fai-Pε-Maliḡi ḡa é boga.

⁸ «Walii kpein ka ga nṡnṡ, zanugi kpein ka ga nṡnṡ,» Ḣoḡḡ GALAGI, Fai-Pε-Maliḡi wooi ḡana.

⁹ «Naazu, niima ḢALA sei vele niinei ḡa va, é ḡa volo, é leve ma mṡungi va.» Ḣoḡḡ GALAGI, Fai-Pε-Maliḡi ḡa é boga. «Nà ziileḡi zεi miná.» » Ḣoḡḡ GALAGI, Fai-Pε-Maliḡi wooi ḡana.

Tuyai ma minazeḡegi bogai nuḡuseiti be, ti ḡṡzṡi

¹⁰ Masagi Daliyuse ná-masadai ma ḡona felesiei, ma alu taavuusiei ma volo vuufelegḡ maazu naanisieḡi (24) ma, Ḣoḡḡ GALAGI ḡεeni GALA goo wo nui Azé vṡ, é ḡε ma:

¹¹ «Ḣoḡḡ GALAGI, Fai-Pε-Maliḡi wooi ḡaa: «Zalaḡa ḡula nuiti gaazaḡa, ti ḡi fe è ve niima vaiti su:

¹² Ni zalaḡa zua ḡadegai ta a ḡena nui ta ná-seḡe la, seḡei naa a vṡḡḡuna ḡului va, ḡaa ḡṡṡḡ ta, ḡaa dṡṡi, ḡaa ḡulṡi, ḡaa daamiani nṡpe nṡ, naama anii ḡa ḡade niina ḡaa?» » Zalaḡa ḡula nuiti ti ḡooḡaavoteni, ti ḡε ma: «Ba-o.»

¹³ Azé ti gaaazafani mənə, é gɛ ti ma: «Ni nui ta a gɔzəna, tɔzei é vɔɔɔfuni nu voomai ta va, ni a vɔɔɔfuna daamianigi tanɔpɛ ba, naa ga gɔzo niina ɓaa?» Zalaɓa gɔla nuiti ti goɔɓaavoteni, ti gɛ ma: «Ungo, toɓa gɔzo.»

¹⁴ Názu ga Azé kpɔɛi zegeni la, é gɛ ti ma: «Deɓɛmu zekana niima nuɓuseiti ti la, zekana zii nii la gàazu, zekana ta-woti zulənəgi kpein ge la, nii ti feezu bè gana, kɔzəvɛ,» Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gana.

¹⁵ «Niizu, à gɔda lɛɛ bu ga pagɔ, nii é vaazu gɛɛzu, é zo za ma, é li. Aisa wo va kɔtuiti da ɓɔɔɔ maazu, Gɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛi lo fai zu,

¹⁶ leeni ga é gɛɛni ga woye? Ni nui gɔgi gana panisu vuufelegɔ (20) va ná-kpalagi zu, puugɔi nɔ ga é sɔɔɔsu ná. Ni nui gɔgi gana liteɛ vuulɔɔlugɔ (50) va ná-dɔɔi vɔ bɛ, puufelegɔi (20) nɔ ga é sɔɔɔsu ná.

¹⁷ Gɛ vɔɔɔfuni wo va, gɛ wa-wotiiti pɛ ma lənə fai gaavala ba, ga siinziin ganigiti ta-zeeɓɛiti, ta sakɔtuiti, kɛɛ wo la zegeni yee ma, wo va va pɔ,» Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gana.

¹⁸ « «Za ga ga alugi laavuusiɛi ma volo vuufelegɔ maazu naanisiɛi (24), yeei Gɔɔɔɔ GALAGI zeɪ vɛɛi lo fai lɔzeini la. Niizu, à gɔda lɛɛ bu ga pagɔ, nii é vaazu gɛɛzu, é zo za ma, é li.

¹⁹ Kɛɛɛ ani zuwu nɔpɛ ge la mɔ wo ya kotaiti su, kɛɛ? Leezen ɓeleɪ, ta kooleɓoole guluiti, ta gelenade guluiti ta wolive wuluiti, tanɔpɛ ge la gwaa woni, jɛgɛɛɛin. Kɛɛ é zo za voloi ma, nà nà-tuyai zuwɔɔɔzu wo vɛ.» »

*Minazeɓɛgi é woni Zolobaɓɛle vɛ,
Maligɔi yiimazeɓɛni la*

²⁰ Ma volo ná nɔ, alugi ma volo vuufelegɔ maazu naanigɔi (24) ma, Gɔɔɔɔ GALAGI ɓɛni mənə Azé vɔ, ná zeizu velesiɛi zu, é gɛni ma:

²¹ «Bɔɛ Zolobaɓɛle vɔ, Zuda you zɛvɛ gɔndigɔi, è gɛ ma: «Nà vaazu geeɓɔɔɔgi jiikpisu ta zooi.

²² Nà vaazu masagiti tokasu, gɛ zii gɔligiti ta-masadaiti ma zobogiti koloɓolo, gɛ kɔɔɔ wotoloiti daavɛ ta ti ɓize nuiti, sooiti ta za, ti gɔma nuiti ti ɓɔɔɔ va.»

²³ Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligɔi wooi gaa: «Kɛɛ naama volo ná, nà boti galivaazu è ma, nà-botigɛ nui, Zolobaɓɛle, ɔɛi è ga Seyalitiyele ná-doun zunui,» » Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gana. « «Gɛ yiimazeɓɛga ga ɔɛ, gɛ è gɛ ga nà-balaɓaegi, nii nu ga da poogi gɛ la.» » Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligɔi wooi gana.

Zakali Ná-Sεvεi Sεvεi lɔɔzeizuve ma woo mɔungiti

GALA gooiti Zakali ti woni, naati ka ti sεvεi nii zu. Zakali ná-eteai ziēni ta é ǵeni GALA gooi wosu yeedǵalaga ǵilagi zu ta Azé. Naama yeedǵalagai ǵeni ga siēgi zu Izilaye nūti ti ǵaleni ma la, ti ǵulani la dułai zu Babilɔne. Velei nɔ Azé kēeni la, tɔ balaa é Izilaye nūi iɔɔɔni ga ti GALA sei vεi lo fai ǵaaɓela (8:9). Zakali zɔɔni zalaǵa ǵula vεeyegēi ta wu, kēegē Ido laaseigi ǵa zalaǵa ǵula nūti daaseigiti saama, niiti ti ǵaleni ma, ti zegē Babilɔne (Nef 12:4). Zakali ná-GALA gooiti boni kona undɔlugɔ puufelegɔiti zɔǵzuve ta unnaanigɔ puulɔsavai (520-480), aisa Yesu Kilista va zɔɔ.

Zakali Izilaye nūti iɔɔɔni ga ti ǵaaǵale ma GALA pɔ, naa ǵa a kē GALA balaa ge ǵaaǵale ma ti vɔ (1:3). Zakali ná-GALA gooiti su, kulakelēma lɔsava ǵa ti zaama, niiti é ti zɔɔni kpidi ǵila daawu. Naati ti vileni fai tanigaa va, niiti ti ɓeni niina ga ǵē. Naa vɔluma Zakali faawokēyeelugɔ ɔɔe felegɔ woni, é lo Izilaye ná-undaane vai va, nii é vaazu. Faawokēyeelugɔ ɔɔe naati ta Mesi vaa vai zuǵulazu (9:9).

Unsosu

1. Zakali ta ná-keela wooiti dē vai (1:1-6).
2. Zakali ná-kulakelēma lɔsavaiti, é ti zɔɔni kpidi ǵila daawu (1:7—6:8).
3. Zalaǵa ǵula losuve ná veai Zozuwe ya, ta zu so fai Izilaye (6:9—8:23).
4. Faawokēyeelugɔ ɔɔe felegɔ é lo Mesi va, ta GALA ná-masadaɪ (9:1—14:21).

Maligii ná-toligi é bosu ga Izilaye nūti

¹ Masagi Daliyuse ná-masadaɪ ma ǵonagi velesiēi, ma alu dɔsavasiēi ma, Ǵoogɔ GALAGI ɔɔni GALA goo wo nūi Zakali vɔ, Belekia ná-doun zunui, Ido ná-doun zunui balaa ǵeni de, é ǵe ma:

² Ǵoogɔ GALAGI wola yiigaaawanani wo-mēmewolani ma.

³ Ǵē ti ma: «Ǵoogɔ GALAGI, Fai-Pē-Maligii wooi ǵaa: «A ǵale ma, wo va pɔ,» » Ǵoogɔ GALAGI, Fai-Pē-Maligii wooi ǵana. « «Nà balaa nà ǵale ma wo vɔ.» Ǵoogɔ GALAGI, Fai-Pē-Maligii ǵa é boga.

⁴ A mina ǵē ga wo-mēmewolani kēvele, niiti GALA goo wo nu mɔungiti ti ǵeni ǵēezu ti ma: «Ǵoogɔ GALAGI, Fai-Pē-Maligii wooi ǵaa: A zegē wo-zie vele nɔiti ta wo-zɔ nɔiti polu.» Kelē ti la ǵeni kēeni, ti va woilo gò ma, ti la gò zoni,» Ǵoogɔ GALAGI, Fai-Pē-Maligii wooi ǵana.

⁵ «Mini ǵa za wo-mēmewolani ti ná? GALA goo wo nūti balaa ti yege vulua eyesu ǵɔ ɓaa?

⁶ Kelē tama, dàawooiti, ta nà-deveiti gē ti veeni nà-botigē nūti, GALA goo wo nūti zea, naati ti wo-mēmewolani kɔǵzumēnni. Ti ti-zie vele maavaliboni, ti ǵe ma: «Ǵoogɔ GALAGI, Fai-Pē-Maligii gi zogē vele é deveni la, é zoloo gi zie veleiti ta gi-zɔgiti ma.» »

Kulakelēmai ma mɔungi: Soo ɓulugi

⁷ Masagi Daliyuse ná-konagi velesiēi ma, alu puugɔ maazu ǵilasiei (11) daa ga Seebate, naa ná-folo vuufele maazu naanigɔ (24) ma, Ǵoogɔ GALAGI ɔɔni GALA goo wo nūi Zakali vɔ, Belekia ná-doun zunui, é ga Ido ná-doun zunui balaa:

⁸ Naama ɓidii gē kulakelēmai ta ǵaani. Gē zunu ǵila kaani zeini soo maaɓɔikpɔigiti ǵoma, é ǵeni loni milēte guluiti saama pɛtu kpomave. Soo maaɓɔikpɔigiti, ta soo maaleiteigiti, ta soo ǵolegiti ti ǵeni loni poluvelei.

⁹ Gē gaazaǵani, gē ǵe ma: «Màligii, lee ma zoo ǵa ga niiti?» Geezuǵelai nii é ǵeni ɔɔzu pɔ, naa ǵeni mà: «Nà vaazu ti-vaagɔlabai lēezu ga de.»

¹⁰ Zunui nii é ɣɛni lɔni milɛtegitɪ saama, naa ɣɛ ma: «Niiti ka Ɔooɔɔ GALAGI ti leɖegai ga ti eteai zɔbize.»

¹¹ Soo ɔize nui ti voluvaawoni Ɔooɔɔ GALAGI ná-geezuɣeelai ma, é ɣɛni lɔni milɛtegitɪ saama, ti ɣɛ ma: «Gi ɔega ga eteai zɔbize, gi kaave ga ziileigi, ta dooɔɔgi ɔa ná.»

¹² Ɔooɔɔ GALAGI ná-geezuɣeelai ɣɛ ma: «Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii, wɛɛ, é ɣɛa ga kona vuulɔfela (70), é yiiɣaawanai Zeluzalɛme, ta Zuda laa wolaiti ma. Kɛni yeelɛ è va ti maawɔingɔ?»

¹³ Ɔooɔɔ GALAGI iɔɔɔɔ ɔɔɛiti ta gaanɛɛɛ ɔɔɛiti boni naazu geezuɣeelai ma, nii é ɣɛni ɔɔɛzu pɔ.

¹⁴ Geezuɣeelai nii é ɣɛni ɔɔɛzu pɔ, naa devei veeni zɛa ga gè niima ɣeela wooi laazeeli ga: «Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɣaa: «Ziimaɛ laaveɣe ga nɛɛɛi, Zeluzalɛme ta Siyɔn gizei ta-vaa zu.

¹⁵ Kɛɛ gola yiiɣaawanave zooi naati ma, ti zei vele ɔɛɛai ga pagɔ. Mazɔɔ gè lago yiiɣaawanave nɔ nà-nubuseiti ma, kɛɛ tiya mu ti ta ɔɔga naati ta-maanɔɔi va.»

¹⁶ Naa ɣa é ba, Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɣaa: «Nà ɣalesu ma, gè Zeluzalɛme ɣaazumaawɔingɔ, nà-pɛɛi ɣa lo ná volu, pɛɛ lo nui ná-kɔɔ galui ɣa la Zeluzalɛme ma.» » Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɣana.

¹⁷ Geezuɣeelai ɣɛni mɔ: «Nii wo volu, è ɣɛ ma: «Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɣaa: Nà-taa wolaiti ta ta-ɣulagaanɛɛzui zɔɔɔ volu, nà Siyɔn ɣaanɛɛɛ, gè yiimazeɣe volu ga Zeluzalɛme.» »

2

Kulakɛɛmai velesiɛi: Mineiti ta ɣain bo nui

¹ Gè ɣaazuwuzegeni, gè mine naanigo ɣaani kulakɛɛmai taɣili su.

² Gè ɣɛni geezuɣeelai ma, é ɣɛni ɔɔɛzu pɔ: «Minei niiti ta ga leeni?» E gòɔɣaavoteni, é ɣɛ mɔ: «Minei niiti ka ti Zuda zɔvazagai, naa vɛɛ Izilayɛle ta Zeluzalɛme va.»

³ Ɔooɔɔ GALAGI ɣain bo nu naanigo leeni ga ze.

⁴ Gè ɣɛni ma: «Leeni ɣa ti vaazu kɛɛzu?» E gòɔɣaavoteni, é ɣɛ mɔ: «ɣain bo nui niiti paave ga ti zii ɣiligi naati kpɔɔ, ti ti-mineiti suɣale, tɛigiti ti-mineiti buzeɣeai Zuda yooi laalɔɣma ga ti su nubuseiti suvaza. Mineiti ka ti Zuda ta Zeluzalɛme nubuseiti suvazagai ga kɛvele ɔɔu, nu nɔpɛ ge la mɔ ɣɛa zoosu unbuzegɛzu.»

Kulakɛɛmai zavasiei: Kɔɔ galui

⁵ Gè ɣaazuwuzegeni, gè zunu ɣila ka, kɔɔ galui zoni zea.

⁶ Gè ɣɛ ma: «Mini ɣa è liizu ná?» E ɣɛ mɔ: «Nà liizu Zeluzalɛme ɔɔɔsu, gè sakpai, ta kogi ɣwɛɛ.»

⁷ Geezuɣeelai nii é ɣɛni ɔɔɛzu pɔ, naa maabugani geezuɣeelai taɣili ba, nii é ɣɛni daaɣomisɛ.

⁸ E ɣɛni naa ma: «Bize, è ɔɔɛ zunu lɔungoi nu vɔ, è ɣɛ ma: «Zeluzalɛme ɣa ɣɛɛzu ga taai, sigi nɔpɛ ge la mɔ ɣɛa ma, tɔɔzei nubuseiti ta toganiiti mɔin velei va, niiti ti ɣɛɛzu ná.

⁹ Nà ɔɔɔi ɣa gè ɣɛɛzu maagoolii zu eɣɛ abu zigigi, gè ɣɛ ma taazuve ga ná-lebiyai.» » Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɣana.

Kula zou va nui toli fai volu

¹⁰ «Ee! Ee! A vela!

Wo ɣula lekɛma velei nu ɣɔɔɛzuve yooi tɛi ba ga suɛɛ!»

Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɣana.

«Mazɔɔ gè wo zɔvazagɛ geegɔlogi wu vɛpɛma naanigo pɛ,»

Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɣana.

¹¹ «Ee, Siyɔn nubuseiti, à vela,

wai wo zeini Baḡilone taazuwe.

¹² Mazoloo Gooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii wooi ḡaa:

«Teigi é tēvegai ga ná-zobogi,

zooi naati daalḡoma niiti ti loai wo ma, é ḡe ma:

Zoi nape é vooḡuzu wo va,

naama nui vooḡua ḡaazuleegi va.

¹³ Wele, ná yeewuzeḡezu zooi naati daalḡoma,

ta latisu ti ḡe ga ta-luḡiti zeezu ani.» »

Wa kwεε naazu ga Gooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii tēveḡe.

¹⁴ «Wa ve de, Siyḡn nuḡuseiti, à ḡoozune!

Wo wooḡula ga koozuneεi,

mazoloo ná ga va gè ze wo zaama,»

Gooḡo GALAGI wooi ḡana.

¹⁵ «Naama volo ná, zii ḡiligi ma moinmoin ka va,

ti ḡili Gooḡo GALAGI va.

Ta ḡe ga ná-nuḡuseiti,

nà ze wo zaama.»

Wa kwεε naazu ga Gooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii ḡa é tēvegai wo ma.

¹⁶ Gooḡo GALAGI ḡa Zuda zeḡe volu ga nḡoi, zou ḡadegai zu.

E yiimazeḡe volu ga Zeluzaleme.

¹⁷ Eteai pe ge maḡe kpḡ mu Gooḡo GALAGI ḡaazu!

Mazoloo toḡa na ḡula ga suvile sei vele ḡadegai wu.

3

Kulakεmai naanisiεi:

Zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai Zozuwe

¹ E zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai Zozuwe leeni ga ze, é loni Gooḡo GALAGI ná-geezuḡeelai ḡakala, Setana ḡeni loni Zozuwe yeezazu vele, é da maalḡ.

² Gooḡo GALAGI ná-geezuḡeelai ḡeni Setana ma: «Gooḡo GALAGI zelilo è ma faan, Setana! Gaamazu Gooḡo GALAGI zelilo è ma, teigi é yiimazeḡeai ga Zeluzaleme! Zunui nii la ga kovilevegi kulaai abui ḡa ḡaa?»

³ Zozuwe ḡeni loni geezuḡeelai ḡakala, maḡiliai ga seḡe nḡḡiti.

⁴ Naa ḡeni nuiti ma, ti ḡeni loni koba: «À seḡe nḡḡiti kula kḡba.» Naa volumna é ḡeni Zozuwe ma: «Wele gè da-vaḡḡaaza golai zeḡe è va, ná è maḡilizu ga seḡe vḡpagiti.»

⁵ Gè ḡeni ma: «Ti bḡḡḡ pagḡi lḡ unba.» Tama ti bḡḡḡ pagḡi lḡni unba, ti maḡili ga seḡe ḡadegaiti. Miná ḡa Gooḡo GALAGI ná-geezuḡeelai ḡeni loni ná.

⁶ Gooḡo GALAGI ná-geezuḡeelai niima zeele wooi woni Zozuwe ma, é ḡe ma:

⁷ «Gooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii wooi ḡaa: «Ni da ziεna ga zḡima veleiti, è ná-deveiti so, da ḡe ga tukpḡḡaaleve nui ná-pelei wu, da ḡe welezu ma ḡoizuve pe ma, ná pele vie è luḡḡ. Da ḡe ve, naati saama, ti botii ḡeezu bḡ.

⁸ ««A woilo, zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai, Zozuwe, wa è-wḡḡaiti ti zeini è ḡoba, tḡzei wo pe wa ga poogi, mazoloo ná vaazu ga ná-botiḡe nui nii daaseigi ga: Ma Uḡnḡgi.

⁹ Wele gè kḡtu ḡila pileḡa Zozuwe luḡḡ. Kḡtu ḡila kpegi naa ḡaazuve ḡa ba ga dḡfela. Ná bḡḡḡi ḡa gè seveḡi ḡeezu ma. Ná zooi nii ná-kotoi zeḡe ba ga folo ḡila nḡ.» » Gooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii wooi ḡana.

¹⁰ ««Naama volo ná, wo ḡilagilagi kpein wa ḡe bḡḡḡ lolisu wa-leezen beleiti ta kooleḡoole guluiti bu, wo da ḡoozune ná ziileigi zu.» » Gooḡo GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii wooi ḡana.

4

*Kulakεlεmai lɔlusiei:
Fitina zei anii ta wolive wulu felegɔi*

¹ Geezuḡeelai nii é ḡeni bɔezu pò, naa vaani volu, é màalogɔ, velei nu a ḡa niimeni nui maalogɔ la.

² E ḡeni mà: «Leeni ḡa è kaazu?» Gè gooḡaavoteni, gè ḡe ma: «Fitina zei anii ḡa gè kaazu é ga zanugi nɔ jεgεlεin, fitina lɔfela ḡa é zeini ga. Gulɔ anijnakai zeini ti maazuve, sɔɔve lɔfelaiti togai ba, gulɔi ziezɔ ti zu, é zeeli fitinaiti su.

³ Wolive wulu felegɔ ḡa lɔni gulɔ anijnakai ḡobave, gilagi ḡa zeezazuve, zɔi ḡe ga kɔvezɔ velei.»

⁴ Gè geezuḡeelai ḡaazaḡani volu, nii é ḡeni bɔezu pò, gè ḡe ma: «Màligii, nii voluve ḡa ga leeni?»

⁵ Geezuḡeelai é ḡeni bɔezu pò, é ḡaazaḡani é ḡe mà: «È la naa voluve ḡwεε?» Gè ḡe ma: «Ungo Màligii, gè la poluḡwεε.»

⁶ E ḡooḡaavoteni, é ḡe mà: «Ḣooḡɔ GALAGI wooi ḡa é bosu Zoloḡaḡele ma: E la niima wotii ḡea ga zobogi ta gaabaai, keni nà-zenvui zεbei zu. Ḣooḡɔ GALAGI, Fai-Pε-Màligii ḡa é boga.

⁷ Da ga leeni kae, gize wolai?

Da valibosu è ḡe ga nεmei Zoloḡaḡele luḡɔ.

Togɔ kɔtu ḡiigi ḡula è zu,

maamuse wooi zaama, ti ḡa ḡe ma:

«Tuya ḡɔtui! Tuya ḡɔtui!» »

⁸ Ḣooḡɔ GALAGI bɔeni pò volu, é ḡe mà:

⁹ «Zoloḡaḡele yeeiti ka ti niima wuulaagi laa, tiya ma nɔ ḡa ti pelei nii lo fai ḡaabelazu. Naa ḡa ḡεna wa kwεε naazu ga Ḣooḡɔ GALAGI, Fai-Pε-Màligii ḡa é tèvega wo ma.

¹⁰ Bɔeni ka mu ti botii lɔzeizuve goi vaagɔlaai? Ti maa ḡeni nεeni ga ti ḡoozune, siegi zu ti kɔtu zaḡa ḡɔlui ḡaani la zoni Zoloḡaḡele ya. Kɔtu ḡaazu lɔfelaiti ta ga Ḣooḡɔ GALAGI ḡaazuḡεzeiti, ti welezɔ fai pe ma, ti ḡεezɔ zooi ḡa.»

¹¹ Gè ḡaazaḡani volu, gè ḡe ma: «Wolive wulu felegɔi nuuti poluve ḡa ga leeni, ti lɔni fitina zei anii yeezazuve ta kɔvezuve?»

¹² Gè ḡe ma mɔnɔ: «Wolive wulu beke felegɔi nuuti poluve ḡa ga lee, ti lɔni zanu sɔɔve felegɔiti koba, niiti gulɔ belei ziezɔ ti zu?»

¹³ E ḡeni mà: «È la ti voluḡwεε?» Gè ḡe ma: «Ungo Màligii, gè la ti voluḡwεeni.»

¹⁴ E poluleeni ga ze, é ḡe mà: «Zunu felegɔiti kana niiti gulɔi ziaai ti ma, ti losu eteai pe Màligii ḡakala.»

5

*Kulakεlεmai lɔzitasiei:
Seve biligi é ḡovesu*

¹ Gè ḡaazuwuzegeni volu, gè seve biligi ḡa, é ḡa ḡove.

² Geezuḡeelai ḡe mà: «Leeni ḡa è kaazu?» Gè ḡe ma: «Seve biligi ḡa gè kaazu, é ḡa ḡove, sakpai ḡa ga meteḡe puugɔ, kogi ga meteḡe lɔlugɔ.»

³ E ḡeni mà: «Sevei naa ḡa maanɔḡɔ vai zεvei su, nii é vaazu zeelizu zooi ḡɔlɔkɔlɔma ná pe. Boge su ga unma nui pe ge be, ti ḡula zooi nii va, zɔiti balaa ti zεε zeele wooiti bosu, ta be, ti ḡula ve va.

⁴ Nà bɔḡɔ ḡa gè vaazu ga maanɔḡɔi naa, nii a ke é le unma nui ná-pelei wu, ta zɔi é konai wosu ga dàaseigi zεei maazu. Foovooi ḡa le é zei ta-velei wu, é pelei pe kologɔlo, é pee dakai va ta kɔtuiti,» Ḣooḡɔ GALAGI, Fai-Pε-Màligii wooi ḡana.

*Kulakelamai lofelasiei:**Anzanui gɛni zeini kpɔlogi zu*

⁵ Geezuɖeelai é gɛni bɔɛzu pɔ, é gɛni mà: «Ungi wuzegɛ è wɛɛ naa va, nii é ɖulazu munu.»

⁶ Gè gɛni ma: «Begele ve?» E gòɔɖaavoteni, é gɛ mà: «Kpɔlogi ve, é ɖulazu.» E gɛ mà mɔnɔ: «Kpɔlogi nuu ɖa é ga nuɖuseiti koozu ɖisiɛi* zooi zu ná pɛ.»

⁷ Naama ziegi zu kɔlui nii é gɛni ga kpɔlogi ma lakulugi, naa wuzegɛni da, anzanu ɖila ka é gɛni zeini kpɔlogi zu.

⁸ Geezuɖeelai gɛni mà: «Anzanui nuu ɖa é ga supɔulai ma voogi.» Naa vɔluma é zɔɔni naa va, é yei kpɔlogi zu volu, é daaɖulu ma.

⁹ Gè ɖaazuwuzegɛni volu, gè anzanu felegɔ ɖa, fiilei zeidai ti wu, ti da ɖove, kovegi gɛni ti va, egɛ wɔni daa ga sigɔne. Ti kpɔlogi zegɛni, ti lɛɛ la fiilei zu.

¹⁰ Gè geezuɖeelai ɖaazaɖani, é gɛni bɔɛzu pɔ, gè gɛ ma: «Mini ɖa ti liizu ga kpɔlogi ná?»

¹¹ E gɛ mà: «Ta liizu la Babilɔne yooi zu, ti kɔɔ vɛɛi lo. A ɖeɛve beɛna ta sei niina kɔɔ ɖɔtui maazu.»

6*Kulakelamai losavasiei: Wotolo naanigɔiti*

¹ Gè ɖaazuwuzegɛni, gè soo wotolo naanigɔ ɖa, ti da ɖula kɔlu bɔi gize felegɔiti zɔɖɔzuɛ.

² Soo maabɔikpɔigiti ka ti gɛni ma mɔungi va, soo leigiti ti gɛ felesiei va.

³ Soo ɖolegiti ti gɛ savasiei va, soo vɔnɛgiti ti zubaai ti gɛni naanisiei va.

⁴ Gè geezuɖeelai ɖaazaɖani, é gɛni bɔɛzu pɔ, gè gɛ ma: «Maliɖii, lee zoo ɖa ga nuuti?»

⁵ E gòɔɖaavoteni, é gɛ mà: «Fiile naanigɔiti be, ti ɖea lɔni eteai Maliɖii ɖobave, ti ɖulazu ná niina, ti da li.»

⁶ Soo leigi niiti ti gɛni wotoloi gilagi va, naati ti liini ga lekɛmave nu ɖɔɛzu vɛɛi yooi zu, naa volu soo ɖolegiti balaa ti ɖulani, soo vɔnɛgiti ti liini ga lekɛmave nu yeezazu vɛɛi yooi zu.

⁷ Soo zuɔaagiti pɛ ti ɖulani, wɔin wola gɛni ti ma ga ti eteai ɖɔlɔkɔlɔmave pɛ subize. E gɛni ti ma: «À liina wo eteai ɖɔlɔkɔlɔmave pɛ subize.» Tama ti eteai ɖɔlɔkɔlɔmave pɛ subizeni.

⁸ E tòlini, é gɛ mà: «Wɛɛna zɔiti ti liizu lekɛma vɛɛi nu ɖɔɛzuɛ, naati ta ziileigi ve Zɛnvui ve naama yooi zu.»

*Masa bɔɔlogi lɔɔ vai**zalaɖa ɖula nui Zozuwe unma*

⁹ Gɔɔɖɔ GALAGI bɔɛni pɔ, é gɛ mà:

¹⁰ «Yeezei kula zou va nuiti ta-veɛaniiti bu, nii Gɛledayi, ta Toɔiya ta Yedaya ti vaai la. Liina za nɔ Sofoni ná-doun zunui Zoziase ná-pelei wu, ve nui niiti ti laayeidai ná, ti zegɛai ma Babilɔne.

¹¹ Da walii ta zanugi zegɛzu, è ti beɛ ga masa bɔɔlogi, è dɔ zalaɖa ɖula ɖundiɖi wolai Zozuwe unma, Yewosadake ná-doun zunui.

¹² Gɛ ma: «Gɔɔɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii wooi ɖaa:

Zunui ta ɖa ve,
daaseigi ga Ma Vɔnɔgi,

toɖa vɔnɔ ve é ná,

é Gɔɔɖɔ GALAGI ze vɛɛi lo.

¹³ Tɔ bɔɖɔ ɖa é Gɔɔɖɔ GALAGI ze vɛɛi losu volu.

Maa ɖa ɖili ga masa sɔɔlaiti,

é masadai gɛ ná-masa kpɔkpɔgi ɖa.

Toɖa gɛ ga zalaɖa ɖula nui balaa ná-masa kpɔkpɔgi ɖa.

* 5:6 5:6 nuɖuseiti koozu ɖisiɛi: Tati pelei taɖili balaa ka ga nii: nuɖuseiti ta-ɖotoi

sèizuve ɔa ɔe ga Zeluzalɛme.
 Zeluzalɛme ɔa loli ga: Woogɛɣila taai,
 ta ɔe Ɔooɔo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii ná-gizei ma: Gize ɲadegai.›

⁴ «Ɔooɔo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii wooi ɔaa:
 «Nu wɔɔɔaɣagiti ta zeizu mɔno Zeluzalɛme,
 zunuiti ta anzanuiti ta ze koi zaamaveti,
 ɛɛ pɛ ná-tukpo zea, tɔzei ma nu ná-konagi mɔin velel va.
⁵ Zeluzalɛme koi zaamaveti daa ɔa ve
 ga zunu loungoiti ta anzanu loungoiti, ti da ɣaɔo.›

⁶ «Ɔooɔo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii wooi ɔaa:
 «Ni nuɓusei mɔtaiti ta kaazu ga
 niima vaiti ti la zooga ɣɛɛzu niima voloiti su,
 anɔe nei ná balaagi ná ɣisiɛzu ga naati ti la zooga ɣɛɛzu?» »
 Ɔooɔo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii wooi ɣana.

⁷ «Ɔooɔo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii wooi ɔaa:
 «Nà ná-nuɓuseiti kizosu,
 gè ti ɣula folo ɣulazu vele yooi ta folo liizu vele yooiti su.
⁸ Nà va ga tiye ti ɣula ná,
 ti ze Zeluzalɛme.
 Ta ɔe ga ná-nuɓuseiti,
 gè ɔe ga ta-ƆALAGI,
 ná masadai ɔe ti unda ga woogɛɣiladai ta telebogi.›

⁹ «Ɔooɔo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii wooi ɔaa:
 «A zɛɛzeɣe, wɔigi wo niima wooiti mɛnisu niizu,
 nii GALA goo wo nuiti ti ɣeni bosu,
 siɛgi zu Ɔooɔo GALAGI ze velel ma wuulaagiti ti ɣeni laazu la,
 GALA sei velel naa lo fai zu.

¹⁰ Mazɔɔɔ, aisa naama voloiti ti va zeeli,
 nuɓuseiti ta toganiiti ti la ɣeni ta-wotii ma zala zɔɔɔsu.
 Siɛ wo nui niiti ti ɣeni lɛɛzu, ti da yei,
 naati ti ɣeni nɔ ga ti zili nuiti tɔnɔ,
 mazɔɔɔ gè yeeɓeni nuiti ba,
 ti da wuzɛɣe ɔooɔo laalɔɔma.

¹¹ Keɛ niizu niina, gè la mɔ nuɓusei mɔtai zosu ga
 velel gè ɣeni keɛzu la mɔungi.› »
 Ɔooɔo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii wooi ɣana.

¹² « «Mazɔɔɔ, ná ziileigi vaza wo zaama, eɣe ani zuwui.
 Leezen belel ɔa gaawaai ve,
 zooi ɔa baalɔnɔgi ve,
 geɛɣɔlɔgi ɔa ɔe tonai va, é vu ga gola.
 Nà niima vaabɔɔɔi pɛ keɛzu
 ná-nuɓusei mɔtaiti bɛ.

¹³ Ee, Zuda ta Izilayeɛle veleɣeɣeiti,
 mɔungi wo ɣeni zii ɣiligiti saama,
 ga nuɓuseiti ti voovoai, naati ma voogi.
 Vele nɔ ɣana gè wo ɣizosu da,
 wo ɔe ga tuya ɔeungi.

Naa ɔa é ba mu, à zεbezeɔe volu.» »

¹⁴ «Mazɔɔɔ Ɔɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pε-Maliɔii wooi ɔaa:

«Siεgi zu gè devea la ga gè wo ɔɔɔ,
tɔɔzei wo-mεmεwolani ti ziiɔaawanani,
gè la ɔeni zεɔeni gɔoi volu.

¹⁵ Niizu niina, gè zεɔea naama levei volu,
nà faa vagɔi ɔεεzu niina Zeluzalεme vε,
ta Zuda nuɔuseiti pε bε.

A mina lua mu.

¹⁶ « «Pεε vele ɔa wa faiti kεε la: Eεε pε ge ɔa gaamai wo ɔɔlai ma, tukpɔɔaaleve nuiti ti
ɔa tukpɔɔaaleve ga telebogi, tukpɔɔaalevei nii ziileigi a zɔɔɔ su.

¹⁷ Wo tanɔpε ge mina faa ɔɔu ɔεε yiima vε ɔɔlaiti daalɔɔɔma, à mina ɔa ga ɔona ga zεεi,
tɔɔzei naama vai tanɔpε beε la bè,» » Ɔɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pε-Maliɔii wooi ɔana.

Zu so foloiti ta valibo ga fεti voloiti

¹⁸ Ɔɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pε-Maliɔii ɔɔeni pɔ, é ɔε mà:

¹⁹ «Ɔɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pε-Maliɔii wooi ɔaa: «Zugi nii wo sosu, alugi naanisiεi, ɔɔɔlusiεi,
ɔɔfelasiεi ta puusiεi konagi zu, ta valibo ga koozunε voloi, ta fεti voloiti Zuda nuɔuseiti
bε.

« «Naa ma, à gaamai ta ziileigi nεε vε.»

²⁰ «Ɔɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pε-Maliɔii wooi ɔaa:

«Zou ɔili su nuɔuseiti,
ta taa wolaiti su zei wo nu mɔinmɔin ga ta va mɔnɔ.

²¹ Taa wolaiti su nuɔuseiti ta li ti ɔε taɔiliga ma:

Ade li de Ɔɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pε-Maliɔii maanεεε, de gaiziε. Nà balaagi nà liizu.

²² Vele ɔana nuɔuse mɔinmɔin, ta zεεɔaaba yooiti,
ta vaa la Ɔɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pε-Maliɔii ɔaiziεzu la, ti maanεεε.»

²³ Ɔɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pε-Maliɔii wooi ɔaa:

«Naama voloiti nu puugɔ ti tanɔpε ti la ga zii ɔila ta ɔaale ba,
ti Zuifu ɔila so ná-seɔei lakɔɔgi va,
ti ɔε ma: Gá vilesu wo volu,
mazɔɔɔ gi mεnige ga GALA ka wo va.» »

9

*Izilayεle ɔoba yooiti tukpɔɔaaleve vai
ta ti ɔizo fai*

¹ Ɔɔɔɔɔ GALAGI ná-keela wooi.

Daawooi Ɔadelake yooi zoga,

é ɔwε Damase taazu vε.

Mazɔɔɔ nu vului pε ka ga Ɔɔɔɔɔ GALAGI nɔnɔ,
velei nɔ Izilayεle wolodaiti pε ti la.

² E Ɔamate balaa zoga,
niiti ti zeidai la ta Damase,
é zeeli Tiil, ta Sidɔn ma,
niiti ti wola ɔoozuɔeleai.

³ Tiil sigi gaagooza toga ɔɔɔ vε,
é walii ɔaale ba eɔε fufiligi,
é zanugi ɔaale ba eɔε koi yɔɔɔzu valavalagi.

⁴ Kεε Maligii ga ti pe kula zea,
tofa ná-sigigiti toka kpolodei wu,
tofa gála ga abui.

⁵ Asekalon ga naa ga, é lua,
Gaza balaa zu ga bali ga duai,
Ekelon balaa ka ge gana no,
tozei kitosuve ga gúla zea.
Masa ge la mo gea Gaza,
nu vulu nape ge la mo gea Asekalon.

⁶ Nu zupuiti ta ze Asadode.
Nà Filisiti nuiti ta-wasogi zúfologolo.

⁷ Nà jamasu zuai gúla ti-la,
gè koofo gani koo laamianigiti kula ti-niiga yofozuueti.
Ta-nubusei motai ga ge ga gá-GALAGI nono.
Tofa losu zoloo Zuda wolodamaiti saama,
Ekelon nuiti balaa ti ge ga Yebuse nuiti kevele.

⁸ Nà ge na-zooi maagoolii zu,
gè make koofo giti daalofoma, ti levesu,
sunou nui tanape ge la mo na-nubuseiti kpola,
mazoloo gaazu ga ge ti va niina.

Ziilei masagi vaa vai

⁹ Ee, Siyon nubusei, foko ga koozuneei!
Ee, Zeluzalame nubusei, woofula ga koozuneei!
Wele da-masagi va, é vaazu é vo,
teleboge, pile solumai veeve be,
tofa ga bofo maaye nu, é zeini soovalegi foma,
soovale saai ma yivoi foma.

¹⁰ Nà koofo wotoloiti kulazu Efelayime va,
gè koofo zooiti kula Zeluzalame va,
meen nii kooi fozu la, naa zu ga galegale.
Masagi naa ga ziileigi lo zii giligiti saama,
ná-masada ga zo kpolodei zoi ma, é ze zoi va,
é zo zie wolai Efelata ma, é li zou bela ga.

Duaiti unmo fai

¹¹ Dun donoi, minazefegi maavele ma,
é de yofozu, nii keai ga jama maavele,
na da-luaiti unmoosu,
gè ti gúla zefei zu, nii zie la su.

¹² Kasoga nuiti waiiti kitogi wo ve,
à gale ma wa-laazu zigí gaagoozagi zu!
Nà nii wosu za ga:
Nà wo gaazumaawoinga ga seizu felego.

¹³ Mazoloo ge Zuda gea ga na-mein,
gè Efelayime ge ga ná-mein faei.
Ee, Siyon, na è-loun zunuiti tevesu,
ti vala dono ma loun zunuiti ba Yavan,
na è ge ga koofo wofo zokpoi.

¹⁴ Goofo GALAGI ga gúla keléma ti maazu,

ná-mεεin ɔa bizε eɔe mainmain.
 Maligii Ɔooɔ GALAGI puuugi ve,
 toɔa vaazu lekpeɔa velei nu yeezazu lonavifigi wu.
 15 Ɔooɔ GALAGI, Fai-Pε-Maligii ɔa ɔaa ná-nuiti maazu.
 Ta daami wo, ti felevεε kɔtuiti golowolo.
 Ta ɔɔle, ti ɔa zɔngɔ,
 eɔe ɔɔ ɔa ti zo,
 ti laa ɔa ve eɔe ɔama vaza anijakai,
 ti maa ɔa ɔɔle eɔe zalaɔa ɔulazuve ma woizuveɔi.
 16 Ta-GALAGI, Ɔooɔ GALAGI, ɔa ná-nubuseɔi kizo naama voloi,
 eɔevelei nɔ baala make nui,
 a ɔa ná-baala kpulugi ɔizo da,
 ti ɔa volo ná-zooi zu,
 velei kɔtu zɔngɔ ɔaaɔaagiti ta ɔa volo la masa ɔɔlogi ma.
 17 Ee, ti wola undaa ɔa ne!
 Ee, ta vapa ga gola!
 Moloi ɔa zεbei ve zunu loungoiti zea,
 ɔɔ niinei zεbei ve anzalopoiti zea.

10

Tosu nɔpe ge la kɔɔɔ ganigiti ba

1 A Ɔooɔ GALAGI vali ga
 é yeeɔeɔala mɔungi ma lonai vu.
 To ɔa a ɔa sabalagiti pu,
 toɔa tonai ve ga poovama,
 toɔa εε gilagilagi ná-kpalaga aniiti kpeɔe.
 2 Mazɔɔɔ peɔe wu zaleiti ta wo wooɔaavotesu ga zεεi,
 ungaizie nuiti ti ɔa zεε ɔulakεɔemaiti ka,
 kezesulala ze gooiti ka ti sugulazu,
 yaava ɔaanεεnei ɔa ti bosu.
 Naa ɔa é kea nubuseɔi ti lia poun maanɔɔi zu,
 eɔe baala kpulugiti make nu la ti ve.

Unmɔɔgi ma minazefegi

3 «Baala make nuiti ka ziiɔaawanaai ti ma,
 boli zineiti ka gè ti loɔazu.
 Mazɔɔɔ Ɔooɔ GALAGI, Fai-Pε-Maligii ɔa ɔaaɔaazu to ɔɔɔi ná-baala kpulugi ma,
 nii é ga Zuda veɔeyεɔei.
 Toɔa ti ɔεεzu ga ná-ɔbiya zooi,
 é liizu la kɔɔɔzuve.
 4 To ɔa kundigii ma zii pe ka ɔula su,
 ti ɔεai eɔe ɔɔbelama ɔtu wolai,
 eɔe seɔe ɔotai ma zuzo kɔlui,
 eɔe kɔɔɔ mεεin.
 5 Ta ɔe eɔe kɔɔɔfulubaiti, ta kɔɔi ɔɔ,
 ti ɔa koi yɔɔɔzu valavalagi ɔaayɔ ga ɔɔɔi,
 mazɔɔɔ Ɔooɔ GALAGI ɔa ɔεεzu ti va.
 Unfegi ɔa yei ga ti zili nuiti, ti sooiti kɔma.

6 «Nà Zuda veɔeyεɔei zεɔɔɔ,

gè Zozefe ná-péleyefei gizo.
 Nà ti zeí vele bété volu ga niine,
 tózei nà ti maawoingá,
 ege vóló kaipa gè la gèni gèlèni ti va.
 Mazóló nà gá gè ga Góogó GALAGI, ta-GALAGI,
 nà ta-maanèenè wooiti gaavote.
⁷ Zebéi gá gè Efelayime nuiti ba ege kóogfulubaiti,
 ti laa gá ve ga koozunèi, ege ta dóló bóle.
 Siégi zu ti-lointi ta miná gaa la, ti góozu gá nè,
 ti góozu gá nè ga Góogó GALAGI maavele.
⁸ Nà ti loli ga foe wooi ti gaae ba,
 mazóló gè ti unmóga.
 Ta moin ga mungi gèvele.
⁹ Gè ti zuvazage zóoma ziiti saama,
 zooiti su ti maafoozai,
 ti-gí ka loo sù miná,
 ta ye ná ta ti-lointi,
 naa vóluma ti gale ma, ti va.
¹⁰ Nà ti gúla Ezipete yooi zu, ta Asiili yooi zu,
 gè va ga tiye Galaade, ta Liban yooi zu,
 kéle miná balaa ge la kula gèa ti va.
¹¹ Izilayele nuiti ta kidaavili kpolodéi búde,
 Góogó GALAGI gá kpolodéi ma lakpatakpagi lofa,
 zie wolai Nile gá vó, é zeeli kpoma.
 Asiili ná-wasogi zu gá gale,
 Ezipete ná-masa tukpói gá gúla zea.
¹² Nà bógó, Góogó GALAGI,
 nà zebéi ve Izilayele nuiti bè,
 ti zie ga zíimai,»
 Góogó GALAGI wooi gána.

11

GALA zobobé nuiti kologolo fai

¹ Liban, dá-laaiti daalao,
 abui va é dá-sedeleguluiti gala.
² Sipéle guluiti, à balakpala góozu,
 tózei sedelegi loa bu,
 mazóló gulu maanèenégiti ti vóga.
 A balakpala Basan sene guluiti,
 mazóló goya wolai góloa,
 nii nu nòpè ge la gèa lózu ba!
³ Nu gá baala make nuiti kpala gooi menisu,
 mazóló tufa lenugi ti gèa wokomaalèezu la naa gologologa.
 Nu gá zalaiti siko wooi menisu balaa,
 mazóló Zuludén ma lóbo bíili wolai,
 ti gèa wokomaalèezu la naa góloa.

Baala make nu zeizu felegóiti

⁴ Nà-GALAGI, Góogó GALAGI wooi gaa: «Gè ga baalagi tèiti make nui, niiti ti leveai na saai ma.

⁵ Teigiti ti ti geyazu, ti da ti vaa wafuun, ti vadi nuiti ti da ge ma: «Mamagi ga Goofo GALAGI ve, mazoloo ge beta!» Ti make nu bofoiti ti la volo ti maawoingaa zu.

⁶ Ge la mo zooi nii zu nubuseiti maawoingaa pe. Mazoloo na nuiti zesu bofo yeezu, tanigaa ti da ti-waiti suziga, ge ti ye ta-masagiti zeezu. Ta-masagiti ta zooi gologolo, keke ge la nu nape kula ti ya,» Goofo GALAGI wooi gana.

⁷ Ge toozeini ga baalagi naati makega, niiti ti leveai na saai ma, ma un ge daa ma mee ga zoiti ti maawoinni baala kpulugi zaama. Ge baala make tukpo felego vaageeni bofo ve. Ge ma mounge laasei pee ga «Zalai», ge felesiei laasei pe ga «Gilibai». Ge zeba ge da gaaba baalagiti ma.

⁸ Alu gilagi laawu, ge make nu savagiti kpeeni. Naa voluma, zii la geni lani baalagiti bu, tiya balaagi woinzege ti ma.

⁹ Ge geni baalagiti ma: «Ge la mo wo gonokula pe! Zoi e zaazu, naa za! Zoi ta ge paazu, naa bofo ye na, ti paa! Zoiti ta ye vulua, naati ti da bofo mi yofozu.»

¹⁰ Ge na-tukpoi zoni, nii daa ga «Zalai», ge galegale, naa ge ga na-minazefegi gologologa, nii e gea gi yofozu ga ziiti pe.

¹¹ Minazefegi naa gologoloni naama voloi no. Baalagi niiti ti wola maawoindai, ti geni welezu ba, naati ti kweeni ga, Goofo GALAGI ga e boezu ga niima vaiti maavele.

¹² Ge geni ti ma: «Ni wa kaana ga soloo faa ve, a salai ve zea, baa wo ze na.» Ti wali gae vuusavagoi (30) gaaluni, ti fe ga salai.

¹³ Goofo GALAGI geni ma: «Walii e ti gaazu ga ma vagoi, naa vili ya polo ligi lo nui ma, nii ti kaai ga ndun songoi.» Ge wali gae vuusavagoi (30) zegeni, ge pili ya Goofo GALAGI zei vele ma goizuve, polo ligi lo nui ma vaa ma.

¹⁴ Naa voluma ge na-tukpoi velesiei «Gilibai» galegaleni, naa ge ga keefelounlai gologologa Zuda ta Izilayele yofozu.

¹⁵ Goofo GALAGI geni ma: «Bofo maagili niina ga baala make nui na-solaiti, nii e geezu ga gimalala nui.

¹⁶ Mazoloo na baala make nu gila buzegezu zooi nii zu, nii e la yiizoola ga baalagiti, ti geezu ti za, e la baala goiti gaizaa, nii maawanaa e la naa valoa, nii kedegai e la naa gonokula. Konogi ga ge ga togani niiti ti wulbai naati ma zuaiti, e da ti-volakagiti balivali.»

¹⁷ Maanogo ga gimalala vaala make nui ve,
e gelezu na-baala kpulugi va!
Teigi bofa zokpoi zeei zu vikei gologolosu,
ta e zeezazu vele gaazugetei wolo su!
Zeei za ma faan, ta zeezazu vele gaazugetei za su faan!

12

Masagi na-zobo soloda gaabelagi

¹ Goofo GALAGI na-keela wooi daazeelii Izilayele ma.

Goofo GALAGI wooi gaa, teigi e geefologi zelegai, e zooi la, e lati e nu vului yenvui beta su:

² «Na Zeluzalame geezu ga gaazulati doo vele, nubuseiti pe be, ti maagoolii zu. Vele na gana e geezu la ga Zuda, siegi zu Zeluzalame zeizu la keke su.

³ Naama volo na, na Zeluzalame losu gbigi nubuseiti pe tugo, ege kotu wolai nii nu nape ge la zooga buzegezu. Zoi nape a ge e buzege, naa ga bofo maawana. Nazu etei zu yooiti kpein ta bosu, ti wuzege daalagoma.

⁴ Naama volo na, na ta-zooiti dofa ga dualuagi, ge ta-zoo bize nuiti dofa ga titigi,» Goofo GALAGI wooi gana. «Keke na baa Zuda nubuseiti maazu, ge zii giligiti ta-zooiti gaazufole.

⁵ Zuda gundigiiti ta ge bosu yiimave ga: «Zeluzalame nuiti ta ti-zebai zolobu ta-GALAGI, Goofo GALAGI ya, Fai-Pe-Maligi.»

⁶ Naama volo ná, ná Zuda gundigiiti ke ga abu boi golai nii é doboi va, ge ti ge ga somo abui, é zosu molo giliiti ba, ta ti-maagoolii zu nuboseiti pe gala metu vepemave pe. Kele Zeluzalame ze wo nuiti ta ye ti-zeizube no ziileigi zu.

⁷ «Goofo GALAGI ga tozeizu de ga Zuda nuboseiti kizoga, naa ga a ke Davide mavofodaiti, ta Zeluzalame nuiti ti mina waso, ti va ka ga ti vizoge Zuda nubosei motaiti ba.

⁸ Naama volo ná, Goofo GALAGI ga Zeluzalame ze wo nuiti make, zoi sebei wola veleai ti zaama, naa ga zebai zolobu ga Davide gevele, Davide ná-peleyegei ga ge ti ve ege GALA, ege vobu Goofo GALAGI ná-geezugeelai nii é ziezu ti lugbo.

⁹ Naama volo ná, zoi niiti pe ta wuzege Zeluzalame laaloboma, ná ti pe kologolo.»

Saa wobi é wosu zoi zu ná pe

¹⁰ «Nà maawoinja yenvui, ta maanene yenvui yei Davide ná-peleyegei ma, ta Zeluzalame nuiti ma. Ta gaazulo non ba, nè ti bboni. Ta wobi ná-faa zu, egevelei nu a wobi la gila loin zaazube. Ta bofo maawoin ga gaawana, ege nu a vala ná-doun moungi ma.

¹¹ Naama volo ná, saa wobi ga wobi Zeluzalame, egevelei é geeni la Gadadelimon, Megido vetugi zu.

¹² Saa wobi ga wo zoi zu ná pe, peleyege gilagilagi ga vu ye: Davide mavofodaiti ta-peleyegei ga vu ye, ma anzaiti ti vu ye, Natan nonoiti ti vu ye, ma anzaiti ti vu ye,

¹³ Levi nonoiti ti vu ye, ma anzaiti ti vu ye, Simeyi nonoiti ti vu ye, ma anzaiti ti vu ye,

¹⁴ zoma peleyegeiti ti vu ye ga gilagila, anzanuiti balaa ti vu ye ga gilagila.»

13

Koofo gani koo nuiti tukpagaaleve vai

¹ Naama volo ná, zieungi laa ga lao Davide ná-peleyegei ve ta Zeluzalame nuiti be, é ta-gotoiti ta ta-gzoba vaiti gba.

² «Naama volo ná, ná koofo ganigiti folo zoi va, nu nape ge la mo ti-laasei boga. Ná ma gala goo wo nuiti balaa kula zoi va, ta koofo gisiciti pe,» Goofo GALAGI, Fai-Pe-Maligi wooi gana.

³ «Naazu, zoi nape é geezu GALA goo wosu, solobu kegei, ta solobu deei ta ge ma: «E la mo yega vulua mazolobu zee gala gooi ga é bosu Goofo GALAGI loboi zu.» Solobu nuiti bofobo ga naazu ti bobu, siegi zu é geezu GALA gooi wosu da.

⁴ Naama volo ná, ma gala goo wo nuiti ti pe ti laa ga ve ga unfegi, siegi zu ti gala gooi wosu da, ti solobu ta-gulakelemaiti su. Ti la mo kea pe, ti va sua lega zega wolai ta loo goba, ti va da nuiti yaava.

⁵ Ti gilagilagi a da ge ma: «Gè la ga GALA goo wo nu, ná ga tii gee nu no, tii ge yooiti ta zèa kaite mà nu niine zie su.»

⁶ Ni ta gaazagana, ti ge ma: «E palai niiti solobu gale, ti è-golgi ma?» Toga ti woogaavote, é ge ma: «Gè ti zolobu nènogobiti ta-velei wu.» »

Minazefegi niine vai volu

⁷ «Boga zokpoi wuzege ná-baala make nui laaloboma, nènogobi laaloboma!»

Goofo GALAGI, Fai-Pe-Maligi wooi gana.

«Baala make nui lofa,

baalagiti ti zovaza,

nà ma goiti balaa dofa.

⁸ Zoi zu nuboseiti gaa ga gwesu sava,

seizu felegi ga za, ti undaavili,

kele seizu gɪlagi ɔa ye vulua zooi zu,»

Ɔooɔ GALAGI wooi ɔana.

⁹ «Nà seizu gɪlagi naa lo abui zu,

gè gaawuun kɔzɔi ɔula ba,

velei nu a ɔa walii ɔaawuun da kɔzɔi ɔula ba,

nà nɔɔɔi ɔula ba,

velei nu a ɔa zanugi ma ɔɔzɔi ɔula la ba.

Naazu ta fàli, gè ti wooɔaavote.

Nà ti loli ga: «Nà-nubuseiti».

Tiya ma, ta ɔe ma: «Ɔooɔ GALAGI ɔa é ga gá-GALAGI!» »

14

Ɔooɔ GALAGI ná-foloi ta nepi ɔaabelagi

¹ Wele Ɔooɔ GALAGI ná-foloi va é vaazu, foloi nii ta ɔe aniiti gaagwɛɛzu la ɔa-zidɔgi ɔoozu, niiti ti zogai kɔɔi zu é vɔ be.

² Nà zii ɔiligiti pe gaale ba, ti kɔɔi vala Zeluzalɛme va. Taai ɔa zo, toomai ɔa ɔe peleiiti bu, puumai ɔa ɔe ga anzanuiti, nubusei ɔilazuve pe ka li duolai zu, kele nubusei mɔta goi ɔa ye taazuve.

³ Naa voluma Ɔooɔ GALAGI ɔa va é kɔɔi ɔɔ zii ɔiligi naati daalɔɔma, velei a ɔa kee la kɔɔɔ voloiti su.

⁴ Naama volo ná, toɔa lo Wolive wulu belei ma ɔizei ma, nii é Zeluzalɛme ɔobave folo ɔulazu velei. Wolive wulu belei ma ɔizei ɔa vali sakpa ma, é zo folo ɔulazu velei é li folo liizu velei, petu golai ɔe ti yɔɔɔzu, ɔizei ɔilazuve ɔa likpi ga lekpeɛma velei nu ɔovezuve, ɔilazuve likpi ga lekpeɛma velei nu yeezazuve.

⁵ Wa vela, wo li ga petugi zu velei, nii é nà-gizeiti zɔɔɔzuve, mazɔlo petugi naa ɔa li é ze Asale va. Wa vela velei wo ɔeni velazu la zou balii va, Zuda masagi Woziasɛ ná-siɛgi zu. Naa voluma nà-GALAGI, Ɔooɔ GALAGI ɔa va niina, ta ná-geezuɔeela naɔegaiti pe.

⁶ Naama volo ná, wozakala ge la mɔ ɔea ná, kɔle la mɔ ɔea ná, ta zie buun ge la mɔ ɔea ná.

⁷ Foloi naa ɔila kpe nɔ ɔa é nɔnɔ ma, Ɔooɔ GALAGI ɔa é kwɛɛ, folo la mɔ ɔea ná, ɔaa kpidi, anɛ kpɔkɔi wozakalagi ɔa volo.

⁸ Naama volo ná, zɛnvu su ɔɛungi laa ɔa lao Zeluzalɛme, é ɔa yei, ma ɔei ɔilazuve ɔa yei ga folo ɔulazu vele bolodei vɔ pelei, ɔilazuve yei ga folo liizu vele bolodei vɔ pelei, vele ɔana a ɔe la fogoi ta samai.

⁹ Ɔooɔ GALAGI ɔa masadai ɔe eteai pe unda. Naama volo ná, Ɔooɔ GALAGI ɔila kpe nɔ ɔa a ɔe ɔɔɔ ɔaazu, to ɔila kpe nɔ ɔa tɔɔɔi a ɔula balaa.

¹⁰ Zooi naa pe ka valibo ga nɛmɛi, é zo Geba é li Limon, Zeluzalɛme lekpeɛma velei nu yeezazuve. Zeluzalɛme ɔaa ɔa ɔooza koba laaiti pe ba, taai zu ɔa wɔlo, é zo Benzamen Sigidaɛ, é zeeli sigida wɔlɔmai ma, é li Zokosu Sigidaɛ, é zo mɔnɔ Gananeyele Uele Ɔaagooza Golai ma, é zeeli masagi ná-kɔɔelave.

¹¹ Sei ɔa wo taazuve, ani la mɔ ɔea ná nii foovoai, Zeluzalɛme ɔa ze ziiɛigi zu.

¹² Wele maanɔɔi niiti ka Ɔooɔ GALAGI a ti ze nubusei naati ma, niiti ti kɔɔi ɔɔai Zeluzalɛme laalɔɔma. Ta ye vulua ti-ɔɔlɔgi luula ti ma, ti-ɔaazuɔeɛzɛiti ti luula ti-ɔaazuɔokologiti su, ti-nɛgiti ti luula ti-laagoozuveiti.

¹³ Naama volo ná, Ɔooɔ GALAGI ɔa ti ɔe unga wuulee, ta ɔe ɔɔɔ zidazu ga ti-yeebuinti, ti ɔɔ ga kili ga kakajɛpi.

¹⁴ Zuda nuiti ta vɔɔpɛɛ Zeluzalɛme nepi va, ta naavoloi ɔula ti-maagoolii zu zii ɔiligiti zea, ta zanugi ɔaale ba, naa vɛɛ walii va, naa ɔɔ seɔe mɔinmɔin ba.

¹⁵ Maanɔɔi nii nɔ a zeeli nubuseiti ma, naa ɔeɔalai nɔ ɔa a zeeli zii ɔiligiti ta-loganiiti ma, ta ɔe kɔɔɔzuve, sooiti, soovale fuuluiti, soovalegiti, ta nɔmɛiti.

¹⁶ Naazu zii gɔligi niiti kpein ti kɔɔi valaai Zeluzaleme va, ta-nuɔusei mɔtai niiti ta ye vulua naati ta da le kona-o-kona, ti nɔkɔ masagi wu, Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii, ta ti kota vetii gɔla.

¹⁷ Kɛle ni eteai zu vɛleyeɔei gila kpala ka gɛlena lezu Zeluzaleme, ɛ va nɔkɔ masagi wu, Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii, naama vɛleyeɔei la mɔ tona zɔɔɔga.

¹⁸ Ni Ezipete nuiti ta gɛlena lezu Zeluzaleme, ti va kota vetii gɔla, maanɔɔɔi nii Gɔɔɔɔ GALAGI daazu zii gɔligi zɔiti ma, ti la leeni feti gɔlazuvɛ, naa gɛɔalai nɔ gɔ a ze ti ma.

¹⁹ Naa gɔ a gɛ ga Ezipete ta zii gɔligi zɔiti ta-ɔakɔi a zeeli ti ma, teiti ti la leeni kota veti gɔlazuvɛ.

²⁰ Naama volo nɔ, ta sevei gɛ sooiti kɔbu lalagiti ma, ti gɛ ma: «Makege Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ». Gɔɔɔɔ GALAGI ze vɛlei wu liɔiiti ta jade, ege nama vaza anɔnakaiti zalaɔa gɔlazuvɛ gɔkalavɛ.

²¹ Zeluzaleme, ta Zuda liɔiiti kpein ta ve Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ, Fai-Pɛ-Maliɔii, niiti kpein ta gɛ vaazu zalaɔa gɔla vai ma, naati ta da ma liɔiiti sege, ti da zalaɔa zuai gɔli ti zu. Naama volo nɔ, yaagɔ nɔpe ge la mɔ gɛa Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii nɔ-pelei wu.

Malasi Ná-sɛvɛi Sɛvɛi lɔɔzeizuɐ ma woo mɔungiti

Malasi ná-GALA gooiti ka ti sɛvɛi nii zu. Eɓulu wooi zu Malasi laaseigi voluɐ ɗa ga «ná-keelai». Naa maavele ma, faagwe nu wolai tanigaa ti ɗe Malasi ɗa ga woo ungi ta, keɛ nu laasei taade. GALA goo wo nui laasei pɛɐɐ «ná-keelai» (2:7). GALA gooiti ti sɛvɛi nii zu, ti leɐga ɗeni de Izilayeɛ nuɓuseiti ma, siegi zu ti ɗaleni la ma, ti ɗula duɔlai zu Baɓilɔne, ta ti ɓegai ma ga GALA sei vɛɛi lo.

Malasi ná-GALA gooiti su, goomaagaaɓi mɔinmɔin ná GALA ta Izilayeɛ nuɓuseiti zɔɗɔzu. Naa ta ɗa ga GALA ge dɛɐɐ ga Izilayeɛ nui ti ta ga woɔɔalada nui ti, siegi zu ti togani ɗanaiti kulazu la ga zalaɗai (1:8), ta ti ɗa anzanuiti fulu, niiti ti nɔkɔsu kɔɗɔ ganigiti bu (2:11). Keɛ Izilayeɛ nui mɔtai tanigaa ti ti-zie vɛɛiti maavaliboni. GALA gooi Malasi boni, naa ɗa bosu ga GALA ná-tukpɔɗaaleɐ voloi ɗa ɔaazu. Naama voloi telebo nui ti ta undaanɛi zɔɔ, keɛ nu ɗaiti ta ɗala.

Unsosuɐ

1. Malasi ná-GALA gooi ma woo lɔɔzei mɔungiti bogɛ (1:1).
2. Goomaagaaɓi ti GALA ta Izilayeɛ nuɓuseiti zɔɗɔzu (1:2–3:18).
3. Maligii ná-tukpɔɗaaleɐ voloi ɔa ɔai (3:19-24).

Nuɓuseiti ta-vaanɛ wuuɗweɛtalai

¹ Gooɗo GALAGI ná-keela wooi, é boni Izilayeɛ nui ti ma, é ɗula Malasi la.

² Gooɗo GALAGI ɗe ma: «Nòun, gè wo nɛɐɐ vɛ. Keɛ wa gàazaɗasu, wo ɗa ɗe ma: «Lee ɗa gá kweɛ ba ga è gi nɛɐɐ vɛ?» » Gooɗo GALAGI googaaɔotegi vɛɐɐ, é ɗe ma: «Ezawu la ɗeni ga Zakɔbe keɛɗeloin ɓaa? Aɛɛ naa vɛ, gè yiimazeɗeɐ ga Zakɔbe,

³ gè Ezawu likpi. Gè ná-gize yooi ɗe ga fuagi, gè ná-poganii ki kwea koveiti ma teɐɐai zu.»

⁴ Ezawu mavofodai, Edome, ɗa zoo, é ɗe ma: «Gi ɗologologa, keɛ gá ada woloaiti tosu volu.» Keɛ Gooɗo GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii wooi ɗaa: «Ti náti to, ná náti toka nɔ, ta-yooi ɗa loli ga zooi nii faa ɗai masadaɗi ɗe zu su, ta nuɓuseiti niiti Gooɗo GALAGI ti laalɔɗma yeenɔɐe.

⁵ Izilayeɛ nuɓuseiti, wo-ɗaazuɐ ɗa naati pɛ ka, wo ɗa ɗe ma: «Gooɗo GALAGI wɔɔɔɐ Izilayeɛ ná-zou ɗwepelegiti pɛ poluveɛiti!» »

Leɓiyai nii maanɛai é ve Gooɗo GALAGI vɛ

⁶ Gooɗo GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii ɗa é nii wosu zalaɗa ɗula nui ti ma: «Doin ɗa ɗa keɛɗe leɓi, botiɗe nui ɓalaa maligii leɓi. Ni ná ga ɗeɗe, leɓiyai ɓeɗe ɗa é veezu bè? Ni ná ga maligii, unfemai ɓeɗe ɗa é bè? Wa ɗaaseigi vɛɛvilisu. Keɛ wa gàazaɗasu, wo ɗa ɗe ma: «Leeni ɗa gi è-laaseigi vɛɛvilisu da?»

⁷ Wa ɔaazu ga kɔzɔba laamianigiti ná-zalaɗa ɗulazuɐti. Keɛ wa gàazaɗasu, wo ɗa ɗe ma: «Leeni ɗa gi è ɗɔzɔa la?» Wo ɗe ɔai zu ma: «Gooɗo GALAGI ná-taɓalii ɗa ga fuun gani.»

⁸ Siegi zu wo ɔaazu la wo gaazuɗole logani ɗula ga zalaɗai, faa ɗu la ga naa ɓaa? Siegi zu wo ɔaazu la ga ɗɛkpɔ geɛi ta seeɓe geɛiti, faa ɗu la ga naa ɓaa? Naa ve lɛ ɗa-you zɛɐ ɗundiɗii ya! Toɗa yeezei nei è wu, é è zuzo ga pagɔ?» Gooɗo GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii ɗa é boga.

⁹ «Niima ziegi zu, à kɔɗ mu ga wo maanɛɛɛ, nɛi gè ga wa-GALAGI, nii a ke gè ná-nuɓuseiti wo maawɔingɗa! Naati fea vɔluma, wa kaazu ga ná wo zuzo ga pagɔ ɓaa?» Gooɗo GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii ɗa é boga.

¹⁰ «Fizoge mu ga wo zaama, nu gila ge sèi vèlei ma bogiti daagfulu, nii a ke wo mina abui gaazo wafuun nà-zalaḡa ḡulazuve.» Gooḡo GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii ḡe ma: «Ziima nape ge la ga woye, ge la yeezeizu wa-vebeani nape bu.

¹¹ Mazoloo tḡḡi wḡḡove zii ḡiligiti saama, é zo folo ḡulazu, é li folo liizu. Mini-o-mini, ta ansansegiti galazu dèbi vai ma, ti da va ga vebeani nadegaiti, mazoloo tḡḡi wola ḡa wḡḡo zii ḡiligiti saama.» Gooḡo GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii ḡa é boga.

¹² «Kee woun, wa bèlèlalazu, wa ḡena ḡea ma: «Maliḡii ná-tabalii ḡḡḡve, daamianigi é zḡḡosu gaa, kulanuma nape ge la naa va.» »

¹³ Gooḡo GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii ḡe ma: «Wa laabeluzu ga ze, wo da ḡe ma: «Boḡo bḡḡo vaa ḡa ga nii!» Wo da va ga toḡanii niiti ti unmaai, niiti ti lekpuzu, baa ti zeebezu, vebeaniiti kana wo ti veezu! Wa kaazu ga nà yeezei nei naati bu baa?» Gooḡo GALAGI ḡa é boga.

¹⁴ «Foovooi ḡa yaava nui ve, nii toḡani zine vagḡi ta zea ná-toḡani bulugi zu, é minazeḡeai la GALA be, é naa ye ná, é zeba é va ga taḡili nii daa la zeelini, é naa ḡe ga zalaḡai Maliḡii ve! Mazoloo nà ga masa gola, dàaseigi maayikiai zii ḡiligiti saama.» Gooḡo GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii ḡa é boga.

2

Zalaḡa ḡula nuiti tene fai

¹ «Zalaḡa ḡula nuiti, devei ḡa niizu é veezu wo ya.»

² Gooḡo GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii ḡe ma: «Ni wo la woiloni, wo va so ga ḡigi, wo va dàaseigi lebi, nà wo voovoozu, ge wa-undaaneci maavalibo ga maanḡḡi. Ungo, nà wo-laa luyaiti maavalibo ga foovooi, tḡḡei wo tanape ge la seḡeni ga yii, é va dèbi.

³ «Nà wo-mavofodai ḡologolosu. Nà toḡani booititi fazasu wo-ḡaazuve, suaiti wo ti ḡulazu ga zalaḡai wa-veḡi voloiti su, wo ve ma booititi ba, ti wo laavili etea vèlei.

⁴ Wa kwee naazu ga ge devei nii veeve wo ya, naa ḡa a ke naama minazeḡegi yena ḡo, nii ge seḡeni Levi mavofodai ve.» Gooḡo GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii ḡa é boga.

⁵ «Minazeḡegi naa maavele ma, ge zenvui ta undaaneci veeve ti ve. Ge ti veeni zea, nii a ke é unfe mà, tama é unfeni mà, sasu da bali gāazu.

⁶ E ḡeni kalagi wosu ga gaamai, telebotala vaa la ḡeni dakḡḡgiti su neḡelein. E ḡeni ziezu pḡ ziileigi zu ta soledai. E nu ma moinmoin seḡeni faaḡaaza golai volu.

⁷ Mazoloo zalaḡa ḡula nui ḡa da make faaḡwēgi ma, tḡ ḡa ta da tḡgi maḡaazaḡabo ma, tḡḡei toḡa ga Gooḡo GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii ná-keelai.

⁸ Kee woun wa, wo ḡakaga, wo zeḡe pele vagḡi va, wa-ḡala bo peleḡi ḡea ga ma moinmoin too zabui. Wo Levi ná-minazeḡegi ḡologologa.» Gooḡo GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii ḡa é boga.

⁹ «Nà Izilayele nubuseiti kpein buzegēzu wo laalḡḡma, ga ti wo vèlevili, ti wo vèlevele, tḡḡei wo la ziezu ga ziima, wa zeelḡḡḡzui ḡeezu, wa ḡena nuiti kalaga ga tḡgi.»

GALA ná-tḡgi ḡologolo pele felegai

¹⁰ Ade-ḡee la ḡila nḡ baa? GALA gilagi nḡ laade, é va ade beḡe baa? Leeni vaa zu ade bḡḡo yaavazu, de da de-memewolani ta-minazeḡegi ḡologolo?

¹¹ Zuda nuiti ti woovaladai ḡea, ti da kḡḡba vai ḡe, Izilayele yooi ta Zeluzalēme. Zuda nuiti ti seizu nadegai ḡḡḡa, ve ná neai Gooḡo GALAGI ve, ga ti lii vèlei, ti da zii ḡili anzaiti fulu, ti da nḡkḡ kḡḡḡ ganigiti bu.

¹² Zunui nii é naa ḡeezu, Gooḡo GALAGI ḡa ma zuwu ḡaaleve Zakḡbe ná-peleyeḡei wu. Naama nui doun la mḡ ḡea zea, baa mavofoda, baa nu nape nii a ḡe vebeani veezu Gooḡo GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii ve.

¹³ Wèle, faaḡaazagi taḡili ba, nii wo keezu mḡḡ: Wa Gooḡo GALAGI ná-zalaḡa ḡulazuve maabḡlesu ga wo-ḡaazudeiti, naa ve ḡḡḡiti ta kpalagiti ba, tḡḡei Gooḡo GALAGI la mḡ wèlezu wa-zalaḡaiti ba, ta é la yeezeizu wa-vebeaniiti bu.

¹⁴ Wo ða gaazaɖagi wo ga: «Leeni vaa zu naa ɖeezu?» Toɖzei Ɔooɖɔ GALAGI ɖeni ga zeelei wo ɖilagilagi wo yooɖɔzu wa wo-anzaiti, niiti wo ti zeini wa-zunu loungo ziegi zu, niiti wo ɖeai ti ve ga woovalada nuiti, anee ni ti ɖeeve ga wa-ziepolu nuiti ta wa-minazeɖe anzaiti.

¹⁵ Ɔooɖɔ GALAGI la wo felego wo ɖeeni ga kpuse ɖila ta zenvu ɖila wa to? Lee ɖa é ga naama boosu vai voluve? E la ga wo-mavofodai zoloo no baa, nii GALA ge feezu? A dama ga boɖɔ, wa va ɖele anzanui va, nii wo seidai wa-zunu loungo ziegi zu!

¹⁶ Ɔooɖɔ GALAGI, Izilaye le ná-GALAGI ɖe ma: «Anza ɖele ba vai maayo ge la bè. Zoi é ɖelezu anza va, kulave eɖe nui, nii é ná-seɖei zulaavesu ga ɲamai, a ɖena toosu vaiti kea.» Ɔooɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii ɖa é boga. A dama ga wo-yenvui, wo mina ɖe ga woovalada nu!

Maligii ɖa ná-keelai levesu

¹⁷ Wa Ɔooɖɔ GALAGI boɖɔzu ga wa-boezugulaiti. Kele wa gaazaɖagi wosu, wo ða ɖe ma: «Leeni ɖa gi kpooɖɔzu la?» Wa kpooɖɔzu, wa ɖena ɖea ma: «Nu-o-nu nii é faa ɲoi volu, naa ɖa pagai Ɔooɖɔ GALAGI ɖaazu, toɖa losu naama nuiti polu.» Baa mu: «Telebo GALAGI ɖa mini?»

3

¹ Ɔooɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii ɖe ma: «Nà ná-keelai levesu, ga é pelei beɛ tũɖɔ. Maliɖii nii wo kpounsu, naa ɖa va, é le gaamanɔ GALA sei vele wu, ve ná ga nɔnɔi. Minazeɖegi ma ɖeelai wo woin ɖeezu, wele, to ɖa é vaazu.»

² Kele be ɖa a zie paa voloi wu? Be ɖa a ye lo kooɖa, siegi zu é ɖulazu la keɛma? Mazoloo kulave ga ɖain bo nui ná-abui, eɖe seɖe ɖei zeeɖaabaai.

³ Toɖa ze ga ɖain bo nui ɖeevele, nii a ða kolui boi, é gaawuun, é wali ɖaei ɲade. Toɖa Levi mavofodai ɲade, eɖeevele nu a ða zanugi ta walii ɲade da. Naazu ta ɖe ga Ɔooɖɔ GALAGI nɔnɔiti, ti ɖe ga nuiti ti vaazu ga veɛaniiti, eɖeevele é la togi zu.

⁴ Ɔooɖɔ GALAGI ɖa yeezei naazu Zuda nuiti ta Zeluzaleme nuiti ta-veɛaniiti bu, eɖeevele zɔoma voloiti ti ɖeni la, kona mɔungiti su.

⁵ Ɔooɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii ɖe ma: «Nà vaazu wo zaama, nii a ke ge wo lukpo. Ge zuvile ga ge zoɖoiti ta weenzo nuiti peelala, ta niiti ti zee ɖonaiti bosu, ta niiti ti la botigee nuiti salai veezu. Nà ɖe balaa naati daalooɖoma, niiti ti la luazu bà, ti poanzaiti ta podointi kpooɖɔzu, naa ve seikooɖoma nuiti ba.»

Puusieiti ta GALA kooiti ta-vai

⁶ «Nà ɖa ge ga Ɔooɖɔ GALAGI, ge la zeeɖa ɖeevele ma pe! Naa maavele ɖa é keeni, woi wo ga Zakobe mavofodaiti, wo ma zuwui ɖaa la leveni.

⁷ Kaite wo-memewolani ta-ziegiiti su, wo voluaveni ná-deveiti ba, wo la ɖoloni ti ve. A ɖale ma pò, ná ɖale ma wo vo.» Ɔooɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii ɖa é boga. «Kele wa gaazaɖasu, wo ða ɖe ma: «Gá ɖale ma è vo ɖale?»

⁸ Nà wo woɖaavotesu ga nii: Nu ɖa zoo nei é GALA unma? Mazoloo wa ùnmazu. Kele wa gaazaɖasu, wo ða ɖe ma: «Gi è unma ve ɖale?» Wa ùnmazu, siegi zu wo ɖelezu la wa-vuusieiti ta wa-GALA kooiti feezu la.

⁹ Foovooi zeelive wo ma, mazoloo ná ɖa wo pe wo ùnmazu, woi wo ga nubuseiti.

¹⁰ A va mu ga wa-vuusieiti kpein naavolo makesuve GALA sei vele wu, naa ɖa a ke, daamianigi mina vala ná-pelei wu.» Ɔooɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii ɖe ma: «À pòlugula le ga naama vele, wa pete, ni ge la geeɖolooɖi ma velelaveti daalaoni wo ve, ge va tuya loo wo ve, é voova ma.»

¹¹ Ɔooɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii ɖe ma: «Nà kotogiti kologolo wo ve. Ti la mɔ wa-yooi ɖaawaaiti kologologa pe. Ta wa-leezen beleiti ta ye waazu ɖɔ wa-balaɖaiti su.»

¹² Ɔooɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii ɖe ma: «Zii ɖiligiti kpein ta ɖe wo ma undaanɛ nuiti, mazoloo wa ɖe zou neai zu.»

GALA ka ná-telebodai lɛɛzu

¹³ Gooḡo GALAGI ɔ́e ma: «Wa beɛlɛlala ɔ́e zuḡulaiti bosu dāalɔḡoma. Keɛ wa gāazaḡasu, wo da ɔ́e ma: «Lee ɔ́oḡoḡo ka gi bogai doun è laalɔḡoma?»

¹⁴ Wa ɔ́eɛzu ma: «Nu ɔ́a botii ɔ́eɛzu GALA be nɔ́ fuun. Gi ná-deveiti soga, gi ɔ́oḡo maawɔ́in, nii a ke gi Gooḡo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii ná-kpɔ́bai zɔ́lɔ́, keɛ lee ḡulanuma ɔ́a gi sɔ́lɔ́gai naa zu?»

¹⁵ Naa ɔ́a é ba, gi ḡida bu ga waso nuiti ka ti ga undaanɛ nuiti. Ungo! Nuiti ti faa ɲɔ́i volu, naati ka ti kulagaanɛɛzui zu. Anɛɛ ni ta GALA suḡoḡosu, faa nɔ́pɛ ge la ti va, ta ḡulazu su.»

¹⁶ Keɛ, niiti ti Gooḡo GALAGI ve ga woḡeḡila nuiti, naati ti woolaani ma ga pagɔ́, Gooḡo GALAGI ḡidaani ti ɔ́e woɔiti bu, é ti woomɛnini. Sevei ɔ́eɛni ga ḡizesui Gooḡo GALAGI ɔ́aazu, naati ta-vaa zu, niiti ti be ga woḡeḡila nuiti, ti da deɛi.

¹⁷ Gooḡo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii ɔ́e ma: «Yeei nɔ́pɛ gè vaazu ná-zobogi ḡulazu la keɛma, naama nuɔ́useiti ta ɔ́e ga nɔ́nɔ́iti, ta ná-nu ḡiteḡiteḡiti, ná ti ɔ́aazumaawɔ́ingɔ́a, eḡevelei doun keeḡe a da ná-doun zunui ɔ́aazumaawɔ́ingɔ́a la, nii é botii ɔ́eɛzu be.

¹⁸ Wa weɛ naazu, wo ka mɔ́nɔ́ ga zɔ́ḡo zu ɔ́a telebo nuiti ta nu ɲɔ́iti ba, ta zɔ́ḡo zu ɔ́a naati ba ti botii ɔ́eɛzu GALA be, ta niiti ti la botii ɔ́eɛzu be.»

¹⁹ Gooḡo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii ɔ́e ma: «Foloi ta ɔ́a vaazu, toḡa ɔ́e eḡe abu ɔ́i golai, nii kpadii. Naama volo ná, waso nuiti kpein, ta niiti ti ga faa ɲɔ́u ɔ́e nuiti, ta ḡala abui zu, eḡevelei molo ɔ́aḡai a da ḡala la, ma laagi, ɔ́a ma zapei tanɔ́pɛ ge la yeḡa ná.

²⁰ Keɛ, wɔ́iti wo bè ga woḡeḡila nuiti, telebo foloi ɔ́a ḡulazu keɛma wo ve, ma zezei ɔ́a va ga keḡeḡi. Naazu wa da ḡula, wo da le, wo da vili ga koozunɛi, eḡevelei nike yivoiti ta ɔ́ena ḡulaa la sasai zu.

²¹ Voloi gè ná-zeḡaabaai lɛɛzu la, wa zie faa ɲɔ́u ɔ́e nuiti ma, ti ɔ́e ga zuvui wo ḡoḡowu.» Gooḡo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii ɔ́a é boga.

Eli vaa vai volu

²² «À ḡize Moize ná-tɔ́gi ta deveiti su, ná-botigɛ nui nii gè ti veeni zea Wolɛbe gizei ma, Izilayɛle nuɔ́useiti kpein be.

²³ «À weɛ: Ná GALA goo wo nui Eli levesu wo ma, aisa Gooḡo GALAGI ná-foloi va zeeli, naama volo wolai nii maayikiai.

²⁴ Toḡa doun keeḡeiti zɔ́ḡozuḡete ta ti-lointi, é lointi zɔ́ḡozuḡete ta ti-ɔ́eɛni, naa ɔ́a a ke gè mina va gè va faa ɲɔ́u la zooi ma, é va ḡologolo.»

Woo Niine Uagɔi Nii Matiyo Seveni Sevei loozeizuve ma woo mɔungiti

Matiyo ná-Woo Niine Uagɔi ɔa ga Minazege Niinei zu zɛve naanigɔiti gila, niiti ti Yesu Kilista ná-eteai zu vaiti suɖulazu. Ti ɖilagilagiti pɛ ti-laasei ka ga «Woo Niine Uagɔi». Ti zɛveve Yesu ná-saai voluma, ti-zɛve nuiti ta ga: Matiyo, Maleke, Luke ta Zan. Faaɖwe nu wolaiti ti la yeeɖɛgala ɖitei ɖwee, siegi zu Matiyo ná-Woo Niine Uagɔi zɛveai la, keɛ tanisu toɖa ɖe seveni kona vuulɔzita (60) ɖɛgala levegai ma, Kilista zolɔga voluma. Naa voluma balaa ade la kwee, ve Woo Niine Uagɔi nii zɛveai ná, keɛ nu mɔinmɔin ka ɖisiezu ga Palasetine ve, tanisu volɔ Zeluzalɛme.

Sevei nii ma nui laasei ka ga Matiyo, nii é ɖeni ga mulu zo nui, aisa Yesu va toli ga é ɖe ga kaladopoi ta. Daaseigi taɖili ka ga Levi. Matiyo ɖeni ga kaladopo puugo maazu felegɔiti (12) ti ɖila, é ná-sevei ɖeeve seve ɖala nuiti be ti ga Zuifuiti. Naa ɖulaɛ keɛma ga Minazege Pɔlɔmai zu vaiti, é laavilegai ti va, naama wootti mɔinve puulɔzita (60) ma ná-Woo Niine Uagɔi zu. Nii wɔin ɖeni Matiyo ma, naa ɖeni ga, é dɛɛ ga Yesu ɖa é ga Mesi, Kizo Nui nii GALA ge yiimazegeai la, nii paa vai woni ma yeelugɔ. Matiyo faa mɔinmɔin seveve balaa, é lo GALA ná-masadaɪ va. Zuifuiti ti ɖeni maaɔungɪ zu ga Mesi va, é ɖe ga zou masa kpɔɖɔɖɔ. Matiyo ti zegeve naama ɖisieɪ volu, é GALA ná-masadaɪ ma vai zɛve zɛnvu zu vai letegi zu.

Matiyo ná-Woo Niine Uagɔi ɔa ga seve vago Minazege Niinei loozei vaa zu, toozei Minazege Pɔlɔmai zu wootti ba, é laavilesu ti va. Toɖa Minazege felegɔiti gilizu va. Seve ɖwee nu wolai tanigaa ti ɖeeve ma, Matiyo ɖeni pɔ ga é ná-sevei ɖee velei vokɔɖ Moize ná-seveiti keɛ velei ma, niiti ti ga Minazege Pɔlɔmai ma zɛve loolugɔ mɔungiti.

Unsosuve

1. Matiyo ná-Woo Niine Uagɔi loozeiɛ ga é Yesu zolɔ pelei lɛɛ, ta velei naa botii loozei velei ɖeni la (1:1–4:25).
2. Naa voluma Matiyo Yesu ná-botii ɖeevele zuɖulaɛ, ta kalagi niiti naa ɖeni ti wosu, é naa ma mɔinmɔin seveve (5:1–25:46).
3. Matiyo ná-sevei ɖaabelasuve loge Yesu ná-botii ma un golai va: Saa vai ta buzege vai, é ɖula saai ya (26:1–28:20).

Yesu Kilista mɛmɛwolaiti dɔlɔ sevei (Luke 3:23-38)

¹ Yesu Kilista mɛmɛwolaiti dɔlɔ sevei ɖa ga nii, é ɖeni ga Davide ta Abalaame ti-mavofodai:

² Abalaame Izaake zolɔni, Izaake Zakɔbe zolɔ, Zakɔbe Zuda ta keɛɖelointi sɔlɔ,

³ Zuda Pelɛze ta Zela zolɔ Tamaal va, Pelɛze ɖeselon zolɔ, ɖeselon Alame zolɔ,

⁴ Alame Aminadaɛ zolɔ, Aminadaɛ Naason zolɔ, Naason Salema zolɔ,

⁵ Salema Boaze zolɔ Laɖaɛ va, Boaze Woɔɛde zolɔ Lute va. Woɔɛde Izayi zolɔ,

⁶ Izayi Davide zolɔ.

Masagi Davide Salomɔn zolɔ Ilii anza wɔlɔmai va,

⁷ Salomɔn Loɔoame zolɔ, Loɔoame Aɖiya zolɔ, Aɖiya Aza zolɔ,

⁸ Aza Zozafate zolɔ, Zozafate Yolame zolɔ, Yolame Woziase zolɔ,

⁹ Woziase Yotame zolɔ, Yotame Aɖaze zolɔ, Aɖaze Ezekiasɛ zolɔ,

¹⁰ Ezekiasɛ Manasɛ zolɔ, Manasɛ Amon zolɔ, Amon Zoziase zolɔ,

¹¹ Zoziase Yekonia ta keɛɖelointi sɔlɔ, Izilayeɛ nuiti dii ziegi duɔlai zu Baɖilɔne.

¹² Baɖilɔne luɔlai ɖulaai voluma ga, Yekonia Seyalitiyeɛ zolɔni, Seyalitiyeɛ Zolɔɔaɖeɛ zolɔ,

¹³ Zoloḡaḡe Aḡiyude zolḡ, Aḡiyude Eliakime zolḡ, Eliakime Azḡol zolḡ,

¹⁴ Azḡol Sadḡke zolḡ, Sadḡke Akime zolḡ, Akime Eliyude zolḡ,

¹⁵ Eliyude Eleazaal zolḡ, Eleazaal Matan zolḡ, Matan Zakḡḡe zolḡ.

¹⁶ Zakḡḡe Zozefe zolḡni, nii anzai ḡeni ga Mali, nii Yesu zolḡgai ba, é lolisu ga Kilista.

¹⁷ Naa ḡa é ba, nuḡusei mavofoda puugḡ maazu naanigḡ (14) ḡa é Abalaame yḡḡzu ta Davide. Naa voluma, nuḡusei mavofoda puugḡ maazu naanigḡ (14) ḡe Davide yḡḡzu ta Izilayele nuiti dii ziegi duḡlai zu Baḡilḡne. Naa voluma, nuḡusei mavofoda puugḡ maazu naanigḡ (14) ḡe Izilayele nuiti dii ziegi yḡḡzu duḡlai zu ta Kilista zolḡ siegi.

Yesu Kilista zolḡ fai

(Luke 2:1-7)

¹⁸ Wele Yesu Kilista zolḡ pelei va. Dee Mali maazoga ḡeni de Zozefe ve, kele ti va ḡe ti zeeli ḡḡḡ ma ga zinini ta anza, Mali kogi zegeni ga Zenvu Nadegai ná-zobogi.

¹⁹ Zozefe, nii é ḡeni vaazu ḡeezu ga sinigi, naa ḡeni ga telebo nu. E la ḡeni pḡ ga é naa unfe kelezu. Naa ḡa é keeni, é ḡisieni nḡ ga é ḡele ba dḡḡfuzu.

²⁰ E yeni ḡisiezu naama vai zu, eyesu Maliḡii ná-geezuḡelai gila ge ḡula be kelema segi zu, é ḡe ma: «Davide mavofodai Zozefe, mina lua Mali zefe vai va ga è-anza, mazolḡ doin é koozu, Zenvu Nadegai laazḡgi ve.

²¹ Toḡa doun zunu zolḡsu, nii è vaazu daaseigi veezu ga Yesu,* tḡzei tḡ ḡa é vaazu ná-nuḡuseiti kizosu ta-ḡotoiti ma.»

²² Naa pe ge ḡeeni, nii a ke Maliḡii wooi nii vilesu, nii GALA goo wo nui boni ga:

²³ «Wele, anzalopo beai, nii é la de zunu vaa ḡwee, naa ḡa kogi zefe zu,

é zunu loun zolḡ, ta daasei pee ga Emanuwele.»†

Daaseigi naa voluve ḡa ga «GALA ka ade va».

²⁴ Zozefe wuungai ma, é naama wooi zoni, nii Maliḡii ná-geezuḡelai deveni ma, é Mali zegeni ga anza.

²⁵ Kele ti la ḡḡḡ ḡweeni pe ta naa, eyesu naa doin zolḡ ga zunu, nii Zozefe daaseigi veeni ga Yesu.

2

ḡima nu wolaiti ti zeeli vai Zeluzaleme

¹ Yesu zolḡni Beteleyeme, Zudé yooi zu, masagi Elḡde ná-siegi zu. Naa voluma ḡima nu wolaiti ti zegeni folo ḡulazu vele yooiti su, ti va Zeluzaleme.

² Ti gaazaḡagi woni, ti ḡe ma: «Mini ḡa Zuifuiti ta-masagi ná, nii solḡga niinei? Tḡzei gi ná-somideḡai vetegḡ folo ḡulazu vele, naa ḡa é kea gi vaai nḡksu be.»

³ Siegi zu masagi Elḡde naama wooi menini da, ziiḡolḡni gola, ta Zeluzaleme nuiti pe.

⁴ E Zuifuiti ta-zalaḡa ḡula ḡundigiiti pe gaaleeni ba, ta tḡ kalamḡinti, é ti ḡaazaḡa Kilista zolḡsuve ma.

⁵ Ti goḡaavoteni, ti ḡe ma: «Beteleyeme ve, Zudé yooi zu, tḡzei naa ḡa GALA goo wo nui seveai ga:

⁶ «Da ḡalaa, dei è ga Beteleyeme, è Zuda yooi zu,

gaamazu è la lḡini Zuda laa wolaiti saama.

Tḡzei è vḡ be ḡa totuḡoi a zolḡ ná,

nii a zḡela zo ná-nuḡusei Izilayele ma.»*

⁷ Elḡde zeba é ḡima nuiti toli dḡḡfuzu ga naati ti yeeḡḡalai ḡiteḡitegi wo ma, nii somideḡai ḡulani ma.

⁸ Naa voluma, é ti leveni Beteleyeme, é ḡe ti ma: «À li, wo dounḡoi ná-faiti buuvete ga pagḡ. Wa kaana, à va, wo bo mḡ, naa ḡa a ke ná ḡalaa ḡe li, ḡe nḡks be.»

* **1:21 1:21 Yesu:** Daaseigi nii poluve ga «GALA ka kizogi wosu». † **1:23 1:23** Eza 7:14 bogḡ é zoloo Geleke woo zeev wḡlmai ma. * **2:6 2:6** Mis 5:1.

⁹ Siɛgi zu ti ɓeni la ga masagi wooi mɛni, ti pele zoni. Somideɗai nii ti kaani folo ɗulazu vele, naa loni ti luɗɗo. E zeelini naama ade maazuwe, we doungoi ɗeni na, ɛ lo.

¹⁰ Siɛgi zu ti somideɗai ɗaani la loni, ti wola ɗoozunɛni.

¹¹ Ti lɛni pelei wu, ti doungoi we ta dee Mali. Ti naɓni bu. Naa volumna, ti ta-ɗasɔiti maavieni, ti sabai ve ga zanugi, ta ansansemi, naa we miilegi va.

¹² Naa volumna, tei GALA ge ti leneni segi zu ga ti mina ɗale ma ga Elode vo pelei, ti liini ta-yooi zu ga pele ɗili.

Yesu maavela vai ti lii la Ezipete

¹³ Siɛgi zu ɗima nu wolaiti ti liini la, Maligii na-geezuɗelai gila ge ɗulani keɓema Zozefe we segi zu, ɛ ɓe pɔ, ɛ ɗe ma: «Wuzeɗe, ɛ doungoi zeɗe ta dee, ɛ vela ga tiye Ezipete yooi zu, min ɗa ɛ yesu na, eyesu yeei ge ɓezu la volu ɛ vo. Tɔzei Elode ɗa doungoi vaa ɗeleɗele gaizizu.»

¹⁴ Naa ɗa ɛ keɓni Zozefe wuzegeni kpiddi, ɛ doungoi zeɗe ta dee, ɛ vela ga tiye, ɛ li Ezipete yooi zu.

¹⁵ E yeni na eyesu Elode za, naa ɗa a ke Maligii wooi vilesu, nii GALA goo wo nui boni ga: «Ge doun zunui loliga ga ɛ ɗula Ezipete yooi va.»†

Beteleyeme loungoiti paa vai

¹⁶ Elode kaai ma ga ɗima nuiti ti gaavea, ɛ wola yiɗaawanani. E devei veeni ga ti zunu loungoiti pe paa Beteleyeme taazuwe ta na maaɗoolii zu, niiti pe ti kona felego zolɔɔgai na, ɛ yei bu, ɛ zoloo yeeɗɗalai ma nii ɗima nuiti ti deɓni la.

¹⁷ Uele ɗana naama wooi vileni la su, nii GALA goo wo nui Zelemi boni ga:

¹⁸ «Woo ɗa menisu Lama,
kpee woiti, ta golo woo moinmoinngiti.
Lasele ɗa ɛ na-dointi saa wolɔi wosu,
ɛ la keɓni gaa va neɓe,
mazolɔ ti la mo na.»‡

¹⁹ Elode zaai ma, Maligii na-geezuɗelai gila ge ɗulani keɓema Zozefe we segi zu Ezipete.

²⁰ E ɗeni ma: «Wuzeɗe, ɛ doungoi zeɗe ta dee, ɛ ɗale ma Izilayele yooi zu, tɔzei zɔiti doungoi undaavili woin ɗe ti ma, naati ti zaa.»

²¹ Zozefe wuzegeni, ɛ doungoi ta dee zeɗe, ɛ ɗale ma Izilayele yooi zu.

²² Keɓe ɛ menigai ma ga Aalakelayuse ɗa masadai ɗeezu Zude yooi zu keɗe Elode votogi zu, ɛ luani ga dii vai na. Tei GALA ge teneni segi zu, ɛ liini ga Galile yooi zu vele.

²³ E ze taa wolai ta zu nii daaseigi ga Nazarete, naa ɗa a ke naama wooi vilesu, nii GALA goo wo nuiti ti boni ga: «Daaseigi ɗa ɗe ga Nazarete nui.»

3

GALA keelai Zan Batisete

(Maleke 1:1-8;

Luke 3:1-18;

Zan 1:19-28)

¹ Naama ziegi zu Zan Batisete ɗulani keɓema, ɛ ɗeni GALA daawooi laazeelizu tevebai zu Zude yooi zu.

² E ɗeni ɗeezu ma: «À wo-zie vele maavalibo, tɔzei geegolɔgi ma masadai maaɗuɗaa.»

³ Zan ɗa GALA goo wo nui Ezayi vaani ma, siɛgi zu ɛ ɗeni la ma:

«Nui ta ɗa bainsu tevebai zu, ɛ ɗa ɗe ma:

«A Maligii na-pelei ɓete be.

A na-pele goiti sole.»*

† 2:15 2:15 Woz 11:1. ‡ 2:18 2:18 Zel 31:15. * 3:3 3:3 Eza 40:3 boge ɛ zoloo Geleke woo zeve wolɔmai ma.

⁴ Zan gɔba zegei ɣeni ga segei feɛai ga nɔme legai, ná-saamaɣiligi ɣeni ga kɔlɔ vaai. Kɔnɔgi ɣeni ga kotogi ta dɔbɔ ɣɔin gulɔi.

⁵ Nui ti ɣeni vaazu pɔ, ti zege Zeluzalɛme, ta Zudé yooi zu ná pɛ, ta Zuluden goba yooi pɛ su,

⁶ é da ti batize Zuluden wu, ti da laa zɔ ga ga ta-gotoiti.

⁷ Faliziei ti ta Saduseyeinti ti ɣeni vaazu pɔ ga mɔinda, ti batize fai ma. E ɣeni ti ma: «Pɛɛɣaali zuwuzuiti! Bɛ ɣa é wo ɣalaga ga wo vela GALA ná-ziiɣaawanai va, é vaazu?»

⁸ A kɛɛwotiiti kɛ, niiti ti dɛɛzu ga wo wo-zie vele maavaliboga.

⁹ A mina ɣisie nɔ, wo va da bo yiimaɛ ga: «Ada ga Abalaame mavofodaiti.» Mazɔlɔ gɛ bo wo ma, zobogi ɣa GALA bɛ, é kɔtui niiti falibo ga Abalaame mavofodaiti.

¹⁰ Zoovɛi laa ɣana vɔlɔ gulu zapeiti ba. Gulu nɔpɛ é la gwaa vagɔ wosu, naa ɣa leve ga, é vili abui zu.

¹¹ «Nɔn, ná wo batizesu ga ziei, é ɣɛ ga poogi ga wo wo-zie vele maavaliboga. Kɛɛ zɔi é vaazu nɔn poluma, sɛbɛi wɔlɔvɛ nɔnɔi va. Gɛ la vɔlɔ kula ɣɛni su ga gɛ va ná-savalagiti sege. Tɔn, toɣa wo batize ga Zenvu Nadɛgai ta abui.

¹² Ná-sɛpɛgi ɣa zoni zea. Toɣa ná-molo loɣazuɛ ɓalesu, é molo ɣaale ba, é pu molo ɣotai zu, kɛɛ toɣa molo ɣavai ɣala abui zu, nii é la zaa eyɛsu pɛ.»

Yesu batize fai

(Maleke 1:9-11;

Luke 3:21-22)

¹³ Naama ziei zu, Yesu zɛɣeni Galilé yooi zu, é va Zuluden zieleɛ Zan vɔ bɛ, ga naa kpatize.

¹⁴ Kɛɛ Zan ɣeni pɔ é ɣɛɛ, é ɣɛ ma: «Nɔn mu ka kpɛɛi ba ga è nɔn kpatize, kɛɛ ɔn da vaazu pɔ ɣale!»

¹⁵ Kɛɛ Yesu goɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Va bu, é ɣɛ ɣana dɛ niima ziei zu. Vele ɣana de maanɛai la, ga de GALA ziima vaiti daazeeli la.» Zan vaani naa wu.

¹⁶ Yesu batizɛgai ma feya, é ɣulani ziei wu. Geeɣɔlɔgi laalaoni, é GALA Zenvui ɣa, é da yei eɣɛ poopogi, é va, é zɛi ma.

¹⁷ Wooi ta ɣulani geeɣɔlɔgi zu, é ɣɛ ma: «Nii ɣa é ga nɛɛbɛ Loun Zunui, nii é gɔla yiilaazu.»

4

Tɛgai nii é zeelini Yesu ma

(Maleke 1:12-13;

Luke 4:1-13)

¹ Naa vɔluma, GALA Zenvui lɔni Yesu luɣɔ, é lii la teɛɛbai zu, nii a kɛ Inɛgi tɛ ga.

² Kpegai ma ga zugɔ zo folo vuunaanigɔ (40) ta kpidi vuunaanigɔi (40) laawu, pului soni.

³ Tɛga nui maabugani ba, é ɣɛ ma: «Tɛi è ga GALA Doun Zunui, devei ve kɔtui niiti zea, ti valibo ga bului.»

⁴ Kɛɛ Yesu goɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Sɛvɛvɛ GALA Sɛvɛi zu ga: «Nui la zenvui woga ga daamianigi nɔ, kɛɛ kɛni wooiti pɛ maavele ti ɣulazu GALA da.»*»

⁵ Naa vɔluma, Inɛgi liini la Zeluzalɛme, taa nadɛgai, é pile GALA sei velei ungavɛ,

⁶ é ɣɛ ma: «Tɛi è ga GALA Doun Zunui, vili bu, mazɔlɔ sɛvɛvɛ GALA Sɛvɛi zu ga: «Toɣa devei ve ná-geezugeelaiti zea da-vaa zu.» Boge balaa ga: «Ta è la yeezu, nii a kɛ è-ɣɔɣɔi mina ziga kɔtu va.» †

⁷ Yesu goɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Sɛvɛvɛ balaa GALA Sɛvɛi zu ga: «Mina Maligii da-GALAGI zugɔɣɔ.»‡»

* 4:4 4:4 TSV 8:3 bɔgɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wɔlɔmai ma. † 4:6 4:6 Guy 91:11-12 bɔgɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wɔlɔmai ma. ‡ 4:7 4:7 TSV 6:16.

⁸ Naa voluma, Inegi liini la gize gaagooza golai ta unmaɓe, é eteai zu masadai pɛ dɛɛ la, naa ɓee ma lebiyai pɛ ba,

⁹ é gɛ ma: «Nà nii pɛ fe è ya, ni da nɔkɔna bù.»

¹⁰ Názu gɔa Yesu gɛni ma la: «Zege kɔba, Setana! Tɔɔzei seɓɓe GALA Seɓɓe zu ga: «Nɔkɔ Maligii da-GALAGI wu, tɔ gila kpe nɔ gɔa da dɛbi.»§»

¹¹ Naa voluma, Inegi zegeni koba. Geezuɗeelaiti ti ɓaani, ti da maaleɓeɓo.

Yesu ná-botii lɔɔzei vai Galilé

(Maleke 1:14-15;

Luke 4:14-15)

¹² Yesu menigai ma ga ti Zan vilige kasoi gɔa, é liini Galilé yooi zu.

¹³ Naa voluma, é zegeni Nazarete, é li, é zeɓi Kapɛɛɛnawume taazuɓe, Galilé dɛ wolai gɔɓaɓe, Zaɓulɔn ta Nɛfɛtali gɔvii ma,

¹⁴ naa gɔa a kɛ GALA goo wo nui Ezayi wooi vilɛsu, nii é boni ga:

¹⁵ «Zaɓulɔn ta Nɛfɛtali yooi, niiti ti kpolodɛi ma ɓeleɓi zu, Zuludɛn zie voluɓeleɓi yooi, Galilé yooi, ɓe zii giligiti ti zeini ná:

¹⁶ Nuɓuseɓi niiti ti zeini kpidiɓi zu, naati ti wozakala golai ɓetɛga. Niiti ti zooi zu kpidi ɓɔii zu, wozakalagɔ gɔlɔa naati bɛ.»*

¹⁷ Naama ziegi zu gɔa Yesu tɔɔzeini la niina ga GALA daawooi laazeelia, é da gɛ ma: «À wo-zie ɓeleɓi maavalibo, tɔɔzei geegɔɓɔgi ma masadai maaɓuɗɔa.»

Yesu ná-kaladopo mɔungiti toli fai

(Maleke 1:16-20;

Luke 5:1-11)

¹⁸ Yeeta, Yesu yɛni leɓɛsu Galilé dɛ wolai laaɓe, é gɛɛgɛloun felegɔ gɔa. Ma mɔungi laaseigi gɛni ga Simon (nii é lolisu ɓalaa ga Piyɛɛ), kɛɛgɛloin laaseigi gɛni ga Andelé. Ti gɛni kale ɓee lumɔi vilɛsu zie wolai wu, tɔɔzei ti gɛni ga kale ɓee nuiti.

¹⁹ Yesu gɛni ti ma: «À vile pɔlu, nà wo gɛ ga nu gɔaizɛ nu.»

²⁰ Gaamago, ti ta-lumɔiti zenɛ ná, ti vile polu.

²¹ E yɛni liizu ga ná-pelei naa nɔ, é gɛɛgɛloun felegɔ giligaa gɔa: Zeɓedé ná-doun zunui Zake, ta kɛɛgɛloin Zan. Ti gɛni keingi zu ta ti-gɛɛ Zeɓedé, ti da ta-lumɔiti kpɛtɛ. E ti lolini.

²² Gaamago, ti ta-geingi yɛni ná ta ti-gɛɛ, ti vile Yesu volu.

Yesu kalagɔ wo fai

ta nuiti kɛdɛ fai

(Luke 6:17-19)

²³ Naa volu, Yesu gɛni leɓeteɓɛsu Galilé yooi zu ná pɛ, é da kalagɔ wo GALA dɛbi ɓeleɓiti bu, é da GALA ná-masadai ma Woo Niine Uagɔi laazeeli, é gɛni seeɓe nuiti ta maalegɛfɛ nui ma zii pɛ kɛdɛsu.

²⁴ Tɔɗɔi gɔlani, é zeeli Siili yooi zu ná pɛ. Ti gɛni ɓaazu pɔ ga seeɓe nuiti ta niiti kpein ti gɛni zoolɛzu ga ɓe kɛɓeleɓi pɛ su, ine su nuiti, ɓɔlivɔli nuiti, kɔɓsama nuiti, tama é gɛni naati pɛ kɛdɛsu.

²⁵ Beɓe wolai gɛni vilɛsu polu, ti da zege Galilé yooi zu, ta Taa Wola Puugɔiti su, ta Zeluzalɛme, ta Zudé yooi zu, naa ɓee Zuludɛn voluɓele yooiti ba.

Yesu ná-tɛnɛ gooi gizei ma

5

(5:1–7:29)

¹ Yesu bebɛi ɖaai ma, ɛ lɛɛni, ɛ zeɪ gizeɪ ta unma. Ná-kaladopoiti ti maaɓɔni koba.² E tɔɔzeini ga ɛ ɖa ti ɖala, ɛ ɖɛni ti ma:*Undaanɛ ɖitei**(Luke 6:20-23)*³ «Undaanɛ nu ɖa ga niiti ti ga bala nuiti zɛnvui zu, tɔɔzei geɖɔlɔgi ma masadai ɖa ga tɔnɔ.⁴ Undaanɛ nu ɖa ga niiti ti ɖɔlɔzu, tɔɔzei GALA ka ti ɖaanɛɛɛ.⁵ Undaanɛ nu ɖa ga ɓɔɖɔmaayei nuiti, tɔɔzei GALA ka zooi ve ti ya ga tɔnɔ.⁶ Undaanɛ nu ɖa ga niiti telebodai ma vɔlɔi ta ma ɓɔle wɔin ti ma, tɔɔzei ta yiɖo.⁷ Undaanɛ nu ɖa ga niiti ti maawɔingai ɖɛɛzu, tɔɔzei GALA ka ti maawɔingai.⁸ Undaanɛ nu ɖa ga niiti ti-yiimaɓɛ ɲadegai, tɔɔzei ta GALA ka.⁹ Undaanɛ nu ɖa ga niiti ti vaazu ga ziileigi ti-maaɖoolii zu, tɔɔzei ta loli ga GALA dointi.¹⁰ Undaanɛ nu ɖa ga niiti wɔinzeɖemai zeelizu ti ma telebodai maavele ma, tɔɔzei geɖɔlɔgi ma masadai ɖa ga tɔnɔ.¹¹ «Undaanɛ nu ɖa ga woye, siegi zu nuiti ti wo voomusu da, ti wo wɔinzeɖe, ti zɛɛiti pɛ wo ma nɔn maavele ma.¹² A ɖoozune naazu ga gola, mazɔlɔ kulanuma wola ɖa wo ya geɖɔlɔgi zu. Tɔɔzei vele nɔ ɖana ti GALA goo wo nuiti wɔinzeɖeni la, niiti ti levegai wo luɖɔ.*Kpoloi ta wozakalagi**(Maleke 9:50;**Luke 14:34-35)*¹³ «Wa ɖa wo ga eteai ná-kpoloi. Kɛɛ ni kpoloi ná-ɲemigi ɖa ɖulana ba, nu ɖa zoo feezu zea ɖale vɔlu? Kulanuma nɔpɛ ge la mɔ ba, kɛni niina ɛ vili ya nɔ, nuiti ti ɖa zie su.¹⁴ Wa ɖa wo ga eteai ná-wozakalagi. Taa wolai nii togai gize unmaɓɛ, naa la ɖa ga zoo ɓɔɖɔzu.¹⁵ Nu la ɖa ga lanboi ɖaazoga, ɛ va dɔ anɲakai wu, kɛɛ nu mu ka ɖa sei lanbo zeɪ anii ɖa, vɛ a ɖɛ zosu ná, ɛ nuiti pɛ maa ɖɛ kala pɛɛi wu.¹⁶ Vele ɖana, wa-wozakalagi maanɛai ɛ volo la nuiti gaazu, naa ɖa a kɛ ti wo-ɖɛɛ vaa vagoiti pɛɛ, ti lɛbiyai ve wo-ɖɛɛ vɛ, nii ɛ geɖɔlɔgi zu.*Yesu ta tɔgi*¹⁷ «À mina ɖisie ga nɔn, pàaɓɛ ga gè naa ɖolɔɖolo, nii sɛvɛai GALA ná-tɔgi zu, ta GALA goo wo nuiti ta-zɛvɛiti su. Gè la vaani ti ɖolɔɖolo faa ma, kɛɛ tɔn pàaɓɛ ga gè ti laazeeli.¹⁸ Gè bo wo ma ga gaamai, geɖɔlɔgi ta zooi ti va ɖɛ ti leve, tɔgi ná tago nɔpɛ, ɓaa ma zɛvɛ ɖaei ɖila kpala ge la ɲɛɛɛa pɛ, eyesu ti pɛ ti vile su.¹⁹ Naa ɖa ɛ ba, zɔi nɔpɛ ɛ niima leve goi gila kpala koloɖolosu, ɛ zɛba ɛ zɔiti ɓalaa kala ga ti kɛ ga tɔn kɛvelei, naama nui ɖa a ɓi geɖɔlɔgi ma masadai zu. Kɛɛ zɔi ɛ ɖolozu ti vɛ, ɛ zɔiti ɓalaa kala ga ti vɔkɔɖɔ ma, naama nui ɖa wɔlɔ geɖɔlɔgi ma masadai zu.²⁰ Tɔɔzei gè bo wo ma, ni wo la ɖoloni GALA ziimai vɛ, wo va ɓude tɔ kalamɔinti ta Falizɛinti maazu, wo la ɓa pɛ geɖɔlɔgi ma masadai zu.*Kalagi ɛ vile ziigula vai va*

²¹ «Wo menige ga é woni ade-memewolaiti ma ga: «Mina nu vaa. Zoi a nu vaana, naama nui ná-tukpɔi ɔaa ɔa leve.»*

²² Kɛɛ nɔn, ná bosu wo ma ga: Zoi nɔpɛ é yiɔɔaawanazu kɛɛɔɔlɔin ma, naama nui ná-tukpɔi ɔaa ɔa leve. Zoi a ɔɛ kɛɛɔɔlɔin ma: «Kibalama nui!», tukpɔɔaaleve nu wolaiti ta naama nui ná-tukpɔi ɔaaleve. Zoi a ɔɛ kɛɛɔɔlɔin ma: «Gimalala nui!», naama nui ɔa vili undaavili abui zu.

²³ «Naa ɔa é ba, ni da yɛna vaazu da-GALA kɔɔi levesu zalaɔa ɔulazuve, è-ɔɔi loo ná zu ga è-ɔɔlɔin yiɔɔaawanave è ma fai ta zu,

²⁴ da-GALA kɔɔi yɛ miná zalaɔa ɔulazuve laawuve, é li dɛ, wo yɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ wa è-ɔɔlɔin. Naa vɔluma da va niina, é da-GALA kɔɔi leve.

²⁵ «Ni nui ta a è maaɔaazaɔa laana, zuvile, wo yɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ wa tɔ, siɛgi zu wo pelei zu la, wo da li tukpɔɔaalevezuve, naa ɔa a kɛ, è-ɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ mina è ve tukpɔɔaaleve nui ya, naa va è ve salavusui ya, naa va è vili kasoi ɔa.

²⁶ Gè bo è ma ga gaamai, è la ɔulaa kasoi ɔa pɛ, kɛni da bɛna ga da walii pɛ sala.

Kalagi é vile wɛɛnziɛ fai va

²⁷ «Wo menige ga é woni ga: «Mina wɛɛnziɛ bo.»†

²⁸ Kɛɛ nɔn, ná bosu wo ma ga: Zoi nɔpɛ é wɛɛzu anzanui ta va, gaazuɔulapɔ, é bɛga ga wɛɛnziɛgi wo ta naa, ziimave.

²⁹ Ni è-yeezazu vele ɔaazuɔɛɛɛi ɔa é è loozu kotoi zu, kula su, è pili ya poun. Tɔɔzei fizɔɛ è ma, è-vaalobazuve gila kpe nɔ undaavili, kɛɛ è-busei pɛ ge mina vili undaavili abui zu.

³⁰ Ni è-yeezazu vele yeei ɔa é è vilisu kotoi zu, teve ɔɔɔɔ va, è pili ya poun. Tɔɔzei fizɔɛ è ma, è-vaalobazuve gila kpe nɔ undaavili, kɛɛ è-busei pɛ ge mina vili undaavili abui zu.

Kalagi é vile vulu zaa vai va

(Matiyo 19:9;

Maleke 10:11-12;

Luke 16:18)

³¹ «É woni balaa ga: «Zoi é ɔɛɛzu anzai va, é vulu zaa zɛvɛi ve naa ya.»‡

³² Kɛɛ nɔn, ná bosu wo ma ga: Zoi nɔpɛ é ɔɛɛzu anzai va, é ɔula koloɔolo faa vɔlu, toɔa naa liizu tɔun wɛɛnziɛgi ma. Zoi ma é anzanu zeizu, nii sinigi ɔɛɛai ba, tɔ balaagi wɛɛnziɛgi ɔɛa.

Kalagi é vile kona wo fai va

³³ «Wo menige ga é woni ade-memewolani ma ga: «Mina zɛɛ ɔona wo, kɛɛ minazɛɔɔgi nii è boga Maliɔii GALA bɛ konai maazu, kɛni è naa laazeeli.»§

³⁴ Kɛɛ nɔn, ná bosu wo ma ga: A mina vɔlɔ kona nɔpɛ bo. A mina ɔona geɛɔɔlɔgi ma, tɔɔzei naa ɔa é ga GALA ná-masa kpɔkpɔgi.

³⁵ A mina ɔona zooi ma, tɔɔzei naa ɔa é ga ná-kɔɔloma anii. A mina balaa ɔona Zeluzalɛme ma, tɔɔzei tɔ ɔa é ga Masa golai ná-taa wolai.

³⁶ A mina balaa ɔona wɔungi ma, tɔɔzei wo la zooga wɔundɛɔai gila kpala kolezu baa wo va tɛi.

³⁷ Wa ɔɛna ɔɛa, à ɔɛ nɔ «Un,» baa wo ɔɛ «Ba.» Nii kpein é vilɛsu naa vɔlu, naati ta ɔulazu Inɛgi ya.

Kalagi é vile potokulai va

(Luke 6:29-30)

³⁸ «Wo menige ga é woni ga: «Nu ɔaazuɔɛɛɛi vɔto ka ɔɛ ga nu ɔaazuɔɛɛɛi, nu niiga vɔto ka ɔɛ ga nu niiga.»*

* 5:21 5:21 ɛgz 20:13; TSV 5:17. † 5:27 5:27 ɛgz 20:14; TSV 5:18. ‡ 5:31 5:31 TSV 24:1. § 5:33 5:33 Lev 19:12; GLS 30:3. * 5:38 5:38 ɛgz 21:24; Lev 24:20; TSV 19:21.

¹² Gi zuvaaye ga è wanama vaiti,
velei gá balaa gi nuiti suvaayesu la ga gi wanama vaiti.

¹³ Mina va bu, gi va loo tegai zu,
kele gi gizo faa noi ma.
[Mazoloo da ga è-vo ge ga masadai,
ta zobogi, naa vee lebiyai va, eyesu go. Amina.]*

¹⁴ «Todei ni wa zaiti suvaayena ga ta-vaa noiti, wo-Ge, nii é geegolgi zu, naa ga wa balaa wo zuvaaye.

¹⁵ Kele ni wo la zaiti suvaayeni, wo-Ge balaa ge la wo zuvaayega ga wa-vaa noiti.

Kalagi é vile zugì va

¹⁶ «Siegi zu wo geezu zugì zosu da, à mina gaazugili ga woovele nuiti kevele, ti gaazugilizu kolobobo, nii a ke ese pe ge kwee ga ta zugì zu. Gè bo wo ma ga gaamai, ta-gulanumai gana ti solobogai niina.

¹⁷ Kele don, siegi zu è zugì zosu da, gaazugba fo, è gulo maku neenegi zie dongi ma,

¹⁸ nii a ke è mina dee ga nuiti ga da zugì zu. Keni è-Ge gila kpe no, nii é è goba dooguzuve, tama è-Ge nii é wozagaazu dooguzuve, naa ga kulanuma ve è ya.

Naavoloi make vai geegolgi zu

(Luke 12:33-34)

¹⁹ «À mina naavolo gaale ba bogbo ve zoi ma, ve bagabagaiti ta koikoigi ti aniiti kologolosu ná, ta ve unma nuiti ti peleitì daagalezu ná, ti unmai wo.

²⁰ Kele à naavoloi gaale ba bogbo ve geegolgi zu, ve bagabagaiti ta koikoigi ti la ani nape kologolosu ná, ta ve unma nuiti ti la peleitì daagalezu ná, ti va unmai wo.

²¹ Mazoloo ve da-naavoloi ná, miná ga è-yii ná balaa.

Kpusei ná-wozakalagi

(Luke 11:34-36)

²² «Nu gaazugezeiti ta ga ege lanboi kpusei ve. Naa ga é ba, ni è-gaazugezeiti kedegé, è-busei pe daa ga ve ga wozakalagi.

²³ Kele ni è-gaazugezeiti ti la gedeni, è-busei pe daa ga ve ga kpidii. Ni wozakalagi nii é è-golo su, naa ga valibona ga kpidii, naama bidii è su, daawolove de!

GALA baa naavoloi

(Luke 16:13)

²⁴ «Nu nape ge la zooga botii geezu maliqi felego ve voma. Keni no é gila wainzege, é zoi nee ve, baa é gili zoi va kpaan, é zoi velelala. Wo la zooga botii geezu GALA ta naavoloi ve voma.

Nu la GALA da

(Luke 12:22-31)

²⁵ «Naa ga é ba, na bosu wo ma ga: A mina yiizoolé ga gonogi ma vaa baa wo boole anii ma vaa, niiti wo bedei ti va wo va zenvui wo, baa maagili zolaiti wo-busei vaa zu. Nu yenvui la leveni gonogi va baa? Nu busei la leveni maagili zolaiti ba baa?

²⁶ A woniiti pete dee. Ti la molo vazasu, ti la molo levezu, ti la ti-gono gaalezu ba kota zu. Tama wo-Ge nii é geegolgi zu, naa ga ti gonokulazu. Wo la vizoni woniiti ba baa?

²⁷ Toun volo wo zaama, be ga a zoo ná-ziizooléi zu, é ta bo sii ma voloiti ba?†

²⁸ «Lee vaa zu wo yiizoolézu ga maagili zolaiti fai? A pete velel tufa vuaiti ti wolozu la. Ti la botii geezu, ti la balaa sege velezu.

²⁹ Tama na bosu wo ma ga: Anee Salomon bogboi yegé ná-lebiyai pe su, kele é la bogbo maagilini pe, é va zeeli ti gila kpala su.

* 6:13 6:13 Wooi niiti ti [] kpaku felegaiti zogozu, naati ti la seve wolamai tanigaa zu. † 6:27 6:27 é ta bo sii ma voloiti ba: Tati pelei tagili balaa ka ga nii: é ta lo sagili la ga zeelo gila kegala

³⁰ Ni GALA ka dɔɔzu lufai maagilizu ɔana, nii é ná za, lina é vaazu vilisu abui zu, é la wo maagilia, é va leve tufai va ɔaa? Ee, wa-ɔidaalevei lɔive de de!

³¹ A mina yiizoolɛ mu, wo va da ɔɛ ma: «Lee ɔa ada mi?» ɔaa «Lee ɔa ada kpɔle?» ɔaa «Lee ɔa ada ɔɔɔ maagili la?»

³² Tɔɔzei, GALA kwɛɛtala nuiti ka ta da naama aniiti pɛ gaizie. Wo-Ɔɛɛ nii é geegɔlɔgi zu, naa kwɛni ga wo ɔɛɛi ɔa naati pɛ ba.

³³ Kɛɛ, à GALA ná-masadaɪ ta ná-telebodai ɔaizie mɔunpa, naa vɔluma naa pɛ ka la maazu, é ve wo ya.

³⁴ A mina yiizoolɛ mu ga lina, lina ɔa yiizoolɛ ga ɔɔɔ. Folo ɔilagilagi ná-kpɔɔi ɔa kula ɔɛ la.

7

Mina è-wɔɔlai lukpɔɔaaleve (Luke 6:37-38, 41-42)

¹ «À mina nu lukpɔɔaaleve, naa ɔa a kɛ GALA ge mina wo lukpɔɔaaleve.

² Tɔɔzei velei wo zɔiti tukpɔɔaalevezu la, zenɔ ɔana GALA ka wo lukpɔɔaaleve la. Mazɔɔ kɔɔɔ ganii nii nɔ wo kɔɔɔgi wosu su, GALA ka kɔɔɔgi wo ɔalaa naa zu wo vɛ.

³ Lee vaa zu é ɔaazulosu kava goi va è-ɔɛɛloin ɔaazuve, da ma, è la gulu ɔoozagi ɔaazu, kpadaɔi dɔnɔi ma?

⁴ E leve ɔale, è da ɔɛ è-ɔɛɛloin ma: «Bɛ gè kava goi ɔula è-ɔaazuɔɛzei ma,» da ma, gulu ɔoozagi ɔadɔni dɔnɔ ma ɔaazuɔɛzei ma?

⁵ Koo, woovele nui! Gulu ɔoozagi ɔula de è-ɔaazuɔɛzei ma, naazu da zoo wozagaazu ga pagɔ, è kava goi ɔula è-ɔɛɛloin ɔaazuɔɛzei ma.

⁶ «À mina ani ɔadegaɪti fe gileiti zea, naa vɔluma à mina wa-ɔɔtu zɔngɔ ɔaagiti pili boigiti bu, ti va ɔɔɔɔzei ti zu, ta gileiti ti va ɔale ma wo ma, wo valivali vai ma.

Zɔi é falii wosu, naa ɔa sɔɔɔ (Luke 11:9-13)

⁷ «À falii wo, wa sɔɔɔ. A gaizie, wa ka. A pelei laaloɔa, daa ɔa lao wo vɛ.

⁸ Mazɔɔ zɔi é falii wosu, naa ɔa sɔɔɔ. Zɔi é gaiziei wosu, naa ɔa ka. Zɔi é pelei laaloɔazu, daa ɔa lao naa vɛ.

⁹ «Wo zaama, ɔɛ ɔa a kɔtui ve ná-doun zunui ya, ni naa a ɔului valina ma?

¹⁰ Baa é kaalii ve ná-doun zunui ya, ni naa a kalei valina ma?

¹¹ Wɔigi wo wola ɔɔudai, ni wo ani vaɔɔi vee velei ɔwɛɛ wo-lointi zea, wo-Ɔɛɛ nii é geegɔlɔgi zu, naa la kɛa, é va ɔude wɔnɔi maazu ɔaa, é va ani vaɔɔiti fe naati zea, niiti ti falizu ma.

¹² «Nii nɔpɛ wo pɔ ga zɔiti ti kɛ wo vɛ, à naa ɔɛɔalai ɔalaa kɛ ti vɛ, tɔɔzei naama ɔalagi ɔa Moize ná-tɔ sɛvɛi ta GALA goo wo nuiti ta-zɛvɛiti ti bosu.

A lɛ ga daa lɔizu velei (Luke 13:24)

¹³ «À lɛ ga daa lɔizu velei, tɔɔzei pelei nii é liizu undaaviligi zu, naama laave wɔɔlɔvɛ, ma velei ɔalaa zie vai la ɔaani, tama miná vele ɔa nu mɔinmɔingi liizu ná.

¹⁴ Kɛɛ pelei nii é liizu ga nu zɛnvui vɔ bɛ, naama laave lɔive, ma velei zie vai ɔaave, kaa nui ɔalaa la mɔinni.

Gului ta gaawaai (Luke 6:43-44)

¹⁵ «À dama ga zɛɛ ɔala goo wo nuiti. Ta ɔɛna vaa wo vɔ, da ɔɛ nɔ baalagiti be, kɛɛ zuluɔuiti be, ti vilaii.

¹⁶ Wa vaazu ti ɔwɛɛsu ga ti-zɔgiti. Nu la da ga leezen waai ɔula ɔain gului ɔa, nu la ɔalaa kooleɔoole gwaai ɔula ɔain ba wului ɔa.

¹⁷ Gulu vagɔi ɔa ɔa gwaa vagɔi wo, gulu nɔi ɔalaa ka ɔa gwaa nɔi wo.

¹⁸ Gulu vagɔi la zooga gwaa nɔu wosu, vele ɔana é la ga gulu nɔi, é la zooga gwaa vago wosu.

¹⁹ Gului nɔpɛ é la gwaa vago wosu, naa ɔa leve ga, é vili abui zu.

²⁰ Naa ɔa é ba, wa vaazu zɛɛ ɔala goo wo nuiti kwɛɛsu ga ti-zɔgiti.

Kaladopo ɔiteiti

(Luke 13:25-27)

²¹ «Nii pɛgi é ɔɛɛzu mà: «Màligii, Màligii,» naati pɛ tɛi ti va ɔɛ lɔɔzu geegɔlogi ma masadai zu, kɛɛ, Kɛɛ nii é geegɔlogi zu, zɔiti nɔpɛ ti naa yiima vai ɔɛɛzu, naati ka ta lɔ su.

²² Naama volo ná, nu mɔinmɔin ka ɔɛ mà: «Màligii, Màligii! Kɛɛ gá ɔa gi ɔɛni GALA gooi wosu è-laaseigi zu? Kɛɛ gá ɔa gi ɔɛni inɛgiti kpɛɛzu è-laaseigi zu? Kɛɛ gá ɔa gi ɔɛni laavɔɔ vaa mɔinmɔingiti kɛɛzu è-laaseigi zu?»

²³ Naazu ná ti woogaaɔvɔte, gè ɔɛ ti ma: «Gè la wo ɔwɛɛ kaipa. A maagooza bà, wɔi wo ga tɔ kologolo nuiti!»

Pɛɛ lo nu felegɔiti

(Luke 6:47-49)

²⁴ «Naa ɔa é ba, zɔi nɔpɛ é gɔoi niiti mɛnisu, é ti ɔɛ, naama nui ɔɛɛvɛ eɔɛ ɔima nui, nii é ná-pɛɛi logai fasai ma.

²⁵ Tonai vaani, zɛiti ti ve, fiile wolai lokoleve, é loɔa pɛɛi naa zu, kɛɛ pɛɛi naa la ɔoloni pɛ, tɔɔzei tɔɔɔadɔɔɛ fasai ma.

²⁶ Kɛɛ zɔi nɔpɛ é gɔoi niiti mɛnisu, é la ti ɔɛni, naama nui ɔɛɛvɛ eɔɛ ɔimalala nui, nii é ná-pɛɛi logai naɔaɛgi zu.

²⁷ Tonai vaani, zɛiti ti ve, fiile wolai lokoleve, é loɔa pɛɛi naa zu, pɛɛi naa ɔolo, é ɔologolo mɛtu.»

²⁸ Yesu ɔegai ma ga kalagi naati bo, bɛɛi wola laavɔɔni ga ná-kalabo pɛɛi,

²⁹ tɔɔzei é la ɔɛni kalagi wosu ga ta-lɔ kalamɔinti kɛvele, kɛɛ é ɔɛni bosu ga zobogi.

8

Yesu gee nui ɔɛɛɛ fai

(Maleke 1:40-45;

Luke 5:12-16)

¹ Yesu zɛɛɛai ma gizei ma, é yɛi, bɛɛɛ wolai vilɛni polu.

² Gee nui ta maabugani ba, é nɔkɔ kɔɔɔwu, é ɔɛ ma: «Màligii, ni ɔa vaana bu, ɔa zoo è nàɛ.»

³ Yesu yeemaaleni, é vɔɔɔu ba, é ɔɛ ma: «Gè vaa bu, nàɛ!» Gaamago nɔ, zunui naa nàɛni, é ɔula ná-gee zɛɛɛi zu.

⁴ Yesu ɔɛni ma: «Dama, nii kɛai ga ɔɛ vɛ, è mina bo nu nɔpɛ ma. Kɛɛ li, è ɔɔɔɔ lɛ ga zalaɔa ɔula nui, é è ɔɛvele vɛɛɛ, naa vɔluma è zalaɔai ɔula, eɔɛvelei Moize ma levei veeni la. Naa ɔa ɔɛ ga zeele woo, nuiti bɛ.»

Yesu salavusu ɔundigii

nà-botigɛ nui ɔɛɛɛ fai

(Luke 7:1-10)

⁵ Yesu lɛɛzuɔɛ Kapɛɛɛnawume taazuɔɛ, Wolɔme zalavusu ɔundigii gila ge daaɔomini, é maanɛɛɛɛ,

⁶ é ɔɛ ma: «Màligii, nà-botigɛ nui ɔa laani nà-pɛɛi wu, kɔlogi zaai ma, toɔa zoolezu ga vɛ gola.»

⁷ Yesu ɔɛni ma: «Nà liizu, gè kɛɛɛ.»

⁸ Salavusu ɔundigii ɔɛ ma: «Màligii, gè la kula ɔɛni su ga è va lɛ nà-pɛɛi wu. Kɛɛ woo nɛ gila bo nɔ, nà-botigɛ nui ɔa ɔɛɛɛ.

⁹ Tɔɔzei nà ɔɔɔɔi nà nà-kundigɔiti ta-zobogi wu, salavusuiti balaa ta nà-devei wu. Nà ɔɔɔna gila ma: «Li!», toɔa liizu. Nà ɔɔɔna taɔili ma: «Ua!», toɔa vaazu. Nà ɔɔɔna balaa nà-duɔi ma: «Nii ɔɔ!», naa ɔa é kɛɛzu.»

¹⁰ Yesu naama wooi menigai ma, gola laavɔɔni. E ɔɔɔni nuiti pɔ, ti ɔɔni polu, é ɔɔ ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, gè la de nii ɔɔɔala ɔɔdaalevei ta ɔaani, anɛɛ Izilayele nuɔuseiti saama.

¹¹ Gè bo wo ma, nu mɔinmɔin ka zeɔe folo ɔulazu velei ta folo liizu velei, ti va, ti zeɔi fɛti laamii wo taɔalii ɔakala ta Abalaame, ta Izaake, naa veɛ Zakɔɔe va, geɔɔɔlogi ma masadai zu.

¹² Kɛɛ ɔɔiti mu maanɛɛni ga ti geɔɔɔlogi ma masadai ɔɔɔɔ ga tɔnɔ, naati ta vili ya etea velei kpɔdii zu. Miná ɔa ɔɔɔi ta niiga ziegai ɔa ɔɔ ná.»

¹³ Naa vɔluma, Yesu ɔɔni salaɔusu ɔundigɔi ma: «Li da-ɔɔizu, é ɔɔ è ve, eɔɔvelei soloogai la da-ɔɔdaalevei ma.» Naama yeeɔɔɔalai nɔ, ná-botigɛ nui ɔɔɔni.

Yesu seeɔe nu mɔinmɔin kɛɛ fai

(Maleke 1:29-34;

Luke 4:38-41)

¹⁴ Naa vɔluma, Yesu liini Piyɛɛ ná-peɔi wu. E naa mɔɛin ɔaani laani ga kɔɔkpɔdimai.

¹⁵ E naa zoni zeei va, kɔɔkpɔdimai ɔaayi. Anzanui wuzegɛni, é tɔɔzei ga é da maalevebo.

¹⁶ Kpɔkɔi zeɔliai ma, ti vaani pɔ ga inɛ su nu mɔinmɔin. E zenvu ɔɔi naati kpɛɛni ga daawooi nɔ. E seeɔe nuiti pɛ kɛɔni balaa.

¹⁷ Uele ɔana GALA goo wo nui Ezayi laawooi vileni la su, nii é boni ga:

«Ada-maaleɔɔɔgiti ka é ti zegɛni ga ɔasɔ,

é ada-zeeɔe ɔasɔiti daani ɔɔɔɔ unma.»*

Nu fai pɛ ze ná, è vile Yesu volu

(Luke 9:57-62)

¹⁸ Siɛgi zu Yesu kaani la ga beɔei ɔakuge ma, é devei veeni ná-kaladopoiti zea ga ti leve zie vɔluvelei.

¹⁹ Tɔ kalamɔin ɔila ge maaɔugani ba, é ɔɔ ma: «Kalamɔn, ve nɔpɛ è liizu ná, nà vilesu è vɔlu.»

²⁰ Yesu gooɔaavoteni, é ɔɔ ma: «Zeɔei ɔa zazagoiti be, daɔagi ɔɔ wɔniiti be, kɛɛ ada la Nu ná-Doun Zunui ve, ve a ungi la ná.»

²¹ Kaladopoi taɔili ge ɔɔni ma: «Màliɔii, va bu, gè li de, gè kɛɛ maaɔulu.»

²² Kɛɛ Yesu gooɔaavoteni, é ɔɔ ma: «Doun, vile nɔ pɔlu, ɔɔveiti ze ná, ti ta-voomaiti maaɔulu.»

Yesu fiɛ wolai ɔaayi vai

(Maleke 4:35-41;

Luke 8:22-25)

²³ E lɛɛni keingi zu ta ná-kaladopoiti.

²⁴ Gaamago fiɛ wolai lokoleveni zieɔi ɔa, zie lakpatakpagiti ti keingi maaɔɔle, ti da buɔe maazu. Naama zieɔi zu Yesu ɔɔni laani, é da ni.

²⁵ Kaladopoiti ti maaɔugani ba, ti maalɔɔa, ti da ɔɔ ma: «Màliɔii, gi ɔizo, gi undaa ɔana vili!»

²⁶ E ɔɔni ti ma: «Lee vaa zu wo luazu? Ee, wa-ɔɔdaalevei lɔive gola!» E wuzegɛni, é devei ve fiɛi ta zieɔi ya ga seɔei, woza ɔaaleɔi tɔɔntɔn.

²⁷ Ti pɛ ti laavɔɔni, ti da ɔɔ ma: «Nui ma zii beɔele ɔa ga zunui tɛi, nii fiɛi ta zieɔi ti ɔolozu gooi ve?»

* 8:17 8:17 Eza 53:4.

Yesu ine su nu felegaiti balo vai

(Maleke 5:1-20;

Luke 8:26-39)

²⁸ Seeliai ma ziei voluvelei, Gadala nuiti ta-yooi zu, ine su zunu felego gulani kabama velei, ti va, ti daagomi. Ti jou velei ma, nu nɔpe ge la bena zoo, é va leve ga naama velei.

²⁹ Ti tɔɔzeini ga bainga, ti da ge ma: «GALA Doun Zunui, lee ga è pɔ ga è sei gi ma? E vaave gi ɔɔɔzu ma yeelugo baa?»

³⁰ Ná gobave, boi kpulu gola geni ná, ti da daamii wo.

³¹ Inegiti ti Yesu maaneneni ga gola, ti ge ma: «Ni da vaazu gi beezu, gi leve, gi lo boi kpulugi nuu zu.»

³² E geni ti ma: «À li!» Inegiti ti gulani zunu felego naati su, ti lo boigiti su. Gaamago, boi kpulugi pe ge yeini ga kpize gize jakazuve, ti vu ziei wu, ti pe ti undaavili ziei wu.

³³ Boi make nuiti ti velani, ti li taazuve, ti naa pe sugula, nii é geni ga ine su zunu felegoiti.

³⁴ Naazu, taazuve nuiti pe ti gulani, ti Yesu laagomi. Ti kaai ma, ti maaneneni ga é zege ta-yooi ga.

9

Yesu kolosama nui gedɛ fai

(Maleke 2:1-12;

Luke 5:17-26)

¹ Yesu leni keingi ta zu, é ziei bude, é li ná-taazu.

² Ti vaani pɔ ga kolosama nui ta, é laani betei zu. Yesu ta-gidaalevei gaai ma, é geni kolosama nui ma: «Dòun, zebzege! Da-gotoiti suvaayega.»

³ Tama, tɔ kalamɔin tanigaa niiti ti geni ná, ti gisieni, ti da ge ma gisu: «Zunui nii ga woo jɔiti bosu GALA daalɔgoma!»

⁴ Yesu ta-gisiei gwɛni, é ge ti ma: «Lee vaa zu wo kisie jɔi naa wosu wo-yiimaveti?

⁵ Begele ga boda neai, nu ge ma: «Da-gotoiti suvaayega,» baa nu ge ma: «Wuzegɛ, è zie?»

⁶ Wa ma, wa kwɛɛ ga nii maavele ga zobogi ga Nu ná-Doun Zunui ve zooi ma ga é kotoiti suvaayɛ.» E zɛba é ge kolosama nui ma: «Wuzegɛ, è da-vetei zege, è li da-goizu.»

⁷ Zunui naa wuzegeni, é li ná-koizu.

⁸ Bebei miná gaai ma, ti wola luani, ti da lebiyai ve GALA be, nii é nii gegala zobogi veai nuiti be.

Yesu Matiyo loli fai

(Maleke 2:13-17;

Luke 5:27-32)

⁹ Yesu zegeni ná, é da li. Siegi zu é geni levesu la, é zunui ta gaani, é zeini mulu zo nuiti ta-wotii gegɛzuve, daaseigi geni ga Matiyo. Yesu geni ma: «Dile pɔlu!» Matiyo wuzegeni, é vile polu.

¹⁰ Tei Yesu geni laamiizu pelei wu, mulu zo nu mɔinmɔin ta kotoba nu mɔinmɔin ti vaani, ti da laami, ta Yesu ta ná-kaladopoiti.

¹¹ Falizieiinti ti miná gaai ma, ti Yesu ná-kaladopoiti gaazagani, ti ge ma: «Lee vaa zu wa-galamɔin daamii wosu ta mulu zo nuiti, naa ve kotoba nuiti ba?»

¹² Kele tei Yesu ti woomenini, é geni ti ma: «Zɔiti ti gedegai, naati kpɛde la dɔgɔtɔlɔi va, keni seebe nuiti.

¹³ A li mu, wo niima wooi voluve gaaga, nii GALA ge boni ga: «Wɔinve ga gaazu-maawɔingai, é leve zalaɣaiti ba.»* Tɔzei nɔun gè la vaani ga gè telebo nuiti toli, keni kotoba nuiti.»

* 9:13 9:13 Woz 6:6.

Zu so fai ma gaazaɗagi
(Maleke 2:18-22;
Luke 5:33-39)

¹⁴ Zan ná-kaladopoiti ti zɛba ti maabuɗa Yesu ɓa, ti gaazaɗa, ti ɗe ma: «Lee vaa zu ɗoun gá Falizieiinti, gi ɗa zugi zo, tama ɗa-ɗaladopoiti ti la ɗa ga so?»

¹⁵ Yesu ti wooɗaavoteni, é ɗe ma: «Nuiti ti loligai vulu ɗeezuwe, ta zoo ɓaa ti ɗe gaazuɗilii zu, siegi zu anzazini niinei ti ɓa la ɗe? Ba-o! Kele yeedeɗgalai ta ɗa ɓaazu, siegi zu ta anzazini niinei zede la ti ɓa. Názu ta zugi zo niina.

¹⁶ Nu nɔpe ge la ɗa ga sege zaɗaiti seida ta sege buɗa niinei. Naa ɗa ɗeena, sege buɗa niinei ɗa sege zaɗai vali ga, naama valigai zu ɗa ɗa ɓaɗo ma mɔungi ɓa.

¹⁷ Nu la ɗa ga ɗoo niinei ɓu ɓalaa kolo woole wolomaiti su. Naa ɗa ɗeena, kolo woole wolomaiti ta vuka, ɗooi ɗa ɓu ya, gooleiti ta ɗologolo. Maaneeɓe ga ɗoo niinei ɓu kolo woole niineiti su, naazu ti felego ti makege ga pagɔ.»

Zayiluse ná-doun anzanui
ta nama ɗula koozu anzanui
(Maleke 5:21-43;
Luke 8:40-56)

¹⁸ Siegi zu Yesu ɗeni naa wosu la ti ma, Zuifu ɗundigii ta ɓaani, é vile jiiibiga kɔɗɔwu, é ɗe ma: «Dòun anzanui zaa ɗani nɔ feya, kele ɓa, è yeela ma, toɗa vulu ɓolu.»

¹⁹ Yesu ta ná-kaladopoiti ti vileni polu, ti ɗa li.

²⁰ Anzanui ta ɓaani, nii é keeni nama ɗula koozu zeeɓei zu ga kona puugo maazu felego (12). E maabuɗani Yesu ɓa ga poluɓelei, é yeevɔɗɗu ná-segei laamawe ɓa.

²¹ Tɔzei é ɗeni bosu ɗisu ga: «Ni ná zoona nɔ gè yeevɔɗɗu ná-segei ɓa, ná ɓalo.»

²² Yesu latini, tei é kaani, é ɗeni ma: «Dòun anzanu, zebzege, tei è laa ɗà, è ɓaloa.» Gaamago nɔ, anzanui ɓaloni.

²³ Siegi zu Yesu zeelini la Zuifu ɗundigii ná-pelei wu, é koole vee nuiti kaani ta bebei, ti ɗa zongoi wo.

²⁴ E ɗeni ti ma: «À zede we, tɔzei anzanu loungoi la zaani, toɗa jiiizu nɔ.» Kele nuiti ti ɗeni jeeɗulazu su.

²⁵ Ti nuiti kulaai ma eteawe, é leeni pelei wu, é anzanu loungoi zoni zeei ɓa, naa wuzege.

²⁶ Naama vai ma wooi vazani ná maagoolii zu ná pe.

Yesu gaazuɗole nu felego ɗede fai

²⁷ Tei Yesu ɗeni liizu, gaazuɗole nu felego vileni polu, ti ɗa kpee loo, ti ɗa ɗe ma: «Davide ná-Doun Zunui, gi ɗaazumaawɔingɗa!»

²⁸ Siegi zu é leeni la pelei wu, gaazuɗole nu felegoiti ti maabuɗani ba. Yesu ɗeni ti ma: «Wo laawe ɗa nei ga ná zoo gè naa ɗe wo we?» Ti ɗeni ma: «Gi laawe naa la, Màligii.»

²⁹ E zɛba é yeevɔɗɗu ti-ɗaazuɓeti ba, é ɗe ti ma: «É ɗe wo we eɗeɓelei wa-ɗidaalevei la.»

³⁰ Tama ti-ɗaazuɓeti ti zegeni ma gaamanɔ. Yesu ti laa maabakpani kpaan, é ɗe ti ma: «Nu nɔpe ge mina faaɗwe niima vai zu pa.»

³¹ Kele ti liini, ti ɗa Yesu ná-fai wo naama yooi zu ná pe.

Yesu ɓoɓoi ɗede fai

³² Ti ɗula ziegi zu pelei wu, nui tanigaa ti ɓaani pɔ ga ine su nu ɗila, é ga ɓoɓoi.

³³ Tei Yesu ineɗi ɓeeni nɔ feya, ɓoɓoi tɔzeini ga é ɗa ɓɔe. Bebei wola laavɔni, ti ɗa ɗe ma: «Kaipa nii ɗeɗala vai ta la ɗe ɗeeni Izilaye yooi zu.»

³⁴ Kele Falizieiinti ti ɗeni ɗeezu ma: «Ine kundigii ná-zobogi ɗa é ineɗiti kpee zu la.»

Bebei maawɔin Yesu zo fai

³⁵ Yesu ƒeni levetebesu taa goiti ta taa wolaiti pɛ su, é ɗa kalagi wo ta-GALA ɗɛbi vɛlɛiti bu, é ɗa GALA ná-masadaɪ ma Woo Niine Uagɔi laazeeli, ta é ɗa seeɓɛi ta maaleƒɛfɛgi ma zii pɛ kɛɗɛ.

³⁶ E beɓɛi ƒaai ma, ti maawɔin soni, tɔɔzei ti ɓɔɓni, ti iɲɔteveai eƒɛ baalagi niiti make nu la ti vɛ.

³⁷ Yesu zeɓa é ƒɛ ná-kaladopoiti ma: «Molo mɔɔi wola zuwɔɓɓɛ, keɛ botiƒɛ nuiti ti la mɔinni.

³⁸ A kpala keɛ nui maanɛɛɛ mu, é botiƒɛ nuiti teve ná-molo levezuɓɛ.»

10

*Yesu yiimazeƒɛ vai ga
keela puugɔ maazu felegɔiti (12)*

*(Maleke 3:13-19;
Luke 6:12-16)*

¹ Yesu ná-keela puugɔ maazu felegɔiti (12) tolini, é zobogi ve ti ya ga ti ɗa kɔɔɓa yɛnvuiti kpɛ, ti ɗa seeɓɛ nuiti ta maaleƒɛfɛ nuiti kɛɗɛ.

² Keela puugɔ maazu felegɔiti (12) daaseigiti kaa: ma mɔungi Simon, nii é lolisu ga Piyɛɛ, ta keɛƒɛloin Andelé, Zebedé ná-doun zunuiti Zake, ta keɛƒɛloin Zan,

³ Filipe ta Baatelemi, Tomase ta Matiyo mulu zo nui, Alefé ná-doun zunui Zake, ta Tadé,

⁴ Simon nii é ƒɛni ga Zou Maalobo Nui ta, naa vɛɛ Zudase Isekaliyɔte va, nii é Yesu yaavani.

*Keela puugɔ maazu felegɔiti (12) teve fai
(Maleke 6:7-13;
Luke 9:1-6)*

⁵ Nu puugɔ maazu felegɔi (12) naati ka Yesu ti leveni, siɛgi zu é ɓeni la ga falii niiti bo ti ma ga: «À mina li zii ƒiligiti pɔ pelei. A mina ɛ Samali laai tanɔpɛ su.

⁶ Kɛɛ tɔun à li Izilayɛle nuiti pɔ pelei ti ƒɛai eƒɛ baalagiti ti loai ya.

⁷ Uɛ nɔpɛ wa leve ná, à Woo Niine Uagɔi nii laazeeli, ga geegɔɓɓɛgi ma masadaɪ maaɓuɗaa.

⁸ A seeɓɛ nuiti kɛɗɛ, wo gɔvɛiti buzeƒɛ, wo gee nuiti ɲade, wo inɛgiti kpɛ. Wo sɔɓɔge ga vɛɛi, wa balaagi à teve ga vɛɛi.

⁹ A mina zanu seƒɛ ɓaa wali, ɓaa wali ƒaɛ vɛɛvɛɛgi.

¹⁰ A mina ɓɔɓ zeƒɛ siɛi wo fai zu, ɓaa seƒɛwuzɛge felegɔ, ɓaa savala, ɓaa tukpɔ, mazɔɓɔ botiƒɛ nui maanɛɛvɛ é ƒɔnɔ sɔɓɔ.»

¹¹ «Siɛgi zu wo zeelizu la taa wolai ta zu ɓaa taa goi ta zu, à nu ƒaiziiɛ, nii a yeezei wo wu. A yɛ naama nui vɔ bɛ, eyɛsu wo zɛƒɛna yeeƒɛƒalai zeeli.

¹² Wa ƒɛna kpofalagi ɓuɗɛa, à laali pɛlei wu nuiti ma.

¹³ Ni ta yeezeina wo wu, wa-yiileigi ƒa yei ti ma. Kɛɛ ni ti la yeezeini wo wu, wa-yiileigi ƒa ƒaagale ma wo vɔ.

¹⁴ Taai nɔpɛ wa ɛ su, ɓaa pɛlei nɔpɛ wa ɛ bu, ni nuiti ti la pɔ ga ti va yeezei wo wu, ɓaa ti va woilo wo-wooi ma, à ƒula ná va, wo fufiligi ɓukpunɛ, é ƒula wo-ƒɔƒɔiti ma.*

¹⁵ Gɛ bo wo ma ga gaamai, tukpɔgaaleve voloi, naama laai ná-tukpɔi ƒa ɓaa, é leve Sɔɗɔme ta Gomɔɓ laaiti tɔnɔi va.»

*Faaɓaagiti ti siɛi zu
(Maleke 13:9-13;
Luke 21:12-17)*

¹⁶ «Wɛɛ, ná wo levesu eƒɛ baalagiti, zuluɓuiti saama. Naa ƒa é ba, à gelegele eƒɛ kaalii, wa-vai ƒaane eƒɛ poopogiti.

* **10:14 10:14** Naama vai ƒa ɗɛɛzu ga kaladopoiti maavaa la mɔ taai naa zu nuiti ba, ti ɓɛɗɛ la mɔ vɔɓ fufiligi va pɛai ti-ƒɔƒɔiti ma.

¹⁷ A dama, tɔɔzei ta vaazu liizu ga woye tukpɔɔgaalevezuɔɔti. Ta wo loɔa ta-GALA dɛbi vɛlɛiti bu.

¹⁸ Ta wo zo ga maaɔa, ti li ga woye kundigɛiti ta masagiti kakala nɔn maaɔe ma, nii a kɛ wo zeele wooi wo Zuifuɛti ta zii gɛligiti ma.

¹⁹ Kɛlɛ siɛgi zu ti liizu la ga woye tukpɔɔgaalevezuɔɔ, à mina yiizoolɛ ga vɛlei wa ɔɔɛ la, ɔaa nii wa ɔɔ, tɔɔzei naa ɔa ve wo ya ma yeɛɔɔɔalɛi nɔ zu.

²⁰ Mazɔɔɔ wa lei wo va ɔɛ ɔɔɛzu, kɛlɛ wo-Gɛɛ ná-Zɛnvui ɔa é vaazu ɔɔɛzu ga wo-laavɛ.»

²¹ «Gɛɛɔɔlɔin ɔa kɛɔɔlɔin leve ga ti paa, doun kɛɔɔɔi ɔa ná-doin leve ga ti paa. Dointi ta wuzɛɔ ti zɔɔɔ nuiti daalɔɔma, ti ti lɔ saai zu.

²² Ɛɛɛ pɛ ka wo wɔinzeɔɔ nɔn maaɔe ma. Kɛlɛ zɔi a lo kpaan eyɛsu gaabɛlasuɛ zeeli, naa ɔa gɛzo.

²³ Ni ta wo wɔinzeɔɔna taai ta zu, à vɛla, wo li taa gɛli su. Gɛ bo wo ma ga gaamai, wo la ɔega ga Izilayɛle laaiti pɛ subizɛ, eyɛsu Nu ná-Doun Zunui va.»

²⁴ «Kaladopoi la leveni ná-kalamɔin va, ɔaa botiɔɛ nui va leve maligɛi va.

²⁵ Nii soloogai kaladopoi ma, naa ɔa ga é ɔɛ ga ná-kalamɔin ɔɛvɛle, botiɔɛ nui ɔalaa ɔɛ ga maligɛi ɔɛvɛle. Ni ti pɛlɛ kɛɔɔɔi levea ga Beelezeɔbule,[†] ti la pɛlɛ wu nuiti poomuga, é va leve naa va ɔaa?

Zɔi maanɛai nu lua ba (Luke 12:2-7)

²⁶ «Naa ɔa é ba, à mina lua naama nuiti ba pa. Tɔɔzei maalɔɔɔu vaa nɔpɛ ge la ná, nii é la ɔulaa kɛlɛma. Dɔɔɔzu vaa nɔpɛ ge la ná, nii é la ɔwɛɛga.

²⁷ Nii gɛ bosu wo ma dɔɔɔzu, à naa wo kɛlɛmaɔɛ. Nii ti laavɛɛzu wo-woiyɛɔi la, ti bo, à woɔɔula ga naa, é wo pɛlɛ ɔɔmaɔɛ.

²⁸ A mina lua naati ba, niiti ta zoo nui ɔusei nɔ vaazu, kɛlɛ zobo ge la ti vɛ, ti va zɛnvui va. Kɛlɛ à lua GALA ba, nii zobogi bɛ é kpusei ta zɛnvui undaavili abui zu.

²⁹ Nu la ɔa ga soolo felegɔi vɔdia ga wali ɔae ɔila ɔaa? Tama ti ɔila kpala ge la ɔa ga loa zooi ma, ni wo-Gɛɛ GALA ge la vaani bu.

³⁰ Kɛlɛ wɔun vɔɔ, wɔundɛɔai pɛ gaaluge.

³¹ A mina lua mu, wo vizɔge soolo kpulugiti ba.»

Nu ɔeke suziɔa vai ga Kilista ná-faa (Luke 12:8-9)

³² «Zɔi nɔpɛ a ɔeke suziɔa ga ná-faa nuiti gaazu, ná ɔalaa ná ɔeke suziɔa ga naama nui ná-faa Kɛɛ ɔaazu, nii é geɔɔɔlɔgi zu.

³³ Kɛlɛ zɔi nɔpɛ é ɔɛɛzu bà nuiti gaazu, ná ɔalaa ná ɔɛlɛ naama nui va Kɛɛ ɔaazu, nii é geɔɔɔlɔgi zu.»

Ziilegi laade, kɛlɛ boɔa zɔkpɔi vɛ (Luke 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ «À mina ɔisɛ ga nɔn paavɛ ga gɛ ziilei fe eteai vɛ. Gɛ la vaani ziilei feezu, kɛlɛ boɔa zɔkpɔi ɔa pàai feezu.

³⁵ Pàavɛ gɛ kpɔi lɔ doun zunui ta kɛɔɔɔ yɔɔɔzu, anzanu loin ta dee yɔɔɔzu, loun anzai ta deemɔɔn yɔɔɔzu.

³⁶ Nui zili nuiti ta ɔɛ ga ná-pɛlɛyɛɔi wu nuiti nɔ.»[‡]

³⁷ «Zɔi nɔpɛ é dee ɔaa kɛɔɔɔ nɛɛzu vɛ, é leve nɔn ba, naama nui la vizɔni ga ná-kaladopo. Zɔi nɔpɛ é ná-doun zunu ɔaa ná-doun anzanui nɛɛzu vɛ, é leve bà, naama nui la vizɔni ga ná-kaladopo.

³⁸ Zɔi ɔalaa é la zaa wului zɛɔeni, é va vilɛ pɔlu, naama nui la vizɔni ga ná-kaladopo.

[†] 10:25 10:25 **Beelezeɔbule**: Daaseigi feai inɛgi ya, é dɛɛzu ga tɔ ɔa é ga zɛnvu pɔiti ta-ɔundigɛi. [‡] 10:36 10:35-36 Mis 7:6.

¹⁹ Nu ná-Doun Zunui vaa, é da daamii ta kpɔɔlei wo, ti ɔ́e ma mɔ́nɔ́: «Zunui nii ɔ́a ga ɔ́lukpu nu ta dɔɔ ɔ́ale nu wolai. Toɔa ga mulu zo nuiti ta kotoba nuiti ti-wɔɔlai.» Kɛɛ ɔ́imalai ná-kɛɛwotiiti ta dɛɛzu ga telebogɛ.»

Kidaalevelala laaiti
(Luke 10:13-15)

²⁰ Yesu zɛba é da zeli ɔ́aaɔ́aagi lo taaiti ma, vɛti é ná-laavɔɔ vai ɔ́ɔɔɔzu ɔ́ɛɛni náti, mazɔɔ taai naati su nuɔ́useiti ti la ɔ́ɛni ti-zie vele maavaliboni.

²¹ «Maanɔ́ɔi ɔ́a é vɛ, Kolazen, maanɔ́ɔi ɔ́e é vɛ, Bɛtesayida! Mazɔɔ laavɔɔ vai niiti ti ɔ́ɛai wo vɔ́ bɛ, ni naa ɔ́ɛɔ́alai ɔ́ɛɛni Tiil ta Sídɔ́n laaiti su, eɔ́e kaite ti zu nuɔ́useiti ti ti-zie vele maavaliboga, ti saa wɔ́ɔ wo seɔ́eiti too ɔ́ɔba, ti zuvui vɔ́ tɔ́ungiti su.

²² Naa ɔ́a é ba, ná bosu wo ma ga: Tukpɔ́ɔaaleve voloi, wa-lukpɔ́i ɔ́a ɔ́aa, é leve Tiil ta Sídɔ́n laaiti tɔ́nɔ́i va.

²³ Doun, Kapɛɛɛnawume, da kaazu ga è-lɔ́ɔi ɔ́a wɔ́ɔɔzu, é zeeli geɛɔ́ɔɔgi zu ɔ́aa? Naa li poun! Ta é yei ɔ́vɛalaazu. Mazɔɔ laavɔɔ vai niiti ti ɔ́ɛai é vɔ́ bɛ, ni naa ɔ́ɛɔ́alai ɔ́ɛɛni Sɔ́dɔ́me taai zu, eɔ́e é ná dɛ zaagaza.

²⁴ Naa ɔ́a é ba, ná bosu wo ma ga: Tukpɔ́ɔaaleve voloi, wa-lukpɔ́i ɔ́a ɔ́aa, é leve Sɔ́dɔ́me yooi nɔ́nɔ́i va.»

A va pɔ́, ná dooɔo fe wo vɛ
(Luke 10:21-22)

²⁵ Naama yeɛɔ́ɔɔɔɔlai zu, Yesu ɔ́ɛni ma: «Ee, Kɛɛ, geɛɔ́ɔɔgi ta zooi Maligii, ná è mamasu, tɔ́zei é niima vaiti dɔ́ɔɔua ɔ́ima nuiti ta kelegele nuiti ba, é ti lɛ ga naati, niiti ti yeemalɔ́gai.

²⁶ Gaamazu, Kɛɛ, vele ɔ́ana nɛai la é vɛ.

²⁷ Kɛɛ fai pɛ puuvɛ zɛɛzu. Nu nɔ́pɛ ge la Doun Zunui ɔ́wɛɛ, é ɔ́ula ɔ́ɛɔ́ɔi volu, tama nu nɔ́pɛ ge la ɔ́alaa ɔ́ɛɔ́ɔi ɔ́wɛɛ, é ɔ́ula Doun Zunui volu, ta naama nui nii Doun Zunui a ɔ́ena pɔ́ é dɛɛ la.

²⁸ A va pɔ́, wɔ́i pɛ wo ɔ́ɔɔai, kasɔ́i laani wo unma, ná dooɔo fe wo vɛ.

²⁹ A ná-unbawului zeɔ́e, wo da unma, wo lɔ́ pɔ́ bɛ kala pelei zu, mazɔɔ ná-fai ɔ́aanɛvɛ, gè ɔ́e ga ɔ́ɔɔmaaye nu zɛimavɛ, wa dooɔoɔgi zɔ́ɔɔ ɔ́ɔɔi vaa ma.

³⁰ Ná-unbawului zeɔ́ezu la ɔ́aani, kasɔ́i ɔ́alaa gè daazu wo unma, fɛɔ́agɛ.»

12

Yesu ɔ́a ga dooɔo foloi Maligii
(Maleke 2:23-28;

Luke 6:1-5)

¹ Naama ziegi zu, Yesu ɔ́ɛni levesu yeeta molo ɔ́alagiti su, dooɔo foloi. Tɛi pului ɔ́ɛni ná-kaladopoiti ma, ti tɔ́zeini ga ti da molo ɔ́ɔpɔ́giti gaavolososo, ti da mi.

² Falizieinti ti miná ɔ́aai ma, ti ɔ́ɛni Yesu ma: «Wɛɛna da-ɔ́aladopoiti ba! Ta naa ɔ́ɛɛzu, nii tɔ́gi la vaani bu ga nu kɛ dooɔo foloi.»

³ Yesu ti woɔ́aavoteni, é ɔ́e ti ma: «Wo la dɛ naa ɔ́alani mu ɔ́aa, nii Davide kɛɛni, siegi zu pului soni da ta sieɔ́ɔɔiti?

⁴ E lɛɛni GALA ná-seɔ́e vɛɛ nadegai wu, é buluiti seɔ́e, ti veai GALA bɛ, é ta mi. Tama, tɔ́gi la ɔ́ɛni vaani bu ga ta sieɔ́ɔɔiti, ti va bului naa ta mi, makega ɔ́ɛni de zalaɔ́a ɔ́ula nuiti nɔ́ vɛ.

⁵ Wo la dɛ kalani ɔ́alaa tɔ́ sɛvɛi zu ga dooɔo foloi, zalaɔ́a ɔ́ula nuiti niiti ti botii ɔ́ɛɛzu GALA sei vɛɛi wu, ta da dooɔo foloi ma lɔ́gi ɔ́olɔ́ɔlo, naama ge la ɔ́ɛa ti va ga koto?

⁶ Tama ná bosu wo ma ga: Nii é vɛ, naa wɔ́ɔɔvɛ GALA sei vɛɛi va.

⁷ Ee, ni wo ɔ́ɛni niima wooi voluɔ́wɛɛ, nii é ɔ́ɛɛzu ma: «Wɔ́inɛ ga gaazumaawɔ́ingai, é leve zalaɔ́aiti ba,»* wo la ɔ́ena sɔ́balala nui niiti peelala.

* 12:7 12:7 Woz 6:6.

⁸ Mazɔɔ Nu ná-Doun Zunui ɔa é ga dooɔo foloi Maligii.»

Yesu zeezaama zunui ɔede fai

(Maleke 3:1-6;

Luke 6:6-11)

⁹ Seɔeai ma miná, é leeni Zuifuiti ta-GALA debi velel wu.

¹⁰ Zunui ta ɔeni ná, nii zeei zaani ma. Ti Yesu ɔaazaɔani, ti ɔe ma: «Tɔgi vaave nei bu ga nu nui ta ɔede dooɔo foloi?» Ti ɔeni pɔ ga ti peelalazu zɔɔ ba.

¹¹ Kele Yesu ti wooɔaavoteni, é ɔe ti ma: «Be ɔa é wo zaama, ni baala gila kana zea, naa zeba é loo zeɔeazaɔa wolai zu dooɔo foloi, é la meenga, é va kula su?

¹² Nuɔusei ma fizɔge baalagi va pounpoun! Naa ɔa é ba, tɔgi vaave bu ga nu faa vagɔi ɔe dooɔo foloi.»

¹³ E zeba é ɔe zunui ma: «Yeemaale!» Naa yeei maalen, é ɔede, é ɔe ga zɔɔma yeei ɔevele.

¹⁴ Falizieiinti ti ɔulani, ti li, ti ɔi fe bɔɔo ve ga velel ta zoo ti Yesu vaa la.

Yesu ɔa ga ɔooɔo GALAGI ná-botigɔ nui

¹⁵ Yesu kwɔɔgai ma ga ta ɔɔɔzu ti paa, é zegeni ná. Bebe wolai vileni polu, tama é seebe nuii pe kedeni.

¹⁶ E ɔeni ti laa maaɔakpasu ga naati ti mina kula kelema.

¹⁷ Uele ɔana GALA goo wo nui Ezayi wooi vileni la su, nii é boni ga:

¹⁸ «Wele ná-botigɔ nui va, gè yiimazeɔeai la, nɛɛbe nui, nii é ɔɔla ɔoozunɔɔzu.

Nà ná-Zenvui yei ma.

Toɔa telebodai ma wooi laazeeli zii ɔiligiti ma.

¹⁹ E la kpɔɔba vaa nɔpe kea, é la woo ɔaaɔainga, nu la goomeniga kpɔɔzuɔula wola wosu koi yɔɔɔzuɔeti.

²⁰ E la seeli kpaku ɔalea ga, nii golowoloai, é la sɔmɔgi vaa, nii gaayeizu.

Uele ɔana eyɔsu keɔzu la, eyɔsu é pile sɔɔɔ fai ve telebodai ya.

²¹ Zii ɔiligiti pe ta toun ke ga ta-ɔitogi.»†

GALA ɔaa Setana

(Maleke 3:20-30;

Luke 11:14-23)

²² Naama ziegi zu, ti vaani Yesu vɔ ga ine su nu ɔila nii gaazuɔoleni, é ga ɔɔɔoi mɔnɔ. E naa ɔedeni, naa tɔɔzeini ga é ɔa ɔɔe, é ɔa wozaɔa.

²³ Bebei laavɔni, ti ɔa ɔe ma: «Davide ná-Doun Zunui la ga nii mu ɔaa?»

²⁴ Falizieiinti ti naa menigai ma, ti ɔeni ma: «Ine kundigii Beelezebule ná-zobogi nɔ ɔa zunui nii ineɔiti kpɔɔzu la.»

²⁵ Kele tei Yesu ɔeni ta-ɔisiei ɔweeni, é ɔeni ti ma: «Masadai nɔpe su nuɔuseiti ti ɔaaɔweɔzu su ɔɔɔo laalɔɔma, naa ɔa ɔa ɔɔɔɔɔo. Taa wola nɔpe, ɔaa peleyeɔe nɔpe ɔaaɔweɔzu su ɔɔɔo laalɔɔma, naa la zooga yesu ná.

²⁶ Ni Setanai a Setana beena, ná-masadai ɔaaɔwea su mu ɔɔɔo laalɔɔma. Naama masadai ɔa zoo yesu ná ɔale?

²⁷ Ni nɔun, ná ineɔiti kpɔɔzu ga Beelezebule ná-zobogi, wa-ɔaladopoiti ta ti beɔzu ga be ná-zobo? Naa ɔa é ba, tiya ɔɔɔɔo ɔa ti vaazu wa-lukpɔi ɔaalevezu.

²⁸ Kele ni GALA Zenvui ná-zobogi ɔa gè ineɔiti kpɔɔzu la, deɔemu GALA ná-masadai vaa, é zeeli wo ma.

²⁹ «Baa be ɔa a ɔa zoo é le zebesu nui ná-pelei wu, é naa ɔiligiti seɔe, ni é la tɔɔzeini de ga é va naa ɔili ga galui? Toɔa naa ɔili pe, é va leɔa naa ná-pelei wuuvoo.

† 12:21 12:18-21 Eza 42:1-4 boge é zɔloo Geleke woo zee wolɔmai ma.

³⁰ Zoi nɔpɛ é la nɔn ba, naa ɔa dɔalɔɔma. Zoi é la ɔɔsu bɔ, gi va gaalebai wo, naa ɔa suvazagi wosu.

³¹ «Naa ɔa é ba, gɛ bo wo ma, nuɔuseiti ta-ɔtoiti pɛ, ta woo nɔiti pɛ ta ti wo GALA daalɔɔma, naati suvaa ɔa yɛ ti vɛ, keɛ zoi nɔpɛ é woo nɔu wosu Zenvu Nadegai laalɔɔma, suvaa la yɛga naama nui vɛ pɛ.

³² Zoi nɔpɛ é kpɔɛ wosu Nu ná-Doun Zunui laalɔɔma, naama nui zuvaa ɔa yɛ, keɛ zoi nɔpɛ é kpɔɛ wosu Zenvu Nadegai laalɔɔma, naama nui zuvaa la yɛga pɛ, niima eteai zu, ta eteai niinei zu é vaazu.»

Gului ta gaawaai

(Luke 6:43-45)

³³ «À kwɛɛ ga ni gului vage, gaawaai balaa page, ni nɔuve, gaawaai balaa nɔuve, tɔɔzei gului ɔa ɔwɛsu ga gaawaai.

³⁴ Pɛɛgaali zuwuzuiti, wa zoo ɔale kpɔɛ vago wosu, woi wo nɔudai? Mazɔɔ nii é vɔvɔazu nui yiimave, naa ɔa daave, a da bo.

³⁵ Nu vagoi ɔa da ani vagoiti kula ná-ani makesu vagoi, nu nɔi balaa ka da ani nɔiti kula ná-ani makesu nɔi.

³⁶ Gɛ bo wo ma, tukpɔgaaleve voloi, nuiti ta voluvaawo ga ta-ɔɛ nakaiti pɛ ta ɔɛ ti woni.

³⁷ Mazɔɔ é ɔɛ wooi maavele ma, ta é vɛɛ ga sɔbalala nu, é ɔɛ wooi nɔ ɔa ta é veelala la.»

Laavɔ vaa maagaazaɔabo fai

(Maleke 8:11-12;

Luke 11:29-32)

³⁸ Tɔ kalamɔn tanigaa ta Falizieinti ti ɔɛni Yesu ma: «Kalamɔn, ɔa pɔ gi é ɔa, é da laavɔ vai ta ɔula keɛma.»

³⁹ Yesu ti woɔgaavoteni, é ɔɛ ti ma: «Niizuve nuɔuse nɔiti, niiti ti ga woovalada nuiti GALA bɛ, naati ka ti laavɔ vaa maagaazaɔabosu! Tama poo kili nɔpɛ ge la vɛa ti ya, kɛni GALA goo wo nui Zonase ná-poogi.

⁴⁰ Mazɔɔ velei Zonase kɛni la ga folo savago kpidi savago kalei ɔoozu,‡ vele nɔ ɔana Nu ná-Doun Zunui a kɛ la ga folo savago kpidi savago zooi ɔoozu.

⁴¹ Tukpɔgaaleve voloi, Ninive nuiti ta wuzeɔɛ, ti niizuve nuɔuseiti peelala, tɔɔzei tiya mu Zonase ná-GALA goo wogai maavele ma, ti ti-zie veleiti maavaliboni. Tama zoi é vɛ, naa wɔɔlɔve Zonase va.

⁴² Tukpɔgaaleve voloi, lekɛmave nu yeezazu velei ma masa anzanui ɔa wuzeɔɛ, é niizuve nuɔuseiti peelala, tɔɔzei tɔun é zegeni kenein zou ɔela ga, é va woilosu Salomɔn ná-gima ɔɛiti ma. Tama zoi é vɛ, naa wɔɔlɔve Salomɔn va.»

Zenvu nɔi ɔalema vai volu

(Luke 11:24-26)

⁴³ «Siegi zu kɔɔba yenvui ɔulazu la zunui ta zu, toɔa da li, é leveteve tevebai zu, é da zeizu ɔaizie, keɛ é la ná ta ɔaani.

⁴⁴ Naazu, toɔa ɔɛɛzu ɔɔɔ ma: «Nà ɔalesu ma ná-pelei wu, vɛ kulaai ná.» Siegi zu é ɔalesu da ma, é ná ɔa, ani la ná, ná balegai, fai pɛ seidai kpasu ná ga pagɔ,

⁴⁵ toɔa da li naazu, é zenvu lɔfela ɔiligaa zeɔɛ, niiti ti nɔudai ti leve ba, ti va vɔɔma, ti zei ná. Zunui naa ná-fai ɔabelagi ɔa nɔu, é leve ma mɔungi va. Naama zii ɔa é vaazu ɔɛɛzu ga niizuve nuɔuse nɔi niiti.»

Yesu ná-peleyeɔɛ ɔitei

(Maleke 3:31-35;

Luke 8:19-21)

‡ 12:40 12:40 Wɛɛ vɛ: Zon 2:1.

⁴⁶ Siɛgi zu Yesu ɔɛni ɔɛzu la de bebei wo, dee ta degeiti ti vaani, ti lo eteave, ti ɔɛni po ga ti ɔɛ po.

⁴⁷ [Nui ta vaani, ɛ ɔɛ ma: «È-lee ta è-legeiti ta loni eteave, ta po ga ti ɔɛ è wo.»]§

⁴⁸ Kɛɛ Yesu goɔɔaavoteni, ɛ ɔɛ ma: «Be ɔa ɛ ga dɛɛ? Beɛni ka ti ga dɛgeiti?»

⁴⁹ E zɛba ɛ yeelete ná-kaladopoiti ma, ɛ ɔɛ ma: «Wɛɛ, niiti ka ti ga dɛɛ ta dɛgeiti.

⁵⁰ Tɔɔzei zɔi nɔpɛ ɛ Kɛɛ yiimai ɔɛɛzu, nii ɛ geɛɔɔlogi zu, naama nui ɔa ɛ ga dɛge zunui, ta dɛge anzanui, ta dɛɛ.»

13

*Faalaalii ɛ vile
molo zuwu vaza nui va
(Maleke 4:1-9;
Luke 8:4-8)*

¹ Naama voloi nɔ, Yesu ɔɔlani pɛɛi wu, ɛ li, ɛ zeɛ zɛ wolai laave.

² Bebe wolai ɔaaleɛni ba koba. Kɛni ɛ leɛni keingi ta zu vɔɔ, ɛ zeɛ ná. Bebei pɛ ge ɔɛni loni zɛɛɛɛ.

³ Yesu ɔɛni ti ɔalasɔ ga faa mɔinmɔin, faalaaliiti su. E ɔɛni ti ma: «Molo zuwu vaza nui ta ɔɔlani ga ɛ molo zuwui vaza.

⁴ Kɛai ma moloi vazasu, molo ɔaɛi tanigaa ti looni pele ɔɛzeɛ zu, wɔniiti ti va, ti mi.

⁵ Taɔɔligaa ti looni fasa lutui zu, pɔɔi tago nɔ ɔa ɛ ɔɛni ná. Ti vɔnɔni fala, tɔɔzei zɔɔi boma la ɔɛni ɔɔɔzani.

⁶ Kɛɛ foloi kpaai ma kpekpe, ɛ molo vɔnɔ koiti galani ma fala. Ti vɔɔni, tɔɔzei sape la ɔɛni ti va sɛ.

⁷ Taɔɔligaa ti looni ɔaingingiti saama. Naati ti leɛni, ti molo vɔnɔ koiti maaɔɔɛ.

⁸ Taɔɔligaa ti looni mɔnɔ zou vagoi zu. Ti beɛni, ti waa, tanigaa ti-ɔaawaai ɔɛ ga unɔilagila (100), tanigaa puulɔzitalɔzita (60), tanigaa puuzavasaɔa (30).

⁹ Zɔi faa mɛni goiyegɛ ba, naama nui nii mɛni.»

*Yesu ná-faalaaliiti bo ungi
(Maleke 4:10-12;
Luke 8:9-10)*

¹⁰ Ná-kaladopoiti ti maaɔɔɔɔni ba, ti ɔɛ ma: «Lee vaa zu ɛ ɔɛzu ti vɔ faalaaliiti su?»

¹¹ Yesu ti woɔɔaavoteni, ɛ ɔɛ ti ma: «Wɔun, feeve wo ve ga wo geɛɔɔlogi ma masadai ma loɔɔɔzu vaiti kweɛ. Tiya ma, naama zobogi la veeni ti ve.

¹² Mazɔɔɔ zɔi ani zea, ta ɔa ve naa ya volu, eyɛsu ɛ vɔvɔa zea. Kɛɛ zɔi ani la zea, anɛɛ zɔɔgoi ɛ zea, naa ɔa ɔɔla zea.

¹³ Ná ɔɛzu ti vɔ faalaaliiti su, mazɔɔɔ ti ɔɛ va wɛɛzu, ti la wozagaa, ti da woilo, ti la faa mɛniga ta ti mina gaagaa.

¹⁴ Wooi GALA goo wo nui Ezayi boni, naa ɔa vilesu ti ve ga:

«Wa la woilo nɔ,
kɛɛ wo la faa ɔaagaa pɛ.

Wa la wɛɛ nɔ,
kɛɛ wo la wozagaa pɛ.

¹⁵ Tɔɔzei niima nuɔuseiti ti ɔɛa ga kigaaza nuiti,
ti ɔɔɔ woizubɔɔa, ti yeeveɛ ɔaazu,
naa ɔa a kɛ ti ɔaazu mina wozagaa,
ti-woiyegɛiti ti mina faa mɛni,
ti-yii mina faa ɔaagaa,
ti va ɔale ma pɔɔ,

§ 12:47 12:47 Wooi niiti ti [] kpaku felegoiti zɔɔɔzu, naati ti la sɛve wɔlɔmai tanigaa zu.

nii a ke gè va ti gède.»*

¹⁶ Kεε woun wo undaanεεε, wo-gaazuveti ta wozagaazu, wo-woiiti ti da faa meni.

¹⁷ Gè bo wo ma ga gaamai, GALA goo wo nu moinmoin ta telebo nu moinmoiningaa ti gèni pɔ ga ti naa ga, nii wo kaazu, keε ti la kaani, ti naa meni, nii wo menisu, keε ti la menini.

*Faalaalii pilegai molo zuwu vaza nui va
naa zufulazuε*

*(Maleke 4:13-20;
Luke 8:11-15)*

¹⁸ «Faalaalii pilegai molo zuwu vaza nui va, weε poluve va.

¹⁹ Siegi zu nui GALA ná-masadai ma wooi menisu da, é la gaagaani, Inegi ga da va, é naa gula ziimave, nii fazagai ná. Naama nui ga é molo zuwui zolɔgai pele gɛzei zu.

²⁰ Zɔi é molo zuwui zolɔgai fasa lutui zu, naa ga é wooi menisu nɔ feya, é yeezei bu ga koozunε.

²¹ Kεε é la naa yesu ná, é va zapelo ziimave, é la da ga so kpaan. Siegi zu kpɔlɔi ɔaa woinzegemai vaazu la wooi maavele ma, gaamanɔ toga galesu ma.

²² Zɔi é molo zuwui zolɔgai gaingiti saama, naa ga é wooi menisu, keε naa maa ga ɔɔlezu ga eteai ma yiizoolɛi, ta naavolo woin, é la da ga waa.

²³ Zɔi é molo zuwui zolɔgai zou vagɔi zu, naa ga é wooi menisu, é gaaga. Tama toga waazu, ma gae gɛlagilagi tanigaa ti-gaawaai gɛ ga ungilagila (100), tanigaa puulɔzitalɔzita (60), tanigaa puuzavasava (30).»

Guiɲɔi ma vaalaalii

²⁴ Yesu faalaalii taɲili boni ti ma, é gɛ ti ma: «Geegɔlɔgi ma masadai gɛlavε ga zunui nii é molo zuwu vagɔi vazani ná-kpalagi zu.

²⁵ Kεε yeeta kpidii, siegi zu εε pε ge gèni ɲiizu la, sili nui liini, é gui gae ɲɔi vaza ná-moloi zaama, é zege ná.

²⁶ Siegi zu moloi ɔnɔni da, é gula su, gui ɲɔi ɔalaa gɛlani keɛma.

²⁷ Pεε keεgɛi naa ná-botigε nuiti ti vaani, ti gɛ ma: «Maliɲii, é la molo zuwu vagɔi vazani da-ɔalagi zu mu ɔaa? Mini ga mu gui ɲɔi nuu zegeai ná?»

²⁸ E ti woogaaɔoteni, é gɛ ma: «Sili nui ta ga é naama vai gɛai.» Ná-botigε nuiti ti gèni ma: «Da pɔ ga gi li, gi gui ɲɔi gula mu ɔaa?»

²⁹ E gèni ti ma: «Ba-o, wo mina va yesu gui ɲɔi gɛlazu, wo va moloi ɔalaa ɔɔgɛla.

³⁰ A ti felegɔ pε zε ná, ti da ɔεε eyesu molo levei zeeli, naama ziεgi zu nà gɛ molo levei nuiti ma: A gui ɲɔi mounpa kula, wo gili ba, é gɛla ga abui, keε à moloi gaaɛ ba nà-molo gɔtai zu.» »

*Faalaalii é vile
mutaalede kaei ta levei va*

*(Maleke 4:30-32;
Luke 13:18-21)*

³¹ Yesu faalaalii taɲili boni ti ma, é gɛ ti ma: «Geegɔlɔgi ma masadai gɛlavε ga mutaalede kae gɛlagi, nii zunui ta segeni, é sin ná-kpalagi zu.

³² Ma gaei ga gola ɔɔdai ani zuwuiti pε su. Kεε siegi zu é ɔnɔni la, é ɔagɔni, gaagooza kpelei zu ziinziin ganigiti pε ba, é gɛ ga gulu, wɔniiti ti da va, ti da laɲagi lo ma bekegiti sɔ.»

³³ E faalaalii taɲili boni ti ma, é gɛ ti ma: «Geegɔlɔgi ma masadai gɛlavε ga levei, nii anzanui ta segeni, é ti gaayɔ ta bulu vukɔ moinmoini. Gaaɔelagi, bulu vukɔ gaayɔgai naa pε ge bokoloni.»

* 13:15 13:14-15 Eza 6:9-10 bogε é zoloo Geleke woo zεε wɔlɔmai ma.

*Lee vaa zu Yesu ɣeni ɔɔɛzu faalaaliiti su
(Maleke 4:33-34)*

³⁴ Yesu ɣeni niima vaiti pe bosu bebei ma faalaaliiti su, é la ɣeni ɔɔɛzu ti ɔɔ, ni faalaali la ba.

³⁵ E ɣeni naa ɣɛɛzu, nii a ke GALA goo wo nui laawooi vilesu, nii é boni ga:
«Nà ɔɔɛzu faalaaliiti su,
gè faiti dɛɛ, niiti ti ɣɛa lɔɔɣuni
kaite eteai ɔɛɛ yee ma.»[†]

*Faalaalii zuɣulazuve
pilegai gui ɲɔi va*

³⁶ E bebei yeni ná, é ɣale ma pelei wu. Ná-kaladopoiti ti maaɔɣani ba, ti ɣɛ ma: «Faalaalii nii é bogai, é vile gui ɲɔi va kpalagi zu, poluve le ga giye.»

³⁷ E ti wooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Zɔi é molo zuwu vaɣɔi vazasu, naa ɣa é ga Nu ná-Doun Zunui.

³⁸ Kpalagi ɣa é ga eteai, molo zuwu vaɣɔi ɣa é ga niiti kpein ti ga masadai zu nuiti, gui ɲɔi ɣa é ga zɔiti kpein ti ga Inɛgi ná-nuɔuseiti.

³⁹ Sili nui nii é gui ɣae ɲɔi vazagai, naa ɣa é ga Inɛgi. Molo levei ɣa é ga etea ɣaabelo voloi. Molo leve nuiti ta ga geezuɣeelaiti.

⁴⁰ Tama vele ta da gui ɲɔi lɔɔɣula la, é vili abui zu, vele nɔ ɣana é vaazu ɣɛɛzu la etea ɣaabelo voloi.

⁴¹ Nu ná-Doun Zunui ɣa ná-geezuɣeelaiti teve, ti kaka faiti ta faa ɲɔu ɣɛ nuiti kula ná-masadai zu.

⁴² Ta ti vili abuzulugi zu, ve ɣɔlɔi ta ɲiiga ziegai ná.

⁴³ Naama ziegi zu, telebo nuiti ta volo ga foloi ɣevele, ti-Geɛ ná-masadai zu. Zɔi faa meni goiyegɛ ba, naama nui nii meni!»

Faalaalii é vile naavoloi nii dɔɔɣuai

⁴⁴ «Geɣɔlɔgi ma masadai ɣulave ga naavoloi, nii dɔɔɣua ɣeni de kpalagi ta zu. Zunui nii é kaani, naa dɔɔɣuni volu. Koozunɛ vele ma, é liini, é kɔligiti pe pɔdi, é naama balagi ɣeya.»

*Faalaalii é vile
kɔtu zɔngɔ ɔaabaagi va*

⁴⁵ «Geɣɔlɔgi ma masadai ɣulave mɔnɔ ga yaaɣoi, nii é kɔtu zɔngɔ ɔaaba pagɔiti gaiziezu.

⁴⁶ Tei é gila kaani, nii sɔngɔi wola ɔaɣoi, é liini, é kɔligiti pe pɔdi, é naa ɣeya.»

Faalaalii é vile tumɔi va

⁴⁷ «Geɣɔlɔgi ma masadai ɣulave mɔnɔ ga tumɔi, nii kale ɔɛɛ nuiti ti pilini kpolodei wu, é kalei ma zii pe gaale ba.

⁴⁸ Siegi zu daavesu da, ta da mɛɛn kakei ma, naa vɔluma ta da zei, ti suwɛɛn ga kale vaɣɔiti, zɔiti ti la vani, ti naati pili ya.

⁴⁹ Vele ɣana é vaazu ɣɛɛzu la etea ɣaabelo voloi. Geezuɣeelaiti ta va, ti nu ɲɔiti zeeɣaagwe ta telebo nuiti.

⁵⁰ Ta nu ɲɔiti pili abuzulugi zu, ve ɣɔlɔi ta ɲiiga ziegai ná.»

Woo unseizuve

⁵¹ Yesu ɣeni ti ma: «Wo niima vaalaaliiti pe gaagaaɛ nei?» Ti ɣeni ma: «Eyei, gi gaagaaɛ.»

⁵² Yesu woo unseini, é ɣɛ ti ma: «Naa ɣa é ba, to kalamɔin nɔpegi é kalagi zɔlɔɔgai, é vile geɣɔlɔgi ma masadai zu vaiti ba, kulave eɣe peɛ keɣɛi, nii é ani niineiti ta ani wɔlɔmaiti kulazu, niiti ti ná-naavolo makesuve.»

[†] 13:35 13:35 Guy 78:2.

¹⁹ E devei veeni ga ti bebei ze tufai zu. E bulu loolugoi ta kale felegoiti sejeni, e gaazule geezu, e mama fee GALA falii wo. Naa volu e buluiti kpulukupuluni, e ma buɖaiti fe kaladopoiti zea, naati ti gaagwe bebei va.

²⁰ Eɛe pe ge daamii woni, ti yiɖo. Kaladopoiti ti bulu bulukupulugi motai gaaleeni ba, e ge ga kpolo puugo maazu felego (12).

²¹ Zoiti ti daamii woni, naati ti geni ga zunu waadolugo (5.000) gefala, anzanuiti ta doungoiti ti gaa la volo luni.

Yesu zie vai ziei ga

(Maleke 6:45-52;

Zan 6:16-21)

²² Naama vai beni no feya, Yesu boini kaladopoiti da ga ti le keingi zu, ti to da tugɔ, ti li ga zie voluvelei, naama zie su, e da bebei gaagale ma.

²³ E bebei gaagalegai ma ma, e leeni gizei ma to gila ga e GALA fali. Kpidii veai ma, to gila no ga niina e geni na.

²⁴ Naama ziegi zu keingi maagoozani niina kakei va ga gola, zie lakpatakpagiti ti geni kpobzu ga gola, tozei fiiei geni daagomisu.

²⁵ Gosu yeegefalal, Yesu vaani ga kaladopoiti po pelei, e da zie ziei ga.

²⁶ Ti kaai ma, e da zie ziei ga, ti luani ga gola, ti da ge bogɔ ma: «Gove motai ta ve-o!» Ti geni dua beei loozu.

²⁷ Kele gaamago Yesu boeni ti vo, e ge ti ma: «À zebzege, na ve de. A mina lua!»

²⁸ Piyele zeba e ge ma: «Maliɖii, ni da ve, devei ve zea, ge va e vo be ziei ga.»

²⁹ Yesu ge ma: «Da!» Gaamago Piyele gulani keingi zu, e vile ziei ga, e da li Yesu vo pelei.

³⁰ Kele e kaai ma ga fiiei zebai wolove, e luani. Tei e tozeini ga yeida ziei wu, e bainni, e ge ma: «Maliɖii! Kizo!»

³¹ Yesu yeemaaleni gaama, e so zeei va, e ge ma: «Ee, da-gidaalevei loive! Lee vaa zu e ineenagai?»

³² Naa volumna ti felego ti leeni voooma keingi zu, fiiei zuleve kpe.

³³ Niiti ti geni keingi zu, naati ti vileni niibiga, ti noko bu, ti ge ma: «Gaamazu, da ga GALA Doun Zunui.»

Yesu seebe nuii balo vai Zenezalɛte govii ma

(Maleke 6:53-56)

³⁴ Ti ziei buɖai ma, ti zeelini Zenezalɛte yooi ma.

³⁵ Na vele nuii ti gwɛɛsu gaani Yesu va, ti wooleveni naama yooi zu na pe. Ti vaani po ga seebe nuii pe.

³⁶ Ti maaneneni ga ti vooɖu no na-segei laamave va. Tama zoiti pe ti geni vooɖuzu ba, ti geni valozu.

15

Yesu ta kalagi

nii Zuifuiti ti-mɛmɛwolaiti ti zegai

(Maleke 7:1-13)

¹ Naama ziegi zu, Falizien tanigaa ti zegeni Zeluzalɛme ta to kalamoin tanigaa, ti maabuɖa Yesu va, ti gaazaɖa, ti ge ma:

² «Lee vaa zu da-galadopoiti ti la golozu kewolaiti kee vaa wolomaiti be? Tozei ta gena daami woga, ti la da ga yeagba, egevelei maanai e ge la.»

³ Yesu ti woogaavoteni, e ge ti ma: «Woun, lee vaa zu wo kololalai geezu ga GALA na-devei, nii a ke wo da vile wa-vaa wolomaiti no volu?»

⁴ Mazɔlɔɔ GALA ge ɣeni ma: «E-ɣee lebi ta è-lee,»* é ɣe mɔnɔ: «Zɔi nɔpe é keeɣe ɔaa dee ɣotozu, ta naama nui ɔaa.»†

⁵ Kele wɔun, wa ɣeezu ma: «Ni nui ta a ɣeena keeɣe ɔaa dee ma: Nii ná la ke ga ɔa-ɔɔbai, naa ɣea ga veɔeani GALA be,»

⁶ kuye la mɔ naama nui ma ga é keeɣe ɔaa dee lebi. Uele ɣana wo GALA daawooi zeɣezu la ma, wo ɔa ɔile wa-vaa wɔlɔmaiti nɔ ɔolu.

⁷ Wɔi wo ga woovele nui! Wa ɣa GALA goo wo nui Ezayi ɣeni vaazu wo ma, siɛgi zu é ɣeni ɣeezu la ma:

⁸ «Niima nuɔuseiti ta dɛbizu ga ti-lakɔlogiti nɔ, kele ti-yiimave wola maagoozave bà.

⁹ Wafuun lebiya nɔ ɣa ti feezu bè, tɔzei kalagi niiti ti bosu, naa pe ka nɔ ga nui ta-leveiti.»‡»

Anii niiti ti nu ɣɔzɔzu
(Maleke 7:14-23)

¹⁰ Naa ɔoluma Yesu bebei lolini, é ɣe ma: «À woilo ɔɔoi ma, wo gaaga ga pagɔ.

¹¹ Nii é ɔɔzu nui laave, naa lei a ɔa kɔzɔ, kele nii mu é ɣulazu, naa ɣa a ɔa kɔzɔ.»

¹² Kaladopoiti ti maaɔufani ba, ti ɣe ma: «È kweni nei ga é ɔaagoge Faliziɛinti ma ga é ɔɔe wooi?»

¹³ E ti woogaaɔoteni, é ɣe ma: «Gulu nɔpe, nii Kèé é geegɔlogi zu, é la siinni, naama wului ɔɔ ɣa ɣula.

¹⁴ A ti ye ná. Gaazuɣole nui be, ti losu gaazuɣole nu ɣiligiti tuɣɔ! Tama ni gaazuɣole nui a lona ɔɔla gaazuɣole nui luɣɔ, ti felegɔ pe ta loo zeɣei zu.»

¹⁵ Piyele ɣe ma: «Faalaalii nii é bogai feya, poluve le ga giye.»

¹⁶ Yesu ɣeni ti ma: «Koo, wɔun, wa ɔalaa wo la faa ɣaagaazu ɔaa?

¹⁷ Wo la gaagaazu ga nii kpein é ɔɔzu nui laave, naa ɣa liizu kogi zu, naa ɔoluma é ɔili ya ɔɔɣuzuve?

¹⁸ Kele nii é ɣulazu nui laave, naa ɣa zeɣezu ziimave, naa ma ka a ɔa nui ɣɔzɔ.

¹⁹ Tɔzei nui yiimave ɣa kisiɛ ɔɔiti ta ɔa zeɣe ná, ti nui liizu nu ɔaa vai ta wɛɛziɛgi ma, naa ɔee kologologi ta unmai ɔa, ta zee zeele wooiti, naa ɔee tɔɣɔ ɣologolo faiti ba.

²⁰ Naama vaiti ka ta ɔa nui ɣɔzɔ. Kele nu laamii ɔa, é la yeagbani, naa la zooga nui ɣɔzɔzu.»

Kidaalevei é ɣeni anzanui ya, é la ga Zuifui ta
(Maleke 7:24-30)

²¹ Yesu zegeni miná, é li Tiil ta Sidɔn yooi zu.

²² Kanaan anzanui ta ɣeni miná seii zu, é ɔaani, é tɔzei ga ɔainga, é ɔa ɣe ma: «Màligii, Davide ná-Doun Zunui, gaaumaawɔingá! Inɛgi ɣa dɔun anzanui zu, é ɔa kpɔlɔ ga gola.»

²³ Kele Yesu la ɣeni googaaɔote gila kpala feeni zea. Ná-kaladopoiti ti maaɔufani ba, ti ɣe ma: «Kpe, é li, tɔzei é la zeɣezu ade ɔolu ga kpee.»

²⁴ Yesu ɣe ma: «Tèvege Izilaye ɔleyeɣei ma ɔaalagiti nɔ ma, niiti ti loai ya.»

²⁵ Kele anzanui ɔaani, é nɔkɔ bu, é ɣe ma: «Màligii, ɔɔ bà kae!»

²⁶ E naa woogaaɔoteni, é ɣe ma: «Maa la neeni ga nu doungoiti kɔnɔgi ɣula ti ya, é pili gile goiti bu.»

²⁷ Anzanui ɣeni ma: «Gaama ve, Màligii, kele gile goiti ta ɔa daamiani kpulukpulu koiti mi, niiti ti ɣulazu ti-maliɣiiti zeewu, ti loo zooi ma.»

²⁸ Yesu zeɔa é googaaɔote, é ɣe ma: «Ee, anzanu, ɔa-ɣidaaleve ɔagɔve ɔe! E ɣe é ɔe eɣevelei é ɔa la.» Tama naama yeɣeɣalai nɔ, ná-doun anzanui ɣedeni.

* 15:4 15:4 Eɣz 20:12; TSV 5:16. † 15:4 15:4 Eɣz 21:17. ‡ 15:9 15:8-9 Eza 29:13 boge é zoloo Geleke woo zeve wɔlɔmai ma.

Yesu seebe nu moinmoin kede fai

²⁹ Yesu zegeni naama yooi zu, é leve Galilé de wolai laave. E leeni gizei ta ma, é zeí ná.

³⁰ Bebe moinmoin golai vaani po. Ti vaani ga dekpu nuiti, gaazugole nuiti, boboiti, maalegefefe nuiti, ta seebe nu moinmoin kiligaa. Ti vaani ga tiye Yesu gogowu. E ti pe kedeni.

³¹ Bebei wola laavoni ga ti da boboiti ka, ti da boe, maalegefefe nuiti ti da gede, dekpu nuiti ti da zie, gaazugole nuiti ti da wozaga. Ti pe ti toozeini ga ti da lebiyai ve Izilayele ná-GALAGI ve.

Yesu nu waanaanigoi (4.000) gonokula vai (Maleke 8:1-10)

³² Yesu ná-kaladopoiti tolini, é ge ti ma: «Bebei nii maawain soga, mazoloo folo savago ga ti koba, daamiani nape ge la ti ya. Ge la po ga pului ye ti ma, ge va ti gaagale ma, zebai mina va gulazu ti ya pelei zu.»

³³ Kaladopoiti ti geni ma: «Mini ga ga bulu zoloo ná, tevebai nii zu, é va kula ge bebei nii va?»

³⁴ Yesu geni ti ma: «Bulu lielego ga é wo ya?» Ti ge ma: «Bulu lofela, naa ve kale goi tago va.»

³⁵ E zeba é bebei leve ga ti zeí zooi ma.

³⁶ Naa volumna, é bulu lofelai ta kaleiti segeni. Kpegai ma ga mamagi ve GALA be, é ti galegaleni, é ti ve kaladopoiti zea. Naati ti gaagweeni bebei va.

³⁷ Ti pe ti daamii woni, ti yigo. Kaladopoiti ti ma bulukpulugi motai gaaleeni ba, é ge ga kpoo lofela.

³⁸ Zaiti ti daamii naa woni, ti geni ga zunu waanaanigo (4.000), anzanuiti ta doungoiti ti gaa la volo luni.

³⁹ Yesu bebei gaagalegai ma ma, é leeni keingi zu, é li Magadan yooi zu.

16*Laavoo vaa maaqaazaqabo fai*

(Maleke 8:11-13;

Luke 12:54-56)

¹ Falizein tanigaa ta Saduseyinti ti vaani Yesu oo, nii a ke ti sugogo. Ti gaazagani ga é laavoo vai ta gula kelema, é gulazu geegolgi zu.

² E ti woogaavoteni, é ge ma: [«Folo gae a kpoina, wa da ge ma: «Lina woza ga vasu, toozei geei gaaabive.»

³ Baa wozai ga segena ma, wo ge ma: «Za tonai ga vuuzu, toozei tonaabin kpogai ga geei ga.» Wo zooge geegolgi gaa vaiti gaagaazu, kele wo la zoosu wo va niima yeegegalai ma voogiti gaaga.]*

⁴ Niizuve nubuse joiti, niiti ti ga woovalada nuiti GALA be, naati ka ti laavoo vaa maaqaazaqabosu! Tama poo kili nape ge la vea ti ya, keni Zonase ná-poogi.» Naa volumna é ti yeni ná, é li.

Faliziinti ta Saduseyinti ta-levei

(Maleke 8:14-21)

⁵ Ti geai ma ziei budezu, kaladopoiti ti yeemani, ti la bulua zegeni.

⁶ Yesu geni ti ma: «À bogoo zo, wo dama ga Faliziinti ta Saduseyinti ta-levei.»

⁷ Kaladopoiti ti zeba ti da ge bogoo ma: «Tei ade la bulu zegeni, naa ga é nuuma wooi wosu da.»

⁸ Tei Yesu ti gisu vai gweeni, é geni ti ma: «Lee vaa zu wo kpoei zugulazu ga tei wo la bulu zegeni? Ee, wa-gidaalevei loive de de!

⁹ Wo la de gaagaani? Wo-gi ge la looni bulu loolugoi zu, nii gaagweeni nu waadolugoi (5.000) va, kpoo dielego ga é yeni, wo gaaleeni ba?

* 16:3 16:2-3 Wooi niiti ti [] kpaku felegoiti zogoozu, naati ti la seve wolamai tanigaa zu.

¹⁰ Bulu lɔfelai ɓalaa, nii gaagfwɛɛni nu waanaanigɔi (4.000) ɔa, kpɔlɔ dielegɔ ɔa ɛ yɛni, wo gaalɛɛni ba?

¹¹ E leve ɔale, wo la naa ɔaagfaazu ga bului lei, gɛ ɔa ɔe vaazu ma, siegi zu gɛ ɔɛɛzu la wo ma: «A dama ga Falizieiinti ta Saduseyeinti ta-levei?»

¹² Ti gaagfaani niina ga leve ɓɔɔɔi lei, ɛ ɔa ɔe ɔɛɛzu ti ma: «À dama la.» Kele toɔa ɔɛɛzu ti ma: «À dama ga Falizieiinti ta Saduseyeinti ta-ɔalagi.»

Piyɛle Yesu ɔfwɛɛ fai ga Kilista

(Maleke 8:27-30;

Luke 9:18-21)

¹³ Yesu liini Sezalé Filipe ɔɔvii zu. E ná-kaladopoiti gaazaɔani, ɛ ɔe ti ma: «Nuiti ta ɔɛɛzu Nu ná-Doun Zunui ɔa ga ɓɛ?»

¹⁴ Ti gooɔaavoteni, ti ɔe ma: «Tanigaa ti ɔe, ɔa ga Zan Batisete, zɔiti ti ɔe Eli, taɔiligaa ti ɔe Zelemi ɓaa GALA goo wo nui ta.»

¹⁵ E zɛba ɛ ɔe ti ma: «Wɔun, wa ma, wo ɔe ná ga ɓɛ?»

¹⁶ Simon Piyɛle gooɔaavoteni, ɛ ɔe ma: «Da ɔa ɛ ga Mesi, zɛnvu su GALAGI ná-Doun Zunui.»

¹⁷ Yesu zɛba ɛ ɔe ma: «È undaanɛɛɛɛ, Simon, Zonase ná-doun zunui, tɔɔzei nuɓusei lei ɛ ɔa naa lɛɛ ga ɔe, kele Kɛɛ nii ɛ geegɔlɔgi zu, naa ɔa ɛ ɔɛa ga ɔe.

¹⁸ Nɔun ná ɔɛɛzu ɛ ma, ɔa ga Piyɛle,† tama kɔtui naa ɔa gɛ ná-Egilisii losu ma, nii saai ɓɔɔɔi mu ge la zobo nɔpe sɔlɔga ma.

¹⁹ Ná geegɔlɔgi ma masadai ma ɓaɔfuiti feezu ɛ ya. Nii nɔpe ɔa pele leve tuɔɔ zooi ma, pele ɔa leve naa luɔɔ geegɔlɔgi zu. Nii ma ɛ pele viesu tuɔɔ zooi ma, pele ɔa vie naa luɔɔ geegɔlɔgi zu.»

²⁰ Naa vɔluma ɛ kaladopoiti daa maaɓakpani ga ti mina ɔe nu nɔpe ma, tɔ ɔa ɛ ga Kilista.

Yesu saa vai ta buzeɔe vai wo fai

(Maleke 8:31-33;

Luke 9:21-22)

²¹ E zo naama yee ma, Yesu tɔɔzeini ga ɛ ɔa ɔe ná-kaladopoiti ma, kɛni ɛ li Zeluzalɛme, ɛ kpɔlɔ mɔinmɔin sɔlɔ totuɔɔiti ta zalaɔa ɔula ɔundigiiti zea, naa vɛɛ tɔ kalamɔinti ba. Kɛni ti paa, naa vɔlu ɛ wuzeɔe, ɛ ɔula saai ya foloi zavasiei.

²² Piyɛle zɛba ɛ seɔe, ɛ lii la ye, ɛ tɔɔzei ga ɛ ɔa zeli lo ma, ɛ ɔa ɔe ma: «GALA mina ke, Mɔligii! Naa la ɔɛa ga ɔe pe!»

²³ Kele Yesu latini, ɛ ɔe Piyɛle ma: «Maaɔooza bà, Setana! Da ná-pelei zu ga kɔɔɔziɔa zaɓu, mazɔlɔ ɔa-ɔisieiiti ti la ga GALA nɔnɔ, kele ta ga nuɓuse ɔisieiiti.»

Nu vile pelei Yesu vɔlu

(Maleke 8:34—9:1;

Luke 9:23-27)

²⁴ Naa vɔluma, Yesu ɔeni ná-kaladopoiti ma: «Zoi ɛ pɔ ga ɛ vile pɔlu, kɛni ɛ ɔikula ɓɔɔɔ zu, ɛ zaa wului zeɔe, ɛ vile pɔlu.

²⁵ Tɔɔzei zoi ɛ pɔ ɛ zɛnvui ɔizo, naama nui ɔa ɔala ma. Kele zoi a ɔala zɛnvui ma ná-faa zu, naama nui ɔa sɔlɔ vɔlu.

²⁶ Ni nui ta a etea zɔlɔ ganii pe sɔlɔna, kele ɛ ɔala zɛnvui ma, kulanuma ɓeɔele ɔa ɛ ɓɛ? Beɔele ɓɔɔɔɔɔɔ ka nu a zoo feezu ga zɛnvui unmɔɔ ganii?

²⁷ Mazɔlɔ Nu ná-Doun Zunui ɔa vaazu ta ná-geezuɔeelai, Keɛɔe ná-lebiyai zu, ɛ ɛɛɛ pe mɛɛin ve, ɛ zoloo ma nu ɔɛɛwotiiti ma.

²⁸ Gɛ bo wo ma ga gaamai, tanigaa ta vɛ, ti la zaa, eyesu ti Nu ná-Doun Zunui ɔa, ɛ ga masagi, ɛ ɔa ɔa.»

† 16:18 16:18 Piyɛle: Daaseigi nii poluve ga «kɔtui».

17

Yesu gaazuve valibo fai

(Maleke 9:2-13;

Luke 9:28-36)

¹ Folo lɔzita levegai ma naama vaiti poluma, Yesu Piyɛɛ ta Zake zegeni, ɛ vɛɛ naa kɛɛɣɛloin Zan va, ɛ li ga tiye yɛ gize gaagooza golai ta ma.

² E valiboni ti gaazu. Gaazuve ɣeni voloza eɣɛ foloi, kɔba zegɛiti ti da ɣole pepe, eɣɛ wozakala gola.

³ Gaamago Moize ta Eli ti ɣulani kɛɛma kaladopoiti bɛ, ti da yɛpɛ Yesu vɔ.

⁴ Piyɛɛ bɔɛni Yesu vɔ, ɛ ɣɛ ma: «Màligii, solooge ga ade yɛ vɛ. Ni da vaana bu, na kota savago lo vɛ, gilagi ɣɛ ga dɔnɔi, gilagi ɣɛ ga Moize nɔnɔi, zɔi ɣɛ ga Eli nɔnɔi.»

⁵ E yɛni nɔ bɔɛzu ɣana, tonaɓiingi zeɣe geezuve, ɛ da volo lɛngɛlɛngɛ, ɛ ti maaɓidi. Wooi ta ɣulani naa zu, ɛ da ɣɛ ma: «Nii ɣa ɛ ga nɛɛbɛ Loun Zunui, nii ɛ gola yiilaazu. A woilo goo ma dɛ!»

⁶ Kaladopoiti ti naama wooi mɛnigai ma, ti wola luani, ti laavɛɛ zooi ma, ti gaazulɔɔɣu.

⁷ Kɛɛ Yesu maaɓuɣani ti va, ɛ yeevɔɔɣu ti va, ɛ ɣɛ ti ma: «À mina lua, à wuzɛɣɛ.»

⁸ Kaladopoiti ti gaazuwuzɛɣɛai ma, ti wɛɛni, ti la nu ɣili nɔpɛ kaani, kɛni Yesu ɣila nɔ.

⁹ Ti ɣɛai ma gizei yeizu, Yesu ti laa maaɓakpani, ɛ ɣɛ ti ma: «Aisa Nu ná-Doun Zunui va wuzɛɣɛ, ɛ ɣula saai ya, nii wo kaai vɛ, à mina naa wo nu nɔpɛ ma.»

¹⁰ Kaladopoiti ti niima gaazaɣagi woni da, ti ɣɛ ma: «Lee vaa zu mu tɔ kalamɔinti ti ɣɛɛzu ma, kɛni mɔunpa Eli a vaana dɛ volu?»

¹¹ E ti woogaaɓoteni, ɛ ɣɛ ti ma: «Gaama vɛ, Eli maanɛɛvɛ ga ɛ va, ɛ fai pɛ sei kpasu ga pago.

¹² Kɛɛ nɔun, na bosu wo ma ga: Eli mu paaɓɛ niina, kɛɛ ti la naa ɣwɛɛni, ti naa zo ga vɛlei ti ɣɛni pɔ la. Tama vɛle nɔ ɣana ti vaazu Nu ná-Doun Zunui bɔlɔzu la.»

¹³ Kaladopoiti ti gaagaaɓi ga Zan Batisete ɣa, ɛ ɣɛni vaazu ma.

Fɔlivɔli loungoi ɣɛdɛ fai

(Maleke 9:14-29;

Luke 9:37-43)

¹⁴ Ti maaɓuɣaai ma bɛbɛi va, zunui ta vaani Yesu vɔ bɛ, ɛ vile niibiɣa kakala, ɛ maanɛɛnɛ, ɛ ɣɛ ma:

¹⁵ «Màligii, dɔun zunui maawɔingɛ kae, fɔlivɔlii ɣa ɛ ba, toɣa wola zoolɛzu ga vɛ. Yeeɣɣalɛi tanigaa zu, toɣa loo abui ɣa, baa ziei wu.

¹⁶ Gɛ vaa la da-ɣaladopoiti pɔ, kɛɛ ti la zooni ti va kɛdɛ.»

¹⁷ Yesu ɣɛni ma: «Eɛ, kidaaleɓelala nuɓuseiti, ti ga yaava nuiti, na yɛsu wo va dɛ, eyɛsu yeelɛ? Na yeezei wo wu, eyɛsu yeelɛ? A va pɔ ga doungoi.»

¹⁸ Yesu devei veeni inɛgi ya ga sɛbɛi. Tama inɛgi ɣulani doungoi zu, naa ɣɛdɛ gaamago nɔ.

¹⁹ Ti maaɣɛlesa teɓɛai ma, kaladopoiti ti Yesu gaazaɣani, ti ɣɛ ma: «Lee vaa zu gi la zooni gi va niima inɛgi bɛ?»

²⁰ Yesu ɣɛni ti ma: «Wo la zooni wo va kpɛ, tɔɔzei wa-ɣidaaleɓɛi lɔivɛ. Gɛ bo wo ma ga gaamai, ni wa-ɣidaaleɓɛi ɣɛni ga mutaalede kaei ɣɛvɛle, wa la zoo ɣɛɛzu gizei nii ma: <Zeɣe vɛ, ɛ li munu,> a la naa ɣɛ. Faa tanɔpɛ ge la bɛna baa wo ya.

²¹ [Kɛɛ nii ɣɛɣala inɛgi la zooga ɣulazu GALA fali ta zu sogai volu.]*

Yesu saa vai wo fai volu

(Maleke 9:30-32;

Luke 9:43-45)

* 17:21 17:21 Wooi niiti ti [] kpaku felegoiti zɔɣɔzu, naati ti la sɛvɛ wɔlɔmai tanigaa zu.

²² Yeeta Yesu ta ná-kaladopoiti ti ɔɛni levesu Galilé yooi zu, é ɔɛni naati ma: «Nu ná-Doun Zunui ɔa vaazu loozu nuiti zeezu,

²³ ti paa. Kéle foloi zavasiéi, toɔa wuzeɔe, é ɔula saai ya.» Naama wooi ná-kaladopoiti ziiɔɔloni ga gola.

Yesu ta Piyéle ti mulu ɔula vai

²⁴ Ti léai ma Kapéelenawume, zɔiti ti ɔɛni mului zosu GALA sei vélei ma vaa ma, naati ti maabuɔani Piyéle va, ti ɔe ma: «Wa-ɔalamɔin la GALA sei vélei wu mului ta ɔulazu baa?»

²⁵ Piyéle ɔe ti ma: «Ba-o, toɔa da kula.» Siegi zu é léeni la pélei wu, Yesu mounpa ge kpɔei zegeni, é ɔe ma: «Simon, da ɔisiezú ɔale? Eteai zu masagiti, ɔe ɔa ta da mului ɔula zea? Zou lointi baa wéɛinti?»

²⁶ Piyéle ɔeni ma: «Wéɛinti.» Yesu ɔeni ma mɔnɔ: «Naa ɔa é dɛɛzu ga, zou lointi pɔ ge la ta zu.

²⁷ Kéle anɛɛ naa vé, de mina ɔe ga niima nuiti kaka sabu. Tɔ ɔa é ba, yei zie wolai laavɛ, é kalagi vili ziei wu. Kale mounpagi é kulazu, daalao, da wali ɔaei ɔaazu su. Seɔe, é fe tiya ga de felegɔ dɔnɔi.»

18

Bé ɔa bɔɔɔai ɛɛ pɛ ba?

(Maleke 9:33-37;

Luke 9:46-48)

¹ Naama ziegi zu kaladopoiti ti maabuɔani Yesu va, ti gaazaɔa, ti ɔe ma: «Bé ɔa mu bɔɔɔai geegɔɔlogi ma masadaí zu?»

² Yesu zɛba é dounɔoi ta loli, é pili ti zaama.

³ E ɔeni ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, ni wo la wo-zie vélei maavaliboni, wo va ɔe ga dounɔoiti kévele, wo la laa geegɔɔlogi ma masadaí zu.

⁴ Naa ɔa é ba, zɔi nɔpɛ a ɔɔɔmaayeina eɔe dounɔoi nii, naama nui ɔa wɔɔɔ geegɔɔlogi ma masadaí zu.

⁵ Zɔi nɔpɛ a yeezei dounɔoi ta wu eɔe nii, nɔn maavele ma, naama nui yeezeida bù, nà ɔɔɔi.»

Nu loo vai kotoi zu

(Maleke 9:42-48;

Luke 17:1-2)

⁶ «Kéle dounɔoi niiti kpein ti laai nɔn da, zɔi nɔpɛ a ti ɔila kpalaá toona kotoi zu, a la vizɔ naama nui ma ga kɔtu wolai ɔili kɔgi va, ti pili, é ye kpolodei wu.

⁷ Maanɔɔ vaa vé eteai vé ga kaka faiti ti va, niiti ti nuiti toozu kotoi zu. Kéɛfelegele kili ge la ná, keni naa ɔeɔala vaiti ti va, kéle maanɔɔ wola ɔa naama nui vé, nii ti vaazu ga maavele.

⁸ Ni è-yeei baa è-ɔɔɔi ɔa é è loozu kotoi zu, ti leve ɔɔɔ va, è ti vili ya poun. Tɔɔzei fizɔge è ma è lo ɔɔɔ zɛnvui zu ga è maaleɔeɔgai, kéle è-yee felegɔi baa è-ɔɔɔ felegɔi mina ye è va, è va vili ɔɔɔ abui zu.

⁹ Ni è-ɔaazuɔeɔi ɔa é è loozu kotoi zu, kula su, è pili ya poun. Tɔɔzei fizɔge è ma ga è lo ɔɔɔ zɛnvui zu ga è-ɔaazu ɔila kpe nɔ, è-ɔaazuɔeɔ felegɔi gaavɔnigai va ye è ya, da ma è vili undaavili abui zu.»

Faalaalii é vile baalagi va nii toai ya,
é ɔa volu

(Luke 15:3-7)

¹⁰ «À dama, wo mina dounɔoi niiti ɔila kpalaá belɛlala, tɔɔzei gè bo wo ma, ta-geezuɔeelaiti ta wɛɛzu sienɔpɛ su Kèe ɔaazu, nii é geegɔɔlogi zu.

¹¹ [Tɔɔzei Nu ná-Doun Zunui vaavɛ naati kizosu, niiti ti loai ya.]*

* **18:11 18:11** Wooi niiti ti [] kpaku felegɔi zɔɔzu, naati ti la sɛvɛ wolɔmai tanigaa zu.

¹² «Wa g̃sisezu g̃ale? Ni baala ungila (100) ka g̃ena zunui ta ya, gilagi loo ya, ni é la puutaavuugo maazu taavuug̃oit̃i (99) z̃ega ná gizeiti ma, é va li z̃o g̃ilagi g̃aiz̃iezu, nii toai ya?

¹³ Gè bo wo ma ga gaamai, ni a kaana, baala gilagi naa g̃a gola g̃oozuñe, é leve z̃o vuutaavuugo maazu taavuug̃oit̃i (99) ba, niiti ti la g̃ea looni ya.

¹⁴ Zekana balaa wo-G̃e la, nii é geeg̃ol̃ogi zu, é la p̃o ga niima loungoi g̃ila kpala ge loo ya.»

Suvaaỹgi

¹⁵ «Ni è-g̃eeloin a koto g̃eena è laal̃og̃ma, li, è bo ma wo feleg̃o wo ỹog̃zu. Ni a woilona è-woo ma, naazu è è-g̃eeloin z̃ol̃og̃a.

¹⁶ K̃e ni é la k̃eni é va woilo è-woo ma, nu g̃ila baa nu feleg̃o ṽee b̃og̃o va, naa g̃a a k̃e nii ñp̃e a g̃e wosu, <ti p̃e gaag̃ula ba ga zeele feleg̃o baa zeele savag̃o ná-zeele wooi maavele.>†

¹⁷ Ni é la k̃eni é va woilo naati goo ma, bo Egilisii ma. Ni é la woiloni Egilisii woo ma, p̃ete ga kidaalevelala nui, baa mulu zo nui è letema.

¹⁸ «Gè bo wo ma ga gaamai, nii ñp̃e wa pele leve tug̃o zooi ma, pele g̃a leve naa lug̃o geeg̃ol̃ogi zu. Nii ma wo pele viesu tug̃o zooi ma, pele g̃a vie naa lug̃o geeg̃ol̃ogi zu.

¹⁹ «Nà bosu wo ma balaa ga: Ni nu feleg̃o wo zaama, ta zolooña faa g̃ila ma zooi ma ga ti fal̃i, K̃e nii é geeg̃ol̃ogi zu, naa g̃a k̃e ti ṽe.

²⁰ T̃o z̃ei, ṽe ñp̃e nu feleg̃o baa nu savag̃o ta g̃aale ba ná dàaseigi zu, nà ti zaama.»

Faalaalii é vile botig̃e nui va nii é la maavaaỹe bosu

²¹ Naama z̃iegi zu Piỹe maab̃uf̃ani Yesu va, é gaaza g̃a, é g̃e ma: «M̃alig̃ii, nii k̃eeloin g̃a ba ño, é da kotoi g̃e dàal̃og̃ma, nà suvaaỹe ga seizu lieleg̃o? Gè suvaaỹe ga seizu l̃ofela mu baa?»

²² Yesu g̃eni ma: «Ba-o, gè la g̃eazu è ma seizu l̃ofela, k̃e seizu vuul̃ofela (70) zeizu l̃ofela.

²³ «T̃o g̃a é ba, geeg̃ol̃ogi ma masadai g̃ulaṽe eg̃e masagi nii é ná-botig̃e nuiti tolini ga ti voluvaawo ma, é lo ná-naavoloi va.

²⁴ Sĩegi zu é gaalugi l̃ozeini la, ti vaani p̃o ga nu g̃ila, nii maag̃uyei wola m̃oinni ga walii.

²⁵ Kuyei naa g̃ula zobo ñp̃e ge la g̃eni zunui naa ṽe. Ná-kundig̃ii devei veeni ga ti t̃o b̃og̃oi ṽodi, ta anzai, naa ṽee ná-dointi ta k̃olig̃iti p̃e ba, nii a k̃e maag̃uyei g̃ula.

²⁶ Botig̃e nui vil̃eni niibig̃a zooi ma ná-kundig̃ii g̃og̃owu, é maañene, é g̃e ma: «Yiil̃o kae, nà da-g̃uyei p̃e kulazu.»

²⁷ Zunui naa maaw̃in ná-kundig̃ii zoni gola, é suvaaỹe ga naama g̃uyei, nii é g̃eni ma, é b̃e naa va, é li.

²⁸ «Sĩegi zu zunui naa g̃ulani la ná-kundig̃ii ṽo b̃e, ti g̃omini ta ná-botig̃e ñog̃oi gila, t̃o balaa ná-kuye g̃eni naa ma ga wali go. E naa zoni k̃oda, é g̃e ma: «Nà-kuyei é è ma, kulana!»

²⁹ Botig̃e ñog̃oi maañene, é g̃e ma: «Yiil̃o kae, nà da-g̃uyei p̃e kulazu.»

³⁰ K̃e é la k̃eni é va naa zuvaaỹe. E liini, é pili kasoi g̃a, eỹesu naa b̃e ga ná-kuyei g̃ula.

³¹ «Ná-botig̃e ñog̃oit̃i ti naama vaiti p̃e kaai ma niiti ti g̃eeni, ti yiib̃ol̃oni gola, ti liini, ti ti p̃e bo ta-g̃undig̃ii ma.

³² Naa z̃eba é ma botig̃e nui loli, é g̃e ma: «Da ga botig̃e nu j̃ou, è m̃aañeneṽe, gè è zuvaaỹe ga è-maag̃uyei p̃e.

³³ Da balaa, lee vaa zu è la da-wotig̃e ñog̃oi maaw̃ing̃aani ga vele gè k̃ea la è ṽe?»

³⁴ Ná-kundig̃ii yiig̃aawana vele ma, é pilini kasoi g̃a t̃o balaa, ga ti maañog̃o, eỹesu é b̃e ga maag̃uyei p̃e kula.

³⁵ «K̃e nii é geeg̃ol̃ogi zu, vele g̃ana é vaazu k̃eezu la ga wo g̃ilag̃ilag̃iti p̃e, ni wo la g̃e k̃eni, wo va wo-g̃eelointi suvaaỹe ga yiima ṽe p̃e.»

† 18:16 18:16 TSV 19:15.

19

*Kalagi Yesu boni
é vilé vulu zaa vai va
(Maleke 10:1-13)*

¹ Yesu begai ma ga kalagi naati bo, é zegeni Galilé yooi zu, é li Zudé yooi zu, ve ná Zuludén voluvelei.

² Bèbè wolai vileni polu. E seebè nuiti kedèni náve.

³ Faliziein tanigaa ti maaɓugani ba, nii a kɛ ti suɗɔɗɔ ga gaazaɗagi, ti ɗeni ma: «Tɔgi vaave nei bu ga zunui ɗele anzai va, fai ma zii tanɔpe su?»

⁴ E ti woɗɗaavoteni, é ɗe ti ma: «Wo la de kalani mu GALA seɓeiti su ga tɔɔzeizu mounpa Ani Bete GALAGI nuɓusei beteni, zunui ta anzanui,*

⁵ é zɛba é ɗe ma: «Naa ɗa é ba, zunui ɗa zɛɗe keɛɗe ta dee va, é ɗili anzai va, ti felegɔ ta ɗe ga kpuse ɗila?»†

⁶ Naazu ti la mɔ ga nu felegɔ, ta niina ga kpuse ɗila kpe. Naa ɗa é ba, nu nɔpe ge mina naa ɗaagwe, nii GALA ge kpɔgai su.»

⁷ Kele Falizieinti ti ɗeni ma: «Lee vaa zu mu Moize devei veai ga zunui ɗa zoo vulu zaa zevei veezu anzai ya, ti bali ma ta naa?»‡

⁸ E ti woɗɗaavoteni, é ɗe ti ma: «Wa-ɗikpaai maavele ɗa é keeni, Moize da va bu ga wo da ɗele wo-anzaiti ba. Kele mɔungi é la ɗeni ɗana.

⁹ Naa voluma, nɔun, nà bosu wo ma ga: Zoi nɔpe é ɗelezu anzai va, é taɗili sei, é weenziɛgi ɗea, keeni ni anzai kologolo keɛve.»

¹⁰ Ná-kaladopoiti ti ɗeni ma: «Ni vele ɗana zunui ɗevelei la ti yɔɗɔzu ta anzai, é la vizoni mu ga nu va anza vulu.»

¹¹ E ti woɗɗaavoteni, é ɗe ma: «Ese pe ge la zoosu yeezeizu naama wooi wu, keeni zoiti nɔ niiti GALA ge ma zobogi veai ti ve.

¹² Tɔɔzei tanigaa ta ná ti la zooga anza zeizu mazɔɔ ti zɔɔɔge ɗana, tanigaa ti ná niiti ti solɔɔgai ga nuiti sabui, taɗiligaati ti ɗeleve anza ze vai va geɗɔɔlogi ma masadai maavele zu. Zoi nɔpe a zoo yeezeizu faa wu, naama nui yeezei nii wu.»

*Yesu yeezei vai doungoiti bu
(Maleke 10:13-16;
Luke 18:15-17)*

¹³ Nuiti ti ɓaani ga doungoiti Yesu ɔɔ, nii a kɛ é yeela ti ma, é GALA fali ti ve. Kaladopoiti ti ɗeni zeli losu naama nuiti ma.

¹⁴ Kele Yesu ɗeni ti ma: «À ɓe doungoiti ba, ti va pɔ. A mina pele leve ti luɗɔ, tɔɔzei geɗɔɔlogi ma masadai ɗa ga naati tɔnɔ, niiti ti ga ti ɗevele.»

¹⁵ Naa voluma é yeelaani ti ma, é zɛba é zɛɗe miná, é da li.

*Naavolo nuiti ta GALA ná-masadai
(Maleke 10:17-31;
Luke 18:18-30)*

¹⁶ Zinipoi ta maaɓugani ba, é ɗe ma: «Kalamɔn, faa vagɔi ɓegele ɗa maanɛai ga gè kɛ, gè va ɗɔɗɔ zɛnvui zɔɔɔ?»

¹⁷ Yesu ɗeni ma: «Lee vaa zu è gàazaɗasu naa ma, nii pagai? Gila kpe nɔ ɗa pagai. Ni da pɔ ga è lɔ ɗɔɗɔ zɛnvui zu, deveiti so.»

¹⁸ Zunui ɗe ma: «Devei naati ta ga ɓegeleni?» Yesu goɗɗaavoteni, é ɗe ma: «Mina nu vaa, mina weenziɛ bo, mina unma wo, mina zee zeele woo wo,

¹⁹ è-ɗee lɛbi ta è-lee,§ è-zeiɗɔɗɔi neɛ ve, eɗe da ɓɔɗɔi.»*

²⁰ Zinipoi ɗe ma: «Gè naama leveiti pe soga. Begele ɗa niina é voluzu, gè la de keeni?»

* 19:4 19:4 Zen 1:27; 5:2. † 19:5 19:5 Zen 2:24. ‡ 19:7 19:7 TSV 24:1. § 19:19 19:18-19 Eɗz 20:12-16; TSV 5:16-20.

* 19:19 19:19 Lev 19:18.

²¹ Yesu ɣɛni ma: «Ni da pɔ ga è laazeeli, li, è è-ɣɔligiti pɛ pɔdi, è ma naavoloi ve bala nuiti bɛ, naazu da naavolo zɔɔ geɣɔlogi zu. Naa vɔluma, va, è vɛlɛ pɔlu.»

²² Zinipoi naama wooi mɛnigai ma, é li ga ziiɔɔlɔi, tɔɔzei kɔligi wola mɔinni.

²³ Yesu zɛba é ɣɛ ná-kaladopoiti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, kpɛtɛ nui lɔɔ vai wola ɔaavɛ geɣɔlogi ma masadai zu.

²⁴ Nà bosu wo ma ɔalaa ga nɔmɛi leve fai la ɔaani sɛɣɛlɛ zɛɣɛi zu, é va zeeli kpɛtɛ nui lɔɔ vai zu geɣɔlogi ma masadai zu.»

²⁵ Kaladopoiti ti naa mɛnigai ma, ti wola laavɔɔni, ti gaazaɣa, ti ɣɛ ma: «Bɛ ɣa mu a zoo ɣizosu?»

²⁶ Yesu wɛlɛni ti va, é ɣɛ ti ma: «Naa la zooga é va ɣɛ nuɔusɛiti zea, kɛlɛ fai pɛ ka zoo ɣɛɛzu GALA zea.»

²⁷ Piyɛlɛ zɛba é kpɔɛi zɛɣɛ, é ɣɛ ma: «Gá ma? Gi fai pɛ zɛga ná, gi vɛlɛ è volu. Gɔnɔi ɣa ɣɛɛzu ɣale?»

²⁸ Yesu gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, siɛgi zu etea niinei ɣulazu la, Nu ná-Doun Zunui ɣa vaana, é zɛi ná-lɛbiya masa kpɔkpɔgi ɣa, naazu wɔigiti kpɛin wo vɛlɛgai pɔlu, wa ɣɛ zeini masa kpɔkpɔ puugɔ maazu felegɔ (12) ɣa, wo da Izilayɛle woloda puugɔ maazu felegɔiti (12) tukpɔɣaaleve.

²⁹ Zɔiti nɔpɛ ti zɛɣɛzu ta-vɛlɛiti ba, ti-ɣɛlɔinti ɔaa ti-vaazeelaiti ba, ti-ɣɛni ɔaa ti-leeni ba, ti-lɔinti ba, ɔaa ta-lii ɣɛɛzuɔɛti ba nɔn maavele ma, ta vaazu naati ma vɛɛda ungilagilagi zɔɔsu, naa vɔluma ta tɔnɔ zɔɔ ɣɔɔɣɔ zɛnvui zu.

³⁰ Kɛlɛ nu mɔungiti ma mɔinmɔin ka ɣɛ ga ma ɣaabelagiti, tama ma ɣaabelagiti ma mɔinmɔin ge ɣɛ ga ma mɔungiti.

20

Botiɣɛ nui niiti ti zɛɣɛai kpɔkɔmavɛ

¹ «Mazɔɔ geɣɔlogi ma masadai ɣulavɛ ga pɛlɛ kɛɣɣɛi nii é ɣulani ga sobuzobui, nii a kɛ é botiɣɛ nuiti gaizɛ, é ti leve ná-leezɛn ɔɛlɛi zu.

² E tanigaa ɣaani, ta naati ti suvaawogi wo, ti zoloo wali ɣae gila ma foloi zu, é naati tɛvɛ ná-leezɛn ɔɛlɛi zu.

³ Naa vɔluma é ɣulani volu sobu lɛlɛi laavuusiɛi ma, é taɣɛligaa vɛtɛ, ti loni dɔɔɣɔ ɔalagi zu, botii la ti ya.

⁴ E ɣɛni ti ma: «A li ná-kpɛlɛi zu, wo-zalai nii maanɛai ga gɛ fe wo ya, ná naa ve.»

⁵ Naati ti liini kpɛlɛi zu. Pɛlɛ kɛɣɣɛi ɣulani mɔnɔ folo gaalɔgai ma, naa volu é ɣula lɛlɛi zavasiɛi ma kpɔkɔ voloi, é taɣɛligaa leve mɔnɔ ɣana nɔ.

⁶ Kpɔkɔi lɛlɛi lɔlusɛi ma, é ɣulani volu, é zunui taɣɛligaa vɛtɛ, ti loni ete zaamavɛ. E ti ɣaazaɣani, é ɣɛ ma: «Toɣa ɣale wo luva kpain loni vɛ, wo la boti ɣɛɛzu?»

⁷ Ti gooɣaavoteni, ti ɣɛ ma: «Nu nɔpɛ ge la botii veeni gi ya, gi va kɛ.» E ɣɛni ti ma: «Wa ɔalaa, à li ná-kpɛlɛi zu.»

⁸ «Kpɔkɔi zeeliai ma, é ɣɛni ná naavolo make nui ma: «Botiɣɛ nuiti toli, è ti-zalaiti fe ti ya, da tɔɔzei nu ɣaabelagiti ma, é li ma mɔungiti pɔ.»

⁹ Zɔiti ti botii lɔɔzeini lɛlɛi lɔlusɛi ma, naati ti vaani, ɛsɛ pɛ ge sɔɔɔ ga wali ɣae ɣilagila.

¹⁰ Naa vɔluma nu mɔungiti ti vaani, ti da ɣisɛ ga ta sɔɔɔsu ga mɔinga, kɛlɛ tiya ɔalaa ti pɛ ti sɔɔɔni ga wali ɣae ɣilagila.

¹¹ Siɛgi zu ti ɣɛni wali zosu da, ti ɣɛni ɔɛɛzu unsu ga pɛlɛ kɛɣɣɛi,

¹² ti da ɣɛ ma: «Wɛlɛ botiɣɛ nu ɣaabelagi niiti è ti zɛɣɛai, naati lɛlɛi ɣila boti nɔ ɣa ti kea, tama, è da gi-zalaiti gaa ɣɛ sɔli ga tiye, ɣɛiti gi luva folo ɣɛlegi wu kpain.»

¹³ E ti ɣila gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Bɔɛ, gɛ la telebotala vai ɣɛni ga dɛ, kɛbɛ de zoloogɛ folo luva wotii ma zalai ma ga wali ɣae ɣila, kɛlɛ?»

¹⁴ Da-walii zɛɣɛ, è li. Nà pɔ ga gɛ nu ɣaabelagi zala ga è ɣɛvele.

¹⁵ Baa màa la nɛɛni mu gè ɔa yiimaɖɛ ga zèaɖɔligi mu ɔaa? Baa tɛi gè faaɔɔɖɔi ɖɛɛzu, naama loloi ɖa è kulazu mu ɔaa?» »

¹⁶ Yesu woɔɖaaɔbelani, é ɖɛ ma: «Dele ɖana é la, nu mɔungiti ta ɖɛ ga ma ɖaaɔbelagiti, nu ɖaaɔbelagiti ti ɖɛ ga ma mɔungiti.»

Yesu saa vai ta buzeɖɛ vai wo fai volu

(Maleke 10:32-34;

Luke 18:31-34)

¹⁷ Siɛgi zu é ɖɛni lɛɛzu la Zeluzalɛme, Yesu keela puugɔ maazu felegɔiti (12) seɖɛni yɛ pelei zu, ti maɔɖɛlesa ge leve, é ɖɛ ti ma:

¹⁸ «À woilo, ada lɛɛzu Zeluzalɛme. Nu ná-Doun Zunui ɖa ɔaazu lɔɔzu zalaɖa ɖula ɖundiɖiiti zeezu ta tɔ kalamɔinti. Ta ná-tukpɔi ɖaaaleve ga é za.

¹⁹ Ta dɔ zii ɖiligiti zeezu ga naati ti ɔɛɖɖula su, ti doɖa ga kpakɔi, naa volu ti kpado saa wului ma. Naa pɛ poluma, toɖa wuzeɖɛ, é ɖula saai ya foloi zavaɛi.»

Maanɛɛni nii Zebedé ná-doun zunu felegɔiti ti-lee boni

(Maleke 10:35-45)

²⁰ Názuɔɛ, Zebedé anzai, ta ná-doun zunu felegɔiti, ti maaɔɖɖani Yesu ɔa. E nɔkɔni Yesu ɖɔɖɔwu, nii a kɛ é faaɔɔɖɔ vali ma.

²¹ Yesu ɖɛni ma: «Begele ɖa è pɔ?» E goɔɖaaɔvoteni, é ɖɛ ma: «Wɛɛ dɔun zunu felegɔiti ba. Da ɖɛna da-masadaɪ zu, va bu kae ga ti zeɪ è ɖoba, gilagi ɖɛ è yeezazuɔɛ, zɔɪ ɖɛ è ɖɔɛzuɔɛ.»

²² Kɛɛ Yesu goɔɖaaɔvoteni, é ɖɛ ma: «Wo la kwɛɛ nii wo falizu ɖana. Wa zoo nɛi wo ɔɔle ga sooleɪ ma daawɔɪ nii gè ɔɔlezu la?» Ti ɖɛni ma: «Eyei, gá zoo naa la.»

²³ Yesu zɛba é ɖɛ ti ma: «Gaama ɔɛ, wa ɔɔle ga ná-ziawɔɪ. Kɛɛ nii é ga sei wo fai kɔba zèezazuɔɛ ta kɔɛzuɔɛ, naama zobo ge la veeni zèa ga gè fe. Naama zeizuveti ta ga naama nuiti tɔnɔ, niiti Kɛɛ ti makegai ti ɔɛ.»

²⁴ Kaladopo puugɔi zɔiti ti naama wooɪ mɛnigai ma, nii ɖɛɖɛloun felegɔiti ti boni, é wanani ti ma.

²⁵ Yesu zɛba é ti pɛ toli ɖoba, é ɖɛ ti ma: «Wo kwɛni nii a da ɖɛ zooiti su: Zou ɖundiɖiiti ta da zeɪ nuɔɔɛiti unga, nu ɔiigiti ti da zeɪ ti unga ga ta-zobogi.

²⁶ Wɔun, naa ta mina ɖɛ wo zaama. Kɛɛ tɔun ni nui ta ɖa pɔ é ɖɛ ga nu ɔii gola wo zaama, kɛni é ɖɛ ga wo pɛ wa-wotiɖɛ nui.

²⁷ Zɔɪ é pɔ é ɖɛ ga nu mɔungi wo zaama, kɛni naa ɖɛ ga wa-luɔi.

²⁸ Mazɔlɔ, anɛɛ Nu ná-Doun Zunui ɔɛ, é la ɔaani ga nu ɔa botii ɖɛ bɛ, kɛɛ tɔ ɔɔɖɔi mu paaɔɛ ga é botii ɖɛɛ nuiti bɛ, é zɛnvui ve ga nu mɔinmɔin unmɔɔ sabui.»

Gaazuɖɔle nu felegɔi valo vai

(Maleke 10:46-52;

Luke 18:35-43)

²⁹ Siɛgi zu ti ɖɛni ɖulazu la Zeliko ɔa, bebɛ wolai ɔilɛni Yesu volu.

³⁰ Gaazuɖɔle nu felegɔ ɖɛni zeini pele ɖobaɔɛ. Ti mɛnigai ma ga Yesu ɖa é levesu ná ɔlei, ti tɔzeini ga kpeeɪ loa, ti da ɖɛ ma: «Màligii, Davide ná-Doun Zunui, gi ɖaazumaawɔingɔ!»

³¹ Bebɛi zeliɪ loni ti ma ga ti maɔɖɛ kpɔ, kɛɛ tɔun ti woɔɖula sɛsɛ, ti da ɖɛ ma: «Màligii, Davide ná-Doun Zunui, gi ɖaazumaawɔingɔ!»

³² Yesu loni, é ti loli, é ɖɛ ti ma: «Lee ɖa wo pɔ ga gè kɛ wo ɔɛ?»

³³ Ti goɔɖaaɔvoteni, ti ɖɛ ma: «Màligii, gi-ɖaazuveti ti zeɖɛ ma.»

³⁴ Ti maawɔin Yesu zoni, é yeevɔɔɖu ti-ɖaazuveti ba. Gaamago nɔ, ti wozaɖaani, ti ɔile polu.

21

Yesu lee vai Zeluzaleme
(Maleke 11:1-11;
Luke 19:28-40;
Zan 12:12-19)

¹ Siégi zu ti maaɓuɗani la Zeluzaleme va, ti zeelini Betefazé taa goi ɗobavɛ, Wolive wulu belei ma ɗizei ɗobavɛ. Yesu ná-kaladopo felegɔ leveni,

² é ɗe ti ma: «À li taa goi nii zu, é wo luɗɔ. Wa leena nɔ feya, wa soovale saai ta ɗaazu, giliai, ma yivoi loni koba. A ti vie, wo va ga tiye pò.

³ Ni nu a faa wona wo ma, à ɗe ma nɔ: «Maliɗii ɓedei ɗa ti va.» Gaamanɔ toɗa ti yena, ti li.»

⁴ Nii ɗeeni, naa ɗa a ke, nii GALA goo wo nui boni ma yeeluɗɔ, naa laazeeli ga:

⁵ «À ɗe Siyɔn nuɓusei ma:

Wele ɗa-masagi va, é vaazu è ɓɔ,

é ga ɓɔɗmaayeɓi nu, é zeini soovale saai ɗɔma,

soovale saai ma yivoi ɗɔma.»*

⁶ Kaladopoiti ti liini, ti zie ga naa nɔ, nii Yesu boni ti ma.

⁷ Ti vaani ga soovale saai ta ná-zivoi, ti ta-zegɛ wolaiti pɛeni ti ɗɔma, Yesu le, é zeɓ kɔma.

⁸ Bebei zaama nu mɔinmɔin ge ɗeni ta-zegɛ wolaiti pɛezu pelei zu, tanigaa ti ɗa gulu bekegiti teve, ti ɗa ti vɛɛ pelei zu.

⁹ Bebei nii pe é ɗeni ziezu Yesu luɗɔvelei, ta poluvelei, ti ɗeni woɗɗulazu, ti ɗa ɗe ma:

«Ozana† Davide ná-Doun Zunui vɛ!

Maliɗii tuya loo naama nui vɛ, nii é vaazu daaseigi zu!

Ozana GALA be geɗɗɔlɔgi ungavɛ!»

¹⁰ Siégi zu Yesu leeni la Zeluzaleme, taa nuiti pe ti ɗeni wuulee, ti ɗa ɗe ma: «Be ɗa ga nii?»

¹¹ Bebei nii é ɗeni polu, naati ti ɗeni ti woɗɗaavotesu, ti ɗa ɗe ma: «Galilé yooi zu Nazalete GALA goo wo nui Yesu vɛ.»

Yesu pɔdi loo nuiti kpɛɛ vai
GALA sei vɛlei wu
(Maleke 11:15-19;
Luke 19:45-48;
Zan 2:13-22)

¹² Yesu leeni GALA sei vɛlei ma ɗoizuvɛ, é pɔdi loo nuiti pe kpɛ ná. E wali valibo nuiti ta-laɓaliiti tokani, naa vɛɛ poopɔ pɔdi nuiti ta-ɓɔkpɔgiti ba.

¹³ E ɗeni ti ma: «Sevɛvɛ GALA Sevei zu ga: «Nà-pelei ɗa loli ga GALA fali vɛlei.»‡ Kele wɔun, wo ná ɗea ga toosu nuiti ɗɔɗɗuzuvɛ.»§

¹⁴ Gaazuɗɔle nuiti ta meɗele nuiti ti maaɓuɗani ba, GALA sei vɛlei ma ɗoizuvɛ, tama é ti ɗede.

¹⁵ Zalaɗa ɗula ɗundiɗiiti ta tɔ kalamɔinti ti laavɔɔ vaiti kaai ma, niiti é ti ɗeeni, ta ti doungoiti goomenigai ma GALA sei vɛlei ma ɗoizuvɛ, ti ɗa ɗe ma: «Ozana Davide ná-Doun zunui vɛ,» ti yiɗaawanani ga gola.

¹⁶ Ti ɗeni Yesu ma: «Da nuu menisu nei, nii doungoiti ti bosu?» Yesu ɗe ti ma: «Eyei. Wɔun kaipa wo la de niima wooi ɗalani mu ɓaa, nii é ɗeezu ma:

«Doungoiti ta niimiɓɔlegiti daavɛ ɗa

è ɗa-lebiyai zɔɓɔsu ná?»*

¹⁷ Naa vɔluma, é ti yenɓi ná, é ɗula taai va, é li Betani, é kpidi ɗila ke ná.

* 21:5 21:5 Eza 62:11; Zkl 9:9. † 21:9 21:9 Ozana: Maamuse wooi nii poluve ga «kizo fai ve». ‡ 21:13 21:13 Eza 56:7. § 21:13 21:13 Zel 7:11. * 21:16 21:16 Guy 8:3 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wolamai ma.

*Koolefoole gului foto vai
(Maleke 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ Sobuzobui, siegi zu é ɣeni ɣalesu la ma taazuwe, pului soni.

¹⁹ E koolefoole gului ta ɣaani pele ɣobawe. E maaɓugani ba. Kεε é la ma waa nɔpe kaani ga, keni gaalaagiti nɔ. E zεba é ɣe gului ma: «Eyesu pe è la mɔ gwaa ɣila kpalaa boga!» Gaamago nɔ, gului naa vɔɔni.

²⁰ Kaladopoiti ti miná ɣaai ma, ti laavɔɔni ga gola, ti ɗa ɣe ma: «Gului nii vɔɔwe ɣale gaamago nɔ?»

²¹ Yesu ɣeni ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, ni kidaalevei ɣa wo ya, wo la inɛineni, nii ɣani gè keai ga koolefoole gului nii, wa zoo wo keɣalai ɣe, kεε é buɗe naa maazu, wa vɔlo wa ɣe gizei nii ma: «Wuzeɣe miná, è vili kpolodei wu,» tama naama vai ɣa ɣe nɔ ti.

²² Ni wa GALA falina ga kidaalevei, nii nɔpe wo falizu, wa sɔlɔɔ.»

Mini ɣa Yesu ná-zobogi zeɣezu ná?

(Maleke 11:27-33;

Luke 20:1-8)

²³ Yesu liini GALA sei vɛlei ma ɣoizuvε, é tɔɔzei ga kalagi woga. Zalaɣa ɣula ɣundigiiti ta nuɓuseiti ta-lotugɔiti ti maaɓugani ba naama ziegi zu, ti ɣe ma: «Zobo kpegele ɣa è niima vaiti keɛzu la? Be ɣa é ma zobogi vea è ya?»

²⁴ Yesu ti wooɣaavoteni, é ɣe ti ma: «Nà ɓalaa, gaazaɣa gila ka bè ga gè bo wo ma. Ni wa gòɔɣaavotena, nà ɓalaa, zobogi nii gè niima vaiti keɛzu bu, nà naa zeɣezuvε le ga woye niina.

²⁵ Be ɣa é zobogi veeni Zan vε ga é ɗa batizei wo? GALA ge ɣeni de, ɓaa nuiti keni de?»

Ti yenɛi sulatilisɛ yɔɣɔzu, ti ɗa ɣe ma: «Ni ada ɣεena ma: «GALA ge ɣeni de,» toɣa ɣe ade ma: «Lee vaa zu mu wo la ɣeni laani Zan la?»

²⁶ Kεε ada ɣεena ma mɔnɔ: «Nuiti keni de,» keni ade lua bebei ná-ziigulai va, tɔɔzei εε pe ge ɣeni devezu ga Zan ɣeni ga GALA goo wo nu.»

²⁷ Ti zεba ti Yesu wooɣaavote, ti ɣe ma: «Gi la kwɛni.» Yesu ɣeni ti ma: «Nɔn nà ɓalaa gè la zobogi nii zeɣezu lea ga woye pe, nii gè niima vaiti keɛzu la.»

*Faalaalii é vile
zunu loun felegɔiti ba*

²⁸ Yesu ɣeni ma: «Wa ɣisɛzu ɣale? Zunu ɣila ge ɣeni ná, nii doun zunu felegɔ ɣeni zea. E ɣeni ma mɔungi ma: «Doun zunu, li za, è botii ɣe bè leezen belei zu.»

²⁹ Naa ɣeni ma: «Gè la liizu.» Naa vɔluma zunu lounɔi naa ɣigi valiboni, é li kpelei zu.

³⁰ Doun keɛɣɛi ɓɔeni ná-doun zunui velesɛi vɔ, é deve ɣilagi naa nɔ ve zea, naa ɣe ma: «Kεε, zèe ɣa bu, nà liizu,» kεε é la kɛni é va li.

³¹ Doun zunu felegɔi naati saama, be ɣa é keɛɣe yiima vai ɣeai?» Ti Yesu wooɣaavoteni, ti ɣe ma: «Doun mɔungi.» Yesu ɣeni ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, mulu zo nuiti ta koloɣolo anzanuiti ta levesu wo va, ti li GALA ná-masadaɪ zu.

³² Tɔɔzei Zan vaani wo vɔ, é telebo pelei le ga woye, wo la laani da. Kεε mulu zo nuiti ta koloɣolo anzanuiti ti laani da. Anεε ɓalaa wo ɣaazulaani miná ma, wo la valiboni wo-yiimawe, wo va la da.»

*Faalaalii é vile
kpele make nu ɣɔiti ba*

(Maleke 12:1-12;

Luke 20:9-19)

³³ «À woilo faalaali taɣili ma: Zou keε nu ɣila ge leezen belei laani, é maaɣaku ga sasai, é kɔɣei lo ná ɗɔɔi ɣula vai zu, é peɣe ɣaagooza golai lo ná maaɓεε vai zu. Naa pe pɔluma, é kpelei ɣalivaani kpele make nua ma, é li zou ɣili su.

³⁴ Naama waai ɣula yeɣeɣalai maaɓugazuvε, é ná-botigε nuiti teveni kpele make nuiti ma, ga ti daamiizuvε ve kpele ɣaawaai zu.

³⁵ Kεε kpele make nuiti ti looni ná-botigε nuiti su, ti gilagi loga, ti zoi va, ti savasiεi zɔɔ ga kɔtuiti.

³⁶ Kpele kεε nui botigε nui taɖiligaa leveni volu, niiti ti mɔinni, é leve ma mɔungiti ba. Kεε nii nɔ é zeelini nu mɔungiti ma, naa nɔ ɖa tiya ɖalaa kpele make nuiti ti seini ti ma.

³⁷ Gaaɖelagi, é doun zunui leveni ti ma, é ɖa ɖisiε ga: «Ta unfe dɔun zunui ma.»

³⁸ Kεε tei kpele make nuiti ti ná-doun zunui ɖaani nɔ feya, ti ɖeni ɖɔɖɔ ma: «Pogani zege nui ɖa. Ade paa, de ná-poganii zege ga adɔnɔ.»

³⁹ Ti soni, ti kula kpelei va, ti paa.

⁴⁰ «Siεgi zu kpele kεε nui vaazu la, lee ɖa a kε ga kpele make nui naati?»

⁴¹ Ti googaavoteni, ti ɖe ma: «Toɖa nu ɲɔi naati paa, maawɔingɖa nɔpε ge la ɖea ba, naa vɔluma é kpelei ɖaliva kpele make nui taɖiligaa ma, niiti ta ɖe daamiizuvε veezu zea ma yeedεɖalai ma.»

⁴² Yesu ɖeni ti ma volu: «Kaipa wo la de niima wooi ɖalani GALA seveiti su: «Kɔtui nii pele lo nuiti ti ɖeleni ba, naa ɖa keai ga sɔbelama ɖɔtu wolai.

Maliɖii ɖa é niima vai ɖea, tama toɖa ga laavɔɔ vaa ade ɖaazu.»†

⁴³ Naa ɖa é ba, nà bosu wo ma ga: GALA ná-masadai ɖa ɖula wo ya, é ve nuɖuse ɖiligaa ya, niiti ta ɖe gaawaai ɖulazu.

⁴⁴ [Zoi nɔpε é loozu kɔtui nii ma, naama nui ɖa ɖulukpulu. Zoi nɔpε kɔtui nii a loo ma, ma nui wolowolo.]»‡

⁴⁵ Zalaɖa ɖula ɖundiɖiiti ta Faliziεinti ti naama vaalaaliiti menigai ma, ti gaaɖaani ga tiya ɖa Yesu ɖeni vaazu ti ma.

⁴⁶ Ti tɔzeini ga so kelegele gaiziaa, kεε ti ɖeni luazu bebei va, tɔzei εε pe ge deveni ga Yesu ɖa ga GALA goo wo nu.

22

*Faalaalii é vile
vulu ɖoozunεi va
(Luke 14:15-24)*

¹ Yesu ɖɔeni ti vɔ volu faalaaliiti su. E ɖeni ti ma:

² «Geegɔlogi ma masadai ɖulaε ga masagi nii é feti ɖevele ɖeteni ná-doun zunui ná-vului ɖεε vai zu.

³ E ná-botigε nuiti teveni ga ti nuiti toli, niiti ti loliga ɖeni de vulu ɖoozunε ɖulazuvε. Kεε naati ti la ɖeni kεeni, ti va va ná.

⁴ «É zεba é ná-botigε nui taɖiligaa leve, ga ti naama nuiti maanεεnε, niiti ti loliga ɖeni de. E valini ná-botigε nuiti ma, é ɖe ti ma: «A ɖe ti ma: Gε daamii ɖevele ɖetea, gε nà-nike zineiti paa, ta nà-togani vagoiti, fai pe kevele ɖeteυε niina. A vaana daami wo fai ma.»

⁵ «Kεε niiti ti lolini, naati ti la vɔlɔ ta woni bε, εε ge liini liizu, gila ge li ná-kpalaga, zoi li ná-yaagɔ ɖεεzuvε.

⁶ Mɔtaiiti ti botigε nuiti soni, ti naati poomu, ti ti va.

⁷ Masagi yiigaawana vele ɖana, é ná-salavusuiti teve, ti nu vaa nui naati undaavili, ti abui lo ta-laa wolai va.

⁸ «Naa vɔluma, é ɖeni ná-botigε nuiti ma: «Vulu laamianigi ɖevele ɖeteυε niina, kεε niiti ti loliga ɖea de, naati ti la ɖea zolooni ma.

⁹ A liina mu pele zaɖalaveti. Nui niiti nɔpε wa ti ɖa, à ti loli feti ɖulazuvε.»

¹⁰ Botigε nuiti ti zεba ti li pele zaɖalaveti, nui ma zii pe nɔ ti kaani, ti naati pe tolini, nu ɲɔiti ta nu vagoiti, eyesu feti laamii wo pelei wuulaave kpekpe.

† 21:42 21:42 Guy 118:22-23 bogε é zoloo Geleke woo zεε wɔlɔmai ma. ‡ 21:44 21:44 Wooi niiti ti [] kpaku felegoiti zɔɖɔzu, naati ti la seve wɔlɔmai tanigaa zu.

¹¹ «Masagi leeni ga é nuɓusei ɓete. E zunui ta ɗaani, nii fɛti zeɗɗei ta la ɗeni kɔba.

¹² E naa ɗaazaɗani, é ɗe ma: «Ɓɔɛ, è lewege ɗale, è le ɓe, tama fɛti zeɗɗei ta la è ɗɔba, nii soloogai vulu vai ma?» Naa la ɗeni goɗɗaavote nɔpe sɔlɔɔni.

¹³ Masagi zeba é ɗe ná-botigɛ nui ti ma: «A kɔɗɔiti ta zeeiti sugili, wo pili ya etea velel kpidii zu, ɓe ɗolbi ta niiga ziegai ná.»

¹⁴ Tɔɔzei nu mɔinmɔin toligɛ, keɛ tago nɔ ɗa ziimazeɗɗegi wogai ga tiye.»

Mului zala vai Sezaal ma

(Maleke 12:13-17;

Luke 20:20-26)

¹⁵ Faliziei ti maɗɗoozani, ti ɗi fe ɓɔɗɔ ɓe, velel ta zoo ti gaazaɗa sɔlɔɔ da, ti pili Yesu ma, nii a ke ti so ga tɔ ɓɔɗɔi daawooi nɔ.

¹⁶ Ti ta-ɗaladopoi tanigaa leveni ma, naa ɓee Elode ɓolu nui tanigaa ɓa. Naati ti ɗeni Yesu ma: «Kalamɔn, gi kweni ga ɗa gaama wosu, ta ɗa kalagi wosu ga gaamai pe, é lo naa ɓa, velel GALA ge pɔ ga nu zie la. E la vaazu bu, nu ɓa è zeɗɗe è-zie vele ɓa, tɔɔzei è la weɛzu nui ti tosuɓe nɔ ɓa.

¹⁷ E ɗisu vai wo deɛ gi ma mu: Tɔgi vaavɛ nei bu ga nu mului zala Wolome masagi Sezaal ma, ɓaa nu mina sala ma?»

¹⁸ Keɛ Yesu ɗeni ta-ɗisie nɔi ɗweɛ, é ti woɗɗaavoteni, é ɗe ti ma: «Ee, woovele nui ti! Lee vaa zu wo sùɗɗɔsu?»

¹⁹ A wali ɗae gila deɛ lee ga ze, nii mului zalazu la.» Ti ɓaani pɔ ga wali ɗae gila.

²⁰ E ti ɗaazaɗani, é ɗe ti ma: «Ɓe maaniini ta daasei ka é ma?»

²¹ Ti goɗɗaavoteni, ti ɗe ma: «Sezaal ɓe.» E ɗeni ti ma naazu: «Deɗemu, nii é ga Sezaal nɔnɔi, à naa ve Sezaal ya, nii é ga GALA nɔnɔi, wo naa ve GALA zea.»

²² Ti naama woɗɗaavotegi menigai ma, ti laavɔni ga gola. Ti zení ná, ti zeɗɗe koba, ti li.

Maɗɗaalii é lo ɗɔvɛiti buzeɗɗe vai ɓa saai ya

(Maleke 12:18-27;

Luke 20:27-40)

²³ Naama volo ɗilagi nɔ, Saduseyeinti ti ɓaani pɔ be. Naati ka ti ɗe ɗɔvɛiti ti la wuzeɗɗezu, ti ɓa ɗula saai ya. Ti niima ɗaazaɗagi woni da, ti ɗe ma:

²⁴ «Kalamɔn, Moize niima levei veeni, é ɗe ma: «Ni zunui ta a zaana, é la doun yɛni ga voluvelei, keɛɗeloin maanɛɓe ga é ná-poanzai ze ga anza, nii a ke é naa ma zuwui make.»*

²⁵ Tama, ɗeeɗeloun lɔfela ɗea gi zaama. Ma mɔungi vului ɗeeni, é za, é la doun yɛni. E ná-poanzai ye polu gelei ya.

²⁶ Nii nɔ é ɗeeni ga doun mɔungi, naa nɔ ɗa é ɗeeni ga felesie, savasie, é ye zeɗɗezeɗɗezu da, é zeeli doun lɔfelasie ma.

²⁷ Gaabelasu, anzanui ɓalaa za.

²⁸ Siegi zu niina ɗɔvɛiti ti wuzeɗɗezu la, ti ɗula saai ya, zunui loun lɔfelai naati su, ɓe ɗa anzanui a ye zea? Tɔɔzei seibe ti ɗilagilagi pe be ga anza.»

²⁹ Yesu ti woɗɗaavoteni, é ɗe ma: «Wo ɗakage, tɔɔzei wo la GALA seɓeiti gaaɗaazu, wo la GALA ná-zɛbei ɗweɛ.

³⁰ Tɔɔzei siegi zu buzeɗɗei wosu da, nu ɗula saai ya, zunui ti la mɔ anza zeɗɗe, anzanui ti la mɔ zeida zini be, ta ɗeezu niina eɗe geezuɗɗelaiti.

³¹ Nii é ga ɗɔvɛiti buzeɗɗe vai, ti ɗula saai ya, kaipa wo la de naama wooi ɗalani ɓaa, nii GALA ge bogai wo ma? E ɗeni ma:

³² «Nà ɗa gè ga Abalaame, Izaake, ta Zakɔbe ta-ƳALAGI.»† GALA ge la ga ɗɔvɛiti ta-ƳALAGI, keɛ toɗa ga fulu nui ti ta-ƳALAGI.»

³³ Kalagi nii é ɗeni bosu, naa bebei pe ziizoni, niiti ti ɗeni menisu.

* 22:24 22:24 TSV 25:5. † 22:32 22:32 Eɗz 3:6, 15.

Tɔgi nii kpaɔfoai tɔgi pɛ ba

(Maleke 12:28-34;

Luke 10:25-28)

³⁴ Falizieiinti ti menigai ma ga Yesu Saduseyeinti daaɖuluge, ti ɖaaleɛni ba.

³⁵ Ti zaama gila ge ɖeni ná, é ga tɔ kalamɔin ta, naa ɖeni pɔ ga é Yesu zuɖɔɖɔ ga gaazaɖagi. E ɖeni ma:

³⁶ «Kalamɔn, tɔ sevei zu, devei ɖegele ɖa kpaɔfoai zɔiti pɛ ba?»

³⁷ Yesu gooɖaavoteni, é ɖe ma: «*«Da Maligii da-GALAGI neɛ ve ga è-yii pɛ, è-yenvui pɛ, ta da-ɖisiɛi pɛ.»*‡

³⁸ Naa ɖa é ga devei nii kpaɔfoai ta fizɔgai zɔiti pɛ ba.

³⁹ Felesiei ɖa ná ta nii ti ɖulaai ga ve, naa ɖa é ga: «*«Da è-zeiɔɖɔi neɛ ve, eɖe ɖa ɔɖɔi.»*§

⁴⁰ Nii pɛgi tɔ sevei ta GALA goo wo nuiti ta-zeveiti ti nu ɖalasu da, naati pɛ ta vuuni deve felegɔi niiti koozu.»

Kilista ta Davide ti yɔɖɔzuve

(Maleke 12:35-37;

Luke 20:41-44)

⁴¹ Tei Falizieiinti gaalea ɖeni de ba, Yesu ti ɖaazaɖani, é ɖe ti ma:

⁴² «*«Wa ɖisiezu ɖale, é lo Kilista va? Wa ɖisiezu ga toɖa ga ɖe mavofoda?»* Ti gooɖaavoteni, ti ɖe ma: «*Davide mavofodai ve.»*

⁴³ E ɖeni ti ma: «*Lee vaa zu mu GALA Zenvui puuni Davide yiimave, é da toli ga Maligii? Tɔɔzei é ɖeni ma:*

⁴⁴ *«Maligii GALA ge ɖeni Mɔligii ma:*

Zei zèezazuve,

*eyesu gè è zili nuiti da è ɖɔɖɔwu.»**

⁴⁵ Ni Davide ɖa tolisu ga tɔun Maligii, é leve ɖale mu, é da ɖe ga naa mavofodai?»

⁴⁶ Nu ɖila kpala ge la ɖeni zooni é va gooɖaavote nɔpɛ fe Yesu ya. Tama é zo niina naama voloi ma, tanɔpɛ zii la mɔ ɖeni lɔɔzu, é va gaazaɖa.

23

Yesu Falizieiinti ta tɔ kalamɔinti peelala vai

(Maleke 12:38-39;

Luke 11:43, 46; 20:45-46)

¹ Naama ziegi zu Yesu ɔɛni bebei ta ná-kaladopoiti pɔ, é ɖe ti ma:

² «*Tɔ kalamɔinti ta Falizieiinti tosuve ɖa ga ti wo ɖala ga Moize ná-tɔgi.*

³ Nii ti bosu wo ma, à naa ɖe. Kele à mina vokɔɖɔ ti-zie veleiti ma. Tɔɔzei tenegi nii ti bosu, naa lei ti va ɖe keɛzu.

⁴ Ta da kasɔ wuigiti gili, nii seɖezu ɖaai, ti da nuiti kɔma, kele tiya ɔɖɔɖɔi ti la vɔlɔ kea, ti va yeeɖeɖa goi vɔɖɔ ba, ti va tago pa jiiiki.

⁵ Nii pɛ ti keɛzu, ta keɛzu nii a ke nuiti ti va da ti vete. Naa maavele ma, maalaagi nii GALA daawooi ná tanigaa ti vu su, é zele nui yeei va ɖaa tovalave, tɔnɔiti kpaɖove boani tɔnɔ va, ta-zege wolaiti daa ɖeze yiizayiizagiti gola ɖoozakoozagai.

⁶ Ti wɔinve ga seizu vagɔiti feti laami wosuɔeti, ta lebiya zeizuɔeti GALA debi veleiti bu.

⁷ Ti wɔinve ga ti da ti luɔ kelemaveiti, ta ti da ti loli ga «Kalamɔn».

⁸ «*Kele wɔun, à mina «Kalamɔn» laasei pɛɛ ɔɖɔ va, tɔɔzei nu ɖila kpe nɔ ɖa é ga wa-ɖalamɔin, wo pɛ wa ga keɛɖeloun ɖila kpegiti.*

⁹ A mina nu nɔpɛ toli zoi ma ga: «*Kèè*», tɔɔzei wo-Gɛɛ ɖa ɖila kpe, nii é geɖɔlɔgi zu.

¹⁰ A mina «*totuɖɔ*» laasei pɛɛ ɔɖɔ va, tɔɔzei totuɖɔ ɖila kpe nɔ ɖa é wo ve, naa ɖa é ga Kilista.

‡ 22:37 22:37 TSV 6:5. § 22:39 22:39 Lev 19:18. * 22:44 22:44 Guy 110:1.

¹¹ Zoi é ga nu bii golai wo zaama, naa ga gɛ ga wa-wotigɛ nui.

¹² Zoi nɔpɛ é bɔɔɔ wokomaalezu, naa maa ga yei, zoi é bɔɔɔmaayeizu, naa unbu ga zege.»

Yesu zeli lo fai wooveledai ma

(Maleke 12:40;

Luke 11:39-42, 44, 47-52; 20:47)

¹³ «Maanɔɔɔi ga wo ɔɛ, tɔ kalamɔinti wa Falizieiinti, wo ga woovele nuiti! Tɔɔzei wa geegɔlɔgi ma masadai laaɔulusu nuiti tuɔɔ. Wa bɔɔɔi wo la lɔɔzu su, wo la bɛga zɔiti ba, wɔin ti ma, ti ɔa lɔ su.

¹⁴ [Maanɔɔɔi ga wo ɔɛ, tɔ kalamɔinti wa Falizieiinti, wo ga woovele nuiti! Tɔɔzei wa poanzaiti kɔligiti kulazu ti ya, wo ɔa GALA fali zuɔɔɔzagiti kɛ, nii a kɛ nuɔuseiti ti ɔa ɔa wo ɔa. Wa-ɔeelalai wola ga ɔɔu wo ma.]*»

¹⁵ «Maanɔɔɔi ga wo ɔɛ, tɔ kalamɔinti wa Falizieiinti, wo ga woovele nuiti! Tɔɔzei wa leɔetevesu zɔɔi ta kpoloɔɔi ga ná pɛ, nii a kɛ wo zii ɔiligi gila sɔlɔɔ, wo pile wa-GALA pelei ma, tama siegi zu wo sɔlɔɔsu da, wa ma nu gɛɛzu ga undaavili doin, é ɔɔu é leɔe wo ɔa ga seizu felegɔ.

¹⁶ «Maanɔɔɔi ga wo ɔɛ, wɔi wo ga totuɔɔiti ti ɔaazuɔoleai! Wa ɔa gɛ ma: «Ni nu ɔonana GALA sei ɔɔɔi ma, naa la ga faa nɔpɛ, kɛɛ ni nu a ɔonana zanugi ma, siaai GALA sei ɔɔɔi ma, toɔa ma ga kuye ga é naama vai laazeeli.»

¹⁷ Wɔi wo ga ɔimalala nuiti, ti ɔaazuɔoleai! Ani felegɔi naati su, bɛgele ɔa fizɔgai bɔɔla ɔa? Zanugi ɔɛ, baa GALA sei ɔɔɔi ɔɛ, nii é zanugi ɔadesu?

¹⁸ Wa ɔa gɛ ma balaa: «Ni nu a ɔonana zalaɔa ɔulazuɔe ma, naa la ga faa nɔpɛ, kɛɛ ni nu a ɔonana zalaɔai ma, nii é laani maazu, toɔa ma ga kuye ga é naama vai laazeeli.»

¹⁹ Wɔi wo ga gaazuɔole nuiti! Ani felegɔi naati su, bɛgele ɔa fizɔgai bɔɔla ɔa? Zalaɔai ɔɛ, baa zalaɔa ɔulazuɔe ɔɛ, nii é zalaɔai ɔadesu?

²⁰ Zoi é kona wosu zalaɔa ɔulazuɔe ma, naa ga ɔonazu zalaɔa ɔulazuɔe ma, ta zalaɔai nii é laani maazu.

²¹ Zoi é kona wosu GALA sei ɔɔɔi ma, naa ga ɔonazu GALA sei ɔɔɔi ma ta GALA nii é zeizu bu.

²² Zoi é konai wosu geegɔlɔgi ma, naa ga ɔonazu GALA ná-masa kpɔkpɔgi ma, ta zoi é zeini su.

²³ «Maanɔɔɔi ga wo ɔɛ, tɔ kalamɔinti wa Falizieiinti, wo ga woovele nuiti! Tɔɔzei wa puusiei ɔulazu guluwulugiti ba, ɔɔɔi tufa maku nɛɛnɛgi la ta tufa ɔonai, kɛɛ wa naati daazu ɔoba, niiti ti ga faa ɔiigiti tɔgi zu: teleɔɔai, gaazumaawɔingai, ta woogɛɔiladai. Tama naa ga maanɛni ga wo ɔa kɛ, wo mina fai mɔtɔiti da ɔoba.

²⁴ Wɔi wo ga totuɔɔiti ti ɔaazuɔoleai! Wa wo bɔɔle ɔɔiti kpɛɔɔsu, nii a kɛ ani vulu go nɔpɛ ge mina leɔe wo-ɔɔɔɔɔ, wa ma, wo ɔa ɔɔɔi bɔɔɔ.»

²⁵ «Maanɔɔɔi ga wo ɔɛ, tɔ kalamɔinti wa Falizieiinti, wo ga woovele nuiti! Tɔɔzei wa wa-bɔɔle anipakaiti ta daami anipakaiti maavɛ gbazu fo, tama ti zulaavegai ga unma wo fai ta bɔɔɔzotalai.

²⁶ Falizieiinti wɔi wo ɔaazuɔoleai! A kpɔɔle anipakaiti ta daami anipakaiti suɔɔ ɔade mɔunpa, naa ɔoluma maavɛ balaa ka ɔade niina.»

²⁷ «Maanɔɔɔi ga wo ɔɛ, tɔ kalamɔinti wa Falizieiinti, wo ga woovele nuiti! Tɔɔzei wo gɛɛɔe eɔɛ kabai niiti ti ɔobegai, ti ɔagai kɛɛmaɔɔ, kɛɛ ti zulaavegai ga gɔvɛiti ti-ma ɔaɛiti ta kɔzɔba anii ma zii pɛ.

²⁸ Uɛle ɔana wa balaa wo la, kɛɛmaɔɔ wa ga telebo nu nuiti gaazu, kɛɛ wo-yiimaɔɔti daavege ga wooveledai ta faa ɔɔiti.»

²⁹ «Maanɔɔɔi ga wo ɔɛ, tɔ kalamɔinti wa Falizieiinti, wo ga woovele nuiti! Tɔɔzei wa GALA goo wo nuiti ta-ɔabaiti kpɛɛzu, wo ɔa telebo nuiti ta-ɔabaiti maanɛɛ,

* **23:14 23:14** Wɔɔi niiti ti [] kpaku felegɔiti zɔɔɔzu, naati ti la seɔɔe wɔlɔmai tanigaa zu.

³⁰ wo zɛba wo ɔa ɔe ma: «Ni gi ɔeni ná gi-mɛmɛwolani ta-yeeɔeɔɔalai zu, gi la ɔeni ɔɔɔpɛa ti ɔa, gi ɔa ɔa GALA goo wo nuiti paa.»

³¹ Naa maavele ma, wo ɔɔɔɔ ɔwɛɛga ga naama nuiti ti-mavofodaiti, niiti ti ɔeni GALA goo wo nuiti paazu.

³² Naa ɔa é ba, à wo-mɛmɛwolani zeevogi ɔaaɔela!»

³³ «Wɔi wo ga kaaliiti, pɛɛɔaali zuwuzuiti! Wa zoo ɔizosu ɔale peelalai ma, undaavili abui zu?

³⁴ Naa ɔa é ba, wɛɛ, ná GALA goo wo nuiti ta ɔima nuiti tevesu wo ma, naa ɔɛ kalamɔinti ba. Wa tanigaa ɔaa, wo tanigaa ɔaɔ saa wului ma, wo ɔa tanigaa loɔa ga kpakɔi wa-GALA ɔɔbi ɔɛɛiti bu, wo ɔile tanigaa ɔolu ga wɔinzeɔɔmai taa wolai ɔilagilagiti pɛ su,

³⁵ naa ɔa a kɛ ɔɔbalala nuiti kpein ti ɔaai, ti-ma ɔamai la wo unma, é zo Aɔɛle ma, é zeeli Balaki ná-doun zunui Zakali ma, nii wo paani seizu ɔaɔɔɔɔ ta zalaɔa ɔulazuɛ.

³⁶ Gè bo wo ma ga gaamai, naa pɛ ka la niizuɛ nuɔɔɛiti unma.

Yesu ɔɔɔ vai Zeluzalɛme ná-faa zu

(Luke 13:34-35)

³⁷ «Ee, Zeluzalɛme, Zeluzalɛme, ɔɛi ɔa ɔa GALA goo wo nuiti paa, è ɔa yɛ naati ɔɔzu ga kɔtui eyɛsu ti za, niiti GALA ge ti levesu è ma! Wɔin wola ɔɛa mà ga gè è zu nuɔɔɛiti gaale ba kɔbaɛ, eɔɛɛɛɛi tɛɛ leei a ɔa ma yiɔiti gaale la ba kovegiti bu! Kɛɛ wo la vaani bu pɛ!

³⁸ Wɛɛ, wa-ɔɛɛi wuuɔakai ɔana yɛ ɔɔɔ yeema.

³⁹ Tɔɔzei gè bo wo ma, wo la mɔ ɔaazulaa mà pɛ, eyɛsu voloi wa ɔe la ma: «Maligii tuya loo naama nui ɔɛ, nii é ɔaazu daaseigi zu!»†»

24

GALA sei ɔɛɛi ɔologolo fai

(Maleke 13:1-2;

Luke 21:5-6)

¹ Yesu ɔulani GALA sei ɔɛɛi wu, é ɔa li. Ná-kaladopoiti ti maaɔɔɔani ba, ga ti ɔɛ la, ɔɛɛi GALA sei ɔɛɛi lo pele ɔagai la.

² Yesu zɛba é ɔe ti ma: «Kɛɛɛ tama wa niiti pɛ kaazu, kɛɛ? Gè bo wo ma ga gaamai, kɔtu ɔila kpala ge la yɛga laani ɔɔla maazu, ti pɛ ta lokasu.»

Maanɔɔiti ta faaɔaagiti

(Maleke 13:3-13;

Luke 21:7-19)

³ Tɛi é ɔeni zeini Wolive wulu ɔɛɛi ma ɔize ma, ná-kaladopoiti ti maaɔɔɔani ba yɛ, ti gaazaɔa, ti ɔe ma: «Bo ɔɛ gi ma, yeeɛ ɔa naama vai ɔaazu ɔɛɛzu la? Naa ɔoluma poogi ma ɔɛɛle ɔa, nu a kwɛɛ ɔa ga è ɔaa vai ɔolu ta etea ɔaaɔela foloi maaɔɔɔa?»

⁴ Yesu ti woɔɔaavoteni, é ɔe ma: «À dama, nu nɔpɛ ge mina wo ɔaka.

⁵ Tɔɔzei nu mɔinmɔin ka kpɛɛ ɔisu ga ti ɔa dɔaseigi zu, ti ɔa ɔe ma: «Nà ɔa gè ga Kilista,» ta nu mɔinmɔin kaka.

⁶ Wa kɔɔiti maawoo ta kɔɔiti maalugi mɛni. A mina ɔɔɔ yɛ ziiɔɔɔi zu. Mazɔɔ kɛni naama vaiti ti ɔe, kɛɛ naa lei é ɔa ɔe ɔɛɛzu ga gaabelagi.

⁷ Mazɔɔ zii ta ɔa wuzeɔe ɔɔla zii laalɔɔma, masadai ta ɔa wuzeɔe ɔɔla masadai laalɔɔma. Pulu wolaiti ta ɔa loo, ta zou ɔaliiti ti ɔa ɔe ada mɔinmɔin.

⁸ Kɛɛ naa ɔa ɔe nɔ eɔe doun zɔɔ koozuwanai lɔzeizuɛ.

⁹ «Naazu ta wo lɔ nuiti zeezu, ti ɔa wo ɔɔɔ ta ti ɔa wo ɔaa. Ziiti pɛ ta wo wɔinzeɔe nɔun maavele ma.

¹⁰ Naa maavele ma nu mɔinmɔin ka ɔɛɛ kidaalevei ɔa. Ti ɔilagilagiti ti ɔa ɔɔɔ yaava, ta ti ɔa ɔɔɔ wɔinzeɔe.

† 23:39 23:39 Guy 118:26.

¹¹ Zεε ɔala goo wo nu mɔinmɔin ka va, ti da nu mɔinmɔin kaka.

¹² Faa ɲɔi ɔaawɔɔɔ ɔelei ma, nu mɔinmɔin ná-nεεbei ɔaa ɔa lei tɔɔn.

¹³ Kεε zɔi a lo kpaan eyesu gaabelasuve zeeli, naa ɔa ɔizo.

¹⁴ GALA ná-masadai ma Woo Niine Uagɔi nii laa ɔa zeeli eteai zu ná pε, nii a kε nuɔuseiti pε ti ma zeele wooi mɛni. Naa ɔoluma fai pε gaabelasuve ɔa va niina.

Faa ɲɔu maayikiyikigi

(Maleke 13:14-23;

Luke 21:20-24)

¹⁵ «Siεgi zu wo kɔzɔba vaa wolai ɔaazu la, nii GALA goo wo nui Daniyele ná-fai woni, é da ɔε ada ɲadegai»* (zɔi é sevei nii ɔalasɔ, naama nui dama, é gaaga ga pagɔ),

¹⁶ «naama yeeɔɔɔɔɔɔ, zɔiti ta ɔε Zudé, naati ti ɔela, ti le gizeiti ma.

¹⁷ Ni nui ta a ɔena dooɔo bosuve ná-pele ɔmave, é mina yei ɔasɔ zεgezu pelei wu.

¹⁸ Zɔi balaagi a ɔε kpalagave, naa mina ɔale ma leezu taazu, ná-seɔe wolai zεge vai zu.

¹⁹ Naama voloiti su, maanɔɔɔi ɔa ɔε koma anzanuiti be ta zɔiti ti ɲiimi veezu!

²⁰ A GALA maanεεε ga wa-ɔelai mina zoloo samai ma, ɔaa dooɔo foloi ta ma.

²¹ Tɔɔzei naama ziegi zu, kidaaviligi wola ɔa ɲɔu, nii kaipa eteai lɔɔzei yee ma, keɔala la de ɔεeni, nii eyesu ɔɔ nu la mɔ keɔala ɔa pε.

²² Gaamazu, ni GALA ge la ɔeni deveni ga é ta ɔula naama voloiti tieɔi la, nu nɔpe ge la ɔena ɔizo. Kεε, nui niiti é yiimazegeai ga tiye, naati maavele ma, toɔa ta ɔula naama maanɔɔɔi ma yeeɔɔɔɔɔɔ la.

²³ «Ni nui ta a ɔεena wo ma: «A wele, Kilista ɔa ɔe!», ɔaa: «Toɔa munu!», à mina la da.

²⁴ Tɔɔzei zεε Kilistaiti ta zεε ɔala goo wo nuiti ta ɔaazu ɔulazu kelema, ti da laavɔɔ vaa wolaiti ta maabele vaa wolaiti kε, nii a kε ti nuiti yaava, ni toɔa zoo ɔεezu ɔɔɔ, ti naati yaava, niiti GALA ge yiimazegeai ga tiye.

²⁵ Wele, gε wo loa ɔisu ma yeelugɔ.

²⁶ «Ni ta ɔεena wo ma: «A wele leε, toɔa tevebai zu,» à mina li ná pa! Baa ti ɔε wo ma: «Toɔa pele ɔoozu ɔelei wu,» à mina la naa tanɔpe da.

²⁷ Tɔɔzei siεgi zu Nu ná-Doun Zunui a ɔena vaa la, paa vai ɔa ɔε eɔe mainmain nii a da ɔula folo ɔulazu ɔelei, é da volo eyesu folo liizu ɔelei.

²⁸ Uε nɔpe ani ɔoomai ná, miná ɔa ɔuaiti ta da ɔaale ba ná.»

Nu ná-Doun Zunui vaa vai volu

(Maleke 13:24-27;

Luke 21:25-28)

²⁹ «Naama ɔidaavili foloiti ta levena nɔ feya,

foloi zu ɔa ɔidi,

alugi la mɔ ná-wozakalagi vea.

Somideɔaiti ta ɔula geeɔɔɔɔɔi va, ti loo bu,

geeɔɔɔɔɔi zu zεbeiti ta ɲiikpi.

³⁰ «Naa ɔoluma, Nu ná-Doun Zunui ná-poogi ɔa ɔula kelema niina geezuve. Eteai zu nuɔuseiti pε ta da ɔɔɔ niina. Ti zεba ti Nu ná-Doun Zunui ɔa, é da va geeɔɔɔɔɔi ma lonaɔiingiti maazu ga zεbei ta lebiya wolai.

³¹ Naa ɔoluma puɔugi ɔa veena, toɔa ná-geezuɔeelaite teve eteai ɔɔɔkɔlɔma ná pε, ti ná-nuiti gaale ba, niiti é yiimazegeai ga tiye, é zo zou ɔela ga, é li zou ɔela ga.»

Kalagi nu a ɔɔɔ kooleɔoole gului va

(Maleke 13:28-31;

Luke 21:29-33)

³² «Kooleɔoole gului ná-poogi ɔε wo ɔε ga kalagi: Siεgi zu ma bekegiti ti ɔεezu la yɔɔɔɔ, gaalaagi ma lenugiti ti da le ga, wo kwɛni naazu ga ɔoɔi maaɔuɔaa.

* 24:15 24:15 Wele ɔeti: Dan 9:27; 11:31; 12:11.

⁶ «Kua zaamai, zezei woni, ti de ma: «Anzazinigi vaa! A dulana, wo daadomi!»

⁷ Anzalopoi naati pe ti wuzeḡeni, ti ta-lanboiti kpeṭe.

⁸ Zɔiti ti ḡeni ga ḡimalala nuiti, naati ti ḡeni ḡima geleiti ma: «A gi ḡo wa-wulbɔiti su, tɔɔzei ḡá-lanboiti ta ga za.»

⁹ Ḡima geleiti ti ḡeni ti ma: «Ba-o, gulɔi niiti ti la kula ḡea ade va, tɔun à li yaagɔiti pɔ be, wo ta ḡeya ná bɔḡɔ ve.»

¹⁰ «Siɛgi zu ti ḡeni liizu la gulɔi ḡeyazu, anzazinigi vaani. Zɔiti ti ḡevele beṭeni, naati ti yeni polu, ti le vulu ḡee vɛlei wu, ti pelei laaḡulu.»

¹¹ «Tago zuḡoozaai ma, anzalopoi zɔiti balaa ti vaani, ti da toligi wo, ti da ḡe ma: «Màligii, màligii, pelei laalao gi ve.»

¹² Kɛɛ é ḡeni ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, gè la wo ḡwɛɛ.»

¹³ A ḡaazuḡa mu, tɔɔzei wo la foloi ta yeeḡeḡalai ḡwɛɛ.»

*Faalaalii é vile
botiḡe nu savagɔiti ba
(Luke 19:11-27)*

¹⁴ «Toḡa ḡe eḡe zunui nii é ḡeni liizu siɛi ma, é ná-botiḡe nuiti toli, é zɛba é ná-naavoloi ḡaliva ti ma ga ti da suyaagɔ.

¹⁵ E wali ḡae lɔɔlugɔ veeni ma mɔungi ya, é felegɔ ve gila zea, é wali ḡae ḡila fe ma ḡaabelagi ya. E feeni eṣe pe zea, é zoloo ti-zɛbeiti ma. Naa vɔluma, é wuzeḡe niina, é li siɛi ma.

¹⁶ Zɔi é wali ḡae lɔɔlugɔi zɔɔɔni, é suyaagɔni, é dɔɔlugɔ ḡili sɔɔɔ ba.

¹⁷ Zɔi é felegɔi zɔɔɔni, naa balaa suyaagɔni, é felegɔ ḡili sɔɔɔ ba.

¹⁸ Kɛɛ zɔi é sɔɔɔni ga gila, naa liini, é zeḡei vɔ zɔɔi wu, é maliḡii ná-walii lɔḡu su.

¹⁹ «Sulebini ḡeke, eyesu botiḡe nui naati ti-maliḡii zɛba é va, é ḡe ti ḡonabo be.

²⁰ Zɔi é dɔɔlugɔi zɔɔɔni, naa vaani ga wali ḡae lɔɔlugɔi ta ma lɔnɔ dɔɔlugɔi zɔiti, é ḡe ma: «Màligii, wali ḡae lɔɔlugɔ ḡa è feeni zèa, gè dɔɔlugɔ ḡili sɔɔɔḡe ga ma lɔnɔgi. Wɛɛ tiya va.»

²¹ Maliḡii ḡe ma: «Naa vage, da ga botiḡe nu vage, nii nu a zoo laazu da. E ḡea ga lada nu faa goi zu. Naa ḡa é ba, ná faa wolaiti kaliva niina è ma. Va, è ḡoozune pò.»

²² «Zɔi é felegɔi zɔɔɔni, naa balaa vaani, é ḡe ma: «Màligii, wali ḡae felegɔ ḡa è feeni zèa, gè felegɔ ḡili sɔɔɔḡe ga ma lɔnɔgi. Wɛɛ tiya va.»

²³ Maliḡii ḡe ma: «Naa vage, da ga botiḡe nu vage, nii nu a zoo laazu da. E ḡea ga lada nu faa goi zu. Naa ḡa é ba, ná faa wolaiti kaliva niina è ma. Va, è ḡoozune pò.»

²⁴ «Gaabelasu, zɔi é ḡilagi zɔɔɔni, naa vaani tɔ balaa, é ḡe ma: «Màligii, gè ḡea kwɛɛni ga da ga zunui nii ná-fai wola baai. Uɛ è la moloi vazani ná, miná ḡa da da teve ná. Nii è la siinni, naa ḡa da da gaawaai ḡula.

²⁵ Gè ḡeni luazu, gè liini, gè da-wali ḡae lɔḡu zɔɔi wu. Wɛɛ ba, da-walii zeḡe.»

²⁶ «Kɛɛ maliḡii ḡooḡaavoteni, é ḡe ma: «Da ga botiḡe nu ḡounɔugi! Da ga ḡaka nu wolai! E ḡea kwɛɛni ga ve gè la moloi vazani ná, miná ḡa ná da teve ná, nii gè la siinni, naa ḡa ná da gaawaai ḡula.

²⁷ E maa ḡea nɛɛni, é li ga ná-walii, è fe ɔange la nuiti zea. Naazu, siɛgi gè ḡalegai ma la, gè ḡea liizu gè ná-walii zeḡe, naa bɔ maalamai va.»

²⁸ Maliḡii ḡe ma: «A wali ḡaei ḡula zea, wo fe zɔi ya, nii puugɔi zea.

²⁹ Mazɔɔɔ zɔi ani zea, ta ḡa ve naa ya vɔlu, eyesu é vɔvɔa zea. Kɛɛ zɔi ani la zea, anɛɛ zɔɔgoi é zea, naa ḡa ḡula zea.

³⁰ Botiḡe nu ḡɔi nii nɔnɔi, à so, wo pili ya etea vɛlei kpidii zu, ve ḡɔɔi ta niiga ziegai ná.»

Tukpɔ ḡaabelagi leve vai

³¹ «Siɛgi zu Nu ná-Doun Zunui vaazu la ná-lebiyai zu, ta geezuḡeelaiti pe, toḡa zeɛ ná-lebiya masa kpɔkpɔgi ḡa.

³² Ziiti pe ta ḡaale ba kakala. Toḡa ti yeeḡaagwɛ, vɛlei baala make nui a da baalagiti zeeḡaagwɛ la ta boliiti.

³³ Toɔa baalagiti pu ga yeezazu velei, é boliiti pu ga ɔvɛzu velei.

³⁴ «Naa volumna, masagi ɔa ɔe naati ma, ti zeezazu velei: «Wɔiti Kɛɛ ná-tuyai wo ma, à va, wo masadai zege ga wɔnɔ, nii kevele ɔetɛai wo ve, kaite etɛai ɔete yee ma.

³⁵ Tɔɔzei pului ɔeni mà, wo ɔɔnɔgi ve zèa. Kpɔɔle wɔin sòni, wo ziei ve zèa. Gè ɔeni ga weɛin, wo yeezei bù.

³⁶ Maaɔakai ɔeni de, wo sege loo kɔba. Gè ɔeni zeeɔezu, wo va wo laali mà. Gè ɔeni kasoi ɔa, wo va pɔ bɛ.»

³⁷ «Naama ziegi zu, telebo nuiti ta gooɔaavote, ti ɔe ma: «Màligii, yeele ɔa gi è ɔaani la, pului è ma, gi ɔɔnɔ fe è ya? Baa kpɔɔle wɔin è ma, gi zie ve è ya?

³⁸ Yeele ɔa è ɔeni la ga weɛin, gi yeezei è wu, ɔaa gi è maaɔakai ɔa, gi sege loo è ɔɔba?

³⁹ Yeele ɔa è ɔeni zeeɔezu la, ɔaa è ɔe kasoi ɔa, gi va laaliizu è ma?»

⁴⁰ «Masagi ɔa ti wooɔaavote, é ɔe ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, siegi pɛ su wo ɔeni naa ɔɛɛzu la kɛɛloin niiti gila kpalaà bɛ, niiti ti yeemalɔidei, nà ɔa wo keɛni bè.»

⁴¹ «É zɛba é ɔe naati ma, ti kɔvɛzu velei: «Wɔiti wo ɔotoai, à zege kɔba, wo li ɔɔɔɔ abui zu, nii kevele ɔetɛai Inegi ve ta ná-keelaiti.

⁴² Tɔɔzei pului ɔeni mà, wo la ɔɔnɔgi veeni zèa. Kpɔɔle wɔin sòni, wo la ziei veeni zèa.

⁴³ Gè ɔeni ga weɛin, wo la ɔeni yeezeini bù. Maaɔakai ɔeni de, wo la sege looni kɔba. Gè ɔeni zeeɔezu, gè kasoi ɔa, wo la laaliini mà.»

⁴⁴ «Naama ziegi zu, tiya ɔalaa ta gooɔaavote, ti ɔe ma: «Màligii, yeele ɔa gi è ɔaani la, pului è ma, kpɔɔle wɔin è ma, è ga weɛin, ɔaa è maaɔakai, è ɔa zeeɔe, ɔaa è kasoi ɔa, gi la è maaleveboni?»

⁴⁵ Názu toɔa ti wooɔaavote, é ɔe ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, siegi pɛ su wo ɔɛɛni naa ɔɛɛzu la kɛɛloin niiti gila kpalaà bɛ, niiti ti yeemalɔidei, nà ɔa wo la ɔeni keɛni bè.» »

⁴⁶ «Naati ta li ɔɔɔɔ undaaviligi zu, keɛ telebo nuiti ta li ɔɔɔɔ zenvui zu.»

26

Yaavai ɔili vai Yesu ma

(Maleke 14:1-2;

Luke 22:1-2;

Zan 11:45-53)

¹ Yesu begai ma ga kalagi naati pɛ bo, é ɔeni ná-kaladopoiti ma:

² «Wo suɔweɛni ga folo felegɔ volumna, Pake fetii ɔa ɔulazu, tama názu ɔa ti vaazu Nu ná-Doun Zunui lɔɔzu la nuiti zeezu, ti kpado saa wului ma.»

³ Zalaɔa ɔula ɔundigiiti ta nuɔuseiti ta-lotugɔiti ti zɛba ti ɔaale ba zalaɔa ɔula ɔundigi wolai Kayife ná-koizuve.

⁴ Ti pɛ ti zolooni ma ga ti kelegele ɔaizie ga ti Yesu zo dɔɔɔzu, ti paa.

⁵ Keɛ ti ɔeni ɔɔɔ ma: «Keɛni ade mina ke fetii zu, nii a ke ade mina wutu teve bebei zaama.»

Gulɔ maku neɛɛgi zie vai Yesu ma

Betani taazuve

(Maleke 14:3-9;

Zan 12:1-8)

⁶ Yesu ɔeni Betani, gee nu wolɔmai Simon ná-pelei wu.

⁷ Anzanui ta maaɔufani ba, goolei ɔeni zoni zea, kpɛɛai ga aaleɔatelegi, daavegai ga gulɔ maku neɛɛgi, nii sɔngɔi wola ɔaai. Siegi zu Yesu ɔeni la daamii wosu, anzanui gulɔ maku neɛɛgi vuuni nɔungi zu.

⁸ Kaladopoiti ti miná ɔaai ma, ti yiiɔaawanani ga gola, ti ɔa ɔe ma: «Niima vaa zuɔologolo ka lee?

⁹ Nu a la zoo gulɔ maku neɛɛgi nuu vɔdizu ga sɔngɔ wola, ma walii ve bala nuiti zea.»

¹⁰ Kεε Yesu naama vai gƵwεεgai ma, é gε ti ma: «Lee vaa zu wo anzanui nii 66l6zu? Faa vapa gola gá é kεa bε.

¹¹ Bala nuiti ta wo va yeen6pe, kεε n6un gε la vaazu yesu wo va yeen6pe.

¹² E gul6 maku nεεnεgi nii vua k6l6gi ma, nii a kε é maaǵulu vai gεvele 6εε.

¹³ Gε bo wo ma ga gaamai, ve n6pe niima Woo Niine Uag6i laazeelizu ná eteai zu ná pε, nii 6alaa anzanui nii kεai, naa laa gá zeeli, é gε ga gίzesui ná-faa zu.»

Zudase yeezei vai Yesu yaava vai wu

(Maleke 14:10-11;

Luke 22:3-6)

¹⁴ Naama ziegi zu, keela puug6 maazu feleg6i (12) gίla, nii daaseigi gεni ga Zudase Isekaliy6te, naa liini zalaǵa gίla gundigίiti p6 bε,

¹⁵ é gε ti ma: «Ni ná Yesu l6na wo yeezu, wali lieleg6 gá wa fe zεa?» Ti wali gae vuusavag6 (30) veeni zea.

¹⁶ E zo niina naama ziegi zu ma, é gεni yeedεǵala vag6 gáiziezu ga é Yesu l6 ti yeezu.

Yesu ta ná-kaladopoiti ti Pake daamii wo fai

(Maleke 14:12-21;

Luke 22:7-13, 21-23;

Zan 13:21-30)

¹⁷ Bului nii lεve la su, naama vetii ma volo m6ungi, Yesu ná-kaladopoiti ti vaani, ti gε ma: «Mini gá è p6 ga gi Pake daamii gεvele 6εε ná è ve?»

¹⁸ Yesu ti wooǵaavoteni, é gε ma: «À li taazuve, zunui inke v6 bε, wo gε ma: «Kalam6n gε: Nà-yeedεǵalai zeelia, è v6 bε gá gε Pake fetii gίlazu ná, gá nà-kaladopoiti.» »

¹⁹ Kaladopoiti ti naa gεeni, nii Yesu ti leveni ma. Ti Pake daamii gεvele 6εeni.

²⁰ Kp6k6i zeeliai ma, Yesu zeini daami la6alii gakala ta keela puug6 maazu feleg6i (12).

²¹ Siegi zu ti gεni daamii wosu da, é gεni ti ma: «Gε bo wo ma ga gaamai, wo gίla ka vaazu tεvesu sίli nuiti p6.»

²² Naama wooi kaladopoiti gola yii66l6ni. Ti gεni gaazaǵasu ga seǵezεǵedai, ti da gε ma: «Nà ve mu 6aa, Mαligii?»

²³ E ti wooǵaavoteni, é gε ti ma: «Z6i gi yeel6ai 66ni gίlagi zu gá t6, naama nui gá é vaazu d66zu sίli nuiti zeezu.

²⁴ Nu ná-Doun Zunui gá za, eǵεvelei seveai la GALA seveiti su, é lo t6un ba. Kεε maan6ǵ6i gá naama nui lug6, nii é vaazu Nu ná-Doun Zunui l66zu sίli nuiti zeezu. A la viz6 ma nui ma ga é mina vol6 z6l6 pε.»

²⁵ Zudase nii é gεni yaavazu, naa 6alaa gaazaǵani, é gε ma: «Kalam6n, nà ve mu 6aa?» Yesu gooǵaavoteni, é gε ma: «Da 66ǵ6i è boga.»

Maligii ná-Pake daami gaa6elagi

(Maleke 14:22-26;

Luke 22:14-20;

1 Kolente 11:23-25)

²⁶ Siegi zu ti gεni daamii wosu da, Yesu 6ului zegeni. Kpegai ma ga mama fee G6ALA falii wo, é galeǵaleni, é fe kaladopoiti zea, é gε ma: «À seǵe, wo mi, nii gá é ga kp6sei.»

²⁷ Naa v6luma, é ziaw6i ta zegeni. Kpegai ma ga mamagi ve GALA bε, é feeni ti ya, é gε ma: «Wo pε à 666le ga nii.

²⁸ Nii gá é ga m6 pamai, nii é minazεǵegi laazeelizu. T6 gá puai nu m6inm6in bε, nii a kε ta-g6toiti suvaaye ti ve.

²⁹ Gε bo wo ma, gε la m6 ansaǵ6 gwaai ma dεi nii ta 66lea pε, eyesu foloi ada kp6le la v66ma ga niine, Kεε ná-masadai zu.»

³⁰ Ti begai ma ga guyei loo, ti gίlani, ti li Wolive wulu 6elei ma gίzei ma.

Yesu bo fai ga Piyele ga vaazu gɛɛzu ba
(Maleke 14:27-31;
Luke 22:31-34;
Zan 13:36-38)

³¹ Yesu zɛba ɛ ɔɛ ti ma: «Za bidii wo pɛ wa vaazu gɛɛzu bɔ tɔɔzei nii va ɛ vaazu gɛɛzu ga ze, mazɔɔɔ sɛvɛvɛ GALA Sɛvɛi zu ga: «Nɔ vaazu baala make nui loɔazu, naazu baala kpulugi zu ɔa vaza.»*

³² Kɛɛ siɛgi zu gɛ wuzɛgɛzu la, gɛ ɔula saai ya, nɔ tosu da wo luɔɔ Galilɛ yooi zu.»

³³ Piyelɛ kpɔɛi zɛɣeni, ɛ ɔɛ ma: «Anɛɛ ni zɔiti pɛ ta gɛɛzu ɛ va, tɔɔzei nii va ɛ vaazu gɛɛzu ga ɔɛ, nɔn gɛ la ɔɛɛa ɛ va pɛ.»

³⁴ Yesu ɣɛni ma: «Gɛ bo ɛ ma ga gaamai, za kpidii nɔ, tɛɛ zinei va ɔɛ ɛ ɔɔɛ, ɔa vaazu gɛɛzu bɔ nɔ zeizu ɔɛ sava.»

³⁵ Piyelɛ ɣɛni ma volu: «Anɛɛ ɔalaa da zaazu vɔɔma, naa ɔa ɔɛ, kɛɛ gɛ la ɔɛɛa ɛ va pɛ.» Kaladopoi zɔiti ɔalaa ti lɛɛni ga naama woo ɔilagi nɔ.

Yesu GALA fali vai Gɛɛsemane
(Maleke 14:32-42;
Luke 22:39-46)

³⁶ Naa vɔluma, Yesu ta nɔ-kaladopoiti ti zeelini aɔavɛ ta, vɛ nɔ laaseigi ga Gɛɛsemane. E ɣɛni ti ma: «À ze vɛ, siɛgi zu nɔn gɛ liizu la munu, gɛ GALA fali.»

³⁷ E zɛba ɛ Piyelɛ zɛɣɛ ta Zɛbedɛ nɔ-doun zunu felegɔiti. Naama ziɛgi zu, ɛ tɔɔzeini ga ɛ ɔ gaazuɔili wolai zu, ziiɔɔɔ wolai vili ma.

³⁸ E ɣɛni ti ma: «Ziiɔɔɔ vɔvɔa zlimavɛ ma, eyɛsu ɛ ɔɛ ɛ pɔa. A yɛ vɛ, ade ɔaazuɔa vɔɔma.»

³⁹ E lago liini fɔɛn luɔɔ, ɛ laavɛ zooi ma, ɛ GALA fali ɣani, ɛ ɔɛ ma: «Eɛ, Kɛɛ, ni toɔa zoo gɛɛzu, soolɛi ma ɔaawɔi nii maagooza bɔ. Kɛɛ anɛɛ naa vɛ, zliima vai mina ɔɛ, kɛni ɔɔnɔi nɔ.»

⁴⁰ E ɔaleni ma kaladopoiti pɔ bɛ, ɛ ti ɔa niizu. E ɣɛni Piyelɛ ma: «Dɛɣɛmu wo la zooni, wo va yɛ bɔ, ade va ɔaazuɔa vɔɔma lɛɛ ɔila daawu!

⁴¹ A ɔaazuɔa, wo GALA fali, wo mina va loozu tɛgai zu. Nui yɛnvui laaveɣɛ ga kisilɛ vagoiti, kɛɛ zɛbɛ la kpusei va.»

⁴² Naa vɔluma, ɛ maagoozani ti va siɛ laa velesiɛi zu, ɛ GALA fali, ɛ ɔɛ ma: «Eɛ, Kɛɛ, ni ziawɔi nii la zooga maagoozazu bɔ, kɛni gɛ ɔɔɔɛ la, zɛɛ ɔa bu, ɛ-yiimai nɔ ɔɛ.»

⁴³ E ɔaleni ma volu, ɛ kaladopoiti ka niizu, tɔɔzei niimenii ɔɔini ti la ga gola.

⁴⁴ E zɛba ɛ ti yɛ nɔ, ɛ maagooza ti va mɔnɔ, ɛ GALA fali siɛ laa zavasilɛi zu, ɛ ɔa lɛ woo ɔilagi nɔ ma.

⁴⁵ Siɛgi zu ɛ ɔaleni ma la, ɛ va nɔ-kaladopoiti pɔ bɛ, ɛ ɣɛni ti ma: «Wa ɔɛ niizu, wo ɔa looɔo? Yɛɣɛɔalɛi zeelia, Nu nɔ-Doun Zunui ɔana va lɔɔzu kotoba nuiti zeezu.

⁴⁶ A wuzɛɣɛ, ade li. Zɔi ɛ yɔavazu, wɛɛ ba, ɛ vaazu.»

Yesu zo fai
(Maleke 14:43-50;
Luke 22:47-53;
Zan 18:3-12)

⁴⁷ Yesu ɣɛni ɔɛ ɔɔɛzu, eyɛsu Zudase ɔa unkula, nii ɛ ɣɛni ga keela puuɔ maazu felegɔi (12) ɔila. Bɛbɛ wolai ɣɛni polu, boɔa zɔkpɔiti ta kpekpe kpugaiti ti zoni ti ya. Zalaɔa ɔula ɔundigɔiti ta nuɔuseiti ta-lotuɔiti ka ti bɛbɛi naa leveni.

⁴⁸ Yaava nui Zudase poo ɔila dɛɛni ga tiye, ɛ ɔɛ ti ma: «Zɔi nɔpɛ gɛ nɛɛɛzu, gɛ laavɛ komaga, tɔ ɔana, à so.»

⁴⁹ Naa ɔa ɛ kɛɛni, ɛ sakpani nɔ Yesu ma, ɛ ɔɛ ma: «Kalamɔn, ɔa nɔ!» E nɛɛɛni ga daavɛ komagai.

* 26:31 26:31 Zkl 13:7.

⁵⁰ Yesu ɣɛni ma: «Bɔɛ, nii ɛ ɔaai kɛɛzu, naa ɣɛ!» Naa ɔluma, ɔɔiti ti maaɔɔɣani, ti yeeɔɔɛ Yesu ma, ti so.

⁵¹ Naama ɔiɛgi zu, Yesu ná-siɛpoluiti gila ge ná-boɣa ɔɔkpɔi ɣulani ma laɣagi zu, ɛ pili zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai ná-duɔi ma, ɛ naa woii leve ba.

⁵² Yesu ɣɛni ma: «Da-woɣa ɔɔkpɔi lɔ ma laɣagi zu, tɔɔzei ɔɔiti kpein ti kɔɔi ɣɔɔzu ga boɣa ɔɔkpɔi, ti undaa ɣa ɔili ga boɣa ɔɔkpɔi.

⁵³ Da kaazu ga gɛ la ɓena zoo gɛ ɔa woɔɣula Kɛɛ ma ɓaa? A la zoo ɣani nɔ ɛ geezuɣeelai ma waa mɔinmɔin teɔɔ, ti ɔa, ti ɓɔ ɓa.

⁵⁴ Kɛɛ naazu GALA Seɔɔi zu woɔiti daa ɣa zeeli ɣale? Tɔɔzei ɛ bogɛ ga vele ɣa faiti maanɛai ga ti ɣɛɛ la.»

⁵⁵ Yesu zɛba ɛ ɣɛ ɓɛɓɛi ma: «Wo ɔaɔɔɛ nɔn so fai zu ga boɣa ɔɔkpɔiti ta kpekpe kpuɣaiti, eɣɛ toosu nu zo faa? Folo-o-folo gɛ ɣɛa ɣɛɛzu zeini GALA sei ɔɔɔi ma ɣoizuvɛ, gɛ da ná-kalagi ve, wo la sɔni názu.

⁵⁶ Kɛɛ niima vaiti pɛ kɛɛɔɔ, naa ɣa a kɛ GALA goo wo nuiti ta-zɛɔɔiti su woɔiti daazeeli.» Naa ɔluma, kaladopoiti pɛ ti zɛɣeni koba, ti ɔɔla.

Yesu ɣɛɛ vai tukpɔɣaaleve nu wolaiti kakala

(Maleke 14:53-65;

Luke 22:54-55, 63-71;

Zan 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ ɔɔiti ti Yesu zoni, ti liini la zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai Kayife ná-koizuvɛ, ɔɛ tɔ kalamɔinti ta totuɣɔiti ti ɣaaleeni ba ná.

⁵⁸ Piyɛɛ ɔilɛni polu ɣoozama, eyɛsu ti zeeli zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai ná-koizuvɛ. E lɔɔni koizuvɛ, ɛ zeɛ salavusuiti koba, nii a kɛ ɛ kwɛɛ, ɔɔɔi naama vai ɣaaɓelazu la.

⁵⁹ Zalaɣa ɣula ɣundiɣiiti ta tukpɔɣaaleve nu wolaiti ti ɣɛni zɛɛ zeeleiti gaizieu Yesu laalɔɣma, nii a kɛ ti tukpɔɣaaleve ga ɛ za.

⁶⁰ Kɛɛ ti la ɣɛni zeele ɔɔɔsu, anɛɛ ɓalaa zɛɛ zeele mɔinmɔin ge ɔaani, ti da ɓɔɣɔ lɛ. Gaabelasu, felegɔ ɔaani, ti ɣɛ ma:

⁶¹ «Nii ɣa kɛai ma: «Nà zoo gɛ GALA sei ɔɔɔi ɣolo, gɛ lati, gɛ to ɔolu folo savagɔ laawu.»

⁶² Zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai wuzɛɣeni, ɛ ɣɛ ma: «È la nuu tanɔpɛ gaavotesu, nii niima nuiti ti bosu ɛ laalɔɣma?»

⁶³ Kɛɛ Yesu maɣɛni kpɔ. Zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai ɣɛni Yesu ma ɔolu: «Nà ɛ ɣaazagasu zɛnvu su GALAGI laaseigi zu, ga ɛ gaamai wo gi ma, ni da ɣa ɛ ga Kilista, GALA Doun Zunui.»

⁶⁴ Yesu gooɣaavoteni, ɛ ɣɛ ma: «È boga da ɓɔɣɔi. Kɛɛ nà bosu wo ma, ɛ ɓudɛ naa maazu, ɛ zo niima ɔiɛgi ma, wa ɔaazu Nu ná-Doun Zunui ɣaazu, ɛ zeini Zɛɓɛi-Pɛ-Maliɣii yeezazuvɛ, ɛ da ɔa geɣɔlɔgi ma lonaɓiingiti maazu.»

⁶⁵ Zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai zɛba ɛ ɣɔba zeɣeiti balivali ga, kidaaviligi maavele ma, ɛ ɣɛ ma: «È woo ɣɔiti boga GALA daalɔɣma, zeele ɓɛgele ɣa ade ɓɛɔi ba niina? Wo woo ɣɔi nii mɛnigai na!

⁶⁶ Wa ɣisiɛzu ɣale?» Ti gooɣaavoteni, ti ɣɛ ma: «Maanɛɛɔɔ ga ɛ za.»

⁶⁷ Naazu ti laaɔɔi ɔilini gaazu, ti da doɣa. Tanigaa ti ɣɛni goizuloɣazu,

⁶⁸ ti da ɣɛ ma: «Bɛ ɣa ɛ ɛ loɣaai? Naama nui lɛ ga giye, ɔɔi ɛ ga Kilista!»

Piyɛɛ ɣɛɛ vai Yesu ɔa

(Maleke 14:66-72;

Luke 22:56-62;

Zan 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Naama ɔiɛgi zu, Piyɛɛ yɛni zeini eteavɛ, koi zaamavɛ. Botiɣɛ anzanui ta maaɔɔɣani ba, ɛ ɣɛ ma: «Da ɓalaa, ɛ ɣɛni Galilé nui Yesu ɔa.»

⁷⁰ Kɛɛ Piyɛɛ zɛɣeni ga ɛɛ pɛ gaazu, ɛ ɣɛ ma: «Nii mu ɛ bosu, gɛ la ɔɔɔ gaazazu.»

⁷¹ Tɛi ɛ liini ga nu lɛɛzu vɛlei, botigɛ anzanui tagɛli ge kaani, ɛ gɛ zɔiti ma, niiti ti gɛni nɔ: «Zunui nii gɛni Nazalɛte nui Yesu va.»

⁷² E zegeni ga volu, ɛ gɔna vɔlɔ, ɛ gɛ ma: «Gɛ la zunui nii gɔwɛɛ pa!»

⁷³ Nɔ tago keai ma, zɔiti ti gɛni loni koizuvɛ, naati ti maaɓugani Piyɛɛ va, ti gɛ ma: «Gaamazu, ɔa balaa ɔa ga niima nuiti ti ta, nu gɔ naa gɔwɛɛsu ɛ bɔɛ wooi nɔ va.»

⁷⁴ Piyɛɛ zɛba ɛ gɛ ma: «Gɛ gɔnaa, GALA ge dɔɔɔa, ni zɛɛ gɔ ge bosu, gɛ la zunui nii gɔwɛɛ pa!» Gaamago nɔ, tɛɛ zineɛi bɔɛni.

⁷⁵ Piyɛɛ gɛgi looni naama wooi zu, nii Yesu boni ma ga: «Tɛɛ zineɛi va gɛ ɛ bɔɛ, ɔa vaazu gɛɛzu bɔ nɔ zeizu gɛ sava.» E gɔlani, ɛ wɔlɔ ga gola.

27

Yesu gɛɛ vai Pilate gɔkala

(Maleke 15:1;

Luke 23:1-2;

Zan 18:28-32)

¹ Sobuzobui, zalaɔa gɔla gundigɛiti pɛ ta nuɓuseiti ta-lotugɔiti ti gaaɛɛni ba, ti deve vɔɔma ga ti Yesu vaa.

² Ti Yesu gɛlini, ti lii la, ti dɔ zou zɛvɛ gundigɛii Pilate yeezu.

Zudase wana dɔɔ vai, ɛ bɔɔɔ vaa

(Kɛɛwotiiti 1:18-19)

³ Zudase nii ɛ Yesu yaavani, naa kwɛɛgai ma ga ti bɛga ga Yesu zaa vai leve, wanai looni, ɛ wali gɛɛ vuusavagɛi (30) zegɛ, ɛ lii la zalaɔa gɔla gundigɛiti ta totugɔiti pɔ.

⁴ E gɛni ti ma: «Gɛ koto zegɛa ga gɛ sɔbalala nui gɔwɛɛ vai wo ma!» Ti googaaavoteni, ti gɛ ma: «Da-vaa gɔna, gɔun gɔ vaa nɔpɛ ge la naa zu!»

⁵ Zudase wali gɛɛiti pilini ya GALA sei vɛɛi wu, ɛ li, ɛ bɔɔɔ zɛɛ.

⁶ Zalaɔa gɔla gundigɛiti ti wali gɛɛiti zɛvɛni, ti gɛ ma: «Tɔgi la vaani bu ga ade va niima walii vu GALA sei vɛɛi wu naavoloi ma, tɔɔzei nu zɔngɛi vɛ.»

⁷ Tɛi ti bɛni ga zoloo ma, ti liini, ti pɔlɔ liɔi lo nui nɔ-zooi gɛya ga ma walii, ti naa gɛ ga wɛɛinti ta-gɔbamavɛ.

⁸ Naa gɔ ɛ kea zooi naa laasei pɛai la ga «ɲamaba yooi» zaaɔa.

⁹ Uɛɛ gɔna GALA goo wo nui Zelemi laawooi vilɛni la su, nii ɛ boni ga: «Ti wali gɛɛ vuusavagɛi (30) zegɛa, nii Izilayɛɛ mavofodaiti ti zolooni ma ga sɔngɛi.

¹⁰ Ti pɔlɔ liɔi lo nui nɔ-zooi gɛyaa la, vɛɛi Maligɛii dɛvɛni la.»*

Pilate Yesu gɔazaɔa fai

(Maleke 15:2-5;

Luke 23:3-5;

Zan 18:33-38)

¹¹ Yesu loni zou zɛvɛ gundigɛii gɔkala, naa gaazaɔa, ɛ gɛ ma: «Da gɔ ɛ ga Zuifuiti tamasagi?» Yesu googaaavoteni, ɛ gɛ ma: «Da bɔɔɔi ɛ boga.»

¹² Siɛgi zu zalaɔa gɔla gundigɛiti ta totugɔiti ti gɛni maalɔɔzu la, ɛ la gɛni ti woogaaavoteni.

¹³ Pilate zɛba ɛ gɛ ma: «È la nuuma maalɔɔiti mɛnisu, nii ti bosu ɛ laalɔɔma baa?»

¹⁴ Kɛɛ Yesu la gɛni maalɔɔi tanɔpɛ googaaavoteni. Naa gɔ ɛ zou zɛvɛ gundigɛii wola laavɔni.

Yesu zaa vai leve vai

(Maleke 15:6-15;

Luke 23:13-25;

Zan 18:39–19:16)

* 27:10 27:9-10 Zkl 11:12-13; Zel 18:2-3; 19:1-2; 32:6-15.

¹⁵ Pake fetii gfula laa g'ilagila, zou zεve g'undig'ii bena kasoɔa nu g'ila pile bebei ve, nii nɔpe a la maavalina.

¹⁶ Tama naama ziegi zu, zunui ta g'eni kasoi ga, nii tɔɔɔg'ulani gola, daaseigi g'eni ga Balaɔase.

¹⁷ Pilate bebei gaai ma gaaleai ba, e ti gaazaɔani, e ge ma: «Nu felegɔi niiti su, be ga wo po ga ge pile wo ve, Balaɔase, ɔaa Yesu, nii e lolisu ga Kilista?»

¹⁸ Mazɔɔɔ e suɔweeni ga toloi maavele no ga e kea, ti Yesu levega la po.

¹⁹ Siegi zu e g'eni zeini la tukpoɔaalevezuve, anzai wooleveni ma, naa ge ma: «Mina donɔ zεge telebo nui nii na-fai tei su, mazɔɔɔ za bidii ge wola ɔɔɔve segi zu, tɔɔzei na-fai va.»

²⁰ Kele zalaɔa gfula g'undig'ii ta totug'iti ti looni bebei unsu ga naati ti Balaɔase vile fai zuvali, kele ti Yesu undaavili.

²¹ Zou zεve g'undig'ii kpɔei zεg'eni volu, e bebei gaazaɔa, e ge ma: «Be ga niima nu feleg'iti su, wo po ga ge pile wo ve?» Ti goog'aavoteni, ti ge ma: «Balaɔase!»

²² Pilate ti gaazaɔani, e ge ma: «Lee ga mu na ke ga Yesu, nii e lolisu ga Kilista?» Ti pe ti goog'aavoteni, ti ge ma: «Kpado saa wului ma!»

²³ Pilate ti gaazaɔani volu, e ge ma: «Faa po begele ga e keai?» Kele toun ti g'eni wola bainsu sese, ti da ge ma: «Kpado saa wului ma!»

²⁴ Tei Pilate kaani ga goo la vonisu ti ma, kele ta no ga e vilisu zongoi zu, e ziei zεg'eni, bebei gaazuye ba, e yeagba, e ge ma: «Zunui nii zaa vai la unma pe. Wo yɔɔzu vaa gana.»

²⁵ Bebei goog'aavoteni, ti ge ma: «Saa vai ga gi unma gaso, ga gi-lointi!»

²⁶ Pilate zεba e Balaɔase vile ti ve. E devei veeni ga ti Yesu loɔa ga kpakoi. Naa begai ma, e teveni ti vo kpado vai zu saa wului ma.

Nεεgulasui nii salavusuiti ti keeni ga Yesu

(Maleke 15:16-20;

Zan 19:2-3)

²⁷ Zou zεve g'undig'ii na-salavusuiti ti liini ga Yesu zou zεve g'undig'ii na-koizuve, ti salavusu bulugi pe gaale ba koba.

²⁸ Ti na-segeiti kula koba, ti sege ɔoi golai ta loo koba.

²⁹ Ti gaingi veleni ga masa ɔɔɔgi, ti do unma, ti seeli kpakui la zeezai ga, ti zεba ti da vile niibiɔa kakala, ti da nεεgula su, ti da ge ma: «Da na, ee, Zuifuiti ta-masagi!»

³⁰ Ti g'eni laadei vilisu ma. Naa volu, ti seeli kpakui g'ulani zea, ti da doɔa la nɔungi zu.

³¹ Ti begai ma ga nεεgula su, ti sege wolai g'ulani koba, ti na-segeiti too koba, ti lii la ga ti kpado saa wului ma.

Yesu ɔado vai saa wului ma

(Maleke 15:21-32;

Luke 23:26-43;

Zan 19:17-27)

³² Ti g'ulazuve taai va, ti gomini ga zunui ta, nii daaseigi g'eni ga Simon, Silene nu g'eni de. Salavusuiti ti keeni zea ga maaɔaa vaa ga keni e Yesu zaa wului zεge.

³³ Ti zeelias ma ade ta, ve na laaseigi ga Golegota (nii poluve ga «unkala adave»),

³⁴ ti dooi veeni Yesu ya ga e kpole, nii ti supuni ga gaazulati ani gonai. Kele e kɔɔgai ma, e la mo g'eni keeni, e va kpole.

³⁵ Siegi zu ti beni la ga kpado saa wului ma, salavusuiti ti na-segeiti gaagweeni va ga kpakutoomai.

³⁶ Naa volumna ti zeini koba ga ti make kpaan.

³⁷ Ti saa ungi zεveni, ti kpakpa un maazuve, ti ge ma: «Zuifuiti ta-masagi Yesu ga.»

³⁸ Ti ti ɔadoni vooma saa wuuiti ma ta toosu nu felego, gilagi g'eni zeezazu vele, zoi ge kɔvezu vele.

³⁹ Zoiti ti g'eni levesu ga na vele, naati ti g'eni ungi niikpisu, ti da poomu,

⁴⁰ ti da ɔɛ ma: «Ɖei ɛ GALA sei vɛɛi ɔɔlozu, ɛ to volu folo savago laawu, ɔɔɔ ɔɔzona! Ni da ga GALA Doun Zunui, ɔɔla saa wului ma, ɛ yei.»

⁴¹ Zalaɔa ɔɔla ɔɔndiɔiti ɔalaa, ta to kalamɔinti, naa vɛɛ totuɔɔiti ba, ti ɔɛni ɔɛɔɔɔlazu su, ti da ɔɛ ma:

⁴² «É zɔiti kizoga, kɛɛ ɛ la zooga ɛ va ɔɔɔ ɔɔzo! Nii ɔa ɛ ga Izilayeɛ masagi? E yei ɛɛ, ɛ ɔɔla saa wului ma, naazu ɔa la da niina!

⁴³ E ɔitoga GALA ba, ɛ da ɔɛ ma: «Nà ga GALA Doun Zunui,» ni GALA ge nɛɛvɛ vɛ ɔiteɔite, naa kizo na.»

⁴⁴ Uele nɔ ɔana toosu nuiti ɔalaa, niiti ti ti ɔadɔni vɔɔma saa wuɔiti ma ta tiye, ti ɔɛni ɔɛɔɔɔlazu la su.

Yesu zaa vai
(Maleke 15:33-41;
Luke 23:44-49;
Zan 19:28-30)

⁴⁵ Foloi gaalɔgai ma, kpidi vɛɛni zɔɔi zu ná pɛ, eyɛsu ɛɛi zavasiɛi ma kpɔkɔ voloi.

⁴⁶ Kpɔkɔ volo ɛɛi zavasiɛi ma, Yesu kpee looni ga woo wola, ɛ ɔɛ ma: «Eli, Eli, lama sabaketani?» (nii poluvɛ ga «Nà-GALAGI, nà-GALAGI, lee vaa zu ɛ ɔɛɛa bà?»).†

⁴⁷ Siɛgi zu ti naama wooi mɛnini da, zɔiti ti ɔɛni ná, naa tanigaa ti ɔɛni ma: «Toɔa Eli lolisu.»

⁴⁸ Ti ɔila ge ɔizeni, ɛ seɔe ɔuɔai lo ɔɔ ɔɔdai wu, ɛ gili seeli kpakui va, ɛ tete Yesu ma ga naa kpɔle.

⁴⁹ Kɛɛ zɔiti ti ɔɛni ma: «Zɛ ná! Ada ka ni Eli ɔa va, ɛ kizo.»

⁵⁰ Yesu ɔainni volu ga woo wola, naa vɔluma niina zii loo.

⁵¹ Naama ziɛgi zu, kwɛpele seɔezuɔɔozagi nii ɛ ɔɛni zelɛni GALA sei vɛɛi wu, naa valini ga su fele, ɛ zo ungavɛ, ɛ yei buuvɛ.‡ Zɔɔi ɔalini, fasaiti ti valivali.

⁵² Kabaiti daalaoni, GALA nu mɔinmɔingaa ti-ma wɔvɛiti ti wuzegɛ,

⁵³ ti ɔɔla kabaiti su. Siɛgi zu Yesu wuzegɛni la, ɛ ɔɔla saai ya, ti ɛɛni Zeluzalɛme taazuɛ, nu mɔinmɔin ge ti ɔaani.

⁵⁴ Siɛgi zu Wɔlɔme zalaɔusu ɔɔndiɔi ta salaɔusui niiti ti ɔɛni wɛɛzu Yesu ma, ti zou ɔalii ɔaani la, naa vɛɛ fai pɛ ba niiti ti ɔɛni ɔɛɛzu, dualuagi looni ti zu, ti ɔɛ ma: «Gaamazu, zunui nii ɔɛa ga GALA Doun Zunui!»

⁵⁵ Anzanu mɔinmɔingaa ɔalaa ti ɔɛni loni ɔɔozama, ti da wɛɛ ná va. Naati ti ɔɛni ga zɔiti ti ɔɛni Yesu volu, kaite ɛ zo Galilɛ yooi zu, ga ti da maalevebo.

⁵⁶ Naati saama, Magedala nui Mali ɔɛni ná, naa vɛɛ Zake ta Zozɛfe ti-lee Mali va, naa vɛɛ Zebedé ná-doun zunuiti ti-lee ɔalaa ba.

Yesu maaɔulu vai
(Maleke 15:42-47;
Luke 23:50-56;
Zan 19:38-42)

⁵⁷ Kpɔkɔi zeeliai ma, zunui ta vaani, ɛ ga naavolo nu, daaseigi ɔɛni ga Zozɛfe, Alimaté taazuɛ nu ɔɛni de. To ɔalaa ɛ ɔɛni ga Yesu ná-kaladopoi ta.

⁵⁸ E liini, ɛ Yesu ma vɔɔmai maavali Pilate ma. Pilate devei veeni ga ti Yesu ma vɔɔmai ve zea.

⁵⁹ Zozɛfe Yesu ma vɔɔmai zegɛni, ɛ maavelevele ga geze ɔɔle seɔei,

⁶⁰ ɛ da kaba niinei zu, nii ɛ ɔɔni fasai va ɔɔɔ ma vaa ma. Naa vɔluma ɛ kɔtu zɛɛɛ golai ɔilikilini, ɛ da kabai la, ɛ da li niina.

⁶¹ Magedala nui Mali ta Mali zɔi ti ɔɛni zeini ná kabai laawu.

Kabai make vai

† 27:46 27:46 Guy 22:2. ‡ 27:51 27:51 Wɛɛ vɛ: Eɔz 26:31-33.

⁶² Dooḡo foloi ma ḡevele βετει levegai ma, poluma zobui, zalaḡa ḡula ḡundig̃iiti ta Falizieiinti ti liini vɔɔma Pilate vɔ βε,

⁶³ ti ḡe ma: «Maliḡii, gi suḡwεeni ga siegi zu zεε nui nii ḡeni la vulua, é ḡeni ma: «Folo savagɔ a levena, nà wuzeg̃ezu, ḡe ḡula saai ya.»

⁶⁴ Soma mu è devei ve ga ti kabai make ga pagɔ folo savagɔ laawu, naa ḡa a ke ná-kaladopoiti ti mina va, ti va ma voomai unma ná, naa vɔluma ti va da ḡe nuβuseiti ma: «E wuzeg̃ea, é ḡula saai ya.» Zεε ḡaabelagi naa ḡa ɲɔu ma mɔungi va.»

⁶⁵ Pilate ḡeni ti ma: «Zεe ḡa bu, à salavusuiti seḡena, wo li, ti da wele kabai ma ga velel wo pɔ la.»

⁶⁶ Ti liini, ti kabai maaβεε vai ḡevele βετε. Ti yeevogi yeni kɔtui va, ti salavusuiti sei ná.

28

*Yesu wuzeg̃e vai,
é ḡula saai ya*

¹ Dooḡo foloi levegai ma, dɔɔḡoi ma volo mɔungi sobuzobui, Magedala nui Mali ta Mali zoi ti liini welezu kabai ma.

² Gaamago, zou bali wolai ḡεeni. Mazɔɔ Maliḡii ná-geezug̃eelai ḡila ge yeini, é kɔtui ḡilikili, é seḡe kabai la, é zei maazu.

³ Gaazuve ḡeni eḡe mainmain, ná-seḡeiti ti ḡole pepe eḡe kobe kolegi.

⁴ Salavusui niiti ti ḡeni welezu kabai ma, naati ti zu ḡeni balizu ga duai, ti loo eḡe ta za.

⁵ Kele geezug̃eelai βɔeni anzanuiti pɔ, é ḡe ti ma: «À mina lua. ḡe kweni ga Yesu ḡa wo gaiziezu, nii ti kpadɔni saa wului ma.

⁶ E la mɔ ve, é wuzeg̃ea, é ḡula saai ya, eḡevelei é boni la. A va, wo wele, ve é ḡea laani ná.

⁷ Naa vɔluma, à li fala, wo bo ná-kaladopoiti ma ga é wuzeg̃ea, é ḡula saai ya. Wele tɔun vɔɔ, é toga da wo luḡo Galilé yooi zu, miná ḡa wa ka ná. Naa ḡa é ḡea βe ga ḡe bo wo ma.»

⁸ Ti zeg̃eni kabalave ga suvile, ti-yiimave laavegai ga dualuagi ta koozune wolai. Ti bizeni ga ti naama wooi laazeeli kaladopoiti ma.

⁹ Gaamago Yesu ti laaḡomini, é ḡe ti ma: «Wo unga.» Ti maaβuḡani ba, ti velevele ga kɔḡɔiti, ti nɔkɔ bu.

¹⁰ Yesu zεba é ḡe ti ma: «À mina lua. A li, wo ḡe kɛlɔinti ma, ti li Galilé yooi zu, miná ḡa ta kaa ná.»

Salavusuiti ta-voluvaawogi

¹¹ Siegi zu anzanuiti ti ḡeni la pelei ma, salavusui niiti ti ḡeni kabai makesu, naa tanigaa ti leeni taazuve. Nii pe é ḡεeni, ti naa wo zalaḡa ḡula ḡundig̃iiti ma.

¹² Tei naati ti βeni ga zɔloo faa ḡila ma ta totuḡɔiti, ti wali wola veeni salavusuiti zea,

¹³ ti ḡe naati ma: «Wa da ḡe ma nɔ: «Gi yeg̃e ɲiizu, ná-kaladopoiti ti va kpidii, ti unma.»

¹⁴ Ni kola vaa ma zou zεve ḡundig̃ii a menina, ḡa ve zii ḡa, nii a ke kpɔɔ mina zeeli wo ma.»

¹⁵ Salavusuiti ti yeezeini naama walii wu, ti naa wo, nii zalaḡa ḡula ḡundig̃i wolaiti ti boni ti ma. Zaaḡaza naama wooi vazag̃e Zuifuiti saama.

Yesu ná-kaladopoiti teve fai

(Maleke 16:14-18;

Luke 24:36-49;

Zan 20:19-23;

Kεεwotiiti 1:6-8)

¹⁶ Kaladopo puugɔ maazu ḡilagiti (11) ti liini naama ḡizei ma Galilé yooi zu, ve Yesu ná leeni ga tiye.

¹⁷ Siegi zu ti peteni la, ti nɔkɔni bu, kele anεε naa ve, tanigaa ti ḡeni inεinesu.

¹⁸ Yesu maaβuḡani ti va, é ḡe ti ma: «Zobogi pe feeve zεa geeg̃ɔlogi zu ta zɔoi ma.

¹⁹ A li mu, wo ziiti pε kε ga nà-kaladopoiti, wo ti batize Γεεgε GALA, ta Doun Zunui, ta Zenvu Nadegai laaseigi zu,

²⁰ wo ti g̃ala ga ti naati pε so, nii gè wo leveai la. Welε, nà yεsu wo va foloi pε su, eyεsu etea g̃aa6ela foloi zeeli.»

Woo Niine Uagɔi Nii Maleke Seveni Sevei lozeizuwe ma woo mɔungiti

Maleke ná-Woo Niine Uagɔi ɔa ga Minazege Niinei zu zewe naanigɔiti gila, niiti ti Yesu Kilista ná-eteai zu vaiti suɖulazu. Ti ɖilagilagiti pe ti-laasei ka ga «Woo Niine Uagɔi». Ti zeweve Yesu ná-saai voluma, ti-zewe nuiti ta ga: Matiyo, Maleke, Luke ta Zan. Maleke ná-Woo Niine Uagɔi ɔa suɖuɖaai Woo Niine Uagɔ naanigɔiti saama. Tanisu toɖa ge seveni kona vuulɔzita (60) geɖala levegai ma, Kilista zɔlɔga voluma. Faafwe nu mɔinmɔin daawe da ga seveve Wolome, nii a ke é náve geletieinti inɔɔɔ.

Maleke laaseigi ta balaa ka ga Zan Maleke, é ɖeni ga keelai Pole ta Balanabase ti-zieɔɔɔ ta, kele tɔɔɔ uagɔi ɖoloɖoloni siegi zu é ɖeleni naati ta-geela ziei va (KKw 13:13). Suɖoozaai ma, Maleke vileni volu Balanabase volu, ti li siei ma (KKw 15:37-39). Nuiti ti kweeni balaa ga Maleke ɖeni ga Piyee bɔɔla ɖiteɖitegi ta (1Pi 5:13). Woo Niine Uagɔi nii zu, Maleke laabakpage kaladopoi losuwe ma, ta kalagi Yesu bogai é lo yeeɖeɖala ɖaabelagi va.

Unsosuwe

1. Maleke ná-woo lozei mɔungi boge (1:1-13).
2. Naa voluma Maleke Yesu ná-botii ma vaa zuɖulawe, siegi zu é ɖeni la Galilé (1:14–8:21).
3. E zeba é Yesu lii vai zuɖula Zeluzalame (8:22–10:52).
4. Maleke gaabelage ga é sevei ge, é lo yeeɖeɖalai va, nii Yesu keeni Zeluzalame, naa veé ná-saai ta buzege vai va, é ɖula saai ya (11:1–16:20).

*GALA keelai Zan Batisete
(Matiyo 3:1-12;*

*Luke 3:1-18;
Zan 1:19-28)*

¹ Uele ɖa Woo Niine Uagɔi lozeidai la, nii pilegai GALA Doun Zunui Yesu Kilista va.

² Uelei seveai la GALA goo wo nui Ezayi ná-sevei zu ga:

«Nà nà-keelai levesu è luɔɔ,

é ɖa-velei beɛɛ è ve.*

³ Nui ta ɖa bainsu tevebai zu, é ɖa ge ma:

«A Maligii ná-pelei beɛɛ be.

A ná-pele goiti soɛ.»[†]

⁴ Zan ɖulani keɛma ɖana. E ɖeni batizei wosu tevebai zu. E ɖeni GALA daawooi laazeelizu, é ɖa ge ma: «À wo-zie velei maavalibo, wo batize, naa ɖa a ke wo zuvaaye ga wa-ɖotoiti.»

⁵ Nuiti ti ɖeni vaazu pɔ, ti zege Zude yooi zu ná pe, ta Zeluzalame, é ɖa ti batize Zuluden wu, ti ɖa laa zɔ ga ta-ɖotoiti.

⁶ Zan ɖɔba zegei ɖeni ga segei feɛai ga ɔme legai, ná-saamaɖiligi ɖeni ga kɔlɔ vaai. Kɔnɔgi ɖeni ga kotogi ta dɔbɔ ɖoin guloi.

⁷ Zan ɖeni GALA daawooi laazeelizu, é ɖa ge ma: «Zɔi é vaazu nɔun poluma, sebei woɔlɔve nɔnɔi va. Ge la volɔ kula ɖeeni su ga ge va maawe, ge va ná-savala galuiti daavie.

⁸ Nɔun, ge wo batizege ga ziei, kele tɔun, toɖa wo batize ga Zenvu Nadegei.»

Yesu batize fai ta tegai é zeelini ma

(Matiyo 3:13–4:11;

Luke 3:21-22; 4:1-13)

* **1:2 1:2** Mal 3:1. † **1:3 1:3** Eza 40:3 boge é zoloo Geleke woo zewe wolamai ma.

⁹ Naama zięgi zu, Yesu zegeni Galilé yooi zu, Nazarete taazuwe. Zan kpatizeni Zuluden dei wu.

¹⁰ Kulaai ma ziei wu feya, é geegologi gjaani daa da lao, Zenvu Nadegai da yei ma, ege poopogi.

¹¹ Wooi ta gfulani geegologi zu, é da ge ma: «Da ga è ga nëebe Loun Zunui, da gòla yiilaazu.»

¹² Gaamago, Zenvu Nadegai Yesu laavilini tevebai zu.

¹³ E keeni ná ga folo uuunaanigò (40), Setana gjeni teezu ga. E gjeni ná dóbò zuaiti saama, geezujeelaiti ti da maalevebo.

Yesu ná-botii ləzei vai Galilé

(Matiyo 4:12-17;

Luke 4:14-15)

¹⁴ Ti Zan viligai ma kasoi ga, Yesu liini Galilé yooi zu, é gjeni GALA ná-Woo Niine Uagoi laazeelizu.

¹⁵ E gjeni geezu ma: «Yeegegalai zeelia, GALA ná-masadai maabugaa. A wo-zie velel maavalibo, wo la Woo Niine Uagoi la.»

Yesu ná-kaladopo məungiti toli fai

(Matiyo 4:18-22;

Luke 5:1-11)

¹⁶ Yeeta, tei é gjeni levesu Galilé de wolai laawe, é Simon gjaani ta keegeloin Andelé. Ti gjeni kale bee lumoi vilisu zie wolai wu, tazei ti gjeni ga kale bee nuiti.

¹⁷ Yesu gjeni ti ma: «À vile polu, ná wo ge ga nu gaizie nu.»

¹⁸ Gaamago, ti ta-lumoi zeni ná, ti vile polu.

¹⁹ Yesu lago liini poun, é Zebedé ná-doun zunu felegiti ka: Zake ta keegeloin Zan. Naati ti gjeni keingi zu, ti da ta-lumoi kpete.

²⁰ E naati tolini gaamago. Naati ti ti-gee Zebedé yeni keingi zu ta ná-botige nuiti, tiya ma ti vile Yesu volu.

Yesu in su nui gedé fai

(Luke 4:31-37)

²¹ Ti liini Kapelenawume taazuwe. Doogo foloi, Yesu leni GALA debi velel wu, é zeba é da kalagi wo.

²² Nuiti ti wola laavoni ga ná-kalabo pelei, tazei é la gjeni kalagi wosu ga to kalamointi kevele, kele é gjeni bosu ga zobogi.

²³ Tama naama yeegegalai no zu, zunui ta gjeni ta-GALA debi velel wu, nii kəzoba yenvui gjeni su. E kpee looni,

²⁴ é ge ma: «Nazarete nui Yesu, da-vaa begele ga é gá-vaa zu? E vaawe gi undaavilisu 6aa? Gè è gweni, da ga GALA ná-Nu Nadegai!»

²⁵ Yesu devei veeni zea ga sebei, é ge ma: «É vò, gfula zunui tei su!»

²⁶ Kəzoba yenvui zunui jii kpini. E gfulani naa zu, é da kpee wolai loo.

²⁷ E se pe daavoni, ti da bəgə gaaza ga ga: «Lee ga é geezu gani? Kala niina ga ga nii! To ga kəzoba yenvuiti devezu ga zobogi, naati ti da golo be!»

²⁸ Gaamago no, maawooi zieni ná maagoolii pe su, Galilé yooi zu.

Yesu seebe nu məinmāin kedé fai

(Matiyo 8:14-17;

Luke 4:38-41)

²⁹ Yesu gfulai ma GALA debi velel wu, to ve, Zake ve ta Zan ti liini Simon ta Andelé ta-velel wu.

³⁰ Simon məein gjeni laani ga kəlkpadimai. Yesu unkulani no feya, ti ná-fai zugula naa ma.

³¹ Yesu maaɓuɗani ba, é so zeei ɓa, é buzeɓe. Kɔlɔkpadimai ɗaayei, é tɔɔzei ga é ɗa ti maalevebo.

³² Kpɔkɔi, foloi liai ma, ti ɓaani pɔ ga seeɓe nui ti pɛ, ta inɛ su nui ti pɛ.

³³ Taai ɓusɛni nɔ kpulu, ti ɓa, ti ɓu pɛɗaɓe.

³⁴ E seeɓe nu mɔinmɔin kɛɗe, niiti seeɓe laalitaaligiti ti ɗeni ti ɓa. E inɛ mɔinmɔin kpɛɛni ɓalaa, é ɗa pele leve ti luɗɔ ga ti mina kpɔɛzuɗula, tɔɔzei naati ti ɗeni kweɛni nui ma zii nii é le.

Yesu GALA daawooi laazeeli vai
GALA ɗɛbi vɛɛiti bu
(Luke 4:42-44)

³⁵ Polumai, gosu ɓidii nɔ ɗeni de, é ɗula, é li tevebai zu, é GALA fali ná.

³⁶ Simon ta ɓɔɗaiti ti vileni, ti ɗa gaizie.

³⁷ Siɛgi zu ti kaani la, ti ɗeni ma: «Ese pɛ ka è ɗaiziezu.»

³⁸ E ɗeni ti ma: «Ade li ɓe ɗoba laaiti su. Keni gè GALA daawooi laazeeli náti. Tɔɔzei naa ɗa é kea gè ɓaa.»

³⁹ Tama é leveni Galilé yooi zu ná pɛ, é ɗa GALA daawooi laazeeli ta-GALA ɗɛbi vɛɛiti bu, é ɗa inɛgiti kpɛ.

Yesu gee nui ɗɛɗe fai
(Matiyo 8:1-4;
Luke 5:12-16)

⁴⁰ Gee nui ta maaɓuɗani ba, é nɔkɔ kɔɗɔwu, é maanɛɛɛ, é ɗe ma: «Ni ɗa vaana bu, ɗa zoo è ɗaɗe.»

⁴¹ Maawɔin Yesu zoni, é yeemaale, é vɔɗɗu ba, é ɗe ma: «Gè vaa bu, ɗaɗe!»

⁴² Gaamago nɔ, gee zeeɓei zeɗeni zunui naa ɓa, é ɗaɗe.

⁴³ E tenɛni ɗɛzeɗɛze, é teve gaamago,

⁴⁴ é ɗe ma: «Dama, nii keai ga ɗe ɓe, è mina bo nu nɔpɛ ma. Kele li, è ɓɔɗɔ le ga zalaɗa ɗula nui, é è ɗeɓele ɓete, naa ɓoluma è ɗa-ɗaɗe fai ma zalaɗai ɗula, eɗeɓelei Moize ma levei veeni la. Naa ɗa ɗe ga zeele woo nui ti ɓe.»

⁴⁵ Kele zunui naa ɗulani nɔ feya, é tɔɔzei ga naa laazeelia ɛse pɛ ma, nii keai. E ma wooi vazani adaɓe pɛ. Naa maavele ma, Yesu la mɔ ɗeni zooga é ɓa le taa nɔpɛ su kalakalaga, é ɗeni liizu kamavolu tevebaiti su. Kele anɛɛ naa ɓe, nui ti ɗeni zegezu adaɓe pɛ, ti ɗa ɓa pɔ.

2

Yesu kɔɓsama nui ɗɛɗe fai
(Matiyo 9:1-8;
Luke 5:17-26)

¹ Foloi tanigaa ɗulaai ma su, Yesu ɗaleni ma Kapɛɛɛnawume. Nui ti mɛnini ga toɗa pɛɗi wu.

² Beɓe wolai ɗaaleɛni ba ná, ti ye mɔinzu, nu losu nɔpɛ ge la mɔ ɗeni ná, anɛɛ pɛɗaɓe ɓɔɗɔi. Yesu ɗeni ná, é ɗa GALA daawooi laazeeli ti ma.

³ Nui tanigaa ti ɓaani pɔ ga kɔɓsama nui ta, seɗeai zunu naanigo ɓe.

⁴ Kele ti la ɗeni zooni ti ɓa zeeli la Yesu ma, tɔɔzei beɓei mɔin ɓelei ɓa. Ti zeɓa ti le pɛɗe ɗɔmave, ná ga dooɗo bosuɓe, ti ná ta ɓaaleve, é zoloo nɔ Yesu letegi ma tein, betei nii kɔɓsama nui ɗeni laani su, ti naa yei.

⁵ Yesu ta-ɗidaalevei ɗaai ma, é ɗeni kɔɓsama nui ma: «Dòun, ɗa-ɗotoiti suvaayɛga.»

⁶ Tama, tɔ kalamɔin tanigaa ti ɗeni zeini ná, naati ti ɗeni ɗisiɛzu yiimaɓe, ti ɗa ɗe ma:

⁷ «Lee vaa zu zunui nii zoosu é ɗa ɓɔɛ ɗani? Woo ɗɔu ɗa ga nuu é bosu GALA daalɔɗma! Be ɗa a zoo kotoiti suvaayɛsu, é ɗula GALA gila kpe polu?»

⁸ Gaamago Yesu ta-g̃isiɛi ɣwɛɛni yiimave, é ɣɛ ti ma: «Lee vaa zu wo ɣisiɛzu ɣana wo-yiimaveti?

⁹ Begele ɣa boda nɛai, nu ɣɛ kɔɔsama nui ma: «Da-gotoiti suvaayɛga,» ɓaa nu ɣɛ ma: «Wuzeɣe, è ɗa-vetei zeɣe, è zie?»

¹⁰ Wa ma, wa kwɛɛ ga nii maavele ga zobogi ɣa Nu ná-Doun Zunui ve zooi ma ga é kotoiti suvaayɛ.» E ɣɛni kɔɔsama nui ma:

¹¹ «Da ɣa gè ɓɛɛzu è ɓɔ, wuzeɣe, è ɗa-vetei zeɣe, è li ɗa-goizu.»

¹² Gaamago nɔ, zunui naa wuzeɣeni, é ná-betei zeɣe, ɛɛɛ pɛ gaazuyɛ ba, é ɣula, é ɗa li. ɛɛɛ pɛ daavɔɔni, ti ɗa lebiyai ve GALA ɓɛ, ti ɗa ɣɛ ma: «Kaipa ade la ɗɛ nii ɣɛɣala vai ta ɣaani.»

Yesu Levi loli fai

(Matiyo 9:9-13;

Luke 5:27-32)

¹³ Yesu liini mɔnɔ ga zie wolai laa vele. Bebeiti ti ɣɛni daaɣomisu, é ɗa naati kala.

¹⁴ Siegi zu é ɣɛni levesu la, é Alefé ná-doun zunui Levi ɣaani, é zeini mulu zo nuiti ta-wotii ɣɛɛzuve. Yesu ɣɛni ma: «Dile pɔlu!» Levi wuzeɣeni, é vile polu.

¹⁵ Tei Yesu ɣɛni laamiizu Levi ná-pelei wu ta ná-kaladopoiti, mulu zo nu mɔinmɔin ta kotoba nu mɔinmɔin ti ɓaani, ti ɗa laami ta tiye, tɔɔzei ti wola mɔinni, ti vile polu.

¹⁶ Tɔ kalamɔin niiti ti Falizieinti ta-ɣuɣui zu, naati ti kaai ma ga Yesu ɣa daamii wosu ta mulu zo nuiti, naa veɛ kotoba nuiti ba, ti ná-kaladopoiti gaazaɣani, ti ɣɛ ma: «Lee vaa zu ti daamii wosu ta mulu zo nuiti, naa veɛ kotoba nuiti ba?»

¹⁷ Tei Yesu ti woomɛnini, é ɣɛni ti ma: «Zoiti ti ɣɛɗɛgai, naati kpɛɗɛ la ɗɔɣɔtɔɔi ɓa, kɛni seeɓɛ nuiti. Gè la ɓaani ga gè telebo nuiti toli, kɛni kotoba nuiti.»

Zu so fai ma ɣaazaɣagi

(Matiyo 9:14-17;

Luke 5:33-39)

¹⁸ Yeeta Zan ná-kaladopoiti ta Falizieinti ti ɣɛni zugi zosu. Nui tanigaa ti ɓaani, ti Yesu ɣaazaɣa, ti ɣɛ ma: «Lee vaa zu Zan ná-kaladopoiti ta Falizieinti ta-ɣaladopoiti ti ɗa zugi zo, tama ɗa-ɣaladopoiti ti la ɗa ga so?»

¹⁹ Yesu ti woogaaɓoteni, é ɣɛ ti ma: «Nuiti ti loligai vulu ɣɛɛzuve, ta zoo ɓaa ti zugi zo, siegi zu anzazini niinei ti ɓa la ɗɛ? Ni anzazini niinei ɣa ɗɛ ti ɓa, ti la zooga ti ɓa zu so.

²⁰ Kele yeeɣɣalalɛ ta ɣa ɓaazu, siegi zu ta anzazini niinei zeɣe la ti ɓa. Názu ta zugi zo niina.»

²¹ «Nu nɔpɛ ge la ɗa ga seɣe zaɣai zulaɣaga ga seɣe buɣa niinei. Naa ɣa ɣɛna, seɣe buɣa niinei ɣa seɣe zaɣai vali ga, naama valigai zu ɣa ɗa ɓaɣo ma mɔungi ɓa.

²² Nu la ɗa ga ɗɔɔ niinei ɓu ɓalaa kɔɔ woole wɔɔɔmaiti su. Naa ɣa ɣɛna, ɗɔɔ niinei ɣa kɔɔ woole wɔɔɔmaiti fuka, ɗɔɔi ɣa ɓu ya, gooleiti ɓalaa ti ɣologolo. ɗɔɔ niinei maanɛɛve, é ɓu kɔɔ woole niinei su.»

Yesu ɣa ga dooɣo foloi Maligii

(Matiyo 12:1-8;

Luke 6:1-5)

²³ Yeeta, dooɣo foloi, Yesu ɣɛni levesu molo ɓalagiti su. Ná-kaladopoiti ti ɣɛni ziezu, ti tɔɔzeini ga ti ɗa molo ɣɔpɔgiti gaavolososo.

²⁴ Falizieinti ti ɣɛni ma: «Welɛna ɗa-ɣaladopoiti ba! Lee vaa zu ti naa ɣɛɛzu, nii tɔgi la ɓaani bu ga nu ke dooɣo foloi?»

²⁵ Yesu ti woogaaɓoteni, é ɣɛ ti ma: «Kaipa wo la ɗɛ naa ɣalani, nii Davide keɛni, siegi zu pului soni da ta sieɣɔɣɔiti, tama daamiani ge la ti ya?*

* 2:25 2:25 Welɛ ve: 1Sa 21:2-7.

²⁶ E leeni GALA ná-sege vele nadegai wu, zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai Aḡiataal ná-yeedegalai, é buluiti mi, ti veai GALA be, é ta ve sieḡḡḡiti zea, tama tḡgi deveni ga zalaḡa ḡula nuiti gila kpe nḡ ḡa ta bului naati mi.»

²⁷ Naa volumna, Yesu ḡeni ti ma mḡnḡ: «Doḡḡo foloi ḡeteve nui vaa ma, keḡe nui la ḡeteni doḡḡo foloi vaa ma.

²⁸ Naa ḡa é ba, Nu ná-Doun Zunui ḡa vḡḡo é ga doḡḡo foloi Maligii.»

3

Yesu zeezaama zunui ḡede fai

(Matiyo 12:9-14;

Luke 6:6-11)

¹ Yesu leeni volu GALA deḡi veleḡi wu. Zunui ta ḡeni ná, nii zeei zaani ma.

² Ti ḡeni Yesu zumḡsu ga ni toḡa naa ḡede doḡḡo foloi. Ti ḡeni pḡ ga ti peelalazu zḡḡo ba.

³ Yesu ḡeni zunui ma, nii zeei zaani ma: «Wuzeḡe, è lo eḡe pe gaazu.»

⁴ Naa volumna, é ḡeni ti ma: «Tḡgi vaave nei bu ga doḡḡo foloi, nu faa vḡḡi ḡe, ḡaa nu faa ḡḡi ḡe? Nu è nui yenvui ḡizo, ḡaa è nu vaa?» Keḡe ti pe ti maḡḡeni kḡḡo.

⁵ Yesu ziiḡaawana weḡi woni ti va, zii ḡḡḡai koozu ga gola tḡḡei ta-ḡikpaai va. Naa volu é ḡeni zunui ma: «Yeemaale.» Naa yeei maalen, é ḡede.

⁶ Falizieinti ti ḡulani, ti li. Ti ḡi feeni ḡḡḡo ve gaamago ta Elḡde volu nuiti ga veleḡi ta zoo ti Yesu vaa la.

Yesu ta bebei

⁷ Yesu liini ga Galilé de wolai vḡ pelei ta ná-kaladopoiti. Bebe wolai vileni polu, ti zeḡe Galilé yooi zu, ta Zude yooi zu,

⁸ ta Zeluzaleme, naa veḡ Idumé ta Zuluden zie voluvele yooi va, ta Tiil ta Sidḡn yooiti su. Bebei naati ti ḡeni vaazu pḡ, tḡḡei ti naama vaiti pe menini, niiti é ḡeni ti ḡeezu.

⁹ E zeba é ḡe ná-kaladopoiti ma, ti keingi gila kevele ḡete be, é le su, nii a ke bebei mina zigaziga ba.

¹⁰ Mazḡḡo tei é ḡeni nu mḡinmḡin kedesu, seeḡe nuiti pe ti da zḡḡo vḡ, nii a ke ti yeevḡḡu ba.

¹¹ Sieḡi zu kḡḡaba yenvuiti ta la ḡaazulaana la ma, ti ḡeni loozu kḡḡowu, ti da ḡe ma: «Da ḡa è ga GALA Doun Zunui.»

¹² Keḡe Yesu ḡeni ti wola laa maḡakpasu ga ti mina deḡ, nui ma zii nii é le.

Yesu yiimazeḡe vai ga

keela puugḡ maazu felegḡiti (12)

(Matiyo 10:1-4;

Luke 6:12-16)

¹³ Naa volumna é leeni gizei ta ma. E nuiti tolini, niiti é ḡeni ti vḡ, naati ti va pḡ be.

¹⁴ E yiimazeḡeni ga nu puugḡ maazu felegḡ (12), é naati ke ga keelaiti, nii a ke ti ye ba, é ti leve ga ti li, ti Woo Niine Uḡḡi laazeeli,

¹⁵ ta zobogi ḡe ti ya ga ti inegiti kpe nuiti su.

¹⁶ E yiimazeḡeni ga keela puugḡ maazu felegḡiti (12), niiti ti ga: Simon, nii é daasei peeni ga Piyelḡ,

¹⁷ Zeḡede ná-doun zunuiti Zake, ta keḡḡeloin Zan, niiti é ti-laasei peeni ga Boanelezeḡe (nii poluve ga «geḡade loun zunuiti»),

¹⁸ Andelḡ, Filipe, Baatelemi, Matiyo, Tomase, Alefé ná-doun zunui Zake, Tadé, Simon nii é ḡeni ga Zou Maalobo Nui ta,

¹⁹ naa veḡ Zudase Isekaliyḡe va, nii é Yesu yaavani.

*GALA 6aa Setana
(Matiyo 12:22-32;
Luke 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Naa volumna é galeni ma pelei wu. Bebe wolai gaaɛɛni ba volu koba. Naati mɔin velei ma, Yesu ta ná-kaladopoiti ti la volo ɣeni ná zolɔsu, ti va daami wo.

²¹ Ná-peleyeɣei wu nuiti ti naa menigai ma, ti vaani ga ti kula bebeɪ zaama, tɔzei ti ɣeni ɣɛɛzu ma: «Kigi ɣula zea.»

²² Tɔ kalamɔin niiti ti yeini, ti zeɣe Zeluzalɛme, naati ti ɣeni ɣɛɛzu ma: «Inɛ kundigii Beelezeɓule ɣa su, naa ná-zobogi ɣa é inɛgiti kpɛɛzu la.»

²³ Yesu zɛba é ti loli, é faiti zɔɣɔzule ga tiye ga pagɔ ga faalaaliiti, é ɣe ti ma: «Setana ɣa zoo ɓɔɣɔ ɓɛɛzu ɣale?»

²⁴ Ni masadai ta zu nuɓuseiti ta ɣaagwɛɛna su ɓɔɣɔ laalɔɣɔma, naa la zooga yesu ná.

²⁵ Ni peleyeɣei ta a ɣaagwɛɛna su ɓɔɣɔ laalɔɣɔma, naa la zooga yesu ná.

²⁶ Ni Setanai ɣa kɔɔi ɣɔɔzu ɓɔɣɔ laalɔɣɔma, ni ná-masadai ɣaagwɛɛɛ su, é la zooga yesu ná, nɔnɔi bega ɣana.

²⁷ Nu la ɗa ga zoo è va le zɛɓesu nui ná-pelei wu, è va naa ɣɔligiti seɣe, ni è la tɔzeini ɗe ga è va naa ɣili ga galui. Da naa ɣili pe, è va leɣa ná-pelei wuuvoo.

²⁸ Gè bo wo ma ga gaamai, nuɓuseiti ta-ɣotoiti pe, ta woo jɔiti pe ta ti wo GALA daalɔɣɔma, naati suvaa ɣa ye ti ɓe.

²⁹ Kele nu nɔpe é woo jɔu wosu Zenvu Nadagai laalɔɣɔma, suvaa la yeɣa naama nui ɓe pe, naama ɣotoi ɣa ye laani unma eyesu ɣɔ.»

³⁰ Yesu ɓɛni ti ɓɔ ɣani, tɔzei ti ɣeni ma: «Kɔzɔba yenvui ɣa su.»

*Yesu ná-peleyeɣe ɣitei
(Matiyo 12:46-50;
Luke 8:19-21)*

³¹ Yesu dee ta deɣeiti ti vaani. Ti loni eteavɛ, ti keela leve polu ga ti toli.

³² Nu mɔinmɔin ge ɣeni zeini koba, ti ɣe ma: «È-lee ta è-leɣeiti ta eteavɛ, ta pɔ ti è ɣa.»

³³ E ti wooɣaavoteni, é ɣe ma: «Be ɣa é ga dèe? Bɛni ka ti ga dèɣeiti?»

³⁴ E ɣaazuleɛni ga zɔiti, niiti ti ɣeni zeini, ti ɣakugai ma, é ɣe ma: «Wɛɛ, niiti ka ti ga dèe ta dèɣeiti.

³⁵ Zɔi nɔpe é GALA ziimai ɣɛɛzu, naama nui ɣa é ga dèɣe zunui, ta dèɣe anzanui, ta dèe.»

4

*Faalaalii é vile
molo zuwu vaza nui va
(Matiyo 13:1-9;
Luke 8:4-8)*

¹ Yesu tɔzeini mɔnɔ ga é ɗa nuiti kala zie wolai laavɛ. Bebe wolai gaaɛɛni ba koba. Keni é ɛɛni keingi ta zu volo, é zeɪ ná. Keingi ɣeni zie wolai ɣa, bebeɪ pe ge ɣeni loni kakei ma.

² E ɣeni ti ɣalasu ga faa mɔinmɔin faalaaliiti su. Pɛte vele ɣa é ɓɛni la ti ɓɔ:

³ «À woilo dɛɛ: Molo zuwu vaza nui ta ɣulani ga é molo zuwui vaza.

⁴ Keai ma moloi vazasu, molo ɣaei tanigaa ti looni pele ɣɛzei zu, wɔniiti ti va, ti mi.

⁵ Taɣiligaa ti looni fasa lutui zu, polɔi tago nɔ ɣa é ɣeni ná. Ti ɓɔnɔni fala, tɔzei zooi ɓoma la ɣeni ɣoozani.

⁶ Kele foloi kpaai ma kpekpe, é molo ɓɔnɔ koiti galani ma fala. Ti vɔɔni, tɔzei sape la ɣeni ti va sɛ.

⁷ Taɣiligaa ti looni ɣaingiti saama. Naati ti ɛɛni, ti molo ɓɔnɔ koiti maaɓɔle. Ti la waani pe.

⁸ Tagiligaa ti looni mənə zou vagoi zu. Ti βeteni, ti waa, ma gəpəgiti ti wəolə eyəsu ti moin, tanigaa ti-ḡaawaai ǵe ga puuzavasava (30), tanigaa puuləzitaləzita (60), tanigaa ungilagila (100).»

⁹ Yesu ǵeni ti ma volu: «Zoi faa mēni goiyegē ba, naama nui nii mēni.»

Yesu ná-faalaaliiti bo ungi

(Matiyo 13:10-17;

Luke 8:9-10)

¹⁰ Siēgi zu ti lago maḡelesa ge leveni la, zōiti ti ǵeni koba, naa vee keela puugə maazu felegōiti (12) ba, ti gaazaḡani faalaaliiti ma.

¹¹ E ǵeni ti ma: «GALA ná-masadai ma ləḡfuzu vaiti feeve wo ve, keke zōiti ti ga kamavolu nuiti, ta lēezu ga naati, faalaaliiti su,

¹² naa ǵa a ke:

«Ti da wele nə,
keke ti mina wozaḡa pe,
ti da woilo nə,
keke ti mina faa ǵaḡa pe,
nii a ke ti mina ǵale ma GALA pə,
ti va ta-ḡotoiti ma zuvaayegi zələ.»*

Faalaalii zuḡulazuve

piləgai molo zuwu vaza nui va

(Matiyo 13:18-23;

Luke 8:11-15)

¹³ Naa voluma, é ǵeni ti ma: «Wo la niima vaalaalii ǵaḡaani? Wa zoo ǵale wo zōiti gaḡa?

¹⁴ Molo zuwu vaza nui ǵa é ga naama nui, nii é GALA daawooi vazasu.

¹⁵ Niiti ti molo zuwui zəḡḡagai pele ǵezēi zu, ti la vələ βeni ga wooi zəḡḡ, Setana va, é naa ḡula ti-yiimave, nii fazagai ná.

¹⁶ Zōiti ti molo zuwui zəḡḡagai fasa lutui zu, naati ka ti wooi mēnisu nə feya, ti yeezei bu ga koozunə.

¹⁷ Keke ti la naa yəsu ná, é va zapelə ti-yiimave, ti la da ga so kpaan. Siēgi zu kpələi ḡaa wəinzeḡemai vaazu la wooi maavele ma, gaamanə ta ǵalesu ma.

¹⁸ Zōiti ti molo zuwui zəḡḡagai ǵaingiti saama, naati ka ti wooi mēnisu,

¹⁹ keke naa maa ǵa ḡəlezu ga eteai ma yiizoolēi, naavolo wəin, ta ani wəinlai ma zii pe, niiti ti ləzu ti-yiimave, é la da ga waa.

²⁰ Zōiti ti molo zuwui zəḡḡagai zou vagoi zu, naati ka ti wooi mēnisu, ti yeezei bu. Toḡa waazu, ma ǵae ḡilagilagi tanigaa ti-ḡaawaai ǵe ga puuzavasava (30), tanigaa puuləzitaləzita (60), tanigaa ungilagila (100).»

Faalaalii é vile

lanboi va

(Luke 8:16-18)

²¹ E ǵeni ti ma: «Anḡe nei nu ǵa da va ga lanboi, è də aninakai wu, ḡaa betei wu? Kebe lanbo zei anii ǵa nu a da sei ga, keke?

²² Təzei maaləḡu vaa nəpe ge la ná, nii é la ḡulaa kelema. Dəḡfuzu vaa nəpe ge la ná, nii é la laa wozakalagi ǵa.

²³ Zoi faa mēni goiyegē ba, naama nui nii mēni.»

²⁴ Yesu ǵeni ti ma: «À dama ga fai nii wo mēnisu. Kəḡḡ ganii nii nə wo kəḡḡi wosu su, GALA ka kəḡḡi wo ḡalaa naa zu wo ve, é ta ḡə ba.

* 4:12 4:12 Eza 6:9-10 boge é zoloo Geleke woo zəve wəḡmai ma.

²⁵ Mazɔɔ zoi ani zea, ta ɔa ve naa ya volu. Kele zoi ani la zea, anee zɔɔgoi é zea, naa ɔa ɔula zea.»

*Faalaalii é vile
ani zuwui va*

²⁶ E ɔeni ti ma mɔnɔ: «GALA ná-masadai ɔulave eɔe zunui nii é ani zuwui vazani ná-kpalagi zu.

²⁷ Naa voluma, é ɔeni niizu ga kpidii, ɔaa é ɔa wuzegɔ folo-o-folo, ani zuwui ɔeni vɔnɔsu nɔ ɔɔɔ ve, é ɔa ɔaɔ, tɔun é la kwɛni vele naa ɔeni ɔeezu la.

²⁸ Zooi ɔɔɔ molo lufai vɔnɔni, é tɔzei ɔe ga ma lɔkulugi, naa voluma molo ɔɔɔgi, é gaabɛla ga molo ɔae ga pagɔ.

²⁹ Kele tɛi moloji mɔni nɔ feya, zunui nii ɔɔa goi lɔni su gaamanɔ, tɔzei molo leve yeeɔɔɔla zeelia.»

*Faalaalii é vile
mutaalede kaei va*

(Matiyo 13:31-32, 34; Luke 13:18-19)

³⁰ E ɔeni ti ma mɔnɔ: «Begele ɔa ada geegɔlɔgi ma masadai vɔkɔɔ ma? Faalaalii begele ɔa ada ɔo, nii a kevele le?

³¹ Geegɔlɔgi ma masadai ɔulave ga mutaalede kae ɔilagi. Siɛgi zu nu siinsu la zooi ma, tɔ ɔa ɔɔɔai ani zuwui kpein saama eteai zu.

³² Kele siinga voluma, tɔɔa ɔa wɔɔɔ, gaagɔoza kpelei zu ziinziin ganigiti pɛ ba, ma bekegiti ti lo ba, wɔniiti ti ɔa laɔagi lo ma niinigi wu.»

³³ Yesu ɔeni nuiti kalasu ga GALA daawooi, faalaali mɔinmɔin su, é soloo naa ma, nii ti gaagaaazu.

³⁴ E la ɔeni ɔeezu ti vɔ, ni faalaali la ba. Ti maagɛlesa ga levena ta ná-kaladopoiti, é ɔena ti pɛ poluve le ga naati.

*Yesu fiile wolai ɔaayei vai
(Matiyo 8:23-27;*

Luke 8:22-25)

³⁵ Naama voloi, kpɔkɔi zeeliai ma, Yesu ɔeni ná-kaladopoiti ma: «Ade leve zie voluvelei.»

³⁶ Ti bebei yɛni ná, ti li ga Yesu keingi zu, nii é ɔeni zeini su. Keingi tagɔligaa ti vilɛni polu.

³⁷ Fiile wolai zɛba é lokoleve, ziei ɔa niikpi takpatakpa, é ɔa vala keingi zu, é ɔa daave.

³⁸ Tɔun nɔnɔi, é ɔeni laani keingi ɔogave, é ɔa ni, nɔungi laani undama ɔɔɔi ma. Kaladopoiti ti maalogani, ti ɔa ɔe ma: «Kalamɔn, gi undaa ɔana vili, ɔɔun, naa la é yiizoolɛzu?»

³⁹ E wuunni, é devei ve fiilei ya ga sebei, é ɔe ziei ma: «Bu ɔe toun! Maagɛ kpɔ!» Fiilei zuleveni kpe, woza ɔaalei tɔntɔn.

⁴⁰ E ɔeni ná-kaladopoiti ma: «Lee vaa zu wo luazu? Kidaaleve la wo ya?»

⁴¹ Naati ti wola luani, ti ɔa ɔɔɔ ɔaazaɔa ga: «Be ɔa é ga nii mu, nii fiilei ta ziei ti ɔolozu gooi ve?»

5

*Yesu inɛ su nui valo vai
(Matiyo 8:28-34;*

Luke 8:26-39)

¹ Ti zeelini zie wolai voluvelei, Gelase nuiti ta-yooi zu.

² Yesu ɔulani nɔ feya keingi zu, inɛ su zunu ɔila ge ɔulani ga kabama vele, é daagomi.

³ Zunui naa niizuve ɔeni ga kabamave. Nu nɔpɛ ge la ɔeni zoosu ɔalaa, é va gili ga yɔɔɔi, é va ye su.

⁴ Tɔɔzei sie mɔinmɔin su, ti ɔena gili ga yɔɔɔɔi, ti kɔluiti pili kɔɔɔiti ba, keɛ é ɔena yɔɔɔɔiti teveleve ɔɔɔɔ va, é kɔluiti sugɔlegale. Zobo ge la ɔeni nu nɔpɛ bɛ, é va vɔni ma.

⁵ Folo vɛɛ kpidi va, zunui nii ɔena ɔɛ nɔ kabamavɛ ta gizei ma, é ɔa kpeeɛ loo, é ɔa ɔɔɔɔ maawana ga kɔtuiti.

⁶ E Yesu ɔaai ma ɔɔɔzama, é ɔizeni, é loo kɔɔɔwu.

⁷ E ɔainni ga woo wola, é ɔɛ ma: «GALA nii é Anii-Pɛ-Unda, naa ná-Doun Zunui Yesu, lee ɔa é pɔ é sei mà? Nà é maanɛɛɛɛzu GALA daaseigi zu, mina kpɔɔ!»

⁸ Tɔɔzei Yesu devei veeni zea, é ɔɛ ma: «Da vɛ, kɔzɔba yɛnvui, ɔula zunui nii zu!»

⁹ Yesu gaazaɔani, é ɔɛ ma: «È-laasei ka ga lee?» E naa woɔɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Dàa ɔa ɔa Ma Bulugi, tɔɔzei gi mɔinvɛ.»

¹⁰ E Yesu wola maanɛɛɛɛni, ga naa mina ti ɔula zooi va.

¹¹ Boi kpulu gola ɔeni laamiizu návɛ, gizei ma.

¹² Inɛgiti ti Yesu maanɛɛɛɛni ga gola, ti ɔɛ ma: «Gi leve kae boigi nuuti su, é va bu, gi lo ti zu!»

¹³ Yesu vaani naa wu kɔzɔba yɛnvuiti bɛ. Ti zɛba ti ɔula zunui zu, ti lo boigiti su. Boi kpulugi, nii a la zeeli boi waafelegɔ (2.000) zu, naati pɛ ti yeini ga kpizɛ gize ɔakazuɛ, ti vu ziei wu, ti yɛ bu nɔ mɛtu.

¹⁴ Boi make nuiti ti vɛlani, ti ma wooi laazeeli taa wolai zu, ta ɔalaɔaiti su. Nuiti ti ɔeni liizu, ti ɔa naa ɔa, nii keai.

¹⁵ Ti vaani Yesu ɔɔbavɛ, ti zunui ɔa, nii inɛ kpulugi ɔeni su mɔungɛ. E ɔeni zeini ná, segei kɔba, kigi ma ga pagɔ. Nuiti ti wola luani.

¹⁶ Zɔiti fai ɔɛni ti ɔaazu, naati ti naama vai zuɔulani ti ma, nii é ɔɛni ga inɛ su zunui naa ta boigiti.

¹⁷ Nui naati ti tɔzeini ga ti ɔa Yesu maanɛɛɛɛ ga é ɔula ta-yooi va.

¹⁸ Yesu ɔɛai ma lɛɛzu volu keingi zu, zunui nii inɛgiti ti ɔulani su, naa Yesu maanɛɛɛɛni ga tɔun é vile Yesu volu.

¹⁹ Yesu la ɔeni vaani naa wu, keɛ é ɔeni ma: «Li taazu, é naa wo ɔa-nuiti ma, nii Maligii keai é vɛ, vɛlei é è maawɔingɔaai la.»

²⁰ Zunui naa zɛba é li, é naa pɛ daazeeli Taa Wola Puugɔiti su, nii Yesu keɛni bɛ. Zɔiti ti ɔeni gooi mɛnisu, naati daavɔni ga gola.

*Zayiluse ná-doun anzanui
taɔama ɔula koozu anzanui
(Matiyo 9:18-26;
Luke 8:40-56)*

²¹ Yesu lɛni keingi zu, é zɔɔma ɔɛ voluvɛ maazɔɔɔ. Bɛbɛ wolai maaɔni koba miná, zielavɛ kakei ma.

²² GALA ɔɛbi vɛlei ma ɔundigii gila ge vaani, nii daa ɔeni ga Zayiluse. E Yesu ɔaai ma, é looni kɔɔɔwu,

²³ é maanɛɛɛɛ, é ɔɛ ma: «Dòun anzanui ɔana za. Ua, é yeela ma, nii a ke é valo, é zɛnvui wo.»

²⁴ Yesu zɛba é vile polu, ti ɔa li. Bɛbɛ ke kpu, é vile ti volu, ti ɔa zigaziga Yesu va.

²⁵ Anzanui ta ɔeni ná, nii é keɛniɔama ɔula koozu zeeɔɛi zu ga kona puugɔ maazu felegɔ (12).

²⁶ E wola ɔɔɔni niina ɔɔɔɔɔɔ mɔinmɔin zeezu, é ná-naavoloi pɛ kwɛɛ, tanɔpɛ ge la zegeni ná-seeɔɛi va, keɛ ta nɔ ɔa é ɔeni vilisu su.

²⁷ E Yesu maawoo mɛnini. E looni bɛbɛi zaama, é maaɔɔɔa Yesu va ga poluvelei, é yeevɔɔɔɔ naa ná-segei va.

²⁸ Tɔɔzei é ɔeni ma: «Ni ná zoonu nɔ gɛ yeevɔɔɔɔ ná-segei va, nà valo.»

²⁹ Gaamago, ná-ɔama ɔula koozui maaleveni. E gaagɔani ɔɔɔ su ga é ɔɛɔɔga.

³⁰ Gaamago nɔ, Yesu gaagfaani ga zɛbei ta ɖulavɛ su. E latini bebei ma, ɛ gaazaɖagi wo, ɛ ɖɛ ma: «Bɛ ɖa fɔɖɖuɔi nà-segei va?»

³¹ Ná-kaladopoiti ti ɖɛni ma: «Da bɔɖɔi ɖa bebei ɖaazu, ɛ zigazigazu ɛ va, ɖoun ɛ zɛba ɛ ɖɛ ma: «Bɛ ɖa fɔɖɖuɔi bà?» »

³² Kɛɛ toun ɛ ɖɛni ɖaazuziɛzu bebei zaama, nii a kɛ ɛ naama nui vɛtɛ, nii ɛ yeevɔɖuɔi ba.

³³ Dualuagi zɛba ɛ anzanui zo, ɛ ɖa bali, ɛ kwɛɛni nii kɛai la. E vaani, ɛ loo Yesu ɖɔɖɔwu, ɛ gaamai pɛ bo naa ma.

³⁴ Yesu ɖɛni ma: «Dòun anzanu, tɛi ɛ laa dà, ɛ valoa. Li ziileigi zu, ɛ ɖula ɖa-zoolɛi zu.»

³⁵ Yesu yɛni nɔ bɔɛzu, nui tanigaa ti va, ti zɛɖɛ GALA ɖɛbi vɛɛi ma ɖundigɔi ná-koizuvɛ, ti ɖɛ ma: «È-loun anzanui zaa. Lee vaa zu ɖa li kalamɔin bɔɔzu mɔnɔ?»

³⁶ Kɛɛ Yesu naama woiti menigai ma, ɛ ɖɛni GALA ɖɛbi vɛɛi ma ɖundigɔi ma: «Mina lua. Gidaaleve nɔ.»

³⁷ E la ɖɛni vaani bu ga nu ɖili ge vile polu, kɛni Piyɛɛ, Zake ta naa kɛɛɖɛloin Zan.

³⁸ Ti zeelizuɛ GALA ɖɛbi vɛɛi ma ɖundigɔi ná-pɛɛi wu, Yesu kaani ga zongo wolai ɖa ná, nui ti ɖa wɔɔ, ti ɖa kpee wolaiti too.

³⁹ Yesu lɛni pɛɛi wu, ɛ ɖɛ ti ma: «Lee ma zongo wola ɖa ɛ vɛ? Lee wɔɔ ɖa ɛ wosu? DOUNGOI la zaani, toɖa niizu nɔ.»

⁴⁰ Kɛɛ nui ti ɖɛni jɛɛɖulazu su. E nui kulaai ma eteavɛ, ti lɛni pɛɛi wu, vɛ anzanu lOUNGOI ɖɛni laani ná, ta dOUNGOI kɛɛɖɛ ta dee, naa vɛɛ ná-kaladopoiti ba, niiti ti ɖɛni polu.

⁴¹ E dOUNGOI zoni zeei va, ɛ ɖɛ ma: «Talita kumi» (nii poluvɛ ga «anzalopoi, ná ɛ levezu, wuzɛɖɛ»).

⁴² Gaamago nɔ, anzalopoi wuzɛɖɛni, ɛ ɖa zie. Ná-konagi ɖɛni ga puugo maazu felegɔ (12). Ti wola laavɔni gaamanɔ.

⁴³ Yesu ti laa maaɖakpani ga nu nɔpɛ ge mina naama vai ɖwɛɛ. E ɖɛni ti ma ti daamii ve anzalopoi ya.

6

Nazaɛte nui ti ɖɛɛ vai Yesu va

(Matiyo 13:53-58;

Luke 4:16-30)

¹ Yesu zɛɖɛni miná, ɛ li taai naa zu, vɛ ɛ kulasui woni ná, ná-kaladopoiti ti ɖɛni polu.

² Doogo foloi, ɛ tɔɔzeini ga kalagi woga GALA ɖɛbi vɛɛi wu. Niiti ti ɖɛni woilosu gooi ma, naa ma mɔinmɔin daavɔni, ti ɖa bɔɖɔ ɖaazaɖa ga: «Mini ɖa ɛ niima vaiti pɛ sɔɔɔgai ná? Mini ɖa ɛ niima ɖimalai zɔɔɔgai ná, ta zobogi nii ɛ laavɔ vai niiti kɛɛzu la?»

³ Gulu zaɖa nui la ga nii, Mali ná-doun zunui, Zake, Zoze, Zude, ta Simon ti-liɛi? Baazeelaɛti tɛi ti va ɖɛ ade zaama?» Naa ɖa ɛ ɖɛni ga zaɖui ti la ɖɛni laani da.

⁴ Yesu ɖɛni ti ma: «GALA goo wo nui bɔɖɔ yooi, ta ná-pɛɛyɛɖɛi wu nɔ ɖa, sɔɔɔ nui saama, ɛ la ɖa ga unfema zɔɔɔ ná.»

⁵ E la ɖɛni zooni ɛ va laavɔ vaa ɖɛ ná, ɛ ɖula seeɛ nu ɖilagilagiti polu, niiti ɛ yeelaani ti ma, ɛ ti ɖɛɛɛ.

⁶ Gola laavɔni ga naati ta-ɖidaalevelalai.

Keela puugo maazu felegɔiti (12) teve fai

(Matiyo 10:5-15;

Luke 9:1-6)

Yesu ɖɛni leɔtevesu ná maaɖoolii zu laaiti su, ɛ ɖa kalagi wo.

⁷ E keela puugo maazu felegɔiti (12) tolini, ɛ ti leve keela ziegi ma ga nu velefele, ɛ zobogi ve ti ya kɔzɔba yɛnvuiti unda.

⁸ E ti leveni ga: «À mina ani nɔpɛ sege siei wo fai zu, kɛni tukpɔi ɖila nɔ. A mina ɖɔnɔ sege, baa bɔɔ, wo mina balaa wali zɛɖɛ yea.

⁹ A savalagiti dɔ ɔɔɔɔ, wo mina seɣewuzeɣe felegɔ zeɣe.

¹⁰ Pɛɛ nɔpɛ wo lɛɛzu bu, à yɛ ná, eyɛsu wo zɛɣena yeeɣɛɣalai zeeli.

¹¹ Ni tama, wa lɛɛna aɗɛ ta, vɛ ti la pɔ ga ti va yeezei wo wu, ɓaa ti va woilo wo-woo ma, à ɣula naa va, wo fufiligi bukpunɛ, é ɣula wo-ɔɔɔɔti ma, é ɣɛ ga zeele wooi ti laalɔɔɔma.»

¹² Naati ma ti liini, ti Woo Niinɛ Uagɔi laazeeli, ga keni nu zie vɛlei maavalibo.

¹³ Ti ɣɛni inɛ mɔinmɔin kpɛɛzu, ti ɗa gulɔi zie seeɓɛ nui mɔinmɔin ma, ti ɗa naati kɛɗɛ.

Zan Batisete zaa vai
(Matiyo 14:1-12;

Luke 9:7-9)

¹⁴ Masagi Elɔde* Yesu maawooi mɛnini, tɔɔzei naa lɔɔɔi ɣulani aɗavɛ pɛ. Nui tanigaa ti ɗa ɣɛ ma: «Zan Batisete ɣa buzeɣeai, é ɣula saai ya. Naa ɣa é kɛɛzu, é laavɔɔ vaiti kɛɛzu la.»

¹⁵ Taɣiligaa ti ɗa ɣɛ ma: «Eli vɛ.» Zɔiti ti ɣɛ ma: «GALA goo wo nui ta vɛ, eɣɛ GALA goo wo nu wolɔwolɔgi ta.»

¹⁶ Elɔde letemazu, siɛgi zu é naama wooiti mɛnini ɗa, é ɣɛni ɣɛɛzu ɓɔɔɔ ma: «Zan nii gè devei veeni ga unteve, naa ɣa buzeɣeai, é ɣula saai ya!»

¹⁷ Tɔɔzei kaite Elɔde devei veeni ga ti Zan zo, ti gili, ti pili kasoi ɣa, naa lɔɔzei kɛɛɣɛloin Filipe anzai Elɔdiade zeɛ vai va bɛ ga anza.

¹⁸ Mazɔlɔ Zan ɓena ɣɛ Elɔde ma: «Tɔgi la vaani bu ga è va è-ɣɛloin anzai zeɣe ga è-anza.»

¹⁹ Elɔdiade wanagi lɔɔni Zan laalɔɔɔma, é ɣɛni kelegele gaiziezu ga é naa vaa, kɛɛ é la ɣɛni ma zobo sɔlɔɔsu.

²⁰ Tɔɔzei Elɔde ɣɛni luazu Zan va. E ɣɛni kweɛni ga naa ɣa ga telebo nu, ɲadegai. Naa ɣa é kɛɛni é ɣɛni ɓaazu naa maazu. A la ɣɛna naa woomɛniga, é ɓena ɣɛ kidaaviligi zu. Tama wɔin ɣɛni ma ga é ɗa naa woomɛni.

²¹ Kɛɛ é ɣɛni ga yeeta, Elɔdiade yeeɣɛɣala zɔlɔɔni, Elɔde zɔlɔɔ foloi ma ɣona pilɛɗa yeei. Elɔde feti wolai ɣɛvele ɓɛtenɛ naama voloi, ná-botigɛ nu wolaiti bɛ, ta ná-salavusu ɣundiɣiiti, naa vɛɛ Galilé nu wolaiti pɛ ba.

²² Ti ɣɛai ma fetii ɣulazu, Elɔdiade ná-doun anzanui kuai woni. Elɔde ta niiti ti lolini fetii ɣulazu vɛ, ti wola ɣoozunɛɛni. Masagi zɛba é ɣɛ anzalopoi ma: «Nii nɔpɛ è pɔ ga gè fe è vɛ, bo mà, nà fe è ya.»

²³ E ɣonani vɔlɔ naa vɛ, é ɣɛ ma: «Nii nɔpɛ ɗa fali mà, nà fe è ya, anɛɛ ɓalaa toɣa ɣɛɛzu ga nà-masadaɪ ɣilazu vɛ pɛ.»

²⁴ Anzalopoi ɣulani, é dee ɣaazaɣa, é ɣɛ ma: «Lee ɣa nà fali?» Naa ɣɛ ma: «Zan Batisete nɔungi.»

²⁵ Gaamago nɔ, anzalopoi lɛɛni ga gaazuvilei, é ziima vai wo, é ɣɛ ma: «Nà pɔ Zan Batisete nɔungi zeeli mà vɛ ɣanigani koi nɔ, anɲaka lazakalagi zu.»

²⁶ Naa masagi wola yiiɓɔlɔni. Kɛɛ ná-konai maavele ma é boni, ta nui niiti é ti lolini feti ɣula vai ma, é la ɣɛni pɔ ga é va ɣɛɛ ná-minazɛɣegi laazeelizu naa vɛ.

²⁷ Gaamago nɔ, é salavusui ta leveni ga é vaa ga Zan nɔungi. Naa liini, é Zan nɔungi leve ba kasoi ɣa.

²⁸ E vaani ga Zan nɔungi anɲakai zu, é fe anzalopoi ya, é lii la, é fe dee ya.

²⁹ Zan ná-kaladopoi ti naa mɛnigai ma, nii kɛai, ti vaani, ti ma voomai zeɣe, ti maagulu kabayeɣi ta zu.

Yesu zunu waadɔɔlugɔi (5.000) ɣɔnɔkula vai
(Matiyo 14:13-21;

Luke 9:10-17;
Zan 6:1-14)

* **6:14 6:14 Elɔde:** Elɔde Antipase vɛ, nii é ɣɛni ga Galilé you zɛvɛ ɣundiɣi.

³⁰ Keelaiti paai ma, ti zege siei ma, ti gaaɛɛni ba Yesu gobaɛ, ti voluvaawo ma ga nii pe ti keai, ta kalagi nii pe ti feeni nuiti zea.

³¹ Yesu zeba é ge ti ma: «À vile pòlu, ade li adave ta, ve ná maagelesa teveai, wo lago loogó ná.» Tózei nu moinmoin ge gɛni lɛɛzu, ti da yei, naa maavele ma ti la voló gɛni yeegɛgala zolɔɔsu, ti va daami wo.

³² Ti zeba ti zege ná, ti lɛ keingi zu, nii a ke ti li tevebai ta zu.

³³ Kɛɛ nu moinmoin ge ti gaaɛni, ti gweesu gaaɛni ti va, ti liizuɛ. Nuiti ti gɔlani taaiti pe su, ti da bize gɔgɔa, ti to da ti lugɔ naama adave, ve ti gɛni liizu ná.

³⁴ Yesu gɔlaai ma keingi zu, é bebe wolai gaaɛni. Naati maawoin soni, tózei ti gɛni egɛ baalagiti niiti make nu la ti ve. E zeba é tózei ga kalagi woga, é lebi ga.

³⁵ Foloji gɛnina liizu. Ná-kaladopoiti ti maaɓugani ba, ti ge ma: «Ue ga ga tevebai zu, foloi lia.

³⁶ Bebei gaaɓale ma, ti li ve goba balaɓaiti ta taa goiti su, ti gɔnɔ geya bɔgɔ ve.»

³⁷ Kɛɛ Yesu ti woogaaɓoteni, é ge ti ma: «Wa bɔgɔi à gɔnɔ fe ti ya.» Ti gɛni ma: «Gi liina mu, gi wali gae unfelegɔ (200) bulu geya, gi fe ti ya, ti mi?»

³⁸ Yesu gɛni ti ma: «À li, wo ná gaa. Bulu lielegɔ ga é wo ya?» Ti liini, ti gaazaɓagi wo, ti va, ti ge ma: «Bulu lolugɔ ga é ná, naa veɛ kale felegɔ va.»

³⁹ E zeba é devei ve ti ya ga ti nuiti sei kpifɔkpifɔ tufa lenugi zu.

⁴⁰ Nuiti ti zeini kpifɔkpifɔ ga nu ungilagila (100), puulɔɔludɔɔlu (50).

⁴¹ Yesu bulu lolugɔi ta kale felegɔiti seɓeni, é gaazule geezu, é mama fee GÁLA falii wo. Naa volu é buluiti kpulukpuluni, é ma buɓaiti fe kaladopoiti zea ga ti gaaɓwe bebei va. E kale felegɔi balaa gaaɓweɛni ɛɛ pe ba.

⁴² ɛɛ pe ge daamii woni, ti yiɓo.

⁴³ Kaladopoiti ti bulu bulukpulugi mɔtai gaaɛni ba ta kalei mɔtai, é ge ga kpɔɔ puugo maazu felegɔ (12).

⁴⁴ Tama zɔiti ti bului naa miini, ti-liegɔi a la ge ga zunu waadɔɔlugɔ (5.000).

Yesu zie vai ziei ga

(Matiyo 14:22-33;

Zan 6:16-21)

⁴⁵ Naama vai benii nɔ feya, Yesu bɔini ná-kaladopoiti da ga ti lɛ keingi zu, ti to da tugɔ, ti li ga zie voluvelei, Betesayida vele, naama zie su, é da bebei gaaɓale ma.

⁴⁶ E valiai ma ti ma, é lɛɛni gizei ma ga é GÁLA fali.

⁴⁷ Kpidii veai ma, keingi gɛni niina zie zaamave, Yesu gila kpe ka é yeni kakei ma.

⁴⁸ E kaani ga ná-kaladopoiti ta wola bɔɔzu ga keingi bize vai, tózei fiilei gɛni ti laagomisuu. Gosu yeegɛgalai, é liini ga ti ɔɔ pelei, é da zie ziei ga. E gɛni gɛɛzu, é leve ti va.

⁴⁹ Ti kaai ma, é da zie ziei ga, é gɛni ti gisu ga gɔve mɔtai ta ve. Ti gɛni kpeeii loozu.

⁵⁰ Tózei ɛɛ pe ge kaani, dualuagi lɔ ti pe su. Kɛɛ gaamago Yesu bɔɛni ti ɔɔ, é ge ti ma: «À zebɛzege, ná ve de. A mina lua!»

⁵¹ E zeba é lɛ ti goba keingi zu. Fiilei zuleve kpe. Ti wola laavɔɔni.

⁵² Mazɔɔ ti la gɛni bului ma laavɔɔ vai gaaɓaani, tózei ta-gikpaai va.

Yesu seeɓe nuiti balo vai Zenezalɛte gɔvii ma

(Matiyo 14:34-36)

⁵³ Ti ziei buɗɛai ma, ti zeelini Zenezalɛte yooi ma, ti ta-geingi laalɔni kakei ma.

⁵⁴ Ti gɔlani nɔ feya keingi zu, gaamago bebei gweesu gaaɛni Yesu va.

⁵⁵ Ti leveteveni naama yooi zu ná pe. Ti tózeini ga ti va pɔ ga seeɓe nuiti kpaɓalaɓaɓalaiti ma, ve nɔpe ta la menina ga toɓa ná.

⁵⁶ Uε nɔpε a la li ná, taa goiti, taa wolaiti, ta balaɗaiti su, ti ɗeni vaazu pɔ ga seebε nuiti dɔɔɗɔ balagiti su. Ti maanɛɛnɛni ga ti vɔɔɗu nɔ ná-segei laamave va. Tama zoiti pε ti ɗeni vɔɔɗuzu ba, ti ɗeni valoɓu.

7

Yesu ta kalagi
nii Zuifuiti ti-mɛmɛwolaiti ti zɛgai
(Matiyo 15:1-9)

¹ Falizieiinti ta tɔ kalamɔin tanigaa ti vaani, ti zεge Zeluzalɛme, ti ɗaale ba Yesu maagoolii zu.

² Ti pɛteni ga ná-kaladopoi tanigaa ta ta-laamianigiti miizu ga kɔzɔba yeeiti, naa volu ɗa ga ti la yeagbazu eɗeɓelei Zuifuiti ta-ɗalagi ɗeni la.

³ (Tɔɔzei Falizieiinti ta Zuifuiti kpein ti la ɗa ga daamii lɔɔzei, ni ti la yeagbani ɗεzeɗεze, ta naa ɗεezu ga ti ɗolo kalagi naa ɓε, nii ti-mɛmɛwolaiti ti zɛgai ti ya.

⁴ Naa voluma ta zεgena dɔɔɗɔ zu, ti la daami woga, ni ti la ɗade fai ɗεeni. Faa wɔlɔma mɔinmɔin kiligaa ta ti ya balaa, eɗeɓelei gɔwɔiti, zie liɗiiti ta kɔlu ɓɔi anɗakaiti gba vai la.)

⁵ Falizieiinti ta tɔ kalamɔinti ti zεba ti Yesu ɗaazaɗa, ti ɗε ma: «Lee vaa zu ɗa-ɗaladopoiti ti la ziezu ga kɛwolaiti kɛ vaa wɔlɔmaiti? Lee vaa zu ti daamii wosu ga kɔzɔba yeeiti?»

⁶ Yesu ti woɗaavoteni, é ɗε ti ma: «Wɔi wo ga woovele nuiti! Wa ɗa GALA goo wo nui Ezayi ɗeni vaazu wo ma GALA Seɓei zu, ɓε é seɓei ná ga:

«Niima nuɓuseiti ta dɛbizu ga ti-lakɔlogiti nɔ, keɓe ti-yiimave wola maagoozave bà.

⁷ Wafuun lɛbiya nɔ ɗa ti feezu bɛ,

tɔɔzei kalagi niiti ti bosu,

naa pε ka nɔ ga nuiti ta-leveiti.»*

⁸ Wa GALA ná-deveiti zεsu ná, wo ɗa zie ga nuiti ta-vaa wɔlɔmaiti!»

⁹ Naa voluma, é ɗeni ti ma: «Wo zooge gola GALA ná-deveiti daazu ɗoba, nii a kε wo ɗa zie ga wa-vaa wɔlɔmaiti!

¹⁰ Tɔɔzei Moize boge ga: «E-ɗεε lɛbi ta è-lee,»† é ɗε mɔnɔ: «Zɔi nɔpε é kεeɗε baa dee ɗotozu, ta naama nui vaa.»‡

¹¹ Keɓe wɔun, wa ɗεezu ma: «Ni nui ta a ɗεena kεeɗε baa dee ma: Nii ná la kε ga ɗa-ɓɔbai, naa ɗεa ga veɓani GALA bε,»

¹² naazu, wo la mɔ ma nu yesu ná, é va faa ɗε kεeɗε baa dee ɓε.

¹³ Uεle ɗana wo GALA daawooi zεgezu la ma, ga wa-vaa wɔlɔmaiti niiti wo ti veezu ɓɔɗɔ ya. Wa naa ɗεɗala vai ma mɔinmɔin kεezu.»

Ani niiti ti nui ɗɔzɔzu
(Matiyo 15:10-20)

¹⁴ Naa voluma Yesu beɓei lolini volu, é ɗε ma: «Wo pε à woilo ɗɔɔi ma, wo gaaga ga pagɔ.

¹⁵ Nii kpein é zεgezu kamavoluɓε, é lɔ nui ɗoozu, naa lei a ɗa kɔzɔ. Keɓe nii mu é ɗulazu nui yiimave, naa ɗa a ɗa kɔzɔ.

¹⁶ [Zɔi faa mɛni goiyεge ba, naama nui nii mɛni.]»§

¹⁷ Siεgi zu Yesu zεgeni la beɓei volu, é lε peɓei wu, ná-kaladopoiti ti gaazaɗani naama vaalaalii voluɓε ma.

¹⁸ E ɗeni ti ma: «Koo, wɔun, wa balaa wo la faa ɗaagaazu baa? Wo la gaagaazu ga nii kpein é zεgezu kamavoluɓε, é lɔ nui ɗoozu, naa tanɔpε ge la zooga nui ɗɔzɔzu.

* 7:7 7:6-7 Eza 29:13 boge é zoloo Geɓeke woo zεɓε wɔlɔmai ma. † 7:10 7:10 Eɗz 20:12; TSV 5:16. ‡ 7:10 7:10 Eɗz 21:17. § 7:16 7:16 Wooi niiti ti [] kpaku felegɔiti zɔɗɔzu, naati ti la seɓε wɔlɔmai tanigaa zu.

¹⁹ Tɔɔzei naa tanɔpɛ ge la lɔɔzu ziimavɛ, kɛɛ toɔa liizu kogi zu, naa vɔluma, ɛ vili ya dɔɔɔfuzuvɛ.» (Kɛai ma naama wooiti bosu, ɛ ɣɛni dɛɛzu ga daamianigiti pɛ naɔdegɛ.)

²⁰ E zɛba ɛ ɣɛ ti ma vɔlu: «Nii ɛ ɣulazu nui zu, naa ɣa a ɔa kɔɔɔ.

²¹ Tɔɔzei nui ɣoozuɛ, ziimavɛ ɣa kisie nɔiti ta ɔa zɛɣɛ nɔ, niiti ti diizu kologologi ta unmai ma, naa vɛɛ nu vaa vai

²² ta wɛɛenziɛgi va, ta koozu yii, ta sunɔulai, naa vɛɛ yaavai ta ɔaɔɣulama vai va, ta toloi, ta tɔɔɔ ɣologologi, naa vɛɛ wasogi ta ɣimalala vai va.

²³ Naama vaa nɔiti pɛ ta zɛɣɛzu nui yiimavɛ, ti ɔa kɔɔɔ.»

*Kidaalevei ɛ ɣɛni anzanui ya, ɛ la ga Zuifui ta
(Matiyo 15:21-28)*

²⁴ Yesu zɛɣɛni minɔ, ɛ li Tiil yooi zu. E lɛɛni pɛlei ta wu, ɛ la ɣɛni pɔ ga nu va sugwɛɛ ga toɔa nɔ, kɛɛ ɛ la ɣɛni zooni ɛ va yɛ dɔɔɔɣui zu.

²⁵ Tɔɔzei ɛ vaani nɔ feya, anzanui ta maawoo mɛnini, nii kɔɔɔba yɛnvui ɣɛni nɔ-doun anzanui zu. E vaani gaamago nɔ Yesu vɔ bɛ, ɛ loo kɔɔɔwu.

²⁶ E ɣɛni ga zii ɣili anzanu, sɔlɔɔgai Fenisi ɣovii ma, Siili yooi zu. E Yesu maanɛɛnɛni ga naa inɛgi bɛ, nii ɛ nɔ-doun anzanui zu.

²⁷ Yesu ɣooɣaavoteni, ɛ ɣɛ ma: «Be doungoiti ba dɛ, ti yiɣɔ, tɔɔzei maa la nɛɛni ga nu doungoiti kɔnɔgi ɣula ti ya, ɛ pili ɣile goiti bu.»

²⁸ Anzanui ɣɛni ma: «Gaama vɛ, Mɔligii, kɛɛ ɣile goi niiti ti daami wosuvɛ ɣoba, ta ɔa daamiani kpulukpulu koiti mi, niiti ti ɣulazu doungoiti zeewu, ti loo zooi ma.»

²⁹ Yesu ɣooɣaavoteni, ɛ ɣɛ ma: «Naama wooi maavele ma, li ɔa-ɣoizu, inɛgi ɣulaa ɛ-loun anzanui zu.»

³⁰ Anzanui ɣaleni ma nɔ-koizu. E pɛtɛni ga nɔ-doun anzanui ɣa laani betei zu, inɛgi ɣulaai niina su.

*Yesu zunui ta ɣɛdɛ fai,
nii ɛ ɣɛni ga bɔbɔi*

³¹ Yesu zɛɣɛni Tiil yooi zu, ɛ leve ga Sidɔn vele, ɛ Taa Wola Puugɔi ma yooi maaleve, ɛ zeeli Galilɛ dɛ wolai ma.

³² Ti vaani pɔ ga ɣoizuɔɔɔ nui, ɛ ga bɔbɔi, ti maanɛɛnɛni ga ɛ yeela ma.

³³ Yesu kulani bebɛi zaama, ɛ ti felegɔ maɔgelesa teve. Kpegai ma ga yeebɛɣaiti dɔ naa woiyɛɣeiti su, ɛ laadɛi vuuni ya, ɛ fɔɔɣu naa nɛgi va.

³⁴ Naa vɔluma, ɛ ɣaazulɛɛni geezu, ɛ yɛnvu fɛɛ, ɛ ɣɛ ma: «Efata.» Naa vɔluɛɛ ɣa ga: «Da vɛ de, laalao!»

³⁵ Gaamago, zunui naa woiyɛɣeiti daalaoni, nɛgi vie, ɛ ɔa kpɔɛi zuɣula su ɣɛ kala.

³⁶ Zɔiti ti ɣɛni nɔ ɣobavɛ, Yesu ti laa maaɔakpani ga ti mina faa nɔpɛ bo nu ma. Kɛɛ tɔun a la ɣɛna pele levega ti luɣɔ ga ti mina bo, naati mu ti ɣɛni liizu nɔ ga daazeelia.

³⁷ Bebɛi laavɔɔni ga gola, ti ɔa ɣɛ ma: «Nii pɛ ɛ kɛɛzu, ti pɛ page ga gola! Toɔa ɣoizuɔɔɔ nuiti goiyɛɣeiti daalaosu, ɛ ɔa bɔbɔiti daavɛti fie, ti ɔa bɔɛ.»

8

*Yesu nu waanaanigɔi (4.000) ɣɔnɔkula vai
(Matiyo 15:32-39)*

¹ Naama voloiti su, bebɛ wola ɣaaleɛni ba mɔnɔ Yesu ɣoba, daamiani ge la ɣɛni ti ya. Yesu zɛba ɛ nɔ-kaladopoiti toli, ɛ ɣɛ ti ma:

² «Bebɛi nii maawɔin sɔga, mazɔɔɔ folo savagɔ ɣa ti kɔba, daamiani nɔpɛ ge la ti ya.

³ Nɔ pului yɛna ti ma, gɛ ti ɣaɔɣale ma ta-ɣoizuvɛti, zɛbɛi ɣa ɣula ti ya pɛlei zu, tɔɔzei tanigaa zɛɣɛzu ɣoozavɛ.»

⁴ Nɔ-kaladopoiti ti ɣɛni ma: «Mini ɣa nu a bulu zɔɔɔ nɔ, ɛ kula ɣɛ niiti pɛ ba, tevebai nii zu?»

⁵ E ti gaaɗaɗani, é ɗe ti ma: «Bulu lielego ɗa é wo ya?» Ti ɗe ma: «Bulu lofela.»

⁶ E zɛba é bebei leve ga ti zei zooi ma. Naa vɔluma, é bulu lofelaiti seɗeni. Kpegai ma ga mamagi ve GALA be, é ti ɗaleɗaleni, é ti ve ná-kaladopoiti zea ga ti gaagɗe bebei va. Naati ti gaagɗeɗeni bebei va.

⁷ Kalei tago balaa ge ɗeni ná. Yesu mama fee GALA falii woni balaa ma, é ɗe ná-kaladopoiti ma, ti gaagɗe.

⁸ Ti pe ti daamii woni, ti yiɗo. Kaladopoiti ti ma bulukpulugi mɔtai ɗaaleɗeni ba, é ɗe ga kpɔlo dofela.

⁹ Nu waanaanigo (4.000) ɗeɗala ɗa é ɗeni ná. Naa vɔluma Yesu ti gaaɗaleni ma.

¹⁰ Gaamago ti leɗni keingi zu ta ná-kaladopoiti, ti li Dalamannuta yooi zu.

Laavɔo vaa maaɗaazaɗabo fai

(Matiyo 16:1-4)

¹¹ Falizieinti ti vaani, ti maaɗaali laale bu. Ti gaaɗaɗani ga é laavɔo vai ta ɗula keɗema, é ɗulazu geeɗɔlogi zu. Ti ɗeni po ti suɗoɗo.

¹² Yesu yenvu maaɗulani fee, é ɗe ti ma: «Lee vaa zu niizuɓe nuɓuseiti ti laavɔo vaa maaɗaazaɗabosu? Gè bo wo ma ga gaamai, poo nɔpe ge la vea ti ya.»

¹³ E ti yeni ná, é le keingi zu volu, é li ga zie voluvelei.

Falizieinti ta Saduseyeinti ta-levei

(Matiyo 16:5-12)

¹⁴ Kaladopoiti ti yeemani, ti la bulua zegeni, gila kpe nɔ ɗa é ɗeni ti ya keingi zu.

¹⁵ Yesu zɛba é devei ve ti ya, é ɗe ma: «À boɗo zo, wo dama ga Falizieinti ta-levei ta Elode nonɔi.»

¹⁶ Kaladopoiti ti zɛba ti da ɗe boɗo ma: «Tei ade la bulu zegeni, naa ɗa é nuuma wooi wosu da.»

¹⁷ Tei Yesu ti ɗisu vai ɗweɗeni, é ɗeni ti ma: «Lee vaa zu wo kpɔei zuɗulazu ga tei wo la bulu zegeni? Wo la de ɗidaazu faiti bu, wo va ti ɗaaga baa? Wo ɗikpaave mu?

¹⁸ Wo-ɗaazuɓeti ti la wozagaazu? Wo-woiyegeti ti la faa menisu? Wo-ɗi ge la looni ná zu:

¹⁹ Siɛgi zu gè bulu loɔlugɔi gaagɗeɗeni la zunu waadɔɔlugɔi (5.000) va, mɔtai é yeni, wo gaale ba, é ɗeni ga kpɔlo dielego?» Ti ɗe ma: «Puugo maazu felego (12).»

²⁰ Yesu ɗeni ma: «Naa vɔluma gè bulu lofelai gaagɗeai ma zunu waanaanigo (4.000) va, mɔtai é yeni, wo gaale ba, é ɗeni ga kpɔlo dielego?» Ti ɗe ma: «Dofela.»

²¹ E zɛba é ɗe ti ma mɔno: «Wo la de gaagaani?»

Gaazuɗole nui ɗede fai

²² Ti zeelini Betesayida. Nuiti ti vaani ga gaazuɗole nui ta Yesu ɔo miná, ti maanɛɛɛ ga é yeevɔɗu ba.

²³ Yesu gaazuɗole nui zoni zeei va, é ɗula la taai va. Naa vɔluma é laadei ziɛni naa gaazuɓe, é yeela ma, é gaazaɗa ga: «Da zoosu è ani ɗa?»

²⁴ Gaazuɗole nui gooɗaavoteni, é ɗe ma: «Nà nuiti kaazu, ege guluiti ti da zie.»

²⁵ Yesu yeevɔɗuni volu gaazuɗeɗeti ba. Gaamago nɔ gaazuɗole nui gaazuɓe zegeni ma, é da wozaga ga pago.

²⁶ Yesu ɓeni ba é li ná-koizu, keɗe é ɗeni ma: «Mina vɔlo le taazuɓe.»

Piyee Yesu ɗweɗe fai ga Kilista

(Matiyo 16:13-20;

Luke 9:18-21)

²⁷ Yesu ta ná-kaladopoiti ti liini taa goiti su, niiti ti Sezale Filipe maaɗoolii zu. Ti ɗeai ma pelei zu, é ná-kaladopoiti gaaɗaɗani, é ɗe ti ma: «Nuiti ta ɗeezu ná ga ɓe?»

²⁸ Ti gooɗaavoteni, ti ɗe ma: «Tanigaa ti ɗe, da ga Zan Batisete, zoiti ti ɗe Eli, taɗiligaa ti ɗe mɔno, da ga GALA goo wo nui ta.»

²⁹ E zɛba ɛ ti ɖaazaɖa, ɛ ɖɛ ti ma: «Wɔun, wa ma, wo ɖɛ nà ga ɓɛ?» Piyɛle googaaavoteni, ɛ ɖɛ ma: «Da ɖa ɛ ga Mesi.»

³⁰ E ti laa maaɓakpani ga ti mina naa wo nu nɔpɛ ma.

Yesu saa vai ta buzeɖe vai wo fai

(Matiyo 16:21-23;

Luke 9:21-22)

³¹ E tɔɔzeini ga ɛ da ti ɖala ga, kenɩ Nu ná-Doun Zunui kpɔɔ mɔinmɔin sɔɔɔ, totuɖɔiti ti ɖɛle ba ta zalaɖa ɖula ɖundiɖiiti, naa vɛɛ tɔ kalamɔinti ba. Kenɩ ti paa, naa volu ɛ wuzeɖe, ɛ ɖula saai ya folo savago voluma.

³² E naati boni ti ma, su ɖɛ kala. Piyɛle zɛba ɛ seɖe, ɛ lii la yɛ, ɛ tɔɔzei ga ɛ da zeli lo ma.

³³ Kɛle Yesu latini, ɛ wɛle ná-kaladopoiti ba, ɛ zeli lo Piyɛle ma, ɛ ɖɛ ma: «Maagooza bà, Setana! Mazɔɔɔ da-ɖisiɛiti ti la ga GALA nɔnɔ, kɛle ta ga nuɓuse ɖisiɛiti.»

Nu vile pelei Yesu volu

(Matiyo 16:24-28;

Luke 9:23-27)

³⁴ Naa voluma Yesu bebei lolini, naa vɛɛ ná-kaladopoiti ba, ɛ ɖɛ ti ma: «Zoi ɛ pɔ ga ɛ vile pɔlu, kenɩ ɛ ɖikula ɓɔɖɔ zu, ɛ zaa wului zeɖe, ɛ vile pɔlu.

³⁵ Tɔɔzei zoi ɛ pɔ ɛ zenvui ɖizo, naama nui ɖa vala ma. Kɛle zoi a vala zenvui ma nà-faa zu, ta Woo Niine Uagɔi maavele ma, naama nui ɖa zenvui ɖizo.

³⁶ Ni nui ta a etea zɔɔɔ ganii pɛ sɔɔɔna, kɛle ɛ vala zenvui ma, kulanuma ɓɛgele ɖa ɛ be?

³⁷ Begele ɓɔɖɔɓɔɖɔ ka nu a zoo feezu ga zenvui unmoɔ ganii?

³⁸ Mazɔɔɔ zoi a unfe ga ze ta dàawooiti, niizuɓe yamani nii zaama, niiti ti ga woɔvalada nuiti ta kotoba nuiti, Nu ná-Doun Zunui ɓalaa ka unfe ga naama nui, siɛgi zu ti vaazu la ta geezuɖeela ɲadegaiti, Kɛɛɖɛ ná-lebiyai zu.»

9

¹ E zɛba ɛ ɖɛ ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, tanigaa ta vɛ, ti la zaa, eyɛsu ti ɖaazula GALA ná-masadaɩ ma, ɛ da va ga zebe wolai.»

Yesu ɖaazuɓe valibo fai

(Matiyo 17:1-13;

Luke 9:28-36)

² Folo lozita leɓegai ma naama vaiti poluma, Yesu Piyɛle ta Zake zɛgeni, ɛ vɛɛ Zan va, ɛ li ga tiye yɛ gize ɖaagooza golai ta ma. E valiboni ti ɖaazu,

³ kɔba zegeiti ti ɖole pepe, ti ɖole veleɩ maa da volo, nu vulu nɔpɛ ge la zooga keɖala ani ɖole kulazu eteai nii zu.

⁴ Eli ta Moize ti ɖulani keɩma kaladopoiti be, ti da yɛpɛ Yesu ɔɔ.

⁵ Piyɛle ɓɔɛni Yesu ɔɔ, ɛ ɖɛ ma: «Kalamɔn, solooge ga ade yɛ vɛ. Gá kota savago lo, gilagi ɖɛ ga dɔnɔi, gilagi ɖɛ ga Moize nɔnɔi, zoi ɖɛ ga Eli nɔnɔi.»

⁶ E la ɖɛni kwɛɛni nii a bo, tɔɔzei dualuagi ti savago pɛ daaveni.

⁷ Tonaɓiingi zeɖe geezuɓe, ɛ ti maaɓidi. Wooi ta ɖulani naa zu, ɛ da ɖɛ ma: «Nii ɖa ɛ ga nɛɛbe Loun Zunui. A woilo goo ma de!»

⁸ Gaamago kaladopoiti ti ɖaazuwuzɛgeai ma, ti wɛleni, ti la mɔ nu ɖili nɔpɛ kaani ɖoba, kenɩ Yesu ɖila nɔ.

⁹ Ti ɖɛai ma gizei yeizu, Yesu ti laa maaɓakpani ga ti mina naa wo nu nɔpɛ ma, nii ti kaani, aisa Nu ná-Doun Zunui va wuzeɖe, ɛ ɖula saai ya.

¹⁰ Ti ɖoloni naama levei vɛ, kɛle ti ɖɛni ɓɔɖɔ ɖaazaɖasɩ naama wooi voluɓe ma ga: «É wuzeɖe, ɛ ɖula saai ya», naa volu ɖa ga leeni?

¹¹ Ti niima ɖaazaɖagi woni da, ti ɖɛ ma: «Lee vaa zu mu tɔ kalamɔinti ti ɖɛɛzu ma, kenɩ mounpa Eli a vaana de volu?»

¹² E ti wooḡaavoteni, é ḡe ti ma: «Gaama ve, Eli maanɛɛve ga é va, é fai pe sei kpasu ga pagɔ. Kɛɛ lee vaa zu mu, GALA Sevei bosu ga keni Nu ná-Doun Zunui kpɔlɔ mɔinmɔin sɔlɔ, naa vɔluma ti baafula ma?»

¹³ Kɛɛ nɔun, ná bosu wo ma ga: Eli mu paave niina, kɛɛ ti naa zoni ga velei ti ḡeni pɔ la, eḡvelei GALA Sevei bɔɛai la, é lo ba.»

Ine su loungoi ḡeḡe fai

(Matiyo 17:14-21;

Luke 9:37-43)

¹⁴ Ti maaḡuḡaai ma kaladopoiti zɔiti ba, ti bebe wolai ḡaani naati maafoolii zu, tɔ kalamɔinti ti ḡeni kpɔɛi zuḡulazu ti ma.

¹⁵ Naama nuiti ti Yesu ḡaai ma nɔ feya, ti wola laavɔni, ti bize ga daafomiga, tuɔ fai zu.

¹⁶ E kaladopoiti gaazaḡani, é ḡe ti ma: «Lee ḡa wo suḡulazu, wa nuuti?»

¹⁷ Bebei naa zaama zunui ta goḡaavoteni, é ḡe ma: «Kalamɔn, pàave è vɔ ga doun zunui, mazɔlɔ zenvu nɔi ḡa da zeḡe la, é ke ga bɔbɔi.

¹⁸ Ue nɔpe zenvu nɔi ḡa seḡena ná, toḡa da fobe zooi ma, doungoi laaḡe nagi da vu, é da niigaiti sie ga, é baa su soolii. Gè da-ḡaladopoiti maanɛɛneve ga ti kpe su, kɛɛ ti la zooni.»

¹⁹ Yesu ḡeni ti ma: «Ee, kidaalevelala nuḡuseiti, ná yesu wo va de, eyesu yeele? Nà yeezei wo wu, eyesu yeele? A va pɔ ga doungoi.»

²⁰ Ti vaani ga doungoi pɔ. Tei zenvu nɔi Yesu ḡaani nɔ feya, é doungoi balini ga gola, é fobe zooi ma, naa da ḡilikili zooi ma, daaḡe nagi da vu.

²¹ Yesu doun keeḡe ḡaazaḡani, é ḡe ma: «Nii tɔɔzei ve sie kpegele zu?» Doun keeḡe ḡe ma: «Kaite ma loungo zie su.

²² Yeeḡeḡalai tanigaa zu vɔlɔ inegi ḡa da daavili abui zu, baa ziei wu, nii a ke é naa vaa. Ni da zoo faa ḡeezu su, gi ḡaazumaawɔingɔ, è bɔ gi va!»

²³ Yesu goḡaavoteni, é ḡe ma: «Lee vaa zu è ḡeezu ma: «Ni da zoo faa ḡeezu su?» Fai pe ka ga kee vaa naama nui ve, nii ladalai zea.»

²⁴ Gaamago doun keeḡe wooḡulani, é ḡe ma: «Dàave da, kɛɛ bɔ bà kae ná-ladalalai zu!»

²⁵ Yesu bebei ḡaai ma, é da ḡaale ba ti ḡoba, é devei veeni kɔzɔba yenvui ya ga sebei, é ḡe ma: «Da ve zenvu nɔi, deɪ è nui woizuḡɔlɔzu, è ke ga bɔbɔi, gè devei vea è ya ga è ḡula doungoi nii zu, è mina mɔ ḡale ma vɔlu, è va lɔ su pe-o!»

²⁶ Inegi kpee wolai looni, é doungoi bali ga zeḡaaḡaai, é ḡula naa zu. Doungoi yeni laani eḡe a za. Zɔiti vɔlɔ ti ná ḡaani, naati ti da ḡe ma: «É zaa.»

²⁷ Kɛɛ Yesu doungoi zoni zeei va, é buzeḡe, naama ge wuzeḡe, é lo ḡɔḡɔiti ga.

²⁸ Yesu leai ma pelei wu, tei ti maḡelesa ge leveni ta ná-kaladopoiti, naati ti gaazaḡani, ti ḡe ma: «Lee vaa zu gi la zooni gi va niima inegi bɛ?»

²⁹ E ti wooḡaavoteni, é ḡe ma: «Nu la da ga zoo nii ḡeḡala inegi bɛɛzu keni GALA falii.»

Yesu saa vai wo fai vɔlu

(Matiyo 17:22-23;

Luke 9:43-45)

³⁰ Ti zeḡeai ma miná, ti Galilé yooi maaḡudeni, kɛɛ Yesu la ḡeni pɔ ga nu suḡwee,

³¹ mazɔlɔ é ḡeni ná-kaladopoiti kalasu. E ḡeni ḡeezu ti ma: «Nu ná-Doun Zunui ḡa vaazu lɔzu nuiti zeezu, ti paa. Kɛɛ folo savagɔ saai vɔluma, toḡa wuzeḡe, é ḡula saai ya.»

³² Kɛɛ naati mu ti la ḡeni naama bɔɛi ḡaazaani, tama ti ḡeni luazu ga ti va gaazaḡa.

Be ḡa bɔlɔbai eḡe pe ba?

(Matiyo 18:1-5;

Luke 9:46-48)

³³ Ti zeelini Kapɛɛɛnawume. Siegi zu ti ḡeni la pelei wu, Yesu ti ḡaazaḡani, é ḡe ma: «Leeni ḡa wo ḡea suḡulazu pelei zu?»

³⁴ Kελε ti maagfɛni kpɔ, tɔɔzei ti gɛai ma pelei zu, ti gɛni yɛpɛzu, ti ɔa bɔɔɔ ɔaazaɔa ga ti zaama, bɛ ɔa bɔɔɔai ti pɛ ba.

³⁵ Yesu zeini, ɛ zɛba ɛ keela puugo maazu felegɔiti (12) toli, ɛ gɛ ti ma: «Zɔi nɔpɛ ɛ pɔ ga ɛ gɛ ga nu mɔungi, kɛni dɛ ɛ gɛ ga nu ɔaabelagi, ta ɛ gɛ ga ɛɛ pɛ nɔ-botigɛ nui.»

³⁶ Naa vɔluma, ɛ dɔungoi ta zegeni, ɛ pile ti zaama. E naa nɛnɛni, ɛ gɛ ti ma:

³⁷ «Zɔi nɔpɛ a yeezei dɔungoi ta wu eɔɛ nii, nɔn maavele ma, naama nui yeezeida bɔ, nɔ bɔɔɔi. Zɔi a yeezei bɔ, nɔ lei ɛ va yeezei bɔ, kεle nui ɛ tɛvegai, naa ɔa ɛ yeezeidai bu.»

Zɔi ɛ la ade laalɔɔma, naa ɔa ade va

(Luke 9:49-50)

³⁸ Zan gɛni ma: «Kalamɔn, gi zunui ta ɔaave, ɛ ɔa inɛgiti kpɛ ɛ-laaseigi zu. Gi gɛni pɔ ga gi pele leve tuɔɔ, mazɔɔ ɛ la vilesu ade vɔlu.»

³⁹ Kεle Yesu gɛni ma: «À mina pele leve tuɔɔ, tɔɔzei nu nɔpɛ ge la zooga ɛ va laavɔ vaa gɛ dɔaseigi zu, kpega vɔluma nɔ feya ga woo nɔiti bɔ dɔalɔɔma.

⁴⁰ Zɔi ɛ la ade laalɔɔma, naa ɔa ade va.

⁴¹ Zɔi nɔpɛ ɛ zie ɔɔɔ nɛ gila feezu wo ya ga wo bɔɔle, tɔɔzei wa ga Kilista nɔnɔ, gɛ bo wo ma ga gaamai, naama nui la valaga nɔ-kulanumai ma.»

Nu loo vai kotoi zu

(Matiyo 18:6-9;

Luke 17:1-2)

⁴² «Dɔungoi niiti kpein ti laai nɔn da, zɔi nɔpɛ a ti gila kpala toona kotoi zu, a la vizo naama nui ma ga kɔtu wolai gili kɔgi va, ti pili kpolodɛi wu.

⁴³ Ni ɛ-yeei ɔa ɛ ɛ loozu kotoi zu, teve bɔɔɔ va. Tɔɔzei fizɔge ɛ ma ga ɛ lo ɔɔɔɔ zɛnvui zu ga ɛ maalɛgɛfɛgai, kεle ɛ-yee felegɔi mina ye ɛ va, ɛ va li undaavili abui zu, nii ɛ la zaazu pɛ.

⁴⁴ [Miná, koegi niiti ti nuiti miizu ná, ti la zaa pɛ, ta abui balaa la zaa ná pɛ.]*

⁴⁵ Ni ɛ-ɔɔɔi ɔa ɛ ɛ loozu kotoi zu, teve bɔɔɔ va. Tɔɔzei fizɔge ɛ ma ga ɛ lo ɔɔɔɔ zɛnvui zu ga ɛ maalɛgɛfɛgai, kεle ɛ-ɔɔɔ felegɔi mina ye ɛ va, ɛ va vili undaavili abui zu.

⁴⁶ [Miná, koegi niiti ti nuiti miizu ná, ti la zaa pɛ, ta abui balaa la zaa ná pɛ.†]

⁴⁷ Ni ɛ-ɔaazuɔɛzei ɔa ɛ ɛ loozu kotoi zu, kula su. Tɔɔzei fizɔge ɛ ma ga ɛ lo GALA ná-masadaɔi zu ga ɛ-ɔaazu gila kpe nɔ, ɛ-ɔaazuɔɛze felegɔiti gaavɔnigai va ye ɛ ya, ɔa ma ɛ vili undaavili abui zu.

⁴⁸ Miná, koegi niiti ti nuiti miizu ná, ti la zaa pɛ, ta abui balaa la zaa ná pɛ.

⁴⁹ Tɔɔzei abui ɔa vɔ ɛɛ pɛ ba eɔɛ kpoloi.

⁵⁰ Kpoloi vagɛ. Kεle ni kpoloi ná-nɛmigi ɔa ɔulana ba, nu ɔa leve ɔale, ɛ va nɛ vɔlu? Kpoloi maanɛvɛ ɛ gɛ wa bɔɔɔi wo-ɔɔɔ su, naa vɔluma ziileigi gɛ wo pɛ wo yɔɔzu.»

10

Kalagi Yesu boni

ɛ vile vɔlu zaa vai va

(Matiyo 19:1-12;

Luke 16:18)

¹ Yesu zegeni miná, ɛ li Zudé yooi zu, vɛ ná Zuludɛn vɔluvelei. Bɛbei ɔaalɛni ba mɔnɔ miná koba. Tama vɛlei nɔ a ɔa kɛ la pɔlɔma, ɛ tɔɔzeini ga ɛ ɔa kalagi ve ti ya.

² Faliziɛin tanigaa ti maabugani ba, nii a kɛ ti suɔɔɔ ga gaazaɔagi, ti gɛni ma: «Tɔgi vaaɛ nɛi bu ga zunui gɛle anzai va?»

³ E ti wooɔaavoteni, ɛ gɛ ti ma: «Devei bɛgele ɔa Moize feai wo ya?»

⁴ Ti gɛni ma: «Moize vaaɛ bu ga zunui vɔlu zaa zɛvɛi ve anzai ya, ti bali ma ta naa.»

* 9:44 9:44 Wooi niiti ti [] kpaku felegɔiti zɔɔzu, naati ti la sɛvɛ wɔlɔmai tanigaa zu. † 9:46 9:46 Wooi niiti ti [] kpaku felegɔiti zɔɔzu, naati ti la sɛvɛ wɔlɔmai tanigaa zu.

⁵ Yesu ɣɛni ti ma: «Wa-ɣɪkpaai maavele ɣa Moize naama levei zɛvɛai la wo vɛ.

⁶ Kɛɛ eteai ɓɛɛ zɛgi zu, «GALA ge nuɓusei ɓɛɛni, zunui ta anzanui.»*

⁷ «Naa ɣa é ba, zunui ɣa zegɛ kɛɛɣɛ ta dee va, é ɣili anzai va,

⁸ ti felegɔ ta ɣɛ ga kpuse ɣila.»† Naazu ti la mɔ ga nu felegɔ, ta niina ga kpuse ɣila kpe.

⁹ Naa ɣa é ba, nu nɔpɛ ge mina naa ɣaagwɛ, nii GALA ge kpɔgai su.»

¹⁰ Siɛgi zu ti ɣaleni ma la pɛɛi wu, kaladopoiti ti gaazaɣani volu naama vaa ɣilagi nɔ ma.

¹¹ E ɣɛni ti ma: «Zɔi nɔpɛ é ɣɛɛzu anzai va, é taɣili sei, naa wɛɛnzɛgi ɣɛa anza mɔungi laalɔɣma.

¹² Uele nɔ ɣana é la ɓalaa, ni anzanui ɣa ɣɛɛna sinigi va, é zɛi taɣili bɛ, é wɛɛnzɛgi ɣɛa.»

Yesu yeezei vai doungoiti bu

(Matiyo 19:13-15;

Luke 18:15-17)

¹³ Nuiti ti vaani ga doungoiti Yesu vɔ, nii a kɛ é yeela ti ma. Kɛɛ kaladopoiti ti ɣɛni zɛlii losu naama nuiti ma.

¹⁴ Yesu miná ɣaai ma, é wanani ma. E ɣɛni ti ma: «À ɓe doungoiti ba, ti va pɔ. A mina peɛ leve ti luɣɔ, tɔɔzei GALA ná-masadaɪ ɣa ga naati tɔnɔ, niiti ti ga ti ɣɛvele.

¹⁵ Gè bo wo ma ga gaamai, zɔi nɔpɛ é la yeezeini GALA ná-masadaɪ wu ga doungoi ɣɛvele, naama nui la lɔa su pɛ.»

¹⁶ E zɛba é doungoiti seɣɛ, é ti la yeeloko zu, é yeela ti ma, é tuya loo ti vɛ.

Naavolo nuiti ta GALA ná-masadaɪ

(Matiyo 19:16-30;

Luke 18:18-30)

¹⁷ Tɛi Yesu ɣɛni peɛ zosu, zunui ta ɓizɛni, é va, é vilɛ jiibigɔ kɔɣɔwu, é gaazaɣa, é ɣɛ ma: «Kalamɔn vagɔi, leeni ɣa maanɛai ga gè kɛ, gè va ɣɔɣɔ zɛnvui zɔlɔ ga nɔnɔ?»

¹⁸ Yesu ɣɛni ma: «Lee vaa zu è tɔlisu ga nu vagɔi? Nu nɔpɛ ge la vani, kɛni GALA gila kpe.

¹⁹ E deveiti kweni: Mina nu vaa, mina wɛɛnzɛ bo, mina unma wo, mina zɛɛ zeele woo wo, mina faa jɔu ɣɛ ga nu nɔpɛ, è-ɣɛɛ lɛbi ta è-lee.»‡

²⁰ Zunui ɣɛni ma: «Kalamɔn, gè naama leveiti pɛ soga kaite mà loungo zɛgi zu.»

²¹ Yesu pɛɛgai ma, é nɛɛni vɛ, é zɛba é ɣɛ ma: «Faa ɣila ka dɛ voluzu, nii è la dɛ kɛɛni: Li, è è-ɣɔligiti pɛ pɔdi, è ma naavoloi ve bala nuiti bɛ, naazu ɗa naavolo zɔlɔ geɣɔlɔgi zu. Naa vɔluma, va, è vilɛ pɔlu.»

²² Zunui naama wooi mɛnigai ma, gaazuɣilini, é li ga ziiɓɔlɔi, tɔɔzei kɔligi wola mɔinni.

²³ Yesu wɛɛni ná-kaladopoiti ba, naa vɔluma é ɣɛ ti ma: «Kpɛɛ nuiti dɔɔ vai wola ɓaavɛ GALA ná-masadaɪ zu!»

²⁴ Kaladopoiti ti laavɔni ga naama wooiti. Kɛɛ Yesu ɣɛni ma mɔnɔ: «Dòinti, GALA ná-masadaɪ zɔlɔ vai wola ɓaavɛ.

²⁵ Nɔmɛi leve fai la ɓaani seɣile zegɛi zu, é va zeeli kpɛɛ nui lɔɔ vai zu GALA ná-masadaɪ zu.»

²⁶ Naa kaladopoiti mɔta laavɔni, ti zɛba ti ɗa ɓɔɣɔ ɣaazaɣa ga: «Bɛ ɣa mu a zoo ɣizosu?»

²⁷ Yesu wɛɛni ti va, é ɣɛ ti ma: «Naa la zooga é va ɣɛ nuɓuseiti zea, kɛɛ é la ɣana GALA zea. Fai pɛ ka zoo ɣɛɛzu GALA zea.»

²⁸ Piyɛɛ zɛba é gaazaɣa, é ɣɛ ma: «Gá ma? Gi fai pɛ zegɛ ná, gi vilɛ è volu.»

²⁹ Yesu googaaɔɔteni, é ɣɛ ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, zɔi nɔpɛ é zegɛzu ná-pɛɛi va, ɓaa kɛɛlɔinti ta baazeelaiti ba, ɓaa deeni ta kɛɛni ba, ɓaa ná-dointi, ɓaa ná-tii ɣɛɛzuɔeti ba, nɔnɔ maavele ma ta Woo Niine Vagɔi,

* 10:6 10:6 Zen 1:27; 5:2. † 10:8 10:8 Zen 2:24. ‡ 10:19 10:19 Egz 20:12-16; TSV 5:16-20.

⁵⁰ Naama wooi menigai ma be, é ná-sege wolai vilini ya, é wuzegé, é sakpa ga Yesu vo pelei.

⁵¹ Yesu gfeni ma: «Lee ga è pə ga gè kè è vè?» Gaazugole nui googaavoteni, é gfe ma: «Kalamən, va bu ga gè wozaɣaa volu.»

⁵² Yesu gfeni ma: «Liina. Tei è laa dà, è valoa.» Gaamago nɔ, é wozaɣaani volu, é vile Yesu volu pelei zu.

11

Yesu lɛ vai Zeluzalɛme
(Matiyo 21:1-11;

Luke 19:28-40;

Zan 12:12-19)

¹ Siegi zu ti maabuɣani la Zeluzalɛme va, Betefazé ta Betani ti gɛɣalavɛ, Wolive wulu belei ma gizeɪ gɔbavɛ, Yesu ná-kaladopo felegɔ leveni,

² é gfe ti ma: «À li taa goi nii zu, é wo luɣɔ. Wa lɛɛna nɔ feya taazuvɛ, wa soovale zivoi ta gaazu, giliai, nii nu nɔpɛ ge la dɛ zeini kɔma. A fie, wo vaa la vɛ.

³ Ni nu a wo gaazaɣana ga: «Lee vaa zu wo naa gɛɛzu?», à gfe ma: «Màliɣii bɛdɛi ga ba, tama toɣa gaagalesu ma gani nɔ.» »

⁴ Ti liini, ti soovale zivoi ta ga giliai eteavɛ, koi yɔɣɔzuvɛ, peɛɛlavɛ gɔbavɛ. Ti fieni.

⁵ Nui niiti ti gfeni ná, naa tanigaa ti gfeni ti ma: «Lee ga wo kɛɛzu, wo soovale zivoi viesu?»

⁶ Ti googaavotegi veeni, belei Yesu boni la ti ma. Tama, ti ti yɛni ná, ti lii la.

⁷ Ti liini ga soovale zivoi Yesu vo, ti ta-zegé wolaiti pɛ kɔma, Yesu lɛ, é zeɪ kɔma.

⁸ Nu mɔinmɔin ge gfeni ta-zegé wolaiti pɛɛzu pelei zu, tanigaa ti da gulu beke kpifɔgiti teve dɔbɔi zu, ti da ti vɛɛ pelei zu.

⁹ Beɛi nii pɛ é gfeni ziezu Yesu luɣɔbelei, ta poluvelei, ti gfeni woogulazu, ti da gfe ma:

«Ozana!*

Maligii tuya loo naama nui vɛ, nii é vaazu daaseigi zu!†

¹⁰ GALA ge tuya loo masadai vɛ, é vaazu, ade-mɛmɛwola Davide ná-masadai!

Ozana GALA bɛ geegɔlɔgi ungavɛ!»

¹¹ Yesu zeeliai ma Zeluzalɛme, é liini GALA sei vɛɛi wu, é faiti pɛtɛ ga pagɔ, niiti ti gfeni gɛɛzu ná. Naa vɔluma tei kpidii gfeni niina vɛɛzu, ti gɔlani taai va ta ná-keela puugɔ maazu felegɔiti (12), ti li Betani.

Koolegɔole gului ɣoto vai
(Matiyo 21:18-19)

¹² Poluma zobui, tei ti gfeni zegɛzu Betani ta naati, pului soni.

¹³ E koolegɔole gului ta gaani goozama, gaalaagi biiliai ga. E liini gului naa vo pelei, nii a kɛ é pɛtɛ ni toɣa ma waai ta ga ga é mi. Keɛ siegi zu é maabuɣani la gului va, ma laa tetelegi nɔ ga é kaani ga, tɔɔzei koolegɔolegi waa ziegi la gfeni dɛ zeelini.

¹⁴ E zɛba é gfe gului ma: «Eyesu pɛ nu nɔpɛ ge mina mɔ è-gaawaai ta mi!» Ná-kaladopoiti ti goomɛnini, é da naa wo.

Yesu pɔdi loo nuiti kpɛ vai

GALA sei vɛɛi wu
(Matiyo 21:12-17;

Luke 19:45-48;

Zan 2:13-22)

¹⁵ Ti zeelini Zeluzalɛme. Yesu lɛɛni GALA sei vɛɛi ma goizuvɛ, é tɔɔzei ga pɔdi loo nuiti pɛ kpɛa ná. E wali valibo nuiti ta-laɣaliiti tokani, naa vɛɛ poopɔ pɔdi nuiti ta-ɔɔkpɔgiti ba.

¹⁶ E la gfeni kɛɛni, nu va leve ga ani nɔpɛ GALA sei vɛɛi wu.

* **11:9 11:9 Ozana:** Maamuse wooi nii poluve ga «kizo fai ve». † **11:9 11:9** Guy 118:25-26.

¹⁷ Naa volumna, é ɓɔɓni ɛɛ pɛ pɔ, é ɗɛ ti ma: «É la zɛvɛni GALA ɛɛvɛi zu ɓaa, ga: «Nà-pɛlɛi ɗa loli ga GALA fali vɛlɛi ziiti pɛ ɓɛ?»* Kɛlɛ wɔun, wo ná ɗɛa ga toosu nuiti dɔɔɗfuzuvɛ.»§

¹⁸ Zalaɗa ɗula ɗundiɗiiti ta tɔ kalamɔinti ti naama vai mɛnini, nii é ɗɛɛni GALA sei vɛlɛi wu. Ti zɛba ti tɔɔzei ga kelegɛle gaiziaa ga ti Yesu va, tɔɔzei ti ɗɛni luazu ba, mazɔɔɔ kalagi nii é ɗɛni feezu, naa ɗɛni faa wola vaazu nuɓuseiti ma.

¹⁹ Kpɔkɔi zeeliai ma, Yesu ta ná-kaladopoiti ti ɗulani taai va.

Kalagi é zɔɔɔsu kooleɗoolegi va, nii é vɔɔni

(Matiyo 21:20-22)

²⁰ Poluma zobui, ti levesuvɛ, ti kooleɗoole gului ɗaani pele ɗɔɓavɛ, ɓai, é zeeli ma zapeiti ma.

²¹ Piyɛlɛ ɗi ge looni naa zu, nii é ɗɛɛni, é zɛba é ɗɛ Yesu ma: «Kalamɔn! Wɛlɛ kooleɗoole gului va, nii é kotoni, é vɔa kpaankpaan!»

²² Yesu goɗaavoteni, é ɗɛ ma: «À la GALA da.

²³ Gè bo wo ma ga gaamai, ni nui ta a ɗɛɛna gizei nii ma: «Wuzeɗe miná, è vili kpɔlɔɗɛi wu,» ni é la inɛɛni ziimavɛ, kɛlɛ é la da ga nii é bogai, toɗa vaazu ɗɛɛzu, naama vai ɗa ɗɛ nɔ ɓɛ ti.

²⁴ Naa ɗa é ba, nà bosu wo ma ga: Nii nɔpɛ wa falina, wa-ɗALA falii zu, à la da niina ga wo sɔɔɔga, tama toɗa ɗɛ nɔ wo vɛ ti.

²⁵ Wa ɗɛna lɔni ga wo GALA fali, ni faa ta ma zii nɔpɛ ka wo yiima, nui ta laalɔɗɔma, à suvaayɛ, nii a kɛ wo-ɗɛɛ, nii é geɗɗɔɔgi zu, é wo zuvaayɛ wa ɓalaa ga wa-vaa ɗɔiti.

²⁶ [Kɛlɛ ni wo la suvaayɛgi woni, wo-ɗɛɛ nii é geɗɗɔɔgi zu, tɔ ɓalaa é la wo zuvaayɛga ga wa-vaa ɗɔiti.]»*

Mini ɗa Yesu ná-zobogi zeɗezu ná?

(Matiyo 21:23-27;

Luke 20:1-8)

²⁷ Ti ɗaleni ma Zeluzalɛme. Yesu ɗɛai ma levesu GALA sei vɛlɛi ma ɗɔi zaamavɛ, zalaɗa ɗula ɗundiɗiiti ta tɔ kalamɔinti, naa vɛɛ totuɗɔiti ba, ti maaɓuɗani ba, ti ɗɛ ma:

²⁸ «Zobo kpɛgele ɗa è niima vaiti kɛɛzu la? ɓɛ ɗa é ma zobogi vea è ya?»

²⁹ Yesu ɗɛni ti ma: «Nà ɓalaa, gaazaɗa gila ka bè ga gè bo wo ma. Ni wa gòɗaavotena, nà ɓalaa, zobogi nii gè niima vaiti kɛɛzu bu, nà naa zeɗezuvɛ lɛ ga woye niina:

³⁰ ɓɛ ɗa é zobogi veeni Zan vɛ ga é ɗa batizei wo? GALA ge ɗɛni de, ɓaa nuiti keni de? A gòɗaavote dɛɛ!»

³¹ Ti yɛ sulatilatisu yɔɗɔzu, ti ɗa ɗɛ ma: «Ni ada ɗɛɛna ma: «GALA ge ɗɛni de,» toɗa ɗɛ ade ma: «Lee vaa zu mu wo la ɗɛni laani Zan la?»

³² Kɛlɛ ada ɗɛɛna ma mɔnɔ: «Nuiti keni de?» Ti ɗɛni luazu bebei ná-ziigulai va, tɔɔzei ɛɛ pɛ ge ɗɛni devezu ga Zan ɗɛni ga GALA goo wo nu ɗiteɗite.

³³ Ti zɛba ti Yesu woɗaavote, ti ɗɛ ma: «Gi la kwɛni.» Yesu ɗɛni ti ma: «Nòun nà ɓalaa gè la zobogi nii zeɗezu lɛa ga woye pɛ, nii gè niima vaiti kɛɛzu la.»

12

*Faalaalii é vile
kpele make nu ɗɔiti ba*

(Matiyo 21:33-46;

Luke 20:9-19)

¹ Naa volumna, Yesu tɔɔzeini ga é ɗa ɓɔɛ ti vɔ faalaaliiti su, é ɗɛ ti ma: «Zunu ɗila ge leezen ɓelei laani, é maaɗaku ga sasai, é kɔɗɛi lo ná dɔɔi ɗula vai zu, é peɛ ɗaagɔoza golai lo ná maaɓɛɛ vai zu. Naa pɛ poluma, é kpelei ɗalivaani kpele make nua ma, é li zou ɗili su.

‡ 11:17 11:17 Eza 56:7. § 11:17 11:17 Zel 7:11. * 11:26 11:26 Wooni niiti ti [] kpaku felegoiti zɔɗɔzu, naati ti la seve wɔɓmai tanigaa zu.

² Naama waai gɔla yeeɖeɖalɔi zeelɔi ma, ɛ botiɖe nu leveni kpele make nɔiti ma, ga ti daamiizuɔe ve kpele gaawaai zu.

³ Kele kpele make nɔiti ti valani ná-botiɖe nui va, ti doɖa, ti zeapakai gaagale ma.

⁴ Kpele kee nui botiɖe nui velesiɛi leveni volu. Kele ti naa loɖani nɔungi zu, ti da poomu.

⁵ Kpele kee nui zeba ɛ botiɖe nui zavasɛi leve, ti naa vaa. Naa volu ɛ ma mɔinmɔin kiligaa leveni, ti tanigaa loɖa, ti zɔiti paa.

⁶ Gaabelagi, nu gila kpe nɔ niina ɛ yenɔi zea ga ɛ teɔe ti ma, naa ɖeni ga neɛbe loun zunui. E naa leveni, ɛ da ɖisiɛ ga: «Ta unfe doun zunui ma.»

⁷ Kele kpele make nɔiti ti ɖeni ɔɔɖɔ ma: «Pogani zeɖe nui ɖa. Ade paa, de ná-poganii zeɖe ga adɔnɔ.»

⁸ Ti soni, ti paa, ti pili ya kpelei voluvelei.

⁹ Lee ɖa kpele kee nui a ke? Toɖa va, ɛ kpele make nɔiti paa, naa vɔluma ɛ kpelei ɖaliva taɖiligaa ma.»

¹⁰ E ɖeni ti ma: «Kaipa wo la de niima wooi ɖalani GALA seɔeiti su: «Kɔtɔi nii peɛ lo nɔiti ti ɖeleni ba, naa ɖa keai ga sɔbelama ɖɔtu wolai.

¹¹ Maligii ɖa ɛ niima vai ɖea, tama toɖa ga laavɔɔ vaa ade ɖaazu?»*

¹² Ti ɖeni kelegele gaizɛzu ga ti Yesu zo, kele ti ɖeni luazu bebei va. Tɔzei ti gaagaaani ga tiya ɖa Yesu faalaalii naa wogai ta-vaa zu. Naa ɖa ɛ keeni ti zenɔi ná, ti zeɖe koba.

Mului zala vai Sezaal ma
(Matiyo 22:15-22;

Luke 20:20-26)

¹³ Ti numaa leveni ma Falizɛinti saama, naa veɛ Elode volu nui tanigaa va, nii a ke ti so ga kpɔezugulai.

¹⁴ Ti vaani, ti ɖe ma: «Kalamɔn, gi kwɛni ga da gaama wosu. E la vaazu bu nu va ɛ zeɖe ɛ-zɛ veɛ va, tɔzei ɛ la weɛzu nɔiti tosuɔe nɔ va. Da kalagi wosu ga gaamai pe, ɛ lo naa va, veɛi GALA ge pɔ ga nu zɛ la. Bo gi ma mu: Tɔgi vaaɔe nei bu ga nu mului zala Wolme masagi Sezaal ma, baa nu mina sala ma?»

¹⁵ Kele Yesu ɖeni kwɛni ga ta ga woovele nɔiti, ɛ ti woogaaɔoteni, ɛ ɖe ti ma: «Lee vaa zu wo sɔɖɔɖɔsu? A vaa lee pɔ ga wali ɖae gila, ge ka.»

¹⁶ Ti vaani ga gila. E ti gaazagani, ɛ ɖe ti ma: «Be maaniini ta daasei ka ɛ ma?» Ti googaaɔoteni, ti ɖe ma: «Sezaal ve.»

¹⁷ E ɖeni ti ma naazu: «Nii ɛ ga Sezaal nɔnɔi, à naa ve Sezaal ya, nii ɛ ga GALA nɔnɔi, wo naa ve GALA zea.» Ti laavɔɔni ga ná-googaaɔotegi.

Maaɖaalii ɛ lo ɖɔeiti buzeɖe vai va saai ya
(Matiyo 22:23-33;

Luke 20:27-40)

¹⁸ Saduseyiinti ti vaani pɔ be. Naati ka ti ɖe ɖɔeiti ti la wuzegɛzu, ti va gɔla saai ya. Ti niima gaazagani woni da, ti ɖe ma:

¹⁹ «Kalamɔn, Moize ná-seɔeiti su, ɛ niima levei veeni ade ya, ɛ ɖe ma: «Ni zunui ta keegɛloin a zaana, ɛ anzai ye, kele ɛ la doun yenɔi ga voluvelei, zunui naa maaneɔe ga ɛ ná-poanzai zeɛ ga anza, nii a ke ɛ keegɛloin ma zuwui make.»†

²⁰ Tama, ɖeeɖeloun lofela ɖeni ná. Ma mɔungi vului ɖeenɔi, ɛ za, ɛ la doun yenɔi.

²¹ Felesiɛi poanzai zegeni, naa balaa za, ɛ la doun yenɔi. Uele nɔ ɖana savasiɛi keeni la.

²² Ti lofela pe ti zaani, ti la doun yenɔi. Gaabelasu, anzanui balaa za.

²³ Siɛgi zu niina ɖɔeiti ti wuzegɛzu la, ti gɔla saai ya, be ɖa nɔnɔ ɖa ɖe ga anzai? Tɔzei seive ti lofela pe be ga anza.»

* 12:11 12:10-11 Guy 118:22-23. † 12:19 12:19 TSV 25:5.

²⁴ Yesu ti wooḡaavoteni, é ḡe ma: «Wo ḡakage, tṵzei wo la GALA seveiti gaag̃aazu, wo la GALA ná-zeb̃ei ḡwee.

²⁵ Tṵzei sieḡi zu buzeḡei wosu da, nu ḡula saai ya, zunuiti ti la mṵ anza zeḡea, anzanuiti ti la mṵ zeida zini be, ta ḡeezu niina eḡe geezuḡeelaiti.

²⁶ Nii é ga ḡoveiti buzeḡe vai, ti ḡula saai ya, kaipa wo la de naama wooi ḡalani Moize ná-sevẽi zu, é lo kpṵvṵ goi va? GALA ge ḡeni ma: «Nà ḡa gè ga Abalaame, Izaake, ta Zakṵbe ta-ḡALAGI.»[‡]

²⁷ GALA ge la ga ḡoveiti ta-ḡALA, keḡe toḡa ga fulu nuiti ta-ḡALAGI. Gaamazu wo ḡakage.»

Tṵgi nii kpaḡoai tṵgi pe ba

(Matiyo 22:34-40;

Luke 10:25-28)

²⁸ Tṵ kalamṵin gila ge ti woomenini, ti da kpṵei zuḡula, ta é kaani ga Yesu Saduseyeinti gooḡaavoteḡe ga pagṵ. E Yesu ḡaazaḡani, é ḡe ma: «Devei beḡele ḡa kpaḡoai zṵiti pe ba?»

²⁹ Yesu gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Weḡe devei nii ḡa gola vizṵgai zṵiti pe ba: «A woilo, Izilayeḡe nuḡuseiti! Malig̃ii ḡa é ga da-ḡALAGI, tṵ ḡa é ga GALA gila kpeḡi.

³⁰ Da Malig̃ii da-ḡALAGI nee ve ga è-yii pe, ta è-yenvui pe, naa vee da-ḡisiei ta è-zuvikei pe ba.»[§]

³¹ Felesiei ḡa é ga nii: «Da è-zeijnṵḡi nee ve, eḡe da bṵḡṵi.»^{*} Deve ḡili ge la ná, nii kpaḡoai naati felegṵi va.»

³² Tṵ kalamṵin ḡeni ma: «Kalamṵn, è gaamai woge ga GALA ka ḡila kpe nṵ, taḡili nṵpe ge la ná tṵun polu.

³³ Nu nee ve mu ga è-yii pe, da-ḡeleg̃elegi pe, è-zuvikei pe, ta è è-zeijnṵḡi nee ve, eḡe da bṵḡṵi, naa vizṵḡe gala zalaḡaiti ta zalaḡaiti pe ba.»

³⁴ Yesu kaai ma ga zunui gooḡaavote pagṵi veeve, é ḡeni ma: «È maa la ḡoozani GALA ná-masadaï va.» Naa voluma, tanṵpe zii la mṵ ḡeni lṵzu, é va gaazaḡa.

Kilista ta Davide ti yṵḡṵzuve

(Matiyo 22:41-46;

Luke 20:41-44)

³⁵ Tei Yesu ḡeni kalagi wosu GALA sei velẽi wu, é gaazaḡagi woni, é ḡe ti ma: «Toḡa ḡale, tṵ kalamṵinti ti Kilista lolisu ga Davide mavofodai?

³⁶ Zenvu Nadagai puuni Davide bṵḡṵi yiimave, é da ḡe ma:

«Malig̃ii GALA ge ḡeni M̃alig̃ii ma:

Zẽi zèezazuve,

eyesu gè è zili nuiti da è ḡṵḡṵwu.»[†]

³⁷ Davide bṵḡṵi ḡa tolisu ga tṵun Malig̃ii, é leve ḡale mu, é da ḡe ga naa mavofodai?» Bebẽi ḡeni woilosu Yesu woo ma ga ḡoozune vele.

Tṵ kalamṵinti ta-veelalai

(Matiyo 23:1-36;

Luke 20:45-47)

³⁸ Sieḡi zu é ḡeni kalagi wosu da, é ḡeni ti ma: «À dama ga tṵ kalamṵinti, niiti ti-yiimai ga ti da ziezĩe seḡe wolaiti su, ta ti w̃aindaï ga ti da ti luṵ keḡemavẽti.

³⁹ Lẽbiya zeizuṽeti nẽai ti ve GALA dẽbi velẽiti bu, ta seizu vagṵiti f̃eti laami wosuṽeti.

⁴⁰ Ti da poanzaiti k̃oligiti kula ti ya, ti da GALA fali zuḡoozagiti ke, nii a ke nuḡuseiti ti va da ti ḡa. Ta-veelalai wola ḡa jṵu ti ma.»

Poanzai ná-GALA kṵṵi

(Luke 21:1-4)

[‡] 12:26 12:26 Eḡz 3:6, 15. [§] 12:30 12:29-30 TSV 6:4-5. ^{*} 12:31 12:31 Lev 19:18. [†] 12:36 12:36 Guy 110:1.

⁴¹ Naa volumna Yesu zeini GALA kɔɔ anɪnakai letemave, ɛ da nuiti pete, niiti ti ɣeni walii lɔɔzu su. E naavolo nu mɔinmɔin kaani, ti wali mɔinmɔin dɔai su.

⁴² Poanzai gila ge vaani, nii ɛ ɣeni ga bala nui. E wali ɣae go felegɔ lɔɔni su, nii tosu wola la ba.

⁴³ Yesu ná-kaladopoiti tolini, ɛ ɣe ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, poanzai tɛi ɛ ga bala nui, ɛ feeve ɛ leve naati pe ba, ti walii lɔai GALA kɔɔ anɪnakai zu.

⁴⁴ Mazɔlɔɔ zɔiti ti waliiti feeve, nii ti ɛɛde la ɣea ba. Kele tɔun anɛ balage, ɛ kɔnɔgi pe feeve.»

13

GALA sei vɛɛi ɣologolo fai

(Matiyo 24:1-2;

Luke 21:5-6)

¹ Siegi zu Yesu ɣeni ɣulazu la GALA sei vɛɛi wu, ná-kaladopo ɣila ge ɣeni ma: «Kalamɔn, wele lee! Kɔtui niiti papage de! Pelei nii lo pelei vage de!»

² Yesu goɔɣaavoteni, ɛ ɣe ma: «Da pele wolai niiti kaazu, kele ma ɣɔtui gila kpala ge la yega laani bɔla maazu, ti pe ta lokasu.»

Maanɔɣiti ta faabaagiti

(Matiyo 24:3-14;

Luke 21:7-19)

³ Naa volumna ɛ liini, ɛ ze Wolive wulu belei ma ɣizei ma, GALA sei vɛɛi letemave. Piyɛ, Zake, Zan, naa vɛɛ Andelɛ va, ti gaazaɣani ye, ti ɣe ma:

⁴ «Bo deɛ gi ma, yeele ɣa naama vai vaazu ɣɛɛzu la? Naa volumna poogi ma begele ɣa nu a kwɛɛ da ga naama vaiti ta ga va ɣɛɛzu?»

⁵ Yesu ti woɔɣaavoteni, ɛ ɣe ma: «À dama, nu nɔpe ge mina wo ɣaka.

⁶ Nu mɔinmɔin ka kpete ɣisu ga ti va dɔaseigi zu, ti da ɣe ma «Nà ɣa gè ga Kilista,» ta nu mɔinmɔin kaka.

⁷ Siegi zu wo kɔɔiti maawoo menisu da, ta kɔɔiti maalugi, à mina bɔɣɔ ye ziiɔlɔi zu. Mazɔlɔɔ keni naama vaiti ti ɣe, kele naa lei ɛ va ɣe ɣɛɛzu ga gaabelagi.

⁸ Mazɔlɔɔ zii ta ɣa wuzegɛ bɔla zii laalɔɣɔma, masadai ta ɣa wuzegɛ bɔla masadai laalɔɣɔma. Zou baliiti ta ɣe ada mɔinmɔin, ta pulu wolaiti. Kele naa ɣa ɣe nɔ eɣe doun zɔlɔ koozuwanai lɔzeizuve.

⁹ «Wa bɔɣɔi, à dama ga bɔɣɔ, tɔzei ta vaazu liizu ga woye tukpɔɣaalevezuveti. Ta wo loɣa GALA deɓi vɛɛiti bu. Ta wo lo kundigiti ta masagiti kakala nɔun maavele ma, nii a ke wo zeele wooi wo ti ma.

¹⁰ Keni de Woo Niine Uagɔi laa ɣa zeelina ziiti pe ma.

¹¹ Siegi zu ti liizu la ga woye tukpɔɣaalevezuve, à mina yiizoolɛ ma yeelugɔ ga nii wa bo. Kele à naa nɔ wo, nii a ve wo ya naama yeeɣɣalɔi nɔ zu. Tɔzei wa lei wo va ɣe bɔɛzu, kele Zenvu Nadagai ɣa a bɔɛ.

¹² ɣɛɣɣeloin ɣa kɛɣɣeloin leve ga ti paa, doun kɛɣɣei ɣa ná-doin leve ga ti paa. Dointi ta wuzegɛ ti zɔlɔ nuiti daalɔɣɔma, ti ti lo saai zu.

¹³ ɛɛ pe ka wo wɔnzegɛ nɔun maavele ma. Kele zɔi a lo kpaan eyɛsu gaabelasuve zeeli, naa ɣa ɣizo.»

Faa nɔu maayikiyikigi

(Matiyo 24:15-28;

Luke 21:20-24)

¹⁴ «Siegi zu wo kɔzɔba vaa wolai ɣaazu la, ɛ da ɣe ve maa la nɛɛni, ɛ va ɣe ná»* (zɔi ɛ sevei nii ɣalasu, naama nui dama, ɛ gaagɔ ga pagɔ), «naama yeeɣɣalɔi, zɔiti ta ɣe Zude, naati ti vela, ti le gizeiti ma.

* 13:14 13:14 Wele vɛti: Dan 9:27; 11:31; 12:11.

¹⁵ Ni nui ta a ɖɛna dooɖo bosuɖe ná-pele ɖɔmaɖe, é mina yei ɖasɔ zɛɖezu pɛɛi wu.

¹⁶ Zɔi balaagi a ɖe kpalagavɛ, naa mina ɖale ma lɛɛzu taazu, ná-seɖe wolai zɛɖe vai zu.

¹⁷ Naama voloiti su, maanɔɖɔi ɖa ɖe koma anzanuiti be ta zɔiti ti niimi veezu!

¹⁸ A GALA maanɛɛɛ ga niima vaiti ti mina ɖe ga samai.

¹⁹ Tɔɔzei naama ziegi zu, kidaaviligi wola ɖa ɲɔu, nii kaipa GALA ge eteai beɛni, keɖala la de ɖɛɛni, nii eyesu ɖɔ nu la mɔ keɖala ɖa pe.

²⁰ Gaamazu, ni Maligii la ɖeni deveni ga é ta ɖula naama voloiti tieɖɔi la, nu nɔpe ge la bena ɖizo. Kele nui niiti é yiimazeɖeai ga tiye, naati maavele ma, é ta ɖulavɛ naama maanɔɖɔi ma yeeɖeɖalal la.

²¹ Ni nui ta a ɖɛna wo ma: «A wele, Kilista ɖa ve!», ɓaa: «A wele, toɖa munu!», à mina la da.

²² Zeɛ Kilistaiti ta zeɛ ɖala goo wo nuiti ta vaazu ɖulazu keɛma, ti da laavɔɔ vaiti ta maabele vaiti ke, nii a ke ti nuiti yaava, ni toɖa zoo ɖɛɛzu, ti naati yaava, niiti GALA ge yiimazeɖeai ga tiye.

²³ Wɔun, à dama ga ɓɔɖɔ, tɔɔzei gè wo loa ɖisu fai pe su ma yeelugɔ.»

Nu ná-Doun Zunui vaa vai volu

(Matiyo 24:29-31;

Luke 21:25-28)

²⁴ «Kele naama voloiti su, kidaaviligi ma ziegi a levena, foloi zu ɖa bidi,

alugi la mɔ ná-wozakalagi vea.

²⁵ Somideɖaiti ta ɖula geeɖɔlɔgi va, ti loo bu,

geeɖɔlɔgi zu zɛbeiti ta niikpi.†

²⁶ «Naazu, ta vaazu Nu ná-Doun Zunui ɖaazu, é da va tonaɖiingiti maazu ga zɛbe wolai ta lebiyai.

²⁷ Toɖa ná-geezuɖeelaiti teve eteai ɖɔlɔkɔlɔma ná pe, ti ná-nuiti gaale ba, niiti é yiimazeɖeai ga tiye, é zo zou bela ga, é li zou bela ga.»

Kalagi nu a solɔ kooleɖoole gului va

(Matiyo 24:32-35;

Luke 21:29-33)

²⁸ «Kooleɖoole gului ná-poogi ɖe wo ve ga kalagi: Siegi zu ma bekegiti ti ɖɛɛzu la yɔɖɔɔ, gaalaagi ma lenugiti ti da le ga, wo kweni naazu ga fogoi maaɖuɖaa.

²⁹ Uele nɔ ɖana é la, siegi zu wo niima vaiti kaazu la, ti da ɖe, à kwɛɛ ga Nu ná-Doun Zunui maaɖuɖaa peɛlavɛ va.

³⁰ Gè bo wo ma ga gaamai, yamanii nii la bega ga leve, eyesu niima vaiti pe ti da ɖe.

³¹ Geeɖɔlɔgi ta zooi ta leve, kele nɔun daawooiti ti la levega pe.»

GALA gila kpe ka é etea ɖaabelal foloi ɖweɛ

(Matiyo 24:36-44)

³² «Nii é ga foloi ta yeeɖeɖalal nii naama vai vaazu ɖɛɛzu la, nu nɔpe ge la naa ɖweɛ. Geezuɖeelaiti ti la kwɛɛ, Nu ná-Doun Zunui ɓɔɖɔi ɓalaa ge la kwɛɛ, keni Geeɖe GALA gila kpe nɔ ɖa é kwɛɛ.

³³ A wele ɓɔɖɔ ma, wo ɖaazuɓa, tɔɔzei wo la yeeɖeɖalal ɖweɛ.

³⁴ Faiti ta ɖe eɖe nui ta a ɖula ná-peɛi wu, é da li sie ɖooza ma, é zɛba é botii ve ná-botigɛ nuiti zea, é eɛɛ gilagilagi losu ve zea. E devei veeni peɛla make nui ya, é ɖe ma: «Wele ná ma.»

³⁵ A ɖaazuɓa mu, tɔɔzei wo la kweni, yeei peɛ keeɖeɛi vaazu la. Baa toɖa va ga kpɔkɔi, ɓaa kua zaamai, ɓaa tɛɛ zineɛi a ɓɛna, ɓaa sobuzobui? Wo la naa ɖweɛ.

³⁶ Ni a vaana ga kulafilibai, maa la neeni é va wo ɖa niizu.

† 13:25 13:25 Eza 13:10; 34:4; Zow 2:10.

³⁷ Nii ɔani gè bosu wo ma, nà bosu εεε pε ma: A ɔaazuɔa!»

14

Yaavai ɔili vai Yesu ma

(Matiyo 26:1-5;

Luke 22:1-2;
Zan 11:45-53)

¹ E yɛni ga folo felegɔ Pakegi ta bului nii leve la su, naama vetiiti ti zeeli. Zalaɔa ɔula ɔundiɔiti ta tɔ kalamɔinti ti ɔeni kelegele gaizieu zu ga ti Yesu zo dɔɔɔzu, ti paa.

² Tɔɔzei ti ɔeni bɔɔ ma: «Keni ade mina ke fetii zu, nii a ke ade mina wutu teve bebei zaama.»

Gulɔ maku neɛɛɛgi zie vai Yesu ma

Betani taazuve

(Matiyo 26:6-13;

Zan 12:1-8)

³ Yesu ɔeni Betani, gee nu wolɔmai Simon ná-pelei wu. Siegi zu Yesu ɔeni la daamii wosu, anzanui ta vaani, goolei ɔeni zoni zea, kpɛɛai ga aalebatelegi, daavegai ga naale kitei ma wulɔ maku neɛɛɛgi, nii songɔi wola ɔaai. E goolei ɔoloni, é gulɔ maku neɛɛɛgi vu Yesu nɔungi zu.

⁴ Naa wanani nui tanigaa ma, ti da unsuɔɔi wo yɔɔzu, ti da ɔε ma: «Lee vaa zu é gulɔ maku neɛɛɛgi nii ɔologolosu?»

⁵ Nu a la zoo gulɔ maku neɛɛɛgi nuu bɔdizu, é wali ɔae unsavago (300) zolɔ ba, é ve bala nuiti zea.» Ti ɔeni zeli losu anzanui ma ga gola.

⁶ Kele Yesu ɔeni ti ma: «À ze ná dɔin! Lee vaa zu wo kpɔɔzu? Faa vapa gola ɔa é kea bè.

⁷ Bala nuiti ta wo va yeenɔpe, wa zoo wo faanɛ ɔε ti ve, yeei wo pɔ la, kele nɔun gè la vaazu yesu wo va yeenɔpe.

⁸ Anzanui tei ge naa ɔεve, nii ma zobogi be. E gulɔ maku neɛɛɛgi ziaa kɔlogi ma, nii a ke é maaɔulu vai ɔevele beɛ ma yeeluɔ.

⁹ Gè bo wo ma ga gaamai, ve nɔpe Woo Niine Uagɔi laazeelizu ná eteai zu ná pε, nii balaa anzanui nii keai, naa laa ɔa zeeli, é ɔε ga ɔizɛsui ná-faa zu.»

Zudase yeezei vai Yesu yaava vai wu

(Matiyo 26:14-16;

Luke 22:3-6)

¹⁰ Naama vaiti poluma, keela puugɔ maazu felegɔi (12) ɔila, daa ga Zudase Isekaliyɔte, naa liini zalaɔa ɔula ɔundiɔiti pɔ be, nii a ke é Yesu lɔ ti yeezu.

¹¹ Nii é boni ti ma, naa neɛni ti ve, ti minazege be ga ti wali ve zea. E zo naazu ma niina, é ɔeni yeeɔɔgala vago ɔaizieu zu ga é Yesu lɔ ti yeezu.

Yesu ta ná-kaladopoiti ti Pake daamii wo fai

(Matiyo 26:17-25;

Luke 22:7-14, 21-23;

Zan 13:21-30)

¹² Bului nii leve la su, naama vetii ma volo mɔungi, yeei ta da Pakegi ma vaala zivoi vaa la, Yesu ná-kaladopoiti ti gaazaɔani, ti ɔε ma: «Mini ɔa é pɔ ga gi Pake daamii ɔevele beɛ ná è ve?»

¹³ E zeba é kaladopo felegɔ zege ti zaama, é ti leve, é vali ti ma ɔani: «À li taazuve, wa ɔomisɔ wa zunui ta, zie liɔii unma. A vile polu.

¹⁴ Uε nɔpe é lee zu ná, à ɔε pele kee nui naa ma: «Kalamɔn ɔε: Pelei ɔa mini, ve gè vaazu Pake daamii wosu ná, gá ná-kaladopoiti?»

¹⁵ Zunui naa ɔa geezu vele wolai wu lee zu ga woye, ve ná wuuɔɛɛai. Miná ɔa wa kevele beɛti ɔε ná ade ve.»

¹⁶ Kaladopoiti ti liini taazuve, ti fai pe kaani nɔ ga velei Yesu boni la ti ma. Ti Pake daamii gɛvele βeteni.

¹⁷ Kpɔkɔi zeeliai ma, Yesu vaani ta keela puugo maazu felegɔiti (12).

¹⁸ Siɛgi zu ti ɣeni zeini la taɓalii ɣakala, ti da daamii wo, é ɣeni ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, wo ɣila nii é daamii wosu pò, naa ɣa vaazu tèvesu sili nuiti pò.»

¹⁹ Naama wooi kaladopoiti gola yiiβɔlɔni. Ti ɣeni gaazaɣasu ga seɣezegedai, ti da ɣe ma: «Nà ve mu ɓaa?»

²⁰ E ti woodaavoteni, é ɣe ti ma: «Wo nu puugo maazu felegɔi (12) ɣila be, nii gi yeelɔzu βɔni ɣilagi zu ɣá tɔ.

²¹ Nu ná-Doun Zunui ɣa za, eɣevelei seveai la GALA seveiti su, é lo tɔun ba. Kele maanɔɣɔi ɣa naama nui luɣɔ, nii é vaazu Nu ná-Doun Zunui lɔzu sili nuiti zeezu. A la vizɔ ma nui ma ga é mina vɔlɔ zɔlɔ pe.»

Maligii ná-Pake daamii ɣaabelagi

(Matiyo 26:26-30;

Luke 22:14-20;

1 Kolente 11:23-25)

²² Siɛgi zu ti ɣeni daamii wosu da, Yesu bului zegeni. Kpegai ma ga mama fee GALA falii wo, é galeɣaleni, é fe ti ya, é ɣe ti ma: «À seɣe, nii ɣa é ga kpɔsei.»

²³ Naa vɔluma, é ziawɔi ta zegeni. Kpegai ma ga mamagi ve GALA be, é feeni ti ya. Ti pe ti βɔleni la.

²⁴ E ɣeni ti ma: «Nii ɣa é ga mà ɲamai, nii é minazegɛgi laazeelizu. Tɔ ɣa puai nu mɔinmɔin be.

²⁵ Gè bo wo ma ga gaamai, gè la mɔ ansaɣɔ gwaai ma ɗei ta βɔlea pe, eyesu foloi nà kpɔle la ga niine, GALA ná-masadaɪ zu.»

²⁶ Ti βegai ma ga guyei loo, ti ɣulani, ti li Wolive wulu βelei ma ɣizeɪ ma.

Yesu bo fai ga Piyele ɣa vaazu ɣelezu ba

(Matiyo 26:31-35;

Luke 22:31-34;

Zan 13:36-38)

²⁷ Yesu ɣeni ti ma: «Wo pe wa vaazu ɣelezu bà, mazɔlɔ seveve GALA sevei zu ga: «Nà vaazu baala make nui loɣazu, naazu baalagiti su ɣa vaza.»*

²⁸ Kele siɛgi zu gè wuzegɛzu la, gè ɣula saai ya, nà tosu da wo luɣɔ Galilé yooi zu.»

²⁹ Piyele ɣeni ma: «Anɛɛ ni zɔiti pe ta ɣelezu è va, nɔun nà laade!»

³⁰ Yesu ɣeni ma: «Gè bo è ma ga gaamai, za kpidiɪ nɔ, tee zinei va ɣe é βɔe ga seizu felegɔ, da vaazu ɣelezu bà ná zeizu ɣe sava.»

³¹ Kele Piyele sakpeni ga zɛbei, é ɣe ma: «Anɛɛ ɓalaa da zaazu vɔɔma, naa ɣa ɣe, kele gè la ɣelea è va pe.» Zɔiti pe ti leeni ga naama woo ɣilagi nɔ.

Yesu GALA fali vai Gɛtesemane

(Matiyo 26:36-46;

Luke 22:39-46)

³² Ti zeelini adave ta, ve ná laaseigi ga Gɛtesemane. Yesu ɣeni ná-kaladopoiti ma: «À zeɪ ve, siɛgi zu gè GALA falizu la.»

³³ E zɛba é Piyele zɛge ta Zake, naa veɛ Zan va. E tɔzeini ga é ziizoolɛi ɣaaɣa ɣɔlɔ su, ziiβɔlɔ wolai vili ma.

³⁴ E ɣeni ti ma: «Ziiβɔlɔi vɔvɔa zɪimave ma, eyesu é ɣe é pàa. A ye ve, wo ɣaazuɓa.»

³⁵ E lago liini fɔen luɣɔ, é laave zooi ma, é GALA fali ga ni toɣa zoo ɣeezu, kpɔlɔi naa ma yeegɛɣalai maagooza ba,

* 14:27 14:27 Zkl 13:7.

³⁶ é ɣɛni ma: «Ee, Aɓa, Kɛɛ, ɗɔun ɗa zoo fai pɛ kɛɛzu, soolei ma ɗaawɔi nii maagɔoza bà. Kɛɛ anɛɛ naa ɓe, zɛima vai mina ɣɛ, kɛni ɗɔnɔi nɔ.»

³⁷ E ɣaleni ma kaladopoiti pɔ bɛ, é ti ɣa ɲiizu. E ɣeni Piyɛɛ ma: «Simon, ɗa ɲiizu? E la zooni è ɓa lɛɛ ɣila gaazuɓa wo!

³⁸ A ɣaazuɓa, wo GALA fali, wo mina ɓa loozu tɛgai zu. Nui yɛnvui laaveɣe ga kisie ɓagɔiti, kɛɛ zɛɛ la kpusei ɓa.»

³⁹ E maagɔozani mɔnɔ ga é GALA fali, é ɗa lɛ woo ɣilagi nɔ ma.

⁴⁰ E ɣaleni ma ɓolu, é kaladopoiti ka ɲiizu, tɔɔzei ɲiimenii ɓɔini ti la ga gola. Ti la ɣeni kwɛɛni, ɓelei ta googaaɓote da.

⁴¹ Siɛgi zu é ɓaani la siɛ laa zavasiei zu, é ɣeni ti ma: «Wa ɗɛ ɲiizu, wo ɗa loogɔ? E bega, yeeɣɛɣalai zeelia, Nu ná-Doun Zunui ɣana ɓa lɔɔzu kotoba nuiti zeezu.

⁴² A wuzegɛ, ade li. Zɔi é yàavazu, wɛɛ ba, é ɓaazu.»

Yesu zo fai

(Matiyo 26:47-56;

Luke 22:47-53;

Zan 18:3-12)

⁴³ Yesu ɣeni ɗɛ ɓɔɛzu, eyɛsu Zudase ɗa unkula, nii é ɣeni ga keela puugo maazu felegɔi (12) ɣila. Bebei ɣeni polu, boɣa zɔkpɔiti ta kpekpe kpugaiti ti zoni ti ya. Zalaɣa ɣula ɣundiɣiiti, ta tɔ kalamɔinti, naa ɓɛ totuɣɔiti ba, naati ka ti bebei naa leveni.

⁴⁴ Yaava nui Zudase poo gila ɗɛɛni ga tiye, é ɣɛ ti ma: «Zɔi nɔpɛ gè nɛɛɛzu, gè laaɓɛ komaga, tɔ ɣana, à so, wo lii la, wo ɓaa maazu ga pagɔ.»

⁴⁵ Siɛgi zu Zudase ɓaani la, é sakpani nɔ Yesu ma, é ɣɛ ma: «Kalamɔn!» E nɛɛɛni ga ɗaɓɓɛ komagai.

⁴⁶ Naa ɓoluma, zɔiti ti yeeɓɛni Yesu ma, ti so.

⁴⁷ Kɛɛ niiti ti ɣeni náɓɛ, naa ɣila ge ná-boɣa zɔkpɔi ɣulani ma laɣagi zu, é pili zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai ná-duɔi ma, é naa woii leve ba.

⁴⁸ Yesu ɣeni ti ma: «Wo ɓaɓɓɛ nɔn so fai zu ga boɣa zɔkpɔiti ta kpekpe kpugaiti, eɣɛ toosu nu zo faa?

⁴⁹ Folo-o-folo gè ɣɛa wo ɓa GALA sei ɓelei ma ɣoizuvɛ, gè ɗa nà-kalagi ve, wo la sòni názu. Kɛɛ niima vaiti pɛ kɛɛɓɛ, naa ɣa a kɛ GALA Seɓɛi zu wooiti daazeeli.»

⁵⁰ Naa ɓoluma, ná-siɛpoluiti pɛ ti zɛɣeni koba, ti ɓela.

⁵¹ Zinipoi ta ɓilɛni polu, ti ɗa li, nii pɛɛma zɛɣei nɔ veleveleni ma. Ti soni,

⁵² kɛɛ é pɛɛma zɛɣei looni ya, é ɓela ga maɲakai.

Yesu ɣɛɛ vai tukpɔɣaaleɓe nu wolaiti kakala

(Matiyo 26:57-68;

Luke 22:54-55, 63-71;

Zan 18:13-14, 19-24)

⁵³ Ti liini ga Yesu zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai ná-koizuvɛ, ɓɛ zalaɣa ɣula ɣundiɣiiti, naa ɓɛ totuɣɔiti ta tɔ kalamɔinti ti ɣaaleɛni ba ná.

⁵⁴ Piyɛɛ ɓilɛni polu ɣoozama, eyɛsu ti zeeli zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai ná-koizuvɛ. E ɣeni zeini salaɓusuiti koba abu maɓɓɛ, ti ɗa ɣɔɔɛ.

⁵⁵ Zalaɣa ɣula ɣundiɣiiti ta tukpɔɣaaleɓe nu wolaiti ti ɣeni zeeleiti gaiziezu Yesu laalɔɣma, nii a kɛ ti tukpɔɣaaleɓe ga é za. Kɛɛ ti la ɣeni zeele zɔɔɔsu.

⁵⁶ Tɔɔzei nu mɔinmɔin ge ɣeni ná, niiti ti ɣeni zɛɛ zeele wooiti bosu Yesu laalɔɣma, kɛɛ naama zeele wooi tanɔpɛ ge la ɣeni ɓilɛsu pele ma ga pagɔ.

⁵⁷ Gaabelasu, tanigaa ti wuzɛɣeni, ti zɛɛ zeele wooi nii wo daalɔɣma, ti ɣɛ ma:

⁵⁸ «Gi goomenini, é ɗa ɣɛ ma: «Nà GALA sei ɓelei nii ɣolozu, nii togai ga nu yeei, naa ɓoluma folo savagɔ laawu gè taɣili to, nii é la lɔni ga nu yeei.» »

⁵⁹ Kɛɛ anɛɛ naama wooi ɓalaa su, ti pɛ ti woo la ɣeni liini ga pele ɣila.

⁶⁰ Zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai wuzegeni, é Yesu ḡaazaḡa. E ḡeni ma: «È la nuu tanɔpɛ gaavotesu, nii niima nuiti ti bosu è laalɔḡma?»

⁶¹ Kɛɛ Yesu maḡeni kpɔ, é la gaavoteni. Zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai gaazaḡani volu, é ḡe ma: «Da ḡa è ga Kilista ɔaa, GALAGI nii mamagi bɛ, naa ná-Doun Zunui?»

⁶² Yesu goḡaavoteni, é ḡe ma: «Ungo, nà vɛ. Wa vaazu Nu ná-Doun Zunui ḡaazu, é zeini Zɛbɛi-Pɛ-Maliḡii yeezazu vɛ, é da va geegɔlɔḡi ma lonaɔiingiti maazu.»

⁶³ Zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai zɛba é ḡɔba zɛḡeiti balivali ga, kidaaviligi maavele ma, é ḡe ma: «Zeele ɔɛgele ḡa ade ɔɛɔɛi ba niina?»

⁶⁴ Wo woo nɔi nii mɛniga GALA daalɔḡma! Wa ḡisizɛzu ḡale?» Ti pɛ ti peelalani naazu, ti ḡe maanɛvɛ ga é za.

⁶⁵ Tanigaa ti tɔɔzeini ga ti da laaɔɛi vili ma, ti da gaazuvɛ ḡili, ti da doḡa, ti da ḡe ma: «Naama nui lɛ ga giye, zɔi é è loḡaail!» Salavusuiti ti Yesu zoni, ti da goizuloḡa.

Piyɛɛ ḡɛɛ vai Yesu va

(Matiyo 26:69-75;

Luke 22:56-62;

Zan 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Naama zieḡi zu, Piyɛɛ ḡeni buu vɛlei, koi zaamavɛ. Zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai ná-botigɛ anzanu ḡila ge vaani,

⁶⁷ é Piyɛɛ ḡa, é da ḡɔɛ, é ḡaazulo naa va, é ḡe ma: «Da ɔalaa é ḡeni Yesui tɛi ba, Nazalɛte nui nii!»

⁶⁸ Kɛɛ Piyɛɛ zɛḡeni ga, é ḡe ma: «Gè la kwɛni. Nii è bosu, ḡè la ɔalaa naa ḡaḡaazu.» Naa vɔluma é ḡulani koizuvɛ, é li ga nu lɛɛzu vɛlei. [Gaamago tɛɛ zineɛi ɔɛni.]†

⁶⁹ Kɛɛ botigɛ anzanui kaani, é tɔɔzei volu ga ḡɛa niiti ma, ti ḡeni ná: «Nii ɔalaa ka ga ti ta.»

⁷⁰ Piyɛɛ zɛḡeni ga mɔnɔ. Ná tago kɛai ma, niiti ti ḡeni Piyɛɛ ma volu: «Gaamazu, da ga niima nuiti ti ta. Mazɔlɔɔ da ga Galilé nu.»

⁷¹ E ḡeni ma: «Gè ḡonaa, GALA ge doḡa, ni zɛɛ ḡa ḡè bosu, ḡè la zunui nii ḡwɛɛ, nii wo vaazu ma!»

⁷² Gaamago nɔ, tɛɛ zineɛi ɔɛni mɔnɔ ná zeizu velesieɛi. Piyɛɛ ḡigi looni naama wooi zu, nii Yesu boni ma ga: «Tɛɛ zineɛi va ḡe é ɔɔɛ ga seizu felegɔ, da vaazu ḡɛɛzu bà ná zeizu ḡɛ sava.» E wɔlɔni ga gola.

15

Yesu ḡɛɛ vai Pilate ḡakala

(Matiyo 27:1-2, 11-14;

Luke 23:1-5;

Zan 18:28-38)

¹ Sobuzobui, zalaḡa ḡula ḡundiḡiiti ta totuḡɔiti, naa vɛɛ tɔ kalamɔinti ba, ta tukpɔḡaaleve nu wolai mɔtaiti ba, ti gaaleba ḡɛni, ti deve wo. Ti Yesu ḡilini, ti lii la, ti dɔ Pilate yeezu.

² Pilate gaazaḡani, é ḡe ma: «Da ḡa è ga Zuifuiti ta-masagi?» Yesu goḡaavoteni, é ḡe ma: «Da ɔɔḡi è boga.»

³ Zalaḡa ḡula ḡundiḡiiti ti ḡeni maalɔzu ga faa mɔinmɔin.

⁴ Pilate gaazaḡani volu, é ḡe ma: «Doun è la goḡaavote feeze? Maalɔi pɛ ti bosu è laalɔḡma, da ti mɛnisu nɛi?»

⁵ Kɛɛ Yesu la mɔ ḡeni goḡaavoteni. Naa ḡa é Pilate laavɔni.

Yesu zaa vai leve vai

(Matiyo 27:15-26;

Luke 23:13-25;

Zan 18:39–19:16)

† 14:68 14:68 Wooi niiti ti [] kpaku felegɔiti zoḡɔzu, naati ti la sɛvɛ wɔlɔmai tanigaa zu.

⁶ Pake fetii g'ula laa g'ilagila, Pilate bena kasofa nu g'ila pile beb'ei ve, nii n'ope a la maavalina.

⁷ Tama naama ziegi zu, zunui ta g'eni kasoi ga wutu teve nuiti saama, daaseigi ga Balaabase, ti soni, t'ozei nu vaa vai va, wutugi ta zu.

⁸ Beb'ei vaani zou z'ewe g'undig'ii na'-koizuve, ti faab'og'oi naa zuvali Pilate ma, nii a da ke ti ve poloma.

⁹ Pilate ti woog'aavoteni, e ge ma: «Wa po ga ge Zuifuiti ta-masagi vile wo ve?»

¹⁰ Mazoloo e sug'weeni ga toloi maavele no ga e kea, zalaqa g'ula g'undig'ii ti Yesu levega la po.

¹¹ Kele zalaqa g'ula g'undig'ii ti looni beb'ei unsu ga naati ti Balaabase vile fai zuvali.

¹² Pilate ti gaazafani volu, e ge ma: «Lee ga mu na ke ga nii wo tolistu ga Zuifuiti ta-masagi?»

¹³ Ti woodfulani volu, ti ge ma: «Kpad'oo saa wului ma!»

¹⁴ Pilate g'eni ti ma: «Faa no'oi begele ga e keai?» Kele toun ti g'eni wola b'ainsu sese, ti da ge ma: «Kpad'oo saa wului ma!»

¹⁵ Tei Pilate g'eni po ga e beb'ei yiima vai ge, e Balaabase vile ti ve. E devei veeni ga ti Yesu lofa ga kpak'oi. Naa begai ma, e teveni ti vo kpad'oo vai zu saa wului ma.

N'ee'g'ulasui nii salavusuiti ti keeni ga Yesu

(Matiyo 27:27-31;

Zan 19:2-3)

¹⁶ Salavusuiti ti liini ga Yesu zou z'ewe g'undig'ii na'-koizuve, ti salavusu bulugi pe gaale ba.

¹⁷ Ti zeba ti sege boi golai ta loo koba. Ti gaingi veleni ga masa bool'ogi, ti do unma.

¹⁸ Naa voluma ti t'ozei ga ti da laali ma, ti da ge ma: «Da na, ee, Zuifuiti ta-masagi!»

¹⁹ Ti g'eni dogazu n'ungi zu ga seeli kpakui, ti da laadei vili ma, ti da vile niibiga ga ti nok'o bu.

²⁰ Ti begai ma ga n'ee'g'ula su, ti sege wola boigi g'ulani koba, ti na'-segeiti too koba, ti g'ula la ga ti kpad'oo saa wului ma.

Yesu bad'oo vai saa wului ma

(Matiyo 27:32-44;

Luke 23:26-43;

Zan 19:17-27)

²¹ Zunui ta g'eni zegezu kpalagave, Silene nu g'eni de, daaseigi ga Simon, e ga Alegezandele ta Lufuse ti-gee. Ti keeni zea ga maa'baa vaa ga keeni e Yesu zaa wului zege.

²² Ti liini ga Yesu ade ta, ve na laaseigi ga Golegota (nii poluve ga «unkala adave»).

²³ Ti do'oi veeni zea, nii supuai ga miilegi, kele e la keeni, e va ta bole.

²⁴ Ti kpad'oni saa wului ma. Naa voluma ti na'-segeiti gaag'weeni va ga kpakutoomai, ti va kwee, nii ese ka soloo.

²⁵ Sobu lelei laavuusi'e ma ga ti kpad'oni la saa wului ma.

²⁶ Sevei nii e g'eni saa ungi leezu, e z'ev'eni naa zu ga «Zuifuiti ta-masagi».

²⁷ Ti ti bad'oni v'ooma saa wuuiti ma ta toosu nu felego, gilagi g'eni zeezazu vele, zoi ge kovezu vele.

²⁸ [Vele gana GALA Sevei wooi vileni la su ga: «Ti gaaluge faa no'oi ge nuiti saama.»]*

²⁹ Z'oit'iti ti g'eni levesu ga na vele, naati ti g'eni ungi niik'pisu, ti da poomu, ti da ge ma: «Koo! Dei e GALA sei vele g'olozu, e to volu folo savago laawu,

³⁰ bog'o g'izona, e g'ula saa wului ma, e yei!»

³¹ Zalaqa g'ula g'undig'ii balaa, naa ve'e to kalamointi ba, ti g'eni n'ee'g'ulazu su bog'o zaama, ti da ge ma: «E z'oit'iti kizoga, kele e la zooga e va bog'o g'izo!

* 15:28 15:28 Wooi niiti ti [] kpaku felegoiti z'og'ozu, naati ti la seve wolomai tanigaa zu.

³² Tɛigi é ga Kilista, Izilayele masagi, é yei na, é ɣula saa wului ma, gi ka, gá la da naazu!» Zoiti balaa ti ti badɔni ɔɔma saa wuuiti ma ta tiye, ti ɣeni jɛɛɣulazu su.

Yesu zaa vai
(*Matiyo 27:45-56;*
Luke 23:44-49;
Zan 19:28-30)

³³ Foloi gaalɔgai ma, kpidii ɔɛɛni zooi zu ná pɛ, eyɛsu lɛlɛi zavasiei ma kpɔkɔ voloi.

³⁴ Kpɔkɔ volo lɛlɛi zavasiei ma, Yesu kpee looni ga woo wola, é ɣɛ ma: «Eloyi, Eloyi, lama sabaketani?» (nii poluɔɛ ga «Nà-GALAGI, nà-GALAGI, lee vaa zu é ɣɛlɛa bà?»).†

³⁵ Siɛgi zu ti naama wooi mɛnini da, zoiti ti ɣeni ná, naa tanigaa ti ɣeni ma: «Wɛlɛ, toɣa Eli lolisu.»

³⁶ Gila ge ɔizɛni, é seɣe buɣai lɔ dɔɔ ɔɔdai wu, é gili seeli kpakui va, é tete Yesu ma ga naa kpɔle, é da ɣɛ ma: «À zɛna! Ada ka ni Eli ɣa va, é kula ɔɛ.»

³⁷ Yesu kpee wolai looni, naa ɔɔluma niina zii loo.

³⁸ Názu ɣa kwɛpele seɣezugoozagi nii é ɣeni zɛlɛni GALA sei ɔlɛi wu, naa ɔalini la su fele, é zo unɔɔɛ, é yei buuɔɛ.

³⁹ Wɔlɔme zalavusu ɣundigɔi nii é ɣeni lɔni Yesu ɣakala, é naa zaa ɔlɛi ɣaai ma, é ɣeni ma: «Gaamazɔ, zunui nii ɣɛa ga GALA Doun Zunui!»

⁴⁰ Anzanui tanigaa balaa ti ɣeni lɔni ɣoozama, ti da wɛlɛ ná va. Naati saama, Magedala nui Mali ɣeni ná, naa ɔɛɛ Zake goi ta Zoze ti-lee Mali va, ta Salomé.

⁴¹ Tiya ɣa ti ɣeni Yesu ɔɔlu, ti da maaleɔɔbo kaite, siɛgi zu é ɣeni la Galilé yooi zu. Anzanu mɔinmɔin kiligaa ti ɣeni ná, niiti ti yɛni polu, ti lɛ Zeluzalɛme.

Yesu maaɣulu vai
(*Matiyo 27:57-61;*
Luke 23:50-56;
Zan 19:38-42)

⁴² Tɛi kpɔkɔ voloi zeelini, dooɣo foloi ma ɣɛɔɔle ɔɛɛ voloi ɣeni de, nii é ga dooɣo foloi maapɔi,

⁴³ Alimaté taazuɔɛ nui Zozɛfe ɔaani. E ɣeni ga tukpɔɣaaleɔɔ nu wolaiti ti ɣila, unfema nu wolai ɣeni de. Tɔ balaa é ɣeni GALA ná-masadaɔi ɔaa vai maaɔɔunsu kitogi zu. E yiiɔaani, é li Pilate ɔɔ bɛ, é Yesu ma ɔɔomai maavali ma.

⁴⁴ Pilate laavɔɔni ga é mɛni ga Yesu zaa ɣeni de niina. E salavusu ɣundigɔi lolini, é gaazaɣa ni Yesu zaa ɣeni de niina.

⁴⁵ Tɛi salavusu ɣundigɔi kisugalani kpoke, é vaani bu ga Zozɛfe Yesu ma ɔɔomai zeɣe.

⁴⁶ Zozɛfe geze zeɣei ɣeyani, é Yesu ɣula saa wului ma, é maaveleɔɔle ga geze zeɣei, é da kabai ta zu, nii ɔɔai fasai va. Naa ɔɔluma, é kɔtu wolai ta ɣilikilini, é da kabai la.

⁴⁷ Magedala nui Mali ta Zoze dee Mali ti ɣeni wɛlɛzu, ɔɛ ti Yesu laani ná.

16

Yesu wuzɛɣe vai
é ɣula saai ya
(*Matiyo 28:18-20;*
Luke 24:1-12;
Zan 20:1-10)

¹ Dooɣo foloi leɔɔgai ma, Magedala nui Mali, naa ɔɛɛ Zake dee Mali va, ta Salomé, ti tufa maku nɛɛnɛgiti geyani, nii a kɛ ti li, ti siɛ Yesu ma ɔɔomai ma.

² Dooɣɔi ma volo mɔungi sobuzobui, ti liini kabalavɛ, woza seɣezuɔɛ ma.

³ Ti ɣeni ɔɔɣo ɣaazaɣasu ga: «Bɛ ɣa a kɔtui ɣilikili ade ɔɛ, é seɣe kabai la?»

† 15:34 15:34 Guy 22:2.

⁴ Kελε siεgi zu ti gaaazuwuzegeni la, ti kaani ga kɔtu zεbele golai gɪlikiligiε, ε zege kabai la.

⁵ Ti lɔɔni kabayegεi zu, ti wελε, ti zinipoi ta gα, ε zeini ga nu yeezazu vele, maaɟiliai ga sege gɔle pepegi. Ti wola luani.

⁶ Kελε zinipoi gɛni ti ma: «À mina lua. Nazalete nui Yesu gα wo gaiziezu, nii ti kpadɔni saa wului ma. E la mɔ vε, ε wuzegεa, ε gɫa saai ya. A va, wo wελε, vε ε gεa laani ná.

⁷ A li niina, wo bo ná-kaladopoiti ma ta Piyεle balaa ma, wo gε ti ma: «E toga da wo lugɔ Galilé yooi zu, miná gα wa ka ná, egεvelei ε boni la wo ma.» »

⁸ Ti gɫani kabayegεi zu, ti vela, tɔɔzei ti zu gɛni balizu ga duai. Ti la faa woni nu nɔpe ma, tɔɔzei ti gɛni luazu.

Yesu bɔgɔ lεε vai ga Magedala nui Mali

(Matiyo 28:9-10;

Zan 20:11-18)

⁹ * [Yesu wuzegεai ma, ε gɫa saai ya dɔɔgɔi ma volo mɔungi sobui, ε bɔgɔ lεeni dε ga Magedala nui Mali, nii kaite ε ine dɔfelaiti kpεeni su.

¹⁰ Naa liini, ε naama wooi wo zɔiti ma, ti gɛni ga Yesu ná-siepoluiti, ti gaazugɪlii zu, ti da wɔlɔ.

¹¹ Ti mɛnigai ma ga toga vulua, ta Mali pεtege, ti la gɛni laani da.

Yesu gɫa vai kεlεma kaladopo felegɔiti bε

(Luke 24:13-35)

¹² Naa vɔluma ε bɔgɔ lεeni ga kaladopo felegɔ kεvelei taɟili su, naati ti gɛni pelei ma, ti da li balaɟai zu.

¹³ Naati felegɔ balaa ti gɫeni ma, ti va ti bo zɔiti ma, kεle ti la laani balaa naati gooi la.

Yesu bɔgɔ lεε vai

ga kaladopo puugɔ maazu gɪlagiti (11)

(Matiyo 28:16-20;

Luke 24:36-49;

Zan 20:19-23;

Kεεwotiiti 1:6-8)

¹⁴ Gaabelagi zu, ε bɔgɔ lεeni ga kaladopo puugɔ maazu gɪlagiti (11), siεgi zu ti gɛni daami wosuε la. E zeliloni ti ma ta-gɪdaalevelalai ta ta-gɪkpaai vai zu, tɔɔzei ti la gɛni laani naama nuiti da, niiti ti kaani, buzegεai ma, ε gɫa saai ya.

¹⁵ Naa vɔluma ε gɛni ti ma: «À li eteai zu ná pε, wo Woo Niine Uagɔi laazeeli nuβusei pε ma.

¹⁶ Zɔi a gɪdaalevena, ε batize, naa gα gɪzo, kεle zɔi ε la gɪdaaleveni, naa undaa gα vili.

¹⁷ Wελε laavɔɔ vai niiti ka ta vile naama nuiti polu, ti vaazu gɪdaalevezu mɔ: Nɔn daaseigi zu, ta inεgiti kpε, ta gε bɔεzu zii woo gɪligiti su,

¹⁸ ta gε kaaliiti sosu ga yeei, ti nu vaa ani bɔle va, faa nɔpe ge la ti gαa, ta yeela seebε nuiti ma, naati ti da gεdε.»

Yesu lεε vai geeɟɔlɔgi zu

(Luke 24:50-53;

Kεεwotiiti 1:9-11)

¹⁹ Maligɪi Yesu begai ma ga bɔε ti vɔ gαna, ε lεeni geeɟɔlɔgi zu, ε zei GALA zeezazuε.

²⁰ Kaladopoiti ma ti liini, ti da Woo Niine Uagɔi laazeeli adε pε. Maligɪi gɛni botii gεεzu ga ti maavele, ε da ti-wooi maaβakpa ga laavɔɔ vaiti, niiti ti gɛni vilεsu ti-wooi vɔlu.]

* 16:9 16:9-20 Wooi niiti ti [] kpaku felegɔiti zɔgɔzu, naati ti la seve wɔlɔmai tanigaa zu.

Woo Niine Uagɔi Nii Luke Seveɔni Seveɔi loozeizuve ma woo mɔungiti

Luke ná-Woo Niine Uagɔi ɔa ga Minazege Niinei zu zewe naanigoiti gila, niiti ti Yesu Kilista ná-eteai zu vaiti suɖulazu. Ti ɖilagilagiti pe ti-laasei ka ga «Woo Niine Uagɔi». Ti zeweve Yesu ná-saai voluma, ti-zewe nuiti ta ga: Matiyo, Maleke, Luke ta Zan. Luke seveɔi ɖeeve, é lo Yesu ná-eteai va, keɛ é la ɖweni naa va, é seveɔi ɖeeve balaa, é lo faiti ba, niiti Yesu ná-kaladopoiti ti keeni ná-saai ta ná-buzegei voluma, é ɖula saai ya, seveɔi naa laaseigi ɔa ga Keelaiti Keewotiiti. Nu nɔpe ge la kwee yeeɖeɖalalai nii Luke ná-Woo Niine Uagɔi zeweai ma, nu la balaa kwee ve seveai ná, keɛ faaɖwe nu wolai boɔɔzu zolooge ma ga, tanisu seveve kona vuulɔfela (70) ɖeɖala levegai ma, Kilista zɔɔɔga voluma.

Keɛ nui ɔa ga Luke, nii é ɖeni ga doɖɔtɔɔi. Ná-seve ɖe veleɔi ta zii wooi wo peleɔi, naa ɔa deɛzu ga é ɖeni ga zunui nii kalagai. Luke ɖeni pɔ ga é Yesu ná-eteai ma vai zewe ga pago, é faiti seve veleɔi ti levegai la, naa ɔa a ke nu ɖiligaa ti kulanuma zɔɔ ná-seveɔi ɖalagai va (1:1-3). E la ɖeni Zuifu (Kol 4:10-14), ta é seveɔi ɖeeve ga keveleɔi ta, nii a ke zoiti ti la ga Zuifua, naati ti zoo gaagaaazu. Naa ɖulaɔve keɛma keveleɔi zu, é Zuifuiti keɛ vaiti suɖulazu la (1:8).

Luke ná-Woo Niine Uagɔi zu vaiti kulave ga Matiyoni ta Maleke tɔnɔiti, tɔzei faa ɖilagiti nɔ ɔa ti ti zeweai, ti zewe veleɔi kulaai ga ve. Ma Woo Niine Uagɔi savagoiti saama Luke ɔa Zan Batisete zɔɔ fai wola zuviegai. Luke laaɔakpage balaa suvaayegi ma vai ma (3:3; 11:4; 17:3-4; 23:34; 24:47), é laaɔakpa mɔnɔ GALA falii ma (3:21; 5:16; 6:12; 11:1-12; 22:32).

Unsosuve

1. Luke ná-Woo Niine Uagɔi ma woo loozeigiti boge, nii balaa togai ma, é seveɔi ɖe, é naa zuɖula (1:1-4).
2. Naa voluma, é Yesu zɔɔ fai zuɖula ta veleɔi naa ɖeeve ɔeteni la botii ɖee vai ma (1:5—4:13).
3. Ná-Woo Niine Uagɔi wɔɔɔɔzuve kpein (4:14—21:38), botii kpein Yesu keeni, ta ná-laavɔɔ vaiti é ti ɖeeni, naa veɛ kalagiti ba é ti woni, miná ɔa Luke naati pe suɖulaai ná.
4. Gaagwesu gaabelaa savagoiti su (22:1—24:53) miná, Yesu zaa veleɔi, ta maaɖulu veleɔi, ta buzege veleɔi, é ɖula saai ya, miná ɔa Luke wooɔgaabelagai ná ga naati suɖula vai.

Luke ná-seveɔi ɖee ungi lee vai

- ¹ Nu mɔinmɔin ge tɔzeini ga ti naama vaiti seve, niiti ti ziaai gi zaama,
- ² eɖeeleɔi naati ti suɖulaai la gi ma, niiti ma vaiti keai ti gaazu, ti ga ma zeeleɔi kaite tɔzeizu mɔunpa, ta ti ɖeai ga GALA daawooi laazeeli nuiti.
- ³ Naa ɔa é ba, ná balaa gè kaave ga faa vago, kpèga voluma ga faiti buuɔe ga pago, niiti ti levegai, é zo tɔzeizu munu ma, ga gè ti zewe è ma kevele vago zu, ɖei è ga nu wolai Teyofile.
- ⁴ Gè naa ɖeeve, nii a ke è kwee ga kalagi niiti è ti zɔɔɔgai, gaamai ve.

Zan Batisete zɔɔ fai laazeeli vai

- ⁵ Zude masagi Elode ná-siegi zu, zalaɔa ɖula nui ta ɖeni ná, daaseigi ga Zakali, é ɖeni Aɔiya ná-zalaɔa ɖula ɖuɖui zu. Anzai ɖeni ga Aalɔn mavofodai zu nui ta, daaseigi ɖeni ga Elizaɔete.
- ⁶ Ti felego ti ɖeni ga telebo nu GALA gaazu, ti ɖoloni Maligii ná-deveiti ta ná-togiti be, peelalazu nɔpe ge la ɖeni ti va naa zu.
- ⁷ Keɛ doun la ɖeni ti ve, tɔzei Elizaɔete ɖeni ga doun zɔɔɔtala anzanui, tama ti felego pe ti wɔɔzaɖani niina.
- ⁸ Yeeta, Zakali ɖeni botii ɖeezu GALA gaazu, é zolooni ná-zalaɔa ɖula ɖuɖui nɔnɔ ma ɖui ma.

⁹ Ti yeeloni ba ga kpakutoomai, velel a da gɛɛ la zalaɣa ɣula nuiti be pɔlɔma, ga é li GALA sei velel wu, é ansansegiti gala.

¹⁰ Ansansegi ɣala ziegi zu, bebei pe ge ɣeni eteave, ti da GALA fali.

¹¹ Maliɣii ná-geezuɣeelai gila ge ɣulani kelema Zakali ve, é lo ansansegiti ma zalaɣa ɣulazuve yeezazu velel.

¹² Zakali kaai ma, ziiɣulani ba, dualuagi lɔni su.

¹³ Kele geezuɣeelai ɣeni ma: «Mina lua, Zakali, mazɔlɔ GALA ge da-GALA falii ɣaavotega. E-anzai Elizaɓete ɣa doun zunu zɔlɔ è ve. Da daasei pee ga Zan.

¹⁴ E ɣoozu ɣa ne, è ɣɔkɔ ná-faa zu, nu mɔinmɔin ka ɣoozune sɔlɔ fai zu.

¹⁵ Toɣa ɣe ga nu wola Maliɣii ɣaazu. E la dɔɔ ɓɔlea, ɓaa gaazulati gani nɔpe. Toɣa ye dee ɣoozu, daave ga Zenvu Nadegai.

¹⁶ Toɣa va volu ga Izilaye nui ma mɔinmɔin ta-GALAGI Maliɣii vɔ.

¹⁷ Toɣa ziezu Maliɣii luɣɔ ga GALA goo wo nui Eli ná-zenvui ta ná-zebɛi, nii a ke é doun keɛɣɛiti zɔɣɔzɔɓete ta ti-lointi, é kololala nuiti falibo, ti zie ga telebo nuiti ta-ɣisiei, é nuɓuseiti kevele ɓete ɣana Maliɣii ve.»

¹⁸ Kele Zakali geezuɣeelai ɣaazagani, é ɣe ma: «Lee ɣa ná kwɛɛ ba ga gaama ɣana? Tɔɔzei ɣa ànzai gi wɔlɔzagaɣa.»

¹⁹ Geezuɣeelai gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Nà ɣa gè ga Gabiliyele. Nà lɔni GALA gaazu. E tɛvege ga gè niima woo niine vagɔi wo è ma.

²⁰ Kele tei è la laani daawooiti da, niiti ti laa vaazu zeelizu ta-yeegɛɣalaiti su, da ɣɛɛzu ga ɓɔɓɔi, è la zooga ɓɛɛzu, eyesu niima vaiti ti laazeeli.»

²¹ Naama ziegi zu, nuɓuseiti ti ɣeni Zakali maaɓɔunsu, ta ti laavɔni ga deɓi fai GALA sei velel wu.

²² Kulaai ma, é la ɣeni zoosu ɓɛɛzu ti vɔ. Ti gaagaaani ga é kulakelema ɣaave GALA sei velel wu. E yenl ɓɔɓɔyai zu, é da ɓɛ ti vɔ ga yeeiti.

²³ Yeeɣɛɣalai nii Zakali maanɛni ga é ke botii zu GALA sei velel wu, naa ɓegai ma, é ɣaleni ma ná-pelei wu.

²⁴ Naa vɔluma anzai Elizaɓete kogi zegeni. E keeni ga alu dɔɔlugo, é da lɔɔɣu. E ɣeni ɣɛɛzu ma:

²⁵ «Wele nii va, Maliɣii kea bɛ, é vaa bu, é unfegi ɣula ɣaazu nuiti gaazu.»

Yesu zɔlɔ fai laazeeli vai

²⁶ Alugi lɔzitasiei ma, GALA ge geezuɣeelai Gabiliyele leveni Galilé laa wolai ta zu, nii daa ga Nazalɛte,

²⁷ anzalopo ɓeai ta ma, nii é la de zunu vaa ɣwɛɛ. Maazoga ɣeni de zunui ta ve, nii daaseigi ɣeni ga Zozefe, é ɣeni ga Davide mavofodai ta. Anzalopoi laaseigi ɣeni ga Mali.

²⁸ Geezuɣeelai leeni ná-pelei wu, é ɣe ma: «Da ná, dei è zaala zɔlɔɔgai GALA gaazu. Maliɣii ɣa è va.»

²⁹ Naama wooi Mali yiiɣulani ba, é da ɓɔɣɔ ɣaazaɣa ga niima laalimai voluve ɣa ga lee.

³⁰ Geezuɣeelai ɣeni ma: «Mina lua, Mali, tɔɔzei è zaala zɔlɔɔga GALA zea.

³¹ Wele, da vaazu koseɣezu, è doun zunu zɔlɔ. Da daaseigi vee ga Yesu.

³² Toɣa wɔlɔ, é da loli ga GALAGI nii é Anii-Pɛ-Unda, naa ná-doun zunui. Maliɣii GALA ka ke ga masagi, eɣvelei memɛwola Davide ɣeni la.

³³ Toɣa masadai ɣe eyesu ɣɔ Zakɔbe mavofodaiti unda, ná-masadai la ɓega.»

³⁴ Mali ɣeni geezuɣeelai ma: «Naa ɣa zoo é ɣe ɣale, tɔɔzei gè la de zunu vaa ɣwɛɛ?»

³⁵ Geezuɣeelai gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Zenvu Nadegai ɣa yei è ma, GALA nii é Anii-Pɛ-Unda, naa ná-zebɛi ɣa vee è ma eɣe niini. Naa ɣa é ba, doun nadegai, nii è vaazu sɔlɔɔsu, daasei ka ɣe ga GALA Doun Zunui.

³⁶ Da-wolodamai Elizaɓete ɓalaa ge zunu loun ɣoseɣea pɔlɔzaɣa siegi zu. Nii ti ɣea ɣɛɛzu ma doun zɔlɔtala anzanui, ná-alugi lɔzitasiei ɣa é su.

³⁷ Mazɔɔ faa nɔpɛ ge la ɔaani GALA zea.»

³⁸ Mali ɣɛni ma: «Nà ga Maligii ná-botigɛ nu. Naa ɣɛ bè faan, nii è bogai!» Geezuɣeelai zɛɣeni koba.

Mali laali vai Elizaɔete ma

³⁹ Ma yeeɣɛɣalai nɔ zu, Mali wuzɛɣeni, é li ga suvile gize yooi zu, Zuda laai ta zu.

⁴⁰ E lɛɛni Zakali ná-pɛlei wu, é Elizaɔete luɔɔ.

⁴¹ Elizaɔete Mali ná-tuɔɔ gooi mɛnigai ma, doin jiiɣpini koozu. Elizaɔete laaveni ga Zɛnvu Nadɛgai.

⁴² E woogɣulani, é ɖa ɣɛ ma: «Tuya ɣa è ma, é leve anzanui pɛ ba, tuya ɣa è ɣoozu loin ɔalaa ma.

⁴³ Gè niima undaanɛɛi zɔɔɔɛ ɣale, ga Màligii dee va laaliizu mà?

⁴⁴ E kaa, ɖa-luɔɔ gooi loovɛ nɔ feya gòizu, doin jiiɣpigɛ kòozu ga koozunɛɛi.

⁴⁵ Undaanɛ nu ɣa ga ɖe, ɖei è ɣidaaleveai ga nii Maligii bogai è ma, daa ɣa zeeli.»

Mali ná-guyei

⁴⁶ Mali ɣɛni ma:

«Zɛnvui ɣa Maligii wɔɔɔzu,

⁴⁷ ta zɛimavɛ laaveɛ ga koozunɛɛi

Kizo Nui GALA bɛ,

⁴⁸ mazɔɔ é wɛɛa ná-botigɛ anzanui maawɔinzuvɛ va.

Mazɔɔ za vɔluma, nuɔusei pɛ ka ɣɛ mà undaanɛ anzanui.

⁴⁹ Mazɔɔ Zɛbei-Pɛ-Maligii faa wolaiti kɛɛvɛ bè, daaseigi jɔdeɛ.

⁵⁰ Ná-gaazumaawɔingai ɣa ná yeeɣɛɣalai ɣilagilagi pɛ su, naama nuiti bɛ, niiti ti luazu gaazu va.

⁵¹ E faa wolaiti kɛa ga ná-zɛbɛsu yeei, é naama nuiti suvazaga, niiti waso kisie ɣɛni ti vɛ.

⁵² E zɛbɛsu nuiti piliga bu, é ti volo ta-masa kpɔkpɔgiti ga, é zɛba é maawɔin nuiti unbuzegɛ.

⁵³ E faaɔɔɔ wolaiti kɛa pulu nuiti bɛ, é naavolo nuiti zeapakai ɣaagale ma.

⁵⁴ E ɔɔga ná-botigɛ nui Izilayele va, é la yeemani ná-gaazumaawɔingai ma,

⁵⁵ Abalaame ta mavofodaiti bɛ yeenɔpɛ, eɣɛvelei nɔ é minazɛɣeni la ade-mɛmɛwɔlani bɛ.»

⁵⁶ Mali yɛni Elizaɔete ɣoba alu savago laawu. Naa vɔluma é ɣaleni ma ná-taazu.

Zan Batisete zɔɔ fai

⁵⁷ Elizaɔete ná-doun zɔɔ siɛgi zeeliai ma, é laayeini ga zunu loun.

⁵⁸ Seijnɔɣiti ta ná-nuiti ti mɛnigai ma ga Maligii Elizaɔete maawɔingaaɛ, ti pɛ ti ɣoozunɛɛni ta toun.

⁵⁹ Foloi lɔsavasiɛi, ti vaani doungoi lati fai ma pɛlevolu. Ti ɣɛni pɔ ga ti kɛɛɣɛ laaseigi vɛɛ ba, ti ɣɛ ma Zakali.

⁶⁰ Kɛɛ dee ɣɛni ti ma: «Ba, daasei ka ɣɛɛzu ga Zan.»

⁶¹ Ti ɣɛni ma: «Nu nɔpɛ ge la ɖa-wolodai zu, nii daasei ge ga Zan.»

⁶² Ti ɣɛni poogiti kɛɛzu doun kɛɛɣɛi ma, nii a kɛ ti kwɛɛ daaseigi, nii é pɔ ga ti pɛɛ ba.

⁶³ E seɛvɛ ɣɛɛ ɣokologi ta maalolini, é seɛvɛ ɣɛ ma, é ɣɛ ma: «Daasei ka ga Zan.» Ti pɛ ti laavɔɔni.

⁶⁴ Naama ziegi zu nɔ, daavɛ laalaoni, nɛgi vie, é tɔɔzei ga ɔɔɛa, é ɖa GALA maamuse.

⁶⁵ Dualuagi lɔɔni seijnɔɣiti pɛ su. Naama vaiti nɔ ɣa ti ɣɛni ga yɛpɛ wooi Zudé ɣize yooi zu ná pɛ.

⁶⁶ Nu nɔpɛ a la niima wooi mɛnina, ɛ bɛna tɔɔzei ga ɟisiaa su, ma nu ɔa bɔɟɔ ɟaazaɟa ga: «Dɔngoi nuu ɟa vaazu ɟɛɛzu ga nui ma bɛgele?» Tɔɔzei gaamazu Maligii nɔ-zɛbɛi ɟɛni ba.

Zakali nɔ-guyei

⁶⁷ Zɛnvu Nadegai kɛɛɟɛ laaveni, Zakali ya, ɛ tɔɔzei ga ɛ ɔa GALA gooi wo, ɛ ɔa ɟɛ ma:

⁶⁸ «Mamagi ɟa Maligii vɛ, Izilayɛle nɔ-GALAGI, mazɔɔ ɛ wɛɛa nɔ-nuɔuseiti ma, ɛ ti unmoɔ.

⁶⁹ Nɔ-botigɛ nui Davide mavofodaiti saama, ɛ kizo nu wuzeɟɛa ade vɛ, nii daavegai ga zɛbɛi.

⁷⁰ E nɔ-minazeɟɛgi laazeelia, nii ɛ puuni kaite wɔɔwɔɔ daawoo wo nu nadegaiti da, ti bo ga:

⁷¹ Toɟa ade ɟizo, ɛ ade ɟula ade zili nuiti zea, ta niiti kpein ti ade wɔinzeɟezu.

⁷² Nɔ-gaazumaawɔingɟai ɟana ɛ kɛɛzu ade-mɛmɛwolani bɛ, ɛ zoloo nɔ-minazeɟɛ nadegai ma.

⁷³ Minazeɟɛ konai nii ɛ boni ade-mɛmɛwola Abalaame vɛ, ɛ naa zu vai ɟɛa ade vɛ,

⁷⁴ ga kpega vɔluma ga ade unmoɔ, ɛ ade ɟula ade zili nuiti zea, dualua ge mina ɟɛ ade va, ade dɛbi,

⁷⁵ ade ɟɛ gaazu ga nu nadegaiti ta telebo nuiti, ade-zii ma voloi pɛ su.

⁷⁶ Da ma, dɛi ɛ ga dɔin, ɛ-laasei ka ɟɛ ga GALA nii ɛ Anii-Pɛ-Unda, naa laawoo wo nui. Mazɔɔ ɔa ɟa ɛ vaazu ziezu Maligii luɟɔ, ɛ nɔ-peleiti suɔɛɛ bɛ.

⁷⁷ Nii a kɛ, ɛ dɛɛ ga nɔ-nuɔuseiti ga GALA ka ti ɟizosu, ɛ ti zuvaayɛ ga ta-ɟotoiti.

⁷⁸ Naa ɟa ɟulazu ada-GALAGI nɔ-gaazumaawɔingɟaa wolai zu, naa maavele ɟa foloi wuzeɟezu la geezu, ɛ va ɛ tuyai loo ade vɛ.

⁷⁹ Nii a kɛ ɛ volo naati bɛ, niiti ti zeini kpidi zu ta saai ma niinigi wu, ga ɛ lo ade luɟɔ ziilei pelei ma.»

⁸⁰ Dɔngoi ɟɛni wɔɔɔzu, ta ɔa vɛɛ sɛbɛi va zɛnvui zu. Naa vɔluma, ɛ zeini tevebai zu, eyɛsu naama voloi zeeli, yeei ɛ ɟulani la kelɛma Izilayɛle nuiti bɛ.

2

Yesu zɔɔ fai

(Matiyo 1:18-25)

¹ Naama ziegi zu, masagi Sezaal Oguste devei veeni ga kɛni daasei sɛvɛi ɟɛ nɔ-masadai zu nɔ pɛ.

² Daasei sɛvɛ mɔungi ɟɛni ga naa, nii ɛ ɟɛni. Naama ziegi zu Kiliniyuse ɟa ɛ ɟɛni ga Siili you ɟundigii.

³ Eɛɛ gilagilagi pɛ ge ɟɛni liizu daaseigi zɛvɛ vai ma, tɔ bɔɟɔi sɔɔɔ taai zu.

⁴ Zozɛfe ɔalaa zɛɟɛni Nazarete taazu, Galilɛ yooi zu, ɛ lɛ Zudɛ yooi zu, Davide nɔ-taazu, vɛ nɔ laa ga Beteleyeme, mazɔɔ ɛ ɟɛni ga Davide mavofodai ta, ta nɔ-pele wu nui ta,

⁵ nii a kɛ ti-laaseigi zɛvɛ ta Mali, nii maazoga ɟɛni de bɛ, kogi ma.

⁶ Siegi zu ti ɟɛni nɔ la, naa nɔ-doun zɔɔ yeeɟɛɟalɛi zeelini.

⁷ E nɔ-doun zunu mɔungi zɔɔni. E maaveleveleni, ɛ da toganiiti daami aniyakai ta zu, mazɔɔ ti la ɟɛni laazu zɔɔni wɛɛn laazu vɛɛi wu.

Baala make nuiti ta geezuqeelaite

⁸ Baala make nuiti ti gēni naama yooi nō zu, ti gēni dōbōi zu, ti da ta-logani bulugiti make kpidii.

⁹ Maligii ná-geezuqeelai gila ge ḡulani ti ve kelema. Maligii ná-lebiyai voloni ti-maaḡoolii zu. Ti wola luani.

¹⁰ Kele geezuqeelai gēni ti ma: «À mina lua, mazōlō woo niine vago ḡa gè daazeelizu wo ma, nii é vaazu gēezu ga nuḡuseiti pe ta-ḡoozune vaa:

¹¹ Tōzei za Davide ná-taazuve, Kizo Nui zōlōga wo ve, nii é ga Kilista, Maligii.

¹² Nii é gēezu ga poogi wo ve, naa ḡa ga: Wa doun zōlōga niinei ḡaazu, maavelevelegai, é laani toganiiti daami aninakai ta zu.»

¹³ Gaamago nō, geezuqeela bulugi vaani, é bō geezuqeelai va, ti da GALA maamuse, ti da ḡe ma:

¹⁴ «Lebiyai ḡa GALA be geegḡolgi unga munu, ziileigi ḡe zōoi ma, neebe nuiti be!»

Baala make nuiti ti lii vai Beteleyeme

¹⁵ Geezuqeelaite ti zeḡeai ma ti ḡoba, ti ḡale ma geegḡolgi zu, baala make nuiti ti gēni bōḡo ma: «Ade li Beteleyeme, ade naama vai ḡa, nii keai, nii Maligii deai ga adeye.»

¹⁶ Ti liini ga gaazuvile, ti Mali ta Zozefe ḡa, naa vee doun ḡegi va, é laani toganiiti daami aninakai ta zu.

¹⁷ Ti kaai ma, ti naa kpein suḡulani, nii é woni ti ma, é vile dOUNGOI va.

¹⁸ Zōiti kpein ti gēni ti-wooi menisu, naati pe ti laavōni ga naama wooiti, nii baala make nuiti ti gēni bosu ti ma.

¹⁹ Kele Mali mu ge gēni ti pe makesu yiimave, é da ḡisie su ga gola.

²⁰ Baala make nuiti ti ḡaleni ma, ti da GALA debi, ti da maamuse, mazōlō nii ti menini, ti ka, naa zolooni naa ma, nii é woni ti ma.

Yesu ḡalivaa vai GALA ma

²¹ DOUNGOI lati yee zeeliai ma pelevolu, foloi lōsavasiēi, ti daasei peeni ga Yesu, daaseigi nii geezuqeelai peeni ba, aisa dee va kogi zeḡe.

²² Yeeḡeḡalai zeeliai ma ga ti bōḡo ḡade, eḡevelei seveai la Moize ná-tōgi zu, ti liini ga dOUNGOI Zeluzalēme ga ti kaliva Maligii ma.

²³ Mazōlō seveve Maligii ná-tōgi zu ga: «Doun zunu mOUNGI kpein ka ve Maligii ve.»*

²⁴ Ti zalaḡai balaa kulani, eḡevelei seveai la Maligii ná-tōgi zu ga: «kpumago felego, baa poopō kpokpa felego.»†

Simiyōn GALA mama fai Yesu ná-faa zu

²⁵ Zunui ta gēni Zeluzalēme, daa ga Simiyōn. E gēni ga telebo nu, é da lua GALA gaazu va, é gēni Izilayele ḡaanēne vai maaḡōunsu kitogi zu. Zenvu Nadegai gēni ba.

²⁶ Zenvu Nadegai deeni la ga é la zaa, keni a Kilista ḡaana, nii Maligii tevegai.

²⁷ Zenvu Nadegai loni tuḡo, é li GALA sei velei wu. Siēgi zu Yesu zōlō nuiti ti vaani la ga doun ḡegi ga ti naa ḡe be, nii tōgi bogai,

²⁸ Simiyōn daani yeezu, é GALA maamuse, é ḡe ma:

²⁹ «Maligii, da-minazegēgi laazeelia niina, da-wotigē nui ye ná niina, é li ziileigi zu.

³⁰ Mazōlō ḡāazuve kizogi ḡaa, nii é tevegai,

³¹ nii é kevele ḡeteai ga nuḡuseiti pe ti ka.

³² Tō ḡa é ga wozakalagi, é faaḡaaḡai ve zii ḡiligiti be, é ḡe ga lebiyai da-nuḡuseiti be, Izilayele nuiti.»

³³ Deeni ta keēḡe ti laavōni ga naa, nii é gēni wosu ná-faa zu.

* 2:23 2:23 Egz 13:2, 12, 15. † 2:24 2:24 Lev 12:8.

³⁴ Simiyon tuya looni ti vε, é ɖε doun dee Mali ma: «Sugwεε ga dOUNgoi nii levegε ga é ɖε ga Izilayεle nui ma mɔ̃nmɔ̃n too zaɓui, ɓaa tanigaa wuzεɖε zaɓui. Toɖa ɖε ga poogi nii nuiti ta sakpe,

³⁵ koozu g̃isiei niiti ti laɔguai nui ma m̃ainm̃ain ziima, naa ɔa ɔula kelɛma. Da boɔɔi mu, ɛ-yii ɔa ɔɛ eɔɛ boɔa zɔkpɔi a baabota.»

Ane GALA mama fai Yesu ná-faa zu

³⁶ GALA goo wo anzanui ta balaa ɣeni ná, daa ga Ane, é ɣeni ga Fanuwele ná-doun anzanui, Aseel wolodamai ta ɣeni de. E wɔɔzaɣani niina, kona dɔfelai vɔluma nii ti kɛɛni va ta sinigi ná-anzalopo ziegi zu.

³⁷ E yeni poanzayai zu, é kona vuulsava maazu naanigo (84) zoloo. E la gëni zedjezu pe GALA sei vëlei wu, kpidi vëe folo va é gëni GALA debizu ga zu sogai ta GALA faliiti.

³⁸ Tɔ ɓalaa ɛ ɓaani naama yeeɗɗe galai no zu, ɛ toozei ga GALA maamusea, ta ɛ da doungei na-fai laazeeli naama nui ti pe ma, niiti ti ɗeni Zeluzaleme na-unmoo gi maaɓɓunsu kitogi zu.

Ti falema vai Nazalēte

³⁹Yesu zɔɔ nɔti kpegai ma ga Maligɔi ná-tɔgi ná-devei zu vaiti pɛ kɛ, ti ɖaleni ma Galilé yooi zu, ta-laazuve Nazarete.

⁴⁰ Dɔungoi ŋeni wɔɔɔɔzu, sebei da baŋo. Daaveni ga ŋimalai, GALA ná-zaalai ŋe ma.

Yesu γε vai GALA sei vεlei wu

⁴¹ Kona-o-kona Yesu zoloo nuiti ti dēni liizu Zeluzalēme Pake fetii zu.

⁴² E kona puugō maazu felegōi (12) zolōgai ma, ti pē ti liini, eḡevelei nō fetii ma vai ḡeni ḡēezu la pōloma.

⁴³ Feti voloiti kpegai ma, ti pele zoni ga ti gale ma, kɛɛ zunu loungoi Yesu yɛni Zeluzalɛme, sɔlɔ nɔiti ti la looni ga naa.

⁴⁴ Ti ɖɛni ɖisiɛzu ga toɖa ti-zieɲɖɔiti polu, ti folo ɖila siɛ woni, ti da gaizie ta-nuiti ta ti-ɖaazuɖwɛɛgiti saama.

⁴⁵ Kεε ti la ɖɛni kaani, eyɛsu ti ɖale ma volu Zeluzalɛme, ti ɖa gaizie.

⁴⁶ Foloi zavasiei ti kaani GALA sei vɛlei wu, ɛ zeini kalamɔinti saama, ɛ da woilo ti-woo ma, ɛ da ti ɖaazaɖa.

⁴⁷ Zoiti pɛ ti ɖɛni goomenisu, ti laavɔni ga ná-kelegɛlegi, ta googɗaavotegi niiti é ɖɛni ti veezu.

⁴⁸ Solɔɔ nɔiti ti kaai ma, ti laavɔɔni ga gola, dee ɟɛ ma: «Dòun, lee ɟa è keai ga giye? Gi yii ɟea zoolezu, gá è-ɟee gi ɗa è ɟaizie.»

⁴⁹ E ɣeni ti ma: «Lee vaa zu wo ɣea gàiɛizu? Wo la suɣwɛɛni ɓaa ga keni gè ɣe Kɛɛ ná-peleɪ wu?»

⁵⁰ Kεε ti la ɔɛni ná-kpɔɛi naa ɔaaɔaani, nii é ɔɛni bosu ti ma.

⁵¹ E vileni ti volu, ti yei, ti li Nazarete. E gɔloni ti vɛ. Dee ɣeni naama vaiti kpein makesu d̩isu.

⁵² Yesu ɖɛni wɔɔlɔzu, ɛ ɖa li luɖɔ ɖɛmalai zu, ná-fai ɖa li ga nɛa GALA ta nuiti bɛ.

3

*GALA keelai Zan Batisete
(Matiyo 3:1-12;*

(Matiyo 3:1-12;

Maleke 1:1-8;

Zan 1:19-28)

¹ Tifēel Sezaal ná-masadai ma ḡona puugɔ maazu loolugɔi (15) ma, siēgi zu Pɔnse Pilate ḡeni zeini la Zudé unda, Elɔde ḡeni ga Galilé masagi, kēēḡeloin Filipe ḡa masadai ḡe Itulé ta Talakɔnite unda, Lisaniyase ga Aḡilene masagi,

² Ane ta Kayife ti ŋeni ga zalaŋa ŋula ŋundiŋi wolaiti. Naama ziegi nɔ zu, GALA ge boeni Zakali ná-doun zunui Zan vɔ tevebai zu.

³ E liini Zuludɛn maagʒoolii zu ná pɛ, é ɗa GALA daawooi laazeeli, é ɗa ɗɛ ma: «À wo-zie uelei maavalibo, wo batize, naa ɗa a kɛ wo zuvaaye ga wa-ɗotoiti.»

⁴ Uele ɗana naama wooi laazeelini la, nii sɛvɛai GALA goo wo nui Ezayi ná-sɛvɛi zu ga: «Nui ta ɗa ɓainsu tevebai zu, é ɗa ɗɛ ma:

«A Maligii ná-pelei ɓɛtɛ bɛ.

A ná-pele goiti sole.

⁵ Pɛtugiti pɛ daa ɗa vaazu vesu, gize ɗaagʒoozagiti ta gize goiti pɛ ta ɗolo, ti ɗaa ɗɛ sɔli, pele zubiikipiligiti ta vaazu zɔlesu, pele zuɗuɗuza kuɗuzagiti maa ɗa loun seinsein.

⁶ Naazu ɛsɛ pɛ ka kizogi vɛtɛ, nii GALA ge feezu.»*

⁷ Bɛbɛ wolai nii é ɗɛni vaazu Zan vɔ bɛ batize fai ma, é ɗɛni ɗɛɛzu ti ma: «Pɛɛɗaali zuwuzuiti! Bɛ ɗa é wo ɗalaga ga wo vɛla GALA ná-ziɗaawanai va, é vaazu?

⁸ A kɛɛwotiiti kɛ, niiti ti dɛɛzu ga wo wo-zie uelei maavaliboga. A mina bo yiimavɛ ga: «Ada ga Abalaame mavofodaiti.» Mazɔlɔ gè bo wo ma, zobogi ɗa GALA bɛ, é kɔtui niiti falibo ga Abalaame mavofodaiti.

⁹ Zoovɛi laa ɗana vɔlɔ gulu zapeiti ba. Gulu nɔpɛ, é la gwaa vago wosu, naa ɗa leve ga, é vili abui zu.»

¹⁰ Bɛbɛi ɗɛni Zan ɗaazaɗasu, ti da ɗɛ ma: «Leeni ɗa gá kɛ mu?»

¹¹ E ɗɛni ti woogaavotesu, é ɗɛ ti ma: «Zoi segewuzegɛ felegɔ zea, é gaagʒwɛ ti yɔɗɔzu ta zoi ta la zea. Zoi ɓalaa ɗɔnɔgi zea, naa kɛ ɗana tɔ ɓalaa.»

¹² Mulu zo nuiti ɓalaa ti vaani ti batize fai ma. Tiya ɓalaa ti gaazaɗani, ti ɗɛ ma: «Kalamɔn, lee ɗa gá kɛ?»

¹³ E ɗɛni ti ma: «À mina ta la naa ma, nii deveai.»

¹⁴ Salavusuuti ɓalaa ti gaazaɗani, ti ɗɛ ma: «Gá ma, lee ɗa gá kɛ?» E ɗɛni naati ma: «À mina wali ɗula nu ya ga zeeɗaaba, ɓaa wo va zɛɛ vɛɛ nu ma, wo-zalai wo yiilei.»

¹⁵ Nuɓusei pɛ ge ɗɛni maaɓɔungi wosu kitogi zu. ɛsɛ pɛ ge ɗɛni ɓɔɗɔ ɗaazaɗasu ga ni Zan lei, é va ɗɛ ga Kilista.

¹⁶ Zan ti pɛ googaaavoteni, é ɗɛ ti ma: «Nɔn, nà wo batizesu ga ziei, keɛ zoi é vaazu nɔn poluma, sɛbɛi wɔlɔvɛ nɔnɔi va. Gè la vɔlɔ kula ɗɛɛni su ga gè va ná-savala galuiti daavie. Tɔun, toɗa wo batize ga Zenvu Nadegai ta abui.

¹⁷ Ná-sɛpɛgi ɗa zoni zea, ga é ná-molo loɗazuɓɛ ɓalesu, é moloji ɗaale ba, é pu ná-molo ɗotai zu, keɛ toɗa molo ɗavai ɗala abui zu, nii é la zaa eyɛsu pɛ.»

¹⁸ Uele ɗana é ɗɛni Woo Niine Uagɔi laazeelizu la nuɓuseiti ma ga tɛnɛ gooi taɗiligaa.

¹⁹ Tama Zan zeliloni masagi Elɔde ma, tɔɔzei kɛɛɗɛloin anzai Elɔdiade zegɛ vai va bɛ ga anza, ta ná-faa ɗɔu mɔinmɔingiti faa zu, niiti é ti ɗɛni.

²⁰ E ta vɛɛni zɔɔma vaa ɗɔi mɔtaiti pɛ ba, ga é Zan zoni, é pili kasoi ɗa.

Yesu batize fai

(Matiyo 3:13-17;

Maleke 1:9-11)

²¹ Tei nuɓusei pɛ ge ɗɛni batizesu, Yesu ɓalaa batizeni. Kɛai ma GALA falizu, geegɔlɔgi laalaoni,

²² Zenvu Nadegai yei ma, poopogi ɓusei ɗɛvelei zu. Wooi ta ɗulani geegɔlɔgi zu, é ɗɛ ma: «Da ɗa è ga nɛɛbɛ Loun Zunui, da gɔla yiilaazu.»

Yesu memɛwolani ta-zɛvɛi

(Matiyo 1:1-17)

²³ Yesu kona vuusavagɔ (30) ɗɛɗala zɔlɔɔni niina, siɛgi zu é ná-botii lɔɔzeini la. Uelei nuiti ti laani la da, é ɗɛni ga Zozɛfe ná-doun zunui, Geli ná-doun zunui,

* **3:6 3:4-6** Eza 40:3-5 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wolɔmai ma.

²⁴ Matate ná-doun zunui, Levi ná-doun zunui, Meleki ná-doun zunui, Yanayi ná-doun zunui, Zozefe ná-doun zunui,
²⁵ Matatiyase ná-doun zunui, Amose ná-doun zunui, Naḡuume ná-doun zunui, Eseli ná-doun zunui, Nagayi ná-doun zunui,
²⁶ Maate ná-doun zunui, Matatiyase ná-doun zunui, Semeyen ná-doun zunui, Zozeke ná-doun zunui, Yoda ná-doun zunui,
²⁷ Yoḡanan ná-doun zunui, Lesa ná-doun zunui, Zoloḡaḡele ná-doun zunui, Seyali-tiyele ná-doun zunui, Neli ná-doun zunui,
²⁸ Meleki ná-doun zunui, Adi ná-doun zunui, Kozame ná-doun zunui, Elɛmadame ná-doun zunui, Eel ná-doun zunui,
²⁹ Yesu ná-doun zunui, Eliyezɛel ná-doun zunui, Yolime ná-doun zunui, Matate ná-doun zunui, Levi ná-doun zunui,
³⁰ Simiyon ná-doun zunui, Zuda ná-doun zunui, Zozefe ná-doun zunui, Yoname ná-doun zunui, Eliakime ná-doun zunui,
³¹ Meleya ná-doun zunui, Mena ná-doun zunui, Matata ná-doun zunui, Natan ná-doun zunui, Davide ná-doun zunui,
³² Izayi ná-doun zunui, Woḡede ná-doun zunui, Boaze ná-doun zunui, Sala ná-doun zunui, Naason ná-doun zunui,
³³ Aminadaḡe ná-doun zunui, Adamin ná-doun zunui, Aalini ná-doun zunui, Ḡeselon ná-doun zunui, Peleze ná-doun zunui, Zuda ná-doun zunui,
³⁴ Zakḡbe ná-doun zunui, Izaake ná-doun zunui, Abalaame ná-doun zunui, Tela ná-doun zunui, Naḡḡal ná-doun zunui,
³⁵ Seluge ná-doun zunui, Leyu ná-doun zunui, Pelege ná-doun zunui, Eḡɛel ná-doun zunui, Sala ná-doun zunui,
³⁶ Kayiname ná-doun zunui, Aalafakesade ná-doun zunui, Seme ná-doun zunui, Nowe ná-doun zunui, Lemɛke ná-doun zunui,
³⁷ Matuzalɛme ná-doun zunui, Enḡke ná-doun zunui, Yelɛde ná-doun zunui, Maleleyele ná-doun zunui, Kenan ná-doun zunui,
³⁸ Enḡse ná-doun zunui, Sete ná-doun zunui, Adama ná-doun zunui, GALA ná-doun zunui.

4

Tɛgai nii é zeelini Yesu ma

(Matiyo 4:1-11;

Maleke 1:12-13)

¹ Yesu laavega ḡeni de ga Zenvu Nadegai, é zeḡe Zuluden. Zenvu Nadegai loni tuḡḡ, é lii la tevebai zu.

² E kɛeni ná ga folo vuunaanigḡ (40), Inɛgi ḡeni tɛɛzu ga. E la ḡeni daami nḡpɛ boni naama voloiti su. Naati tevegai ma, pului soni.

³ Inɛgi ḡeni ma: «Tei è ga GALA Doun Zunui, devei ve kḡtui nii ya, é valibo ga ḡului.»

⁴ Yesu goḡḡaavoteni, é ḡɛ ma: «Sɛvɛvɛ GALA Sɛvɛi zu ga: «Nui la zenvui woga ga daamianigi nḡ.»*»

⁵ Naa voluma, Inɛgi liini la ada ḡaagḡoozagi ta, é eteai zu masadai pɛ dɛɛ la, yeegɛḡala ḡuḡa ko nḡ laawu,

⁶ é ḡɛ ma: «Nà niima masadaiti pɛ ma zobogi ta ma lɛbiyaiti pɛ fe è ya, mazḡḡḡ ti pɛ puuvɛ zèezu, ta nà zoo feezu nu nḡpɛ zea, nii a nɛ bɛ.

⁷ Ni da nḡkḡna bù, ti pɛ ka ḡɛ ga dḡnḡ.»

⁸ Yesu goḡḡaavoteni, é ḡɛ ma: «Sɛvɛvɛ GALA Sɛvɛi zu ga: «Nḡkḡ Maligḡii da-ḠALAGI wu, tḡ ḡila kpe nḡ ḡa da dɛbi.»†»

* 4:4 4:4 TSV 8:3. † 4:8 4:8 TSV 6:13.

⁹ Naa voluma, Inegi liini la Zeluzalame, é pile GALA sei velel ungave, é ge ma: «Tei è ga GALA Doun Zunui, zefe ve, è vili bu,

¹⁰ mazoloo seveve GALA Sevei zu ga: «Tofa devei ve ná-geezugeelaiti zea da-vaa zu, ga ti baa è maazu.»[‡]

¹¹ Boge balaa ga: «Ta è la yeezu, nii a ke è-gogoi mina ziga kotu va.»[§]

¹² Yesu googaavoteni, é ge ma: «Seveve GALA Sevei zu ga: «Mina Maligii da-GALAGI zugogoo.»^{*}»

¹³ Inegi bega voluma ga te ga, é maagoozani ba, eyesu yeedegala gili.

Yesu ná-botii lozei vai Galilé

(Matiyo 4:12-17;

Maleke 1:14-15)

¹⁴ Yesu galeni ma Galilé yooi zu, Zenvu Nadegai ná-zebai ba. Togoi gulani zou yagoozuvé miná.

¹⁵ E geni kalagi wosu GALA debi veleiti bu, ese pe ge geni debizu.

Nazalate nuiti ti gele vai Yesu va

(Matiyo 13:53-58;

Maleke 6:1-6)

¹⁶ E liini Nazalate, ve é kulasui woni ná. Doofo foloi é leeni GALA debi velel wu, velel nò é geni keezu la poloma. E wuzegeni ga é GALA daawooi ná ta gála.

¹⁷ Ti GALA goo wo nui Ezayi ná-sevei veeni zea. E suvieni, ve seveai ná ga:

¹⁸ «Maligii ná-Zenvui ga bà,
mazoloo é gulo nadegai zieve mà,
nii a ke gè Woo Niine Uagoi laazeeli bala nuiti ma.
E tèvege ga gè unmoò fai wo koo luoti ma,
gè gaazugole nuiti gaazuzegema vai wo ti ma,
niiti ti suzigaai laawu, gè yeebe naati ba, ti ge bogoo yeema.

¹⁹ Gè Maligii ná-faabogoo gee gonagi ma wooi laazeeli.»[†]

²⁰ Naa voluma Yesu sevei maabilini, é fe botige nui ya, é li, é ze. Niiti pe ti geni GALA debi velel wu, ti pe ti gaazuloni ba.

²¹ E zeba é ge ti ma: «GALA Sevei zu wooi nii wo menigai, é vilega su, za.»

²² Ti kpein ti zeele wooi woni ná-faa zu. Ti laavooni ga woo neenegiti, niiti ti geni gulazu da, ti da ge ma: «Kébe Zozefe ná-doun zunui ga, kele?»

²³ Yesu geni ti ma: «Wa vaazu niima vaalaalii wosu mà nò ti: «Dogotoloi, bogoo gedena.» Naa volu wa ge mà: «Fai niiti gi menigai ga è ti geveve Kapelenawume, naa ta geena è bogoo yooi zu.»»

²⁴ E geni ti ma volu: «Gè bo wo ma ga gaamai, GALA goo wo nu nape ge la da ga zeezeibu zoloo kpogoo yooi zu.

²⁵ Gè bo wo ma ga gaamai, poanzai moinni Izilayele yooi zu Eli ná-yeedegalai, siegi zu geegolgi laafuluni da kona savago alu dozita laawu, pulu wolai zeba é loo zooi ga ná pe.

²⁶ Kele GALA ge la geni Eli leveni tanope po be, keni poanzai nii é geni Salepeta, Sidon yooi zu.»[‡]

²⁷ Gee nui balaa moinni Izilayele yooi zu, GALA goo wo nui Elizé ná-yeedegalai, kele tanope ge la geni padeni, keni Siili yooi zu nui Naaman.»[§]

²⁸ Niiti pe ti geni GALA debi velel wu, ti naama wooi menigai ma, ti pe ti yigulani ga gola.

²⁹ Ti wuzegeni, ti da zoo ba, ti kula taai va, ti liini la gize zelegi ga, nii ta-laai loga geni de ma, nii a ke ti daavili, é loo bu.

[‡] 4:10 4:10 Guy 91:11. § 4:11 4:11 Guy 91:12. * 4:12 4:12 TSV 6:16. † 4:19 4:18-19 Eza 61:1-2 boge é zoloo Geleke woo zève wolmai ma. ‡ 4:26 4:26 Wele ve: 1Ma 17:8-16. § 4:27 4:27 Wele ve: 1Ma 5:1-14.

³⁰ Kεε ε λεveni ti zaama, ε δa li.

Yesu ine su nui gδε fai
(Maleke 1:21-28)

³¹ E liini Galilé laa wolai zu, nii daa ga Kapεεlenawume. E gენi nuiti kalasu doofo foloi,
³² nuiti ti wola laavჃni ga ná-kalabo pelei, tჃzei ε gენi ბჃzu ga zobogi.

³³ Zunui ta gენi GALA დეbi vეი wu, nii kჃzჃba yenvui gენi su. E kპeei looni, ε gე ma:

³⁴ «Ee, Nazalεte nui Yesu, da-vaa ბეgele gჃ ε gá-vaa zu? E vaave gi undaavilisუ ბaa? Gე ე gჃენი, da ga GALA ná-Nu Nadegail!»

³⁵ Yesu devei veeni zea ga sეbei, ε gე ma: «É vჃ, gჃula zunui tეi su!» Inეgi zunui loai ma ti zaama, ε gჃulani su, ε la faa jჃu nჃpe kეენი la.

³⁶ Esე pe daavჃni, ti da ბჃgჃ gჃaazaჃa ga: «Wooi ma zii ბეgele gჃ ga nii? ToჃa kჃzჃba yenvuiti devezu ga zobogi ta zეbei, naati ti da gჃula nuiti su.»

³⁷ Maawooi gენი zიezu ná maagჃoolii pe su.

Yesu seeბე nu mჃinmჃin kede fai
(Matiyo 8:14-17;

Maleke 1:29-34)

³⁸ Yesu gჃulaai ma GALA დეbi vეი wu, ε liini Simon ná-pelei wu. KჃlჃkpadima wolai gენი Simon mჃein va, ε laani. Ti Yesu maanεენი ga ε fai ta gე naa vე.

³⁹ Yesu zეენი maazu, ε devei ve ga kჃlჃkpadimai zege ba. KჃlჃkpadimai gჃaayeini. Gaamago, anzanui wuzegენი, ε tჃzei ga ε δa ti maalevεbo.

⁴⁰ Foloi liai ma, niiti seeბე nuiti ti gენი ti ya ta-vეიტი bu, seeბე laalitaaligiti ti va, ti vaani ga naati pჃ. E yeelaani ti gჃilagilagi pe ma, ε ti valo.

⁴¹ Inეgiti balaa ti gენი gჃulazu nu mჃinmჃin su, ti da kპeei loo, ti da gე ma: «Da ga GALA Doun Zunui!» Kεε ε gენი devei veezu ti ya ga sეbei, ε la gენი vaazu bu, naati ti va ბჃ, mazჃlჃ ti gენი kჃეენი ga tჃ gჃ ε ga Kilista.

Yesu GALA daawooi laazeeli vai
(Maleke 1:35-39)

⁴² Geelaalaogai ma, ε gჃulani, ε li tevebai zu. Beბე wolai vilენი, ε δa gaiziε. Ti kaai ma, ti gენი pჃ ga ti suzo, ε mina zege ti va.

⁴³ Kεε ε gენი ti ma: «Kენი gე GALA ná-masada i ma Woo Niine UagჃi laazeeli balaa zჃma laaiti su, tეve ungi gჃana.»

⁴⁴ E gენი GALA daawooi laazeelizu GALA დეbi vეიტი bu, Zudé yooi zu.

5

Yesu ná-kaladopo mჃungiti toli fai
(Matiyo 4:18-22;

Maleke 1:16-20)

¹ Yeeta Yesu gენი lონი Zenezalεte ბიგი laave, ბეbei gენი zჃzu ბჃgჃ va maagჃoolii zu, ti va woilo GALA daawooi ma.

² E kein felegჃ gჃaani kპიგი gჃobaვე, kale ბეე nuiti kulaai ti zu, ti da ta-lumჃiti gba.

³ Yesu lეენი keingi gila su, nii ε gენი ga Simon nჃnჃi. E naa maanεენი ga naa keingi tago maagჃooza kakei va. Naa vჃluma ε zeini keingi zu, ε tჃzei ga ბეbei gჃalaga.

⁴ Kპegai ma ga kპეი zuჃula, ε gენი Simon ma: «Li ga δa-gეიგი zიე zaamave, wo wa-lumჃiti pili zიეi wu, kale ბეე vai ma.»

⁵ Simon googჃavotენი, ε gე ma: «KalamჃn, gi botii gჃეუე kპidii jეgeლეინ daawu, gi la ani nჃpe soni. Kεε ná losu ე-wooi ma, gე tumჃiti pili zიეi wu.»

⁶ Ti tumჃiti piligai ma zიეi wu, ti kale mჃinmჃin soni, tumჃiti ti tჃzei vჃlჃ ga valia ga.

⁷ Ti ta-wotigɛɛnɔɔɔiti tolini ga yeeɛɛɛɛ, niiti ti ɛɛni keingi ɛɛlagi zu, ga naati ti va, ti kpɔba ɛɛ ti vɛ. Naati ti vaani, ti kein felegɔi pɛ daave, kalei mɔin vɛle ma keingiti ti ɛɛnina lɔɔzu ziei wu.

⁸ Simon Piyɛɛ miná ɛaai ma, é vilɛni jiiibiga Yesu ɛɛɔɔwu, é ɛɛ ma: «Maagfooza bà, Màligii, tɔɔzei ná ga kotoba nu.»

⁹ Mazɔlɔ, ta bɔɔlaiti ti wola luani, tɔɔzei kale mɔinmɔingi va, ti kpɛɛni.

¹⁰ Vɛle nɔ ɛana é ɛɛni la balaa ga Simon ná-botigɛɛnɔɔɔ felegɔiti, Zebedé ná-doun zunu felegɔi Zake ta Zan. Yesu ɛɛni Simon ma: «Mina lua, mazɔlɔ za vɔluma, nuiti ka da ɛɛ ti ɛaizieu.»

¹¹ Ti liini naazu ga ta-ɛeingiti kakei ma, ti fai pɛ zɛ ná, ti vɛle Yesu vɔlu.

Yesu gee nui ɛɛɛɛ fai
(Matiyo 8:1-4;

Maleke 1:40-45)

¹² Tama tɛi Yesu ɛɛni taa wolai gila su, zunui ta ɛɛni ná, nii geei ɛɛni ma nɔ ɛɛlikpikpi. E Yesu ɛaai ma, é laavɛɛni zooi ma, é maanɛɛɛ, é ɛɛ ma: «Màligii, ni da vaana bu, da zoo è nàde.»

¹³ Yesu yeemaaleni, é vɔɔɔɔ ba, é ɛɛ ma: «Gè vaa bu, nade!» Gaamago nɔ, gee zeeɛi zegeni zunui va.

¹⁴ Naa vɔluma é devei veeni zunui ya, é ɛɛ ma: «Mina faa wo nu nɔpɛ ma. Kɛɛ li, è bɔɔɔ lɛ ga zalaɛa ɛɛla nui, é è ɛɛvɛle vɛtɛ, naa vɔluma è da-nade fai ma zalaɛai ɛɛla, ɛɛvɛlei Moize ma levei veeni la. Naa ɛa ɛɛ ga zeele woo, nuiti bɛ.»

¹⁵ Tɔɔɔ vagoi ɛɛni liizu ga ɛɛlaa, naa vɔluma beɛɛ wolai ɛɛni maaɔɔsu koba goomeni fai zu, ta ti ɛɛɛ fai zu ta-zeeɛiti ma.

¹⁶ Kɛɛ tɔun é bɛna ɛɛla vɔlu, é li teɛɛbai zu, é da GALA fali ná.

Yesu kɔɔsama nui ɛɛɛɛ fai
(Matiyo 9:1-8;

Maleke 2:1-12)

¹⁷ Yeeta Yesu ɛɛni kalagi wosu. Falizieuinti ta tɔ kalamɔinti ti ɛɛni zeini ná, ti zegɛai Galilé ta Zudé laaiti pɛ su, naa vɛɛ Zeluzalɛme va. Màligii ná-zeeɛi ɛɛni Yesu va ga é nuiti kɛɛɛ.

¹⁸ Nui tanigaa ti vaani ga kɔɔsama nui ta betɛi zu, ti ɛɛni ɛɛɛzu, ti tɛ pɛɛi wu, ti da Yesu ɛakala.

¹⁹ Tɛi beɛɛi mɔin vɛlei ma, ti la ɛɛni levesu ɛaani, ti lɛɛni pɛɛ ɛɛmavɛ, ná ga dooɔɔ bosuvɛ, ti ná ta laalao, ti zɛ betɛi zu, ti ze beɛɛi zaama Yesu ɛakala.

²⁰ Yesu ta-ɛidaalevei ɛaai ma, é ɛɛni ma: «Zunu, da-ɛotoiti suvaayɛga è vɛ.»

²¹ Tɔ kalamɔinti ta Falizieuinti ti tɔzeini ga ɛɛsiaa, ti da ɛɛ bɔɔɔ ma: «Bɛ ɛa ga zunui nii, é woo jɔiti bosu GALA daalɔɔma? Bɛ ɛa a zoo kotoiti suvaayɛsu, é ɛɛla GALA gila kpe polu?»

²² Yesu ta-ɛisiei ɛɛvɛɛni, é ɛɛ ti ma: «Lee vaa zu wo ɛɛisieu ɛana wo-yiimavɛti?»

²³ Begele ɛa boda nɛai, nu ɛɛ ma: «Da-ɛotoiti suvaayɛga è vɛ,» baa nu ɛɛ ma: «Wuzɛɛ, è zie?»

²⁴ Wa ma, wa kwɛɛ ga nii maavele ga zobogi ɛa Nu ná-Doun Zunui vɛ zooi ma ga é kotoiti suvaayɛ.» E zɛba é ɛɛ kɔɔsama nui ma: «Da ɛa gè bɔɛzu è vɔ, wuzɛɛ, è da-vetɛi zegɛ, è li da-ɛoizu.»

²⁵ Gaamago nɔ, zunui naa wuzɛɛni ti ɛaazu, é betɛi zegɛ, nii é ɛɛni laani su, é da li ná-koizu ga lɛbiyai vɛa GALA bɛ.

²⁶ Zɔiti pɛ ti laavɔɔni, ti da lɛbiyai vɛ GALA bɛ. Dualuagi lɔɔni ti pɛ su, ti da ɛɛ ma: «Ade kulafiliba vaiti kaavɛ za.»

Yesu Levi loli fai

(Matiyo 9:9-13;

Maleke 2:13-17)

²⁷ Naa voluma, Yesu gʻulani, é mulu zo nui ta ɣa, nii daa ɣeni ga Levi, é zeini mulu zo nuiti ta-wotii ɣɛɛzuɓɛ. Yesu ɣeni ma: «Dile pòlu!»

²⁸ Levi ná-fai pe zeni ná, é wuzeɣe, é vile polu.

²⁹ Naa voluma, Levi fɛti laamii ɓɛteni be ná-pelei wu. Mulu zo nuiti ma ɓebe wolai ɓaani ná, ta nu ɗiligiti, ti da daamii wo ta tiye.

³⁰ Falizieiinti ta ta-lɔ kalamɔinti ti ɣeni unsuyelii losu, ti da ɣe ná-kaladopoiti ma: «Lee vaa zu wo laamiizu, wo da ɓɔɔle ɓɔɔma, wa mulu zo nuiti ta kotoba nuiti?»

³¹ Yesu ti woogaaɓoteni, é ɣe ti ma: «Zɔiti ti ɣedɛgai, naati kpeɗe la ɗɔɔɗɔlɔɓi ɓa, keni seeɓe nuiti.

³² Gè la ɓaani ga gè telebo nuiti toli, keɗe kotoba nuiti ka gè ti lolisu ga ti ti-zie ɓelei maavalibo.»

Zu so fai ma ɣaazaɣagi

(Matiyo 9:14-17;

Maleke 2:18-22)

³³ Ti ɣeni Yesu ma: «Zan ná-kaladopoiti ta Falizieiinti ta-ɣaladopoiti ta da zugi zo valafala, ti da GALA faliiti ke. Keɗe ɗɔun, ɗɔnɔiti ta daamii wosu, ti da ɓɔɔle.»

³⁴ Yesu ti woogaaɓoteni, é ɣe ti ma: «Nuiti ti loligai vulu ɣɛɛzuɓɛ, wa zoo ɓaa wo ke, ti zugi zo, siegi zu anzazini niinei ti ɓa la de?

³⁵ Keɗe yeeɣɣalai ta ɣa ɓaazu, siegi zu ta anzazini niinei zege la ti ɓa. Názu ɣa ta zugi zo la niina.»

³⁶ E niima vaalaalii woni ti ma mɔnɔ, é ɣe ti ma: «Nu nɔpe ge la da ga sege niinei vali ga, é ɓa ti laɣa ɓɔɣɔ ɓa ta sege zaɣai. Naa ɣa ɣɛna, sege niinei ɣa vali ga, tama sege niinei ma ɓuɣaiti ti la zolooga ɓɔɣɔ ma ta sege zaɣai.

³⁷ Nu la da ga ɗɔɔ niinei ɓu ɓalaa kɔɓ woole wɔɓmaiti su. Naa ɣa ɣɛna, ɗɔɔ niinei ɣa kɔɓ woole wɔɓmaiti fuka, ɗɔɔi ɣa ɓu ya, gooleiti ta ɣologolo.

³⁸ Keɗe keni nu a da ɗɔɔ niinei ɓu kɔɓ woole niineiti su.

³⁹ Nu nɔpe ka ɓena ga ɗɔɔ wɔɓmai ɓɔle, ma niinei wɔin la mɔ da ga so, mazɔɔ toɣa da ɣe ma: «Ma wɔɓmai vizɔge.» »

6

Yesu ɣa ga dooɣo foloi Maligii

(Matiyo 12:1-8;

Maleke 2:23-28)

¹ Yeeta, dooɣo foloi, Yesu ɣeni levesu molo ɓalagiti su. Ná-kaladopoiti ti ɣeni molo ɣɔɔɣiti gaavolosososu, ti da ɲɔɔ ya, ti da ma ɣezei mi.

² Faliziein tanigaa ti ɣeni ti ma: «Lee vaa zu wo naa ɣɛɛzu, nii tɔgi la ɓaani bu ga nu ke dooɣo foloi?»

³ Yesu ti woogaaɓoteni, é ɣe ti ma: «Wo la de naa ɣalani mu ɓaa, nii Davide keeni, siegi zu pului soni da ta sieɲɔɣiti?

⁴ E leeni GALA ná-sege ɓele ɲadegai wu, é ɓuluiti sege, ti veai GALA be, é ta mi, é ta ve sieɲɔɣiti zea, tama tɔgi deveni ga zalaɣa ɣula nuiti gila kpe nɔ ɣa ta ɓului naati mi.»

⁵ Naa voluma, é ɣeni ti ma: «Nu ná-Doun Zunui ɣa é ga dooɣo foloi Maligii.»

Yesu zeezaama zunui ɣede fai

(Matiyo 12:9-14;

Maleke 3:1-6)

⁶ Dooɣo foloi taɣili mɔnɔ, Yesu leeni GALA deɓi ɓelei wu, é da kalagi wo. Zunui ta ɣeni ná, nii zeezai zaani ma.

⁷ Tɔ kalamointi ta Falizieinti ti ɣeni Yesu zumɔsu ga ni toɣa nu ɣede dooɣo foloi. Ti ɣeni pɔ ga ti peelalazu zɔlɔ ba.

⁸ Kɛɛ tɔun ge ɣeni ta-ɣisieiti kwɛɛ, ɛ ɣeni zunui naa ma, nii zeei zaani ma: «Wuzegɛ, ɛ lo ɛɛ pɛ gaazu.» E wuzegɛni, ɛ lo.

⁹ Yesu ɣeni ti ma: «Nà wo ɣaazaɣasu, tɔgi vaave nei bu ga dooɣo foloi, nu faa vagɔi ɣɛ, ɔaa nu faa jɔi ɣɛ? Nu ɛ nui yenvui ɣizo, ɔaa ɛ nu undaavili?»

¹⁰ E wɛɛni ti pɛ ba, naa volu ɛ ɣɛ zunui ma: «Yeemaale.» Naa yeei maalenɛ, ɛ ɣede.

¹¹ Ti wola laaveni ga ziiɣaawanai, ti da yɛpɛ ga nii ta kɛ ga Yesu.

*Yesu yiimazeɣɛ vai ga
keela puugɔ maazu felegɔiti (12)*

*(Matiyo 10:1-4;
Maleke 3:13-19)*

¹² Naama ziegi zu, Yesu lɛɛni gizei ta ma ga ɛ GALA fali. E kpidii pɛ kɛɛni, ɛ da GALA fali.

¹³ Geelaalaogai ma, ɛ ná-kaladopoiti tolini, ɛ yiimazeɣɛ ti zaama ga nu puugɔ maazu felegɔ (12), ɛ ti-laasei pɛɛ ga keelaiti:

¹⁴ Simon nii ɛ daasei pɛɛni ga Piyɛɛ, ta kɛɛɣeloin Andelé, Zake, Zan, Filipe, Baatelemi,

¹⁵ Matiyo, Tomase, Alefé ná-doun zunui Zake, Simon nii ɛ ɣeni ga Zou Maalobo Nui ta,

¹⁶ naa vɛɛ Zake ná-doun zunui Zude va, ta Zudase Isekaliyɔte, nii ɛ ɣeni ga yaava nui.

*Yesu kalagi wo fai
ta nuiti kɛɛ fai*

(Matiyo 4:23-25)

¹⁷ Yesu ta ná-keelaiti ti yeini gize ɣɔɣɔave nɛmɛi zu, vɛ ná-kaladopo mɔinmɔingiti ti ɣeni ná, ta nu vɛɛ wolai niiti ti zegɛni Zudé yooi zu ta Zeluzalɛme, naa vɛɛ kpolodɛ ɣobave yooi va, nii ɛ Tiil ta Sidɔn taa wolaiti maagoolii zu.

¹⁸ Ti vaani goomɛni fai ma, ta ti ɣede fai zu. Niiti kɔzɔba yenvuiti ti ɣeni ti ɔɔlɔzu, naati ti ɣedeni.

¹⁹ Bɛbɛi pɛ ge ɣeni pɔ ga ti yeevɔɔɣu ba, mazɔlɔ zɛbɛi ɣeni ɣulazu su, ɛ da ti pɛ kɛɛ.

Undaanɛi ta maanɔɣɔi

(Matiyo 5:1-12)

²⁰ Yesu ɣaazuloni ná-kaladopoiti ba naazu, ɛ ɣɛ ti ma:

«Undaanɛ nu ɣa ga woye, wɔi wo ga bala nuiti,
tɔzei GALA ná-masadaɛ ɣa ga wɔnɔ.

²¹ Undaanɛ nu ɣa ga woye, wɔi pului wo ma niizu,
tɔzei wa yiɣo.

Undaanɛ nu ɣa ga woye, wɔi wo wɔlɔzu niizu,
tɔzei wa jɛ.

²² Undaanɛ nu ɣa ga woye,
siegi zu nuiti ti wo wɔinzeɣɛzu la,
ti wo ɔɛ, ti wo vɔomu,
ti wo leve ga nu jɔu, Nu ná-Doun Zunui maavele ma.

²³ «À ɣoozunɛ naama yeei, wo ɣɔkɔ ga koozunɛi, mazɔlɔ kulanuma wola ɣa wo ya geegɔlɔgi zu. Tɔzei vɛɛ nɔ ɣana ti-mɛmɛwolani ti kɛɛni la ga GALA goo wo nuiti.

²⁴ Kɛɛ maanɔɣɔ ɣa wo vɛ, naavolo nuiti,
tɔzei wo wɔnɔ ma ɣaanɛnɛi zɔlɔga.

²⁵ Maanɔɣɔ ɣa wo vɛ, wɔi wo yiɣoai niizu,
tɔzei pului ɣa wo zo.

Maanɔɣɔ ɣa wo vɛ, wɔi wo jɛɛzu niizu,
tɔzei wo maa ɣa wɔin, wo da wɔlɔ.

²⁶ Maanɔɔɔ ɔa wo ve,
siegi zu eɛ pe ge wa-vaa vagɔi wosu da,
toɔzei vele nɔ ɔana ti-memewolani ti keeni la
ga zee ɔala goo wo nuiti.

*E zili nui neɛ vai ve
(Matiyo 5:38-48; 7:12)*

²⁷ «Kee woiti wo gɔɔmenisu, na bosu wo ma ga: A wo zili nuiti neɛ ve. A faa vagɔi ge naati be, ti wo wɔinzegezu.

²⁸ A tuya loo naati be, niiti ti wo voovoozu. A GALA fali naati be, ti wo zopele ɔɔu zu.

²⁹ Ni nui a e loɔana e-woizuve ɔilagi, zɔla velel balaa lete ma. Zoi ma e da-zege wolai zegezu, mina geɛ segeuwzegei balaa yesu zea.

³⁰ Zoi e e valizu, naa ɔɔ. Zoi e e-ɔɔligi ɔulazu e ya, mina ge ma, e gaagale ma.

³¹ Nii wo ɔɔ ga zoiti ti ke wo ve, a naa geɔalai balaa ke ti ve.

³² «Ni wa naati nɔ neɛna ve, niiti ti wo neɛzu ve, lee ma lɔnɔ ka wa sɔlɔ naazu? Mazɔlɔ kotoba nuiti balaa ta da naati neɛ ve, niiti ti ti neɛzu ve.

³³ Ni wa faa vagɔi geɛna naati nɔ ve, niiti ti ta geɛzu wo ve, lee ma lɔnɔ ka wa sɔlɔ naazu? Kotoba nuiti balaa ta da ke ɔana nɔ.

³⁴ Ni wa kuyei veɛna naati nɔ ma, niiti wo-ɔi ge ti va ga ta kula, lee ma lɔnɔ ka wa sɔlɔ naazu? Kotoba nuiti balaa ta da kuyei pe kotoba nui zoiti ma, nii a ke ti va potogi zɔlɔ.

³⁵ Kee a wo zili nuiti neɛ ve. A faa vagɔi ge ti ve, wo kuyei ve ti ma, wo mina ɔito ani nɔpe ba naa voluvele. Naazu, wa-ɔulanumai ɔa wɔlɔ, naa volu wa ge ga nii e Anii-Pe-Unda, naa na-dointi, mazɔlɔ toɔa da faa vagɔi ge faane wuɔgewetala nuiti be, ta nu ɔiti.

³⁶ A ge ga gaazumaawɔingaa nuiti, egevelei wo-Ge la ga gaazumaawɔingaa GALA.

*Mina e-wɔlai lukpɔgaaleve
(Matiyo 7:1-5)*

³⁷ «A mina nu lukpɔgaaleve, GALA ge la wo lukpɔgaalevea. A mina nu veelala, GALA ge la wo veelalaa. A suvaayegi wo, GALA ka wo zuvaaye.

³⁸ A nuiti kɔ, GALA ka wo ɔɔ. Nii kɔɔgai ga pagɔ, maalubaa, ɔiikpigai, poovaa ma, GALA ka naa vu wo-geke su gbu. Mazɔlɔ kɔɔ gani nii nɔ wo kɔɔgi wosu su, naa nɔ ɔa kɔɔgi ɔa wo su wa balaa wo ve.»

³⁹ E faalaalii nii balaa boni ti ma, e ge ti ma: «Gaazuɔole nui ɔa zoo nei e lo bɔla gaazuɔole nui luɔ baa? Kee ti felegɔ ta loo zegei zu, kee?

⁴⁰ Kaladopoi la leveni na-kalamɔin va, kee kaladopoi nii e kalagi zɔlɔgai ga pagɔ, naa ɔa da ge ga na-kalamɔin gevele.

⁴¹ «Lee vaa zu e ɔaazulosu kava goi va e-geɔlɔin ɔaazuve, da ma, e la gulu ɔoozagi ɔaazu, kpɔɔai dɔnɔi ma?

⁴² E leve gale, e da ge e-geɔlɔin ma: «Keeɔun, be ge kava goi ɔula e-ɔaazuɔezei ma,» dei e la gulu ɔoozagi vetesu e ɔ be? Koo, woovele nui! Gulu ɔoozagi ɔula de e-ɔaazuɔezei ma, naazu da zoo wozagaazu ga pagɔ, e kava goi ɔula e-geɔlɔin ɔaazuɔezei ma.

*Gului ta gaawaai
(Matiyo 7:16-20; 12:33-35)*

⁴³ «Gulu vagɔi la da ga gwaa ɔɔu woga. Zeno ɔana balaa gulu ɔi la da ga gwaa vagɔ woga.

⁴⁴ Mazɔlɔ gului ɔa ɔweesu ga gaawaai. Nu la da ga kooleɔole gwaa ɔula ɔain gului ɔa, nu la balaa leezen waai ɔula ɔain kpɔnɔi ɔa.

⁴⁵ Nu vagɔi ɔa da ani vagɔiti kula na-ani makesu vagɔi, ve na ziimave, nu ɔi balaa ka da ani ɔiti kula na-ani makesu ɔi. Mazɔlɔ nii e ɔovazu nui yiimave, naa ɔa daave, a da bo.

*Peɛ lo nu felegɔiti
(Matiyo 7:24-27)*

⁴⁶ «Lee vaa zu wo tòlisu ga «Màligîi, Màligîi», tama wo la naa g̃eezu, nii gè bosu wo ma?

⁴⁷ Nu n̄pe é vaazu p̄, é ḡoiti m̄eni, é ti g̃e, b̄e gè baag̃ulabai l̄e ga woye.

⁴⁸ K̄eeve eḡe zunui nii é g̃eni ná-pelei losu. E z̄eḡei w̄ōni, é suḡooza, é t̄ōbad̄o fasai ma. Zie vegi vaani, ta zie veinfeingiti ti loḡa pelei naa zu, ti la zooni ti va niikpi, t̄ōzei toga g̃eni de ga pago.

⁴⁹ K̄ele z̄oi é ḡoiti m̄enisu, é la ti g̃eeni, naama nui g̃eeve eḡe zunui nii é ná-pelei logai zou jakai ma, é la t̄ōbad̄oni. Zie veinfeingi loḡani ba, gaamago n̄o é ḡolo, pelei naa ḡologolo pele w̄ōloni.»

7

*Yesu salavusu ḡundig̃ii
ná-botig̃e nui ḡede fai
(Matiyo 8:5-13)*

¹ Yesu begai ma ga niima b̄ōeiti pe bo nuḡuseiti ma, é l̄eeni Kap̄eelenawume taazuve.

² W̄olome zalavusu ḡundig̃ii gila ge g̃eni ná, nii ná-botig̃e nui ná-seeḡei b̄ōini, é g̃e é za. Ná-botig̃e nui naa wola n̄eeni b̄e.

³ E Yesu maawoo m̄enigai ma, é Zuifuiti ta-lotuḡoi tanigaa leveni ma, ga ti bo ma, é va, é ná-botig̃e nui valo.

⁴ Ti vaani Yesu v̄o b̄e, ti maan̄eene ga gola, ti g̃e ma: «Solooge ga è niima b̄obai g̃e b̄e,

⁵ maz̄ol̄o ade-ma zii n̄eeve b̄e, t̄o ḡa v̄ol̄o, é g̃á-GALA d̄ebi v̄elei logai.»

⁶ Yesu vil̄eni ti volu, ti ḡa li. Yesu maa la m̄o g̃eni ḡoozani pelei va, eyesu salavusu ḡundig̃ii b̄ōlaiti teve ma, ti gooi wo ma ga: «Màlig̃ii, mina b̄oḡo b̄ol̄o, maz̄ol̄o gè la kula g̃eeni su ga è va l̄e ná-pelei wu.

⁷ Naa ḡa é k̄eai balaa, gè pet̄egai la ga gè la viz̄oni ga ná b̄oḡoi gè va è v̄o b̄e. K̄ele woo n̄e gila bo n̄o, ná-botig̃e nui ḡa ḡede.

⁸ T̄ōzei ná b̄oḡoi ná ná-kundig̃iiti ta-zobogi wu, salavusuiti balaa ta ná-devei wu. Ná ḡeena gila ma: «Li!», toḡa liizu. Ná ḡeena taḡili ma: «Ua!», toḡa vaazu. Ná ḡeena balaa ná-duoi ma: «Nii g̃e!», naa ḡa é k̄eezu.»

⁹ Yesu naama wooi m̄enigai ma, gola laav̄ōni ga salavusu ḡundig̃ii. E ḡaavoteni b̄eb̄ei ma, nii é g̃eni polu, é g̃e ti ma: «Gè bo wo ma, gè la de nii ḡeḡala ḡidaalevei ta ḡaani, an̄ee Izilayele nuḡuseiti saama.»

¹⁰ Keelaiti ti ḡalegai ma ma pelei wu, ti botig̃e nui ḡedeḡai ḡaani.

*Yesu poanzai ná-doun zunui wuzeg̃e vai,
é kula saai ya*

¹¹ Naa v̄oluma, é liini taa wolai ta zu, nii daa ga Naȳen. Ná-kaladopoiti ti g̃eni polu, naa v̄ee nu m̄oinm̄oin ba.

¹² Sīegi zu é maaḡuḡani la taa loave va, nuiti ti g̃eni liizu ga poomai kabamave, poanzai ta, ná-doun zunu ḡila k̄ep̄gi g̃eni de. Taazuve zei wo nui ma m̄oinm̄oin ge vil̄eni polu, ti ḡa li.

¹³ Malig̃ii poanzai v̄et̄egai ma, naa maaw̄oin soni, é g̃e ma: «Mina m̄o w̄ol̄o.»

¹⁴ E maaḡuḡani, é yeev̄ōḡu k̄paḡalaḡaḡalai va. Niiti ti g̃eni seḡezu, naati ti loni. Yesu g̃eni ma: «Zinipoi, ná è levezu ga è wuzeg̃e!»

¹⁵ Poomai wuzeg̃eni, é zei, é t̄ōzei ga k̄p̄ei zuḡulaa. Yesu feeni volu dee ya.

¹⁶ Dualuagi l̄ōni ti pe su, ti ḡa GALA d̄ebi, ti ḡa g̃e ma: «GALA goo wo nu wolai ta wuzeg̃ea gi zaama! GALA ge v̄aa w̄elezu ná-nuḡuseiti ma!»

¹⁷ Naa maawooi zeelini Zudé yooi zu ná pe, ta ná maaḡooliiti su.

*B̄eeni ka ga Yesu ta Zan Batisete?
(Matiyo 11:2-19)*

¹⁸ Zàn ná-kaladopoiti ti naama vaiti pɛ boni ta-ɣalamɔin ma. Zàn ná-kaladopo felegɔ lolini,

¹⁹ é ti leve Maligii ma, ti gaazaɣa, ti ɣɛ ma: «Da ɣa è ga naama nui, nii maanɛai ga é va, ɓaa gi taɣili maaɓɔun?»

²⁰ Naati seeliai ma Yesu ɔɔ bɛ, ti ɣɛni ma: «Zàn Batisete gi levege ga gi è ɣaazaɣa, ni da ɣa è ga naama nui, nii maanɛai ga é va, ɓaa gi taɣili maaɓɔun?»

²¹ Naama yeeɣɛɣalai nɔ zu, Yesu nu mɔinmɔin kɛɛni, niiti seeɓɛi ɣɛni ti va, ta maaleɣɛɣegiti, ta niiti zɛnvu ɲɔiti ti ɣɛni ti zu, é gaazuɣole nu mɔinmɔin gaazuzegɛ ma.

²² E ti woɣaavoteni, é ɣɛ ti ma: «À li, wo naa zuɣula Zàn ma, nii wo kaa, ta wo meniga: Gaazuɣole nuiti gaazu ɣa zɛgezɔ ma, meɣɛɛ nuiti ti da zie ga pagɔ, gee nuiti ti da ɲade, goizuɓɔɓɔ nuiti ti da faa mɛni, gɔvɛiti ti da wuzegɛ, woo niine vagɔi laa ɣa zeelizu bala nuiti ma.

²³ Undaanɛ nu ɣa ga naama nui, nii é la loa kakagi zu ga nɔun maavele.»

²⁴ Zàn ná-keelai ti liai ma, Yesu tɔɔzeini ga ɓɛɛa beɓɛi ɔɔ, é vile Zàn va, é ɣɛ ti ma: «Begele ɣa wo liini kaazu teɓɛbai zu? Seeligi nii fiilei ɲiikpisu ɓaa?

²⁵ Leeni ɣa mu wo liini kaazu? Nui nii maagiliai ga sege ɔapagiti ɓaa? Niiti ti maagiliai ga sege ɔapagiti ta ti zɛnvui wosu gaanɛi zu, naati ta masa peɛiti bu.

²⁶ Begele ɣa mu wo liini kaazu? GALA goo wo nu? Gaama ɣana, nɔun ná bosu wo ma ga teɓɛge GALA goo wo nu va.

²⁷ Tɔ ɣa seɓɛai ná-faa zu GALA Seɓɛi zu ga:

«Nà nà-keelai leɓɛsu è luɣɔ,

é da-ɓɛɛi ɓɛɛɛ è luɣɔ.»*

²⁸ Bɛ gɛ nii wo wo ma, nui kpein nii anzanu sɔɓɔgai, tanɔpɛ ge la wɔɓɔni Zàn va. Kɛɛ zɔi dɔɔɔai GALA ná-masadaɪ zu, naa wɔɓɔɓɛ ba.»

²⁹ (Nuɓuseiti pɛ ta mulu zo nuiti ti gooi mɛnini, ti vaani GALA ná-telebodai wu, ti batize ga Zàn ná-batizei.

³⁰ Kɛɛ Falizieiinti ta tɔ kalamɔinti, ti ɣɛɛni GALA ziimai va ti letegi, tɔɔzei kɛɛi va ti boni ga Zàn mina ti batize.)

³¹ Yesu ɣɛni ma ɔɔlu: «Bɛ ɣa mu ná niizuɓɛ nuɓuseiti pokɔɣɔ ma? Bɛ ɣa ti ɣulaai la?

³² Ti ɣulaɓɛ ga doungoiti ti zeini dɔɔɣɔ balagi zu, ti da woɣula ɓɔɣɔ ma, ti da ɣɛ ma:

«Gi koolei vɛa, wo la kuai woni, gi saa zu wuyɛi loa, wo la wɔɓɔni.»

³³ Tɔɔzei Zàn Batisete vaani, é da zugi zo, é la dɔɔ ɓɔlezɔ, wo ɣɛ ma: «Inegi ɣa su.»

³⁴ Nu ná-Doun Zunui ɔaa, é da daamii ta kpɔɔɔi wo, wo ɣɛ ma mɔnɔ: «Zunui nii ɣa ga ɣulukpu nu ta dɔɔ ɓɔɛ nu wolai. Toɣa ga mulu zo nuiti ta kotoba nuiti ti-wɔɔɔai.»

³⁵ Kɛɛ niiti ti vaazu ɣimalai wu, naati ta dɛɛzu ga naa lelebogɛ.»

Kotoba anzanui nii suvaayɛni

³⁶ Falizieiin gila ge Yesu maanɛɛnɛni ga naa li, ti laami ɔɔɔma. Yesu liini, é zeɪ taɓalii ɣakala, Falizieiin ná-peɛi wu.

³⁷ Kotoba anzanui gila ge ɣɛni taazuɓɛ. E mɛnigai ma ga Yesu ɣa daami wosuɓɛ Falizieiin ná-peɛi wu, é vaani ga goole ɣila, kpɛɛai ga aaleɓatelegi, nii daaveni ga gulɔ maku nɛɛnegi.

³⁸ E ɣɛni Yesu ɣɔɣɔwu ɔɔluzuɓɛ. E ɣɛni wɔɓɔzu, é tɔɔzei ga naa ɣɔɣɔiti maagbaa ga gaazudei, é da ti maaɓale ga nɔundɛɣaiti, é da laaɓɛɛ ɣɔɣɔiti ba, é da gulɔ maku nɛɛnegi zie ti ma.

³⁹ Falizieiin, nii é tolini, naa miná ɣaai ma, é ɣɛni ɓɔɛzu ɣisu, é da ɣɛ ma: «Ni zunui tei ge ɣɛni ga GALA goo wo nu ɣiteɣite, a la kwɛɛ ga anzanui nii é ɔɔɣuzɔ tɔun ba, naa ɣa ga kotoba nui.»

* 7:27 7:27 Mal 3:1.

⁴⁰ Yesu googaaavoteni, é gɛ ma: «Simon, faa ɔa bè ga gè bo è ma.» Naa ɔeni ma: «Kalamon, bɔena.»

⁴¹ Yesu ɔeni ma: «Zunui ta ɔeni ná, nii ná-kuyei ɔeni nu felego ma. Zoi maaguyei ɔeni ga wali undoolugo (500), zoi puuloolugo (50).

⁴² Tei kula zobo ge la ɔeni ti felego pɛ bɛ, é ti zuvaayeni ga ta-guyeiti. Naati felego zu, bɛ ɔa a zunui naa nɛɛ vɛ ga gola?»

⁴³ Simon googaaavoteni, é gɛ ma: «Nà ɔisiezɔ ga zoi vɛ, nii é maaguye wolai zuvaayeni.» Yesu ɔeni ma: «È gaamai woga.»

⁴⁴ Naa voluma, é ɔaavoteni anzanui ma, é gɛ Simon ma: «È anzanui tei kaa? Gè lɛa da-vɛlɛi wu, è la zie veeni zèa, gè va kòɔɔiti maagba, kɛlɛ toun ge kòɔɔiti zɛbɛa ga gaazudɛi, é ti maaɓale ga noundɛgaiti.

⁴⁵ E la nɛɛnɛni ga è-laavɛ, kɛlɛ toun kaipa za gè lɛɛni, é la loogoni ga laavɛa kòɔɔiti ba.

⁴⁶ E la gulo ziɛni nɔungi ma, kɛlɛ toun ge gulo maku nɛɛnɛgi ziaa kòɔɔiti ma.

⁴⁷ Gè bo è ma, ná-koto moinmoingiti suvaayega bɛ, naa ɔa é kɛai é nɛɛbɛ wolai ɔulaai la kɛlɛma. Kɛlɛ zoi tago nɔ zuvaayesu bɛ, naa ná-nɛɛbɛi ɔa da gɛ nɔ kpɛin.»

⁴⁸ Naa voluma, é ɔeni anzanui ma: «Da-ɔotoiti suvaayega.»

⁴⁹ Zoi ti ɔeni zeini koba taɓalii ɔakala, naati ti ɔeni bɔɛzu ɔisu, ti da gɛ ma: «Nu zii bɛgele ɔa ga zunui tei, nii é kotoiti suvaayesu ɔani vɔlɔ?»

⁵⁰ Yesu ɔeni anzanui ma volu: «Tei è laa dà, è valoa. Li ziileigi zu.»

8

Yesu ná-siepoluiti

¹ Naa voluma Yesu ɔeni levetevesu taa goiti ta taa wolaiti su, é da GALA ná-masadai ma Woo Niine Uagɔi laazeeli. Keela puugo maazu felegoiti (12) ti ɔeni polu,

² ta anzanui tanigaa niiti ti ɔɛɛni, ti ɔula zɛnvu ɔoiti zea, ta seebɛiti su: Mali nii é lolisu ga Magedala nui, nii inɛ dɔfelai ɔulani su,

³ ta Zane, Suza anzai, Elɔde ná-koi unda nui, ta Suzane, naa vɛɛ taɔiliga va, niiti ti ɔeni bɔsu ti va ga ti-yeaɔligiti.

*Faalaalii é vile
molo zuwu vaza nui va
(Matiyo 13:1-9;
Maleke 4:1-9)*

⁴ Tei bɛbɛ wolai ɔaalɛni ba Yesu ɔoba, ti ɔula taa wolaiti pɛ su, é niima vaalaalii woni ti ma, é gɛ ti ma:

⁵ «Molo zuwu vaza nui ta ɔulani ga é ná-molo zuwui vaza. Kɛai ma moloi vazasu, molo ɔaei tanigaa ti looni pele ɔɛzɛi zu, nuiti ti ɔɔɔi lo ma, wɔniiti ti mi.

⁶ Taɔiliga ti looni fasa lutui zu. Ti vɔnɔni, naa volu ti vɔ, tɔɔzei dɛilɛi balagi va.

⁷ Taɔiliga ti looni ɔaingiti saama. Ti vɔnɔni vɔɔma ta naati, ɔaingiti ti molo vɔnɔ koiti maaɓɔle.

⁸ Taɔiliga ti looni mɔnɔ zou vagɔi zu. Ti vɔnɔni, ti waa, ti-ɔaawaai gɛ ga ungilagila (100).» E naa wogai ma, é wooɔulani, é gɛ ma: «Zoi faa mɛni goiyegɛ ba, naama nui nii mɛni.»

*Yesu ná-faalaaliiti bo ungi
(Matiyo 13:10-17;
Maleke 4:10-12)*

⁹ Ná-kaladopoiti ti gaazaɔani faalaalii naa voluvɛ ma.

¹⁰ E ɣɛni ti ma: «Wɔun, feeɔe wo ɔe ga wo GALA ná-masadai ma ɔɔɣuzu vaiti kwɛɛ, kɛɛ ta wo nui mɔtaiti ma, faalaaliiti su, nii a kɛ <anɛɛ ni ta wɛɛzu, ti mina wozaɣa, ti ɣɛ ɔa woilosu, ti mina faa ɣaaɣa.»*

*Faalaalii zuɣulazuɔe
pilegai molo zuwu vaza nui ɔa
(Matiyo 13:18-23;
Maleke 4:13-20)*

¹¹ «Wɛɛ faalaalii nii ɔoluɔe ɔa: Molo zuwui ɣa é ga GALA daawooi.

¹² Niiti ti molo zuwui zɔɔɔgai pele ɣɛzei zu, naati ka ti wooi mɛnisu, naa ɔoluma Inɛgi ɔa, é kula ti-yiimaɔe, nii a kɛ ti mina ɣidaaleɔe, ti ɔa ɣizo.

¹³ Zɔiti ti molo zuwui zɔɔɔgai fasa lutui zu, naati ka ta wooi mɛnina, ta yeezeizu bu ga koozunɛ. Kɛɛ ti la naa yesu ná, é ɔa zapelo, ta ɣidaaleɔezu nɔ yeeɣɣala go nɔ zu. Siɛgi zu tɛgai ɔaazu la, ta ɣalesu ma.

¹⁴ Zɔiti ti molo zuwui zɔɔɔgai ɣaingiti saama, naati ka ti wooi mɛnisu, kɛɛ naa maa ɣa ɔɔɔlezu ga ziizoolɛi, naavoloi, ta etea yiimaɣɛɛi, ma waai ɔa ɣɛ é zeeli kpɔizu ma.

¹⁵ Zɔiti ti molo zuwui zɔɔɔgai zou ɔagɔi zu, naati ka ti wooi mɛnisu, ti make ma kpaan ga ti-yiima ɣadegai, ta pagai. Toɣa waa ta-woogɣɣiladai maavele ma.»

*Faalaalii é vile
lanboi ɔa
(Maleke 4:21-25)*

¹⁶ «Nu nɔpɛ ge la ɔa ga lanboi ɣaazo, é ɔa ɔɔ anɪnakai wu, ɔaa betei wu, kɛɛ toɣa ɔa sei lanbo zei anii ɣa, naa ɣa a kɛ zɔiti ti lɛɛzu pelei wu, ti wozakalagi ɣa.

¹⁷ Tɔɔzei ɔɔɣuzu vaa nɔpɛ ge la ná, nii é la ɣulaa kɛɛma. ɔɔɣuzu vaa nɔpɛ ge la ná, nii é la ɣwɛɛga, é ɔa la wozakalagi ɣa.

¹⁸ A dama mu ga wa-vaa mɛni pelei. Mazɔɔ zɔi ani zea, ta ɣa ve naa ya ɔolu. Kɛɛ zɔi ani la zea, anɛɛ zɔɔgoi é ɣisiezu ga toɣa zea, naa ɣa ɣula zea.»

*Yesu ná-peleyeɣe ɣitei
(Matiyo 12:46-50;
Maleke 3:31-35)*

¹⁹ Yesu dee ta deɣeiti ti ɔaani pɔ be, kɛɛ ti la ɣɛni zeelini ma, tɔɔzei bebei ɔa.

²⁰ Nui ta ɔaani, é ɣɛ ma: «È-lee ta è-leɣeiti ta lɔni eteavɛ, ta pɔ ga ti é ɣa.»

²¹ Kɛɛ é googaaɔoteni, é ɣɛ ma: «Dèe ta deɣeiti ka ga niiti ti GALA daawooi mɛnisu, ti ɣolo be.»

*Yesu fiile wolai ɣaayei vai
(Matiyo 8:23-27;
Maleke 4:35-41)*

²² Yeeta Yesu ta ná-kaladopoiti ti lɛɛni keingi zu, é ɣɛ ti ma: «Ade leve zie ɔoluvelei.» Ti liini.

²³ Ti ɣɛai ma keingi ɔizezu, Yesu ɣiini. Fiile wolai lokoleɔeni ziei ɣa, keingi tɔɔzeini ga daa ɔa ve ga ziei, ti ɣɛ faaɔaagi zu.

²⁴ Ti maaɔugani Yesu ɔa, ti maaloɣa, ti ɣɛ ma: «Kalamɔn, kalamɔn, gi undaa ɣana vili!» E wuunni, é devei ve fiilei ta zie lakpatakpagi ya ga sebei, naati suleve kpe, woza ɣaalei tɔɔntɔɔn.

²⁵ E ɣɛni ti ma: «Mini ɣa wa-ɣidaalevei ná?» Ti luani, ti laavɔ, ti ɔa ɔɔɣɔ ɣaazaɣa ga: «Be ɣa é ga nii mu, é devei veezu ɔɔɔ fiilei ta ziei ya, ti ɔa ɣolo gooi ɔe?»

*Yesu inɛ su nui ɔalo vai
(Matiyo 8:28-34;
Maleke 5:1-20)*

* **8:10 8:10** Eza 6:9 bogɛ é zoloo Geleke woo zeɔe wɔɔmai ma.

²⁶ Ti zeelini Gelase nuiti ta-yooi zu, nii é zie voluvelei, gaavotegai Galilé yooi ma.

²⁷ Pilesuve zooi ma, taai naa zu zunui ta daagomini, nii inegiti ti gñeni su. Kaite é la mɔ gñeni sege loozu gɔba, ta é la mɔ gñeni niizu peɛ wu, kɛni kabamave.

²⁸ E Yesu gaa ma, é bainni, é loo kɔgɔwu, é bo ga woo wola, é gɛ ma: «GALA nii é Anii-Pɛ-Unda, naa ná-Doun Zunui Yesu, lee gɔ é pɔ ga é sei mà? Nà è maanɛɛɛzu, mina kpɔlɔ!»

²⁹ Tɔɔzei Yesu devei veeni kɔzɔba yenvui ya, ga é gɔla zunui naa zu. (Zenvu nɔi looni su kaite yeeɛgɔla mɔinmɔin su. Ti bɛna make giliai ga yɔlɔgɔiti, ti kɔluiti pili kɔgɔiti ba, keɛ é bɛna ti zugalegale, inegi lii la tevebai zu.)

³⁰ Yesu gaazaɣani, é gɛ ma: «È-laasei ka ga lee?» E naa woogaaavoteni, é gɛ ma: «Dàa gɔ ga «Ma Bulugi»,» mazɔlɔ inɛ mɔinmɔin ka é gñeni su.

³¹ Inegi naati ti Yesu maanɛɛɛni ga é mina ti leve ga ti va li zɛgɛzaɣa bokulagi zu.

³² Boi kpulu gola gñeni laamiizu náve, gizei ma. Inegiti ti Yesu maanɛɛɛni gola ga é va bu, ti lɔ boigiti su. E vaani naa wu.

³³ Inegiti ti gɔlani zunui zu, ti lɔ boigiti su. Boi kpulugi yeini ga kpize gize gɔkazuve, ti vu ziei wu, ti ye bu nɔ metu.

³⁴ Boi make nuiti ti naama vai gaa ma, ti velani, ti ma wooi laazeeli taa wolai zu, ta balagaiti su.

³⁵ Nuiti ti liini, ti naama vai gɔ, nii keai. Ti vaani Yesu gɔbave, ti zunui gɔ, nii inegiti ti gɔlani su. E zeini Yesu gɔgɔwu, segei kɔba, kigi ma ga pagɔ. Nuiti ti wola luani.

³⁶ Zɔiti ti naa gaa ni, nii é gɛni, ti gñeni naa zugulazu ti ma, velei inɛ su nui valoai la.

³⁷ Gelase nuɔuseiti pɛ ti gñeni Yesu ma, é gɔla ta-yooi va. Tɔɔzei dualua golai ti zoni. Yesu lɛni keingi zu, é gale ma.

³⁸ Zunui nii inegiti ti gɔlani su, naa Yesu maanɛɛɛni ga toun é vile Yesu volu. Keɛ Yesu gaagɔlani ma, é gɛ ma:

³⁹ «Gale ma ða-velei wu, è naa laazeeli, nii GALA ge kea è ve.» Zunui naa zɛba é li, é naa pɛ daazeeli taa wolai zu ná pɛ, nii Yesu kɛni bɛ.

Zayiluse ná-doun anzanui

ta nɔma gɔla koozu anzanui

(Matiyo 9:18-26;

Maleke 5:21-43)

⁴⁰ Siɛgi zu Yesu gɔlani la ma, bebei daagomini, mazɔlɔ ti gñeni kpɔunsu.

⁴¹ GALA ðɛbi velei ma gundigii gila ge vaani, nii daa gñeni ga Zayiluse. E looni Yesu gɔgɔwu, é maanɛɛɛ ga naa li ná-pelei wu,

⁴² tɔɔzei anzanu loun gila kpegɛ é gñeni zea, ná-konagi ga puugo maazu felegɔ (12) gɛgɔla, naa gñeni niina zaazu.

Yesu liizuve ná, bebei gñeni kpatasu.

⁴³ Anzanui ta gñeni ná, nii é kɛni nɔma gɔla koozu zeebei zu ga kona puugo maazu felegɔ (12). E kɔligi pɛ kwɛni ðɔgɔlɔiti pɔ beti, keɛ tanɔpe ge la zooni é va keɛ.

⁴⁴ E maabugani Yesu va ga poluvelei, é yeevɔɔgu ná-segei laamave va. Gaamago, ná-nɔma gɔla koozui maaleveni.

⁴⁵ Yesu gaazaɣagi woni, é gɛ ma: «Bɛ gɔ fɔɔguai bà?» Tɛi ɛɛ pɛ ge gñeni zɛgɛzu ga, Piyɛɛ gñeni ma: «Kalamɔn, bebei gɔkuge è ma, ti ða zigaziga è va.»

⁴⁶ Keɛ Yesu gñeni ma: «Nui ta vɔɔguve bà, tɔɔzei gɛ gaagaaave ga zɛbei ta gɔlave sù.»

⁴⁷ Anzanui kaai ma ga polugulaa, é yɛni balizu, é va, é loo Yesu gɔgɔwu, é naa pɛ sugula nuɔusei pɛ gaazu, nii é keai fɔɔguai Yesu va, ta velei é gɛɛni la gaamago.

⁴⁸ Yesu gñeni ma: «Dòun anzanu, tɛi è laa dà, è valo. Li ziileigi zu.»

⁴⁹ Yesu yɛni nɔ bɛzu, keela zɛge GALA ðɛbi velei ma gundigii ná-koizuve, é gɛ ma: «È-loun anzanui zaa, mina mɔ kalamɔin bɔlɔ.»

⁵⁰ Keɛ Yesu naa mɛnigai ma, é gñeni Zayiluse ma: «Mina lua. Gidaaleve nɔ, toɣa valo.»

⁵¹ Seeliai ma pelei wu, é la gɛni vaani bu nu ɣili ge va le, kɛni Piyɛle, Zan ta Zake, naa vɛɛ doun kɛɛɣɛi va ta doun deei.

⁵² Ti pɛ ti gɛni wɔlɔzu ma, ti ɗa ɓɔɣɔ maawɔin. Yesu gɛni ti ma: «À mina wɔlɔ, tɔɔzei é la zaani, toɣa jiizu nɔ.»

⁵³ Kɛle nuiti ti gɛni jɛɛɣɣulazu su, tɔɔzei ti gɛni kwɛɛni ga anzanu loungoi zaavɛ.

⁵⁴ E naa zoni zeei va, é woogɣula, é ɣɛ ma: «Doungo, wuzɛɣɛ!»

⁵⁵ Naa yɛnvui vuuni su volu, é wuzɛɣɛ gaamanɔ. Yesu devei veeni ga ti daamiani fe zea.

⁵⁶ Anzanu loungoi zɔlɔɔ nuiti ti laavɔɔni. Kɛle Yesu ti leveni ga ti mina naama vai wo nu nɔpɛ ma, nii kɛai.

9

Keela puugɔ maazu felegɔiti (12)

teve fai

(Matiyo 10:5-15;

Maleke 6:7-13)

¹ Yesu keela puugɔ maazu felegɔiti (12) gaaleai ma ba, é gaaɓaai ta zobogi ve ti ya inɛgiti pɛ unda, ta seeɓɛ nuiti kɛɗɛ sɛbɛi.

² E ti leveni ga ti GALA ná-masadaï ma vai laazeeli, ta ti seeɓɛ nuiti kɛɗɛ.

³ E gɛni ti ma: «À mina ani nɔpɛ seɣɛ sɛi wo fai zu. A mina tukpɔ zeɣɛ, ɓaa ɓɔlɔ, ɓaa ɣɔnɔ, ɓaa wali. Segewuzɛɣɛ felegɔ mina ɣɛ wo ya.

⁴ Pɛle nɔpɛ wo lɛɛzu bu, à yɛ ná, eyɛsu wo zɛɣɛna yeeɣɛɣalai zeeli.

⁵ Uɛ nɔpɛ nuiti ti la yeezeini ná wo wu, à ɣula taai naa va, wo fufiligi ɓukpunɛ, é ɣula wo-ɣɔɣɔiti ma, é ɣɛ ga zeele wooi ti laalɔɣma.»

⁶ Ti liini, ti levetɛve taaiti su, ti Woo Niinɛ Uagɔi laazeeli, ti ɗa seeɓɛ nuiti kɛɗɛ ada pɛ.

Yesu ná-tɔɣɔɣulagi

Elɔde ɣoozu vili fai

(Matiyo 14:1-12;

Maleke 6:14-29)

⁷ Galilé masagi Elɔde naa mɛnini, nii é ɣɛɛni. Koozu vilini, mazɔlɔɔ nui tanigaa ti gɛni ɣɛɛzu ma: «Zan ɣa buzeɣɛai, é ɣula saai ya.»

⁸ Taɣiligaa ti ɗa ɣɛ ma: «Eli ɣa kulaai keɛma.» Zɔiti ti ɗa ɣɛ ma: «GALA goo wo nu wɔlɔwɔlɔgi ta ɣa buzeɣɛai, é ɣula saai ya.»

⁹ Elɔde gɛni ma: «Gè devei veeni ga ti Zan unteve, kɛle ɓɛ ɣa ga zunui tɛi, gè nii ɣɛɣala vaiti mɛnisu, é lo ba?» E gɛni pele goi pɛ gaizɛzu ga ti ɣa.

Yesu zunu waadɔɔlugɔi (5.000)

ɣɔnɔkula vai

(Matiyo 14:13-21;

Maleke 6:30-44;

Zan 6:1-14)

¹⁰ Keelaiti ti ɣalegai ma ma, ti voluvaawoni Yesu ma ga nii ti kɛai. Naa voluma, é ti zɛɣɛni, é li ga tiye taa wolai ta ɣɔbavɛ, daa ga Bɛtesayida.

¹¹ Bɛbɛi looni ga ná, ti vile Yesu volu. Yesu yeezeini ti wu, é gɛni GALA ná-masadaï ma vai wosu ti ma, é ɗa naati kɛɗɛ, niiti ti ɓɛɗɛi gɛni kɛɗɛgi va.

¹² Foloi tɔɔzeini ga lia. Keela puugɔ maazu felegɔiti (12) ti maaɓugani Yesu va, ti ɣɛ ma: «Bɛbɛi ɣaagale ma, ti li vɛ ɣɔba laa goiti ta ɓalaɣaiti su, ɣɔnɔgi ta jiizu zɔlɔɔ náti, tɔɔzei ada tevbai zu.»

¹³ Yesu gɛni ti ma: «Wa ɓɔɣɔi à ɣɔnɔ fe ti ya.» Kɛle ti gɛni ma: «Bulu lɔɔlugɔ ta kale felegɔ nɔ ɣa é gi ya. Kɛni, ni gá liizu, gi ɣɔnɔ geya niima nuɓusei pɛ bɛ.»

¹⁴ Zunu waadoolugɔ (5.000) gɛɣala ɣa ɛ ɣeni nã. Yesu ɣeni nã-kaladopoiti ma: «À ti zeɪ ga nu vuulooludoolugi (50).»

¹⁵ Kaladopoiti ti naa ɣɛni, ti nuiti pɛ seini.

¹⁶ Yesu bulu loolugɔi ta kale felegɔiti seɣeni, ɛ ɣaazule geezu, ɛ mama fee GALA falii wo. Naa volu ɛ buluiti kpulukpuluni, ɛ ma buɣaiti fe kaladopoiti zea ga ti gaagwe bebei va.

¹⁷ Eɛ pɛ ge daamii woni, ti yiɣo. Kaladopoiti ti bulu bulukpulugi mɔtai ɣaaleeni ba, ɛ ɣe ga kpɔlo puugɔ maazu felegɔ (12).

Piyɛɛ Yesu ɣweɛ fai ga Kilista

(Matiyo 16:13-19;

Maleke 8:27-29)

¹⁸ Yeeta, Yesu ɣeni ade ta ye, ɛ da GALA falii wo, nã-kaladopoiti ti ɣeni ba. E ti ɣaazaɣani, ɛ ɣe ma: «Bebei ɣa ɣeezu na ga be?»

¹⁹ Ti gooɣaavoteni, ti ɣe ma: «Tanigaa ti ɣe, da ga Zan Batisete, zoiti ti ɣe Eli, taɣiligaa ti ɣe, da ga GALA goo wo nu wolowologi ta, nii buzeɣeai, ɛ ɣula saai ya.»

²⁰ E zeba ɛ ɣe ti ma: «Woun, wa ma, wo ɣe na ga be?» Piyɛɛ gooɣaavoteni, ɛ ɣe ma: «Da ga ɛ ga Mesi, nii GALA ge tevegai.»

Yesu saa vai ta buzeɣe vai wo fai

(Matiyo 16:21-23;

Maleke 8:31-33)

²¹ Yesu ti laa maaɣakpani ga ti mina naama wooi wo nu naɛ ma,

²² ɛ ɣeni ti ma mɔnɔ: «Kenɪ Nu nã-Doun Zunui kpɔlo mɔinmɔin sɔlo, totuɣɔiti ti ɣele ba, ta zalaɣa ɣula ɣundiɣiiti, naa veɛ to kalamɔinti ba. Kenɪ ti paa, naa volu ɛ wuzeɣe, ɛ ɣula saai ya foloi zavasiei.»

Nu vile pelei Yesu volu

(Matiyo 16:24-28;

Maleke 8:34–9:1)

²³ Naa vɔluma Yesu ɣeni ti pɛ ma: «Zoi ɛ po ga ɛ vile pɔlu, kenɪ ɛ ɣikula boɣo zu, ɛ zaa wului zeɣe folo-o-folo, ɛ vile pɔlu.

²⁴ Tozei zoi ɛ po ɛ zenvui ɣizo, naama nui ɣa vala ma. Kele zoi a vala zenvui ma na-faa zu, naama nui ɣa zenvui ɣizo.

²⁵ Ni nui ta a etea zɔlo ganii pɛ sɔloona, kele ɛ vala zenvui ma, kulanuma beɣele ɣa ɛ be?

²⁶ Mazɔlo zoi a unfe ga ze ta daawooiti, Nu nã-Doun Zunui ɣa unfe ga naama nui, siegi zu ɛ vaazu la nã-lebiyai zu, naa veɛ Keɣe ta geezuɣeela naɣegaiti ta-lebiyai va.

²⁷ Ge bo wo ma ga gaamai, tanigaa ta ve, ti la zaa, eyesu ti ɣaazula GALA nã-masadaɪ ma.»

Yesu ɣaazuve valibo fai

(Matiyo 17:1-8;

Maleke 9:2-8)

²⁸ Naama wooiti bogai ma foloi losava leveni, Yesu Piyɛɛ ta Zan zeɣeni, ɛ veɛ Zake va, ɛ le gizei ma, GALA fali wo fai ma.

²⁹ Keai ma GALA falizu, gaazuve valiboni, nã-segeiti ti gole, ti da volo eɣe mainmain.

³⁰ Gaamago, zunu felegɔ ɣeni yeɣezu po. Moize ta Eli ɣeni de.

³¹ Ti ɣulani keɛma lebiyai zu, ti ɣeni nã-saa vai wosu, ɛ vaazu daazeelizu Zeluzalɛme.

³² Piyɛɛ ta boɣaiti ti ɣeni niizu poun. Kele ti wuungai ma, ti Yesu nã-lebiyai ɣaani, ta zunu felegɔiti ti ɣeni loni kobave.

³³ Zunui naati seɣezuve Yesu goɣa, Piyɛɛ ɣeni ma: «Kalamɔn, solooge ga ade ye ve. Ga kota savago lo, gilagi ɣe ga donɔi, gilagi ɣe ga Moize nɔnɔi, zoi ɣe ga Eli nɔnɔi.» E la ɣeni kweeni, nii ɛ bosu.

³⁴ Siɛgi zu é ɣeni ɓɔɛzu la ɣana, tonaɓiingi ɓaani, é ti maaɓidi. Kaladopoiti ti wola luani, siɛgi zu tonaɓiingi ɓoni la ti unga.

³⁵ Wooi ta ɣulani tonaɓiingi naa zu, é ɣe ma: «Nii ɣa é ga Dòun Zunui, nii gè yiimazeɣeai la. A woilo goo ma ɗe!»

³⁶ Naama wooi menigai ma, Yesu ɣila kpe nɔ ɣa é ɣeni ná niina. Naama voloiti su, kaladopoiti ti maagɛni kpɔ, ti la ɣeni naama vai ta woni nu nɔpɛ ma, nii ti kaani.

Inɛ su loungoi ɣɛɗɛ fai

(Matiyo 17:14-18;

Maleke 9:14-27)

³⁷ Poluma voloi ti zeɣeai ma gizei ma, ti yei, beɓɛ wolai ɓaani Yesu laaɣomisu.

³⁸ Beɓɛi naa zaama zunui ta kpee looni, é ɣe ma: «Kalamɔn, nà è maanɛɛɛzu, dònun zunui maawɔɔɔɔ, mazɔɔɔ tɔ ɣila nɔ ɣa é zèa ga doun zunui!

³⁹ Zenvu ɲɔi ɣa ɗa zeɣe la, gaamago nɔ é ɗa ɓain, zenvu ɲɔi ɗa kpali gola, daaɗɛ ɲagi ɗa ɓu, kula vai ɣa ɗa ɓaa su, keni a maawana na.

⁴⁰ Gè ɗa-ɣaladopoiti maanɛɛɛɛɛ ga ti kpe su, keɛ ti la zooni.»

⁴¹ Yesu ɣeni ma: «Ee, kidaaleɓelala nuɓuseiti ti ɲɔɗɗai, nà yesu wo ɓa ɗɛ, eyesu yeeɛ? Nà yeezei wo wu, eyesu yeeɛ? Ua ɓɛ ga è-loin.»

⁴² Tɛi é ɣeni maaɓuɣazu, inɛgi doungoi ɓilini ya zooi ma, é ɗa kpali. Keɛ Yesu devei veeni kɔzɔba yenvui ya ga seɓɛi, é doungoi ɣɛɗɛ, é fe keɛ ya.

⁴³ Ti pɛ ti laaɓɔni ga GALA seɓɛi wɔɔɔ ɓelei.

Yesu saa vai wo fai volu

(Matiyo 17:22-23;

Maleke 9:30-32)

Tɛi ti pɛ ti laa ɣeni ɓɔɔzu ga niiti Yesu ɣeni ti ɣɛɛzu, Yesu ɣeni ná-kaladopoiti ma:

⁴⁴ «À woilo nii ma, gè bosu wo ma: Nu ná-Doun Zunui ɣa ɓaazu ɓɔɔzu nuiti zeezu.»

⁴⁵ Keɛ kaladopoiti ti la ɣeni naama ɓɔɛi ɣaaɣaani. Gaabidini ti ɣaazu, ti la poluɣwɛɛni, tama ti ɣeni luazu ga ti ɓa gaazaɣa naama vai ma.

Bɛ ɣa ɓɔɔɓai ɛɛ pɛ ba?

(Matiyo 18:1-5;

Maleke 9:33-37)

⁴⁶ Maaɣaalii ta wuzɛɣeni naazu kaladopoiti zɔɣɔzu ga ti ɓa kwɛɛ zɔi ɓɔɔɓai ti zaama.

⁴⁷ Yesu ti ɣoozu ɣisɛi ɣwɛɛgai ma, é doungoi ta zeɣeni, é pile ɣɔɓaɓɛ,

⁴⁸ é ɣe ti ma: «Zɔi nɔpɛ a yeezei doungoi nii wu nɔn maavele ma, naama nui yeezeida ɓu, nà ɓɔɣɔi. Zɔi a yeezei ɓu, é yeezeida ɓalaa tɛɓɛ nui wu. Mazɔɔ zɔi ɗɔɗɗai wo pɛ saama, naa ɣa ɓɔɔɓai.»

Zɔi é la wo laaɓɣɔma, naa ɣa wo ɓa

(Maleke 9:38-40)

⁴⁹ Zan ɣeni ma: «Kalamɔn, gi zunui ta ɣaɓɛ, é ɗa inɛgiti kpe è-laaseigi zu. Gi ɣeni pɔ ga gi pele leve tuɣɔ, mazɔɔ é la ɓilesu ade ɓolu.»

⁵⁰ Keɛ Yesu ɣeni ma: «À mina pele leve tuɣɔ, mazɔɔ zɔi é la wo laaɓɣɔma, naa ɣa wo ɓa.»

Samali laai gila keɛ vai Yesu ɓa

⁵¹ Siɛgi maaɓuɣaai ma, ga é ɓe geɣɔɔɔgi zu, é deveni ga keni nɔ é li kpae Zeluzalɛme.

⁵² E keelaiti teveni luɣɔɓelei, naati ti liini, ti ɓe Samali laai ta zu keɓele ɓɛɛɛ vai zu ɓɛ.

⁵³ Keɛ taaveaiti ti la ɣeni yeezeini bu, mazɔɔ é ɣeni liizu ga Zeluzalɛme ɓele.

⁵⁴ Kaladopoiti Zake ta Zan ti miná ɣaai ma, ti ɣeni ma: «Màliɣii, ɗa ɓa bu, gi abui maaloli, é zeɣe geɛzuɓɛ, é ti ɣe ga zuɓui?»

⁵⁵ Yesu gaaavoteni ti ma, é zeli lo ti ma.*

⁵⁶ Naa volu, ti liini taa gili su.

Nu fai pe ze ná, è vile Yesu volu

(Matiyo 8:19-22)

⁵⁷ Ti gaei ma pelei zu, zunui ta geni Yesu ma: «Ue nape è liizu ná, nà vilesu è volu.»

⁵⁸ Yesu gooaaavoteni, é ge ma: «Zegai ga zazagoiti be, dagagi ge waniiti be, kee ada la Nu ná-Doun Zunui ve, ve a ungi la ná.»

⁵⁹ E geni tagili ma: «Vile polu.» Naa gooaaavoteni, é ge ma: «Maliigi, va bu, ge li de, ge kee maagulu.»

⁶⁰ Yesu geni ma: «Goveiti ze ná, ti ta-boomaiti maagulu. Doun, li, è GALA ná-masadai ma vai laazeeli.»

⁶¹ Tagili ge ge ma: «Nà vile è volu, Maliigi, kee be de, ge li, ge vali nà-bolodai ma.»

⁶² Yesu geni ma: «Zoi é yeeveezu kalii ma, é da wele ga voluvelei, naa la zolooni GALA ná-masadai ma.»

10

Nu vuulofela maazu felegaiti (72)

teve fai

¹ Naama vaiti poluma, Maliigi yeeloni kaladopo vuulofela maazu felegaiti (72) giligaa va, é ti leve lugó ga nu velefele taaiti pe su, ta adeti pe, veti to bogoi geni vaazu liizu náti.

² E geni geezu ti ma: «Molo maoi wola zuwólóve, kee botige nuiti ti la moinni. A kpala kee nui maaneene mu, é botige nuiti teve ná-molo levezuve.»

³ A li! Nà wo levesu ege baala zivoiti, zuluibuiti saama.

⁴ A mina wali vuu bólo zenge ya, baa bólo, baa savala. A mina neke pelei ma ga daalima vaa.

⁵ «Wa leena pele nape bu, à ge ma de: «Ziileigi ge pelei nii ve!»

⁶ Ni ziilei nu ga pelei naa wu, wa-yiileigi ga ye ba. Ni naa laade, toun toga gaagale ma wo vo.

⁷ A ye pelei naa wu, gonó nape ta fe wo ya, à mi, kpole ani nape ta fe wo ya, wo naa bóle, mazóló botige nui maaneene é zalai zóló. A mina da ga wo laa vele maavalibofalibo.

⁸ «Taai nape wa le su, ti yeezei wo wu, nii ta fe wo ya, à mi,

⁹ wo seebe nuiti balo, niiti ta ge ná, wo ge ti ma: «GALA ná-masadai maabugaa wo va.»

¹⁰ Kee taai nape wo leezu su, ti la yeezeini wo wu, à li koi zaamave, wo ge ma:

¹¹ «Anee wa-laazuve vufiligi nii peai gi-gogaiti ma, ga kpukpunesu wo laalógoma. Naa pe poluma, à kwee ga GALA ná-masadai maabugaa.»

¹² Ge bo wo ma, tukpogaaleve voloi, taai naa ná-tukpoi ga baa, é leve Sódome nonoi va.

Kidaalevelala laaiti

(Matiyo 11:20-24)

¹³ «Maanogoi ga è ve, Kolazen, maanogoi ge è ve, Betesayida! Mazóló laavó vai niiti ti gaei wo vo be, ni naa gegalai geeni Tiil ta Sidon laaiti su, ege kaite ti zu nubuseiti ti ti-zie vele maavaliboga, ti saa wóló wo segeiti too goba, ti zuvui vu tóngiti su.

¹⁴ Naa ga é ba, tukpogaaleve voloi, wa-lukpoi ga baa, é leve Tiil ta Sidon laaiti tónoi va.

¹⁵ Doun, Kapelenawume, da kaazu ga è-logoi ga wólózu, è zeeli geególógi zu baa? Naa li poun! Ta è yei govealaazu.»

¹⁶ Yesu geni kaladopoiti ma volu: «Zoi é woilosu wo-woo ma, naama nui woiloga gòo ma. Zoi é gelezu wo va, naama nui gelea bà. Zoi é gelezu bà, naama nui gelea teve nui va.»

* **9:55 9:55** Niima wooiti peve ba seve wólómai tanigaa zu: *E ge ma: «Wo la kwee zenvui ma zii, nii é wo zu. Mazóló Nu ná-Doun Zunui la vaani nubuseiti zenvui undaavili faa ma, keni ti gizo fai».*

*Kaladopo vuulɔfela maazu felegɔiti (72)
ta-voluvaawogi*

¹⁷ Kaladopo vuulɔfela maazu felegɔiti (72) ti ɖaleni ma ga koozunɛɛi, ti da ɖe ma: «Maligii, inɛgiti balaa ti ɖolovɛ gi vɛ è-laaseigi zu!»

¹⁸ Yesu ti woogaaɔoteni, é ɖe ti ma: «Gè Setana ɖaani, é da ɖula geezuve, é da loo bu egɛ mainmain.

¹⁹ Wɛɛ, gè zobogi veeve wo ya ga wo zie kaaliiti ta akuɖɔtɔkaaliiti ma, naa vɛɛ sili nui ná-zɛɛiti pɛ ba. Ani nɔpɛ ge la faa nɔu ɖea ga woye.

²⁰ Anɛɛ naa vɛ, à mina ɖoozunɛ tɔzei zenvuiti ti ɖoloni wo vɛ, keɛ à ɖoozunɛ mazɔlɔ wo-laaseigiti ti zɛvɛa geɖɔlɔgi zu.»

*Woo Niine Dagɔi kulaai
zeemalɔi nuiti bɛ keɛma
(Matiyo 11:25-27;
13:16-17)*

²¹ Naama yeeɖɛɖalɔi nɔ, Zenvu Nadagai Yesu laaveni ga koozunɛɛi, é zɛba é ɖe ma: «Ee, Kɛɛ, geɖɔlɔgi ta zooi Maligii, nà è mamasu, tɔzei è niima vaiti dɔɔɖua ɖima nuiti ta kelegele nuiti ba, è ti lɛ ga naati, niiti ti yeemalɔigai. Gaamazu, Kɛɛ, vele ɖana nɛai la è vɛ.

²² Kɛɛ fai pɛ puuve zèezu. Nu nɔpɛ ge la Doun Zunui ɖwɛɛ, é ɖula Gɛɛɖɛi volu, tama nu nɔpɛ ge la balaa Gɛɛɖɛi ɖwɛɛ, é ɖula Doun Zunui volu, ta naama nui nii Doun Zunui a ɖena pɔ é dɛɛ la.»

²³ Naa vɔluma Yesu latini ná-kaladopoiti ma yɛ, é ɖe ti ma: «Undaane nu ɖa ga naama nuiti, niiti ti niima vaiti kaazu, niiti wo ti ɖaazu.

²⁴ Mazɔlɔ gè bo wo ma, GALA goo wo nu mɔinmɔin, ta masa mɔinmɔingaa ti ɖɛni pɔ ga ti naa ɖa, nii wo kaazu, keɛ ti la kaani, ti naa mɛni, nii wo mɛnisu, keɛ ti la mɛnini.»

*Faalaalii é vile
Samali zunu vagɔi va*

²⁵ Tɔ kalamɔin gila ge wuzɛɖɛni Yesu zugɔɖɔ faa ma, é ɖe ma: «Kalamɔn, nà ke ɖale, gè va ɖooɖɔ zenvui zɔlɔ ga nɔnɔ?»

²⁶ Naa gooɖaaɔoteni, é ɖe ma: «Leeni ɖa sɛvɛai GALA ná-tɔgi zu? Da gaagaaazu ɖale?»

²⁷ E Yesu woogaaɔoteni, é ɖe ma: «Da Maligii da-GALAGI nɛɛ vɛ, ga è-yii pɛ, ta è-yenvui pɛ, naa vɛɛ è-zuvikɛi ta da-ɖisɛi pɛ ba. * Naa vɔluma, da è-zeijnɔɖɔi nɛɛ vɛ, egɛ da bɔɖɔi.»†

²⁸ Yesu ɖe ma: «È gaavotega ga pagɔ. Naa ɖe, da zenvui wo.»

²⁹ Keɛ tɔ kalamɔin ɖɛni pɔ gaamai yɛ zɛa, é ɖɛni Yesu ma: «Bɛ ɖa mu é ga sèijnɔɖɔi?»

³⁰ Yesu gooɖaaɔoteni, é ɖe ma: «Zunui ɖila ge ɖɛni zegezu Zeluzalɛme, é da yei Zeliko. Diai ma, toosu nuiti ti valani ba pelei zu, ti maavo, ti doɖa, ti li, ti zenvu go nɔ yɛ su.

³¹ E zoloo nɔ kpein, zalaɖa ɖula nui ta da leve ga ná vele, é zunui naa ɖaani, é leve koba.

³² Levi nui gila balaa ge vaani adavɛ miná, é zunui naa ɖa, é leve koba.

³³ Keɛ Samali zunu ɖila ge ɖɛni liizu sɛi ma, é zeeli zunui ma. E kaai ma, naa maawɔin soni.

³⁴ E maaɖugani naa va, é gulɔi ta dɔɔi vu ná-palaiti ga, é ti gaagɛli. Naa vɔluma, é tɛ tɔ bɔɖɔi ná-soovalegi ɖɔma, é lii la wɛɛn laazuve vele wu, é ɖaaba ma.

³⁵ Poluma zobui, é wali ɖae felegɔ ɖulani, é fe wɛɛn laazuve vele wu wotigɛ nui ya, é ɖe ma: «Gaaɓa zunui nii ma, wali nii da kwɛɛ, é la nii maazu, nà ɖalena ma, nà dɔnɔi vɛ.»

³⁶ «Nu savagɔi niiti saama, è ɖaazu bɛ ɖa é ɖɛni ga zunui nii zeijnɔɖɔi, nii toosu nuiti ti valani ba?»

³⁷ Tɔ kalamɔin ɖɛni ma: «Zɔi é gaazumaawɔingaaani.» Yesu ɖɛni ma: «Li, da balaa, è naa ɖɛɖalɔi ɖe.»

* 10:27 10:27 TSV 6:5. † 10:27 10:27 Lev 19:18.

Yesu lii vai Mali ta Maate vɔ bɛ

³⁸ Ti ɖɛai ma pelei zu ta ná-kaladopoiti, Yesu lɛɛni taai ta zu. Anzanu ɖila ge ɖɛni miná, daa ga Maate, naa yeezeini bu ná-pelei wu.

³⁹ Deɖei laaseigi ɖɛni ga Mali. Naa vaani, é zeí Maligii ɖɔɖɔi wu, é da woilo goo ma.

⁴⁰ Maate ɖaazuvileni ga sɛsɛbo woti mɔinmɔin. E vaani Yesu vɔ bɛ, é ɖɛ ma: «Màligii, é la è ɖaazu ga faaɓaa, ga dèɖei ná ɖila ze botiiti ga? Bo ma mu, é ɓɔ bà.»

⁴¹ Gooɖaavotesuve, Maligii ɖɛni ma: «Maate, Maate, da yiizoolɛzu, è da ɓɔɖɔ ɓɔɓɔ ga faa mɔinmɔin,

⁴² tama faa gila kpe nɔ ɖa é ga ma ɓiigi. Mali yiimazeɖɛa ga ma vagɔi, nii é la ɖulaa zea pɛ.»

11

*Kalagi é vile GALA falii va
(Matiyo 6:9-13; 7:7-11)*

¹ Yeeta Yesu ɖɛni GALA falizu adaɓɛ ta. Kpegai ma, ná-kaladopoi gila ge ɖɛni ma: «Màligii, gi maaleɛ ga GALA falii, ɓelei Zan ná-kaladopoiti maaleɛni la.»

² E ɖɛni ti ma: «Siegi zu wo GALA falizu la, wa da ɖɛ ma: Gɛɛɖɛ, è-laaseigi ɲade.

Da-masadai vaana.

³ Folo ɖilagila kɔnɔgi ve gi vɛ.

⁴ Gi zuvaayɛ ga gá-ɖotoiti, mazɔɓɔ gá ɓalaa gá nuiti suvaayɛsu, niiti ti ɓaagɔsu gi ma. Mina va bu, gi va loo tɛgai zu.»

⁵ E ɖɛni ti ma volu: «Ni ɓɔɓɔ a ɖɛna wo ta ya, é zɛba é li naa vɔ bɛ ga kua zaamai, é ɖɛ ma: «Bɛ, dɔdɔ ga bulu savaga,

⁶ mazɔɓɔ ɓɔɓɔlai gila paavɛ pɔ bɛ, é zeɖɛ siei ma, tama ani nɔpɛ ge la zèa, gè va fe zea.»

⁷ ɓɔɓɔlai naa zɛba é yɛ pɛɛ ɖoozuɓɛ, é ɖɛ ma: «Mina kpɔɓɔ, pɛɛi laaɖuluge niina, gá dɔinti gá na laani, gè la mɔ zooga wuzeɖɛzu, gè va buluiti fe è ya.»

⁸ Gè bo wo ma ga gaamai, ni é la wuzeɖɛni, é va buluiti fe zea ɓɔɓɔlai vai ma, kɛɛ tɛi naa ɓɔɓɔzu da, toɖa wuzeɖɛ, nii nɔpɛ naa pɔ, é fe zea.

⁹ «Nɔn, ná bosu wo ma ga: A falii wo, wa ɓɔɓɔ. A gaizie, wa ka. A pɛɛi laaloɖa, daa ɖa lao wo vɛ.

¹⁰ Mazɔɓɔ zɔi é falii wosu, naa ɖa ɓɔɓɔ. Zɔi é gaiziei wosu, naa ɖa ka. Zɔi é pɛɛi laaloɖazu, daa ɖa lao naa vɛ.

¹¹ «Doun kɛɛɖɛi ɓɛ ɖa é wo zaama, ni ná-doun zunui ɖa kalei valina ma, a kaalii ve naa ya ga kalei ɓotogi?

¹² Baa a akuɖɔtɔkaalii ve naa ya, ni naa ɖa tɛɛ ɖain valina ma?

¹³ Wɔigi wo wola ɲɔudai, ni wo ani vagɔi vee ɓelei ɖwɛɛ wo-lointi zea, Gɛɛɖɛ nii é geeɖɔɓɔgi zu, naa la kɛa, é va ɓude wɔnɔi maazu ɓaa, é va Zenvu Nadagai ve naati zea, niiti ti falizu ma?»

*GALA ɓaa Setana
(Matiyo 12:22-30;
Maleke 3:20-27)*

¹⁴ Yesu ɖɛni inɛgi ta ɓɛɛzu zunui ta zu, nii é ɖɛni ga ɓɔɓɔi. Inɛgi ɖulaai ma zunui zu, gaamanɔ ɓɔɓɔi tɔzeini ga é da ɓɔɛ. Bɛɛi laavɔni.

¹⁵ Kɛɛ tanigaa ti ɖɛni ma: «Inɛ kundigii Beelezebule ná-zobogi ɖa é inɛgiti kpɛɛzu la.»

¹⁶ Zɔiti ti ɖɛni pɔ ti suɖɔɖɔ, naati ti gaazaɖani ga é laavɔɔ vai ta ɖula kɛɛma, é ɖulazu geeɖɔɓɔgi zu.

¹⁷ Kɛɛ tɛi Yesu ɖɛni ta-ɖisiɛi ɖwɛɛni, é ɖɛni ti ma: «Masadai nɔpɛ su nuɓuseiti ti ɖaagwɛɛzu su ɓɔɖɔ laaloɖoma, naa ɖa da ɖologoɓo. Pɛɛyɛɛi nii gaagwɛai su, naa ɖa loo.

¹⁸ Ni mu Setanai ná-masadai ɔa ɔaagfwɛɛzu su bɔɔɔ laalɔɔma, naama masadai ɔa zoo yesu ná ɔale? Tɔɔzei wo ɔe Beelezebule ná-zobogi ɔa ɔe inɛgiti kpɛɛzu la.

¹⁹ Ni nɔn, ná inɛgiti kpɛɛzu ga Beelezebule ná-zobogi, wa-ɔaladopoiti ta ti bɛɛzu ga bɛ ná-zobo? Naa ɔa é ba, tiya bɔɔɔgo ɔa ti vaazu wa-lukpɔi ɔaalevezu.

²⁰ Kele ni GALA ná-zobogi ɔa ɔe inɛgiti kpɛɛzu la, deɔemu GALA ná-masadai vaa, é zeeli wo ma.

²¹ «Ni zɛbɛsu nui nii kɔɔɔ zɔɔlaiti ti zea, a ɔena ba ná-pɛlei maazu, zeaɔɔligiti pɛ makeɔe naazu ga pagɔ.

²² Kele ni zunui taɔili ka vaana, nii sɛbei wɔɔlbai nɔnɔi va, naa ɔa ná-kɔɔɔ zɔɔlaiti pɛ kula zea, niiti é ɔea laani ti la, é kɔligiti gaagfwɛ.

²³ Zɔi nɔpɛ é la nɔn ba, naa ɔa dɔalɔɔma. Zɔi é la bɔsu bà, gi va gaalebai wo, naa ɔa suvazagi wosu.»

Zenvu nɔi ɔalema vai volu (Matiyo 12:43-45)

²⁴ «Siɛgi zu kɔzɔba yɛnvui ɔulazu la zunui ta zu, toɔa da li, é leveteve tevebai zu, é da zeizu ɔaizɛ, kele é la ná ta ɔaani. Naazu, toɔa ɔɛɛzu bɔɔɔ ma: «Nà ɔalesu ma ná-pɛlei wu, vɛ kulaai ná.»

²⁵ Siɛgi zu é ɔalesu da ma, é ná ɔa, ná baɔgai, fai pɛ seidai kpasu ná ga pagɔ,

²⁶ toɔa da li naazu, é zenvu lɔfela ɔiligaa zɛɔe, niiti ti nɔudai ti leve ba, ti va vɔɔma, ti zeí ná. Zunui naa ná-fai ɔaabelagi ɔa nɔu, é leve ma mɔungi va.»

Undaanɛ ɔitei

²⁷ Yesu ɔeai ma bɛɛzu ɔana, anzanu ɔila ge woɔɔulani bebei zu, é ɔe ma: «Undaanɛ nu ɔa ga anzanui naa, nii é è zɔɔɔgai, ta è ná-niimii bɔleai!»

²⁸ Yesu goɔaavoteni, é ɔe ma: «Ungo. Kele undaanɛ nu ɔitei ɔa ga naati, niiti ti woilosu GALA daawooi ma, ti ɔolo be!»

Laavɔ vaa maagaaazagabo fai (Matiyo 12:38-42)

²⁹ Tɛi bebei mɔinni, ti da ɔaale ba Yesu ɔoba, é tɔɔzeini ga ɔea ma: «Niizuve nuɔuseiti nɔuve. Ta laavɔ vaa maagaaazagabosu, tama poo kili nɔpɛ ge la vea ti ya, kɛni Zonase ná-poogi.

³⁰ Mazɔɔɔ velei Zonase ɔeni la ga poogi Ninive nuiti bɛ, vele nɔ ɔana Nu ná-Doun Zunui ɔɛɛzu la ga poogi niizuve nuɔuseiti bɛ.

³¹ Tukpɔgaaleve voloi, lɛkpɛmauve nu yeezazu velei ma masa anzanui ɔa wuzeɔe, é niizuve nuɔuseiti peelala, tɔɔzei tɔun é zɛɔeni kenein zou bela ga, é va woilosu Salomɔn ná-ɔima bɔeiti ma. Tama zɔi é vɛ, naa wɔɔlbɛ Salomɔn va.

³² Tukpɔgaaleve voloi, Ninive nuiti ta wuzeɔe, ti niizuve nuɔuseiti peelala, tɔɔzei tiya mu Zonase ná-GALA goo wogai maavele ma, ti ti-zɛ velei maavaliboni. Tama zɔi é vɛ, naa wɔɔlbɛ Zonase va.»

Zenvui ná-wozakalagi (Matiyo 5:16; 6:22-23)

³³ «Nu nɔpɛ ge la da ga lanboi ɔaazo, é va sei dɔɔɔfuzuve, ba é va dɔ anɔnakai wu, kele toɔa da sei lanbo zeí anii ɔa, naa ɔa a kɛ zɔiti ti lɛɛzu pɛlei wu, ti wozakalagi ɔa.

³⁴ E-ɔaazuɔɛzeiti ka ti ga eɔe lanboi kpusei vɛ. Ni è-ɔaazuɔɛzeiti kɛɔe, è-busei pɛ daa ɔa ve ga wozakalagi. Kele ni è-ɔaazuɔɛzeiti ti la ɔɛɔeni, è-busei pɛ daa ɔa ve ga kpidii.

³⁵ Bɔɔ vɛɛ mu sɛ, da-wozakalagi mina ɔe ga kpidii.

³⁶ Ni è-busei pɛ ka ɔena ga wozakalagi, kpidi la ná tanɔpɛ su, toɔa ɔe bɔɔɔ ma naazu kala, eɔevelei lanboi a ɔena zoga da, a da wozakalagi ve la é ya.»

Yesu Falizieinti ta tɔ kalamɔinti peelala vai

(Matiyo 23:1-36;

Maleke 12:38-40)

³⁷ Yesu ɣɛai ma ɔɛzu, Faliziein gila ge tolini ga é li, é folo laamii wo pɔ bɛ. E lɛɛni, é zeɪ daami laɓalii ɣakala.

³⁸ Faliziein laavɔɔni ga Yesu la yeagbani, eɣɛvelei maanɛai é ɣɛ la, é va daamii lɔɔzei.

³⁹ Maligɔi ɣɛni ma: «Wɔun, Falizieinti, wa wa-ɔɔle anɪnakaiti ta daami anɪnakaiti maave gbazu fo. Kele wo-ɣoozu velei, wo laavege ga unma wo fai ta sunɔulai.

⁴⁰ Ee, ɣimalala nuiti! Zɔi é maave ɔɛɛai, naa nɔ lei é va suɛ ɔɛɛ ɔalaa ɔaa?

⁴¹ A wo-yiimave ve lɛɛ de ga vɛɛani, gaamanɔ wa ɲade fo.*

⁴² «Maanɔɣɔi ɣa wo ɛɛ, Falizieinti! Tɔɔzei wa puusiei ɣulazu tufa maku nɛɛɛgi va, ta tufa ɣonai, ta guluwulugi ma zii pɛ, kele telebodai maanɛai wo zie su, ta nɛɛɛi maanɛai wo ke GALA bɛ, wo da naa la ɣoba. Tama naa ɣa maanɛeni ga wo da ke, wo mina fai mɔtaiti da ɣoba.

⁴³ Maanɔɣɔi ɣa wo ɛɛ, Falizieinti! Tɔɔzei wo wɔinɛ ga lebiya zeizuveti GALA deɓi vɛɛiti bu, ta ti da wo luɔ keɛmaveti.

⁴⁴ Maanɔɣɔi ɣa wo ɛɛ! Tɔɔzei wo ɣɛɛɛ eɣɛ kabai nii poo nɔpɛ ge la ba, ta nu ziezu ma, é la suɣwɛɛ.»

⁴⁵ Tɔ kalamɔin gila ge kpɔɛi zegeni, é ɣɛ ma: «Kalamɔn, da ɣɛna ɔɛɛa ɣana, da ɣá ɔalaa gi vooɔusu.»

⁴⁶ Yesu ɣooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Maanɔɣɔi ɣa wo ɛɛ, wa ɔalaa, tɔ kalamɔinti! Tɔɔzei wa kasɔiti daazu nuiti unma, nii segezu baai, nii wa ɔɔɣɔi wo la yeeɔɛga go pa ɔɔɣuzi ba ta zege vaa zu.

⁴⁷ Maanɔɣɔi ɣa wo ɛɛ! Tɔɔzei wa GALA goo wo nuiti ta-ɣabaiti kpɛɛzu, tama wo-mɛmɛwolani ka ti ti vaani.

⁴⁸ Naa ɣɛa ga wo va zeelei ga wo vaave wo-mɛmɛwolani ta-ɣɛɛwotiiti bu. Tɔɔzei wo-mɛmɛwolani ti GALA goo wo nuiti paave, wɔun, wo da ta-ɣabaiti kpɛɛ.

⁴⁹ Naa ɣa é keai GALA ge boni la ga ɣimalai, é ɣɛ ma: «Nà GALA goo wo nuiti ta keelaiti teve ti ma, ta tanigaa va, ti tanigaa wɔinzege.»

⁵⁰ Naa ɣa a ke, é zo eteai ɔɛɛ yee ma, é zeeli za ma, GALA goo wo nuiti kpein ti ti vaai, ti-ma ɲamai maagaaazaɣa ge wo niizuɛ nuɓuseiti ma,

⁵¹ é zo Aɔele ma, é zeeli Zakali ma, nii ti paani zalaɣa ɣulazuɛti zɔɣɔzuɛ ta seizu ɲadegai. Gè bo wo ma, ti-ma ɲamai maagaaazaɣa ka wo niizuɛ nuɓuseiti ma.

⁵² Maanɔɣɔi ɣa wo ɛɛ, tɔ kalamɔinti! Tɔɔzei wo faaɣwɛgi ma ɔaɣui zegea. Wa ɔɔɣɔi wo la lɔɔni su, wo la ɔɛni zɔiti ba, wɔin ɣɛni ti ma, ti va lɔ su.»

⁵³ Siɛgi zu é zegeni la miná, tɔ kalamɔinti ta Falizieinti ti ɣɛni ɔɔizu da, ti da daaɣula ga é ɔɔɛ, é vɛle faa mɔinmɔin ba.

⁵⁴ Ti ɣɛni bali lɛɛzu tuɣɔ kpɔɛzuɣulai zu, nii a ke ti so ga tɔ ɔɔɣɔi gooi.

12

A dama ga wooveledai

(Matiyo 10:26-27)

¹ Naama ziegi zu, nu waa mɔinmɔingiti ti ɣaalɛni ba Yesu ɣoba, ti mɔin velei ma, ti da ɣɔɣɔlo ɔɔɣɔ ma. Yesu tɔɔzeini ga ɣɛa ná-kaladopoiti ma naazu: «À dama ga Falizieinti ta-leɛɛi, nii é ga ta-wooveledai.

² Tɔɔzei maalɔɣu vaa nɔpɛ ge la ná, nii é la ɣulaa keɛma. Dɔɔɣuzi vaa nɔpɛ ge la ná, nii é la ɣwɛɛga.

* **11:41 11:41** Tati pelei taɣili ɔalaa ka ga nii: *A naati fe lɛɛ de bala nuiti bɛ, niiti ti wa-anɪnakaiti su, gaamanɔ ti pɛ ta ɲade wo ɛɛ.*

³ Naa ɔa é ba, nii nɔpɛ wo bogai dɔɔɔfuzu, naa ɔa mɛni kɛɛmaɔvɛ. Nii wo laaɔvɛai woiyɛɔɛi la, wo bo pɛɛ laaɔfulugai wu, naa ɔa wo ga woo wola pɛɛ ɔɔmaɔvɛti.

*Zɔi maanɛai nu lua ba
(Matiyo 10:28-31)*

⁴ «Nà nii wosu wo ma, wɔi wo ga bɔɔlaiti: A mina lua naati ba, niiti ta zoo nui ɔusei nɔ ɔaazu, kɛɛ ti la zooga faa ɔili kɛɛzu naa ɔolu.

⁵ Zɔi wa lua ba, ɔɛ gɛ naa lɛ ga woye. A lua GALA ba, nii zobogi bɛ, a nu ɔaana, é pili ya undaavili abui zu. Ungo, gɛ bo wo ma, naa ɔa maanɛai wo lua ba.

⁶ «Nu la ɔa ga soolo dɔɔlugɔi ɔɔdia ga wali ɔaɛ felegɔ ɔaa? Tama GALA ge la ɔa ga yeemaa ti ɔila kpalaa ma.

⁷ E ɔude naa maazu, wɔundɛɔai pɛ gaaluge ɔɔɔ. A mina lua, wo vizɔge soolo kpulugiti ba.

*Nu ɔeke suziɔa vai ga Kilista ná-faa
(Matiyo 10:19-20, 32-33; 12:32)*

⁸ «Gɛ bo wo ma, zɔi nɔpɛ a ɔeke suziɔa ga ná-faa, nuiti gaazu, Nu ná-Doun Zunui ɔalaa ɔa ɔeke suziɔa ga naama nui ná-faa, GALA ná-geezuɔeelaity gaazu.

⁹ Kɛɛ zɔi é ɔɛɛzu bɔ nuiti gaazu, kɛɛi ɔa wo naama nui ɔa GALA ná-geezuɔeelaity gaazu.

¹⁰ Tama zɔi nɔpɛ é kpɔɛ wosu Nu ná-Doun Zunui laalɔɔma, naama nui zuvaa ɔa yɛ, kɛɛ zɔi é woo ɔɔu wosu Zɛnvu Nadɛgai laalɔɔma, naama nui zuvaa la yɛga.

¹¹ «Siɛgi zu ti liizu la ga woye GALA ɔɛbi ɔɛɛiti bu, ɔaa kundigiti ta zobobɛ nuiti kakala, a mina yiizoolɛ ga ɔɛɛi wa woozuɔula la, ɔaa nii wa bo.

¹² Mazɔɔ naama yeɛɔɔalɛi nɔ zu, Zɛnvu Nadɛgai ɔa wo ɔala ga nii maanɛai ga wo bo.»

*Faalaalii é ɔilɛ
ɔimalala ɔɛɛ nui ɔa*

¹³ Nu ɔila ge yɛni bɛɛi zaama, é ɔɛ Yesu ma: «Kalamɔn, bo kɛɛloin ma, é gi-ɔɛɛ ɔoganiy ɔaagɔwɛ gi yɔɔɔzu.»

¹⁴ Yesu ɔoɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Bɛ ɔa é sɛida ga wa-lukpɔɔaaleɔe nui, ɔaa wo-ɔɔli ɔaagɔwɛɛ nui?»

¹⁵ Naa ɔoluma é ɔɛni ti pɛ ma: «À dama kpaan ga ɔɔɔ, koozu yii pɛ ma, tɔɔzei nui yɛnvui la ɔilini ɔɔɔɔi ɔa, anɛɛ ɔalaa ma nu wola ɔɛɛɛ.»

¹⁶ E niima vaalaalii woni ti ma, é ɔɛ ma: «Kpɛɛ nui ta ɔɛni ná, nii ná-kpalagi wola ɔɛɛni.

¹⁷ E ɔɔɔ ɔaazaɔani, é ɔɛ ma: «Nà kɛ ɔale? Mazɔɔ ada wola la mɔ zɛa, ɔɛ nà ná-kpalagi zu aniiti pu ná.»

¹⁸ Naa ɔoluma é ɔɛni ma: «Nii gɛ kɛɛzu, naa ɔa ga, gɛ ná-kotaiti golo, gɛ ma wolaiti to, gɛ ná-moloi ta kɔligi mɔtaiti pɛ pu ti zu.

¹⁹ Nà ɔɛ niina ɔɔɔ ma: Eɛ, anii wola mɔinda è ya kona mɔinmɔin daawu. Loogɔ, è laami, è ɔɔɔɔ, è koozunɛɛi ɔula.»

²⁰ Kɛɛ GALA ge ɔɛni ma: «Gimalala nui, za ɔidii nɔ è-yɛnvui ɔa ɔula è zu, naazu nii pɛ è gaalɛai ba, ɔɛ ɔa naati ta yɛ zea?»

²¹ ɔɛɛ ɔana a ɔa ɔɛ la ga nui naa, nii é naavoloi ɔaalɛɛzu ba ɔɔɔ ɔɛ, kɛɛ é la ga kpɛɛ nu GALA gaazu.»

*Nu la GALA ɔa
(Matiyo 6:25-34)*

²² Naa ɔoluma, Yesu ɔɛni ná-kaladopoiti ma: «Naa ɔa é ba, ná bosu wo ma ga: A mina yiizoolɛ ga ɔɔnɔgi ma vaa, nii wo ɔɛɛi ba wo ɔa zɛnvui wo, ɔaa maagili zɔɔlaiti wo-ɔusei vaa zu.

²³ Mazɔɔ nu yɛnvui leɔɛge ɔɔnɔgi ɔa, nu ɔusei leɔɛge maagili zɔɔlaiti ba.

²⁴ A kalawoniiti pete dee. Ti la molo vazasu, ti la molo levezu, daamiani make vele la ti ya, molo gota la ti ya. Tama GALA ka ti gɔnɔkulazu. Wo vizoge wɔniiti ba!

²⁵ Toun vɔlɔ wo zaama, be ga a zoo ná-ziizoolɛi zu, é ta bɔ sii ma voloiti ba?*

²⁶ Ni wa ma, wo la ziezu faa yɔɔɔfɛle koi naati bu, lee vaa zu wa yiizoolɛ ga fai mɔtaiti?

²⁷ «À pete dee, vele tufa vuaiti ti wɔɔɔɔzu la. Ti la botii gɛɛzu, ti la balaa sege velezu. Tama ná bosu wo ma ga: Anɛɛ Salomɔn bɔɔɔi yege ná-ɛbiyai pe su, kele é la bɔɔɔ maagilini pe, é va zeeli ti gila kpala su.

²⁸ Ni GALA ka dɔɔɔzu lufai maagilizu gana, nii é ná za, lina é vaazu vilisu abui zu, é la wo maagilia, é va leve tufai va baa? Ee, wa-gidaalevei lɔive de de!

²⁹ «Woun, à mina naa gaizie, nii wa mi, ta nii wa kpole. A mina yiizoolɛ.

³⁰ Tɔɔzei, zii giligiti pe ka ta da naama aniiti gaizie. Kele wo-Gɛɛ kwɛni ga wo bɛɛɛi ga naati ba.

³¹ A GALA ná-masadai mu gaizie, naa vɔluma naati ta la maazu, é ve wo ya.

Naavoloi make vai geegɔlogi zu

(Matiyo 6:19-21)

³² «À mina lua, ma bulukoni, tɔɔzei nɛɛve wo-Gɛɛ ve ga é masadai ve wo ya.

³³ A wo-gɔligiti pɔdi, wo ma naavoloi ve bala nuiti be ga faabɔɔɔ. A wali vuu bɔɔɔiti kpɛɛ bɔɔɔ ve, niiti ti la gɔlogɔloga, wo naavoloi gaale ba geegɔlogi zu, nii é la bega, ve unma nu la ná, ta baɔaɔaɔa la ani gɔlogɔloga ná pe.

³⁴ Mazɔɔɔ ve wa-naavoloi ná, miná ga wo-yii ná balaa.»

Faalaalii é vile gwele bɔɔɔmai va

³⁵ «À gɛvele bɛɛɛ, wo zaamaɔili, wa-lanboiti gaazogai ge de.

³⁶ Wo ge ga botigɛ nuiti kevele, niiti ti ti-maliɔii galema ziegi maabɔunsu, é zege vulu gɛɛzuve, naa ga a ke a vaana nɔ feya, é pelei laaloɔa, ti daalao tuɔɔ.

³⁷ Undaane nu ga ga botigɛ nui niiti ti-maliɔii vaazu, é ti ga gaazu ga! Gè bo wo ma ga gaamai, toɔa zaamaɔili, é ti ze daami labalii gakala, é va, é da ti maalevebo.

³⁸ E vaani ga kua zaamai baa gosui yeegɛgalai, ni nɔ a vaana, é ti ga gaazu ga, ti undaaneve.

³⁹ A nii gaaga ga pagɔ: Ni pele keegɛi gɛni kwɛni yeegɛgalai nii unma nui vaazu ma, a la gaazuɔa, nii a ke é mina ná-pelei ye ná, naa va daagale.

⁴⁰ Wa balaa, à gɛvele bɛɛɛ, mazɔɔɔ Nu ná-Doun Zunui ga vaazu yeegɛgalai ta ma, nii wo la vɔlɔ gɛsieni su pe.»

Botigɛ nu vagɔi ta botigɛ nu jɔi

(Matiyo 24:45-51)

⁴¹ Piyɛle gaazaɔani, é ge ma: «Maliɔii, gá ga é naama vaalaalii wosu gi ma, baa ɛɛ pe be?»

⁴² Maliɔii gɛni ma: «Naavolo unda nui be ga mu é ga woogɛgila nui ta kelegelegai, nii maliɔii seidai ná-botigɛ nuiti unda, nii a ke é gɔnɔgi ve ɛɛ zea, yeegɛgalai ma nii soloogai?

⁴³ Undaane nu ga ga naama wotigɛ nui, siegi zu maliɔii vaazu la, é ka, é da naa ge, nii ma levei veai zea.

⁴⁴ Gè bo wo ma ga gaamai, maliɔii ga sei kɔligiti pe unda.

⁴⁵ Kele ni botigɛ nui naa ga gɛena bɔɔɔ ma: «Maliɔii la vaazu fala,» é tɔɔzei niina ga é da botigɛ zunuiti ta ma anzanuiti doɔa, é da daami wola wo, é da dɔɔi bɔle, naa da so,

⁴⁶ naazu maliɔii ga vaazu, foloi botigɛ nui gɛ ge la ba la, yeegɛgalai nii é la kwɛɛ. Maliɔii ga faa ze ma ga gola, é so, vele nu a da kidaalevelala nuiti so da.

⁴⁷ «Botigɛ nui nii é maliɔii yiimai gɛwɛgai, tama é la kevele bɛɛɛ nɔpe kɛɛni, ta é la naa yiimai gɛɛni, toɔa loɔa ga kpakɔ je mɔinmɔin.

* 12:25 12:25 é ta bɔ sii ma voloiti ba: Tati pelei taɔili balaa ka ga nii: é ta lo sɔlegi la ga zeelo gila keɔala

⁴⁸ Kελε zoi é la maligfii yiimai gfwεeni, tama é doḡa vaiti ke, naa la kpako ƚε moinmoin solɔga. Zoi GALA ge ani moinmoin feai zea, ma moinmoin maa ḡa loli naa ma. Zoi GALA ge ma moinmoin kalivaai ma, toḡa ma moinmoin maaḡaazaḡabo naa ma.»

Yesu ḡa paai ga zeeḡaaḡwεei

(Matiyo 10:34-36)

⁴⁹ «Pàave ga gè abui lo eteai va, tama woin ḡa mà ga é zo niina!

⁵⁰ Kελε batizei ta ḡa ná nii maaneai ga gè solɔ de. Kidaavili gola ḡa mà eyesu naa laazeeli!

⁵¹ Wa ḡisiezū ga nòun paave ziilei feezu eteai ve ḡaa? Ba-o, nà bosu wo ma ga: Zeeḡaaḡwεei mu ka pàai la.

⁵² Tòzei za vɔluma, nu lɔlugɔ a ḡena pele ḡilagi wu, ti yeeḡaa ḡa ḡwεε su, savagɔi ḡe felegɔi laalɔḡma, felegɔi ḡe savagɔi laalɔḡma.

⁵³ Doun keeḡei ḡa ḡe doun zunui laalɔḡma, doun zunui ḡe keeḡe laalɔḡma, doun dee ḡa ḡe doun anzanui laalɔḡma, doun anzanui ḡe dee laalɔḡma, leemɔin ḡa ḡe ná-doun anzai laalɔḡma, loun anzai ḡe deemɔn laalɔḡma.»

Yeeḡeḡalai ḡwεε fai

(Matiyo 16:2-3)

⁵⁴ Yesu ḡeni volu bebei ma: «Wa tonaḡiingi ḡaana, é ḡa wuzeḡe folo liizu vele, wa ḡa ḡe ma gaamago: <Tonai ḡa vaazu,> tama naa va.

⁵⁵ Wa fiilei ḡaana, é zeḡezu ga lekpemave nu yeezazu vele, wo ḡe ma: <Diegi ḡa vaazu zeizu,> diegi ma ge ze.

⁵⁶ Woovele nuiti, wo zooge zoi ta geegɔlogi ḡaa vaiti gaḡaazu, lee vaa zu wo la zoosu wo va niima yeeḡeḡalai zu vaiti gaḡa mu?»

A yɔḡɔzubeḡe wa wo-bɔɛnɔḡi

(Matiyo 5:25-26)

⁵⁷ «Lee vaa zu balaa wa bɔḡi wo la zɔḡɔzugulai ḡea ga vele soloogai la?

⁵⁸ Ni nui ta a è maabaazaḡa laana, wa ma, wo ḡa li vɔɔma tukpɔḡaaleve nui ḡakala, ḡaaḡa, wo ye pelei zu, è wo yɔḡɔzubeḡe, naa ḡa a ke é mina è ve tukpɔḡaaleve nui ya, naa va è ve salavusui ya, naa va è vili kasoi ḡa.

⁵⁹ Tama gè bo è ma: E la ḡulaa kasoi ḡa pe, keni ḡa bena ga ḡa walii pe sala.»

13

Nu zie vele maavalibo

¹ Naama ziegi zu, nui tanigaa ti vaani, ti Galilé nuiti ta-vai zugula Yesu ma, niiti Pilate ti vaani, ti ḡeai ma ta-zalaḡai ḡulazu.

² E ti wooḡaavoteni, é ḡe ma: «Wa ḡisiezū ga Galilé nui naati ti ḡeni ga kotoba nu, é leve Galilé nui zoiti pe ba, naa ḡa é kea ti nuuma bɔlɔi zɔlɔḡgai ḡaa?

³ Ba-o, gè bo wo ma, ni wo la wo-zie vele maavaliboni, wo pe wo undaa ḡa vilisu ga ti ḡevele.

⁴ Nu puugɔ maazu lɔsavai (18), niiti Silowe vele gaagoozagi looni ti ma, é ti va, wa ḡisiezū ga ti ḡeni ga sɔba nu, é leve Zeluzalɛme nubusei mataiti pe ba ḡaa?

⁵ Ba-o, gè bo wo ma, ni wo la wo-zie vele maavaliboni, wo pe wo undaa ḡa vilisu ga ti ḡevele.»

Faalaalii é vile

kooleḡoole gului va

⁶ E niima vaalaalii balaa boni, é ḡe ma: «Zunui ta kooleḡoole gulu ḡila siinni ná-leezen bele zu. E vaani ga é ma waai ta ḡula, kεle é la tanɔpe kaani.

⁷ E ḡeni kpele make nui ma naazu: <Wele, é ḡea ga kona savagɔ, gè ḡa va kooleḡoole gului nii ma waai volu, nà ma, gè la ani ḡaazu ga. Pɔ mu, lee vaa zu a zoi maazeḡe nɔ fuun?»

⁸ Kελε kpele make nui ɣeni ma: «Kalamɔn, ze ná nɔmɔ ɣona gilagi, ná zegfei levezu, gè kaku ma, gè kpoɣa pɔbi vu su.

⁹ Tanisu toɣa waa velela vele, ni naa la ɣeeni, da pɔ niina.» »

*Yesu seebe anzanui ɣede fai
dooɣo foloi*

¹⁰ Dooɣo foloi ta, Yesu ɣeni kalagi wosu GALA deɓi vele gila bu.

¹¹ Anzanui ɣila ge ɣeni ná, nii zenvu nɔi ta ɣeni su, naa seeɓei vilini ma, é keeni su ga kona puugo maazu ɓsava (18). Kpiligai, é la ɣeni zoosu é va ɣaalɔ pɛ.

¹² Yesu kaai ma, é ɓɔeni pɔ, é ɣe ma: «Anzanui, é viega da-zeeɓei zu.»

¹³ Naa vɔluma é yeeiti daani ma. Gaamago nɔ, naa ɣaalɔni, é zɔle, é da lebiyai ve GALA be.

¹⁴ Kεle GALA deɓi vele ma ɣundiɣii yiɣaawanani, tɔzei Yesu kedɛgi woni dooɣo foloi. E ɣeni beɓei ma: «Botiɣe voloi ɣa ɓzita. A da va wo ɣede fai ma naama voloi gila su, kele dooɣo foloi laade.»

¹⁵ Maliɣii gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Woovele nuiti! Wo ɣilagilagi, dooɣo foloi, wo la da ga wa-nikeiti ɓaa wa-zoovalɛgiti fiega ta-laami anɣakai va, wo va li ga tiye kpɔɔle wosuɓe ɓaa?

¹⁶ Anzanui tei ma, Abalaame mavofodai, nii Setana ɣea gilini kona puugo maazu ɓsava (18) laawu, é la vizɔni ɓaa ga é vie dooɣo foloi?»

¹⁷ Naama wooɣaavotegi unfegi yeini ga sili nuiti pɛ. Kεle beɓei wola ɣoozunɛeni, tɔzei faa vapa golaiti ba, é ɣeni keɛzu.

*Faalaalii é vile
mutaalede kaei ta levei va
(Matiyo 13:31-33;
Maleke 4:30-32)*

¹⁸ Yesu ɣeni ma: «GALA ná-masadaɣi ɣulave ga beɣele? Ná pokɔɣɔsu beɣele ma?

¹⁹ Kulave ga mutaalede kae ɣilagi, nii zunui ta seɣeni, é sin ná-kpelei zu. E vɔnɔni, é ɣe ga gulu, wɔniiti ti da laɣagi lo ma bekegiti su.»

²⁰ Yesu ɣeni ti ma mɔnɔ: «Ná GALA ná-masadaɣi vɔkɔɣɔsu beɣele ma?

²¹ Kulave ga levei, nii anzanui ta seɣeni, é ti ɣaayɔ ta bulu vukɔ mɔinmɔingi. Gaaɓelagi, bulu vukɔ ɣaayɔgai naa pɛ ge bokoloni.»

*A le ga daa ɓɔizu vele
(Matiyo 7:13-14, 21-23)*

²² Yesu ɣeni leɓesu taa wolaiti ta taa goiti su, é da kalagi wo, é da li ga Zeluzalɛme vele.

²³ Nui ta ɣeni ma: «Màliɣii, nui tago nɔ ɣa é ɣizosu ɓaa?» E ti wooɣaavoteni, é ɣe ti ma:

²⁴ «À ɣaaba, wo le ga daa ɓɔizu vele, tɔzei gè bo wo ma, nu mɔinmɔin ka kɔɣɔ ga ti le, kele ti la zooga.

²⁵ Siɛgi zu peɓe keɛɣei wuzegɛzu la, é peɓi laaɣulu, wo ye eteave, wo tɔzei niina ga daaloɣaa, wo da ɣe ma: «Màliɣii, peɓi laalao gi ve.» Toɣa wo wooɣaavote naazu ga: «Gè la wo zegɛzu ɣweɛ.»

²⁶ Naama ziegi zu, wa vaazu ɣɛɛzu ma: «Kebe tama ade ɣeni daamii ta kpɔɔlei wosu vɔɔma, è ɣeni kalagi wosu ɣá-ɣoi yɔɣɔzuɓeti.»

²⁷ Toɣa ɣe wo ma: «Gè bo wo ma, gè la wo zegɛzu ɣweɛ. A maagooza bà, wɔi pɛ wo ga telebotala nuiti.»

²⁸ «Miná ɣa ɣɔɓi ta niiga ziegai ɣa ɣe ná, siɛgi zu wo Abalaame, Izaake, ta Zakɔbe ta GALA goo wo nuiti pɛ kaazu la GALA ná-masadaɣi zu, wa ma, wo viligai ya etea vele.

²⁹ Nuiti ta zegɛ folo ɣulazu vele ta folo liizu vele, é ɓɔ nu ɣɔɓɛzu vele ta nu yeezazu vele va, ti va, ti zeɓi feti laamii wo taɓalii ɣakala GALA ná-masadaɣi zu.

³⁰ Naazu nu gaaabelagi tanigaa ta gɛ ga ma mɔungiti, ma mɔungi tanigaa ti gɛ ga ma gaaabelagiti.»

Yesu gɔlɔ vai Zeluzalɛme nɔ-faa zu
(Matiyo 23:37-39)

³¹ Naama yeeɖɛɖalɔi zu, Faliziɛin tanigaa ti maaɖugani Yesu va, ti gɛ ma: «Zegɛ vɛ, ɛ li ada gɪli, tɔɔzei Elɔde gɔ pɔ ga ɛ ɛ va.»

³² Kɛɛ Yesu ti wooɖaavoteni, ɛ gɛ ti ma: «À li, wo gɛ zazago zuwuzui naa ma: Nà inɛgiti kpɛɛzu, nà nuiti kɛɖesu za ta lina, foloi zavaɛɛi nà nà-botii gaaɖela niina.

³³ Kɛɛ kɛni gɛ zɛ za ta lina, naa vɛɛ lina gɔ levena va, tɔɔzei ɛ la zolooni ga GALA goo wo nu nɔpɛ ge za Zeluzalɛme volu.

³⁴ «Eɛ, Zeluzalɛme, Zeluzalɛme, ɖɛi ɖa ɖa GALA goo wo nuiti paa, ɛ ɖa yɛ naati sɔɔzu ga kɔtɔi eyɛsu ti za, niiti GALA ge ti levesu ɛ ma! Wɔin wola gɛa mɔ ga gɛ ɛ zu nuɖuseiti gaale ba kɔɖave, egɛvelei tɛɛ leei a ɖa ma yivoiti gaale la ba kovegiti bu! Kɛɛ wo la vaani bu pɛ!

³⁵ Welɛ, wa-vɛɛi wuɔɔɔakai gɔna yɛ. Gɛ bo wo ma, wo la mɔ gaaɖulaa mɔ pɛ, eyɛsu voloi wa gɛ la ma: «Maliɖii tuya loo naama nui vɛ, nii ɛ vaazu daaseigi zu!»*

14

Yesu seeɖɛ nui taɖili kɛɖɛ fai
dooɖo foloi

¹ Dooɖo foloi ta, Yesu lɛɛni Faliziɛinti ta-ɖundigii gila ná-peɛi wu ga ti daamii wo. Niiti ti gɛni ná, naati ti gɛni pɛɛsu.

² Zunui gila ge loni kakala, nii fe seeɖɛi gɛni ba.

³ Yesu kpɛɛi zegeni, ɛ gɛ tɔ kalamɔinti ta Faliziɛinti ma: «Tɔgi vaavɛ nɛi bu ga nu nu gɛɖɛ dooɖo foloi?»

⁴ Kɛɛ ti maagɛni kpɔ. Yesu seeɖɛ nui zoni naazu, ɛ kɛɖɛ, ɛ naa gaaɖale ma.

⁵ Naa vɔluma ɛ gɛni ti ma: «Bɛ gɔ ɛ wo zaama, ni ná-doun zunui ɖaa ná-nikɛi gɔ loona zieyegɛi zu, ɛ la kulaa su gaama, anɛɛ dooɖo foloi vɛ?»

⁶ Kɛɛ ti la gɛni zooni ti va naama wooɖaavotegi ve zea.

Bɔɖmaayɛii

⁷ Yesu kaai ma ga nui niiti ti loligai daami wosuvɛ, ti pɛ ti gɛni lɛbiya zeizuvɛti nɔ gaiziezu, ɛ niima vaalaalii woni ti ma, ɛ gɛ ma:

⁸ «Ni nui ta gɔ ɛ lolina vulu laamii wosuvɛ, mina li, ɖa va zeɛ vɛlela ɖɔkpɔgi ma, nii a kɛ ni ɛ nui taɖili toligɛ, nii gaazu unfegi wɔɔɔɔai ɖɔnɔi va,

⁹ wo loli nui mina va, ɛ va gɛ ɛ ma: «Seizuvɛ nii ve zunui nii ya.» Da gɛ unfesu naazu, siegi zu ɛ liizu la zeizu voluzu ɖɔkpɔgi ma.

¹⁰ Kɛɛ ni ɛ loligɛ, li, ɛ zeɛ voluzuvɛ, naazu siegi zu ɛ loli nui vaazu la, ɛ gɛ ɛ ma: «Bɔɛ, wuzegɛ, ɛ lɛ vɛlelavɛ.» Naa gɔ gɛ ɛ vɛ ga lɛbiya vaa wola, naama nuiti pɛ gaazu, wa niiti wo zeini daami wosuvɛ.

¹¹ Tɔɔzei zɔi nɔpɛ ɛ ɖɔɖɔ wokomaalɛɛzu, naa maa gɔ yei, zɔi ɛ ɖɔɖɔmaayeizu, naa unbu gɔ zegɛ.»

¹² E gɛni ɖalaa toli nui ma: «Ni ɖa gɔnɔ golai ɖɛɛna foloi ɖaa kpɔkɔi, mina naati toli, niiti ti ga ɛ-wɔɔlɔiti, ɛ-gɛɛlɔinti, ɖa-nuiti, ɖaa ɛ-zeiɔɔɖɔi niiti ti ɖɛɛɛi, naa gɔ a kɛ tiya ɖalaa ti mina va ɛ lɔlisu, ti kɛɖala gɛ ɛ vɛ.

¹³ Kɛɛ ɖa fɛti laamii ɖɛɛna, bala nuiti toli, ta maalɛgɛfɛ nuiti, ta ɖɛkpɔ nuiti, naa vɛɛ gaazuɖɔle nuiti ba.

¹⁴ E undaa gɔ nɛ, tɔɔzei zobo ge la ti vɛ, ti va kɛɖala gɛ ɛ vɛ. Potogi gɔ ve ɛ ya, siegi zu telebo nuiti ti wuzegɛzu la, ti gɔla saai ya.»

* 13:35 13:35 Guy 118:26.

*Faalaalii é vile
daami wolai va
(Matiyo 22:1-10)*

¹⁵ Zóiti ti daamii woni, naa gila ge naama wooiti menigai ma, é ɣeni Yesu ma: «Undaane nu ɣa ga naama nui, nii a daamii wo GALA ná-masadai zu.»

¹⁶ Yesu ɣeni ma: «Zunui ta daamii wola ɣevele ɣeteni, é zeba é nu moinmoin toli.

¹⁷ Daami yeeɣɣalai zeelii ma, é ná-botigɛ nui leveni ga naa ɣe nuiti ma, ti loligai: «A vaana, tózei ɣonɔgi ɣevele ɣetene niina.»

¹⁸ Naati pe ti tózeini ga woozugulaga. Nu mounɣi ɣeni botigɛ nui ma: «Gè kpala gila geyave, keni gè li, gè wele ná, ná è maaneɛɛzu, soma è màavaaye.»

¹⁹ Taɣili ge ɣe ma: «Gè wozawoli nike puugo ɣeyave, keni gè ti ɣɔɣɔ, ná è maaneɛɛzu, soma è màavaaye.»

²⁰ Taɣili ge ɣe ma mɔnɔ: «Anzai vulua nɔ ɣa bè feya, naa maavele ma, gè la zooga liizu.»

²¹ «Botigɛ nui ɣaleni ma, é naama voluvaawogi wo maligii ma. Pele keɛɣɛi wola yiiɣaawanani, é ɣe ná-botigɛ nui ma: «Li fala taazuve ma ɣoi zaamaveti, ta koi yɔɣɔzu veleiti ma, è bala nuiti toli, ta maaleɣefe nuiti, ta gaazugole nuiti, naa veɛ dekpɔ nuiti ba.»

²² Naa vɔluma botigɛ nui vaani, é ɣe ma: «Maliɣii, nii è deveai, naa ɣea, kele seizu nakai ta ɣa de ná.»

²³ Pele keɛɣɛi ɣeni botigɛ nui ma: «Li pele wolaiti ta pele goiti su, è nuiti toli ga maaba, ti le, naa ɣa a ke ná-pele wuulaave.

²⁴ Tózei gè bo wo ma ga gaamai, nui niiti ti loliga ɣea de, tanope ge la niima ɣonɔgi ta ɣɔɣɔga.» »

*Nii Yesu ná-kaladopoi maaneai ga é ke
(Matiyo 10:37-38)*

²⁵ Bebe wolai ɣeni Yesu volu pelei zu, é ɣaavoteni ti ma, é ɣe ti ma:

²⁶ «Zoi é vaazu pò, keni gè neɛ be é leve keɛɣɛ ta dee va, ta anzai ta ná-dointi, naa veɛ keɛɣɛlɔinti ta baazeelaiti ba, ta tɔ bɔɣɔi yenvui va, ni naa laade é la zooga ɣeezu ga ná-kaladopo.

²⁷ Zoi é la zaa wului zegeni, é va vile pòlu, é la zooga ɣeezu ga ná-kaladopo.

²⁸ «Wo zaama, zoi é pɔ ga é pele ɣaagooza to, kebe toɣa da zeɛ de, é gaalugi wo, é ɣe kwɛɛ nii lieɣɔi é vaazu dɔɔzu, é pete balaa ni zobo ka be, é botii naa ɣaabeli, kele?»

²⁹ Ni naa laade, a sebasemai laana, toɣa ɣale botii wu, naa vɔluma zóiti pe ta ɣe petesu, ta da neɣɣula su,

³⁰ ti da ɣe ma: «Wele zunui nii va, é pele logi lózeidai, é la zooni é va ɣaabeli.»

³¹ «Baa masagi be ɣa, ni toɣa pɔ é li ga kɔɔi bɔla masagi laalɔɣɔma, é la da ga zeɛ de, é faiti buube ga pagɔ, é ɣe kwɛɛ ni toɣa zoo liizu ga nu waapuugo (10.000), é zie silinɔɣɔi wu, nii é vaazu toun pɔ ga nu waavuufelegɔ (20.000)?

³² Ni a kaana ga é la ziaa kɔɔi wu, siegi zu zoi maagoozaai la de, toɣa da zɔɣɔzuɔete nu gila teve, é ziileigi ɣaizie ti yɔɣɔzu.

³³ Uele ɣana é la mu, wo zaama, zoi nape é la ɣelɛni zeagɔligi pe ba, naa la zooga é va ɣe ga ná-kaladopo.

*Kpoloi nii tosu la ba
(Matiyo 5:13;
Maleke 9:50)*

³⁴ «Kpoloi vage. Kele ni kpoloi ná-ɣemigi ɣa ɣulana ba, nu ɣa zoo feeze zea ɣale volu?

³⁵ E la mɔ vani zooi ve, é la mɔ vani kpogɔ pɔbi ve, nu ɣa da pili ya eteave. Zoi faa meni goiyegɛ ba, naama nui nii meni.»

15

*Faalaalii é vile baalagi va nii toai ya,
é ga volu*

(Matiyo 18:12-14)

¹ Mulu zo nuiti ta kotoba nuiti ti gɛni maaɓuɗazu ba ga ti goomeni.

² Falizieiinti ta tɔ kalamɔinti ti gɛni unsuyelii losu, ti ɗa gɛ ma: «Zunui nii ga yeezeizu kotoba nuiti bu, ti ɗa daamii wo ta naati.»

³ Kɛɛ Yesu niima vaalaalii woni ti ma, é gɛ ma:

⁴ «Wo zaama zunui ɓe ga, ni baala ungila (100) ka gɛ zea, gila ge loo ya, ni é la puutaabuugo maazu taavuugɔiti (99) zega daami wosuɓe, é va li zo gɗilagi gaiziezu, nii toai ya, eyesu é ka?

⁵ Siegi zu é kaazu la, toga pɛɛ gɗoma ga koozunɛɛi.

⁶ A galena ma pelei wu, toga ɗa ɓɔɔlaiti ta seɲɔɗɔiti toli pɔ ɓe, é gɛ ti ma: «Ade gɔozune ɓɔɔma, mazɔɔɔ gè nà-baalagi gaa volu, nii é gɛa looni ya.»

⁷ Gè bo wo ma, vele nɔ gana koozunɛɛi ga gɛ la geegɔɔgi zu, kotoba nu gila kpegi naa faa zu, nii é sie vele maavalibosu, é leve telebo nu puutaabuugo maazu taavuugɔiti (99) ba, niiti ti ɓeɗe la ba ga ti ti-zie vele maavalibo.»

*Faalaalii é vile wali gaei va nii toai ya,
é ga volu*

⁸ «Baa ni wali gae puugo a gɛna anzanui gila zea, gila ge loo ya, é la lanboi gaazoga, é va pelei wu bale ɓaa, eyesu é ka?

⁹ Siegi zu é kaazu la, toga ɓɔɔlaiti ta seɲɔɗɔiti toli, é gɛ ti ma: «Ade gɔozune ɓɔɔma, tɔɔzei gè nà-wali gaei gaa volu, nii é gɛa looni ya.»

¹⁰ Gè bo wo ma, vele nɔ gana, koozunɛɛi ga gɛ la GALA ná-geezugeelaiti gaazu, kotoba nu gila kpegi naa faa zu, nii é sie vele maavalibosu.»

*Faalaalii é vile zunu loungoi va nii toai ya,
é gale ma*

¹¹ Yesu gɛni ma mɔnɔ: «Doun zunu felego gɛni zunu gila zea.

¹² Loungo gelei gɛni kɛɛgɛ ma: «Nɔnɔi veena poganii zu.» Doun kɛɛgɛi ɗa kɔligiti gaagɓwe su ná-doun zunu felegɔiti ba.

¹³ «Folo mɔinda la vɔɔɔ leveni, loungoi nɔnɔiti pɛ gaalɛni ba, é li zou gɗili su, gɔozama, ɓe é ná-naavoloiti pɛ gaavalani ba ná, ziimaɗɛɛ wolai zu.

¹⁴ Kpegai ma ga ti pɛ ɗɔ, pulu wolai looni naama yooi zu, anii pɛ ge tɔɔzeini ga valaga zea.

¹⁵ E liini, é ɓɔɗɔ gɗaliva zooi naa zu nui gila ma, naa teɓe ná-boigiti makesuɓe ɗɔɓɔi zu.

¹⁶ Wɔin gɛni ma ga é gɔgi laave ga boigiti kɔnɔgi, kɛɛ nu nɔpɛ ge la gɛni ani nɔpɛ feezu zea.

¹⁷ «É tɔɔzeini ga gɗisiaa, é gɛ ɓɔɗɔ ma: «Botigɛ nui mɔinɓe kɛɛ ya, ti daamii wosu mɔtai ye, nɔn, gè ɓe, gè ɗa za ga pului.

¹⁸ Nà wuzegɛzu, gè li kɛɛ ɓɔ ɓe, gè gɛ ma: Kɛɛ, gè kotoi gɛa GALA daalɔɗɔma, é ɓee è va.

¹⁹ Maa la mɔ nɛɛni, gè va loli ga è-loun zunu. Velei è ɗa-wotigɛ nuiti sosu da, sò gana.»

²⁰ E wuzegɛni, é li kɛɛgɛ ɓɔ ɓe.

«É yɛni poun, kɛɛgɛ kaa, maawɔin naa zo, é ɓize, é li, é daagomi, é nɛɛɛ.

²¹ Doun zunui gɛni ma: «Kɛɛ, gè kotoi gɛa GALA daalɔɗɔma, é ɓee è va. Maa la mɔ nɛɛni, gè va loli ga è-loun zunu.»

²² Kɛɛ doun kɛɛgɛi gɛni ná-botigɛ nuiti ma: «A va fala ga ɗobo papagi, wo too kɔba, wo balaɗaegi ɓɔ zeeɓɛɗai va, wo savalagi ɓɔ kɔɗa.

²³ A va ga nike yiɓoi nii gulɓai, wo paa, ade daamii wo, de koozunɛɛi gɗula.

²⁴ Tɔɔzei wɛɛ dɔun zunui va, ɛ ɣɛa zaani, ɛ wuzegɛa, ɛ ɣula saai ya, ɛ ɣɛa looni ya, ɛ ɣaa volu.» Ti tɔɔzeini ga koozunɛɛi ɣulaa.

²⁵ «Tama doun zunu mɔungi ɣɛni kpalagavɛ. Siɛgi zu ɛ vaa la, ɛ maaɓuɣa peɛi va, ɛ ɣɛingɛin ganigiti ta kua wo tugi mɛnini.

²⁶ E botiɣɛ nui gila tolini, ɛ gaazaɣa ga nii keai, naa bo ma.

²⁷ Naa ɣɛni ma: «E-leɣɛi ɣa galegai ma, ɛ va, tɛi tama keɗɛgai va, ɛ-ɣɛɛ nɪkɛ yivoi vaaɛɛ, nii gulɔai.»

²⁸ E yiɣaawanani, ɛ ɣɛɛ tɛɛ vai va peɛi wu. Keɣɣɛ ɣulani tolistu ga ɛ ɛ.

²⁹ Keɛ ɛ keɣɣɛ woɔɣaavoteni, ɛ ɣɛ ma: «Kona mɔinmɔin ka gɛ da botii ɣɛ ɛ vɛ, kaipa gɛ la de da-levei gila kpala kologoloni, tama kaipa ɛ la de ɓalaa boli yivo veeni zɛa, gi va koozunɛɛi ɣula ga ɓɔɔlaiti.

³⁰ Keɛ tɛi ɛ-loin ɣalega ma, ɛ va, nii ɛ ɛ-ɣɔligiti pɛ sugologologoi kologolo anzanuiti polu, to ɣa ɛ nɪkɛ yivoi vaaɛɛɛ bɛ, nii gulɔai!»

³¹ Keɣɣɛ ɣɛni ma: «Dɔun, dɔun da ba yeenɔpɛ, tama nii kpein ɛ zɛa, da ɣa dɔnɔ ga ti pɛ.

³² Keɛ keɛni ada la ɣoozunɛ, de fetii ɣula, tɔɔzei wɛɛ ɛ-leɣɛi va, ɛ ɣɛa zaani, ɛ wuzegɛa, ɛ ɣula saai ya, ɛ ɣɛa looni ya, ɛ ɣaa volu.» »

16

Faalaalii ɛ vile botiɣɛ nui va gola ɣɛɛɣɛɣɛɣɛ

¹ Naa vɔluma Yesu ɣɛni na-kaladopoiti ma: «Naavolo nu wolai ta ɣɛni na, nii naavolo unda nu ɣɛni zɛa, ti naa maalɔni ma ga toɣa na-naavoloi zugologolosu.

² E naa lolini, ɛ ɣɛ ma: «Lee ɣa gɛ mɛnisu, ɛ vile ɛ va? Uaana, ɛ vɔluvaawo, ɛ lo da-naavolo make peɛi va, tɔɔzei ɛ la zooga zeizu na-naavoloi unda.»

³ «Naavolo unda nui ɣisiɛni, ɛ ɣɛ ɓɔɣɔ ma: «Lee ɣa gɛ vaaɛɛ keɛzu, tɔɔzei mɔligii sɛɣɛa na-naavoloi unda? Gɛ va li tii ɣɛɛzuɛ ɓaa? Gɛ la zooni naa la. Gɛ va ɣɛ ga fali wo nu ɓaa? Naa ɣa zɛa ga unfegi.

⁴ Gɛ kweni niina, nii gɛ vaaɛɛ keɛzu, nii a ke siɛgi zu mɔligii kɔlazu la na-naavoloi unda, gɛ numaa zɔɔɔ, niiti ta ɣɛ yeezeizu bu ta-veɛɛiti bu.»

⁵ «E mɔligii na-kuye nuiti pɛ tolini, ɛ ɣɛ ma mɔungi ma: «E-ma ɣuyɛi ɣa ga dielegɔ wo yɔɣɔzu, wa mɔligii?»

⁶ Naa goɔɣaavoteni, ɛ ɣɛ ma: «Gulɔ ɣɔɣɔ gani jɛ ungila (100).» E ɣɛ naa ma: «Da-zɛvɛi zeɣɛ, ɛ zeɛi fala, ɛ sɛvɛ su ga puulɔɔlugɔ (50).»

⁷ Naa vɔluma, ɛ ɣɛni taɣili ma: «Da ma, ɛ-ma ɣuyɛi ɣa ga dielegɔ?» Naa goɔɣaavoteni, ɛ ɣɛ ma: «Molo ɓɔɔ ungila (100).» Naavolo unda nui ɣɛ ma: «Da-zɛvɛi zeɣɛ, ɛ sɛvɛ su ga puulɔsava (80).»

⁸ «Naavolo unda nui naa, nii ɛ ɣɛni ga ladalala nui, mɔligii maamusɛni tɔɔzei ɛ faiti keɛni ga kiseimai. Tɔɔzei niima eteai zu nuɓuseiti ta ɣiseizu ma faiti su, ti yɔɣɔzu ta ti-wɔɔlaiti, ɛ leve wozakalagi nɔnɔ ma lointi ba.

⁹ Nɔun, na bosu wo ma ga: A wɔɔlaa ɣaizɛ ga eteai niizu naavoloiti, naa ɣa a ke siɛgi zu ti ɓesu la wo ya, ti yeezei wo wu ɣooɣɔ peɛɛiti bu.

¹⁰ «Zɔi ɛ ga lada nu faa goi zu, naa ɣa ga lada nu faa wolai ɓalaa su. Zɔi ma ɛ ga ladalala nui faa goi zu, toɣa ga ladalala nui faa wolai ɓalaa su.

¹¹ Ni mu wo la ɣɛni ga lada nu eteai niizu naavoloiti su, ɓɛ ɣa a naavolo ɣiteiti kaliva wo ma?

¹² Ni mu wo la ɣɛni ga lada nu boa naavoloiti su, ɓɛ ɣa a wo ɓɔɣɔ geɛi ve wo ya?

¹³ «Botiɣɛ nu nɔpɛ ge la zooga botii ɣɛɛzu mɔligii felegɔ vɛ vɔɔma. Keɛni nɔ ɛ gila wɔinzeɣɛ, ɛ zɔi nɛɛ vɛ, ɓaa ɛ ɣili zɔi va kpaan, ɛ zɔi veɛɛlala. Wo la zooga botii ɣɛɛzu GALA ta naavoloi vɛ vɔɔma.»

³ Tɔ ɔa é ba, à ɔɔɔ zo kpaan. Ni è-ɔɛloin ɔa koto ɔɛna, zeli lo ma. Ni a zie velei maavalibona, suvaaye.

⁴ Ni a kotoi ɔɛna è laalɔɔma ga seizu lofela foloi ma, seizu lofelai pe su é da va è ɔɔ, é da bo ga toɔa sie velei maavalibo, keni è suvaaye.»

Kidaalevei

⁵ Keelaite ti ɔɛni Maligii ma: «Ta ɔɔ gá-ɔidaalevei va.»

⁶ Maligii ti woɔɔaavoteni, é ɔɛ ti ma: «Ni wa-ɔidaalevei ɔɛni ga mutaalede kaei ɔɛvele, wa la zoo ɔɛzu sikomɔl gului nii ma: «Lɔɔɔɔ miná, è li, è ɔadɔ kpoloɔi wu,» a la ɔolo wo ɔɛ.»

Botiɔ nui losuɔ

⁷ «Tanisu, ni botiɔ nu a ɔɛna wo gila zea, é da wozai woli, ɔaa é da togani bulugiti make, siegi zu naa zegezu la kpalagave, é va, anɔɛ nei toɔa da ɔɛ naa ma gaamago: «Va fala, è ze daami wosuɔ?»

⁸ Ba-o, toɔa da ɔɛ ma: «Nà-kpɔkɔ ɔɔnɔgi ɔɛɛ bɛ, ɔɔɔ maaɔili, è da màalevebo, eyesu gè ɔɛ ga laamii, gè ɔɔɔle. Naa voluma ɔɔun da va niina, è laami, è ɔɔɔle.»

⁹ Kɛɛ é la vaazu naa masasu, naama wotii ɔɛ vai zu, nii é naa leveai ma, kɛɛ?

¹⁰ Wa ɔalaagi, ni wa naa nɔ ɔɛna, nii wo leveai ma, à ɔɛ ɔɔɔ ma: «Gá ga botiɔ nu nakaiti, gi naa nɔ ɔɛɛ, nii maa ɔɛni nɛni gi kɛ.» »

Gee nu puugɔi nade fai

¹¹ Yesu liizuɔ Zeluzalɛme, é ɔɛni Galilé yooi ta Samali yooi maalevesu.

¹² Tɛi é ɔɛni lɛzu taai ta zu, gee nu puugɔi daaɔomini, ti lo ɔoozama.

¹³ Ti woɔɔulani, ti ɔɛ ma: «Maligii, Yesu, gi maawɔingá.»

¹⁴ E ti ɔaai ma, é ɔɛni ti ma: «À li, wo ɔɔɔ lɛ ga zalaɔa ɔula nui.» Ti liizuɔ, ti kaani ga ti nadeɔa.

¹⁵ Ti zaama, gila ge peɛni ga é ɔɛɛɔga, é ɔaleni ma ga voluvelei, é GALA deɔi ga woo wola.

¹⁶ E laaɛɛni kpulu Yesu ɔɔɔɔwu, é naa mama. E ɔɛni ga Samali nu.

¹⁷ Yesu kpɔɛi zegeni, é ɔɛ ma: «Nu puugɔi pe ge la nadeni ɔaa? Mini ɔa mu mɔta taavuuɔiti ti ná?»

¹⁸ Tanɔpe ge la zɔɔni, nii a va volu, é lɛbiyai ve GALA bɛ, keni wɛɛni nii nɔ?»

¹⁹ Naa voluma, é ɔɛni naa ma: «Wuzeɔe, è li, da-ɔidaalevei è valoa.»

GALA ná-masadaí vaa vai (Matiyo 24:23-28, 37-41)

²⁰ Falizieinti ti gaazaɔani, ti ɔɛ ma: «Sie kpɛgele ɔa GALA ná-masadaí vaazu la?» E ti woɔɔaavoteni, é ɔɛ ti ma: «GALA ná-masadaí la vaazu, è va ɔɛ ani nu kaazu ga ɔaazu.

²¹ Daa la ɔɛa ga: «A wɛɛ, toɔa vɛ!», ɔaa: «Toɔa munu!», mazɔɔ GALA ná-masadaí ɔa wo zaama.»

²² E ɔɛni kaladopoiti ma: «Yeɔɔɔɔɔɔ la ta vaazu, wɔin ɔa ɔɛ wo ma ga wo ɔaazula Nu ná-Doun Zunui ma, anɛ folo gila daawu, kɛɛ wo la kaa.

²³ Ta ɔɛ wo ma naazu: «A wɛɛ vɛ!», ɔaa: «A wɛɛ munu!». Kɛɛ à mina li, à mina ɔize.

²⁴ Tɔɔzei velei mainmain a da saɔa la, é da volo geeɔɔɔɔ ɔilazuɔ ɔwɛgi ma, é zeeli zɔɔla velei, vele ɔana Nu ná-Doun Zunui a ɔɛ la ná-foloi zu.

²⁵ Kɛɛ keni de é ɔɔɔ gola, niizuɔ nuɔuseiti ti ɔɛɛ ba.

²⁶ «Nu ná-Doun Zunui ná-siegi zu, faiti ta da ɔɛ, eɔvelei é ɔɛni ɔɛzu la Nowe ná-yeɔɔɔɔɔɔ zu.

²⁷ Nuiti ti ɔɛni daamii wosu, ti da kpɔɔleiti bo, ti da anzaiti fulu ɔɔɔ ɔɛ ta ti-lointi bɛ, eyesu naama voloi zeeli, yeei Nowe lɛni la kein wolai zu. Zieɛ golai vaani, é ti pe undaavili.

²⁸ «Toɔa ɔɛ ga Lote ná-siegi zu ɔɛvele. Nuiti ti ɔɛni daamii ta kpɔɔleiti wosu, ti da aniiti geya, ti da pɔdii loo, ti ɔɛni aniiti siinsu, ti da peɔiti to.

²⁹ Kελε voloi Lote ɣulani la Sɔdɔme va, GALA ge timini abui vuuni, é ɣula geeɣɔlɔgi zu eɣe tonai, é ti pe undaavili.

³⁰ Uele ɣana a ɣe la, voloi Nu ná-Doun Zunui ɣulazu la kelema.

³¹ «Naama voloi, ni nui ta a ɣena dooɣɔ bosuve ná-pele ɣɔmave, zeagɔligiti ti pelei wu, é mina yei ɣasɔ zegezu pelei wu. Zoi balaagi a ɣe kpalagave, naa mina ɣale ma voluvelei.

³² A ɣize naa zu, nii é ɣeɛni ga Lote anzai!

³³ Zoi é pɔ ga é ɔaa zenvui maazu, toɣa vala ma. Kεle zoi a vala zenvui ma, toɣa ɔaa maazu.

³⁴ Gè bo wo ma, naama bidii, nu felegɔ ɣa ɣe laani bete ɣilagi zu, gilagi ɣa zege, zoi ye ná.

³⁵ Anzanu felegɔ ɣa ɣe moloi zigazu vuɔma, gilagi ɣa zege, zoi ye ná.

³⁶ [Zunu felegɔ ɣa ɣe kpalagave, gilagi ɣa zege, zoi ye ná.]*

³⁷ Kaladopoiti ti gaazaɣani, ti ɣe ma: «Maliɣii, mini ɣa naama vai vaazu ɣeezu ná?» E ti wooɣaavoteni, é ɣe ma: «Ue nɔpe ani vuomai ná, miná ɣa ɣuaiti ta ɣa ɣaale ba ná.»

18

Faalaalii é vile tukpɔɣaaleve nui va nii é la luazu GALA ba

¹ Yesu faalaali ɣila boni ná-kaladopoiti ma, é dεε ga maanεεve ti GALA fali ɣɔ, ti mina ipɔteve.

² E ɣeni ti ma: «Tukpɔɣaaleve nui ta ɣeni taai ta zu, nii é la ɣeni luazu GALA ba, ta é la ɣeni unfesu nu nɔpe ma.

³ Poanzai ta ɔalaa ɣeni taai naa zu, nii é ɣeni vaazu valafala, é ɣa ɣe tukpɔɣaaleve nui ma: «Nɔnɔi votokula sili nui ma.»

⁴ Suɣoozani, é ɣa ɣele. Naa vɔluma, é ɣeni ɔɔɣɔ ma: «Anεε ni gè la luazu GALA ba, ta gè la unfesu nu nɔpe ma,

⁵ kεle tei poanzai nii ɣa ɔai dà, nà nɔnɔi votokulazu, ni naa laade, toɣa ɣe vaazu yeenɔpe, é ɣa kpɔlɔ.»

⁶ Maliɣii ɣeni ma volu: «À naa meni, nii telebotala lukpɔɣaaleve nui bosu.

⁷ Niiti GALA ge yiimazegeai ga tiye, é la naati tɔnɔi votokula ɔaa, niiti ti wooɣulazu ma folo vεε kpidi va? E la ɔɔga ti va fala ɔaa?

⁸ Gè bo wo ma, toɣa tɔnɔi votokula ga suvile. Kεle siεgi zu Nu ná-Doun Zunui vaazu la, toɣa kidaalevei ɣa nei eteai zu?»

Faalaalii é vile Faliziεin ta mulu zo nui va

⁹ E niima vaalaalii woni mɔnɔ, é vile naama nuiti ba, niiti ti kaazu ga ti leleboge, naa volu ti ɣa zɔiti belelala, é ɣe ti ma:

¹⁰ «Yeeta, zunu felegɔ liini GALA sei velel wu, GALA fali vai ma. Zoi ɣeni ga Faliziεin, zoi ɣe ga mulu zo nui.

¹¹ Faliziεin lɔni, é ɣa GALA fali ɣisu, é ɣe ma: «Ee, GALA, nà è mamasu, gè la ga zɔiti kevele, niiti ti ga tooma nuiti, telebotala nuiti, ta wεenziε nuiti. E mama gè la ga mulu zo nui tei kevele.

¹² Nà ɣa zugi zo fele, dɔɔɣɔi laawu, nà ɣa sɔlɔɔ ganii ma vuusiei pe fe è ya.»

¹³ Kεle mulu zo nui lɔni ye, zii la ɣeni lɔni vɔlɔ é va wele geezu. E yiilave loɣani, é ɣe ma: «GALA, màawɔingɣa, nɛi gè ga kotoba nui.»

¹⁴ Gè bo wo ma, zunui tei ge ɣaleni ma ná-koizu, telebogai GALA gaazu, kεle naa la ɣeni ga Faliziεin. Zoi nɔpe é ɔɔɣɔ wokomaaleεzu, naa maa ɣa yei, zoi é ɔɔɣɔmaayeizu, unbu ɣa zege.»

* 17:36 17:36 Wooi niiti ti [] kpaku felegɔiti zɔɣɔzu, naati ti la sεve wɔlɔmai tanigaa zu.

Yesu yeezei vai doungoiti bu

(Matiyo 19:13-15;

Maleke 10:13-16)

¹⁵ Nuiti ti vaani balaa ga niimiɔlegiti pɔ, nii a ke é yeela ti ma. Kele kaladopoiti ti miná gaaí ma, ti gɛni zelií losu naati ma.

¹⁶ Kele Yesu doungoiti tolini, é zeba é gɛ nuiti ma: «À be doungoiti ba, ti va pò. A mina pele leve ti luɔ, tɔzei GALA ná-masadaí gá ga naati tɔnɔ, niiti ti ga ti gɛvele.

¹⁷ Gè bo wo ma ga gaamai, zɔi nɔpɛ é la yeezeini GALA ná-masadaí wu ga doungoi gɛvele, naama nui la lɔa su pɛ.»

Naavolo nuiti ta GALA ná-masadaí

(Matiyo 19:16-30;

Maleke 10:17-31)

¹⁸ Kundigí gila ge Yesu gaaazagani, é gɛ ma: «Kalamɔn vagɔi, leeni gá nà ke, gè va gɔɔgɔ zɛnvui zɔlɔ ga nɔnɔ?»

¹⁹ Yesu gɛni ma: «Lee vaa zu è tòlisu ga nu vagɔi? Nu nɔpɛ ge la vani, kɛni GALA gila kpe.

²⁰ E deveiti kwɛni: Mina wɛɛnzɛ bo, mina nu vaa, mina unma wo, mina zɛɛ zeele woo wo, è-gɛɛ lɛbi ta è-lee.»*

²¹ E gɛni Yesu ma: «Gè naama leveiti pɛ sogá kaite mà loungo zɛgi zu.»

²² Yesu gooi mɛnigai ma, é gɛni ma: «Faa gíla ka dɛ voluzu, nii è la dɛ kɛɛni: E-gɔligiti pɛ pɔdi, è ma naavoloi gaaɔwɛ bala nuiti ba, naazu da naavolo zɔlɔ geegɔlɔgi zu. Naa vɔluma, va, è vɛlɛ pɔlu.»

²³ E naa mɛnigai ma, ziiɔlɔni gola, tɔzei é gɛni ga kpɛɛ nu wola.

²⁴ Siɛgi zu Yesu kaani la, é gɛni ma: «Kpɛɛ nuiti dɔɔ vai wola baavɛ GALA ná-masadaí zu!

²⁵ Tɔzei ɲɔmɛi leve fai la baani sɛgíle zeɣɛi zu, é va zeeli kpɛɛ nui lɔɔ vai zu GALA ná-masadaí zu.»

²⁶ Zɔiti ti gɛni goomɛnisu, naati ti gɛni ma: «Bɛ gá mu a zoo gízosu?»

²⁷ Yesu gɛni ti ma: «Nii é la zooga é va gɛ nuɔusɛiti zea, GALA ka zoo naa gɛɛzu.»

²⁸ Piyɛlɛ gɛni ma: «Gá ma? Gi gí-gɔligiti zɛga ná, gi vɛlɛ è volu.»

²⁹ Yesu gɛni ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, zɔi nɔpɛ é zeɣɛzu ná-pelei va, anzai baa kɛɛlɔinti ba, sɔlɔɔ nuiti baa dointi ba, GALA ná-masadaí maavele ma,

³⁰ ma nui gá vaazu naati ma mɔinmɔin sɔlɔɔsu niima yeeɣɛgalai zu, ta toɣa gɔɔgɔ zɛnvui zɔlɔ etea niinei zu é vaazu.»

Yesu saa vai

ta buzeɣɛ vai wo fai volu

(Matiyo 20:17-19;

Maleke 10:32-34)

³¹ Yesu keela puugɔ maazu felegɔiti (12) tolini yɛ, ti maagɛlesa ge leve, é gɛ ti ma: «À woilo, ada lɛɛzu Zeluzalɛme, tama nii pɛ GALA goo wo nuiti ti sɛvɛai, é vɛlɛ Nu ná-Doun Zunui va, ti pɛ daa gá zeeli.

³² Tɔzei toɣa lɔ zii gíligiti zeezu, ti ɲɛɣgula su, ti poomu, ti laadɛi vu ma,

³³ ta bɛna ga doɣa ga kpakɔi, ti paa. Naa vɔluma, foloi zavasiɛi toɣa wuzeɣɛ, é gula saai ya.»

³⁴ Kele kaladopoiti ti la gɛni naama wooiti gaaɣaani. Poluvɛ lɔɔɣuni ti va, ti la gɛni kwɛɛ, nii naama wooiti ti bosu.

Gaazugole nui valo vai Zeliko

(Matiyo 20:29-34;

Maleke 10:46-52)

* 18:20 18:20 Egz 20:12-16; TSV 5:16-20.

³⁵ Tɛi Yesu ɣɛni maaɓuɣazu Zeliko va, gaazuɣole nu ɣila ge ɣɛni zeini pele ɣobave, é ɗa falii wo.

³⁶ E bebei wooi menigai ma, ti ɗa leve, é gaazaɣagi woni ga leeni ɣa é ɣɛɛzu.

³⁷ Ti ɣɛni ma: «Nazalete nui Yesu ɣa é levesu.»

³⁸ E kpeei looni, é ɣɛ ma: «Davide ná-Doun Zunui, Yesu, gàazumaawɔingá!»

³⁹ Zɔiti ti ɣɛni ziezu velelave, naati ti ɣɛni zeli losu ma, ga é maaɣɛ kpɔ, keɛ toun é ɣɛni woogulazu seɛɛ, é ɗa ɣɛ ma: «Davide ná-Doun zunui, gàazumaawɔingá!»

⁴⁰ Yesu lɔni, é deve ga ti vaa la pɔ. E maaɓuɣaai ma ba, Yesu gaazaɣani, é ɣɛ ma:

⁴¹ «Lee ɣa é pɔ ga gè ke è vɛ?» E googaaɗoteni, é ɣɛ ma: «Màligii, va bu ga gè wozaɣaa volu.»

⁴² Yesu ɣɛni ma: «Wozaɣa volu. Tɛi è laa dà, è valoa.»

⁴³ Gaamago nɔ, é wozaɣaani volu, é vile Yesu volu, é ɗa GALA deɓi. Bebei miná ɣaani, tiya balaa ti ɗa GALA maamuse.

19

Yesu ta Zasé

¹ Yesu leeni Zeliko taazuɗɛ, é taai maaleɗe.

² Zunui ta ɣɛni ná daaseigi ga Zasé, é ɣɛni ga mulu zo nuiti ta-ɣundigii, naa vɔluma é ɓɛɛni gola.

³ E ɣɛni pɔ ga é kweɛ, ɓɛ ɣa é ga Yesu. Keɛ bebei maavele ma, é la ɣɛni zooni, tɔɔzei kpugaa ɣɛni de.

⁴ E ɓizeni, é li velelave, é le sikomɔɔl gului zu ga é Yesu ɣa, tɔɔzei naa ɣɛni levesu ga ná vele.

⁵ Yesu zeeliai ma náɗɛ, é ɣaazuwuzegeni, é ɣɛ Zasé ma: «Zasé, vile fala, mazɔɔɔ è-ma weɛn ɣa ga ze za.»

⁶ Zasé zuvilɛni ga vilega, é yeezei Yesu wu ga koozune.

⁷ Zɔiti pɛ ti miná ɣaani, ti ɣɛni unsuyelii losu, ti ɗa ɣɛ ma: «É lia, é ɣɛ ga kotoba nui nuu ma weɛn.»

⁸ Keɛ Zasé wuzegeni, é lo Maligii ɣaazu, é ɣɛ ma: «Màligii, woilo, nà kɔligi ɣilazuɗɛ pɛ fe ga veɓeani bala nuiti ɓɛ. Zoi nɔpɛ nà ɣɛ looni ma, nà nɔnɔi ɓotogi ve zea ga seizu naanigo.»

⁹ Yesu ɣɛni ma: «Kizogi lea pelei nii wu za, mazɔɔɔ zunui nii balaa ka ga Abalaame mavofodai ta.

¹⁰ Tɔɔzei Nu ná-Doun Zunui vaave naati gaiziezu, é ti ɣizo, niiti ti loai ya.»

Faalaalii é vile botiɣɛ nu savagɔiti ba (Matiyo 25:14-30)

¹¹ Tɛi nuiti ti ɣɛni woilosu naama wooiti ma, Yesu faalaali ɣila boni ti ma mɔnɔ, tɔɔzei maaɓuɣani niina Zeluzaleme va, tama nuiti ti ɣɛni ɣisiezu ga GALA ná-masadai ɣa ɣulazu kelema gaamanɔ.

¹² E ɣɛni ti ma: «Zunui ta ɣɛni ná, nii é zɔɔɔni seizumaane pelei wu. E wuzegeni, é li zou zu, vɛ ná maaɣoozaai, nii a ke é masadai zɔɔɔ, naa vɔluma toɣa va niina.

¹³ E va ɣɛ é li, é ná-botiɣɛ nu puugo lolini, é wali ɣae puugo ɣaaɣwe ti va, é ɣɛ ti ma: «A ɗa suyaagɔ, pàa laa yɔɣɔzu.»

¹⁴ «Keɛ seijnɔɣiti ti wainzegeni, ti keela vilɛni polu, ti ɣɛ ma: «Gi la pɔ ga zunui nii va masadai ɣɛ gi unda.»

¹⁵ «É masadai zɔɔɔgai ma, é ɣale ma, é ná-botiɣɛ nuiti tolini, niiti é wali veeni ti ya, é ɣɛ ti ɣonabo ɓɛ, é vile yaagolai va, ti keai.

¹⁶ «Ma mɔungi vaani, é ɣɛ ma: «Màligii, ɗa-wali ɣae ma lɔnɔgi ɣɛɛɗɛ ga wali ɣae puugo.»

¹⁷ Masagi ɔɛ ma: «Naa vage, botiɔɛ nu vagoi. Tei ɛ ɔɛa ga lada nu faa goi zu, gɛ ɛ zeida taa wola puugo unda.»

¹⁸ «Felesiɛi balaa vaani, ɛ ɔɛ ma: «Màligii, da-wali ɔɛa ma lɔnɔgi ɔɛɛvɛ ga wali ɔɛa lɔɔlugo.»

¹⁹ Masagi ɔɛ ma: «Da balaa, gɛ ɛ zeida taa wola lɔɔlugo unda.»

²⁰ «Tagili ge vaani, ɛ ɔɛ ma: «Màligii, wele da-wali ɔɛa va, nii gɛ makegai ba sege zakpai zu.»

²¹ Mazɔɔɔ gɛ ɔɛni luazu ɛ va, tɔɔzei da ga zunui nii ná-fai wola baai. Nii ɛ la daani, naa ɔɛa da da sege. Moloi ɛ la fazani, naa ɔɛa da da teve.»

²² «Masagi ɔɛni ma: «Botiɔɛ nu jɔɔnɔgi! Nà ɛ lukpɔɔaalevezu ga è-laawooi nɔ. E ɔɛa kwɛɛni ga nà ga zunui nii ná-fai wola baai, gɛ da naa zege, nii gɛ la daani, gɛ da moloi leve, nii gɛ la fazani.»

²³ Lee vaa zu ɛ la bɛna li ga nà-walii, ɛ va da bangei la? Naazu, siegi zu nà la ɔɛalena ma, nà la kula ta maalamai.»

²⁴ «É ɔɛni koba nuiti ma: «A wali ɔɛa ɔɛa gula zea, wo fe zoi ya, nii puugoi zea.»

²⁵ Naati ti ɔɛ ma: «Wali ɔɛa puugo ɔɛa ɛ naa ya!»

²⁶ E ɔɛni ti ma: «Gè bo wo ma, zoi ani zea, ta ɔɛa ve naa ya volu. Kele zoi ani la zea, anɛ zɔɔgoi ɛ zea, naa ɔɛa gula zea.»

²⁷ Zɔiti ma ti ga sili nuiti, niiti ti la ɔɛa pɔ ga gɛ va masadai ɔɛ ti unda, à va ga tiye vɛ, wo ti ɔɔdaaleve gàazu.» »

Yesu lɛ vai Zeluzalɛme

(Matiyo 21:1-11;

Maleke 11:1-11;

Zan 12:12-19)

²⁸ Yesu naama wooiti bogai ma, ɛ toni da, ɛ da li ga Zeluzalɛme vele.

²⁹ Siegi zu ɛ maaɔɔɔani la Bɛtefazé va ta Betani, Wolive ɔɛzei ɔɔbave, Yesu ná-kaladopo felegɔ leveni,

³⁰ ɛ ɔɛ ti ma: «À li taa goi nii zu, ɛ wo luɔɔ. Wa lɛɛna, wa soovale zivoi ta ɔɛazu, giliai, nii nu nɔpɛ ge la de zeini kɔma. A fie, wo vaa la vɛ.»

³¹ Ni nu a wo ɔɛazaɔana ga: «Lee vaa zu wo fiesu?», wa ɔɛ ma: «Màligii bɛɛɛi ɔɛa ba.» »

³² Keelai niiti ti liini, ti faiti kaani nɔ, velei Yesu boni la ti ma.

³³ Tei ti ɔɛni soovale zivoi viesu, ma nuiti ti ɔɛni ti ma: «Lee vaa zu wo soovale zivoi viesu?»

³⁴ Ti naati goɔɔaavoteni, ti ɔɛ ma: «Màligii bɛɛɛi ɔɛa ba.»

³⁵ Ti liini ga soovale zivoi Yesu vɔ, ti ta-zege wolaiti pɛ kɔma, ti Yesu lɛ, ti sei kɔma.

³⁶ A la ɔɛna ziaa, nuiti ti da ta-zege wolaiti pɛɛ pelei zu.

³⁷ E maaɔɔɔaai ma Zeluzalɛme va, Wolive wulu belei ma ɔɛzei yeizuvɛ, kaladopoiti ti-ma vɛɛɛ wolai laaveni ga koozunɛɛi, ti tɔɔzei ga GALA maamusɛa ga woo wola, tɔɔzei laavɔɔ vaiti ba, niiti ti ti ɔɛani.

³⁸ Ti ɔɛni ɔɛɛzu ma:

«Màligii tuya loo masagi vɛ, nii ɛ vaazu daaseigi zu!

Ziileigi ɔɛ geɛɔɔlɔgi zu, lebiyai ɔɛ GALA bɛ geɛɔɔlɔgi ungave!»

³⁹ Faliziɛin tanigaa ti ɔɛni bebei zaama, ti ɔɛni Yesu ma: «Kalamɔn, zeli lo da-ɔɛaladopoiti ma, ti maaɔɔ kpɔ!»

⁴⁰ Yesu ti woɔɔaavoteni, ɛ ɔɛ ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, ni ta maaɔɔna kpɔ, kɔtuiti ka ta ɔɛ bainsu!»

Yesu ɔɔɔ vai Zeluzalɛma

⁴¹ Tei Yesu ɔɛni maaɔɔɔazu taai va, ɛ kaai ma, ɛ ɔɔlɔni ná-faa zu.

⁴² E ɔɛni ma: «Ni da balaa ɛ ɔɛni kwɛɛni naama volo nuu, velei da ziileigi zɔɔɔ da! Kele welɛna kae, ɛ lɔɔɔua ɛ va.»

⁴³ Foloi tanigaa ta vaazu è ma, siɛgi zu è zili nuiti ti è maagakusu la ga kooɔɔ aniiti, ti è zeɪ kɛɛ su, ti da è bakpa pele ungi pɛ su.

⁴⁴ Ta wo zugologolo metu, wa da-nubuseiti, ti la da-ɔɔtui gila kpala zɛga laani boɔla maazu, toozei è la kɛɛni, è va naama voloi ɔwɛɛ, yeei GALA ge vaa la è ɔɔ.»

Yesu pɔdi loo nuiti kpɛɛ vai

GALA sei vɛɛi wu

(Matiyo 21:12-17;

Maleke 11:15-19;

Zan 2:13-22)

⁴⁵ Yesu lɛɛni GALA sei vɛɛi ma ɔoizuvɛ, è toozei ga yaagɔiti kpɛa,

⁴⁶ é ɔɛ ti ma: «Sɛvɛvɛ GALA Sɛvɛi zu ga: «Nà-peɛi ɔa loli ga GALA fali vɛɛi.»* Kɛɛ woun, wo ná ɔɛa ga toosu nuiti dooɔɔzuvɛ.»†

⁴⁷ Folo-o-folo Yesu ɔɛni kalagi wosu GALA sei vɛɛi wu. Zalaɔa ɔula ɔundiɔiti ta to kalamɔinti, naa vɛɛ nubuseiti ta-ɔundiɔiti ba, ti ɔɛni kelegele gaiziezɛ zu ga ti pa.

⁴⁸ Kɛɛ ti la ɔɛni kwɛɛ, vɛɛi ta kɛɛ la, toozei nubuseiti pɛ goiloga ɔɛni de goo ma.

20

Mini ɔa Yesu ná-zobogi zɛɛɛ zu ná?

(Matiyo 21:23-27;

Maleke 11:27-33)

¹ Tɛi Yesu ɔɛni nuiti kalasu naama voloi gila GALA sei vɛɛi wu, é da Woo Niine Uagɔi laazeeli, zalaɔa ɔula ɔundiɔiti ta to kalamɔinti, naa vɛɛ totuɔiti ba, ti maaɔɔɔani ba,

² ti ɔɛ ma: «Bo gi ma: Zobo kpɛgele ɔa è niima vaiti kɛɛzu la? Bɛ ɔa é ma zobogi vɛa è ya?»

³ E ti woogaaɔɔɔeni, é ɔɛ ti ma: «Nà balaa, gaazaɔa gila ka bè ga gè bo wo ma.

⁴ Bɛ ɔa é zobogi veeni Zan vɛ ga é da batizei wo? GALA ge ɔɛni de, baa nuiti kɛni de?»

⁵ Ti yɛ sulatilatisu yooɔzu, ti da ɔɛ ma: «Ni ada ɔɛɛna ma: «GALA ge ɔɛni de,» toɔa ɔɛ ade ma: «Lee vaa zu mu wo la ɔɛni laani Zan la?»

⁶ Kɛɛ ada ɔɛɛna ma mɔnɔ: «Nuiti kɛni de,» nubuseiti pɛ ta ade zɔɔ ga kɔtui, toozei ti pɛ ti laaɔɔ da ga Zan ɔɛni ga GALA goo wo nu.»

⁷ Ti zɛba ti googaaɔɔɔ, ti ɔɛ ma: «Gi la kwɛni.»

⁸ Yesu ɔɛni ti ma: «Nɔun ná balaa gè la zobogi nii zɛɛɛ zu lɛa ga woye pɛ, nii gè niima vaiti kɛɛzu la.»

Faalaalii é vilɛ

kpele make nu ɔɔiti ba

(Matiyo 21:33-46;

Maleke 12:1-12)

⁹ Yesu toozeini ga niima vaalaalii woga bebei ma, é ɔɛ ma: «Zunu ɔila ge leezen belei laani, é kaliva kpele make nua ma, é li zou ɔili su, é lɛbi ná.

¹⁰ Naama waai ɔula yeeɔɔɔalɛi zeelɛi ma, é botiɔɛ nu leveni kpele make nuiti ma, ga ti daamiizuvɛ ve kpele ɔaawaai zu. Kɛɛ kpele make nuiti ti botiɔɛ nui loɔani, ti zeapakai ɔaagale ma.

¹¹ Kpele kɛɛ nui botiɔɛ nui velesiɛi leveni volu. Kpele make nuiti ti doɔani balaa, ti poomu, ti zeapakai ɔaagale ma.

¹² Kpele kɛɛ nui zɛba é botiɔɛ nui zavalesiɛi leve, kpele make nuiti ti maawana balaa, ti pili ya.

¹³ «Kpele kɛɛ nui ɔɛni ma: «Lee ɔa ná kɛ? Nà nɛɛɛ loun zunui levesu, tanisu ta unfe naa ma.»

* 19:46 19:46 Eza 56:7. † 19:46 19:46 Zel 7:11.

¹⁴ Kελε tεi kpele make nuiti ti kaani nɔ feya, ti ɣeni bɔɔɔ ma: «Pogani zeɣe nui ɣa. Ade paa, de ná-poganii zeɣe ga adɔnɔ.»

¹⁵ Ti kulani kpelei va, ti paa.

«Lee ɣa kpele kee nui a ke ga tiye?

¹⁶ Toɣa va, é kpele make nui naati paa, naa vɔluma é kpelei ɣaliva taɣiligaa ma.» Ti naama wooiti menigai ma, ti ɣeni ma: «Naa la ɣea pe!»

¹⁷ Kελε Yesu weleni ti ɣaazu, é ɣe ti ma: «GALA gooi nii vɔluve ɣa ga lee mu: «Kɔtui nii pele lo nuiti ti ɣeleni ba, naa ɣa keai ga sɔbelama ɣɔtu wolai?»*

¹⁸ Zɔi nɔpe é loozu kɔtui nii ma, naama nui ɣa bulukpulu. Zɔi nɔpe kɔtui nii a loo ma, ma nui wolowolo.»

¹⁹ Tɔ kalamɔinti ta zalaɣa ɣula ɣundigiiti ti ɣeni pɔ ga ti yeevee ma gaamanɔ, kele ti luani bebei va. Tɔzei ti gaagaani ga tiya ɣa Yesu faalaalii naa wogai ta-vaa zu.

*Mului zala vai Sezaal ma
(Matiyo 22:15-22;*

Maleke 12:13-17)

²⁰ Ti tɔzeini naazu ga welea Yesu ma fefe. Naa maavele ma, ti nui tanigaa leveni Yesu ma, niiti ti bɔɔɔ ɣulani eɣe telebo nu. Naati ti vaani ga ti Yesu zo tɔ bɔɔɔ daawooiti ba, ti va dɔ zou zeve ɣundigii yeezu, nii zobogi be ga é ma lukpɔi ɣaaleve.

²¹ Naama nuiti ti gaazaɣani, ti ɣe ma: «Kalamɔn, gi kwɛni ga da bɔezu, é da kalagi wo sɔledai zu, naa vɔluma é la zeelɔzɔɔzu ɣeezu nuiti ba, kele da kalagi wosu ga gaamai pe, é lo naa va, vele GALA ge pɔ ga nu zie la.

²² Bo gi ma mu: Tɔgi vaave nei bu ga ade mului zala Wolome masagi Sezaal ma, ɣaa de mina sala ma?»

²³ Kελε Yesu ta-yaava ɣeleɣeleɣi ɣaani. E ti woɣaavoteni, é ɣe ti ma:

²⁴ «À wali ɣae gila de le ɣe ga ze. Be maaniini ta daasei ka é ma?» Ti goɣaavoteni, ti ɣe ma: «Sezaal ve.»

²⁵ E ɣeni ti ma naazu: «Deɣemu, nii é ga Sezaal nɔnɔi, à naa ve Sezaal ya, nii é ga GALA nɔnɔi, wo naa ve GALA zea.»

²⁶ Ti la ɣeni zooni ti va so ná-kpɔezuɣulai tanɔpe su bebei ɣaazu. Kεle tɔun ti laavɔni ga ná-goɣaavotegi, ti maagɛ kpɔ.

*Maaɣaalii é lo ɣɔvɛiti buzeɣe vai va saai ya
(Matiyo 22:23-33;*

Maleke 12:18-27)

²⁷ Saduseyiinti ti vaani pɔ be. Naati ka ti ɣe ɣɔvɛiti ti la wuzeɣezu, ti va ɣula saai ya. Ti niima ɣaazaɣagi woni da, ti ɣe ma:

²⁸ «Kalamɔn, Moize ná-sevɛiti su, é niima levei veeni ade ya, é ɣe ma: «Ni zunui ta keeɣeloin a zaana, anzai be, tama é la doun yɛni ga vɔluvelei, zunui naa maaneve ga é ná-poanzai ze ga anza, nii a ke é keeɣeloin ma zuwui make.»†

²⁹ Tama, ɣeeɣeloun lofela ɣeni ná. Ma mɔungi vului ɣɛni, é za, é la doun yɛni.

³⁰ Felesiɛi poanzai ze,

³¹ savasiɛi balaa, ti lofela pe ti keeni ɣana nɔ, ti pe ti za, ti la doun yɛni.

³² Gaabelasu, anzanui balaa za.

³³ Siɛgi zu niina ɣɔvɛiti ti wuzeɣezu la, ti ɣula saai ya, be ɣa nɔnɔ ɣa ɣe ga anzai? Tɔzei seive ti lofela pe be ga anza?»

³⁴ Yesu ti woɣaavoteni, é ɣe ma: «Niima eteai zu nuɔuseiti ta anzaiti seizu, anzanuiti ti da ze zinigiti be.

³⁵ Kεle niiti ta zoloo ga ti tɔnɔ zɔlɔ etea niinei zu é vaazu, ɣɔvɛiti buzeɣe ziegi zu, ti ɣula saai ya, naati ti la mɔ anza zeɣea, ti la mɔ zeida zini be.

* 20:17 20:17 Guy 118:22. † 20:28 20:28 TSV 25:5.

³⁶ Ti la mɔ zooga balaa zaazu, tɔɔzei ta ɖe eɖe geezuɖeelaiti. Ta ɖe ga GALA dointi, mazɔɔ ti wuzegɛa, ti ɖula saai ya.

³⁷ Moize kulaɓe keɛma kpezekele ga ɖɔɓɛiti ta wuzegɛ, ti ɖula saai ya, ga naama wooi maavele nii é seɓeni, é lo kpɔɔ goi ɓa, siegi zu é Maliɖii lolisu la ga Abalaame, Izaake, ta Zakɔɔe ta-ƐALAGI.‡

³⁸ GALA ge la ga ɖɔɓɛiti ta-ƐALA, keɛ toɖa ga fulu nuiti ta-ƐALAGI. Mazɔɔ nuiti pe ta vulua GALA gaazu.»

³⁹ Tɔ kalamɔin tanigaa ti ɖeni ma: «Kalamɔn, é ɔɓɓe ga pagɔ.»

⁴⁰ Mazɔɔ ti yii la mɔ ɖeni ɔɔzu, ti ɓa gaazaɖa.

Kilista ta Davide ti yɔɖɔzuɓe

(Matiyo 22:41-46;

Maleke 12:35-37)

⁴¹ Yesu ɖeni ti ma: «Toɖa ɖale, Kilista ɖa loli ga Davide mavofodai?

⁴² Tɔɔzei Davide ɔɖɔɔi ɖa bosu GALA Seɓei ma wuye zeɓei zu, é ɖe ma: «Maliɖii GALA ge ɖeni Maliɖii ma: Zei zɛezazuɓe,

⁴³ eysesu gè è zili nuiti ke ga ɖa-ɖɔɖɔloma anii.»§

⁴⁴ Davide ɖa tolisu ga tɔun Maliɖii, é leve ɖale mu, é ɖa ɖe ga naa mavofodai?»

Tɔ kalamɔinti ta-veelalai

(Matiyo 23:1-36;

Maleke 12:38-40)

⁴⁵ Siegi zu beɓei pe ge ɖeni woilosu la goo ma, Yesu ɖeni ná-kaladopoiti ma:

⁴⁶ «À dama ga tɔ kalamɔinti, niiti ti-yiimai ga ti ɖa ziezie seɖe wolaiti su, ta ti wɔindai ga ti ɖa ti luɔɔ keɛmaveti. Leɓiya zeizuveti neai ti ɓe GALA ɖebi veɛiti bu, ta seizu vagoiti feti laami wosuveti.

⁴⁷ Ti ɖa poanzaiti kɔligiti kula ti ya, ti ɖa GALA fali zugoozagiti ke, nii a ke nuɓuseiti ti ɓa ɖa ti ɖa. Ta-veelalai wola ɖa ɲɔu ti ma.»

21

Poanzai ná-GALA kɔɔi

(Maleke 12:41-44)

¹ Yesu ɖaazuwuzegɛni, é naavolo nuiti ka, ti ɖa ta-veɓaniiti ɖɔ GALA kɔɔ anɪɲakai zu.

² E weleni balaa, é poanzai gila ka, nii é ɖeni ga bala nui, é ɖa wali ɖae go felegɔ lo su.

³ E ɖeni ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, poanzai tɛi é ga bala nui, é feeɓe é leve eɓe pe ba.

⁴ Mazɔɔ zɔiti ti waliiti feeɓe, nii ti ɓeɖe la ɖea ba. Keɛ tɔun, anee balage, é kɔnɔgi pe feeɓe.»

GALA sei veɛi ɖologolo fai

(Matiyo 24:1-2;

Maleke 13:1-2)

⁵ Nui tanigaa ti ɖeni GALA sei veɛi ɓa peɓei zugulazu, veɓei maagɪliai la ga kɔtu ɓapagiti, ta ani ɓapagiti niiti nuiti ti ɓaazu la ga veɓaniiti. Yesu ɖeni ti ma:

⁶ «Foloi tanigaa ta ɓaazu, nii ɖani wo kaazu, kɔtu ɖila kpalaa ge la yeɖa laani ɔɔla maazu, ti pe ta lokasu.»

Maanɔɖiti ta faaɓaagiti

(Matiyo 24:3-14;

Maleke 13:3-13)

⁷ Ti gaazaɖani, ti ɖe ma: «Kalamɔn, yeeɛ ɖa naama vai ɓaazu ɖeezu la? Naa vɔluma poogi ma ɓegele ɖa nu a kwɛɛ da ga naama vaiti ta ga ɓa ɖeezu?»

‡ 20:37 20:37 ɛgz 3:6. § 20:43 20:42-43 Guy 110:1.

⁸ E ti wooɔaavoteni, é ɔe ti ma: «À dama, nu nɔpe ge mina wo ɔaka. Tɔɔzei nu mɔinmɔin ka kpɛte ɔisu ga ti va dɔaseigi zu, ti da ɔe ma: «Nà ɔa gè ga Kilista,» ta «Yeedeɔɔalai zeelia!» A mina vɛle ti volu.

⁹ Siɛgi zu wo kɔɔiti maawoo mɛnisu da, ta faa wuuleegiti, à mina lua. Mazɔlɔ kɛni naama vaiti ti ɔe, kɛle naa lei é va ɔe ɔeezu ga gaabelagi gaamanɔ.»

¹⁰ Naa vɔluma, é ɔeni ti ma: «Zii ta ɔa wuzeɔe bɔɔla zii laalɔɔma, masadai ta ɔa wuzeɔe bɔɔla masadai laalɔɔma.

¹¹ Zou ɔali wolaiti ta da ɔe, pulu wolaiti ti da loo ada mɔinmɔin, ta dɔfo zeeɛiti ti da va. Maalua vaiti ta poo golaiti ta da zeɔe geɔɔlɔgi zu, ti da va.

¹² «Kɛle naati ti va ɔe ti ɔe, ta wo zo, ti wo wɔinzeɔe, ti li ga woye tukpɔɔaalevezuveti, GALA dɛbi vɛɛiti bu, ti wo vili kasoiti ga. Ta li ga woye masagiti ta kundiɔiti kakala nɔn maavele ma.

¹³ Naa ɔa zobogi ve wo vɛ, wo zeele wooi wo ti ma.

¹⁴ A da ɔisu ga wo mina yiizoolɛ ma yeelugɔ ga vɛlei wa woozuɔula la.

¹⁵ Mazɔlɔ nà daave ta ɔigi ve wo ya, niiti wo zili nuiti ti la zooga losu ti lugɔ, ɔaa ti va maagaaali.

¹⁶ Wo zɔlɔ nui, ta wo-ɔeɔlɔinti, naa vɛɛ wa-nuiti ta wo-wɔlaiti ba, ta wo ɔwɛɛ, ti tanigaa vaa wo zaama.

¹⁷ Eɛ pe ka wo wɔinzeɔe nɔn maavele ma.

¹⁸ Kɛle anɛ wo unma undɛɔi gila kpala ge la loa ya.

¹⁹ Wa lona kpaan, wa wo-yɛnvui ɔizo.»

Zeluzalɛme ɔologolo fai

(Matiyo 24:15-21;

Maleke 13:14-19)

²⁰ «Siɛgi zu wo Zeluzalɛme ɔaazu la, maagakugai ga kɔɔɔgiti, à kwɛɛ naazu ga kologolo fai maaɔɔɔa.

²¹ Naazu zɔiti ta ɔe Zudé, naati ti vɛla, ti lɛ gizeiti ma. Niiti ta ɔe Zeluzalɛme taa zaamave, naati ti ɔula taai va. Zɔiti ta ɔe kpalaɔiti su, ti mina ɔale ma taazuve.

²² Mazɔlɔ naati ta ɔeezu ga GALA ná-dɔɔa wo foloiti, nii a kɛ nii kpein sɛvɛai, ti laazeeli.

²³ Naama voloiti su, maanɔɔi ɔa ɔe koma anzanuiti bɛ ta zɔiti ti niimi veezu, mazɔlɔ nimiza wolai ɔa ɔe zooi nii zu, ta GALA ná-ziiɔaawanai ɔa ɔe su nuɔuseiti ma.

²⁴ Ta za ga ɔɔa zɔkpɔi, ta ɔe ga kɔɔ luɔiti, ti li ga tiye zou ɔilagilagi pe su. Zii ɔiligiti ta ɔɔɔziɛ Zeluzalɛme zu, eyɛsu zii ɔiligiti ta-yeedeɔɔalai ɔe.»

Nu ná-Doun Zunui vaa vai volu

(Matiyo 24:29-31;

Maleke 13:24-27)

²⁵ «Poogiti ta ɔe foloi, alugi ta somideɔaiti su. Zooi ma zii ɔiligiti ta ɔe koozuɔili golai zu, ti la kwɛɛga nii ta zoo kɛɛzu, tɔɔzei kpolodɛ lugi va, ta ma lakpatakpa golaiti.

²⁶ Nuiti su ɔa vidi ga maanɔɔ wolai va luabai, nii é vaaazu zooi ɔɔlɔkɔlɔma ná pe, mazɔlɔ geɔɔlɔgi zu zɛɛiti ta niikpi.

²⁷ Naazu, ta vaaazu Nu ná-Doun Zunui ɔaazu, é da va tonaɔiingi maazu ga zɛɛi ta lɛbiya wolai.

²⁸ Siɛgi zu wo naama vaiti kaazu la, ti tɔɔzei ga ti da ɔe, à ɔaalɔ, wo wɔungi wuzeɔe, mazɔlɔ wa-unmɔɔgi maaɔɔɔa.»

Kalagi nu a sɔlɔ kooleɔoole gului va

(Matiyo 24:32-35;

Maleke 13:28-31)

²⁹ Yesu faalaali ɔila boni ti ma, é ɔe ma: «À kooleɔoole gului vɛte dɛɛ, ta guluiti pe.

³⁰ Siɛgi zu ti lɛnusu la, wa ɔɔɔi wo kwɛni naazu ga ɔɔɔi maaɔɔɔa.

³¹ Uele nɔ ɔana é la, siɛgi zu wo niima vaiti kaazu la, ti da ɔɛ, à kwɛɛ ga GALA ná-masadai maaɔɔɔaa.

³² Gè bo wo ma ga gaamai, yamanii nii la ɔega ga leve, eyɛsu niima vaiti pɛ ti da ɔɛ.

³³ Geeɔɔɔgi ta zooi ta leve, keɛ nɔn daawooiti ti la levega pɛ.»

Tɛnɛgi é lo gwɛɛ ɔɔɔmai va

³⁴ «À wɛɛ ɔɔɔ ma, nii a kɛ wo mina ɔɔɔ ɔɔɔaavili ga faa latevɛgaiti ta dɔɔzodai, naa vɛɛ etea yiizooɛiti ba, nii a kɛ niima voloi mina ɔɔɔ wo viliba,

³⁵ ga balii ɔɛvele, mazɔɔ toɔa vaazu eteai ɔɔɔkɔɔma, nuɔuseiti pɛ ma.

³⁶ A wɛɛ ɔɔɔ ma mu, wo GALA fali ɔɛ siɛnɔpɛ su, naa ɔa a kɛ wo zɛbɛi zɔɔɔ, wo zie naama vaiti pɛ bu, wo zoo wo lo Nu ná-Doun Zunui ɔakala.»

³⁷ Yesu ɔɛni ná-foloiti seɔɛzu, é da kalagi wo GALA sei vɛɛi wu, keɛ kpɔkɔi é ɔɛni ɔɔɔazu, é li, é ɔi Wolive wulu ɔɛɛi ma ɔizei ma.

³⁸ Nuɔuseiti ma, ti ɔɛni vaazu ga sobuzobui GALA sei vɛɛi wu, nii a kɛ ti woilo gooi ma.

22

Yaavai ɔɔli vai Yesu ma

(Matiyo 26:1-5;

Maleke 14:1-2;

Zan 11:45-53)

¹ Bului nii leve la su, naama vɛtii, daaseigi ga Pakegi, naa maa ɔɛni ɔɔɔazu.

² Zalaɔa ɔɔɔ ɔɔɔɔɔiti ta tɔ kalamɔinti ti ɔɛni keɛɛɛle ɔaizɛzu, vɛɛi ta Yesu vaa la, tɔɔzei ti ɔɛni luazu nuɔuseiti ba.

Zudase yeezei vai Yesu yaava vai wu

(Matiyo 26:14-16;

Maleke 14:10-11)

³ Naama yeeɔɔɔalal Setana lɔni keela puugo maazu felegɔi (12) ɔɔla su, Zudase, nii é lolisu ga Isekaliyɛte.

⁴ Zudase liini, ti zoloo su ta zalaɔa ɔɔɔ ɔɔɔɔɔiti, naa vɛɛ GALA sei vɛɛi maaɔɔɛ ɔɔɔɔɔiti ba, vɛɛi a zoo é Yesu lɔ la ti yeezu.

⁵ Ti wola ɔɔɔɔɔɔni, ti minazege bɛ ga ti wali ve zea.

⁶ E yeezeini naa wu, é tɔɔzei ga yeeɔɔɔala vago ɔaizɛaa, é va Yesu lɔ ti yeezu, bɛbɛi mina faa ɔwɛɛ su.

Yesu ta kaladopoiti

ti Pake daamii ɔɛvele ɔɛɛ vai

(Matiyo 26:17-25;

Maleke 14:12-21;

Zan 13:21-30)

⁷ Bului nii leve la su, naama vɛti voloi zeelini, yeei ti maanɛni la ga ti Pakegi ma vaala zivɔi vaa.

⁸ Yesu Piyɛɛ ta Zan leveni naazu, é ɔɛ ti ma: «À li, wo Pake daamii ɔɛvele ɔɛɛ ade vɛ, ade va mi.»

⁹ Ti ɔɛni ma: «Mini ɔa è pɔ ga gi kevele ɔɛɛ ná?»

¹⁰ E ɔɛni ti ma: «Wa lɛɛna taazuve, wa ɔɔmi wa zunui ta, zie ligɔi unma. A vilɛ polu, pɛɛi wuɔɛ é lɛɛzu ná.

¹¹ Naa voluma wo ɔɛ pɛɛ kɛɛ nui ma: «Kalamɔn ɔɛ: Pɛɛi ɔa mini, vɛ gè vaazu Pake daamii wosu ná, ɔa ná-kaladopoiti?»

¹² Zunui naa ɔa geezu vɛɛ wolai wu lɛɛzu ga woye, vɛ ná wuɔɛɛɛi. Miná ɔa wa kevele ɔɛɛi ɔɛ ná.»

¹³ Ti liini, ti fai pɛ kaani nɔ ga vɛɛi Yesu boni la ti ma. Ti Pake daamii ɔɛvele ɔɛɛni.

Maliḡii ná-Pake daamii ɢaabelagi

(Matiyo 26:26-30;

Maleke 14:22-25;

1 Kolente 11:23-25)

¹⁴ Yeeɢeɢalai zeeliai ma, Yesu zeini daami laɓalii ɢakala ta keelaiti.

¹⁵ E ɢeni ma: «Woin ɢea mà gola ga ade Pake daamii nii wo ɔɔma, aisa ɢè va ɓɔɓɔ.

¹⁶ ɢè bo wo ma, ɢè la mà ta mia, eyesu daazeeli GALA ná-masadaɪ zu.»

¹⁷ Naa ɔluma, é ziawɔi zegeni. Kpegai ma ga mamagi ve GALA be, é ɢeni ti ma: «À nii zeɢe, wo ɓɔɓe la wo pe.

¹⁸ Mazɔɓɔ, ɢè bo wo ma, é zo za ma, é li naa luɢɔ, ɢè la mà ansaɢɔ gwaai ma ɗei ta ɓɔɓe pe, eyesu GALA ná-masadaɪ va.»

¹⁹ Naa ɔluma, é ɓului zegeni. Kpegai ma ga mamagi ve GALA be, é galeɢaleni, é fe ti ya, é ɢe ti ma: «Nii ɢa é ga kpùsei, feai wo ma vaa ma. A nii ɢe, wo ɢize sù.»

²⁰ Uele nɔ ɢana ɓalaa, daamii ɔluma, é ziawɔi zegeni, é ɢeni ti ma: «Ziawɔi nii ɢa é ga minazeɢe niinei, daazeeliai ga mà ɲamai maavele, nii puai wo ɔe.

²¹ «Kee yaava nui ɢa zeini taɓalii ɢakala, ɢi ɗa laamii ɔɔma.

²² Tama, Nu ná-Doun Zunui ɢa za, pelei GALA ge deveai la. Kee maanɔɢɔi ɢa naama nui luɢɔ, nii é ɔaazu ɗɔɔzu sili nuiti zeezu.»

²³ Ti ɗɔzeini ga ti ɗa ɓɔɢɔ ɢaazaɢa ga be ɢa é ti zaama, é ɔaazu niima vai ɢeezu.

Be ɢa ɓɔɓɔai ese pe ba?

²⁴ Maɢaali ta wuzegeni ɓalaa naazu kaladopoiti zɔɢɔzu ga ti va kwee zɔi ɓɔɓɔai ti zaama.

²⁵ Yesu ɢeni ti ma: «Zii ɢiligiti ta-masagiti ta ɓɔɢɔ ɢeezu ga ti-maliɢiiti, zɔiti ti zeizu nuɓuseiti unga, naati ta lolisu ga faa ɔaɢɔ ɢee nuiti.

²⁶ Woun, naa ta mina ɢe wo zaama. Zɔi ɓɔɓɔai wo zaama, naa ɢe eɢe dounɔi. Deve wo nui ɢe eɢe botiɢe nui.

²⁷ Mazɔɓɔ be ɢa ɓɔɓɔai, zɔi é daamii wo taɓalii ɢa, ɓaa zɔi é maaleɓebogi wosu? Zɔi é daami wosuɓe kee? Nà ma, nà wo zaama ga maaleɓebo nu.

²⁸ «Wa ɢa wo yiilɔa pɔlu nà-kpɔɓɔiti su.

²⁹ Naa ɢa é ba, nà masadaɪ veezu wo ya, pelei Kèe fea la zèa,

³⁰ wa daamii ta kpɔɓɔi wo nà-taɓalii ɢa nà-masadaɪ zu, wo zeɪ masa kpɔkpɔgiti ga, wo ɗa Izilayeɓe woloda puuɢɔ maazu felegiiti (12) tukpɔɢaaleɓe.»

Yesu bo fai ga

Piyee ɢa ɔaazu ɢeezu ba

(Matiyo 26:31-35;

Maleke 14:27-31;

Zan 13:36-38)

³¹ «Simon, Simon, woilo, Setana wo maavaliɓe ga é wo ɢaave, eɢeɓelei molo ɢaaveɓe nui a ɗa ke la.

³² Kee ɢè GALA falɓe è ɔe, Simon, nii a ke ɗa-ɢiɗaaleɓei mina ɲeele. Da ma, ɗa ɢalena ma ɔolu, è-ɢeeɓointi seɓelo.»

³³ Piyee ɢeni ma: «Maliɢii, kèɓele ɓeteɓe ga de li ɔɔma kasoi ɢa, anee ɓalaa de za.»

³⁴ Yesu ɢeni ma: «ɢè bo è ma, Piyee, tee zinei la ɓɔea za, ni è la ɢeleni bà, ná zeizu va ɢe sava, ga è la kwee.»

Wali vuɔ ɓɔɓɔi, ta ɓɔɓɔi,

naa ɔee boɢa zɔkpɔi va

³⁵ Naa ɔluma, Yesu ɢeni ti ma: «Siegi zu ɢè wo leveni la, wali vuɔ ɓɔɓɔ la wo ya, ɓaa ɓɔɓɔ, ɓaa savala, leeni ɢa wo ɔalani ma?» Ti ɢeni ma: «Ani nɔpe.»

³⁶ E ɢeni ti ma: «Kee niizu, zɔi wali vuɔ ɓɔɓɔ zea, é seɢe, zɔi ɓɔɓɔ zea ɓalaa, é seɢe. Zɔi boɢa zɔkpɔ la zea, é ná-seɢe wolai ɔɗi, é ta ɢeya.

³⁷ Gè bo wo ma, keni GALA Sevei zu wooi nii laazeeli nà-eteai zu, naa gá ga: «E gáaluni tó kologolo nuiti saama.» Faiti ti woni nà-faa zu, ti laa gá zeeli.»

³⁸ Kaladopoiti ti gèni ma: «Màligii, wele bogá zókpó felegó va.» E gèni ti ma: «Naa kula gèa su.»

Yesu GALA fali vai Wolive wulu belei ma gize ma

(Matiyo 26:36-46;

Maleke 14:32-42)

³⁹ Yesu gulaní, é li Wolive wulu belei ma gize ma, egèvelei a da ké la póloma. Ná-kaladopoiti ti viléni polu.

⁴⁰ Ti zeelíai ma miná, é gèni ti ma: «À GALA fali, naa gá a ké wo miná loo tégai zu.»

⁴¹ E maagóozani ti va, ti yógózuve gè ga kótu vili daa gíla kéfala, é vile niibígá, é GALA fali,

⁴² é da gè ma: «Ee, Kèé, ni da kéena, soolèi ma daawóí nii maagóoza bà. Kéle anéé naa ve, zíima vai miná gè, keni dónóí nò.»

⁴³ [Geezu géelai ta gulaní bè kélema naazu, é da sébeló.

⁴⁴ Tèi ziiólóí gèni Yesu ma, é gaaabaani GALA falii zu. Ma vódoí gèni egè jamai, é da vile peinpein zooi ma.]*

⁴⁵ Kpegai ma ga GALA fali, é wuzegèni, é gale ma kaladopoiti pò bè, é ti gá niizu ziiólóí maavele ma.

⁴⁶ E gèni ti ma: «Lee ve wo niizu? A wuzegè, wo GALA fali, naa gá a ké wo miná loo tégai zu.»

Yesu zo fai

(Matiyo 26:47-56;

Maleke 14:43-50;

Zan 18:3-11)

⁴⁷ Yesu gèni dè bóezu nò, eyesu bèbèi unkula. Zudase loni ti lufo, keela puugo maazu felegóí (12) gíla ge gèni de. E maaáufani Yesu va ga é nééne ga daave komagai.

⁴⁸ Yesu gèni ma: «Zudase, daave komagai gá è Nu ná-Doun Zunui yaavazu la baa?»

⁴⁹ Yesu goba nuiti ti naama vai gaaí ma, nii é gèni vaazu géezu, ti gèni ma: «Màligii, gá zoo gí bogá zókpóí vili baa?»

⁵⁰ Ti gíla ge bogá zókpóí vilini zala gá gúla gúndigí wolai ná-duóí ma, é naa yeezazu vele woií leve ba.

⁵¹ Kéle Yesu kpóéi zegèni, é gè ti ma: «À zé ná gána!» E yeevóoguni zunui naa woií va, é kéde.

⁵² Naa vóluma, Yesu gèni zala gá gúla gúndigíiti ma, ta GALA sei vélei maaáéé gúndigíiti, naa vèé totugóiti ba, ti vaani daalóoma: «Wo vaave ga bogá zókpóiti ta kpekpe kpu gaiti, egè toosu nu zo faa?

⁵³ Folo-o-folo gè gèa wo va GALA sei vélei ma goizuve, wo la sòni názu. Kéle yeeégéalai nii gá ga wónó, é gè ga kpidii ná-zobogí nónó.»

Piyéle géle vai Yesu va

(Matiyo 26:57-58, 69-75;

Maleke 14:53-54, 66-72;

Zan 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Ti Yesu zoni, ti líi la zala gá gúla gúndigí wolai ná-koizuve. Piyéle viléni ti volu goozama.

⁵⁵ Tèi ti abui gaaazoni koi zaamaave, ti zèi ma, Piyéle zeini ti zaama.

⁵⁶ Botigè anzanu gíla ge kaani zeini abui goba, é gaaazulo ba, é gè ma: «Zunui nii balaa gèni ba.»

* **22:44 22:43-44** Wooi niiti ti [] kpaku felegóiti zógózu, naati ti la seve wolómai tanigaa zu.

⁵⁷ Kελε Piyελε zegeni ga, ε γε ma: «Anzanu, gε la zunui nii gfwεε.»

⁵⁸ Nά tago keai ma, tagili ge kaani, ε γε ma: «Da balaa, da ga niima nuiti ti ta.» Kελε Piyελε gfeni ma: «Gε la ga ti ta.»

⁵⁹ Nά tago keai ma, tagili ge maaɓakpani, ε γε ma: «Gaamazu, zunui nii balaa gfeni ba, tɔɔzei toɓa ga Galilé nu.»

⁶⁰ Kελε Piyελε gfeni ma: «Gε la vɔlo kwεni nii ε bosu.» Gaamago nɔ, ε yeni bɔεzu, tεε zinei bɔε.

⁶¹ Maligii latini, ε wεle Piyεle va. Piyεle gigi looni Maligii wooi zu, nii ε boni ma ga: «Za, tεε zinei va γε ε bɔε, da vaazu gfelezu bā ná zeizu γε sava.»

⁶² E ɗulani, ε wɔlo ga gola.

Salavusuiti ti jεεɗula vai Yesu zu

(Matiyo 26:67-68;

Maleke 14:65)

⁶³ Nui niiti Yesu gfeni ti ya, ti gfeni jεεɗulazu su, ti da doɓa.

⁶⁴ Ti gfeni seɗei vεεzu gaazu, ti da gaazaɓa, ti da γε ma: «Be ɗa ε ε logaai? Naama nui le ga giye!»

⁶⁵ Ti woo jɔu mɔinmɔin kiligaa woni daaloɓma.

Yesu tukpɔɗaaleve nu wolaiti kakala

(Matiyo 26:59-66;

Maleke 14:55-64;

Zan 18:19-24)

⁶⁶ Geelaalaogai ma, nuɓuseiti ta-lotuɗɔiti ta zalaɓa ɗula ɗundiɗiiti, naa vεε to kalamɔinti ba, ti ɗaaleeni ba, ti li ga Yesu ta-lukpɔɗaalevezuve,

⁶⁷ ti γε ma: «Ni da ɗa ε ga Kilista, naa wo gi ma.» Yesu γε ti ma: «Gε bo pa de wo ma, wo la laa nɔun da,

⁶⁸ ni na ma, na wo ɗaazaɓana, wo la gɔɔɗaavotega.

⁶⁹ Kεle za vɔluma, Nu ná-Doun Zunui ɗa γε zeini Zεbesu GALAGI yeezazuve.»

⁷⁰ Ti gfeni ma: «Da ga GALA Doun Zunui mu baa?» E ti woɔɗaavoteni, ε γε ma: «Wa bɔɗɔi wo boga, wo γε na ve.»

⁷¹ Ti gfeni bɔɗɔi ma: «Ada bɔɗɔi ade mεniga da. Zeele bεgele ɗa ade bεɗei ba niina?»

23

Yesu gεε vai Pilate ɗakala

(Matiyo 27:1-2, 11-14;

Maleke 15:1-5;

Zan 18:28-38)

¹ Ti pe ti wuzegeni vɔɔma, ti li ga Yesu Pilate vɔ.

² Ti tɔɔzeini miná ga maalɔa, ti da γε ma: «Gi zunui nii zoge, ε da gá-nuɓuseiti kaka, ε γε naati ti mina mului zala Sezaal ma, to vɔlo ε γε toɓa ga Kilista, masagi.»

³ Pilate gaazaɓani, ε γε ma: «Da ɗa ε ga Zuifuiti ta-masagi?» Yesu goɔɗaavoteni, ε γε ma: «Da bɔɗɔi ε boga.»

⁴ Pilate gfeni zalaɓa ɗula ɗundiɗiiti ma, ta beɓeiti: «Gε la peelalazu nɔpe kaazu zunui nii va.»

⁵ Kεle ti maaɓakpani, ti γε ma: «Toɓa nuɓuseiti kalasu ga kpakagi. E zoni Galilé yooi zu, ε leveteve Zude yooi zu ná pe, ε zeeli ve.»

Yesu Elɔde ɗakala

⁶ Pilate naa mεnigai ma, ε gaazaɓagi woni, ni zunui nii ɗa ga Galilé nu.

⁷ Kwεεgai ma be ga naa ɗa Elɔde ná-kuɗui zu, ε Yesu leveni naa ma. Elɔde gfeni balaa Zeluzalεme naama ziegi zu.

⁸ Elɔde Yesu ɔaai ma, gola ɔoozunɛɛni, mazɔɔɔ kaite wɔin ɔeni ma ga ɛ Yesu ɔa, tɔɔzei naa maawooi va, ɛ menini, ɛ ɔeni pɔ ga ɛ naa nɔ-laavɔɔ vai ta ɔɛɛzu ɔa.

⁹ E lebinini Yesu ɔaazaɔasɔ, keɛ naa la ɔeni goɔɔaavoteni ga woo ɔila kpala.

¹⁰ Zalaɔa ɔula ɔundigɔiti ta tɔ kalamɔinti ti ɔeni nɔ nɔ ga ti ɔa Yesu maalɔ ga zɛbei.

¹¹ Elɔde ta nɔ-salaavusuiti ti beɛɛlalani. Ti ɔɛɔɔulaai ma su, ti seɔe vɔpɔgi looni kɔba, ɛ teve Pilate ma.

¹² Naama voloi Pilate ta Elɔde ti ɔeni ga bɔɔlamaiti, teigiti ti zilini ga ɔɔɔɔ mɔungi zu.

Yesu zaa vai leve vai

(Matiyo 27:15-26;

Maleke 15:6-15;

Zan 18:39–19:16)

¹³ Pilate zalaɔa ɔula ɔundigɔiti gaalɛni ba, ta kundigɔiti, naa vɛɛ nuɔuseiti ba,

¹⁴ ɛ ɔe ti ma: «Wo vaaɛ ga zunui nii pɔ, wo ɔe toɔa nuɔuseiti kakasu. Tama ɔe gaazaɔaga wo ɔaazu, ɔe la sɔ nɔpe kaani naama vaiti pe su, niiti wo maalɔɔzu su.

¹⁵ Elɔde ɔalaa ge la sɔ kaani ba, mazɔɔɔ ɛ tevege gi ma volu. Gaamazu, zunui nii la faa nɔpe keɛni, nii nu ɔa paa su.

¹⁶ Nɔ keɛzu, ti doɔa nɔ ga kpakɔi, naa vɔluma ɔe pile.»

¹⁷ [Feti ɔilagilagi pe su, keɛni ɛ bena kasɔɔa nu ɔila pile ti vɛ.]*

¹⁸ Keɛ ti pe ti ɔeni ma, vɔɔma: «Zunui nii va, ɛ Balaɔase vile gi vɛ.»

¹⁹ Zunui naa vilini kasoi ɔa wutugi maavele ma, ɛ vilini taazuɛ, ta nu vaa vai.

²⁰ Keɛ tei wɔin ɔeni Pilate ma ga ɛ Yesu vile, ɛ ɔɛni volu bebei vɔ.

²¹ Keɛ ti ɔainni, ti ɔe ma: «Kpado! Kpado saa wului ma!»

²² Pilate ɔeni ti ma, nɔ zavasiɛi zu: «Faa ɔɔi ɔeɔe ɔa ɛ keai? ɔe la sɔ nɔpe kaani ba, nii nu ɔa paa su. Nɔ vaaɔzu keɛzu mu, ti doɔa ga kpakɔi, naa vɔluma ɔe pile.»

²³ Keɛ ti wola laaɔakpani ma ga kpee wolai, ti ɔe ma keɛni ɛ ɔado saa wului ma. Ti-wooi ɔeni liizu ga ɔikpiga.

²⁴ Pilate deveni ga nii ti suvalizu, ɛ naa ɔe ti vɛ.

²⁵ E naama nui vilɛni, nii ti maɔaazaɔaboni, nii ɛ ɔeni kasoi ɔa wutu fai ta nu vaa vai zu. Keɛ ɛ Yesu lɔni ti yeezu, ti-yiimai ɔe la.

Yesu ɔado vai saa wului ma

(Matiyo 27:32-44;

Maleke 15:21-32;

Zan 19:17-27)

²⁶ Tei ti ɔeni liizu la, ti zunui ta ɔaani, ɛ ɔa zeɔe kpalaɔave, Silɛne nu ɔeni de, daaseigi ga Simon. Ti soni, ti Yesu zaa wului la kɔma ga ɛ vile da naa volu.

²⁷ Nuɔusei ma vɛbe wolai vilɛni polu, ta anzanuiti, naati ti ɔa yiilaveti doɔa, ti ɔa ɔɔɔɔ maawɔin nɔ-faa zu.

²⁸ Yesu latini ti ma, ɛ ɔe ma: «Zeluzalɛme anzanuiti, ɔ mina wɔɔ bɛ, keɛ ɔ wɔɔ ɔɔɔɔ vɛ ta wo-lointi be.

²⁹ Tɔɔzei foloi tanigaa ta vaaɔzu, toɔa wo ga: «Undaanɛ nu ɔa ga doun zɔɔɔtala anzanuiti, ta niiti ti la ɔɔɔɔ loun zɔɔɔni, ti la ta laani ɔɔɔɔ ma.»

³⁰ Naama ziegi zu nuiti ta ɔa ɔe gizeiti ma: «A loo gi ma,» ti ɔa ɔe gize goiti ma: «A gi maalɔɔɔɔ!»†

³¹ Mazɔɔɔ ni nii ɔa ɔɛɛzu ga gulu wundui, lee ɔa ɛ vaaɔzu ɔɛɛzu ga gulu vɔɔi?»

³² Naama yeeɔɔɔalɔi nɔ zu, ti ɔeni liizu ga faa ɔɔu ɔe nu felegɔ, ti vaa vai zu vɔɔma ta Yesuni.

³³ Ti zeelɔi ma, naama aɔe nɔ laaseigi ga «Unkala Kae», ti kpadoɔni minɔ saa wului ma. Ti ti ɔadoɔni vɔɔma saa wuluiti ma ta faa ɔɔu ɔe nu felegɔ, gilagi ɔeni zeezazu vele, zɔi ɔe kɔvɛzu vele.

* 23:17 23:17 Wɔoi niiti ti [] kpaku felegɔiti zɔɔɔzu, naati ti la seve wɔɔmai tanigaa zu. † 23:30 23:30 Woz 10:8.

³⁴ Yesu ɣɛni ma: «Kɛɛ, ti zuvaayɛ, tɔɔzei nii ti kɛɛzu, ti la kwɛɛ.» Salavusuiti ti ná-segeiti gaagwɛɛni va ga kpakutoomai.

³⁵ Nuɓusei ɣɛni loni, é da wɛɛ. Kundigɛti mu ti ɣɛni jɛɛɣɣulasui ɣɛɛzu, ti da ɣɛ ma: «É zɔiti kizoga, é ɓɔɣɔ ɣizonu, ni toɣa ga Kilista, GALA ná-ziimazeɣegi!»

³⁶ Salavusuiti balaa ti ɣɛni jɛɛɣɣulazu su, ti maaɓuɣani ba ga ti dɔɔ ɓodai ve zea.

³⁷ Ti da ɣɛ ma: «Ni da ga Zuifuiti ta-masagi, ɓɔɣɔ ɣizonu!»

³⁸ Sevei ɣɛni balaa un maazuɓe ga: «Nii ɣa é ga Zuifuiti ta-masagi».

³⁹ Faa jɔu ɣɛ nu felegɔi niiti ti ɣɛni saa wului ma, naa ɣilagi ɣɛni poomusu, é da ɣɛ ma: «Da lei é va ɣɛ ga Kilista ɓaa? ɓɔɣɔ ɣizo dɛɛ, da ɓɔɣɔgoi, è ɣá balaa, ɣi ɣizo!»

⁴⁰ Kɛɛ ɓɔɓlai zeli loni ma, é ɣɛ ma: «È la luazu GALA ba, dɛi da balaa è niima zii veelala ɣilagi zu?

⁴¹ Dɔnɔi zɔlegɛ, tɔɔzei da naa zɔɓɓu, nii soloogai da-ɣɛwotiiti ma, kɛɛ tɔun nɔnɔi, é la faa jɔu nɔpɛ kɛɛni.»

⁴² Naa vɔluma é ɣɛni ma: «Yesu, ɣize sù, siɛgi zu è vaazu la da-masadaɪ zu.»

⁴³ Yesu googaaɓoteni, é ɣɛ ma: «Gè bo è ma ga gaamai, da ɣɛ bà za nɔ, GALA ná-taa vagɔi zu.»

Yesu zaa vai

(Matiyo 27:45-56;

Maleke 15:33-41;

Zan 19:28-30)

⁴⁴ Folo gaalɔgai ma ziegi zu, kpidiɪ ɓɛɛni zooi zu ná pɛ, eyesu lɛɛi zavasiei ma kpɔkɔ voloi.

⁴⁵ Foloji dɔɔni ma, GALA sei ɓɛɛi wu ɣwɛpele segezuɣoozagi ɓalini su fele zaamazube.

⁴⁶ Yesu kpee wolai looni, é ɣɛ ma: «Gɛɛɣɛ, ná zɛnvui ɣalivaazu è ma.»‡ Naama wooiti boga vɔluma, zii looni.

⁴⁷ Wɔɓme zalaɓusu ɣundigɛi fai naati kaai ma, niiti ti ɣɛni, é lɛbiyai veeni GALA bɛ, é ɣɛ ma: «Gaamazu, zunui nii ɣɛa ga telebo nu.»

⁴⁸ Bɛɛi niiti ti ɓaani nu ɓaazuɓe miná ɣaazu, ti ɣaleni ma ga gaazuɣilii, ti da yiilaveti doɣa.

⁴⁹ Yesu ɣaazuɣwɛɛgiti pɛ, ta anzanui niiti ti ɣɛni polu, kaite é zo Galilé yooi zu, naati ti loni ɣoozama, ti da naama vaiti ka, niiti ti ɣɛni ɣɛɛzu.

Yesu maaɣulu vai

(Matiyo 27:57-61;

Maleke 15:42-47;

Zan 19:38-42)

⁵⁰ Zunu ɣila ge ɣɛni tukpɔɣaaleɓe nu wolaiti saama, daaseigi ga Zozefe, é ɣɛni ga nu vagɔ ta telebo nu,

⁵¹ ná-taazuɓe ɣɛni ga Zuifu laai nii daa ga Alimaté, é la ɣɛni yeezeini ɓɔɓlaiti ta-levei ta ma ɣɛwotiiti bu, é ɣɛni GALA ná-masadaɪ maaɓɔunsu kitogi zu.

⁵² E liini, é Yesu ma ɓoomai maavali Pilate ma.

⁵³ E kulani saa wului ma, é maavelevele ga geze zegɛi, é da kaba niinei ta zu, nii ɓɔai fasai ɓa, ɓe nu nɔpɛ ge la dɛ laani ná.

⁵⁴ Doogɔ foloi ma ɣɛvele ɓɛɛɛ voloi ɣɛni de, doogɔ foloi ɣɛnina tɔɔzeizu.

⁵⁵ Anzanui niiti ti yɛni Yesu ɓolu, kaite é zo Galilé yooi zu, naati ti ɓilɛni Zozefe ɓolu, ti kabai ɓɛɛɛ, ta ɓɛɛi Yesu ma ɓoomai laai la su.

⁵⁶ Ti ɣaleni ma, ga ti tufa maku nɛɛnɛgi ta gulo maku nɛɛnɛgiti kpɛɛɛ. Doogɔ foloi ti loogoni, eɣɛvelei devei bogai la.

‡ 23:46 23:46 Guy 31:6.

24

*Yesu wuzege vai,
é gɔla saai ya
(Matiyo 28:1-10;
Maleke 16:1-8;
Zan 20:1-10)*

¹ Dooɔɔi ma volo mɔungi sobuzobui, ti liini kabalaɔe ga tufa maku neɛnɛgiti, niiti ti ti beɛni.

² Ti kɔtui ɔilikiligai ɔaani, segeai kabai la.

³ Ti looni su, keɛ ti la ɔeni Maliɔii Yesu ma boomai ɔaani su.

⁴ Tei ti ɔidaavilini ga naama vai, zunu felego ɔulani keɛma ti ve, ti ɔoba zegeiti ti ɔeni volozu.

⁵ Dualuagi maavele ma, ti unpilɛni zooi ma. Naati ti ɔeni ti ma: «Leeni ve zoi é vulua, wo naa ɔaiziezu goveiti saama?»

⁶ E la mɔ ve, é wuzegea, é gɔla saai ya. A ɔitoo gooi zu, keai ma wo va Galilé yooi zu,

⁷ é ɔeni ɔeezu ma: «Kenɛ ta Nu ná-Doun Zunui lo kotoba nuiti zeezu, é baɔo saa wului ma, foloi zavasiei é wuzege, é gɔla saai ya.» »

⁸ Ti-ɔi ge looni naazu Yesu wooiti su.

⁹ Ti zegeni kabalaɔe, ti li, ti naa pe bo kaladopo puugo maazu ɔilagiti ma (11), ta zoiti pe ma.

¹⁰ Niiti ti naama vaiti boni keelaiti ma, ti ɔeni ga: Magedala nui Mali, ta Zane, naa veɛ Zake dee Mali va, ta anzanu ɔiligi zoiti balaa ti ɔeni ti volu.

¹¹ Keɛ naama wooiti ti ɔeni ti ɔaazu ege kpɔe naka, ti la ɔeni laani anzanui naati gooi la.

¹² [Keɛ Piyee wuzegeni, é bize, é li kabalaɔe. E unmaalaagai ma, é la ɔeni ani ɔili kaani, kenɛ sege zakpaiti no. Naa volu, é zegeni ná, daavɔai ga naama vai, nii é ɔeenɛ.]*

*Yesu ɔula vai keɛma
kaladopo felegoiti be
(Maleke 16:12-13)*

¹³ Naama volo ɔilagi no, kaladopo felego ɔeni liizu taa goi ta zu, ná laa ga Emawuse. Ná maagoozani Zeluzalɛme va ga kilo puugo maazu felego (12) ɔegala.

¹⁴ Ti ɔeni yepezu ga naama vaiti pe, niiti ti lebegai.

¹⁵ Ti ɔeai ma yepezu, Yesu boɔɔgoi maabuɔani ti va, ti da li boomaa.

¹⁶ Keɛ ti ɔaazumaabidini ga ti mina kwɛɛ.

¹⁷ Yesu ɔeni ti ma: «Wa-yepe wooiti ta ga begele, wo ti wosu, wo da zie?» Ti loni kpɛ, ti ɔaazuɔililai.

¹⁸ Ti ɔila ge ɔeni ná, nii daa ɔeni ga Kelewopase, naa googaaavoteni, é ɔe ma: «Da ɔila no ɔa è nii wosu Zeluzalɛme, è la kwɛɛ, nii keai niima voloiti?»

¹⁹ Yesu ɔe ma: «Begele ɔa ga naa mu?» Ti googaaavoteni, ti ɔe ma: «Nii keai é vile Nazalɛte nui Yesu va, nii é ɔea ga GALA goo wo nu, zebɛi ba keɛwotiiti ta kpɔezugulaiti su, GALA ta nuɔuseiti pe gaazu.

²⁰ Gá-zalaɔa ɔula ɔundiɔiiti ta gá-ɔundiɔiiti ti tevege ga ti peelala ga ti paa, ti kpado saa wului ma.

²¹ To ɔa gi-ɔi ge ɔea ba ga toɔa Izilaye unmo. Keɛ weɛ niima vaiti keɛve ma voloi zavasie ɔa ga za.

²² Gaama ve ga, anzanui tanigaa niiti ti gi zaama, ti gi laavɔɔve. Ti liive kabalaɔe gosui,

²³ keɛ ti la ma boomai ɔaani. Ti ɔalege ma, ti ɔe geezugelaiti kulave ti ve keɛma, naati ti ɔe ti ma: «Toɔa vulua.»

* 24:12 24:12 Wooni niiti ti [] kpaku felegoiti zoɔzo, naati ti la seve wolomai tanigaa zu.

²⁴ Gi zaama, nui tanigaa liive kabalave, ti faiti ka nɔ, velel anzanuiti ti bogai la, keɛ ti la to bɔɔɔi ɔaani.»

²⁵ Názu ɔa Yesu ɔeni la ti ma: «Ee, wa vaa ɔaagaaazu baave! Wo nekege ti laazu naa la, nii GALA goo wo nuiti ti bogai!

²⁶ Kilista maa la ɔeni neeni, é va bɔɔ ɔana, aisa é va le ná-lebiyai zu baa?»

²⁷ Naa vɔluma, nii kpein GALA Sevei bogai, é vile to bɔɔɔi va, é tozeini ga naa yɔɔɔzulɛa ga tiye, é tozei Moize ná-seveiti ma, é li GALA goo wo nui zoiti ta-zeveiti pɔ.

²⁸ Ti zeelii ma taa loave, ve ti ɔeni liizu ná, Yesu kulani ege a ɔe liizu poun.

²⁹ Keɛ ti vɔɔneni ba, ti ɔe ma: «Ye gi ɔoba, foloi ɔana li, fitili ɔana peɛ.» E leeni pelei wu naazu ga é ye ti ɔoba.

³⁰ Ti ɔeai ma daamii wosu taɔalii ɔa, é bului zegeni, naa vɔluma kpegai ma ga mama fee GALA falii wo, é galegaleni, é fe ti ya.

³¹ Názu ɔa ti-ɔaazuveti ti zegeni la ma, ti kweɛ, keɛ é neeleni ti ɔaazu.

³² Ti ɔeni bɔɔɔ ma: «Koozunɛi ɔeni de ve, siegi zu é ɔea GALA seveiti zoɔɔzulɛɛzu la ga deye pelei zu.»

³³ Ti wuzegeni naama yeeɔɔgalai nɔ, ti ɔale ma Zeluzalɛme, ti kaladopo puugo maazu ɔilagiti (11) ka, ta niiti ti ɔeni ti va.

³⁴ Naati ti ɔe ti felegɔ ma: «Maligii wuzegɛa, é ɔula saai ya ga ɔite, kulave keɛma Simon ve.»

³⁵ Tiya ɔalaa ti naa zuɔulani, nii é ɔeeni pelei zu, ta velel ti kweɛni da, siegi zu é bului galegaleni la.

*Yesu bɔɔɔ leɛ vai ga
kaladopo puugo maazu ɔilagiti (11)
(Matiyo 28:16-20;
Maleke 16:14-18;
Zan 20:19-23;
Kɛɛwotiiti 1:6-8)*

³⁶ Ti yeni nɔ naama bɔɛiti bosu de, eyɛsu Yesu bɔɔɔgoi lo ti zaama, é ɔe ti ma: «Ziileigi ɔe wo ve.»

³⁷ Dualua golai leveni ti zu, ti ɔeni kaazu ga ti zenvui ta ɔa.

³⁸ Keɛ Yesu ɔeni ti ma: «Lee ve wo yiiɔɔɔzu? Lee vaa zu inɛinegi wo ɔisu?

³⁹ A wele leɛ zɛɛi ta kɔɔɔiti ba, ná bɔɔɔbɔɔɔgi ve. A vɔɔɔu bá, wa kweɛ, tozei kɔɔ ge la zenvui ma, kae la su ga kɛvelei.»

⁴⁰ E naama wooiti bogai ma, é zɛɛiti ta kɔɔɔiti deeni ga tiye.

⁴¹ Tei ta ɔoozunɛi zu, ti la ɔeni de laani da, ta ti laavɔai, é ɔeni ti ma: «Daamiani ka wo ya ve?»

⁴² Ti kale mɔgai ma buɔa ɔila feeni zea.

⁴³ Ti ɔaazuyeni ba, é sege, é mi.

⁴⁴ Naa vɔluma, é ɔeni ti ma: «Naama vaiti ka ge ɔeni ti wosu wo ma, ade ɔeai ma va, ga fai kpein é zɛveni ná-faa zu Moize ná-tɔgi zu, ta GALA goo wo nuiti ta-zeveiti su, ta GALA Sevei ma wuyeyiti su, ti laa ɔa zeeli.»

⁴⁵ E ti-ɔigiti daalaoni názuve, nii a ke ti GALA seveiti gaaga.

⁴⁶ E ɔeni ti ma: «Naa ɔa é zɛveni GALA Sevei zu ga: Kilista a la bɔɔ, foloi zavasiɛi é wuzegɛ, é ɔula saai ya.

⁴⁷ Daaseigi zu, nu zie velel maavalibo fai ta kotoi ma zuvaayegi ma wooi laa ɔa zeeli ziiti pe ma, é tozei Zeluzalɛme ma.

⁴⁸ Wa ga naama vaiti ma zeelei.

⁴⁹ Ná vaaazu naa levesu wo ma, nii Kɛ minazegɛai la. Keɛ keni de wo ye Zeluzalɛme taazuve, eyɛsu wo zɛbei zɔɔɔ, é zegɛ geezuve.»

Yesu lɛ vai geeɣɔlɔgi zu
(Maleke 16:19-20;

Kɛɛwotiiti 1:9-11)

⁵⁰ E lɔni ti luɣɔ, eyɛsu ti maaɓuɗa Betani va, naa ɔvoluma ɛ yeeiti buzeɣeni, ɛ tuya loo ti ɔɛ.

⁵¹ Kɛai ma tuyai loozu ti ɔɛ, ɛ zeɣeni ti va, ɛ lɛ geeɣɔlɔgi zu.

⁵² Tiya mu, ti ɓegai ma ga dɛbi, ti ɣaleni ma Zeluzalɛme ga koozunɛ wolai,

⁵³ sienɔpɛ su ti ɣeni nɔ ɣɔ GALA sei ɔɛɛi wu, ti da GALA mama.

Woo Niine Uagɔi Nii Zan Seveni Sevei lozeizuve ma woo mɔungiti

Zan ná-Woo Niine Uagɔi ɔa ga Minazege Niinei zu zɛve naanigɔiti gila, niiti ti Yesu Kilista ná-eteai zu vaiti suɖulazu. Ti ɖilagilagiti pɛ ti-laasei ka ga «Woo Niine Uagɔi», ti zɛveve Yesu ná-saai vɔluma, ti-zɛve nuiti ta: Matiyo, Maleke, Luke ta Zan. Zan nɔnɔ ma Woo Niina Uagɔi zɛveni tanisu kona vuutaavuugo (90) ɖeɖala, Kilista zɔlɔga vɔluma. Anɛɛ ni sevi la bosu ga Zan ɔa é ga ma nui, keɛ seve velei wola ɖulave ga Zan ná-seve savagɔiti. Seve ɖe nu wolɔmai tanigaa ti ɖe Zan ɖeni zeini Efeze taa wolai zu, naama ziegi zu ɔa é ná-sevei nii ɖea la.

Zan koleve ga ná-sevei ɖee ungi ɔa ga é ɔɔ nuiti ba ti lada ga Yesu ɔa é ga Kilista, zɛnvu su GALAGI ná-doun zunui (20:31). Da laana naa la, da zɛnvui zɔlɔ ga daaseigi maavele. Sevei ɖeeve kala nuiti be, ti ga Zuifuiti ta niiti ti la ga Zuifua. Zan ná-Woo Niina Uagɔi ɖee velei ɔa ye, ti lago yeeɖaagwɛve ta Woo Niina Uagɔ savagɔi zɔiti. E laaɓakpage Yesu ná-laavɔ vaiti ma, é ti ɖeeni, keɛ é la wola ɔɔeni, é va vile faalaaliiti ba. Faa ɖiigi tanigaa eɖevelei Yesu ɔatize fai ta tegai é zeelini ma tevebai zu, naati ti la sevi nii zu.

Unsosuve

1. Zan Woo Niine Uagɔi lozeiwe (1:1-18).
2. Naa vɔluma, é sevi ɖeeve, é lo laavɔ vaa mɔinmɔin ba, niiti Yesu ti ɖeeni (1:19–12:50).
3. Naa vɔluma, é faa ɖii mɔinmɔin suɖulave, é lo Yesu ná-eteai va, niiti ti Yesu laazeelini saa vai ma ta buzege vai, é ɖula saai ya (13:1–20:31).
4. Zan ná-sevei ɖaabelage ga Yesu ná-kulakɛlemai gila nuiti be, buzegea vɔluma, é ɖula saai ya, ta é ná-sevei ɖee ungi ɔalaa deɛ (21:1-25).

Yesu ɔa ga GALA daawooi nii é vulua

- ¹ Tɔzeizu mounpa Wooi ɖeni ná. Wooi ɖeni GALA ba. Wooi ɖeni ga GALA.
- ² Mounpa é ɖeni GALA ba.
- ³ GALA ge anii pɛ kpɛta ga toun maavele. Nii pɛ kpɛtai, naa tanɔpe ge la ɔɛteni toun polu.
- ⁴ E ɖeni ga zɛnvui ma ungi, naama yɛnvui ɔa é ɖeni ga nuiti ta-wozakalagi.
- ⁵ Wozakalagi ɔa volozu kpidii zu, tama kpidii la soni.
- ⁶ GALA ge zunui ta leveni, nii daaseigi ga Zan.
- ⁷ E vaani, é ɖe ga wozakalagi ná-zeelei, nii a ke nuiti pɛ ti ɖidaaleve ná-zeele wooi maavele ma.
- ⁸ Tɔ ɔɔɔi lei é va ɖeni ga wozakalagi, keɛ ná-siei ma ungi ɖeni ga, é ɖe ga wozakalagi ná-zeelei.
- ⁹ Naa ɖeni ga wozakala kitei, nii é vaazu eteai zu ga é volo nui pɛ be.
- ¹⁰ E ɖeni eteai zu, tɔ ɔa eteai ɔɛtai la, keɛ eteai la kwɛeni.
- ¹¹ E vaani ná-zooi zu, keɛ ná-nuiti ti la keeni ti va yeezei bu.
- ¹² Keɛ tanigaa ti yeezeini bu, ti ɖidaaleve ma. Tama, é zobogi veeve naati pɛ be ga ti ɖe ga GALA dointi.
- ¹³ Kpusei zu zɔlɔgi nii é ɖeezu ga kpusei yiimai, ɔaa zunui yiima vai, naa laade, keɛ ti zɔlɔge GALA ba.
- ¹⁴ Wooi valiboge, é ɖe ga nuɓusei, é zeɛ ade zaama, daavegai ga zaalai ta gaamai. Gi ná-lebiyai ɖaani, Doun Zunu ɖila kpegi, nii Keɖe tevegai, naa ná-lebiyai.

¹⁵ Ná-zeelei Zan niima wooi woni kelei zu kpoke, é gɛ ma: «Nii ɔa gè vaani ma, siɛgi zu gè ɔeni la wo ma: «Zoi é vaazu nɔn poluma, fizɔge bà, tɔzei kaite é ɔeni etea, názu gè la de zɔlɔni.» »

¹⁶ Ade pɛ ade adɔnɔ zɔlɔge ná-zaalai ma βetei zu aniiti su. E ná-tuyai ta la ta nɔ maazu, é fe ade ya.

¹⁷ Mazɔlɔ ade tɔgi zɔlɔge Moize ya, keɛ Yesu Kilista ɔa paai ga zaalai ta gaamai.

¹⁸ Nu nɔpɛ ge la de GALA kaani. Keɛ Doun Zunu ɔila kpegɛ, nii é ga GALA, ta nii é zeizu Gɛɛge GALA koba, naa ɔa é dea ga adeye.

Zan ná-zeele wooi

(Matiyo 3:1-12;

Maleke 1:1-8;

Luke 3:1-18)

¹⁹ Zan ná-zeele wooi βete, nii é boni, siɛgi zu Zuifuiti zalaɔa ɔula nuiti ta Levi nuiti teveni da, ti zege Zeluzalɛme, ti li gaazaɔasu ga: «Be ɔa ga de?»

²⁰ E gaamai woni, é la βɔɔ lɔɔɔni, keɛ é koleni fo, é gɛ ti ma: «Nà lei gè va gɛ ga Kilista.»

²¹ Ti ɔeni ma: «Be ɔa é ga de mu? Da ɔa é ga Eli?» E ɔeni ti ma: «Ba-o, nà la ga naa.» Ti ɔeni ma volu: «Da ɔa é ga GALA goo wo nui?» E ɔeni ti ma: «Ba.»

²² Naati ti da gɛ ma: «Be ɔa mu é ga de? Keni gi li, gi goɔaavote gila fe naati zea, ti gi levegai. Lee ɔa é bosu, é lo da βɔɔi va?»

²³ Zan ɔeni ti ma: «Nà ɔa gè ga: «Nui é bainsu tevebai zu, é da gɛ ma: A Maliɔii ná-pelei βete be.»* GALA goo wo nui Ezayi ɔa é naama wooiti seveni.»

²⁴ Tama zɔiti ti liini keelai ma, ti ɔeni ga Faliziɛinti ta-nuiti.

²⁵ Naati ti gaazaɔani mɔnɔ, ti gɛ ma: «Ni é la ga Kilista, é la ga Eli, é la ga GALA goo wo nui, lee vaa zu mu é batizei wosu?»

²⁶ Zan ti woɔaavoteni, é gɛ ti ma: «Nɔn, nà wo batizesu ga ziei. Keɛ nu ɔila ka wo zaama, wo la kwɛɛ.

²⁷ Toɔa vaazu nɔn poluma. Gè la vɔlɔ kula ɔɛni su ga gè va ná-savala galuiti daavie.»

²⁸ Niima vaiti ti ɔeni ɔɛzu Betani taazuve, zie wolai Zuluden folo ɔulazu velei, ve Zan ɔeni batizei wosu ná.

GALA ná-baala zivoi Yesu

²⁹ Poluma voloi, Zan Yesu ɔaai ma, é da va pɔ pelei, é woɔɔulani, é gɛ ma: «À weɛ GALA ná-baala zivoi va, nii é eteai ná-kotoi ɔulazu ba.

³⁰ Nii ɔa gè vaani ma, siɛgi zu gè ɔeni la wo ma: «Zoi é vaazu nɔn poluma, fizɔge bà, tɔzei kaite é ɔeni etea, názu gè la de zɔlɔni.»

³¹ Nà balaa gè la ɔea kwɛɛ, keɛ nɔn, pàauve, gè da batizei wo ziei wu, nii a ke é lɛ ga Izilayeɛ nuβuseiti.»

³² Zan niima zeele wooi woni, é gɛ ma: «Gè Zenvui ɔaani, é zege geegɔlɔgi zu, é da yei ege poopogi, é va, é ye ba.

³³ Gè la ɔeni kwɛɛ ga tɔ ɔana, keɛ GALAGI nii é tɛvegai ga gè da batizei wo ga ziei, naa ɔeni m̀a: «Da vaazu Zenvui ɔaazu, é yei, é ze zɔnui ta ma, naa ɔa é vaazu batizei wosu ga Zenvu Nadɛgai.»

³⁴ Gè naa βetega, gè zeele wooi woga ga tɔ ɔa é ga GALA Doun Zunui.»

Yesu ná-kaladopo mɔungiti

³⁵ Poluma zobui Zan ɔeni mɔnɔ ná ta ná-kaladopo felegɔ.

³⁶ E Yesu ɔaani, é da leve, é gɛ ma: «Weɛ GALA ná-baala zivoi va.»

³⁷ Kaladopo felegɔiti ti Zan woomɛnini, ti wuzɛge, ti vilɛ Yesu volu.

³⁸ Yesu latini, é ka ga ti vilɛge polu, é gɛ ti ma: «Lee ɔa wo pɔ?» Ti gɛ ma: «Mini ɔa é ga é-zeizuve, Laaβi?» (nii poluve ga «kalamɔn»).

* **1:23 1:23** Eza 40:3 bogɛ é zoloo Geleke woo zeve wolɔmai ma.

³⁹ Yesu ɣɛni ti ma: «À va lɛɛ, wa ná ɣa.» Ti vilɛni polu, ti li ti seizuue vɛtɛ. Naama ziegi ɣɛni ga lɛlɛi naanisiei kpɔkɔ voloi. Ti foloi mɔtai ɣɛɛni Yesu ɣoba.

⁴⁰ Simon Piyɛlɛ kɛɛɣɛloin Andelɛ ɣɛni ga kaladopoi naa gila, niiti ti Zan woomɛnini, ti vɛlɛ Yesu volu.

⁴¹ E kɛɛɣɛloin Simon ɣaani mɔunpa, é ɣɛ ma: «Gi Mesi ɣaavɛ» (nii poluue ga «Kilista»).

⁴² E liini ga naa Yesu vɔ bɛ. Yesu pɛtɛni ga pagɔ, é ɣɛ ma: «Da ɣa é ga Zan ná-doun zunui Simon. E-laaseigi ɣa ɣɛɛzu ga Sefase» (nii poluue ga «Piyɛlɛ»).†

⁴³ Poluma voloi Yesu deveni ga é li Galilé yooi zu. E liini, é Filipe vɛtɛ, é ɣɛ naa ma: «Vɛlɛ pɔlu.»

⁴⁴ Filipe ɣɛni ga Bɛtesayida nu, Andelɛ ta Piyɛlɛ ta-laazuue.

⁴⁵ Filipe balaa liini, é Nataniyele vɛtɛ, é ɣɛ ma: «Gi naama nui ɣaavɛ, nii Moize ná-faa woni tɔ sɛvɛi zu, ta GALA goo wo nuiti balaa ti ná-fai zɛvɛai. Tɔ ɣa é ga Zozɛfe ná-doun zunui Yesu, Nazalɛte nui.»

⁴⁶ Nataniyele ɣɛni ma: «Ani vagɔ ɣa zoo zegɛzu nɛi Nazalɛte?» Filipe ɣɛ ma: «Ua, è ka.»

⁴⁷ Yesu Nataniyele ɣaani, é da maabuɣa ba, é ɣɛ ma: «Wɛlɛ, Izilaye le nu ɣiteɣite ka ga zunui tɛi, nii zɛɛ vaa nɔpɛ ge la su.»

⁴⁸ Nataniyele ɣɛni ma: «È kwɛɛɛ ɣale?» Yesu gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Filipe la ɣɛa de vaani è lolisu, siɛgi zu è ɣɛa zeini la kooleɣoole gului wu, gè è ɣaavɛ.»

⁴⁹ Nataniyele ɣɛni ma: «Kalamɔn, da ga GALA Doun Zunui, da ɣa é ga Izilaye le masagi!»

⁵⁰ Yesu gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Tɛi gè ɣɛa è ma, siɛgi zu è ɣɛa zeini la kooleɣoole gului wu, gè è ɣaavɛ, naa ɣa é kɛa è laai da? Da vaazu faa ɣiligaa ɣaazu mɔnɔ, ti wɔɔɔbai nii va.»

⁵¹ E ɣɛni ma volu: «Gè bo wo ma ga gaamai, wa geegɔlɔgi laalaogai ɣa, GALA ná-geezuɣɛlaiti ti da lɛ, ti da yei Nu ná-Doun Zunui maazuue.»

2

Yesu ná-laavɔɔ vaa mɔungi

¹ Naa voluma folo felegɔ ɣulaai ma su, vulu maazaa goozunɛi ta ɣɛni ɣulazu Kana, Galilé yooi zu, Yesu dee ɣɛni ná.

² Ti Yesu balaa tolini ta ná-kaladopoiti vulu ɣɛɛzuue.

³ Siɛgi zu dɔɔi bɛni la, Yesu dee ɣɛni ma: «Dɔɔ la mɔ ti ya.»

⁴ Yesu gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Anzanu, lee ɣa è pɔluma? Nà-yeegɛɣalai la de zeelini.»

⁵ Dee ɣɛni botiɣɛ nuiti ma: «Nii nɔpɛ a bo wo ma, à naa ɣɛ.»

⁶ Kɔtu ligi lɔzita ɣɛni ná, nii Zuifuiti ti bɛna bɔɣɔɣade faiti kɛ ga tiye. Diɣii naati gilagilagi nɛ gilagi a la zo ɣɛɛzu ga litele vuulɔsava (80) baa ungila (100).

⁷ Yesu ɣɛni botiɣɛ nuiti ma: «À diɣii niiti daave ga ziei.» Naati ti ti laaveni lɛɣlɛɣɛ ga ziei.

⁸ Naa volu é ɣɛ ti ma: «À tago zaɣa, wo lii la ɣɔnɔ gaagwɛɛ nui vɔ.» Ti liini ga ta ɣɔnɔ gaagwɛɛ nui vɔ.

⁹ ɣɔnɔ gaagwɛɛ nui ziei ɣɔɣɔni, nii falibogai ga dɔɔi. E la ɣɛni kwɛɛni vɛ dɔɔi naa zegɛai ná, kɛlɛ botiɣɛ nuiti mu, ti ɣɛni seɣɛzuue ɣwɛɛ. E anzazinigi lolini,

¹⁰ é ɣɛ ma: «Pɔlɔmazu, nu ɣa da dɔɔ vagɔi ese gaagwɛ, naa volu siɛgi zu dɔɔi nuɓuseiti sosu la, da zɔi ɣula niina, nii é la zeelini zɔi zu. Kɛlɛ dɔun, è dɔɔ vagɔi yɛga ná, eyɛsu niizu zeeli.»

¹¹ Naa ɣa é ɣɛni ga Yesu ná-laavɔɔ vaa mɔunpagi. Nii ɣɛɛni Kana, Galilé yooi zu. Zekana é ná-lɛbiyai ɣulani la kɛlɛma. Ná-kaladopoiti ti laani da.

¹² Naa voluma, Yesu yeini Kapɛlɛnawume taazuue ta dee, é vɛɛ degɛiti ta ná-kaladopoiti ba. Ti ku ɣɛɛni ná fele.

† 1:42 1:42 **Piyɛlɛ**: Daaseigi nii poluue ga «kɔtui».

Yesu pɔdi loo nuiti kpɛɛ vai
GALA sei vɛlɛi wu
(Matiyo 21:12-17;
Maleke 11:15-17;
Luke 19:45-46)

¹³ Zuifuiti ta-Uake fetii maa ɣɛni buɣazu. Yesu lɛɛni Zeluzalɛme.

¹⁴ E yaagɔiti pɛtɛni GALA sei vɛlɛi ma ɣoizuvɛ, ti da nɛkɛiti, baalagiti ta poopogiti pɔdi. Wali valibo nuiti balaa ti ɣɛni nɔ.

¹⁵ E galuiti seɣeni, ɛ kɛ ga kpakɔi. E ti bɛɛni, ɛ ti ɣula GALA sei vɛlɛi wu, ta ta-nɛkɛiti, naa vɛɛ ta-vaalagiti ba. E wali valibo nuiti ta-waliiti suvazani, ɛ ta-laɓaliiti toka.

¹⁶ E ɣɛ poopɔ pɔdi nuiti ma: «À niiti kula vɛ! A mina Kɛɛ nɔ-pɛlɛi ɣɛ ga yaagɔ vɛlɛ!»

¹⁷ Nɔ-kaladopoiti ti-ɣi ge looni su ga sɛvɛvɛ ga:

«Ee, GALA, da-vɛlɛi ma wɔɛnɛi ɣa gɔla eɣɛ abui.»*

¹⁸ Zuifuiti ta-ɣundigɛiti ti kpɔɛi zɛɣeni, ti ɣɛ ma: «Laavɔɔ vai bɛgele ɣa ɛ kɛɛzu, ɛ va dɛɛ ga giye ga zobo ka ɛ ya ga ɛ niima vaiti kɛ?»

¹⁹ Yesu ti woogaaɔvɛni, ɛ ɣɛ ti ma: «À GALA sei vɛlɛi nii ɣolo, nɔun nɔ to volu folo savagɔ laawu.»

²⁰ Zuifuiti ta-ɣundigɛiti ti ɣɛni ma: «GALA sei vɛlɛi nii lo fai kɛɛni ga kona vuunaani maazu lɔzita (46), ɛ va bɛ, dɔun naa ɣa da to volu folo savagɔ laawu?»

²¹ Tama ɛ ɣɛni bɔɛzu ɛ vɛlɛi to bɔɣɔi busei va, nii ɛ ga GALA sei vɛlɛi.

²² Siɛgi zu ɛ wuzɛɣeni, ɛ ɣula saai ya, nɔ-kaladopoiti ki ge looni su ga ɛ naama wooi woni. Ti laani GALA sɛvɛiti da, ti la balaa naama wooi la, nii Yesu boni.

²³ Siɛgi zu Yesu ɣɛni la Zeluzalɛme Pake fetii zu, nu mɔɛnmɔɛn ge ɣidaalevɛni ma, siɛgi zu ti laavɔɔ vaiti kaani la, ɛ da ti ɣɛ.

²⁴ Kɛɛ Yesu la ɣɛni laani ti la, tɔɔzei ɛ ɣɛni ti pɛ kwɛɛ ga gola.

²⁵ Mazɔɔ kpɛdɛ la ɣɛni ba ga ti nuiti ta-vaa zuɣula ma, tɔɔzei ɛ ɣɛni nui yiimaɔvɛ ɣwɛɛ.

3

Yesu ta Nikodeme

¹ Zunu ɣila ge ɣɛni nɔ, daaseigi ga Nikodeme, ɛ ɣɛni ga Zuifuiti ta-ɣundigɛi ta, naa voluma ɛ ɣɛni Falizɛinti ta-bɔgi zu.

² E vaani Yesu vɔ bɛ ga kpidii, ɛ ɣɛ ma: «Kalamɔn, gi kwɛni ga GALA ka ɛ ɛ leɛgai ga ɛ gi ɣala, tɔɔzei nu nɔpɛ ge la zooga ɛ va laavɔɔ vai niiti kɛ, ɛ ti ɣɛɛzu, ni GALA ge la ma nu va.»

³ Yesu ɣɛni ma: «Gɛ bo ɛ ma ga gaamai, ni nui la zɔɔɔni volu ga niine, ɛ la ɣaazulaa GALA nɔ-masadaɛ ma.»

⁴ Nikodeme ɣɛni ma: «Nui ɣa zoo zɔɔɔsu ɣale volu ga niine, siɛgi zu pɔɔzaɣagai la? Tama ɛ la vaazu lɔɔzu dee ɣoozu volu, ɛ va zɔɔ kɛɛ?»

⁵ Yesu googaaɔvɛni, ɛ ɣɛ ma: «Gɛ bo ɛ ma ga gaamai, nu la lɔa GALA nɔ-masadaɛ zu, ni ɛ la zɔɔɔni ga zɛi ta Zenvu Nadagai.

⁶ Zɔi sɔɔɔgai ga kpusei maavele, naa ɣa ga kpusei. Zɔi ma ɛ zɔɔɔsu ga Zenvu Nadagai maavele, naa ɣa ga zenvui.

⁷ Naa mina ɣɛ ga kulafiliba ɛ vɛ, ga tei gɛ ɣɛa ɛ ma: «Kɛni wo zɔɔɔ volu ga niine.»

⁸ Fiilei ɣa ɣulazu, vɛ nɔ nɛai bɛ, ɛ da gooi mɛni, kɛɛ ɛ la seɣezu ɣwɛɛ, ɛ la balaa diizu ɣwɛɛ. Uele nɔ ɣana balaa ɛ la ga naama nui nii sɔɔɔgai ga Zenvu Nadagai.»

⁹ Nikodeme ɣɛni ma: «Naama vai ɣa zoo ɣɛɛzu ɣale?»

¹⁰ Yesu ɣɛ ma: «Da ga kalamɔn wola nii tɔɔɔɣulaai Izilaye yooi zu, dɔun ɛ la niima vaiti kwɛɛ?»

¹¹ Gɛ bo ɛ ma ga gaamai, nii gi kwɛni ɣɛzɛɣɛzɛ, naa ɣa gi bosu, nii gi kaai ga ɣaazu, naa ɣa gi ma zeele wooi veezu. Wa ma, wo la pɔ wo va yeezei ɣa-zeele wooi wu.

* 2:17 2:17 Guy 69:10.

¹² Ni ná zooi ma vaiti bona, wo ma wo la laani da, siēgi zu gè geegɔlɔgi zu vaiti bosu la wo ma, wa la naa la ɣale?

¹³ Tɔɔzei nu nɔpɛ ge la dɛ lɛɛni geegɔlɔgi zu, kɛni Nu ná-Doun Zunui, nii segeai ná, é yei.

¹⁴ Moize kaali ɔaagɔlabai ɔɛɛni ga kɔlu ɔɔigi, é sele gului ɔa tevebai zu. Uele nɔ ɣana balaa Nu ná-Doun Zunui ɣa zele da,

¹⁵ naa ɣa a kɛ nu nɔpɛ a ɣidaaleve ma, ma nu ɣa ɣɔɔɔ zɛnvui zɔlɔ.

¹⁶ «Mazɔlɔ GALA ge eteai nɛa ɔɛ, eyɛsu é ná-Doun Zunu ɣila kpegi vea, naa ɣa a kɛ nu nɔpɛ a la da, naa undaa mina ɔili, kele é ɣɔɔɔ zɛnvui zɔlɔ.

¹⁷ Tɔɔzei GALA ge la ná-Doun Zunui leveni eteai zu ga é eteai ɔeelala, kele nii a kɛ eteai kizogi zɔlɔ ga maavele.

¹⁸ Zɔi nɔpɛ é laazu tɔun da, peelalazu nɔpɛ ge la naa ɔa. Kele zɔi é la kɛɛni é ɔa la da, naama nui ɔega ga peelalai zɔlɔ, tɔɔzei é la laani GALA Doun Zunu ɣila kpegi la.

¹⁹ Nii é ga peelalai naa ɣa ga: Wozakalagi ɔaave eteai zu, kele kpidii nɛɛɛ nɔɔɛɛti bɛ, é leve wozakalagi ɔa, tɔɔzei ta-ɣɛɛwotiiti nɔɔɛ.

²⁰ Tɔɔzei wozakalagi wɔinzegeve faa nɔu ɣɛ nui ma, é la da ɣɛ pɔ ga é ɔa wozakalagi ɣa, nii a kɛ ná-kɛɛwotiiti ti mina ɣula kelema.

²¹ Kele zɔi é ziezɔ ga gaamai, naa ɣa da ɔa wozakalagi ɣa, nii a kɛ ɛɛ pɛ ge ka kpezekele ga nii pɛ é kɛɛɛ, toɣa ti ɣɛɛɛ ta-ɣilibalai zu ta GALA.»

Zan ta Yesu

²² Naa ɔoluma, Yesu liini Zudé yooi zu ta ná-kaladopoiti, é yeeɣɛɣala ɣɛɛni miná ta naati, é da batizei wo.

²³ Zan balaagi ɣɛni batizei wosu Enɔn, Salime ɣɔbaɔɛ, mazɔlɔ ziei wola mɔinni miná. Nu mɔinmɔin ge ɣɛni ɔaazu ná, ti batize fai ma.

²⁴ Mazɔlɔ naama ziegi zu, ti la ɣɛni dɛ Zan ɔilini kasoi ɣa.

²⁵ Yeeta Zan ná-kaladopoi tanigaa ti maagaaali lɔɔzeini ta Zuifui taɣili, é ɔile nade fai ma ɣɛɛwotiiti fai ɔa.

²⁶ Ti liini Zan ɔɔ bɛ, ti ɣɛ ma: «Kalamɔn, zunui nii é ɣɛni é ɣɔba Zuludɛn ɔoluvelei, é ɣɛni zeele wooi wosu bɛ, toɣa balaa batizei wosu, ɛɛ pɛ ka liizu pɔ bɛ.»

²⁷ Zan ti woɔɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Nu nɔpɛ ge la zooga ani nɔpɛ ɔɔlɔɔsu, é ɣula naa ɔolu, nii GALA ge feai ma nu ya.

²⁸ Wa ɔɔɣɔi wa ga naama zeelei ga gè ɣɛa bosu ɣɔ, gè ɣɛ ma: «Ná lei gè ɔa ɣɛ ga Kilista, kele nɔun, tɛvege tuɣɔ.»

²⁹ Anzazinigi ɣa nɔnɔ ga anzai. Anzazinigi ɔɔlɔi ɣa ga naa, nii é losu koba, é da woilo gooi ma, anzazinigi wooi mɛnigai ɣa daave ga koozunɛi. Naa ɣɛɣala ɣoozunɛi ɣa é bɛ, tama ná-koozunɛi laazeelive na, niima ziegi zu.

³⁰ Kɛni tɔun maa iɣɔgi da wɔlɔ, nɔun maa iɣɔgi maa da yei.

³¹ «Zɔi segeai geegɔlɔgi zu, naa ɣa ti pɛ maazu. Zɔi é ga zooi ma gelei, naa ɣilive zooi ɔa, ta zooi ma vaiti ka é ti wosu. Zɔi segeai geegɔlɔgi zu, [naa ɣa ti pɛ maazu.]*

³² Toɣa naama zeele wooi wosu nii tɔ ɔɔɣɔi é kaai, ta é mɛnigai, tama nu nɔpɛ ge la ná-zeele wooi zegezu ga gaama.

³³ Zɔi nɔpɛ a yeezei ná-zeele wooi wu, naama nui ɣa dɛɛɛɛ ga gaamai ɣa GALA ge bosu.

³⁴ Tɔɔzei GALA ná-nu levegai ɣa GALA ɔɔɣɔi laawooiti nɔ wosu, mazɔlɔ GALA ge ná-Zɛnvui veeve zea, é la yeewu nɔpɛ zɛni.

³⁵ ɣɛɣɛi ná-Doun Zunui nɛɛɛ ɔɛ, é anii pɛ dɔ naa ná-zobogi wu.

³⁶ Zɔi nɔpɛ a la Doun Zunui la, ɣɔɔɔ zɛnvui ɣa naa ya. Kele zɔi é la kɛɛni é ɔa la da, zɛnvui la naa ya, kele GALA ná-ziiɣaawanai ɣa yɛ ma nui ma.»

* **3:31 3:31** Wooi niiti ti [] kpaku felegɔiti zɔɣɔɔ, naati ti la seve wɔlɔmai tanigaa zu.

4

Yesu bɔɔɔ lɛ vai ga Samali nuiti

¹ Maligii sugwɛɛni ga Falizieinti ti menini ga Yesu ɔa kaladopo mɔinmɔin sɔɔsu, ta toɔa batizei wosu ɛ leve Zan va.

² (Tama gaamazɔ Yesu bɔɔɔi mu ge la ɔeni batize wosu, keɛ nɔ-kaladopoiti ka ti ɔeni naa ɔɛɛzu.)

³ E zegeni Zudɛ yooi zu, ɛ ɔale ma Galilɛ yooi zu.

⁴ Tama kɛni nɔ a la leve ga Samali vele.

⁵ E zeelini Samali laa wolai gila su, nii daaseigi ɔeni ga Sikaal, nɔ maa la ɔeni ɔoozani zou buɔai va, nii Zakɔbe feeni nɔ-doun zunui Zozefe vɛ.

⁶ Minɔ ɔa Zakɔbe nɔ-zieyɛɛɛi ɔeni nɔ. Tei Yesu bɔɔni ga sisi, ɛ zeini zieyɛɛɛi laavɛ, folo gaalɔgai ɔeni de kpekpe.

⁷ Samali anzanui gila ge vaani zie zaɔazuvɛ. Yesu ɔɛ ma: «Soma kae ɛ kɔ ziei zu, gɛ bɔɔle.»

⁸ (Nɔ-kaladopoiti ti liini taazuvɛ ga ti ɔɔnɔ geya.)

⁹ Samali anzanui ɔeni ma: «Da ga Zuifui, lee vaa zu ɛ kpɔɔle ɔɛi valizu mɔ, nɛi gɛ ga Samali nu?» (Tɔɔzei Zuifuiti ti ɔeni Samali nuiti maalaasu fai pɛ su.)

¹⁰ Yesu ɔeni ma: «Ni ɛ ɔeni vɛɛanɛi ɔwɛɛ, nii GALA ge pɔ ɛ fe ɛ vɛ, ta nui nii ɛ ɔɛɛzu ɛ ma: «Kɔ kpɔɔle ɔɛi zu,» ɔɔun mu ka ɛ ɔɛa kpɔɔle ɔɛi valizu ma, tama a la zɛnvu su ɔɛi ve ɛ ya.»

¹¹ Anzanui ɔeni ma: «Maligii, zie zaɔa naka la ɛ ya, naa vɔluma zieyɛɛɛi zuɔoozavɛ, mini ɔa ɛ da zɛnvu su ɔɛi naa zegɛzu nɔ?»

¹² Ade-mɛmɛwola Zakɔbe nii ɛ zieyɛɛɛi nii vɛa de ya, tɔ bɔɔɔi ɛ ma ɔɛi ta bɔleni, ta nɔ-doun zunuiti, naa vɛɛ nɔ-togani bulugiti ba. Da ɔisɛɛzu ga ɛ baɔvɛ ba baa?»

¹³ Yesu goɔɔaavoteni, ɛ ɔɛ ma: «Zɔi nɔpɛ ɛ bɔɔlezu ga zieyɛɛɛi nii zu ɔɛi, kpɔɔle wɔin ɔa ma nu zo vɔlu.

¹⁴ Keɛ zɔi a bɔɔlena ga ziei nii gɛ feezu zɛa, kpɔɔle wɔin la mɔ soga pɛ. Zieɛi nii nɔ fe zɛa, naa ɔa ɔɛ koozu ga zieungi, ma ɔɛi ɔa ye ɔulazu, ɛ ɔɛ bɛ ga ɔɔoɔ zɛnvui.»

¹⁵ Anzanui ɔɛ ma: «Kalamɔn, ziei naa ve zɛa, nii a ke kpɔɔle wɔin mina mɔ sɔ, naa vɔlu gɛ mina mɔ va vɛ zie zaɔazu.»

¹⁶ Yesu ɔeni ma: «Li, ɛ bo ɛ-zinigi ma, wo va vɛ.»

¹⁷ Anzanui goɔɔaavoteni, ɛ ɔɛ ma: «Gɛ la zini bɛ.» Yesu ɔeni ma: «Gaama ɔa ɛ ya ga ɛ ɔɛ ma: «Gɛ la zini bɛ.»

¹⁸ Tɔɔzei ɛ zɛiɔa zini bɛ nɔ zeizu ɔɛ lɔɔlu, tɔ ɔa ɛ ba zunui nii ɛ zɛa niizu, ɛ-zini ge la ga naa, naa maavele ma, ɛ gaama wogɛ.»

¹⁹ Anzanui Yesu woɔɔaavoteni, ɛ ɔɛ ma: «Kalamɔn, nɔ kaazu ga da ga GALA goo wo nu.

²⁰ Gi-mɛmɛwolani ti ɔeni GALA ɔɛbizu gizeɛi nii ma, wɔun wo ɔɛ kɛni Zeluzalɛme nɔ ɔa nu maanɛai ɛ GALA ɔɛbi nɔ.»

²¹ Yesu ɔeni ma: «La nɔun da, yeeɔɔɔalɛi ta ɔa vaazu, wo la mɔ Keɛ lɛbia niima ɔizeɛi ma baa Zeluzalɛme.

²² Wɔun nii wo ɔɛbizu, wo la kwɛɛ, keɛ gɔun nii gi ɔɛbizu, gi kwɛni, tɔɔzei Zuifui nuɔuseiti gi vɔ bɛ ɔa kizo fai zɔɔsu nɔ.

²³ Keɛ yeeɔɔɔalɛi ta ɔa vaazu, tɔun paavɛ na vɔɔ naama ziegi zu, lɛbiya ve nu ɔiteɔitegiti ta lɛbiyai ve Keɛ vɛ ga zɛnvui ta gaamai maavele, tɔɔzei naa ɔɔɔala lɛbiya ve nuiti ka Keɛ ti ɔaizɛɛzu.

²⁴ GALA ka ga zɛnvui. Naa ɔa ɛ ba, zɔiti nɔpɛ ti ɔɛbizu, kɛni ti ɔɛbi ga Zɛnvui ta gaamai maavele.»

²⁵ Anzanui ɔɛ ma: «Gɛ kwɛni ga Mɛsi ɔa vaazu, nii ɛ ga Kilista. A vaana, toɔa fai pɛ zɔɔɔzule ga giye.»

²⁶ Yesu ɔɛ ma: «Naa ɔa ɛ ga ze, nɛi gɛ bɔɛzu ɛ vɔ.»

²⁷ Naama yeedeghalai zu, Yesu ná-kaladopoiti ti vaani. Ti wola laavɔni ga ti naa ga, ti da yere ta anzanui. Kεε tanɔpe ge la gɛni gaazaɣani ga: «Lee ga è pɔ?» baa «Lee vaa zu è bɔɛzu pɔ?»

²⁸ Anzanui ná-zie jakai yeni ná, é le taazuwe, é gɛ nuiti ma:

²⁹ «À va, wo zunui ta vete, nii é naa pe sugula mà, nii pe gè kea. Nii lei é va gɛ ga Kilista baa?»

³⁰ Nuɓuseiti ti gɔlani taai va, ti li Yesu vɔ be.

³¹ Naama ziegi zu ná-kaladopoiti ti boini da, ti da gɛ ma: «Kalamɔn, daamii wo.»

³² Kεε é gɛni ti ma: «Daamiani ka zèa ga gè mii, nii wo la kwee.»

³³ Kaladopoiti ti gɛni bɔɔɔ gaazaɣasu, ti da gɛ ma: «Nu gili ge va gɛ vaani ga daamiani pɔ mu baa?»

³⁴ Yesu gɛni ti ma: «Kɔnɔgi ga ga gè tève nui yiimai gɛ, ta gè ná-botii laazeeli, nii é feai zèa.

³⁵ Kεbe wa gɛɛzu ma: «E yega ga alu naanigɔ, molo levei zeeli,» kεe? Nɔun ná bosu wo ma ga: A gaazuwuzegɛ, wo kpalagiti ka, moloiti mɔɔve na, ti gɛvele bεɛai teve vai ma.

³⁶ Zɔi é molo levezu, naa gana zalai zɔɔsu, é da molo gaeiti gaale ba gɔɔɔ zenvui ma vaa zu, naa ga a ke molo vaza nui ta teve nui ti pe ti gɔozune vɔɔma.

³⁷ Naazu faalaalii nii gɛa ga gaama: «Ta ga fazasu, tagili ge da teve.»

³⁸ Gè wo levege molo levezu nii wo la bolini, nii nu giligaa ti boliai, ta-wotii zu gɔlanumai ga wo teveai.»

³⁹ Samali nui ma mɔinmɔin ge laani Yesu la tɔɔzei naa va, nii anzanui boni ti ma ga: «É naama vaiti pe boga mà, nii gè kea.»

⁴⁰ Siegi zu Samali nuiti ti vaani la Yesu vɔ be, ti maanɛɛneni ga é ye ti goba. Yesu yeni ná folo felegɔ laawu.

⁴¹ Ti wola mɔinni mɔnɔ ti gidaaleve ma, tɔɔzei daawooi va.

⁴² Ti gɛni gɛɛzu anzanui ma: «Gi gidaalevea ma, kεe naa la mɔ ga nii è bogai gi ma, kεe giya bɔɔɔ gi goomeniga, gi kweni niina ga tɔ ga é ga eteai Gizo Nu gitei.»

Laavɔ vai velesiɛi Galilé

⁴³ Naama volo felegɔi levegai ma, Yesu zegeni ná, é li Galilé yooi zu.

⁴⁴ Tɔɔzei tɔ bɔɔ é gɛni ma: «Unfema nɔpe ge la da ga ve GALA goo wo nu ve kpɔɔ yooi zu.»

⁴⁵ Siegi zu é zeelini la Galilé yooi zu, Galilé nuiti ti yeezeini bu ga koozunɛi. Mazɔɔ nii pe é kɛni Zeluzaleme, Pake feti zu, ti naati kaani, tɔɔzei tiya balaa ti lɛni feti zu.

⁴⁶ Yesu galeni ma Kana, Galilé yooi zu, ve é ziei valiboni ná ga dɔɔi. Tama masagi ná-botigɛ nu wolai gila ge gɛni Kapɛɛɛnawume, nii ná-doun zunui gɛni zeeɛzu.

⁴⁷ Siegi zu é menini la ga Yesu galega ma Galilé yooi zu, é zεge Zudé yooi zu, é liini Yesu vɔ be, é maanɛɛne ga naa li, é ná-doun zunui gɛde, nii é gɛnina zaazu.

⁴⁸ Yesu gɛni ma: «Ni wo la laavɔ vaiti ta maaɓele vaiti peteni, wo la gidaalevea.»

⁴⁹ Masagi ná-botigɛ nu wolai gɛni ma: «Màligii, yei fala, doun zunui mina va zaazu.»

⁵⁰ Yesu gɛni ma: «Li, è-loun zunui ga vulua.» Zunui naa laani Yesu wooi la, é gale ma, é li.

⁵¹ Tei é gɛni galema vele zu, ná-botigɛ nuiti ti vaani daagomis, ti gɛ ma: «È-loin ga vulua.»

⁵² E ti gaazaɣani ga yeedeghala bεgele ga é tɔɔzeini la ga tago da zoloo. Ti googaavoteni, ti gɛ ma: «Wogi, folo dekpɛgai, kɔɔkpadi mai zegeni ba.»

⁵³ Doun kεɛgɛi kweɛni ga naama ziegi zu ga Yesu gɛni la ma: «È-loun zunui ga vulua.» E zo názu ma, tɔ bɔɔɔ naa vεe ná-peleyegɛi va, ti pe ti gidaaleveni.

⁵⁴ Laavɔ vai velesiɛi gana Yesu kɛni Galilé, segeai ma Zudé.

5

Mεφελε nui valo vai Zeluzalame

¹ Ku gɛai ma fele, Yesu galeni ma volu Zeluzalame, Zuifuiti ta-vetii ta zu.

² Tama Zeluzalame miná, Baala Sigíðave góbave, kpoi gila ge gɛni ná, daaseigi ga Betezata, Ebulu wooi zu. Kota lolugo gɛni kpoigi naa goba.

³ Seebe nu moinmainingiti ti bena laa kotai niiti bu: gaazugole nuiti, mεfele nuiti, ta kolosama nuiti. [Ti bena ziei niikpi fai maaɓun.

⁴ Tɔɔzei geezugelai gila ge gɛni yeizu yeedegalai tanigaa zu, é da ziei niikpi. Zoi nɔpe a la yeina zie niikpigai wu mounpa, seebei ma zii nɔpe a la gɛna ma nu va, é bena valo.]*

⁵ Zunu gila ge gɛni miná, nii é keeni seebei zu ga kona vuusavago maazu losava (38).

⁶ Yesu kaani laani ná. E kwεgai ma ga naa lebiga seebei zu, é gaazaɗani, é gɛ ma: «Da pɔ è valo?»

⁷ Seebe nui googaavoteni, é gɛ ma: «Màligii, siɛgi zu ziei niikpisu da, nu la bè, nii a pili bu. Siɛgi zu gè gɛezu la, gè li ná, tagili ka yeizu bu tùgɔ.»

⁸ Yesu gɛni ma: «Wuzegɛ, è da-zabai zegɛ, è zie.»

⁹ Gaamago nɔ, zunui naa gɛɗeni, é ná-sabai zegɛ, é tɔɔzei ga é da zie.

Naama vai gɛeni ga doogo foloi ta.

¹⁰ Zuifuiti ta-gundigiiti ti gɛni zunui ma, nii kedega gɛni de nɔ feya: «Za gɛ ga doogo foloi, tɔgi la vaani bu ga è va da-vetei zegɛ.»

¹¹ Zunui naa ti woogaavoteni, é gɛ ti ma: «Zunui nii é bàloai, naa gɛ keai mà: «Da-zabai zegɛ, è zie.» »

¹² Ti gɛni ma: «Be gɛ keai è ma: «Da-vetei zegɛ, è zie?»»

¹³ Kele zunui nii é valoni, naa la gɛni kwεeni, tɔɔzei Yesu jɛleni bebei zaama, nii é gɛni ná.

¹⁴ Naa volumna Yesu kaani yeeta GALA sei velei wu, é gɛ ma: «Da gana, è valoi, mina mɔ koto gɛ, naa gɛ a ke faa mina zeeli è ma, nii gola a jɔu.»

¹⁵ Zunui naa liini, é bo Zuifuiti ta-gundigiiti ma ga Yesu gɛ é baloni.

Gεεge GALA ta Doun Zunui

¹⁶ Naa gɛ é keeni, Zuifuiti ta-gundigiiti ti gɛni Yesu woinzegɛzu, tɔɔzei é gɛni naama vaiti keezu ga doogo foloi.

¹⁷ Kele Yesu ti woogaavoteni, é gɛ ti ma: «Zaagaza Kεε gɛ botii gɛezu, nà balaa, nà botii va, gè da ke.»

¹⁸ Naama wooi maavele ma Zuifuiti ta-gundigiiti ti wola zεbezegɛni ga ti Yesu va, tɔɔzei é gɛni doogo foloi ma lɔgi gologolosu, naa volumna é gɛni gɛezu GALA ka ga Kεεge gitei, é da bɔgɔ gɛ ga GALA kevele.

GALA Doun Zunui ná-zobogi

¹⁹ Yesu ti woogaavoteni, é gɛ ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, Doun Zunui la da ga faa nɔpe ke bɔgɔ vε, keeni nii nɔ é Gεεge GALA kaazu, é da ke. Tama nii kpein Gεεge GALA ge keezu, Doun Zunui gɛ naa gɛezu balaa.

²⁰ Tɔɔzei Gεεge GALA ge Doun Zunui nεεve vε, ta nii pε é keezu, toɗa naa leezu ga Doun Zunui. Toɗa zobogi ve zea, ga é faa baaza golai tagiligaa gɛ, niiti ti levegai niiti ba, wo ti gaa, naa gɛ a ke wo laavɔ.

²¹ Tɔɔzei vele Gεεge GALA ge gɔvɛiti buzegɛzu la, é ti gɔla saai ya, é zenvui ve ti ya, zenɔ gana Doun Zunui balaa gɛ zenvui veezu naama nui ya, nii é pɔ é fe bε.

²² E bude naa maazu, Gεεge GALA tei a da nuiti ta-lukpoi gaaleve, kele é tukpɔgaaleve vai pε zegɛ Doun Zunui ya,

* 5:4 5:3-4 Wooi niiti ti [] kpaku felegoiti zoɗɔzu, naati ti la seve wolɔmai tanigaa zu.

²³ naa ɔa a ke nuiti pe ti unfemai ve Doun Zunui ya, ga Ɔeeɔe GALA kevele. Zoi é la unfema veeni Doun Zunui ve, naama nui la unfema veezu Ɔeeɔe GALA be, nii é toun tevegai.

²⁴ Gè bo wo ma ga gaamai, zoi nɔpe a woilo gòo ma, é ɔidaaleve naa ma, nii é tèvegai, ɔoɔɔ zenvui ɔa naama nui ya, tukpɔɔaaleve la mɔ maala, keke kulave niina saai ya, é va zenvui vɔ.

²⁵ «Gè bo wo ma ga gaamai, yeeɔeɔalai ɔa vaazu, toun vɔlɔ é zeelia, siegi zu zɔiti ti zaai, ti vaazu GALA Doun Zunui wooi menisu da, tama zɔiti pe ta gooi meni, naati ta zenvui wo.

²⁶ Tɔɔzei Ɔeeɔe GALA ɔa ga zenvui ma ungi, é zobogi veeve Doun Zunui balaa ya ga é ɔe ga zenvui ma ungi.

²⁷ Tei é ga Nu ná-Doun Zunui, GALA ge zobogi veeve zea ga é ɔe ga tukpɔɔaaleve nui.

²⁸ Wo laa mina vɔ, yeeɔeɔalai ɔa vaazu, zɔiti pe ti kabaiti su, ta Nu ná-Doun Zunui wooi meni.

²⁹ Naazu ti ɔula kabaiti su. Zɔiti ti faa vagɔi ɔeai, naati ta wuzegɔ, ti ɔula saai ya, zenvui wo fai ma. Niiti ti faa ɔɔi ɔeai, naati ta wuzegɔ, ti ɔula saai ya, ta-lukpɔɔaaleve vai ma.

³⁰ Nɔun gè la zooga faa nɔpe keezu ga ɔoɔɔ zobogi. Nà tukpɔɔaalevezu eevelei Ɔeeɔe GALA ge deezu la ga ze. Tama nà-tukpɔɔaalevei zolege, tɔɔzei nɔun ziima vai lei gè va ɔe keezu, keke zoi é tèvegai, naa yiimai ɔa gè keezu.»

GALA Doun Zunui ná-zeeleiti

³¹ «Ni nà ɔoɔɔ nɔ ɔa gè zeele wooi wosu nà ɔoɔɔ nà-faa zu, nà-zeele wooi la ɔeni ɔea ga gaama.

³² Keke zeele ɔili ka zèa, tama gè kwèni ga ná-zeele wooi ɔa ga gaama.

³³ «Wɔun, wo faa wuuɔaizie ɔeelaiti teveni Zan ma, tama é zeele wooi woni gaamai ve.

³⁴ Nɔun kpède la ba ga nu zeele woo wo bè, keke nà nii wosu, nii a ke wo ɔizo.

³⁵ Gaamazu Zan ɔeni ga fitinai abui sosu ba, nii ma wozakalagi ɔeni volozu. Wɔun, é neeni wo ve ga wo ɔoozune yeeɔeɔala go laawu ná-wozakalagi ɔa.

³⁶ «Nɔun, zeele woo ɔa zèa nii ɔɔɔɔai é leve Zan nɔnɔi va. Keewotii niiti Ɔeeɔe GALA ti veai zèa ga gè ke, naati ka ti deezu kpezekele ga Ɔeeɔe GALA ɔa é tèvegai.

³⁷ E ɔude naa maazu, Ɔeeɔe GALA ɔoɔɔi é tèvegai, naa ɔa zeele wooi wosu bè. Keke kaipa wo la de gooi menini, wo la de balaa gaazuve ɔaani.

³⁸ Daawooi la yèni wo ɔisu, tɔɔzei wo la ɔidaaleveni naama nui ma, nii é tèvegai.

³⁹ Wa ɔaabaazu keke, wo ɔa GALA seveiti kala, tɔɔzei wo laave da ga wa ɔoɔɔ zenvui zɔɔɔ naati sabui zu. Tama naati mu ka ti zeele wooi wosu nɔun be.

⁴⁰ Keke wo la vaazu pò, wo va zenvui zɔɔɔ.

⁴¹ «Gè la ɔedeni ga nuiti ti lebiya ve bè.

⁴² Keke faa ɔila ka gè kaazu, naa ɔa ga neebe nɔpe ge la wo-yiimaveti GALA be.

⁴³ Nɔun, pàave Ɔeeɔe GALA laaseigi zu, wo la keezu, wo va yeezei bù. Keke ni nu ɔili ka vaana ɔoɔɔ laasei su, wa yeezei naa wu.

⁴⁴ Toun vɔlɔ, wa la zoo ɔidaalevezu ɔale, wɔigiti wo lebiyai ɔaiziezu ɔoɔɔ ya wo ɔilagilagiti, wo la lebiyai ɔaiziezu, nii é zegɔezu GALA pɔ be nɔ?

⁴⁵ «À mina vɔlɔ ɔisie ga nà ɔa gè vaazu wo veelalazu Kèe ɔakala. Moize ɔa é vaazu wo veelalazu, Moizei nii wo ɔitogai ba.

⁴⁶ Mazɔɔɔ ni wo laani Moize la ga ɔite, wa la la nà balaagi la, tɔɔzei nà ɔa é nà-faa wogai ná-seveiti su.

⁴⁷ Keke ni wo la ɔidaaleveni naama zèveiti su wooiti ma, wa zoo ɔale ɔidaalevezu nɔun gooit ma?»

6

Yesu zunu waadɔɔlugɔi (5.000) ɔɔnɔkula vai

(Matiyo 14:13-21;

Maleke 6:30-44;
John 6:12-15)

Luke 9:10-17)

¹ Naa voluma Yesu latini ga Galilé de wolai voluvelei, nii daaseigi balaa ga Tíbeliyade de wolai.

² Bεbε wolai vilɛni polu, tɔɔzei ti kaani, é ɗa seebε nuiti balo ga laavɔɔ vai.

³ Naa ga é keeni, Yesu leeni gizei ma ta ná-kaladopoiti, ti zeí ná.

⁴ Pake fetii maabugani niina, Zuifuiti ta-vetii.

⁵ Yesu ɔ̃aazuwuzegeni, é bɛbɛ wolai ɔ̃a, é ɔ̃a va tɔun pɔ. E Filipe ɔ̃aazaɔani, é ɔ̃e ma: «Mini ɔ̃a ada ɔ̃ɔnɔ geya ná, é kula ɔ̃e niima nuiti pɛ ba?»

⁶ E naama gaazadagi woni na, nii a ke e Filipe zugadga, taazei e geni kweeni nii to bagbi e vaazu keezu.

⁷ Filipe goofaavoteni, é gɛ ma: «Aneɛ ni wali gae unfelego (200) ga é ade ya, ade la bena ani moinmoin geya nii a ke nu gɛlagilagi tago fɔɛn soloo.»

⁸ Kaladopoi tagili ge ŋeni ná, daa ga Andelé, Simon Piyéle keegeloin. Naa ŋeni ma:

⁹ «Zunu loungo gila ka ve, nii woleze bulu lolugo zea, ta kale felego, keɛ lee ga naa ga paa bebe wolai nii ma?»

¹⁰ Yesu ɖɛni ti ma: «À nuiti sei.» Tufai wola mɔinni náυε. Nui niiti ti zeini, ti-liegɔi a la ɖɛ ga zunu waadɔɔlugo (5.000) ɖɛɖala.

¹¹ Yesu buluiti seŋeni naazu, é mamagi ve GALA be, naa vɔluma é fe ti ya ga ti gaagwe nɔti ba, ti ŋeni zeini. Uele nɔ ɣana balaa é keeni la ga kaleiti. Ti pe ti solɔni, egevelei ti ŋeni po la.

¹² Si egi zu bebei daamii woni la, ti yiɔ, Yesu ɔeni ná-kaladopoiti ma: «À ma bulukpulugiti gaale ba, naa ɔa a ke ta mina loo ya.»

¹³ Ti bulu bulukpulugiti gaaleeni ba, nii é yéni bulu laalugai volu daamii voluma, é gɛ ga kpɔlɔ puugɔ maazu felegɔ (12).

¹⁴ Siegi zu naama nuiti ti laavoo vai naa gaani la, nii Yesu keeni, ti gēni gēezu ma: «Gaamazu, zunui nii ga ga GALA goo wo nui, nii maaneai é va eteai zu.»

¹⁵ Tei Yesu kwεeni ga ta vaazu segezu ga maaɓaai, ti ke ga masagi, é ɗulani ti zaama, to ɗila kpe é ɗale ma volu gizei ma.

Yesu zìe vai zìei ɣa

(Matiyo 14:22-33;

Maleke 6:45-52)

¹⁶ Κράκοι, ná-kaladopoiti ti yeini zιe wolai laave.

¹⁷ Ti lɛɛni kein gila su, ti da li zie voluve Kapɛɛlenawume. Kpidii vɛɛni niina, tama Yesu la ɖɛni dɛ vaani ti vo pelei.

¹⁸ Fiile wolai lokoleveni, ziei da niikpi ga fiilei ná-zeeɗaaɓaai.

¹⁹ Ti yeni keingi bizazu ziei qa, ti kilo meteie loluga baa dozita gɛgala zie, eyesu ti Yesu vetɛ, ɛ da zie ziei qa, ti wola luani.

²⁰ Kεε Yesu ϑeni ti ma: «Nà ve de, à mina lua!»

²¹ Ti ɖɛni ɖɛɛzu, ti seɖe keingi zu, gaamago nɔ keingi zeeli kakei ma, ve ti ɖɛni liizu ná.

Bului nii é Zenvui veezu

²² Poluma voloi, zoiti ti yeni zie voluvelei, ti gaagaani ga kein gila no qa e qeni zielave, ta Yesu la qeni yeni na-kaladopoiti ba, ti va le keingi zu voma, kele naati gila no qa ti liini.

²³ Kele anεε naa ve, keingi tagʼiliga a ti zεfεni Tiβeliyade, ti va naama adave ɔɔbave, ve Maliɔii mamagi veeni GALA bε nά ɔului ma, ti mi.

24 Tɛi bɛbɛ kaani ga Yesu ta ná-kaladopoiti ti la ná, tiya ɔalaa ti lɛɛni keingi naati su, ti li Yesu ɔaiziezu Kapɛɛlenawume.

25 Ti kaani zie voluvelei, ti ɔɛ ma: «Kalamɔn, ɛ vaavɛ vɛ yeeɛ?»

26 Yesu ɔɛni ti ma: «Gɛ bo wo ma ga gaamai, wo la ɔaiziezu tɔɔzei wo ná-laavɔɔ vai voluɔaɔɔvɛ ga pagɔ, kɛɛ wa ɔaiziezu mazɔɔ wo daamii wogɛ, wo yiɔ kpekpe.

27 A mina botii ɔɛ ɔɔnɔgi naama vaa zu, nii ɛ luulazu, kɛɛ à botii ɔɛ ɔɔnɔgi naama vaa zu, nii ɛ ɔɔɔɔ zɛnvui veezu, ɔɔnɔgi nii Nu ná-Doun Zunui feezu, tɔɔzei ɔɛɛɔ GALA ka ɛ ná-zobogi ma vooɔi vɛa ba.»

28 Ti gaazaɔani, ti ɔɛ ma: «Gá kɛ ɔale, gi va ɔa GALA ná-kɛɛwotiiti kɛ?»

29 Yesu ɔɛni ti ma: «Nii GALA ge pɔ ga wo kɛ, naa ɔa ga wo ɔidaaleve naama nui ma, nii ɛ tɛvegai.»

30 Ti ɔɛni ma: «Laavɔɔ vai ɔegele ɔa ɛ kɛɛzu, gi va ɔidaaleve ɛ ma? Lee ɔa ɛ vaazu kɛɛzu?

31 Gi-mɛmɛwolani ti manegi miini tɛvebai zu, ɛɔvɛlei sɛvɛai la GALA Sɛvɛi zu ga: «E geɔɔɔɔgi zu bului veeni ti ya ga ti-laamianigi.» »

32 Kɛɛ Yesu ti wooɔaavoteni, ɛ ɔɛ ti ma: «Gɛ bo wo ma ga gaamai, Moize lei ɛ va ɔɛni geɔɔɔɔgi zu bului veeni wo ya, kɛɛ Kɛɛ ɔa ɛ geɔɔɔɔgi zu bulu ɔitei veezu wo ya.

33 Mazɔɔɔ bului nii GALA ge feezu, naa ɔa ga nii ɛ zegezu geɔɔɔɔgi zu, ɛ yei, ɛ zɛnvui veezu eteai vɛ.»

34 Ti ɔɛni ma: «Màliɔii, ɛ ɔa bului naa ve gi ya yeenɔpɛ.»

35 Yesu ɔɛni ti ma: «Nà ɔa gɛ ga bului, nii ɛ zɛnvui veezu. Zɔi ɛ vaazu pɔ, pulu la naa zoga pɛ. Zɔi ɛ ɔidaalevezu mà, kpɔɔle wɔin la naa zoga pɛ.

36 Kɛɛ gɛ ɔega ga bo wo ma, wo pɛtega, kɛɛ wo la ɔidaalevezu.

37 Zɔi nɔpɛgi Kɛɛ a fe zɛa, naama nui ɔa va pɔ. Nà ma, gɛ la naama nui ɔɛa, nii ɛ vaazu pɔ.

38 Mazɔɔɔ gɛ la zɛɔni geɔɔɔɔgi zu, gɛ va yei, ná ɔɔɔɔi ziimai ɔɛɛ vai ma, kɛɛ pàavɛ ga gɛ naa yiimai laazeeli, nii ɛ tɛvegai.

39 Tama zɔi ɛ tɛvegai, naa yiima la ga niiti ɛ ti veai zɛa, gɛ naa gila kpala too ya, kɛɛ ziimai ɔa ga folo ɔaabelagi, gɛ ti wuzege, ti ɔula saai ya.

40 Gaamazu Kɛɛ yiimai ɔa ga, zɔiti pɛ ti ɔaavotesu Doun Zunui ma, ti ɔidaaleve ma, naati ti ɔɔɔɔ zɛnvui zɔɔɔ, ta folo ɔaabelagi gɛ ti wuzege, ti ɔula saai ya.»

41 Zuifuiti ti ɔɛni unsuyelii losu la, tɔɔzei ɛ ɔɛni ti ma: «Nà ɔa gɛ ga bului nii ɛ zegezu geɔɔɔɔgi zu.»

42 Ti ɔɛni ɔɛɛzu ma: «Wɛɛ lɛɛ, Zozɛfe ná-doun zunui Yesu la ga nii ɔaa? Ade kɛɛɔ ta dee ɔwɛɛ ga pagɔ, lee vaa zu mu ɛ ɔɛɛzu segeve geɔɔɔɔgi zu?»

43 Yesu ɔɛni ti ma: «À ɔɛ unsuyelii naa va yɔɔɔzu.

44 Nu nɔpɛ ge la va pɔ, ni Kɛɛ ɔɔɔɔgoi la loni tuɔɔ, tɛigi ɛ tɛvegai. Tama ma nui a vaana pɔ, ná buzege, gɛ kula saai ya folo ɔaabelagi.

45 Sɛvɛvɛ GALA goo wo nuiti ta-zɛvɛi ta zu ga: «GALA ka ti pɛ kala.»* Zɔi nɔpɛ a Kɛɛ woomɛni, ɛ yeezei ná-kalagi wu, naama nui ɔa va pɔ.

46 Nu nɔpɛ ge la ɔɛ ɔɛɛɔ GALA kaani, kɛni zɔi paai, ɛ zege GALA pɔ ɔɛ, naa ɔila kpe nɔ ɔa ɛ ɔɛɛɔ GALA kaa.

47 Gɛ bo wo ma ga gaamai, zɔi kidaaleveai, ɔɔɔɔ zɛnvui ɔa zea.

48 Nɔun ná ga bului, nii ɛ zɛnvui veezu.

49 Wo-mɛmɛwolani ti manegi miini tɛvebai zu, tama ti zaavɛ.

50 Kɛɛ bului vɛtɛ, nii segeai geɔɔɔɔgi zu, ɛ yei. Zɔi ɛ ta miizu, naa la zaa.

51 Nà ɔa gɛ ga bului nii ɛ zɛnvui veezu, segeai geɔɔɔɔgi zu, ɛ yei. Zɔi nɔpɛ ɛ bului naa ta miizu, naa ɔa zɛnvui wo eyesu ɔɔ. Bului nii gɛ vaazu feezu, naa ɔa ga kpùsɛi, naa ɔa a kɛ eteai zɛnvui zɔɔɔ.»

* 6:45 6:45 Eza 54:13.

⁵² Zuifuiti ti ɣɛni maaɣaalii ɣɛɛzu yɔɣɔzu, ti ɖa ɣɛ ma: «Nii ɣa zoo ɣale, to ɔɔɣɔi ɔusei veezu gi ya ga gi mi?»

⁵³ Yesu ɣɛni ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, ni wo la Nu ná-Doun Zunui ɔusei miini, wo va ma jamai ɔle, zenvui la wo ya.

⁵⁴ Zɔi nɔpɛ é nɔn kpusei miizu, é ɔɔle ga mà jamai, ɣɔɔɣɔ zenvui ɣa naama nui ya. Nà buzeɣe, gè kula saai ya folo ɣaaɓelagi.

⁵⁵ Tɔɔzei kpusei ɣa ga ɣɔnɔ kitei, mà jamai ɣa ga kpɔle ɖe ɣitei.

⁵⁶ Zɔi nɔpɛ é kpusei miizu, é ɔɔle ga mà jamai, naama nui ɣiliai ɣa ye bà, nà balaa nà ye ɣilini ba.

⁵⁷ Kèe ɣa vulua nii é tèvegai, nà balaa nà yenvuzu ga sabui, zenɔ ɣana balaa é la, zɔi nɔpɛ é mɔizu, naa ɣa yenvu sàbui zu.

⁵⁸ Bului vete, nii segeai geegɔlɔgi zu. E la ɣulani ga bului nii wo-ɣɛni ti miini, teiti ti zaai, kɛɛ zɔi é bului nii ta miizu, naama nui ɣa zenvui wo eyɛsu ɣɔ.»

⁵⁹ Kalagi naati ka Yesu ɣɛni ti wosu GALA ɖebi vɛɛi wu Kapɛɛɛnawume.

ɣɔɔɣɔ zenvui ma wooiti

⁶⁰ Ti begai ma ga gooi naa mɛni, ná-kaladopoi ma mɔinmɔin ge ɣɛni ma: «Niima wooiti gola ɓaave, ɓe ɣa é zoosu é yeezei nuu wu?»

⁶¹ Yesu ɣɛni sugwɛɛni kala ga gooiti ti unsuɔɔɛi wuzɛɣɛni ná-kaladopoiti saama, naa ɣa é kɛɛni, é ɣɛni ti ma: «Naa ɣa ɣonazu wo ma ɓaa?

⁶² Ni wa Nu ná-Doun Zunui ɣaana mu, é ɖa le, vɛ é ɣɛni ná mɔungi, wa kɛ ɣale naazu?

⁶³ GALA ná-zenvui ɣa é zenvui veezu, tosu la kpusei va. Wooi niiti gè ti wogai wo ma, ta zɔlɔɔsu Zenvu Nadegai ya, tama ta zenvui veezu.

⁶⁴ Kɛɛ nui tanigaa ta wo zaama, niiti ti la ɣidaaleveni.» Yesu ɣɛni kwɛɛni ɔɛɛni ka ti la ɣidaaleveni, ta ɓe ɣa é ɣɛni vaazu yaavazu.

⁶⁵ Naa vɔluma é ɣɛni ti ma: «Naa ɣa gè boni wo ma ga nu nɔpɛ ge la zooga vaazu pò, ni Kèe la ma zobogi veeni ma nu vɛ.»

⁶⁶ Tɔɔzei naama ziegi zu ma niina, ná-kaladopoi ma mɔinmɔin ge ɣɛni zeɣɛzu polu, ti la mɔ ɣɛni kɛɛzu, ti va maaza.

⁶⁷ Yesu zɛba é lati ná-keela puugo maazu felegɔiti (12) ma, é ɣɛ ti ma: «Wa balaa wo la pɔ wo va li ɓaa?»

⁶⁸ Simon Piyɛɛ googaaɔoteni, é ɣɛ ma: «Màligii, ɓe ɣili ka gá li pɔ? Da ɣa ɣɔɔɣɔ zenvui ma wooiti ti è ya.

⁶⁹ Gi laave da, gi kwɛni ga ɖa ɣa è ga GALA ná-Nu Nadegai.»

⁷⁰ Yesu ɣɛni ti ma: «Kɛɛ nà ɣa gè yiimazegea ga wo nu puugo maazu felegɔiti (12), kɛɛ? Tama nu ɣila ka wo zaama, é ga inɛgi.»

⁷¹ Naama wooiti su, Yesu ɣɛni vaazu ná-keela puugo maazu felegɔi (12) ɣila ma, nii daaseigi ɣɛni ga Zudase, Simon Isekaliyɔte ná-doun zunui, nii é ɣɛni vaazu Yesu yaavazu.

7

Yesu deelointi ta-ɣidaalevelalai

¹ Naa vɔluma Yesu ɣɛni ziezu Galilé yooi zu, mazɔlɔ é ɣɛni pɔ ga é Zudé yooi ye ná, vɛ Zuifuiti ta-ɣundigiiti ti ɣɛni pɔ ti paa ná.

² Tama Zuifuiti ta-vetii maaɓuɣani niina, nii daaseigi ga Kota vetii.

³ Degeiti ti ɣɛni ma: «Zege vɛ, é li Zudé yooi zu, nii a kɛ ɖa-ɣaladopoiti ti ɖa-ɣɛwotiiti pɛɛ.

⁴ Nui nii é pɔ ga ti kwɛɛ, naa la ɖa ga ná-faiti kɛ ɖɔɣuzu. Tei tama è faa wolai nii ɣɛɣalaiti kɛɛzu, kɛni è kɛ vele-o-vele ɛɛ pɛ ge è vete.»

⁵ Tama degeiti ɔɔɣɔgoi ti la ɣɛni laani da.

⁶ Yesu ɖɛni ti ma: «Wɔun, yeedɖɛɖɛɖɛɖɛɖɛɖɛ wo ma, keɛ nɔn nà-yeedɖɛɖɛɖɛɖɛɖɛ la de zeelini.

⁷ Wɔun, eteai la zooga wo wɔinzeɖɛzu, keɛ nɔn wɔinzeɖɛɖɛ eteai ma, tɔzei nà ɖɛzu ma, ná-kɛwotiiti é ti ɖɛzu, ti la vani.

⁸ Naa ɖa é ba, wɔun, à li fetii zu, keɛ nɔn gè la liizu, mazɔɔ nà-yeedɖɛɖɛɖɛɖɛɖɛ la de vaani.»

⁹ Kpegai ma ga naama wooi wo ti ma, é yɛni Galilé yooi zu.

Yesu ɖɛai ma kota vetii zu Zeluzalɛme

¹⁰ Anɛɛ naa ve, deɖeiti ti ɛai ma feti zu, tɔ balaa é ɛɛni, keɛ dɔɔɖuzu, é la ɖɛni ɔɔɖɔ ɖulani keɛma.

¹¹ Fetii ɖula ziegi zu, Zuifuiti ta-ɖundiɖiiti ti ɖɛni gaiziezu, ti da ɖɛ ma: «Mini ɖa mu é ná?»

¹² Kpɔɛzuɖula mɔinmɔingi ɖɛni bebei zaama ná-faa zu, tanigaa ti da ɖɛ ma: «Nu vago ve.» Zɔiti ti da ɖɛ ma: «Ba-o, tɔun toɖa ɛɛ pɛ yaavazu.»

¹³ Keɛ tei ti ɖɛni luazu Zuifuiti ta-ɖundiɖiiti ba, ti tanɔpɛ ti la ɖɛni zoosu ti va ná-fai wo ga yiima vele.

¹⁴ Ti ɖɛni niina ɖulani fetii zaama, eɛsu Yesu ɛ GALA sei velei wu, é da kalagi wo.

¹⁵ Zuifuiti ta-ɖundiɖiiti ti wola laavɔni, ti da ɔɔɖɔ ɖaazaɖa ga: «É GALA seɛɛti kwɛɛɛ ɖale, teigi é la ɔɔni kala bu?»

¹⁶ Yesu ti woɖaavoteni, é ɖɛ ma: «Nii kpein gè feezu ga kalagi, tanɔpɛ ge la zeɖezu nà ɔɔɖɔ pɔ, keɛ ta zeɖezu naa vɔ, nii é tèvegai.

¹⁷ Zɔi nɔpɛ é pɔ ga é GALA ziimai ɖɛ, naama nui ɖa kwɛɛ ni kalagi niiti gè ti wosu, ta zeɖezu GALA pɔ, ɔaa ni nà bosu ga nà ɔɔɖɔ nà-zobogi.

¹⁸ Zɔi é ɔɛzu tɔ ɔɔɖɔ daaseigi zu, naa ɖa ɛbiyai ɖaiziezu ɔɔɖɔ ve. Keɛ nu nɔpɛ é pɔ ga é ɛbiya ve naama nui ve, nii é tɔun tevegai, naa ɖa ga gaama nui, ta telebotala vaa nɔpɛ ge la ma nui yiimave.

¹⁹ Moize tɔgi veeve wo ya, keɛ wo tanɔpɛ ge la kɛzu é va zie ga tɔgi ná-deveiti. Lee vaa zu mu wo nɔn gaiziezu ga wo paa?»

²⁰ Bebe goɖaavoteni, ti ɖɛ ma: «Inegi ɖa é è zu! Be ɖa é pɔ ga é è vaa?»

²¹ Yesu ti woɖaavoteni, é ɖɛ ti ma: «Kɛwoti ɖila kpe nɔ ɖa gè kea, naa wo laavɔa!

²² Tatipelevolu vai la zɔɔni Moize ya, keɛ wo-mɛmɛwolani. Tei Moize devei veeni wo ya ga wo da tatipelevolui ɖɛ, wa yeezeizu bu ga wo naa ɖɛ, anɛɛ dooɖɔ foloi.

²³ Ni nu ɖa zunu lounɔi latisu pelevolu dooɖɔ foloi, nii a ke Moize ná-tɔgi mina ɖologolo, toɖa ɖale mu wo yiɖaawanazu mà, siegi zu gè zunui busei valoa la mɛtu dooɖɔ foloi?

²⁴ A ɔe tukpɔi ɖaalevezu nɔ ga nii nɔ wo-ɖaazuve petesu, keɛ à tukpɔi ɖaaleve ga telebodai.»

Yesu ɖa nei é ga Mesi?

²⁵ Zeluzalɛme nui tanigaa ti ɖɛni ma: «Nii lei ti gaiziezu ga ti paa?

²⁶ Tama weɛ nu ba, é ɔɛzu ɛɛ pɛ gaazu, nu nɔpɛ ge la faa wosu ma! Ada-ɖundiɖiiti ti va ɖɛ laa da mu ga tɔ ɖa é ga Kilista ɔaa?

²⁷ Anɛɛ naa ve, niima gelei, ade seɖezuve ɖwɛɛ, keɛ siegi zu Kilista a vaana la, nu nɔpɛ ge la seɖezu ɖwɛɛga.»

²⁸ Yesu ɖɛni kalagi wosu naama ziegi zu GALA sei velei wu. E woɖulani, é ɖɛ ma: «Gaamazu wo kwɛɛni, wo seɖezuve balaa kwɛɛ! A suɖwɛɛ ga nà ɔɔɖɔ lei gè va da ɖisu nɔ ga gè va. Zɔi é ga gaama nui, naa ɖa é tèvegai. Wo la naa ɖwɛɛ.

²⁹ Nɔn gè kwɛɛ, tɔzei pɔ be ɖa seɖeai ná, gè va, tɔ ɖa é tèvegai.»

³⁰ Ti ɖɛni so kelegele gaiziezu niina, keɛ tama nu nɔpɛ ge la ɖɛni yeevɔɖɔni ba, tɔzei ná-yeedɖɛɖɛɖɛɖɛɖɛ la ɖɛni de zeelini.

³¹ Anɛɛ naa ve, bebei zaama nu mɔinmɔin ge ɖidaaleveni ma, ti da ɖɛ ma: «Siegi zu Kilista a vaana la, toɖa laavɔ vaa ɖili ke mɔnɔ, é leve zunui nii nɔnɔi va ɔaa?»

³² Falizieiinti ti naa menini, nii bebei geni bosu é vile Yesu va. Naa ga é keeni, zalaɗa gɗula gundigiiti ta Falizieiinti ti salavusuiti teveni ga ti so.

³³ Yesu geni ma: «Nà de yesu wo va yeeɗɗeɗala go laawu, naa volumna gè ɗale ma naama nui ɔ, nii é tēvegai.

³⁴ Wa gāizie, keɗe wo la kàa, wo la zooga balaa vaazu ve gè liizu ná.»

³⁵ Zuifuiti ta-gundigiiti ti ɓoɗo ɗaazaɗani, ti ɗe ma: «Mini ɗa é liizu ná, ada gaizie, ade la ka, é va li Zuifuiti saama, niiti ti vazagai zii ɗiligiti saama, é ɗa zii ɗiligiti kala ɓaa?

³⁶ Lee ɓoɗoɓoɗo ka é pɔ é bo ga nuuma wooi ga: «Wa gāizie, keɗe wo la kàa, tōzei ve gè liizu ná, wo la zooga vaazu ná?»

Zenvu su ɗei

³⁷ Feti ma volo ɗaabelagi, nii é geni ga folo wolai, Yesu loni, é woogula, é ɗe ma: «Zoi kpɔle woin ma, é va pɔ, é ɓɔle.

³⁸ Zoi a ɗidaaleve mà, velel GALA Sevei bosu la, zenvu su ɗe wolaiti ta ɗa gɗula ziimave, ti ɗa yei.»

³⁹ Siegi zu é geni naa wosu da, é geni vaazu Zenvu Nadagai ma, nii naama nuiti ti vaazu solɔsu, niiti ta ɗidaaleve ma. Tōzei naama ziegi zu Zenvu Nadagai la geni de veeni, mazɔɔ Yesu ná-lebiyai la geni de ɗulani keɗema.

⁴⁰ Bebei zaama, zōiti ti naama woōiti menini, ma moinmoin ge geni ɗeezu ma: «Gaamazu, zunui nii ɗa ga GALA goo wo nui.»

⁴¹ Tanigaa ti ɗa ɗe ma: «Nii ɗa é ga Kilista.» Taɗiligaa ti ɗa ɗe ma: «Wa kaazu ga Kilista ɗa ɗeezu ga Galilé nu ɓaa?

⁴² Keɗe GALA Sevei boge ga Kilista ɗa ga Davide mavofodai, ta toɗa zɔɔsu Davide ná-taazuve Beteleyeme, keɗe?»

⁴³ Toun maavele ma, bebei ɗaagweeni su fele.

⁴⁴ Ti zaama, tanigaa ti geni ɗeezu, ti so, keɗe nu nɔpe ge la geni yeevɔɗuni ba.

⁴⁵ Salavusuiti ti ɗaleni ma zalaɗa gɗula gundigiiti pɔ be ta Falizieiinti, naati ti ɗe ti ma: «Lee vaa zu wo la vaani la?»

⁴⁶ Salavusuiti ti geni ti ma: «Kaipa nu nɔpe ge la de ɓɔeni ga zunui nii ɗevele!»

⁴⁷ Falizieiinti ti geni salavusuiti ma: «Wa balaagi wo ɓoɗo yega ná é wo yaava ɓaa?

⁴⁸ Kundigii tanigaa ɓaa Faliziein tanigaa ti ɗidaalevea ma ɓaa?

⁴⁹ Keni bebei nii zu nuɓuseiti nɔ, niiti ti la faa nɔpe kwee togi zu, ti pe ti ɗotove.»

⁵⁰ Falizieiinti ti-wɔlai gila ge geni ná, nii daaseigi geni ga Nikodeme. To ɗa é vaani Yesu ɔ be mounpa, naa geni ti ma:

⁵¹ «Ada-lɔgi vaave nei bu ga ade nu lukpɔɗaaleve, ni ade la goomenini, ta ade va kwee, nii é keai?»

⁵² Ti gooɗaavoteni, ti ɗe ma: «Da balaa ɗa ga Galilé nu ɓaa? GALA seveiti kala nɔ, ɗa peɗe ga GALA goo wo nu nɔpe ge la ɗa ga zeɗe Galilé yooi zu.»

Weenzie anzanui

⁵³ * [Naa volumna ese ge ɗaleni ma ná-pelei wu.

8

¹ Keɗe Yesu liini Wolive wulu belel ma ɗize ma.

² Sobuzobui nɔ geni de, é ɗaleni ma volu GALA sei velel wu. Nuɓusei pe ge ɗaalɛeni ba koba, é tōzei ga é ɗa kalagi wo.

³ Naama ziegi zu to kalamointi ta Falizieiinti ti vaani pɔ ga anzanu gila, nii ti ti zoni peɗe wu, ti vaani la, ti to bebei zaama.

⁴ Ti geni Yesu ma: «Anzanui nii zoge peɗe wu.

* **7:53 7:53–8:11** Wooi niiti ti [] kpaku felegoiti zɔɗo zu, naati ti la seve wɔlɔmai tanigaa zu.

⁵ Tama tɔgi zu, Moize ade leveve ga de nii ɖɛɖala anzanui zɔɔ ga kɔtui. Dɔun, lee ɖa è bosu nii ná-fai zu?»

⁶ Ti naama ɖaazaɖagi woni la, nii a kɛ ti suɖɔɖɔ, ti va so tɔ ɔɖɔi gooi va, ti peelala. Kɛɛ Yesu maaveɛni, é da sevei ɖe zooi ma ga yeebeɖai.

⁷ Tei ti batani ba ga gaazaɖagi, Yesu wuzegeni, é ɖe ti ma: «Wo zaama, zɔi kaipa é la de koto ɖeɛni, naa mɔunpa ge kɔtui vili anzanui ma.»

⁸ Naa vɔluma Yesu maaveɛni vɔlu, é da sevei ɖe zooi ma.

⁹ Ti naa wooi menigai ma, ti pɛ ti ɖeni ɖulazu ga gilagila, é zo ti-ma ɖakologi ma, é li ti-ma loungoi vɔ. Yesu ɖila nɔ ɖa é yɛni ná ta anzanui nii é ɖeni lɔni zaamazuve.

¹⁰ Yesu ɖaalɔni, é ɖe anzanui ma: «È maalɔ nuiti ta mini? Tanɔpɛ ge la è veelalani?»

¹¹ Anzanui ɖeni ma: «Màligii, nu nɔpɛ ge la pèelalani.» Yesu ɖeni ma: «Nà balaa gè la è veelalazu. Li, è mina mɔ koto ɖe.»]

Yesu ɖa ga eteai ma wozakalagi

¹² Yesu ɔɛni ti vɔ vɔlu kɛɛi zu, é ɖe ti ma: «Nà ɖa gè ga eteai ná-wozakalagi. Zɔi nɔpɛ a vile pòlu, naa la ziaa kpidi zu, kɛɛ toɖa zɛnvui ma wozakalagi zɔɔ.»

¹³ Naama wooi wogai ma bɛ, Faliziɛinti ti ɖeni ma: «Da zeele wooi wosu ɔɖɔ vɛ, naa maavele ma, da-zeele wooi la ga gaama.»

¹⁴ Yesu ti woɖaavoteni, é ɖe ma: «Gaama vɛ ga nà zeele wooi wosu ɔɖɔ vɛ, kɛɛ anɛɛ naa vɛ, nà-zeele wooi ɖa ga gaama, tɔzei gè kwɛɛ vɛ sèɖeai ná, ta gè kwɛɛ vɛ gè liizu ná. Kɛɛ wɔun, wo la sèɖezu ɖwɛɛ, wo la dɔizu ɖwɛɛ balaa.

¹⁵ Wɔun wa tukpɔgaalevezu ga nubuse ɖisiɛi nɔ ɖevele, kɛɛ nɔun gè la nu nɔpɛ tukpɔgaalevezu.

¹⁶ Ni nɔun nà tukpɔgaalevena, nà-tukpɔgaalevei ɖa ɖe ga gaama, tɔzei nà ɖila taade, kɛɛ ɖeɖe GALA ka bà, nii é tèvegai.

¹⁷ Nu felegɔi ɖa zeele woo ɖilagi veena, naa la ga gaama baa? Naa ɖa sevei wa-lɔgi zu.

¹⁸ Nɔun nà zeele wooi wosu ɔɖɔ vɛ, ɖeɖe GALA nii é tèvega, naa balaa ɖa zeele wooi wosu bè.»

¹⁹ Ti gaazaɖani, ti ɖe ma: «Mini ɖa mu è-ɖe ná?» Yesu ti woɖaavoteni, é ɖe ma: «Wo la kwɛɛ, wo la balaa Kɛɛ ɖwɛɛ, é ga wo ɖeni kwɛɛni, wa la zoo Kɛɛ balaa kwɛɛsu.»

²⁰ Yesu niima ɔɛiti boni, siɛgi zu é ɖeni kalagi wosu da GALA sei vɛɛi wu, GALA kɔɔ ɔɔlogiti kobave. Nu nɔpɛ ge la ɖeni yeevɔɔɖuni ba so faa zu, tɔzei ná-yeeɖeɖalɔi la ɖeni de zeelini.

Yesu lii vai ta tukpɔgaaleve vai

²¹ Yesu ɖeni ti ma vɔlu: «Nà ga li, wa vaazu gàizieu, kɛɛ wa zaazu wa-ɖotoiti su, wo la zooga vaazu vɛ gè liizu ná.»

²² Siɛgi zu ti naa menini la, ti ɖeni ɔɖɔ ɖaazaɖasu, ti da ɖe ma: «Gooi é ɖeɛzu ma: «Vɛ gè liizu ná, wo la zooga vaazu ná,» toɖa pɔ é ɔɖɔ vaa mu baa?»

²³ Yesu ti woɖaavoteni, é ɖe ma: «Wɔun, wa ga zooi ma nu, nà ma, nà ga geezuve nu. Wa ga eteai nɔnɔ, nɔun gè la ga eteai nɔnɔ.

²⁴ Naa ɖa é kɛa, gè ɖe wo ma, wa zaazu wa-ɖotoiti su. Tɔzei ni wo la ɖidaaleveni mà ga: «Nà ga naa, nii é ná,» wa za wa-ɖotoiti su.»

²⁵ Ti ɖeni ma: «Da ga bɛ?» Yesu ti woɖaavoteni, é ɖe ma: «Kaite gè naa woga wo ma tɔzeizu mɔunpa.

²⁶ Wɔnɔi faa mɔinmɔin ka bè ga gè bo wo ma, ta gè ma lukpɔi ɖaaleve, kɛɛ zɔi é tèvegai, naa ɖa ga gaama nui, tama nii gè meniga zea, naa ɖa gè bosu eteai ma.»

²⁷ Ti la ɖeni gaagaani ga toɖa ɔɛzu é vile ɖeɖe GALA ba.

²⁸ Yesu zɛba é ɖe ma: «Siɛgi zu wo Nu ná-Doun Zunui lɛɛzu la, wa gaaga naazu ga: «Nà ga naa, nii é ná.» Wa la da naazu balaa ga gè la faa nɔpɛ kɛɛzu ga nà ɔɖɔ nà-devei, kɛɛ nii gè kalagai Kɛɛ ya, naa ɖa gè daazeelizu.

²⁹ Zɔi é tɛvɛgai, naa ɔa bà, é la nà ɔila pilɛni, mazɔlɔɔ ziima vai ɔa gɛ kɛɛzu yeenɔpɛ.»

³⁰ Kɛai ma bɔɛzu ɔana, ma mɔinmɔin gɛ ɔɔdaaleveni ma.

Abalaame mavofoda ɔiteiti

³¹ Yesu ɔɛni Zuifuiti ma, niiti ti ɔɔdaaleveni ma: «Ni wo ɔilɔi ɔa yɛna dɔawooi va, nii gɛ bogai wo ma, naazu wa ɔɛ ga nà-kaladopo ɔiteiti.

³² Wa gaamai ɔwɛɛ, tama gaamai ɔa wo ɔɛ ga wɔɔlɔiti.»

³³ Ti ɔɛni ma: «Abalaame mavofodai ɔa ga giye, kaipa gi la dɛ ɔɛɛni ga nu nɔpɛ ná-duɔ, lee vaa zu è ɔɛɛzu gi ma: «Wa ɔɛ ga wɔɔlɔiti?»

³⁴ Yesu ti woɔɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, zɔi nɔpɛ é kotoi ɔɛɛzu, naa ɔa ga kotoi ná-duɔi.

³⁵ Tama duɔi la ga pɛɛyɛɔɛi vaalobai ta, kɛɛ doun zunui ɔa ga pɛɛyɛɔɛi vaalobai ta eyɛsu ɔɔ.

³⁶ Ni mu Doun Zunui ɔa wo unmɔɔna, wa ɔɛ naazu ga wɔɔlɔ ɔiteiti.

³⁷ Gè kwɛni ga wa ga Abalaame mavofodaiti, kɛɛ wa gaizɛɛzu ga wo pàa, tɔɔzei wo la pɔ ga wo va yeezei dɔawooiti bu.

³⁸ Nɔun, nà naa wosu wo ma, nii gɛ kaa Kɛɛ vɔ bɛ. Wa ɔalaa wa naa ɔɛɛzu, nii wo kalaga wo-ɔɛɛ ya.»

³⁹ Ti Yesu woɔɔaavoteni, ti ɔɛ ma: «Gi-ɔɛɛ ɔa ga Abalaame.» Yesu ɔɛni ti ma: «Ni wo-ɔɛɛ ɔɛni ga Abalaame, wo bɛna naa ɔɛ, nii é kɛɛni.

⁴⁰ Kɛɛ wa gaizɛɛzu niina ga wo pàa, tɔɔzei gɛ gaamai woga wo ma, vɛlei gɛ sɔlɔɔgai la GALA zea. Kaipa Abalaame la naa ɔɛɔala ɔɛɛni.

⁴¹ Wo-ɔɛɛ zɔgi nɔ ɔa wo zɛɛzu la.» Ti goɔɔaavoteni, ti ɔɛ ma: «Gi la ga wɛɛn loun, GALA gila kpe ka é ga gi-Gɛɛ.»

⁴² Yesu ɔɛni ti ma: «Ni GALA gɛ ɔɛni ga wo-Gɛɛ, wo bɛna nɔun nɛɛ vɛ, tɔɔzei pɔ bɛ ɔa sɛɔɛai ná, gɛ va. Nà ɔɔɔlɔ lɛi gɛ va da ɔɔsu nɔ ga gɛ va, tɔ ɔa é tɛvɛga.

⁴³ Lee vaa zu wo la naa ɔaɔɔaazu, nii gɛ bosu wo ma? Tɔɔzei wo la zɛɛzu ná wu, wo va yeezei dɔawooiti bu.

⁴⁴ Wo-ɔɛɛ ɔa ga Inɛgi, wa ma, wa pɔ ga wo wo-ɔɛɛ yiima vai nɔ ɔɛ. Kaipa tɔɔzeizu mɔunpa, toɔa ga nu vaa nui, é la kɛɛni é va ɔili gaamai va, mazɔlɔɔ gaama vaa nɔpɛ ge la su. A ɔɛna zɛɛi woga, toɔa kulazu tɔ ɔɔɔlɔi yiimavɛ, mazɔlɔɔ tɛigi é ga zɛɛi kɛɛɔɛ, toɔa ga zɛɛ wo nui.

⁴⁵ Kɛɛ nɔun, gaamai ɔa gɛ bosu, naa ɔa é kɛɛzu, wo la pɔ ga wo va ɔɔdaaleve mà.

⁴⁶ Wo zaama, bɛ ɔa a zoo é nɔun peelala ga gɛ koto ɔɛɛvɛ? Ni tama gaamai ɔa gɛ bosu, lee vaa zu wo la ɔɔdaalevezu mà?

⁴⁷ Zɔi nɔpɛ é ga GALA nɔnɔi, naa ɔa ɔa woilo GALA daawooiti ma. Ni wɔun wo la woilosu ti ma, naa ɔa é bosu ga wo la ga GALA nɔnɔ.»

⁴⁸ Zuifuiti ti goɔɔaavoteni, ti ɔɛ ma: «Gaamai ɔa gi ya ga gi ɔɛ ma, ɔa nɔ ga Samali nu, inɛ su nui ɔa ga dɛ.»

⁴⁹ Yesu ti woɔɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Ba-o, inɛ su nu la ga ze, kɛɛ lɛbiyai ɔa tɔun gɛ feezu Kɛɛ vɛ, kɛɛ wɔun wa bèlɛlalazu.

⁵⁰ Nɔun gɛ la lɛbiya ɔaizɛɛzu ɔɔɔlɔ vɛ, nu ɔili ka é ɔaɔbaazu naa ma, tama toɔa tukpɔi ɔaaleve bè ga telebodai.

⁵¹ Gè bo wo ma ga gaamai, nu nɔpɛ é yeezeizu nà-kala gooitɔ bu, naa la ɔaazulaa saai ma pɛ.»

Yesu ta Abalaame ti yɔɔɔzuve

⁵² Siɛgi zu é naama wooi woni la, Zuifuiti ti ɔɛni ma: «Gi kwɛɛga niina ga inɛgi ɔa è zu. Abalaame ta GALA goo wo nuiti ti zaavɛ, dɔun è liizu ɔɛɛzu ma: «Nu nɔpɛ é yeezeizu nà-kala gooitɔ bu, naa la ɔaazulaa saai ma pɛ.»

⁵³ Da ɣisiɛzu ga è wɔɔlɔvɛ gi-mɛmɛwola Abalaame va, nii saai ɔaa? Baa è va wɔɔlɔ GALA goo wo nuiti ba ɔaa, niiti ti zaai? Da ɔɔɔ zɛɣezu ga lee?»

⁵⁴ Yesu ti woɔɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Ni gè ɣɛni lɛbiyai ɣaizizɛzu ɔɔɔ vɛ, nà-lɛbiyai ma un nɔpɛ ge la ɣɛni ɣɛa ba. Kɛɛ ɣa é lɛbiyai veezu bè, nii wo ɣɛɛzu ma, tɔ ɣa é ga wa-GALAGI.

⁵⁵ Wo la kwɛni, kɛɛ nɔn gè kwɛɛ. Ni nà ɣɛna ma, gè la kwɛɛ, nà ɣɛ ga zɛɛ wo nu ga wo ɣɛvele. Kɛɛ gè kwɛɛ, ta nà ɣolozu daawooiti bɛ.

⁵⁶ Wo-ɣɛ Abalaame ɣɔkɔni ga koozunɛɛi, siɛgi zu é ɣisiɛni la ga toɣa ɣaazula nà-foloi ma, tama é kaani, é wola ɣoozunɛ.»

⁵⁷ Zuifuiti ti ɣɛni ma: «Bɛgele, ɔɛi ɔa-ɣonagi la ɔɛ zeelini puulɔɔlugo (50) zu, è ɣɛ, è Abalaame ɣaavɛ?»

⁵⁸ Yesu ɣɛni ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, aisa Abalaame va zɔlɔ, nà ga naa, nii é ná.»

⁵⁹ Siɛgi zu é naama wooi woni da, ti kɔtuiti zɛvɛni ga ti pili ma, kɛɛ Yesu ɣɛɛɛni, é ɣula GALA sei vɛɛi wu.

9

Zunui valo vai nii é zɔlɔni ga gaazuɣolei

¹ Yesu yɛni levesu, é zunu ɣila ka, nii é zɔlɔni ga gaazuɣolei.

² Ná-kaladopoiti ti gaazaɣani, ti ɣɛ ma: «Kalamɔn, lee vaa zu zunui nii zɔlɔgai ga gaazuɣolei? Tɔ ɔɔɔi ná-kotoi laazɔgi vɛ ɔaa, ɔaa sɔlɔ nuiti ta-ɣotoi laazɔgi vɛ?»

³ Yesu ti woɔɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Tɔ ɔɔɔi ɔaa sɔlɔ nuiti ta-ɣoto laazɔ taade, kɛɛ sɔlɔge ga gaazuɣolei, nii a kɛ GALA ná-kɛɛwotiiti ti ɣula kɛɛma ga tɔun maaɛve ɛɛ pɛ bɛ.

⁴ Kɛni ade naama nui ná-botii ɣɛ, nii é tɛvegai, siɛgi zu foloi ná la ɔɛ, tɔɔzei kpidi ɣa vaazu, názu nu nɔpɛ ge la mɔ zooga botii ɣɛɛzu.

⁵ Ni nà ɔɛɛi zu, nà ɣa gè ga ɛɛi ná-wozakalagi.»

⁶ Siɛgi zu Yesu naa woni la, é laaɔɛi vuuni zooi ma, é pɔlɔi ɣaayɔ ga daaɔɛi, é siɛ gaazuɣole nui ɣaazuɛ.

⁷ Naa vɔluma, é ɣɛni naa ma: «Li, è maagba Silowe kpoigi zu» (nii poluvɛ ga «nii ti tɛvegai»). Gaazuɣole nui liini, é maagba, é ɣalɛni ma, é ɔa wozaga niina.

⁸ Seijɔɣɔiti ta niiti ti ɣɛni kaazu pɔlɔma, é ɔa fali wo, naati ti ɣɛni ma: «Zunui nii lei é ɣɛa zeizu, é ɔa falii wo?»

⁹ Tanigaa ti ɣɛni ɣɛɛzu ma: «Tɔ ɔɔɔɔɔɔɔgi vɛ!» Zɔiti ti ɔa ɣɛ ma: «Ba-o, tɔ laade, kɛɛ baɔɣulabai ta vɛ.» Kɛɛ gaazuɣole nui ɔɔɔi ɣɛni ma: «Nà ɣiteɣite be.»

¹⁰ Ti gaazaɣani, ti ɣɛ ma: «Naa zizɛvɛ ɣale è-ɣaazuɛti seɣɛi ma, é ɔa wozaga?»

¹¹ E ti woɔɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Zunui nii daaseigi ga Yesu, naa ɣa é pɔlɔi ɣaayɔga, é siɛ gaaazuɛ, é zɛba é ɣɛ mɔ: «Li, è maagba Silowe kpoigi zu.» ɔiivɛ, gè maagba, tama gaamago nɔ gaaazuɛti ti zɛɣe ma, gè ɔa wozaga.»

¹² Ti ɣɛni ma: «Mini ɣa zunui naa ná?» E ɣɛni ti ma: «Gè la ná ɣwɛni.»

Laavɔ vai voluɣaizɛ vai

¹³ Ti liini ga zunui nii mɔungi é ɣɛni ga gaazuɣole nui, Falizizinti pɔ.

¹⁴ Tama doogo foloi ta ɣa, Yesu pɔlɔi ɣaayɔni la, é siɛni la zunui ɣaazuɛ, gaazuzegɛma vai zu.

¹⁵ Falizizinti balaa ti gaazaɣani ga vɛlei gaazuɛ zɛɣɛi la ma. E ti woɔɣaavoteni, é ɣɛ ma: «É pɔlɔ ɣaayɔgai zizɛvɛ gaaazuɛ, gè li, gè maagba, gaaazuɛ zɛɣe ma, gè ɔa wozaga.»

¹⁶ Siɛgi zu Falizizinti ti naama wooi mɛnini da, tanigaa ti ɣɛni ɣɛɛzu ma: «Zunui naa la zɛɣɛni GALA pɔ, tɔɔzei é la doogo foloi maaɣɛɛzu.» Taɣiligaa ti ɔa ɣɛ ma: «Kotoba nui ɔɛ ɣa a zoo nii ɣɛɣala laavɔ vaiti kɛɛzu?» Zeɣaagwɛɛi lɔni ti yɔɔzu.

¹⁷ Ti zunui ɣaazaɣani, nii gaazuɛ zɛɣɛni ma, ti ɣɛ ma: «ɔɔun, lee ɣa è bosu é vɛɛ naama zunui va, nii é è-ɣaazuɛ zɛɣɛi ma?» E ti woɔɣaavoteni, é ɣɛ ma: «GALA goo wo nui ta vɛ.»

¹⁸ Zuifuiti ta-ɣundigɣiti ti la ɣeni laani da ga zunui naa ɣaazuɣoleni, naa vɔluma é valo. Ti naa zɔlɔɔ nuiti tolini.

¹⁹ Ti naati gaazaɣani, ti ɣe ma: «Wa ɣa wo-loun ga zunui nii? Gaama ve nei ga sɔlɔɔge ga gaazuɣolei? Naa levege ɣale mu, é wozaɣaazu niina?»

²⁰ Zunui naa zɔlɔɔ nuiti ti ɣeni ti ma: «Gi kweni ga gi-loin ve, ta sɔlɔɔge gaazuɣolei zu.

²¹ Kɛɛ gi la kwɛɛ velel gaazuve zeɣeai la ma, gi la naama nui ɓalaa kwɛɛ nii é gaazuve zeɣeai ma. A tɔ ɓɔɣɔi ɣaazaɣa, tɔzei toɣa niina ga kpakolo, tɔ ɓɔɣɔi toɣa zoo é naa zuɣula wo ma, nii pilegai ba.»

²² Zunui ná-nuiti ti naama wooiti boni, tɔzei ti ɣeni luazu Zuifuiti ta-ɣundigɣiti ba, mazɔlɔɔ naati ti deveni ga zɔi nɔpe a vaana bu ga Yesu ɣa é ga Kilista, ta naama nui ɓe GALA deɓi velel wu.

²³ Naa ɣa é kɛɛni, gaazuɣole nui zɔlɔɔ nuiti ti ɣɛɛni la ma: «À tɔ ɓɔɣɔi ɣaazaɣa, tɔzei toɣa niina ga kpakolo.»

²⁴ Faliziei ti zunui lolini ná zeizu velesiɛi, nii gaazuve ɣea ɣoleni, ti ɣe ma: «Leɓiyai ve GALA ɓe, gi kweni ga zunui nuu ɣa ga kotoba nu.»

²⁵ E ti wooɣaavoteni, é ɣe ma: «Ni kotoba nu ve, gè la naa ɣwɛɛ, kɛɛ gè faa ɣila kwɛɛ, naa ɣa ga gàazuve ɣea ɣoleni, kɛɛ niizu ná ga wozaɣa.»

²⁶ Ti gaazaɣani volu, ti ɣe ma: «Lee ɣa é kɛai ga de? E kɛɛve ɣale, é è-ɣaazuve zeɣe ma?»

²⁷ E ɣeni ti ma: «Gè boga za wo ma, wo la woiloni dàawooi ma. Lee vaa zu mu wo ɣɛɛzu gè bo volu? Wa pɔ niina wa ɓalaa, wo ɣe ga ná-kaladopoiti ɓaa?»

²⁸ Ti tɔzeini ga ti da poomu, ti ɣe ma: «Da ɣa é ga ná-kaladopoi, ɣaun ɣa ga Moize ná-kaladopoiti.

²⁹ Gi kweni ga GALA ge ɓɛni Moize ɔɔ, kɛɛ zɔi nii, gi la vɔlɔ seɣezu ɣwɛɛ!»

³⁰ Zunui naa ɣeni ti ma: «Laavɔɔ vaa ɣa ga naa, wo bosu ga wo la seɣezu ɣwɛɛ, tama tɔ ɣa é gàazuve zeɣeai ma!

³¹ Eɓe pe ge kweni ga GALA ge la da ga kotoba nuiti fali wooi ɣaavotega, kɛɛ zɔi nɔpe é luazu GALA ba, ta é da ziimai ɣe, toɣa da naama nui wooɣaavote.

³² Kaipa etea ɣulani, nu la de menini ga nui ta gaazuɣole nu ɣaazuzeɣea ma, nii sɔlɔɔgai ga gaazuɣolei.

³³ Ni zunui nuu la ɣeni zegeni GALA pɔ ɓe, é la ɣeni zooga é va faa nɔpe kɛ.»

³⁴ Ti gooɣaavoteni, ti ɣe ma: «Dei é zo é zɔlɔɔ gee ma, è nɔ ɣeɣeɣe kotoi zu, da ɣa é ɣɛɛzu è kala bo ga giye?» Ti kpɛɛni, ti kula etea velel.

Gaazuɣole nu ɣiteiti

³⁵ Yesu menini ga ti kpɛɛve. Naama ziegi zu ti ɣaani ta Yesu, naa ɣe ma: «È laa Nu ná-Doun Zunui la ɓaa?»

³⁶ E Yesu wooɣaavoteni, é ɣe ma: «Be ɣa ga naa? Deɛ ga ze, Màligii, naa ɣa a ke gè la da.»

³⁷ Yesu ɣeni ma: «È petega ga è-ɣaazuɣeɣeiti, tɔ ɣa é ga nui nii é ɓɛɛzu è ɔɔ.»

³⁸ Zunui ɣeni ma: «Gè laa da, Màligii.» E nɔkɔni Yesu wu.

³⁹ Naa vɔluma Yesu ɣeni ma: «Nɔun, pàave niima eteai zu, nii a ke tukpɔi ɣaaleve, zɔiti ti ɣaazuɣoleai, naati ti wozaɣa, zɔiti ma ti wozaɣaazu, naati ti ɣe ga gaazuɣole nuiti.»

⁴⁰ Faliziei niiti ti ɣeni koba ta ti naama wooi menini, naati ti Yesu ɣaazaɣani, ti ɣe ma: «Gá ɓalaa ɣa ga gaazuɣole nuiti mu ɓaa?»

⁴¹ Yesu ti wooɣaavoteni, é ɣe ma: «Ni wo ɣeni ga gaazuɣole nuiti, wo la ɣeni ɣea ga sɔba nu. Kɛɛ wa ɣɛɛzu ma: «Gá wozaɣaazu,» naa maavele ma wa-ɣotoi ɣa yesu wo va.»

10

Totuɣo nu ɣitei

¹ Yesu ɣeni ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, zɔi nɔpe é la lɛni baala sasai zu ga daa velel, kɛɛ é lɛɛzu sasai ɣa ga ada ɣili pele, naama nui ɣa ga unma nui ta toosu nui.

² Kɛɛ zɔi é lɛɛzu ga sasai laa velel, naa ɣa é ga baalagiti make nui.

³ Zoi é wɛɛzu sasai ma, naa ɔa sasai laalao bɛ. Baalagiti ta gooi mɛni. Toɔa ná-baalagiti toli ga ti-laaseigiti, é ɔula ga tiye eteave.

⁴ A ɔena ga ti pɛ kula eteave, toɔa lo ti luɔ, naati ta vile polu, mazɔɔ ti gooi ɔwɛɛ.

⁵ Ti la kɛa ti va vile wɛɛin volu, kɛɛ toun ta vela ba, mazɔɔ ti la wɛɛin nɔpɛ goo ɔwɛɛ.»

⁶ Yesu naama vaalaalii woni ti ma, kɛɛ nii é ɔɛni pɔ é bo ti ma, ti la ɔɛni naa ɔaɔaani.

⁷ Yesu zɛba é kpɔɛi zɛɔe volu, é ɔɛ ti ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, ná ɔa gè ga baalagiti ta-zasai laave, vɛ vele baalagiti ti levesu da.

⁸ Zɔiti pɛ ti vaai nɔn tuɔ, naati pɛ ti ɔɛni ga unma nuiti ta toosu nuiti, tama baalagiti ti la kɛɛni ti va woilo ti-woo ma.

⁹ Ná ɔa gè ga peɛlave, zoi nɔpɛ a lɛ ga pò pelei, naa ɔa ɔizo, toɔa ɔɛ liizu, é da va, ta toɔa ɔnɔgi zɔɔɔ.

¹⁰ Unma nui ɔa da va nɔ, nii a kɛ é unmai wo, é paai wo, ta é faa zuɔologologi ɔɛ. Kɛɛ nɔn pàave ga gè zɛnvui ve nuiti zea, ti sɔɔɔ, é vooa ti ma.

¹¹ «Ná ɔa gè ga baala make nu vagɔi. Baala make nu vagɔi ɔa da tɔ ɔɔɔi yɛnvui ve ná-baalagiti ta-vaa zu.

¹² Kɛɛ zoi é la ga baala make nui, ta nɔn la ga baalagiti, kɛɛ ti salazu nɔ, nii a kɛ é da wɛɛ ti ma, naa ɔa zuluɔui ɔaana, é da va, toɔa da vela, é baalagiti zɛ ná. Zuluɔui ɔa va, é loo ti zu, é tanigaa zo, é baala kpulugi zuvaza.

¹³ Zunui naa ɔa naama vaiti kɛɛzu, tɔɔzei ti seɔɛvɛ nɔ ga ti sala, kɛɛ baalagiti ma yiizoolɛ la ma.

¹⁴ Nɔn, ná ɔa gè ga baala make nu vagɔi. Gè ná-baalagiti kwɛɛ, tiya ɔalaa ti kwɛɛ,

¹⁵ eɔɛvelei nɔ Kɛɛ kwɛɛ la, ná ɔalaa gè Kɛɛ ɔwɛɛ. Ná zɛnvui veezu ná-baalagiti ta-vaa zu.

¹⁶ Baalagi taɔiligaa ta dɛ zɛa, niiti ti la niima zasai zu. Kɛni gè va ga tiye, naati ɔalaa ta gooi mɛni, naazu baala kpulu gila nɔ ɔa a ɔɛ ná, ta baala make nu ɔila kpe.

¹⁷ Kɛɛ nɛɛvɛ vɛ tɔɔzei ná zɛnvui veezu, nii a kɛ gè seɔe volu.

¹⁸ Nu nɔpɛ ge la zooga é va zɛnvui ɔula zɛa, ná ɔɔɔ ɔa gè feezu. Zobogi ɔa bè gè fe ta gè seɔe volu. Naama levei ɔa gè sɔɔɔga Kɛɛ ya.»

¹⁹ Naama woiti maavele ma, zeɔaɔɔwɛɛi lɔni mɔnɔ Zuifuiti zɔɔzu.

²⁰ Tanigaa ti ɔɛni ɔɛɛzu ma: «Inɛgi ɔa su, titi nui vɛ, lee vaa zu wo woilosu gooi ma?»

²¹ Taɔiligaa ti da ɔɛ ma: «Inɛ su nui ɔɔɛ vele la ga nuu. E ɔula naa volu ɔalaa, inɛgi ɔɛgele ɔa é gaazuɔole nu ɔaazuzɛɔa ma kaipa?»

GALA Doun Zunui ɔaa kpɔɛ nɔu wo nui?

²² Yeeɔɔɔalal zeelini, siegi zu ti ɔɛni GALA sei vele laalao fai ma ɔona pilɛda vetii ɔulazu la Zeluzalɛme, é zolooni kɔɔɛ va ziegi ma.

²³ Yesu ɔɛni zieziɛsu GALA sei vele ma ɔoizuvɛ, Salomɔn ná-kotai wu.

²⁴ Zuifuiti ti ɔakuni ma, ti ɔɛ ma: «Da gi yesu inɛinɛgi zu, eyɛsu yeelɛ? Bo gi ma, è kole fo, ni da ɔa è ga Kilista.»

²⁵ Yesu ti woɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Kaite gè boga wo ma, wo la laani da. Kɛɛwotiiti gè ti ɔɛɛzu Kɛɛ laaseigi zu, naati ka ti zeele wooi wosu bè.

²⁶ Kɛɛ wo la laazu da, tɔɔzei wo la ga ná-baalagi ta.

²⁷ Ná-baalagiti ta gooi mɛni, gè ti ɔwɛni, tama ta vile pɔlu.

²⁸ Ná ɔɔɔɔ zɛnvui veezu ti ya, ti undaa la viliga eyɛsu pɛ, nu nɔpɛ ge la zooga ɔalaa ti ɔulazu zɛa.

²⁹ Kɛɛ é ti veai zɛa, naa wɔɔɔvɛ ɛɛ pɛ ba, tama nu nɔpɛ ge la zooga ti ɔulazu Kɛɛ ya.

³⁰ Ná-o, Kɛɛ-o, gá ga nu ɔila nɔ.»

³¹ Zuifuiti ti kɔtuiti seɔɛni volu, nii a kɛ ti ye sɔɔzu, ti paa.

³² Yesu ɔɛni ti ma: «Gè kɛɛwoti vagɔ mɔinmɔin kɛa wo ɔaazu ga Kɛɛ ná-zɛɛi, naama ɔɛɛwotiiti ma ɔɛgele maavele ɔa, wo ɔɛɛzu wo pàa su ga kɔtui?»

³³ Zuifuiti ti googaaavoteni, ti gɛ ma: «Kɛɛwotii vago maavele lei gi va gɛ pɔ gi ɛ vaa su, kɛɛ da woo ɲɔi wosu GALA daalɔɔma, dɛi ɛ ga nui, da bɔɔɔ gɛɛzu ga GALA!»

³⁴ Yesu ti woogaaavoteni, ɛ gɛ ma: «Kɛbɛ sɛvɛvɛ wa-lɔgi zu ga: «Gɛ ɣɛni ma: Wa ga galagiti,* kɛɛ?»

³⁵ Tama nu nɔpɛ ge la zooga GALA sɛvɛi nɔ-zeele wooi maagaaalizu. Ni mu wa-lɔgi ɣa naati tolistu ga «gala», niiti GALA daawooi woni ti ma,

³⁶ lee vaa zu mu wo nɔun peelalazu, wo gɛ nɔun gɛ woo ɲɔu woga GALA daalɔɔma, tɛi gɛ ɣɛa ma, nɔ ga GALA Doun Zunui? Tama Gɛɛgɛ ɣa ɛ yimazegea ga ze, ɛ tɛvɛ eteai zu.

³⁷ Ni gɛ la Kɛɛ nɔ-botiiti kɛɛzu, ɔ mina la dɔ pɛ!

³⁸ Kɛɛ ni nɔ nɔ-botiiti kɛɛzu, anɛɛ ni wo la laani dɔ, ɔ la balaa naama gɛɛwotiiti da, niiti gɛ ti gɛɛzu, naa ɣa a kɛ wo kwɛɛ ta wo gaagɔ ga ɣilivɛ Kɛɛ va, Kɛɛ balaagi ɣilivɛ nɔun ba.»

³⁹ Naazu ti ɣɛni gɛɛzu mɔnɔ ti yeevɛɛ ma, ti so, kɛɛ ɛ ɣulani ti ya.

⁴⁰ Naa voluma Yesu liini volu, ɛ yɛ Zuludɛn voluvelei, vɛ Zan ɣɛni batizei wosu nɔ mɔungi.

⁴¹ Nu mɔinmɔin ge ɣɛni vaazu pɔ minɔ, ti ɣɛni gɛɛzu ma: «Zan la laavɔɔ vaa gɛɛni, kɛɛ nii pɛ ɛ boni ɛ vile zunui nii va, ti pɛ ka ga gaama.»

⁴² Nu mɔinmɔin ge ɣidaaleveni ma minɔ.

11

Lazaal zaa vai

¹ Betani taazuve, seebɛ nui ta ɣɛni nɔ, daa ga Lazaal, ta baazeela felegɔi, gilagi laaseigi ɣɛni ga Mali, zɔi laaseigi gɛ ga Maate.

² Mali naa nɔ ɣa mounpa ɛ gulo maku nɛɛnɛgi ziɛni Maligii ɣɔɣɔiti ma, ɛ ti maaɔale ga nɔundɛɣaiti, tama nɔ-seelai Lazaal ɣa ɛ ɣɛni zeebɛzu.

³ Zeela nu felegɔiti ti keela leveni Yesu ma, ga ɛ li, ɛ gɛ naa ma: «Màligii, zɔi ɛ nɛai vɛ, naa la ɣɛɛni.»

⁴ Naama wooi zeeliai ma Yesu ma, ɛ ɣɛni ma: «Seebɛi nii ɣaaɔelasu la ga saai, kɛɛ toɣa ga ɛ lebiya vɛ GALA bɛ, niima zeebɛi ɣa gɛɛzu ga zaɔui GALA Doun Zunui nɔ-lebiyai ɣula kɛɛma.»

⁵ Maate ta deɣɛi ti wola nɛɛni Yesu vɛ, naa vɛɛ Lazaal va.

⁶ E menigai ma ga Lazaal la ɣɛɛni, ɛ folo felegɔ gɛɛni dɛ, vɛ ɛ ɣɛni nɔ.

⁷ Naa voluma ɛ ɣɛni nɔ-kaladopoiti ma: «Ade ɣale ma Zudɛ.»

⁸ Kaladopoiti ti ɣɛni ma: «Kalamɔn, su la dɛ goozani, Zuifuiti ti ɣɛni gɛɛzu, ti yɛ ɛ zɔɔzu ga kɔtui, ti ɛ va, dɔun dɔ pɔ mɔnɔ ɛ ɣale ma nɔ?»

⁹ Yesu ti woogaaavoteni, ɛ gɛ ma: «Kɛbɛ lɛɛ puugo maazu felegɔ (12) ɣa ɛ foloi zu, kɛɛ? Ni nu ɣa ziezu siegi zu foloi nɔ la dɛ, ɛ-ɣɔɣɔi la ziga, tɔɔzei dɔ eteai nii nɔ-wozakalagi ɣaazu.

¹⁰ Kɛɛ ni nu ɣa ziezu ga kpidii, ɛ-ɣɔɣɔi ɣa ziga, tɔɔzei wozakala ge la zea.»

¹¹ Yesu begai ma ga naama wooiti bo, ɛ ɣɛni ma: «Ade-wɔɔlai Lazaal ɣa ɲiizu, nɔ liizu, gɛ maaloɣa.»

¹² Kaladopoiti ti gɛ ma: «Màligii, ni toɣa ɲiizu, naa ɣa gɛɛna, toɣa vaazu valoɔzu.»

¹³ Tɔun Yesu ɣɛni pɔ ɛ bo ti ma ga Lazaal zaa, kɛɛ kaladopoiti ti gaagaaani ga Yesu ɣa bɔɛzu ɛ vile ɲiimeni ɣitei va.

¹⁴ Naa ɣa ɛ kɛɛni Yesu kulani ga fo, ɛ gɛ ti ma: «Lazaal zaa.

¹⁵ Gɔla goozunɛvɛ wa-vaa zu ga gɛ la ɣɛni nɔ naama ziegi zu, tɔɔzei nii ɣa gɛ wo vɛ ga kpɔba wola wa-ɣidaalevei vaa zu. Kɛɛ ade liina ga pɔ pelei.»

¹⁶ E naa wogai ma, Tomase nii daaseigi velesiɛi ga Yoogi, naa ɣɛni kaladopoi zɔiti ma: «Ade li, naa ɣa a kɛ ade vɛɛ ba, ade za.»

¹⁷ Yesu zeeliai ma, ɛ menini ga ti Lazaal maagɔluga, ɛ kɛ ga folo naanigo.

¹⁸ Tɛi Betani ta Zeluzalɛme ti yɔɔɔzuve la vɔlo kilo metɛɛ savago ɣulani,

* 10:34 10:34 Guy 82:6.

¹⁹ Zuifui ma mɔ̃nɔ̃n ge ʋaani Maate ta Mali luɔɔsu ti-ʋaazeelai zaa vai zu.

²⁰ Siɛgi zu Maate mɛnini la ga Yesu maaɓuɗa taai ʋa, é liini naa laaɗomisɔ, kɛɛ Mali yɛni zeini pɛɛi wu.

²¹ Maate ɗɛni Yesu ma: «Màligii, ni è ɗɛni ʋɛ, ɓàazeelai la ɗɛni za.

²² Kɛɛ gè kweni ga anɛɛ nii zu, nii nɔpɛgi è falizu GALA ma, toɗa fe è ya.»

²³ Yesu ɗɛni ma: «È-ʋaazeelai ɗa wuzeɗezu, é ɗula saai ya.»

²⁴ Maate gooɗaavoteni, é ɗɛ ma: «Gè kweni ga toɗa wuzeɗe, é ɗula saai ya, siɛgi zu folo ɗaaɓelagi gɔvɛiti pɛ ti wuzeɗezu la, ti ɗula saai ya.»

²⁵ Yesu ɗɛni ma: «Nà ɗa gè ga buzeɗei saai ya ta zɛnvui, zoi nɔpɛ è laazu nɔn da, naama nui anɛɛ ɓalaa toɗa zaazu, toɗa zɛnvui wo.

²⁶ Nu nɔpɛ ɓalaa é yesu vulua, é la dà, naama nui la za pɛ. E laaʋɛ nɛi naa la?»

²⁷ Maate ɗɛ ma: «Ungo, Màligii, dàaʋɛ da ga ɗa ɗa è ga Kilista, GALA Doun Zunui, nii maanɛɛni ga é ʋa eteai zu.»

²⁸ E naama wootti bogai ma, é liini, é ná-seelai Mali loli dɔɔɗuzu, é ɗɛ ma: «Kalamɔin ʋaʋɛ, é ɗɛ è ʋa.»

²⁹ Mali naa mɛnigai ma, é wuzeɗɛni ga suvile, é li Yesu ʋɔ bɛ.

³⁰ Tɔɔzei Yesu la ɗɛni dɛ lɛɛni taazuʋɛ, é ɗɛni dɛ loni naama adɛ, ʋɛ Maate liini, é daaɗomi ná.

³¹ Siɛgi zu Zuifui niiti ti ɗɛni pɛɛi wu, ti ɗa Mali ɗaanɛɛɛ, ti kaani la ga é wuzeɗɛa ga suvile, é ɗula, ti ʋilɛni polu. Tɔɔzei ti ɗɛni kaazu ga toɗa liizu ɗɔɔzu kabamaʋɛ.

³² Mali zeelini Yesu ʋɔ bɛ. E kaai ma nɔ feya, é looni kɔɗɔwu, é ɗɛ ma: «Màligii, ni è ɗɛni ʋɛ, ɓàazeelai la ɗɛni za.»

³³ Yesu kaai ma ga toɗa ɗɔɔzu, naa ʋɛɛ Zuifuiti ɓalaa ba, ti yɛgai polu, ti ʋa, naa wanani ma ta é zii wola zoni.

³⁴ E ɗɛni ti ma: «Mini ɗa wo maaɗulugai ná?» Ti ɗɛni ma: «Màligii, ʋa, è ná ɗa.»

³⁵ Yesu ɗɔɔni.

³⁶ Zuifuiti ti zɛba ti ɗɛ ma: «À wɛɛna kae ʋelei nii ɗɛa nɛɛni la bɛ!»

³⁷ Ti zaama, tanigaa ti ɗɛni ɗɛɛzu ma: «Tɛigi é gaazuɗole nui ɗaazuʋɛ zeɗɛai ma, lee vaa zu é la ɓega pele leʋe Lazaal zaa vai luɗɔ?»

Yesu Lazaal wuzeɗe vai saai ya

³⁸ Yesu yii jiiɓpini ʋolu koozu, é li kabalauɛ. Pugi ɗɛni de, daaɗulugai ga kɔtu wolai.

³⁹ Yesu ɗɛni ma: «À kɔtui zeɗe kabai la.» Maate nii é ɗɛni ga poomai baazeelai, naa ɗɛni ma: «Màligii, makugi ɗana ɗulazu, tɔɔzei è kɛa ga folo naanigɔ niina kabai zu.»

⁴⁰ Yesu gooɗaavoteni, é ɗɛ ma: «Gè la boni è ma ɓaa, ga: «Ni ɗa laana nɔn da, ɗa GALA ná-lebiyai ɗa?»

⁴¹ Ti kɔtui zeɗɛni kabai la. Yesu zɛba é ɗaazu wuzeɗe geɗɗɔlogi zu ʋele, é ɗɛ ma: «Kɛɛ, nà è mamasu tɔɔzei è gòɗaavotega.

⁴² Nɔn gè kweni ga yeenɔpɛ ɗa ɗa gòɗaavote, kɛɛ nà ɓɛzu ɗani, niiti maavele ma ti kòba, ti la ɗa ga ɗa ɗa è tɛvegai.»

⁴³ Siɛgi zu é benini la ga naama wootti bo, é ɓainni ga woo wola, é ɗɛ ma: «Lazaal, ɗula kabai zu!»

⁴⁴ Poomai ɗulani, zeeiti ta kɔɗɔiti maavelevelegai ga seɗe zakpaiti, ta gaazuʋɛ maaɗiliai ga seɗe ta. Yesu ɗɛni ma: «À fie, wo ɓe ba, é li.»

Yaavai ɗili vai Yesu ma

(Matiyo 26:1-5;

Maleke 14:1-2;

Luke 22:1-2)

⁴⁵ Zuifu mɔ̃nɔ̃ngi nii é ʋaani Mali ʋɔ bɛ, ti naama laaʋɔ vai ɗaai ma nii Yesu kɛɛni, ti ɗidaaleveni ma.

⁴⁶ Kεε ti zaama, tanigaa ti liini Falizieiinti pɔ bε, ti naa wo ti ma, nii Yesu kεeni.

⁴⁷ Naama ziegi zu, zalaɗa ɗula ɗundiɗiiti ta Falizieiinti ti tukpɔɗaaleve nu wolaiti gaaleeni ba, ti ɗe ma: «Ada kεezu ɗale? Zunui nii ɗa laavɔɔ vaiti gola ɗεezu.

⁴⁸ Ni ada zena ɓɔɗɔ yeema nɔ ɗanu, nu mɔinmɔin ka ɗidaalevezu ma, tama Wolome nuiti ta ada-GALA sei vɛɛi ɗologolo, ti lati, ti ade ma zii ɗologolo.»

⁴⁹ Ti zaama, zɔi daaseigi ɗeni ga Kayife, tɔ ɗa é ɗeni ga zalaɗa ɗula ɗundiɗi wolai naama ɗonagi, é ɗeni ti ma: «Wo la faa nɔpε gaɗaazu!

⁵⁰ Wo la kwɛni ga solooge ga nu ɗilagi za, nuɓuseiti pε ta-vaa zu, kεε nuɓusei pε undaa mina vili?»

⁵¹ Tama wooi naa é ɗeni bosu, é la ɗeni naa ɗulani nɔ ɓɔɗɔ zu, kεε tɛi é ɗeni ga zalaɗa ɗula ɗundiɗi wolai naama ɗonagi, faawokeɛyeelugɔ ɓɛi ɗa é ɗeni bosu ga Yesu maaneeni ga é za ná-nuɓuseiti bε.

⁵² E la ɓelani saa vai nɔ va ná-nuɓuseiti bε, kεε nii a kε ɓalaa é GALA ná-nuɓuseiti pε gaale ba, niiti ti vazagai eteai ɗɔɓɓɔɓɔma ná pε, ti ɗe ga nuɓuse ɓulu gila kpe.

⁵³ E zo naama yeei ma niina, ti Yesu maaboteveni ga ti paa.

⁵⁴ Yesu la mɔ ɗeni kεezu é va ɓɔɗɔ ɗula keɛma Zuifuiti saama. E zegeni miná, é li naama yooi zu nii é tevebai ɗɔbave, taa wolai ta zu nii daaseigi ɗeni ga Efelayime. Ti yeeɗɗala ɗɛni miná ta ná-kaladopoiti.

⁵⁵ Tɛi Zuifuiti ta-Uake fetii maa ɗeni ɓuɗazu, zɔɔi zu nuɓusei ma mɔinmɔin ge lɛeni Zeluzalɛme Pakegi ma yeelugɔ, nii a kε ti ɓɔɗɔ ɗade.

⁵⁶ Ti ɗeni Yesu ɗaiziezu, ti ɗɛai ma GALA sei vɛɛi ma ɗoizuvε, ti ɗeni ɓɔɗɔ ɗaazaɗasu, ti ɗa ɗe ma: «Wa ɗisiezu ɗale? Wa kaazu ga toɗa vaazu fetii zu, ɓaa é la vaazu?»

⁵⁷ Tama zalaɗa ɗula ɗundiɗiiti ta Falizieiinti ti devei veeni ga zɔi nɔpε a Yesu ɗalama ɗaana, é li, é bo ti ma, nii a kε ti so.

12

Gulɔ maku nɛnɛgi zie vai Yesu ma Betani

(Matiyo 26:6-13;

Maleke 14:3-9)

¹ Folo ɓzita yɛni Pake fetii ma yeelugɔ, Yesu liini Betani, vε Lazaal ɗeni ná, nii é zaani, Yesu buzeɗe, é kula saai ya.

² Ti kpɔkɔ laamii ɓetɛni ná bε, Maate ɗa é ɗeni daamianigi ɗaagwεezu, Lazaal ɗeni naati saama, niiti ti ɗeni daamii wosu ɔɔma ta Yesu.

³ Naama ziegi zu, Mali gulɔ maku nɛnɛgi ma liteɛ ɗaagwesui zegeni, nii kpɛɛai ga naale kiteɗitegi sɔngɔi ɓaai, é siε Yesu ɗɔɗɔiti ma, naa ɔɔluma é kɔɗɔiti maabale ga nɔundɛɗaiti. Pɛɛi wuulaaveni ga maku nɛnɛgi.

⁴ Yesu ná-kaladopoi gila, Zudase Isekaliyɔte, nii é ɗeni vaazu yaavazu, naa ɗeni ma naazu:

⁵ «Lee vaa zu nu la ɓena gulɔ maku nɛnɛgi nuu ɔɔdi ga wali ɗae unsavagɔ (300), é ve bala nuiti zea?»

⁶ E la ɗeni naa wosu ga bala nui ma yiizoolε ɗa é ɗeni ma, kεε é boni mazɔɓɔ é ɗeni ga unma nui, ta tɛi é ɗeni ta-wali ɓɔɓi zegɛzu, é ɓena walii zegɛ su, nii ti ɗeni puuzu su.

⁷ Kεε Yesu ɗeni ma: «À zε ná ɗoin! E gulɔ maku nɛnɛgi nii makɛni maaɗulu voloi ma vaa zu.

⁸ Bala nuiti ta wo va yeenɔpε, kεε nɔun gɛ la vaazu yesu wo va yeenɔpε.»

Lazaal ma yaavai

⁹ Zuifu mɔinmɔin ge mɛnini ga Yesu ɗa Betani. Ti vaani ná, kεε tɔ ɗila ná-faa nɔ la ɗeni de, ti vaani ɓalaa Lazaal ɗaa vai ma, nii é buzegeni, é kula saai ya.

¹⁰ Zalaɗa ɗula ɗundiɗiiti ti deveni ga ti Lazaal ɓalaa paa.

¹¹ Mazɔɔ tɔun maavele ma, Zuifui ma mɔinmɔin ge ɣeni zegezu ti volu, ti ɔa ɣidaaleve Yesu ma.

*Yesu lɛ vai Zeluzalɛme
(Matiyo 21:1-11;*

*Maleke 11:1-11;
Luke 19:28-40)*

¹² Poluma voloi, beɛ mɔinmɔin gola nii ɛ ɣaalɛni ba feti vai ma, ti mɛnini ga Yesu ɣa pelei ma, ɛ lɛ Zeluzalɛme.

¹³ Ti ɔɔ laaiti seɣeni, ti ɣula, ti daaɣomi, ti ɔa ɣɛ ma: «Ozana!* Maliɣii tuya loo naama nui vɛ, nii ɛ vaazu daaseigi zu! GALA ge tuya loo Izilayele nɔ-masagi vɛ!»

¹⁴ Yesu soovale zivoi ta ɣaani, ɛ zeɪ kɔma, eɣevelei seveai la GALA Seveɪ zu ga:

¹⁵ «Ee, Siyɔn nuɓusei, mina lua!
Wɛlɛ ɔa-masagi va, ɛ vaazu ɛ vɔ,
ɛ zeini soovale saai ma yivoi ɣɔma.»

¹⁶ Naama ziegi zu Yesu nɔ-kaladopoiti ti la ɣeni naama vaiti gaɣaani, keɛ siegi zu ɛ lɛni la nɔ-lebiyai zu, ti-ɣi ge looni su ga naama vaiti ti zeɓeni nɔ-faa zu, tama ti zeelini ma kpae.

¹⁷ Zɔiti pɛ ti ɣeni Yesu ɣoba siegi zu ɛ Lazaal lolini la ga ɛ ɣula kabai zu, ɛ buzeɣe, ɛ kula saai ya, naati pɛ ti ɣeni naa zuɣulazu, nii ti kaani.

¹⁸ Beɛi ɣeni vaazu daaɣomisu, mazɔɔ ti mɛnini ga ɛ laavɔɔ vai naa ɣɛni.

¹⁹ Falizeinti ti ɣeni ɔɔɣɔ ma: «Wa kaazu, wo la mɔ zooga faa nɔpɛ keɛzu, ɛɛ pɛ ge vilega tɔ ɣila nɔ volu!»

Yesu saa vai wo fai

²⁰ Nui niiti ti vaani Zeluzalɛme GALA deɓi vai ma, feti voloi, tanigaa ti ɣeni nɔ, ti la ga Zuifua.

²¹ Ti maaɓuɣani Filipe va, nii ɛ ɣeni ga Betesayida nui, Galilé yooi zu, ti ɣɛ ma: «Gá pɔ gi Yesu ɣaa.»

²² Filipe liini, ɛ bo Andelé ma, Andeláni ta Filipe ti li, ti bo Yesu ma.

²³ Naa ɣeni ti ma: «Yeegɛɣalai zeelia ga Nu nɔ-Doun Zunui lɛ nɔ-lebiyai zu.

²⁴ Gɛ bo wo ma ga gaamai, ni molo ɣae nii nu fazasu zooi ma, ɛ la zaani, ma ɣae ɣilagi naa nɔ ɣa a ye nɔ. Keɛ ni toɣa zaana, toɣa ɔa gwaa mɔinmɔin bo.

²⁵ Zɔi nɔpɛ ɛ ɣilizu kpaan tɔ ɔɔɣɔi yenvui va, toɣa vala ma. Keɛ zɔi ɛ kpɔɣɔ yenvui wɔinzegezu niima eteai zu, zenvui ɣa ye zea eyesu ɣɔ.

²⁶ Zɔi ɛ pɔ ga ɛ botii ɣɛ bɛ, kɛni ɛ vile pɔlu. Vɛ gɛ ɣɛzu nɔ, nɔ-botigɛ nui balaa ka ɣɛ minɔ. Zɔi nɔpɛ ɛ ɣɛzu ga nɔ-botigɛ nui, Kɛ ɣa unfema ve naama nui vɛ.

²⁷ «Niima yeegɛɣalai zii ɣa ɔɔɔzu, keɛ lee ɣa nɔ bo? Gɛ va ɣɛ ma: «Kɛ, kizo niima yeegɛɣalai zu vai ma» baa? Ba-o, tɔzei yeegɛɣalai nii zu vai ɣa ɛ ga paa ungi.

²⁸ Kɛ, ɔa-lebiyai ɣulana keɛma.»

Naama ziegi zu woo ɣila ge ɣulani geegɔlɔgi zu, ɛ ɣɛ ma: «Gɛ bega ga nɔ-lebiyai ɣula keɛma, tama nɔ kulazu mɔnɔ volu keɛma.»

²⁹ Beɛi niiti ti ɣeni loni nɔ, ti naama wooi mɛnini, ti ɣeni kaazu ga tona ɓune gooi vɛ, tanigaa ti ɔa ɣɛ ma geezugelai ta ɣa kpɔɔai pɔ.

³⁰ Keɛ Yesu ɣeni ti ma: «Nɔun maavele laade niima wooi va wo da, keɛ wa ɣa wooi nii wogai wo vɛ.

³¹ Eteai nii nɔ-tukpɔɣaaleve ziegi ɣa seeliai, zɔi ɛ zeini eteai nii unda, naa vili ya ziegi ɣa seeliai.

³² Nɔ ma, siegi zu gɛ zegezu la zooi ma, gɛ lɛ, nɔ nuɓuseiti pɛ mɛn ɔɔɣɔ ma.»

³³ E ɣeni naa wosu, ɛ deɛ veleɪ ɛ vaazu zaazu la.

* **12:13 12:13 Ozana:** Maamuse wooi nii poluve ga «kizo fai ve».

³⁴ Bɛɛi ɣɛni ma: «Tɔgi ɣa gi ɣalasu ga Kilista ɣa yesu vulua eyɛsu ɣɔ, lee vaa zu mu ɛ ɣɛɛzu ma: «Kɛni Nu ná-Doun Zunui wuzɛɣe, ɛ lɛ? Tɔun vɔɔ, ɛ mu ka ɛ ga Nu ná-Doun Zunui naa?»

³⁵ Yesu ti woɔɣaavoteni, ɛ ɣɛ ma: «Wozakalagi ɣa dɛ wo zaama yeeɣɛɣala go laawu. A zie siegi zu wozakalagi wo ya la dɛ, naa ɣa a kɛ kpidii mina wo zo ga kulafilibai, tɔɔzei zɔi ɛ ziezu kpidii zu, naama nui la kwɛɛ, vɛ ɛ liizu ná.

³⁶ Siegi zu wozakalagi wo ya la, à ɣidaaleve wozakalagi ma, naa ɣa a kɛ wa ɔɣɔi wo ɣɛ ga wozakalagi ná-dointi.» Yesu ɛgai ma ga naama wooiti bo, ɛ ɣulani ti zaama, ɛ ɔɣɔu ti va.

Zuifuiti zɛ fai ta-ladalalai zu

³⁷ Anɛɛ ni Yesu naama laavɔɔ vaa mɔinmɔingiti kɛni ti ɣaazu, ti la ɣɛni laani da pɛ.

³⁸ Uele ɣana naama wooi laazeelini la nii GALA goo wo nui Ezayi boni ma yeeluɣɔ ga: «Maliɣii, ɛ ɣa ɛ yeezeini ada-ɣeela wooi wu?

Bɛ ɣa ɣooɣɔ GALAGI ná-zobogi lɛa la?»†

³⁹ Lee vaa zu ti la ɛena ɣidaaleve? Ezayi nɔ ɣa mɔnɔ ɛ naama woɔɣaavotegi veezu ade ya, siegi zu ɛ ɣɛni ma la:

⁴⁰ «GALA ge niima nuɔuseiti kɛa ga gaazuɣole nuiti, ɛ ti ɣɛ ga kigaaza nuiti, naa ɣa a kɛ ti ɣaazu mina wozaga, ti-yii mina faa ɣaaga, ti va ɣale ma pɔ, nii a kɛ gɛ va ti ɣɛdɛ.»

⁴¹ Naa ɣa Ezayi boni tɔɔzei ɛ Yesu ná-lebiyai ɣaani, tama ɛ ɔɛni ɛ vile ba.

⁴² Anɛɛ naa vɛ, kundigiiti saama, nu mɔinmɔin ge ɣidaaleveni ma, kelɛ Falizieiinti maavele ma, ti la ɣɛni ta-ɣidaalevei ɣulazu kelɛma, nii a kɛ ti mina ti ɛ GALA dɛbi velel wu.

⁴³ Tɔɔzei nuɔuseiti ta-maamusei nɛni ti vɛ, ɛ leve GALA nɔnɔi va.

Toligi ɛ lo kidaalevei va

⁴⁴ Yesu woɔɣulani, ɛ ɣɛ ma: «Zɔi nɔpɛ ɛ laazu nɔun da, nà lei ɛ va ɣidaaleve mà nɔ, kelɛ ma nui ɣidaaleveve naama nui ma, nii ɛ tɛvegai.

⁴⁵ Zɔi ɔalaa ɛ pɛtesu, ma nui ɣa tɛve nui ɔalaa vɛtesu.

⁴⁶ Pàave ga gɛ ɣɛ ga wozakalagi eteai zu, nii a kɛ zɔi ɛ laazu dà, naa la yɛga kpidii zu.

⁴⁷ Wooi niiti gɛ ti wosu, zɔi ɛ ti menisu, kelɛ ɛ la ti zoni, nà lei gɛ va ɣɛ ma nui veelalazu, tɔɔzei gɛ la vaani eteai veelala vaa ma, pàave tɔun kizo fai ma.

⁴⁸ Nu nɔpɛ ɛ ɣɛɛzu bà, ɛ ɣɛɛ dàawooiti ba, naama nui ná-tukpɔ ɣaaleve nui ɣa ná. Wooiti gɛ ti wogai, naati ka ti ma nui ná-tukpɔi ɣaalevezu.

⁴⁹ Tɔɔzei niima wooiti gɛ ti wogai, gɛ la ti ɣulani ɣisu nà ɔɣɔi, kelɛ Kɛɛ nii ɛ tɛvegai, naa ɣa ɛ kpɔɛ velel lɛa ga ze, ta kalagi nii maanɛai ga gɛ bo.

⁵⁰ Tama gɛ kwɛni ga nà-devei ɣa ɣooɣɔ zɛnvui veezu. Nii kpein gɛ bosu, nà bosu woɔɣɛɣiladai zu, velel Kɛɛ bogai la mà.»

13

Yesu ná-kaladopoiti kɔɣiti maagba vai

¹ Pake fetii maaɔɣani niina. Yesu ɣɛni kwɛni ga yeeɣɛɣalai zeelia ga ɛ ɣula eteai zu, ɛ li Kɛɛɣe vɔ bɛ. Naa ɣa ɛ kɛni, ɛ poo gila feeni nɔnɔiti zea, niiti ti nɛai bɛ, tama ti eteai zu, ɛ dɛɛ ga tiye ga ti nɛve bɛ eyɛsu gaabelo foloi.

² Pake daamii wo siegi zu, Inɛgi ɣɛni niina Yesu yaava vai ɔɔni Simon ná-doun zunui Zudase Isekaliyɔte ɣigi zu.

† 12:38 12:38 Eza 53:1 bogɛ ɛ zoloo Geleke woo zɛve wɔlɔmai ma.

³ Yesu ɣɛni kwɛɛni ga Kɛɛɣɛ fai pɛ zɛɣɛ tɔun zeezu, ɛ ɣɛni kwɛɛni balaa ga seɣɛvɛ GALA pɔ bɛ, ɛ va, tama toɣa na ɣale ma GALA pɔ bɛ.

⁴ E wuzɛɣɛni daami laɓalii ɣakala, ɛ nà-seɣɛ maazu zɛɣɛi ɣula ɣɔba, ɛ zaamaɣili ga seɣɛ zakpai.

⁵ Naa voluma, ɛ ziei vuuni anɪnakai gila su, ɛ tɔɔzei ga nà-kaladopoiti kɔɣɔiti maagbaa, ɛ ɗa ti maabale ga seɣɛ zakpai, nii ɛ gilini zaama.

⁶ Siɛgi zu ɛ zeelini la Simon Piyɛɛ ma, naa ɣɛni ma: «Màligii, ɗa pɔ ɛ kɔɣɔiti maagba baa?»

⁷ Yesu ɣɛni ma: «Nii gè kɛɛzu, ɛ la ɗɛ gaagɗa niizu, kɛɛ ɗa vaazu gaagɗaazu velela velei.»

⁸ Piyɛɛ ɣɛni ma: «Gè la va bu, ɛ va kɔɣɔiti maagba pɛ!» Yesu ɣɛ ma: «Ni gè la è-ɣɔɣɔiti maagbani, ɗa-vaa la nà-faa zu.»

⁹ Simon Piyɛɛ ɣɛni ma: «Màligii, ni naa ve, mina kɔɣɔiti nɔ maagba, kɛɛ zèeiti ta nɔngi vɛɛ ba.»

¹⁰ Yesu googaaɔoteni, ɛ ɣɛ ma: «Zɔi kpegai na ga maagba, naa bɛɗɛ la mɔ maagba vaa ɣili ba, kɛni nɔ ɛ ɣɔɣɔiti maagba, mazɔɔɔ ɲadegɛ niina fofɔ. Wo ɲadegɛ na, kɛɛ wo pɛ taade.»

¹¹ Tɔɔzei Yesu ɣɛni kwɛɛni nui nii ɛ vaazu ɗɔɔzu sili nuiti zeezu, naa ɣa ɛ kɛɛni ɛ ɣɛni ɣɛɛzu ma: «Wo pɛ wo la ɲadeni.»

¹² Kpegai ma ga ti-ɣɔɣɔiti maagba, ɛ nà-seɣɛi loo ɣɔba, ɛ zeini volu taɓalii ɣakala, ɛ ɣɛ ti ma: «Nii gè kɛai ga woye, wo gaagɗaavɛ nɛi?»

¹³ Wa ɣɛɛzu nɔun ma: «Kalamɔn» ta «Maligii» tama wa naa wosu ga pagɔ, tɔɔzei nà bɔɣɔbɔɣɔ ka gè ga naa.

¹⁴ Ni nɛigi gè ga wa-ɣalamɔn, ta wo-Maligii, gè wo-ɣɔɣɔiti maagba, wa balaagi à ɗa bɔɣɔ ɣɔɣɔiti maagba, wo ɣilagilagiti pɛ.

¹⁵ Mazɔɔɔ pɔo ka gè fea wo ya, kɛni wa balaa wo kɛ eɣɛvelei gè kɛa la wo vɛ.

¹⁶ Gè bo wo ma ga gaamai, botiɣɛ nui la leveni maligii va, baa keelai va leve naama nui va, nii ɛ tevegai.

¹⁷ Ni wo naa ɣwɛni, wo undaanɛɛvɛ ni wa kɛɛna.

¹⁸ «Wo pɛ tɛi gè va ɣɛ vaazu wo ma. Niiti gè yiimazeɣɛai ga tiye, gè naati kwɛni. Kɛɛ kɛni GALA Sɛvɛi zu wooi niiti ti vile su kpae ga: «Zɔi gi bɛna nà-daamianigi mi gá tɔ, naa wuzɛɣɛa dɔalɔɣma.»

¹⁹ Nà niima vai wosu wo ma niina, aisa ma yee va zeeli, naa ɣa a kɛ a ɣɛɛna, wo la da ga: «Nà ga naa, nii ɛ ná.»

²⁰ Gè bo wo ma ga gaamai, zɔi ɛ yeezeizu nà-keelai wu, naama nui yeezeida bù. Zɔi ɛ yeezeizu bù, naama nui yeezeida tɛvɛ nui wu.»

Yesu ɗɛɛ vai ga Zudase ɣa vaazu yaavazu

(Matiyo 26:20-25;

Maleke 14:17-21;

Luke 22:21-23)

²¹ Yesu begai ma ga naama wooiti bo, ziiɓɔɓni koozu gola, ɛ ɣɛ ma: «Gè bo wo ma ga gaamai, wo ɣila ka vaazu tɛvesu sili nuiti pɔ.»

²² Kaladopoiti ti ɣɛni wɛɛzu bɔɣɔ ɣaazu, ti ɗa bɔɣɔ ɣaazaɣa ga bɛ ɣa ɛ vaazu ma.

²³ Kaladopoiti saama, zɔi Yesu nɛɛni vɛ, naa ɣɛni zeini Yesu ɣɔbavɛ.

²⁴ Simon Piyɛɛ yee ɣɛɛni ma bɛbɛ ga ɛ gaazaɣa ga bɛ ɣa ɛ vaazu ma.

²⁵ Kaladopoi naa liɓini Yesu ɣɛkesu, ɛ ɣɛ ma: «Màligii, bɛ vɛ de?»

²⁶ Yesu googaaɔoteni, ɛ ɣɛ ma: «Nui nii gè bului yɛbɛzu, gè fe zea, naa vɛ.» E bului yɛbɛni, ɛ fe Zudase ya, Simon Isekaliyɔtɛ nà-doun zunui.

²⁷ Zudase bulu buɣai zɔgai ma, Setana lɔɔni su. Yesu ɣɛni ma: «Nii ɛ kɛɛzu, kɛ fala.»

²⁸ Zɔiti kpein ti ɣɛni zeini taɓalii ɣakala, naa tanɔpɛ ge la ɣɛni gaagɗaani, lee vaa zu Yesu naama wooi woni ma.

²⁹ Tɛi Zudase ɔa wali ɔɔɔi ɔeni zea, tanigaa ti ɔisiɛni ga Yesu ɔɛɛɛ ma, ɛ li, ɛ ani ɔeya, nii ti ɔɛɛai ma fɛtii zu, ɔaa ɛ ɔɛ ma, ani ve bala nuiti zea.

³⁰ Zudase ɔulu ɔuɔai zogai ma, ɛ ɔulani. Kpidii ɔeni de.

Deve niinei

³¹ Zudase ɔulaai ma, Yesu ɔeni ma: «Nu ná-Doun Zunui ná-lɛbiyai ɔana ɔula keɛma niina, GALA ná-lɛbiyai ɔana ɔula keɛma ga toun maavele.

³² Ni tama GALA ná-lɛbiyai ɔa ɔulana keɛma ga toun maavele, to ɔalaagi GALA ka ná-lɛbiyai ɔula keɛma ga to ɔɔɔi maavele, GALA ka vaazu naa ɔɛɛzu ɔani nɔ.

³³ Nɛɛɛ lointi, yeeɔɔɔala go nɔ ɔa niina ɛ zɛa wo va. Wa ɔaiziɛ, keɛ nii nɔ gɛ boni Zuifuiti ta-ɔundiɔiti ma, naa nɔ ɔa gɛ bosu wo ma niina ga: «Uɛ gɛ liizu ná, wo la zooga wo va li ná.»

³⁴ «Nà deve niine veezu wo ya, naa ɔa ɛ ga: Wo pɛ à ɔɔɔ nɛɛ vɛ. Eɔɛvelei gɛ wo nɛa la vɛ, wo pɛ à ɔɔɔ nɛɛ vɛ ɔana.

³⁵ Ni wa nɛɛna ga vɛ, nui pɛ ka kwɛɛ ga wa ga nà-kaladopoiti.»

Yesu bo fai ga Piyɛɛ ɔa vaazu ɔɛɛzu ba

(Matiyo 26:31-35;

Maleke 14:27-31;

Luke 22:31-34)

³⁶ Simon Piyɛɛ ɔeni ma: «Màliɔii, mini ɔa ɛ liizu ná?» Yesu ɔoɔɔaavoteni, ɛ ɔɛ ma: «Uɛ niina gɛ liizu ná, ɛ la mɔ zooga vilesu pòlu, keɛ ɔa vaazu vilesu pòlu nii vɔluma.»

³⁷ Piyɛɛ ɔeni ma: «Màliɔii, lee vaa zu gɛ la zooga vilesu ɛ vɔlu niina? Kɛvele ɔɛɛvɛ ga gɛ zɛnvui ve ɔa-vaa zu.»

³⁸ Yesu ɔoɔɔaavoteni, ɛ ɔɛ ma: «È ɔɛvele ɔɛɛvɛ nɛi ga ɛ è-yɛnvui ve nà-faa zu? Gɛ bo ɛ ma ga gaamai, tɛɛ zinei la ɔɛa, ni ɛ la ɔɛeni bà, ná zeizu va ɔɛ sava.»

14

Yesu ɔa ɛ ga Pelei, ta Gaamai,

naa vɛɛ Zɛnvui va

¹ Yesu ɔeni ma: «Wo-yii mina ɔɔɔ. Wo ɔidaalevea GALA ma, à ɔidaaleve nà ɔalaa mà.

² Seizu mɔinmɔin ka Kɛɛ ná-pelei wu. Ni naa laade, nà la zoo ɔale ɔɛɛzu ma: «Nà liizu, gɛ seizu ɔɛɛ wo vɛ?»

³ Tama nà liina, gɛ seizu ɔɛɛ wo vɛ, nà vaazu vɔlu, gɛ wo zeɔɛ, naa ɔa a kɛ, vɛ gɛ ná, wa ɔalaagi, wo ɔɛ miná.

⁴ Uɛ gɛ liizu ná, wo naama velei ɔwɛɛ.»

⁵ Tomase ɔeni ma: «Màliɔii, gi la kwɛɛ vɛ ɛ liizu ná, ɔa zoo naama velei ɔwɛɛsu ɔale?»

⁶ Yesu ɔoɔɔaavoteni, ɛ ɔɛ ma: «Nà ɔa gɛ ga pelei, ta gaamai, ta zɛnvui. Nu nɔpɛ ge la va Kɛɛ vɔ, kɛni ɛ leve ga nɔn pɔ pelei.

⁷ Ni wo ɔeni kwɛɛ, wo ɔena Kɛɛ ɔalaagi ɔwɛɛ. Tama vɔɔ wo kwɛni niina, wo kaa ɔalaa.»

⁸ Filipe ɔeni ma: «Màliɔii, ɔɛɔɔɔ lɛ ga giye, naa ɔa gi yiilei.»

⁹ Yesu ɔoɔɔaavoteni, ɛ ɔɛ ma: «Ada vɔlu kaite, Filipe, ná pɛ su, ɛ la nɔn kwɛɛ? Zɔi nɔpɛ ɛ kàa, naama nui Kɛɛ ɔalaa kaa. Toɔa ɔale mu ɛ ɔɛɛzu ma: «ɔɛɔɔɔ lɛ ga giye?»

¹⁰ E la laani da ɔaa ga ɔilivɛ Kɛɛ va, Kɛɛ ɔalaagi ɔilivɛ nɔn ba? Wooi niiti gɛ ti wosu wo ma, nà ɔɔɔ lei gɛ va ɔɛ nɔ ti ɔulazu yiima, keɛ Kɛɛ nii ɛ zeini zɛimavɛ, naa ɔa ɛ ná-botiiti kɛɛzu ɔana.

¹¹ A la dà ga, ɔilivɛ Kɛɛ va, Kɛɛ ɔalaagi ɔilivɛ nɔn ba. Ni naa laade, à ɔidaaleve toun ɔalaa niima ɔɛɛwotii maavele zu.

¹² «Gɛ bo wo ma ga gaamai, zɔi nɔpɛ ɛ laazu dà, naama nui ɔalaa ka niima ɔɛɛwotiiti kɛ, niiti gɛ ti ɔɛɛzu. Toɔa taɔiligaa ɔɛ vɔɔ, niiti ti ɔaɔoi niiti ba gɛ ti ɔɛai, tozei nà ga li Kɛɛ vɔ bɛ.

¹³ Tama nii nɔpɛ wa falina ga dɔaseigi, nà naa ɔɛ, naa ɔa a ke Ɔɛɛɔ ná-lebiyai ɔula kelema ga ná-Doun Zunui maavele.

¹⁴ Ni wa ani nɔpɛ falina ga dɔaseigi, nà naa ɔɛ.»

Zenvu Nadegai ma minazefegi

¹⁵ «Ni nɛɛvɛ wo vɛ, wa nà-deveiti so.

¹⁶ Nɔun, nà Kɛɛ maanɛɛɛ, é Kpɔba Nu ɔili tebe wo ma, nii a yɛ wo va eyɛsu ɔɔ.

¹⁷ Gaama Yenvui vɛ de, nii eteai la zooga sɔɔɔsu, mazɔɔ é la zooga kaazu, ɔaa é va kwɛɛ. Kɛɛ wɔun, wo kwɛni, tɔɔzei toɔa wo va, é ɔɛ zeini wo-yiimavɛ.

¹⁸ Gè la wa ɔila wo yɛsu eɔɛ podoun, kɛɛ nà vaazu volu wo vɔ.

¹⁹ E yɛga ga yeeɔɔɔala go nɔ, eteai la mɔ kaa, kɛɛ wɔun, wa kà. Tei zenvui zèa, wa ɔalaagi zenvui ɔa ɔɛ wo ya.

²⁰ Naama yeei, wa gaɔa ga ɔilivɛ Kɛɛ va, wa ɔalaa wa ɔili bà, gè ɔili wo va.

²¹ Zɔi é nɛai vɛ, naa ɔa ga nui nii é nà-deveiti sosu, é ɔa ti ɔɛ. Zɔi é nɛɛzu vɛ, Kɛɛ ɔa naama nui nɛɛ vɛ, nà ɔalaa, nà nɛɛ vɛ, gè ɔɔɔɔ lɛɛ la.»

²² Zude gaazaɔani (kɛɛ Zudase Isekaliyɔte laade), é ɔɛ ma: «Màliɔii, lee vaa zu ɔa nɔ ɔa è pɔ è ɔɔɔɔ lɛ ga giye, kɛɛ è la ɔɔɔɔ lɛɛzu ga eteai?»

²³ Yesu ɔoɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Nui nɔpɛgi é nɛɛzu vɛ, naama nui ɔa ɔòoiti so, Kɛɛ ɔa tɔ ɔalaa nɛɛ vɛ, ɔa va pɔ bɛ, gi zeì ná.

²⁴ Kɛɛ zɔi gè la nɛɛni bɛ, naama nui la ɔòo zo ga é va ɔa kɛ. Tama wooi nii wo mɛnisu, naa la ɔulani nà ɔɔɔɔgo dà, kɛɛ Kɛɛ nii é tèvegai, naa ɔɔɔɔi ɔa daawoo vɛ.

²⁵ «Gè niima vaiti bogɛ wo ma siɛgi zu gè wo va la dɛ.

²⁶ Kɛɛ Kpɔba Nui nii é ga Zenvu Nadegai, nii Kɛɛ vaazu tevesu wo ma dɔaseigi zu, naa ɔa wo ɔala ga fai pɛ, ta é wo ɔitoo naa pɛ su, nii gè bogai wo ma.

²⁷ «Nà ziileigi yɛsu wo ya, nà nà-ziileigi veezu wo vɛ. Gè la feezu ga veleì eteai ɔa ɔa fee la. Naa ɔa é ba, wo-yii mina ɔɔɔ, dualua ge mina ɔɛ wo-yiimavɛ.

²⁸ Wo ɔòomɛniɛ, gè ɔa ɔɛ wo ma: «Nà ga li, kɛɛ nà vaazu volu wo vɔ.» Ni wo nɛɛni vɛ, wo ɔena ɔoɔzunɛ ga nà ga li Kɛɛ vɔ bɛ, tɔɔzei Kɛɛ wɔɔɔvɛ nɔun ba.

²⁹ Gè wo loa ɔisu niina, aisa niima vaiti ti va ɔɛ, naa ɔa a ke siɛgi zu ma vaiti ti ɔɛɛzu la, wo la da.

³⁰ Gè la mɔ woo mɔinmɔin kili nɔpɛ bosu wo ma, tɔɔzei zɔi é zeini eteai nii unda, naa ɔana va. Naa la bosu ga ná-zobo ka mà,

³¹ kɛɛ, kɛni eteai nii zu nuiti ti kwɛɛ ga Kɛɛ nɛɛvɛ bè, ta nɔun nà faiti pɛ kɛɛzu é zoloo naa ma, nii é ma levei veai zèa.

«À wuzɛɛ, ade zeɔɛ vɛ.»

15

Ansaɔɔ tɔkulugi ta ma bekegiti

¹ «Nà ɔa gè ga ansaɔɔ tɔkulu kitei, Kɛɛ ɔa é ga make nui.

² Kpekegi niiti kpein ti bà, ti la waazu, toɔa naati tebe ga, kɛɛ kpekegi niiti kpein ti waazu, toɔa naati gaalevɛ, naa ɔa a ke ti waa volu mɔnɔ ga gola.

³ Wɔun, kalagi nii gè boga ga woye, naa wo ɔadeɛ niina.

⁴ A ɔili bà kpaan, nà ɔalaa nà ɔili wo va kpaan. Ansaɔɔ kpekegi la ɔa ga zoo é va waa ɔɔɔ vɛ, ni é la yɛni ma tɔkulugi va, zenɔ ɔana wa ɔalaa, wo la zooga waazu, ni wo ɔiliai la yɛni bà.

⁵ «Nà ɔa gè ga ansaɔɔ tɔkulugi, wa ɔa wo ga ma bekegiti. Zɔi nɔpɛ a ɔilina bà kpaan, nà ɔalaa gè ɔili ba kpaan, naama nui ɔa gwaa mɔinmɔin bo, tɔɔzei ni gè la wo va, wo la zooga faa nɔpɛ kɛɛzu.

⁶ Zɔi ɔiliai la yɛni bà, naa ɔa vili ya kamavoluvɛ eɔɛ ansaɔɔ kpekegi, é vɔ. Naa volu ta ɔa ma bekegiti gaale ba, ti ti vili abui zu, ti ɔala.

⁷ Ni wa ɖilina bà kpaan, dàawooiti balaa ti ye wo-yiimave kpaankpaan, nii nɔpe wo pɔ, à naa vali, tama toɖa ve wo ya.

⁸ Ni wa gwaa mɔ̃nmɔ̃n bona, wo de ga naa maavele ga wa ga nà-kaladopoiti, naazu ese pe ka Kɛ nà-ɛbiyai vete.

⁹ «Eɖevelei Kɛ nɛai la ve, zekana nà balaa gè wo nɛai la ve. A ye nà-nɛɛbei zu kpe.

¹⁰ Ni wa nà-deveiti sona, wa ye nà-nɛɛbei zu, eɖevelei gè Kɛ nà-deveiti sogai la, ta zègai la nà-nɛɛbei zu.

¹¹ «Gè niima vaiti bogɛ wo ma, naa ɖa a ke nà-koozunɛi ɖe wo-yiimaveti, naazu wa-goozunɛi laa ɖa zeeli.

¹² Nà-devei ɖa ga: Wo bɔɔ nɛ ve wo ɖilagilagi pe, velei gè wo nɛai la ve.

¹³ Nɛɛɛ la leveni naa va ga nu zenvui ve bɔlaiti ta-vaa zu.

¹⁴ Wa ga bɔlaiti, ni wa nà-deveiti sona, wo da ke.

¹⁵ Gè la mɔ wo lolisu ga botiɖe nui, tɔzei botiɖe nui la da ga naa pe kweega, nii maligii keezu. Nà wo lolisu ga bɔlaiti, tɔzei nii pe gè sɔlɔga Kɛ ya, gè naa pe deɛve ga woye.

¹⁶ Wa ɛi wo va yiimazeɖe ga ze, nà ɖa gè yiimazeɖea ga woye, gè wo leve keela ziegi ma, naa ɖa a ke wo li, wo waa, wo ɖaawaai ɖe ga nii é ɛbisu. Názu, nii nɔpe wa fali Kɛ ma ga dàaseigi, é fe wo ya.

¹⁷ Nii gè wo levezu ma, naa ɖa ga: Wo bɔɔ nɛ ve wo ɖilagilagi pe.»

Eteai Yesu ta nɔnɔiti wɔnzɛɖe vai

¹⁸ «Ni eteai a wo wɔnzɛɖena, à kwe ga nà ɖa mɔunpa, é wɔnzɛɖeai.

¹⁹ Ni wo ɖeni ga eteai nɔnɔ, eteai a la wo nɛ ve. Kele tei wo la ga eteai nɔnɔ, nà ma, gè yiimazeɖea ga woye eteai zu nui saama, naa maavele ma, eteai ɖa wo wɔnzɛɖezu.

²⁰ A ɖize naama wooi zu, nii gè bogai wo ma ga: «Botiɖe nui la leveni maligii va.» Ni ti wɔnzɛɖe, ta wo wɔnzɛɖe nɔ ti, ni ti gɔoiti sogɛ, ta wo-wooiti so.

²¹ Kele màavele ɖa ti naama vaiti pe keezu la ga woye, tɔzei ti la naama nui ɖwe, nii é tèvega.

²² Ni gè la ɖeni vaani, gè va bɔe ti vɔ, ti la ɖeni ɖea ga sɔba nu, kele niima ziegi zu niina, goozuɖula nɔpe ge la mɔ ti ve ta-ɖotoiti faa zu.

²³ Zɔi nɔpe é wɔnzɛɖezu, naama nui ɖa Kɛ balaagi wɔnzɛɖezu.

²⁴ Ni laavɔ ɖɛwotii niiti nu ɖili nɔpe ge la de ta ɖɛni, gè la ɖeni naati keeni ti zaama, ti la ɖeni ɖea ga sɔba nu. Kele anɛ ti naama ɖɛwotiiti kaa, ta ba nɔ ti da gi wɔnzɛɖe gá Kɛ.

²⁵ Kele keni naama wooi a la vilesu nɔ ti, nii seɛai ta-lo seɛi zu ga: «Ta wɔnzɛɖezu un ge la ba.»

²⁶ «Siegi zu Kpɔba Nui vaazu la, nii gè vaazu tevesu wo ma, é zeɖe Kɛ vɔ be, Gaama Yenvui nii é zeɖezu Kɛ vɔ be, toɖa zeele wooi wo nɔnɔ be.

²⁷ Wa balaa wa zeele wooi wo bɛ, tɔzei wa pɔlu kaite, tɔzeizu munu.»

16

¹ «Gè niima vaiti bogɛ wo ma, nii a ke wo mina va ɖelezu kidaalevei va.

² Ta vaazu wo dezu GALA deɓi vɛɛti bu. Yeeɖeɖalai ta ɖa vaazu vɔlɔ, niiti ta ɖe wo vaazu, naati ta da ɖisie ga GALA ka ti deɓizu ɖana.

³ Ta naa pe keezu, tɔzei ti la Kɛ ɖweɛni, ti la nà balaa kwɛɛ.

⁴ Gè niima vaiti bogɛ wo ma, nii a ke siegi zu ma yeeɖeɖalai zeelizu la, wo-ɖi ge loo su ga gè boni wo ma. Gè la keeni gè va bo wo ma kaite tɔzeizu, mazɔlɔ gè ɖea de wo va.»

Zenvu Nadagai ná-botii

⁵ «Niima ziegi zu, nà ga li naama nui vɔ be, nii é tèvegai, tama wo tanɔpe ge la gàazaɖasu ga «Mini ɖa è liizu ná?»

⁶ Kele tei gè niima wooiti boga wo ma, naa ɖea wo ve ga ziiɔlɔi.

⁷ Tama gaamai ɔa gè bosu wo ma ɔani ga: Fizɔgɛ wo ma ga gè li, tɔɔzei ni gè la liini, Kpɔba Nui la ɔaa wo ɔɔ. Kele ni nà liina, nà teve wo ma.

⁸ Siɛgi zu é ɔaazu la, toɔa eteai zu nuɔuseiti ta-ɔakagi le ga tiye, é ɔile kotoi ɔa, ta telebodai, naa ɔɛɛ GALA ná-tukpɔɔaaleve ɔelei ɔa,

⁹ é ɔile kotoi ɔa, tɔɔzei ti la ɔidaaleveni mà,

¹⁰ é ɔile telebodai ɔa, tɔɔzei nà ga li Kèɛ ɔɔ bɛ, tama wo la mɔ pètɛga,

¹¹ é ɔile GALA ná-tukpɔɔaaleve ɔelei ɔa, tɔɔzei zɔi é zeini eteai nii unda, naa ná-tukpɔi ɔaa bega ga leve.

¹² «Faa mɔinmɔin kiligaa ta dɛ bɛ ga gè bo wo ma, kele naati buiɔɛ wo ma dɛ, ga wo ɔa zie bu.

¹³ Siɛgi zu Gaama Yenvui ɔaazu la, toɔa lo wo luɔɔ gaamai pɛ su. Wooi nii pɛ a ɔɛ bosu wo ma, é la naa woga nɔ ɔɔɔɔ ɔɛ, kele nii pɛ é mɛnigai, naa ɔa a bo, toɔa ɔelela ɔele vaiti bo wo ma.

¹⁴ Toɔa ná-lebiyai ɔula kelema, tɔɔzei nii é zèa, naa nɔ ɔa a ta zeɔɛ su, é bo wo ma.

¹⁵ Nii nɔpɛgi é Kèɛ ya, naa ɔa ga nɔnɔ, naa ɔa é kea gè ɔɛɛzu la wo ma, nii é zèa, naa nɔ ɔa Zenvu Nadagai ta zeɔɛzu su, é bo wo ma.»

Gaazuɔilii valibo fai ga koozunɛi

¹⁶ «Yeeɔɔɔɔala go nɔ ɔɛ niina, wo la mɔ pètɛga, naa ɔoluma yeeɔɔɔɔala go ɔa levena, wa pètɛ mɔnɔ ɔolu.»

¹⁷ Ná-kaladopoi tanigaa ti ɔɛni ɔɔɔɔ ɔaazaɔasu ga: «Lee ɔa é pɔ é bo ade ma ga niima wooiti: «Yeeɔɔɔɔala go nɔ ɔɛ niina, wo la mɔ pètɛga, naa ɔoluma yeeɔɔɔɔala go ɔa levena, wa pètɛ mɔnɔ ɔolu»? Ta gooi é ɔɛɛzu ma: «Nà ga li Kèɛ ɔɔ bɛ?»

¹⁸ Yeeɔɔɔɔala goi nii ɔani é ɔaazu ma, naa ɔoluɔɛ ɔa ga lee? Ade la ɔite kwɛɛ, nii ɔɔɔɔɔɔɔgi é ɔɛɛzu é bo.»

¹⁹ Yesu gaazaani ga ta pɔ ti gaazaɔa, é ɔɛni ti ma: «Wa ɔɔɔɔ ɔaazaɔasu naama wooi ɔoluɔɛ ma, nii gè bogai wo ma ga: «Yeeɔɔɔɔala go nɔ ɔɛ niina, wo la mɔ pètɛga, naa ɔoluma yeeɔɔɔɔala go ɔa levena, wa pètɛ mɔnɔ ɔolu?»

²⁰ Gè bo wo ma ga gaamai, wa wɔɔɔ, wo ɔa ɔɔɔɔ maawɔin, naama zie su, eteai ɔa ɔoozunɛ. Wa ɔɛ ziiɔɔɔi zu, kele wa-yiiɔɔɔi ɔa valibo ga koozunɛi.

²¹ Doun zɔɔɔ koozuwanai ɔaana anzanui ɔa, toɔa ɔa ɔɛ bɛ ga ziiɔɔɔi, tɔɔzei ná-yeeɔɔɔɔalai zeelia, kele siɛgi zu é doin zɔɔɔsu da, toɔa ɔa yeema ná-soolei ma, tɔɔzei koozunɛɔɛ ga nui ta ɔa eteai zu.

²² Wa ɔalaagi, ziiɔɔɔi ɔa wo su niima ziegi zu, kele nà ɔaazu wo ɔɛɛsu ɔolu, naazu wo-yiimaɔɛ laa ɔa ve ga koozunɛi, tama nu nɔpɛ ge la zooga wa-ɔoozunɛi ɔulazu wo ya.

²³ Naama volo ná, wo la mɔ gaaazaɔaga faa nɔpɛ ma. Gè bo wo ma ga gaamai, nii nɔpɛ wa fali Kèɛ ma ga dāaseigi, toɔa fe wo ya.

²⁴ Zaaɔaza, wo la dɛ faa nɔpɛ falini ga dāaseigi. Tama à fali, wa sɔɔɔ, naa ɔa a ke wa-ɔoozunɛi laazeeli.»

Yesu zobo sɔɔɔga eteai ma

²⁵ «Gè niima vaiti bogɛ wo ma ɔani faalaaliiti su, kele yeeɔɔɔɔalai ta ɔa ɔaazu, gè la mɔ ɔɔɛa wo ɔɔ ɔana, nà ɔɔɛ wo ɔɔ kpezekele, é ɔile Kèɛ ɔa.

²⁶ Naama volo ná, wa wo ɔɛɔɛma vaiti fali Kèɛ ma ga dāaseigi. Gè la ɔɔɔ ɔɛɛzu wo ma, nà Kèɛ vali wo ɔɛ.

²⁷ Tɔɔzei Kèɛ ɔɔɔɔgoi wo nɛɛɔɛ ɔɛ, mazɔɔɔ wo nɔnɔ nɛa ɔɛ, wo ɔidaaleve ga sèɔɛɔɛ pɔ bɛ, gè ɔa.

²⁸ Sèɔɛɔɛ Kèɛ ɔɔ bɛ, gè ɔa eteai zu, nà ma, nà ga zeɔɛ eteai zu, gè li Kèɛ ɔɔ bɛ.»

²⁹ Ná-kaladopoi ti ɔɛni ma: «Tɔun é tɔɔzeida ga é ɔa ɔɔɛ kpezekele-o, é la mɔ faalaali wosu.

³⁰ Gi kwɛni niina ga é fai pɛ kwɛɛ, naa ɔoluma é ɔɛɔɛ la ba ga nu nɔpɛ ge é ɔaazaɔa, naa ɔa é keɛzu gi laai da ga é zeɔɛɔɛ GALA pɔ bɛ, é ɔa.»

³¹ Yesu ti wooɗaavoteni, é ɗe ma: «Wo laa da niina kele?»

³² Tama yeeɗɗeɗgalai ɗa vaazu, toun vɔɔ é bega ga zeeli, siɛgi zu wo zuvazasu da, eɛe ge da li ga boto vele, maaɗelesa ge leve na ɗila. Kele na ɗila ge la ɗeezu de, toozei Kɛe ɗa ba.

³³ Keni na la naa wo wo ma, nii a ke ziileigi ɗe wo ya ada-ɗilibalai zu. Wa vaazu kpɔɔ moinmoin solɔosu eteai zu, kele à zebzeɗe, toozei ge zobo solɔga eteai ma.»

17

Yesu maanɛɛnei wo fai ɓɔɗɔ ve

¹ Siɛgi zu Yesu beni la ga naama wooiti bo, é ɗaazuleeni geɗɗɔlogi zu vele, é ɗe ma: «Kɛe, yeeɗɗeɗgalai zeelia. E-Loun Zunui ná-lebiyai ɗulana kelema, nii a ke è-Loun Zunui balaa da-lebiyai ɗula kelema.

² Toozei è zobogi veeve zea nuɓusei pe ma, nii a ke é ɗɔɗɔ zenvui ve naati be, niiti è ti vea zea.

³ Tama ɗɔɗɔ zenvui naa ɗa, ga ti è ɗwee, ɗei da ɗila kpe è ga GALA kiteɗitegi, ta ti naama nui balaa kwee, nii è tevegai, Yesu Kilista ya.

⁴ Gè da-lebiyai lea zooi ma, botii nii è feai zèa ga gè ke, gè naa ɗaabelaga.

⁵ Da balaagi Kɛe, lebiyai nii è ɗeni zèa è ɗobaɓe, aisa eteai va ɗula, na-lebiyai naa ɗulana kelema niina è ɗobaɓe.»

Yesu maanɛɛnei wo fai ná-kaladopoiti be

⁶ «Gè è lea ga naama nuiti, niiti è ti veai zèa, è ti ɗula eteai zu nuiti saama. Ti ɗea ga ɗonɔiti, da ma, è ti ve zèa. Ti makege è-laawooi ma.

⁷ Ti kweni niina ga nii pe è fea zèa, ti pe seɗeɓe da nɔ è vɔ be.

⁸ Keela wooi nii è feai zèa, gè naa laazeelia ti ma, tama ti yeezei bu. Gaamazu, ti kweege ga seɗeɓe è vɔ be, gè va, ti la da balaa ga da ɗa è tèvegai.

⁹ Tiya ɗa gè è maanɛɛnezu ti ve. Gè la è maanɛɛnezu eteai ve, kele naati be è ti veai zèa, toozei ta ga ɗonɔiti.

¹⁰ Mazɔɔ nii nɔpe é ga nònɔ, naa ɗa ga ɗonɔ, nii ma é ga ɗonɔi, naa ɗa ga nònɔi. Nà-lebiyai ɗa ɗulazu kelema ga ti maavele.

¹¹ Ná tago nɔ ve niina, gè la mɔ ɗeezu eteai zu, toozei na ga va è vɔ be, kele tiya ma, ta yesu eteai zu. Kɛe, ɗeigi è ɗadegai, ti make ga è-laaseigi ná-zobogi, daaseigi nii è feai zèa, nii a ke ti ɗili va, ti ɗe ga ani ɗila, eɗevelei de la.

¹² Yeeɗɗeɗgalai pe gè keai ti va, gè ɗea ti makesu è-laaseigi ná-zobogi zu, daaseigi nii è feai zèa. Kpaaɓe ti maazu, ti tanɔpe ge la looni ya, keni zunui nii undaaviligi leveai ma, nii a ke GALA Seɓei zu wooi vile su.

¹³ «Niima ziegi zu, na ga ɗale ma è vɔ be, kele na niima wooiti pe bosu siɛgi zu gè la de eteai zu, nii a ke na-koozunɛi ɗe ti-yiimaɓeti, koozunɛi nii gaavonigai.

¹⁴ Gè è-laawooi vea ti ya, naa ɗea ga zaɓu eteai ti woinzege, toozei ti la ga eteai nònɔ, eɗevelei nɔ na balaa gè la ga eteai nònɔ la.

¹⁵ Gè la è maanɛɛnezu ga è ti ɗula eteai zu, kele è ɓaa ti maazu Inegi laalɔɗoma.

¹⁶ Ti la ga eteai nònɔ, eɗevelei nɔ na balaa gè la ga eteai nònɔ la.

¹⁷ Ti zege ga ɗonɔ ɗegelein ga gaamai maavele, è-laawooi ma ka é ga gaamai.

¹⁸ Eɗevelei è tèvegai la eteai zu, vele nɔ ɗana na balaa gè ti levegai la eteai zu.

¹⁹ Tama nɔn gè ɓɔɗɔ vea è ya ta-vaa zu, nii a ke tiya balaagi ti ɓɔɗɔ ve è ya ga gaamai.»

Yesu maanɛɛnei wo fai naati be, ti vaazu ɗidaalevezu ma

²⁰ «Tiya ɗila nɔ lei gè va ɗe è maanɛɛnezu ti ve, kele na è maanɛɛnezu naati pe be, ti vaazu ɗidaalevezu mà ta-zeele wooi maavele ma.

²¹ Nà è maanɛɛnezu, Kɛe, va bu ti ɗe ga ani ɗila. Kɛe, vele è ɗiliai la bà, ta vele na balaa ɗiliai la è va, va bu ti ɗe ga ani ɗila ɗana, ti ɗili de va, nii a ke eteai la da ga da ɗa è tèvegai.

²² Lebiyai nii è feai zèa, gè naa vea ti ya, naa ɔa a ke ti ɔe ga ani ɔila, eɔevelei de la ga ani ɔila, de felego.

²³ Nɔun gè ɔili ti va, ɔa balaagi è ɔili bà, naa ɔa a ke ti ɔosu, ti ɔe ga ani ɔila kpe nii gaavɔnigai, eteai zoo é kwɛɛ naa maavele ma ga ɔa è tèvegai, naa vɔluma è niiti nɛvɛ vɛ, eɔevelei è nèai la vɛ.

²⁴ «Kèɛ, nà pɔ vɛ gè ná, niiti è ti vea zèa, naati balaa ti ɔe bà ná, naa ɔa a ke ti naama lebiyai ɔaa, lebiyai nii è feai zèa, mazɔlɔ è nèeni vɛ, aisa eteai va bɛɛ.

²⁵ Kèɛ, ɔeigi è lelebogai, eteai la è ɔwɛɛni pɛ, kɛɛ nɔun gè è ɔwɛɛ. Tama nii tɛiti ti gaagaa niina ga ɔa è tèvegai.

²⁶ Gè è lɛa ga tiye, nà ma, nà yesu è lɛɛzu ga tiye, nii a ke nɛɛbei nii è ɔɛa ga ze, naama nɛɛbei ɔe ti-yiimavɛti, nà ɔɔɔi balaa gè ɔili ti va.»

18

Yesu zo fai

(Matiyo 26:47-56;

Maleke 14:43-50;

Luke 22:47-53)

¹ Yesu begai ma ga ɔɛ ɔana, Yesu ta ná-kaladopoiti ti liini, ti kɔtude goi bude, nii é Sedelɔn. Kpelei ta ɔeni miná, ti lɛeni kpelei naa zu ta ná-kaladopoiti.

² Tɛi Zudase nii é ɔeni Yesu yaavazu, naa ɔeni aɛ miná ɔwɛɛ tɔ balaa, tɔɔzei Yesu ta ná-kaladopoiti ti bɛna ɔaale ba ná siɛ mɔinmɔin su.

³ Zudase loni Wɔlɔme zalavusu bulugi luɔ, ta zalavusuiti niiti zalaɔa ɔula ɔundiɔiti ta Falizɛinti ti ti veeni, é li ga tiye kpelei zu, gulɔ lanboiti ta sɔmɔgiti ka ti ɔeni naati zea, naa vɛɛ kɔɔɔ zɔɔlaiti ba.

⁴ Tɛi Yesu ɔeni kwɛɛni nii pɛ é vaazu zeelizu ma, é liini ti vɔ bɛ, é ɔe ti ma: «Bɛ ɔa wo gaizɛizu?»

⁵ Ti gooɔaavoteni, ti ɔe ma: «Nazalɛte nui Yesu ɔa gi gaizɛizu.» Yesu ɔe ti ma: «Nà vɛ de.» Zudase nii é ɔeni yaavazu, naa ɔeni loni ná ti ɔoba.

⁶ Siɛgi zu Yesu ɔeni la ti ma: «Nà vɛ de,» ti liini ga vɔlubele zigili zigili, ti loo zooi ma.

⁷ E ti ɔaazaɔani vɔlu, é ɔe ti ma: «Bɛ ɔa wo gaizɛizu?» Ti gooɔaavoteni, ti ɔe ma: «Nazalɛte nui Yesu ɔa gi gaizɛizu.»

⁸ Yesu ɔeni ti ma: «Gè boga wo ma ga nà vɛ de. Ni nà ɔa wo vaai gàizɛizu, à bɛ mu zɔi niiti ba, ti li.»

⁹ E naa woni, nii a ke wooi nii é boni, naa vɛɛ su ga: «Niiti è ti veai zèa, kpàavɛ ti maazu, gila kpala ge la looni ya.»

¹⁰ Boɔa zɔkpɔ ɔila ge ɔeni Simon Piyɛɛ ya. E kulani ma laɔagi zu, é pili zalaɔa ɔula ɔundiɔi wolai ná-duɔi ma, é naa yeezazu vɛle woi leve ba. Botiɔe nui naa laaseigi ɔeni ga Malakuse.

¹¹ Yesu ɔeni Piyɛɛ ma: «Da-woɔa zɔkpɔi lɔ ma laɔagi zu! Lee vaa zu soolɛi ma ɔaawɔi nii Kèɛ feai zèa, gè la ɔɔlea la?»

Yesu ɔe vai Ane ta Kayife ɔakala

¹² Zalavusu bulugi ta ná-kundiɔi ta Zuifuiti ta-zalavusuiti ti Yesu zoni, ti gili.

¹³ Ti liini la ɔɛ Ane vɔ bɛ, tɔɔzei naa ɔa é ɔeni ga Kayife nɛkoi, nii é ɔeni ga zalaɔa ɔula ɔundiɔi wolai naama ɔonagi.

¹⁴ Kayife tɔna ka yeeta é ɔeni Zuifuiti ta-ɔundiɔi ma: «Fizɔge ga nu ɔilagi za nuɔuseiti pɛ ta-vaa zu.»

Piyɛɛ ɔe vai Yesu va

(Matiyo 26:69-70;

Maleke 14:66-68;

Luke 22:55-57)

¹⁵ Simon Piyele ta kaladopoi tagili ti vileni Yesu volu. Kaladopoi naa boɔɔi ɣeni zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai ɣwee. E vileni Yesu volu, ti le zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai ná-koizuve.

¹⁶ Kele Piyele mu ge yeni sigidaɓe ɣobaɓe etea vele. Kaladopoi nii é ɣeni zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai ɣwee, naa ɣulani, é boe koila make anzanui ɓɓ, naa volumna é leeni ga Piyele.

¹⁷ Názu ɣa koila make anzanui Piyele ɣaazaɣani la, é ɣe ma: «Da balaagi è la ga zunui nii ná-kaladopoi ta baa?» Piyele ɣe ma: «Gè la ga ta.»

¹⁸ Botiɣe nuiti ta salavusuiti ti abulekai ɣaazoni, ti da ɣoole, tɔzei koolei ɣeni vaazu. Piyele balaagi ɣeni ɣoolesu ti goba.

Zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai Yesu ɣaazaɣa fai

(Matiyo 26:59-66;

Maleke 14:55-64;

Luke 22:66-71)

¹⁹ Zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai Yesu ɣaazaɣani ná-kaladopoiti fai ma, ta ná-kalagi ma, nii é ɣeni feezu.

²⁰ Yesu gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Gè ɣea boezu keɓemave kpaun ese pe gaazu, gè da kalagi wo GALA debi veleiti bu, ta GALA sei vele wu, ve Zuifuiti pe ti ɣaalɛzu ba ná. Kaipa gè la boeni dooɣuzu.

²¹ Lee vaa zu è ɣaazaɣasu? Niiti ti goomenigai, naati ka da ti ɣaazaɣa naa ma, nii gè bogai, ti naa ɣweni tiya boɔɔi.»

²² Yesu naama wooiti bogai ma, salavusui niiti ti ɣeni ná, naa gila ge Yesu woizulogani, é ɣe ma: «Dele ɣana é zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai wooɣaavotesu la?»

²³ Yesu gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Ni gè woo ɲou woge, naa leena, ni tama gaamai ɣa gè bogai, lee vaa zu mu è dooɣazu?»

²⁴ Ane galui yeni ba, é teve zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai Kayife ma.

Piyele ɣele vai volu Yesu va

²⁵ Naama ziegi zu Simon Piyele ɣeni loni, é da ɣoole. Ti ɣeni ma: «Da balaagi è la ga zunui nii ná-kaladopoi ta baa?» Piyele zegeni ga, é ɣe ma: «Gè la ga ta.»

²⁶ Zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai ná-botiɣe nui ta ɣeni ná, nii ti ɣeni ga bolodama nu ta zunui nii Piyele goii leveni ba, naa ɣeni ma: «Kebe gè è ɣaave polu kpelei zu, kele?»

²⁷ Piyele zegeni ga mɔno. Gaamago no, tee zinei boeni.

Yesu ɣee vai Pilate ɣakala

(Matiyo 27:1-2, 11-14;

Maleke 15:1-5;

Luke 23:1-5)

²⁸ Zuifuiti ta-lotuɣoiti ti Yesu zegeni Kayife ɓɓ be, ti lii la zou zeve ɣundiɣii ná-koizuve. Sobuzobui ɣeni de niina. Tiya boɔɔi ti la ɣeni keeni, ti va le, nii a ke ti mina boɔɔ ɣɔzo, ti zoo ti Pake daamii wo.

²⁹ Naa ɣa é keeni zou zeve ɣundiɣii Pilate mu ge ɣulani, é li ti ɓɓ pelei, é ti ɣaazaɣa, é ɣe ti ma: «Lee ɣa wo zunui nii maalɔzu su?»

³⁰ Ti gooɣaavoteni, ti ɣe ma: «Ni é la ɣeni faa ɲou ɣeeni, gi la ɣeni fea è ya.»

³¹ Pilate ti wooɣaavoteni, é ɣe ma: «À sege, wo tukpɔgaaleve wa boɔɔi, é zoloo wa-lɔgi ma.» Kele Zuifuiti ti Pilate wooɣaavoteni, ti ɣe ma: «Wa-lɔgi la vaani bu ga gi va nu nɔpe paa.»

³² Dele ɣana Yesu wooi vileni la su, nii é boni ga é to boɔɔi zaa vele le.

³³ Pilate leeni volu ná-koizuve, é Yesu loli, é gaazaɣa, é ɣe ma: «Da ɣa è ga Zuifuiti ta-masagi?»

³⁴ Yesu gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Da boɔɔ ɣa è naama wooi wosu baa, baa nu ɣiligaa ɣa ti boga è ma ga dàaloɔ?»

³⁵ Pilate gooḡaavoteni, é ḡe ma: «È ḡisu, nà ga Zuifu 6aa? Da-you zu nuiti ta zalaḡa ḡula ḡundig̃iiti ka ti è vea zèa. Lee ḡa è keai?»

³⁶ Yesu gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Nà-masadai la ga niima eteai zu gele. Ni nà-masadai ḡeni ga niima eteai zu gele, pòlu nuiti ta la va, ti kòoi ḡò bè, nii a ke nu mina fè Zuifuiti ta-ḡundig̃iiti zea. Kele gaamazu nà-masadai la ga ve gele.»

³⁷ Pilate ḡeni ma: «Da ga masagi mu?»

Yesu gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Da 6oḡoi è boga, è ḡe, nà ga masagi. Nii é kea gè zolòḡa, ta nii é kea gè va eteai zu, naa ḡa ga gè va, gè zeele wooi wo gaamai ve. Zoi nòpe é ga gaamai nònò, naa ḡa woilo ḡòoi ma.»

³⁸ Pilate gaazaḡani, é ḡe ma: «Gaamai ḡa ga 6egele?»

*Yesu zaa vai leve vai
(Matiyo 27:15-31;*

*Maleke 15:6-20;
Luke 23:13-25)*

Pilate naa wogai ma, é ḡulani volu, é li Zuifuiti pò pelei, é ḡe ti ma: «Nòun gè la sò nòpe kaani zunui nii va, nii nu a peelala su.

³⁹ Pòloma vaa ḡa ga naa, ga gè kasoḡa nu ḡila pile wo ve Pake fetii ma vaa ma. Wa pò ga gè Zuifuiti ta-masagi vile wo ve?»

⁴⁰ Názu ḡa ti wooḡulani volu la ga niine, ti ḡe ma: «Ba-o, nii laade, kele Balaḡbase.» Tama Balaḡbase naa mu ge ḡeni ga toosu nu.

19

¹ Pilate zeba é devei ve ga ti Yesu loḡa ga kpakò.

² Salavusuiti ti ḡaingi veleni ga masa 6òḡḡi, ti dò unma, ti seḡe 6oi golai ta loo kòba.

³ Názu ḡa ti ḡeni maaḡuḡazu la ba, ti da ḡe ma: «Da ná, ee, Zuifuiti ta-masagi!» Ti ḡeni goizuloḡazu.

⁴ Pilate ḡaleni ma volu etea vele, é ḡe Zuifuiti ma: «À wele, nà ga vaa la eteave, kele à kwèe ga gè la sò nòpe kaazu zunui nii va, nii nu a peelala su.»

⁵ Yesu ḡulani eteave, ḡain 6òḡḡi unma, seḡe 6oi golai kòba. Pilate ḡeni ti ma: «Wele zunui va!»

⁶ Kele t̃i zalaḡa ḡula ḡundig̃iiti ta ta-zalavusuiti ti Yesu ḡaani nò feya, ti t̃òzeini ga 6ainga, ti da ḡe ma: «Kpadò saa wului ma! Kpadò saa wului ma!» Pilate ḡeni ti ma: «À seḡe, wa 6oḡoi wo kpadò saa wului ma, kele nòun gè la peelalazu ḡaazu ba.»

⁷ Zuifuiti ti ḡeni ma: «Tò ka gi ya, t̃ḡi naa maavele ma, keni é za, t̃òzei é 6oḡḡi ḡèeue ga GALA Doun Zunui.»

⁸ Pilate naama wooiti menigai ma, ta 6òni ná-dualuagi va.

⁹ E leeni volu ná-koizuve, é Yesu ḡaazaḡa, é ḡe ma: «Mini ḡa è zegezu ná?» Kele Yesu la ḡeni gooḡaavoteni.

¹⁰ Pilate da ḡe ma: «Toḡa ḡale? Nà ḡa è la keezu è va 6òe pò? E la sug̃wee 6aa ga zobogi ḡa bè, gè è vile, ta zobogi ḡa bè ga gè è 6adò saa wului ma?»

¹¹ Yesu gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Da-zobo nòpe ge la mà, é ḡula naa volu nii GALA ge feai è ya, é zeg̃e geezue. Tò ḡa é ba, zoi é f̃èai è ya, naama nui unma ḡotoi wola wòḡḡue.»

¹² E 6òzei naama ziegi zu ma niina, Pilate ḡeni Yesu vile kelegele gaiziezu. Kele Zuifuiti ti ḡeni bainsu nò, ti da ḡe ma: «Da zunui nii vilena, è la ga Sezaal 6òla mu. Zoi nòpe é 6oḡḡi ḡèezu ga masagi, naa ḡa ga Sezaal zili nu.»

¹³ Pilate naama wooi menigai ma, é Yesu ḡulani eteave, é zeitukp̃ḡaalevezue, ve ná laasei p̃eai ga «Kotubazai Zu», ti ḡèezu ná ma Ebulu wooi zu: «Gaḡata».

¹⁴ Pakegi maḡnii voloi ḡeni de, folo gaalḡgai ma ziegi zu. Pilate ḡeni Zuifuiti ma: «Wa-masagi ḡa!»

¹⁵ Kεε ti ɣeni ɓainsu, ti ɗa ɣe ma: «Paa! Paa! Kpadɔ saa wului ma!» Pilate ɣeni ti ma: «Wa-masagi ve, wo ɣe gè naa ɓadɔ saa wului ma?» Zalaɗa ɗula ɗundiɗiiti ti ɣeni ma: «Masa kili ge la gi ve, é ɗula Sezaal volu.»

¹⁶ Názu ɗa Pilate ɗɔni la ti yeezu ga ti kpadɔ saa wului ma.

Yesu ɓadɔ vai saa wului ma

(Matiyo 27:32-44;

Maleke 15:21-32;

Luke 23:26-43)

Ti Yesu zoni naazu, ti lii la.

¹⁷ Ti ɗulani ga Yesu taai va, to ɓɔɗɔi zaa wului laani kɔma, ti lii la ade ta, ve ná laaseigi ga «Unkala Adave», é wosu Eɓulu wooi zu ga «Gɔlegota».

¹⁸ Salavusuiti ti Yesu ɓadɔni miná saa wului ma. Ti ti ɓadɔni ɓɔɔma saa wuluiti ma ta zunu felego, gilagi ɣe vepe ɗila, gilagi ɣe zɔɔla vele, Yesu ɣe ti yɔɗɔzuve.

¹⁹ Pilate sevei ɣeeni, ti kpakpa Yesu zaa wului ungave, é zeveni su ga: «Nazakete nui Yesu, Zuifuiti ta-masagi».

²⁰ Zuifui ma mɔinmɔin ge naama zeveni ɗalani, tɔɔzei ve ti Yesu ɓadɔni ná saa wului ma, ná ɣeni taa loave no, tama ti sevei ɣeeni Eɓulu wooi zu, ta Laten wooi, naa veɛ Geleke wooi va.

²¹ Zuifuiti ta-zalaɗa ɗula ɗundiɗiiti ti ɣeni Pilate ma: «Mina seve ga «Zuifuiti ta-masagi», kεε seve ga «Zunui nii ɣeeve ma: Nà ga Zuifuiti ta-masagi».

²² Pilate ti woɗaavoteni, é ɣe ma: «Nii gè seveai, gè bega ga seve.»

²³ Salavusuiti kpegai ma ga Yesu ɓadɔ saa wului ma, ti maagili zɔɔlaiti seɣeni, ti ke su naani, εε ge gilagila sɔɔɔ. Ti ná-seɣewuzegɛi ɓalaa seɣeni, nii ɗaɗasu la ɣeni ba, felea ɣeni de ga geze zii ɗilagi no, é zo ungave, é yei kɔɗave.

²⁴ Salavusuiti ti ɣeni ɣeezu ɓɔɗɔ ma: «Ade mina bali ga, kεε ade ke ga kpakutoomai, ade kwεε nui nii é vaazu yesu zea.» Naa ɣeeni, nii a ke GALA Sevei zu wooi vile su, nii bogai ga:

«Ti nà-segeiti gaagwea ɓɔɗɔ va.

Ti kpakutoomai ɣe ga màazegɛiti.»

Ule ɗana salavusuiti ti keeni la.

²⁵ Yesu zaa wului ɗɔbave, Yesu dee ɣeni lɔni ná, ta dee deɣe anzanui, ta Kolopase anzai Mali, naa veɛ Magedala nui Mali va.

²⁶ Yesu dee vetegai ma, ta é kaladopoi ɗa, nii é neeni ve, naa koba, Yesu ɣeni dee ma: «Anzanu, wele, è-loin ɗaa»,

²⁷ é ɣe kaladopoi ma: «Wele, è-lee ɗaa.» E zo naama yeegɛɗalai ma niina, kaladopoi naa Yesu dee zegeni, é lii la ná-pelei wu.

Yesu zaa vai

(Matiyo 27:45-56;

Maleke 15:33-41;

Luke 23:44-49)

²⁸ Naa vɔluma, tei Yesu ɣeni kwεeni ga fai pe daazeelia, nii a ke GALA Sevei zu wooi vile su, é ɣeni ma: «Kpɔɔle wɔin ɗa mà.»

²⁹ Zie ligii ta ɣeni ná ɗɔbave, daavegai ga ɗɔɔ ɓodai. Ti sege ɓugai lo ɗɔɔ ɓodai wu, ti gili ɗizɔɔpegi ma bekegi va, ti tete Yesu laave.

³⁰ Yesu ɗɔɔ ɓodai ɓɔleai ma, é ɣeni ma: «Fai pe daazeelia.» Naa vɔluma é unpilɛni, zii loo.

Yesu ɗɔkakamave ɓota fai ga kpεin

³¹ Tei doogɔ foloi maanii voloi ɣeni de, tama niima loogɔ foloi ɣeni ga folo wola ye, Zuifuiti ta-ɗundiɗiiti ti la ɣeni pɔ ga poomaiti ti va ye saa wuluiti ma doogɔ foloi. Ti liini, ti

Pilate maanɛɛnɛ ga ti naati ti-ɔɔɔɔiti sugaleɔale,* naa volumna ta ti ɔula niina saa wuluiti ma.

³² Salavusuiti ti vaani, ti toosu nu mɔungi ɔɔɔɔiti sugaleɔale, niiti ti ɔadɔni vɔɔma saa wuluiti ma ta Yesu, ti zɔi ɔalaa ɔɔɔɔiti sugaleɔale.

³³ Kɛɛ siegi zu ti zeelini la Yesu ma, ti kaani ga ɛ za, naa maavele ma ti la mɔ ɔeni kɔɔɔiti sugaleɔaleni.

³⁴ Salavusui gila ge nɔ-kpɛɛin lɔɔni Yesu ɔokakamave, gaamago jamai ta ziei ti ɔulani nɔ.

³⁵ Zɔi ɛ niima vaiti sugulazu, ɛ ti ɔaave ga ɔaazu feya, nɔ-zeele wooi ɔa ga gaamai. E kwɛɛni ɔɛɛɔɛɛ ga gaamai ɔa ɛ bosu, nii a kɛ wa ɔalaagi, wo la Yesu la.

³⁶ Mazɔlɔ niima vaiti pɛ kɛvɛ, nii a kɛ nii bogai GALA Sevei zu, naama wooi vile su ga: «Ma ɔaei tanɔpɛ ge la ɔalea.»†

³⁷ Naa volumna bogɛ GALA Sevei zu nɔ tagili ga: «Ta ɔaazulo naama nui va, nii ti ɔɔɔni.»‡

Yesu maaɔulu vai

(Matiyo 27:57-61;

Maleke 15:42-47;

Luke 23:50-56)

³⁸ Naama vaiti tevegai ma, Alimatɛ taazuvɛ nui Zozefe liini, ɛ Pilate maanɛɛnɛni ga naa va bu, ɛ Yesu ma vɔɔmai zege. E ɔeni ga Yesu nɔ-kaladopoi gila dɔɔɔɔzu, tɔɔzei ɛ ɔeni luazu Zuifuiti ta-ɔundigii ba. Pilate vaani bu, Zozefe ma ge li, ɛ Yesu ma vɔɔmai zege.

³⁹ Nikodeme ɔalaagi vaani, nii ɛ vaani Yesu vɔ be mounpa ga kpidii. E vaani ga miilegi ta alɔwɛgi ti zupuai ga vɛ, a la kilo vuusavago (30) ɔɛɔala ɔula.

⁴⁰ Ti felegɔ pɛ ti Yesu ma vɔɔmai zegeni, ti maavelevele ga geze zegeni, ta tufa maku nɛɛnɛgiti, vɛlei Zuifuiti ta da maaɔulugi wo da.

⁴¹ Uɛ ti Yesu ɔadɔni nɔ saa wului ma, kpelei ta ɔeni nɔ ɔobave. Kpelei naa zu, kaba niinei ta ɔeni nɔ, vɛ nu nɔpɛ ge la ɔeni de laani nɔ.

⁴² Tei Zuifuiti ta-looɔo foloi maapii ɔɔkɔi ɔeni de, minɔ ɔa ti Yesu maaɔuluni nɔ, tɔɔzei kabai maa la ɔeni ɔoozani nɔ va.

20

Yesu wuzege vai

ɛ ɔula saai ya

(Matiyo 28:1-8;

Maleke 16:1-8;

Luke 24:1-12)

¹ Dɔɔɔɔi ma volo mɔungi, Magedala nui Mali liini kabalave ga gosui, wozai zuɔidini de. E pɛtenɛ ga kɔtui zegeve kabai la.

² E ɔizeni, ɛ li, ɛ Simon Piyɛɛ vɛte ta kaladopoi nii ɛ nɛɛni Yesu vɛ, ɛ ɔɛ ti ma: «Ti Mɔligii ɔula kabai zu, gi la kwɛɛ, vɛ ti daai nɔ.»

³ Piyɛɛ ta kaladopoi zɔi ti ɔulani ga ti li kabalave.

⁴ Ti felegɔ ti ɔeni ɔizezu vɔɔma, kɛɛ kaladopoi zɔi ɔizeni, ɛ leve Piyɛɛ va, ɛ zɔɔɔzu yɛni ti va, tɔ ɔa mounpa ɛ zeelini kabalave.

⁵ E unmaalaani, ɛ sege zakpaiti ka, niiti ti ɔeni nɔ, kɛɛ ɛ la ɔeni lɔɔni kabai zu.

⁶ Simon Piyɛɛ nii ɛ ɔeni ga poluvelei, naa ɔalaa vaani. E lɔɔni kabai zu, ɛ sege zakpaiti ka, ti laani nɔ.

⁷ Sege zakpai nii ti feleveleni Yesu nɔungi ma, naa la ɔeni zɔiti koba, maaɔilikpiliga ɔeni de, ɛ vuuni yɛ ada ɔili.

* **19:31 19:31** ti naati ti-ɔɔɔɔiti sugaleɔale: Nui niiti ti ɔadɔai, ti zelɛni ga ti-yeeiti, ti-yɛnvui la ɔeni ɔulazu ti zu fala. Ta la ti-ɔɔɔɔiti sugaleɔalena, naa ɔena pele leve ti luɔɔ ga ti va zebe zɔlɔɔ vɔlu, vɛlei ɔana ti ɔeni ti-zaa vai maavilezu la.

† **19:36 19:36** Guy 34:21. Wɛɛ vɛti: ɛgz 12:46; Gls 9:12. ‡ **19:37 19:37** Zkl 12:10.

⁸ Kaladopoi zoi é zeelini mounpa, naa balaa lɔni kabai zu, é ná ɔa, naa vɔluma é ɔidaaleve.

⁹ Tɔɔzei, eyesu naama ziegi zeeli, é la ɔeni de gaagfaani ga keni Yesu a la wuzegɛ, é ɔula saai ya, eɔvelei GALA Sevei bosu la.

¹⁰ Kaladopoiti ti ɔaleni ma ta-ɔoizu.

Yesu ɔɔɔ leɛ vai ga Magedala nui Mali

(Matiyo 28:9-10;

Maleke 16:9-11)

¹¹ Naama ziegi zu, Mali ɔeni lɔni eteave, kabai ɔobave, é da wɔɔ. E yeni wɔɔzu, é maave ga é unmaala kabai zu.

¹² E geezuɔeela felegɔ ɔaani, ti zeini ve Yesu ma vooMai ɔeni laani ná, gilagi zeini ga unbua velei, zoi zeini ga kɔɔa velei.

¹³ Ti ɔeni ma: «Anzanu, lee vaa zu è wɔɔzu?» E ti woɔgaavoteni, é ɔe ma: «Ti Màligii ma vooMai zegɛve ve, gè la kwɛɛ ve ti daai ná.»

¹⁴ Siegi zu é ɔeni naa wosu la, é latini, é Yesu ɔa lɔni ɔobave, keɛ é la ɔeni kwɛɛni ga Yesu ve.

¹⁵ Yesu ɔeni ma: «Anzanu, lee vaa zu è wɔɔzu? Be ɔa è gaiziezu?» Tei é ɔeni kaazu ga kpele make nui ve, é ɔeni ma: «Màligii, ni da ɔa è segeai ve, ve è daai ná, miná le ga ze, gè li, gè sege.»

¹⁶ Yesu ɔeni ma: «Mali!» E latini, é ɔe ma Ebulu wooi zu: «Laabuni» (nii poluve ga «kalamɔn»).

¹⁷ Yesu ɔeni ma: «Mina sò, tɔɔzei gè la de leɛni Kèe vɔ be. Toun liina, è ɔe kèelointi ma: «Nà ga le Kèe vɔ be, nii é ga wo-Ɔɛɛ, nà-GALAGI vɔ be, nii é ga wa-ƆALAGI.» »

¹⁸ Magedala nui Mali liini, é ɔe kaladopoiti ma: «Gè Màligii ɔaave! Wele vele ɔa kpɔɛai la pò.»

Yesu ɔɔɔ leɛ vai ga ná-kaladopoiti

(Matiyo 28:16-20;

Maleke 16:14-18;

Luke 24:36-49)

¹⁹ Dɔɔɔi ma volo mounɔi naa nɔ, kpɔkɔi, kaladopoiti gaalea ɔeni de ba pelei ta wu, ti kpogiti daaɔuluni kpekpe, tɔɔzei ti ɔeni luazu Zuifuiti ta-ɔundigiiiti ba. Ti yeni ná, Yesu va, é lo ti zaama, é ɔe ti ma: «Ziileigi ɔe wo ve.»

²⁰ E naa wogai ma ti ma, é zeeiti ta kokakamave leɛni ga tiye. Kaladopoiti ti Màligii ɔaai ma, ti wola ɔoozunɛni.

²¹ Naa vɔluma é ɔeni ti ma mɔnɔ: «Ziileigi ɔe wo ve. Uelei Kèe tɛvegai la, zekana nà balaa gè wo levesu la.»

²² Siegi zu é naama wooi woni da, é laavuuvuuni ti ma, é ɔe ti ma: «À Zenvu Nadegai zɔɔɔ.

²³ Zɔiti nɔpe wo ti zuvaayesu ga ta-ɔotoiti, ti maavaa ɔa ye, keɛ zɔiti nɔpe wo la ti zuvaayeni ga ta-ɔotoiti, naati ta-ɔoto ɔasɔi ɔa ye ti unma.»

Yesu ɔɔɔ leɛ vai ga Tomase

²⁴ Keela puugɔ maazu felegɔi (12) zaama, zoi daaseigi ga Tomase, ti tolisu balaa ga «Yoogi», naa la ɔeni ti va, siegi zu Yesu vaani la.

²⁵ Kaladopoi zɔiti ti ɔeni ma: «Gi Màligii ɔaave.» Keɛ é ɔeni ti ma: «Ni gè la kɔlu ɔaazɔbagiti pogi ɔaani zeaveti, ta gè va zèebɛɔaiti dɔ kɔlu ɔaazɔbagiti pogiti su, ni balaa gè la yeeveɛni kokakamave, gè la laa da pe!»

²⁶ Folo lɔsava ɔulani su, naa vɔluma Yesu ná-kaladopoiti ti ɔaalɛni ba mɔnɔ pelei wu, Tomase ɔeni ti va naama yeei. Pelei laaɔuluni mɔnɔ kpekpe, keɛ Yesu vaani, é lo ti zaama, é ɔe ti ma: «Ziileigi ɔe wo ve.»

²⁷ Naa volumna, é ɣɛni Tomase ma: «È-yeeɔɛɣai lɔ vɛ, wɛɛ zɛɛiti ba, va ga è-yeei, è pɛɛ kòkakaɱvɛ va. Mina ɣɛ ga kidaalevelala nu, kɛɛ ɣidaaleve.»

²⁸ Tomase ɣɛni ma: «Màligii ta nà-GALAGI!»

²⁹ Yesu ɣɛni Tomase ma: «Tɛi è kàai, naa ɣa é kɛa è ɣidaaleveai! Tama, undaane nu ɣa ga naati, niiti ti vaazu ɣidaalevezu, tama ti la ɣaazulaani mà.»

Sevei nii ɣɛɛ ungi

³⁰ Yesu laavɔɔ vaa mɔinmɔin kiligaa ɣɛɛni volu ná-kaladopoiti gaazu, niiti ti la zɛvɛni niima zɛvɛi zu.

³¹ Kɛɛ niiti ti zɛvɛai vɛ, naati sevevɛ, nii a kɛ wo la da ga Yesu ɣa é ga Kilista, GALA Doun Zunui, ta nii a kɛ wa laana da, wo zɛnvui zɔɔɔ ga maavele.

21

Laavɔ ɣale ɔɛi

¹ Ku ɣɛɛni fele, naa volumna Yesu ɔɔɣɔ lɛɛni mɔnɔ ga ná-kaladopoiti Tiɓeliyade ɔɛ wolai laavɛ. Wɛɛ vɛlei é ɣɛɛni la:

² Simon Piyɛɛ vɛ, Tomase vɛ nii é lolisu ga Yoogi, naa vɛɛ Nataniyɛle va, nii é ɣɛni ga Kana nui Galilé yooi zu, ta Zebedé ná-doun zunuiti ba, ta kaladopo felegɔ ɣiligaa ti ɣɛni ada ɣila.

³ Simon Piyɛɛ ɣɛni ti ma: «Nà liizu kale ɔɛɛzuɔvɛ.» Ti ɣɛni ma: «Gá balaa gá vilɛsu è volu, ade li.» Ti zɛba ti li, ti lɛɛni keingi gila su. Kɛɛ ti kpidi pɛ kɛɛni, ti la kale ɣila kpala soni.

⁴ Geelaalaosuvɛ Yesu ɣɛni loni zɛlavɛ, kɛɛ kaladopoiti ti la ɣɛni kwɛɛni ga tɔ vɛ.

⁵ Yesu ɣɛni ti ma: «Doungoa, daamiani ko ɣa wo ya nɛi?» Ti ɣɛni ma: «Ba-o.»

⁶ E ɣɛni ti ma: «À tumɔi vili ga keingi yeezazu vɛlei, wa ta zɔɔɔ.» Ti tumɔi vilini, kɛɛ ti la mɔ ɣɛni zoosu ti va mɛɛn, kalei mɔin vɛlei ma.

⁷ Kaladopoi nii Yesu nɛɛni vɛ, naa ɣɛni ma: «Màligii vɛ!» Tɛi Simon Piyɛɛ mɛnini nɔ feya ga Màligii vɛ, tama tɔɔzei kɔba jakai ɣɛni de, é ná-segei looni ɣɔba, gaama é vili kpolɔɔɛi ɣa.

⁸ Kaladopoi zɔiti ti vaani ga keingi, ti ɔa tumɔi mɛɛn, nii daaveni ga kaleiti, tɔɔzei ti maagɔozani kakei va nɔ ga mɛɛɛle ungila (100) kɛɣala.

⁹ Ti zeeliai ma kakei ma, ti tigɔi abui ɣaani gaazogai, kalei laani ga, ta bului.

¹⁰ Yesu ɣɛni ti ma: «À va ga kalei nii wo sogai nɔ ɣani feya.»

¹¹ Simon Piyɛɛ lɛɛni keingi zu volu, é tumɔi mɛɛn, é pili zooi ma. Tumɔi laaveni ga kale baaza gola ungila puulɔɔlu maazu savago (153), tumɔi wola laaveni ɣana ga kaleiti, kɛɛ é la ɣɛni valini ga.

¹² Yesu ɣɛni ti ma: «À va, wo daamii wo.» Kaladopoi tanɔpɛ ge la ɣɛni zooni é va gaazaɣa ga: «Bɛ ɣa ga de?» Ti ɣɛni kwɛɛni ɣɛzɛɣɛzɛ ga Màligii vɛ.

¹³ Yesu maabugani, é bului zɛɣɛ, é fɛ ti ya, vɛle nɔ ɣana balaa é kɛɛni la ga kalei.

¹⁴ Ná zeizu zavasiei ɣɛni ga naa Yesu ɔa ɔɔɣɔ lɛ ga ná-kaladopoiti, buzɛɣea volumna, é ɣula saai ya.

Yesu Piyɛɛ vilɛ fai volu ná-botii zu

¹⁵ Tɛi ti ɓɛni ga daamii wo, Yesu ɣɛni Simon Piyɛɛ ma: «Simon, Zan ná-doun zunui, nɛɛvɛ è vɛ nɛi é leve niiti tɔnɔi va?» Piyɛɛ gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Ungo, Màligii, è kwɛni ga è nɛɛvɛ bɛ,» Yesu ɣɛ ma: «Nà-baala zivoiti daazɔbo.»

¹⁶ Yesu ɣɛni ma volu, ná zeizu velesiei: «Simon, Zan ná-doun zunui, nɛɛvɛ è vɛ nɛi?» Piyɛɛ gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Ungo, Màligii, è kwɛni ga è nɛɛvɛ bɛ,» Yesu ɣɛ ma: «Nà-baalagiti make.»

¹⁷ E ɣɛni ma ná zeizu zavasiei: «Simon, Zan ná-doun zunui, nɛɛvɛ è vɛ nɛi?» Naa Piyɛɛ wola yiiɓolɔni, ga Yesu gaazaɣa fai zu ná zeizu zavasiei, é ɔa ɣɛ ma: «Nɛɛvɛ è vɛ nɛi?» E

gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Màligii, è fai pε kwεε, è kweni ga è nεευε bè.» Yesu ḡe ma: «Nà-baalagiti daazɔbo.

¹⁸ Gè bo è ma ga gaamai, siégi zu è ḡeni la ga buzegε niinegi, è ḡeni zaamaḡilizu ḡa ɔḡɔi, è li υε ná neai è υε, keε siégi zu è wɔɔzaḡasu da, ḡa è-yeeiti buzegε, nu ḡili ge è zaamaḡili, é li ga ḡe υε è la ḡea pɔ ga è li ná.»

¹⁹ Naama wooiti su, Yesu ḡeni pɔ ga é dεε velei Piyεε vaazu zaazu la, é ḡe ga lebiya GALA bε. Siégi zu Yesu ɔeni la ga naama wooiti bo, é ḡeni Piyεε ma: «Vile pɔlu.»

²⁰ Piyεε latini, é weε volu, é kaladopoi zɔi ḡa, nii é nεeni Yesu υε, é ḡa va ga ti voluvelei. Kaladopoi naa ḡa, siégi zu ti ḡeni daamii wosu da, é laani Yesu ḡekesu, é gaazaḡa, é ḡe ma: «Màligii, ɔe ḡa é è yaavazu?»

²¹ Siégi zu Piyεε kaani la, é ḡeni Yesu ma: «Màligii, lee ḡa é vaazu ḡεεzu ga nuu?»

²² Yesu gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Ni a nεena bè ga é ye vulua eyesu ḡe va volu, ḡa-vaa ɔegele ḡa é naa zu? Dɔnɔi, vile nɔ pɔlu.»

²³ Naama wooi vazani ḡεεḡelointi saama ga kaladopoi naa la zaazu. Tama Yesu la ḡeni ḡεeni ma é la zaazu, keε é ḡeni ma nɔ: «Ni a nεena bè ga é ye vulua eyesu ḡe va volu, ḡa-vaa ɔegele ḡa é naa zu?»

²⁴ Kaladopoi naa ḡa é niima vaiti bosu, ta é ti zeveai, tama ade kwεε ga nii é bosu, gaamai ve.

²⁵ Yesu faa mɔinmɔin kiligaa ḡεeni volu. Ni naa ḡilagilagi pε ge zeveni, nà ḡisiezu ga ma zeveiti ti la ḡeni vɔniga anεε eteai ḡɔɔkɔɔmave ná pε su.

Keelaiti Kɛɛwotiiti Sɛvɛi lɔɔzeizuvɛ ma woo mɔungiti

Keelaiti Kɛɛwotiiti ma zɛvɛi ɔa ɛ ga Egilisii lɔɔzei vaa ma wɔlɔwɔlɔ zɛvɛi, ta vɛlei Egilisii ɔaawɔlɔni la, ɛ zo Zeluzalɛme taazuvɛ, ta Zudɛ yooi zu nɔ pɛ, ɛ li Samali, eyɛsu ɛ bɔdɛ minɔ maazu, ɛɣɛvɛlei nɔ Yesu boni la nɔ-kaladopoiti ma, aisa ɛ va lɛ geɛɣɔlɔgi zu (1:8). Luke ɔa ɛ ma zɛvɛi ɣɛai, tɔ nɔ ɔa balaa ɛ Woo Niinɛ Uagɔi zɛvɛa, nii daaseigi ba. E ɣɛni ga dɔɣɔtɔlɔi, ta wɔin ɣɛni ma ga ɛ sɛvɛ ɣɛ nii gaɔɣalagai. Nɔ-Woo Niinɛ Uagɔi ta Keelaiti Kɛɛwotiiti ma zɛvɛi, ɛ ti felegɔ pɛ tevegɛ zunui ta ma, daa ɣɛni ga Teyofile. Naa ɣɛni ga Geleki ta, kele kɛvɛ ɛɣɛ sɛvɛ felegɔi niiti ti levɛga ɣɛni de keletien bɔgi tanigaa ma, niiti Gelekiiti ta Zuifuiti ti ɣɛni ti zu (1:1).

Tanisɛ sɛvɛi nii ɣɛvɛvɛ kona vuulɔzitaɪti zɔɣɔzuvɛ ta puulɔzita maazu naanigɔi (60-64), Kilista zɔlɔɔga vɔluma, tɔɔzei sɛvɛi ɣaabelagɛ aisa Pɔle va ɣɔla kasoi ɔa. Luke ɣɛni Pɔle vɔlu sɛi zu, ta kɛvɛvɛ ɛɣɛ ɛ Keelaiti Kɛɛwotiiti ma zɛvɛi nii ɣɛni Antiyɔsɛ taazuvɛ. Keelaiti Kɛɛwotiiti ma zɛvɛi ɔa ɛ ga Luke nɔ-Woo Niinɛ Uagɔi ma zɛidai, tɔɔzei ma zɛvɛi lɔɔzeivɛ ga sɛigi zu Yesu wuzɛɣɛa la, ɛ lɛ geɛɣɔlɔgi zu. Sɛvɛi nii ɣɛvɛ vai ma ungi Luke vɛ, kɛvɛvɛ ɛɣɛ ta ga faa ɣɔla nɔ ta nɔ-Woo Niinɛ Uagɔi: E ɣɛni pɔ ga Teyofile mu be, keletieinti be ti ɣɛni liizu ga mɔinda, ti lada ga nii ti ti ɣalagai la, gaamai vɛ. Naa ɔa ɛ kea ɛ laalɔa la Yesu nɔ-eteai zu vaiti su, ɛ suɣɔla ga pagɔ, ta vɛle keletien vai ɣaawɔlɔbai la.

Keelaiti Kɛɛwotiiti ma zɛvɛi ɔa Egilisi mɔungi nɔ-poogi veezu ade ya, ta vɛlei Egilisii ɣɛni zɛnvui wosu da, nɔ-kidaalevɛi zu Yesu ma. Keelaiti ta-vɔogiti ta naa lɛzu ga adeye, vɛlei nu maanɛai ɛ bɔɣɔ yɛ la Zenvu Nadagai yee zu, da ɣɛna Woo Niinɛ Uagɔi laazeelia zɔiti ma.

Unsɔsuvɛ

1. Zenvu Nadagai vaani dɛ, ɛ yɛi kaladopoiti ma, ta Egilisii tɔɔzei ga gaa da wɔlɔ (1:1–8:1).
2. Naa vɔluma wɔinzɛɣɛmai laalɛ Egilisii wu, naa ma ge tɔɔzei ga gaa da wɔlɔ, ɛ bɔdɛ Zeluzalɛme maazu (8:2–12:24).
3. Naa levɛgai ma, Pɔle liini nɔ-keela zɛ mɔungi ma (12:25–14:28).
4. Totuɣɔiti ti zɛba ti ɣaalɛ ba Zeluzalɛme ga ti naa leve, nii soloogai kidaalevɛ nu niinɛiti ma (15:1-35).
5. Naa vɔlu Pɔle liini nɔ-keela zɛi vɛlesɛi ma (15:36–18:22).
6. E zɛba ɛ li mɔnɔ nɔ-keela zɛi zavasiɛi ma (18:23–20:38).
7. Naa vɔlu ti Pɔle zoni Zeluzalɛme (21:1–26:32).
8. Gaabelɛ ga ti li ga Pɔle Wɔlɔme (27:1–28:31).

Zenvu Nadagai ma minazɛɣɛgi wo fai keelaiti bɛ

¹ Teyofile: Nɔ-sɛvɛ mɔungi zu, gɛ naati pɛ suɣulani, niiti Yesu ti ɣɛni, ta kalagi niiti, ɛ ɣɛni ti wosu, mɔunpa,

² eyɛsu naama vɔloi zeeli, yɛi ɛ lɛni la geɛɣɔlɔgi zu, kpegai ma ga deveiti fe keelaiti zɛa ga Zenvu Nadagai maavele, niiti ɛ yimazɛɣɛni ga tiye.

³ Nɔ-kpɔlɔi vɔluma, naati nɔ ɔa ɛ bɔɣɔ lɛni ga tiye pɔo mɔinmɔin su ga toɣa vulua. Folo vuunaanigɔ (40) laawu, ɛ ɣɛni ɣɔlazɔ kelemɛ ti vɛ, ɛ da bɔɛ ti vɔ, ɛ vɛlɛ GALA nɔ-masadaɪ va.

⁴ Yeeta, ti ɣɛai ma daamii wosu vɔɔma, ɛ niima levei woni ga tiye, ɛ ɣɛ ti ma: «À mina maagooza Zeluzalɛme va, kele à Kɛ nɔ-minazɛɣɛgi maaɔɔun, nii kulaai dà, gɛ bo wo ma.

⁵ Mazɔlɔ Zan batizei woni ga zɛi, kele wɔun, su la mɔ ɣooza, wa batize ga Zenvu Nadagai.»

Yesu lɛ vɛlei geɛɣɔlɔgi zu

⁶ Teigiti ti gaaɛɛni ba, ti gaazaɣani, ti gɛ ma: «Màligii, naama ziegi zu gɛ è Izilayele masadai zeizu la volu baa?»

⁷ E ti wooɣaavoteni, é gɛ ti ma: «Wo bɛɛ la ba ga wo siegiti ta yeeɣɛɣalaiti kwɛɛ, niiti Kɛɛ ti leveai ba, to bɔɣɔi ná-zobogi zu.

⁸ Kɛɛ siegi zu Zɛnvu Nadegai yeizu la wo ma, wa zɛɛi zɔɔɔ, wo gɛ ga nà-zeeleiti Zeluzalɛme taazuɛ, Zudé yooi zu ná pɛ, Samali yooi zu balaa, eyɛsu zou bɛla ga.»

⁹ Yesu begai ma ga naama bɛɛiti bo, ti gaaazuyɛni ba, é lɛ geegɔɔlogi zu vele, naa voluma tonabiingi dɔɔɣuni ti va.

¹⁰ Tei ti-gaazuɛ gɛni nɔ geezuɛ, siegi zu Yesu gɛni liizu la, zunu felegɔ gɣulani kɛɛma ti vɛ, ti maagiliai ga sege gɔlegiti,

¹¹ ti gɛ keelaiti ma: «Galilé nuiti, lee vaa zu wo losu, wo da weɛ geezuɛ? Yesu nii buzeɣeai wo zaama, é lɛ geegɔɔlogi zu, toɣa va volu mɔnɔ, eɣɛvelei wo kaai la, é da lɛ geegɔɔlogi zu.»

¹² Ti gɛleni ma Zeluzalɛme, ti zege Wolive gizei ma, nii é Zeluzalɛme goba, ti yɔɣɔzu goozaɪ ga kilo gila.

¹³ Siegi zu ti gɛleni la ma taazuɛ, ti lɛni geezu vɛɛi wu, vɛ ti bɛna zeɪ ná. Teiti ti gɛni ná ti laaseigiti kaa: Piyɛɛ, Zan, Zake, Andelé, Filipe, Tomase, Baatelemi, Matiyo, Alefé ná-doun zunui Zake, Simon nii é gɛni ga Zou Maalobo Nui ta, naa vɛɛ Zake ná-doun zunui Zude va.

¹⁴ Ti pɛ ti bɛna gaaɛ ba, ti bɔni gɪ gila ma, ti gaaɓa GALA falii ma, naa vɛɛ anzanui tanigaa va, ta Yesu dee Mali, ta degeiti.

Zudase maavalibogi gɛizɛ vai

¹⁵ Naama voloiti su, Piyɛɛ wuzɛgɛni kɛɛɣɛloun ungila puufelegɔiti (120) saama, é gɛ ti ma:

¹⁶ «Kɛɛleaiti, kɛni GALA Sɛvɛi zu wooi a la vile su, nii Zɛnvu Nadegai boni é gɣula Davide la, é bɔɛni ma yeelugɔ, é vile Zudase va, nii é loni Yesu zo nuiti tugɔ.

¹⁷ E gɛni ga ade ta, é nɔnɔ zɔɔɔ ada-woti gɪlagi nii zu.»

¹⁸ (Kpegai ma ga zou gila gɛya ga telebotala walii, nii ti feai zea, é looni gɔgi ma, kogi vali su, koozu zɔɔlaiti pɛ ti vaza.

¹⁹ Zeluzalɛme nuiti pɛ ti faa gɣwɛni su, naa gɛ é kɛa ti naama yooi laasei pɛai ga Akeledama, ti-laawooi zu nii poluɛ ga «ɣamaba yooi»).

²⁰ «Tama, sɛvɛvɛ GALA Sɛvɛi ma wuye zɛvɛi zu ga:

«Seizuɛ naka yɛ,

é vala nuɓuseiti ma ná!»*

Naa volu sɛvɛai mɔnɔ ga:

«Tagili ge zeɪ potogi zu!»†

²¹ Kɛni mu, nu gila ge vɛɛ ade va, zɔiti saama, niiti ti gɛa ade va, naama ziegi pɛ su ade gɛni lɔɔzu la, ade da gɣula ada Maligii Yesu,

²² é zo Zan ná-batizei wo siegi ma, é zeeli tɛɛ voloi ma geegɔɔlogi zu, naama nui gɛ ga zeelei ta, é vile buzeɣe vai va, é gɣula saai ya.»

²³ Ti nu felegɔ lɛni: Zozɛfe nii daa gɛni ga Balasaɓase, daasei kili ge gɛni ba ga Zusetuse, ta Matiyase.

²⁴ Naa voluma, ti GALA falini gɛni, ti gɛ ma: «Màligii, dɛi è nui pɛ ziimavɛ gɣwɛɛ, nu felegɔi niiti saama, naa lɛ ga giye, nii é yiimazegeai la,

²⁵ nii a kɛ é Zudase losuɛ zege, keela wotii nii zu, vɛ Zudase ná nakai yɛgai, é li ga liizu vele.»

²⁶ Ti kpakutoomai gɛɛni, kpakui looni Matiyase ma, é vɛɛ niina keela puugɔ maazu gɪlagi (11) zɔiti ba.

* 1:20 1:20 Guy 69:26. † 1:20 1:20 Guy 109:8.

2

Zenvu Nadegai vaa vai

¹ Pantekote voloi zeeliai ma, ti pe ti gaalea geni de ba ada gila.

² Gaamago, zongɔ wolai zegeni geezuve, egɛ fiile wola, ɛ pelei wu ná pe daave, ve ti geni zeini ná.

³ Negiti, ti gulaai ga abuzogi, ti gulan ti ve kelema, ti gaagwe ma, ti ze ti gilagilagiti unma.

⁴ Naati pe ti laaveni ga Zenvu Nadegai, ti toozei ga ti da boe zii woo giligiti su, egɛvelei Zenvu Nadegai geni feezu la ti ya ga ti bo.

⁵ Naama ziegiti su, Zuifui tanigaa ti geni nii wosu Zeluzalame, ti geni ga GALA gaazuluaba nuiti ti zegeai eteai zu ná pe.

⁶ Naama wooi ziaai ma, ti ma vebe wolai vaani, ti wola laavɔni, toozei ti pe ti geni ti woomenisu ti boɔ wootti su.

⁷ Ti laavɔni, ti da ge ma: «Nui niiti ti boezu gani, kebe ti pe ta ga Galilé nu, kele?»

⁸ E leve gale mu, ade pe ade ti woomenisu ade boɔ wootti su?

⁹ Adei de ga, Paate nuiti, ta Mede, Elame, Mezopotami, Zude, Kapadose, Pon, Azi govii,

¹⁰ Filizi, Panfili, Ezipete, naa ve Silene lugi zu va Liɓi yooi zu, ta zoiti ti zegeai Wolome,

¹¹ Kelete ta Aalaɓi: Zuifuiti be-o baa weɛinti be-o, niiti ti vilegai Zuifuiti ta-GALA pelei ma. Ade pe, ada ti woomenisu ade boɔ wootti su, ti da GALA ná-keewoti wolaiti bo.»

¹² Ti pe ti laavɔni, tanigaa ti ge unga wuulee, ti da ge boɔ ma: «Niima vai voluve ga ga lee?»

¹³ Tagiligaa ti geni geezu ma: «Doo neɛnɛgi ga ɛ ti zogai!»

Piyelɛ GALA daawooi wo fai Pantekote voloi

¹⁴ Piyelɛ wuzegeni ɛ lo, keela puugo maazu gilagi (11) zoiti saama, ɛ woogulani, ɛ ge ma: «À woilo ma-o! Zude nuiti ta wɔigi wo nii wosu Zeluzalame, wo niima vaiti gaaga, niiti ti geezu.

¹⁵ Do lei ɛ va ge niima nuiti ba, egɛvelei wo gisizu la, folo liegi kpaazuve no ga de ade su.

¹⁶ Kele nii GALA goo wo nui Zowele boni, naa ga ɛ geezu gani. E geni ma:

¹⁷ «GALA ge ge ma: Folo gaabelagiti su,

nà nà-Zenvui yeizu nuɓusei pe ma.

Wo-loun zunuiti ta wo-loun anzanuiti ta GALA gooti bo,

wa-wuzege niinegiti ta kulakelemaiti ka,

wa-gewola wolaiti ta segiti bo.

¹⁸ Ungo, naama voloiti su, nà nà-Zenvui yei nà-botige zunuiti ta nà-botige anzanuiti ma, ti da GALA gooi wo.

¹⁹ Nà maaɓele vaiti ke geegɔlɔgi zu, ta poogiti zooi ma,

namai ta abui ga ge ná, naa ve abu luului ma lonaɓiingi va.

²⁰ Foloi ga vote ga kpidii,

alugi boi egɛ namai,

aisa Maligii ná-foloi va zeeli,

folo wolai, nii maayikiai.

²¹ Naazu zoi nape a woogula Maligii ma, toga gizo.»*

²² «À woilo niima wootti ma, woi wo ga Izilaye nuiti, wa boɔi wo kwɛni ga GALA ge yeezeini Yesu Nazalɛte nui wu wo gaazu, mazɔɔ GALA ge geni laavɔ vaiti, maaɓele vaiti ta laavɔ vaiti keezu ga toun maavele wo zaama.

²³ Zunui naa gweɛni wo ma, ɛ zoloo GALA ná-devei ta ná-seikpasui ma, nii ɛ keɛni ma yeelugɔ kaite, wo paave siegi zu wo zega la to koloɔolo nuiti zea, ti kpadɔ saa wului ma.

* 2:21 2:21 Zow 3:1-5 bogɛ ɛ zoloo Geleke woo zeve wolɔmai ma.

²⁴ GALA ge buzegeve volu, é kula saai ma zoolɛiti su, mazɔɔ naa la ɣeni zolooga ga saai va make ba ná-zobogi wu.

²⁵ Davide niima wooi woni, é vile Yesu va, é ɣe ma:

«Gàazu loge Maligii va yeenɔpe,
tɔɔzei toɣa kɔbave, nii a ke gè mina niikpi eyesu pe.

²⁶ Naa ɣa é ba, zii ɣaanea, gɔoiti daavege ga koozunɛi,
kpɔsei ɔɔɣi ɣa looɣosu, makegai kitogi zu.

²⁷ Mazɔɔ è la ɣelea bà, gè va ye gɔvealaazu,
è la vaa bu nɛi gè ga da-wotigɛ nui, gè ga woogɛɣila nu, gè va luula kabayegei zu.

²⁸ E zenvu velelɛa ga ze,
da nɔn daave ga koozunɛi è-ɣee vai zu kɔba.»†

²⁹ «Kɛɛlɔinti, zobogi veeve bè ga gè ɣe wo ma: Ade-mɛmɛwola Davide zaave, maagulu,
ná-kabai balaa ka ade zaama zaagaza.

³⁰ Kɛɛ é ɣeni ga GALA goo wo nui ta, é ɣeni kwɛni ga GALA ge minazegeni be, é ɣona
ga mavofodai ta ɣa zeí ná-masa kpɔkpɔgi ɣa.

³¹ Kilista wuzegɛ vai, é ɣula saai ya, naa ɣa Davide kaani ma yeelugɔ, naama wooi ɣa é
boni ga: «GALA ge la ɣelea bà, gè va ye gɔvealaazu, é la vaa bu, kpɔsei va luula kabayegei
zu.»

³² GALA ge Yesu nii wuzegɛve, é kula saai ya, gi pe gá ga naama zeeleiti.

³³ Buzegeve, é zeí GALA zeezazuve, é Zenvu Nadagai zɔɔ Kɛɛɣe ya, nii ma minazegɛgi
woni, naa ɣa é feai, eɣevelei wo menisu da, ta wo kaazu la.

³⁴ Mazɔɔ Davide la leeni geegɔɔgi zu, kɛɛ tɔ ɔɔɣi bogɛ ga:
«Maligii GALA ge ɣeni Màligii ma: Zei zèezazuve,

³⁵ eyesu gè è zili nuiti ke ga da-ɣɔɣɔloma anii.»

³⁶ Izilayele veleayegei pe maanɛve ti kwɛ, ti la da, ga Yesu nii wo kpadɔni saa wului ma,
naa ɣa GALA ge keai ga Maligii ta Kilista.»

Kidaaleve nu mɔungiti

³⁷ Ti naama wooiti menigai ma, é ti yiizoni ga gola, ti ɣeni Piyɛɛ ta keelai zɔiti ma: «Gi-
ɣɛɛlɔinti, gá ke ɣale mu?»

³⁸ Piyɛɛ ti woogaaɔoteni, é ɣe ti ma: «À wo-zie velelɛ maavalibo, wo ɣilagilagi pe ge
batize Yesu Kilista laaseigi zu, nii a ke wo zuvaaye ga wa-ɣotoiti, wa Zenvu Nadagai zɔɔ
ga faanɛ.

³⁹ Mazɔɔ minazegɛgi ɣa ga wɔnɔ, wa wo-lɔinti, ta naati tɔnɔ niiti ti maagoozaai, naati
pe de-Maligii da-GALAGI vaazu ti lolisu.»

⁴⁰ Piyɛɛ ɣeni zeele wooi wosu ti ma wooi taɣiligaa zu, é da ti iɣɔɔ, é da ɣe ti ma: «À ɔɔɣi
ɣula tukpɔi laawu, nii é vaazu zeelizu yamani ɣɔi nii zu nuɔuseiti ma.»

⁴¹ Zɔiti ti yeezeini gooi wu, naati ti batizeni, naama voloi nu waasavagɔ (3.000) ɣɛɣala
ɣa é veeni kidaaleve nuiti ba.

⁴² Ti ɣeni woilosu yeenɔpe kalagi ma, nii keelaiti ti ɣeni feeze, ti ɣe kpɔfaamai zu, ti da
daamii wo, ta ti da GALA falii wo ɔɔma.

⁴³ Dualuagi ɣeni ɛɛ pe su, mazɔɔ GALA ge ɣeni maaɔɛɛ vaiti ta laavɔ vaiti kɛɛzu ga
gola ga keelaiti maavele.

⁴⁴ Kidaaleve nuiti pe ti ɣilini va, ti-ɣɔligiti ti ɣe su ɣila kpe.

⁴⁵ Ti ɣeni ta-yooiti ta ti-ɣɔligiti pɔdizu, ti va ga ma walii, ti gaagwe ɛɛ ba, é zoloo ma nu
beɣema vai ma.

⁴⁶ Ti pe ti ɣeni gaalɛɛzu ba folo-o-folo GALA sei velelɛ wu, ti ɣeni bului ɣaleɣalezu ta-veleiti
bu, ti daamii wo koozunɛi zu, ta zii vagɔlai zu.

† 2:28 2:28 Guy 16:8-11 bogɛ é zoloo Geleke woo zeve wɔlɔmai ma.

⁴⁷ Ti ɣɛni GALA maamusezu, naa voluma ta-vai ɣɛni nuɓusei pɛ ziilaazu. Folo-o-folo Maligii ɣɛni ta ɓɔsu kidaaleve nuiti ma ɓɔgi va ga niiti é ɣɛni ti ɣizosu.

3

Mɛɣɛɛ nui ɣɛdɛ fai

¹ Yeeta, Piyɛɛ ta Zan ti ɣɛni lɛɛzu GALA sei vɛɛɛi wu, GALA falii ma ziegi zu kpɔkɔ volo lɛɛɛi zavasiei ma.

² E zolooni nɔ ga ti vaai ga mɛɣɛɛ nui ta, nii é zɔɓɔni ga mɛɣɛɛgi. Folo ɣilagila ti ɣɛni vaazu la, ti da GALA sei vɛɛɛi ma zigidaɓɛ naa laaseigi ga «Pɛɛɛɛɛ Uagɔi», nii a kɛ é da faaɓɔɔɔ maavali naama nuiti ma, ti lɛɛzu GALA sei vɛɛɛi wu.

³ E Piyɛɛ ta Zan ɣaai ma, ti da lɛ ná, é faaɓɔɔɔ maavalini ti ma.

⁴ Piyɛɛ ta Zan ti ɣaazuloni ba, Piyɛɛ ɣɛ ma: «Wɛɛɛ lɛɛ gi va!»

⁵ E ɣaazuloni ti va, é da ɣisii ga naati ta ani veezu zea.

⁶ Kɛɛ Piyɛɛ ɣɛni ma: «Wali la zɛa, ɓaa zanu, kɛɛ nii é zɛa, nà naa veezu è ya, naa ɣa é ga: Nazalɛte nui Yesu Kilista laaseigi zu, wuzeɣɛ, é zie!»

⁷ E soni zeezai va, é buzeɣɛ. Gaamago nɔ, kɔɣɔiti ta tɛɛ ɣainti ti zuloni kpe,

⁸ é vili kpulu, é wuzeɣɛ, é da zie. E vileni ti volu, ti lɛ GALA sei vɛɛɛi wu, é da zie, é da vili, ta é da GALA maamuse.

⁹ Beɛɛi pɛ ge kaani, é da zie, é da GALA maamuse.

¹⁰ Nuɓuseiti ti ɣɛni ɣwɛɛsu ɣaazu ba, ga to ɣa é ɣɛni zeizu GALA sei vɛɛɛi laaɓɛ naa laaseigi ga «Pɛɛɛɛɛ Uagɔi», é da falii wo. Fai nii é ɣɛni zunui naa vɛ, é ɣɛni ga laavɔɔ va, ta kulafilibai nuiti bɛ.

Kpɛɛi Piyɛɛ suɣulani GALA sei vɛɛɛi wu

¹¹ To ɓɔɣɔi mu ge la mɔ ɣɛni zegezu Piyɛɛ ta Zan volu. Beɛɛi ɓizɛni, ti va, ti ɣaale ba ti ma seizei bosuɓɛ, ná laa ga «Salomɔn ná-seizei bo kotai».

¹² Piyɛɛ miná ɣaai ma, é ɣɛni nuɓuseiti ma: «Izilayele nuiti, lee vaa zu niima vai wo laavɔɔzu? Lee vaa zu wo ɣaazulosu gi va, eɣɛ gá ɣa gá zunui nii wuzeɣɛ, é da zie, ga gi-zɛɛɛi ɓaa gi ɣili vɛɛɛi GALA ba?

¹³ Ade-mɛmɛwolani Abalaame, Izaake, ta Zakɔbe ta-GALAGI ɣa é lɛbiyai veeni ná-botigɛ nui Yesu vɛ. Pilate ɣɛni pɔ ga é pile, kɛɛ wɔun, wo dɔɔni yeelɔɔzu, wo ɣɛɛ ba.

¹⁴ Wɔun, wo ɣɛɛni Telebo Nui va, nii ɣadɛgai, wo ɣɛ ti yeeɓe nu vaa nui va wo vɛ.

¹⁵ Zɔi é zɛnvui unda, wo naa vaani, kɛɛ GALA ge buzeɣɛni, é kula saai ya, gá ga naama zeeleiti.

¹⁶ Tɛi ɣɔun, gi ɣidaaleɓɛai Yesu ma, naa ɣa é kɛa, daaseigi naa ná-zɛɛɛi zobogi vɛa la zunui nii ya, nii wo kaazu, ta wo kwɛɛ. Kidaaleɓɛi Yesu ma, naa ɣa é zunui nii ɣɛdɛga kpezekele, eɣɛvɛɛi wo pɛ wo kaazu la.

¹⁷ «Naa pɛ poluma, kɛɛlɔinti, faagwɛɛɛɛɛɛɛ ɣa wo naa ɣɛai la, wa wa-ɣundigiiiti.

¹⁸ Kɛɛ kaite, GALA ge boni é ɣula GALA goo wo nuiti pɛ da ma yeelugɔ, ga ná-nui nii é ga Kilista naa ɣa ɓɔɓɔ, naa ɣa é daazeelii ɣani.

¹⁹ A wo-zie vɛɛɛi maavalibo mu, wo lati volu GALA ma, nii a kɛ wa-ɣotoiti ɓale tɛɛ.

²⁰ Naazu dooɣo yeeɣɛɣalaiti ta va, ti zeɣɛ Maligii vɔ bɛ, naa voluma é naa leɓe wo ma, nii é deveni ma yeelugɔ wo vɛ, nii é ga Yesu Kilista.

²¹ Naa laa yɔɣɔzu, toɣa dɛ yesu geegɔɓɔgi zu, eyɛsu eteai pɛ ge ɣɛ ga ma niine, eɣɛvɛɛi GALA ge boni la kaite wɔɔwɔɔ, é ɣula GALA goo wo nu ɣadɛgaiti da.

²² «Tɔɔzei Moize ɣɛni ma: «Maligii, wa-GALAGI ɣa GALA goo wo nui ta wuzeɣɛzu wo vɛ ga nɔun kɛvɛɛ, wo-ɣɛɛɛɛɛɛɛ saama. A woilo goo ma fai pɛ su!

²³ Kɛɛ ni nui ta a ɣɛɛna, ga é mina woilo GALA goo wo nui naa woo ma, naama nui ɣula ná-nuɓuseiti saama ga saai.»

²⁴ GALA goo wo nui niiti kpeini ti ɓɔɛai, é ɓɔzei Samiyɛɛɛ ma, é zeeli naati pɛ ma, ti vaai tɔun poluma, ti pɛ ti niima voloiti ma vaa woni.

²⁵ Wa ɔa, wo ga GALA goo wo nuiti ta-ɔoganii zeɔe nuiti, wo ɔe ga minazefegi ma ɔulanumai zolɔɔ nuiti, nii GALA ge kɛni ade-mɛmɛwolani be, siɛgi zu ɛ ɔeni la Abalaame ma: «Pɛleyeɔeiti kpein ti eteai zu, ta tuyai zolɔɔ ɛ-mavofodai maavele ma.»

²⁶ Wa ɔa mounpa GALA ge nɔ-botigɛ nui wuzefɛai ma, ɛ tevegai wo ma, nii a ke ɛ tuya loo wo ve, ga ɛ wo ɔilagilagi pe seɔe nɔ-telebotala vele ma.»

4

Piyɛɛ ta Zan ti lo fai tukpɔɔaaleve nu wolaiti kakalave

¹ Siɛgi zu Piyɛɛ ta Zan ti ɔeni de ɔɔezu la nuɔuseiti pɔ, zalaɔa ɔula nuiti ti vaani, ta GALA sei vele maabeɛ ɔundigii, naa veɛ Saduseyeinti ba.

² Ti wola yiiɔaawanaa ɔeni de, tɔzei ti naati kaani, ti da nuɔuseiti kala ga tɛi Yesu wuzefɛai, ɛ ɔula saai ya, ɔɔvɛiti balaa ta wuzefɛ, ti ɔula saai ya.

³ Ti yeeveeni ti ma, ti ti vili kasoi ɔa eyɛsu poluma zobui, tɔzei kpɔkɔi ɔeni de niina.

⁴ Anɛɛ naa ve, nu mɔinmɔin ge ɔidaaleveni naati saama, niiti ti woiloni ti-wooi ma, kidaaleve nui lieɔi a laazeeli nu waadɔɔlugɔ (5.000) zu.

⁵ Poluma zobui, ta-ɔundigiiiti, ta totuɔiti, ta tɔ kalamɔinti, ti ɔaaleeni ba Zeluzalɛme.

⁶ Zalaɔa ɔula ɔundigɔ wolai Ane ɔɔɔi ɔeni ti zaama, ta Kayife, ta Zan, ta Alɛgezandele, naa veɛ zalaɔa ɔula ɔundigɔ wolai nɔ-pɛleyeɔe wu nuiti pe ba.

⁷ Ti vaani ga Piyɛɛ ta Zan, ti naati to ɔakala, ti ti ɔaazaɔa, ti ɔe ti ma: «Be nɔ-zɛbe ɔaa ɔe laasei ka wo niima vai ɔeai la?»

⁸ Naazu tɛi Piyɛɛ laaveni ga Zenvu Nadegai, ɛ ɔeni ti ma: «À woilo nii ma, wɔi wo ga nuɔuseiti ta-ɔundigiiiti, ta totuɔiti.

⁹ Tɛi wo gi ɔaazaɔasu za faa vaɔi ma, nii keai seebe nu ɔila be, wo ɔe gi deɛ, vele baloai la,

¹⁰ wo pe à kwɛɛ, Izilayeɛ nuiti pe ti kwɛɛ balaa, ga Nazalete nui Yesu Kilista, nii wo kpadɔni saa wului ma, GALA ge buzeɔe, ɛ kula saai ya, naama vele ɔa zunui nii ɔedɛgai da, ɛ lɔni wo ɔakala.

¹¹ Tɔ ɔa ɛ ga:

«Kɔtui nii pɛɛ lo nuiti wo ɔeai ba, tama tɔ ɔa keai ga sɔbelama ɔɔtu wolai.»

¹² Yesu ɔila nɔ ɔa kizogi ɔa zoo zolɔɔsu saɔui zu, mazolɔɔ GALA ge la nu ɔili nɔpe daasei feeni eteai zu nuiti saama, nii da zoo ɔizosu ga toun maavele.»

¹³ Ti laavɔni gola siɛgi zu ti Piyɛɛ ta Zan ɔaani la, ti da ɔɔe ga ladalai, mazolɔɔ ti ɔeni kwɛɛni balaa ga naati ta ga kalatala nuiti. Ti kwɛɛni ga naati ta ga Yesu ziezɔɔ wɔlɔmaiti.

¹⁴ Keɛ tɛi ti ɔeni zunui ɔedɛgai ɔaazulɔni ti ɔoba, ti la ɔeni zooni ti va faa nɔpe bo ga goɔɔaavote.

¹⁵ Ti ɔeni ti ma naazu, ti ɔula tukpɔɔaaleve vele wu, ti tɔzei ga ti da ɔɔɔ ɔaazaɔa kpɔgi zu,

¹⁶ ti da ɔe ma: «Leeni ɔa ada ke ga zunui niiti? Tɔzei Zeluzalɛme nuiti pe ti kwɛni ga ti laavɔ vaa wolai nii ɔulave keɛma, nii ade la zooga ade va maɔaali.

¹⁷ Keɛ kɛni ade pele leve tuɔɔ ga su mina ɔaɔo nuɔuseiti saama, ade tɔ sei ti ma, ade ti maalua ga ti mina mɔ ɔɔe daaseigi naa zu nu nɔpe gaazu.»

¹⁸ Ti naati tolini volu, ti tɔgi zeɛ ti ma, ti ɔe ma: «Eyɛsu pe wo mina mɔ ɔɔe, ɔaa wo va kala bo, Yesu laaseigi zu.»

¹⁹ Keɛ Piyɛɛ ta Zan ti ɔeni ti ma: «Begele ɔa soloogai GALA gaazu, gi ɔolo wo ve, ɔaa gi ɔolo GALA be? Wa ɔɔɔi à naama lukpɔɔaalevena!

²⁰ Keɛ ɔoun, gi la zooga gi va laaɔulu naa ma, nii gi kaai ta gi mɛnigai.»

²¹ Ti naati maaluanɔ volu, ti ɔe ti va. Ti la ɔeni naati nimiza vele nɔpe kaani, mazolɔɔ nuɔuseiti pe ti ɔeni GALA deɔizu, tɔzei laavɔ vai naa va, nii ɛ ɔɛni.

²² Mazolɔɔ zunui nii ɛ ɔedɛni ga laavɔ vai, sɔlɔ konagi a la leve puunaanigɔ (40) va.

Kidaaleve nuiti ta-GALA falii

²³ Ti ti vilegai ma, Piyɛɛ ta Zan ti liini ti-wɔɔlaiti pɔ bɛ, ti naama vaiti pɛ sugula ti ma, niiti zalaɗa ɗula ɗundiɗiiti ta totuɗoiti ti boni ti ma.

²⁴ Siɛgi zu ti naama vaiti mɛnini da, ti pɛ ti zolooni faa ɗila ma, ti woɔɗula GALA ma, ti ɗɛ ma: «Maliɗii, ɗa ɗa è geɗɗɔlɔgi ta zooi bɛtɛa, naa vɛɛ kpolodɛi va, ta ti zu aniiti pɛ,

²⁵ ɗa nɔ ɗa è niima wooi vuuni ga ɗa-Yɛnvu Nadegai maavele, ɗa-wotiɗɛ nui gi-mɛmɛwola Davide laavɛ, é ɗɛ ma:

«Leeni vaa zu zii ɗiligiti ti ɗɛɛni unga wuulee?

Leeni vaa zu ziiti pɛ ti kisie ɲakaiti boni?

²⁶ Zou masagiti ti kɔɔi bɛtɛni,

kundiɗiiti ti yaavai bɛtɛ Maliɗii laalɔɗma,

ta ná-zunui nii é gulo ɲadegai ziaai ma.»

²⁷ Gaamazu, Elɔde ta Pɔnse Pilate, naa vɛɛ Izilayɛle nuɓuseiti ta zii ɗiligiti ba, ti pɛ ti ɗaalɛni ba taai nii zu, ɗa-wotiɗɛ nu ɲadegai Yesu laalɔɗma, nii é gulo ɲadegai ziaai ma,

²⁸ ti naama vai laazeelivɛ nɔ, nii è deveni ma yeelugɔ, ɗa-zobogi ta è-yiimai zu.

²⁹ Niima ziɛgi zu, Maliɗii, woilo ta-maalua bɔɛiti ma, ti bosu, va bu ɗɛi gi ga ɗa-wotiɗɛ nuiti gi è-laawooi laazeeli ga ladalai.

³⁰ Da-zobogi ɗula keɛma, naa ɗa a kɛ kɛɗɛgi ɗa wo, laavɔɔ vaiti ta maabele vaiti ti ɗa ɗɛ ɗa-wotiɗɛ nu ɲadegai Yesu laaseigi zu.»

³¹ Ti begai ma ga GALA fali, vɛ ti ɗɛni ná gaalebai zu, miná balini, ti pɛ ti laaveni ga Zɛnvu Nadegai, ti tɔɔzei ga GALA daawooi laazeelia ga ladalai.

Kidaaleve nuiti ta-ɗilibai

³² Zɔiti kpein ti ɗɛni ga kidaaleve nuiti, ti ɗilini bɔɗɔ va ɗi gila ta zɛnvu ɗila su. Nu nɔpɛ ge la ɗɛni zeagɗi segezu ga tɔ ɗila nɔnɔ, keɛ ti pɛ ti bɔni ti-ɗɔligiti ma.

³³ Keelaiti ti ɗɛni zeele wooi wosu ga zɛbɛ wolai ga Maliɗii Yesu wuzegɛvɛ, é ɗula saai ya. GALA ná-zaalai ɗɛni botii ɗɛɛzu ti pɛ ba ga zɛbɛ wolai.

³⁴ Ti zaama, nu nɔpɛ ge la ɗɛni valani ani nɔpɛ ma, tɔɔzei zɔiti kpein zooiti baa peɛiti ti ɗɛni ti ya, ti ɗɛni pɔɗizu, ti va ga ma zɔngɔi,

³⁵ ti fe keelaiti zea, ti gaagwɛ ɛsɛ pɛ ba, eɗɛvelei ma nu maavai la.

³⁶ Levi mavofodai ta ɗɛni ná, daaseigi ga Zozɛfe, é ɗɛni ga Sipele nu. Keelaiti ti daasei peɛni ga Balanabase, (nii poluvɛ ga «nu iɲɔɗɔɔ nui»).

³⁷ Zooi ta ɗɛni zea, é pɔdini, é va ga ma zɔngɔi, é fe keelaiti zea.

5

Ananiase ta Safila ta-vai

¹ Keɛ zunui ta ɗɛni ná, daaseigi ga Ananiase, anzai laa ga Safila, ti ti-ɗɔligi ta vɔdini.

² Naa vɔluma, ta anzai ti zolooni ma ga ti ma zɔngɔi ɗilazuvɛ make ya, é va ga mɔtai, é fe keelaiti zea.

³ Keɛ Piyɛɛ ɗɛni ma: «Ananiase, lee vaa zu Setana è-yiimavɛ laavegai? E zou zɔngɔi ɗilazuvɛ make, è zɛɛi wo Zɛnvu Nadegai ma.

⁴ E va ɗɛ è zooi vɔdi, ɗa lei ɗɔnɔ va ɗɛa de? Pɔdia vɔluma balaa, ma zɔngɔi la ɗɛa è yeema baa? E levege ɗale mu, è nii ɗɛɗala vai bɛtɛ yiimavɛ? Nuiti tei è va zɛɛi wo ti ma, GALA ka è zɛɛi wogai ma.»

⁵ Ananiase naama bɔɛiti mɛnigai ma, é looni, é za. Zɔiti kpein ti naama wooi mɛnini, ti pɛ ti luani.

⁶ Zunu loungoiti ti wuzegɛni, ti maavelevele, ti lii la, ti maagulu.

⁷ Leɛ savagɔ ɗɛɗala levegai ma, anzai vaani, keɛ é la ɗɛni kwɛɛni, nii keai.

⁸ Piyɛɛ gaazagani, é ɗɛ ma: «Gaamai wo mà, anɗɛ nei nuuma walii liegɔi ɗa, wo zooi vɔdiai la?» E naa woɔgaavoteni, é ɗɛ ma: «Ungo, naa ɗa pɔdiai la.»

⁹ Piyele feni ma naazu: «Lee vaa zu wo zoloogai ma, ga wo Maligii ná-Zenvui zuḡḡḡ? Wele, zḡiti ti liai ti è-zinigi maaḡulu, ta peḡlave, ta liizu ga de da balaa.»

¹⁰ Gaamanḡ, é looni Piyele ḡḡḡwu, é za. Zunu lounḡoiti ti keeni, ti ka ga é zaa, ti liini la, ti maaḡulu sinigi ḡḡlave.

¹¹ Naama vai dualuagi lḡḡni Egilisii pe su, ta zḡiti ti naama wooi menini.

Laavḡ vai niiti keelaiti ti feni keezu

¹² Keelaiti ti feni laavḡ vaiti ta maaḡele vai ma mḡinmḡin keezu nuḡuseiti saama. Kidaaleve nuiti pe ti bena ḡaale ba GALA sei veleḡi ma zeizei bosuve, ve ná laa ga «Salomḡn ná-seizei bo kotai».

¹³ Nu ḡili nḡpe ge la feni veezu ti va, keḡ ta-vai wola neeni nuḡusei ve.

¹⁴ Ti maa feni liizu ga mḡinda ga kidaaleve nu niineiti, zinaa vee anzaa va, niiti ti feni ḡḡḡ veezu Maligii ya.

¹⁵ Nuiti ti feni liizu vḡḡ ga seeḡe nuiti koi yḡḡzu veleiti su, ti da ti la beteiti ta daama ani ḡoiti ma, naa ḡa a ke Piyele a fena levega, ma niinigi vee balaa tanigaa ma.

¹⁶ Nuḡuse mḡinmḡin ge feni zeḡezu balaa Zeluzalame ḡoba laa ḡoiti su, ti da va ga seeḡe nuiti, ta niiti kḡzḡba yenvuiti ti feni ti zu, tama ti pe ti feni valozu.

Keelaiti so fai volu, ta ti unmḡ fai

¹⁷ Naazu, zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai wuzegeni ga tolo vḡḡvamai, ta koba nuiti pe, niiti ti ga Saduseyeinti ta-ḡḡḡ.

¹⁸ Ti keelaiti soni, ti naati pili kaso zḡḡi ḡolai zu.

¹⁹ Keḡ kpidii, Maligii ná-geezuḡeelai ḡila ge vaani, é kaso zḡḡi ma ḡḡḡti daalao, é ti ḡula, é ḡe ti ma:

²⁰ «À li, wo lo GALA sei veleḡi wu, wo zenvu niineḡi ma ḡḡḡi pe daazeeli nuḡusei ma.»

²¹ Keelaiti ti ḡoloni naama wooi ve, sobuzobui nḡ feni de, ti li GALA sei veleḡi wu, ti tḡzei ga kalagi woga.

Zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai ta ba nuiti ti vaani, ti tukpḡḡaaleve nu wolaiti gaale ba ta Izilayele ḡewolaiti. Ti devei veeni ga ti keelaiti kula kasoi ḡa, ti va ga tiye.

²² Keḡ salavusuiti ti liini kaso zḡḡi zu, ti la ti ḡaani. Ti ḡaleni ma, ti va, ti voluvaawo kundiḡiiti ma,

²³ ti ḡe ma: «Gi kaso zḡḡi ḡaave piligai su kpe, kaso vele make nuiti ti loni ti-losuveḡi peḡlaveḡi, keḡ sieḡi zu gi peḡḡti daalaogai da, ḡi la nu nḡpe kaani bu.»

²⁴ Sieḡi zu GALA sei veleḡi maaḡee ḡundiḡi ta zalaḡa ḡula ḡundiḡiiti ti naa menini da, ti ḡidaavilini ga keelaiti ta-vai, ti da ḡḡḡ ḡaazaḡa ga veleḡi fai nii ḡaa vaazu belazu la.

²⁵ Nui ta vaani, é ḡe ti ma: «À woilo de! Zunui niiti wo ti vilini kasoi ḡa, tiya ḡanu, ti loni GALA sei veleḡi wu, ti da nuḡuseiti kala.»

²⁶ GALA sei veleḡi maaḡee ḡundiḡi ta polu nuiti ti liini naazu, ti va volu ga keelaiti, keḡ ti la feni keeni ga maaḡaa vaa, tḡzei ti feni luazu ga nuḡusei mina ye ti zḡzu ga kḡtuiti, ti va za.

²⁷ Ti vaai ma ga tiye, ti naati toni tukpḡḡaaleve nu wolaiti kakala. Zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai ti ḡaazaḡani,

²⁸ é ḡe ti ma: «Gi tḡ toḡe wo ma kpaan ga wo mina mḡ kala bo zunui tḡna daaseigi zu, keḡ wele, wo Zeluzalame laavega kpekpe ga kalagi wo bosu. Wa pḡ ga wo zunui naa ma jamai la gi unma mu ḡaa?»

²⁹ Keḡ Piyele ta keelai zḡiti ti ḡḡḡavoteni, ti ḡe ma: «Keeni nu ḡolo GALA be, é leve nuiti ba.

³⁰ Ade-memewolani ta-GALAGI ḡa é Yesu wuzegai, é kula saai ya, nii wo kpadḡni saa wului ma, wo paa.

³¹ Tḡ ma ka GALA ge buzegai, é sei yeezazuve, é ke ga Totuḡi ta Kizo Nui, nii a ke Izilayele nuiti ti ti-zie veleḡi maavalibo, ta-ḡotoiti suvaaye.

³² Gá ga naama vaiti ma zeeleiti, naa vɛɛ Zɛnvu Nadegai ɓalaa ba, nii GALA ge feai naati zea, niiti ti ɗolozu bɛ.»

³³ Naama wooiti mɛni fai wanani ti ma ga gola, ti ɗɛni pɔ ga ti keelaiti pa.

³⁴ Kɛɛ Falizien gila ge wuzɛɗɛni kundigiti saama, daaseigi ɗɛni ga Gamaliyɛle, ɛ ɗɛni pɔ ga tɔ kalamɔin, nii nuɓuseiti ti ɗɛni wola unfesu ma, ɛ devei veeni ga ti keelaiti kula dɛ eteavɛ.

³⁵ Naa vɔluma, ɛ ɗɛni ti ma: «Izilayɛle nuiti, à dama ga naama vai, nii wo ɗɛɛzu wo kɛ ga zunui niiti.

³⁶ Su la dɛ ɗoozani, Tudase wuzɛɗɛni, ɛ ɗa ɓɔɗɔ ɗɛ ga nu ɓii, nu unnaanigo (400) ɗɛɗala vilɛni polu. Kɛɛ ti paani, naa vɔluma zɔiti kpein ti vilɛni polu, naati ti vazani, gila kpalaa ge la yɛni ná.

³⁷ Tɔun pɔluma, Galilé nui Zudase wuzɛɗɛni daasei sɛvɛ ziegi zu, ɛ nu mɔinmɔin mɛɛnni, ti vɛle polu. Kɛɛ tɔ ɓalaa, ti paani, polu nuiti pɛ ti vaza.

³⁸ Nii niina gɛ bosu wo ma, naa ɗa ga, à mina yeevili niima nuiti ta-vai zu, à ti yɛ ná, ti li. Ni nuɓuseiti ka ti niima vaazeikpasui, ɓaa ma ɗɛɛwotiiti kɛɛzu, su ɗa ɗologolo.

³⁹ Kɛɛ ni GALA ka ɛ kɛɛzu, wo la zooga wo va ti ɗologolo. A dama, wo mina va kɔɔi ɗɔɔzu GALA daalɔɗɔma.»

Kundigiti ti vaani gooi wu.

⁴⁰ Ti keelaiti tolini vɔlu, ti naati ɗoɗa ga kpakɔi, ti tɔ sei ti ma kpaan ga ti mina mɔ ɓɛɛ Yesu laaseigi zu, naa vɔluma ti ɓeni ti va, ti li.

⁴¹ Naati ti zɛɗɛni tukpɔɗaaleve nu wolaiti kakala ga koozunɛɛi, soloo fai zu ti ma ga ti jɛɛɗulasui zɔɔɔ Yesu laaseigi ma vaa zu.

⁴² Tama folo-o-folo GALA sei vɛɛi wu ta koizuvɛti, ti la ɗɛni ɓɔɔzu ga kalagi woga, ta Woo Niine Uagɔi laazeeliai ga Yesu ɗa ɛ ga Kilista.

6

Zeelobai wo fai ga Egilisi wotiɗɛ nu lofɛla

¹ Naama ziegi zu, tɛi kaladopoiti ti ɗɛni mɔinzu gola, ti zaama Zuifui niiti ti Gɛɛke wooi wosu, naati ti ɗɛni unsuyelii losu ga ɛɓulu nuiti, mazɔɔɔ folo ɗilagila kɔnɔgi ɗaagwɛ ziegi zu, ti la ɗɛni ta-voanzaiti daazɔbosu ga pagɔ.

² Keela puugo maazu felegɔiti (12) ti kaladopoiti pɛ gaalɛɛni ba, ti ɗɛ ti ma: «É la zooloni ga gi GALA daawooi laazeeli vai yɛ ná, ɗɔnɔ gaagwɛɛ vai zu.

³ Naa ɗa ɛ ba, kɛɛleaiti, à yeelo nu lofɛla va wo zaama, niiti loɗɔ vago ti va, ti laavegai ga Zɛnvu Nadegai ta ɗimalai, gi naama wotii ve ti ya.

⁴ Gɔun, gá ɗaabaazu GALA falii ta GALA daawooi ma wotii ma.»

⁵ Naama wooi laani bɛbɛi yii ɗa ga pagɔ. Ti yeeloni Etiyeni va, zunui nii daaveni ga kidaalevei ta Zɛnvu Nadegai, naa vɔluma Filipe ta Polokɔɔl, Nikanɔɔl ta Timɔn, Paalemenase ta Antiyɔse nui Nikola, nii ɛ ɓɔni mɔungi Zuifuiti ta-GALA pelei ma.

⁶ Ti ti ɛɛni ga keelaiti, naati kpegai ma ga GALA falii ɗɛ, ti yeelaani ti ma.

⁷ GALA daawooi zu ɗɛni wɔɔɔzu, kaladopoiti ti ɗa mɔin Zeluzalɛme, zalaɗa ɗula nui ma mɔinmɔin ge ɗɛni ɗidaalevezu ɓalaa.

Yesu Kilista ná-zeelei Etiyeni zɔɔ vai

⁸ Etiyeni nii GALA ná-zaalai ta ná-zɛbɛi ɗɛni ba ga gola, ɛ ɗɛni maaɓɛɛ vaiti ta laavɔɔ vaiti kɛɛzu nuɓuseiti saama.

⁹ Kɛɛ nui tanigaa ti wuzɛɗɛni daalɔɗɔma, tanigaa ti zɛɗɛni GALA dɛbi vɛɛi wu, nii daaseigi ga «Duɔi niiti ti unmoogai», naa tanigaa ti ɗɛni ga Silɛne Zuifuiti ta Alɛgezandili vɛaiti, naa vɛɛ Silisi ta Azi Zuifuiti ba. Ti Etiyeni maaɗaalini,

¹⁰ kɛɛ ti la ɗɛni ziezu bu, tɔɔzei ɛ ɗɛni ɓɛɛzu ga ɗigi, nii Zɛnvu Nadegai ɗɛni feezu zea.

¹¹ Ti veleni nuiti su, ti ɔa ɔe ma: «Gi goomenige, ɛ ɔa woo ɲɔi wo Moize ta GALA daalɔɔma.»

¹² Uele ɔana ti wutugi leveni la nuɔuseiti saama, ta totuɔɔiti, naa veɛ tɔ kalamɔinti ba, naa vɔluma ti liini, ti so ga maaɔaai, ti vaa la tukpɔɔaaleve nu wolaiti pɔ.

¹³ Ti zee zeeleiti kulani, ti ɔa ɔe ma: «Zunui nii ɔa woo ɲɔi wosu nɔ ɔɔ ada ɲadegai ta tɔgi laalɔɔma.

¹⁴ Mazɔɔɔ gi goomenige, ɛ ɔa ɔe ma, Nazalete nui Yesu ɔa ade ve ɔologolosu, ta ɛ faa wɔlɔmaiti maavalibo, niiti Moize ti leai ga adeye.»

¹⁵ Zɔiti kpein ti ɔeni zeini tukpɔɔaalevezuve, ti ɔaazuloga ɔeni de Etiyeni va, ti peteni ga gaazuve ɔeeve eɔe geezuɔeelai.

7

Etiyeni ná-kpɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ

¹ Zalaɔa ɔula ɔundiɔi wolai ɔeni ma: «Gaama ɔa nuu nei ti bosu?»

² Etiyeni googaavoteni, ɛ ɔe ma: «À woilo mà, wɔi wo ga kɛni ta kɛleaiti! Lebiya GALAGI ɔulani keɛma ade-mɛmɛwola Abalaame ve, siegi zu ɛ ɔeni la Mezopotami, aisa ɛ va li, ɛ zei Galan.

³ E ɔeni ma: «Zege ɔa-yooi zu, ɔa-wolodai zu, li zooi naa zu, ve ge ná leezu ga de.»

⁴ Názu ɔa ɛ ɔula la Babilɔne yooi va, ɛ li ɛ zei Galan. Miná ɔa ɛ yeni ná, keeɔe zaai ma, GALA ge buɔe la zooi nii zu, ve wo zeini ná za.

⁵ E la ɔeni ada nɔpe feeni zea naama yooi zu, anee kɔɔɔ lo daa ɔila keɔala you, keɛ ɛ minazegeni be ga toɔa zooi naa veezu be, ta mavofodaiti be tɔun poluma, naazu doun nɔpe ge la ɔeni de zea.

⁶ A woilo deɛ naa ma, nii GALA ge boni ma: «Suɔweɛ ga è-mavofodaiti ta ɔe ga seikɔɔɔma nuiti zooi taɔili su, ta ɔe ná ga duɔiti, ti ti zopele ɲɔu kona unnaanigɔ (400) laawu.

⁷ Keɛ ná zii naa lukpɔɔaaleve, nii ta duɔlai ɔe zeezu, naa vɔluma, ta ɔula, ti va, ti dɛbi ve.»

⁸ Naa vɔluma, GALA ge minazegɛgi ɔeteni ti yɔɔɔzu ta Abalaame, ɛ tatipelevolui ɔe ga ma vooɔi. Naa ɔa ɛ keɛni, ɛ Izaake zɔɔɔgai ma, ɛ tatini pelevolu foloi lɔsavasiɛi ma, Izaake balaa keɛni ɔana nɔ ga Zakɔbe, Zakɔbe balaa ke ɔana nɔ ga ade-mɛmɛwola puugɔ maazu felegɔiti (12).

⁹ «Ade-mɛmɛwolani ti toloi ɔulani ga Zozefe, ti pɔdi ga ti lii la Ezipete yooi zu. Keɛ GALA ge ɔeni ba,

¹⁰ ɛ kula ná-kpɔɔi pe su. GALA ge ɔigi veeni zea, ɛ zaala zɔɔɔ Ezipete masagi Falaɔɔn ɔaazu, naa sei ga kundigii Ezipete yooi ta ná-peleyeɔei unda.

¹¹ Pului looni Ezipete yooi zu ná pe ta Kanaan yooi balaa su, kpɔɔi wola wɔɔlɔni, ade-mɛmɛwolani ti la ɔeni ɔɔnɔ sɔɔɔsu.

¹² Zakɔbe mɛnigai ma ga moloi ɔa Ezipete yooi zu, ɛ ade-mɛmɛwolani teveni ná mounpa.

¹³ Ti zie laa velesiɛi zu, Zozefe ɔɔɔ leɛni ga keeɔelointi, Falaɔɔn Zozefe ɔulazuve ɔweɛni.

¹⁴ Naa vɔluma, Zozefe valini ga ti va ga keeɔe Zakɔbe, ta ná-peleyeɔei pe, ti pe kpɔga ɔeni ga nu vɔulɔfela maazu lɔɔlugɔ (75).

¹⁵ Zakɔbe liini Ezipete, ɛ ye ná, ɛ za, ade-mɛmɛwolani balaa ti za.

¹⁶ Ti liini ga ti-ma vooɔmaiti Sikeme, ti ti maagulu Abalaame ná-kabamave, nii ɛ geyani ga walii Gamɔɔl ná-doun zunuiti ma Sikeme.

¹⁷ «Tei yeeɔeɔalal maa ɔeni buɔazu ga GALA ná-minazegɛgi laazeeli, nii ɛ keɛni Abalaame ve, ada-nuɔuseiti ti mɔinni, ti buɔu Ezipete yooi zu,

¹⁸ eyesu masagi taɔili ge wuzeɔe Ezipete yooi zu, nii ɛ la ɔeni Zozefe ɔweɛ.

¹⁹ Masagi naa zeini ada-nuɔuseiti ga, ɛ ɔa ade-mɛmɛwolani kpɔɔ, eyesu ɛ ɔe naati ma, ti ɔa ta-loun ɲegiti kula peɛi va, ti ɔa za.

²⁰ «Naama zięgi zu ɣa Moize zɔɔɔga da, gola ɔa GALA gaazu. E kɛɛni ga alu savago, ti da kɔnɔkula kɛɛɣe ɔɛɛi wu.

²¹ Sięgi zu ti kulani la pɛɛi ɔa, Falaɣɔn nά-doun anzanui seɣeni, ɛ kulasu eɣe kpɔɣɔ loun zunu.

²² Moize kalagi zɔɔɔni Ezipete ɣimalai pɛ su, sɛɛi wɔɔɔni kpɔɛzuɣulai ta kɛɛwotiiti su.

²³ «É kona ɔuunaanigɔi (40) zɔɔɔgai ma, ɣi ge looni bɛ ga ɛ wɛɛ kɛɛɣɛlointi ma, Izilayele nuiti.

²⁴ E gila kaani, ti da kpɔɔ, ɛ naa maaloboni, nii ti ɣeni kpɔɔzu, naa nɔnɔi ɔotokulazuɔɔ, ɛ Ezipete nui ɔaani.

²⁵ E ɣisiɛni ga kɛɛɣɛlointi ta gaaga ga GALA ka pɔ ɛ ti ɣizo ga maavele, kɛɛ naati ti la ɣeni naa gaagaani.

²⁶ Poluma voloi, ɛ liini, ɛ lɔ tanigaa yɔɣɔzu, niiti ti ɣeni ɣɛpii ɣɔɔzu, nii a kɛ ɛ ti yɔɣɔzuɔɛɛ, ɛ ɣeni ti ma: «Wa ga ɣɛɣɛlointi, lee vaa zu wo ɔɔɣɔ ɔɔɔzu?»

²⁷ Kɛɛ zɔi ɛ ɣeni ɔɔɔlai ɔɔɔzu, naa goolaavilini, ɛ ɣɛ ma: «Bɛ ɣa ɛ ɛ zeida ga kundigii ta tukpɔɣaaleɔɔ nui gi unda?

²⁸ Da pɔ ɛ paa, eɣɛvelei ɛ Ezipete nui ɔaani la wogi?»

²⁹ Moize naama woiti mɛnigai ma, ɛ ɔɛlani, ɛ li, ɛ ze Madiyan nuiti ta-yooi zu, ɛ doun zunu felegɔ zɔɔ miná.

³⁰ «Kona ɔuunaanigɔi (40) leɔɔgai ma mɔnɔ, geezuɣɛɛlai gila ge ɣulani bɛ kɛɛma Sinayi gizei ma leɔɔbai zu, abuzogi zaama, nii ɛ ɣeni kpɔɔ goi ɔa.

³¹ Moize laavɔɔ ɔɛɛi ma ga naama ɣulakɛɛmai, ɛ ɣeni maaɔɣazu ba ga ɛ ka, Maligii ɔɔɔni pɔ, ɛ ɣɛ ma:

³² «Nà ɣa gɛ ga ɛ-mɛmɛwolani ta-GALAGI, Abalaame, Izaake, ta Zakɔɔɛ.» Moize zasɔɔɔɔɔni, ɛ la ɣeni zoosu ɛ ɔa wɛɛ.

³³ Maligii ɣeni ma: «Da-zavalagiti kula ɣɔɣɔa, mazɔɔɔ adave ɔɛ ɛ loni ná, zou ɔɛ gɛ maaɣɛɛ ɔɛai ba.

³⁴ Gaamazu, gɛ nà-nuɔɔɔɛiti ta-ɔɔɔɔ ɣaa Ezipete yooi zu, gɛ ti ɔala gooi mɛniga, ti bosu. Gɛ ɔaa ga gɛ ti unɔɔɔ. Naa ɣa ɛ ba, nà ɛ leɔɔɔ Ezipete yooi zu.»

³⁵ «Moizei tɔna nii ti ɣɛɛni ba, ti da ɣɛ ma: «Bɛ ɣa ɛ ɛ zeida ga kundigii ta tukpɔɣaaleɔɔ nui?» Naa ɣa GALA ge teɔɔni ga kundigii ta unɔɔɔ nui, geezuɣɛɛlai ná-kpɔɔbai zaɔui zu, nii ɛ ɣulani bɛ kɛɛma kpɔɔ goi zu.

³⁶ Tɔ ɣa ɛ ti ɣulani Ezipete yooi ɔa ga maaɔɛɛ vaiti ta laavɔɔ vaiti, Kpoloɔɔ Bɔigi zaama ta teɔɔɔɔɔ zu kona ɔuunaanigɔi (40) laawu.

³⁷ Moize ɣilagi naa nɔ ɣa, ɛ ɣeni Izilayele nuiti ma: «GALA ka GALA goo wo nui ta wuzɛɣɛzu wo ɔɛ ga nɔun kɛɛɛ, wo-ɣɛɛɛɛiti saama.»

³⁸ Sięgi zu nuɔɔɔɛiti gaɛɛa ɣeni de la ba teɔɔɔɔɔ zu, tɔnɔ ɣa ɛ ɣeni ade-mɛmɛwolani zɔɣɔzu ta geezuɣɛɛlai, nii ɛ ɣeni ɔɔɔzu pɔ Sinayi gizei ma. E zɛnvu su woiti ɔɔɔni, ga ɛ ti laazeeli ade ma.

³⁹ Ade-mɛmɛwolani ti la ɣeni kɛɛni, ti ɔa ɣolo bɛ, kɛɛ ti ɣeni daavilisu, ti-yiimave pɛ tatiga ɣeni de Ezipete yooi ma.

⁴⁰ Ti ɣeni Aalɔn ma: «Wuzɛɣɛna, ɛ galagiti kpɛɛ gi ɔɛ, ti lo gi luɣɔ, mazɔɔɔ Moize nii, ɛ gi ɣulaai Ezipete yooi ɔa, gi la kwɛɛ nii kɛai la.»

⁴¹ Naama zięgi zu, ti niki yivoi maaniinigi ɔɛɛni, ti da zalaɣaiti kula kɔɔɣɔ ganigi naa ɔɛ, ti da ɣoozune naa ma, nii ti kpɛɛai ga ti ɔɔɣɔ yeei.

⁴² GALA ge ɔoluaveni ti ɔa, ɛ ti ye ná, ti da aniiti pɛ ɔɛbi, ti volozu geeɣɔɔlogi zu. Naa ɣa sɛɛɛai GALA goo wo nuiti ta-zɛɛi zu ga:

«Ee, Izilayele nuiti, zalaɣa zuai wo ɣeni ti ɔaazu, ta zalaɣai niiti wo ɣeni ti ɣulazu kona ɔuunaanigɔi (40) laawu teɔɔɔɔɔ zu, nà ɣa wo ɣeni ti ɣulazu bɛ ɔaa?

⁴³ Ba-o, wo Mɔlɔke ná-seɣe ɔɛɛi zeɣeni,

ta wa-ɖalagi Lefan ma zomideɖai,
maaniinigi niiti wo ti beɛai ga wo da nɔko ti wu!

Tɔ ɖa é ba, ná wo levesu duɔlai zu poun Babilɔne voluvelei.*

⁴⁴ «Ade-mɛmɛwolani kɛai ma tevebai zu, seɖe vɛlei ɖeni ti ya, nii minazeɖegi ma zɛvɛi ɖeni bu, seɖe vɛlei nii GALA ge Moize leveni ga é to, ga naama ɖazavigi nii é kaani.

⁴⁵ Ade-mɛmɛwolani ti naa zɔɔɔgai ma, Zozuwe yɛni ti luɖɔ, ti lɛɛ la zooi naa zu, ti kulani ziiti zea, niiti GALA ge ɖeni ti beɛzu ti luɖɔ. Seɖe vɛlei naa yɛni ná eyesu Davide ná-yeeɖeɖalai,

⁴⁶ naa zaala zɔɔɔni GALA gaazu, é suvali ga zobo ge ve be, é pɛle lo Zakɔbe ná-GALAGI vɛ.

⁴⁷ Kɛɛ Salomɔn ɖa niina, é pɛlei lɔni GALA be.

⁴⁸ Kɛɛ anɛɛ naa vɛ, GALA nii é Anii-Pɛ-Unda, naa la da ga zeɪ pɛlei wu, nii togai ga nu ɔɔɖɔ yeei, eɖeɛvɛlei GALA goo wo nui boni da, é ɖe ma:

⁴⁹ «Maligii wooi ɖaa: Geeɖɔlɔgi ɖa é ga ná-masa kpɔkpɔgi, zooi ɖe ga ná-kɔɖɔloma anii.

Pɛlei ma zii beɛgele ɖa wa zoo tosu be?

Mini ɖa ná zoo zeizu ná?

⁵⁰ Ná lei gɛ va naama aniiti pɛ kpɛte ɖaa?»

⁵¹ «Ee, suvɔ nuiti, niiti ti-yiimave, ta ti-woiyɛɖeiti daaɖulugai! Wa Zɛnvu Nadegai zakpesu yeenɔpe! Wo ɖulaɛ ga wo-mɛmɛwolani.

⁵² GALA goo wo nui be ɖa, wo-mɛmɛwolani ti la kpɔɔni? Ti naati paani vɔɔ, niiti ti ɖeni Telebo Nui vaa vai wosu ma yeeludɔ, nii wo yaavaai, wo pa.

⁵³ Wɔigi wo GALA ná-tɔgi zɔɔɔgai ga geezuɖeelaiti maavele, kɛɛ wo la kɛɛni wo va ɖolo be.»

Etiyeni zɔɔ vai ga kɔtuiti

⁵⁴ Ti naama wooiti mɛnigai ma, é wanani ti ma ga gola, ti da jiiɖai zie ga Etiyeni laalɔɖɔma.

⁵⁵ Kɛɛ tɛi Etiyeni mu daavega ɖeni de ga Zɛnvu Nadegai, é ɖaazuwuzɛɖeni geeɖɔlɔgi zu vɛle, é GALA ná-lebiyai ɖaani, ta é Yesu ɖa lɔni GALA zeezazuɛ.

⁵⁶ E ɖeni ma: «Ná geeɖɔlɔgi laalaogai ɖaazu, ta Nu ná-Doun Zunui lɔni GALA zeezazuɛ.»

⁵⁷ Názu ɖa ti kpeɛi looni la, ti da ti-woiyɛɖeiti daaɖulu, ti ɔize vɔɔma daalɔɖɔma.

⁵⁸ Ti kpɛɛni, ti kula taai va, ti da sɔ ga kɔtuiti. Naama zeeleiti ti ɖeni ta-zɛɖeiti feezu zunu lɔungoi ta ya, nii daaseigi ɖeni ga Sɔle.

⁵⁹ Siegi zu ti ɖeni Etiyeni zɔɔzu la, é ɖeni GALA falizu, é da ɖe ma: «Màligii Yesu, yeezei zɛnvui wu.»

⁶⁰ Naa vɔluma, é vilɛni jiiɔiɖa, é bain ga woo wola, é ɖe ma: «Màligii, mina niima ɖotoi la ti unma.» E naa wogai ma, é zaani.

8

¹ Sɔle vaani bu, ti Etiyeni va.

Wɔinzeɖemai ta kidaaleve nuiti faza fai

Naama voloi nɔ, wɔinzeɖema wolai laalɛɛni Zeluzalɛme Egilisii wu. E ɖula keelaiti polu, kidaaleve nuiti pɛ ti vazani Zudé laaiti ta Samali laaiti su.

² GALA gaazuluaba nuiti ti Etiyeni maaɖuluni, ti wola wɔɔ ná-faa zu.

³ Kɛɛ Sɔle mu ge ɖeni Egilisi nuiti kpɔɔzu, é ɖeni lɛɛzu pɛleiti bu, é da kidaaleve nuiti folo ná, zunuiti ta anzanuiti, é da ti vili kasoi ɖa.

GALA daawooi laazeeli vai Samali

⁴ Zɔiti ti vazani, naati ti ɖeni liizu aɖeti, ti da Woo Niine Uagɔi laazeeli.

* **7:43 7:43** Amɔ 5:25-27 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wɔlɔmai ma.

⁵ Filipe yeini Samali laa wolai gila su, é Kilista ná-fai laazeeli ná.

⁶ Bɛɛɛi pɛ ge woiloni ga pagɔ Filipe wooi ma, siɛgi zu ti ɣɛni gooi mɛnisu da, ti ɔa laavɔɔ vaiti ka, niiti é ɣɛni ti ɣɛɛzu.

⁷ Mazɔɔ kɔzɔba yɛnvui ma mɔinmɔin ge ɣɛni ɣulazu inɛ su nuiti su, ti ɔa kpeɛi loo ga gola, naa vɔluma mɛɣɛɛ nuiti ta maaleɣɛɛ nui ma mɔinmɔin ge ɣɛni vɔlozu.

⁸ Koozunɛ wolai ɣɛni taa wolai naa zu.

⁹ Kaite zunui ta ɣɛni taa naa zu, daaseigi ga Simon, é ɣɛni molikula fai ɣɛɛzu, é Samali nuɔuseiti pɛ daavɔɔni, é ɣɛni ɔɔɣɔ lɛɛzu ga toɣa ga nu wɔla.

¹⁰ Ɛɛɛ pɛ, ɔolomadɔɣɔiti ta seizumaanɛgiti, ti ɣɛni woilosu goo ma ga pagɔ, ti ɔa ɣɛ ma: «Zunui nii ɣa é ga GALA ná-zɛɛɛi, nii daaseigi ga «Zɛɛɛ Wolai»».

¹¹ Ti wɔla ɔatani ba, mazɔɔ é lɛbini gola ti laavɔɔzu ga ná-molikula faiti.

¹² Kɛɛ siɛgi zu ti ɣidaaleveni la Filipe laawooi ma, nii é ɣɛni GALA ná-masadaɛ ta Yesu Kilista laaseigi ma Woo Niinɛ Uagɔi laazeelizu ti ma, zinaa ta anzaa, ti ɔatizeni.

¹³ Simon ɔɔɣɔi ɔalaa ɣidaaleveni. Kpegai ma ga ɔatize, é la mɔ ɣɛni zeɣɛzu Filipe vɔlu. Daa ɣɛni vɔɔzu ga maabɛɛ vaiti ta laavɔɔ vai, niiti Filipe ɣɛni ti ɣɛɛzu.

¹⁴ Keelaiti ti ɣɛni Zeluzalɛme, ti mɛnigai ma ga Samali nuiti ti yeezeiɔa GALA daawooi wu, ti Piyɛɛ ta Zan leveni ti ma.

¹⁵ Naati ti zeelɛi ma ná, ti GALA falini ti vɛ, nii a kɛ ti Zɛnvu Nadegai zɔɔɔ.

¹⁶ Mazɔɔ Zɛnvu Nadegai la ɣɛni dɛ yeini ti tanɔpɛ ma, ti ɔatizeni nɔ Maligii Yesu laaseigi zu.

¹⁷ Piyɛɛ ta Zan ti yeelaani ti ma, ti Zɛnvu Nadegai zɔɔɔ.

¹⁸ Simon kaai ma ga kidaaleve nuiti ta Zɛnvu Nadegai zɔɔɔsu siɛgi zu keelaiti ti yeelaazu la ti ma, é walii leteni Piyɛɛni ta Zan ma.

¹⁹ E ɣɛni ti ma: «À ma zobogi ve bè, ga zɔi nɔpɛ ná yeela ma, ma nu Zɛnvu Nadegai zɔɔɔ.»

²⁰ Kɛɛ Piyɛɛ ɣɛni ma: «Da walii yɛ è va, wo li undaaviligi zu, tɔɔzei ɔa ɣisɛɛzu ga GALA ná-veɛɛanii ɣa zɔɔɔsu ga walii.

²¹ Dɔnɔ ta è-vɔɔda nɔpɛ ge la niima vai zu, mazɔɔ è-yii la zɔleni GALA gaazu.

²² Nimiza mu ga è ɣoozu ɣisɛɛ nɔi, Maligii maanɛɛɛ, nii a kɛ ni soloo faa vɛ, é è zuvaaye ga kisɛi, nii é è-yiimavɛ.

²³ Mazɔɔ vɛɛi gɛ kaazu la, è laaveɣɛ ga faa wanai, ta ɔa ga faa nɔi ná-duɔi.»

²⁴ Simon ɣɛni ma: «Wa ɔɔɣɔi à Maligii maanɛɛɛ bè, nii a kɛ nii kpein wo bogai, naa tanɔpɛ ge mina zeeli mà.»

²⁵ Piyɛɛ ta Zan ti begai ma ga zeele wooi wo, ta ti Maligii laawooi laazeeli, ti ɣaleni ma Zeluzalɛme, ti ɔa li ga Woo Niinɛ Uagɔi laazeelia Samali nuiti ta-laa go mɔinmɔin su.

Filipe ta Etiyopi ɣundiɣi wolai

²⁶ Yeeta, Maligii ná-geezuɣɛɛlai gila ge ɔɔɛni Filipe vɔ, é ɣɛ ma: «Wuzeɣɛ, è li ga lɛkpɛma vɛɛi nu yeezazuɛ, peɛi naa zu nii é zeɣɛzu Zeluzalɛme, é yei Gaza vɛɛi, nii é teɛɛɛɛi zu.»

²⁷ Filipe liini gaamanɔ. Ná-peɛi zu, é zunu zɛɛɣagai gila kaani, Etiyopi nu ɣɛni dɛ. E ɣɛni ga kundiɣi wɔla, Etiyopi masa anzanui Kandase ná-naavoloi unda nui ɣɛni dɛ. E vɔani Zeluzalɛme GALA dɛbizu.

²⁸ E ɣɛni ɣalesu ma, é zeini ná-soo wotoloi zu, é ɔa GALA goo wo nui Ezayi ná-seɛɛi ɣala.

²⁹ Zɛnvu Nadegai ɣɛni Filipe ma: «Maabuga soo wotoloi nuu va.»

³⁰ Filipe ɔizeni, é Etiyopi zunui woomeni, é ɔa GALA goo wo nui Ezayi ná-seɛɛi ɣala. E ɣɛni naa ma: «Nii é kalasu, ɔa gaagaaazu nɛi?»

³¹ Zunui googaaɔoteni, é ɣɛ ma: «Nà gaaga ɣale, ni nu la sugulani mà?» E Filipe lolini ga naa lɛ, é zeɛi koba wotoloi zu.

³² Uɛ é ɣɛni ná ɣalasu, é zɛvɛni ná ga:

«É la ɣɛni woo nɛ gila kpɛlaa boni,
eɣɛ baalagɛ ti liizu la paazuɛ,

egɛ baala zivoi é lɔni maaleɣa leve nui ɣakala.

³³ Ná-bɔɣɔmaayeii zu, ti ná-tukpɔi ɣaaleveni ga telebotalai, be ɣa a kɛɣalazuveti dɛɛ?

Mazɔɔ zɛnvui ɣulani zea.»*

³⁴ Etiyopi zunui Filipe ɣaazaɣani, é ɣɛ ma: «Nà è maanɛɛɛzu, be ɣa GALA goo wo nui vaazu ma? Tɔ bɔɣɔi ve, ɣaa nu ɣili be?»

³⁵ Filipe kpɔɛi zegeni naazu, é tɔɔzei naama zɛvɛi zu wooi ma, é Yesu ná-Woo Niine Uagɔi laazeeli ma.

³⁶ Ti yenii liizu, ti zeeli ade ta, ve ziei ɣeni ná, kundigii ɣeni Filipe ma: «Wele ziei va. Lee ɣa é pele levesu tɔɣɔ, gè va batize?»

³⁷ Filipe goɔɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Ni da ɣidaalevena ga è-yiimave pɛ, da zoo batizesu.» Zunui ɣɛ ma: «Gè ɣidaalevea ga Yesu Kilista ɣa é ga GALA Doun Zunui.»

³⁸ Etiyopi zunui devei veeni ga wotoloi lo. Filipe ta zunui naa ti felegɔ ti vilɛni ziei wu, Filipe kpatize.

³⁹ Siegi zu ti ɣulani la ziei wu, Maliɣii ná-Zɛnvui Filipe zegeni. Etiyopi zunui la mɔ ɣeni Filipe ɣaani, kelɛ é liini ga koozunɛi.

⁴⁰ Filipe welɛni nɔ, é bɔɣɔ ɣa Azɔte, naa voluma, taa wolai niiti kpein é ɣeni levesu ti zu, é Woo Niine Uagɔi laazeelini naati pɛ, eyɛsu é zeeli Sezalé.

9

Sɔle ɣidaaleve vai

¹ Naama zie su, Sɔle ɣeni ba nɔ, é da maalua vaiti ta nu vaa vai wo Maliɣii ná-kaladopoiti daalɔɣma. E liini zalaɣa ɣula ɣundigɔ wolai vɔ be,

² é sevea ɣaizie zea, tevegai Damase GALA dɛbi vɛlei wu nuiti ma, ga ni a nu nɔpɛ kaana, zunu ɣaa anzanu, é kidaaleve vele niinei naa ma, é gili, é vaa la Zeluzalɛme.

³ Kɛai ma pelei zu, é da li, maaɣuɣaai ma Damase va, gaamago nɔ wozakalagi ta ɣulani geɣɔɔlɔgi zu, é da volo maaɣoolii zu.

⁴ E looni zooi ma, é wooi ta mɛnini, é da toli, é da ɣɛ ma: «Sɔle, Sɔle, lee vaa zu è wɔinzeɣezu?»

⁵ E ɣeni naa ma: «Be ɣa ga de, Maliɣii?» Naa ɣɛ ma: «Nà ɣa gè ga Yesu, nii è wɔinzeɣezu.

⁶ Kelɛ wuzɛɣe, è le taazu, ta naa wo è ma, nii da ke.»

⁷ Sieɣɔɣɔiti ti lɔni, ti laavɔ kpaan, ti la zooni ti va woo ɣila kpala bo, ti ɣeni wooi mɛnisu, kelɛ ti la ɣeni nu nɔpɛ kaazu.

⁸ Sɔle wuzɛɣeni zooi ma, gaazuzɛɣeni ma, kelɛ é la ɣeni wozagaaazu. Ti soni zeei va, ti lii la Damase.

⁹ E kɛɛni ga folo savagɔ, é la wozagaaazu, é la laamiizu, é la bɔɔlezu.

¹⁰ Tama kaladopoi ta ɣeni Damase, daaseigi ga Ananiase. Maliɣii tolini, é ɣɛ ma: «Ananiase!» E goɔɣaavote, é ɣɛ ma: «Nà ɣaa, Maliɣii!»

¹¹ Maliɣii ɣeni ma: «Wuzɛɣe, è li ga koi yɔɣɔzu vɛlei nii daaseigi ga «Sɔlegai», è wele Zudase ná-pelei wu ga zunui nii daa ga Sɔle, Taalese nui, mazɔɔ tɔɣa GALA falizu.

¹² Tama é zunui ta ɣaave kulakɛɛmai zu, daaseigi ga Ananiase, é da le pelei wu ga é yeela ma, nii a ke gaazuve zɛɣe ma.»

¹³ Ananiase ɣeni ma: «Maliɣii, gè mɛniga nu mɔinmɔin da, ga zunui naa faa jɔu mɔinmɔin kea ga da-nuiti Zeluzalɛme taazuve.

¹⁴ Naa voluma, zalaɣa ɣula ɣundigɔiti ta-zobogi ɣa zea ve, nii a ke é naati gili, zɔiti nɔpɛ a ti ɣa, ti da woɔɣula GALA ma è-laaseigi zu.»

¹⁵ Kelɛ Maliɣii ɣeni ma: «Li, tɔɔzei zunui nuu ɣa ga anɔpakai nii gè yiimazeɣeai la, nii a ke é dɔaseigi ɣula kelɛma zii ɣiligiti be, ta masagiti, naa vɛɛ Izilayɛle nuɔuseiti ba.

* 8:33 8:32-33 Eza 53:7-8 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛve wɔɔɔmai ma.

¹⁶ Nà bɔɔɔi, nà vaazu dɛɛzu la, velel é vaazu bɔɔɔzu la bè.»

¹⁷ Ananiase liini, seeliai ma pelei wu, é yeelaani Sɔle ma, é ɔɛ ma: «Kɛɛloun Sɔle, Maligii Yesu, nii kulaai è vɛ kelɛma pelei zu, nii è vaai la, naa ɔa é tɛvɛgai ga è-ɔaazuve zege ma, ta è laave ga Zenvu Nadegai.»

¹⁸ Gaamago nɔ, é ɔɛni eɔɛ ani ɔalaiti ta ɔula Sɔle ɔaazuve, ti loo, gaazuve zege ma. E wuzegeni, é batize.

¹⁹ E daamii wogai ma, é zebei zɔɔɔni. E foloi tanigaa ɔɛni kaladopoiti ba, niiti ti ɔeni Damase.

²⁰ E tɔɔzeini gaamago ga Yesu ná-fai laazeeli GALA dɛbi velɛiti bu, é ɔa ɔɛ ma: «Yesu ɔa é ga GALA Doun Zunui.»

²¹ Zɔiti pɛ ti ɔeni goomenisu, ti laavɔɔni, ti ɔa bɔɔɔ ɔaazaɔa ga: «Nii lei é ɔɛa naama nuiti wɔinzegezu Zeluzalɛme, niiti ti GALA tolisu daaseigi nii zu? Kɛɛ, paa ungi ɔa nɔ ga é naama nuiti gili, é li ga tiye zalaɔa ɔula ɔundigiiiti pɔ, kelɛ?»

²² Kelɛ folo-o-folo Sɔle ná-kala gooi zebei ɔeni baɔɔzu: Zuifui niiti ti ɔeni Damase, ti la mɔ ɔeni kwɛɛ nii ta bo, tɔɔzei é ɔeni dɛɛzu ga tiye ga Yesu ɔa é ga Kilista.

²³ Yeeɔɔɔala zugooza tɛvɛgai ma, Zuifuiti ti bɔɔɔ leveni ga ti paa.

²⁴ Sɔle faa ɔwɛni ta-yaava vai zu. Ti ɔeni welɛzu vɔɔ taa zigɔdaveti ma, folo vɛɛ kpidi va, nii a kɛ ti paa.

²⁵ Kelɛ, ná-kaladopoiti ti seɔeni ga kpidii, ti da kpɔɔgi zu, ti ze ga sigigi voluvelei.

Sɔle ɔɛ vai Zeluzalɛme

²⁶ Sɔle zeeliai ma Zeluzalɛme, é kɔɔɔni ga é vɔ pɛɛ kaladopoiti ba, kelɛ ti pɛ ti ɔeni luazu ba, ti la ɔeni laani da ga é ɔɛa ga kaladopoiti ta.

²⁷ Balanabase sege vele ɔana, é lii la keelaiti pɔ bɛ. E naa kpein sugulani ti ma, velel Maligii bɔɔɔ lɛni la ga Sɔle pelei zu, é bɔɛ pɔ, ta velel Sɔle GALA daawooi laazeelini la ga ladalai Maligii Yesu laaseigi zu Damase.

²⁸ E zo naazu ma niina, ta naati ti ɔeni lɛɛzu, ti ɔa yei Zeluzalɛme taazuve, é ɔa GALA daawooi laazeeli ga ladalai Maligii laaseigi zu.

²⁹ Zuifui niiti ti Geleke wooi wosu, ta naati ti ɔeni yepezu, ti ɔa bɔɔɔ maɔɔaali, kelɛ naati ti ɔeni paa gelegele gaizɛzu.

³⁰ Kidaaleve nuiti ti naa zuɔwɛɛgai ma, ti liini la Sezalé, ti teve Taalese.

³¹ Ziileigi ɔeni Zudé Egilisii pɛ su, ta Galilé, naa vɛɛ Samali va, é ɔeni wɔɔɔzu kidaalevei zu, é ɔa zie bɔɔɔmaayei zu Maligii vɛ, gaa ɔeni wɔɔɔzu ga nui lieɔi, nii é ɔeni vɛɛzu ba ga Zenvu Nadegai ná-kpɔbai.

Ené valo vai

³² Tei Piyɛɛ ɔeni levesu zooi zu ná pɛ, é zeelini balaa kidaaleve nuiti pɔ bɛ, niiti ti ɔeni Lida taazuve.

³³ E zunui ta ɔaani ná, daa ga Ené, é laani seebɛ vetɛi ɔa kaite kona dɔsava laawu ga kɔɔsama zeebɛi.

³⁴ Piyɛɛ ɔeni ma: «Ené, Yesu Kilista é valoa! Wuzegɛ, ɔa bɔɔɔi è ɔa-vetɛi lɛ ba.» E wuzegeni gaamago.

³⁵ Lida ta Salɔn nɛmɛi zu nuiti pɛ ti miná ɔaai ma, ti ɔidaaleveni Maligii ma.

Dɔɔkase wuzegɛ vai, é ɔula saai ya

³⁶ Kidaaleve anzanu ɔila ge ɔeni Zɔpé, daa ga Tabita, (nii poluve ga «Dɔɔkase»), é ɔeni botii vago mɔinmɔin kɛɛzu, é ɔa faabɔɔɔiti kɛ.

³⁷ Naama ziegi zu, é zeebɛni, é za. Ti maagbaai ma, ti daani geezu velɛi ta wu.

³⁸ Zɔpé ɔaladopoiti ti mɛnigai ma ga Piyɛɛ ɔa ti ɔɔbave laai zu Lida, ti zunu felegɔ leveni polu, ti maanɛɛni, ti ɔɛ ma: «Soma, è va fala gi vɔ bɛ.»

³⁹ Piyɛlɛ wuzɛɣɛni, ɛ vɛlɛ ti volu, ti li. Ti zeelɛi ma, ti lɛɛni la geezu vɛlɛi wu. Poanzaiti pɛ ti maaɓuɣani ba, ti da wolɔ, ti ɣɛni seɣe goiti ta tookɔba wolaiti dɛɛzu la, niiti Dɔlɔkase ɣɛni ti ɓɛɛzu ti vɛ, siɛgi zu naa ɣɛni la ti va.

⁴⁰ Piyɛlɛ ɛsɛ pɛ kulani eteavɛ, ɛ GALA fali. Naa voluma, ɛ ɣaavoteni poomai ma, ɛ ɣɛ ma: «Tabita, wuzɛɣe!» Naa ɣaazuzɛɣɛni ma, ɛ Piyɛlɛ ɣa, ɛ zɛba ɛ zɛi.

⁴¹ Piyɛlɛ yeelaani zɛa, ɛ buzeɣɛ, naa voluma ɛ kidaaleve nuiti ta poanzaiti tolini, ɛ dɛɛ ga tiye, ɛ vulua.

⁴² Zɔpɛ nuɓuseiti pɛ ti naa mɛnini, ma mɔinmɔin ge ɣidaaleve Maligii ma.

⁴³ Piyɛlɛ yeeɣɛɣala go ɣɛni Zɔpɛ kɔlɔ ɓɛɛ nui ta vɔ bɛ, nii daa ga Simon.

10

Kulakɛlɛmai Kɔlɛɛye sɔlɔni Sezalɛ

¹ Zunui ta ɣɛni Sezalɛ, daaseigi ga Kɔlɛɛye, ɛ ɣɛni salaɓusu bulu gila maazu, nii ɛ zɛɣɛni Itali.

² Zunui naa ta nɔ-pɛlɛyɛɣɛi ti ɣɛni ga GALA gaazuluaba nua, ɛ ɣɛni faaɓɔɣɔ mɔinmɔin kɛɛzu nuɓuseiti bɛ, ɛ ɣɛni GALA falizu siɛnɔpɛ su.

³ Yeeta, kpɔkɔ volo yeeɣɛɣalai zaɓasiɛi ma, ɛ GALA nɔ-geezuɣɛlɛi gila kaani, kulaai kelɛma kpezekele, ɛ da lɛ nɔ-pɛlɛi wu, naa tolini, ɛ ɣɛ ma: «Kɔlɛɛye!»

⁴ E ɣaazuloni naa va, dualuagi soni, ɛ ɣɛ ma: «Toɣa ɣale, Mɔligii?» Naa ɣɛ ma: «Da-GALA faliiti, ta da-vaaɓɔɣɔiti ti zeelia GALA ma, ki ka ti zu.

⁵ Keelaiti tevena ɣanigani nɔ Zɔpɛ, ti Simon loli, nii daasei pɛai ga Piyɛlɛ.

⁶ Kɔlɔ ɓɛɛ nui Simon nɔ-pɛlɛi wu ɣa ɛ jiizu nɔ, kpolodɛi laavɛ.»

⁷ Geezuɣɛlɛi nii ɛ ɣɛni ɓɛɛzu pɔ, naa liini nɔ feya, Kɔlɛɛye nɔ-botigɛ nu felegɔ loli, ta GALA gaazuluaba zalavusui gila, nii ɛ botii ɣɛɛzu tɔun ba.

⁸ Kpegai ma ga fai pɛ sugula ti ma, ɛ ti leveni Zɔpɛ.

Kulakɛlɛmai Piyɛlɛ sɔlɔni Zɔpɛ

⁹ Polumai, tɛi ti ɣɛni pelei ma, ti maa da buɣa Zɔpɛ va, Piyɛlɛ lɛɛni pɛlɛ ɣɔmavɛ ga folo bekpegi, nɔ ɓɛɛɛi ga doogɔ bosuvɛ, ga ɛ GALA fali.

¹⁰ Pului soni, ɛ ɣɛni pɔ ga ɛ daamii wo. Siɛgi zu ti ɣɛni ɣɔnɔgi ɓɛɛzu la bɛ, sugilini.

¹¹ E geegɔlɔgi laalaogai ɣaani, ɛ ani ta ɣaani eɣɛ seɣe wolai toko logai seki naanigɔi pɛ ga, ɛ da yei zooi ma.

¹² ɔɔɣɔ naani suaiti ti ɣɛni su, ta kpokpo suaiti, naa vɛɛ wɔniiti ba.

¹³ Wooi ta zeelini ma, ɛ ɣɛ ma: «Wuzɛɣɛ, Piyɛlɛ, ɛ ta vaa, ɛ mi!»

¹⁴ Kelɛ Piyɛlɛ ɣɛni ma: «Ba-o, Mɔligii, tɔɔzei kaipa gɛ la dɛ tɔ ma ani ɓaa kɔzɔba ani miini.»

¹⁵ Wooi naa ɣɛni ma volu nɔ velesiɛi: «Nii GALA ge ɣɛɛzu ma ɲadegɛ, mina naa vɛɛ ga kɔzɔba ani.»

¹⁶ Naama vai zeini ma ga seizu savagɔ, naa voluma, anii naa ɣaagɛlɛni ma geegɔlɔgi zu.

¹⁷ Siɛgi zu Piyɛlɛ ɣoozuɓilini da ga ɛ kulakɛlɛmai naa voluvɛ ɣwɛɛ, gaamago Kɔlɛɛye nɔ-keelaiti ɛ ti leveni, ti gaazaɣagiti boni, ti va kwɛɛ vɛ Simon nɔ-pɛlɛi nɔ, naati ti lɔni sigidavɛ.

¹⁸ Ti toligi woni, ta ti da gaazaɣagiti wo, ni Simon laazuɓɛ ɣa nɔ, nii daasei pɛai ga Piyɛlɛ.

¹⁹ Tɛi Piyɛlɛ ɣɛni ɣisiɛzu kulakɛlɛmai voluvɛ zu, Zenvu ɲadegai ɣɛni ma: «Wɛlɛ, zunu savagɔ vaavɛ, ti da ɛ ɣaizɛi.

²⁰ Wuzɛɣɛ, ɛ yei, mina inɛinɛ, à li vɔɔma wa tiye, tɔɔzei nɔ ɣa gɛ ti levegai.»

²¹ Piyɛlɛ yeini, ɛ ɣɛ zunui naati ma: «Wɛlɛ nɔ va, nɔ ɣa wo ɣaizɛizu, lee ɣa ɛ ga wo vaa ungi vɛ?»

²² Ti googaaavoteni, ti gɛ ma: «Salaɔusu gundigii daa ga Kɔleneye, ɛ ga zunui nii telebogai, ta ɛ luazu GALA ba, nii Zuifuiti pɛ ti tɔɔɔ vagoi wosu, naa ga GALA ge nã-geezuɔeela nadegai gila tevegai ma, ɛ gɛ, ɛ ɛ loli nã-pelei wu, nii a kɛ ɛ ɛ woomeni.»

²³ Piyɛɛ ti lɛni pelei wu, ɛ ti laazuɔɛ.

Poluma zobui ɛ wuzegeni, ɛ ɔile ti ɔolu, ti li. Zɔpɛ gɔdaaleve nuiti tanigaa ti ɔilɛni polu, ti maaza.

²⁴ Poluma voloi, ti zeelini Sezalé. Kɔleneye gɛni ti ɔɔunsu, ɛ nã-nuiti ta ɔɔla wanawanagiti tolini nã-pelei wu.

²⁵ Siɛgi zu Piyɛɛ lɛni la pelei wu, Kɔleneye daagomini, ɛ loo kɔɔɔwu, ɛ nɔkɔ bu.

²⁶ Kɛɛ Piyɛɛ buzegeni, ɛ gɛ ma: «Wuzegɛ, tɔɔzei nã balaa, nã ga nui ga ɛ gɛvele.»

²⁷ Ti yɛni yɛpɛzu, ti lɛ pelei wu, ti nu mɔinmɔin kaani, ti gaaleai ba.

²⁸ E gɛni ti ma: «Wo kwɛni ga tɔ ka Zuifuiti ma, ga ti mina ɔɔ faa nɔpɛ ma ta zii gɔligiti, ɔaa ti ɔa lɛ naati ta-ɔele wu. Kɛɛ GALA ge dɛɛɛ ga ze ga maa la nɛni, nu ɔa gɛ nui tanɔpɛ ma kɔɔba nu, ɔaa nadetala nu.

²⁹ Naa ga ɛ kɛa, siɛgi zu wo keela levega da mà, gɛ ɔa, gɛ la maagaali nɔpɛ kɛni su. Kɛɛ nã wo gaazagasu, lee ga wo tɔligai ma?»

³⁰ Kɔleneye gɛni ma: «Ma volo naanisiɛi gɛ ga za, niima yɛgɛgalai nɔ zu, gɛ gɛni GALA falizu nã-pelei wu kpɔkɔ volo yɛgɛgalai zavasɛi ma. Zunu gɔla ge ɔaani, ɛ lo kɔkala, kɔba zegɛi gɔleai ɛ da volo,

³¹ ɛ gɛ mà: «Kɔleneye, da-GALA falii gaavotega, GALA ki ka da-vaabɔɔɔiti su.

³² Keelaiti tevena ganigani nɔ Zɔpɛ, ti Simon loli, nii daasei pɛai ga Piyɛɛ. Kɔlo ɔɛɛ nui Simon nã-pelei wu gɛ ɛ niizu nã, kpɔlodɛi laaɛ.»

³³ Gaamago nɔ, gɛ keelaiti teve ɛ ma, ɛ laagomi fai zu, da ma, ɛ solooge ga ɛ ɔa fala. Uɛ niina gi pɛ ka gi GALA gaazu, gi woilo naa ma, nii Maligii ɛ leveai ma.»

Piyɛɛ nã-kpɔɛi ɛ boni Kɔleneye ɔɔ bɛ

³⁴ Piyɛɛ kpɔɛi zegeni naazu, ɛ gɛ ma: «Gaamazu, gɛ kwɛɛga niina ga GALA ge la zeelɔɔɔɔzu gɛɛzu nuiti ba,

³⁵ kɛɛ zii pɛ saama, zɔi nɔpɛ ɛ luazu ba, ta ɛ telebodai gɛɛzu, naama nui nɛɛɛ bɛ.

³⁶ Wo daawooi gɔwɛni, nii ɛ tevegai Izilayele nuiti ma, ɛ ziilei Goo Niine Uagɔi laazeeli ti ma ga Yesu Kilista maavele, tama ka ɛ ga ɛɛɛ pɛ Maligii.

³⁷ Wo kwɛni nii ɛ gɛni dɛ Galilé, naa ɔoluma Zudɛ yooi zu nã pɛ, Zan daazeelii ma bɛbɛi ma ga ti ɔatizei.

³⁸ Wo kwɛni ɔelei GALA ge Zɛnvu Nadegai yeini la Nazalɛte nui Yesu ma, ta ɛ zɛbɛi ve zea. Wo kwɛni balaa ɔelei Yesu gɛni levesu da zɔoi zu, ɛ da faa vagoi gɛ, ɛ da naama nuiti pɛ balo, niiti ti gɛni Inɛgi nã-zobogi wu, tɔɔzei GALA ge gɛni ba.

³⁹ Nii kpɛin ɛ kɛai Zuifuiti ta-yooi zu ta Zeluzalɛme, giya gɛ gi ga naama zeeleiti. Ti kpadɔni saa wului ma, ti paa.

⁴⁰ GALA ge buzegeni, ɛ kula saai ya foloi zavasɛi, ɛ zobogi ve zea ga ɛ ɔɔɔ lɛ ga nuiti.

⁴¹ Kɛɛ nui pɛ ge la gɛni de, kɛni zɔiti niiti GALA ge yiimazegeni ga tiye kaite, ga ti gɛ ga zeeleiti, gá ya, gɛi gi daamii ta kpɔlei woni ɔɔma gá tiye, GALA kpegai ma ga buzegɛ, ɛ kula saai ya.

⁴² Naa ɔoluma, Yesu devei veeni giya ga gi GALA daawooi laazeeli nuɔusciti ma, gi zeele wooi wo ga tɔ ga GALA ge yeelogai ba, ga ɛ gɛ ga nu vuluiti ta gɔvɛiti ta-lukpɔgaaleve nui.

⁴³ GALA goo wo nuiti pɛ ta naama zeele wooi wosu nã-faa zu, ga zɔi nɔpɛ a gɔdaalevena Yesu ma, naama nui nã-kotoi zuvaa gɛ yɛ ga tɔun daaseigi maavele.»

Zɛnvu Nadegai yei vai zii gɔligiti ma

⁴⁴ Siɛgi zu Piyɛɛ gɛni dɛ naama wooiti bosu da, Zɛnvu Nadegai yeini nuiti pɛ ma, niiti ti gɛni woilosu.

⁴⁵ Kidaaleve nui niiti pɛ ti ɖɛni ga Zuifuiti ti yɛni Piyɛlɛ volu ti va, ti laavɔɔni ga Zɛnvu Nadegai yɛi vai zii ɖiligiti balaa ma.

⁴⁶ Mazɔɔɔ ti ɖɛni naati goomenisu, ti da ɔɔɛ zii woo ɖiligiti su, ti da GALA dɛbi. Piyɛlɛ kpɔɛi zegeni volu, ɛ ɖɛ ma:

⁴⁷ «Nu ɖa ɖɛlɛ nɛi naama nuiti kpatizesu ziei wu, niiti ti Zɛnvu Nadegai zɔɔɔgai ga ade ɖɛvele baa?»

⁴⁸ E devei veeni, ti naati kpatize Yesu Kilista laaseigi zu. Ti maanɛnɛni ga ɛ yɛ ti ɖoba foloi tanigaa laawu.

11

Piyɛlɛ ná-poluvaawogi Zeluzalɛme Egilisii zu

¹ Keelai ti kidaaleve nui niiti ti ɖɛni Zudé yooi zu, ti mɛnini ga zii ɖiligiti balaa, ti yeezeiɛ GALA daawooi wu.

² Siɛgi zu Piyɛlɛ lɛni la Zeluzalɛme, kidaaleve nui niiti ti ga Zuifuiti ti peelalani, ti ɖɛ ma:

³ «È leve ɖale, ɛ liai, ɛ lɛ zii ɖiligiti ta-velei wu, naa voluma wo laami ɔɔɔma wa tiye.»

⁴ Piyɛlɛ tɔɔzeini naazu ga faiti suɖula ti ma ga gilagila, ɛ ɖɛni ti ma:

⁵ «Gè ɖɛni Zɔpé taazuɔɔ, gè yɛni GALA falizu sùɖili, gè kulakɛlɛmai ta zɔɔɔni. Ani ta zegeni geegɔɔlɔgi zu, eɖɛ seɖe wola toko logai seki naanigɔi pɛ ga, ɛ da yɛi, eyɛsu ɛ zeeli mà.

⁶ Gè suveteni ga pagɔ, gè ɖɔɖɔ naani suaiti kaani, ta dɔɔɔ zuaiti, naa vɛɛ kpokpo suaiti ta wɔniiti ba.

⁷ Gè woo ɖila mɛnini balaa, ɛ da ɖɛ mà: «Wuzegɛ, Piyɛlɛ, ɛ ta vaa, ɛ mi.»

⁸ Kɛlɛ gè ɖɛni ma: «Ba-o, Maliɖii, tɔɔzei kaipa kɔzɔba ani baa tɔ ma ani la dɛ lɔɔni dàavɛ.»

⁹ Wooi woni mà volu ná velesiɛi zu, ɛ ɖila geezuɔɔ, ɛ ɖɛ mà: «Nii GALA ge ɖɛɛzu ma nadegɛ, mina naa vɛtɛ ga kɔzɔba ani.»

¹⁰ Naama vai zeini ma ga seizu savagɔ, naa voluma, ti pɛ ge ɖaaɖaleni ma geegɔɔlɔgi zu.

¹¹ Gaamago nɔ, zunu savagɔ unkulani, ti zegɛ Sezalé, ti va tɔlisu, ti loni sigɖidavɛ, vɛ gi ɖɛni ná.

¹² Zɛnvu Nadegai ɖɛni mà, gè vile ti volu gi li, gè mina inɛine. Welɛ kɛɛloun lɔzitaiti ba, niiti ti màazani, gi li, gi lɛ Kɔlenɛye ná-pelei wu.

¹³ Naa balaa boni gi ma, velei ɛ kulakɛlɛmai zɔɔɔni la, geezuɖeelai loni, ɛ da ɖɛ ma: «Keela leve Zɔpé, ti Simon loli, nii daasei pɛai ga Piyɛlɛ.

¹⁴ Toɖa naa lɛ ga dɛ, velei da ɖizo da, wa da-vele wu nuiti.»

¹⁵ Siɛgi zu gè kpɔɛzuɖulai lɔɔzeini la, Zɛnvu Nadegai yeini ti ma, velei ɛ yeini la ade ma mɔungɛ.

¹⁶ Naama ziegi zu, kigi looni Maliɖii laawooi nii zu ga: «Mazɔɔɔ Zan batizei woni ga ziei, kɛlɛ wɔun, wa batize ga Zɛnvu Nadegai.»

¹⁷ Ni tama GALA ge vɛɛani ɖilagi naa nɔ vɛa ti ya, nii feai ada balaa zɛa, adɛi dɛ ɖidaaleveai Maliɖii Yesu Kilista ma, nɔn nà ga leeni, nà li losu GALA daawu?»

¹⁸ Naama wooi ti yiimaaleini, ti lɛbiyai vɛ GALA bɛ, ti da ɖɛ ma: «GALA ge va bu ga zii ɖiligiti balaa ti ti-zie velei maavalibo, nii a kɛ ti zɛnvui zɔɔɔ!»

Antiyɔse Egilisii lɔɔzei velei

¹⁹ Wɔinzegɛmai vaai ma eyɛsu ti Etiyeni va, kidaaleve nui zɔiti ti vazani, naa tanigaa ti zeelini fɔ Fenisi, ta Sipele, naa vɛɛ Antiyɔse va, kɛlɛ ti la ɖɛni GALA daawooi laazeelizu zii ɖili nɔpɛ ma, kɛni Zuifuiti nɔ.

²⁰ Anɛɛ naa vɛ, ti zaama, nui tanigaa niiti ti zegeni Sipele ta Silɛne, ti li Antiyɔse, naati ti ɔɔni balaa zii ɖiligiti pɔ, ti Maliɖii Yesu ná-Woo Niine Uagɔi laazeeli ti ma.

²¹ Maliɖii ɖɛni ti va, nu mɔinmɔin ge laani ti-laawooi la, ti ɖaavote Maliɖii ma.

²² Naama wooi zeelini Zeluzalɛme Egilisii zu nuiti ma, ti Balanaabase leveni fɔ Antiyɔse.

²³ Naa zeelii ma, é peteni velei GALA ná-zaalai ɣeni botii ɣɛɛzu la, koozunɛni gola. E kidaaleve nuiti inɔɔɔni ga ti ɣe ga woogɛɣila nu Maligii ve, ta ti ɣili ba ga ti-yiimave pe.

²⁴ Mazɔɔɔ Balanabase ɣeni ga nu vago, nii daavegai ga Zenvu Nadegai ta kidaalevei. Nu moinmoin ge zɔɔni, ti ɔɔɔ ve Maligii ya.

²⁵ Naa vɔluma, Balanabase liini Taalese, é Sɔle laaɣomi.

²⁶ E naa ɣaani ná, ti ye vɔlu, ti va Antiyɔse. Ti kona gila kɛɛni miná, ti da gaalebai wo vɔɔma ta Egilisii, ta ti da nu moinmoin kala. Antiyɔse ɣa kaladopoiti ti-laasei ge vɛɛni ná mounpa ga keletɛinti.

²⁷ Naama ziegi zu, GALA goo wo nuiti ti zegeni Zeluzalɛme, ti yei Antiyɔse.

²⁸ Ti ɣila ge ɣeni ná, nii daaseigi ɣeni ga Agabuse. Zenvu Nadegai loni tuɔɔ, é wuzegɛ, é bo ga pulu wolai ɣa loozu eteai zu ná pe. Pului naama ge looni Wolɔme masagi Kelode ná-siegi zu.

²⁹ Kaladopoiti ti deveni ti zoloo ma ga nii nɔpɛgi ma zobogi ɛɛɛ be, ma nu ke ga kpɔbai kidaaleve nuiti be, niiti ti Zudé yooi zu.

³⁰ Naa ɣa ti kɛɛni, ti fe Balanabase ta Sɔle ya, naati ti teve totuɔɔiti pɔ.

12

Piyɛ ɣula vai kasoi ɣa

¹ Naama ziegi zu, masagi Elɔde yeevɛni Egilisii zu nui tanigaa ma.

² E Zan kɛɛɣɛloin Zake vaani ga boɣa zɔkpɔi.

³ Tɛi é kaani ga naa wola nɛɛni Zuifuiti be, é Piyɛ balaa soni, feti ziegi zu, siegi zu ta da bului mi la, nii lɛve la su.

⁴ E naa zogai ma, é pili kasoi ɣa, é kalivaani salaɔusu naanigɔ zeizu naanigɔ ma, ga ti da wele ma. Ná-kisie ɣeni ga é naa ná-tukpɔi ɣaaleve, siegi zu Pake fetii levesu da.

⁵ Piyɛ makega ɣeni de kasoi ɣa, Egilisi nuiti ti la ɣeni loogɔsu GALA falii va be.

⁶ Yeei Elɔde deveni la ga geelaa ɣa laona nɔ feya, é naa ná-tukpɔi ɣaaleve kelɛzu, naama yee bidii, Piyɛ ɣeni laani, é da ni salaɔusu felegɔ yɔɔɔzu, giliai ga yɔɔɔ felegɔ, kaso make nuiti ti loni kaso velei laave.

⁷ Gaamanɔ, Maligii ná-geezuɣeelai gila ge ɣulani kelɛma, kaso velei wu ɣalani kpoke, ve Piyɛ ɣeni ná. Geezuɣeelai yeelooni Piyɛ betɛagave, é maaloɣa, é ɣe ma: «Wuzegɛ fala!» Yɔɔɔiti ti vieni Piyɛ yeeiti ba, ti loo.

⁸ Geezuɣeelai ɣe ma: «Da-zaamaɣiligi ɣili zaama, è da-zavalagiti dɔ ɣɔɔa!» Piyɛ naa ɣɛɛni. Geezuɣeelai ɣe ma: «Da-zegɛ wolai loo ɣɔba, è vile pɔlu.»

⁹ Piyɛ ɣulani kaso velei wu, é vile polu, é la ɣeni laani da ga nii geezuɣeelai kɛɛzu, ɣite vaa ve, é ɣeni ɣisiezu ga kulakelɛma nɔ ɣa é kaazu.

¹⁰ Siegi zu ti leveni la kaso make nuiti seizu mɔungi ta felesiei va, ti zeelini kɔlu bogi ma, nii daalaosu ga taazu velei. Naa laalaoni ɔɔɔ ve ti luɔɔ, ti ɣulani ti vile koi yɔɔɔzu velei gila ma, ti da li. Gaamago, geezuɣeelai jɛɛleni koba.

¹¹ Piyɛ naama vaiti gaɣaani niina, é ɣe ma: «Gaamazɔ, gè kwɛɛ niina ga Maligii ná-geezuɣeelai levege ga é kùla Elɔde yeezu, ta naa pe su, nii Zuifui nuɔɔɛiti ki ge ɣɛa ba, é lo nɔun ba.»

¹² E ɣidaai ma faiti bu, é sakpani Zan nii daasei pɛai ga Maleke naa dee Mali ná-pelei wu, ve nu moinmoin ge ɣaaleɛni ba ná, ti da GALA fali.

¹³ Siegi zu é sigigi ma bogi laaloɣani la, botigɛ anzanui ta ɣeni ná, daaseigi ga Lɔde, naa maaɔɣani kpogi va ga é woilo.

¹⁴ E ɣwɛɛsu ɣaani Piyɛ wooi va, koozunɛ velei ma, é la ɣite sigigi laalaoni, é bizɛni, é li ɣɛɛzu ti ma, Piyɛ ɣa é sigidaɔve.

¹⁵ Ti ɣeni ma: «È litigɛ!» Kelɛ é ti ɣisuɣalani ga gaamai ve. Ti ɣeni ma: «Ná-geezuɣeelai ve mu.»

¹⁶ Naazu Piyɛɛ ɣɛni ba nɔ, ɛ ɔa pelei laaloɣa. Ti pelei laalaogai ma, ti laavɔɔni ga kaa vai.

¹⁷ E yee ɣɛɛni ti ma bebe ga ti maagɛ kpɔ, ɛ zɛba ɛ naa zuɣula ti ma, velel Maliɣii kulaai la kasoi ɣa, naa vɔluma, ɛ ɣɛni ti ma: «À bo Zake ma ta kidaaleve nui zɔiti.» Naa vɔluma, ɛ liini ga ada ɣili pele.

¹⁸ Poluma zobui, salavusuiti ti wola ɣɛni unga wuulee naama vai zu, nii ɛ ɣɛni ga Piyɛɛ.

¹⁹ Elɔde numaa vilɛni ga ti Piyɛɛ ɣaizie, keɛ ti la kaani. E kaso makɛ nuiti gaazagani, ɛ devei ve ga ti naati paa. Naa vɔluma, ɛ zegeni Zudɛ yooi zu, ɛ li zeizu Sezalɛ.

Masagi Elɔde zaa vai

²⁰ Kpɔɛi ɣɛni Elɔdeni zɔɣɔzu ta Tiil nuiti, naa vɛɛ Sidɔn nuiti ba. Naati seizu felegɔ ti zolooni faa ɣila ma, ti vɔluzeigi ɣɛ ga Balasetuse, masagi nii velel wu lotuɣɔi. Naa vɔluma ti liini ga ti ziileigi maavali masagi ma, tɔɔzei ti-ɣɔnɔgi pɛ ge ɣɛni zegɛzu masagi ná-zooi nɔ zu.

²¹ Naama voloi zeelii ma, Elɔde bɔɣɔ maagɣilini ga masa segei, ɛ zeí ná-masa kpɔkpɔgi ɣa, ɛ ɔa masa kpɔɛ wolai wo ti ma.

²² Nubuseiti ti ɣɛni maamusezu, ti ɔa ɣɛ ma: «Nu woo la ga nuu, galagi ta woo ve de!»

²³ Gaamago nɔ, Maliɣii ná-geezugeelai gila ge Elɔde loɣani, kpeinti ti kpudɛgi zumiini, ɛ za, mazɔɔ ɛ la ɣɛni lebiya veeni GALA be.

²⁴ Keɛ GALA daawooi ɣaa ɣɛni wɔɔɔzu.

Balanabase ta Sɔle leve fai keela ziegi ma

²⁵ Balanabase ta Sɔle ti begai ma ga ta-wotii ɣɛ Zeluzalɛme, ti ɣaleni ma. Ti liizuve, ti liini ga Zan, nii daasei pɛai ga Maleke.

13

¹ GALA goo wo nuiti, ta kalamɔn wolai niiti ka ti ɣɛni Antiyɔse Egilisii zu: Balanabase, Simiyɔn nii daaseigi velesiei ga ma Leigi, Lusiyuse Silene nui, Manayɛn nii ta zou zɛve ɣundiɣii Elɔde* ti wɔɔɔni vɔɔma, ta Sɔle.

² Yeeta, ti ɣɛai ma Maliɣii lebizu vɔɔma, ti ɔa zugi zo, Zɛnvu Nadagai ɣɛni ti ma: «À Balanabase ta Sɔle ɣula bɔɣɔ zaama bè ye, naama wotii vaa zu, nii gɛ ti loligai ma.»

³ Ti begai ma ga zugi zo, ti GALA fali, ti yeelaani ti ma, ti be ti va, ti li.

Balanabase ta Sɔle ti lii vai Sipele

⁴ Zɛnvu Nadagai Balanabase ta Sɔle levegai ma, ti liini Selusi, ti le batɔi zu miná, ti li Sipele.

⁵ Ti zeelii ma Salamine, ti GALA daawooi laazeelini Zuifuiti ta-ɣALA deɔi veleiti bu. Zan-Maleke ɣa ɛ ɣɛni ga ta-bɔba nui.

⁶ Naa vɔluma, siegi zu ti ɣɛni la ga zie zaama yooi maaleve, ti zeeli Pafɔse. Ti molikula nui ta ɣaani ná, Zuifui ta ɣɛni de, ɛ ga zɛɛ ɣala goo wo nui ta, daaseigi ga Baal-Yesu.

⁷ E ɣɛni kundiɣii Selezizyuse Pɔluse va, zunui naa ɣɛni ga faagwe nu wola. Naama zunui Balanabase ta Sɔle lolini, ɛ deɛ ga wɔin ɣa ma ga ɛ GALA daawooi meni.

⁸ Keɛ molikula nui Elimase (tɔɔzei daaseigi ɣana Geleke wooi zu), naa ɣɛni ti laaloɣɔma, ɛ ɣɛni pɔ ga ɛ pele leve kundiɣii luɣɔ ga a va ɣidaaleve Yesu ma.

⁹ Naazu, Zɛnvu Nadagai Sɔle laaveni, nii daaseigi balaa ga Pɔle, naa ɣaazulo ba,

¹⁰ ɛ ɣɛ ma: «Ee, ɔa ve, ɔɛi ɛ laavegai ga kelegele nɔi ma zii pɛ ta yaavai, Inɛgi ná-doun zunui, telebodai pɛ sili nui! E la bɔɔa baa, ga Maliɣii ná-pele zɔlegiti segea kevele ma?

¹¹ Niizu niina, Maliɣii ɣa yeevɔɣɔzu ɛ va, ɛ ɣaazuɣole, yeeɣɣala go laawu ɛ la ɣaazulaa foloi ma.» Gaamago nɔ, kpidi vɛɛni Elimase ɣaazuɔeti ma, ɛ ɔa nuiti gaizie mɛmɛ ga ti pelei leɛ la.

* **13:1 13:1 Elɔde:** Elɔde Antipase ve, nii ɛ ɣɛni ga Galilé you zɛve ɣundiɣii.

¹² Kundigii naama vai gaa ma, nii keai, é gidaaleveni, mazoloo daavooni ga Maligii ná-kalagi.

Pole ta Balanabase ti lii vai Antiyase Pisidi gouvii ma

¹³ Pole ta siejogaiti ti leeni batoi zu Pafose, ti li Peelezé Panfili gouvii ma. Zan-Maleke zegeni ti volu, é gale ma Zeluzalame.

¹⁴ Tóni, ti zegeni Peelezé, ti li ga lugó, ti zeeli Antiyase Pisidi gouvii ma. Doofo foloi, ti leeni GALA debi vele wu, ti ze.

¹⁵ Ti begai ma ga GALA ná-togi ta GALA goo wo nuiti ta-zevéiti su wooi tanigaa gála, GALA debi vele ma gundigii ti nu leveni ti ma, é ge ti ma: «Gi-géleaiti, ni tene goo ga wo la nuéseiti faa ma, à bona.»

¹⁶ Pole wuzegeni naazu, é yee ge bebe ga ti maage kpó, é ge ti ma: «Izilayele nuiti ta wáigiti wo luazu GALA ba, à woilo gòo ma.

¹⁷ Izilayele nuése niiti ta-GALAGI ga é yiimazegeni ga ade-mémewolani, é ti gaawóolo siegi zu ti gèni zeini la Ezipete yooi zu. E ti gúlani ná va ga ná-zébe wolai.

¹⁸ E yeezeini ti wu kona vuunaanigó (40) gégala laawu tevebai zu.

¹⁹ Kpegai ma ga zii lófela gologolo Kanaan yooi zu, é naati ta-yooi veeni ade-mémewolani zea ga tónó,

²⁰ kona unnaanigó puuloolugó (450) laawu. Naa voluma, é tukpógaaleve nuiti feeni ti ya, eyesu é zeeli GALA goo wo nui Samiyele ma.

²¹ Naa voluma, wáin gèni ti ma ga masa ge ze ti unda. GALA ge Kise ná-doun zunui Sayile zeini ti unda kona vuunaanigó (40) laawu, é gèni ga Benzamen ná-bolodamai zu nui ta.

²² GALA kpegai ma ga gèle Sòle va, é Davide veeni ti ya ga masagi, é niima wooi woni naa ná-faa zu, é ge ma: «Gè Izayi ná-doun zunui Davide gaa, zlíma nui nii é vaazu zlíma vaiti pé kɛɛzu.»

²³ Egévelei GALA ge minazegeni la, Davide naa mavofodai zu ga é Yesu gúlai ná ga Izilayele Gizo Nui.

²⁴ Aisa Yesu va zoló, Zan gèni GALA daawooi laazeelizu Izilayele nuéseiti pé ma ga ti ti-zie vele maavalibo, ti batize.

²⁵ Zan gèai ma ná-botii gaabelasu, é gèni ma: «Nà léi gè va ge ga naa, nii wo gísiezu su. Kéle tagíli ka vaazu nòun poluma, nii gè la voló kula gèni su ga gè va ná-savalagiti daavie.»

²⁶ «Kéleaiti, wo gèni ga Abalaame mavofodai ta, baa wáiti wo luazu GALA ba, ade ya ga kizo kpóei nii levegai ade ma.

²⁷ Tózei Zeluzalame ze wo nuiti ta ta-gundigii ti la Yesu ná-fai gaagaani, naa vɛɛ GALA goo wo nuiti gooi va, nii é galasu doofo foloi pé. Ti peelalaai ma, ti GALA goo wo nuiti daawooi naati pileni su.

²⁸ Anɛɛ ni ti la gèni sò kaani ba, nii nu a nu vaa su, ti gèni Pilate ma, é Yesu va.

²⁹ Ti begai ma ga naama vaiti pé daazeeli, niiti ti zévai ná-faa zu, ti kulani saa wului ma, ti da kabai zu.

³⁰ Kéle GALA ge buzegeni, é kula saai ya.

³¹ Folo moinmoin daawu, é bógó leeni ga niiti ti yeni ba, ti zége Galilé, ti li Zeluzalame, ti gèai niina ga ná-zeeleiti nuéseiti koba.

³² «Giya bógó balaa, gá naama Woo Niine Uagó laazeelizu wo ma, nii GALA ge ma minazegégi woni ade-mémewolani be,

³³ GALA ge naa laazeelia ade vɛ, adéiti ade ga ti-lointi, ga Yesu wuzége vai, é gúla saai ya, egévelei sévai la GALA Sévei ma wuyei velesiei zu ga:

«Da ga doun zunui,

za, gè è gèa ga dòin.»

³⁴ GALA ge buzége vai, é kula saai ya, é mina mó gale ma, é va luula, naa ga é boni ga: «Nà faa padegaiti ké wo vɛ,

niiti ti maa la valiboga pɛ,
nii gɛ minazɛɣeni la Davide vɛ.»†

35 Naa ɣa é kɛai é bogai la ná taɣili ga:

«E la vaa bu da-wotigɛ nui,
é ga woogɛɣila nui, é va luula kabayegɛi zu.»‡

36 Tama Davide begai ma ga botii ɣɛ GALA bɛ ná-yeeɣɛɣalai zu, é zaani, ti maagɣuluni mɛmɛwolani koba, é luula.

37 Kɛɛ zɔi GALA ge buzeɣeai, é ɣula saai ya, naa la luulani.

38 «Kɛɛlɔinti, à suɣwɛɛ mu ga Yesu maavele ɣa kotoi zuvaayɛ fai laazeelizu la wo ma.

39 Zɔi nɔpɛ é ɣidaalevezu ma, naama nui ná-kotoi zeɣea ba, nii Moize ná-tɔgi la ɣɛni zooga kɛɛzu wo vɛ.

40 A dama ga bɔɣɔ mu, naa ɣa a kɛ nii bogai GALA goo wo nuiti ta-zɛvɛiti su, naa mina zeeli wo ma ga:

41 «Wɔi wo ga nuɓuseiti ti laavegai ga maayobalabei, à wele,
wo laa ɣa vɔ, wo-ma zuwu ɣaaleve.

Mazɔlɔ ná vaazu fai ta ɣɛɛzu wa-yeeɣɛɣalai,
naama vai ni nu a la bona wo ma, wo la ɣɛni laa da.» »

42 Bɛbɛi ɣɛai ma ɣulazu, ti naati maanɛnɛni ga ti bɔɛ volu, é vilɛ naama vaa ɣilagi nɔ va, dooɣo foloi nii é vaazu.

43 Gaalebai vɔluma, Zuifui ma mɔinmɔin ta zii ɣiligi niiti ti latigai, ti vilɛ Zuifuiti ta-
GALA pelei ma, ti vilɛni Pɔle ta Balanabase vɔlu. Naati ti ɣɛni bɔɛzu ti vɔ, ti da ti iɣɔɔ ga ti ɣili kpaan GALA ná-zaalai va.

44 Poluma looɣo foloi, nu ɣa ɣɛ ma, taazuve nuɓusei pɛ ka nɔ é ɣaaleeni ba GALA daawooi mɛni fai zu.

45 Zuifuiti ti bɛbɛi ɣaai ma, ti laaveni ga toloi. Nii Pɔle ɣɛni bosu, ti da naa maagaaali ga woo nɔiti.

46 Pɔle ta Balanabase ti bɔɛni ti vɔ ga ladalai, ti ɣɛ ti ma: «Wa ɣa mounpa GALA daawooi maa ɣɛa nɛni, é wo wo ma. Kɛɛ tɛi wo ɣɛɛzu ba, ta wo bɔɣɔ levezu ga wo la zolooni ɣɔɣɔ zɛnvui ma, naa maavele ma, bɛ gi ɣaavote zii ɣiligiti ma.

47 Tɔɔzei naama levei ɣa Maligii feai gi ya, é ɣɛ ma:

«Gè è loga, è ɣɛ ga ziiti ta-wozakalagi,
è kizo fai ɣula kɛɛma eyesu zou belɔ ga.» »

48 Zii ɣiligiti ti naama wooi mɛnigai ma, ti ɣoozunɛni gola, ti da Maligii lebi daawooi vaa zu. Niiti kpein ɣɔɣɔ zɛnvui ɣɛvele bɛtɛni ti ma vaa ma, naati ti ɣidaaleveni.

49 Maligii laawooi ɣaa ɣɛni wɔɔlɔzu naama yooi zu ná pɛ.

50 Kɛɛ Zuifuiti ti lɔni tosuba anzanuiti unsu niiti ti latini, ti vilɛ Zuifuiti ta-GALA pelei ma, ta taazuve zeizumaanɛgiti, ti wɔinzeɣemai vilɛni Pɔle ta Balanabase vɔlu, ti naati kpe ta-yooi zu.

51 Naati felegɔ ti ti ɣɔɣɔa vufiligi bukpunɛni ti laalɔɣɔma, ti li Ikoniyyume.

52 Kaladopoiti mu, ti laaveni ga koozunɛi ta Zɛnvu Nadegai.

14

Pɔle ta Balanabase ti ɣɛɛ vai Ikoniyyume

1 Pɔle ta Balanabase ti ɣɛai ma Ikoniyyume, ti lɛni miná balaa Zuifuiti ta-GALA debi vɛlei wu, ti yɛni bɔɛzu ga kɛvelei ta, Zuifui ma mɔinmɔin ta Gelekii ma mɔinmɔin ti ɣidaaleve.

2 Kɛɛ Zuifuiti ti ɣikpaai, naati ti lɔni zii ɣiligiti unsu, ti naati daavili ga ti faa nɔu ɣɛ ga kidaaleve nuiti.

† 13:34 13:34 Eza 55:3 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wɔlɔmai ma. ‡ 13:35 13:35 Guy 16:10 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wɔlɔmai ma.

³ Anɛɛ naa vɛ, Pɔle ta Balanaɓase ti lɛbini Ikoniɣume, ti ɣɛni ɓɔɛzu ga ladalai, tɔɔzei ti laani Maliɣii la, naama ge ɣɛni ná-zaala wooi ma ɣaamai ɣulazu keɛma ga laavɔɔ vaiti ta maaɓɛɛ vaiti, nii é ma zobogi veeni ti vɛ ga ti ɗa kɛ.

⁴ Taazuvɛ nuɓusei ɣaagwɛɛni su fele, gilazuvɛ ɣɛni Zuifuiti polu, gilazuvɛ ɣɛ keelaiti polu.

⁵ Tei zii ɣiligiti ta Zuifuiti é vɛɛ ta-ɣundigiiiti ba, ti ɣɛni ɣɛvele ɓɛɛzu ga ti Pɔle ta Balanaɓase maanɔɣɔ, ti va ti zɔɔ ga kɔtuɗiti,

⁶ naati ti suɣwɛɛgai ma, ti velani ti li Likaoni ɣovii ma: Lisitele, Dɛɛleɓé, ta ti-maagoolii zu.

⁷ Ti Woo Niine Uagɔi laazeelini miná.

Pɔle ta Balanaɓase ti ɣɛɛ vai Lisitele

⁸ Mɛɣɛɛ zunui ta ɣɛni zeini Lisitele taazuvɛ, nii é zɔɓɔni ga mɛɣɛɛgi, kaipa é la ɣɛni de zooni é va zie.

⁹ E ɣɛni woilosu Pɔle woo ma. Naa wɛɛni ba, é ka ga kidaalevei ɣa zea ga é valo,

¹⁰ Pɔle woodɣulani, é ɣɛ ma: «Wuzegɛ, è lo è-ɣɔɣɔiti ga!» Zunui vilini kpulu kɔɣɔiti ga, é tɔɔzei ga é ɗa zie.

¹¹ Tei beɓɛi naa ɣaani, nii Pɔle ɣɛni kɛɛzu, ti ɣɛni ɓainsu ga woo wola Likaoni wooi zu, ti ɗa ɣɛ ma: «Galagiti ti nuɓuse ɣɔɓɔgi zegɛa, ti yei gi zaama.»

¹² Ti Balanaɓase laasei pɛɛni ga Zuuse, ti Pɔle laasei pɛɛ ga ɢɛɛlemɛɛ, tɔɔzei naa ɣa kpɔɛi ɣɛni da.*

¹³ Galagi nii daa ga Zuuse, naama zalaɣa ɣula nui ná-gala peɛi ɣɛni taa loavɛ, é vaani ga nike zinɛiti ta tufa lɛvelɛvɛgaiti taa zigidaavɛ. Ta beɓɛi ti zolooni ma niina ga ti naama aniiti kula ga zalaɣai Balanaɓase ta Pɔle vɛ.

¹⁴ Keela felegɔiti ti naa mɛnigai ma, ti ti ɣɔɓa zegɛiti balini ga kidaaviligi maavele ma, ti ɓize beɓɛi vɔ peɛi, ti ɓain ga tiye, ti ɣɛ ma:

¹⁵ «Lee vaa zu wo naa ɣɛɛzu? Gá balaa gá nɔ ga nuɓusei ga wo ɣɛvele, gi vaavɛ Woo Niine Uagɔi laazeelizu wo ma, ga wo ɓeteve ɣimalala vai naati ba, wo lati zenvu su ɢALAGI ma, nii é geegɔɓɔgi, ta zooi ta kpolodei ɓɛɛa ta ti zu aniiti.

¹⁶ Yeeɣɛɣalai niiti ti levegai, é zii ɣilagilagiti pɛ zegɛ ná, ɛɛ ge ɗa zie ga yiima vele.

¹⁷ Anɛɛ naa vɛ, é la ɓeni ɓɔɣɔ lɛɛzu ga tiye ga ná-faaɓɔɣɔiti maavele, niiti é ti ɣɛɛzu, tɔɔzei tɔ ɣa é tonai ta ani ɓɛɛ yeeɣɛɣalaiti tevesu wo ma, é ɗa ɣɔnɔgi ve wo ya, ta é koozunɛɛi lo wo-yiimavɛti.»

¹⁸ Anɛɛ balaa keelaiti ti naama wooiti boni, keɛ é ɣɛni ga faa ɓaaɓa gola, ti va peɛi leve beɓɛi luɣɔ ga naati ti mina zalaɣai ɣula ti vɛ.

¹⁹ Naa vɔluma, Zuifuiti ti zegɛni Antiɣɔɛ ta Ikoniɣume, ti va ti beɓɛi unsu leve. Ti Pɔle zɔɓni ga kɔtuɗiti, ti kpokpo, ti kula taai va, tɔɔzei ti ɣɛni ɣisiɛzu ga é za.

²⁰ Keɛ siɛgi zu kaladopoiti ti ɣaaleɛni ba la koba, é wuzegɛni é lɛ taazuvɛ, poluma zobui ta Balanaɓase ti liini Dɛɛleɓé.

Ti ɣalema vai Antiɣɔɛ

²¹ Siɛgi zu Pɔle ta Balanaɓase ti ɓeni la ga Woo Niine Uagɔi laazeeli Dɛɛleɓé, ti kaladopo mɔinmɔin sɔɓɔni ná, ti ɣaleni ma Lisitele ta Ikoniɣume, ti gaaɓela Antiɣɔɛ.

²² Ti ɣɛni kaladopoiti iɣɔɔɔzu, ti ɗa ti lɛɛ ga ti ye kidaalevei zu, ti ɗa ɣɛ naati ma: «Kɛni ade kpɔɓ mɔinmɔin sɔɓɔ pɛ, ade va lo GALA ná-masadaɪ zu.»

²³ Ti yeeloni totuɣɔiti ba Egilisii ɣilagilagi pɛ su, ta la ɓena ga GALA fali ti zugɪ zo, ti ɣɛni naati kalivaazu Maliɣii ma, nii ti ɣidaaleveai ma.

²⁴ Naa vɔluma, ti leveni Pisidi ɣovii ma, ti zeeli Panfili.

²⁵ Ti GALA daawooi laazeelini Pɛɛlezé, naa vɔluma ti li Atali.

* **14:12 14:12** Geɛkiiti ta-ɣala peɛi ma, Zuuse ɣa é ɣɛni ga galagiti ta-ɣundigii, ta ɢɛɛlemɛɛ ɣɛ ga galagi naati ta-ɣeɛlai.

²⁶ Ti zɛɣɛai ma miná, ti lɛɛni ɓatoi zu, ti li Antiyɔse, ɓɛ ti ɗalivaani ná GALA ná-zaalai ma, botii naama vaa zu, nii ti ɓeni ga kɛ.

²⁷ Ti zeeliai ma, ti Egilisii zu nui ti pɛ gaalɛɛni ba, ti voluvaawo ti ma ga nii pɛ GALA ge kɛai ga ti maavele, ta ɓelei naa kidaaleɓei ma ɓelei laalaogai la zii ɗiligiti tuɗɔ.

²⁸ Ti ku ɗɛɛni ná fele kaladopoiti saama.

15

Maaɓɔgi nii é ɗɛɛni Zeluzalɛme

¹ Zunui tanigaa ti zɛɣɛni Zudé yooi zu, ti ɓa Antiyɔse, ti ɗa kidaaleɓe nui kala, ti ɗa ɗɛ ti ma: «Ni wo la latini pɛɓɓolu, ɛɣɛɓelei sɛɓɛai la Moize ná-tɔgi zu, wo la zooga ɗizosu.»

² Naa ɗaabelani ga maaɗaali ɓaaba golai ti yɔɗɔzu ta Pɔle naa ɓɛɛ Balanabase va. Naa ɓoluma, ti deɓeni ga Pɔle ta Balanabase naa ɓɛɛ taɗiligaa ɓa ti lɛ Zeluzalɛme, ti naama vai yɔɗɔzule ga keelaiti ta Egilisi lotuɗɔiti.

³ Antiyɔse Egilisii ti leɓeni, ti liini ti leɓe ga Fenisi ta Samali ɓele, ti ɗa naa zuɗula, ɓelei zii ɗiligiti ti ɗidaaleɓeai la. Naama wooiti ti ɗɛni ga koozunɛ vaa wola kidaaleɓe nui ti ɓɛ.

⁴ Ti zeeliai ma Zeluzalɛme, Egilisii zu nui ti ti laaɗomini ta keelaiti naa ɓɛɛ totuɗɔiti ba, ti voluvaawoni naati ma ga nii pɛ GALA ge kɛɛni ga ti maavele.

⁵ Falizɛinti saama, niiti ti ɗidaaleɓeni, naa tanigaa ti wuzɛɣɛni, ti ɗɛ ma: «Kɛni zii ɗiligiti ti lati pɛɓɓolu, é ti leɓe ga ti ɗolo Moize ná-tɔgi ɓɛ.»

⁶ Keelaiti ta totuɗɔiti ti ɗaalɛɛni ba, ti naama vai wuuɓɛɛ ga pagɔ.

⁷ Kpɔɛzuɗula wolai ɓegai ma, Piyɛɛ wuzɛɣɛni, é ɗɛ ti ma: «Kɛɛleaiti, wo kweni ga kaite GALA ge yiimazɛɣɛni ga ze wo zaama, nii a kɛ gɛ Woo Niine Uagɔi laazeeli zii ɗiligiti ma, ti ɗidaaleɓe.

⁸ GALA nii é nu yiimave ɗwɛɛ, naa ɓɔɗɔi ma zeele wooi woga ga é yeezeida ti wu, tɔzei é Zɛnvu Nadagai vea ti ya ga ade ɗɛɓele,

⁹ é la zeeɗaagwɛɛzu ɗɛɛni ade yɔɗɔzu ada tiye, tɔzei é ti-yiimaveti ɗadege ga ta-ɗidaaleɓei maavele.

¹⁰ Lee vaa zu mu wo GALA suɗɔɗɔsu, ga wo unbawului naa la kaladopoiti kpɔɓɔɗa, nii ada ade-mɛmɛwolani ade la ziɛni seɣɛ vai wu?

¹¹ Kɛɛ adɔun, Maliɗii Yesu zaalai ɗa ade ɗidaaleɓeai la ga ade ɗizoge ga ti ɗɛɓele.»

¹² ɓɛɓɛi pɛ ge maaɗɛni kpɔ, ti woilo Balanabase ta Pɔle woo ma, ti ɗa naa zuɗula, ɓelei GALA ge ɗɛni laaɓɔ vaiti ta maaɓɛɛ vaiti kɛɛzu la ga ti maavele zii ɗiligiti saama.

¹³ Ti ɓegai ma ga ɓɔɛ, Zake kpɔɛi zɛɣɛni, é ɗɛ ma: «Kɛɛleaiti, à woilo dɛɛ gòo ma!

¹⁴ Simon naa zuɗulaa ade ma, ɓelei tɔzeizu mɔunpa GALA ge yiimazɛɣɛni la zii ɗiligiti saama ga zii ɗila, nii a ɗɛ ga nɔnɔ.

¹⁵ Naama vai ɓalaa zolooge GALA goo wo nui daawooi ma, tɔzei sɛɓɓɛ ga:

¹⁶ «Naa ɓoluma ná ɗale ma volu,
Davide ná-pɛɛi nii goloai, ná gaalɔ volu,
ɓɛti náti kologologai, gɛ mináti kpɛɛ volu.

Nà to volu,

¹⁷ naa ɗa a kɛ, nuɓusei mɔtaiti ti Maliɗii ɗaizɛ,
ta zii ɗiligi niiti kpein ti ɗɛai ga nɔnɔ.

Naa ɗa Maliɗii bogai,

¹⁸ nii é ná-faazeikpasuiti kulaai kɛɛma kaite wɔɓwɔɓ.»*

¹⁹ Zake ɗɛni mɔnɔ ti ma: «Naa ɗa é ba, ná kaazu ga fizoge ga ade mina faaba kpɛɛ zii ɗiligiti tuɗɔ, niiti ti ɗidaaleɓezu GALA ma,

²⁰ kɛɛ ade sɛɓɛi leɓe ti ma ga ti ɓɔɗɔ maaɓɛ ga kɔɗɗɔ ganigiti ta-ɗɔzɔba vaiti, kologologi, ta ti mina sua mi nii ma ɗama la ɓuuni, naa ɓɛɛ ɗamai va.

* 15:18 15:18 Amɔ 9:11-12 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛɓɛ wɔɓmai ma.

21 Tɔɔzei kaite wɔlɔwɔlɔ ziegiti su, nuiti ta taa ɖilagilagiti su ti da Moize ná-tɔgi ɖala, ta toɖa ɖalasɔ dooɖo foloiti pɛ GALA deɓi veɛiti bu.»

Sɛvei é leveni kidaaleve nuiti ma

22 Naama ziegi zu, keelaiti ta totuɖɔiti, naa vɛɛ Egilisii zu nuiti pɛ ba ti zolooni ma, ga ti nui tanigaa ɖula ɔɔɖɔ zaama, ti ti vile Pɔle ta Balanaɓaseni polu, ti li Antiyɔse. Ti yeeloni Zude va, nii é lolisu ga Balasaɓase, ta Silase, ti felegɔ ti ɖeni ga nuiti, niiti unfema wola ɖeni ti vɛ kidaaleve nuiti saama.

23 Ti sɛvei veeni ti ya, nii su wooi ɖeni ga nii: «Wo-ɖɛɛlɔinti, ti ga keelaiti ta totuɖɔiti ta wo luɔɔsu, wɔiti wo la ga Zuifua, wo Antiyɔse taazuvɛ, naa vɛɛ Siili ta Silisi ɖoviiti ba.

24 Gi menige ga gi zaama, nui tanigaa ti vaave wo vɔ be, ti wo yiiɔlɔ, ti wo jiiɓpi ga ta-ɔɛzuɖulai. Gá lei gi va naama levei ve ti ya.

25 Gi pɛ gi zolooge ma ga gi yeelo nua va, gi ti vɛɛ gi-nɛɛɔɖɔiti Balanaɓase ta Pɔle va, ti va wo vɔ be,

26 niiti ti ɖikula ti-yenvuiti su ade-Maliɖii Yesu Kilista laaseigi vaa zu.

27 Naa ɖa é kea, gi Zude ta Silase levega wo ma, ga ti va ti niima ɖeela woo laazeeli wo ma ga laawoo.

28 Nɛɛvɛ Zenvu Nadagai vɛ, ta gá ɔɔɖɔi gi vɛ, ga nu mina kasɔ nɔpɛ da wo unma, keni nii maalaasu la ná.

29 Naa ɖa é ga, keni wo mina da ga suaiti mi, niiti ti ɖulaai ga zalaɖai kɔɔɖɔ ganigiti be, ta jamaɪ, naa vɛɛ suaiti ba ti ma jama la vuuni, wo ɔɔɖɔ maanɛ ɓalaa ga kologologi. Wa naati kɛɛna, faa vago ve wo vɛ. Ade ɖaana mɔnɔ!»

30 Ti yeeɓeni keelai naati ba, ti li. Ti liini Antiyɔse, ti kidaaleve nu ɔɔgi pɛ gaale ba, ti sɛvei ve ti ya.

31 Sɛvei ɖalagai ma, ti wola ɖoozunɛɛni, tɔɔzei iɔɔɔɔ wooi va é ɖeni su.

32 Tɛi Zude ta Silase ti ɖeni ga GALA goo wo nuiti, ti leɓini ɔɛzu kidaaleve nuiti pɔ, ti da naati tɛnɛ, ta ti da ti iɔɔɔɔ.

33 Ti ku ɖɛɛni ná fele, naa vɔluma ɖɛɛɖɛɛlɔinti ti yeeɓeni ti va ga ziileigi, ti ɖale ma naama nuiti pɔ, niiti ti valini ti ma.

34 [Anɛɛ naa vɛ, é nɛɛni Silase vɛ ga é ye ná.]†

35 Pɔle ta Balanaɓase ti yɛni Antiyɔse, naa vɛɛ nu mɔinmɔin ba, ti kalagi wo, ta ti da Maliɖii ná-Woo Niine Vagɔi laazeeli.

Pɔle ta Silase lii vai keela ziegi velesiɛi ma

36 Ku ɖɛɛni fele, naa vɔluma Pɔle ɖeni Balanaɓase ma: «De ɖale ma vɔgi zu, de li de kidaaleve nuiti ka, vɛ pɛ de levega ná, de Maliɖi laawooi laazeeli, de ka mini ɖɛɖala ɖa ti ná kidaalevei zu.»

37 Balanaɓase ɖeni pɔ, é Zan vile ti vɔlu, nii daasei pɛai ga Maleke,

38 keɛ Pɔle kaani ga é la vizɔni ga ti va naa vile vɔlu, nii é zegeni ti vɔlu siɛ mɔungi zu Panfili zɔli, é la ɖɛɛni ti va ta-wotii zu.

39 Naama maagaaɓii ɓaani ti yɔɖɔzu, eyesu ti bali ma. Balanaɓase Maleke zegeni, ti le ɓatoi zu, ti li Sipele.

40 Pɔle ma ge yiimazeɖe ga Silase, kidaaleve nuiti ti ti ɖalivaani Maliɖii ná-zaalai ma, ti da li.

41 Ti leveni Siili yooi zu ta Silisi, ti da Egilisiiti iɔɔɔɔ.

16

Timote vile fai Pɔle ta Silase vɔlu

1 Naa vɔluma, Pɔle zeelini Dɛɛleɓé, ta Lisitele. Kaladopoi ta ɖeni miná, daaseigi ga Timote, dee ɖeni ga Zuifu anzanui ta kidaaleveai Kilista ma, kɛɛɖe ɖeni ga Geɛkii ta.

† 15:34 15:34 Wooi niiti ti [] kpaku felegɔiti zɔɖɔzu, naati ti la sɛvɛ wɔlɔmai tanigaa zu.

² Kidaaleve nui niiti ti ɣeni Lisitele ta Ikoniyume, naati ti ɣeni zeele woo vago wosu, é lo Timote va.

³ Wain ɣeni Pɔle ma ga é naa ɣe ga zieɲɔɣɔ, é naa zɛɣeni, ti tati pelevolu, tɔzei Zuifuiti ta-vai va, niiti ti ɣeni naama adeti, mazɔɔɔ ti pɛ ti ɣeni kweeni ga keɣe ɣeni ga Gelekii.

⁴ Taai niiti é ɣeni levesu ti zu, é ɣeni deveiti bosu nui ma, niiti keelaiti ta totuɣɔiti ti ti zɛɣeni Zeluzalɛme, naa ɣa a ke ti ɣolo naama leveiti be.

⁵ Egilisiiti sɛbe ɣeni lɔɔzu kidaalevei zu, ta ɖa vɛɛ ti va folo-o-folo.

Pɔle loli fai Masedoane

⁶ Ti Filizi ta Galate yooi maaleveni, tɔzei Zenvu Nadegai pele leveni ti luɣɔ ga ti mina wooi laazeeli Azi yooi zu.

⁷ Ti zeeliai ma Misi yooi ɣobave, ti ɣeni pɔ ga ti li Bitini, keɛ Yesu ná-Zenvui la ɣeni vaani bu.

⁸ Ti Misi yooi maaleveni naazu, ti zeeli Toloase.

⁹ Kpidii Pɔle kulakɛɛmai ta zɔɔɔni, é Masedoane zunu ɣila kaani loni, naa ɖa maanɛɛɛ, é ɖa ɣe ma: «Soma kae, è leve Masedoane, è ɔɔ gi va!»

¹⁰ Pɔle ná-kulakɛɛmai naa maavele ma, gi pele ɣaiziɛni gaamago ga gi li Masedoane, mazɔɔɔ gi kweeni ga naa maavele ga GALA ka gi lolisu ga gi Woo Niine Uagɔi laazeeli ná.

Lidi ɣidaaleve vai Filipe taazuve

¹¹ Gi ɛɛni ɓatoi zu Toloase, gi li Samotelase zie zaama yooi vɔ pelei, poluma zobui gi li ga Neyapolise vele.

¹² Gi zeɣe miná, gi li fɔ Filipe taazuve, nii é ɣeni ga Wɔɔme laai ta, é ɣeni ga Masedoane ɣovi mɔungi ma laai ta. Gi ku felegɔ ɣeni naama laai zu.

¹³ Dooɣo foloi gi ɣulani taai va, gi li zie wolai laave, é ɣeni gi-ɣi su ga gá Zuifuiti ta-GALA falizuve ta ɣaa ná. Tei gi zeini, gi ɔɔɛni anzanuiti pɔ, niiti ti ɣaalea ɣeni de ba.

¹⁴ Anzanu ɣila ge ɣeni ná, nii é ɣeni ga GALA gaazuluaba nu, daaseigi ga Lidi, é ɣeni ga seɣe ɔɔi pɔdi nui, ta ná-taazuve ɣeni ga Tiyatiil. E ɣeni woilosu ga pagɔ, Maligii ziilaalaoni, nii a ke é naati meni, nii Pɔle ɣeni bosu.

¹⁵ Tei ta ná-pele wu nui ti ɓatizeni, é gi maanɛɛɛni, é ɣe gi ma: «Ni wo kweni ga gè ɣidaalevea ga ɣite Maligii ma, à soma wo ɛ ná-pelei wu, wo zeí ná.» E ɔɔini gi la gola ga keni gi naa ɣe.

Filipe ɣaso zifigi zu vai

¹⁶ Yeeta, gi ɣeni liizu GALA falizuve, duɔ anzanu ɣila ge gi laaɣomini, nii adɔɔɛɛ yenvui ɣeni su, ná-adɔɔɛɛ vaiti maavele ma, ná-duɔ keɣɛiti ti ɣeni kulanuma wola zɔɔɔsu.

¹⁷ E vilɛni gi volu, gá-o, Pɔle-o, é ɖa ɓain, é ɖa ɣe ma: «GALA nii é Anii-Pɛ-Unda, naa ná-botigɛ nui ka ga zunui niiti, ti vaave kizo pelei ɛɛzu ga woye.»

¹⁸ E ɣeni naa ɣɛɛzu folo mɔinmɔin daawu. Pɔle ɔɔɔai ma ga naa, é latini, é ɣe zenvu ɲɔi ma: «Yesu Kilista laaseigi zu, ná è levezu ga è ɣula anzanui nii zu.» Gaamago é ɣulani anzanui zu.

¹⁹ Siɛgi zu ná-duɔ keɣɛiti ti kaani la ga kito ge la mɔ ti vɛ, ti va ani mɔinmɔin sɔɔɔ ga maavele, ti Pɔle ta Silase zoni, ti naati kpokpo taa zaamave tukpɔɣaaleve nui pɔ be.

²⁰ Ti naati teveni Wɔɔme nui ma, niiti ti ɣeni ga tukpɔɣaaleve nui, ti ɣe ti ma: «Zunui niiti ka ti faa yaɣabagi viliga ada-laai zu. Zuifuiti be,

²¹ ta kalagi ma zii tanigaa wosu, nii maa la nɛɛni ga adɛi de ga Wɔɔme nui ade va va bu, ɓaa ade va ke.»

²² Bɛɛi ɓalaa wuzɛɣeni ti laalɔɣɔma. Tukpɔɣaaleve nui ti ta-zɛɣeiti kulaai ma ti ɣɔba, ti devei veeni ga ti naati doɣa ga kpakui.

²³ Ti ɓegai ma ga ti loɣa ga kpakɔ ɲɛ mɔinmɔin, ti naati pilini kasoi ɣa, ti kaso make nui leve ga é ɖa wola wele ti ma.

²⁴ Tɛi naama levei veeni kaso make nui ya, ɛ ti vilini kaso vɛɛi ɣoozu vele nuu, ɛ ti-ɣɔɣɔiti dɔ kpeɣɔi ɣa.

²⁵ Kua zaamai Pɔle ta Silase ti ɣɛni GALA falizu, ti da GALA dɛbi wuyeiti too, kasɔɣa nui zɔiti ti ɣɛni ti woomɛnisu.

²⁶ Gaamago, zou ɔali wolai ɣɛni, ɛ kaso vɛɛi ma wuulaagiti jiikpi, kpogiti daalaoni nɔ vɔɔma, yɔɔɣɔiti ti vieni kasɔɣa nuiti pɛ ba.

²⁷ Kaso vɛɛ make nui wuungai ma, ɛ ka ga kaso vɛɛi ma bogiti daalaoge, ɛ nɔ-bɔɣa zɔkpɔi ɣulani ma laɣagi zu, ɛ ɣɛni liizu ɔɔɣɔ vaaazu niina, tɔɔzei ɛ ɣisiɛni ga kasɔɣa nuiti pɛ ti vɛla.

²⁸ Kɛɛ Pɔle ɔainni ga woo wola, ɛ ɣɛ ma: «Mina faa ɲɔu nɔpɛ kɛ ga ɔɔɣɔ, gi pɛ ɣá vɛ.»

²⁹ Kaso vɛɛ make nui wozakalagi maalolini, ɛ lɛni ga suvile, ɛ da ɔali, ɛ looni Pɔle ta Silase ɣɔɣɔwu,

³⁰ ɛ ɣula ga tiye eteavɛ, ɛ ɣɛ ti ma: «Kɛni, nà kɛ ɣale, gɛ va ɣizo?»

³¹ Pɔle ta Silase ti goɔɣaavoteni, ti ɣɛ ma: «Gidaaleve Maligii Yesu ma, da ɣizo wa da-vɛɛyɛɣɛi wu nuiti.»

³² Ti Maligii laawooi woni ma, ta ná-pɛɛyɛɣɛi wu nuiti pɛ.

³³ Naama yeɛɣɛɣalai nɔ kpidii, kaso vɛɛ make nui liini ga Pɔle ta Silase, ɛ ta-valaiti gaagba, naa vɔluma ti batizeni gaamanɔ ta ná-pɛɛyɛɣɛi wu nuiti pɛ.

³⁴ E lɛni ga tiye ná-pɛɛi wu, ɛ daamianigi ve ti ya. Zunui nii ta ná-pɛɛyɛɣɛi wu nuiti pɛ ti ɣoozunɛni, ti ɣidaaleve vai zu GALA ma.

³⁵ Sobui, tukpɔɣaaleve nuiti ti salaɔusuiti teveni kaso vɛɛ make nui ma, ti ɣɛ ma: «Yeebe zunui niiti ba, ti li.»

³⁶ Kaso vɛɛ make nui naama wooi laazeelini Pɔle ma, ɛ ɣɛ ma: «Tukpɔɣaaleve nuiti ti keela levege mà, ti ɣɛ gɛ wo vile, naa maavele ma à ɣula, wo li ziileigi zu.»

³⁷ Kɛɛ Pɔle ɣɛni ti ma: «Gɛi gi ga Wɔlɔme nuiti, ti la ɣá-veelala lɛni, ti gi loɣa kɛɛmavɛ, ti gi vili kasoi ɣa. Ta pɔ niina ga ti gi ɣula dɔɔɣɔzu? Gi la naa ɣɛa pɛ! Kɛni tiya ɔɔɣɔi ti va, ti gi ɣula ti!»

³⁸ Salaɔusuiti ti liini ti naama wooiti bo tukpɔɣaaleve nuiti ma. Naati ti wola luani, ti mɛnigai ma ga ta ga Wɔlɔme nuiti.

³⁹ Ti liini ti pee ve Pɔle ta Silase vɛ, ti naati maanɛnɛ ga ti ɣula ta-laai va.

⁴⁰ Pɔle ta Silase ti ɣulaai ma kasoi ɣa, ti lɛni Lidi ná-pɛɛi wu. Ti ɣɛɣɛlointi kaai ma, ti naati iɲɔdɔni, naa vɔluma ti da li.

17

Pɔle ta Silase ti lii vai Tesalonike

¹ Pɔle ta Silase ti leveni Anfipoli ta Apoloni, ti zeeli Tesalonike, vɛ Zuifuiti ta-GALA dɛbi vɛɛi ta ɣɛni ná.

² E lɛni bu, eɣɛvelei a da kɛɛ la pɔlɔma, dooɣo folo savago laawu Pɔle ɣɛni liizu, ɛ da ɔɔɛ ti vɔ ga GALA Sɛvɛi zu vaiti.

³ E ɣɛni suɣulazu ti ma, ɛ dɛɛ ga tiye ga kɛni Kilista a la ɔɔɔ, ɛ za, naa vɔluma ɛ wuzeɣe, ɛ ɣula saai ya, ɛ ɣɛ ti ma: «Yesu nii gɛ ná-fai wosu wo ma, naa ɣa ɛ ga Kilista.»

⁴ Tanigaa ti ɣidaaleveni ti zaama, ti vɛɛ Pɔle ta Silase va, ta Gɛɛkii ma mɔinmɔin niiti ti ɣɛni luazu GALA ba, naa vɛɛ tosuba anzanui ma mɔinmɔin ba.

⁵ Kɛɛ toloi Zuifuiti ziimavɛ laaveni, ti nu ɲakai tanigaa zegeni bebei zaama, ti ti ɣaale ba, ti wutugi vili taai zu. Ti liini ti Zazɔn ná-pɛɛ laa ɣale, ti da Pɔle ta Silase ɣaizie ga ti li ga tiye bebei vɔ.

⁶ Tɛi ti la ɣɛni ti ɣaani, ti Zazɔn ta kidaaleve nui tanigaa zoni, ti li ga tiye tukpɔɣaaleve nuiti kakala, ti da ɔain, ti da ɣɛ ma: «Niima zunuiti ka ti eteai pɛ kɛai unga wuulee, tiya ɣa ti vaaai vɛ.

⁷ Zazɔn ɔa é yeezeidai ti wu. Ti pɛ ta faiti kɛɛzu masagi Sezaal ná-deveiti daalɔɔma, ti ɔɛ masa kili ka ná, nii daaseigi ga Yesu.»

⁸ Naama wooiti ti bebei yiigulani ba ta tukpɔɔaaleve nuiti,

⁹ naati ti la ɔɛni kɛɛni, ti va yeebe Zazɔn ta zɔiti ba, kɛni ti kpɔunma ani ɔulani ti ya pɛ.

Pɔle ta Silase ti lii vai Belé

¹⁰ Kpidii vɛɛni nɔ feya, kidaaleve nuiti ti Pɔle ta Silase leveni Belé. Ti zeeliai ma, ti liini Zuifuiti ta-GALA dɛbi vɛlei wu.

¹¹ Naati koozu ɔisiei vani, é leve Tesalonike Zuifuiti ba, ti yeezeini GALA daawooi wu ga ɔoozunɛ vɛle, folo-o-folo ti ɔɛni GALA sɛvɛiti fɛɔfɛfɛɔfɛlesu, ti pɛtɛ ni, nii ti bogai ti ma gaamai vɛ.

¹² Ma mɔinmɔin ge ɔidaaleveni ti zaama, naa vɔluma Gɛlɛkiiti saama, tosuba anzanuiti ta zunui ma mɔinmɔin ti ɔidaaleveni.

¹³ Kɛɛ Tesalonike Zuifuiti ti kwɛɛgai ma ga Pɔle ɔa GALA daawooi laazeelizu Belé, ti vaani ná ga ti bebei ɔaazulɛ, ti wutugi vili ti zaama.

¹⁴ Kidaaleve nuiti ti Pɔle leveni ga kpolodɛi laa vɛlei, kɛɛ Silase ta Timɔte ti yɛni taazuve.

¹⁵ Zɔiti ti liini Pɔle maazaasu, ti liini la fɔ Atene. Ti ɔalesuve ma, Pɔle valini ti ma ga Silase ta Timɔte ti li pɔ bɛ fala.

Pɔle ɔɛ vai Atene

¹⁶ Siɛgi zu Pɔle ɔɛni siɛɔɔɔiti kpɔunsu da Atene, zii ɔɛni ɔɔɔzu, tɔɔzei é kaani ga taai naa wola laavege ga kɔɔɔɔ ganigiti.

¹⁷ E ɔɛni ɔɔɔzu Zuifuiti pɔ, GALA dɛbi vɛlei wu, ta zii ɔiligiti pɔ, niiti ti vɛlɛgai Zuifuiti ta-GALA pelei ma, naa vɔluma folo-o-folo é ɔɛni ɔɔɔzu nuiti pɛ pɔ, niiti ti ɔɛni vaazu ete zaamave.

¹⁸ Faagwe nui tanigaa, niiti ti ga Epikulɛinti ta Sitoisɛinti, ti tɔɔzeini ga ɔɔɔa pɔ. Tanigaa ti da ɔɛ ma: «Lee ma ɔɔɔzuɔula ɔaka ɔa zunui nii bosu?» Zɔiti ti da ɔɛ ma: «Da ka ga toɔa gala kiligaa ta-vaa laazeelizu.» Tɔɔzei ti ɔɛni Pɔle woomɛnisu, é da Yesu ná-Woo Niinɛ Uagɔi laazeeli, ta buzege vai, é ɔula saai ya.

¹⁹ Ti li vɛle ɔana la Aleyopaze nuiti kakala, ti ɔɛ ma: «Gá zoo nɛi gi faa ɔweɛ ɔaa, é vɛlɛ kala niinɛi naa va, nii è bosu ga giye?»

²⁰ Tɔɔzei gá fai tanigaa mɛnisu è-la, niiti kaipa gi la dɛ ta mɛnini. Tɔ ɔa é ba, gá pɔ gi naati poluɔweɛ.»

²¹ Tama Atene nuiti pɛ ta wɛɛinti ti ɔɛni ti zaama, ti ɔɛni ta-yeeɔɔɔalɛi pɛ kɛɛzu nɔ ga ti da faa niinɛiti bo ɔɔɔɔ ma, ta ti da mɛni.

²² Pɔle wuzɛɔni naazu Aleyopaze nuiti saama, é ɔɛ ma: «Atene nuiti, gɛ pɛtɛga ga wo pɛ wa ga gala pele zɛ nu wolaiti, kɛvɛlei pɛ ma.

²³ Tɔɔzei zɛgɛ levesu taazuve, gɛ da wa-ɔɔɔɔ ganigiti ka, eyɛsu gɛ zalaɔa ɔulazuve ta ɔa, vɛ sɛvɛai ná ga: «Galagi nii nu la kwɛɛ, naa nɔnɔi ɔa.» Nii wo dɛbizu, wo la kwɛɛ, naa ɔa gɛ ná-fai laazeelizu wo ma.

²⁴ GALAGI nii é eteai ta su aniiti pɛ kpɛtɛa, tɛigi é ga geeɔɔɔlɔgi ta zooi ti-Maliɔii, seizu la gala pelei naa wu, nii nuiti ti togai ga yɛi.

²⁵ Kpɛdɛ la ba ɔalaa ga nuiti ti ani ve bɛ, eɔɛ a vala ani ta ma zii nɔpɛ ma, tɔɔzei tɔ ɔa é zɛnvui ta zɛnvu viilei veezu nuɔuseiti pɛ zea, naa vɛɛ ani mɔtɛiti pɛ ba.

²⁶ E etea nuɔusei pɛ kpɛtɛvɛ ga nu ɔila kpegi mavofodai nɔ, nii a kɛ ti zɛi zooi ɔa ná pɛ. E yeeɔɔɔalɛiti teveni ba, é nuiti ti zɛi yooiti kwɛgiti da,

²⁷ nii a kɛ ni toɔa zoo ɔɛɛzu nuiti ti yɛ ɔɛɛzu tiɔili tiɔili ti GALA gaizɛ ti ka. Tama tɔun maa la ɔoozani de tanɔpɛ ba.

²⁸ Tɔɔzei:

«Tɔun maavele zu, zɛnvui ɔa de ya, de da niikpi, ta da vulua.»

Eɔvɛlei wa-vaa ɔweɛ nui tanigaa ti bogai la ga:

«Ada ga mavofodaiti.»

²⁹ Naa ga é ba, tei ade ga GALA mavofodaiti, ade mina jisise ga GALA kulave ga koofo ganigiti niiti jaeligi je nuiti, ti ti betei ga zanugi, baa walii, baa kotui, ga ti goozu deledelegiti.

³⁰ GALA ge nuḅuseiti ta-ǵimalala yeeǵeǵalai naati ze ga ná, kele niizu toǵa nuiti pe devezu adave pe ga ti ti-zi e velei maavalibo.

³¹ Tɔɔzei é yeeɖɛɖala levea ba, siɛgi zu é vaazu nuɓusei pɛ tukpɔɖaalevezu la ga telebodai, zunu ɖila kpegi maavele, nii é yiimazeɖeai la, é naama voogi ɖula keɛma ɛɛ pɛ be ga é naa wuzeɖe, é kula saai ya.»

³² Ti naama wooi menigai ma ga goveiti buzege vai saai ya, tanigaa ti ŋeni neɛɣfulasui ɖeɛzu la, taɖiligaa ti da ɖe ma: «Gá è woomeni yee ɖili, é lo naama vaiti ba.»

³³ Uele d'ana Pole d'ulani la ti zaama.

³⁴ Anεε naa ve, ti zaama tanigaa ti g̃idaaleveni, ti g̃ili Pole va, naati tanigaa ti g̃eni ga Denise, nii é g̃eni ga Aleyopaze nui g̃ila, ta anzanu g̃ila nii daaseigi g̃eni ga Damalise, ta taɖiligaa.

18

Pole qε vai Kolente

¹ Naa vɔluma, Pɔle zeɖeni Atene, é li Kolente.

² E Zuifu gila peteni ná, daaseigi ga Akilase, é gēni ga Pōn nu, ta anzai Pilisile ti vaani nō feya ti zege Itali, tōzei masagi Kelode devei veeni ga Zuifuiti pē ti maagooza Wōlōme va. Pōle gīlini ti va,

³tei nɛɛliɣi ɣilagi nɔ ɔa ɛ ɣɛni ti pɛ ti ya ɔa seɣe ɣota bɛtɛ vai, ɛ yɛni ti vɔ bɛ, ti ɖa botii ɣɛ vɔɔma.

⁴ Doogo foloi g̃ilagilagi pɛ Pɔle ɖɛni bɔɛzu Zuifuiti ta zii g̃iligiti pɔ, GALA dɛbi vɛɛi wu, ɛ ɖɛni ɖaabaazu ga ɛ ti lati.

⁵ Siegi zu Silase ta Timote ti vaani la, ti zege Masedoane, Pole boḡḡ veeni GALA daawooi laazeeli vai nɔ ya niina, é ɖeni dεzu ga Zuifuiti ga Yesu ɖa é ga Kilista.

⁶ Kele tei Zuifuiti ti ġeni maagħalizu ga woo jniti, é ná-segeiti subukpuneni, é ġe ti ma: «Wo-ma jamai ġa la niina wo unma, wa-vaa nape ge la mō nòun unma, be niina gè ġaavote zii ġiligiti ma.»

⁷ E zegeni miná, é li zunui ta ná-pɛlei wu, nii é ɕeni ga GALA gaazuluaba nu, daaseigi ɕeni ga Titiyuse Zusetuse, ná-pɛlei ɕeni GALA dɛbi vɛlei ɔɔbavɛ.

⁸ Anɛɛ naa ve, GALA deɓi veɓei ma ɣundigii, nii daa ɣeni ga Kilisepuse, naa ɣidaaleveni Maligii ma, ta na-peɛ wu nuiti pe. Kolente nui ma maɪnmaɪn ɓalaa, niiti ti ɣeni Pɔle woomenisu, ti ɣidaaleveni, ti batizei zɔɔɔ.

⁹ Yeeta kpidii, Maliq̄ii q̄eni P̄ole ma kulakelēmai zu: «Mina lua p̄e, ɓɔe mina maad̄e kpɔ,

¹⁰ tɔɔzei nɔn nà ɛ va, nu nɔpɛ ge la vɔɔgua ɛ va, ɛ va faa nɔu ge ga de, mazɔlɔ nà-nuɔusei wola mɔinɔ taai nii zu.»

¹¹ Pōle kēeni Kolente ga kona gila ta tukpe (1,5), é da nuiti kala ga GALA daawooi.

¹² Siegi zu Galiyɔn ɔɛni la ga Akayi masagi, Zuifuɪti pɛ ti zolooni faa ɔila ma, ti wuzeɔe Pɔle laalɔɔma, ti liini la tukpɔɔaalevezuɔe,

¹³ ti gɛ ma: «Zunui nii ɔa é nuiti tatisu, é GALA dɛbi vɛlei taɔili dɛɛzu ga nuiti, nii é la zolooni tɔgi ma.»

¹⁴ Pòle gɛnina gɛɛzu é bɔɛ, eyɛsu Galiyɔn kpɔɛi zeɖe, é gɛ ma: «Ee, Zuifuiti! E ga é gɛni ga telebotala va baa faa nɔu va, nà la woilo wo-woo ma, velei maanɛai é gɛ la,

¹⁵kele tei é ga maagaali nɔ, é vile wooiti ta daaseigiti ba, naa vɛɛ wo ɔɔɔɔ logiti ba, wa-vaa ɔana. Gè la pɔ ga gè ɔɛ ga naama lukpɔɔaaleve nu.»

¹⁶ E ti 6εeni, ti zede tukpɔɔaalevezuue.

¹⁷ Ti pe ti Sosetene zoni naazu, nii é ġeni ga GALA deġi vlei ma ġundigii, ti da doġa tukpodaalevezuve dakala. Kele Galiyon maavaa la ġeni naa zu.

Pɔle ɣale fai ma volu Antiyɔse

¹⁸ Pɔle ku ɣɛni fele Kolente, naa vɔluma ɛ valini kidaaleve nuiti ma, ɛ le batɔi zu, dii vai zu Siili vele, ta Pilisile naa vɛɛ Akilase va. Aisa ɛ va zeɣe nɔ, ɛ nɔungi buyeni ma batɔ losuɛ Sankelɛ, tɔɔzei ɛ minazeɣe kɛni.

¹⁹ Siɛgi zu ti zeelini la Efɛze, Pɔle siɛɣɔɣɔiti zeni minɔ. E leɛni GALA deɓi veleɪ wu, ɛ da bɔɛ Zuifuiti pɔ,

²⁰ naati ti maanɛɛnɛni ga ɛ yeeɣɛɣala go ɣe ti va, keɛ ɛ la ɣeni vaani naa wu.

²¹ Anɛɛ naa ve, seɣezuɛ nɔ, ɛ ɣeni ti ma: «Ni GALA ka vaana bu, nɔ de ɣalesu ma wo vɔ bɛ.» E leɛni batɔi zu Efɛze.

²² E ɣulani batɔi zu Sezalɛ, ɛ zeɣe minɔ ɛ le Zeluzalɛme, ɛ laali Egilisii zu nuiti ma, naa vɔluma ɛ yeini Antiyɔse.

Pɔle lii vai keela ziɛgi zavasiei ma

²³ E ku ɣɛai ma fele minɔ, ɛ ɣaleni ma volu, ɛ da leɛteɛve Galate ta Filizi yooiti su, ɛ da kaladɔpoiti iɣɔɔ.

²⁴ Zuifui ta vaani Efɛze, ɛ ɣeni ga Alegezandili nu, daaseigi ɣeni ga Apolɔse. Zunui naa ɣeni ga kpɔɛzuɣula nu wola, kalagai gola GALA Seɛi zu.

²⁵ E ɣalani ga Maliɣii nɔ-pelei ma vai, zeɓei ɣeni ba, ɛ da nuiti kala ga Yesu nɔ-faiti ga gaamai, keɛ Zan nɔ-batizeɪ nɔ ɣa ɛ ɣeni kweɛni.

²⁶ E tɔɔzeini ga bɔɛa ga ladalai GALA deɓi veleɪ wu, keɛ siɛgi zu Pilisile ta Akilase ti goomenini da, ti seɣeni ti maabuɣa bɔɣɔ va, ti GALA nɔ-pelei leɛ la ga pago.

²⁷ Tei ɛ deveni ga ɛ li ga Akayi vele, kidaaleve nuiti ti iɣɔɔɔni. Ti seɛi ɣɛni kaladɔpoiti ma ga naati ti yeezei bu ga pago. Seeliai ma minɔ, ɛ ɣeni ga kpɔba nu wola naati bɛ, niiti ti ɣidaaleveni GALA nɔ-zaalai zabui zu.

²⁸ Tɔɔzei ɛ ɣeni Zuifuiti ta-bɔɛiti polulaazu nɔ kpaun keɛi zu, ɛ da deɛ ga tiye GALA seɛiti su ga Yesu ɣa ɛ ga Kilista.

19

Pɔle zeeli vai Efɛze

¹ Siɛgi zu Apolɔse ɣeni la Kolente, Pɔle leveni ga maazu vele yooi zu vele, ɛ zeeli Efɛze. E kaladɔpoi tanigaa ɣaani nɔ,

² ɛ ti ɣaazaɣa, ɛ ɣe ti ma: «Siɛgi zu wo ɣidaalevea la, wo Zenvu Nadagai zɔɔɔni?» Keɛ naati ti goɔɣaavoteni, ti ɣe ma: «Tɔun kaipa gi la de vɔɔ menini ga Zenvu Nadaga ɣa nɔ.»

³ E ɣeni ti ma: «Batizeɪ ma beɣele ɣa mu wo sɔɔɔgai?» Ti ɣe ma: «Zan nɔ-batizeɪ.»

⁴ Pɔle kpɔɛi zegeni volu, ɛ ɣe ma: «Batizeɪ nii Zan ɣeni keɛzu, naa ɣeni ga nuiti siɛ veleɪ maavalibo fai, ɛ ɣeni ɣɛɛzu nuiti ma, ti ɣidaaleve naama nui ma, nii ɛ vaazu tɔun poluma, naa ɣa ɛ ga Yesu.»

⁵ Ti naama wooi menigai ma, ti batizeɪ zɔɔɔni Maliɣii Yesu laaseigi zu.

⁶ Pɔle yeelaai ma ti ma, ti Zenvu Nadagai zɔɔɔ, ti tɔɔzei ga bɔɛa zii woo ɣiligiti su, ta ti da GALA gooi wo.

⁷ Ti pe kpɔga ɣeni ga nu puugo maazu felegɔ (12) ɣɛɣala.

Tɛɛgi Pɔle boni Efɛze

⁸ Pɔle ɣeni leɛzu GALA deɓi veleɪ wu alu savago laawu, ɛ da bɔɛ ladalai zu Zuifuiti pɔ ga GALA nɔ-masadaɪ ma vai, ɛ ɣeni ɣaabaazu ga ɛ naati tati, niiti ɛ ɣeni bɔɛzu ti vɔ.

⁹ Keɛ tei tanigaa ti ɣigi baani, ti la kɛni, ti va valibo, tɔun ti da kpɔɛ ɣɔiti bo kidaaleve vele niinei ma, beɓei ɣaazu, Pɔle zegeni ti ɣoba. E ɣeni liizu ga kaladɔpoiti, folo-o-folo ɛ da ti ɣala Tilanuse nɔ-kala bosuɛ.

¹⁰ E yeini naa ɣɛɛzu, eyɛsu ɛ ɣe ga kona felegɔ, naa maavele ma nuiti kpein ti ɣeni zeini Azi yooi zu, Zuifuiti ta zii ɣiligiti, ti pe ti Maliɣii laawooi menini.

Seva ná-doun zunu lɔfelaiti

¹¹ GALA ge ɣeni laavɔɔ vaiti kɛɛzu ga Pɔle maavele, niiti ti la ɣeni ɣɛɛzu pɔlɔma.

¹² Eyɛsu ti da Pɔle ná-maɔbale segeiti ɔaa ná-sege maazu zɛgeiti pɛɛ seeɓɛ nuiti ma, ti da ɣɛde, zɛnvu ɲaiti ti da ɣula ti zu.

¹³ Zuifui tanigaa niiti ti ɣeni levetevesu ga ti da inɛgiti kpɛ nuiti su, ti sugɔɣɔni ga ti da Maligii Yesu laaseigi wo naama nuiti ma, niiti zɛnvu ɲaiti ti ɣeni ti zu, ti da ɣɛ ma: «Nà wo levezu Yesu laaseigi zu, nii Pɔle ná-fai laazeelizu!»

¹⁴ Zɔiti ti ɣeni niima vaiti kɛɛzu, ti ɣeni ga Seva ná-doun zunu lɔfelaiti, nii é ɣeni ga Zuifuiti ta-zalaɣa ɣula ɣundigii gila.

¹⁵ Zɛnvu ɲai ti woodjaavoteni, é ɣɛ ti ma: «Gè Yesu ɣwɛni, gè kweni ɔalaa zɔi é ga Pɔle, kɛɛ wɔun, wa ga ɓɛɛni?»

¹⁶ Gaamanɔ, zunui nii zɛnvu ɲai ɣeni su, naa valani ti va, é vɔni ti ma, é ti loɣa ɣɛzɛɣɛzɛ, eyɛsu ti vela ga ti maɲakaiti, ti maawanaai.

¹⁷ Ɛsɛ pɛ ge naama vai ɣwɛni, Zuifuiti ta zii ɣiligiti niiti ti ɣeni nii wosu Efɛze taazuɓɛ, dualuagi lɔni ti pɛ su, naa ɣeni ga zaɓu Maligii Yesu laaseigi lɛbiya zɔlɔɔ.

¹⁸ Zɔiti pɛ ti ɣidaaleveni, naati ma mɔinmɔin ti ɣeni vaazu, ti da laa zɔ ga ga nii pɛ ti kɛai.

¹⁹ Niiti pɛ ti molikula faiti kɛɛni, naati ti vaani ga ta-zɛvɛiti, ti gala ɛsɛ pɛ gaazu. Ti naama zɔngɔi ɣaaluni, é ɣɛ ga wali ɣae waavuulɔɔlugu (50.000).

²⁰ Uele ɣana Maligii laawooi wo fai zu ɣeni wɔɔlɔzu la ga gaaɔai, Maligii ɔɔɣɔi ná-zɛɓɛi zaɓui zu.

Wutugi é leveni Efɛze ta Pɔle zɛge vai ná

²¹ Naama vaiti kpegai ma, Pɔle deveni ga é li Zeluzalɛme, é leve ga Masedoane ta Akayi ɓɛle. E ɣeni ɣɛɛzu ma: «Siɛgi zu gè zeelizu la Zeluzalɛme, kɛni ɔalaa gè ɣaazula Wɔlɔme ma.»

²² E ná-kpɔba nu felegɔ leveni Masedoane, Timɔte ta Elasete, tɔ ɔɔɣɔi é yɛni dɛ Azi yooi zu.

²³ Naama yeeɣɛɣalɔi zu ɣa kpɔɛ wolai leveni la, é lo kidaaleɓɛ ɓɛle niinɛi va.

²⁴ Zanu kpɛtɛ nui ta ɣeni ná, daaseigi ga Demetiliyuse, é ɣeni anzanu ɣalɔgi Aaletemise ná-pɛɛi maaniini koiti kpɛtɛzu ga wali ɣolegi, é ɣeni naavolo wola ɣaalɛɛzu ba kɔɔɣɔ gani naama ɲɛɛɛliɣi ɣɛ nuiti ɓɛ.

²⁵ E naati gaalɛɛni ba ta zɔi niiti ti ɣeni ɲɛɛliɣi ɣilɔgi ɣɛɛzu, é ɣɛ ti ma: «Wo pɛ wo kweni ga ada-ɣulanumai ɣa niima wotii nɔ zu,

²⁶ kɛɛ wa menisu ta wa pɛtɛsu nii Pɔle kɛɛzu, Efɛze taazuɓɛ ta Azi yooi zu ná pɛ, é nu mɔinmɔin tatiga, é da ɣɛ ti ma, galɔgi niiti pɛ nuiti ti kpɛtɛai ɔɔɣɔ ɓɛ, naa tanɔpɛ ge la ga gala.

²⁷ Naama vai ɣa vaazu ɔaagɔlazu ada-wotii ma, é ɓɛɛɣula anzanu ɣala golai Aaletemise ná-pɛɛi va, naa ɓoluma toɣa ɓala lɛbiya wolai ma, nii é zea, tɛigi nuiti ti nɔkɔsu ɓɛ Azi yooi zu ta etɛai pɛ su.»

²⁸ Naama wootti menigai ma ti ɓɛ, ti wola yiigaawanani, ti da ɓain, ti da ɣɛ ma: «Efɛze nuiti ta-ɣalɔgi Aaletemise wɔɔlɔɓɛ!»

²⁹ Taai zu ná pɛ ge ɣeni nɔ wuulee, ti pɛ ti liini ɓɔɔma ga kpizɛi naama adaɓɛ, ná ga maaɔɔ bosuɓɛ, ti li ga Pɔle zieɲɔɣɔ felegɔiti Masedoane nuiti Gaiyuse ta Alisitaake.

³⁰ Pɔle ɣeni pɔ é ɔɔɣɔ lɛ ga ɓɛɛi, kɛɛ kaladopoiti ti la ɣeni kɛɛni.

³¹ Azi nu wolaiti tanigaa ɓɔlɔ, niiti ti ɣeni ga ɓɔlɔaiti, naati ti wooleveni ma, ti tɛnɛni ga é mina li maaɔɔ bosuɓɛ.

³² Ɛsɛ pɛ ge ɣeni ɔainsu ga ɓɛɛi é pɔ la, tɔɔzei faa wuuleegi wola wɔɔlɔni ɓɛɛi zaama, nui ɓɔɔlɔzu ti la ɓɔlɔ ɣeni kwɛɛni lee vaa zu ti ɣaalɛai ba.

³³ Nui tanigaa ti ma vai zuɣulani Alɛgezandele ma, nii Zuifuiti ti ɣeni daavilisɔ ɓɛɛɛɛɛ. Alɛgezandele yee ɣɛɛni ti ma ɓɛɛɛ, é ɣeni pɔ ga é goozuɣula ɓɔ ɓɛɛi ɣaazu.

³⁴ Kɛɛ ti kwɛɛgai ma ga toɔa ga Zuifui ta, ti pɛ ti ɔeni ɔainsu lɛɛ felegɔ laawu, ti ɔa ɔɛ ma: «Efɛze nuiti ta-ɔalagi Aaletemise wɔɔɔɔ!»

³⁵ Gaaɔelagi zu, taa zɛvɛ ɔɛ nui zooni ɛ bɛbɛi ɔaaɔɛ, ɛ ɔeni ti ma: «Efɛze nuiti, ɔɛ ɔa ɛ la kwɛɛ ga Efɛze taai ɔa ga Aaletemise wolai nɔ-pɛɛi makesuvɛ, ta maaniinigi nii ɛ ɔulani geegɔɔɔgi zu, ɛ loo?»

³⁶ Tɛi nu nɔpɛ ge la zooga zeɔɛzu naa ɔa, wo maanɛvɛ wo maagɛ kpɔ, wo mina kazemazu vaa nɔpɛ kɛ.

³⁷ Tɔɔzei wo va ga zunui niiti, tama ti la faa ɔologɔloni gala pɛɛi ma, ti la woo ɔɔu woni ada-anzanu ɔalagi ma.

³⁸ Ni nui tanɔpɛ sɔ ka Demetiliyuse vɛ ta nɔ-ɔɛɛɛɛi ɔɛɛɔɔɔiti bɛ, tukpɔɔaalevɛ voloiti ta nɔ, tukpɔɔaalevɛ nuiti ta nɔ, ti va ti ta-ɔaazagɛi la.

³⁹ Kɛɛ ni faa ɔiligaa ta wo ɔisu, naati gaagɔ ɔula ba gaaleba ɔitei zu.

⁴⁰ Zaa vai nii tevegai, ni ade la daani ma, toɔa la ade unma, ti ade vɛelala, eɔɛ ada ɔɛ ga gaazulɛ vɛa, tɔɔzei gi woozuɔulasu nɔpɛ ge la nɔ, nii a ɔɛ ga kpɔgi nii ma ungi.»

Siɛgi zu ɛ ɔeni la ga naama wooiti bo, ɛ bɛbɛi ɔaagɛaleni ma.

20

Pɔle lii vai Toloase

¹ Siɛgi zu zɔngɔi ɔeni la, Pɔle kaladopoiti tolini, ɛ ti lɛnɛ. Naa vɔluma ɛ valini ti ma, ɛ peɛ zo, ɛ ɔa li ga Masedoane vɛɛ.

² E naama yooi zu ziɛni, ɛ ɔa tɛnɛ mɔinmɔin bo ga kidaalevɛ nuiti. Naa vɔluma ɛ liini Gɛɛki yooi zu,

³ ɛ yɛni minɔ alu savagɔ laawu. E ɔɛvɛɛ ɔɛtɛni niina ga ɛ lɛ batɔi zu, ɛ li Siili, eyɛsu ɛ faa ɔwɛɛsu ga Zuifuiti ti yaavai ɔilivɛ ma. Naa maavɛɛ ma, ɛ deveni ga ɛ ɔale ma Masedoane vɛɛ.

⁴ Siɛɔɔɔiti daaseigiti kaa: Belɛ nui Piiluse nɔ-doun zunui Sopatɛɛl, Tesalonike nu felegɔi Alisitaake ta Sekɔnduse, naa vɛɛ Dɛɛlɛbɛ nui Gaiyuse va, ta Timɔte, naa vɔluma Azi nuiti Tisike ta Tolofime.

⁵ Naati ti toni da gi luɔɔ, ti li ti ɔa gi ɔɔun Toloase.

⁶ Gɔnɔi, siɛgi zu bului nii lɛvɛ la su naama vɛti voloiti ti ɔeni la, gi lɛɛni batɔi zu Filipe taazuvɛ, gi kɛ ga folo lɔɔluɔɔ ziɛi ɔa, gi li gi ti ɔa Toloase, gi kɛ minɔ ga ɔɔɔɔ ɔila.

Etikuse wuzɛɛ vai, ɛ ɔula saai ya Toloase

⁷ ɔɔɔɔi ma volo mɔungi, gi ɔaalea ɔɛni de ba ga gi bului ɔaagɔvɛ ɔɔɔɔ va. Tɛi Pɔle maanɛɛni ga ɛ li pɔluma zobui, ɛ ɔɛni ɔɔɛzu gaalebai zu nuiti pɔ, ɛ nɔ-kpɔɛi zuɔɔɔzani, eyɛsu kua zaamai zeeli.

⁸ Lanboi wola mɔinni geezu vɛɛi wu, vɛ gi ɔɛni nɔ gaalebai zu.

⁹ Zunu loungoi ta ɔɛni zeini fenɛtɛɛi laavɛ, daaseigi ga Etikuse, tɛi Pɔle ɔɛni nɔ-kpɔɛi wola zuɔɔɔzazu, ɔiimenii leveni la ga gola, ɛ ɔula geezu vɛɛi zavasiei zu, ɛ loo zɔɔi ma. Ti buzɛɛni, kɛɛ ɛ zaani niina.

¹⁰ Kɛɛ siɛgi zu Pɔle vilɛni da, ɛ maavɛɛni zunu loungoi ma, ɛ seɔɛ ɛ da yeezu, ɛ ɔɛ ti ma: «À mina yiizoolɛ, toɔa vulua!»

¹¹ Pɔle lɛai ma vɔlu geezu vɛɛi wu, ɛ bului ɔaleɔaleni, ɛ daamii wo. Naa vɔluma, ɛ yɛni kpɔɛzuɔulɛi ɔa eyɛsu wozai seɔɛ ma, ɛ zɛba ɛ ɔa li.

¹² Ti vaani ga zunu loungoi, ɛ vulua, naa ɔɛni ga ɛɛɛ pɛ iɔɔɔɔ va.

Pɔle lii vai Milɛ

¹³ Gɔun, gi toni da Pɔle luɔɔ batɔi zu, gi li Asɔse, minɔ ɔa maanɛɛni ga gi Pɔle zeɔɛ nɔ, eɔɛvɛɛi tɔ ɔɔɔi ɛ deveni la, mazɔɔɔ kɛni a la lɛvɛ ga siɛ kɔɔɔa vɛɛi.

¹⁴ Seeliai ma gi ma Asɔse, gi seɔɛni batɔi zu, gi li Mitilɛne.

¹⁵ Gi zeɛɛ miná, gi yɛ kpolodɛi ɔa poluma zobui, gi zeeli Siyo. Naa volu voloi, gi zeeli Samɔse, naa voluma voloi gi leɔa zeeli Mile.

¹⁶ Pɔle deveni ga é leve Efɛze ɔoba, naa ɔa a kɛ é mina bɔɔɔ ma volo li Azi yooi zu, tɔɔzei é ɔeni zuvilezu ga é li Zeluzalɛme, ni a la zoo ɔɛɛzu ná Pantekote voloi.

Pɔle ná-falima wooiti Efɛze lotuɔɔiti ma

¹⁷ Kɛɛ Pɔle yɛni Mile, é keela leve Egilisi lotuɔɔiti tuɔɔ Efɛze ga ti va.

¹⁸ Siɛgi zu naati ti vaani la pɔ bɛ, é ɔeni ti ma: «Yeɛɔɔɔɔɔ kpein ge kɛa wo va, wa bɔɔɔi wo kweni velei gɛ ɔɛa zieu la, é bɔɔzei folo mɔungi ma, yee gɛ vilɛni la Azi yooi ma.

¹⁹ Gɛ botii ɔɛɛve Maligii vɛ bɔɔɔmaayeei zu naa vɛɛ ɔɔɔi va, ta kpɔɔiti, niiti ti ɔeni zeizu mà Zuifuiti ta-yaavaiti maaɛvele ma.

²⁰ Wo kweni balaa ga gɛ la faa nɔpɛ dɔɔɔɔni wo va, kɛɛ gɛ naa pɛ daazeelini wo ma, ta gɛ wo ɔala kɛɛi zu, ta wa-vɛɛiti bu ga nii kpein soloogai wo ma.

²¹ Gɛ ɔeni Zuifuiti ta zii ɔiligiti tolisu yeenɔpɛ ga ti ti-zie velei maavalibo, é vilɛ GALA ba, ta ti ɔidaaleɛve ade-Maligii Yesu Kilista ma.

²² «Niima zieu zu ná ɔa gɛ liizu Zeluzalɛme, Zenvu Nadagai ɔa é ɔɛ, kɛni gɛ li. Nɔn, gɛ la kweni nii é kpɔunsu ná.

²³ Kɛɛ taai kpein gɛ leɛsu su, Zenvu Nadagai ɔa dɛɛzu ga ze, é bo mà ga kasoi ta maanɔɔiti ta kpɔunsu.

²⁴ Kɛɛ nɔn zenvui la gɔazu ga ani nɔpɛ, gɛ la pɛɛsu ga sɔbelama ani nɔpɛ, nii mà yiizoolɛi ma, naa ɔa ga gɛ kpizei ɔaabelata botii, nii gɛ sɔɔɔgai Maligii Yesu ya, nii é ga gɛ GALA ná-zaalai ma Woo Niine Uagɔi laazeeli.

²⁵ «Gɛ kweni niina ga wɔi kpein gɛ ɔɛa leɛsu wo zaama, ga GALA ná-masada ma wooi laazeelia wo ma, wo tanɔpɛ gɛ la mɔ nɔn pɛɛga.

²⁶ Naa ɔa é ba, ná bosu wo ma za ga: Wo tanɔpɛ ma jamai ma ɔoto la bà.

²⁷ Tɔɔzei gɛ la GALA ziima vai tanɔpɛ dɔɔɔɔni wo va, gɛ ti pɛ dɛɛve ga woye.

²⁸ Naa ɔa é ba, à make bɔɔɔ ma, ta GALA ná-baala kpulugi pɛ ma, nii Zenvu Nadagai wo zɛidai unda ga wo make. Á ɔaaba GALA ná-Egilisii ma, nii é gɛyaa ga tɔ bɔɔɔi ná-Doun zunui ma jamai.

²⁹ Gɛ kweni ga siɛgi zu gɛ liizu la, zuluɔu vileiti ta lɔ wo zaama, ti la GALA ná-baala kpulugi maawɔingaa.

³⁰ Wa bɔɔɔi wo zaama, nui tanigaa ta wuzɛɛzu, ti dá zɛɛ bɔɛiti bo, nii a kɛ ti kaladopoiti tati ga ti vɔ pelei.

³¹ A wɛɛ bɔɔɔ ma mu, wo ɔize su ga kona savagɔ laawu, gɛ la bɔɔni folo vɛɛ kpidi va ga wo ɔilagilagi pɛ tɛnɛga yeeta vɔɔ ga ɔɔɔi.

³² «Niizu, ná wo veezu GALA ta ná-zaalai ma wooi ya. Zobogi ɔa GALA bɛ ga é wo wɔɔɔ kidaaleɛi zu, ta é tuyai loo wo vɛ, nii é makegai nu nadegaiti pɛ bɛ.

³³ Gɔazu la ɔulani nu nɔpɛ ná-wali ɔaa zanu, ɔaa nu ná-seɔɛa va.

³⁴ A wɛɛ zɛɛiti ba, wa bɔɔɔi wo kweni ga niiti ka ti màavaiti gaagulaai ba, ta zɔiti balaa ti ɔɛa pɔlu.

³⁵ Gɛ dɛɛve ga woye kɛvelei pɛ su ga vele ɔana wo maanɛai wo botii ɔɛ la, nii wo bɔsu dá zɛbɛsulala nuiti ba, wo ɔize balaa Maligii Yesu bɔɔɔi wooi zu, nii é boni ga: «Undaaneɛ ɔa faaneɛ ɔɛ nui vɛ, é leve naa va, nii é sɔɔɔsu.» »

³⁶ Siɛgi zu é benɛ la ga naama wooiti bo, é vilɛni niibiga ga ti GALA fali vɔɔma.

³⁷ Ti pɛ ti velevelɛni Pɔle ɔɔbu, ti dá wola wɔɔ, ti dá nɛɛɛ.

³⁸ Pɔle wooi é boni ti ma ga: «Wo la mɔ gɔazuɛ vɛɛga,» naa ɔa é ti wola yiizoolɛni. Ti liini ti pu ga pele batɔi vɔ bɛ.

21

Pɔle kɛ vai Zeluzalɛme

¹ Gi zeɣeai ma ti ɣoba, gi ɛɛni batoi zu, gi sakpa Kɔse, naa vɔluma voloi gi zeeli Lɔde, gi zeɣe miná gi li Patala.

² Tɛi gi batoi ta ɣaani miná, é da kpolodei maaleve ga Fenisi vele, gi ɛɛni su, gi da li.

³ Gi zeeliai ma Sipele ɣobave, gi zeni ga ɣɔvezu vele, gi li ga Siili vele. Gi lɔni Tiil, tɔzei miná ɣa batoi maanɛɛni ga é laayei ná ná-kasɔi wu.

⁴ Gi kaladopoiti kaani miná, gi yɛni ti ɣoba dɔɔɣɔ ɣila daawu. Zenvu Nadegai puuni naati ziima ga ti Pɔle ɛɛɛ ga é mina ɛ Zeluzalɛme.

⁵ Kɛɛ naama voloiti tevegai ma, gi pele zoni, ti pɛ ti gi vuuni ga pele, ta ti-anzaiti é vɛɛ ti-lointi ba, eyɛsu gi ɣula taai va, gi vilɛni jiiibiga kpolodei laave ga gi GALA fali.

⁶ Naa vɔluma, gi valini bɔɣɔ ma ga tiye, ɣɔun gi ɛ batoi zu, tiya ma, ti ɣale ma ta-laazu.

⁷ Gi kpolode ɣa ziei ɣaabelani ga gi zeɣe Tiil gi li Petolemaysi, gi laali kidaaleve nuiti ma miná, gi folo ɣila kɛ ti va.

⁸ Gi zeɣe ná pɔluma voloi, gi zeelini Sezalé. Gi ɛɛni Woo Niine Uagɔ laazeeli nui Filipe ná-pelei wu, é ɣɛni ga nu lofelaiti gila, niiti zeelobai woni ga tiye. Gi yɛni ná-pelei wu.

⁹ Anzalopo naanigɔ ɣɛni zea, ti la de zunu vaa ɣwɛɛ, naati ti ɣɛni GALA gooi wosu.

¹⁰ Tɛi gi ku ɣɛni ná fele, GALA goo wo nui ta zɛɣɛni Zudé yooi zu, é yei, daaseigi ga Agabuse.

¹¹ E vaani gi vɔ bɛ, é Pɔle ná-saamaɣiligi zeɣe, é ɣɔɣɔiti ta zeeiti sugili, é ɣɛ ma: «Zenvu Nadegai ɣɛ: «Zunui nii nɔnɔ ga saamaɣiligi nii, vele ɣa Zuifuiti ti vaazu gilizu la Zeluzalɛme, ti fe zii ɣiligiti zea.» »

¹² Gi naama wooi menigai ma ga taai naa zu nuiti, gi Pɔle maanɛɛɛni ga é mina ɛ Zeluzalɛme.

¹³ Kɛɛ Pɔle gi woɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Lee ɣana wo kɛɛzu, wo da wɔlɔ, wo da zii ɣologolo? Nɔun, kɛvele bɛteve ɣili vai nɔ laade, kɛɛ ɣɛ za balaa Zeluzalɛme Maligii Yesu laaseigi vɛ.»

¹⁴ Tɛi gi la ɣɛni zoosu gi va ná-kisiei lati, gi la mɔ ɣɛni daani kpaangbali, gi ɣɛni ma nɔ: «Maligii yiimai zoo, é ɣɛ!»

¹⁵ Naama voloiti tevegai ma, gi ɣɛvele bɛɛni, gi ɛ Zeluzalɛme.

¹⁶ Kaladopoi tanigaa ti zɛɣɛni Sezalé, ti vilɛ gi volu, ti li ti gi laazu vɛɛ Sipele nui ta ná-pelei wu, daaseigi ga Menasɔn, zunui naa ɣɛni ga kidaaleve nu wɔlɔma.

Pɔle ta Zake ti ɣomi fai

¹⁷ Siɛgi zu gi zeelini la Zeluzalɛme, kidaaleve nuiti ti gi laaɣomini ga koozunɛɛi.

¹⁸ Pɔluma voloi, Pɔle vɛɛni gi va, gi li Zake vɔ bɛ, totuɣɔiti gaalea ɣɛni de ba balaa ná.

¹⁹ Pɔle ti luɔni, naa vɔluma é tɔzei ga naa zuɣulaa ti ma ga gilagila, nii GALA ge keai zii ɣiligiti saama ga ná-botii maavele.

²⁰ Ti begai ma ga goomɛni, ti ɛbiyai veeni GALA bɛ. Naa vɔluma, ti ɣɛni ma: «Kɛɛloun, é pɛtega, nu waa mɔinmɔin ge ɣidaalevea Zuifuiti saama, ti pɛ ti zɛbɛzeɣevɛ tɔgi zo fai zu ga gola.

²¹ Tama ti menige ga Zuifuiti niiti ti zii ɣiligiti saama, da naati pɛ kalasu ga ti bɛteve Moize ná-tɔgiti ba, da ɣɛɛzu ti ma ti mina mɔ ti-lointi tati pelevolu, naa vɔluma ti mina mɔ vɔkɔɣɔ faa wɔlɔmaiti ma.

²² Tɔɣa ɣɛ ɣale mu? Tɔzei zeɣe ma nɔpɛ ge la ba, ta vaazu menisu ga é vaave.

²³ Naa ɣa é ba, nii gi bosu é ma, naa ɣɛ. Zunu naanigɔ ɣa gi zaama, niiti ti minazege keai,

²⁴ ti zeɣe wo bɔɣɔɣade vɔɔma wa tiye, é ti-maavaiti pɛ sege ga ɣasɔ, naa ɣa a kɛ ti tɔungiti kpuye. Naazu ɛɛ pɛ ka kwɛɛ ga zɛɛi ɣa ti bogai ti ma da-vaa zu, kɛɛ da balaaɣi da ga tɔ so nui ta.

²⁵ Nii é ga zii ɣiligiti tɔnɔi, niiti ti ɣidaaleveai, gi sɛvɛi levege ti ma ga ti mina da ga suaiti mi, niiti ti ɣulaai ga zalaɣai kɔɣɔ ganigiti bɛ, ta jamai, naa vɛɛ suaiti ba ti ma jama la vuuni, ti bɔɣɔ maɣɛ balaa ga kologologi.»

²⁶ Poluma voloi Pəle zunui naati seḡeni, ti ɓɔḡɓɔnade ta naati, naa vɔluma ti ɛ GALA sei vɛɛɛi wu. E kui ɛ ga tiye voloi ta-nade fai ɠaabelazu la, yeei zalaḡai maanɛai la, ɛ ɠula ti ɗilagilagi vɛ.

Pəle zo fai GALA sei vɛlɛi wu

²⁷ Folo lofelasisi gaabelazuve ghai ma zeelizu, Azi yooi zu Zuifuiti ti Pole ghai ma GALA sei vlei wu, ti bebei pe buzedeni daalodoma, ti so,

²⁸ti da kpeeɪ loo, ti da ɖɛ ma: «Izilayele nuiti, à ɓɔ gi va! Welɛ, zunui nii ɖa é ɛɛ pɛ kalasu adavɛ pɛ Izilayele nuɓuseiti daalɔɖɔma, ta Moize ná-tɔgi ta GALA sei vɛɛɪ laalɔɖɔma, é lɛa ga vɔɔ zii ɖiligiti GALA sei vɛɛɪ wu, ti ada naɖegai nii ɖɔzɔa!»

²⁹ Ti ɔ̃ni naa wosu, tɔ̃zei mɔ̃npa ti Efɛze nui Tolofime ɔ̃aani Pole volu taazuwe, ti ɔ̃ni kaazu ga tɛɛɛ ga naa GALA sei vɛɛi wu.

³⁰ Taazuve naa pe ge ŋeni gaama wuulee, nuɓuseiti ti da ɗula adeti pe ga kpizeɪ, ti da va, ti Pɔle zoni, ti kula GALA sei veɪɪ wu, ti kpogiti daaɗulu gaamanɔ.

³¹ Ti gɛni gɛɛzu, ti Pɔle va, eyɛsu ma wooi zeeli Wolome salavusu bulugiti unda dɔɔɔfulubai ma ga Zeluzalɛme taazuɔɛ dɔ wuulee.

³² Gaamago nɔ, ɛ salavusuiti ta ta-gundigiti segeni, ti li bebeɪ vɔ pelei ga kpizɛi. Ti kɔɔɔfulubai daai ma ta salavusuiti, ti beni Pole loɔa vai va.

³³ Kooḡuluḡai maabuḡani Pōle va, é so, é devei ve ga ti gili ga yoloḡo felego. Naa volumna, é ti ḡaazaḡani ga toḡa ga ḡe, ta leeni ḡa é keai.

³⁴ Kελε bebei zaama ese pe ge geni nono wosu, ti da bain, ti woo la liini ga faa gila. Tei kooɖulubai la geni faa nape gaagaaazu naama vaa zupui zaama, e devei veeni ga ti lii la koolaadai zu.

³⁵ Si egi zu Pōle ɕeni la nu lɛɛzuve, keni salavusuiti ti seɕeni, tɔɔzei bebei ná-ziiɕulai va,

³⁶ mazɔlɔɔ bebei ɔeni polu, ti da bain, ti da ɔe ma: «À paa!»

Pole bae nai bebei vo

³⁷ Siegi zu ti ɣeni Pɔle lɛɛzu la kɔɔlaagai zu, é kɔɔɣfulubai ɣaazagani, é ɣe ma: «Da ke ɣè ɔɔe è ɔɔ baa?» Naa ɣe ma: «È Gɛɛke wooi ɣwɛɛ mu baa?»

³⁸ Da lei è va gɛ mu ga Ezipete nui naa, nii é wutugi leveai feya, é li ga nu vaa nu waanaanigɔ (4.000) tevebai zu?»

³⁹ Pòle gɛ ma: «Ba-o, nòun, nà ga Zuifu gitedjite, sòlɔge Taalese, Silisi yooi zu, nà ga sɔbelama laa wolai naa zu nu. Nà è maanɛnɛzu, va bu, gè bɔɛ nuɓuseiti pɔ.»

⁴⁰ Τει κωδfulu6ai vaani bu, Pole yeni loni nu λεζυυε, ε yee δε δεβε nu6useiti ma ga ti maaδε κρo. Naa leiini τoνtoν, Pole τoζει ga δoα ti υo Alame wooi zu, ε δε ti ma:

22

¹ «Kèèni ta kèeleaiti, à woilo nii ma gè bosu ga nà-goozuḡulagi.»

² Naa mɔta leini volu tɔntɔn, siɛgi zu ti mɛnini la ga Pɔle ɔa bɛzu ti vɔ Alame wooi zu. Pɔle ɔɛni ti ma:

³ «Nòun, nà ga Zuifui ta, sòlɔɔɛ Taalese, Silisi yooi zu, kɛɛ gè kulasui wogɛ taa wolai nii zu, gè kalagi zɔlɔ Gamaliyele yeezu, nii a kɛ gè vilɛ gi-mɛmɛwolani ta-lɔgi ɔwɛɛgai volu ga ɔtɛɔtɛ. Sɛbɛzɛɔeni gola GALA ná-fai zu, ɛɔɛvelei wo la za.

⁴ Gè kidaaleve vele niinei nii ma nuiti wainzegeni eyesu saai da zeeli tanigaa ma, gè zunuiti ta anzanuiti gili, gè da ti vili kasoi da.

⁵ Zalaḡa ḡula ḡundiḡi wolai ta totuḡḡiti pe ta zoo ḡeezu ga nà-zeele. Gè falima zeeḡiti sàlḡni vòlò ti ya, ga é ve ade-ḡeelointi Zuifuiti zea, siḡi zu gè ḡeni liizu la Damase ga gè naama ḡidaaleve nuiti gili, gè va ga tiye Zeluzaleme, nii a ke gè faa zeḡi ti ma.

⁶ «Tei gè ġeni pelei ma, maaḅuġazuḅ Damase va, folo gaalḅgai ma ziēgi zu, gaamago wozakala golai ta ḁulani geedḅlōgi zu, é da volo maaḁoolii zu.

⁷ Gè looni zooi ma, gè wooi ta menini, é da de mà: ‹Sole, Sole, lee vaa zu è wòinzedezu?›

⁸ Gè ɣɛni ma: «Bɛ ɣa ga dɛ, Màligii?» E ɣɛ mà: «Nà ɣa gè ga Nazalɛte nui Yesu, nii è wòinzeɣezu.»

⁹ Sɛɣnɔɣɔiti ti wozakalagi ɣaani, kɛɛ ti la ɣɛni naama nui woomɛnisu, nii é ɣɛni bɔɛzu pɔ̀.

¹⁰ Gè ɣɛni ma: «Màligii, lee ɣa nà kɛ?» Maligii ɣɛ mà: «Wuzeɣɛ, è li Damase, ta naa pɛ bo è ma, nii maanɛai ga è kɛ.»

¹¹ Tɛi wozakalagi naa ma voloi gàazuɣoleni, sɛɣnɔɣɔiti ti sòni zèei va, ti li ga ze Damase.

¹² «Zunui ta ɣɛni miná, daaseigi ga Ananiase. GALA gaazuluaba nu ɣɛni de, é ɣoloni GALA ná-tɔgi vɛ. Zuifuiti kpein ti Damase ti ɣɛni tɔɣɔ vagɔi wosu.

¹³ E vaani, é ɣɛ mà: «Kɛɛloun Sɔle, wozaga volu!» Gaamago nɔ, gàazu vɛ zɛɣeni ma, gè wɛɛ ba.

¹⁴ E ɣɛni mà: «Ade-mɛmɛwolani ta-GALAGI yeeloge è va kaite ma yeelugɔ ga è ziimai ɣwɛɛ, è Telebo Nui vɛɛ, ta è daawooiti mɛni.

¹⁵ Da ɣɛɛzu ga ná-zeelei nuɓuseiti pɛ gaazu, é vile naama vai va, nii è kaai ta è mɛnigai.

¹⁶ Lee vaa zu mu è nɛkɛsu? Wuzeɣɛ, è batize, da-ɣotoiti ti gba è va, è bɔɣɔ ɣaliva Maligii ma.»

¹⁷ «Naa volumna, siegi zu gè vaani la volu Zeluzalɛme, yeeta gè ɣɛni GALA falizu GALA sei vɛɛi wu sùɣili.

¹⁸ Gè wɛɛni, gè Maligii ɣa, é da ɣɛ mà: «Suvile, è ɣula Zeluzalɛme va, tɔɔzei nuɓusei niiti ti zeini ná, ti la woiloga pɛ da-zeele wooi ma, é vile nɔn ba.»

¹⁹ Gè goɔɣaavoteni, gè ɣɛ ma: «Màligii, ti pɛ ti sugwɛɛni ga gè ɣɛa liizu GALA dɛbi vɛɛiti bu, gè da naama nuiti pili kasoi ɣa, ta gè da ti loɣa, niiti ti ɣidaaleveai è ma.

²⁰ Anɛɛ balaa siegi zu ti ɣɛni da-zeelei Etiyeni vaazu la, nà bɔɣɔi gè ɣɛni ná, gè vaani bu, nà ɣa gè ɣɛni makɛsu ma nu vaa nuiti ta-zɛɣeiti ba.»

²¹ Naazu Maligii ɣɛni mà: «Li, nà è levesu ɣoozama poun zii ɣiligiti pɔ bɛ.» »

Pɔle vili fai kasoi ɣa

²² Ti woiloni goo ma, eyɛsu é naama wooi wo. Kɛɛ naa volumna ti woɔɣulani, ti ɣɛ ma: «À nii ɣɛɣala nui vaa! Maa la nɛɛni ga wo va ze vulua!»

²³ Ti ɣɛni kpeei loozu, ti da ta-zɛɣeiti pili ya, ti da fufiligi wuzeɣɛ geezu vɛ.

²⁴ Kɔɔɣuluɓai devei veeni ga ti lɛ ga Pɔle kɔlaaɣai zu, ti gaazaɣa ga kpakɔi, nii a kɛ ti kwɛɛ lee vaa zu nuiti ti ɓainsu ɣani tɔun daalɔɣoma.

²⁵ Tɛi ti ɣɛni gilizu ga ti va doɣa, Pɔle salavusu ɣundiɣii ɣaazaɣani, é ɣɛ ma: «Zobo fee vɛ wo ya ga Wɔlɔme nu loɣa, nii ná-tukpɔi ɣaa la dɛ vɔlɔ leveni?»

²⁶ Salavusu ɣundiɣii naa mɛnigai ma, é liini é ɣɛ kɔɔɣuluɓai ma: «Lee ɣa è vaazu kɛɛzu? Zunui nii ɣa ga Wɔlɔme nu.»

²⁷ Kɔɔɣuluɓai vaani, é ɣɛ Pɔle ma: «Bo mà, da ga Wɔlɔme nu ɣiteɣite?» Pɔle ɣɛ ma: «Ungo.»

²⁸ Kɔɔɣuluɓai ɣɛ ma: «Wali wola ɣa nɔn gè kula, gè va ɣɛ ga Wɔlɔme nu.» Pɔle ɣɛ ma: «Nɔn, sɔlɔɣɛ su.»

²⁹ Zɔiti ti ɣɛni gaazaɣasu ga kpakɔi, naati ti ɓeni ba. Kɔɔɣuluɓai wola luani, é kwɛɛgai ma ga Pɔle ɣa ga Wɔlɔme nu, tama é naa ɣiliai ga yɔlɔɣɔiti.

Pɔle ɣɛ vai tukpɔɣaaleve nuiti kakala

³⁰ Poluma zobui, tɛi kɔɔɣuluɓai ɣɛni pɔ ga é naama vai ɣwɛɛ ɣiteɣite, nii Zuifuiti ti Pɔle vɛelalazu su, é fieni, é devei ve ga zalaɣa ɣula ɣundiɣiiti ta tukpɔɣaaleve nu wolaiti pɛ ti ɣaalɛ ba. Naa volumna é devei veeni ga ti yɛi ga Pɔle, é naa vilɛni ti zaama.

23

¹ Pɔle wɛɛni tukpɔɣaaleve nu wolaiti pɛ ba, é ɣɛ ti ma: «Kɛɛleaiti, sɛ vɛ GALA gaazu ga kisie vagɔi eyɛsu za voloi.»

² Kɛɛ zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai Ananiase devei veeni naama nuiti zea, niiti ti ɣeni Pɔle ɣoba, ga ti naa loɣa daaɓe.

³ Naama ziegi zu Pɔle ɣeni ma: «GALA ka è loɣa, sigi kolegi! Da zeini ga è nà-tukpɔi ɣaaleve ga tɔgi, è zɛba è ɗa devei ve tɔgi laalɔɣɔma ga ti dɔɣa!»

⁴ Zoiti ti ɣeni ná, naati ti ɣeni Pɔle ma: «Da GALA ná-zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai voomusu!»

⁵ Pɔle ɣeni ti ma: «Kɛɛleaiti, gè la ɣea kweɛ ga zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai ɓe, tɔzei seɓɓe GALA seɓɓe zu ga: «Mina woo ɲɔu wo ɗa-nubuseiti ta-ɣundiɣi ma.»*»

⁶ Tei Pɔle kweɛni ga kpɔgi ɣilazuɓe ɣa ga Saduseyeinti, ɣilazuɓe ɣe ga Falizieinti, é woɣulani tukpɔɣaaleve nu wolaiti saama, é ɣe ma: «Kɛɛleaiti, nà ga Falizien, Faliziein ta ná-doun zunu ɣa ga ze, kitogi é zèa ɣɔɓeiti buzeɣe vai zu saai ya, naa maavele ɣa za tɔkpɔɣaalevezu la.»

⁷ E naama wooi wogai ma, maɣaali lɔɔni Falizieinti ta Saduseyeinti zɔɣɔzu, bebei ɣaagweɛni su fele.

⁸ Tɔzei Saduseyeinti ti ɣeni bosu ga ɣɔɓeiti ti la wuzeɣea saai ya, geezuɣeela la ná, ta zenvu la ná, Falizieinti ma ti laaɓe naama vaiti pɛ da.

⁹ Kpɔe wolai leveni, Falizieinti pɔ pele tɔ kalamɔin tanigaa ti wuzeɣeni, ti maɣaali vili su, ti ɣe ma: «Gi la zunui nii zɔ ɲɔu nɔpe kaazu. Be ɣa é kweɛ ni zenvui ta ɣa kpɔeai pɔ, ɓaa geezuɣeelai ta ɣa kpɔeai pɔ?»

¹⁰ Kpɔe zuwɔɓɔni, kɔɣfuluɓai ɣeni luazu ga nuiti ti mina Pɔle ɓaa, é devei veeni salaɓusu bulu gila zea ga ti yei ti Pɔle ɣula ti zaama, ti leɛ la kɔlaaɣai zu.

¹¹ Naama yee ɓidii, Maligii ɣulani keɛma Pɔle ɓe, é ɣe ma: «Zɛbezeɣe, è ɣea ga nà-zeelei Zeluzaleme, keni ɓalaa è ɣe ga nà-zeelei Wolɔme taazuɓe.»

Zuifuiti ta-yaavai Pɔle laalɔɣɔma

¹² Poluma voloi sobuzobu wolai, Zuifuiti tanigaa ti yaavai ɣilini, ti ɣona ga tanɔpe ge mina daami wo ɓaa kpɔle, keni ta Pɔle ɓaana pɛ.

¹³ Zoiti ti naama yaavai ɓeteni, ti mɔinni nu ɓuunaanigɔ (40) ma.

¹⁴ Ti liini zalaɣa ɣula ɣundiɣiiti pɔ be ta totuɣɔiti, ti ɣe ti ma: «Gi minazeɣeɓe, gi ɣona ga gi la ani nɔpe pokɔɣɔga, ni gi la de Pɔle ɓaani.

¹⁵ Wa ɓalaa mu, à zoloo faa ɣila ma wa tukpɔɣaaleve nu wolaiti, wo ɓɔe kɔɣfuluɓai ɓɔ, ga é ɓa ga Pɔle wo ɓɔ, eɣe wa ɣe ná-fai wuuɓetesu ga pagɔ. Gɔun, gi ɣeɓele ɓeteɓe naama zie su ga é ɓa ɣe é zeeli, gi paa.»

¹⁶ Kɛɛ Pɔle daaɓe yaavai naa zuɣweɛni, é liini kɔlaaɣai zu, é suɣula Pɔle ma.

¹⁷ Pɔle salaɓusu ɣundiɣi gila tolini, é ɣe ma: «Li ga zunu loungoi nii kɔɣfuluɓai ɓɔ be, faa ɣa kisu ga é bo naa ma.»

¹⁸ Salaɓusu ɣundiɣi naa liini ga zunu loungoi kɔɣfuluɓai ɓɔ be, é ɣe ma: «Kasɔɣa nui Pɔle ɣe gè ɓa ga zunu loungoi nii è ɓɔ, faa ɣa kisu ga é bo è ma.»

¹⁹ Kɔɣfuluɓai zunu loungoi zoni zeei ɓa, é lii la, ti maɣelesa ge leve, é ɣe ma: «Lee ɣa è pɔ ga è bo mà?»

²⁰ Naa goɣaavoteni, é ɣe ma: «Zuifuiti ti zolooge ma ga ti ɓa è ɓɔ be ga è Pɔle leve tukpɔɣaaleve nu wolaiti pɔ lina, eɣe ta ɣe ná-fai wuuɓetesu ga pagɔ.

²¹ Kɛɛ mina woilo ti-woo ma, tɔzei tanigaa ta ti zaama ta mɔin nu ɓuunaanigɔ (40) ma, niiti ti minazeɣeai, ti ɣona ga ti la daami woga ɓaa kpɔle, ni ti la de Pɔle ɓaani, ti ɣeɓele ɓeteɓe na, ɗa nɔ ɣa niina, ti è ɓɔunsu ga è ɓa bu.»

²² Kɔɣfuluɓai ɓeni zunu loungoi ɓa, é li, kɛɛ é naa laa maɓakpani, é ɣe ma: «Mina bo nu nɔpe ma ga è ɓaɓe è niima vai wo mà.»

Ti Pɔle leve fai masagi Felikise ma

* 23:5 23:5 ɛgz 22:27.

²³ Naa voluma, kɔɔɖuluɖai ná-salaɖusu ɖundiɖi felegɔ lolini, é ɖe ti ma: «À salaɖusu unfelegɔ (200) ɖevele beɛ, ta soo bize zalaɖusu vuulɔfela (70), naa veɛ kpɛɛn vili nu unfelegɔ (200) va, za bidii nɔ lelei laaɖuusiei ma, wo li Sezalé.

²⁴ Keni balaa wo sooiti faagɛ Pɔle ve, naa ɖa a ke é zeeli zou zɛve ɖundiɖii Felikise ma ga pagɔ.»

²⁵ Ná-sɛvei zu wooi ɖaa, nii é kɛɛni:

²⁶ «Kelode Lisiyase ɖa é ná-tuɔɔ gooi laazeelizu ná-nu vago wolai zou zɛve ɖundiɖii Felikise ma.

²⁷ Zuifuiti ti zunui tei soni, nii gɛ tevesu é ma, ti ɖɛnina paazu, eyɛsu gɛ zoloo ná ma, ga salaɖusu bulugiti ti kula ti ya, gɛ kwɛɛgai ma ga toɖa ga Wɔlɔme nu.

²⁸ Tei gɛ ɖɛni pɔ ga gɛ so ungi ɖwɛɛ, gɛ liini la ta-lukpɔɖaaleve nu wolaiti kakala.

²⁹ Gɛ pɛteni ga ta peelalazu, é vile ta-lɔgi ma vaiti ba, keɛ é ɖula naa volu, é la faa ɖili kologoloni, nii nu a paa su, ɖaa nu a gili ma vaa zu.

³⁰ Keɛ nui ta gɔi vea ga yaavai ɖilive ma ga ti paa. Naa ɖa é kea, gɛ la ná maaɖɔunsu, gɛ tevega é ma, gɛ maalɔɔ nuiti deve ga ti va é vɔ be, ti ɖaazaɖa ná.»

³¹ Tei salaɖusuiti ti naama levei zɔlɔni, ti Pɔle zegeni ga kpidii, eyɛsu ti zeeli Antipatili.

³² Poluma zobui, ti ɖaleni ma kɔɔlaaɖai zu, ti ze soo bize zalaɖusuiti zea, ti li ta naati.

³³ Ti zeelii ma Sezalé, naati ti sɛvei veeni zou zɛve ɖundiɖii ya, ti Pɔle lee la.

³⁴ Siegi zu é ɖeni la ga sɛvei ɖala, é Pɔle ɖaazaɖani naa zegɛzuve ma. Tei é kwɛɛni ga naa zegɛve Silisi ɖovii ma,

³⁵ é ɖɛni naa ma: «Nà é woomeni, siegi zu é maalɔɔ nuiti ti vaazu la.» E devei veeni ga ti make naa va Elɔde ná-masa pelei wu.

24

Pɔle maalɔɔ vai zou zɛve ɖundiɖii Felikise ma

¹ Folo lɔɔlugɔ voluma, zalaɖa ɖula ɖundiɖi wolai Ananiase, ta totuɖɔiti, naa veɛ laavaawo gila ba daaseigi ga Tɛɛɛtule, ti yeini Sezalé. Ti zeelini zou zɛve ɖundiɖii Felikise vɔ be, ti ɖaazaɖa ma ga Pɔle laalɔɖɔ.

² Ti naa lolini, Tɛɛɛtule ná-kpɔɛzuɖulai lɔɔzeini ɖani: «Ee, gá-nu vagoi Felikise, é zaala ɖa gi ziilei daazeelii zu la, ta falibo pagɔi niiti ti zooi zu, gi naati sɔlɔga ga ɖa-ɖima wotii maavele.

³ La da ga yeeɖɛɖalai pe su, ta ade pe gi ɖa-vaaɖɔɖi wuugwɛɛ.

⁴ Keɛ gi la pɔ ga gi é lebi zeini ada ɖilagi, naa ɖa é ba, soma ɖa-nuɔagɔlai zu, é woilo gi-woo ma yeeɖɛɖala buɖa ko laawu.

⁵ Gi kaave ga zunui nii ɖa ga deɖulusa nu wola nuɖuseiti saama, toɖa kpɔɛi lɔɔzu Zuifuiti pe zɔɖɔzu etei zu ná pe, to ɖa é ga Nazalɛte ɖalabo nuiti ta-lotuɖɔi.

⁶ E ɖaabaani vɔlɔ ga é GALA sei veleii ɖɔɔ, tama gi so. [Gi ɖɛni pɔ ga gi ná-tukpɔi ɖaaleve, eɖevelei gá-lɔgi la.

⁷ Keɛ kɔɔɖuluɖai Lisiyase vaani ga maaɖaai, é kula gi ya,

⁸ é devei ve ga gi va, gi gá-ɖaazaɖai la é vɔ be.]* Da ɖɔɖɔi é gaazaɖa, é naama vaiti kwɛɛ niiti gi ti-ma ɖaazaɖai wosu é ma ga daalɔɖɔ.»

⁹ Zuifuiti ti vaani bu, ti ɖe ma zekana niima vaiti ti la.

Pɔle ná-goozuɖulagi

¹⁰ Zou zɛve ɖundiɖii yeeleteni Pɔle ma ga é ɖɔɛ, Pɔle kpɔɛi zegeni, é ɖe ma: «Gɛ kwɛni ga kaite ɖa ɖa é tukpɔi ɖaalevezu gá-yooi zu, naa maavele ma ná vaazu ná-goozuɖulagi wosu é ma ladalai pe su.

¹¹ Da ɖɔɖɔi ɖa zoo é poluɖula ga é la de leveni folo puugo maazu felegɔ (12) va, gɛ leɛni Zeluzalɛme GALA deɓi vai ma.

* 24:8 24:6-8 Wooi niiti ti [] kpaku felegɔiti zɔɖɔzu, naati ti la sɛve wɔlɔmai tanigaa zu.

¹² Nu la kàani GALA sei vɛlɛi wu, ɔaa GALA dɛbi vɛlɛiti bu, ɔaa taazuɔvɛ gi va ɔa maagjaali gɛ ga nu, gɛ va nuɔvɛɛiti buzege kpɔɛɛve vaa ma.

¹³ Niima nuiti ti la zooga ti va gaama gila kpalaɔ dɛɛ naama vaiti su, niiti ti maaɔɔzu ti zu.

¹⁴ Nii gɛ kwɛni naa ga ga, na gi-mɛmɛwolani ta-GALAGI lɛbizu ga kidaaleve vɛle niinɛi, nii ti gɛɛzu ma, gaagwɛ vɛlɛi. Nɔun, dɔaɔvɛ naa pɛ da, nii sɛvɛai tɔgi zu ta GALA goo wo nuiti ta-zɛvɛiti su.

¹⁵ Kitogi ga zɛa, ɛ lo GALA ba, naama gitogi ga ɔalaa ga tɔnɔ, ga gɔvɛiti ta wuzege saai ya, telebo nuiti ta telebotala nuiti.

¹⁶ Naa ga ɛ ba, na gaabaazu kele yeenɔpɛ ga peelalazu nɔpɛ ge mina gɛ ba na-kisɛi zu, GALA ta nuiti gaazu.

¹⁷ «Naa volu kona mɔinmɔin tevegai ma, paaɔvɛ ga gɛ faaɔɔɔi gɛ na-zou zu nuiti bɛ, ta gɛ zalaɔa gɔla, gɛ fe GALA bɛ.

¹⁸ Nɔzu ga ti kàani la GALA sei vɛlɛi ma goizuɔvɛ, kpegai ma ga na-ɲade fai pɛ kɛ, bɛbɛ la gɛni kɔba, zɔngɔ la gɛni na.

¹⁹ Kɛɛ Zuifui tanigaa ti zɛgeai Azi, naati ka ti va ti pɛtɛ, tiya mu ka vɔɔ maa gɛa nɛɛni ga ti va ti ɔaazaɔa ɛ ma, ni faa ga ti gisu nɔun daalɔɔma.

²⁰ Ni naa laade, zɔiti ti vɛ, naati ti dɛɛna nii nɔpɛ ti kaai ga pɛelalazuɔvɛ, siɛgi zu gɛ gɛni la tukpɔɔaaleve nu wolaiti kakala.

²¹ Kɛni, ni ti yiigaawanavɛ mɔ, tɔzei naama wooi va gɛ boni kpaun ti zaama ga: «Kitogi ɛ zɛa gɔvɛiti buzege vai va saai ya, naa maavele ga za tukpɔɔaalevezu la wo gɔkala.» »

²² Tɛi Felikise ɔɔɔi faa gitɛgitɛ kwɛɛ ɛ vɛlɛ kidaaleve vɛle niinɛi va, ɛ ku loni ma dɛ, ɛ gɛ ti ma: «Siɛgi zu kɔɔɔɔɔɔɔi Lisiyase vaazu la, na ɔa-vai wuuɔvɛtɛ niina.»

²³ E devei veeni salavusu gundigii ya ga ɛ make Pɔle ma kasoi ga, kɛɛ ɛ mina ɔa ga naa wola ɔata, ta ɛ mina peɛ leve naa na-nui tanɔpɛ tuɔɔ ga ti va faa gɛ bɛ.

²⁴ Ku gɛɛni fele naa vɔluma, Felikise vaani ta anzai Dulisile, nii ɛ gɛni ga Zuifui ta. E nu leɛni ga ti va ga Pɔle, ɛ woiloni naa woo ma, ɛ vɛlɛ kidaalevei va Yesu Kilista ma.

²⁵ Kɛɛ tɛi Pɔle gɛni ɔɔɛzu, ɛ vɛlɛ teleɔɔɔi va, ta ɔɔɔɔɔɔɔi, naa vɛɛ tukpɔi va ɛ vaazu, Felikise luani gola, ɛ gɛ Pɔle ma: «Gɔla volu dɛ, voloi na yɛɛɛɛɛɛɛɛ vago zɔɔɔ da, na ɛ loli niina.»

²⁶ Ki ge gɛni ba ga Pɔle ga wali veezu zɛa, naa ga ɛ kɛɛni ɛ gɛni naa lolisu da valafala, ɛ ɔa yɛpɛ pɔ.

²⁷ Ti yɛni naa zu kona felegɔ leve, naa vɔluma ti Felikise maavalibo ga Pɔlisiyuse Fɛɛtuse. Tɛi Felikise gɛni pɔ ɛ Zuifuiti ziima vai gɛ, ɛ Pɔle yɛni kasoi ga.

25

Pɔle wooɔɔa vai masagi Sezaal ma

¹ Siɛgi zu Fɛɛtuse folo savagɔi gɛni la zooi unda, ɛ zɛgɛni Sezaalɛ, ɛ lɛ Zeluzalɛme.

² Zalaɔa gɔla gundigii ti ta Zuifuiti ta-nu wolaiti ti vaani pɔ, ti ɔaazaɔa ma ga Pɔle laalɔɔɔ.

³ Ti gola maanɛɛnɛni ga naa gɛ ga faaɔɔɔɔ wola ti vɛ, ɛ Pɔle leve ti ma Zeluzalɛme. Ti yaavai zeini Pɔle luɔɔ ga ti paa peɛi zu.

⁴ Fɛɛtuse ti wooɔaavoteni ga Pɔle ga kasoi ga Sezaalɛ, naa vɔluma tɔ ɔɔɔɔi toɔa galesu ma fala.

⁵ E gɛni ti ma: «Zɔiti ti ga nu ɔiigiti wo zaama, naati ti vɛlɛ pɔlu, gi li, ni zunui nii faa gɔlogɔlo kɛɛvɛ, ti maabaazaɔa la.»

⁶ Fɛɛtuse folo lɔsava ɔaa folo puugɔ nɔ gɛɛni ti va Zeluzalɛme, ɛ yɛi volu Sezaalɛ. Pɔluma voloi, ɛ zeini tukpɔɔaalevezuɔvɛ, ɛ devei ve ga ti va ga Pɔle.

⁷ Siɛgi zu naa vaani la, Zuifui niiti ti zɛgɛni Zeluzalɛme ti yɛi Sezaalɛ, naati ti gɔkuni ma, ti ɔa maalɔ ga faaba golaiti, nii tiya ɔɔɔɔi ti la gɛni zooga gaama gɛzɛgɛzɛ bo su.

⁸ Pɔle woozuɖulani, ɛ ɖɛ ma: «Gè la faa nɔpɛ gaazani Zuifuiti ta-lɔgi ma, ta GALA sei vɛlɛi ma, anɛɛ masagi Sezaal ɓalaa ma.»

⁹ Tei Fɛsetuse ɖɛni pɔ ɛ Zuifuiti ziima vai ɖɛ, ɛ ɖɛni Pɔle ma: «Da pɔ ga ɛ li Zeluzalɛme, ade pɛ ade yɛ ná ɗa-lukpɔi ɖaaleve gàazu, ɛ lo niima vai va?»

¹⁰ Pɔle gooɖaavoteni, ɛ ɖɛ ma: «Ba-o, nà lɔni vɛ masagi ná-tukpɔɖaalevezuvɛ, vɛ ɖa nà-tukpɔi ɖaalevezu ná. Gè la telebotala vaa nɔpɛ kɛɛni ga Zuifuiti, eɖɛvelei ɗa ɓɔɖɔi ɛ naa ɖwɛni la.

¹¹ Ni nà ga sɔba nu, ɓaa ni gè faa ɖologologɛ, nii soloogai saai ma, gè la ɖɛleni nɔn saai vai va, kɛɛ ni gaama nɔpɛ ge la niiti ta-ɓaazaɖai zu, nii ti bosu ga ze, zobo ge la nu nɔpɛ zea ga ɛ nɔn fe ti ya. Nà wooɖulazu masagi Sezaal ma, gè suɖula ma.»

¹² Siɛgi zu Fɛsetuse ta nu wolaiti ti ɓeni la ga un pɛɛ ɓɔɖɔ va, ɛ Pɔle wooɖaavoteni, ɛ ɖɛ ma: «È wooɖulaa Sezaal ma, naa ɖa ɛ ba, kɛni niina ɛ li nɔ ti Sezaal ɖakala.»

Pɔle lo fai Agilipa ta Belenise ɖakala

¹³ Ku ɖɛɛni fele, naa vɔluma masagi Agilipa ta Belenise ti vaani laaliizu Fɛsetuse ma, Sezalɛ.

¹⁴ Tei ɛ ɖɛni ku ɖɛɛzu ná fele, Fɛsetuse Pɔle ná-fai lɛɛni ga masagi, ɛ ɖɛ ma: «Felikise zunui ɖila zege vɛ kasoi ɖa.

¹⁵ Siɛgi zu gè liini la Zeluzalɛme, zalaɖa ɖula ɖundigɔiti ta Zuifuiti ta-lotugɔiti ti ɓaazaɖani ga daalɔɖɔ, ti ɖɛ gè ná-saa vai leve.

¹⁶ Gè ɖɛni ti ma: «Wɔlɔme nuiti ti la ɗa ga nui zaa vai levea nɔ, ni ti la ma nui lɔni maalɔɔ nuiti kakala, ti va lukpɔ ta naati ɛ woozuɖula.»

¹⁷ Naa ɖa ɛ kɛɛni ti vaani vɛ, gè la ku ɖili toni ma, poluma zobui nɔ gè zeini tukpɔɖaalevezuvɛ, gè devei veeni ga ti va ga zunui naa.

¹⁸ Gè ɖɛni ɖisiɛzu ga kpɛɛɔɖɔiti ta vaazu maalɔɔzu ga faaɖaaza golaiti, kɛɛ naa la ɖɛɛni.

¹⁹ Nii ɓaagi ɛ ɖɛni ti yɔɖɔzu, naa ɖɛni nɔ ga fai tanigaa ti vɛlɛgai ta-ɖala pelei va, ta zunui ɖila nii daa ga Yesu, nii ɛ zaani, tama Pɔle ɖɛɛzu ma toɖa vulua.

²⁰ Gè pɛɛni ga gè la zooga deve nɔpɛ seɖezu naa ɖɛɖala vai zu, naa ɖa ɛ kɛɛni, gè Pɔle ɖaazaɖani, ni toɖa pɔ ga ɛ li Zeluzalɛme, ti ná-tukpɔi ɖaaleve miná.

²¹ Kɛɛ Pɔle wooɖulani niina masa golai ma, ɛ naa ɖwɛɛ faa loo ná-fai zu, gè deveve ga ti make ba kasoi ɖa eyɛsu gè teve Sezaal ma.»

²² Agilipa ɖɛni Fɛsetuse ma: «Nà ɓalaa nà pɔ gè zunui naa woomɛni.» Naa ɖɛ ma: «Lina ɗa goomɛni.»

²³ Poluma voloi Agilipa ta Belenise ti lɛɛni tukpɔɖaaleve vɛlɛi wu lɛbiya wolai zaama, kɔɖulubaiti ta taazu vɛ nu wolaiti ti ɖɛni ti volu. Fɛsetuse devei veeni ti va ga Pɔle.

²⁴ Naama ziɛgi zu Fɛsetuse ɖɛni ma: «Masagi Agilipa ta wɔigi pɛ wo gi ɖoba, zunui nii ɛ wo ɖakala, nii ɖa Zuifuiti ti ma vɛvɛ wolai vaani, ti ɓaazaɖa mà ga daalɔɖɔ Zeluzalɛme ta taai nii zu, ti ɗa ɓain, ti ɖɛ zunui nii maa la mɔ nɛɛni, ɛ va yɛ vulua.

²⁵ Nɔn gè kaave ga ɛ la faa ɖaazani, nii nu a paa su, kɛɛ tei tɔ ɓɔɖɔi ɛ wooɖula masa golai ma, gè ɖisiɛve ga solooge ga gè teve naa ma.

²⁶ Kɛɛ tama faa ɖiteɖite ge la ná, nii nà seve ná-faa zu masa golai ma, naa ɖa ɛ kɛa gè toliga wo ɖakala, kɛɛ ɗa ɖiteɖite ɛ ɖakala, masagi Agilipa, naa ɖa a kɛ ada ɓena ga gaazaɖa, gè ɖɛ kwɛɛ nii gè vaazu sevezu.

²⁷ Tɔɔzei toɖa bè ga kelegeletala va ga gè kasɔɖa nu leve, ni gè la sɔgi ɖulani kɛɛma, nii ɛ laani unma.»

26

Pɔle ná-goozuɖulagi masagi Agilipa ɖaazu

¹ Agilipa ɖɛni Pɔle ma: «Kpɛi ɖa ɛ ya, ɗa zoo ɛ woozuɖula.» Pɔle yeemaaleni, ɛ woozuɖula, ɛ ɖɛ ma:

² «Ee, masagi Agilipa, gòla undaanɛɛvɛ ga gè woozuɣula è ɣaazu, é vile naama vaiti pɛ ba, nii Zuifuiti ti daazu ùnma.

³ Tɔɔzei da bɔɣɔi è Zuifuiti kɛɛ vaa wɔlɔmaiti kwɛɛ kala, ta ta-bɔɛzuɣulaiti. Nà è maanɛɛnɛzu soma kae, è yìlɔɔ, è woilo gòo ma.

⁴ «Zuifuiti pɛ ti sɛɛ vɛlei ɣwɛɛ, kaite kɛai ma ga buzeɣe niinɛgi nà-nuɓuseiti saama, ma un ge daa ma ga Zeluzalɛme taazuɛ.

⁵ Kaite ti kwɛɛni, tiya bɔɣɔi ni ta pɔ ta zoo ti naama zeele wooi ve, ga gè nà-eteai ɣɛɛvɛ é zoloo kpɔgi naa ma, nii ná-fai wola ɓaai ada-ǴALA pelei ma, naa ɣa é ga Faliziɛinti ta-bɔgi.

⁶ Niima ziɛgi zu ti va ga ze tukpɔɣaalevɛzuɛ, tɔɔzei kitogi naa va, nii é zèa minazɛɣegi zu, nii GALA ge kɛɛni ade-mɛmɛwolani bɛ,

⁷ ada-woloda puugɔ maazu felegɔiti (12) pɛ kitogɛ naa laazeeli vai va, ti da GALA dɛbi ma vaa zu kpidi vɛɛ folo va. Ee, masagi Agilipa, naama ɣitogi maavele ɣa Zuifuiti ti mǎalɔɔzu su!

⁸ Toɣa ɣale mu! Wo la laani da ɓaa ga GALA ka zoo é zɛnvui ve ɣɔvɛiti zea volu?

⁹ «Nɔun nà bɔɣɔi gè ɣisiɛni dɛ ga kɛni gè leve ga pele goi ma zii pɛ, gè wuzeɣe Yesu Nazalɛte nui laaseigi laalɔɣɔma.

¹⁰ Naa ɣa gè kɛɛni Zeluzalɛme, zobogi nii gè sɔlɔni zalaɣa ɣula ɣundiɣiiti zea, gè lo naa ma, gè da kidaalevɛ nui ma mɔinmɔin pili kasoi ɣa. Ni a la ɣɛna ga ti zaa vai leve vai, gè ɣɛni vɔɔpɛɛzu ba ga ti maanɛɛvɛ ga ti za.

¹¹ Gè ɣɛni levesu sɛɛ mɔinmɔin su GALA dɛbi vɛlɛiti pɛ bu, gè ɣɛni faa zeizu ti ma, gè ɓɔi ti la ga ti ɣɛɛ ta-ɣidaalevɛi va, nà-ziɣfulai latevɛ pele ma ti laalɔɣɔma, gè ɣɛni liizu gè da ti zo wɛɛn laaiti su.

¹² «Naa ɣa gè yɛni su yeeta, zalaɣa ɣula ɣundiɣiiti ti valini mà ga ta-zobogi gè li Damase.

¹³ Ee, masagi, gè yɛni pelei zu, folo ɓekpegi gè wozakalagi ɣa, é zeɣe geɛɣɔlɔgi zu, é da volo gi-maagoolii zu ga sɛɛɣɔɣɔiti, ma zezei lebɛgai foloi nɔnɔi va.

¹⁴ Gi pɛ gi looni zooi ma, gè wooi ta mɛnini, é da ɓɔɛ pɔ Alame wooi zu, é da ɣɛ mà: «Sɔle, Sɔle, lee vaa zu è wɔinzeɣɛzu? Da bɔɣɔ maawanazu ga da bɔɣɔ lɔɔna ani ɣaazɔɓagiti ga.»

¹⁵ Gè ɣɛni ma: «Bɛ ɣa ga dɛ, Mǎliɣii?» Mǎliɣii ɣɛ mà: «Nà ɣa gè ga Yesu, nii è wɔinzeɣɛzu.

¹⁶ Kɛɛ wuzeɣe, è lo ɣɔɣɔiti ga, mazɔlɔɔ gè ɣulaa è vɛ kɛɛma, nii a kɛ gè è ɣɛ ga nà-botigɛ nui, è da zeele wooi wo nuiti ma ga è kǎavɛ, ta è naama vaiti bo ti ma, niiti gè vaazu ti lɛɛzu ga dɛ mɔnɔ.

¹⁷ Nà è unmɔɔ Zuifuiti ma ta zii ɣiligiti, niiti gè è levesu ti zaama.

¹⁸ Nà è levesu, nii a kɛ è ti-ɣaazuɛti seɣe ma, è ti ɣula kpidi zu, ti va wozakalagi ɣa, è ti ɣula Setana ná-zobogi wu, ti va GALA pɔ, nii a kɛ ti zuvaayɛ ga ta-ɣotoiti ta ti tɔnɔ zolɔɔ vɔɔma, ta niiti ti ɲadɛgai ga kidaalevɛi maavele nɔun ma.»

¹⁹ «Masagi Agilipa, naa ɣa é kɛɛni, gè la zooni gè va ɣɛɛ kulakɛɛmai naa zu vai va, nii gè sɔlɔni, é ɣula geɛɣɔlɔgi zu.

²⁰ Kɛɛ gè tɔɔzeini dɛ, gè daazeeli Damase nuiti ma, naa vɔluma Zeluzalɛme nuiti, naa ɣa é zeelini Zudé yooi zu nuiti pɛ ma, gaabelaa ga zii ɣiligiti, gè ɣɛni ɣɛɛzu ti ma, kɛni ti-ziɛ vɛlei maavalibo, ti ɣidaalevɛ GALA ma, ta ti kɛɛwotiiti kɛ niiti ti zoloogai maavalibogi ma kɛai ta-eteai zu.

²¹ Naa maavele ɣa é kɛa Zuifuiti ti sɔgai GALA sei vɛlɛi wu, ti ɣɛ ti pǎa.

²² Kɛɛ GALA kpaavɛ nɔun maazu, é yɛga su za zeeli zaagaza, nà vɛ mu, gè da zeele wooi wo ɓolomadɔɣɔiti ta seizumaanɛgiti ma. Niima gè bosu, naa la ga faa ɣili nɔpɛ, kɛni nii GALA goo wo nuiti ta Moizeni ti boni ga daa ɣa zeeli.

²³ Naa ɣa é kɛɛni Kilista a la ɓɔɓ, ta é ɣɛ ga nu mɔungi ɣɔvɛiti saama, é wuzeɣe, naa vɔluma é kizo fai ma wozakalagi laazeeli dɛ Zuifuiti ma, é lɛɣa zeeli zii ɣiligiti ɓalaa ma.»

Masagi Agilipa ɣisu vai

²⁴ Tɛi é ɣɛni ɓɔɛzu ɣanu, Fɛsetuse ɓainni la, é ɣɛ ma: «È litigɛ, Pole! Da-vaagwɛ golai ɣana é ɓoloɣa!»

²⁵ Pɔle googaaɔoteni, ɛ ɔɛ ma: «Ba-o, nà-nu ɔagɔ wolai Fesetuse, gɛ la litini. Wɔoi niiti gɛ ti wosu, ta ga gaama ɔɔɛi, gɛ ti wogɛ balaa ga ɔimalai.

²⁶ Tɔun ɔɔɔ masagi Agilipa ɔɔɔɔi niima vaii sugwɛɛ, naa ɔa ɛ kɛɛzu gɛ la ɔɔɛzu pɔ ga inɛinɛ, dɔaɔɛ da ga niima vai tanɔpɛ ge la ɔɛɛni zeemazu, tɔɔzei ti la ɔɛɛni ga dɔɔɔɔzu va.

²⁷ Masagi Agilipa, ɛ laaɔɛ nɛi GALA goo wo nuii gooiti da? Nɔun, kɛsugɔalagɛ ga ɛ laaɔɛ ti la.»

²⁸ Agilipa ɔɛni Pɔle ma: «Da-ɔisɛi zu, su la mɔ ɔoozani, ɛ kɛ ga keletien!»

²⁹ Pɔle ɔɛ ma: «Subugani ɔaa sugoozani, nà GALA falizu ga ɔa ɔila nɔ laade, kelɛ zɔiti pɛ ti ɔɔoi mɛnisu za, wo pɛ wo ɔɛ ga kɛɛɛɛ, ɛ ɔula gili ɔalui niiti polu!»

³⁰ Naa wogai ma, masagi ɔɛ-o, zou zɛɛɛ ɔundigɔi ɔɛ-o, Belenise ɔɛ-o ta zɔiti pɛ ti sei woni ti ɔoba, ti pɛ ti wuzɛɛni.

³¹ Siɛgi zu ti ɔɛni ɔulazu la, ti ɔɛni ɔɛɛzu ɔɔɔɔ ma: «Zunui nii la faa nɔpɛ kɛɛni nu a paa ma vaa zu, ɔaa ɛ ɔa ɔili kasogɔ ma vaa zu.»

³² Agilipa ɔɛni Fesetuse ma: «Ni zunui nii la ɔɛni woogɔlani masagi Sezaal ma, nu a la yeeɛɛ ba.»

27

Pɔle lii vai Wolɔme

¹ Tɛi ti ɔɛni ga deve ga gi lɛ batɔi zu, gi li Itali yooi zu, ti Pɔle ta kasogɔ nui taɔɔiligaa veeni masagi Oguste nà-salaɔusu ɔulu kundigɔi ta ya, nii daaseigi ɔɛni ga Zuliuse.

² Gi lɛɛni Adelamite batɔi gila su, nii ɛ ɔɛni levesu batɔi losuɔɛti Azi yooi zu, gi liini. Alisitaake ɔɛni gi ɔa, Masedoane yooi zu nu ɔɛni de, nà-taazuvɛ ga Tesalonike.

³ Poluma voloi gi zeelini Sidɔn. Tɛi Zuliuse ɔɛni ga nu ɔɔɔɔ Pɔle ɔɛ, ɛ vaani bu ga naa li ɔɔɔlɔiti pɔ ɔɛ, ɛ kpɔba zɔɔɔ ti ya.

⁴ Gi zɛɛni miná, gi da zie ga Sipele ɔake ɔɔbu ɔɛɛi, tɔɔzei fiɛɛi ɔɛni gi laaɔomisu.

⁵ Siɛgi zu gi Silisi ta Panfili ɔolɔɔɛi ɔudɛni la, gi zeelini Miila, Lisi yooi zu.

⁶ Salaɔusu ɔundigɔi Alɛgezandili batɔi gila kaani miná, ɛ da li Itali, ɛ gi lɛ naa zu.

⁷ Folo mɔinmɔin daawu gá-batɔi la ɔɛni ziezu valafala, gi wola ɔɔɔni, gi ɔa zeeli Kenide taai ɔobaɔɛ. Tɛi fiɛɛi la ɔɛni kɛɛzu gi ɔa li miná ɔɛɛi, gi leveni ga Salemone ɔɛɛi, gi leve Kelɛte ɔake ɔɔbu ɔɛɛi.

⁸ Gi leveni naama ɔake ɔɔbuɔɛ ga kpalai nɔ, eyɛsu gi zeeli adavɛ ta naa laasei ge ga «Bato Losu Uagɔi», Lasé taai ɔobaɔɛ.

⁹ Yeeɔɔɔala mɔinmɔin ge leveni ɔana, batɔi zu ziei ɔɛni liizu ga wola ɔaa, tɔɔzei zugɛ ma ziegi* leveni niina. Naa ɔa ɛ kɛɛni, Pɔle ɔɛni ti ma:

¹⁰ «Bɔɔlɔiti, nà kaazu ga ni ada ɔena ade siei nii wo nɔ ti, faa zugɔlogɔlo mɔinmɔin ka ɔɛɛzu ga batɔi ta sugasɔi, kelɛ ada balaa ade undaa ɔa ɔɛ ɛ ɔili.»

¹¹ Kelɛ salaɔusu ɔundigɔi laani batɔi ɔize nui ta batɔi kɛɛ nui la, ɛ leve Pɔle wɔoi ɔa, ɛ ɔɛni bosu.

¹² Naa ɔoluma tɛi batɔi losuɔɛ la ɔɛni ɔani ga nu samai leve ná, nuɔusei ɔɔɔɔzu zolooni ma ga gi zɛɛɛ ná, ni toɔa zoo ɔɛɛzu gi zeeli Fenikise, Kelɛte batɔi losuɔɛ nii gaavotegai lekɔɔma nu yeezazuvɛ folo liizu ɔɛɛi ma, ta lekɔɔma nu ɔɔɛzuvɛ folo liizu ɔɛɛi ma, nii a kɛ gi samai leve miná.

Fiɛɛ wolai lokoleve vai kpolɔɔɛi ɔa

¹³ Lekɔɔmaɔɛ nu yeezazu ɔɛɛi viiɛ goi ɔaani fɛɛ, ti ɔisɛni ga ti yiima vai laazeelia ti ɔɛ, ti kɔlu ɔapɔgi ɔulani ziei wu, ti li ga zie zaama yooi Kelɛte ɔoba ɔɛɛi.

¹⁴ Kelɛ su la ɔɛni ɔoozani, fiɛɛi ɔɔi nii daaseigi ga «Elakilɔn», naa lokoleveni zie zaama yooi maazu.

* **27:9 27:9** *zugɛ ma ziegi*: Unmɔɔ folo wolai ɔɛni ga naa, siegi zu zalaɔa ɔula ɔundigɔi wolai ɔɛni zalaɔai ɔulazu la nuɔuseiti ta-ɔotoiti pɛ faa zu. Naama vetii ɔaa ɔɛni ɔelazu ga zugɛ. Naa ɔɛni zoloosu Mozei ma alugi ma, ɔaa Latagi ɔɔzeizuvɛ. Naama yeeɔɔɔalai ɔaani batɔi ziei ma vaa ma.

15 Fiilei batoi zegeni ya, naa la ɣeni zobo sɔlɔɔni fiilei ma, gi ɔɔɔ yɛni zea, ɛ da li ga giye.

16 Gi leveni zie zaama you goi ta ɔɔba, daaseigi ga Keloda. Tei ɛ ɣeni gi tago maalɔɔɔɔɔ, gi ɔɔaɔaani keke gi kein koi mazɔɔɔ.

17 Ti teai ma batoi zu, ti kpɔba vele ɔaiziɛni, ti batoi zaamaɔili ga galuiti. Tei ti ɣeni luazu ga ɛ mina vili naɔae munɛmunɛgi zu, ti fiile zuzo segei yeini, naa ɔa ɛ keɛni ti ɔɔɔ yɛni fiilei ya, ɛ da li ga giye.

18 Poluma voloi, tei fiilei ɣeni batoi wo la niikpisu, ti na-kasɔi ɔilazu vilini ya kpolodei wu.

19 Foloi zavasiei, ti batoi bize zɔɔlaiti pilini ya kpolodei wu ga ti ɔɔɔ yeeiti.

20 Folo mɔinmɔin daawu nu la mɔ ɣeni foloi ta somideɔaiti kaazu. Fiilei ɣeni liizu ga zeeɔaaba nɔ kenein, gaabelasu kito nɔpe ge la mɔ ɣeni gi ve, ga ɔa ye vulua.

21 Suɔɔozani niina gi la daami wosu, Pɔle wuzegeni nuɔuseiti saama, ɛ ɔe ma: «Wo peɔega, bɔɔlaiti, ga maanɛni ga wo woilo ɔɔo ma, ade mina zeeɔ Kelɛte, naazu ade ɔea ɔizosu niima maanɔɔi ta faa zuɔoloɔologi nii ma.

22 Kele na wo lenɛsu niizu ga wo zebzeɔe, wo tanɔpe ge la valaga zenvui ma, keɛni batoi nɔ ɔa ɛ ɔoloɔolosu.

23 Za kpidii GALAGI nii ge zea ta ge deɔbizu, naa na-geezuɔeelai gila maaɔuɔave ba,

24 ɛ ɔe ma: «Pɔle, mina lua, tɔzei keɛni ɛ lo feya Sezaal ɔaazu, to vɔɔ ka GALA ge ɛ-zieɔɔɔiti pe kaliva ɛ ma, tanɔpe ge la zaa.»

25 Naa ɔa ɛ ba, ɔ zebzeɔe mu, bɔaiti, tɔzei nɔun daave GALA da ga veleɛi bogai la ma, zekana ɛ ɔeezu la.

26 Kele keɛni de ade vili ya zie zaama yooi gila su.»

27 Nii ɣeni ga kpidi puuɔ maazu naanisiɛi (14), fiile wolai da li nɔ ga giye Meditelane ɔolodei ɔa, kua zaamai bato bize nuiti ti gaɔaani ga gi maaɔuɔa kakei ta va.

28 Ti kɔɔ galui vilini ziei wu, ti ka ga buuɔɔozave ga meɔele vuusavagɔ maazu lɔfela (37). Gi va lago li poun, ti pili mɔnɔ, ti ka ga meɔele vuufelegɔ maazu lɔsava (28).

29 Kele tei ti ɣeni luazu ga batoi mina loɔa kɔtuiti ba, ti kɔlu ɔapɔ naanigɔ vilini batoi ɔoga veleɛi, ti bala ga wozai seɔema vai.

30 Tei bato bize nuiti ti ɣeni pɔ ga ti vela, ti ɔula batoi zu, ti kein koi vileni ziei ɔa, eɔe ta ɔe liizu poun ga ti kɔlu ɔapɔgiti pili velela veleɛi.

31 Pɔle ɣeni salavusu ɔundigii ma ta salavusuɛi: «Ni niima nuiti ti la yeini batoi zu, wo la mɔ ɔizoga.»

32 Salavusuɛi ti kein koi ma ɔaluiti teveleveni naazu, ti ɔe ba, ɛ loo bu.

33 Wozai seɔe ma la yɔɔzu, Pɔle ɣeni nuɔuseiti pe tenɛsu ga ti daamii wo, ɛ ɔe ti ma: «Za ɔa ga folo puuɔ maazu naanisiɛi (14) wo da maaɔungu wo, wo la de daami nɔpe boni.

34 Na wo maanɛnɛzu deɔemu ga wo daamii wo niina. Naa wola zolooge wo ma, nii a ke wo ɔula ve, naa vɔluma ɔ la da: Wo tanɔpe undeɔai ɔila kpalaa ge loa ya.»

35 E naa wogai ma, ɛ bului zegeni, ɛ mamagi ve GALA be ti pe gaazu, ɛ galeɔale, naa vɔluma ɛ tɔzei ga mia.

36 Zɔiti pe ti zebzeɔeni, ti tɔzei ga daamii woga.

37 Gei kpein gi ɣeni batoi zu, gi ɣeni ga nu unfelegɔ puulɔfela maazu lɔzita (276).

38 Ti daamii wogai ma, ti ɔaa kpe, ti ta ɔulani batoi ɔasɔi ma, moloi da ga beleeɔi, ti da naa vili kpolodei wu.

39 Siɛgi zu woza seɔeni la ma, ti la ɔweɛsu ɔaani kakei va, ti welɛni, ti zie bekegi ta vete ta ma naɔaegi, ti ɣeni ɔeezu, ni ta zoo ti zɔ batoi va minɔ veleɛi.

40 Ti kɔlu ɔapɔgiti ma ɔaluiti teveleveni, ti naati ze ziei wu, ti yeebe gaamago bato bize aniiti ba. Ti fiile zuzo segei wuzegeni, ti te, ti da li ga kakei ma vele.

41 Kele ti zigani naɔae siɔigi gila ba, nii kpolodei ma veinfein felegɔi gaaleai ba yɔɔzu, ti bata na. Velelavɛ batani ba kpe ɛ la ɣeni niikpisu, vɔluzuve da galeɔale ga kpolodei na-zeeɔaabaai.

⁴² Salavusuiti ti zolooni ma ga ti kasogfa nuiti pe paa, naa gfa a ke ta mina ye lasesu, e va vela.

⁴³ Kɛɛ tei salavusu gundigii gɛni po ga e Pole gizo, e la gɛni vaani bu, ti va naama vai gɛ. E devei veeni ga zoiti pe ti zoogai lasesu, naati ti vili ziei gfa mounpa, ti kakei mazoloo.

⁴⁴ E gɛ zoiti ti ze gulu zɛvɛiti ma, baa batoi ma bulukpulgiti ma. Vele gana eɛe pe ge kakei maazolooni la ga pago.

28

Pole na-yeegefalai zie zaama yooi zu daa ga Malete

¹ Gi gɔlaai ma faabaagi laawu, gi kwɛɛni ga zie zaama yooi naa laasei ka ga Malete.

² Na nuiti ti yeezeini gi wu ga pago, ti abu wolai gaazoni, ti gi pe toli ga gi gɔle, toozei tonai ta kooɛi gfa e gɛni vaazu ga gola.

³ Pole kpatagalagi ta gaalɛni ba ga e pu abui gfa, kɛɛ abui liegi maavele ma, pɛɛgaali gila ge gɔlani su, e so zeei va.

⁴ Na nuiti ti kaalii gaai ma zelɛni Pole yeei va, ti gɛni gɛɛzu boɔɔ ma: «Gaamazu zunui nii gfa gɛ ga nu vaa nui ta, kulaa no gfa feya faa boii zu kpolodei wu, gaamanɔ ada-galagi na-tukpoi la vaani bu, e va ye vulua.»

⁵ Kɛɛ Pole kaalii vobeni abui zu, e la volo ma zoolɛ nɔpe gaagaani.

⁶ Naama nuiti ti gɛni na maaɔunsu, e gɛni ti gisu ga ti Pole gfa zeei ve, baa e loo e za gaamanɔ. Tei ti lebini maaɔungi naa zu, ti la faa no nɔpe kaani, e va gɛ ga Pole, ti-gigi valiboni, ti da gɛ ma: «Galagi ta ve de.»

⁷ Na jobave zie zaama yooi naa ma nu wola moungi daaseigi ga Puɔiliuse na-kpeleiti ti gɛni na. E yeezeini gi wu ga nɛɛɛgi, e gi laazuveɛ folo savago laawu.

⁸ Puɔiliuse kɛɛgɛ gɛni zeeɛɛzu, kolokpadimai ta kelɛndegi gfa e gɛni ba. Pole lɛɛni po be, e GALA fali be, e yeela ma, e balo.

⁹ Naa volumna, seeɛɛ nui niiti kpein ti gɛni zie zaama yooi zu, ti vaani balaa, tama ti pe ti valoni.

¹⁰ Ti unfema wola veeni gi ve, gi liizuve nii pe e gɛni ga gi bedɛma ani, ti naa pe feeni gi ve.

Pole zeeli vai Wolome

¹¹ Alu savago leveni pe gi va le Alɛgezandili batoi gila su, nii e samai gɛɛni zie zaama yooi zu, Gala felegɔiti ti ga yoogiti naati ta-voogi gfa e gɛni batoi naa ma.

¹² Gi zeelini Silakuse taazuve, gi ke miná ga folo savago.

¹³ Gi zegɛni miná, gi da li ga kake jobu vele, eyɛsu gi zeeli Legiyo. Poluma voloi lekɛma vele nu yeezazuve viilei lokoleveni, gi kɛɛni ga folo felegɔ gi va zeeli Puzole.

¹⁴ Gi kidaaleve nuiti tanigaa gaani miná, ti gi maanɛɛɛni ga gi dooɔɔ gila ke ti va. Vele gana gi zeelini la Wolome.

¹⁵ Wolome gidaaleve nuiti ti gi-maawoo menini, ti vile pele ma gi laaɔomisu eyɛsu ti va adave na laa ga Apiyuse Looɔɔi, ta ve na laa ga Wɛɛn Laazu Vele Savagoi. Siegi zu Pole ti gaani la, e GALA mamani, naa volumna ipo ge looni.

¹⁶ Siegi zu gi zeelini la Wolome, ti vaani bu ga Pole ye boɔɔ vele wu, salavusui gila ge da wele ma.

¹⁷ Folo savago levegai ma, Pole Zuifuiti ta-lotugɔiti tolini ga ti gomi ta naati. Siegi zu naati ti vaani la po be, e gɛni ti ma: «Kɛɛleaiti, ge la faa gologoloni ada-nubuseiti ma, ge la ade-mɛmɛwolani ta-vaa wolomai ta gologoloni balaa. Anɛɛ naa ve, ti soni, ti pili kasoi gfa Zeluzalɛme, ti kula miná, ti fe Wolome nuiti zea.

¹⁸ Naati ti begai ma ga na-faiti buuvete, ti gɛni gɛɛzu, ti pile, toozei ti la gɛni non so kaani, nii soloogai nu va vaa ma.

¹⁹ Kɛɛ tei Zuifuiti ti la gɛni vaazu naa wu, kɛɛgelegele ge la gɛni na kɛni ge woogulani masagi Sezaal ma, naa la bosu ga woin gfa ma ga ge na-nubuseiti maalɔ.

²⁰ Naa ɔa é kɛa gè toligi wogai la ga ade ɔa, ade yɛpɛ é vilɛ naama vai va, tɔɔzei Izilayɛle ná-kitogi maavele ɔa za gè yɔlɔɔɔi nii zu la.»

²¹ Zuifuiti ti goɔɔaavoteni, ti ɔɛ ma: «Gi la sɛvɛ zɔlɔɔni, é va zeɔe Zudé yooi zu da-vaa zu, gi-ɔɛlɔin gila kpala ge la vaani, é va da-vaa ɲɔu wo gi ma.

²² Kɛɛ wɔin ɔa gi ma ga da bɔɔɔi è da-ɔisici lɛ ga giye. Nii é ga kalagi naa è vɔɔpɛai ba, gi kwɛni ga adɛ pɛ nuiti ta wuzɛɔɛzu daalɔɔma ga gola.»

²³ Ti ku ɔili toni ga ti ɔomi. Naama voloi zeelɛi ma, ti vaani pɔ bɛ, ti mɔin, é leve ma mɔungi va. E zo sobui ma eyɛsu kpɔkɔi zeeli, Pɔle bɔɛni ti vɔ, é ná-kalagi wo pelei lɛ ga tiye: E GALA ná-masadaɛ ma wooi laazeelini ti ma, é Moize ná-tɔgi zu wooiti seɔeni ta GALA goo wo nuiti ta-bɔɛiti, é ɔaaɔa kele ga é ti-ɔigi lati, é lo Yesu ná-fai va.

²⁴ Tanigaa ti laani gooi la, zɔiti ti la kɛni pɛ ti va la da.

²⁵ Siɛgi zu ti ɔɛni zeɔɛzu la Pɔle vɔ bɛ, tiya letele ti la ɔɛni zolooni faa ɔila ma, Pɔle niima ɔisic ɔilagi woni ti ma, é ɔɛ ma: «Gaama ɔɛni Zenvu Nadagai ya, siɛgi zu é ɔɛni bɔɛzu la wo-mɛmɛwolani pɔ ga GALA goo wo nui Ezayi maavele, é ɔɛni ti ma:

²⁶ «Li, è ɔɛ niima nuɔuseiti ma:

Wa la woilo nɔ,
kɛɛ wo la faa ɔaaɔa pɛ.

Wa la wɛɛ nɔ,
kɛɛ wo la wozaaɔa pɛ.

²⁷ Tɔɔzei niima nuɔuseiti ti ɔɛa ga kigaaza nuiti,
ti bɔɔɔ woizuɔɔɔa, ti yeevɛɛ ɔaazu,
naa ɔa a kɛ ti ɔaazu mina wozaaɔa,
ti-woiyɛɔɛiti ti mina faa mɛni,
ti-yii mina faa ɔaaɔa,
ti va ɔale ma pɔ,
nii a kɛ gè va ti ɔɛɛ.» »

²⁸ Pɔle ɔɛni ti ma vɔlu: «À kwɛɛ mu ga kizo fai nii GALA ge fea, daa ɔana zeelizu zii ɔiligiti ma, naati mu ta woilo ma.»

²⁹ [Pɔle naama wooi wogai ma, maɔaali wolai yɛni Zuifuiti zɔɔɔzu, ti da li.]*

³⁰ Pɔle kɛni ga kona felegɔ pelei naa wu, nii é seɔeni. E ɔɛni yeezeizu nuiti pɛ bu ná, niiti ti ɔɛni vaazu pɔ ga ti ka.

³¹ E ɔɛni GALA ná-masadaɛ ma vai laazeelizu, é da kalagi wo, é vilɛ Maliɔii Yesu Kilista ná-fai va ladalai zu, faa nɔpɛ ge la ɔɛni kpetevɛni naa va.

* 28:29 28:29 Wooi niiti ti [] kpaku felegɔiti zɔɔɔzu, naati ti la sɛvɛ wɔlɔmai tanigaa zu.

Póle Ná-Sɛvɛi E Teveni Wólome Nuiti Ma Sɛvɛi lɔɔzeizuɔ ma woo mɔungiti

Póle ɔa é sɛvɛi nii ɔɛni, é teve Wólome nuiti ma, tanisu kona vuulɔɔlugo maazu naanigɔiti zɔɔɔzuɔ ta puulɔɔlugo maazu lɔsavai (54-58), Kilista zɔɔɔga vɔluma. Póle la ɔni de liini Wólome. E sɛvɛi nii leveni mu, nii a ke é Wólome ɔeletiɛinti kala, Zuifuiti ta niiti ti la ga Zuifua. Kolente taa wolai zu ɔa Póle yɛni ná, é sɛvɛi nii ɔɛ, tɔɔzei miná ɔa é ɔni zeini ná naama ziegi zu. Póle sɛvɛi ɔɛvɛ, nii a ke ziiti pe ti ɔidaaleve Yesu Kilista ma, ta ti ɔolo be (16:26).

Wólome nuiti ta-zɛvɛi ɔa ga sɛvɛ bii gola keletiɛinti pe faa ma, mini-o-mini ta yeeɔɔɔalaiti pe su, tɔɔzei kizogi nii da zoo sɔɔɔsu ga Yesu Kilista maavele, é naa zuɔɔlɔvɛ, é kole fo, é zeeli kpo ma. Velei balaa Yesu Kilista ná-Woo Niine Uagɔiti giliai la va ta Minazeɔe Pólomai, Póle naa zuɔɔlɔvɛ. Faagwɛ nu mɔinmɔingaa ti ɔɛ puuzui ma bii golai sɛvɛi nii zu, naa ɔa é ga 1:16, nii é ɔɛzu ma: «Mazɔɔɔ gè la unfesu ga Woo Niine Uagɔi, tɔɔzei GALA ná-zɛvɛi ɔana, nii é naati pe kizosu da, niiti ta ɔidaaleve, Zuifuiti mɔunpa, naa vɔluma niiti ti la ga Zuifua.» Wólome nuiti ta-zɛvɛi lɔɔzeizu vele (1:1—11:36) ɔa bɔɔzu ɔɛzɛɔɔzɛ, é lo GALA faiti ba. Gaaɔelasu vele (12:1—15:33) ɔa ga kalagiti é lo keletiɛn vele zie vai va.

Unsosuɔ

1. Velei kɛɛ vaa wólomai la, Póle ná-sɛvɛi lɔɔzeiɔ ga é bɔɔɔ lɛɛ, ta é naati deɛ niiti sɛvɛi liizu ti vɔ (1:1-15).
2. Naa vɔluma é etea nuɔusei pe kevelei zuɔɔla, ta kizogi nii a zoo zɔɔɔsu ga kidaalevei maavele Yesu Kilista ma (1:16—11:36).
3. Póle begai ma ga naati suɔɔla, é kala mɔinmɔin feeni, é lo keletiɛn vele zie vai va (12:1—15:33).
4. E Wólome nuiti ta-zɛvɛi ɔaaɔelagɛ ga tuuɔ goo mɔinmɔin daazeeli Wólome Egilisii zu nui tanigaa ma (16:1-27).

Tuuɔ gooiti

¹ Nèi gè ga Póle, nà niima zɛvɛi levesu wo ma, nà ga Yesu Kilista ná-botigɛ nui, GALA ge tɔligai gè ɔɛ ga keelai, ziimazeɔegɛi wogai ga ze ga gè Woo Niine Uagɔi laazeeli.

² Woo Niine Uagɔi naa, kaite GALA ge ma minazeɔegɛi woni ná-Sɛvɛi Nadagai zu, é ɔula GALA goo wo nuiti da.

³ Pileɔɛ ná-Doun Zunui va, de-Maliɔii Yesu Kilista, nii é zɔɔɔni masagi Davide ná-bolodai zu, kpusei letemazu.

⁴ Zenvu Nadagai zaalai zu, é ɔulani keɛma ga zɛvɛi ga toɔa ga GALA Doun Zunui, siegi zu é wuzegɛni la, é ɔula saai ya.

⁵ Toun maavele ɔa gè zaalai zɔɔɔga la, gè ɔɛ ga keelai, gè va ga nuiti daaseigi zu, ti ɔula zii ɔiligiti saama, ti ɔidaaleve ma, ti ɔolo be.

⁶ Wa naama nuɔuseiti saama, wɔiti GALA ge wo loliga, ga wo ɔɛ ga Yesu Kilista nɔnɔiti.

⁷ Nà sɛvɛi nii levesu wo ma, wɔiti kpein wo Wólome taazuɔvɛ, wɔiti GALA ge wo nɛai vɛ, é wo loli ga wo ɔɛ ga ná-nuiti. Ade-ɔɛɛ GALA ta de-Maliɔii Yesu Kilista ti zaalai la wo ma, ti ziileigi ve wo vɛ.

Póle ta Wólome ɔidaaleve nuiti

⁸ Mɔunpa, nà nà-GALAGI mamasu Yesu Kilista maavele ma, wo pe wa-vaa zu, mazɔɔɔ wa-ɔidaaleve vai ɔa wosu eteai zu ná pe.

⁹ Nà-GALA falii pɛ su, gè la ɓɔɓzu ga wa-vai wo fai, yeedɛɗalai pɛ su. GALAGI nii gè botii ɗɛɛzu bɛ ga zɪimave pɛ, gè da Woo Niine Uagɔi laazeeli, nii pilegai ná-Doun Zunui va, naa ɗa é ga nà-zeelei.

¹⁰ Siɛɔpɛ su gè nà-GALA falii ɗɛɛzu la, nà GALA falizu ga é ɗɛ ga ziimai, é yeedɛɗala vago ve zèa, gè li wo ɔɔ bɛ.

¹¹ Mazɔɓɔ wo ɔɛɛ wɔin ɗa mà gola, ga gè ɔa wo ɔɔ ga Zenvu Nadagai ná-veɓanii ta, wo zu ɔa ɓaa.

¹² Baa mu, nà pɔ gè ɗɛ wo zaama, ade iɲɔɔɔi zɔɓɔ ɔɔma ga kidaalevei maavele, nii ade ɓogai ma.

¹³ Kɛɛleaiti, nà pɔ wo sugwɛɛ ga gè deveni yeedɛɗala mɔinmɔin daawu, ga gè li wo ɔɔ bɛ, gè la ná zɔɓɔni zaafaza. Gè ɗɛni pɔ ga tɔnɔ ge zɔɓɔ nà-botii ɔa ɓalaa wo ɔɔ bɛ, eɗɛvelei é zɔɓɔsu la ba, zii ɗiligi mɔtaiti saama eteai zu.

¹⁴ Mazɔɓɔ deve ɗa feai zèa, ga kɛni gè ɓɛɛ pɛ ma: Geɛkiiti ta zii ɗiligiti, nuiti ti ɗalagai ta nuiti ti la ɗalani ɓalaa.

¹⁵ Naa ɗa é ba, wɔin wola ɗa mà, ga gè Woo Niine Uagɔi laazeeli wo ma, wɔiti wo zeini Wolome taazuɛ.

Woo Niine Uagɔi ná-zobogi

¹⁶ Mazɔɓɔ gè la unfesu ga Woo Niine Uagɔi, tɔɔzei GALA ná-zɛɓi ɗana, nii é naati pɛ kizosu da, niiti ta ɗidaaleve, Zuifuiti mounpa, naa volumna niiti ti la ga Zuifua.

¹⁷ Tɔɔzei Woo Niine Uagɔi ɗa dɛɛzu, ɓelei GALA ge nuiti kɛɛzu la ɗaazu ga telebo nu ga kidaalevei ɗila kpe maavele, eɗɛvelei sɛɛɛai la GALA Sɛɛɛi zu ga: «Zɔi telebogai GALA gaazu ga kidaalevei maavele, naa ɗa zenvui wo.»*

Nubuseiti pɛ ta ga sɔba nuiti

¹⁸ Tama GALA ge ná-ziɗaawanai ɗulaa keɛma, é zo geɗɗɔɓɔ zu, kotoi kpein daalɔɗma ta faa ɲɔiti pɛ nubusei kɛɛzu, ta pele ɓesasu gaamai luɗɔ ga ti luva ɓele ɲɔiti.

¹⁹ Mazɔɓɔ nii maanɛai nu kwɛɛ GALA ná-fai zu, naa ɗulave keɛma ti ɓɛ, GALA ɓɔɗɔi naa lɛɛɛ ga tiye kpezekele.

²⁰ Tɔɔzei GALA daazeeliɓɛ fai pɛ su, nu ɗaazu la naa pɛ kaazu, ná-ɗɔɗɔ zɛɓi, ta ná-galadai, naa ɗa ɗaazu ga pagɔ, é zo eteai ɓɛɛ yee ma, siɛgi zu nu ti ɔɛɛsu da ga ná-kpɛɛaniiti maavele. Naa ɗa é ba, goozuɗula ge la ti ya.

²¹ Ti GALA kwɛɛ, keɛ ti la dɛɓizu, ɓelei maanɛai é ɗɛ la GALA bɛ, ti la mamasu. Keɛ ti ɓɔɗɔ loa ya ta-ɗisɛ ɲakaiti su, ta-ɗimalalai ti ɓa kpidi ɓɔii zu.

²² Ti ɗɛa ɓɔɗɔ levezu ga ɗima nuiti, keɛ ti ɗɛa ga ɗimalala nuiti.

²³ Ti ɗɛleni nɔkɔsu lɛbiya GALAGI wu, nii é la zaa pɛ, ti da nɔkɔ kɔɗɗɔ ganigiti bu: nubusei é zaazu naa maaniinigi, ta wɔniiti, ta ɗɔɗɔ naani suaiti, naa ɓɛɛ kpokpo suaiti ba.

²⁴ Naa ɗa é ba, GALA ge ti yɛga kɔzɔba vaiti su, eɗɛvelei ti yiima vaiti ti la, nii a ke ti da ɓaagula ti-buseiti ma ɓɔɗɔ yɔɗɔzu.

²⁵ Gaamai nii é ɔileɛsu GALA ná-fai ɔa, ti naa pɛ maavaliboge ga zɛɛi, ti da nɔkɔ ani ɓɛɛaiti bu, ti da ti lɛbi, ti Aniiti Kpɛɛ GALAGI yɛ ná. Mamagi ɗɛ bɛ, eɛɛsu ɗɔ. Amina!

²⁶ Naa ɗa é kɛa, GALA ge ti yɛga topele ɲɔi ma ɓaagulamaiti daawu. Ti zaama, anzanuiti ta zunu lakobai maavalibosu, ti da laa ɓɔɗɔ ɗoba.

²⁷ Zunuiti ɓalaagi ta ɗɛɛzu anzanu lakobai ɔa, ti da ɗalasu ga ti ɗaazuɗula ɓɔɗɔ ɔa ti ɗilagilagiti, zunuiti ti da ɓaagulama vai ɗɛ ga ɓɔɗɔ, zunui ta zunui, tama ta naama zalai zɔɓɔsu ɗɔɓɔ su, nii soloogai ta-looya vai ma.

²⁸ Tɛi ti ɗɛɛa, GALA kwɛɛ ziizoolɛ la ti ma, GALA ge ti yɛni ta ɗi supuiti su, ga ti da naa ɗɛ, nii maa la nɛɛni ga ti kɛ.

* **1:17 1:17** A6k 2:4. Zɔi telebogai GALA gaazu ga kidaalevei maavele, naa ɗa zenvui wo: Tati pelei taɗili ɓalaa ka ga nii: Telebo nui ɗa zenvui wo ga kidaalevei maavele

²⁹ Ti laavege ga telebotala vai ma zii pe, ta sunɔulai, ta koozu yii, ta kelegɛle ɲɔi. Ti laavege balaa ga tolo ɲɔi, ta nu vaa vai, ta kpɛ vai, ta yaavai, ta unsunɔi, ta zɔɔzuziɛgi.

³⁰ Ta ga tɔɔ ɔɔloɔlo nui ti ta GALA sili nui ti. Ta ga gaazule nui ti, gaazumaanɛ nui ti, ta bɔɔ vaa lesu nui ti. Ta ga faa ɲɔu niina lɔzei nui ti ta ti zɔlɔ nui ti goozotala nui ti.

³¹ Ta ga kibalama nui ti, minazege sotala nui ti, maayotala nui ti, ta ti la nu maawɔingaa.

³² Anɛ ni ti GALA ná-devei ɔwe, ga ni ti ti ziezu ga naama vaiti, saai ɔa soloogai ti ma, keke toun ti la ɔwesu keke vai letelegi nɔ va, keni ti da naa ɔɔɔala vaa ɲɔu ɔe nui ti maamuse.

2

GALA ná-tukpɔɔaalevei

¹ Da ve, ɔe è zɔti tukpɔɔaalevezu, deɔmu goozuɔula nɔpe ge la è ya, è ɔeni ga nui ma zii nɔpe. Mazɔlɔ siegi zu è zɔti peelalazu la, da bɔɔi ma è da zie ga ti ɔevele, da bɔɔi veelalazu da bɔɔi.

² De kweni ga GALA ka naa ɔɔɔala ɔɛwotiiti ke nui ti tukpɔɔaalevezu gaamai zu.

³ Da ɔisiezɔ ga GALA ge la è veelalaa baa, ɔe è nui ti peelalazu, ni ti ti naama vaiti keezu, tama è da keɔalai ɔe?

⁴ Baa, da GALA ná-nubɔɔla wolai velevɛsu, ta ná-ziilɔi, ta ná-faanɛi? E la kweni baa, ga GALA ná-nubɔɔlai ɔa è mɛnsu, ga è è-zie velei maavalibo?

⁵ Keke eɔevelei è-ɔigi baazu la, è la vaazu bu è-yiimave maa va valibo, da GALA ná-ziigaawanai maalolisɔ bɔɔi ma, naama yiigaawana volo ná, yeei é tukpɔi ɔaalevezu la ga telebodai.

⁶ Toɔa «ɛɛ gilagilagi zalai ve zea, eɔevelei ná-keewotiiti ti la.»*

⁷ Toɔa ɔɔɔɔ zenvui ve naati zea, ni ti ti ɔaabaazu, ti da faa vagɔi ɔe, ti lebiyai ɔaiziezɔ, ta bɔɔi, ta saalalai.

⁸ Keke toɔa ziigaawanai ta ziigulagi ɔula keɛma naati daalɔɔma, ni ti ti unzɛgai sakpegi ma, ti la ɔoloni gaamai ve, keni ti da ɔolo telebotalai ve.

⁹ Kpɔi ta kidaaviligi, naati ka ti naama nubusei kpein maaɔunsu, ni ti ti faa ɲɔi ɔɛzu, Zuifuiti mounpa, naa vɔluma ni ti ti la ga Zuifua.

¹⁰ Keke maamusei, ta lebiyai, ta ziileigi ɔa GALA ka fe naati zea, ni ti pe ti faa vagɔi ɔɛzu, Zuifuiti mounpa, naa vɔluma ni ti ti la ga Zuifua.

¹¹ Mazɔlɔ GALA ge la da ga zeelɔɔɔzu ɔe nubuseiti su.

¹² Naa ɔa é ba, ni ti ti kotoi ɔɛni, ti la ɔeni de Moize ná-tɔgi ɔwe, naati undaa ɔa vili, tɔgi naa ná-faa la ɔɛa naazu. Keke zɔti ma ti kotoi ɔɛzu, tɔgi tona kwɛgai zu, naati tukpɔ ɔaa ɔa leve ga tɔgi naa.

¹³ Mazɔlɔ telebo nui la ga naati GALA gaazu, ni ti ti woilosu tɔ gooi ma nɔ, keke keni zɔti ti ɔolozu naa ve, nii é bosu.

¹⁴ Ni zii ɔiligiti, ni ti Moize ná-tɔgi la ti ya, naati ta tɔgi zu vaiti seinɔ bɔɔi ma, naa a ɔɛna, keke eɔe tɔgi ɔa ti yiimave, anɛ ni é la ti ya negelein.

¹⁵ Ta deezu ga tɔgi ɔevelei zɛve ti-yiimave, tɔzei keewotii naa va, ti keezu. Ti-yiimave ɔa deezu ɔana, é bɔ balaa ta-ɔisiei va, naati ta zoo yeeta ti ti veelala, baa ti ti maalobo.

¹⁶ Naa ɔa a ɔula keɛma naama volo ná, yeei GALA ge tukpɔi ɔaalevezu la ga Yesu Kilista maavele, é vile nubuseiti ta-lɔɔɔzu vaiti pe ba, eɔevelei Woo Niine Uagɔi la, gè daazeelizɔ.

Zuifuiti ta tɔgi

¹⁷ Keke da ve, ɔe Zuifu laaseigi veai è va, è voluzeizu tɔgi va, è da waso, tei è ga GALA nɔnɔi,

¹⁸ ɔe è GALA ziimai ɔwe, tɔgi è ɔalagai ga è faa vagɔiti gaaga,

¹⁹ ɔe è bɔɔi leezu ga da ɔa è losu gaazuɔole nui ti tɔɔ, da ɔa è ga kpidi zu nui ti ta-wozakalagi,

* 2:6 2:6 Guy 62:13.

²⁰ gimalala nuiti pile nui pele va, faagwetala nuiti ta-galamoin, toozei faagwēgi ta gaamai gwee pelel gā è ya tōgi zu,

²¹ dēi è zōiti kalasu, leeni vaa zu mu è la bōgō galasu da bōgōi? Dēi è tenēgi wosu ga nu maa la nēni, é va unma wo, da unmai wosu!

²² Dēi è gēezu ma, nu maa la nēni, é va wēenziē bo, da wēenziēgi wosu! Dēi è kōgō ganigiti wōnzegēzu, da unmai wosu ti lebi vėlēi wu!

²³ Dēi è bōgō lēezu su ga tōgi, da baafulazu GALA ma, ga tōgi gologolo fai!

²⁴ Sēvēvē GALA Sēvēi zu ga: «Zii giligiti ta woo nōi wosu GALA daaseigi laalōgōma, é toozei wo va.»†

Tatipelevolu gitei

²⁵ Tōnōgi gā tatipelevolu vai va, ni da tōgi zona. Kēlē ni da tōgi gologolona, toga gē naazu ege è la latini pelevolu.

²⁶ Ni nui é la latini pelevolu, naa a gōlona tōgi wooi vē, GALA ge la naama nui levea ga ege a lati pelevolu?

²⁷ Nui nii é la latini pelevolu kpusei zu, kēlē é gōlozu tōgi vē, toga è veelala, dēi è kololalai gēezu tōgi vē, anēē ni tōgi ma zēvēi gā è ya, è latigai pelevolu.

²⁸ Zuifu gitei la nō ga naa, nii nu kaazu ga gaazu vē, ta tatigai pelevolu nu da ka nō kpusei zu.

²⁹ Zuifu gitei gā ga naa, nii nōnōi ziimavē, tatipelevolui gā ga nu yiimavē vaa, tatipelevolui nii é ga GALA Zenvui ná-faa, é la nō ga sēvēi zu vaa. Zuifu gitei naa, nuiti taade ti va gē maamusezu, kēni GALA bōgōi.

3

Nubusei pe ka ga sōba nu GALA gaazu

¹ Leeni gā é ga Zuifui vizōsuvē? Tatipelevolui ma gulanumai gā ga bēgele?

² Ti vizōgē gola, fai pē su. Mounpa, Zuifuiti ka GALA daawooi galivaai ti ma.

³ Naama leeni gā da bo naazu, ni tanigaani ta ti zaama, ti ga woovalada nu? Ta-woovaladalai gā GALA ná-woogēgiladai gologolo baa?

⁴ Naa li poun! Kēni GALA ge gwee ga gaama GALAGI, anēē ni nubusei pē ka levezu ga zēē wo nu, egēvelei sēvēai la GALA Sēvēi zu ga:

«Kēni ti è gwee ga telebo nu è bōē wooiti su,

ni nu a gēna è è lukpō, è pee zōlō.»*

⁵ Kēlē ni telebotalai de kēezu, naa gā kulazu kēlēma ga GALA telebogē, leeni gā da bo? Telebotalai gā GALA ge su baa, siēgi zu a ná-ziiḡaawanai zēi la de ma? (Nā bōezu ga nubuseiti kpōē vėlēi.)

⁶ Naa li poun! Mazōlō ni GALA ge gēni ga telebotala nu, a la zoo gale, é eteai lukpōgaaleve?

⁷ Kēlē ni nā-zēi gā GALA ná-gaamai gūlazu kēlēma ga pagō, suwōlō é gē bē ga lēbiyai, leeni vaa zu mānēai mōnō gē veelala ege kotoba nu?

⁸ Naazu leeni vaa zu ada gē ma mu: «Ade faa nōi gē, faa vagōi da gūla su»? Nui tanigaani ta ná, nii a kē ti nā-faa nōi wo, ta pēelalazu ga naa gēgala bōēiti ka, gē ti wosu. Naama nuiti ta pēelalai zōlō, toozei naa gā soloogai ti ma.

Telebo nu la ná

⁹ Kēlē leeni vē deḡemu? Adēiti de ga Zuifuiti, de vizōgē zii giligiti ba baa? Naa laade, nēgēlēin! Gē bēga ga dēē ga Zuifuiti ta zii giligiti kpein, kotoi gā zeini ti pē unda.

¹⁰ Sēvēvē GALA Sēvēi zu ga:

«Telebo nu nōpē ge la ná, anēē gila kpalaa,

¹¹ tanōpē ge la ga faagaaḡaa nu,

† 2:24 2:24 Eza 52:5 bōgē é zoloo Gēlēke woo zēvē wolōmai ma.

* 3:4 3:4 Guy 51:6 bōgē é zoloo Gēlēke woo zēvē wolōmai ma.

ti tanɔpɛ ge la GALA gaiziezɔ.

¹² Ti pɛ ti ɖakaga,
ti kpein ti luva veleɪ ɲɔuda ɔɔma,
tagila kpalaa ge la ná, nii é faa vago ɖɛɛzu,
anɛɛ gila kpalaa.»†

¹³ «Ti-ɖɔdayeɖei ɖɛɛvɛ eɖɛ kabayeɖei daalaogai,
ti-nɛgi ɖa ti-laavɛ ga ti ɖa yaavai ɖɛɛ la.»‡
«Kaali wanai ɖa é ɖulazu ti-lakɔlogiti bu.»§

¹⁴ «Ti-laavɛti daaveɖe ga foovooi ta woo ɲɔi.»*

¹⁵ «Ti-ɖɔɖɔiti maavilevɛ ɲama vuɔ ɓizeɪ wosu,

¹⁶ faa zuɖologologi ta nimizaiti ta ɖa yɛ ti-ziezuvɛti pɛ,

¹⁷ ti la ziileɪ pelei ɖwɛɛ.»†

¹⁸ «GALA gaazuluabai la ti ɖaazu ga faa nɔpɛ.»‡

¹⁹ Niizu, de kweni, de ɖɛ ma, nii tɔgi bosu, toɖa naa wosu naati ma, niiti ti tɔgi wu, naa ɖa a kɛ ɛsɛ pɛ daaɖulu, eteai pɛ ge kwɛɛ ga toɖa ga sɔba nu GALA gaazu.

²⁰ Mazɔɔ nuɓuse nɔpɛ ge la ɖɛa ga telebo nu GALA gaazu ga tɔgi zo fai maavele. Tɔgi ɖa nɔ ga zabui, nui kwɛɛ ga é kotoi ɖɛɛvɛ.

Telebodai zɔɔ fai ga kidaalevei maavele

²¹ Kɛɛ niizu, veleɪ nu a ɖɛɛ la ga telebo nu GALA gaazu, naa ɖulavɛ kelɛma, tɔgi ná-faa la naa zu. Moize ná-tɔgi ta GALA goo wo nuiti ta-zɛvɛiti ti ma zeele woo woni.

²² GALA ka nuɓuseɪ pɛ kɛɛzu ɖaazu ga telebo nu ga kidaalevei maavele, Yesu Kilista ma. Toɖa naa ɖɛɛzu naati pɛ bɛ, niiti ti ɖidaalevezu Kilista ma, zeeɖaɖwɛɛzu la nuɓuseɪti ba.

²³ Mazɔɔ ɛsɛ pɛ ge kotoi ɖɛa, ti ɔalaga GALA ná-lebiyai ma.

²⁴ Ti pɛ ti levea ga telebo nu ga ná-zaalai maavele, GALA ná-faanɛɪ ɖana é kɛɛni, unɔɔgi maavele ma Yesu Kilista vaani la.

²⁵ Tɔ ɖa GALA ge deveni ga koto gba zalaɖai, naati faa ma, niiti ta ɖidaaleve ma ɲamai ma, puai, naa ɖa a kɛ é ná-telebodai lɛ. Kotoiti ti ɖɛɛni kaite, GALA ge naati sala vai yɛni ná, ná-ziilɔɔi maavele ma.

²⁶ E ɖɛni pɔ ga é ná-telebodai lɛ niima ziegi zu, mazɔɔ toɖa pɔ ga é ɖɛ ga telebo nu, ta é naati kɛ ga telebo nu, niiti ti ɖidaalevezu Yesu ma.

²⁷ Bɔɖɔ maamuse ungi ɖa mini naazu? E la ná ɲɛɖɛlɛin. Lee vaa zu? Tɔzeɪ tɔgi zo fai la mɔ ga faa wola, kɛni kidaalevei nɔ.

²⁸ Mazɔɔ gá ɖisiezu ga nui ɖa ɖɛ ga telebo nu GALA gaazu ga kidaalevei maavele, naa la ɖɛɛzu ga tɔgi zo fai maavele.

²⁹ Baa mu, GALA ka ga Zuifuiti gila nɔ ta-GALAGI ɓaa? E la ga zɔɔma nuɓuseɪti ɓalaa ta-GALAGI ɓaa? Gaamazɔ, toɖa ga zii ɖiligiti ɓalaa tɔnɔ.

³⁰ Tɔzeɪ GALA gila kpe nɔ ɖa é ná. Tɔ ɖa é Zuifuiti kɛɛzu ɖaazu ga telebo nuiti ga kidaalevei maavele. Zɔiti ti la ga Zuifua, é naati ɓalaa kɛ ga telebo nu ga kidaalevei maavele.

³¹ Da GALA ná-tɔgi zɛbɛi ɖologolosu mu ga kidaalevei maavele ɓaa? Naa li poun! Tɔun, tɔgi ná-zɛbɛ ɖitei ɖa, de feezu zea.

4

Abalaame ná-kidaalevei

¹ Lee ɖa da bo mu naazu, Abalaame ná-faa zu, nii é ga gi-mɛmɛwola kpuseɪ letemazu? Leeni ɖa é sɔɔni?

† 3:12 3:10-12 Guy 14:1-3. ‡ 3:13 3:13 Guy 5:10 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wolɔmai ma. § 3:13 3:13 Guy 140:4 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wolɔmai ma. * 3:14 3:14 Guy 10:7 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wolɔmai ma. † 3:17 3:15-17 Eza 59:7-8. ‡ 3:18 3:18 Guy 36:2 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wolɔmai ma.

² Ni Abalaame gɛni ga telebo nu GALA gaazu ga ná-kɛwotiiti maavele, é ti gɛni, a la zoo wasosu. Kɛɛ é la zooga wasosu GALA gaazu.

³ Mazɔɔ lee gɛ GALA Sɛvɛi bosu?

«Abalaame laani GALA da, naa leveni bɛ ga telebodai.»*

⁴ Mazɔɔ nui é botii gɛɛzu, naa zalai la da ga leve bɛ ga faanɛɛ vɛ, kɛni kuyei.

⁵ Kɛɛ zɔi é la botii gɛɛzu, kɛni nɔ é gɛdaaleve GALA ma, nii é telebodai veezu GALA gaazuluabalala nui ya, naa ná-kidaalevei gɛ leve bɛ ga telebodai.

⁶ Zekana Davide naama nui ná-undaanɛ vai wosu la, zɔi GALA ge telebodai levezu bɛ, é la gɛtoni ná-kɛwotiiti ba.

⁷ «Undaanɛ nu gɛ ga naati, niiti ta-lɔ kologologiti maavaayɛgai, ta-gɛtoiti suvaayɛgai!

⁸ Undaanɛ nu gɛ ga naama nui, zɔi Maligii la ná-kotoi laazu unma.»†

⁹ Naama undaanɛi gɛ naati nɔ vɛ baa, niiti ti ga Zuifuiti ti latigai pɛɛvolu? Baa toɣa naati balaa bɛ, niiti ti la ga Zuifua? De bogɛ ga: «GALA ge Abalaame ná-kidaalevei leveni ga telebodai.»

¹⁰ Siɛgi bɛgele zu gɛ naa leveni la bɛ? Siɛgi zu é la gɛni dɛ latini la pɛɛvolu, baa siɛgi zu é latini da pɛɛvolu? Ba-o, é la gɛni ga tatiga vɔluma pɛɛvolu, kɛɛ aisa é vɛ lati pɛɛvolu.

¹¹ Abalaame tatipɛɛvolui zɔɔni naa vɔluma ga poogi, zeevɔzebɛi gɛna, GALA ge dɛɛ ga telebo nu ná-kidaalevei maavele ma, aisa é vɛ lati pɛɛvolu. Naa ma, Abalaame gɛvɛvɛ ga naati ti-gɛɛ, niiti kpein ti gɛdaalevezu GALA ma, anɛɛ ni ti la latini pɛɛvolu, GALA ge ti leve ga telebo nuiti.

¹² Toɣa balaa ga Zuifuiti ti-gɛɛ, niiti ti la yeelaani tatipɛɛvolu vai letelegi nɔ ma, kɛɛ ti ziezu ga naama gɛdaalevei vɔgi, nii é gɛni ade-gɛɛ Abalaame ya, siɛgi zu é la gɛni dɛ latini la pɛɛvolu.

GALA ná-minazɛgɛgi é zɔɔsu ga kidaalevei maavele

¹³ Mazɔɔ eteai zɔɔ fai ga tɔnɔ, GALA ge ma minazɛgɛgi woni Abalaame ta mavofodaiti bɛ. Naa la gɛni woni Abalaame vɛ, tɔɔ vɛ zɛi kɔloi vɛ, é gɛni bosu tɔgi vɛ, kɛɛ tɔzei é leveni GALA gaazu ga telebo nui, ga ná-kidaalevei maavele.

¹⁴ Mazɔɔ ni tɔgi zo nuiti nɔ gɛ, ta gɛ ga pogani zege nuiti, kidaalevei gɛa ga wafuun faa, GALA ná-minazɛgɛgi la mɔ bɛna faa nɔpɛ paa.

¹⁵ Mazɔɔ tɔgi gɛ GALA ná-ziiɣaawanai wuzɛgɛzu. Kɛɛ vɛ tɔ ge la ná, tɔ kologolo ge la miná.

¹⁶ Naa gɛ é ba, kidaalevei maavele gɛ poganii zɔɔsu da, nii ma minazɛgɛgi wogai, naa gɛ a kɛ, é gɛ ga GALA ná-faanɛɛi, é gɛ ga Abalaame mavofodaiti pɛ tɔnɔ. É la nɔ ga naati nɔ, niiti ti tɔgi zosu, kɛɛ naati balaa, niiti ti gɛdaaleveai, eɣɛvelei Abalaame gɛdaaleveni la. Toɣa ga ade pɛ de-gɛɛ,

¹⁷ eɣɛvelei sɛvɛai la GALA Sɛvɛi zu, é gɛ ma: «Gè è gɛa ga zii mɔinmɔingaa ti-gɛɛ.» Tɔ gɛ é ga de-gɛɛ GALA gaazu, nii é gɛdaaleveni, GALA nii é zɛnvui veezu gɔvɛiti zea, é aniiti kula kɛɛma, niiti ti la gɛni ná.

¹⁸ Abalaame gɛtoni naa vɛ, nii nu la gɛtoga ba, é gɛdaaleveni. Naa maavele ma, é gɛni ga «zii mɔinmɔingaa ti-gɛɛ»,‡ eɣɛvelei GALA ge boni ma la ga: «Zekana è-mavofodaiti tiegɔi a gɛ la.»§

¹⁹ Iɔnɔ ge la gɛni leveni kidaalevei zu, é la gɛni gɛazuloni ná-kɛwola wɔɔɔlɔi vɛ, mazɔɔ é maaɓɔɣani niina kona ungilagi (100) vɛ, doun zɔɔ fai balaa gɛni niina leveni anzai Sala vɛ.

²⁰ E la gɛni vɛalani kidaalevei ma, é vɛ inɛinɛ GALA ná-minazɛgɛgi vɛ, kɛɛ tɔun ná-kidaalevei sɛbɛɔni, é lɛbiyai vɛ GALA bɛ.

* 4:3 4:3 Zen 15:6. † 4:8 4:7-8 Guy 32:1-2. ‡ 4:18 4:18 Zen 15:5. § 4:18 4:18 Zen 17:5.

²¹ E laani da kpezekele ga zobo ka GALA be, minazegegi é bogai, é daazeeli.

²² Naa ga é ba, naa leveni be ga telebodai.*

²³ Kele wooi nii é ga: «É leveni be ga telebodai», naa la no zeveni GALA Sevei zu to gila be.

²⁴ Seveve ada balaagi ade ve, deiti de gidaalevea naa ma, nii é zenvui vuuni de-Maligii Yesu zu, é buzege, é kula saai ya.

²⁵ E saai zoloni ada-vaagaaazagiti faa zu, é wuzegge, é gula saai ya, é de ge ga telebo nu GALA gaazu.

5

Ziileigi é de yagzu da GALA

¹ Naa ga é ba, tei de gea ga telebo nuiti GALA gaazu, kidaalevei maavele ma, ziileigi ga niina de yagzu da GALA, ga de-Maligii Yesu Kilista maavele.

² Toun maavele ma, ade lozu zolonga GALA ná-zaalai zu kidaalevei zaui zu, nii de zeile betai niina su. Nii é koozuneei veezu ade ya, naa ga ga kitogi, ga de dono zolonga GALA ná-lebiyai zu.

³ E bude naa maazu, da goozuneezu da-boliti su, mazolo de kwe ga kploi ga a da va ga ziiloi,

⁴ ziiloi va ga woodgiladai polugulazu la ba, woodgiladai polugulazu la ba, naa va ga kitogi.

⁵ Kitogi naa la da ga nu ipotevea, mazolo GALA ge ná-nebei loa ade-yiimaveti ga Zenvu Nadagai, nii é feai ade ya.

⁶ Tama siegi zu zebe la geni de de ya la, Kilista zaani GALA gaazuluabalala nuiti ade ve, yeedgalai zu é leveni la GALA be.

⁷ Mazolo nui a zoo é za telebo nui ve, naama nui zolo fai baave gola, tanisu ta ga yiilo, é za nu vagi ve.

⁸ Kele GALA ge ná-nebei leve ga adeye ga nii, naa ga ga Kilista zaani ade ve, siegi zu ade geni la de ga kotoba nuiti.

⁹ Ade gea ga telebo nuiti GALA gaazu ma jamai maavele ma, é bude naa maazu, niizu toun saala zu, da gizo balaa GALA ná-ziigaawanai ma.

¹⁰ Ade geni ga GALA sili nuiti, kele to bogi ga é ade yagzuβetea ga ná-Doun Zunui zaa vai maavele. E bude naa maazu, niizu ade yagzuβeteai niina ada toun, ná-Doun Zunui yenvui maavele ga da gizo da.

¹¹ Naa volumna mon, GALA ka ade goozuneezu ga ade-Maligii Yesu Kilista maavele, nii é ade yagzuβeteai niina ada GALA.

Adama ta Yesu Kilista

¹² Naa ga é ba, kotoi loni eteai zu ga nu gila kpegi maavele, Adama, saai va ga kotoi maavele, saai zeelia ese pe ma, tozei ese pe ge kotoi gea.

¹³ Tama aisa GALA ge va tigi ve Moize ya, kotoi geni niina eteai zu, kele kotoi la geni de levezu, siegi zu tigi la geni ná la.

¹⁴ Ane naa ve, saai masadai geeni, é zo Adama ná-yeedgalai ma, é zeeli Moize noni ma, é zeeli vob naama nuiti pe ma, niiti ti la geni kotoi geeni ga Adama ná-to kologologi gegala. Adama geni ga naa ná-poogi, nii é vaazu.

¹⁵ Kele zagzu ga Adama ná-faagaaazagi ta GALA ná-vebeanii va, nii songo ve la ba. Ma moimoin ge zaa nu gilagi ná-faagaaazagi maavele ma, kele GALA ná-zaalai wobve gola, ta vebeanii é feezu ga faaneei ma moimoin be, nu gilagi maavele ma, nii é ga Yesu Kilista.

* 4:22 4:22 Zen 15:6.

¹⁶ Zeeɖaafwɛɛzu ɖa nu ɖilagi ná-kotoi ma zalai va ta GALA ná-veɖeɖanii, nii sɔngɔ ve la ba! Tɔɔzei nu ɖilagi ná-faaɖaazagi voluma, tukpɔi vaani ga peelalai, keɛ faaɖaaza mɔinmɔin poluma, GALA ná-veɖeɖanii vaani ga telebodai.

¹⁷ Ni nu ɖilagi ná-faaɖaazagi maavele ɖa é kea saai masadai ɖea, deɖemu, zɔiti ti zaalai zolɔsu, é mɔin ti ma, ta veɖeɖanii nii é ga telebodai, naati ta bude naa maazu poun, ti zenvui wo, ti masadai ɖe Yesu Kilista maavele ma.

¹⁸ Naa ɖa é ba, velel peelalai nui pe soga da, nu ɖila kpegi ná-faaɖaazagi maavele ma, zekana balaa nu ɖila kpegi ná-telebo keɛwotii maavele ma, nii é ga Yesu Kilista, nuɖuseiti ta ɖee la ga telebo nu GALA gaazu, é zenvui ve eɛ pe zea.

¹⁹ Mazɔlɔ eɖeelel ma mɔinmɔin ge ɖea la ga kotoba nu, nu ɖila kpegi ná-woozotalai maavele ma, zekana nɔ, ma mɔinmɔin ka ɖee la GALA gaazu ga telebo nu, nu ɖila kpegi ná-woozogi maavele ma.

²⁰ Tɔgi vaani, naazu ɖa kotoi mɔinda la, keɛ ve kotoi mɔindai ná, zaalai mɔinda miná gola, é bude maazu.

²¹ Nii a ke, eɖeelel kotoi masadai ɖea la ga saai maavele, zenɔ ɖana, zaalai a masadai ɖee la ɖana nɔ ga telebodai maavele, é li ga deye ɖɔɔɖɔ zenvui vɔ be, de-Maliɖii Yesu Kilista zabui zu.

6

Zaalai ɖa da nu ɖila kotoi ná-duɔlai zu

¹ Lee ɖa da bo mu naazu? De maanɛɛve de ɖa eteai zie kotoi ɖeai zu, naa ɖa a ke GALA ná-zaalai zuwɔlɔ gola baa?

² Toun naa li poun! Adeiti de zaa ga de betebe kotoi va, da da-eteai ziez zu mɔnɔ ɖale kotoi ɖee vai zu?

³ Wo la sugwɛɛ baa, ga adeiti kpein de batizagai Yesu Kilista ná-gilibalai zu, ná-saai ma gilibalai zu ɖa de batizagai ná?

⁴ Batizei maavele ma deɖemu, ade maagfuluni ada toun, tei ade zaani ada toun, naa ɖa a ke, velel Kilista wuzegeni la, é ɖula saai ya, Geɛɖe GALA ná-lebiyai ma zebei zabui zu, da balaagi de eteai zie zenvu niinelai zu.

⁵ Mazɔlɔ ni ade ɖea ga ani ɖila ada toun, ga ná-saai ma zii ɖeele, ada ɖe ga ani ɖila ga ná-buzegai ma zii ɖeele.

⁶ De kwɛni de ɖe, de ɖeele wolɔmai, naati ta Kilista ti badɔni saa wului ma vɔɔma, naa ɖa a ke, kotoba buɛi ɖologolo, de mina mɔ ɖe ga kotoi ná-duɔiti.

⁷ Mazɔlɔ zoi saai, naa la mɔ duɔla zu kotoi ya.

⁸ Ni de zaani vɔɔma da Kilista, de laave da ga da zenvui wo balaa vɔɔma da toun.

⁹ Ade sugwɛɛ ga Kilista, nii buzegai, é ɖula saai ya, é la mɔ zaa volu, saai ná-zobo nɔpe ge la mɔ ma jɛgelein.

¹⁰ Mazɔlɔ saai naa é boni, é zaani kotoi ma vaa zu, ná ɖe ɖila kpe, é ɖwe naa va, keɛ zenvui é bosu niina, toɖa bosu GALA be.

¹¹ Zenɔ ɖana wa balaagi, à ɔɔɖɔ vete ga wo za, wo betebe kotoi va, wa niina vulua GALA be, wa-gilibalai zu wa Yesu Kilista.

¹² Kotoi maa la mɔ nɛni, é va ze wo-buɛi unda, é ga saa gelei, ga wo va da ɖolo kpusei naa yiima vaiti be.

¹³ A mina wo-buɛi vaalobazuveti fe kotoi ya ga telebotalai ɖee zɔlaiti. Keɛ à ɔɔɖɔ ve GALA be ga nuɖuseiti, niiti ti vuluai su, ti ɖula saai ya, wo ɔɔɖɔ ve metu ga telebodai ɖee zɔlaiti.

¹⁴ Mazɔlɔ kotoi la zeida wo unda, tɔzei wo la tɔ bu, keɛ keni GALA ná-zaalai.

Telebodai ná-duɔiti

¹⁵ Leeni ve mu? Da ye kotoi ɖeezu, tei de la tɔ bu, keni GALA ná-zaalai? Ba-o, naa li poun!

¹⁶ Wo kwɛni kpezekele ga ni wa ɔɔɔ veena nu ya, wo ɔa boti ɔe be, wo ɔolo be, wo ɔea ga naa ná-duɔi, nii wo ɔolozu be, é ɔeni ga kotoi ve, nii gaabelagi ga saai, ɔaa ni GALA gooi zo fai ve, naa ɔaabelazuve ɔa ga telebogi.

¹⁷ Kele mamagi ɔe GALA be, wɔiti mɔungi zu wo ɔeni ga kotoi ná-duɔiti, wo ɔoloa niina ga wo-yiimave pe naama vaiti be, ti kalagi zu, wo sɔlɔni.

¹⁸ Tama wo ɔulaa kotoi ná-duɔlai zu, wo ɔe ga telebodai ná-duɔiti.

¹⁹ Ulei nuɔusei a ɔe la, vele ɔana gɛ ɔe zu la, tɔzei wo-ɔusei ná-zɛɛsulalai va. Ulei mɔungi, wo wo-ɔusei pe ɔɔni la duɔlai zu, é ɔe ga kɔzɔba vai ta tɔ kologolo fai, ga wo ɔa eteai zie tɔ kologologi zu, niizu a ɔɔɔ ve lee ɔana eɔe duɔiti, wo ɔe ga telebodai ɔe nuiti, ga wo eteai zie ɔadedai zu.

²⁰ Mazɔlɔ siegi zu wo ɔeni la ga kotoi ná-duɔiti, wo vieni, faa la ɔeni wo va telebodai letemazu.

²¹ Lee ma ɔulanuma ɔa wo sɔlɔni naama ɔeɛwotiiti ba, niiti wo unfesu ga tiye niizu? Naama ɔeɛwotiiti gaabelazuve ɔa ga saai!

²² Kele niizu, tei wo ɔula kotoi ná-duɔlai zu, wo ɔe ga GALA ná-duɔiti, kulanumai wo sɔlɔsu, naa ɔa é ga ɔadedai, nii wo vaazu sɔlɔsu gaabelagi, naa ɔa é ga ɔɔɔɔ zenvui.

²³ Mazɔlɔ kotoi ma zalai ɔa é ga saai, kele GALA ná-veɛanii, nii sɔngɔ ve la ba, naa ɔa é ga ɔɔɔɔ zenvui, da-ɔilibalai zu da de-Maliɔii Yesu Kilista.

7

Kidaaleve nuiti ti viega, ti ɔula tɔgi wu

¹ Ná ɔe zu naati pɔ, niiti ti tɔgi ɔwee ga pagɔ. Kɛleaiti, wo la kwɛni ɔaa, ga tɔgi ɔa zeini nui unda, ni nɔ de tɔɔa vulua?

² Zeno ɔana é la, anzanui fuluai, gilibe sinigi va tɔgi ya, ni naa ɔa de vulua. Kele sinigi a zaana, é viega, é ɔula sinigi ná-tɔgi wu.

³ Naa ɔa é ba, ni sinigi la de zaani, a zeina zunu ɔili be, tɔɔa loli ga weenziɛ anzanui. Kele ni sinigi a zaana, é viega, é la mɔ naa ná-tɔgi wu, tɔɔa zoo naazu é ɔe ga zunu ɔili anza, é la loliga ga weenziɛ anzanu.

⁴ Zekana é la wo letema, kɛleaiti. Wo zaa, wo ɔeteve tɔgi va, wo ɔili vai zu Kilista ɔusei va, ga wo ɔe ga taɔili nɔnɔ. Niizu wa niina ga naa nɔnɔiti, nii é zaani, é wuzege, é ɔula saai ya, naa ɔa a ke, de keɛwotiiti ke, kulanuma ɔe ba GALA be.

⁵ Mazɔlɔ siegi zu de ɔeni zenvui wosu la ga kpusei yiimai, kotoi ɔee woin nii tɔgi ɔeni de liizu ma, naa ɔeni botii ɔee zu de-ɔusei vaalobazuve pe su, ma ɔulanumai ɔe ga é de lɔ saai zu.

⁶ Kele niizu, de viega, de ɔula tɔgi wu, mazɔlɔ de zaa, de ɔula naa ya, nii é de zoni ga duɔi. Naa ma, da zoo niina de botii ɔe GALA be ga pagɔ, Zenvu ɔadegai ná-zobogi wu, naa la mɔ ɔee zu kevele wolɔmai ma, ga tɔ sevei ná-zobogi wu.

Tɔgi ta kotoi

⁷ Lee ɔa da bo mu naazu? Tɔgi ɔa ga koto? Ba-o, naa li poun! Kele gɛ la ɔeni kotoi ɔweega, ni tɔgi laade. Gɛ la ɔeni gaazuɔulapɔi ɔweega, ni tɔgi la ɔeni ɔeeni ma: «Mina gaazuɔulapɔi ɔe.»

⁸ Kele kotoi yeeɔeɔalai zɔlɔni ga devei maavele, é gaazuɔulapɔi ma zii pe pu nɔnɔ su. Mazɔlɔ ni tɔ ge la ná, koto la ná.

⁹ Tɔ ge la ɔeni de ná, nɔnɔ gɛ ɔeni vulua názuve. Kele devei vaai ma, kotoi yenvuni,

¹⁰ nɔnɔ gɛ zaani. Naa ɔa é ba, devei nii mugi a la lo nu luɔɔ zenvui wo fai zu, naa ɔeeve nɔnɔ be ga saai.

¹¹ Mazɔlɔ kotoi yeeɔeɔalai zɔlɔni ga devei maavele, é yàavani, é pàa ga devei naa nɔ maavele.

¹² Naa ɔa é ba, tɔgi ɔadegɛ, devei ɔadegɛ, é zɔle, é va.

¹³ Nii pagai, naa gɛa nɔn bɛ ga saai ma zaɓui ɓaa? Ba-o, naa li poun! Kotoi ɗa keai ga ma zaɓui. Uele ɗana ɛ ɓoɗo ɗeɓele ɗiteɗitegi ɗulaai la keɓema: Nii pagai, naa ɗa ɛ segeai, ɛ ke ga nɔn saa zaɓui. Uele ɗana kotoi ɗa la, devei maavele ma, ga kotoi ɗaɗai gola.

Nui kotoi zeini unda

¹⁴ De kweni, de ɗɛ, togi ɗa ga zenvu zu vaa, keɓe nɔn na ga kpuse zu nui, zebe la ba, pɔɗiɓe ga duɔi kotoi ma.

¹⁵ Mazoloo nii ge keɓzu, ge la naa ɗaɗaazu. Nii ge po ga ge ke, ge la naa ɗeɓzu. Nii mugi ge woinzegezu, naa ɗa ge keɓzu.

¹⁶ Ni nii ge la po, ge va ke, na naa ɗeɓa, ge zolooga ma naazu ga togi vage.

¹⁷ Naazu na la mo de, ge va ɗe naa ɗeɓzu, keɓe keni kotoi ɛ zeini ziimave.

¹⁸ Ge kweni ga faa vago la zeini ziimave, kpusei zu. Mazoloo woin ɗa ma ga ge faa vagoi ɗe, keɓe ma zobo ge la be, ge va ke.

¹⁹ Mazoloo faa vagoi ge po ga ge ke, ge la naa ɗeɓzu, keɓe faa ɗo mugi woin la ma ga ge ke, naa ɗa ge keɓzu.

²⁰ Ni nii ge la po ga ge va ke, na naa ɗeɓzu, na la mo ga naa ge va ɗe keɓzu, keni kotoi ɛ zeini ziimave, naa be.

²¹ Na kaazu naazu ga toɗa ma ege to ga siegi zu ge po ga ge faa vagoi ɗe la, faa ɗo ɗa ɗatasu nɔn ba.

²² Mazoloo GALA na-toɗi neɓe be ziimave,

²³ keɓe na togi taɗili kaazu ɓusei vaalobazuɓeti, nii ɛ na-kisieɗi na-toɗi zakpesu. Naa ɗa keɓzu ga kotoi na-duɔi, ɛ kpusei vaalobazuɓeti.

²⁴ Ee, maawainda! Be ɗa a fie, ɛ kula kpusei nii ya, ɛ doozu saai zu?

²⁵ Mamagi ɗa GALA be: Toɗa naa ɗe de-Maliɗi Yesu Kilista zaalai zu!

Naa ɗa ɛ ba, na ga GALA na-toɗi ma luɔi na-kisieɗi zu, keɓe na ga kotoi na-toɗi ma luɔi kpusei zu.

8

Zenvu Nadegai ɛ zenvui veezu

¹ Deɗemu niizu, peelala vaa nope ge la mo naati ba, niiti ti ɗiliai Yesu Kilista va.

² Mazoloo Zenvu Nadegai na-toɗi, nii ɛ zenvui veezu nui ya, a ɗili Yesu Kilista va, naa ɛ viega,* ɛ ɛ ɗula kotoi ta saai ta-logi ya.

³ Mazoloo nii Moize na-toɗi la ɓena zoo ɛ va ke, toozei kpusei keɓe ga zebesulala ani, GALA ge naa ɗeɓi. GALA ge kotoi veelalani kpusei zu, na-Doun Zunui leve fai zu, ɛ ɗula ga kotoba ɓusei ɗeɓelei, ɛ kotoi zege na.

⁴ GALA ge naa ɗeɓi ga togi ma leleɓodai laazeeli ade be, deiti de la mo ziezu ga kpusei yiimai, keɓe keni Zenvu Nadegai yiimai.

⁵ Toozei niiti ti ziezu ga ti-ɓusei yiimai, naati ta da ɗaaba kpusei yiimaiti no ma, keɓe niiti ti ziezu ga Zenvu Nadegai yiimai, naati ta da ɗaaba naa no ma, nii Zenvui bosu ti ma.

⁶ Ni da ɗaabaana e-ɓusei yiimaiti no ma, naa ɗaɗaabelaa ga saai, keɓe ni da ɗaabaana Zenvu Nadegai yiimai ma, naa ɗa ɛ ga zenvui ta ziileigi.

⁷ Mazoloo kpusei yiimaiti ta GALA daalɗoma, toozei kpusei la ɗoloa GALA na-toɗi be, ɛ la volo ziaa naa wu pe.

⁸ Tama niiti ti ɗiliai ti-ɓusei yiimaiti ba, naati ti la zooga ti va GALA eneke.

⁹ Keɓe woun, wo la mo eteai ziezu ga wo-ɓusei yiimaiti, wa niina eteai ziezu ga Zenvu Nadegai yiimai, toozei GALA Zenvui ɗa zeini wo-yiimave. Zoi nope Kilista na-zenvui la zea, naa la ga toun nono.

* **8:2 8:2** naa ɛ viega: Tati pelei taɗiligaa ɓalaa ka ga niiti: naa fiega baa naa gi viega

¹⁰ Tama ni Kilista ɔa wo-yiimave, naazu anee ni deveve ga wo-busei za kotoi maavele ma, keɛ Zenvu Nadegai ɔa zenvui wo wo-yiimave, toozei wo ɔea ga telebo nuiti GALA gaazu.

¹¹ GALA, nii ɛ Yesu wuzegeni, ɛ kula saai ya, ni naa na-Zenvui ɔa zeini wo-yiimave, naazu zoi ɛ Yesu Kilista wuzegeni, ɛ kula saai ya, naa ɔa zenvui ve balaa wo-buseiti zea, ti ga saa gelei, na-Zenvui zaalai zu, nii ɛ zeini wo-yiimave.

¹² Naa ɔa ɛ ba, keɛleaiti, kuye ɔa ade ma, keɛ kpusei letema laade, de va eteai zie monɔ ga kpusei yiimaiti kevelei.

¹³ Ni wa eteai ziena kpusei yiimai zu, wa za. Keɛ ni wa wo-busei na-keewotiiti paana, Zenvu Nadegai zebɛi zu, wa zenvui wo.

¹⁴ Mazolɔ zɔiti kpein GALA Zenvui losu ti luɔ, naati ta ga GALA dointi.

¹⁵ Mazolɔ Zenvui wo solɔɔgai, ɛ la ga zenvui ɛ wo ɔeezu ga duɔiti, wo va ɔe de dualuagi zu, keɛ Zenvu Nadegai ve, ɛ wo ɔeezu ga GALA dointi, ɛ ma zobogi ve de ve, de da woogula GALA ma ga: «Aba!», naa ɔa ga «Kɛɛ!»

¹⁶ GALA Zenvui bɔɔɔi ɔa kolezu de-yenvui ve ga da ga GALA dointi.

¹⁷ Toozei da ga na-dointi, da balaa ga pogani zɛge nuiti, GALA na-pogani zɛge nuiti, ada Kilista ade ɔea ga pogani zɛge nuiti vɔoma, ni da vɔɔpɛena na-kpɔɔi va, da vɔɔpɛɛ balaa na-lebiyai va.

Lebiyai ɛ vaazu

¹⁸ Na ɔisiezu ga, maa la neeni kpɔɔi de solɔosu niizuve, de va naa vɔkɔɔi lebiyai ma, ɛ vaazu ɔulazu keɛma ade ve.

¹⁹ Mazolɔ kpɛɛanii pɛ ka maaɔungi wosu kitogi zu ga GALA dointi ta-ɔula keɛma yeei zeelina.

²⁰ Mazolɔ kpɛɛaniiti ziima la ɔeni ɔeeni ga ti lɔ vai wafuun fai zu, keɛ keni naa yiimai maavele ma, nii ɛ ti lɔni naa zu. Keɛ kitogi ɔa na,

²¹ ga kpɛɛanii naati bɔɔɔi ta unmoogi zolɔ, ti ɔula duula vai ma luɔlai zu, ti tɔnɔ zolɔ GALA dointi ta-wɔɔloyai ta ta-lebiyai zu.

²² Tama de suɔweɛ ga kpɛɛanii pɛ ka balasu eɔe ta ɔe doun zolɔ taɔai zu, ɛ zeeli za ma.

²³ Keɛ kpɛɛaniiti gila nɔ laade, dei de Zenvu Nadegai zolɔɔgai na ga GALA na-veɛaniiti ma mɔungi, da balasu ɔoozu da bɔɔi, de da naa maaɔun ga GALA ge va ade ɔe ga na-doun zunuiti, ɛ de-busei unmo.

²⁴ Toozei ade ɔizoge ga kitogi maavele. Keɛ kitogi nii nu kaazu, kito ge la mɔ ga naa, mazolɔ nii nu kaazu, da ɔito naa va ɔale monɔ?

²⁵ Keɛ ni da ɔitosu naa va, nii de la de kaani, da maaɔunsu ziilɔi zu.

²⁶ Zenɔ ɔana balaa ɛ la, Zenvu Nadegai ɔa da va, ɛ bɔ de va, da-zɛbesulalai zu. Mazolɔ de la naa ɔweɛ, nii soloogai ga de fali da-GALA falii zu. Keɛ Zenvui bɔɔi ɔa maanɛnei wosu ade ve, ɛ da kpalagi wo, nii nu la zooga a va ti pɛ suɔula.

²⁷ GALA ɛ nu yiimave vetesu, ɛ naa ɔweɛ, nii Zenvu Nadegai pɔ ɛ fali, mazolɔ Zenvui ɔa maanɛnei wosu GALA na-nuiti ta-vaa zu, eɔevelei GALA ziimai la.

²⁸ De kwɛni de ɔe, GALA ka botii ɔeezu fai pɛ su, ɛ ɔe ga faa vago naati bɛ, niiti ti nea ve,[†] ti loligai eɔevelei na-devei la.

²⁹ Mazolɔ niiti GALA ge yiimazegeni ga tiye na luɔ,[‡] ɛ deveni na luɔ ga ɛ ti ɔula ga na-Doun Zunui, naa ɔa a ke na-Doun Zunui ɔe ga doun mɔungi ɔeeɔeloun mɔinmɔin saama.

³⁰ Niiti GALA ge naama levei woni ta-vaa zu na luɔ, ɛ naati tolini. Niiti ɛ ti lolini, ɛ naati keeni ɔaazu ga telebo nuiti. Niiti ɛ ti ɔeeni ga telebo nuiti, ɛ tɔnɔ veeni balaa na-lebiyai zu.

[†] 8:28 8:28 GALA ka botii ɔeezu fai pɛ su, ɛ ɔe ga faa vago naati bɛ, niiti ti nea ve: Tati pelei taɔiligaa balaa ka ga niiti: fai pɛ ka botii ɔeezu vɔoma, ɛ ɔe ga faa vago naati bɛ, niiti ti GALA neai ve baa Zenvui ɔa botii ɔeezu fai pɛ su ɛ ɔe ga faa vago naati bɛ, niiti ti GALA neai ve [‡] 8:29 8:29 niiti GALA ge yiimazegeni ga tiye na luɔ: Tati pelei taɔili balaa ka ga nii: niiti GALA ge ti ɔweɛgai ma yeeluɔ

³¹ Lee ɔa da bo mu niima vaiti su? Ni GALA ka de ve, be ɔa a ge de laalɔɔma?

³² Teigi é la ɔeni baani ná-Doun Zunui maazu, kele é feeni ade pe da-vaa zu, é la anii pe kpɔga naa va, é va fe ade ve ga faanɛɛ baa?

³³ Nuiti GALA ge yiimazegeai ga tiye, be ɔa é naati peelalazu? GALA ɔɔɔi ɔa é ti gea ga telebo nuiti!

³⁴ Be ɔa a ti veelala? Nu nɔpe! Mazɔɔo Yesu Kilista nii é zaani, é wuzegɛ, é ɔula saai ya, toɔa GALA zeezazuve, é da de maavaawo.

³⁵ Be ɔa a zoo é de betewe Kilista ná-nɛɛbei va? Kpɔɔi baa, baa kidaaviligi, baa wɔnzegɛmai, baa pului, baa baladai, baa faaɔaagi, baa boɔa zɔkpɔi?

³⁶ Seveve GALA Sevei zu ga:

«È maavele ɔa é keɛzu, ti gi ɔɔzu la saai zu folo-o-folo,

ti da gi leve ga baalagiti, ti liizu ga tiye ti-vaazuve.»[§]

³⁷ Kele naa pe su, ada-vɔnifaamai latevege ga naama nui maavele, nii é ade nɛai ve.

³⁸ Mazɔɔo dāave da ga faa nɔpe ge la zooga é va de betewe ná-nɛɛbei va: anɛɛ saai, baa zenvui, baa geezuɔeelaiti, baa kundigilaiti, baa niizu vaiti, baa fai niiti ti vaazu, baa zobodaiti,

³⁹ baa geezu aniiti, baa buu vele aniiti, baa anɛɛ kpetɛanii tanɔpe, faa nɔpe ge la zooga é va de betewe GALA ná-nɛɛbei va, kulaai keɛma ga de-Maliɔii Yesu Kilista maavele.

9

GALA ge yiimazege vai ga Izilayele nuiti

¹ Nii gè bosu, gaamai ve, gè la zee wosu, mazɔɔo ná ga Kilista nɔnɔ. Ná-kisieɛi ɔa ɔɔzu pɔ, ti zoloogai ma ta Zenvu Nadegai,

² ziiɔɔɔve gola, ziiɔɔɔlei ge ziiimave yeenɔpe.

³ Mazɔɔo a la nɛɛ bè, ná ɔɔɔi ga gè ɔoto, kpè ge leve Kilista va kèeleaiti ta-vaa zu, ti ga ná-nuiti kpusei maavele ma,

⁴ niiti ti ga Izilayele nuɔuseiti. GALA ge ti geai ga ná-doun zunuiti, é lebiyai veai ti ve, ta minazegegiti, naa veɛ togi ta GALA dɛbi veleɛi va, é ɔo minazegegiti ba,

⁵ ti ga geɛge wolaiti fofodaiti, tiya ɔa Kilista ɔulaai ti zu kpusei letemazu. To ɔa é anii pe unga, mamagi ɔa GALA be, eyesu ɔo. Amina!

⁶ De ge GALA daawooi la ga faa, naa laade. Tozei nii pegi é ga Izilayele mavofodai, naati pe ti la ga Izilayele nuɔusei ɔiteɔite.

⁷ Abalaame mavofodaiti pe tei ti va ge ga ná-doun ɔiteiti. GALA ge ɔeni Abalaame ma: «Izaake ɔa è-mavofodai a ɔula su.»^{*}

⁸ Naa voluve ɔa ga, kpusei zu louti tei, ti va ge ga GALA dointi, keni minazege dointi, naati ka ti levezu ga mavofoda ɔiteiti.

⁹ Minazege kpɔɔi ɔa é ga nii, é ɔeni ma: «Nà vaazu niima yeegeɔalai nɔ ma, Sala ɔa doun zunu zɔɔɔ.»[†]

¹⁰ Kwɛgi la ga naa nɔ. Eleɔeka yoogiti ɔɔɔni geɛge ɔila kpegi va, nii é ga ade-mɛmɛwola Izaake.

¹¹ Doungoiti ti la ɔeni de zɔɔɔni, ti va faa vago ge, baa faa ɔou, kele nii a ke GALA ná-devei ye laazuve, eɔevelei ziiimazegegi la,

¹² é la ɔilini keɛwotiiti ba, kele é naa yeezu, nii é toligi woga, é woni Eleɔeka ma ga: «Nu ɔitei ɔa lo loundoi yeezu.»[‡]

¹³ Seveve ɔani GALA Sevei zu: «Gè yiimazegeve ga Zakɔbe, gè Ezawu likpi.»[§]

¹⁴ Lee ɔa da bo mu naazu? Telebotalai ɔa GALA ge su baa? Ba-o, naa li poun!

¹⁵ Mazɔɔo é ɔeni Moize ma: «Nà gaazumaawɔingai ge naa ve, nii gè pɔ gè gaazu-maawɔingai ge be. Nà maawɔingai ge naa ve, nii gè pɔ gè maawɔingai ge be.»^{*}

§ 8:36 8:36 Guy 44:23. * 9:7 9:7 Zen 21:12. † 9:9 9:9 Zen 18:10. ‡ 9:12 9:12 Zen 25:23. § 9:13 9:13 Mal 1:2-3.

* 9:15 9:15 Egz 33:19.

† **9:17 9:17** Eɣz 9:16 bogɛ é zoloo Gɛɛke woo zɛvɛ wɔɔɔmai ma. ‡ **9:25 9:25** Woz 2:25. § **9:26 9:26** Woz 2:1. * **9:28 9:27-28** Eza 10:22-23 bogɛ é zoloo Gɛɛke woo zɛvɛ wɔɔɔmai ma. † **9:29 9:29** Eza 1:9 bogɛ é zoloo Gɛɛke woo zɛvɛ wɔɔɔmai ma. ‡ **9:33 9:33** Eza 28:16 bogɛ é zoloo Gɛɛke woo zɛvɛ wɔɔɔmai ma.

10

Zuifuiti ta zii giligiti
ta-GALAGI ga gila na

- ¹ Kēeleaiti, nii woin mà zīimave, gè falizu GALA ma Zuifuiti faa zu, naa ga é ga ti gizo.
- ² Mazoloo nà naama zeele wooi wo ti ve, ga GALA ná-fai woin ga ti ma gola, kēle ma vaagaafai ga é la ti ya.
- ³ Ti la gaagaani velel GALA ge nuiti kēezu la gaazu ga telebo nui, ti gaabaave ti ti bogbo vaiti kpete, ti va ge ga telebo nuiti. Naa ma, ti la vaani naa wu, velel GALA ge nuiti kēezu la ga telebo nuiti.
- ⁴ Mazoloo Kilista ga é ga tōgi laazeeliai, naa ga a ke niiti kpein ti gidaalevezu, GALA ge naati ke gaazu ga telebo nuiti.
- ⁵ Wēle nii ga Moize seveni, é lo telebodai va, nui a soloo tōgi zogai maavele ma: «Zoi a zie ga to gooiti, naa ga zenvui wo ti maavele ma.»*
- ⁶ Kēle wēle, velel telebodai é zoloo su ga kidaalevei maavele, naa bogezu la, é ge ma: «Mina bo è-yiimave ga: «Bē ga a le geegolgi zu?» (naa ga ga è Kilista yei, è kula ná),
- ⁷ Baa è ge ma: «Bē ga a yei zegēzağa bokulagi zu?» » (naa ga ga è Kilista wuzegē, é gūla saai ya).
- ⁸ Leeni ga é bosu degemu? «Wooi ga è goba na, toğa è-laave ta è-yiimave.» Naama wooi ga ga kidaaleve bogi, nii gi daazeelizu.
- ⁹ Ni da bona laave ga Yesu ga ga Maligii, è la da è-yiimave ga GALA ge buzegeni, é kula saai ya, GALA ka è gizo.
- ¹⁰ Mazoloo nui a laana da yiimave, GALA ka ke gaazu ga telebo nu, a bona ga laave, GALA ge kizo.
- ¹¹ Egēvelei GALA Sevei bogai la, é ge ma: «Zoi nōpe a gidaaleve ma, naa la unfega.»†
- ¹² Naa ga é ba, zēgaagwēezu la Zuifuiti ba, ta zōiti ti la ga Zuifua. Mazoloo ti pē ti-Maligii ga gila kpe na, nii é faabogoi gēezu naati pē bē, niiti ti woogulazu ma.
- ¹³ Mazoloo seveve GALA Sevei zu ga: «Zoi nōpe a woogula Maligii ma, toğa gizo.»‡
- ¹⁴ Ta zoo ti woogula ma gale, ni ti la gidaaleveni ma? Tama ta zoo ti gidaaleve ma gale, ni ti la ná-faa menini? Ta zoo ná-fai menisu gale, ni nu la daazeelini ti ma?
- ¹⁵ GALA daawoo laazeeli nuiti ta ge ná gale, ni nu la ti leveni? Seveve GALA Sevei zu ga: «Page gola ga nu wēle keelaiti ba, ti da va ga woo niine vagoi.»§
- ¹⁶ Kēle nui pē ge la Woo Niine Vagoi zoni. Tama Ezayi gēni ma: «Màligii, bē ga é gidaalevea naa ma, é meniga gi la?»*
- ¹⁷ Naa ga é ba, kidaalevei ga zoloo su ga faa menigi maavele, nii ma nu menisu, naa ga gūlazu Kilista ná-fai laazeeliai zu.
- ¹⁸ Kēle ndun gē ge ma: Ti la gēni niima wooi menini baa? Ba-o! E la zēveni baa, ga: «Ti-ma wooi laazeelini eteai zu ná pē, ti-wooi zeelini zou bēla ga.»†
- ¹⁹ Kēle ndun gē ge ma: Izilaye la gēni gaagaani baa? Moize mounpa ge gēni ma: «Nà wo gēezu ga tolo nuiti ga naa maavele, nii é la ga zii nōpe. Nà wo yiigaawanazu ga zii ta, nii gi ge la ma.»‡
- ²⁰ Ezayi kulani dualuagi zu feya, é ge ma: «Zōiti ti la gēni gāiziezu, naati ti kàani, gē gūlani kēlema naati bē, niiti ti la gēni màagaazagabosu.»§
- ²¹ Kēle é nii woni Izilaye ná-faa zu, é ge ma:

* **10:5 10:5** Lev 18:5. † **10:11 10:11** Eza 28:16 boge é zoloo Geleke woo zēve wōlōmai ma. ‡ **10:13 10:13** Zow 3:5.
 § **10:15 10:15** Eza 52:7. * **10:16 10:16** Eza 53:1 boge é zoloo Geleke woo zēve wōlōmai ma. † **10:18 10:18** Guy 19:5
 boge é zoloo Geleke woo zēve wōlōmai ma. ‡ **10:19 10:19** TSV 32:21. § **10:20 10:20** Eza 65:1 boge é zoloo Geleke
 woo zēve wōlōmai ma.

«Yeenɔpɛ ka zèe maalegai la nuɔuseiti ma,
ti la ɔloni, ti maagʼaaliai.»*

11

GALA ge la ɔɛleni Izilaye le va

¹ Nà gaazaɔa bosu: GALA kɛɛvɛ nɛi ná-nuɔuseiti ba ɔaa? Ba-o, naa li poun! Mazɔɔɔ nà ɔɔɔi nà ga Izilaye le nui, Abalaame mavofodai, gɛ ɔɛ ga Benzamen ná-bolodai zu nui ta.

² GALA ge la ɔɛleni ná-nuɔuseiti ba, é yiimazeɔɛni ga tiye ná luɔɔ. Wo naa ɔwɛɛ kɛɛ, nii GALA Sɛvɛi bogai, vɛ Eli ɔɛni balasu ná GALA goi zu ga Izilaye le ná-faa ga:

³ «Màligii, ti è-laawoo wo nui paa, ti ɔa-zalaɔa ɔulazuɔeti koloɔolo, nà ɔila ka niina zègai voluzu, nà balaagi ta pɔ ga ti pàa.»*

⁴ Kɛɛ GALA ge ɔoɔfaavoteni ɔale? E ɔɛni ma: «Gè nu waadɔfela (7.000) makeɛ vɛ, niiti ti la vileni niibiɔa Baale vɛ.»†

⁵ Zekana é la niima yeeɔɔɔalalɔ zu, nui mɔta goiti ta ná, GALA ge yiimazeɔɛni ga tiye ga ná-zaalai maavele.

⁶ E yiimazeɔɛni ga tiye ga ná-zaalai maavele, ta-ɔɛwotiiti maavele laade, ni naa laade, GALA ná-zaalai la levea ga zaala ɔiteɔite.

⁷ Leeni ɔa a wo naazu? Izilaye le nuɔuseiti ti la naa zɔɔɔni, nii ti ɔɛni gaiziezu. Kɛɛ zɔiti GALA ge yiimazeɔɛni ga tiye, naati ti sɔɔɔni. Mɔtati kigi ɔaani ti ɔoozu,

⁸ eɔvɛlei GALA Sɛvɛi bosu la, é ɔɛ ma:
«GALA ge faaɔaɔalalɔ yɛnvui vɛa ti ya,
ta wozagaalalɔ ɔaazuɔvɛ, ta faa menitala woiyeɔei,
eyɛsu zaagaza.»‡

⁹ Davide balaagi ɔɛni ma:

«Ta-laami maabɔgi ɔɛ ti vɛ ga balii, ta ti zo tumɔi,
é ɔɛ ti vɛ ga ti loo zaɔui, ta ti-zalai!

¹⁰ Ti-ɔaazuɔvɛ ɔidi, ti mina wozaga,
è ti-zaamavɛ bili eyɛsu ɔɔ!»§

¹¹ Nà gaazaɔa bosu: Siegi zu Izilaye le nui ti ɔunɛga la, ti loa ɔana ná bu mɛtu ɔaa? Ba-o, naa li poun! Kɛɛ ta-vaagaaazagi maavele ma, zii ɔiligi zɔiti ti kizogi zɔɔɔga, naa toloi wuzeɔea Zuifuiti ziimavɛ ti laalɔɔma.

¹² Ni ta-vaagaaazagi ɔea ga kpɛɛ zaɔui eteai pɛ bɛ, ta ta-loobui ɔɛ ga kpɛɛ vaa zii ɔiligiti bɛ, kulanuma wola lielegɔ ɔa a zɔɔɔ, siegi zu ti pɛ ti ɔaavɔnisu la?

Zii ɔiligiti ta-ɔizo fai

¹³ Zii ɔiligiti, wa ɔa gɛ ɔɔɔzu wo vɔ, nɛi gɛ ga zii ɔiligiti wa-ɔeelai, nà nà-botii maamusezu.

¹⁴ Ni ma zobo ka ná, nà pɔ gɛ kɛ vɛle-o-vele, gɛ toloi lɔ naati kigi zu, gá niiti gi ga zii ɔilagi, nii a kɛ tanigaani ti kizogi zɔɔɔ ti zaama.

¹⁵ Tama siegi zu ti likpini da, naa ɔea ga zɔɔɔzuɔɛɛi eteai ta GALA ti yɔɔɔzu, siegi zu zeezeibui wosu la ga tiye, leeni ɔa a ɔɛ naazu? Toɔa ɔɛ ga zɛnvui naati bɛ, niiti ti zaani!

¹⁶ Ni ɔului ma mɔungiti kulavɛ GALA bɛ, mɔtai pɛ ka ga nɔnɔ balaa, ni ma zapei ɔa ga GALA nɔnɔ, ma bekegiti pɛ ta ɔɛ ɔana nɔ balaa.

¹⁷ Kɛɛ ni ma bekegi tanigaani ti vologa ba, ni ɔɛi è ga ɔɔɔzu wolive wului ma vɔnɔgi, è loga ma lɔkulugi va ti-votogi zu, wo ɔɔga ma zapei ma ta su ɔɛi,

¹⁸ mina waso ma bekegi zɔiti ma, ti vologai ba. Ni ɔa wasona, kwɛɛ è ɔɛ ma, ma zapei lei è va ɔɛ lɔni è va, kɛɛ ɔɔun ka è lɔni ma zapei va, é ɔa è zɛɔe.

¹⁹ Da ɔɛ ma naazu: «Ma bekegiti ti voloni ba, nii a kɛ gɛ lo ba ti-votogi zu.»

* 10:21 10:21 Eza 65:2 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wolɔmai ma. * 11:3 11:3 1Ma 19:10. † 11:4 11:4 1Ma 19:18.

‡ 11:8 11:8 TSV 29:3; Eza 29:10. § 11:10 11:9-10 Guy 69:23-24 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wolɔmai ma.

²⁰ Naa ɔa ga gaama. Ti voloni ba ta-ɔidaalevelalai maavele ma, ɔoun è tosuve tona solɔɔga kidaalevei maavele ma. Dama, è mina waso, keni è lua.

²¹ Mazɔɔ ni GALA ge la ma beke kiteiti gaazumaawɔingaa, é va ti ye ná, é la è ɔaazumaawɔingaa, é va è ye ná.

²² GALA ná-nuɔɔɔɔlai ta ná-gaazumaavɔi veɛ, gaazumaavɔi naati tetema, niiti ti looni, ná-nuɔɔɔɔlai è letema, ni ɔa ye na nuɔɔɔɔlai naa zu. Ni naa laade, ɔa balaagi ɔa levezu ga.

²³ Tiya balaagi, ni ti la ye ni ta-ɔidaalevelalai zu, ve ti ɔeni loni ná, ta lo miná volu, mazɔɔ zobogi ɔa GALA be, é ti lo ná volu.

²⁴ Ni è levezu ga, è ɔula ɔɔɔzu wolive wului va, è lo wolive wulu ɔitei va, nii siingai, kula kazemazui ɔana. Tiya ma, tago pa ge la baani ga ti va nɔ, ti lo ti ɔɔɔ wolive wului va, é ga ti-ma lɔkulu pɔlɔmai.

Izilayele nubuseiti kizo fai

²⁵ Kɛɛleaiti, gè pɔ ga gè GALA ná-faazeikpasui ma ɔɔɔzu vai le ga woye, nii a kɛ wo mina ɔɔɔ leve ga ɔima nu wolaiti. Izilayele ɔilazuve ɔa yesu kikpaai zu, eyesu zii ɔiligiti tieɔi ɔaavɔni GALA ná-nubuseiti saama.

²⁶ Naa ɔa é ba, Izilayele pe ka ɔizo, eɔevelei seveai la GALA Sevei zu, é ɔe ma:

«Unmɔɔ nu ɔa vaazu, é zɛɛ Siyɔn,
toɔa kololala vai pe kula Zakɔbe mavofodaiti zea.

²⁷ Minai ɔa ná seɛ ti ve,*

siɛgi zu gè ta-ɔotoiti suvaayesu da.»†

²⁸ Woo Niine ɔagɔi letemazu, ta ga GALA sili nuiti wa-vaa zu, kɛɛ GALA ná-ziimazɛɛgi letemazu, ta ga naati GALA ge ti neai ve, ti-mɛmɛwolani maavele ma.

²⁹ Mazɔɔ GALA ná-veɛaniiti ta ná-toligiti maa la valiboga.

³⁰ Mɔungi zu, wa balaagi wo kololalai ɔeni GALA daawooi ve, kɛɛ niizu wo GALA ná-maawɔingai zɔɔga, tɔzei Zuifuiti ta-ɔololalai va.

³¹ Zekana nɔ, ti kololalai ɔea niizuve, nii a kɛ wo GALA ná-gaazumaawɔingai zɔɔ, kɛɛ naa ɔa a kɛ, tiya balaagi ti zoo ti gaazumaawɔingaa ɔilagi naa ɔɔɔi zɔɔ.

³² Mazɔɔ GALA ge ɛɛ pe devea ga woozotala nuiti, naa ɔa a kɛ, ɛɛ pe ge ná-gaazumaawɔingai zɔɔ.

GALA ná-lebiyai wɔɔɔ velei

³³ Ee, GALA ná-kpetei zuwɔɔɔve, ta ná-ɔimalai, ta ná-faagwɛgi! Nu la zooga a va ná-tukpɔgaaleve vaiti gaagɔ, nu la ná-faazeikpasuiti gaagaa!

³⁴ Seveve ɔani GALA Sevei zu:

«Be ɔa é Maligii ná-kisiei ɔweɛ?

Be ɔa a zoo é ɔe ga tɛnɛ nui?»‡

³⁵ «Be ɔa é ani vea tɔun be,

ga naa va potogi zala ma?»§

³⁶ Anii pe ka zɛɛzu pɔ be, ti pe ta tɔun saalai nɔ zu, ti pe ta ná tɔnɔ ve. Lebiyai ɔe tɔun be, eyesu ɔɔ. Amina!

12

E ɔɔɔ ɔe ga zalaɔai

¹ Kɛɛleaiti, ná wo maanɛnɛzu GALA ná-maawɔingai maavele ma, ga wo ɔɔɔ ve GALA be ga zalaɔai é vulua, ɔadegai, neai GALA be. Naa ɔa é ga GALA ɔebi vele ɔitei, nii soloogai ga wo ɔa fe be.

* **11:27 11:26-27** Eza 59:20-21 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛve wɔlɔmai ma. † **11:27 11:27** Eza 27:9 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛve wɔlɔmai ma. ‡ **11:34 11:34** Eza 40:13 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛve wɔlɔmai ma. § **11:35 11:35** Zɔɔ 41:3.

² A mina vokɔɔɔ niima eteai zu vaiti ma, keɛ à va bu wo valibo ga wa-ɔisiɛiti niineai maavele, wa zoo naazu wo GALA ziimai ɔaɔa, nii pagai, nii neai be, nii daazeeliai.

³ Zaalai nii GALA ge daa mà, naa maavele ɔa gè ɔɛɛzu la wo ɔilagilagi pe ma, tanope ge mina ɔisie ɔɔɔ zu, é va teve keɛzu va. Keɛ keni wo da kisie vagɔi wo, eɔevelei GALA ge kidaalevei ɔɔɔɔgai la, é gaafwe eɛe pe ba.

⁴ Kpuse ɔilagi vaalobazuveti moinve, keɛ ti pe ti la boti zii ɔila keɛzu.

⁵ Zekana ade la, anee ni de moinve, de pe da ga kpuse ɔilagi, de ɔiliai Kilista va, de ɔilagilagi de ɔilive ɔɔɔ va, eɔevelei kpusei vaalobazuveti ti la.

⁶ De-losuveti ma vebaniiti ti la ɔɔni, eɔevelei zaalai la feai ade ve. Ni GALA goo wo fai ɔa feai de ta ve, maaneve, é naa ɔe, é zoloo kidaalevei ma.

⁷ Zɔi tosuve ga é boti ɔe, naa boti ɔe. Zɔi tosuve ga é kalagi wo, naa kalagi wo.

⁸ Zɔi é iɔɔɔɔi wosu, naa iɔɔɔɔi wo. Zɔi é faaɔɔɔi ɔɛɛzu, é ke ga faaneɛi. Zɔi é totuɔɔlai ɔɛɛzu, é ke ga pagɔ. Zɔi é maanɔɔ nuiti gaazumaawɔingaaazu, naa ke ga koozunɛi.

⁹ Wooveledai mina ɔe neɛbei zu. A faa ɔɔi wɔinzege, wo ɔili kpe faa vagɔi va.

¹⁰ A wɔin ga ɔɔɔ wo ɔilagilagi pe ga keɔɔɔloun neɛbei. A ɔɔɔ wɔɔɔ, wo da leve ɔɔɔ va naa zu.

¹¹ A ɔe ga botiɔe nu, wo mina ɔe ga ɔɔve nu. A botii ɔe Maligii ve ga wo-yiimave pe.

¹² A ɔoozune wa-ɔitogi zu. A yiilɔ kpɔɔi zu. A ɔaaɔa GALA falii ma yeenope.

¹³ A ɔɔ GALA ná-nuiti ba ti-maavaiti su. A yeezei weɛinti bu yeenope su.

¹⁴ A tuya loo naati be, niiti ti wo wɔinzegezu. A tuyai loo, à mina foovoo loo.

¹⁵ A ɔoozune wa naati, niiti ti ɔoozunɛai, wo wɔɔ wa naati, niiti ti wɔɔzu.

¹⁶ A zoloo su wo ɔilagilagi. A mina ɔisie faa wolaiti su, keni faa goiti. A mina waso, wo va ɔɔɔ leve ga ɔima nu wa ɔɔɔi wo ɔaaazu.

¹⁷ A mina nu nɔpe ná-faa ɔɔi votokula ga faa ɔɔi. A ɔaaɔa faa vagɔi ɔe vai ma eɛe pe gaazu.

¹⁸ Ni toɔa zoo ɔɛɛzu, velei wa zoo la da, à ɔe ziileigi zu wa nuɔuseiti pe.

¹⁹ Nɛɛɔɔɔi, à mina wɔnɔ votokula wa ɔɔɔi. A GALA ná-ziigaawanai ye ná, é botii ɔe, mazɔɔɔ seveve GALA sevei zu ga:

«Nà ɔa gè ga potokula nui,

nà ɔa nà sala, Maligii wooi ɔana.»*

²⁰ Keɛ:

«Ni pului ɔa è zili nui ma, daamianigi ve zea, é mi,

ni kpɔɔle wɔin ɔa ma, kɔ, é ɔɔɔle,

mazɔɔɔ da ɔena naa ɔea,

abulekaiti kana è puuzu unmave.»†

²¹ Mina va bu faa ɔɔi va zobo ɔɔɔ è ma, keni tɔun è ɔe ga zobo ɔɔɔ nu faa ɔɔi ma ga faa vagɔi.

13

Golo zobobe nuiti be

¹ Eɛe pe ge golo zobobe nu wolaiti be, mazɔɔɔ zoboda nɔpe ge la ná, nii é la zegeni GALA pɔ. Zobobe nuiti ti ná, GALA ka é naati seida.

² Naa ɔa é ba, zɔi nɔpe a wuzegɛ zobobe nui laalɔɔma, é wuzegɛa GALA ná-devei laalɔɔma, é seida. Niiti ta wuzegɛ daalɔɔma, naati ta ɔɔɔ veelalazu.

³ Mazɔɔɔ kundiɔiti ti la zeini faa vagɔ ɔe nu laalɔɔma, keni faa ɔɔu ɔe nui. Da pɔ ga è mina lua zobobe nui va, keɛ? Faa vagɔi ɔe, toɔa è maamuse naazu.

⁴ Mazɔɔɔ toɔa ga GALA ná-botiɔe nui è letemazu, faa vagɔi ɔe vai zu. Keɛ ni da faa ɔɔi ɔena, lua! Mazɔɔɔ é la boɔa zɔkpɔi zegɛzu wafuun. Toɔa ga GALA ná-botiɔe nui, é da potokulai ɔe, é faa ɔɔu ɔe nui nɔnɔ ma zalai ve zea.

* 12:19 12:19 TSV 32:25. † 12:20 12:20 TFA 25:21-22 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛve wɔɔmai ma.

⁵ Naa ɔa é ba, fizɔge ga nu ɔolo zobobe nuiti be, é la nɔ ga nii a ke GALA ná-ziiɔaawanai voola é va, kele da-ɔisiei vaa zu balaa.

⁶ Naa ɔa é keezu wo muluiti kulazu. Mazɔɔ zobobe nuiti ta ga GALA ná-botiɔe nuiti, nii a ke ti niima vaiti ke ga kevele.

⁷ A naa ve ese zea, nii maaneai wo fe zea. A mului ve naa ya, nii maaneai wo mului ve zea. A aniiti ma mului ve naa ya, nii maaneai wo aniiti ma mului ve zea. A unfemai ve naa ve, nii maaneai unfemai ve be. A naa wɔɔɔ, nii maaneai wo bɔɔɔ.

Seinɔɔ neɔbei

⁸ Nu nɔpe ná-kuye mina ye wo ma, keni neɔbei nɔ a ɔe wo yɔɔɔzu ga kuyei wo ɔilagilagiti. Mazɔɔ zɔi a zɔiti neena ve, naa ɔloa tɔgi ve metu.

⁹ Mazɔɔ tɔgiti ti ɔeezu ma: «Mina weenzi bo, mina nu vaa, mina unma wo, mina gaazuɔulapɔ ɔe,» naati ta tɔgi taɔiligaani, ta deve ɔila kpegi nii zu, é ɔeezu ma: «È-zeinɔɔi nee ve, ege da bɔɔi.»

¹⁰ Neɔbei la faa nɔu ɔea ga seinɔɔi, naa ɔa é ba, neɔbei ɔa é ga tɔgi laazeeliai.

Foloi maabuɔaa

¹¹ Naa pe poluma, wo suɔwee yeeɔɔɔalai ade su, wo un geei ɔa wo ɔula wa-niimenii zu. Kizo fai maabuɔaa de va niizu, é leve naama ziegi zu va, de ɔidaaleveni la.

¹² Gee maalia, geelaa ɔana lao. Naa ɔa é ba, ade ɔele keewoti nɔiti ba, ti ɔeezu kpidii zu. Ade wozakalagi nɔnɔ ma ɔɔɔɔ zɔɔlaiti sege.

¹³ Ade zie fɔɔn letema, é zoloo wozakalagi ná-fai ma. Ade dama ga ziimaɔee latevegai, ta dɔɔzodai, ta weenziegi, ta baagɔluma vai, ta kpɔe vaiti, ta tolo nɔi.

¹⁴ Kele à Maligii Yesu Kilista loo ɔba, wo mina mɔ yiizoolɔ ga kpusei yiimaiti, wo va ná-gaazuɔulapɔ vaiti ke.

14

Unfe è-ɔeeloin ma kidaalevei zu

¹ Zɔi zɔbe la zea kidaalevei zu, à yeezei bu, wo mina da ga ná-kisieiti ma lukpɔ ɔaaleve.

² Mazɔɔ ta ɔidaaleveve ga toɔa zoo é anii pe mi, tama zɔi zɔbe la zea kidaalevei zu, naa ɔa tufa wuluwulugiti nɔ miizu.

³ Zɔi é anii pe miizu, naa mina zɔi velevili, nii é la anii pe miizu. Zɔi balaagi é la anii pe miizu, naa mina zɔi lukpɔɔaaleve, nii é anii pe miizu, mazɔɔ GALA ge yeezeida bu.

⁴ Be ɔa ga de, dei è è-waani ta-wotiɔe nui lukpɔɔaalevezu? E loni kpaan, ɔaa é looni, zɔi é botii ɔeezu be, naa ná-faa ɔana. Kele toɔa lo kpaan, mazɔɔ zobogi ɔa Maligii ve, é to kpaan.

⁵ Nui ta ɔa da ɔisie ga foloi ta levege ta va, taɔili ge ɔisie ga foloiti pe ta ga ani ɔila. Ese pe ge naa leve, é la da bɔɔɔ yiimave.

⁶ Zɔi é foloi ta vizɔsu ta va, naa ɔa naa ɔeezu ga é Maligii lebi. Zɔi balaagi é anii pe miizu, naa ɔa naa ɔeezu ga é Maligii lebi, mazɔɔ toɔa GALA mamasu ná-daamianigi vaa zu. Zɔi balaagi é la anii pe mia, naa ɔa naa ɔeezu ga é Maligii lebi, toɔa mamagi veezu GALA be.

⁷ Tama de tanɔpe ge la zenvui wosu bɔɔɔ nɔ ve, nu nɔpe ge la zaazu bɔɔɔ nɔ ve.

⁸ Mazɔɔ ni ada zenvui wosu, da zenvui wosu Maligii ve, ni ada zaana, da zaazu Maligii ve. Naa ɔa é ba, ade ɔeni vulua, ɔaa ade zaani, ada ga Maligii nɔnɔiti.

⁹ Mazɔɔ Kilista zaani, é vulu su volu, ga é ɔe ga ɔveiti ta fulu nuiti Maligii.

¹⁰ Kele da ve, leeni vaa zu è è-ɔeeloin lukpɔɔaalevezu? Da ve, leeni vaa zu è è-ɔeeloin velevilisu? Mazɔɔ ade pe da ɔaalɔ GALA kakala ná-tukpɔɔaalevezuve.

¹¹ Mazɔɔ seveve GALA Sevei zu ga:

«Maligii ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana:

Egevelei gè vulua la ga ɔite,

nuɔusei kpein ka vile niibiɔa, ti nɔkɔ bù,

ti-negiti ti GALA dɛbi.»*

¹² Naa ɔa é ba, de ɔilagilagi pɛ ka voluvaawo GALA ma, tɔ bɔɔɔi ná-faa zu.

Mina è-ɔɛloin loo kotoi zu

¹³ Ade be deɔemu bɔɔɔ veelala vai va, de ɔilagilagiti. Ade deve toun ga de mina ɔe ga de-ɔɛloin ɔɔɔɔɔga zaɔu, ɔaa too zaɔu kotoi zu.

¹⁴ Da-ɔilibalai zu da Maligii Yesu, ɔe kwɛɛ ga anii tanɔpe ge la ɔɔɔɔni kpɛte velel ma. Kele ni nui ta ɔa ɔisizu ga anii ta ɔɔɔɔɔe, naa ɔɔɔɔɔe toun be.

¹⁵ Ni da è-ɔɛloin yiiɔɔɔna daamiani fai nɔ zu, è la mɔ zizu ga neɛbe. Da-laamiani fai mina ɔe ga zaɔu, è va naa undaavili, nii Kilista zaai ná-faa zu.

¹⁶ Nii pagai è ɔaazu, naa mina ɔe tanigaani be ga zaɔui, ti va da woo ɔɔi wo è ma.

¹⁷ Mazɔɔ GALA ná-masada la ga daamii ta kpɔɔlei, kele toɔa ga telebodai, ta ziileigi, ta koozunɛi, nii Zenvu Nadagai feezu.

¹⁸ ɔɔi é botii ɔɛzu Kilista ve ga niima ɔevelei, naama nui ná-fai vage GALA gaazu, nuiti ti la peelalaa.

¹⁹ Naa ɔa é ba, ade naama vaiti gaizie yeenɔpe, nii a ɔe ga ziileigi, é bɔ de va, de li luɔma kidaalevei zu.

²⁰ A mina GALA ná-botii ɔologolo daamianigi ná-faa zu. Gaama ve ga daamianigi pɛ ka zoo miizu, kele toɔa ga faa ɔɔu, è anii ta mi, naa ɔe ga è-ɔɛloin loa kotoi zu.

²¹ Nii fizɔgai, naa ɔa ga è mina suai mi, è mina dɔɔi ɔɔle, è ɔe naa pɛ ba, nii a zoo è è-ɔɛloin loo kotoi zu.

²² Nii è laa da kidaalevei zu, naa make bɔɔɔ ve GALA gaazu. Undaane nu ɔa ga naama nui, nii é la bɔɔɔ veelalazu ɔaazu ná-deveiti su, é ti wosu!

²³ Kele ɔɔi ineinegi ziimaɔe, é lo daamianigi va é miizu, naa peelalai zɔɔɔga, tɔzei é la mɔ keeni ga kidaalevei. Tama faa nɔpe é ɔɛzu, é la ɔɛzu ga kidaalevei, naa ɔea ga kotoi.

15

Nii da ke è neɛ zeinɔɔi ve

¹ Adeiti de-zɛbe wɔɔɔai kidaalevei zu, de maaneɔve de yiilɔ naati ta-zɛbesulalai wu, niiti ti la ga de ɔevele, de mina vile de bɔɔɔyiimai nɔ volu.

² Keni de ɔilagilagi pɛ de ɔaaba de de-zeinɔɔi yiima vai ɔe, é ɔe ga faa vago be, ga é li luɔma kidaalevei zu.

³ Mazɔɔ anɛ Kilista bɔɔɔi la ɔeni bɔɔɔyiima vaa ɔɛni. Kele seɔve mu GALA Seɔe zu ga: «È voo mu nuiti ta-voomugiti ti zeelia mà.»*

⁴ Tama fai niiti kpein ti zɛɛai mɔungi, naati seɔve de ɔala fai ma, naa ɔa a ke ade kitogi zɔɔ ziilɔi maavele ma ta gaaneɛni, GALA Seɔe ti veezu de ya.

⁵ GALA nii é ziilɔi veezu, é gaaneɛni wo, naa ma zobogi ve wo ya, wo ɔe ga koozu ɔisie ɔila bo nu, eɔevelei Yesu Kilista ɔevelei la,

⁶ naa ɔa a ke, wo zoloo faa ɔila ma, woo ɔilagi zu, wo da GALA dɛbi, nii é ga de-Maligii Yesu Kilista Keɔe.

Woo Niine Dagɔi nubuseiti pɛ faa ma

⁷ A yeezei bɔɔɔ wu wo ɔilagilagi pɛ, eɔevelei Kilista yeezeidai la wo wu, GALA ná-lebiyai vaa ma.

⁸ Mazɔɔ ná bosu wo ma ga: Kilista ɔeni ga Zuifuiti ta-wotigɛ nui, ga é va GALA ná-minazegigiti daazeeli, é ti ɔɛni ti-mɛmɛwolani be, ta é GALA ná-gaamai ɔula kelema ga pagɔ.

⁹ E vaani balaa, nii a ke zii ɔiligiti ti GALA dɛbi ná-gaazumaawɔingai ma vaa zu, eɔevelei seɔe la GALA Seɔe zu, é ɔe ma:

«Naa ɔa é ba, ná è maamuse zii ɔiligiti saama,

* **14:11 14:11** Eza 45:23 boge é zoloo Geleke woo zɛve wɔɔmai ma. * **15:3 15:3** Guy 69:10.

gè guyei loo è-laaseigi lèbi vaa ma.»†

¹⁰ Σευεε μῶνο, é gɛ ma:

«Zii gɛligiti, à gʊozunε υῶμα, wa ná-nuḅuseiti!»‡

¹¹ E gɛ ma naa volu:

«Ziiti kpein, à Maligii maamuse!

Nuḅuseiti pε ti maamuse!»§

¹² Ezayi balaagi gɛni ma:

«Izayi mavofodai gɛ va,
toɣa wuzegɛ, é masadai gɛ ziiti unda,
ziiti pε ta gɛto toun ba.»*

¹³ Kito GALAGI ɔɔɔɔi wo laave ga koozunεi, ta ná-ziileigi pε kidaalevei zu. Naazu wo-yii laa gɛ ve ga kitogi, é υῶυα ma Zenvu Nadegai zεbei zu.

Pɔle ná-botii

¹⁴ Kèeleaiti, nà ɔɔɔɔgoi, kɪsugɔlagε wa-vaa zu, ga wo laavege ga kεvele vagoi pε, ta faaɣwεgi pε, wa zoosu balaagi wo ɔa ɔɔɔɔ lεnε wo gɛlagilagi pε.

¹⁵ Anεε naa ve, kεvelei tanigaani su, gè sevei gɛeni wo ma ga ziilɔɔi, gè wo gɛto naama vaiti su wo ti gɣwε, zaalai maavele ma nii GALA ge daai mā,

¹⁶ ga gè gɛ ga Yesu Kilista ná-botigε nui zii gɛligiti bε, nà zalaɣa gɣla wotii gɛεzu ga gè ɔa GALA ná-Woo Niine Uagɔi laazeeli, naa gɛ a kε zii gɛligiti ti gɛ ga zalaɣai nεai GALA bε, nadegai Zenvu Nadegai ya.

¹⁷ Gá-gɛlibalai maavele ma gá Yesu Kilista, nà zoo gè ɔɔɔɔ maamuse GALA ná-botii zu.

¹⁸ Mazɔɔɔ gè la zooga gè va faa nɔpε bo, keni nii Kilista kεai ga nɔun maavele, ga zii gɛligiti ti va, ti gɔlo GALA bε. E naa gɛeni ga nà-kpεεzugɔlaiti ta nà-kεεwotiiti maavele,

¹⁹ ta laavɔɔ vai ma zεbeiti ta maabεle vaiti maavele, ta GALA Zenvui ná-zεbei maavele. Uele gana gè Woo Niine Uagɔi laazeelini la mεtu, é vile Kilista va, é zo Zeluzalεme ma, eyεsu é zeeli liili yooi zu.

²⁰ Kεε gè gaaḅaani, ve nɔpε Kilista laaseigi la gɛni dε woni ná, gè Woo Niine Uagɔi laazeeli miná, naa gɛ a kε gè mina pelei lo taɣili ná-seḅasemai maazu.

²¹ Gè kεeni, eɣεvelei sevei la GALA Sevei zu, é gɛ ma:

«Zɔiti é la gɛni dε woni ti ma, naati ta ka,
zɔiti ti la gɛni dε ma woo mεnini, naati ta gaagɛ.»†

Pɔle lii vai Wolome

²² Naa gɛ é pele leveni tɔgɔ siε mɔinmɔin su, gè va li wo υῶ bε.

²³ Kεε niizu niina, gè ná-botii ɔega niima yooi zu. Tɔɔzei kona mɔinmɔin daawu wɔin gɛni mā, ga gè va, gè laali wo ma,

²⁴ nà gɛsiεzu ga gè naa gɛ, siεgi zu gè liizu la Esepɔnε yooi zu. Toɣa kɪsu ga gè wo gɛ nà gɛna levega, gè wa-ḅɔbai zɔɔɔ, gè lii la naama yooi zu, ada ɔɔɔɔ lago wɔingɔlana.

²⁵ Niizuυε, nà liizu Zeluzalεme, kidaaleve nuiti maavaa gɛε vai ma.

²⁶ Mazɔɔɔ Masedoane ta Akayi Egilisiiti ti deveυε ga ti ani gaaε ba, ti ɔɔ da kidaaleve nuiti ba, ti ga bala nuiti Zeluzalεme.

²⁷ Ti deveni tiya ɔɔɔɔi, kεε gaamazu, ti maanεeni ti naa gɛ, bala nui naati bε. Mazɔɔɔ ni zii gɛligiti ti tɔnɔ zɔɔɔga zenvu zu vaiti su ga Zuifu gɛdaaleve nuiti maavele, tiya ḅalaa, ti maanεευε, ti ɔɔ naati ba ga ti-yeaɣɔligiti.

²⁸ Nà ɔena feya ga niima vaiti gaabεla, gè naama veḅeaniiti fe ti ya, nà gɛna lia Esepɔnε, nà leve niina ga wo υῶ pelei.

† 15:9 15:9 2Sa 22:50; Guy 18:50. ‡ 15:10 15:10 TSV 32:43. § 15:11 15:11 Guy 117:1. * 15:12 15:12 Eza 11:10
boge é zoloo Geleke woo zευε wɔlɔmai ma. † 15:21 15:21 Eza 52:15 bogε é zoloo Geleke woo zευε wɔlɔmai ma.

²⁹ Gè kwεε gè gε, siεgi zu gè vaazu la wo vɔ bε, nà vaazu ná ga Kilista ná-tuyai, nii daazeelai mεtu.

³⁰ Kεεleaiti, nà wo maanεεnεzu ade-Maliǵii Yesu Kilista maavele ma, ta Zenvu Nadegai ná-nεbεi maavele ma, ga wo bɔ bà, ade jεpii ǵɔ bε ga GALA faliiti.

³¹ A GALA fali ga gè ǵizo Zudé ǵidaalevelala nuiti ma, vεεaniiti gè liizu ga tiye Zeluzalεme, kidaaleve nuiti ti yeezei ti wu ná ga pagɔ,

³² naa ǵa a kε, gè zeeli wo vɔ bε koozunεεi zu, GALA ga laana ga, nà lago looǵo wo zaama.

³³ Ziilei fee GALAGI gε wo pε wo va! Amina!

16

Tuɔɔ gooiti

¹ Nà ade-vaazeelai Febé ǵalivaazu wo ma, anzanui nii é boti ǵεεzu Sankelé Egilisii zu.

² A yeezei bu ga pagɔ de-Maliǵii laaseigi zu, vεlei soloogai la GALA ná-nuiti ma. A gε zeema fai pε su, nii a bεdε ma, é lo wo va. Tɔ bɔǵɔi bɔga nu mɔinmɔin ba, nà bɔǵɔi balaagi.

³ A Pilisile ta Akilaseni tuɔɔ, gá niiti gi botii ǵεεzu vɔɔma Yesu Kilista ná-fai zu.

⁴ Ti ǵikulani ti-yenvui zu, ti va nɔnɔi ǵizo. Nà ǵila nɔ laade, gè va gε ga naa wuugwεε nui ti vε, keε zii ǵiligiti ta-Egilisii bala.

⁵ A Egilisii luɔɔ, é gaalebai wosu ta-vεlei wu. A nεεnɔǵɔi Epayinete luɔɔ. Tɔ ǵa é ǵeni ga nu mɔungi é ǵidaaleveni Kilista ma, Azi yooi zu.

⁶ A Mali luɔɔ, nii é bɔlɔni gola wo vε.

⁷ A ná-nuiti tuɔɔ Andelonikuseni ta Zuniase, gá tiyani ka gi ǵeni kasoi ǵa vɔɔma. Ta ga nu wolaa keelaiti saama. Ti ǵidaaleveni Kilista ma nɔnɔn tuǵɔ.

⁸ A Amapiliatuse luɔɔ. Toǵa ga nεεnɔǵɔi Maliǵii ná-fai zu.

⁹ A Wuuleben luɔɔ, gá niiti gi boti ǵεεzu vɔɔma Kilista ná-fai zu, ta nεεnɔǵɔi Setakise.

¹⁰ A Apelese luɔɔ, nii é ná-woogεǵiladai ǵulani kelema Kilista ná-fai zu. A Alisitobule ná-pεlwu nuiti tuɔɔ.

¹¹ A ná-nui Elɔdion luɔɔ. A Naalesise ná-pεlwu nuiti tuɔɔ, niiti ti ga Maliǵii nɔnɔiti.

¹² A Maliǵii ná-botigε anzanui niiti tuɔɔ bε, ti ga Tilifene ta Tilifɔze. A Pεεleside luɔɔ, nεεnɔǵɔi, tɔ bala ka ga anzanu nii é boti mɔinmɔin kea Maliǵii vε.

¹³ A Lufuse luɔɔ, nii Maliǵii yiimazeǵeai la, ta dee, nii é ga nà balaagi dèe.

¹⁴ A Asinkeliteni tuɔɔ, ta Felegɔn, ta Ǵεεlemεse, ta Patɔlɔbase, ta Ǵεεlemase, ta de-ǵεεleaiti ti ada ǵila.

¹⁵ A Filɔlɔgeni tuɔɔ, ta Zuli, ta Nelé, ta baazeelai, ta Wolimepase, ta kidaaleve nuiti pε ti ti vɔ bε.

¹⁶ A bɔǵɔ luɔɔ ga nεεnεi. Kilista ná-Egilisii pε ka wo luɔɔsu.

Tεnε gaabelagiti

¹⁷ Kεεleaiti, nà wo maanεεnεzu, à dama ga naati ta-vai, niiti ti gaagwεε vai ǵεεzu, ti kidaaleve nuiti kakasu, ti ti wuzεǵεzu kalagi laalɔǵɔma, nii wo sɔlɔgai. A maagooza ti va.

¹⁸ Mazɔlɔɔ naama nu ziiti ti la boti ǵεεzu Kilista vε, de-Maliǵii, keni ti-ǵogi nɔ. Ta-bɔε vǵɔiti ta nu lεsu bɔεiti maavele ma, ta kaka fai lɔɔzu nuiti ziimavε, niiti ti la ǵidaazu faa wu.

¹⁹ Eεε pε ge wa-ǵoloi ǵwεε Maliǵii vε. Kɔozunεεvε degεmu wa-vaa zu, keε wɔinvε ga wo gε ga ǵima nuiti faa vǵɔi ǵεε vai zu, ta wo gε ga sɔbalala nuiti faa jɔi letemazu.

²⁰ Ná tago vε niina, ziilei fee GALAGI va é Setana ǵologolo wo-ǵɔǵɔi wu. Ade-Maliǵii Yesu ná-zaalai yε wo va!

²¹ Timɔte ǵa wo luɔɔsu, gá tɔ ǵa gi botii ǵεεzu vɔɔma, Lusiyuse balaagi, ta Zazɔn, ta Sozipatεel, ná-nuiti.

²² Nεi gè ga Tεεlesiyuse, gè niima zεvεi ǵεai Pɔle vε, nà wo luɔɔsu de-Maliǵii laaseigi zu.

²³ Nà-wɛɛn kɛɛɖɛi Gaiyuse ɖa wo luɔɔsu, ná-pɛɛi wu ɖa Egilisii pɛ ge ɖaalɛɛzu ba ná. Elasete, é ga taai ná-wali make nui, ta ade-ɖɛɛloin Kaalatuse, naati ta wo luɔɔsu.

²⁴ [Ade-Maliɖii Yesu Kilista ná-zaalai yɛ wo pɛ wo va. Amina!]*

Maamusɛ ɖaabelagi

²⁵ Lɛbiyai ɖɛ GALA bɛ! Zobogi ɖa bɛ, é wo zɛbɛɔ kidaaleɓei zu, é zoloo Woo Niine Uagɔi ma, nii gè daazeelizu, ta tɛnɛgi gè bosu Yesu Kilista ná-fai zu, eɖɛɓɛɛɛi naama vaagɖɛgi la gi sɔɔɔni, GALA ná-faazeikpasui ma lɔɔɖuzu vai, nii dɔɔɖua ɖɛni de kaite wɔɔwɔɔ,

²⁶ kɛɛ niizu é ɖulaa kɛɛma GALA goo wo nuiti ta-zɛɓɛiti su, eɖɛɓɛɛɛi Ɔɔɔɖɔ GALAGI ná-devei la, ziiti pɛ ti faa ɖwɛɛga su, nii a kɛ ti ɖidaaleɓe, ti ɖolo bɛ.

²⁷ Lɛbiyai ɖɛ ɖima ƆALA gila kɛgi ɓɛ ga Yesu Kilista maavele, eyɛsu ɖɔ! Amina!

* **16:24 16:24** Wooi niiti ti [] kpaku felegɔiti zɔɖɔzu, naati ti la sɛɓɛ wɔɔmai tanigaa zu.

Pole Ná-Sεve Mɔungi E Teveni Kolente Nuiti Ma Sevei lozeizuve ma woo mɔungiti

Seve mɔungi nii tevegai Kolente nuiti ma, Keelai Pole ɔa é seveni kona vuulɔlugɔ maazu loɔlugɔ (55) ɔefala levegai ma Yesu zɔloɔgai vɔluma (1:1). Tɔ ɔa é ga Pole ná-seve felegɔiti ma mɔungi niiti ti ade yea ti levegai Kolente Egilisii ma. Tanisu é sevi nii zεveni, siegi zu é ɔeni la Efeze, aisa é va li la daalimai ma, nii é ɔeni pɔ é bo Kolente diizuve Masedoane ta galema ziegi zu (16:5-9).

Sevei nii ɔa ga goɔfaavotegi é vile fai tanigaa va, niiti Pole ti zɔloɔni Egilisii zu nui tanigaa ya, faa ɔɔi niiti ti ɔeni ɔeezu Egilisii zu, naati ti ɔeni ga zeeɔaafwee vai ta kologologi. Kolente taa wolai loɔɔɔɔɔɔɔɔ gola, é lo kologologi va, tɔ ɔa é ba é la ga kulafiliba vaa ga Kolente Egilisii faa baagiti sɔlo. Kolente nuiti ta-zεve mɔungi zu gaafwesu ɔila ka su nii tɔɔɔɔɔɔɔɔɔ, é lo neɛbei va: gaafwesu puugɔ maazu savagɔi (13:1-13).

Unsosuve

1. Pole ná-tuɔɔ gooi laazeelini Kolente nuiti ma ta é GALA mama ta-vaa zu (1:1-9).
2. Naa vɔluma é tɔzei ga naati gaafula ba, niiti é ti ma ɔeela wooi zɔloɔni, é lo zeeɔaafwee vaiti ba ti Kolente Egilisii zu (1:10–4:21).
3. Naa vɔluma é naa ɔaafulani ba, nii pilegai kologolo faiti ba, ta tukpɔ lo faiti ti keletiɛinti zɔɔɔzu (5:1–6:20).
4. Naa pe pɔluma, é kalagiti feeni, é lo vulu vai va, ta kɔɔɔɔ ganigiti kɔɔ zuaiti, ta GALA deɔi velel maaɔɔgiti, naa veε zεnvu zu veɛaniiti so pelei, ta ɔoveiti buzeɔe vai va, ti ɔula saai ya (7:1–15:58).
5. Gaabelasu, é kalagi tanigaa wo, é lo nu luva velel tanigaa va ta ɔɔɔɔ vaiti (16:1-24).

Tuɔ gooitɔ

¹ Nɛi ɔe ga Pole, tɔligai GALA ziimai maavele ma, ga ɔe ɔe ga Yesu Kilista ná-keelai, ɔa ade-ɔeeɔɔin Sosetene,

² ɔa wo luɔɔsu, wɔi wo GALA ná-Egilisii zu Kolente taazuve, wɔi wa-ɔotoiti gbaai wa-ɔilibalai zu wa Yesu Kilista, wo loligai ga wo ɔe ga GALA ná-nuiti, wa naati kpein ti mini-o-mini ti wooɔɔɔɔɔɔɔɔ ade-Maliɔii Yesu Kilista ma, ti-Maliɔii, ada ɔalaagi de-Maliɔii.

³ Ade-Geε GALA ta de-Maliɔii Yesu Kilista ti zaalai la wo ma, ti ziileigi ve wo ve.

Pole GALA mama fai Kolente nuiti ta-vaa zu

⁴ Nà mamagi veezu GALA be yeenɔpe wa-vaa zu, tɔzei zaalai va, é daa wo ma ga Yesu Kilista maavele.

⁵ Mazɔlo é wo laazeelive, é vuova ma, fai pe su Kilista zaɔui zu, kpɔεzuɔɔɔɔɔɔ zu, faafwegi zu.

⁶ Zeele wooi é wosu Kilista ná-faa zu, naa ɔeele ɔetεve wo zaama ga pagɔ.

⁷ Naazu, wo la valani GALA ná-veɛanii tanɔpe ma, wɔiti wo ade-Maliɔii Yesu Kilista ná-kulakεema yeei maaɔɔunsu.

⁸ Toɔa wo make, wo lo kpaan eyεsu gaabel a foloi zeeli, nii a ke peelalazu nɔpe ge mina ɔe wo va, de-Maliɔii Yesu Kilista ná-foloi zu.

⁹ GALA ka ga wooɔɔɔɔɔɔɔɔ nu ná-minazeɔegiti su, GALAGI é wo loliga ga wo ɔe kpɔfaamai zu wa ná-Doun Zunui Yesu Kilista, ade-Maliɔii.

Zeeɔaafwee vai Kolente Egilisii zu

¹⁰ Kèeleaiti, nà wo maanɛɛnɛzu ade-Maliɖii Yesu Kilista laaseigi maavele ma, wo pɛ à zoloo woo ɖila ma, zeeɖaagwɛɛ vaa mina ɖɛ wo zaama. A ɖili va kpaan, wa-ɖisiei ta wo ɖisu vai ɖɛ ga ani ɖilagɪ.

¹¹ Mazɔɔɔ, kèeleaiti, Kolowe ná-pɛɛwu nui ti bogɛ mà ga sakpegiti ta wo zaama.

¹² Nii gè pɔ gè bo, toɖa ga nii: Wo ɖilagilagi ɖa bosu, é ɖa ɖɛ ma: «Nòun, nà ga Pɔle volu nu,» ɖaa «Nòun, nà ga Apolɔse volu nu,» ɖaa «Nòun, nà ga Piyɛɛ volu nu,» ɖaa «Nòun, nà ga Kilista volu nu.»

¹³ Wa ɖisiezɔ ga Kilista ɖaagwɛɛvɛ su ɖaa? Pɔle ɖa é ɖaɖɔni saa wului ma wa-vaa zu ɖaa? Wo ɖatizeni Pɔle laaseigi zu ɖaa?

¹⁴ Nà GALA mamasu, ga gè la wo tanɔpɛ kpatizeni, kɛni Kilisepuse ta Gaiyuseni nɔ,

¹⁵ naa ɖa a kɛ nu nɔpɛ ge mina ɖɛ, é ɖatizeni dàaseigi zu.

¹⁶ Ungo, gaama ve! Gè Setefanase ná-pɛɛwu nui kpatizeni ɖalaa. Naa vɔluma, gè la kwɛɛ, ni gè taɖiligaa ɖatizeni mɔnɔ.

¹⁷ Kilista la ɖɛni tɛvɛni ɖatize vaa ma, kɛni Woo Niine Uagɔi laazeeli vai, naa mina ɖɛ ga nuɖuseiti ta-ɖimalai ma ɖɛzuɖulai maavele, naa ɖa a kɛ Kilista zaa vai saa wului ma, naa mina ɖɛ ga wafuun faa.

Yesu Kilista ɖa é ga GALA ná-zɛɛi ta ná-ɖimalai

¹⁸ Tɛnɛgi é wosu é lo Kilista zaa vai va saa wului ma, naa ɖa ga ɖimalala vaa naati gaazu, niiti ti undaavilisɔ, kɛɛ ɖɛiti de kizo pelei ma, toɖa de vɛ ga GALA ná-zɛɛi.

¹⁹ Mazɔɔɔ sɛvɛvɛ GALA Sɛvɛi zu ga:

«Nà ɖima nui ta-ɖimalai ɖoloɖolo,
nà kelegele nui ta-gelegelegi ɖɛ ga faa naka.»*

²⁰ Mini ɖa ɖima nui ná? Mini ɖa tɔ kalamɔin ná? Mini ɖa niima eteai zu daaɖɔɔ nui ná? GALA ge la niima eteai zu ɖima vai ɖɛɛni ga ɖimalala vaa ɖaa?

²¹ Tama, GALA ge deɛni ná-ɖimalai zu ga eteai la zooga é va tɔun kwɛɛ nui ná-ɖimalai zaɖui zu. Naa ɖa é ba, GALA ge deɛni ga page ga é naati kizo, zɔiti ti ɖidaaleveai ga wooi naa maavele nii gi daazeelizu, nui ti kaazu ga ɖimalala ɖɛi vɛ.

²² Zuifuiti ta laavɔɔ vaiti maagaaazaɖabosu, Gelekiiti ti ɖa ɖimalai ɖaizie.

²³ Giya ma, Kilista ɖaɖɔ vai saa wului ma, gá naama wooi laazeelizu, naa ɖa Zuifuiti bɛ ga kɔɖɔziɖa zaɖu, é ɖɛ ga ɖimalala vaa zii ɖiligiti bɛ,

²⁴ kɛɛ niiti GALA ge ti loligai, Zuifuiti ta zii ɖiligiti, Kilista ɖa ga GALA ná-zɛɛi ta GALA ná-ɖimalai naati bɛ.

²⁵ Mazɔɔɔ nii é nu ɖaazu ga GALA ná-ɖimalalai, naama ɖimalai wɔɔɔvɛ, é leve nui ta-ɖimalai va, ta nii é nu ɖaazu ga GALA ná-zɛɛsulalai, naa zɛɛi wɔɔɔvɛ, é leve nui ta-zɛɛsulai va.

²⁶ Kèeleaiti, à ɖɔɖɔ ɖɛvele vɛtɛ dɛɛ: Wo ɖɛni ga ɖɛgele, wɔiti GALA ge wo loligai ga wo va pɔ? Eteai letemazu, ɖima nui la mɔinni wo zaama, ɖaa zobobɛ nui, ɖaa seizumaanɛgiti.

²⁷ Kɛɛ GALA ge yiimazeɖɛa ga naama aniiti, niiti eteai ti levezu ga ɖimalala aniiti, é va ɖima geleiti unfe ga tiye. E yiimazeɖɛa ga zɛɛsulalai aniiti, é va zɛɛsu geleiti unfe ga tiye.

²⁸ GALA ge yiimazeɖɛvɛ ga naa, nii eteai devezu ga tosu la ba, ti ɖaagɔlazu ma, é la ɖaazu ga ani nɔpɛ, nii a kɛ é naati gaavala ba, niiti ti levezu ga ani ɖiigiti,

²⁹ naa ɖa a kɛ, nuɖusei tanɔpɛ ge mina ɖɔɖɔ maamuse GALA gaazu.

³⁰ Kɛɛ GALA ge wo ɖilivɛ Yesu Kilista va, é Kilista ɖɛ ga da-ɖimalai. Kilista maavele ma de ɖɛa ga telebo nui GALA gaazu, ta nu naɖegaiti, de unmaɔgi zɔɔɔga da-ɖotoiti ma.

³¹ Naa ɖa é ba, eɖɛvelei sɛvɛai la GALA Sɛvɛi zu: «Zoi é pɔ ga é ɖɔɖɔ maamuse, é ɖɔɖɔ maamuse Maliɖii ɖɛɛ vaiti su.»†

* 1:19 1:19 Eza 29:14 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wolɔmai ma. † 1:31 1:31 Zel 9:23.

2

Pɔle ná-tɛngi é boni Kolente

¹ Kèeleaiti, siɛgi zu gè liini la wo ɔɔ bɛ, ga gè GALA ná-faazeikpasui ma ɔɔɔfuzu vaiti daazeeli wo ma, gè la ɣɛni woo woni wo ma, nii gaagaaazu ɔaai, ɔaa ɣíma ɔɔɛ maayikiai.

² Mazɔɔɔ gè deveni ga gè mina ani ɣíli nɔpɛ kwɛɛ, yeeɣɛɣalai zu gè kɛɛzu wo zaama, kɛni Yesu Kilista, Yesu Kilista nii é ɔadɔni saa wului ma.

³ Naa ɣa é ba, gè ɔɔɔɔ lɛɛni ga woye ga zɛbɛ la bà, gè ɣɛ duai ta sasuɔali wolai zu.

⁴ Nà-kalagi ta nà-tɛngiti ti la ɣɛni wosu ga nuɔuseiti ta-ɣelegelegi ma ɣímalai, kɛni Zɛnvu Nadegai ná-zɛbɛi ma ɣulakɛɛmai lɛɛ vai,

⁵ naa ɣa a kɛ wa-ɣídaalevei mina zɛɛ nuɔuseiti ta-ɣímalai ɔa, kɛni GALA ná-zɛbɛi.

GALA ná-ɣímalai

⁶ Anɛɛ naa ɔɛ, ɣímalai ɔɔɛi ɣa gi daazeelizu naati ma, niiti ti ga nu ɣíteiti kidaalevei zu. E la ga nii eteai devezu ga ɣímalai, ɔaa niima eteai zu ɣundigíiti ta-ɣímalai, niiti ti ɔaazu nɛɛɛzu.

⁷ Gá GALA ná-ɣímalai laazeelizu, nii é ɣɛni ɔɔɔɔɔ zu eyɛsu za. GALA ge kpeteni ɣana kaite aisa wɔɔwɔɔloi, é ɔa ɣɛ ga lɛbiyai ade ma vaa ma.

⁸ Eteai niizu ɣundigíiti taɣíla kpala ge la ɣɛni naama ɣímalai ɣwɛɛ. Mazɔɔɔ ni ti ɣɛni kwɛɛ, ti la ɔɛna lɛbiya Maligíi ɔadɔ saa wului ma.

⁹ Kɛɛ sɛɔɔɔɔ GALA sɛɔɔɔɔ zu ga:

«Nii nu nɔpɛ gaazu la dɛ kaani,

nii nu woiyɛɣe la dɛ mɛnini,

nuɔuse la dɛ ɣígaizieni su,

naa ɣa GALA ge kpeteai naati bɛ, niiti ti nɛai ɔɛ.»*

¹⁰ Tama, ada ɣa GALA ge ɔɔɔɔɔɔ vai naa ɣílaai kɛɛma ade ɔɛ ga ná-Zɛnvui maavele. Tɔɔzei Zɛnvui ɣa fai pɛ fɛɣɛɛfɛɣɛɛsu, anɛɛ GALA ná-faazeikpasui niiti ti ɔɔɔɔɔi gola.

¹¹ Nu ɔɔɔɔ yɛnvui nɔ ɣa é ɣígi zu vai ɣwɛɛ. Zekana é la, GALA Zɛnvui nɔ ɣa é GALA kigi zu vai ɣwɛɛ.

¹² Gá ma, gi la eteai ná-zɛnvui zɔɔɔni, kɛni Zɛnvui ɔɔɔɔi nii seɣeai GALA pɔ bɛ, naa ɣa a kɛ gi faanɛɛi kpein kwɛɛ, nii GALA ge kɛa gi ɔɛ.

¹³ Gi la naama ɔɔɔɔi bosu eɣɛvelei nui ná-ɣímalai ɔɔɔi ma ɣalagi la, kɛɛ kɛni niiti GALA Zɛnvui kalagi wosu da. Zekana gi zɛnvu zu ɣaama vaiti zɔɔɔɔɔɔɔɔɔ la ga zɛnvu zu ɔɔɔɔi.†

¹⁴ Kɛɛ nui nii GALA Zɛnvui la ziimaɔɛ, é la zooga é ɔa yeezei Zɛnvui tɔna ná-gaama vaiti bu, mazɔɔɔ naati ta tɔun gaazu ga ɣímalala vaa nɔ. E la zooga é ɔa ti ɣaaɣa, tɔɔzei GALA Zɛnvui nɔ ɣa é ma zobogi veezu pɛ, nu ɔa ti yɔɔɔɔɔɔɔɔɔ.

¹⁵ Nui GALA Zɛnvui ziimaɔɛ, naa ɣa zoo é fai pɛ ma lukpɔi ɣaaleɔɛ, kɛɛ nu nɔpɛ ge la zooga é ɔa tɔun tukpɔɣaaleɔɛ.

¹⁶ Mazɔɔɔ GALA sɛɔɔɔɔ bogɛ, é ɣɛ ma:

«Bɛ ɣa é Maligíi ná-kisiɛi ɣwɛɛ,

ɔɛ ɣa a zoo é tɔun kala?»‡

Tama adɔun, Kilista ná-kisiɛi ɣa é de ya.

3

GALA ná-botigɛ nuiti tosuɔɛ

¹ Nɔun ná, kèeleaiti, gè la ɣɛni zooni gè ɔa ɔɔɛ wo ɔɔ eɣɛ nuiti GALA Zɛnvui loni ti luɔɔ, gè ɣɛni ɔɔɛzu wo ɔɔ eɣɛ etea nuɔuseiti nɔ, eɣɛ doungoiti kidaalevei zu Kilista ma.

* **2:9 2:9** Eza 64:3. † **2:13 2:13** ga zɛnvu zu ɔɔɔɔi: Tati pelei taɣíli ɔalaa ka ga nii: naama nuiti ma, niiti ti Zɛnvui ɣwɛɛ

‡ **2:16 2:16** Eza 40:13 bogɛ é zoloo ɣɛɛke woo zɛɔɛ wɔɔɔmai ma.

² Gè niimidèi nɔ veeni wo ya, daamiani kpaaɓaa ge la ɣeni de, mazɔɔ wo la ɓena zie bu. Anɛɛ niizuvɛ, wo la dɛ ziaa bu,

³ Ʃɔzei wa dɛ ziezu nɔ ga etea nuɓuseiti siɛ vɛlei. Tama tɛi tolo ɲɔi wo zaama, ta kpɔɛ vaiti, wo la ziezu ga etea nuɓuseiti kɛvele ɓaa?

⁴ Siɛgi zu wo taɣila ge ɣɛɛzu ma la: «Nà ga Pɔle volu nu,» zɔi ɣɛ ma: «Nà ga Apolɔse volu nu,» nuɓuseiti tuva vɛlei la ga naa ɓaa, wo va ɣɛ ziezu la?

⁵ Bɛ ɣa mu é ga Apolɔse? Bɛ ɣa é ga Pɔle? Botiɣɛ nuiti nɔ, niiti wo ɣidaaleveai nɔ ti ya, eɣɛvelei Maliɣii ma zobogi vea la ɛɛ zea.

⁶ Gè siinni, Apolɔse kɔ ga ziei, kɛɛ GALA ka é kpɛteni.

⁷ Naa ma, zɔi é siinsu, ta zɔi é kɔɔzu ga ziei, naati ti la ga ani nɔpɛ, kɛni GALA, nii é kpɛɛzu.

⁸ Zɔi é siinsu, ta zɔi é kɔɔzu ga ziei, ta ga ɣɛvele nɔ, GALA ka ti ɣilagilagi zala, é zoloo ta-wotiiti ma, ta kɛ.

⁹ Mazɔɔ gá botii ɣɛɛzu vɔɔma GALA ná-fai zu, wa ga GALA ná-kpalagi.

Wa ɓalaa wa ga GALA ná-pɛlei.

¹⁰ Eɣɛvelei GALA ge tɛvɛgai la wo ma ná-zaalai zu, gè sebasemai laa, eɣɛvelei ɣima vɛɛ lo nui a da kɛ la. Niizu, nu ɣili ka ta lo maazu. Kɛɛ ɛɛ ge dama ga ma vɛɛ lo pɛlei maazu.

¹¹ Mazɔɔ nu nɔpɛ ge la zooga é va sebasema ɣili da mɔnɔ, zɔi volu daai, nii é ga Yesu Kilista.

¹² Nui ta ɣa zoo é to sebasemai naa maazu ga zanugi, ɓaa walii, ɓaa kɔtu zɔngɔ ɓaagiti, ɓaa gului, ɓaa tufa vɔɔi, ɓaa muiin.

¹³ Kɛɛ ɛɛ ná-kɛɛwotii ma zii ɣa ɣula kɛɛ zu tukpɔɣaaleve voloi, Ʃɔzei toɣa ɣula kɛɛ zu abui ɣa, abui ɣa ɛɛ gilagilagi ná-kɛɛwotii zuɣɔɣɔ.

¹⁴ Ni nui ta ná-kɛɛwotii é togai sebasemai naa ɣa, naa la ɣɛ ɣalani abui ɣa, naama nui ɣa zalai zɔɔ.

¹⁵ Kɛɛ zɔi ná-kɛɛwotii a ɣalana, toɣa vala salai ma, kɛɛ tɔ ɓɔɣɔi ɣa ɣizo, eɣɛ a leve abui zaama.

¹⁶ Wo la sugwɛɛ ɓaa ga wa ga GALA sei vɛɛi, ga GALA Zenvui ɣa zeini wo-yiimavɛ?

¹⁷ Ni nu a GALA sei vɛɛi ɣologolona, GALA ka naama nui ɣologolo. Mazɔɔ GALA sei vɛɛi ɲadegɛ, wa ɣa wo ga naama vɛɛi.

¹⁸ Nu nɔpɛ ge mina ɓɔɣɔ yaava. Ni nui ta ɣa wo zaama, é ɓɔɣɔ ɣaazu ga ɣima nu eteai ná-kɛvelei ma, é ɣɛ ga ɣimalala nu, naa ɣa a kɛ é ɣɛ ga ɣima nui.

¹⁹ Mazɔɔ niima eteai ná-ɣimalai ɣa ga ɣimalala vaa GALA gaazu. Mazɔɔ seɛɛɛ GALA Seɛɛi zu ga:

«Toɣa da ɣima nuiti so ga balii, nii é ga ta-ɣelegɛle ɲɔi.»*

²⁰ Seɛɛɛ mɔnɔ ga:

«Maliɣii ɣima nuiti ta-ɣisiɛiti kwɛɛ, ta nɔ ga faa ɲaka.»†

²¹ Naa ɣa é ba, nu nɔpɛ ge mina ɓɔɣɔ lɛ su ga nuɓuse vaa. Mazɔɔ ti pɛ ta ga wɔnɔ,

²² é ɣɛni ga Pɔle vɛ, ɓaa Apolɔse vɛ, ɓaa Piyɛɛ vɛ, ɓaa eteai vɛ, ɓaa nu yenvui vɛ, ɓaa saai vɛ, ɓaa niizu vaiti be, ɓaa faiti be ti vaazu. Ti pɛ ta ga wɔnɔ,

²³ kɛɛ wɔun, wa ga Kilista nɔnɔiti, Kilista ɣɛ ga GALA nɔnɔ.

4

Kilista ná-keelaiti

¹ Wo maanɛɛvɛ, wo gi leve ga Kilista ná-botiɣɛ nuiti, ta nuiti GALA ná-fai ma ɓɔɣuzu vaiti kalivaai ti ma.

² Nii ɛɛ pɛ ge pɔ kaliva ma make nuiti ta-vaa zu, naa ɣa é ga, ti ɣɛ ga woɔɣɛɣila nuiti.

³ Nɔun nà, gè la yiizoolɛzu ga wo tukpɔɣaaleve vai, ɓaa eteai tukpɔɣaaleve vai. Gè la ɓɔɣɔ lukpɔɣaalevezu ɓalaa, nà ɓɔɣɔi.

* 3:19 3:19 Zɔɓ 5:13. † 3:20 3:20 Guy 94:11 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wɔɓmai ma.

⁴ Anɛɛ ni gè la ɔɔɔ ɔeelalazu kigi zu, naa la bosu ga nà pee zɔɔɔ naa zu. Zoi é tũkpɔɔaalevezu, tɔ ɔa é ga Maligii.

⁵ Naa ɔa é ba, à mina faa nɔpe ma lukpɔ ɔaaleve ma yeelugɔ, eyɛsu Maligii va. Toɔa kpidii zu ɔɔɔfuzu vaiti kula keɛma, é nuiti ziimaɔve vaiti dɛɛ. Názu ɔa ɛɛ ka maamusei zɔɔɔ da GALA zea.

⁶ Kèeleaiti, nii gè boga, gè pokɔɔɔga gi ma gá Apolɔse, é ɔe wo ɔe ga kalagi. Wa gaagɔ balaa ga gá-ɔoogi maavele, ga wo mina ɔude naa maazu, nii seɔeai, wo tanɔpe ge mina waso, é va lo nu ɔolu, nu laalɔɔma.

⁷ Mazɔɔɔ ɔe ɔa é è vizɔ ga zɔiti ba? Leeni ɔa é è ya, nii GALA ge la feeni è ya? Ni tama fea nɔ ɔe è ya, da wasosu ɔale, eɔe é la veeni nɔ è ya?

⁸ Wo wo wɔinma anii pe sɔɔɔge na! Wo ɔetɔve na! Wo ɔea ga masagiti, tama gi la ga masagaa! Nà pɔ ga wo masa fai ɔe ga ɔite, naa ɔa a ke gi masa fai ɔe wo va!

⁹ Mazɔɔɔ nà ɔisiezɔ ga GALA ge gi zeida, ɔei gi ga keelaiti, gi ɔe ga nuiti ma ɔaaɔelagiti, gi ɔe eɔe nuiti deveai ti ma ga ti za keɛi zu, gi ɔea ga pɛte ganii eteai pe ɔe: geezuɔeelaiti ɔe, ta nuɔuseiti pe ɔe.

¹⁰ Gá ga ɔimalala nuiti Kilista ná-faa zu, keɛ wɔun, wa ga ɔima nuiti wa-ɔilibalai zu wa Kilista. Zɛɔe la gi va, keɛ wɔun, wo zuɔaaɔe. Leɔiyai ɔa wo ɔe, keɛ ɔoun, ɔaaɔulave gi ma!

¹¹ Zaaɔaza, gi maa ɔa nɔɔɔzu ga pului, ta kpɔɔle wɔin, ta seɔe vɛɛloi, gá ɔoɔai laawu, gi ɔe ga teɔeteɔe nuiti,

¹² gá ɔɔɔzu ga botii ɔea ga gi-yeeiti. Ta gi ɔoomuna, gi tuya loo. Ta gi wɔinzeɔena, gi zie naa wu.

¹³ Siɛgi zu ti gi-ɔɔɔi ɔoloɔolosu da, gá da ɔɔe ga pagɔ. Ta gi levezu ga eteai ma nɔɔɔi, anii pe ma ɔavai, eyɛsu niizu.

¹⁴ Wo unfe faa laade gè va ɔe niima vaiti seɔezɔ la wo ma, keɛ gè wo ɔala, eɔeɔelei wo la ga dɔinti, wo nɛai bè.

¹⁵ Anɛɛ ni kalamɔn waapuugɔ (10.000) ɔa wo ya Kilista ná-fai zu, wo-ɔee ɔa ɔila kpe nɔ, tɔɔzei nà ɔa gè wo zɔɔɔga kidaalevei zu, Yesu Kilista ná-fai zu, ga Woo Niine Uagɔi laazeeli vai maavele.

¹⁶ Nà wo maanɛɛɛzu deɔemu ga wo ɔokɔɔ mɔ.

¹⁷ Naa ɔa é kɛni, gè Timɔte leveni wo ma, dɔin nii nɛai bè gola, é ga woogɛɔila nu Maligii ná-fai zu. Toɔa wo ɔitoo naati su, ɔelei gè nà-eteai ziezu la Kilista ná-fai zu, ɔelei gè ma ɔalagi wosu da aɔave pe, Egilisiiti su.

¹⁸ Wo zaama, tanigaani ti ɔeni wasosu, ti ɔa ɔisie ga gè la mɔ va wo ɔɔ ɔe.

¹⁹ Keɛ ni Maligii a laana ga, su la ɔoozazu gè va wo ɔɔ ɔe. Názu waso nuiti ta-ɔɔezuɔulai laade gè va ɔe kaazu, keɛ keni ti-zɛɔei!

²⁰ Mazɔɔɔ GALA ná-masadaɔ la ga kpɔezuɔulai nɔ, keni zɛɔei.

²¹ Leeni ɔa wo pɔ? Gè va wo ɔɔ ɔe ga tukpɔi, ɔaa nɛɔei ta seɛɔbogi?

5

Kpuse zu vaiti ti ɔeni ɔeezu Egilisiiti zu

¹ Toɔa wosu aɔave pe ga koloɔologi ɔa wo zaama, koloɔologi nii nui niiti ɔɔɔ ti la GALA kwɛɛ, ti la ma zii ɔeezu, ga wo taɔila ge ɔilega kɛeɔe anzaɔ ɔolu!

² Wasogi ɔa wo su gola! Wo pe wo maanɛɛni wo yiiɔɔɔ, naa ɔa a la ke zunui é naama vai ɔeai, é ɔula wo zaama!

³ Nɔun nà, anɛɛ ni maaɔoozave wo va kpusei zu, nà wo ɔoba kisiei zu. Tama gè nui naa lukpɔɔaalevea Maligii Yesu laaseigi zu, eɔe nà ɔe ná.

⁴ Wa ɔaalɛna ba, nà wo ɔoba kisiei zu. Maligii Yesu ná-zɛɔei zu,

⁵ à naama zunui ve Setana ya, nii a ke kpusei gologolo, nii a ke zenvui gizo Maligii ná-foloi zu.*

⁶ Wa-bɔɔwɔɔlo la vani. Wo la kwɛni ɔaa, ga: «lɛvɛi tago nɔ ɔa a ɔa bulu vukɔ ɔaayɔgai pɛ kpokolo?»

⁷ A lɛvɛ wɔlɔmaiti kpein kula ɔɔɔ zaama, naa ɔa a ke wo ɔɛ ga bulu vukɔ ɔaayɔga niinei. Gaamazɔ, lɛvɛ la wo va, mazɔɔɔ ada-Uakegi ma vaala zivɔi ɔulani ga zalaɔai, Kilista ɔɔɔi ɔa é ga naa.

⁸ Naa ɔa é ba, ade mina da-vɛtii naa ɔula ga lɛvɛ wɔlɔmai, é mina ɔɛ ga kelegele nɔi ta sunɔi ma lɛvɛi, keɛ kɛni é ɔɛ ga bului lɛvɛ la su, nii é ga ɔadegi ta gaamai.

⁹ Gɛ sɛvɛni nà-sɛvɛi zu, gɛ teve wo ma, ga kpɔfaama mina ɔɛ wo yɔɔɔzu, wa kologolo nuiti.

¹⁰ Naa la bosu ga kpɔfaama mina ɔɛ wo yɔɔɔzu ɔɛgɛɛin, wa naati kpein ti eteai zu ga kologolo nuiti, ta koozu yii nuiti, ta unma nuiti, naa vɛɛ kɔɔɔ gani kɔɔ nuiti ba. Ni naa vɛ, kɛni wo ɔula eteai zu.

¹¹ Ba. Nii gɛ pɔ gɛ bo, naa ɔa ga, kpɔfaama mina ɔɛ wo yɔɔɔzu wa nui naa, nii é ɔɛɛzu, toɔa ga kidaaleve nui ta, ni a ɔɛna ga kologolo nui, ɔaa koozu yii nui, ɔaa kɔɔɔ gani kɔɔ nui, ɔaa tɔɔ gologolo nui, ɔaa nui dɔɔi kologologai, ɔaa unma nui. Wo maa la nɛɛni, wo va anɛɛ daami wo vɔɔma wa naama nu zii.

¹² Nà ɔa nɛi mɔanɛai, gɛ naati tukpɔɔaaleve, niiti ti la ga kidaaleve nua ɔaa? Zɔiti ti wo zaama, naati tɛi wo va ɔɛ ga ta-lukpɔɔaaleve nuiti ɔaa?

¹³ Zɔiti ti la ga GALA pɛɛ wu nui ta, GALA ka naati tukpɔɔaalevezu. «À nu nɔi ɔɛ, wo kula ɔɔɔ zaama.»†

6

Keletisinti zɔɔzu lukpɔɔaaleve vai

¹ Ni kpɔɛ ɔa wo ta yɔɔɔzu ta kɛɛɔɔloin, toɔa zoo ɔale, é lii la tukpɔɔaaleve nuiti pɔ bɛ, ti la luazu GALA ba, é la lia la GALA ná-nuiti pɔ bɛ?

² Wo la sugwɛɛ ɔaa, ga GALA ná-nuiti ka ti vaazu eteai lukpɔɔaalevezu? Ni tama wa ɔa wo maanɛai ga wo eteai lukpɔɔaaleve, wo la zooga wo va faa goiti ma lukpɔi ɔaaleve ɔaa?

³ Wo la sugwɛɛ ɔaa, ga ada geezuɔɔelaiti tukpɔɔaalevezu? Faa ɔɛgele ɔa mu é eteai zu, nii de la zooga ma lukpɔi ɔaalevezu?

⁴ Tama, siɛgi zu tukpɔɔaaleve vai ta wo zaama la, ga niima eteai zu vai ta, zɔiti ti la levezu ga ani nɔpɛ Egilisii zu, naati ka wo ti zeɔɛzu ga tukpɔɔaaleve nuiti!

⁵ Nà nii wosu wo unfe fai ma. Gima nu ɔila kpala ge la wo zaama mu ɔaa, nii a zoo é ɔɛɔɔlointi ta-vaawogi wo!

⁶ Keɛ ɔɛɔɔloin ɔa kɛɔɔloin lukpɔ, naa ɔa ɔɛ kidaalevelala lukpɔɔaaleve nuiti gaazu!

⁷ Toobu mu ka niina é wo zaama, ga wo ɔɔɔ lukpɔ vai. Leeni vaa zu wo la yiilɔzu telebotala vai tanigaani bu? Leeni vaa zu wo la laazu ga ti va la loo wo ma?

⁸ Keɛ tɔun, wa ɔa wo telebotala vai ɔɛɛzu, wo ɔa toomai ɔɛ, wo ɔa naa ɔɛ ɔana ga wo-ɔɔlointi!

⁹ Wo la sugwɛɛ ɔaa, ga telebotala nuiti ti la GALA ná-masadaɔ zɔɔɔga ga tɔnɔ? A mina ɔɔɔ yaava, kologolo nuiti ti la GALA ná-masadaɔ zɔɔɔga ga tɔnɔ, ta kɔɔɔ gani kɔɔ nuiti, naa vɛɛ wɛɛnzɛ nuiti ba, ta zunuiti ti laazu ga ɔɔɔ,

¹⁰ naa vɛɛ unma nuiti, ta koozu yii nuiti ba, naa vɛɛ nuiti ba ti ɔɔɔ veai dɔɔ ya, ta tɔɔ gologolo nuiti, é vɛɛ ladalala nuiti ba. Ti pɛ ti la GALA ná-masadaɔ zɔɔɔga ga tɔnɔ.

* 5:5 5:5 nii a ke kpusei gologolo, nii a ke zenvui gizo Maligii ná-foloi zu: Tati pelei taɔili ɔalaa ka ga nii: nii a ke faa nɔi nii é ziimave, naa gologolo, nii a ke é gizo Maligii ná-foloi zu † 5:13 5:13 TSV 17:7 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wɔlɔmai ma.

¹¹ Zekana wo tanigaani wo ɣeni la. Kεε wo gbani, wo make ye GALA bε, wo ɣε ga telebo nuiti GALA gaazu ga da-GALAGI ná-Zenvui maavele, Maligii Yesu Kilista laaseigi zu.

A wo-busei zo ga pagɔ, é ɣε ga lebiya GALA bε

¹² «Zobo feeve bè ga gè fai ma zii pε kε,» kεε kulanuma la fai pε ba. «Zobo feeve bè ga gè fai ma zii pε kε,» kεε gè la bɔɔ vea faa nɔpε zea, é va zeì ùnda.

¹³ «Daamianigi ɣa ná nu ɣogi vaa ma, nu ɣogi ɣa ná daamianigi vaa ma.» GALA ka ti zeizu felegɔ pε kologolo. Nui busei la ga kologologi nɔnɔ. Toɣa ga Maligii nɔnɔ, Maligii ɣa ga kpusei nɔnɔ.

¹⁴ GALA nii é Maligii wuzegeni, é kula saai ya, toɣa de wuzegε balaa, é de ɣula saai ya ga ná-zεbei maavele.

¹⁵ Wo la kwεε baa, ga wo-buseiti ta ga Kilista busei vaalobazuve? Gè Kilista busei vaalobazuve ta zegena, gè kε ga kologolo anzanui busei vaalobazuve ta? Naa li poun!

¹⁶ Wo la kwεε baa, ga zoi é ɣilizu kologolo anzanui va, ta naa ta ga kpuse ɣila? Mazɔlɔ sεveve GALA Sεvei zu ga:

«Ti felegɔ ta ɣε ga kpuse ɣila.»*

¹⁷ Kεε nui é ɣilizu Maligii va, ta naa ta ga zenvu ɣila.

¹⁸ A bize kologologi va! Zɔma ɣotoiti nui ti ɣεεzu, naati ta kpusei voluvelei, kεε zoi é bɔɔ veezu kologologi ya, toɣa kotoi ɣεεzu bɔɔ busei laalɔɣma.

¹⁹ Wo la kwεε baa, ga wo-busei ɣa ga Zenvu Nadegai zeì vεlei, nii é wo-yiimave, wo sɔlɔgai GALA zea? Wo la ga bɔɔ nɔnɔ.

²⁰ Mazɔlɔ wo unmɔge ga sɔngɔ baa. Degemu à GALA dεbi ga wo-busei.

7

Vulu vai

¹ Ade naati petena, faiti wo ti-ma zεvei ɣeai mà. Page zunui ma ga é mina anzanu vulu.*

² Kεε tama, nii a kε kologologi maala, fizɔge zunui ɣilagilagi bɔɔ anzai ɣε zea, anzanui ɣilagilagi bɔɔ zinigi ɣε zea.

³ Zunui zini tosuve ɣε anzanui ve, anzai anzanu losuve ɣε ɣana nɔ sinigi ve.

⁴ Mazɔlɔ anzai busei la nɔ ga tɔ bɔɔi nɔnɔ, toɣa ga sinigi nɔnɔ. Zεnɔ ɣana é la, anzazinigi busei la balaa nɔ ga tɔ bɔɔi nɔnɔ, toɣa ga anzai nɔnɔ.

⁵ A mina yeeɣula wa-lakobai wu, keni wa zoloona su yeeɣɣala laawu, nii a kε wo bɔɔ ve GALA falii ya. Naa volu wo ɣale ma bɔɔ ma, naa ɣa a kε, Setana mina wo le ga, ga wa bɔɔzotalai maavele.

⁶ Nà nii wosu, gè wo ɣula ɣelegεle dεε, kεε deve laade.

⁷ A la nεε bè ga εε pε ge ɣε ga nɔn kevele, kεε εε ta ná-vebeanii ve, GALA ge fea zea, ta nɔnɔ ɣa ga nii, zoi nɔnɔi ɣε ga nuu.

⁸ Nà bosu naati ma, niiti ti la ga anzazini, ta niiti ti la zini bε, ta poanzaiti, ga page ti ma, ti ye ɣana, eɣevelei gè la.

⁹ Kεε ni wo la zoosu wo va bɔɔ zo, à vului ɣε, mazɔlɔ solooge wo vului ɣε, wa va da ɣalasu ga bɔɔyiimai.

¹⁰ Zɔiti ti vului ɣeai, devei gè bosu, nà laade gè va ɣε bosu, Maligii ɣa é bosu: Anzanui fuluai, é mina ɣula sinigi ya.

¹¹ Ni a ɣulana zea, é mina mɔ zeì zini bε volu, baa é ti yɔɔzuβete ta sinigi. Zunui mina ɣεle anzai va.

¹² Nà bosu zɔiti ma, Maligii woo la ga nii, nà bɔɔ ve ga: Ni kidaalevelala anzanui ta ɣa kidaaleve zunui ta ya, ni nεεve anzanui ve ga ti eteai zie vɔɔma, zunui mina ɣεle ba.

* **6:16 6:16** Zen 2:24. * **7:1 7:1** Page zunui ma ga é mina anzanu vulu: Tati pelei taɣili balaa ka ga nii: *Wo ɣeni ma: «Page zunui ma ga é mina anzanu vulu»*

¹³ Zekana nɔ é la, ni kidaaleve anzanui ta ɔa kidaalevelala zunui ta ya, ni neɛve zunui ve ga ti eteai zie vɔɔma, maa la neɛni, é va ɔele sinigi naa va.

¹⁴ Mazɔɔ kidaalevelala zinigi ɔa nadesu ga anzai maavele, kidaalevelala anzanui ɔa nadesu ga sinigi maavele. Ni naa laade, ti-lointi ta ɔɔɔ, tama gaamazu ti nadege.

¹⁵ Anɛ naa ve, zɔi é la ga kidaaleve nu, naa a wɔinna ga ti bali ma, à ze ná, é naa ɔe. Zɔi é ga kidaaleve nui, zunui, ɔaa anzanui, naa la ɔilini naazu. GALA ge wo lolige ga wo eteai zie ziileigi zu.

¹⁶ Mazɔɔ anzanui, ɔa kwee ɔale, ni é la vaazu è-zinigi ɔizosu? Baa anzazinigi, è kwee ɔale, ga é la vaazu è-anzai ɔizosu?

A eteai zie eɔevelei GALA ge wo loliga da ga wo si

¹⁷ Eɛ ge zie nɔ naama yai zu nii Maliɔii feai be, siegi zu GALA ge tolini da. Zekana ge ma levei veai la Egilisiiti pe su.

¹⁸ Ni zunui ta latige pelevolu pe, GALA ge va toli, maa la neɛni, é va tatipelevolui ɔɔɔ. Ni zunui ta la latini pelevolu pe GALA ge va toli, maa la neɛni, é va ɔɔɔ lati pelevolu.

¹⁹ Tatipelevolu vai la ga faa nɔpe, tatipelevolulala vai ɔalaa la ga faa nɔpe. Nii ɔɔɔai, naa ɔa é ga nu GALA ná-deveiti so.

²⁰ Keni eɛ pe ge ye naama yai zu, nii zegai su, eyesu GALA ge toli.

²¹ E ɔeni ga duɔi, siegi zu GALA ge é lolini da? Naa mina é yiizoolɛ, keɛ ni ɔa ɔa-wɔɔɔyai maazɔɔna, yeezei nɔ naa wu.

²² Mazɔɔ duɔi nii Maliɔii toligai, naa ɔea ga Maliɔii ná-wɔɔɔi. Zeno ɔana é la, zɔi é ɔeni ga wɔɔɔi toligai ma, naa ɔea ga Kilista ná-duɔi.

²³ Wo unmɔge ga songɔ ɔaa, à mina ɔe mɔnɔ ga nuiti ta-luɔ.

²⁴ Kɛleaiti, eɛ pe ge ye naama yai zu GALA gaazu, nii é yeni su eyesu toligi wo da.

Zɔiti ti la sei peɛla zu

²⁵ Zɔiti ti la sei peɛla zu, Maliɔii ná-deve la zɛa naati ta-vaa zu, keɛ ná kisu vai wosu, eɔevelei gɛ maawɔingai zɔɔga da Maliɔii ya, ga gɛ ɔa lada nu.

²⁶ Naa ɔa é ba, nii gɛ ɔisiez zu su pagai, toɔa ga solooge nu ma, é ye ɔana, naa ɔɔzei niizu yeeɔɔgalaiti su vaaɔaagiti ba.

²⁷ Wo ɔilive va ɔaa, wa anzanu? Mina pele ɔaizie ga wo va bali ma. E la anzanu vuluni ɔaa? Mina anzanu ɔaizie.

²⁸ Anɛ naa ve, ni ɔa vului ɔeena, é la koto ɔeɛni. Ni anzalopo ɔeai a zeina zini be, é la koto ɔeɛni. Keɛ nuiti ti vuluzu, ta kpɔɔi zɔɔ eteai zu, tama ná pɔ gɛ naa buɛ wo maazu.

²⁹ Keɛ nii gɛ bosu, kɛleaiti, tɔ ɔa é ga nii: Yeeɔɔgalai zuɔugaa, é zo niizu ma niina, keni anzazinigiti ti ɔe eɔe anza la ti ya,

³⁰ zɔiti ti wɔɔzu, ti ɔe eɔe ti la wɔɔzu, zɔiti ti ɔoozunɛai, ti ɔe eɔe ti ɔoozu la neɛni, zɔiti ti ani ɔeyazu, ti ɔe eɔe ani la ti ya,

³¹ zɔiti ti ɔeɛ ɔulazu ga etea aniiti, é ɔe eɔe ti la ɔeɛ ɔulazu ga ani. Mazɔɔ niima eteai ɔevelei ɔa levesu.

³² Ná pɔ ga ziizoolɛ nɔpe ge mina ɔe wo ma. Zunui anza la be, naa ɔa ɔa yiizoolɛ ga Maliɔii ná-faiti nɔ, toɔa ɔa ɔaaba ga é neɛ Maliɔii ve.

³³ Keɛ zɔi anzai zea, naa ɔa ɔa yiizoolɛ ga etea vaiti, toɔa ɔa ɔaaba ga é neɛ anzai ve,

³⁴ gaagweɛve su fele. Zeno ɔana, anzanui é la zini be, ɔaa anzalopo ɔeai, naa ɔa ɔa yiizoolɛ ga Maliɔii ná-faiti, mazɔɔ toɔa pɔ é nade kpusei zu ta zenvui. Keɛ zɔi ma é zinigi ve, naa ɔa ɔa yiizoolɛ ga etea vaiti, toɔa ɔa ɔaaba ga é neɛ sinigi ve.

³⁵ Ná nii wosu wa-ɔulanuma vai zu, é la ga gɛ da wo ma ga maaba. Ná pɔ ga wo eteai zie ga pagɔ, nii soloogai, wo ɔilii ye de Maliɔii va, ná-botii zu.

³⁶ Ni ta ɔana, ná-weɛin é maazogai, naa wɔin ma niina gola, é ɔigaizie ga é la mɔ maaboun boga, keɛ keni faiti ti ɔe ga velei maanɛai ti ɔe la, é ke eɔevelei ná-kisiei la. E la koto ɔeɛni, ti vului ɔe.

³⁷ Kελε ni wεen nui, zunu loungoi, a devena yiimave, nu la daani ma ga maaδa, tɔ ɔɔɔɔi ná-devei ve, ga é mina anza ze, ni toɔa zoo ɔɔɔɔ zosu, é naa leve velei a zie la, naazu toɔa kεezu ga pago, é mina anzalopoi ze.

³⁸ Naa ɔa é ba, zoi a ná-anzalopo maazogai zeina, naa ɔa faa vago ɔεezu. Zoi balaa é la ɔε seini, nɔnɔi vizoge.

Poanzaiti

³⁹ Anzanui fuluai, naa ɔliuve sinigi va, siegi pe su naa vulua la. Kελε ni sinigi a zaana, fiege ga é ze naama nui ve, nii é pɔ, kελε keni é ɔε ga kidaaleve nui ta.

⁴⁰ Kελε nɔun, ná kisu vai wosu, undaa ɔa ne gola, ni a yena ɔana. Nɔun dāave da balaa ga GALA Zenvui ɔa bà.

8

Kɔɔɔ ganigiti kɔɔ zuaiti

¹ Ade ɔida zalaɔa zua vaiti bu, ti ɔulazu kɔɔɔ ganigiti be: Ade kweni ga «faaɔwe ka de pe de ya». «Faaɔwe» ɔa da nu waso, kελε nebei ɔa da nu zapelo kidaalevei zu.

² Zoi é ɔisieu ga é faa ɔwee, naa la de faa ɔwee, velei maanai é kwee da.

³ Kελε ni nu a GALA neena ve, GALA ge naama nui ɔwee.

⁴ Naa ɔa é ba, nii é ga zalaɔa zuaiti mii vai, ti ɔulazu kɔɔɔ ganigiti be: Ade kwee ga kɔɔɔ gani la ga ani nɔpe eteai zu, GALA gila kpegi nɔ ɔa é ná.

⁵ Mazolɔ anee ni ta ɔεezu tanigaa ma galagiti, geeɔɔɔgi zu ɔaa zooi ma, galagiti gola moinve, maligiiti ti moin gola,

⁶ anee naa ve, adonɔi, GALA gila kpe nɔ ɔa, é ade ve, Geeɔei, nii é aniiti pe kpetea, nii de zenvui wosu zeema, ta Maligi ɔila kpe, é ga Yesu Kilista, nii aniiti pe ti sabui zu, da balaa de zenvui wosu sabui zu.

⁷ Kελε nui pe ge la gaamai naa ɔwee. Tanigaani ti bega ga ɔata kɔɔɔ gani fai va metu, niizu ti da naama zuaiti mi, niiti ti ɔulaai ga zalaɔai kɔɔɔ ganigiti be, zebe la ta-ɔisieu ba, ti da ɔisie ga daamianigi naati ti ti ɔɔza.

⁸ Tama daamianigi laade, é va ɔε de maaɔɔɔazu GALA ba. Ni de la daami woni, naa la ta ɔulazu de la, ni da ta miina, naa la ta laazu de ma.

⁹ A dama ga wa-wɔɔɔyai nii wo sɔɔɔgai, naa mina ɔε ga kɔɔɔziɔa zaɔu zebesulala nuiti be kidaalevei zu, ti va loo kotoi zu.

¹⁰ Mazolɔ ni zebesulala nui ta ɔa é ɔaana zeini sale ɔɔ velei wu, dei faaɔwe è ya, è da daami wo, ná-kisie la iɔɔɔa ɔaa, é va da suaiti mi, ti ɔulaai ga zalaɔai kɔɔɔ ganigiti be?

¹¹ Naa maavele ma, zebesulala nui naa undaa ɔa vilisu, da-vaafwegi maavele ma, geeɔeloin naa, nii Kilista zaai be.

¹² Siegi zu wo kotoi ɔεezu la ga naa ma zii geeɔeleaiti daalɔɔma, wo ta-ɔisie maawana, nii zebe la ba, Kilista ɔɔɔi ɔana wo kotoi ɔεezu daalɔɔma.

¹³ Naa ɔa é ba, ni daamianigi ɔa a kɔeloin loo kotoi zu, eyesu pe, ge la mɔ sua mia, naa ɔa a ke ge mina kɔeloin loo.

9

Keela vai ma zobogi ta ma ɔulanumai

¹ Ge la ga wɔɔɔ ɔaa? Ge la ga keela ɔaa? Ge la ɔeni Yesu ɔaani ɔaa, de-Maligi? Wo la ga na-botii zulɔnɔgi ɔaa, Maligi ná-botii zu?

² Ni ge la ga keela nui tanigaani gaazu, ná ga keelai woun wo ve. Mazolɔ wa ga na-keela wotii ma voogi Maligi ná-botii zu.

³ Naa ɔa ná da ɔɔɔ maavaawo da naati daalɔɔma, niiti ti maaɔɔzu.

⁴ Naama zobo ge la gi ve ɔaa, gi va daamianigi ta kpɔle anii zolɔ ɔa-wotii maavele ma?

⁵ Naama zobo ge la bena ge gi ya baa, gi va kidaaleve anzanui ta vile volu, é ge ga gi-anza, egevelei keelai zoiti ti keezu la, ta Maligii degeiti, ta Piyeleni?

⁶ Baa mu, nà-o, Balanabase-o, gá nò gá gá dá botii ge pe, gi va gónogi zoloo?

⁷ Be gá a dá salavusu vai ge ga tó bógó yeagólígi? Be gá a dá leezen belei leve, é la ma waai ta mia? Be gá a dá togani bulugi make, é la togani bulugi ma niimidéi ta bólea?

⁸ Niima vaiti gè ti wosu, ti la ga nubuseiti ta-leveiti nò, mazoloo GALA ná-tógi balaa ka ti wosu.

⁹ Mazoloo seveve Moize ná-tógi zu ga: «Mina niki laave gili, a gèna moloi gaalia ga.»* GALA ka yiizoolézu ga nikiiti nò baa?

¹⁰ Baa, gi maavele laade, é va ge nii wosu da? Ungo, giya gá naa zevéai gá-vaa zu. Keni zoi é wozai wolizu, ta zoi é moloi lofazu, ti losuve ge kitogi zu, ga ta tóno zoloo su.

¹¹ Ni gi zenvu zu vaiti fazaga wo zaama, faa jòu gána baa, ni gá góno zolóna wo-yeagólígitu su?

¹² Ni naama zobogi gá zoiti zea wo unda, naama zobogi la gi ya wo unda, é va leve naati ba baa?

Kele anee naa ve, gi la naama zobogi zegeni, toun keni gi yeezeida fai pe bu, naa gá a ke, gi mina pele leve Woo Niine Uagó lugó, é vile Kilista va.

¹³ Tama wo kwee ga niiti ti boti jadegai geezu GALA sei vele wu, naati ta dá ti-gónogi zoloo GALA sei vele wu. Ta zoiti ti zalaígai gulazu zalaíga gulazuve, naati ta dá tóno zoloo zalaíaiti su, ti gulazu zalaíga gulazuve.

¹⁴ Zekana é la balaa, Maligii deveve ga niiti ti Woo Niine Uagó laazeelizu, naati ti gónogi zoloo Woo Niine Uagó laazeeli vai zu.

¹⁵ Noun, gè la niima zobogi tanope segeni, gè la sevei geezu balaa ga gè va ge niima vaiti maalolisu ga gè ti zoloo bógó ve. Toun neeve bè vóló ga gè za, kele nu nòpe ge mina lebiyai ma ungi gúláa zèa!

¹⁶ Nà gèna Woo Niine Uagó laazeelia, naa la bè ga bógó wóló vaa, mazoloo ma gelegele ge la ná, keni gè ke. Maanógó gá tógó, ni gè la Woo Niine Uagó laazeelini!

¹⁷ Ni nà bógó zíimá gá gè keezu la, kulanuma gá bè naazu, kele ni nà keezu nò ga keegelegele ge la ná vaa, toíga únma ga kasó nii kalivaai mà.

¹⁸ Nà-kulanumá gá ga leeni naazu? Tó gá é ga, gè Woo Niine Uagó laazeeli, nii geya la ba, gè mina naama losuve zefe ve, nii é ga nònó, nèi gè ga Woo Niine Uagó laazeeli nui.

¹⁹ Nà ga wóló, gè la ga nu nòpe ná-duó. Anee naa ve, gè bógó gèa ga ese pe ná-duó, naa gá a ke, ni toíga zoo geezu, gè ma moinmoin gola zoloo.

²⁰ Nà gèna botii gèa Zuifuiti saama, nà geezu ege Zuifui ta, nii a ke gè Zuifuiti maazoloo. Nà gèna zoiti ba, ti Moize ná-tógi wu, nà botii geezu ti zaama, ege nà ge tógi wu, nii a ke gè ti maazoloo, anee ni nà bógó gè la tógi naa wu.

²¹ Zeno gána é la, siegi zu gè naati saama la, niiti ti la Moize ná-tógi gwee, ná dá zie ga ti gevele, ege gè la tó bu, nii a ke gè ti maazoloo. Naa la bosu ga gè la gólozu GALA ná-tógi ve, mazoloo nà gólozu Kilista ná-tógi ve.

²² Zoiti zébe la ti va kidaalevei zu, gè gèa ga zebesulala nu ga naati kevele, nii a ke gè ti maazoloo. Nà bógó geezu ga ti pe kevelei, nii a ke, vele-o-vele gè tanigaani kizo.

²³ Tama nà naa pe keezu Woo Niine Uagó vaa ma, nii a ke gè nònó zoloo su.

²⁴ Wo la kwee baa, ga zoiti ti bizezu bógó ye kpizei zu, ti pe ta dá bize, kele ti zaama, nu gila nò gá a dá zalai zoloo? A bize gána ga wo va zalai zoloo.

²⁵ Kpize wo nuiti ta dá bógó zo, ti yeegula faa moinmoin su, nii a ke ti lebiya wólógi zoloo, é la lebisu, é gologolo. Kele adónó, da keezu, nii a ke de lebiya wólógi zoloo, nii é la gologologa eyesu gó.

²⁶ Naa gá é ba, nà bizezu, kele ani gá gáazu logai ba. Nepii gè kózu, fiilei laade gè va ge dofazu.

* 9:9 9:9 TSV 25:4.

²⁷ Nà bakpasu kpùsei ma, é ɔlo bè, naa ɔa a ke nà GALA daawooi laazeelina nuiti ma, nà ɔɔɔi gè mina loo bu.

10

*Kɔɔɔ ganigiti kɔɔ vai
maɔɔɔ vai*

¹ Kɛɛleaiti, nà pɔ ga wo ɔtoɔ su ga ade-mɛmɛwolani pɛ ti ɔeni tonaɔiingi wu, ti pɛ ti buɔeni kpoloɔi maazu.

² Ti pɛ ti batizeni tonaɔiingi wu ta kpoloɔi wu, ta-ɔilibalai zu ta Moize.

³ Ti pɛ ti zɛnvu zu laamiani sii ɔilagi miini.

⁴ Ti pɛ ti ɔɔleni ga zɛnvu zu ɔɔle de zii ɔilagi, mazɔɔ ti ɔɔleni zɛnvu zu vasai va, nii é ɔeni ti volu. Kilista ɔa é ɔeni ga naama vasai.

⁵ Kɛɛ ti-ma mɔinmɔin ti la ɔeni GALA ziimani, naa ɔa é ba, ti zaani tevebai zu.

⁶ Tama niima vaiti ti ɔea de ve ga poogi, nii a ke de mina mɔ kisiɛ ɔɔu wo, eɔevelei ti kɛɛni la.

⁷ A mina ɔe ga kɔɔɔ gani kɔɔ nua, eɔevelei ti tanigaani ti kɛɛni la. Sɛvɛvɛ ɔani GALA Sɛvɛi zu ga: «Nuɔuseiti ti zeini, ti daamii ta kɔɔlei wo. Naa volu, ti wuzegeni, ti da ɔaɔo.»*

⁸ Ade mina ɔɔɔ ve kologologi ya, eɔevelei ti tanigaani ti kɛɛni la. Naa maavele ma, nu waavuuɔelegɔ maazu savagɔ (23.000) zaani folo ɔilagi nɔ.

⁹ Ade mina Kilista zuɔɔɔ, eɔevelei ti tanigaani ti kɛɛni la, kaaliiti ti ti ɔiini, ti za.

¹⁰ A mina ɔɔe unsu, eɔevelei ti tanigaani ti ɔɔeni la unsu, geezuɔeelai ti vaa, é ti zuwuɔaaleve.

¹¹ Niima vaiti ti zeini ti ma, ti ɔe ade ve ga poogi, ti zɛvɛ ade lenɛ faa ma, adeiti yeeɔeɔala ɔaaɔelagi zeelai ade ma.

¹² Naa ɔa é ba, zɔi é ɔisieu zu ga toɔa loni, é dama, a va loo.

¹³ Tɛga nɔpɛ ge la de zeelini wo ma, nii ma zii la de zeelini nu ɔili ma. GALA é ga woɔeɔila GALAGI, é la vaa bu pɛ, ga tɛga zeeli wo ma, é buɔe wo-zɛbɛi maazu. Kɛɛ yeei tɛgai vaazu la, toɔa zɛbɛi ve wo ve, wo ɔula ɔelegele ɔɔɔ su, nii a ke wo zii bu.

¹⁴ Naa ɔa é ba, nɛɛɔɔɔiti, à maagooza kɔɔɔ gani kɔɔ vai va.

¹⁵ Nà ɔɔzu wo vɔ, eɔe ɔima nuiti, wa ɔɔɔi à ɔida naa wu, nii gè bosu.

¹⁶ Tuya ɔaawɔi de GALA mamasu ma vaa zu, da ɔena ɔɔlea la, naa laade é va ɔe ga da-ɔilibalai Kilista ɔamai vaa zu ɔaa? Bului de galeɔalezu, da ɔena mia, naa laade é va ɔe ga da-ɔilibalai Kilista ɔusei vaa zu ɔaa?

¹⁷ Bului ɔa ɔila nɔ. Anɛɛ ni ade mɔinve, da ga kpuse ɔila kpegi, mazɔɔ da dɔnɔ zɔɔɔsu bului naa zu.

¹⁸ Izilayeɛ nuiti petɛ: Niiti ti zalaɔa zuai ta miizu, naati ti la kpɔfaamai zu nɛi ɔaa, ta zalaɔa ɔulazuve?

¹⁹ Leeni ɔa gè bosu naazu? Kɔɔɔ ganigi, ɔaa suai é ɔulazu bɛ ga zalaɔai, naati ka tosu ti va ɔaa? Naa laade!

²⁰ Kɛɛ nii ti kulazu ga zalaɔai, ta naa ɔulazu ga zalaɔai inɛgiti bɛ, GALA taade. Tama gè la pɔ ga kpɔfaama va ɔe wo yɔɔzu wa inɛgiti.

²¹ Wo la zooga wo va ɔɔle ga Maliɔii ná-ziawɔi, wo ɔa ɔɔle mɔnɔ ga inɛgiti ta-ɔaawɔi. Wo la zooga wo va Maliɔii ná-daamianigi mi, wo ɔa inɛgiti ta-laamianigi mi mɔnɔ.

²² Ada pɔ de Maliɔii ná-toloi wuzegɛ ɔaa? Wa kaazu ga de zuɔaave tɔun ba ɔaa?

Fai pɛ ge ɔe é GALA deɔi

²³ Tanigaa ti ɔe ma: «Zobo feeve nu ve ga è fai ma zii pɛ ke,» kɛɛ kulanuma la fai pɛ ba. «Zobo feeve nu ve ga è fai ma zii pɛ ke,» tama fai pɛ ge la vizɔni kidaaleve nuiti ma.

²⁴ Nu nɔpɛ ge mina ɔisieu tɔ ɔɔɔi ná-faa nɔ zu, kɛɛ keni é ɔisieu ɔalaa zɔiti ta-vaa zu.

* 10:7 10:7 Eɔz 32:6.

²⁵ A naa pe mi, nii é ɔɔdizu dɔɔɔɔi zu, à mina gaazaɔa bo wa-ɔɔsiɔi zu ga mini ɔa seɔeai ná.

²⁶ Mazɔɔɔ «zooi ta gaa ɔaniiti ta ga Maligii nɔnɔ.»†

²⁷ Ni kidaalevelala nui ta a wo lolina daami wo faa ma, wa vaana bu ga wo li, à li. Nii kpein a fe wo ya, à ti pe ta mi, wo mina gaazaɔa bo wa-ɔɔsiɔi zu.

²⁸ Kele ni nui ta a ɔena wo ma: «Nii ɔulaɔe ga zalaɔai kɔɔɔɔ ganigiti be,» à mina naa ta mi, naama nui maavele ma, ta ná-kisiɔi maavele ma.

²⁹ Nà nii wosu ɔe, wɔun wa-ɔɔsiɔi ma vaa laade, kele zɔi ná-kisiɔi ma vaa ɔe. Leeni vaa zu taɔili ná-kisiɔi ɔaazu nà-wɔɔɔɔɔɔi lukpɔɔaaleɔezu?

³⁰ Ni nà GALA mamana daamii vaa zu, leeni vaa zu zeli a lo mà naama vaa zu, nii gè mamagi wogai ma vaa zu?

³¹ Naa ɔa é ba, wo ɔeni daami wosu, wo ɔeni kpɔɔle wosu, wo ɔeni faa nɔpe keɔzu, à ti pe ke, é ɔe ga lebiyai GALA be.

³² Naa ma, wo-zie ɔelei pe su, à mina ɔe ga kaka saɔu Zuifuiti be, ɔaa zii ɔiligiti, ɔaa GALA ná-Egilisii zu nuiti.

³³ A zie ga kɔvele, nà ɔaabaazu, gè nuiti ziima fai pe su, gè la nà-kulanuma ɔaizieu, kele keni nui ma mɔinmɔin nɔnɔi, naa ɔa a ke, ti ɔizo.

11

¹ A ɔokɔɔɔ mà, eɔeɔelei gè ɔokɔɔɔsu da Kilista ma.

Anzanui nɔungi maalɔɔɔu vai

² Nà wo maamusezu, tɔɔzei wa ɔizesu sù, fai pe su, ta wa zieu ga tene gooiti kpein, gè ti woni wo ma.

³ Anɔe naa ɔe, nà pɔ ga wo nii ɔaaɔa: Kilista ɔa é ga zunuiti pe ma ungi, zunui ɔa é ga anzanui ma ungi, GALA ka é ga Kilista ma ungi.

⁴ Zunu nɔpe a ɔena GALA falia, ɔaa é ɔa GALA gooi wo, é ani ɔee nɔungi ma, naa ɔa ɔaaɔulazu ma ungi ma.

⁵ Kele anzanu nɔpe a ɔena GALA falia, ɔaa é ɔa GALA gooi wo, é la ani ɔeeni unma, naa ɔa ɔaaɔulazu ma ungi ma, keɔɔe eɔe nɔungi a buye.

⁶ Mazɔɔɔ ni anzanui la ani ɔeeni unma, keni é nɔundɔɔai ɔalaa leve ma. Tama ni toɔa ga unfe faa anzanui ɔe, ga é ta leve nɔundɔɔai ɔa, ɔaa é nɔungi buye, keni é ani ɔee unma.

⁷ Maa la neeni ga zunui nɔungi maalɔɔɔu, mazɔɔɔ toɔa ga GALA maaniinigi ta ná-lebiyai. Kele anzanui ɔa ga zunui ná-lebiyai.

⁸ Mazɔɔɔ zunui la ɔeteni, é ɔa ɔula anzanui zu, kele anzanui ɔa kulaai zunui zu.

⁹ Zunui la ɔeni ɔeteni anzanui ɔe, kele anzanui ɔa kpɔɔai zunui ɔe.

¹⁰ Naa ɔa é ba, geezuɔeelaiti ta-vaa ma, anzanui maanɔee é zobogi ma ɔoogi zɔɔɔ nɔungi ma.

¹¹ Naati pe ta nɔnɔ, Maligii ná-pelei ma, anzanui la ɔɔɔyeema ye, ni zunui laade, zunui la ɔɔɔyeema ye, ni anzanui laade.

¹² Mazɔɔɔ, eɔeɔelei anzanui ɔeteni la, é ɔula zunui zu, zekana é la, zunui ɔalaa ɔa ná anzanui zaɔui zu, ti pe ti zeɔee GALA pɔ.

¹³ A ɔida lee bu wa ɔɔɔɔgoi: Fizɔge nei anzanui ma ga é GALA fali, unba jakai?

¹⁴ Etea vaiti ti la wo ɔalasu ɔaa, ga toɔa ga unfe faa zunui ɔe, nɔundɔɔai wola a ɔoozana?

¹⁵ Kele toɔa ga lebiya vaa anzanui ɔe, nɔundɔɔai ɔooza. Tɔɔzei undɔɔai veeɔe anzanui ɔe, ga é ɔa maalɔɔɔu.

¹⁶ Ni nui ta wɔinni é niima vaiti sakpe, gá bosu ma ga gi zie vele la ga naa pɔɔma, anɔe ɔalaa GALA ná-Egilisiiti be.

† 10:26 10:26 Guy 24:1.

*Maliḡii ná-daamii wo fai**(Matiyo 26:26-29;**Maleke 14:22-25;**Luke 22:14-20)*

¹⁷ Niima vai gè vaazu bosu wo ma, gè la zooga gè va wo maamuse, mazɔɔ wa-
gaalebaiti ti la wo ɓetezu, keni ti da wo ɗologolo.

¹⁸ Mounpa, boge mà ga siegi zu wo Egilisi gaalebai wosu da, zeeḡaagwɛɛ vaiti ta wo
zaama, gè lago laa da.

¹⁹ Mazɔɔ keni zeeḡaagwɛɛ vaiti ti ɗe wo zaama, naa ɗa a ke, zɔiti ti zɔlegai wo zaama,
naati ti ɗa.

²⁰ Siegi zu wo gaalezu ba la, Maliḡii ná-daamii laade wo va ɗe bosu.

²¹ Mazɔɔ siegi zu wo daami wosu da, ɛɛ ka tɔ ɓɔɗɔ nɔ ná-daamiani kpɛɛai nɔ miizu,
tama pului tanigaani ma, dɔɔi tanigaani sogai niina.

²² Pɛɛa ti la wo ɓe ɓaa, ɓeti wa daamii ta kpɔɔleiti bo ná? Baa mu GALA ná-Egilisii ɗa
wo ɓaazeɗezu ma, wo da zɔiti unfe, niiti ani la ti ya? Keni gè wo maamuse naazu ɓaa? Gè
la wo maamusezu naazu neḡeɛin!

²³ Mazɔɔ, kalagi gè sɔɔni Maliḡii ya, naa ɗa gè feeni wo ya: Kpidii nii ti Maliḡii Yesu
lɔni la sili nuiti zeezu, ti va paa, é bului zegeni.

²⁴ Kpegai ma ga mamagi ve GALA ɓe, é galegaleni, é ɗe ma: «Nii ɗa é ga kpùɛi, nii é wo
vaa ma. A nii ɗe, wo ɗize sù.»

²⁵ Zenɔ ɗana, daamii wogai ma, é ziawɔi zegeni, é ɗe ma: «Ziawɔi nii ɗa é ga minazege
niinei, daazeeliai ga mà jamai maavele. Siɛnɔpe su wa ɗena ɓɔɔle la ga nii, à nii ɗe, wo
ɗize sù.»

²⁶ Mazɔɔ, siɛnɔpe su wo niima bului miizu la, wo ɓɔɔle ga niima daawɔi, wa Maliḡii
ná-saa vai leezu, eyesu é va.

²⁷ Naa ɗa é ba, zɔi nɔpe é la Maliḡii ná-bului miini ga mi vele, é va ɓɔɔle ga Maliḡii ná-
ziawɔi ga ɓɔɔle vele, toɗa ɗe ga sɔba nu Maliḡii busei ta ma jamaiti faa zu.

²⁸ Naa ɗa é ba, ɛɛ pe ge ɓɔɗɔ veḡeɛfeḡeɛ, aisa é va niima bului ta mi, ta aisa é va ɓɔɔle ga
niima daawɔi,

²⁹ mazɔɔ zɔi é daamii ta kpɔɔlei wosu, é la ɗidaani naama aniiti zɔɗɔzuve wu ta Maliḡii
busei, naa ɗa daamii ta kpɔɔlei wosu, é ɓɔɗɔ veelala.

³⁰ Niima vaa ma, seeɓe nu mɔinmɔin ka wo zaama, ta zebesulala nuiti, ta ma mɔinmɔin
ge zaa.

³¹ Ni da ɓɔɗɔ veḡeɛfeḡeɛɛna da ɓɔɗɔ, de la veelalaa.

³² Siegi zu Maliḡii de lukpɔgaalevezu la, é de ɗolo. Toɗa naa ɗeezu, nii a ke de mina lɔ
peelalai zu ɔɔma da eteai.

³³ Naa ɗa é ba, kɛɛleaiti, siegi zu wo gaalezu ba la, daami wo fai ma, à ɓɔɗɔ maaɓun,
wo ɗilagilagi pe.

³⁴ Ni pului ɗa nui ta ma, é daami wo ná-peɛi wu, naa ɗa a ke, wo mina gaale ba, wo va
ɓɔɗɔ veelala. Siegi zu ná vaana la, ná fai mɔaiti gaagula ba.

12*Zenvu Nadegai ná-veɓaniiti*

¹ Kɛɛleaiti, nii é ga Zenvu Nadegai ná-veɓaniiti ma vai, wɔin ɗa mà, ga wo gaamai ɗwɛɛ,
é lo veɓanii naati ba.

² Wo kwɛɛ, siegi zu wo ɗeni la de ga GALA kwɛɛtala nuiti, ti wo zoni, ti wo lɔ kɔɔɗɔ
ganigiti kɔɔ vai zu, niiti daa la ti va.

³ Naa ɗa é ba, ná bosu wo ma ga: Nu nɔpe é ɓɛɛzu GALA Zenvui zebei zu, é la zooga é
va ɗe ma: «Yesu ɗoto faan!» Ta nu nɔpe ge la zooga é va ɗe ma: «Yesu ɗa ga Maliḡii,» keni
Zenvu Nadegai lo tuɗɔ.

⁴ Veeanii ma zii moinve, kee Zenvu Nadega gɔlagi nɔ ɔa, ɛ ti veezu.

⁵ Botii gevelei moinve, kee Maligi gɔlagi nɔ ɔa, ti geezu be.

⁶ Faa gee velei ma zii moinve, kee GALA gɔlagi nɔ ɔa, ɛ naati pe keezu ese pe tetemazu.

⁷ Zenvu Nadegai ɔa ɔulazu keema ese gilagilagi ve ga veeanii maavele, ese pe nɔ-kulanumai ma vaa ma.

⁸ Zenvu Nadegai ɔima ɔɔei wo fai veeve ta ya, Zenvu Nadega ɔila kpegi nɔ faaɔwe kpɔei ve taɔili zea.

⁹ Zenvu Nadega gɔlagi naa nɔ ɔa, ɛ kidaalevei veai taɔili zea, Zenvu Nadega gɔlagi naa nɔ nu ɔede veeanii ve taɔili zea.

¹⁰ Zenvu Nadegai ma zobogi veeve taɔili zea, ɛ ɔa laavɔ vaiti ke, ɛ veeanii ve taɔili zea, naa ɔa GALA gooi wo. E zenvuiti ta-vaiti zeeɔaɔwe zobogi veeve taɔili zea. E ma zobogi veeve taɔili zea, ɛ ɔa ɔɔe zii woo ɔiligiti su, ɛ ma zobogi ve taɔili zea, ɛ ɔa daawoolevegi wo.

¹¹ Zenvu Nadega ɔila kpegi ɔɔɔi nɔ ɔa, ɛ niima vaiti keezu, ɛ ɔa ti pe gaɔwe nu ɔilagilagi va, egevelei ɛ po la.

Kpuse ɔilagi baalobazuve mɔindai

¹² Mazɔɔ egevelei kpusei la ɔila kpe nɔ, kee baalobazuve mɔindai, tama kpusei baalobazuve kpein, anee ni ti moinve, ta nɔ ga kpuse ɔilagi, zekana Kilista la.

¹³ Mazɔɔ ade pe de batizege Zenvu Nadega ɔilagi zaalai zu, ga de ge ga kpuse ɔila, ɛ ɔeni ga Zuifuiti, ɛ ɔeni ga niiti ti la ga Zuifua, ɛ ɔeni ga duɔiti, ɛ ɔeni ga wɔɔɔiti, de pe de ɔɔlea Zenvu Nadega ɔilagi naa nɔ-zieungi zu.

¹⁴ Zekana ɛ la, kpusei baalobazuve la ɔila nɔ, kee moinve.

¹⁵ Ni nu ɔɔɔi a ɔena ma: «Gè la ga nu yeei, naa ma, gè la kpusei va,» naa la vaazu kpetevezu kpusei va.

¹⁶ Ni nu woi a ɔena ma: «Gè la ga nu ɔaazuɔzei, naa ma, gè la kpusei va,» naa la vaazu kpetevezu kpusei va.

¹⁷ Ni kpusei pe ge ɔeni ga nu ɔaazuɔzei nɔ, nu a la ɔa faa meni ɔale? Ti pe ma ta la ɔena ga nu woi nɔ, nu a la ɔa aniiti makugi meni ɔale?

¹⁸ Gaamazu, GALA ge kpusei baalobazuve ɔilagilagi pe toge ba, egevelei ɛ ɔeni po la.

¹⁹ Ni ti pe ti ɔeni ga baalobazu ɔila kpe nɔ, mini ɔa kpusei a la ge nɔ?

²⁰ Naa ɔa ɛ ba, baalobazuve moinve, kee kpuse ɔila kpe nɔ ve.

²¹ Nu ɔaazuɔzei la zooga ɛ va ge nu yeei ma: «Màavaa la ɛ va!» Nu ungi balaa la zooga ɛ va ge nu ɔɔɔiti ma: «Màavaa la wo va!»

²² Kee toun, kpusei baalobazuveti zebe la ti zu, naati ka nu ɔede ti va.

²³ ɔɔiti de ti vetesu ga unfema wola la ti ve, naati ka ɔa ɔa unfemai ve ti ve, ɛ leve ɔɔiti ba. ɔɔiti ɛ la zolooni ga nu ti laaseigi wo, ɔa ɔa naati so ga pagɔ,

²⁴ kee toun ɔɔiti maavaa la naa va. GALA ge kpusei beteve ga kevelei ta, nii a ke lebiyai ve naati be, niiti ti valagai ma,

²⁵ naa ɔa a ke, zeeɔaɔweezu mina ge kpusei va, kee kpusei baalobazuveti pe ti yiizoolɛ ga ɔɔɔ, ti ɔilagilagi pe.

²⁶ Ni kpusei baalobazuve ta ɔa tabai zu, ɔɔiti pe ta zoolezu ga ɔɔɔ ga toun maavele. Ni kpusei baalobazuve gila ga lebiya ɔɔɔna, ɔɔiti pe ta ɔoozune ga toun maavele.

²⁷ Wa ga Kilista busei, wa ga baalobazuveti, ese pe ta tosu.

²⁸ Niiti GALA ge ti zedai Egilisii zu, mounpa keelaiti, nɔ velesiei GALA goo wo nuiti, nɔ zavasiei kalamointi, naa volu, niiti ti laavɔ vaiti keezu, naa volu, niiti seebe nu ɔede fai ma zobogi ti ya, ta kpɔba wo nuiti, ta niiti ti losu ɔɔiti tuɔɔ, ta niiti ti ɔɔezu zii woo ɔiligiti su.

²⁹ Esee pe ka nei ɛ ga keelai baa? Esee pe ka nei ɛ ga GALA goo wo nui baa? Esee pe ka nei ɛ ga kalamoin baa? Esee pe ka nei a ɔa laavɔ vai ge baa?

³⁰ Eɛ pe ka nei nu ɣɛde vebɛanii zea ɓaa? Eɛ pe ka nei a zoo zii woo ɣiligiti bosu ɓaa? Eɛ pe ka nei a zoo daawoolevegi wosu ɓaa?

³¹ Naa ɗa é ba, à vebɛani ɓii golaiti wɔin ɗɛ.

Nà vaazu pele vagɔi lɛɛzu ga woye naazu, nii fizɔgai gola.

13

Nɛɛbei

¹ Anɛɛ ni nà ɓɛɛzu nuɓuseiti ta geezuɣeelaiti daawooiti su, ni nɛɛbei la zɔimave, nà ɗɛ nɔ eɣɛ tala golai lugi, ɓaa kɔtegi lugi.

² Anɛɛ ni nà zoo gè GALA goo wo vebɛanii zɔɔɔ, ta dɔɔɣuzu vaiti ma vaagaaɣaiti, ta faagwɛgi pɛ, anɛɛ kidaalevei pɛ ka zèa, eyesu gè da gizeiti seɣe ti-losuɛti, ni nɛɛbei la zɔimave, gè la ga ani nɔpɛ.

³ Anɛɛ ni nà zèaɣɔligi pɛ gaagwɛɛzu, é ɗɛ ga bala nuiti kɔnɔgi, anɛɛ ɓalaa nà kpùɛi veezu, é ɗala, ni nɛɛbei la zɔimave, naa la faa nɔpɛ paa mà.

⁴ Nɛɛbei yiilɔɔɔɔ, nɛɛbei vage. E la toloi ɗɛa, é la ɓɔɗɔ vaa lɛa su, é la wasoga.

⁵ E la ɓaaɣulama vaa ɗɛa, é la tɔnɔ gaiziaa tɔ ɓɔɗɔ ɗila nɔ vɛ, zii la ɗulaa, é la faawanama makega.

⁶ E la ɣoozunɛa telebotala vaa zu, kɛɛ toɗa da ɣoozunɛ gaamai zu.

⁷ Siɛɛ fai pɛ bu, é kidaalevei makeɣɛ fai pɛ su, kitogi ɗa bɛ fai pɛ su, fai pɛ kubogɛ su.

⁸ Nɛɛbei la ɓega eyesu ɗɔ. GALA goo wo fai ɗa ɓɛ yeeta, zii woo ɗili bo fai ma vebɛanii ɗa ɓɛ, faagwɛgi ɗa ɓɛ.

⁹ Mazɔɔɔ da-vaagwɛgi la laazeelini, ta GALA goo wo fai de kɛɛzu, daa la zeelini.

¹⁰ Kɛɛ siɛgi zu naa vaazu la, nii daazeelii, daazeelilala gelei ɗa jɛɛɛ niina.

¹¹ Siɛgi zu gè ɣɛni la ga dɔungoi, gè ɣɛni ɓɛɛzu eɣɛ dɔungoi, gè ɣɛni ɣisiɛzu, gè da faiti kɛ eɣɛ dɔungoi, kɛɛ ɓɔɔɔɔɔi ma, gè ɣɛɛni dɔungo vai pɛ ba.

¹² Za ada wɛɛzu ada zuɓidii zu, eɣɛ da ɗɛ wɛɛzu pɛtegi nɔ zu, kɛɛ yeeɣɛɣala ɗa vaazu, ada ka ɗaazuni ta ɗaazu. Za tago nɔ ɗa gè kwɛɛ, kɛɛ yeeɣɛɣala ɗa vaazu, nà kwɛɛ ga pago, eɣɛvelei GALA gè kwɛɛ la.

¹³ Naa ɗa é ba niizu, faa savagɔ ɗa é ɓɔɗɔ ɗaazu: kidaalevei, kitogi, nɛɛbei. Kɛɛ zɔi ɓɔɔɔɔi gola ti zaama, naa ɗa é ga nɛɛbei.

14

Vebɛaniiti sopelei

¹ A ɗaaɓa ga wo nɛɛbei zie. A Zenvu Nadagai ná-veɛaniiti wɔin ɗɛ, ma un ge daa ma ga GALA goo wo fai.

² Zɔi é ɓɛɛzu zii woo ɣiligiti su, naa la ɓɛɛzu nuɓuseiti pɔ, kɛni GALA, mazɔɔɔ nii é bosu, nu nɔpɛ ge la gaagaaazu. Zenvu Nadagai ná-zobogi maavele ma, toɗa dɔɔɣuzu vaiti bosu.

³ Kɛɛ zɔi é GALA gooi wosu, naa ɗa ɓɛɛzu nuɓuseiti pɔ, é ti li luɣɔma kidaalevei zu, é ti iɗɔɔɔ, é ti ɣaanɛɛɛ.

⁴ Zɔi é ɓɛɛzu zii woo ɣiligiti su, naa ɗa ɓɔɗɔ nɔ liizu luɣɔma kidaalevei zu, tama zɔi é GALA gooi wosu, naa ɗa Egilisii liizu luɣɔma kidaalevei zu.

⁵ Nà pɔ ga wo pɛ wo da ɓɛ zii woo ɣiligiti su, kɛɛ wɔinɔ mɔnɔ gola ga wo zoo wo da GALA gooi wo. Zɔi é GALA gooi wosu, naa wɔɔɔɔ zɔi va, é ɓɛɛzu zii woo ɣiligiti su, kɛni ni nu ɗa ná, a zoo daawoolevesu, nii a kɛ Egilisii li luɣɔma kidaalevei zu.

⁶ Kɛɛleaiti, lee lɔnɔ ka wa sɔɔ zèa, nà vaana wo vɔ bɛ, gè da ɓɛ wo vɔ zii woo ɣiligiti su, ni gè la ɓɛni wo vɔ ga kulakeɛma vaiti, ɓaa faagwɛgi, ɓaa GALA gooi, ɓaa kalagi?

⁷ ɢeingein ganigiti pɛte, eɣɛvelei koolei la, ɓaa kɔnigi, ni gooi la ɗɛ zɔleni, da gaagɗa ɗale ga nii ɗa koolei bosu, ɓaa kɔnigi bosu?

⁸ Ni puɔu fɛɛ wooi a zupuna, ɓɛ ɗa a ɣɛvele ɓɛte kɔɔɔɔ vai ma?

⁹ Zekana é la wa balaagi. Ni wa bœna zii woo giligiti su, ga wooiti nu la ti volugwœ, ta naa gaağa gale? Wa bœ fiilei nɔ zu.

¹⁰ Zii woo mœinmœin ka etei zu. Ti zaama, gila kpala ge la ná nii é wosu, ni polu la ba.

¹¹ Tama, ni gè la zii wooi naa gwœ, nii ti bœzu la pò, naama nui gœa bè ga wœn, ná balaa gè gœa ga wœn naama nui vœ.

¹² Zekana é la wa balaagi. Tœzei wœin gœa wo ma gola ga wo Zenvui ná-vebœaniiti sɔlɔ suwɔlɔ, ti gœizœ ungi gœ wo vœ ga Egilisii li luğma kidaalevei zu.

¹³ Naa gœ é ba, zœ é bœzu zii woo giligi zu, é GALA fali ga é vebœanii zɔlɔ, é zoo é daawooleve.

¹⁴ Mazɔlɔ ni ná GALA falina zii wooi naa zu, ná GALA falizu ga zœnvui, kœlœ ná-kisiei zu nakai vœ.

¹⁵ Leeni gœ ná kœ naazu? Ná GALA fali ga zœnvui, kœlœ ná GALA fali balaa ga kigi. Ná gyei loo ga zœnvui, kœlœ ná gyei loo balaa ga kigi.

¹⁶ Ni naa laade, da GALA mamasu ga è-yœnvui, zœ é la niima vai gaağaani, naa gœ zoo gale é bœ bu ga: «Amina» da-mama bogai naa zu? Tœzei é la naa gwœ, nii è bosu.

¹⁷ Anœ ni da-mama GALA falii vœge gola, é la bœsu zœ vœ, é vœ li luğma kidaalevei zu.

¹⁸ Ná GALA mamasu, tœzei ná zii woo giligi wosu, gè leve wo pœ ba.

¹⁹ Kœlœ Egilisi maaɔgi zu, zœma gœ ga gè kpœ lɔlugo nɔ wo, wooiti nu a ti gaağa, nii a kœ zœiti ti gi sɔlɔ, naa vizœge gè vœ kpœ waapuugo (10.000) wo zii woo giligi zu.

²⁰ Kœleaiti, à mina gœ ga dongoiti wa-gidafaawui gœvelei zu. A gœ ga dongoiti faa jœi letemazu, kœlœ à gœ ga kpakologiti wa-gidafaawui letemazu.

²¹ Sœvœvœ GALA Sœvei zu ga:

«Zii giligiti daawooi ta wœinti daavœ gœ ná bœ la niima nuɔuseiti pœ,
ti la vɔlɔ woiloga gœi ma pœ,
Maligii wooi gœana.»*

²² Zii woo gili bo fai gœ mu ga poogi kidaalevelala nuiti bœ, kœlœ kidaaleve nuiti taade. Kœlœ tœun, GALA goo wo fai gœ ga poogi kidaaleve nuiti bœ, kœlœ kidaalevelala nuiti taade.

²³ Ni tanisu, Egilisii pœ ka gœœœna ba, ti pœ ti da bœ zii woo giligiti su, ni niima vai gaağaalala nuiti ta vœana, bœa kidaalevelala nuiti, ti la gœa ma wo litigœ bœa?

²⁴ Kœlœ ni ti pœ ta GALA gooi wosu, kidaalevelala nui ta a vœana, bœa niima vai gaağaalala nui ta, ti pœ ta-bœi gœ ná-kotoi gœla kœlema, é bœgœ gwœ ga sœba nu,

²⁵ zœimavœ ma lɔgɔzu vaiti ta gœla kœlema. Toğa unpilœ zooi ma, é nœkœ GALA bu, é bo ga: «Gaamazu, GALA ka wo zaama!»

Egilisii zu vaazeikpasui

²⁶ Kœleaiti, leeni gœ maœœai é gœ degœmu? Siœgi zu wo maaɔsu da, ta gœ ná gyei looi veai zœa, ta gœ ná kalagi wo fai veai zœa, ta gœ ná kulakœlemai vai veai zœa, ta gœ ná zii woo giligi wo fai veai zœa, ta gœ ná a zoo é daawooleve, naa pœ ge gœ ga zaɔui é bœ Egilisii vœ, é li luğma kidaalevei zu.

²⁷ Ni nui ta a gœœna é bœ zii woo giligi zu, nu felegœ bœa nu savagœ ta laa vœ naa ma ga seizu savagœ, kœlœ ti kula bu ga gilagila. Kœlœ kœni nu gœ ná, é da ti laawooleve.

²⁸ Ni daawooleve nu la ná, ti maağœ kpœ Egilisii zu, ti da bœ yœimavœ GALA pœ.

²⁹ GALA goo wo nuiti tetema, nu felegœ bœa savagœ nœ kpœi wo, nii ti bosu, zœiti ti da gida naa wu.

³⁰ Kœlœ ni GALA ga fai ta gœlana zœi vœ kœlema, ma mœungi maağœ kpœ.

³¹ Mazɔlɔ wo pœ wa zoo wo GALA gooi wo, ni wa sœğœna da ga gilagila, naa gœ a kœ œœ pœ ge faa maaleœ, œœ pœ iœœ ge lœ kidaalevei zu.

³² Zœiti ti GALA gooi wosu, ta da dama ga vebœanii feai ti ya,

* 14:21 14:21 Eza 28:11-12.

³³ mazɔɔ GALA ge la ga faazupu GALAGI, keni ziilei GALAGI.

Egevelei é la GALA ná-Egilisiiti pe su ná-nuiti saama,

³⁴ keni anzanuiti ti da maage kpɔ, Egilisi maaɔgiti su, mazɔɔ é la veeni ti ve ga ti va da kpɔei zuɖula ná, keke keni ti ɔɔɖomaayei, egevelei tɔgi bogai la.

³⁵ Ni ta pɔ ga ti fai ta zuɖeze zo, keni ti ti-zinigiti gaazaɖa pelei wu. Mazɔɔ é la zolooni anzanui ma ga é va ɔɔe Egilisi maaɔgi zu.

³⁶ Toɖa ɖale, wo ɔɔ be ɖa GALA daawooi zɛɖeai ná ɔaa? Baa mu wa ɖila nɔ ɖa seeliai wo ma?

³⁷ Ni nui ta ɖa ɖisiɛzu ga toɖa ga GALA goo wo nu, ɔaa GALA Zenvui ma veɔani veeve be, keni é kwee ga niiti gè ti zɛveai, gè ti leve wo ma, ta ga Maligii ná-deveiti.

³⁸ Ni nu a ɖelena ti ɖwee fai va, tɔ ɔalaagi é la ɖweega.

³⁹ Naa ɖa é ba, kèeleaiti, à GALA goo wo veɔanii wɔin ɖe, keke à mina pele leve zii woo ɖiligiti bo fai luɖɔ.

⁴⁰ Keke keni fai pe ge ɖe gaɖula ba ga pago.

15

Yesu Kilista wuzegɛ vai

¹ Kèeleaiti, nà wo ɖitoozu Woo Niine Uagɔi zu, nii gè daazeelini wo ma, wo yeezeini bu, tɔ ɖa wa-ɖidaalevei ɖiliai ba kpaan,

² tɔ ɖa wo ɖizogai saalai zu ɔalaa, ni wo sogɛ ga velei nɔ gè daazeelini la wo ma. Ni naa laade, wa ɖidaaleve wafuun nɔ.

³ Gè wo ɖalani ga faa ɔii mɔunpagi ga velei gè ɔɔɔni la ɔalaa: Kilista zaani ada-ɖotoiti faa zu, egevelei GALA Sevei bosu la,

⁴ maɖuluni, buzegeve, é ɖula saai ya foloi zavasiei ma, egevelei GALA Sevei bosu la,

⁵ é ɖalani kelema Piyele ve, naa ɔolu keela puugo maazu felegɔiti (12) be.

⁶ Naa ɔoluma, kidaaleve nuiti é ɖalani kelema ti ve ɔɔma, ti-liegi leveni nu undɔɔlugo (500) va. Naati ma mɔinmɔin ka de vulua, tanigaani nɔ ɖa de ti zaai.

⁷ Naa ɔoluma, é ɖalani kelema Zake ve, naa ɔolu keelaiti pe.

⁸ Ti pe poluma, é ɖalani nà ɔalaa bè kelema, nɛi kɛai ege doin saai pe dee ɖoozu, é va zɔɔɔ.

⁹ Mazɔɔ dɔive keelaiti su, gaamazu màa la neeni gè va loli ga keela, tɔzei gè GALA ná-Egilisii wɔinzɛɖeni.

¹⁰ Keke GALA ná-zaalai maavele ma, velei gè la, nà ga naa. Ná-zaalai é daa mà, naa la ɖeni ga wafuun faa. Naa li poun, tɔun gè botii ɖeeve é leve ti pe ba, tama nà ɔɔɖ laade, keke GALA ná-zaalai ve, é nɔun ba.

¹¹ Naa ɖa é ba, é ɖeni ga nà ve-o, ɔaa tiya ve-o, zekana gi tenegi wosu da, ze ma kana wo ɖidaaleveni la.

Gɔveiti buzege vai

¹² Tei gi tenegi wosu ga Kilista wuzɛɖeni, é ɖula saai ya, leeni vaa zu wo zaama, tanigaani ti ɖeezu ma, gɔveiti ti la wuzegɛa, ti va ɖula saai ya?

¹³ Ni gɔveiti ti la wuzegɛa, ti va ɖula saai ya, deɖemu Kilista ɔalaagi la ɖeni wuzɛɖeni, é ɖula saai ya.

¹⁴ Tama ni Kilista la ɖeni wuzɛɖeni, é va ɖula saai ya, naazu tenegi gi bosu, é ɖea ga faa naka, wa ɔalaagi wa-ɖidaalevei ɖea ga faa naka.

¹⁵ Tama, ni gaama ve ga gɔveiti ti la wuzegɛa, ti va ɖula saai ya, gi maaneve gi leve ga zee zeeleiti GALA tetema. Tɔzei gi ma zeele wooi woni ga GALA ge Kilista wuzɛɖeni, é kula saai ya. Keke ni é la ɖeni naa ɖeeni, ni gaama ve gɔveiti ti la wuzegɛa, ti va ɖula saai ya.

¹⁶ Ni gɔveiti ti la wuzegɛa, ti va ɖula saai ya, Kilista la ɖeni wuzɛɖeni mu, é va ɖula saai ya.

¹⁷ Ni Kilista la ɣeni wuzegeni, é va ɣula saai ya, wa-ɣidaalevei ɣea ga faa naka, wa de wa-ɣotoiti su.

¹⁸ Naazu ma, niiti ti ɣidaaleveai yeɣai de Kilista ma eyesu ti za, naati ti undaaviliga.

¹⁹ Ni niima eteai zu vaa nɔ ɣa, ade ɣitogai da Kilista va, ade maawɔinve, é leve nuɓuseiti pe ba.

²⁰ Kele gaamazu, Kilista wuzegeni, é ɣula saai ya, naa ɣa é kitogi veezu la ga niiti ti zaai, ta wuzegɛ balaa, ti ɣula saai ya.

²¹ Mazɔɔ eɣevelei saai vaai la ga nu ɣilagi maavele, zenɔ ɣana, ɣoveiti buzegɛ vai balaa vaai la ga nu ɣilagi maavele.

²² Mazɔɔ eɣevelei ese pe ge saai maazɔɔsu da ga Adama maavele, zekana nɔ ese pe ka zenvui wo da volu balaa ga Kilista maavele.

²³ Kele ese pe ta tosu, Kilista ɣa é ga ti pe ma mɔungi, naa volumna niiti ti ga Kilista nɔnɔiti, siegi zu é vaazu la.

²⁴ Naa volumna gaaɓela foloi ɣa zeeli niina, Kilista a masadai veena ɢeeɣe GALA zea, naazu é bega ga masadaiti pe koloɣolo, ta zobodaiti, ta zɛbeiti.

²⁵ Mazɔɔ kenii Kilista masadai ɣe, eyesu GALA ge sili nuiti pe puu kɔɣwu.

²⁶ Sili nui ma ɣaabelagi a koloɣolo, naa ɣa é ga saai.

²⁷ Seveve GALA Sevei zu ga: «GALA ge aniiti pe puu kɔɣwu.»* Kele wooi nii é wosu ga «aniiti pe», koleve ga GALA ge la «anii peɣi» naa zu, teigi é aniiti pe kolozu Kilista ve.

²⁸ Siegi zu aniiti pe ti ɣolozu la Kilista ve, naazu tɔ ɓɔɣi, Doun Zunui, toɣa unmaayei GALA be, nii é anii pe koloai be, naa ɣa a ke GALA ge ɣe ga ma ɓiigi fai pe su.

²⁹ A ɣisie lee mɔnɔ naati ta-vai zu, niiti ti batizesu ɣoveiti be. Leeni ɣa ti ɣitogai ba ga ti solɔɔ? Ni gaama ve ga ɣoveiti ti la wuzegɛa, ti ɣula saai ya, lee vaa zu naati ti batizesu ɣoveiti be?

³⁰ Giya ma, leeni vaa zu gi faaɓaagi laawu lelei pe daawu?

³¹ Folo-o-folo na saai laawu, na bosu wo ma ga ɣite, kɛleaiti, naama wasogi maavele ma, nii é zɛa wa-vaa ma, da-ɣilibalai zu da de-Maliɣii Yesu Kilista.

³² Ni nuɓuseiti gaazu vai nɔ ɣa ge dɔɔ zuaiti sakpeni la Efɛze, na-tɔnɔgi ɣa naa zu ga leeni? Ni ɣoveiti ti la wuzegɛzu, ti va ɣula saai ya, «Ade daamii wo, de ɓɔɔle, mazɔɔ da zaazu lina.»†

³³ A mina ɓɔɣɔ yaava: «Bɔɔla nɔiti ta da nu zo pagɔiti koloɣolo.»

³⁴ A ɣale ma volu wo ɣevele vagɔi ma, velei soloogai la. A be koto ɣee vai va. Mazɔɔ tanigaani ta wo zaama, ti la GALA kwee. Na naa wosu wo unfe fai ma.

Kpusei buzegɛai, é ɣula saai ya

³⁵ Kele nui ta ɣa ɣe ma: «ɣoveiti ta wuzegɛ ɣale, ti ɣula saai ya? Kpuse begele ɣa ti vaazu solɔɔsu?»

³⁶ Gimalala nu ɣa ga de! Ani ɣaei è dɔɔzu zooi wu, é la zenvui woga volu, kenii a zaana.

³⁷ Nii è siinsu, naama ziinziin ganigi ɣɔɔgi laade, é va ɣe vɔnɔsu, kenii ma ɣezei, é ɣeni ga moloi, ɓaa ani zuwu ɣiligi tanɔpe.

³⁸ GALA ka kɔɔgi veezu ma ɣaei ya, eɣevelei é pɔ la, ma ɣaei ɣilagilagi pe ka ɓɔɣɔ ɣɔɔgi zɔɔsu, eɣevelei GALA ge pɔ la.

³⁹ Kpetɛaniiti kpusei la ga ani ɣila, nuɓusei nɔnɔi ɣa ná, suaiti tɔnɔi ɣe ná, wɔniiti tɔnɔi ɣe ná, kaleiti tɔnɔi ɣe ná.

⁴⁰ Geezu aniiti kɔɔgiti ta ná, zooi ma aniiti kɔɔgiti ti ɣe ná. Geezu geleiti kɔɔgi ná-pagi ɣa ye, zou ma aniiti kɔɔgi ná-pagi ɣe ye.

⁴¹ Foloi ná-pagi ɣa ye, alugi ná-pagi ɣe ye, somideɣaiti ta-vagi ɣe ye, somideɣaiti folo veleiti ti la ɓɔni, anee somideɣai ta ɣa volozu é leve ta va.

* 15:27 15:27 Guy 8:7. † 15:32 15:32 Eza 22:13.

⁴² Zekana é gʼeezu la gʼoveiti ta wuzegena, ti gʼula saai ya. Siégi zu kpusei zaazu la, é la zooi wu, é luula. A wuzegena, é gʼula saai ya, toɗa niina ga saalala gelei.

⁴³ A gʼena laa zooi wu, maawoinve, zebe la ba. A wuzegena, é gʼula saai ya, pagai, zebai ba.

⁴⁴ Siégi zu é loozu la zooi wu, toɗa ga kpuse gʼolagi. Siégi zu é wuzegezu la, é gʼula saai ya, GALA Zenvui gʼa a gʼe su. Ulei kpuse gʼolagi naa la, vele gʼana balaa kpusei naa la Zenvui su.

⁴⁵ Naa gʼa é ba, seveve GALA Sevei zu ga: «Zunu mʼungi Adama gʼeeni ga zenvu su nu.»‡ Kéle Adama ma gʼaabelagi gʼa ga zenvui, nii é zenvui veezu.

⁴⁶ Nii é ga zenvu zu gelei, naa ese taade é va va, keni kpuse zu gelei, naa voluma, zenvu zu gelei va legʼa va.

⁴⁷ Zunu mʼungi beteni ga zooi ma voloi, zooi nonoi gʼana. Zunui velesiei naa vaani, é zefe geezuve.

⁴⁸ Zoiti ti ga zooi nonoiti, naati kulave ga zoi nii é beteni ga zooi ma voloi. Zoiti ti ga geezu geleti, naati kulave ga zoi, nii é vaani, é zefe geezuve.

⁴⁹ Egʼevelei de gʼulaa la ga zunui é beteni ga zooi ma voloi, zeno gʼana da gʼula la ga zoi paai, é zefe geezuve.

⁵⁰ Kʼeleaiti, à wéle nii gè pɔ gè bo, toɗa ga: Nii kpɛɛai ga kpusei ta jamai, naa la zooga é va nono zoloo GALA ná-masadai zu. Zoi ma é ga duula gelei, naa la zooga é va duulalala gelei zoloo.

⁵¹ A wéle, nà dɔɔgʼuzu vaa wosu wo ma: Ade pɛ de la zaa, kéle ade pɛ da valibo,

⁵² yeedegʼala go nɔ laawu, gaazulooma laa gʼila daawu, siégi zu puu gʼaabelagi veezu la. Mazoloo siégi zu é veezu la, gʼoveiti ta wuzefe, ti gʼula saai ya, ga duulalala busei. Ada ma, ade pɛ da valibo.

⁵³ Mazoloo keni duula busei duulalala gelei loo gʼoba, saa busei nii saalala gelei loo gʼoba.

⁵⁴ Siégi zu duula busei nii a duulalala gelei loona la gʼoba, saa busei nii a saalala gelei loona la gʼoba, naama wooi laa gʼa zeeli niina, nii sevei ga:

«Zobogi zoloo ga metu saai ma!»§

⁵⁵ «Ee, saai, da-zobogi gʼa mini?

Ee, saai, è-ma lologi gʼa mini?»*

⁵⁶ Saai ma lologi gʼa é ga kotoi, kotoi ná-zebai gʼa é ga tɔgi.

⁵⁷ Kéle mamagi gʼa GALA be, é zobogi veezu ade ya, ga de-Maliɣii Yesu Kilista maavele!

⁵⁸ Naa gʼa é ba, kʼeleaiti, nʼɛɛnɔɣiti, à lo kpaan, wo mina niikpi, à li luɣoma Maliɣii ná-botii zu, wo gʼe sugʼwee ga wo-mɔɔlezuve la gʼea ga wafuun Maliɣii ya.

16

Zeebo fai Zeluzalɛme Egilisii vaa ma

¹ Nii é ga zeemaaɔgi ma vaa, é lo kidaaleve nuiti ba ti Zeluzalɛme, à kɛ egʼevelei nɔ gè Egilisiiti kalagai da Galate yooi zu.

² Dɔɔɣoi ma volo mʼungi gʼilagilagi pɛ, wo gʼilagilagi pɛ ge ani la gʼoba yɛ, nii a zoo da, egʼevelei ná-zobogi la. A mina paa yeei maaɔun, ga wo va yeemaaɔ.

³ Siégi zu nà vaana la, naama nuiti wa yeelo ti va, ná ti leve, ti gʼalivaa zebai ti ya, ti li ga wa-ɔɔba anii Zeluzalɛme.

⁴ Ni nà ɔɔɣoi keni gè li balaa, gá siei wo niina gá tiye.

Pɔle ná-siɛ wo fai ma levei

⁵ Nà levena Masedoane yooi zu, nà va niina wo ɔɔ be, mazoloo nà levesu ga naama yooi zu vele.

‡ 15:45 15:45 Zen 2:7. § 15:54 15:54 Eza 25:8 boge é zoloo Geleke woo zɛve wɔlɔmai ma. * 15:55 15:55 Woz 13:14 boge é zoloo Geleke woo zɛve wɔlɔmai ma.

⁶ Tanisu nà ku felegɔ ɖeɖe zu wo vɔ be, ɖaa gè samai ɖe wo va, naa ɖa a ke wo ɖa màazaa, vɛti nà ɖe liizu náti.

⁷ Gè la pɔ ga gè va wo ɖaa, gè va leve nɔ, keɛ toɖa kisu ga gè yeeɖeɖalɔi ta ɖe wo vɔ be, ni Maligii a laana ga.

⁸ Keɛ tama nà ɖeɖe zu gè ye Efɛze eyɛsu Pantekote voloi zeeli.

⁹ Mazɔɔ botii ɖe zobo pagɔi ma vɛlɛla wolai laalaoge tũɖɔ, anɛɛ ni sàkpe nuiti mɔinve.

¹⁰ Ni Timote a vaana, à ke wo ɖee ga wo yeezeive bu ga pagɔ wo zaama, mazɔɔ toɖa botii ɖeɖe zu ga nɔn kɛvele, Maligii ná-botii zu.

¹¹ Naa ɖa é ba, nu nɔpe ge mina belevili. A maazaa, é ná-siei wo ga pagɔ, é zoo é zeeli mà ziileigi zu, mazɔɔ nà-o, ade-ɖeɛleaiti-yo, gá maaɔunsu.

¹² Nii é ga ade-ɖeɛloin Apolɔse nɔnɔi, gè maanɛnɛni gola, ga ta ade-ɖeɛleai zɔiti ti va wo vɔ be, keɛ é la ɖɛni leveni ga ziimai niizu é va ke. Keɛ tama toɖa liizu, siegi zu a ná zɔɔna da.

Fali ɖaabelagiti

¹³ A wɛɛ ɔɔɖɔ ma, wo lo kpaan kidaalevei zu, wo zɛbezege, wo yiilɔ.

¹⁴ Nii kpein wo keɛzu, à ti pe ke ga nɛɛbei.

¹⁵ Kɛɛleaiti, wo Setefanase ná-peɛyegei ɖweɛ, Akayi yooi zu, tiya ɖa ti ɖɛni ga ma mɔungi, ti ɖidaaleve, ti ɔɔɖɔ ɔ GALA ná-nuiti maavaa ɖee vai zu. Nà wo maanɛnɛzu ga

¹⁶ wo ɖolo naa ɖeɖala nuiti be, ta naati pe, niiti ti botii ɖeɖe zu vɔma ta tiye.

¹⁷ Kòozunɛɛve Setefanaseni paa vai zu ta Fɔɔletunatuse, ta Akayikuse. Nii gè valani ma wo voluvelei, ti naa laazeelini.

¹⁸ Mazɔɔ ti ziileini, ti wa ɔalaa wo yiilei. A unfema ve naa ɖeɖala nuiti be.

Tuɔ gooiti

¹⁹ Azi yooi zu Egilisiiti ta wo luɔsu. Akilase ta Pilisile, é ɔ Egilisii va é gaalebai wosu ta-vɛɛi wu, naati ɔalaa ta ta-luɔ gooi laazeelizu wo ma, Maligii laaseigi zu.

²⁰ Ade-ɖeɛleaiti pe ta wo luɔsu. A ɔɔɖɔ luɔ ga nɛnɛi.

²¹ Nà Pɔle, nà ɔɔɖɔi zɛevogi ɖa gè wo luɔsu da.

²² Ni nui ta la Maligii nɛni ve, kotove!

Malanata (vaana, gi-Maligii)!

²³ Maligii Yesu ná-zaalai ye wo va.

²⁴ Nà-nɛɛbei ɖa wo pe wo va, ada-ɖilibalai zu da Yesu Kilista.

Pole Ná-Sevei Velesiei E Teveni Kolente Nuiti Ma Sevei lozeizuve ma woo moungetti

Seve velesiei nii tevegai Kolente nuiti ma, Keelai Pole ɔa é seveni, é zo kona vuuloolugo maazu loolugoi ma, é li puuloolugo maazu lozita (55-56) ɔegala levegai ma Yesu zoloolgai voluma (1:1). Pole ná-seve felegoiti su, niiti ti ade yea, ti levegai Kolente Egilisii ma, to ɔa é ga felesiei. Faagwe nu wolaiti ti ɔe Pole sevei tagili teveni de mounpa Kolente Egilisii ma, nii su vaiti gola baani. Naama zuei ma buɔa go nɔpe ge la mo ná, kee Pole bove é vile ba (2:3-4). Keeve ege Pole sevei nii ɔeeve, siegi zu é ɔeni la Masedoane (2:13).

Kolente nuiti ta-zuei velesiei ɔa ye, tozei toɔa ga sevei nii é boezu é lo nu ná-faa boɔboɔba ba, daavege balaa ga faiti ta nu yiiziɔa. Pole ná-koozuneei ɔulave keelama, siegi zu é Tite ná-poluvaawo pagoi menini da, é lo Kolente Egilisii va. Niima zuei zu, ada kala kiteiti kaazu ná, é lo kula ani vai va, velei Minazege Niinei po la, ma un ge daa ma mee ga ve Pole deveiti feezu ná, ga kula aniiti gaaleba vai é va ɔe ga kpoba kidaaleve nuiti be, ti Zeluzalame (8:1—9:15). Keeve ege zee ɔeelaiti ti zeeai kamavolu, ti lo Egilisii zu, ti ɔeni voluzeizu goo maagaaali vaiti ti ba, ti ɔeni nui tanigaa ɔisu é lo Pole va, nii a ke ti va ɔe ga totuɔoiti tiya boɔboi. Naama nuiti ti ɔeni ineinegi lozu nuiti ziima, é lo Pole ɔee vai va ga keelai. Naa ɔa tanisu é keai sevei ɔaabelasuve Pole ti wooɔaavotegai la ná ga zee, tozei zobogi va nii é soolooɔa ga é ɔe ga Yesu Kilista ná-keelai.

Unsosuve

1. Pole ná-sevei lozeiwe ga é Egilisii luvo (1:1-7).
2. Naa voluma Pole sevei ɔeeni, é lo suvaaye fai va, ta pile soloo fai Kilista zu, naa ve zɔɔzuwe vai va (1:8—7:16).
3. Naa voluma Pole kalagi veeni, é lo kula aniiti faa va, nii maaneai é ve kidaaleve nuiti zea, ti Zeluzalame (8:1—9:15).
4. Gaabelasu, Pole ná-goozuɔulagi woni, é lo tosuve va ga keelai, naa volu é kitoosui ɔe ná-siei vaa zu, é vaazu bosu (10:1—13:13).

Tuwo gooti

¹ Nèi gè ga Pole, nà ga Yesu Kilista ná-keelai, GALA ziimai maavele ma, gá ade-ɔeeloin Timote, gá wo luvoosu, woi wo GALA ná-Egilisii zu Kolente taazuve, wa GALA ná-nuiti pe ti Akayi yooi zu ná pe.

² Ade-ɔee GALA ta de-Maliɔii Yesu Kilista ti zaalai la wo ma, ti ziileigi ve wo ve.

Pole GALA ná-mamagi

³ Mamagi ɔa de-Maliɔii Yesu Kilista Keeɔe GALA be, maawoingai pe ma ɔeeɔei, ta inoɔoi pe ma GALAGI,

⁴ nii é gi inoɔozu kidaaviligi pe su, naa ɔa a ke, inoɔoi gá boɔoi gi soloo GALA zea, gi zoo gi naati inoɔo, niiti ta ɔe kidaaviligi ma zii tanope su.

⁵ Mazoloo velei gi boopeezu la Kilista ná-kpolo wolaiti ba, zeno ɔana gi inoɔo wolai zoloo da Kilista ya.

⁶ Ni gá ɔena kidaaviligi zu, naa ɔa ga wo inoɔoi ta kizogi zoloo. Gá inoɔoi zoloo, naa ɔa ga wo inoɔoi zoloo, nii a zobo fe wo ve, wo zie naama boloi ma ziiti bu, niiti ti zeizu gi ma.

⁷ Naa ɔa é ba, gi ɔitoge wo va kpaan, mazoloo gi kwee gi ɔe, velei wo boopeezu la gá-bolbiti ba, zeno ɔana wo boopeezu la gá-inoɔoi va, nii gi soloo.

⁸ Mazɔlɔ kɛɛleaiti, gi la wɔinni ga wo ye gá-ɔɔdaaviligi ɔwɛɛtalai zu, é zeelini gi ma Azi yooi zu. E wuini gi ma gola, é buɛ gi-zɛbɛi ɔɛlagi maazu, gi-ɔi ge la mɔ ɔɛni gi-yɛnvui volu pɛ.

⁹ Gi laani da ga saai ɔɛni niina leveni gi ma ga ɔite. Naa zeelini gi ma, naa ɔa a kɛ, gi mina la ɔɔɔ la, kɛni gi la GALA da, é ɔɔvɛiti fuluzu su, é ti wuzeɛ.

¹⁰ Tɔun ka é gi ɔizoni saai naa ma zii ma, toɔa gi ɔizo ma volu. Gaamazu, gi ɔitoge ba ga toɔa gi ɔizosu ma volu.

¹¹ Wa ɔɔɔi ɔalaa wo ɔɔni gi va ga GALA falii. Naa ma, GALA ka nuɔuse mɔinmɔingi naati ta-GALA falii ɔaavote gi vɛ, é zaalai la gi ma, ma mɔinmɔin ge da mama gá-vaa zu.

Pɔle ná-siɛi zeɛɛ vai ma

¹² Nii gá zoo ɔɔɔ maamusezu la, naa ɔa é ga gá-ɔiɛi ɔa ɔɛzu gi vɔ ga gá zɛzu eteai zu, ta wa ɔɔɔɔɔgi wo letemazu, ga ɔadɛdai ta ɔɔɛlamalai, niiti ti zeɛɛzu GALA pɔ, GALA ná-zaalai ɔa é losu gi luɔ, é la ga eteai ná-ɔimalai.

¹³ Gá-zɛvɛiti su, gi la faa ɔili sɛvɛzu, gi va teve wo ma, kɛni nii wo kalasu, wo da gaɔa. Nà ɔisɛzu ga wa kwɛɛ ga pɔɔ,

¹⁴ eɔvɛlei wo tago ɔaɔa la niizu, ga Maligii Yesu ná-foloi, gá ɔɛ ga wa-ɔɔɔ maamusei ma ungi, eɔvɛlei wo la ga ɔɔni.

¹⁵ Gɛ laani naa la, naa ɔa gɛ deveni la ga mɔunpa gɛ li dɛ wo vɔ bɛ, naa ɔa a kɛ wo tɔnɔgi zɔlɔ daa ɔɛ fele.

¹⁶ Gɛ deveni ga gɛ va wo vɔ bɛ, gɛ leve, gɛ li Masedoane. Nà ɔalena ma, gɛ wo ɔa, wa ɔɔ bɔ gɛ zeeli Zudɛ yooi zu.

¹⁷ Siɛi zu gɛ naa leveni la, woɔvalada vaa ɔana gɛ kɛni ɔaa? Baa ná-devɛiti ti ɔɛa ga nuɔuse leveiti, gɛ va da ɔɛ ma: «Ungo,» naa volu «Ba-o»?

¹⁸ Gaama vɛ ga GALA ka ga woɔɔɔɔ GALAGI, wooi gi daazeelini wo ma, é la ɔɛni ɔɛni ga «ungo, ɔaagi».

¹⁹ Mazɔlɔ GALA Doun Zunui Yesu Kilista, nii gi ná-fai laazeelini wo ma, nɔun ná-o, Silase-o, Timɔte-o, é la ɔɛni ɔɛni ga «ungo, ɔaagi». Kɛɛ tɔun zea, ti pɛ ti ɔɛni ga «ungoi».

²⁰ Mazɔlɔ GALA ná-minazɛɔgi pɛ daazeelivɛ ga Yesu maavele. Deɔɔmu da bosu ga tɔun maavele ga «amina», nii a kɛ lɛbiyai vɛ GALA bɛ.

²¹ Gi vɛɛ wo va, GALA ka é ade ɔilii Kilista va kpe, é yiimazeɛ ga adeye.

²² GALA ka é yeevɔgi vɛɔgai ade va, ga de ɔɛ ga nɔnɔiti, é ná-Zenvu Nadɛgai vu ade-yiimavɛti ga faanɛiti ti vaaazu naati ma vooi.

²³ Kɛɛ GALA ka ga ná-zeelei, ga wo maazasa faa ɔa é kɛa, gɛ la mɔ ɔaleni ma la Kolente.

²⁴ Ma zobo ge la gi ya ga gi zɛi wa-ɔɔaalevei unda, kɛɛ gá pɔ ade botii ɔɛ vɔɔma, é ɔɛ ga wa-ɔɔɔvɛi, tɔɔzei wa lɔni kpaan kidaalevei zu.

2

¹ Gɛ devea ga gɛ mina ɔale ma mɔnɔ, gɛ va li wo vɔ bɛ, é va ɔɛ ga ziiɔlɔ vaa.

² Mazɔlɔ ni ná wo yiiɔlɔ vaa ɔɛna, bɛ ɔa a zoo é nɔun koozunɛ? Naati gila nɔ vɛ, niiti gɛ ti yiiɔlɔ vai ɔɛai.

³ Gɛ sɛvɛi ɔɛni, gɛ teve wo ma eɔvɛlei gɛ kɛni la, naa ɔa a kɛ, ná vaana, gɛ mina ziiɔlɔ zɔlɔ naati zea, niiti ti maanɛai ti kɔozunɛ. Daa vɛ wo pɛ wo la, ná-koozunɛi ɔa ga wo pɛ wɔnɔ.

⁴ Gɛ sɛvɛi ɔɛni, gɛ teve wo ma, gɛ ɔɛni kidaaviligi zu ta ziiɔlɔi, gaaɔvɛi da vu, wo yiiɔlɔ vaa la ɔɛni de, kɛɛ wo ɔɛ kwɛɛ nɔ, vɛlei gɛ wo nɛai la vɛ.

Faa nɔu ɔɛ nui zuvaaye fai

⁵ Ni nui ta ɔɛa ga wo yiiɔlɔ zaɔui, ná laade é va ziiɔlɔ, kɛɛ wo pɛ be, ɔaa wo tanigaani nɔ vɛ, ni de la pɔvazu ma.

⁶ Zeli mɔinmɔingi wo toga ma, naa kula ɔɛa ga ma nui.

⁷ Naa ɔa é ba, maanɛɛvɛ ga wo suvaayɛ niina, wo ɛnɔɔ, naa ɔa a kɛ ziiɔɔɔ wolai mina ada vɛɛ ba.

⁸ Nà wo maanɛɛnɛzu, à wa-nɛɛbɛi lɛɛ la ga wo-zie vɛlei toun pɔ.

⁹ Mazɔɔɔ nà-sɛvɛi ɔɛ ungi ɔana: gɛ wo zuɔɔɔ, ni wa ga woo zo nu fai pɛ su.

¹⁰ Mazɔɔɔ zɔi wo suvaayɛsu, nà ɔalaa gɛ naa zuvaayɛga. Siɛgi zu gɛ suvaayɛgi wosu da, (ni fai ta ɔa ná, nii nà suvaayɛ), nà suvaayɛ wo maavele ma Kilista ɔaazu,

¹¹ naa ɔa a kɛ, de mina Setana yɛ ná, é va zobo sɔɔɔ ade ma, mazɔɔɔ ná-faiti ti la ga de ɔwɛɛtala zu vaa.

Pɔle ná-zizoolɛ vai Toloase

¹² Siɛgi zu gɛ zeelini la Toloase, ga gɛ Woo Niine Uagɔi laazeeli, é vɛle Kilista va, Maliɔii botii ɔɛ zobo pagɔi ma vɛlɛlavɛ laalaoni tɔɔɔ.

¹³ Anɛɛ naa vɛ, zizoolɛni ga gola, tɔɔzei gɛ la ɔɛni ade-ɔɛlɔin Tite ɔaani. Naa ɔa é ba, gɛ valini Toloase nuiti ma, gɛ li ga Masedoane vɛle.

Pile sɔɔɔ fai Kilista zabui zu

¹⁴ Kɛɛ mamagi ɔa GALA bɛ, mazɔɔɔ toɔa losu gi luɔɔ Kilista ná-pile sɔɔɔgai zu yeenɔpɛ. Toɔa botii ɔɛɛzu ga giye, gi da Kilista ɔwɛɛ fai vaza adavɛ pɛ, eɔɛ gulo maku nɛɛnɛgi é vazasu adavɛ pɛ.

¹⁵ Gi ɔɛvɛ eɔɛ gulo maku nɛɛnɛgi Kilista kulazu ga zalaɔai GALA bɛ, gá ga naa naati saama, niiti ti kizogi zɔɔɔgai, ta naati ɔalaa bɛ niiti ti undaavilisɛ.

¹⁶ Zɔiti ti undaavilisɛ, toɔa ga saai ma makugi, é ti lɔɔzu saai zu. Zɔiti ti ɔizogai, toɔa ga zɛnvui ma makugi, é zɛnvui veezu. Bɛ ɔa zobogi bɛ, a zoo é niima wotii ɔɛ?

¹⁷ Mazɔɔɔ gi la ga ma mɔinmɔin kɛvɛle, gi va ɔɛ GALA daawooi zu yaaɔzo, kɛɛ tɔɔzei GALA ka é gi levɛga, gá gaamai wosu toun gaazu ga Kilista ná-botigɛ nuiti.

3

Minazeɔɛ niinei ma wotigɛ nuiti

¹ Gá tɔɔzeizu ga gi ɔɔɔ ɔaliva, gá ɔɔɔi baa? Baa, gi ɔɛɛ ɔa é ba, eɔɛvɛlei tanigaani ti la, gi gi ɔalivaa zɛvɛ vɛ wo ya, baa gi ta maagaaazagabo wo ma?

² Wa ɔɔɔi ɔa wo ga gá-zɛvɛi, sɛvɛai gi-yiimavɛti, nuiti pɛ ta zoo kwɛɛsu, ti da kala.

³ Kolevɛ ga wa ga Kilista ná-sɛvɛ ɔɛai, nii kalivaai gá-wotii ma, kɛɛ é la zɛvɛni ga sɛvɛ ɔɛi, keni zɛnvu su GALAGI ná-Zɛnvui, é la zɛvɛni kɔtu ɔokolo ma, keni nuiti ziimavɛti.

⁴ Naama ladalai ɔa gi sɔɔɔgai Kilista ya, GALA gaazu.

⁵ Tama naa la bosu ga, gá ɔɔɔi gá zoo ɔisɛzu ga gi faa nɔpɛ kɛ giya ɔɔɔi ga gi-zɛbɛi. GALA pɔ bɛ ɔa gá-zoofaalai pɛ ge zeɔɛzu ná.

⁶ E zobogi ɔalaa fea gi ya, ga gi ɔɛ ga minazeɔɛ niinei ma wotigɛ nuiti. Naa la ɔɛni tɔ sɛvɛi zabui zu, keni Zɛnvu Nadagai. Mazɔɔɔ tɔ sɛvɛai ɔa da paai wo, kɛɛ Zɛnvui ɔa zɛnvui veezu.

⁷ Tɔgi naa zu wooiti ti zɛvɛni kɔtui ma, tama Moize ɔɛni botii ɔɛɛzu tɔgi naa vɛ, nii é ɔɛni saai veezu. Anɛɛ naa vɛ, naama wotii ɔɛni lɛbiya wola veezu zea. Lɛbiyai naa maavele ma, nii é ɔɛni volozu gaazu, Izilayɛle nuiti ti la ɔɛni zoosu ti va wɛɛ gaazu vɛ. Lɛbiyai naa ma ge la ɔɛni lɛbisɛ.

⁸ Zɛnvu Nadagai ná-botii ma lɛbiyai la wɔɔɔ, é va levɛ naa va baa?

⁹ Lɛbiyai ɔɛni botii naa zu nii é vaazu ga nuɔuseiti peelalai vai, tama zɔɔma wotii é nuɔuseiti kɛɛzu ga telebo nu GALA gaazu, naa ná-lɛbiyai wola ɔa wɔɔɔ.

¹⁰ Lɛbiyai nii é voloni wɔɔwɔɔi zu, naa ɔaava niizuvɛ lɛbiyai ɔaazu, nii tevɛgai ba gola.

¹¹ Tama ni zɔi é ɔɛni ná yeeɔɔɔala go laawu, naa lɛbiya zɔɔɔni, zɔi é ná ɔɔɔɔ, naa ná-lɛbiyai wola ɔa wɔɔɔ.

¹² Tɔɔzei naama ɔitogi ɔa gi ya, gi-yiimavɛ laaveɛ ga ladalai.

¹³ Gi la kɛɛzu ga Moize ɣɛvele, nii é segei vɛɛni ɣaazuɔɔ, Izilayele nuiti ta va lɛbiyai 6e pelei ɣa, nii é la ɣɛni lɛbisu.

¹⁴ Ta-ɣɛsiɛi la ɣɛni zooni é va niima vaiti gaaga. Zaaɣaza, siɛgi zu ti minazege pɔlɔmai ma zɛvɛiti kalasu da, sege ɣilagi naa ɣa de vɛɛni ta-ɣɛsiɛiti gaazu. Segei naa la zooga a va zege ná, kɛni nui nii a ɣili Kilista va, toɣa zege naa ɣaazu.

¹⁵ Zaaɣaza, siɛgi zu ti Moize ná-sevɛiti kalasu da, segei naa ɣa de vɛɛni ta-ɣɛsiɛiti gaazu.

¹⁶ Kɛɛ siɛgi zu nu latisu da Maligii ma, segei ɣa zegezu ná.

¹⁷ Tɔɔzei Maligii ɣa ga Zenvui, vɛ Maligii ná-Zenvui ná, miná ɣa wɔlɔyai ná.

¹⁸ Ade kpein deiti de ɣaazu ɲakai, da wɛɛzu, eɣɛ da ɣɛ wɛɛzu pɛɛgi zu, de da Maligii ná-lɛbiyai ɣa. Naa ɣa de valibosu tɔun maaniinigi zu, naama lɛbiyai zu, nii é liizu nɔ ga wɔlɔa. Botii ɣana nii Maligii ná-Zenvui kɛɛzu.

4

Zenvu zu naavoloi é pɔlɔ ligiiti su

¹ Naa ɣa é ba, tɔɔzei GALA ná-botii ɣɛvelei ɣana, nii é kalivaa gi ma ná-maawɔingai zu, gi iɲɔ ge la levezu.

² Gi unfetala vai pɛ piliga ya, niiti ti ɣɛɛzu dɔɔɣuzu, gi la zɛɛzu ga kelegele ɲɔi, gi la GALA daawooi zegezu ma. Kɛɛ tɔun gaamai ɣa gi dɛɛzu kpezekele, nii a kɛ gi nuɔvɛiti pɛ ta-ɣɛsiɛi zɔlɔ GALA gaazu.

³ Ni Woo Niine Uagɔi gi daazeelizu gaabidivɛ de, gaabidivɛ naati nɔ vɛ, niiti ti undaavilisu,

⁴ kidaalevelala nuiti, niiti niima eteai ná-galagi ta-ɣɛsiɛiti gaazuɣoleai, nii a kɛ, ti mina Kilista ná-lɛbiyai ma Woo Niine Uagɔi ɣaa, é volozu, Kilista nii é ga GALA maaniinigi.

⁵ Gi la gá bɔɣɔi gá-vaa laazeelizu, kɛɛ Yesu Kilista ná-maliɣi vai ɣa gi daazeelizu, gá bosu ga, gá ga wa-wotiɣɛ nuiti Yesu maavele ma.

⁶ Mazɔlɔ GALAGI nii é ɣɛni ma: «Wozakalagi volo kpidii zu,» tɔ ɣa balaa é ná-wozakalagi volozu ade-yiimavɛti, naa ɣa a kɛ, de GALA ná-lɛbiyai volo vele ɣwɛɛ, nii é volozu Kilista ɣaazuɔɔ.

⁷ ɢɛi gi naavoloi tɛi segezu pɔlɔ ligiiti su, ti ga gi-buseiti, gá naa ɣɛɛzu, naa ɣa a kɛ, zɛbɛ wolai tɛi ge leve ga GALA nɔnɔ, ɣɔnɔ laade.

⁸ Gi bɔlɔvɛ vele-o-vele, kɛɛ gi la batani. Gi ɣoozuviligɛ, kɛɛ gi-ɣi ge la leveni.

⁹ Ta gi wɔinzɛgezu, kɛɛ GALA ge la ɣɛɛni gi va. Ta gi laavalasu zooi ma, kɛɛ gi la zaazu.

¹⁰ Gá Maligii Yesu ná-saai zegezu gi-busei zu yeenɔpɛ, naa ɣa a kɛ, Yesu yɛnvui ɣula kɛɛma gi-busei zu.

¹¹ Gá-eteai zu, yeenɔpɛ ka gi saai laawu la, Yesu maavele ma, naa ɣa a kɛ, Yesu yɛnvui ɣula kɛɛma balaa gi-busei zu, é ga saa gelei.

¹² Zekana é la, saai ɣa botii ɣɛɛzu gi zu, kɛɛ zɛnvui ɣa botii ɣɛɛzu wo zu.

¹³ Eɣɛvelei naama ɣidaaleve yɛnvu ɣilagi gi ya la, eɣɛvelei sevɛai la, é ɣɛ ma: «Gè ɣidaaleveni, naa ɣa é kɛa gè bɔɛni,»* gá balaagi gi ɣidaalevevɛ, naa ɣa é kɛɛzu gá balaagi gi bɔɛzu la,

¹⁴ gi suɣwɛɛ ga GALAGI é Maligii Yesu wuzɛɣɛni, é kula saai ya, toɣa gi wuzɛge balaa, é gi ɣula saai ya, é gi bɔ Yesu va, é ade pɛ to tɔun gaazu.

¹⁵ Naati pɛ ka ɣɛɛzu wa-vaa ma, naa ɣa a kɛ GALA ná-zaalai zeeli nu mɔinmɔin ma ga bɔlɔa, faanɛ wuɣwɛ GALA falii zu da wɔlɔ GALA ná-lɛbiyai vɛ.

Zenvui wo ga kidaalevei maavele

¹⁶ Naa ɣa é ba, ade iɲɔ ge la levea pɛ. Anɛɛ ni de-busei ɣa wɔlɔzaɣasu vaavaa, ada niinezu de-yɛnvui letemazu folo-o-folo.

* 4:13 4:13 Guy 116:10 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wɔlɔmai ma.

¹⁷ Mazoloo kpobai niiti ade ti zolobosu niizube, naa vefage, é gɛ ga tevekɔɔɔzu vaa, ti yɔɔɔzu ma ta ɔɔɔɔ lebiya wolai, é kevele beɛɛzu de ve.

¹⁸ Tɔɔzei ade la ɔaazulosu naama aniiti ba, niiti nu ɔaazube ti ɔaazu, keɛ de ɔaazuloge naati ba, niiti nu ɔaazu la ti ɔaazu. Mazoloo niiti nu ti ɔaazu, naati ta levesu, ti be, keɛ niiti nu la ti ɔaazu, naati ka ti yesu ná ɔɔ.

5

¹ De kwɛɛ de gɛ, ni sege ɔotai de eteai ziezu bu, é ga de-busei, naa a ɔologolona, peɛ ga de yeema geegɔlogi zu, nii GALA ge togai to ɔɔɔɔ, eyesu ná ɔɔɔɔ, nuɔuse yee laade é va to.

² Ada kpalagi wosu balaa niizu, de wɔinve ga de zɔoma zergei loo ɔɔba, nii é ga da-veɛi é geegɔlogi zu,

³ tama ni naa ɔa de ɔɔba, de maɔnaka la ɔɛa de.

⁴ Mazoloo, ni da de eteai ziezu no sege ɔotai tei bu, ada balakpalasu, ege da gɛ kasɔ wu. E la ga da po de de-busei ɔula ɔɔba, keɛ da po ga geegɔlogi zu busei loo de ɔɔba, naa ɔa a ke, zɔi é ga saa gele, naa maaɔɔle ga zenvui.

⁵ Tama GALA ɔɔɔɔ ɔa é naama valibo fai levea ade ma, é ná-Zenvui ve ade ya, ga faanɛɛiti ti vaazu naati ma voogi.

⁶ Naa ɔa é ba, ade laavege ga ladalai yeenɔpe, de kwɛɛ de gɛ, ni no de da niima busei zu, de maagoozave Maligii va,

⁷ mazoloo ada ziezu ga kidaalevei, wozagaai laade.

⁸ Ade laavege ga ladalai, wɔin ɔa de ma gola, ga de zerge niima busei zu, de li, de ye Maligii va.

⁹ Naa ɔa é ba, de ɔaabaazu la ga de yɛni niima busei zu, baa de ɔulani su, de neɛ toun be.

¹⁰ Mazoloo keni ade pe de ɔula keɛma, de lo, ve Kilista tukpoi ɔaalevezu ná, naa ɔa a ke, ese pe ge sɔɔɔ, é zoloo ná-faa vagɔi ma, baa ná-faa poi ma, nii é keeni, siegi zu é ɔɛni la kpusei zu.

Zɔɔɔzuɔete wotii

¹¹ Gi Maligii ɔaazuluabai voluve ɔwɛɛ, naa maavele ma, gá po gi nuɔusei pe kigi lati. GALA ge gi ɔwɛɛ metu. Ná ɔisizu ga wa ɔɔɔɔ wa-ɔisiei zu, wo gi ɔwɛɛ balaa.

¹² Gi la ɔɔɔ leɛzu ga woye ga niine, keɛ gá yeegegalai yesu wo ya, wo da ɔɔɔ maamuse ga giye. Naazu wa zoo wo naati googaavote, niiti ti wasosu ga keɛzu vaiti no, ti la nui yiimaave vaiti kaazu.

¹³ Tama ni gaama ve ga ɔi ge la gi ma, gá ɔana GALA be, ni tama ɔi pagɔ ɔa gi ma, toga gi ma wo ve.

¹⁴ Mazoloo Kilista ná-neɛbeɛi ɔa zeini gi unda, geiti gi laai da ga tei nu ɔila ge zaa nuiti pe be, naa maavele ma, ese pe ge zaa.

¹⁵ E zaani nui pe be, naa ɔa a ke niiti ti yenvuzu, ti mina mo yenvu ɔɔɔ ve, keni naa ve, nii é zaani, é wuzege, é ɔula saai ya ti ve.

¹⁶ Naa ɔa é ba, é zo niizu ma, gi la mo nu nɔpe kaa ga kpusei ná-kevelei maavele. Ni gi Kilista ɔaani ga kpusei ná-kevelei maavele, niizu gi la mo kaa ga naama gevelei maavele.

¹⁷ Naa ɔa é ba, nu nɔpe ta ɔilina va ta Kilista, naa ɔɛa ga kpetɛani niine. Nii é ɔɛa ga ma wolɔmai, naa levega, é be, pete, ma niinei ɔa é ná niina.

¹⁸ Naa pe ka ga GALA ná-botii, teigi é ade yɔɔɔzuɔetea ada to ɔɔɔɔ ga Kilista maavele. E zɔɔɔzuɔete wotii ɔalivaave gi ma.

¹⁹ Mazoloo, GALA ge botii ɔɛeni ga Kilista maavele, é nuɔuseiti ta to ɔɔɔ ti yɔɔɔzuɔete ga toun maavele, é la nuɔuseiti ta-vaagaaagiti deveni ti ve. E gi gɛ ga zɔɔɔzuɔete ɔɔi laazeeli nuiti.

²⁰ Gá ga Kilista ɔaazuveti, gi da gooi wo wo ma, GALA ge da ɔɔ wo vo ga gi maavele. Gá wo maanɛɛɛzu Kilista laaseigi zu, a va bu, wo yɔɔɔzuɔete wa GALA.

²¹ Kilista la ɣeni koto nɔpɛ kɛɛni, kɛɛ GALA ge ada-ɣoto ɣasɔi laani tɔun unma, nii a kɛ da-ɣilibalai zu da Kilista, de ɣe GALA gaazu ga telebo nuiti.

6

¹ Tɛi giya-o, GALA-o, gi botii ɣɛɛzu vɔɔma, gá wo maanɛɛɛzu ga zaalai wo solɔɔgai GALA zea, naa mina ɣe ga faa ɲaka.

² GALA ge bogɛ daawooi zu, é ɣe ma:
«Gè è woɔɣaavoteni yeeɣɛɣala vagɔi.

Kizo foloi, gè ɔni è va.»*

Tama wɛɛ, gaamazu, niizu ɣa é ga yeeɣɛɣala vagɔi, wɛɛ, za ɣa é ga kizo foloi.

³ Gi la pɔ ga zeliloma ɣe gá-wotii va, naa ɣa é ba, gi la kɔɣɔziɣa zaɓu laazu nu luɣɔ faa nɔpɛ su.

⁴ Kɛɛ gá ɔɣɔ lɛɛzu fai pɛ su ga gá ga GALA ná-botigɛ nuiti. Gá vaazu fai pɛ bu ga ziilɔɔi: kpɔlɔiti, kidaaviligiti, koozuwili faiti,

⁵ doɣaiti, kasoɣa vaiti, beɓeiti ta-wuzegɛ daalɔɣomaiti, boti baagiti, ɲiigaazugaiti, ta puluiti.

⁶ Gá ɔɣɔ lɛɛzu ga gá ga GALA ná-botigɛ nuiti ɲadedai zu, faaɣwɛgi zu, ziilɔɔi zu, nuɔɣɔlɔi zu, Zenvu ɲadegai zaɓui zu, ta nɛɓɛi zu, nii wooveleda la su,

⁷ gaama ɔɛi zu, GALA ná-zɛɓɛi zu ga telebodai ma ɣɔɣɔ zɔɔlaiti, gá ɣɔ la, ɓaa gi ɔɣɔ maalobo da.

⁸ Ta da gi lɛbi, ti da gi vɛlɛlala, ti da gi-laasei ɲɔi wo, ti da gi-laasei pagɔi wo. Ta da gi leve ga zɛɛ wo nuiti, tama gaamai ɣa gi bosu.

⁹ Ta gi vɛtɛsu eɣɛ nu la gi ɣwɛɛ, tama ɛɛ pɛ ge gi ɣwɛɛ, eɣɛ gá ɣe zaazu niina, tama gi vulua, eɣɛ ta gi loɣa, kɛɛ gi la zaani.

¹⁰ Ta da gi yiiɔɔlɔ vai ɣe, kɛɛ gi ɣoozunɛɛvɛ yeenɔpɛ. Gi ɣɛai eɣɛ bala nua, kɛɛ gá ma mɔinmɔin kɛɛzu ga kpɛɛ nuiti. Gi ɣɛai eɣɛ ani nɔpɛ ge la gi ya, kɛɛ anii pɛ ka é gi ya.

¹¹ Gi laazegɛa fai pɛ ma wo vɛ, gi-wɔɔla Kolente nuiti, gi yiimavɛ pɛ daalaogɛ wo vɛ.

¹² Gi la ɣɛɛni gá-nɛɓɛi veezu wo ya, kɛɛ wa ɣa wo wo-yiimavɛti daaɣulugai.

¹³ Nà ɔɛɛzu wo vɔ, eɣɛvɛlei nu ɣa ɔɛ la deaiti pɔ: A va bu, wo naa ɣeɣalai ɣe gi vɛ, wa ɓalaagi, à wo-yii pɛ daalao gi vɛ!

A dama ga kidaalevelala nuiti ta-vai

¹⁴ A mina ɔɔ su wa kidaalevelala nuiti, wo-zie vɛlei va ɣe ga ani ɣila. Mazɔlɔɔ telebodai ta tɔ koloɣolo fai ta zoo nɛi ti ɔɔ su ɓaa? Wozakalagiti ta kpidiɪ ta zoo nɛi ti ɔɔ su ɓaa?

¹⁵ Kilistani ta zoo nɛi ti zoloo faa ɣila ma ta Inɛgi ɓaa? ɓaa lee ɔɣaama ɣa é kidaaleve nuiti zɔɣɔzu ta kidaalevelala nui?

¹⁶ Soloo faamai ɓɛgele ɣa é GALA sei vɛlei yɔɣɔzu ta kɔɣɔ ganigiti? Mazɔlɔɔ ada ga zenvu su ɢALAGI zeɪ vɛlɛiti, eɣɛvɛlei GALA ɔɣɔi bogai la, é ɣe ma:

«Nà zeizu ti zaama, gè zie ti zaama,

nà ɣe ga ta-ɢALAGI, ti ɣe ga nà-nuɓuseiti.»†

¹⁷ Naa ɣa é ba, Maligii bogɛ, é ɣe ma:

«À zegɛ ti va, wo bali ma.

A mina vɔɣɣu kɔzɔba ani nɔpɛ ba,‡

nɔun nà, nà yeezei wo wu.»§

¹⁸ Zɛɓɛi-Pɛ-Maligii ɣe ma:

«Nà ɣe wo vɛ ga ɣeɣɣɛi,

wa ɣe bè ga doun zunua, ta doun anzanua.»*

* 6:2 6:2 Eza 49:8. † 6:16 6:16 Lev 26:12; Ezk 37:27. ‡ 6:17 6:17 Eza 52:11. § 6:17 6:17 Ezk 20:34, 41. * 6:18 6:18 2Sa 7:14.

7

¹ Nèɛɲɔɔɔiti, niima minazefegiti pɛ ta ná ade ma vaa ma. Naa ɔa é ba, ade ɔɔɔɔ ɲade kpusei ɔɔɔɔ vaiti pɛ ma, ta zɛnvui ɔɔɔɔ vaiti. Ade ɔaaɔa, de ɲade ga pagɔ mɛtu, de ɔa-eteai zie unfemai zu, de feezu GALA bɛ.

Pɔle ta Kolente nuiti zɔɔɔɔɔɔɔɔ vai

² A seizu ve gi vɛ wo-yiimaveti! Gi la telebotala vaa ɔɛni ga nu nɔpɛ, gi la nu nɔpɛ koloɔolo faa ɔɛni, gi la nu ná-kulanuma ɔulani zea.

³ Gè la nii wosu wo vɛelala vaa ma, mazɔɔɔ ɛɔvɛlei gè bogai la, wa-vai ɔa gi-yiimaveti, ade ɔilivɛ va, ade zɛnvui wo vɔɔma, ade za vɔɔma.

⁴ Dàavɛ wo la ga gola, gè ɔa ɔɔɔɔ wɔɔɔ gola wa-vaa zu. Gá-ɔidaaviligiti pɛ su, ná ɲɔɔɔɔɔ zu, ziimavɛ laaveɛ ga koozunɛi, daa ge leve.

⁵ Mazɔɔɔ kaipa gi zeelini Masedoane, gi la lago pa dooɔoni, kɛni kidaaviligi ma zii pɛ nɔ: sakpegi gi-maaɔoolii zu, dualuagi ɔɛ gi zaama.

⁶ Kɛɛ GALAGI nii a ɔa kpala nuiti ɲɔɔɔ, naa ɔa é gi ɲɔɔɔɔni ga Tite vaa vai gi vɔ bɛ.

⁷ Tite vaa vai nɔ lɛi é va gi ɲɔɔɔ, kɛɛ nii é boni gi ma mɔnɔ, ga vɛlei wo tɔ ɔɔɔɔ ɲɔɔɔɔni la. E naa woni gi ma, vɛlei wɔin wo ma la gola ga wo nɔun ka, ta wa-yiibɔɔ wɔlai, ta vɛlei wo zɛbɛzɛɔɛai la ná-faa zu. Naa pɛ ge ta ɔɔni ná-koozunɛi va ga gola.

⁸ Anɛɛ ɔalaa ni sɛvɛi gè tevɛni wo ma, é wo yiibɔɔni, gè la nimizazu ga naa. Gè nimizani la, siɛgi zu gè kaani la ga sɛvɛi naa wo yiibɔɔni yɛɛɔɔɔala go laawu.

⁹ Kɛɛ niizu, ná ɔoozunɛɛzu, é la ga tɛi wo ziiɔɔɔi zɔɔɔni, kɛɛ tɔɔzei wa-yiibɔɔi ɔɔɛ wo va, wo wo-zie vɛlei maavalibo. Mazɔɔɔ wa-yiibɔɔi zolooni GALA gaazu, naa ma gi la kakama vaa nɔpɛ kɛni ga woye.

¹⁰ Mazɔɔɔ GALA ziimai ma yiibɔɔi ɔa ɔaa ɔa ɔela ga nu zie vɛlei maavalibo, é kizogi ve nui ya, nii nu la nimizaa su eyɛsu ɔɔ. Kɛɛ eteai ná-ziiɔɔɔ vai, naa ɔaaɔɛlazuvɛ ɔa é ga saai.

¹¹ Ziiɔɔɔi naa é ga GALA ziimai, naa vaaɛ wo vɔ ga: unsuvilɛi wo goozuɔulagiti bo, ta ziiɔaawanaiti, dualuagi wo zo, wɔin wɔla wo zo ga wo kà volu, naa volu wo ɔaaɔaai zɔɔɔ, wɔin ɔɛ wo ma gola ga wo faa ɲɔi laazale. Wo dɛni vɛle-o-vɛle ga wo-zɔ ge la fai tɛi su.

¹² Wa kaana dɛɔɛmu, gè niima zɛvɛi ɔɛni, gè tevɛ wo ma, é la ɔɛni ga zɔi é faa ɲɔi ɔɛai naa maavele, ɔaa zɔi ti kɛni la naa maavele, kɛɛ nii a kɛ vɛlei wo ɔilɛi la gi va, naa ɔula kɛɛma GALA gaazu wo zaama.

¹³ Naa ɔa é ba, gi ɲɔ ge ɔɔni.

Kɛɛ ɔa-ɲɔɔɔɔi vɔluma, gi wɔla ɔoozunɛni mɔnɔ ga Tite ná-koozunɛi, tɔɔzei wo ziilaani wo pɛ.

¹⁴ Ni gè ɔɔɔɔ maamusɛni tago tɔun gaazu wa-vaa zu, gè la mɔ unfeni, kɛɛ ɛɔvɛlei gi ɔɛni ɔɔɛzu la wo vɔ yeenɔpɛ ga gaamai, naa ma ka gi ɔɔɔɔ maamusɛni la wa-vaa zu Tite ɔaazu, naa ɔɛa ɔalaa ga gaamai.

¹⁵ Ná-koozunɛi wɔla wɔɔɔvɛ wo vɛ, a ɔɔaizienɛ wo pɛ wa-woozogi zu fai pɛ su, mazɔɔɔ wo yeezeini bu, duai zu ta kpalii.

¹⁶ Ná ɔoozunɛɛzu ga gè laa wo la fai pɛ su.

8

Zeemaabɔ fai

¹ Kɛɛleaiti, gá pɔ ga wo naa ɔwɛɛ, vɛlei GALA ná-zaalai ɔulaai la kɛɛma Masedoane Egilisiiti su.

² Uɔluɔulɛi ɔɛvɛ ga kpɔɔ wɔla, é zeeli kidaalevɛ nuiti ma, kɛɛ ta-ɔoozunɛi wɔɔɔ vɛlei ma, ti ɔɔɔɔ lɛni ga ta ga faanɛɛ ɔɛ nua, anɛɛ ni ta ga bala nu ga gola.

³ Gè bo wo ma ga gaamai, ti feeni, ɛɔvɛlei ti-zoodai ɔɛni la. Ti feeni vɔɔ é ɔudɛ ta-zobogi maazu, ti kɛ ga tiya ɔɔɔi ti-yiimai.

⁴Ti ɣilini gi ma ga maan_{εεεε} wolai, ga gi ma zobo fe ti v_ε, ga gi ɓɔ ti va, kpɔba anii leve fai zu GALA ná-nuiti ma Zeluzal_εme.

⁵ Ti la ɖɛni kɛɛni nɔ ga eɖeɛlei gi-ɖigi ɖɛni ba la, keɛ ti ɔɔɔ veeni mɔunpa Maligii ya, naa voluma, GALA ziimai maavele ma, ti ɔɔɔ ve gi ya.

⁶ Naa ga é ba, gi Tite maanεnεni ga é va wo vɔ bε, é yeeyε faanεε ɔεε wotii naa va eyεsu gaabela, εdεvelei é tɔzeini la.

⁷ Fai pe gaavonige wo zaama: kidaalevei, kpɔɛzugulai, faagwegi, sebezegēi ma zii pe, neɛbei ɔa wo-yiimave é lo gi va. A ɔaaba, wo li ludɔma balaa faanne ɔee wotii zu.

⁸ Deve laade gè va gɛ feezu wo ya, kɛɛ zɔiti ta-zɛɛzɛgɛi ma vaa gɛ bosu, naa gɛ a kɛ gè wa-nɛɛɛi wuuɔtɛ ga pagɔ.

⁹ Mazolɔ wo ade-Maliɖii Yesu Kilista ná-zaalai ɖwɛɛ, tɔungɪ é ɖɛtɛni gola, kɛɛ é ɖɔɖɔ ɖɛtɛni ga bala nui wo vɛ, nii a kɛ wo ɖɛtɛ ná-baladai zu.

¹⁰ Naa ma, nà kisu vai wosu é vile niima vai va: Solooge wo ma ga wo yeeye naa va, nii wo tãzeini konagi tevegai. Wa ga wo feni ga ma mɔungi, é la nɔ ga wo zeebɔgi wo, keɛ wo fɛvele bɛteni ga wo ke.

¹¹ A yeeyε ba niina, wo niima gεεwotii gaabela. Kisiε vagai ε gεni wo-yiimave wo deveai ma, a vile naa volu, wo gaabela, ε zoloo zobogi naa ma, nii ε wo ya.

¹² Siegi zu nu feezu la ga da ɓɔŋɔi è-yiimai, GALA ka da-veɓanii naa zo, é g̊isɛ naa zu nii é è ya, é la ga zoi é la nu ya.

¹³ E la ga gè wo ló kidaaviligi zu, gè zóiti maavizó, kéle keni wo dāa dē sōli.

¹⁴Niizu anii moinwe wo ya. Naa ma, wa zoo wo bo naati ba ti kpalai zu. Naa volu, yeeta wa dɛna kpalai zu, anii mɔindai ti ya, ta zoo ti bo wo va. Ule dɛna faiti gaa a dɛ la soli,

¹⁵ εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην, ἡ δὲ μα:

«Zoi é ɖɛni zɛvɛzu ga maɪɪɪda, é la ɖɛni voovazu naa ya, zoi ma é ɖɛni tago nɔ yɛvɛzu, naa la ɖɛni valasu.»*

Zeemaaḥ kula nuiti

¹⁶ Nà GALA mamasu, nii é wa-vai ma yizooléi laai Tite yiima ga nòun kevele!

¹⁷ Mazɔɔ falimai gi boni la, é yeezeini bu gaamago nɔ. É ɔaazuvileni ga devea tɔ ɔɔɔi ga é va wo vɔ be.

¹⁸ Gá tevesu, ta gεεgeloĩn naa, nii maamuse wooĩ wosu Egilisiĩti pε su, tǽzeĩ ná-botii va é kεεzu Woo Niĩne Uagoi vaa zu.

¹⁹ E bude naa maazu, to ga Egilisiiti ti yeeloni ba ga é gi maazaa siei ma, gi faanεε gεε wotii gεεzu su, é gε ga lεbiyai Maligii ve, é gε ga zeele wooi, é lε ga gi woinve ga gi bo zoiti ba.

²⁰ Gá gaa6aazu, gi dama, ga nu nɔpɛ ge mina gi veelala, velei gi 6aazu la vεani 6iigi tɛi maazu.

²¹ Mazoloo gá gaabaazu, gi naa gɛ nii solegai, naa la nɔ ga Maligii gila gaazu, keɛ é gɛ nuɓuseiti balaa gaazu.

²² Gi ti levege vōoma, ti va ta gi-ḡeloin, nii gi p̄etagai ga s̄ebzeḡe nu ve, gi suḡḡḡge faa m̄ainm̄ain su. Niizu m̄ano é ná-z̄ebzeḡei l̄eve, ta velel daai la wo la gola.

²³ Nii é ga Tite letegi, toga ga ná-botigednogi, gi botii ggezu voma wo ve, gi-ggeleai zaiti ta ga Egilisiiti ta-deelaiti, Kilista ná-lebiyai ma vaa ma.

²⁴ A dεε ga tiye ga wo ti nεευε ve gitegite, naa ga a ke Egilisiiti ti la da, ti kwεε ga gaamai ga gi ya, ga gi bɔɔɔ maamuse ga wa-vai ti qaazu.

9

Γεεφελointi ta-ḡaba vai

¹ Toḡa ḡe ga wafuun faa ga ḡe GALA ná-nuiti ti Zeluzalɛme ta-ḡɔba vai zɛvɛ, ḡe tebe wo ma.

* 8:15 8:15 $\mathcal{E}_{\text{gz}}$ 16:18.

² Tama gè wo yiima vaa vagɔi ɔwɛɛ. Gè ɔɔɔɔ maamusɛni la wa-vaa zu Masedoane nuiti gaazu, gè ɔɛ ti ma: «Ade-ɔɛlointi ti Akayi yooi zu, ti ɔɛvele ɔɛtɛni ga ti fe kaite konagi tevegai.» Wa-zɛɛzɛɛɛi naa ma mɔinmɔin ɔiikpiga ti zaama ga ti ta ɔɛ.

³ Naa ma, nà ɔɛɔɔloin tɛiti tevesu wo ma, naa ɔa a kɛ ɔɔɔɔ maamusei gi boga wa-vaa zu ti ɔaazu, naa mina ɔɛ ga zɛɛ vaa naazu ta wo ɔɛvele ɔɛtɛ ɔɛzɛɔɛzɛ, eɔɛvelei gè boni la.

⁴ Ni naa laade, ni Masedoane nuiti ta vaana maaazaasu, gi ka ga wo ɔɛvele la ɔɛtɛni, gá-ɔitogi naa ɔa valibo ga gá-unfegi, tɔɔzei gi la ɔɛa ma wa-unfegi.

⁵ Naa ɔa é ba, gè pɛtɛɛ ga fizɔɛ gè ɔɛɔɔloin tɛiti maanɛɛɛ, ti va wo ɔɔ bɛ nɔun tuɔɔ, nii a kɛ vɛɛaniii nii wo ma minazɛɛɛgi wogai na, ti naama vai zeikpasu, naa ɔa a kɛ wa-veɛaniii naa ɔɛvele ɔɛtɛai ɔɛ wo ɔoba, wo-ɔi ge la polu, wo feai ga ɔoozunɛ vele, gaazuɔili la su.

Faanɛ ɔɛ vai ma lɔnɔgi

⁶ A kwɛɛ wo ɔɛ: Zɔi é tago nɔ vazasu, naa ɔa tago nɔ leve, zɔi é fazasu ga gola, naa ɔa teve ga gola.

⁷ ɛɛ pɛ ge fe, eɔɛvelei é deveai la yiimave, é mina ɔɛ ga gaazuɔili vaa, ɔaa kpala vaa, mazɔɔ nui é feezu ga ɔoozunɛ vele, naama nui ɔa nɛai GALA bɛ.

⁸ Zobogi ɔa GALA bɛ, é ani vagɔi ma zii pɛ fe wo ya, é ɔoova, naa ɔa a kɛ, anii pɛ ge ɔɛ wo ya yeenɔpɛ, é kula ɔɛ wo-maavaiti pɛ su, mɔtai yɛ ná ga pagɔ kɛɛwoti vagɔiti ma vaa ma.

⁹ Sɛvɛɛ GALA Sɛvɛi zu ga:

«É gaagwɛa ga ɔɔɔɔ bala nuiti ba,

ná-nuɔɔɔɔlai ɔa yesu ná ɔɔ.»*

¹⁰ GALA é ani zuwui veezu faza nui ya, é daamianigi ve ga ɔnɔgi, naa ɔa ani zuwui ve wo ya, nii wo ɔɛɛi ba, é gaawɔɔɔ, nii a kɛ wa-nuɔɔɔɔlai gwaai wo gola.

¹¹ Naazu wa ɔɛtɛ ani vagɔi kpein su, wa zoo wo faanɛi ɔɛ ga gola, naa ma, ma mɔinmɔin ka ɔa GALA mama niina, wa-veɛaniiti faa zu gi gaagwɛɛzu ti va.

¹² Mazɔɔ niima ɔoba wotii wo kɛɛzu, é la ɔɛɛzu ga GALA ná-nuiti nɔ ti-maavaa ɔɛ vai, kɛtɛ toɔa ɔɛɛzu ga GALA mama ungi ma mɔinmɔin bɛ GALA falii zu.

¹³ Botii naa losuve ma, ta lɛbiyai ve GALA bɛ wa-woozogi ma vaa zu, nii wo Woo Niinɛ Uagɔi ɔulazu la kɛlɛma é vile Kilista va. Ta lɛbiyai ve ɔalaa, tɔɔzei wa-vaaɔɔɔ aniiti faa zu, wo gaagwɛɛzu va wa tiyani ta zɔiti pɛ.

¹⁴ Ta GALA falii ɔɛ wo vɛ, ti wo nɛ vɛ gola, tɔɔzei zaala wolai naa va, nii GALA ge daai wo ma.

¹⁵ Mamagi ɔa GALA bɛ ná-veɛaniii vaa zu, nu la pokɔɔga ani nɔpɛ ma!

10

Pɔle ná-keela vai maalobo fai

¹ Nɔun ná Pɔle, ná wo maanɛɛɛzu Kilista ná-sɛsɛbogi maavele ma, ta ná-nuɔɔɔɔlai, nɔun ná, eɔɛvelei ti bosu la, ná ɔɛna wo va, ná ga ɔɔɔmaaye nu, maa a ɔoozana wo va, ná ga zɛɛsu nu wa-vaa zu,

² ná wo maanɛɛɛzu, á mina ɔɛ, kɛni gè ɔɔɔɔ lɛ ga zɛɛsu nu, siɛgi zu gè ɔɛɛzu la wo ɔɔ bɛ, mazɔɔ ná zoo gè dɛɛ ga ná ga zɛɛsu nu naati daalɔɔma, niiti ti gi levezu ga gá zɛɛzu nɔ ga kpusei zu vaiti.

³ Tama gá eteai zɛɛzu kpusei zu, kɛlɛ gi la ɔɛpii ɔɔɔzu kpusei nɔnɔ ma ɔɛvelei ma.

⁴ Kɔɔɔ zɔɔlaiti gi ɔɔɔzu ga tiye, ti la ga eteai zu nuɔuseiti tɔnɔiti kɛvele, kɛlɛ GALA ná-kɔɔɔ zɔɔla wolaiti bɛ, niiti ti ada wolaiti subezɛɛlesu. Gá zɛɛ vaiti subezɛɛlesu,

⁵ ta nuɔusei ná-wasodai ma zobogi kpein, é wuzɛɛzu GALA kwɛɛgai laalɔɔma. Gá kisiɛiti pɛ ɔɔɔzu duɔlai zu, ti va ti ɔolo Kilista vɛ.

* 9:9 9:9 Guy 112:9 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wɔlɔmai ma.

⁶ Gi gɛvele bɛtɛvɛ balaa, ga gi woozotalai pɛ daazale, siɛgi zu wa woozoda laazeelii pɛ kulana la kɛlɛma.

⁷ A faiti pɛtɛ ga pagɔ! Ni nui ta a bɔɔɔ levena ga toɔa ga Kilista nɔnɔ, tɔ bɔɔɔ ɛ ɔisii balaa nii zu ga, gá ga Kilista nɔnɔiti ga tɔun kɛvele balaa.

⁸ Tama anɛɛ ni nà bɔɔɔ lɛɛzu su gola, tɔɔzei zobogi va Maligii feai gi ya wo li vai zu lugɔma kidaalevei zu, ɛ la ga wo ɔologolo faa, gè la unfega.

⁹ Gè la pɔ ga wo maalua ɔaazu va gɛ bà nà-sɛvɛiti su.

¹⁰ Mazɔɔ ta gɛɛzu ma: «Ná-sɛvɛi zu vaiti maayikivɛ, ti-zɛbɛi wɔɔɔ, kɛlɛ tɔ bɔɔɔ a ɔɛna loni gi ɔaazu, zɛbɛ la ba, daawooiti ti la faa vaa.»

¹¹ Kɛlɛ zɔi ɛ bɔɛzu ɔana, kɛni ɛ nii ɔwɛɛ: Zeeɔaagɔwɛɛzu la naati ba, nii gi sɛvɛzu gá-zɛvɛiti su, gá ɔɛna ada ɔili, ta nii gá kɛ siɛgi zu gá gɛ la wo zaama.

¹² Gi la zooga gi va bɔɔɔ la ti ma, ɔaa gi va bɔɔɔ vɔkɔɔ naati ma, teiti ti bɔɔɔ lɛɛzu. Kɛlɛ vɛlei ti bɔɔɔ laazu la bɔɔɔ ma, ti bɔɔɔ vɔkɔɔ bɔɔɔ ma, ɔigi ɔana ɛ la ti ma.

¹³ Gɔnɔi, gi la pɔ ga gi va bɔɔɔ lɛ su, gi va leve gi-ɔwɛsuve tanɔpɛ ba, gá ɔwɛsu naama ɔɔɔgi nɔ va, nii GALA ge seidai gi lugɔ, ɛ ma zobogi veai gi vɛ, eyɛsu gi zeeli wo ma.

¹⁴ Siɛgi zu gi vaani la wo vɔ bɛ, gi la ɔɛni bɔɔɛni naama ɔwɛgiti maazu. Gá ɔa gi ɔɛni ga nu mɔunpa gi zeeli wo vɔ bɛ, gi va ga Woo Niine ɔagɔi ɛ vɛlɛ Kilista va.

¹⁵ Gi la bɔɔɔ lɛɛzu su, da ge va leve, taɔili ná-botii ɔɛa maazu. Kɛlɛ naama ɔitogi ɔa gi ya, ga wa-ɔidaalevei a wɔɔɔna, gá boti ɔii gola ɔiligaa gɛ wo zaama, gi yɛ loni, gi mina bɔɔɛ gá-woti ɔɛɛzuve ma ɔwɛgi maazu.

¹⁶ Gá zoo vɔlu gi Woo Niine ɔagɔi laazeeli wo vɔluvele yooiti su, naa la bosu ga gi bɔɔɔ lɛ su naa maazu, nii taɔiligaa ti kɛai niina, tiya bɔɔɔ ta-wotii ɔɛɛzuve.

¹⁷ GALA Sɛvɛi gɛ: «Zɔi ɛ pɔ ga ɛ bɔɔɔ maamuse, ɛ bɔɔɔ maamuse Maligii gɛɛ vaiti su.»*

¹⁸ Kɛlɛ nui nii ɛ bɔɔɔ lɛɛzu, naa la zeezeibu zɔɔɔga, kɛni zɔi Maligii dɛɛzu.

11

Pɔle ta zɛɛ ɔeelaiti

¹ Ee, nà pɔ ga wo yeezei ɔimalala vai tago wu nɔun bɛ! Ungo, à yeezei bù!

² Mazɔɔ nà wo-ma loloi ɔulazu, ga toloi nii ɛ zeɔɛzu GALA pɔ, mazɔɔ gè wo maazoge zunu ɔila kpe bɛ, nii ɛ ga Kilista. Tama nà pɔ gè wo lɛ la eɔɛ anzalopo ɔeai nii ɔadegai.

³ Kɛlɛ nà luazu ga wa-ɔisii mina ɔologolo, wo va gɛlɛ giliba ɔadegai va, ɛ wo yɔɔzu wa Kilista, eɔvelei ɛve bɔɔɔ yɛni na la, kaalii kaka ga ná-zɛɛ ɔeɔɔɔɔ ɔai.

⁴ Mazɔɔ ni ta a vaana, ɛ Yesu taɔili ná-faa laazeeli wo ma, ɛ ɔula zɔi vɔlu gi ná-fai laazeelini wo ma, ɔaa ni wa yeezeina zɛnvui taɔili bu, ɛ ɔula zɔi vɔlu wo yeezeini bu, ɔaa woo niine ɔagɔi taɔili, ɛ ɔula zɔi vɔlu wo yeezeini bu, wa yiɔɔzu naa wu ga gola.

⁵ Tama nà ɔisii zu ga gè la ɔini, gè va leve naama ɔeelai tanɔpɛ ba, wo ti vɛtɛsu ga ti wɔɔɔve gola!

⁶ Ni tanisu gè la zooni kpɔɛzuɔula wolai la, kɛlɛ tama gè la ɔana faagɔwɛgi zu. Gi naa lɛɛni wo zaama, ɛ ɔole vɛle-o-vɛle fai pɛ su.

⁷ Siɛgi zu gè GALA ná-Woo Niine ɔagɔi laazeelini la wo ma, wo la sɔngɔ veeni. Gè bɔɔɔmaayeini, nii a kɛ wɔun wo wuzeɔɔ. Koto ɔa gè kɛai ga naa ɔaa?

⁸ Faaɛ bu zɔɔma Egilisiiti ti ɔa sàla, nii a kɛ nii gè sɔɔɔsu ti ya, naa yɛ zɛa, gè ɔa botii gɛ la wo vɛ.

⁹ Siɛgi zu gè ɔɛni la wo vɔ bɛ, nà la ɔɛna kpalai zu, gè la ɔɛni ɔɛɛzu ga kasɔ nu nɔpɛ unma. Mazɔɔ ɔɛɔɔlointi ti zɛɔɛni Masedoane, naati ti maaɔai pɛ kɛɛni. Gè bɔɔɔ zoni, gè la ɔɛni ga kasɔ wo unma fai tanɔpɛ su, tama nà yɛ nɔ bɔɔɔ zosu ɔana nɔ.

¹⁰ Akayi yooi zu ná pɛ, nu nɔpɛ ge la zooga pele levesu tɔɔɔ ga gè va naama ɔoozunɛɛi ɔula. Kilista zaalai zu, nii ɛ zɔimaɛ, nà zoo ɔɛɛzu ma, gaamai vɛ.

¹¹ Leeni vaa zu gè nii wosu? Gè la wo nɛɛni vɛ ɔaa? GALA ge kwɛɛ!

* 10:17 10:17 Zel 9:23.

¹² Nii gè kɛɛzu, nà yesu naa ɖɛɛzu nɔ, naa ɖa a kɛ, gè goozuɖulagi ɖula naati zea, niiti ti pɔ ga ti ada go nɔ ɖa, ti va waso ga giye, eɖe ta ɖe botii ɖɛɛzu ga gi ɖeɛle.

¹³ Naama nuiti ta ga zɛɛ ɖeelaiti, yaava wotiɖe nuiti, ti bɔɖɔ votesu ga Kilista ná-keelaiti.

¹⁴ Naa tanɔpɛ ge la ga laavɔɔ vaa, tɔɔzei Setana bɔɖɔi ɖa ɖa zoo é bɔɖɔ vote ga wozakalagi ma ɖeezuɖeelai ta.

¹⁵ Naa la ɖulaa nu ma ga wɛɛn, ni ná-botiɖe nuiti ta zoonu ti ɖaazu vote ga telebodai ná-botiɖe nui ta. Kɛɛ ti-ɖaabelagi ɖa ɖe eɖeɛlele ta-ɖɛɛwotii la.

Keelai Pɔle ná-kpɔɔ vaiti

¹⁶ Nà bosu mɔnɔ, nu nɔpɛ ge mina dève ga ɖimalala nu. Ni tama wa dèvena ga ɖimalala nu, à yeezei bù ga ɖimalala nui, naa ɖa a kɛ gè zoo gè bɔɖɔ lago maamuse.

¹⁷ Tama nii gè bosu niina, naa la ga nii Maligii pɔ, kɛɛlele niizuɛ gè liizu ga bɔɖɔ maamusea ná, nà bɔɛzu eɖe ɖimalala nu.

¹⁸ Tɔɔzei ma mɔinmɔin ka bɔɖɔ maamusezu ga kpuse zu vai, nà balaagi nà bɔɖɔ maamusezu.

¹⁹ Wɔi wo ga ɖima nuiti, wa yiilɔɔzu ɖimalala nuiti bu!

²⁰ Wa yiilɔɔzu ti ze wo unda eɖe wa ɖe ga duɔiti, ti wo yea mi, ti wo yaava, ti waso wo ma, ti wo loɖa wo-ɖaazuɛti!

²¹ Nii gè bosu, toɖa ga unfe faa, gi dɛɛɛ ga gá ga zɛɛsulala nuiti naa letegi zu! Tama nà bɔɛzu ɖani eɖe ɖimalala nu, kɛɛ ni nui ta ɖa zoo bɔɖɔ maamusezu fai ta zu, nà balaa nà zoo bɔɖɔ maamusezu.

²² Ta ga Eɖulu nuiti? Nà balaa gè ga ta. Ta ga Izilayeɛle nuiti? Nà balaa gè ga ta. Ta ga Abalaame mavofodaiti? Nà balaa gè ga ta.

²³ Ta ga Kilista ná-botiɖe nuiti ɖaa? Tama, nà bɔɛzu eɖe ɖi pa ge la mà, tèvege ti va poun. Gè boti ɖɛɛɛ, é leve ti va, gè kasoiti kɛɛni, gè doɖaiti sɔɔɔ, gè ɖeni saai ma vaaɖaagiti daawu ɖɔ.

²⁴ Zuifuiti ti dɔɖaa laa ɖɛɛni ɔɔlu, naa ɖilagilagi pɛ kpakɔ ɲɛ vuusavago maazu taavuu (39).

²⁵ Ti dɔɖani ná zeizu ɖe sava ga kpakui. Ti sɔɔ laa ɖɛɛni ɖila, ti va pàa ga kɔtui. Kein golai ɖologoloni ga ze, ná ɖe sava, keingi ɖa ɖologolo ga giye kpolodei wu. Gè folo ɖila ta kpidi ɖila kɛɛni kpolodei wu.

²⁶ Nà-siɛ mɔinmɔingiti su gè ɖeni ti wosu, gè zie wolaiti ta-vaaɖaagiti kwɛɛni, ta toosu nuiti ta-vaaɖaagiti, ta nà-nuɖuseiti Zuifuiti ta-vaaɖaagiti, ta zii ɖiligiti ta-vaaɖaagiti, ta taa wolaiti su vaaɖaagiti, ta teɛɛbai zu vaaɖaagiti, ta kpolodei ɖaave ma vaaɖaagiti, ta zɛɛ ɖɛɛɖelointi saama vaaɖaagiti.

²⁷ Gè boti ɖaagiti kɛɛni, ta ɲiigaazuɖai yeeɖeɖala mɔinmɔin daawu. Gè pului ta kpɔɔle wɔin zuzoni, gè ɖeni pului zu yeeɖeɖala mɔinmɔin su. Gè ɔɔɔni ga kɔɔle ta vɛlo.

²⁸ Gè la zɔɔma vaa ɖiligiti ta woga, nii gè balani la folo-o-folo, naa ɖeni ga Egilisiiti ma yiizoolɛi!

²⁹ Bɛ ɖa zɛɛi a vala zea, ni gè la ɖɛɛni ga zɛɛsulala nu? Bɛ ɖa a loo, ni zii la ɖalani?

³⁰ Ni kɛɛɖeɖeɖe ge la ná, kɛni nu bɔɖɔ maamuse, nà bɔɖɔ maamusezu nà-zɛɛsulala vaiti su!

³¹ Mamagi ɖa de-Maligii Yesu Kɛɛɖe GALA bɛ eyɛsu ɖɔ. E kwɛɛ ga gè la zɛɛ wosu ɲɛɖɛɛin!

³² Kɛai ma Damase taazuɛ, kundigii masagi Aletase seini, naa ɖeni wɛɛzu Damase nuiti ta-laazuɛ ma, ga ti va sɔ.

³³ Kɛɛ siɖigi ma venetelele ɖa ti zèini ná kpɔɔgi zu, gè ɖula zea.

12

Kulakɛɛmaiti ta faiti ti ɛɛni ga Pɔle

¹ Kɛni gè bɔɖɔ maamuse, anɛɛ ni naa la vani. Nà bɔɛzu niina, é vile wozagaaityi ta kulakɛɛmaiti ba, niiti Maligii ti ɛɛni ga ze.

² Gè zunui ta ɣwɛɛ, keletiein ta, niigi, é ɣɛa ga kona puugo maazu naani (14), é lɛɛni poun é zeeli geegɔlɔgi ɣwɛgi ma. Ni é ɣɛni kpusei zu, gè la kwɛɛ, ni é la ɣɛni kpusei zu, gè la kwɛɛ, keɛ GALA ge kwɛɛ.

³ Zunui naa ɣɛni kpusei zu, ɓaa ni é la ɣɛni kpusei zu, gè la kwɛɛ, keɛ GALA ge kwɛɛ, nii gè kwɛɛ naa ɣa ga

⁴ zunui naa lɛɛni GALA ná-taa ɓagɔi zu. E wooiti menini nii é la veeni nu ɓe ga è suɣula, ta ma zobo ge la veeni nuɓuse ɓe ga è suɣula.

⁵ Nà ɓɔɣɔ maamusezu zunui tei ná-faa zu, keɛ gè la ɓɔɣɔ maamusezu nà ɓɔɣɔi ná-faa zu, keni nɔ ná-zɛɓesulalai nɔ.

⁶ Ni gè ɣɛni pɔ ga gè ɓɔɣɔ maamuse, gè la ɓena ɣɛ ga ɣimalala nu, mazɔlɔ gaamai ɣa gè bosu. Keɛ nà ɓɔɣɔ zosu, naa ɣa a ke nu nɔpe ge mina ɣisiɛ ná-faa zu, é ɓa leve kɛɛwotiiti ta kpɔɛ wooiti ba.

⁷ Tama tei naama ɣulakɛɛmaiti maayikini, nii a ke gè mina waso, ɣaingi looni kpusei zu, eɣɛ Setana ná-keela, tevegai ga é dɔɣa, nii a ke dɔa mina ve ga wasogi.

⁸ Gè Mɔligii maanɛɛnɛni ná zeizu ɣɛ sava, ga é niima ɓɔlɔi maagooza bà.

⁹ E gòɔɣaavoteni, é ɣɛ mà: «Nà-zaalai nɔ ɣa è ɓɛɛi ba fai pe su, mazɔlɔ sɛɓɛi laa ɣa ɗa zeeli ga pagɔ, siegi zu è zɛɓesulalai zu la.» Toɣa ga ziima vaa, gè ɓɔɣɔ maamuse ná-zɛɓesulalaiti su, nii a ke Kilista ná-zɛɓɛi ɣɛ bà.

¹⁰ Naa ɣa é ba, nà ɣoozunɛzu zɛɓesulalai zu, ta poomugiti bu, ta kidaavili faiti su, ta wɔinzegɛmaiti su, ta kpɔlɔiti gè ti zɔlɔsu Kilista ná-faa zu. Mazɔlɔ siegi zu gè ga zɛɓesulala nui la, názu mu ka sɛɓɛi wɔlɔlɔi la gola.

Pɔle ná-ziizoolɛi Kolente Egilisii ná-faa zu

¹¹ Nà ɓɔɛzu eɣɛ nà ɣɛ ɣɛni ga ɣimalala nu, wa ɣa wo dɔini naa ma. Tɔɔzei wa ɣa wa la tòsuɓe lɛɛ. Anɛɛ ni gè la ga ani nɔpe, keɛ wa-ɣeela wolai naati ti la vizɔni bà faa nɔpe su.

¹² Kɛɛwotii niiti ti dɛɛzu ga nà ga keela ɣitei, naati ti ɣulani keɛma wo zaama, ziilɔ laazeeliai zu, ɓoluɣulai ma zii pe su, naa ɓɛɛ poogiti ta maaɓɛɛ vaiti ba, ta laavɔ vaiti.

¹³ Fai ɓɛgele ɣa é ɣɛa zɔɔma Egilisiiti bɛ é la ɣɛɛni wo ɓe, keni tei nɔ gè la ɣɛɛni ga kasɔ wo unma? A sùvaaye ga naama lelebotalai!

¹⁴ Weɛ, ná zeizu zavasiei ɣa kɛɛɛle ɓɛɛai ga gè ɓa wo ɓɔ bɛ. Gè la ɣɛa ga kasɔ wo unma ɣɛɛɛɛin, mazɔlɔ gè la wo-yeaɣɔli gaiziezu, keni wa ɓɔɣɔi. Tɔɔzei dointi taade ta ɗa anii ɣaale ba ti zɔlɔ nui ti bɛ, keɛ ti zɔlɔ nui ti ka ta ɗa anii ɣaale ba ti ɓe.

¹⁵ Nɔun nà, toɣa bɛ ga koozunɛ, nii pe é zɛa, gè naati kula ya wa-vaa zu, gè ɓɔɣɔ ɣwɛ metu wo ɓe. Nà wo wola nɛɛna ɓe, naa ɣa nà-nɛɛɛi loi wo-yiimavɛ ɓaa?

¹⁶ Tama, gè la ɣɛni ga kasɔ wo unma. Keɛ tanigaa ta ɣɛɛzu ma tei kɛɛgelegai, gè wo zoni ga keɛgelegi!

¹⁷ Zɔiti gè ɣɛni ti levesu wo ma, gè leveni ga naati pɔ pelei ɓaa, gè loo wo ma?

¹⁸ Gè Tite maanɛɛnɛni ga é ɓa wo ɓɔ bɛ, ɣɛɛɣɛloin ta ɣɛni polu. Tite looni wo ma fai ta zu ɓaa? Nà-o, tɔ-o, gi la ɣɛni zieni ɣi gilagi nɔ zu ɓaa? Gi zie vele la ɣɛni ga faa ɣila ɓaa?

¹⁹ Kaite suɣoozaa, wa ɣigaiziezu ga ɣá ɓɔɣɔ maalobosu nɔ wo ɣaazu. Nɛɛnɔɣɔiti, ɣá ɓɔɛzu eɣɛvelei Kilista pɔ la GALA gaazu, ɣá naati pe bosu wo ma, nii a ke wo li luɣɔma kidaalevei zu.

²⁰ Mazɔlɔ nà luazu ga nà ɓaana wo ɓɔ bɛ, gè la wo ɣaani ga vele gè pɔ la, wa ɓalaa wo la ɣɛ kàani ga vele wo pɔ la. Nà luazu ga kpɔɛ vaiti ti mina ɣɛ wo zaama, ta tolo nɔiti, ta ziiɣula vaiti, ta maagɔ faiti, ta tɔɣɔ ɣologolo faiti, ta fama vaiti, ta waso faiti, ta faazupuiti.

²¹ Nà luazu ga nà ɓaana, nà-GALAGI mina ùnfe wo zaama, gè mina ɣɔlɔ wo ma mɔinmɔin ná-faa zu, niiti ti kotoiti kɛai, ti la ti-zie vele maavaliboni, ti ɓa ɓeteve kɔzɔba vaiti ba, ta kologolo faiti, ta ɓaagɔlama vaiti, ti ziezu ga tiye.

13

Tene goo gaabelagiti ta tuvo gooiti

¹ Pàa laa zavasiei ga geezu ga nii wo vo be, egevelei sevei la ga: «Fai pe gaa ga gula ba zeele felego baa zeele savago ná-zeele wooi maavele ma.»*

² Sii la velesiei zu wo vo be, ge naati teneni, niiti ti kotoi geeni poloma ta zaiti pe. Ge la ná niizu, keke ná ti gitoozu su mona ga ná galena ma wo vo be volu, ge la nu nape maawingá.

³ Tovei wa poogi gaiziezu ga ni ná ga Kilista boezu pò, ge da bo wo ma. Kilista la ga zebesulala nu wo letemazu, keke toga botii geezu ga zebai wo zaama.

⁴ Mazolo é badoni saa wului ma ná-zebesulalai zu, keke toga zenvui wosu GALA ná-zebai zu. Gá balaagi, gá-gilibalai zu gá toun, gá ga zebesulala nuiti, keke gá bofo le ga gá vulua gá to GALA ná-zebai zu, gi zie velei maavele ma, é vile wo va.

⁵ A bofo zugofo dee wa bofoi, wo bofo vefelefelele, ni wa ziezu kidaalevei zu. Wo la kweni baa, ga Yesu Kilista ga wo zaama? Keni, ni naama zugofo gi a geena wo ve ga fai nii wo la zooni da.

⁶ Anee naa ve daave da ga sugofo gi la geeni geeni gi ve ga soofaalalala vaa.

⁷ Gá GALA falizu ga wo mina faa nou nape ke, é la ga gi gá-zoofalai le, keke gi wo ga, wo da faa vagoi ge, anee ni toga leezu ga giya mu, gi geeni ga zebesulala nua.

⁸ Mazolo gi la zooga faa nape keezu GALA ná-gaamai laalofoma, keni no gi da boti ge toun be.

⁹ Gá goozunezu siegi zu gi ga zebesulala nuiti la, wa ma zebai wo va. Naa ma gá-GALA falii ga ga wo laazeeli fai pe su.

¹⁰ Naa ga é keezu, ge niima vaiti sevezu la, ge teve wo ma siegi zu maagoozaai la wo va, naa ga a ke ná vaana wo vo be, ge mina wo zopele nou, ga naama zobogi nii Maligii feai zèa ga ge wo li la lugoma kidaalevei zu, é la ga wo gologolo faa.

¹¹ Keleaiti, gaabelagi ga ga: A da goozune. A li lugoma, wo bofo inodo wo gilagilagi pe, kisie gilagi ge wo-yiimave. A eteai zie ziileigi zu, nebei ta ziilei GALAGI ga ge wo va naazu.

¹² A bofo luvo ga nenei. GALA ná-nuiti pe ta wo luvo su.

¹³ Maligii Yesu Kilista ná-zaalai ye wo pe wo va, ta GALA ná-nebei, ta Zenvu Nadegai ná-kpofaamai!

* 13:1 13:1 TSV 19:15.

Pɔle Ná-Sɛvɛi E Teveni Galate Nuiti Ma Sɛvɛi lɔɔzeizuvɛ ma woo mɔungiti

Pɔle ɖa é Galate nuiti ta-zɛvɛi ɖɛa (1:1). Sɛvɛ ɖɛni de nii Pɔle teveni Egilisiiti ma, niiti ti ɖɛni Galate yooi zu, é zo kona vuunaanigɔ maazu lɔsava ɖɛɖala ma, é li puulɔlugɔ maazu lɔfelai ma (48-57), Kilista zɔlɔɔga vɔluma. Galate nuiti ti ɖɛni ga nui niiti ti ɖɛni zeini Galate yooi zu, Wɔlɔme masa zooi zu. Faaɖwɛ nu wolaiti ti la kwɛɛ, vɛ Pɔle ɖɛni ná, é ɖa sɛvɛi nii ɖɛ, kelɛ toɖa zoo ɖɛɛzu ga Efɛze ɔaa Kolɛnte taa wola felegɔi naati gila.

Pɔle sɛvɛi ɖɛvɛvɛ é ɔvɛ keletieinti pɔ, Zuifuiti ta niiti ti la ga Zuifua, ti Egilisiiti su Galate yooi zu. E sɛvɛi nii ɖɛvɛvɛ seɖezɛɖɛ, nii a kɛ é zɛɛ ɖalagi naa zakpe, nii nuiti ti ɖɛni bosu ga kɛni keletieinti ti ɖɔlo Zuifuiti ta-lɔgiti bɛ, ti Minazeɖɛ Pɔlɔmai zu, ma un ge daa ma mɛɛ ga tatipɛlevolu vaa. Kpɔgi ta ɖɛni keletieinti saama, ti laasei pɛai ga Zuda Gala Pele Ziɛ Nuiti, naati ka ti ɖɛni kɛni keletieinti ti la ga Zuifua, ti lati pɛlevolu. Ti inɛinɛgi lɔɔni ɔalaa Pɔle ná-keela vai ma zobogi vai zu. Pɔle ná-zobogi maaloboni, é ná-wɔlɔwɔlɔ vai ta zuɖula ti ma (1:11–2:14), ta é Woo Niine Uagɔi ɔalaa maaloboni, é ɖɛ ma, kizogi la zɔlɔɔga pele un kili nɔpɛ ma, kɛni kidaalevei nɔ maavele Yesu Kilista ma (2:16). Naama ka ga GALA ná-nuɔɔɖɔlai ma ɖulanumai, kelɛ nuiti ta-ɖɛwotiiti maavele laade.

Unsɔsu

1. Pɔle ná-sɛvɛi lɔɔzeizuvɛ ga é Egilisiiti tuvɔ, niiti ti Galate yooi zu (1:1-5).
2. Naa vɔluma Pɔle ná-eteai zu vai tanigaa zuɖulani, nii a kɛ é ná-zobogi maalobo, nii é zea ga é kalagi wo, ta é dɛɛ ga é suɖɔɖɔni ga é ziɛ é zoloo tɔgi ma, kelɛ naa la ɖɛni zolooni (1:6–2:21).
3. E zɛba é dama kpɛ é tɔgi ta zaalai ti-losuvɛti suɖula ga pagɔ, é lo kizogi va (3:1–4:31).
4. Naa vɔlu, é kalagiti fe, vɛlei keletien vɛlei maanɛai la ga nu siɛ sɔledai zu (5:1–6:10).
5. Pɔle ná-sɛvɛi ɖaaɔbelagɛ ga tuvɔgiti, ta é toli gaaɔbela bo ga nu ɖize su ga ni GALA ka nu maavalibona, é ɛ ɖɛ nu niine, naa vizɔge, é leve tɔgi ma leveiti ba ti kelɛmavɛ, eɖɛvɛlei nu lati fai la pɛlevolu (6:11-18).

Tuvɔ gooiti

¹ Nèi gè ga Pɔle, nà wo luɔɔsu. Nà ga Yesu Kilista ná-keelai. Gè la naama zobogi zɔlɔɔni nuɔusea ya, ɔaa nu ɖila zea, kɛni Yesu Kilista, ta Gɛɛɖɛ GALA nii é buzɛɖɛni, é kula saai ya.

² Kɛɛleaiti pɛ ti vɛ, ti ɔɔ bà, gá wo luɔɔsu, wɔi wo Egilisiiti su Galate yooi zu.

³ Ade-Gɛɛ GALA ta Maliɖii Yesu Kilista ti zaalai la wo ma, ti ziileigi ve wo vɛ.

⁴ Kilista ɖa é ɔɔɖɔ veeni, tɔ ɔɔɖɔi, é de ɖizo da-ɖotoiti ma, naa ɖa a kɛ é de ɖula niima yeeɖɛɖala nɔi ya, eɖɛvɛlei GALA ziimai la, é ga ade-Gɛɛ.

⁵ Lɛbiyai ɖɛ GALA bɛ, eyɛsu ɖɔ! Amina!

Woo Niine Uagɔ ɖila kpegɔ

⁶ Daaɔvɔvɛ gola, ga wo ɖɛɛa GALA ba fala, nii é wo lolini Kilista ná-zaalai zaɔui zu, wo ɖaaɔvɛte woo niine vagoi taɖili ma.

⁷ Gaamazɔ, woo niine vago ɖili ge la ná! Kelɛ nuiti ka ti wo ɔlɔɔzu, ta pɔ ti Woo Niine Uagɔi maavalibo, é vile Kilista va.

⁸ Kelɛ anɛɛ giya ɔɔɖɔi vɛ, ɔaa geezuɖɛelai seɖeai geeɖɔlɔgi zu, gá woo niine vago ɖili daazeelina wo ma, é ɖula zɔi vɔlu gi daazeelini wo ma, naama nui voovo!

⁹ Vɛlei gi boni la mɔunpa, zenɔ ɖana gè bosu la vɔlu mɔnɔ: Ni nu nɔpɛ ka woo niine vago ɖili daazeelina wo ma, é ɖula zɔi vɔlu wo sɔlɔni, naama nui voovo!

¹⁰ Nuɓusei yiima vai ɗa gè gaiziezu ɓaa, ɓaa GALA ziima vai? Nà ɗaaɓaazu ga gè nɛɛ nuiti bɛ ɓaa? Ni gè ɗeni ɗaaɓaazu ga gè nɛɛ nuiti bɛ, gè la bɛna ɗɛ ga Kilista ná-botidɛ nu.

Pɔle ɗɛɛ velel ga keelai

¹¹ Kèeleaiti, nà bosu wo ma ga: Woo Niine Uagɔi gè daazeelɔi, nuɓuse ná-faa ɓetɛa laade.

¹² Mazɔɓɔ nà ɓɔɗɔi, gè la sɔɓɔni nu ya, nu la kàlani da, keɛ Yesu Kilista ɗa é kulani keɛma bɛ.

¹³ Wo màawoo mɛnini, velel tɔɔa velel ɗeni la mɔungi Zuifuiti ta-GALA fali vai zu. Gè GALA ná-Egilisii wɔnzɛɗeni názu ga gola. Gè ɗaaɓaani ga gè koloɗolo.

¹⁴ Zuifuiti ta-GALA pele ziei zu, gè leveni Zuifui ma mɔinmɔin ba, ti ga kèɗalaiti, mazɔɓɔ sɛbɛɛɗeni gola mɛmɛwolani ta-vaa wɔɓmaiti su.

¹⁵ Gè yɛni dɛɛ ɗoozu, GALA ge yimazeɗɛ ga ze, é tɔli ga ná-zaalai maavele, ga gè botii ɗɛ bɛ.

¹⁶ Siɛgi zu é nɛɛni bɛ la, é ná-Doun Zunui ɗulani keɛma bɛ, ga gè ná-fai laazeeli zii ɗiligiti ma. Gè la ɗeni liini nu nɔpɛ pɔ, a ɔa tɛnɛ.

¹⁷ Gè la ɗeni liini Zeluzalɛme, keelaiti pɔ bɛ, niiti ti ɗeni nɔn tuɗɔ, keɛ gè sakpani nɔ Alaɓe yooi zu, naa ɔolu gè ɗale ma Damase.

¹⁸ Kona savagɔ ɔoluma, gè liini Zeluzalɛme, ga gi ɓɔɗɔ ɗwɛɛ gá Piyɛɛ, gi folo puugo maazu ɓɔlugɔ (15) ɗɛɛni ada ɗila.

¹⁹ Keɛ gè la ɗeni keelai zɔi tanɔpɛ kaani ná, kɛni Zake nɔ, Maligii deɗɛi.

²⁰ Fai niiti gè ti zɛvɛzu, gè ɗa bo wo ma, GALA gaazu, gè la zɛɛ wosu jɛɗɛɛn.

²¹ Naa ɔolu gè liini Siili yooi zu ta Silisi yooi zu.

²² Naama ziegɛ pɛ su, Kilista ná-Egilisii zu nuiti ti ɗeni Zudé yooi zu, ti la ɗeni de ɗaazulaani mà, ti ɔa kwɛɛ.

²³ Keɛ ti mɛnini ga: «Zɔi é ɗeni ade wɔnzɛɗɛzu mɔungi, toɗa na kidaalevei ma vai laazeeli, nii é ɗeni pɔ é koloɗolo mɔungi zu.»

²⁴ Ti ɗeni GALA debizu ná-faa zu.

2

Pɔle ta zɔɔma ɗeelaiti

ti ɗomi fai Zeluzalɛme

¹ Kona puugo maazu naanigɔ (14) lewegai ma, Balanabase ɔilɛni pɔlu, gi li mɔnɔ Zeluzalɛme. Gè Tite ɓalaa seɗeni, é ɔile gi ɔolu.

² Gè niima ziei woni, ga gè ɗolo kulakeɛmai naa ɔɛ gè kaani. Gè Woo Niine Uagɔi yɔɗɔzuleɛni ga niiti ti levezu ga kundigii yɛ gaaleɓai zu, nii gè daazeelizu zii ɗiligiti saama, naa ɗa a ke ná-kpizeɛ gè bogai, ɓaa gè ɔaazu bosu, é mina ɗɛ ga wafuun.

³ Tite é ɗeni ga ná-siepolui, Geɛki nu ɗeni de, keɛ é la ɗeni laani zɛa ga maɓaa vaa, ga kɛni é lati peɛɔlu.

⁴ Anɛɛ naa ɔɛ, zɛɛ ɗɛɗɛɗɛlɔinti maavele ma, ti laai dɔɗɗuzu gi yeemazu, ti ɗeni pɔ ga ti tati peɛɔlu. Ti laani gi zaama eɗɛ nɛnɛgiti, ti gá-ɓɔɗɔyeemai ɔɛɛ gi su, gá-ɗilibalai zu gá Yesu Kilista, wɔin ɗeni ti ma ga ti gi ɗɛ ga duɔiti.

⁵ Gi la ɗeni woiloni ti-woo ma tago pa, naa ɗa a ke, Woo Niine Uagɔi ma ɗaamai make wo zaama.

⁶ Niiti ti levezu ga nu wolaiti, naati ti la ɗeni zooni ti ɔa faa niine nɔpɛ da nɔn unma. Ti ɗɛvelei la ɗeni gaazu ga faa nɔpɛ, mazɔɓɔ GALA ge la ɗa ga zeelɔɔɗɔzu ɗɛ.

⁷ Keɛ tɔn ti kaani ga GALA ge Woo Niine Uagɔi laazeeli vai ɗalivaawe mà naati ma, niiti ti la ga Zuifua, eɗɛvelei é daazeeli vai ɗalivaani la Piyɛɛ ma Zuifuiti ma.

⁸ Mazɔɓɔ GALA ka é kɛni ga keelai zii ɗiligiti bɛ, eɗɛvelei é Piyɛɛ ɗɛɛni la ga keelai Zuifuiti bɛ.

⁹ Zake, ta Piyele, naa vee Zan va, ti feni levezu ga kundigiti, ti petegai ma ga zaalai ga mà, ti yeelaani gi ya, gá Balanabase, poogi feni ga naa ga ti yeezeida gi wu. Naa ma, gi pe gi zolooni ma, ga gi li gi botii ge zii giligiti saama, tiya ma, ti li Zuifuiti saama.

¹⁰ Ti feni gi ma nɔ: «À gize bala nuiti su.» Gè gaabaave, gè naa ge ga pagɔ.

Pɔle ta Piyele ta-zakpegi Antiyɔse

¹¹ Siɛgi zu Piyele vaani la Antiyɔse, gè sakpeni gaazuni ta gaazu, tɔɔzei peelala vaa feni de.

¹² Tɔɔzei ta nuiti ti la ga Zuifua ti feni laamiizu ada gila, aisa Zuifui tanigaani ti va va, ti zɛge Zake vɔ be. Kele naati paai ma, é zɛgeni zii giligiti ba, é maagooza, tɔɔzei é feni luazu Zuifuiti ba niiti ti pɔ ga zii giligiti ti lati pelevolu.

¹³ Zuifui zɔiti ti wooveledai feni ga toun kevele, eyesu Balanabase balaagi vile ti volu ta-wooveledai zu.

¹⁴ Kele siɛgi zu gè kaani la ga ti la ziezuga pagɔ, egevelei Woo Niine Uagɔi ma gaamai la, gè feni Piyele ma ti pe gaazu: «Da ve, è ga Zuifui, è gea ziezuga egevelei zii giligiti ti ziezuga la, tei ti la ga Zuifu. Leeni vaa zu è zii giligiti kpalazu ga keni ti zie ga Zuifuiti kevele?»

Telebodai zɔlɔ fai ga kidaalevei maavele

¹⁵ Gei gi zɔlɔgai ga Zuifuiti, gi la zii giligiti saama, niiti ti la golozu GALA ná-tɔgi ve.

¹⁶ Gi kweni ga nui la da ga ge ga telebo nu GALA gaazu, ga tɔgi zo fai maavele, keni kidaalevei maavele Yesu Kilista ma. Gá balaagi gi gidaaleveni Yesu Kilista ma, naa ga a ke gi ge ga telebo nuiti GALA gaazu ga kidaalevei maavele Kilista ma. Tɔgi zo fai laade, mazɔlɔ nɔbuse nɔpe ge la gea ga telebo nu GALA gaazu ga tɔgi zo fai maavele.

¹⁷ Kele ni gá gaabaana ga gi ge ga telebo nuiti Kilista zaalai zu, a vetena ga gi gea ga kotoba nuiti ga zii giligiti kevele, naa voluve ga mu ga Kilista ga é gi liizu kotoi gee vai ma baa? Naa li poun!

¹⁸ Mazɔlɔ tɔgi zo fai niiti gè gɛleni ti va, gè ti gologolo, nà fena naati kpetea volu, gè bɔɔɔ gea ga tɔ kologolo nui.

¹⁹ Mazɔlɔ tɔgi zabui zu, gè la mɔ zenvui wosu tɔgi ve, naa ga a ke gè zenvui wo GALA be.

²⁰ Gá Kilista gi badɔni saa wului ma. Nà la mɔ de gè va ge zenvui wosu, Kilista ga é yenvuzu sù. Zenvui gè bosu niina, nà bosu ga kidaalevei maavele GALA Doun Zunui ma, nii é nɛa ve, é yee zɛge bɔɔɔ maazu nà-faa zu.

²¹ Gè la gelezu GALA ná-zaalai va, mazɔlɔ ni telebodai ga zɔlɔ ga tɔgi maavele, Kilista zaani nɔ wafuun.

3

Tɔgi baa kidaalevei

¹ Ee, Galate nuiti, gimalala nuiti! Be ga é wo unsuleveai, wɔiti Yesu Kilista badɔ vai laai ga woye kpezekele saa wului ma?

² Nà pɔ wo niima vaa gila kpegi yɔɔzuvɛ le ga ze: Wo GALA Zenvui zɔlɔge tɔɔzei wa tɔgi zosu baa, baa tei wo Woo Niine Uagɔi menigai ta wo la da?

³ Wa ga gimalala nu zɛbele golaiti gana baa? Wo tɔɔzeida ga pagɔ ga GALA Zenvui maavele, wa pɔ wo gaabɛla ga wa bɔɔɔi wa-zobogi maavele baa?

⁴ Nii dɔin wo ziaa su, naa gea ga wafuun baa? E la zooga geezu ga wafuun.

⁵ Siɛgi zu GALA ge ná-Zenvui veezu la wo ya, é da laavɔɔ vaiti ke wo zaama, toga naa geezu tɔɔzei wa tɔgi zosu baa, baa tei wo Woo Niine Uagɔi menigai ta wo la da?

⁶ Seveve GALA Sevei zu ga: «Abalaame laani GALA da, naa leveni be ga telebodai.»*

⁷ A sugwee degemu, ga zɔiti ti laai GALA da, naati ka ti ga Abalaame ná-dointi.

* 3:6 3:6 Zen 15:6.

⁸ GALA Sevei kulaɓe keɓema ma yeeluɗo ga zii ɗiligiti ta ɗe ga telebo nuiti GALA gaazu ga kidaalevei maavele. Naa ɗa é ba, é Woo Niine Ƴagɔi laazeelini Abalaame ma naa luɗo ga: «Zii kpein ka tuyai zoloo è maavele ma.»†

⁹ Naa ma, zɔiti ti laai GALA da, tuya ɗa ti ɓe ta kidaalevei nui Abalaame.

¹⁰ Keɓe zɔiti ti voluzeizu tɔgi zo fai ɓa, naati ta kotoi laawu. Mazoloo seɓɓe GALA Sevei zu ga: «Naama nui voovooɓe, zɔi é la naa pe soni, nii é tɔgi ma zevei zu, é ɓa zie la.»‡

¹¹ Naa ɗoleɓe ga nu naɓe ge la ɗea ga telebo nu GALA gaazu ga tɔgi zogai maavele, mazoloo GALA Sevei ɗe: «Zɔi telebogai GALA gaazu ga kidaalevei maavele, naa ɗa zenvui wo.»§

¹² Keɓe tɔgi la ɗilini kidaalevei ɓa. GALA Sevei ɗe ma: «Zɔi a tɔ gooiti so, naa ɗa zie ga tiye.»*

¹³ Kilista foovooi zolooni de-ɓotogi zu, é de unmoɔ, é de ɗula tɔgi ná-foovooi laawu. Mazoloo seɓɓe GALA Sevei zu ga: «Foovoo nu ɗa ga naa, nii é zeɓeni gului ɓa.»†

¹⁴ Naa ɗeeni, naa ɗa a ke, tuyai GALA ge ma minazegɗe boni Abalaame ɓe, naa ɓa ɗe ga zii ɗiligiti tɔno, Yesu Kilista zaalai zu, ga de Zenvu Nadegai zoloo ga kidaalevei maavele, nii GALA ge ma minazegɗe woni.

Tɔgi ta minazegɗe

¹⁵ Keɓeleaiti, ná ɓezu é lo nuɓuseiti ta-vai tanigaani ba: Siegi zu nui falima woo zevei ɓetezu la ga pagɔ, nu naɓe ge la zooga é ɓa su wooi naa ɗologolo, ɓaa é ɓa ta la ma.

¹⁶ Tɔ ma, GALA ge minazegɗegiti boni Abalaame ɓe ta mavofodai. GALA Sevei la ɗeni ma: «mavofodaiti», eɗe ta ɗe ga nu moɓinmoɓin, keɓe eɗe gila kpe no «è-mavofodai»,‡ naa ɗa é ga Kilista.

¹⁷ Weɓe nii gè pɔ gè bo, toɗa ga nii: GALA ge minazegɗe ɓeteni ga pagɔ. Tɔgi nii seidai kona unnaanigo kona vuusavago (430) leɓegai ma, naa la zooga é ɓa GALA ná-minazegɗe ɗologolo, é ɓa gaavala ba.

¹⁸ Mazoloo ni tɔgi ɗa nu ɗeni pogani zolooɓu zea, naazu é la mo zolooɓu minazegɗe ya. Tama, minazegɗe maavele ɗa GALA ge ná-faanɗe ɗeeni la Abalaame ɓe.

¹⁹ Tɔgi zei ungi ɗa ga leeni mu? E zeini, nii a ke é naama vaiti dɛɛ, niiti ti la zolooni GALA ziimai ma, é ye ná eyesu Abalaame mavofodai ɓa, nii minazegɗe woni ná-faa zu. Geezugelaiti ka ti tɔgi naa veeni, zunu ɗila ge ɗe ga zoɗɔzuɓete nui.

²⁰ Tama, zoɗɔzuɓete nui la ga nu ɗila nɔno, keɓe GALA ka ɗila no.

²¹ Tɔgi ɗa GALA ná-minazegɗegiti daalɗoma ɓaa? Naa li poun! Ni tɔ ge zeini, a zoo é zenvui ve nuɓuseiti zea, naazu nuɓusei a la telebodai zoloo GALA gaazu ga tɔgi zogai maavele.

²² Keɓe GALA Sevei ɗa bosu ga eteai pe ka kotoi yeezu, naa ɗa a ke, minazegɗe ve ga kidaalevei maavele Yesu Kilista ma naati zea, niiti ti ɗidaaleɓeai.

²³ Aisa kidaalevei ɓa ɓa, tɔgi de zoni eɗe duɔiti, eyesu kidaalevei tɔna ɗula keɓema.

²⁴ Degemu, tɔgi ɗa zegai weɓe ade ma, eyesu Kilista ɓa, naa ɗa a ke de ɗe ga telebo nuiti GALA gaazu ga kidaalevei maavele.

²⁵ Tei niina kidaalevei ɓaa, de la mo gweɓema nui yeezu.

²⁶ Mazoloo wo pe wo ɗea ga GALA dointi ga kidaalevei maavele Yesu Kilista ma.

²⁷ Wo pe wo batizege ga wo ɗili Kilista ɓa, wo Kilista loa ɗɔba.

²⁸ Zuifu vaa la ba, Geɓeki vaa la ba, duɔ vaa la ba, woɓo vaa la ba, zunu vaa la ba, anzanu vaa la ba, zeegaagweɓe vaa la su, wo pe wa ga ani ɗila kpe no, wa-ɗilibalai zu wa Yesu Kilista.

† 3:8 3:8 Zen 12:3. ‡ 3:10 3:10 Zen 15:6 boɓe é zoloo Geɓeke woo zeɓe wolɓmai ma. § 3:11 3:11 A6k 2:4. Zɔi telebogai GALA gaazu ga kidaalevei maavele, naa ɗa zenvui wo: Tati pelei taɗili ɓalaa ka ga nii: Telebo nui ɗa zenvui wo ga kidaalevei maavele * 3:12 3:12 Lev 18:5. † 3:13 3:13 TSV 21:23. ‡ 3:16 3:16 Zen 12:7.

²⁹ Ni wo ɖɛa ga Kilista nɔnɔiti, naazu wo ɖɛa ga Abalaame mavofodai, wa wɔnɔ zɔlɔɔ naa zu, nii GALA ge minazeɖɛai la.

4

¹ Tama, ni pogani zede nui ɖa de dOUNGOYAI zu, ta duɔi ta ga ɖeɖele, anɛɛ ni toun ka ɛ ga anii kpein maligii,

² tɔ ɔɔɖɔi ɖa ye de gwɛɛma nuiti ta naavolo unda nuiti zeezu, eyɛsu kɛɛɖɛ nɔ-yeeɖɛɖala leveai zeeli.

³ Ada balaagi, zenɔ ɖana ɛ ɖɛni la, ade ɖɛai ma de dOUNGOYAI zu, ade ɖɛni duɔlai zu zobogiti zeezu niiti ti zeini eteai nii unda.

⁴ Kɛɛ yeeɖɛɖalɔ ɛ leveni, naa zeeliai ma, GALA ge nɔ-Doun Zunui leveni, ɛ zɔlɔɔ anzanui ta va tɔgi wu,

⁵ naa ɖa a ke, zɔiti ti tɔgi wu, ɛ naati unmoɔ, ta ɛ ade ɖɛ ga GALA dointi.

⁶ Tɛi wo ga nɔ-dointi, GALA ge nɔ-Doun Zunui nɔ-Zenvui leɖege, ɛ zeɪ ade-yiimavɛti, ɛ da woɔɖula, ɛ da ɖɛ ma: «Aba!», naa ɖa ga «Kɛɛ!»

⁷ Naa maavele ma, ɛ la mo ga duɔ, kɛɛ da ga doin. Ni tama ɛ ɖɛa ga doin, da ɖɔnɔ zɔlɔɔ naa zu, nii GALA ge minazeɖɛai la.

Pɔle nɔ-ziizoolɛi Galate nuiti ta-vaa zu

⁸ Moŋgi, wo la ɖɛni GALA kwɛɛ, wo ɖɛni duɔlai zu naati zea, niiti ti la ga gala kitea.

⁹ Kɛɛ niizu niina wo GALA kwɛɛga, ɛ buɖɛ naa maazu, GALA ge wo ɖwɛɛga ga nɔ-nuiti, lee vaa zu wo ɖalesu ma volu eteai zu yenvuiti ma, zɛbɛ ta tosu la ti va. Wa pɔ ga wo lo volu naati ta-luɔlai zu baa?

¹⁰ Wa feti voloiti sosu, ta alugi tanigaa, ta yeeɖɛɖalɔ tanigaa, naa vɛɛ konagi tanigaa va!

¹¹ Ee! Nɔ luazu gola, ga botii kpein gɛ kɛa wa-vaa zu, naa mina ɖɛ zɛa ga wafuun faa!

¹² Kɛɛleaiti, nɔ wo maanɛɛɛzu, a ɖɛ ga kɛɛvele, mazɔlɔɔ nɔ balaagi nɔ ga wo ɖeɖele. Wo la telebotala vaa nɔpɛ kɛɛni ga ze.

¹³ Wo sugwɛɛni ga, seebɛ vaa ɖa ɛ kɛɛni, gɛ Woo Niine Uagɔi laazeelini la wo ma, ma moŋgi zu.

¹⁴ Seeɖɛi ɛ ɖɛni bɔ, naa ɖɛni wo vɛ ga voluɖula vaa, wo la ɖɛni ɖɛɛni bɔ kpɛɛluu, wɔin la zɛɖɛni wo ma. Toun, wo yeezeini bu eɖɛ GALA nɔ-geezuɖɛɛlai, eɖɛ Yesu Kilista ɔɔɖɔi.

¹⁵ Wo wola ɖoozunɛɛni nazu! Lee ɖa kɛai niina ga woye? Mazɔlɔɔ nɔ zeele wooi nii wosu wo vɛ, ga ni a la zoo ɖɛɛzu, wo bɛna wo-ɖaazuɖɛɛiti kula su, wo ti ve bɛ.

¹⁶ Gɛ ɖɛa niizu ga wo zili nui, tɛi gɛ gaamai wosu wo ma baa?

¹⁷ Gilimai ti bosu ga woye, faa vago laade. Ti wɔinni ti wo zede bɔ, nii a ke wo ɖili ti va.

¹⁸ Page ga wo ɖili faa vagoi ɖɛɛ vai va sienɔpɛ su, ɛ la nɔ ga siegi zu gɛ ɖɛɛzu la wo zaama.

¹⁹ Dointi, nɔ doun zɔlɔɔ koozuwanai zu ga niine wa-vaa zu, eyɛsu wo ɖɛ ga nu ɖiteiti Kilista nɔ-faa zu.

²⁰ Wɔin ɖa mɔ niizu, ga gɛ ɖɛ wo zaama, gɛ kpɔɛ wooi maavalibo, mazɔlɔɔ zii ɖa zoolɛzu gola ga wa-vaa!

Agaal ta Sala ti-ma voogiti

²¹ A bo deɛ mɔ, wɔi wo wɔinni wo wa-eteai zie tɔgi wu, wo la tɔgi wooi menisu baa?

²² Mazɔlɔɔ seɖɛɛ GALA seɖɛi zu ga Abalaame doun zunu felegɔ zɔlɔɔni, gilagi ɖɛni ga duɔ anzanui nɔnɔi, gilagi ɖɛ ga anzanui ɛ ga wɔlɔi, naa nɔnɔi.

²³ Kɛɛ duɔ anzanui nɔ-doun zunui zɔlɔɔni ga kpusei nɔ-faa ɖɛɛai maavele, tama anzanui ɛ ɖɛni ga wɔlɔi, naa nɔ-doun zunui zɔlɔɔni ga GALA nɔ-minazeɖɛgi babii.

²⁴ Niima vaiti ta ga faalaalii: Anzanu felegɔi niiti ta ga minazeɖɛ felegɔiti. Minazeɖɛgi gilagi, naa ɖa ɛ ga Agaal, ɛ ga Sinayi gizei nɔnɔi, ɛ dointi sɔlɔɔsu, ti ga duɔiti.

²⁵ Agaal ɖa ga Sinayi gizei, ɛ Alaɖe yooi zu, naati ka ti ma ta Zeluzalɛme nii ɛ nɔ niizu, tɔzei toɖa ga duɔi ta nɔ-dointi pɛ.

²⁶ Kεε Zeluzalεme ε geezuve, tofa ga wωlbi, to fa ε ga ade-lee.

²⁷ Mazωbω seveve GALA Sevei zu ga:

«Goozune, dei ε ga doun zωbwtala anzanui, ε la doun zωbwsu!

Goozune, ε woofula la, dei ε la doun goozuwana wosu!

Mazωbω anzanui kelei wogai ba, nά-dointi ta mωin gola,

ε leve anzanui nωnωi va, nii ε zini be.»*

²⁸ Woun, kεeleaiti, wo zωboge egvelei Izaake zωbwni da, ga GALA nά-minazefegi gabii.

²⁹ Kεε velei nω zwi ε zωbwni ga kpusei nά-faa βeteai maavele, ε feni zwi wωinzegezu la, nii ε zωbwni ga GALA Zenvui nά-faa βeteai maavele, zenω fana ε fεezu la niizu.

³⁰ Kεε lee fa GALA Sevei bosu? «Duω anzanui βe ta nά-doun zunui, mazωbω duω anzanui nά-doun zunuiti ti la boga poganii ma, ta wωbω anzanui nά-doun zunui.»†

³¹ Naa fa ε ba, kεeleaiti, ade la ga duω anzanui nά-dointi, da ga wωbω anzanui nά-dointi.

5

A mina vala wa-wωbwyai ma

¹ Kilista ade unmwaga, ga de fe ga wωbω gitegitegiti. Degemu a lo kpaan wωbwyai naa zu. A dama, wo mina mω fale ma wo va lo tōgi zo fai ma luola faso wu.

² A woilo! Nά Pole, nά bosu wo ma ga: Ni wa bōgō latina pelevolu, Kilista la mω faa nōpe paa wo ma nāzu.

³ Nά nii wosu, gε maabakpa mōnō, zunu nōpe ε latisu pelevolu, keni ε Zuifuiti ta-lōgi pe so, ε zie la.

⁴ Wōi wo faaβaazu wo fe wo bōgō le GALA gaazu ga telebo nu ga tōgi zogai maavele, wo bōgō βetevea Kilista va, wo vala GALA nά-zaalai ma.

⁵ Gōnōi, gά-gītogi fa ga gi fe ga telebo nuiti GALA gaazu, naa fa gi maabōunsu ga Zenvu Nadegai nά-zēbei maavele, ε botii fεezu ga gά-gidaalevei maavele.

⁶ Mazωbω ni nu giliwe Yesu Kilista va, tatipelevolui baa tatipelevolulalai, naa tanōpe ge la ga faa bii. Nii ε ga faa biigi, naa fa ε ga kidaalevei, ε botii fεezu ga nebei maavele.

⁷ Wo feni bizezu ga pagō! Be fa ε pele leveai wo luō, ga wo mina golo gaamai ve?

⁸ GALA nii ε wo loligai, naa lei, niima unsu leve vai va fula zea.

⁹ Egvelei ta da bo la ga: «Levei tago nō fa a da bulu vukō faayōgai pe kpokolo.»

¹⁰ Maligii naama ladalai veeve zēa wa-vaa zu ga wo la kisiε gili boga. Kεε zwi ε wo bōbzu, ε feni ga nui ma zii nōpe, GALA ka yeevoze ba.

¹¹ Nōun nά, kεeleaiti, ni gaamazu gε faa de tatipelevolu vai laazeelizu, leeni vaa zu ta ye wōinzegezu nō gō? Naazu ma, wooi gε daazeelizu Kilista nά-faa zu, ga ε badōni saa wului ma, naa la mω bena fe ga kōgōziga zaβu Zuifu nōpe be.

¹² Wōin fa mā ga zōiti ti wo bōbzu, ti bōgō zεεgā!

¹³ Woun, kεeleaiti, GALA ge wo lolige ga wo fe ga wωbōiti. Kεε a mina wωbwyai naa fe ga zabui, wa fe eteai ziezu la ga kpusei yiimaiti. Kεε a bōgō fe ga botigε nui εε pe be ga nebei maavele.

¹⁴ Mazωbω tōgi pe daazeelive woo gila kpe su: «È-zeijnōgōi neε ve, egε da bōgōi.»

¹⁵ Kεε ni wa bōgō maawanazu wo gilagilagiti, wo da bōgō vali ga wo gilagilagiti, a dama, wo mina bōgō gologolo.

Zenvui ta kotoba busei

¹⁶ Wele degemu, nii gε bosu wo ma: A va bu, GALA Zenvui lo wo luō wa-eteai zu, wo la ziaa ga kpusei yiimaiti naazu.

¹⁷ Mazωbω nii ε ga kpusei yiimai, naa la neeni Zenvu Nadegai ve. Nii ε ga Zenvu Nadegai yiimai, naa la neeni kpusei ve. Ta bōgō laalōgōma, naa fa a ke, nii wo wōinni wo ke, wo la zooga wo va naa fe.

* 4:27 4:27 Eza 54:1. † 4:30 4:30 Zen 21:10.

¹⁸ Kεε ni Zenvu Nadegai a lona wo luɔ, wo la mɔ tɔgi ná-zobogi wu.

¹⁹ Tama kpusei gɛwotiiti kulave keɛma, tiya ga ti ga niiti: kologologi, kɔzɔba vai, baadulama vai,

²⁰ kəɔŋ gani kəɔ vai, zoŋ vai, maayobalabɛ vai, kpɔɛ vai, tolo ɲɔi, ziɪŋfulagi, maagɔɔ fai, zeeɗaagwɛɛ vai, balima vaiti,

²¹ gaazuḡulapɔi, dɔɔzodai, ziimaḡɛ latevegai, ta naa ḡɛḡala vaiti. Nà wo lenɛsu niina, eḡvelei ḡè boni la wo ma, zoiti ti naama vaiti kɛɛzu, ti la GALA ná-masadai zɔɔɔga.

²² Kele Zenvu Nadegai ma waai ga é ga niiti: næbei, koozunæei, ziileigi, ziilɔɔi, nuʁɔŋɔlai, nuvagɔlai, woodɛdɪladai,

²³ sɛsɛbogi, ɛɔɔɔzogi. Tɔ ge la niima vaiti daalɔɔma.

²⁴ Zɔiti ti ga Yesu Kilista nɔnɔiti, naati ti ti-busei badɔa saa wului ma, naa vɛɛ ná-bɔɔɔyɛimɛi ta ziima vai va.

²⁵ Ni ada zenvui wosu Zenvu Nadegai zaɓui zu, ade ze ná ɓalaa é lo ade-ziε veleiti tuɗɔ.

²⁶ Ade mina gē ga waso nu, ade mina da ga bəḏḏ yiigaawana vaiti ke, baa de va da toloi ḑula ga bəḏḏ.

6

A faanεεi qε nui pε bε

¹ Kèeleaiti, ni nui ta a zona faagaazagi gʻeezuve, waiiti GALA Zenvui wo va, à pile pele vagoi va, wo sole ga sesebogi. Dama ga bofo, da balaagi è mina lo tegai zu.

² A vεε bɔɔɔ va wo ɔilagilagi pε, wo wa-ɔaso wuigiti seɔe, wa ɔolo ɔana Kilista ná-tɔgi vε.

³ Ni nui ta a d̥isiɛna ga toɖa ga nu ɔii, tama é la vɔlo ga ani nɔpɛ, naa ɖa ɔɔɖo yaavazu.

⁴ Էսե ցե ճոճո չիք վեղեղեղեղե. Ուր տոճա շու ճոճո մամուսէշու, տոճա նա ցե ճոճո ու վե, անէ է Լա Վոկոճոնի ու ցիլի մա.

⁵ Mazóló esse maaneuve é bódó fasoí zede.

⁶ Nui ti kalasu ga GALA daawooi, naa maaneευε é ná-kalamoin ɔɔ zeaɔɔligi kpein su.

⁷ A mina ɓɔɓɔ yaava pa, mazɔlɔ nu la ɲɛɖfulaa GALA su. Nii nui fazasu, naa ma lɔnɔgi ɗa a da teve.

⁸ Ƴɔi ɛ faɓai wosu ga kpusei yiimai, kpusei ná-fai ma lɔɔgi ɗa ve zea ga saai. Kɛɛ ɓɔi ɛ faɓai wosu ga Zɛnvu Nadagai yiimai, Zɛnvu Nadagai ná-fai ma lɔɔgi ɗa ve zea ga ɗɔɔɗɔ zɛnvui.

⁹ Ade mina ɓɔɓ ga faanɛ ɗɛ vai, mazɔɓɔ da vaazu ma lɔɔgi zɔɓɔsu yeeɗɗala vagɔi zu
 ɛ vaazu, ni de iɔ ge la ɗɛ leveni, de va ɓɔɓ.

¹⁰ Naa ɔ́a é ba, ni nɔ ma zobogi ɔ́a de vɛ, de ɔ́a faanɛi ɔ́ɛ nɔ ɛɛ pɛ bɛ, ma un ge daa ma ga naati, niiti ti ga de-ɔ́ɛleaiti kidaalevei zu.

Woo faabelagiti ta tuvagiti

¹¹ A wɛɛ zèevogi va, velei sɛvɛ ɖaei ɖaabaazagai la, nà bɔɖɔi, gè sɛvɛai.

¹² Zɔiti kpein ti tatipɛɛvolu vai laazu wo unma ga kasɔ, naama nuiti ka ti wɔinni ti bɔɔɔ
 ɛ ga nu vago nubuseiti gaazu. Naama ungi ga ti vɛ ga faa gila kpe nɔ, nu mina ti wɔinzeɛɛ,
 ɛ va lo Kilista zaa vai va saa wului ma.

¹³ Mazələb teiti ti tatipelevolu vai gʻeezu, ti la tɔgi zosu, keɛ ta pɔ wo lati pelevolu, ga ti va da waso ga woye, tɔzei ti poogi vɛa wo-busei va.

¹⁴ Kεε nòun nà, gè la bɔɔ ɛbia faa gili nɔpɛ su, kɛni ade-Maligi Yesu Kilista zaa wului nɔ, tɔun maavele ma eteai zaave nòun tetemazu, nà balaa gè za eteai letemazu.

¹⁵ Nu latini pεεvolu, 6aa nu mina lati pεεvolu, naa la gā faa 6ii nōpe, keε keni è gε ga kpetεani niinei.

¹⁶ Niiti kpein ta zɛ ga kala gooi niiti, ziileigi ta maawɔingai ɔe ti va, ɛ ɔe balaa GALA ná-nubusɛiti ba, Izilayeɛle nuiti.

¹⁷ Eyɛsu pɛ, nu nɔpɛ ge mina mɔ kpɔlɔ, mazɔlɔɔ nà zɛzu ga pala viliiti, gɛ ti zɔlɔɔni kɔlɔgi ma Yesu ná-faa zu.

¹⁸ Kɛɛleaiti, ade-Maliɣii Yesu Kilista ná-zaalai yɛ wo va! Amina!

Pɔle Ná-Sɛvɛi E Teveni Efɛze Nuiti Ma Sɛvɛi lɔɔzeizuvɛ ma woo mɔungiti

Efɛze nuiti ta-zɛvɛi ta Kolɔse nuiti tɔnɔi ti ɖɛɛvɛ yeeɖɛɖɛgala ɖila nɔ zu, kona vuulɔzita (60) ɖɛɖɛgala leɛvɛgai ma, Kilista zɔlɔɔgai vɔluma. Nui nii é sɛvɛa, é ɖɛ daasei ka ga keelai Pɔle (1:1). Faagwɛ nu mɔinmɔin soloogɛ ma ga Pɔle ɖa é Efɛze nuiti ta-zɛvɛi ɖɛai, anɛɛ ni nu ɖilagila tuvɔgi ma zii, nii é Kolɔse nuiti tɔnɔi zu, naa la su. Naa maavele ma kɛɛvɛ eɖɛ sɛvɛi nii ɖɛɛni ga é vaza Egilisi mɔinmɔin su, kovii naa zu. Pɔle sɛvɛvɛ su ɖalaa ga, é ɖɛni kasogɛ sɛvɛi nii ɖɛɛ ziɛgi zu (3:1; 4:1; 6:20). Efɛze nuiti ta-zɛvɛi, ta Filipe nuiti tɔnɔi, ta Kolɔse nuiti tɔnɔi, naa vɛɛ Filemɔn nɔnɔi va, ti-laasei pɛɛvɛ ga kasogɛ zɛvɛiti, tɔɔzei é ti zɛveni siɛgi zu é ɖɛni la kasoi ɖa. Tisike ɖa Pɔle sɛvɛi veeni zea ga é lii la, siɛgi zu naa ɖɛni liizu la laaliizu Efɛze Egilisii ma (6:21-22).

Efɛze ɖɛni ga taa wola ta Wolɔme masa zooi zu, tɔ ɖa é ɖɛni ga Azi ɖovii nii dɔidai, naama ɖovi laa wolai. Efɛze lɔɖɔi ɖulani gola, tɔɔzei Gelekiiiti ta-anzanu ɖalagi, nii daa ɖɛni ga Aaletemise, naa zeɪ vɛlei va, é ɖɛni ná (KKw 19:23-31). Efɛze Egilisii faiti tɔɔzeini ga pago, kɛɛ gaabelasu yeezeini faa ɖiligi tanigaa wu (Kul 2:1-7).

Pɔle ná-sɛvɛi lɔɔzeizu vɛlei, é naa zuɖulavɛ, vɛlei GALA ge yiimazeɖɛa la ga ná-nuɖuseiti, ta vɛlei é ti ɖizoga da ta-ɖotoiti ma ga Yesu Kilista maavele. E Egilisii vɔkɔɖɔge kpusei ta ma, nii Kilista ga ma ungi, ta é pokɔɖɔ pɛlei ta ma togai, nii Kilista ga ma zɔbelama ɖɔtu wolai. Sɛvɛi ɖilazuvɛ vɛlesiei zu, Pɔle kalagiti feeɛ, é lo keletien eteai zie vɛlei va.

Unsosuvɛ

1. Pɔle ɔɖɔ lɛɛni ta é Efɛze nuiti tuvɔ (1:1-2).
2. Naa vɔluma, é Egilisiiti zɔɖɔzu vai zuɖulani ta Kilista (1:3—3:21).
3. Pɔle zɛba é sɛvɛi ɖɛ é lo naa va, vɛlei keletieninti maanɛai ga eteai zie la (4:1—6:20).
4. Gaabela Pɔle faa ɖaabelagi tanigaa yɔɖɔzu lɛɛ (6:21-24).

Tuvɔ gooitɪ

¹ Nèi gè ga Pɔle, gè ga Yesu Kilista ná-keelai GALA ziimai maavele ma, nà wo luɔɔsu, GALA ná-nuɖuseiti, wɔi wo Efɛze taazuvɛ, wo ga woogɛɖila nuiti wa-ɖilibalai zu wa Kilista.

² Ade-Gɛɛ GALA ta de-Maliɖii Yesu Kilista ti zaalai la wo ma, ti ziileigi ve wo vɛ.

GALA ná-faaɔɖɔi belɛ ge la ba

³ Mamagi ɖa de-Maliɖii Yesu Kilista Kɛɛɖɛ GALA bɛ, é tuya looni ade vɛ ga zɛnvu zu luyai ma zii pɛ, niiti ti zeɖɛzu geegɔlɔgi zu, ada-ɖilibalai maavele ma da Kilista.

⁴ Mazɔlɔ aisa GALA ge va eteai ɔɛɛ, é yiimazeɖɛni ga adeye ada-ɖilibalai maavele ma da Kilista, naa ɖa a kɛ, de ɖɛ ga nu ɲadegaiti, kɔɔzu nɔpɛ ge la de va tɔun gaazu.

⁵ GALA ná-nɛɛbɛi maavele ma, é deveni ade ma ma yeelugɔ ga toɖa de ɖɛ ga ná-dointi, ga Yesu Kilista maavele. E ɖɛni pɔ ɖana ná-nuɔɖɔlɔi zu,

⁶ naa ɖa a kɛ de ná-zaalai ma lebiyai maamuse, nii é daa ade ma ga nɛɛbɛ Loun Zunui maavele.

⁷ Ada-ɖilibalai maavele ma ada Kilista, é ade unmɔɔni ga Kilista ma ɲamai maavele, ada-vaagaaazagiti suvaayɛga, eɖɛvɛlei ná-zaalai wɔɔlɔ vɛlei la,

⁸ nii GALA ge feeni ade vɛ ga ɔɔlɔa. E ɖimɔla laazeelɛi veeni ade ya ta kelegele daazeelɛi.

⁹ E ná-faazeikpasui ma lɔɖɔzu vai lɛɛni ga adeye, nii é deveni ma yeelugɔ ná-nuɔɖɔlɔi zu ga é ti pɛ daazeeli ga Kilista maavele.

*Ziiti pɛ ti ɖɛ ga ani ɖila
Kilista maavele ma*

¹¹ Zuifuiti ti latigai pɛɛvolu kpusei zu, ti da boɖo loli ga tatipɛɛvolu nuiti. Wɔiti wo la latini pɛɛvolu kpusei zu, ti da wo loli ga tatipɛɛvolulala nuiti. Tama, à ɖize naa zu, velel wo ɖeni la mɔngi:

¹² Wo la ɖeni de Kilista ɖwee, wo la ɖeni levezu ga Izilayele nuɔusei ta, wo ɖeni ga weɛinti GALA ná-minazegɛgiti faa zu, wo da eteai zie, kito ge la wo ve, wo la GALA kwee.

¹³ Wɔigiti wo maagoozani GALA ba mɔngi, keɛ niizu niina, wa-ɖilibalai maavele ma wa Yesu Kilista, wo maaɔɔɖaa ba ga Kilista jamai maavele.

¹⁴ Mazɔɔ Kilista boɖo ɖa é ga ada-yiileigi. E Zuifuiti ta zii ɖiligiti kpɔga su, é ti ɖɛ ga nuɔuse zii ɖila kpegɛ. Ná-saai maavele ma, é siɖigi woloo ti yɔɔzu, nii é ɖeni ti zilizu ga boɖo.

¹⁵ E togi zɛɖeni ga, ta togi zu leveiti, ta ma vaazeikpasuiti. E ɖeni pɔ ga é nuɔuse niinei beɛ, é Zuifuiti ta zii ɖiligiti gili to boɖo va, é ziileigi lo ti yɔɔzu.

¹⁶ E ɖeni pɔ é ti felego yɔɔzuɔbeɛ ta GALA, é ti bo su kpuse ɖilagi zu, ga ná-saai maavele saa wului ma, é naa ɖologoloni, nii é ɖeni ti zilizu ga boɖo.

¹⁷ E vaani, é woo niine ɔagɔi laazeeli wo ma nii é ga ziileigi wo ve, wɔiti wo maagoozani GALA ba, ta zɔiti be, niiti ti maaɔɔɖani ba.

¹⁸ Mazɔɔ Kilista maavele ma, Zuifuiti ta zii ɖiligiti, de losu zɔɔga ɖeeɖe ɖobaɛ ga Zenvu Nadega ɖilagi maavele.

¹⁹ Naa ma, wo la mɔ ga ween ɔaa seikɔɖoma nu, keɛ wa niina ga zou louti ɔɔma wa GALA ná-nuiti, ta wa niina ga GALA ná-pɛɛyɛɛi wu nuiti.

²⁰ GALA ge wo loge ga pɛɛi, ma sebasemai ɖɛ ga keelaiti ta GALA goo wo nuiti, naama vɛɛi ma zɔbelama ɖotu wolai ɖa é ga Yesu Kilista boɖo.

²¹ Tɔun maavele ma, pɛɛi naa pɛ toge boɖo la ga pagɔ ná pɛ, é ɖɛ GALA sei vɛɛ ɔadegaɛ Maligii ve.

²² Wa-ɖilibalai maavele ma wa Kilista, wo loge ɔɔma, wo ɖɛ ga GALA sei vɛɛi, ga GALA Zenvui maavele.

3

Pɔle losuve

¹ Naa ɖa é ba, ná Pɔle, ná GALA falii wosu. Ná ga kasɔga nui, botii maavele ma gè kea Yesu Kilista ve, wa-vaa ma, wɔi wo la ga Zuifua.

² Daaɛ da ga wo menige, tosuve GALA ge naa ɖalivaai mà, ga ná-zaalai maavele, wa-vaa zu.

³ E ná-faazeikpasui ma loɔɖuzu vai leeni ga ze ga kulakɛɛmai maavele, eɖevelei gè seɛɛi la wo ma woo ɔɔɖa su.

⁴ Siɛgi zu wo kalasu da, wa ná-faagaaɖai ɖwee, nii é zèa dɔɔɖuzu vai vaa zu, é lo Kilista va.

⁵ Niima loɔɖuzu vai, GALA ge la ɖeni deeni ga nuɔuseiti wɔɔwɔɔi zu, eɖevelei é kula la keɛma niizu ná-keela ɔadegaɛi be ta GALA goo wo nuiti, ga ná-Zenvui maavele.

⁶ Dɔɔɖuzu vai naa ɖa é ga nii: Teiti ti la ga Zuifua, ta tɔnɔ zɔɔ nɔ ga Zuifuiti kevele ta-ɖilibalai maavele ma ta Yesu Kilista. Ta niina ga kpuse ɖilagi naa vaalobai, ta tɔnɔ zɔɔ minazegɛ ɖilagi tɔna su, Woo Niine ɔagɔi zaɔui zu.

⁷ Gè ɖɛa ga Woo Niine ɔagɔi ma wotiɖe nui, tɔzei ná-zaalai va. GALA ge naa veeve be ga ná-zɛbeɛ wotii maavele.

⁸ Tama nɛi dɔɔɖai, gè ga ma ɖaabelagi GALA ná-nuiti pɛ saama, gè naama zaalai zɔɔni, ga Kilista ná-kpɛɛi nii kpɛɛi la ɖweega, gè naama vai laazeeli naati ma, ti la ga Zuifua,

⁹ ta é la wozakalagi ɖa nui pɛ be, vɛɛi GALA ge naama loɔɖuzu vaazeikpasui laazeelizu la. Naama vaazeikpasui, GALAGI é anii pɛ kpɛɛai, é dɔɔɖuni boɖo ve kaite wɔɔwɔɔ,

¹⁰ naa ɔa a ke, zenvu zu zobodaiti ta ma zɛbeiti ti GALA ná-ɔimalai ɔwɛɛ, ná-kevelei pɛ su, ga Egilisii maavele,

¹¹ eɔvelei ná-ɔoɔɔ faazeikpasui la, é keai ga de-Maliɔii Yesu Kilista maavele.

¹² Da-ɔilibalai maavele ma da Kilista, da-ɔidaalevei de boga toun ma, ma zobogi ɔa de ya, de maabuɔa GALA ba ga ladalai.

¹³ Naa ma, ná wo lenɛsu, wo iɔa ge mina leve, tɔzei ná-kpɔɔiti ba, gɛ sɔɔsu wa-vaa zu. Naati ka ti ga wa-lɛbiyai.

Kilista ná-nɛbeɪ

¹⁴ Naa maavele ma, ná vilɛsu niibiɔa ɔɛɛɔ GALA bu,

¹⁵ niigi é ga pɛleyeɔeiti pɛ ma ungi, niiti ti geɔɔɔɔɔ zu ta zooi ma.

¹⁶ Ná maanɛnɛzu ga é fe wo vɛ, eɔvelei ná-lɛbiyai zuwɔɔɔai la, wo zɛbeɔ ga gola ga ná-Zenvui zɛbeɪ maavele, wa-nuɔusɛlai pɛ su,

¹⁷ Kilista zeɪ wo-yiimavɛti ga kidaalevei maavele. Ná maanɛnɛzu balaa ga wo zapɛɔ, wo zɛbeɔ nɛbeɪ zu,

¹⁸ nii a ke wa GALA ná-nuiti pɛ, wo zoo wo Kilista ná-nɛbeɪ ɔaɔa, komavɛ wɔɔɔ vɛlei, ta sakpai, buuɔooza vɛlei ta gaɔooza vɛlei,

¹⁹ ta nii a ke wo Kilista ná-nɛbeɪ ɔwɛɛ, nii kpudɛai faaɔwɛgi pɛ maazu, wo laa da zeeli ga GALA kevele, ná-keveleiti pɛ su.

²⁰ Deɔɛmu, tɔungi a zoo ná-zɛbeɪ zu, é botii ɔɛɛzu la de-yiimavɛ, é faa wolaiti ke, é buɔɔ da-vali wooiti ta da-ɔisiɛiti maazu, é vooova ma,

²¹ lɛbiyai ɔɛ be Egilisii zu, Yesu Kilista maavele ma, yeeɔɔɔalaiti pɛ su, eyɛsu ɔa. Amina!

4

Gilibalai make vai

¹ Nɛi gɛ ga kasoɔa nui, botii maavele ma gɛ kea Maliɔii vɛ, ná wo maanɛnɛzu deɔɛmu, wo-zie vɛlei zoloo naama loligi ma bogai ga woye:

² A ɔɔɔmaayei, wo ɔɛ ga nu zɛsɛbo nu, wo ziilɔɔi vɛɛ naa va. A yeezei ɔɔɔ wu wo ɔilagilagi pɛ nɛbeɪ zu.

³ A ɔaaba, wo gilibalai make, nii Zenvu Nadagai feezu wo ya, ziileigi zu nii é wo ɔlizu va.

⁴ Ada ga kpuse ɔila kpe nɔ, ta Zenvu Nadega ɔila kpe nɔ ɔa é ná, eɔvelei nɔ kito gila kpegi la, nii GALA ge wo loligai ma.

⁵ Maliɔi ɔila kpe nɔ ɔa é ná, ta kidaaleve ɔila kpe, naa vɛɛ batize ɔila kpe ba,

⁶ GALA gila kpe ka é ná, nii é ga ɛɛ pɛ Keɔɔɛ, é nuiti pɛ unda, é keɛwotii ɔɛɛzu ga nuiti pɛ maavele, é ye nuiti pɛ ba.

⁷ Keɛ de ɔilagilagi pɛ de losu zɔɔɔge ye, é zoloo kɔɔɔgi ma Kilista feeni ga vɛɛanii.

⁸ Naa ɔa é ba, GALA Sɛvɛi ɔɛni:

«É leni maazuve,
é liini ga kɔɔ luɔiti,

é vɛɛaniiti fe nuɔusɛiti be.»*

⁹ Naa voluve ɔa ga leeni ga: «É leni»? Naa ɔa bosu ga, é yeini de zooi wuve ma adavɛti.

¹⁰ Zɔi zeidai, tɔ ɔila nɔ ɔa é leni geɔɔɔɔɔ maazu vɛlei poun, naa ɔa a ke é fai pɛ daazeeli.

¹¹ Tɔ ɔa é nuɔuseiti tosuɔvɛti feai, tanigaa ti ɔɛ ga keelaiti, tanigaa GALA goo wo nuiti, tanigaa Woo Niine Vago laazeeli nuiti, tanigaa GALA ná-baala kpulugiti make nuiti ta nuiti kala nuiti,

¹² naa ɔa a ke GALA ná-nuiti suzeeli, nii a ke ti zoo ti ta-wotii laazeeli, ta Kilista ɔuseɪ lii vai zu luɔma,

¹³ eyɛsu ade pɛ de ɔɛ ga ani ɔila kidaalevei ma ɔilibai zu, ta GALA Doun Zunui ɔwɛɛgai zu, de ɔɛ ga nu ɔiteiti, de zuzeeli, é zoloo Kilista ná-suzeelii ma.

* 4:8 4:8 Guy 68:19.

¹⁴ Naazu, de la mɔ ɖɛa ga doungoa, kala kiligiti ma viilei va ɖa de li tingotanga, nuɓuseiti ta-yaavaiti zea, ti nuiti pileɓu kaka pelei va ga ta-ɖeleɖele ɲɔiti.

¹⁵ Tama, keni gaamai wo fai maavele ma neɛbei zu, de ɓaɗo fai pe su Kilista letemazu, nii ɛ ga ma ungi.

¹⁶ Tɔun sabu zu ɖa ɛ keɛzu kpusei vaalobazuɓe ɖilagilagi pe togai la ɓaɗo va kpaan, kpusei pe ge ɖili ɓaɗo va ga todazuɓeti pe, ti veai zea. Naazu ti ɖilagilagiti pe ta ɖena losuɓe ɖɛa, velel maaneai ɛ ɖe la, kpusei pe ka wɔɔɔzu, ɛ lii luɖo neɛbei zu.

Zenvu niinei

¹⁷ Wele deɖemu nii ɖa ge bosu wo ma Maligii laaseigi zu, ge maaɓakpa, toɖa ga: Wo maa la mɔ neeni, wo va zie eɖevelei nui niiti ti la, ti la GALA kweɛ, ti ziezɔ la, ta-ɖeleɖelegi la faa nɔpe paazu ti ma.

¹⁸ Ta-ɖisiei zuɓidive, ta ga weɛin zenvui vaa ma, nii GALA ge feezu, tɔzei ta-vaagaaɖalala wolai va, ta ta-ɖikpaa ɲɔiti.

¹⁹ Ti ti ɖevele vagɔi pe toa ya, ti ɓaɗo laa ɓaagɖulama vai zu, ti ɖa kɔzɔba vai ma zii pe ke ga ɓaɗozotalai.

²⁰ Kele wɔun, zetaale wo va Kilista ná-fai ɖala da!

²¹ Daaɓe da ga wo ná-fai menige, ti wo ɖala da, ɛ zoloo gaamai ma, ɛ Yesu ya.

²² Wo maaneɓe deɖemu wo nu wɔɔmalai ta ma zie velel ɖula ɖɔba, nii ɛ ɖologolosu gaazuɖulapɔi ma yaavai zu.

²³ Keni wo niine metu wo-yenvui ta wa-ɖisiei zu,

²⁴ wo ɓaɗo maaɖili ga nu niinelai, kpɛɛai ɛ zoloo GALA kevelei ma, naa ɖa a ke wo eteai zie telebodai ta ɲadedai zu, niiti ti zɔɔɔsu gaamai zu.

²⁵ Naa ɖa ɛ ba, à ɓe zɛɛi va! Wo ɖilagilagi ɖa gaamai wo seɲɔɖɔi ma, mazɔɔ ada ga kpuse ɖilagi vaalobaiti.

²⁶ Wa yiiɖaawanana, à mina koto ɖe. Ziiɖaawanai mina ye wo ɖɔbu, foloi a va da.

²⁷ A mina pele tanɔpe fe Inegi ya.

²⁸ Zɔi ɛ ɖɛa unmai wosu, ɛ mina mɔ unma wo, kele ɛ botii ɖe, ɛ boti vagɔi ɖe ga ɓaɗo yeei, naa ɖa a ke, ani ɖe zea, ɛ ɓo tanigaani ba, ti ɖula ti ɓedema vaiti su.

²⁹ A mina kpɛ ɲɔu nɔpe bo, keni nɔ kpɛ zɔbelamai, nii a ɓo zɔiti ba, ti li luɖoma kidaalevei zu, ɛ ɓo nu va maavai zu, ɛ faa vaa meni nuiti ma.

³⁰ A mina GALA Zenvu ɲadegai yiiɓɔɔ. Tɔ ɖa GALA ge keai wo ma ga poogi, unmaɔ folo ɖaaɓelagi vaa ma.

³¹ Faawanama vai, ziiɖula fai, ziiɖaawana vai, zɔngɔma vai, tɔɖo ɖologologi, ta kelegele ɲɔi ma zii pe, naa pe ge ɖula wo zaama.

³² A nuɓɔɖolai ta maawɔɲɲai ɖe wo ɖilagilagiti pe. A ɓaɗo zuvaaye wo ɖilagilagiti, eɖevelei GALA ge wo zuvaaye ga da, ga Kilista maavele.

5

A eteai zie wozakalagi ɖa

¹ Tɔzei wa ga dointi, GALA ge ti neai ve, à ɖaaɓa, wo zie ga tɔun kevele.

² A zie ga neɛbei, eɖevelei Kilista de neai la ve, ɛ zenvui ve da-vaa zu, ga vebɛanii ta zalaɖai nii makugi neai GALA be.

³ Kele kologologi, ta kɔzɔba vai ma zii pe, ta koozu yii, naama vai tanɔpe ge mina ɖe wo zaama, eɖevelei fizɔgai la GALA ná-nuiti saama.

⁴ A mina unfetala ɓɛɛti bo, ɓaa kpɛ ɲakaiti, ɓaa ɓaagɖulama ɓɛɛti, niiti ti la zolooni. Kele tɔun, keni nɔ wo ɖa mamagi ve GALA be.

⁵ Mazɔɔ à kweɛ ga nui ɛ ga kologolo nui, ɓaa kɔzɔba nui, ɓaa koozu yii nui ɛ ga kɔɖo gani kɔɔ nui, naati ti la tɔnɔ zɔɔga Kilista ta GALA ta-masadai zu.

⁶ Nu nɔpɛ ge mina wo yaava ga zɛɛ ɔɔɛiti, mazɔɔ GALA ná-ziigaaawanai ɔa vaazu kololala nuiti daalɔɔma, tɔɔzei niima vaiti ba.

⁷ Deɔɛmu, à mina ɔɔ faa nɔpɛ ma wa naama nu ziiti.

⁸ Mazɔɔ mɔungi, wo ɔɛni kpidii zu, kɛɛ niizu, wa wozakalagi zu ga wa-ɔilibalai maavele wa Maligii. Naa ɔa é ba, à zie eɔɛ nuiti ti ga wozakalagi nɔnɔiti.

⁹ Mazɔɔ wozakalagi ma waai ɔa ga faa vaɔɔiti kpein, ta telebodai, ta gaamai.

¹⁰ A ɔaaɔa, wo Maligii yiimai ɔaaɔa.

¹¹ A mina ɔɔɔpɛɛ kpidii ná-kɛɛwoti ɔɔiti ba, kulanuma la ti va, kɛɛ à naama ɔɛɛwotiiti da kɛɛi zu.

¹² Mazɔɔ nii naama nuiti ti kɛɛzu dɔɔɔfuzu, naa wo fai ɔa ga unfe faa.

¹³ Kɛɛ siɛgi zu niima vaiti ti ɔulazu la kɛɛzu, ti ɔɛvelei ɔɔɔi ɔa la wozakalagi ɔa niina.

¹⁴ Mazɔɔ nii kulaai wozakalagi ɔa ga pagɔ, naa ɔɛa ga wozakalagi. Naa ɔa é ba, bogai ga:

«Deigi é ɔiizu, ɔaɔa,

wuzeɔe, é ɔula saai ya,

Kilista ɔa ná-wozakalagi volo é ma.»

¹⁵ A dama ga wo-zie velei. A mina zie eɔɛ ɔimalala nua, kɛɛ à ɔɛ ga ɔima nuiti.

¹⁶ A mina yeeɔɔɔalal ɔologolo, mazɔɔ da-eteai ɔɔuve.

¹⁷ Naa ɔa é ba, à mina ɔɛ ga ɔimalala nua, kɛni wo ɔaaɔa, wo Maligii yiimai ɔaaɔa.

¹⁸ Dɔɔi mina wo zo, naa ɔa wa-etea ziegi zupu wo ya, kɛɛ Zenvu Nadagai wo laave.

¹⁹ A ɔɔɔ ɔɔɔɔ wo ɔilagilagi pɛ ga GALA gyeiti, ta GALA dɛbi wyeiti, ta gyeiti Zenvu Nadagai ti lɛɛzu ga woye, wo da gyei loo Maligii maamuse vai ma ga wo-yiimave pɛ.

²⁰ A mamagi ve yeenɔpɛ ɔɛɛɔɛ GALA bɛ fai pɛ su, ade-Maligii Yesu Kilista laaseigi zu.

Anzaiti ta anzazinigiti

²¹ A ɔɔɔmaaye ɔɔɔ ve wo ɔilagilagi pɛ, unfemai zu nii wo feeze Kilista ve.

²² Anzaiti, à ɔɔɔmaaye wo-zinigiti bɛ, eɔɛvelei wo kɛɛzu la Maligii ve.

²³ Mazɔɔ anzazinigi ɔa é ga anzai ma ungi, eɔɛvelei Kilista la ga Egilisii ma ungi. Kilista ɔɔɔi ɔa é ga Egilisii ɔizo Nui, nii é ga kpusei.

²⁴ Naa ɔa é ba, eɔɛvelei Egilisii ɔɔɔmaayeidai la Kilista ve, velei ɔana anzanuiti maanɛai ti ɔɔɔmaaye la ti-zinigiti bɛ fai pɛ su.

²⁵ Anzazinigiti, à wo-anzaiti nɛɛ ve, eɔɛvelei Kilista Egilisii nɛa la ve, é za ná-faa zu.

²⁶ E ɔadeni ga ná-saai maavele, é kole ga zie ta daawooi,

²⁷ mazɔɔ é ɔɛni pɔ é dɛɛ ɔɔɔ ɔaazu, ga toɔa ga Egilisii é volozu, kɔɔɔzu la ba, kpilikpilis la kɔɔgi va, ɔadagai, naa pɛ daazeelai.

²⁸ Zekana anzazinigiti maanɛai ti ti-anzaiti nɛɛ la ve, eɔɛ ti-busei. Zoi é anzai nɛɛzu ve, naa ɔɔɔ nɛa ve.

²⁹ Mazɔɔ nu nɔpɛ ge la dɛ ɔɔɔ busei wɔinzeɔeni, kɛni tɔun é da kɔnɔkula, é da sɛsɛbo, eɔɛvelei Kilista kɛɛzu la Egilisii ve,

³⁰ tɔɔzei da ga kpusei vaalobazuɛti.

³¹ «Naa ɔa é ba, zunui ɔa zeɔe kɛɛɔ ta dee va, é ɔili anzai va, ti felegɔ ta ɔɛ ga kpuse ɔila.»*

³² Nii ɔa ga faa wola nii é ɔɛa lɔɔɔuni. Nà nii wosu, é lo Egilisii ta Kilista va.

³³ Nii é wo ma, naa ɔa ga zinigi ɔilagilagi anzai nɛɛ ve eɔɛ tɔ ɔɔɔi, anzai ɔilagilagi unfe sinigi ma.

6

Doun zɔɔɔ nuiti ta ti-lointi

¹ Dointi, à ɔolo wo zɔɔɔ nuiti bɛ, Maligii maavele ma, mazɔɔ naa ɔa soloogai.

² «È-ɔɛɛ lɛbi ta è-lee,» deve mɔungi ɔana, minazeɔegi polu,

* 5:31 5:31 Zen 2:24.

³ «naa ɔa a ke ɛ undaanɛ, ɛ-zii zuɔooza gola eteai zu.»*

⁴ Wa ma, doun keɛɔɔti, à mina wo-lointi sopele ɲɔu, wo va ti yiiɔaawana, keɛ à ti ɔula su, wo ti maɔɔlo, wo ti lenɛ, ɛ zoloo Maliɔii ná-faiti ma.

Duɔiti ta duɔ keɛɔti

⁵ Duɔiti, à ɔolo wa-luɔ keɛɔti be eteai zu, wo lua ti va unfemai zu ta zii zɔledai, eɔɛvelei wo keɛzu la Kilista ɔɛ.

⁶ Naa mina ɔɛ ga ti ɔaazu vaa nɔ, wo va nu enɛke nɔ, keɛ à ke eɔɛ wa ɔɛ ga Kilista ná-duɔiti, wo GALA ziimai laazeeli ga wo-yenvui pɛ.

⁷ A botii ɔɛ ti ɔɛ ga ɔi pagɔi, eɔɛ nɔ wa ɔɛ keɛzu Maliɔii ɔɛ, nuiti taade.

⁸ A ɔize su ga, ɛ ɔɛni ga duɔ, ɔaa wɔɔɔ, ɛɛ ka ná-kulanumai zɔɔɔ Maliɔii ya, eɔɛvelei ɛ faa ɔagɔi ɔɛa la.

⁹ Wa ma, wɔiti wo ga duɔ keɛɔti, à wo-zie ɔvelei ɔɛɛ, ɛ lo ti va. A mina ti zulua. A dama naazu, wo ɔize su ga wa tiye, wo-Maliɔii ɔa ɛ geɔɔɔɔɔ zu, ɛ la ɔa ga zeelɔɔɔɔ zu ɔɛ.

GALA nui ná-kɔɔɔ zɔɔlaiti

¹⁰ Gaabelagi ɔa ga: A wa-zobogi ɔaizie wa-ɔilibalai zu wa Maliɔii, tɔun ná-zobo golai zu.

¹¹ A ɔɔɔ maagili ga GALA ná-kɔɔɔ zɔɔlaiti pɛ, naa ɔa a ke wo lo kpaan, Inɛgi ná-yaava vaiti pɛ daalɔɔma.

¹² Mazɔɔ nubuseiti tɛi, de va ɔɛ ti zakpesu, keɛ zenvu ɲɔiti ka de ti zakpesu, niiti ti geezuɔɛ: niiti ti devei wosu, ta niiti zobogi ti ya, naa ɔɛ niiti ba, ti zeini niima etea ɲɔi unda.

¹³ Naa ɔa ɛ ba, à GALA ná-kɔɔɔ zɔɔlaiti pɛ seɔɛ, naa ɔa a ke wo zoo wo kɔɔi ɔɔ folo ɲɔi zu, wo ye loni kpaan, wo ɔega ɔoluma ga ti pɛ maazuɔɔɛ.

¹⁴ A lo kpaan: wo gaamai ɔɛ ga wa-zaamaɔiligi, wo telebodai ɔɛ ga wo-ɔakai make ɔɔɔɔ zɔɔlɔi.

¹⁵ A wo-ɔɔɔa zavalagi ɔɛ ga zebei nii wa ziileigi ma Woo Niine ɔagɔi laazeeli la.

¹⁶ Yeeɔɔɔɔɔ pɛ su, à kidaalevei zeɔɛ ga kɔɔɔ zeɔɔɔ, nii wa zoo wo Inɛgi ná-abu ba mɛɛinti paa su la.

¹⁷ A kizogi ma ɔɔɔɔ wɔɔɔɔ lo unba, wo Zenvu Nadagai ná-boɔa zɔkpɔi zeɔɛ, nii ɛ ga GALA daawooi.

¹⁸ A GALA falii ɔɛ yeenɔpɛ GALA Zenvui ná-kpɔbai zu, ga GALA falii ta maanɛɛɛi ma zii pɛ. Naa ɔa ɛ ba, à ɔaaɔa ga ziilɔ laazeeliai pɛ, wo GALA falii ɔɛ GALA ná-nuiti pɛ be.

¹⁹ A GALA fali ná ɔalaa bè, wooi ve zɛa, ná ɔɛna ɔɔɛa, gɛ Woo Niine ɔagɔi ma ɔɔɔɔɔ vai le ladalai zu ga pagɔ,

²⁰ nii gɛ ga ma ɔɛelai, ɔiliai ga yɔɔɔɔiti. A GALA fali bè, ga gɛ ɔa ɔɛ ga ladalai, eɔɛvelei maanɛai gɛ ke la.

Tuɔgiti

²¹ Gi-ɔɛloin, gi-nɛɲɔɔi Tisike, woɔɔɔɔ nui Maliɔii ná-botii zu, tɔ ɔa a ná-faiti pɛ bo wo ma, naa ɔa a ke wo ɔɛ kweɛ nii gɛ su.

²² Nà tevesu wo ma, naama vai nɔ ma, naa ɔa a ke wo ɔa-vaiti kweɛ, ɛ wo ɲɔɔɔ ga pagɔ.

²³ ɔɛɔɔ GALA ta Maliɔii Yesu Kilista ti ziileigi ve ade-ɔɛlointi pɛ be, ta nɛɛɛi, ɛ ɔɔ kidaalevei va.

²⁴ GALA ná-zaalai ye naati pɛ ba, niiti ti ade-Maliɔii Yesu Kilista nɛai ɔɛ, ga nɛɛɛi nii maa la valiboga eyɛsu pɛ.

* 6:3 6:3 TSV 5:16.

Pole Ná-Sευει E Teveni Filipe Nuiti Ma Sευει lɔɔzeizuve ma woo mɔungiti

Pole σευει ɣεeni, é teve kidaaleve nuiti ma ti Filipe taazuve, kona vuulɔzita maazu ɣila (61) keɣala levegai ma, Kilista zɔlɔɔga vɔluma. E keeni siegi zu é ɣeni la kasoi ɣa (1:13). Filipe nuiti ta-zευει, ta Efeze nuiti tɔnɔi, ta Kolɔse nuiti tɔnɔi, naa veε Filemɔn nɔnɔi va, ti-laasei peεve ga kasofa zεveiti, tɔɔzei é ti zεveni siegi zu é ɣeni la kasoi ɣa. Σευει ɣεεve é leve Egilisii ma, nii é ɣeni Filipe taazuve. Ada zoo fai tanigaa ɣweεsu é lo Filipe va, Keelaiti Keεwotii zεve zu. Filipe ɣa é ɣeni ga Masedoane ɣovii ma laa wolai. Tɔ ɣa balaa é ɣeni ga Egilisi mɔungi Masedoane ɣovii ma. Pole ta Silase ɣa ti ma Egilisii laaɣulani vɔɔma, ti kpidi ɣila kaso ɣe vɔlɔ, ti ɣeai ma ná (KKw 16:11-40).

Keεve eɣe faa mɔinmɔin ka Pole ɣisieni ti zu, é da σευει nii ɣe. E naama yeeɣeɣalai zegeni balaa, é mamagi ve Egilisii ve, vebeanii vaa zu ti teveni ma, siegi zu ti ná-kasofa vai menini da (4:10-19). E ti ɣitoo balaa kevelei zu, nii é ɣeni su kasoi ɣa, é zεba é Timɔteni ta Epafolodite ɣaliva Egilisii ma (2:19-30), nii a ke ti yeezei naati bu, ti unfe ti ma, velei maaneai é ɣee la totuɣɔiti be.

Unsosuve

1. Pole σευει lɔɔzeivuε ga é ná-tuɔɔ gooiti daazeeli Egilisii ma, é Filipe taazuve (1:1-3).
2. Naa vɔluma Pole ná-keveleiti suɣulani ti ma, naa veε ziizoolei tanigaa va ti ɣeni ma (1:30–2:30).
3. E zεba, é kala mɔinmɔin fe, é lo keletien velei zie velei va (3:1–4:9).
4. Pole gaaɓelagε ga é Filipe Egilisii mama, ta-vebeanii vaa zu ti teveni ma, ta é ná-tuɔɔ gooiti daazeeli ti ma (4:10-23).

Tuɔɔ gooiti

¹ Nèi gè ga Pole, gá Timɔte, gi ga Yesu Kilista ná-botigε nua, gá wo luɔɔsu, wɔi wo Filipe taazuve ga GALA ná-nuɓuseiti wa-ɣilibalai zu wa Kilista, ta Egilisi ɣundigɔiti ta ma wotigε nuiti.

² Ade-Geε GALA ta de-Maliɣii Yesu Kilista ti zaalai la wo ma, ti ziileigi ve wo ve.

Pole ná-GALA falii

³ Nà nà-GALAGI mamasu wa-vaa zu, sienɔpe su nà ɣisiena wo zu.

⁴ Sienɔpe su nà ɣena GALA falii ɣea la wo ve, nà da ke ga koozunεei,

⁵ tɔɔzei é zo folo mɔungi ma yeei wo yeezeini la Woo Niine Uagɔi wu, eyesu é zeeli za ma, wa losuve ɣeezu faza fai zu.

⁶ Dàave da ga zoi é boti vagɔi lɔɔzeida wo-yiimave, toɣa yeeye ba, eyesu é gaaɓela Yesu Kilista ná-foloi.

⁷ Solooge ga naa ɣeɣala ɣisieiti ti ɣe zɔimave wo pe wa-vaa zu. Wa-vai ɣa zɔima gola, mazɔlɔ wo wɔnɔ zɔlɔɔga zaalai naa zu, nii feai zεa, nà-kasofa vai zu, ta Woo Niine Uagɔi maalobo fai, ta ná-gaamai ɣula vai zu keɓema.

⁸ Mazɔlɔ GALA ka ga nà-zeelei, ga gè wo pe neεve ve, ga Yesu Kilista ná-wɔinla wolai.

⁹ Nii gè falizu GALA ma wa-vaa zu, naa ɣa ga, wa-neεbei li ga wɔlɔba nɔ ɣɔ, é wɔlɔ ga faaɣwe kitei ta faaɣaɣaa laazeeliai,

¹⁰ naa ɣa a ke, wo zoo yiimazeɣezu ga faa vagɔi. Naazu wa jade, peelalazu mina ɣe wo va Kilista ná-foloi,

¹¹ wo laave ga telebodai ná-kulanumai, nii é zɔlɔɔsu Yesu Kilista zaalai zu, GALA ná-lebiyai ta ná-maamusei ma vaa ma.

Pɔle ta ná-botii maawooi

¹² Kɛɛleaiti, ná pɔ ga wo ɔ́ɛ suɔ́wɛɛ ga nii seeliai mà, naa ɔ́ɛvɛ ga Woo Niine Uagɔi li zaɓu luɔ́ma.

¹³ Masa pɛɛi wu zalaɓusuiti pɛ, ta taɔ́liligaani pɛ ti kwɛɛ ga ná kasoi ɔ́a, tɔ́zei ná botii ɔ́ɛɛzu Kilista vɛ.

¹⁴ Naa ɓolu, ná-kasɔ́a vai kɛɛleaiti ma mɔ́inmɔ́in iɔ́ɔɔɓvɛ, ti la Maligii la mɔ́nɔ, ti ɔ́a GALA daawooi laazeeli ga zebei, maagili la ti ma tago ɓalaa.

¹⁵ Gaama vɛ, tanigaani ta ná, ta Kilista ná-fai laazeelizu toloi ta maagaaalii maavele ma, kɛɛ tanigaani ta daazeelizu kevele vagɔi zu.

¹⁶ Naati ta kɛɛzu nɛɛbei maavele ma, ti suɔ́wɛɛ ga ná vɛ Woo Niine Uagɔi maalobo fai ma.

¹⁷ Kɛɛ ma mɔ́ungiti, ta Kilista ná-fai laazeelizu maagaaalii maavele ma, ti ɔ́oozu ɔ́isiei la ɓani: Ta ɔ́igaiziezɔ́ ga ta kpɔ́ɔi ta laazu ná-kpɔ́ɔi ma, nii gè su kasoi ɔ́a.

¹⁸ Naa la gàazu ga faa nɔ́pɛ! Uele-o-vele, é ɔ́ɛni ga kisie ɔ́ɔu, ɓaa ma vagɔ maazu, Kilista ná-fai laa ɔ́a zeelizu nɔ́ ɔ́ɔ, ná ɔ́oozunɛɛzu. Ná ɓaazu ɔ́oozunɛɛzu mɔ́nɔ,

¹⁹ mazɔ́ɔ gè kwɛɛ, gè ɔ́ɛ, naa ɔ́a latisu, é ɔ́ɛ ga ná-kizo fai, wa-GALA falii zaɓui zu ta Yesu Kilista ná-Zenvui ná-kpɔ́ɔi maavele ma, é bosu,

²⁰ eɔ́ɛvelei ma wɔ́in mà la, ta ná-kitogi, gè la unfega ga faa nɔ́pɛ. Tɔ́un ɔ́ite, niizu ta eyɛsu ɔ́ɔ, ladalai ɔ́a zɔ́imavɛ ɔ́ɔ, Kilista ɔ́a lɛbiyai zɔ́ɔ kpùɛi zu, gè yɛni vulua, ɓaa gè zaani.

²¹ Mazɔ́ɔ ni ná yɛna vulua, Kilista vɛ, ni ná zaana, naa ɔ́a ga kulanumai bè.

²² Kɛɛ ni ná yɛna vulua kpusei zu, ná zoo dɛ gè waa ná-botiiti su. Nii maanɛai gè yiimazeɔ́ la, gè la naa ɔ́wɛɛ.

²³ Kɔ́ozuviligɛ ga faa felegɔ. Wɔ́in ɔ́a mà, gè ɔ́ula kpusei nii zu, gè li, gè yɛ Kilista ɓa, naa ɔ́a fizɔ́gai gola,

²⁴ kɛɛ wa-vaa ma, fizɔ́gɛ ga gè yɛ dɛ kpusei zu.

²⁵ Kisuɔ́alagɛ naa ma, gè kwɛɛ ga ná yɛsu vulua, ná yɛsu wo zaama, gè ɓɔ wo ɓa, wo li luɔ́ma, wo ɔ́oozunɛ kidaalevei zu.

²⁶ Siɛgi zu gè ɔ́alesu ma la, gè ɓa wo ɓɔ bɛ, nɔ́un maavele ma, wa ɔ́oozunɛ mɔ́nɔ ga gola wa-ɔ́ilibalai zu wa Yesu Kilista.

Kidaalevei ma ɔ́ɔi

²⁷ Kɛɛ kɛni wo-zie velei zoloo Woo Niine Uagɔi ma, nii pilegai Kilista ɓa, naa ɔ́a a kɛ, gè ɓaani wo vɛtesu, ɓaa gè yɛni ada ɔ́ili, gè ɔ́a wo-maawooi mɛni ga wa loni kpaan, wo ɔ́ili ɓa kisie ɔ́ilagi zu, wo ɔ́a kɔ́ɔi ɔ́ɔ ɔ́i ɔ́ilagi zu ɓɔɔma, Woo Niine Uagɔi ma ɔ́idaalevei vɛ.

²⁸ A mina va bu, wo zili nuiti ti ɓa wo maalua ga faa nɔ́pɛ. Naa ɔ́a ti vɛ ga poogi ga ti undaa ɔ́a vilisu, é ɔ́ɛ wɔ́un wo vɛ ga poogi ga wa ɔ́izosu, naa ma, seɔ́vɛ GALA pɔ́.

²⁹ Mazɔ́ɔ GALA ge ná-faanɛi ɔ́ɛvɛ wo vɛ. E la nɔ́ ga tɛi wo ɔ́idaalevea nɔ́ Kilista ma, kɛɛ wa ɔ́ɛna ɓɔɓa ɓalaa tɔ́un bɛ.

³⁰ Kɔ́ɔi ɔ́a wo kɔ́ɔzu, naati ta ga faa ɔ́ila ta nii wo kàani, gè ɔ́a kɔ́, wa mɛnisu ɓalaa ga ná dɛ kɔ́ɔzu niizu.

2*Kilista ná-ɓɔ́ɔmaayɛii ta ná-ɓɔ́ɔi*

¹ Wo la iɔ́ɔɔɔi zɔ́ɔɔni wa-ɔ́ilibalai zu wa Kilista ɓaa? Ná-nɛɛbei ɔ́a wo ɔ́aanɛɛɛzu nɛi? Kpɔ́faama ɔ́a nɛi wo yɔ́ɔɔzu wa Zenvu Nadagai? Wo ɔ́ilagilagiti nɛɛbɛ la wo yɔ́ɔɔzu ɓaa, ta maawɔ́ingai?

² Deɔ́ɛmu, à ná-koozunɛɛi laazeeli ga pagɔ, wo zoloo su, nɛɛ ɔ́ilagi nɔ́ ɔ́ɛ wo zaama, wo ɔ́ili ɓa zenvu ɔ́ilagi ta kisie ɔ́ilagi zu.

³ A mina faa nɔ́pɛ kɛ ga maagɔ́ɔ faa, ɓaa nii wa kɛ wo ɔ́ɔɔɔɔɔla, kɛɛ kɛni wo ɓɔ́ɔmaayɛi, wo deve ga zɔ́iti fizɔ́gɛ wo ɓa wa ɓɔ́ɔi.

⁴ Wo tanɔ́pɛ ge mina ɔ́isɛ tɔ́ ɓɔ́ɔi ná-faa nɔ́ zu, kɛni wo ɔ́a ɔ́isɛ ɓalaa zɔ́iti ta-vaa zu.

⁵ Kisiei é ɣɛni Yesu Kilista ma, naa ɣɛɣalai ɣɛ wo ma:
⁶ Toun kevelei ɣɛni ga GALA kevelei,
 keɛɛ é la ɣɛni naa vɛtɛni
 ga fai nii a yeebata ma.
⁷ Keɛɛ, toun é bɔɣɔ ɣɛvelei pɛ zɛni ná,
 é botiɣɛ nui ɣɛvelei zeɣɛ,
 é ɣɛ ga nuɓuseiti kevele,
 é dɛɛ ga toɣa ga nuɓusei ɣɛvelei.
⁸ E vaani bu, é bɔɣɔmaayei,
 é ɣoloni eyɛsu saai,
 é za vɔlɔ saa wului ma.
⁹ Naa ɣa é keai, GALA ge bɔɔlɔai la gola,
 é daaseigi vɛɛ ba, nii é daaseigi pɛ unda,
¹⁰ naa ɣa a ke, niibii pɛ ge nɔkɔ pile Yesu laaseigi wɔɔlɔ vai ma,
 niiti ti geɣɔlɔgi zu, ta zooi ma, ta zooi wu,
¹¹ ta nɛgi pɛ ge la ga, ti ɣɛ ma:
 «Yesu Kilista ɣa é ga Maliɣii,»
 ɣɛɛɣɛ GALA ná-lɛbiyai ma vaa ma.

Kidaaleve nuiti tosuve eteai zu

¹² Naa ɣa é ba, nɛɛnɔɣɔiti, wo ɣɛni woozogi ɣɛɛzu yeenɔpɛ, siɛgi zu gè ɣɛni la wo vɔ bɛ, à
 wa-ɣizo fai ɣɔla keɛma ga botii, wo lua GALA ba unfemai zu, é la nɔ ga kèai ma wo vɔ bɛ,
 keɛɛ anɛɛ niizu mɔnɔ pɔluvelei.
¹³ Mazɔlɔ GALA ka botii ɣɛɛzu wo yiima, é ziimai ta zobogi ve wo vɛ, wo naati daazeeli,
 eɣɛvelei tɔ bɔɣɔi ná-faazeikpasui la.
¹⁴ A faiti pɛ ke, unsuyeli mina ɣɛ su, maɣaali mina ɣɛ su,
¹⁵ ga peelalazu mina ɣɛ wo va, wo nade, wo ɣɛ ga GALA dointi, kɔzɔzu la ti va, soletala
 nuɓusei niiti saama, ti ga yaava nuiti. A volo ti zaama eteai zu eɣɛ wozakalagi,
¹⁶ wo da li ti vɔ ga zɛnvui ma wooi.* Naa ɣa a ɣɛ ga ná-lɛbiyai ma ungi Kilista ná-foloi,
 naa ɣa a dɛɛ ga gè la ɣɛni bizeni wafuun, gè va botii ɣɛ wafuun.
¹⁷ Anɛɛ ni ná ɣɛɛzu ga puya zalaɣai, é bɔ zalaɣai va, wa-ɣidaalevei feeze GALA zea,
 kɔozunɛvɛ, ná wo vɔɔpɛɛzu ná-koozunɛɛi va.
¹⁸ Zenɔ ɣana é la, wa balaagi wo maanɛvɛ wo ɣoozunɛ, wo ná balaa pɔɔpɛɛ wa-
 ɣoozunɛɛi va.

Timote ta Epafolodite ti leve fai sisi ma

¹⁹ Toɣa kisu ga Maliɣii Yesu a laana ga, su mina mɔ ɣooza, gè Timote leve wo ma, naa
 ɣa a ke a ɣalena ma, é wo-maawooiti bo mà, ãnɔ ge lɔ.
²⁰ Mazɔlɔ nu nɔpɛ ge la zèa vɛ, gi-ɣigi ga ɣɛvele, nii a yiizoolɛ gola ga wa-vaa.
²¹ Ti pɛ ta ta-undaanɛɛi nɔ ɣaiziezɛ, ti la Yesu Kilista nɔnɔ ɣaiziezɛ.
²² Wo kweni ga Timote losuɛ ɣɔlavɛ keɛma, velei gi botii ɣɛɛni la vɔɔma gá tɔ, eɣɛ doun
 ta keɛɣɛ, Woo Niine Uagɔi ma wotii zu.
²³ Ná ɣisiezɛ ga gè teve wo ma, siɛgi zu nɔ feya gè ná-faiti kevele vɛtɛsu da ga pago.
²⁴ Daaɛ da Maliɣii zaɓui zu, ga ná bɔɣɔi balaa, su la mɔ ɣoozazu, gè va wo vɔ bɛ.
²⁵ Gè devevɛ ga gè kèeloin Epafolodite leve wo ma, gá tɔ ɣa gi botii ɣɛɛzu vɔɔma, gi kɔɔi
 ɣɔ vɔɔma, wa-ɣeelai wo teveni mà, é va pɔ ga wa-bɔbai màavaiti faa zu.
²⁶ Wɔin ɣɛni ma gola ga é wo pɛ wo vɛtɛ. Ziibɔlɔni gola, tɔɔzei wo ná-seeɓɛi ma woo
 mɛnini.

* **2:16 2:16** wo da li ti vɔ ga zɛnvui ma wooi: Tati pelei taɣili balaa ka ga nii: zɛnvui ma wooi ɣɛ wo ya

²⁷ E zeeḅeni gola, ná tago é va za, kɛɛ GALA ge maawɔingfaani. Tɔ ɖila nɔ laade, kɛɛ ná balaagi, nii a kɛ gè mina lɔ mɔnɔ ziiḅɔlɔ wolai zu.

²⁸ Naa ɖa é kɛai, gè ɖaaḅaa, gè teve fala wo ma, wa kaana, wo va ɖoozunɛ, naa ɖa a kɛ, ná balaagi ná-ziizoolɛi ta zeɖe ba.

²⁹ A suzo ga pagɔ koozunɛi zu, tɛi é ga Maligii nɔnɔi, wo unfemai ve naa ɖeɖala nuiti bɛ,

³⁰ mazɔlɔ é ɖenina saai maazɔlɔsu Kilista ná-botii ma vaa zu, é ɖikulani zenvui zu, é va kpɔbai ɖe bɛ, nii wa ɔḅɔi wo la bena zoo kɛɛzu.

3

Nii é ga teleboda ɖitei GALA gaazu

¹ Kɛɛleaiti, gaaḅelagi ɖa ga: A ɖoozunɛ wo ɖili vai zu Maligii va. E la ɖaani nɔnɔ ma, ga gè naa wo volu wo ma, nii gè seḅeni, naa zolooge wo ma.

² A dama ga botigɛ nu nɔiti: gilei naati ti ɖilii gola tatipeḅolu vai va!

³ Mazɔlɔ ada ɖa de ga tatipeḅolu nu ɖiteɖitegiti, ɔi de GALA ɔɛbizu GALA Zenvui zaḅui zu, de ɔḅɔ wɔlɔzu ga Yesu Kilista ná-fai, ɔi de la voluzeizu kpusei zu vaiti ba.

⁴ Anɛɛ naa ve, ná ɔḅɔi ná la zoo, gè voluzei kpusei zu vaiti ba. Ni nui ta a ɖisiɛna ga toɖa waso ga kpusei zu vaiti, nɔnɔ ná, gaama ɖa ɖe zɛa, gè leve naama nui va.

⁵ Gè latini peḅolu foloi lɔsavaɛi ma, sɔlɔḅai ma, ná ga Izilaye nui ɔḅɔḅɔgi, ná ga Benzaḡen ná-bolodai zu nui, ná ga Eḅulu nui, Eḅulu nuiti ti sɔlɔḅai. Tɔgi letemazu, gè ɖeni ga Falizien.

⁶ GALA fai ma yiizoolɛi letemazu, gè Egilisii wɔnzɛɖeni. Tɔgi ma lelebodai letemazu, nu la bena zoo peḅalazu.

⁷ Kɛɛ naama aniiti ti ɖeni bɛ ga kulanumai, ná naati peḅesu niina ga wafuun gani, Kilista maavele ma.

⁸ Tɔun ɖite, gè anii pe peḅega ga wafuun gani, Málígíí Yesu Kilista ɖwɛɛ fai maavele ma, nii fizɔgai. Tɔun maavele ma, gè vaani bu ga gè vala ti pe ma, gè ti pe peḅe ga kavai, nii a kɛ gè Kilista zɔlɔ,

⁹ gè ɖili tɔun ba ga pagɔ. Teleboda la mɔ zɛa, nii é zɔlɔsu tɔgi zo fai zu, kɛni nii é zɔlɔsu ga kidaalevele maavele Kilista ma, telebodai nii é zɔlɔsu GALA zea, é feezu naati zea, niiti ti ɖidaalevezu.

¹⁰ Nii wɔin mà, naa ɖa ga gè Kilista ɖwɛɛ, ta zɛḅei nii é buzeɖeni, é kula saai ya, gè nɔnɔ zɔlɔ kpɔlɔiti su, é ti zɔlɔni, gè vokɔɖɔ ma ná-saai zu,

¹¹ naa ɖa a kɛ, gè zoo vele-o-vele, gè wuzeɖe, gè ɖula saai ya.

Kpizɛi wo ungi

¹² E la ga gè zeelia ma ungi ma, ɖaa dàazeelia. Kɛɛ ná ɖaaḅaazu gola, zɛɛ va zeeli kpizɛi ma ungi ma, gè sɔlɔ, tɔzei Yesu Kilista sɔlɔga.

¹³ Kɛɛleaiti, gè la ɖisiɛzu ga gè ɔega ga ma zalai zɔlɔ, kɛɛ faa ɖila ka gè kɛɛzu: Gè yeema pɔluvele vaiti ma, gè ɖaaḅa, zɛɛzeeli kákala vele gelei ma.

¹⁴ Ná ná-kpizɛi va, gè ɔa li ma ungi vɔ pelei, naa ɖa a kɛ gè ma zalai zɔlɔ, nii GALA ge ade lolisu ma ga Yesu Kilista maavele, geɖɔlɔgi zu.

¹⁵ Aḅeiti de zuzeeliai na GALA fai zu, naama ɖisiɛi ɖe ade-yiimave. Ni tanigaa ta wo zu, kisie ɖili ge ti-yiimave, GALA ka wo ɖisuɖala naa zu.

¹⁶ Tama, vɛ ade zeeliai ná, ade ɖaazulosu ɖe gila nɔ, de ɔa zie vɔḅama.

¹⁷ Kɛɛleaiti, wo pe à vokɔɖɔ mà. Gi ɖea ga poogi wo vɛ. A ɖaazulo naati ba, niiti ti ziezú ga gi zie vele wo peḅgai.

¹⁸ Ma mɔinmɔin ka ziezú, ti ga Kilista zaa wului zili nuiti. Gè ta-vai woni wo ma, ná bosu wo ma mɔnɔ, toɖa bɛ ga ɖɔlɔ vaa.

¹⁹ Ti-ɖaaɓelagi ɖa ɖɛɛzu ga undaaviligi, mazɔɔ ti-ɖogi ɖa é ga ta-ɖalagi, ta ɓɔɖɔ lɛɛzu su ga faiti ti ga ti unfe faiti, etea vaiti nɔ ɖa ti ɖigaiziezu ti zu.

²⁰ Adɔun da ga taazeigiti geɖɔɔgi zu, da de Gizo Nui maaɓɔunsu gola, ga é va, é zege geɖɔɔgi zu, Maligii Yesu Kilista ya.

²¹ Maawɔin busɛi é de ɖɔba, toɖa falibo, é pokɔɖɔ ná-lebiya busɛi ma, naama zɛɓɛi zu é zea, é aniiti pɛ kolozu la ná-zobogi wu.

4

¹ Naa ɖa é ba, nɛɛɔɖɔiti, à lo kpaan wa-ɖilibalai zu wa Maligii. Kɛɛleaiti, wɔiti gè wo nɛai vɛ, wɔin ɖa mà gola ga gè ɖaazula wo ma, wɔi wa ɖa gòla ɖoozunɛ, nà ɖa ɓakimaale ga woye.

Falimai ta tɛnɛgiti

² Nà Evodi ta Sentike maanɛɛɛzu ga ti zoloo su ta-ɖilibalai zu ta Maligii.

³ Da ɓalaa, ɓòlai, è ga woɔɖɛɖila nui, nà bosu è ma ga è ɓɔ ti va, mazɔɔ gá anzanui naati ka, giɲɛpii ɖɔɔni vɔɔma, Woo Niine Uagɔi ma vaa zu, gá Kilemanni, ta gá-wotigɛɲɔɖɔi zɔiti, naati daaseigi ɖa zɛnvu zɛvɛi zu.

⁴ A ɖoozunɛ yeenɔpɛ wo ɖili vai zu Maligii va. Nà bosu volu, à ɖoozunɛ!

⁵ A wo luva vele vagɔi le ga ɛɛɛ pɛ. Maligii maaɓuɖaa.

⁶ A mina yiizoolɛ ga faa nɔpɛ, kɛɛ fai pɛ su, à wo-maavaiti dɛɛ ga GALA, falii ta maanɛɛɛiti su, naa vɛɛ mamagiti ba.

⁷ GALA ná-ziileigi, kpudɛai nuɓusɛi ná-faagaaɖai pɛ maazu, naa ɖa wo-yiiti ta wa-ɖisiɛiti make, wa-ɖilibalai zu wa Yesu Kilista.

⁸ Kɛɛleaiti, gaabelagi ɖa ga: Fai pɛ é ga gaama, fai pɛ ɓaalamai su, fai pɛ sɔlegai, fai pɛ ɲadegai, fai pɛ a nu ɛnɛkɛ, fai pɛ lɔɖɔ vagɔi ba, fai pɛ nii gola vagai, ta fai pɛ soloogai maamusɛi ma, à ɖa ɖisiɛ naati su.

⁹ Nii wo kalaga zèa, wo mɛni, wo gòomɛni, gè ɖa bo, wo ka gè ɖa kɛ, à zie ga naa. Ziilei fee GALAGI ɖa ɖɛ wo va.

Pɔle Filipe nuiti mama fai ta-vaanɛiti faa zu

¹⁰ Nà wola ɖoozunɛɛzu gá-ɖilibalai maavele ma gá Maligii, mazɔɔ wo ɖizega sù ga niine mɔnɔ. Gè la bosu ga wo ɖɛa na yeemani mà, ma zobogi ɖa é la ɖɛa de wo ya.

¹¹ Maaɓɔvɛi kɛɛ vai laade, gè va ɖɛ nii wosu da, mazɔɔ gè naa maaɖɔlɛvɛ ga vele nɔpɛ gè ɓɔɖɔ ɖaazu la, naa ɛnɛkɛ.

¹² Sòoge zeizu zeɲakalai zu, anii pɛ gaa ɖa vɔnina zèa, sòoge naama ze wosu. Sòoge ti pɛ da, mini-o-mini, daamianigi a mɔinna zèa, ɓaa pului a ɖɛna mà, anii a vooɔana zèa, ɓaa anii maa ɖa loina zèa.

¹³ Nà zoo fai pɛ da, ga Kilista maavele, nii é sèɓɛlɔzu.

¹⁴ Anɛɛ naa vɛ, wo kɛvɛ ga pagɔ, wo ɓɔ bà nà-kpɔɔiti su.

¹⁵ Wɔiti wo ga Filipe nuiti, wo naa zugwɛɛ ga pagɔ, Woo Niine Uagɔi laazeeli ziegi zu, siegi zu gè zegeni la Masedoane, é ɖula wa ɖila kpe wo volu, Egilisi nɔpɛ ge la ɓɔni bà, fee vai ɓaa sɔlɔɔ fai zu.

¹⁶ Mazɔɔ wo ani leveni mà Tesalonike, ná zeizu mɔin, nii ga kpɛɖɛma vaiti kɛɛ la.

¹⁷ Aniiti wo ti veezu bè, naati gaizie vaa laade, kɛɛ nii gè pɔ, naa ɖa ga tɔnɔgi ta ɓɛɛ wo vɛ.

¹⁸ Nà bosu wo ma niima zɛvɛi zu, ga gè wa-veɓɛaniiti pɛ sɔlɔɔni, é vooɔa ma. Epafolodite vaaani pɔ ga wa-veɓɛaniiti, nii kpein kpɛɖɛi ɖɛni ba, naa pɛ ka niina zèa. Wa-veɓɛaniiti kɛvɛ eɖɛ zalaɖai nii makugi nɛai, zalaɖai GALA ge yeezeizu bu, nii nɛai bɛ.

¹⁹ Nà-GALAGI ɖa wo-maavaiti pɛ kɛ, eɖɛvɛlei ná-kpɛɛi wola maanɛai la, ga Yesu Kilista maavele.

²⁰ Lebiyai ɖɛ ade-Gɛɛ GALA bɛ, eyɛsu ɖɔ. Amina!

Tuɔɔ goo ɣaabelagiti

²¹ A GALA ná-nuiti pɛ tuɔɔ, ti ɣiliai Yesu Kilista va. Ade-ɣɛɛleaiti ti bà vɛ, ti pɛ ta wo luɔɔsu.

²² GALA ná-nuiti ti vɛ, ta wo luɔɔsu, ma un ge daa ma mɛɛ ga masa golai Sezaal ná-pɛɛ wu geleiti.

²³ Ade-Maliɣii Yesu Kilista ná-zaalai yɛ wo va.

Pole Ná-Sɛvɛi E Tevɛni Kolose Nuiti Ma Sɛvɛi lɔɔzeizuve ma woo mɔungiti

Pole ɔa é sɛvɛi nii ɔɛɛni Kolose nuiti ma (1:1). E sɛvɛi ɔɛɛni siɛgi zu é ɔɛni la kasoi ɔa, kona vuulɔzita (60) ɔɛɔala leɛgai ma, Kilista zɔlɔɔgai vɔluma. Kolose nuiti ta-zɛvɛi, ta Efɛze nuiti tɔnɔi, ta Filipe nuiti tɔnɔi, naa vɛɛ Filemɔn nɔnɔi va, ti-laasei pɛɛve ga kasɔɔa zɛvɛiti, tɔɔzei é ti zɛvɛni siɛgi zu é ɔɛni la kasoi ɔa. E sɛvɛi nii ɔɛɛni Egilisii ma, é Kolose taa wolai zu. Pole lei é va ɔɛni Kolose Egilisii laaɔɔulani (2:1), keɛ é gaagaaɛni ga tosu ɔa ná Egilisii naa letemazu. Kɛɛve eɔɛ Epafelase ɔa é Kolose Egilisii laaɔɔulani, tɔɔzei é ɔɛni Kolose nu.

Nii é ɔɛni Pole yiiɔlɔzu, naa ɔɛni ga zɛɛ ɔalagiti ti ɔɛni wosu Kolose Egilisii zu. E ná-sɛvɛi ɔilazu wola ɔɛɛve, é lo naa va. Da ka ga Egilisii naa zu, keletiɛin tanigaa ti ga Zuifuiti, naati ka ti ɔɛni ɔɛɛzu ti da zɔiti ma ga maaɔa ga ti ɔlo Zuifuiti ta-lɔgiti bɛ, niiti Minazɛɔɛ Pɔlɔmai zu, ma un ge daa ma mɛɛ ga tatipɛɛvɔlu vai. Pole sɛvɛi nii ɔɛɛve ɔɛzɛɔɛzɛ, nii a kɛ é dɛɛ ga keletiɛinti kpɛɛ nu ɔili nɔpɛ ba, ɔaa ani nɔpɛ ga GALA ge va yeezei ti wu, kɛni Kilista ɔila kpe nɔ (1:15-20), ta é dɛɛ ga kalagi niiti ti lɔɔɔaɔai nuɔuse ɔisiei nɔ ma, kulanuma la naati ba (2:8).

Unsɔsuve

1. Pole sɛvɛi lɔɔzeiɛve ga é ná-tuɔɔ gooi laazeeli Egilisii ma, é Kolose (1:1-2).
2. Naa vɔlu é sɛvɛi ɔɛ, é dɛɛ vɛlei Kilista wɔlɔɔai la, é naa ɔɛ ga goɔɔaavotegi zɛɛ ɔalabogiti daalɔɔma Kolose (1:3—3:4).
3. Eɔɛvɛlei kɛɛ vaa wɔlɔmai la ná-sɛvɛ mɔinmɔin su, Pole ná-sɛvɛi ɔaabelasuve ɔɛɛve ga é kala kɛzɛɔɛzɛ fe, é lo keletiɛn eteai zie vɛlei va (3:5—4:6).
4. Pole gaabelage ga tuɔɔ gooiti, ta é deveiti fe, nii a kɛ ti sɛvɛi nii ɔala woo wola zu zɔɔma Egilisiiti su (4:7-18).

Tuɔɔ gooiti

¹ Nɛi ɔɛ ga Pole, ná ga Yesu Kilista ná-keelai, GALA ziimai maavele ma, ɔá ade-ɔɛɛloin Timote,

² ɔá wo luɔɔsu, GALA ná-nuɔuseiti, wɔi wo Kolose taazuve, gi-ɔɛɛleaiti gilibalai zu ada Kilista, wɔi wo ga woɔɔɔɔila nuiti: Ade-ɔɛɛ GALA ge zaalai la wo ma, é ziileigi ve wo vɛ.

Mama fee GALA falii

³ ɔá GALA mamasu ɔɔ, de-Maliɔii Yesu Kilista Kɛɔɔɛ ya, siɛgi zu ɔá ɔɛna GALA falia la wo vɛ.

⁴ Tama, gi wa-ɔidaaleve vai mɛnini Yesu Kilista ma, ta nɛɛbɛi é wo-yiimave, é lo GALA ná-nuiti pɛ ba.

⁵ Naama ɔidaalevei ta ma nɛɛbɛi vileɔɛ naa va, nii é ga wa-ɔitogi GALA ge makesu wo vɛ geɔɔlɔgi zu. Kitogi naa, wo kweni ga gaamai ma lenegi maavele, é woni wo ma, nii é ga Woo Niine Uagɔi.

⁶ Woo Niine Uagɔi tɛi ge vaani wo vɔ bɛ. E vaani ga kulanumai, é li luɔɔ eteai zu ná pɛ, vɛlei é kɛai la wo zaama, kaite naama voloi, yeei mɔunpa wo GALA ná-zaalai ma wooi mɛnini da, wo tɔɔzei ga kwɛɛga, vɛlei é la ɔiteɔite.

⁷ Gi-nɛɛnɔɔi Epafelase, gi boti ɔilagi zu, naa ɔa é wo ɔalagai ga naa, toɔa wo vɛ ga Kilista ná-botigɛ nui, é ga woɔɔɔila nui.

⁸ E nɛɛbɛi vai woge gi ma, nii Zenvu Nadagai feai wo vɛ.

Pole ná-GALA falii

⁹ Naa ɔa é ba, kaipa gi wo-maawooi menini, gi la looɔosu GALA falii va wo ve. Gá GALA falizu ga é wo laave ga ziimai ɔweɛgai ga ɔimalai maavele, ta kelegelegi nii Zenvu Nadegai feezu.

¹⁰ Naazu, wa zoo wo zie eɔevelei Maligii pɔ la, wo da naa ɔe yeenɔpe, nii neai be. Wa gwaai wo ga keewoti vagɔi ma zii pe, wa li luɔma GALA kweɛgai zu.

¹¹ GALA ge wo zebelo fai pe su ga ná-zebɛi maaneai, nii a ke wo zie fai pe bu ga ziilɔɔi.

¹² A Gɛɛɔe GALA mama ga koozunɛi. Tɔ ɔa é zobo fea wo ve, ga wo wɔnɔ zɔlɔɔ poganiiti su, ti makegai wozakalagi ma masadai zu naati be, ti ga ná-nuiti.

¹³ E ade ɔulaa kpidii ná-zobogi ya, é li ga deye nebe Loun Zunui ná-masadai zu.

¹⁴ De unmoogi zɔlɔɔga ga toun maavele, é ade zuvaaye ga da-ɔotoiti.

Kilista ɔevelei ta ná-botii

¹⁵ GALAGI nu la kaazu, Kilista ɔa é ga naa maaniinigi. Tɔ ɔa é ga Doun Zunu Mɔungi, bɔɔbai kpɛtanii pe ba.

¹⁶ Mazɔlɔ GALA ge aniiti kpein kpɛteni ga Kilista maavele, geegɔlɔgi zu, zooi ma, niiti nu a ti ɔa ga ɔaazu, ta niiti nu la ti ɔa ga ɔaazu, masadaiti, maligilaiti, kundigilaiti, zobodaiti. GALA ge anii pe kpɛteni sabui zu, ta toun be.

¹⁷ Kaite toɔa ná aniiti pe tuɔ, ti pe ta ɔevele ma toun sabui zu.

¹⁸ Egilisii é ga kpusei, tɔ ɔa é ga naa ma ungi. Tɔ ɔa é ga fai pe tɔzeigi, Doun Zunu Mɔungi, buzeɔeai, é ɔula saai ya, naa ɔa a ke é ɔe ga ma mɔungi fai pe su.

¹⁹ Mazɔlɔ GALA ge deveni ga fai kpein daazeelii, naa zeii ziiimave.

²⁰ Zeno ɔana, GALA ge deveni ga é ti yɔɔzubeɛta ta aniiti pe ga ná-Doun Zunui maavele, niiti ti eteai zu, ta niiti ti geegɔlɔgi zu. E ziiɛigi beɛteni ga ná-Doun Zunui ma jamai maavele, nii puai saa wului ma.

²¹ Wa ma, mɔungi wo maagoozani GALA ba, wo ɔeni ga sili nuiti, tɔzei wo ɔeni kisie ɔɔiti bosu, wo da faa ɔɔiti ke.

²² Kele é wo yɔɔzubeɛta niizu ga saai maavele nii ná-Doun Zunui boga kpusei zu, ga é va wo lo ɔaazu nadedai zu, kɔzɔzu nɔpe ge mina ɔe wo va, ta peelalazu nɔpe.

²³ Ane naa ve, keni wo lo kpaan, wo zapelo kidaalevei zu. A mina jiiikpi, wo va maagooza wa-ɔitogi va, nii wo menini ga Woo Niine Uagɔi maavele. Niima Woo Niine Uagɔi ɔa ga naa, nii daazeelini kpɛtanii pe ma eteai zu. Nà Pɔle, ge ɔea ga ma wotiɔe nui.

Nepii Pɔle kɔzu Egilisii ve

²⁴ Kɔzu ɔa nezu niizu ná-kpɔlɔiti su wa-vaa zu. Nii daa la zeelini Kilista ná-kpɔloi vaa zu, ge naa laazeeli kpusei zu, nɔnɔ ma busei ve, nii é ga Egilisii.

²⁵ Ge ɔea ga Egilisii ná-botigɛ nui, eɔevelei naama losuve la GALA ge kalivaai mà wa-vaa zu. E tɛveni ga ge daawooi laazeeli, ta mina ye voluzu.

²⁶ Daawooi nii é ga GALA ná-faazeikpasui ma loɔɔuzu vai é ɔea loɔɔuni nuɔuseiti ba kaite wɔlɔwɔlɔ, kele é ɔulaa keɛma niizu ná-nuiti be.

²⁷ GALA ge devea ga é deɛ ga tiye ga velei naama loɔɔuzu vai maayikiai la gola zii ɔiligiti be. Naama loɔɔuzu vai ɔa é ga: Kilista ɔe wo-yiimave,* lebiyai é vaazu, naa ma ɔitogi.

²⁸ Gá Kilista ná-fai laazeelizu nui pe ma. Gá tenɛgi wosu, gi ese pe kala ga ɔimalai pe, naa ɔa a ke ese pe suzeeli ta-ɔilibalai zu ta Kilista.

²⁹ Naa ɔa é kezu ge botii ɔeezu, ge nepii ɔɔ ga Kilista ná-zebɛi, nii é botii ɔeezu ziiimave ga gola.

2

¹ Nà pɔ ga wo naa ɔwee, nepi wolai ge kɔzu wo ve, wa Laodisé nuiti, ta niiti ti la kwɛe kpusei zu.

* **1:27 1:27** wo-yiimave: Tati pelei taɔili balaa ka ga nii: wo zaama

² Nà nɛpi ɔ́ɔzu ti vɛ, ga ti iɲɔ ge lɔ, ti ɔ́li va nɛɛbei zu, ti ladalai ma mɔinmɔin sɔlɔ, nii kelegɛle kitei feezu. Ta GALA ná-faazeikpasui ma lɔɔɔfuzu vai ɔ́wɛɛ naazu, naa ɔ́a é ga Kilista ɔ́ɔɔi.

³ ɔ́imalai ta faaɔ́wɛgi ma naavoloi pɛ dɔɔɔɔvɛ tɔun zea.

⁴ Nà nii wosu wo ma ga nu nɔpɛ ge mina wo ɔ́aka ga ná-kpɔɛzuɔ́ula vagɔiti.

⁵ Mazɔlɔ anɛɛ ni kpɔ́sɛi la miná wo zaama, kɛɛ ná wo va kisiei zu, ta toɔa bè ga koozune, gɛ faazeikpasu vagɔi ɔ́a é ɔ́ɛzu wo zaama, ta vɛlei wo loni la kpaan wa-ɔ́idaalevei zu Kilista ma.

Fai pɛ daazeeli vai ade vɛ,

Kilista zaɓui zu

⁶ Naa ɔ́a é ba, tɔɔzei wo yeezeida Yesu Kilista wu ga wo-Maliɔ́ii, wo-zie vɛlei dɛɛ ga wo ɔ́live ba.

⁷ A zapɛlɔ, wo lo kpaan wa-ɔ́ilibalai zu wa Kilista, wo zɛbɛlɔ kidaalevei zu, eɔ́vɛlei kalagiti ti la wo ti zɔlɔni. A yɛ GALA mamasu ɔ́alaa yeenɔpɛ.

⁸ A dama, nu nɔpɛ ge mina wo lɔ duɔlai zu ga ná-ɔ́ima ɔ́ɛɲakaiti, ti ga nu ɔ́aka saɓui, ti ɔ́ulazu nuiti ta-vaa wɔlɔmaiti su, ta eteai zu yɛnvuɛti su, ti la zolooni Kilista ná-faiti ma.

⁹ Mazɔlɔ galadai laazeeliati pɛ seivɛ Kilista ɔ́usɛi zu.

¹⁰ Fai pɛ daazeelivɛ wo vɛ tɔun saɓui zu. Tɔ ɔ́a é ga zobodaiti ta kundigílaiti ma ungi.

¹¹ Wa-ɔ́ilibalai zu wa Kilista, wo latigɛ pɛɛvolu. Tatipɛɛvolui naa la ga nii nuiti ti kɛai ga yeei, kɛɛ toɔa ga tatipɛɛvolui nii é zɛɔ́ɛzu Kilista vɔ bɛ, é nu unmɔɔsu, é kula kotoba ɔ́usɛi ná-zɛbei ya.

¹² Wo maagɔ́lɔvɛ vɔɔma wa Kilista ga ɔ́atizei maavele, wo wuzɛɔ́ɛ ɔ́alaa vɔɔma, wo ɔ́ula saai ya, tɔɔzei wo laani GALA ná-zɛbei la, nii é buzɛɔ́ɛni, é kula saai ya.

¹³ Wɔi wo zaa ɔ́ɛni de zɛnvu zu vaiti tetemazu, wa-vaagɔ́aazagiti maavele ma, tɔɔzei wo ɔ́ɛni ga tatipɛɛvolulala nuiti kpusɛi zu. Kɛɛ niizu GALA ge wo vulua su volu vɔɔma wa Kilista. GALA ge ade zuvaayɛga ga da-vaagɔ́aazagiti pɛ.

¹⁴ Mazɔlɔ de maalɔ zɛvɛi, é ɔ́ɛni ade laalɔɔma, é ɔ́ɛni dɛɛzu ga ada ɔ́a de la deveiti sosu, é naa ɔ́aavaani, é koloɔ́lo, é kpado saa wului ma.

¹⁵ GALA ge kundigílai ta zobodaiti suvikei ɔ́ulani zɛnvuɛti zea, é zɔngɔ zɛɛ ti va eteai pɛ gaazu, é pile sɔlɔ ti ma ga Kilista maavele.

¹⁶ Naa ɔ́a é ba, à mina va bu, nu nɔpɛ ge va wo vɛelala naama vaa zu, nii wa mi, ɔ́aa nii wa kpɔle, ɔ́aa fɛti vaa zu, ɔ́aa alu niine vaa zu, ɔ́aa dooɔo folo vaa zu.

¹⁷ Naati pɛ ti ɔ́ɛni nɔ ga niiti ti vaazu ti-maaniinigi, kɛɛ ma ɔ́itei ɔ́a ga Kilista nɔ.

¹⁸ A mina va bu, nu nɔpɛ ge va wo vɛelala, nii ziimai ga zɛɛ ɔ́ɔɔmaayɛii, ta geezuɔ́ɛelaiti dɛbi vaiti. Ti ɔ́ilizɔ ta-ɔ́ulakɛɛmaiti nɔ va, ti laavegai ga wasogi wafuun, ga kpusɛi zu ɔ́isɛiti maavele.

¹⁹ Ta ɔ́ɛɛzu ga ti mina ɔ́li Kilista va, nii é ga ma ungi. Tɔun saɓu zu ɔ́a kpusɛi kpein ge ɔ́nɔgi zɔlɔsu da, giliai ɔ́ɔɔ va ga todazuɛti ta pɛɛpɛɛbazɛti maavele, é da wɔlɔ eɔ́vɛlei GALA ge pɔ la.

Wo za ta wo yɛnvu vɔɔma wa Kilista

²⁰ Wo zaani vɔɔma wa Kilista, eteai zu yɛnvuɛti ti la mɔ ga ani nɔpɛ wo letema. Leeni vaa zu mu wo wa-eteai ziezu eɔ́ɛ wa ɔ́ɛ ga eteai nɔnɔ? Leeni vaa zu wo vaazu bu, ti da naama leve ziiti da wo ma:

²¹ «Mina nii zɛɔ́ɛ! Mina naa ɔ́ɔɔ! Mina yeevɔɔɔ nuu va!»?

²² Naama aniiti kpein ti la ɔ́ologolosu ɔ́aa, botii ɔ́ɛa vɔluma ga tiye? Naama leveiti ta ga nuɔ́usɛiti ta-leveiti nɔ, ta ta-ɔ́alagiti.

²³ Gaamazu, naama leveiti ta ɔ́ɛɛzu eɔ́ɛ ɔ́ima vaa, ɔ́ɔɔyiima ɔ́ala dɛbii, zɛɛ ɔ́ɔɔmaayɛii, tɔgi ti seizu ɔ́ɔɔ ma, ga ti ti-ɔ́usɛi ɔ́ɔlɔ gola, kɛɛ tosu nɔpɛ ge la ti va, ga de va vɔni kpusɛi yiimaiti ma la.

3

¹ Kɛɛ wo wuzɛɣeni, wo ɣula saai ya wa Kilista. Deɣɛmu, à geezuve vaiti gaizie, ve Kilista zeini ná, GALA zeezazuve.

² Wa-ɣigaiziei pe ge lo geezuve vaiti ba, é mina mo li ga etea geleiti po pelei.

³ Mazoloo wo zaani, wo-yenvui ve Kilista va, ti loɔɣu GALA zea.

⁴ Siegi zu Kilista, é ga wo-yenvui, é ɣulazu la keɛma, wa balaagi wa ɣula keɛma wa toun, wo wono zoloo ná-lebiyai zu.

Zenvu wolomai ta zenvu niinei

⁵ Deɣɛmu, à etea vaa noiti sugologolo, ti wo-yiimave: kologologi, kɔzoba vai, boɣoyiimai, ani woin no vaiti, ta koozu yii, é ga kooɣo gani koo vai.

⁶ Naama zie veleiti ka ti GALA ná-ziigaawanai maalolisu naati ma, niiti ti la keezu ti va gooi zo.

⁷ Wo ɣeni ziezɔ ɣana moungi zu, siegi zu wo ɣeni eteai ziezɔ la naama ɣotoiti su.

⁸ Kɛɛ niizu, à ɣele niima vaiti pe ba: ziiɣaawanai, ziiɣulagi, keɛɣele noi, toɣo ɣologologi, ta woo no wo faiti ti ɣulazu wo-laave.

⁹ A mina da ga zee wo boɣo ma mono, mazoloo wo nu wolomalai ta ma zie vele ɣulaa ɣoba.

¹⁰ Wo boɣo maagilia ga nu niinelai, nii é niinezɔ, é zoloo Kpete GALAGI ma niinigi ma, nii a ke wo kwee.

¹¹ Zeeɣaagwezu nape ge la Zuifuiti ba ta nuiti ti la ga Zuifua, baa tatipelevolu nuiti ta tatipelevolulala nuiti, baa doɔzu nuiti, baa kalatala nuiti, baa duɔiti ta wolɔiti, keɛ Kilista ɣa é ga ma biigi fai pe su.

¹² Naa ɣa é ba, tei wo ga nu padegaiti, GALA ge wo neai ve, é yiimazege ga woye ga wo ɣe ga nono, à boɣo maagili ga niima vaiti: maawoingai, nuɔɣolai, boɣomaayei, sesebogi, ta ziiloo.

¹³ A yeezei boɣo wu wo ɣilagilagi pe. Ni ta-zo ka boɔla ɣisu, à boɣo zuvaaye. Eɣevelei Maligii wo zuvaayegai da, wa balaagi, wo maaneve wo zoiti suvaaye ɣana.

¹⁴ Kɛɛ nii boɔlai ti pe ba, à boɣo maagili ga nebei, nii é wo ɣilizu boɣo va kpaan.

¹⁵ Kilista ná-ziileigi lo wo luɣo, naama yiileigi ɣa GALA ge wo loligai ma voma, wo ɣe ga kpuse ɣilagi vaalobazuve. A ɣe ga faanee wuugwee nuiti.

¹⁶ Kilista laawooi ye wo zaama ga boɔla. A boɣo ɣala, wo boɣo lene wo ɣilagilagi ɣimalai pe su. A GALA gyeiti too, ta GALA dehi wuyeiti, naa ve gyeiti ba Zenvu Nadagai ti keezu ga woye. A ti loo GALA be ga yii pe ta faanee wuugwegai.

¹⁷ Nii nape wo keezu, kpoezuɣulai zu baa keewotii zu, à ti pe ke, é zoloo Maligii Yesu yiimai ma, wo da Geɣe GALA mama ga toun maavele.

GALA nui ná-peleyeɣei

¹⁸ Anzaiti, à boɣomaayei wo-zinigiti be, eɣevelei soloogai da anzanuiti ma, niiti ti ga Maligii nonoiti.

¹⁹ Anzazinigiti, à wo-anzaiti nee ve, à mina ti zopele no.

²⁰ Dointi, à ɣolo fai pe su wo zoloo nuiti be, mazoloo Maligii yiimai ɣana.

²¹ Doun keɣeiti, à mina wo-lointi ziiɔlo vaa ɣe, wo va ti inoteve.

Duɔiti ta duɔ keɣeiti zoɣozuve

²² Duɔiti, à ɣolo fai pe su wa-luo keɣeiti be eteai zu, naa mina ɣe ga ti ɣaazu vaa no, wo va nu eneke no, keɛ à ke ga zii zoledai, unfemai maavele ma wo feezu Maligii ve.

²³ Boti nape wo keezu, à ke ga wo-yiimave pe, eɣevelei wo keezu la Maligii ve, nuiti taade wo va ɣe keezu ti ve.

²⁴ A sugwee ga Maligii ɣa wa-ɣulanumai ve wo ya, wo wono zoloo poganiiti su. Kilista ɣa é ga Maligii nii wo botii ɣeezu be.

²⁵ Mazɔɔ zɔi nɔpɛ é telebotalai ɖɛɛzu, toɖa naama zalai zɔɔ nii soloogai telebotalai ma nii é kɛai. GALA ge la ɖa ga zeelɔzɔɖɔzu ɖɛ nɔbuseiti su.

4

¹ Duɔ kɛɖɛiti, à wa-luɔiti sopele ɔɛɛ, é zoloo telebodai ta sɔledai ma, wo ɖɛ sugwɛɛ ga wa ɔalaagi wo-Maliɖii ɖa geɖɔlɔgi zu.

Tɛnɛ gaabelagiti

² A yiilɔ GALA falii wu, wo ɖaaɔa ma, naa vɛɛ mamagi va.

³ A GALA fali ɖá ɔalaa gi vɛ, GALA ge pele laalao gi luɖɔ daawooi wo fai zu, naa ɖa a kɛ gi zoo gi Kilista ná-dɔɖɔzu vai laazeeli. Naa maavele ɖa gè ɖɛa la ga kasɔɖa nu.

⁴ A GALA fali ga gè wooi naa lɛ, é ɖole, eɖɛvelei maanɛai gè kɛ la.

⁵ A ziɛ ga ɖimalai kamavolu nuiti bɛ. A mina yeeɖɛɖalɔ ɖolɔɖolo.

⁶ Woo nɛɛnɛgiti ti ɖɛ wo la yeenɔpɛ, nii a nu ɛnɛkɛ, naa ɖa a kɛ, wo kwɛɛ velei wa zoo nuiti gooɖaaɔotesu la.

Tuɔɔ gaabelagiti

⁷ Gi-ɖɛɛloin, gi-nɛɛnɔɖɔi Tisike, é Maliɖii ná-botii ɖɛɛzu woɔɖɛɖiladai zu, gi botii ɖɛɛzu vɔɔma ga tɔ Maliɖii vɛ, naa ɖa ná-faiti pɛ bo wo ma.

⁸ Nà tevesu wo ma, naama vai nɔ ma, naa ɖa a kɛ wo ɖá-vaiti kwɛɛ, é wo ɲɔɖɔ ga pagɔ.

⁹ Nà ti levesu ta gi-ɖɛɛloin, gi-nɛɛnɔɖɔi Wonezime, é ga woɔɖɛɖila nui, nii é ga wo ta. Ta naati pɛ bo wo ma, niiti ti levegai vɛ.

¹⁰ Alisitaake ɖa wo luɔsu, ɖá nii gi kasoi ɖa vɔɔma. Balanaɔase kɛkɛ loin Maleke ɔalaa ɖa wo luɔsu. Kaite gè deveiti feeni wo ya ná-faa zu. Ni a vaana wo vɔ bɛ, à yeezei bu ga pagɔ.

¹¹ Yesu, nii daasei pɛai ga Zusetuse, naa ɔalaa ɖa wo luɔsu. Naama zunu savagɔiti nɔ ɖa ti ga Zuifuiti ti bà, gi botii ɖɛɛzu vɔɔma GALA ná-masadai vaa ma, ta ɲɔɖɔzu gola.

¹² Epafelase ɔalaa ɖa wo luɔsu, toɖa ga wo ta. Yesu Kilista ná-botigɛ nui naa la looɖosu GALA falii va wo vɛ, nii a kɛ wo lo kpaan, wo ɖɛ ga nu ɖiteiti kidaalevei zu, ti laai GALA ziima vai pɛ da.

¹³ Nà niima zeele wooi wosu bɛ, ga toɖa ɔɔɔzu gola wo vɛ, ta niiti ti Laodisé, ta niiti ti Yielapolise.

¹⁴ Luke, ɖɔɖɔlɔi, gi-nɛɛnɔɖɔi, ta Demase ta wo luɔsu ɔalaa.

¹⁵ A ade-ɖɛɛleaiti tuɔɔ gi vɛ, niiti ti Laodisé, wo Nimefa luɔ, ta Egilisii é ɖaalɛɛzu ba ná-pɛlei wu.

¹⁶ Niima zɛvɛi ɖalagai ma wo vɔ bɛ, à teve, é ɖala Egilisii zu Laodisé nuiti pɔ bɛ. Wa ɔalaagi wo naama zɛvɛi ɖala, nii gè teveni Laodisé nuiti pɔ.

¹⁷ A bo Aalisipe ma, ga é ɖaaɔa é botii naa ɔɛ ga pagɔ, nii é ɔɔɔgai Maliɖii ya.

¹⁸ Nà Pɔle, nà ɔɔɖɔi zɛɛvɔgi ɖa gè wo luɔsu da. A mina yeema ga ná kasoi ɖa. GALA ná-zaalai ye wo va!

Pòle Ná-Sɛvɛ Mɔungi E Tevɛni Tesalonike Nuiti Ma Sɛvɛi lɔɔzeizuvɛ ma woo mɔungiti

Pòle ɔa é Tesalonike nuiti ta-zɛvɛ mɔungi ɔɛai (1:1). Tanisu tɔ ɔa é ga Pòle ná-sɛvɛ mɔunpagi nii é keai, nii keai ga GALA daawooi ɔilazuvɛ ta, ɔɛzɛɔɛzɛ. E zɛvɛni kona vuulɔɔlugɔ maazu ɔila (51) keɔɔala leɛvɛgai ma, Yesu zɔlɔɔga vɔluma. Pòle keɛni siɛgi zu é ɔɛni la Kolɛnte, é teɛvɛ Tesalonike Egilisii ma, Egilisii nii é daaɔɔɔlani ná-keela zii velesiɛi zu (KKw 17:1-10). Boge Keelaiti Kɛɛwotiiti ma zɛvɛi zu ga Egilisii naa zu nuiti ti ɔɛni Zuifui tanigaani ta Gɛlɛkii ma mɔinmɔin.

Egilisii laaɔɔulaai ma bɛ, Pòle la ɔɛni zooni é va lɛbi gola Tesalonike, naa ɔa é kea é sɛvɛi nii ɔɛɛni la ná vɔluma, nii a ke é kidaaleɛvɛ nuiti iɔɔɔɔ. Sɛvɛi nii ɔa kala ungi ma mɔinmɔin su vaiti gaɔɔɔlazu ba, é kalagi ve ɔalaa é lo faiti ba, ti ga kiti vaiti, naa ta ɔa ga ɔɛvɛlei Keletiein maanɛai é eteai zii la. Pòle lago ɔilivɛ kpaan Kilista vaa laa velesiɛi ma. Kɛɛvɛ eɔɔ Tesalonike ɔidaaleɛvɛ nuiti ti wola ɔilini naama vai va ga zɛbɛ. Pòle Kilista vaa laa velesiɛi ma vai zɛɔɛni, é ti zɛbɛlɔ la ga ti eteai zii ga vɛlei nɛai la GALA bɛ (5:6-8).

Unsɔsu

1. Pòle sɛvɛi nii lɔɔzeivɛ ga é ná-tuvɔ gooi laazeeli Egilisii ma, ta é GALA mama naa ná-faa zu (1:1-10).
2. Naa vɔlu é ná-botiiti zɔɔɔzu lɛɛni, é zɛba fai niiti Timɔte ti woni ma, é naati sugula (2:1–3:13).
3. Pòle zɛba, é kalagiti fe, é lo Keletiein zii vɛlei va, é zoloo Kilista vaa laa velesiɛi ma (4:1–5:25).
4. Pòle sɛvɛi ɔaaɔɔelagɛ ga é Egilisii luvɔ vɔlu ga niine, ta é ɔɛ ti ma ti fai pɛ ke, nii a ke ɛsɛ pɛ ge sɛvɛi nii ɔala Egilisii zu (5:26-28).

Tuvɔ gooiti

¹ Nɛi gɛ ga Pòle, gá Silase, naa vɛɛ Timɔte va, gá wo luvɔsu, wɔi wo Egilisii zu Tesalonike taazuvɛ, wo ga Gɛɛɔɔ GALA ta Maligii Yesu Kilista nɔnɔiti. Zaalai la wo ma, ta ziileigi ve wo vɛ!

Woo Niine Uagɔi ná-dituɔɔmai Tesalonike

² Gá GALA mamasu yeenɔpɛ wo pɛ wa-vaa zu, gi da wa-vaa wo yeenɔpɛ gá-GALA faliiti su.

³ Wa-ɔidaaleɛvɛi ma luva vɛle vagɔi ta wa-nɛɛbɛi ma wotii, naa vɛɛ wa-ɔitogi wɔɔlɔ vɛlei va de-Maligii Yesu Kilista letɛgi, gá ɔizɛsu naati su GALA gaazu nii é ga ade-Gɛɛ.

⁴ Kɛɛleaiti, gi sugwɛɛ ga GALA ge wo nɛa vɛ, é yiimazɛɔɔ ga woye, ga wo ɔɛ ga ná-nuiti.

⁵ Mazɔlɔ gi la Woo Niine Uagɔi laazeelini wo ma ga kpɔɛzuɔɔɔlɔi letelegi nɔ, keɛ gi keɛni ɔalaa ga zɛbɛi, ta Zenvu Nadɛgai ná-kpɔbai. Naa vɔluma, gi wola laani naa la, nii gi ɔɛni bosu. Wo sugwɛɛ vɛlei gi ziiɛni la wo zaama, é ɔɛ wo vɛ ga faa vagɔ.

⁶ Wo vileni gi-ɔɔɔɔ vɔgi va, ta Maligii nɔnɔi. Wo kpɔlɔ mɔinmɔin sɔlɔni, keɛ tama wo GALA daawooi zɔlɔni ga Zenvu Nadɛgai ná-koozunɛi.

⁷ Naa ma wo ɔɛa ga poogi kidaaleɛvɛ nuiti pɛ bɛ Masedoane yooi zu ta Akayi yooi.

⁸ Mazɔlɔ Maligii laawooi zɛɔɛni wo vɔ bɛ, daazeeli Masedoane ta Akayi yooi pɛ su, keɛ é la ɔwɛni miná, wo ɔidaaleɛvɛ vai GALA ma, naama wooi vazaga mini-o-mini, gi ɔɛɛ la mɔ ba ga gi va naa ta wo.

⁹ Mazɔlɔ ti pɛ ta bosu, vɛlei wo yeezeini la gi wu, gi vaai ma wo vɔ bɛ, ta vɛlei wo ɔɛɛni la kɔɔɔ ganigiti ba, wo lati GALA ma, ga wo da botii ɔɛ zenvu su GALAGI vɛ, é ga GALA kitei,

¹⁰ wa ná-Doun Zunui Yesu maaḅounsus, é va, é zeḡe geegḡḡlogi zu. To ḡa GALA ge buzeḡeni, é kula saai ya, to ḡa é de ḡulazu GALA ná-ziḡḡaawanai wu, nii é vaazu.

2

Pole ná-botii é kεeni Tesalonike

¹ Kèeleaiti, wa bōgōi wo suǰwεε ga gi vaa vai wo vō bε, gi la ǰeni vaani ná wafuun.

² Gi kpɔlɔi zɔlɔga vɔluma Filipe, ta baagɔluma vaiti, eɖeɖelei wo kwɛɛ da, GALA ge ziiɓaai veeni gi vɛ, gi GALA ná-Woo Niine Uagɔi laazeeli wo ma, sakpegiti saama.

³ Tama toligi gi bosu ga nuiti, é la ɟulazu kaka faa zu, ɓaa kigaiziɛ nɔu zu, gi la ba ga gi nu nɔpɛ yaava.

⁴Tamā gá b̄ezu yeen̄əp̄e eḡevelei GALA ge p̄ə la, maz̄əb̄ə t̄ə ḡa é vaani bu, é Woo Niine Uaḡoi ḡaliva gi ma. Gi la ḡeezu keni gi n̄ee nuḡusea v̄e, k̄e k̄e keni GALA n̄ə, nii é nu yiimav̄e vaiti f̄eḡeḡef̄eḡeḡesu.

⁵ Egɛvelei wa ɔɔɔɔi wo kwɛ la, gi la nu lesu ɔɔɔ woni. Gi la woo nɛnɛgaa woni, wɔin va ɔɔ gi ma ga gi nu ná-wali ɔɔla zea, GALA ka ga gá-zeelei.

⁶Gi la lēbiya nōpe gaizieni nuiti zea, anεε wo vō bε, 6aa zōiti pō bε,

⁷ tama velei gi la ga Kilista ná-keelaiti, gá la zoo gi da wo ma ga maabaai. Kεε gi ɣeni ga nu vagɔiti wo zaama, eɣe doun deei é ná-dointi sesebosu.

⁸ Wo neε velei ma gi ve, gi ɖevele ɖeteni, é la nɔ ga gi GALA ná-Woo Niine Uagɔi ve wo ya, keke gi ɔɔɔ yenvuuti balaa, mazɔɔ wo lɔni gi-yii va gola.

⁹ Kēeleaiti, wo-ŋi ka su, velei gi botii ŋeɛni la, gi kpɔɔi zuzo, gi botii ŋe folo vee kpidi va, ga gi mina ŋe ga kasɔ wo tanɔpe unma, siegi zu gi ŋeni GALA ná-Woo Niine Uagɔi laazeelizu la.

¹⁰ Wa ga naa ma zeeleiti gi vε, ta GALA ɓalaa, gi ziε velei wo zaama, wɔiti wo ɗidaaleveai, naa ɗεeni nadedai zu, ta telebodai, peelalazu nɔpe ge la ɗeni gi va wo letema.

¹¹ Wo suḡwεε ḡalaa ga gi naa ḡεeni wo ḡilagilagi ve, nii doun keεḡε a ke ná-dointi be,

¹²gi wo lɛnɛ, gi wo ɪnɔɔ, gi ɔ̃li wo ma, ga wo-zɛ vɛlɛi zoloo GALA ziimai ma, tɛigi ɛ wo loligai ga wo wɔnɔ zolɔɔ ná-masadai zu ta ná-lɛbiyai.

*Tesalonike nuiti
ta-didaalevei ta ta-boloi*

¹³ Gá mamagi veezu balaa GALA be yeenape, tozei siegi zu gi GALA daawooi laazeelini la wo ma, wo yeezeini bu, wo la soni ga nufuse laawoo ve, keke wo soni ga GALA daawooi. Tama toda ga naa ditedite. To da e botii deezu wo-yiimave, woti wo didaaleveai.

¹⁴ Kêeleaiti, wo vokodoge Zudé Egilisiiti ma, ti ga GALA ná-nuiti, ti gidaaleveai Yesu Kilista ma. Wo kpɔɔi zɔɔni wa-you zu nuiti zea, ga naama wɔnzegemai ma ziiti nɔ, nii ti sɔɔni, tiya bɔɔi, ta-nuiti zea, ti ga Zuifuiti.

¹⁵ Tiya ga ti Maligii Yesu vaani ta GALA goo wo nuiti. Ti gi wainzegeni. Ti la GALA enekeni, ta ga nubussiti pe sili nuiti.

¹⁶ Ti gaabaani, ti pele leve gi luɔɔ, ga gi mina boe zii giligiti po, ti va kizogi zoɔo. Ta t-
fotoi laazeelizu, nii ti kea yeefegalai pe daawu. Kele GALA na-zigaawanai bega ga zeeli
ti ma.

Pole wain vai ga é Tesalonike nuiti ka māno

¹⁷ Kèèleaiti, goun gi letemazu, ade balini ma kpusei zu yeedegala go laawu. Kèè ada-
disieiti ti la balini ma. Woin wola da gi ma, ga gi wo vete volu, gi daabaani ga gi naa de.

¹⁸ Wain ɣeni gi ma ga gi ɣale ma, gi va wo vo be. Nà Pole, gè ɣaabaani ná zeizu ɣe moinmoin, keɛ Setana peɛ leveni gi luɖo.

¹⁹Tama wa laade baa, wo va de ga ga-gitogi, ta ga-goozunɛi, ta ga-vɔnifaamai ma zalai, ga de naɗai dɔlazu la ade-Maliɗii Yesu ɗaazu, siegi zu e vaazu la?

²⁰ Ungo, wa ɗa wo ga gá-ɛbiyai ta gá-ɗoozunεεi!

3

¹ Naa ɔa é keeni, gi la mo ɔeni zooga gi va maaɔoun kili bo, gi deveni ga giya ɔila, gi ye Atene.

² Gi Timote leveni wo ma, ade-ɔeloin, nii ti botii ɔeezu ɔoma ta GALA, é da Woo Niine Uagɔi laazeeli é vile Kilista va. Gi teveni wo ma, ga é wo zebelɔ, é wo inɔɔ wa-ɔidaalevei zu,

³ naa ɔa a ke, wo zaama, nu nɔpe ge mina niikpi kpɔɔiti maavele ma, nii ade sɔɔsu. Mazɔɔ wa ɔɔɔi wo suɔwee ga GALA ka é naa leveai ade ma.

⁴ Siɛgi zu gi ɔeni la wo ɔ be, gi boni wo ma ma yeeluɔ, ga kpɔɔiti ta zeeli ade ma. Naa ma ka keai, wo naa zuɔwee.

⁵ Naa ɔa é ba, gè la mo ɔeni zooga gè va maaɔoun kili bo, gè Timote leveni, é va, é ɔi sɔɔ wa-ɔidaaleve vai ma. Gè luani ga tega nui mina ɔe wo leeni ga, gá-wotii kpein ge mina ɔe ga wafuun faa.

⁶ Kele Timote vaai ma gi ɔ be, é zege wo ɔ be, é wa-ɔidaalevei ta wa-neɛbei ma woo uagɔi woni gi ma. E boni gi ma ga wa ɔizesu gi zu ga pagɔ yeenɔpe, wɔin ɔa wo ma gola ga wo gi vete, eɔevelei wɔin gi ma la ga gi wo vete.

⁷ Naa maavele ma, kɛeleaiti, gá-ɔidaavili faiti saama, ta gá-ɔɔɔiti, gi inɔ ge ɔɔni wa-vaa zu. Wa-ɔidaalevei ɔa é gi inɔɔni.

⁸ Niizu gá de yenvuzu volu, tɔzei wa loni kpaan wa-ɔilibalai zu wa Maligii.

⁹ Gá zoo GALA mamasu ɔale wa-vaa zu, é kula ɔe su, tɔzei koozunɛi lieɔi va gi sɔɔsu ada-GALAGI ɔaazu wa-vaa zu?

¹⁰ Kpidi veɛ folo va, gá maanɛɛɛzu gola ga é ɔ gi va, gi wo ɔa, gi naa la wa-ɔidaalevei ma, nii a ɔ ba daazeeli.

¹¹ GALA ɔɔɔgoi, é ga ade-Geɛ, ta de-Maligii Yesu, gá-velei ɔete, é lo wo va!

¹² Maligii ye wa-neɛbei zuwɔɔɔzu yeenɔpe, nii é wo yɔɔzu wo ɔilagilagiti ta nuɔusei zɔiti pe tetema, é ke ga neɛbei naa ɔevele, nii é gi-yiimave wa-vaa zu.

¹³ E wo zebelɔ wo-yiimaveti, wo ɔe ga nu ɔadegaiti, peelalazu nɔpe ge mina ɔe wo va GALA gaazu, é ga ade-Geɛ, siɛgi zu ade-Maligii Yesu vaazu la, ta ná-nuiti.

4

Nu zie velei nii neai GALA be

¹ Kɛeleaiti, gaaɔelagi ɔa ga: Uelei wa zie la wo GALA eneke, wo naa ɔalani gi ya. Tama, vele ɔana wo ziezu la niina. Kele niizu gá bosu wo ma, gi wo maanɛɛɛ Maligii Yesu laaseigi zu: A ke ga pagɔ, wo da li luɔma.

² Tama wo suɔwee velei gi wo ɔalani da, é ɔula Maligii Yesu ya.

³ Nii GALA ge pɔ wa-vaa zu, to ɔa ga wa-ɔade fai: Wo mina ɔɔɔ lo koloɔologi zu,

⁴ ɛɛɛ ge zoo è-busei zo ga pagɔ, * é eteai zie ɔadedai zu, ta unfemai,

⁵ wo mina ɔɔɔ lo gaazuɔulapo ɔi zu, eɔevelei GALA kwɛɛtala nuiti ti keɛzu la zii ɔiligiti saama.

⁶ Nu nɔpe ge mina kakama vaa ɔe ga keɔɔeloin, ɔaa yaava vai. Maligii ɔa naama vaiti pe ma lukpɔi ɔaaleve. Gi naa woni wo ma, gi maaɔakpa.

⁷ Mazɔɔ GALA ge la ade lolini kɔzɔba vaa ma, kele keɔi ɔadedai.

⁸ Naa ɔa é ba, zɔi nɔpe a ɔele kalagi nii va, nu laade é va ɔe ɔelezu gooi va, GALA ka é ɔelezu ba, nii é ná-Zenvu ɔadegai veezu wo ya.

⁹ Wo ɔede la ba ga nu seve ɔe wo ma, é lo kidaaleve nuiti wo yɔɔzu neɛbei va, mazɔɔ wo naama ɔalagi zɔɔɔge GALA zea, velei wa ɔɔɔ neɛ la ve wo ɔilagilagiti.

¹⁰ Tama, vele ɔana wo ziezu la ɔeeɔelointi pe be Masedoane yooi kpein su. Kele kɛeleaiti, gá wo leɛsu, wo li luɔma mɔnɔ naazu.

* **4:4 4:4** ɛɛɛ ge zoo è-busei zo ga pagɔ: Tati pelei taɔili balaa ka ga nii: ɛɛɛ ge zoo anza zegezu kevele ɔadegai zu ta unfemai zu

¹¹ A ɣaaɓa, wo eteai zie ziileigi zu, wo ɣaaɓa wo ɓɔɔ vaiti ma, wo boti ɣe ga wo-yeeiti, eɣevelei gi wo ɣalani da,

¹² naa ɣa a ke wo zie ga pagɔ ladalai zu kamavolu nuiti tetegi, wo mina ɣe nu nɔpe unma ga kasɔ.

Gɔvɛiti buzeɣe vai

¹³ Kɛɛleaiti, gi la pɔ gi va wo ye kpidii zu, naati ta-vaa zu niiti ti zaazu, naa ɣa a ke wo-yii mina ɓɔɔ ga nui mɔtaiti kevele, niiti kito ge la ti ve.

¹⁴ Ade laave da ga Yesu zaani, ɛ wuzeɣe, ɛ ɣula saai ya. Ade laave da ɓalaa ga niiti ti ɣidaalevei Yesu ma eyesu ti za, GALA ka naati buzeɣe, ɛ ti ɣula saai ya, ɛ va ga tiye Yesu ɔɔ.

¹⁵ Wele, nii ɣa gi deezu ga woye, eɣevelei Maliɣii laawooi bosu la: Adeiti da ye vulua Maliɣii va voloi, de la lia naati tuɔɔ pe, zɔiti ti zaai.

¹⁶ Mazɔɔɔ deve wooi ɣa meni, geezuɣeela ɣundigii woo ɣa meni, ta GALA na-puugi wooi, ta Maliɣii ɓɔɔɔi ɣa yei, ɛ zeɣe geezuve. Niiti ti ɣilii yegai Kilista va eyesu ti za, naati ta wuzeɣe mɔnpa, ti ɣula saai ya.

¹⁷ Naa vɔluma, adeiti da ye vulua naama voloi, da ɓɔ ti va, ade le tonaɓiingiti su, ga de Maliɣii laaɣomi fiilei zu, ta da ye niina Maliɣii va ɣɔɔɔ.

¹⁸ A ɓɔɔ iɔɔɔ ga niima wooiti, wo ɣilagilagiti pe.

5

Maliɣii na-foloi ta kevele ɓetei

¹ Kɛɛleaiti, wo ɓede la ba, ga gi seve leve wo ma, ɛ lo naama voloiti ba ta ma yeeɣeɣalaiti, yeei niima vaiti ti ɣeezu la.

² Mazɔɔɔ wo suɣwee ga pagɔ, ga Maliɣii na-foloi ɣana va eɣe unma nui ɛ ɣulazu nu viliba kpidii.

³ Siegi zu nuɓuseiti ta ɣe ɣeezu la ma: «Ziileigi ɣa gi ya niina, gi ɣulaa faa zu,» naazu ɣa undaaviligi ɣulazu la ti viliba, eɣevelei doun zɔɔ koozuwanai a ɗa anzanui zo da, ɛ la voola ti va pe.

⁴ Kele keɛleaiti, wo la kpidi zu, ga naama voloi va ɣula wo viliba, eɣe unma nu.

⁵ Wo pe wo ɣea ga wozakalagi na-nuiti, wo ɣea ga foloi nɔnɔiti. De la ga kpidii ta kuai nɔnɔ.

⁶ Ade mina ni deɣemu, eɣevelei zɔiti ti jiizu la, kele maaneve ga ade ye ɣaazu ɣa, de ɣe ga ɓɔɓelama nuiti.

⁷ Mazɔɔɔ zɔiti ti jiizu, ta ɗa ni ga kpidii, zɔiti ɗɔɔi ti zosu, toɣa ɗa ti zo ga kpidii.

⁸ Kele ɗeiti de ga foloi nɔnɔiti, ade ɣe ga ɓɔɓelama nuiti, ade kidaalevei ta neɓei loo ɣɔba ga de-ɣaka make ɣɔɔɔ zɔɔlai, ta da-ɣizogi ma ɣitogi ɣe de unba ga ɓɔɔɔgi.

⁹ Mazɔɔɔ GALA ge la ade lolini ga ɛ yiiɣaawana ade ma, kele keni kizogi zɔɔɔ fai ade-Maliɣii Yesu Kilista zaalai zu,

¹⁰ nii ɛ zaani ade ve, nii a ke ade zenvui wo vɔɔma ada tɔun, siegi zu a vaa la, de ɣeni vulua, ɓaa de zaani.

¹¹ Naa ɣa ɛ ba, ɔ ɓɔɔ iɔɔɔ wo ɣilagilagiti pe, wo ɣilagilagi ɓɔ ɓɔɔlai va wo li luɣɔma kidaalevei zu, eɣevelei wo keezu la ɣiteɣite.

Falima ɣaabelagiti ta tuwɔgiti

¹² Kɛɛleaiti, ga valizu wo ma, ga wo unfe naati ma, niiti ti botii ɣeezu wo zaama, ti losu wo luɔ Maliɣii laaseigi zu, ti ɗa wo ɣala.

¹³ A wa-neɓei ɣula kelema ti ve, wo ti wɔɔɔ gola ta-wotii maavele ma. A zeii ziileigi zu ɓɔɔɔ ɣɔba.

¹⁴ Kɛɛleaiti, ga wo maaneenezu, ɔ naati too ɣisu, niiti ti eteai ziez zu gaavalaba vaiti su. Niiti ti iɔtevei, ɔ naati iɔɔɔ. A ɓɔ zobobelala nuiti ba. A yiilɔ ese pe bu.

¹⁵ A dama, nu mina faa ɲɔi ɔtokula ga faa ɲɔi, kɛlɛ à vɛlɛ faa ɔagɔi ɣɛɛ vai ɔolu yeenɔpɛ, wo naa ɣɛ ɔɔɔɔ ɔɔɔɔzu, ta nuɔusei pɛ bɛ.

¹⁶ Wo ɔɔɔɔunɛai ɣɛ de yeenɔpɛ.

¹⁷ A maanɛnɛi wo yeenɔpɛ, wo mina ɔɔɔ.

¹⁸ A GALA mama fai pɛ su, naa ɣa é ga GALA ziimai wa-vaa zu, wa-ɣilibalai zu wa Yesu Kilista.

¹⁹ A mina pele leve Zenvu Nadegai ná-botii lugɔ.

²⁰ A mina bɛɛɣula GALA goo wo nuiti daawooi ɔa.

²¹ Kɛlɛ à faiti pɛ buuɔɔɔɔ, zɔi pagai wo naa zo,

²² wo ɔɔɔɔ zo, wo-yee mina ɣɛ faa ɲɔu ɣɛɛ vai ma zii tanɔpɛ su.

²³ Ziilei fee GALAGI ɔɔɔɔgoi wo ɲade metu, é wo-yenvui, ta wo-ɣigi, ta wo-ɔuseiti make ga pagɔ, peelalazu nɔpɛ ge mina ɣɛ wo ɔa, ade-Maliɣii Yesu Kilista ɔa voloi.

²⁴ Zɔi é wo loliga, toɣa ga woɔɣɛɣila nui, toɣa a naa ɣɛ.

²⁵ Kɛɛleaiti, à GALA fali gi ɔɛ.

²⁶ A ade-ɣɛɛleaiti pɛ tuuɔ ga nɛnɛi.

²⁷ Nà wo levezu, gè maaɔakpa Maliɣii laaseigi zu, ga wo niima zɛɔɔi ɣala ade-ɣɛɛleaiti pɛ bɛ.

²⁸ Ade-Maliɣii Yesu Kilista ná-zaalai yɛ wo ɔa!

Pole Ná-Sɛvɛi Velesiɛi E Teveni Tesalonike Nuiti Ma Sɛvɛi lɔɔzeizuɔvɛ ma woo mɔungiti

Keelai Pole é Tesalonike nuiti ta-zɛvɛi velesiɛi ɣɛai (1:1). E Tesalonike nuiti ta-zɛvɛ mɔungi ɣɛɛni, su la ɣoozani é felesiɛi nii ɣɛ, kona vuulɔɔlugo maazu ɣila (51) kɛɣala leɔvegai ma, Kilista zɔlɔɔga vɔluma. Pole ɣɛni de Kolɛnte siɛgi zu é niima zɛvɛi ɣɛa la, é teɔve Tesalonike Egilisii ma, Egilisii nii é daaɣɣulani ná-keela ziei velesiɛi zu (KKw 17:1-10). Boge Keelaiti Kɛɛwotiiti ma zɛvɛi zu ga Egilisii naa zu nuiti ti ɣɛni ga Zuifui tanigaani ta Gelekii ma mɔinmɔin.

Kɛɛvɛ eɣɛ Tesalonike Egilisii wola ɣilini yeeɣɛɣala ɣaaɔɔɔlagiti ta-vai va ta Kilista vaa laa velesiɛi, tɔɔzei Pole faa mɔinmɔin sɛvɛvɛ é lo naama vai va ná-sɛvɛiti su ti leɔvegai Tesalonike nuiti ma. Tesalonike nuiti ta-zɛvɛi velesiɛi ɣilazuɔvɛ kpein ka ɔɔɛzu é lo yeeɣɛɣala ɣaaɔɔɔlagi va. Pole ti wola lenɛni é lo faavaalalai va. Nui ɣilagilagi pɛ maanɛvɛvɛ é botii ɣɛ kɔnɔgi zɔlɔɔ fai zu (3:6-10).

Unsosuɔvɛ

1. Pole tɔɔzeivɛ ga é ɔɔɣɔ lɛɛ, naa vɔluma é siɛnɔɣɔiti ɔalaa dɛɛ (1:1-2).
2. E zɛba é GALA mama ta é GALA fali Tesalonike Egilisii vɛ (1:3-12).
3. Gaaɣwɛsu felegɔi zu, Pole ɣa ɔɔɛzu miná é lo yeeɣɛɣala ɣaaɔɔɔlagiti ba (2:1-17).
4. Kpɔvɛvɛ naa vɔlu, é lo faavaalalai va, ta vɛlei fizɔgai la nu botii ɣɛ (3:1-15).
5. Pole gaaɔɔɔlagɛ ga é ná-tuɔɔ gooi laazeeli Egilisii ma (3:16-18).

Tuɔɔ gooiti

¹ Nɛi ɣɛ ga Pole, ɣá Silase, naa vɛɛ Timɔte va, ɣá wo luɔɔsu, wɔi wo Egilisii zu Tesalonike taazuɔvɛ, wo ga ɣɛɛɣɛ GALA ta Maligii Yesu Kilista nɔnɔiti.

² ɣɛɛɣɛ GALA ta Maligii Yesu Kilista ti zaalai la wo ma, ti ziileigi ve wo vɛ.

Tukpɔɣaaleve vai Kilista va voloi vɔlu

³ Kɛɛleaiti, gi maanɛvɛvɛ gi mamagi ve GALA bɛ yeenɔpɛ wa-vaa zu, gaamazɔ naa zɔlegɛ, mazɔlɔɔ wa-ɣidaalevei ɣa liizu luɣɔma gola, nɛɛbɛi é wo yɔɣɔzu, naa ɣa liizu ga wɔɔlɔa.

⁴ ɣá unbuzɛɣɛi lɛɛzu wa-vaa zu GALA ná-Egilisiiiti su, tɔɔzei vɛlei wo loni la kpaan, ta vɛlei wa-ɣidaalevei la wɔinzeɣɛmaiti ta kpɔɔiti pɛ saama wo sɔlɔɔsu.

⁵ Kpɔɔi nii ɣa é ga GALA ná-telebo tukpɔɣaalevei ma vooɣi, naa ɣa é dɛɛzu ga wa zoloo GALA ná-masadaɔi zɔlɔɔ fai ma, nii wo kpɔɔi zɔlɔɔsu maavele ma.

⁶ Soloogɛ ga GALA ge kpɔɔi zeɔi naati zeɔi, niiti ti wo ɔɔlɔ vai laazu wo ya.

⁷ Wɔiti wo kpɔɔi zu, GALA ge dooɣɔgi ve wo ya, ta ɣá ɔɔɣɔi gi ya, siɛgi zu Maligii Yesu ɣulazu la kɛɛma, é zeɣɛ geɛɣɔlɔgi zu, ta ná-geezuɣɛleaiti, zɛbɛ wolai ti ya.

⁸ Toɣa va abuzɔgi zaama, ga é naati sala, niiti ti la GALA kwɛɛ, ti la ɣolozu Woo Niine Uagɔi vɛ, é vɛle de-Maligii Yesu va.

⁹ Ta ti-zalai zɔlɔɔ ga ɣooɣɔ undaaviligi, ti maagooza, ti zeɣɛ Maligii ɣaazu, ti maagooza ná-zobogi ma lɛbiyai va,

¹⁰ siɛgi zu é vaaazu la naama voloi, ga é lɛbiyai zɔlɔɔ ná-nuiti zeɔi, niiti ta ɣidaaleve ma. Wa ɣɛ naati saama niiti ta maawui, tɔɔzei wo ɣidaaleveni ɣá-zeele wooi ma, gi boni wo ma.

¹¹ Naa ɣa é ba, ɣá GALA falizu wo vɛ yeenɔpɛ, nii a kɛ ada-ɣALAGI wo ɣɛvɛle ɔɛɛɛ, wo zoloo toligi ma, é bogai ga woye. ɣá falizu ná-zɛbɛi zu, ga faa vagɔi nii pɛ wo wɔindaɔi ga wo kɛ, é naa laazeeli wo vɛ ga pagɔ, é wa-ɣidaalevei ma ɣɛɛwotii ɣaavɔni,

¹² naa ɣa a kɛ Maligii Yesu laaseigi lɛbiyai zɔlɔɔ wo maavele ma, wa ɔalaa wo lɛbiyai zɔlɔɔ tɔun maavele ma, eɣɛvɛlei da-ɣALAGI ná-zaalai la, ta de-Maligii Yesu Kilista.

2

Tɔ Kologolo Nui ná-fai

¹ Kèeleaiti, nii é ga ade-Maliḡii Yesu Kilista vaa vai, ta ada-maaḡo fai toun koba, gá wo maanɛɛɛzu,

² à mina va bu, wo yii va ḡoḡo, wo zasu va ḡali ga wooi ta, ga Maliḡii ná-foloi zeelia. Kɛɛvɛ eḡɛ nui ta boni wo ma, kɛai ma kulakɛma vaiti bosu, ḡaa é da tɛɛgi wo, ḡaa tanisu ti boni wo ma ga gi sɛvɛni gá-zɛvɛi ta zu.

³ A mina va bu, nu nɔpɛ ge va wo ḡaka pele nɔpɛ ma. Mazḡḡo aisa naama voloi va zeeli, kɛni pele vɛlɛgi ḡɛ mounpa, Tɔ Kologolo Nui ḡula kɛma, zunui nii undaaviligi leveai ma.

⁴ Tɔ Kologolo Nui naa, nii é wuzɛḡɛzu naati pɛ daalḡḡoma, niiti ti lolisu ga galagiti, ḡaa nuḡuse a ti lɛbi, eyɛsu é li, é zɛi GALA sei vɛlɛi wu, é ḡḡḡo lɛ eḡɛ a ḡɛ ga GALA.

⁵ Wo-ḡi ge la su ḡaa, ga gè niima vaiti boni wo ma, siɛgi zu gè ḡɛni la dɛ wo vɔ bɛ?

⁶ Anɛɛ naa vɛ, wo suḡwɛɛ, nii é pele ḡesasu dɛ tuḡḡo, ga é mina ḡula kɛma kɛni ná-yɛɛḡɛḡalai.

⁷ Tɔ Kologolo Nui ná-zobogi é botii ḡɛɛzu la dḡḡḡu, naa ḡa ḡula niina kɛma, kɛɛ kɛni zoi é pele ḡesasu dɛ tuḡḡo, naa a jɛɛlɛna.

⁸ Názu Tɔ Kologolo Nui ḡa ḡula niina kɛma. Maliḡii Yesu ḡa paa ga laa viilɛi, é kologolo ga ná-kulakɛmai ma zezei.

⁹ Tɔ Kologolo Nui naa ḡa va ga Setana ná-zɛbɛi, é da zɛɛ laavḡo vaiti kɛ, ta zɛɛ maaḡɛlɛ vaiti pɛ.

¹⁰ Toḡa telebotalai ma zii pɛ kɛ ga é naati kaka, niiti ti undaavilisu. Ti undaa ḡa vili, tḡzei ti la yeezeini gaamai wu, ti va nɛɛ vɛ, nii a la ti ḡizo.

¹¹ Naa ḡa é ba, GALA ka kakagi ma zobo golai leve ti ma, nii a kɛ ti la zɛɛi la,

¹² naa ḡa a kɛ, niiti kpein ti la ḡidaaleveni gaamai ma, kɛɛ ti telebotalai nɛai vɛ, ti vɛelala.

Tesalonike nuiti ta-lo kpaangi

¹³ Kèeleaiti, wɔi wo nɛai Maliḡii vɛ, maanɛɛvɛ yeenɔpɛ ḡoun gi da GALA mama wa-vaa zu. Mazḡḡo GALA ge yiimazɛḡɛvɛ ga woye kaite tḡzeizu mounpa, é wo ḡizo Zɛnvu Nadɛgai zaalai zu nii é wo jadesu, ta wa-ḡidaalevei maavele gaamai ma.

¹⁴ GALA ge wo loligɛ naa ma ga Woo Niinɛ Uagɔi maavele, gi daazeelini wo ma ga wo ade-Maliḡii Yesu Kilista ná-lɛbiyai zḡḡo.

¹⁵ Deḡɛmu, kèeleaiti, à lo kpaan, wo kala gooiti so, niiti gi ti woni wo ma ga gi-laavɛ, ḡaa ga zɛvɛi.

¹⁶ Ade-ḡɛɛ GALA nii é ade wola nɛai vɛ, é ḡḡḡo iḡḡḡo vɛ ade vɛ ta kito pagɔi ga zaalai maavele, ta ade-Maliḡii Yesu Kilista ḡḡḡo

¹⁷ wo-yiiti daave ga iḡḡḡo, é wo zɛbɛḡo, wo zɛ ga faa vagɔiti pɛ, kɛɛwotiiti su ta wo ḡḡɛ vɛleiti su.

3

Toligi é lo GALA falii va

¹ Kèeleaiti, gaaḡɛlɛgi ḡa ga: A GALA fali gi vɛ, ga Maliḡii laawooi li ga vazaga, é lɛbiyai zḡḡo, eḡvɛlɛi é ḡɛɛzu la wo vɔ bɛ.

² A GALA fali ḡalaa ga é gi ḡizo faa jḡu ḡɛ nuiti ta supḡu nuiti ma, mazḡḡo kidaalevei la ɛɛ pɛ zɛa.

³ Kɛɛ Maliḡii ḡa ga woḡḡḡila nu. Toḡa wo zɛbɛḡo, é wo makɛ ma jḡi ma.

⁴ Maliḡii naama ladalai vɛvɛ gi ya wa-vaa zu, ga fai niiti gi ḡɛai wo ti ḡɛ, wa naati kɛɛzu, ta wa yɛsu ti ḡɛɛzu.

⁵ Maliḡii lo wo-yiimavɛti tuḡḡo, ti laazeeli GALA ná-nɛbɛi zu faan, ta é ziilḡo ma zobogi vɛ wo vɛ ga Kilista ḡɛvɛle faan.

Botii ɔɛ ungi

⁶ Kɛɛleaiti, ɔ́a wo levezu, Maligii Yesu Kilista laaseigi zu, ga wo maagfooza ɔɛɔɔɔlɔin kpein ba, niiti ti eteai ziezɔ dɔɔɔɔɔi zu, ti la ziezɔ ga kalagi naa, nii gi boni ga woye.

⁷ Wa ɔɔɔɔɔi wo suɔɔɔɔ kpezekere, ɔɔɔɔi wo maanɔai la wo ɔɔɔɔɔɔ gi ma. Mazɔɔɔ gi la ɔɔɔi zeini wo zaama ga dɔɔɔɔ vaa,

⁸ gi la ɔɔɔi vaani bu nu nɔɔɔ ge ɔa gi ɔɔɔɔkula ni gi la sɔngɔ veeni, kɛɛ tɔun, gi kpɔɔɔi ɔɔɔɔni, ta gi botii ɔɔɔni folo ɔɔɔ kpidi ɔa, nii a kɛ gi mina ɔɔ ga kasɔ wo taɔɔla kpalaɔ unma.

⁹ E la ga ma zobo ka ɛ la ɔɔɔi gi ɔɔ, kɛɛ wɔin ɔɔni gi ma, ga gi poo fe wo ya, wa ɔɔ ziezɔ la.

¹⁰ Mazɔɔɔ siɛgi zu gi ɔɔɔi la wo ɔɔ bɛ, gi niima levei veeni wo ya ga: «Zɔi nɔɔɔ ɛ la pɔ ga ɛ botii ɔɔ, ɛ mina daami wo.»

¹¹ Tama ɔ́a mɛnisu ga, tanigaa ta wo zaama, ti ta-eteai ziezɔ dɔɔɔɔɔi zu, ti la faa nɔɔɔ kɛɛzu, kɛni faazupui nɔ.

¹² ɔ́a ɔɔɔzu naama nui naati pɔ Maligii Yesu Kilista laaseigi zu, devei gi feezu, toɔa ga ti botii ɔɔ ziileigi zu, ti-zɔɔɔ ganii ɔɔ ga ti-ɔɔɔɔɔi.

¹³ Wɔun wo letegi, kɛɛleaiti, à mina ɔɔɔ ga faa ɔaɔɔi ɔɔɔ vai.

¹⁴ Ni nui ta la ɔɔ zieni ga kala gooi nii gi bosu wo ma niima zɔɔɔi zu, à ɔɔɔ su, kpɔfaama nɔɔɔ ge mina ɔɔ wo yɔɔɔzu, wa tiyagaani, naa ɔa a kɛ ti unfe.

¹⁵ A mina pɛte ga wo zili nu, kɛɛ à tɛnɛ ɛɔɔ ɔɔɔɔɔloun.

Tuya loo vai ta tuɔɔ fai

¹⁶ Maligii nii ɛ ziileigi veezu, naa ɔɔɔɔi ziileigi ve wo ɔɔ mɛtu fai pɛ su. Maligii yɛ wo pɛ wo ɔa.

¹⁷ Nà Pɔle, nà ɔɔɔɔi zɛɔɔɔgi ɔa gɛ wo luɔɔsu da. Naa ɔa ɛ ga zɛɔɔɔgi nà-sɛɔɔɔti pɛ su, zekana nà ɔa sɛɔɔ la.

¹⁸ De-Maligii Yesu Kilista ná-zaalai yɛ wo pɛ wo ɔa.

Pole Ná-Sɛvɛ Mɔungi E Teveni Timote Ma Sɛvɛi lɔɔzeizuvɛ ma woo mɔungiti

Sɛvɛi nii é ga Timote ná-sɛvɛ mɔungi, Pole ɔa é sɛveni, é teve ná-kaladopoi Timote ma. Sɛvɛi tei, Timote ná-sɛvɛ mɔungi, tanisu keevɛ kona vuulɔzita maazu felegɔiti zɔɔɔzuvɛ ta puulɔzita maazu naanigɔi (62-64) Yesu zɔlɔɔga vɔluma. Naama ka ɔe ɔeeni Pole ná-eteai ɔaaɓelasu velei. Pɔleni ta Timote ti wola ɔilini va, sie mɔinmɔin su é ɓena naa loli vɔlɔ ga ná-doun zunui (1:2, 18; Fil 2:22).

Sɛvɛi nii ɔa sɛvɛ naanigɔiti saama niiti Pole ti levɛga nu ɔilagilagiti ma, keɛ é la teveni Egilisi ma. Zɔ savagɔiti ta ga: Timote ná-sɛvɛi velesiei ta Tite nɔnɔi, naa vɛɛ Filemɔn nɔnɔi va. Kala mɔinmɔin ka Timote ná-sɛvɛ mɔungi é GALA dɛbi ɔaaleɓai va Egilisii zu (2:1-15), é lo ɓala totuɔɔiti keveleiti ba Egilisii zu (3:1-13), naa vɛɛ tookisuiti ba é lo zɛɛ ɔalamɔinti ba (1:3-11; 4:1-5; 6:2-5). Naa ɔa naa lɛɛzu velei Pole ɔeni Timote ɔalasu da ga é ɔe ga totuɔɔi Egilisiiti saama. Deve mɔinmɔin ka Timote ná-sɛvɛ mɔungi zu niiti ta zoo ɓɔsu ada-Egilisi lotuɔɔiti niima ziegi zu, ti totuɔɔi wotii ɔe ga pago Egilisi goiti su.

Unsɔsu

1. Pole tɔɔzeivɛ ga é ná-tuvɔ gooi laazeeli Timote ma (1:1-2).
2. Naa vɔluma é tookisui ta ve é lo zɛɛ ɔalamɔinti ba (1:3-11).
3. Pole liini ga luɔɔ é naa zuɔɔula velei é la ga faanɛɛ wuuɔɔwɛɛ nu Yesu Kilista vɛ (1:12-20).
4. Naa vɔluma é kalagiti fe Timote ya, é GALA dɛbi ɔaaleɓaiti ba, naa vɛɛ Egilisi lotuɔɔiti ba (2:1–3:16).
5. Pole ná-sɛvɛi ɔaaɓelagɛ ga é deve ɔaaɓelagi tanigaa ve Timote ya (4:1–6:21).

Tuvɔ gooiti

¹ Nɛi gɛ ga Pole, Yesu Kilista ná-keelai, de ɔizo Nui GALA ná-devei maavele ma, ta Yesu Kilista nii é ga da-ɔitogi,

² ná è luɔɔsu, Timote, dɔun ɔiteɔitegi kidaalevei zu. ɔɛɛɔɔ GALA ta de-Maliɔii Yesu Kilista ti zaalai la è ma, ti è maawɔingɔ, ti ziileigi ve è vɛ.

Dama ga zɛɛ ɔalagiti

³ Diizuvɛ Masedoane, gɛ è inɔɔɔni ga è yɛ Efɛze, nii a ke kalamɔin niiti ti zɛɛ ɔalagiti bosu, è devei ve ti ya ga ti ɓe nuiti kalasu ga naa.

⁴ Ti mina ɔili zɛɛ vaalaaliiti ba ta boloda lolɔ faiti nii é la ɓesu, ta da maagaalii wuzegɛ, ti la GALA ná-kizo fai ma wotiiti dia luɔɔma kidaalevei zu.

⁵ Niima levei ma ungi ɔa ga nɛɛɓei, é ɔulazu nu yiima jadegai zu, ta kisie vagɔi zu, naa vɛɛ kidaalevei va, nii wooveleda la su.

⁶ Tanigaani ti zegɛa sie vele vagɔi naa vɔlu, ti ɓɔɔ loo ya kpɔɛzuɔɔula wafuungiti su.

⁷ Ta ɓɔɔ ɔɛɛzu ga GALA ná-tɔgi ma ɔalamɔinti, keɛ ti la naa ɔwɛɛ nii ti bosu ga ti-laave, ti la naama vai ɔaaɔaazu nii ti bosu ga ladalai.

⁸ De kwɛɛ de ɔe, tɔgi vage, ni nu ɔa ziezu la ga pago.

⁹ De kwɛɛ ga tɔ ge la zeizu telebo nu laalɔɔma, keni tɔ koloɔolo nuiti, ta kololala nuiti, naa vɛɛ niiti ba ti la luazu GALA ba, é vɛɛ kotoba nuiti, ta niiti ba ti la ɔolozu GALA gooi vɛ, ta kɔzɔba nuiti, naa vɛɛ niiti ba ti ti-ɔeeni ɓaa ti-leeni paazu, ta nu vaa nuiti,

¹⁰ é vɛɛ koloɔolo nuiti ba, ta zunuiti ti laazu ga ɓɔɔ, naa vɛɛ nu vɔdi nuiti, ta zɛɛ wo nuiti ba, naa vɛɛ kona zɔma nuiti ba, ta nii kpɛin é ɔɛɛzu gaama ɔalagi laalɔɔma.

¹¹ Kalagi naa zolooge Woo Niine Uagoi ma, nii kalivaai mà, é undaane GALAGI ná-łebiyai gfulazu kełema.

Faanee wuugwee fai

¹² Nà mamagi veezu de-Maliğii Yesu Kilista ve, é gaabaai vea bè ga gè botii tei ke. E deveve ga woogefila nu, é yiimazege ga ze niima wotii vaa ma,

¹³ nèi moungi zu gè ġeni woo joi wosu daalğoma, gè da wainzege, gè da poomu. Kele gè maawoinğai zolłoni, tōzei gè naati keeni ġimalalai zu, gè la ġeni de kidaalevei ġwee.

¹⁴ De-Maliğii ná-zaalai wōlo velel ma, é kidaalevei ta nebełi lłoni zlimave, niiti nu ti zolłosu, da ġilina Yesu Kilista va.

¹⁵ Wooi niiti gè vaazu ti wosu ta ga lada bōei, maaneai ga ese pe ge yeezei bu: «Yesu Kilista vaani eteai zu, kotoba nuiti kizo faa ma.» Nà ġa gōla joudai kotoba nui naati saama.

¹⁶ Kele GALA ge mawoinğani. Naazu Kilista Yesu ná-ziilłoi pe kulani kełema bè, nēi gōla joudai kotoba nuiti saama. Naa ġe ga poogi naati be, niiti ta ġidaaleve toun ma, ga ti va ġoğğ zenvui zolł GALA zea.

¹⁷ Ġoğğ Masagi, é la zaa, nu la kaa ga ġaazu, é ga GALA gila kpegi, bōłoi ta lebiyai ġe toun be, eyesu ġo! Amina!

¹⁸ Timote, dei é ga dōin, nà devei nii veezu é ya, eġevelei GALA gooi la é woni da-vaa zu kaite. Uoluzei naama woiti ba, nii a ke é kōo vagoi ġo,

¹⁹ make kidaalevei ma ta kisie vagoi. Tanigaani ti ġeleni kisiei naa va, eyesu ta-ġidaalevei gologologa.

²⁰ Naati saama, ma nui ta ġa ga Yimené ta Alegezandele, niiti gè ti veai Setana ya, naa ġa a ke ti ġala ga ti mina woo jōu wo GALA daalğoma.

2

GALA falii ġe ese pe be

¹ Faa mounpagi nii gè bosu, naa ġa ga nu woğfula GALA ma, ga faliiti, maaneeneiti, naa ve nu maavaiti ba, ta mamagiti, naa ġe nuiti pe faa ma.

² Keni de GALA falii ġe masagiti be, ta niiti pe ti zeini kundigilaiti su, naa ġa a ke de eteai zie gaaneai ta ziileigi zu, GALA gaazuluabai pe su, ta unfemai ġe de-zie velel zu.

³ Naa vage, é zoloo GALA gaazu, de Ġizo Nui,

⁴ nii waindai ga nui pe ge ġizo, ti gaamai ġwee.

⁵ Mazolł GALA gila kpe nō ġa é ná, ta zōğzube te nu ġila kpe nō, GALA ta nubuseiti zōğzu, naama nui ġa é ga Yesu Kilista,

⁶ nii é bōğ veeni nuiti pe ta-vaa zu, ga ti pe unmōo sabui. Naama zeele wooi woni ná-yeeğefalai zu,

⁷ naa ġa é kea, gè ġea ga GALA daawooi laazeeli nui ta keelai, nà ga nuiti ta-ğalamoin, niiti ti la ga Zuifua, gè ti ġala kidaaleve vai ta gaamai zu. Nà gaamai wosu, gè la zee wosu pa.

⁸ Nà pō ga zunuiti ti GALA falii wo adave pe, ti GALA falii ġe ga ti-yiima jadegai, ziğaawana mina ġe ti-yiimave ta maagali vaa.

⁹ Nà pō balaa ga anzanuiti ti da bōğ maagili ga maagilii nii soloogai, waso ge la ba, ná keğalai nō. Ti mina bōğ maagili ga unfelē baağagiti, baa zanugi, baa kōtu zōngō baagiti, baa sege laağagiti,

¹⁰ kele keni keewoti vagiti, eġevelei soloogai la anzanuiti ma, niiti ti ġeezu ta luazu GALA ba.

¹¹ Maaneve anzanui yiilei, é kalagi zolł unfema laazeelii zu.

¹² Gè la vaa bu ga anzanui va ye kalagi veezu, é va zeı zunui unda. Maaneve toun é yiilei.

¹³ Mazolł Adama ese fōl ka é beteni, naa volumna Eve.

¹⁴ Adama la gɛni gɛakani, anzanui gɛa ɛ yeezeini kaka fai wu, ɛ loo GALA nɔ-tɔgi zu.

¹⁵ Anɛɛ naa ve, anzanui gɛa gɛzo ga doun zɔɔɔgi maavele,* ni a yena kidaalevei zu, ta nɛɛbei, ta ɲadedai, ta kevele vagoi.

3

Egilisi gundiɣiti

¹ Wooi niiti ta ga lada bɔɛi: Ni Egilisi gundiɣilai wɔin gɛa nui ta ma, ɛ yiimazeɣea ga boti vago.

² Egilisi gundiɣii maanɛɛve ɛ gɛ ga nui nii peelalazu nɔpɛ ge la ba, ɛ gɛ ga anza gɛla kɛɛ nui, ɛ gɛ ga sɔbelama nu, ɛ gɛ ga kidaaawu nu, ɛ gɛ ga tuva vele vago nu, ɛ gɛ ga wɛɛn zɛɛbo nu, ɛ zoo kalagi wosu,

³ ɛ mina bɔɣɔ ve dɔɔi ya, ɛ mina gɛ ga kpɔɛleve nu, keɛ ɛ gɛ ga nu zɛɛbo nu, ziilei, ɛ mina gɛ ga wali wɔin nu.

⁴ Keni ɛ zoo losu nɔ-pɛɛyɛɣei luɣɔ ga pagɔ, ɛ nɔ-dointi maagɔlo, ti gɛ ga unfema vee nuiti.

⁵ Nui nii ɛ la zooni ɛ va lo nɔ-pɛɛyɛɣei luɣɔ ga pagɔ, naa gɛa zoo ɛ gaaɓa gale GALA nɔ-Egilisii ma?

⁶ E mina gɛ ga nui kidaaleveai ga niine, naa gɛa a ke gaazu mina le ga wasogi, a va loo peelalai zu, ga Inɛgi gɛvele.

⁷ Keni zɔiti ti la ga Egilisii zu nua, naati ti ɗa zeele woo vago wo nɔ-faa zu, naa gɛa a ke nu mina peɛvele, ta ɛ mina lo Inɛgi nɔ-balii gɛa.

Egilisi wotiɣe nuiti

⁸ Egilisi wotiɣe nuiti balaa, ti maanɛɛve ti gɛ ga unfema nuiti, ti mina gɛ ga woovele nu, ti mina bɔɣɔ ve dɔɔi ya, ti mina tɔnɔ ɲɔu gɛaizɛ,

⁹ ti gɛliai ye de kidaalevei ma gaamai ma loɔɣuzu vai va, ga kisie vagoi.

¹⁰ Keɛ kenii nu ti zuɣɔɣɔ de pɛ, naa vɔluma, ni peelalazu nɔpɛ ge la ti va, ta ta-wotii gɛ niina.

¹¹ Anzanuiti balaa maanɛɛve ti gɛ ga unfema nuiti, ti mina gɛ ga tɔɣɔ gɔlogɔlo nu, keɛ kenii ti gɛ ga sɔbelama nu, ti gɛ ga woɔɣɛgɛla nu fai pɛ su.

¹² Egilisi wotiɣe nuiti maanɛɛve ti gɛ ga anza gɛla kɛɛ nuiti, ti zoo losu ti-lointi tuɣɔ ga pagɔ ta ta-ɛɛyɛɣeiti.

¹³ Mazɔɔ niiti ti ta-wotii gɛɛzu ga pagɔ, naati ta losu vago zɔɔɔ, ta kito golai kidaalevei zu Yesu Kilista ma.

Dɔɣfuzu vaa wolaiti

¹⁴ Kitogi gɛa zɛa ga, su la mɔ gɔoza, gɛ va ɛ vɔ bɛ, de gɛa. Nɔ niima zɛɛve gɛɛzu ɛ ma,

¹⁵ nii a ke ni gɛ la vaani ɛ vɔ bɛ fala, ɗa kwɛɛ velei nu maanɛai ɛ zie la GALA nɔ-pɛɛyɛɣei wu. Pɛɛyɛɣei naa gɛa ɛ ga zɛnvu su GALAGI nɔ-Egilisii, tɔ gɛa ɛ ga kpɛɗɛgi ɛ ga gaamai vɔluzeigi.

¹⁶ Wɛɛ nii de pɛ de kwɛɛ, maagaaali la ba, naa gɛa ɛ ga: GALA gaazuluabai ma loɔɣuzu vai wɔɔɔve gola.

Kilista gɛulani keɛma, ɛ gɛ ga nuɓusei,

Zɛnvu ɲadegai dɛɛni ga telebogɛ,

geezuɣeelaite ti kaani.

Nɔ-fai laazeelini zii gɛligiti saama,

nuiti ti gɛdaaleveni ma eteai zu nɔ pɛ,

ɛ leɛni geeɣɔlɔgi zu lebiyai zu.

* **2:15 2:15** anzanui gɛa gɛzo ga doun zɔɔɔgi maavele: Tati pelei taɣili balaa ka ga nii: toɣa gɛzo mavɔfodai zaalai zu

4

Zee galabo nuiti

¹ Zenvu Nadegai ga deezu kpezekele ga tanigaa ta gele kidaalevei va yeedegala gaaabelagiti su, toozei ta dili kaka zenvuiti ba, ta inegiti ta-galagiti.

² Ta bogo yesu na, ti gaka ga zee wo nuiti ta-wooveledai maavele, niiti ta-gisiei zaai na, ege kolu boii a zie ma, e gala.

³ Nui naati ta kalagi wosu ga e la vani ga nu anza ze, ta keni nu daamianigi tanigaa maape. Kele GALA ge naama laamianigiti kpeteve ga kidaaleve nuiti ti gaamai gwee, ti mi faanee wuugweegai zu.

⁴ Mazobo nii kpein GALA ge kpetei, ti pe page, tanope ge la na, nii nu a gele ba, ni no nu ga segezu ga faanee wuugweegai GALA be,

⁵ toozei GALA daawooi ta GALA falii ga e ti pe nadesu.

Yesu Kilista na-botige nu vagoi

⁶ Ni da niima galagi wona ga de-geeleaiti, da ge ga Yesu Kilista na-botige nu vagoi, konogi ga kidaalevei ma woosti ta gaama galagi, nii e vilegai polu ga pago.

⁷ Kele gele gimallala vaalaaliiti ba, niiti ti la zolooni kidaalevei ma. Gaaaba GALA gaazuluabai zu,

⁸ kpusei na-maagoloi losu go ga ba. Kele GALA gaazuluabai vizoge fai pe su, zenvui e wosu etei nii zu, naama minazegegi ga su, ta zenvui e vaazu wosu etea niinei zu.

⁹ Naama woosti ta ga lada boei, maanei ese pe ge yeezei bu.

¹⁰ Naa ga e ba, ga botii geezu, gi da nepii go, toozei ba ga gi gitoge zenvu su GALAGI va, e ga nubusei pe Kizo Nui, ma un ge daa ma ga kidaaleve nuiti.

Ge ga poo pago kidaaleve nuiti be

¹¹ Niima vaiti ka da ti-ma levei ve, e ma galagiti bo.

¹² Mina va bu nu nape ge va sumo da-loungo vai ma, e va e velevele, kele ge kidaaleve nuiti be ga poo pago, e boe vele zu, e-zie vele zu, da-nebei zu, da-gidaalevei zu, ta da-nadedai zu.

¹³ Eyesu ge va, gaaaba, e da GALA Sevei gaaalebaiti su, e da tenegi wo, e da nuiti kala.

¹⁴ Mina yeema zenvu zu vebeanii ma, e soboni, GALA na-kulakelama vai zu, siegi zu Egilisi lotugaiti ti yeelaani la e ma.

¹⁵ Gaaaba, e niima wotii ge, e bogo ve zea negeloin, naa ga a ke ese pe ge e ga, e da li lugoma.

¹⁶ Dama ga bogo, e dama ga da-galagi wo pelei, lo kpaan naa pe su. Mazobo ni da naa geezu, da bogo gijosu, e naati balaa kizo, niiti ti woilosu e-woo ma.

5

Kidaaleve nuiti sopelei

¹ Mina zelilo zunu bakologi ma, kele inodo ege e-gee. Zinipoiti so ege e-geeleaiti,

² anzanu bakologiti ege e-leeni, anzalopoiti ege e-vaazeelaiti, naa ge nadedai pe su.

Poanzaiti

³ Unfe poanzaiti ma, niiti ti ga poanza gitegitegiti.

⁴ Kele ni dounga ta poanzai ya, baa dounlonti, naati maaneve ti ta-gidaalevei le mounpa ta-veleyegei letemazu. Kuyei ti zobo nuiti ti pea ti ma, ti naa zala, mazobo naa ga soloogai GALA gaazu.

⁵ Anzanui e ga poanza gitegitegi, nu nape ge la be, a naa maavai ge, kitoge GALA ba, e la da ga be GALA falii va, e da na-kpobai gaizie zea, folo ve kpidi va.

⁶ Kele poanza nii e bogoyiimai geezu, naa zaave, ane ni toga de vulua.

⁷ Naama vaiti ka da ti le ga tiye, naa ga a ke, peelalazu nape ge mina ge ti va.

⁸ Ni nui la gaaabaani ná-nuiti ma, ma un ge daa ma mæe ga ná-peleyegei wu nuiti, naa gælea kidaalevei va, é jouda, é leve kidaalevelala nui va.

⁹ Nii a ke poanzai laaseigi zewe poanza zewei zu, keni ná-konagi mina ge kona vuulozita (60) gɔgɔwu, sinigi gæai ga zunu gila kpe nɔ,

¹⁰ loɔɔ vagoi ba ná-keewoti vagoiti su, é ná-dointi kulaai su ga pagɔ. E ge ga nui nii é geni weinti sesebosu ga pagɔ, é da GALA ná-nuiti kɔɔɔiti maagba, é da bo maanɔɔɔ nuiti ba, ta é ge ga nui nii é gaaabaani é keewoti vagoi ma zii pe ke.

¹¹ Kele mina va bu, é va poanzaiti seve gaalu sevei zu, niiti ti ga nu niineiti, mazoloo siegi zu ta-bɔɔɔyimai sei zini be woin vilisu la ti ma, ta beteve Kilista va,

¹² ese pe ka ge ti veelalazu, tɔzei ti ta-minazege mɔungi gologologa, nii ti keni ga ta botii ge Kilista ve ti-zii ma voloi pe su.

¹³ Naa voluma, tei faa la ti ma, ta da leveteeve niina peleti bu, é la nɔ ga tei faa la ti ma, kele ta ge niina ga zɔɔɔzuzie nuiti, ti-laave ge faiti su, niiti ti la loni ti va.

¹⁴ Naa ga é ba, na po ga poanzaiti ti ga nu niineiti, ti ze zini be, ti dointi soloo, ti gaaaba ta-peleyegeiti ma, ti mina yeegeɔala ve ade zili nuiti zea, ti va woo jɔu nɔpe bo ade ma.

¹⁵ Mazoloo poanzai tanigaani ta niina ná, ti latiga, ti zege pele zolegi va, ti vile Setana volu.

¹⁶ Ni kidaaleve anzanui ta ga ná, poanzaiti ti zea, é gaaaba, é da bo ti va, é mina ta-gasɔi la Egilisii unma, naa ga a ke, Egilisii zoo é bo poanzaiti ba, niiti zobo ge la ti ve.

Egilisi lotuɔɔiti

¹⁷ Totuɔɔiti ti losu Egilisii luɔɔ ga pagɔ, naati maaneve ti lebiya zeizu felego zoloo, ma un ge daa ma ga naati, niiti ti tenegi wosu ta kalagi.

¹⁸ Mazoloo GALA sevei ga bosu, é ge ma: «Mina nikel laave gili, a gena moloi gaalia ga.»* E boge mɔnɔ, é ge: «Botige nui maaneve é zalai zoloo.»†

¹⁹ Mina yeezei maaloo vaa wu totuɔɔ laalɔɔma, keni zeele felego baa savago ná-zeele wooi maavele ma.

²⁰ Niiti ti gilizu kotoi gee vai va, zeli lo ti ma ese pe gaazu, naa ga a ke, zɔiti balaa ti lua.

²¹ Na niima gasɔi laazu é unma, GALA gaazu, Yesu Kilista gaazu, ta ná-geezugeelaiti gaazu, é yimazegeai ga tiye, keni é niima levei tɔiti so, zeelɔzɔɔzu la ba, topolu vaa la su, naa pe su nii é keezu.

²² Mina zuvile ga yeela nu nɔpe ma. Mina vɔɔpe é-wɔɔla ná-koto va. Da bɔɔɔi, bɔɔɔ make jadedai zu.

²³ Mina da ziei letelegi nɔ bole, kele é da dɔɔi tago bole fɔen, tɔzei da-goozu zeebe ma vaa zu, é zeizeizu ma valafala.

²⁴ Nui tanigaani ta-gotoiti ta laani kelei zu, aisa nu va ti lukpɔgaaleve, tanigaani ma ta-gotoiti ta da gɔla kelema ná voluvelei nɔ.

²⁵ Zeno gana é la, keewoti vagoiti ta gaazu kelei zu, anee niiti nu la ti gaazu gaamago nɔ, naati ti la yega dɔɔɔfuzu.

6

Duɔiti ta duɔ keefɔiti

¹ Niiti kpein ti ga duɔiti, ti maaneve ti unfemai ve ti-maliɔiti be, naa ga a ke nu nɔpe ge mina woo jɔu wo GALA daaseigi laalɔɔma ta kala gooi ma é wosu.

² Duɔi niiti ti-maliɔiti ti ga kidaaleve nuiti, ti mina ti veelalala, ti va sumɔ keefɔeloun vai ma. Keni tɔun ti boti ge ti ve sese ga pagɔ, tɔzei niiti duɔi naati ti ta-wotii zulɔnɔgi zolɔosu, ta ga kidaaleve nuiti, ti neai ga ve ta tiye.

Zee galagiti ta naavolo gitei

Naa ga maaneai é ma galagi wo, é tenegi wo da.

* 5:18 5:18 TSV 25:4. † 5:18 5:18 Luk 10:7.

³ Ni nui ta a kala kili bona, é la vaani ade-Maliḡii Yesu Kilista ná-gaama bœiti bu, ta kalagi nii soloogai ada-ḡidaalevei ma,

⁴ naa laavege ga wasogi, é la faa nœpe kwεε. Maaḡaali zeebei ḡa é ba, ta kpœlevevei é vile wooiti ba. Naa ḡa tolo nœi ḡulazu su, ta sakpegiti, ta tœḡo ḡologologi, ta soovima nœiti,

⁵ ta maaḡaaliiti ti la bœga nuiti zœḡozu, ti-ḡigi ḡologologai, ti la mœ gaamai ḡwεε pε, ti da ḡisie ga ta ḡidaalevena GALA ma, naa ḡa é ga tœnœ sœlœ sabui, ti va bœte.

⁶ Tama nu a ḡidaalevena GALA ma, naa ḡa nui ve ga kpœte wola, ni ná-sœlœgi é zea, naa a œnœkœna.

⁷ Mazœlœ de la vaani ga ani nœpe niima eteai zu, de la zooga de va ani nœpe seḡe ya, de va lii la.

⁸ Ni daamianigi ḡa de ya, ta seḡeiti, naati maanœœve ti de yiilei.

⁹ Niiti ti pœ ga ti bœte, ta da loo tœgai zu, ti ḡœ ga ḡimalala yiimaḡœœ nœi ma valii ma mœinmœin, nii a da nuiti kologolo, é ti lœ undaaviligi zu.

¹⁰ Mazœlœ walii ná-nœœbei ḡa ga faa nœi ma zii pε ma zapei. Tanigaani ti vilega sœlœ fai ma ḡaazuḡulapœi volu, ti bœḡœ loo ya, ti maḡœœza kidaalevei va, ti da bœḡœ yiibœlœ ga maanœḡœ mœinmœin.

Kidaaleve ḡœ vagœi ḡœ

¹¹ Kœœ dœun, GALA nui, bœteve niima vaiti ba. Telebodai ḡaizie, ta GALA gaazuluabai, ta kidaalevei, naa vœœ nœœbei va, ta ziilœœi, ta sœsœbogi.

¹² Kidaaleve ḡœ vagœi ḡœ, è ḡœḡœ zœnvui zo kpe, mazœlœ GALA ge è lolini ga è zœnvui naa ḡwεε siegi zu è ma zeele woo vagœi woni da zeele mœinmœin gaazu.

¹³ Nœ è levezu GALA gaazu nii é zœnvui veezu anii pε zea, ta Yesu Kilista ḡaazu, nii é zeele woo vagœi woni Pœnse Pilate ḡaazu:

¹⁴ ḡolo devei ve, make ma nœdœdai zu, peelalazu mina ḡœ è va, œœsu de-Maliḡii Yesu Kilista ḡula kœœma.

¹⁵ GALA ge kulazu kœœma yœœḡœḡalai zu, é deveai. Toḡa ga Undaane Nui, é kundiḡii pœ unda, masagiti ta-Masagi ve, maliḡiiti ti-Maliḡii ve.

¹⁶ Tœ ḡila kpe ka é la zaa pœ. Toḡa zeini wozakalagi zu, nu nœpe ge la zooga é va maœbuḡaa ba, nu nœpe ge la kaani, ta la zooga é va ka. Toḡa nœnœ ga bœœlœi ta zœbei ḡœḡœ! Amina!

Naavolo nuiti

¹⁷ Devei ve niima eteai zu naavolo nuiti zea, ga ti mina waso, ti mina ḡito naavolœi va, nii é la œœsu ná, kœœ ti ḡito GALA ba, nii é anii pœ feezu ade ve, é poova ma, naa ḡa a kœ de ḡœœzœœ.

¹⁸ Bo ti ma ga ti da faa vagœi ḡœ, ti ḡœ ga kpœte nua ti-ḡœœwoti vagœiti su, ti ḡœvele bœte yœœnœpe ga ti nu ḡula faa zu.

¹⁹ Uele ḡana ta naavolo vœḡœ ḡitei ḡaale ba la bœḡœ ve, yœœḡœḡalai vaa ma é vaazu, naazu ta zoo ti zœnvu ḡitei zœlœ.

²⁰ Ee, Timœte, nii kalivaai è ma, naa make ga pœḡœ. Wafuun kpœœiti zœ ná, niiti ti la zœlœoni kidaalevei ma, ta maaḡaali bœœiti, niiti ti tanigaa ti ḡœœzu ma kazemazu, ḡimalai ḡa ti zu.

²¹ Tanigaani ti bœḡœ ḡœœni ga naama vaagwœ nuiti, ti ḡaka, ti bœḡœ zeḡe kidaaleve velei va. GALA ná-zaalai yœ wo va!

Pole Ná-Sευει Velesei E Teveni Timote Ma Sευει lɔɔzeizuε ma woo mɔungiti

Timote ná-sευει velesiεi ɔa é ga sευει velesiεi nii keelai Pole teveni ná-kaladopoi Timote ma. Sευει nii ɔεευε Pole ná-eteai ɔaaβela siegi zu. E ɔeni kasoi ɔa Wɔlɔme naama ziegi zu. Pɔleni ta Timote ti wola ɔilini va, sie mɔinmɔin su é βena naa loli vɔlɔ ga ná-doun zunui (1Ti 1:2, 18; Fil 2:22).

Sευει nii ɔa sευε naanigɔiti saama niiti Pole ti levega nu ɔilagilagiti ma, keε é la teveni Egilisi ma. Zo savagɔiti ta ga: Timote ná-sευε mɔungi ta Tite nɔnɔi, naa υεε Filemɔn nɔnɔi va. Timote ná-sευει velesiεi nii ɔεε ziegi zu, wɔinzeɔemai ɔa é ɔeni keletieinti polu Wɔlɔme masa zooi zu ná pε. Keευε eɔe naama vai maavele ɔa é keeni Pole ɔeni la kasoi ɔa, ta é ɔeni Timote iɔɔɔɔzu la ga naa yiilɔ kpɔɔiti bu. E ɔeni Timote ma βalaa, yeeɔeɔala βaaβaagiti ta vaazu (3:1).

Unsosuυε

1. Pole tɔɔzeiυε ga Timote luυɔ fai (1:1-2), naa vɔluma é naa iɔɔɔɔ vai (1:3-18).
2. Naa vɔluma é Timote zasulɔni ga naa yiilɔ kpɔɔi zu (2:1-13).
3. E zeβa kalagi tanigaa ve zea é υile kiti vai tanigaa va (2:14-26).
4. E tooni ɔisu naa vɔlu é lo yeeɔeɔgalaiti ba ti vaazu, ta velei a zoo βɔɔɔ zosu da naama ziegi zu ga pagɔ (3:1–4:8).
5. Pole ná-sευει ɔaaβelagε ga fai tanigaa é zumɔgai, é lo Timote βɔɔɔi va (4:9-22).

Tuυɔ gooiti

¹ Nèi gè ga Pole, gè ga Yesu Kilista ná-keelai, GALA ziimai maavele ma, nèi tèvegai ga gè ɔa minazeɔe zenvui ma vai laazeeli, de sɔlɔsu da-ɔilibalai zu da Yesu Kilista,

² nà è luυɔsu, Timote, dɔin è neai bè gola. ɔεeɔe GALA ta de-Maliɔii Yesu Kilista ti zaalai la è ma, ti è maawɔingɔa, ti ziileigi ve è υε.

Mamagi ta iɔɔɔɔi

³ Nà GALA masasu, nii gè botii ɔεεzu be kisie vagoi zu, eɔevelei mèmewolani ti keeni la be, nà ɔa ɔisie è zu yeenɔpe nà-GALA faliiti su, kpidi υεε folo va.

⁴ Nà ɔa ɔisie è-ɔaazudei zu, wɔin ɔa mà gola ga gè è υete, nii a ke ziimave laave ga koozunεei.

⁵ Ki ka ɔa-ɔidaalevei zu, nii wooveleda la su. E-lee Loyise ta è-leewola Enise ɔa naama ɔidaalevei ɔeni ti ya è luɔɔ. Dàave da ga zekana é è ya la βalaa.

⁶ Naa ɔa é ba, nà è loozu ɔisu, ga è GALA ná-veβanii niine vɔlu, nii è sɔlɔni, siegi zu gè yeelaani la è ma.

⁷ Mazɔlɔ Zenvui GALA ge feai de ya, é la de ɔεεzu ga ladalala nuiti, keε ná-Zenvui ɔa zeβei veezu de υε, ta neβei, naa υεε ɔimalai va.

⁸ Naa ɔa é ba, mina unge ga zeele wooi wo fai Maliɔii υε. Mina unge βalaa ga ze, nèi gè ga kasogɔa nui ná-faa zu. Keε keni è dɔnɔ zɔlɔ kpɔɔi zu Woo Niine Uagoi vaa zu, eɔevelei GALA ge ma zeβei veezu la è ya.

⁹ Tɔ ɔa é de ɔizogai, é de loli ga toli ɔadegai, naa maa la zɔlɔni ga keewotiiti maavele niiti de ti ɔεeni, keε tɔzei é seini kpasu, é deve ɔana, ná-zaalai zu. E naama zaalai veeni de υε ga Yesu Kilista maavele, kaite aisa wɔlɔwɔlɔi.

¹⁰ Keε zaalai naa ɔulaa keεma niizu de υε, ga de Gizo Nui Yesu Kilista vaa vai. E saai ná-zobogi ɔulaa zea, é zenvui ta saalalai ɔula keεma ga Woo Niine Uagoi.

¹¹ GALA ge kàsɔɔiliυε ga gè Woo Niine Uagoi naa laazeeli, gè ɔe ga keelai ta kalamɔin.

¹² Naa ɔa é ga ná-kpɔlɔiti ma ungi. Kɛlɛ gɛ la unfesu ga naa, mazɔlɔɔ gɛ naa ɔwɛɛ, nii kɔdaaleveai ma, dɔaave da ga zobogi ɔa bɛ, nii é kalivaai mɔ, é naa make eyɛsu tukpɔɔaaleve voloi.

¹³ Gaama bɔɛiti é ti mɛnigai dɔ, ziɛ ga tiye, kɛ kɔdaalevei ta nɛɛbɛi zu ti zɔlɔɔsu ni nu dɔ ɔilina Yesu Kilista va.

¹⁴ Make kala pagɔiti ma, ti ɔalivaai é ma ga Zenvu Nadagai maavele, nii é zeini ade-yiimaave.

¹⁵ E suɔwɛɛ ga niiti pɛ ti Azi yooi zu, ti maaɔɛlesa tevea, ma un ge daa ma mɛɛ ga Fizele ta Elemozeɛne.

¹⁶ Maligii ná-maawɔingai ɔɛ Wonezifoɛ ná-pɛɛyɛɛɛi vɛ, mazɔlɔɔ é ɔɛni iɔɔɔɔzu yeɛɔɔɔɔla mɔinmɔin su, é la ɔɛni unfeni ga ná-kasɔɔa vai,

¹⁷ tɔun siɛgi zu é vaani la Wolome, é ɔaiziɛni gola, eyɛsu é kɔ.

¹⁸ Maligii va bu, é GALA ná-maawɔingai zɔlɔɔ tukpɔɔaaleve voloi. E suɔwɛɛ ga pagɔ, botii kpɛin é kɛɛni bɛ Efɛze taazuve.

2

Yesu Kilista ná-salavusu vagɔi

¹ Dɔun dɔ, dɔun, è-zɛbɛi ɔaiziɛ zaalai zu, de zɔlɔɔsu da-ɔilibalai zu, da Yesu Kilista.

² Kalagi nii é zɔlɔɔgai zɛa, gɛ dɔ bo zeele mɔinmɔin gaazu, ti ɔaliva woɔɔɔɔɔla nuiti ma, niiti tiya bɔɔɔi ta zoo ti taɔiligaani kala da.

³ Va bu, é dɔnɔ zɔlɔɔ kpɔlɔi zu, eɔɛ Yesu Kilista ná-salavusu vagɔi.

⁴ Salavusu nɔpɛ ge la ná, nii a dɔ bɔɔɔ lɔ faa ɔiligiti su, ni toɔa pɔ ga é nɛɛ ná-kundigii vɛ.

⁵ ɔaɔɔ bo nu nɔpɛ ge la ná, a zoo zalai zɔlɔɔsu, ni é la ziɛni ga deveiti, ti zɛidai.

⁶ Tii ɔɛ nui é botii baabaagi ɔɛɛzu, maanɛɛvɛ tɔ mɔunpa é nɔnɔ zɔlɔɔ ma lɔnɔgi zu.

⁷ Gida naa wu ga pagɔ, nii gɛ bosu é ma, naazu Maligii ɔa ti pɛ gaagaa ɔigi ve é vɛ.

Gize Yesu zu nii é ɔulani saai ya

⁸ Gigi yɛ Yesu Kilista zu, nii é ga Davide mavofodai, buzeɔɛai é ɔula saai ya, eɔɛvelei Woo Niine Vagɔi bosu la, nii gɛ daazeelizu.

⁹ Naa ɔa gɛ kpɔlɔi zɔlɔɔsu ma vaa zu, ti dɔ ɔili eɔɛ faa jɔu ɔɛ nu. Kɛlɛ GALA daawooi la ɔilini.

¹⁰ Naa ɔa é ba, ná yiilɔɔzu fai pɛ bu, naati ta-vaa zu, niiti GALA ge yiimazeɔɛai ga tiye, naa ɔa a kɛ tiya balaa ti kizogi ta ɔɔɔɔ lɛbiyai zɔlɔɔ ga Yesu Kilista maavele.

¹¹ Wooi niiti ta ga lada bɔɛi:

«Ni ada zaa vɔɔma ada tɔun,
da zenvui wo tɔun ba.

¹² Ni da lona kpaan,
da masadai ɔɛ balaa tɔun ba.

Ni da ɔɛlena ba,
tɔ balaa ka ɔɛle ade va.

¹³ Ni da ɔɛna ga woovalada nuiti,
tɔun ka yesu ga woɔɔɔɔɔla nui,
mazɔlɔɔ é la bɔɔɔ maagaaɔia tɔ bɔɔɔi.»

Gaama bɔɛi ɔaagwɛ ga pagɔ

¹⁴ Nuiti kitoo niima vaiti su, é ti maaɔakpa GALA gaazu, ti betevɛ maagaaɔi vaiti ba, ti la faa nɔpɛ paa nu ma, kɛni nɔ ti ti woomɛni nuiti ziigolɔɔɔlo.

¹⁵ ɔaaba ga zɛbɛi pɛ, é bɔɔɔ lɛ ga nui nii GALA ka yeezei bu, botigɛ nui nii nu la unfe faa nɔpɛ ka ba, nii é gaama wooi laazeelizu ga soledai.

¹⁶ Yeɛɔula wafuun kpɛɛzuɔulaɔi su, niiti ti la zolooni kɔdaalevei ma, mazɔlɔɔ zɔiti ti vilɛsu naati polu, naati ta dɔ li nɔ luɔɔma, GALA gaazuluabalalai zu.

¹⁷ Kalagi ti bosu, naa ɔa luula eɔe palai, su da li ga wɔɔla. Yimené ta Filéteni ta ga naama nui ta.

¹⁸ Ti zeɔea gaamai va, ti da ɔe ma: «Kula saayai bega ga ɔe niina.» Ule ɔana ti nu mɔinmɔin kakasu la kidaaleve vele va.

¹⁹ Anɛɛ naa ve, sebasemai GALA ge daai, naa ɔa loni kpaan, niima wooiti sɛvɛvɛ ma ga poogi: «Maligii ná-nuiti kwɛɛ»,* ta «Zɔi nɔpe é bosu ga toɔa ga Maligii nɔnɔ, é maagooza telebotalai va».

²⁰ Pele wolai wu, zanu aninakai ta wali aninakai ɔila nɔ laade, é va ɔe ná, gulu geleiti ta pɔlɔ geleiti balaa ta da ɔe ná. Tanigaani ta da ɔe faa unbu ye, mɔtaiti botii da ɔe naati su yeenɔpe.

²¹ Ni deɔemu nu a bɔɔɔ makɛna ɲadedai zu, é vile niima vaiti ba, gè ti wosu, toɔa ɔe ga lebiya aninakai, é makɛsu ye, é pele keɛɔei maavai ɔɛɛzu, soloogai keɛwoti vagɔi pe ma.

²² Bize nu niinelai ma ɔaazuɔulapɔiti ba, è telebodai ɔaizie, ta kidaalevei, ta neɛbei, ta ziileigi, wa naati, niiti ti woɔɔulazu Maligii ma ga ti-yiima ɲadegai.

²³ ɔɛle ɔimalala maagaaaliiti ba, un ge la ti va, naati ka ta da kpɔei wuzege.

²⁴ Tama Maligii ná-botige nui maa la neeni, é va ɔe ga kpɔeleve nu. Kele keni tualaa neɛ ɛɛ pe be, é zoo nuiti kalasu, ziilɔɔ.

²⁵ Maanɛvɛvɛ é da sakpe nuiti kala ga sɛsɛbogi. Tanisu GALA ka pelei leɛ ga tiye, nii a ke ti-zie vele maavalibo, ti gaamai ɔwɛɛ.

²⁶ Ta va ɔima naazu, ti ɔe volu ga sɔbelama nuiti, ti bɔɔɔ ɔula Inɛgi ná-balii ɔa, nii é ti zoni, ti lɔ ziimai ɔɛɛ vai zu.

3

Folo ɔaabelagi zu vaiti

¹ ɔize nii zu gola, ga yeɔɔɔɔɔalaiti ta ɔaa gola folo ɔaabelagiti su.

² Mazɔɔɔ nuiti ta ɔe ga gaazumaavɔɔ nuiti, wali wɔin nuiti, bɔɔɔ vaa leɛsu nuiti, gaazumaanɛɛ nuiti, woo ɲɔi wo nuiti, ti zɔɔɔ nuiti goozotala nuiti. Ta ɔe ga faanɛɛ wuɔɔwɛɛtala nuiti, faa ɲadega la ti ɔaazu ga faa,

³ maayotala nuiti, zɔɔɔzuɔɛɛ vaa wɔin la ti ma. Ta ɔe balaa ga tɔɔɔ ɔologɔlo nuiti, bɔɔɔzotala nuiti, supɔu nuiti. Ta ɔe faa vagɔi laalɔɔma,

⁴ ti ɔe ga yaava nuiti, ziigula nuiti, ti laavegai ga wasogi, bɔɔɔyiimai ɔa neɛ ti ve é leve GALA ba.

⁵ GALA gaazuluabai ɔa ɔe ti-ɔaazuɔeti nɔ, kele ta ɔɛle ma zeɛbei va. Maagooza naama nuiti ba!

⁶ Tanigaani ta ti zaama, niiti ta da lɔ pelei bu, ti da anzanuiti dɔ ta-zobogi wu, niiti zeɛ la ti ya, ta ɔi ge la ti ma. Kotoi ɔa anzanui niiti ba, gaazuɔulapɔ ɲɔi ma zii pe ge ɔe ti zu,

⁷ anzanui naati ta kalagi zɔɔɔsu yeenɔpe, kele ti la zooga pe ti va gaamai ɔwɛɛ.

⁸ Eɔevelei Zaneseni ta Zamebelese ti Moize maagaaalini la, zenɔ ɔana, zunui niiti balaa ti gaamai maagaaalizu la. Zunua ve ti-ɔigi ɔologologai, ta-ɔidaalevei la ga kidaaleve ɔiteɔite.

⁹ Kele ti la lia luɔma pe, mazɔɔɔ ɛɛ pe ka suɔwɛɛ ga ta ga ɔimalala nuiti, eɔevelei Zaneseni ta Zamebelese tɔnɔi ɔeni la.

Deve ɔaabelagiti

¹⁰ Kele dɔun è vilege pɔlu nà-kala bo fai zu, ta tɔva vele, naa vɛɛ kɔsu vaiti, ta nà-kidaalevei va, ta nà-ziilɔɔi, naa vɛɛ nà-neɛbei va, ta vele gè loni la kpaan,

¹¹ wɔinzeɔemai ta kpɔlɔi niiti ti zeidai mà. Kpɔlɔi ɔeɔele ɔa gè la ɔeni sɔlɔni Antiyɔse ta Ikoniyme, ta Lisitele? Kpɔlɔi ɔeɔele ɔa gè la ɔeni suzoni? Kele Maligii kɔlani naati pe su.

¹² Tama, zɔi nɔpe é pɔ é eteai zie GALA gaazuluabai zu ta-ɔilibalai zu ta Yesu Kilista, naati ta da wɔinzeɔemai zɔɔɔ.

* 2:19 2:19 GLS 16:5.

¹³ Kελε faa ɲou ɔe nuiti ta yaava nuiti ta da li nɔ luɔɔma yeenɔpe faa ɲɔi zu, ti da nuiti kaka, ti da ɔɔɔɔ ɔaka tiya ɔɔɔɔi.

¹⁴ Dɔun, lo kpaan naama vaiti su, niiti e ti ɔalani, e yeezeidai ti wu ga ladala laazeelii, mazɔɔɔ nui e e ɔalaga ga tiye, e naa ɔwee.

¹⁵ Kaite e-ma louno ziegi zu, e GALA seve ɲadegai ɔwee. Toɔa zoo e ɔimalai ve e ya, e lo e luɔɔ, e kizogi zɔɔɔ ga kidaalevei maavele Yesu Kilista ma.

¹⁶ GALA Sevei pe feeve GALA saalai zu, na-kulanumai wɔɔɔve kalagi wo fai zu, zeei zakpe fai zu, kaka faiti sɔle fai zu, ta telebodai ma ɔalagi wo fai zu,

¹⁷ naa ɔa a ke, GALA nui laazeeli, kevele ɔete keewoti vagɔi pe kee vai ma.

4

¹ Naa ɔa e ba, GALA ta Yesu Kilista ɔaazu, Kilista nii e vaazu nu vuluiti ta ɔɔveiti tukpɔɔaalevezu, ta tɔun paa vai ta na-masadai maavele ma, na devei nii veezu e ya, ge maabakpa, naama levei ɔa e ga:

² GALA daawooi laazeeli, daazeeli ga gilimai sienɔpe su, ma yeedeɔala ɔeni de, ɔaa ma yeedeɔala mina ɔe de, gaale ga pagɔ, e zeli lo, e nuiti ɲɔɔɔ, e da kalagi wo ga ziilɔ laazeelii pe.

³ Mazɔɔɔ yeedeɔalai ɔa vaazu, nazu nuiti ti la mɔ wɔinda ga ti va woilo gaama ɔalagi ma, kele ta vile ti ɔɔɔyiimaiti nɔ volu, ta kalamɔinti gaale ba, ga nii neai ti ve, naati ti da naa nɔ wo ti ma.

⁴ Ta ɔele woilosu gaamai ma, ti ɔaavote zee vaalaali ɔɔeiti ma.

⁵ Kεle dɔun, ɔe ga sɔbelama nu fai pe su, e yiilɔ kpɔɔiti bu, da-lenɔbo botii ɔe Woo Niine Vagɔi laazeeli vai zu, da-wotii ɔaabelaga ga pagɔ.

Pɔle ɔigaizie vai na-saa vai zu

⁶ Mazɔɔɔ nɔun, na ga va ɔeezu ga puya zalaɔai, dii yeei zeelia.

⁷ Ge kɔɔ vagɔi ɔa. Ge na-kpizee ɔaabelaga. Ge kidaalevei makege.

⁸ Niizu niina, masa ɔɔɔlogi e ga telebo kelei, naa makege bɔ. Maligii, tukpɔɔaaleve nui telebogai, naa ɔa e feeze zɔa naama volo na. Na ɔila taade, kele toɔa fe naati pe zea, niiti ti na-kulakelamai maabɔunsu, neai ti ve.

Pɔle na-woo ɔaabelagiti

⁹ ɔaaɔa, e va pɔ be fala.

¹⁰ Mazɔɔɔ Demase betevea ba, tɔɔzei eteai nii zu vaiti gola neeve be, e lia Tesalonike. Kelesense liive Galate yooi zu, Tite li Dalamasi yooi zu.

¹¹ Luke ɔila kpe nɔ ɔa e ba ve. Maleke zege, e vaa la ve, mazɔɔɔ toɔa zoo e ɔɔ ba na-botii zu.

¹² Ge Tisike levege Efeze.

¹³ Da ɔena vaa, va bɔ ga tookɔba wolai ge zeni Kaalapuse vɔ be, Toloase, ta seve biligiti, ma un ge daa ma mee ga kɔɔ zɔveiti.*

¹⁴ ɔain bo nui Alegezandele faa ɲɔi wola ɔeeve ga ze. Maligii ɔa sala, e zoloo na-keewotiiti ma.

¹⁵ Da balaagi, dama la, mazɔɔɔ buzeɔeve ɔa-ɔɔeiti daalɔɔma gola.

¹⁶ Keai ma ɔɔɔɔ maalobosu mɔungi tukpɔɔaalevezu, nu nɔpe ge la ɔeni loni pɔlu, kele ti pe ti ɔleni ba. GALA ge mina naa leve ti unma.

¹⁷ Kεle Maligii ɔa e ɔɔni ba, e sɔbelɔ, naa ɔa e keeni, ge zooni ge GALA daawooi laazeeli ga pagɔ zii biligiti pe ma, ge ɔula zalai la.

¹⁸ Maligii ɔa kula keewoti ɲɔiti pe su. Toɔa kizo, e dɔ na-masadai zu geeɔɔlogi zu. Lebiyai ɔe tɔun be, eyesu ɔɔ! Amina!

Tuɔ goo ɔaabelagiti

* **4:13 4:13** kɔɔ zɔveiti: ti ɔeni ga kɔɔ biligi ti ɔeteai ga baala kɔɔi ɔaa boli ɔɔɔi, nii ti ɔeni sevei ɔeezu ma.

¹⁹ Gè Pilisile ta Akilase luṽṽ, ta Wonezifɔle ná-pɛɣɛɣɛi.

²⁰ Elasete yɛɣɛ Kolɛnte, ta gè Tolofime yɛɣɛ Milɛ, tɔɔzei é la ɣɛɛni.

²¹ Ɔaaɓa, è va pɔ̀ bɛ aisa samai va zeeli. Ebuluse, ta Pudɛn, ta Linuse, ta Kelodia, ta ade-ɣɛloin zɔiti pɛ ta è luṽṽsu.

²² Maligii yɛ è-yɛnvui va. GALA ná-zaalai yɛ wo va. Amina.

Pòle Ná-Sευει E Teveni Tite Ma Sευει lɔɔzeizuε ma woo mɔungiti

Tite ná-sευει nii ɔa sευε naanigɔiti saama niiti Pòle ti levega nu ɔilagilagiti ma, keɛ é la teveni Egilisi ma. Zɔ savagɔiti ta ga: Timɔte ná-sευε mɔungi ta felesiei, naa υεε Filemɔn nɔnɔi va. Pòle sευει nii ɔeeni Tite ma, keɛ é keeni ɔalaa eɔe sευει nii a zoo ɔalasu kpɔgi zu. Ada naa ɔwεεsu ga kevelei niiti ti dεεzu ga toɔa ga keelai ta, naati suɔula vai maavele, tɔɔzei Tite mu ge ɔeni naa ɔwεε niina. Tanisu Pòle sευει nii ɔeeni kona υuulɔzita maazu savagɔiti zɔɔɔzuε ta puulɔzita maazu lɔɔlugɔi (63-65), Kilista zɔlɔɔgai vɔluma.

Pòle Tite ɔalani ga velei maaneeni é lo da Egilisiiti tuɔɔ, niiti ti ɔeni zie zaama yooi zu, daa ga Kelεte. Pòle sευει nii ɔeeni, nii a ke é Tite ɔala ga velei a Egilisi lotuɔɔiti suwεen da, ta velei a ti ɔala da. E kalagi naa ma ziiti feeni ná-sευεiti su, niiti é ti leveni Timɔte ma. Ná-sευει ɔa naa lεεzu velei Egilisi lotuɔɔiti maaneai la, ti ɔe nuiti peelalazu la ti va. Za, yeeɔeɔalalai nii zu, Egilisiiti ta ta-lotuɔɔiti maaneυε ga kevelei niiti kala ga pagɔ, é vile totuɔɔiti ba.

Unsɔsuυε

1. Pòle devei veeni Tite ya ga é yeelo totuɔɔiti ba, ti ga GALA gaazuluaba nuiti (1:1-16).
2. Naa vɔluma, é devei ve naa ya ga é nuiti kala ga ti eteai zie GALA gaazuluabai zu (2:1–3:11).
3. Pòle gaabelage ga é ná-faazeikpasui tanigaa lεε la, ta é ná-tuɔɔ gooiti daazeeli ma (3:12-15).

Kalagiti ti logai kidaaleve velei zie vai va

¹ Nèi gè ga Pòle, gè ga GALA ná-botigε nui ta Yesu Kilista ná-keelai, nà ɔa gè nii wosu. Zɔiti GALA ge yiimazeɔeni ga tiye, é tèβεγε ga gè va ga tiye, ti ɔidaaleve, ti gaamai ɔwεε, nii a ke ti eteai zie wooɔeɔiladai zu GALA bε,

² ga ti ɔɔɔɔ zenvui ma ɔitogi zɔlɔɔ. Naama yenvui ma minazeɔegi woni ade υε kaite aisa wɔlɔwɔlɔi, GALA zea, nii é la zεε woga.

³ Ziima yeeɔeɔalalai zeeliei ma, é daawooi vileni su, ga keela wooi nii é kalivaani mà, gè daazeelizu ga GALA ná-devei, de ɔizo Nui.

⁴ Nà è luɔɔsu, dɔun ɔitei Tite, de ɔidaaleve velei vai zu faa zii ɔilagi nɔ ma. ɔεεɔe GALA ta de ɔizo Nui Yesu Kilista, ti zaalai la è ma, ti ziileigi ve è υε.

⁵ Gè è yeni Kelεte, nii a ke faiti ti ɔaa la ɔulani ba, è naati gaagula ba, è Egilisi lotuɔɔiti sei taai ɔilagilagi pε su, é zɔloo devei naa ma, nii gè feeni è ya.

⁶ Egilisi lotuɔɔiti ti ɔilagilagi ti maaneυε ti ɔe ga zunui nii peelalazu la ba, é ɔe ga anza ɔila keε nui, ná-dointi ti ɔe ga kidaaleve nuiti, ti mina ɔe ga tuva vele ɔɔu nuiti, ti-zie velei zu, ti mina ɔe ga kololala nuiti.

⁷ Mazɔlɔɔ kenii Egilisi ɔundigii ɔe ga nui nii peelalazu la ba. Tɔ ɔa é makesu GALA ná-faiti ma. E mina ɔe ga gaazuleε nu, ɔaa ziiυile nu, é mina ɔɔɔ ve dɔɔi ya, é mina ɔe ga kpɔεve nu, é mina naavolo ɔaizie kazemazu.

⁸ Keni é ɔe ga wεen zεεbo nu. Nii pagai, naa nεε bε. Keni é ɔe ga kidafaawu nu, é lelebo, é ɔade, é zoo ɔɔɔ zosu.

⁹ Keni é ɔili lada ɔɔei va, nii soloogai kalagi ma é sɔlɔɔgai. Naazu toɔa zoo zɔiti iɔɔɔzu gaamai ma ɔalagi zu, toɔa pile sɔlɔɔ maagaaali nuiti ma.

¹⁰ Kololala nu mɔinmɔin ka kidaaleve nuiti saama, ma un ge daa ma mεε ga niiti ti wola ɔilizu tati pelevolu vai va, nii a ke ti va ɔizo, ti ga wafuun kpɔεzuɔula nuiti, ti ga nuɔuseiti kaka nuiti.

¹¹ Keni è ti laagfulu, mazoloo ta da peleyegeiti ke unga wuulee, ti da kalagi wo, nii maa la neeni, ga ti kazemazu anii zoloo.

¹² Ti zaama, ti bɔɔ nui ta, ti petesu ga gala goo wo nui ta, naa gɛni ma: «Kelete nuiti ta ga zee wo nuiti yeenope, sua jɔiti be, gɔlukpu nuiti, doove nuiti.»

¹³ Niima zeele wooi ga ga gaamai. Naa ga é ba, zelilo ti ma gɛzegɛze, naa ga a ke ti gili kidaaleve gitegitegi va,

¹⁴ ti mina gili Zuifuiti ta-vaalaali wafuungiti ba, ti mina gili balaa nuiti ta-leveiti ba, niiti ti voluavegai gaamai va.

¹⁵ Anii pe padegɛ naati be, niiti ti padegai. Kele ani nɔpe ge la padeni naati be, niiti ti gɔzɔai, ti ga kidaalevelala nuiti. Ta-gɛlegɛlegi ta ta-gɛsiei pe ka kɔzɔai.

¹⁶ Ta gɛɛzu ti GALA kwɛɛ, kele ti-zie velel zu, ta gɛɛzu ba. Ti wɔnzegɛve, kololala nuiti, ti la zooga ti va keɛwoti vagɔ nɔpe ke.

2

Gaama galagi wo fai

¹ Doun da, kalagi wo, é zoloo kala pagɔ gitei ma.

² Bo zunu bakologiti ma, ga ti gɛ ga sɔbelama nuiti, unfema nuiti, kidafaawu nuiti, ti loni kpaan kidaalevei zu, neɛbei zu, ta ziiloo zu.

³ Bo gana nɔ anzanu bakologiti ma, ga ti-zie velel zoloo padedai ma. Ti mina nu loɔɔ gologolo faa gɛ, ti mina bɔɔ ve doo ya. Ti maanɛve, ti da tɛnɛ pagɔiti bo,

⁴ naa ga a ke ti anzalopoiti kala ga ti ti-zinigiti neɛ ve, ta ti-lointi,

⁵ ta ti gɛ ga kidafaawu nuiti, ti jade, ti gaaɔa ta-velei ma, ti gɛ ga nu vagɔ, ti bɔɔmaayei ti bɔɔ zinigiti be, naa ga a ke nu mina woo jɔu wo GALA daawooi laalɔɔma.

⁶ Zinipoiti tɛnɛ balaa ga ti gɛ ga kidafaawu nuiti fai pe su.

⁷ Bɔɔ le da bɔɔi ga poogi, keɛwoti vagɔi pe faa zu. Da-galagi è bosu, é gɛ ga sɔbelama vaa, unfemai gɛ su,

⁸ kpɛiti bo niiti ti zɔlegai, nu la zooga é va baagɔla, naa ga a ke è zili nuiti ti unfe, tɔzei ti la woo jɔu nɔpe sɔlɔɔga, nii ta bo ade laalɔɔma.

⁹ Duɔiti tɛnɛ ga ti bɔɔmaayei ta-luo keɛgɛiti be, ti ti enɛke fai pe su. Ti maa la neeni, ti va da naati maagaaali,

¹⁰ ti mina ani nɔpe unma ti ya, kele ti dɛɛ yeenope ga ta ga nu vagɔ, ti gɛ ga woogɛgila nuiti, naa ga a ke ti lebiyai ve ade Gizo Nui GALA ná-kalagi ve fai pe su.

¹¹ Mazoloo GALA ge ná-zaalai gɔlani keɛma, nii é kizogi veezu nuɔuseiti pe be.

¹² Toɔa de galasu ga de gɛɛ GALA gaazuluabalala vaiti ba, ta eteai ma gaazuɔulapo vaiti, de niima eteai zie kidafaawui ta telebodai zu, de eteai zie GALA gaazuluabai zu.

¹³ Pele gana de maanɛai de undaane voloi maaɔun da, nii de gɛtogai ba, yeei ada-GALA golai nii é ga de Gizo Nui Yesu Kilista ná-lebiyai gɔlazu la keɛma.

¹⁴ Yesu Kilista naa ga é bɔɔ veeni ada-vaa zu, é de unmoɔ, é de gɔla tɔ kologolo fai pe zea, é de gɛ ga nuɔuseiti é ti padegai, ti gɛ ga nɔnɔiti, ti zɛɛzegezu, ti da keɛwoti vagɔi gɛ.

¹⁵ Niima vaiti ka maanɛai è kalagi wo ti zu ga zobogi pe, ga niiti ti woilosu è-woo ma, è ti jɔɔɔ, baa è zelilo ti ma. Mina nu nɔpe ze ná ti zaama, é va è velelala.

3

Kidaaleve nui zie velel

¹ Kidaaleve nuiti kitoo su, ga ti maanɛve ti bɔɔmaayei kundigiti be, ta zobobe nuiti, ti maanɛve ti woozogi gɛ, ti gɛvele bɛte keɛwoti vagɔi pe keɛ vai ma.

² Ti mina gɛ ga nu nɔpe tɔɔ gologolo nu, ti mina gɛ ga kpɛleve nu, ti gɛ ga nu zɛɛbo nu, ti gɛ ga bɔɔmaayei nu nuiti pe be.

³ Mazɔlɔɔ da balaagi de ɣeni ga ɣimalala nuiti mɔungi zu, de da kololalai ɣe, de ɣeni kaka pelei zu. De ɣeni ga duɔiti gaazuɣulapɔi ma zii pe su, boɣɔyiimai zu. De ɣeni eteai ziezɔ nu nɔulai zu, ta tolo nɔi zu, nuiti ti da de maayoseɣe, de da boɣɔ maayoseɣe.

⁴ Kele, ade Gizo Nui GALA ná-nuɔɔɣɔlai ta ná-neɛbei nuɔusɛiti pe faa ma, naati kulaai ma kelema,

⁵ é ade ɣizoni, naa la ɣeni ɣeeni da-ɣeewotii ma lelebodai maavele ma, kele tei é ade maawɔingɔai. E ade ɣizoge ga gbagi, nii Zenvu Nadegai sɔlɔɔ niine daai ta zenvu niinei veezu de ve ga maavele.

⁶ E naama Yenvui veeve ade ya ga boɔlɔa ga Yesu Kilista de Gizo Nui maavele,

⁷ naa ɣa a ke de ɣe ga telebo nuiti ga ná-zaalai maavele, de ɣoɔɣɔ zenvui zɔlɔɔ ga poganii, nii de ɣitogai ba.

⁸ Naama woɔiti ta ga lada boɛi. Nà pɔ ga è ɣili ti wo fai va gola, naa ɣa a ke, zɔiti ti ɣidaalevei GALA ma, naati ti ɣaaɓa, ti da keewoti vagɔiti ke. Tama naa ɣa pagai, fizɔgai nuiti ma.

⁹ Kele be ɣimalala maagɔaaliiti ba, ta boloda lɔlɔ faiti, ta sakpegiti, ta togi ma boezɔɣulai ma maagɔaaliiti. Mazɔlɔɔ naati ta ga wafuun faa, tɔnɔ ge la ti va.

¹⁰ Ni nui ta a zeegaaɣwee vaa ɣeena, tene ná zeizu ɣe ɣila, ɓaa felegɔ, naa vɔluma maagɔoza ba.

¹¹ Sugwee ga naama nu zii ɣakage. Toɣa boɣɔ veelalazu ga kotoi giliai kee vai va.

Fali ɣaabelagiti ta tuuɔ gooiti

¹² Nà Aaletemase levena nɔ feya è ma, ɓaa Tisike, ɣaaɓa, è va pɔ be Nikopolise, mazɔlɔɔ gè deveve ga gè samai ɣe ná.

¹³ ɣaaɓa gola, è bo to kalamɔin Zenase ta Apolɔse va ta-ziei ma vaa zu, ti mina vala ani nɔpe ma.

¹⁴ Da-nuiti balaa maanɛɛve, ti keewoti vagɔiti maalɛɛ ga pagɔ, naa ɣa a ke, ti da losu ɣe nu beɛɛma vaiti su, ta va ɣe ga kulanumalala nua.

¹⁵ Zɔiti pe ti bà ve, ta è luuɔsu. De-wɔɔlaiti tuuɔ, ti kidaalevei zu.

GALA ná-zaalai ye wo pe wo va.

Pole Ná-S_{EV}Ei
E Te_{VEN}eni
Filem_{ON} Ma
S_{EV}Ei lo_{ZE}izu_{VE} ma woo m_{OUNG}iti

Seve zuɓuɗagɩ nii tevegai Filemɔn ma, keelai Pole ga ɛ seɓeni (1:1). Pole ɗeni kasoi ga, siegi zu ɛ ɗeni seɓei nii ɗeezu la, kona vuulɔzita maazu ɗila (61) keɗala levegai ma, Kilista zalɔɗga vɔluma. Efeze nuiɗi ta-zeɓei, ta Filipe nuiɗi taɗɔi, ta Kolɔse nuiɗi taɗɔi, naa ɓee Filemɔn naɗɔi ɓa, ti-laasei peɓɓe ga kasɔga zeɓeiti, taɗzei ɛ ti zeɓeni siegi zu ɛ ɗeni la kasoi ga.

E sɛvɛi nii lɛvɛgɛ zunui ta ma, daa ga Filemɔn. Filemɔn ɣɛni ga Egilisii zu nui ta. Naa volu ɛ ɣɛni ga duɔ kɛɣɛi ta. Pɔlɛ sɛvɛi ɣɛɛni ma, ga ɛ maanɛɛnɛ ga ɛ mina faa zeɪ nɔ-duɔi Wonezime ma, tɔɔzeɪ naa vɛlani, ɛ zeɣɛ Filemɔn vɔ bɛ. Uɛlɛi Wolɔmɛ lɔgi zu vaiti ti ɣɛni la, zobogi ɣɛni Filemɔn vɛ ga ɛ Wonezime vaa. Pɔlɛ lada woozɔɣulagiti boni, nii a kɛ Filemɔn iɲɔ ga ɛ yeezeɪ Wonezime wu, ga ɣɛɣɣɛlɔin ta, ta-ɔɔfaamai zu ta Kilista, ɛ suvali vɔlɔ naa ma ga Filemɔn vaa bu, Wonezime ɔa botii ɣɛ Pɔlɛ ɔɔɔɔi mu bɛ (1:13-14).

Unsосуе

1. Pɔle ná-tuɔɔ gooi laazeelini Filemɔn ma (1:1-3).
2. Naa vɔluma, Pɔle maanɛɛnɛi wo Wonezime laaseigi zu ga Filemɔn yeezei bu ga ɔɛɛɔɛloin ta, ta-ɔɔfaamai zu ta Kilista (1:4-21).
3. Pɔle gaaɓelagɛ ga ɛ kisu vai wo ma ga toɔa pɔ ɛ li ɛ laali ma, ɛ ná-tuɔɔ gooiti daazeeli ma (1:22-25).

Tuvə gooiti

¹Nèi gè ga Pòle, nà ga kasofa nu, botii maavele ma gè kea Yesu Kilista ve, gá ade-ḡeloin Timote, gá è luvsu, Filemon, gi-nepḡḡoi, adei de botii ḡezu uḡma,

²wa Apia ade-vaazeelai, ta Aalisipe, ada nii de kooi gaaazu voooma, ta Egilisii é gaalebai wosu da-veléi wu.

³ Ade-G_{EE} GALA ta de-Maliqii Yesu Kilista ti zaalai la wo ma, ti ziileigi ve wo ve.

Filemən ná-nebēi ta ná-kidaalevei

⁴ Nà nà-GALAGI mamasu ɔɔ, gè dā ɔɪɛ è zu nà-GALA falii zu,

⁵ mazolɔɔ nà dā-gidaaleve vai menisu é lo Maligii Yesu va, ta dā-neɛbei é lo GALA ná-nuiti pɛ ba.

⁶ Nà GALA falizu ga kpɔfaamai é ade ɔ́lɪai va ɔ́a-ɔ́ɔ́daalevei maavele ma, naa ɔ́la kelema ga keewotii. Nii a ke faa vagɔi kpein gá ɔ́e è liini kee vai ma Kilista ná-faa ma, naa ɔ́la kelema.

⁷ Kèeloun, da-nebei gòla ḡoozunεa, é ĩnɔɔɔ, mazɔɔɔ è GALA ná-nuiti ziilaave.

Pole maaneneni wo fai

Wonezime ná-faa zu

⁸ Naa ɣa é ba, anɛɛ ni Kilista maavele ma, zobogi pɛ ka zèa, nii maanɛai è kɛ, gè è leve ma.

⁹ fɪzɔŋgɛ gɛ è maanɛnɛ nɛɛbɛi maavele ma, vɛlɛi gɛ la, nà Pɔle, kɛwola wɔlɔi, é bɔdɛ naa maazu, niizu nɛi gɛ kasoi ɔa, Yesu Kilista ná-faa zu.

¹⁰ Nà è maanεεnεzu dōin Wonezime ná-faa zu, nii zègai kasoi ɔa ve, gè ɔe ga keεɔe zenvui zu.

¹¹ Məungi zu, tosu la ɟɛni ba ɛ vɛ, kɛɛ niizu toɟa ɛ maavaa ɟɛ* niina, ɛ nà balaagi maaavaa ɟɛ.

¹² Nà tevesu è ma volu, toun, toda niina edε zli bɔɔbɔgi.

* **1:11 1:11** *maavaa* ɛɛ: Wonezime laaseigi voluʋɛ ɛa ga maavaa ɛɛ nui.

¹³ A la nɛɛ bè ga gè make ɟobave, siɛgi zu gè kasoi ɟa la Woo Niine Uagɔi ma vaa zu, é ɖa botii ɟɛ bè è-votogi zu.

¹⁴ Kɛɛ gè la kɛɛni gè va naa ɟɛ, ni è la vaani bu, naa ɟa a kɛ ɖa-vaaɔɔɟɔi mina ɟɛ ga maabaa vaa, kɛɛ kɛni é ɟɛ ga è-yiimai.

¹⁵ Tanisu Wonezime be ge leveni è va, é ɟɛ ga yeeɟɛɟala go, nii a kɛ è sɔlɔ ya, é ye è ya eyɛsu ɟɔ.

¹⁶ Mazɔlɔ é la mɔ ga duɔ naka nɔ, kɛɛ toɟa niina ga nui fizɔgai duɔi va, é ɟɛ è ve, eɟɛ ɟɛɟɛlɔin nii gola nɛai è ve. Nɛɛve bè gola, kɛɛ maanɛɛve é nɛɛ è ve mɔnɔ gola, é leve duɔi va, é ɟɛ ga è-ɟɛlɔin Maligii maavele ma.

¹⁷ Naa ɟa é ba, ni deɟɛmu ɖa sèɟezu ga è-wɔlɔlai, yeezei bu, eɟɛvelei ɖa yeezei la bù.

¹⁸ Ni a ɟɛna faa ɟɛni ga de, baa ni ɖa-ɟuyɛ ɟa ma, naa leve nɔn unma.

¹⁹ Nà Pɔle, nà ɔɔɟɔi zèevogi ɟa gè nii zɛvɛzu la: Nà sala è ma. Gè la naa wosu è ma ga tɛi nà-kuyɛi ɟa é è ma, ɖa ɔɔɟɔi ɖa ga nɔnɔ.

²⁰ Ungo, kɛɛloun, niima vaaɔɔɟɔi ɟɛ bè da-ɟilibalai maavele ma da Maligii, è ziiɔa da-ɟilibalai maavele ma da Kilista.

²¹ Nà niima zɛvɛi ɟɛɛzu è ma ladalai zu, ga nii gè bosu è ma, ɖa vaazu kɛɛzu é buɖɛ naa maazu.

²² Naa pɛ poluma, pɛɛ ɟɛvele beɛɛ bè, ve nà ɟɛ jiiizu ná, mazɔlɔ dàave da ga, wa-GALA faliiti maavele ma, nà ma zobo sɔlɔsu, gè vaa wo vɔ be.

Tuɔ gaabelagiti

²³ Epafelase, gi kasoi ɟa ve, Yesu Kilista ná-faa zu, toɟa è luɔsu,

²⁴ ta Maleke balaagi, ta Alisitaake, ta Demase, ta Luke, geiti gi botii ɟɛɛzu vɔɔma.

²⁵ Maligii Yesu Kilista ná-zaalai ye wo va.

toun ge ɔɛ bɛ ga doun zunu?»†

⁶ Siɛgi zu GALA ge Doun Zunu mɔungi leveni da eteai zu, ɛ ɔɛni ma:

«GALA ná-geezuɔɛelaiti pɛ ti nɔkɔ bu!»‡

⁷ Niima wooi ɔa ɛ boni geezuɔɛelaiti ta-vaa zu:

«Teigi a da ná-geezuɔɛelaiti kɛ ga filɛi,

ɛ ná-botigɛ nuiti kɛ ga abuzogi.»§

⁸ Kɛɛ GALA ge ɔɛni Doun Zunui ma:

«Ee, GALA, da-masa kpɔkpɔgi ɔa ná yeenɔpɛ, eyɛsu ɔɔ,

da-masa tukpɔi ɔa ga telebo tukpɔi.

⁹ Telebodai nɛɛvɛ ɛ vɛ, ɛ tɔ kologolo fai wɔinzeɔɛ.

Naa ɔa ɛ ba, GALA, da-GALAGI gulɔi ziɛni ɛ ma, koozunɛ wulɔi,

ɛ yiimazeɔɛ ga de ɛ ɔɛɔalaiti saama.»*

¹⁰ E ɔɛni ma mɔnɔ:

«Da ɔa, Maligii, ɛ eteai lɔɔɔadɔni tɔɔzeizu mɔunpa,

geɔɔɔlɔgi ɔa ga ɛ-yɛɛi ná-kpɛɛanii.

¹¹ Ta nɛɛɛ, kɛɛ doun da ná eyɛsu ɔɔ.

Ti pɛ ta wɔɔɔzaɔa eɔɛ seɔɛi,

¹² ɛ ti vɛɛ su, ɛ ti bilɛ eɔɛ tookɔba wolai,

ti maa ɔa valibo eɔɛ seɔɛi.

Kɛɛ doun, da yɛsu ɔɛvele ma,

da-ɔonagiti ti la bɛga ɔɔ!»†

¹³ Geezuɔɛelaiti su, bɛgele ɔa ɛ ɔɛni ma:

«Zei zɛɛzazuɛ,

eyɛsu gɛ ɛ zili nuiti kɛ ga da-ɔɔɔɔloma anii?»‡

¹⁴ Geezuɔɛelaiti ti pɛ tɛi ti va ɔɛ ga zɛnvuiti ti GALA ná-botii ɔɛɛzu ɔaa? E ti levesu ga ti kpɔba ve naati bɛ ti maanɛai ti kizogi zɔɔɔ.

2

Kizo faa wolai

¹ Naa ɔa ɛ ba, de maanɛɛvɛ de ɔili kpaan kala gooitɛ ba, de ti mɛnigai, naa ɔa a kɛ, de mina vilɛ de undaavili pelei va.

² Mazɔɔ wooi geezuɔɛelaiti ti daazeelini, ni naa bilkpini, tɔ kologolo nui pɛ ta woomɛnitɛla nuiti pɛ ti zalai zɔɔɔni nii soloogai ti-ɔɛɛwotiiti ma,

³ naazu da zoo ɔale de ɔizo, ni da kizo faa wolai tɛi kɛɛna ga faalakoba vaa? Kizo fai nii Maligii ɔɔɔi boni mɔunpa, naa vɔluma mɛni nuiti ti bo ti maaɔakpa ade ya,

⁴ GALA ge ta-zeele woointi maaɔakpa ga poogiti, ta maaɔɛɛ vaiti, ta laavɔɔ vaiti, naa vɛɛ Zɛnvu Nadɛgai ná-veɛɛaniiti ba, ɛ ti ɔaagwɛɛni, eɔɛvelei ziimai la.

Zai ɛ losu nuiti tuɔ kizogi ma vai zu

⁵ Tɔɔzei eteai ɛ vaazu, nii gɛ ná-fai zuɔɔulazu, GALA ge la zobogi veeni geezuɔɛelaiti zea ga ti zeɛ eteai naa unda.

⁶ Nui ta niima zeele wooi wogɛ adavɛ ta GALA Sɛvɛi zu, ɛ ɔɛ ma:

«Nubusei ɔa ga leeni, ɛ va ɔigaizɛ su?

Nui ɔa ga leeni, ɛ va yiizoolɛ la?

⁷ E dɔivɛ geezuɔɛelaiti ba yɛɛɔɔɔala go laawu,

ɛ lɛbiyai ta unfemai veevɛ bɛ, ti ɔɛ unma ga masa bɔɔlɔgi,

⁸ ɛ aniiti pɛ puuvɛ ná-zobogi wu.»*

† 1:5 1:5 2Sa 7:14. ‡ 1:6 1:6 TSV 32:43 bogɛ ɛ zooloo Geleke woo zɛvɛ wɔɔɔmai ma. § 1:7 1:7 Guy 104:4 bogɛ ɛ zooloo Geleke woo zɛvɛ wɔɔɔmai ma. * 1:9 1:8-9 Guy 45:7-8. † 1:12 1:10-12 Guy 102:26-28 bogɛ ɛ zooloo Geleke woo zɛvɛ wɔɔɔmai ma. ‡ 1:13 1:13 Guy 110:1. * 2:8 2:6-8 Guy 8:5-7 bogɛ ɛ zooloo Geleke woo zɛvɛ wɔɔɔmai ma.

sugɔɔgi ma voloi tevebai zu.

⁹ Miná ɔa wo-memewolani ti sùɔɔɔni ná, tama ti ná-keewotiiti kaani kona vuunaanigo (40) laawu.

¹⁰ Naa ɔa é keeni gè yiiɔaawanani niima yamanii ma, gè ɔe ma: «Ti ɔakage nɔ ti-yiimave yeenɔpe, ti la ná-peleiti kwee.»

¹¹ Ná-ziiɔaawanai zu, gè ɔonani ga:

«Ti la la ná-dooɔɔgi zu pe!» *

¹² Kéleaiti, à dama, nui ta mina ɔe wo zaama, ɔi ɔoi va lo ziimave, ta kidaalevelalai, é va voluave zenvu su GALAGI va.

¹³ Kéle à ɔɔɔ ɔɔɔɔ folo-o-folo, ni nɔ «za voloi» ɔa de ná, nii GALA daawooi ɔɔzu é vile ba, wo zaama ta mina ɔɔɔ ye ná, kotoi va yaava, é va ɔikpa.

¹⁴ Mazɔɔ da Kilista ɔa de ɔɔgai faa ɔila ma, ni da yena da-ladala mɔungi volu kpaan, eyesu gaabelala foloi zeeli.

¹⁵ Tama boge ga:

«Ni wa GALA gooi menina za,

à mina wo-ɔigiti kpa,

egévelei é ɔeeni la yeei kpakagi ɔeeni la.» †

¹⁶ Béeni ka ti GALA daawooi menini, ti wuzegé daalɔɔma? Naati taade ɔaa, niiti Moize loni ti luɔɔ, ti ɔula Ezipete yooi va?

¹⁷ Béeni ka GALA ge yiiɔaawanani ti ma, kona vuunaanigo (40) laawu? Naati taade ɔaa, niiti ti kotoi ɔeeni, ti-ma voomaiti ti yeni tevebai zu?

¹⁸ Béeni ka é ɔonani ti ve ga ti la la ná-dooɔɔgi zu? Naati taade ɔaa, niiti ti kololalai ɔeeni?

¹⁹ Da kaazu ɔalaa ga ti la ɔeni zooni ti va lo GALA ná-dooɔɔgi zu, tɔɔzei ta-ɔidaalevelalai va.

4

¹ Deɔemu, yeeɔeɔɔalai zu minazegégi ná la de, ga nu lo GALA ná-dooɔɔgi zu, ade dama, nu nɔpe ge mina ɔe wo zaama, a wo ma ga é ɔulaa voluzu.

² Mazɔɔ woo niine ɔagɔi laazeelive ade ma, egévelei daazeelini la ti ma. Kéle wooi daazeelini ti ma, naa la ɔeni faa nɔpe paani ti ma, tɔɔzei niiti ti menini, ti la ɔeni yeezeini bu ga kidaalevei.

³ Adéiti de ɔidaaleveai, da ɔɔzu dooɔɔgi zu, egévelei GALA daawooi bogai la ga:

«Ná-ziiɔaawanai zu, gè ɔonani ga:

«Ti la la ná-dooɔɔgi zu pe!» *

GALA ge ɔoeni ɔana, anee ni ná-botiiti ti bega ga ɔe, kaite eteai ɔete yee ma.

⁴ Mazɔɔ kpɔɔve adave ta folo lofelasiéi vaa zu ga:

«Foloi lofelasiéi, GALA ge loogoni ná-botiiti pe ba.» †

⁵ E boge mɔnɔ, é ɔe ma:

«Ti la la ná-dooɔɔgi zu pe!»

⁶ Tɔɔzei niiti ti Woo Niine ɔagɔi menini mɔunpa, naati ti la ɔoeni ná, woozotalalai maavele ma, tama makege tanigaani be ga ti lo ná,

⁷ GALA ge folo ɔila devea ga niine, nii é ga «za». Sugoozaai ma, é puuni Davide la, naa bo, egévelei bogai la maazuve ga:

«Ni wa GALA gooi menina za,

à mina wo-ɔigiti kpa.»

* **3:11 3:7-11** Guy 95:7-11 boge é zoloo Geleke woo zeve wolamai ma. † **3:15 3:15** Guy 95:7-8 boge é zoloo Geleke woo zeve wolamai ma. * **4:3 4:3** Guy 95:11. † **4:4 4:4** Zen 2:2.

⁸ Mazɔɔɔ ni Zozuwe doogɔgi veeni ti ya, GALA ge la ɔena ɔɔe volu, ɛ va vile foloi taɔili ba.

⁹ Dooɔo folo makege de GALA na-nuɔuseiti faa ma, nii kulaai ga folo lofelasiei,

¹⁰ mazɔɔɔ zɔi ɛ loozu GALA na-dooɔgi zu, naa ga loogɔsu na-botiiti ba, egevelei GALA ge loogɔni la nɔnɔiti ba.

¹¹ Ade gaaba, de lo naama loogɔgi zu, nii a ke nu nɔpe ge mina loo bu ga ɛ va vokogɔ naati ma, ti kololalai geeni.

¹² Mazɔɔɔ GALA daawooi ga vulua, zebei ge ba. Gaalibe ɛ leve gaavele boɔa zɔkpɔi pe ba. Toɔa da lo eyesu ɛ zeeli ve zenvui ta nu ɔigi ti gomisu na, eyesu ɛ zeeli ve nu lodazuveti ta nu ma ɔɔlogiti ti gomisu na. Toɔa da nu yii wɔinla vaiti ta na-kisieiti buuzumɔ.

¹³ Kpeteanii tanɔpe ge la loogɔni GALA gaazu, ti pe maanakaɔe, ti maagala naa gaazu, zɔi maaneai de voluvaawo ma.

Yesu ga ga zalaɔa gɔla gundigi wolai

¹⁴ Ade lo kpaan kidaalevei zu, nii de ma wooi wosu, tozei zalaɔa gɔla gundigi wolai ga ade ya, nii ɛ geegɔlogi zuvologai, naa ga ɛ ga Yesu, GALA Doun Zunui.

¹⁵ Mazɔɔɔ zalaɔa gɔla gundigi wola laade, ɛ va ge ade ya, ga nii ɛ la zooga ɛ va de maawɔingɔ da-zebesulalai zu, keke tɔun ɛ tegai zɔɔɔni fai pe su ga de gevele, keke ɛ la geni koto geeni.

¹⁶ Deɔemu, ade maabugɔ GALA na-masa kpɔkpɔgi va ga ladalai, ve zaalai zɔɔɔsu na. Ada maawɔingɔi zɔɔɔ na ta zaalai, de kpɔba zɔɔɔ, siegi zu de ɔedezu la ma.

5

¹ Zalaɔa gɔla gundigi wolai nii zeelobai geni wosu da nuɔuseiti saama, ti sege ga ɛ botii ge GALA be ta-vaa ma, naa ga a ke ɛ vebeaniiti ta zalaɔaiti kula kotoiti ma vaa ma.

² Toɔa zoo ɛ faagwetala nuiti ta faagaa za nuiti ma vai gaaga, tozei to ɔogɔi, ɛ na-zebesulalai gwee.

³ Tozei to ɔogɔi zebe la zea, keni ɛ zalaɔai gɔla to ɔogɔi ta nuɔuseiti ta-gotoiti faa zu.

⁴ Nu nɔpe ge la naama losuve ma unfemai gea ga ɔogɔ nɔnɔ, keni zɔi GALA ge toligai, egevelei Aalon geni la.

⁵ Kilista balaagi la geni naama unfemai zegeni ɔogɔ ve nɔ, ga ɛ va ge ga zalaɔa gɔla gundigi wolai, keke ɛ ɔɔɔɔni GALA zea, nii ɛ geni ma:

«Da ga doun zunui. Za, ge ɛ gea ga dɔin.»*

⁶ Zeno gana bogai la adave ga:

«Da ga zalaɔa gɔla nui eyesu ɔɔ,
egevelei Melekizedeke geni la.»†

⁷ Yesu geai ma eteai zu, ɛ falii ta maaneene wooiti daazeelini, ɛ kpee loo gola, gaazudeiti ti vu, ɛ daazeeli GALA ma, nii a la zoo ɛ kizo saai ma. GALA ge googaa votegi veeni zea, na-woozogi maavele ma.

⁸ Ane ni ɛ geni ga GALA Doun Zunui, ɛ woozogi galani ga naama vaiti maavele, ɛ ɔɔɔni ti zu.

⁹ Tama tei daazeelini ɛ zeeli gwegi ma, naa keuve ga ɔogɔ kizogi vee nui naati zea, niiti ti ɔolozu tɔun be.

¹⁰ GALA ge seini ga zalaɔa gɔla gundigi wolai egevelei Melekizedeke geni la.

A dama, wa va geke kidaalevei va

¹¹ Faa moimoin ka gi gisu, ga zoo bosu naama vai zu, keke kpaave gi va ti-voluveti bo wo ma, tozei wo la po wo va faiti gaaga fala.

* 5:5 5:5 Guy 2:7. † 5:6 5:6 Guy 110:4.

¹² Kaite wo maanɛni wo ɔɛ ga kalamɔinti, kelɛ wo bɛdɛi ɔa ba ga nu wo ɔala dɛ ga GALA ná-faiti ma lɔɔzei koiti, wo ɔɛa mɔnɔ ga nuiti ti bɛdɛi niimidei bɔle vai va, wo la ziezu daamiani kitei wu.

¹³ Zɔi ma é niimii bɔlezu, naa ɔa dɛ ga doungoi, é la telebo kpɛiti zɔɔzɔɔwɛɛ.

¹⁴ Kelɛ tama, daamiani kitei ɔa ga nui naati tɔnɔ, niiti ti ga nu ɔiteiti, ti zoogai faiti zɔɔzɔɔɔlazu, faa vagɔi, baa faa nɔi.

6

¹ Naa ɔa é ba, fai niiti ti ga Kilista laawooi zu vai ma ɔala mɔungi, ade naati zɛ lɛɛ ná dɛ, ade li luɔɔ faa biigiti su, ade mina sebasema la ga niine ga: nu siɛ velei maavalibo fai é zeɛe kɛɛwotiiti polu ti nu lɔɔzu saai zu, kidaalevei GALA ma,

² ɔade fai ma ɔɛɛwotiiti ma ɔalagi, nu yeei la nuiti ma, ɔɔveiti buzeɛe vai, ta tukpɔi é ɔɛɛzu ga ɔɔɔɔɔ kelei.

³ Naa ɔa ade vaazu kɛɛzu, ni GALA ka vaana bu.

⁴ Ade naati ta-vai vɛtɛna, niiti ti ɔalegai ma volu ta-etea wɔlɔmai ma: Ti GALA ná-wozakalagi zɔlɔni. Naa voluma ti geɛɔlɔgi zu veɛɛanii ɔɔɔɔ, ti tɔnɔ zɔlɔ Zɛnvu Nadegai zu.

⁵ Ti GALA daawoo vɔpagi wɔin ɔɛɛni. Etea niine é vaazu, ti naa ná-zɛbɛi ɔaɔa.

⁶ Naa pɛ poluma, ti ɔale ma ta-etea wɔlɔmai ma volu. Naama nuiti, nu la mɔ zooga ti zeɛɛzu ti-zie velei va, ti va valibo. Tɔɔzei ta GALA Doun zunui bɔdɔzu volu ga niina saa wului ma, ti zɛba ti yeeɔɔɔalɔi ve nu ɔiligiti zɛa ga ti GALA poomu kelɛi zu.

⁷ Tama, siɛgi zu zɔoi yeɛɛzu la ga tonai é vɔvɔzu ma valafala, é zɛba é siinziin ganigiti pɔnɔ, niiti ti zoloogai tii ɔɛɛ nui ma, GALA ka tuya loo ma yooi ma.

⁸ Kelɛ ɔain dɔbɔi a wuzɛɛna, ta ɔain guluiti, kulanuma la mɔ ɔɛa ba, su la ɔooza é vooovoo, gaa ɔa bɛla ga abui lo ba.

⁹ Kelɛ nɛɛnɔɔɔiti, anɛɛ ni ɔá bɔɛzu ɔani, gi laavɛ da ga wa pele vagɔi ma, nii soloogai kizogi ma.

¹⁰ GALA ge la ga telebotala ɔALAGI, é va yeema wa-wotiiti ma ta nɛɛbɛi wo kulani kelɛma daaseigi ma vaa ma, ga botiiti wo ti ɔɛɛni, ta wo ba dɛ, wo ɔa kɛ ná-nuiti bɛ.

¹¹ Kelɛ wɔin ɔa gi ma ga wo ɔilagilagi pɛ ge naa ɔɔɔala ɔaabaai wo, eyɛsu gaaɔbɛla foloi zeeli, naa ɔa a kɛ wa-ɔitogi pɛ daazeeli.

¹² A mina ɔɛ ga ɔaka nua, kelɛ anii niiti GALA ge minazeɛɛai ga tiye, zɔiti ti vaazu tɔnɔ zɔlɔsu naati su ga ta-ɔidaalevei ta ta-yiilɔi maavele, à vɔkɔɔɔ naati ma.

GALA ná-minazeɛɛ daazeelii

¹³ Siɛgi zu GALA ge minazeɛɛgi woni da Abalaame vɛ, tɛi nu la ɔɛni ná, nii bɔlɔai tɔun ba, a la zoo ɔonazu ma, é ɔonani tɔ bɔɔɔi ma,

¹⁴ é ɔɛ ma: «La da ga ná tuya loozu é vɛ, gɛ è-mavofodai ɔaawɔlɔ.»*

¹⁵ Abalaame maaɔungu woni ga ziilɔi. Naa ma, é naa zɔlɔni, nii GALA ge ma minazeɛɛgi woni.

¹⁶ Mazɔlɔ ni nuiti ta ɔɛna konai woga, ta ɔa ɔona naa ma, nii bɔlɔai tiya bɔɔɔi ti va, konai ɔa a ɔa maaɔaalii ta kpɛiti pɛ kpe ti yɔɔɔzu.

¹⁷ Naa ɔa é ba, GALA ná-devei niiti ti la valiboga, é ɔɛni pɔ ga é naati dɛɛ ga naati, niiti é minazeɛɛai ti vɛ ga tɔnɔi, é naa ɔulani kelɛma ga konai é boni.

¹⁸ Naazu é ade vɛlɛga faa felegɔ ɔakala, niiti ti la valiboga, niiti GALA ge la zooga zɛɛ wosu ti zu pɛ. Naama vaiti ta de vɛ ga ɔnɔdɔ wola, dɛiti de faiti pɛ zɛgai ná, de kitogi naa zo kpaankpaan, nii ma minazeɛɛgi wogai ga é ve ade ya.

¹⁹ Kitogi naa ɔa ade vɛ, eɔɛ anii nii ade-yɛnvui lɔɔbɔdɔgai ma, de laai da ta togai kpaan. Toɔa levesu, é lɔ ada ɔadegai† ma ɔwɛpele seɛɛzuɔɔzagi voluvɛ,

* **6:14 6:14** Zen 22:16-17. † **6:19 6:19** *ada ɔadegai*: Minazeɛɛ Pɔlɔmai zu, ada ɔadegai ɔɛni ga GALA kɛɛ vai ma nuiti saama.

²⁰ ʋe Yesu ɣɛai ga nu mɔ̃ngi é lɛ ná ade luɣɔ ade ma vaa ma. Toɣa ga zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai eyɛsu ɣɔ, eɣɛvelei Melekizedeke ɣɛni la.

7

Melekizedeke, masagi ta zalaɣa ɣula nui

¹ Melekizedeke ɣɛni ga Salɛme masagi, é ɣɛni ga GALA nii é Anii-Pɛ-Unda, naa ná-zalaɣa ɣula nui. Siɛgi zu Abalaame ɣɛni ʋaazu la, é zeɣe kɔ̃mavɛ, ʋe é pile sɔ̃lɔ̃ni ná masagiti ma, Melekizedeke daaɣomini, é tuya loo bɛ.

² To ɣa Abalaame kɔ̃zɔganiiti pɛ ma ʋuusiɛi veeni zea. Melekizedeke laaseigi ʋoluʋe ɣa ga «telebo masagi», naa ʋolu balaa Salɛme masagi, nii poluʋe ga «ziilei masagi».

³ GALA Sɛʋei la kɛɛɣɛ ná-faa woni, ɣaa dee, ɣaa mɛmɛwolani mavofodai. E la sɔ̃lɔ̃ faa woni, ɣaa saa vaa. Ná-fai ʋokɔɣɔɣe GALA Doun Zunui ná-fai ma, toɣa ga zalaɣa ɣula nui eyɛsu ɣɔ.

⁴ Tama à naa wɔ̃lɔ̃ ʋelei ʋete dɛɛ, nui nii mɛmɛwola Abalaame ɔ̃ɣɔi kɔ̃zɔganiiti pɛ ma ʋuusiɛi veeni zea.

⁵ Levi mavofodaiti ti ga zalaɣa ɣula nuiti, devei veai ti ya, eɣɛvelei tɔ̃gi la, ga ti puusiɛi ɣula ti-ɣɛlɔ̃inti zea, Izilaye nuɔ̃useiti, tama ta naati ti pɛ ti ɣulaai Abalaame zu.

⁶ Melekizedeke la ɣɛni ga Levi mavofodai ta, keɛ é puusiɛi zɔ̃lɔ̃ni Abalaame ya, é tuya loo naa ʋe, nii é GALA ná-minazɛɣegiti sɔ̃lɔ̃ni.

⁷ Tama maɣaali nɔ̃pɛ ge la naa zu, zɔi bɔ̃lɔ̃ai, naa ɣa a ɗa tuyai loo naa ʋe, nii zeemaalɔ̃ɗai.

⁸ Levi mavofodaiti ti aniiti ma ʋuusiɛiti feezu ti ya, ta ga nuiti ti zaazu, keɛ Melekizedeke ɣa ga nui nii ná-faa wogai maaɓakpa ga toɣa vulua.

⁹ Tama Levi nii puusiɛi veezu zea, toɣa veezu naa ya ga Abalaame maaʋele.

¹⁰ Mazɔ̃lɔ̃ é ɣɛni dɛ kɛɛɣɛ ɔ̃usei zu, siɛgi zu Melekizedeke liini la naa laaɣomisu.

Kilista ɣa ga zalaɣa ɣula ɣundiɣi ga Melekizedeke ɣɛvelei

¹¹ Tɔ̃gi é veeni Izilaye nuɔ̃useiti zea ɣani, naa un ge zeini Levi zalaɣa ɣula ʋelei ʋa. Ni tama faiti pɛ gaavɔ̃nini ga Levi nuiti ta-zalaɣa ɣula wotii, leeni ɣa a la nuɔ̃useiti kpɛdɛ ɣɛ ʋolu zalaɣa ɣula nu ɣili ba, ga Melekizedeke ɣɛvele, nii é la ga Aalɔ̃n ɣɛvele?

¹² Mazɔ̃lɔ̃ siɛgi zu zalaɣa ɣula vai maavalibosu la, kɛni balaa tɔ̃gi maavalibo.

¹³ Tama, zɔi niima vaiti ti wosu ná-faa zu, naa ɣa ga bolodai taɣili su nu, nii su nui tanɔ̃pɛ ge la dɛ zalaɣa ɣulazuʋe ma wotii ta ɣɛni.

¹⁴ Mazɔ̃lɔ̃ koleʋe gola ga de-Maliɣii zɔ̃lɔ̃ni Zuda ná-bolodai zu. Moize la ɣɛni faa nɔ̃pɛ boni bolodai naa ná-faa zu, é ʋa ʋile zalaɣa ɣula nu vaa ʋa.

¹⁵ Fai nii ɣa é niima vaiti pɛ kolezu mɔ̃nɔ̃: Zalaɣa ɣula nu ɣili ge wuzɛɣeni, nii é ɣɛni ga Melekizedeke ɣɛvele.

¹⁶ Zalaɣa ɣula nu ɣiligi, naa la ɣɛni zeini ga tɔ̃gi maaʋele nii togai é ʋile nuɔ̃usei mavofodai ʋa, keɛ kɛni zɛnvui é la ɣologologa, naa ná-zɛbɛi.

¹⁷ Mazɔ̃lɔ̃ niima zeele wooi woni ná-faa zu ga:

«Da ga zalaɣa ɣula nui eyɛsu ɣɔ,
eɣɛvelei Melekizedeke ɣɛni la.»*

¹⁸ Naa ɣa é kea, devei ma mɔ̃ngi zeɣea ga, tɔ̃zei ná-zɛbɛsulalai ʋa, ta kulanuma la ba.

¹⁹ Mazɔ̃lɔ̃ tɔ̃gi la ani nɔ̃pɛ daazeelini. Tama kitogi fizɔ̃gai, nii de maaɔ̃ɣazu GALA ba saɔ̃u zu, naa ʋa potogi zu.

²⁰ Naama ge la ɣɛni ɣɛni GALA ná-kona wogai ʋolu. Zɔiti ti ɣɛni ɣɛzu ga zalaɣa ɣula nuiti, kona vaa la ba.

* 7:17 7:17 Guy 110:4.

²¹ Kele Yesu gɛni ga zalaɖa ɖula nui ga konai maavele GALA ge boni, siegi zu é gɛni toun ma la:

«Maliɖii ɖonani, tama é la zega woo volu, é gɛni ma:

«Da ga zalaɖa ɖula nui eyesu ɖo.» »†

²² Naa ma, Yesu gɛa ga minazegɛgi fizagai naa maazuɓaa nui.

²³ E buɗe naa maazu, zalaɖa ɖula nu moinmɔingaa ti vaa ti leve, mazɔɔ saai pele leveni ti luɖo, ga ti va ye botii zu ɖo.

²⁴ Kele Yesu ná-zalaɖa ɖula wotii la ɖulaa zea, é va ve taɖili zea, mazɔɔ toɖa vulua eyesu ɖo.

²⁵ Naa ɖa é ba, toɖa zoo é naati kizo ga pagɔ, zɔiti ti maaɓuɖazu GALA ba ga toun maavele, mazɔɔ toɖa vulua ɖooɖo ga é ɖa soloogi wo ti ve.

²⁶ Yesu ɖa ga zalaɖa ɖula ɖundiɖi wolai, nii soloogai ade ma, ɖadegai, so ge la ba, é la ɖɔzɔni, zɔɖɔzu ɖa ti va ta kotoba nuiti, tɛɛve geɖɔɔgi ungave.

²⁷ Maavaa la ba, eɖevelei zalaɖa ɖula ɖundiɖi wolai zɔiti ti la, ga folo-o-folo é ɖa zalaɖaiti kula tɔ ɔɖɔi ná-kotoiti faa zu, naa volu nuɓuseiti ta-ɖotoiti faa zu. E zalaɖai ɖula laa gɛni ɖila kpe nɔ ná be, siegi zu é ɔɖɔ ɖulani la ga zalaɖai nuɓuseiti ta-ɖotoiti faa zu.

²⁸ Moize ná-tɔgi nuiti toni ga zalaɖa ɖula ɖundiɖi wolaiti, ti ga zebesulala nuiti. Kele GALA ná-minazegɛ kona laawooi é woni tɔgi vɔluma, naa ɖa é Doun Zunui zeidai ga zalaɖa ɖula ɖundiɖi wolai, nii ná-fai pe daazeeliai eyesu ɖo.

8

Yesu, ada-zalaɖa ɖula ɖundiɖi wolai

¹ Faiti gi ti wosu, nii ɖa é ga ma bii golai: Zalaɖa ɖula ɖundiɖi wolai ɖa ade yeema, toɖa zeini geɖɔɔgi zu, GALA Maayikiai ná-kpɔkpɔgi yeezazuve.

² Toɖa zalaɖa ɖula ɖundiɖi wola wotii gɛɛzu seizu ɖadegai, sege vele ɖadega ɖitei wu, nii Maliɖii togai, nu laade é va naa gɛ.

³ Zalaɖa ɖula ɖundiɖi wolaiti pe sei ungi ɖa ga, ti ɖa veɓeaniiti teve GALA pɔ ta ti ɖa zalaɖaiti kula. Fizoge ada-zalaɖa ɖula ɖundiɖi wolai balaagi ma ga ani gɛ zea, a teve.

⁴ Ni é gɛni eteai zu, é la bena gɛ ga zalaɖa ɖula nu, tɔzei zalaɖa ɖula nuiti ta miná niina, niiti ti veɓeaniiti kulazu ga zalaɖai, eɖevelei tɔgi bogai la.

⁵ Naati ta botii gɛɛzu, é nɔ ga geɖɔɔgi zu aniiti baaɖulabai, ta ti-maaniinigi. Zekana Moize tene gooi zɔɔɔni da, siegi zu é gɛni sege vele ɖadegai losu da. GALA ge gɛni ma: «Dama, é ke ga naama ɖazavigi nɔ, nii é leeni ga de gizei ma.»*

⁶ Kele niizu, Yesu ná-botii wɔɔɔve tɔnɔi va gola, mazɔɔ toɖa ga zɔɖɔzuɔɔte nui minazegɛ niinei ná-faa zu nii fizagai gola, nii kpɛɛai ga minazegɛgiti ti vizagai.

Minazegɛ pɔɔmai ta ma niinei

⁷ Ni peelalazu la gɛni minazegɛ mɔungi va, nu beɗe la bena gɛ felesie va.

⁸ Tama zeli ɖa GALA ge gɛni tosu ná-nuɓuseiti ma, siegi zu é gɛni ti ma la:

«Naama voloiti ta vaazu, yeei gɛ vaazu minazegɛ niinei wosu da Izilaye nuɓuseiti be, ta Zuda nuɓuseiti.» Maliɖii wooi ɖana.

⁹ «E la gɛa ege minazegɛgi gɛ keeni ti-memɛwolani be, voloi gɛ ti zoni da ti-yee va, ga gɛ ti ɖula Ezipete yooi va. Ti la gɛeni ga woogɛɖila nu ná-minazegɛgi ve, ná balaagi, gɛ voluaveni ti va,» Maliɖii wooi ɖana.

¹⁰ Maliɖii wooi ɖaa:

«Kele wele minazegɛgi va, gɛ bosu Izilaye nuɓuseiti be,

† 7:21 7:21 Guy 110:4. * 8:5 8:5 Egez 25:40.

naama voloiti poluma.

Nà nà-togiti dɔ ta-ɣisiɛiti su,
gè ti zɛvɛ ti-yiimavɛti.

Nà ɣɛ ga ta-ƆALAGI,
ti ɣɛ ga nà-nuɓuseiti.

¹¹ Nu nɔpɛ kpɛdɛ la mɔ ɣɛa ba ga é seɪnɔɔɔ ɣala,
ɓaa kɛɛɣɛloun, é va ɣɛ ma: Maligii ɣwɛɛ!

Mazɔlɔɔ ti pɛ ta kwɛɛ,
é zo doungoiti ma ti zaama,
é zeeli nu ɣiteiti pɛ ma.

¹² Mazɔlɔɔ nà ta-lelebotala vaiti suvaayɛ,
gè la mɔ ta-ɣotoiti devea ti unma.› »†

¹³ GALA ga ɣɛna minazeɣe niinɛi ma vaa woga, é ma mɔungi ɣɛa ga ma wɔlɔma. Tama
zɔi kɛai ga ma wɔlɔmai, é wɔlɔzaɣaga, toɣa na va ɲɛɛɛzu.

9

GALA dɛbi velel eteai zu ta geɛɣɔlɔgi zu

¹ Minazeɣe mɔungi zu, GALA dɛbi velel ma leveiti ti ɣɛni ná, naa vɛɛ seizu ɲadegai va,
nii é ɣɛni ga eteai zu gelel.

² Seɣe vɛɛ ɲadegai loni, é leveni su fele, ma ada mɔungi laaseigi ɣɛni ga ada ɲadegai.
Miná ɣa fitina zei anii ɣɛni ná, ta taɓalii, ta ɓuluuti ti veai GALA bɛ.

³ Naa volu kwɛpele seɣezuɣoozagi velesiei voluve, adavɛ miná laaseigi ɣɛni ga ada
ɲadega wolai.

⁴ Ansansegiti ma zalaɣa ɣulazuve, ta minazeɣe kesui, niiti zanugi ziɛni ti maavɛ, naati
ka ti ɣɛni miná. Zanu digii manegi ɣɛni su, ta Aalɔn ná-tukpɔi é vɔnɔni, ta kɔtu ɣokologiti
niiti GALA ge minazeɣegi ma lɔgiti sɛvɛni ti ma, naati ka ti ɣɛni kesui zu.

⁵ Seelubɛinti ti ɣɛni minazeɣe kesui maazuve, ti dɛɛ ga GALA ka ná. Ti koto gbazuve
maalɔɣuni ga ti-ɣovegiti maaniinigiti. Yeɛɣɛɣala la de ya, de va naama vaiti gilagilagi pɛ
bo.

⁶ Anii naati pɛ ta-vai zeidai ma kpasu ɣana, zalaɣa ɣula nuiti ti bɛna lɛ seɣe vɛɛ ɲadegai
ma ada mɔungi wu folo-o-folo, ti da ta-wotii ɣɛ.

⁷ Kɛɛ adavɛ velesiei, zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai ɣila kpe nɔ ɣa é bɛna lɛ miná, ná ɣɛ ɣila
kpe nɔ kona-o-kona, é la ɣɛni lɛa ná ni zalaɣa zuai ma ɲamai la zea, é va kula tɔ ɓɔɣɔi ta
nuɓuseiti ta-ɣotoi vaa zu, niiti ti la ti ɣɛni ga gaaɣilima.

⁸ Zenvu ɲadegai ɣa dɛɛzu naazu ga ada ɲadega wolai ma velel laa la ɣɛni dɛ laoni, siegi
zu seɣe vɛɛ ɲadega mɔungi ɣɛni ná la dɛ.

⁹ Naati ta ga niizu vaiti ma vooɣiti. Poluve ɣa ga vɛɛaniiti ta zalaɣaiti ti ɣulazu ɣana
GALA bɛ, ti la zooga ti va naama nui ná-kisiei ma vaiti gaavɔni, nii é GALA dɛbizu ga
kɛvelei naa ma zii.

¹⁰ Tɔɔzei tɔgiti ta ga naati é lo daamianigiti ba, ta kpɔleɓɔle ganigiti, ta ɲade fai ma
ɣɛwotiiti, kpusei ná-tɔgi naati ti zeini, eyɛsu ti valibo foloi zeeli GALA bɛ.

Kilista ná-zalaɣai

¹¹ Kɛɛ Kilista vaani, é ɣɛ ga zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai é lo faa vagoiti ba ti vaai niina. E
seɣe vɛɛ ɲadegai maazuɓudɛni, nii ɓɔlɔbai ta daazeelii ga pagɔ, nii nuɓusea laade ti va
to, naa ɣa bosu ga é la ga eteai nii kpɛɛai, naa nɔnɔ.

¹² E lɛɛni ada ɲadega wolai, ná zeizu ɣɛ ɣila kpe nɔ. E la lɛɛni ná ga boliiti ɓaa nɛɛ yivoiti
ma ɲamai, kɛni tɔ ɓɔɣɔi ma ɲamai. Uele ɣana é ɣɔɣɔ unmɔɔgi zɔlɔni la ade vɛ.

† 8:12 8:12 Zel 31:31-34 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wɔlɔmai ma.

¹³ Mazoloo ni bolii ma jamai ta nika zinei nonoi, ta nika zaai ma yuui, e geni vazasu naati ma ti gɔzɔai, naa bena ti-busei jade,

¹⁴ deɣemu Kilista ma jamai vizoge naati ba gola, teigi e bɔɔɔ ɖulani ga zalaɖai GALA be, kɔzɔzu la ba, ga Zenvui maavele, nii e na ɖɔ. Ma jamai ɖa da-ɖiseiti jade keewotiiti ma ti nu loozu saai zu, ga de zoo de botii ɖe zenvu su GALAGI ve.

¹⁵ Naa ɖa e ba, toɖa ga minazeɖe niinei ma yɔɖɔzubete nui, naa ɖa a ke, zɔiti ti loligai, naati ti tonoi zoloo e yesu na ɖɔɔɔ, nii GALA ge ma minazeɖegi woni ti ve. Mazoloo saai ɖa bogai naama vaa zu, ga nuiti ti unmo, ti ɖula ta-gotoiti su, ti ti ɖeeni minazeɖe mɔungi ma ziei zu.

¹⁶ Ue nɔpe falima woo zevei* ɖeezu na, solooge ga falima woo zevei ɖe nui na-saa vai ɖe ga ɖite vaa.

¹⁷ Tozei tosu nɔpe ge la falima woo zevei va, ni no kee nui ɖa de vulua, tosu ɖa ɖe ba no ga siegi zu zoi e sevei laai poganii ma, naa zaazu la.

¹⁸ Naa ɖa e ba, minazeɖe mɔungi la volo ɖeni botii lozeini, keni jamai vuuni pe.

¹⁹ Moize begai ma ga deve woiti pe bo nuɔuseiti ma, eɖevelei e la togi zu, naa volu e nika yiwoiti ma jamai zegeni, ta boliiti ma jamai, ta ziei, e faza sevei ma ta nuɔuseiti ma ga ɖizɔpe tufa biɖgi, naa ve geze boi sosogi tago va.

²⁰ E ɖe ma: «Nii ɖa e ga jamai nii e minazeɖegi maaɔakpasu, nii GALA ge deveai ga wo make.»†

²¹ Zeno ɖana Moize jamai vazani la sege vele jadegai ma, ta anipakaiti pe ma, niiti ti ɖeni botii ɖeezu ga tiye GALA debi vai ma.

²² Tama, eɖevelei togi boni la, keni anii tanigaani no, keke ti pe ti jadeni ga jamai, kotoi zuvaa la yega, ni jamai la vuuni.

Yesu na-zalaɖai ɖa e kotoi gbazu

²³ E vizoni deɣemu ga aniiti ti geegɔlogi zu, naati baagɔlabaiti maaneni ti jade ɖana. Ta mona, geegɔlogi zu ani ɖiteiti kpeɖei ɖa ba ga ti jade ga zalaɖaiti ti vizogai gola.

²⁴ Mazoloo Kilista la leeni seizu jadegai nii nuɔuseiti ti kpetai ga yeei, a ɖe no ga ma ɖitei vaaɖulabai, keke teve geegɔlogi bɔɔɔ zu, min ɖa e loni na ade ve GALA kakala.

²⁵ E buɖe naa maazu, kona-o-kona zalaɖa ɖula ɖundigi wolai ɖeni leezu seizu jadegai ga jamai nii e la ga to bɔɔɔ nono. Keke Kilista la ɖeni leeni geegɔlogi zu ga e va bɔɔɔ ɖula ga zalaɖai na zeizu va ɖe moinmoin.

²⁶ Ni naa ɖeni de, a la bolɔ, saa laa moin, kaite etei be yee ma. Keke kulave keɖema na zeizu ɖe ɖila kpe no, yeeɖeɖala gaabelagi niizu, e kotoiti kpe ga e bɔɔɔ ɖula vele ma ga zalaɖai.

²⁷ Eɖevelei deveai la nuɔuseiti ma ga ti za, na ɖe ɖila kpe no, naa volumna, tukpɔgaalevei va,

²⁸ zekana no, Kilista balaagi ɖulani ga zalaɖai, na ɖe ɖila kpe no, e nuɔusei ma moinmoin na-kotoi be, toɖa ɖulazu keɖema mona, e la mo ga e va e kotoi be, keke e naati kizo, niiti ti maaɔunsu.

10

¹ Moize na-togi zu vai ɖeni no ga faa vagoiti ti ɖeni vaazu, naati maaniinigi. E la ɖeni ga ti-vaaɖulaba ɖiteɖitegi bɔɔɔ. Naa ma, e la ɖeni zooga e va naati ke ga nui niiti ti laazeelii, niiti ti ɖeni maaɔugazu GALA ba, ga naama zalaɖa zii ɖilagiti no, ti ɖeni ɖulazu yeenope kona-o-kona.

² Ni e ɖeni ta-vaiti daazeelini metu, niiti ti ɖeni naama zalaɖaiti kulazu, ta la loogo ti ɖula vai va? Mazoloo na a la ɖe ɖila kpe no ti jade, ta-ɖisei la mo ɖeni bolɔ ga ta-gotoiti faa.

³ Keke gaamazu, zalaɖai naati ta nu ɖitoozu kotoi na-fai zu kona-o-kona.

* **9:16 9:16** Geleke wooi zu, woo ɖilagi naa voluve ɖa zoo ɖeezu ga falima woo zevei ta minazeɖegi. † **9:20 9:20** Egz 24:8.

⁴ Mazɔlɔɔ nɪkɛ zɪnɛiti ta boliiti ma ɲamai la zooga é va kotoiti kpe.

⁵ Naa ɔa é ba, Kilista vaai ma eteai zu, é ɔɛni ma:

«È la wɔinni ga zalaɔai ɔaa vɛɛanii,
kɛɛ kpuse ɔa è kpɛɛai bè.

⁶ Gala zalaɔaiti ɔaa koto gba zalaɔaiti
ti la è yiileini.

⁷ Gè ɔɛni ma naazu:

«Ee, GALA, wɛɛ, pàaυɛ ga gè è-yiimai ɔɛ,
eɔɛvelei bogai la nà-faa zu sɛυɛi zu.» *

⁸ E boni mɔunpa ga: «È la wɔinni ga zalaɔaiti ɔaa vɛɛaniiti, anɛɛ gala zalaɔaiti ɔaa koto
gba zalaɔaiti ti la è yiileini.» Tama niima zalaɔaiti ta ɔulazu eɔɛvelei tɔgi bogai la.

⁹ Naa vɔluma é ɔɛ ma: «Ee, GALA, wɛɛ, pàaυɛ ga gè è-yiimai ɔɛ.» E faa mɔungi zɛɛni
ga ɔana, ga é felesiɛi zɛi.

¹⁰ Naama yiimai maavele ma, de ɲadega Yesu Kilista ɔusei vee vai zu de υɛ, é ɔula ga
zalaɔai, ná ɔɛ ɔila kpe nɔ, é ɔwɛ naa va.

¹¹ Zalaɔa ɔula nu kpein ka ɔa botii ɔɛ folo-o-folo, é ɔa zalaɔai ma zii ɔilagiti nɔ ɔula, niiti
ti la zooga ti va kotoiti kpe pɛ.

¹² Kɛɛ Kilista mu, kpegai ma ga zalaɔa ɔila kpegi ɔula kotoi zuvaayɛ fai zu, é ga tɔnɔ
eyɛsu ɔɔ, naa vɔlu é zeini GALA zeezazuυɛ.

¹³ Toɔa zeini miná niina, eyɛsu GALA ge sili nuiti kɛ ga ná-kɔɔloma anii.

¹⁴ Mazɔlɔɔ zalaɔa ɔilagi maavele ma, é naati ta-vai laazeelia mɛtu, zɔiti é ti ɲadegai.

¹⁵ Zenvu ɲadegai ɔa naa wosu, é maabakpa ade υɛ. Mazɔlɔɔ kpegai ma ga ɔɛ ma dɛ:

¹⁶ «Maligii wooi ɔaa:

Wɛɛ minazɛɔɛgi va gè bosu ti υɛ,
naama voloiti pɔluma.

Nà nà-tɔgiti dɔ ti-yiimaυɛti,
gè ti zɛυɛ ta-ɔisiɛiti su.»

¹⁷ E ɔɛni ma mɔnɔ:

«Gè la mɔ ta-ɔotoiti ta ta-vaagaa za golaiti devea ti unma.» †

¹⁸ Tama, siɛgi zu kotoi zuvaayɛsu la, kotoi ma zuvaayɛ zalaɔa ɔula vaa la mɔ ba.

Ade maaɔuɔa GALA ba

¹⁹ Naa ɔa é ba, kɛɛleaiti, ladalai ɔa de ya, ga de vieɛ ga de lɔ ada ɲadega wolai, Yesu
ɲamai zaalai zu.

²⁰ E pele niinɛ laalaoga ade υɛ, é vulua, kwɛpele seɔɛzuɔɔzagi vɔluυɛ, pelei nii é ga tɔ
ɔɔɔi ɔusei.

²¹ Naa ma, zalaɔa ɔula ɔundiɔi wolai ɔa é ade ya, é zeini GALA ná-pɛɛi unda.

²² Deɔɛmu ade maaɔuɔa GALA ba, ga de-yii ɲadegai, ta kidaaleυɛ laazeeliai, de-yiiti
ɲadegai kisie ɲai pɛ ma, de-ɔusei gbaai ga zie ɲadegai.

²³ Ade da-ɔitogi zo kpaan, nii ade ma vaa wosu, mazɔlɔɔ zɔi é minazɛɔɛgi wogai, toɔa
ga woɔɔɔɔila nu.

²⁴ Eɛɛ ge wɛɛ ɔɔla ma, ade ɔilagilagi pɛ, ga de ɔɔɔi ɲɔdɔ nɛɛɛi zie vai zu, ta kɛɛwoti
vagɔiti kɛɛ vai.

²⁵ Ade mina ɔɛ ga tanigaani kɛvele, de va ɔɛɛ da-maaɔɔgi va, kɛɛ ade ɔɔɔi ɲɔdɔ, eɔɛvelei
vɔlɔ wo ɔaazu Maligii ná-tukpɔɔaaleυɛ voloι va la, maa ɔa ɔuɔa.

²⁶ Mazɔlɔɔ de gaamai ɔwɛɛga vɔluma, ni da ɔɛna kotoi ɔɛa kenein ga gaagilimai, zalaɔa
nɔpɛ ge la mɔ ná ade υɛ, nii a kotoiti kpe,

* 10:7 10:5-7 Guy 40:7-9 bogɛ é zoloo Gɛɛke woo zɛυɛ wɔlɔmai ma. † 10:17 10:16-17 Zel 31:33-34.

²⁷ keni nɔ niina tukpɔi maaɔoun fai ma luai, ta abuzo golai kevele ɔetɛai ga ɛ kpaka nuiti gala!

²⁸ Nui ta a la Moize ná-tɔgi ɔologolona, ti la ɔeni maawɔingfaa, ti bena paa, ga zeele felegɔ ɔaa savagɔ ná-zeele wooi maavele.

²⁹ Nimizai ma zii ɔegele ɔa maanɛai ɛ zeɪ naama nui ma, zɔi ɛ ɔaagɔlazu GALA Doun Zunui ma, ta minazeɔegi GALA ge bogai, naama namai ɛ naa leve ga wafuun faa, nii ɛ toun padeni, ɛ Zenvu Nadagai voomu, nii zaalai zɔɔɔsu ga maavele?

³⁰ Mazɔɔ de naa ɔwɛɛ, zɔi ɛ ɔeni ma: «Nà ɔa gè ga potokula nui, nà ɔa gè ɛɛ gilagilagi zalazu!» E ɔe ma mɔnɔ: «Malidii ɔa ná-nuɔuseiti tukpɔgaaleve.»[‡]

³¹ Naa maayikivɛ, ga nu loo zenvu su GALAGI yeezaama!

³² A ɔize naama volo mɔungiti su, wo begai ma ga GALA ná-wozakalagi zɔɔɔ, wo ɔɔɔni gola, keɛ wo loni kpaan, wo kɔɔ ɔɔi naa ɔɔ.

³³ Wo tanigaa ti ɔeni voomusu, ti zopele ɔa ɔɔi keɛi zu, zɔiti ma ti ɔevele ɔetɛai wo zaama ga ti ɔɔ naati ba, niiti ti ɔeni ti zopele ɔɔuzu ɔana.

³⁴ Wo wɔnɔ zɔɔɔni kasɔɔa nuiti ta-ɔɔɔi zu, wo va bu ga koozunɛ wo-yeaɔɔligiti ti ɔa ɔula wo ya, mazɔɔ wo ɔeni kwɛɛ ga ania zɔɔɔga niiti ti vizɔgai, ti yesu ná ɔɔ.

³⁵ A mina ɔele wa-ladalai va, kulanuma wolai ɔa ba.

³⁶ Wo ɔeɔi ɔa ziilɔi va, naa ɔa a ke wo naa ɔe, nii ɛ ga GALA ziimai, wo va naa zɔɔɔ, nii ɛ ma minazege bogai.

³⁷ Seveve GALA Sevei zu ga:

«Ná tago nɔ ve niina, su la mɔ ɔoozani, §
zɔi maanɛai ɛ va, toɔa va niina, ɛ la mɔ lebisu.

³⁸ Zɔi telebogai gɔazu, naa ɔa zenvui wo ga kidaalevei maavele, keɛ ni a ɔalena ma ga voluvelei, ná-fai la zoga zii ma.»^{*}

³⁹ Adoun, de la ga naama nuiti, niiti ti ɔalesu ma ga voluvelei, ti undaavili, keɛ ada ga nuiti kidaalevei ti ya, ada ɔizosu.

11

Kidaalevei

¹ Kidaalevei ɔa ga nu laa faiti da niiti kitogai ti va, ɛ ɔe ga zaɔui nu naama ɔaamaiti kwɛɛ, niiti nu la ti ɔaazu.

² Naama ɔidaalevei ɛ ɔeni wɔɔwɔɔɔ nuiti zea, naa ɔa ɛ keɛni, ti zeele woo vago zɔɔɔni GALA zea.

³ Kidaalevei ɔa ade kwɛɛsu da ga eteai ɔetɛni ga GALA daawooi, anii niiti de ti ɔaazu, naati kpetevɛ, ti ɔula naati su, niiti nu la ti ɔaazu.

⁴ Kidaalevei ɔa Aɔele zalaɔai ɔulani la GALA be, nii ɛ vizɔni Kayen nɔnɔi va. Ná-kidaalevei maavele ma, GALA ge deɛni ga telebogɛ, tɔ ɔɔɔi zeele wooi wo ga ɛ yeezeini ná-veɔaniiti bu. Aɔele ná-kidaalevei maavele ma, toɔa ɔɔɔzu zaaɔaɔa, anɛɛ ni saavɛ.

⁵ Kidaalevei ɔa ɛ keɛni Enɔke leɛni GALA pɔ be, ɛ la ɔeni zaani, nu nɔpɛ ge la ɔeni kaani mɔnɔ pɛ, tɔɔzei GALA ge seɔeni. Mazɔɔ aisa ɛ va le, ɛ zeele wooi zɔɔɔni ga ɛ GALA ziimani.

⁶ Tama, ɛ ɔula kidaalevei volu, nu nɔpɛ ge la zooga ɛ va GALA enɛke. Naa ma, zɔi ɛ vaazu GALA pɔ, keni ɛ ɔidaaleve ga GALA ka ná, toɔa kulanuma ve naati zea, niiti ti gaiziezu.

⁷ Kidaalevei ɔa Nowe woiloni la GALA ná-tɛnɛ gooiti ma, ɛ vile faiti ba ti ɔeni vaazu ɔɛɛzu, nu la ɔeni de ti ɔaazu. E ɔoloni GALA gooi ve, ɛ keingi ɔetɛni, nii ná-peleyeɔei vuuni su, ti ɔizo. E eteai veelalani ga naa. Naa maavele ma, ɛ ɔeɛni ga telebodai ma vogani zege nui, nii ɛ zɔɔɔsu ga kidaaleve maavele.

[‡] 10:30 10:30 TSV 32:35-36. § 10:37 10:37 Eza 26:20 bogɛ ɛ zoloo Geleke woo zɛvɛ wɔɔɔmai ma. * 10:38 10:37-38 A6k 2:3-4 bogɛ ɛ zoloo Geleke woo zɛvɛ wɔɔɔmai ma.

³³ Kidaalevei maavele ma, ti vɔnini masagiti ma, ti telebodaiti ke, ti aniiti sɔlɔɔ niiti GALA ge minazegeni ga tiye, ti zalaiti daaɖuluni,

³⁴ ti abu wolaiti paani, ti ɖulani boɖa zɔkpɔ ɖaaligiti zea, zɛbe la ɖeni ti va, tama ti zɛbe zɔlɔɔni, ti ɖeni ga zɛbesu nuiti kɔɔmaɖeti, ti vɔnini zii ɖiligiti ta-ɖɔɔɖeɛiti ma.

³⁵ Kidaalevei maavele ma, anzanui tanigaani Ta-wɔɖeiti ti wuzegeni, ti ɖula saai ya, ti ve ti ya. Ti tanigaani nimizani, keke ti la yeezeini ti unmoɔ faa wu negelein, naa ɖa a ke ti buzeɖei zɔlɔɔ nii fizɔgai gola.

³⁶ Tanigaani ti neɖɖulasui zɔlɔɔni, ta doɖai, tanigaa ti ɖilini ga yɔlɔɖɔiti, ti ti vili kasoi ɖa.

³⁷ Ti tanigaani sɔɔni ga kɔtui, ti ti vaa, ti tanigaani bali su ga sii, ti za, ti tanigaani paa ga boɖa zɔkpɔi. Ti ɖeni zieziɛsu adaɖe pe, ti maagiliai ga baala kɔlɔiti ta boli ɖɔlɔiti, ti valani ti-ɖɔligiti pe ma, ti ti wɔinzeɖe, ti ti zopele nɔu.

³⁸ Ti ɖeni levetevesu teɖebaiti su, ta gizeiti ma, ti ɖa zeɪ pugiti su, ta zooi ma yeɖeiti su, teigiti eteai la ɖeni zolooni ti ma.

³⁹ GALA ge yeezeini niima nuɖuseiti pe bu ga ta-ɖidaalevei maavele. Tama ti la ɖeni naa zɔlɔɔni, nii GALA ge ma minazegɛgi woni.

⁴⁰ Mazɔlɔɔ GALA ge faa ɖeɖele ɖeteɖe ade ve nii fizɔgai. Ti maa la neeni ti laa va zeeli, ni ade-ɔ ge la ba.

12

De yiilɔɔ voluɖulai zu

¹ Adɔun, de maagooliɛ ga zeele ɖebe wolai. Naa ɖa ɛ ba, ade kasɔiti pe pili ya, ta kotoi nii ɛ de maavelevelesu vaa. Ade kpizeɪ wo ga ziilɔɔi, suɖɔɖɔ bosuve naa de luɖɔ.

² De ɖaazulo Yesu va kpaan, nii ɛ kidaalevei lɔɔzeida de ve, ɛ liizu la eyɛsu daazeeli. E vaani bu ga ti paa saa wului ma, ɛ la naama zaa zii leveni ga unfe faa nɔpe, tɔzeɪ ɛ ɖeni koozunɛɪ ɖweɛ, makega ɖeni de tuɖɔ, toɖa zeini niina GALA ná-masa kpɔkpɔgi yeezazuɖe.

³ A ɖigaizie lee tɔun su, ɖeleɪ ɛ yiilɔɔni la naama laazuɖɔli vaiti bu, kotoba nuiti ti ti zeini ma. Naa ɖa ɛ ba, à mina ɔlɔ, wo iɔ ge mina leve.

⁴ Mazɔlɔɔ wo la de nepii ɖɔɔni kotoi laalɔɖɔma eyɛsu wo va zeeli saai ma.

⁵ Wo yeema iɔɔɔ woiti ma GALA ge bosu wo ma, eɖeɖeleɪ a ɖa wo da doun zunuiti ma ga:

«Dòun zunu, mina Maligii ná-maagoloi ɖeleɖele,
mina iɔɔteɖe siegi zu ɛ zeliɪ losu da ɛ ma.

⁶ Mazɔlɔɔ nii Maligii neai ve, naa ɖa a ɖa maagolo,

toɖa ɖa naati ta-vaa nɔiti daazale, zɔiti ɛ ti ɖweɛ ga ná-doun zunuiti be.»*

⁷ A yiilɔɔ maagoloi wu, GALA ka wo zosu eɖe ná-doun zunuiti. Mazɔlɔɔ naama loun zunui ɖa mini, nii keeɖe la ɖa ga maagoloo?

⁸ Pelegi ɛ ɛse pe maagolozu la, ni wo la maagoloi zɔlɔɔni ɖana, wa ga ween lointi, wo la ga doun zunu ɖitea.

⁹ Tama, de zɔlɔɔ keeɖeiti ti ɖeni de maagolozu eteai zu, de ɖa unfe ti ma. De la ɔudezu naa maazu ɖaa, de va ɖolo de-Geɛ ve, ɛ geezuɖe, de va zenvui wo?

¹⁰ Ade-ɖeɛni ti ɖeni de maagolozu yeeɖeɖala go vaa nɔ ma, eɖeɖeleɪ ɛ zolooni da ti ɖaazu. Keke GALA ka de maagolozu da-ɖulagaanɛzu ɖitei ma vaa ma, naa ɖa a ke, de dɔnɔ zɔlɔɔ ná-ɲadedai zu.

¹¹ Gaama ve ga maagolo vaa nɔpe ge la ɖa ga ɖe ga koozunɛ vaa tɔzeizuɖe, keɪni ziiɔlɔi. Keke su a ɖoozana, zɔiti ti naa ɖeɖala maagoloi zɔlɔɔsu, ta ɖa ɖe ga telebo nuiti ti ziileigi zɔlɔɔ.

¹² Naa ɖa ɛ ba, à wo-yeeiti sulo volu, niiti ti zuɔlɔbai. A wo-ɲiibiiti sasulo, niiti ti zuɔbalizu.

¹³ A zie ga pele zɔlegiti, naa ɖa a ke dekpɔ ɖɔɖɔi mina ɖale siei wu, keke tɔun ɛ ɖede.

* 12:6 12:6 TFa 3:11-12 boɖe ɛ zoloo Geleke woo zeɖe wɔlɔmai ma.

Deveiti ta tookisuiti

¹⁴ A gaaaba, ziileigi gɛ wo yɔɔɔzu wa nuɔuseiti pɛ, ta wo zie ɲadedai zu, ɛ gɔla naa volu, nu nɔpɛ ge la zooga ɛ va Maligɔii gɔa.

¹⁵ A dama ga nu nɔpɛ ge mina vala GALA nɔ-zaalai ma. Nu nɔpɛ ge mina gɛ ga ani zuwu ɲɔi, ɛ va vɔnɔ, ɛ va kpɔlɔi wuzegɛ, ɛ va ma mɔinmɔin kɔzɔ.

¹⁶ Nu nɔpɛ ge mina gɛ wo zaama ga kologolo nui, ɔaa faa ɲadegaiti pɛlevɛle nui ga Ezawu gɛvɛle, niigi daamii laa gɔla kpegɔi vaa zu, ɛ nɔ-doun mɔun tosuve vɔdini.

¹⁷ Wo kwɛni ga naa voluma, ɛ gɛni pɔ ga ɛ kɛɛgɛ nɔ-tuyai zɔlɔ, kɛle naa voluaveni ba, mazɔlɔ zobo nɔpɛ ge la mɔ gɛni nɔ, kɛɛgɛ va naa maavalibo, nii kɛai niina,[†] anɛɛ ni ɛ gɛni gaiziezɔ ga gɔlɔi.

¹⁸ Wo la maaɔugani naama gɔzei va, ga Izilayɛle nuiti kɛvɛle tevɛbai zu, nii nu a zoo ɛ vɔɔgɔ ba, abui sosu ba, kpɔdii vɛɛni ma, nɔ zuɔɔɔɔɔi, fiile wolai nɔ,

¹⁹ ta puu gooɔi, ta wooiti ti gɛni mɛnisu, nuiti ti gɛni mɛnisu, naati ti maanɛɛni woni ga woo nɔpɛ ge mina mɔ wo ti ma volu.

²⁰ Mazɔlɔ ti la gɛni zoosu ti va zie devei naa wu ga: «Anɛɛ suai nɔpɛ a vɔɔgɔna gizeɔi va, toɔa zɔ ga kɔtui, ɛ za.»[‡]

²¹ Naama vai maaluanɔi gola, eyɛsu Moize gɛni ma: «Gɛ lua gola, gɛ ɔa ɔali!»[§]

²² Kɛle wɔun, wo maaɔugaa Siyɔn gizeɔi va, zɛnvu su GALAGI nɔ-taai, Zeluzalɛme nii ɛ geegɔlɔgi zu, ta nɔ-geezugɛla ɔulu golaiti ti koozunɛɛi zu.

²³ Wo maaɔugaa doun mɔungiti ba, ti-laaseigi zɛvɛai geegɔlɔgi zu, ti maaɔgai ta-gaalebai zu. Wo maaɔugaa GALA ba, nuɔuseiti pɛ tukpɔgaaleve nui, ta telebo nuiti ti-yenvuiti ba, ta-vai pɛ daazeɛliai niina.

²⁴ Wo maaɔugaa Yesu va, ɛ ga minazegɛ niine ma yɔɔɔzɔvɛtɛ nui, ta tɔ ɔɔɔɔi ɲamai nii fazagai, ɛ ɔɛzu ga pagɔ, ɛ leve Aɔɛle nɔnɔi va.

²⁵ A dama degɛmu! Wo mina ɔe woilosu naa wooi ma, nii ɛ ɔɛzu wo vɔ. Niiti ti la gɛni kɛɛni ti va woilo naa wooi ma, nii ɛ gɛni ti lɛnɛsu etɛai zu, undaaviligi la gɛni voolani ti va. Ada ma, da gɔzo gale, ni da voluavena naa va, nii ɛ ɔɛzu de vɔ, ɛ zegɛ geegɔlɔgi zu, ɛ ɔa de lɛnɛ?

²⁶ Mɔungi, daawooi zooi ɔalini, ɛ niima minazegɛgi wogɛ de vɛ niizu ga: «Nɔ vaazu zooi ɔalizu volu mɔnɔ nɔ gɛ gɔla, kɛle ɛ la gɔvɛ su naa va, nɔ geegɔlɔgi ɔalaa ɔali.»^{*}

²⁷ Naama wooi ɛ gɛɛzu ma: «Volu mɔnɔ nɔ gɛ gɔla,» naa gɔ dɛɛzu ga aniiti ti ɔɛɛai, naati ta ɲiikpɔsu, ti ɲɛɛɛ, naa gɔ a kɛ, niiti ti la ɲiikpɔga, naati ti yɛ nɔ gɔ.

²⁸ Degɛmu ade gɛ ga faanɛ wuugwɛɛ nuiti, tɔzɛi ada masadai zɔlɔsu nii ɛ la ɲiikpɔga. Ade GALA dɛbi ga kɛvɛlei nii soloogai de ɔa fe ɔɛ, ga unfema vɛle ta duabai.

²⁹ Mazɔlɔ da-GALAGI gɔ ga abui nii ɛ anii pɛ galazu.

13*Veɛi nu a GALA ɛnɛkɛ da*

¹ A mina yeeɔe gɛɛgɛloun nɛɛɛi va.

² A mina ɔe wɛɛn zɛɛbo fai va eyɛsu pɛ, mazɔlɔ tanigaani ti yɛgɛ kɛɛzu ti geezugɛlaiti daazuvɛɛni, ti la sugwɛɛ.

³ A yiizoolɛ ga kasogɔ nuiti, egɛ wa tiyani ka wo kasoi gɔ vɔɔma. A gɔzɛ maanɔgɔ nuiti su, egɛ wa gɛ faa gɔla ma wa tiye kpusei zu.

⁴ ɛsɛ pɛ ge unfema ve vului vɛ, zinigi ta anzai ti gɛ ga woogɛgɔla nua ɔɔgɔ vɛ, mazɔlɔ GALA ka kologolo nuiti ta wɛɛnzɛ nuiti tukpɔgaaleve.

⁵ A mina walii nɛɛ vɛ, ɛ va zɛi wo unda. Nii ɛ wo ya, naa wo ɛnɛkɛ, mazɔlɔ GALA ɔɔɔɔi bogɛ, ɛ gɛ ma: «Gɛ la yeeɔega ɛ va, gɛ la gɛlɛa ɛ va.»^{*}

[†] 12:17 12:17 kɛɛgɛ va naa maavalibo, nii kɛai niina: Tati peɛi taɔili ɔalaa ka ga nii: mazɔlɔ zobo ge la veeni ɔɛ, ɛ va gɛvɛlei valibo [‡] 12:20 12:20 ɛgz 19:12-13. [§] 12:21 12:21 TSV 9:19. ^{*} 12:26 12:26 Azɛ 2:6 bogɛ ɛ zoloo Gɛlɛke woo zɛvɛ wɔlɔmai ma. ^{*} 13:5 13:5 Welɛ vɛti: TSV 31:6; Zoz 1:5.

⁶ Naa ɔa é ba, da zoo bosu ga ladalai pɛ ga:

«Maliɔii ɔa ga ná-kpɔba nui,

gè la lua ani nɔpɛ ba.

Leeni ɔa nui a zoo é kɛ ga ze?»†

⁷ A ɔize wa-lotugɔiti su, niiti ti GALA daawooi laazeelini wo ma, wo ta-eteai ɔaabelai velei vete, wo vɔkɔɔ ta-ɔidaalevei ma.

⁸ Yesu Kilista ɔa ga tɔnɔ wogi, ta za, eyesu ɔɔ.

⁹ A mina va bu kala kiligiti ma ziiti, ti va wo ɔaka. Mazɔlɔ fizɔge ga de-yii zɛbɛ zɔlɔ ga GALA ná-zaalai maavele, é mina ɔɛ ga deveiti ti vilɛgai ɔnɔ faiti ba, nii é la faa nɔpɛ paani naati ma, niiti ti voluzeini ba.

¹⁰ Zalaɔa ɔula nui niiti ti botii ɔɛɛzu seizu nadegai wu, ma zobo ge la veeni ti vɛ ga ti va naa ta mi, nii kulaai ada-zalaɔa ɔulazuve.

¹¹ Mazɔlɔ suai niiti zalaɔa ɔula ɔundigi wolai ɔɛni ti ma namai ɔulazu ga zalaɔai, ada nadega wolai, koto zuvaaye fai zu, ti ma voomai ɔɛni ɔalazu ti-vuuzuve voluve.

¹² Naa ɔa é ba, Yesu balaagi zaani taa voluve, nii a kɛ é ná-nuiti nade ga tɔ bɔɔɔi namai.

¹³ Deɔemu ade li pɔ bɛ puuzuve voluve, de naa ɔɛɔala vɛlɛlalai ma zii zɔlɔ ga tɔun kɛvele.

¹⁴ Mazɔlɔ taa la de ya zooi ma a lebi eyesu ɔɔ. Ada taai ɔaizɛzu nii é vaazu.

¹⁵ Tɔun saɔui zu, ade mina bɛ ada-maamusei vee vai va GALA bɛ ga zalaɔai, naa ɔa é ga de-lakɔlɔgiti ta-ɔulanuma, niiti ti kweesu kɛɛzu kpaun ga tɔ ɔa é ga Maliɔii.

¹⁶ A mina yeema faa vagɔi ɔɛɛ vai ma, ta nu ɔɔ vai, naama zalaɔa ziiti ka ti nɛai GALA bɛ.

¹⁷ A wa-lotugɔiti goo zo, wo ɔolo ti vɛ. Mazɔlɔ tiya ɔa ti ɔaabaazu wo-yenvui ma, tɔzei ta voluvaawo GALA ma ga ta-ɔɛwotiiti. Wa ɔolona ti vɛ, ta ti-losuve ɔɛ ga koozunɛi. Ni naa laade, ta kɛ ga gaazugilii, naama ge la ɔɛa wo vɛ ga kulanuma.

¹⁸ A da GALA fali gi vɛ. Gi laave da ga kisɛ vago ɔa gi ya, ɔa pɔ ga gi zɛ ga pago fai pɛ su.

¹⁹ Nà laalazu maazu ga wo GALA falii ɔɛ, naa ɔa a kɛ, su mina ɔooza, gè va wo vɔ bɛ.

GALA falii

²⁰ GALAGI nii é ziileigi veezu, naa ade-Maliɔii Yesu wuzɛɔeni, é kula saai ya, é ɔɛ ga ná-baalagiti make nu wolai, é ɔɔɔɔ minazɛɔɛgi ɔili ga tɔ bɔɔɔi ma namai,

²¹ GALAGI naa zɛbɛi ve wo vɛ faa vagɔi pɛ kɛɛ vai zu, nii a kɛ wo ziimai laazeeli. E ziimai laazeeli wo-yiimave ga Yesu Kilista maavele. Lebiyai ɔɛ tɔun bɛ ɔɔɔɔ! Amina!

Tuɔ goo ɔaabelagiti

²² Nà wo maanɛɛɛzu, kɛɛleaiti, ga wo yeezei niima lenɛ gooiti bu, mazɔlɔ nii gè sɛvɛai wo ma niima zɛvɛi zu, gè la sugoozani.

²³ Nà bosu wo ma ga ade-ɔɛɛloin Timɔte vilɛge niina. Ni a vaana vɛ fala, nà ɔɛna vaa wo vɛtesu, ɔa ye va gi va.

²⁴ A wa-lotugɔiti pɛ tuɔ bɛ, ta GALA ná-nuiti pɛ. Itali geleiti pɛ ta wo luɔɔsu.

²⁵ GALA ná-zaalai ye wo pɛ wo va!

† 13:6 13:6 Guy 118:6 bogɛ é zoloo Geleke woo zɛvɛ wolɔmai ma.

Zake Ná-Sɛvɛi Sɛvɛi lɔɔzeizuvɛ ma woo mɔungiti

Nui ta nii daasei ge ɣɛni ga Zake, naa é Zake Ná-Sɛvɛi ɣɛai. E ɣɛni tanisu ga Yesu deeloin, é ɣɛni ga totuɣɔi ta Egilisi mɔungi zu, pɔ ge ɣɛni totuɣɔiti ta-maaɔɔgi va, nii é ɣɛni Zeluzalɛme (KKw 15:13). Keelai Pɔle daasei pɛvɛ balaa ga Egilisii «ma ɔɛɔgi ta» (Gal 2:9). Faaɣwɛ nuiti daavɛ da ga Zake Ná-Sɛvɛi ɣɛni kona vuulɔɔlugo (50) ɣɛɣala, Kilista zɔɔɔga vɔluma. Tɛi Zake ɣɛni ga Egilisi lotuɣɔi ta Zeluzalɛme, tanisu keai ma ná, názu ɣa é sɛvɛi ɣɛni la.

Zake Ná-Sɛvɛi levege «GALA ná-boloda puugo maazu felegɔiti (12), ti vazagai eteai zu ná pɛ» (1:1). Kalagi niiti ti Zake Ná-Sɛvɛi zu, ta keletieinti tɔnɔ, keɛ wooi é bosu návɛ «boloda puugo maazu felegɔiti» (12), naa ɣa dɛɛzu ga é sɛvɛi leveni ɔɔɔɔɔɔ keletieinti ma, ti ga Zuifuiti. Sɛvɛi nii ɣa kala mɔinmɔin feezu, tɔɔzei tevege ga é zeeli kpɔ mɔinmɔin ma, ti kala. Zake laaɔakpage kidaaleveiti zɔɔɔzuve ma ta keɛwotiiti. Kidaaleve ɣitei ɣa da ɣula keɛma ga keɛwotiiti (2:17). E dɛvɛ balaa ga keɛni nu dama ga zeelɔɔɔzu vai, é lo naavolo nuiti ba (2:1-4), é ɣɛ ade dama balaa ga wooi, niiti ti ɣulazu ade laavɛ (3:1-12).

Unsɔsuvɛ

1. Zake ɣa naati tuvɔsu, niiti ti vaazu ná-sɛvɛi ɣalasu (1:1).
2. Naa vɔlu é keletieinti ipɔɔɔ, ga ti yiilɔɔ siɛgi zu kpɔɔi zeelizu la ti ma (1:2-27).
3. E zɛba é ɣɛ ma, toɣa ga faa vago ga kidaalevei ɣula keɛma ga keɛwotiiti maavele (2:1-26).
4. Naa ɔɛgai ma, zɛbei nii a zoo ɣɛɛzu nu laawooiti ba, é naa balaa lɛɛ (3:1-12).
5. Naa vɔluma Zake dɛvɛ ga GALA ná-ɣimalai ta nuɔusei ná-ɣimalai ti yeeɣaagwɛvɛvɛ gola (3:13–4:10).
6. E ná-sɛvɛi ɣala nuiti tooni ɣisu naa vɔluma ɔɔɔvaalesui laalɔɔma (4:11–5:6).
7. Zake Ná-Sɛvɛi ɣaaɔelagɛ ga, é kiti levei tanigaa ve (5:7-20).

Tuvɔ gooiti

¹ Nèi gè ga Zake, gè ga GALA ta Maligii Yesu Kilista ta-wotigɛ nu, nà wo luvɔsu, GALA ná-boloda puugo maazu felegɔiti (12), ti vazagai eteai zu ná pɛ.

Suɣɔɣɔgi ta ziilɔɔi

- ² Kɛɛleaiti, siɛgi zu wo lɔɔzu la suɣɔɣɔgi ma ziiti pɛ su, à deve ga wa-ɣoozune vaa wola.
- ³ Mazɔɔɔ à suɣwɛɛ ga wa-ɣidaalevei zuɣɔɣɔ fai, naa ɣa é vaazu ga ziilɔɔi.
- ⁴ A ɣaaɔa, wa-yiilɔɔi laazeeli kwɛgi ma, naa ɣa a ke wo laazeeli, ta wo ɣaavɔni fai pɛ su, peelalazu nɔpɛ ge mina ɣɛ wo va.

ɣimalai ta GALA falii

- ⁵ Ni nui ta ɣa wo zaama, balagai ɣimalai ma, keɛni é fali GALA ma, nii a fe bɛ, mazɔɔɔ GALA ka da ɛsɛ pɛ kɔ ga faanɛi, zelilo faa nɔpɛ ge la ba.
- ⁶ Keɛ é fali ga kidaalevei, é mina inɛinɛ, mazɔɔɔ zɔi é inɛinɛsu, naa ɣulavɛ ga kpolodɛi ma lakpatakpagi, fiilei niikpisu, é da buzɛge.
- ⁷ Naama nu zii mina ɣisɛ ga toɣa ani zɔɔɔ Maligii ya.
- ⁸ Mazɔɔɔ toɣa ga kisupu nui, ki ge la ɣila siɛ vɛlei tanɔpɛ su.

Baladai ta naavololai

- ⁹ ɣɛɛɣeloin é ga bala nui, é ɣoozune mazɔɔɔ GALA ka unbuzɛge.
- ¹⁰ ɣɛɛɣeloin é ga naavolo nui, é ɣoozune mazɔɔɔ GALA ka maayeizu. Tɔɔzei naavolo nui ɣa leve eɣɛ tufa vuai.

¹¹ Foloi a ɖulana, ná-die golai a ɖa galai wo, toɖa ɖa siinziin ganigi vɔ, ma vuai loo bu, ná-pagi jeele. Zekana é la ga naavolo nui, toɖa jeele ná-botiiti saama.

Suɖɔɖɔgi ta tɛgai

¹² Undaane nu ɖa ga naama nui, zɔi é losu kpaan suɖɔɖɔgi zu, mazɔlɔɔ suɖɔɖɔgi vɔluma, toɖa pile sɔlɔɔ masa bɔlɔgi zɔlɔɔ ga ɖɔɖɔ zenvui, nii GALA ge minazeɖea la naati be, niiti ti nea ve.

¹³ Siegi zu tɛgai zeelizu la nui ta ma, é mina ɖe ma: «GALA ka é tɛezu ga.» Mazɔlɔɔ GALA ge la zooga lee zu ga, é va faa jɔi ɖe, tɔ balaa la nu nɔpe tɛa ga.

¹⁴ Kele nui ɖa lee zu ga, siegi zu tɔ bɔɖɔi ná-gaazuɖulapɔi meensu da, é yaava.

¹⁵ Tama gaazuɖulapɔi a kogi zeɖena, toɖa ɖa sɔlɔɔ ga kotoi. Kotoi laa ɖa zeelina metu, é sɔlɔɔ ga saai.

¹⁶ A mina bɔɖɔ ye ná wo va yaava, kɛeleaiti, wɔi wo ga nɛɛɔɖɔiti.

¹⁷ Faaneɛ vagɔi kpein ta vebɛanii keɖala la ná, naa pe ka zeɖezu geezuve, GALA pɔ be, é ga wozakalagi ma Geeɖei. Toun pɔ be, falibo ge la ná, falibogi ma maaniini ge la balaa ná.

¹⁸ Tɔ bɔɖɔi yiimai ɖa é zenvui veeni la ade ya, ga daawooi maavele é ga gaamai, nii a ke ɖe ɖe tosu mɔungi zu kpɛɛaniiti pe saama.

GALA daawooi meni, è zie la

¹⁹ Kɛeleaiti, wɔi wo ga nɛɛɔɖɔiti, à nii zuɖwe: Nui pe ge zuvile ga faa menigi, kele é mina ɖa bɔe fala, é mina yiigaawanana fala,

²⁰ mazɔlɔɔ nui a yiigaawanana, é la mɔ naa laazeelia, nii é ga telebo fai GALA gaazu.

²¹ Naa ɖa é ba, à kɔzɔba vaiti pe pili ya, ta nii pe a nu ɖe ga nu jɔu. Wooi nii siingai wo-yiimave, à naa zo sesebogi zu, tɔ ɖa a zoo é wo-yenvuiti kizo.

²² A wooi zo, wo zie la. A mina kwe menigi nɔ va, wo va bɔɖɔ yaava.

²³ Mazɔlɔɔ ni nu a woilona wooi ma, é la zieni la, kulave ga nui nii é bɔɖɔ vetesu petegi zu nɔ,

²⁴ é bɔɖɔ vetega vɔluma, é li, é yeema gaamanɔ bɔɖɔ ɖevelei ma.

²⁵ Kele zɔi é gaazulosu tɔ daazeeliai va, nii é wɔlɔyai veezu ade ya, é ɖili ba, é la nɔ ga é woilo ma, é yeema ma, kele é ziezɔ la, naama nui undaa ɖa ne zɔlɔɔ GALA zea, ná-keɛwotiiti pe su.

²⁶ Ni nui ta a bɔɖɔ ɖaana ga GALA pele zie nu, tama é la zooni neɖi zosu, toɖa bɔɖɔ yaavazu, ná-GALA pele ziei ɖa ga wafuun faa nɔ.

²⁷ GALA pele ɖitei ɖadegai Geeɖe GALA gaazu, naa ɖa é ga nu ɖa bɔ podointi ba ta poanzaiti ta-ɖidaaviligiti su, ta è mina bɔɖɔ ye ná, è va ɖɔzɔ ga niima eteai zu vaiti maavele.

2

A dama ga zeelɔzɔɖɔzu vai

¹ Kɛeleaiti, wɔi wo eteai ziezɔ kidaalevei zu ade-Maliɖii Yesu Kilista ma, é ga lebiya nui, à mina naa zupu ga zeelɔzɔɖɔzu.

² Ni zunui ta a vaana wa-ɖaalebai zu, zanu balaɖaegi zee va, seɖe vagɔi ma, ni bala nui ta balaa ka vaana ná, maagili velei jɔudai,

³ ni wa unfemai veena zunui naa ve, maagiliai ga pagɔ, wo ɖe ma: «Va, è zeɔ ve, seizu vagɔi zu,» kele wo ɖe bala nui ma: «Da ve, ye lɔni,» baa «Zeɔ zooi ma, ve kɔɖɔiti bu,»

⁴ zeelɔzɔɖɔzu la ga naa wo keɛzu bɔɖɔ zaama baa, wo va ɖa tukpɔi ɖaaleve, nii kulaaɔi kisie jɔi zu?

⁵ A woilo, kɛeleaiti, wɔi wo ga nɛɛɔɖɔiti, GALA ge la yeeloni naati ba baa, niiti ti ga bala nuiti eteai zu, ga ti beɛ kidaalevei zu, ti ɖe ga masadaɔ ma vogani zeɖe nuiti, nii é ma minazeɖe bogai naati be, niiti ti neai ve?

⁶ Kele woun, wa bala nui veleivilisu! Naavolo nuiti taade, ti va ɖe ta-zobogi laazu wo ma, ti va li ga woye tukpɔgaalevezuɔeti baa?

⁷ Tiya laade ɔaa, ti va ɔe woo nɔi wosu daasei pagɔi laalɔɔma, pɛai wo va?

⁸ Gaamazu wa keezu ga pagɔ, ni wa masadai ma logi ziezu, ɛ zoloo GALA Sevei ma ga: «È-zeijnɔɔi nɛe ve, eɔe da ɔɔɔi.»*

⁹ Kele ni wa zeelɔɔɔzui ɔeezu, wa koto ɔeezu naazu, togi ɔa wo veelalazu, tɔzei wo tɔ kologologi ɔea la.

¹⁰ Mazɔɔɔ nu nɔpe ɛ togi pe sosu, kele a togi ma levei gila kpe kologolona, ɛ ɔea ga soba nu ti pe su.

¹¹ Tɔzei zɔi ɛ ɔeni ma: «Mina weenziɛ bo,» naa ɔa ɛ ɔeni ma balaa: «Mina nu vaa.»† Kele anɛɛ ni ɛ la weenziɛ bosu, kele ni da nu vaana, ɛ ɔea ga tɔ kologolo nui.

¹² A kpɔei wo, wo zie eɔe nui niiti ti maanɛai ti lukpɔɔaaleve, ɛ zoloo wɔɔɔya logi ma.

¹³ Mazɔɔɔ zɔi ɛ la nua maawɔingaa, GALA ka naa lukpɔɔaaleve, ɛ la maawɔingaa. Maawɔingai ɔa da pile sɔɔɔ tukpɔi ma.

Kidaalevei ta keewotiiti

¹⁴ Keleaiti, naa ɔa lee vaa nu ma, da ɔena ma: «Kidaalevei ɔa zɛa,» ni ɛ la deeni ga da-ɔeeotiiti? Naama ɔidaalevei ɔa ɛ ɔizo naazu baa?

¹⁵ Ni ɔeeɔelointi saama, tanigaa ta nɔ, sege la ti ma, ti valagai folo-o-folo ɔonɔgi ma,

¹⁶ nu ɔila ge ye wo zaama, ɛ ɔe ti ma: «À li ziileigi zu, à ɔɔɔe, wo yiɔo,» ni wo la naa veeni ti ya, nii ti-busei maavai ba, naa ɔa lee vaa ti ma?

¹⁷ Pele ɔana ɛ la ga kidaalevei, ni ɛ la leeni ga keewotiiti, ɛ zaa.

¹⁸ Kele ni nui ta a ɔena ma: «Kidaalevei ɔa ɛ ya, nɔun, keewotiiti,» naazu nà ɔe ma: «Da-ɔidaalevei le ga ze, keewotiiti pɔ ge mina ɔe ba, nɔun nà nà-kidaalevei le ga de ga keewotiiti.»

¹⁹ E laave da ga GALA gila kpe nɔ ɔa ɛ nɔ? Da faa vago ɔeezu ga naa. Kele inɛgiti daave naa la balaa, ti zasu da bali.

²⁰ Ee, ɔimalala nui! Da pɔ ɛ leɛ ga de baa, ga kidaalevei keewotii la ba, ma naka nɔ ve?

²¹ Ade-memewola Abalaame la ɔeni ɔeeni ga telebo nu GALA gaazu ga keewotiiti maavele baa, siegi zu ɛ nà-doun zunui Izaake laani la zalaɔa ɔulazuve?

²² E petega ga nà-kidaalevei ta nà-keewotiiti ti ɔeni botii ɔeezu vɔɔma, nà-kidaalevei laazeelini ga nà-keewotiiti, ti ɔeni ba.

²³ Naa vileni su naazu, nii GALA Sevei boni ga: «Abalaame laani GALA da, naa leveni be ga telebodai.»‡ E lolini ga GALA bɔɔlai.

²⁴ Wa petesu deɔemu, ga nui ɔa ɔe ga telebo nu GALA gaazu ga keewotiiti maavele, ɛ ti ɔeezu, kidaalevei letelegi nɔ laade, nii ɛ zea.

²⁵ Zenɔ ɔana ɛ ɔeeni la ga kologolo anzanui Laɔabe, ɛ ɔeeni ga telebo nu GALA gaazu ga nà-keewotiiti maavele, ɛ yeezeini Izilaye leelaity bu, ɛ ɔɔ ti va, ti li ga pele ɔili.§

²⁶ Mazɔɔɔ eɔeevei kpusei zaai la, ni zenvui la su, zekana ɛ la, ni keewotiiti ti la kidaalevei va, saave.

3

Dama ga ɛ ɔɔe velei

¹ Keleaiti, wo ma mɔinmɔin ge mina ɔe ga kalamɔn, mazɔɔɔ wo sugweɛ ga geiti gi ga kalamɔinti, ɔa-lukpɔɔaalevei ɔa baa gola.

² Ade pe da da ɔaka fai ma zii mɔinmɔin su. Zɔi ɛ la ɔakasɔ pe kpɔezugulaity su, naa ɔa ɛ ga zunui daazeeliai fai pe su, a zoo ɛ zie kpusei wu, ɛ ɔɔɔ zo fai pe su.

³ Da kɔlu buɔai lɔzu sooity daave ga ti ɔolo de ve, da vɔnisu ɔana ti-busei kpein ma.

⁴ ɔigaizie leɛ bato wolaiti su. Anɛɛ ni ti wɔɔɔve gola, fiile wolai da ti laavili, bato laalati kɔlu ɔoi ɔa da ti laalati, ti li ga dii nui yiima velei.

* 2:8 2:8 Lev 19:18. † 2:11 2:11 Eɔz 20:13-14; TSV 5:17-18. ‡ 2:23 2:23 Zen 15:6. § 2:25 2:25 Wele ve: Zoz 2:1-21.

⁵ Zekana é la, nu nēgi ɔa ga kpusei vaalobazu goi, keɛ toɔa zoo é ɔɔɔ waso ga faa wolaiti.

Gigaizie lē balaa, velei abu goi a ɔa so da ɔɔɔ wolai va, é ná pē gala!

⁶ Nu nēgi balaagi ɔa ga abui. Telebotala eteai ve. De-buse vaalobazuve ta ve, to ɔa a da kpusei pē kɔɔ. To ɔa a da undaaviligi ma abui vili da-eteai zu vaiti pē ba.

⁷ Mazɔɔɔ, ɔɔɔ zuai ma zii pē, ta wɔniiti, naa vee kpokpo ganiiti, ta kpoloɔei wu aniiti pē ba, nuɔusei ɔa zoo é ti maagolo. Tama nuɔusei ɔa da naa ɔe pɔlɔma.

⁸ Keɛ nu nɔpē ge la zooga é va nēgi maagolo. Toɔa ga faa ɔɔi, nu la zooga da, yeenɔpē daavege ga nu vaa ani wana.

⁹ To ɔa da da de-Maliɔii de-Ge GALA maamuse la, tɔnɔ ɔa balaa da da nuɔuseiti koto la, niiti ti ɔeteai GALA maaniinigi zu.

¹⁰ Maamuse wooiti ta koto loo wooiti ti ɔa ɔula daa ɔilagi. Kēeleaiti, maa la nēni, é va ɔe ɔana.

¹¹ Zieun gilagi ɔa zoo é zie vagɔi ta zie ɔɔi ɔula ada ɔilagi ɔaa?

¹² Kēeleaiti, koolegoole gului ɔa zoo é wolive wului ma waai wo ɔaa? Baa ɔɔɔɔi ansaɔɔ tɔkulugi ɔa zoo é koolegoole gului ma waai wo ɔaa? Ba-o! Zieun gilagi nii kpoloi ma ɔei va, naa la zooga zie vagɔi ɔulazu ada ɔilagi miná nɔ.

Gimalai é zegezu geezuve

¹³ Gima nui ta kelegele nui ɔe ɔa é wo zaama? E dē lē ga kēewoti vagɔi, ti ɔeezu ga sēsɔbogi ta ɔimalai.

¹⁴ Keɛ ni tolo ɔɔi ɔa wo-yiimave, ta maagɔɔ fai, à mina waso, wo va zeei wo ga wo ɔele vai gaamai va.

¹⁵ Naama ɔimalai ma zii laade, é va va, é zege geezuve. Keɛ naa ɔa ga eteai nɔnɔi. GALA zenvui lei, é va ɔe naa veezu, kēni inēgi.

¹⁶ Mazɔɔɔ ve nɔpē tolo ɔɔi ta maagɔɔ fai ná, faazupui ta faa ɔɔi ma zii pē ka é miná.

¹⁷ Gimalai paai, é zege geezuve, mounpa ɔadege, naa volu ziileigi nēve be, ná-fai ɔaane, kēvele ɔeteve ga é woilo zɔiti goo ma, daavege ga gaazumaawɔingai, toɔa da kēewoti vagɔiti kē, é la zeelɔɔɔɔzu ɔea, wooveleda la su.

¹⁸ Zɔiti ti botii ɔeezu ziilei fai ma, nii ti fazasu ziileigi zu, ma zuwui ma waai ɔa ɔe ga telebodai.

4

Ani wɔin ɔɔi zakpe

¹ Kpɔe vai ta sakpegiti ti wo zaama, naati segeve mini? Ta ɔulazu wo yiima vaa ɔɔiti su, ti kɔɔi ɔɔzu yeenɔpē wo-busei zu.

² Wo ɔaazu ɔa ɔulazu ani mɔinmɔin ba, keɛ wo-yiimai laa la zeelizu, naa maavele ma wa nuiti paazu. Wa gaazuɔulapɔi ɔeezu, wo la naa zɔɔɔsu nii wɔin wo ma, naa maavele ma wa zakpesu, wo ɔepii ɔɔ. Nii wɔin wo ma, wo la naa zɔɔɔsu, tɔzei wo la falizu GALA ma.

³ Ni wa falina, wo la zɔɔɔsu, tɔzei wa fali vele ɔɔu zu, nii a kē wo ɔɔ wo yiima vai nɔ zu.

⁴ Woovalada nuiti! Wo la suɔwee ɔaa, ga eteai ná-nēbei ɔa ga GALA ná-wɔinzeɔemai? Zɔi deɔemu é pɔ é ɔe ga eteai ɔɔlai, naa ɔa ɔɔɔ ɔeezu ga GALA sili nui.

⁵ Toɔa wo ɔisu ga GALA Sevei ɔɔni wafuun ɔaa, ga: «GALA wɔinve gola ga zenvui é seini ade-yiimave»?

⁶ Anē naa ve, GALA ka ná-zaala wolai la de ma mɔnɔ, mazɔɔɔ GALA Sevei ɔe: «GALA ka waso nuiti sakpe, keɛ toɔa ná-zaalai la ɔɔɔmaaye nuiti ma.»*

⁷ Deɔemu à ɔolo GALA be. A lo kpaan Inēgi laalɔɔma, toɔa vela, é maagooza wo va.

* 4:6 4:6 TFa 3:34 boge é zoloo Geleke woo zee wɔlɔmai ma.

⁸ A maaɓuɗa GALA ba, toɗa maaɓuɗa wo ɓa. A wo-yeeiti gaagba, kotoba nuiti, wo wo-yiimaveti jade, ɗi fele nuiti!

⁹ A wa-maanɗo vai ɗwɛɛ, wo ɗaalei, wo wɔɓɓ. A wa-ɲeeiti falibo ga ɗɔɓi, wa-ɗoozunɛɛi valibo ga gaazuɗilii.

¹⁰ A ɓɗɗomaayei Maligii ɓe, toɗa wo wuzeɗe.

Geɗɗeloin lukpɗaaleve vai

¹¹ Kɛɛleaiti, à mina woo ɲɔ wo ɓɗɗo laalɗɗoma. Zai a woo ɲɔ wo keɗɗeloin laalɗɗoma, ɓaa é tukpɗaaleve, naa ɗa woo ɲɔi wosu tɔgi laalɗɗoma, é ɗa tɔgi lukpɗaaleve. Tama ni ɗa tɔgi lukpɗaalevezu, é la mɔ ga nui nii é ɗolozu tɔgi ɓe, keɛ é ɗea ga tɔgi lukpɗaaleve nui.

¹² Tama tɔgi ze nui ɗa ɗila kpe nɔ, tɔ ɗa é ga tukpɗaaleve nui, tɔ ɗila nɔ ɗa a zoo é nu ɗizo, ɓaa é nu undaavili. Da ɓɗɗo ɗaazu ga leeni, ɗei é è-zeiɲɗɔi lukpɗaalevezu?

Nu mina ɗe ga waso nu

¹³ A woilo dɛɛ ɗɔɔi ma niina, wɔiti wo ɗɛɛzu ma: «Za ɓaa lina, ɗá liizu taa wolai ta zu, gi kona gila ke ná, gi yaadɗolai ɗe ná, gi tɔnɔ sɔɓɔ.»

¹⁴ Wo la kwɛɛ, nii a ɗe ga woye lina. Leeni ɗa é ga wa-eteai? Wo ɗɛɛɓe nɔ eɗɛvelei ɓumugi la, é ɗulazu, é yeɗɗeɗɗala go nɔ ɗe, naa ɓolu é ɲɛɛɛ.

¹⁵ Wo maanɛni, wo ɗe ma: «Ni Maligii a vaana bu, ɗá ye vulua, gi nii ɗe, ɓaa nuu.»

¹⁶ Keɛ gaamazu, wa ɓɗɗo wɔɓɓzu wa-wasogi zu. ɓɗɗo wɔɓɓ vai naa ma zii pe ɲɔɓɓe.

¹⁷ Naa ɗa é ba, zai é faa ɓagɔi ɗwɛɛ, nii maanɛai é ke, tama, é la keɛzu, naama nui kotoi ɗea.

5

Tookisui naavolo nuiti faa ma

¹ A woilo ɗɔɔi ma, wa ɓe, wo ga naavolo nuiti! A wɔɓɓ, wo ɓalakpala, tɔɔzei maanɗɗɔi maavele ma, é ɓaazu wo ɓɔ!

² Wa-naavoloiti ti luulaa, ɓaɗaɓaɗaiti ti wa-zegɛiti kpotaɓotaga.

³ Koikoigi wa-zanugiti ta wa-wali ɗaeiti koloɗologa, koikoigi naa ɗa é ga zeele wooi wo laalɗɗoma, toɗa wo-ɓusei ɗologolo eɗe abui. Wo naavoloi ɗaalea ba niima voloiti su, ti ga folo ɗaabelagiti.

⁴ Petɛ, wo la botiɗe nuiti salai veeni ti ya, niiti ti wa-ɓalagiti teɓeai. A woilo dɛɛ ti-zalai ɓain gooi ma! Molo leve nuiti kpain gooi zeelia Fai-Pɛ-Maligii GALA ma.

⁵ Wo wa-eteai zieɓe gaanɛɛi zu ta ɓɗɗoyiimai zu. Wo ɓɗɗo maalɔɔɓe eɗe toganiiti wo ɗɔdaaleve voloi vaa zu.

⁶ Wo telebo nui ɓeelalani, wo paa, é la wo zakpeni.

Ziilɔi voluɗulai zu

⁷ Degɛmu, kɛɛleaiti, à yiilɔ eyɛsu Maligii ɓa. A wele veleii tii ɗɛɛ nui a ɗa zooi ɓaalɔnɔ pagɔiti maaɓɔun da gola. Toɗa ɗa yiilɔ, eyɛsu é tona mɔungi zɔɓɔ, ta ma ɗaabelagi é ɓuuzu.

⁸ Wa ɓalaagi, à yiilɔ, wo zeɓezeɗe, mazɔɓɔ Maligii ɓaa vai maaɓuɗaa.

⁹ Kɛɛleaiti, à mina ɓaazaɗa ga ɓɗɗo ɓɗɗo wo ɗilagilagiti, naa ɗa a ke GALA ge mina wo lukpɗaaleve. Tukpɗaaleve Nui maaɓuɗaa, toɗa niina lɔni peɗelave.

¹⁰ Kɛɛleaiti, GALA goo wo nuiti ti ɓɛni Maligii laaseigi zu, naati ta-ɓɔɓi ta ta-yiilɔi ɗe wo ɓe ga poo pagɔi, wo ɗize su.

¹¹ Petɛ, niiti ti lɔni kpaan, da ɗɛɛzu naati ma, undaanɛ ɗa ti ɓe. Wo Zɔɓe ná-ziilɔ vai mɛnini, wo suɗwɛɛ nii Maligii keɛni ɓe gaabelagi zu. Mazɔɓɔ Maligii laavege ga nuɓɗɗolai ta maawɔingai.

Gaama ɓɛi

¹² Kεεleaiti, faa nɔpε su, à mina ɣona, geeɣɔlɔgi ma, ɔaa zooi ma, ɔaa ga konai ma zii nɔpε. Keε wa ɣena: «Ungo,» é ɣε ga: «Ungoi», wa ɣena: «Ba,» é ɣε ga: «Bagi», naa ɣa a kε wo mina loo GALA ná-tukpɔɣaalevei zu.

Telebo nui ná-GALA falii

¹³ Ta ɣa wo zaama, é kpɔlɔi zu ɔaa? Keni é GALA fali. Ta ɣa ná koozunεai ɔaa? Naa maamuse wuyeiti too.

¹⁴ Ta ɣa wo zaama, é zeeɔεzu ɔaa? Naa Egilisi lotuɣɔiti toli, ti GALA fali ma, ti gulɔi zie ma Maligii laaseigi zu.

¹⁵ GALA falii é ɣεεzu ga kidaalevei, toɣa seeɔε nui ɣizo, Maligii ɣa keɔεyai ve bε. Ni é kotoa ɣεεve, naati suvaa ɣa ye bε.

¹⁶ Deɣemu, à laa zo ga ɔɔɣɔ ɣaazu ga wa-ɣotoiti, wo GALA fali ɔɔɣɔ ve wo ɣilagilagi pε, naa ɣa a kε wo ɣεɔε. Zεbei ɣa telebo nui ná-GALA falii va, toɣa da faa wola vaa.

¹⁷ Eli ɣeni ga nuɔusei ga de ɣevele, é ɣilini GALA falii va ga tona mina vu, tona la ɣeni vuuni zooi ma, eyεsu kona savago alu ɔɔzita.

¹⁸ Naa volu, é GALA falini mɔnɔ, geeɣɔlɔgi yeeɔε tonai va, zooi ná-kulanumaiti fe.

Kaka nuiti ti-ɣalema vai

¹⁹ Kεεleaiti, ni wo ta a ɣakana, é maagooza gaamai va, taɣili ge gaagale ma volu, é vaa la,

²⁰ à suɣwεε ga zoi é vaazu ga kotoba nui, é seɣe kaka pelei ma, naa ɣa ma nui yenvui ɣizosu saai ma, toɣa ɣε ga zaɔu kotoi ma mɔinmɔin suvaaye.

Piyele Ná-Seve Mɔungi

Sevei lozeizuve ma woo mɔungiti

Keelai Piyele ɔa é Piyele Ná-Seve Mɔungi nii zevei. Piyele toozeive ga é boɔo lee, ta é naama nuiti ta-vai zuɔula, niiti sevei levegai ti ma. Sevei nii leveni Keletieinti pe ma, é ti-laasei peai ga weeinti (1:1; 2:11). E ɔeni boezu ɔana, sie moinmoin su naama nuiti po, niiti ná-sevei levegai ti ma, toozei naati fazaga ɔeni de zou moinmoin su. Ulei sevei nii ɔulaai la kevelei tanigaani su, ga Pole nonoi tevegai Efeze nuiti ma, nu moinmoin ka ɔisiezu ga Piyele ná-seve mɔungi nii zeveni Efeze nuiti ta-zevei voluma, tanisu kona vuulɔzita maazu loɔlugai (65) ma ziegi zu, Kilista zolɔogai voluma. Piyele sevei ɔeeni Wolome, ve é ná laasei peezu Babilone (5:13).

Piyele ɔe é niima zevei ɔeeve, nii a ke é wo lenɛ, é maaɔakpa, ga pele ɔana GALA ná-zaala ɔitei la, nii wo ɔiliai ba (5:12). Kulagavei wola moinve 1 Piyele 2:11–3:7 ti zoɔzu, ta Efeze 5:18–6:9, naa veɛ Kolɔse 3:18–4:6 va. Naama ada savagɔiti pe ta kalagi veezu, é lo peleyeɔe wu vaiti ba ta koloi kundigiti be.

Unsosuve

1. Piyele ɔa boɔo leezu, ta é boe ná-sevei ɔala nuiti po (1:1-2).
2. Naa volu Piyele ɔa GALA mamasu kizogi vaa zu, nii ese pe ka zoo nono zolɔosu su, é naa voluve zuɔula ti ma, é lo ta-eteai va (1:3–2:10).
3. Naa voluma monɔ é kidaaleve nuiti kala ga velei ti maaneai la ti zie la ga pagɔ eteai zu, é zeba é ɔaavote gaazaɔagi ma, nii pilegai zinigiti zoɔzuve va ta anzaiti, duɔiti zoɔzuve va ta duo keeɔeiti (2:11–4:11).
4. Naa begai ma, Piyele ti ipɔɔoni ga ti yiilo kpɔloi wu (4:12–5:11).
5. Naa pe poluma, é ná-sevei ɔaabelai (5:12-14).

Tuvɔ gooiti

¹ Nèi gè ga Piyele, gè ga Yesu Kilista ná-keelai, ná ɔa gè sevei nii levesu GALA ná-nuɔuseiti wo ma, woi é yimazeɔeai ga woye, wo ga weeinti wo vazagai Pon ta Galate yooi zu, naa veɛ Kapadɔse, ta Azi, ta Bitini yooiti su va,

² ɔeeɔe GALA ge yimazeɔeni ga woye ma yeeluɔo, eɔevelei ná-faazeikpasui la, ná-Zenvui zaalai zu, nii é wo nadesu ga wo ɔolo Yesu Kilista ve, wo gba, wo ɔole ga ma namai. Zaalai ta ziileigi ɔe wo ma ga gola.

Kizogi ma ɔitogi

³ Mamagi ɔa de-Maliɔii Yesu Kilista Keeɔe GALA be! Ná-gaazumaawɔingaa wolai zu, é zenvu niinei veeni ade ve, ga Yesu Kilista wuzegɛ vai, é ɔula saai ya. Naa ɔa é de ya ga kitogi nii é vulua.

⁴ Pogani ve, é la zooga é va luula, baa é va ɔozo, ná-pagi la ɔulaa ba. Poganii naa makeɔe wo ve geegɔlogi zu,

⁵ wɔiti é wo makesu GALA ná-zebei zu, kidaalevei zaɔui zu, kizogi vaa ma, kevele beɛeai ga é ɔula keɛma yeegɛɔala ɔaabelagiti su.

⁶ Wa ɔoozuneezu naa zu, anee ni keeɔelegɛle ge la ná niizu, wo yiibɔlo yeegɛɔala go laawu, ga suɔɔɔgi ma ziiti.

⁷ Naa ɔa é ɔeezu ga wa-ɔidaalevei zuɔɔɔgai. Zanugi é ɔoloɔolosu, anee naa ve, su ɔa da ɔɔɔ abui ɔa. Zekana é la ga wa-ɔidaalevei, nii gola vizogai zanugi va, toɔa da lo suɔɔɔgi zu, naa ɔa a ke ná-zebei ɔwee. Naazu wa maamusei ta lebiyai ta boɔoi zolɔo, siegi zu Yesu Kilista ɔulazu la keɛma.

⁸ Wo neeve ve, anee ni wo la ɔeni kaani. Wa ɔidaalevezu ma, anee ni wo la de kaani niizu. Wa ɔokɔsu ga koozuneei nii maawuidai, ta nu la zooga suɔulazu,

⁹ mazɔɔ wo wa-ɣidaalevei ma ungi zɔɔga, wo-yenvuiti kizo fai.

¹⁰ GALA goo wo nuiti niiti ti zaalai naa ma vaa woni ma yeelugɔ nii GALA ge vaazu feeze wo ve, ti kizo fai nii lɔɔɛeni, ti fegefegefe.

¹¹ Ti ɣaabaani ga ti yeedegalaitei ta ti zu vaiti kwɛɛ, é vile naama vaiti ba, Kilista ná-Zenvui deezu, mazɔɔ Zenvui naa, nii é ɣeni ti-yiimave, é ɣeni Kilista ná-kpɔɔ vaiti bosu ma yeelugɔ, ta lebiyai é vaazu sɔɔsu naa volu.

¹² GALA ge deeni ga GALA goo wo nuiti ga keela wooi é veeni ti ya, é la ɣeni ga tiya ɔɔɔi tɔɔ, keɛ wa ɣa wɔɔ ɣeni de. Keela wooi naa laazeelini wo ma niina Woo Niine Uagɔi ma lenɛbo nuiti zea, niiti ti ma ɔɔi woni, Zenvu Nadagai zɛɛi zu nii tevegai, é zege geegɔlɔgi zu. Geezugelaitei ɔɔɔi wɔin ɣeni ti ma ga ti kwɛɛ.

Wo loligɛ ga wo eteai zie ɲadedai zu

¹³ Naa ɣa é ba, à wo-ɣigi make, wo ɣe ga sɔɔelama nuiti, wa-ɣitogi pɛ ge lo zaalai va, é vaazu veezu wo ya, siegi zu Yesu Kilista ɣulazu la keɛma.

¹⁴ A ɣe ga kolo lɔinti. A mina vile kisieiti polu, ti ɣeni wo-yiimave wɔɔwɔɔi, siegi zu wo ɣeni la ga faagwetala nuiti.

¹⁵ Keɛ à ɲade wo zie veleɪ pɛ su, egevelei GALA nii é wo loligai, naa ɲadagai la.

¹⁶ Tɔɔzei seveve GALA Sevei zu ga: «À ɲade, mazɔɔ ɲadege.»*

Eteai zie GALA gaazuluabai zu

¹⁷ Wa-ǴALA falii zu, wa naa lolisu ga Ǵɛɛɛ, nii é tukpɔɔaalevezu ga sɔledai, é zoloo nui ɣilagilagi ná-keɛwotiiti ma. Naa ma, yeedegalai kpein é wo ya ga wo ke eteai zu, à deɛ wo luva veleɪ zu ga wa ziezu ga GALA gaazuluabai.

¹⁸ Eteai zie veleɪ nii wo-memɛwolani ti zeni wo ya, naa la bena faa nɔpɛ paa nu ma. Keɛ wo sugweeni ga GALA ge wo ɣeyave ga songɔ wola, nii a ke é wo unɔɔ naama etea ziegi ma, mazɔɔ é la keeni ga aniiti ta zoo ɣologolosu, egevelei walii la, ɔaa zanugi.

¹⁹ Keɛ wo unɔɔni ga Kilista ma ɲama vizɔgai maavele, nii é ɣeni ege baala zivoi, nii neɛvuzu la ba, kɔɔzu la ba.

²⁰ Ziimazegegi woni da, aisa eteai va ɔete. E ɣulani keɛma yeedegala ɣaabelagi nii zu, wa-vaa zu.

²¹ Tɔun maavele ma, wo ɣidaalevea GALA ma, nii é buzegeni, é kula saai ya, é lebiyai ve ɛ. Naa ma, wa-ɣidaalevei ta wa-ɣitogi ta GALA ba.

²² Wo ɔega vɔluma ga ɣolo gaamai ve, wo ɔɔɔ ɲadega ga, wo wo-ɣɛeleaiti neɛ ve ga neɛɛi nii wooveleda la su. A ɔɔɔ neɛ ve mu wo ɣilagilagi pɛ ga wo-yiimave pɛ.

²³ Mazɔɔ wo zɔɔge volu ga niine, naa la ɣeeni ga wo-ɣeeni sabu ti zaazu, naati taade, keɛ ga ani zuwui zaala, nii é la zaazu, naa ɣa é ga GALA daawooi, nii é vulua, é yesu ná ɔɔ.

²⁴ Mazɔɔ seveve, é ɣe ma:

«Nuɔusei pɛ keɛve ege tufai,
ná-lebiyai ɣe ege tufai ma vuai.
Tufai ɣa da vɔ, ma vuai voolo,

²⁵ keɛ Maligii laawooi ɣa yesu ná ɔɔ.»†

Tama naama wooi ɣa ga Woo Niine Uagɔi, daazeelii wo ma.

2

Kɔtui é vulua, ta nuɔuse ɲadegaiti

¹ Naa ɣa é ba, à kelegele ɲɔi ma zii pɛ too ya, ta yaava vai ma zii pɛ, ta wooveledai, ta tolo ɲɔi, ta tɔɔ ɣologolo faiti pɛ.

* 1:16 1:16 Lev 19:2. † 1:25 1:25 Eza 40:6-8 boge é zoloo Geleke woo zɛve wɔlɔmai ma.

² A gɛ ege doun zolɔɔga niineiti, zenvu zu niimide gitei wɔin wo zo, naa ga a ke, wo wɔɔɔ kizogi vaa zu ga toun maavele,

³ tɔɔzei wo petega velel Maligii vagai la.

⁴ A maaɔɔga Maligii va, kɔtui é vulua, nuiti ti gɛleni ba, keke GALA ge yiimazegeni la, é deve ga fizoge gola gaazu.

⁵ A maaɔɔga ba, wa balaa, ege kɔtuiti ti vulua, é wo lo ga zenvu zu velel, wo lo zalaɔa gɔlazu losu nadegai, ga wo da zenvu zu zalaɔaiti kula, ti neai GALA be, Yesu Kilista maavele ma.

⁶ Mazolɔɔ boge GALA Sevei zu ga:

«Wele, na kɔtu laazu Siyon,
sɔbelama gɔtu wolai ge de,
ziimazegegi woge da, fizoge gola,
zoi a gidaaleve ma, é la unfega.»*

⁷ Kɔtui tei tosuve wɔɔɔɔve wo ve, wɔi wo gidaalevea, keke kidaalevelala nuiti tetema:

«Kɔtui nii pele lo nuiti ti gɛleni ba,
naa ga keai ga sɔbelama gɔtu wolai,»†

⁸ ta:

«kɔtui nii nu gɔgɔ ga zigɔ ba,
fasai nu ga bunɛ ma.»‡

Ta gɔgɔi zigazu ba, tɔɔzei ta gɛlezu ga ti mina golo wooi ve, naa ma ka é leveni ti ma.

⁹ Keke woun, wa ga zii ziimazegegi wogai da, Masagi ná-zalaɔa gɔla nuiti, zii nadegai, GALA ná-nuɔuseiti. Wa ga GALA ge yiimazegɛai ga woye, naa ga a ke wo da ná-faa vagɔiti bo, nii é wo lolini, wo zɛge kpidii zu, wo va ná-wozakala pagɔi ga.

¹⁰ Mɔungi zu, wo la gɛni ga GALA ná-nuɔusea, keke niizu wa niina ga ná-nuɔuseiti. Mɔungi zu, wo la gɛni GALA ná-maawɔingai zolɔni, keke niizu wo maawɔingai zolɔga.

Tuva vele vagɔi

kidaalevelala nuiti saama

¹¹ Nɛɛnɔgɔiti, na wo lenɛsu, tɔɔzei wa ga tevekɔgɔzu weinti eteai zu, à beteve ɔɔgɔyiimaiti ba ti nepii gɔɔzu wo-yenvui laalɔgɔma.

¹² A wo-zie velel ɔete kidaalevelala nuiti saama, anɛɛ ni ta wo levezu ga faa ɲɔu ge nu, keɛgelefele ge la ná, ta wa-gɛɛwoti vagɔiti ka, ta lebiyai ve GALA be, voloi é vaazu la.

¹³ Maligii maavele ma, à ɔɔgɔmaayeɛi nuɔuseiti ta-zobogi pe be. A ke masagi ve, tɔ ga é devei unda,

¹⁴ wo ke zou zɛve gundigiiiti be, tiya ga ti levegai ga ti faa ɲɔu ge nuiti maagɔlo, ti faa vagɔ ge nuiti maamuse.

¹⁵ Mazolɔɔ GALA ziimai ga ga wo gɔmalala nuiti ta faagɔwɛtala nuiti daagɔlu ga faa vagɔi wo keɛzu.

¹⁶ A zie é zoloo wɔɔɔɔ ziei ma. Keke à mina wa-wɔɔɔɔyai ge ga faa ɲɔi maalɔɔgɔu zɛgei. A zie ege GALA ná-botigɛ nuiti.

¹⁷ A unfe nui pe ma. A wo-gɛɛleaiti nɛɛ ve. A lua GALA ba. A unfe masagi ma.

Kilista ná-kpɔɔi vaaɔulabaiti

¹⁸ Botigɛ nuiti, à ɔɔgɔmaayeɛi wo-maligiiti be ga unfemai pe, é la nɔ ga niiti ta-vai gaanɛai, ti-zɔgi vagai, keke anɛɛ niiti ta-vai ɔaai, naati balaa.

¹⁹ Mazolɔɔ toɔga ga faa vagɔi, ni kpɔɔi a zeina nu ma kazemazu, nu golo vai zu GALA be.

²⁰ Naama lɔnɔgi ga ga leeni, wo yiilɔ, ti wo zopele ɲɔu, tɔɔzei wa-gɔtoi va? Keke ni wa yiilɔ, wo kpɔɔi zolɔ, wo faa vagɔi gɛa voluma, naa ga ga faa vagɔi GALA gaazu.

²¹ Tama naa ga wo loligai ma, tɔɔzei Kilista ɔɔgɔi balaa ɔɔlɔni wo ve, é poo pagɔi ye wo ya, ga wo vile kɔgɔ vogiti ba.

* 2:6 2:6 Eza 28:16 boge é zoloo Geleke woo zɛve wɔɔɔmai ma. † 2:7 2:7 Guy 118:22. ‡ 2:8 2:8 Eza 8:14.

²² E la gɛni koto nɔpɛ kɛɛni, nu nɔpɛ ge la gɛni zɛɛ bɔɛ mɛnini, ɛ va gɔla daavɛ.

²³ E la gɛni poomu salani ga poomugi. Siɛgi zu ti gɛni maanɔɔzu la, ɛ la gɛni kpaazaɔa nɔpɛ bosu, kɛɛ ɛ gɛni nɔ-fai pɛ zɛsu GALA zeezu, nii ɛ tukpɔi ɔaalevezu ga telebodai.

²⁴ Kilista bɔɔɔi da-gotoiti seɛni kpusei zu saa wului ma, naa ɔa a kɛ, de zaa da-gotoiti ma, de zɛnvui wo telebodai vɛ. Tɔun ka nɔ-maawana vala viliiti ti wo gɛɛni.

²⁵ Mazɔlɔ wo gɛni eɔɛ baalagiti ti loai ya, kɛɛ niizu wo ɔalega ma baala make nui vɔ bɛ, ɛ ga wo-yɛnvuiti make nui.

3

Anzaiti ta ti-zinigiti ti gɛvelei

¹ Anzaiti, wa balaagi, ɔ bɔɔmaaye wo-zinigiti bɛ, naa ɔa a kɛ, ni tanigaani ta nɔ, ti la kɛɛzu ti va la GALA daawooi la, naati ti ɔidaaleve ga ti-anzaiti siɛ vɛlei maavele, kpɔɛzugula nɔpɛ ge la ba,

² ta wo-zie vɛle nadegai ɔaana, unfemai zu.

³ Wa-vadai un ge mina ze wo-busei maavɛ nɔ va: unfɛle laalitaaligiti, zanu maagili zɔɔlaiti, ta seɛ wola vagɔiti.

⁴ Kɛɛ wa-vadai gɛ ga nii dɔɔɔuai wo-yiimavɛ, padai ɛ la luulaa, ɛ zɔlɔsu ziilei zɛnvui zu, gaaneai, naa ɔa sɔngɔi baɔɔai GALA gaazu.

⁵ Zekana mɔungi anzanu nadegaiti ti bɛna bɔɔ bɛtɛ la, tɛiti ti-ɔigi loni GALA ba, ti bɔɔmaayeini ti-zinigiti bɛ.

⁶ Eɔvelei Sala gɛni la, ɛ bɔɔmaayeini Abalaame vɛ, ɛ da toli ga «mɔligii». Niizu wo ɔɛa ga naa, nɔ-anzanu lointi, ni wa faa vagɔi gɛɛzu, wo la bɔɔ yɛsu nɔ, wo va bɔlɔ ga maalua vaa nɔpɛ.

⁷ Anzazinigiti, wa balaagi, ɔ eteai zie vɔɔma, wa wo-anzaiti, wo ɔize ta-zɛbɛsulala vai zu. A unfɛ ti ma, tɔɔzei wa tiyani wa zɛnvui ma vɔganii zɛɔezu vɔɔma, nii GALA ge feezu nɔ-zaalai zu, naa ɔa a kɛ faa tanɔpɛ ge mina wa-GALA falii zugologolo.

Kidaaleve nui zie vɛlei

⁸ Gaabelagi ɔa ga: Kisie ɔilagi gɛ wo pɛ wo-yiimavɛ, ta wo da yeezei bɔɔ wu wa-balaiti su. Wo-yiimavɛ laave ga gɛɛɔɔloun nɛɛbɛi, ta maawɔingai, ta bɔɔmaayeii.

⁹ A mina faa ɔɔi zala ga faa ɔɔi, baa poomugi ga poomugi. Kɛɛ tɔun, ɔ tuya loo, mazɔlɔ naa ɔa wo loligai ma, naa ɔa a kɛ, wo tuyai zɔlɔ, nii GALA ge makegai wo vɛ.

¹⁰ Mazɔlɔ

«Zɔi ɛ wɔinni ga zɛnvui,
ɛ undaane voloiti sɔlɔ,
ɛ nɛgi make, ɛ mina faa ɔɔu gɛ,
dakɔlogiti ti mina yaava bɔɛ wo.

¹¹ E vɔluave faa ɔɔi va, ɛ faa vagɔi gɛ,
ɛ ziileigi ɔaizie, ɛ vile polu.

¹² Mazɔlɔ Maligii ɔaazuve ɔa telebo nuiti ba,
goiloge ta-GALA fali woiti ma.

Kɛɛ toɔa da ɔaazuve lati naati daalɔɔma, niiti ti faa ɔɔi gɛɛzu.»*

¹³ Bɛ ɔa a faa ɔɔu gɛ ga woye, ni wa zɛbɛzɛɔezu faa vagɔ gɛɛ vai zu?

¹⁴ Kɛɛ tɔun, ni wa kpɔlɔi zɔlɔsu tɔɔzei wa telebo fai gɛɛzu, undaane nu ɔa ga woye! A mina dua nɔpɛ bo nuiti ba naazu, wo-yii mina bɔlɔ pa.

¹⁵ Kɛɛ tɔun, ɔ Kilista lɛbi wo-yiimavɛ, tɔ ɔa ɛ ga wo-Maligii. Wo gɛvele bɛtɛai gɛ de yeenɔpɛ, wo naati pɛ goɔɔavote, zɔiti ti wo ɔaazagasu wa-ɔitogi ma ungi ma.

* 3:12 3:10-12 Guy 34:13-17 bogɛ ɛ zoloo Geleke woo zɛvɛ wɔlɔmai ma.

¹⁶ Kele à naa ge ga sesebogi ta unfemai. Wa-gisiei jade, naa ga a ke siegi zu ti wo veelalazu la, zaiti ti woo noi wosu wo-zie vele vagai laalofoma, nii soloogai Kilista nonaiti ma, ti unfe ga ti-laawooiti.

¹⁷ Fizoge nu maanog faa vagai gee vai zu, ni naa ga é ga GALA ziimai, kele è maa mina nog faa noi gee vai zu.

¹⁸ Tama, Kilista bogoi zaani nubuseiti ta-gotoiti faa zu, ná ge gila kpe nò, tɔungi é ga telebo nui, é naa ge telebotala nuiti ta-vaa zu, naa ga a ke é va ga woye GALA pò. Kpusei zaani, kele é zenvui zoloni volu, é vulu su, Zenvu Nadegai zabui zu.

¹⁹ Naama Yenvui zebai zu, é liini é GALA daawooi laazeeli zenvuiti ma, niiti ti geni kasoi ga,

²⁰ naati ti-yenvuiti ma, niiti ti kololalai geeni wolowoloi zu ga GALA. Naama voloiti su ga GALA ge geni maaɔungi wosu da ga ziiloi, siegi zu Nowe geni keingi betezu la. Nuiti ti la geni moinni, ti geni losava nò, niiti ti leeni bato naa zu, GALA ti gizoni ga ziei maavele.

²¹ Ziei naa ga ga batizei ma voogi, é wo gizosu niizu. Tò laade é va ge kpusei ná-kɔɔba vaiti gbazu, kele GALA fali wooi ve, daazeelizu GALA ma ga kisie vagai. Toga wo gizosu ga Yesu Kilista wuzege vai zu, é gɔla saai ya,

²² nii diai geegolgi zu, é zeini GALA zeezazuve, ve é masadai geezu ná geezugelaiti ta zenvuiti unda niiti zobogiti ti ti ya, naa ve zebaiti ba.

4

Nui zie veleiti ti maavalibogai

¹ Naa ga é ba, tɔzei Kilista boloni kpusei zu, wa balaagi à bogi zebelo naama gisiei zu, mazolo zoi é kpɔɔi zolɔgai kpusei zu, naa betevea kotoi va,

² naa ga a ke wo mina mɔ eteai zie bogoyiimai zu, kele keni wo zenvui wo ga GALA ziimai, yeegegalai pe daawu é wo ya eteai zu.

³ Naa kula ge, nii wo ziaa su mɔungi, nii é geni ga GALA kwɛɛtala nuiti ziima vaiti, wo da bogi ve baagɔluma vaiti zea, ta gaazuɔɔlapɔ noi, ta dɔɔzodaiti, ta ziima gee latevagai, ta ani bole vaiti, ta kɔɔgɔ gani kɔɔ vaa noi ma.

⁴ Ti laa ga niina vɔzu niizu, ga wo la mɔ vilesu ti volu tuva vele noi naati su, ta niina wo-bogoi gologolosu.

⁵ Kele ta voluvaawo naa ma, zoi kevele betei ga é nu vuluiti ta gɔvɛiti tukpɔgaaleve.

⁶ Naa ga é keeni degemu Woo Niine Vagoi laazeelini la gɔvɛiti ma, naa ga a ke nuiti kpega vɔluma ga ti lukpɔgaaleve ti-busei zu, ti zenvui wo egɛvelei GALA ziimai la ti-yenvui letegi zu.

A bogi va wo gɔlagilagi pe

⁷ Anii pe kpe foloi maaɔɔga. A ge mu ga gɔma nuiti, ta kidafaawu nuiti, nii a ke wo bogi ve Gala falii ya.

⁸ Fai pe su, à bogi ne ve gola, mazolo nebei ga da kotoi ma moimoin gaazu maalɔgu.

⁹ A bogi laazuve wo gɔlagilagi, naa mina ge ga unsuyeli vaa.

¹⁰ Wo gɔlagilagiti, à botii ge ga vebeanii naa zaiti be, nii wo solɔgai GALA zea. Naazu wa geezu ga GALA ná-vebeaniiti ma galiva ma nu vagaiti.

¹¹ Zoi é tenegi wosu, é GALA daawooi bogi nò wo. Zoi é botii geezu, é ke ga naama zebai nii GALA ge feai zea. Naa ga a ke, fai pe su lebiyai ve GALA be, Yesu Kilista maavele ma, nii nono ga lebiyai ta zobogi, eyesu gɔ. Amina!

E bol tɔzei GALA fai va

¹² Nɛɛnɔgɔiti, wo laa mina vɔ ga sugɔgɔ abui é zeizu wo ma, é va ge egɛ faa niine ga é zeizu wo ma.

¹³ Toun à goozune gola ga wa wɔnɔ zolɔna Kilista ná-kpɔɔiti su, naa ga a ke wo-yiimave laave ga koozunɛi, siegi zu ná-lebiyai gɔlazu la kelema.

¹⁴ Ni nuiti ta wo zopele nɔuzu tɔzei wa ga Kilista ná-nuiti, undaane nu ɔa ga woye, mazɔɔ lɛbiya Yenvui, GALA Zenvui ɔa wo va.

¹⁵ Wo tanɔpe ge mina kpɔɔi zɔɔ tɔzei toɔa ga nu va nu, ɔaa unma nu, ɔaa faa nɔu ɔe nu, ɔaa tevezɔɔzu nu.

¹⁶ Kele ni ta a ɔɔna tɔzei toɔa ga keletien, é mina unfe ga naa, tɔun é GALA dɛbi ga Kilista laasei pagɔi va ba.

¹⁷ Siɛgi zeelia ga tukpɔɔaalevei tɔzei, GALA ná-nubuseiti ka tɔzeizu ti va. Tama ni tukpɔɔaalevei ɔɔ ɔa zeizu ade va, zɔiti ti ɔelezu ga ti mina ɔidaaleve GALA ná-Woo Niine Uagɔi ma, naati gaabelazuve ɔa ɔe ɔale?

¹⁸ «Ni telebo nui ɔizo fai a ɔaana,

GALA gaazuluabalala nui ta kotoba nui, tɔnɔi ɔa ɔe ɔale?»*

¹⁹ Naa ɔa é ba, zɔiti ti kpɔɔi zɔɔsu GALA ziimai maavele ma, ti maaneve ti ɔili faa vagɔi ɔee vai va, ti ɔɔɔ ye Kpete GALAGI yeezu, é ga woogɔɔila nui ná-minazegegiti su.

5

GALA ná-baala kpulugi make vai

¹ Nà totuɔɔiti tenesu, ti wo zaama. Nà ga totuɔɔ ga ti ɔevele. Kpɔɔiti ti zeini Kilista ma, nà ga naama zeelei ta. Nà nɔnɔ zɔɔ naama lɛbiyai zu, é vaazu ɔulazu kelema. Wele nii ɔa gè bosu ti ma:

² A GALA ná-baala kpulugi zesebo, nii kalivaai wo ma, wo ɔaaɔa ma ga pagɔ. A mina ke ga ɔala vele, kele à ke ga ɔoozunve vele, eɔevelei GALA ge pɔ la. A mina ke naavolo zɔɔ faa ma, kele à ke ɔi pagɔlai zu.

³ Niiti ti ɔalivaai wo ma, à mina ze ti unda ga maaɔa, kele à ɔe ga poo pagɔ baala kpulugi ve.

⁴ Siɛgi zu baala make ɔundigi wolai ɔulazu la kelema, wa masa ɔɔɔgi zɔɔ, é ga lɛbiya gelei, ná-foloi la ɔulaa ba pe.

Ɓɔɔmaayeii ta to kpaangi kidaalevei zu

⁵ Zekana nɔ é la, nu niineiti, à ɔɔmaayeii wo-yeemaazuiti be. Wo pe, wa-ɔɔfaamaiti su, à ɔɔmaayeii loo ɔɔba eɔe seɔei, mazɔɔ seveve ga: «GALA ka waso nuiti sakpe, kele toɔa ná-zaalai la ɔɔmaayeii nuiti ma.»*

⁶ A ɔɔmaayeii deɔemu, GALA zeei ná-zobogi wu, naa ɔa a ke é wo wuzegɔ, yeeɔɔɔalai zu é deveai.

⁷ A wa-yiizoolɛ vaiti pe da tɔun unma, mazɔɔ to ɔɔɔi ɔa é ɔaaɔazu wo ma.

⁸ A ɔe ga ɔabelama nuiti. A dama. Wo zili nui é ga Inɛgi, toɔa levesu eɔe zalai nii é zikɔzu, é ɔa nu ɔaizie, é va mi.

⁹ A lo kpaan kidaalevei zu, wo sakpe, mazɔɔ wo-ɔeeleaiti ti eteai zu ná pe, ta naa ɔeɔala ɔɔɔi zɔɔsu.

¹⁰ Wo kpɔɔi zɔɔga vɔluma yeeɔɔɔala go laawu, GALA é ga zaalai pe Maligii, é wo loligai ga wo wɔnɔ zɔɔ ná-ɔɔɔ lɛbiyai zu, wa-ɔilibalai zu wa Yesu Kilista, to ɔɔɔi ɔa wo ɔevele ɔete, é wo zapelɔ, é wo zɛbɛɔ, é wo ɔɔɔlo kpaan niikpitalai zu.

¹¹ Toɔa nɔnɔ ga zobogi, eyesu ɔɔ! Amina!

Tuɔ gaabelagiti

¹² Ade-ɔeɔloin Silase, gè devezu ga woogɔɔila nui, naa ɔa kpɔgai bà, gè woo zuɔuɔa koi nii zee wo ma, gè wo lenɛ, gè maaɔkpa, ga pele ɔana GALA ná-zaala ɔitei la, nii wo ɔilii ba.

¹³ Egilisii é Baɔilɔne, GALA ge yiimazegɔeai la ga wo ɔevele, naa ɔa wo luɔsu, dɔun zunui Maleke ɔalaagi ɔa wo luɔsu.

¹⁴ A ɔɔɔ luɔ ga neɛɛi.

* 4:18 4:18 TFa 11:31 bogɛ é zoloo Geleke woo zee wɔlɔmai ma. wɔlɔmai ma.

* 5:5 5:5 TFa 3:34 bogɛ é zoloo Geleke woo zee wɔlɔmai ma.

Ziileigi ge wo pe wo ya, woti wo ga Kilista nonoti.

¹¹ Pele ɖana, daa ɖa lao la wo luɖo ga gola, wo le ade-Maliɖii ta de Gizo Nui Yesu Kilista ná-ɖooɖo masadai zu.

Kalagi soloogai gaamai ma

¹² Naa ɖa é kɛɛzu, gɛ niima vaiti toozu la wo ɖisu yeenɔpɛ, anɛɛ ni wo ti ɖwɛɛ pɔlɔma, ta wo ɖiliɔɛ kpaan gaamai va nii wo sɔlɔni.

¹³ Gɛ pɛtɛgɛ ga soloogɛ, siɛgi zu gɛ vulua la dɛ, wo yɛ ɖaazu ɖa, ná-tookisuiti maavele ma,

¹⁴ mazɔlɔ gɛ kwɛɛ ga nágo vɛ niina, gɛ va ɖula kpusei nii zu é zaazu, eɖɛvelei de-Maliɖii Yesu Kilista boni la mà.

¹⁵ Kɛɛ ná daazu ma kpɛ, gɛ sòoda vai ɖɛ, ɖia vɔluma, wo zoo wo ɖize fai niiti pɛ su yeenɔpɛ.

Zeeleiti niiti ti-ɖaazuɛ

Kilista ná-lebiyai ɖaani

¹⁶ Tama gi la vɔluzeini nuɖuseiti ta-vaalaali maaɓɛtɛaiti ba, gi va ade-Maliɖii Yesu Kilista ná-zɛɛɛ ta paa laa velesiɛi le ga woye, kɛɛ gá ɓɔɖɔi gi ná-lebiya wolai ɖaani ga gi-ɖaazuɛ.

¹⁷ Mazɔlɔ Gɛɛgɛ GALA ge ɓɔlɔni, é lebiyai vɛ bɛ, siɛgi zu ná-lebiya wolai zu, é niima wooi woni ma la ga: «Nii ɖa é ga nɛɛbɛ Loun Zunui, nii é gòla yiilaazu.»*

¹⁸ Giya ɓɔɖɔi gi naama wooi mɛnini, é zɛgɛ geezuɛ, siɛgi zu gi ɖɛni tɔun ba la gize ɲadegai ma.

¹⁹ Naa ɖa é ba, gi wola laaɛ GALA goo wo nuiti gooi la, ti boni. Toɖa zoloo, wa ɓalaagi wo ɖida bu, mazɔlɔ toɖa ga lanboi é volozu adaɛ ná ɓidiai, eyɛsu foloi ɖula, geelaalaosu zomideɖai volo wo-yiimaɛɛti.

²⁰ A nii ɖwɛɛ mɔunpa, ga GALA goo wo fai GALA Seɛɛi zu, nu la naa tanɔpɛ poluɖwɛɛga ɓɔɖɔ vɛ.

²¹ Mazɔlɔ GALA goo wo fai gila kpala ge la vaani ga nuɖusei yiimai yeedɛɖala ɖila kpala su, kɛɛ Zenvu ɲadegai ɖa é puuni nuiti da, ti ɓɛni GALA daaseigi zu.

2

Zɛɛ ɖalamɔinti

¹ Zɛɛ ɖala goo wo nuiti ti ɖɛni nuɖuseiti saama mɔungi. Zenɔ ɖana niizu, zɛɛ ɖalamɔinti ta lɔ wo zaama ga undaavili kala ɲɔiti. Ta ɖɛɛ Maliɖii va, é ti unɔmɔni. Ta undaaviligi mɛɛnsu ɓɔɖɔ ma ga gaazuvilei.

² Ma mɔinmɔin ka vile ti vɔlu ta-ɓaagɖulama vaiti su. Ti maavele ma, woo ɲɔi ɖa wo gaama vele laalɔɖɔma.

³ Koozu yii maavele ma, ta wo ɖɛ ga ta-wali zɔlɔ sabui, ga yaava ɓɛɛti, tiya ɓɔɖɔi ti ti ɓɛtɛai. Kɛɛ kaite suɖooza ta-veelala vai ɖɛvele ɓɛtɛvɛ ná ga é loo ti ma, ta-undaaviligi ɖa ti ɖaiziezɛ.

⁴ Mazɔlɔ GALA ge la ɖɛni geezuɖeelaiti gaazumaazasani niiti ti kotoi ɖɛni, kɛɛ é ti vilini undaavili adaɛ, vɛ é ti makegai ná, é ti ɖili ga yɔlɔɖɔi kpidii zu, eyɛsu tukpɔgaaleve voloi.

⁵ E la ɖɛni etea wɔlɔmai ɖaazumaazasani, kɛɛ é vaani ga zieve golai GALA gaazuluabalala nuiti ta-eteai naa zu. E Nowe nɔ ɖizoni, nii é telebodai ma lenɛgi wosu, ta nu lɔfela ɖiligaa.

⁶ GALA ge taa wolaiti peelalani, ti ga Sɔdɔme ta Gomɔl, é ti ɖologolo ga abui, ti ɖɛ ga zuvui, é ti ɖɛ ga poogi GALA gaazuluabalala nuiti bɛ, é vile faiti ba ti vaazu.

⁷ E telebo nui Lote ɖizoni, nii zii ɖɛni ɓɔlɔzu gola ga faa ɲɔu ɖɛ nuiti ta-ɓaagɖulama vaiti.

* **1:17 1:17** Mat 17:5.

⁸ Mazoloo telebo nui tɛi ɖɛni zeini ti zaama, ɛ da faiti ka, ɛ da ti mɛni, ti da ziiɓɓo folo-o-folo ga ta-lo kologologiti.

⁹ Tama, Maligii zooge GALA gaazuluaba nuiti kulazu volugulai zu, ta ɛ kwɛɛ vele a telebotala nuiti make da, ɛ va ti nimiza tukpɔɖaaleve voloi,

¹⁰ ma un ge daa ma mɛɛ ga naati, niiti ti vilesu kɔzɔba ɖisiɛiti polu, nii a ke ti da ti-busei yiimai vai ɖɛ, ti da maligilai velevili.

Boɖɔlesu nui naati, ti ga waso nuiti, ti la unfema veezu lebiya yenvuiti be ti geezuve, kɛni ti da ti voomu.

¹¹ Anɛɛ geezuɖeelaiti, ti-zɛbei wɔɔlbai ta ta-zobogi zɛɛ ɖalamɔinti ba, ti la da ga maaloo voomu goo woga ti ma Maligii gaazu.

¹² Kɛɛ numai naati ta vilesu nɔ ti-wɔinma vai nɔ volu, ti ɖulave ga dɔɔɔ zuaiti, niiti ɖi ge la ti ma, ti zolooge ga ti zo, ti ti vaa. Nii ti la kwɛɛ, naa ɖa ta da poomu. Ti undaa ɖa vili balaa, eɖevelei suaiti undaa a da vili da.

¹³ Faa ɲɔi nii ti keai, naa ma zii ɖa a ɖɛ ga ti-zalai. Ti-yiimai ɖa ga ti da kologologi ɖɛ kelemave. Ta ɖɛna wo zaama, ta wa-vetii ɖɔzɔzu, ti baagula ma, kelegele ɲɔi nɛɛ ti ve.

¹⁴ Wɛɛnzɛ gaazuve ɖa ɛ ti unma, ti la ɔɔba ga kotoi ɖɛɛ vai. Nuiti ti zɛbe la lɔɔni ga pago, ta naati sosu ga balii, ti-yii laavege ga naavolo wɔin latevegai. GALA nɔ-foovooi ɖa ti va.

¹⁵ Ti zegɛa vɔluma pele zɔlegi va, ti boɖɔ ɖakani ti vile fai zu Bozɔɔl nɔ-doun zunui Balaame nɔ-pelei ma, nii telebotala wali mii vai nɛɛni be.

¹⁶ Kɛɛ zɛlii loni ma, tɔ boɖɔi nɔ-tɔ kologologi maavele ma. Soovale saai nii daa la be, naa ɔɔni pɔ ga nuɓuse ɔɔɛ wooi, ɛ GALA goo wo nui Balaame nɔ-kelegeletalai ɖwɛteve.

¹⁷ Ta ga zieyegɛiti niiti zie la ti zu, ti ɖɛ ga tonaɖiingiti tɔngɔɔ fiilei ti ɔɛɛzu ga. Kpidi ɔɔii ɖa makegai ti laalɔɖma.

¹⁸ Ta-waso kpɔɛ wafuungiti maavele ma, ta naati yaavazu ga kpusei zu ani wɔin ɲɔi, niiti ti ɖulaai nɔ feya nuiti zea niiti ti kaka pelei zɛzu.

¹⁹ Ti da minazegɛ ga nuiti ta-wɔɔɔya vai, tama tiya boɖɔi ti ga duɔiti faa luulaiti zea, mazoloo zɔi ɛ pile sɔɔɔsu ɛ ma, da ga naa nɔ-duɔi.

²⁰ Tama, ni nuiti kulaa vɔluma eteai nɔ-kɔzɔba vaiti su, de-Maligii, de Gizo Nui Yesu Kilista ɖwɛɛgai maavele ma, ni ta lɔɔna etea vaiti su volu ga niine, ti boɖɔ ye nɔ naati ti vɔni ti ma, ti-ɖaabelazuve ɖa ɲɔu, ɛ leve ma mɔungi va.

²¹ Mazoloo a la vizɔ ti ma ga ti mina telebo pelei ɖwɛɛ, ɛ leve kwɛɛgai va, ti va zegɛ ba, ti ɖale ma, ti zegɛ deve ɲadegai va, nii ɛ veeni ti ya.

²² Nii keai ga tiye, naa ɖa faalaalii naa nɔ-gaamai lɛɛzu ga: «Gilei ɖalega ma nɔ-unpiligi ma, boigi maagbaai feya, ɛ ɖalega ma, ɛ ɖilikili palavalai zu».*

3

Maligii vaa laa velesiei ma minazegɛgi

¹ A peɛɛ, nɛɛɲɔɖɔiti, sevei velesiei ɖa ge tevesu wo ma. Ti felego pe su, nɔ wo-ɖi pagɔi maalogazu, ge wo ɖitoo kalagi naati su wo ti zɔɔɔni,

² naa ɖa a ke wo ɖize GALA goo wo nu ɲadegaiti gooiti su, ti boni ma yeelugɔ, ta de-Maligii, de Gizo Nui nɔ-devei, wo sɔɔɔni wa-ɖeelaiti zea.

³ A nii ɖwɛɛ mɔunpa, ga folo ɖaabelagiti su, ɲɛɛɖulasu nuiti ta va, ti zɛzu nɔ ga ti boɖɔyiimai, ɲɛɛɖulasui zu,

⁴ ti da ɖɛ ma: «É minazegɛni ga toɖa vaazu volu, kɛɛ? Mini ɖa ɛ nɔ? Kaipa ade-mɛmɛwolani ti zaani, faiti pe ta ɖevele ma, eɖɛ mɔungi eteai ɔɛɛai ma!»

⁵ Ta yeemazu nii ma ga keɛɖɛi, ga kaite wɔɔwɔɔ GALA ge ɔɔɔni nɔ, geeɖɔlogi ta zooi ti ɔɛɛɛ. Zooi ɖulani zie zaamave, ɛ ɔɛɛɛ ga ziei zaɓu,

⁶ tama zenɔ ɖana, zieve golai ɖa ɛ etea mɔungi maabɔleni, ɛ kologolo.

* 2:22 2:22 TFa 26:11.

⁷ Kele geegɔlɔgi ta zooi niiti ti ná niizu, naati makege GALA daawoo ɔilagi naa nɔ maavele ma, ga ti undaa va vili ga abui. Ti makege eyesu tukpɔgaaleve voloi zeeli, nii é ga GALA gaazuluabalala nuiti undaavili foloi.

⁸ Kele nɛɛɔɔɔiti, maa la nɛɛni wo va yeema niima vaa ɔilagi ma ga: Maligii ɔaazu, folo ɔilagi ɔɛɛve eɔe kona waagila (1.000), kona waagilagiti (1.000) ti ɔe eɔe folo ɔila.

⁹ Maligii la nekɛni ná-minazɛɔɔɔgi laazeeli vai zu, eɔɛvelei tanigaani ti ɔisiezɔ la. Kele toɔa yiilɔɔzu nɔ wo ma vaa ma, mazɔɔ é la pɔ ga tanɔpe undaavili, kele toɔa pɔ ga ɛɛe pɛ ge ná zɔɔɔ, é sie velei maavalibo.

¹⁰ Anɛɛ naa ve, Maligii ná-foloi ɔa va, eɔɛvelei unma nui a ɔa va la. Geegɔlɔgi ɔa bili, é nɛɛle ga maalu golai, abui so gaa aniiti ba, ti ɔaawuun, eteai ta su aniiti ti la mɔ ɔɛa ná.

¹¹ Tɛi tama anii pɛ ge vaazu ɔologolosu ga naama zii, à gaɔa ga pɔɔ velei wo-zie vele maanɛai é ɔe la. Maanɛɛve wo luva velei nade, wo ɔili GALA ba kpaan.

¹² GALA ná-foloi wo paa vai maaɔunsu, à losuve pɛ ke é va fala, naama voloi, yeei abui geegɔlɔgi ɔalazu la, é ɔologolo, gaa aniiti ti ɔala, ti ɔaawuun ga abuzogi ma liegi.

¹³ Kele adɔun da, eɔɛvelei GALA ná-minazɛɔɔɔgi la, da geegɔlɔ niinei maaɔunsu ta zou niinei, ve telebodai zeini ná.

Tɛnɛgi é vile wɛle ɔɔɔmai va

¹⁴ Naa ɔa é ba, nɛɛɔɔɔiti, naama maaɔungi wo bosu, à ɔaaba wo nade, kɔɔɔzu mina ɔe wo va GALA gaazu, ziileigi zu.

¹⁵ A suɔwɛɛ ga ade-Maligii ná-ziilɔɔi ma ungi ɔa ga wo ɔizo fai, eɔɛvelei ade-ɔɛɛloin, de-nɛɛɔɔɔi Pɔle sɛveni la wo ma, ga naama ɔimalai nii GALA ge feeni bɛ.

¹⁶ Zekana é kɛɛzu la sɛveiti pɛ su, veti é ɔɛɛzu náti, é vile naama vaiti ba. Fai tanigaani ta naama zɛveiti su, ti ɔaɔaazu ɔaai. Faagwɛtala nuiti, sebelɔlala nuiti, ta ɔa naati poluve valibo, eɔɛvelei ti kɛɛzu la ga GALA Sevei taɔiligaani. Ta naama kɛɛzu ga tiya ɔɔɔi ti undaavili fai.

¹⁷ Wɔun wa, nɛɛɔɔɔiti, wo loove na ɔisu. A dama, wo mina vile tɔ kologolo nuiti polu ta-ɔaka peleiti su, wo va vala wo-losu vagɔi ma, wo su.

¹⁸ Kele à ye wɔɔɔzu ade-Maligii, de Gizo Nui Yesu Kilista ná-zaalai wu, kwɛɛgai zu. Lebiiyai ɔa tɔun bɛ, niizu, ta eyesu ɔɔ! Amina!

¹ Dòungoiti, nà niima vai zεβεzu, gè teve wo ma, naa ɔa a ke wo mina koto ɔe. Kele tama ni nui ta a koto ɔeena, de maalobo nui ɔa Ɔeeɔe vɔ be, to ɔa é ga telebo nui Yesu Kilista.

² Mazɔɔo Yesu Kilista ɔɔɔ veeni ga koto gba zalaɔai, da ɔila nɔ dɔnɔi laade, kele eteai zu nuɔuseiti pe tɔnɔi balaa.

³ Ni da ná-deveiti sona, naa ɔa de kwεesu da ga de tɔun kwεε.

⁴ Zɔi a ɔe, é kwεni, kele é la ná-deveiti sosu, naa ɔa ga zεε nu, gaama nɔpe ge la zea.

⁵ Kele zɔi a ɔolo daawooi ve, GALA ná-nεbeɔi ɔaavɔnige naa yiimave. Uele ɔana de kwεesu da ga de ɔilive GALA ba.

⁶ Zɔi a ɔe, ɔilive GALA ba, maanεεve é ná-eteai zie eɔevelei Kilista ná-eteai ziεni la.

Deve niineɔi

⁷ Nεεɔɔɔiti, deve niine laade, gè va ɔe ma vaa zεβεzu wo ma. Toɔa ga deve wɔɔɔmai, nii wo sɔɔɔni tɔzeizu mɔunpa. Deve wɔɔɔmai tɔna ɔa ga wooi wo mεnini.

⁸ Anεε naa ve, toɔa ga deve niine, nii gè ma vai zεβεzu wo ma, ma ɔaamai ɔulazu keɔema ga Kilista maavele, ta wa balaa wo maavele, tɔzei kpidiɔi ɔana leve, wozakala kitei ɔana volozu niizu.

⁹ Zɔi é ɔεεzu ma, toɔa ziezu wozakalagi zu, tama é da keeɔeloin wɔinzeɔe, naa ɔa de kpidiɔi zu.

¹⁰ Zɔi é keeɔeloin nεεzu ve, naa ɔa wozakalagi zu, kaka saɔu nɔpe ge la ziimave, nii a too.

¹¹ Kele zɔi a keeɔeloin wɔinzeɔe, naa ɔa de kpidiɔi zu, toɔa ziezu kpidiɔi zu. Uε é liizu ná, é la naa ɔwεε, tɔzei kpidiɔi gaazuve vea ma.

¹² Nà sevei ɔεεzu wo ma, dòungoiti, tɔzei wa-ɔotoiti suvaayega Yesu laaseigi maavele ma.

¹³ Nà sevei ɔεεzu wo ma, ɔeeɔeiti, tɔzei wo naa ɔwεε, zɔi é ná kaite tɔzeizu. Nà sevei ɔεεzu wo ma, nu niineiti, tɔzei wo pile sɔɔɔga Inεgi ma.

¹⁴ Nà sevei ɔεεzu wo ma, dòungoiti, tɔzei wo Ɔeeɔe ɔwεε. Nà sevei ɔεεzu wo ma, ɔeeɔeiti, tɔzei wo naa ɔwεε, zɔi é ná kaite tɔzeizu. Nà sevei ɔεεzu wo ma, nu niineiti, tɔzei wo zuɔaave, GALA daawooi ɔa zeini wo-yiimave, wo pile sɔɔɔga Inεgi ma.

Nu zie veleɔi eteai ɔɔi zu ta Kilista zili nuiti gaazu

¹⁵ A mina eteai nεε ve, ɔaa eteai zu vai tanɔpe. Ni nui ta a eteai nεεna ve, Ɔeeɔe ná-nεbeɔi la ziimave.

¹⁶ Mazɔɔo nii dɔin é eteai zu, naa ɔa é ga, ɔɔɔyiimaɔeε wɔin, nu ɔaazuve ná-gaazuɔulapɔi, ta eteai zie vai ma wasogi, naa ta la vaani é va zeɔe Ɔeeɔe vɔ, kele ta zeɔezu eteai nɔ zu.

¹⁷ Eteai ɔana leve, ta ná-faiti nuɔusei ɔaazuɔulazu ti va balaagi, kele zɔi a zie ga GALA ziimai, naa ɔa ye ná ɔɔ.

¹⁸ Dòungoiti, yeɔeɔala ɔaabelagi ɔa é zeelia. Wo mεnini ga keni Kilista zili nui va, Kilista zili nu mɔinmɔin ka niina ná. De kwεεge naa maavele ma ga yeɔeɔala ɔaabelagi ɔa.

¹⁹ Naama nuiti ti zεɔeni ade va, kele ti la ɔeni ga de ta ɔiteɔite. Ni ti ɔeni ga de ta, ta la ye ade va. Kele ti zεɔeni ade va, naa ɔa a ke é ɔole ga ti taɔila kpalaa ge la ɔeni ga dɔnɔ.

²⁰ Wɔun wa, wo Zεnvu Nadagai sɔɔɔni, nii Kilista zeini wo ma, naa ma wo pe wo gaamai ɔwεε.

²¹ Deɔemu, ni gè sevei ɔea wo ma, é la ga wo la gaamai ɔwεε, kele tɔun tɔzei wo kwεε, wo kwεε balaa ga zεε nɔpe ge la ɔulazu gaamai zu.

²² Be ɔa é ga zεε nui? Toɔa ga zɔi é bosu ga Yesu la ga Kilista. Naama nui ɔa é ga Kilista zili nui, nii é ɔelezu Ɔeeɔe va ta Doun Zunui.

²³ Tama zɔi é ɔelezu Doun Zunui va, naa la ɔilini Ɔeeɔe va. Zɔi ma é Doun Zunui ɔwεesu, naa ɔa ɔilizu Ɔeeɔe balaa ba.

²⁴ Naa ɔa é ba, wooi wo meniga tɔɔzeizu mɔunpa, à ɔaaba, wo naa make wo-yiimave. Ni tama nii wo menini tɔɔzeizu mɔunpa, naa ɔa wo-yiimave, wo ɔiliai ɔa ye Doun Zunui va ta ɔeeɔe.

²⁵ Wele nii ɔa Kilista minazegɛa ga é fe ade ve: ɔɔɔɔ zenvui.

²⁶ Gè niima vaiti sevuve wo ma naati ta-vaa zu, niiti ti wɔinni ti wo ɔaka.

²⁷ Wɔun wa, Zenvui nii Kilista zeini wo ma, naa ɔa wo-yiimave. Eɔevelei ná-Zenvui wo va la, wo ɔede la mɔ ba ga nu wo ɔala. Tama Zenvui ɔa wo ɔalasu ga fai pe, nii ma é wo ɔalasu da, naa ɔa ga gaamai, nii zee vaa nɔpe ge la su. A ɔolo Zenvui ná-kalagi ve, wo ɔiliai ye de Kilista va.

²⁸ Ungo, dɔungoiti, wo ɔiliai ye de Kilista va, naa ɔa a ke, da-ladalai laazeeli, siegi zu é ɔulazu la kelema, unfegi mina de maaɔole gaazu, voloi é vaazu la.

²⁹ Wo suɔwee ga Kilista leleboge, naa ma, à suɔwee balaa ga nu-o-nu é sole fai ɔeezu, naa zɔɔɔge tɔun ba.

3

GALA dointi

¹ A wele vele ɔeeɔe ade neai la ve! Ná-nebei ɔa é kea ade lolisu ga GALA dointi. Tama da ga naati gaamazu. Wele nii ɔa é kea eteai la de ɔwee: E la GALA kweeni.

² Nɛɛɔɔɔiti, ada niina ga GALA dointi, kele vele da ɔe la, naa la de ɔulani kelema. Tama de nii ɔwee: Siegi zu Kilista ɔulazu la kelema, da ɔe ga tɔun kevele, tɔɔzei da ka, vele é la.

³ Nu-o-nu naama ɔitogi ziimave, é lo Kilista va, naa ɔa ɔɔɔɔ nade ga Kilista ɔevele.

⁴ Nu nɔpe é kotoi ɔeezu, naa ɔa GALA ná-tɔgi ɔologolosu, mazɔɔ kotoi ɔa é ga tɔ kologolo fai.

⁵ Wo suɔwee ga Yesu Kilista ɔulani kelema ga é kotoiti kpe, koto nɔpe ge la tɔun ba.

⁶ Naa ma, zɔi ɔiliai yesu Kilista va, naa ɔa ɔe kotoi ɔee vai va. Zɔi é yesu kotoi ɔeezu, naa la kaani, é la kweeni.

⁷ Dɔungoiti, à mina va bu nu va wo yaava. Zɔi é telebo fai ɔeezu, naa ɔɔɔi leleboge, eɔevelei Yesu Kilista lelebogai la.

⁸ Zɔi é yesu kotoi ɔeezu, naa ɔa ga Inegi nɔnɔ, mazɔɔ Inegi kotoi ɔee ni tɔɔzeizu mɔunpa. GALA Doun Zunui ɔulani kelema ɔiteɔite su ga é Inegi ná-keewotiiti kologolo.

⁹ Nu-o-nu é ga GALA doun, naa ɔa ɔe kotoi ɔee vai va, mazɔɔ zenvui ná-zobogi é zɔɔɔsu GALA zea, naa ɔa ziimave, tɔɔzei GALA ka ga Keeɔe, é la zooga é va ye kotoi ɔeezu.

¹⁰ Naa ɔa é zeeɔaɔwee ɔeezu ga pagɔ GALA dointi ta Inegi ná-dointi zɔɔɔzu. Zɔi nɔpe é la ziezu ga telebodai, ɔaa é la keeɔeloin neezu ve, naa la ga GALA doun.

ɛse gilagilagi ɔɔɔlai nee ve

¹¹ Wele keela wooi nii ɔa wo menini tɔɔzeizu mɔunpa: Ade ɔɔɔ nee ve ade ɔilagilagi pe.

¹² Ade mina ɔe ga Kayen ɔevele, nii é ɔeni ga Inegi nɔnɔi, é deɔei vaani. Lee vaa zu é paani? Tɔɔzei Kayen ɔɔni ná-keewotiiti su, tama deɔei leleboni nɔnɔiti su.

¹³ Wo laa mina vɔ, kɛleaiti, ni eteai zu nuiti ta wo wɔinzeɔena.

¹⁴ Ade kwee ga de ɔudea saai maazu, de lo zenvui zu, tɔɔzei da de-ɔeeleaiti neezu ve. Zɔi nɔpe é la ziezu ga nebei, naa ɔa de zeini saai laawu.

¹⁵ Nu nɔpe é keeɔeloin wɔinzeɔezu, naa ɔa ga nu vaa nu, wo suɔwee ga ɔɔɔɔ zenvui la nu vaa nu ya, é va ze ziimave.

¹⁶ Wele vele de nebei ɔweegai la: Yesu Kilista zenvui veeni da-vaa zu. Da balaagi, de maaneve de de-yenvui ve de-ɔeeleaiti ta-vaa zu.

¹⁷ Ni nu a eteai zu naavoloi zɔɔɔna, é wele, é da keeɔeloin ɔa kpalai zu, é ɔaazumaavo la, toɔa zoo ɔeezu ma ɔale, GALA ná-nebei ɔa zeini ziimave?

¹⁸ Dɔungoiti, ade mina nebei ɔe ga kpɔezugulai nɔ, ɔaa de-negi nɔ, kele keni é ɔe ga nebe ɔitei, é ɔulazu kelema ga keewotiiti.

Ladalai GALA gaazu

- ¹⁹ Ni naa ɔa ɔɛna, da kwɛɛ ga da gaamai zu, de ladalai ɔɛ de-yiimave GALA gaazu.
- ²⁰ Ni de-yiimave a de veelalana, GALA bɔɔɔve de-yiimave va, ɛ faiti pɛ kwɛɛ.
- ²¹ Naa ma, nɛɛɔɔɔiti, ni de-yiimave la de veelalani, ladalai ɔa de ya GALA gaazu.
- ²² Nii nɔpɛ de falizu ma, da naa zɔɔɔsu, tɔɔzei da ɔolozu nɔ-deveiti bɛ, de da naa ɔɛ, nii nɛai bɛ.
- ²³ Nii ɔa ɛ ga devei ɛ feezu de ya: de ɔidaaleve nɔ-Doun Zunui Yesu Kilista laaseigi ma, de bɔɔɔ nɛɛ vɛ de ɔilagilagi pɛ, eɔɛvelei ɛ ma levei veeni la de ya.
- ²⁴ Zɔi ɛ ɔolozu GALA nɔ-deveiti bɛ, naa ɔa yesu GALA ba, GALA ge yɛ tɔ ɔalaa ba. Wɛɛ velei de kwɛɛsu da ga GALA ka yesu de va: Da kwɛɛsu ga Zenvu Nadagai maavele, nii ɛ feeni ade ya.

4

Zɛɛ ɔalamɔinti

- ¹ Nɛɛɔɔɔiti, ɔ mina la zenvui pɛ da, kɛni wo ti voluɔula, nii a kɛ wo ɔɛ kwɛɛ ni ti zeɔɛve GALA pɔ. Mazɔɔ zɛɛ ɔala goo wo nu mɔinmɔin ge vazaga eteai zu.
- ² Wɛɛ velei wa kwɛɛ da ga GALA Zenvui vɛ: Zenvui nɔpɛ ɛ kulazu laa, ɛ ɔɛ ma: «Yesu Kilista vaani ga ɔite kpusei zu,» GALA nɔnɔi ɔa ga naa.
- ³ Kɛɛ zenvui nɔpɛ ɛ la laani Yesu Kilista nɔ-fai la, ɛ va kula laa, ɛ bo, zenvui naa la ga GALA nɔnɔ. Zenvui naa ɔa ga Kilista zili nui nɔnɔi, nii wo nɔ-fai mɛnini ga toɔa vaazu, tama toɔa niina eteai zu niizu.
- ⁴ Kɛɛ wɔun, dɔungoiti, wa ga GALA nɔnɔiti, wo zobo sɔɔɔga zɛɛ ɔala goo wo nuiti ma, mazɔɔ nii ɛ wo-yiimave, naa wɔɔɔve, ɛ leve naa va, nii ɛ etea nuiti ziimave.
- ⁵ Zɛɛ ɔala goo wo nuiti ta ga eteai nɔnɔiti, ta bɔɛzu ga eteai ɔɛvelei, etea nuiti ti da woilo ti-woo ma.
- ⁶ Doun da, da ga GALA nɔnɔiti. Zɔi ɛ GALA kwɛɛ, naa ɔa woilosu de-woo ma. Zɔi ɛ la ga GALA nɔnɔ, naa la woilosu de-woo ma. Zekana de gaama yenvui ta kaka zenvuiti zɔɔzuɔaazu la.

GALA ka ga nɛɛbɛi

- ⁷ Nɛɛɔɔɔiti, ade bɔɔɔ nɛɛ vɛ de ɔilagilagi pɛ, mazɔɔ nɛɛbɛi zeɔɛve GALA pɔ. Nu-o-nu a nɛɛbɛi zɛɛ, naa ɔa ga GALA doun, ɛ GALA kwɛɛ.
- ⁸ Zɔi ɛ la zɛɛzu ga nɛɛbɛi, naa la GALA kwɛɛ, mazɔɔ GALA ka ga nɛɛbɛi.
- ⁹ Wɛɛ velei GALA nɔ-nɛɛbɛi ɔulani la kɛɛma ade vɛ: GALA ge nɔ-Doun Zunu ɔila kpegɛ leveni eteai zu, nii a kɛ de zenvui wo ga tɔun maavele.
- ¹⁰ Nɛɛbɛi ɔa ga nii: E la ga doun ka de GALA nɛai vɛ, kɛɛ tɔun ka ɛ ade nɛɛni vɛ, ɛ nɔ-Doun Zunui leve, ɛ ɔɛ ga da-ɔotoiti gba zalaɔai.
- ¹¹ Nɛɛɔɔɔiti, tɛi GALA ge ade nɛa vɛ ɔana, de maanɛvɛ, da ɔalaa, de bɔɔɔ nɛɛ vɛ de ɔilagilagi pɛ.
- ¹² Nu nɔpɛ ge la de GALA kaani pɛ. Ni da bɔɔɔ nɛɛna vɛ de ɔilagilagi pɛ, GALA ka zeini de-yiimave, nɔ-nɛɛbɛi ɔaavɔnige ga pagɔ de-yiimave.
- ¹³ Wɛɛ velei de kwɛɛsu da ga da GALA ba, ta toɔa zeini de-yiimave: E nɔ-Zenvui veeni ade ya.
- ¹⁴ Gɔun gi kaani, gɔ zeele wooi wosu ga, Gɛɛɔ nɔ-Doun Zunui leveni, ɛ ɔɛ ga eteai Gizo Nui.
- ¹⁵ Zɔi nɔpɛ ɛ kulazu laa, ɛ ɔɛ ma: «Yesu ɔa ga GALA Doun Zunui,» GALA ka zeini naa yiimave, tɔ ɔalaa ɔilivɛ GALA ba.
- ¹⁶ Adoun de GALA nɔ-nɛɛbɛi ɔwɛɛge, ɛ zea de ma vaa ma, tama, de ɔidaaleve naama nɛɛbɛi ma. GALA ka ga nɛɛbɛi, zɔi ɛ zɛɛzu ga nɛɛbɛi, naa ɔilivɛ GALA ba, GALA ka zeini ziimave.

¹⁷ Ni nɛɛbei ɣaavɔnigɛ ade-yiimavɛ, ladala laazeelɪai ɣa de ya tukpɔɣaaleve voloi, tɔɔzei zɛnvui de bosu eteai zu, naa ɣɛvɛvɛ eɣɛvelei Yesu Kilista nɔnɔi la.

¹⁸ Dualua ge la nɛɛbei zu, kelɛ nɛɛbei ɣaavɔnigai ɣa da dualuagi ɓɛ. Naa ma, zɔi ɛ lualuasɛ, nɛɛbei ɣaa la vɔnini naa ya, mazɔɔɔ dualuagi ɣilivɛ maagɔlo vai ma maaɔɔngi va.

¹⁹ Adɔun ada nɛɛbei wosu, tɔɔzei GALA ka ɛ ade nɛɛni vɛ mɔunpa.

²⁰ Ni nu nɔpɛ a ɣɛɛna ma: «Gɛ GALA nɛɛvɛ vɛ,» ɛ da kɛɛɣɛloin wɔinzɛɣɛ, toɣa ga zɛɛ nu. Mazɔɔɔ zɔi ɛ la kɛɛɣɛloin nɛɛni vɛ, nii ɛ kaazu, ɛ la zooga ɛ va GALA nɛɛ vɛ, nii ɛ la kaazu.

²¹ Tama GALA ge niima levei veeni ade ya: Zɔi a GALA nɛɛ vɛ, ɛ kɛɛɣɛloin ɓalaa nɛɛ vɛ.

5

Pilɛ sɔɔɔ fai eteai ma

¹ Nu-o-nu a la da ga Yesu ɣa ga Kilista, naa ɣa ga GALA doun. Zɔi a doun kɛɛɣɛi nɛɛna vɛ, toɣa naa nɔ-dointi nɛɛvɛ ɓalaagi.

² Wɛɛ vɛlei de kwɛɛsu da ga de GALA dointi nɛɛvɛ vɛ: Ni da GALA nɛɛna vɛ, de da zivɛ ga nɔ-deveiti.

³ Mazɔɔɔ ni da GALA nɛɛna vɛ, naa ɣa ɛ ga, kɛni de nɔ-deveiti so. Nɔ-deveiti ti la ɓaani,

⁴ mazɔɔɔ GALA doin pɛ ka zoo ɛ pilɛ sɔɔɔ eteai ma. Wɛɛ nii ɣa ɛ ga zobogi, da pilɛ sɔɔɔ da eteai ma: da-ɣidaalevei.

⁵ Bɛ ɣa a zoo ɛ pilɛ sɔɔɔ eteai ma? Kɛni zɔi ɣila kpe kidaaleveai ga Yesu ɣa ga GALA Doun Zunui.

Zeele wooi ɛ vilɛ Yesu Kilista va

⁶ Tɔun bɛ, Yesu Kilista ya, paai ga zivɛ ta ɲamai, ɛ la vaani ga zivɛ letelegi nɔ, kelɛ zivɛ ta ɲamai. Zɛnvu Nadagai ɣa zeele wooi wosu, ga naa ɣa ga gaamai, mazɔɔɔ Zɛnvu Nadagai ɣa ga gaamai.

⁷ Mazɔɔɔ ta sava ti zeele wooi wosu:

⁸ Zɛnvu Nadagai ta zivɛ, ta ɲamai, ti savagɔ pɛ ti zoloogɛ ma.

⁹ Ni da da nuiti ta-zeele wooi zo, GALA nɔ-zeele wooi wola wɔɔɔvɛ, naa ma ka ɛ ga zeele wooi nii ɛ boni nɔ-Doun Zunui vaa zu.

¹⁰ Naa ma, zɔi ɛ ɣidaalevea GALA Doun Zunui ma, niima zeele wooi ɣa ziimavɛ. Kelɛ zɔi ɛ la ɣidaaleveni GALA ma, naa ɣa GALA kɛɛzu ga zɛɛ nu, tɔɔzei ɛ la laani zeele wooi la, nii GALA ge boga nɔ-Doun Zunui vaa zu.

¹¹ Wɛɛ naama zeele wooi va: GALA ge ɣɔɔɣɔ zɛnvui vɛa de ya, da naama yɛnvui zɔɔɔsu nɔ-Doun Zunui ya.

¹² Zɔi giliɪai Doun Zunui va, zɛnvui ɣa naa ya. Zɔi ɛ la ɣilini GALA Doun Zunui va, zɛnvui la naa ya.

Keletiɛin nɔ-ladalai

¹³ Wɔiti wo ɣidaalevea GALA Doun Zunui laaseigi ma, gɛ niima vaiti sɛvɛvɛ wo ma, naa ɣa a kɛ, wo kwɛɛ ga ɣɔɔɣɔ zɛnvui ɣa wo ya.

¹⁴ Wɛɛ niima ladalai ɣa de ya, ɛ vilɛ GALA ba, ga nii nɔpɛ da fali ma, ɛ ga ziimai, toɣa de woomɛni.

¹⁵ Ni de kwɛɛ ga toɣa de woomɛni, faa nɔpɛ de falizu ma, da kwɛɛ ga naama vai ma woɔɣaavotegi ɣa niina de ya, nii da fali ma.

¹⁶ Ni nui ta a kɛɛɣɛloin ɣaana, ɛ da kotoi ɣɛ nii ɛ la liizu ga nu saai vɔ, kɛni ɛ GALA fali, GALA ka zɛnvui vɛ kɛɛɣɛloin naa ya. Toɣa naati ta-vaa wosu, ti kotoi ɣɛɛzu nii ɛ la liizu ga nu saai vɔ. Kelɛ kotoi ta ɣana, nii ɛ liizu ga nu saai vɔ, naama ɣotoi ma zii laade, gɛ va ɣɛ wo GALA fali su.

¹⁷ Telebotala vai pɛ ka ga kotoi, kelɛ kotoi ta ɣana, ɛ la liizu ga nu saai vɔ.

¹⁸ Ade kwɛɛ ga GALA doin la da ga yɛ kotoi ɣɛɛzu, mazɔɔɔ GALA Doun Zunui ɣa makesu, Inɛgi la zooga ɛ va faa nɔpɛ kɛ la.

¹⁹ De kwεε ga da ga GALA nɔnɔiti, kεε eteai pε ka Inεgi ná-zobogi wu.

²⁰ De kwεε balaa ga GALA Doun Zunui vaani, é gĩmalai ve de υε, ga de gaama GʻALAGI gʻwεε. Da yesu gilibalai zu GALA ba ada-gĩlibalai maavele ma da ná-Doun Zunui Yesu Kilista. Tɔ gʻa é ga gaama GʻALAGI, ta gʻɔɔgʻɔ zenvui.

²¹ Dòungoiti, à dama ga bɔgʻɔ é vɪlε kɔɔgʻɔ gani faiti ba.

Zan Ná-Sevei Velesi*i* Sevei lózeizu*ve* ma woo mǎungiti

Zan Ná-Sevei Velesi*i* nii, Zan ǵa é seveni, kona uuulsava maazu lólugǵi zǵǵzu*ve* ta puutaavuugǵi (85-90), Kilista zóloǵa vóluma. Zan la bǵǵ lǵezu ga tǵ ǵa é ga sevei ǵǵ nui, kǵle tǵun é bǵǵ laasei pǵǵǵ ga «Kǵwólai». Zan Ná-Sevei Velesi*i* zu vaiti kulave gola ga Zan ná-Woo Niine Uagǵi zu vaiti. Naa wola ǵulave kǵlema siegi zu é bǵezu la é lo Yesu ná-devei va ga de bǵǵ nǵǵǵ de ǵilagilagiti, ta Yesu nǵǵ vai nu vǵ, velei é naati kpǵsu la su ta ná-deveiti sogai (1:5-6; Zan 15:9-10). Kisi*i* woge ga Zan ǵa é Woo Niine Uagǵi zǵǵǵ, naa vǵǵ Zan Ná-Seve Mǵungi, Felesi*i*, ta Savasi*i* va, siegi zu é ǵǵni la Eǵǵǵ.

Zan ná-sevei nii leveǵe anzanui naa ma, nii GALA ge yiimazeǵeai la ta ná-dointi. Kǵǵǵ eǵǵ é ǵǵni vaazu Egilisii ta ma. Zan ǵǵai ma sevei nii ǵǵǵzu ma ungi ǵǵni ga é Egilisii iǵǵǵ, ta é ti loo ǵǵsu zǵǵ ǵalamǵinti daalǵǵma.

Unsosu*ve*

1. Zan ná-sevei lózei*ve* ga é naati dǵǵ niiti sevei levesu ti ma, ta é ná-tuǵǵ gooi laazeeli naati ma, niiti ná-sevei liizu ti vǵ (1:1-3).
2. Naa vóluma é Egilisii iǵǵǵ ta é naati kitoo tǵgi zu nii gola baǵǵoi (1:4-6).
3. E zǵba é tookisui ǵǵ ga naati é lo zǵǵ ǵalamǵinti ba (1:7-11).
4. Zan ná-sevei ǵaabelage ga Egilisii nii é ǵǵni su, é naama ǵǵdaaleve nuiti ta-luǵǵ gooi laazeeli (1:12-13).

*Tuǵǵ gooit*i**

¹ Nǵi ǵǵ ga Egilisi lotuǵǵi, ná ǵa ǵǵ sevei nii levesu anzanui* ma, GALA ge yiimazeǵeai la, ta ná-dointi, niiti ǵǵ ti nǵai vǵ ga gaamai, ná ǵǵla taade, kǵle zǵiti pǵ baalaa ti gaamai ǵwǵǵ,

² tǵzei gaamai ǵa ade-yiimave, ta toǵa ye ade va ǵǵ.

³ Ǵǵǵǵ GALA ta ná-Doun Zunui Yesu Kilista ti zaalai la ade ma, ti ade maawǵǵǵa, ti ziileigi ve ade vǵ, de zǵnvui wo ga tiye, gaamai ta nǵǵǵi zu.

Gaamai ta nǵǵǵi

⁴ Kǵozunǵǵni gola ǵǵ è-loin tanigaani ka, ti da zie gaamai zu, eǵǵvelei Ǵǵǵǵ naama levei veeni la ade ya.

⁵ Niizu niina, anzanui, nii ǵǵ bosu é ma sevei zu, é la ga ǵǵ va ǵǵ deve niine veezu, kǵle toǵa ga zǵi ade sóloǵa tǵzeizu mǵunpa, ga ade bǵǵ nǵǵ vǵ ade ǵilagilagi pǵ.

⁶ Nǵǵǵi ǵa ga, de zie ga GALA ná-deveiti. Naa ǵa é ga devei nii wo maanǵai wo zie la, eǵǵvelei wo mǵnini la tǵzeizu mǵunpa.

Zǵǵ ǵalamǵinti

⁷ Nu yaava nu mǵinmǵin ge vazaga eteai zu, ti la kǵa ti va la da ga Yesu Kilista vaani ga ǵǵte kpusei zu. Zǵi é zǵǵzu ǵana, toǵa ga yaava nui, é ǵǵ ga Kilista zili nui.

⁸ A dama ga bǵǵ, naa ǵa a kǵ wo mina vala ǵá-wotii zulǵnǵgi ma, kǵle wo wa-ǵulanumai laazeel*ia*i zǵlo.

⁹ Nu-o-nu é la ǵǵ yǵni Kilista ná-kalagi va, a zǵǵena ba, é li ye, GALA ge la naama nui va. Zǵi é yesu niima ǵalagi zu, Ǵǵǵǵ ta Doun Zunui ta ǵǵli ma nui va.

¹⁰ Ni nui ta a vaana wo vǵ bǵ, kǵle é la vaani ga kalagi nii, à mina yeezei bu wa-velei wu, à ǵǵle tuǵǵ fai va baalaa.

¹¹ Mazǵlo zǵi a tuǵǵna, naa vǵǵpǵa ná-kǵwoti ǵǵiti ba.

Tuǵǵ gaabelagiti

* **1:1 1:1 anzanui:** Nui tanigaa ta ǵǵǵǵzu ga anzanui nii GALA ge yiimazeǵeai la, naa ǵa ga Egilisi goi ta, nii su nuǵuseiti ti lolisu ga ná-dointi.

¹² Faa mɔ̃nmɔ̃n ka kɪsu ga gè bo wo ma, kɛɛ gè la wɔ̃nni gè va naa ɔ̃ ga sɛvɛi ta sɛvɛ dɛi. Toɔa kɪsu ga gè va wo vɔ̃ bɛ, gè ɔ̃ wo vɔ̃ laani ta laa, naa ɔ̃ a kɛ da-ɔ̃oozunɛi laazeeli.

¹³ E-vaazeelai GALA ge yiimazeɔ̃ɛai la, ná-dointi ta è luɔ̃su.

Zan Ná-Sεvei Zavasiεi Sεvei lɔɔzeizuve ma woo mɔungiti

Zan Ná-Sεvei Zavasiεi nii, Zan ɔa é sεveni, kona vuulɔsava maazu lɔɔlugɔi zɔɔɔzuve ta puutaavuugɔi (85-90), Kilista zɔɔɔga vɔluma. Zan la bɔɔɔ lɛezu ga tɔ ɔa é ga sεvei ɔee nui, keɛ tɔun é bɔɔɔ laasei pεεve ga «Kεwolai» (1:1). Kisiei woge ga Zan ɔa é Woo Niine Vagɔi zεvea, naa vεε Zan Ná-Sεve Mɔungi, Felesiei ta Savasiεi va, siεgi zu é ɔeni la Efεze.

Zan sεvei nii leβεge kidaaleve nui ta ma, nii daaseigi ga Gaiyuse. Toɔa bɔezu Gaiyuse vɔ eɔe bɔɔlai ta, ta é deveiti fe naa ya, ga é ɔa ga wεen zuzo nu ɔeeɔelointi bε, ti levesu zou zεvei naa zu, tama ta naati ti gilibalai zu ta Kilista.

Unsosu

1. Zan ná-sεvei lɔɔzeizuve ma woo mɔungiti bogε (1:1).
2. Naa vɔlu é Gaiyuse iɔɔɔɔve, ta é deveiti fe naa ya ga é ɔe ga wεen zuzo nu ɔeeɔelointi bε (1:2-8).
3. E zεba é bɔe, é vile zunu felegɔ ɔiligaa va, Diyoteɛfe ta Demetiliyuse (1:9-12).
4. E gaabelaa ga é ná-sεvei unsei (1:13-14).

Tuvɔ gooiti

¹ Nɛi gè ga Egilisi lotuɔɔi, nà ɔa gè sεvei nii levesu nɛɛɔɔɔi Gaiyuse ma, gè nɛai vε ga gaamai.

² Nɛɛɔɔɔi, nà pɔ ga è-yeavaiti pε ti zoloo ga pagɔ, è ɔe kεɔɔyai zu è-busei zu, eɔevelei è la zεnvu zu vaiti su.

³ Kɔozunεeni gola, de-ɔeeleaiti paai ma, ti zεɔe è vɔ bε, ti ɔa-woogεɔiladai wo gaamai zu, eɔevelei è ziezɔ la gaamai zu.

⁴ Koozunε nɔpe ge la wɔɔɔba zεa, é va leve nii va, ga gè mɛni ga dɔinti ta ziezɔ gaamai zu.

Gaiyuse maamuse vai

⁵ Nɛɛɔɔɔi, ɔa ziezɔ ga woogεɔiladai fai pε su è kεezu ɔeeɔelointi bε, anεε naati bε niiti ti ga wεɛinti.

⁶ Ti naama zeele wooi woni Egilisi nuiti gaazu, nii pilegai ɔa-nεεbei va. Nà è maanεεnezɔ ga è bɔ ti va ta-ziei zu, eɔevelei soloogai la GALA gaazu.

⁷ Tɔɔzei Kilista ná-botii ma ziei ɔa ti bosu, ti la yeezeini kidaalevelala nuiti ta-bɔba nɔpe bu.

⁸ Naa ma, de maanεεve de yeezei nii ɔeɔala nuiti bu, naa ɔa a kε de losu ɔe botii naa va, nii ti kεezu gaamai vε.

Diyoteɛfe zie vele ɔɔi

⁹ Gè sεve go leveni Egilisii ma, keɛ Diyoteɛfe, nii wɔindai ga é ɔe ga ta-ɔundigii, é la gi levezu ga tago balaa.

¹⁰ Naa ɔa é ba, siεgi zu gè vaazu la, nà siε vele ɔɔiti bo, woo ɔɔiti ta zεɛiti é ti wosu gi ma. Keɛ é la belani naa va, é la kεezu é va yeezei de-ɔeeleaiti bu, ti vaazu, zɔiti ta ɔεena ti yeezei ti wu, é pele besa naati tuɔɔ, é ti bε Egilisii zu.

¹¹ Nɛɛɔɔɔi, mina vɔkɔɔɔ faa ɔɔi ma, keni faa vagɔi. Zɔi é faa vagɔi ɔeezu, naa ɔa ga GALA nu, keɛ zɔi é faa ɔɔi ɔeezu, naa la GALA kweε pa.

¹² Eεε pε ka zeele woo vagɔi wosu Demetiliyuse vε, gaamai bɔɔɔi ɔa bɔezu ná-faa zu. Gá balaagi gá zeele wooi wosu bε, tama è kweε ga nii gi bosu, gaamai ɔana.

Tuvɔ gaabelagiti

¹³ Faa mɔinmɔin ka kisu ga gè bo è ma, keɛ gè la wɔinni gè va naa ɔe ga sεve bakui ta sεve ɔei.

¹⁴ Toɔa kisu ga su la ɔoozazu de bɔɔɔ ɔa, da bɔe vɔ názu, laani ta la.

¹⁵ Ziileigi ƒe è vɛ. De-wɔɔlaiti ta è luɔɔsu. De-wɔɔlaiti tuɔ, ti ƒilagilagi pɛ.

Zude Ná-Sɛvɛi Sɛvɛi lɔɔzeizuvɛ ma woo mɔungiti

Zude Ná-Sɛvɛi kɛɛ nui ɔa daaseigi ba. Zude dɛɛvɛ ga toɔa ga Zake kɛɛɔeloin, nii é ga Yesu deeloins. Kisiei woge ga toɔa ga Yesu deeloins ta (1:1). Ade la kwɛɛ ni sɛvɛi nii leveni Egilisi ɔila ma segezege, ta velei é Minazege Pɔlɔmai zu woonti segezu la, kɛɛvɛ ege Zude Ná-Sɛvɛi ɔala nu mɔungiti ti ɔeni ga Zuifuiti. Naa peni ta nɔnɔ, é ná-sɛvɛi levege naati kpein ma niiti Gɛɛge GALA ge ti loligai, é ti neai vɛ, ta Yesu Kilista ti makesu (1:1). Kɛɛvɛ ege sɛvɛi ɔɛvɛ kona vuulɔzita (60) ɔɛɔala levegai ma, Kilista zɔlɔɔgai vɔluma.

Sɛvɛi ɔɛɛ ungi bɛ, é teve keletieinti pɛ ma, naa ɔa ga é ti loo ɔisu ti dama, ti mina bɔɔɔ yɛ ná zɛɛ ɔalamɔinti ti va ti ɔaka (1:4). E laavilege fai tanigaa va Minazege Pɔlɔmai zu, nii a kɛ woonti é ti wosu, naati ti wuuɔikpi. Sɛvɛi nii ta Piyɛɛ Ná-Sɛvɛi Velesiei ti bɔge faa mɔinmɔin ma, naa ta ɔa ga tookisui, é lo zɛɛ ɔalamɔinti ba (1:4; 2Pi 2:1), ta velei é laavilegai la geezuɔeelaiti ba, naa vɛɛ Sɔdome ta Gomɔɔl va.

Unsosuvɛ

1. Zude lɔɔzeivɛ ga é bɔɛ ná-sɛvɛi ɔala nuiti pɔ (1:1-2).
2. Naa vɔluma nii togai ma é sɛvɛi ɔɛ, é naa vɛ, naa ɔa é ga tookisui zɛɛ ɔalamɔinti daalɔɔma (1:3-4).
3. Kpegai ma ga naa ɔɛ, é Minazege Pɔlɔmai zu nui tanigaa ta fai tanigaa veeni ga poogi (1:5-16).
4. E zɛba nii maanɛai é ɔɛ ga ta-wooɔaavotegi, é lo naama vaiti ba, é naa wo ti ma (1:17-23).
5. Gaabelasu, é ná-sɛvɛi ɔaabelage ga é GALA maamuse (1:24-25).

Tuvɔ gooiti

¹ Nɛi gɛ ga Zude, Zake degei, gɛ ga Yesu Kilista ná-botigɛ nu, ná ɔa gɛ sɛvɛi nii levesu wo ma, wɔi Gɛɛge GALA ge wo loligai, é wo neai vɛ, ta Yesu Kilista wo makesu.

² Maawɔingai ta ziileigi ta neɛbɛi ɔɛ wo ma ga gola.

A dama ga zɛɛ ɔalamɔinti ta-vai

³ Nɛɛnɔɔɔiti, egevelei wɔin ɔeni mà la, ga gɛ sɛvɛi ɔɛ wo ma, é vɛle kizo fai va ade bɔgai ma, kɛɛgelegele ge la ná, kɛni gɛ kɛ, naa ɔa a kɛ, gɛ wo inɔɔ ga wo kɔɔi ɔɔ kidaalevei vaa zu, é veeni GALA ná-nuiti zɛa, ná ɔɛ ɔila kpe nɔ.

⁴ Mazɔlɔ nui tanigaani ti lɔni wo zaama dɔɔɔuzu, niiti ta-undaavili fai wogai kaite GALA Sɛvɛi zu, GALA gaazuluabalala nuiti, niiti ti da-GALAGI ná-zaalai maavalibosu ga baagɔluma vai, ti da ɔɛle da-Galamɔn ɔila kpegi va, é ga de-Maliɔii Yesu Kilista.

Zɛɛ ɔalamɔinti ta nii ti vaazu sɔlɔɔsu

⁵ Anɛɛ ni wo niima vaiti kwɛɛ kpezekele ga pagɔ, ná wo loozu ɔisu, velei Maliɔii Izilaye le nuiti kizoni da, é ti ɔula Ezipete yooi va, keɛ naa vɔlu é naati undaavilini, niiti ti la ɔeni kɛɛni, ti va la da.

⁶ A ɔize geezuɔeelaiti su, zobogi é ɔeni ti ya, naa la ɔeni ti enekeni, keɛ ti ɔɛleni tilosuvɛ va, GALA ge ti makege, é ti ɔili ga yɔlɔɔɔi ɔɔɔɔ kpidii zu, eyɛsu folo wolai zeeli, tukpɔɔaaleve yeei.

⁷ A ɔize Sɔdome ta Gomɔɔl zu, ta ti ɔoba laaiti, naati balaa ti kɛni ɔana nɔ, ti bɔɔ lɔ kologologi zu, ti da naa ɔɛ, nii nu maa la neeni é va kɛ. Ta vaazu ma zalai zɔlɔɔsu ga ɔɔɔɔ abui, ta-vai ma vooi veevɛ é ɔɛ ga tenɛgi eɛ pɛ bɛ.

⁸ Anɛɛ naa vɛ, niima nuiti balaa ta kɛzu ɔana nɔ ti ɔisu vai zu, ta ti bɔɔ busei ɔɔɔzu, ti da maliɔilai vɛvɛili, ti da lɛbiya vulu aniiti poomu, niiti ti geezuvɛ.

⁹ Tama anɛɛ geezuɖeela ɖundigii Misele ɔɔɖɔgoi, siɛgi zu ti ɖeni maɖɔaalii loozu la ta Inɛgi Moize ma ɔoomai maazu, ɛ la ɖeni maalɔ ɔoomu goo woni ma, keɛ ɛ ɖeni nɔ ma: «Maligii zellii lo ɛ ma!»

¹⁰ Keɛ niima nuiti, nii ti la kwɛɛ, naa ɖa ta ɖa poomu. Nii ma ti kwɛɛ, wɔin ti ma eɖeɖelei ɔɔɔ zuaiti ti la, ɖi ge la ti ma, naa ɔɔɖɔi ɖa a ɖa ɖe ga ti undaavili zaɓui.

¹¹ Nimizai ɖa ti luɖɔ! Mazɔɔ ti vilɛga naama velei ɔa, Kayɛn* ziɛni la, ti ɔɔɖɔ laa kakagi zu wali mii vai zu ga Balaame† ɖeɖele, ti ɔɔɖɔ undaavilini, tɔɔzei ti ɔakani ga Kolé‡ ɖeɖele.

¹² Ta ɖaazuɖulana wa-nɛɛɛ laamii wosuɔɛ, ta ɔaɖula naa ma, ta ɖa fetii ɖula unfetalai zu, ti bala ga ɔɔɖɔ nɔ. Ta ga tonaɓiingiti, niiti zie la ti zu, fiilei ɖa ti yeɔɛ ga. Ta ga guluuti ti la waazu ma yeeɖɛɖalalai ma, guluuti ti laaɖulaai, ti za.

¹³ Ti ɖeɔɔɛ eɖe kpɔlodɛi ma lakpatakpa ɲɔi, ti ɖa ta-unfetala ɖeɔwotiiti kulakɛɛma eɖe zie vuɖei. Ti ɖeɔɔɛ eɖe somideɖaiti ti zieziɛsu. Kpidi ɔɔii ɖa makegai ti laalɔɖɔma, ɔɛ ti yeɔsu ná ɖɔ.

¹⁴ Tiya ɖa, Enɔke ɛ ga Adama mavofodai lafelasiɛi, kaite ɛ niima vaawokeɛyeeluɖɔ ɔɔɛi woni ta-vaa zu ga: «Wɛɛ! Maligii ɖa ɔaazu ga ná-geezuɖeela ɲadega waa mɔinmɔingiti,

¹⁵ ga ɛ ti pɛ tukpɔɖaaleɔɛ, naa ɖa a ke ɛ faa ɲɔu ɖe nuiti pɛ peelala, tɔɔzei ta-vaa ɲɔiti ba ti keɛzu GALA daalɔɖɔma, ta kpɔɛ ɲɔiti pɛ faa zu kotoba nuiti unfema la ti ya, ti boni tɔun daalɔɖɔma.»

¹⁶ Niima nuiti ti ɖoozu la nɛa yeenɔpɛ nɔ, ti ɖa unsuyelii lo nɔ ɖɔ, ti ɖa zie nɔ ga ti ɔɔɖɔyiimai nɔ, ti ɖa waso kpɔɛiti bo, ti ɖa nuiti maamuse tɔnɔ sɔɔɔ fai ma.

Tookisui ta devei

¹⁷ Keɛ wɔun wa, nɛɛɲɔɖɔiti, à ɖize naama vaiti su, niiti de-Maligii Yesu Kilista ná-keelaiti ti ti woni wo ma ma yeeluɖɔ.

¹⁸ Ti ɖeni wo ma: «Folo ɖaabelagiti su, ɲeɖɖulasu nuiti ta ɖe ná, ti ɖa zie ga ɔɔɖɔyiimai GALA gaazuluabalalai zu.»

¹⁹ Ta ga naama nuiti, niiti ti zeeɖaɖwɛɛ vaiti keɛzu, kpuse zu vaiti ti pile sɔɔɔɛ ti ma, GALA Zenvui la ti ɔa.

²⁰ Keɛ wɔun wa, nɛɛɲɔɖɔiti, à lo kpaan wa-ɖidaaleɔɛ ɲadega wolai zu. A GALA fali ga Zenvu ɲadegai maavele.

²¹ A ɔɔɖɔ make GALA ná-nɛɛɛi zu, wo ná maaɔɔun ga de-Maligii Yesu Kilista ná-gaazumaawɔingai zu, ɛ ɖɔɔɖɔ zenvui ve wo ya.

²² A naati maawɔingai, niiti ti inɛinɛsu.

²³ A ti ɖizo, wo ti ɖula abui ɖa. A zɔiti maawɔingai ɖana, keɛ dualuagi ɖe wo ɔa ga wo ti ɖɔba zegɛi wɔinzeɖe, nii kɔzɔai ga kpusei ma ɖaazuɖulapɔi.

GALA fali maamusei

²⁴ Zɔi zobogi bɛ, ɛ wo make, wa ɔa loo kaka fai tanɔpɛ su, ɛ wo ɖula keɛma ná-lɛbiyai ɖakalavɛ, kɔzɔzu nɔpɛ ge mina ɖe wo ɔa, wo-yiimavɛ laavegai ga koozunɛɛi,

²⁵ GALA gila kpegi naa de Gizo Nui, ga Yesu Kilista de-Maligii maavele, lɛbiyai, ta maayikii, ta zɛɛi, ta zobogi ɖa bɛ, kaite wɔɔwɔɔ, ta niizu, ta yeɔsu ɖɔ! Amina!

* **1:11 1:11 Kayɛn:** Wɛɛ ɔɛ: Zen 4:3-8. † **1:11 1:11 Balaame:** Wɛɛ ɔɛ: GLS 22:1-35. ‡ **1:11 1:11 Kolé:** Wɛɛ ɔɛ: GLS 16:1-35.

Yesu Kilista Ná-Kulakelemai Zan Ue

Sevei lózeizuve ma woo mǝungiti

Kulakelema Zevei ɔa é ga Minazege Niinei ma zewe ɔaabelagi. Tó ɔa balaa keelai Zan seveni ga gaabela (1:1), kona vuutaavuugo maazu lólugó (95) ɔefala levegai ma, Kilista zóloaga vóluma. Zan naa nǝ ɔa é Woo Niine Uagó zeweai, nii daaseigi ba, ta seve savagó zóiti, niiti daaseigi ti va. Nui ti ɔeni Zan ɔwee balaa ga «Kaladopoi nii Yesu neeni ve» (Zan 13:23). E Kulakelema Zevei ɔeeni zie zaama yooi zu, daa ga Patemóse, mazólo ti soni, ti lii la miná, é Woo Niine Uagó laazeelini, nii pilégai Yesu Kilista va (1:9).

Kulakelema Zevei ɔee ungi Zan ve, naa ɔa ga é kala nuiti ipódo ga ti ɔe ga woodeɔila nua Yesu Yesu Kilista ve, ta é kitogi ve tiya, mazólo Yesu ɔaafalema vai ma yeedeɔalai maaɔugaa (1:3; 22:7). E sevei leveni keletieinti pe ma, ma un ge daa ma mee ga Egilisi lófelaiti ma (2:1–3:22). Zan bóɔɔi ɔe ná-sevei ɔa ga kulakelema bóeti (1:3), é maaniini mǝinmǝin segeve ná-sevei zu ná pe, nii a ke fai niiti é ti ɔaai, é ti zuɔula. Sevei nii ɔulave ga Minazege Polómai ná tanigaani, ma un ge daa ma mee ga Zakali 6:1-8. Puvu dǝfelaiti ta ziawo lófelaiti kulave ga ve ta nimiza vaiti GALA ge ti zeini Ezipete ma ga maagólo ɔakó (Egz 7:1–9:35). Kulakelemai ɔa bóezu é vile yeedeɔala ɔaabelagi va, é ɔe Yesu ɔa ɔeezu ga pile sólo nui, ta zóiti kpein ti laazu tǝun da, naati ta ɔóoɔ zenvui zólo. Sevei nii wo loo ɔisu faan, ta é kitogi ve wo ya ga Yesu ɔa vaazu volu fala.

Unsosuve

1. Zan tózeiwe ga é dee be ɔa é ga tǝun, ta vele é kulakelemai zóloagai la (1:1-20).
2. E keela wooi laazeelini, nii é zólooni Yesu bóɔɔi ya, Egilisi lófelaiti faa ma (2:1–3:22).
3. Naa vóluma é poo dǝfelaiti ta-vai zuɔula (4:1–8:5), ta puvu dǝfelaiti (8:6–11:19).
4. Naa pe poluma Zan bóewe é lo anzanui va, nii Vamóɔgi ɔeni kpeezu, ta sua felegóiti, naa wee baala zivói va (12:1–14:20).
5. E zeba é ziiɔaawana daawó dǝfelaiti ta-vai zuɔula (15:1–16:21).
6. Naa vóluma vele GALA ge pile sóloosu da sili nuiti geególógi zu, Zan naa balaa suɔulave (17:1–20:15).
7. E ná-sevei ɔaabelage ga, geególó niinei ti ta zou niinei niiti ti vaazu folo ɔaabelagi, é naati kevelei zuɔula (21:1–22:21).

Woo lózeigi

¹ Sevei nii zu vai ɔa ga kulakelemai nii Yesu Kilista sólooni, nii GALA ge feeni zea ga é dee ga ná-botife nuiti, fai niiti ti vaazu ɔeezu fala. Kilista ná-geezugeelai leveni, é ti le ga ná-botife nui Zan.

² Zan ɔeni ga zeelei, ga é GALA daawooi ta Yesu Kilista ná-zeele wooi ta nii kpein é kaani, é naati daazeeli.

³ Undaanu nu ɔa ga naama nui, zoi é niima zewe zu ɔulakelema bóeti kalasu, ta naati ti woilosu ma, naa wee niiti ti ziezu ga niiti ti zeweai su! Mazólo su vaiti ke yeei maaɔugaa.

Tuɔogi ta maamusei

⁴ Nèi gè ga Zan, ná niima zewe levesu Azi yooi zu Egilisi lófelaiti ma. Zaalai la wo ma, ziileigi ve wo ve, naa ya, nii é ná, nii é ɔeni ná, nii é vaazu, é ve wo ya, zenvu lófelaiti zea, ti ná-masa kpókpógi ɔakalave,

⁵ é ve wo ve, Yesu Kilista ya, nii é ga woodeɔila zeelei ta Doun Zunu mǝungi, é wuzegeni, é ɔula saai ya, etea masagiti ta-ɔundiɔii.

Tó ɔa é ade nea ve, é de unmǝoni, é de ɔula da-ɔotoiti su ga ma jamai,

⁶ é de ɔɛ ga ná-masadaɪ zu nuiti, zalaɔa ɔɫa nuiti Kɛɛɔɛ GALA ná-botii zu. Deɔɛmu, lebiyai ta zobogi ta ga nɔnɔ eyɛsu ɔɔ! Amina!

⁷ Wɛɛ, toɔa yɛsu tonaɔiingi zaama, é va! ɛɛ pɛ ka ka, anɛɛ zɔiti ti bɔɔni. Etea nuɔusei pɛ ka wɔɔ ná-faa zu. Ungo, zekana a ɔɛ la! Amina!

⁸ Maliɔii GALA ge ɔɛ ma: «Nà ga Alefa ta Womega,»^{*} zɔi é ná, é ɔɛni ná, é vaazu, Zebei-Pɛ-Maliɔii.

Zan Kilista ná-kulakelamai ɔaa vai

⁹ Nɔun ná Zan, ná ga wo-ɔɛloin, ná nɔnɔ zɔɔɔsu wo zaama kidaavili fai zu, ta GALA ná-masadaɪ zu, ta ziilɔɔi zu, ada-ɔilibalai zu da Kilista, nuiti ti liini ga ze zie zaama yooi zu, daa ga Patemɔse, tɔɔzei GALA daawooi va ge daazeelini, ta Yesu ná-zeele wooi nii ge boni.

¹⁰ Maliɔii ná-dooɔo foloi, GALA Zenvui yeini mà, ge woo wolai ta menini pɔluvelei, eɔɛ puu fɛ wooi,

¹¹ é da ɔɛ ma: «Niiti è ti ɔaa zu, ti zeve sevei zu, è teve Egilisii lɔfelai niiti ma: Eɛze, ta Simiiline, ta Pɛelegame, naa veɛ Tiyatiil, ta Saalede va, é veɛ Filadɛɛfi, ta Laodisé va.»

¹² Ge latini, ge ɔɛ ge wooi naa ɔwɛɛ, é ɔɛni bɔɛzu pɔ. Tàtigai ma, ge fitina zeɪ ani lɔfelaiti kaani, ti ga zanugi.

¹³ Ge nui ta ɔaani loni zanu fitina zeɪ aniiti saama ve, eɔɛ nu ná-doun zunui, maɔɔilini ga kwepele seɔɛzuɔoozagi, zanu saamaɔiligi besagai kakai wu.

¹⁴ Nɔungi ta nɔundeɔaiti ti ɔoleni eɔɛ baala deɔa ɔolegi, ti ɔole eɔɛ kobe kolegi, gaazuɔɛzeɪti ti volozu eɔɛ abuzogi,

¹⁵ kɔɔɔiti ti ɔeni eɔɛ kɔlu bɔigi, kpɔidai abuzulugi zu, gooi ɔeni eɔɛ zie wolai zulu gooi.

¹⁶ E somideɔa lɔfelaiti soni yeezai ya, gaavele boɔa zɔkpɔ ɔaaligi, naa ɔeni ɔulazu daave, gaazuve ɔeni volozu eɔɛ foloi, siɛgi zu é toozu la ga zebei pɛ.

¹⁷ Siɛgi zu ge kaani la, ge looni kɔɔi wu, eɔɛ ná za. E yeezai veɛni mà, é ɔɛ mà: «Mina lua pa! Nà ɔa ge ga ma mɔungi ta ma ɔaabelagi,

¹⁸ nii é vulua. Ge zaani, keɛ weɛ, ná vulua eyɛsu ɔɔ, ná ɔa saai ma baɔuiti ti zèa ta ɔɔvealaazu baɔui.

¹⁹ Naa ɔa é ba, naa zeve, niiti è ti ɔaa: niizu vaiti, ta niiti ti vaazu ɔɛɛzu naa volu.

²⁰ Weɛ, somideɔa lɔfelaiti è ti ɔaa zu, ti zoni zèezai ɔa, ta zanu fitina zeɪ ani lɔfelaiti, dɔɔɔuzu vai naa voluve ɔa é ga nii: Somideɔa lɔfelaiti ta ga Egilisi lɔfelaiti ta-ɔeezuɔeelaiti, zanu fitina zeɪ ani lɔfelaiti ta ga Egilisi lɔfelaiti.

2

Sevei é leveni Eɛze Egilisii ma

¹ «Sevei ɔɛ, è teve Eɛze Egilisii ná-geezuɔeelai ma: «Weɛ, zɔi somideɔa lɔfelaiti ti zoni zeezai ɔa, é ziezu zanu fitina zeɪ ani lɔfelaiti saama, naa ɔa é nii wosu:

² « «Gè è-zie veleiti kweɛ, da-wotii, ta da-yiilɔɔi. Ge kwɛni ga è la yeezeida nu ɔɔiti bu: E naati suɔɔɔga, niiti ti bɔɔɔ ɔɛɛzu ga keelaiti, è kaani ga ta ga zeɛ nuiti, ti la ga keela.

³ Ziilɔɔi ɔa è ya, è bɔɔa nɔun maavele ma, è la ɔeni ipɔteveni.

⁴ Keɛ nii ge ma yelii losu è ma, naa ɔa é ga, è ɔɛɛa neɛbei va, é ɔeni è-yiimave mɔungi.

⁵ Naa ɔa é ba, ɔize deɔɛmu è loozuve zu, è è-zie veleɪ maavalibo, è keɛwotiiti ke niiti è ɔɛa ti ɔɛɛzu mɔungi zu. Ni naa laade, ná vaazu è vɔ, ge da-vitina zeɪ anii zeɔe losuve, ni è la è-zie veleɪ maavaliboni.

⁶ Keɛ anɛɛ naa ve, faa vago ɔila ka è ya, ga da naati keɛ vai wɔinzeɔezu niiti ti vilɛsu Nikola ná-kalagi volu, nii ná balaa ge wɔinzeɔezu.

^{*} **1:8 1:8 Alefa ta Womega:** Geɛke zeve ɔaei ma mɔungi ta ma ɔaabelagi. Naama wooi voluve ɔa ga «ma mɔungi ta ma ɔaabelagi», baa «tɔɔzeizuɛ ta gaabelasuɛ».

⁷ « 'Zoi nɔpɛ goiyegɛ ba, naama nui naa mɛni, nii GALA Zenvui bosu Egilisiiti ma. Zoi a pile sɔlɔ, nà zenvu wului ma waai ve zea, é mi, nii é GALA ná-taa vagɔ zu.»

Sevei é leveni Simiiline Egilisii ma

⁸ «Sevei gɛ, è teve Simiiline Egilisii ná-geezugeelai ma: 'Wɛɛ, zoi é ga ma mɔungi ta ma gaabelagi, nii é zaani ta é vulu su volu, naa gɛ é nii wosu:

⁹ « 'Gè da-bɔlɔiti kwɛɛ, gè da-valadai gɔwɛɛ, kelɛ gaamazɔ, è betevɛ! Niiti ti gɛ ta ga Zuifuiti, kelɛ Zuifu la ga tiye, è-lɔgɔi ti kologolosu, gè naa gɔwɛɛ, ta ga Setana lɛbi vɛɛi ma nuɔusei.

¹⁰ Mina lua ga da vaazu kpɔlɔi zɔlɔsu. Wɛɛ! Inɛgi gɛ vaazu tanigaani pilisu kasoi gɛ wo zaama ga é ti zuɔgɔgɔ, wa maanɔgɔi zɔlɔ gola folo puugo laawu. Gɛ ga woogɛgɛla nu eyɛsu saai, masa bɔlɔgi é ga zenvu geleɛi, nà naa ve è ya naazu.

¹¹ « 'Zoi nɔpɛ goiyegɛ ba, naama nui naa mɛni, nii GALA Zenvui bosu Egilisiiti ma. Zoi a pile sɔlɔ, saai vɛɛsɛi la faa nɔu nɔpɛ kɛa la.»

Sevei é leveni Pɛɛlegame Egilisii ma

¹² «Sevei gɛ, è teve Pɛɛlegame Egilisii ná-geezugeelai ma: 'Wɛɛ zoi gaavele boɔa zɔkpɔ gaaligi zea, naa gɛ é nii wosu:

¹³ « 'Gè è-zeizuvɛ gɔwɛɛ, ná gɛ Setana ná-masa kpɔkpɔgi ná. E gɛlɛvɛ bà kpaan, è la gɛɛni nà-kidaalevei va, anɛɛ naama ziegi zu ti nà-zeeɛi Antipase vaani la wo vɔ bɛ, nii é gɛni ga woogɛgɛla nui, naa gɛɛni wo vɔ bɛ, vɛ Setanai zeini ná.

¹⁴ Kelɛ fai tanigaani ta ná, gè ma yɛlii losu è ma, naa gɛ é ga, nui tanigaa ta è vɔ bɛ, ti ziezu ga Balaame* ná-kala gooi. Tɔ gɛ é Balake galani ga é kɔgɔziga zaɔui la Izilayele nuiti tuɔgɔ, ga ti suaiti mi, niiti ti gɛlaai ga zalaɔai kɔgɔ ganigiti bɛ, ti bɔgɔ lɔ kologologi zu.

¹⁵ Da balaagi zenɔ gɛna, nui tanigaani ta è vɔ bɛ, ti ziezu ga Nikola ná-kalagi.

¹⁶ E-zie vɛɛi maavalibo degɛmu. Ni naa laade, nà vaazu è vɔ bɛ gɛni nɔ, gè ti zakpe ga boɔa zɔkpɔi é gɛlazu dàavɛ.

¹⁷ « 'Zoi nɔpɛ goiyegɛ ba, naama nui naa mɛni, nii GALA Zenvui bosu Egilisiiti ma. Zoi a pile sɔlɔ, nà manegi ve zea, nii dɔɔɔuɛi, ta kɔtu gɔlegi, kɔtui nii daasei niinei zɛvɛai ma. Nu gɛli nɔpɛ ge la kwɛɛ, keni zoi é veezu zea.»

Sevei é leveni Tiyaatil Egilisii ma

¹⁸ «Sevei gɛ, è teve Tiyaatil Egilisii ná-geezugeelai ma: 'Wɛɛ, GALA Doun Zunui, gaazuɔgɛzɛiti ti volozu egɛ abuzogi, kɔgɔiti ti volozu egɛ kɔlu ɔɔgi, naa gɛ é nii wosu:

¹⁹ « 'Gè è-zie vɛɛi kwɛɛ, da-nɛɛbɛi, da-woogɛgɛladai, da-wotii, da-yiilɔɔi. Gè kwɛni ga da-gɛɛwoti vagɔiti mɔinuvɛ niizu, é leve mɔungi zu geleiti ba.

²⁰ Kelɛ wɛɛ, nii gè ma yɛlii losu è ma, naa gɛ é ga, da Zezaɔɛɛ yɛsu ná, anzanui naa nii é gɛ toɔa ga GALA goo wo nu, é da nà-botigɛ nuiti kaka ga ti bɔgɔ lɔ kologologi zu, ti da suaiti mi, niiti ti gɛlaai ga zalaɔai kɔgɔ ganigiti bɛ.

²¹ Gè yeeɔgɛgɛla veevɛ zea ga é siɛ vɛɛi maavalibo, kelɛ é la pɔ é va betevɛ ná-kologologi va.

²² Naa gɛ é ba, nà vaazu pilisu ya betɛi zu, é la ná kidaavili golai zu, gè naati pɛ kpɔlɔ gɛna nɔ, zɔiti ti wɛɛnzɛgi gɛai ta tiye, keni ni ta ti-zie vɛɛi maavalibona, ti zegɛ ná-faa nɔiti polu.

²³ Naa voluma, nà ná-dointi pɛ paa, naazu Egilisiiti pɛ ta kwɛɛ ga gè nuiti ta-gɛsiɛiti ta ti yiima vaiti pɛ kwɛɛ. Nà wo gɛlagilagi pɛ sala é zoloo kɛɛwotii ma wo kɛɛni.

²⁴ Kelɛ wɔun, wa Tiyaatil Egilisi nui zɔiti, wɔi wo la gɛlini ná-kala nɔiti ba, nii ti gɛɛzu ma Setana ná-dɔɔguzu vaiti, nà bosu wo ma ga gè la kasɔ gɛli daazu wo unma.

²⁵ Kelɛ tama, nii é wo ya, à naa zo kpaan eyɛsu gè va.

²⁶ « 'Zoi a pile sɔlɔ, é ye ziezu ga zɛima vaiti eyɛsu gaabelɛ, nà zobogi ve bɛ, é zeɛi ziiti unda.

* **2:14 2:14 Balaame:** Wɛɛ vɛti: GLS 22:1–25:1-2; 31:16.

²⁷ Toɔa lo ti luɔ ga kɔlu lukpɔi, eɣevelei nu a ɔa pɔlɔ ligii wolowolo la, zekana nà ɔɔɔi balaa gè ma zobogi zɔlɔni la Kɛɛ ya.

²⁸ Nà geelaalaosu zomideɔai ve zea.

²⁹ « Zɔi nɔpɛ goiyegɛ ba, naama nui naa mɛni, nii GALA Zenvui bosu Egilisiiti ma. »

3

Sevei é leveni Saalede Egilisii ma

¹ « Sevei gɛ, è teve Saalede Egilisii ná-geezugeelai ma: « Wɛɛ, zɔi GALA ná-zenvu lɔfelaiti ti zea, ta somideɔa lɔfelaiti, naa ɔa é nii wosu:

« Gè è-zie veleiti kwɛɛ. E-lɔɔi ɔulave ga ɔa vulua, kelɛ è zaave.

² Wɛɛi wo, è naati sebelɔ, niiti ti gɛɛzu ti va za, mazɔlɔ gè kaave ga è-zie veleiti daa la zeelini ga pagɔ nà-GALAGI ɔaazu.

³ Gize naa zu, veleiti è Wooi mɛnini da, è sɔlɔ. Golo naama ɔalagi vɛ, è è-zie veleiti maavalibo. Ni è la wɛɛni ɔɔɔ ma, nà vaazu eɣe unma nui, è la kwɛɛ ga yeegɛɔalai gè vaazu la jɛgelein, gè ɔula è viliba.

⁴ Anɛɛ naa vɛ, ɔa-nui tanigaa ta è vɔ bɛ Saalede, ti la ta-zegɛiti kɔzɔni. Gá tiyani gá zie vɔɔma, ti maagililai ga seɣe ɔolegi, tɔzei ti zolooge.

⁵ « Zɔi a pile sɔlɔ, naa ɔa seɣe ɔolegiti too ɔɔba ɔana, gè la daaseigi ɔaavaa pɛ, gè va kula zenvu zɛvei zu. Nà daaseigi wo Kɛɛ ɔaazu ta ná-geezugeelaiti.

⁶ « Zɔi nɔpɛ goiyegɛ ba, naama nui naa mɛni, nii GALA Zenvui bosu Egilisiiti ma. »

Sevei é leveni Filadelefi Egilisii ma

⁷ « Sevei gɛ, è teve Filadelefi Egilisii ná-geezugeelai ma: « Wɛɛ, zɔi nadegai, gaamai, masagi Davide ná-kpaɔui zea, zɔi a daalaona, nu nɔpɛ ge la daaɔuluga, a daaɔuluna, nu nɔpɛ ge la daalaoga, naa ɔa é nii wosu:

⁸ « Gè è-zie veleiti kwɛɛ. Gè kwɛni ga zɛbɛ wola la è ya, kelɛ anɛɛ naa vɛ, è ɔolove daawooi vɛ, è gɛ bɛ ga woogɛɔila nu. Wɛɛ, gè daalaogai yegɛ è luɔ, nu nɔpɛ ge la zooga è va daaɔulu.

⁹ Pɛɛ, nà naati feezu è ya, niiti ti ga Setana lebi veleiti ma nuɔuseiti, ti gɛɛzu ɔɔɔ ma Zuifuiti, kelɛ Zuifu la ga tiye, mazɔlɔ zɛi ɔa ti bosu. Wɛɛ, nà vaazu ga tiye, ti nɔkɔ è ɔɔɔwu, ta kwɛɛ ga gè è nɛvɛ vɛ.

¹⁰ Tɔzei è zieni ga nà-devei, è gɛ ga ziilɔ nu, nà balaagi nà è make maanɔɔi ma ziegi zu, è vaazu zeizu eteai pɛ ma, è gɛ ga suɔɔɔgi etea nuɔuseiti pɛ bɛ.

¹¹ Nà vaazu fala. Nii è è ya, naa zo kpaan, naa ɔa a kɛ, nu nɔpɛ ge mina ɔa-zobo sɔlɔ fai ma zalai ɔula è ya.

¹² « Zɔi a pile sɔlɔ, nà naa gɛ ga kpɛdegi nà-GALA sei veleiti wu, è la ɔula ná eyesu pɛ. Nà nà-GALAGI laaseigi zɛvɛ maave, ta nà-GALAGI ná-taai laaseigi, Zeluzalɛme niinei, è vaazu yeizu, è zɛge geezuve, nà-GALAGI vɔ bɛ. Nà daasei niinei balaa zɛvɛ maave.

¹³ « Zɔi nɔpɛ goiyegɛ ba, naama nui naa mɛni, nii GALA Zenvui bosu Egilisiiti ma. »

Sevei é leveni Laodisé Egilisii ma

¹⁴ « Sevei gɛ, è teve Laodisé Egilisii ná-geezugeelai ma: « Wɛɛ, zɔi è ga Amina, woogɛɔila zeelei, nii è gaamai wosu, GALA ná-kpɛɛanii kpɛin ma ungi, naa ɔa é nii wosu:

¹⁵ « Gè è-zie veleiti kwɛɛ. Gè kwɛni ga è la leini, è la vilɛni. Ni tama è leini suɔila, ɔaa è vile!

¹⁶ Kelɛ tɔzei ɔa wuulee, è la leini, è la vilɛni, nà vaazu unpilisɔ ga de.

¹⁷ Tɔzei ɔa gɛɛzu ma, naavolo nu ɔa ga ze, gè la valani ani nɔpɛ ma, kpɛde la mɔ ani nɔpɛ ba. Tɔzei è la kwɛɛ veleiti è maanɔɔi la, è maawɔin, è gɛ ga bala nu, è ɔaazuɔole, è maanakai gɛ de.

¹⁸ Naa ɔa é ba, ná è lenesu ga è zanugi ɔeya pò be, nii abui ma nɔɔɔi ɔulaai ba, naa ɔa a ke è beɛte ga ɔite, sege ɔolegiti geya, è bɔɔɔ maagili la, naa ɔa a ke è-busei ma unfesuveti ti mina ɔula kelezu, è gaazuwana zalei ɔeya, è da sie ɔaazuveti, naa ɔa a ke è da gwelɛi wo.

¹⁹ Nɔun ná, niiti gè ti neai ve, ná da zelii lo ti ma, gè ti maagolo. Gaaba, è zebzege, è è-zie velei maavalibo.

²⁰ Welɛ, ná lɔni pɛlɛlave, gè da daalogɔ. Ni nu a gòoi menina, é daalao, ná le pò be, gá tò gi daami wo vɔɔma.

²¹ « ʼZoi a pile sɔlɔ, ná naa ze ɔoba ná-masa kpɔkpɔgi ɔa, egevelei gè pile sɔlɔni da, gè zeini Kèe ɔoba ná-masa kpɔkpɔgi ɔa.

²² « ʼZoi nɔpe goiyege ba, naama nui naa meni, nii GALA Zenvui bosu Egilisiiti ma. » »

4

GALA ná-masa kpɔkpɔgi

¹ Naa vɔluma gè welɛni. Gè kpɔgi ɔaani geegɔlogi zu, nii daalaogai. Woo mɔungi gè menini ege puvu fɛɛ wooi, é da bɔe pò, naa ɔeni mà: «Le ve. Nii é vaazu ɔɛɛzu naa volu, ná naa leɛzu ga de.»

² Gaamago nɔ, GALA Zenvui yeini mà. Welɛ, masa kpɔkpɔgi ɔeni geegɔlogi zu, nui ta ɔeni zeini ma masa kpɔkpɔgi ɔa.

³ Zoi é ɔeni zeini ná, é ɔeni volozu ege kɔtu zɔngɔ baagiti, ti-laa ga zasepe ta saaledowane. Masa kpɔkpɔgi maalatiga ɔeni de ga kpazamanamanagi, é da volo ege kɔtu zɔngɔ baagi, daa ga emelɔde.

⁴ Masa kpɔkpɔ vɔufelegɔ maazu naanigɔ (24) ɔeni masa kpɔkpɔgi naa maagoolii zu. Kɛwola wɔlɔ vɔufelegɔ maazu naanigɔ (24) ɔeni zeini naama masa kpɔkpɔgiti ga, ti maagilii ga sege ɔolegiti, masa bɔɔlogi ti unba ga zanugi.

⁵ Mainmain ɔeni ɔulazu masa kpɔkpɔgi zu, ta woiti, ta tona kpune tugiti. Sɔmɔ dɔfela ɔeni sosu gola masa kpɔkpɔgi ɔakalave, naati ka ti ga GALA ná-zenvu lɔfelaiti.

⁶ Masa kpɔkpɔgi ɔakalave, anii ta ɔeni ná ege kpolɔdei, sugalagai ege velei.

Zenvu su ani naanigɔiti ti ɔeni masa kpɔkpɔgi zaamave, ta ti ɔoolini ma. Ti-ɔaazuɔɛzei ɔeni ti maave ná pe, ti-ɔakalaveti ta ti-voluveti pe.

⁷ Zenvu su anii ma mɔungi ɔulani ga zalai, felesiei ɔula ga nike bokpagi, savasiei ɔaazuve ɔula ga nui ɔaazuve, naanisiei ɔula ga kɔɔei a ɔena ɔovega.

⁸ Kovegi ɔeni zenvu su ani naanigɔi, naati gilagilagi pe ba ga dɔzitatɔzita, ti-ɔaazuɔɛzei ɔeni ti maave pe, ta ti-ɔoozuve pe. Folo veɛ kpidi va, ti la ɔeni bɔlɔzu ti da ɔe ma:

«Nadegai, nadegai, nadegai,

naa ɔa é ga Maligii GALA, Zɛbei-Pɛ-Maligii,

é ɔeni ná, tò ɔa é ná, tò ɔa é vaazu!»

⁹ Siegi zu zenvu su ani naanigɔiti ta ɔena lebiyai ta maamusei ta mamagi vea la naa ve, nii é zeini masa kpɔkpɔgi ɔa, ta é vulua ɔɔɔɔ,

¹⁰ Kɛwola wɔlɔ vɔufelegɔ maazu naanigɔiti (24) ta da vile niibiga, ti nɔkɔ naa wu, nii é zeini masa kpɔkpɔgi ɔa, é vulua ɔɔɔɔ. Ta da ta-masa bɔɔlogiti pili masa kpɔkpɔgi ɔakalave, ti ɔe ma:

¹¹ «Ee, gi-Maligii, gá-GALAGI,

è zolooge ga è lebiyai zɔlɔ, ta bɔlɔi, ta zɛbei,

mazɔlɔ da ɔa è aniiti pe kpɛtea,

ti pe ta ná è-yiimai zu,

ti pe ta zenvui wosu è-zaalai zu.»

5

Seve biligi ta Baala Zivoi

¹ Naa volu gè seve biligi g'aani é zoni naa yeezai ya, nii é g'eni zeini masa kpɔkpɔgi g'a, sevei g'eai ná felego pɛ, koozuve ta poluve, daafulugai poogi ze ba ga dɔfela.

² Gè geezuđeela g'ila kaani, zebei ba, é da bɔe ga woo wola, é da g'e ma: «Be g'a é kula g'eai su ga é poogiti kpezegele seve biligi tɛi ma, é daalao?»

³ Kele nu nɔpe ge la g'eni zɔlɔni, anee geegɔlɔgi zu, anee zooi ma, anee zooi wu, nii a la zoo é daalao, baa é wele su.

⁴ Gè wɔlɔi woni gola, tɔzei nu nɔpe ge la g'eni zɔlɔni nii maaneai é seve biligi laalao, baa é wele su.

⁵ Názu g'a kɛwola wɔlɔi gila ge g'eni mà la: «Mina wɔlɔ! Wele, Zuda ná-bolodai zu, zalai é ga masagi Davide mavofodai, naa g'a é pilegi zɔlɔga, toga zoo degemu é poo dɔfelaiti kpezegele, é seve biligi laalao.»

⁶ Gè Baala Zivoi g'aani, é loni masa kpɔkpɔgi g'oba, zenvu su ani naanigɔiti kooliai ma ta kɛwola wɔlɔiti. Keai ege kɔdaaleveni. Minei g'eni ba lɔfela, gaazuđezei g'eni ba lɔfela, naati ta ga GALA ná-zenvu lɔfelaiti, a da ti leve eteai zu ná pɛ.

⁷ Baala Zivoi liini ga é seve biligi zo, é kula naa yeezai ya, nii é g'eni zeini masa kpɔkpɔgi g'a.

⁸ Siegi zu Baala Zivoi seve biligi zoni da, zenvu su ani naanigɔiti ta kɛwola wɔlɔ vuufelego maazu naanigɔiti (24) ti vileni niibig'a kakalave, ti nɔkɔ bu. Kɔnigi g'eni ti g'ilagilagi pɛ zea, ta zanu anɔpakai ti laavegai ga ansansegɛ, naati ka ti ga GALA ná-nuiti ta-GALA fali wooiti.

⁹ Ti g'eni guye niinei loozu, ti da g'e ma:

«È zolooge su metu, è seve biligi zɛge,
è poogiti kpezegele ma.

Mazɔlɔ ti è vaani,
è nuiti unmoɔ GALA be ga è-ma pamai,
ti g'ula bolodai pɛ su, ta zii wooi pɛ su,
ta nuɔusei pɛ, ta zooi pɛ su.

¹⁰ E ti g'e ga zalaɔa g'ula nuiti, è ti vile da-masadaɔ zu, è ti g'e ga ada-GALAGI nɔnɔiti, ta masadaɔ g'e zooi nii ma.»

¹¹ Gè weleni, gè geezuđeela mɔinmɔingiti goomeni masa kpɔkpɔgi maagoolii zu, ti g'eni ga waa mɔinmɔin seizu waa mɔinmɔin, ti gooliai zenvu su aniiti ma ta kɛwola wɔlɔiti,

¹² ti g'eni bosu, ti da woog'ula la, ti da g'e ma:

«Baala Zivoi nii ti paani, solooge é zebei zɔlɔ,
ta naavoloi, ta g'imalai, ta gaabaai, ta bɔlɔi, ta lebiyai, ta maamusei!»

¹³ Gè kpɛtɛaniiti pɛ goomenini balaa, niiti ti geegɔlɔgi zu, niiti ti zooi ma, niiti ti zooi wu, niiti ti kpolodei wu, fuluanii kpein é ná, ti da g'e ma:

«Nii é zeini masa kpɔkpɔgi g'a, ta Baala Zivoi,
maamusei, ta bɔlɔi, ta lebiyai, ta zobogi g'a ga tɔnɔ, eyesu g'ɔ!»

¹⁴ Zenvu su ani naanigɔiti ti g'eni daazosu, ti da g'e ma: «Amina!» Kɛwola wɔlɔiti ti g'eni vilɛsu niibig'a, ti da nɔkɔ bu.

6

Poo mɔungi laalao fai: Pile sɔlɔ nui

¹ Naa volu gè Baala Zivoi g'aani, é poo dɔfelai ma mɔungi laalao. Gè zenvu su ani naanigɔi gila goomenini, é da bɔe ege tona kpune tugi, é g'e ma: «Va!»

² Gè weleni, gè soo golegi g'a. Zai é g'eni kɔma, mɛɛin g'eni zea. Ti masa bɔlɔgi veeni zea. E liini pile sɔlɔdaɔ zu, ga é pile sɔlɔ mɔnɔ.

Poogi velesiei laalao fai: Kɔɔɔ vai

³ Siegi zu Baala Zivoi poogi velesiei laalaoni da, gè zenvu su anii velesiei woomenini, é g'e ma: «Va!»

⁴ Sooi taɖili ge ɖulani, é ɖeni ga ma boigi. Zoi é ɖeni koma, ma zobogi veeni be ga é ziileigi ɖula eteai zu, nii a ke nuɖuseiti ti da boɖo vaa. Boɖa zokpo wolai veeni zea.

Poogi zavasiei laalao fai: Pului loo vai

⁵ Siegi zu Baala Zivoi poogi zavasiei laalaoni da, ge zenvu su anii zavasiei woomenini, é ɖe ma: «Ua!» Gè weleni, ge soo leigi ɖa. Zoi é ɖeni koma, kɔɖo ganii ɖeni zoni zea.

⁶ Gè wooi menini, eɖe a ɖula zenvu su ani naanigoiti saama, é da ɖe ma: «Moloi ma ɖilo ɖilagi ɖa ɖeya ga folo ɖila wotiɖe zalai. Moloi nii daa ga woolezegi, naama ɖilo savagoi ɖa ɖeya ga folo ɖila wotiɖe zalai. Kele nii é ga guloi ta dooi, mina faa ɲou ɖe ga tiye.»

Poogi naanisiej laalao fai: Saa vai

⁷ Siegi zu Baala Zivoi poogi naanisiej laalaoni da, ge zenvu su anii naanisiej woomenini, é ɖe ma: «Ua!»

⁸ Gè weleni, ge soo maɖolekolegi ɖaani. Zoi é ɖeni koma, naa laaseigi ɖeni ga «Saai», govealaazu ɖeni ga sieɲɔɖi. Zobogi veeni ti ya eteai zeizu naanisiej unda, ti nuɖuseiti undaavili ga boɖa zokpoi, ta pului, ta dofo zeebei, ta dobo zua ɲoiti.

Poogi loolusiei laalao fai:

Nuiti ti zaani GALA fai zu

⁹ Siegi zu Baala Zivoi poogi loolusiei laalaoni da, ge naati zenvuuti kaani zalaɖa ɖulazuve wuve, niiti ti ti vaani ti zie vai zu ga GALA daawooi, ta ta-zeele wooi ti ɖeni bosu.

¹⁰ Ti woɖulani gola, ti ɖe ma: «Siegi begele ɖa è maaɖouns, Malidii, dei è ɲadegai, gaama nui, è va eteai zu nuɖuseiti tukpoɖaaleve, è va gi-ma ɲamai votokula ti ma, nii ti puai?»

¹¹ Sege ɖolegi veeni ti ɖilagilagi pe zea, é woni ti ma ga ti lago loogo yeeɖeɖala go laawu, eyesu ta-wotiɖeɲɔɖi ti ti-ɖeelointi tiegoi laazeeli, niiti ti vaazu zaazu ga ti ɖevele.

Poogi lozitasiei laalao fai: Ziiɖaawana voloi

¹² Siegi zu Baala Zivoi poogi lozitasiei laalaoni da, ge weleni. Zou bali wolai ɖeeni, foloi leini eɖe sege lei tiintiingi, alugi pe ge boi eɖe ɲamai.

¹³ Somideɖaiti ti ɖulani geezuve, ti vu ya zooi ma, eɖe siegi zu fiile wolai koolegoole gului ɲiikpisu da, é ma boeiti pu ya.

¹⁴ Geeɖologi zegeni ná, eɖe nu a seve bili. Gizeiti pe ta zie zaama yooiti pe ti zegeni ti-losuɖeti.

¹⁵ Eteai zu masagiti, nu wolaiti, salavusu ɖundigi wolaiti, kpete nu wolaiti, zobobe nuiti, ta nuɖusei motaiti pe, duɔiti ta woɔloiti, ti pe ti loɖuni pugiti su, ta fasa gizeiti saama.

¹⁶ Ti ɖeni ɖeezu gizeiti ma ta fasaiti: «À loo gi ma, à gi loɖu naa va, nii é zeini masa kpokpoɖi ɖa, gi maaɖooza Baala Zivoi ná-ziiɖaawanai va!

¹⁷ Mazoloo ta-yiiɖaawana volo wolai vaa, be ɖa a zoo é lo daawu?»

7

GALA ná-nuɖuseiti

¹ Naa voluma, ge geezuɖeela naanigoiti kaani loni eteai ma zoko naanigoiti su. Ti eteai ma viile zeizu naanigoiti soni, nii a ke fiile mina mo vu zooi ma, baa kpolodei ɖa, baa gului tanope ma.

² Gè geezuɖeelai taɖili kaani, é da va, é zege folo ɖulazu vele, zenvu su GALAGI ná-poogi zoni zea. E woɖulani gola geezuɖeela naanigoiti ma, niiti zobogi veeni ti ya ga ti faa ɲoi ɖe ga eteai ta kpolodei, é ɖeni ti ma:

³ «À mina faa ɲou nɔpe ke ga eteai, ta kpolodei, ta guluiti, eyesu gi poogi veɛ da-GALAGI ná-botige nuiti tovalaveti.»

⁴ Ti naati tiegoi woni mà, niiti GALA ná-poogi veeni ti-lovalaveti. Ti ɖeni ga nu waaungila waaɖuunaani maazu naani (144.000), Izilayele nuɖuseiti ta-wolodai kpein su.

⁵ Zuda ná-bolodai zu waapuugo maazu felego (12.000) ga poogi veeni ba,
 Lu6en ná-bolodai zu waapuugo maazu felego (12.000),
 Gade ná-bolodai zu waapuugo maazu felego (12.000),
⁶ Aseel ná-bolodai zu waapuugo maazu felego (12.000),
 Nefetali ná-bolodai zu waapuugo maazu felego (12.000),
 Manasé ná-bolodai zu waapuugo maazu felego (12.000),
⁷ Simiyon ná-bolodai zu waapuugo maazu felego (12.000),
 Levi ná-bolodai zu waapuugo maazu felego (12.000),
 Isakaal ná-bolodai zu waapuugo maazu felego (12.000),
⁸ Za6ul6n ná-bolodai zu waapuugo maazu felego (12.000),
 Zozefe ná-bolodai zu waapuugo maazu felego (12.000),
 Benzamen ná-bolodai zu waapuugo maazu felego (12.000).

Bebe wolai

⁹ Naa voluma, ge weleni mon6, ge bebei ga, nii nu nape ge la bena zoo e va gaalu. Nuiti kana ti 6ulani ziiti pe su, ta bolodaiti pe, nubuseiti pe n6, zii woointi pe su. Ti 6eni loni masa kp6kp6gi 6akalave, Baala Zivoi 6akalave, ti maagiliali ga sege 6olegiti, d66 laaiti ti zoni ti ya.

¹⁰ Ti 6eni woogulazu gola, ti da 6e ma:

«Kizogi ga ga ada-GALAGI non6,
 e zeini masa kp6kp6gi ga, ta Baala Zivoi non6!»

¹¹ Geezugelaiti pe ti 6eni loni masa kp6kp6gi maagoolii zu, ti kewola wol6iti maagooli ta zenvu su ani naanigoiti. Ti unpileni masa kp6kp6gi 6akalave, ti n6k6 GALA bu,

¹² ti da 6e ma:

«Amina!
 Maamusei, lebiyai, 6imalai,
 mamagiti, b66l6i, zeb6i, gaa6aai,
 naati pe ta ga ada-GALAGI non6, eyesu 66!
 Amina!»

¹³ Kewola wol6i gila ge b6eni p6, e 6e m6: «Beeni ka ga niiti sege 6olegiti ti ti 66ba, mini ga ti zegeai n6?»

¹⁴ G6 t6un goog6avoteni, ge 6e ma: «M6li6ii, da ga e kwee.» E 6eni m6: «Tiya ga ti levegai w6inze6ema wolai zu, ti va. Ti ta-zegeiti gbani, ti ti 6ole Baala Zivoi 6amai zu.

¹⁵ Naa ga e ba, ti loni GALA n6-masa kp6kp6gi 6akalave,
 ti da debi folo ve kpidi va GALA sei velel wu.

Z6i e zeini masa kp6kp6gi ga,
 naa ga ti make n6-sege velel wu.

¹⁶ Pulu la m6 ti zoga eyesu pe,
 kp66le w6in la m6 ti zoga,
 folo la b6ida ti la,
 die ge la ti b6ba.

¹⁷ Maz666 Baala Zivoi e masa kp6kp6gi zaamave
 naa ga ti make e6e baala make nui,
 e lo ti lu66, e da li ga tiye zenvu su deungiti p6 be.
 GALA ka ti-6aazudeiti pe kpale.»

8

Poogi l6felasiei laalao fai: Maag6kp6 golai

¹ Siegi zu Baala Zivoi poogi l6felasiei laalaoni da, woza 6eeni malomalo geeg666gi zu, eyesu lel6 valisaama gila.

² Naa voluma gè geezuḡeela lofelaiti kaani, niiti ta da lo GALA kakala. Ti puu dofela veeni ti ya.

³ Geezuḡeelai taḡili ge vaani, é lo zalaḡa ḡulazuve ḡobave, ansanse gala liḡii é ga zanugi, naa zoni zea. Ti ansanse moimoin feeni zea, ga é kpɔ GALA ná-nuiti ta-ḠALA faliiti ba, é kula ga zalaḡai, zalaḡa ḡulazuve nii zanugi ziɛni maave, nii é masa kpɔkpɔgi ḡakalave.

⁴ Ansansegi ḡala luului ta GALA ná-nuiti ta-ḠALA fali wooiti ti leeni vooma GALA kakalave, é ḡula geezuḡeelai ya.

⁵ Geezuḡeelai ansanse gala liḡii zegeni, é daave ga zalaḡa ḡulazuve ma abulekaiti, é pili eteai zu. Tona kpune tugiti ti ḡulani ta wooiti, mainmain da saḡa, zou balii ḡe.

⁶ Geezuḡeela lofelaiti puuugi ḡeni zoni ti ya, ti ḡeni ḡevele beṡezu ga ti va ti ve.

Puu naanigɔ mɔungiti

⁷ Geezuḡeela mɔungi puuugi veeni. Sakotui ta abui, supuai ga namai, naa vuuni eteai zu. Zooi zeizu savagɔ ḡilazuve ḡalani, guluiti seizu savagɔ ḡilazuve ḡala, tufa wunduiti pe ti ḡala.

⁸ Geezuḡeelai velesiɛi puuugi veeni. Anii ta ḡeni eḡe gize wolai, abui ba, naa vilini kpolodei wu. Kpolodei zeizu savagɔ ḡilazuve ḡeni ga namai.

⁹ Kpeteaniiti ti yenvuzu kpolodei wu, naati seizu savagɔ ḡilazuve zaani, batoiti seizu savagɔ ḡilazuve ḡologolo.

¹⁰ Geezuḡeelai zavasiei puuugi veeni. Somideḡa wolai, abui ba é da zo eḡe somɔgi, naa zegeni geezuve, é loo. E looni zie wolaiti ta zieungiti seizu savagɔiti ḡilazuve ma.

¹¹ Somideḡai naa laaseigi ḡa ga: «Ani wanai». Zieiti seizu savagɔiti ḡilazuve wanani, nuḡuse moimoin ge zaani, tozei ti zie wanai naa bole vai zu.

¹² Geezuḡeelai naanisiei puuugi veeni. Foloi zeizu savagɔ ḡilazuve loḡani, ta alugi zeizu savagɔ ḡilazuve, ta somideḡaiti seizu savagɔiti ḡilazuve ti. Ti-zeizu savagɔ ḡilazuve ti biḡini, foloi valani ma voloi zeizu savagɔ ḡilazuve ma. Zekana nɔ é ḡeeni la ga kpidi balaagi.

¹³ Gè koḡei ḡaani, é da ḡove, teai geezuve gola, é ḡeni boezu, é da woogula, é da ḡe ma: «Nimizai! Nimizai! Niima nimiza ḡa lee, nuḡuseiti be ti zeini eteai zu, siegi zu zoma vuuvu gooiti ti vaazu ḡulazu la, niiti geezuḡeela savagɔiti ti vaazu ti veezu!»

9

Puuugi loolusiei

¹ Geezuḡeelai loolusiei puuugi veeni. Gè somideḡai ḡaani, nii é zegeni geezuve, é loo zooi ma. Zeḡezaḡa bokulagi ma baḡui veeni zea.

² E zeḡezaḡa bokulagi laalaoni. Duului ḡulani zeḡei naa zu, eḡe abuzulu golai ma luului. Foloi ta filei ti leini ga zeḡei naa ma luului.

³ Kotogiti ti ḡulani duului naa zu, ti vaza eteai zu ná pe. Zobogi veeni ti ya, eḡe nɔ akuḡotɔkaalii é zooi ma, naa ná-zobogi.

⁴ Toḡi zeini ti ma ga ti mina faa nɔu nɔpe ke ga zou ḡa lufai tanɔpe, ta gului tanɔpe, keni nɔ nuḡuseiti niiti ti la GALA ná-poogi zɔbooni ti-lovalave.

⁵ E woni ti ma ga ti mina ti vaa, keke ti ti boḡo alu doolugo laawu. Kpoloi naa é ḡeni zeizu nuiti ma eḡevelei akuḡotɔkaalii a nui wona da.

⁶ Naama voloiti su, nuiti ta da saai ḡaizie, ti la solɔga neḡelein. Woin ḡa ḡe ti ma ga ti za, keke saai da vela ti va, é maagooza.

⁷ Kotogi naati kulave ga sooiti ti maagiliai, ti ḡevele beṡeai koḡɔ vai ma. Anii ta ḡeni ti unmaṡeti, kulaai ga zanu masa boḡogi, ti-ḡaazuve ti keeṡe eḡe nuḡusei ḡaazuve.

⁸ Toon deḡaiti keeṡe eḡe anzanuiti toon deḡaiti, ti-niigaiti ti ḡe eḡe zalai nonoiti.

⁹ Anii ta ḡa ti-ḡakai ma, eḡe kolu ḡoḡo zepegi, ti-ḡovegiti tugi ḡeeṡe eḡe wotoloiti tugi ti soo bulugiti ba, ti biṡezu koḡave.

¹⁰ Wəəngiti ta ti-lologiti ti ti va ege akuḡṡṡakaaliiti, ti-wəəngi naati ka zobogi ti ve, ti da faa ɲai ge la ga nuḡuseiti alu dəəlugə laawu.

¹¹ Geezuḡeelai é zeini zeḡezaḡa ɓokulagi unda, naa ḡa é ti unda ga masagi. Daasei ka Eḡulu wooi zu ga, Aḡadən, é ḡe Geleke wooi zu ga Apoliyən (nii poluve ga «faa zuḡologolo nui»).

¹² Nimiza vaa məungi levega. Wele nimiza vaa felegəiti ta vaazu mənə naa volumna.

Puvugi ləzitasiei

¹³ Geezuḡeelai ləzitasiei puvugi vɛeni. Gè wooi mənini, é ḡula mine naanigəiti su niiti ti zalaḡa ḡulazuve va nii zanugi ziəni maave, é GALA kakalave.

¹⁴ Wooi woni geezuḡeelai ləzitasiei ma, nii puvugi ḡeni zea ga: «Geezuḡeela naanigəiti fie, ti ḡiliai zie wolai Efelate laave.»

¹⁵ Ti geezuḡeela naanigəi naati fieni, ti ḡevele beṡea ḡeni de niima lelei vaa ma, ta niima voloi, ta niima alugi, ta niima ḡonagi, nii a ke ti etea nuḡusei zeizu savagəi ḡilazuve vaa.

¹⁶ Salavusuiti ti ḡeni sooiti kəma, ti-liegəi ḡeni ga miliyən unfelegə (200.000.000). Gè ti-liegəi mənini.

¹⁷ Zekana nə-kulakələmai zu, gè sooiti kaani la ta zəiti ti zeini ti ḡəma, ti-ḡakai make kəḡḡ zəəlai ɓəini eḡe abui, é ɓiini eḡe kətu zəngə ɓaagi daa ga safiileḡi, é vazi eḡe timinigi. Sooiti təungi ḡeni eḡe zalai ungi, abui ta duului ta timinigi ḡeni ḡulazu ti-laaveti.

¹⁸ Etea nuḡusei zeizu savagəi ḡilazuve zaani ga niima maanəḡə savagəiti, abui, duului, ta timinigi, niiti ti ḡeni ḡulazu ti-laaveti.

¹⁹ Mazəḡə sooi niiti ta-zobogi ḡa ti-laaveti ta ti-wəəngiti su. Ti-wəəngiti kulave ga kaalii, təungiti ta ti va, naati ka ta da faa ɲai ge la ga nuḡuseiti.

²⁰ Nuḡusei mətaiti, niiti ti la ḡeni zaani ga niima maanəḡəi, naati ti la ḡeni ti-zie vele maavaliboni, ti va be ta-ḡɛwoti ɲəiti ba, ti la ɓeni nəkəsu inɛgiti bu, ta kəḡḡ ganigiti bu, ti beṡei ga zanugi, ta walii, ta kəlu ɓəigiti, ta kətuiti, ta guluiti, niiti ti la zooga ti va wozəḡa, ɓaa ti va faa mənini, ɓaa ti va zie.

²¹ Nuḡusei niiti ti la ti-zie vele maavaliboni, ti va be ta-nu vaa vai va pe, ta ta-zoḡə vaiti, ta ta-ḡologologiti, ta ta-unma wo faiti.

10

Seve bili koi

¹ Gè geezuḡeelai taḡili kaani subaai, é da yei, é zeḡe geezuve, maagilini ga tonaḡiingi. Kpazamanamanagi latigai nəungi ma, gaazuve ḡeai eḡe foloi, kəḡḡiti ti ḡe eḡe abuzogi, ti ḡe eḡe kpəḡḡiti.

² Seve bili koi ḡeni zoni zea, daalaogai. E zeezazu vele ḡḡḡi loni kpolodei ḡa, é kəvezu vele gelei lo zooi ma.

³ E kpee looni, é wooḡula la gola, eḡe zalai é zikəzu. Siḡi zu é kpee looni la, tona kpunɛ tu dəfelaiti ti wooḡulani.

⁴ Tona kpunɛ tu dəfelaiti kpegai ma ga ɓəe, gè ḡenina ḡɛɛzu gè ti-wooi zɛve. Kele gè wooi ta mənini, é zeḡe geezuve, é ḡe mə: «Wooiti tona kpunɛ tu dəfelaiti ti ti wogai, ti make ga dəḡḡuzu vaa, mina ti zɛve.»

⁵ Geezuḡeelai gè kaani loni, kəḡḡi gilagi kpolodei ḡa, gilagi zooi ma, naa yeezai leeni geezu,

⁶ naa volumna é ḡonani GALA ma, nii é vulua ḡəḡḡ, nii é geegəḡḡi beṡea ta su aniiti, ta zooi ta gaa aniiti, ta kpolodei ta bu aniiti, é ḡe ma: «Ku la mə ba!

⁷ Kele voloi geezuḡeelai ləfelasiei puvugi vɛɛzu la, naazu GALA nə-faazeikpasui ma ləḡḡuzu vai laa ḡa zeeli niina, eḡevelei é boni la nə-botigə nuiti ma, GALA goo wo nuiti.»

⁸ Naa volumna wooi nii gè mənini, é zeḡe geezuve, naa ɓəeni pə mənə, é ḡe mə: «Li, è seve bili koi zeḡe, daalaogai, é zoni geezuḡeelai ya, nii é loni, kəḡḡi gilagi kpolodei ḡa, gilagi loni zooi ma.»

⁹ Gè liini geezuḡeelai ɔɔ bɛ, gè bo ma ga é sɛvɛ bili koi ve zèa. E ḡeni mà: «Seḡe, è mi, toḡa wana è-ḡoozuɔɔ, kɛlɛ toḡa ɲɛmi è-laavɛ, eḡɛ kɔin gulɔi.»

¹⁰ Gè sɛvɛ bili koi zoni, é ḡeni geezuḡeelai ya, gè mi. E nɛɛni dà eḡɛ kɔin gulɔi, kɛlɛ gè miai ma, é wanani kòozuɔɔ.

¹¹ Ti ḡeni mà: «Kɛni dɛ mɔnɔ è GALA goo wo, é vɛlɛ nuɔusɛ mɔinmɔin, ta ziiti ba, naa vɛɛ zii wooiti ta masagiti ba.»

11

Zeele felegɔiti

¹ Ti seeli kpakui veeni zèa kɔḡɔ bo fai ma, kulaai ga tukpɔi, ti ḡɛ mà: «Li, è GALA sei vɛlɛi ḡɔḡɔ, ta zalaḡa ḡulazuɔɔ, è naati gaalu, zɔiti ti nɔkɔsu ná.

² Kɛlɛ GALA sei vɛlɛi ma ḡoii ḡoozuɔɔ yɛ ná, mina naa ḡɔḡɔ, mazɔlɔɔ naa veevɛ zii ḡiligiti zea, ta yiimai ḡɛ ga taa ɲadegai alu ɔuunaanigɔ maazu felegɔ (42) laawu.

³ Nà nà-keela wooi ve nà-zeele felegɔiti zea, ti yɛ daazeelizu, naama volo waagila unfelegɔ puulɔzitaati (1.260) daawu, ti maagɪliai ga saa wɔlɔ wo seḡei.»

⁴ Zeele felegɔi tɛiti ta ga wolive wulu felegɔiti, ta fitina zei ani felegɔiti, niiti ta ḡa lo eteai Maligɪi ḡakalavɛ.

⁵ Ni nu a ḡɛna pɔ ga é faa ɲɔu ḡɛ ga tiye, abui ḡa ḡula ti-laavɛ, é ti zili nuiti kologolo. Ungo, ni nu a ḡɛna pɔ ga é faa ɲɔu ḡɛ ga tiye, kɛni naa za ḡana nɔ.

⁶ Zobogi ḡa ti ya, ti geegɔlɔgi laagulu, nii a kɛ tona mina ɔu naama voloiti pɛ daawu, ti GALA goo wosu la. Zobogi ḡa ti ya, ti zɛiti falibo ga ɲamai. Zobogi ḡa ti ya mɔnɔ ga ti eteai ɔɔlɔ ga seeɔɛi ma zii pɛ, siɛnɔpɛ su ti pɔ la.

⁷ Ta ɔena ga ta-ḡeela wooi wo, file zuai é lɛɛzu, é ḡula zeḡezaḡa ɔokulagi zu, naa ḡa laalɛ ti wu ga kɔɔi. Toḡa vɔni ti ma, é ti vaa.

⁸ Ti-ma ɔoomaati ta yɛ laani taa wolai zaama vɛlɛi zu, vɛ ti-Maligɪi ɔadɔni ná saa wului ma. Taa wolai nii ḡa é lolisu poogi zu ga Sɔdɔme, ɔaa Ezipete.*

⁹ Zooi ḡilagilagi pɛ ma nuiti, bolodaiti pɛ, zii wooi pɛ su, zii pɛ su, ta ti-ma ɔoomaati ka folo savagɔ ta tukpɛ (3,5) daawu, ti la vaa bu ga nu ti maagulu.

¹⁰ Etea nuɔusɛiti pɛ ta ḡoozune, ti ḡa ḡɔkɔ niima nu felegɔiti saa vai zu, ti ḡa sabalivaiti teve ɔɔḡɔ ma ti ḡilagilagi pɛ, tɔɔzei GALA goo wo nu felegɔi niiti ti eteai zu nuɔusɛiti kpɔlɔni gola.

¹¹ Kɛlɛ folo savagɔ ta tukpɛgi (3,5) levegai ma, zɛnvu viilɛi ɔaani, é zeḡe GALA pɔ, é lɔ ti zu. Ti wuzegeni, ti lo ḡɔḡɔiti ga. Dualuagi lɔni ti vɛtɛ nuiti su gola.

¹² Zeele felegɔiti ti wooi ta mɛnini, gaabaingai, é zeḡe geezuɔɔ, é ḡɛ ti ma: «À lɛ vɛ!» Ti lɔni tonaɔiingi zu, ti lɛ geegɔlɔgi zu, ti zili nuiti gaazuyɛni ti va.

¹³ Naama yeeḡɛḡalai nɔ laawu, zou ɔali wolai ḡɛni, taa wolai zeizu puugɔi ḡilazuɔɔ woloni ba, nu waadɔfela (7.000) zaani zou ɔalii naa zu. Nuɔusɛi mɔtaati ti luani, ti lebiyai ve geegɔlɔgi ma GALAGI vɛ.

¹⁴ Nimiza vai velesiɛi levega. Welɛ, savasiɛi ḡana va gaamago nɔ.

Puvugi lɔfelasiɛi

¹⁵ Geezuḡeelai lɔfelasiɛi puvugi vɛɛni. Woo ḡaabaingaiti ti mɛnini, ti zeḡe geegɔlɔgi zu, ti ḡɛ ma:

«Masadai ḡɛɛ vai eteai unda,
naama zobogi vea ade-Maligɪi ya,
ta ná-zunui nii é gulɔ ɲadegai ziaai ma.
Toḡa masadai ḡɛ, eyɛsu ḡɔ.»

* **11:8 11:8 Sɔdɔme:** Taa wolai nii kwɛɛgai é lo ná-kologolo faiti ba. **Ezipete:** Duɔla yooi nii GALA ge ná-nuɔusɛiti unmɔni su ga Moize maaɔɛle.

¹⁶ Kewola walo vuufelego maazu naanigoti (24) ti zeini ta-masa kpokpogiti ga GALA kakalave, naati ti dabui woni, ti unpile zooi ma, ti noko GALA bu,

¹⁷ ti ge ma:

«Gá è mamasu, gi-Maligi, GALA Zebai-Pe-Maligi,
dei è ná, è geni ná,
da-zebe wolai gula vai zu kelama
ga è ze, è masadai ge.

¹⁸ Zii giligiti ti yigaaawanani, kele da-yigaaawanai vaa,
goveiti tukpogaleve zigi zeelia,
sigi zeelia ga è da-wotige nuiti ta-gulanumai ve,
GALA goo wo nuiti, ta da-nuiti,
ta niiti ti è-laaseigi lebizu, bolomadogiti ta seizumaanegiti,
è naati kologolo, niiti ti eteai gologolosu.»

¹⁹ GALA sei vlei è geegolgi zu daalaoni, minazegé kesui gaani bu. Mainmain sagani,
wooti ti meni, tona kpune tugiti ti gulari, zooi balini, sakotui vuuni ga gola.

12

Koma anzanui ma voogi

¹ Poo golai gulari kelama geegolgi zu: anzanui foloi loai koba egé segei, alugi ge kogoi
wu, masa bogolgi somidega puugo maazu felegiti (12) ti ba, naa geni unba.

² Kogi geni ma, doun zobo koozuwanai boni da, é da kpee loo.

³ Poogi tagili ge gulari kelama geegolgi zu: vamogol golai kpoidai, nii nungi geni lofela,
minei ge ba puu, nungi gilagilagi pe ka masa bogolgi geni unba.

⁴ Wongi geegolgi ma zomidegai zeizu savagoi gilazuve baleni, é ti vili ya zooi ma.
Vamogolgi naa loni anzanui kakalave, nii é geni doin zobosu, nii a ké doin a zobona no
feya, é mi.

⁵ Anzanui doun zunui zoboni, nii é vaazu losu ziiti pe tugé ga kolu lukpoi. Ti leeni ga
dougol GALA ta ná-masa kpokpogi vo be.

⁶ Anzanui velani, é li tevebai zu, ve GALA ge adave ta beteni ná be, nii a ké é da gonogi
zobo ná folo waagila folo unfelego folo vuulozita (1.260) laawu.

⁷ Kooi gonni geegolgi zu. Misele ta ná-geezugeelaiti ti kooni ta vamogolgi. Vamogolgi ta
ná-geezugeelaiti ti kooi gonni balaa.

⁸ Kele zobogi zoboni vamogolgi ta ná-geezugeelaiti ma, naa ma, seizu nape ge la mo geni
zoboni ti ve geegolgi zu.

⁹ Vamogol golai vilini ya, nii é ga kaali wolezagagi, daa ga Inegi, baa Setana, to ga é eteai
pe yaavazu. E vilini ya zooi ma, ta ná-geezugeelaiti pe voma.

¹⁰ Gè wooi ta menini geegolgi zu, googula gola, é ge ma:

«Niizu niina, kizo foloi zeelia!

Niizu niina, ada-GALAGI ná-masadai ma zebai gula kelama!

Niizu niina, ná-nui Kilista bogol zobogi gula kelama!

Mazobo de-geelointi maaloo nui* viliga ya,

to ga é geni losu da-GALAGI gaazu,

folo ve kpidi va, é da ti maaloo.

¹¹ Ade-geeleaiti ti pile soboni ma Baala Zivoi pamai zabui zu,

ta gaama zeele wooi zabui zu, ti geni bosu,

ti la geni ti-yenvui neeni ve, ti va lua saai va.

¹² Naa ga é ba, a goozune, wo gokoo,

geegolgi ta woti wo zeini ná!

* **12:10 12:10 maaloo nui:** Setana laaseigi voluve gana.

Kelɛ nimizai ɖa eteai ve ta kpolodei!
Mazoloo Inegi vaa wo vo pelei, daavege ga ziiɖulagi,
é sugweege ga yeedegala go no ɖa niina é zea.»

¹³ Siegi zu vamɔɖogi kaani la ga pilige ya zooi ma, é vileni anzanui volu, nii é doun zunui zolooni.

¹⁴ Názu ɖa kogɛ wolai ɖove felegaiti ti veeni la anzanui ya, ga é ɖove, é li tevebai zu ná-adave, ve a ye, ɖonogi zoloo su ná, kona savago ta tukpe (3,5) daawu, maagooza kaalii naa va.

¹⁵ Kaalii ziei ɖulani laave, é pili anzanui volu, ege zie wola, naa va yei la.

¹⁶ Kelɛ zooi boni anzanui va, é laalao, é zie wolai naa ɔle, nii vamɔɖogi pilini, é gɖula daave.

¹⁷ Vamɔɖogi yiiɖaawanani gola anzanui ma, é liini, é kooi ve anzanui mavofodai motaiti ba, niiti ti GALA ná-deveiti sosu, ti Yesu ná-zeele wooi zosu kpe.

¹⁸ Vamɔɖogi loni kpolodei ma ɖakei ma.

13

File zuai nii é ɖulani kpolodei wu

¹ Naa volumna gè file zuai ɖaani, é da ɖula kpolodei wu. Minei ɖeni ba puu, nɔungi ɖe ba lofela, masa boolo puugoi ɖeni mine puugaiti pe ba, woo jɔu wo fai GALA daalɔɖoma, naa ma laaseigi ɖeni nɔungiti maave.

² File zuai gè kaani, é ɖulani ga kooi, kɔɖaiti ti ɖeni ege file zuai taɖili kɔɖo, daave ɖeni ege zalai laave. Vamɔɖogi ná-zebai veeni zea, ta ná-masa kpɔkpɔgi, ta ná-zobo golai.

³ Gè nɔungi gilagi ɖaani, ege maa a wana, é za, kelɛ maawanazuve a la paa, miná ɖedeni. Eteai pe daavooni, ti vile file zuai volu.

⁴ Nuɖusei pe ge nɔkoni vamɔɖogi wu, toozei zobogi va é feeni file zuai ya. Ti nɔkoni file zuai wu, ti da ɖe ma: «Be ɖa kulaai ga file zuai tei? Be ɖa a zoo é sakpe?»

⁵ Daave veeni file zuai ve, nii é ɖeni waso kpɔeiti bosu la, ta woo jɔiti GALA daalɔɖoma. Zobogi veeni be alu vuunaanigo maazu felego (42) laawu.

⁶ E laalaoni, é da woo jɔiti bo GALA daalɔɖoma, ga é woo jɔi wo GALA daaseigi laalɔɖoma, ta ve é zeini ná, ta naati daalɔɖoma, niiti kpein ti zeini geegɔlogi zu.

⁷ E veeni be ga é koo ve GALA ná-nuiti ba, é voni ti ma. Zobogi veeni be bolodaiti pe unda, ta nuɖuseiti pe, ta zii wooi pe, ta ziiti pe.

⁸ Etea nuɖuseiti pe ta nɔko bu, niiti ti laaseigi la ɖeni zeveni kaipa eteai ɔete yee ma zenvu zevei zu, nii é ga Baala Zivoi nonoi nii ti paani.

⁹ Zoi nɔpe goiyege ba, naa woilo naa ma ga pagɔ.

¹⁰ Zoi duolai leveai ma,
naa ɖa li no duolai zu.

Zoi deveai ma ga é za ga boɖa zɔkpɔi,
naa ɖa za no ga boɖa zɔkpɔi.

Naa ɖa é ba, keni GALA ná-nuiti ti ta-yiilooi ta ta-ɖidaalevei ɖula kelɛma.

File zuai nii é ɖulani zooi wu

¹¹ Naa volu gè file zuai taɖili kaani, é da ɖula zooi wu. Minei ɖeni ba ga felego, ti ɖulaai ga baala zivoi mineiti, é ɖeni ɔezu ege vamɔɖogi.

¹² Zobogi é ɖeni file zua mɔungi ya, é ɖeni naa pe keezu naa ɖaazu. E daani eteai ta su nuɖuseiti pe ma ga maaɖaai ga ti nɔko sua mɔungi wu, nii maawanani é ɖe a za, kelɛ é ɖedeni.

¹³ File zuai velesiei naa ɖeni laavoo vaa wolaiti keezu, eyesu é da abui yei zooi ma, é ɖula geezuve, nuɖuseiti pe ti ka.

¹⁴ E eteai zu nuɓuseiti yaavani ga laavɔɔ vaiti ti ɗɛɛ zobogi veeni be, é da ke sua mɔungi ɗakala. E ɓini etea nuɓuseiti da ga ti file zuai vaaɗulabai ɓete, nii maawanani ga boɗa zɔkpɔi, é valo volu.

¹⁵ Ma zobogi veeni be ga é zenvui vu file zuai vaaɗulabai zu ti kpeteni, nii a ke file zuai vaaɗulabai zoo é ɓɛ, ta é naati pe paa, niiti ti la nɔkɔni file zuai vaaɗulabai wu.

¹⁶ E daani ɛɛ pe ma ga maabaai, ɓolomadɔɗɔiti ta seizumaanɛgiti, naavolo nuiti ta bala nuiti, naa vɛɛ wɔɔɓiti ta duɓiti ba, ga ti poogi ta zɔɔ ti-yeezai va, ɓaa ti-lovalave.

¹⁷ Nu nɔpe ge la zooga é va ani ɗeya, ɓaa é va ani vɔdi, ni é la poogi zɔɔni, ga file zuai laaseigi, ɓaa daaseigi lieɗi.

¹⁸ Keni ɗimalai ɗe nu ya vɛ. Zai kelegelegai, naa file zuai laaseigi lieɗi wo. Mazɔɔ nuɓuse lieɗi ve, tieɗi ɗa ga undɔzita puulɔzita maazu ɓɔzita (666).

14

Baala Zivoi ta ná-nu unmoogaiti

¹ Gè weleni, gè Baala Zivoi ɗa lɔni Siyɔn gizei ma, ta nu waaungila waaɓuunaani maazu naanigɔiti (144.000), daaseigi ta Keɛɗe laaseigiti seɓeai ti-lovalaveti.

² Gè wooi ta menini, é zeɗe geɗɗɔlɔgi zu, eɗe zie wola zulu gooi, eɗe geeɓade lu golai. Wooi gè menini, é ɗeni eɗe kɔni ɗeɓin nuiti ta-ɗeni ɗeɓin gooi.

³ Ti ɗeni guye niinei loozu masa kpɔkpɔgi ɗakalave, zenvu su ani naanigɔiti gaazu, ta keɓola wɔɓiti. Nu nɔpe ge la ɗeni zooga é va guye tei maalele, keni nɔ nu waaungila waaɓuunaani maazu naanigɔiti (144.000) nɔ, niiti ti unmooni, ti ɗula eteai zu.

⁴ Naati ka ti la ɓɔɗɔ ɗɔzɔni anzanuiti pɔ, ti la anzanu vaa nɔpe keeni. Ta Baala Zivoi volu, vɛ nɔpe é liizu ná. Ti unmooge, ti ɗula nuɓuseiti saama, ti ɗe ga ma mɔungiti GALA be ta Baala Zivoi vɛ,

⁵ zɛɛ nɔpe ge la ɗeni ti-laawooi va, kɔzɔzu nɔpe ge la ti va.

Tukpɔɗaaleve vai wo fai

⁶ Gè geezuɗeelai taɗili kaani, é da ɗove geezuve fiilei zu, ɗoɗɔ Woo Niine Uagɔi ɗeni zea ga é daazeeli eteai zu nuɓuseiti pe ma, ziiti pe ma, ta bolodaiti pe, ta zii wooiti pe su, naa vɛɛ nuɓuseiti pe ba.

⁷ E ɗeni woɗɗulazu la, é da ɗe ma: «À lua GALA ba, wo lebiyai ve tɔun be! Mazɔɔ ná-tukpɔɗaaleve yeei zeelia. A nɔkɔ naa wu, nii é geɗɗɔlɔgi, ta zoi, ta kpolodei, ta zieungiti kpete!»

⁸ Geezuɗeelai taɗili, felesiei ɗana, naa vileni ma mɔungi volu, é ɗe ma: «É loa bu, é loa bu, Babilɔne taa wolai! Tɔ ɗa é ná-koloɗolo ziiɗula ɗɔi lɔni ziiti pe da!»

⁹ Geezuɗeelai zavasiei vileni ti volu, é da woɗɗula, é ɗe ma: «Ni nu nɔpe ka nɔkɔna file zuai wu, ta baɗulabai, é ná-poogi zɔɔ tovalave, ɓaa zee va,

¹⁰ tɔ ɓalaa ka GALA ná-ziiɗula ɗɔi ɓɔle, nii é la zupuni, puai ná-ziiɗula ɗaawɔi zu. Toɗa ɓɔɓ abui zu, é ɗalazu ga timinigi, naa ɗa ɗe geezuɗeela ɗadegaiti gaazu ta Baala Zivoi.

¹¹ Ti ɓɔɓ abui ma luului ɗa ye ɗulazu eyesu ɗɔ, dooɗo ge la ɗea ti vɛ, folo vɛɛ kpidi va, teiti ti nɔkɔsu file zuai wu ta baɗulabai, ta nu nɔpe nɔ é daaseigi ma voogi zɔɔsu.»

¹² Naazu ɗa GALA ná-nuiti, niiti ti ziezu ga GALA ná-deveiti, ta ti ga woɗɗɛɗila nuiti Yesu vɛ, ti maaneai la ga ti ta-yiilɔi ɗula keɓema.

¹³ Gè wooi ta menini geɗɗɔlɔgi zu, é ɗe ma: «Nii zeɓe ga: «Undaane nu ɗa ga naati, niiti ti ɗiliai yesu Maligii va, ti za niizu!» » GALA Zenvui ɗeni ma: «Ungo, ta ta-wotiiti ma looɗogi wo, mazɔɔ ti-ɗe vaa vagoiti ta ɗe ti volu.»

Eteai ma moloi leve vai

¹⁴ Gè weleni mɔnɔ, gè tonaɓiin kolegi ɗa. Nui ta ɗeni zeini tonaɓiingi maazuve, kulaai ga nu ná-doun zunu. Masa ɓɔɓɔgi é ga zanugi, naa ɗeni unba, soo lufa leve woɗa ɗaaligi zoni zea.

¹⁵ Geezuḡeelai taḡili ge ḡulani GALA sei v̄lei wu, é wooḡula gola naa ma, nii é ḡeni zeini tonaḡiingi maazuuē, é ḡe ma: «Da-zoo lufa leve woḡai vili, é moloī leve, moloī leve zīēgi zeelia, mazōlō eteai mōa, é zeeli tevei ma!»

¹⁶ Zōi é ḡeni zeini tonaḡiingi maazuuē, é ná-soo lufa leve woḡai vilini eteai zu, eteai leveni eḡe molo.

¹⁷ Geezuḡeelai taḡili ge ḡulani GALA sei v̄lei wu é geēḡōlgi zu, tō balaagi soo lufa leve woḡa ḡaaligi ḡeni zea.

¹⁸ Geezuḡeelai taḡili mōnō, nii zobogi zea abui unda, naa v̄aai, é zeḡe zalaḡa ḡulazuuē. E wooḡulani gola zōi ma, nii soo lufa leve woḡa ḡaaligi ḡeni zea, é ḡe ma: «Da-zoo lufa leve woḡa ḡaaligi zeḡe, é eteai ná-leezen belei ma wulu ḡōpōgiti kula, mazōlō ná-leezeinti ti bōida.»

¹⁹ Geezuḡeelai ná-soo lufa leve woḡai vilini eteai zu. E eteai ná-leezen belei ma waai ḡulani, é ti v̄u GALA ná-zīḡula golai ma lō b̄etezuuē.

²⁰ Ti leezein naa zīḡani taa voluuē, nama bōigi ḡulani siḡazuuē, é ye yeizu, é zeeli kilo unsavago (300) zu, gaagōozaai ga meṯeḡe ḡila ta tukpe (1,5).

15

Nimiza vaa l̄fela ḡaaḡelagiti

¹ Naa v̄oluma gē poogi taḡili kaani geēḡōlgi zu, bōlōai, maayiki, geezuḡeela l̄felaiti niiti nimiza vaa l̄felaiti ti ḡeni ti ya. Naati ka ti ga nimiza vaa l̄fela ḡaaḡelagiti, naati ka GALA ná-zīḡulagi laazeelizu ga tiye.

² Gē anii ta ḡaani, kulaai ga kpoloḡei, suḡalagai eḡe sanu v̄eḡei, ta daavegai ga abui. Niiti ti p̄ile sōlōni filē zuai ma, ta baaḡulabai ma, ta daaseigi lieḡi ma, ti ḡeni loni kpoloḡei ḡa, keai eḡe v̄eḡei, kōnigiti GALA ge feeni ti ya, naati ti ḡeni ti ya.

³ Ti ḡeni GALA ná-botigē nui Moize ná-guyei loozu, ta Baala Zivoi ná-guyei, ti ḡa ḡe ma: «Da-ḡeewotiiti bōlōv̄e, ti maayikiv̄e,

Maliḡii GALA Z̄eb̄ei-P̄e-Maliḡii!

Da-veleiti s̄oleḡe, ti ga gaamai,

ziiti ta-Masagi!

⁴ Maliḡii, b̄e ḡa é la luaa è va?

B̄e ḡa é la è-lōḡi l̄bia?

Mazōlō ḡa ḡila kpe nō ḡa è naḡegai.

Ziiti p̄e ta va, ti nōkō è wu,

mazōlō ḡa-lelebo faiti ti ḡulaa keḡema.»

⁵ Naa v̄oluma, gē GALA sei v̄lei ḡaani geēḡōlgi zu, daalao, v̄e zeele woo zeḡe v̄lei mak̄esu ná.

⁶ Geezuḡeela l̄felaiti niiti nimiza vaa l̄felaiti ti ḡeni ti ya, naati ti ḡulani GALA sei v̄lei wu, ti maaḡilini ga geze v̄ago zeḡei, koleai, é ḡa volo, zanu saamaḡiligi ḡeni ti-ḡaka wu.

⁷ Z̄envu su ani naaniḡōiti taḡila ge zanu aninaka l̄felai veeni geezuḡeela l̄felaiti zea, ti laavegai ga GALA nii é vulua ḡōḡō, naa ná-zīḡulagi.

⁸ GALA sei v̄lei wuulaaveni ga duului, GALA ná-l̄biyai ta ná-z̄eb̄ei maavele ma. Nu nōp̄e ge la ḡeni zooga é va l̄e GALA sei v̄lei wu, eȳesu geezuḡeela l̄felaiti ta-nimiza vaa l̄felaiti gaḡela.

16

GALA ná-zīḡula aninaka l̄felaiti

¹ Gē woo wolai ta m̄enini, é zeḡe GALA sei v̄lei wu, é ḡe geezuḡeela l̄felaiti ma: «À li, wo GALA ná-zīḡula aninaka l̄felaiti suwo, wo pu ya eteai zu.»

² Geezuḡeela mǝungi liini, é ná-anipakai zuwo, é pu ya eteai zu. Divologi ná-taḡai ḡaawanaai gola, naa lɔni nuiti ba, niiti file zuai ná-poogi ḡeni ti va, ta ti ḡeni nǝkǝsu baagʉlabai wu.

³ Geezuḡeelai velesiei ná-anipakai zuwoni, é pu ya kpolodei ḡa. Ziei ḡeni eḡe nu voomai ma jamaɪ, fuluanii kpein ge zaani, niiti ti ḡeni kpolodei wu.

⁴ Geezuḡeelai zavasiei ná-anipakai zuwoni, é pu ya zie wolaiti ga ta zieungiti su. Ti pe ti valiboni, ti ḡe ga jamaɪ.

⁵ Gè geezuḡeelai woomenini, nii é zeini zie vaiti unda, é ḡe ma:

«È zǝlegɛ, da ḡa è ná, da ḡa è ḡeni ná,
da ḡa è ga GALA Nadegai,
eḡevelei è niima lukpǝiti gaaleveai la.

⁶ Mazǝlǝ ti da-nuiti ta GALA goo wo nuiti ma jamaɪ vuuni,
è jamaɪ vea ti ya ga ti bǝǝle la,
naa zoloogɛ ti ma mɛtu!»

⁷ Gè zalaḡa ḡulazuvɛ woomenini, é da ḡe ma:

«Ungo, Maligʉi GALA, Zebei-Pɛ-Maligʉi,
da-lukpǝḡaaleveiti ta ga gaamai, ti zǝlegɛ!»

⁸ Geezuḡeelai naanisiiei ná-anipakai zuwoni, é pu ya foloi ma. Ma zobogi veeni foloi ya ga é da nuiti gala ga ná-abui.

⁹ Nuiti ti ḡeni ḡalazu ga die golai. GALA nii zobogi bɛ naama nimiza vaiti unda, ti ḡeni woo jǝiti bosu naa laalǝḡma, ti la ti-zie veleɪ maavaliboni, ti va lɛbiyai ve GALA bɛ.

¹⁰ Geezuḡeelai lǝlusiei ná-anipakai zuwoni, é pu ya file zuai ná-masa kpǝkpǝgi ma. Kpidii vɛɛni ná-masada yooi pe su. Nuiti ti ḡeni ti-nɛgiti miizu, taḡai maavele ma.

¹¹ Ti ḡeni woo jǝiti bosu geeḡǝlǝgi ma GALAGI laalǝḡma, tǝzɛi taḡai va ta divologi va é ḡeni ti va. Kele ti la ḡeni ti-zie veleɪ maavaliboni, ti va zeḡe ta-ḡɛwoti jǝiti polu.

¹² Geezuḡeelai lǝzitasiei ná-anipakai zuwoni, é pu ya zie wolai Efelate ḡa. Ma dɛi vǝɔni, ga é pelei bɛtɛ masagiti bɛ, ti vaazu, ti zeḡe folo ḡulazu veleɪ.

¹³ Gè kǝzǝba yɛnvu savagǝiti kaani, ti ḡeai eḡe zǝlǝgiti, ta ḡeni ḡulazu vamǝḡǝgi laavɛ, ta da ḡula file zuai laavɛ, ta da ḡula zɛɛ ḡala goo wo nui laavɛ.

¹⁴ Tiya ḡa ti ga inɛ zɛnvuiti, ti laavǝɔ vaiti kɛɛzu. Zɛnvu savagǝi niiti ka ti liizu etea masagiti pe pǝ beti, ga ti ti ḡaale ba kǝḡḡ vai ma, GALA Zebei-Pɛ-Maligʉi ná-folo wolai zu.

¹⁵ Maligʉi ḡe ma: «Wele, ná vaazu eḡe unma nu! Undaane nu ḡa ga naama nui, nii é welezu bǝḡḡ ma, é da ná-seḡeiti make, ga é mina zie ga maapakai, nu mina unfesu ḡa!»

¹⁶ Zɛnvu jǝiti ti masagiti gaaleɛni ba naama adaavɛ, vɛ ná laasei ge Eḡulu wooi zu ga Gaalemagedǝn.*

¹⁷ Geezuḡeelai lǝfelasiei ná-anipakai zuwoni, é pu ya fiilei zu. Wooi woni woo wola zu, é ḡula GALA sei veleɪ wu, é zeḡe masa kpǝkpǝgi vǝ bɛ, é ḡe ma: «É bɛga ga ḡe!»

¹⁸ Mainmainti ti da saḡa, wooiti ti da ḡula, tonai da kpunɛ, zou bali wolai ḡɛɛni, nii keḡala you bali wola la dɛ ḡɛɛni kaipa nuḡusei ḡulani etea.

¹⁹ Taa wolai valini su sava, zooiti pe ta-laa wolaiti ti woloni. GALA ge la ḡeni yeemani Baḡilǝne taa wolai ma, é ná-ziawǝi lɔni da, é bǝǝle la, ná-ziiḡula golai ma lǝɔi.

²⁰ Zie zaama yooiti pe ti jɛɛɛni, nu la mǝ gize nǝpe kaani volu jɛḡɛɛin.

²¹ Sakǝtu wolaiti, nii buɲɛgi a ḡe ga kilo vuunaanigǝ (40) ḡɛḡala, naati ti ḡeni zeḡezu geezuuvɛ, ti da loo nuḡuseiti ma. Nuḡuseiti ti ḡeni woo jǝiti bosu GALA daalǝḡma, tǝzɛi sakǝtui ná-nimiza vai va, mazǝlǝ naama nimizai jǝuni gola da ge leve.

* **16:16 16:16** *Gaalemagedǝn* ḡa ga Megido taa wolai ma ḡizeɪ, taai nii é vuuni nɛmɛi zu Kaalamɛle ḡizeɪ ḡǝḡavɛ, vɛ mǝungi zu, kǝḡḡ baagiti ti ḡǝɔni ná. Wele vɛti: TḡN 5:19; 2Ma 23:29.

17

Kologolo anzanui lee vai

¹ Naa volumna geezuqeela lofelai, niiti aninjaka lofelai gēni ti ya, naa gila ge vaani, é gē mā: «Uaa lee, kologolo anzanu wolai nii é zeini zie wolaiti ga, gē ná-peelalai ma bakoi le ga de, é zeelizu ma.

² Etea masagiti ti looni kologologi zu ta tiye, eteai zu nuɓuseiti ti ɓooleni ga ná-kologolo ddoi, é ti zo.»

³ GALA Zenvui yeini mā, geezuqeelai li ga ze tevebai zu. Gē anzanui gaani miná, é zeini file zua ɓoigi goma, nii woo ɲou wo fai GALA daalogoma, naa ma laaseigiti ti maave pe, ɲungi gēni ba lofela, minei gē ba puu.

⁴ Anzanui naa maagilini ga sege ɓoigi ta sege ɓoi sɔsɔgi, maagili ga zanugi é ɗa volo, ta kotu zongo ɓaagiti. Zanu ziawai gēni zoni zea, daavegai ga kɔzɔba vaiti kpein é sɔɓogai ná-kologologi zu.

⁵ Dooɗuzu vai ma laaseigi zeɓeni tovalave ga: «Babilone wolai, kologolo anzanuiti ti-lee ve, ta etea ɗɔzɔba vaiti».

⁶ Gē anzanui naa gaani, GALA ná-nuiti ma ɲamai, ta Yesu ná-zeeleiti ma ɲamai sogai ege ddoi. Kaai ma bē, dāavɔɔni gola.

Kologolo anzanui ná-fai ma looɗuzu vai

⁷ Geezuqeelai gēni mā: «Leeni vaa zu é laavɔɔzu? Nā anzanui naa ná-fai ma looɗuzu vai voluve wosu é ma, ta file zuai é segezu, nii ɲungi ba lofela, minei ba puu.

⁸ File zuai é kaai, é gēni vulua mɔungi, keɛ é la mɔ ná, maanɛɛve é le, é gula zegezaɗa ɓokulagi zu, é li ná-undaaɓiligi zu. Eteai zu nuɓuseiti, niiti ti-laaseigi la zeɓeni zenvu zeɓi zu kaipa eteai ɓete yee ma, naati daa ɗa vɔ, ta file zuai gaana, tɔzei é gēni vulua mɔungi, keɛ é la mɔ ná, tama toɗa ɗulazu keɛma mɔnɔ.

⁹ «Kenɪ ɗimalai gē nu ya ve. Noun ɗofelaiti ta ga gize lofelaiti, niiti anzanui zeini ti unda.

¹⁰ Keɛ ta ɓalaa ga masa ɗofelaiti. Dooɓugɔiti ti loa bu, gilagi ɗa ná, zoi la de vaani. Siegi zu é vaazu la, maanɛɛve é ye ná nɔ yeeɗeɗala go laawu.

¹¹ File zuai é gēni vulua mɔungi, keɛ é la mɔ ná, naa ɓoɗi ɗa é ga masagi ɓasavasiei, toɗa ɓalaa ga ɗofelaiti ti ta, toɗa liizu undaaɓiligi zu.

¹² «Ma mine puugɔiti é ti gaai, naati ta ga masa puugɔiti, ti la de masadai zɔɓɔni, keɛ ta masadai ma zobogi zɔɓɔ yeeɗeɗala ɗila daawu ɔɔma ta file zuai.

¹³ Ti ɗoozu ɗisieɪ ɗa ga ani ɗila nɔ, ga ti ti-zebei ta ta-zobogi ve file zuai ya.

¹⁴ Ta kooi ve Baala Zivoi va, keɛ Baala Zivoi ɗa pile sɔɓɔ ti ma, mazɔɓɔ tɔ ɗa é ga maligiiti ti-Maligi, ta masagiti ta-Masagi. Ná-nuiti é ti loligai, é yiimazege ga tiye, ti ga wooɗeɗila nuiti, ta naati ta vɔni ti ma ɓalaa.»

¹⁵ Geezuqeelai gēni mā mɔnɔ: «Zieiti é ti gaai, niiti kologolo anzanui zeini ti ɗa, naati ta ga nuɓuseiti, ta bebeiti, ta ziiti, ta zii wooiti.

¹⁶ Mine puugɔiti é ti gaai, ta file zuai, ta kologolo anzanui woinzege, ti maavo, ti maɲakai ɗula, ti ma zuai mi, ti mɔtai ɗala.

¹⁷ Mazɔɓɔ GALA ge puuni ti-yiimaveti ga ti kisu vaiti daazeeli, ti zoloo faa ɗila ma, ti ta-masadai ma zobogi ve file zuai ya, eyesu GALA daawooiti ti vile su.

¹⁸ Anzanui nii é kaai, naa ɗa é ga taa wolai, é masadai ɗeezu eteai zu masagiti pe unda.»

18

Babilone loo vai bu

¹ Naa volumna, gē geezuqeelai taɗili kaani, é yei, é zege geezuve. Zobo golai gēni zea, é ɗa volo, ná-foloi eteai pe suɗalani.

² E kpeei looni, é wooɗula la, é gē ma:

«É loa bu, é loa bu, Babilone taa wolai!

E gɛa niizu niina ga inɛgiti seizuvɛ,
ta kɔzɔba yɛnvui pɛ dɔɔɖufuzuvɛ,

wɔni ɖɔzɔai ma zii pɛ wɔinzeɖɛai, naati puuzuvɛ.

³ Mazɔlɔ é ná-koloɖolo ziiɖula dɔɔi lɔni ziiti pɛ da, ti ɔɔle la.

Eteai zu masagiti ti ɔɖɔ lɔni koloɖologi zu ta tiye,
eteai zu yaaɖoiti ti ɖɛni ga naavolo nuiti, ná-kpɛɛi latevɛgai maavele ma.»

⁴ Gè woo taɖili mɛnini, é zeɖe geɖɔlɔgi zu, é da ɖe ma:

«Nà-nuɖuseiti, à ɖula Baɖilɔne va,

naa ɖa a kɛ, wo mina vɔɔpɛɛ ná-kotoiti ba,

wo va wɔnɔ zɔlɔ ná-nimizai zu, é vaazu sɔlɔsu.

⁵ Mazɔlɔ ná-kotoiti ti ɖaaɔga ba, eyɛsu é zeeli geɖɔlɔgi ma,

GALA ge la yeemani ná-telebotala vaiti ma.

⁶ A sala, eɖeɖelei é ɖɛni salai wosu da.

A ná-kɛɛwotii ma vɛɛda felegɔi ve zea.

Ziawɔi é puuni su wo vɛ, à ma yeeɖaaɔaagi ɖe su fele, wo fe zea.

⁷ Velei é ɔɖɔ wɔlɔni la,

é lɔ ɔɖɔyiimaɖɛɛi zu,

à kpɔlɔi ta nimizai zei ma ɖana nɔ!

Tɔɔzei toɖa ɖɛɛzu yiimavɛ:

«Nà zeini anzanu masadai zu, gè la ga poanza,

eyɛsu pɛ gè la gaazudɛvu zɔlɔga pɛ!»

⁸ Naa maavele ma, ná-nimiza vaiti ta zei ma vɔɔma folo ɖila daawu,

saa zeeɖɛi, gaazudɛvui, pului, toɖa ɖala ga abui.

Mazɔlɔ Maligii GALA nii é tɔun tukpɔɖaalevea, zobogi ɖa bɛ.»

⁹ Etea masagiti, niiti ti ɔɖɔ lɔni ná-koloɖologi zu ta tiye, ta ná-ɔɖɔyiimaɖɛɛi, ta wɔlɔ,
ti da ɔɖɔ maawɔin ná-faa zu, siɛgi zu ti taa wolai ɖala luului ɖaazu la.

¹⁰ Ta lo ɖoozama, kpɔlɔi é zeizu ma, naa ma luai maavele ma, ti da ɖe ma:

«Ee, nimizai! Niima nimiza ɖa ga lee!

Ee, Baɖilɔne, taa wolai ná-zobogi wɔlɔbai!

Yeeɖɛɖala ɖila kpe nɔ daawu, peelalai ma ɖakɔi zeelia è ma!»

¹¹ Etea yaaɖoiti ta wɔlɔ balaa, ti da ɔɖɔ maawɔin ná-faa zu, tɔɔzei nu nɔpɛ ge la mɔ
ta-zɔlɔlɔiti ta ɖeyazu,

¹² ta-yaagɔ zɔlɔlɔiti ti ga zanugi, walii, ta kɔtu zɔngɔ baagiti, naa vɛɛ kɔtu zɔngɔ baagi va
é ga pɛɛlegi, ta geze vago zeɖɛi, ta ma ɔɔgi, ta ma ɔɔi sɔsɔgi, naa vɛɛ soa zeɖɛi va, ta gulo
maku nɛɛnɛ guluiti ma zii pɛ, ta anii ma zii pɛ kpɛɛai ga see jiiɖai, anii kpɛin kpɛɛai ga
gului nii pagai gola, naa vɛɛ kɔlu ɔɔgiti ba, ta kɔluiti, ta kɔtui daa ga maaleɖelegi,

¹³ kanɛlegiti balaa, ta tufa maku nɛɛnɛgiti, naa vɛɛ gulo maku nɛɛnɛgiti ba, naa volu
miilegiti, ta ansansegiti, ta dɔɔi, naa vɛɛ gulo va, ta bulu vukɔ vagoi, ta moloi, nikeiti ta
baalagiti, naa vɛɛ sooiti ba, wotoloiti, ta duɔiti, naa vɛɛ kɔ luɔiti ba.

¹⁴ Yaaɖoiti niiti ti da ɖe taa wolai naa ma:

«È yiima aniiti kpɛin ti wɔin ɖɛni è ma, ti jɛɛɛa.

Ani vagoiti, aniiti ti volozu, ti pɛ ti loa ya è ya,

è la mɔ ti zɔlɔga volu pɛ!»

¹⁵ Yaaɖoiti ti ta-ɖɛɛi zɔlɔɖai yaagolai zu ti ɖɛni kɛɛzu taa wolai naa zu, ta lo ɖoozama,
kpɔlɔi é zeizu ma, naa ma luai maavele ma, ti da wɔlɔ, ti da ɔɖɔ maawɔin,

¹⁶ ti da ɖe ma:

«Ee, nimizai! Niima nimiza ɖa ga lee!

Taa wolai maagilini ga geze vago zeɖɛi, seɖe ɔɔgi ta seɖe ɔɔi sɔsɔgi,

é ɔɖɔ ɖɛɛai ga zanugi ta kɔtu zɔngɔ baagiti.

¹⁷ Yeeɖɛɖala ɖila kpe nɔ laawu, naama naavoloiti pɛ ti ɖoloɖologa!»

Bato leve nuiti pe, ta zie gaa zie wo nuiti pe, ta niiti pe ti botii geezu zieiti ga, ta niiti kpein ti gonogi zolobasu ziei ya, ti pe ti loni goozama,

¹⁸ ti da kpee loo, ti gaei ma gala luului gaazu, ti da ge ma: «Taa wolai begele ga kulaai ga taa wolai nii?»

¹⁹ Ti gēni fufiligi vuuzu tūngiti ma, ti da wolo, ti gēni gaalei zu, ti gēni kpee loozu, ti da ge ma:

«Ee, nimizai! Niima nimiza ga ga lee!

Taa wolai, niiti kpein batoiti ti ti ya kpolodei ga,

ti pe ti ta-betei zolobe ga toun sabui,

yeegefala gila kpe na daawu, e valaga ti pe ma!

²⁰ Geejolagi, goozune too vai zu bu!

GALA na-nuiti, wa balaagi, keelaiti, GALA goo wo nuiti, a goozune!

Mazoloo GALA ge na-tukpoi gaalevea,

tozei faa joi va e kēni ga woye!»

²¹ Nāzu ga geezugēlai sebei wolbai gola, naa kotui zegeni la buidai ga molo zigā gōtu wolai gevele, e pili ya kpolodei wu, e ge ma:

«Pele gāna Bābilone taa wolai vilisu ya la ga maaḡai,

e la mō gaa eyesu pe.

²² Eyesu pe nu la mō kōni goomeniga taai tēi su,

ḡaa guye zoḡoa woo, ḡaa koole vee woo, ḡaa puvu fee woo.

Nu la mō anii ma zii nōpe ma wotiḡe nu ḡaa ná.

Nu la mō koda zigā lu nōpe meniga ná.

²³ Lanbo zeze la mō voloa ná pe.

Anzazinigi ta anzai woo la mō meniga náve pe.

Mazoloo da-yaḡoiti ka ti gēni ga zobobe nu wolaiti eteai zu,

e nuḡuseiti pe yaavani ga da-zoḡo vai!

²⁴ GALA goo wo nuiti, ta GALA na-nuiti,

ta niiti dōin ti ti vaai eteai zu,

e vō be ga ti-ma ḡamai ḡaani ná.»

19

Pile sālō guyei

¹ Naa volumna, ge woo wolai menini geejolagi zu, eḡe bebe wolai wooi, e da ge ma:

«Aleluya!

Kizogi, ta lebiyai, ta zebēi ta ga ada-ḠALAGI nōnō!

² Tozei ná-tukpōḡaaleveaiti ta ga gaamai, ti zolege.

E kologolo anzanu wolai veelala,

nii e ḡea eteai gologolosu ga ná-kologologi.

GALA ná-botiḡe nuiti e ti vaani,

e ti-ma ḡamai votokula ma.»

³ Ti gēni ma mōnō:

«Aleluya!

Taa wolai ḡala luului da le eyesu ḡō!»

⁴ Kewola wolo vuufelego maazu naanigōiti (24) ta zenvu su ani naanigōiti ti laani GALA bu, nii e zeini masa kpōkpōgi ḡa, ti nōko bu, ti ge ma:

«Amina! Aleluya!»

⁵ Wooi ta ḡulani masa kpōkpōgi vō be, e ge ma:

«À ada-ḠALAGI maamuse, wo pe ná-botiḡe nuiti,

wōiti wo luazu ba, bolomadōḡōiti ta seizumaanegiti!»

⁶ Gè wooi ta menini, ege bebe wolai wooi, ti da zoolé, ege zie wolai zulu gooi, ege na geebade lu golai, ti da ge ma:

«Aleluya!

Mazoloo Maligii, ada-GALAGI, Zebai-Pe-Maligii, ná-masadai zegea.

⁷ Ade goozune, ade dokó, ade lebiyai ve toun be!

Mazoloo Baala Zivoi anza beai maazaa kui zeelia,

Anza Beai bogó betea.

⁸ Ma zobogi veeve be ga é bogó maañili ga geze vago zegei, koleai, é da volo.»

(Geze vago zegei naa ga é ga GALA ná-nuiti ta-lelebogi ma geewotiiti.)

⁹ Geezuqeelai geni má: «Seve ga: Undaanu nu ga ga naama nuiti, niiti ti loligai Baala Zivoi ná-anza bea maazaa kui ma laamii wosuve!» Naa volu é geni má: «Wooi niiti ta ga GALA ná-gaama boeiti.»

¹⁰ Gè laani kogówu ga gè nokó bu, kele é geni má: «Mina naa ge! Nà ga botigé nui ga doun è gevele, ta è-geleaiti kevele, niiti ti giliai gaamai va, nii Yesu ga ma zeelei. Nokó GALA bu!»

Mazoloo gaamai nii Yesu kulaai keléma, naa ga é feai GALA goo wo nuiti zea.

Soo bize nui é soo golegi goma

¹¹ Naa volu gè geegologi laalaogai gaani. Soo golegi gulani keléma. Zoi é zeini koma, daaseigi geni ga «Woogefila Nui ta Gaama Nui». Toja tukpoi gaalevezu, é kooi go ga telebodai.

¹² Gaazugezeiti ti geni volozu ege abuzogi, masa boolo mainmangiti ti geni unba. Daaseigi zevai maave, nii nu nape ge la kwee, keni to gila no.

¹³ Maañilini ga segei nii zebai ga jamai. Daaseigi ga ga: «GALA daawooi».

¹⁴ Geegologi zu bogó nuuseiti ti vileni polu, ti zeini soo golegiti koma, ti maañilii ga geze vago zegeiti, ti goleai, ti padegai.

¹⁵ Boja zokpo gaaligi gulani daave, naa ga é ziiti dogazu la. Toja lo ti lugó ga kolu lukpoi. Toja leezin zija GALA Zebai-Pe-Maligii ná-ziigula golai ma loo betezuve.

¹⁶ Daaseigi zevuve ná-segeun golai ma, ta kpalai ma ga: «Masagiti ta-Masagi, maligiiti ti-Maligii».

¹⁷ Naa volumna gè geezuqeelai gaani, é loni foloi zu. E boeni waniiti po, ti govesu geezuve, é woogula la gola, é ge ma: «À va, wo gaale ba GALA ná-feti wolai zu,

¹⁸ naa ga a ke wo masagiti ma zuaiti mi, ta kogó fundigiiti ma zuaiti, ta kogó nuiti ma zuaiti, ta sooit ma zuaiti, ta ti goma nuiti ma zuaiti, nuuseiti pe ti-ma zuaiti, waloiti ta duaiti, bolomadogiti ta seizumaanegiti.»

¹⁹ Gè file zuai gaani ta etea masagiti. Ti ta-bogó nu vebai gaaleeni ba, ti va kooi ve soo goma nui va ta ná-koovebi.

²⁰ File zuai zoni, é bo zee gála goo wo nui va, nii é geni laavoo vaa wolaiti keezu suai ve. Naama laavoo vaiti maavele ma, é zooni é nuuseiti yaava, niiti suai ná-poogi geni ti va, ti da nokó baagulabai wu. File zuai ta zee gála goo wo nui ti felego ti ma vului vilini abu boigi zu, nii é galazu ga timinigi.

²¹ Kogó nui motaiti ti zaani ga boja zokpoi nii é gulani naa laave, nii é zeini sooi goma, waniiti pe ti yigoni ga ti-ma zuai.

20

Kona waagila (1.000) masadai

¹ Naa volumna gè geezuqeelai gaani, é yei, é zege geegologi zu, zegezaa bokulagi ma bañui geni zea, ta yológo zebele golai.

² E vamogogi zoni, nii é ga kaali wolozagagi, é ga Inegi, Setana. E gilini ga yológoi, é va ye ga kona waagila (1.000) daawu.

³ E fobeni zedjezaɗa bokulagi zu, é daaɗfulu ma, é yeevoze ba, naa ɗa a ke é mina ma ziiti yaava, eyesu kona waagilagi (1.000) be. Naa volumna, maaneve ga é vie, é yeedɗɗala go ɗe.

⁴ Naa volumna, gè masa kpɔkpɔgiti kaani. Zɔiti ti ɗeni zeini ti ɗa, zobogi veeni ti ya ga ti tukpɔi ɗaaleve. Gè naati zenvuiti kaani, niiti unteve zaai zeelini ti ma, tɔɔzei ti Yesu ná-gaama ɓɔɓi laazeelini ta GALA daawooi, ti la ɗeni nɔkɔni file zuai wu, ɓaa baagɗulabai wu, ta ti la ɗeni poogi zɔɔɔni ti-lovalave, ɓaa ti-yeei va. Ti vuluni su volu, ta Kilista ti masadai ɗe vɔɔma kona waagila (1.000) daawu.

⁵ Naa ɗa é ga buzeɗe mɔungi saai ya. Gɔvei zɔiti ti la ɗeni vuluni su, ti va zenvui wo, eyesu kona waagilagi (1.000) be.

⁶ Undaanɛ nu ɗa ga naati, zɔiti ti ɗeezu buzeɗe mɔungi zu saai ya! Ta ga GALA nɔnɔ, saai velesiei ná-zobo ge la ɗea ti ma. Ta ɗe ga GALA ta Kilista ta-zalaɗa ɗula nuiti, ti masadai ɗe vɔɔma ta Kilista kona waagilagi (1.000) laawu.

Pile sɔɔɔ fai Setana ma metu

⁷ Siɛgi zu kona waagilagi (1.000) ɓesu da ga leve, Setana ɗa vie, é ɗula ná-kasoi ɗa.

⁸ Toɗa li, é ziiti yaava, ti eteai ma zoko naanigɔiti pe su, naa ɗa é ga Goge ta Magoge, * é ti ɗaale ba kɔɔɗɔ vai ma, ti-liegɔi ɗa ɗe ga kpolodei ɗoba ɗaɗaegi lieɗɔi.

⁹ Ziiti ti wuzegeni eteai zu ná pe, ti li, ti GALA ná-nuiti ta-ɗɔɔlaaɗai maagooli, ta taa wolai GALA wɔindai la. Kele abui yeini, é zedje geegɗɔlɔgi zu, é ti ɗala metu.

¹⁰ Inegi é ɗeni ti yaavazu, naa vilini abu ɓoigi zu, timinigi zu, ve file zuai ná ta zee ɗala goo wo nui. Ti maa ɗa nɔɗɔ folo veɛ kpidi va eyesu ɗɔ.

Tukpɔɗaaleve ɗaabelagi

¹¹ Gè masa kpɔkpɔ golai ɗaani, koleai, ta zai é ɗeni zeini ga. Zooi ta geegɗɔlɔgi ti bizeni, ti vela ba. Nu ɗaazu la ma laani ti ma pe.

¹² Gè gɔveiti kaani, seizumaanɛgiti ta ɓolomadɔɗɔiti, ti loni masa kpɔkpɔgi ɗakalave. Seveiti daalaoni. Sevei taɗili daalaoni, naa ɗa é ga zenvu zevɛi. Gɔveiti tukpɔɗaaleveni, é zoloo ti-zie veleiti ma, niiti ti zevɛni seveiti su.

¹³ Kpolodei gɔveiti feeni, niiti ti ɗeni bu. Saai ta gɔvealaazu ti gɔveiti feeni, niiti ti ɗeni ti ya. Ti ɗilagilagi pe ti lukpɔɗaaleveni, eɗevelei ti-zie veleiti ti ɗeni la, ti ti ɗeeni.

¹⁴ Saai-yo, gɔvealaazu-o, ti felego pe ti vilini abu ɓoigi zu. Abu ɓoigi naa ɗa é ga saai velesiei.

¹⁵ Nu nɔpe daaseigi zevɛai la ɗaani zenvu zevɛi zu, naa vilini abu ɓoigi zu.

21

Geegɗɔlɔ niinei ta zou niinei

¹ Naa volumna, gè geegɗɔlɔ niinei ta zou niinei ɗaani. Mazɔɔ geegɗɔlɔ mɔungi ta zou mɔungi ti jeeleni, kpolodei la ma ɗeni ná.

² Gè taa ɗadegai ɗaani, Zeluzalɛme niinei, é da yei, é zedje GALA pɔ be geegɗɔlɔgi zu, kevele ɓeteai eɗe anza beai, maagɗilai sinigi ve.

³ Gè woo wolai ta menini, é zedje masa kpɔkpɔgi vɔ be, é da ɗe ma:

«Wele, GALA seizuve ɗa niina nuiti saama!

Toɗa ye zeini niina ti zaama,

ti ɗe ga ná-nubuseiti,

GALA ɓɔɗɔi ɗa ye ti va.

⁴ Toɗa ti-ɗaazudei pe kpale,

saa la ma loa eyesu pe,

ziizoolɛ vaa la ma ɗea ná, ɗɔlɔ vaa pa, nimiza vaa pa.

* **20:8 20:8 Goge ta Magoge:** Daaseigi naati ka ti vɛai zii naati ba, ti vaazu wuzedjezu GALA ná-nubuseiti daalɔɗma, folo ɗaabelagiti su. Wele ve: Ezk 38:1–39:29.

Mazɔlɔ faa mɔungiti ti jɛɛɛa.»

⁵ Zɔi ɛ ɣɛni zeini masa kpɔkpɔgi ɣa, naa ɣɛni ma: «Niizu nà niina aniiti pɛ kpetɛzu ga niine.» Naa volu ɛ ɣɛ mà: «Sɛvɛ, mazɔlɔ dɔawooiti ta ga gaamai, maanɛvɛ nu la ti la.»

⁶ E ɣɛni mà: «É bɛga ga ɣɛ! Nà ɣa gè ga Alefa ta Womega, tɔɔzeizuvɛ ta gaabelazuvɛ. Zɔi kpɔɔle wɔin ma, nà kpɔɔle ɔɛi ve zea ga zenvu ɔɛungi, geya la ba.

⁷ Zɔi a pile sɔlɔ, naa ɣa vɛɛanii naa maazɔlɔ ga nɔnɔ, nà ɣɛ ga ná-GALAGI, tɔun ka ɣɛ ga dɔun zunui.

⁸ Kɛɛ dualua nuiti, ta kidaalevelala nuiti, ta kɔzɔba vaa ɣɛ nuiti, ta nu vaa nuiti, ta kologolo nuiti, ta pote faa ɣɛ nuiti, ta kɔɔɔ gani kɔɔ nuiti, ta zɛɛ wo nuiti pɛ, naati diizuvɛ ɣa ga abu ɔoigi zu, ɛ ɣalazu ga timinigi, naa ɣa ɛ ga saai velesiɛi.»

Zeluzalɛme niineɪ

⁹ Geezuɣeela lɔfelaiti niiti nimiza vai ma anijakaiti ti zoni ti ya, ti laavegai ga nimiza vaa ɣaabelagiti, naa gila ge vaani, ɛ ɣɛni mà: «Va, gè Anza Beai lɛ ga ɔɛ, ɛ ga Baala Zivoi anzai.»

¹⁰ GALA Zenvui yeini mà, geezuɣelai lɛ ga ze gize ɣaagooza golai unnavɛ. E taa jadegai Zeluzalɛme lɛɛni ga ze, ɛ ɣɛni yeizu, ɛ ɔa zɛɣe geɣɔlɔgi zu, GALA pɔ bɛ.

¹¹ E ɣɛni volozu ga GALA ná-lɛbiyai ma voloi, taai zu ɔa volo eɣɛ kɔtu zɔngɔ ɔaagi ma voloi, eɣɛ kɔtu zɔngɔ ɔaagi ɛ ga zasepegi, sugalagai ga kilisetalegi ɣɛvele.

¹² Sigɪ golai ɣɛni ma, gaagooza. Daavɛ ɣɛni ba ga puugɔ maazu felegɔ (12), geezuɣeela puugɔ maazu felegɔ (12) ɣɛni lɔni daavɛti. Izilayɛle woloda puugɔ maazu felegɔiti (12) daaseigiti ti zɛvɛni daavɛ ma ɔogiti ma.

¹³ Daavɛ ɣɛni ba sava folo ɣulazu velei, daavɛ ɣɛ ba sava lɛkpɛmavɛ nu ɣɔvɛzuvɛ, daavɛ ɣɛ sava lɛkpɛmavɛ nu yeezazuvɛ, daavɛ ɣɛ sava folo liizu velei.

¹⁴ Taai ná-sigɪgi ɣɛni lɔni sebasema puugɔ maazu felegɔ (12) maazu. Baala Zivoi ná-keela puugɔ maazu felegɔiti (12) ti-laaseigiti ti ɣɛni ti maavɛ.

¹⁵ Geezuɣelai ɛ ɣɛni ɔɛɛzu pɔ, seeli kpakui ɛ ga zanugi, naa ɣa ɛ ɣɛni zea, ga ɛ taai ɣɔɣɔ da, ta ma zigɪdavɛti, ta ná-sigɪgi.

¹⁶ Taai ɣɛvelei ɣɛni ga seki naanigi, sakpai ta kogi ti ɣɛni tie. E taai ɣɔɣɔni ga seeli kpakui, ɛ ɣɛni ga kɔɣɔ gani zɔligi waapuugɔ maazu felegɔ (12.000) ɣɛɣala, sakpai, kogi, ta gaalɔgai, ti pɛ ti ɣɛni tie.

¹⁷ E sigɪgi ɣɔɣɔni, ɛ ɣɛ ga zeezakpa ungila puunaanigɔ maazu naanigɔ (144), gaalɔgai zɔligɔi, nɔvɛɛi ná-ani ɣɔɣɔ pelei ɣana geezuɣelai kɛɛni la.

¹⁸ Sigɪgi lɔni ga kɔtu zɔngɔ ɔaagi daa ga zasepegi, ta taai ɔɔɣɔi ɣɛni ga zanu kitei, sugala eɣɛ vɛɛɛi.

¹⁹ Taai ma zigɪgi ma zɛbasemaiti ti ɔɛɛni ga kɔtu zɔngɔ ɔaagi ma zii pɛ. Sebasema mɔungi ɣɛni ga zasepegi, felesiɛi ɣɛ ga safiilegi, savasiɛi ɣɛ ga kalesedowanegi, naanisiɛi ɣɛ ga emelɔdegi,

²⁰ dɔɔlusiɛi ɣɛ ga wonikesegi, dɔzitasiɛi ɣɛ ga saaledowanegi, dɔfelasiɛi ɣɛ ga kelizolitegi, dɔsavasiɛi ɣɛ ga ɔeelilegi, taavuusiɛi ɣɛ ga topazegi, puusiɛi ɣɛ ga kelizopelazegi, puugɔ maazu ɣilasiɛi (11) ɣɛ ga tuulekowazegi, puugɔ maazu velesiɛi (12) ɣɛ ga ametisetegi.

²¹ Daavɛ ma ɔo puugɔ maazu felegɔiti (12) ti ɣɛni ga kɔtu zɔngɔ ɔaagi nii daa ga pɛɛlegi, kpogi ɣilagilagi pɛ ge ɣɛni ga pɛɛle gila kpe nɔ. Taai ɣoozu vele wolai ɣɛni ga zanu kitei, sugalagai eɣɛ vɛɛɛi.

²² Gè la ɣɛni GALA sei vɛɛ ɣaani jɛgelein taai nii zu, mazɔlɔ Maliɣii GALA, Zɛɛi-Pɛ-Maliɣii ta Baala Zivoi ta ga ma GALA sei vɛɛi.

²³ Taai nii ɔɛɛ la folo va ɔaa alugi va, ga ɛ va sugala, mazɔlɔ GALA ná-lɛbiyai ɣa ɛ volozu su, ta Baala Zivoi ɔɔɣɔi ɣa ɛ ga ná-lanboi.

²⁴ Ziiti ta zie ná-wozakalagi ɣa, etea masagiti ta li pɔ bɛ ga ta-lɛbiyaiti.

²⁵ Ma zigɪdavɛti daa la ɣulua pɛ, mazɔlɔ taai naa zu, kpidi la mɔ vɛa ná eyesu pɛ.

²⁶ Ta va ná ga naati pe, niiti ti ga ziiti ta-lebiyaiti ta ta-maamuseiti.

²⁷ Kɔzɔba ani nɔpe ge la lea taai tei su, anee nui nii é bɔɔɔ lɔɔzu kɔzɔba vaiti su, ta zeei zu. Keni naati nɔ ɔa ta le ná, niiti ti-laaseigi zeevai zenvu zeei zu, Baala Zivoi ná-sevei.

22

¹ Geezugelai zenvu de wolai leni ga ze, é da vili, é da gula GALA ta Baala Zivoi ta-masa kpɔkpɔgi wu, é da volo ege kotui daa ga kilisetalegi,

² é geni yeizu taai zaamave. Zenvu wului geni loni zie wolai gakama felegɔiti, é da waa ga seizu puugo maazu felegɔ (12) konagi laawu, alu-o-alu é geni waazu ná ge gila. Gaalaagiti ka ti ga ziiti kede gani.

³ Ani nɔpe ge la mɔ gea ná, nii GALA ná-foovooi ɔa yei ma.

GALA ta Baala Zivoi ta-masa kpɔkpɔgi ɔa ge taazuve, ná-botige nuiti ta debi.

⁴ Ta gaazuve ɔa, daaseigi ɔa zee ti-lovalaveti.

⁵ Kpidi la vea ná eyesu pe. Nu bede la mɔ gea lanbo zeze nɔpe ba, anee foloi ná-wozakalagi balaa, tɔzei Maligii GALA ná-wozakalagi ɔa yei ti ma. Ta masadai ge eyesu ɔɔ.

Yesu vaa laa velesiei

⁶ Naa voluma geezugelai geni mɔ: «Niima woiti ta ga gaamai, maaneve nu la ti la. Maligii GALA, nii é wooi vuuzu GALA goo wo nuiti da, naa ɔa é ná-geezugelai leveni, ga é naa le ga ná-botige nuiti, nii maaneai é ge fala.»

⁷ Yesu ɔa geezu ma: «Wele, ná vaazu fala!»

Undaane nu ɔa ga naama nui, nii é zizu ga niima zeei zu gulakelama bɔeiti.

⁸ Ná Zan ve, ná ɔa ge niima vaiti menini, ge ti ɔa. Siegi zu ge ti menini da, ge ti ɔa, ge laani geezugelai ɔɔɔwu, nii é ti leni ga ze, ga ge nɔkɔ bu.

⁹ Kele é geni mɔ: «Mina naa ge! Ná ga botige nui ga dɔun è gevele, wa è-geeleaiti GALA goo wo nuiti, ta niiti ti ɔolozu, ti da zie ga sevei nii zu wooi. Nɔkɔ GALA bu!»

¹⁰ Naa voluma é geni mɔ: «Mina sevei nii zu gulakelama bɔeiti ke ga dɔɔɔzuzu vaa, mazɔlɔɔ niima vaiti ke yeei maabuɔaa.

¹¹ Zoi é ga telebotala nui, naa ye telebotala vai laawu nɔ. Zoi é ga kɔzɔba nui, naa ye kɔzɔba vai laawu mɔnɔ. Kele telebo nui ye telebo fai geezu nɔ mɔnɔ. Zoi padegai, naa ye bɔɔɔ padesu mɔnɔ.»

¹² Yesu ɔa geezu ma: «Wele, ná vaazu fala! Ná vaazu ga kulanumaiti, ge fe ese zea, é zoloo keewotii ma.

¹³ Ná ɔa ge ga Alefa ta Womega, ma mɔungi ta ma gaabelagi, tɔzeizuve ta gaabelazuve.»

¹⁴ Undaane nu ɔa ga naati, niiti ti bɔɔɔ maazegeiti gbazu. Naa maavele ma, ma zobogi ɔa ve ti ya ga ti zenvu wulu waai mi, ti le taazuve ga sigida velei.

¹⁵ Kele kɔzɔba nuiti ta ye taa voluve, ta zoɔo vaa ge nuiti, ta koloɔolo nuiti, ta nu vaa nuiti, ta kɔɔɔ gani kɔɔ nuiti, ta nu nɔpe zeei neai be, é da bo, é da zie la.

¹⁶ «Ná Yesu, ná ɔa ge ná-geezugelai levgai ga é niima vaiti pe daazeeli Egilisiiti su. Ná ga Davide ma zapei ma vɔnɔbai, mavofodai, ná ɔa ge ga geelaalaosuve ma zomideɔai, é volozu.»

¹⁷ GALA Zenvui ta Anza Beai ti geni ma: «Va!»

Zoi é niima woiti menisu, naa ge ma: «Va!»

Deigi kpɔle wɔin é ma, va,

zoi nɔpe zenvu dei wɔin ma, naa sege nɔ, geya vaa la ba.

Woo gaabelagi

¹⁸ Ná Zan, ná maabakpasu, ga nu-o-nu é sevei nii zu gulakelama bɔei menisu, ni nu a ta laana ma, nimiza vaiti ti zeevai niima zeei zu, GALA ka naati da tɔun unma.

¹⁹ Ni nu ma ga ta gulana sevei nii zu gulakelama bɔeiti da, GALA ka ma nui nɔnɔ gula zenvu wului ná-fai zu, ta taa padegai, niiti ta-vai zeevai niima zeei zu.

²⁰ Ζοι é gaama vai niiti daazeeliai, é ǵε ma: «Ungo, ná vaazu fala!»
Amina! Ua Malig̃ii Yesu!

²¹ Malig̃ii Yesu ná-zaalai yε εσε pε ba.